ROMÂNIA
JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

CONSILIUL JUDEŢEAN

Nr.VIII/10601 din 28.05.2026

ANUNŢ

În conformitate cu prevederile art.7 din Legea nr.52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se supune la transparență decizională Proiectul de hotărâre nr.VIII/10597 din 28.05.2026 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud. Proiectul de hotărâre și documentația aferentă pot fi consultate pe platforma www.e-consultare.gov.ro și pe site-ul www.portalbn.ro, la secțiunea *Transparenţă decizională.*

Persoanele fizice şi juridice din judeţ pot trimite, în scris, propuneri, sugestii, opinii cu valoare de recomandare, privind proiectul de hotărâre, până la data 08.06.2026, ora 16:00, pe platforma www.e-consultare.gov.ro, la Registratura Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud, la adresa Piaţa Petru Rareş nr.1, municipiul Bistriţa sau pe adresa de e-mail cjbn@cjbn.ro.

Persoanele interesate care trimit în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de hotărâre, vor specifica articolul sau articolele din proiect la care se referă, menționând data trimiterii și datele de contact ale expeditorului.

Informaţii suplimentare se pot obţine la numărul de telefon: 0751/758651, persoana de contact: domnul Melean Andrei-Gabriel, consilier asistent în cadrul Compartimentului urbanism, amenajarea teritoriului, GIS, Structura Arhitect șef, Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

PREȘEDINTE,
EMIL RADU MOLDOVAN

H.C.A./1 ex.

ROMÂNIA
JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

CONSILIUL JUDEŢEAN

PROIECT DE HOTĂRÂRE nr.VIII/10597 din 28.05.2026
privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud

Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, întrunit în şedinţă ordinară, în data de __.___2026, în prezenţa preşedintelui și a ___ de consilieri judeţeni;

Având în vedere:

- Referatul de aprobare nr.VIII/10596 din 28.05.2026 al Preşedintelui Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud;
- Raportul nr.IV/10599 din 28.05.2026 al Structurii Arhitect șef din cadrul Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud;
- procesul-verbal nr.IV/31391/19.11.2025 de recepție a serviciilor prestate în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei I - încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- procesul-verbal nr.IV/34414/23.12.2025 de recepție a serviciilor prestate în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei II - încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- procesul-verbal de predare-primire nr.124/25.05.2026, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/10253/25.05.2026, încheiat în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei III - între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- raportul informării şi consultării publicului nr.___/2026 privind Elaborarea planului de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud;
- avizul favorabil nr._____/2026 al Comisiei tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud;
- raportul tehnic al arhitectului șef al județului Bistrița-Năsăud nr.IV/____/2026;
- adresa nr._____/2026 a Universității Babeș-Bolyai prin care a fost transmisă documentația finală *„Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud'*, înregistrată la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/____ din 2026;
- prevederile Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Legii nr.544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Legii nr.52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, republicată, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Ordinului ministrului dezvoltării, lucrărilor publice şi administraţiei publice nr.233/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul şi de elaborare şi actualizare a documentațiilor de urbanism, cu modificările și completările ulterioare;

- prevederile Ordinului ministrului dezvoltării regionale şi turismului nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare şi consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism, cu modificările și completările ulterioare;

- prevederile Hotărârii Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.73/2022 privind aprobarea Proiectului „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud" și a cheltuielilor aferente acestuia în vederea depunerii pentru finanțare prin Planul naţional de redresare şi rezilienţă;

- prevederile Hotărârii Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.150/2022 privind aprobarea Regulamentului Local de implicare a publicului în elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului aflate în competența de aprobare a Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud;

- prevederile Dispoziției Președintelui Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud nr.160/2025 privind constituirea grupului de lucru pentru Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud și desfășurarea activităților de informare și consultare a publicului;

- prevederile Ghidului specific-Condiții de accesare a fondurilor europene aferente Planului național de redresare și reziliență în cadrul apelurilor de proiecte PNRR/2022/C10, Componenta 10 – Fondul local, aprobat prin Ordinul ministrului dezvoltării, lucrărilor publice și administrației nr.999/2022, cu modificările ulterioare, Axa de investiții I.4. - Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană;

- prevederile Contractului de finanțare nr.127253/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022 încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în calitate de Coordonator de investiții pentru Programul Național de Redresare Reziliență, Componenta 10 și Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de beneficiar;

- prevederile Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator, cu modificările ulterioare;

- Procesul-verbal nr.IIA/_____ din _____2026 al Serviciului resurse umane, organizare, relația cu consiliul județean, IT din cadrul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud;

- avizul nr.IIA/_____ din _____ al Comisiei economice;

- avizul nr.IIA/_____ din _____ al Comisiei de administraţie și urbanism;

- avizul nr.IIA/_____ din _____ al Comisiei juridice și de fonduri europene;

- avizul nr.IIA/_____ din _____ al Comisiei de sănătate, cultură, tineret și sport.

În temeiul prevederilor art.173 alin.(1) lit.b), alin.(3) lit.e), art.182 alin.(1), (4) coroborat cu art.139 alin.(3) lit.e) și art.196 alin.(1) lit.a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

HOTĂRĂŞTE:

Art.1 Se aprobă Planul de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud - Partea 1 *Analiza situației existente, identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, evidențierea problemelor, disfuncționalităților și tendințelor, precum și identificarea zonelor cu potențial natural sau cultural,* conform Anexei nr.1 la prezenta hotărâre.

Art.2 Se aprobă Planul de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud - Partea a 2-a *Diagnostic prospectiv și general*, conform Anexei nr.2 la prezenta hotărâre.

Art.3 Se aprobă Planul de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud - Partea a 3-a *Strategia de dezvoltare teritorială a județului și Partea a 4-a Planul de acțiune pentru implementarea prevederilor planului - politici publice teritoriale, programe și proiecte*, conform Anexei nr.3 la prezenta hotărâre.

Art.4 Anexele nr.1-3 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.5 Se stabilește perioada de valabilitate de 10 ani a Planului de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud.

Art.6 Începând cu data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, prevederile Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistrița-Năsăud devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului şi de urbanism care le detaliază.

Art.7 În termen de 15 zile de la adoptare, prezenta hotărâre se comunică, prin grija Structurii Arhitect șef, cu Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Bistrița-Năsăud.

Art.8 Prezenta hotărâre a fost adoptată cu un număr de ___ voturi „pentru".

Art.9 Prezenta hotărâre se aduce la cunoștința publică prin publicarea pe site-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Art.10 Cu ducerea la îndeplinire a prevederilor prezentei hotărâri se încredințează structura Arhitect șef din cadrul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Art.11 Prezenta hotărâre se comunică, de către Serviciul resurse umane, organizare, relația cu consiliul județean, IT, cu:

- Structura Arhitect şef;
- Direcția investiții, drumuri județene;
- Unităţile administrativ-teritoriale din județul Bistriţa-Năsăud;
- Instituţia Prefectului - judeţul Bistriţa-Năsăud.

INIȚIATOR:
PREŞEDINTE,
EMIL RADU MOLDOVAN

Aviz de legalitate:
SECRETARUL GENERAL AL JUDEȚULUI,
ALEXANDRINA-CRINA BORȘ

Nr. ____
Din __.__. 2026
K.C.A./T.I./1 ex.
Notă: prezenta hotărâre se adoptă cu majoritate absolute (votul majorității consilierilor județeni în funcție – art.182 alin.(1), (4) coroborat cu art.139 alin.(3) lit.e) din Codul administrativ.)

Verificat Compartimentul pregătire documente, Monitorul Oficial Local	Avizat: Direcția juridică, administrație locală
Hoha Cecilia-Alisa, consilier juridic superior	Butta Elena, director executiv
Semnătura:	Semnătura:
Data: 28.05.2026	Data: 28.05.2026

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.1.1. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND CADRUL NATURAL, CALITATEA MEDIULUI, PROTEJAREA ȘI DEZVOLTAREA PATRIMONIULUI NATURAL RISCURILE NATURALE ȘI ANTROPICE

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.1.1. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND CADRUL NATURAL, CALITATEA MEDIULUI, PROTEJAREA ȘI DEZVOLTAREA PATRIMONIULUI NATURAL RISCURILE NATURALE ȘI ANTROPICE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Iuliu VESCAN Expert RUR, simbol F5 **Conf. univ. dr. geogr.-urb Sorin FILIP** Expert RUR, simbol F5 **Şef lucr. dr. geogr. Sanda ROŞCA** **Șef lucr. dr. geogr. Csaba HORVÁTH** **Cerc. șt. dr. geogr. Ana-Maria POP**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Conf. univ. dr. geogr. Ioan FODOREAN**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 9
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 11
2.1 Cadrul natural 11
2.1.1. Așezarea geografică, limitele județului și contextul teritorial 11
2.1.2. Geologia, resursele subsolului, geomorfologia și unitățile de relief 13
2.1.3. Relieful și unitățile fizico-geografice 17
2.1.4. Flora și fauna naturală și peisajele geografice 25
2.1.5. Solurile și potențialul productiv al terenurilor 38
2.1.6. Clima și evoluția factorilor climatici 47
2.1.6.1. Date și metode utilizate 48
2.1.6.2. Circulația maselor de aer și influențe dominante 48
2.1.6.3. Tipuri locale de climat și influența reliefului 49
2.1.6.4. Regimul termic 52
2.1.6.5. Regimul pluviometric 59
2.1.6.6. Nebulozitatea 64
2.1.6.7. Grosimea stratului de zăpadă 66
2.1.6.8. Umezeala relativă 69
2.1.6.9. Regimul eolian și viteza medie a vântului 70
2.1.6.10. Durata de strălucire a soarelui 73
2.1.5.11. Schimbările climatice și impactul acestora în județul Bistrița-Năsăud 75
2.1.7. Rețeaua hidrografică și resursele de apă 81
2.1.7.1. Apele de suprafață 82
2.1.7.2. Apele subterane 90
2.1.7.3. Hidrologia și considerații hidrogeografice 94
2.2 Analiza stării actuale a mediului şi aspectele teritoriale 96
2.2.1. Calitatea aerului, substanțe poluante ale aerului, sursele de poluare ale aerului 96
2.2.1.1. Monitorizarea calității aerului 97
2.2.1.2. Sursele principale de poluare atmosferică 98
2.2.1.3. Evaluarea calității aerului 100
2.2.1.4. Principalele areale afectate de poluarea atmosferică 104
2.2.2. Calitatea apelor de suprafață și subterane 106
2.2.2.1. Apele de suprafață 107
2.2.2.2. Apele subterane 109
2.2.3. Calitatea solului, activități care conduc la poluarea solului, principalii poluatori ai solului 112
2.2.4. Gestiunea deșeurilor (producere, colectare, transport, depozitare) 120
2.3 Patrimoniul natural protejat 132
2.3.1. Ariile protejate de interes național, comunitar și local 132
2.3.2. Biodiversitatea și administrarea ariilor naturale protejate 143
2.3.3. Zone cu factori naturali valoroși care necesită protecție 155
2.4. Riscuri naturale și tehnologice 157
2.4.1. Riscuri naturale 157
2.4.1.1. Riscul seismic 157
2.4.1.2. Alunecările de teren 165

2.4.1.3. Avalanșele 197
2.4.1.4. Riscuri climatice 199
2.4.1.5. Riscuri hidrologice 212
2.4.2. Riscurile biologice 226
2.4.3. Riscurile tehnologice 229
2.4.4. Infrastructura pentru gestionarea situațiilor de urgență 237
2.4.5. Incendiile de vegetație 238
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 243
4. ANALIZA SWOT 248
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 253
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 258
SURSE BIBLIOGRAFICE 267
ANEXE 277

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 PONDEREA TREPTELOR ALTIMETRICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 17
Tabel 2.2 PONDEREA CATEGORIILOR DE PANTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD..... 18
Tabel 2.3 PONDEREA ASOCIAȚIILOR VEGETALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD 27
Tabel 2.4. PONDEREA SPECIILOR DE ARBORI ÎN FONDUL FORESTIER 31
Tabel 2.5 PONDEREA TIPURILOR DE PEISAJ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD..... 38
Tabel 2.6 CLASELE DE SOL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD ȘI SUPRAFEȚELE OCUPATE..... 38
Tabel 2.7 CLASE DE BONITATE A TERENURILOR AGRICOLE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 43
Tabel 2.8 CLASELE DE BONITATE A TERENURILOR AGRICOLE, PE CATEGORII DE FOLOSINȚĂ, LA NIVELUL UAT-URILOR CARE DEȚIN STUDII PEDOLOGICE 43
Tabel 2.9 REZULTATELE TESTULUI MANN–KENDALL ȘI PANTA SEN PENTRU IDENTIFICAREA TRENDURILOR ÎN PRECIPITAȚIILE PROIECTATE (SCENARIILE RCP4.5 ȘI RCP8.5 PERIOADA 1971-2100) 78
Tabel 2.10 REZULTATELE TESTULUI MANN–KENDALL ȘI PANTA SEN PENTRU IDENTIFICAREA TRENDURILOR ÎN PRECIPITAȚIILE ABUNDENTE, PESTE 20 MM PROIECTATE (SCENARIILE RCP4.5 ȘI RCP8.5 PERIOADA 1971-2100)..... 80
Tabel 2.11 PRINCIPALELE CARACTERISTICI MORFOMETRICE ALE CURSURILOR DE APĂ 84
Tabel 2.12. OBIECTIVELE DE CALITATE PENTRU AERUL AMBIENTAL 101
Tabel 2.13. SITURI CONTAMINATE ISTORIC, CONTAMINATE, POTENȚIAL CONTAMINATE ȘI REMEDIATE 114
Tabel 2.14. REPARTIŢIA TERENURILOR (HA) PE CLASE DE CALITATE DUPA NOTA DE BONITARE 118
Tabel 2.15. SUPRAFEȚELE AFECTATE DE FENOMENE DE DEGRADARE A SOLULUI LA NIVEL DE UAT 119
Tabel 2.16. EVOLUȚIA CANTITĂȚILOR DE DEȘEURI GESTIONATE ÎN PERIOADA 2019-2025 121
Tabel 2.17. PONDEREA / GRADUL DE ACOPERIRE CU CEL PUȚIN O ARIE PROTEJATĂ LA NIVEL DE UAT..... 134
Tabel 2.18. ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL..... 136
Tabel 2.19. ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR..... 140
Tabel 2.20. HABITATE PRIORITARE REGĂSITE ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD..... 143
Tabel 2.21. SPECII PRIORITARE REGĂSITE ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD..... 144
Tabel 2.22. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI ASUPRA HABITATELOR ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 145
Tabel 2.23. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI ASUPRA SPECIILOR ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 149
Tabel 2.24. SITUAȚIE PLANURI DE MANAGEMENT ȘI ENTITĂȚI DE ADMINISTRARE PENTRU ARIILE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 152
Tabel 2.25. ARBORI REMARCABILI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 155
Tabel 2.26 ÎNCADRAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE PE CLASE DE POTENȚIAL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN 165
Tabel 2.27. DISTRIBUȚIA ALUNECĂRILOR DE TEREN LA NIVELUL UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE DIN CADRUL JUDEȚULUI BISTRIȚA NĂSĂUD 169
Tabel 2.28 CRITERII PENTRU ESTIMAREA POTENŢIALULUI ŞI PROBABILITĂŢII DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN 190

Tabel 2.29 DISTRIBUȚIA CLASELOR DE PROBABILITATE DE APARIȚIE A ALUNECĂRILOR DE TEREN LA NIVELUL UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD.....196
Tabel 2.30. INDICI DE EXTREME TERMICE ȘI PLUVIOMETRICE UTILIZAȚI* (după Alexander și Nichols, 2016) 199
Tabel 2.31. SUPRAFEȚE DIN CADRUL UAT AFECTATE DE INUNDAȚII ÎN SCENARIUL MEDIU Q1% 220

LISTĂ FIGURI

FIG. 2.1 LOCALIZAREA JUDEȚULUI BISTRIȚA - NĂSĂUD 12
FIG. 2.2 HARTA GEOLOGICĂ ȘI A RESURSELOR DE SUBSOL 15
FIG. 2.3 LEGENDA HĂRȚII GEOLOGICE 16
FIG. 2.4 HARTA HIPSOMETRICĂ 22
FIG. 2.5 ALTITUDINEA MEDIE ÎN CADRUL UAT-URILOR 23
FIG. 2.6 HARTA PANTELOR 24
FIG. 2.7 REGIUNILE BIOGEOGRAFICE ȘI ASOCIAȚIILE VEGETALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD 28
FIG. 2.8 LEGENDA HĂRȚII ASOCIAȚIILOR VEGETALE 29
FIG. 2.9 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PĂDURILOR 32
FIG. 2.10 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI CU PĂDURI REGENERATE LA NIVELUL JUDEȚULUI 33
FIG. 2.11 EVOLUȚIA SUPRAFEȚELOR CU TĂIERI ÎN PERIOADA 2019-2023 33
FIG. 2.12 HARTA PEISAJELOR 37
FIG. 2.13 HARTA SOLURILOR 42
FIG. 2.14 SUPRAFAȚA PAJIȘTILOR CU VALOARE NATURALĂ RIDICATĂ 46
FIG. 2.15. TEMPERATURA MEDIE ANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024. 56
FIG. 2.16. TEMPERATURA MEDIE ANOTIMPUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024. 57
FIG. 2.17. TEMPERATURA MAXIMĂ (STÂNGA) ȘI MINIMĂ (DREAPTA) MULTIANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 2004-2024.....58
FIG. 2.18 EVOLUȚIA ASCENDENTĂ A TEMPERATURILOR MEDII ȘI EXTREME LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5 58
FIG. 2.19 EVOLUȚIA CANTITĂȚILOR DE PRECIPITAȚII MEDII ȘI EXTREME LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5 61
FIG. 2.20 CANTITĂȚI DE PRECIPITAȚII MEDII ANUALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024. 62
FIG. 2.21 CANTITĂȚI DE PRECIPITAȚII MEDII ANOTIMPUALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024. 63
FIG. 2.22 NEBULOZITATEA TOTALĂ MEDIE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1961-2023. 65
FIG. 2.23 EVOLUȚIA STRATULUI DE ZĂPADĂ MEDIU ȘI MAXIM LA STAȚIA METEOROLOGICĂ BISTRIȚA 66
FIG. 2.24 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ZILE CU STRAT DE ZĂPADĂ > 1 CM ȘI > 10 CM LA STAȚIA METEOROLOGICĂ BISTRIȚA 67
FIG. 2.25. GROSIMEA MEDIE A ZĂPEZII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024. 68
FIG. 2.26. UMEZEALA RELATIVĂ MEDIE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024. 69
FIG. 2.27. FRECVENȚA DIRECȚIILOR VÂNTULUI – STAȚIA BISTRIȚA.....71

FIG. 2.28. VITEZA MEDIE A VÂNTULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1961-2024. 72
FIG. 2.29. DURATA DE STRĂLUCIRE A SOARELUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024. 74
FIG. 2.30. EVOLUȚIA TEMPERATURII MAXIME MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100. 75
FIG. 2.31. EVOLUȚIA TEMPERATURII MINIME MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100. 76
FIG. 2.32. EVOLUȚIA TEMPERATURII MEDII MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100. 77
FIG. 2.33. EVOLUȚIA PRECIPITAȚIILOR MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI RCP8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100. 77
FIG. 2.34. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ZILE CU PRECIPITAȚII PESTE 20 MM (FOARTE ABUNDENTE) ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI RCP8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.79
FIG. 2.35. REȚEAUA HIDROGRAFICĂ ȘI AMENAJĂRILE HIDROTEHNICE 83
FIG. 2.36. DENSITATEA REȚELEI HIDROGRAFICE 85
FIG. 2.37. EVOLUȚIA NIVELURILOR HIDROSTATICE MULTIANUALE ȘI MEDIA MULTIANUALĂ PENTRU CORPUL DE APĂ SUBTERAN ROSO09 – SOMEȘUL MARE, LUNCA ȘI TERASELE 90
FIG. 2.38. HARTA CORPURILOR DE APĂ SUBTERANĂ 91
FIG. 2.39. DEBITE MEDII LUNARE MULTIANUALE PE PRINCIPALELE RÂURI (GEOGLOWS HYDROLOGICAL MODEL V. 2) 95
FIG. 2.40 CALITATEA AERULUI. SURSELE DE POLUARE ȘI REȚEAUA DE MONITORIZARE 102
FIG. 2.41 RESURSELE DE APĂ ALE ROMÂNIEI - INDICELE DE EXPLOATARE A APEI (WEI+) (ANAR 2023) 106
FIG. 2.42. REȚEAUA DE MONITORIZARE A CALITĂȚII APEI 108
FIG. 2.43. STAREA CHIMICĂ A CORPURILOR DE APĂ DE SUPRAFAȚĂ 110
FIG. 2.44. STAREA/POTENȚIALUL ECOLOGIC AL CORPURILOR DE APĂ DE SUPRAFAȚĂ 111
FIG. 2.45 SISTEMUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL DEȘEURILOR BISTRIȚA-NĂSĂUD 123
FIG. 2.46 SUPRAFAȚA ARIILOR PROTEJATE LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CATEGORII DE ARII PROTEJATE 132
FIG. 2.47 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI NAȚIONAL 133
FIG. 2.48 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL 139
FIG. 2.49 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR 142
FIG. 2.50. HARTA INTENSITĂȚII SEISMICE (SCARA MSK) 160
FIG. 2.51. HARTA ZONĂRII VALORILOR DE VÂRF ALE ACCELERAȚIEI TERENULUI PENTRU PROIECTARE AG CU IMR = 225 ANI ȘI 20% PROBABILITATE DE DEPĂȘIRE ÎN 50 DE ANI (PRELUCRATĂ DUPĂ MDRAP, 2013). 163
FIG. 2.52. HARTA ZONĂRII TERITORIULUI ÎN TERMENI DE PERIOADĂ DE COLȚ, TC A SPECTRULUI DE RĂSPUNS (MDRAP, 2013). 164
FIG. 2.53. ZONAREA TERITORIULUI ROMÂNIEI IN TERMENI DE VALORI DE VÂRF ALE ACCELERAŢIEI TERENULUI PENTRU PROIECTARE AG PENTRU CUTREMURE AVÂND INTERVALUL MEDIU DE RECURENȚĂ IMR = 100 ANI 164
FIG. 2.54. ZONAREA UAT DUPĂ POTENŢIALUL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN CONFORM SECTIUNII V, ZONE DE RISC NATURAL, 2001. 167
FIG. 2.55. DISTRIBUȚIA PROCESELOR DE VERSANT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD. 168
FIG. 2.56. HARTA COEFICIENTULUI LITOLOGIC LA NIVELUL JUDEȚULUI 176
FIG. 2.57. HARTA PANTELOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD 178
FIG. 2.58. HARTA COEFICIENTULUI GEOMORFOLOGIC (KB) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD .. 179

FIG. 2.59. HARTA COEFICIENTULUI STRUCTURAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD 181
FIG. 2.60. HARTA COEFICIENTULUI HIDRO-CLIMATIC (KD) 183
FIG. 2.61. HARTA COEFICIENTULUI HIDROGEOLOGIC (KE) 185
FIG. 2.62. HARTA COEFICIENTULUI SEISMIC (KF) 186
FIG. 2.63. HARTA COEFICIENTULUI SILVIC (KG) 187
FIG. 2.64. HARTA COEFICIENTULUI ANTROPIC (KH) 189
FIG. 2.65. PROBABILITATEA DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN ȘI COEFICIENTUL DE RISC CORESPUNZĂTOR (KM) 193
FIG. 2.66. DISTRIBUȚIA RELATIVĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE CU SUPRAFEȚE MARI ÎNCADRATE ÎN CLASA DE PROBABILITATEA MEDIE-MARE DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN 195
FIG. 2.67. DISTRIBUȚIA RELATIVĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE CU SUPRAFEȚE MARI ÎNCADRATE ÎN CLASA DE PROBABILITATEA MEDIE-MARE DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN 195
FIG. 2.68 EVOLUȚIA FRECVENȚEI VALURILOR DE CĂLDURĂ PE BAZA FACTORULUI DE EXCES DE CĂLDURĂ (HWF) LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5 ... 201
FIG. 2.69. MAXIMA TEMPERATURII MAXIME ZILNICE 202
FIG. 2.70. MINIMA TEMPERATURII MINIME ZILNICE 202
FIG. 2.71. ZILE DE VARĂ 202
FIG. 2.72. ZILE DE IARNĂ 202
FIG. 2.73. NUMĂRUL DE VALURI DE CĂLDURĂ 203
FIG. 2.74. NUMĂRUL DE VALURI DE FRIG 203
FIG. 2.75. ZILE EXTREM DE UMEDE 203
FIG. 2.76. CANTITATEA MAXIMĂ DE PRECIPITAȚII ÎNREGISTRATĂ ÎNTR-O ZI 203
FIG. 2.77. ENERGIA NECESARĂ PENTRU RĂCIREA CLĂDIRILOR (CDDCOLD) 204
FIG. 2.78. ENERGIA NECESARĂ PENTRU ÎNCĂLZIREA CLĂDIRILOR (HDDHEATH) 204
FIG. 2.79. GRADE ZILNICE PENTRU CREȘTERE 204
FIG. 2.80. DURATA SEZONULUI DE VEGETAȚIE 204
FIG. 2.81. ZILELE CU NINSOARE 206
FIG. 2.82. ZILELE PLOIOASE ȘI ZILE CU ROUĂ 207
FIG. 2.83. ZILELE CU ORAJ ȘI FULGERELE ÎNREGISTRATE LA STAȚIA BISTRIȚA 208
FIG. 2.84. ZILELE CU CEAȚĂ ȘI AER CEȚOS ÎNREGISTRATE LA STAȚIA BISTRIȚA 209
FIG. 2.85. ZILELE CU BRUMĂ ȘI ZILELE CU CHICIURĂ 210
FIG. 2.86. HARTA AREALELOR INUNDABILE ȘI A ZONELOR CU RISC POTENȚIAL SEMNIFICATIV LA INUNDAȚII 214
FIG. 2.87. HARTA DE HAZARD LA INUNDAȚII ASOCIATĂ SCENARIULUI CU PROBABILITATE MEDIE – $Q_{1\%}$ (PERIOADA DE DEPĂȘIRE DE O DATĂ LA 100 DE ANI). 218
FIG. 2.88. HARTA DE HAZARD LA INUNDAȚII ASOCIATĂ SCENARIULUI CU PROBABILITATE MICĂ – $Q_{0,1\%}$ (PERIOADA DE DEPĂȘIRE DE O DATĂ LA 1000 DE ANI) 219
FIG. 2.89. HARTA FRECVENȚEI SECĂRII RÂURILOR 225

LISTĂ ACRONIME

ANCPI – Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

ANIF - Agenția Națională Pentru Îmbunătățiri Funciare

ANM – Administrația Națională de Meteorologie

ANAR - Administrația Națională Apele Române

ANRM - Agenția Națională a Resurselor Minerale

IGR - Institutul Geologic al României

INS - Institutul Național de Statistică

PNDR – Programul Național pentru Dezvoltare Rurală

UAT – Unitate Administrativ Teritorială

UATB – Unitate Administrativ Teritorială de Bază

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Studiul de fundamentare privind cadrul natural, calitatea mediului, protejarea și dezvoltarea patrimoniului natural riscurile naturale și antropice din județul Bistrița - Năsăud are ca obiectiv principal analiza critică a subsistemelor naturale și evidențierea acelor caracteristici care au relevanță în raport cu activitatea de amenajare a teritoriului. În conformitate cu Legea 350/2001 (art. 3), activitatea de amenajare a teritoriului trebuie să fie globală și funcțională; în cadrul acesteia este necesară luarea în considerare a caracteristicilor cadrului natural care intervin în raport cu componenta antropică în manieră ambivalentă - fie prin aspectele care limitează și constrâng tipul și felul prezenței componentei antropice, fie prin aspectele care susțin și facilitează diversele activități și elemente structurale antropice.

Au fost utilizate date statistice și informații din rapoarte de specialitate cât mai actuale și relevante pentru specificul studiului efectuat. În anumite cazuri datele disponibile la unele instituții sunt mai vechi (Institutul Național de Statistică; datele privind resursele minerale – 1984, Institutul Geologic al României; suportul cartografic pentru harta geologică și geobotanică – 1968, Institutul Geologic al României.

Principalele surse de date brute sunt reprezentate date publice (ex. https://insse.ro/; www.meteomanz.ro), completate de date și informații deținute de instituții cum sunt: Agenția Națională a Resurselor Minerale; Agenția Națională Pentru Îmbunătățiri Funciare; Regia Națională a Pădurilor - ROMSILVA prin Direcția Silvică; Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară (ANCPI); Administrația Națională "Apele Române", prin Administrațiile Bazinale de Apă și filialele acestora în teritoriu la nivel județean - Sistemele de Gospodărire a Apelor, precum și Institutul Național de Hidrologie și Gospodărirea Apelor; Administrația Națională de Meteorologie; Agenția pentru protecția Mediului; ANANP-Filiala teritorială.

Principalele surse cartografice de date, fie în format analog fie în format digital sunt reprezentate de:

-Modelul digital de elevație-DEM, conform ANCPI

-Harta Topografică a României, sc. 1:25.000

-Harta Geologică a României, sc. 1:200.000

-Harta Geobotanică a României, sc. 1:1.000.000

-Harta Solurilor României sc. 1:200.000

-Atlasul Cadastrului Apelor din România

Prin analiza și evidențierea caracteristicilor relevante ale cadrului natural (substrat geologic, relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, soluri) ale resurselor de subsol și ale peisajelor geografice se are în vedere asigurarea unei gestionări adecvate a caracteristicilor și resurselor naturale, valorificarea adecvată a patrimoniului natural, în conformitate cu principiului sustenabilității, așa cum este el menționat în Legea 350/2001(art. 9 și art. 13). Prin realizarea prezentului studiu se asigură și baza de referință pentru realizarea studiilor și a demersurilor privind identificarea, delimitarea și stabilirea teritoriilor cu valoare remarcabilă și a teritoriilor cu caracter de unicitate prin specificul peisagistic, conform art. 18 din Legea 350/2001.

Evaluarea calităţii mediului și analiza factorilor de risc s-au efectuat pe baza datelor de ordin statistic disponibile de la instituțiile cu responsabilități în domeniu: Agenția pentru Protecţia Mediului (APM), Sistemul de Gospodărire a Apelor (SGA), Consiliul Județean, Oficiul de Studii Pedologice şi Agrochimice (OSPA), Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență (ISU), Direcţia Silvică, Oficiul Judeţean de Cadastru şi Publicitate Imobiliară ş.a. Datele disponibile au fost corelate selectiv atât prin evaluarea critică a studiilor existente, cât şi prin analiza la zi a stării de funcționalitate a componentelor de mediu, pe baza cercetării realităților din teren şi inventarierii diferențiate a formelor de impact de mediu.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Cadrul natural

2.1.1. Așezarea geografică, limitele județului și contextul teritorial

Județul Bistrița-Năsăud este poziționat în partea central-nordică a României, fiind traversat în partea sudică de paralela de 47° lat. nordică, iar în est de meridianul de 25° longitudine estică; punctele extreme ale teritoriului administrativ au următoarele coordonate: punctul extrem nordic - 47° 36' N/24° 23' E, punctul extrem sudic - 46° 44' N/24° 23' E, punctul extrem estic - 25° 5' E /47° 3' N, iar punctul extrem vestic: 23°55' E /47° 15' N. Suprafața județului este de aproximativ 5.359 km^2, ceea ce reprezintă 2,25% din suprafața teritoriului național.

Județul face parte din Regiunea de Dezvoltare Nud-Vest, alături de județele Bihor, Cluj, Maramureș, Sălaj și Satu Mare, situându-se în partea estică a acesteia. În afară de județele Cluj și Maramureș , se mai învecinează cu județele Mureș (Regiunea de Dezvoltare Centru) și Suceava (Regiunea de Dezvoltare Nord-Est).

În raport cu unitățile de relief, teritoriul județului se suprapune peste subunități ale Carpaților Orientali și ale Depresiunii Transilvaniei. O astfel de localizare geografică induce o diversitate ridicată a subsistemelor teritoriale, facilitând manifestarea unor relații și situații de complementaritate. Caracteristica pozițională dominantă, din care decurg numeroase consecințe este aceea că județul are o localizare într-o zonă de contact morfologic, fapt ce determină, la nivelul componentelor naturale, existența unor aspecte de complementaritate între spațiul montan și cel colinar. Aceste caracteristici se constituie ca o serie de condiționări naturale, cu valențe de favorabilitate ori de restrictivitate, care au fost percepute ca atare de comunitățile umane, generând forme variate de adaptare la condițiile de mediu, forme variate ale structurilor habitaționale, forme diverse de valorificare a resurselor, etc.

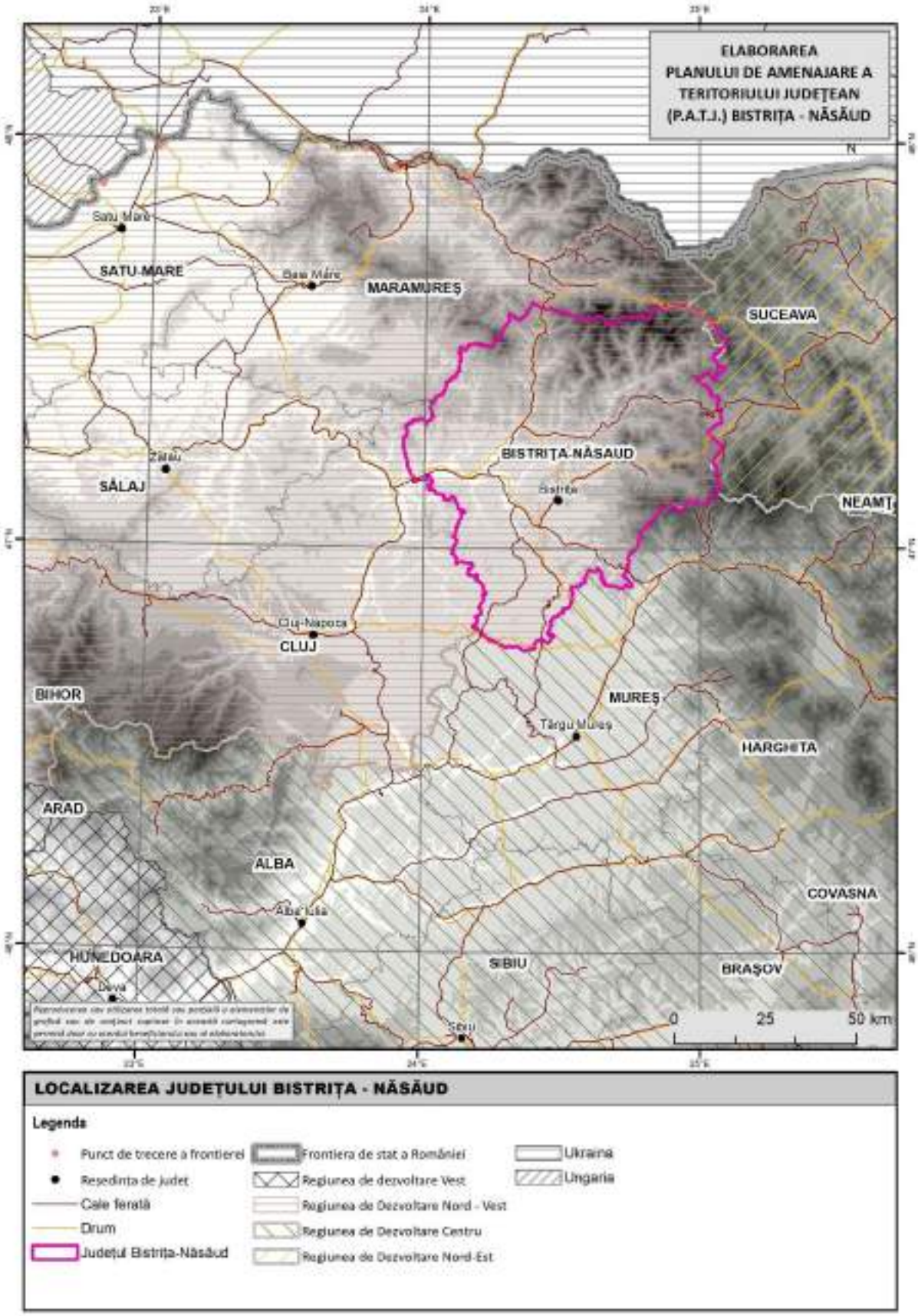

Fig. 2.1 LOCALIZAREA JUDEȚULUI BISTRIȚA - NĂSĂUD
Sursa: autorii

2.1.2. Geologia, resursele subsolului, geomorfologia și unitățile de relief

2.1.2.1. Particularități geologice ale substratului

Una din trăsăturile substratului geologic din județului Bistrița - Năsăud este aceea că 42% din teritoriu - partea nordică și estică a județului - se suprapune pe unități structurale aparținând orogenului carpatic, iar restul (cca. 58%) – partea centrală, vestică și sudică a județului, se suprapune peste bazinul depresionar transilvănean.

Conform informațiilor existente pe harta geologică scara 1:200.000 (foaia Vișeu, 1968, D. Patrulius, G. Bombiță, H.G. Krautner, Florentina Krautner; foaia Rădăuți, 1968, T. Joja, Gr. Alexandrescu, I. Bercia, V. Mutihac, M. Dimian; foaia Baia Mare, 1967, N. Gherasi, G. Bombiță, Al. Vasilescu, H. Krautner; foaia Cluj, 1968, Emilia Saulea et al; foaia Bistrița, 1967, Fl. Marinescu, S. Peltz; Toplița, 1968,Gr. Alexandrescu, Georgeta Mureșan, S. Peltz, M. Săndulescu), unitățile structurale menționate prezintă o mare complexitate petrografică:

- Substratul prezintă o complexitate ridicată atât petrografic cât și structural. Astfel, se remarcă prezența structurilor faliate, cu individualizarea pregnantă a horstului Rodna, mărginit la Nord de falia Dragoș-Vodă (pe teritoriul jud. Maramureș) și falia Someșului Mare în sud, a structurilor vulcanice (M. Călimani, Dealurile Ciceului), a celor subvulcanice/intruzive (M. Țibleș, M. Bârgăului), a celor cutate (bine reprezentate în compartimentul montan și izolat în cel colinar), monoclinale (în compartimentul bazinului de sedimentare) și a celor diapire (la periferia bazinului de sedimentare, în Dealurile Ciceului).
- În concordanță cu evoluția paleogeografică diversitatea petrografică este ridicată. Sunt prezente formațiuni mezometamorfice (gnaise, micașisturi, amfibolitele, filitele), epimetamorfice (șisturi cloritoase, calcare cristaline, dolomite cristaline, etc.), la care se adaugă roci sedimentare cretacice (în M. Bârgăului) paleogene (ex. fliș), neogene (argile, marne, gipsuri, nisipuri, etc.); tot de vârstă neogenă sunt rocile vulcanice (andezite, bazalte, dacite, diorite) care sunt asociate structurilor vulcanice; erupțiile responsabile de constituirea acestora au condus și la formarea orizonturilor tufacee prezente în anumite compartimente deluroase și a piroclastitelor din estul Dealurilor Bistriței. Rocile de vârstă cuaternară sunt reprezentate prin nisipuri, argile, pietrișuri și sunt prezente cu precădere în culoarele de vale.

Conform Codului de proiectare seismică (indicativ P 100-1/2025), valorile definitorii specifice substratului pentru teritoriul județului Bistrița – Năsăud au valori care indică o seismicitate redusă atât în ceea ce privește spectrul accelerațiilor orizontale ($S_{\{ap,h\}}^{\{SLS\}}$=1,25 m/s^2; $S_{\{ap,h\}}^{\{SLU\}}$ = 2,5 m/s^2), cât și în ceea ce privește perioadele de colț ($T_{\{c\}}^{\{SLS\}}$ = 0,6m/s^2; $T_{\{c\}}^{\{SLU\}}$ = 0,8 m/s^2) (unde SLU reprezintă starea limită ce vizează siguranța structurală și prevenirea colapsului la acțiuni extreme/cutremur major; SLS vizează menținerea utilizabilității, confortului și aspectului clădirii la acțiuni normale sau moderate (cutremur mic/mediu), fără daune semnificative ale structurii; perioada de colț – Tc exprimă răspunsul dinamic al terenului seismic și determină forma spectrului de sarcini seismice).

2.1.2.2. Resursele subsolului

În concordanță cu caracteristicile petrografice, structurale și paleoevolutive ale substratului, pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente o serie de resurse de subsol. În funcție de particularitățile lor, resursele pot fi grupate în următoarele categorii:

Roci utile și minereuri nemetalifere

Acestea prezintă o abundență ridicată (ex. argila, calcarul), dar au o valoare economică mai redusă decât a altor resurse de subsol. Sunt utilizate ca materie primă în diferite procese tehnologice, rezultând produse cu importanță crescută pentru ramuri industriale diverse. Specificul general al acestei grupe de resurse este faptul că în cele mai multe cazuri, utilitatea lor economică derivă din calitățile lor naturale intrinseci. Corespunzător marii diversități petrografice a substratului, pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente numeroase roci utile, distribuite în toate unitățile structurale: caolin (Parva), argilă (Nimigea, Năsăud, Telciu, Anieș, Sângeorz-Băi), andezite (Ilva, Rodna), dacite (Anieș, Sângeorz-Băi), marmură (Cormaia), nisipuri și pietrișuri (Sărățel, Săsarm), tuf vulcanic (Cepari, Dumbrava, Reteag, Susenii Bârgăului), gresii (cu largă răspândire în subunitățile deluroase), bentonită (Rodna, Anieș, Telciu, Chiuza, Chiochiș, Căianu Mic), travertin (Sângeorz - Băi); sarea este prezentă în mai multe locații asociate structurilor diapire poziționate marginal în cadrul bazinului sedimentar transilvănean (Sărățel, Chiuza, Dumbrăvița, Slătinița).

Se adaugă o serie de minereuri nemetalifere, prezente în compartimentul montan: grafitul (Anieș, Maieru), mica (Parva) și minereuri polimetalice din sudul Munților Rodnei (Rodna) și din Munții Țibleșului; acestea din urmă sunt prezente în cantități mici la contactul dintre structurile vulcanice ori subvulcanice șu rocile metamorfice ori sedimentare.

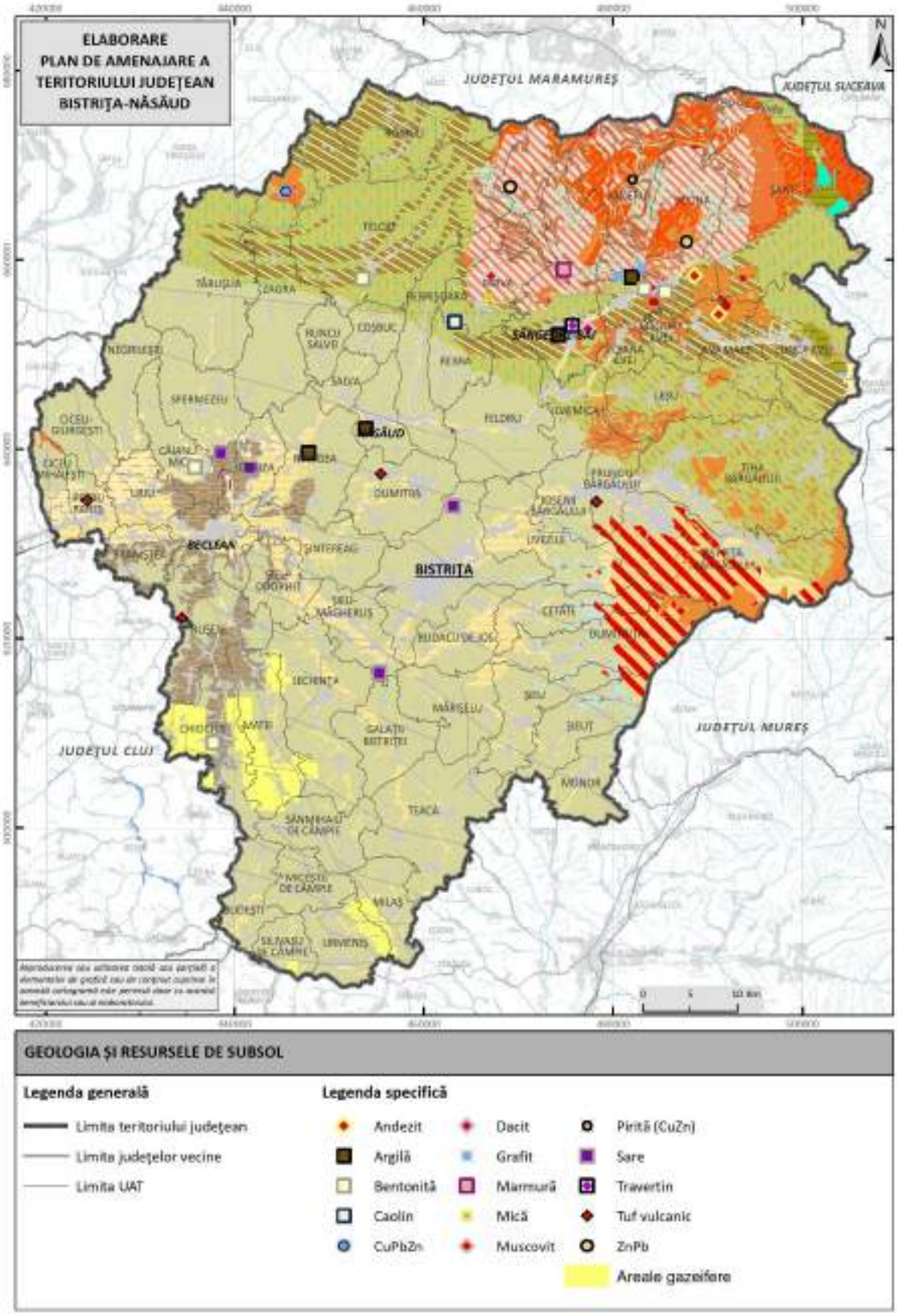

Fig. 2.2 HARTA GEOLOGICĂ ȘI A RESURSELOR DE SUBSOL
Sursa datelor: Harta Geologică a României, 1:200000, Institutul Geologic, 1968; ANRM, 2023

Fig. 2.3 LEGENDA HĂRȚII GEOLOGICE

Din punct de vedere al gestionări acestor resurse se constată că există un număr de 19 perimetre de concesionare; acestea se suprapun pe teritoriul a 12 UAT-uri: Chiuza, Ilva Mare, Maieru, Măgura Ilvei, Nimigea, Parva, Sângeorz-Băi, Șanț, Șintereag, Telciu și Zagra (Anexa 1)

Resurse energetice de subsol

Utilitatea economică a mineralelor purtătoare de energie derivă din utilizarea energiei stocate în timpul formării lor. Hidrocarburile (gaze naturale) sunt asociate structurilor domale din Câmpia Transilvaniei (Enciu, Silivașu de Câmpie, Monor). Mai sunt prezenți cărbuni de vârstă miocenă dar în cantități mici, cu dispunere sub forma unor orizonturi (cu grosime de câțiva zeci de centimetri) în Dealurile Bistriței (Budacu de Jos și Galații Bistriței).

Valorificarea resurselor de hidrocarburi se face pe baza unor acorduri de concesionare prezentate în Anexa 2.

2.1.3. Relieful și unitățile fizico-geografice

Corespunzător unităților structurale amintite în subcapitolul anterior, pe teritoriul județului relieful prezintă o diversitate ridicată. Astfel, munții dețin cca 42% din suprafață, iar subunitățile deluroase și culoarele de vale din cadrul acestora dețin 58% din suprafața județului.

O primă caracteristică a județului Bistrița este reprezentată de diversitatea formelor de relief și de dispunerea altitudinală ascendentă a treptelor altitudinale dinspre sud spre nord și dinspre vest spre est. Pe această direcție se succed subunități aparținând Depresiunii Transilvaniei și Carpaților Orientali. În aceste condiții ecartul altitudinal este de 2047 m, desfășurat între Vf. Ineu (2.279 m) din Munții Rodnei și valea Someșului Mare (cca. 232 m). La nivel de UAT, cel mai mare ecart altitudinal se înregistrează în comuna Rebrișoara (1768 m), Maieru (1677 m), Șanț (1671 m), Rodna (1651 m) și Telciu (1522 m), remarcându-se faptul că, în total, sunt 18 UAT-uri în care ecartul altitudinal este de peste 1000 m.

Cele mai ridicate valori ale altitudinii medii sunt specifice în cadrul UAT Șanț (1202 m), la care se adaugă o serie de UAT-uri unde altitudinea medie este de peste 1000 m: Rodna, Maieru și Bistrița Bârgăului; se remarcă faptul că 17 unități administrativ-teritoriale au altitudini medii de peste 700 m. Pe de altă parte, se conturează o grupare sudică a unui număr de 14 UAT-uri în care altitudinea medie este sub 300 m (Anexa 3).

Tabel 2.1 PONDEREA TREPTELOR ALTIMETRICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Trepte altimetrice (m)	Pondere (%)
232-300	4,0
300,1-400	18,4
400,1-600	30,9
600,1-800	15,7
800,1-1000	12,0
1001-1200	8,9
1201-1400	5,1
1401-1700	3,8
1701-2000	1,1
2001-2232	0,1

Sursa: autorii

Pe lângă aspectele altitudinale, în problematica amenajării teritoriului intervin și alți parametrii morfometrici dintre înclinarea suprafeței topografice are o însemnătate deosebită.

Se remarcă o pondere semnificativă a suprafețelor cu înclinare de 5,1-15° (49%), și a celor cu înclinare de 15,1-30° (30%), precum și ponderea semnificativă (17,1%) a suprafețelor cu

înclinare sub 5°, fapt ce se transpune atât într-un potențial morfodinamic variat dar și în constituirea unor contexte teritoriale cu restrictivitate ori favorabilitate diferențiată.

Tabel 2.2 PONDEREA CATEGORIILOR DE PANTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Clasa valorică (°)	Ponderea (%)
0-2	7,3
2,1-5	9,8
5,1-15	49,3
15,1-30	30,4
30,1-50	3,2
50,1-53	0,01

Sursa: autorii

Distribuția treptelor altimetrice și particularitățile fizico-geografice permit delimitarea a două compartimente fizico-geografice: zona montană și zona colinară (subcarpatică și de podiș).

Zona montană

Această zonă este poziționată în nordul județului și include o serie de subunități aparținând Carpaților Orientali: Munții Țibleșului, Munții Rodnei, Munții Suhardului, Munții Bârgăului și Munții Călimani.

Caracteristica generală a acestui sector montan este cea de masivitate generalizată, diminuată într-o oarecare măsură de existența unor văi dintre care mai importante sunt Țibleșul, Sălăuța, Rebra, Someșul Mare, Ilva, Silhoasa, Bârgău, Bistrița; acestea contribuie la fragmentarea spațiului montan, facilitând amplasarea unor căi de comunicație rutieră și/sau feroviară, cu mențiunea lipsei unor văi transcarpatice pe teritoriul județului. În aceste condiții legătura cu județele învecinate la nord și la est se face prin intermediul pasurilor montane: Șetref (825 m), care facilitează legătura cu Depresiunea Maramureșului (jud. Maramureș) prin intermediul DN17C; Rotunda (1277) care facilitează legătura cu valea Bistriței Aurii (jud. Suceava); Grădinița (885 m) care facilitează legătura cu Depresiunea Dornelor (jud. Suceava) prin intermediul DJ172D și a căii ferate 401/502; Tihuța (1200 m) care facilitează legătura cu Depresiunea Dornelor (jud. Suceava) prin intermediul DN17.

Particularitățile petrografice, altimetrice și structurale se reflectă într-o varietate mare a tipurilor de relief. Din punct de vedere al diferențelor petrografice relieful dezvoltat pe roci metamorfice este prezent în Munții Rodnei, iar relieful dezvoltat pe roci efuzive și intruzive este dezvoltat în Munții Călimani, Țibleș și Bârgăului. Astfel, în Munții Călimani se remarcă prezența unui platou poziționat la cca 1400-1500 m altitudine, constituit din aglomerate vulcanice, la care se adaugă pe alocuri neck-uri vulcanice sau martori erozionali andezitici rezultați în urma eroziunii aglomeratelor vulcanice din proximitate. Un element de particularitate morfologică

este dat de prezența unor nișe vulcano-carstice în arealul Piatra Corbului (Cocean et al., 2011) și de rupturile de pantă (repezișuri, cascade de mici dimensiuni) din profilul longitudinal al râurilor care fragmentează compartimentul nord-vestic al structurii vulcanice. În Munții Bârgăului se remarcă prezența unor elemente morfo-structurale de tip neck și dyck, rezultate în urma eroziunii diferențiale care a înlăturat o parte a rocilor sedimentare, rezultatul fiind concretizat sub forma unui relief de măguri bine individualizate în relief, care au altitudini cuprinse între 1580 și 1611 m (Heniul Mare). În Munții Țibleșului particularitatea derivă din existența unui corp subvulcanic constituit din andezite piroxenice și amfiboli (structura Țibleș - Bran) decopertat prin eroziune diferențiată care menține altitudinile cele mai mari (1839 - 1853 m), la care se adaugă o serie de interfluvii secundare larg rotunjite ale căror altitudini se mențin la cca 1500-1600 m. Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud Munții Suhardului prezintă o morfologie complexă datorită asocierii pe un spațiu relativ redus a mai multor tipuri de roci: metamorfice (șisturi cristaline aparținând seriei de Tulgheș, dolomite cristaline) și sedimentare (fliș grezos, gresii, marne, argile).

Tot din punct de vedere al reliefului petrografic se remarcă existența unor areale carstice. Acesta este dezvoltat în partea sud-vestică a Munților Rodnei, în bazinele văilor Rebra și Telcișor. Endocarstul este bine reprezentat: peștera Izvorul Tăușoarelor (în care sunt prezente speleoteme cum sunt mirabilitul, oulofitele și nodulii calcaroși de Tăușoare), peștera Jgeabul lui Zalion (având și caracteristici de aven), Grota Zânelor; formele exocarstice sunt reprezentate prin doline, dar pe un areal restrâns și un sector de vale seacă în zona peșterii Jgheabul lui Zalion

Trăsăturile geomorfologice sunt completate de prezența reliefului glaciar prezent în Munții Rodnei; sunt prezente câteva circuri glaciare de dimensiuni mai mici, care au o toponimie sugestivă: căldare (C. Gărgălăului, C. Mihăesei, C. Bârsanilor); cea mai expresivă morfologie glaciară este pe valea Lala, cu profil transversal în formă de U, morene glaciare și circ glaciar în zona de obârșie, sub vârful Ineu, unde sunt localizate și lacurile Lala Mare și Lala Mică.

Aceste aspecte morfologice sunt completate de existența suprafețelor de nivelare policiclică, cu cea mai bună conservare a lor în Munții Rodnei, la altitudini de 1800-2000 m (Nedeia), 1600-1700 (Bătrâna) și 1000-1200 m.

Zona colinară

La sud de structurile orogenice carpatice se poziționează un compartiment care prin caracteristicile altitudinale și morfologice are un aspect general deluros; acesta se diferențiază de cel montan prin caracteristicile petrografice și structurale, care se reflectă și în cele

morfologice și morfometrice. De asemenea, particularitățile paleoevolutive, morfogenetice, structurale, petrografice și morfologice au condus la diferențieri care permit identificarea câtorva subunități deluroase, după cum urmează:

Dealurile Someșului Mare, poziționate pe dreapta râului omonim, din amonte de Șângeorz Băi până în aval de Ciceu Mihăești. Morfologia este influențată de larga extensiune a rocilor sedimentare cu dispunere monoclinală și de caracterul consecvent al văilor care coboară dinspre zona montană spre afluentul principal – Someșul Mare. Dominante sunt interfluviile alungite pe direcție nord-sud, cu altitudini descendente pe această direcție; spre contactul cu muntele altitudinile sunt în general cu valori de 700-800 m pe alocuri mai ridicate (Vf. Pietrișului – 962 m și Vf. Frăsinișului – 931 m, în Dealurile Năsăudului), iar la contactul cu culoarul Someșului altitudinile sunt de 400-500 m. În Dealurile Ciceului, prezența mai consistentă a tufurilor vulcanice și a intruziunilor vulcanice neogene este reflectată sub forma unor măguri proeminente, cu altitudini de cca 750-800 m. Văile sunt caracterizate de existența unor bazinete depresionare fie la contactul cu muntele, fie mai în aval, astfel că favorabilitatea morfologică a acestor zone de lărgire explică amplasarea satelor în cadrul lor. Versanții sunt caracterizați de o procesualitate geomorfologică complexă: alunecări de teren, ravenație, torențialitate.

Dealurile Bistriței

Prezintă o structură mai complexă, cu prezența unui sector de anticlinal și a cutelor diapire în Dealurile Șieului (la Pintic), în timp ce în Dealurile Bistriței sunt prezente structuri monoclinale și văi subsecvente. Procesualitatea geomorfologică este diversă și activă (ravenație, torențialitate) ca urmare a predominanței rocilor sedimentare friabile și a argilelor care favorizează alunecările de teren. Prezența văilor și a depresiunilor intracolinare a favorizat amplasarea localităților (ex. depresiunile Dumitra, Bistrița, Budac). Piemontul Călimanilor se remarcă prin larga extensiune a formațiunilor vulcanogen-sedimentare care acoperă o stivă groasă de marne, argile, pietrișuri și nisipuri, fiind la rândul lor acoperite parțial de pietrișuri cuaternare; un alt aspect de individualitate este dat de prezența vulcanilor noroioși la Monor, asociați cu prezența zăcămintelor de gaz metan.

Câmpia Transilvaniei, în ciuda denumirii are un relief de tip colinar, caracterizat de o fragmentare accentuată și altitudini care de cca 600 m (Dl. Bobeica, 581 m; Dl. Gorunului, 622 m). structura monoclinală și dominanța rocilor sedimentare, cu prezența argilelor sunt trăsături geologice care se reflectă în morfologie: prezența văilor consecvente și subsecvente, versanți afectați de alunecări de teren (glimee), ravenație și torențialitate. Sunt prezente mici depresiuni intracolinare care au favorizat amplasarea satelor (ex. Lechința, Teaca).

Compartimentul colinar este caracterizat de prezența unor sectoare foarte bine individualizate de culoare de vale: Culoarul Someșului Mare, al Bistriței, al Șieului și al Sălăuței (cel din urmă având extensiunea ce mai redusă atât longitudinal cât și transversal. Acestea se remarcă prin prezența teraselor și a luncilor, care oferă condiții de favorabilitate pentru constituirea unor sisteme de așezări și căi de comunicație care facilitează o bună integrare spațială și funcțională. Cea mai mare lățime este specifică în culoarul Someșului Mare (până la 4 – 5 km), din care lunca ajunge să dețină uneori ponderi semnificative (uneori până la cca 50%), fapt extrem de benefic pentru agricultură. În celelalte culoare și spre amonte lățimea este mai redusă, păstrând însă aspectele de favorabilitate morfologică.

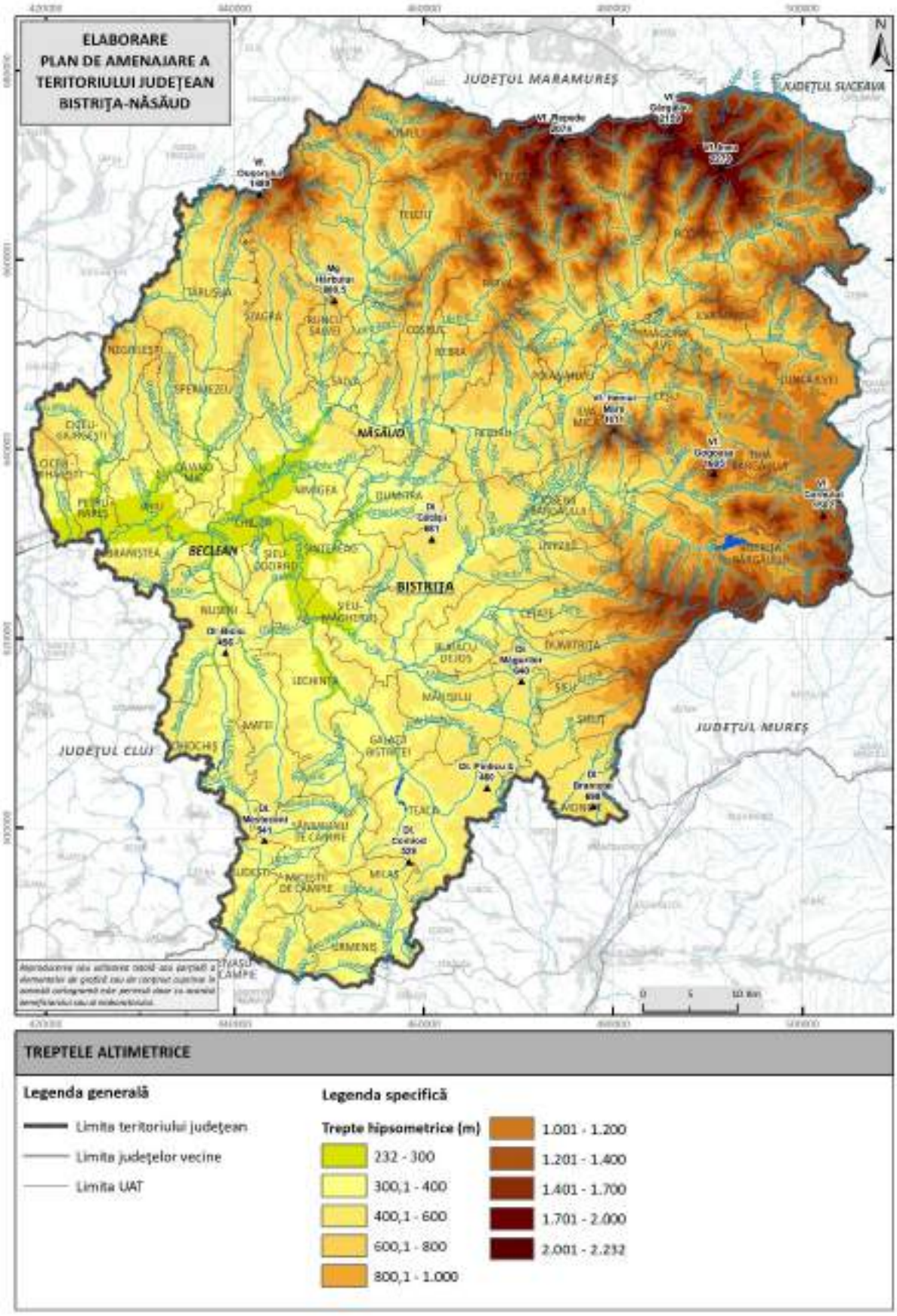

Fig. 2.4 HARTA HIPSOMETRICĂ
Sursa: autorii

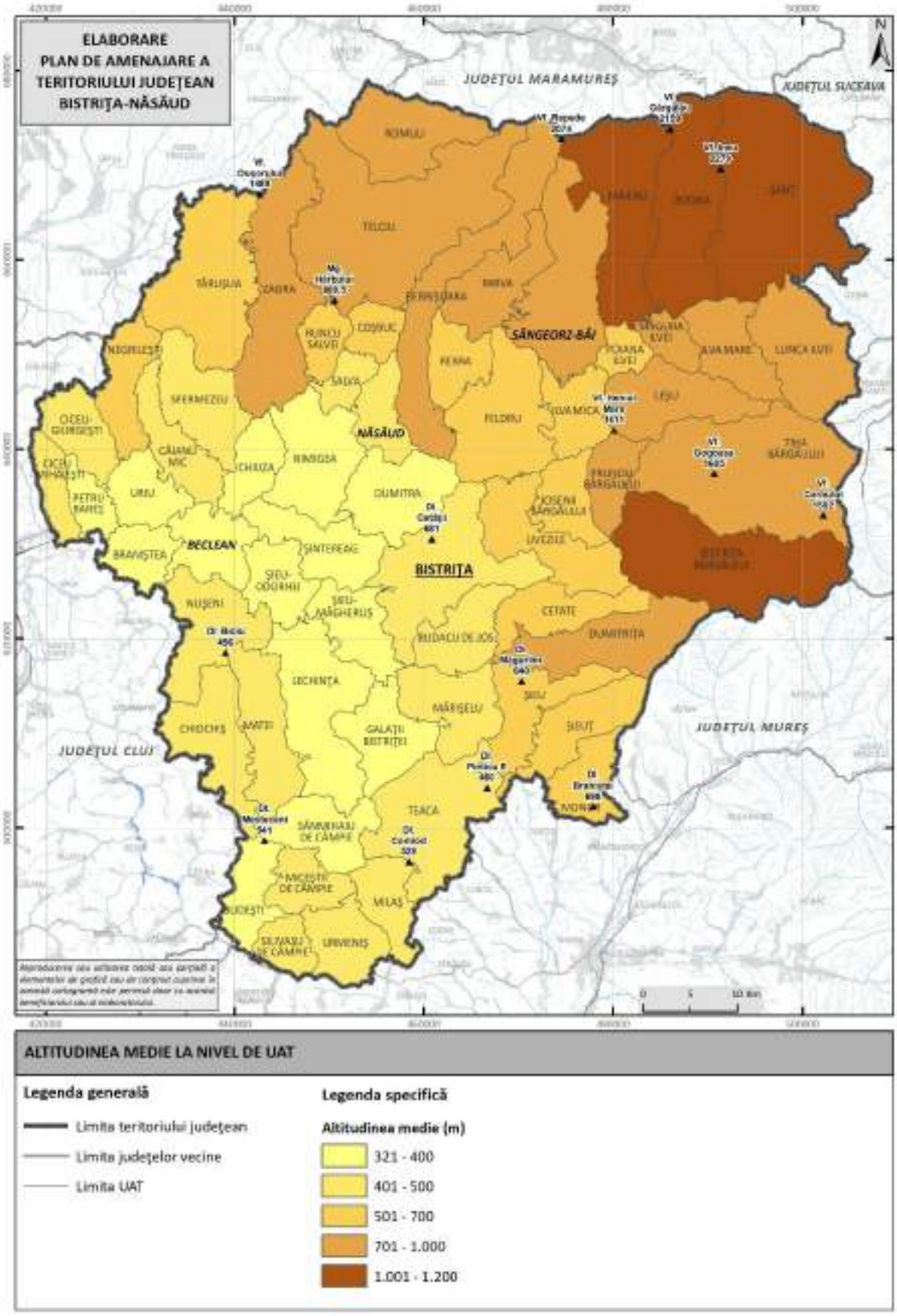

Fig. 2.5 ALTITUDINEA MEDIE ÎN CADRUL UAT-URILOR
Sursa: autorii

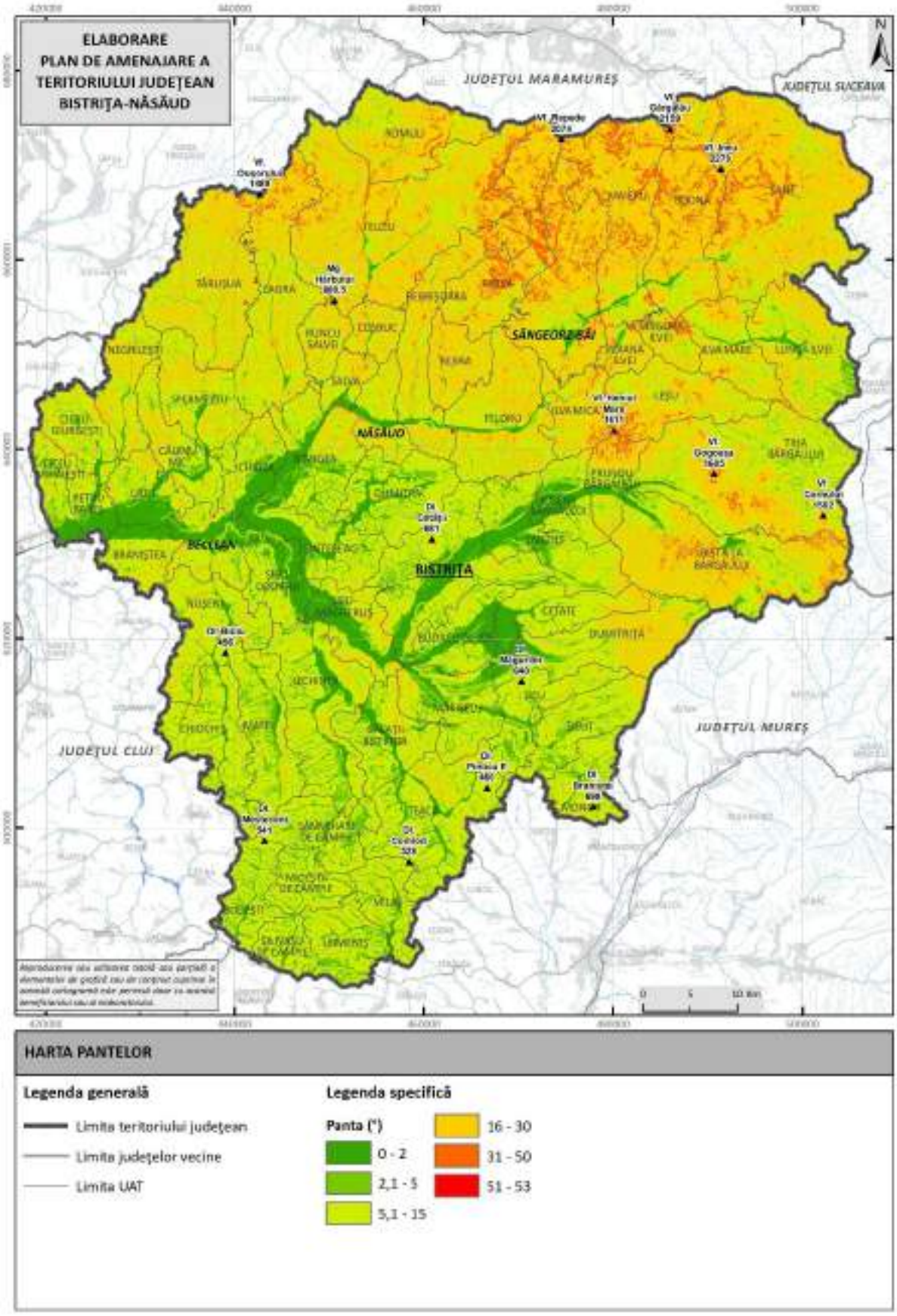

Fig. 2.6 HARTA PANTELOR
Sursa: autorii

2.1.4. Flora și fauna naturală și peisajele geografice

2.1.3.1. Flora și asociațiile vegetale

În conformitate cu poziția latitudinală și cu etajarea altitudinală, nordul și estul teritoriului județean aparține regiunii biogeografice alpine, care ocupă cca 39% din suprafață, restul de 61% fiind inclus în regiunea biogeografică continentală. Limita între cele două urmează în cea mai mare parte contactul dintre compartimentul montan și cel colinar.

Conform Hărții Geobotanice a României (Institutul Geologic al României, 1975), pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente 9 asociații vegetale zonale, dispuse în concordanță cu tipul de ecosisteme și o asociație vegetală intrazonală, care reflectă variabilitatea condițiilor naturale. Așa cum se observă pe legenda Hărții geobotanice, aceste asociații sunt numerotate și sunt prezentate în ordinea ascendentă a succesiunii altitudinale:

Asociația de vegetație nr. 1. Este prezentă pe mici suprafețe în sud-vestul județului, fiind constituită din culturi și pajiști în zonele stepei și silvostepei, cu asociații de *Festuca ovina* și *Agrostis tenuis*. Asociația vegetală natural de tip stepic și silvostepic poate fi considerate ca fiind cu caracter azonal în Depresiunea Transilvaniei, prezența ei fiind detereminată de întrunirea unor condiții ecologice specific, regăsite pe fronturile de cuestă cu expoziție sudică din Câmpia Transilvaniei. Defrișarea în timp istoric a celei mai mari suprafețe din Câmpia transilvaniei și utilizarea agricolă a fost mecanismul prin care s-a ajuns la această situație atipică din punct de vedere biogeografic.

Asociația de vegetație nr. 5. Este constituită din păduri de *Quercus frainetto (Quercia frainetti*) cu *Quercus cerris*, local cu Quercus sessiliflora, și asociații de Carex praecox, de *Poa pratensis ssp. angustifolia*, de *Festuca valesiaca*, de *Chrysopogon gryllus* cu: *Polygonatum latifolium, Helleborus odorus, Dactylis glomerata, Crocus moesiacus,* etc. Este prezentă insular în Câmpia Transilvaniei și Dealurile Bistriței și totalizează suprafețe care reprezintă cca. 0,7% din teritoriu.

Asociația de vegetație nr. 7. Este constituită din păduri de *Quercus sessiflora* cu sau fără *Fagus sylvatica, Q. cerris, Q. frainetto* și asociații de *Poa nemoralis, Galium vernum, G. schlissel, Luzula luzuloides, Genista tinctoria, Carex montana, Dentaria bulbifera, Melica uniflora* cu *Campanula persicifolia, Chrysanthenum corymbosum, Veronica officinalis*, etc. Această asociație vegetală are o pondere de cca. 10,9% din teritoriu, este prezentă sub formă de areale insulare frecvente în Câmpia Transilvaniei, Dealurile Bistriței, Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului și în sudul Culmii Breaza.

Asociația de vegetație nr. 8. Este constituită din pajiști și culturi în locul pădurilor de Quercus sessiflora în care domină asociații de *Agrostis tenuis*, *Festuca valesiaca* și local, de *Festuca rubra, Nardus stricta, Nardus stricta, Genista sagittalis, Vulpia myuros, Pteridium aquilinum*, etc. Această asociație vegetală este prezentă pe suprafețe compacte și extinse în colinară; totalizează suprafețe care reprezintă cca. 35,2% din teritoriu.

Asociația de vegetație nr. 9. Este constituită din păduri de *Fagus sylvatica* (*Fagia sylvaticae*) cu sau fără *Quercus sessiflora, Picea excelsa, Abies alba* și asociații de *Asperula odorata, Asarum europaeum, Galeobdolon luteum, Festuca drymeia, Salvia glutinosa, Symphitum cordatum cu Sanicula europaea, Hieracium sylvaticum, Majantheum bifolium, Moehringia trinervia, Cardamine impatiens, Pirola secunda, Paris quadrifolia*, specii de mușchi și de ferigi. Această asociație vegetală prezintă o largă răspândire în copartimentul deluros unde ocupă interfluviile mai înalte, cu aport pluviometric mai consistent și cu temperaturi ceva mai scăzute, precum și în etajul montan inferior; totalizează suprafețe care reprezintă cca. 14,7% din teritoriu.

Asociația de vegetație nr. 10. Este constituită din păduri de amestec *Fagus sylvatica, Picea excelsa* și *Abies alba* cu*: Campanula abietina, Ranunculus carpaticus, Soldanella montana, Symphitum cordatum, Paris quadrifolia*, etc. Această asociație vegetală este prezentă în toate masivele montane, unde formează masive forestiere extinse, de regulă la altitudini cuprinse între 800 și 1.400 m; totalizează suprafețe care reprezintă cca. 10,1% din teritoriu.

Asociația de vegetație nr. 11. Este alcătuită din păduri de *Picea excelsa* cu sau fără *Abies alba, Fagus sylvatica* și asociații de *Polytrichum, Hypnum triquetrum, Dryopteris filix mas, Athyrium filix femina, Aspidium spinulosum, Oxalis acetosella, Soldanella montana, Dentaria glandulosa, Luzula sylvatica cu: Lycopodium anntinum, Lycopodium selago, Polygonatum verticillatum, Prenanthes purpurea, Listera cordata*, etc. Cele mai mari suprafețe sunt prezente în Munții Rodnei, Suhard, Bârgău și Călimani; totalizează suprafețe care reprezintă cca. 8,7% din teritoriu.

Cu privire la asociațiile vegetale forestiere se constată faptul că larga extensiune a reliefului montan și deluros pe teritoriul județului Bistrița - Năsăud creează condițiile de favorabilitate pentru o bună dezvoltare a fondului forestier, astfel încât această categorie funciară totalizează o suprafață de 1983 km^2 (ANCPI, 2024) ceea ce reprezintă o pondere de 37% din suprafața administrativă a județului.

Asociația de vegetație nr. 12. Este alcătuită din pajiști în locul pădurilor de *Fagus sylvatica, Picea excelsa* și a pădurilor de amestec, în care domină asociațiile de *Festuca rubra ssp.*

fallax, Nardus stricta, Festuca supina, Agrostis tenuis, Deschampsia flexuosa, Vaccinium myrtillus și speciile: *Primula elatior, Orchis maculata, Gymnadenia conopea, Alchemila hybrida, Veratrum album, Geum rivale, Gentiana asclepiadea*, etc. Această asociație vegetală are o pondere de cca. 14,4 % din teritoriu, fiind bine reprezentată în compartimentul montan, precum și în nordul Dealurilor Suplaiului.

Asociația de vegetație nr. 13. Este constituită din pajiști cu asociații din etajul alpin inferior: *Festuca supina, Nardus stricta, Festuca rubra ssp. fallax, Agrostis rupestris, Potentilla ternata, Geum montanum, Vaccinium vitis idaea, Vaccinium myrtilus, Juniperus sibirica, Pinus montana* și din etajul montan superior: *Carex curvula, Juncus trifidus, Ranunculus crenatus, Salix herbacea, Primula minima, Loiseluria procumbens, Vaccinium uliginosum, Rhododendron kotschii, Elyna myosuroides, Silene acualis, Festuca amethystina, Minuartia setacea*. Este prezentă pe suprafețe mari în Munții Rodnei și Suhard; totalizează suprafețe care reprezintă cca. 3,2% din teritoriu.

Asociația de vegetație nr. 20 deține 1,4% din teritoriuul județului Bistrița - Năsăud, fiind prezentă în culoarele de vale bine dezvoltate după ieșirea principalelor râuri din spațiul montan. Este constituită din culturi și pajiști cu asociații din lunci în sectoarele colinare: *Agrostis stolonifera, Festuca pratensis, Alopecurus pratensis, Poa pratensis* și din lunci în sectoare de deal și depresiuni subcarpatice: *Agrostis canina, Holcus lanatus, Arrhenatherum elatius*, etc.

Tabel 2.3 PONDEREA ASOCIAȚIILOR VEGETALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD

Asociația vegetală	**Suprafața (km^2)**	**Ponderea (%)**
A.V. 1	43,1	0,8
A.V. 5	35,3	0,7
A.V. 7	582,6	10,9
A.V. 8	1887,7	35,2
A.V. 9	785,2	14,7
A.V. 10	543,5	10,1
A.V. 11	463,9	8,7
A.V. 12	769,7	14,4
A.V. 13	173,6	3,2
A.V. 20	73,8	1,4

Sursa: autorii

Referitor la asociațiile vegetale ierboase, se constată faptul că gradul ridicat de biodiversitate a permis includerea unor suprafețe de pajiști în categoria HNV, regăsite cu în cadrul tuturor UAT-urilor, având suprafețe cuprinse între 734 ha (Petru Rareș) și 9238 ha (Telciu) (conform informațiilor oferite de Direcția Județeană Agricolă Bistrița-Năsăud, 2024) (Anexa 4).

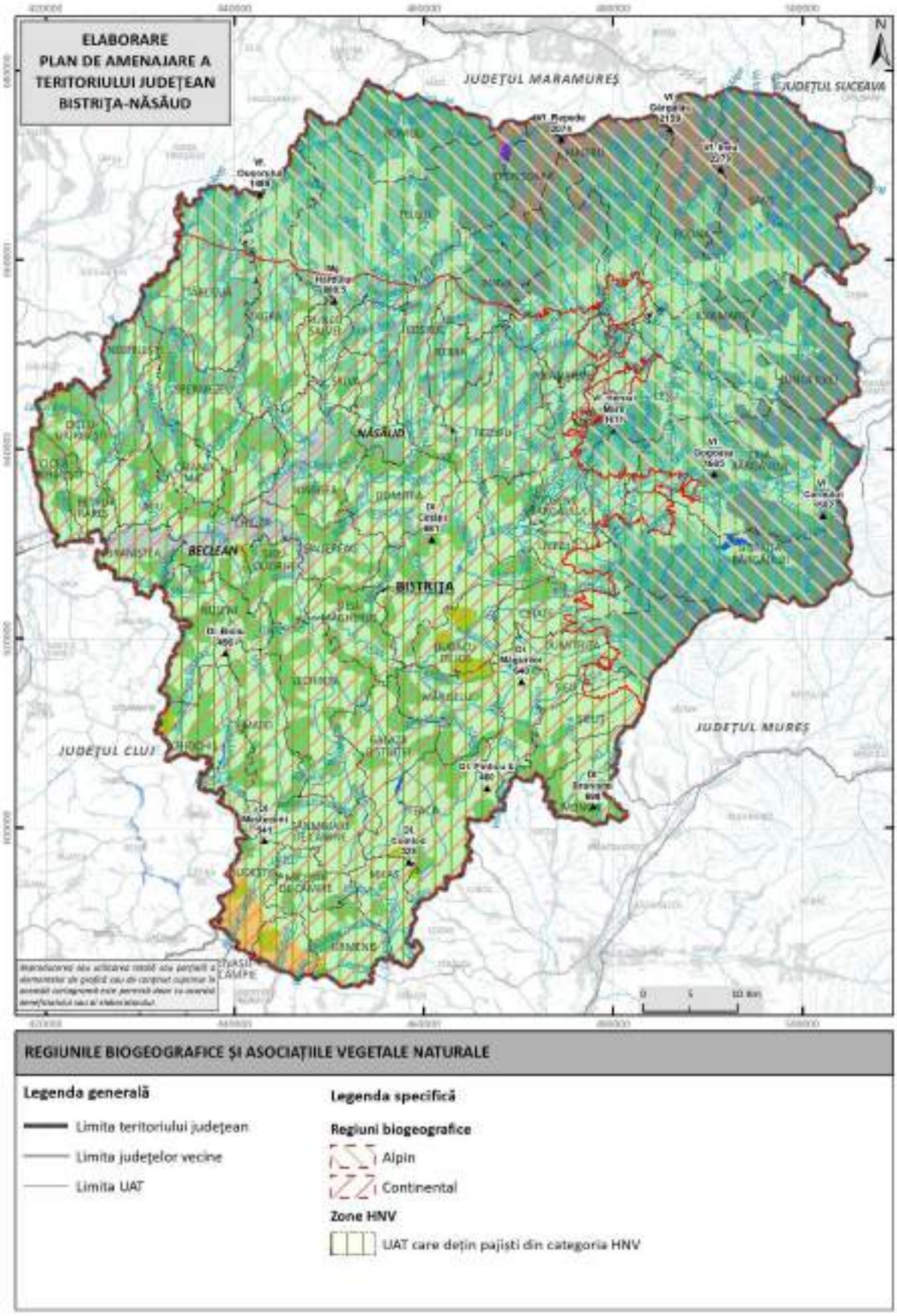

Fig. 2.7 REGIUNILE BIOGEOGRAFICE ȘI ASOCIAȚIILE VEGETALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD
Sursa: autorii

Pajiști cu asociații din etajul alpin inferior: Festuca supina, Nardus stricta, Festuca rubra ssp. fallax, Agrostis rupestris, Potentilla ternata, Geum montanum, Vaccinium vitis idaea, Vaccinium myrtilus, Juniperus sibirica, Pinus montana și din etajul montan superior: Carex curvula, Juncus trifidus, Ranunculus crenatus, Salix herbacea, Primula minima, Loiseluria procumbens, Vaccinium uliginosum, Rhododendron kotschii, Elyna myosuroides, Silene acualis, Festuca amethystina, Minuartia setacea.

Păduri de Picea excelsa cu sau fără Abies alba, Fagus sylvatica și asociații de Polytrichum, Hypnum triquetrum, Dryopteris filix mas, Athyrium filix femina, Aspidium spinulosum, Oxalis acetosella, Soldanella montana, Dentaria glandulosa, Luzula sylvatica cu: Lycopodium anntinum, Lycopodium selago, Polygonatum verticillatum, Prenanthes purpurea, Listera cordata, etc.

Păduri de amestec Fagus sylvatica, Picea excelsa și Abies alba cu: Campanula abietina, Ranunculus carpaticus, Soldanella montana, Symphitum cordatum, Paris quadrifolia, etc.

Păduri de Fagus sylvatica (Fagia sylvaticae) cu sau fără Quercus sessiflora, Picea excelsa, Abies alba și asociații de Asperula odorata, Asarum europaeum, Galeobdolon luteum, Festuca drymeia, Salvia glutinosa, Symphitum cordatum cu Sanicula europaea, Hieracium sylvaticum, Majantheum bifolium, Moehringia trinervia, Cardamine impatiens, Pirola secunda, Paris quadrifolia, specii de mușchi și de ferigi.

Pajiști în locul pădurilor de Fagus sylvatica, Picea excelsa și a pădurilor de amestec, în care domină asociațiile de Festuca rubra ssp. fallax, Nardus stricta, Festuca supina, Agrostis tenuis, Deschampsia flexuosa, Vaccinium myrtillus și speciile: Primula elatior, Orchis maculata, Gymnadenia conopea, Alchemila hybrida, Veratrum album, Geum rivale, Gentiana asclepiadea, etc.

Păduri de Quercus sessiflora (Quercia sessiliflorae)cu sau fără Fagus sylvatica, Q. cerris, Q. frainetto și asociații de Poa nemoralis, Galium vernum, G. schltesii, Luzula luzuloides, Genista tinctoria, Carex montana, Dentaria bulbifera, Melica uniflora cu Campanula persicifolia, Chrysanthenum corymbosum, Veronica officinalis, etc.

Pajiști și culturi în locul pădurilor de Quercus sessiflora în care domină asociații de Agrostis tenuis, Festuca valesiaca și local, de Festuca rubra, Nardus stricta, Nardus stricta, Genista sagittalis, Vulpia myuros, Pteridium aquilinum, etc.

Păduri de Quercus frainetto (Quercia frainetti) cu Quercus cerris, local cu Quercus sessiliflora, și asociații de Carex praecox, de Poa pratensis ssp. angustifolia, de Festuca valesiaca, de Chrysopogon gryllus cu: Polygonatum latifolium, Helleborus odorus, Dactylis glomerata, Crocus moesiacus, etc.

Culturi și pajiști în zonele stepei și silvostepei, cu asociații de Festuca ovina și Agrostis tenuis

Culturi și pajiști cu asociații din lunci în sectoarele de câmpie și deal: Agrostis stolonifera, Festuca pratensis, Alopecurus pratensis, Poa pratensis și din lunci în sectoare de deal și depresiuni subcarpatice: Agrostis canina, Holcus lanatus, Arrhenatherum elatius, etc.

Fig. 2.8 LEGENDA HĂRȚII ASOCIAȚIILOR VEGETALE

2.1.3.2. Fauna

Diversitatea biotopurilor existente induce o mare diversitate și pentru regnul animal. Particularitățile biotopurilor și lanțurile trofice specifice urmăresc în general etajarea impusă de altitudine.

În etajul boreal ecosistemele specifice sunt cele ale pajiștilor, ale tufărișurilor subalpine și ecosistemele forestiere. Este specifică o diversitate mare de păsări insectivore (ex. pitulicea - *Phylloscopus collybita*, ciocănitoarea neagră (*Dryocopus martius*), ciocănitoarea de munte

(*Picoides tridactylus alpinus*)), cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*) și forfecuța (*Loxia curvirostra*), șorecarul comun (*Buteo buteo*), uliul porumbar (*Accipiter gentilis*), acvila de munte (*Aquila crysaetus*); dintre reptile se remarcă câteva specii cum ar fi vipera (*Vipera berus*), vipera cu corn (*Vipera ammodytes*) ori șopârla de piatră (*Podarcis muralis*) și tritonul de munte (*Ichthyosaura/Triturus alpestris*) La rândul lor, mamiferele prezintă o diversitate ridicată: sunt prezenți şoarecii (*Sicista betulina*, Apodemus flavicollis), veveriţa (Sciurus vulgaris), capra neagră (Rupicapra rupicapra), pârșul (*Dryomys nitedula*), jderul (*Martes martes*), râsul (*Lynx lynx*), lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Canis vulpes*), iar vârful lanțului trofic este marcat de prezența ursului (*Ursus arctos*).

În etajul nemoral varietatea speciilor din regnul animal este de asemenea, ridicată. Sunt prezente păsările - privighetoarea (*Luscinia luscinia*), pițigoi (*Parus major*), muscarul negru (*Ficedula hypoleuca*), cucul (*Cuculus canorus*), mierla (*Turdus merula*), ciocănitoarea (*Dendrocops medius*), ghionoaia sură (*Picus canus*) ciocănitoarea verde (*Picus ciridis*), gaița (*Garulus glandarius*), etc. Reptilele sunt reprezentate prin șarpele orb (*Anguis fragilis*), șopârle (Lacerta agilis), batracieni (Bufo bufo). Mamiferele sunt reprezentate de șoareci (*Apodemus flavicollis*), arici (*Erinaceus erinaceus*), părș (*Elyomis queranus*), veverița (*Sciurus vulgaris*), mistrețul (*Sus scrofa*), căpriorul (*Capreolus capreolus*), nevăstuica (*Mustela mustela*), dihorul (*Putorius putorius*), lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), dar și ursul (*Ursus arctos*), care coboară din etajul boreal, mai ales în zonele unde densitatea exemplarelor excede optimului.

Zona pădurilor de foioase, puternic modificată antropic, cu extensiune mare a culturilor agricole care au luat locul ecosistemului forestier astfel că habitatele naturale au extensiune mult redusă și alternează cu cele antropizate. Dintre mamifere pot fi amintite specii cum ar fi: popândăul (*Citellus citellus*), nevăstuica (*Mustela nivalis*), dihorul (*Putorius putorius*), cățelul pământului (*Spalax microphtalmos*), iepurele de câmp (*Lepus europaeus*), șoarecii (*Microtus arvalis, Microtus minutus, Sicista subtilis*) și hârciogul (*Cricetus cricetus*). Pajiștile sunt caracterizate de prezența unor specii de păsări precum potârnichea (*Perdix perdix*), pitpalacul (*Coturnix coturnix*), fâsa de câmp (*Anthus campestris*), ciocârlia de câmp (*Alauda arvensis*), prigoria (*Merops apiaster*), pupăză *(Upupa epops*) – specie migratoare, iar în tufărișurile din păduri este prezentă privighetoarea (*Luscinia megarhyncos*). Dintre păsările răpitoare se pot aminti șorecarul mare (*Buteo rufinus*) și șoimul rândunelelor (*Falco subbuteo*). De asemenea se remarcă prezența unor reptilieni cum ar fi șopârla de câmp (*Lacerta agilis*) și șarpele de casă (*Natrix natrix*).

Ihtiofauna este diferențiată în funcție de particularitățile fizico-chimice și dinamice ale mediului acvatic. În etajul montan sunt prezenți pești din familia salmonidelor – păstrăvul (*Salmo trutta fario*), lipanul (*Thymallus thymallus*), zglăvocul (*Cottus gobio*) și moioagă (*Barbus meridionalis*). Etajul deluros este caracterizat de prezența unor pești precum mihalțul – specie ocrotită (*Lota lota*), scobarul (*Chondrostoma nasus*), cleanul (*Leuciscus cephalus*), porcușorul (*Gobio gobio*), bibanul (*Perca fluviatilis*). Se adaugă reptile, cum sunt broasca țestoasă cu coadă lungă (Emys orbicularic) dar și o specie invazivă de broscă țestoasă - *Trachemys scripta scripta*.

2.1.3.3. Pădurile

Larga extensiune a subunităților montane și a celor deluroase înalte, face ca pe teritoriul județului Bistrița – Năsăud suprafețele forestiere să aibă o bună reprezentare, ocupând 198.314,2 ha, ceea ce reprezintă 37% din suprafață; cele mai extinse și mai compacte suprafețe forestiere sunt localizate în nordul și estul județului. La nivel de UAT cele mai mari suprafețe sunt prezente în comunele Șanț, Telciu, Bistrița Bârgăului și Tiha Bârgăului, cu peste 10.000 ha (vezi Anexa 5). Din punct de vedere al ponderii ocupate de păduri, cele mai mari valori sunt specifice în comunele Bistrița Bârgăului (71%), Lunca Ilvei (66%), Șanț (65,5%), Telciu (61%), Romuli (60,8%), Tiha Bârgăului (55%), în orașul Sângeorz-Băi (52%) și în comuna Parva (51,9%). Cele mai mici ponderi (sub 10%) ale suprafețelor ocupate cu păduri sunt caracteristice în UAT-urile Miceștii de Câmpie, Milaș, Urmeniș, Silivașu de Câmpie, Budești și Sânmihaiu de Câmpie, care conturează o zonă cu deficit de vegetație forestieră.

În ceea ce privește speciile de arbori, cea mai mare pondere o ocupă pădurile de foioase (57%), iar cele de rășinoase dețin 43% din suprafață. Din punct de vedere al repartiției pe grupe funcționale, cea mai mare parte (57,07%) se încadrează în grupa a II-a (producție și protecție), iar grupa I (rol principal de protecție) deține 42,9% (conform APM Bistrița – Năsăud, 2023).

Tabel 2.4. PONDEREA SPECIILOR DE ARBORI ÎN FONDUL FORESTIER

Specia	Ponderea suprafeței ocupate
Molid	38
Fag	35
Diverse tari	11
Quercinee	9
Brad	4
Diverse moi	2
Alte rășinoase	1

Sursa: APM Bistrița Năsăud, Garda Forestieră, 2023

Pe teritoriul județului sunt prezente două areale cu statut de păduri virgine, localizate în comunele Șanț (44,9 ha) și Telciu (165,2 ha).

Fig. 2.9 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PĂDURILOR

Lucrările de regenerare a pădurilor au fost efectuate, în anul 2023, pe o suprafață de 483 ha, din care 263 ha regenerare naturală iar restul de 220 ha au fost din categoria regenerărilor artificiale.

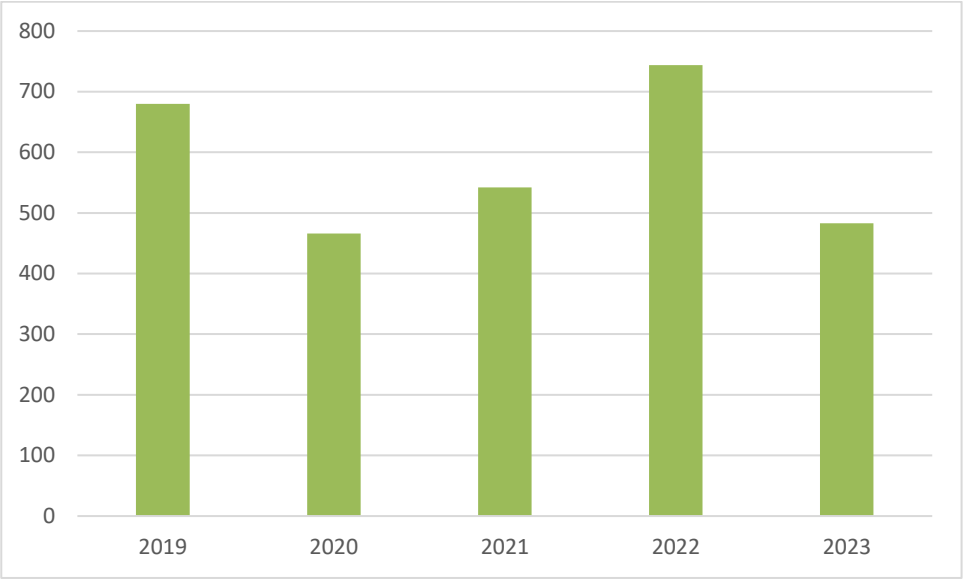

Fig. 2.10 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI CU PĂDURI REGENERATE LA NIVELUL JUDEȚULUI

Sursa datelor: APM Bistrița – Năsăud, Garda Forestieră Bistrița – Năsăud

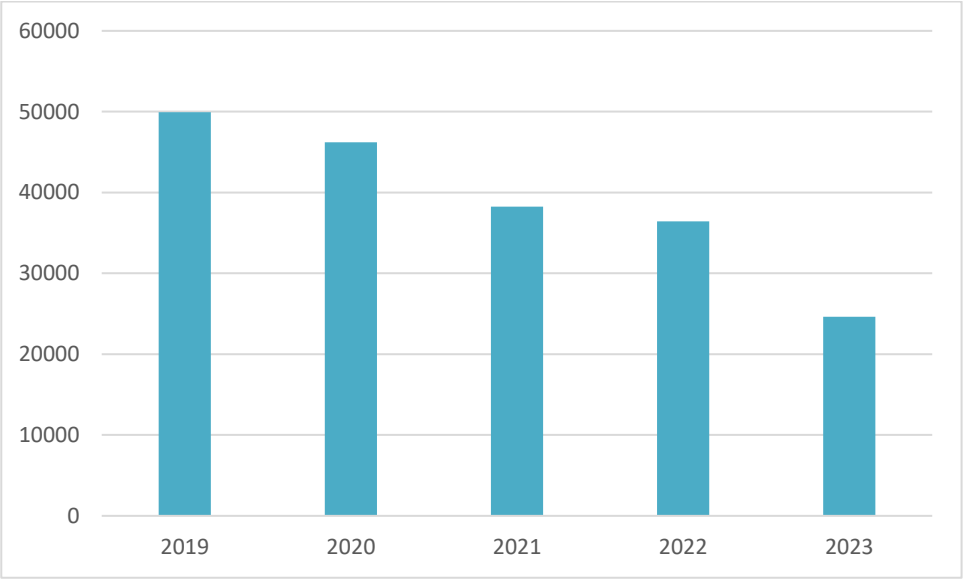

Fig. 2.11 EVOLUȚIA SUPRAFEȚELOR CU TĂIERI ÎN PERIOADA 2019-2023

Sursa datelor: APM Bistrița-Năsăud, Garda Forestieră Bistrița-Năsăud

Conform Raportului APM Bistrița Năsăud privind starea mediului (2023), pe teritoriul județului s-au manifestat o serie de fenomene de degradare a fondului forestier dintre care mai importante sunt incendiile, doborâturile de vânt și dăunătorii de *felul Ips typographus*; acesta din urmă afectează cu precădere pădurile de rășinoase, suprafețe mai mari infestate fiind pe

teritoriul comunelor Dumitrița, Șanț, Telciu, Rodna, Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului și Prundu Bârgăului. Acestora li se adaugă suprafețe de pădure afectate de incendii: 5 ha în anul 2019, 106,68 ha în anul 2020 și 63,11 ha în anul 2022.

Din punct de vedere al suprafeței afectate de tăieri, se constată o tendință de scădere, de la aproape 50.000 ha în anul 2019 la cca 25.000 ha în 2023.

2.1.3.4. Peisajele geografice

Conform Convenției Europene a Peisajului, acesta este definit ca fiind o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali şi/sau umani (Legea 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului). Din punct de vedere holarhic peisajul geografic reprezintă expresia stării sistemice a unui teritoriu, constituit din elementele structurale și relațiile dintre acestea.

În diferențierea peisagistică din județul Bistrița - Năsăud, rolul fundamental îl are substratul, care influențează celorlalte componente teritoriale; analiza caracteristicilor teritoriale a condus spre evidențierea a două majore de peisaj natural: peisajul montan (PM) și peisajul colinar (PC). În funcție de contextul teritorial local, în cadrul acestui nivel superior de integrare peisagistică se pot manifesta nuanțări care din punct de vedere taxonomic sunt poziționate pe paliere inferioare concretizate sub forma de subtipuri de peisaj, geofaciesuri și geotopuri.

În funcție de poziția și suprafața lor, UAT-urile includ unul sau mai multe subtipuri ale peisajelor (vezi Anexa 6 Ponderea suprafeței tipurilor de peisaje la nivel de UAT în județul Bistrița - Năsăud)

Peisajul montan (PM) este localizat în partea nordică și estică a județului, fiind asociat subunităților montane care prin diversitatea petrografică și morfologică, prin fragmentare și prin etajare permit identificarea unor unități peisagistice de nivelul II, după cum urmează:

Peisajul montan alpin și subalpin (PMas) are o localizare asociată culmilor de maximă altitudine din Munții Rodnei și Țibleșului unde, la altitudini de peste 1700 de m, condițiile de climă, pantă și sol au permis dezvoltarea unor asociații vegetale de tipul tufărișurilor și pajiștilor montane naturale sau secundare. Pretabilitatea principală este legată de utilizarea pentru pășunatul ovinelor. Datorită biodiversității ridicate valoarea ecosistemică a acestor pajiști este ridicată, pretându-se unei valorificări de tip agropastoral sustenabil. Într-un astfel de raport cu activitatea zootehnică este necesară evaluarea vulnerabilității la suprapășunat și efectele directe: reducerea diversității speciilor ierboase care formează asociații vegetale tipice, iar pe de

altă parte, vulnerabilitatea la eroziune accelerată datorită diminuării stratului ierbos cu rol de protecție a solului. Un geofacies particular atât prin aspect cât și prin funcționare este reprezentat de peisajul montan al crestelor și abrupturilor (PMca) are o extensiune considerabilă, conferind un aspect de specificitate unor areale din masivele montane menționate etc. În cadrul unităților de peisaj de acest fel specificul este dat de substratul lipsit de vegetație și de pantele mari și foarte mari (ex. pe versanții abrupți ai circurilor glaciare de pe valea Lala), fapt ce favorizează o dinamică accentuată prin procesualitate specifică de versant; la baza abrupturilor sunt frecvente grohotișuri fixate sau semifixate. În raport cu problematica amenajării teritoriului, semnificația acestui subtip de peisaj derivă din valențele ecologice și estetice, turistice, astfel încât se impune limitarea tipurilor de intervenție antropică și de perturbare a diferitelor stări în care se află geofaciesurile constituente.

Peisajul montan forestier (PMf) acoperă cea mai mare parte a zonei montane (23% din suprafața județului), în condițiile în care aceasta, prin trăsăturile fizico-geografice și pedologice, oferă condiții foarte favorabile pentru dezvoltarea pădurilor din etajul nemoral, boreal și de amestec. Acest subtip de peisaj este prezent în toate subunitățile montane, indiferent de natura substratului, fiind desfășurate de la baza lor până la altitudini de cca 1700 m). Pe anumite areale au fost întrunite condițiile pentru delimitarea și declararea unor zone cu păduri virgine (în Munții Rodnei), care se constituie ca geofaciesuri particulare în cadrul acestui peisaj, diferențiindu-se de restul geofaciesurilor prin starea de climax la care s-a ajuns în urma unei evoluții îndelungate, fără perturbări vizibile din partea componentei antropice.

Diversitatea condițiilor morfologice nuanțează caracteristicile acestui subtip de peisaj, în cadrul căruia pot fi identificate geotopuri particulare, cu caracter insolit, cum ar fi cele în care componenta naturală a fost puternic modificată în urma intervențiilor antropice asociate exploatării unor resurse de subsol (ex. cariere). Pe de altă parte, volumul considerabil de masă lemnoasă existent în cadrul acestui tip de peisaj și valoarea economică a acestuia face ca în cadrul acestuia să se facă simțită frecvent intervenția antropică prin lucrări de defrișare, ceea ce constituie o vulnerabilitate specifică care se poate concretiza în diminuarea fondului forestier și în favorizarea proceselor de eroziune accelerată. Acest tip de intervenție este și cauza constituirii unor geofaciesuri de pajiști secundare, așadar a unor taxoni inferiori care se integrează genetic și funcțional în nivelul superior, conferindu-i acestuia, în anumite zone, un aspect mozaicat, derivate din existența unor geofaciesuri cu caracter particular (ex. geofaciesul forestier poienit). La altitudini mai joase, suprafețele mai extinse de pajiști secundare care alternează cu pădurile de foioase au susținut activități mixte, agro-pastorale și forestiere, ceea ce a permis delimitarea

ceui de al treilea subtip de peisaj – peisajul montan silvo-pastoral (Pmsp), care este specific pe cca 15% din suprafața județului.

Peisajul colinar (PC) este asociat treptei de relief deluroase de pe teritoriul județului.

Peisajul colinar agro-forestier (PCaf) are o prezență consistentă pe teritoriul județului (cca 37% din suprafață), în strânsă legătură cu extensiunea zonelor deluroase în care sunt prezente suprafețe importante de pădure, iar factorii pedologici și climatici favorizează activitățile agricole diverse (pășunat, pomicultură, culturi de câmp). Acest tip de peisaj este specific în numeroase subunități de relief: Dealurile Bistriței, Dealurile Năsăudului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Ciceului și Culmea Breaza.

Particularitățile morfologice, pedologice și climatice și conlucrarea sistemică a lor, la care se adaugă intervenția antropică, au condus spre individualizarea unui alt subtip de peisaj – cel colinar predominant agricol (PCpa). Acesta ocupă cca 16% din suprafața județului și este are extensiunea ce mai mare în partea sud-vestică, corespunzătoare Câmpiei Transilvaniei. Pe o mică suprafață din partea sud-vestică a acestei subunități de relief este specific peisajul colinar silvostepic predominant agricol (PCspa) în care sunt specifice caracteristici fitogeografice de tip silvostepic dar o mare parte a terenurilor au fost incluse în folosințele agricole.

Peisajul culoarelor de vale intracolinare (PCcv) este constituit în relație cu prezența unor văi care s-au adâncit în rocile sedimentare, cu o expresivă prezență a teraselor inferioare și medii, care contribuie la creșterea aspectelor de favorabilitate în raport cu componenta antropică. Este vorba despre culoarele dezvoltate în lungul râurilor Someșul Mare, Sălăuța, Șieu și Bistrița; în cadrul lor sunt prezente aliniamente de așezări bine conectate prin căi de comunicație, iar solurile sunt favorabile pentru practicarea agriculturii (legumicultură, plante cerealiere, plante tehnice).

Cu statut de taxon inferior integrat atât în peisajul montan cât și în ce colinar se constată prezența geofaciesurilor lacustre constituite fie natural (Gln) (ex. complexul lacustru de pe valea Lala din Munții Rodnei), fie antropic (Gla) (ex. Lacul Colibița). În oricare dintre variante, importanța lor derivă din stocajul hidric ce induce un tip particular de biotop și de mediu căruia i se asociază ecosisteme specifice precum și folosințe antropice, contribuind la creșterea heterogenității tipurilor de peisaj de rang superior în care se încadrează.

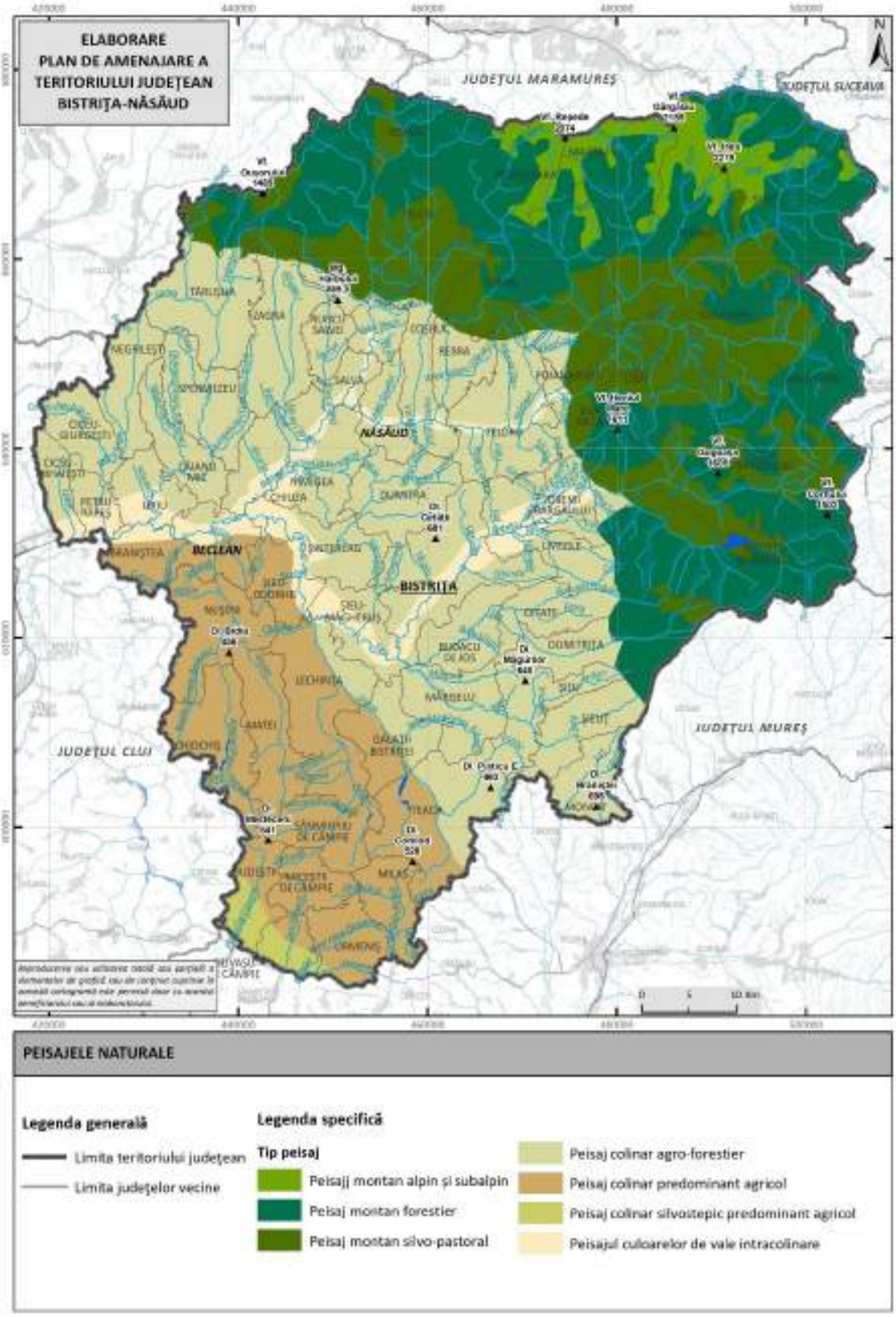

Fig. 2.12 HARTA PEISAJELOR
Sursa: autorii

Tabel 2.5 PONDEREA TIPURILOR DE PEISAJ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD

Peisaj	**Suprafața (km^2)**	**Pondere (%)**
Peisaj colinar agro-forestier - PCaf	1965,9	36,7
Peisaj colinar predominant agricol - PCpa	845,1	15,8
Peisaj colinar silvostepic predominant agricol - PCspa	47,6	0,9
Peisaj montan forestier - PMf	1223,2	22,8
Peisaj montan silvo-pastoral- PMsp	820,0	15,3
Peisaj montan alpin și subalpin - PMas	185,0	3,5
Peisajul culoarelor de vale intracolinare - PCcv	271,8	5,1

Sursa: calcule proprii

2.1.5. Solurile și potențialul productiv al terenurilor

2.1.4.1. Clase și tipuri de sol

Analiza claselor și tipurilor de sol are la bază terminologia cuprinsă în Sistemul Român de Taxonomie a Solurilor – SRTS 2012; baza cartografică de referință este reprezentată de Harta pedologică a României, scara 1:200.000 (Florea N., Bălăceanu V, 1988). În conformitate cu acest sistem, pe teritoriul județului Bistrița - Năsăud sunt prezente 12 clase de sol, care reflectă diversitatea condițiilor pedogenetice: protisoluri, cernisoluri, luvisoluri, cambisoluri, luvisoluri, spodisoluri, vertisoluri, andisoluri, hidrisoluri, salsodisoluri, histisoluri și antrisoluri. În concordanță cu particularitățile factorilor edafici, învelișul de soluri din județul Bistrița - Năsăud prezintă o serie de particularități transpuse în tipul acestora și distribuția lor spațială. Cele mai mari suprafețe sunt ocupate de cambisoluri (44%) și spodisoluri (31%). Semnificative ca extensiune sunt și luvisolurile (cca. 26%) și protisolurile (cca. 8%).

Tabel 2.6 CLASELE DE SOL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD ȘI SUPRAFEȚELE OCUPATE

Clasa de sol	**Suprafața (ha)**	**Ponderea (%)**
Protisoluri	44777,7	8,4
Cernisoluri	30363,8	5,7
Umbrisoluri	198,2	0,0
Cambisoluri	234645,0	43,8
Luvisoluri	141565,2	26,4
Spodisoluri	166623,2	31,1
Vertisoluri	933,4	0,2
Andisoluri	14932,9	2,8
Hidrisoluri	11818,9	2,2
Salsodisoluri	546,4	0,1
Histisoluri	744,4	0,1
Antrisoluri	11103,9	2,1

Sursa: calcule proprii

Solurile din clasa cambisoluri reprezintă clasa cu cea mai bună reprezentare, însumând peste 234.000 ha. Datorită condițiilor pedogenetice în care s-au format, orizontul de sol are de regulă o grosime de cca 100 cm și prezintă o reacție moderat acidă. Conținutul redus de humus nu le conferă calități de pretabilitate pentru cultura plantelor, fiind mai pretabile pentru pajiști și plante de nutreț. Eutricambosolurile prezente au un orizont A ocric (Ao) mau molic (Am) urmat de un orizont intermediar cambic (Bv). Sunt bine reprezentate în zona subcarpatică și de podiș. Districambosolurile au un orizont diagnostic A ocric (Ao) sau umbric (Au), urmat de un orizont cambic Bv; prezintă proprietăți districe de la suprafață și până cel puțin în prima jumătate a orizontului Bv. Acest tip de sol este foarte răspândit în spațiul montan.

Solurile din clasa luvisoluri ocupă aproape 142.000 ha, fiind foarte răspândite în subunitățile colinare, inclusiv în Câmpia Transilvaniei. Această clasă este reprezentată prin preluvosolurile și luvosolurile cu profunzime destul de mare, ajungând de regulă la 150 cm. Preluvosolurile au un orizont A ocric sau molic (Ao sau Am), urmat de un orizont intermediar argilic (Bt). În general au o fertilitate medie, fiind pretabile pentru culturi de cereale, plante tehnice, iar acolo unde pantele sunt mai mari, sunt pretabile pentru viticultură și pomicultură. Luvosolurile au și ele un orizont A ocric (Ao), urmat de un orizont El (eluvial) și un orizont Bt argic caracterizat de un grad de saturație în baze de peste 53%. Sunt caracterizate de o fertilitate mijlocie spre mică, pretabile pentru culturile de nutreț sau cereale.

Clasa spodisoluri ocupă o suprafață de peste 166.000 ha, având o răspândire care este asociată spațial cu etajul montan mediu și superior din județ (M. Rodnei, Țibleș și Călimani). Caracteristica definitorie este reprezentată de caracterul puternic acid derivat dintr-o rată mică de descompunere a resturilor organice. Alterarea silicaților dă naștere oxizilor de fier și aluminiu, cu acumularea acestora în profilul de sol. Pe teritoriul județului, prepodzolurile au cea mai mare frecvență din acestă clasă; sunt caracterizate de prezența unui orizont A ocric (Ao) sau umbric (Au) urmat de un orizont B spodic feriiluvial la care se adaugă uneori un orizont eluvial spodic (Es) discontinuu. Fertilitatea lor este redusă, fiind întâlnite de regulă ca suport pt dezvoltarea pădurilor de conifere. Podzolurile sunt caracterizate de prezența unui orizont Ao sau Au, urmat de un orizont eluvial spodic (Es) și un orizont B spodic, humico-feriiluvial (Bhs) sau feriiluvial (Bs); uneori prezintă un orizont organic nehidromorf (O) și proprietăți criostagnice.

Clasa protisoluri însumează o suprafață de aproape 45.000 ha, pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud având o distribuție disparată, reflectând condițiile cu totul particulare în care au luat naștere litosolurile și aluviosolurile. Litosolurile au un orizont Ao sau organic (O) cu grosime de 20-25 cm, urmat de roca parentală; au un conținut redus de humus. Sunt prezente în zona

montană (mai cu seamă în Munții Rodnei), fără să ocupe suprafețe foarte mari. Pe de altă parte, aluviosolurile au o răspândire mai mare, fiind asociate spațial cu văile mai mari în care s-a acumulat material aluvionar care reprezintă roca parentală. Înafara orizontului Ao, Au sau Am nu prezintă un alt orizont , cu excepția unui posibil orizont C contractil-gonflant. Cele mai mari suprafețe în zona subcarpatică și de podiș.

Vertisolurile sunt prezente pe suprafețe foarte mici (cca 900 ha) pe teritoriul județului fiind regăsite periferic, în partea sudică din Dealurile Bistriței. Tipul de sol prezent este vertosolul. Acesta este caracterizat de proprietăți contractilo-gonflante chiar de la suprafață sau de la mică adâncime (cca. 25 cm), cu un orizont vertic (Bzy). Datorită acestor proprietăți, în perioadele secetoase, la suprafața terenului apare o rețea poligonală de crăpături largi, de peste 1 cm.

Solurile din clasa cernisoluri sunt caracterizate din punct de vedere al orizonturilor diagnostice prin prezența orizontului A molic și a orizonturilor Ac, Bv sau Bt. Acestea ocupă cca 30.000 ha din suprafața județului; din această clasă sunt prezente faeoziomurile și rendzinele. Primele sunt prezente cu precădere Câmpia Transilvaniei, unde ocupă suprafețe importante. Rendzinele, care au un orizont Am și orizont intermediar Ar și Bv sunt asociate substratului calcaros din sudul Munților Rodnei.

Hidrisolurile totalizează cca 12.000 ha ha și caracterizează arealele cu exces de umiditate din depresiunile intramontane, unde pânza freatică este foarte aproape de suprafață. Stagnosolurile, caracterizate de un orizont Ao și un orizont Bv sau El (eluvial), cu proprietăți stagnice foarte bine menifestate începând din primii 50 cm sau chiar de la suprafață sunt prezente pe areale insulare din subunitățile piemontane. Pe suprafețe ceva mai mari sunt prezente gleiosolurile, caracterizate de existența unui orizont hidromorf T poziționat aproape de suprafață sau a unui orizont A molic, ocric sau umbric și proprietăți gleice manifestate în primii 50 cm ai orizontului mineral. Cel mai bine sunt reprezentate în Dealurile Bistriței, Culoarul Șieului și Culoarul Someșului Mare.

Antrisolurile sunt reprezentate prin antrosoluri, subtipul erodic, care au o localizare legată genetic și spațial de arealele puternic erodate din subunitățile de relief în care eroziunea a înlăturat o parte din orizonturile superioare ale profilelor de sol dezvoltate pe substrat friabil și pe suprafețe cu pante accentuate. Sunt localizate preponderent în Câmpia Transilvaniei și Dealurile Bistriței.

Andisolurile ocupă o suprafață de aproape 15.000 ha, având condiții de formare în strânsă legătură genetică și spațială cu structurile/rocile vulcanice din Munții Călimani. Au un conținut ridicat de silicați de aluminiu hidrați și o puternică reacție acidă. Orizontul de sol este

destul de bine dezvoltat și cu un conținut mai ridicat de substanțe nutritive, remarcându-se totuși procentul mare de humus brut.

Salsodisolurile sunt dezvoltate în strânsă legătură genetică și spațială cu structurile diapire prezente în zona marginală a bazinului depresionar transilvănean. Ele ocupă însă suprafețe ce totalizează cca 550 ha distribuite în nordul Câmpiei Transilvaniei și Dealurile Bistriței. Sunt reprezentate prin solonceacuri, în profilul cărora este prezent un orizont salic în primii 50 de cm și soloneturi în care este prezent un orizont natric (Bvna, Btna) în primii 50 de cm adâncime, prezentând uneori și proprietăți gleice.

Histisolurile ocupă o suprafață de cca 750 ha în estul Munților Bârgăului și sunt caracterizate de prezența unui orizont organic hidromorf sau turbos (T) având o grosime de cel puțin 50 cm în primii 100 cm ai profilului de sol.

Umbrisolurile (reprezentate prin humosiosoluri) au ca specific faptul că prezintă un schelet nerulat silicatic, uneori cu caractere de tranziție spre litosoluri, în condițiile dezvoltării lor pe o rocă parentală aproape de suprafață din Munții Rodnei unde acoperă suprafețe foarte reduse (cca 200 ha).

Conform datelor OSPA Cluj, în județul Bistrița Năsăud există studii pedologice doar pentru 16 UAT-uri, care totalizează 81.418,89 ha, ceea ce reprezintă 27,3% din suprafața agricolă. Un număr de 22 de UAT-uri nu dispun de studii pedologice: Coșbuc, Ciceu Mihăiești, Runcu Salvei, Chiuza, Dumitra, Ilva Mică, Ilva Mare, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Parva, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Salva, Sant, Sângeorz Băi, Spermezeu, Poiana Ilvei, Târlișua și Telciu.

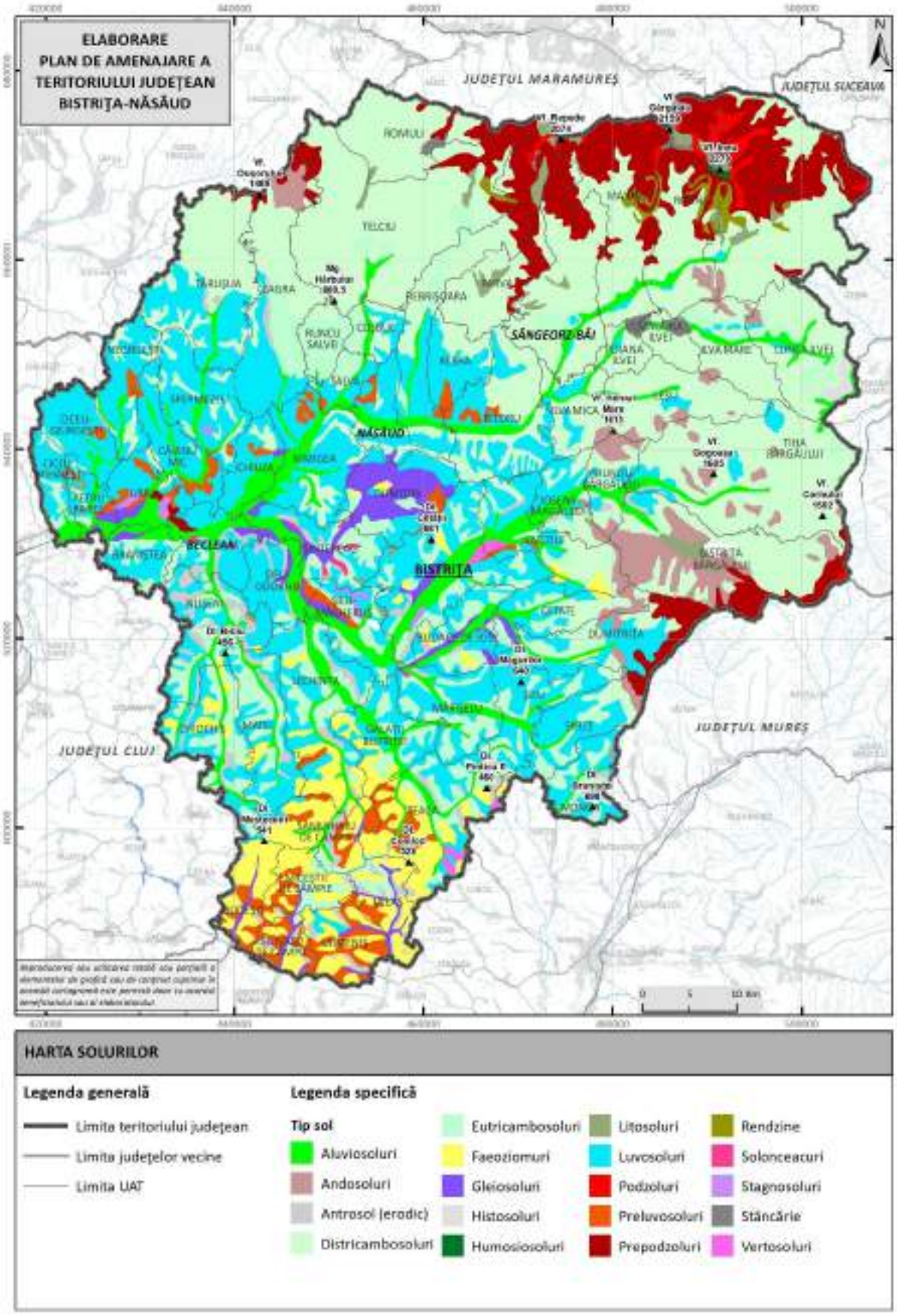

Fig. 2.13 HARTA SOLURILOR
Sursa: autorii

2.1.4.2. Potențialul productiv al terenurilor

Pornind de la condiționărilor naturale, cele mai mari ponderi ale terenurilor agricole (peste 80 %) sunt în Sânmihaiu de Câmpie, Budești, Miceștii de Câmpie, Milaș, Urmeniș, Silivașu de câmpie, Șieu și Monor; la cealaltă extremă cu ponderi sub 25% se remarcă comunele Romuli și Bistrița Bârgăului. În ceea ce privește terenurile arabile, ponderi ridicate (peste 60% din terenul agricol) sunt specifice în UAT-urile Urmeniș, Milaș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Chiochiș și Sânmihaiu de Câmpie. Larga extensiune a spațiului montan face ca în una din caracteristicile modului de utilizare a terenurilor agricole să fie concretizată sub forma pășunilor și fânețelor care, în unele cazuri ajung să aibă ponderi de peste 90% (Șanț, Lunca Ilvei, Rodna, Parva, Sângeorz-Băi), iar în cazul a 43 de UAT-uri valoare acestei ponderi să fie de peste 50%. Pe de altă parte, relieful colinar oferă condiții de favorabilitate pentru pomicultură, fapt ce se reflectă în ponderea importantă a acestei utilizări agricole: Braniștea (20%), Bistrița (18%), Ciceu-Mihăiești (13%) și Josenii Bârgăului (13%) (Anexa 8).

Din punct de vedere al claselor de calitate a solurilor situația la nivelul județului este caracterizată de ponderea ridicată a claselor de calitate a 3-a și a 4-a care, pentru întreaga categorie a terenurilor agricole dețin o pondere de 61,2%, o valoare apropiată fiind și în cazul terenurilor arabile (65,5%).

Tabel 2.7 CLASE DE BONITATE A TERENURILOR AGRICOLE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD ÎN ANUL 2023

UTILIZARE/ CLASĂ	CLASA 1		CLASA 2		CLASA 3		CLASA 4		CLASA 5		TOTAL
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
ARABIL	923,78	1,3	2462,01	3,6	17299,71	25,1	27779,76	40,4	20339,74	29,6	68805
PAJIȘTI	3890,92	4,9	17430,39	22,1	23381,34	29,6	21983	27,8	12348,24	15,6	79033,89
VII	0	0,0	1	0,3	6,9	2,1	36,4	11,1	284,7	86,5	329
LIVEZI	3	0,1	165,5	3,3	1260,72	25,1	1969,1	39,2	1630,78	32,4	5029,1
TOTAL AGRICOL	4817,7	3,1	20058,9	13,1	41948,67	27,4	51768,26	33,8	34603,46	22,6	153197

Sursa: OSPA Cluj, 2023 (Raport annual privind starea de calitate a solului), calcule proprii

Tabel 2.8 CLASELE DE BONITATE A TERENURILOR AGRICOLE, PE CATEGORII DE FOLOSINȚĂ, LA NIVELUL UAT-URILOR CARE DEȚIN STUDII PEDOLOGICE

UAT	An studiu pedologic	Clasa de bonitate/folosința				
		I	II	III	IV	V
		Arabil				
Beclean	2017		235	732,5	755,2	71,3
Braniștea	2022			69,6	885,1	341,3
Bistrita	2022		307	616,1	1930,2	107,7
Căianu Mic	2015			56,8	1224,1	520,1
Cetate	2022			478,8	169,6	367,6

UAT	An studiu pedologic	Clasa de bonitate/folosința				
		I	II	III	IV	V
Dumitrița	2022		100	321,2	247,8	124
Feldru	2024				471,6	947,4
Mărișel	2015		40	438,2	1451,5	672,3
Monor	2017			573,8	610,1	125,1
Năsăud	2021				334,76	766,24
Negrilești	2023		0,1	426,9	244,7	230,3
Rebra	2024			123,7	66,9	313,4
Tiha Bârgăului	2016					1264
Uriu	2017		273,5	703,7	486,8	27
Zagra	2018			125,8	1790,7	885,5
Șieuț	2016		46	225,5	852,3	416,2
		Fânețe				
Beclean	2017	6	125,2	693,1	206,7	6
Braniștea	2022		16,2	98,2	295,3	27,3
Bistrita	2022	250,5	818,1	634	323,4	6
Căianu Mic	2015	8	86,9	258,6	298,8	22,7
Cetate	2022	450	251,3	384,6	120,9	66,7
Dumitrița	2022	110,7	23,6	517,9	910,4	12,4
Feldru	2024	15,1	237,7	457,7	1746,5	65
Mărișel	2015			234,5	516,8	361,7
Monor	2017	63	655,5	416,6	581,3	23,6
Năsăud	2021	19	183,51	427,84	146,4	71,25
Negrilești	2023	65,9	81,1	448	567,8	47,2
Rebra	2024	83,1	169,5	185,1	480,9	72,4
Tiha Bârgăului	2016			41	1731,1	791,9
Uriu	2017	60	147	365,3	104,7	
Zagra	2018	19,6	191,7	398,9	481,3	461,5
Șieuț	2016	34,6	158,6	298,7	956,3	8,8
		Pășuni				
Beclean	2017	15	380	380,6	127,6	1,9
Braniștea	2022		141,8	360	271,7	62,5
Bistrita	2022	97,7	608,4	919,5	28,8	128,6
Căianu Mic	2015	41,2	339,4	583,9	385,8	78,7
Cetate	2022	46,4	978	513,3	311,3	373
Dumitrița	2022	217,2	384,4	1031,5	249,1	24,8
Feldru	2024	51	275,4	1807,6	1081	
Mărișel	2015		121	1144,9	681,7	361,4
Monor	2017	21,8	328,9	707,7	86,6	12
Năsăud	2021	108,73	404,42	454,36	127,4	73,09
Negrilești	2023	76,1	830,1	911,7	267,1	75
Rebra	2024	92,2	444,4	537,6	325,3	45,5
Tiha Bârgăului	2016		10	981,9	1754,1	86

UAT	An studiu pedologic	Clasa de bonitate/folosința				
		I	II	III	IV	V
Uriu	2017	93	184,3	488,3	14,4	18
Zagra	2018	479,2	870,5	1557	644,6	253,7
Șieuț	2016	1,5	427,3	696,3	553,9	1
		Viță de vie				
Beclean	2017			0,2	1,6	0,2
Braniștea	2022				2.7	31.3
Bistrita	2022				2.4	2.6
Căianu Mic	2015					
Cetate	2022					
Dumitrița	2022					
Feldru	2024					
Mărișel	2015		0,3	2,5	4,5	5,7
Monor	2017					1
Năsăud	2021					8
Negrilești	2023					
Rebra	2024					
Tiha Bârgăului	2016					
Uriu	2017				7	
Zagra	2018					
Șieuț	2016				1,8	10,2
		Livezi				
Beclean	2017	3	7,5	14,4	13	6,1
Braniștea	2022		2	191.1	348.8	88.1
Bistrita	2022		268.2	821	310.3	109.5
Căianu Mic	2015					
Cetate	2022			341	49.6	29.4
Dumitrița	2022		8,1	0,5	9,4	2
Feldru	2024			9,9	53,6	28,5
Mărișel	2015		1	17	89,6	43,4
Monor	2017		1	5	54	
Năsăud	2021				79,19	40,81
Negrilești	2023		1,2	2,7	24,6	1,5
Rebra	2024		0,1	0,5	0,3	0,1
Tiha Bârgăului	2016					46
Uriu	2017	6	51,7	61,3	2	5
Zagra	2018			15,2	9,8	2
Șieuț	2016		4,1	37,8	6,3	1,8

Sursa: OSPA Cluj, 2023

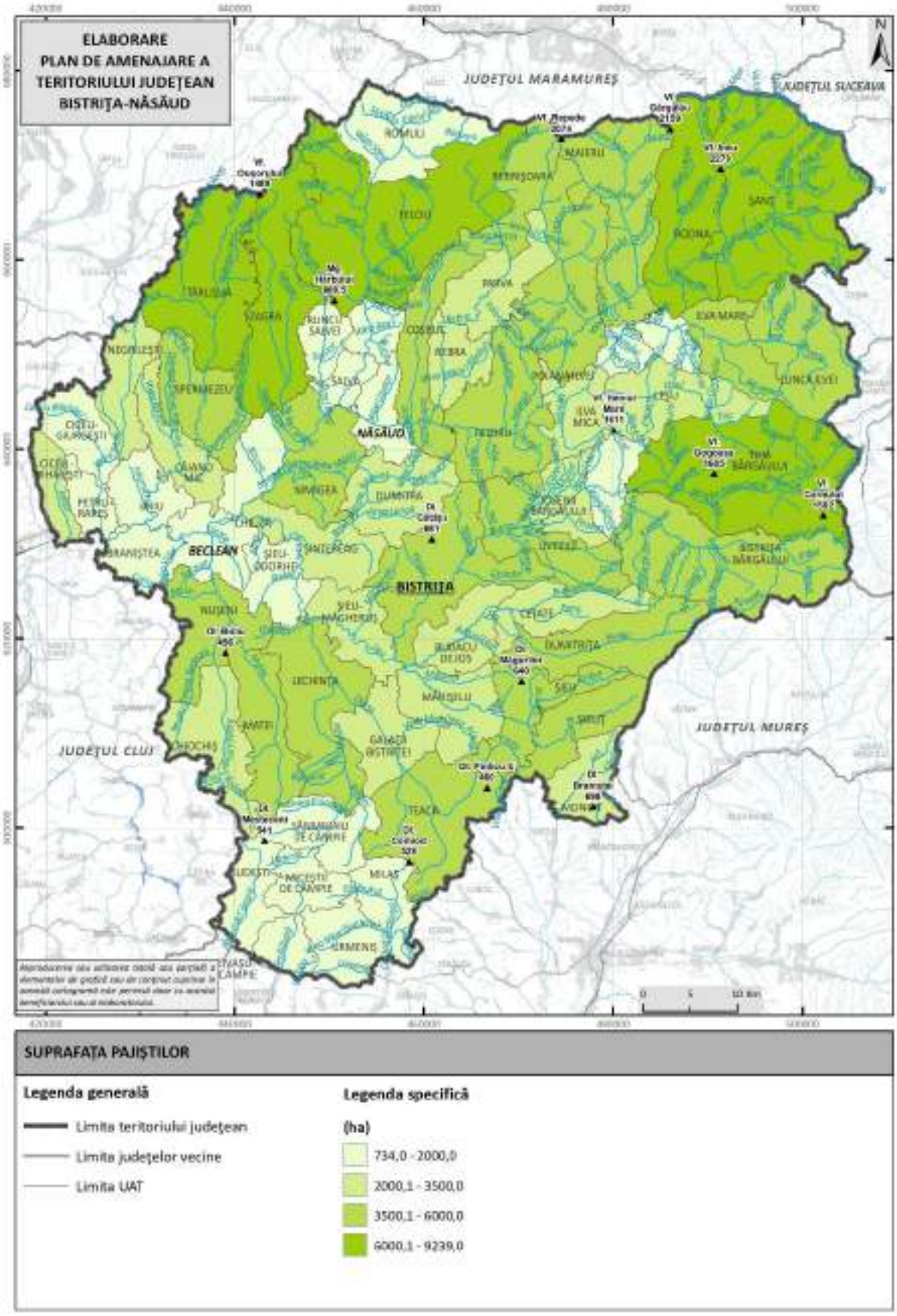

Fig. 2.14 SUPRAFAȚA PAJIȘTILOR CU VALOARE NATURALĂ RIDICATĂ
Sursa datelor: Direcția pentru Agricultură Bistrița-Năsăud, 2024

2.1.6. Clima și evoluția factorilor climatici

Clima județului Bistrița-Năsăud se înscrie în tiparul climatului temperat-continental moderat, cu pronunțate influențe vestice, specific zonei central-nordice a României. Poziția geografică a județului – situat la vest de lanțul Carpaților Orientali, în partea intracarpatică a țării – are un efect major asupra regimului climatic. Munții Carpați acționează ca o barieră climatică ce temperează influențele oceanice dinspre vest și totodată ecranează teritoriul față de aerul rece continental dinspre est și nord-est. Astfel, circulația atlantică occidentală își face simțită prezența în județ pe tot parcursul anului, în timp ce masele de aer continental-estice și scandinavo-baltice cu caracter mai sever sunt parțial sau total blocate de orografia regională. Această configurație conferă climei locale un caracter mai blând, cu extreme termice mai atenuate și variații climatice mai puțin accentuate comparativ cu regiunile extracarpatice ale țării.

Principalul factor climatogen este, așadar, circulația maselor de aer vestice de origine oceanică, alături de care acționează factori locali precum altitudinea și fragmentarea reliefului. Pe timpul iernii, minimul baric Islandez generează pătrunderea peste teritoriul județului a maselor de aer umed și rece dinspre Atlanticul de Nord, aducând precipitații relativ bogate în zonele montane. Vara, anticiclonul Azoric își extinde influența spre Europa centrală, stabilizând parțial atmosfera, dar totodată fronturile atmosferice asociate acestuia traversează Depresiunea Transilvaniei și sunt obligate să urce versanții vesticii ai munților județului, provocând precipitații orografice și convective în semestrul cald. Fiind ferit de invaziile continentale estice majore (datorită barierelor montane), județul are în general un climat mai moderat, cu amplitudini termice anuale relativ reduse și cu fenomene climatice extreme mai rare și mai puțin intense decât în zonele din estul sau sudul țării.

Un alt factor important care modelează caracteristicile climei locale este relieful variat al județului. Altitudinea ridicată din partea nordică și estică (Munții Rodnei, Țibleș, Suhard, Bârgău și Călimani) versus altitudinile mai joase din partea centrală, vestică și sudică (dealuri, depresiuni și câmpii piemontane) determină diferențe spațiale semnificative ale elementelor climatice. Orografia introduce, astfel, un etajare climatică: climate montane la altitudini mari și climate de dealuri și podiș la altitudini mai joase. De asemenea, dispunerea culmilor montane față de direcțiile de circulație a aerului creează zone de umbră pluviometrică sau, dimpotrivă, zone cu precipitații orografice bogate. Per ansamblu, influențele climatice generale în județ rezultă din combinația circulației atmosferice vestice dominante cu particularitățile locale de relief și poziție geografică.

2.1.6.1. Date și metode utilizate

În acest subcapitol, vor fi analizate principalele componente climatice din județul Bistrița-Năsăud, incluzând temperatura medie a aerului, precipitațiile atmosferice, umezeala relativă, durata de strălucire a soarelui, viteza vântului și nebulozitatea, într-o perspectivă multianuală. Analiza se bazează pe date gridate oferite de Administrația Națională de Meteorologie (ANM), cu o rezoluție spațială de aproximativ 1 km^2, pentru perioada 2004-2024 și datele accesabile prin serverul WEBGIS al ANM www.roadapt.ro.

În județul Bistrița-Năsăud au fost analizate 6367 de puncte de grid pentru toate variabilele climatice, asigurând o acoperire detaliată a distribuției spațiale a valorilor medii multianuale. Pe lângă aceste valori, s-au calculat și mediile sezoniere, oferind o perspectivă asupra dinamicii sezoniere la nivel local.

Pentru principalele variabile climatice, au fost evaluate și tendințele de evoluție anuală pe perioada istorică (1961-2024), folosind baza de date interpolata de la ANM aplicând testul Mann-Kendall combinat cu panta Sen pentru detecția tendințelor semnificative. Pragul de semnificație statistică a fost stabilit la 0,05.

Suprafața afectată de diverse tipuri de tendințe, atât la nivel de localitate, cât și județean, a fost calculată pe baza numărului de griduri în care s-au observat schimbări semnificative, raportate la totalul de griduri ce acoperă fiecare localitate și județul în ansamblu.

Pentru componentele climatice, atunci când datele au fost disponibile din partea ANM, valorile medii multianuale și sezoniere au fost determinate pe baza înregistrărilor zilnice, oferind astfel o fundamentare detaliată a tendințelor climatice în județul Bistrița-Năsăud. Această analiză îmbunătățește înțelegerea evoluției componentelor climatice în contextul schimbărilor climatice și furnizează informații esențiale pentru planificarea teritorială și gestionarea riscurilor climatice la nivel regional.

2.1.6.2. Circulația maselor de aer și influențe dominante

Circulația generală a atmosferei deasupra județului Bistrița-Năsăud este guvernată preponderent de masele de aer oceanice venite dinspre vest. Vânturile dominante au, în consecință, direcție vestică sau nord-vestică, această situație fiind imprimată de poziția județului în interiorul arcului carpatic, într-o depresiune largă înconjurată de bariere montane. Masele de aer vestice aduc aer mai umed și temperat, moderând atât temperaturile extreme, cât și regimul precipitațiilor. Pe de altă parte, pătrunderile de aer rece polar continental dinspre nord-est (anticiclonul est-european sau cel scandinav) ajung mai greu pe teritoriul județului, fiind fie

deviate, fie slăbite ca intensitate de obstacolele montane ale Carpaților Orientali și de lanțul munților Țibleș-Rodnei-Bârgău. Totuși, în condiții sinoptice speciale (de exemplu, persistența unui anticiclon puternic în nordul Europei corelată cu un minim depresionar în bazinul Mării Negre sau Mediteranei de est), pot surveni infiltrații de aer rece dinspre est și nord-est prin culoarele Carpaților, mai ales iarna. Acestea generează uneori episoade de răcire accentuată și viscol, însă frecvența lor este redusă. Se observă totodată și o circulație secundară de tip ciclogeneză alpină: în interacțiunea dintre anticiclonul scandinav și depresiuni din estul Mării Mediterane, o ramură de aer rece continental poate pătrunde pe la vest de Carpați în Depresiunea Transilvaniei, unde, canalizându-se de-a lungul văii Someșului Mare, împinge în sus aerul mai cald preexistent, determinând precipitații abundente locale.

Influențe sudice sau sud-vestice (de origine mediteraneeană) ajung în județ în special sub formă de mase de aer mai calde și mai uscate în sezonul cald, însă impactul lor direct este limitat. Orientarea lanțurilor montane din împrejurimi nu favorizează o advecție amplă dinspre sud, astfel că județul resimte mult mai pregnant fluxul vestic. În ansamblu, dominația circulației vestice conferă județului Bistrița-Năsăud un regim pluviometric relativ bogat pe versanții apuseni ai munților și temperaturi mai moderate, iar ecranarea față de masele de aer continentale estice reduce incidența fenomenelor climatice extreme asociate acestora (geruri foarte aspre, secete prelungite etc.).

2.1.6.3. Tipuri locale de climat și influența reliefului

Datorită diferențelor altitudinale și configurației reliefului, pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud se individualizează două tipuri principale de climat, cu numeroase nuanțe locale: climatul montan (în zonele montane înalte) și climatul de dealuri și podiș (în regiunile mai joase). Acestora li se adaugă microclimate de adăpost în depresiuni și culoare ferite.

Climatul montan

Climatul montan caracterizează arealele cu altitudini de peste aproximativ 1000 m, care corespund Munților Rodnei, Țibleș, Suhard, Bârgău și masivului Călimani, situate în nordul și estul județului. Acest tip de climat se distinge prin temperaturi mai scăzute ce coboară progresiv odată cu altitudinea, ajungând până la valori medii anuale negative pe crestele cele mai înalte. De pildă, pe vârfurile ce depășesc 2000 m altitudine din Munții Rodnei, media multianuală a temperaturii aerului atinge valori de circa –1. Totodată, precipitațiile sunt substanțial mai bogate la altitudini mari: în etajul montan înalt se înregistrează cantități medii anuale de peste 1000 mm, în special

pe versanții expuși din vest. Aceste caracteristici – temperaturi joase și umezeală ridicată – sunt definitorii pentru climatul montan din județ.

Relieful montan exercită o influență majoră asupra regimului precipitațiilor. Culmile înalte ale Rodnei, Țibleșului și Călimanilor, cu altitudini ce depășesc 1600-1800 m, se constituie într-un obstacol orografic aproape perpendicular pe direcția de înaintare a maselor de aer vestice ce străbat Depresiunea Transilvaniei. Acest fapt forțează aerul umed ascendent, provocând răcirea și condensarea vaporilor, deci precipitații abundente pe versanții vestici ai munților. Astfel se explică de ce Munții Rodnei și Țibleșului, de pildă, primesc cele mai mari cantități de precipitații din județ (peste 1200-1400 mm anual pe crestele Rodnei). Consecința directă a acestor precipitații bogate este un strat consistent de zăpadă în sezonul rece: la altitudini de peste 1600 m stratul de zăpadă persistă în medie 130-150 de zile pe an, cu grosimi ce pot depăși 1 metru în vârfurile iernii. Această durată îndelungată a sezonului nival creează premise favorabile pentru practicarea sporturilor de iarnă și dezvoltarea stațiunilor montane în masivele Rodnei, Țibleș și Călimani.

Temperaturile reduse din etajul montan determină și alte particularități climatice: verile sunt răcoroase (pe culmi, media temperaturii sezonului de vară este în jur la +9-10°C), iar iernile sunt lungi și aspre. În lunile cele mai reci, în zonele alpine ale județului (Rodnei, Țibleș, Călimani) se înregistrează medii termice de -7…-8°C în ianuarie, valori mult mai scăzute decât în zonele joase. De asemenea, nebulozitatea este adesea accentuată, iar intervalele însorite sunt mai scurte la munte (doar ~80 de zile senine pe an în zona montană, față de 120+ zile senine în zonele joase). În ansamblu, climatul montan al județului Bistrița-Năsăud corespunde unui climat răcoros și umed, cu caracteristici aproape subalpine pe crestele cele mai înalte.

Climatul de dealuri și podiș

Climatul de dealuri și podiș ocupă cea mai mare parte din suprafața județului, corespunzând zonelor cu altitudini medii și joase din vestul, sudul și centrul Bistriței-Năsăud. Acest tip climatic se întâlnește în unități precum Dealurile și Culoarul Someșului Mare, Dealurile Bistriței, parte din Podișul Transilvaniei (sectorul nord-estic ce intră în județ), precum și câmpia piemontană de la extremitatea sud-vestică. Altitudinile descresc treptat de la ~900 m la contactul cu munții până sub 600 m în zonele de câmpie, iar odată cu ele scade treptat și asprimea climatului. Temperaturile medii anuale cresc pe măsură ce altitudinea scade: de la aproximativ 6–7°C în depresiunile intramontane și culoarele deluroase perimontane (ex. depresiunile înalte din estul județului) până la peste 8,5–10°C în extremitatea sud-vestică a județului. Cea mai caldă

zonă este sectorul sud-vestic (Câmpia transilvană marginală, în districtul Câmpiei Mureșului), unde izotermele anuale depășesc 10°C, comparabile cu valorile din nordul Câmpiei Transilvaniei.

În paralel, cantitatea de precipitații scade simțitor dinspre zona montană spre cea de podiș: de la circa 800 mm/an la poalele munților Rodnei și Țibleș, la doar ~680 mm/an la Bistrița (situată în centrul județului, la alt ~360 m) și sub 600 mm/an în zona de câmpie de la limita sudică. Astfel, regimul pluviometric al dealurilor este semnificativ mai sărac comparativ cu munții, semnalând un grad mai pronunțat de continentalism climatic în aceste regiuni joase.

Amplitudinile termice anuale confirmă acest aspect: dacă în zonele montane oscilația medie între luna cea mai caldă și cea mai rece este de ~16–19°C, în regiunile de deal și podiș aceasta urcă la 23–24°C. De altfel, chiar extremele termice absolute ale județului au fost înregistrate în zona de podiș: la stația meteorologică Bistrița (municipiul Bistrița, 365 m alt.), s-a măsurat maxima absolută de +38°C (la 25 august 2012) și minima absolută de –33,8°C (la 18 ianuarie 1963). Rezultă un ecart termic impresionant, de peste 71°C, indicativ pentru caracterul continental moderat al climei locale.

Climatul de dealuri și podiș este caracterizat de veri relativ călduroase și ierni răcoroase, dar mai blânde decât în zonele montane. Luna cea mai caldă este iulie, cu temperaturi medii de ~20–21°C în zonele joase din sud-vest (ex. valea Șieului, Câmpia transilvană marginală). Cea mai rece lună este ianuarie, cu medii de -2°C în zonele depresionare mai joase (ex. lunca Someșului Mare în aval de Năsăud). Spre comparație, la stația Bistrița valorile multianuale sunt de ~20,8°C în iulie și -1,7°C în ianuarie, confirmând că municipiul (aflat într-o depresiune intradeluroasă) este puțin mai rece iarna decât zonele deschise de câmpie din sud-vest. Iernile în zonele de podiș sunt totuși mai scurte și mai puțin aspre: în medie, durata intervalului cu temperaturi negative (zile de îngheț) este de ~90–100 zile pe an în regiunile de dealuri, față de 110–140 zile în zona montană. Aceasta înseamnă că sezonul fără îngheț în zonele joase durează în jur de 250–270 de zile (aproximativ de la începutul lunii martie până la sfârșitul lunii noiembrie). În schimb, în zonele montane înalte, înghețul poate surveni deja de la început de octombrie și persistă până spre începutul lunii aprilie.

Relieful deluros fragmentat imprimă o mare varietate microclimatică în cadrul climatului de podiș. Depresiunile intradeluroase și văile adânci se comportă adesea ca adevărate „izvoare de frig” în sezonul rece: înnoptarea aerului rece produce inversiuni termice frecvente, ce mențin temperaturi foarte scăzute la șes în timp ce versanții înalți pot fi ușor mai calzi. Astfel de inversiuni determină creșterea incidenței fenomenelor precum bruma timpurie, chiciura și ceața de vale în cursul toamnei și iernii. De exemplu, depresiunile precum cea a Bistriței sau culoarele

joase ale Șieului și Budacului pot înregistra temperaturi minime nocturne mult sub media zonei, accentuând riscul de brumă și îngheț la sol. Pe de altă parte, în sezonul cald, aceleași locații joase tind să fie puncte de convergență a aerelor reci de pe versanți, menținând dimineți relativ răcoroase și favorizând formarea ceții locale.

Microclimate de adăpost și alte nuanțe locale

În interiorul climatului de podiș al județului se evidențiază și climate de adăpost, determinate de configurația reliefului care protejează anumite zone de influențele climatice directe. La o scară largă, întreg teritoriul județului beneficiază de un oarecare efect de adăpost față de aerul rece nordic și estic, datorită barierei montane formate de lanțul Țibleș–Rodnei–Bârgău–Călimani pe laturile nordică și estică. Această barieră muntoasă oprește aproape complet incidența directă a maselor de aer polare continentale ce ar putea pătrunde dinspre Depresiunea Maramureșului sau prin trecătorile Carpaților Orientali. În consecință, întreg arealul intramontan are ierni mai puțin aspre decât zonele aflate dincolo de munți, evidențiind un climat de adăpost la nivel macroregional.

La scară locală însă, efectul de adăpost este mult mai pronunțat în anumite depresiuni închise sau culoare adăpostite de relief. Morfologia acestor forme – înconjurate de dealuri sau munți pe majoritatea laturilor – atenuează manifestarea unor elemente meteorologice precum vântul sau schimbările bruște de temperatură. Exemple în județ includ: Depresiunea Bistrița (în care se află municipiul reședință), Depresiunea Budac, Depresiunea Sângeorz-Băi, bazinetul Dumitra, precum și mici depresiuni intradeluroase ca Șendroaia, Bichigiu, Suplai sau Strâmba. Aceste zone, fiind mai ocrotite de relieful din jur, experimentează vânturi mai slabe și oscilații termice mai mici comparativ cu teritoriile deschise.

2.1.6.4. Regimul termic

Regimul termic al județului Bistrița-Năsăud reflectă atât influențele climatice generale (continental-moderate), cât și variațiile topoclimatice induse de altitudine și relief. Temperatura aerului reprezintă una dintre variabilele esențiale în caracterizarea climatului județului Bistrița-Năsăud, iar variațiile sale multianuale reflectă influențele complexe ale reliefului, altitudinii și particularităților geografice ale acestei zone.

La scara întregului județ, temperatura medie anuală a aerului variază considerabil odată cu altitudinea. În zonele joase din sud și sud-vest (la limita județului cu Câmpia Transilvaniei), media multianuală depășește +10,0°C, aceste valori fiind cele mai ridicate din județ și comparabile cu regiunile de șes din Transilvania. Spre centrul județului (depresiuni și dealuri mijlocii, ~400-600 m alt.), isotermele anuale coboară în intervalul 8–9°C. De exemplu, la stația

meteorologică Bistrița (aflată la ~360 m altitudine, în Depresiunea Bistriței), media anuală multianuală a temperaturii aerului este de +10°C. Continuând spre nord și est, pe măsură ce relieful urcă spre munți, valorile termice scad: etajul deluros înalt și piemontan (800-1000 m alt.) prezintă medii anuale de 5–6°C. În masivele montane înalte, odată cu creșterea altitudinii peste 1500-1800 m, temperaturile medii coboară sub 2–4°C, ajungând la valori de 0°C pe crestele de peste 2000 m ale Munților Rodnei.

Acest gradient termic ilustrează influența puternică a altitudinii: scăderea temperaturii cu ~0,6°C la fiecare 100 m urcare (în medie) pe teritoriul județului. Cu toate acestea, distribuția termică nu este perfect concentrică, existând variații locale. De pildă, în partea centrală a județului (dealurile Someșului Mare, Bistriței și Șieului, ce înconjoară ca un amfiteatru Depresiunea Bistriței), factorii morfologici locali generează diferențe termice între fundul văilor și culmile învecinate. În aceste zone se observă adesea insule termice mai reci pe văile înguste (datorită inversiunilor), față de versanții mai însoriți unde temperaturile medii pot fi ușor mai ridicate.

Variația sezonieră (lunile ianuarie și iulie)

Oscilațiile termice sezoniere sunt moderate de influențele vestice, dar se resimt diferit pe verticală. Luna ianuarie este, în mod tradițional, cea mai rece în județ. Isotermele medii ale lunii ianuarie variază de la aprox. –7…–8°C în zonele alpine ale Munților Rodnei, Țibleș și Călimani până la –1°C în zonele joase din vest (de ex., sectorul inferior al Someșului Mare, spre Beclean). Astfel, iernile de la munte sunt aspre, cu geruri frecvente, în timp ce în vestul județului și în depresiunile joase ianuarie are temperaturi mai blânde, apropiate de limita înghețului. La Bistrița, media lunii ianuarie este în jur de –1,7°C, valoare ce reflectă influența depresiunii locale (puțin mai rece decât zonele de câmpie deschisă). Totuși, perioadele cu ger (sub –10°C) apar aproape anual atât la munte, cât și la șes în iernile mai dure, diferența fiind durata: la munte pot ține zile sau săptămâni, în timp ce la câmpie gerurile puternice sunt de obicei de scurtă durată.

Luna iulie este cea mai caldă, arătând clar contrastul altitudinal: valorile medii în iulie sunt de 20–22°C în regiunile joase din sud-vest (podiș și câmpie), în timp ce pe culmile montane înalte ale Rodnei și Călimanilor ele coboară la doar 9–11°C. Practic, verile din vârfurile Rodnei au un caracter răcoros (temperaturi comparabile cu o primăvară timpurie la câmpie), în timp ce în zonele de podiș verile sunt plăcut calde, rar toride. Temperatura medie în iulie la Bistrița este ~20,8°C, confirmând un regim termic destul de moderat (nu excesiv de fierbinte). Diferența medie între ianuarie și iulie (amplitudinea termică anuală) crește de la ~16–19°C în regiunea montană (unde iernile sunt mai blânde relativ la cât de reci ar putea fi la acea latitudine, datorită

altitudinii, iar verile foarte răcoroase) la 23–24°C în zonele de deal și podiș, indicând un climat mai continental în zonele joase.

Extremele termice absolute

Regimul termic al județului cunoaște și valori extreme notabile, deși fenomenele de căldură excesivă sau geruri extreme sunt mai rare comparativ cu alte regiuni ale României. Cea mai ridicată temperatură înregistrată oficial a fost de +38,0°C, consemnată la stația Bistrița în data de 25 august 2012. Această valoare, deși mare, este moderată în raport cu recordurile naționale (peste 44°C în sudul țării), reflectând influența moderatoare a aerului oceanic și a altitudinii locale. Pe de altă parte, minima absolută a fost de –33,8°C, înregistrată tot la Bistrița, la 18 ianuarie 1963. Acest ger extrem, apropiat de recordurile Transilvaniei, a survenit în contextul unei ierni deosebit de aspre la nivel european (iarna 1962-1963). Ecartul uriaș de peste 71°C dintre maxima și minima absolută subliniază variabilitatea climatică potențială, însă astfel de valori sunt excepționale. În ultimele decenii, tendința încălzirii climatice a făcut ca temperaturile extreme pozitive să devină mai frecvente, în timp ce valorile minime extreme de sub –30°C au fost tot mai rare.

În zonele montane ale județului, extremele absolute nu sunt măsurate prin stații meteorologice permanente la altitudini foarte mari, dar se poate aprecia că la peste 1700 m altitudine maximele absolute probabil nu depășesc 25–28°C (valorile de peste 30°C fiind improbabile), iar minimele extreme pot coborî sub –30°C în vârfurile Rodnei în nopțile senine de iarnă. La altitudini mijlocii (800–1000 m), s-au înregistrat frecvent veri cu maxime absolute de 32–34°C și ierni cu minime de –25°C. Cu toate acestea, datorită stratificării termice intense, este posibil ca unele văi înguste sau depresiuni adăpostite să înregistreze local minime mai scăzute decât zonele mai deschise. Gerurile cele mai puternice tind să apară în depresiunile intramontane (de ex. depresiunile Șanț, Lunca Ilvei sau valea Someșului în amonte de Năsăud), unde în condiții de calm atmosferic și cer senin temperatura poate scădea sub –25°C aproape în fiecare iarnă.

Zile caracteristice și perioade de îngheț

Analiza climatologică evidențiază o serie de indicatori termici cu relevanță practică: zilele cu îngheț, zilele de vară, zilele tropicale, precum și datele medii ale primului și ultimului îngheț.

După cum s-a menționat, intervalul anual cu înghețuri (temperaturi minime sub 0°C) durează în medie 110–120 zile în zona deluroasă a județului și 120–160 de zile în zona montană. Corespunzător, data medie a primului îngheț la sol în regiunile joase survine în jurul 10

noiembrie, pe când în zonele montane acest prag este atins cu circa o lună mai devreme, adică după 1 octombrie. În mod similar, ultimul îngheț primăvăratic are loc, în medie, înainte de 15 martie în arealele de podiș și depresionare joasă, în timp ce la altitudini montane înghețurile pot persista până după 1 aprilie. Aceste repere arată că sezonul agricol (fără îngheț) este considerabil mai scurt la munte față de șes. Trebuie notat totuși că în unele depresiuni adăpostite, cum este cea a Bistriței, înghețul poate apărea mai devreme decât în terenurile deschise de câmpie – de exemplu, au fost ani când la Bistrița s-au înregistrat brume timpurii chiar în prima decadă a lui octombrie. În ansamblu însă, datele de 10 noiembrie și 15 martie descriu rezonabil climatologia județeană, eventualele abateri depinzând de condițiile fiecărui an.

Numărul de zile de vară (definite ca zile cu temperatura maximă ≥25°C) oscilează, la nivelul județului, între ~70 și 80 de zile pe an în zonele joase. În ultimii ani s-a observat o tendință de creștere a acestui număr, pe fondul încălzirii globale. De exemplu, dacă în a doua jumătate a secolului XX stația Bistrița înregistra în medie ~50–60 zile de vară pe an, în ultimele două decenii mediile anuale au crescut, uneori depășind 125 de zile cu maxime peste 25°C. Zilele tropicale (maxime ≥30°C) arată un trend ascendent, dacă la începutul secolului abia atingeau 10 zile astăzi se înregistrează chiar și 45 de zile tropicale (2024). Încep să apară chiar și intervalele caniculare (valuri de căldură) în verile cele mai fierbinți, județul a cunoscut serii de doar 3–7 zile consecutive caniculare. În medie, zonele montane nu au aproape deloc zile cu peste 30°C (0–10 zile pe an), în timp ce în zonele de dealuri și podiș numărul acestora poate fi între 15 și 40 de zile anual.

Zilele de iarnă (maxime sub 0°C) sunt, la rândul lor, un indicator al asprimii sezonului rece. În zonele deluroase ale județului se înregistrează în jur de 80–120 de zile de iarnă pe an. La munte, acest număr poate fi și mai mare (peste 120 de zile cu temperaturi negative ziua în etajul subalpin). La Bistrița, media multianuală indică aproximativ 15-20 de zile de iarnă (temperaturi maxime sub 0°C) anual – valoare destul de mică, datorată faptului că multe zile din sezonul rece ating totuși 1-2°C la amiază chiar dacă nopțile sunt geroase. Însă în depresiunile înalte din nord (Sângeorz-Băi, de exemplu) numărul zilelor de iarnă este considerabil mai mare, apropiat de 70-80. Aceste diferențe subliniază din nou variabilitatea microclimatică internă a județului, dominată de altitudine și topografie.

Pe ansamblu, regimul termic al județului Bistrița-Năsăud poate fi caracterizat ca moderat continental, cu veri călduțe și ierni reci, fără a atinge în mod obișnuit excese termice extreme. Influențele vestice conferă o anumită blândețe iernilor (comparativ cu estul Transilvaniei sau Moldova, gerurile sunt mai puțin severe), iar altitudinea și relieful produc un mozaic termic ce trebuie considerat în planificarea teritorială – de exemplu, amplasarea

așezărilor, a infrastructurii sau a zonelor agricole trebuie raportată la aceste diferențe de microclimat (zone ferite de îngheț timpuriu, versanți însoriți pentru culturi etc.). Trebuie subliniat că analiza multianuală a evoluției temperaturilor medii arată un ***trend net ascendent*** statistic semnificativ pentru întreaga suprafață a județului.

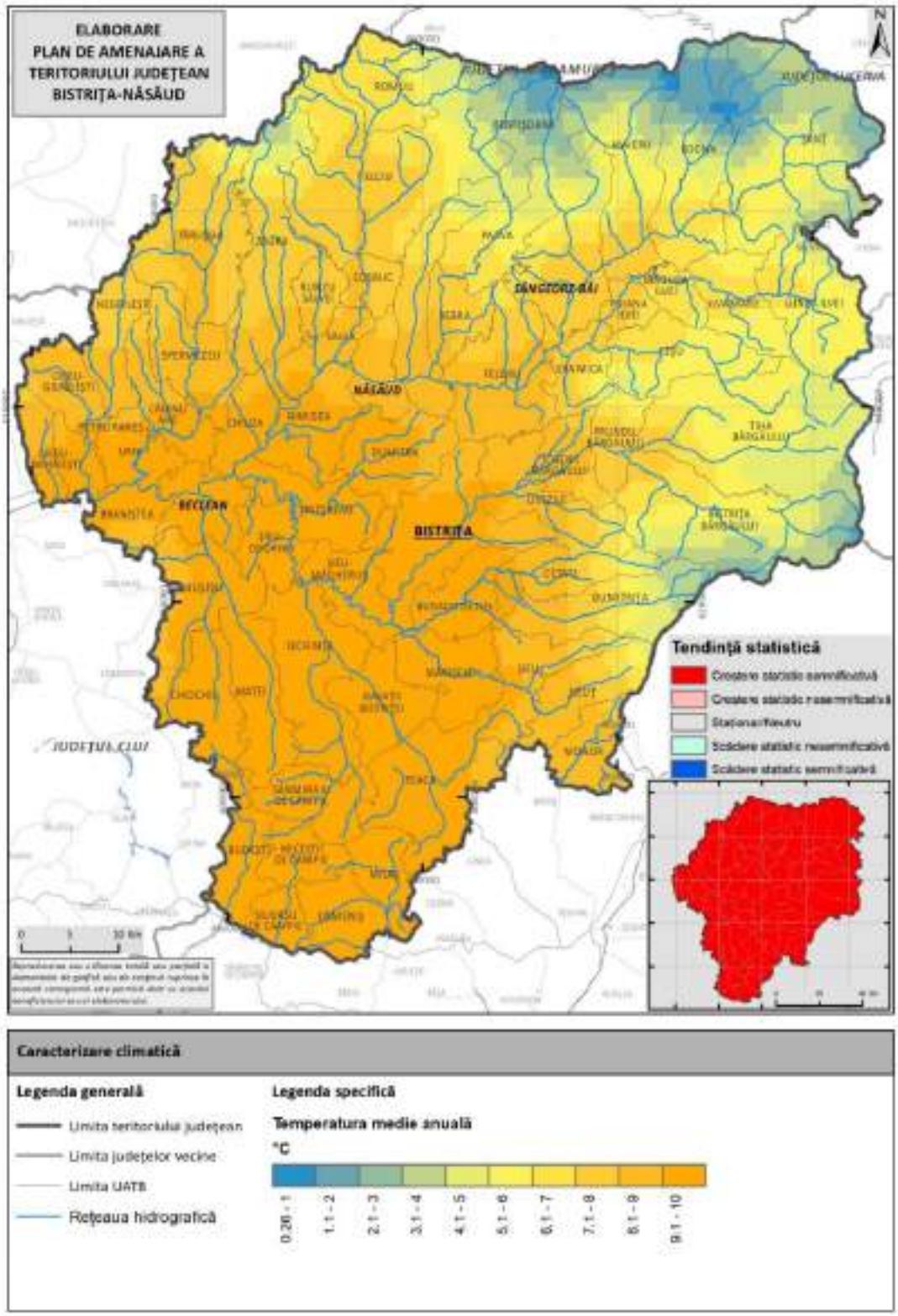

Fig. 2.15. TEMPERATURA MEDIE ANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

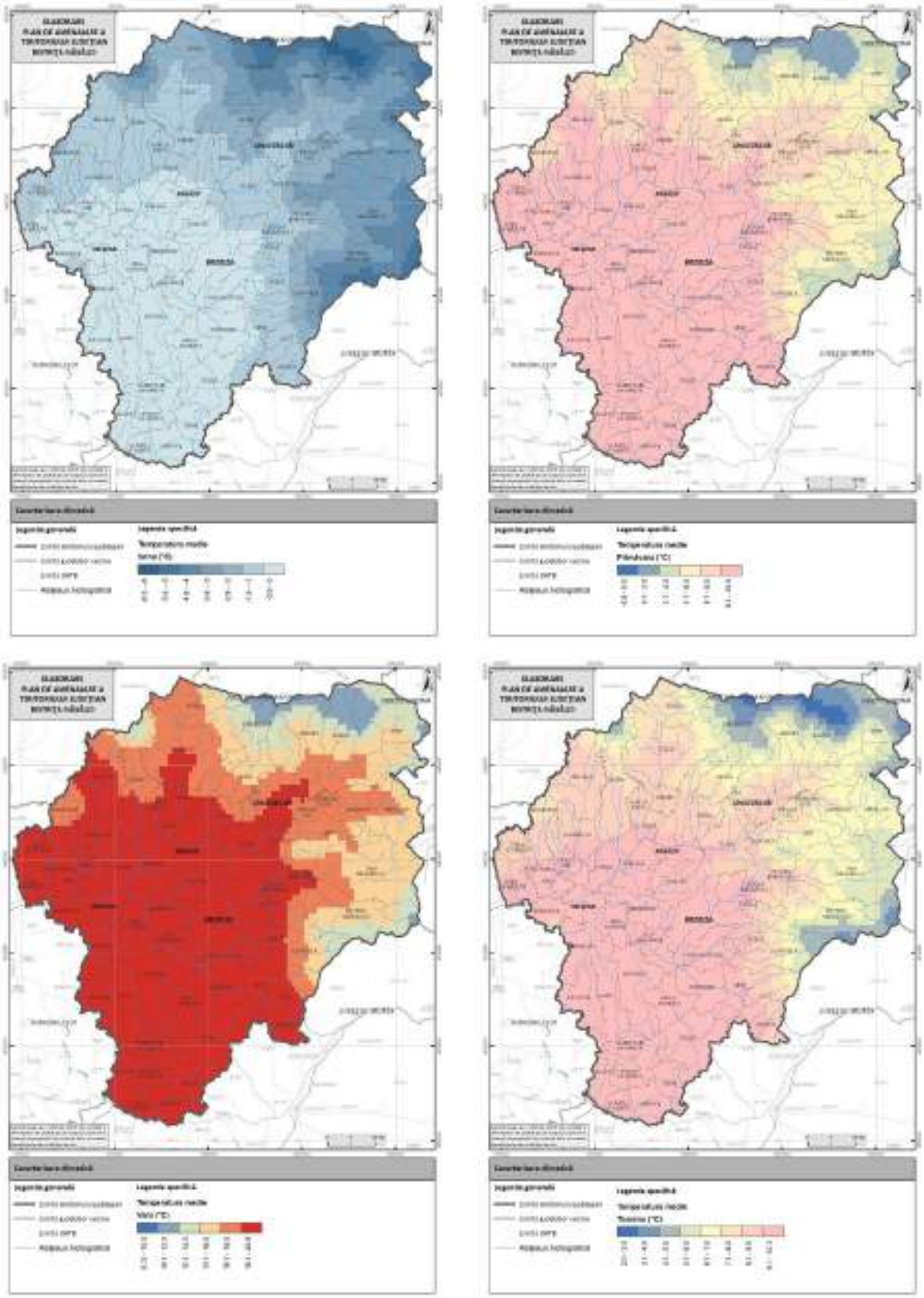

Fig. 2.16. TEMPERATURA MEDIE ANOTIMPUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

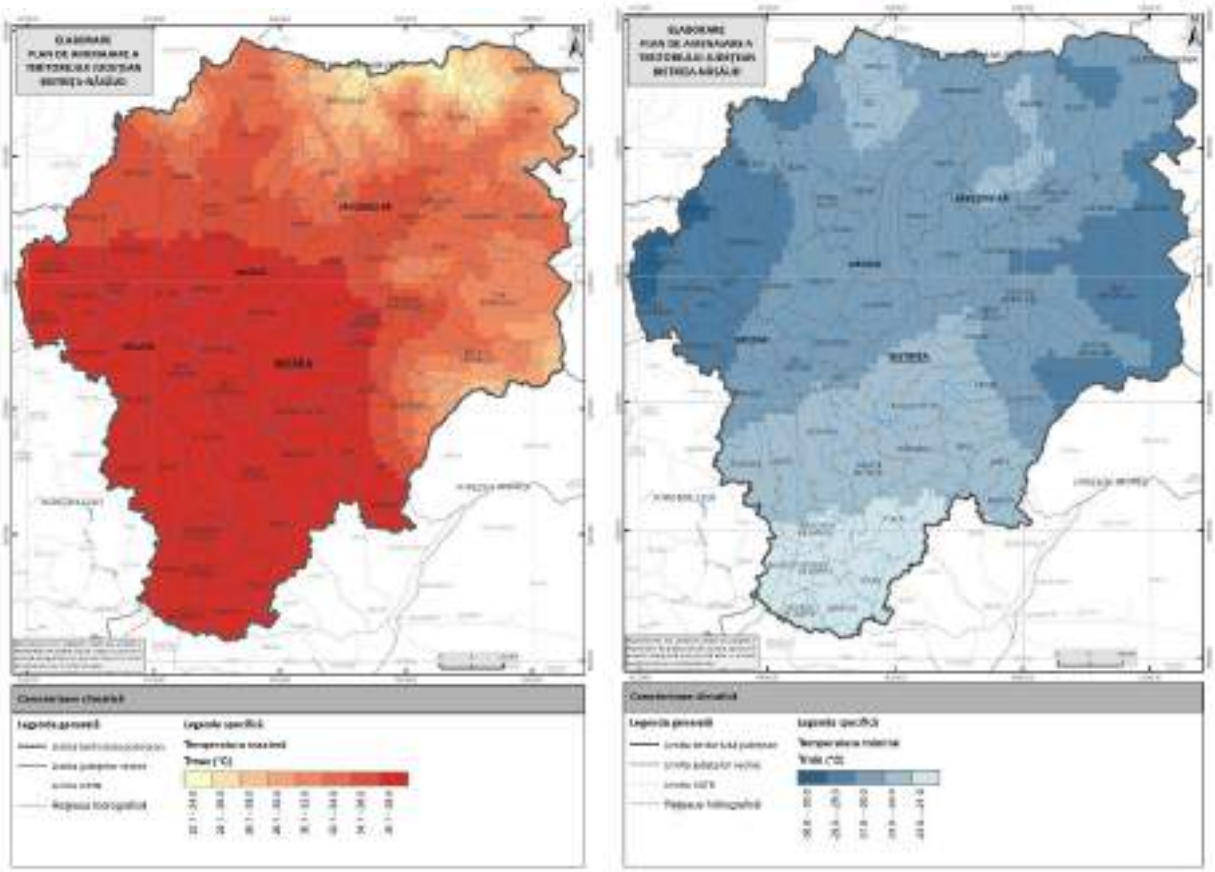

Fig. 2.17. TEMPERATURA MAXIMĂ (STÂNGA) ȘI MINIMĂ (DREAPTA) MULTIANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 2004-2024.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

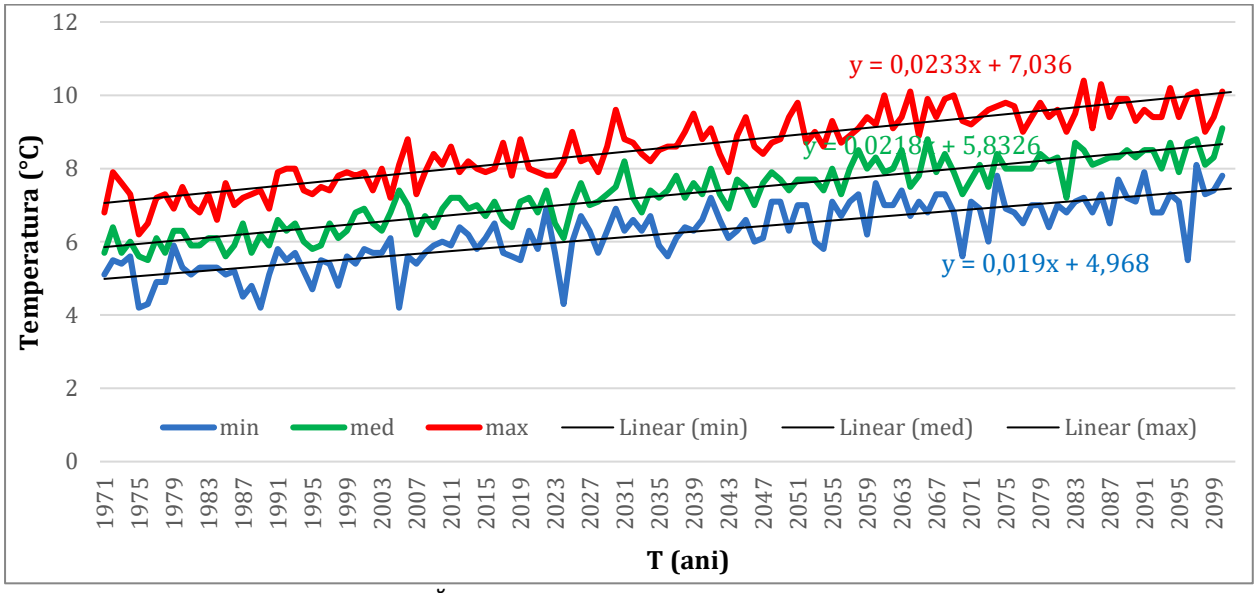

Fig. 2.18 EVOLUȚIA ASCENDENTĂ A TEMPERATURILOR MEDII ȘI EXTREME LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5

(ANM - www.roadapt.ro)

2.1.6.5. Regimul pluviometric

Precipitațiile atmosferice reprezintă unul dintre cei mai importanți factori climatici după temperatură, având un impact semnificativ asupra climatului și ecosistemelor din județul Bistrița-Năsăud.

Regimul precipitațiilor în județ este determinat în principal de fluxul predominant vestic și de efectele de baraj ale reliefului. Cantitatea totală de precipitații variază substanțial între zonele joase și cele înalte, județul prezentând un *ecart anual* cuprins, în medie, între 600 mm și 1400 mm. Masele de aer oceanice aduse de circulația vestică, încărcate cu vapori de apă, descarcă precipitații importante atunci când întâlnesc obstacolul munților din estul și nordul județului. Astfel, regiunile montane recepționează cea mai mare cantitate de precipitații, comparativ cu cele deluroase sau de luncă.

Relația strânsă dintre altitudine și pluviometrie este evidentă:

- Zonele cele mai umede: Culmile înalte ale Munților Rodnei (peste 1800-2000 m) primesc în medie 1200–1400 mm/an sau chiar peste, fiind cele mai bogate în precipitații. Și masivul izolat al Țibleșului (1840 m) acumulează aprox. 1000 mm/an. Munții Bârgăului, Suhardului și piemontul Călimanilor, la altitudini intermediare (1000-1700 m), înregistrează 800–1000 mm/an.
- Zonele de tranziție: Dealurile înalte ale Năsăudului și Suplaiului, precum și Depresiunea intramontană a Șanțului, se situează în domeniul 800–900 mm/an, în timp ce dealurile mai joase din centru și vest (Dealurile Bistriței, Dealurile Lechinței ș.a.) coboară la 650–750 mm/an.
- Zonele mai uscate: Culoarul Someșului Mare până în aval de Beclean, Depresiunea Bistrița și colinele din sud-vest (spre Câmpia Transilvaniei) primesc 650–700 mm anual. De exemplu, la Bistrița, media multianuală (pe ~40 de ani) a precipitațiilor este de 686 mm/an, valoare reprezentativă pentru o bună parte din zona centrală a județului.
- Zonele cele mai secetoase: Extremitatea sudică a județului, în arealul Câmpiei Mureșului (zona Teaca – Milaș) este cea mai puțin umedă, fiind încadrată de izohiete de 600–650 mm/an. De asemenea, în mod local, unele mici bazine intradeluroase precum cele ale Șieului și Budacului prezintă *insule mai aride*, tot cu ~600 mm/an, datorită efectului de adăpost față de fluxurile principale de umiditate.

În concluzie, dispunerea precipitațiilor este puternic influențată de relief: *cantitatea medie anuală crește cu altitudinea*, atingând un maxim pe crestele vestice ale masivelor montane (direct expuse curenților atlantici umezi) și un minim în zonele de câmpie și depresiuni

adăpostite. Interesant de remarcat, există și o ușoară tendință de creștere a precipitațiilor de la vest spre est la altitudini similare – aceasta se explică prin faptul că, pe măsură ce masele de aer vestice avansează către estul județului (munții Călimani și Bârgău), sunt forțate din nou la ascensiune orografică, generând un surplus pluviometric față de partea vestică. Totodată, influențe locale pot produce abateri: de pildă, prezența unor culmi deluroase poate cauza precipitații convective locale (averse) mai frecvente pe versanții expuși la vânt.

Repartiția sezonieră a precipitațiilor indică un regim continental moderat, cu maximum în sezonul cald. La nivelul întregului județ, aproximativ 35–45% din totalul precipitațiilor anuale cad în sezonul cald (mai–septembrie). Acest maxim pluviometric estival se datorează activității convective intense (averse și furtuni de vară), ascensiunii orografice a aerului cald și fronturilor atmosferice venite dinspre vest. În special lunile mai-iunie-iulie sunt foarte bogate în precipitații: la stația Bistrița luna cea mai ploioasă este mai (circa 90 mm), iar situații similare (iunie sau iulie maxime) se regăsesc în toată regiunea. În munți, ploile de vară sunt și mai abundente, datorită furtunilor orografice ce pot lăsa cantități mari de apă într-un timp scurt. S-au înregistrat episoade extreme, cum ar fi torenții din 20 iunie 2006 când, în comuna Târlișua (vestul județului), au căzut peste 120 mm în mai puțin de 2 ore, generând inundații catastrofale. Astfel de fenomene rămân totuși rare, dar relevă potențialul convectiv al zonei pe timp de vară.

Sezonul rece (noiembrie–martie) aduce un minim pluviometric pronunțat. Cantitatea de precipitații din lunile de iarnă este cea mai redusă: ianuarie și februarie, de exemplu, reprezintă împreună doar 5–10% din totalul anual al precipitațiilor. La Bistrița, februarie este luna cea mai secetoasă, cu o medie de doar ~40 mm. Precipitațiile de iarnă sunt preponderent sub formă *solidă* (ninsoare), mai ales la altitudini de peste 500 m, deși în iernile mai blânde pot apărea și ploi înghețate sau lapoviță. Prima ninsoare își face apariția devreme în zona montană: pe crestele Rodnei, în medie, în prima decadă a lui noiembrie deja se așterne strat de zăpadă permanent. În schimb, în zonele joase din sud și vest, prima zăpadă stabilă apare de obicei abia în prima decadă a lui decembrie. Spre finalul iernii, în martie, precipitațiile rămân încă reduse, crescând abia din aprilie odată cu instabilizarea atmosferei de primăvară.

Repartiția lunară evidențiază contrastul dintre lunile cele mai aride și cele mai umede. Conform datelor multianuale, februarie este luna cu minimum absolut de precipitații (medii de 20–30 mm în funcție de stație). La polul opus, mai-iunie sunt de regulă lunile cele mai bogate în precipitații, aducând peste 90 mm în medie. Uneori iulie poate depăși iunie în cantitate, mai ales în zonele montane, dar intervalul mai-iulie este oricum vârful pluviometric al anului. Această distribuție conferă un avantaj agriculturii locale, întrucât lunile de creștere vegetativă (primăvara

și începutul verii) beneficiază de umezeală suficientă. Pe de altă parte, toamnele pot fi relativ secetoase în septembrie-octombrie, iar iernile aduc puține precipitații lichide, majoritatea apei din zăpezi fiind stocată până la topirea din primăvară.

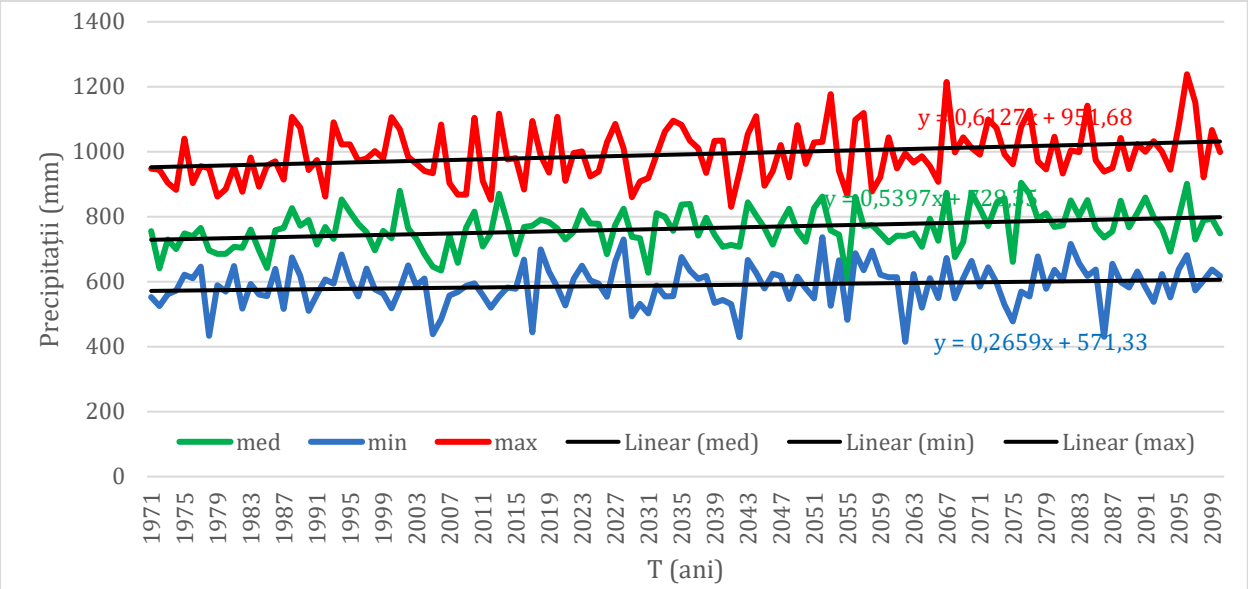

Fig. 2.19 EVOLUȚIA CANTITĂȚILOR DE PRECIPITAȚII MEDII ȘI EXTREME LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5
(ANM - www.roadapt.ro)

Din punct de vedere sezonier, vara rămâne anotimpul cu cele mai abundente precipitații, contribuind cu aproximativ 40% la volumul total anual de apă căzută. Precipitațiile de vară sunt în mare parte de natură convectivă, fiind generate de furtuni și averse specifice zonelor montane, caracterizate prin căderi rapide și intense de apă. Astfel, județul Bistrița-Năsăud prezintă o variabilitate semnificativă în cantitățile de precipitații, cu valori de peste 1300 mm în regiunile montane din nord și est și mai puțin de 600 mm în arealul din sud. Această diferențiere subliniază importanța reliefului în determinarea tiparului de precipitații și în stabilirea regimului hidrologic la nivel județean.

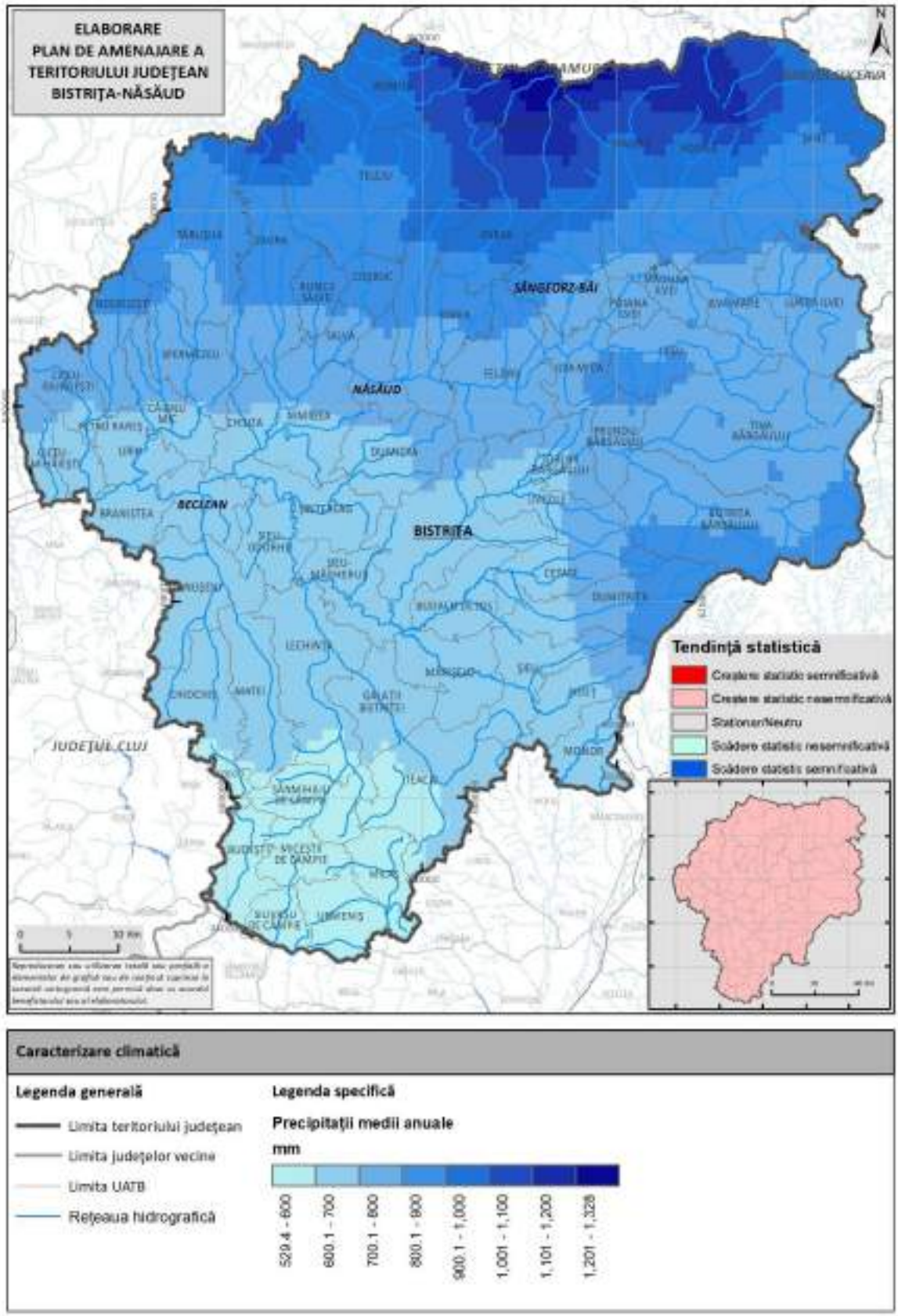

Fig. 2.20 CANTITĂȚI DE PRECIPITAȚII MEDII ANUALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

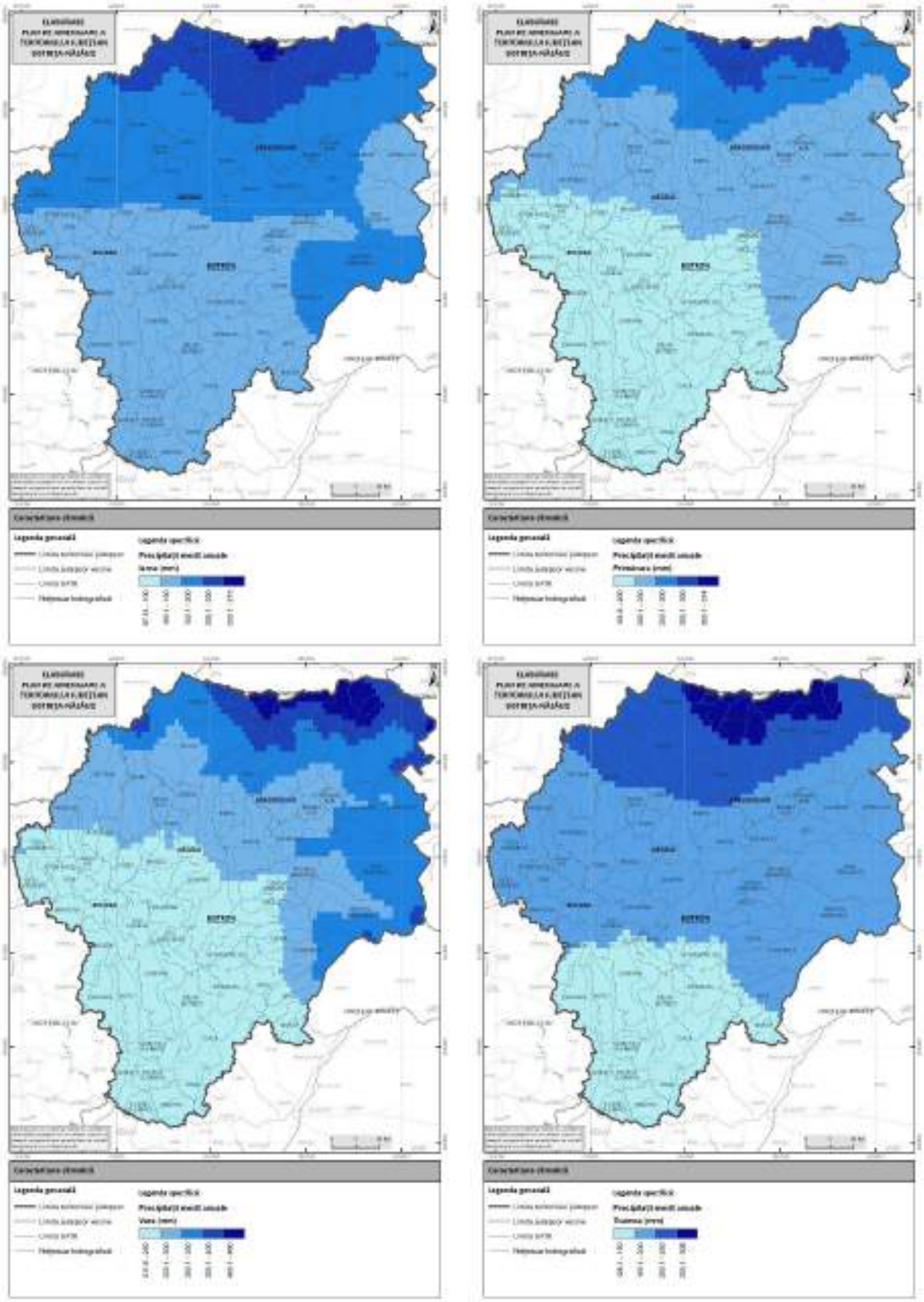

Fig. 2.21 CANTITĂȚI DE PRECIPITAȚII MEDII ANOTIMPUALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

În ansamblu, analiza tendințelor și distribuției precipitațiilor în județul Bistrița-Năsăud oferă o perspectivă detaliată asupra stabilității regimului pluviometric, cu accent pe modificările subtile ale intensității și frecvenței fenomenelor pluviale extreme, relevante pentru adaptarea măsurilor de gestionare a riscurilor climatice în zonă. Analiza multianuală a precipitațiilor nu prezintă o evoluție statistic semnificativă, se observă totuși un trend ascendent.

2.1.6.6. Nebulozitatea

Nebulozitatea totală, strâns legată de regimul pluviometric, constituie un indicator climatic fundamental pentru caracterizarea dinamicii norilor într-un anumit teritoriu. În județul Bistrița-Năsăud, acest parametru se remarcă printr-o relativă uniformitate atât ca intensitate, cât și ca distribuție spațială, ceea ce sugerează o anumită stabilitate a fenomenului la scara întregului județ. Pe termen multianual, valorile medii de nebulozitate se mențin puțin peste o zecime, confirmând caracterul constant al acestui element climatic.

Analiza spațială evidențiază că, în majoritatea zonelor județului, media anuală se situează între 5,9 și 6,6 zecimi, ceea ce înseamnă că, în medie, mai mult de jumătate din cer este acoperit de nori pe parcursul unui an. În sectorul nordic și nord-estic, aflat sub influența masivelor montane, se înregistrează valori mai ridicate, adesea peste 6 zecimi. Acest lucru se explică prin rolul reliefului, care favorizează ascensiunea și condensarea aerului umed, conducând la formarea unei nebulozități accentuate.

Din punct de vedere sezonier, primăvara se remarcă prin cea mai mare frecvență a norilor, specifică perioadelor de tranziție între iarnă și vară, caracterizate de instabilitate atmosferică și de dezvoltarea norilor de altitudine sau de precipitații. În contrast, toamna prezintă cele mai reduse valori, media fiind de aproximativ 5,3 zecimi, fapt datorat unei atmosfere mai stabile și diminuării proceselor convective.

Iarna se plasează pe a doua poziție în ceea ce privește gradul de acoperire cu nori, explicabil prin pătrunderea fronturilor reci și prin persistența norilor stratiformi, mai ales în regiunile montane și depresionare.

Nebulozitatea exercită, totodată, o influență importantă asupra altor parametri climatici, în special asupra bilanțului radiativ și al temperaturilor. Zilele cu cer predominant acoperit reduc cantitatea de radiație solară ce ajunge la sol, menținând temperaturi mai scăzute, dar contribuind și la micșorarea amplitudinilor termice zilnice, prin rolul de „barieră” pe care norii îl joacă între zi și noapte.

Prin urmare, deși nebulozitatea în județul Bistrița-Năsăud nu evidențiază diferențe spațiale foarte pronunțate, impactul său asupra regimului climatic general este considerabil, influențând precipitațiile, radiația solară și regimul termic. În contextul schimbărilor climatice actuale, monitorizarea atentă a acestui parametru devine esențială pentru înțelegerea evoluției climatice locale și pentru fundamentarea unor măsuri adaptative în gestionarea resurselor naturale.

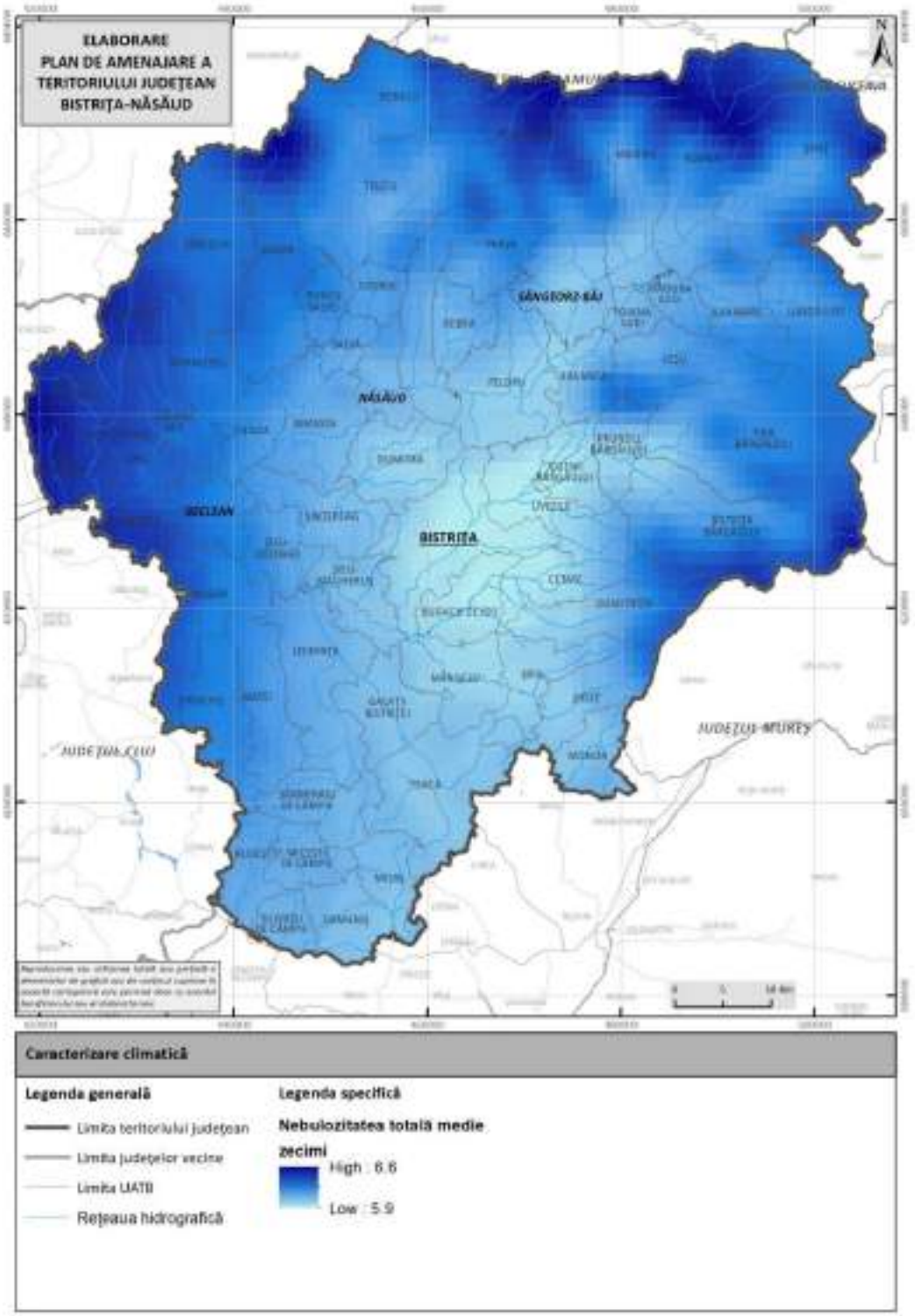

Fig. 2.22 NEBULOZITATEA TOTALĂ MEDIE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1961-2023.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

2.1.6.7. Grosimea stratului de zăpadă

Regimul ninsorilor și al stratului de zăpadă în județul Bistrița-Năsăud este direct legat de variația altitudinală și de particularitățile sezoniere descrise anterior.

În zonele joase (sub 500 m), zăpada cade de obicei începând cu luna decembrie și poate persista intermitent până în februarie-început de martie. La Bistrița, prima ninsoare apare în medie în jurul datei de 8–10 decembrie, iar ultima ninsoare consistentă spre sfârșitul lui februarie. Durata medie de menținere a stratului de zăpadă în municipiul Bistrița este de aproximativ 45 de zile pe an. Desigur, există variabilitate considerabilă de la un an la altul: ierni blânde în care zăpada stă doar câteva săptămâni alternând cu ierni grele în care stratul persistă neîntrerupt 2-3 luni. Grosimea stratului de zăpadă în zonele joase este în general modestă; în condiții normale, zăpada măsoară între 10 și 30 cm pe câmpii și văi. La stația Bistrița, grosimea maximă a stratului de zăpadă înregistrată (în ultimele decenii) a fost de 52 cm, după o viscolire majoră. În mod obișnuit însă, maxima anuală la Bistrița nu atinge 20–30 cm.

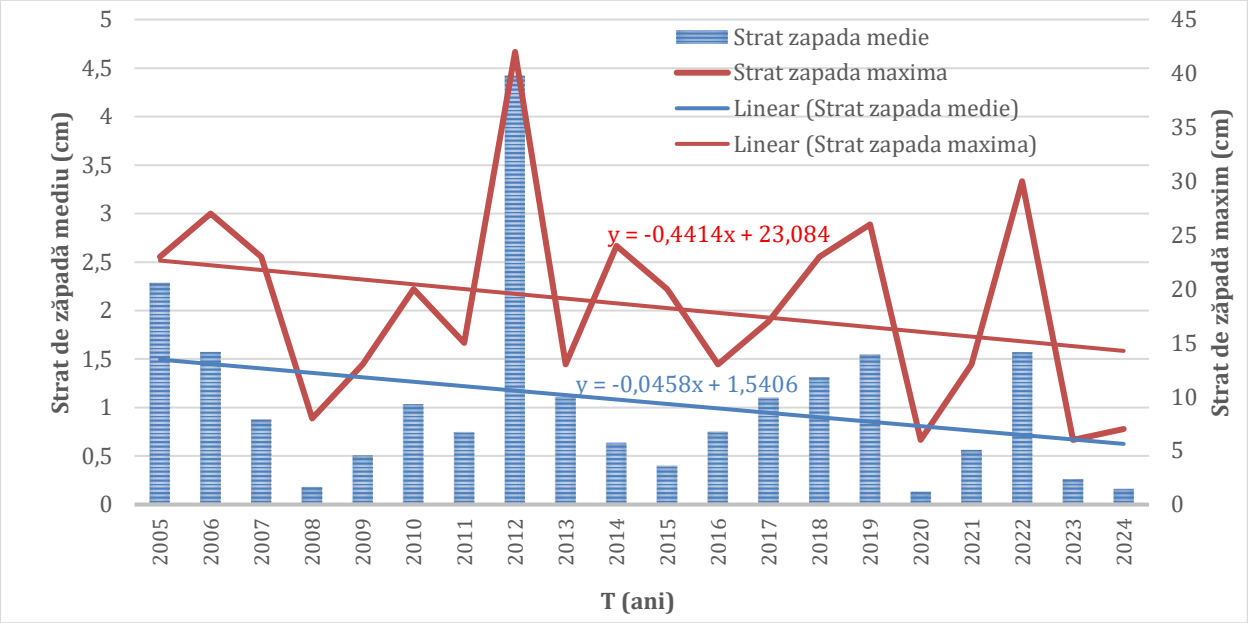

Fig. 2.23 EVOLUȚIA STRATULUI DE ZĂPADĂ MEDIU ȘI MAXIM LA STAȚIA METEOROLOGICĂ BISTRIȚA
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

Pe măsură ce creștem în altitudine, durata și consistența stratului de zăpadă sporesc semnificativ. În zonele deluroase din centru și vest (500–800 m alt.), stratul de zăpadă acoperă solul în medie 30–40 de zile pe an. Numărul mediu al zilelor cu ninsoare la Bistrița este ~35, iar în dealurile înconjurătoare crește probabil spre 50. În iernile bogate în precipitații, depunerile succesive pot duce stratul de zăpadă la grosimi de 50–70 cm pe dealurile înalte (ex. zonele din jurul Piatra Fântânele sau Dealul Tăutan). Frecvent, însă, în aceste regiuni stratul de zăpadă suferă topiri parțiale în ianuarie (dacă intervin perioade calde) și se reface ulterior.

În regiunile montane, ninsorile debutează devreme și se încheie târziu. În Munții Rodnei și Țibleș, prima ninsoare poate apărea chiar în octombrie la altitudini peste 1800 m, dar primul strat stabil de zăpadă se formează în prima decadă a lunii noiembrie și persistă apoi de-a lungul iernii. La altitudini în jur de 1000-1200 m, zăpada începe să se așeze durabil spre sfârșitul lui noiembrie. Durata stratului de zăpadă în zonele montane înalte (peste 1500-1600 m) este între 130 și 150 de zile pe an cu solul acoperit. Practic, de la mijlocul lui noiembrie până prin aprilie-mijlocul lui mai, crestele rămân sub zăpadă. În etajul montan mijlociu (1000-1500 m), stratul ține ~3-4 luni (90-120 zile). Grosimea zăpezii la munte este substanțială, atingând frecvent 50–100 cm iarna și chiar mai mult în condiții extreme. Măsurători la stația meteorologică Iezer (Rodnei, ~1785 m alt.) au indicat strat de zăpadă de peste 1 metru în anumite ierni. Pe versanții nordici ai Rodnei, în locuri adăpostite, zăpada viscolită se poate acumula în troiene de câțiva metri. De asemenea, în Martie – Aprilie, la topirea parțială și compactarea stratului, zăpada rămâne încă de ordinul zecilor de centimetri la altitudini mari, menținând un sezon de schi extins uneori până în aprilie.

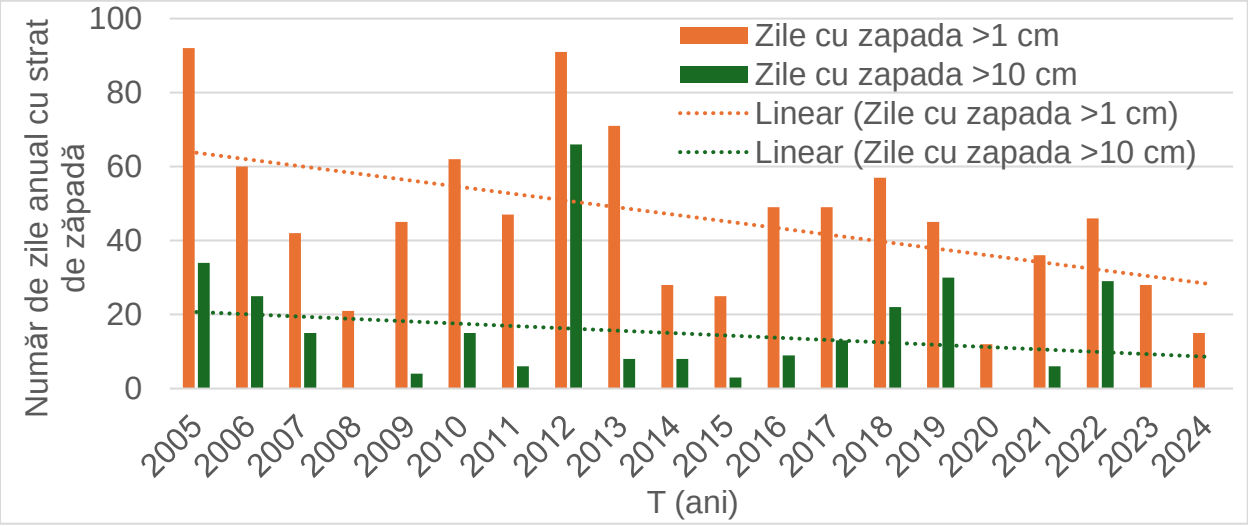

Fig. 2.24 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ZILE CU STRAT DE ZĂPADĂ > 1 CM ȘI > 10 CM LA STAȚIA METEOROLOGICĂ BISTRIȚA

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

În consecință, distribuția ninsorilor și a stratului de zăpadă evidențiază contrastul altitudinal: de la ierni relativ scurte, cu zăpadă puțină în câmpiile sud-vestice, la ierni lungi și cu strat consistent în Carpații Năsăudului. Aceasta are implicații practice – zonele montane superioare (Rodnei, Călimani) sunt propice dezvoltării sporturilor de iarnă și turismului hivernal (schi, drumeții pe zăpadă), după cum deja s-a propus amenajarea unor stațiuni în aceste masive. De altfel, stațiunea de la Piatra Fântânele și altele similare beneficiază de pe urma stratului de zăpadă consistent. La polul opus, în arealele agricole din sudul județului, stratul redus de zăpadă

face ca terenurile să fie mai puțin protejate iarna (un strat subțire nu apără suficient culturile de ger), însă, pe de altă parte, eliberarea timpurie de zăpadă permite pornirea vegetației deja din luna martie.

Trebuie menționată și *variabilitatea interanuală* a ninsorilor. Unele ierni pot fi extrem de ninoase (ex. iarna 2012, când în ianuarie a nins abundent, acoperind uniform întreg județul cu strat gros), altele pot fi secetoase și relativ calde (ex. iarna 2019/2020, când stratul de zăpadă a lipsit aproape cu desăvârșire la Bistrița). În medie însă, clima actuală a județului asigură un *regim nival* adecvat, cu suficientă apă solidă stocată iarna în munți, ce se va scurge primăvara alimentând rețelele hidrografice.

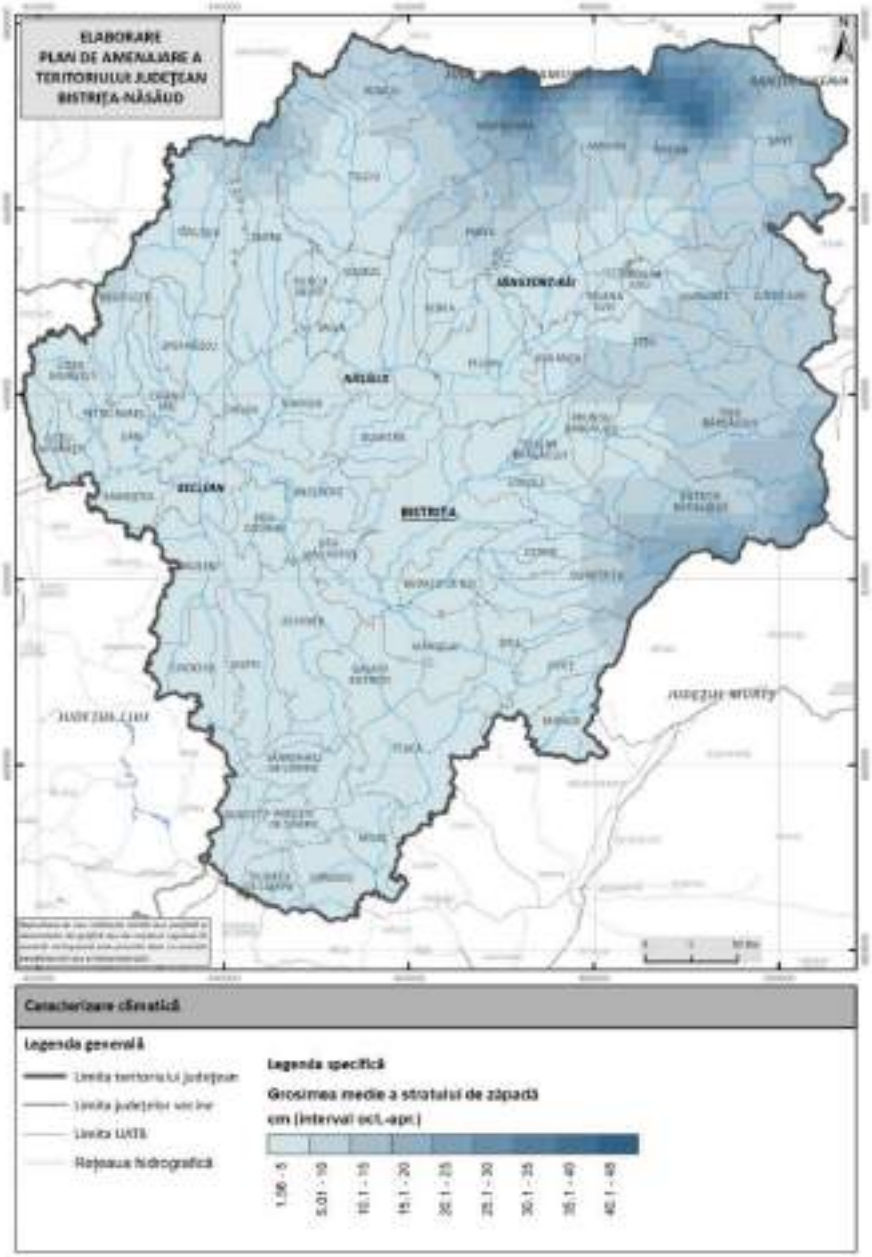

Fig. 2.25. GROSIMEA MEDIE A ZĂPEZII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

2.1.6.8. Umezeala relativă

Umezeala relativă medie multianuală reprezintă un element climatic de bază, cu impact direct asupra stării atmosferice și a proceselor climatice locale. În județul Bistrița-Năsăud, acest parametru evidențiază o variație spațială vizibilă, cu diferențe care pot ajunge la aproximativ 10%. Astfel, în zonele joase, precum Podișul Transilvaniei, valorile se mențin între 71% și 74%, în timp ce în nordul și nord-estul județului, caracterizat de relief montan, se înregistrează frecvent valori ce depășesc pragul de 80%.

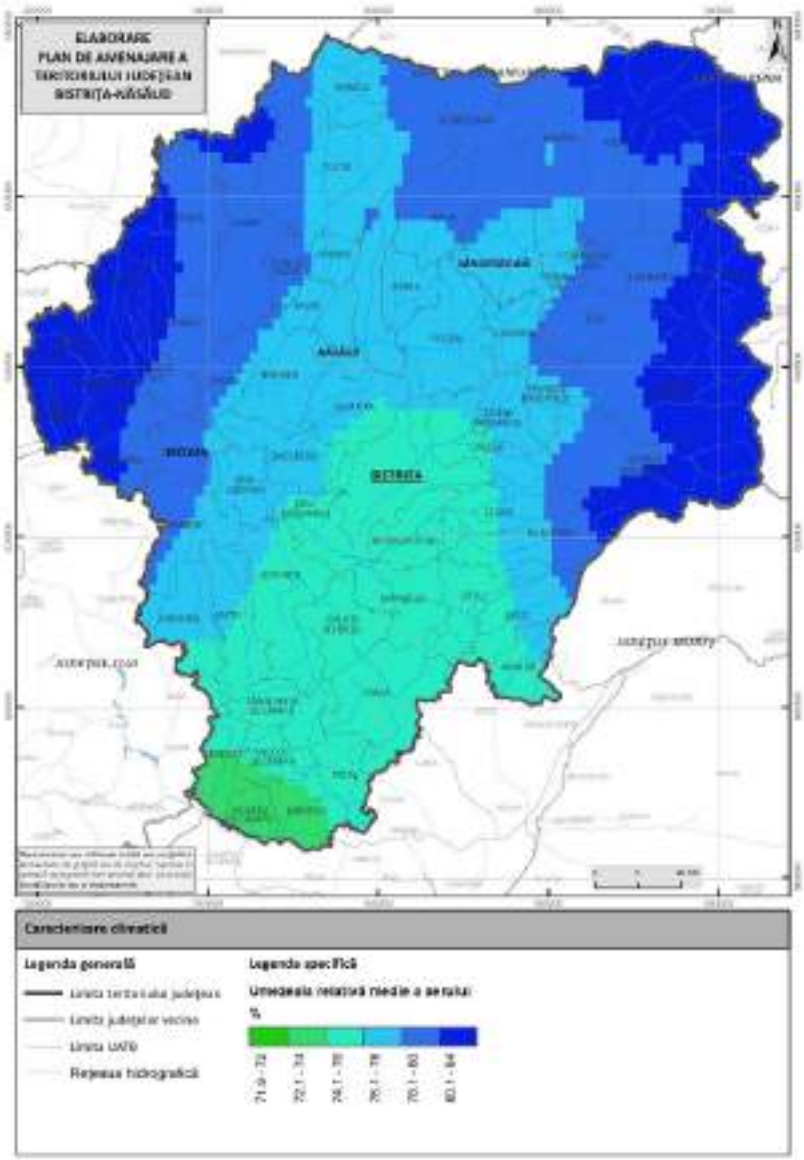

Fig. 2.26. UMEZEALA RELATIVĂ MEDIE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

Majoritatea localităților din județ se înscriu în intervalul de 75–80% umezeală relativă medie anuală, fapt ce confirmă caracterul umed al aerului pe o mare parte din teritoriu. Aceste valori ridicate sunt corelate în principal cu structura morfologică a regiunii, lanțurile muntoase având un rol esențial în acumularea vaporilor de apă din atmosferă. În arealele montane nordice,

unde altitudinile mari și orientarea reliefului favorizează pătrunderea maselor de aer rece și umed, umezeala relativă depășește constant 80%.

Distribuția spațială a acestui indicator are implicații semnificative atât asupra regimului termic și hidrologic, cât și asupra ecosistemelor și activităților umane. Nivelurile ridicate de umezeală din nordul și nord-estul județului pot intensifica frecvența fenomenelor atmosferice de risc, precum ceața persistentă sau episoadele de ploi abundente, cu efecte directe asupra agriculturii și infrastructurii.

Pe termen lung, supravegherea atentă a umezelii relative este esențială pentru înțelegerea tendințelor climatice regionale și pentru anticiparea modificărilor care pot afecta echilibrul ecologic și dezvoltarea socio-economică în județul Bistrița-Năsăud.

2.1.6.9. Regimul eolian și viteza medie a vântului

Circulația locală a vânturilor în județul Bistrița-Năsăud este rezultanta interacțiunii dintre circulația generală dominantă (vestică) și influențele orografice locale.

Direcțiile dominante ale vânturilor sunt cele vestice. Statistic, vânturile dinspre vest dețin cea mai mare frecvență, fiind urmate de cele dinspre nord-vest și apoi de cele cu componentă estică. Această distribuție reflectă poziția județului față de regiunile generatoare de vânt: aerul atlantic pătrunde preponderent dinspre vest/nord-vest, în timp ce vânturile estice pot apărea fie prin efect de gradient baric local (de exemplu, iarna când presiunea e mai ridicată la est de Carpați, aerul rece poate sufla dinspre est), fie ca vânturi catabatice locale. De altfel, se observă o anumită sezonalitate: vara predomină brizele și vânturile oceanice vestice mai moderate, pe când iarna pot să apară și vânturi reci dinspre nord-est (legate de invazii continentale sau de anticiclonul est-european) – această tendință este confirmată de datele locale, care arată că iarna vânturile din sector nord-estic devin comparabil de frecvente cu cele vestice.

Relieful județului induce *abateri locale* de la direcțiile generale. Orientarea culmilor Munților Rodnei pe direcție est-vest, împreună cu legătura strânsă a acestora cu Munții Țibleș la vest, constituie un obstacol care barează aproape complet pătrunderea vânturilor canalizate dinspre nord-vest, de-a lungul Depresiunii Maramureș. Cu alte cuvinte, curenții reci care coboară pe valea Vișeului – Izei din Maramureș spre Țara Năsăudului sunt blocați de barajul Rodnei-Țibleș, rareori reușind să ajungă semnificativ în județ. În schimb, la poalele sudice ale acestor munți pot apărea vânturi locale de foehn în situația în care aerul umed atlantic trece creasta și coboară pe

versantul opus (spre Depresiunea Maramureșului) pierzând umiditate – însă efectul foehn în sens invers (spre sud) nu este foarte pronunțat din cauza orientării crestei Rodnei.

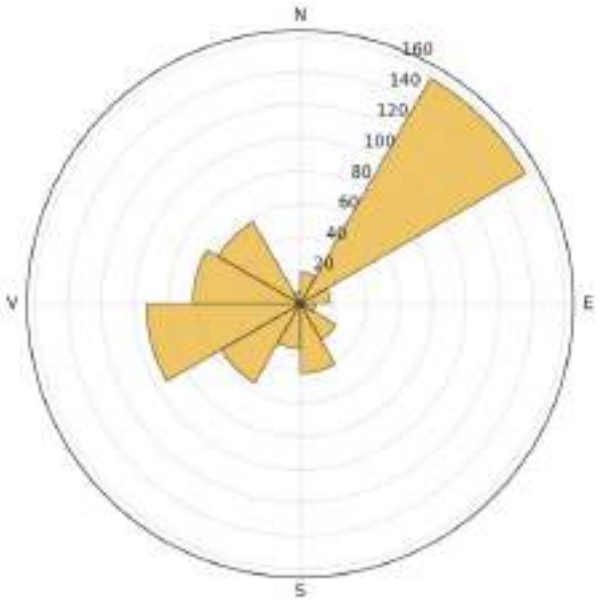

Fig. 2.27. FRECVENȚA DIRECȚIILOR VÂNTULUI – STAȚIA BISTRIȚA
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

Un alt fenomen indus de relief sunt brizele de munte și vale, vânturi locale *diurne* frecvente mai ales vara. Acestea apar datorită diferențelor de încălzire între suprafețele înalte și cele joase. Ziua, versanții munților se încălzesc mai tare decât văile umbrite, determinând ascensiunea aerului cald pe pante și o deplasare a aerului mai rece din vale în sus (briza de vale, activă dimineața târziu și la prânz). Noaptea, versanții radiază și se răcesc mai repede, iar aerul rece coboară în lungul pantelor (briza de munte, resimțită seara și noaptea). În județul Bistrița-Năsăud, aceste brize de munte-vale sunt *deosebit de frecvente* în văile longitudinale orientate nord-sud din zonele montane – de exemplu, în culoarele superioare ale Sălăuței, Zagrei și Ilișuei. Dimineața, locuitorii acestor văi pot simți un ușor vânt suflând dinspre aval (vale) spre munte, inversându-se seara. Brizele respective sunt de intensitate slabă până la moderată și contribuie la ventilarea văilor, aducând aer proaspăt pe timpul nopții în localitățile de la poale.

Viteza medie a vântului în județ este relativ redusă, datorită și efectului de adăpost al lanțurilor montane înconjurătoare. În zonele joase și depresionare, viteza medie anuală se situează în jur de 1 – 1,5 m/s. La munte, pe crestele expuse, vitezele medii sunt ceva mai mari, putând atinge 5–6 m/s (18–22 km/h), în special în timpul iernii când curenții sunt mai puternici. Vitezele maxime înregistrate ale vântului au atins aproximativ 30 m/s. Astfel de rafale puternice au fost asociate fie unor furtuni de vară (downburst-uri în timpul unor vijelii), fie episoadelor de viscol la altitudine, sau pasajelor de fronturi reci foarte active. Totuși, aceste viteze extreme sunt

rare; în zonele locuite ale județului rafalele de peste 80-90 km/h apar sporadic, mai ales pe înălțimi izolate sau în culoare de vale ce pot canaliza vântul.

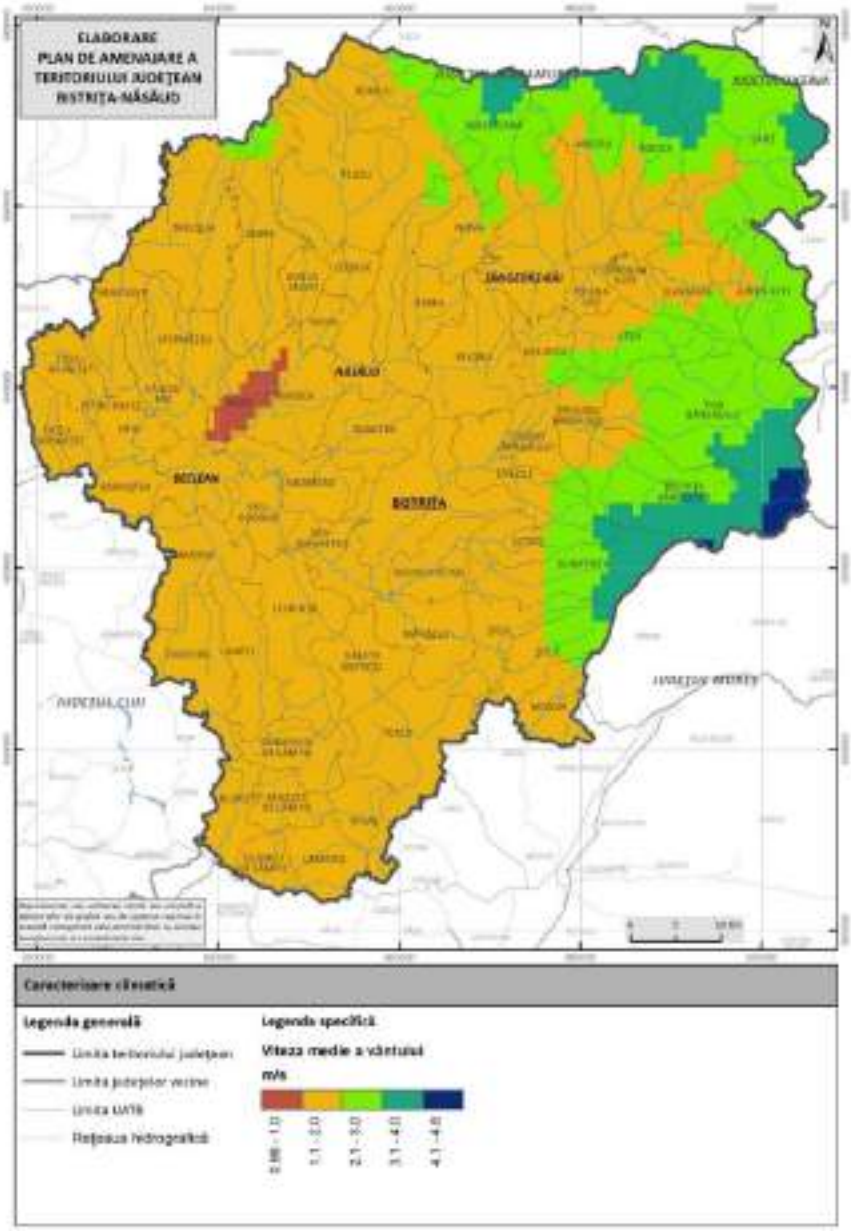

Fig. 2.28. VITEZA MEDIE A VÂNTULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1961-2024.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

Un aspect notabil este frecvența mare a calmului atmosferic: circa 51% din intervalul de observație la stația Bistrița a înregistrat *calm* (lipsa mișcării orizontale perceptibile a aerului). Acest procent foarte ridicat se explică prin poziția relativ adăpostită a depresiunii Bistrița, înconjurată de dealuri care o feresc de curenții puternici, dar și prin caracterul anticiclonic al multor situații meteorologice (mai ales toamna și iarna, când inversional aerul stagnează). Chiar și la nivel județean, influența calmului se resimte: diminețile cu ceață și aer nemișcat sunt frecvente în văile Someșului, Bistriței sau ale afluenților. De aceea, dispersia poluanților poate fi

o problemă în anumite perioade, iar disconfortul termic poate fi accentuat în zilele caniculare fără vânt.

Concluzie privind vânturile: regimul eolian al județului Bistrița-Năsăud este dominat de vânturi nord estice moderate ca intensitate, cu un grad înalt de calm atmosferic în zonele protejate, și cu manifestări locale (brize, foehn slab) datorate configurației reliefului. Stația Bistrița, fiind într-o depresiune, are o predispoziție mai mare la calm. Aceste condiții favorizează stagnarea aerului și acumularea poluanților iarna, dar și noaptea tropicală inversă (nopți reci și zile blânde sub inversiune).

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, viteza medie a vântului prezintă variații semnificative în funcție de localizare și altitudine, influențată în mod direct de relieful accidentat și de prezența masivelor muntoase. În majoritatea localităților din județ, viteza medie a vântului este sub 3 m/s, ceea ce indică un regim eolian relativ moderat. Totuși, în zona montană din nordul județului, viteza vântului crește atingând frecvent valori de până la 3 m/s. Aceste variații sunt strâns legate de altitudinea ridicată și de expunerea vârfurilor și a versanților la curenți de aer mai puternici.

În concluzie, distribuția vitezei vântului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este marcată de diferențele topografice semnificative, cu un regim eolian mai calm în zonele joase și viteze considerabil mai mari în zonele montane.

2.1.6.10. Durata de strălucire a soarelui

Durata de strălucire a soarelui constituie un indicator climatic cu implicații majore nu doar asupra regimului termic și al proceselor naturale, ci și asupra activităților economice, în special în contextul dezvoltării energiilor regenerabile. În județul Bistrița-Năsăud, acest parametru prezintă o amplitudine considerabilă la scară anuală, oscilând între aproximativ 1300 de ore în arealele montane și peste 2100 de ore în zonele joase, ceea ce înseamnă un ecart de circa 800 de ore.

Cele mai reduse valori, situate puțin peste pragul de 1300 ore/an, sunt caracteristice spațiilor montane din nordul județului, în special în arealul comunelor Rebrișoara, Maieru și Rodna. Aici, altitudinea ridicată, nebulozitatea accentuată și frecvența mare a precipitațiilor determină o limitare a radiației solare directe. În opoziție, zonele sudice și sud-vestice, cu un relief mai domol și o atmosferă mai stabilă, beneficiază de peste 2000 ore de strălucire a soarelui pe an, fapt ce le conferă un avantaj climatic net din perspectiva exploatării energiei solare.

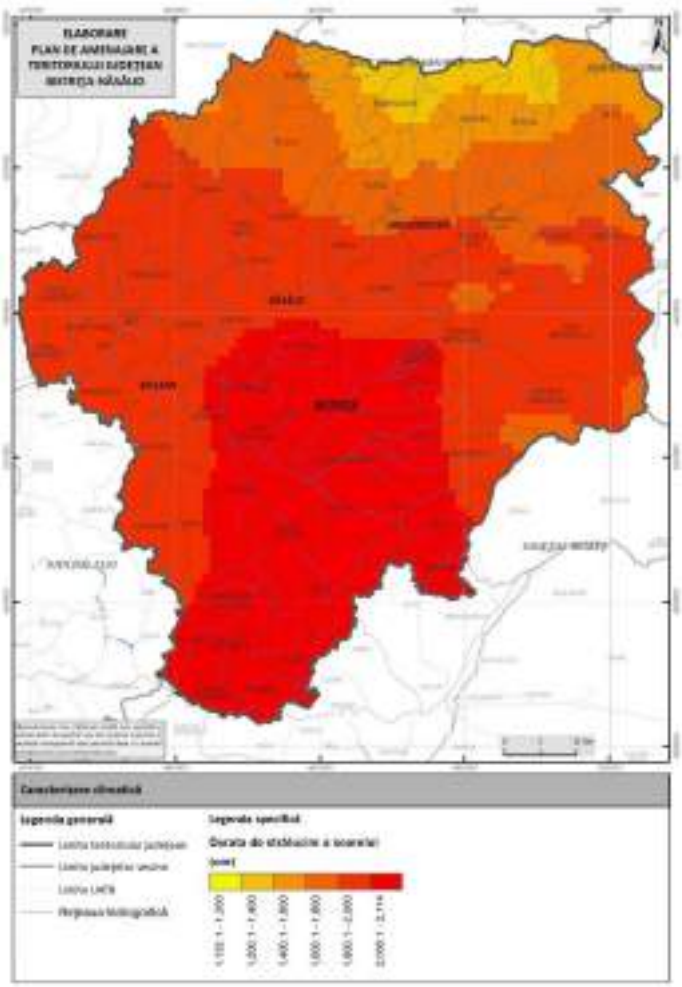

Fig. 2.29. DURATA DE STRĂLUCIRE A SOARELUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2004-2024.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de *ANM*

În partea central-nordică a județului, durata de insolație anuală se înscrie, în general, între 1800 și 2000 ore, ceea ce reflectă o poziționare intermediară între zonele montane și cele depresionare sau colinare joase. Aceste valori asigură o distribuție relativ echilibrată a resurselor de energie solară la nivel județean, chiar dacă diferențele altitudinale și configurația reliefului determină variații notabile.

Importanța acestui parametru climatic este evidentă și din perspectiva economică, având în vedere tranziția energetică și necesitatea identificării unor surse sustenabile de energie. Faptul că mare parte din teritoriul județului Bistrița-Năsăud înregistrează între 1800 și 2100 ore de strălucire solară anuală indică o viabilitate ridicată pentru instalarea și exploatarea sistemelor fotovoltaice. Această resursă naturală reprezintă, astfel, o oportunitate strategică pentru reducerea dependenței energetice, pentru sprijinirea tranziției către o economie verde și pentru valorificarea durabilă a potențialului natural local.

2.1.5.11. Schimbările climatice și impactul acestora în județul Bistrița-Năsăud

Schimbările rapide din mediul înconjurător, resimțite și la nivel global, sunt generate de creșterea populației, de sporirea consumului de resurse și de evoluția tehnologică și social-politică. Unul dintre cele mai semnificative efecte ale acestor transformări globale este schimbarea climei, cauzată în principal de efectul de seră, cu impact major asupra mediului și activităților economice și sociale. Încălzirea globală contribuie la intensificarea fenomenelor meteorologice extreme, manifestate în alternanța tot mai frecventă dintre perioade de caniculă și secetă severă, pe de o parte, și precipitații abundente și inundații pe de altă parte.

Analiza schimbărilor climatice și mai târziu riscurile climatice iau în considerare două scenarii tipice. Scenariile RCP 4.5 și RCP 8.5 care reprezintă două dintre traiectoriile proiectate ale emisiilor de gaze cu efect de seră în viitor, folosite în studierea schimbărilor climatice. *RCP 4.5 este un scenariu de emisii moderate*, care presupune implementarea unor politici și măsuri pentru limitarea emisiilor, ducând la o creștere medie a temperaturii globale. Pe de altă parte, *RCP 8.5 este un scenariu de emisii ridicate*, care reflectă o evoluție fără intervenții semnificative în reducerea emisiilor, ceea ce ar duce la un impact climatic mult mai sever, cu creșteri mari ale temperaturii și schimbări extreme în sistemul climatic global.

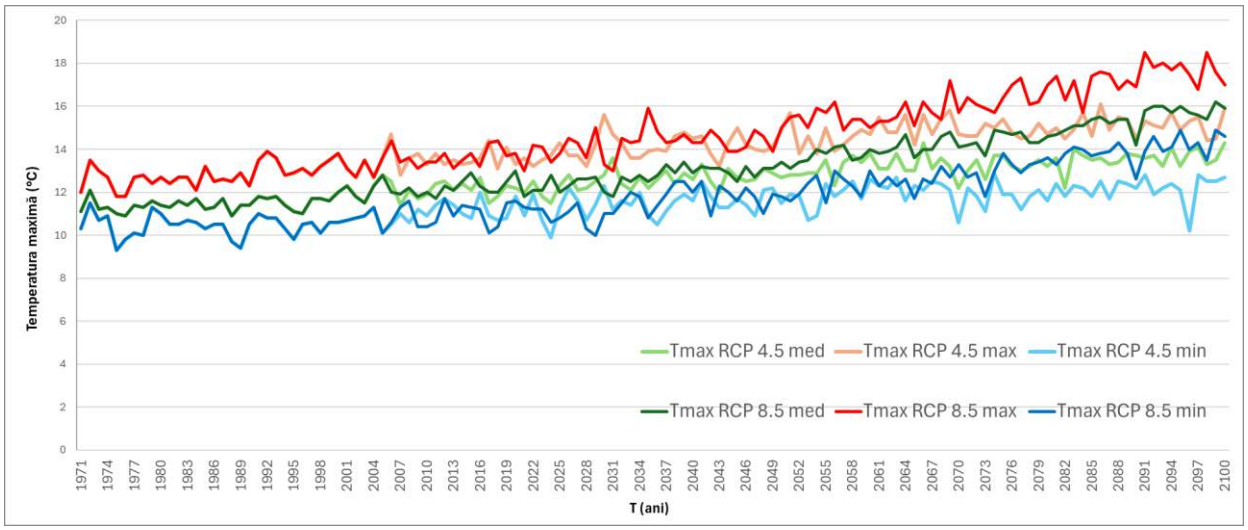

Fig. 2.30. EVOLUȚIA TEMPERATURII MAXIME MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM-www.roadapt.ro

Conform *Raportului privind starea mediului în România*, variabilitatea climatică va afecta direct sectoare precum agricultura, silvicultura și gestionarea resurselor de apă, având consecințe semnificative asupra perioadelor de vegetație și asupra liniilor de demarcație dintre păduri și pajiști. De asemenea, se anticipează o creștere a frecvenței și intensității fenomenelor

extreme, cum ar fi furtunile, inundațiile și secetele. În contextul schimbărilor climatice globale, efectele climatice din județul Bistrița-Năsăud vor urma tendințele regionale din România: temperaturile vor crește mai ales în timpul verii, similar tendințelor observate în sudul și estul Europei.

Evaluând evoluția pe următorul deceniu tendința temperaturilor maxime indică o creștere constantă de-a lungul secolului. Scenariile RCP 4.5 și RCP 8.5 arată o încălzire treptată, scenariul RCP 8.5 (care reprezintă emisii mai mari) prezentând cea mai accentuată creștere, mai ales în a doua jumătate a secolului. Până în anul 2100, temperaturile maxime în scenariul RCP 8.5 ajung la valori semnificativ mai mari comparativ cu perioada de referință, atingând aproximativ 17–18°C.

Similar cu temperaturile maxime, temperaturile minime arată, de asemenea, o tendință clară de creștere în timp. Scenariul RCP 8.5 reflectă din nou o creștere mai mare, temperaturile minime ajungând la aproximativ 7.5–8°C până în 2100. Scenariul RCP 4.5 indică o creștere mai moderată, dar totuși evidentă, mai ales în ultimii ani ai perioadei.

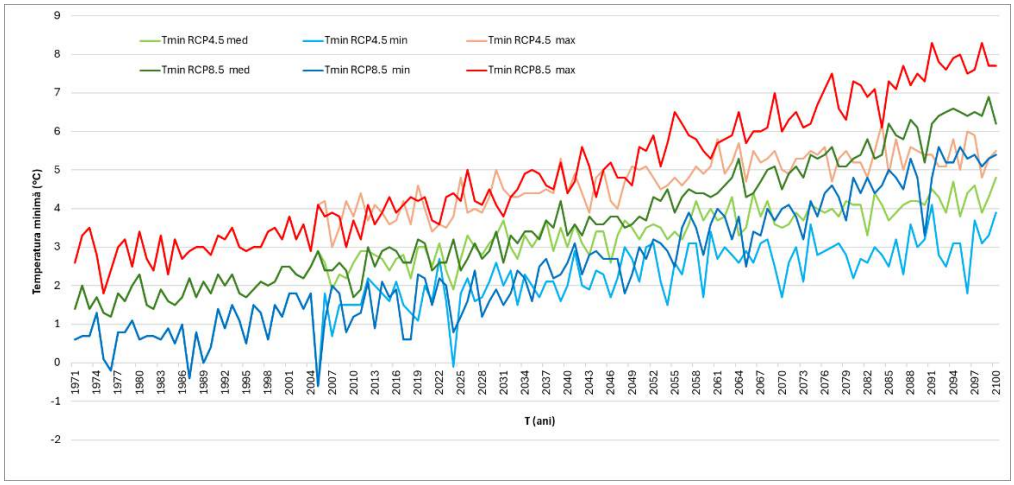

Fig. 2.31. EVOLUȚIA TEMPERATURII MINIME MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM www.roadapt.ro

Temperaturile medii, reflectă trendul general de încălzire observat și la temperaturile maxime și minime. Ambele scenarii RCP arată o creștere a temperaturilor medii, scenariul RCP 8.5 ducând la o creștere mai importantă. Până la sfârșitul secolului, temperaturile medii în scenariul RCP 8.5 sunt prognozate să depășească 11°C, în timp ce scenariul RCP 4.5 se stabilizează puțin mai jos.

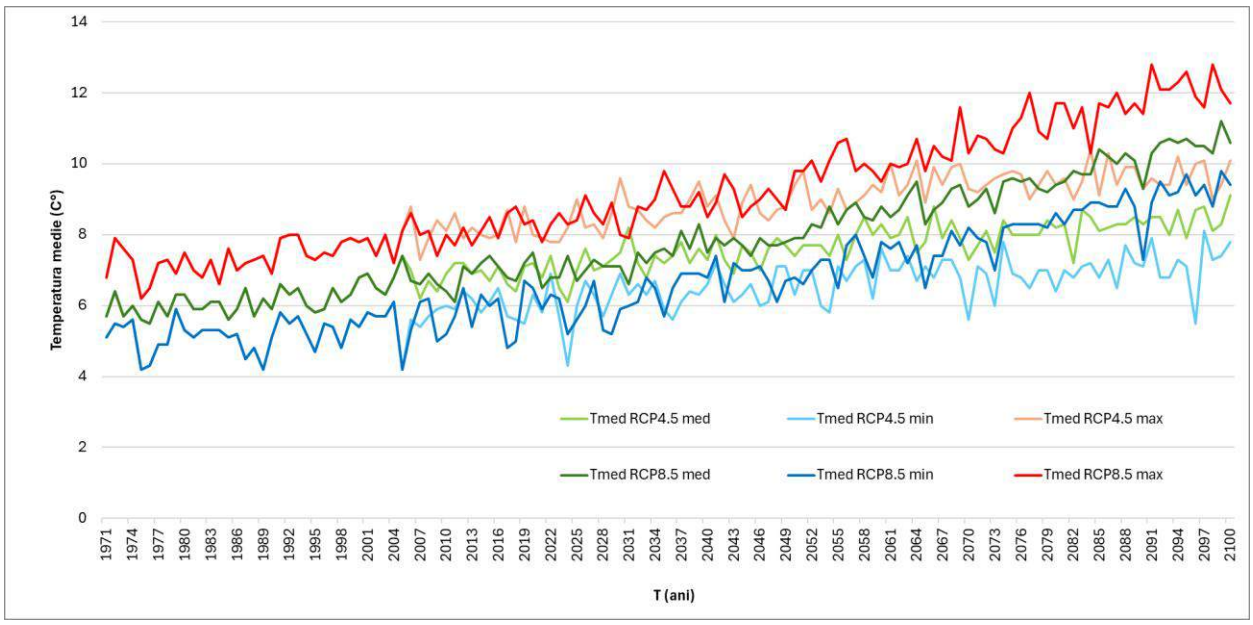

Fig. 2.32. EVOLUȚIA TEMPERATURII MEDII MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI 8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM www.roadapt.ro

În toate categoriile de temperatură (maximă, minimă și medie), județul Bistrița-Năsăud este așteptat să prezinte o tendință constantă de încălzire, creșterea fiind mai pronunțată în scenariile cu emisii ridicate (RCP 8.5). Această tendință sugerează că schimbările climatice vor duce la veri mai fierbinți, ierni mai blânde și o modificare generală a tiparelor de temperatură, cu impact direct în clima locală și, probabil, afectând ecosistemele, agricultura și viața cotidiană din regiune.

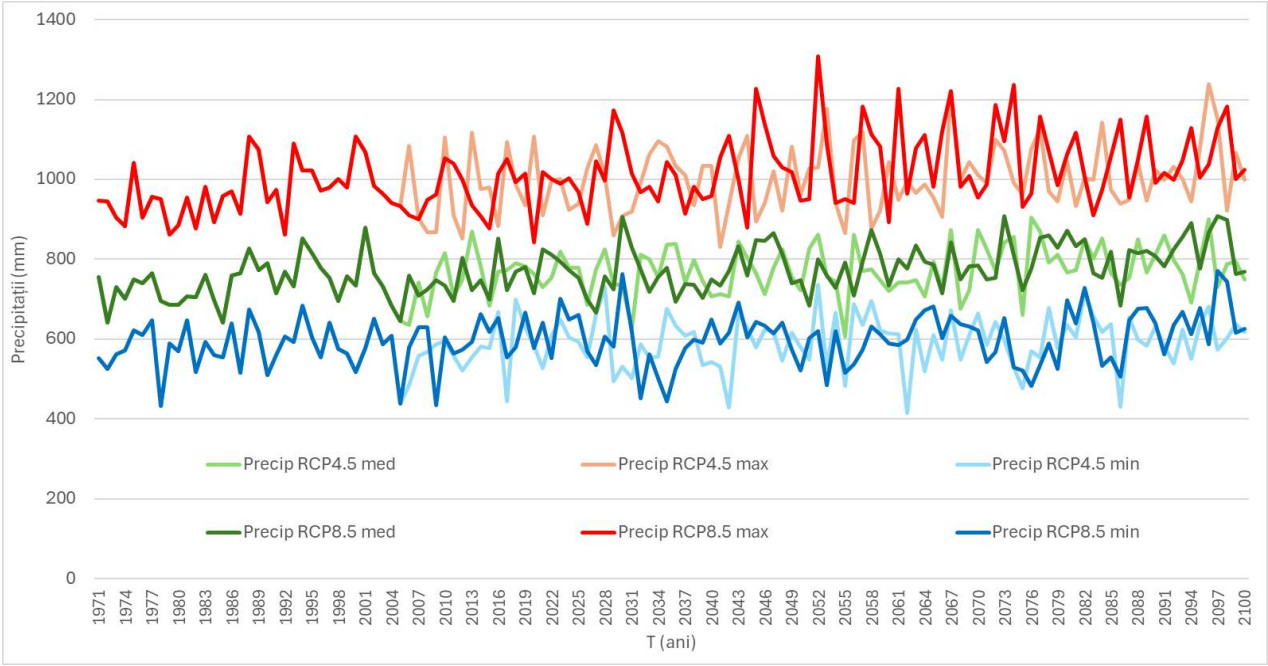

Fig. 2.33. EVOLUȚIA PRECIPITAȚIILOR MODELATE ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI RCP8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM www.roadapt.ro

Graficul precipitațiilor medii anuale în județul Bistrița-Năsăud, ia în considerare și în acest caz două scenarii climatice: RCP 4.5 și RCP 8.5. Observăm o variabilitate semnificativă a precipitațiilor de la un an la altul, cu fluctuații notabile în ambele scenarii, ceea ce reflectă dinamica specifică a condițiilor meteorologice și climatice din regiune. Chiar dacă există oscilații anuale, liniile de trend sugerează o tendință foarte ușoară de creștere a precipitațiilor pe termen lung, însă această tendință este aproape insesizabilă. În scenariul RCP 8.5, panta indică o ușoară creștere față de RCP 4.5, sugerând că un climat mai cald ar putea aduce precipitații puțin mai ridicate, însă diferențele sunt minore. Per ansamblu, precipitațiile anuale medii rămân în intervalul de 600-800 mm.

Tabel 2.9 REZULTATELE TESTULUI MANN–KENDALL ȘI PANTA SEN PENTRU IDENTIFICAREA TRENDURILOR ÎN PRECIPITAȚIILE PROIECTATE (SCENARIILE RCP4.5 ȘI RCP8.5 PERIOADA 1971-2100)

Series\Test	Kendall's tau	p-value	Sen's slope
RR85_med	0.335	**< 0.0001**	0.767
RR85_min	0.155	**0.009**	0.389
RR85_max	0.294	**< 0.0001**	0.943
RR45_med	0.222	**0.000**	0.524
RR45_min	0.116	0.051	0.291
RR45_max	0.189	**0.001**	0.594

Rezultatele testului Mann–Kendall aplicat pentru seriile anuale de precipitații indică existența unor tendințe pozitive, ceea ce înseamnă că, în ansamblu, cantitățile de precipitații au înregistrat creșteri în perioada analizată. Valorile coeficientului Kendall's tau sunt pozitive pentru toate seriile, cu intensități cuprinse între 0.116 și 0.335, ceea ce sugerează o tendință generală de creștere, de la slabă la moderată.

Semnificația statistică a acestor tendințe este confirmată pentru majoritatea seriilor, p-value fiind sub pragul de 0.05. Cele mai evidente creșteri se remarcă pentru indicatorii legați de precipitațiile extreme (RR85_max, RR85_med), unde p-value este < 0.0001, iar panta Sen are cele mai mari valori (0.943, respectiv 0.767). Aceasta reflectă o intensificare clară a evenimentelor de precipitații abundente. În cazul seriilor RR45, tendința este de asemenea pozitivă și semnificativă pentru valorile mediane și maxime (RR45_med și RR45_max), cu pante de 0.524 și 0.594. Singura excepție este seria RR45_min, unde p-value = 0.051 nu confirmă semnificația statistică a tendinței, deși direcția rămâne tot pozitivă.

În concluzie, analiza evidențiază o creștere semnificativă a precipitațiilor anuale, în special în zona extremelor, ceea ce sugerează o amplificare a evenimentelor pluviale intense. Aceste rezultate se aliniază contextului schimbărilor climatice, unde se observă o accentuare a caracterului extrem al regimului de precipitații.

Graficul privind evoluția zilelor cu precipitații abundente, de peste 20 mm, evidențiază tendințe diferite în funcție de scenariul climatic și de estimările minime, medii și maxime. În scenariul RCP 8.5, se observă o creștere ușoară a frecvenței acestor zile pe termen lung, ceea ce indică posibilitatea unei intensificări a evenimentelor de precipitații abundente în contextul unui scenariu cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră. Această creștere este vizibilă mai ales în valorile maxime și medii, sugerând o potențială amplificare a fenomenelor extreme.

În scenariul RCP 4.5, evoluția zilelor cu precipitații abundente este mai stabilă, cu o ușoară creștere în valorile maxime, dar fără schimbări semnificative în valorile minime și medii. Aceasta sugerează că un scenariu de emisii moderate ar putea limita frecvența acestor evenimente în comparație cu un scenariu de emisii ridicate.

Pe ansamblu, observăm o ușoară tendință de creștere a numărului de zile cu precipitații intense, în special în condițiile unui scenariu de încălzire mai accentuat (RCP 8.5). Aceste observații indică nevoia de pregătire pentru gestionarea fenomenelor de precipitații extreme în județul Bistrița-Năsăud, care pot avea un impact semnificativ asupra infrastructurii și activităților economice locale, mai ales în sectorul agricol și în gestionarea resurselor de apă.

Administrația Națională de Meteorologie a realizat scenarii climatice pentru perioadele 2011-2040 și 2021-2050, care evidențiază o creștere a temperaturii medii anuale în România între 0,5°C și 1,5°C până în 2030 și între 2,0°C și 5,0°C până la sfârșitul secolului, în funcție de scenariul de emisii (RCP). În județul Bistrița-Năsăud, aceste modificări de temperatură ar putea avea implicații semnificative asupra agriculturii și ecosistemelor naturale.

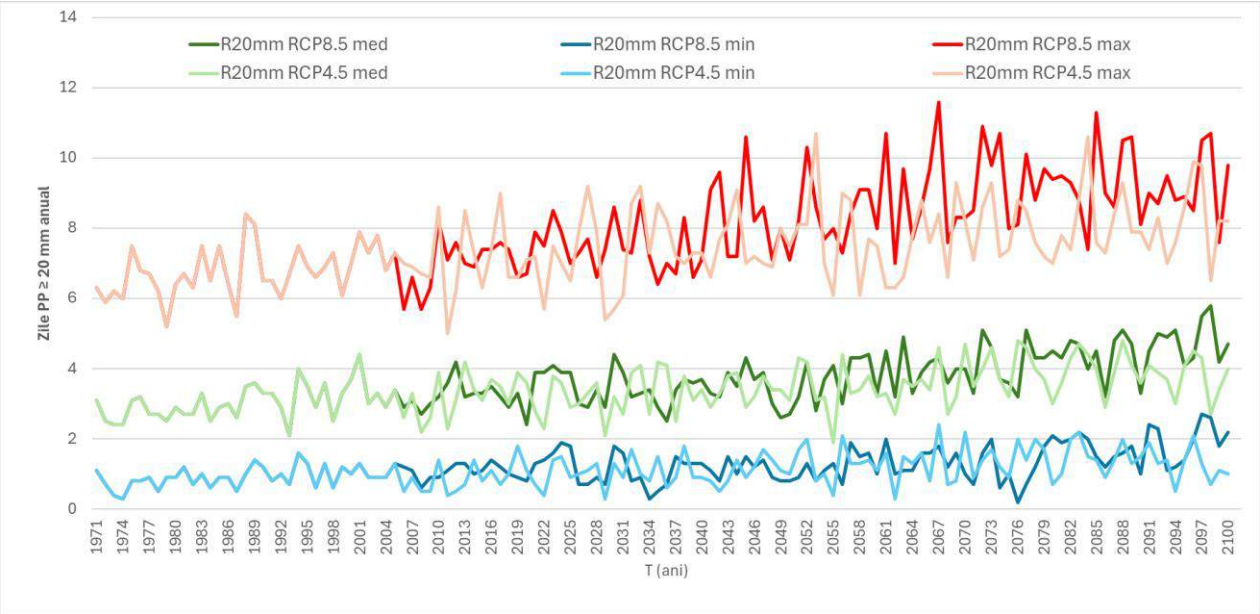

Fig. 2.34. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ZILE CU PRECIPITAȚII PESTE 20 MM (FOARTE ABUNDENTE) ÎN SCENARIU RCP4,5 ȘI RCP8,5 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 1971-2100.
Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM www.roadapt.ro

În județul Bistrița-Năsăud, aceste schimbări climatice subliniază importanța unor măsuri adaptative eficiente, axate pe gestionarea durabilă a resurselor de apă și pe protejarea infrastructurii și a ecosistemelor împotriva efectelor negative ale evenimentelor meteorologice extreme.

Rezultatele testului Mann–Kendall aplicat indicatorului R20mm (numărul de zile cu precipitații abundente, peste 20 mm) evidențiază existența unor tendințe pozitive clare și semnificative statistic, atât pentru scenariul RCP8.5, cât și pentru RCP4.5.

Tabel 2.10 REZULTATELE TESTULUI MANN–KENDALL ȘI PANTA SEN PENTRU IDENTIFICAREA TRENDURILOR ÎN PRECIPITAȚIILE ABUNDENTE, PESTE 20 MM PROIECTATE (SCENARIILE RCP4.5 ȘI RCP8.5 PERIOADA 1971-2100)

Series\Test	Kendall's tau	p-value	Sen's slope
R20mm RCP8.5 med	0.516	**< 0.0001**	0.014
R20mm RCP8.5 min	0.375	**< 0.0001**	0.007
R20mm RCP8.5 max	0.556	**< 0.0001**	0.025
R20mm RCP4.5 med	0.359	**< 0.0001**	0.009
R20mm RCP4.5 min	0.295	**< 0.0001**	0.005
R20mm RCP4.5 max	0.351	**< 0.0001**	0.013

Valorile coeficientului Kendall's tau sunt cuprinse între 0.295 și 0.556, ceea ce arată o tendință de creștere de la moderată la relativ puternică. Toate seriile sunt semnificative statistic, p-value fiind < 0.0001, ceea ce confirmă rezultatele robuste.

Pantele Sen indică ritmul de modificare anual:

În scenariul RCP8.5, creșterile cele mai accentuate se remarcă la seria maximă (Sen's slope = 0.025), ceea ce sugerează o intensificare pronunțată a zilelor cu ploi abundente. Medianele și minimele prezintă de asemenea creșteri (0.014 și 0.007).

În scenariul RCP4.5, tendința de creștere este prezentă pentru toate seriile, dar cu valori mai reduse (între 0.005 și 0.013), ceea ce indică un ritm mai temperat de intensificare a acestui tip de evenimente.

În concluzie, analiza arată o creștere semnificativă a frecvenței zilelor cu precipitații ≥20 mm, mai accentuată în scenariul de emisii ridicate (RCP8.5), dar prezentă și în scenariul moderat (RCP4.5). Acest fapt confirmă tendința de amplificare a fenomenelor pluviale extreme în viitor, cu implicații importante asupra gestionării riscului de inundații și a adaptării la schimbările climatice.

2.1.7. Rețeaua hidrografică și resursele de apă

Județul Bistrița-Năsăud, situat în extremitatea de nord a Transilvaniei, dispune de resurse hidrologice variate, influențate de relieful montan din nord și est (Munții Rodnei, Bârgăului, Țibleș, Călimani) și de zonele deluroase și de podiș din centrul, vestul și sudul județului. Rețeaua hidrografică a județului depășește 3 000 km lungime și aparține în majoritate covârșitoare bazinului râului Someșul Mare (circa 94% din suprafața județului), la care se adaugă mici sectoare limitrofe ce trimit ape spre bazinul Siretului (prin afluenți ai Bistriței Aurii, în extremitatea nord-estică) și spre bazinul Mureșului (în extremitatea sudică). Râul Someșul Mare traversează județul de la NE la SV, colectând marea parte a apelor de suprafață, în timp ce doar câteva pâraie periferice se varsă în bazinele învecinate (de exemplu, pâraiele Putreda, Bâla, Lala sau Dornișoara către Bistrița Aurie, respectiv Luțu, Lechința, Șesu sau Pârâul de Câmpie către Mureș). Această configurație hidrografică face ca județul să se bucure de un cadru natural bogat în ape curgătoare, însă cu o repartiție inegală în teritoriu.

Se constată diferențieri notabile între zonele montane din nord și est, unde resursele de apă sunt abundente (excedent hidric), și zonele central-vestice și sudice (câmpia și dealurile joase, parte a Podișului Transilvaniei), unde se manifestă un deficit de apă atât cantitativ, cât și calitativ. În regiunile înalte, precipitațiile medii anuale depășesc 1 200-1 400 mm (pe crestele munților Rodnei, Bârgăului etc.), alimentând numeroase pâraie permanente și izvoare, în timp ce în zonele deluroase și de câmpie din sud-vest cantitatea medie anuală de precipitații scade la ~650 mm. Peste jumătate din suprafața județului primește oricum peste 800 mm/an, conferind climatului un caracter umed pronunțat, însă distribuția neuniformă a acestor precipitații în teritoriu determină contrastul hidrologic menționat. Zona montană beneficiază de o rețea de râuri de munte cu debite consistente și apă de calitate foarte bună, pe când în sud și vest alimentarea naturală cu apă este mai redusă și adesea calitatea surselor locale (freatice superficiale) este modestă.

Pe fondul tendințelor contemporane de încălzire globală a climei și de creștere a consumului de apă odată cu dezvoltarea socio-economică, este de așteptat ca acest decalaj între zonele bogate în resurse de apă și cele deficitare să se accentueze în viitor. Schimbările climatice vor aduce veri mai secetoase, cu scăderea debitelor în râurile mici din zonele joase, și episoade de ploi torențiale mai frecvente, sporind riscul de inundații pe cursurile inferioare. Deja se observă o variabilitate tot mai mare a regimului hidrologic, cu alternanța perioadelor de viituri rapide și secete prelungite, ceea ce impune adaptarea gestionării apelor la noile condiții

climatice. Creșterea treptată a temperaturilor medii și modificarea regimului precipitațiilor pot diminua aportul nival (din topirea zăpezilor) care alimenta primăvara râurile județului, reducând rezervele de apă disponibilă vara și toamna. În același timp, furtunile intense pot produce viituri periculoase pe versanți și în bazinele hidrografice mici.

Având în vedere aceste considerente, planificarea teritorială și gestionarea resurselor de apă trebuie să includă măsuri proactive. Se impune amenajarea unor acumulări de apă în zonele montane, unde există excedent și calitatea naturală a apei este ridicată, precum și realizarea unor aducțiuni (rețele de transfer) către zonele deficitare din Câmpia Transilvaniei. Un exemplu existent în acest sens este acumularea de la Colibița, construită în zona montană a Bârgăului, care asigură alimentarea cu apă potabilă a municipiului Bistrița și a altor localități din sudul și vestul județului. De asemenea, este necesară gestionarea judicioasă a apei subterane din acviferele locale și protejarea calității acesteia, precum și extinderea infrastructurii de alimentare cu apă în mediul rural pentru a reduce vulnerabilitatea comunităților la secetă.

2.1.7.1. Apele de suprafață

Râurile

Rețeaua hidrografică a județului Bistrița-Năsăud este densă și bine reprezentată, însumând aproximativ 3 030 km lungime totală a cursurilor de apă. Aceasta se organizează în principal în jurul râului Someșul Mare, colectorul major care drenează aproape întreg teritoriul județean. Someșul Mare izvorăște în extremitatea nord-estică a județului, în Pasul Rotunda din Munții Rodnei, unde se reunesc o serie de pâraie de obârșie viguroase alimentate mixt pluvio-nival (precum Zmăul, Corbul). La scurtă distanță, pe versantul vestic al Munților Suhard, se adaugă un alt braț inițial (Valea Măriei), după confluența căruia râul capătă aspectul unui curs unitar cu vale deja bine conturată. Orientat pe direcția generală est-vest (de la zona montană spre Câmpia Transilvaniei), Someșul Mare străbate județul pe o lungime de circa 111,6 km, drenând o suprafață de bazin de aproximativ 5 000 km² pe teritoriul județului (echivalentul a ~94% din suprafața acestuia). Acest bazin extins conferă rețelei hidrografice un caracter robust și relativ echilibrat pe ansamblul județului, asigurând totodată drenajul principal al apelor spre vărsarea în Someșul Mare.

Afluenții Someșului Mare prezintă o configurație aproape simetrică pe cele două maluri, de tip dendritic, adaptată diversității condițiilor de relief și geologie din județ. Pe malul drept (nordic), care corespunde versanților sudici ai Munților Rodnei și ai Munților Țibleș, se înscriu numeroase râuri de munte cu direcție predominant nord–sud, având obârșii sub culmile înalte și fragmentând puternic relieful muntos. Între principalii afluenți de dreapta ai Someșului Mare se

remarcă: Izvorul Băilor (lungime ~14 km), Anieșul (20 km), Cormaia (21 km), Rebra (41 km), Gersa (25 km), Sălăuța (44 km), precum și văile ce coboară din Munții Țibleș: Valea Zagrei (cunoscută și ca Râul Țibleșului, ~34 km) și Ilișua (52 km). Aceste ape curgătoare străbat sectoare înguste de chei și defilee epigenetice prin rocile dure (cristaline, vulcanice) ale munților, sau dimpotrivă, formează depresiuni intramontane lărgite în zonele cu roci mai friabile, unde s-au așezat localități (de exemplu satele Parva, Rebra, Gersa, Romuli, Telciu pe văile omonime). Râurile de pe versantul drept al Someșului Mare au un caracter torențial pronunțat în zonele de munte, cu pante mari și viteze ridicate, dar apele lor se domolesc parțial la ieșirea în culoarul Someșului, contribuind semnificativ la debitele acestuia.

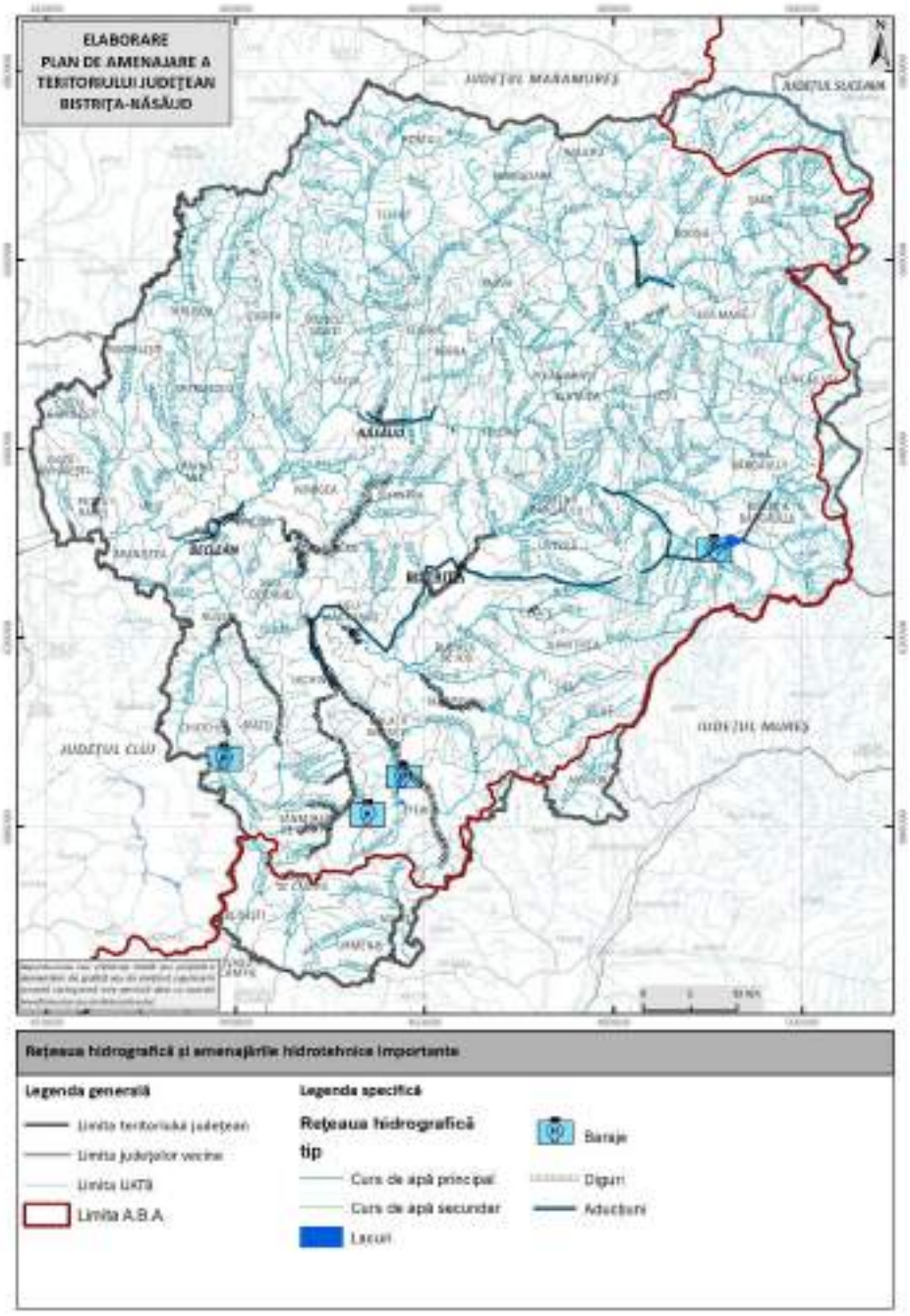

Fig. 2.35. REȚEAUA HIDROGRAFICĂ ȘI AMENAJĂRILE HIDROTEHNICE

Pe malul stâng (sudic) al Someșului Mare, afluenții sunt mai puțini la număr, însă unii dintre ei dezvoltă rețele extinse care drenează munții și dealurile din jumătatea sudică a județului. Cel mai important este râul Ilva (47 km lungime), ce izvorăște din Munții Bârgăului și primește la rândul său afluentul principal Leșu (27 km) – împreună drenând integral zona nordică și centrală a Munților Bârgăului. Ilva se varsă în Someșul Mare în apropiere de comuna Ilva Mică și contribuie substanțial la debitul acestuia, fiind un râu montan bogat în ape (cunoscut și pentru păstrăvăriile din bazinul său). Un alt afluent major de stânga este râul Șieu, care colectează apele întregii părți de sud-vest a județului (dealurile și colinele întinse spre Podișul Transilvaniei). Șieu își are izvoarele în zona de contact a Piemontului Călimanilor cu Dealurile Bistriței, străbate Depresiunea Bistriței (în aval de municipiul Bistrița) și curge spre nord-vest, primind la rândul său numeroși afluenți. Între aceștia, un rol deosebit îl are râul Bistrița Ardeleană (numit adesea și râul Bistrița, lungime ~67 km, din care ~40 km pe teritoriul județului), care izvorăște din Munții Bârgău și traversează municipiul Bistrița, vărsându-se apoi în Șieu în zona satului Sărățel. Bazinul Bistriței Ardelene acoperă o bună parte a jumătății estice a județului, incluzând Valea Bârgăului (Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului) și Depresiunea Livezile-Bistrița, și asigură alimentarea cu apă a capitalei de județ. Printre alți afluenți ai Șieului se numără râul Budac (care drenează Dealurile Bistriței la sud-est de oraș) și râul Dipșa, care colectează pâraiele din Dealurile Șieului și Câmpia Transilvaniei (zona de sud-vest a județului, Teaca – Lechința). Râul Dipșa (35 km lungime) se unește cu Șieu lângă localitatea Chiraleș, după ce traversează o regiune de podiș cu precipitații mai reduse; în consecință, apele sale sunt mai modeste și încărcate de sedimente. Alți afluenți de stânga ai Someșului Mare includ și Meleșul (în zona de câmpie a vechiului Someș, spre limita cu județul Cluj), însă acesta are debite mici.

Tabel 2.11 PRINCIPALELE CARACTERISTICI MORFOMETRICE ALE CURSURILOR DE APĂ

Cursul de apă	Lungimea cursului de apa		Suprafaţa bazinului (kmp)
	Pe teritoriul judeţului	Totală (km)	
Someşul Mare	111.6	407	5033
Sieu	70	70	1834
Bistriţa	67	67	662
Ihva	47	47	203
Ifisua	52	52	354
Rebra	41	41	413
Budac	40	40	245
Salauta	44	44	416
Dipsa	35	35	313
Tibles	31	31	98
Meles	33	33	320
Valea Mare	38	38	150

În ceea ce privește densitatea rețelei hidrografice în județul Bistrița-Năsăud, exprimată în km/km², valorile obținute variază între 0,00 și 4,73 km/km², ceea ce evidențiază diferențele semnificative generate de structura geologică și de morfologia teritoriului. Zonele montane din est și nord-est (Munții Rodnei, Călimani, Bârgău) prezintă cele mai ridicate valori, corespunzătoare unei densități superioare a cursurilor de apă, favorizată de altitudinile mari, fragmentarea intensă a reliefului și condițiile climatice cu regim pluviometric mai abundent. În schimb, zonele colinare și depresionare din partea centrală și sud-vestică (Depresiunea Bistriței, Câmpia Transilvaniei marginală) se caracterizează prin densități reduse, sub 2 km/km², reflectând un drenaj mai rar și un grad mai scăzut de fragmentare a reliefului.

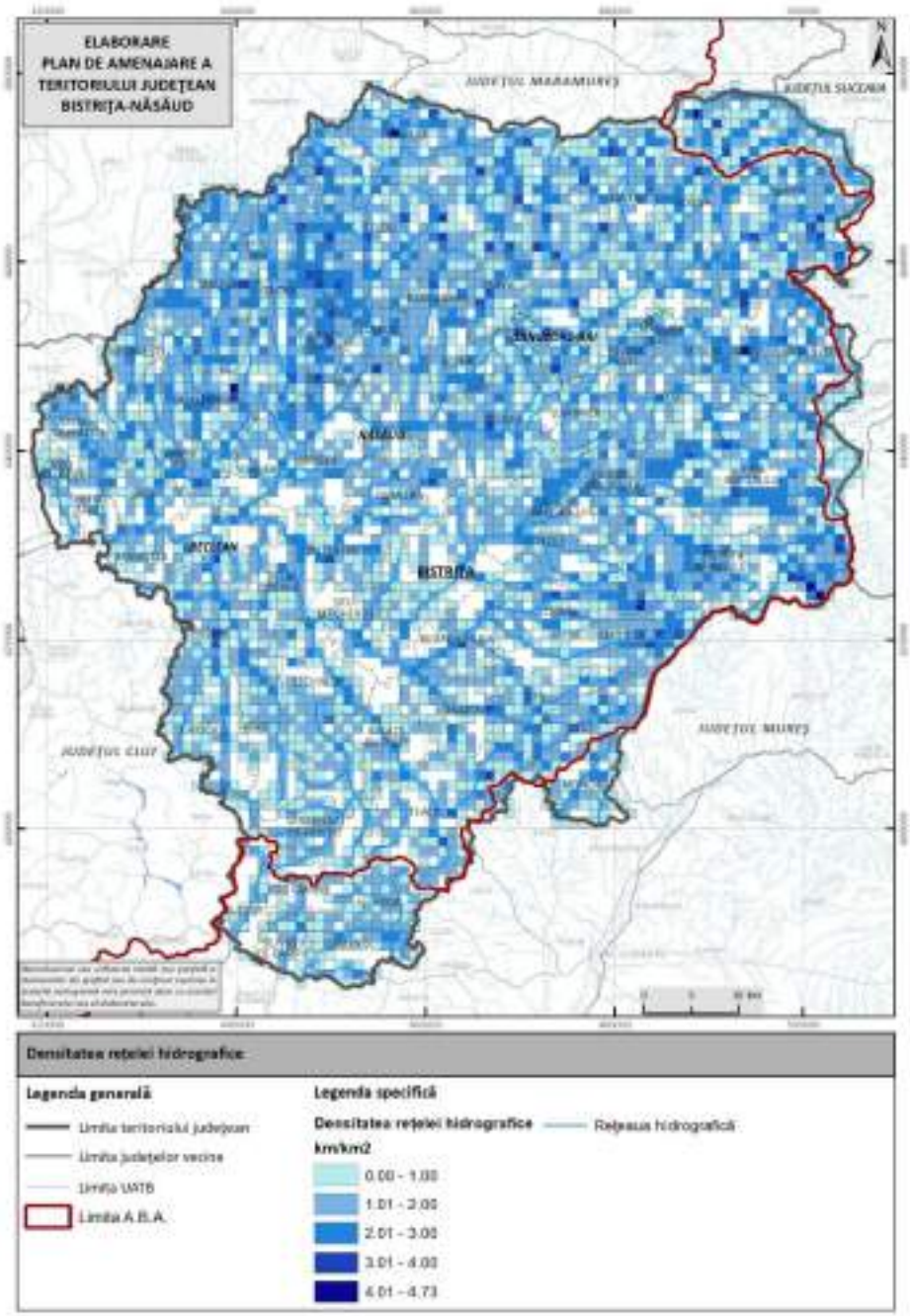

Fig. 2.36. DENSITATEA REȚELEI HIDROGRAFICE

Trebuie menționat că majoritatea afluenților Someșului Mare au regim permanent de curgere, cu excepția unora dintre cursurile mici din zonele joase, care pot seca în verile secetoase. De exemplu, în bazinul Șieului, tronsonul superior al râului Șieu (de la izvoare până la Șieuț) are caracter semi-permanent, la fel și cursul superior al Dipșei (până la Chiraleș), Valea Lechinței sau cursul superior al Meleșului (până la Rusu de Jos), care pot avea secțiuni cu albie uscată în perioadele de secetă prelungită. Acest fapt reflectă influența condițiilor climatice locale și a permeabilității substratului: în zonele deluroase cu infiltrații mari, cursurile mici pierd rapid apa, spre deosebire de zonele montane unde alimentarea din izvoare și precipitații este constantă.

Regimul hidrologic al râurilor din Bistrița-Năsăud este unul tipic pentru zona montană și colinară a Transilvaniei, având un caracter pluvio-nival. Debitul mediu anual variază în funcție de altitudine și mărimea bazinului: cursurile de munte au debite specifice mari, datorită precipitațiilor abundente, în timp ce râurile din zonele joase au debite mai reduse și variabile sezonier. În ansamblu, se constată două sezoane cu ape mari: primăvara (aprilie-mai), când topirea zăpezilor din munți combinată cu ploi generează viituri de durată mai lungă, și în prima parte a verii (iunie-iulie) când ploile torențiale pot provoca viituri rapide. Corespunzător, scurgerile minime au loc toamna (septembrie) și iarna (ianuarie-februarie), când debitele scad din cauza precipitațiilor reduse și/sau a retenției nivală și a înghețului din sol. La stația hidrometrică Bistrița (pe râul Bistrița Ardeleană, aval de oraș), de exemplu, debitele scăzute de toamnă pot fi de 5–10 ori mai mici decât cele de primăvară. Regimul solid (transportul de aluviuni) reflectă și el acest ciclu: cea mai mare cantitate de sedimente este transportată în timpul apelor mari de primăvară (aproape 50% din totalul anual, cu maxim în aprilie), în timp ce toamna transportul de aluviuni este minim. Iarna, de asemenea, transportul solid scade, deoarece solul înghețat și zăpada de pe versanți reduc eroziunea, iar apele curgătoare au debite mici. Pe ansamblul rețelei hidrografice, Someșul Mare evacuează anual circa 900 000 – 1 000 000 tone de aluviuni, volum asigurat în principal de contribuția râurilor din zonele defrișate sau cu agricultură erosionantă. Se remarcă astfel că practicile necorespunzătoare (tăieri masive de pădure, lucrări agricole pe versanți fără combaterea eroziunii, lipsa amenajărilor de regularizare) au condus la un aport ridicat de sedimente în râuri, mai ales în zonele de podiș unde solurile friabile sunt ușor erodate. Un caz elocvent este cel al râului Dipșa, unde concentrația de aluviuni în suspensie a atins valori de ~729 g/m³ la stația Chiraleș (regiune de câmpie), comparativ cu sub 100 g/m³ în râurile de munte din Rodnei sau Țibleș.

Un alt aspect de interes legat de apele de suprafață este *potențialul hidroenergetic* al râurilor județului. Relieful muntos și diferențele de altitudine conferă multor cursuri de apă o energie potențială considerabilă. Conform studiilor de inventariere, potențialul hidroenergetic teoretic al județului Bistrița-Năsăud este estimat la aproximativ 76 000 kW (76 MW). Acesta se concentrează în primul rând pe sectorul superior al Someșului Mare (între izvoare și localitatea Braniștea) și pe principalii afluenți montani ai acestuia: Ilva, Bistrița Ardeleană, Sălăuța, Rebra, Cormaia, Anieș, Ilișua, Zagra, Șieu, Budac ș.a.. Exceptând râul Someșul Mare însuși (care deține o parte importantă din potențial, dar pe care nu există baraje în județ), potențialul este disipat pe numeroase bazine hidrografice mici, ceea ce face oportună valorificarea lui prin amenajări hidroenergetice de mică putere (microhidrocentrale) sau prin sisteme integrate de acumulări interconectate. Datorită impactului asupra mediului și caracterului fragmentat al rețelei, până în prezent valorificarea hidroenergetică efectivă rămâne limitată. Singura dezvoltare notabilă realizată este legată de barajul și lacul de acumulare Colibița de pe râul Bistrița, unde însă scopul principal al amenajării este alimentarea cu apă potabilă și industrială, funcția energetică (o microhidrocentrală) fiind secundară. Colibița a fost dată în folosință în anii 1986–1991 și are un aport energetic modest (câteva MW instalați în centrala de bază a barajului), dar potențialul general al județului rămâne în mare parte nevalorificat. Au existat inițiative și propuneri privind realizarea unor microhidrocentrale pe cursuri ca Someșul Mare (în amonte de Năsăud), Ilva, Sălăuța sau Șieu, însă acestea au avansat lent, în parte din cauza constrângerilor de mediu (numeroase râuri de munte fiind ecosisteme valoroase ce necesită conservare) și a rentabilității discutabile. Totuși, potențialul de energie verde al apelor curgătoare rămâne un punct de luat în seamă, mai ales în contextul diversificării surselor energetice. O valorificare sustenabilă ar putea fi realizată prin micro-hidrocentrale cu impact redus, amplasate pe derivații sau căderi locale, și prin folosirea infrastructurii existente (de exemplu, centrale de mică putere instalate pe conductele de aducțiune sau pe baraje multifuncționale).

Lacurile

Teritoriul județului Bistrița-Năsăud nu dispune de lacuri naturale întinse, însă cuprinde o serie de lacuri mai mici, reprezentative prin originea lor variată, precum și un important lac de acumulare antropic. Lacurile naturale sunt puțin numeroase și de dimensiuni reduse, fiind localizate preponderent în zona montană înaltă (Munții Rodnei și Călimani). Din punct de vedere genetic, aceste ape stătătoare se împart în două categorii majore: lacuri naturale (formate prin procese geomorfologice) și lacuri antropice (create prin activități umane).

Lacurile naturale s-au format în strânsă legătură cu evoluția reliefului și a proceselor morfogenetice dominante din regiune. Cele mai importante sunt lacurile glaciare din Munții Rodnei, apărute în căldări glaciare sculptate în perioadele cuaternare. Exemplarul cel mai cunoscut este Lacul Lala Mare, situat sub Vârful Ineu (2279 m altitudine). Lacul Lala Mare are o suprafață de aproximativ 0,5–0,6 ha și o adâncime maximă de ~1,6 m. În apropiere, în aceeași căldare glaciară, se găsește și Lacul Lala Mică, cu o suprafață mult mai mică (~0,15 ha) și adâncime de numai ~0,7 m. Aceste lacuri glaciare, deși mici, au o deosebită valoare peisagistică și științifică, constituind rezerve naturale incluse în Parcul Național Munții Rodnei. Ele sunt alimentate predominant pluvio-nival (zăpadă și ploi), având un nivel relativ constant în timpul sezonului cald și înghețând complet iarna. Un alt tip de lacuri naturale sunt cele de tasare nivală (nivo-halie), formate prin tasarea zăpezii în microdepresiuni alpine: un exemplu este Tăul Negru din Masivul Țibleș, un mic lac permanent alimentat de precipitații, cu suprafață de ~0,1 ha și adâncime de sub 0,5 m. De asemenea, procesele de alunecare de teren au generat în trecut lacuri de baraj natural pe unele văi. Cel mai cunoscut este Tăul Zânelor din Munții Călimani (în zona stațiunii Colibița - valea Bistriței Ardelene superioare), format prin blocarea văii de către o alunecare; are suprafață de ~0,5 ha și adâncime de circa 4 m. Un alt exemplu este Tăul din Valea Măgurii (Munții Bârgăului), lac de alunecare permanent, precum și un lac de baraj natural temporar format în anii 1960 pe pârâul Zâmbrița (afluent al Ilișuei), care ulterior a fost drenat natural prin erodarea barajului de aluviuni. În zonele cu relief sărat (diapire de sare în vestul județului), apar mici lacuri de prin depresiunile de subsidență: de exemplu, Lacul Cetățeleg (Căianu Mic) s-a format prin dizolvarea unui masiv de sare și prăbușirea suprafeței, având ~0,9 ha și adâncime ~5 m. Acest lac, cu apă salmastră, este un fenomen carstic salin specific unor subunități ale Podișului Transilvaniei.

Lacurile antropice din județ includ în principal heleșteie, iazuri piscicole și un mare lac de acumulare cu folosințe complexe. Cea mai importantă amenajare hidrotehnică este Lacul Colibița, situat pe cursul superior al râului Bistrița (Bistrița Ardeleană), la altitudinea de circa 800 m în Munții Bârgăului. Barajul Colibița a fost finalizat în 1986, creând un lac artificial cu suprafață de aproximativ 270 ha la nivelul normal de retenție și un volum de circa 75 milioane m³. Lacul Colibița se întinde pe o lungime de ~7,4 km, cu o lățime maximă de ~1,1 km, fiind încadrat de versanți montani împăduriți https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/AllByUNID/cadru-natural-00002fb2?OpenDocument#:~:text=face%20alimentarea%20cu%20ap%C4%83%20a,posibil%C4%83%20alimentarea%20cu%20ap%C4%83%20a. Funcția principală a acumulării este alimentarea cu apă potabilă a

localităților din aval (în special municipiul Bistrița, orașele Beclean, Sângeorz-Băi și comunele limitrofe), asigurând un debit de servitute care poate ajunge la 3,8 m^3/s în secțiunea de la Bistrița. De asemenea, lacul are un rol de atenuare a viiturilor pe valea Bistriței și parțial în bazinul Șieului (acțiune benefică în caz de inundații, reținând apele mari), o folosință energetică (microhidrocentrală la baza barajului) și una recreativ-turistică. În ultimele decenii, zona Colibița a devenit o destinație turistică apreciată pentru peisaj și sporturi nautice, însă utilizarea lacului este strict reglementată pentru a proteja calitatea apei, fiind sursă de alimentare potabilă. Monitorizările arată că apa din lacul Colibița este de bună calitate, cu o ușoară stratificare termică vara și o transparență ridicată; totuși, fenomene de eutrofizare incipientă au fost semnalate în ultimii ani, posibil datorită dezvoltării turistice (apariția de alge, scăderea oxigenului în profunzime). Autoritățile implementează măsuri de protecție a lacului, inclusiv crearea zonei de protecție sanitară și controlul surselor de poluare difuză din areal.

Alte lacuri antropice notabile în județ sunt de dimensiuni mici, multe având destinație piscicolă sau de agrement local. De pildă, în apropierea municipiului Bistrița există Lacul Bistrița (numit și lacul de agrement de la Bistrița sau Heleşteul din parcul municipal), un mic iaz artificial de ~7,8 ha și adâncime mică (~1,5 m), amenajat pe cursul râului Bistrița în zona livadă (Serviciul Piscicol). În comuna Braniștea se află Lacul Brăteni, un helește piscicol cu o suprafață apreciabilă, rezultat al amenajării locale a unui curs de apă (Ilișua). În comuna Teaca, Lacul Budurleni (iaz piscicol) se întinde pe cca 10-15 ha și valorifică un mic bazinet de pe cursul Dipșei. Alte acumulări antropice de interes mai restrâns includ Lacul Cetățele (menționat anterior, originar prin diapir dar valorificat în comună ca iaz de pescuit), Lacul Tăul lui Alac (un lac de alunecare de 0,18 ha și 4,2 m adâncime, în zona Ciceu – Valea Ilișua), Lacul Sărățel (Dani) – un mic iaz în apropiere de Sărățel, și Lacul lui Gondoș în orașul Năsăud (amenajare de agrement pe un fost braț al Someșului Mare). Aceste lacuri mici au în general un rol local (pescuit sportiv, microclimat, agrement), dar contribuie și ele la diversitatea peisagistică și ecologică a județului.

Concluzionând, apele de suprafață ale Bistriței-Năsăud formează o rețea complexă, dominată de râuri montane, cu regimuri bogate primăvara și la început de vară, și relativ reduse toamna și iarna, alimentând un bazin hidrografic (Someșul Mare) de importanță regională. Lacurile naturale sunt puține și mici, dar cu valoare științifică (glaciare, nival, de baraj natural), în timp ce lacurile antropice includ un important rezervor strategic (Colibița) și câteva iazuri locale. Provocările majore legate de apele de suprafață țin de protecția împotriva inundațiilor, menținerea calității apei în contextul poluării difuze și adaptarea la variabilitatea climatică,

precum și valorificarea durabilă a potențialului hidrologic (pentru alimentare cu apă, energie, agrement) fără degradarea ecosistemelor acvatice.

2.1.7.2. Apele subterane

Resursele de apă subterană în județul Bistrița-Năsăud sunt condiționate de structura geologică variată, care determină existența mai multor tipuri de acvifere: acvifere poroase în depozitele aluviale ale văilor, acvifere fisurale în rocile dure ale munților și acvifere carstice locale în zonele calcaroase. În ansamblu, datorită preponderenței formațiunilor cu permeabilitate redusă (cristaline, argilo-marnoase) și a grosimii modeste a depozitelor acvifere, județul nu dispune de rezerve subterane abundente. Resursa subterană totală este evaluată la un aport (reînnoire) de cca 1,60 m³/s, însă din aceasta doar aproximativ 0,16 m³/s constituie resursă de bilanț – adică volum potențial exploatabil pentru alimentări cu apă în condițiile de calitate potabilă. Această valoare relativ mică reflectă atât capacitatea limitată a acviferelor locale, cât și constrângeri legate de chimismul apei (în unele zone concentrațiile unor indicatori pot depăși normele de potabilitate, reducând cantitatea efectiv disponibilă consumului). În consecință, resursele de apă subterană ale județului au un potențial redus, alimentarea cu apă a localităților bazându-se în proporție mare pe surse de suprafață (captări din râuri sau lacuri de acumulare) acolo unde este posibil.

Fig. 2.37. *EVOLUȚIA NIVELURILOR HIDROSTATICE MULTIANUALE ȘI MEDIA MULTIANUALĂ PENTRU CORPUL DE APĂ SUBTERAN ROSO09 – SOMEȘUL MARE, LUNCA ȘI TERASELE*

Principalele acvifere freatice poroase sunt cele dezvoltate în depozitele aluviale din luncile și terasele râurilor importante (Someșul Mare, Șieu, Bistrița, Ilva, etc.). Acestea constau în nisipuri, pietrișuri și bolovănișuri cu permeabilitate bună, depuse în Cuaternar, având grosimi variabile de la câțiva metri la peste 5–6 m în zonele de luncă mai largă. Un exemplu este corpul

de apă subterană denumit ROSO09 – Someșul Mare, lunca și terasele, care se întinde de-a lungul văii Someșului Mare și a principalelor sale văi tributare (Șieu, Budac, Bistrița, Dipșa, Lechința). Aici, acviferul aluvionar are grosimi de 0,5 – 6 m, fiind acoperit de un strat de argile și silte semipermeabile cu grosime de 3 – 6 m, care oferă o protecție parțială împotriva poluării de suprafață. Nivelul hidrostatic al apelor freatice este de regulă liber și se găsește la adâncimi mici: între 0,3 și 4 m sub cota terenului în luncile inundabile și 2 până la 8 m în zonele de terasă mai înaltă. Aceste ape subterane au o legătură hidraulică strânsă cu râurile, fiind alimentate direct din precipitațiile locale și din infiltrațiile din albie, dar și descărcându-se în cursurile de apă când nivelul râului scade (asigurând debit de bază). Potențialul acvifer al acestor formațiuni poroase este modest spre mediu: transmisivitatea tipică este de ordinul zecilor de m²/zi, iar debitele specifice extrase din foraje individuale sunt de regulă sub 1-2 l/s. De exemplu, în Depresiunea Dornei (la est de județ, similar ca tip de acvifer), s-au constatat conductivități hidraulice de ~2-3 m/zi și debite de 0,3–0,5 l/s per foraj – indicii comparabili cu acviferele aluviale din Bistrița-Năsăud.

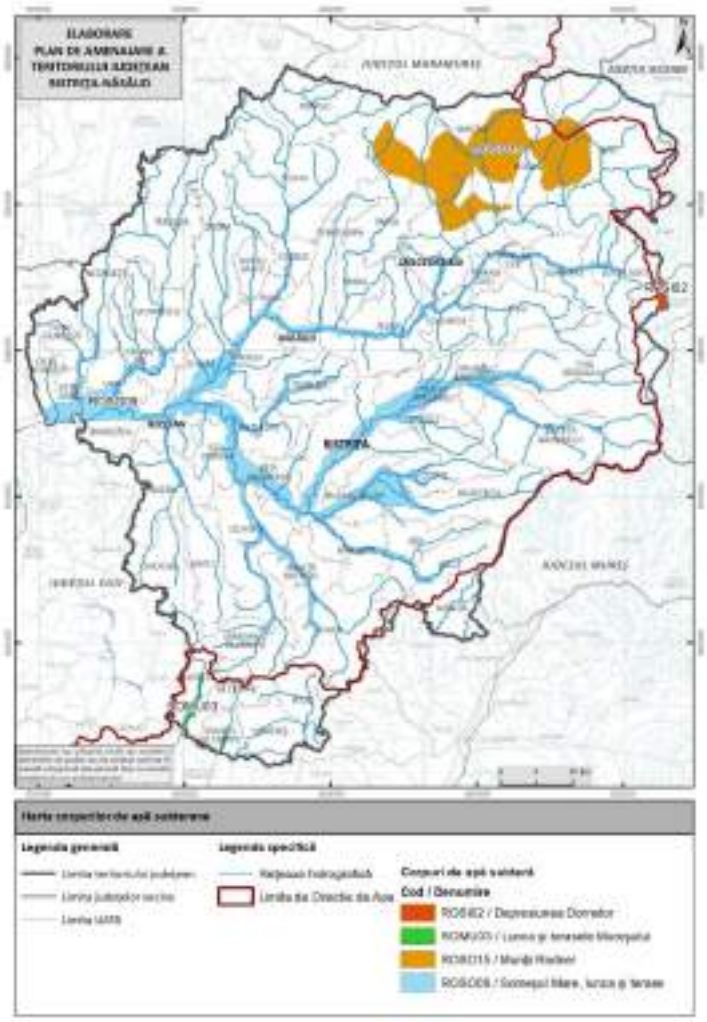

Fig. 2.38. *HARTA CORPURILOR DE APĂ SUBTERANĂ*

Cu toate acestea, aceste ape freatice reprezintă o resursă vitală pentru alimentarea localităților rurale situate departe de rețelele centralizate, fiind captate prin fântâni săpate sau foraje de mică adâncime. Vulnerabilitatea la poluare a acestor acvifere este ridicată, deoarece stratul de acoperire argiloasă este discontinuu sau subțire în multe locuri. Ca atare, infiltrațiile de la suprafață (din surse agricole – îngrășăminte, dejecții zootehnice, din fose septice sau depozite de deșeuri locale) pot atinge relativ ușor pânza freatică. Monitorizarea calității indică uneori depășiri locale la indicatori precum compușii de azot (nitrați, nitriți, amoniu) sau fosfați în apa freatică din zonele joase intens utilizate agricol. De exemplu, în corpul de apă ROSO09 (Someșul Mare – lunci și terase), s-au detectat punctual concentrații peste limite la amoniu (NH_4), nitriți (NO_2), fosfați (PO_4) și cloruri, însă aceste depășiri nu sunt extinse pe întreg arealul și nu coboară general calitatea subterană sub statutul de bun. Per ansamblu, calitatea chimică a apelor freatice din județ este încă satisfăcătoare, dar necesită protecție și control preventiv în special în zonele rurale fără sisteme de canalizare, pentru a preveni contaminarea difuză.

Un al doilea tip major de acvifer îl reprezintă acviferele fisurale din rocile compacte care alcătuiesc munții – în special rocile cristaline (șisturi, cuarțite) și cele vulcanice (andezite, bazalte) din Carpați. Aceste acvifere (denumite și acvifere de tip freatic de fisură) se caracterizează prin circulația apei prin fisuri, crăpături și zone de alterare ale rocilor, având de regulă extinderi locale și debite mici la izvoare. În Munții Rodnei, Munții Bârgău sau Călimani, numeroase izvoare apar la contactul dintre diferite strate litologice sau la baza versanților, dar majoritatea au un debit modest (sub 1 l/s) și adesea caracter semipermanent (pot seca în perioade foarte uscate). Totuși, aceste izvoare asigură adesea alimentarea cu apă a comunităților montane izolate (sate de pe văile de munte) și contribuie la menținerea debitului cursurilor superioare. Un exemplu de acvifer fisural monitorizat la nivel regional este corpul de apă ROSO15 – Munții Rodnei, ce include apele subterane din formațiunile cristaline și metamorfice ale masivului Rodnei. Acesta este un acvifer de tip fisural și parțial carstic (datorită prezenței unor calcare cristaline paleozoice în sudul masivului și calcare mezozoice la vest), având o extindere importantă, dar cu resurse greu accesibile (ape adânci, greu de captat în lipsa unor structuri concentrate). Corpul ROSO15 nu este monitorizat cantitativ (deoarece nu are exploatări semnificative), însă din punct de vedere calitativ a fost evaluat ca având stare chimică bună, fără poluări notabile – fapt explicabil deoarece aproape întreaga suprafață a sa este acoperită de păduri și pășuni alpine, nefiind surse de poluare antropică. Prin urmare, aceste ape subterane montane sunt practic neatinse și foarte pure, constituind rezerve strategice (dar difuze) de apă potabilă.

Legat de exploatarea apelor subterane pentru alimentare, menționăm că marile aglomerări urbane ale județului (Bistrița, Beclean, Năsăud) se bazează în prezent preponderent pe surse de suprafață (captări din râuri și Colibița pentru Bistrița), complementate de puțuri forate în acviferele aluviale pentru rezerva de apă sau zone periferice. În mediul rural, sursele tradiționale au fost fântânile de mică adâncime, care extrag apa freatică din stratul superior. Aceste fântâni sunt însă vulnerabile atât cantitativ (apa seacă în perioade de secetă prelungită când nivelul freatic scade) cât și calitativ (risc de contaminare microbiologică și cu nitrați). De aceea, în ultimele decenii s-au extins sistemele comunale de alimentare cu apă care aduc, de regulă, apă de izvor captată din zonele de munte sau apă tratată din surse de suprafață, reducând dependența de fântâni. Cu toate acestea, multe gospodării încă utilizează apa din puțuri individuale, mai ales în satele mici, ceea ce face esențială protecția calității acviferelor freatice din aceste zone agricole.

Un element valoros al patrimoniului hidrologic subteran al județului îl reprezintă apele minerale. Datorită structurii geologice complexe (prezența unor roci vulcanice cu degajări de CO_2, dar și a zăcămintelor de sare și gips), în Bistrița-Năsăud se găsesc numeroase izvoare cu ape minerale carbogazoase sau sărate. Cele mai cunoscute sunt izvoarele minerale de la Sângeorz-Băi, stațiune balneoclimaterică renumită la nivel național. Aici există cel puțin șapte izvoare de ape minerale naturale, bogate în bicarbonat, clorură de sodiu, calciu și magneziu, puternic carbogazoase (conțin CO_2 în exces) și cu mineralizare totală ridicată (~2-6 g/l). Apele de la Sângeorz-Băi au fost folosite terapeutic de peste un secol, fiind indicate în tratarea afecțiunilor digestive, hepatice și metabolice. Ele sunt îmbuteliate și comercializate sub numele de Hebe (un brand local de apă minerală naturală). Originea acestor ape ține de emanațiile post-vulcanice de dioxid de carbon care se dizolvă în pânza freatică locală, generând “borcuturi” (termenu local pentru izvoare carbogazoase) – fenomen menționat și în Depresiunea Dornelor. Pe lângă Sângeorz, județul are și alte izvoare minerale notabile: la Borcutul Ocnășelului (Parva), Poiana Ilvei, Lunca Ilvei și Ilva Mare sunt cunoscute mici izvoare carbogazoase locale; la Rodna și Valea Vinului (pe versantul nordic al Rodnei) există de asemenea izvoare cu ape minerale (unele feruginoase, altele carbogazoase), valorificate local în trecut. În zona Colibița sunt semnalate izvoare cu ape slab mineralizate dar carbogazoase, semn că același fenantrop geologic (extensia vulcanismului neogen din Călimani – Rodnei) influențează chimismul apelor subterane. O enumerare sintetică arată că izvoarele cu ape minerale se întâlnesc mai frecvent în arealele Sângeorz-Băi, Colibița, Lunca Ilvei, Parva, Ilva Mare, Poiana Ilvei, Rodna ș.a. Aceste resurse de ape minerale constituie o bogăție naturală a județului, având potențial balnear și economic

(turism de sănătate, îmbuteliere). Calitatea lor este în general foarte bună, datorită protecției naturale oferite de zonele împădurite de unde provin, și având în vedere că sunt ape adânci protejate microbiologic (CO_2 le conferă și ușoară sterilitate naturală). Trebuie totuși asigurată protecția perimetrelor acestor izvoare împotriva poluării de suprafață, pentru menținerea caracteristicilor terapeutice.

În concluzie, apele subterane ale județului Bistrița-Năsăud, deși nu abundă cantitativ, joacă un rol crucial în alimentarea cu apă (în special a comunităților rurale) și dețin o valoare strategică prin rezervele lor calitative și prin prezența apelor minerale.

2.1.7.3. Hidrologia și considerații hidrogeografice

Analiza integrată a caracteristicilor hidrologice ale județului Bistrița-Năsăud evidențiază câteva considerații hidrogeografice esențiale. În primul rând, județul are o așezare într-o zonă de contact între Carpații Orientali și Podișul Transilvaniei, fapt care determină contrastul hidrologic între regiunea montană umedă și regiunea de podiș mai secetoasă. Distribuția precipitațiilor (650 mm anual în zonele joase vs. peste 1 400 mm pe crestele montane) și densitatea rețelei hidrografice (foarte ridicată în munți, mai rară în câmpie) se reflectă în disponibilitatea resurselor de apă – excedentare în estul și nordul județului, deficitare în sud-vest. Acest gradient impune deja transferuri de resursă (exemplu: aducțiunea de la Colibița către Bistrița și localități din câmpie) și va necesita o atenție sporită în viitorul amenajării teritoriale.

Regimul hidrologic al apelor de suprafață are un caracter pluvio-nival continental, cu maxim al scurgerii primăvara (aprilie) și un secundar la începutul verii (iunie), respectiv minim toamna (septembrie) și iarna. Acest regim este influențat de factorii climatici (ciclul precipitațiilor și al topirii zăpezii), dar și de factori fizico-geografici locali: altitudinea (care determină persistenta stratului de zăpadă), expoziția versanților, permeabilitatea rocilor și gradul de acoperire forestieră. De pildă, bazinele puternic împădurite (Rodna, Suhard, Bârgău) generează viituri mai atenuate și debite de bază mai constante, comparativ cu bazinetele din zone defrișate sau agricole (Dealurile Șieului, Câmpia Transilvaniei), unde se observă oscilații hidrologice mai mari și torenți violenți. Lucrările antropice existente – în principal barajul Colibița – au și ele impact: Colibița reține o parte din apele de primăvară ale Bistriței, reglând parțial debitul aval și reducând undele de viitură pe Șieu. În rest, rețeaua hidrografică este cvasi-naturală, neîndiguită sistematic, astfel că procesele fluviale (eroziune, transport solid, depuneri aluvionare) se desfășoară în mod liber pe majoritatea cursurilor. Aceasta are implicații asupra luncilor –

fertilitatea solurilor aluviale este întreținută de inundațiile periodice minore, dar crește și riscul pentru așezările amplasate neprudent în zonele joase.

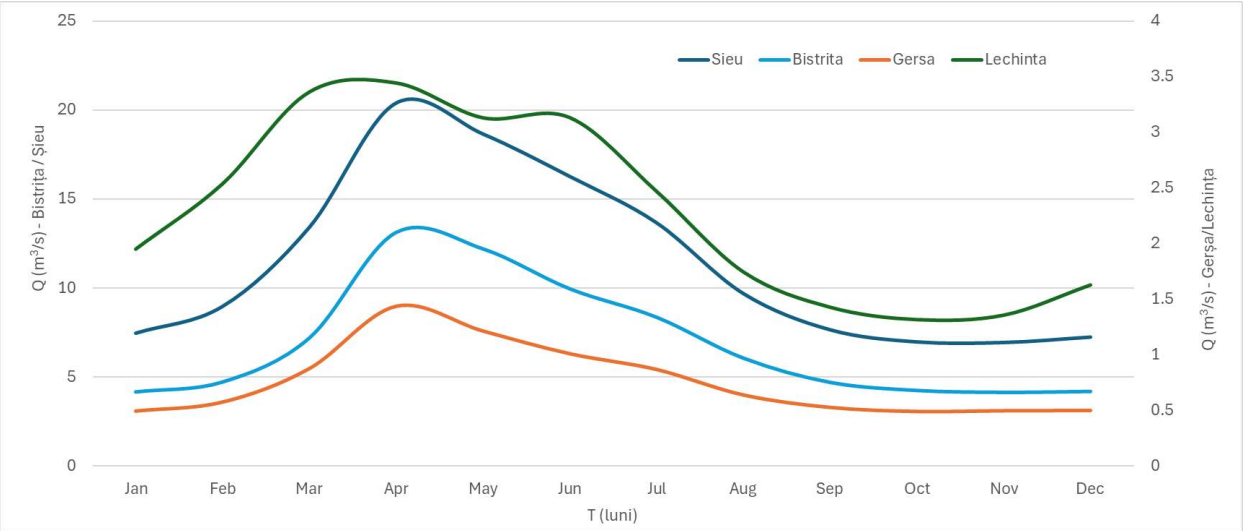

Fig. 2.39. DEBITE MEDII LUNARE MULTIANUALE PE PRINCIPALELE RÂURI (GEOGLOWS HYDROLOGICAL MODEL V. 2)

Un aspect hidrogeografic de subliniat este rolul Someșului Mare ca axă hidrologică regională stabilizatoare. Fiind colectorul a ~94% din teritoriul județului, Someșul Mare integrează fluxurile de masă și energie ale sub-bazinelor sale, conferind o coerență hidrografică întregii regiuni. Din perspectivă hidrogeografică, se poate considera că județul Bistrița-Năsăud este un spațiu hidrografic unitar, dominat de Someșul Mare, cu doar mici fragmente aparținând altor bazine, fapt rar întâlnit (majoritatea județelor având împărțiri mai mari pe bazine).

O direcție importantă în evaluarea hidrologică actuală este conceptul de management integrat al apei, care înseamnă corelarea tuturor aspectelor menționate: asigurarea resursei de apă pentru populație și economie, protecția împotriva dezastrelor (inundații, secetă), menținerea calității apelor pentru mediu și utilizări, toate acestea în contextul schimbărilor climatice și al dezvoltării durabile.

În concluzie, resursele hidrologice ale județului Bistrița-Năsăud constituie un factor natural strategic pentru dezvoltarea teritorială. Râurile și lacurile oferă apă, energie și amenajări recreative, dar aduc și riscuri ce trebuie gestionate. Apele subterane completează acest tablou, fiind esențiale pentru comunități și ascunzând comori precum apele minerale terapeutice. Printr-o abordare integrată și predictivă – ce ia în considerare și scenariile climatice viitoare – județul își poate valorifica durabil aceste resurse, asigurând atât necesarul pentru populație și economie, cât și protecția ecosistemelor acvatice de o mare valoare.

2.2 Analiza stării actuale a mediului şi aspectele teritoriale

Calitatea factorilor de mediu (aer, ape de suprafață și subterane, soluri, deșeuri), a fost evaluată pe baza indicatorilor specifici și a documentelor sintetice și programatice disponibile la nivelul instituțiilor de specialitate (APM, ISU, OSPA, ABA, precum și de la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud). Analiza relevă aspecte ale calității mediului, redate prin raportarea parametrilor fizico-chimici sau biologici monitorizați la reglementări, fiind sesizate în special disfuncții date de nereprezentativitatea rețelei sau regimului de monitorizare, fenomene de poluare accidentală precum și nefuncționarea aparaturii de monitorizare.

2.2.1. Calitatea aerului, substanțe poluante ale aerului, sursele de poluare ale aerului

Calitatea factorului de mediu aer este evaluată pe baza rapoartelor de mediu anuale și lunare din ultimii ani (2020-2024) documente sintetice elaborate de APM Bistrița Năsăud și a Planului de menținere a calității aerului 2023-2027. În cadrul acestora este monitorizată și reprezentată evoluția principalilor parametri de calitate a aerului, conform domeniului de competență și legislației în vigoare. Datele privind calitatea aerului surprind atât fenomenele de poluare din arealele industriale și de aglomerații urbane, cât și elemente generale de fond, cu reprezentativitate la nivelul întregului județ.

Cele mai afectate zone din punct de vedere a calității aerului din județ sunt cele asociate cu activitățile industriale, de transport sau specific urban-rezidențiale. Pe tot parcursul acestor procese tehnologice (în majoritate arderi de combustibili) sunt emise cantități importante de poluanți, care pot produce impacte semnificative atât asupra calității aerului cât și asupra sănătății populației.

Din perspectiva poluării complexe specific urbane și în prezent arealul urban-industrial Bistrița este cel mai expus la fenomene de poluare, situație determinată de specificul activităților actuale (concentrat urbane: cu emisii de poluanți provenite din arderile de combustibili din procesele tehnologice, de la centralele termice pentru producerea energiei termice şi a apei calde menajere, activități industriale diverse și din traficul rutier) dar și de poluarea remanentă provocată de activitățile industriale neconforme din trecut.

În celelalte concentrări urbane mai mici și în localitățile rurale din județ, principalele surse de emisii poluante sunt reprezentate de traficul auto sau unitățile de producere a energiei termice de mică capacitate (majoritatea locuințelor utilizând surse individuale de încălzire). Astfel, în funcție de tipurile de combustibili utilizați (lignit, păcură, lemn și deșeuri de lemn etc.), în aceste zone evoluția concentrațiilor emisiilor de poluanți este determinată de cantitățile de

combustibili consumate și de condițiile meteo-climatice, neexistând probleme majore de poluare. Pe lângă poluatorii industriali amplasați în centrele urbane importante, la nivel de județ se manifestă și surse liniare de poluare în lungul culoarele trasate de arterele rutiere cu intensități mari de trafic. De asemenea, surse importante de emisii poluante sunt reprezentate și de șantierele de lucrări pentru infrastructură, precum și de instalațiile termice pentru încălzirea rezidențială și cele utilizate de agenții economici, care sunt amplasate de regulă în zonele aglomerărilor urbane și în apropierea nodurilor rutiere importante.

2.2.1.1. Monitorizarea calității aerului

Cadrul legislativ privind monitorizarea calității aerului înconjurător este reglementat prin Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător, care transpune în legislația națională Directiva Europeană 2008/50/CE. Prin aceste reglementări specifice sunt stabilite 3 obiective majore în domeniul calității aerului:

-Reducerea poluării la nivele care să minimizeze efectele nocive asupra sănătății umane;

-Îmbunătățirea monitorizării şi evaluării calității aerului;

-Furnizarea de informații relevante referitoare la calitatea aerului către public.

Pentru punerea în practică a legislației din domeniu a fost înființată Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului. Calitatea aerului din județ este monitorizată de Agenția pentru Protecția Mediului, atât prin intermediul analizelor efectuate cu ajutorul aparaturii din dotarea laboratorului de analize fizico-chimice, cât și prin intermediul stației automate de monitorizare a calității aerului amplasate în municipiul Bistrița.

În județul Bistrița Năsăud calitatea aerului este monitorizată prin măsurări continue în stația automate amplasate în zona urban-industrială Bistrița (stația BN-1), conform criteriilor de amplasare prevăzute în Ordinul M.A.P.M. nr. 592/2002. Stația automată face parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului constituită la nivelul țării din peste 140 de stații.

De asemenea, monitorizarea calității aerului din județ se realizează și prin auto monitoring, prin intermediul determinărilor efectuate de către laboratoarele celor mai importanți agenți economici cu emisii relevante.

Stațiile de tip fond urban evaluează influența localității/așezării umane asupra calității aerului, având o rază a ariei de reprezentativitate de 1-5 km. Acest tip de stație monitorizează următorii parametri: NOx, CO, O3, COV, particule în suspensie (PM10 și PM2,5) și o serie de parametri meteorologici (direcția și viteza vântului, presiunea, temperatura, radiația solară, umiditatea relativă, precipitațiile). Stațiile de tip industrial evaluează influența activităților industriale asupra calității aerului, având raza ariei de reprezentativitate cuprinsă între 100 m și

1 km. Acest tip de stație monitorizează următorii parametri: SO_2, NOx, CO, O_3, COV, particule în suspensie (PM_{10} și $PM_{2,5}$), precum și o serie de parametri meteorologici (direcția și viteza vântului, presiunea, temperatura, radiația solară, umiditatea relativă, precipitațiile).

În vederea caracterizării condițiilor topo-climatice de prelevare și pentru corelarea concentrațiilor poluanților cu regimul de funcționare a sursele de poluare, în aceste stații sunt înregistrate continuu și valorile pentru parametrii meteorologici cei mai relevanți pentru condițiile de dispersie: direcția şi viteza vântului, temperatura aerului, presiunea atmosferică, umiditatea, precipitațiile şi intensitatea radiației solare.

2.2.1.2. Sursele principale de poluare atmosferică

Sursele staționare din județul Bistrița-Năsăud sunt reprezentate în principal de instalațiile industriale cu capacități mici și medii, care contribuie cu aproximativ 19-20% la emisiile totale de oxizi de azot și dioxid de sulf. Aceste surse produc aproximativ 2% din emisiile de monoxid de carbon și particule în suspensie, dar reprezintă o sursă importantă pentru metalele grele, în special pentru plumb, unde contribuția ajunge la 13,15% din totalul emisiilor.

Activitățile industriale principale identificate în județ includ rafinarea țițeiului și prelucrarea produselor petroliere, industria alimentară de băuturi și tutun, procesarea și prelucrarea lemnului, fabricarea altor produse minerale și extracția la suprafață prin cariere. De asemenea, sunt prezente activități de fabricare a metalelor, asfaltarea drumurilor și diverse procese industriale cu utilaje mobile în industria de prelucrare.

Sectorul industrial este concentrat în principal în zona de nord a municipiului Bistrița, unde se află cea mai importantă platformă industrială a județului. Această zonă compactă este situată la distanță față de zona rezidențială a orașului. O a doua zonă industrială, cu profil de industrie ușoară, s-a dezvoltat tot în nordul orașului și a căpătat în ultima perioadă și funcțiune comercială. În sudul municipiului se conturează o mică platformă industrială și de servicii în construcții, transport, mase plastice, confecții metalice și mobilă.

Sursele de suprafață constituie cea mai importantă categorie de surse de poluare, reprezentând între 52-94% din totalul emisiilor pentru majoritatea poluanților atmosferici. Această categorie include consumul rezidențial și instituțional pentru încălzire și prepararea hranei, activitățile agricole și alte activități difuze. Încălzirea rezidențială cu lemn și deșeuri de biomasă produce 84% din emisiile de monoxid de carbon și reprezintă principala sursă de particule în suspensie în mediul rural.

Utilizarea combustibililor pentru încălzirea rezidențială variază semnificativ între mediul urban și rural. În municipiul Bistrița și în orașele județului, utilizarea gazelor naturale este mai

răspândită, în timp ce în comunele rurale predomină încălzirea cu lemn și combustibili solizi. Această diferență se reflectă în distribuția spațială a emisiilor, cu concentrații mai mari de poluanți în zonele rurale în timpul sezonului de încălzire.

Activitățile agricole reprezintă o componentă importantă a surselor de suprafață, incluzând managementul dejecțiilor animaliere de la vaci de lapte, alte vaci, ovine, porcine, bivoli, capre, cai și păsări. Operațiunile agricole la nivel de fermă, inclusiv depozitarea, manipularea și transportul produselor agricole, contribuie de asemenea la emisiile de particule și alte poluanți. Sectorul agricol din județ este caracterizat de micile ferme de subzistență, cu un sector de agro-business foarte redus.

Alte activități incluse în categoria surselor de suprafață sunt asfaltarea drumurilor, acoperirea suprafețelor, diverse procese chimice, tipărirea, industria alimentară și cea a băuturilor, procesarea lemnului și tratamentul biologic al deșeurilor. Aceste activități, deși individuale par să aibă contribuții mici, în ansamblu reprezintă surse semnificative de compuși organici volatili și particule în suspensie.

Transportul rutier constituie a treia categorie importantă de surse de poluare, contribuind cu 69,6% la emisiile de oxizi de azot, 13,9% la emisiile de monoxid de carbon, 3,7% la emisiile de particule în suspensie PM_{10} și 34% la emisiile de plumb. Infrastructura de transport din județ cuprinde 322 kilometri de drumuri naționale, 697 kilometri de drumuri județene și 583 kilometri de drumuri comunale, cu o densitate a rețelei rutiere de 30 kilometri la 100 kilometri pătrați.

Parcul auto înregistrat în județul Bistrița-Năsăud în 2023 includea 105.916 autoturisme, 17.134 autovehicule de transport mărfuri, 619 autobuze și microbuze, 1.799 motociclete și 372 tractoare. Evoluția numărului de autovehicule înscrise în circulație arată o creștere constantă în perioada 2015-2020, cu o creștere de aproximativ 53% pentru autoturisme și 42% pentru autovehiculele de marfă.

Traficul rutier în județ este concentrat pe drumurile naționale europene E576 și DN17, care traversează principalele centre urbane. Studiul de trafic actualizat în 2019 a identificat că în majoritatea punctelor de măsurare traficul este pendular, cu ore de vârf între 7:00-9:00 dimineața și 15:00-18:00 după-amiaza. Valorile cele mai mari de trafic se înregistrează pe Drumul Național European E58 și Drumul Național DN17C.

Transportul feroviar are o contribuție relativ mică la poluarea atmosferică, județul având o rețea de 320 kilometri de căi ferate în exploatare, din care 183 kilometri (peste 50%) fiind electrificate. Densitatea liniilor de cale ferată este de 59,8 kilometri la 1000 kilometri pătrați

de teritoriu. Transportul public local de pasageri a înregistrat o scădere a numărului de călători transportați în ultimii ani, probabil datorită creșterii numărului de autoturisme particulare, fapt care poate genera poluări suplimentare pe axele de transport rutiere.

2.2.1.3. Evaluarea calității aerului

Evaluarea calității aerului se face în raport cu obiectivele de calitate impuse prin legislație (Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător), acestea fiind stabilite în vederea evitării, prevenirii și reducerii efectelor nocive ale poluării aerului asupra sănătății umane și a mediului. Obiectivele de calitate a aerului ambiental stabilesc praguri de alertă și valori limită pentru diferiți poluanți astfel încât să se asigure protecția sănătății umane, a componentelor biotice sau a ecosistemelor.

Evaluarea calității aerului la nivelul județului se bazează pe nivelul și frecvența depășirii acestor valori limită în punctele reprezentative. Evident, caracterizarea calității aerului în acest mod asumă și unele elemente de (ne)reprezentativitate legate de amplasarea punctelor de măsurare, și de extrapolare a rezultatelor la nivelul unor areale mai extinse (în lipsa unor studii de dispersie validate). Particulele în suspensie PM_{10} și $PM_{2,5}$ reprezintă principalul impact pentru calitatea aerului în județul Bistrița-Năsăud. În ultimii 3 ani, emisiile totale de PM_{10} au fost de peste 2.000 tone, iar cele de $PM_{2,5}$ de peste 1.750 tone. La stația de monitorizare automată BN-1 din municipiul Bistrița s-e înregistrează 5-10 depășiri anuale ale valorii limită zilnice de 50 µg/m³ pentru PM_{10}, depășiri care s-au produs în lunile noiembrie și decembrie din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile. Aceste depășiri s-au datorat combinației de factori meteorologici defavorabili, incluzând umiditatea relativă ridicată care conduce la aglomerarea particulelor de praf din aer, calmul atmosferic care împiedică dispersia poluanților și temperaturile scăzute care determină creșterea consumului de combustibil pentru încălzirea domestică. În perioada 2015-2022, numărul de depășiri ale valorii limită zilnice pentru PM_{10} a variat între 1 și 13 pe an, fără a depăși numărul maxim permis de 35 de depășiri pe an.

Emisiile de oxizi de azot au atins 2.290,26 tone în anul 2020, provenind în principal din transport, care contribuie cu 69,6% din totalul emisiilor, urmat de sursele staționare cu 19,4% și sursele de suprafață cu 11%. Concentrația medie anuală de dioxid de azot înregistrată la stația BN-1 a fost de 23,19 µg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită anuală de 40 µg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane.

Tabel 2.12. OBIECTIVELE DE CALITATE PENTRU AERUL AMBIENTAL

Poluant	Obiective de calitate a aerului	
Dioxid de sulf	Prag de alertă	500 µg/m^3 – măsurat timp de 3 ore consecutive în puncte reprezentative pentru calitatea aerului, pe o suprafață de cel puțin 100 km^2 sau pentru o întreagă zonă sau aglomerare
	Valori limită	350 µg/m^3 – valoarea limită orară pentru protecţia sănătăţii umane 125 µg/m^3 – valoarea limită zilnică pentru protecţia sănătăţii umane 20 µg/m^3 – valoarea limită pentru protecţia ecosistemelor (an calendarisitic şi iarna 1 octombrie – 31 martie)
Oxizi de azot	Prag de alertă	400 µg/m^3 – măsurat timp de 3 ore consecutive în puncte reprezentative pentru calitatea aerului, pe o suprafață de cel puțin 100 km^2 sau pentru o întreagă zonă sau aglomerare
	Valori limită	200 µg/m^3 – valoarea limită orară pentru protecţia sănătăţii umane 40 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane 30 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia vegetaţiei
Ozon	Prag de alertă	240 µg/m^3 – media pe 1 oră
	Valori ţintă	120 µg/m3 – valoare ţintă pentru protecţia sănătăţii umane 18.000 µg/m3 x h – valoare ţintă pentru protecţia vegetaţiei
	Obiectiv pe termen lung	120 µg/m^3 – obiectivul pe termen lung pentru protecţia sănătăţii umane 6000 µg/m^3 x h – obiectivul pe termen lung pentru protecţia vegetaţiei
PM 10	Valori limită	50 µg/m^3 PM10 – valoarea limită zilnică pentru protecţia sănătăţii umane (până la 1 ianuarie 2010) 20 µg/m^3 PM10 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane (până la 1 ianuarie 2010)
PM 2,5	Valoare ţintă	25 µg/m^3 – a se atinge la 1 ianuarie 2010
	Valori limită	25 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane (a se atinge la 1 ianuarie 2015) 20 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane (a se atinge la 1 ianuarie 2020)
Monoxid de carbon	Valoare limită	10 mg/m^3 – valoare limită pentru protecţia sănătăţii umane
Benzen	Valoare limită	5 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane (până la 1 ianuarie 2010)
Plumb	Valoare limită	0,5 µg/m^3 – valoarea limită anuală pentru protecţia sănătăţii umane

Sursa: legislația specifică

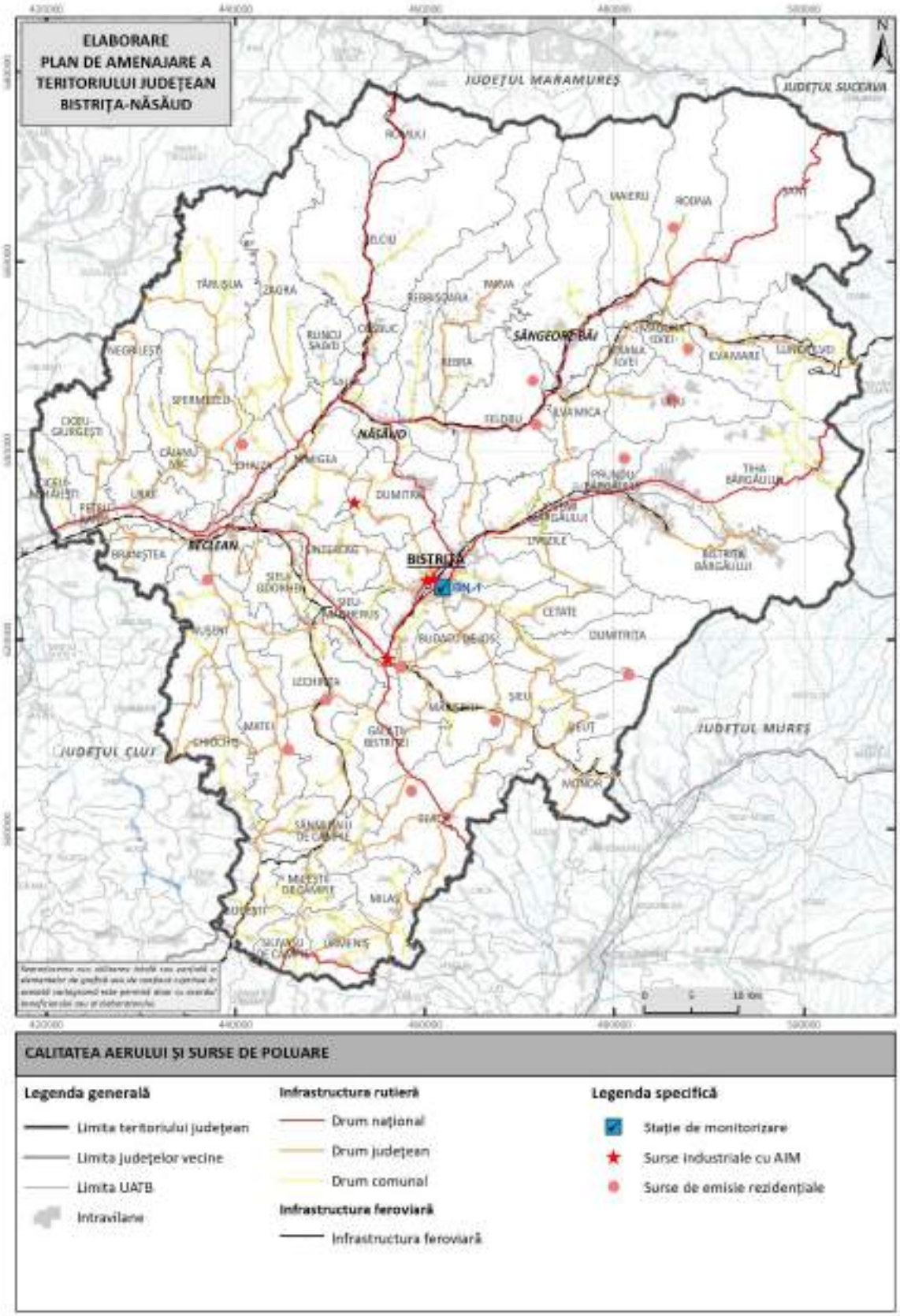

Fig. 2.40 CALITATEA AERULUI. SURSELE DE POLUARE ȘI REȚEAUA DE MONITORIZARE

Sursa: Planul de menținere a calității aerului Bistrița Năsăud 2023-2027, Raportul anual starea mediului APM Bistrița Năsăud 2023, PAAR ISU Bistrița Năsăud

Valoarea maximă orară înregistrată pentru dioxidul de azot în 2020 a fost de 133,08 µg/m³, sub valoarea limită orară de 200 µg/m³. Nu au existat depășiri ale valorilor limită pentru acest poluant în perioada de referință. Pentru oxidii de azot, concentrația medie anuală a fost de 36,32 µg/m³, sub nivelul critic pentru protecția vegetației de 30 µg/m³, ceea ce indică un risc redus pentru ecosistemele din zonă.

Monoxidul de carbon a înregistrat emisii totale de 10.278,59 tone în anul 2020, reprezentând cea mai mare cantitate dintre toți poluanții monitorizați. Principala sursă este reprezentată de sursele de suprafață, care contribuie cu 84% din totalul emisiilor, în special din încălzirea rezidențială cu lemn și deșeuri de biomasă. Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore înregistrată la stația BN-1 a fost de 5,23 mg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită de 10 mg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane.

Emisiile de dioxid de sulf au totalizat 39,5 tone în anul 2020, reprezentând cea mai mică cantitate dintre principalii poluanți atmosferici. Concentrația medie anuală înregistrată la stația de monitorizare a fost de 4,26 µg/m³, iar valoarea maximă orară a fost de 19,97 µg/m³. Nu s-au înregistrat depășiri ale valorii limită orare de 350 µg/m³ sau ale valorii limită zilnice de 125 µg/m³ pentru acest poluant.

Concentrația medie anuală de benzen în anul 2020 a fost de 2,23 µg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită anuală de 5 µg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane. Principalele surse de benzen sunt reprezentate de traficul rutier și evaporarea combustibililor în procesele de stocare și distribuție. Benzenul este monitorizat continuu la stația BN-1 prin intermediul unui analizor ORION BTEX 2000 care înregistrează date și pentru toluen, etilbenzen și xileni.

Emisiile de metale grele constituie o preocupare specială datorită toxicității acestora și capacității de acumulare în organismele vii. Emisiile de plumb au totalizat 143,79 kg în anul 2020, provenind în principal din sursele de suprafață (52,8%), urmate de sursele mobile (34,1%) și sursele staționare (13,1%). Emisiile de cadmiu au fost de 38,4 kg/an, cu o contribuție de 95,1% din sursele de suprafață.

Arsenul a înregistrat emisii de 0,79 kg/an, provenind în proporție de 94,1% din sursele de suprafață, în timp ce nichelul a avut emisii de 10,43 kg/an, cu 54,1% din sursele de suprafață, 36,8% din sursele mobile și 9,1% din sursele staționare. Aceste metale grele sunt monitorizate prin analiza particulelor în suspensie colectate la stația BN-1 și prin prelevări manuale în alte puncte din județ.

2.2.1.4. Principalele areale afectate de poluarea atmosferică

Municipiul Bistrița cu 94.326 locuitori (conform datelor provizorii de la 1 ianuarie 2025 – INS), concentrează cea mai mare densitate de populație cu o densitate de cca. 650,97 locuitori pe kilometru pătrat și aproximativ 70% din agenții economici ai județului. Zona urbană este caracterizată de trafic intens pe arterele principale DN17 și E576, care străbat municipiul pe direcția est-vest. Activitățile industriale se concentrează în partea de nord a municipiului, într-o zonă compactă situată la distanță față de zona rezidențială. Dezvoltarea municipiului Bistrița s-a realizat predominant liniar, pe direcția sud-vest – nord-est, în lunca râului Bistrița și în lungul drumului național DN17 și liniei de cale ferată. Această dezvoltare a fost restricționată la nord-vest și sud-est de existența unor bariere naturale reprezentate de dealurile Cetate, Bistriței, Ciuha, Corhana, Cocoș, Jelna, Codrișor și Cighir.

Zonele rezidențiale din municipiu se împart în două categorii principale: zonele de locuințe colective și zonele de locuințe individuale pe lot. Zonele comerciale sunt distribuite central și pericentral, cu unități comerciale de dimensiuni medii și mari situate în zonele rezidenţiale dens populate, în timp ce centrele comerciale mari sunt amplasate în zonele periferice.

Orașul Beclean, situat la 36 kilometri de municipiul Bistrița, are o suprafață totală de 59,57 kilometri pătrați și o populație de 12.101 locuitori (conform datelor provizorii de la 1 ianuarie 2025 – INS). Este traversat de drumul european E576 și de drumul național DN17, care îi conferă o poziție strategică în rețeaua de transport a județului. Zona industrială a orașului este dezvoltată în sud-vest, cu profil metalurgic, textil și de creștere a păsărilor.

Orașul Năsăud, cu o suprafață de 43,25 kilometri pătrați și o populație de 11.077 locuitori (conform datelor provizorii de la 1 ianuarie 2025 – INS) este situat în bazinul superior al Văii Someșului Mare. Industria de tradiție constă în prelucrarea maselor plastice și industria textilă. Orașul este străbătut de DN17D, care asigură legătura cu restul localităților din județ și cu județul Suceava prin pasul Rodna.

Orașul Sângeorz-Băi, situat la poalele versantului sudic al munților Rodnei, la o altitudine de 430-450 metri, are o populație de peste 12.288 locuitori (conform datelor provizorii de la 1 ianuarie 2025 – INS). Localitatea este stațiune balneoclimaterică, cu ape minerale renumite pentru efectele curative. Activitatea economică este concentrată în sectorul de comerț, industria prelucrătoare, hoteluri și restaurante, transport și depozitare.

Localitățile rurale din județ sunt afectate în principal de poluarea generată de încălzirea rezidențială cu lemn și combustibili solizi, care reprezintă modalitatea predominantă de încălzire

în aceste zone. Aproximativ 25% din populația care locuiește în zona rurală este ocupată în agricultură, procentul fiind mai mare decât cel național de 21%. Economia rurală este în principal agricolă, bazată pe exploatații agricole de mici dimensiuni, lucrate preponderent manual și orientată în principal către consumul propriu.

Activitățile agricole intensive, în special creșterea animalelor, contribuie semnificativ la emisiile de amoniac și particule în suspensie în mediul rural. Efectivele de animale includ 82.700 de bovine, 398.000 de ovine, 46.600 de porcine și 607.400 de păsări, care generează cantități importante de dejecții animale ce trebuie gestionate corespunzător pentru a reduce impactul asupra calității aerului.

Traficul de tranzit pe drumurile județene și comunale reprezintă o altă sursă importantă de poluare în mediul rural. Multe dintre aceste drumuri nu sunt asfaltate sau au îmbrăcăminte deteriorată, ceea ce contribuie la creșterea emisiilor de particule în suspensie prin resuspendarea prafului de pe carosabil. Densitatea rețelei rutiere în zonele rurale este de aproximativ 25 kilometri la 100 kilometri pătrați.

Activitățile de extracție și prelucrare a materialelor de construcții sunt prezente în mai multe comune din județ, contribuind la emisiile de particule în suspensie. Principalele resurse minerale (materiale de construcții) exploatate includ nisipuri și pietrișuri din albia râului Someșul Mare, argile comune în zona Lechinţa și Budești, andezite în munții vulcanici și marmură în partea nordică a județului.

Județul dispune de un sistem complex de arii protejate care sunt vulnerabile la efectele poluării atmosferice. Acesta include 31 de arii naturale protejate de interes național, 15 situri Natura 2000 de tip SCI (Situri de Importanță Comunitară) și 3 arii de protecție specială avifaunistică (SPA). De asemenea, două parcuri naționale se află parțial pe teritoriul județului.

Fondul forestier ocupă 35,9% din suprafața județului în anul de referință 2024, reprezentând o resursă importantă pentru captarea carbonului și purificarea aerului. Cu toate acestea, există zone cu deficit de vegetație forestieră în raza teritorială a unor comune din sudul județului, în zona de câmpie, unde gradul de împădurire scade sub 15%. Aceste zone protejate și ecosistemele naturale sunt vulnerabile la efectele poluării atmosferice prin mai multe mecanisme. Acidifierea solurilor și apelor de suprafață poate apărea din cauza depunerilor de compuși de sulf și azot. Eutrofizarea ecosistemelor acvatice este cauzată de depunerile excesive de azot. Vegetația forestieră poate fi afectată de depunerile acide și de concentrațiile ridicate de ozon la nivelul solului.

2.2.2. Calitatea apelor de suprafață și subterane

Resursele de apă dulce disponibile la nivelul României sunt reduse comparativ cu media europeană și prezintă o distribuție neuniformă în spațiu și timp. Fenomenele de secetă, recurente la intervale de 15–25 de ani, afectează în mod direct agricultura și activitățile economice dependente de apă, amplificând presiunea asupra resurselor locale. În mediul rural, deficiențele legate de infrastructura de canalizare și tratarea apelor uzate constituie un factor suplimentar care influențează negativ calitatea apelor de suprafață și subterane.

Conform statisticilor europene, România se află pe locul 13 în privința volumului de apă disponibil per locuitor, cu aproximativ 1.700 m³ anual, ceea ce reprezintă mai puțin de jumătate din media Uniunii Europene. Eliminând aportul Dunării – resursă concentrată în sudul țării și în Delta Dunării – indicatorii scad semnificativ, la aproximativ 924 m³/locuitor/an, situând România în apropierea pragului de stres hidric sever (1.000 m³/locuitor/an).

Variabilitatea regimului pluviometric și tendințele asociate schimbărilor climatice sporesc vulnerabilitatea țării în ansamblu, dar și a județului Bistrița-Năsăud, unde perioadele secetoase alternează cu episoade de umiditate excesivă. Pentru a echilibra disponibilitatea resursei, a fost dezvoltat sistemul de acumulări, care asigură o capacitate de stocare echivalentă cu circa 600 m³/locuitor, contribuind la reducerea riscurilor, fără a elimina însă fluctuațiile majore.

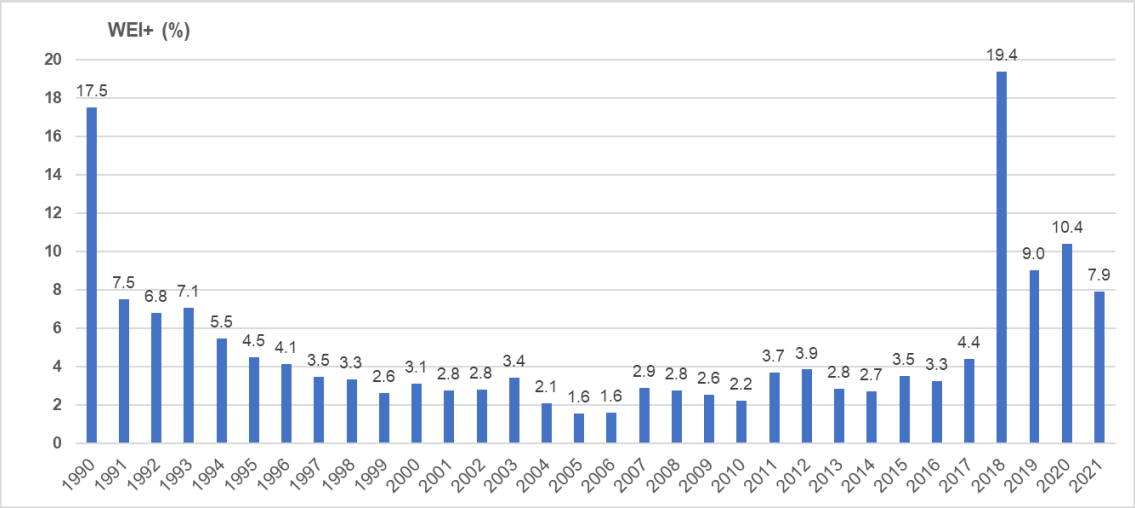

Fig. 2.41 RESURSELE DE APĂ ALE ROMÂNIEI - INDICELE DE EXPLOATARE A APEI (WEI+) (ANAR 2023)

Indicele de exploatare a apei (WEI+), utilizat la nivel european pentru a evalua presiunea exercitată asupra resurselor, arată că România se situează în general sub pragul critic de 20%. Valorile calculate de Eurostat pentru perioada 1990–2021 confirmă o utilizare moderată a resursei, cu niveluri minime de 1,6% (în 2005–2006) și maxime de 19,4% (în 2018), fără depășirea limitei ce semnalează o utilizare nesustenabilă. Analizele recente efectuate de Administrația

Națională „Apele Române” confirmă că atât apele de suprafață, cât și cele subterane se mențin în zona de siguranță, însă presiunile crescute din agricultură și industrie impun măsuri preventive.

România a transpus în legislația națională Directiva Cadru Apă (2000/60/CE), ceea ce a permis dezvoltarea unor programe de monitorizare și raportare a stării corpurilor de apă. Aceste programe evaluează atât starea ecologică, cât și cea chimică a apelor de suprafață și subterane, clasificându-le pe baza unor criterii europene unitare. În paralel, Directiva Nitrați este aplicată prin acțiuni de reducere a poluării agricole, cu accent pe zonele vulnerabile, unde lipsa capacităților de stocare pentru gunoiul de grajd rămâne o problemă frecventă.

2.2.2.1. Apele de suprafață

În județul Bistrița-Năsăud, gestionarea resurselor hidrice presupune un echilibru între necesitățile comunităților, protecția mediului și cerințele agriculturii locale. Monitorizarea calității apelor de suprafață (Someșul Mare, Șieu, Bistrița, Colibița) și a celor subterane este esențială pentru menținerea unei stări bune a mediului și pentru asigurarea sustenabilității resurselor pe termen lung.

Monitorizarea calității apelor de suprafață și subterane din județul Bistrița-Năsăud este realizată de Administrația Națională „Apele Române” prin intermediul Administrației Bazinale Someș-Tisa, care coordonează o rețea de puncte de observație și secțiuni de monitorizare peste 100 de bucăți amplasate pe principalele cursuri de apă, lacuri și corpuri de apă subterane. Acestea permit urmărirea evoluției indicatorilor fizico-chimici și biologici, asigurând o bază de date necesară pentru evaluarea stării corpurilor de apă. Gestionarea durabilă a resurselor presupune atât respectarea obligațiilor legale de către autoritățile responsabile, cât și implicarea utilizatorilor pentru prevenirea degradării calității apei.

Starea corpurilor de apă din județ reflectă atât influența factorilor naturali, cât și efectele activităților antropice. Apele de suprafață sunt supuse presiunilor provenite din zonele urbane, din agricultură și, punctual, din industrie. Monitorizarea este realizată în conformitate cu Directiva Cadru Apă (2000/60/CE), având ca obiectiv menținerea sau atingerea unei „stări bune” din punct de vedere ecologic și chimic.

Din perspectiva calității chimice, datele existente arată o conformare generală la nivel județean, toate corpurilor de apă fiind încadrate în clasa de calitate bună. Acest lucru confirmă respectarea limitelor pentru substanțele periculoase și pentru metalele grele reglementate la nivel european. Lacul de acumulare monitorizat (Colibița) prezintă, de asemenea, o calitate chimică corespunzătoare.

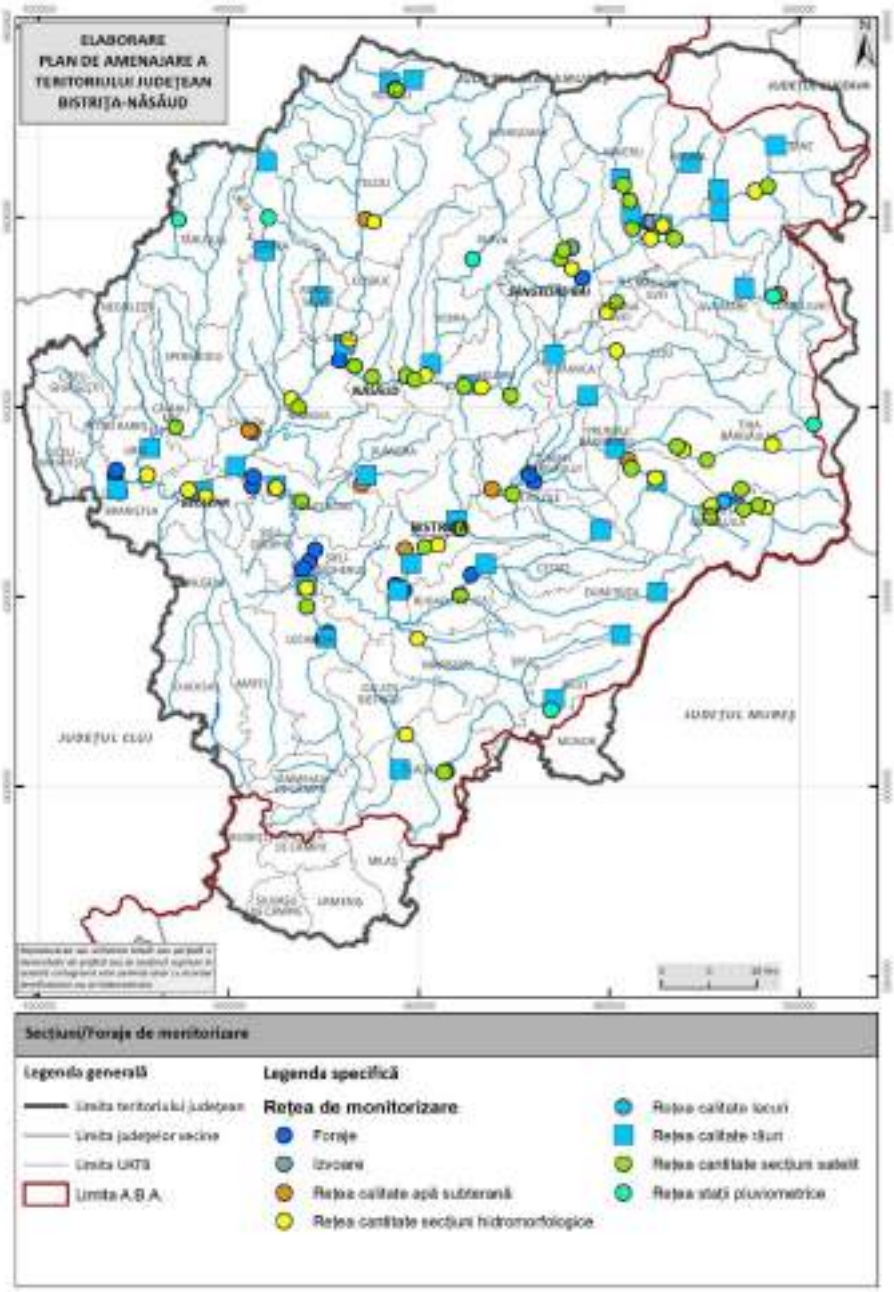

Fig. 2.42. REȚEAUA DE MONITORIZARE A CALITĂȚII APEI
(SURSA ANAR)

În schimb, evaluările stării ecologice relevă diferențe între diversele corpuri de apă. O parte dintre acestea ating nivelul bun, însă există și secțiuni încadrate în clase moderate, ca urmare a presiunilor exercitate de activitățile agricole, evacuările insuficient tratate, modificările hidromorfologice, precum și prezența cadmiului și a compușilor acestuia în apele de suprafață.

Poluările accidentale ale apelor de suprafață sunt generate de mai multe surse, dintre care se remarcă deversările de ape uzate neepurate, ce aduc încărcări organice și chimice semnificative, scurgerile de levigat cu conținut de substanțe toxice, precum și, în mod deosebit, apele de mină. Acestea din urmă reprezintă principala problemă la nivel județean, întrucât, începând cu anul 2015, episoadele de scurgere din perimetrele miniere apar de mai multe ori,

contribuind la poluarea persistentă cu metale grele, cu efecte de durată asupra ecosistemelor acvatice și a calității generale a resurselor de apă.

Pentru a limita aceste efecte, este necesară continuarea investițiilor în infrastructura de epurare a apelor uzate, extinderea sistemelor de canalizare în mediul rural, precum și monitorizarea atentă a surselor punctiforme și difuze de poluare. Menținerea stării chimice bune și creșterea ponderii corpurilor de apă cu stare ecologică bună constituie priorități pentru județul Bistrița-Năsăud, în vederea unei gestionări durabile a resurselor de apă și a alinierii la standardele europene.

2.2.2.2. Apele subterane

La nivel județean, principalele surse de presiune asupra calității apelor subterane sunt asociate practicilor agricole intensive, utilizării îngrășămintelor chimice și stocării necorespunzătoare a dejecțiilor animaliere. În localitățile rurale, unde infrastructura de canalizare este parțial dezvoltată, contaminarea difuză provenită din gospodării și exploatații agricole reprezintă un risc real pentru resursele de apă potabilă.

În județul Bistrița-Năsăud, evaluarea *corpurilor de apă subterană* scoate în evidență diferențe semnificative între zonele de câmpie și cele montane. Corpul de apă ROSO09 – Someșul Mare, lunca și terasele prezintă depășiri ale concentrațiilor de cloruri și sulfați, determinate de condiții naturale locale, în special de prezența zonelor de diapire, unde forajele sunt amplasate în formațiuni cu conținut mineral ridicat. În plus, s-au constatat depășiri ale indicatorului fosfați pe o suprafață extinsă, care reprezintă aproximativ 47,3% din totalul corpului de apă, ceea ce depășește pragul de 20% stabilit pentru clasificare. Din această cauză, corpul ROSO09 a fost încadrat în stare chimică slabă începând cu anul 2023, deși anterior se afla într-o stare bună. Această deteriorare subliniază vulnerabilitatea crescută a apelor subterane din zonele de luncă și terase la poluări difuze și locale.

În contrast, corpul de apă subterană ROSO15 – Munții Rodnei se menține într-o stare chimică bună, neînregistrând depășiri ale indicatorilor de calitate. Acest fapt reflectă gradul mai redus de presiune antropică asupra zonelor montane și o protecție naturală mai eficientă a resurselor subterane.

În ansamblu, situația indică necesitatea consolidării măsurilor de monitorizare și protecție a resurselor subterane în zonele de câmpie și luncă, unde influența factorilor naturali și a activităților antropice poate conduce la degradarea calității apei, în timp ce zonele montane prezintă un potențial mai bun pentru menținerea stării favorabile pe termen lung.

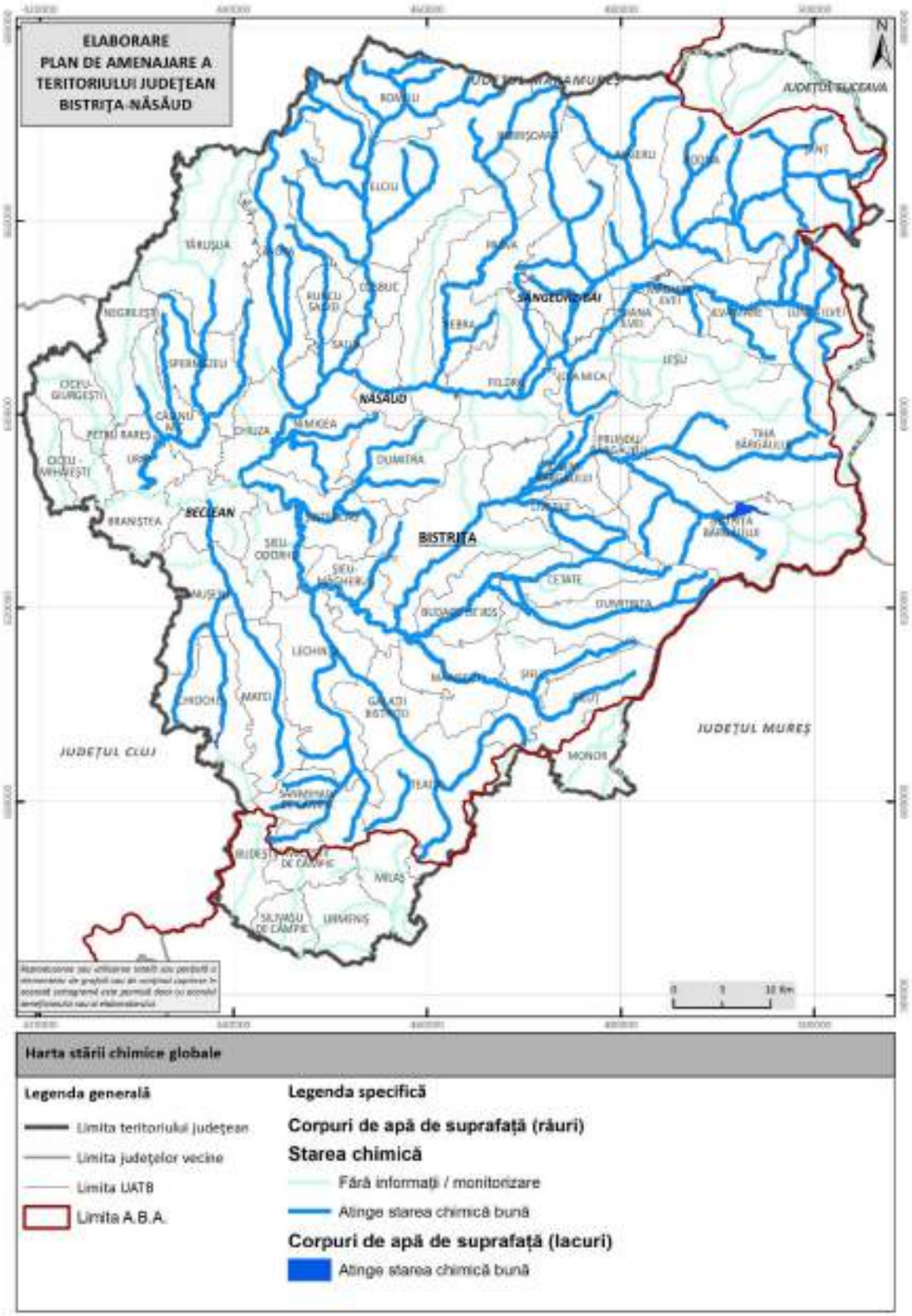

Fig. 2.43. STAREA CHIMICĂ A CORPURILOR DE APĂ DE SUPRAFAȚĂ

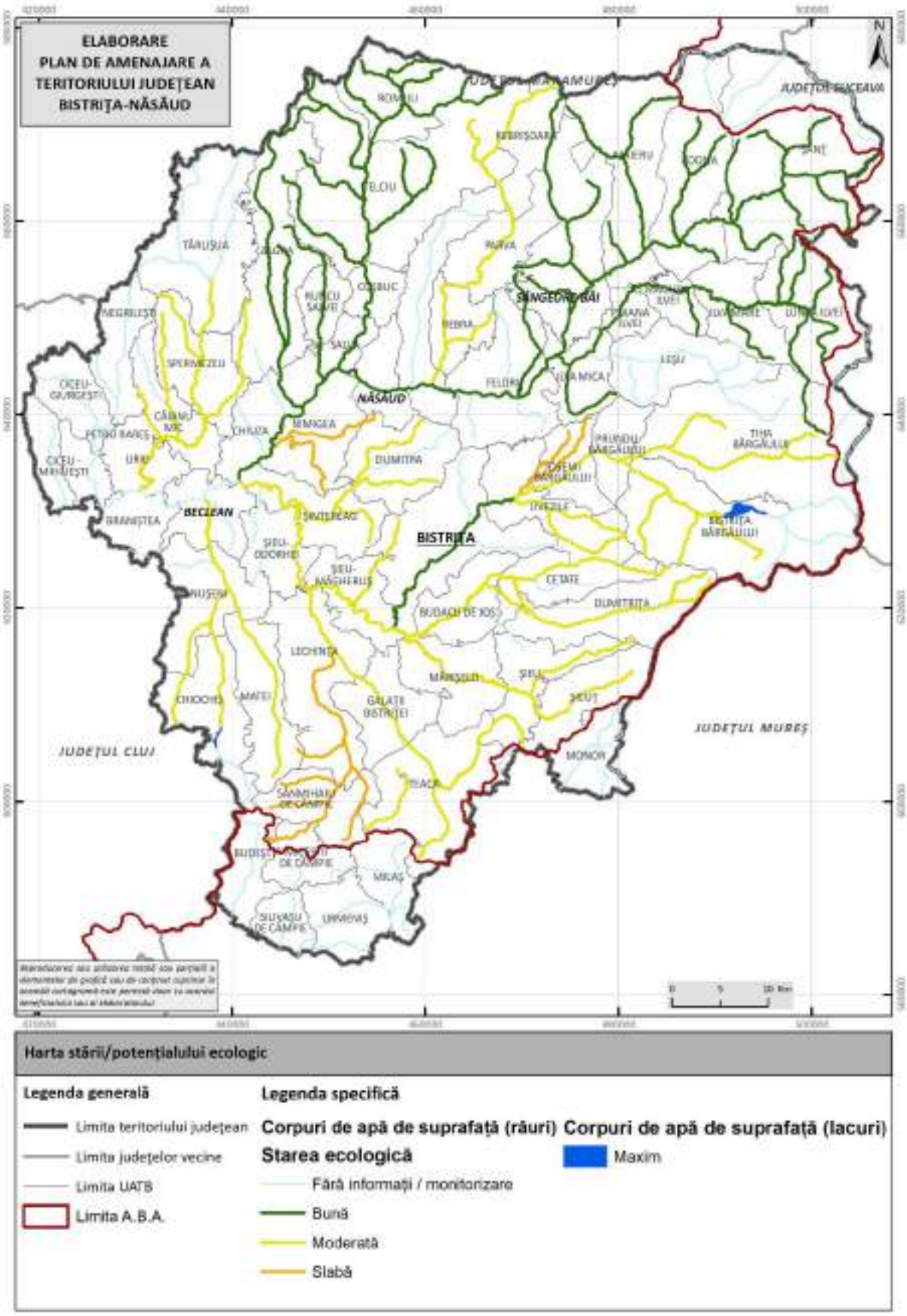

Fig. 2.44. STAREA/POTENȚIALUL ECOLOGIC AL CORPURILOR DE APĂ DE SUPRAFAȚĂ

2.2.3. Calitatea solului, activități care conduc la poluarea solului, principalii poluatori ai solului

Calitatea solurilor din județul Bistrița Năsăud este afectată în principal atât prin fenomenele de degradare naturală cât și de fenomenele de poluare produse de diferitele activități antropice prezente sau din trecut (industriale, agricole, menajere etc.). Rezultatul cel mai semnificativ al impactelor naturale și antropice asupra calității solurilor este reprezentat de suprafețele cu soluri degradate și de siturile contaminate sau potențial contaminate cu diferite substanțe.

2.2.3.1. Poluarea solului și situri contaminate

La nivel național principalele sectoare economice cu impact semnificativ asupra calității solului (și care au determinat existența numărului mare de situri contaminate sau potențial contaminate), provin din:

-industria petrolieră (prin poluarea solului cu hidrocarburi și cu metale grele);

-industria minieră și metalurgică (prin procesare și depozitare a deșeurilor, iazuri de decantare și halde de steril), industria chimică (prin depozitare de deșeuri din combinate chimice, petrochimice și fabrici de medicamente, situri abandonate);

-depozite vechi de pesticide;

-alte activități la scară mare (prelucrarea metalelor, depozitele de deșeuri menajere neconforme, siturile militare, industria de prelucrare a lemnului, centralele electrice pe cărbune, activități de transport, activități de service, etc.).

În anul 2015 a fost publicată în Monitorul Oficial, HG nr. 683/2015, prin care au fost aprobate Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România, realizată pe baza inventarului național actualizat de către Agenția Națională pentru Protecția Mediului. Situația sintetică la nivel național, aferentă anului 2018 a amplasamentelor pe care s-au desfășurat/se desfășoară activități antropice cu impact asupra solului, pe baza informațiilor comunicate de către instituțiile din subordine și centralizate la nivel național, era redată prin identificarea unui număr de 870 situri potențial contaminate, repartizate pe sectoare economice după cum urmează: 149 situri potențial contaminate din industria minieră şi metalurgică; 607 situri potențial contaminate din industria petrolieră; 25 situri potențial contaminate din industria chimică; 89 situri potențial contaminate din alte activități (activități specifice industriilor: energetică, textilă, construcții de mașini, alimentară, activități specifice de transport terestru, activități zootehnice, etc).

Ca urmare a desfășurării activităților economice, atât istorice cât şi de dată mai recentă, conform Strategiei Naționale şi Planului Național de Acțiune pentru Gestionarea siturilor contaminate din România, aprobată prin Hotărârea nr. 683/2015, la nivelul județului Bistrița-Năsăud au fost inventariate un număr de 12 situri potențial contaminate/contaminate, din care 8 erau situri potențial contaminate și 5 erau situri contaminate.

Conform datelor actualizate furnizate de APM Bistrița-Năsăud (Inventar situri contaminate istoric, situri contaminate, situri potențial contaminate, remediate 2015-2018 și 2019-2024-întocmit în baza HG 1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării / aprilie 2025) care realizează anual inventarul siturilor potențial contaminate, siturilor contaminate si siturilor remediate, în prezent lista este următoarea. Sunt monitorizate în total 3 de situri, repartizate preponderent în municipiul Bistrița și care sunt legate de arealele cu alte activități industriale complexe, de depozitarea combustibililor.

Inventar situri contaminate istoric, situri contaminate, situri potențial contaminate, remediate 2015-2018 și 2019-2024 (întocmit în baza HG 1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării):

Tabel 2.13. SITURI CONTAMINATE ISTORIC, CONTAMINATE, POTENȚIAL CONTAMINATE ȘI REMEDIATE

Inventar situri contaminate istoric, situri contaminate, situri potențial contaminate, remediate 2015-2018 (întocmit în baza HG 1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării)								
Nr. crt.	**Localizarea sitului**	**Numele proprietarului/ administratorului / deţinătorului sitului**	**Tipul de proprietate asupra terenului**	**Tipul activităţii poluatoare**	**Natura sursei de poluare**	**Natura poluanților**	**Încadrarea sitului (contaminat, potențial, istoric)**	**Observații**
1	Comuna Rodna, Mina Rodna, Valea Blaznei	CNMPN REMIN SA Baia Mare/ SC CONVERSMIN SA Bucureşti	Proprietate de stat	Industrie extractivă	Activități de exploatare minereuri complexe.	Metale grele și compuși ai metalelor grele/steril minier	SCI	închis
2	Comuna Şanţ, Mina Rodna-Făget	CNMPN REMIN SA Baia Mare/ SC CONVERSMIN SA Bucureşti	Proprietate de stat	Industrie extractivă	Activităţi de exploatare minereuri complexe.	Metale grele și compuși ai metalelor grele/steril minier	SCI	închis
3	Bistriţa (Uzina termică)	PRIMĂRIA BISTRIŢA /Direcția de termoficare a municipiului Bistrița	Proprietate de stat	Industrie energetică	Depozitare combustibili	Produse petroliere (hidrocarburi).	SCI	Se regăsește în inventarul întocmit în baza Legii 74/2019

Nr. crt.	Localizarea sitului	Numele proprietarului/administratorului / deţinătorului sitului	Tipul de proprietate asupra terenului	Tipul activităţii poluatoare	Natura sursei de poluare	Natura poluanţilor	Încadrarea sitului (contaminat, potențial, istoric)	Observaţii
4	Prundu Bârgăului	SC RAAL SA Prundu Bârgăului	Proprietate privată	Activităţi industriale	Depozitare combustibil	Produse petroliere (hidrocarburi lichide).	SC	închis
5	Mina Rodna Făget	CNMPN Remin, SA Baia Mare/SC Conversmin SA Bucuresti	Proprietate de stat	Industrie extractivă, minereu complex	Activităţi exploatare	Metale grele și compuși ai metalelor grele/steril minier	SC	închis
6	Bistriţa, Cartier Viișoara	SC DUO PROM ACT SRL Bistriţa, ultim proprietar SC TERMOTEHNIC COM SRL Bucureşti	Proprietate privată	Activităţi industriale. Depozitarea deșeurilor industriale.	Deșeuri de turnatorie	zgură	SC	AFM a derulat procedura ecologizare depozite industriale pericul. și nepericul.
7	Comuna Şanţ, Valea Glodului (iaz decantare)	CNMPN REMIN SA Baia Mare/SC CONVERSMIN SA Bucureşti	Proprietate de stat	Industrie exctactivă	Depozitare ape uzate de la prepararea minereurilor/ steril.	Metale grele și compuși ai metalelor grele/steril minier	SPC	închis
8	Beclean	SC DAN STEEL GROUP BECLEAN SA Beclean	Proprietate privată	Activităţi industriale	Depozitarea nămolului industrial din epurarea	Compuși anorganici cu Fe, Cr, Zn, Mg, sulfați și cloruri.	SPC	închis

					apelor uzate industriale.			
Nr. crt.	**Localizarea sitului**	**Numele proprietarului/administratorului / deţinătorului sitului**	**Tipul de proprietate asupra terenului**	**Tipul activităţii poluatoare**	**Natura sursei de poluare**	**Natura poluanților**	**Încadrarea sitului (contaminat, potențial, istoric)**	**Observații**
9	Livezile	SC AVIAGRO SRL Livezile	Proprietate privată	Activități agricole de creștere a păsărilor	Depozitarea dejecţiilor rezultate in urma activităţii de creştere a păsărilor.	Dejecții păsări.	SPC	închis
10	Năsăud	PRIMĂRIA NĂSĂUD (Depozit deşeuri municipale)	domeniu public	Alte activități-Activități de depozitare a deşeurilor menajere	Depozitarea deşeurilor menajere	deșeuri menajere	SPC	închis
11	Sângeorz Băi	PRIMĂRIA SANGEORZ BĂI (Depozit deşeuri municipale)	domeniu public	Alte activități-Activități de depozitare a deşeurilor menajere	Depozitarea deşeurilor menajere	deșeuri menajere	SPC	închis
12	Beclean	PRIMĂRIA BECLEAN (Depozit deşeuri municipale)	domeniu public	Alte activități-Activități de depozitare a deşeurilor menajere	Depozitarea deşeurilor menajere	deșeuri menajere	SPC	închis

13	Bistriţa	PRIMĂRIA BISTRIŢA (Depozit deşeuri municipale)	domeniu public	Alte activităţi-Activităţi de depozitare a deşeurilor menajere	Depozitarea deşeurilor menajere	deșeuri menajere	SPC	închis
14	Bistriţa	SC CODRIŞOR SRL Bistriţa (Depozit deşeuri municipale)	Proprietate privată	Alte activităţi-Activităţi de depozitare a deşeurilor menajere	Depozitarea deşeurilor menajere	deșeuri menajere	SPC	închis
Inventar situri contaminate și situri potențial contaminate 2019-2024 (întocmit în baza Legii 74/2019 privind gestionarea siturilor potential contaminate și a celor contaminate)								
Nr. crt.	**Numele proprietarului/administra-torului / deţinătorului sitului**	**Localizarea sitului**	**Tipul de proprietate asupra terenului**	**Tipul activităţii poluatoare**	**Natura sursei de poluare**	**Natura poluanţilor**	**Încadrarea sitului**	
1	Uzina termică Bistrița	Bistrița, str. Zefirului nr. 1	Primăria Municipiului Bistrița/domeni ul public	Industrie energetică	Depozitare combustibili	compuși anorganici, păcură, produse petroliere	SPC	
2	SC LDP SA- BAZA DE PRODUCȚIE 2 BISTRIȚA	Bistrița, str. Drumul Cetății nr. 2A	Primăria Municipiului Bistrița	Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor	Depozitare combustibili	produse petroliere, păcură	SPC	
3	SC LDP SA- BAZA DE PRODUCȚIE 2 BISTRIȚA	Bistrița, str. Drumul Cetății nr. 2A	SC Lucrări Drumuri Poduri SA	Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor	Depozitare combustibili	produse petroliere, păcură	SC	

Sursa: APM Bistrița Năsăud (2025)

2.2.3.2. Clasele de calitate și soluri degradate

Conform datelor disponibile (OSPA, APM Bistrița Năsăud), din totalul suprafeței agricole, pășunile și fânețele ocupă cele mai mari suprafețe la nivelul județului Bistrița Năsăud, (peste 48%), urmate ca și pondere de terenuri arabile care ocupă și ele un procent ridicat, respectiv 24 %. Cele mai mici suprafețe sunt ocupate de livezi cu 5%, precum și de suprafețe viticole cu 1,5%.

Pe baza bonitării obținute prin cuantificarea limitărilor unor caracteristici ale sistemului sol-teren asupra capacității agroproductive, terenurile agricole din județul Bistrița Năsăud se încadrează în una din cele 5 clase de calitate (câte 20 puncte de bonitare pentru fiecare clasă). Din datele furnizate de OSPA Bistrița Năsăud (conform APM Bistrița Năsăud), solurile județului Bistrița Năsăud sunt încadrate după cum urmează:

Tabel 2.14. REPARTIŢIA TERENURILOR (HA) PE CLASE DE CALITATE DUPA NOTA DE BONITARE

Tip / Bonitare supr. (ha)	clasa I	clasa II	clasa III	clasa IV	clasa V	Total (ha)
Total	5307,9	22973,1	46728,67	55467,56	35311,86	165789,09

Sursa: OSPA, APM Bistrița-Năsăud (2023)

Din totalul terenurilor agricole existente în județul Bistrița Năsăud, cea mai mare parte a suprafețelor asociate diferitelor moduri de utilizare agricolă a terenurilor sunt încadrate în clasa a III-a de calitate (28%) și în clasa a IV-a de calitate (33%). Caracterul mai puțin favorabil este subliniat de faptul că în clasele I și a II-a de calitate, conform evaluărilor făcute de către Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Bistrița Năsăud se încadrează doar 17% din suprafețele aferente diferitelor moduri de utilizare agricolă a terenurilor.

Prezența depozitelor superficiale care au în componența lor și o componentă argiloasă sau illitică, precum și larga răspândire a suprafețelor cu panta de peste 15°, generează condiții propice pentru manifestarea proceselor geomorfologice gravitaționale, respectiv a alunecărilor de teren, dar mai ales a eroziunii areale și în suprafață (ravenații).

Din datele disponibile la nivelul a 16 UAT (care au studii pedologice) rezultă că fenomenele de degradare afectează suprafețe extinse mai ales în zona colinară, fiind prezente însă și în zona premontană și montană. Cel mai mai răspândit fenomen de degradare este cel de eroziune areală sau în adâncime (spălare sau ravenație și torențialitate) care afectează peste 22000 ha. Din totalul de peste 8300 ha afectate de alunecări de teren, cele mai mari suprafețe (60%) sunt alunecări superficiale, de tipul alunecărilor în brazde, la care se adaugă alunecările în

valuri (20% din suprafața cu alunecări), iar celelalte tipuri de alunecări ocupă suprafețe mai reduse.

O categorie aparte de soluri degradate este cea în care apa, fie prin prezența în exces, fie prin dinamica sa (eroziune), modifică proprietățile fizico-chimice ale solului. Astfel, pe teritoriul celor 16 UAT sunt afectate de exces hidric cca 5000 ha iar prin stagnogleizare și gleizare sunt afectate cca 14000 ha.

Inundațiile afectează frecvent o suprafață întinsă cu terenuri, respectiv peste 3000 ha. Dintre suprafețele afectate de inundații, studiile au arătat faptul că peste 1000 ha sunt foarte frecvent afectate de inundații de cel puțin o dată pe an.

Tabel 2.15. SUPRAFEȚELE AFECTATE DE FENOMENE DE DEGRADARE A SOLULUI LA NIVEL DE UAT

Nr. crt.	**Denumire UAT**	**An studiu pedo**	**Suprafețe afectate de fenomene de degradare (ha)**				
			Gleizare și Stagnogleizare	Eroziune areală	Alunecări de teren	Inundații	Eroziune în adâncime
1	Beclean	2017	908	1085.7	269.2	374.7	987
2	Braniștea	2022	0	0	0	0	0
3	Bistrița	2022	0	0	0	0	0
4	Căianu Mic	2015	812.1	1564.4	701.1	440.2	1368.3
5	Cetate	2022	0	0	0	0	0
6	Dumitrița	2022	1169.4	632.1	53.7	174	632.1
7	Feldru	2024	1343.4	1773.8	1246.9	509.9	681.3
8	Mărișel	2015	2402.3	980	1045	179.4	507.8
9	Monor	2017	1264.4	226	866.9	92.1	884.4
10	Năsăud	2021	719.1	326.53	293.48	307.3	416.11
11	Negrilești	2023	219.2	1772.1	930.3	203.1	0
12	Rebra	2024	0	118.2	0	0	1546.3
13	Tiha Bârgăului	2016	1149.8	337.6	160.7	331.4	0
14	Uriu	2017	713.1	665.6	145.4	37	337.5
15	Zagra	2018	1841.5	3077.9	1466	27.2	69.5
16	Șieuț	2016	1556.5	1720.5	1191.3	480.4	546
	TOTAL		14098.8	14280.43	8369.98	3156.7	7976.31

Sursa: OSPA Bistrița Năsăud (”-”pt. unele UAT nu există date disponibile, lipsesc studiile pedologice actualizate)

2.2.4. Gestiunea deșeurilor (producere, colectare, transport, depozitare)

Gestiunea deșeurilor la nivelul județului este ghidată de Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru județul Bistrița-Năsăud (2020-2025). Acest document programatic constituie un instrument strategic fundamental pentru modernizarea și optimizarea sistemului de management al deșeurilor la nivel local, în conformitate cu cerințele legislative naționale și europene. Planul analizează în detaliu situația actuală a gestionării deșeurilor și propune măsuri concrete pentru atingerea obiectivelor de reciclare și valorificare impuse prin Directivele europene și transpuse în legislația națională prin Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor și modificările ulterioare prin OUG 74/2018. Contextul elaborării acestui plan se înscrie în eforturile României de a respecta țintele privind pregătirea pentru reutilizare și reciclarea a 50% din deșeurile municipale până în 2020, respectiv 55% până în 2030 și 60% până în 2035, precum și reducerea cantității de deșeuri municipale depozitate la maximum 10% până în 2035. Județul Bistrița-Năsăud, cu o populație de aproximativ 281.432 locuitori și o suprafață de 5.355 km², se confruntă cu provocări specifice în implementarea acestor obiective, având în vedere caracteristicile geografice, demografice și socio-economice ale regiunii.

2.2.4.1. Generarea și evoluția cantităților de deșeuri

Analiza datelor sursă ale PJGD pentru perioada 2013-2018 relevă o evoluție fluctuantă a cantităților produse dar cu tendință generală crescătoare a cantităților de deșeuri municipale generate în județul Bistrița-Năsăud. În anul 2018, cantitatea totală de deșeuri municipale a fost de 62.086 tone, reprezentând o creștere semnificativă (aproape dublare) față de 39.867 tone în 2013. Această evoluție reflectă nu doar creșterea efectivă a generării, ci și îmbunătățirea gradului de colectare și acoperire cu servicii de salubrizare de la 88,72% în 2013 la 100% în 2017. Structura deșeurilor municipale este dominată de deșeurile menajere și similare, care în 2018 au reprezentat 62.363 tone (aproximativ 95% din total). Din acestea, deșeurile menajere de la populație colectate în amestec constituie componenta majoră cu 39.205 tone, urmată de deșeurile similare de la agenți economici cu 15.829 tone. Deșeurile din servicii municipale (stradale, din piețe și spații verzi) au totalizat 4.883 tone. Un aspect remarcabil este evoluția colectării separate a deșeurilor reciclabile, care a crescut de la 466 tone în 2013 la 2.091 tone în 2018, reflectând impactul pozitiv al implementării Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor (SMID). De asemenea, cantitățile de deșeuri reciclabile colectate prin alte sisteme decât cel de salubrizare au înregistrat o creștere substanțială, de la 2.796 tone în 2013 la 5.160 tone în 2018, ajungând la peste 7000 de tone în anii 2023 și 2024.

Tabel 2.16. EVOLUȚIA CANTITĂȚILOR DE DEȘEURI GESTIONATE ÎN PERIOADA 2019-2025

Anul	Deșeuri municipale colectate (tone)	Deșeuri municipale depozitate (tone)	Deșeuri menajere și asimilabile (tone)	Deșeuri din servicii municipale (tone)	Deșeuri biodegradabile/ verzi (tone)	Deșeuri reciclabile colectate selectiv (tone)	Deșeuri reciclabile valorificate (tone)	Deșeuri din construcții si demolări (tone)	Deșeuri voluminoase (tone)
2015	56101	63784	53211	2328	263	2395	1706	432	50
2016	59518	90762*	55366	4541	96	2069	775	855	55
2017	61713	66447	58393	4683	263	1457	630	394	58
2018	64466	93866	57763	4917	222	2100	459	753	78
2019	65708	69148	61771	6087	187	1966	700	675	109
2020	63953	60642	58289	6377	137	6404	711	409	178
2021	71045	68025	63971	6477	242	8747	1038	179	199
2022	69437	77733	59268	5726	265	8464	3325	45	172
2023	68092	70257	59182	5603	655	7962	2370	45	104
2024	69365	63295	59662	4346	2781	7136	2023	324	28

Sursa: APM Bistrița Năsăud, 2025

Obs:

* din cantitatea totală depozitată, 29917 tone reprezintă deșeurile istorice

Indicatori de generare și caracteristici demografice. Indicatorii de generare a deșeurilor municipale în județul Bistrița-Năsăud aveau valori de 229,89 kg/locuitor/an în 2018, semnificativ mai mici decât media națională de 260 kg/locuitor/an și mult sub media europeană de 483 kg/locuitor/an conform datelor EUROSTAT. Această diferență, care se păstrează li în prezent, poate fi atribuită mai multor factori: nivelul socio-economic al populației, structura predominant rurală a județului (62% populație rurală), gradul istoric de acoperire cu servicii de salubrizare și posibile deficiențe în sistemul de raportare. Disparitățile între mediul urban și rural sunt evidențiate prin indicii de generare diferențiați la nivelul deșeurilor menajere: în 2018, indicele pentru mediul urban a fost de 0,58 kg/locuitor/an, în timp ce pentru mediul rural a fost de 0,34 kg/locuitor/an. Această diferență reflectă nu doar diferențele de consum între cele două medii, ci și posibile diferențe în modul de colectare și raportare.

2.2.4.2. Compoziția și structura deșeurilor

Compoziția deșeurilor menajere și similare din județul Bistrița-Năsăud, estimată pe baza raportărilor operatorilor pentru anul 2017, reflectă caracteristicile socio-economice și de consum ale populației. În ultimii 5 ani aceste elemente s-au modificat, dar nu în mod fundamental. Astfel în 2021, fracția biodegradabilă reprezintă peste 54 % din masa totală, constituind componenta dominantă și evidențiind potențialul semnificativ pentru compostare și valorificare biologică. Deșeurile de hârtie și carton alcătuiesc cca. 8% din total, materialele plastice peste 10%, reflectând o proporție echilibrată între aceste două fracții reciclabile majore. Metalele reprezintă 8% din compoziție, o proporție relativ ridicată care indică un potențial bun de valorificare materială. Sticla constituie doar 6% din total, o proporție mai mică comparativ cu alte regiuni, posibil datorită practicilor locale de reutilizare sau colectare informale. Lemnul reprezintă cca 1%, iar materialele inerte 2,95%, proporții care reflectă caracteristicile rurale ale unei părți semnificative a județului.

2.2.4.3. Sistemul de colectare și transport

Implementarea SMID în județul Bistrița-Năsăud a reprezentat o transformare fundamentală a sistemului de colectare și transport a deșeurilor. Județul este împărțit în șase zone de colectare: Năsăud (Zona 1), Sângeorz-Băi (Zona 2), Beclean (Zona 3), Galații Bistriței (Zona 4), Bistrița (Zona 5) și Dumitra (Zona 6), fiecare deservind un anumit număr de unități administrativ-teritoriale.

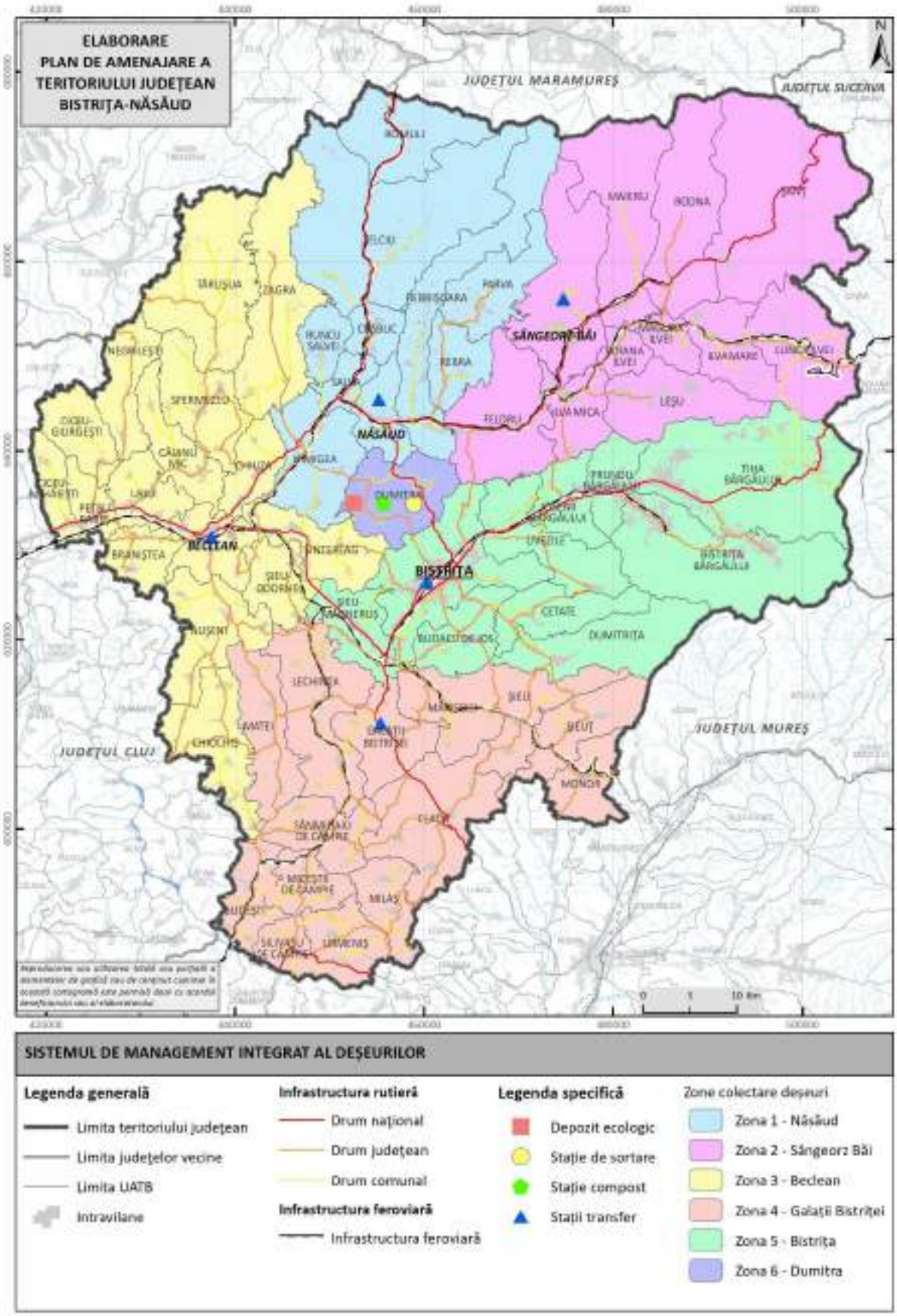

Fig. 2.45 SISTEMUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL DEȘEURILOR BISTRIȚA-NĂSĂUD

Sursa: PJGD Bistrița Năsăud

Infrastructura de colectare este substanțială și modernă, cuprinzând 2.238 containere semi-îngropate de 3 mc pentru colectarea separată pe trei fracții (hârtie/carton, plastic/metal, sticlă), distribuite în 968 de platforme de colectare. Sistemul include de asemenea 81.800 europubele de 120 litri pentru deșeurile reziduale din zona de case din mediul urban și rural, 1054 containere supraterane de 1100 l, prevăzute cu sisteme de închidere și cartelă pentru deșeurile reziduale din zona de blocuri din mediul urban și zonele greu accesibile din mediul urban și rural , 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracţia Hârtie/Carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID), 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracţia plastic/metal și 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracţia sticlă – europubele de 120 litri(prevăzute cu TAG-RFID).

Conform Regulamentului de organizare și funcționare a Serviciului public de salubrizare din județul Bistrița-Năsăud, forma consolidată 2025, Colectarea deșeurilor municipale se realizează astfel:

(1) Colectarea deșeurilor municipale, se realizează numai în următorii recipienţi asigurați de către Consiliul Județean Bistrița Năsăud/A.D.I. Deșeuri Bistrița-Năsăud/UAT-uri/constructor sau de către Operator, dotați cu sisteme digitale de identificare, numărare a golirii, transmisie a datelor, care permit aplicarea automată a instrumentului economic „Plătește Pentru Cât Arunci” după metoda frecvenței de colectare și a volumului ridicat lunar, asa cum se precizează în legislația incidentă :

a) Deşeurile reziduale din mediul urban - zona de blocuri:

- Se colectează în containere supraterane de 1100 l, prevăzute cu sisteme de închidere care permite arondarea acestora exclusiv utilizatorilor din proximitate.

- Dimensionarea numărului acestora va fi efectuată de operator printr-o formulă care ia în calcul numărul de locatari, frecvența de colectare, indicatorii de performanță privind colectarea selectivă și volumul recipienților.

- Aceste containere vor fi prevăzute cu un tag RFID pentru identificare și pentru numărarea automată a ridicărilor acestora de către autocompactoare dotate cu cititoare. Totodată, aceste sisteme digitale vor permite aplicarea instrumentului economic „Plătește Pentru Cât Arunci” (PPCA) prin aplicarea mecanismului tehnic prevăzut în Regulamentele de Instituire a Taxei de Salubrizare.

- Pentru extinderea capacității de colectare, de la momentul punerii în operare a containerelor supraterane cu sistem de închidere, containerele semiîngropate, sunt transformate și utilizate în continuare, după o prealabilă inscripționare, pentru colectarea

separată a fracției reciclabile de plastic/metal, sau pentru colectarea separată a fracției de sticlă acolo unde platforma nu a fost prevăzută cu container semiîngropat pentru colectarea acestei fracții.

- De asemenea, pentru zonele de blocuri din mediul urban, colectarea deșeurilor reziduale se poate face și din insulele ecologice digitalizate dotate cu recipiente/containere dedicate pentru colectarea selectivă a respectivelor deșeuri, acolo unde situația din teritoriu o impune.

b) Deşeurile reziduale din mediul urban și rural - zona de case:

- Se colectează în pubele negre de 120 litri;

c) Deșeurile reziduale – mediul urban din zona de blocuri de pe domeniul privat, zona de blocuri din mediul rural și zonele greu accesibile și mediul urban și mediul rural:

- se colecteaza din puncte de regrupare dotate de către operator cu containere de 1.100 litri prevăzute cu taguri RFID pentru identificare și citire;

d) Deşeurile reziduale de la agenți economici/instituții publice:

- se colectează în recipienți standardizați tip EN 840-1 proprii.

e) Deşeurile reciclabile de tip hârtie/carton din mediul urban - zona de blocuri:

- se colectează în containere semi-îngropate de 3 mc cu capac de culoare albastră.

f) Deşeurile reciclabile de tip hârtie/carton mediul urban și rural zona de case:

- se colectează din saci albaștri sau pubele de 240 l prevăzute cu RFID de culoare albastră.

g) Deșeurile reciclabile de tip hârtie/carton – mediul urban zona de blocuri de pe domeniul privat, zona de blocuri din mediul rural și zonele greu accesibile din mediul urban și mediul rural:

- se colectează din puncte de regrupare dotate cu containere de 1.100 litri prevăzute cu taguri RFID și inscripționate cu denumirea fracției – hârtie/carton.

h) Deşeurile reciclabile de tip plastic/metal din mediul urban - zona de blocuri:

- se colectează în containere semi-îngropate de 3 mc cu capac de culoare galbenă.

i) Deşeurile reciclabile de tip plastic/metal mediul urban și rural zona de case:

- se colectează din pubele prevăzute cu RFID de culoare galbenă.

j) Deșeurile reciclabile de tip plastic/metal – mediul urban zona de blocuri de pe domeniul privat, zona de blocuri din mediul rural și zonele greu accesibile din mediul urban și mediul rural:

- se colectează din puncte de regrupare dotate cu containere de 1.100 litri prevăzute cu tag-uri RFID și inscripționate cu denumirea fracției – plastic/metal.

k) Deşeurile reciclabile de tip sticlă din mediul urban - zona de blocuri:

- se colectează în containere semi-îngropate de 3 mc cu capac de culoare verde.

l) Deşeurile reciclabile de tip sticlă mediul urban și rural zona de case:

- se colectează din pubele de 120 l prevăzute cu RFID, de culoare verde.

m) Deșeurile reciclabile de tip sticlă – mediul urban zona de blocuri de pe domeniul privat, zona de blocuri din mediul rural și zonele greu accesibile din mediul urban și mediul rural:

- se colectează din puncte de regrupare dotate cu containere de 1.100 litri prevăzute cu taguri RFID și inscripționate cu denumirea fracției – sticlă.

- Nu este permis amestecul sticlei cu deșeurile din materiale de tip porțelan sau ceramică.

n) Pentru colectarea deșeurilor reciclabile - plastic/metal, hârtie/carton, sticlă - agenții economici/instituțiile publice

- se vor utiliza recipienți standardizati tip EN 840-1. Recipienții vor fi separați și de culori diferite, pentru fiecare fracție în parte.

*Notă: colectarea deșeurilor de Hârtie/Carton, Plastic/Metal și Sticlă din zonele de blocuri din mediul urban se poate face și din insulele ecologice digitalizate dotate cu recipiente/containere dedicate pentru colectarea selectivă a respectivelor deșeuri, acolo unde situația din teritoriu o impune.

o) Biodeșeurile, se vor colecta separat în recipiente de culoare maro, după organizarea acestei activități și după punerea în funcțiune a instalației de tratare; Fracția biodegradabilă din zonele de blocuri din mediul urban, unde se vor amplasa sisteme de insule ecologice digitalizate, se va colecta separat din containerele dedicate;

p) Deșeurile periculoase din deșeurile menajere se colectează în campanii gratuite de colectare, pe bază de comandă, contra cost, sau prin aport voluntar la centrele de colectare, caz în care vor fi preluate gratuit;

q) Deșeurile textile se colectează în campanii gratuite de colectare, pe bază de comandă, contra cost, sau prin aport voluntar la centrele de colectare, caz în care vor fi preluate gratuit;

(2) Serviciul cuprinde colectarea a 3 tipuri de deșeuri reciclabile colectate separat de la persoane fizice, inclusiv asociații de locatari/proprietari, agenți economici/instituţii publice incluse în schema de colectare a deşeurilor municipale din întreaga arie de servicii.

(3) Pentru implementarea instrumentului economic PPCA, colectarea deşeurilor reciclabile din mediul rural și urban, în zona de case, se realizează în sistem „din poartă în poartă”, din pubele separate/saci separați furnizați/distribuiți de Operator/Consiliul Județean Bistrița-Năsăud/ ADI/ UAT fiecărei gospodării din aria de delegare, pentru fiecare fracție.

(4) Agenţii economici/instituțiile publice au posibilitatea transferării responsabilităţilor privind colectarea selectivă a deşeurilor reciclabile și a deşeurilor de ambalaje în seama operatorului, pentru preluarea responsabilităţii în scopul atingerii ţintelor de valorificare și reciclare.

Conform Regulamentului de organizare și funcționare a Serviciului public de salubrizare din județul Bistrița-Năsăud, forma consolidată 2025, frecvența de colectare este:

Tip deşeu	Mediul Urban		Mediul Rural	
	Case	Blocuri	Case	Blocuri
Rezidual	4 ori/lună	5 ori/săptămână	3 ori/lună	de 2 ori/săpt.
hârtie+carton	1 dată/ lună	1 dată/la 2 săpt.	1 dată/ 2 luni	1 dată /lună
plastic+metal	1 dată/ lună	1 dată /săpt.	1 dată /lună	1 dată /lună
sticlă	1 dată/ lună	1 dată /lună	1 dată/ 2 luni	1 dată/ lună

.

Sistemul de transfer cuprinde cinci stații de transfer strategice amplasate în Năsăud (capacitate 7.800 t/an), Sângeorz-Băi (9.200 t/an), Beclean (9.800 t/an), Galații Bistriței (6.100 t/an) și Bistrița-Valea Boilor (31.700 t/an), cu o capacitate totală de 64.600 tone/an. Aceste stații sunt dotate cu containere de 32 mc, echipamente de presare și vehicule pentru transportul containerelor către CMID Tărpiu. De asemenea, sunt amenajate 5 Centre de Colectare care necesită, conform prevederilor legale, colectarea separată: deșeurile voluminoase, deșeurile din activităţi de reamenajare şi reabilitare interioară a locuinţelor populației, deșeurile textile și deșeurile periculoase menajere din gospodării. Aceste Centre de Colectare sunt amenajate în municipiul Bistrița (2), Năsăud (1), Sângeorz-Băi (1), Beclean (1).

2.2.4.4. Tratarea și valorificarea deșeurilor

Sistemul de tratare a deșeurilor din județul Bistrița-Năsăud se bazează pe infrastructura realizată în cadrul CMID Tărpiu, care include o stație de sortare cu capacitatea proiectată de 13.000 tone/an și o stație de compostare cu capacitatea de 12.000 tone/an. Stația de sortare, operată de Societatea Vitalia Servicii pentru Mediu, a procesat cantități fluctuante în perioada analizată: 1.869 tone în 2013, cu o scădere la 1.457 tone în 2017. Randamentul de sortare a variat

între 60-75%, cu recuperarea materialelor reciclabile după cum urmează: în 2017 au fost sortate 417 tone hârtie/carton, 156 tone plastic, 28 tone metal și zero tone sticlă.

În anul 2024 au intrat în CMID 69364,85 tone deşeuri. Deșeurile municipale în amestec (majoritate) și deseurile stradale s-au depozitat și compactat în celula nr. 2; Nămolurile tratate s-au depozitat în amestec cu deșeurile municipale; Deșeurile din constructii și demolări, betoane, asfalturi, amestecuri de beton, cărămizi, ţigle, au fost folosite ca și material de acoperire; Nu au fost identificate neconformităţi privind compoziţia deşeurilor.

În anul 2024 s-au tratat mecanic în instalatia de separare mecanica 6120 t menajere din care au rezultat 188,97 tone deşeuri reciclabile valorificabile, 2751 tone au fost stabilizate biologic prin uscare rezultând un compost de calitate inferioară care a fost utilizat ca și material de acoperire in depozit, precum si 3180 tone deşeuri nevalorificabile care au fost eliminate in depozit. În anul 2024 s-au sortat in cadrul CMID Tarpiu 7136 tone deşeuri colectate selectiv.

Calitatea materialelor sortate este afectată de contaminarea deșeurilor colectate, o problemă comună în sistemele de colectare separată cu grad redus de conștientizare a populației. Stația de compostare procesează exclusiv deșeuri verzi din parcuri și grădini, cu cantități mici. Procesul de compostare întâmpină dificultăți tehnice, compostul rezultat fiind de calitate insuficientă pentru utilizarea în agricultură și fiind folosit ca material de acoperire pentru celula de depozitare. Această situație evidențiază necesitatea îmbunătățirii procesului tehnologic și a calității materiei prime introduse în procesul de compostare. Din instalațiile de tratare rezultă și cantități semnificative de reziduuri care sunt eliminate prin depozitare. Această cantitate ridicată de reziduuri indică necesitatea îmbunătățirii eficienței proceselor de sortare și a calității deșeurilor colectate separat.

2.2.4.5. Depozitarea și eliminarea finală

La nivelul județului Bistrița-Năsăud toate depozitele menajere clasa „b„ au fost închise şi ecologizate prin proiectul “Sistem Integrat de Management al Deșeurilor Solide în județul Bistrița-Năsăud”. După sistarea activității depozitelor a rămas funcțional depozitul ecologic de deșeuri menajere, fiind în proprietatea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, situat în localitatea Tărpiu și fiind operat de Societatea Vitalia Servicii Pentru Mediu Tratarea Deșeurilor conform autorizației integrate de mediu în vigoare.

Eliminarea finală a deșeurilor se realizează în depozitul ecologic conform de la Tărpiu, primul și singurul depozit conform din județul Bistrița-Năsăud, construit conform standardelor europene și naționale. Prin proiectul „Sistem de management integrat al deșeurilor solide din judetul Bistrița-Năsăud CCI nr.2007 RO 161 PR 013 SMIS-CSNR 1385 s-a realizat construirea

Centrului de Management Integrat al Deșeurilor, Stație de sortare și Stație de compost in județul Bistrița-Năsăud" care include Celula nr.1 de depozitare a deșeurilor. Amplasamentul total al Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu în suprafață de 216.592 mp, aparține comunei Dumitra, cu drept de administrare Județul Bistrița – Năsăud

În conformitate cu prevederile Proiectului "Sistem de management integrat al deşeurilor solide în judeţul Bistriţa-Năsăud" perioada totală de viaţă estimată pentru depozitul de deșeuri nepericuloase este de aproximativ 20 de ani, iar "Lucrările de construcţie pentru o nouă celulă sunt planificate a se începe când celula în exploatare este umplută la aproximativ 80% (cca. 2 ani înainte de deschiderea ei)", iar capacităţile proiectate și durata de funcţionare pentru celulele depozitului conform sunt următoarele:

Celula nr.	Suprafaţa bazei	Volum deşeuri	Cantitate deşeuri depozitată anual (medie)		Durata de funcţionare	Capacitate totală inclusiv straturi de acoperire, drumuri, berme, etc.
	mp	mc	to/an	mc/an	ani	to
1	34.035	310.000	69.704	55.186	5,6	391.551
2	23.439	270.914	63.536	50.303	5,4	342.183
3	27.051	208.123	58.823	46.572	4,5	262.873
4	23.650	233.070	60.444	47.855	4,9	294.383
TOTAL	108.175	1.022.107			20,3	1.290.990

Pentru operarea unui depozit conform de deşeuri sunt necesare mai multe facilităţi logistice și de sprijin. Acestea au fost construite și sunt amplasate pe terenul adiacent depozitului conform de deşeuri din cadrul CMID Tărpiu. Astfel, în cadrul Centrului de Management Integrat al Deşeurilor (CMID) Tărpiu prin Proiectul "Sistem de management integrat al deşeurilor solide în judeţul Bistriţa-Năsăud", pe lângă depozitului conform de deşeuri – celula 1, au fost realizate următoarele investiții:

- Sistem computerizat de cântărire;
- Staţie de spălare a roţilor autovehiculelor;
- Staţie de epurare și tratare a levigatului: pentru tratarea levigatului rezultat din celulele depozitului conform de deşeuri, a apelor uzate menajere de la clădiri și a apelor uzate rezultate de la spălarea roţilor autogunoierelor;
- Drum de acces la depozitul conform de deşeuri: poarta, cabina poarta, locuri de parcare pentru camioanele care aşteaptă și pentru maşinile personalului CMID;
- Platforma electronică de cântărire auto;
- Staţie de combustibil pentru echipamentul de operare al CMID;

- Clădire administrativă cu birouri, un laborator, unitate sanitară și cantină, etc.;
- Atelier pentru întreţinere și reparaţii la fața locului a echipamentelor CMID;
- Staţie de sortare cu o capacitate de sortare de 13.000 tone/an, amenajată într-o hală metalică cu suprafaţa de aproximativ 3.200 m2;
- Staţie de compostare pentru deşeuri biodegradabile, cu o capacitate de procesare a deşeurilor biodegradabile de 12.000 tone/an.

Precizăm că aceste facilităţi logistice și de sprijin vor deservi toate cele 4 celulele din cadrul CMID Tărpiu.

Depozitul este dotat cu sisteme complete de protecție a mediului: impermeabilizare, colectarea și tratarea levigatului, colectarea biogazului, sistem de monitorizare a mediului.

Suplimentar, față de investițiile realizate în cadrul Proiectului ”Sistem de management integrat al deşeurilor solide în judeţul Bistriţa-Năsăud”, pe amplasamentul Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu au fost realizate și funcționează următoarele obiective de investiții:

În anul 2021 s-a terminat construirea celulei 2 de depozitare în cadrul căreia s-a început depozitarea deșeurilor începând cu anul 2022.

De asemenea, în anul 2021, operatorul Societatea Vitalia Servicii pentru Mediu Tratarea Deșeurilor SRL Boldești Scăeni a realizat o instalație pentru separarea mecanică a deșeurilor municipale amestecate într-o fracție solidă (uscată) și una organică (umedă), 17.310 to/an, în cadrul căreia, la finalul anului 2021, operatorul a demarat activitatea de tratare mecanică a cca. 9000 t/an din deșeurile municipale amestecate colectate din zona urbană a județului Bistrița Năsăud.

În perioada 2021-2022, UAT Județul Bistrița-Năsăud a realizat obiectivul de investiții ”Construire hală în cadrul Centrului de Management Integrat al Deșeurilor – Tărpiu, pentru depozitarea deșeurilor reciclabile valorificabile obținute în urma sortării în cadrul stației de sortare” cu o suprafață totală de 594 mp.

În perioada 2022-2023, UAT Județul Bistrița -Năsăud a derulat proiectul de Modernizare a stației de tratare cu osmoză inversă din cadrul Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu, în vederea creșterii capacității de tratare a levigatului de la 120 m3 / zi la 192 m3 / zi + schimbătorul de ioni pentru diminuarea concentrației de amoniu din permeat.

Având în vedere gradul ridicat de umplere al Celulei 2, care, la finalul lunii septembrie 2024, a fost de 56,08%, cantitatea totală depozitată fiind de 191.444 t din 341.351 t capacitate totală de depozitare, Consiliul Judetean BN a început demersurile pentru Construirea Celulei 3

în cadrul Centrului de Management Integrat al deșeurilor Tărpiu, comuna Dumitra. Astfel, Consiliul Judetean BN a achiziționat Servicii de elaborare Studiu de fezabilitate, inclusiv Studiu geotehnic și verificare tehnica la cerința Af (Rezistența mecanică și stabilitatea masivelor de pământ, a terenului de fundare și a interacțiunii cu structurile îngropate) pentru obiectivul de investiții ,,Construire Celula nr. 3 în cadrul Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu, comuna Dumitra", la această dată fiind în etapa realizării Studiilor de teren(Studiul topo și Studiul geotehnic).

2.3 Patrimoniul natural protejat

2.3.1. Ariile protejate de interes național, comunitar și local (parcuri naturale și naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, situri Natura 2000)

La nivel județean, ponderea ocupată de arii naturale protejate este de 209442,984 ha (Fig. 2.46), cea mai mare parte fiind reprezentată de ariile incluse în rețeaua Natura 2000, în special siturile de importanță comunitară (85042,06 ha) și ariile de protecție specială avifaunistică (45084,48 ha).

Fig. 2.46 SUPRAFAȚA ARIILOR PROTEJATE LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CATEGORII DE ARII PROTEJATE

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

Analiza distribuției ariilor protejate în județul Bistrița-Năsăud (Tabel 2.17, Fig. 2.47) relevă o variabilitate semnificativă în gradul de acoperire al UAT-urilor cu astfel de zone: 1 UAT are peste 75% din suprafață desemnat ca arie protejată, în timp ce alte 5 UAT-uri depășesc pragul de 50%, iar 7 se situează peste 25%; majoritatea, adică 32 UAT-uri, prezintă însă o acoperire sub 25%. Această repartiție indică o concentrare a eforturilor de conservare în anumite zone, sugerând o abordare mai puțin uniformă a protecției biodiversității la nivelul întregului județ.

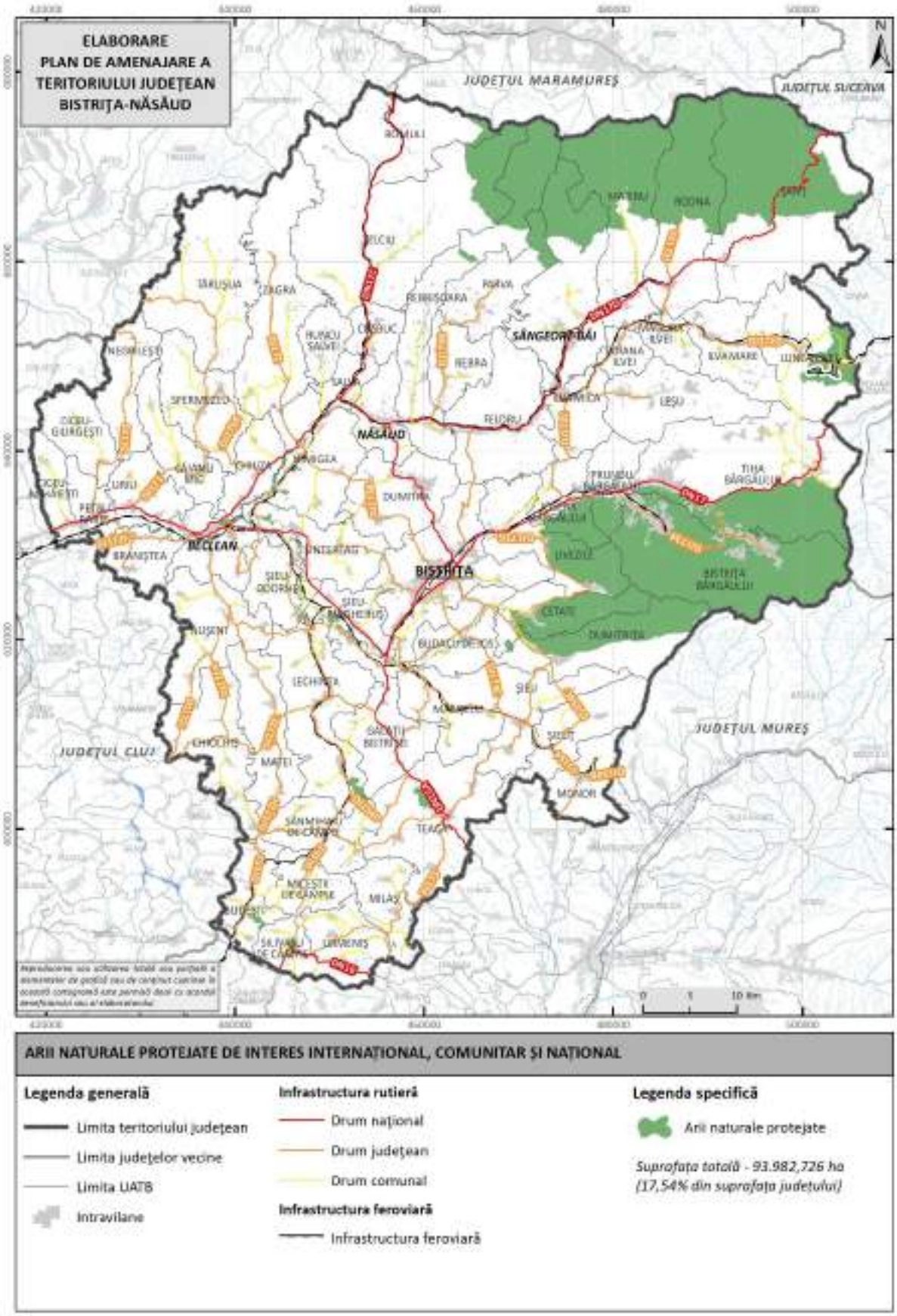

Fig. 2.47 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI NAȚIONAL

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

Tabel 2.17. PONDEREA / GRADUL DE ACOPERIRE CU CEL PUȚIN O ARIE PROTEJATĂ LA NIVEL DE UAT

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UAT	Suprafața UAT (ha)	Suprafața AP* (ha)	Pondere AP (%)
1.	32483	BECLEAN	5857,469	116,766	1,99
2.	32394	BISTRIŢA	14536,354	21,945	0,15
3.	32633	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	19746,100	19744,925	99,99
4.	32660	BRANIŞTEA	4249,158	116,576	2,74
5.	32704	BUDACU DE JOS	6058,317	141,694	2,34
6.	32768	BUDEŞTI	5240,880	119,464	2,28
7.	32884	CETATE	6393,414	4123,911	64,50
8.	33122	CHIUZA	4390,991	181,024	4,12
9.	179953	CICEU - MIHĂIEŞTI	3480,197	4,999	0,14
10.	179686	DUMITRIŢA	10524,480	5283,798	50,20
11.	33248	FELDRU	12278,008	77,603	0,63
12.	33275	GALAŢII BISTRIŢEI	7138,850	6,768	0,09
13.	33364	ILVA MICA	5347,186	15,956	0,30
14.	33382	JOSENII BÂRGĂULUI	4879,507	1885,334	38,64
15.	33435	LECHINŢA	13327,727	253,369	1,90
16.	33541	LIVEZILE	9343,680	3571,080	38,22
17.	33603	LUNCA ILVEI	11014,392	2204,398	20,01
18.	33621	MAIERU	14850,156	8764,039	59,02
19.	33765	MĂRIŞELU	7764,239	16,536	0,21
20.	33881	MILAŞ	4985,044	60,691	1,22
21.	33952	MONOR	5249,858	3,757	0,07
22.	32544	NĂSĂUD	4351,436	23,395	0,54
23.	33989	NIMIGEA	9912,216	185,693	1,87
24.	34155	PARVA	7309,765	1062,969	14,54
25.	34173	PETRU RAREŞ	2928,024	13,452	0,46
26.	34235	PRUNDU BÂRGĂULUI	4196,033	1221,032	29,10
27.	34280	REBRIŞOARA	14786,046	4773,360	32,28
28.	34333	RODNA	13918,583	7939,486	57,04
29.	34360	ROMULI	9843,938	436,171	4,43
30.	34397	SALVA	2589,513	39,721	1,53
31.	32599	SÂNGEORZ-BĂI	14442,308	3883,255	26,89
32.	34477	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	6543,485	52,639	0,80
33.	34618	ŞANŢ	26768,800	14553,272	54,37
34.	34645	ŞIEU	7230,369	0,967	0,01
35.	34690	ŞIEU-MĂGHERUŞ	5994,767	264,164	4,41
36.	34770	ŞIEU-ODORHEI	5208,942	192,682	3,70
37.	34422	SILIVAŞU DE CÂMPIE	3103,489	97,261	3,13
38.	34903	ŞINTEREAG	7307,124	254,815	3,49
39.	34985	TEACA	13980,824	264,457	1,89
40.	35054	TELCIU	28537,172	3621,622	12,69
41.	35090	TIHA BÂRGĂULUI	24251,688	8333,669	34,36
42.	35269	URIU	4882,512	29,280	0,60
43.	35312	URMENIŞ	5835,004	12,978	0,22
44.	35429	ZAGRA	15123,831	12,460	0,08
45.	**TOTAL**		**415701,879**	**93983,432**	

** Suprafața AP=Areal care este inclus în cel puțin un AP;

încadrarea în mai multe AP nu presupune dublarea suprafeței.

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

2.3.1.1 Ariile naturale protejate de interes internațional

Cu o suprafață totală de 47202,30 ha, din care 37486,57 ha localizată doar pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, rezervația biosferei Pietrosul Rodnei[1] (cod ROMAB0002) (Fig. 2.48), nominalizată în 1979, reprezintă un areal deosebit de important pentru conservarea biodiversității, caracterizat printr-o diversitate impresionantă de habitate, de la păduri alpine și subalpine de fag, molid și pin, până la pajiști alpine cu specii endemice și amenințate.

Ariile naturale protejate care se suprapun cu Parcul Național Munții Rodnei (RONPA0005), conform Ordonanţei de urgenţă a guvernului nr. 49/2016 pentru modificarea Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului – Secțiunea a III-a – Zone protejate, sunt următoarele:

1. RONPA0226 - Poiana cu narcise de pe masivul Saca, Județul Bistrița-Năsăud, UAT Rodna;
2. RONPA0236 - Peștera din Valea Cobășelului, Județul Bistrița-Năsăud, UAT Șanț;
3. RONPA0240 - Izvoarele Mihăiesei, Județul Bistrița-Năsăud, UAT Maieru;
4. RONPA0242 - Ineu Lala, Județul Bistrița-Năsăud, UAT Șanț;
5. RONPA0579 - Izvorul Bătrâna, Județul Maramureș, UAT Săcel;
6. RONPA0580 - Pietrosul Mare, Județul Maramureș, UAT Borșa, Moisei;
7. RONPA0599 - Peștera și izbucul Izvorul Albastru al Izei, Județul Maramureș, UAT Săcel;
8. RONPA0606 - Piatra Rea, Județul Maramureș, UAT Borșa;
9. ROSCI0125 Munții Rodnei;
10. ROSPA0085 Munții Rodnei;
11. ROMAB0002 Pietrosul Rodnei.

Conform zonării interne a Parcului Național Munții Rodnei aprobată prin OM nr. 307/2019 există 4 zone de protecție strictă: Pietrosul Mare – 3084 ha; Piatra Rea - 201 ha; Ineu - Lala - 960 ha și Corongiș - 401 ha, iar rezervațiile mixte „Peștera şi Izbucul Izvorul Albastru al Izei” (100 ha) și „Izvoarele Mihăiesei” (61 ha), rezervația botanică „Poiana cu Narcise din Masivul Saca” (7,8 ha), rezervația speologică „Peștera Cobăşel” (1 ha) și rezervația naturală Izvorul Bătrâna (0,5 ha), sunt amplasate în zona de protecție integrală, conform zonării interne a Parcului Național Munții Rodnei aprobată prin OM nr. 307/2019.

[1] https://www.unesco.org/en/mab/rodnei-mountains

2.3.1.2 Ariile naturale protejate de interes național

Legea nr. 5 din 6 martie 2000 (actualizată), privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional – Secţiunea a III-a referitoare la zonele protejate, desemnează ariile incluse în reţeaua naţională de arii naturale protejate şi identifică elementele patrimoniului cultural naţional care necesită crearea unor zone speciale de protecţie pentru a asigura conservarea acestora. Rețeaua de arii protejate de interes național din județul Bistrița-Năsăud este evidențiată în Tabel 2.18-2.19, așa cum reiese și din Anexa 1. Lista consolidată a ariilor naturale protejate din România a aceleiași legi menționată anterior.

La nivel județean sunt desemnate un număr de 30 arii protejate cu importanță națională (Tabel 2.18 și Fig. 2.48), dintre care 2 parcuri naționale ce cuprind în componența lor o serie complexă de rezervații naturale și științifice, monumente ale naturii și alte tipuri de rezervații naturale. Această structură diversificată reflectă angajamentul pentru conservarea patrimoniului natural și științific al regiunii prin protejarea unor ecosisteme valoroase și rare. Suprafața totală ocupată la nivelului județului de către ariile naturale protejate înglobează 39624,86 ha.

Tabel 2.18. ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Nr. crt.	Cod	Act normativ	Denumire AP	Tip AP*	Suprafața (ha)	Suprafața BN (ha)
1.	RONPA0009	Ordinul ministrului nr. 7/1990	Parcul Național Călimani	PN	24435,46	249,36
2.	RONPA0005	Ordinul ministrului nr. 7/1990	Parcul Național Munții Rodnei	PN	47207,88	37492,14
3.	RONPA0218	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Piatra Corbului	MN	2,92	2,92
4.	RONPA0219	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Masivul de sare de la Sărățel	RS	18,30	18,30
5.	RONPA0220	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Vulcanii Noroioși La Gloduri	RS	3,75	3,75
6.	RONPA0221	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Râpa cu Păpuși	RS	3,69	3,69
7.	RONPA0222	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Zăvoaiele Borcutului	RS	1,56	1,56
8.	RONPA0223	Legea nr. 5/2000	Peștera Tăușoare	RS	131,29	131,29

Nr. crt.	Cod	Act normativ	Denumire AP	Tip AP*	Suprafața (ha)	Suprafața BN (ha)
9.	RONPA0224	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor	RS	8,94	8,94
10.	RONPA0225	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	La Sărătură	RS	17,95	17,95
11.	RONPA0226	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Poiana cu narcise de pe masivul Saca	RS	8,77	8,77
12.	RONPA0227	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Poiana cu narcise de pe Șesul Văii Budacului	RS	77,67	77,67
13.	RONPA0228	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Piatra Fântânele	RS	7,66	7,66
14.	RONPA0229	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Piatra Cușmei	RN	5,32	5,32
15.	RONPA0230	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Pădurea Posmuș	RS	0,96	0,96
16.	RONPA0231	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Valea Repedea	RN	268,29	268,29
17.	RONPA0232	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Tăul Zânelor	RN	3,60	3,60
18.	RONPA0233	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Lacul Zagra	RS	1,80	1,80
19.	RONPA0234	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Locul fosilifer Râpa Mare	MN	1,68	1,68
20.	RONPA0235	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Cheile Bistriței Ardelene	RN	237,94	237,94
21.	RONPA0236	Legea nr. 5/2000	Peștera din Valea Cobășelului	RS	5,62	5,62
22.	RONPA0237	Legea nr. 5/2000	Râpa Verde	MN	0,03	0,03
23.	RONPA0238	Legea nr. 5/2000	Peștera Comarnic	MN	5,50	5,50
24.	RONPA0239	Hotărârea Consiliului Județean Bistrița - Năsăud nr. 3/1995	Crovul de la Larion	RS	174,43	166,60
25.	RONPA0240	Hotărârea Consiliului Județean Bistrița - Năsăud nr. 3/1995	Izvoarele Mihăiesei	RS	415,72	415,72
26.	RONPA0241	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Stâncile Tătarului	RN	127,58	127,58

Nr. crt.	Cod	Act normativ	Denumire AP	Tip AP*	Suprafața (ha)	Suprafața BN (ha)
27.	RONPA0242	Decizia Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Bistrița - Năsăud nr. 58/1976	Ineu Lala	RS	352,51	352,51
28.	RONPA0580	Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 149/1932	Pietrosul Mare	RS	3625,11	1,31
29.	RONPA0602	Legea nr. 5/2000	Arcer-Țibleș-Bran	RS	440,37	6,01
30.	RONPA0606	Legea nr. 5/2000	Piatra Rea	RS	645,08	0,28
31.	**TOTAL**				**78237,50**	**39624,86**

* MN=Monument al naturii; PN=Parc național; RS=Rezervație științifică, monument al naturii și rezervație naturală; RN=Rezervație naturală.

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

Parcul Național Călimani, suprapus unor situri Natura 2000 (ROSCI0019 Călimani-Gurghiu, ROSPA0133 Munții Călimani, ROSCI0051 Cușma), dar și unor arii naturale protejate de interes național, precum rezervațiile naturale 12 Apostoli și Lacul Iezer și rezervația științifică Jnepenișul cu *Pinus cembra*, (toate cele 3 rezervații nesuprapupându-se județului Bistrița-Năsăud), are drept obiectiv de management general „*îmbinarea armonioasă a conservării patrimoniului natural, cu exploatarea şi valorificarea durabilă a resurselor, păstrarea şi perpetuarea tradițiilor, în beneficiul comunităților umane din jurul parcului şi a publicului larg*."

Ca obiective specifice, amintim conservarea habitatelor și speciilor de interes comunitar (habitate și specii protejate conform Directivei Habitate și Directivei Păsări), conștientizarea şi educarea publicului şi a factorilor interesați pentru înțelegerea importanței conservării naturii, utilizarea rațională a resurselor parcului în avantajul comunităților locale implicate, un management ecosustenabil al parcului din punct de vedere al valorificării sale turistice.

Parcul Național Munții Rodnei, suprapus cu ROSCI0125 și ROSPA0085, are drept obiectiv general de management menținerea diversității biologice, a habitatelor naturale și a peisajului, în scopul conservării acestora în stare favorabilă de conservare, prin asigurarea unui management unitar al celor trei arii naturale protejate suprapuse.

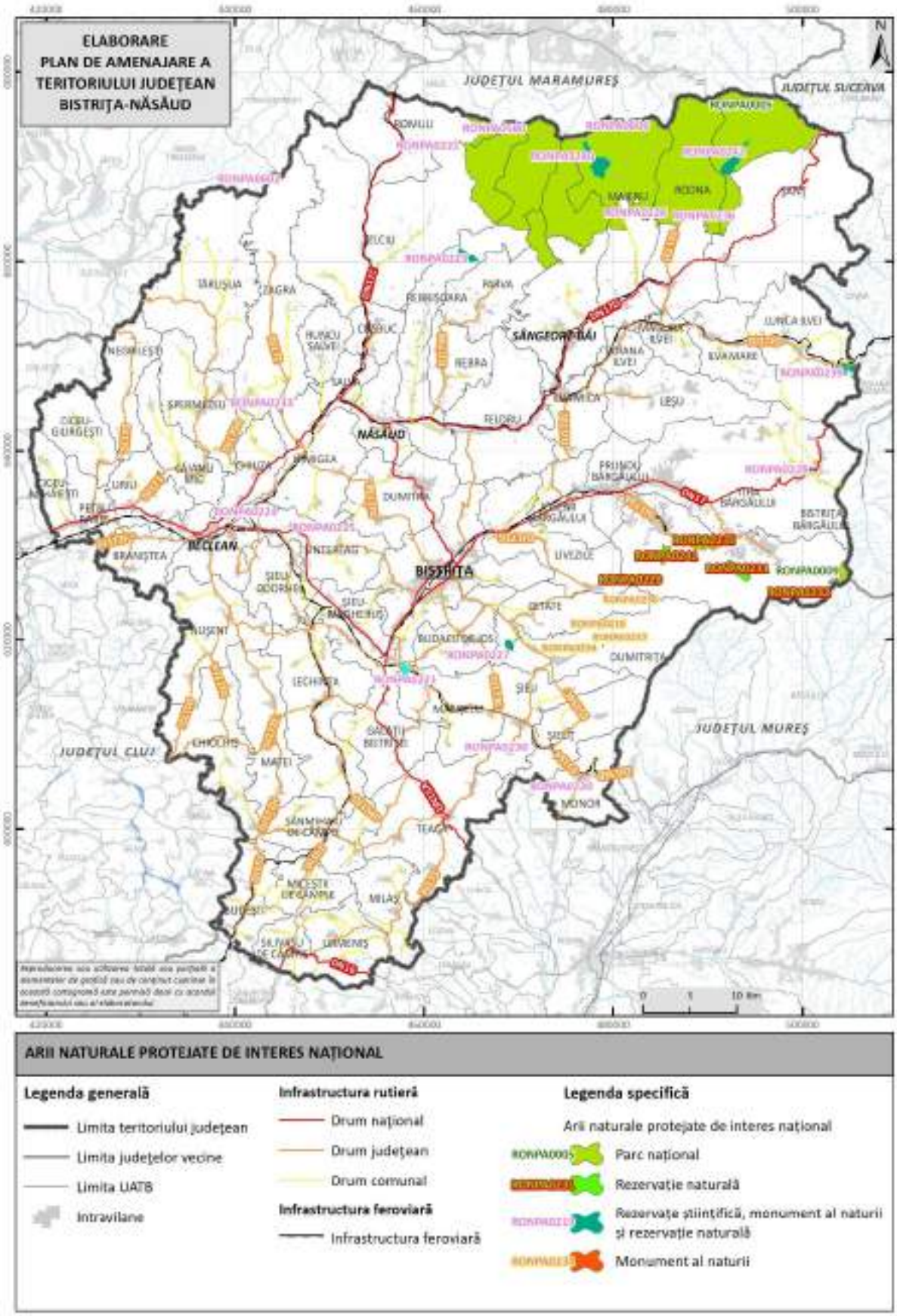

Fig. 2.48 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

2.3.1.3 Ariile naturale protejate de interes comunitar

Pe lângă rețeaua națională de arii protejate, au fost create și arii naturale protejate de interes comunitar, integrate în rețeaua ecologică europeană „Natura 2000”. Această rețea cuprinde 3 tipuri principale de zone protejate: situri de importanță comunitară (SCI), arii de protecție specială avifaunistică (SPA) și ariile speciale de conservare (SAC). În județul Bistrița-Năsăud au fost identificate 17 astfel de situri Natura 2000, dintre care 3 sunt arii SPA, iar restul reprezintă SCI (Tabel 2.19 și Fig. 2.49). Majoritatea acestor situri se suprapun parțial sau total cu limitele altor arii protejate de rang național, reflectând o concentrare a eforturilor de protecție pe anumite zone sensibile. Conform Hotărârii nr. 685/2022, care reglementează instituirea regimului ariilor naturale protejate în cadrul rețelei Natura 2000 din România, 1 sit SCI situat în județul Bistrița-Năsăud a fost clasificat oficial și ca arie specială de conservare (SAC), consolidând astfel măsurile de protecție pentru această zonă deosebită din punct de vedere ecologic.

Tabel 2.19. ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR

Nr. crt.	Cod sit	Act normativ	Denumire AP	Tip AP*	Suprafața (ha)	Suprafața BN (ha)
1.	ROSCI0019	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Călimani - Gurghiu	SCI	135257,01	13,158
2.	ROSCI0051	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Cușma	SCI	44084,22	44055,42
3.	ROSCI0095	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	La Sărătura	SCI	17,95	17,95
4.	ROSAC0101	Hotărârea nr. 47/2024	Larion	SAC	3058,82	2204,38
5.	ROSCI0125	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Munții Rodnei	SCI	47938,99	38223,26
6.	ROSCI0193	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Peștera Tăușoare	SCI	131,29	131,29
7.	ROSCI0232	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Someșul Mare Superior	SCI	152,03	152,03
8.	ROSCI0264	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Valea Izei și Dealul Solovan	SCI	46937,92	29,165
9.	ROSCI0333	Ordinul ministrului nr. 2387/2011	Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș	SCI	1127,07	290,39
10.	ROSCI0393	Ordinul ministrului nr. 2387/2011	Someșul Mare	SCI	526,25	526,25

Nr. crt.	Cod sit	Act normativ	Denumire AP	Tip AP*	Suprafața (ha)	Suprafața BN (ha)
11.	ROSCI0396	Ordinul ministrului nr. 46/2016	Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou	SCI	278,18	278,18
12.	ROSCI0400	Ordinul ministrului nr. 2387/2011	Șieu - Budac	SCI	857,49	857,49
13.	ROSCI0437	Ordinul ministrului nr. 46/2016	Someșul Mare între Mica și Beclean	SCI	323,32	202,34
14.	ROSCI0441	Ordinul ministrului nr. 46/2016	Viile Tecii	SCI	264,45	264,45
15.	ROSPA0085	Hotărârea de guvern nr. 1284/2007	Munții Rodnei	SPA	54819,03	44805,60
16.	ROSPA0133	Hotărârea de guvern nr. 971/2011	Munții Călimani	SPA	29160,05	249,36
17.	ROSPA0171	Hotărârea de guvern nr. 663/2016	Valea Izei și Dealul Solovan	SPA	46937,92	29,165
18.	**TOTAL**				**411872,07**	**132329,95**

*SAC - Arie de protecție specială; SPA – Arie de protecție specială avifaunistică; SCI – sit de importanță comunitară

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

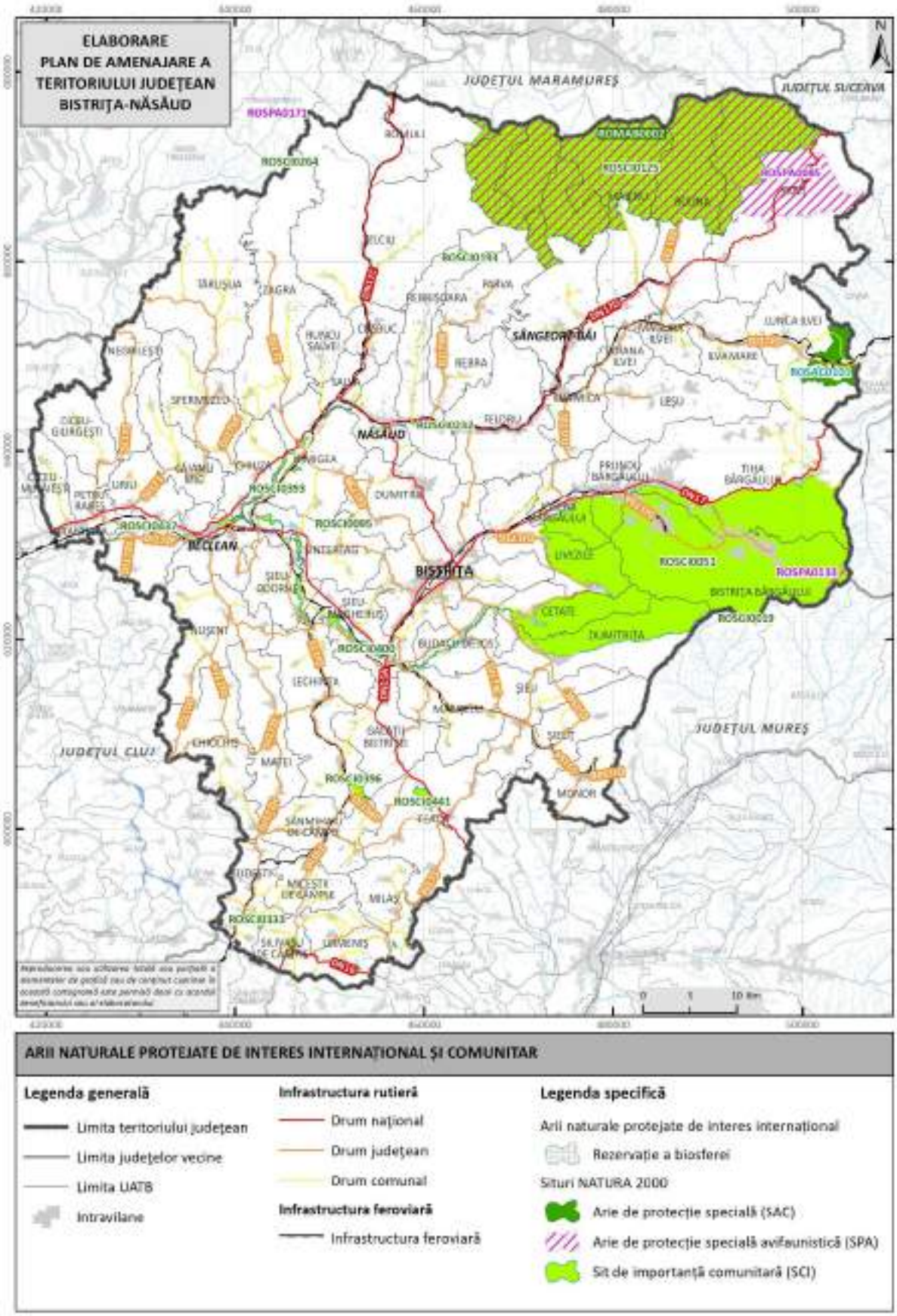

Fig. 2.49 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

2.3.2. Biodiversitatea și administrarea ariilor naturale protejate

2.3.2.1 Potențialul de biodiversitate al ariilor naturale protejate

În conformitate cu prevederile OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, pentru evaluarea potențialului de biodiversitate al județului Bistrița-Năsăud, s-a ținut cont și de deciziile privind aprobarea Normelor metodologice pentru implementarea obiectivelor de conservare în siturile Natura 2000. Astfel, în cadrul ariilor naturale protejate de interes comunitar la nivel județean au fost identificate 12 habitate prioritare (Tabel 2.20 și din Anexe), care sunt în majoritate asociate habitatelor forestiere, pajiștilor și tufărișurilor. Dintre acestea, unele habitate precum 4070 (păduri montane de fag), 6230 (pajiști alpine și boreale), 7110 (pajiști subalpine și alpine), 7220 (pajiști alpine și subalpine cu vegetație de Rhododendron) și 91E0 (habitate asociate râurilor montane) prezintă, în anumite situri, o stare de conservare nefavorabilă - inadecvată, ceea ce impune adoptarea unor măsuri concrete de gestionare și îmbunătățire a conservării acestora. Deși potențialul biodiversității este ridicat în județ, există zone și habitate specifice care necesită intervenții urgente pentru asigurarea unui nivel optim de conservare.

Tabel 2.20. HABITATE PRIORITARE REGĂSITE ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Habitate prioritare	Arii naturale protejate de interes comunitar
1.	40A0* Tufărișuri subcontinentale peripanonice	ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș, ROSCI0396 Tufărișuri subcontinentale peripanonice
2.	1530* Mlaștini și stepe sărăturate panonice	ROSCI0095 La Sărătura
3.	4070* Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium*	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, ROSCI0051 Cușma, ROSCI0125 Munții Rodnei
4.	6210* Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri pe substrate calcaroase (*Festuco-Brometalia*)	ROSCI0396 Tufărișuri subcontinentale peripanonice
5.	6230* Pajiști de *Nardus* bogate în specii, pe substraturi silicatice din zone montane (și submontane, în Europa continentală)	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, ROSCI0125 Munții Rodnei
6.	6240* Pajiști stepice subpanonice	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș, ROSCI0396 Tufărișuri subcontinentale peripanonice
7.	7110* Turbării active	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, ROSCI0125 Munții Rodnei, ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan
8.	7220* Izvoare petrifiante în formare de travertin (*Cratoneurion)*	ROSCI0125 Munții Rodnei
9.	7240* Formațiuni pioniere alpine din *Caricion bicoloris-atrofuscae*	ROSCI0125 Munții Rodnei

Nr. crt.	Habitate prioritare	Arii naturale protejate de interes comunitar
10.	9180* Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupți, grohotișuri și ravene	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu
11.	91D0* Mlaștini împădurite	ROSCI0051 Cușma, ROSAC0101 Larion
12.	91E0* Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, ROSCI0051 Cușma, ROSCI0125 Munții Rodnei

Sursa: ANANP – Decizii/note privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare

La nivelul ariilor naturale protejate de interes comunitar din județul Bistrița-Năsăud (Tabel 2.21 și Anexe) au fost identificate 7 specii prioritare. Printre acestea, cele mai frecvente elemente faunistice sunt carnivorele mari, lupul (*Canis lupus*) și ursul brun (*Ursus arctos*), care beneficiază de o stare bună de conservare și se regăsesc, în special, în habitate forestiere întinse. Din punct de vedere floristic, se remarcă prezența speciei *Campanula serrata*, care se află într-o stare bună de conservare în situl ROSCI0125 Munții Rodnei, în timp ce în situl ROSCI0051 Cușma starea acestei specii este evaluată ca nefavorabilă-inadecvată. Un caz aparte îl reprezintă specia prioritară *Rosalia alpina*, pentru care starea este necunoscută, fiind necesară efectuarea unor monitorizări in situ pentru stabilirea situației reale și adoptarea măsurilor corespunzătoare. Aceste constatări reies din analizarea detaliată a ariilor Natura 2000 din județ, unde siturile menționate au fost desemnate pentru protecția acestor specii, având habitate adecvate pentru asigurarea unui echilibru ecologic optim. De asemenea, cele două specii de carnivore mari indică un nivel bun de conservare al ecosistemelor forestiere extinse din zonă. Astfel, starea generală de conservare pentru aceste specii prioritare este variabilă, reflectând necesitatea unor monitorizări continue și a unui management adaptativ al ariilor naturale protejate în vederea menținerii biodiversității și conservării patrimoniului natural al județului.

Tabel 2.21. SPECII PRIORITARE REGĂSITE ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES COMUNITAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Specii prioritare	Arii naturale protejate de interes comunitar
1	1078* *Callimorpha quadripunctaria*	ROSCI0019 Călimani – Gurghiu
2	1087* *Rosalia alpina*	ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan
3	1352* *Canis lupus*	ROSCI0019 Călimani – Gurghiu, ROSCI0051 Cușma, ROSAC0101 Larion, ROSCI0125 Munții Rodnei
4	1354* *Ursus arctos*	ROSCI0019 Călimani – Gurghiu, ROSCI0051 Cușma, ROSAC0101 Larion, ROSAC0101 Larion, ROSCI0125 Munții Rodnei, ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan
5	4070* *Campanula serrata*	ROSCI0051 Cușma, ROSCI0125 Munții Rodnei
6	4024* *Pseudogaurotina excellens*	ROSCI0125 Munții Rodnei
7	6199* *Euplagia quadripunctaria*	ROSCI0125 Munții Rodnei

Sursa: ANANP – Decizii/note privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare

Presiunile și amenințările identificate asupra habitatelor din ariile naturale protejate ce dețin un plan de management reflectă o gamă de factori antropici și naturali ce pot afecta negativ conservarea ariilor naturale protejate din județ (Tabel 2.22). Acestea includ:

- pășunat intensiv sau lipsa pășunatului afectează echilibrul ecosistemelor prin supraîncărcarea cu animale sau, dimpotrivă, abandonarea terenurilor;
- replantarea unor habitate forestiere cu specii alohtone și manifestarea altor activități silvice care pot altera structura și funcționalitatea acestora, precum exploatare forestieră;
- extragerea de resurse naturale, cum ar fi nisipul și pietrișul, ce pot duce la degradarea malurilor și a zonelor umede;
- investiții de infrastructură (drumuri, autostrăzi, căi ferate, rețele de utilități) ce fragmentează habitatele și limitează dinamica speciilor;
- turism necontrolat (drumeții, camping, vizitare excesivă a peșterilor, vandalism);
- poluarea de diferite tipuri ce degradează calitatea habitatelor;
- incendii, prăbușiri de teren, inundații și secetă, factori naturali accentuați de acțiuni umane, ce produc pagube structurii habitatelor și pot duce la pierderea unor specii de interes conservativ;
- prezența speciilor invazive.

Tabel 2.22. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI ASUPRA HABITATELOR ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
1.	RONPA0009 Parcul Național Călimani, ROSCI0019 Călimani – Gurghiu, ROSPA0133 Munții Călimani	A04 Pășunat; B02.01.02 Replantarea pădurii cu arbori nenativi; B07 Alte activități silvice; F04 Luare/ prelevare de plante terestre, în general; G01.02 Mersul pe jos, călărie şi vehicule non-motorizate; G01.03 Vehicule cu motor; G02.08 Locuri de campare; H04.03 Alte forme de poluare a aerului; H05.01 Gunoiul şi deșeurile solide; H06.01.01 Poluarea fonică cauzată de o sursă neregulată; I02 Specii invazive problematice; K04 Relații interspecifice ale florei; J01.01 Incendii; L05 Prăbușiri de teren, alunecări de teren;

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
		L07 Furtuni, cicloane; L08 Inundații; M01.02 Secete și precipitații reduse.
2.	RONPA0229 Piatra Cușmei, ROSCI0051 Cușma și ariile protejate integrate	A04.01.01. Pășunatul intensiv al vacilor; A04.01.02 Pășunatul intensiv al oilor; B02 Gestionarea și utilizarea pădurii și plantaţiei; B03 Exploatare forestieră fără replantare sau refacere naturală; B06 Pășunatul în pădure/în zona împădurită; B07 Alte activităţi silvice: distrugerea covorului vegetal prin extragerea neadecvată; D01.02 Drumuri; E03.04 Alte tipuri de depozitări; F04. Luare/prelevare de plante terestre, în general; G01.04. Drumeții montane, alpinism; H05.01 Gunoiul şi deşeurile solide; J02.05.02 Modificarea structurii cursurilor de apă continentale; J02.06.10. Alte captări de apă de suprafață; J03.01 Reducerea sau pierderea de caracteristici specifice de habitat.
3.	RONPA0239 Crovul de la Larion, ROSAC0101 Larion	Șosele și căi ferate; Rețele de utilități și servicii; Incendii; Fragmentare accentuată.
4.	ROSCI0193 Peștera Tăușoare, RONPA0223 Peștera Tăușoare	Vizite prea frecvente în subteran; Defrişări; Construirea de drumuri şi tranzitul maşinilor de tonaj greu; Modificări morfologice, decolmatări; Vandalism; Poluarea apelor de suprafaţă şi a celor subterane; Îngheţ-dezgheţ şi prăbuşiri naturale produse în peşteră.
5.	ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean	A04.01.02 Pășunatul intensiv al oilor; A04.03 Abandonarea sistemelor pastorale, lipsa pășunatului; B01.02 Plantare artificială, pe teren deschis (copaci nenativi); F04.01 Prădarea stațiunilor floristice; I01 Specii invazive non-native (alogene); J01.01 Incendii.
6.	ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean	B03 Exploatare forestieră fără replantare sau refacere naturală; C01.01 Extragere de nisip și pietriș; D01.02 Drumuri, autostrăzi; E01.03 Habitare dispersată (locuinţe risipite, disperse); E03.01 Depozitarea deșeurilor menajere; I01 Specii invazive non-native (alogene); J02 Schimbări provocate de oameni în sistemele hidraulice.
7.	RONPA0005 Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei, ROSPA0085 Munții Rodnei și ariile protejate integrate	A04.01 Pășunatul intensiv; B02 Gestionarea și utilizarea pădurii și plantaţiei; C01.01 Extragere de nisip și pietriș; D01.02 Drumuri, autostrăzi; D02.01 Linii electrice și de telefonie; E01 Zone urbanizate, habitare umană /locuinţe umane; E04 Infrastructuri, construcţii în peisaj; E05 Depozite de materiale; E06 Alte activităţi de urbanizare și industriale similare;

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
		F01.01 Piscicultură intensivă, intensificată; F02.03 Pescuit de agrement; G01.01 Sporturi nautice; G01.04 Drumeţii montane, alpinism, speologie; G02 Complexe sportive și de odihnă; G04. Utilităţi militare și antrenament civil /mişcări civile; G05.04 Vandalism; G05.08 Închiderea peșterilor sau a galeriilor; H01 Poluarea apelor de suprafaţă - limnice, terestre, marine și salmastre; H02 Poluarea apelor subterane - surse punctiforme şi difuze; H05.01 Gunoiul şi deşeurile solide; J01.01 Incendii; J02.01 Umplerea bazinelor acvatice cu pământ, îndiguirea și asanarea; J02.03 Canalizare şi deviere de apă; J02.04.01 Inundare; J02.05.02 Modificarea structurii cursurilor de apă continentale; J02.10 Managementul vegetației acvatice și de mal în scopul drenării; J03.01 Reducerea sau pierderea de caracteristici specifice de habitat; J03.02 Reducerea conectivităţii de habitat, din cauze antropice; K01.01 Eroziune; K01.02 Colmatare; K01.03 Secare; K01.04 Inundare; K02.01 Schimbarea compoziţiei de specii succesiune; K02.03 Eutrofizare naturală; K02.04 Acidifiere naturală; L04 Avalanșe; L05 Prăbușiri de teren, alunecări de teren; L06 Prăbușiri subterane; L07 Furtuni, cicloane; L08 Inundaţii – procese naturale; L09 Incendii naturale; M01 Schimbarea condiţiilor abiotice; M02 Schimbarea condiţiilor biotice.

Sursa: Planurile de management în vigoare

Presiunile și amenințările identificate asupra speciilor din ariile naturale protejate variază în funcție de tipul de specie de interes conservativ afectată (Tabel 2.23):

- **Liliecii** sunt afectați de pășunat (inclusiv pășunatul neintensiv), activități de gestionare forestieră (curățarea pădurilor, îndepărtarea arborilor uscați), exploatare forestieră fără refacere, poluare, depozitarea deșeurilor, dar și de vizitări excesive ale peșterilor, defrișări și vandalism.

- **Carnivorele mari** sunt expuse la presiuni determinate de prezența vehiculelor cu motor, infrastructură rutieră (drumuri), activități silvice, poluare, urbanizare, vânătoare, braconaj și poluarea apelor de suprafață.
- **Amfibienii și herpetofauna** cunosc ca presiuni distrugerea habitatelor acvatice prin manipularea materialului lemnos, colectarea plantelor și fructelor, turism, secarea bălților/zonelor umede, pășunat, gestionarea pădurilor, drumuri, poluarea apelor de suprafață, colmatare, secetă și modificări antropice ale sistemelor naturale.
- **Ihtiofauna** este afectată de îndepărtarea arborilor, poluarea difuză a apelor, captarea apelor de suprafață pentru hidrocentrale/piscicultură, reducerea conectivității cursurilor de apă (bariere de migrație), microhidrocentrale, pescuit și poluare.
- **Nevertebratele** sunt influențate negativ de pășunat (inclusiv intens și amestec de animale), activități silvice, folosirea biocidelor și a chimicalelor, gestionarea inadecvată a pădurilor, abandonarea cosirii, incendii, extinderea rețelei de drumuri și dezvoltări agricole intensive.
- Presiunile manifestate asupra **plantelor** includ pășunatul (intensiv sau neintensiv), colectarea speciilor vegetale (ciuperci, fructe de pădure), activități recreative, poluare fonică, specii invazive, incendii, schimbări hidrologice, abandonarea practicilor agropastorale și dezvoltări rezidențiale sau comerciale.
- Riscuri datorate activităților recreative intense, pășunatului intensiv, curățării pădurilor, extinderii infrastructurii rutiere, urbanizării și poluării solide și fonice își spun cuvântul și asupra **avifaunei**.
- Alte specii de interes conservativ, precum *Rosalia alpina* sau fluturi, sunt afectate de activități silvice (rărituri), drumuri, depozitarea materialelor, poluarea solului, cosirea pășunilor, îndepărtarea gardurilor vii/tufărișurilor și intensificarea pisciculturii.

Aceste presiuni duc la degradarea habitatelor, reducerea resurselor, fragmentarea habitatelor și, implicit, la scăderea viabilității populațiilor pentru majoritatea grupurilor de specii.

Tabel 2.23. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI ASUPRA SPECIILOR ÎN ARIILE NATURALE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
1.	RONPA0009 Parcul Național Călimani, ROSCI0019 Călimani – Gurghiu, ROSPA0133 Munții Călimani	A03.02 Cosire/tăiere pășuni. Cosire neintensivă; A04.02.05 Pășunatul ne-intensiv în amestec de animale; A10.01 Îndepărtarea gardurilor vii, a crângurilor sau a tufărișurilor; B02.02 Curățarea pădurii; B02.03 Îndepărtarea lăstărișului; B02.04 Îndepărtarea arborilor uscați sau în curs de uscare; B03 Exploatare forestieră fără replantare sau refacerea naturală; B04 Folosirea biocidelor, hormonilor și chimicalelor în pădure; B07 Activități silvice - rărituri; D01.01 Drumuri, poteci; E01.04 Alte modele de habitare/ locuințe – antropizarea; E03.02 Depozitarea deșeurilor industriale; E03.01 Depozitarea deșeurilor menajere/deșeuri provenite din baze de agrement – turism și cauciucuri de la utilaje; E03.03 Depozitarea materialelor inerte; F01.01 Piscicultură intensivă, intensificată; F04.02 Colectarea de ciuperci, licheni, fructe de pădure; G01.02 Mersul pe jos, călărie şi vehicule non-motorizate; G01.03 Vehicule cu motor; G02.08 Locuri de campare; H01.07 Poluarea difuză a apelor de suprafață cauzată de platformele industriale abandonate – exploatate; H05.01 Gunoiul şi deșeurile solide; H06.01.01 Poluarea fonică cauzată de o sursă neregulată; I02 Specii invazive problematice; J02.06.06 Captări de apă de suprafață pentru hidrocentrale; L04 Avalanșe.
2.	RONPA0229 Piatra Cușmei, ROSCI0051 Cușma și ariile protejate integrate	A03.03 Abandonarea/lipsa cosirii; A04. Pășunat; B02. Gestionarea și utilizarea pădurii; B06 Păşunatul în pădure, tranzitarea cu oi; B07 Alte activităţi silvice - distrugerea covorului vegetal prin extragerea neadecvată; D01.02 Drumuri, autostrăzi; E01 Zone urbanizate, habitare umană: locuinţe umane; F02 Pescuit și recoltarea resurselor acvatice; F03 Vânătoarea și colectarea animalelor sălbatice; F05.04 Braconaj; H01.03 Alte surse de poluare a apelor de suprafaţă; J01.01 Incendii; J02.06.02 Captări de apă de suprafaţă pentru alimentarea cu apă; J02.06.05 Captări de apă de suprafaţă pentru fermele piscicole; J02.06.06 Captări de apă de suprafaţă pentru hidrocentrale; J03.01 Reducerea sau pierderea de caracteristici specifice de habitat; J03.02.01 Reducerea migraţiei / bariere de migraţie; J03.02.02 Reducerea dispersiei; J03.02.03 Reducerea schimbului genetic; K01.02. Colmatare; K01.03. Secare;

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
		M01.02. Secete și precipitații reduse.
3.	RONPA0239 Crovul de la Larion	Dezvoltările rezidențiale și comerciale; creșterea animalelor și zootehnia; șosele și căi ferate; rețele de utilități și servicii; hibridizarea speciilor; colectarea plantelor terestre și a produselor din plante.
4.	ROSCI0193 Peștera Tăușoare, RONPA0223 Peștera Tăușoare	Vizite prea frecvente în subteran; Defrişări; Degradarea/reducerea disponibilităţii terenurilor de hrănire; Vandalism; Poluarea apelor de suprafaţă şi a celor subterane.
5.	RONPA0225 La Sărătură, ROSCI0095 La Sărătură	A04.01 pășunatul intensiv; E04.01 Infrastructuri agricole, construcţii în peisaj; F04.01 Prădarea stațiunilor floristice; G02.08 Locuri de campare şi zone de parcare pentru rulote; I01 Specii invazive non-native (alogene); J02.01.01 Polderizare; J02.03.02 Canalizare; M01.02 Secete și precipitații reduse.
6.	ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean	A04.01.02 pășunatul intensiv al oilor; A04.03 abandonarea sistemelor pastorale, lipsa pășunatului; B01.02 Plantare artificială, pe teren deschis (copaci nenativi); F04.01 prădarea stațiunilor floristice; I01 Specii invazive non-native (alogene); J01.01 Incendii.
7.	RONPA0005 Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei, ROSPA0085 Munții Rodnei și ariile protejate integrate	A01 Cultivare; A02 Modificarea practicilor de cultivare; A04 Pășunatul; A06.02 Culturi perene nelemnoase; A08 Fertilizarea cu îngrăşământ; B02.04 Îndepărtarea arborilor uscaţi sau în curs de uscare; C01.01 Extragere de nisip și pietriș; D01.02 Drumuri, autostrăzi; D02.01 Linii electrice și de telefonie; E01 Zone urbanizate, habitare umană /locuinţe umane; F01.01 Piscicultură intensivă, intensificată; F02.03 Pescuit de agrement; F03 Vânătoarea și colectarea animalelor sălbatice terestre; G01.01 Sporturi nautice; G01.04 Drumeţii montane, alpinism, speologie; G02 Complexe sportive și de odihnă; H Poluare; I Specii invazive, alte probleme ale speciilor şi genele; J02.05.05 Hidrocentrale mici, stăvilare; J02.06 Captarea apelor de suprafaţă; J02.07 Captarea apelor subterane; J02.09 Salinizarea apelor subterane; J03.02 Reducerea conectivităţii de habitat, din cauze antropice ; K03.01 Competiţia; K03.02 Parazitism; K03.03 Introducere a unor boli patogeni microbieni; K04.04 Relaţii interspecifice ale florei;

Nr. crt.	Denumire arie naturală protejată	Presiuni și amenințări
		M02.04 Migraţia speciilor nou veniţi, natural.
8.	ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean	A09 Irigare; B02.04 Îndepărtarea arborilor uscați sau în curs de uscare; B03 Exploatare forestieră fără replantare sau refacere naturală; C01.01 Extragere de nisip și pietriș; F01 Acvacultura marină și de apă dulce; F02.03 Pescuit de agrement; H01.09 Poluarea difuză a apelor de suprafață; I01 Specii invazive non-native (alogene); J02.05.02 Modificarea structurii cursurilor de apă continentale; M01.02 Secete și precipitații reduse.

Sursa: Planurile de management în vigoare

2.3.2.2 Administrarea ariilor naturale protejate

Administrarea ariilor naturale protejate în România se bazează pe următoarele acte normative care stabilesc cadrul instituțional și normativ pentru protecția și gestionarea sustenabilă a ariilor naturale protejate:

- OUG nr. 103/2024 privind reorganizarea instituțiilor din domeniul mediului, apelor și pădurilor, cu modificări legislative conexe;
- OUG nr. 57/2007 referitoare la regimul ariilor naturale protejate și conservarea habitatelor, florei și faunei sălbatice;
- Legea nr. 95/2016 pentru înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate (ulterior abrogată);
- HG nr. 997/2016 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate.

Instituirea regimului de arie naturală protejată și delimitarea acesteia s-a făcut prin: lege (Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a III-a - zone protejate) pentru majoritatea ariilor protejate de interes național; Hotărâri ale Guvernului/Ordin de ministru pentru parcurile naţionale și siturile Natura 2000. Responsabilitatea administrării ariilor protejate a fost preluată de Agenția Națională pentru Mediu și Arii Protejate (ANMAP), creată prin fuziunea din august 2024 a Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și a agențiilor județene de mediu, pentru a consolida capacitatea administrativă și a armoniza politicile de gestionare a acestor zone.

La nivelul județului analizat, doar o parte dintre ariile naturale protejate beneficiază de un plan de management aprobat prin acte normative oficiale (Tabel 2.24). Majoritatea ariilor de

mari dimensiuni, cum ar fi parcurile naționale și siturile Natura 2000, dispun de astfel de documente de reglementare, gestionarea fiind asigurată de RNP-ROMSILVA sau Administrația Națională a Ariilor Naturale Protejate (ANMAP) – filiala Bistrița-Năsăud. În schimb, ariile naturale protejate de dimensiuni reduse, multe dintre ele aflate sub coordonarea ANMAP BN, nu au încă planuri de management aprobate sau sunt în diverse stadii de elaborare sau avizare.

Din cele 47 arii naturale protejate analizate:

- 31 dispun de planuri de management aprobate;
- 5 au planul de management în curs de aprobare, respectiv siturile ROSCI0400 Șieu-Budac împreună cu Rezervația Masivul de sare de la Sărățel, ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean, ROSCI0393 Someșul Mare, ROSCI0396 Dealu Pădurea Murei-Sângeorzu Nou și ROSCI0441 Viile Tecii;
- 11 nu dispun de un plan de management aprobat.

Cele mai multe dintre documentele existente au fost elaborate și aprobate în perioada 2016-2019, iar unele dintre acestea necesită actualizare, întrucât reglementările și condițiile din teren s-au modificat între timp. De asemenea, ariile de mici dimensiuni sunt adesea incluse în cadrul unor arii mai extinse (ex. situri Natura 2000), beneficiind astfel de reglementările generale ale acestora, în lipsa unor prevederi proprii. Dacă siturile Natura 2000 necesită planuri de management, ariile naturale protejate de tip rezervații naturale nu necesită planuri de management.

Tabel 2.24. SITUAȚIE PLANURI DE MANAGEMENT ȘI ENTITĂȚI DE ADMINISTRARE PENTRU ARIILE PROTEJATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Cod AP	Denumire AP	Plan de management	Act de aprobare	Administrare AP
1.	RONPA0009	Parcul Național Călimani	da	Ordin MMAP nr. 1681/2023, Ordin MMAP nr. 1026/2016	RNP-ROMSILVA Administraţia Parcului Naţional Călimani
2.	RONPA0005	Parcul Național Munții Rodnei	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
3.	RONPA0218	Piatra Corbului	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
4.	RONPA0219	Masivul de sare de la Sărățel	da	Plan de management în curs de aprobare	ANMAP BN
5.	RONPA0220	Vulcanii Noroioși La Gloduri	//	//	ANMAP BN
6.	RONPA0221	Râpa cu Păpuși	//	//	ANMAP BN

Nr. crt.	Cod AP	Denumire AP	Plan de management	Act de aprobare	Administrare AP
7.	RONPA0222	Zăvoaiele Borcutului	//	//	ANMAP BN
8.	RONPA0223	Peștera Tăușoare	da	Ordin MMAP nr. 754/2016	ANMAP BN
9.	RONPA0224	Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor	//	//	ANMAP BN
10.	RONPA0225	La Sărătură	da	Ordin MMAP nr. 1852/2024	ANMAP BN
11.	RONPA0226	Poiana cu narcise de pe masivul Saca	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
12.	RONPA0227	Poiana cu narcise de pe Șesul Văii Budacului	//	//	ANMAP BN
13.	RONPA0228	Piatra Fântânele	//	//	ANMAP BN
14.	RONPA0229	Piatra Cușmei	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
15.	RONPA0230	Pădurea Posmuș	//	//	ANMAP BN
16.	RONPA0231	Valea Repedea	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
17.	RONPA0232	Tăul Zânelor	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
18.	RONPA0233	Lacul Zagra	//	//	ANMAP BN
19.	RONPA0234	Locul fosilifer Râpa Mare	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
20.	RONPA0235	Cheile Bistriței Ardelene	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
21.	RONPA0236	Peștera din Valea Cobășelului	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
22.	RONPA0237	Râpa Verde	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
23.	RONPA0238	Peștera Comarnic	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
24.	RONPA0239	Crovul de la Larion	da	Ordin MMAP nr. 797/2016	ANMAP BN
25.	RONPA0240	Izvoarele Mihăiesei	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
26.	RONPA0241	Stâncile Tătarului	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
27.	RONPA0242	Ineu Lala	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
28.	RONPA0580	Pietrosul Mare	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei

Nr. crt.	Cod AP	Denumire AP	Plan de management	Act de aprobare	Administrare AP
29.	RONPA0602	Arcer - Țibleș - Bran	//	//	ANMAP MM
30.	RONPA0606	Piatra Rea	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
31.	ROSCI0019	Călimani - Gurghiu	da	Ordin MMAP nr. 1681/2023	RNP-ROMSILVA Administraţia Parcului Naţional Călimani
32.	ROSCI0051	Cușma	da	Ordin MMAP nr. 1026/2016	ANMAP BN
33.	ROSCI0095	La Sărătură	da	Ordin MMAP nr. 1852/2024	ANMAP BN
34.	ROSAC0101	Larion	da	Ordin MMAP nr. 797/2016	ANMAP BN
35.	ROSCI0125	Munții Rodnei	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
36.	ROSCI0193	Peștera Tăușoare	da	Ordin MMAP nr. 754/2016	ANMAP BN
37.	ROSCI0232	Someșul Mare Superior	da	Ordin MMAP nr. 844/2025	ANMAP BN
38.	ROSCI0264	Valea Izei și Dealul Solovan	nu	//	ANMAP BN
39.	ROSCI0333	Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș	nu	//	ANMAP CJ
40.	ROSCI0393	Someșul Mare	nu	//	ANMAP BN
41.	ROSCI0396	Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou	da	Plan de management în curs de aprobare	ANMAP BN
42.	ROSCI0400	Șieu - Budac	da	Plan de management în curs de aprobare	ANMAP BN
43.	ROSCI0437	Someșul Mare între Mica și Beclean	da	Plan de management în curs de aprobare	ANMAP BN
44.	ROSCI0441	Viile Tecii	da	Plan de management în curs de aprobare	ANMAP BN
45.	ROSPA0085	Munții Rodnei	da	Ordin MM nr. 307/2019	RNP ROMSILVA Administrația Parcului Natural Munții Rodnei
46.	ROSPA0133	Munții Călimani	da	Ordin MMAP nr. 1681/2023; Ordin MMAP nr. 1026/2016	RNP-ROMSILVA Administraţia Parcului Naţional Călimani
47.	ROSPA0171	Valea Izei și Dealul Solovan	nu	//	ANMAP MM

Agenția Națională pentru Mediu și Arii protejate Bistrița-Năsăud = ANMAP BN
Sursa: Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, ANANP Bistrița-Năsăud

La nivel județean, ariile protejate de interes local, instituite prin hotărâri locale, nu sunt disponibile în format public.

2.3.3. Zone cu factori naturali valoroși care necesită protecție (zone de mare biodiversitate, zone umede, peisaje naturale) și zone cu patrimoniu natural neprotejat

Conform Legii nr. 97/2023 privind protecţia arborilor remarcabili, arborii ce au o circumferinţă minimă a trunchiului prevăzută legal, o vârstă de minimum 160 ani sau care prezintă o valoare cultural-istorică pentru zonă şi comunitate sunt consideraţi arbori remarcabili. Astfel, în Catalogul arborilor remarcabili asociați platformei omonime regăsim în cuprinsul județului Bistrița-Năsăud un număr de 41 exemplare de arbori remarcabili (Tabel 2.25).

Tabel 2.25. ARBORI REMARCABILI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	**Specie**	**Nr. arbore**	**Circumferința (cm)**	**Vechime (ani)**	**Localitate**
1	Stejar	5005	298	//	Beclean
2	Salcie	2126	387	//	Arcalia
3	Salcie	2125	445	//	Arcalia
4	Molid	5722	385	//	Arcalia
5	Stejar	1687	327	//	Arcalia
6	Stejar	1686	420	//	Arcalia
7	Frasin comun	1689	413	//	Arcalia
8	Stejar	1688	226	//	Arcalia
9	Stejar	1685	416	//	Arcalia
10	Paltin de munte	5711	391	//	Arcalia
11	Sorb	5712	310	//	Arcalia
12	Sorb	5713	216	//	Arcalia
13	Frasin comun	5721	394	//	Arcalia
14	Mesteacăn	5716	210	//	Arcalia
15	Stejar	5720	432	//	Arcalia
16	Tei	5714	377	//	Arcalia
17	Arțar	5715	306	//	Arcalia
18	Jugastru	5718	263	//	Arcalia
19	Jugastru	5717	287	//	Arcalia
20	Jugastru	5719	263	//	Arcalia
21	Plop alb	4148	580	//	Sărata

Nr. crt.	**Specie**	**Nr. arbore**	**Circumferința (cm)**	**Vechime (ani)**	**Localitate**
22	Stejar	6	560	//	Bistrița
23	Stejar	1066	701	//	Orheiu Bistriței
24	Gorun	2194	404	//	Livezile
25	Salcie	2193	463	//	Livezile
26	Plop negru	4700	701	//	Mocod
27	Cireș pădureț	4995	310	//	Bistrița Bârgăului
28	Fag	4994	420	//	Bistrița Bârgăului
29	Fag	4991	480	//	Colibița
30	Brad	4992	420	//	Colibița
31	Stejar	4788	421	//	Dipșa
32	Pin comun	3202	303	//	Posmuș
33	Stejar	3207	425	//	Posmuș
34	Stejar	3206	462	//	Posmuș
35	Tei	3208	366	//	Posmuș
36	Stejar	3210	480	//	Posmuș
37	Stejar	3209	425	//	Posmuș
38	Stejar	3203	445	//	Posmuș
39	Stejar	3204	410	//	Posmuș
40	Stejar	9	710	//	Posmuș
41	Stejar	3205	440	//	Posmuș

Sursa: Platforma Arbori remarcabili (2025)

2.4. Riscuri naturale și tehnologice

2.4.1. Riscuri naturale

2.4.1.1. Riscul seismic

Elaborarea hărților de hazard și risc natural indus de către cutremurele de pământ constituie baza identificării zonelor susceptibile acestor procese naturale și luarea celor mai bune măsuri specifice de atenuare și prevenire a efectelor negativ, precum și de realizare a construcțiilor deci pentru punere în siguranță a fondului construit actual și viitor și utilizarea eficientă a terenurilor.

Cunoașterea zonelor considerate hot-spoturi de intervenție, a categoriilor de risc ce implică amplasarea obiectivelor social - economice din perimetrele expuse, precum și aplicarea de măsuri adecvate structurale și nonstructurale și evidențierea promovării unor lucrări specifice va conduce la limitarea pagubelor produse si la protejarea unor investiții viitoare.

Teritoriul administrativ al județului Bistrița Năsăud se află în clasa intensitate seismică pe scara MSK (Medvedev-Sponheuer-Karnik), în zona de intensitate VI-VII 1/2.

În contextul seismicității din județul Bistrița Năsăud, un cutremur de magnitudini variabile pe scara Medvedev-Sponheuer-Karnik (MSK) poate genera efecte deosebit de grave. Această scară de evaluare a intensității seismice măsoară efectele cutremurelor asupra clădirilor, mediului și populației.

Un cutremur de gradul VI pe scara MSK este clasificat drept „puternic”, generând o serie de efecte percepute atât de oameni, cât și de structuri. În județul Bistrița Năsăud, un astfel de seism ar fi resimțit intens de populație, majoritatea locuitorilor ieșind afară din clădiri din cauza panicii. În acest caz, structurile de construcție ușoară, precum casele vechi din materiale tradiționale (cărămidă nearsă, chirpici), ar putea suferi fisuri notabile sau daune ușoare, în timp ce clădirile moderne, bine construite, ar rezista mai bine, manifestând doar vibrații. Clădirile mai slabe, neconsolidate, ar putea avea fisuri în tencuială, iar unele componente decorative sau fragile (geamuri, obiecte suspendate) ar putea cădea. Pagubele ar fi în general moderate, însă impactul emoțional și psihologic asupra locuitorilor ar fi semnificativ, ducând la evacuări temporare și măsuri de prevenție.

Un cutremur de gradul VII este descris ca un „cutremur foarte puternic” și ar produce daune mai însemnate în județul Bistrița Năsăud. Acest nivel de intensitate ar provoca deja fisuri majore în clădirile vechi, neconsolidate sau neadaptate la norme antiseismice. În mediul rural,

locuințele tradiționale ar putea suferi avarii semnificative, inclusiv prăbușirea unor pereți sau părți ale acoperișului. În zonele urbane, clădirile de beton armat și cele rezidențiale cu multiple etaje ar putea avea fisuri profunde în structura lor. Efectele asupra infrastructurii, cum ar fi drumurile, podurile și rețelele de utilități, ar include deplasări ale terenului, distrugerea unor porțiuni de drumuri și întreruperi ale alimentării cu apă și electricitate. La acest grad, avariile la rețelele de gaz ar putea duce la incendii, iar populația ar experimenta o panică majoră, evacuările devenind necesare.

Deplasările majore de teren ar duce la alunecări masive în zonele muntoase și colinare ale județului, blocând complet drumurile și căile de acces. Infrastructura esențială, precum podurile și căile ferate, ar fi grav afectate, multe devenind inutilizabile. Rețelele de utilități (apă, gaze, electricitate) ar fi complet distruse în anumite zone, iar pericolul de incendii și explozii ar fi ridicat. Se așteaptă ca sistemele de sănătate și salvare să fie complet copleșite, necesitând intervenții naționale și internaționale. Evacuările pe scară largă ar fi necesare.

Principalul risc seismic identificat constă în fenomenul de amplificare a undelor seismice în straturile superficiale ale scoarței terestre, proces generat prin reflexii și refracții multiple successive care determină creșteri semnificative ale parametrilor de mișcare seismică, respectiv accelerația și viteza de deplasare a particulelor.

Din perspectiva ingineriei seismice, proiectarea structurilor se realizează în conformitate cu principiile zonării seismice teritoriale, această activitate fiind supusă controlului și supravegherii Inspectoratului de Stat în Construcții.

Potrivit PAAR, 2025 analiza vulnerabilității seismice a fondului construit relevă existența mai multor categorii de clădiri care prezintă riscuri semnificative în eventualitatea producerii unui cutremur de magnitudine mare. Prima categorie identificată cuprinde clădirile înalte, cu peste cinci niveluri, realizate din beton armat înainte de anul 1940, acestea fiind construite fără implementarea măsurilor de protecție antiseismică specifice. Lipsa standardelor moderne de rezistență la cutremur din perioada respectivă conferă acestor structuri un grad ridicat de vulnerabilitate.

A doua categorie problematică este reprezentată de construcțiile realizate în perioada 1950-1976, care au fost executate conform normativelor de proiectare în vigoare la acea dată. Aceste reglementări tehnice luau în considerare forțe seismice de intensitate redusă comparativ cu standardele actuale, ceea ce se traduce printr-o capacitate limitată de rezistență la solicitările seismice intense. Această deficiență structurală plasează clădirile din această perioadă într-o zonă de risc considerabil.

Cea de-a treia categorie, considerată prioritate absolută pentru intervenții, cuprinde clădirile joase construite din zidărie și alte materiale locale, executate prin metode tradiționale, fără beneficiul controlului tehnic specializat. Aceste structuri prezintă cea mai mare vulnerabilitate datorită lipsei de supraveghere tehnică în procesul de construcție și utilizării materialelor și tehnicilor constructive neadaptate pentru rezistența seismică.

În prezent, la nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există o bază de date comprehensivă care să descrie tipologia structurală a clădirilor, incluzând caracteristici precum cadre de beton armat, pereți de beton sau zidărie simplă. Această lacună informațională reprezintă o provocare semnificativă pentru evaluarea precisă a riscului seismic la nivel regional. Responsabilitatea investigării structurale a tuturor clădirilor din teritoriul administrativ revine autorităților locale din fiecare jurisdicție.

Conform prevederilor Concepției Naționale de Răspuns Post Seism, pentru județul Bistrița-Năsăud au fost elaborate estimări privind pagubele potențiale în cazul producerii unui seism major cu epicentrul în zona Vrancea. Scenariul considerat presupune un cutremur de magnitudine foarte mare, cuprinsă între 7,4 și 8,1 MW, cu focar situat la o adâncime de 90-110 kilometri.

Estimările indică că numărul minim de clădiri rezidențiale care ar putea fi grav afectate se situează la trei unități, în timp ce numărul maxim ar putea ajunge la 27 de clădiri. În ceea ce privește impactul asupra populației, scenariul minim prevede posibilitatea absenței victimelor grave sau a deceselor, în timp ce scenariul maxim estimează între 11 și 50 de persoane grav rănite sau decedate. Aceste prognoze reflectă variabilitatea factorilor care influențează impactul seismic și importanța pregătirii adecvate pentru gestionarea unei astfel de situații de urgență.

Caracterizarea seismică a teritoriului județului se bazează pe următoarea delimitare zonală: regiunea nordică a județului prezintă o perioadă de control (Tc) a spectrului de răspuns de 0,7 secunde, în timp ce zona meridională înregistrează o valoare de 1,0 secundă pentru același parametru.

Referitor la zonarea valorii de vârf a accelerației terenului (ag) pentru evenimente seismice caracterizate de un interval mediu de recurență de 100 de ani, teritoriul județean prezintă următoarea distribuție spațială: regiunile nordice, vestice și sudice ale județului sunt caracterizate de o accelerație ag = 0,20g, în timp ce zona estică prezintă valori superioare, respectiv ag = 0,24g.

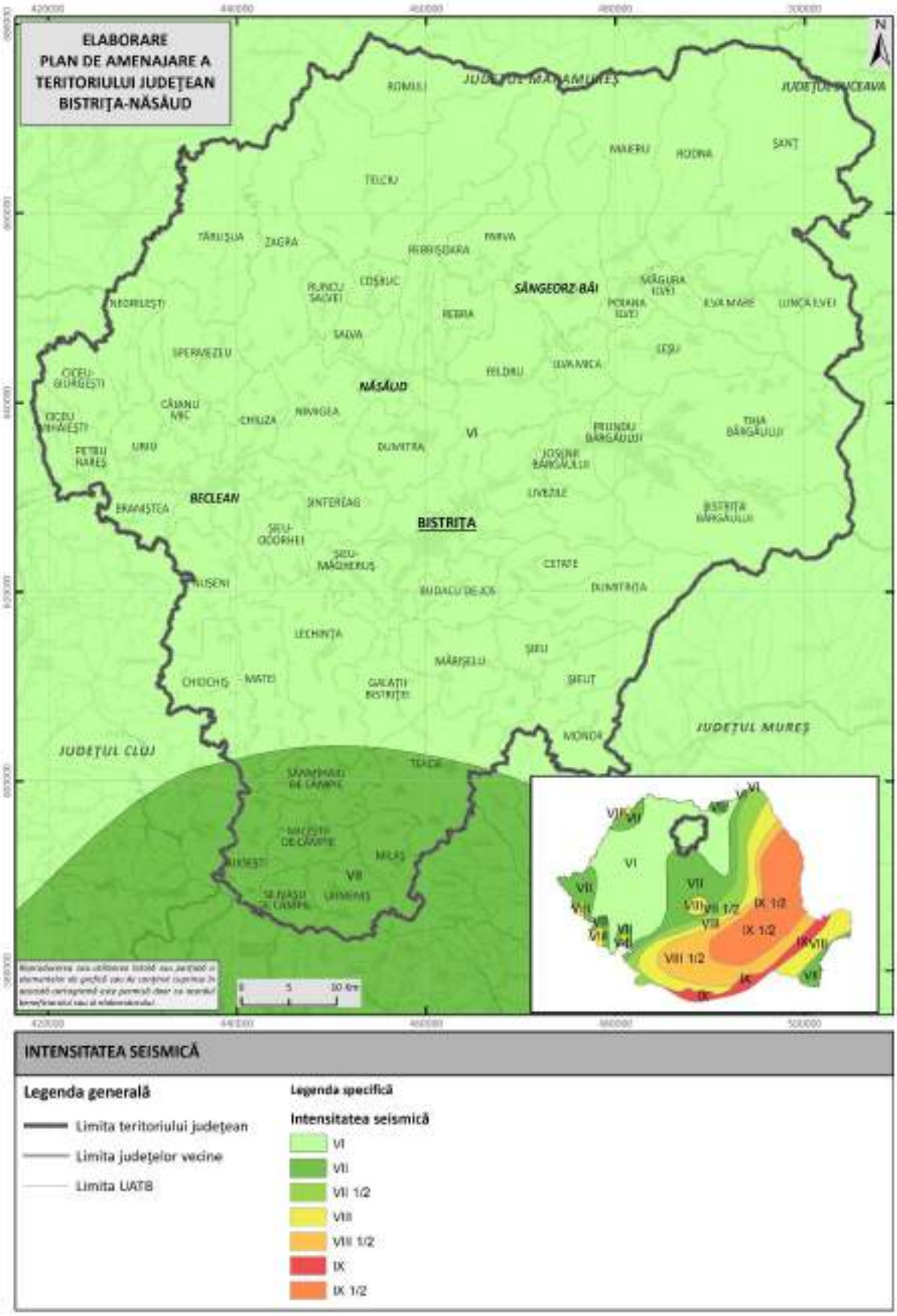

Fig. 2.50. HARTA INTENSITĂȚII SEISMICE (SCARA MSK)

Conform Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor din județul Bistrița Năsăud, 2025, proiectarea construcţiilor se face şi în funcţie de clasificarea pe zone seismice, această activitate fiind controlată şi de Inspectoratul în Construcţii Bistrița Năsăud. Aceștia precizează faptul că în conformitate cu harta de zonare seismică a normativului P 100-1/2013.

Ca urmare a mişcărilor seismice sunt posibile apariţii locale a unor dezastre complementare la construcţiile hidrotehnice, obiectivele şi instalaţiile tehnologice.

Vechimea în serviciu a construcţiilor industriale din judeţul Bistrița Năsăud este variabilă. Acestea cuprind instalaţii ce lucrează sub presiune, folosesc substanţe toxice, iar avarierea lor ar putea produce pierderi de vieţi omeneşti, pagube materiale, precum şi importante dezechilibre ecologice.

Obiectivele care pot genera aceste efecte includ Accidentul NaTech provocat de un seism ca eveniment declansator si amplificat prin accidentul industrial produs pe amplasamente SEVESO/Non-Seveso.

În cazul unui cutremur sever, efectul domino poate cauza avarii grave la mai multe instalații industriale, amplificând riscul unor accidente tehnologice care ar putea avea consecințe grave pentru mediul înconjurător și populație. Predictibilitatea acestor cutremure se bazează pe monitorizarea activității seismice, analiza istorică a acestora și observațiile directe în teren. Totuși, prognozele seismice au un grad scăzut de certitudine, ceea ce face dificilă prevenirea unor astfel de incidente complexe.

Riscurile asociate cutremurelor pe teritoriul județului Bistrița Năsăud se datorează în principal hazardului natural, influențat de mai mulți factori specifici. Printre aceștia se numără:

- Focarele seismice din zona seismogenă care sunt surse de cutremure de adâncime intermediară sau superficială.

- Natura terenului construit sau amenajat, care poate influența severitatea undelor seismice. Terenurile instabile sau neconsolidate amplifică efectele seismelor, contribuind la pagube mai mari în zonele afectate.

- Vulnerabilitatea construcțiilor, instalațiilor și amenajărilor industriale, care poate crește riscul de avarii semnificative în cazul unui cutremur. Această vulnerabilitate este determinată de capacitatea structurilor și infrastructurilor de a rezista la șocurile seismice, conform reglementărilor antiseismice în vigoare în perioada de execuție a fiecărei construcții. Evaluarea rezistenței mecanice și a stabilității structurilor este un proces esențial pentru a estima gradul de risc asociat unui cutremur, iar nerespectarea normelor antiseismice poate crește semnificativ riscul de prăbușire sau avarii majore în timpul unui eveniment seismic.

Un alt aspect critic este dat de apropierea spațială a amplasamentelor industriale, care poate genera un efect cumulativ al pagubelor. Proximitatea dintre diverse platforme industriale facilitează transferul efectelor seismice de la un operator economic la altul, crescând astfel probabilitatea unui scenariu de accident major. Aceasta este o situație deosebit de periculoasă în cazul instalațiilor care manipulează substanțe chimice periculoase, cum ar fi cele din sectorul petrochimic, unde daunele provocate de un cutremur pot declanșa incendii, explozii sau emisii toxice.

Prin urmare, gestionarea riscurilor NaTech în județul Bistrița Năsăud necesită o abordare integrată, care să includă atât măsuri preventive la nivel de infrastructură industrială, cât și strategii eficiente de intervenție și evacuare în cazul producerii unui cutremur sever. Consolidarea clădirilor și instalațiilor, precum și implementarea unor sisteme de monitorizare și avertizare timpurie, reprezintă pași esențiali pentru reducerea riscurilor. În plus, revizuirea constantă a normelor antiseismice și aplicarea riguroasă a acestora sunt necesare pentru a asigura siguranța atât a personalului implicat, cât și a comunităților înconjurătoare.

Pentru a fi rezistente la cutremure, clădirile noi trebuie să fie proiectate astfel încât să poată asigura atât cerințele de limitare a degradărilor, în cazul producerii unor cutremure cu probabilitate mare de apariție pe durata de exploatare a clădirii, cât și siguranța vieții ocupanților, în cazul producerii unui cutremur puternic, cu o probabilitate mică de apariție conform P100 - 1/2013 (MDRAP, 2013).

Conform acestei reglementări intervalul mediu de recurență este de 225 de ani (probabilitate de depășire de 20% în 50 de ani), urmând ca viitorul cod sa fie aliniat la nivel european, iar valorile ag sa corespundă unei probabilități de depășire de 10% în 50 de ani (perioada de revenire de 475 de ani).

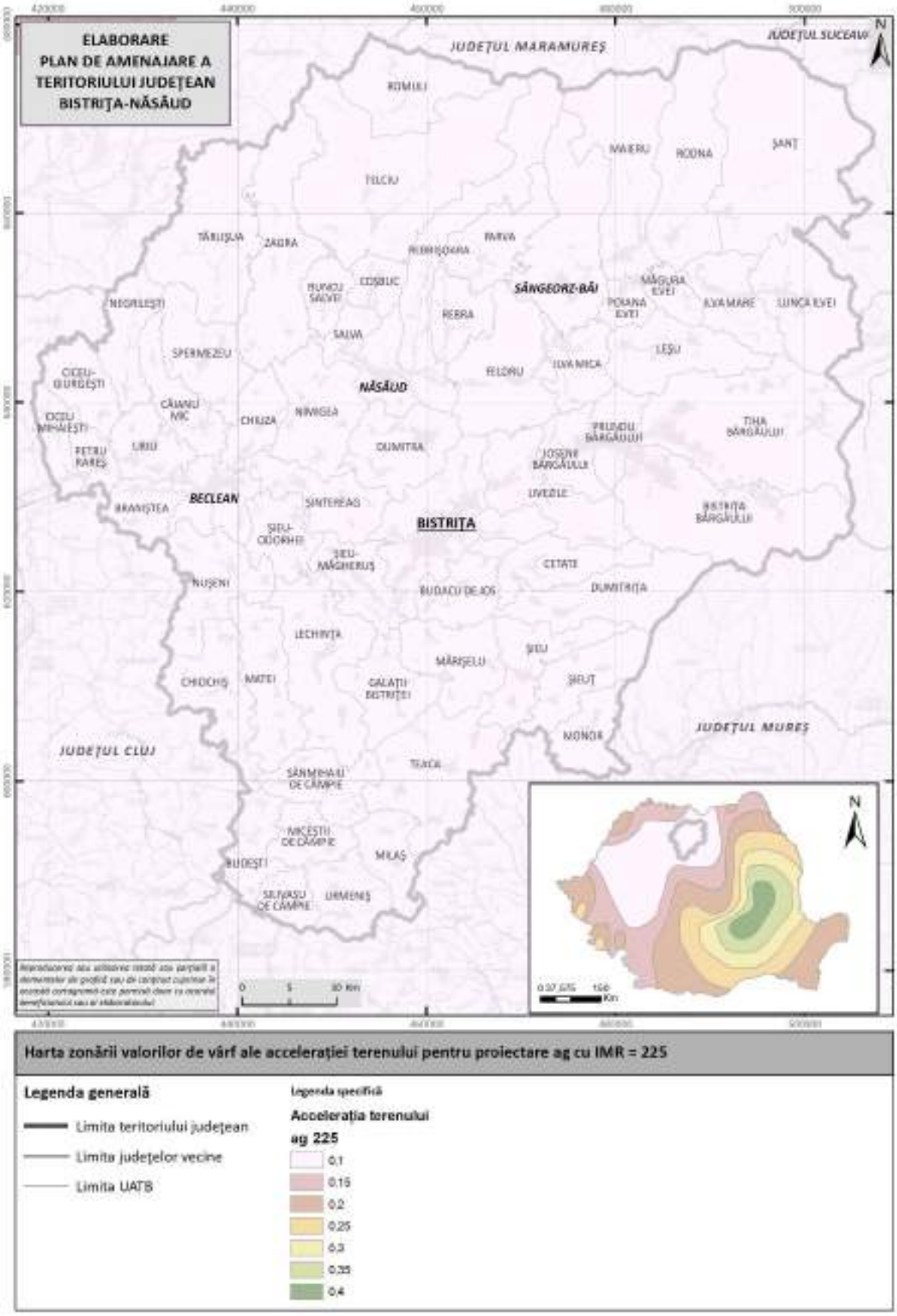

Fig. 2.51. HARTA ZONĂRII VALORILOR DE VÂRF ALE ACCELERAȚIEI TERENULUI PENTRU PROIECTARE AG CU IMR = 225 ANI ȘI 20% PROBABILITATE DE DEPĂȘIRE ÎN 50 DE ANI (PRELUCRATĂ DUPĂ MDRAP, 2013).

Fig. 2.52. HARTA ZONĂRII TERITORIULUI ÎN TERMENI DE PERIOADĂ DE COLȚ, TC A SPECTRULUI DE RĂSPUNS (MDRAP, 2013).

Conform Normativului P100-1/2006. Zonarea teritoriului României în termeni de valori de vârf ale acceleraţiei terenului pentru proiectare ag pentru cutremure având intervalul mediu de recurenţă IMR=100 ani.

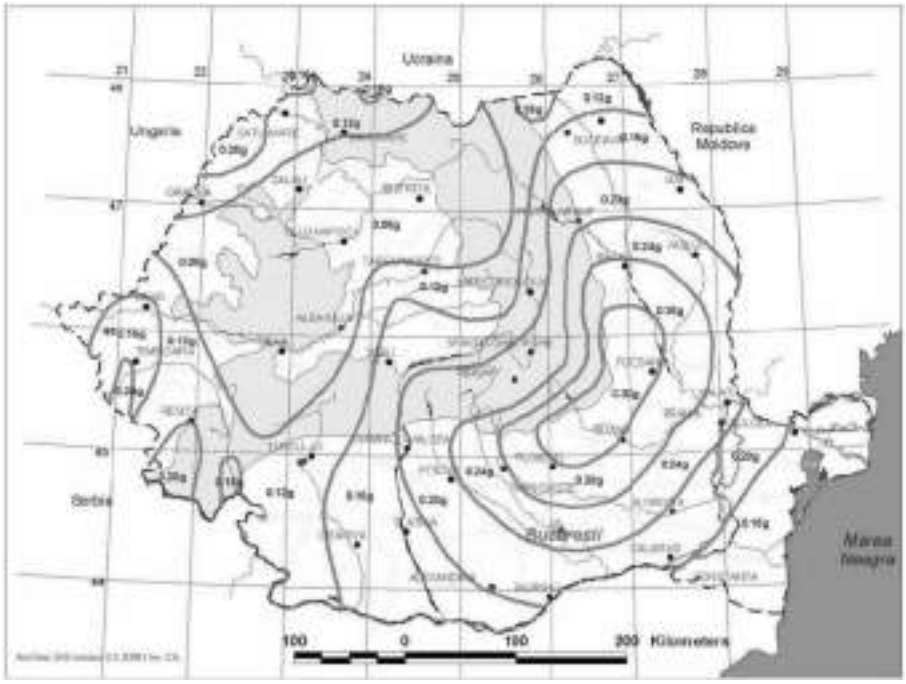

Fig. 2.53. ZONAREA TERITORIULUI ROMÂNIEI IN TERMENI DE VALORI DE VÂRF ALE ACCELERAŢIEI TERENULUI PENTRU PROIECTARE AG PENTRU CUTREMURE AVÂND INTERVALUL MEDIU DE RECURENȚĂ IMR = 100 ANI
(extrasă din Codul de proiectare seismică -Partea I -Prevederi de proiectare pentru clădiri", indicativ P 100-1/2004, realizat de UTCB pentru Ministerul Construcțiilor, Postelnicu et.al. 2006)

2.4.1.2. Alunecările de teren

Zonarea teritoriului județean Bistrița Năsăud după potenţialul de producere a alunecărilor de teren conform sectiunii V, Zone de risc natural, 2001 este realizată în așa fel încât teritoriul luat în analiză să fie încadrat în diferite clase de potențial de producere a alunecărilor pentru alunecări reactivate.

Tabel 2.26 ÎNCADRAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE PE CLASE DE POTENȚIAL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN

Nr.	Cod Siruta	U.A.T.	Potenţialul de producere a alunecărilor
1	32483	BECLEAN	ridicat
2	32394	BISTRIŢA	ridicat
3	32633	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	mediu
4	32660	BRANIŞTEA	ridicat
5	32704	BUDACU DE JOS	ridicat
6	32811	CĂIANU MIC	ridicat
7	33015	CHIOCHIŞ	ridicat
8	33177	COŞBUC	mediu-ridicat
9	33248	FELDRU	mediu-ridicat
10	33364	ILVA MICA	mediu
11	33435	LECHINŢA	ridicat
12	33541	LIVEZILE	ridicat
13	33621	MAIERU	mediu
14	33765	MĂRIŞELU	ridicat
15	33845	MICEŞTII DE CÂMPIE	ridicat
16	32544	NĂSĂUD	ridicat
17	34155	PARVA	mediu-ridicat
18	34173	PETRU RAREŞ	ridicat
19	34235	PRUNDU BÂRGĂULUI	mediu
20	34262	REBRA	ridicat
21	34280	REBRIŞOARA	mediu-ridicat
22	34333	RODNA	mediu
23	32599	SÂNGEORZ-BĂI	mediu
24	34477	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	ridicat
25	34850	ŞIEUŢ	ridicat
26	35152	TÂRLIŞUA	mediu-ridicat
27	34985	TEACA	ridicat
28	35054	TELCIU	mediu
29	35429	ZAGRA	mediu-ridicat
30	32884	CETATE	mediu-ridicat
31	34422	SILIVASU DE CAMPIE	ridicat

Conform datelor regăsite în secțiunea V – Zone de risc natural unitățile administrativ teritoriale cu un potențial ridicat de producere a alunecărilor de teren sunt în număr de șaptesprezece: Beclean, Bistriţa, Braniştea, Budacu De Jos, Căianu Mic, Chiochiş, Lechinţa,

Livezile, Mărişelu, Miceştii De Câmpie, Năsăud, Petru Rareş, Rebra, Sânmihaiu De Câmpie, Şieuţ, Teaca și Silivașu de Câmpie încadrate în categoria de risc ridicat.

Încadrarea aceloraşi UAT-uri în clase diferite de probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren pentru studii realizate prin metode diverse se explică prin gradul de detaliu și metodologia abordată de către fiecare dintre colectivele de cercetători. Desigur în acest caz s-a realizat o generalizare ce a implicat un grad ridicat de incertitudini, iar actualitatea acestor analize este una sub nivelul urmărit în cazul de față, la nivelul anului 2025 ținând cont de evoluția tehnologiei și a accesului la baze de date mai detaliate.

O scară de detaliu mai bună aduce în analiză o inventariere mai completă a teritoriilor la nivelul cărora există la momentul analizei alunecări de teren active fapt ce va poate duce la situația în care o unitate administrativ teritorială să fie încadrată într-o clasă de probabilitate de producere a alunecărilor de teren superioară situației în care analiza se realizează la nivel național, regional etc.

În analiza determinării probabilității de apariție a alunecărilor de teren se ține seama de acțiunea cumulată a factorilor favorizanți alunecărilor de teren și a celor declanșatori în egală măsură.

Astfel caracteristicile geologice care țin de litologie, hidrogeologie și caracteristici structurali și tectonici, alături de caracteristicile morfologice ale reliefului și de caracteristicile rețelei hidrografice (prin densitate, distribuție a constituie factori favorizanți pentru alunecările de teren.

Precipitațiile abundente sau cele însemnate din punct de vedere cantitativ dar distribuite de-a lungul mai multor zile ce conduc la pătrunderea în sol și în straturile de argilă a unor cantități mari de apă alături de mișcări seismice de intensitate ridicată sau moderată dar cu evenimente repetitive alături de influența antropică iminentă fie prin modificări directe la nivelul versanților fie prin schimbarea modului de utilizare a terenurilor reprezintă factori declanșatori a alunecărilor de teren.

Asumarea gradului de detaliere în astfel de situații devine o condiție definitorie pentru echipa de lucru ce realizează studiul însă identificarea hotspoturilor la nivelul fiecărui teritoriu și posibilitatea identificării la nivel de pixel a tuturor factorilor incluși în analiză și a probabilității de apariție a alunecării devine un obiectiv pe care îl urmărim în studiul de față.

Pentru analiza de față au fost cartate alunecări de teren atât pe imagini satelitare cât și în teren în urma campaniilor de monitorizare. Numărul acestora a ajuns la 805 corpuri de alunecare.

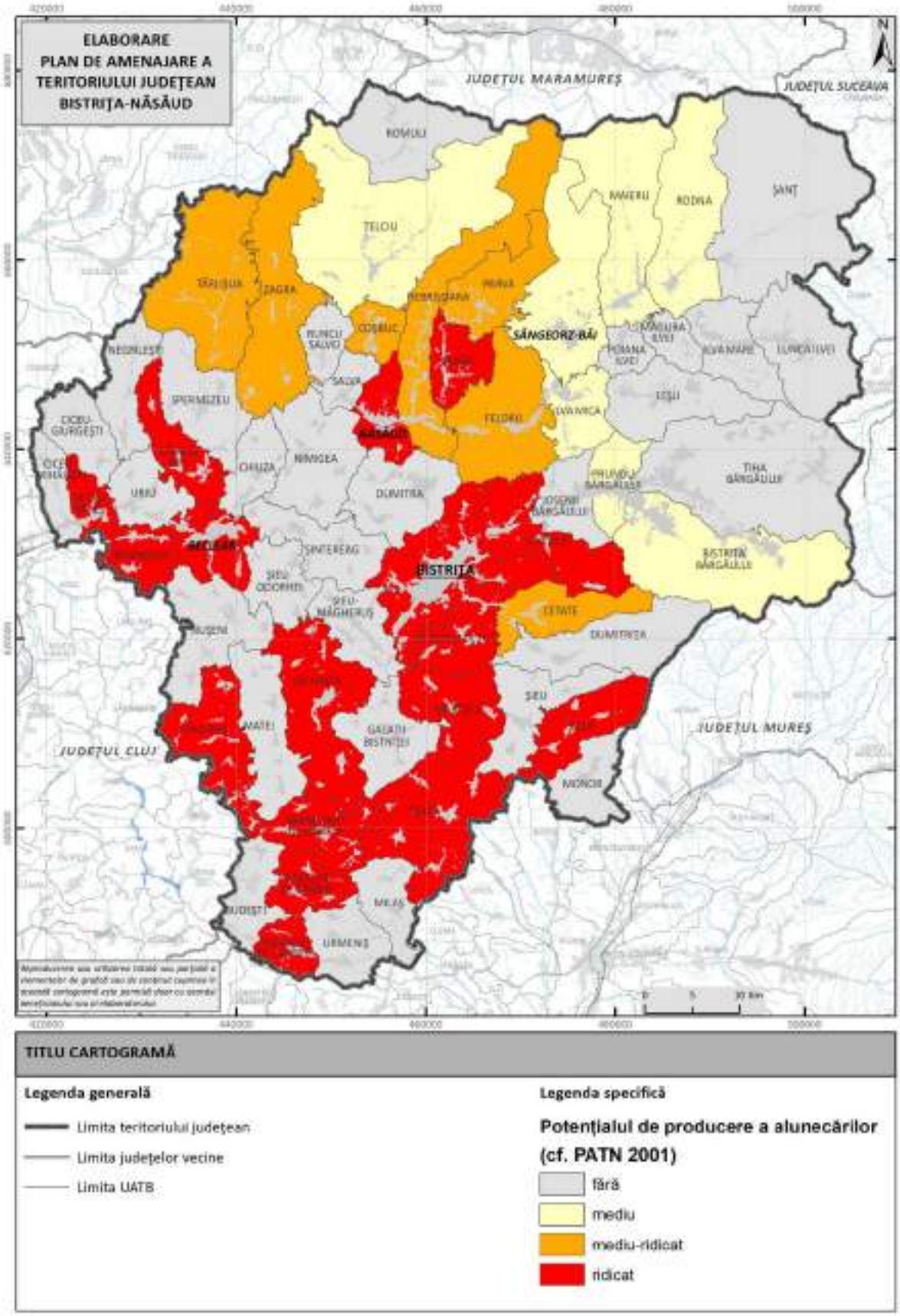

Fig. 2.54. ZONAREA UAT DUPĂ POTENŢIALUL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN CONFORM SECTIUNII V, ZONE DE RISC NATURAL, 2001.

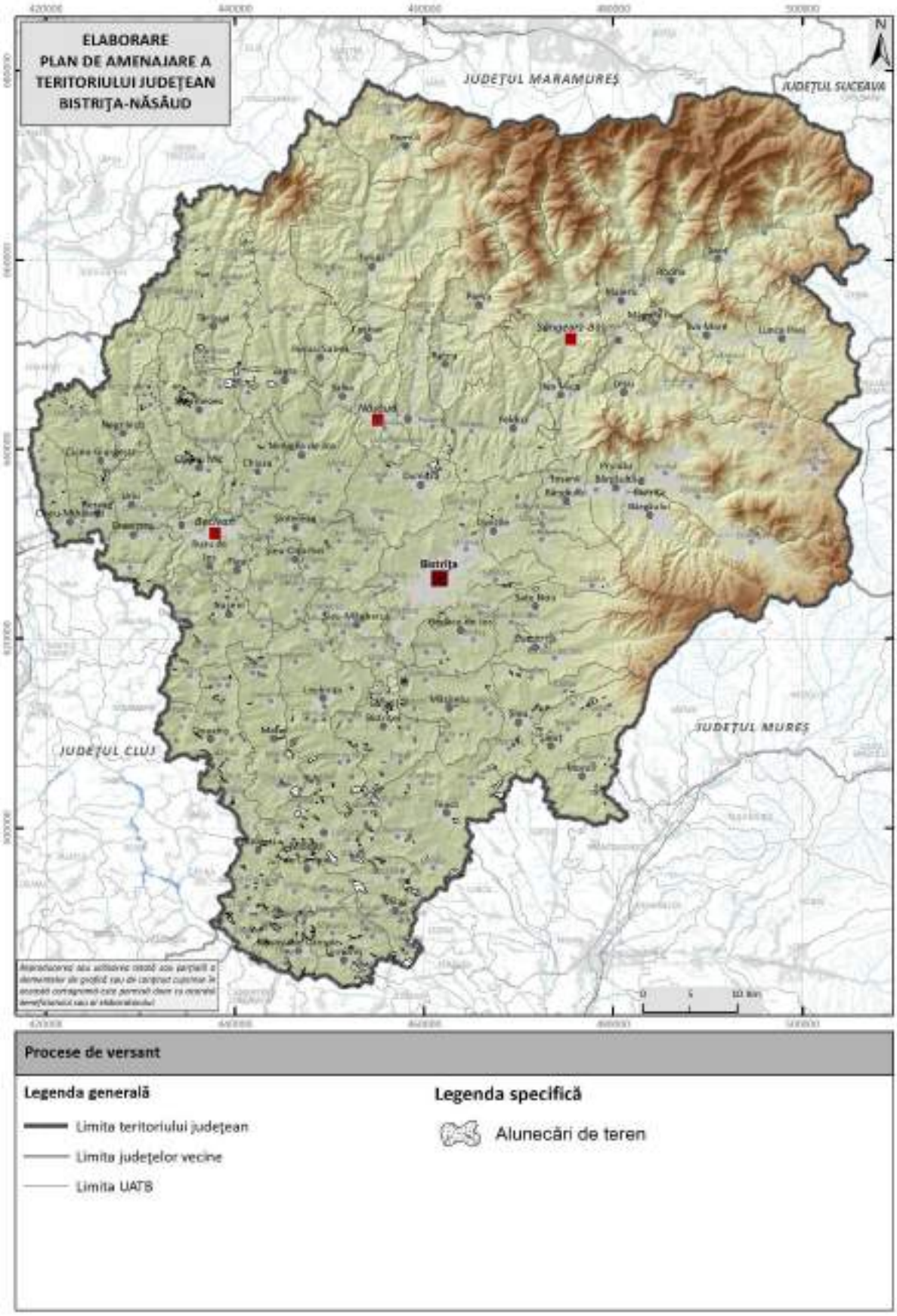

Fig. 2.55. DISTRIBUȚIA PROCESELOR DE VERSANT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD.

Tabel 2.27. DISTRIBUȚIA ALUNECĂRILOR DE TEREN LA NIVELUL UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE DIN CADRUL JUDEȚULUI BISTRIȚA NĂSĂUD

Nr. Crt.	Denumire UAT	Suprafata cu alunecari (ha)	Suprafata UAT (hectare)
1	BECLEAN	0,04	5857,469
2	BISTRIŢA	20,61	14536,35
3	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	0,00	19746,1
4	BRANIŞTEA	8,64	4249,158
5	BUDACU DE JOS	18,61	6058,317
6	BUDEŞTI	201,91	5240,88
7	CĂIANU MIC	48,29	5827,249
8	CETATE	0,00	6393,414
9	CHIOCHIŞ	116,31	9229,488
10	CHIUZA	16,32	4390,991
11	CICEU-GIURGEŞTI	5,65	5379,069
12	CICEU-MIHĂIEŞTI	49,90	3480,197
13	COŞBUC	0,00	3007,24
14	DUMITRA	76,20	8534,434
15	DUMITRIŢA	28,55	10524,48
16	FELDRU	6,66	12278,01
17	GALAŢII BISTRIŢEI	164,28	7138,85
18	ILVA MARE	0,00	6725,871
19	ILVA MICĂ	3,26	5347,186
20	JOSENII BÂRGĂULUI	1,06	4879,507
21	LECHINŢA	243,10	13327,73
22	LEŞU	0,00	9013,576
23	LIVEZILE	12,60	9343,68
24	LUNCA ILVEI	0,00	11014,39
25	MAIERU	0,52	14850,16
26	MATEI	211,67	8382,679
27	MĂGURA ILVEI	0,12	2765,104
28	MĂRIŞELU	56,34	7764,239
29	MICEŞTII DE CÂMPIE	81,86	4410,421
30	MILAŞ	345,54	4985,044
31	MONOR	36,90	5249,858
32	NĂSĂUD	0,61	4351,436

33	NEGRILEŞTI	1,74	6060,218
34	NIMIGEA DE JOS	0,00	9912,216
35	NUŞENI	64,81	9218,964
36	PARVA	0,00	7309,765
37	PETRU RAREŞ	0,00	2928,024
38	POIANA ILVEI	0,58	2316,211
39	PRUNDU BÂRGĂULUI	0,59	4196,033
40	REBRA	0,14	4744,571
41	REBRIŞOARA	13,37	14786,05
42	RODNA	0,00	13918,58
43	ROMULI	0,00	9843,938
44	RUNCU SALVEI	0,00	3206,672
45	SALVA	0,00	2589,513
46	SÂNGEORZ-BĂI	1,29	14442,31
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	335,02	6543,485
48	SILIVAŞU DE CÂMPIE	161,74	3103,489
49	SPERMEZEU	131,57	8235,04
50	ŞANŢ	0,00	26768,8
51	ŞIEU	87,76	7230,369
52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	0,00	5994,767
53	ŞIEU-ODORHEI	0,00	5208,942
54	ŞIEUŢ	102,23	7288,634
55	ŞINTEREAG	18,29	7307,124
56	TÂRLIŞUA	48,36	15808
57	TEACA	310,17	13980,82
58	TELCIU	0,00	28537,17
59	TIHA BÂRGĂULUI	0,00	24251,69
60	URIU	0,59	4882,512
61	URMENIŞ	201,18	5835,004
62	ZAGRA	187,43	15123,83
	Total	3440,06	535855,318

Sursa: bilanț autori

Astfel, suprafața afectată de procese de versant se ridică la 3440 hectare din întreg teritoriul județean pagubele materiale și riscul indus populației prin pierderi materiale, îngreunarea circulației persoanelor, întreruperea alimentării cu apă și energie electrică a

populației impune acordarea unei atenții sporite asupra posibilității de apariție a alunecărilor de teren și a reactivării celor existente.

Identificarea şi cartarea cât mai în detaliu a factorilor care influenţează stabilitatea versanţilor reprezintă obiective principale în determinarea a priori a cauzelor alunecărilor de teren (Guzzetti şi colab., 1999). În general, studiile care au ca obiectiv principal identificarea hazardului la alunecări pleacă de la asumpţia conform căruia o combinaţie de factori care au condus la apariţia alunecărilor de teren în trecut vor avea aceleaşi efect în viitor (Varnes, 1984, Carrara şi colab., 1995, 1999, Chung şi Fabbri, 1999, Petrea și colab., 2014, Bilașco și colab., 2019). În cazul studiilor de susceptibilitate și risc se utilizează tehnologiile GIS pentru identificarea favorabilităţii la alunecări de teren pe baza clasificării factorilor cauzatori şi declanşatori ai acestora în funcţie de prezenţa sau absenţa fenomenului.

În România, abordări recente privind susceptibilitatea spaţială a alunecărilor de teren, la nivel national, regional şi local, au fost realizate de către Bălteanu şi colab., 2010, Armaş, 2011, Bilaşco şi colab, 2011, Manea, 2012, Arghiuş, 2013, Petrea şi colab., 2014, Roșca și colab., 2015, Roșca și colab., 2016, Sestraș și colab., 2019 etc.

Conform Planului de Analiză și Acoperirea Riscurilor, 2024, alunecările de teren sunt considerate calamități ce pot conduce la nivelul județului Bistrița Năsăud distrugeri asupra unor construcții sau blocarea unor cursuri de apă. În cazul acestui studiu alunecările de teren care se manifestă la nivelul zonei de studiu sunt alunecări de suprafață cauzele de apariție și dinamică ale acestora fiind puse pe seama ploilor torențiale, a mișcărilor tectonice, a prăbușirilor unor grote sau ca urmare a eroziunii puternice manifestate pe versanți, cele mai frecvente alunecări de teren fiind cele care afectează infrastructura de transport.

O atenție deosebită trebuie acordată cauzelor antropice care includ săpăturile executate pe versanți ori la baza acestora în cazul construirii drumurilor, respectiv a caselor particulare, defrișarea abuzivă a lizierelor pădurilor precum și arăturile transversale executate pe versanți care conduc la producerea de văi torențiale precum și la ocurența mai crescută a alunecărilor de teren.

În cazul acestui studiu alunecările de teren care se manifestă la nivelul zonei de studiu sunt alunecări de suprafață (cu o adâncime a suprafeței de alunecare sub 1m), alunecări de adâncime mică (1-5 m), alunecări adânci (5-10 m) și foarte adânci (peste 20 de m).

În funcție de viteza de alunecare sunt prezente alunecări de teren cu viteză extrem de rapide (peste 3 m/s), foarte rapide (0.3 m/min– 3 m/s), rapide (0,3 m/min – 1.5 m/zi), moderate (1,5 m/zi – 1.5 m lună), lente (1.5 m/lună – 1.5 m/an), foarte lente (1.5 m – 0.06 m/an), și extrem

de lente (sub 0,06 m/an), cauzele de apariție și dinamică ale acestora fiind puse pe seama ploilor torențiale, a mișcărilor tectonice, a prăbușirilor unor grote sau ca urmare a eroziunii puternice manifestate pe versanți, cele mai frecvente alunecări de teren fiind cele care afectează infrastructura de transport. La nivelul județului se remarcă alunecările de teren delapsive de la baza versantului în direcția opusă deplasării acumulatorului deci alunecări de teren cu caracter regresiv și alunecări de teren detrusive în care evoluția alunecării se face în direcția acumulatorului de alunecare deci este vorba despre alunecări cu caracter progresiv.

Elaborarea hărții de risc la alunecări de teren pentru județul Bistrița Năsăud a fost realizată conform reglementărilor din cadrul Hotărârii de Guvern 447/2003 - *Norme metodologice privind modul de elaborare şi conţinutul hartilor de risc natural la alunecări de teren* ce prezintă atât cadrul general privind succesiunea operaţiilor de întocmire a hartilor de risc natural la alunecări de teren şi conţinutul acestora.

Conform Art. 2 din H.G. 447/2003 harta de risc natural la alunecări de teren reprezintă: "*sinteza datelor privind prognoza stării de echilibru a versantilor, a pagubelor materiale şi a pierderilor de vieţi omeneşti ce pot fi cauzate de producerea alunecarilor de teren, pe un anumit areal şi într-un interval de timp dat*" constituind parte componentă a documentaţiei de amenajare a teritoriului judeţean şi se detaliază în planurile de urbanism generale şi în regulamentele locale de urbanism ale localităţilor fiecărui judeţ (Art. 3, H.G. 447/2003).

Această hartă constituie studiu de fundamentare pentru Planurile de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) și pentru Planurile Urbanistice Generale (PUG) ale unităților administrativ teritoriale situate în cadrul județului pentru a se putea lua măsuri specifice în vederea atenuării și prevenirii efectelor negative ale alunecărilor de teren, în realizarea construcțiilor precum și pentru asigurarea unui bun management al utilizării terenurilor prin aplicarea unor lucrări specifice și a măsurilor de ordin structural și non structural în vederea limitării pagubelor economice și protejarea viitoarelor investiții. Pentru reducerea efectelor negative induse în teritoriu este necesară studierea vulnerabilității teritoriului și identificarea riscului indus de procesele geomorfologice active ce permit identificarea probabilității spațiale de apariție a acestora și permit deasemenea prognoza evoluției viitoare.

Factorul de stabilitate K_m ajută la estimarea potențialului de producere a alunecărilor de teren utilizând analiza calitativă și realizarea unui model semicantitativ a interacțiunii factorilor pregătitori și declanșatori a alunecărilor. Pentru teritoriile încadrate în categoria ridicată de apariție a alunecărilor de teren este recomandată realizarea investigațiilor geotehnice fapt care

generează costuri suplimentare pentru deplasări în teren, realizarea profilelor și interpretarea rezultatelor în urma analizelor de laborator.

Estimarea riscului indus de alunecările de teren are la bază o hartă de hazard dar și o evaluare cantitativă a bunurilor afectate de către aceste procese dar și a populației rezidențiale. Exprimarea riscului poate fi astfel exprimată valoric, cantitativ, în valori monetare ale pierderilor induse de alunecările de teren, desigur acest aspect devine dificil de realizat în lipsa unei baze de date actualizată care să cuprindă atât elementele expuse la risc, estimările valorilor monetare ale acestora cât și extinderea spațială a zonelor susceptibile alunecărilor de teren.

Datele utilizate pentru elaborarea proiectului referitoare la modelul terenului au fost extrase din cadrul bazei de date EU-DEM (Digital Elevation Model-European Space Agency) iar utilizând imagini satelitare disponibile în mod gratuit pentru reactualizarea datelor legate de infrastructură, rețeaua hidrografică etc.

Stratutile legate de litologia zonei analizate au fost extrase de pe Harta Geologică a României 1:00000, 1960.

Layerele legate de distribuția rețelei hidrografice au fost digitizate pe baza hărților din Cadastrul Apelor Române, 1991. Deasemenea Harta Topografică a fost utilizată ca suport pentru realizarea bazei de date a factorilor cauzatori și declanșatori a alunecărilor de teren.

Conform metodologiei de elaborare a hărții de hazard la alunecări de teren a fost utilizată o bază de date ce cuprinde 8 factori:

Ka – Coeficientul litologic,

Kb – Coeficientul geomorfologic,

Kc – Coeficientul structural,

Kd – Coeficientul hidrologic și climatic,

Ke – Coeficientul hidrogeologic,

Kf – Coeficientul seismic,

Kg – Coeficientul silvic,

Kh – Coeficientul antropic.

Analiza spațială în ceea ce privește modelarea coeficientului mediu de hazard a fost realizată într-un proiect ArcGIS în care s-au manipulat layerele specifice fiecărui coeficient, au fost obținute rasterele aferente acestora precum și baza de date spațială legată de probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren de pe teritoriul județului Bistrița Năsăud.

Pentru obținerea coeficientului mediu de hazard (Km) a fost utilizată formula (1):

$$Km = \sqrt{\frac{K_a * K_b}{6} * K_c + K_d + K_e + K_f + K_g + K_h},$$

Unde: Ka – Coeficientul litologic, Kb – Coeficientul geomorfologic, Kc – Coeficientul structural, Kd – Coeficientul hidrologic și climatic, Ke – Coeficientul hidrogeologic, Kf – Coeficientul seismic, Kg – Coeficientul silvic, Kh – Coeficientul antropic, Km – Coeficientul mediu de hazard.

Coeficientul Litologic (Ka)

Obținerea coeficientului litologic (Ka) a implicat atribuirea coeficientului specific pentru fiecare clasă litologică obținută prin digitizare de pe Harta Geologică a României. Categoria cu cel mai scăzut risc de alunecări de teren este reprezentată de rocile masive, compacte și nealterate, care prezintă o rezistență mecanică ridicată și o stabilitate structurală excelentă. Această categorie include rocile magmatice intrusive precum granitele și pegmatitele, caracterizate prin structuri cristaline compacte și absența proceselor de alterare semnificative. De asemenea, rocile metamorfice de grad înalt, cum sunt amfibolitle, se încadrează în această categorie datorită recristalizării complete și a structurii compacte rezultate din procesele metamorfice intense. Rocile sedimentare carbonatice complet recristalizate, reprezentate de calcarele cristaline și dolomitele cristaline, completează această categorie prin caracterul lor masiv și rezistența ridicată la eroziune.

Rocile vulcanice intermediare și bazice ocupă o poziție intermediară în cadrul clasificării de risc, prezentând caracteristici structurale care le conferă o stabilitate relativă, dar cu anumite vulnerabilități în funcție de gradul de alterare și de compoziția mineralogică. Andezitele în toate variantele lor compositionale (cu amfiboli, piroxeni, biotit) se încadrează în această categorie, prezentând o structură relativ compactă, dar cu potențial de alterare moderat al mineralelor mafice componente. Bazaltele, deși sunt roci vulcanice masive, pot prezenta un risc ușor crescut datorită prezenței fisurilor de contracție termică și a alterării mineralelor primare. Riolitele și dacitele, rocile vulcanice acide și intermediare, se caracterizează prin rezistență mecanică bună, dar cu susceptibilitate la alterarea feldspaților în condiții de meteorizare intensă.

Rocile metamorfice de grad scăzut până la mediu și rocile sedimentare parțial consolidate formează categoria de risc moderat, fiind caracterizate prin prezența structurilor planare și a mineralelor susceptibile la alterare. Micasisturile și paragnaisele prezintă foliații distincte care pot constitui suprafețe preferenciale de rupere, în special în condiții de saturație

cu apă. Sisturile cristaline, inclusiv cele din seria Tulghes și sisturile epimetamorfice, se caracterizează prin alterarea progresivă a mineralelor primare și dezvoltarea de structuri foliată care facilitează infiltrația apei și reducerea coeziunii. Filitlele și sisturile sericito-cloritoase reprezintă produse ale metamorfismului de grad scăzut, cu minerale argiloase abundente care conferă plasticitate crescută materialului. Rocile sedimentare semi-consolidate, cum sunt conglomeratele și gresiile, precum și gresiile calcaroase de tip Borsa, completează această categorie prin gradul variabil de cimentare și prezența intercalațiilor argiloase.

Depozitele sedimentare cu componente argiloase semnificative și formațiunile geologice complexe cu alternanțe litologice constituie categoria de risc mare pentru dezvoltarea alunecărilor de teren. Marnele și tufurile volcanice prezintă o combinație defavorabilă între componenta argilcă expansivă și materialele vulcanice alterate, creând condiții propice pentru instabilitate. Formațiunile de fliș marno-grezos și wildflyscg, specifice zonelor orogenice, se caracterizează prin alternanțe rapide între niveluri competente (gresii) și incompetente (argile, marne), generând contrasturi de permeabilitate și rezistență care favorizează dezvoltarea suprafețelor de alunecare. Depozitele neogene reprezentate de conglomerate cu Nummulites perforatus, calcare cu N. fabiani și intercalații marno-argiloase demonstrează vulnerabilitatea formațiunilor sedimentare stratificate în fața proceselor gravitaționale. Formațiunea vulcanogen-sedimentară prezintă o complexitate litologică deosebită, cu alternanțe între materiale vulcanice alterate și sedimente, creând condiții heterogene favorabile instabilității.

Categoria cu riscul cel mai ridicat este dominată de depozitele neconsolidate quaternare și de formațiunile geologice cu componente saline, care prezintă proprietăți geotehnice extrem de defavorabile pentru stabilitatea versanților. Depozitele coluviale și deluviale, formate prin procese gravitaționale și de transport pe versanți, sunt caracterizate prin lipsa consolidării, granulometrie neomogenă și susceptibilitate ridicată la mobilizare în prezența apei. Dipirii de sare, atât cei afloranti cât și cei acoperiți, reprezintă structuri geologice extrem de instabile datorită proprietăților plastice ale halitei și a proceselor active de halokinezã care generează deformații continue ale terenului. Depozitele de mlaștină și depozitele glaciare quaternare se caracterizează prin conținut ridicat de umiditate, compresibilitate mare și rezistență la forfecare foarte scăzută. Aluviunile actuale și depozitele aluvial-proluviale reprezintă sedimente neconsolidate cu granulometrie variabilă, susceptibile la lichefiere și mobilizare rapidă în condiții de saturație cu apă. Depozitele de lahar, rezultate din activitatea vulcanică explosivă, prezintă caracteristici geotehnice deosebit de nefavorabile datorită texturii heterogene și a gradului redus de consolidare.

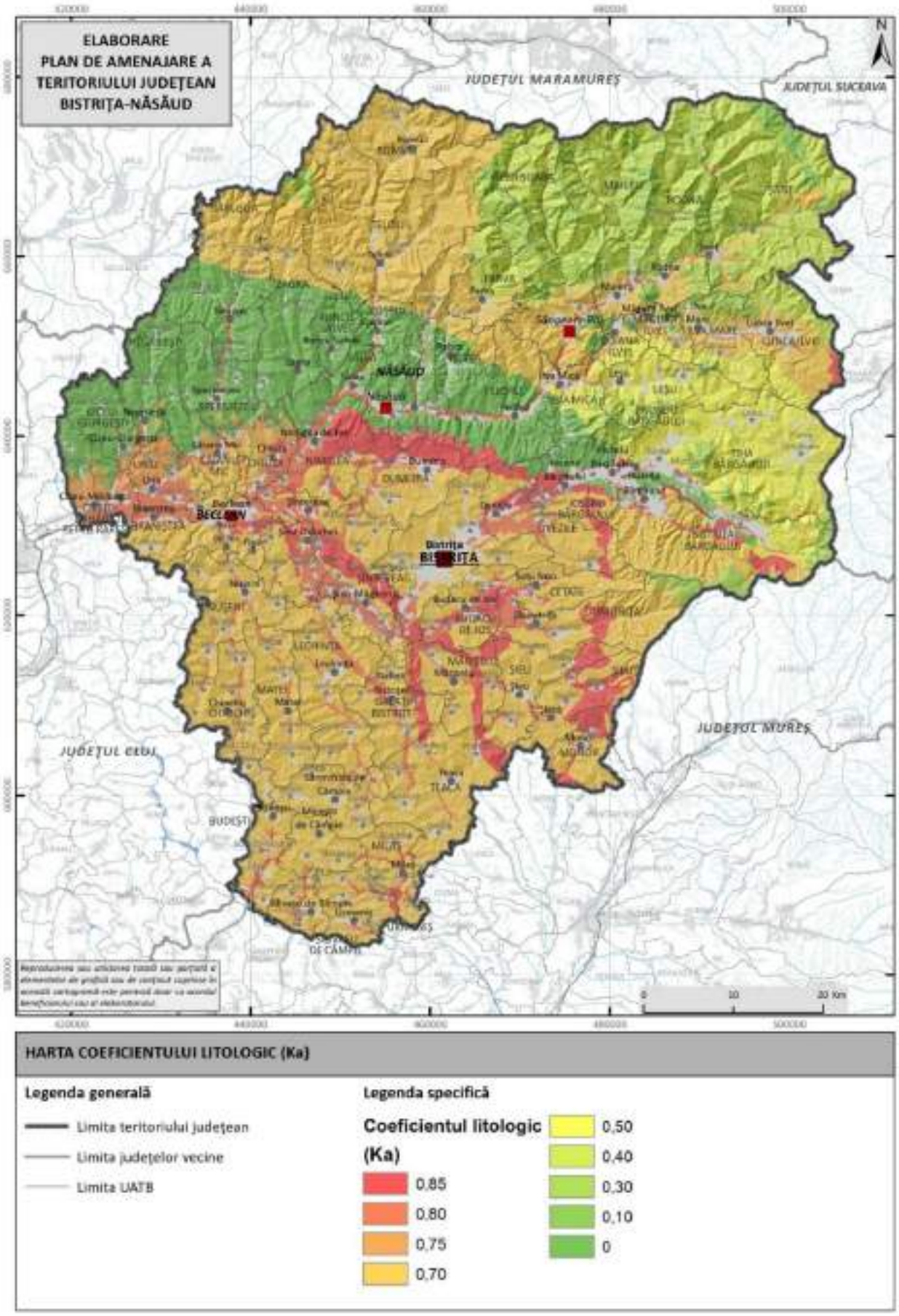

Fig. 2.56. HARTA COEFICIENTULUI LITOLOGIC LA NIVELUL JUDEȚULUI

Coeficientul geomorfologic (Kb)

Analiza coeficientului geomorfologic în contextul modelării probabilității de apariție a alunecărilor de teren la nivelul județului, realizată pe baza modelului digital de elevație și a pantei terenului, conform intervalelor stabilite de Hotărârea de Guvern nr. 447/2003, relevă aspecte importante legate de influența reliefului asupra susceptibilității terenului la astfel de procese naturale. Studiul demonstrează că relieful cu pante mici (între 0 - 2 grade), unde procesele de eroziune sunt reduse și văile sunt într-un stadiu avansat de maturitate geomorfologică, prezintă o probabilitate scăzută de alunecări de teren, această probabilitate fiind cuantificată la aproximativ 0,1. Astfel în regiunile cu astfel de caracteristici geomorfologice, riscul de alunecări este redus datorită stabilității generale a terenului și a lipsei factorilor declanșatori majori, cum ar fi eroziunea pronunțată sau pantele abrupte.

În schimb, analiza relevă că probabilitatea medie-mare de alunecări de teren, cu valori situate între 0,3 și 0,5, este asociată în principal cu relieful colinar, unde pantele sunt medii sau mari, iar văile sunt fragmentate și ajunse într-un stadiu avansat de maturitate geomorfologică. Aceste caracteristici ale terenului favorizează alunecările de teren, deoarece fragmentarea văilor și unghiurile mai mari ale pantelor creează condiții favorabile pentru instabilitate geomorfologică. În aceste zone, alunecările de teren sunt frecvente și reprezintă un factor major de risc natural. Această legătură dintre morfologia reliefului și susceptibilitatea la alunecări de teren este esențială pentru înțelegerea dinamicii proceselor geomorfologice și pentru implementarea unor măsuri eficiente de prevenție și control al hazardelor naturale.

De asemenea, se constată că majoritatea alunecărilor de teren active se manifestă în aceste regiuni colinare, unde pantele variază semnificativ, iar văile sunt într-un stadiu de maturitate geomorfologică avansat. Astfel în contextul gestionării riscurilor naturale este importantă identificarea zonelor cu probabilitate ridicată de alunecări de teren deoarece această acțiune permite implementarea unor măsuri de protecție adecvate și direcționarea resurselor pentru intervenții rapide în cazul producerii acestor fenomene.

Pe de altă parte, în zonele deluroase, unde pantele depășesc 15°, analiza sugerează o probabilitate foarte mare de apariție a alunecărilor de teren. Aceste regiuni sunt caracterizate de o instabilitate ridicată a terenului, determinată de unghiurile mari ale pantelor și de procesele de eroziune accentuate. În astfel de condiții geomorfologice, terenul este mult mai susceptibil la alunecări, mai ales în prezența unor factori externi, cum ar fi precipitațiile abundente sau activitățile antropice, care pot agrava instabilitatea naturală a versanților.

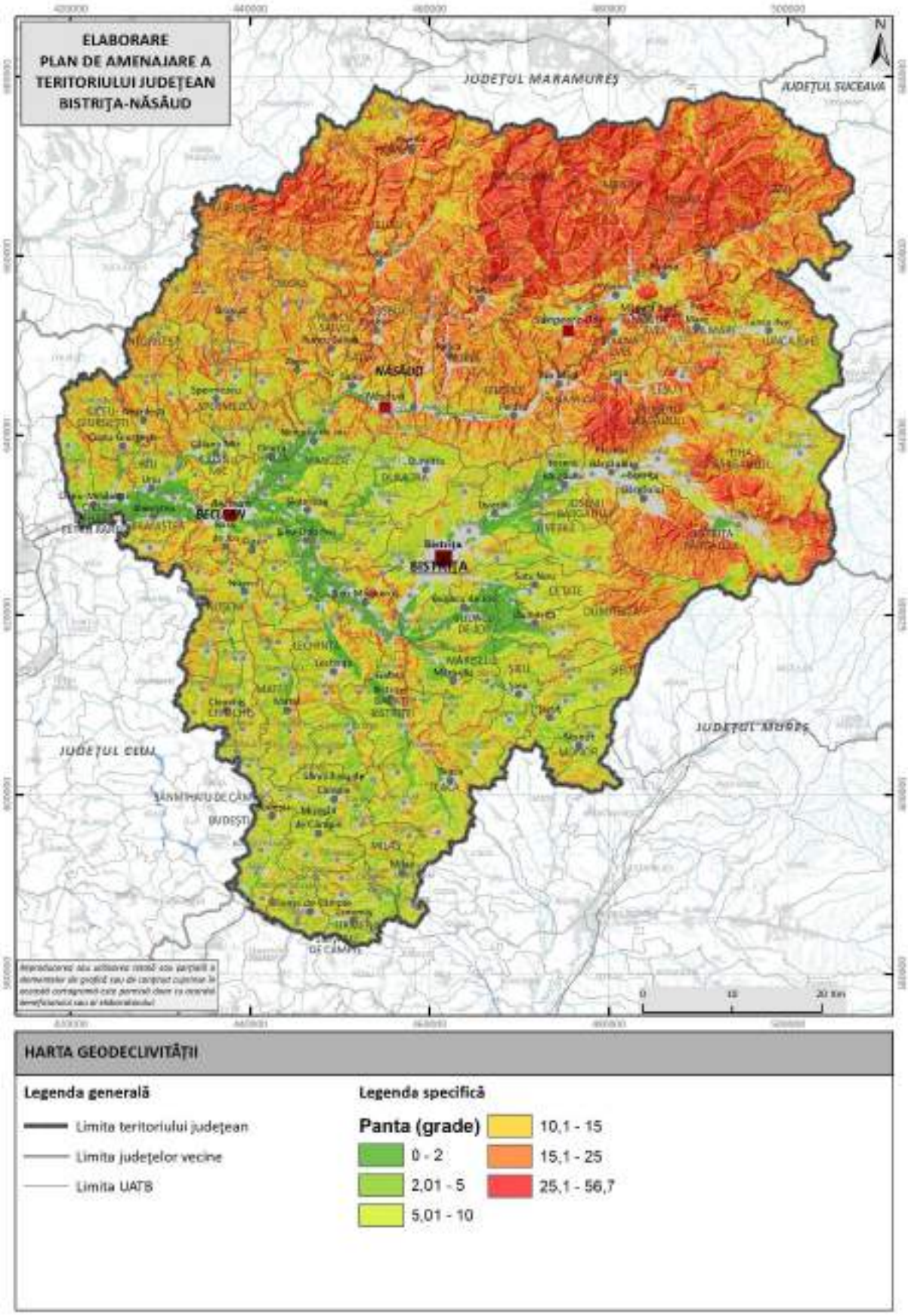

Fig. 2.57. HARTA PANTELOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD

Astfel, relieful deluros devine un punct critic în contextul managementului riscurilor naturale asociate alunecărilor de teren, iar analiza detaliată a acestuia este esențială pentru prevenirea unor pagube naturale semnificative.

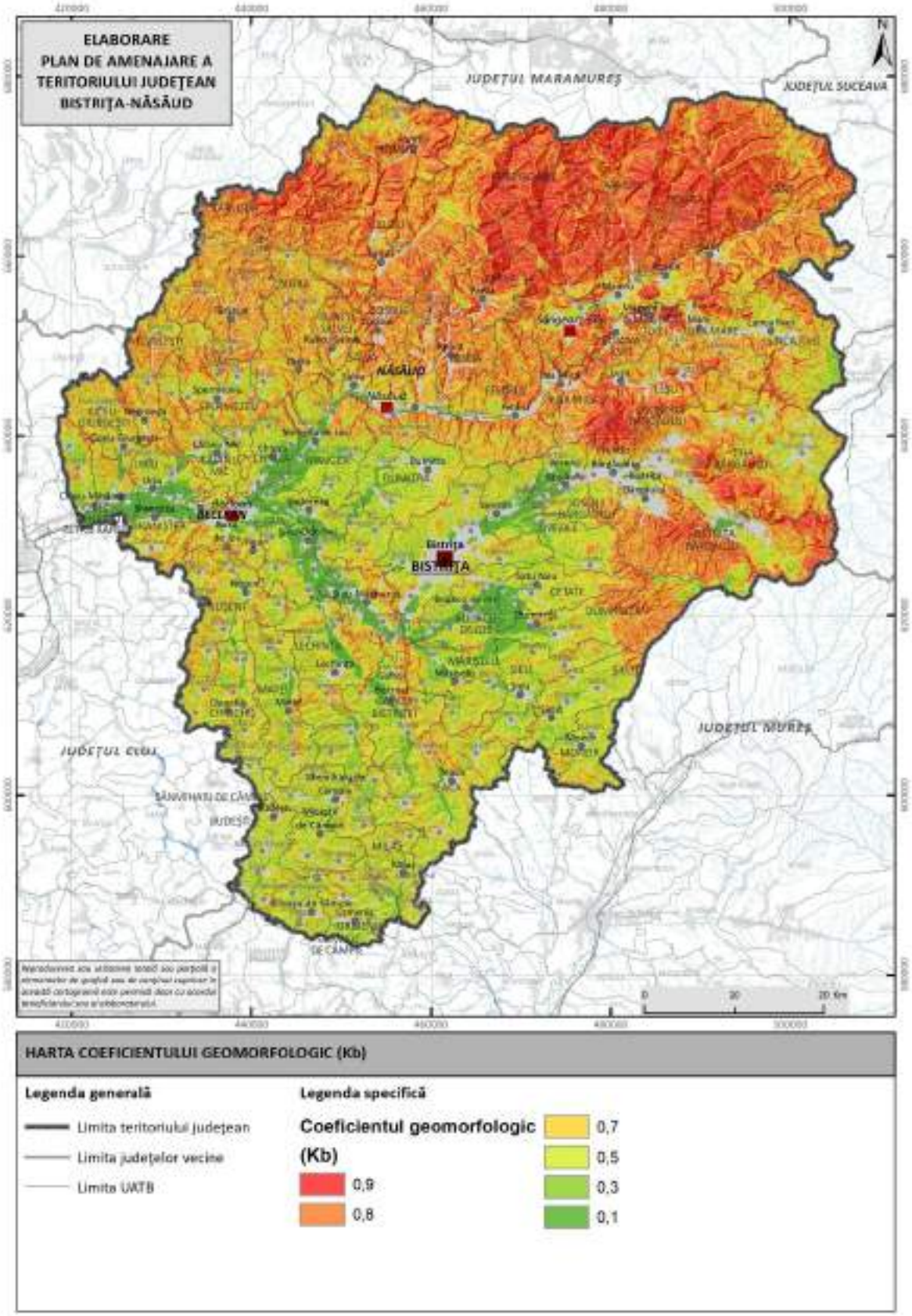

Fig. 2.58. HARTA COEFICIENTULUI GEOMORFOLOGIC (KB) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD

Aceste constatări sunt esențiale pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de management al riscurilor naturale, care să includă atât măsuri de prevenție, cât și planuri de intervenție în cazul producerii unor alunecări de teren. În contextul schimbărilor climatice și al intensificării proceselor de eroziune și de precipitații, o astfel de evaluare geomorfologică devine tot mai relevantă pentru protejarea infrastructurii și a comunităților locale expuse acestor riscuri.

Coeficientul structural (Kc)

Factorul geologic structural joacă un rol esențial în modelarea probabilității de apariție a alunecărilor de teren, deoarece structura influențează direct stabilitatea versanților și rezistența acestuia la forțele externe care pot provoca alunecări. Geologia structurală se referă la dispunerea straturilor de roci, la orientarea acestora, precum și la prezența fracturilor, faliilor și altor discontinuități tectonice. Aceste caracteristici sunt factori cheie în determinarea stabilității geomorfologice a unui teren, având un impact direct asupra susceptibilității la alunecări.

Legislația în vigoare, precum Hotărârea de Guvern nr. 447/2003 și alte reglementări specifice privind managementul riscurilor naturale, recunoaște importanța factorilor geologici structurali în evaluarea riscului de alunecări de teren. Aceasta impune integrarea datelor geologice în studiile de risc și evaluările de impact, având în vedere că terenurile cu o structură geologică vulnerabilă sunt mult mai susceptibile la alunecări de teren, mai ales în contextul pantei mari, al proceselor de eroziune sau al altor factori externi, precum precipitațiile sau activitățile umane.

Tipul și structura rocilor prezente într-o anumită regiune influențează modul în care acestea reacționează la forțele naturale care duc la instabilitate. Rocile sedimentare, cum ar fi argilele, șisturile sau marnele, sunt predispuse la alunecări datorită caracteristicilor lor fizico-mecanice, cum ar fi plasticitatea ridicată, capacitatea de absorbție a apei și coeziunea scăzută. În contrast, rocile metamorfice și magmatice, cum ar fi granitele sau bazaltele, sunt mult mai rezistente la eroziune și la deplasări, dar pot fi vulnerabile în prezența unor discontinuități structurale majore, cum ar fi faliile. În acest sens, modelarea probabilității de apariție a alunecărilor de teren trebuie să țină cont de aceste diferențe structurale pentru a evalua corect riscurile. Prezența discontinuităților tectonice, precum faliile, poate amplifica riscul de alunecări de teren, deoarece aceste zone reprezintă puncte slabe în structura geologică a terenului. Zonele afectate de astfel de discontinuități sunt mult mai susceptibile la alunecări, mai ales în condițiile unui declin tectonic continuu sau a unor mișcări seismice.

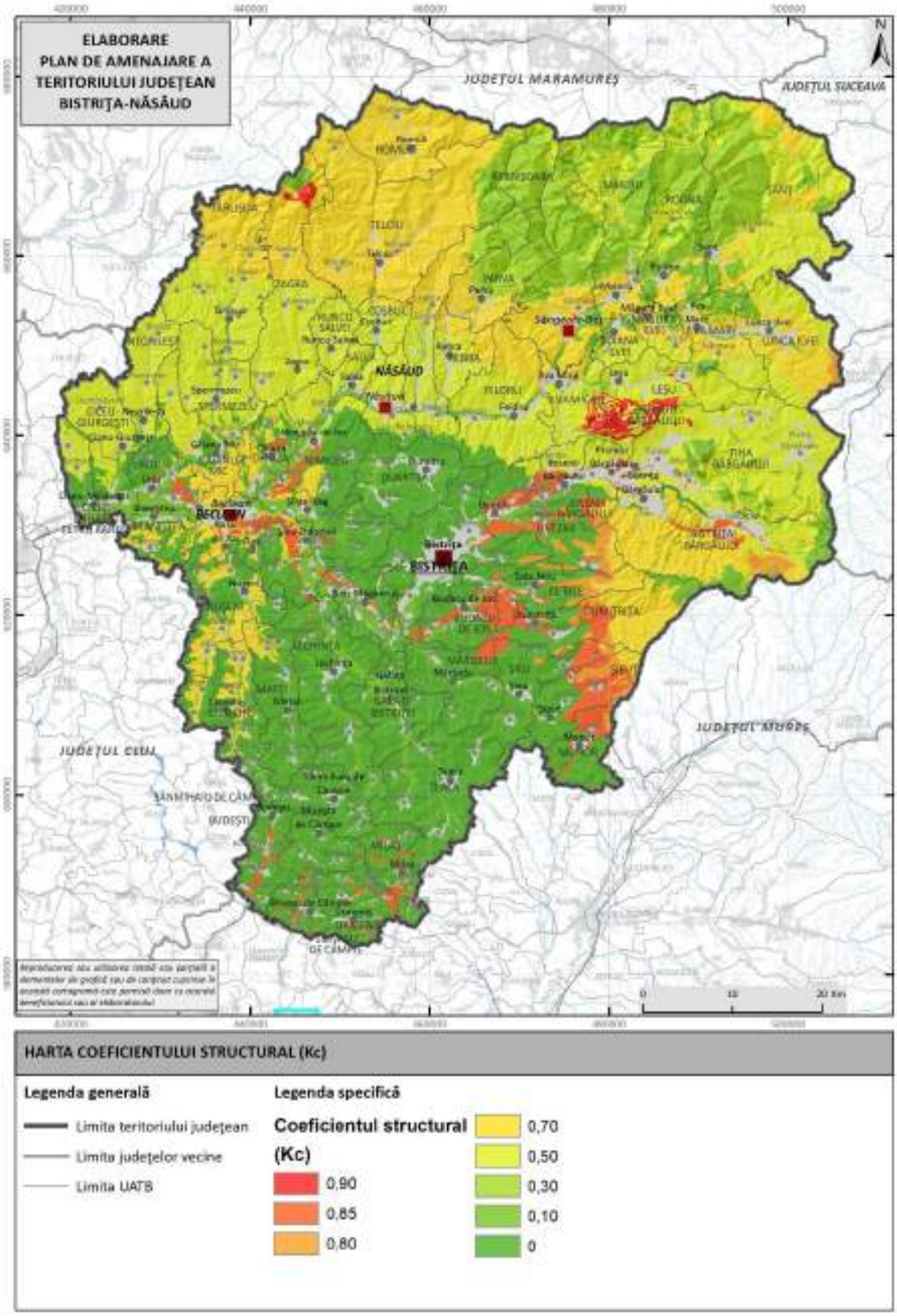

Fig. 2.59. HARTA COEFICIENTULUI STRUCTURAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD

Un alt aspect important este orientarea straturilor de rocă în raport cu panta terenului. În regiunile în care straturile de rocă sunt dispuse paralel cu panta, riscul de alunecări crește considerabil, deoarece structura geologică favorizează alunecările de suprafață. În schimb, atunci când straturile sunt orientate perpendicular pe pantă, stabilitatea terenului este mai mare, reducând susceptibilitatea la alunecări. Acest principiu este esențial în evaluarea terenurilor înclinate, unde riscurile pot varia semnificativ în funcție de orientarea structurală a formațiunilor geologice.

În regiunile cu o structură geologică instabilă, cum ar fi cele cu roci argiloase sau falii active, creșterea umidității solului poate duce la pierderea coeziunii și la declanșarea alunecărilor. În plus, activitățile antropice, cum ar fi defrișările, construcțiile sau exploatările miniere, pot destabiliza straturile de rocă și pot induce alunecări de teren în zone vulnerabile.

Coeficientul hidrologic și climatic (Kd)

Cantitatea medie anuală de precipitații modelată pentru teritoriul județului Bistrița Năsăud constituie baza de analiză pentru identificarea probabilității de apariție a alunecărilor de teren în funcție de coeficientul hidrologic și climatic. În urma realizării gridului de precipitații pentru județul Bistrița Năsăud ce a implicat modelarea cantității de precipitații cu altitudinea se poate remarca faptul că pentru teritoriul județului Bistrița Năsăud cantitatea anuală de precipitații variază între 595 și 1430 mm.

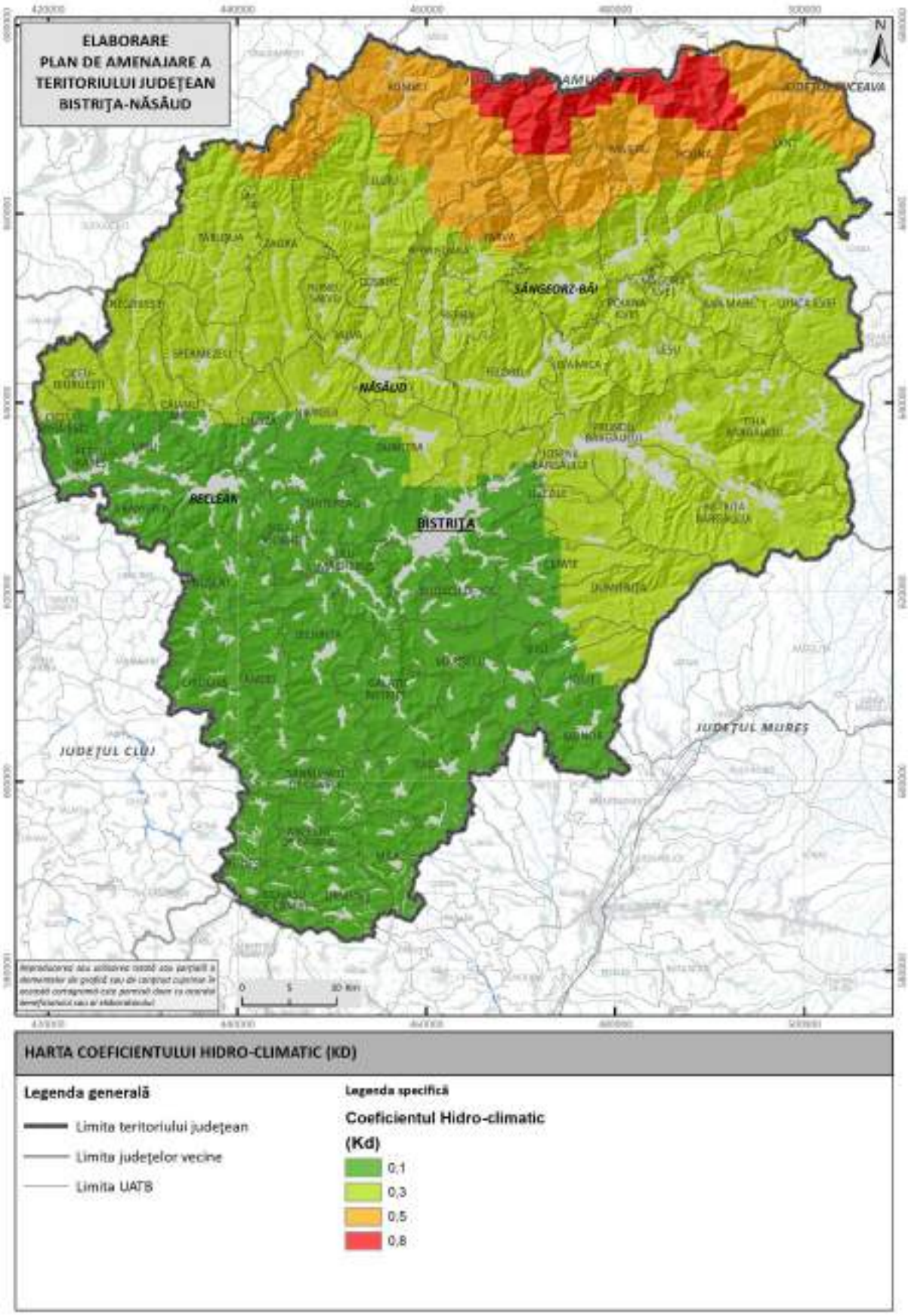

Fig. 2.60. HARTA COEFICIENTULUI HIDRO-CLIMATIC (KD)

Teritoriile caracterizate de precipitații medii, precum și bazinele hidrografice montane și deluroase, influențate predominant de regimul pluviometric local, prezintă o probabilitate moderată de apariție a alunecărilor de teren, cuprinsă între 0,1 și 0,3. Aceste zone sunt, în general, mai stabile, însă riscul de alunecări poate crește în funcție de variațiile climatice sezoniere. Pe de altă parte, teritoriile care beneficiază de precipitații moderate, în care văile sunt mature, dar afluenții sunt afectați de viituri și eroziunea verticală este activă, înregistrează o probabilitate medie-mare de alunecări de teren, cu valori situate între 0,3 și 0,5.

Aceste regiuni sunt mai vulnerabile din cauza dinamicii eroziunii și a frecventei viiturilor, care destabilizează pantele. În fine, teritoriile care primesc precipitații anuale de peste 1200 mm prezintă o probabilitate mare de apariție a alunecărilor, cu valori între 0,5 și 0,8. Cantitățile mari de precipitații favorizează infiltrarea apei în sol, reducând coeziunea acestuia și crescând riscul de instabilitate geomorfologică. Astfel, factorul pluviometric joacă un rol esențial în determinarea riscului de alunecări de teren, influențând direct stabilitatea și susceptibilitatea terenurilor expuse.

Coeficientul hidrogeologic (Ke)

Influența hidrogeologiei asupra probabilității de apariție a alunecărilor de teren a fost evaluată prin utilizarea hărții hidrogeologice a Europei. Zonele cu un nivel al apei freatice situat la adâncimi mai mari de 5 metri prezintă o probabilitate redusă de alunecări, datorită faptului că apa freatică nu contribuie semnificativ la saturarea și instabilitatea solului. În schimb, regiunile în care apa freatică curge sub gradienți mari, în special la baza versanților, unde apar frecvent izvoare, manifestă o probabilitate medie de alunecări, deoarece curgerea apei subterane poate destabiliza pantele. De asemenea, zonele caracterizate de o permeabilitate crescută a stratelor superioare sunt asociate cu o probabilitate medie-mare și chiar mare de alunecări de teren, deoarece permeabilitatea ridicată facilitează infiltrarea apei, ceea ce reduce coeziunea solului și favorizează fenomenele de alunecare.

Analiza condițiilor hidrogeologice este esențială pentru determinarea corectă a probabilității de alunecări de teren, deoarece apa subterană joacă un rol crucial în stabilitatea versanților. Prin monitorizarea nivelului apei freatice și a permeabilității solului, se poate estima mai precis riscul de alunecări și se pot implementa măsuri preventive adecvate în zonele vulnerabile.

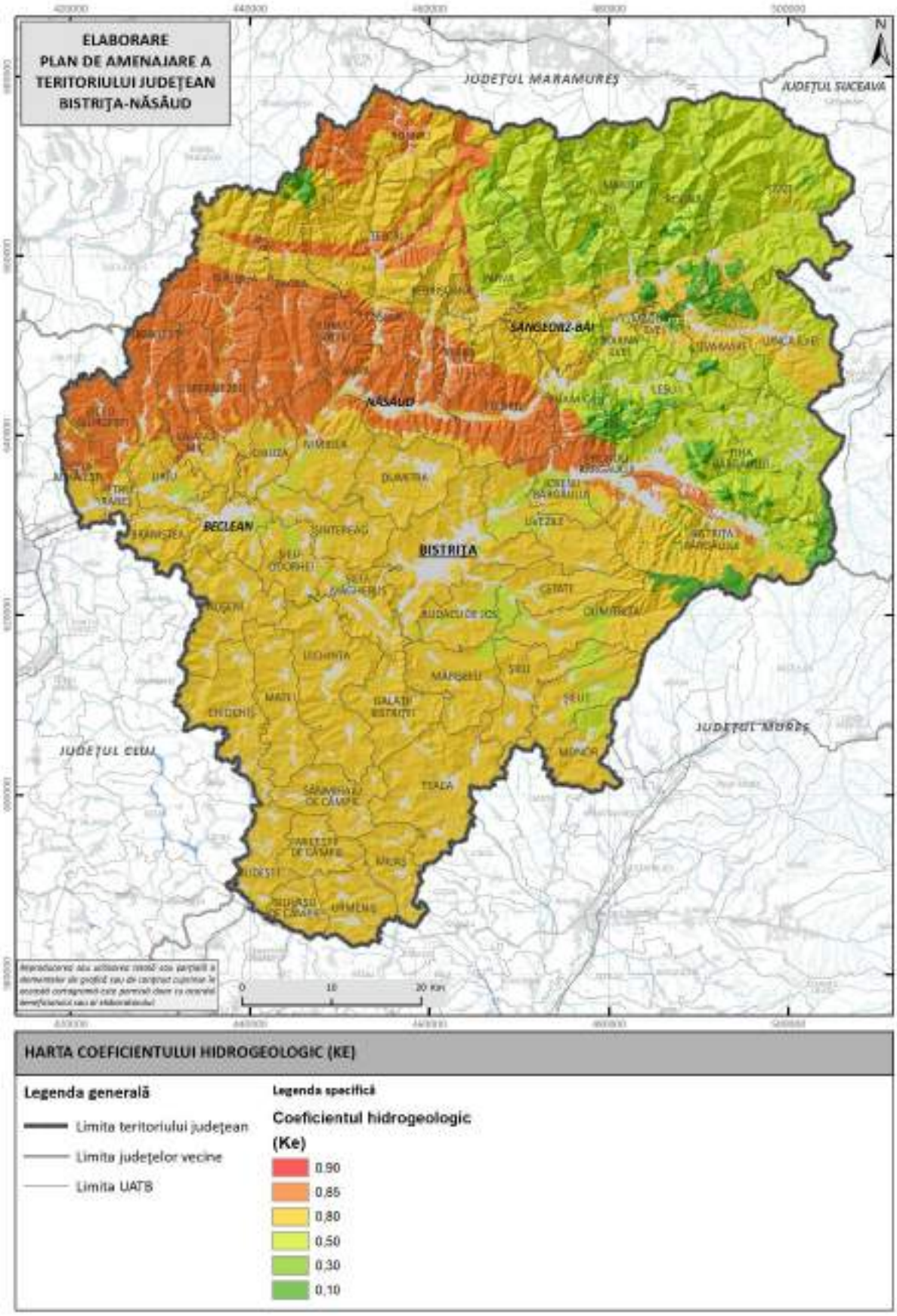

Fig. 2.61. HARTA COEFICIENTULUI HIDROGEOLOGIC (KE)

Coeficientul seismic (Kf)

Studiile de zonarea seismică a teritoriului național includ sectorul analizat în zona seismică VI și VII pe scara seismică MSK (conform STAS 11100/1993 și a parametrilor de zonare a seismicității conform normativului P100/1992 pentru seisme cu intensități mai mari de 6 grade pe scara Richter). Astfel probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren indusă de factorul seismic este încadrat în clasa medie.

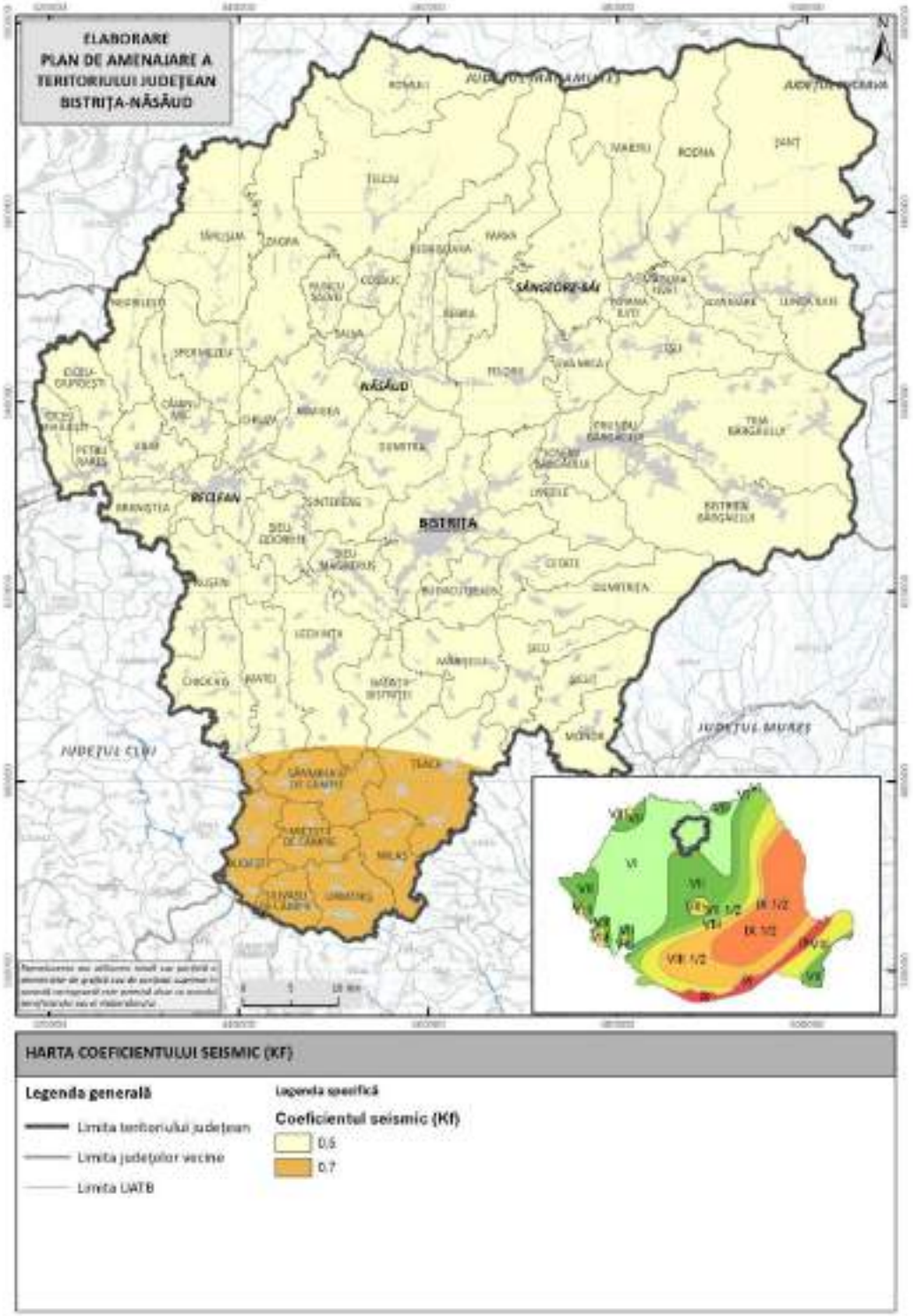

Fig. 2.62. HARTA COEFICIENTULUI SEISMIC (KF)

Coeficientul silvic (Kg)

Baza de date utilizată pentru obținerea acestui coeficient de probabilitate a alunecărilor de teren a constat în baza de date a claselor de utilizare a terenurilor APIA pentru a pune în evidență clasele de utilizare ale terenurilor agricole și neagricole.

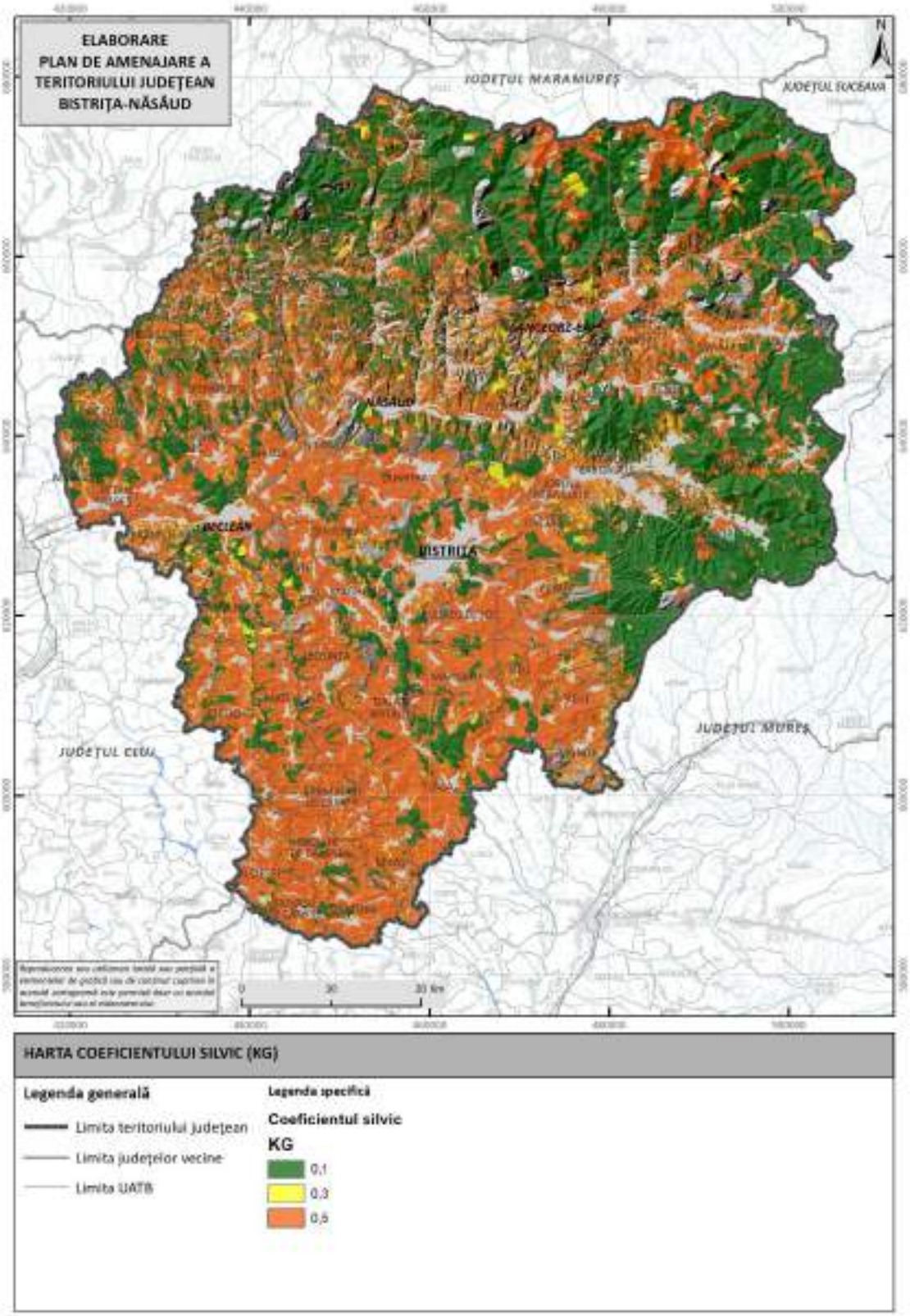

Fig. 2.63. HARTA COEFICIENTULUI SILVIC (KG)

Astfel, parcele cu un grad redus cu acoperire a vegetației forestiere (sub 20%) care să ofere protecție antierozională versanților sunt caracterizați printr-o probabilitate ridicată de apariție a alunecărilor de teren, parcelele de teren agricole și neagricole ocupate cu vegetație arboricolă cuprinsă în intervalul 20-80 % se caracterizează printr-o probabilitate medie iar parcelele de teren ocupate cu păduri de foioase și păduri mixte cu o acoperire mai mare de 80% au o probabilitate redusă de apariție a alunecărilor de teren.

Coeficientul antropic (Kh)

Teritoriile la nivelul cărora nu sunt executate construcții sunt caracterizate printr-o probabilitate de apariție a alunecărilor de teren mică (0,1) însă sectoarele versanților la nivelul cărora există o rețea densă de construcții și drumuri datorită supraîncărcării acestora sunt caracterizate printr-o probabilitate ridicată de apariție a alunecărilor de teren (0.9).

Întreaga analiză a fost realizată într-un proiect ArcGIS în care s-au manipulat layerele specifice fiecărui coeficient, au fost obținute rasterele aferente acestora precum și baza de date spațială legată de probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren de pe teritoriul județului Bistrița Năsăud.

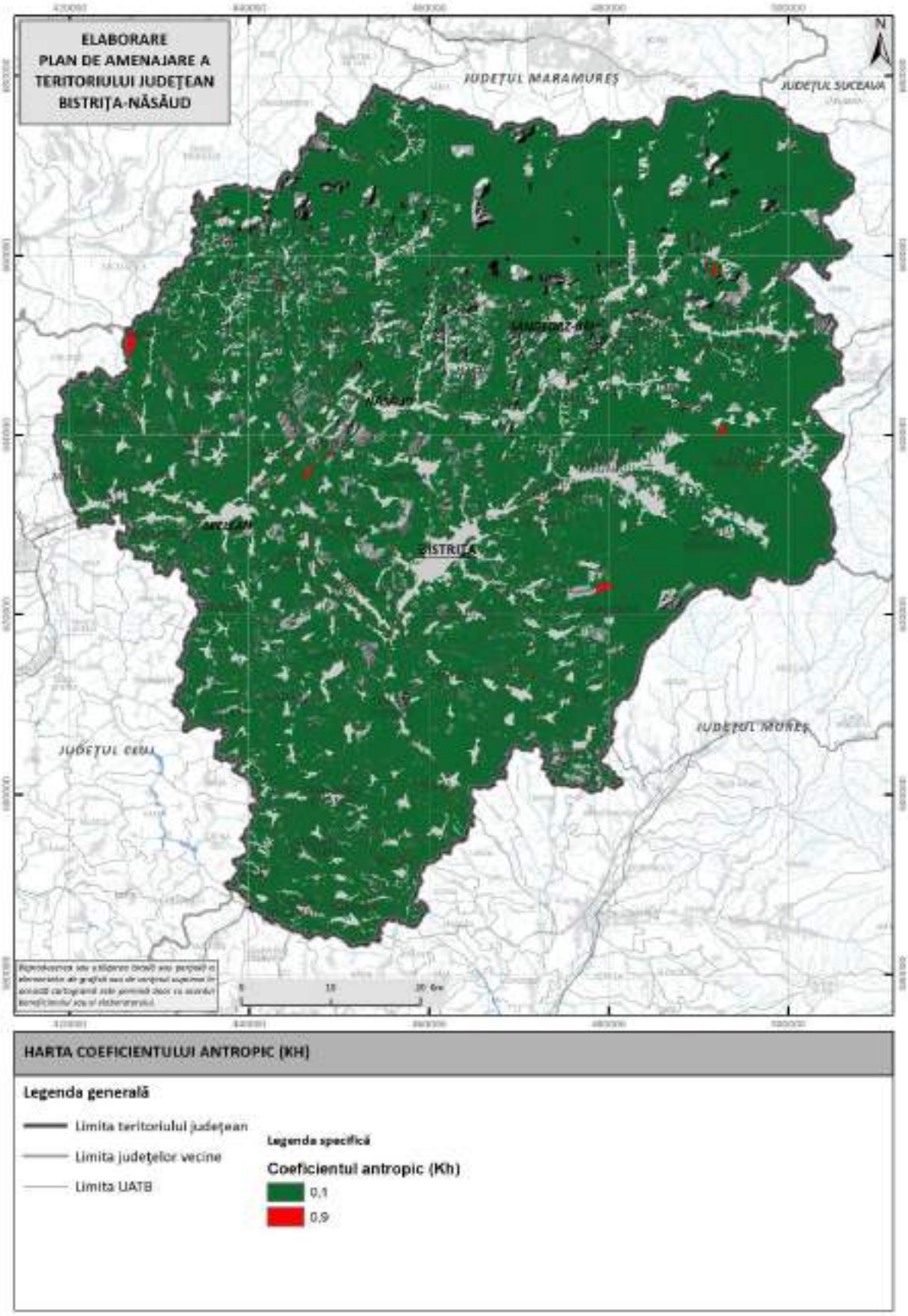

Fig. 2.64. HARTA COEFICIENTULUI ANTROPIC (KH)

Întreaga analiză a fost realizată într-un proiect ArcGIS în care s-au manipulat layerele specifice fiecărui coeficient, au fost obținute rasterele aferente acestora precum și baza de date spațială legată de probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren de pe teritoriul județului Bistrița Năsăud.

În urma aplicării tehnicilor de analiză spațială, de interpolare și reclasificare a fost obținută baza de date a coeficienților (Ka...Kh) la o rezoluție de 25 m, similară DEM-ului.

Harta de probabilitate de apariție a alunecărilor de teren la nivelul județului Bistrița Năsăud și detaliat la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale și coeficientul de risc corespunzător (Km) obținută conform reglemetărilor metodologice din cadrul Hotărârii de Guvern 447/2003 scoate în evidență teritoriile încadrate pe diferite clase de probabilitate de apariție a alunecărilor de teren la nivelul zonei studiate.

Tabel 2.28 CRITERII PENTRU ESTIMAREA POTENŢIALULUI ŞI PROBABILITĂŢII DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN

Nr.	SIMBOL	CRT	POTENȚIALUL DE PRODUCERE AL ALUNECARILOR (p)					
			SCĂZUT		MEDIU		RIDICAT	
			PROBABILITATEA DE PRODUCERE A ALUNECARILOR (P) ȘI COEFICIENTUL DE RISC CORESPUNZĂTOR (K)					
			PRACTIC ZERO	REDUSĂ	MEDIE	MEDIE - MARE	MARE	FOARTE MARE
			0	< 0,10	0,10 + 0,30	0,31 + 0,50	0,51 + 0,80	> 0,80
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1	a	LITOLOGIC	Roci stancoase, masive, compacte sau fisurate, nealterate		Majoritatea rocilor sedimentare care fac parte din formatiunea acoperitoare (deluvii, coluvii și depozite proluviale) și din categoria rocilor semistancoase(roci pelitice stratificate, cum sunt sisturile argiloase, marnele și marnocalcarele, cretele s.a., rocile metamorfice, îndeosebi sisturile de epizona și mai puțin cele de mesozona, puternic alterate și exfoliate,unele roci de natura magmatica puternic alterate s.a.)		Roci sedimentare detritice neconsolidate - necimentate, de tipul argilelor și argilelor grase, saturate, plastic moi - plastic consistente, cu umflari și contractii mari, argile montmorillonitice, puternic expansive, prafuri șinisipuri mici și mijlocii afânate în stare submersată, brecia sării etc.	

2	b	GEOMORFOLOGIC	Relief plan orizontal afectat de procese de eroziune nesemnificative, văile care constituie rețeaua hidrografică fiind într-un avansat stadiu de maturitate	Relief de tip colinar, caracteristic zonelor piemontane și de podis, fragmentat de rețele hidrografice cu văi ajunse într-un anumit stadiu de maturitate, mărginite de versanți cu înălțimi medii și inclinari în general, medii și mari.	Relief caracteristic zonelor de deal și de munte, puternic afectat de o rețea densă de văi ținere cu versanți înalți și puternic înclinați, majoritatea văilor fiind subsecvente (paralele cu direcția stratelor).
3	c	STRUCTURAL	Corpuri masive de roci stâncoase de natură magmatică, roci sedimentare stratificate, cu strate în poziție orizontală, roci metamorfice cu suprafețe de sistuozitate dispuse în plane orizontale.	Majoritatea structurilor geologice cutate și faliate afectate de clivaj și fisurație, structurile diapire, zonele ce marchează fruntea pânzelor de sariaj.	Structuri geologice caracteristice ariilor geosinclinale în facies de flis și formatiunilor de molasă din depresiunile marginale, structuri geologice stratificate, puternic cutate și dislocate, afectate de o rețea densă de clivaj, fisurație și stratificație.
4	d	HIDROLOGICȘI CLIMATIC	Zone în general aride, cu precipitatii medii anuale reduse. Debitele scurse pe albiile râurilor, ale căror bazine hidrografice se extind în zone de deal și de munte, în general sunt controlate de precipitatiile din aceste zone. Pe albiile râurilor predomină procesele de sedimentare, eroziunea producându-se numai lateral în timpul viiturilor.	Cantități moderate de precipitatii. Vaile principale din rețeaua hidrografica au atins stadiul de maturitate în timp ce afluentii acestora se afla încă în stadiul de tinerete. În timpul viiturilor se produc atât eroziuni verticale cât și laterale. Importante transporturi și depuneri de debite solide.	Precipitatii lente de lungă durata cu posibilități mari de infiltrare a apei în roci. La ploi rapide, viteze mari de scurgeri cu transport de debite solide. Predomină procesele de eroziuneverticală.

5	e	HIDROGEOLOGIC	Curgerea apelor freatice are loc la gradienți hidraulici foarte mici. Forțele de filtratie sunt neglijabile. Nivelul liber al apei freatice se afla la adâncime mare.	Gradienți de curgere a apei freatice moderati. Forțele de filtratie au valori care pot influența sensibil starea de echilibru a versantilor. Nivelul apei freatice, în general, se situeaza la adancimi mai mici de 5 metri.	Curgerea apelor freatice are loc sub gradienți hidraulici mari. La baza versanților, uneori și pe versanți, apar izvoare de apă. Există o curgere din interiorul versanților către suprafata acestora cu dezvoltarea unor forțe de filtrație ce pot contribui la declanșarea unor alunecări de teren.
6	f	SEISMIC	Intensitate seismică pe scara M.S.K mai mică de gradul 6	Intensitate seismică de gradul 6-7	Intensitate seismică mai mare de gradul 7
7	g	SILVIC	Gradul de acoperire cu vegetație arboricolă mai mare de 80%. Păduri de foioase cu arbori dedimensiuni mari.	Gradul de acoperire cu vegetație arboricolă cuprins între 20% și 80%. Păduri de foioase și conifere, cu arbori de vârste și dimensiuni variate.	Gradul de acoperire cu vegetație arboricolă mai mic de 20%.
8	h	ANTROPIC	Pe versanți nu sunt executate construcții importante, acumularilede apă lipsesc.	Pe versanți sunt executate o serie de lucrări (platforme de drumuri și cale ferată, canale de coastă, cariere s.a.) cu extindere limitată și pentru care s-au executat lucrări corespunzătoare de protecție a versanților.	Versanți afectați de o rețea densă de conducte de alimentare cu apă și canalizare, drumuri, căi ferate, canale de coastă cariere, supraîncărcarea acestora în partea superioară cu depozite de haldă, construcții grele s.a. Lacuri de acumulare care umezesc versantii în partea inferioară.

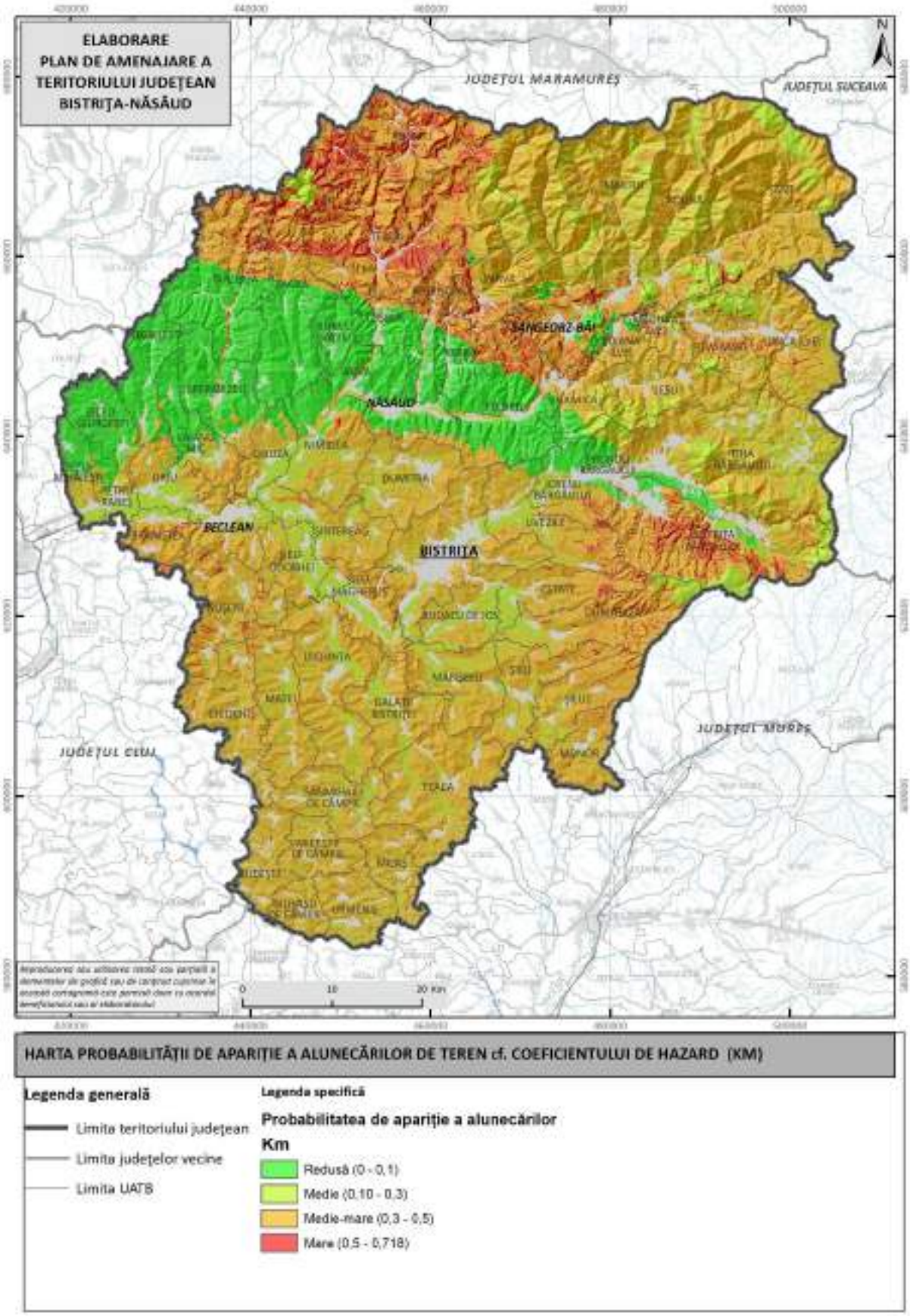

Fig. 2.65. PROBABILITATEA DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN ȘI COEFICIENTUL DE RISC CORESPUNZĂTOR (KM)

Clasa de probabilitate mare de apariție a alunecărilor de teren ce în corespondență un coeficient de risc (Km) încadrat în intervalul 0,5-0,718 caracterizează doar 302,651 kmp ceea ce reprezintă 5,65 % din cadrul teritoriului județului Bistrița Năsăud, predominant în UAT uri precum: Romuli, Telciu, Bistriţa Bârgăului, Zagra, Rebra, Parva în care această clasă se extinde la peste 10% din teritoriile aferente. Aceste zone sunt extrem de important de monitorizat deoarece impun un risc potențial ridicat în teritoriu.

La nivel județean cea mai mare parte din suprafață (3107,521 kmp), ce reprezintă 58,10 % din întreg teritoriul prezintă o probabilitate medie-mare de apariție a alunecărilor de teren. Se remarcă în acest sens UAT-urile: Monor, Şieuţ, Nuşeni, Teaca, Chiochiş, Budeşti, Milaş, Silivaşu De Câmpie, Miceştii De Câmpie, Lunca Ilvei, Şieu, Urmeniş, Parva, Galaţii Bistriţei, Matei, Lechinţa, Şanţ,Sânmihaiu De Câmpie, Dumitriţa, Dumitra, Cetate Ia căror teritorii sunt caracterizate printr-o probabilitate medie-mare de apariție a alunecărilor de teren pentru mai mult de 70% din teritoriul administrative.

Clasa de probabilitate medie caracterizează 21,42 % din cadrul județului. Se remarcă în acest sens UAT-urile Şieu Măgheruş, Budacu De Jos, Şintereag, Uriu, Petru Rareş, Şieu Odorhei cu peste 40% din teritoriul administrativ încadrat în clasa de probabilitate medie. Aceste unități administrativ teritoriale sunt încadrate în această clasă de risc ca urmare a caracteristicilor morfometrice ce țin de panta terenului, cantitatea mai ridicată de precipitații, densitatea ridicată rețelei hidrografice primare, factori cauzatori și declanșatori a alunecărilor de teren.

La acestea se adaugă 791.93 kmp (14,80 % din teritoriul analizat) cu o probabilitate redusă de apariție a alunecărilor de teren.

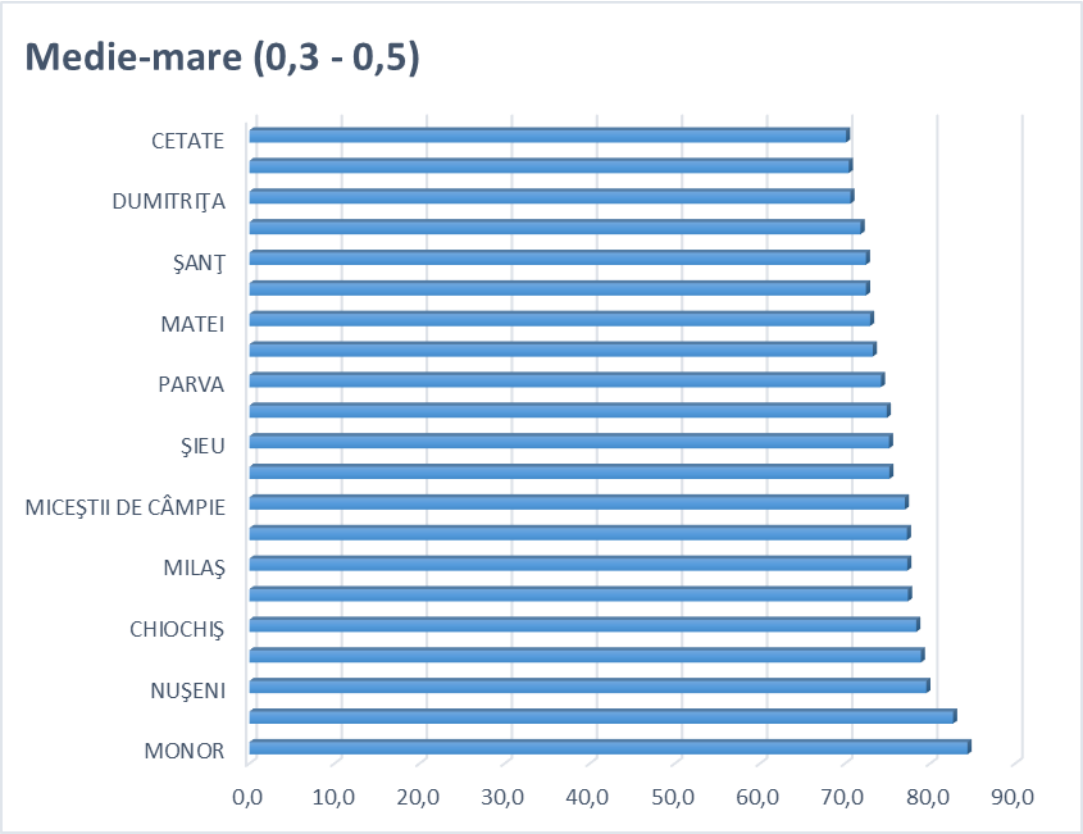

Fig. 2.66. DISTRIBUȚIA RELATIVĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE CU SUPRAFEȚE MARI ÎNCADRATE ÎN CLASA DE PROBABILITATEA MEDIE-MARE DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN

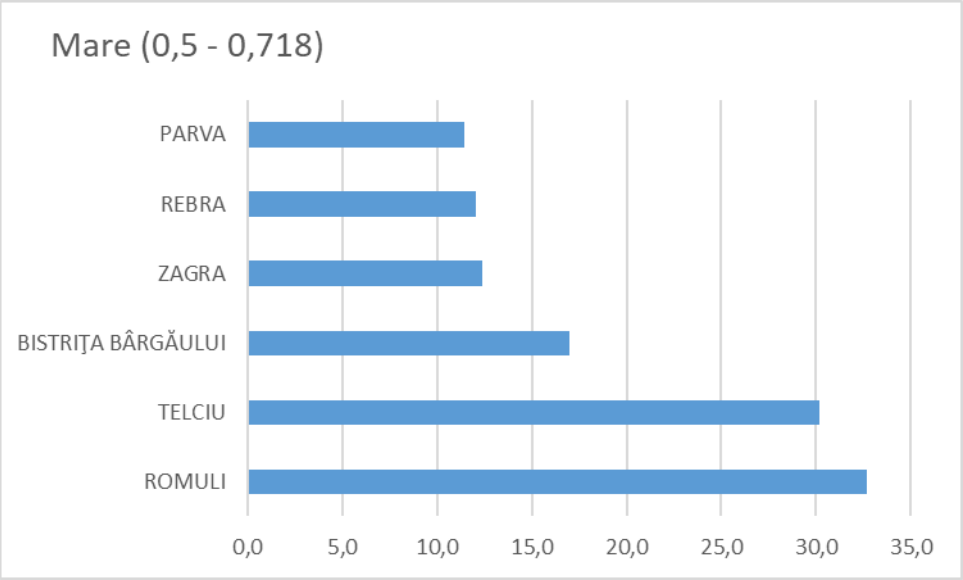

Fig. 2.67. DISTRIBUȚIA RELATIVĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE CU SUPRAFEȚE MARI ÎNCADRATE ÎN CLASA DE PROBABILITATEA MEDIE-MARE DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN

Tabel 2.29 DISTRIBUȚIA CLASELOR DE PROBABILITATE DE APARIȚIE A ALUNECĂRILOR DE TEREN LA NIVELUL UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV TERITORIALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD.

Denumire UAT	Probabilitatea de apariție a alunecărilor			
	Redusă (0,0288 - 0,1)	Medie (0,1 - 0,3)	Medie-mare (0,3 - 0,5)	Mare (0,5 - 0,646)
BECLEAN	0,000	21,469	35,556	1,550
BISTRIŢA	0,000	45,586	99,013	0,766
BISTRIŢA BÂRGĂULUI	15,276	44,035	104,095	33,429
BRANIŞTEA	0,000	10,496	27,631	3,964
BUDACU DE JOS	0,000	25,200	35,161	0,219
BUDEŞTI	0,000	10,733	40,176	0,995
CĂIANU MIC	32,088	7,745	17,289	1,150
CETATE	0,000	15,253	44,839	3,850
CHIOCHIŞ	0,000	18,081	71,874	1,745
CHIUZA	5,966	17,055	20,563	0,326
CICEU MIHĂIEŞTI	17,992	9,068	7,384	0,011
CICEU GIURGEŞTI	48,429	2,239	2,750	0,032
COŞBUC	22,886	0,708	5,394	1,091
DUMITRA	0,000	25,211	60,116	0,014
DUMITRIŢA	0,402	21,927	74,190	8,519
FELDRU	80,429	4,790	28,927	8,644
GALAŢII BISTRIŢEI	0,000	19,009	52,311	0,075
ILVA MARE	0,197	23,013	39,711	4,323
ILVA MICA	14,578	8,964	27,246	2,679
JOSENII BÂRGĂULUI	15,459	13,834	17,661	1,834
LECHINŢA	0,000	36,390	96,589	0,299
LEŞU	0,007	29,418	60,691	0,046
LIVEZILE	4,120	24,531	60,242	4,557
LUNCA ILVEI	0,006	24,513	82,355	2,630
MAIERU	1,764	40,470	103,432	2,639
MATEI	0,000	21,311	61,146	1,364
MĂGURA ILVEI	1,366	5,667	18,396	2,221
MĂRIŞELU	0,000	24,874	52,465	0,304
MICEŞTII DE CÂMPIE	0,000	9,936	33,958	0,186
MILAŞ	0,000	10,420	38,270	0,807
MONOR	0,000	6,649	43,865	1,454
NĂSĂUD	31,183	3,688	8,038	0,609
NEGRILEŞTI	56,057	1,002	3,156	0,072
NIMIGEA	25,921	28,263	43,898	1,051
NUŞENI	0,000	14,116	73,016	4,633
PARVA	0,039	10,446	54,259	8,349
PETRU RAREŞ	8,043	13,450	7,642	0,016
POIANA ILVEI	3,960	2,691	15,414	1,091
PRUNDU BÂRGĂULUI	12,903	10,718	16,534	1,800
REBRA	28,503	0,686	12,545	5,718
REBRIŞOARA	41,654	16,617	80,144	9,349

RODNA	0,443	47,589	89,186	1,822
ROMULI	0,026	1,348	64,606	32,058
RUNCU SALVEI	32,024	0,000	0,044	0,000
SALVA	19,905	2,759	2,901	0,322
SÂNGEORZ BĂI	9,554	27,437	96,124	11,322
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	0,000	18,159	47,003	0,274
SILIVAŞU DE CÂMPIE	0,000	6,472	23,813	0,528
SPERMEZEU	70,040	3,913	8,183	0,226
ŞANŢ	0,414	68,574	193,154	4,431
ŞIEU	0,000	16,178	54,367	1,773
ŞIEU MĂGHERUŞ	0,000	24,387	34,913	0,633
ŞIEU ODORHEI	0,000	24,393	27,484	0,213
ŞIEUŢ	0,000	10,303	60,036	2,254
ŞINTEREAG	0,000	30,439	42,080	0,544
TÂRLIŞUA	86,862	2,369	53,911	14,169
TEACA	0,000	28,771	109,819	0,553
TELCIU	3,305	15,908	179,811	86,119
TIHA BÂRGĂULUI	13,415	89,882	137,261	1,381
URIU	2,405	20,346	25,913	0,158
URMENIŞ	0,000	13,827	43,483	0,733
ZAGRA	84,316	12,516	35,489	18,731

Un inventar al alunecărilor de teren, realizat pe baza imaginilor satelitare disponibile în mod gratuit pe platforma Google a fost realizat observându-se astfel faptul că în momentul de față există un număr de mare de alunecări de teren cu potențial de reactivare în momentul înregistrării unor cantități însemnate de precipitații ori a activității seismice ce induc instabilitate la nivelul versanților.

2.4.1.3. Avalanșele

Avalanșele sunt fenomene complexe, determinate de factori atât naturali, cât și antropici, care pot acționa independent sau sinergic pentru a destabiliza masele de zăpadă și a le declanșa. Printre factorii principali care facilitează formarea avalanșelor în acest județ se numără dezghețurile timpurii și rapide, depunerile masive de zăpadă într-o perioadă scurtă, destabilizarea straturilor de zăpadă prin zgomote de mare intensitate și asocierea topirii zăpezii cu precipitațiile abundente. Un alt factor relevant este influența activităților umane, cum ar fi schiatul, construcțiile și alte intervenții în zonele montane, care pot perturba echilibrul stratului de zăpadă și pot declanșa avalanșe. Aceste activități umane sunt adesea factorul care transformă o situație naturală potențial riscantă într-un dezastru.

În general, avalanșele afectează preponderent zone nelocuite, însă aceste spații sunt adesea accesibile turiștilor, ceea ce crește riscul de accidente și pune în pericol siguranța

acestora. Din punct de vedere statistic, la nivel național, au fost stabilite praguri critice pentru acumularea zăpezii care semnalează riscul crescut de avalanșe: 40 cm pentru stratul de zăpadă nou depus și 25 cm pentru un strat nou de zăpadă depus peste unul mai vechi. Aceste praguri sunt esențiale pentru monitorizarea și avertizarea timpurie, în special în zonele turistice aglomerate.

Acţiunile preventive şi de intervenţie sunt asigurate de către Serviciul Salvamont din cadrul Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud. În ultimii ani nu au fost semnalate avalanşe care să producă victime sau să producă pagube materiale (PARA, 2025).

Zone afectate sau cu risc de avalanșe de zăpadă sunt conform datelor obținute de la Serviciul Salvamont, în arealul Munților Călimani – căldarea Bistricior, Munții Rodnei – zona Gărgălău, zona Vf. Roșu, zona Vf. Ineu, Valea Cobățel, Valea Corongiș și Valea Vinului.

Angajații și voluntarii Salvamont asigură salvarea persoanelor accidentate, căutarea persoanelor dispărute, acordarea primului ajutor, transportul accidentaților până la prima unitate spitalicească precum și patrularea preventivă pe traseele montane de pe raza județului Bistrița Năsăud. Cantitatea de zăpadă căzută în zona montană va fi influențată de schimbările climatice astfel distibuția, frecvența, tipul și magnitudinea avalanșelor de zăpadă vor fi direct influențate pe termen lung influențând astfel activitățile turistice.

Se remarcă astfel necesitatea consolidării cunoștințelor în ceea ce privește managementului riscului de avalanșă de zăpadă pentru comunitatea locală, pentru turiști, experți din domeniul situațiilor de urgență, în cadrul cursurilor de fenomene de risc, de amenajarea teritoriului, precum și management și planificare în turism și nu în ultimul rând în rândul autorităților publice locale astfel încât să se poată lua cele mai bune măsuri și soluții practice de realizare în siguranță a activităților turistice și a traficului în zona montană din sezonul rece.

2.4.1.4. Riscuri climatice

Acest studiu a fost orientat spre o analiză detaliată a județului Bistrița-Năsăud, focalizată pe identificarea condițiilor meteorologice care pot avea un impact negativ semnificativ asupra mediului și societății. Printre aceste condiții, s-a pus un accent deosebit pe extremele de temperatură și precipitații, care au fost evaluate prin intermediul unor indicatori climatici recunoscuți pentru analiza acestui tip de fenomene. Acești indicatori sunt fie asociați cu temperaturile extreme, fie cu precipitațiile extreme. Studiul a utilizat aplicația Climpact 2.0 și datele din setul de date interpolat de ANM, la o rezoluție de 0,01° x 0,01°. Indicatorii de temperatură și precipitații extreme au fost selectați pe baza standardelor internaționale stabilite de Comisia de Climatologie pentru Indici a Organizației Meteorologice Mondiale (CCl) și de Echipa de Experți pentru Indici Specifici pe Sectoare de Activitate (ET-SCI) (Alexander și Harold, 2016).

Tabel 2.30. INDICI DE EXTREME TERMICE ȘI PLUVIOMETRICE UTILIZAȚI (după Alexander și Nichols, 2016)*

Nr. crt.	Abreviere	Denumire	Definiție	UM
Indicatori de temperaturi extreme				
1.	CWN	Numărul de valuri de frig	Numărul de valuri de frig din sezonul rece (octombrie-aprilie). Valul de frig este definit de cel puțin 3 zile consecutive în care factorul de răcire extremă (excess cold factor-ECF) este negativ. Percentilele sunt calculate pentru perioada 1961-1990.	Nr. de cazuri
2.	DTR	Amplitudinea termică diurnă	Media diferenței dintre temperatura maximă și temperatura minimă zilnică calculată la nivel anual	°C
3.	GSL	Durata sezonului de vegetație	Numărul anual de zile între prima perioadă de minimum 6 zile consecutive cu temperatura medie > 5 °C și prima perioadă de minimum 6 zile consecutive cu temperatura medie < 5 °C	zile
4.	HWN	Numărul de valuri de căldură	Numărul de valuri de căldură din sezonul cald (mai – septembrie). Valul de căldură este definit de cel puțin 3 zile consecutive în care valoarea factorului de căldură în exces (excess heat factor - EHF) este pozitivă. Percentilele sunt calculate pentru perioada 1961-1990.	Număr de cazuri
5.	ID	Zile de iarnă	Numărul anual de zile cu temperatura maximă mai mică de 0°C	zile
6.	SU	Zile de vară	Numărul anual de zile cu temperatura maximă mai mare de 25°C	zile
7.	*TXx*	*Maxima temperaturii maxime zilnice*	*Cea mai mare temperatură maximă zilnică (maxima absolută)*	*°C*

8.	*TNn*	*Minima temperaturii minime zilnice*	*Cea mai mică temperatură minimă zilnică (temperatura minimă absolută)*	*°C*
Indicatori de precipitații extreme				
9.	Rx1day	Cantitatea maximă de precipitații înregistrată într-o zi	Cea mai mare cantitate de precipitații înregistrată într-o zi	mm
10.	R99p	Zile extrem de umede	Cantitatea anuală de precipitații cumulată în cele mai ploioase 1 % zile dintr-un an	mm

Pentru a detecta schimbările climatice la nivelul județului Bistrița-Năsăud, s-a realizat o analiză detaliată a tendințelor pentru perioada istorică, utilizând testul Mann-Kendall împreună cu metoda Sen pentru estimarea pantelor. Aceste metode au fost aplicate pe fiecare grid și pentru fiecare indicator climatic. Ulterior, s-a calculat suprafața afectată de diferitele tipuri de tendințe, cum ar fi creșterea semnificativă din punct de vedere statistic, creșterea nesemnificativă, scăderea semnificativă, scăderea nesemnificativă și staționaritatea, pentru fiecare indice climatic. Aceste tendințe au fost exprimate procentual, în funcție de numărul total de griduri care acoperă întregul județ Bistrița-Năsăud. Pragul de semnificație statistică pentru această analiză a fost stabilit la nivelul de 0,05, oferind o încredere ridicată în rezultatele obținute.

Analizând extremele termice, se evidențiază o creștere constantă a temperaturilor pe întreg teritoriul județului Bistrița-Năsăud. Studiul tendințelor indică o creștere semnificativă a valorilor extreme ale temperaturilor, distribuindu-se pe întreaga regiune. Temperaturile maxime cele mai ridicate sunt frecvent întâlnite în regiunile de câmpie, în timp ce temperaturile minime se concentrează în zona submontană, depresionară, reflectând influența altitudinii asupra regimului termic local.

Tendințele identificate sunt similare în cazul zilelor de vară (definite prin numărul anual de zile cu temperaturi maxime ce depășesc 25°C) și al zilelor de iarnă (reprezentând numărul anual de zile cu temperaturi maxime sub 0°C). Cele mai multe zile de vară se observă în zonele de câmpie și centrale ale județului, în timp ce cele mai multe zile de iarnă sunt caracteristice regiunilor montane. În ambele cazuri, analiza statistică a tendințelor subliniază un proces de încălzire continuă, evidențiat prin creșterea numărului de zile de vară în mare parte al județului și reducerea semnificativă a zilelor de iarnă.

Pentru valurile de frig (definite ca perioade cu minimum trei zile consecutive în care factorul de răcire extremă negativ este prezent), cele mai ridicate valori se regăsesc în zonele montane, tendința generală prezintă o scădere semnificativă din punct de vedere statistic în

mare parte a județului. Valurile de căldură, se manifestă pe întreg teritoriul județului dar cu o intensitate mică, cu o tendință de creștere, indicând o intensificare a fenomenelor de încălzire extremă la nivel local. Urmărind graficul de evoluție temporară observăm o creștere a frecvenței valurilor de căldură, în cel mai rău caz (maxima cu RCP 8,5) ajungând la peste 100 de zile pe an, zile care fac parte din valuri de căldură. Această evoluție subliniază necesitatea de a lua în considerare măsuri de adaptare pentru a gestiona riscurile climatice asociate fenomenelor de căldură extremă.

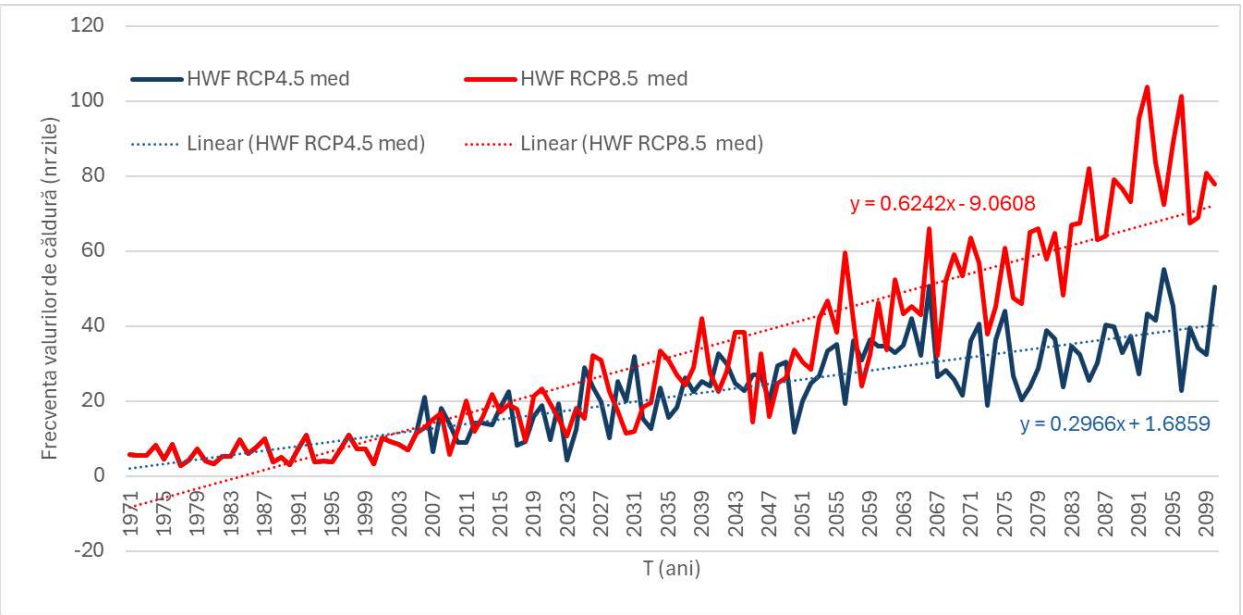

Fig. 2.68 EVOLUȚIA FRECVENȚEI VALURILOR DE CĂLDURĂ PE BAZA FACTORULUI DE EXCES DE CĂLDURĂ (HWF) LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 1971-2100 SCENARIU RCP 4,5
(ANM - www.roadapt.ro)

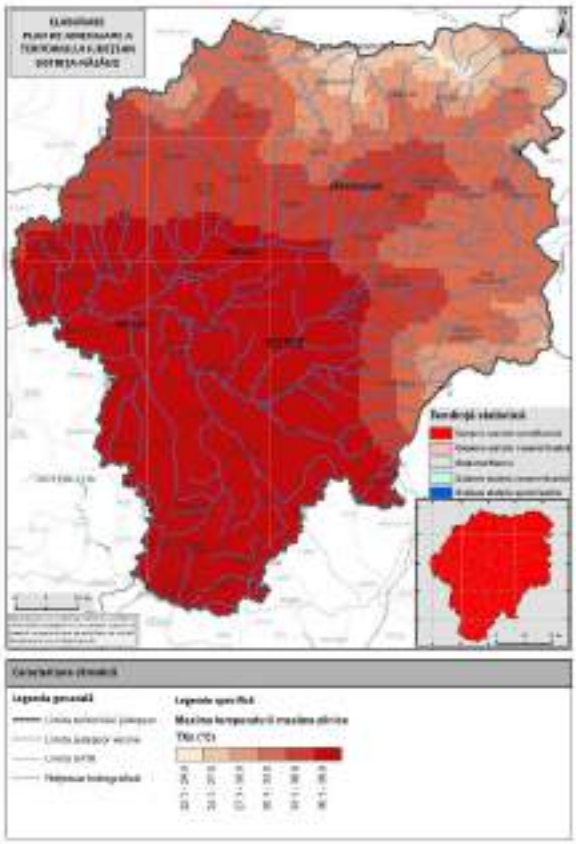

Fig. 2.69. MAXIMA TEMPERATURII MAXIME ZILNICE

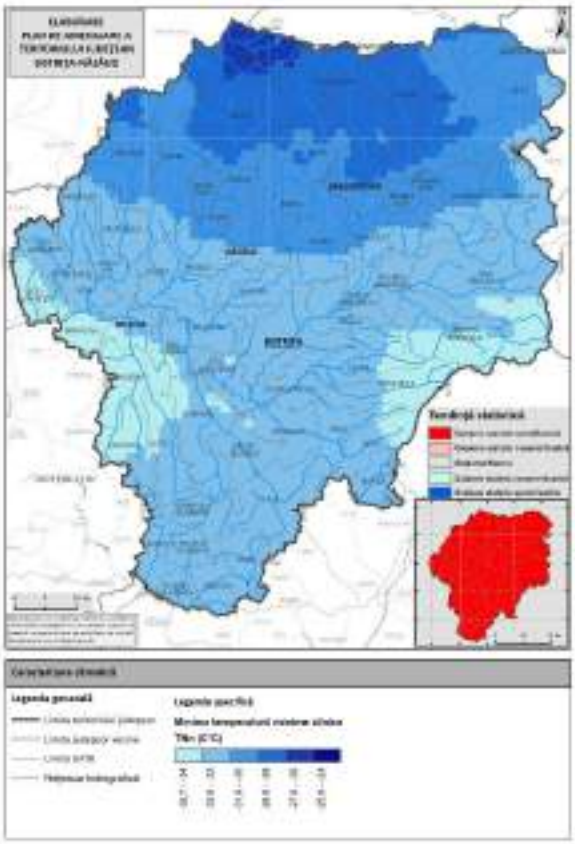

Fig. 2.70. MINIMA TEMPERATURII MINIME ZILNICE

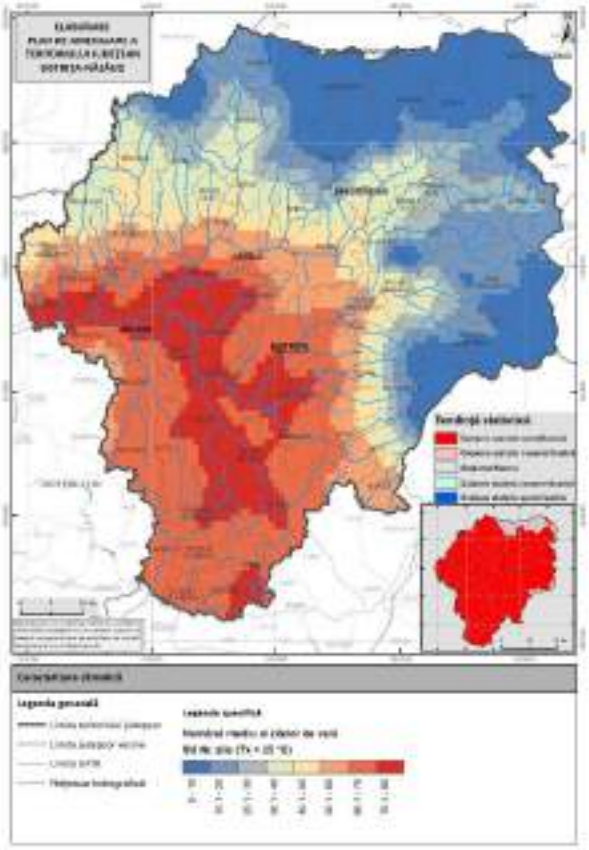

Fig. 2.71. ZILE DE VARĂ

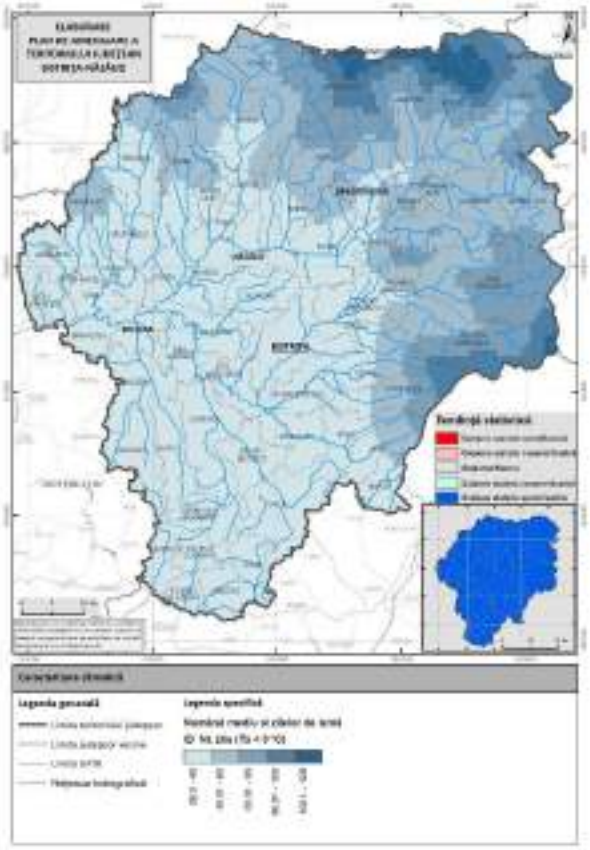

Fig. 2.72. ZILE DE IARNĂ

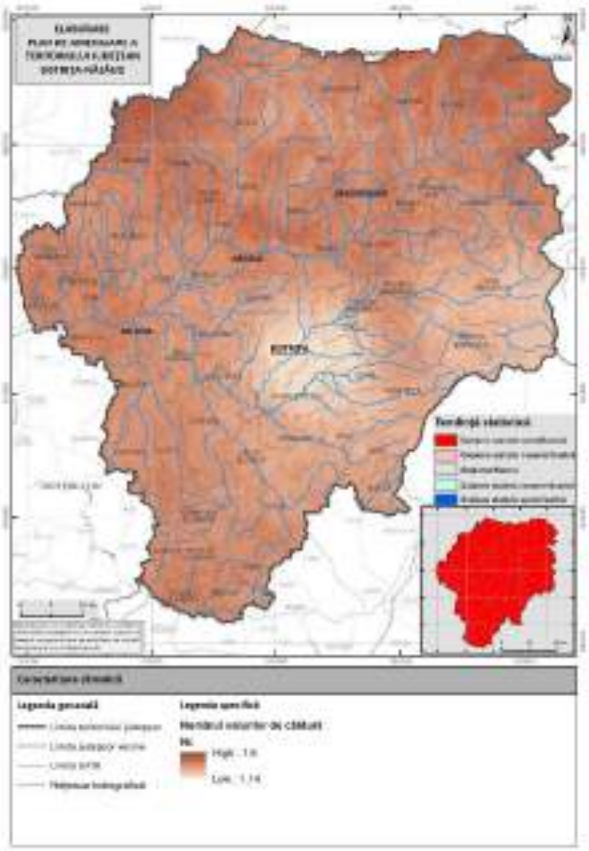

Fig. 2.73. NUMĂRUL DE VALURI DE CĂLDURĂ

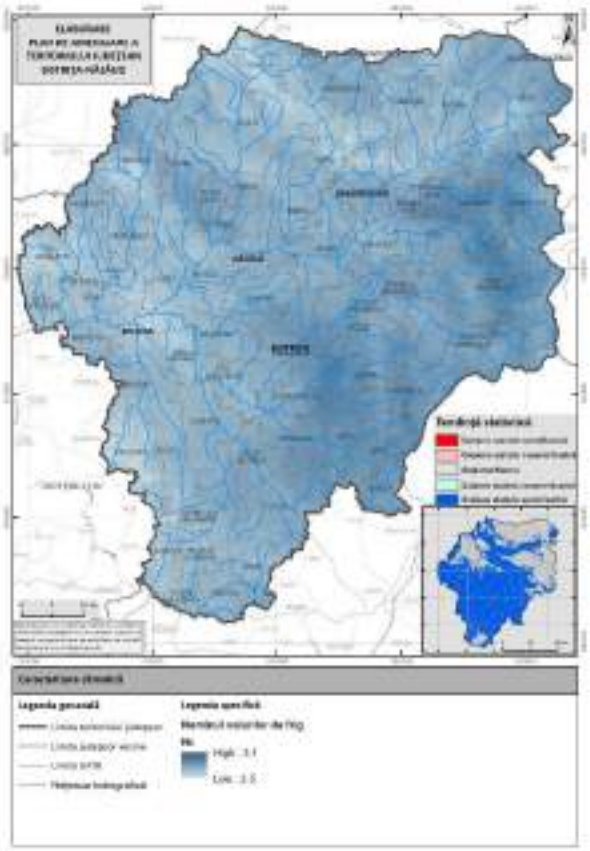

Fig. 2.74. NUMĂRUL DE VALURI DE FRIG

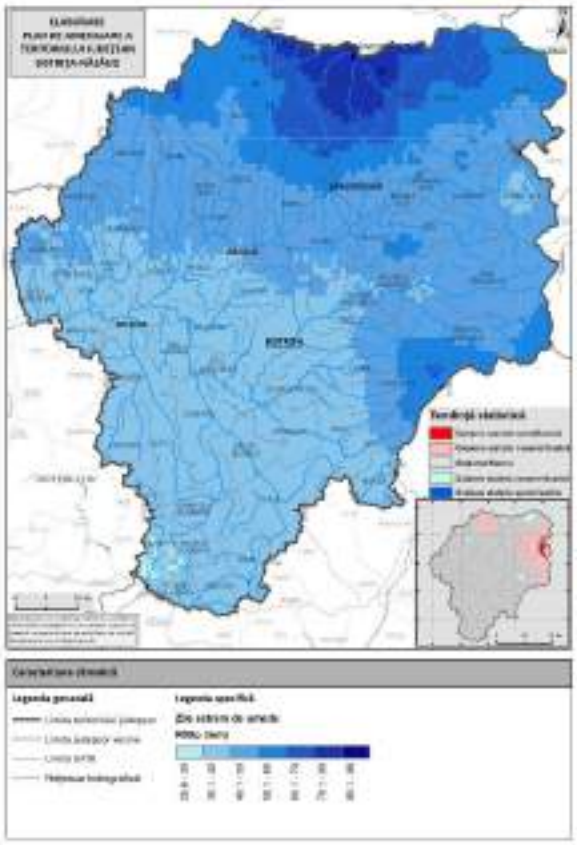

Fig. 2.75. ZILE EXTREM DE UMEDE

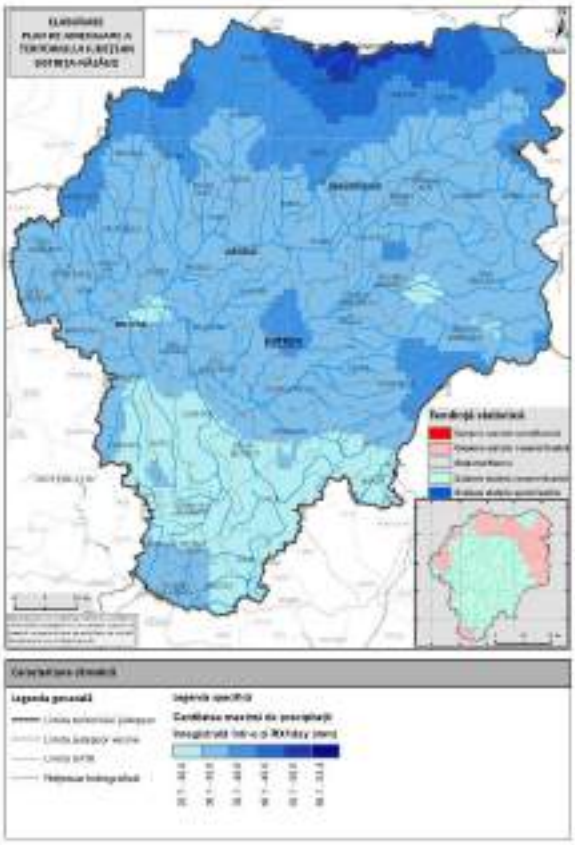

Fig. 2.76. CANTITATEA MAXIMĂ DE PRECIPITAȚII ÎNREGISTRATĂ ÎNTR-O ZI

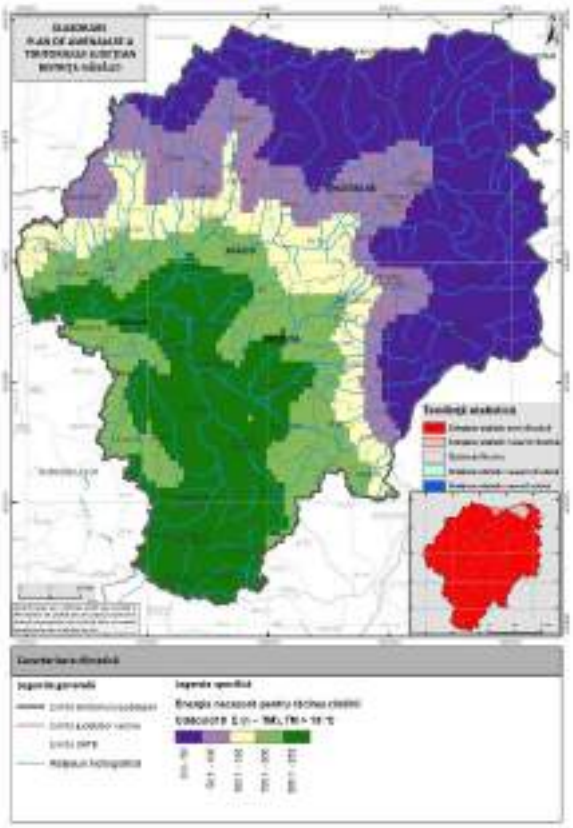

Fig. 2.77. ENERGIA NECESARĂ PENTRU RĂCIREA CLĂDIRILOR (CDDCOLD)

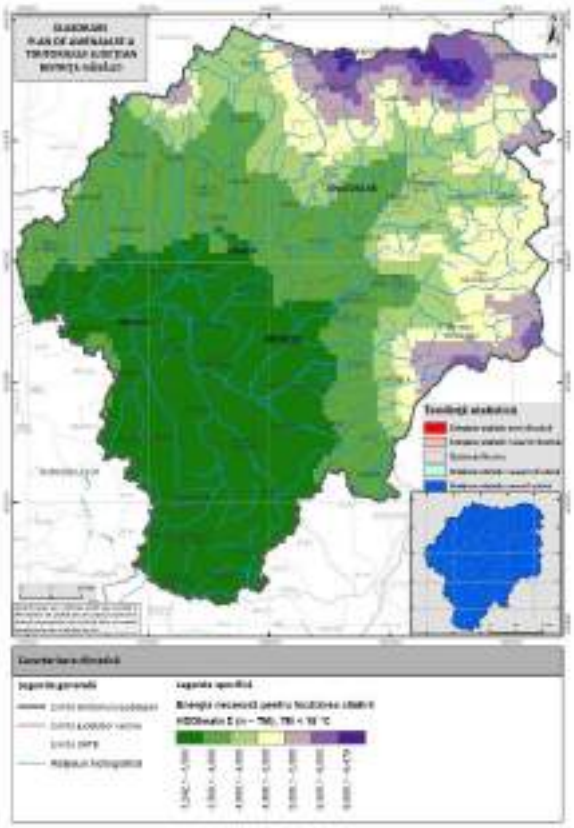

Fig. 2.78. ENERGIA NECESARĂ PENTRU ÎNCĂLZIREA CLĂDIRILOR (HDDHEATH)

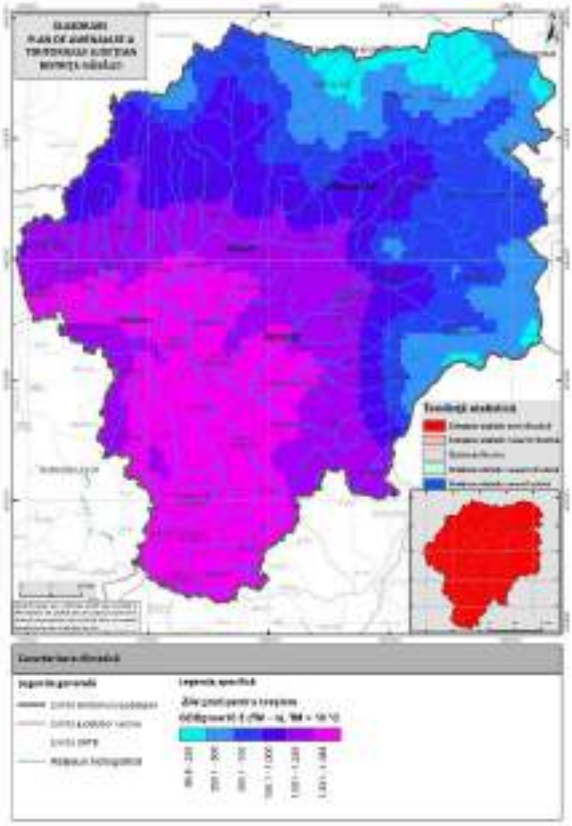

Fig. 2.79. GRADE ZILNICE PENTRU CREȘTERE

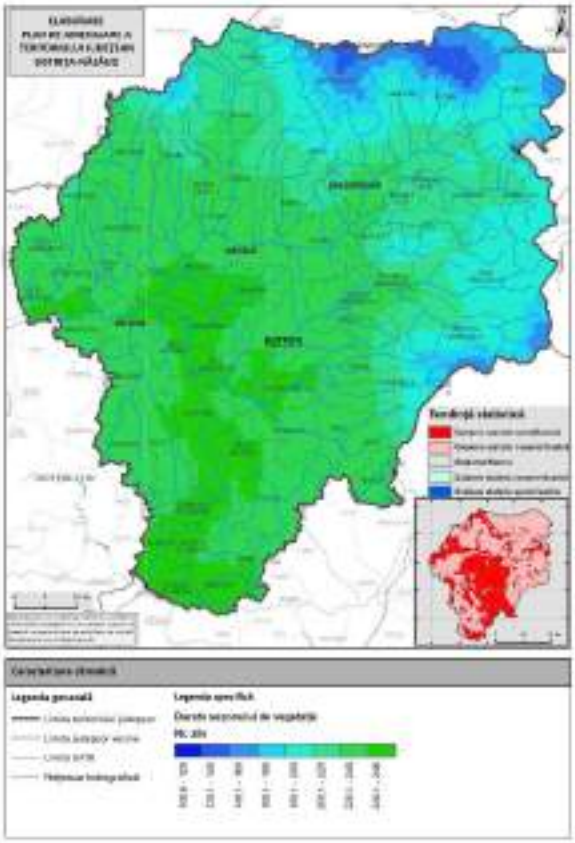

Fig. 2.80. DURATA SEZONULUI DE VEGETAȚIE

Analiza precipitațiilor în județul Bistrița-Năsăud relevă o variabilitate semnificativă, caracterizată printr-o tendință ascendentă. În ceea ce privește cantitatea anuală de precipitații,

nu se poate observa o variație clară și constantă, se constată o ușoară creștere a precipitațiilor, dar aceasta nu este suficient de pronunțată pentru a fi considerată semnificativă din punct de vedere statistic.

Pentru o evaluare mai detaliată a fenomenelor extreme, analiza a inclus și indicatori ai intensității precipitațiilor, precum numărul de zile extrem de umede și valoarea maximă a precipitațiilor într-o singură zi. Intensificare a precipitațiilor corespunde cu tendințele observate la nivel național, care sugerează o creștere a frecvenței și intensității fenomenelor extreme de precipitații în unele zone dar nesemnificative statistic, valoarea maximă a precipitațiilor într-o singură zi arată chiar trenduri de scădere la nivelul județului, dar și acestea sunt statistic nesemnificative.

Din analiza extremelor climatice, rezultă că amplitudinea termică diurnă tinde să scadă în zona montană înaltă. În schimb, în restul regiunii, se observă o creștere nesemnificativă a amplitudinii termice diurne, atribuibilă în principal intensificării frecvenței zilelor cu temperaturi extreme pozitive. Această creștere a amplitudinii poate indica o volatilitate mai mare a regimului termic, având potențialul de a influența echilibrul climatic regional. Am considerat pentru a surprinde acest factor încă doi indicatori energetici legați de necesarul de încălzire și răcire a clădirilor, acestea subliniază același trend, necesarul de răcire prezintă un trend ascendent semnificativ statistic și invers necesarul de încălzire un trend descendent.

Un efect economic favorabil al acestor schimbări climatice este extinderea sezonului de vegetație și creșterea gradelor zilnice de creștere (GDD). Datele arată o creștere a duratei medii a acestui sezon, o schimbare semnificativă din punct de vedere statistic în mare parte a județului. Această prelungire a sezonului de vegetație ar putea sprijini anumite activități agricole, oferind o fereastră mai lungă pentru cultivarea plantelor și posibilitatea de diversificare a culturilor. Totuși, aceste beneficii trebuie considerate în contextul riscurilor climatice asociate, cum ar fi creșterea intensității fenomenelor meteorologice extreme, care pot influența negativ stabilitatea și predictibilitatea producției agricole.

Monitorizarea continuă și implementarea unor strategii de adaptare sunt esențiale pentru a atenua riscurile și a valorifica potențialele oportunități economice generate de aceste schimbări climatice.

Analiza şi tendinţa de evoluţie a fenomenelor meteorologice

Datele ANM înregistrate la stația meteorologică Bistrița, singura din județul Bistrița-Năsăud oferă informații esențiale pentru monitorizarea și înțelegerea fenomenelor climatice locale.

Zile cu ninsoare

La stația Bistrița (2005–2024) acest fenomen arată o variabilitate puternică, dar și o tendință descrescătoare clară. Numărul anual de zile cu ninsoare variază foarte mult, între sub 50 de zile (2020, 2024) și peste 200 de zile (2005, 2010). Media multianuală este de aproximativ 120–130 zile/an, însă cu o scădere de circa −4 zile/deceniu, conform liniei de trend. Se observă alternanța între ierni bogate în ninsori (2005, 2010, 2018) și ierni sărace (2008, 2014, 2020). Această evoluție confirmă impactul încălzirii climatice regionale, prin reducerea duratei sezonului cu strat de zăpadă și creșterea frecvenței iernilor blânde.

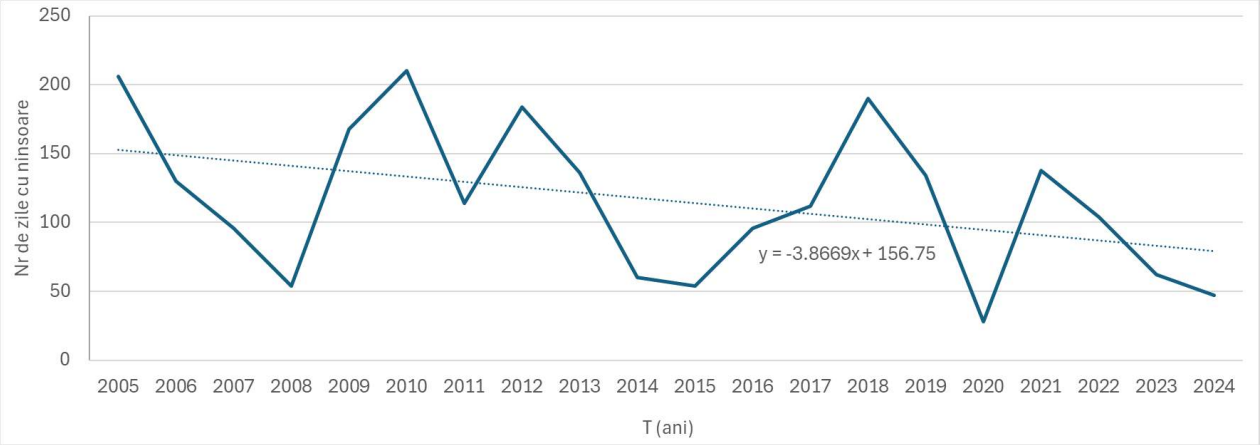

Fig. 2.81. ZILELE CU NINSOARE

Zilele ploioase și zilele cu rouă

Analiza seriilor multianuale arată o diferențiere clară între evoluția zilelor ploioase și a zilelor cu rouă la stația meteorologică Bistrița.

Zilele ploioase prezintă o variabilitate interanuală ridicată, cu valori cuprinse între aproximativ 100 și 155 zile/an. În medie, s-au înregistrat circa 130 zile ploioase anual, ceea ce reprezintă peste o treime din zilele anului. Tendința de lungă durată este ușor crescătoare (+0,89 zile/deceniu), însă nu suficient de puternică pentru a sugera o schimbare semnificativă a regimului pluviometric. Oscilațiile ample de la un an la altul sunt corelate probabil cu variabilitatea circulației atmosferice regionale și cu frecvența ciclonilor mediteraneeni.

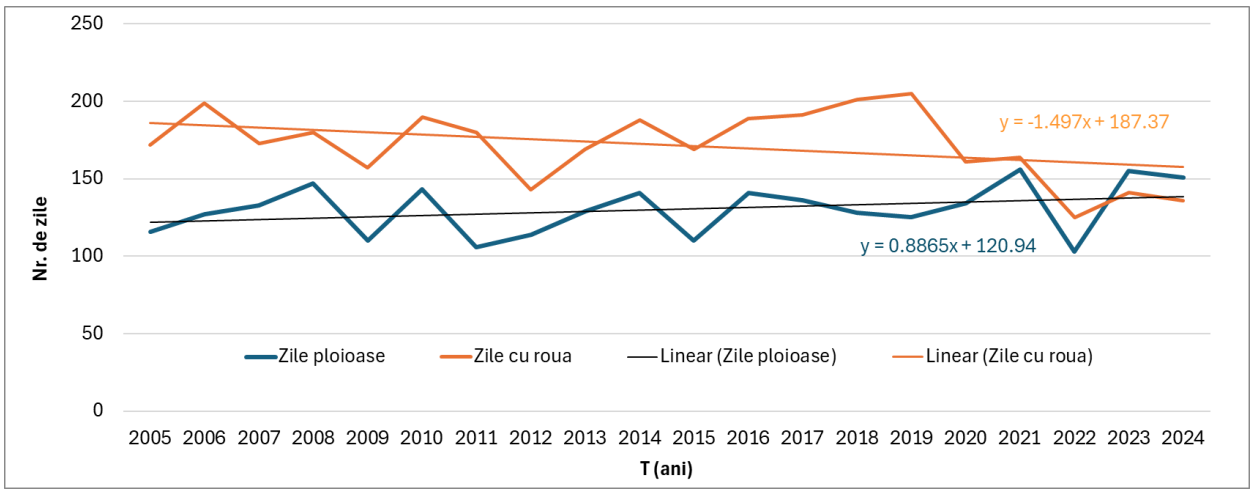

Fig. 2.82. ZILELE PLOIOASE ȘI ZILE CU ROUĂ

Zilele cu rouă sunt mult mai frecvente, cu o medie multianuală de aproximativ 170 zile/an. Valorile oscilează între 125 și 205 zile/an, fiind caracteristice mai ales sezoanelor de tranziție (primăvară și toamnă), când diferențele termice diurne și condițiile de calm favorizează formarea condensului la sol. Spre deosebire de zilele ploioase, pentru acest fenomen se remarcă o tendință descrescătoare (−1,5 zile/deceniu), ceea ce sugerează o reducere treptată a frecvenței formării de rouă, posibil legată de încălzirea temperaturilor minime nocturne și de reducerea numărului de nopți cu stratificare puternică a aerului.

În concluzie, la Bistrița, zilele ploioase au rămas relativ stabile, cu ușoare variații pozitive, în timp ce zilele cu rouă manifestă o scădere treptată. Această evoluție contrastantă reflectă atât diferențele de mecanisme atmosferice care stau la baza celor două fenomene, cât și impactul schimbărilor climatice locale asupra regimului de temperatură și umiditate.

Zilele cu viscol și vijelie

La nivelul județului Bistrița-Năsăud aceste fenomene arată un trend neconcludent, vijeliile apar 1-2 pe an în cazul stațiilor din zona de câmpie pe când viscolul caracteristic stațiilor montane aici apare doar sporadic. Fenomenul de vijelie apare tot mai frecvent după anii 2015.

Zilele cu oraj și fulgerele

Datele multianuale evidențiază diferențe notabile între dinamica orajelor și a fulgerelor raportate la stația Bistrița.

Orajele au fost relativ frecvente, cu valori anuale cuprinse între aproximativ 40 și 130 de zile. Media perioadei este de circa 90–100 zile/an, ceea ce confirmă caracterul convectiv pronunțat al sezoanelor calde din Depresiunea Bistriței. Totuși, analiza trendului arată o scădere ușoară (−1 zi/deceniu), sugerând o diminuare treptată a frecvenței zilelor cu oraje. Această

tendință descendentă poate fi pusă în legătură cu schimbările de circulație atmosferică regională și cu distribuția tot mai variabilă a precipitațiilor convective.

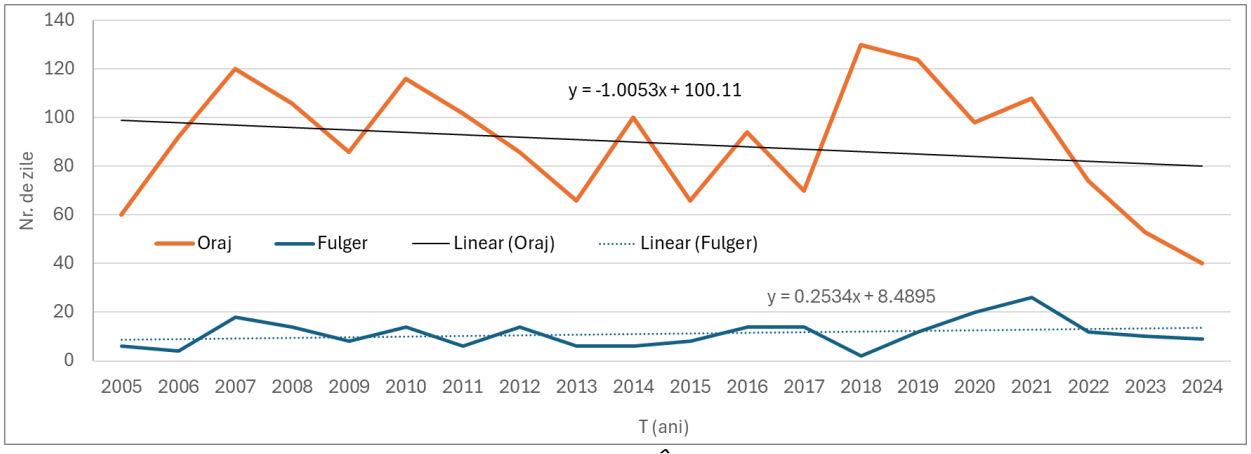

Fig. 2.83. ZILELE CU ORAJ ȘI FULGERELE ÎNREGISTRATE LA STAȚIA BISTRIȚA

Fulgerele, raportate distinct de oraje, au o frecvență anuală mult mai redusă, în general între 5 și 20 de zile. Media multianuală este de aproximativ 10 zile/an. Spre deosebire de oraje, fulgerele prezintă o tendință ușor crescătoare (+0,25 zile/deceniu), ceea ce poate indica o intensificare a manifestărilor electrice asociate furtunilor, chiar dacă numărul total al zilelor cu oraj scade.

În ansamblu, situația sugerează un paradox climatic: numărul de zile cu oraje este în scădere, dar activitatea electrică asociată (fulgerele) rămâne constantă sau chiar crește. Acest contrast poate fi explicat prin faptul că episoadele convective, deși mai rare, tind să fie mai intense și mai electrizate.

Zile cu ceață și aer cețos

Analiza multianuală a fenomenelor de vizibilitate redusă arată o diferențiere între frecvența zilelor cu ceață propriu-zisă și a celor cu aer cețos.

- Zilele cu ceață au avut o frecvență relativ redusă, oscilând între 7 zile (2005) și 30 zile (2006), cu o medie multianuală de aproximativ 17 zile/an. Evoluția lor nu indică un trend clar, dar se observă episoade mai frecvente în anii 2006, 2011 și după 2020. Această variabilitate reflectă atât condițiile locale de calm atmosferic și inversiuni termice din Depresiunea Bistriței, cât și influența factorilor climatici regionali.

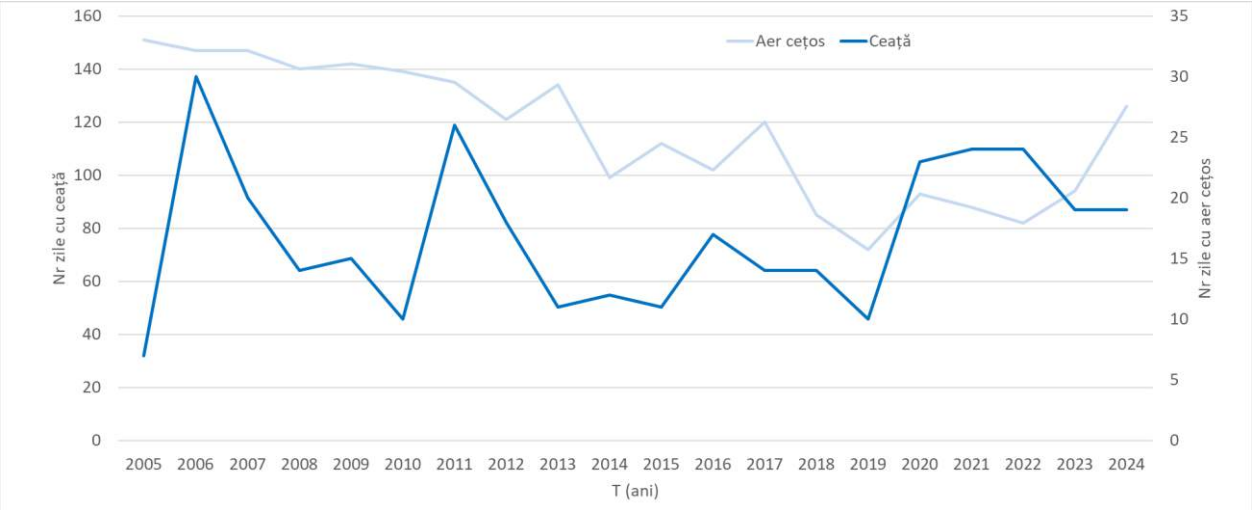

Fig. 2.84. ZILELE CU CEAȚĂ ȘI AER CEȚOS ÎNREGISTRATE LA STAȚIA BISTRIȚA

- Zilele cu aer cetos sunt mult mai numeroase, variind între 72 zile (2019) și 151 zile (2005), cu o medie de circa 115 zile/an. Spre deosebire de ceață, acest fenomen are o frecvență ridicată și o importanță majoră pentru calitatea aerului, deoarece indică perioade de stagnare a maselor de aer și de acumulare a poluanților. În intervalul analizat se observă o scădere treptată a numărului de zile cu aer cetos, mai accentuată după 2010, cu minime înregistrate în anii 2018–2019. Reducerea numărului de zile cu aer cetos poate fi pusă în legătură atât cu schimbările climatice, cât și cu modificările în structura și calitatea aerului la nivel local.

Zile cu brumă și chiciură

Analiza multianuală arată o diferență clară între cele două fenomene, atât din punct de vedere al frecvenței, cât și al condițiilor de formare.

Bruma este un fenomen frecvent, cu o medie de ~95 zile/an, oscilând între 77 și 116 zile, cu un maxim absolut de 129 zile înregistrat în 2020. Graficul arată o stabilitate relativă a numărului de zile cu brumă, cu variații interanuale moderate și fără o tendință clar descrescătoare sau crescătoare. Aparițiile sunt concentrate în lunile de tranziție (toamna și primăvara), dar și iarna, în zilele senine cu temperaturi minime negative și condiții de radiație nocturnă. Bruma are un impact agricol major, marcând începutul și sfârșitul sezonului de vegetație și influențând direct culturile sensibile la îngheț.

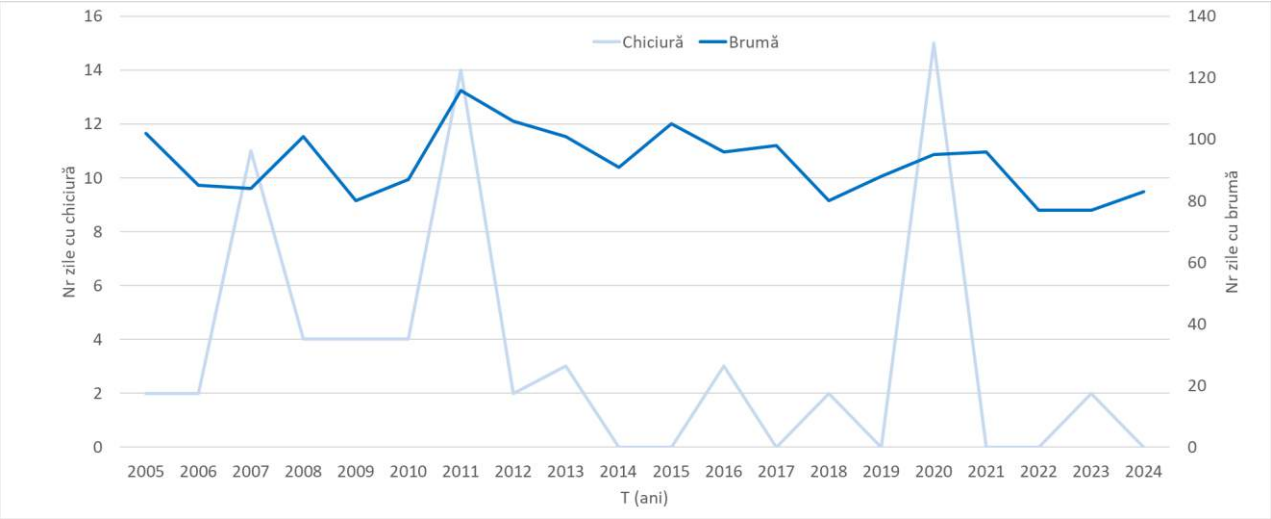

Fig. 2.85. ZILELE CU BRUMĂ ȘI ZILELE CU CHICIURĂ

Chiciura, în schimb, este un fenomen rar, prezentând valori anuale de la 0 până la maximum 14 zile. În anumite perioade (de ex. 2014, 2018, 2021) fenomenul aproape lipsește, ceea ce confirmă caracterul său episodic și dependent de condiții specifice: temperaturi negative, ceață persistentă și umezeală ridicată. Graficul relevă vârfuri izolate în 2007, 2011 și 2020, când condițiile meteorologice au fost favorabile depunerilor consistente de chiciură. Totuși, nu se conturează un trend statistic clar, ci mai degrabă o variabilitate accentuată în funcție de iernile particulare.

Astfel, bruma este un fenomen regulat, predictibil și cu valori apropiate de medie în fiecare an, având o importanță practică mare pentru agricultură și pentru marcarea regimului termic local. Chiciura este mai degrabă un fenomen de tip extrem local, cu frecvență redusă și distribuție inegală de la an la an, influențând mai ales vizibilitatea, infrastructura și vegetația prin depunerile de gheață. Comparativ, bruma domină statistic peisajul meteorologic al Bistriței, în timp ce chiciura rămâne o manifestare rară, dar spectaculoasă atunci când apare.

La stația meteorologică Bistrița se evidențiază o mare diversitate de fenomene atmosferice, cu particularități clare în funcție de anotimp și de condițiile locale. Zilele ploioase (≈130/an) reprezintă un element constant, fără trenduri majore, dar cu variabilitate interanuală ridicată, în timp ce zilele cu rouă sunt mult mai numeroase (≈170/an), însă în ușoară scădere, probabil din cauza încălzirii nocturne. Fenomene convective, precum oraje și fulgere, au o frecvență moderată: orajele tind să scadă, dar fulgerele se mențin sau chiar cresc ușor, sugerând intensificarea episoadelor de instabilitate atmosferică.

În sezonul rece și de tranziție predomină fenomenele de vizibilitate redusă – ceață (≈15–20 zile/an) și mai ales aer cetos (≈115 zile/an), acesta din urmă cu tendință descrescătoare. Bruma este frecventă (≈95 zile/an), influențând direct agricultura, pe când chiciura este mult mai rară și episodică (0–15 zile/an), dar spectaculoasă prin efectele vizuale și depunerile de gheață.

Per ansamblu, climatologia fenomenelor la Bistrița reflectă poziția sa depresionară și condițiile de adăpost: frecvență ridicată a inversiunilor, variabilitate mare a precipitațiilor convective și prezența regulată a fenomenelor de radiație nocturnă (rouă, brumă). Evoluțiile multianuale indică o ușoară scădere a fenomenelor reci (rouă, chiciură, aer cetos) și menținerea sau creșterea celor asociate instabilității convective, sugerând impactul schimbărilor climatice locale asupra regimului vremii.

2.4.1.5. Riscuri hidrologice

Fenomenele și procesele hidrice se înscriu între manifestările naturale cu potențial de risc și, în practică, rareori pot fi izolate de alte pericole naturale. Adesea apar concomitent, se potențează reciproc sau se declanșează în cascadă: precipitații intense pot crește brusc debitele, generând viituri și inundații, iar pe versanți pot favoriza alunecări de teren. La fel, înghețul la mal ori formarea podurilor de gheață sunt încadrate ca riscuri hidrologice, deși sunt controlate de un factor climatic – scăderea accentuată a temperaturilor. Complexitatea rezultă din numărul mare de determinanți și din varietatea efectelor, ceea ce conferă fenomenelor o natură multidimensională. Dinamica lor este modelată de condiții fizico-geografice și biologice, dar și de intervenții antropice, iar declanșarea și modul de manifestare sunt influențate de o paletă largă de cauze și contexte locale (Sorocovschi, 2022).

În ansamblu, configurația hidrografică a județului Bistrița-Năsăud reflectă dispunerea tip amfiteatru a reliefului, cu izvoare bogate în precipitații pe culmile montane și rețele de văi convergente spre culoarele Someșului Mare și Șieului. Regimul hidrologic este unul continental moderat, cu precipitații medii anuale în jur de 650 mm (peste media națională) la nivelul județului, dar cu diferențe mari între zona montană (unde pot depăși 1000–1200 mm/an, generând viituri consistente primăvara) și zona de podiș (500–600 mm/an, predispunând la debite mici vara).

Inundații și viituri

Istoricul inundațiilor și vulnerabilitatea la acest risc

Județul Bistrița-Năsăud, prin poziția sa în bazinul Someșului Mare și configurația sa geomorfologică, a fost de-a lungul timpului puternic afectat de inundații. Multe localități s-au dezvoltat în lungul văilor și pe terase joase, în proximitatea zonelor inundabile, ceea ce le expune riscului de inundații în diverse scenarii de viitură. Analizele istorice și studiile recente evidențiază o vulnerabilitate semnificativă atât în mediul rural (comune riverane), cât și în intravilanul urban situat pe malurile râurilor.

Printre episoadele istorice marcante se remarcă inundațiile catastrofale din anii 1970 și 2006. Viitura din mai-iunie 1970, parte a unui eveniment regional major, a provocat revărsări record pe unele cursuri; de pildă, în comuna Târlișua (vale tributară Someșului Mare) s-a atins un debit maxim estimat la 294 m^3/s, cel mai mare consemnat în zonă. Cu toate acestea, cele mai devastatoare urmări le-a avut viitura din 20 iunie 2006, considerată cea mai distructivă inundație din istoria județului. Aceasta a afectat grav localitățile de pe Valea Țibleșului și Ilișuei (zona

Târlișua–Borleasa), unde puhoaiele au măturat gospodării întregi. Bilanțul a fost dramatic: 13 persoane și-au pierdut viața, 480 de case au fost complet distruse și alte ~1000 avariate, drumuri pe o lungime de peste 32 km au devenit impracticabile, mii de animale au pierit, rețele de electricitate și telecomunicații au fost doborâte. Pagubele materiale au fost evaluate la peste 20 de milioane USD, iar comunitatea a avut nevoie de un efort considerabil de reconstrucție în anii următori. Viitura din 2006 a fost generată de precipitații torențiale extreme pe fondul unei instabilități atmosferice severe, principalul curs care a produs dezastrul fiind pârâul Izvorul Țibleșului – afluent de stânga al râului Ilișua – al cărui debit a atins valoarea istorică de ~200 m^3/s în acea zi. Ca termen de comparație, viiturile majore anterioare din aceeași zonă (anul 1875 și viitura excepțională din 1970) deși au avut debite comparabile sau chiar mai mari, nu au produs distrugeri de amplitudinea celei din 2006, semn că expunerea a crescut între timp (mai multe gospodării, infrastructuri nereziliente).

În afara acestor cazuri extreme, județul a cunoscut frecvent inundații locale sau regionale: de exemplu, evenimente importante s-au înregistrat în anii 1998 și 2001 (viituri rapide în zona montană), 2008 (inundații locale în bazinul Șieului și al Bistriței Ardelene, ca efect al ploilor abundente de vară) etc. Multe comune situate pe văi (precum cele de pe Someșul Mare – Rebrișoara, Salva, Nimigea; pe Șieu – Monor, Șieuț, Mărișelu; pe Ilva – Lunca Ilvei, Ilva Mică; pe Bistrița – Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului ș.a.) au suferit periodic pagube prin revărsarea apelor sau scurgeri de pe versanți, toate comunele din județ sunt expuse la un risc potențial de inundații. Amplasarea vetrelor satelor și a terenurilor agricole pe albiile majore sau terase joase, lipsa îndiguirilor corespunzătoare în trecut și capacitatea limitată de drenaj în intravilan au sporit vulnerabilitatea. Spre exemplu, municipiul Bistrița – traversat de râul Bistrița (Ardeleană) – a fost și el expus în trecut, motiv pentru care în anii ’80 s-au construit diguri de apărare pe malurile râului în zona orașului, ridicate pentru a asigura protecția la viituri cu probabilitate de 1% (viitură seculară).

Studiile recente din cadrul Planului de Management al Riscului la Inundații (PMRI, ciclul II) au identificat zone cu Risc Potențial Semnificativ la Inundații (APSFR) pe teritoriul județului. Aceste zone corespund sectoarelor unde există probabilitate importantă de inundații cu impact asupra comunităților. Conform evaluărilor, în Bistrița-Năsăud au fost desemnate APSFR-uri pe cursurile Someșului Mare și ale principalilor săi afluenți: de exemplu, sectorul superior al Someșului Mare (în zona Șanț – Valea Mare – Romuli), care drenează versanții abrupți ai Rodnei și Țibleșului, prezintă risc de viituri rapide; râul Ilva (afluent de stânga al Someșului Mare) – sectorul aval de confluența cu pârâul Silhoasa – este de asemenea în această categorie; la fel râul

Sălăuța (aval de Telciu) și râul Țibleș (aval de Suplai) au fost evidențiate ca având potențial de viituri semnificative.

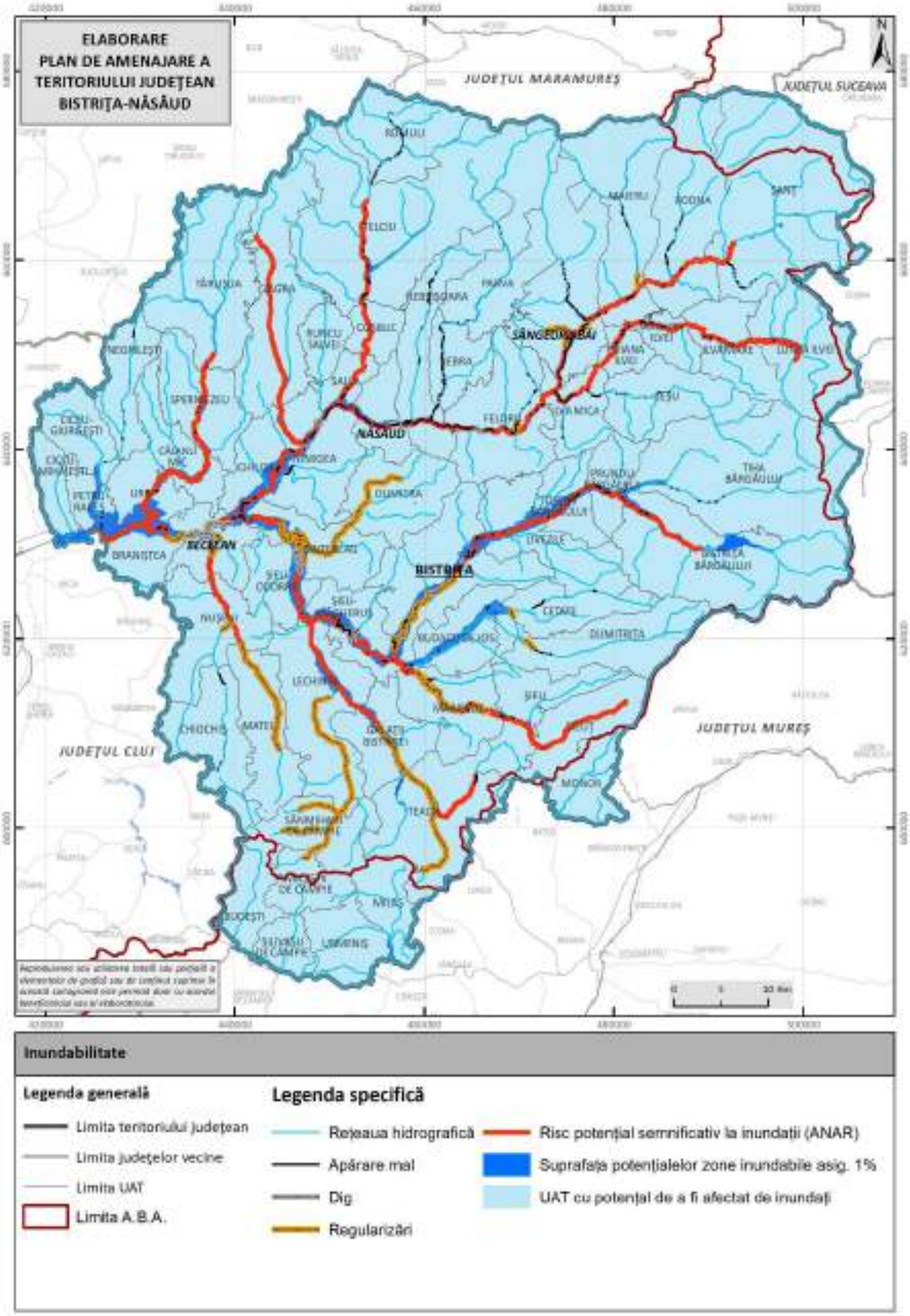

Fig. 2.86. HARTA AREALELOR INUNDABILE ȘI A ZONELOR CU RISC POTENȚIAL SEMNIFICATIV LA INUNDAȚII

În bazinul Șieului, zonele cu risc includ cursul principal al Șieului și unii afluenți din bazinul mijlociu: pârâul Dipșa (între confluența cu Pintic și cu Șieu) și pârâul Pintic (aval de Posmuș) sunt indicate ca sectoare inundabile relevante. Identificarea acestor APSFR confirmă practic "harta vulnerabilității" județului: sectoarele de vale din Munții Rodnei și Țibleșului (cu viituri torențiale greu de controlat) și zonele joase din Depresiunea Transilvaniei (unde inundarea luncilor Șieului și Someșului poate afecta localități și căi de comunicație).

Factorii de vulnerabilitate includ, pe lângă amplasarea așezărilor în zone inundabile, și unele deficiențe în infrastructura de drenaj. În interiorul localităților (atât urbane cât și rurale) s-a constatat că rețelele de canalizare pluvială sunt adesea insuficiente sau prost întreținute; rigolele colmatate sau subdimensionate duc la acumulări periculoase de apă pe străzi în timpul ploilor torențiale, fenomen de inundație urbană semnalat periodic în orașe ca Bistrița (unde anumite cartiere joase sunt inundate la ploi extreme) sau Beclean. De asemenea, exploatarea necontrolată a albiilor (extragerea de agregate, reducerea secțiunii de scurgere prin depozitări sau construcții) a crescut riscul inundațiilor locale. Nu în ultimul rând, trebuie menționat că conștientizarea publicului privind acest risc rămâne imperfectă: populația nu este întotdeauna pregătită să reacționeze corect la o avertizare de viitură, iar construcțiile continuă uneori să apară în zone ce ar trebui evitate (ex. extinderea satelor în lunca Șieului sau pe malurile Someșului). Acești factori de vulnerabilitate impun măsuri riguroase de planificare teritorială și educație preventivă.

Măsuri și lucrări existente pentru protecția la inundații

Pentru a reduce riscul inundațiilor, în județul Bistrița-Năsăud s-au implementat de-a lungul timpului o serie de lucrări hidrotehnice de apărare și amenajări de albie, precum și instrumente de planificare și intervenție.

La nivel structural, Administrația Bazinală de Apă (ABA) Someș-Tisa, prin Sistemul de Gospodărire a Apelor (SGA) Bistrița-Năsăud, gestionează un sistem complex de lucrări cu rol de apărare împotriva inundațiilor. Acesta include, în primul rând, diguri și îndiguiri pe cursurile cu localități importante. De exemplu, pe râul Bistrița (Ardeleană) la traversarea municipiului Bistrița au fost realizate diguri longitudinale și regularizări de albie menite să protejeze orașul la viituri de mare amploare. De asemenea, pe Someșul Mare, în zone precum Năsăud și Beclean, există îndiguiri locale sau apărări de mal, menite să apere intravilanul și infrastructura din imediata vecinătate a râului.

Pe afluenții Șieului și ai Bistriței s-au derulat lucrări punctuale de regularizare și consolidare după evenimentele recente de inundații. Astfel, pe pârâul Budac (afluent al Bistriței)

s-au executat regularizări de albie în zona localității Ragla, iar în aval, la Budacul de Jos, s-au efectuat lucrări de refacere de mal și decolmatare după viiturile care au afectat comunitatea. Pe cursul râului Șieu, în comuna Șieu, precum și în amonte la Șieuț și în aval la Monor/Mărișelu, s-au implementat măsuri de stabilizare a albiei pentru a contracara eroziunile și a spori capacitatea de transport a viiturilor. Totodată, în zonele critice de pe Șieu (ex. la Chintelnic și Crainimăt, în apropiere de Beclean), s-au construit apărări de mal cu rol de protecție a satelor și a drumurilor județene adiacente. În bazinul Dipșei, la Teaca și Lechința, au fost derulate lucrări de refacere a capacității de tranzitare a viiturilor – decolmatare și recalibrare a secțiunii – după ce inundațiile anterioare colmataseră albia și redusese secțiunea de scurgere.

Aceste exemple ilustrează efortul considerabil investit în ultimul deceniu în infrastructura de protecție. În total, pe teritoriul județului există zeci de kilometri de diguri și maluri consolidate, alături de lucrări de regularizare și baraje mici de retenție pe afluenți. Un rol aparte îl are barajul Colibița – acesta, pe lângă funcția de alimentare cu apă menționată, contribuie la atenuarea viiturilor pe râul Bistrița, reținând parțial undele de viitură și eliberând controlat debitele aval.

Pe lângă măsurile structurale, județul dispune de instrumente planificative și organizaționale de apărare. Conform legislației, funcționează un *Plan județean de apărare împotriva inundațiilor,* actualizat periodic și corelat cu planurile bazinale și naționale. La nivel local, toate unitățile administrativ-teritoriale expuse au întocmite Planuri locale de apărare – în total, județul Bistrița-Năsăud are 57 de planuri locale de apărare la inundații (câte unul în majoritatea comunelor și orașelor riverane). Aceste planuri stabilesc responsabili, resurse și măsuri specifice de intervenție în caz de inundații și se activează prin Comitetele Locale pentru Situații de Urgență. De asemenea, există planuri pentru sisteme hidrotehnice unde e cazul (cum ar fi pentru bazinul Bistriței/Colibița, pentru lucrările din bazinul Șieului etc.), integrate la nivel bazinal.

În concluzie, județul a făcut pași importanți către reducerea riscului existent: au fost ridicate diguri în zonele critice, albiile au fost recalibrate pe tronsoanele problematice și s-au consolidat structurile hidrotehnice. Cu toate acestea, multe dintre lucrări au caracter local, iar întreținerea lor permanentă este esențială. Provocarea rămâne controlul viiturilor torențiale din zonele montane, unde lucrările structurale sunt mai puțin fezabile, precum și managementul integrat al bazinelor (ex. menținerea pădurilor de protecție, corecții torenți în amonte) – aspecte tot mai importante în contextul schimbărilor climatice.

Hărțile de hazard și de risc la inundații

Pentru prezenta analiză au fost utilizate date puse la dispoziție de Administrația Națională „Apele Române” (ANAR), în cadrul aplicării Directivei Inundații 2007/60/CE. Demersul a inclus evaluarea preliminară a riscului de inundații (EPRI, ciclurile I și II), examinarea unor evenimente istorice cu impact semnificativ și estimarea posibilelor viituri viitoare. Metodologia de lucru s-a bazat pe tehnici consacrate în hidrologie și pe experiența specialiștilor ANAR și ai Institutului Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor (INHGA), fiind completată de interpretarea de tip expert judgement a datelor disponibile.

La nivelul bazinelor hidrografice, procesul de evaluare a urmat mai multe etape. În prima fază, s-a realizat inventarierea inundațiilor majore consemnate în arhivele INHGA și în alte surse documentare. Viiturile cu o frecvență ridicată (probabilitate mai mare de 10%) nu au fost considerate relevante pentru analiza riscurilor semnificative, deoarece apariția lor este prea comună. Ulterior, baza de date a fost completată cu evenimente de amploare mai mică, dar care au produs efecte importante pe cursuri de apă secundare. Acestea au fost selectate în funcție de consecințele asupra comunităților, economiei locale și mediului natural. Rezultatul a fost o imagine integrată asupra vulnerabilităților istorice, care constituie fundament pentru strategiile viitoare de management al riscurilor hidrologice.

Identificarea sectoarelor vulnerabile s-a realizat prin corelarea localităților afectate de inundații cu tronsoanele de râu corespunzătoare. În continuare, au fost selectate stațiile hidrometrice din apropiere, pentru care s-a calculat frecvența debitelor maxime înregistrate în perioada producerii evenimentelor. Această etapă a beneficiat de aportul experților ANAR și INHGA, care au definit zonele critice din rețeaua hidrografică.

Studiile naționale coordonate de ANAR au fost structurate în două direcții majore:

- Studiile topo-geodezice, ce au cuprins zboruri aeriene de-a lungul sectoarelor identificate ca expuse la inundații, utilizarea tehnologiilor moderne (LIDAR, FLI-MAP), aerofotografiere și lucrări de teren precum profilări topografice, batimetrie și rețele geodezice;
- Studiile hidrologice și hidraulice, bazate pe modelare matematică și simulări computerizate cu ajutorul programelor specializate (MIKE 11/21, HEC-RAS, Sobek), pentru a evalua comportamentul hidrodinamic al cursurilor de apă în condiții de debit extrem.

Fig. 2.87. HARTA DE HAZARD LA INUNDAȚII ASOCIATĂ SCENARIULUI CU PROBABILITATE MEDIE – $Q_{1\%}$ (PERIOADA DE DEPĂȘIRE DE O DATĂ LA 100 DE ANI).

Fig. 2.88. HARTA DE HAZARD LA INUNDAȚII ASOCIATĂ SCENARIULUI CU PROBABILITATE MICĂ – $Q_{0,1\%}$ (PERIOADA DE DEPĂȘIRE DE O DATĂ LA 1000 DE ANI)

Tabel 2.31. SUPRAFEȚE DIN CADRUL UAT AFECTATE DE INUNDAȚII ÎN SCENARIUL MEDIU Q1%

Nume UAT	**Suprafață afectată de inundații (km^2)**	**% din suprafața totală a UAT**
BECLEAN	17.1	10.0
BISTRIŢA	4.5	6.5
BISTRIŢA BÂRGĂULUI	2.6	5.1
BRANIŞTEA	12.7	5.4
BUDACU DE JOS	9.4	5.7
CĂIANU MIC	6.9	4.0
CETATE	6.7	4.3
CHIOCHIŞ	4.6	4.3
CHIUZA	11.3	5.0
CICEU - MIHĂIEŞTI	16.4	5.7
CICEU-GIURGEŞTI	2.3	1.2
COŞBUC	3.8	1.2
DUMITRA	5.9	5.0
DUMITRIŢA	2.6	2.7
FELDRU	3.5	4.3
GALAŢII BISTRIŢEI	9.1	6.5
ILVA MARE	2.0	1.4
ILVA MICA	3.3	1.8
JOSENII BÂRGĂULUI	6.5	3.2
LECHINŢA	10.0	13.3
LEŞU	1.8	1.7
LIVEZILE	4.0	3.7
LUNCA ILVEI	2.1	2.3
MĂGURA ILVEI	3.8	1.0
MAIERU	2.4	3.6
MĂRIŞELU	3.6	2.8
MATEI	4.7	3.9
MICEŞTII DE CÂMPIE	0.6	0.3
NĂSĂUD	5.0	2.2
NEGRILEŞTI	2.1	1.3
NIMIGEA	8.4	8.3
NUŞENI	5.1	4.7
PARVA	1.1	0.8
PETRU RAREŞ	25.9	7.6
POIANA ILVEI	5.0	1.2
PRUNDU BÂRGĂULUI	2.4	1.0
REBRA	2.2	1.0
REBRIŞOARA	4.0	5.9
RODNA	2.5	3.5
ROMULI	1.8	1.8
RUNCU SALVEI	1.4	0.5
SALVA	11.1	2.9
SÂNGEORZ-BĂI	3.6	5.2

SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	4.7	3.1
ŞANŢ	1.0	2.6
ŞIEU	3.0	2.2
ŞIEU-MĂGHERUŞ	13.0	7.8
ŞIEU-ODORHEI	18.0	9.4
ŞIEUŢ	0.8	0.6
ŞINTEREAG	19.8	14.5
SPERMEZEU	3.7	3.0
TÂRLIŞUA	1.9	2.9
TEACA	4.7	6.6
TELCIU	1.8	5.0
TIHA BÂRGĂULUI	1.4	3.4
URIU	20.7	10.1
ZAGRA	1.3	2.0

Ca rezultat, au fost realizate modele digitale de teren (MDT) cu grad ridicat de precizie, acoperind atât zonele cu potențial de inundabilitate, cât și bazinele hidrografice aferente. Acestea au permis elaborarea hărților de hazard și de risc la inundații (în format GRID), corespunzătoare probabilităților de depășire de 0,1%, 1% și 10%. Hărțile au vizat cursurile de apă declarate „potențial inundabile” încă din 2006, înainte de transpunerea Directivei Inundații în legislația națională.

În concluzie, evaluarea hazardului de inundații generate de revărsarea cursurilor de apă se fundamentează pe câteva elemente cheie. În primul rând, analiza a utilizat date detaliate privind evenimentele istorice produse între 1970 și 2014, puse la dispoziție de Administrațiile Bazinale de Apă și de Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor (INHGA). Pe baza acestora s-a constituit un inventar al celor mai importante 39 de episoade de inundații, însumând 380 de cazuri majore, raportate conform Directivei Inundații către Comisia Europeană. Selecția acestor evenimente a avut la bază atât criterii hidrologice, cât și impactul lor negativ asupra populației, mediului, patrimoniului cultural și economiei.

Ulterior, au fost identificate zonele cu risc semnificativ de inundații și au fost elaborate hărți de hazard pentru trei scenarii de probabilitate de depășire a debitelor maxime (0,1%, 1% și 10%), pe baza metodologiilor prezentate anterior. Aceste produse cartografice permit conturarea ariilor vulnerabile și a comunităților cele mai expuse riscurilor hidrologice.

Un rol central în monitorizarea și gestionarea acestor fenomene îl au Administrațiile Bazinale de Apă, responsabile de supravegherea continuă a cursurilor și de emiterea avertizărilor hidrologice. Rețeaua de stații hidrometrice amplasată strategic urmărește nivelurile și debitele,

utilizând echipamente moderne și modele hidrologice pentru a anticipa creșterile bruște de debit. Pentru fiecare stație sunt stabilite cote de apărare, praguri critice calibrate pe baza seriilor istorice și a prognozelor, care semnalează iminența unui risc atunci când sunt depășite.

Depășirea acestor praguri determină transmiterea imediată a informațiilor către autoritățile locale și structurile abilitate în managementul situațiilor de urgență, în special Inspectoratul pentru Situații de Urgență (ISU). Acest mecanism permite aplicarea măsurilor de protecție, precum evacuările controlate, consolidarea digurilor sau instalarea de baraje provizorii.

Totodată, colaborarea dintre administrațiile bazinale, autoritățile locale și regionale asigură actualizarea continuă a planurilor de apărare și sprijină activitățile de informare și educare a populației. Prin aceste acțiuni, riscurile hidrologice sunt gestionate într-o manieră preventivă și coordonată, contribuind la reducerea vulnerabilității comunităților și la limitarea pierderilor materiale în zonele expuse.

Fenomene hidrologice de iarnă: zăpoare și poduri de gheață

Climatul județului Bistrița-Năsăud, cu ierni aspre mai ales în zona montană, favorizează apariția unor fenomene de iarnă specifice pe cursurile de apă – în principal poduri de gheață (înghețarea suprafeței râurilor) și zăpoare (aglomerări de gheturi care blochează parțial sau total secțiunea de scurgere). Acestea pot genera riscuri hidrice semnificative, precum inundații de iarnă produse prin reculul apei în amonte de barajele de gheață, dar și pagube prin erodarea malurilor la deblocarea bruscă a zăpoarelor.

În județ, râurile cele mai predispuse la asemenea fenomene sunt cele din zonele de deal și munte, unde temperaturile scad suficient de mult timp pentru formarea unui strat consistent de gheață. Astfel, pe cursul superior al Someșului Mare (în Depresiunea Rodnei și Năsăudului) se formează frecvent pod de gheață în lunile ianuarie-februarie, pe porțiuni întinse. De regulă, gheața continuă se menține până la primele încălziri semnificative; problemele apar la topirea bruscă sau la oscilațiile de temperatură în jurul punctului de îngheț, care fac ca gheața să se fractureze și să fie antrenată pe apă, formând blocaje la coturi sau în zonele înguste. Comunitățile de pe Someșul Mare – precum cele din jurul localităților Salva, Nimigea – au fost martore la astfel de evenimente. De pildă, în iarna lui 2015, în zona Nimigea–Salva s-a format un zăpor lung de circa 4 km pe râul Sălăuța (afluent direct al Someșului Mare) care a amenințat să inunde gospodăriile din apropiere. Pompierii și specialiștii SGA au intervenit în acel caz prin detonări controlate pentru a disloca gheturile și a restabili curgerea liberă a apei. Același episod a

consemnat și un zăpor de ~1 km pe râul Rebra (în comuna Rebra), care a necesitat monitorizare atentă și intervenție locală pentru a preveni pagube. Astfel de acumulări de gheţuri au loc aproape în fiecare iarnă pe unii afluenți din bazinul Someșului Mare (Sălăuța, Rebra, Zăvoaia, Ilișua), intensitatea variind în funcție de severitatea înghețului și de modul de încălzire ulterioară.

Și în bazinul Șieu–Bistrița se observă fenomene asemănătoare. Râul Bistrița Ardeleană în zona văii Bârgăului (comunele Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului) formează adesea pod de gheață; atunci când se încălzește brusc, bucăți mari de gheață pot fi purtate aval, aglomerându-se în sectoarele înguste dintre dealuri.

Un fenomen conex este apariția zăpezilor abundente (înzăpeziri) în bazinele superioare montane, care, deși nu sunt inundații propriu-zise, pot influența riscul hidrologic. În Munții Bârgăului, Călimani și Rodnei, iarna aduce strat de zăpadă ce poate atinge grosimi foarte mari. Pe de o parte, aceasta poate duce la *izolarea* temporară a unor cătune sau sectoare de vale (drumuri blocate, acces îngreunat pentru echipele de intervenție); pe de altă parte, la topirea bruscă indusă de încălziri rapide sau ploi peste zăpadă, cantitatea imensă de apă rezultată se scurge simultan, generând viituri de iarnă/primăvară. Un astfel de caz s-a petrecut în primăvara 2010 pe Valea Ilvei, când ploi torențiale peste stratul de zăpadă din Munții Suhard au cauzat viituri severe, combinate cu sloiuri de gheață, care au inundat parțial Lunca Ilvei.

În zone precum Pasul Tihuța (Munții Bârgăului), se înregistrează frecvent *viscole* și acumulări masive de zăpadă; când aceste mase încep să se topească, scurgerile de pantă pot fi importante, alimentând rapid pâraiele. De aceea, managementul riscului hidric în județ ia în calcul și *fenomenul nival*: se fac observații asupra stratului de zăpadă (grosime, conținut de apă) în stațiile meteorologice de la Cârlibaba (limitrof, la N de Călimani) și Straja; în funcție de aceste date, INHGA poate emite *atenționări de viituri din topirea zăpezilor*.

În concluzie, fenomenele de iarnă (îngheț-dezgheț) adaugă o dimensiune sezonieră riscurilor hidrologice din Bistrița-Năsăud. Zăpoarele de gheață, deși de obicei locale, pot produce efecte distructive comparabile cu inundațiile de vară, dacă nu sunt gestionate prompt. Pe fondul variabilității climatice, episoadele de iarnă devin mai imprevizibile (ex. alternanțe repetate îngheț-dezgheț într-o singură iarnă, care pot genera *multiple valuri de zăpor*). Rămâne esențială menținerea vigilenței și pregătirea pentru scenarii de iarnă severe: dotarea cu material exploziv acolo unde e necesar, pregătirea personalului și informarea riveranilor privind modul de acțiune (de exemplu, interdicția de a sparge individual gheața într-un mod necoordonat, ceea ce ar putea agrava congestiile aval).

Secarea râurilor

Pe lângă excesul de apă, județul Bistrița-Năsăud se confruntă și cu situația opusă: lipsa apei în albiile râurilor în verile secetoase. Fenomenul de secare a unor cursuri de apă – temporar sau permanent – este strâns legat de caracteristicile locale de relief, geologie și climat.

În zonele montane și submontane, cu precipitații mai abundente și izvoare numeroase, râurile sunt aproape exclusiv perene. Acolo unde stratele acvifere alimentate din precipitații sunt bogate, cursurile își mențin un debit minim inclusiv în perioadele secetoase (de exemplu, Someșul Mare și principalii afluenți din munți nu rămân fără apă, deși nivelul scade considerabil vara). Situația se schimbă însă în regiunea de deal și podiș din sud-vestul județului. Aici, clima mai uscată, evapotranspirația ridicată vara și substratul adesea permeabil (nisipuri, pietrișuri) conduc la scăderea accentuată a apelor de suprafață în sezonul cald. Numeroase pâraie mici ajung să sece complet în lunile de vară secetoasă, lăsând în urmă doar vetre de nisip și baltă.

Conform datelor din *Atlasul Secării* și ale Planului de Management Bazinal, în Bistrița-Năsăud se pot da exemple concrete de cursuri cu regim nepermanent pronunțat: *râul Șieu în porțiunea sa superioară* (de la izvor până în zona localității Șieuț) prezintă adesea scurgeri discontinue – practic dispare de la suprafață pe unele tronsoane în anii foarte secetoși; *pârâul Dipșa* (care curge în sudul județului, trecând pe lângă Teaca și desemnând confluența cu Șieu la Chiraleș) are un sector superior care seacă aproape anual în lipsa precipitațiilor; *Valea Lechinței* (pârâu ce drenează Câmpia Transilvaniei spre nord, spre Șieu) este prin excelență un curs intermitent, cu curgere doar la viituri sau primăvara, în verile fără ploi albia sa rămânând uscată. De asemenea, afluentul Meleș al Someșului Mare (venind dinspre sud-vest, zona de câmpie) are un caracter similar – se alimentează doar din ploi, secând în perioadele fără precipitații notabile.

Impactul secării râurilor este multiplu. În primul rând, constituie un risc pentru alimentarea cu apă a localităților: multe comune au captări de suprafață pe astfel de pâraie, iar secarea lor pune presiune pe rezervele de apă potabilă. Situația stațiunii Colibița din 2024, menționată anterior, ilustrează gravitatea – un întreg areal turistic a rămas fără sursă de apă deoarece pârâul local a secat din cauza secetei extreme. În al doilea rând, ecosistemele acvatice suferă: peștii, amfibienii și nevertebratele acvatice dispar din sectoarele secate, iar refacerea lor este anevoioasă chiar după revenirea apei. Cursurile intermitente dezvoltă doar specii adaptate, cu reziliență scăzută la schimbări, astfel că biodiversitatea are de suferit.

Un alt aspect este acela că secarea unor sectoare de râu poate fi urmată de viituri violente la prima ploaie mare, întrucât albia uscată și crăpată nu are capacitate de absorbție,

creându-se scurgeri torențiale instantanee. Așadar, paradoxal, seceta prelungește și amplifică hazardul de inundație la episodul următor de precipitații.

Conform regulamentelor naționale, managementul situațiilor de urgență include acum și componenta de secetă hidrologică, alături de cea de inundații. Aceasta recunoaște implicit că riscul hidric are două fețe: prea multă apă și prea puțină apă. Județul Bistrița-Năsăud, cu extremele sale hidrologice, experimentează ambele situații.

În viitor, măsurile de adaptare la schimbările climatice vor trebui să abordeze integrat aceste probleme: de la infrastructuri reziliente la viituri, la strategii de conservare a apei și management al cererii în perioade de secetă. Numai astfel se poate asigura o tranziție către un mediu mai sigur, în care comunitățile să fie ferite atât de furia apelor revărsate, cât și de lipsa apei atunci când aceasta devine o resursă rară.

Fig. 2.89. HARTA FRECVENȚEI SECĂRII RÂURILOR
După Atlasul secării râurilor -ANAR INHGA

2.4.2. Riscurile biologice

Riscurile biologice sunt reprezentate de declanșarea unor epidemii sau epizootii, care sunt favorizate de densitatea populației și relațiile sociale specifice aglomerărilor umane, precum și de prezența unor facilități medicale de mari dimensiuni (spitale) sau veterinare (ferme de animale). De asemenea, pot apărea situații de urgență ca urmare a transferului de epidemii sau epizootii, cauzate de mișcările populației sau de situații neprevăzute provocate de animale sălbatice. Localitățile urbane sunt cele mai vulnerabile în fața apariției și extinderii epidemiilor care afectează populația, în timp ce localitățile rurale sunt expuse într-o măsură mai mare riscului de apariție și răspândire a epizootiilor.

Epidemii

Ținând cont de faptul că județul Bistrița Năsăud s-a confruntat cu pandemia de COVID-19 în perioada 2020-2022, riscul reapariției acestei pandemii sau a altor epidemii similare nu trebuie neglijat. Surse de risc pot include deplasările populației din zone potențial infectate către alte regiuni, precum și factori climatici și de mediu, în special în aglomerările urbane sau în zonele cu densitate populațională ridicată, fie ele permanente sau sezoniere. Temperaturile extreme, cum ar fi căldura excesivă, pot de asemenea amplifica acest risc.

Factorii determinanți și favorizanți pentru apariția îmbolnăvirilor în masă includ:

- Prezența spitalelor specializate în boli contagioase, inclusiv TBC, și laboratoare de analize microbiologice, care pot genera riscuri de epidemii, infecții nosocomiale sau accidente cauzate de înțeparea sau tăierea cu materiale biologice infectate;
- Virusuri, bacterii și alți agenți biologici;
- Animale bolnave sau infectate, ce pot transmite boli la om;
- Emisii de noxe chimice și radioactive;
- Apă contaminată;
- Alimente alterate sau provenite din resurse infectate ori bolnave;
- Temperaturile extreme;
- Aglomerările de persoane și colectivitățile mari;
- Condițiile precare de igienă publică și sanitar-veterinară;
- Lipsa medicamentelor și a echipamentelor de protecție.

În județul Bistrița Năsăud, zonele cu risc de epidemii includ:

- Comunități locuite defavorizate;

- Cartierele populației de etnie romă, unde condițiile precare de igienă prezintă un risc major pentru izbucnirea epidemiilor;

- Fermele zootehnice, în special cele avicole, care sunt expuse riscului de epizootii.

Epizootii/zoonoze

În contextul epidemiologic actual, identificarea și evaluarea riscurilor generate de diverse boli care afectează animalele domestice și sălbatice reprezintă o prioritate în vederea prevenirii și controlului răspândirii acestora, având în vedere impactul economic și sanitar semnificativ asupra sectorului agricol și asupra sănătății publice. Printre cele mai semnificative boli cu potențial zoonotic și economic regăsim influența aviară, pesta porcină clasică și africană, encefalitele spongiforme transmisibile, dermatita nodulară, salmonelozele zoonotice, tuberculoza, leptospiroza, antraxul, trichineloza și rabia. Aceste boli sunt distribuite pe larg și au efecte variate, de la pierderi economice majore în urma morbidității și mortalității animalelor afectate, până la restricții comerciale la nivel național și internațional.

Evoluția bolilor transmisibile la animale sau de la animale la om la nivelul european și național a determinat Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (D.S.V.S.A.) să implementeze un sistem comprehensiv de analiză a riscurilor. Pe baza acestor analize, au fost elaborate programe specifice de măsuri preventive destinate prevenirii apariției pe teritoriul județean a unor patologii cu impact major asupra sănătății animalelor, a oamenilor și asupra economiei. Programele de prevenire vizează boli precum gripa aviară, rabia, boala limbii albastre, pseudopesta aviară și pesta porcină clasică. Paralelel, au fost dezvoltate programe de combatere pentru patologii precum pesta porcină africană, tuberculoza, anemia infecțioasă ecvină, leucoza enzootică bovină, bruceloza și loca americană, precum și programe dedicate supravegherii și controlului siguranței alimentelor.

Procesul de analiză a riscurilor incorporează o gamă largă de factori determinanți pentru evaluarea comprehensivă a amenințărilor epidemiologice. Situația epidemiologică la nivel județean constituie punctul de plecare al analizei, fiind completată cu datele referitoare la situația din alte județe și state membre vecine, precum și din țările noncomunitare. Analiza include evaluarea posibilității de introducere a agenților patogeni la animalele domestice prin intermediul animalelor sălbatice, precum și probabilitatea de răspândire a bolilor între exploatații. Un aspect critic al evaluării constă în analiza potențialului de transmitere a agenților patogeni de la animale la om, ceea ce conferă o dimensiune de sănătate publică acestor riscuri.

Factorii suplimentari incluși în analiză cuprind rezultatele analizelor efectuate în cadrul programelor de supraveghere, efectivele de animale din exploatațiile comerciale și

necomerciale, precum și notificările de alertă primite prin Sistemul Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje (S.R.A.A.F.). Această abordare multifactorială permite o evaluare holistică a riscurilor și fundamentează dezvoltarea strategiilor de răspuns adecvate.

Conform strategiei de prevenire și control al bolilor, pentru sprijinirea acțiunilor de combatere a bolilor listate conform articolului 9, alineatul (1), litera (a) din Regulamentul (UE) 2016/429 privind bolile transmisibile ale animalelor, cunoscut ca "Legea privind sănătatea animală", precum și pentru gestionarea bolilor emergente, se solicită prefectului, în calitatea sa de președinte al Unității Locale de Decizie, activarea Centrului Local de Combatere a Bolilor (C.L.C.B.). Această structură operează pe întreaga durată a derulării programelor menționate și funcționează ca organism interinstituțional de management, asigurând îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de Ordonanța de Guvern nr. 42/2004 și Hotărârea de Guvern nr. 1189/2009.

Structura organizatorică a C.L.C.B. cuprinde trei componente principale: Unitatea Locală de Decizie (U.L.D.), Unitatea Operațională Locală (U.O.L.) și Unitatea Locală de Sprijin (U.L.S.). Președintele Unității Locale de Decizie este prefectul, iar membrii acestei unități sunt reprezentați de membrii Comitetului județean pentru situații de urgență. Conducerea Unității Operaționale Locale revine directorului executiv al Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor, în timp ce Unitatea Locală de Sprijin este condusă de primar și include un viceprimar, secretarul unității administrativ-teritoriale, reprezentanți ai serviciilor publice și ai principalelor instituții, inclusiv reprezentanți ai direcției pentru agricultură și dezvoltare rurală județene și ai autorității de sănătate publică județene, precum și medicul zonal.

În contextul identificării unui risc pentru sănătatea publică la nivelul Uniunii Europene, se realizează un schimb structurat de informații între autoritățile competente centrale pentru alimente și furaje din cadrul statelor membre prin intermediul S.R.A.A.F. Aceste proceduri permit implementarea măsurilor adecvate, inclusiv reținerea, retragerea, confiscarea sau respingerea produselor problematice. Schimbul rapid de informații facilitează identificarea imediată de către statele membre a eventualei afectări și permite adoptarea măsurilor corespunzătoare, asigurând astfel acțiuni coerente și simultane pentru protecția consumatorilor.

Scopul fundamental al S.R.A.A.F. constă în prevenirea pătrunderii pe piață sau în asigurarea retragerii de pe piață ori de la consumatorul final a alimentelor și furajelor care prezintă riscuri pentru sănătatea publică. Sistemul facilitează informarea rapidă între autoritățile competente în domeniul siguranței alimentelor la toate cele trei niveluri - central, județean și local - asupra pericolelor sau riscurilor asociate alimentelor și furajelor care nu îndeplinesc

cerințele legislației privind siguranța alimentelor și care pot constitui factori de risc în lanțul alimentar pentru consumatori.

2.4.3. Riscurile tehnologice

Operatorii economici supuși prevederilor Hotărârii Guvernului României nr. 95 din 23 ianuarie 2006 privind controlul activităților care prezintă pericole de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase sunt clasificați în două categorii distincte de risc, în funcție de tipologia și cantitatea substanțelor chimice periculoase utilizate în procesele tehnologice specifice.

Impactul multidimensional al accidentelor chimice majore se manifestă prin efecte economice, sociale, sanitare și de mediu. Din perspectivă economică, astfel de evenimente afectează activitatea operatorilor economici sursă de risc și a celor din vecinătate, generând perturbări semnificative în lanțurile de aprovizionare și producție. Impactul social se concretizează prin perturbarea activităților sociale normale și a funcționării comunităților locale. Consecințele asupra sănătății publice includ potențialul de a genera decese, răniri și intoxicații în rândul populației expuse. Efectele asupra mediului înconjurător se manifestă prin poluarea solului, apelor de suprafață și subterane, precum și a atmosferei cu substanțe chimice nocive.

Pentru ceilalți operatori economici identificați, probabilitatea producerii efectelor deterministice asupra populației din localitățile situate în exteriorul amplasamentelor industriale este redusă, impactul limitându-se preponderent la afectarea factorilor de mediu din zona imediată. Toți operatorii economici menționați au elaborat și implementat politici comprehensiv de prevenire a accidentelor majore, conform cerințelor legale în vigoare.

Accidentele majore cu implicații pe amplasament sau în afara acestuia reprezintă un risc semnificativ în județ, datorită prezenței unor operatori economici care utilizează substanțe periculoase în procesul de producție. Aceste accidente pot afecta atât angajații companiilor, cât și populația din zonele de acțiune ale substanțelor periculoase (zone de planificare pentru urgențe).

În baza clasificării, la nivelul Judeţului Bistriţa - Năsăud, operatorii economici care pot provoca accidente tehnologice sunt: S.C. ROMBAT S.A.

Fenomenul de efect Domino, care presupune o succesiune de evenimente în lanț, poate amplifica gravitatea unui accident inițial, determinând producerea unui alt accident la o altă

instalație sau amplasament. Aceasta se poate întâmpla din cauza distanțelor mici dintre amplasamente și a caracteristicilor periculoase ale substanțelor implicate.

În județul Bistrița Năsăud, sunt identificate următoarele grupuri de operatori economici cu risc de efect Domino:

Factorii de risc majori care contribuie la accidentele legate de transportul și depozitarea substanțelor periculoase includ:

-Incendii;

- Inflamabilitatea și periculozitatea materialelor și substanțelor;
- Densitatea sarcinii termice de incendiu;
- Surse de aprindere și împrejurările determinante;
- Severitatea secetei.

Explozii:

- Natura și cantitatea substanțelor și amestecurilor explozive;
- Surse sau condiții de amorsare a exploziilor;
- Microclimatul;
- Rezistența și etanșeitatea sistemelor de transport și stocare.

Accidente:

- Cantitatea, natura și caracteristicile substanțelor periculoase;
- Fiabilitatea sistemelor;
- Gradul de uzură a echipamentelor;
- Abaterile de la parametrii de funcționare.

Avarii: - Monitorizarea riscurilor;

- Neglijență sau lipsa supravegherii;
- Intervenții neautorizate în sisteme;
- Vulnerabilitatea punctelor critice;
- Condiții meteorologice nefavorabile.

Toți operatorii economici reglementați prin Hotărârea Guvernului României nr. 95/2003 și situați pe teritoriul administrativ al județului utilizează în mod integrat infrastructura feroviară și rutieră județeană pentru desfășurarea activităților de transport al materialelor și substanțelor

periculoase cu risc de incendiu, dispunând de facilități proprii specializate incluzând depouri feroviare, remize pentru întreținerea autovehiculelor, rampe de încărcare-descărcare auto și CF adaptate cerințelor specifice ale produselor transportate.

Categoria operatorilor economici care depozitează materiale și substanțe periculoase și utilizează rețeaua rutieră și feroviară pentru transportul acestora, dar nu intră sub incidența H.G.R. 95/2003, include operatori economici specializați în comercializarea carburanților pentru autovehicule prin rețeaua de stații de distribuție, precum și operatori economici cu activități de producție, depozitare și comercializare a vopselurilor, diluanților, lacurilor și adezivilor pentru diverse aplicații industriale și casnice.

Procesul complex de identificare a pericolelor de incendiu se bazează pe analiza detaliată a claselor de reacție la foc ale materialelor și elementelor de construcții utilizate în instalațiile industriale. Elementele de construcție folosite în structura instalațiilor și amenajărilor aferente depozitelor de carburant și parcurilor de stocare a produselor petroliere sunt clasificate în clasa C0 ca materiale incombustibile, asigurând rezistența la foc și limitarea propagării incendiilor în caz de accident.

Analiza proprietăților fizico-chimice ale materialelor și substanțelor utilizate, prelucrate, manipulate sau depozitate, precum și evaluarea naturii proceselor tehnologice și densității sarcinii termice relevă că în cadrul proceselor tehnologice se produc, vehiculează și depozitează substanțe cu pericol ridicat de inflamabilitate, substanțe cu pericol de autoaprindere și substanțe corozive cu potențial de deteriorare a echipamentelor și infrastructurii.

Categoria substanțelor inflamabile din clasa 3 conform clasificării ADR cuprinde benzina, motorina, benzina de extracție, acetona, acetatul de etil, toluenul, butanolul, acetatul de vinil și rășinile alchidice, toate acestea prezentând temperaturi de aprindere reduse și vapori inflamabili la temperaturi normale de lucru. Substanțele corozive din clasa 8 conform clasificării ADR includ acidul acetic și acidul clorhidric care prezintă proprietăți de deteriorare a materialelor metalice și organice prin acțiune chimică directă.

Substanțele cu pericol de autoaprindere din clasa 4 conform clasificării ADR includ pasta de aluminiu care poate să se autoaprindă la contactul cu aerul sau umiditatea, necesitând condiții speciale de depozitare și manipulare. De asemenea, substanțele vehiculate și stocate includ țițeiul și produsele derivate de extracție care prezintă proprietăți inflamabile și risc de generare a vaporilor explozivi.

Identificarea surselor potențiale de aprindere existente în mediul industrial cuprinde sursele de natură electrică reprezentate de scurtcircuitele electrice și electricitatea statică

generată prin frecare sau separarea materialelor, sursele de natură mecanică materializate prin scânteile mecanice produse de echipamentele în mișcare sau ciocnirea obiectelor metalice, utilizarea focului deschis în locuri nepermise prin nerespectarea reglementărilor de siguranță, precum și trăsnetul ca sursă naturală de aprindere cu energie ridicată.

Evaluarea condițiilor preliminare care pot determina sau favoriza aprinderea și producerea, dezvoltarea și propagarea unui incendiu identifică numeroși factori de risc specifici activităților industriale. Neetanșeitățile sistemelor de vehiculare ale substanțelor inflamabile, incluzând pompe, trasee de conducte, armături și pompe de vehiculare, pot genera scurgeri și formarea atmosferelor explozive în zonele de lucru.

Nefuncționarea aparaturii de măsurare a nivelului la operațiunile de deversare a produselor poate determina suprapliniri și scurgeri necontrolate cu risc ridicat de aprindere. Folosirea furtunurilor improvizate la operațiunile de încărcare-descărcare a cisternelor reprezintă o practică periculoasă care poate genera scurgeri și contacte necontrolate cu sursele de aprindere.

Nefuncționarea aparaturii de alertă, măsurare și control (A.M.C.) compromite capacitatea de detectare timpurie a situațiilor periculoase și implementarea măsurilor de siguranță automate. Neetanșeitățile pompelor de vehiculare a lichidelor inflamabile și ale compresoarelor, inclusiv flanșele, ventilele și capacele de protecție, pot genera emisii necontrolate de vapori inflamabili.

Utilizarea lucrărilor cu foc deschis în locuri nepermise și fumatul în zonele cu atmosferă explozivă reprezintă încălcări grave ale reglementărilor de siguranță cu potențial ridicat de declanșare a incendiilor. Executarea lucrărilor cu foc deschis la reviziile și reparațiile rezervoarelor și traseelor de conducte fără implementarea măsurilor prealabile de degazare și inertizare constituie o practică extrem de periculoasă.

Nerespectarea parametrilor de lucru și a parametrilor tehnologici ai instalațiilor poate determina condiții anormale de funcționare cu risc de supraîncălzire și aprindere. Folosirea instalațiilor electrice necorespunzătoare față de mediul în care sunt amplasate, precum și îmbătrânirea izolației conductorilor electrici creează riscuri de scurtcircuite și aprinderi electrice.

Exploatarea instalațiilor cu defecțiuni ale sistemelor de siguranță, incluzând sistemele de interblocare a fazelor tehnologice, supapele de siguranță, rezervoarele de golire de avarie și sistemele de detectare a concentrațiilor de gaze inflamabile, compromite capacitatea de răspuns în situații de urgență. Exploatarea rezervoarelor de depozitare a lichidelor inflamabile fără

supape de respirație sau opritori de flăcări permite formarea presiunilor anormale și propagarea flăcărilor.

Lipsa legăturilor la împământare a cisternelor, conductelor de vehiculare și magistralelor de transport produse petroliere favorizează acumularea electricității statice cu risc de descărcare prin scânteie. Exploatarea sistemelor, echipamentelor și aparaturii electrice cu deficiențe și improvizații, fără protecția adecvată antiex în sectoarele de malaxare, ambalare, pompare și transport ale substanțelor cu pericol de inflamabilitate, creează condiții propice aprinderii.

Folosirea sculelor și uneltelor din material feros care produc scântei în mediul cu vapori inflamabili, electricitatea statică generată de neconectarea la împământare a malaxoarelor, rezervoarelor de depozitare, utilajelor și tubulaturii sistemelor de ventilație, neetanșeitatea rezervoarelor și traseelor de conducte în cadrul procesului tehnologic, precum și exploatarea rezervoarelor fără sisteme de siguranță adecvate reprezintă factori de risc majori pentru siguranța industrială și protecția împotriva incendiilor în mediul industrial complex al județului Bistrița Năsăud.

Riscul de accidente pe timpul transportului substanțelor periculoase este crescut, în special pe rutele feroviare și rutiere.

Accidente cu produse periculoase în timpul transportului: Transporturile periculoase includ substanțe precum: GPL, motorină, benzină, clor lichefiat, amoniac, butelii de acetilenă, oxigen, azot, materiale explozive și radioactive. De asemenea, transportul deșeurilor periculoase, cum ar fi uleiuri uzate, slamuri petroliere, vopsele și lacuri cu conținut de substanțe periculoase, ambalaje de pesticide și deșeuri medicale, reprezintă o sursă importantă de risc.

Transport Rutier: În contextul obiectivului strategic de optimizare a conectivității teritoriale și de facilitare a accesibilității între localitățile din cadrul circumscripției administrative județene și reședința administrativă, autoritățile competente au implementat un program comprehensiv de modernizare a infrastructurii rutiere.

Pe baza analizei datelor de identificare a operatorilor economici clasificați și a avizelor solicitate de beneficiari pentru transportul de deșeuri periculoase, au fost identificați și catalogați agenții economici care constituie surse de risc chimic prin deținerea de substanțe periculoase la nivelul județului. Această evaluare sistematică permite monitorizarea și gestionarea adecvată a riscurilor asociate manipulării, depozitării și transportului substanțelor chimice periculoase în mediul industrial local.

Primul operator economic identificat este TERAPLAST S.A., situat în extravilanul municipiului Bistrița, pe D.N. 15A, km 45+500, care își desfășoară activitatea în domeniul fabricării plăcilor, foliilor, tuburilor și profilurilor din material plastic. Compania utilizează în procesele sale de producție substanțe periculoase precum trioxid de antimoniu (stibiu), acetat de etil/PRIMER 171 Fluorescent, ADEVIZ 1308.1/TRACEL G 5142 SVA și trioxid de stibiu. Natura acestor substanțe conferă activității industriale un nivel semnificativ de risc chimic, necesitând măsuri stricte de siguranță și monitorizare.

TERASTEEL S.A., localizată în aceeași zonă industrială din extravilanul municipiului Bistrița, pe D.N. 15A, km 45+500, activează în sectorul fabricării de panouri termoizolante. Compania stochează pentan într-un rezervor metalic subteran cu capacitatea de 35 metri cubi, această substanță prezentând riscuri specifice legate de inflamabilitate și toxicitate. Proximitatea geografică a acestor două operatori industriali necesită o coordonare atentă a măsurilor de siguranță și a planurilor de intervenție în caz de urgență.

BETAK S.A., situată în municipiul Bistrița pe strada Industriei nr. 4, se specializează în fabricarea de parapete metalice și utilizează acid clorhidric în procesele sale de producție. Acidul clorhidric reprezintă o substanță extrem de corozivă, care necesită măsuri de siguranță stricte pentru protecția personalului și a mediului înconjurător.

Sectorul distribuției de combustibili auto este reprezentat de compania OZANA SRL, care operează în două locații distincte. Prima unitate este localizată în municipiul Bistrița, pe strada Calea Moldovei nr. 17, în timp ce cea de-a doua se află în orașul Beclean. Ambele unități se ocupă cu distribuția combustibililor auto, inclusiv motorină, benzină și GPL (gaz petrolier lichefiat). Aceste substanțe prezintă riscuri majore de incendiu și explozie, precum și potențial de poluare a mediului în caz de scurgeri sau accidente, necesitând implementarea unor protocoale riguroase de siguranță și intervenție rapidă.

Identificarea și clasificarea acestor operatori economici ca surse de risc chimic evidențiază necesitatea unei abordări integrate a managementului riscurilor la nivel județean. Diversitatea substanțelor periculoase utilizate, de la compuși organici volatili și acizi corozivi până la combustibili inflamabili, necesită dezvoltarea unor strategii de monitorizare și intervenție adaptate specificului fiecărui tip de risc. Concentrarea geografică a unor operatori industriali în zona extravilanului municipiului Bistrița amplifică potențialul de impact al eventualelor incidente, subliniind importanța coordonării măsurilor preventive și a planurilor de răspuns la urgențe chimice.

Transport Feroviar: În general, riscurile asociate incidentelor tehnologice pe căile feroviare sunt reduse în ceea ce privește populația, datorită amplasării stațiilor de încărcare și transbordare a produselor periculoase în afara zonelor dens populate.

Infrastructura feroviară județeană a înregistrat o serie de evenimente operaționale cu grade diferite de severitate și impact asupra continuității serviciilor de transport.

Evoluția accelerată a nevoilor de transport feroviar în județul Bistrița-Năsăud reflectă tendințele generale de creștere a mobilității atât pentru pasageri, cât și pentru transportul de marfă. Această creștere accentuată și rapidă a cererii de servicii feroviare a fost însoțită de exigențe sporite privind performanța operațională, manifestate prin necesitatea îmbunătățirii vitezei de circulație a trenurilor și a capacității de încărcare, exprimată prin creșterea greutății specifice pe osie. Implementarea acestor îmbunătățiri operaționale a fost realizată cu respectarea strictă a cerințelor de siguranță a circulației, constituind o prioritate fundamentală în modernizarea sistemului feroviar județean.

Regionala de Căi Ferate Cluj a răspuns acestor provocări prin implementarea unor acțiuni majore de dezvoltare a infrastructurii și serviciilor feroviare în județul Bistrița-Năsăud. Aceste inițiative au fost finalizate cu rezultate benefice semnificative, contribuind substanțial la îmbunătățirea conectivității feroviare pentru economia locală și pentru populația județului. Impactul pozitiv al acestor investiții se manifestă prin optimizarea fluxurilor de transport și prin facilitarea accesului locuitorilor la rețeaua națională de transport feroviar.

Poluarea Apelor

Zonele vulnerabile la poluări accidentale ale apelor sunt cele aflate în proximitatea schelelor și parcurilor de extracție/exploatare petrolieră, precum și în apropierea căilor de comunicații rutiere pe care sunt transportate produse toxice sau periculoase pentru mediu și populație.

Analiza calității mediului acvatic din județul Bistrița-Năsăud relevă prezența unei game diversificate de poluanți care afectează atât apele de suprafață, cât și apele subterane. Spectrul contaminanților identificați include suspensii, substanțe organice, compuși anorganici precum cloruri și sulfați, metale grele reprezentate de calciu, fier, zinc, mangan, cupru și plumb, precum și compuși azotați sub formă de cianuri, amoniu, azotați și azotiți. Inventarul poluanților este completat de detergenți, substanțe extractibile și reziduu fix, configurând un tablou complex al presiunii antropice exercitate asupra ecosistemelor acvatice regionale.

Activitățile zootehnice constituie o sursă semnificativă de poluare, evidențiată prin cazul S.C. „Agroindustriala" S.A. din Lechinița, care operează o fermă zootehnică din anul 1996.

Această unitate prezintă potențial de poluare accidentală prin evacuarea de substanțe organice și amoniu, cu impact direct asupra Văii Lechinței (codul de identificare II.1.24.6.4., Hm=27), situată în amonte de confluența cu râul Șieu, la cota hidrometrică H=0. Natura specifică a poluanților asociați activității zootehnice reflectă procesele biochimice caracteristice descompunerii materiei organice animale și metabolismului azotului.

Sectorul petrolier generează riscuri semnificative de poluare accidentală, materializate prin activitatea S.C. „Compatrik" S.R.L. din Rebrișoara, care administrează un depozit de carburanți în Năsăud din anul 2001. Potențialul de contaminare cu produse petroliere afectează Valea Podului, afluent de dreapta al râului Someșul Mare, și cursul principal al acestuia de la kilometrul hidrometric 692 și în aval. Paralelel, S.C. „Intex" S.A. din Năsăud, prin intermediul centralei termice operaționale din 2001, prezintă un risc similar de poluare accidentală cu produse petroliere, cu impact asupra Văii Podului până la 30 de metri în amonte de confluența cu râul Someșul Mare.

Activitățile miniere din Perimetrul Minier Cobășel generează o categorie specifică de poluare accidentală caracterizată prin evacuarea de suspensii și metale grele, inclusiv mangan, cupru, fier și zinc. Impactul acestei activități extractive se propagă asupra mai multor cursuri de apă, afectând pârâul Fluieroasa, pârâul Cobășel și râul Someșul Mare. Prezența metalelor grele în mediul acvatic reprezintă o preocupare majoră datorită persistenței acestora în ecosistem și potențialului de bioaccumulare în lanțul trofic.

Gestionarea apelor uzate orășenești este asigurată prin S.C. „Aquabis" S.A. B.N., care administrează stația de epurare a apelor uzate orășenești. Această infrastructură critică joacă un rol esențial în reducerea impactului poluării urbane asupra resurselor hidrice locale, însă eficiența sa depinde de capacitatea tehnologică de tratare și de respectarea parametrilor operaționali optimi. Complexitatea compoziției apelor uzate orășenești, care include întreaga gamă de poluanți menționați anterior, necesită procese de tratare avansate pentru asigurarea conformității cu standardele de calitate a apei.

Această diversitate a surselor de poluare și a tipurilor de contaminanți subliniază necesitatea unei abordări integrate a managementului calității apei la nivel județean, incluzând monitorizarea continuă, implementarea măsurilor preventive și dezvoltarea capacității de răspuns la incidentele de poluare accidentală.

Prăbușiri de Construcții, Instalații sau Amenajări

Factorii determinanți sau favorizanți ai prăbușirii unor construcții și instalații includ:

- Furtuni puternice (tornade, viscole, grindină);

- Vânturi puternice;
- Depuneri de gheață (chiciură);
- Supraincarcare cu zăpadă;
- Modificări nefavorabile ale structurii de rezistență;
- Vibrații și șocuri dinamice frecvente;
- Structuri de rezistență avariate și neconsolidate; 0
- Elementele portante vulnerabile la înmuiere.

Prăbușirile pot afecta rețelele de telefonie și alimentare cu energie electrică din zonele rurale, unde firele sunt amplasate pe stâlpi din lemn și în zone expuse riscurilor meteorologice periculoase sau alunecărilor de teren. De asemenea, construcțiile abandonate și degradate prezintă un risc ridicat.

2.4.4. Infrastructura pentru gestionarea situațiilor de urgență

Acțiunile de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență vizează optimizarea intervențiilor pentru controlul riscurilor și asigurarea continuității stării de normalitate în cadrul comunităților, fiind realizate de către Inspectoratul pentru Situații de Urgență ,,Bistrița'' al județului Bistrița Năsăud. Acest obiectiv este realizat printr-o gamă largă de activități, precum prevenirea și combaterea incendiilor, descarcerarea și acordarea primului ajutor de către echipajele SMURD, salvarea persoanelor și minimizarea pagubelor cauzate de inundații, alunecări de teren, cutremure, epidemii, epizootii, înzăpeziri sau secetă.

Inspectoratul pentru Situații de Urgență ,,Bistrița''are structuri specializate destinate să execute misiuni de prevenire, monitorizare și gestionare a situațiilor de urgență și își desfășoară activitatea în următoarele sedii:

- str. Sigmirului nr.16, municipiul Bistrița - comanda inspectoratului și Detașamentul de Pompieri Bistrița;
- str. Republicii nr.3-5, municipiul Bistrița - inspecția de prevenire;
- str. Grigore Bălan nr.11, municipiul Bistrița- depozite;
- Piața Unirii nr.17, oraș Năsăud - Secția de Pompieri Năsăud;
- str.Trandafirilor nr.6, oraș Beclean - Stația de Pompieri Beclean;
- Str. Carpaților nr. 8B, oraș Sângeorz-Băi - Stația Sângeorz-Băi;
- str.Bistricioarei nr.359, loc. Prundu Bârgăului - Stația de Pompieri Prundu Bârgăului.

Prioritățile instituției includ activități specifice pentru realizarea capacității operaționale și de răspuns necesare managementului situațiilor de urgență, reducerii impactului factorilor de

risc, concomitent cu creșterea gradului de dotare, pentru oferirea unui răspuns credibil în procesul de restabilire a stării de normalitate după dezastre.

Compartimentul SALVAMONT Bistrița-Năsăud deservește: Munții Rodnei, limita Județ Maramureș, Munții Suhard, limită Județ Suceava, Munții Călimani, limită Județ Suceava și Mureș, Munții Tibleș, limita Județ Maramureș, Munții Bârgăului, integral pe teritoriul Județului Bistrița Năsăud.

Locațiile sezoneiere sunt situate în: Căldarea Bistricior din M-ții. Călimani, Punct Salvamont Piatra Fântânele și Punct Salvamont Colibița, permanență sezon estival/vacanța de vară.

Infrastructura actuală cuprinde: 2 autoutilitare (1 an fabricație 2006, 1 an 2008), 1 autospecială medicalizată (an fabricație 2023), 1 remorcă transport unitate canină, 1 ATV (an fabricație 2007), 1 remorcă transport ATV, 1 dronă cu termoviziune, dotări specifice intervențiilor montane (tărgi de transport, materiale tehnice, etc), 5 salvatori montani angajați, 4 salvatori montani cu contract de voluntariat, 2 aspiranti salvator (în curs de formare).

Pentru desfășurarea eficientă a activităților de salvare montană în județul Bistrița-Năsăud, dotarea Serviciului Salvamont cu următoarele echipamente este esențială din punct de vedere operațional, logistic și al siguranței intervențiilor: automedicalizată - autovehicul special echipat pentru intervenții medicale de urgență în teren montan accidentat, dificil accesibil pentru ambulanțele clasice. Necesitatea unei automedicalizate este justificată prin: timp de răspuns redus în situații critice (traumatisme, hipotermie, stop cardio-respirator), posibilitatea de stabilizare la fața locului a victimei până la predarea către un echipaj SMURD sau de ambulanță, transportul în siguranță al echipei de salvatori și al echipamentelor medicale specializate în zone montane izolate; UTV (Utility Terrain Vehicle), cu ladă de transport - vehicul multifuncțional, adaptat pentru teren accidentat și condiții dificile (noroi, drum forestier, stâncărie). Utilitatea sa constă în: transport rapid al salvatorilor și echipamentelor în zone inaccesibile autoturismelor si evacuarea victimelor cu imobilizări sau afecțiuni ce nu permit deplasarea pe jos.

2.4.5. Incendiile de vegetație

Județul Bistrița-Năsăud prezintă o diversitate topografică care creează condiții specifice pentru apariția și propagarea incendiilor de vegetație. Zonele montane acoperite cu păduri întinse, pajiștile alpine și văile înguste formează un mozaic natural vulnerabil la incendii, mai ales

în perioadele secetoase. Clima județului este temperat-continentală, cu influențe montane în zonele de altitudine. Verile pot fi călduroase și secetoase, iar vânturile periodice intensifică riscul de incendii. Precipitațiile neuniform distribuite pe parcursul anului lasă adesea vegetația uscată, transformând-o în combustibil ideal pentru focurile de pădure și câmp.

Marea majoritate a incendiilor de vegetație din județul Bistrița-Năsăud au la bază factorul uman. Arderea necontrolată a miriștilor și a resturilor vegetale de către agricultori reprezintă una dintre cele mai frecvente cauze. Această practică tradițională, deși interzisă de lege, persistă în mediul rural, unde mulți fermieri consideră că este cea mai rapidă metodă de curățare a terenurilor.

Neglijența în utilizarea focului deschis la grătare, camping sau activități de agrement în natură contribuie semnificativ la declanșarea incendiilor. Mucurile de țigară aruncate în vegetația uscată, focurile făcute de turiști și lăsate nesupravegheate, sau artificiile folosite în zone naturale pot provoca dezastre majore în condiții meteorologice nefavorabile.

Instalațiile electrice defecte, în special cele din zonele rurale și montane, pot genera scântei care aprind vegetația din jur. Liniile electrice aeriene care traversează păduri și câmpuri reprezintă un risc constant, mai ales atunci când crengile copacilor ating conductoarele sau când echipamentele sunt vechi și prost întreținute.

Există și cazuri de incendii provocate intenționat, fie din răzbunare, fie pentru a ascunde alte infracțiuni sau pentru a elibera terenuri în scopuri economice. Hoții de lemne, de exemplu, pot aprinde focuri pentru a masca urmele tăierilor ilegale sau pentru a crea distrageți pentru autorități.

Munții Rodnei, parte componentă a parcului național cu același nume, sunt vulnerabili la incendii datorită accesului limitat și terenului dificil. Pajiștile alpine și pădurile de molid și brad creează un combustibil abundent, iar intervențiile de stingere sunt complicate de relief. Incendiile din această zonă afectează nu doar vegetația, ci și fauna specifică, inclusiv specii protejate.

Dealurile Hășdății și zonele agricole din sudul județului înregistrează frecvent incendii în perioada de vară. Resturile de vegetație uscată, miriștile și culturile agricole lăsate pe câmp devin surse facile de inflamabilitate. Vântul predominant din aceste zone poate propaga rapid flăcările pe suprafețe mari.

Pădurile din bazinul Someșului și afluenților săi sunt expuse riscului de incendii, mai ales în perioadele prelungite de secetă. Vegetația subarboretului uscată, frunzișul mort și ramurile

căzute creează straturi de combustibil care permit propagarea rapidă a focului. Accesul dificil în multe dintre aceste păduri complică operațiunile de stingere.

Degradarea solului este una dintre consecințele majore ale incendiilor de vegetație. Temperatura ridicată distruge microorganismele benefice din sol, reduce conținutul de materie organică și modifică structura fizică a stratului fertil. Solul devine mai compact, mai puțin permeabil la apă și mai vulnerabil la eroziune. Refacerea completă a solului poate dura decenii.

Poluarea aerului în timpul incendiilor afectează semnificativ calitatea vieții locuitorilor din zonele apropiate. Fumul dens conține particule fine, monoxid de carbon, oxizi de azot și compuși organici volatili care pot cauza probleme respiratorii, iritații ale ochilor și agravarea afecțiunilor preexistente. Vizibilitatea redusă pe drumuri crește riscul de accidente rutiere.

Pierderea biodiversității este devastatoare, mai ales în zonele protejate. Incendiile distrug habitatele faunei sălbatice, forțând animalele să migreze sau cauzându-le moartea directă. Păsările care cuibăresc la sol, mamiferele mici și insectele sunt cele mai vulnerabile. Recuperarea populațiilor de animale poate necesita ani sau chiar decenii.

Calitatea apei din cursurile și izvoarele montane este afectată de incendii prin depunerea cenușii și a sedimentelor în albia râurilor. Eroziunea accelerată de pe versanții arși transportă sol și detritus în pâraie, tulburând ecosistemele acvatice. Poluanții din ardere pot contamina sursele de apă potabilă pentru comunitățile locale.

Pierderea masei lemnoase reprezintă o lovitură economică semnificativă pentru proprietarii de păduri și pentru economia locală. Lemnul ars își pierde valoarea comercială, iar regenerarea naturală a pădurii necesită investiții considerabile și timp îndelungat. Industria de exploatare și prelucrare a lemnului suferă prin reducerea materiei prime disponibile.

Costurile intervenției pompierilor, resursele consumate pentru stingere și mobilizarea echipamentelor specializate reprezintă cheltuieli importante pentru bugetele locale și județene. Echipele de intervenție, aeronavele pentru stingere aeriană, combustibilul și materialele utilizate înseamnă sute de mii sau chiar milioane de lei pentru fiecare sezon de incendii.

Turismul în zonele afectate suferă pe termen scurt și mediu. Peisajele arse îndepărtează vizitatorii, pensiunile și structurile de primire turistică înregistrează scăderi ale ocupării, iar imaginea destinației turistice este afectată. Comunele montane care depind de turism pentru venituri pierd resurse importante pentru dezvoltare.

Evacuarea populației din zonele amenințate de incendii generează costuri sociale și logistice. Oamenii își părăsesc temporar locuințele, pierdem animalele domestice sau culturile

agricole și trec prin traumele emoționale ale evacuării. Reintegrarea după stingerea incendiului și evaluarea pagubelor aduc stres suplimentar comunităților.

Măsuri de prevenire și intervenție

Sistemul de monitorizare și avertizare timpurie este esențial pentru prevenirea și limitarea incendiilor. Camerele de supraveghere, dronele echipate cu senzori termici și patrulele regulate ale personalului silvic permit detectarea rapidă a focarelor. Colaborarea cu cetățenii care raportează prompt fumul sau flăcările este crucială.

Amenajarea de benzi de protecție și fâșii parafoc în zonele cu risc crescut reduce semnificativ propagarea incendiilor. Aceste benzi presupun îndepărtarea vegetației combustibile pe o anumită lățime, crearea de bariere naturale sau artificiale și întreținerea regulată a acestora. Drumurile forestiere pot servi și ele ca benzi de protecție dacă sunt corect amenajate.

Educația populației este fundamentală pentru reducerea numărului de incendii provocate de om. Campaniile de informare în școli, comunități rurale și mediul urban vizează creșterea gradului de conștientizare privind pericolele focului necontrolat. Distribuirea de materiale educative, organizarea de întâlniri cu specialiștii și prezentarea consecințelor incendiilor pot schimba comportamente.

Dotarea serviciilor de intervenție cu echipament modern și antrenarea continuă a personalului sunt investiții necesare. Autospeciale performante, echipament de protecție individual de calitate, mijloace aeriene pentru stingere, stații de pompare mobile și sisteme de comunicare eficiente pot face diferența între limitarea unui incendiu la câțiva metri pătrați sau extinderea sa pe zeci de hectare.

Legea privind prevenirea și combaterea incendiilor stabilește cadrul juridic pentru gestionarea acestei probleme. Proprietarii de terenuri au obligația legală de a întreține spațiile verzi, de a curăța vegetația uscată și de a crea benzi de protecție în jurul locuințelor. Nerespectarea acestor prevederi poate duce la amenzi contravenționale sau, în cazuri grave, la răspundere penală.

Controlul autorităților în perioada cu risc crescut de incendii se intensifică. Inspectorii silvici, jandarmii montani, polițiștii și pompierii desfășoară patrulări regulate în zonele vulnerabile, verifică respectarea măsurilor de prevenire și intervine la primele semne ale unui focar. Prezența vizibilă a forțelor de ordine descurajează comportamentele neglijente sau intenționate.

Sancțiunile pentru provocarea de incendii variază de la amenzi contravenționale pentru neglijență până la pedepse cu închisoarea pentru infracțiuni. Arderea necontrolată a miriștilor

poate fi pedepsită cu amenzi substanțiale, iar provocarea unui incendiu care pune în pericol viața oamenilor sau cauzează pagube importante poate duce la condamnări penale cu ani de închisoare.

Schimbările climatice vor intensifica probabil frecvența și severitatea incendiilor de vegetație în județul Bistrița-Năsăud. Perioadele de secetă mai lungi, temperaturile mai ridicate și fenomenele meteorologice extreme vor crea condiții mai favorabile pentru declanșarea și propagarea focurilor. Adaptarea la aceste schimbări necesită investiții în infrastructură, pregătire și tehnologie.

Dezvoltarea de parteneriate între autorități, proprietari de păduri, comunități locale și organizații non-guvernamentale poate îmbunătăți eficiența prevenirii și combaterii incendiilor. Schimbul de informații, coordonarea acțiunilor și partajarea resurselor creează un front comun împotriva acestei amenințări. Programele de voluntariat pot mobiliza cetățeni în activități de prevenire și supraveghere.

Investițiile în cercetare și inovare pot aduce soluții noi pentru gestionarea incendiilor. Sistemele inteligente de detectare bazate pe inteligență artificială, dronele autonome pentru monitorizare și stingere, materialele ignifuge pentru protejarea clădirilor și tehnologiile de prezicere a comportamentului focului pot revoluționa modul în care gestionăm această problemă.

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

Componenta substrat și sol

Disfuncționalitate	**Observații**	**Amenințări**	**Priorități de intervenție**
Eroziunea accelerată	Tendința de aridizare a climatului favorizează procesele de degradare a solului	Diminuarea capacității productive a solului.	Adaptarea tehnologiilor dedicate lucrărilor de CES la condițiile de substrat și climatice
Deficit hidric în sol	Tendința de aridizare a climatului generează frecvența crescută a situațiilor de secetă pedologică.	Diminuarea productivității terenurilor agricole.	Implementarea unor proiecte de revitalizare a sistemelor de irigații și extinderea acestora
Exces hidric în sol	Sunt afectate prin fenomene de supraumectare terenuri situate în cadrul a 15 UAT-uri.	Afectarea pretabilității terenurilor în cauză pentru utilizări agricole și neagricole	Continuarea programelor care au ca scop diminuarea excesului de umiditate

Componenta biotică

Disfuncționalitate	**Observații**	**Amenințări**	**Priorități de intervenție**
Diminuarea suprafețelor cu asociații vegetale naturale	Rezultat al extinderii suprafețelor luate în folosință agricolă, a celor artificializate prin extinderea intravilanelor și a unor activități economice (ex. Activități extractive, amplasarea de panouri fotovoltaice, etc.)	Generarea unor dezechilibre sistemice (ex. perturbări ale topoclimatelor, creșterea cantităților de aluviuni, etc.)	Limitarea suprafețelor afectate de activități cu efect radical asupra componentei biotice.
Fragmentarea habitatelor naturale	Rezultat al intervențiilor antropice (intravilane, elemente de infrastructură)	Ruperea coeziunii dintre habitatele naturale	Limitarea suprafețelor afectate de activități cu efect radical asupra componentei biotice.
Invazia speciilor alogene	Fenomenul afectează cu precădere componenta vegetală (ex. *Ambrosia artemisiifolia, Acer negundo* și *Ailanthus*	Competiție cu speciile native, pierderea biodiversității locale, afectarea	Identificarea, monitorizarea și controlul speciilor invazive

	altissima, Reynoutria japonica).	ecosistemelor agricole și naturale	
Declinul biodiversității locale	Rezultat al abandonului suprafețelor agricole	Dispariția pajiștilor semi-naturale (prin abandon agricol sau supraîmpădurire) reduce speciile de floră rară.	Întreținerea pajiștilor

Calitatea factorilor de mediu

Disfuncționalitate	**Observații**	**Amenințări**	**Priorități de intervenție**
Depășiri ale indicatorilor de calitate (particule în suspensie, oxizi de azot și sulf) datorată surselor punctiforme (arderea combustibililor) sau liniare areale (trafic auto, instalațiile de încălzire rezidențială, instituțională și din mica industrie).	Funcționarea marilor instalații de ardere generează fenomene de poluare	Afectarea populației din vecinătate și efecte asupra ecosistemelor	Schimbarea tehnologiilor și respectarea normativelor de calitate a aerului
Neprezentativitatea rețelei de monitorizare a calității aerului din județ:	Numărul mic de stații și amplasarea nereprezentativă, lipsa stațiilor pentru monitorizarea traficului pe drumuri intens circulate, în localități intens tranzitate sau în apropierea unor instalații industriale;	Lipsa de date reprezentative nu permite evaluarea corectă și obiectivă a fenomenelor de poluare	Îmbunătățirea rețelei de monitorizare
Poluarea apelor cu ape uzate menajere	Localități fără stații de epurare sau stații de epurare care nu dispun de toate treptele tehnologice de tratare a apelor uzate menajere;	Afectarea ecosistemelor acvatice și a resursei de apă pentru potabilizare	Racordarea tuturor localităților la sisteme centralizate de colectare și epurare a apelor uzate menajere
Colectarea separată a deșeurilor este implementată doar parțial atât în mediul urban, cât și în mediul rural	Cantitățile colectate separat nu sunt suficiente pentru a asigura atingerea țintelor de reciclare	Generarea de cantități mari de deșeuri care necesită depozitare	Implementarea sistemelor de colectare separată

Patrimoniul natural, biodiversitate și arii protejate

Disfuncționalități

Patrimoniul natural din județul Bistrița-Năsăud se confruntă cu o serie de disfuncționalități, dincolo de prezența într-un număr consistent, variat și complex de habitate și specii de interes conservativ regăsite într-o salbă de arii naturale protejate de categorii diferite de importanță:

- Deficiențe în managementul ariilor naturale protejate, materialiate în lipsa sau existența cu întârziere a planurilor de management aprobate pentru multe arii protejate, fragmentarea responsabilităților administrative între entități diferite și, implicit, neclarități în competențe și deficite de coordonare, capacitate redusă de monitorizare permanentă și actualizată in situ a stării habitatelor și speciilor, cu date parțiale sau necomplete, la care se adaugă o finanțare inadecvată sau neuniformă pentru administrarea eficientă a parcurilor și rezervațiilor.
- Lipsa unei baze de date complete, inclusiv spațiale, cu ariile naturale protejate de de interes județean/local;
- Starea necorespunzătoare a unor habitate prioritare în multe arii protejate (stări nefavorabile, neidentificate sau în degradare), acompaniate de vulnerabilitatea speciilor prioritare, multe dintre ele în stare nefavorabilă sau cu tendință de scădere. Aceste deficiențe conduc la pierderea conectivității ecologice între habitate datorită fragmentării și presiunilor antropice.
- Informare precară a proprietarilor de terenuri a căror terenuri se suprapun cu varii arii protejate, mai ales în cazul siturilor Natura 2000, în ceea ce privește activitățile permise;
- Manifestarea unor presiuni antropice și amenințări directe asupra habitatelor și speciilor de interes conservative, precum pășunatul excesiv, necontrolat sau neadecvat în ariile protejate, exploatare forestieră neadecvată, inclusiv tăieri fără regenerare și folosirea de specii alohtone, fragmentarea habitatelor prin infrastructuri și dezvoltări neplanificate, turism necontrolat și activități recreative perturbatoare (vehicule motorizate, camping neautorizat), invazia și răspândirea speciilor invasive, degradare și poluare a mediului;
- Impactul unor factori naturali și a unor fenomene extreme, precum incendii, avalanșe, furtuni, inundații, eroziune și colmatare;

- Neadaptarea legislației sau implementarea insuficientă a normelor legale care reglementează ariile protejate și necesitatea actualizării și armonizării documentațiilor de management și a strategiei de conservare;
- Sincope în ceea ce privește educația de mediu și implicarea comunităților locale în protejarea ariilor naturale.

Priorități de intervenție

Județul Bistrița-Năsăud beneficiază de o suprafață semnificativă acoperită de arii naturale protejate, dintre care o pondere însemnată este dată de siturile din rețeaua Natura 2000. Această diversitate de habitate și specii prioritare deține un potențial valoros pentru conservarea biodiversității la nivel regional și național. Cu toate acestea, există numeroase disfuncționalități care afectează eficiența conservării acestor situri. Pentru a răspunde acestor provocări, este necesară o abordare integrată și durabilă, care să includă **elaborarea și implementarea planurilor de management pentru toate ariile protejate**, sporirea capacității de monitorizare și raportare a stării biodiversității. Intervențiile trebuie să vizeze atât reducerea presiunilor antropice prin reglementări stricte, cât și combaterea poluării și a invaziilor biologice.

Restaurarea habitatelor degradate, crearea coridoarelor ecologice pentru asigurarea conectivității speciilor, precum și **adaptarea la riscurile climatice extreme** sunt priorități cheie pentru conservarea biodiversității în județ. Pe lângă acestea, **implicarea comunităților locale** și creșterea conștientizării publice privind valoarea ariilor protejate sunt esențiale pentru implementarea unor practici durabile de utilizare a resurselor naturale.

Actualizarea legislației și armonizarea acesteia cu directivele europene, împreună cu promovarea unei gestionări sustenabile, vor consolida protecția patrimoniului natural din Bistrița-Năsăud și vor asigura menținerea în timp a serviciilor ecosistemice și a biodiversității.

Riscuri naturale și tehnologice

Disfuncționalități şi priorităţi de intervenţie privind alunecările de teren:

Disfuncționalități identificate	**Propuneri de eliminare / diminuare a disfuncționalităților**
Existența riscurilor de accident și poluare complexă datorate activităților de prospectare și exploatare a resurselor de hidrocarburi din trecut;	Reconstrucția ecologică a arealelor afectate de poluarea datorată activităților petroliere din trecut;
Existența surselor și fenomenelor de poluare accidentale;	Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;

Existența unităților și amplasamentelor aferente în care se utilizează și transportă substanțe periculoase;	Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
Insuficienta informare a populaţiei din privind riscurile antropice și tehnologice.	Acțiuni de informare a populației privind riscurile antropice și tehnologice.

Principalele priorităţi de intervenţie privind atenuarea efectelor negative induse de alunecările de teren de pe teritoriul județului rezultate ca urmare a analizei de specialitate realizate în acest studiu de fundamentare, precum şi a documentelor puse la dispoziţie de diferite instituţii, la nivelul judeţului sunt:

-Creșterea capacității de adaptare instituționale și autonome la posibilitatea apariției alunecărilor de teren noi și în caz de reactivare a celor vechi și asigurarea unui comportament adecvat în cazul producerii evenimentelor de alunecare.

-Creşterea gradului de conştientizare şi informare a populaţiei de toate vârstele pentru riscul la care sunt expuși precum și a regulilor de comportament în momentul apariției evenimentelor de alunecare;

-Realizarea studiilor geotehnice înaintea realizării unor construcții în zonele cu potențial mediu și mediu-mare de producere a alunecărilor de teren, cu scopul identificării necesității realizării unor măsuri de amenajare a versanților înaintea construirii.

-Obligativitatea realizării studiilor geotehnice de stabilitate (realizate de firme specializate) în momentul realizării unor construcții noi sal a reabilitării unora deja existente și impunerea unor amenzi în momentul în care obligații nu sunt respectate.

Riscurile legate de activitățile de exploatare miniera si petroliera trecute și prezente sunt cele mai importante. Acestea au ca și caracteristică principală faptul că afectează un număr ridicat de componente teritoriale naturale și antropice, iar pe de altă parte, prin faptul că se manifestă atât în etapa de exploatare cât și în etapa de post-închidere a exploatărilor respective. În aceste condiții acțiunile care vizează diminuarea/eliminarea riscurilor specifice sunt:

Disfuncționalități identificate	**Priorități de eliminare / diminuare a disfuncționalităților**
Pondere importantă suprafețelor afectate de activitățile miniere la nivelul unor UAT-uri	Ecologizarea arealelor afectate de activitățile miniere
Poziționarea haldelor de steril în imediata apropiere a unor linii de drenaj	Limitarea proceselor erozionale și de creștere a debitului solid prin stabilizarea haldelor

4. ANALIZA SWOT

Domeniu	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Amenințări
Substrat	Județul este situat în zona de contact între Carpații Orientali și Depresiunea Transilvaniei, ceea ce conferă o diversitate geomorfologică ridicată și o structură variată a reliefului (montan, colinar). Ecart altitudinal ridicat (de la cca. 232 m până la peste 2.200 m) și prezența unor areale alpine și subalpine favorizează o gamă largă de ecosisteme și habitate naturale. Prezența unor geotopuri particulare cu caracter insolit, accentuată de diversitatea litologică și morfologică.	Fragmentarea accentuată creează zone cu accesibilitate redusă și dificultăți în utilizarea agricolă și forestieră a terenurilor. Zonele montane au un potențial de eroziune accelerată, mai ales în condițiile unor intervenții antropice necontrolate. În unele zone, exploatarea resurselor de subsol a generat degradări locale (ex. cariere).	Posibilitatea dezvoltării unor proiecte ecoturistice și educaționale datorită diversității morfologice. Posibilități de valorificare durabilă a resurselor naturale minerale cu tehnologii prietenoase cu mediul. Îmbunătățirea infrastructurii în zonele colinare și montane poate augmenta accesibilitatea teritorială.	Eroziunea accelerată, agravată de tendințele climatice de aridizare și de tăierile ilegale. Degradări cauzate de intervențiile antropice necontrolate (carieră, defrișări), care afectează stabilitatea geomorfologică. Procese geomorfologice accelerate cum ar fi ravenația și alunecările de teren pe versanți.
Calitatea aerului	Legislația armonizată cu UE; sisteme și stații de monitorizare; Plan județean privind calitatea aerului; strategii naționale; acces public la date; proiecte pentru centuri de ocolire; închiderea instalațiilor poluante; reducerea emisiilor; extinderea gazului natural; reînnoire parc auto.	Zone industriale amplasate în orașe; poluare locală; lipsa dotărilor moderne; investiții reduse în tehnologii verzi; trafic aglomerat; lipsă centuri; spații verzi insuficiente; arderi necontrolate; laborator neacreditat.	Fonduri naționale și europene; introducerea energiilor regenerabile; sprijin tehnic UE; investiții private în tehnologii verzi.	Costuri mari de conformare; capacitate redusă a autorităților și agenților economici; creșterea traficului și poluării urbane.
Calitatea apelor	Resurse suficiente și diversificate; planuri de	Infrastructură insuficientă în rural și periferii; poluări	Fonduri de coeziune și structurale; master plan	Capacitate administrativă scăzută; lipsă corelare urban-infrastructură;

Domeniu	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Amenințări
	management; proiecte de modernizare; experiență în fonduri externe; structuri administrative funcționale.	frecvente; sisteme de alimentare și canalizare învechite; costuri mari racordare.	județean; parteneriate public-private; proiecte pentru reducerea riscului de inundații.	schimbări climatice; risc crescut de inundații.
Calitatea solului	Ferme ecologice; studii pentru protecția solului; reglementări privind bune practici agricole; programe de împădurire.	Schimbare folosință terenuri; lipsă evidențe actualizate; depozite periculoase neînchise; monitorizare insuficientă.	Agricultura ecologică; acces la fonduri externe; reabilitarea siturilor industriale.	Capacitate redusă de reabilitare; birocrație; lipsă de date complete privind calitatea solului.
Gestiunea deșeurilor	Legislație armonizată; SMID Bistrița-Năsăud – Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Bistrița-Năsăud funcțional CMID – Centrul de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu ; colectare selectivă și infrastructură de reciclare; planuri naționale și județene; operatori autorizați; ADI Deșeuri; date statistice disponibile.	Rezistența populației; implicare redusă a autorităților locale; abandon deșeuri; educație ecologică slabă.	Fonduri europene și guvernamentale; valorificarea biogazului; piața de reciclare; dezvoltare și modernizare SMID.	Creșterea volumului deșeurilor; lipsa stațiilor de sortare pentru deșeurile din construcții și desființări; costuri ridicate de conformare.
Patrimoniu natural, protecția naturii și domeniu forestier	Biodiversitate bogată; 20% din teritoriu protejat; acces la fonduri pentru susținerea gestionării; interes pentru ecoturism și agricultură ecologică. Fond forestier bine conservat; drumuri modernizate; compensații pentru restricții •Diversitate semnificativă de habitate și specii de interes conservativ;	Neadaptarea legislației și implementarea insuficientă a normelor de management pentru arii protejate; Lipsa planurilor de management pentru toate ariile protejate; Neuniformitate în acoperirea cu arii protejate la nivel UAT; Starea de conservare a unor habitate și specii prioritare raportată ca “nefavorabilă-	Finanțări nerambursabile; ecoturism; agricultură ecologică; investiții rurale. Finanțări PNDR, PNRR; scheme silvomediu și climatice; cartare modernă; cadru legislativ armonizat. Crearea unor coridoare ecologice pentru creșterea conectivității habitatelor; Atragerea de fonduri europene pentru conservarea	Amplificarea presiunilor antropice prin manifestarea amenințărilor preconizate (exploatare resurse, turism necontrolat, infrastructură, poluare, specii invazive); Pierderea biodiversității și a ecosistemelor fragile ca urmare a fragmentării și a managementului defectuos; Opoziție locală la restricțiile necesare conservării, conflicte

Domeniu	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunităţi	Ameninţări
	•Existența unui număr mare și variat de arii naturale protejate (internaționale, naționale, comunitare, locale); •Prezența rezervației biosferei cu biodiversitate remarcabilă; •Coexistența habitatelor naturale cu activități umane sustenabile (ecoturism, bune practici agricole și pastorale promovate); •Existența unei baze de date spațială a categoriilor de arii protejate de interes internațional, național, comunitar, cu elemente de biodiversitate cartate; • Înregistrarea în Catalogul arborilor remarcabili a 41 de exemplare de arbori cu circumferințe record sau cu valoare istorică/locală.	inadecvată" sau "nefavorabilă-rea"; Degradarea habitatelor datorită presiunilor antropice (exploatare forestieră, extragere resurse, poluare, fragmentare habitate, specii invazive etc.); Disfuncționalități administrative și dificultăți de coordonare între autorități, ONG-uri și alte părți implicate; Deficit de personal uman și lipsa unor monitorizări continue in situ a ecosistemelor; Implementarea neuniformă și incompletă a normelor de conservare.	biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi; Dezvoltarea ecoturismului responsabil, cu beneficii pentru comunitățile locale și economia verde; Campanii de informare a proprietarilor de terenuri a căror terenuri sunt incluse în arii naturale proteajte privind beneficiile serviciilor ecosistemice regăsite in situ; Campanii de implicare a comunităților locale în acțiuni de conservare; Lucrări de restaurare pentru ecosisteme degradate; Campanii continue de monitorizare in situ a stării habitatelor și speciilor prioritare; Crearea unor strategii de marketing pentru vizitatorii ariilor naturale protejate; Extinderea bazei de date spațială existentă prin crearea unui sistem informatic integrat ce include o serie de metadate pentru toate categoriile de arii naturale protejate de la nivel județean; Colaborare crescută între autorități, administrații,	între dezvoltare economică și protecție; Schimbări climatice ce pot accentua degradarea ecosistemelor și specii amenințate.Distrugerea habitatelor; lipsa finanțării pentru arii protejate; extinderea construcțiilor în zone naturale. Tăieri ilegale; exploatare excesivă; fenomene naturale extreme.

Domeniu	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Amenințări
			comunități și mediul academic pentru o gestionare integrată.	
Riscuri naturale și antropice	Planuri apărare inundații; risc seismic redus; sisteme de avertizare; fonduri nerambursabile.	Lipsă amenajări hidrotehnice; zone cu risc de alunecări și inundații; lipsă sistem integrat de monitorizare.	Îmbunătățirea legislației; fonduri pentru prevenire; creșterea responsabilității civice.	Defrișări neautorizate în zone vulnerabile; schimbări climatice; lipsă investiții; dezvoltare urbană necontrolată.
Educație ecologică și capacitate administrativă	Implicarea ONG și ISj în proiecte de conștientizare; proiecte educaționale; campanii de responsabilizare. Colaborare inter-instituțională; grad de conștientizare crescut.	Fonduri insuficiente; puține ONG active; lipsă coerciție; educație insuficientă în școli. Lipsă specialiști; colaborare discontinuă; necunoaștere legislație; lipsă priorități clare.	Legislație voluntariat; sprijin primărie; programe comunitare; educație ecologică extinsă. Programe de perfecționare; atragerea specialiștilor; implicarea societății civile.	Lipsă finanțare; mentalitate neorientată spre mediu; lipsă modele ecologice. Legislație instabilă; lipsă încredere publică; dificultăți financiare; salarii reduse pentru specialiști.
Peisaje naturale	Diversitatea peisajelor naturale: Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%), colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă. Prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ.	Fragilitatea peisajelor naturale în fața intervențiilor antropice: Extinderea terenurilor agricole, urbanizarea și activitățile extractive (cariere, panouri fotovoltaice) reduc suprafețele naturale și alterează coeziunea habitatelor. Fragmentarea habitatelor şi peisajelor naturale ca urmare a infrastructurii şi dezvoltării umane, afectând unitatea și calitatea peisajelor. Procese de degradare a peisajului, cauzate de	Dezvoltarea turismului ecologic și durabil în zonele cu peisaje montane și alpine, valorificând diversitatea naturală și patrimonială. Implementarea unor politici și proiecte de conservare și refacere a habitatelor și peisajelor naturale, inclusiv restaurarea pajiștilor și managementul pădurilor regenerabile. Posibilități de finanțare în domeniul mediului și dezvoltării rurale pentru menținerea și promovarea peisajelor tradiționale și naturale.	Extinderea necontrolată a activităților antropice (agricultură intensivă, extinderea intravilanului, extractive), care pot duce la pierderea ireversibilă a peisajelor naturale. Degradarea accelerată a ecosistemelor și peisajelor naturale din cauza schimbărilor climatice, cum ar fi aridizarea, creșterea frecvenței incendiilor sau fenomene extreme. Pierdere a biodiversității prin invazia speciilor alogene și fragmentarea peisajelor naturale.

Domeniu	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Amenințări
	Suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate. Complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj. Zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității.	defrișări sau dezechilibre geomorfologice (eroziuni accelerate, alunecări), favorizate de activități neadecvat planificate. Aspect mozaicat, instabil al peisajelor, ce reflectă stări degradate temporare, cum sunt pajiști secundare și geofaciesuri cu vegetație redusă, cauzate de exploatări și tăieri necontrolate. Presiunea asupra peisajelor montane, cauzată de fenomene naturale extreme (incendii, doborâturi de vânt, atacul dăunătorilor) și intervențiile forestiere necontrolate.	Valorificarea peisajelor ca elemente integratoare în planurile urbane și rurale, pentru susținerea calității vieții și identității locale. Extinderea suprafețelor protejate și crearea unor arii tematice care să includă diversitatea peisajelor naturale.	Scăderea calității estetice și ecologice a peisajului ca urmare a abandonului terenurilor agricole Vulnerabilitate ridicată a peisajelor montane la procese de eroziune accelerată și degradare pedologică, ca urmare a defrișărilor necontrolate.

5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Componenta substrat și sol

- Aplicarea corectă a lucrărilor agrotehnice, o limitare a defrișărilor (mai ales pe versanți) astfel încât eroziunea solului să fie redusă la o rată cât mai apropiată de cea naturală. În ceea ce privește excesul de umiditate, se impune executarea și extinderea lucrărilor de drenaj și adoptarea unor soluții constructive care să faciliteze drenajul excesului de umiditate.
- Stabilizarea versanților afectați de procese geomorfologice accelerate.
- Asigurarea accesului public la informațiile referitoare la bonitatea solurilor de pe teritoriul județului (fișe de bonitate, hărți de bonitate, studii pedologice, etc.), în vederea corelării dintre pretabilitatea naturală și utilizarea antropică.

Componenta biotică

- Limitarea extinderii intravilanelor în arealele naturale cu valoare de biodiversitate ridicată.
- Prioritizarea utilizării terenurilor prin reintegrare peisagistice și environmentale a terenurilor degradate
- Eradicarea sau controlul mecanic al speciilor invazive
- Reintroducerea speciilor locale adaptate după îndepărtarea celor invazive (ex. salcia albă, stejarul brumăriu, plante erbacee locale); refacerea echilibrului ecologic și a acoperirii vegetale, pentru a preveni reinvazia
- Campanii locale de informare a populației, fermierilor, administrației locale, privind: identificarea speciilor invazive; pericolul ecologic și sanitar (ex. alergii); obligațiile legale (ex. Legea 62/2018 privind combaterea ambroziei).
- Reglementarea plantărilor ornamentale cu specii invazive (ex. interzicerea folosirii speciei *Ailanthus* în zonele urbanizate)

Componenta meteo-climatică și hidrică

- Reducerea numărului de inundații și viituri: Defrișările din zonele montane și gestionarea necorespunzătoare a albiilor râurilor duc la viituri frecvente. Este esențială supravegherea managementului forestier și întreținerea cursurilor de apă pentru a diminua acest risc.

- Atenuarea viiturilor de tip flash-flood: Amenajările hidrotehnice mici, cum ar fi barajele, sunt necesare pentru a atenua undele de viitură în bazinele hidrografice torențiale și pentru a preveni alunecările de teren.
- Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și avertizare: Modernizarea sistemelor de prognoză și avertizare timpurie, precum și instalarea stațiilor automate, sunt esențiale pentru reducerea timpului de răspuns și protejarea populației în caz de fenomene extreme.
- Reglementarea construcțiilor în zonele inundabile: Interzicerea construcțiilor în zonele de risc și aplicarea strictă a autorizațiilor de construire sunt esențiale pentru a preveni expansiunea urbană în zonele inundabile și pentru a educa comunitățile cu privire la pericolele hidrologice.
- Strategii și planuri locale pentru adaptarea la schimbările climatice: Elaborarea și implementarea unor planuri de acțiune la nivel local, care să vizeze adaptarea și atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin măsuri concrete și personalizate pentru fiecare comunitate.
- Monitorizarea și prevenirea stresului termic: Implementarea unor sisteme performante de monitorizare a climei urbane și elaborarea de hărți cu puncte de prim-ajutor în caz de stres termic, alături de îmbunătățirea avertizărilor în caz de fenomene meteorologice extreme.
- Reabilitarea termică și structurală a clădirilor: Pentru clădirile existente, adoptarea soluțiilor de tip „cool roofs” și reabilitarea termică pentru a reduce stresul termic, iar pentru construcțiile noi, integrarea soluțiilor de tip „cool/green roofs” încă din faza de proiectare.
- Adaptarea sistemului medical la schimbările climatice: Pregătirea sistemului medical pentru a face față incidenței crescute a bolilor tropicale și a altor probleme de sănătate asociate temperaturilor extreme, în paralel cu îmbunătățirea infrastructurii de sănătate publică.

Calitatea factorilor de mediu

Calitatea aerului

- Reducerea poluării aerului prin înlocuirea parțială a combustibililor fosili cu surse alternative de energie;

- Reducerea poluării datorată traficului rutier prin metode directe sau indirecte (transport în comun, piste velo, transport ecologic, infrastructură, centuri de ocolire);
- Schimbarea metodelor de încălzire tradițională a gospodăriilor din zona rurală (sobe tradiționale) cu sobe modernizate care folosesc drept combustibil peleţi şi care au randamente de ardere mari şi emisii de poluanţi mai reduse;
- Prevederea de instalaţii de reţinere, captare, stocare a substanțelor poluante (filtre electrostatice, arzătoare cu NOx redus, scrubere, etc.);
- Creșterea gradului de reprezentativitate a rețelei de monitorizare;
- Actualizarea și implementarea Planului de menținere a calității aerului, pentru menținerea/îmbunătățirea calității aerului în județ.

Calitatea apelor

- Creșterea gradului de conectare a populației la sistemele centralizate de colectare și tratare a apelor uzate;
- Extinderea sistemelor de monitorizare a calității mediului acvatic, în special a celui subteran, prin implementarea la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale a unor foraje/puțuri de supraveghere calitativă a apei care să surprindă rapid eventualele deteriorări ale fondului hidric natural (elemente chimice vizate: nitrați, cloruri, sulfați);
- Multiplicarea acțiunilor de monitorizare a mediului hidric, efectuarea unor controale periodice cu frecvență mai mare, identificarea surselor de poluare difuze şi punctiforme care printr-o evidență mai riguroasă să conducă la stabilirea de măsuri ce să asigure creșterea stării calitative a corpurilor de apă la nivelul asociat stării ecologice „bune”;
- Măsuri de protecție a corpurilor de apă lacustre, împotriva unor potențiale activități cu efecte negative asupra calității apei, în cazul în care acestea se constituie ca și sură de apă pentru sistemele de alimentare hidro-edilitare.

Managementul deșeurilor

- Îmbunătățirea infrastructurii pentru colectarea separată a deșeurilor și monitorizarea modului în care populația aplică noile prevederi de colectare separată valabile din 1 iulie 2019;
- Accesarea de fonduri pentru implementarea unor proiecte care să vizeze tratarea biodeșeurilor;
- Identificarea unei locații optime în vederea amplasării unei noi facilități pentru eliminarea deșeurilor.
- Realizarea de campanii de informare și educarea populației privind reciclarea deșeurilor și stimularea scăderii cantității de deșeuri generate în rândul populației.

Patrimoniul natural, arii protejate și biodiversitate

- Management optimizat al ariilor naturale protejate fără plan de management;
- Elaborarea planurilor de management pentru toate ariile naturale protejate din județ și avizarea planurilor de management ce sunt în curs de elaborare;
- Precizarea explicită a măsurilor de conservare în cadrul planurilor de management și aplicarea acestora;
- Inventarierea continuă a speciilor protejate;
- actualizarea și constituirea unei baze de date integrată cu toate categoriile de arii naturale protejate, atât de interes internațional, național, comunitar cât și județean/local, cu precizarea în mod explicit a obiectivelor de conservare ale acestora;
- acțiuni de promovare a ariilor naturale protejate, propunere venită pe fondul unei informări lacunare/precare a publicului larg legată de respectarea unui comportament adecvat acestor tipuri de areale;
- acțiuni de informare și conștientizare a comunităților locale implicate privind beneficiile asociate ariilor naturale protejate, a serviciilor de ecosisteme oferite de către acestea, a activităților permisive/restrictive în interiorul ariilor protejate, în funcție de obiectivele de management ale acestora etc.;
- stimularea ofertei ecoturistice a destinațiilor ecoturistice existente (Țara Hațegului-Retezat), asociată cu practicarea unui ecoturism și turism lent (slow tourism);

- redobândirea statutului de rezervație a biosferei Retezat;
- armonizarea reglementărilor ariilor protejate cu documentațiile de planificare la nivel local şi judeţean și stabilirea unor coordonate strategice la nivel județean în funcție de restricţiile pe care legislaţia privind protecţia naturii sau planurile de management în vigoare le impun.

6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

Cadrul natural

Scenariile de dezvoltare avute în vedere în raport cu componentele cadrului natural au la bază două posibile atitudini și comportamente ale componentei antropice :

- Scenariul pasiv/atitudinea pasivă, cu un comportament constatativ urmat de un model de dezvoltare reactiv (reacție post-factum)
- Scenariul activ/atitudinea activă și proactivă, cu un comportament adaptiv, bazat pe valorificarea experiențelor, pe valorificarea progreselor științifice și a celor tehnice, urmat de un model de dezvoltare proactiv, în care se prioritizează sustenabilitatea.

Componenta substrat și sol

Scenariul pasiv în raport cu problematica substratului ar presupune neimplicarea autorităților în gestionarea problematicii exploatărilor de resurse, fapt ce ar contravine politicilor de mediu ale României. Printre consecințele unei astfel de situații s-ar număra extinderea brownfield-urilor miniere și industriale, cu efecte negative atât la nivelul factorilor biotici cât și în raport cu componenta antropică.

În scenariul alternativ se presupune asumarea unei atitudini proactive din partea autorităților, cu adoptarea unor coduri de bune practici în domeniul reconversiei zonelor miniere, astfel încât odată cu încetarea activității extractive să fie implementate acele măsuri și acțiuni menite a restabili o stare environmentală cât mai apropiată de cea naturală (ex. continuarea și completarea unor proiecte de reconversie a brownfieldurilor, de tipul CABERNET).

Componenta meteo-climatică și hidrică

Un scenariu pasiv în ceea ce privește gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice ar presupune o neimplicare activă a autorităților în implementarea măsurilor de adaptare și atenuare a efectelor schimbărilor climatice. Aceasta ar contraveni strategiilor naționale și internaționale de protecție a mediului și ar putea conduce la amplificarea fenomenelor climatice extreme, precum valurile de căldură, inundațiile și secetele. Neimplicarea autorităților ar putea duce la creșterea frecvenței și severității acestor fenomene, afectând atât sănătatea populației, cât și infrastructura și ecosistemele naturale din județ.

Într-un scenariu alternativ, se presupune adoptarea unei abordări proactive din partea autorităților locale și naționale, cu implementarea unui set de bune practici pentru gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice. Acest scenariu ar include măsuri concrete de adaptare la schimbările climatice, precum:

- Crearea și implementarea unor coduri de bune practici în proiectele de infrastructură pentru gestionarea apelor pluviale și prevenirea inundațiilor: Aceste coduri ar trebui să includă modernizarea sistemelor de canalizare, construirea unor bazine de retenție pentru apa pluvială și dezvoltarea unor soluții de drenaj adaptate la volumul crescut de precipitații, pentru a preveni inundațiile în zonele urbane și rurale.
- Dezvoltarea de soluții sustenabile pentru reducerea stresului termic în mediul urban: Extinderea spațiilor verzi, folosirea materialelor „cool" (materiale reflectorizante și cu capacitate de absorbție redusă a căldurii) în construcții și promovarea acoperișurilor verzi sunt măsuri eficiente pentru atenuarea efectelor valurilor de căldură în zonele urbane.
- Încurajarea proiectelor de reîmpădurire și crearea perdelelor forestiere: Aceste proiecte sunt esențiale în stabilizarea solului, reducerea eroziunii și controlul viiturilor rapide, mai ales în zonele montane. Perdelele forestiere ajută la reținerea apei în sol și la protejarea terenurilor vulnerabile, contribuind astfel la un ecosistem mai rezilient.
- Modernizarea și extinderea rețelelor de monitorizare meteorologică și hidrologică, împreună cu implementarea sistemelor de avertizare timpurie: Prin extinderea acestor rețele și îmbunătățirea sistemelor de alertă, autoritățile pot obține informații în timp real despre fenomenele extreme și pot comunica rapid cu populația, prevenind astfel potențialele pierderi materiale și umane.
- Implementarea unui plan de combatere a poluării difuze și punctiforme din resursele de apă, cauzată de apele uzate din aglomerările umane: Este necesară instalarea unor sisteme eficiente de colectare și tratare a apelor uzate, în special în localitățile fără infrastructură adecvată. Această măsură ar reduce impactul poluării asupra ecosistemelor acvatice și ar contribui la îmbunătățirea calității apei, protejând biodiversitatea și resursele de apă potabilă.

Un astfel de scenariu proactiv ar contribui la reducerea vulnerabilității județului în fața riscurilor climatice și hidrologice, asigurând o tranziție mai lină către un mediu mai sigur și mai rezilient față de schimbările climatice pe termen lung.

Componenta biotică

Scenariu de tip pasiv în raport cu componenta biotică a instituțiilor și organismelor cu responsabilitate în domeniu este de natură să favorizeze o exploatare irațională a resurselor forestiere și a pajiștilor precum, a fondului cinegetic și a celui piscicol; în plus ar fi de așteptat la o reducere a suprafețelor împădurite, nerespectarea regimului de protecție pentru diferitele areale, reducerea biodiversității.

Scenariul de asumare a unei atitudini active și proactive a comunităților umane locale și a autorităților, ar avea ca posibile rezultate gestionarea adecvată a fondului forestier și menținerea biodiversității.

Calitatea mediului

Oarecum sincron cu situația de pe plan național, se poate sesiza o tendință generală de îmbunătățire a calității factorilor de mediu și de realizare a unui echilibru între dezideratele de dezvoltare socio-economică și cele de protecția mediului la nivelul județului pe baza următoarelor elemente generale:

- Actualizarea legislației în domeniile protecției mediului, conservării naturii și managementului riscurilor naturale și antropice;
- Reducerea impactelor naturale și antropice generatoare de fenomene de poluare și risc prin implementarea prevederilor legislative și adoptarea tehnologiilor nepoluante;
- Creșterea nivelului de educație ecologică și conștiință civică a populației.

Calitatea aerului

În privința calității aerului pentru următorii ani poate fi întrevăzut următorul scenariu:

Evoluția surselor provenite din zonele rezidențiale. Chiar dacă gazele naturale sunt combustibilul fosil cu potențialul poluant cel mai redus, pe fondul creșterii prețului gazelor naturale populația se va orienta spre utilizarea altor tipuri de combustibil chiar și în zonele unde există rețea de distribuție a gazelor.

Emisiile provenite din transporturi. Pe raza județului nu se întrevăd creșteri ale emisiilor, datorită compensării efectelor factorilor pozitivi și negativi de influență. Vor fi finalizate într-o proporție importantă marile lucrări de infrastructură încetând emisiile aferente etapelor de construcție. Urmare a îmbunătățirii calității infrastructurii va crește intensitatea traficului însă fluența va fi mai bună.

Emisiile provenite din agricultură și zootehnie. Agricultura va trebui să se eficientizeze (inclusiv din punct de vedere al eficienței energetice și gestionării deșeurilor) și să se orienteze către producții bio-eco. În acest sens probabil că vor scădea cantitățile de îngrășăminte minerale, pesticide și ierbicide utilizate, se va recupera potențialul de generare a biogazului și implicit vor scădea emisiile. Se poate anticipa că emisiile de poluanți în atmosferă provenite din agricultură se vor reduce. Totuși o atenție sporită ar trebui acordată emisiilor care provin de la marile ferme care pot afecta calitatea aerului din vecinătate.

Emisiile din industrie și prestări de servicii. Industriile poluante din județ nu își vor relua activitatea pe termen scurt. Siturile contaminate rămase în urmă constituie o problemă prin

pulberile antrenate de vânt de pe suprafața acestora. Obiectivele vechi la care s-au constatat probleme de emisii vor ajunge să fie nevoite să își prelungească autorizația de mediu, situație în care vor fi nevoite să demonstreze că emisiile lor se încadrează în valorile limită, fiind astfel obligate de situație să rezolve tehnic și investițional acest aspect.

Noile investiții vor fi nevoite din start să se încadreze în valorile limită și conform tendinței observate acestea nu se vor amplasa în imediata vecinătate a zonelor rezidențiale. În viitor emisiile vor avea un trend descendent. Niveluri ale concentrației/concentrațiilor de poluanți pe teritoriul județului se vor încadra în valorile limită.

Nivelurile concentrației/concentrațiilor și numărul de depășiri ale valorii limită și/sau valorii țintă în următorii ani pot fi depășite local și doar în cazuri accidentale.

Calitatea apelor

Scenariile de evoluție a calității mediului acvatic sunt influențate de măsurile și deciziile instituționale și individuale adoptate în urma identificării disfuncționalităților și propunerii soluțiilor. Planurile de management ale bazinelor hidrografice au stabilit reguli pentru utilizarea apei și menținerea calității acesteia.

Scenariilor posibile în ceea ce privește evoluția calității mediului acvatic sunt determinate de modul de implicare/acțiune al instituțiilor care gestionează resursa de apă, dar și al acțiunilor întreprinse la nivel individual/personal în relație cu acest demers.

Scenariul pasiv ia în calcul adoptarea unor măsuri minimale, la nivel individual și instituțional, legate de protejarea mediului acvatic de eventuale alterări calitative:

La nivel individual este vorba de aplicarea unui management restrictiv la nivel de gospodărie privind utilizarea resursei acvatice, fără a genera risipă și alterări calitative majore, pe baza unor măsuri de tipul: instalarea contoarelor de apă, evitarea aruncării unor reziduuri non-degradabile în rețeaua de canalizare, respectiv în albiile râurilor (uleiuri alimentare, vopsele) și colectarea lor la centre specializate, evitarea depunerii sau evacuării oricăror materiale de factură organică (resturi vegetale, rumeguș în preajma cursurilor de apă; colectarea selectivă a deșeurilor

La nivel instituțional sunt necesare:

- asigurarea unor servicii eficiente de preluare a reziduurilor generate în gospodării individuale și spații locative comune și depozitarea lor în spații adecvate, care să nu implice degradarea stării calitative a apelor;
- promovarea unor politici de protecție a mediului acvatic prin decizii care să asigure cel puțin conservarea strii calitative actuale;

- aplicarea unor măsuri de supraveghere și control eficiente, care să descurajeze situațiile critice potențial generatoare de poluare, la nivelul agenților economici, dar și la nivel individual.

Scenariul proactiv este cel prin care autoritățile publice locale și județene își prioritizează acțiunile în sensul promovării acțiunilor, măsurilor, proiectelor și programelor ce concură la menținerea și/sau îmbunătățirea stării calitative a mediului acvatic:

- implementarea unor proceduri de gestionare a riscurilor în cazul poluărilor din cauze naturale sau provocate de acțiuni voluntare sau involuntare ale oamenilor;
- implementarea unei strategii privind eliminarea nămolurilor rezultate în procesele de tratare a apei;
- acțiuni de conștientizare a populației privind potențialului de poluare al activităților antropice;
- reducerea și prevenirea poluării cu nitrați trebuie să fie una din politicile prioritare de aplicat în cazul surselor de poluare difuze de proveniență agricolă pe terenurile adiacente cursurilor de apă e necesară constituirea unor zone de protecție și benzi tampon (fâșii de protecție) unde să fie interzisă desfășurarea activităților agricole, respectiv aplicarea fertilizanților și a pesticidelor de orice fel.

Realizarea unei prognoze a calității apelor e foarte dificilă, ea fiind direct legată de tendința presiunilor generate de factorul antropic și mai ales de respectarea legislației. În contextul actual este posibilă o tendință de scădere a calității mediului acvatic, dacă nu aplică cel puțin scenariul de referință.

Managementul deșeurilor

Conform PJGD scenariul dezvoltat pentru următorii ani pentru a fi implementat în perioada de planificare vizează, pe lângă dezvoltarea infrastructurii existente, următoarele obiective:

- Creșterea gradului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă din deșeurile menajere și deșeurile similare);
- Introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile de plastic/metal și hârtie/carton, în zonele de case urban și în mediul rural;
- Extinderea la nivelul întregului județ a colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini;
- Extinderea colectării deșeurilor biodegradabile de la zonele urbane de blocuri și de la agenții economici și din piețe;

- Îmbunătățirea compostării individuale a biodeșeurilor în gospodăriile populației;
- Centre de colectare prin aport voluntar pentru colectarea separata a deșeurilor reciclabile si a fluxurilor speciale de deseuri;
- Optimizarea și/sau reabilitarea unora din stațiile de transfer existente pentru asigurarea funcționării la capacitățile de transfer proiectate;
- Optimizarea și/sau reabilitare stațiilor de sortare existente, pentru asigurarea funcționării la capacitățile proiectate, creșterea randamentului de sortare;
- După perioada de planificare acoperita de PJGD, va fi necesară punerea în funcțiune a unor noi capacități de depozitare.

Patrimoniul natural, biodiversitate și arii protejate

La nivel județean, documentațiile ce au fost luate în calcul și în care există mențiuni privind situația curentă a ariilor protejate sau coordonate de dezvoltare strategică asociate protecției naturii sunt:

- Planul Local de Acțiune pentru Mediu. Județul Bistrița-Năsăud (revizuit 2023);
- Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027.

În conformitate cu *Planul Local de Acțiune pentru Mediu. Județul Bistrița-Năsăud,* pentru protecția naturii, obiectivul general stabilit vizează menținerea și conservarea biodiversității din ariile naturale protejate. În acest sens au fost prevăzute mai multe obiective cu acțiuni specifice:

- **Obiectiv specific 1.** Protejarea mai eficientă a ariilor naturale protejate de interes național prin a). elaborarea și implementarea planurilor de management și b). cartarea ariilor protejate de interes național;
- **Obiectiv specific 2.** Protecția mai eficientă și conservarea biodiversității siturilor Natura 2000 prin elaborarea și implementarea planurilor de management, cu realizarea unor studii privind evaluarea stării lor;
- **Obiectiv specific 3.** Reducerea intervențiilor antropice asupra ariilor naturale protejate, respectiv reducerea efectelor negative produse de activitățile antropice de exploatare a resurselor naturale;
- **Obiectiv specific 4.** Asigurarea condițiilor de practicare ale turismului ecologic;
- **Obiectiv specific 5.** Extinderea suprafețelor de spații verzi din zonele urbane și periurbane.

Un alt obiectiv general, regăsit în aceeași documentație se axează pe educația ecologică, respectiv conștientizarea populației privind protecția mediului înconjurător prin creșterea

nivelului de implicare în acțiuni de protecția mediului, atragerea cetățenilor în acțiuni de îmbunătățire a calității vieții în orașul în care trăiesc.

În cadrul *Strategiei de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027*, sunt prevăzute ca măsuri în directă concordanță cu protecția naturii următoarele 5 direcții:

- extinderea suprafeței ariilor protejate din județ până la 30% din suprafața totală;
- identificarea și atragerea resurselor pentru implementarea unor mecanisme de compensare juste pentru proprietari, comunitățile locale și consumatori locali în schimbul limitării accesului la drepturi și angajamentelor voluntare pentru consolidarea și menținerea serviciilor ecosistemice;
- promovarea pădurilor mixte și diversificării speciilor;
- lansarea și sprijinirea în parteneriat cu specialiști și institute de cercetare a unor proiecte de știință participativă (*citizen science*) în domeniul mediului;
- monitorizarea apelor de munte și construirea unor cascade pentru oxigenarea apei, estomparea viiturilor și favorizarea biodiversității.

Ca alternative de dezvoltare propuse pentru conservarea naturii semnalăm 3 potențiale scenarii:

ANALIZA SWOT COMPARATIVĂ A SCENARIILOR DE DEZVOLTARE PROPUSE PENTRU ARIILE NATURALE PROTEJATE

Elemente ale analizei SWOT	Scenariul 1: Conservare minimă (status quo îmbunătățit)	Scenariul 2: Dezvoltare moderată (consolidarea cadrului existent)	Scenariul 3: Dezvoltare sustenabilă activă
Puncte tari	Costuri reduse de implementare; Schimbări minime instituționale; Se mențin funcționale ariile naturale protejate bine administrate.	Management mai optimizat al ariilor protejate; Autorități locale implicate în mod activ; Consolidare instituțională și funcțională.	Echilibru între protecție și dezvoltare; Venituri generate prin ecoturism; Suport pentru economia locală verde.
Puncte slabe	Lipsă de progres în conservarea reală; Dezechilibre existente la nivel de UAT; Zonele neacoperite de planuri de management cu intensități ridicate de manifestare a presiunilor.	Timp lung de implementare; Necesită bugete mai mari; Dependență de alte categorii de stakeholderi.	Complexitate ridicată a implementării; Cooperare interinstituțională; Capacitate administrativă solidă.
Oportunități	Menținerea stabilității în zonele deja bine administrate; Simplificare legislativă.	Atragerea de fonduri pentru elaborarea planurilor de management;	Dezvoltarea ecoturismului; Co-participarea

		Îmbunătățirea percepției publice față de arii protejate.	comunităților locale în conservare.
Amenințări	Amplificarea presiunilor asupra biodiversității; Exacerbarea fragmentării teritoriale; Pierderea unor ecosisteme fragile.	Degradare continuă a stării ecosistemelor.	Suprapopulare turistică, în lipsa reglementării; Conflicte între dezvoltare economică și conservare; Opoziție locală față de restricții noi.

Scenariul 1: Conservare minimă (status quo îmbunătățit) presupune menținerea cadrului instituțional și operațional actual, cu aplicarea unor intervenții punctuale. Activitățile de conservare ar continua în forma lor actuală, fiind prioritizate doar acele arii naturale protejate care dispun deja de planuri de management aprobate. Principalele avantaje ale acestui scenariu constă în costurile relativ reduse necesare pentru implementare, precum și în nevoia minimă de intervenții administrative sau restructurări instituționale. Totuși, această abordare menține dezechilibrele existente în acoperirea teritorială cu arii protejate. În plus, persistă riscul degradării continue a habitatelor și speciilor în zonele fără planuri de management și se menține o capacitate scăzută de reacție în fața presiunilor și amenințărilor ecologice, fie ele naturale sau antropice.

Scenariul 2: Dezvoltare moderată propune consolidarea cadrului actual de protecție a ariilor naturale prin completarea și actualizarea tuturor planurilor de management, inclusiv pentru acele zone care nu dispun încă de astfel de documente. În paralel, se prevede crearea unei baze de date spațiale integrate la nivel județean, care să permită o monitorizare eficientă a stării ariilor protejate și a biodiversității asociate. Totodată, scenariul vizează creșterea finanțării pentru instituțiile responsabile cu administrarea ariilor protejate, în special ANMP Bistrița-Năsăud și RNP ROMSILVA, precum și instruirea proprietarilor de terenuri ale căror suprafețe sunt incluse în situri Natura 2000, pentru a le clarifica drepturile și obligațiile. Printre avantajele acestui scenariu se numără uniformizarea administrării ariilor protejate, o mai mare eficiență în conservarea biodiversității și consolidarea cooperării interinstituționale la nivel local și regional. Cu toate acestea, implementarea sa necesită resurse financiare și umane suplimentare, iar aplicarea măsurilor propuse se va face gradual, pe o perioadă extinsă de timp, implicând o bună planificare și coordonare între actorii implicați.

Scenariul 3: Dezvoltare sustenabilă activă – conservare și valorificare responsabilă propune un model integrat de dezvoltare care urmărește combinarea conservării biodiversității cu valorificarea durabilă a resurselor naturale, în beneficiul comunităților locale. Se pune accent

pe echilibrul dintre protecție și utilizare, încurajând implicarea comunităților în activități ecoturistice, care contribuie la diversificarea rurală și la reziliența climatică. Scenariul este compatibil cu principalele linii de finanțare europene dedicate tranziției verzi. Pentru a gestiona riscurile potențiale, sunt prevăzute măsuri precum reglementarea fluxurilor turistice prin sisteme de rezervare și limitarea capacității de vizitare, realizarea de studii de impact detaliate pentru prevenirea unor conflicte, precum și implementarea unor sisteme de monitorizare în timp real pentru a detecta rapid presiunile asupra biodiversității și a permite intervenții prompte.

SURSE BIBLIOGRAFICE

- Alexander L., Herold N. (2016) *ClimPACT2 Indices and Software*, The University of South Wales, Sydney, Australia. Available at: https://github.com/ARCCSS-extremes/climpact2. Accessed on 23 November 2018, https://climpact-sci.org/
- Anastasiu P., Sîrbu C., Miu I.V., Niculae M.I., Gavrilidis A.A. (2020). Raport privind identificarea cartografică a căilor de introducere a speciilor de plante alogene în România și a punctelor fierbinți ce necesită studiu detaliat. Raport întocmit în cadrul Proiectului POIM2014+120008 - Managementul adecvat al speciilor invazive din România, în conformitate cu Regulamentul UE 1143/2014 referitor la prevenirea și gestionarea introducerii și răspândirii speciilor alogene invazive. Bucureşti: Ministerul Mediului, Apelor şi Pădurilor & Universitatea din Bucureşti.
- Bleahu, M., Decu V., Negrea Șt., Pleșa C., Povară I., Veihmann I. (1976), Peșteri din România, Ed. Științifică, București.
- Cocean P., Boțan C., Ilovan Oana, (2011), Județul Bistrița – Năsăud, Ed. Academiei Române, București
- Gârbacea V, (2015) , Dealurile Bistriței și ale Gurghiului, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Goran C. (1982), Catalogul Sistematic al Peșterilor din România, Institutul de Speologie Emil Racoviță, București.
- Harpa G.V., Croitoru A.E., Djurdjevic V., Horvath C. (2019), *Future changes in five extreme precipitation indices in the lowlands of Romania*. International Journal of Climatology. DOI: https://doi.org/10.1002/joc.6183.
- Iojă I.C., Croitoru A.E, Horvath Cs., Benedek J., Moldovan S.C. (2022a) *Strategia și Planul de atenuare și adaptare la schimbările climatice în Municipiul Mediaş*.
- Iojă I.C., Croitoru A.E, Horvath Cs., Moldovan S.C. (2022b) *Strategia și Planul de atenuare și adaptare la schimbările climatice în Municipiul Sibiu*, https://www.sibiu.ro/ro2/pdf2022/hot464.pdf .
- Roman C., Varvari Ș., Croitoru A., Roșca S., Horvath Cs. (2021), *Studiu privind adaptarea la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor la nivelul municipiului Blaj*, în cadrul proiectului "Municipiul Blaj – Administrație publică inteligentă și participativă" Codul proiectului: COD SIPOCA 802, Cod MySMIS 135372, Cluj-Napoca, martie 2021. http://primariablaj.ro/wp-content/uploads/2021/03/Studiu-schimbari-climatice.pdf

- Florea N., Bălăceanu V. (1988), Harta pedologică a României, scara 1:200.000, Institutul Geologic al României.
- Mutihac V., Startulat Maria Iuliana, Fechet Roxana Magdalena (2004), Geologia României, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Pop Gr, (2001) Depresiunea Transilvaniei, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Velcea Valeria, Savu Al. (1982), Geografia Carpaților și a Subcarpaților Românești, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- ANANP (2020). Decizie nr. 532 din 5.11.2020 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1026/2016 privind aprobarea Planului de management al sitului de importanță comunitară ROSCI0051 Cușma și al celor 9 arii naturale protejate de interes national incluse in sit.
- ANANP (2020). Decizie nr. 533 din 5.11.2020 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 797/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului de importanță comunitară ROSCI0101 Larion și al ariei naturale protejate de interes național 2.222 Crovul de la Larion.
- ANANP (2020). Decizie nr. 576 din 23.11.2020 privind privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 307/2019 privind aprobarea planului de management și al regulamentului Parcului Național Munții Rodnei, ale ROSCI0125 Munții Rodnei, ale ROSPA0085 Munții Rodnei și ale celorlalte arii naturale protejate de interes național incluse.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0232 Someșul Mare Superior.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel-Milaș-Urmeniș.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea

habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0393 Someșul Mare.

- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0396 Dealul Pădurea Murei-Sângeorzu Nou.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0400 Șieu – Budac.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean.
- ANANP (2020). Notă nr. 18549 din 6.11.2020 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0441 Viile Tecii.
- ANANP (2021). Decizie nr. 156 din 19.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul or. 1143/2007privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0019 Călimani – Gurghiu.
- ANANP (2021). Decizie nr. 699 din 12.12.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 754/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0193 Peștera Tăușoare și al ariei naturale protejate de interes național 2.206 Peștera Tăușoare.
- ANANP (2021). Notă nr. 2909 din 11.02.2021 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSPA0171 Valea Izei și Dealul Solovan.
- ANANP (2021). Notă nr. 2909 din 11.02.2021 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea

habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan.

- ANANP (2022). Notă nr. 1827 din 21.01.2022 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0095 La Sărătura.
- ANANP (2023). Decizie nr. 53 din 2023 privind aprobarea Norrnelor metodologice de implementare a obiectivelor de conservare prevăzute în Anexa la Hotararea nr. 1035/2011 pentru aprobarea Planului de management al Parcului Național Călimani, ROSPA0133 Munții Călimani.
- Consiliul Județean Bistrița-Năsăud (2021). Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027.
- Consiliul Județean Bistrița-Năsăud (2023). Planul Local de Acțiune pentru Mediu. Județul Bistrița-Năsăud (revizuit 2023), https://www.anpm.ro/documents/14903/70534710/Planul+local+de+actiune+pentru+mediu_revizuit_varianta+4_2023.pdf/e7fa3746-67b6-4847-8234-4d4ba8743ae6.
- Gâştescu P., Driga B. (1983) Lacurile. In: Geografia României, vol. I, 3513 67, Ed. Academiei RSR, Bucureşti.
- GEOGLOWS Hydrological Model Version 2 was accessed on 15/09/2025 from https://registry.opendata.aws/geoglows-v2. https://doi.org/10.1111/jfr3.12859
- Guvernul României (2007). Hotărâre nr. 1.284 din 24.10.2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 739 din 31 octombrie 2007.
- Guvernul României (2007). Ordonanţa de urgenţă nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 442 din 29 iunie 2007.
- Guvernul României (2016). Hotărâre nr. 663 din 14.09.2016 privind instituirea regimului de arie naturală protejată şi declararea ariilor de protecţie specială avifaunistică ca parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 743 din 23.09.2016.
- Guvernul României (2016). Hotărâre nr. 997 din 21 decembrie 2016 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și privind modificarea și completarea anexei nr. 12 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea

inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1.070 din 30 decembrie 2016.

- Guvernul României (2011). Hotărâre nr. 971 din 5.10.2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 715 din 11.10.2011.
- Guvernul României (2022). Hotărârea nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată şi declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 524 din 27 mai 2022.
- Guvernul României (2024). Hotărâre nr. 47 din 25 ianuarie 2024 pentru modificarea anexelor nr. 1 și 2 la Hotărârea Guvernului nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 81 din 29.01.2024.
- Ministerul Mediului (2019). Ordin nr. 307 din 1.04.2019 privind aprobarea Planului de Management și al regulamentului Parcului Național Munții Rodnei, ale ROSCI0125 Munții Rodnei, ale ROSPA0085 Munții Rodnei și ale celorlalte arii naturale protejate de interes național incluse, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 349 din 7.05.2019.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016). Ordin nr. 46 din 12.01.2016 privind instituirea regimului de arie naturală protejată şi declararea siturilor de importanţă comunitară ca parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 114 din 15.02.2016.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016). Ordin nr. 1026 din 1.06.2016 privind aprobarea Planului de management al sitului de importanţă comunitară ROSCI0051 Cuşma şi al celor 9 arii naturale protejate de interes naţional incluse în sit, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 600 din 8.08.2016.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2023). Ordin nr. 1681 din 14.06.2023 privind aprobarea Planului de management al Parcului Național Călimani, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 568 bis din 23.06.2023.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2025). Ordin nr. 844 din 27.03.2025 privind aprobarea Planului de management al sitului Natura 2000 ROSCI0232 Someșul Mare Superior, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 301 din 7.04.2025.

- Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (2007). Ordin nr. 1964 din 13.12.2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanţă comunitară, ca parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 98 din 7.02.2008.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016). Ordin nr. 754 din 19.04.2016 privind aprobarea Planului de Management sitului de importanţă comunitară ROSCI0193 Peştera Tăuşoare şi al ariei naturale protejate de interes naţional 2.206 Peştera Tăuşoare, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 405 din 30.05.2016.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016). Ordin 797 din din 25 aprilie 2016 privind aprobarea Planului de management şi a Regulamentului sitului de importanţă comunitară ROSCI0101 Larion şi al ariei naturale protejate de interes naţional 2.222 Crovul de la Larion, din 25.04.2016, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 537 din 18.07.2016.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016). Ordin nr. 1026 din 1.06.2016 privind aprobarea Planului de Management al sitului de importanţă comunitară ROSCI0051 Cuşma şi al celor 9 arii naturale protejate de interes naţional incluse în sit, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 600 din 08.08.2016.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2024). Ordin nr. 1852 din 23.08.2016 privind aprobarea Planului al sitului Natura 2000 ROSCI0095 La Sărătură şi al rezervaţiei naturale RONPA0225 La Sărătură, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 887 din 03.09.2024.
- Ministerul Mediului și Pădurilor (2011). Ordin nr. 2387 din 29.09.2011 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului şi dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanţă comunitară, ca parte integrantă a reţelei ecologice europene Natura 2000 în România, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 846 din 29.11.2011.
- Parlamentul României (2016). Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a III-a - zone protejate.
- Parlamentul României (2023). Lege nr. 97 din 12 aprilie 2023 privind protecția arborilor remarcabili, Monitorul Oficial, Partea I nr. 320 din 18 aprilie 2023.
- Pop Gr, (2001) Depresiunea Transilvaniei, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- RO-ADAPT Platforma națională de adaptare la schimbările climatice - https://www.roadapt.ro/geoportal-harta-interactiva.php

- Velcea Valeria, Savu Al. (1982), Geografia Carpaților și a Subcarpaților Românești, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- *** (2023). Plan de management aferent sitului Natura 2000 ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean, în curs de avizare.
- https://www.arboriremarcabili.ro.
- *** Planul de management actualizat (2021) al bazinului hidrografic Someș-Tisa
- *** Planul de menținere a calității aerului în județul Bistrița-Năsăud - PMCA, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, 2022
- *** Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în Județul Bistrița-Năsăud 2020-2025, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, 2020
- *** Programul Național pentru Dezvoltare Rurală – PNDR 2007-2013, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
- *** Raport privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023 - RSM, Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud, 2023
- *** (1968), Harta Geologică a României, 1:200000. Institutul geologic, București.
- *** (1971 - 1979) Harta Solurilor României, 1:200000, ICPA, București
- *** (1978-1982), Harta Topografică a României 1:25000, Direcția Topografică Militară, București.
- *** (1969), Harta resurselor minerale utile 1:1.000.000. Institutul geologic, București
- *** (1982), Atlasul Geografic al României, Edit. Didactică și Pedagogică, București.
- *** (2022), Copernicus Land Monitoring Service - EU-DEM, https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/copernicus-land-monitoring-service-eu-dem
- *** (2003) H.G. 447/2003, HOTĂRÂRE nr. 447 din 10 aprilie 2003pentru aprobarea normelor metodologice privind modul de elaborare și conținutul hărților de risc natural la alunecări de teren, al hărților de hazard la inundații și al hărților de risc la inundații
- *** (1968), Harta Geologică a României, 1:200000. Institutul geologic, București.
- *** (1998), Ghid privind identificarea şi monitorizarea alunecărilor de teren şi stabilirea soluţiilor de intervenţie. Indicativ GT006-97, (aprobat prin Ordinul MLPAT nr. 18/N/1997), Buletinul construcţiilor 10, 2-92
- *** (2000), Ghid de redactare a hărților de risc la alunecare a versanților pentru asigurarea stabilității construcțiilor. Indicativ GT019-98 (aprobat prin Ordinul MLPAT nr.

80/N/1998), Institutul de Studii şi Proiecte pentru Îmbunătăţiri Funciare București, Buletinul Construcțiilor 6, 117-165

- *** (2001), Legea 575/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional –Secţiunea a V-a - Zone de risc natural, M. Of. 726
- *** Planul de management actualizat (2021) al bazinului hidrografic Mureș
- *** Planul naţional de management actualizat 2022-2027 (link)
- *** Planul de management actualizat (2021) al bazinului hidrografic Someș
- Arghiuș, Corina, Arghiuş, V.I., Ozunu, A., Munteanu, O.L., Mihăiescu, R., (2013), Landslide susceptibility assessment in the Codrului Hills (North-Western part of Romania), Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences, 8(3), 137-144.
- Armas Iuliana, (2011), An analytic multicriteria hierarchical approach to assess landslide vulnerability. Case study: Cornu Village/Romania, Zeitschrift fur Geomorphologie 55/2:209-229.
- Bălteanu D., Chendeş, V., Sima, M., Enciu, P., A country-wide spatial assessment of landslide susceptibility in Romania, Geomorphology, 124, Issues 3–4: 102-112, https://doi.org/10.1016/j.geomorph.2010.03.005.
- Bilasco Stefan, Roşca Sanda, Petrea Danut-Petru, Vescan Iuliu, Fodorean Ioan, Filip Sorin, (2019), 3D Reconstruction of Landslides for the Acquisition of Digital Databases and Monitoring Spatiotemporal Dynamics of Landslides Based on GIS Spatial Analysis and UAV Techniques, Titlu volum: Spatial Modeling in GIS and R for Earth and Environmental Sciences, ISBN volum: 978-0-12-815226-3, Editura: Elsevier, Editor: Hamid Reza Pourghasemi, Candan Gokceoglu: 451-465.
- Bilaşco Ştefan, Roşca Sanda, Fodorean Ioan, Vescan Iuliu, Filip Sorin, Petrea Dănuţ, (2018), Quantitative evaluation of the risk induced by dominant geomorphological processes on different land uses, based on GIS spatial analysis models, Front. Earth Sci. 2018, 12(2): 311– 324 https://doi.org/10.1007/s11707-017-0679-3
- Bilaşco, Șt., Horvath, Cs., Roşian,Gh., Filip S., Keller, I., E., (2011), Statistical model using gis for the assessment of landslide susceptibility. Case-study: the Someş plateau, in Romanian Journal of Geography, EdituraAcademieiRomâne, București, (2), 91-111.
- Bleahu, M., Decu V., Negrea Șt., Pleșa C., Povară I., Veihmann I. (1976), Peșteri din România, Ed. Științifică, București.

- Bojariu R., Bîrsan M.-V., Cică R., Velea, L., Burcea S., Dumitrescu, A., Dascălu, S.I., Gothard M., Dobrinescu A., Cărbunaru, F., Marin L. (2015), Schimbările climatice–de la bazele fizice la riscuri și adaptare, EDITURA PRINTECHBUCUREȘTI 2015
- Carrara A, Guzzetti F, Cardinali M, Reichenbach P (1999) Use of GIS technology in the prediction and monitoring of landslide hazard. Nat Hazards 20(2– 3):117–135
- CarraraA,CardinaliM,Guzzetti F, Reichenbach P (1995) GIS-based techniques for mapping landslide hazard. In: Carrara A, Guzzetti F (eds) Geographical information systems in assessing natural hazards. Kluwer Publications, Dordrecht, pp 135–176
- Chung, C. F., and Fabbri, A. G., (1999), Probabilistic prediction models for landslide hazard mapping. Photogrammetric Engineering and Remote Sensing, 65, 1389–1399.
- Croitoru A.E., Piticar A., Sfîcă L., Harpa G.V., Roșca C.F., Tudose T., Horvath Cs., Minea I., Ciupertea F.A., Scripcă A.S. (2018), Extreme temperature and precipitation events in Romania, Editura Academiei Române, 359 p. ISBN 978-973-27-2833-8.
- Guzzetti F, Carrara A, Cardinali M, Reichenbach P (1999) Landslide hazard evaluation: a review of current techniques and their application in a multiscale study, Central Italy. Geomorphology 31(1–4):181–216.
- Manea, Ştefania, Surdeanu, V., (2012), Landslide Hazard Assessment in the Upper and Middle Scetors of the Strei Valley, în Revista de Geomorfologie, Editura universităţii din Bucureşti, nr.14, pg. 49-55.
- Petrea, D., Bilaşco, Şt., Roşca, Sanda, Vescan, I., Fodorean, I., (2014), The detremination of the Landslide occurence probability by spatial analysis of the Land Morphometric characteristics (case study: The Transylvanian Plateau), în Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences., nr. 9.
- Roşca Sanda, Bilaşco Ştefan, Petrea Dănuţ, Fodorean Ioan, Vescan Iuliu & Filip Sorin, (2015), Application of landslide hazard scenarios at annual scale in the Niraj River basin (Transylvania Depression, Romania), Natural Hazards, 77: 1573-1592, DOI 10.1007/s11069-015-1665-2
- Roşca Sanda, Bilaşco Ştefan, Petrea Dănuţ, Vescan Iuliu, Fodorean Ioan, (2016), Comparative assessment of landslide susceptibility. Case study: the Niraj river basin (Transylvania depression, Romania), Geomatics Natural Hazards and Risk, 7 (3): 1043-1064, DOI 10.1080/19475705.2015.1030784
- Sestras Paul, Bilasco Stefan, ROŞCA Sanda-Maria, Naș Sanda, Bondrea Mircea, Gâlgău Raluca, Vereş Ionel, Salagean Tudor, Spalevic Velibor, Cimpeanu Sorin, (2019), Landslides

Susceptibility Assessment Based on GIS Statistical Bivariate Analysis in the Hills Surrounding a Metropolitan Area, Sustainability, 11 (5): 1 - 23, ISSN: 2071-1050.

- Varnes, D., J., with IAEG Commission on landslides and other Mass-Movements, (1984) Landslide hazard zonation: a review of principles and practices. Paris,Unesco Press, 63 pg.

ANEXE

Anexa 1 Distribuția la nivel de UAT a perimetrelor concesionate cu resurse de subsol

Cod SIRUTA	**UAT**	**Denumire perimetru**	**STATUS**	**Tip contract**	**Agent economic**	**Resursa**	**Stare contract**	**Suprafa ța (ha)**
33122	CHIUZA	Mogoseni-corp 3	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ANTR. REPARATII LUCRARI ARL CLUJ S.A.	Nisip si pietris	In aprobare	1,32
		Mogoseni-corp 2	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ANTR. REPARATII LUCRARI ARL CLUJ S.A.	Nisip si pietris	In aprobare	1,34
		Mogoseni-corp 1	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ANTR. REPARATII LUCRARI ARL CLUJ S.A.	Nisip si pietris	In aprobare	1,34
33337	ILVA MARE	Recele	Activ	Lic. conces. exploatare(Art.18 alin.(2) lit. a), LM 85)	IL VA S.R.L.	Apa minerala naturala	In vigoare	4,18
33621	MAIERU	Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	0,43
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Activ	Lic.exploatare(Art.60, LM 85)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Andezit ind. si de constr.;Dacit;Produs rezidual minier	In vigoare	0,46
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Activ	Lic.exploatare(Art.60, LM 85)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Andezit ind. si de constr.;Dacit;Produs rezidual minier	In vigoare	0,77
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	0,77
		Poiana Ilvei-Lunca Seaca	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	EXPLO TERASIT S.R.L. SANGEORZ BAI	Dacit industrial si de constructie	In aprobare	4,41
		Tunel I-Magura Ilvei	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	6,25
33729	MĂGURA ILVEI	Tunel I-Magura Ilvei	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	4,74
		Arsita-Mg. Ilvei	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ANDEZITUL S.A. MAGURA ILVEI	Andezit ind. si de constr.	In vigoare	4,97
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	5,20

Cod SIRUTA	UAT	Denumire perimetru	STATUS	Tip contract	Agent economic	Resursa	Stare contract	Suprafa ța (ha)
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Activ	Lic.exploatare(Art.60, LM 85)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Andezit ind. si de constr.;Dacit;Produs rezidual minier	In vigoare	11,47
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Activ	Lic.exploatare(Art.60, LM 85)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Andezit ind. si de constr.;Dacit;Produs rezidual minier	In vigoare	13,92
		Poiana Ilvei-Magura Sturzii	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ROMCIM FOSTA CRH CIMENT (ROMANIA) S.A.	Dacit industrial si de constructie	In vigoare	13,92
		Turnuri-Magura Ilvei	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	MIS GRUP SRL ANIES	Andezit ind. si de constr.	In vigoare	18,87
33989	NIMIGEA	Salva	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	INEUL COMPANY S.A. NASAUD	Nisip si pietris	In aprobare	1,62
34155	PARVA	Lunci-Valea Cormaia	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	EXPLO TERASIT S.R.L. SANGEORZ BAI	Calcar ind.si de constr.	In aprobare	10,19
		Parva	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	COMINEX NEMETALIFERE S.A. CLUJ	Roci caolinizate	In aprobare	41,00
34397	SALVA	Salva	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	INEUL COMPANY S.A. NASAUD	Nisip si pietris	In aprobare	21,01
32599	SÂNGEORZ-BĂI	Lunci-Valea Cormaia	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	EXPLO TERASIT S.R.L. SANGEORZ BAI	Calcar ind.si de constr.	In aprobare	0,01
		Singeorz-Bai	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	HEBE S.A. SINGEORZ-BAI	Ape minerale	In vigoare	0,32
		Sangeorz-Bai Izvorul 6	Activ	Lic. dare adm. exploatare(Art.13, LM 85)	ORASUL SANGEORZ BAI	Ape minerale terapeutice	In vigoare	0,32
		Singeorz-Bai	Eliberat	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	HEBE S.A. SINGEORZ-BAI	Ape minerale	In vigoare	31,28
		Singeorz-Bai	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	HEBE S.A. SINGEORZ-BAI	Ape minerale terapeutice	In vigoare	31,28
34618	ȘANȚ	Valea Blaznei	Aprobata inchiderea prin HG	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	COMP. NAT. A METALELOR PRETIOASE SI NEFEROASE "REMIN" S.A.	Minereu polimetalic	In aprobare	29,91
		Valea Blaznei	Aprobata inchiderea prin HG	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	COMP. NAT. A METALELOR PRETIOASE SI NEFEROASE "REMIN" S.A.	Minereu polimetalic	In aprobare	165,37

Cod SIRUTA	UAT	Denumire perimetru	STATUS	Tip contract	Agent economic	Resursa	Stare contract	Suprafa ța (ha)
34903	ȘINTEREAG	Mogoseni-corp 1	Activ	Lic.Conces.Exploatare (Art.46, LM 61)	ANTR. REPARATII LUCRARI ARL CLUJ S.A.	Nisip si pietris	In aprobare	0,09
35054	TELCIU	Magura Neagra	Activ	Permis prospectiune(Art.14, LM 85)	AFRICAN CONSOLIDATED RESOURCES SRL	Minereu polimetalic	In vigoare	73,13
35429	ZAGRA	Magura Neagra	Activ	Permis prospectiune(Art.14, LM 85)	AFRICAN CONSOLIDATED RESOURCES SRL	Minereu polimetalic	In vigoare	2071,63

Sursa datelor: ANRM, 2025, calcule proprii

Anexa 2 Lista acordurilor de concesiune a perimetrelor cu hidrocarburi suprapuse pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud (Sursa: ANRM, 2025)

1. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE EXPLORARE, DEZVOLTARE ȘI EXPLOATARE PETROLIERĂ RGO1 TRANSILVANIA NORD, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
2. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE PENTRU DEZVOLTARE-EXPLOATARE PETROLIERĂ A PERIMETRULUI CRĂIEȘTI ERCEA, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
3. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE EXPLOATARE PETROLIERĂ DELURENI, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
4. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE PENTRU EXPLOATARE PETROLIERĂ A PERIMETRULUI OCNIȚA, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
5. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE PENTRU DEZVOLTARE-EXPLOATARE PETROLIERĂ A PERIMETRULUI SILIVAȘUL DE CÂMPIE, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
6. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE PENTRU DEZVOLTARE-EXPLOATARE PETROLIERĂ A PERIMETRULUI SĂRMĂȘEL, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
7. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE A DEPOZITULUI DE ÎNMAGAZINARE SUBTERANĂ A GAZELOR NATURALE ÎN PERIMETRUL SĂRMĂȘEL, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
8. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE DEZVOLTARE-EXPLOATARE BUZA, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
9. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE DEZVOLTARE-EXPLOATARE STRUGURENI, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
10. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE EXPLOATARE PETROLIERĂ FÂNTÂNELE, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
11. ACORD DE CONCESIUNE A PERIMETRULUI DE EXPLOATARE PETROLIERĂ BUNGARD, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.;
12. ACORD PETROLIER DE CONCESIUNE PENTRU DEZVOLTARE-EXPLOATARE PETROLIERĂ A PERIMETRULUI ENCIU, titular acord: S.N.G.N. ROMGAZ S.A.

Anexa 3 Valorile altitudinale caracteristice la nivel de UAT

Denumire UAT	Altitudine minimă (m)	Altitudine maximă (m)	Ecart altitudinal (m)	Altitudine medie (m)
BECLEAN	245	524	279	327,9
BISTRIȚA	311	711	400	447,0
BISTRIȚA BÂRGĂULUI	516	1934	1418	1059,2
BRANIȘTEA	236	612	376	357,7
BUDACU DE JOS	320	607	287	404,4
BUDEȘTI	331	523	192	394,7
CĂIANU MIC	257	840	583	411,9
CETATE	372	1444	1072	625,0
CHIOCHIȘ	295	582	287	411,0
CHIUZA	255	596	341	352,5
CICEU - MIHĂIEȘTI	232	793	561	409,1
CICEU-GIURGEȘTI	264	776	512	436,1
COȘBUC	327	1089	762	562,8
DUMITRA	291	670	379	398,6
DUMITRIȚA	399	1567	1168	924,6
FELDRU	343	1078	735	577,5
GALAȚII BISTRIȚEI	303	641	338	389,0
ILVA MARE	585	1440	855	888,9
ILVA MICA	388	1575	1187	695,1
JOSENII BÂRGĂULUI	422	1179	757	555,9
LECHINȚA	284	609	325	376,6
LEȘU	472	1580	1108	887,5
LIVEZILE	385	1246	861	587,4
LUNCA ILVEI	637	1364	727	911,0
MAIERU	454	2131	1677	1117,5
MATEI	290	548	258	401,8
MĂGURA ILVEI	521	1102	581	774,3
MĂRIȘELU	315	643	328	429,6
MICEȘTII DE CÂMPIE	332	554	222	407,9
MILAȘ	332	531	199	409,2
MONOR	419	868	449	558,0
NĂSĂUD	304	804	500	484,6
NEGRILEȘTI	301	967	666	554,1
NIMIGEA	263	679	416	375,4
NUȘENI	268	613	345	403,5
PARVA	441	1722	1281	964,3
PETRU RAREȘ	234	596	362	321,0
POIANA ILVEI	457	993	536	680,2
PRUNDU BÂRGĂULUI	475	1582	1107	768,5
REBRA	345	974	629	621,5
REBRIȘOARA	324	2092	1768	976,6
RODNA	492	2143	1651	1180,8
ROMULI	499	1705	1206	939,4

Denumire UAT	Altitudine minimă (m)	Altitudine maximă (m)	Ecart altitudinal (m)	Altitudine medie (m)
RUNCU SALVEI	343	864	521	610,4
SALVA	295	815	520	466,2
SÂNGEORZ-BĂI	406	1889	1483	913,9
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	321	521	200	393,4
SILIVAȘU DE CÂMPIE	334	549	215	408,6
SPERMEZEU	277	780	503	469,2
ȘANȚ	561	2232	1671	1202,4
ȘIEU	378	1287	909	540,2
ȘIEU-MĂGHERUȘ	284	622	338	368,9
ȘIEU-ODORHEI	267	541	274	341,0
ȘIEUȚ	412	1443	1031	672,3
ȘINTEREAG	254	576	322	333,6
TÂRLIȘUA	329	1455	1126	589,8
TEACA	321	624	303	429,6
TELCIU	360	1882	1522	816,9
TIHA BÂRGĂULUI	516	1652	1136	996,5
URIU	238	554	316	323,4
URMENIȘ	334	551	217	409,1
ZAGRA	336	1819	1483	760,7

Anexa 4 Suprafața pajiștilor cu valoare naturală ridicată

UAT	Pășuni (ha)	Fânețe (ha)	Total pajiști (ha)
BECLEAN	653	1069,56	1722,56
BISTRITA	1556,99	2481,60	4038,59
BISTRITA BARGAULUI	1683,22	2411,95	4095,17
BRANISTEA	444	534	978
BUDACU DE JOS	1000,56	1400,1	2400,66
BUDESTI	1536	402	1938
CAIANU MIC	1108	1427	2535
CETATE	1382,83	1497,4	2880,23
CHIOCHIS	1476,61	962	2438,61
CHIUZA	579	561	1140
CICEU MIHAESTI	506,36	509,72	1016,08
CICEU-GIURGESTI	834	1420	2254
COSBUC	476	755,24	1231,24
DUMITRA	1726,64	1653,06	3379,7
DUMITRITA	1383,24	3095,44	4478,68
FELDRU	1939,73	2492	4431,73
GALATII BISTRITEI	1959	368,96	2327,96
ILVA MARE	1047,00	2909,00	3956,00
ILVA MICA	771,67	2244,17	3015,84
JOSENII BARGAULUI	804	1919	2723
LECHINTA	2973,77	2139,71	5113,48
LESU	798,45	2120,65	2919,1
LIVEZILE	1642	1999	3641
LUNCA ILVEI	1192,42	2370,66	3563,08
MAGURA ILVEI	355	852	1207
MAIERU	4020,75	1798	5818,75
MARISELU	1079	2053,61	3132,61
MATEI	3021,96	1658,11	4680,07
MICESTII DE CAMPIE	728	430	1158
MILAS	928	400	1328
MONOR	698,86	2206	2904,86
NASAUD	808	928	1736
NEGRILESTI	2160	1210	3370
NIMIGEA	2483,37	1605,83	4089,2
NUSENI	2385,48	1696	4081,48
PARVA	1524,9	1470	2994,9
PETRU RARES	518	216	734
POIANA ILVEI	58,50	1331,50	1390,00
PRUNDU BARGAULUI	591,47	1033,41	1624,88
REBRA	1162,17	1298,9	2461,07
REBRISOARA	3588,7	2331	5919,7
RODNA	5012,66	1565	6577,66

UAT	Pășuni (ha)	Fânețe (ha)	Total pajiști (ha)
ROMULI	982	910	1892
RUNCU SALVEI	802,52	1062,89	1865,41
SALVA	149,02	939,61	1088,63
SANGEORZ-BAI	2312,61	2882,6	5195,21
SANMIHAIU DE CAMPIE	1325	225,48	1550,48
SANT	5426	2236	7662
SIEU	1891,92	2216,17	4108,09
SIEU-MAGHERUS	756	1324	2080
SIEU-ODORHEI	1199,29	648,44	1847,73
SIEUT	1680,21	2523	4203,21
SILIVASU DE CAMPIE	574	238	812
SINTEREAG	1002	1715	2717
SPERMEZEU	1301	3092	4393
TARLISUA	2908,00	3378,00	6286,00
TEACA	2080	3273,36	5353,36
TELCIU	4203,21	5035,75	9238,96
TIHA BARGAULUI	3487,97	5731,95	9219,92
URIU	733	677	1410
URMENIS	1142,00	339,00	1481,00
ZAGRA	3738,22	3563	7301,22

Sursa Direcția Agricolă Județeană Bistrița Năsăud, 2024

Anexa 5 Suprafața și ponderea pădurilor la nivel de UAT

Denumire UAT	Suprafața (ha)	Ponderea (%)
BECLEAN	1796,4	30,7
BISTRIȚA	3514,5	24,2
BISTRIȚA BÂRGĂULUI	14176,0	71,8
BRANIȘTEA	467,6	11,0
BUDACU DE JOS	1087,9	18,0
BUDEȘTI	304,5	5,8
CĂIANU MIC	1654,6	28,4
CETATE	1909,5	29,9
CHIOCHIȘ	1242,8	13,5
CHIUZA	1324,1	30,2
CICEU-GIURGEȘTI	2146,2	39,9
CICEU - MIHĂIEȘTI	1109,5	31,9
COȘBUC	1180,4	39,3
DUMITRA	1719,0	20,1
DUMITRIȚA	5122,7	48,7
FELDRU	5197,3	42,3
GALAȚII BISTRIȚEI	1254,4	17,6
ILVA MARE	2280,5	33,9
ILVA MICA	2242,7	41,9
JOSENII BÂRGĂULUI	705,0	14,4
LECHINȚA	1910,4	14,3
LEȘU	4074,4	45,2
LIVEZILE	3051,9	32,7
LUNCA ILVEI	7281,4	66,1
MAIERU	7189,0	48,4
MATEI	1225,6	14,6
MĂGURA ILVEI	641,2	23,2
MĂRIȘELU	1199,4	15,4
MICEȘTII DE CÂMPIE	420,0	9,5
MILAȘ	387,5	7,8
MONOR	1007,5	19,2
NĂSĂUD	1288,2	29,6
NEGRILEȘTI	2360,7	39,0
NIMIGEA	2434,2	24,6
NUȘENI	1995,9	21,6
PARVA	3797,3	51,9
PETRU RAREȘ	863,1	29,5
POIANA ILVEI	663,7	28,7
PRUNDU BÂRGĂULUI	1981,8	47,2
REBRA	1647,5	34,7
REBRIȘOARA	6342,1	42,9
RODNA	5803,5	41,7
ROMULI	5982,2	60,8

Denumire UAT	Suprafața (ha)	Ponderea (%)
RUNCU SALVEI	852,2	26,6
SALVA	568,5	22,0
SÂNGEORZ-BĂI	7512,1	52,0
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	189,3	2,9
SILIVAȘU DE CÂMPIE	192,4	6,2
SPERMEZEU	2419,9	29,4
ȘANȚ	17544,6	65,5
ȘIEU	728,1	10,1
ȘIEU-MĂGHERUȘ	1549,9	25,9
ȘIEU-ODORHEI	1216,8	23,2
ȘIEUȚ	1402,3	19,2
ȘINTEREAG	1258,1	17,3
TÂRLIȘUA	7345,1	46,5
TEACA	2745,2	19,6
TELCIU	17419,9	61,0
TIHA BÂRGĂULUI	13406,9	55,3
URIU	1218,9	25,0
URMENIȘ	441,0	7,6
ZAGRA	6318,9	41,8

Sursa: calcule proprii, date ANCPI, 2024

Anexa 6 Ponderea suprafeței tipurilor de peisaje la nivel de UAT în județul Bistrița-Năsăud

Denumire UAT	Peisaj montan forestier	Peisaj montan alpin și subalpin	Peisaj montan silvo-pastoral	Peisaj colinar agro-forestier	Peisaj colinar predominant agricol	Peisaj colinar silvostepic predominant agricol	Peisajul culoarelor de vale intracolinare
BECLEAN	0,0	0,0	0,0	12,3	55,4	0,0	32,3
BISTRIȚA	0,0	0,0	0,0	79,4	0,0	0,0	20,6
BISTRIȚA BÂRGĂUL	77,5	0,0	22,4	0,1	0,0	0,0	0,0
BRANIȘTEA	0,0	0,0	0,0	0,0	73,9	0,0	26,1
BUDACU DE JOS	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
BUDEȘTI	0,0	0,0	0,0	0,0	51,4	48,6	0,0
CĂIANU MIC	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
CETATE	14,7	0,0	0,2	85,1	0,0	0,0	0,0
CHIOCHIȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
CHIUZA	0,0	0,0	0,0	73,1	0,0	0,0	26,9
CICEU - MIHĂIEȘTI	0,0	0,0	0,0	79,5	0,0	0,0	20,5
CICEU-GIURGEȘTI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
COȘBUC	0,0	0,0	0,0	92,4	0,0	0,0	7,6
DUMITRA	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
DUMITRIȚA	44,5	0,0	10,0	45,5	0,0	0,0	0,0
FELDRU	0,0	0,0	2,0	89,4	0,0	0,0	8,6
GALAȚII BISTRIȚEI	0,0	0,0	0,0	49,4	50,6	0,0	0,0
ILVA MARE	26,3	0,0	73,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ILVA MICA	20,8	0,0	47,0	26,9	0,0	0,0	5,4
JOSENII BÂRGĂULUI	6,7	0,0	3,1	54,9	0,0	0,0	35,3
LECHINȚA	0,0	0,0	0,0	16,9	82,2	0,0	1,0

Denumire UAT	Peisaj montan forestier	Peisaj montan alpin și subalpin	Peisaj montan silvo-pastoral	Peisaj colinar agro-forestier	Peisaj colinar predominant agricol	Peisaj colinar silvostepic predominant agricol	Peisajul culoarelor de vale intracolinare
LEȘU	46,6	0,0	53,4	0,0	0,0	0,0	0,0
LIVEZILE	7,7	0,0	0,0	68,1	0,0	0,0	24,2
LUNCA ILVEI	69,2	0,0	30,8	0,0	0,0	0,0	0,0
MAIERU	47,0	27,8	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0
MATEI	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MĂGURA ILVEI	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
MĂRIȘELU	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
MICEȘTII DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MILAȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MONOR	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
NĂSĂUD	0,0	0,0	0,0	88,3	0,0	0,0	11,7
NEGRILEȘTI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
NIMIGEA	0,0	0,0	0,0	78,2	0,0	0,0	21,8
NUȘENI	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
PARVA	47,7	3,5	48,4	0,5	0,0	0,0	0,0
PETRU RAREȘ	0,0	0,0	0,0	57,4	0,0	0,0	42,6
POIANA ILVEI	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PRUNDU BÂRGĂULUI	50,6	0,0	26,5	20,2	0,0	0,0	2,7
REBRA	0,0	0,0	8,0	92,0	0,0	0,0	0,0
REBRIȘOARA	24,5	16,3	19,6	35,5	0,0	0,0	4,0
RODNA	35,5	34,5	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ROMULI	77,5	0,8	21,7	0,0	0,0	0,0	0,0

Denumire UAT	Peisaj montan forestier	Peisaj montan alpin și subalpin	Peisaj montan silvo-pastoral	Peisaj colinar agro-forestier	Peisaj colinar predominant agricol	Peisaj colinar silvostepic predominant agricol	Peisajul culoarelor de vale intracolinare
RUNCU SALVEI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
SALVA	0,0	0,0	0,0	69,2	0,0	0,0	30,8
SÂNGEORZ-BĂI	40,4	9,4	38,8	11,3	0,0	0,0	0,0
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
SILIVAȘU DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	33,5	66,5	0,0
SPERMEZEU	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
ȘANȚ	69,8	17,1	13,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ȘIEU	1,9	0,0	0,0	98,1	0,0	0,0	0,0
ȘIEU-MĂGHERUȘ	0,0	0,0	0,0	57,2	0,0	0,0	42,8
ȘIEU-ODORHEI	0,0	0,0	0,0	1,0	71,6	0,0	27,5
ȘIEUȚ	7,5	0,0	0,0	92,5	0,0	0,0	0,0
ȘINTEREAG	0,0	0,0	0,0	65,3	1,2	0,0	33,5
TÂRLIȘUA	13,7	0,0	14,3	72,0	0,0	0,0	0,0
TEACA	0,0	0,0	0,0	46,7	53,3	0,0	0,0
TELCIU	50,8	2,8	41,1	5,3	0,0	0,0	0,0
TIHA BÂRGĂULUI	51,7	0,0	48,3	0,0	0,0	0,0	0,0
URIU	0,0	0,0	0,0	62,7	0,0	0,0	37,3
URMENIȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	97,2	2,8	0,0
ZAGRA	16,1	0,0	18,1	65,8	0,0	0,0	0,0

Sursa: calcule proprii

Anexa 7 Tipurile de sol la nivelul UAT-urilor pentru care există studii pedologice

UAT	An studiu pedologic	Tip sol	Suprafața (ha)
Beclean	2017	preluvosol	1120,1
		luvosol	628,1
		eutricambosol	782
		gleiosol	39,3
		regosol	401,6
		aluviosol	659,9
		antrosol	30
Braniștea	2022	regosol	1151
		aluviosol	342,4
		eutricambosol	1088,4
		districambosol	102,9
		preluvosol	1313,4
		luvosol	425,4
		gleiosol	16
		androsol	47,3
Bistrita	2022	Faeoziom	528,8
		Preluvosol	3298,6
		Luvosol	666,6
		Eutricambosol	2317,9
		Regosol	1170
		aluviosol	308,1
Căianu Mic	2015	Faeoziom	166,9
		Preluvosol	1458,3
		Luvosol	571,7
		Eutricambosol	276,3
		Andosol	163,9
		Gleisol	118
		Regosol	579,7
		Aluviosol	570,2
Cetate	2022	Preluvosol	1313,4
		Luvosol	425,4
		Eutricambosol	1088,4
		Districambosol	102,9
		Andosol	47,3
		Gleiosol	16
		Regosol	1151,2
		aluviosol	342,4
Dumitrița	2022	litosol	12
		regosol	543,6
		aluviosol	174
		eutricambosol	1188,3

UAT	An studiu pedologic	Tip sol	Suprafața (ha)
		districambosol	779,5
		preluvosol	781,3
		luvosol	739,8
		androsol	76,5
Feldru	2024	regosol	1334,1
		aluviosol	509,9
		eutricambosol	2748,1
		districambosol	957,3
		preluvosol	1289,8
		luvosol	385,4
		androsol	23,4
Mărișel	2015	preluvosol	1971,2
		luvosol	1267,2
		eutricambosol	1246,3
		gleiosol	179,4
		litosol	52,9
		regosol	713,5
		aluviosol	591,7
		antrosol	165,8
Monor	2017	Faeoziom	143,4
		preluvosol	1566,2
		luvosol	646,7
		eutricambosol	749,7
		gleisol	55,1
		regosol	658,4
		aluviosol	221,5
		antrosol	226
Năsăud	2021	regosol	416,11
		aluviosol	307,3
		eutricambosol	621,98
		districambosol	236,81
		preluvosol	1082,84
		luvosol	570,55
		gleiosol	9,5
Negrilești	2023	regosol	903
		aluviosol	240,5
		eutricambosol	1547,8
		districambosol	379,6
		preluvosol	914,7
		luvosol	316,4
Rebra	2024	litosol	63,1

UAT	An studiu pedologic	Tip sol	Suprafața (ha)
		regosol	602,2
		aluviosol	471,4
		eutricambosol	1808,3
Tiha Bârgăului	2016	luvosol	796,1
		eutricambosol	82
		districambosol	5290,7
		gleisol	19
		litosol	2408
		regosol	161
		aluviosol	312,4
		antrosol	20
Uriu	2017	preluvosol	824,9
		luvosol	208,3
		eutricambosol	727,1
		gleiosol	37
		regosol	246,2
		aluviosol	1012,7
		antrosol	292,5
Zagra	2018	preluvosol	2383,9
		luvosol	902,7
		eutricambosol	2292,8
		districambosol	1276,1
		andosol	223,1
		gleisol	14,3
		regosol	944,9
		aluviosol	149,2
Șieuț	2016	preluvosol	1364,7
		luvosol	939,5
		eutricambosol	1325,9
		andosol	65,5
		gleisol	205,5
		regosol	480,4
		aluviosol	357,4

Sursa: OSPA Cluj, 2025

Anexa 8 Ponderea principalelor folosințe agricole din totalul funciar la nivel de UAT

Denumire UAT	Suprafața administrativă	Suprafața agricolă	Pondere teren agricol	Pondere teren arabil	Pondere pășuni	Pondere fânețe	Pondere vii și pepiniere viticole	Pondere livezi și pepiniere pomicole
TOTAL	535520	297600	55,57215	33,1	36,2	27,8	0,1	2,8
BISTRITA	14582	8160	55,9594	37,8	19,8	24,4	0,1	17,9
BECLEAN	5860	3562	60,78498	50,3	19,3	29,1	0,1	1,2
NASAUD	4353	3245	74,54629	34,2	36,0	25,9	0,2	3,7
SANGEORZ-BAI	14402	6639	46,09776	9,6	54,9	35,5	0,0	0,0
BISTRITA BARGAULUI	20007	4515	22,5671	15,5	42,2	39,6	0,0	2,7
BRANISTEA	4253	3256	76,55772	39,8	25,7	13,7	0,9	19,9
BUDACU DE JOS	6058	4650	76,75801	47,2	23,1	22,2	0,3	7,1
BUDESTI	5241	4551	86,83457	52,6	38,2	8,8	0,0	0,3
CAIANU MIC	5827	3920	67,27304	45,9	36,5	17,6	0,0	0,0
CETATE	6393	4229	66,15048	24,0	46,4	19,6	0,0	9,9
CHIOCHIS	9229	7211	78,13414	65,1	21,1	9,8	0,2	3,7
CHIUZA	4391	2664	60,66955	55,1	21,7	16,4	0,0	6,7
CICEU-GIURGESTI	5379	3219	59,84384	28,4	25,9	43,8	0,0	1,9
CICEU-MIHAIESTI	3480	2092	60,11494	40,3	17,2	28,9	0,2	13,4
COSBUC	3005	1652	54,97504	13,7	54,1	32,2	0,0	0,0
DUMITRA	8534	6024	70,58824	40,7	28,4	24,5	0,0	0,3
DUMITRITA	10524	4295	40,81148	18,5	40,8	40,3	0,0	0,0
FELDRU	12303	7248	58,91246	19,6	44,4	34,8	0,0	1,3
GALATII BISTRITEI	7095	5013	70,65539	48,7	39,1	6,4	0,3	5,6
ILVA MARE	6726	3669	54,54951	12,0	32,8	55,1	0,0	0,0
ILVA MICA	5363	2331	43,46448	13,9	4,7	80,7	0,0	0,6
JOSENII BARGAULUI	4879	3862	79,15556	19,3	18,5	49,2	0,0	13,0
LECHINTA	13360	10476	78,41317	39,3	30,7	27,8	1,1	1,1
LESU	9014	4233	46,96028	12,0	28,1	59,5	0,0	0,5

Denumire UAT	Suprafața administrativă	Suprafața agricolă	Pondere teren agricol	Pondere teren arabil	Pondere pășuni	Pondere fânețe	Pondere vii și pepiniere viticole	Pondere livezi și pepiniere pomicole
LIVEZILE	9344	5249	56,17509	24,6	44,9	24,3	0,0	6,2
LUNCA ILVEI	11008	4037	36,67333	1,8	27,2	69,8	0,0	1,2
MAGURA ILVEI	2704	1999	73,92751	23,2	34,2	42,7	0,0	0,0
MAIERU	14915	6545	43,882	10,4	61,8	27,5	0,0	0,3
MARISELU	7764	6188	79,70118	42,0	17,4	37,9	0,2	2,4
MATEI	8383	6600	78,73076	54,4	35,2	8,3	0,0	1,5
MICESTII DE CAMPIE	4410	3768	85,44218	65,4	16,2	17,8	0,0	0,2
MILAS	4985	4207	84,39318	67,9	23,9	7,2	0,8	0,1
MONOR	5250	4223	80,4381	31,0	26,4	41,2	0,0	1,4
NEGRILESTI	6060	4302	70,9901	21,0	50,2	28,1	0,0	5,3
NIMIGEA	9912	7187	72,50807	39,9	34,6	22,3	0,0	0,0
NUSENI	9229	7156	77,53819	42,0	50,9	6,1	0,3	0,6
PARVA	7310	3410	46,64843	8,7	50,6	40,7	0,0	0,0
PETRU RARES	2924	1948	66,62107	56,3	23,1	16,6	0,0	4,0
POIANA ILVEI	2315	1265	54,64363	25,1	22,0	52,9	0,0	0,0
PRUNDU BARGAULUI	4196	2458	58,5796	22,5	41,2	29,2	0,0	7,2
REBRA	4745	2871	60,5058	23,8	45,7	30,5	0,0	0,0
REBRISOARA	14786	7050	47,68024	21,5	58,8	19,6	0,0	0,1
RODNA	13915	8367	60,12936	4,6	76,4	18,7	0,0	0,2
ROMULI	9844	2121	21,54612	10,8	46,3	42,9	0,0	0,0
RUNCU SALVEI	3165	2112	66,72986	39,4	35,9	23,9	0,0	0,8
SALVA	2632	1570	59,65046	55,9	22,7	20,6	0,0	0,8
SANMIHAIU DE	6543	5744	87,78848	61,9	29,1	7,6	0,0	1,3
SANT	26444	7882	29,80638	2,7	69,0	28,3	0,0	0,1
SIEU	7230	5928	81,9917	28,7	27,2	37,3	0,0	6,7
SIEU-MAGHERUS	5951	3994	67,11477	41,9	19,4	32,7	0,1	5,9

Denumire UAT	Suprafața administrativă	Suprafața agricolă	Pondere teren agricol	Pondere teren arabil	Pondere pășuni	Pondere fânețe	Pondere vii și pepiniere viticole	Pondere livezi și pepiniere pomicole
SIEU-ODORHEI	5208	3525	67,68433	49,4	34,8	14,9	0,1	0,8
SIEUT	7289	5510	75,59336	24,3	30,5	43,3	0,2	1,6
SILIVASU DE CAMPIE	3103	2545	82,0174	65,4	24,2	9,4	0,7	0,4
SINTEREAG	7304	5330	72,97371	48,0	20,4	31,6	0,1	0,0
SPERMEZEU	8235	4998	60,69217	33,3	30,8	35,4	0,0	0,6
TARLISUA	15808	6398	40,47318	21,6	46,8	31,6	0,0	0,0
TEACA	13981	9933	71,04642	51,8	17,7	24,5	0,2	5,8
TELCIU	28537	7588	26,59004	9,9	43,0	47,0	0,0	0,1
TIHA BARGAULUI	23991	6807	28,37314	18,6	43,1	37,7	0,0	0,7
URIU	4883	3034	62,13393	49,1	24,2	22,3	0,0	4,4
URMENIS	5835	4848	83,08483	69,0	23,6	7,0	0,4	0,1
ZAGRA	15124	8187	54,1325	34,2	46,5	19,0	0,0	0,3

Sursa: INS, 2014, calcule proprii

Anexa 9 Ponderea suprafeței tipurilor de peisaje la nivel de UAT în județul Bistrița-Năsăud

UAT	Peisaj montan forestier	Peisaj montan alpin și subalpin	Peisaj montan silvo-pastoral	Peisaj colinar agro-forestier	Peisaj colinar predominant agricol	Peisaj colinar silvostepic predominant agricol	Peisajul culoarelor de vale intracolinare
BECLEAN	0,0	0,0	0,0	12,3	55,4	0,0	32,3
BISTRIȚA	0,0	0,0	0,0	79,4	0,0	0,0	20,6
BISTRIȚA BÂRGĂUL	77,5	0,0	22,4	0,1	0,0	0,0	0,0
BRANIȘTEA	0,0	0,0	0,0	0,0	73,9	0,0	26,1
BUDACU DE JOS	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
BUDEȘTI	0,0	0,0	0,0	0,0	51,4	48,6	0,0
CĂIANU MIC	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
CETATE	14,7	0,0	0,2	85,1	0,0	0,0	0,0
CHIOCHIȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
CHIUZA	0,0	0,0	0,0	73,1	0,0	0,0	26,9
CICEU - MIHĂIEȘTI	0,0	0,0	0,0	79,5	0,0	0,0	20,5
CICEU-GIURGEȘTI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
COȘBUC	0,0	0,0	0,0	92,4	0,0	0,0	7,6
DUMITRA	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
DUMITRIȚA	44,5	0,0	10,0	45,5	0,0	0,0	0,0
FELDRU	0,0	0,0	2,0	89,4	0,0	0,0	8,6
GALAȚII BISTRIȚEI	0,0	0,0	0,0	49,4	50,6	0,0	0,0
ILVA MARE	26,3	0,0	73,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ILVA MICA	20,8	0,0	47,0	26,9	0,0	0,0	5,4
JOSENII BÂRGĂULUI	6,7	0,0	3,1	54,9	0,0	0,0	35,3
LECHINȚA	0,0	0,0	0,0	16,9	82,2	0,0	1,0
LEȘU	46,6	0,0	53,4	0,0	0,0	0,0	0,0
LIVEZILE	7,7	0,0	0,0	68,1	0,0	0,0	24,2
LUNCA ILVEI	69,2	0,0	30,8	0,0	0,0	0,0	0,0
MAIERU	47,0	27,8	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0
MATEI	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MĂGURA ILVEI	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
MĂRIȘELU	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
MICEȘTII DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MILAȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
MONOR	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
NĂSĂUD	0,0	0,0	0,0	88,3	0,0	0,0	11,7
NEGRILEȘTI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
NIMIGEA	0,0	0,0	0,0	78,2	0,0	0,0	21,8
NUȘENI	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0

UAT	Peisaj montan forestier	Peisaj montan alpin și subalpin	Peisaj montan silvo-pastoral	Peisaj colinar agro-forestier	Peisaj colinar predominant agricol	Peisaj colinar silvostepic predominant agricol	Peisajul culoarelor de vale intracolinare
PARVA	47,7	3,5	48,4	0,5	0,0	0,0	0,0
PETRU RAREȘ	0,0	0,0	0,0	57,4	0,0	0,0	42,6
POIANA ILVEI	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PRUNDU BÂRGĂULUI	50,6	0,0	26,5	20,2	0,0	0,0	2,7
REBRA	0,0	0,0	8,0	92,0	0,0	0,0	0,0
REBRIȘOARA	24,5	16,3	19,6	35,5	0,0	0,0	4,0
RODNA	35,5	34,5	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ROMULI	77,5	0,8	21,7	0,0	0,0	0,0	0,0
RUNCU SALVEI	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
SALVA	0,0	0,0	0,0	69,2	0,0	0,0	30,8
SÂNGEORZ-BĂI	40,4	9,4	38,8	11,3	0,0	0,0	0,0
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
SILIVAȘU DE CÂMPIE	0,0	0,0	0,0	0,0	33,5	66,5	0,0
SPERMEZEU	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
ȘANȚ	69,8	17,1	13,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ȘIEU	1,9	0,0	0,0	98,1	0,0	0,0	0,0
ȘIEU-MĂGHERUȘ	0,0	0,0	0,0	57,2	0,0	0,0	42,8
ȘIEU-ODORHEI	0,0	0,0	0,0	1,0	71,6	0,0	27,5
ȘIEUȚ	7,5	0,0	0,0	92,5	0,0	0,0	0,0
ȘINTEREAG	0,0	0,0	0,0	65,3	1,2	0,0	33,5
TÂRLIȘUA	13,7	0,0	14,3	72,0	0,0	0,0	0,0
TEACA	0,0	0,0	0,0	46,7	53,3	0,0	0,0
TELCIU	50,8	2,8	41,1	5,3	0,0	0,0	0,0
TIHA BÂRGĂULUI	51,7	0,0	48,3	0,0	0,0	0,0	0,0
URIU	0,0	0,0	0,0	62,7	0,0	0,0	37,3
URMENIȘ	0,0	0,0	0,0	0,0	97,2	2,8	0,0
ZAGRA	16,1	0,0	18,1	65,8	0,0	0,0	0,0

Sursa: calcule proprii

Anexa 10 Specii de habitate de interes comunitar asociate siturilor Natura 2000 din județul Bistrița-Năsăud

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Habitat Natura 2000* *(*specii prioritare)*	Suprafața (ha)	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare specific
1.	ROSCI0019	Călimani - Gurghiu	3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane	0,116	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
2.			3260 Cursuri de apă din zona de câmpie până în etajul montan, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitricho-Batrachion*	//	Neidentificat	//
3.			4060 Tufărișuri alpine și boreale	//	Neidentificat	//
4.			4070* Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium*	//	Neidentificat	//
5.			6150 Pajiști boreale și alpine pe substrate silicatice	//	Neidentificat	//
6.			6170 Pajiști alpine și subalpine calcaroase	//	Neidentificat	//
7.			6190 Pajiști panonice de stâncării (*Stipo-Festucetalia pallentis*)	0,03	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
8.			6210 Pajiști xerofile seminaturale și facies cu tufișuri pe substrate calcaroase (*Festuco-Brometalia*) (*situri importante pentru orhidee)	3,5	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
9.			6230* Pajiști de *Nardus* bogate în specii, pe substraturi silicatice din zone montane (și submontane, în Europa continentală)	2955,34	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
10.			6240* Pajiști stepice subpanonice	37,75	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
11.			6410 Pajiști cu *Molinia* pe soluri calcaroase, turboase sau luto-argiloase (*Molinion caeruleae*)	//	Neidentificat	//
12.			6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin	376,8	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
13.			6440 Pajiști aluviale ale văilor râurilor din *Cnidion dubii*	397,26	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
14.			6510 Fânețe de joasă altitudine (cu *Alopecurus pratensis* și *Sanguisorba officinalis*)	//	Neidentificat	//
15.			7110* Turbării active	//	Neidentificat	//
16.			7240* Formațiuni pioniere alpine din *Caricion-bicoloris-atrofuscae*	//	Neidentificat	//
17.			8220 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase	6,98	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
18.			8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis	0,16	Bună	Menținerea stării de conservare
19.			9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*	24011	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
20.			9130 Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*	1134	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
21.			9170 Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*	104,39	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Habitat Natura 2000* *(*specii prioritare)*	Suprafața (ha)	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare specific
22.			9180* Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupți, grohotișuri și ravene	120	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
23.			91E0* Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*	240	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
24.			91VO Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*)	51572	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
25.			91Y0 Păduri dacice de stejar și carpen	134,49	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
26.			9410 Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio-Piceetea*)	16734,03	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
27.			9420 Păduri montane de *Larix decidua* și/sau *Pinus cembra*	384,2	Neidentificat	//
28.	ROSCI0051	Cușma	4060 Pajiști alpine și boreale	53,4	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
29.			4070* - Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsuti)*	80,01	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
30.			6520 Fânețe montane	10,05	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
31.			7140 Mlaștini turboase de tranziție și turbării mișcătoare	1	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
32.			7230 Mlaștini alcaline	1	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
33.			9110 Păduri de fag *Luzulo-Fagetum*	6704,9	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
34.			9130 Păduri de fag *Asperulo-Fagetum*	582,90	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
35.			91D0* Mlaștini împădurite	10,51	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
36.			91E0* Păduri aluvionare cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*	48	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
37.			91V0 Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion)*	5657,2	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
38.			91Y0 Păduri de stejar și de carpen dacice	635,9	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
39.			9410 Păduri acidofile de *Picea* de la nivel montan la nivel alpin (*Vaccinio-Piceetea)*	11252	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
40.	ROSCI0095	La Sărătura	1530* Mlaștini și stepe sărăturate panonice	14	Bună	Menținerea stării de conservare
41.	ROSAC0101	Larion	91D0* Turbării cu vegetație forestieră	30,23	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
42.	ROSCI0125	Munții Rodnei	3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane	479	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
43.			3230 Vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* de-a lungul râurilor montane	479	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
44.			3240 Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane	479	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Habitat Natura 2000* *(*specii prioritare)*	Suprafața (ha)	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare specific
45.			4060 Tufărișuri alpine și boreale	2396	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
46.			4070* Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium*	958	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
47.			4080 Tufărișuri cu specii sub-arctice de *Salix*	100	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
48.			6150 Pajiști boreale și alpine pe substrat silicios	23	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
49.			6170 Pajiști calcifile alpine și subalpine	47	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
50.			6230*Pajiști montane de *Nardus* bogate în specii pe substraturi silicioase	4	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
51.			6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor până în cel montan și alpin	479	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
52.			6510 Fânețe de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*	10	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
53.			6520 Fânețe montane	4793	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
54.			7110* Turbării active	1	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
55.			7140 Mlaștini turboase de tranziție și turbării oscilante (nefixate de substrat)	47	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
56.			7220* Izvoare petrifiante în formare de travertin (*Cratoneurion)*	1	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
57.			7230 Mlaștini alcaline	4	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
58.			7240* Formațiuni pioniere alpine din *Caricion bicoloris-atrofuscae*	10	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
59.			8110 Grohotișuri silicioase din etajul montan până în cel alpin (*Androsacetalia alpinae* și *Galeopsietalia ladani)*	239	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
60.			8120 Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan până în cel alpin (*Thlaspietea rotundifolii)*	4	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
61.			8210 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase	0	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
62.			8220 Versanți stiincoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase	47	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
63.			8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis	95	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
64.			9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*	1917	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
65.			91E0* Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanac, Salicion albae)*	479	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
66.			91V0 Păduri dacice de fag (*Symphito-Fagion)*	4793	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Habitat Natura 2000* *(*specii prioritare)*	Suprafața (ha)	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare specific
67.			9410 Păduri acidofile de *Piceaa abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*)	9587	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
68.			9420 Păduri de *Larix decidua* și/sau *Pinus cembra* din regiunea montană	479	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
69.	ROSCI0193	Peștera Tăușoare	9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*	3,25	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
70.			9410 Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio -Piceetea*)	109,5	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
71.			9420 Păduri de *Larix decidua* și /sau *Pinus cembra* din regiunea montană	8,5	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
72.			8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis	131	Bună	Menținerea stării de conservare
73.	ROSCI0232	Someșul Mare Superior	91V0 Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*)	3	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
74.	ROSCI0264	Valea Izei și Dealul Solovan	3150 Lacuri eutrofe naturale cu vegetație tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*	469	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
75.			6430 Comunități de lizieră higrofile cu ierburi înalte de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin	469	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
76.			6510 Pajiști de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis - Sanguisorba officinalis*)	234	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
77.			6520 Fânețe montane	469	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
78.			7110* Mlaștini active bombate/ridicate în zona centrală	4	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
79.			7140 Mlaștini de tranziție și turbării oscilante (vibrante)	4	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
80.			8210 Versanți stâncoși calcaroși cu vegetație casmofitică	46	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
81.			91V0 Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*)	4693	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
82.			92A0 Păduri galerii / Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*	469	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
83.			9410 Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*)	5632	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
84.	ROSCI0333	Pajiștile Sărmășel -	40A0* Tufărișuri subcontinentale peripanonice	//	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
85.			6240* Pajiști stepice subpanonice	//	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Habitat Natura 2000* *(*specii prioritare)*	Suprafața (ha)	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare specific
		Milaș - Urmeniș				
86.	ROSCI0396	Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou	40A0* Tufărișuri subcontinentale peripanonice	//	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
87.			6210* Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri pe substrate calcaroase (*Festuco-Brometalia*)	2	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
88.			6240* Pajiști stepice subpanonice	4	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
89.	ROSCI0437	Someșul Mare între Mica și Beclean	92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*	125	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
90.	ROSCI0441	Viile Tecii	9170 Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*	92	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare

Sursa: ANANP – Decizii/note privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare

Anexa 11 Specii de floră şi faună de interes comunitar asociate siturilor Natura 2000 din judeţul Bistriţa-Năsăud

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
1.	ROSCI0019	Călimani - Gurghiu	1381 *Dicranum viride*	Neidentificată	//
2.			1389 *Meesia longiseta*	Neidentificată	//
6.			1393 *Drepanocladus vernicosus* (Muşchiul seceră)	Neidentificată	//
7.			1428 *Marsilea quadrifolia* (Trifoiaşul de baltă)	Neidentificată	//
8.			1617 *Angelica palustris* (Angelica de baltă)	Favorabilă	Menţinerea/îmbunătăţirea stării de conservare
9.			1758 *Ligularia sibirica* (Curechiul de munte)	Neidentificată	//
10.			1902 *Cypripedium calceolus* (Papucul Maicii Domnului)	Neidentificată	//
11.			4070 *Campanula serrata* (Clopoţei)	Favorabilă	Menţinerea stării de conservare
12.			4097 *Iris apltylla ssp. h ungarica* (Stânjenel de stepă)	Favorabilă	Menţinerea stării de conservare
13.			4116 *Tozzia carpathica* (Iarba gâtului)	Neidentificată	//
14.			1083 *Lucanus cervus* (Rădaşca)	Bună	Menţinerea stării de conservare
15.			1086 *Cucujus cinnaberinus* (Gândacul roşu de scoarţă)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătăţirea stării de conservare
16.			1087 *Rosalia alpina*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătăţirea stării de conservare
17.			1084 *Osmoderma eremita*	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
18.			1088 *Cerambyx cerdo*	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
19.			4012 *Carabus hampei*	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
20.			4014 *Carabus variolosus* (Carabul amfibiu, Carabul de parau)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
21.			1060 *Lycaena dispar* (Fluturele de foc al măcrişului)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
22.			1078* *Callimorpha quadripunctaria* (Fluturele-tigru, Fluturele vărgat, Fluturele urs dungat)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
23.			4039 *Nymphalis vaualbum* (Fluturele litera L)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
24.			1052 *Euphydryas (Hypodryas) matuma* (Marmoratul frasinului)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
25.			4036 *Leptidea morsei* (Albiliţa de pădure)	Necunoscută	Îmbunătăţirea/menţinerea stării de conservare
26.			4054 *Pholidoptera transsylvanica* (Cosaşul transilvan)	Favorabilă	Menţinerea stării de conservare
27.			4123 *Eudontomyzon danfordi* (Chişcar)	Necorespunzătoare	Îmbunătăţirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
28.			6964 *Barbus petenyi (Barbus meridionalis* all others) (Mreana vânătă)	Necorespunzătoare	Îmbunătățirea stării de conservare
29.			6965 *Cottus gobio* (Zglăvoacă)	Necorespunzătoare	Îmbunătățirea stării de conservare
30.			1105 *Hucho hucho* (Lostriță)	Necorespunzătoare	Îmbunătățirea stării de conservare
31.			6145 *Romanogobio uranoscopus* (Porcușor de vad)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
32.			5197 *Sabanejewia balcanica* (Câră)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
33.			1193 *Bombina variegata* (Izvoraș cu burtă galbenă)	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
34.			1166 *Triturus cristatus* (Triton cu creastă)	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
35.			2001 *Triturus montandoni* (Triton carpatic)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
36.			4008 *Triturus vulgaris ampelensis* (Triton comun transilvănean)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
37.			1308 *Barbastella barbastellus* (Liliac cârn)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
38.			1310 *Miniopterus schreibersi* (Liliac cu aripi lungi)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
39.			1323 *Myotis bechsteinii* (Liliac cu urechi mari)	Medie/redusă	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
40.			1307 *Myotis blythii* (Liliac comun mic)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
41.			1318 *Myotis dasycneme* (Liliac de iaz)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
42.			1321 *Myotis emarginatus* (Liliac cărămiziu)	Bună	Menținerea stării de conservare
43.			1324 *Myotis myotis* (Liliac comun)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
44.			1304 *Rhinolophus ferrumequinum* (Liliac mare cu potcoavă)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
45.			1303 *Rhinolophus hipposideros* (Liliac mic cu potcoavă)	Medie/redusă	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
46.			1355 *Lutra lutra* (Vidră)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
47.			1352* *Canis lupus* (Lup)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
48.			1361 *Lynx lynx* (Râs)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
49.			1354* *Ursus arctos* (Urs)	Corespunzătoare	Menținerea stării de conservare
50.	ROSCI0051	Cușma	5264 *Barbus carpathicus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
51.			1163 *Cottus gobio* (6965)	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
52.			1122 *Gobio uranoscopus* (6145 *Romanogobio uranoscopus)*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
53.			4123 *Eudontomyzon danfordi*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
54.			1193 *Bombina variegata*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
55.			1166 *Triturus cristatus*	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
56.			2001 *Triturus montandoni*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
57.			4008 Triturus vulgaris ampelensis	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
58.			1078 *Callimorpha (Enplagia) quadripunctaria* (6199* *Enplagia quadripunctaria)*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
59.			1052 *Hypodryas(Euphydyas) maturua* (6169 *Euphydyas maturua)*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
60.			4036 *Leptidea morsei*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
61.			1060 *Lycaena dispar*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
62.			4054 *Pholidoptera transsylvanica*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
63.			1352* *Canis lupus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
64.			1361 *Lynx lynx*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
65.			1354* *Ursus arctos*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
66.			4070* *Campanula serrata*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
67.			4116 *Tozzia carpathica*	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
68.	ROSCI0095	La Sărătura	1060 *Lycaena dispar* (Fluturele de foc al măcrișului)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
69.			1074 *Eriogaster catax* (Țesătorul porumbarului)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
70.			4028 *Catopta (Paracossulus) thrips* (Sfredelitorul pelinului)	Necunoscută	Îmbunătățirea/menținerea stării de conservare
71.			1166 *Triturus cristatus* (Triton cu creastă)	Bună	Menținerea stării de conservare
72.			1193 *Bombina variegata* (Izvoraș cu burta galbenă)	Bună	Menținerea stării de conservare
73.	ROSAC0101	Larion	1386 *Buxbaumia viridis*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
74.			1352* *Canis lupus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
75.			1361 *Lynx lynx*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
76.			1354* *Ursus arctos*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
77.	ROSCI0125	Munții Rodnei	4012 *Carabus hampei*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
78.			4014 *Carabus variolosus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
79.			4015 *Carabus zawadzkii*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
80.			1083 *Lucanus cervus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
81.			4024 *Pseudogaurotina excellens**	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
82.			1086 *Cucujus cinnaberinus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
83.			1087 *Rosalia alpina**	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
84.			4030 *Colias myrmidone*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
85.			6199* *Euplagia quadripunctaria**	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
86.			4046 *Cordulegaster heros*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
87.			4054 *Pholidoptera transsylvanica*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
88.			6147 *Telestes souffia*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
89.			6965 *Cottus gobio*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
90.			4123 *Eudontomyzon danfordi*	Nefavorabilă-rea	Îmbunătățirea stării de conservare
91.			5264 *Barbus carpathicus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
92.			1193 *Bombina variegata*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
93.			1166 *Triturus cristatus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
94.			2001 *Triturus montandoni*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
95.			1355 *Lutra lutra*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
96.			2612 *Microtus tatricus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
97.			1354* *Ursus arctos*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
98.			1361 *Lynx lynx*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
99.			1352 *Canis lupus**	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
100.			1307 *Myotis blythii*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
101.			1324 *Myotis myotis*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
102.			1304 *Rhinolophus ferrumequinum*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
103.			1305 *Rhinolophus euryale*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
104.			1303 *Rhinolophus hipposideros*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
105.			1323 *Myotis bechsteinii*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
106.			1308 *Barbastella barbastellus*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
107.			4070* *Campanula serrata*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
108.			1381 *Dicranum viride*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
109.			6216 *Hamatocaulis vernicosus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
110.			4122 *Poa granitica disparilis*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
111.			4116 *Tozzia carpathica*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
112.			1386 *Buxbaumia viridis*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
113.			1389 *Meesia longiseta*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
114.			1758 *Ligularia sibirica*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
115.			4057 *Chilostoma banaticum*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
116.	ROSPA0085	Munții Rodnei	A223 *Aegolius funereus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
117.			A091 *Aquila chrysaetos*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
118.			A104 *Bonasa bonasia*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
119.			A224 *Caprimulgus europaeus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
120.			A139 *Charadrius morinellus*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
121.			A030 *Ciconia nigra*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
122.			A239 *Dendrocopos leucotos*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
123.			A236 *Dryocopus martins*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
124.			A321 *Ficedula albicollis*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
125.			A320 *Ficedula parva*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
126.			A217 *Glaucidium passerinum*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
127.			A338 *Lanius collurio*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
128.			A072 *Pernis apivorus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
129.			A241 *Picoides tridactylus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
130.			A220 *Strix uralensis*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
131.			A108 *Tetrao urogallus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
132.			A229 *Alcedo atthis*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
133.			A090 *Aquila clanga*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
134.			A089 *Aquila pomarina*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
135.			A215 *Bubo bubo*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
136.			A031 *Ciconia ciconia*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
137.			A081 *Circus aeruginosus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
138.			A082 *Circus cyaneus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
139.			A122 *Crex Crex*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
140.			A238 *Dendrocopos medius*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
141.			A429 *Dendrocopos syriacus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
142.			A098 *Falco columbarius*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
143.			A103 *Falco peregrinus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
144.			A092 *Hieraaetus pennatus*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
145.			A339 *Lanius minor*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
146.			A246 *Lullula arborea*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
147.			A234 *Picus canus*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
148.			A307 *Sylvia nisoria*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
149.			A409 *Tetrao tetrix*	Nefavorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
150.			A166 *Tringa glareola*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
151.			A215 *Bubo bubo*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
152.			A031 *Ciconia ciconia*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
153.			A238 *Dendrocopos medius*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
154.			A429 *Dendrocopos syriacus*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
155.			A234 *Picus canus*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
156.			A409 *Tetrao tetrix*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
157.			A090 *Aquila clanga*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
158.			A089 *Aquila pomarina*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
159.			A098 *Falco columbarius*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
160.			A103 *Falco peregrinus*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
161.			A092 *Hieraaetus pennatus*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
162.			A246 *Lullula arborea*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
163.			A229 *Alcedo atthis*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
164.			A166 *Tringa glareola*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
165.			A082 *Circus cyaneus*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
166.			A122 *Crex crex*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
167.			A339 *Lanius minor*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
168.			A307 *Sylvia nisoria*	//	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
169.			A081 *Circus aeruginosus*	//	Menținerea stării de conservare
170.	ROSCI0193	Peștera Tăușoare	1307 *Myotis blythii (Liliac comun mic)*	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
171.			1324 *Myotis myotis* (Liliac comun)	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
172.			1321 *Myotis emarginatus* (Liliac cărămiziu)	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
173.			1304 *Rhinolophus ferrumequinum* (Liliac mare cu potcoavă)	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
174.			1303 *Rhinolophus hipposideros* (Liliac mic cu potcoavă)	Favorabilă	Menținerea stării de conservare
175.	ROSCI0232	Someșul Mare Superior	1355 *Lutra lutra*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
176.			6965 *Cottus gobio* all others (1163 *Cottus gobio,* zglăvoc)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
177.			4123 *Eudontomyzon danfordi* (Chișcar)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
178.			6145 *Romanogobio uranoscopus* (1122 *Gobio uranoscopus,* Petroc, Chetrar)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
179.			5197 *Sabanejewia balcanica* (1146 *Sabanejewia aurata* - Dunărița)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
180.	ROSCI0264	Valea Izei și Dealul Solovan	1355 *Lutra lutra*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
181.			1354* *Ursus arctos*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
182.			1193 *Bombina variegata*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
183.			1166 *Triturus cristatus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
184.			1130 *Aspius aspius*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
185.			5264 *Barbus carpathicus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
186.			6965 *Cottus gobio* all others	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
187.			6963 *Cobitis taenia*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
188.			4123 *Eudontomyzon danfordi*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
189.			6143 *Romanogobio kesslerii*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
190.			6145 *Romanogobio nranoscopus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
191.			5197 *Sabanejewia balcanica*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
192.			6147 *Telestes souffia*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
193.			1160 *Zingel streber*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
194.			4012 *Carabus hampei*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
195.			4014 *Carabus variolosus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
196.			4015 *Carabus zawadzkii*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
197.			4057 *Chilostoma banaticum*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
198.			1083 *Lucanus cervus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
199.			4054 *Pholidoptera transsylvanica*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
200.			1087* *Rosalia alpina*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
201.	ROSCI0333	Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș	1188 *Bombina bombina*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
202.			1193 *Bombina variegata*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
203.			1166 *Triturus cristatus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
204.			4091 *Crambe tataria*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
205.			4067 *Echium russicum*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
206.	ROSCI0393	Someșul Mare	1355 *Lutra lutra*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
207.			1193 *Bombina variegata*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
208.			1188 *Bombina bombina*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
209.			1220 *Emys orbicularis*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
210.			1130 *Aspius aspius*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
211.			5339 *Rhodeus amarus*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
212.			6143 *Romanogobio kesslerii*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
213.			6145 *Romanogobio uranoscopus*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
214.			5329 *Romanogobio vladykovi*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
215.			5197 *Sabanejewia balcanica*	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
216.	ROSCI0396	Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou	4097 *Iris aphylla subsp. hungarica*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
217.	ROSCI0400	Șieu - Budac	1355 *Lutra lutra* - vidră	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
218.			1130 *Aspius aspius* - Aun	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
219.			5329 *Romanogobio vladykovi* - Porcușor de nisip	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
220.			6143 *Romanogobio kesslerii* - Petroc	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
221.			6145 *Romanogobio uranoscopus* - Petroc, Chetrar	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
222.			5339 *Rhodeus amarus* - Boarcă	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
223.			5197 *Sabanajewia balcanica* - Dunariță	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
224.			5264 *Barbus carpathicus*	Favorabilă	Îmbunătățirea stării de conservare
225.			1193 *Bombina variegata* - Buhai de baltă cu burta galbenă	Favorabilă	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
226.	ROSCI0437	Someșul Mare între Mica și Beclean	1130 *Aspius aspius*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
227.			5264 *Barbus carpathicus*	Nefavorabilă-inadecvată	Îmbunătățirea stării de conservare
228.			5329 *Romanogobio vladykovi* (1124 *Gobio albipinnatus*)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
229.			6143 *Romanogobio Kesslerii* (2511 *Gobio kessleri*)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
230.			6145 *Romanogobio uranoscopus* (1122 *Gobio uranoscopus*)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
231.			5339 *Rhodeus amarus* (1134 *Rhodeus sericeus amarus*)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
232.			5197 *Sabanejewia balcanica* (1146 *Sabanejewia aurata*)	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
233.			4008 *Triturus vulgaris ampelensis*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
234.	ROSCI0441	Viile Tecii	4008 *Triturus vulgaris ampelensis*	Necunoscută	Îmbunătățirea stării de conservare
235.	ROSPA0133	Munții Călimani	A223 *Aegolius funereus* - Minuniță	Bună	Menținerea stării de conservare
236.			A091 *Aquila chrysaetos* - Acvilă de munte	Medie/redusă	Îmbunătățirea stării de conservare
237.			A089 *Aquila pomarina* - Acvilă țipătoare mică	Bună	Menținerea stării de conservare
238.			A104 *Bonasa bonasia* - leruncă	Bună	Menținerea stării de conservare
239.			A215 *Bubo bubo* - Buhă	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
240.			A122 *Crex crex* - Cristel de câmp	Bună	Menținerea stării de conservare
241.			A239 *Dendrocopos leucotos* - Ciocănitoare cu spate alb	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
242.			A236 *Dryocopus martius* - Ciocănitoare neagră	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
243.			A103 *Falco peregrinus* - Șoim calator	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
244.			A321 *Ficedula albicollis* - Muscar gulerat	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
245.			A320 *Ficedula parva* - Muscar mic	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
246.			A217 *Glaucidium passerinum* - Ciuvică	Bună	Menținerea stării de conservare
247.			A338 *Lanius collurio* - Sfrâncioc roșiatic	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
248.			A246 *Lullula arborea* - Ciocârlie de pădure	Bună	Menținerea stării de conservare
249.			A072 *Pernis apivorus* - Viespar	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
250.			A241 *Picoides tridactylus* - Ciocănitoare de munte	Bună	Menținerea stării de conservare
251.			A234 *Picus canus* - Gheonoaie sură	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
252.			A220 *Strix uralensis* - Huhurez mare	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
253.			A108 *Tetrao urogallus* - Cocoș de munte	Bună	Menținerea stării de conservare
254.			A085 *Accipiter gentilis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
255.			A086 *Accipiter nisus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
256.			A324 *Aegithalos caudatus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
257.			A221 *Asio otus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
258.			A263 Bombycilla garrulus	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
259.			A087 *Buteo buteo*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
260.			A088 *Buteo lagopus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
261.			A363 *Carduelis chloris*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
262.			A365 *Carduelis spinus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
263.			A334 *Certhia familiaris*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
264.			A373 *Coccothraustes coccothraustes*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
265.			A207 *Columba oenas*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
266.			A208 *Columba palumbus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
267.			A350 *Corvus corax*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
268.			A212 *Cuculus canorus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
269.			A237 *Dendrocopos major*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
270.			A269 *Erithacus rubecula*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
271.			A322 *Ficedula hypoleuca*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
272.			A359 *Fringilla coelebs*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
273.			A360 *Fringilla montifringilla*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
274.			A342 *Garrulus glandarius*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
275.			A369 *Loxia curvirostra*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
276.			A319 *Muscicapa striata*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
277.			A344 *Nucifraga caryocatactes*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
278.			A274 *Phoenicurus phoenicurus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
279.			315 *Phylloscopus collybita*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
280.			A314 *Phylloscopus sibilatrix*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
281.			A316 *Phylloscopus trochilus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
282.			A266 *Prunella modularis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
283.			A372 *Pyrrhula pyrrhula*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
284.			A318 *Regulus ignicapilla*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
285.			A317 *Regulus regulus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
286.			A155 *Scolopax rusticola*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
287.			A332 *Sitta europaea*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
288.			A219 *Strix aluco*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
289.			A311 *Sylvia atricapilla*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
290.			A308 *Sylvia turruca*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
291.			A265 *Troglodytes troglodytes*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
292.			A283 *Turdus merula*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
293.			A285 *Turdus philomelos*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
294.			A282 *Turdus torquatus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
295.			A247 *Alauda arvensis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
296.			A256 *Anthus trivialis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
297.			A366 *Carduelis cannabina*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
298.			A364 *Carduelis carduelis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
299.			A122 *Corvus frugilegus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
300.			A376 *Emberiza citrinella*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
301.			A099 *Falco subbuteo*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
302.			A099 *Falco tinnunculus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
303.			A233 *Jynx torquilla*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
304.			A340 *Lanius excubitor*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
305.			A260 *Motacilla flava*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
306.			A356 *Passer montanus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
307.			A112 *Perdix perdix*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
308.			A343 *Pica pica*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
309.			A275 *Saxicola rubetra*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
310.			A287 *Turdus viscivorus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
311.			A232 *Upupa epops*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
312.			A259 *Anthus spinoletta*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
313.			A260 *Apus apus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
314.			A347 *Corvus monedula*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Nr. crt.	Cod	Denumire arie naturală protejată	Specii Natura 2000 *(*specii prioritare)*	Stare globală de conservare	Obiectiv de conservare
315.			A253 *Delichon urbica*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
316.			A251 *Hirundo rustica*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
317.			A280 *Monticola saxatilis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
318.			A273 *Phoenicurus ochruros*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
319.			A267 *Prunella collaris*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
320.			A264 *Cinclus cinclus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
321.			A261 *Motacilla cinerea*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
322.	ROSPA0171	Valea Izei și Dealul Solovan	A089 *Aquila pomarina*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
323.			A030 *Ciconia nigra*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
324.			A255 *Authus campestris*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
325.			A224 *Caprimulgus europaeus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
326.			A031 *Ciconia ciconia*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
327.			A122 *Crex crex*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
328.			A338 *Lanius collurio*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
329.			A339 *Lanius minor*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
330.			A072 *Pernis apivorus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
331.			A104 *Bonasa bonasia*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
332.			A239 *Dendrocopos leucotos*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
333.			A238 *Dendrocopos medius*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
334.			A236 *Dryocopus martius*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
335.			A321 *Ficedula albicollis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
336.			A320 *Ficedula parva*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
337.			A246 *Lullula arborea*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
338.			A241 *Picoides tridactylus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
339.			A234 *Picus canus*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare
340.			A220 *Strix uralensis*	Necunoscută	Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare

Sursa: ANANP – Decizii/note privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEŢEAN
BISTRIŢA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareş, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.1.2. – STUDIU ISTORIC ȘI ARHEOLOGIC

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.1.2. – STUDIU ISTORIC ȘI ARHEOLOGIC

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Arh.-urb. Cătălina Dana PREDA Specialist MC 2, Simbol F6, G5 **Arh. Camelia ALTAN CRĂPĂTUREANU** Expert RUR, simbol F6 **Conf. univ. dr. Habil. Florin-Gheorghe FODOREAN** Arheolog expert RAN, cod AM-E-168 **Arh. Casian AVRAM** **Arh. Andrada SANDU** **Arh. Lois IONESCU**	

	Arh. Mihai DANCIU	
	NUME	**SEMNĂTURĂ**
RESPONSABIL GIS	**Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN** Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Conf. univ. dr. geogr. Ioan FODOREAN** **Dr. geogr. Cosmina-Daniela URSU** **Arh. Cristina AVRAM**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

LISTĂ TABELE 6
LISTĂ FIGURI 7
LISTĂ ACRONIME 12
1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 13
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 15
2.1 Evoluția teritoriului şi a localităților urbane și rurale 15
2.1.1 Evoluția teritoriului 15
2.1.2 Evoluția localităților urbane și rurale 21
2.2 Lista Monumentelor Istorice din județul Bistrița-Năsăud 34
2.3 Patrimoniu imobil clasat 37
2.3.1. Monumente / Ansambluri de arhitectură 37
2.3.2 Situri arheologice înscrise în repertoriul arheologic național (RAN) și în lista patrimoniului mondial în jud. Bistrița-Năsăud 67
2.3.2.1. Turnulul de epocă romană de la Ciceu-Corabia - Poniţa (Turn BN.7) 73
2.3.2.2. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Faţa Carpenului 3 75
2.3.2.3. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Strunga Găvojdenilor 80
2.3.2.4. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Podul Milcoaiei 83
2.3.2.5. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Vârful Osoiului 87
2.3.2.6. Turnul de epocă romană de la Dobricel – Râng oiţa 91
2.3.2.7. Turnul de epocă romană de la Dobricel – Vârful Lazului 95
2.3.2.8. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 1 98
2.3.2.9. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 2 99
2.3.2.10. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Măgura 100
2.3.2.11. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 1/ Valea Podului 102
2.3.2.12. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 104
2.3.2.13. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni – Vârgul Runcului 105
2.3.2.14. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1 107
2.3.2.15. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2 110
2.3.2.16. Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 1 113
2.3.2.17. Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 2 116
2.3.2.18. Turnul roman de la Turnul roman de la Simioneşti - Măgura 117
2.3.2.19. Castellum-ul de epocă romană de la Ilişua 119
2.3.2.20. Situl arheologic de la Ilişua - Vicinal (Arcobadara) 145
2.3.2.21. Burgusul roman de la Lunca - La Bolovani 150
2.3.2.22. Turnul de epocă romană de la Monor - Dealul Branişte 154
2.3.2.24. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Negru Vodă 174
2.3.2.25. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Muncelului 180
2.3.2.26. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 1/ Malul Cornului 186
2.3.2.27. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 2 192

2.3.2.28. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1...197
2.3.2.29. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2...198
2.3.2.30. Turnul de epocă romană de la Perişor - Turnu Popii/ Corobană .199
2.3.2.31. Turnul de epocă romană de la Perişor – Ponoară în Vârf 201
2.3.2.32. Turnul de epocă romană de la Perişor – Păltiniș.....202
2.3.2.33. Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului.....205
2.3.2.34. Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului 2.....207
2.3.2.35. Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 1 208
2.3.2.36. Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 2 214
2.3.2.37. Turnul de epocă romană de la Salva – Modruț 218
2.3.2.38. Turnul de epocă romană de la Salva – Dealul Dumbrava.....219
2.3.2.39. Turnul de epocă romană de la Salva – Roata lui Todoran.....221
2.3.2.40. Turnul de epocă romană de la Sărățel Cetate II 223
2.3.2.41. Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate I 225
2.3.2.42. Turnul de epocă romană de la Jeica - Dealul Zburătorilor (Turnul nr. 32) 228
2.3.2.43. Turnul de epocă romană de la Domnești - Măgura 230
2.3.2.44. Turnul de epocă romană de la Sita – Vârful Sitii 231
2.3.2.45. Turnul de epocă romană de la Sita – Casa Urieșului 233
2.3.2.46. Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Lazuri 235
2.3.2.47. Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Sunătoare.....237
2.3.2.48. Turnul de epocă romană de la Zagra - Vârful Zgăului 239
2.3.2.49. Turnul de epocă romană de la Zagra – Dealul Ciorilor 241
2.3.2.50. Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Lupului.....243
2.3.3 Monumente de for public.....253
2.3.4 Monumente memoriale și funerare (IV) 257
2.3.5 Zone Construite Protejate 262
2.3.6 Unități administrativ - teritoriale cu mare concentrare de obiective ale patrimoniului construit cu valoare de interes național/internațional 264
2.4 Patrimoniu mobil 274
2.5 Patrimoniu imaterial.....280
2.5.1. Aspecte cu privire la vitalitatea culturală 283
2.6 Peisaje culturale.....285
A. UNITATEA BISTRIȚA BÂRGĂU 293
B. UNITATEA NOSNERLAND.....342
C. UNITATEA CÂMPIA TRANSILVANIEI.....380
D. UNITATEA MONOR.....401
2.7 Aspecte de turism cultural.....410
2.7.1 Traseele Biserici din lemn 412
2.7.2 Traseele Arhitecturilor ecleziale de zid.....417
2.7.3 Traseul Burguri din Transilvania - Cetatea Bistritz.....424
2.7.4 Traseul Arhitectură săsească 429
2.7.5 Traseul Cetăți și Castele 432
2.7.6 Traseul Grănicerii.....435
2.7.7 Traseele Personalități ale județului, evenimente anuale și muzee și case memoriale.....438
2.7.8 Traseele Situri arheologice 441

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 451
3.1 Disfuncționalități.....452
3.2 Priorități de intervenție 469
4. ANALIZĂ SWOT 481
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR.....484
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE.....490
6.1 Prognoze 490
6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare.....490
SURSE BIBLIOGRAFICE.....493
ANEXE.....496
Anexa 1 - Evoluţia teritoriului administrativ al judeţului Bistrița Năsăud 496
Anexa 2 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale municipiului Bistrița 502
Anexa 2.1 - Hărți evolutive ale municipiului Bistrița 502
Anexa 2.2 - Fotografii istorice din municipiului Bistrița 503
Anexa 3 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale orașului Năsăud 507
Anexa 3.1 - Hărți evolutive ale orașului Năsăud.....507
Anexa 3.2 - Fotografii istorice din orașul Năsăud.....508
Anexa 4 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale orașului Sângeorz-Băi.....509
Anexa 4.1 - Hărți evolutive ale orașului Sângeorz-Băi.....509
Anexa 4.2 - Fotografii istorice din orașul Sângeorz-Băi.....511
Anexa 5 - Hărți evolutive ale comunei Spermezeu.....513
Anexa 6 - Hărți evolutive ale comunei Șieu-Odorhei 514
Anexa 7. Localităţile rurale 516

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 MONUMENTE ISTORICE DE INTERES LOCAL - CATEGORIA STRUCTURALĂ MONUMENTE DE ARHITECTURĂ (II) 38
Tabel 2.2 MONUMENTE ISTORICE DE INTERES NAȚIONAL - CATEGORIA STRUCTURALĂ MONUMENTE DE ARHITECTURĂ (II) 47
Tabel 2.3. FIȘA MONUMENTULUI CASA ANDREAS BEUCHEL CUNOSCUTĂ SUB NUMELE „CASA ION ZIDARU", MUNICIPIUL BISTRIȚA 54
Tabel 2.4 FIȘA MONUMENTULUI CASA ARGINTARULUI (GOLDSCHMIEDEHAUS), MUNICIPIUL BISTRIȚA 55
Tabel 2.5 FIȘA MONUMENTULUI ŞIRUL ŞUGĂLETE, MUNICIPIUL BISTRIȚA 57
Tabel 2.6 FIȘA MONUMENTULUI ANSAMBLUL URBAN MEDIEVAL BISTRIȚA („BISTRITZ"), MUNICIPIUL BISTRIȚA 59
Tabel 2.7 FIȘA MONUMENTULUI BISERICA EVANGHELICĂ, SAT HERINA, COMUNA GALAŢII BISTRIŢEI 60
Tabel 2.8 LISTA OBIECTIVE MONUMENT/ANSAMBLU DE ARHITECTURĂ NECLASATE, CU VALOARE ISTORICĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ 61
Tabel 2.9 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR MONUMENT/ANSAMBLU DE ARHITECTURĂ NECLASATE CU VALOARE ISTORICĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ 64
Tabel 2.10 CENTRALIZATORUL SITURILOR ARHEOLOGICE ȘI MONUMENTELOR DE ARHEOLOGIE PE LOCALITĂȚI 249
Tabel 2.11 DESCOPERIRI INCLUSE ÎN RAN ȘI UNESCO DIN COMUNA SPERMEZEU 251
Tabel 2.12 LISTA OBIECTIVELOR TIP SIT ARHEOLOGIC NECLASATE CU VALOARE PEISAJERĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ, AMBIENTALĂ, ISTORICĂ 251
Tabel 2.13 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR TIP SIT ARHEOLOGIC NECLASATE CU VALOARE ISTORICĂ 252
Tabel 2.14 MONUMENTE DE FOR PUBLIC DE IMPORTANȚĂ LOCALĂ. DISTRIBUȚIA PE UAT 254
Tabel 2.15 MONUMENTE DE FOR PUBLIC DE IMPORTANȚĂ NAȚIONALĂ. DISTRIBUȚIA PE UAT 255
Tabel 2.16 MONUMENTE MEMORIALE ȘI FUNERARE DE INTERES LOCAL (IV) 258
Tabel 2.17 MONUMENTE MEMORIALE ȘI FUNERARE INTERES NAȚIONAL (IV) 259
Tabel 2.18 LISTA OBIECTIVELOR MEMORIALE ȘI FUNERARE NECLASATE CU VALOARE ARHITECTURALĂ, ISTORICĂ 261
Tabel 2.19 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR MEMORIALE ȘI FUNERARE NECLASATE CU VALOARE PEISAJERĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ, AMBIENTALĂ, ISTORICĂ 262
Tabel 2.20 UAT CU RESURSE TURISTICE ȘI DE PATRIMONIU NATURAL ȘI CONSTRUIT - DISTRIBUȚIA ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 273
Tabel 2.21 UAT CU OBIECTIVE CLASATE ÎN FONDUL PATRIMONIULUI ÎN CATEGORIA JURIDICĂ TEZAUR 275
Tabel 2.22 UAT CU OBIECTIVE CLASATE ÎN FONDUL PATRIMONIULUI ÎN CATEGORIA JURIDICĂ FOND 275
Tabel 4.1 ANALIZĂ SWOT 482
Tabel 5.1 DISFUNCȚIONALITĂȚI ȘI PROPUNERI DE REDUCERE / ELIMINARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 486

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI / SITURI CLASATE LMI, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 36
Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI DE ARHITECTURĂ GRUPA VALORICĂ B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 44
Fig. 2.3 DISTRIBUȚIA MONUMENTELOR / ANSAMBLURILOR DE ARHITECTURĂ, PATN, JUD. BISTRIȚA - NĂSĂUD 46
Fig. 2.4 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI DE ARHITECTURĂ GRUPA VALORICĂ A, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 50
Fig. 2.5 CASA BEUCHEL CUNOSCUTĂ SUB NUMLE CASA ION ZIDARU, MUNICIPIUL BISTRIȚA 55
Fig. 2.6 CASA ARGINTARULUI (GOLDSCHMIEDEHAUS), MUNICIPIUL BISTRIȚA 56
Fig. 2.7 ŞIRUL ŞUGĂLETE, MUNICIPIUL BISTRIȚA 58
Fig. 2.8 ANSAMBLUL URBAN MEDIEVAL BISTRIȚA („BISTRITZ”), MUNICIPIUL BISTRIȚA 59
Fig. 2.9 BISERICA EVANGHELICĂ sat HERINA, COMUNA GALAŢII BISTRIŢEI 61
Fig. 2.10 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA IMOBILELOR SUSCEPTIBILE DE CLASARE, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 65
Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 68
Fig. 2.12 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE DIN FRE-DACIA, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 70
Fig. 2.13 DETALIU AL DISTRIBUȚIEI ȘI TIPURILOR SITURILOR ARHEOLOGICE DIN FRE-DACIA, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 71
Fig. 2.14. IMAGINE LIDAR A TURNULUI DE LA CICEU-CORABIA, PONIȚA 75
Fig. 2.15. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3. IMAGINE LIDAR. 77
Fig. 2.16. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3. 78
Fig. 2.17. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3. 79
Fig. 2.18. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, STRUNGA GĂVOJDENILOR. 82
Fig. 2.19. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, PODUL MILCOAIEI. 85
Fig. 2.20. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, PODUL MILCOAIEI. 86
Fig. 2.21. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI. 89
Fig. 2.22. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI. 90
Fig. 2.23. TURNUL DE LA SPERMEZEU, DOBRICEL-RÂNGOIȚA. 93
Fig. 2.24. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI. 94
Fig. 2.25. TURNUL DE LA SPERMEZEU, DOBRICEL-RÂNGOIȚA. 97
Fig. 2.26. TURNUL ROMAN DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL RÂPELOR 1. 99
Fig. 2.27. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – MĂGURA. 102
Fig. 2.28. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI 1. 103
Fig. 2.29. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI 105
Fig. 2.30. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI 107
Fig. 2.31. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 1. 109
Fig. 2.32. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 1. 110
Fig. 2.33. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 2. 112
Fig. 2.34. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 2. 113
Fig. 2.35. TURNUL ROMAN DE LA BUDACU DE JOS – DEALUL CETĂȚII 1. 115
Fig. 2.36. TURNUL ROMAN DE LA SIMIONEȘTI - MĂGURA. 119

Fig. 2.37. TURNUL ROMAN DE LA SIMIONEȘTI - MĂGURA. 119
Fig. 2.38. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA. 135
Fig. 2.39. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA. 136
Fig. 2.40. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA. 137
Fig. 2.41. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA. 138
Fig. 2.42. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA, ÎNTR-O SCHIȚĂ REALIZATĂ ÎN SEC. XIX DE CĂTRE TORMA KAROLY. 139
Fig. 2.43. PLANUL CASTRULUI ROMAN DE LA ILIȘUA. 140
Fig. 2.44. PLANUL TERMELOR DE LA ILIȘUA. 141
Fig. 2.45. FOTOGRAFII AERIENE ALE SITULUI DE LA ILIȘUA. 142
Fig. 2.46. ZONA SITULUI (CERCETĂRI GEORADAR ȘI MAGNETOMETRIE) ȘI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE LA ILIȘUA. 143
Fig. 2.47. STATUETĂ DE BRONZ CU REPREZENTAREA LUI IUPITER DOLICHENUS. 144
Fig. 2.48. FORTIFICAȚIA DE LA ILIȘUA – ȚIBLEȘ. 148
Fig. 2.49. FORTIFICAȚIA DE LA ILIȘUA – ȚIBLEȘ. 149
Fig. 2.50. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI. 152
Fig. 2.51. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI. 153
Fig. 2.52. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI. 153
Fig. 2.53. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA MONOR - BRANIȘTE. 155
Fig. 2.54. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI. 170
Fig. 2.55. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI. 171
Fig. 2.56. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI. 172
Fig. 2.57. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI. PLAN. FOTOGRAFII DIN TIMPUL SĂPĂTURILOR REALIZATE DE CĂTRE D. PROTASE ÎN ANII 1957-1960. CERAMICĂ DESCOPERITĂ ÎN ANUL 2019 ÎN CADRUL SĂPĂTURILOR. 173
Fig. 2.58. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ. 176
Fig. 2.59. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ. 177
Fig. 2.60. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –NEGRU VODĂ. 178
Fig. 2.61. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ. 179
Fig. 2.62. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI. 182
Fig. 2.63. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI. 183
Fig. 2.64. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI. 184
Fig. 2.65. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI. 185
Fig. 2.66. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 188
Fig. 2.67. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 189
Fig. 2.68. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 190
Fig. 2.69. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 191
Fig. 2.70.TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 194
Fig. 2.71. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1. 195
Fig. 2.72. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 2. 196
Fig. 2.73. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR / TURNU POPII / COROBANĂ. 201
Fig. 2.74. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PONOARĂ ÎN VÂRF 202
Fig. 2.75. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ 204
Fig. 2.76. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ 204
Fig. 2.77. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ 205
Fig. 2.78. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – VÂRFUL COLNICULUI 207
Fig. 2.79. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2. 211

Fig. 2.80. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2. 211
Fig. 2.81. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2. 213
Fig. 2.82. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2. 214
Fig. 2.83. TURNURILE PE DE VALEA SOMEȘULUI UNIT. 216
Fig. 2.84. TURNURILE PE DE VALEA SOMEȘULUI UNIT. 217
Fig. 2.85. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – MODRUȚ. 219
Fig. 2.86. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – DEALUL DUMBRAVA. 221
Fig. 2.87. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – ROATA LUI TODORAN. 223
Fig. 2.88. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SĂRĂȚEL-CETATE II. 225
Fig. 2.89. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SĂRĂȚEL-CETATE I. 228
Fig. 2.90. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA JEICA DEALUL ZBURĂTORILOR (TURNUL NR. 32). 230
Fig. 2.91. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SITA – VÂRFUL SITII. 233
Fig. 2.92. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SITA – CASA URIEȘULUI. 235
Fig. 2.93. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SPERMEZEU - LAZURI. 237
Fig. 2.94. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SPERMEZEU - SUNĂTOARE. 239
Fig. 2.95. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – VÂRFUL ZGĂULUI. 241
Fig. 2.96. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – DEALUL CIORILOR. 243
Fig. 2.97. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – DEALUL LUPULUI. 244
Fig. 2.98. EXPLOATAREA DE SARE DE LA BECLEAN – BĂILE FIGA. 248
Fig. 2.99 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE DE FOR PUBLIC, GRUPELE VALORICE A ȘI B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD.....256
Fig. 2.100 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE FUNERARE CU GRUPELE VALORICE A SAU B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD 260
Fig. 2.101 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND UAT CU CONCENTRARE DE OBIECTIVE ALE PATRIMONIULUI CONSTRUIT, CU VALOARE DE INTERES NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL - SITURI UNESCO 265
Fig. 2.102 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHITECTURĂ CONFORM LMI 2015 267
Fig. 2.103 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHEOLOGIE CONFORM LMI 2015 269
Fig. 2.104 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE CASE MEMORIALE, MUZEE ȘI COLECȚII PUBLICE 277
Fig. 2.105 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND ZONELE ETNOGRAFICE, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 289
Fig. 2.106 . CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA ZONELOR ARHITECTURALE CONFORM GHIDURILOR OAR, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 290
Fig. 2.107 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA TIPOLOGIILOR DE PEISAJE NATURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 291
Fig. 2.108 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA PEISAJELOR CULTURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 292
Fig. 2.109 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: I. BISERICI DE LEMN 414
Fig. 2.110 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: II. ARHITECTURA ECLEZIASTICĂ DE ZID 418

Fig. 2.111 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: III. BURGURI DIN TRANSILVANIA - CETATEA BISTRITZ 427
Fig. 2.112 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: IV. ARHITECTURA SĂSEASCĂ 430
Fig. 2.113 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: V. CETĂȚI ȘI CASTELE 434
Fig. 2.114 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VI. GRĂNICERII ...437
Fig. 2.115 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VII. PERSONALITĂȚI ALE JUDEȚULUI.....440
Fig. 2.116 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VIII. SITURI ARHEOLOGICE 448
Fig. 2.117 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VIII. SITURI ARHEOLOGICE 450
Fig. 3.1 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTELOR AFLATE ÎN PERICOL, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - 2021 454
Fig. 0.1 HARTĂ JOHANNES SAMBUCUS, TRANSILVANIA, VIENA, 1566 (ED. ABRAHAM ORTELIUS, ANTWERPEN, 1598) 496
Fig. 0.2 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ JOHANNES SAMBUCUS, TRANSILVANIA, VIENA, 1566 (ED. ABRAHAM ORTELIUS, ANTWERPEN, 1598) 496
Fig. 0.3 HARTĂ GERARDUS MERCATOR, DUISBURG, TRANSILVANIA, C. 1590 (ED. HENRICUS HONDIUS, AMSTERDAM, 1628). 497
Fig. 0.4 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ GERARDUS MERCATOR, DUISBURG, TRANSILVANIA, C. 1590 (ED. HENRICUS HONDIUS, AMSTERDAM, 1628). 497
Fig. 0.5 HARTĂ WILLEM JANSZOON BLAEU ȘI JOAN BLAEU, TRANSILVANIA, AMSTERDAM, C. 1645. 498
Fig. 0.6 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ WILLEM JANSZOON BLAEU ȘI JOAN BLAEU, TRANSILVANIA, AMSTERDAM, C. 1645. 498
Fig. 0.7 HARTA PRINCIPATULUI TRANSILVANIEI, J.B. HOMANN, 1720.....499
Fig. 0.8 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTA PRINCIPATULUI TRANSILVANIEI, J.B. HOMANN, 1720 499
Fig. 0.9 HARTA UNGARIEI ȘI TRANSILVANIEI, PUBLICATĂ ÎN ATLASUL LUMII DE ROBERT WILKINSON, 1794.....500
Fig. 0.10 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTA UNGARIEI ȘI TRANSILVANIE, PUBLICATĂ ÎN ATLASUL LUMII DE ROBERT WILKINSON, 1794500
Fig. 0.11 HARTA JUDEȚULUI INTERBELIC NĂSĂUD 501
Fig. 0.12 HARTA JUDEȚULUI INTERBELIC SOMEȘ.....501
Fig. 0.13 HARTĂ MARELE PRINCIPAT AL TRANSILVANIEI (1769–1773) – PRIMA CERCETARE MILITARĂ, MUN. BISTRIȚA 502
Fig. 0.14 HARTĂ TRANSILVANIA (1853–1858; 1869–1870) – A DOUA CERCETARE MILITARĂ A IMPERIULUI HABSBURGIC, MUN. BISTRIȚA 502
Fig. 0.15 HARTĂ IMPERIUL HABSBURGIC (1869–1887) – A TREIA CERCETARE MILITARĂ (SCARA 1:25.000), MUN. BISTRIȚA 503
Fig. 0.16 VEDERE GENERALĂ A MUN. BISTRIȚA, 1901.....503
Fig. 0.17 VEDERE CU PIAȚA PROMENADĂ DIN BISTRIȚA, ANTEBELIC 504
Fig. 0.18 VEDERE CU BISERICA EVANGHELICĂ DIN BISTRIȚA, 1924.....504

Fig. 0.19 VEDERE CU BISERICA EVANGHELICĂ DIN BISTRIȚA, 1924 505
Fig. 0.20 VEDERE CU PROMENADA DIN BISTRIȚA, ANTEBELIC 505
Fig. 0.21 VEDERE cu Casa Argintarului (Goldschmiedehaus), 1912 506
Fig. 0.22 VEDERE cu Liceul Evanghelic din Bistrița, 1908 506
Fig. 0.23 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, orașul Năsăud. 507
Fig. 0.24 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, orașul Năsăud. 507
Fig. 0.25 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), orașul Năsăud. 508
Fig. 0.26 VEDERE generală cu Năsăud. 508
Fig. 0.27 VEDERE cu Catedrala Greco-Catolică din Năsăud, antebelic 509
Fig. 0.28 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, orașul Sângeorz-Băi 509
Fig. 0.29 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, orașul Sângeorz-Băi. 510
Fig. 0.30 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), orașul Sângeorz-Băi. 510
Fig. 0.31 VEDERE generală cu Sângeorz – Băi, 1939 511
Fig. 0.32 VEDERE cu vile din Sângeorz - Băi, 1943 511
Fig. 0.33 VEDERE cu un izvor din Sângeorz-Băi, 1939 512
Fig. 0.34 VEDERE din Sângeorz-Băi 512
Fig. 0.35 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, comuna Spermezeu. 513
Fig. 0.36 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, comuna Spermezeu. 513
Fig. 0.37 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), comuna Spermezeu. 514
Fig. 0.38 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, comuna Șieu- Odorhei. 514
Fig. 0.39 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, comuna Șieu- Odorhei. 515
Fig. 0.40 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), comuna Șieu- Odorhei. 515
Fig. 0.41. LOCALITĂȚILE DIN JURUL BISTRIȚEI,SEC. XII, CU LEGĂTURILE TERESTRE 516
Fig. 0.42. HARTA ORAȘULUI BISTRIȚA, SEC. XIX, CU TERENURILE ÎNCONJURĂOARE ȘI FUNCȚIUNILE LOR 517
Fig. 0.43. HARTA COMITATULUI BISTRIȚA/BEZTERCE, REGISTRUL PAPAL SEC. XIV (1332-1336) 518
Fig. 0.44. HARTA BISERICILOR DE LEMN DIN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD 519

LISTĂ ACRONIME

LMI - Lista Monumentelor Istorice

PATJ - Planul de Amenajare a Teritoriului Județean

PUG - Plan Urbanistic General

PUZ - Plan Urbanistic Zonal

PUZCP - Plan Urbanistic al Zonei Construite Protejate

RAN - Repertoriul Arheologic Național

ZCP - Zonă Construită Protejată

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean BISTRIȚA - NĂSĂUD (PATJ) are, în conformitate cu Articolul 42 din cadrul Legii 350/2001, caracter director, reprezentând distribuția spațială a programului de dezvoltare socio-economică, formulat în Strategia de Dezvoltare Economico - Socială a Județului Bistrița - Năsăud pe perioada 2021-2027 și Planul de Dezvoltare Regională Nord - Vest 2021-2027 (ADR Nord Vest), fiind elaborat în coordonare cu planurile ierarhic superioare - respectiv Strategia de Dezvoltare Teritorială a României și Planul de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a III-a Zone Protejate. În conformitate cu Legea 350/2001, prin prevederile PATJ Bistrița Năsăud se vor institui obligativități pentru documentațiile de urbanism, respectiv pentru Planurile urbanistice generale (PUG) și Planurile urbanistice zonale (PUZ) ale UAT-urilor componente ale județului.

Prezenta documentație a fost realizată în scopul fundamentării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud din punctul de vedere al valorilor pe care le reprezintă patrimoniul construit și peisajele, luând în considerare faptul că o mai bună identificare, cunoaștere și localizare spațială a valorilor existente, va contribui la realizarea de măsuri și proiecte de conservare - protejare a acestora, precum și la gestionarea și promovarea acestor valori în rețele de studii și cercetare de specialitate, dar și la dezvoltarea socio- economică prin punerea lor în valoare și prin dezvoltarea turismului cultural în cadrul județului. Documentația realizată conform actelor normative în vigoare și Caietului de sarcini întocmit de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud include și baza de date geospațială în format GIS, pe straturi tematice în sistem de proiecție stereografică 1970, ceea ce va permite actualizarea continuă a datelor privind starea patrimoniului construit pe întreaga perioadă de valabilitate a documentației PATJ Bistrița Năsăud.

Delimitarea obiectivului studiat s-a realizat în conformitate cu Caietul de Sarcini PATJ Bistrița - Năsăud, documentație ce cuprinde:

A. Patrimoniul construit protejat (monumente istorice - clasificarea, tipologia: monumente și situri arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură, monumente și ansambluri de artă plastică și valoare memorială, zone istorice rurale și urbane);

B. Peisajul cultural - tipologii (valorile patrimoniului cultural material și imaterial, tezaure umane vii integrate în peisajul ecologic al județului), calități, dinamică.

În corelare cu aceste categorii, a fost analizat și potențialul de dezvoltare prin trasee turistice și tipologia de turism cultural, în funcție de diferitele categorii de patrimoniu. Patrimoniul material/construit cuprinde monumente în conformitate cu categoriile cuprinse în Legea 422/2001:

- Arheologie - I (situri, așezări, așezări fortificate, necropole);
- Arhitectură - II (situri urbane și rurale, biserici, mănăstiri, clădiri publice administrative, de învățământ, clădiri industriale, conace, castele, case);
- Monumente de for public, memoriale și funerare - III-IV (monumente/placă eroi, bust, cimitir, casă memorială, cruci).

Sub-capitolul Peisaje culturale este analizat în partea a doua a documentului, realizând studiul factorilor ce formează unitățile de peisaj ale județului, identificarea și evaluarea acestora, în contextul dezvoltării integrate a acestuia. Analiza cuprinde date și reprezentări spațiale privind valorile de patrimoniu construit (în conformitate cu LMI 2015) și tipologia peisajului cultural al Județului Bistrița – Năsăud.

Documentația PATJ se încheie cu concluziile ce privesc patrimoniul construit și peisajul cultural, prezentând funcțional și spațial probleme și disfuncționalități, cât și un pachet de politici-programe și proiecte ce cuprind măsuri de conservare, reabilitarea, protejarea și promovarea valorilor de patrimoniu cultural, ca bază pentru dezvoltarea socio-economică în general și a turismului cultural în special.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Evoluția teritoriului şi a localităților urbane și rurale

2.1.1 Evoluția teritoriului

Context general

„Transilvania se definește ca un sistem social și cultural complex și coerent, peisajul cultural transilvănean în forma sa actuală fiind rezultatul dezvoltării specifice a fiecărei comunități și a fiecărei culturi în climatul unei convieţuiri strânse într-un context social, politic și economic specific și însumând valori materiale și spirituale proprii fiecărei unități sociale și respectiv identități sociale în parte.”[1]

În acest cadru, județul Bistrița-Năsăud (în maghiară Beszterce-Naszód megye, în germană Kreis Bistritz-Nassod) își conturează identitatea actuală în urma reorganizării teritoriale din anul 1968, prin care raioanele Bistrița și Năsăud, aparținând Regiunii Cluj, au fost reunite. Teritoriul său a avut însă o istorie administrativă mai lungă, făcând parte anterior din județul interbelic Năsăud și, înainte de aceasta, din comitatul antebelic Bistrița-Năsăud.

Context geografic

Din punct de vedere geografic, județul este situat în partea de nord a României, în inima Transilvaniei, între paralelele 46°47’ și 47°37’ latitudine nordică și meridianele 23°37’ și 25°36’ longitudine estică. Este mărginit de Maramureș la nord, Suceava la est, Mureș la sud și Cluj la vest, având o suprafață de 5.355 kmp. Relieful său, alcătuit din zona montană a Carpaților Orientali (masivele Țibleș, Rodna, Suhard, Bârgău și Călimani), zona de deal ce ocupă circa două treimi din teritoriu și luncile râurilor – în special ale Someșului Mare –, configurează un peisaj divers dispus în trepte, asemenea unui amfiteatru deschis spre Câmpia Transilvaniei. Această diversitate a condiționat modul de așezare și dezvoltare a comunităților umane. Subsolul, la rândul său, adăpostește resurse variate: metale neferoase, caolin, grafit, sare, gaze naturale, materiale de construcții și izvoare de ape minerale.

[1] Daniela Maria Puia, Arhitectura urbană în Transilvania în perioada interbelică, Ed. Pro Cultura, 2020.

Reședința județului este municipiul Bistrița, un vechi burg german atestat documentar încă din 1264 și care păstrează până astăzi un nucleu istoric valoros. Alături de acesta, structura urbană este completată de cele trei orașe – Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi – și de 58 de comune, constituind împreună un teritoriu cu o densă rețea de așezări.

Context istoric

Urmele de locuire atestă o continuitate mult mai veche, începând cu Paleoliticul superior (40.000–10.000 î.Hr.), prin descoperiri de unelte din piatră și silex la Mintiu și Cepari. Din Neolitic (mileniile V–IV î.Hr.) provin vestigii identificate la Bistrița, Slătinița, Archiud, Năsăud, Șintereag, Coldău sau Chiochiș – fragmente ceramice, topoare și lame din piatră, vetre de foc. Epoca bronzului mijlociu este reprezentată prin elemente ale culturii Wietenberg (sec. XVI–XIII î.Hr.), descoperite la Lechința, Bistrița, Șintereag și Chintelnic. Din prima epocă a fierului (Hallstatt, 1200–450/300 î.Hr.) s-au păstrat vestigii la Căianu Mic, Ciceu-Corabia, Bistrița, Rebrișoara sau Visuia, în timp ce perioada La Tène (450 î.Hr.–sec. I d.Hr.) ilustrează afirmarea elementului autohton dac, prin așezări și inventare bogate descoperite la Sânmihaiu de Câmpie, Archiud, Sărățel, Ardan sau Arcalia.

Integrarea teritoriului în Dacia romană, între 106–271 d.Hr., este marcată de castrele militare de la Ilișua, Orheiu Bistriței și Livezile. După retragerea romană (271–275 d.Hr.), populația daco-romană a continuat să locuiască aceste meleaguri, organizată în obști sătești și formațiuni prestatale. Descoperiri de locuințe, ceramică, necropole și fortificații atestă continuitatea neîntreruptă până în perioada medievală.

Primele atestări documentare medievale apar la sfârșitul secolului al XII-lea, când, între 1172–1173, este menționat satul Șieu-Sfântu (*Villa Igalia*). În secolul al XIII-lea documentele amintesc existența Districtului săsesc (*Districtus Saxonicus*), cu 23 de așezări în jurul Bistriței, precum și a Districtului Rodnei sau *Districtus Valachorum*, cunoscut mai târziu drept Țara Năsăudului.

Distribuția așezărilor medievale reflectă legătura strânsă cu mediul natural. În secolele XIII–XIV, comunitățile se concentrau mai ales în zonele de câmpie și pe văile Someșului Mare, Șieului, Bistriței, Bârgăului, Budacului și Dipșei. Dacă în secolele XII–XIII existau 34 de așezări, dintre care 14 pe Valea Someșului, în secolul al XIV-lea numărul lor urcă

la 120, cu o concentrare în câmpie (43 din 97).[2] Până în secolele XV–XVI, teritoriul actualului județ cuprindea deja 142 de așezări, semn al unei dinamici demografice și economice intense.[3]

Evoluția istorică a județului Bistrița-Năsăud poate fi urmărită printr-o serie de evenimente și transformări consemnate de-a lungul secolelor, de la primele atestări documentare medievale până la structura administrativă actuală. Principalele repere sunt prezentate mai jos, într-o succesiune cronologică.

Sec. XIII

Această perioadă marchează începuturile așezărilor din zona actualului județ Bistrița-Năsăud. Primele mențiuni documentare reflectă procesul de organizare a comunităților și de integrare a lor în structurile politice medievale, precum și primele încercări de apărare în fața invaziilor externe:

- **1228** – este consemnată prima atestare documentară a comunei Șieuț.
- **1235** – este menționată documentar așezarea Beclean.
- **1241 - 1242** – marea invazie tătară devastează așezările Rodnei, Bistriței, împrejurimile lor și Becleanul.
- **16 iulie 1264** – apare prima mențiune documentară a orașului Bistrița.

Sec. XIV–XV

În această etapă, zona intră într-un proces de consolidare economică și administrativă. Orașul Bistrița devine un centru comercial și militar de importanță regională, iar noile privilegii acordate de regii Ungariei favorizează dezvoltarea urbană și extinderea influenței politice asupra regiunii învecinate:

- **1353** – orașul Bistrița primește dreptul de a avea pecete proprie și de a organiza un târg anual.
- **1409** – regele Sigismund de Luxemburg acordă bistrițenilor dreptul de a ridica ziduri de apărare în jurul orașului.
- **1440** – este menționată documentar așezarea Năsăud.

[2] Pompei Boca, 'VECHIMEA DOCUMENTARĂ A LOCALITĂȚILOR DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD'

[3] Adrian Onofreiu, Ioan Sigmirean, Istoria Județului Bistrița Năsăud. Compendiu, p. 56

- **1452** – regele Ladislau Postumul donează orașul Bistrița guvernatorului Ioan de Hunedoara.
- **1469** – obiectivul conducătorilor orașului Bistrița, acela de a acapara întreaga regiune, este realizat prin decizia regelui Matei Corvin, care încorporează Valea Someșului Superior în Districtul Bistrița. Totodată, orașul primește dreptul de exploatare a salinelor din zonă și a cămării de sare de la Albești. Familiile patriciene Eiben, Beuchel, Kugler și Kretschmer se lansează în afacerile miniere de la Rodna, alături de Ioan Lulay din Sibiu, Wolfgang Forster din Pojon, renumiții Fuggeri din Augsburg și alții. Veniturile substanțiale generate de mine explică conflictele intense dintre acești investitori.
- **1529–1546** – orașul Bistrița intră sub stăpânirea lui Petru Rareș.
- **1601–1602** – trupele generalului Giorgio Basta asediază burgul Bistriței, provocând distrugeri considerabile și executând locuitori sub acuzația că ar fi atacat armata.

Sec. XVIII

Secolul al XVIII-lea aduce schimbări majore în zona Bistriței și Năsăudului, odată cu consolidarea dominației habsburgice. În timpul domniei Mariei Tereza este instituit un riguros sistem de graniță militară, extins pe văile Rodnei, Șieului și Someșului Mare. La Năsăud ia astfel ființă Regimentul II (nr. 17) grăniceresc român, care transformă regiunea într-un important centru militar și administrativ.

- **15 aprilie 1762** – un decret imperial stabilește oficial înființarea miliției naționale grănicerești, confirmând existența Regimentului II de la Năsăud.
- **1765** – Transilvania primește statutul de Mare Principat, cu capitala la Sibiu.
- **1777** – la Năsăud se înființează prima școală confesională greco-catolică pentru învățători, cunoscută sub numele de *Preparandia*, devenită ulterior Școală Normală, apoi Liceu Pedagogic.
- **1784** – împăratul Iosif al II-lea reorganizează Transilvania: cele 9 comitate, scaune săsești și secuiești sunt transformate în 10 districte (*Bezirke*), printre care și Nösnerland (Țara Năsăudului) și Schomenland (Țara Someșului), unități administrative direct subordonate Imperiului Habsburgic și lipsite de autonomie.
- **1790–1792** – se ridică la Bistrița prima biserică românească greco-catolică, din lemn, aflată pe actuala stradă Crinilor. Până atunci, lăcașul de cult al românilor uniți se afla în cartierul Hrube.

- **1794** – la Năsăud este fondat Institutul Militar, cu predare în limbile română, germană și latină.

Sec. XIX

Această perioadă este marcată de modernizarea învățământului, consolidarea identității naționale românești și transformări administrative majore, în contextul reformelor imperiale și al proceselor de emancipare națională.

- **1863** – se inaugurează Gimnaziul Superior Greco-Catolic din Năsăud, care va deveni ulterior liceu și apoi colegiu național.
- **1876** – prin Legea XXXIII/1876 și Legea XXI/1886, vechea organizare administrativă în comitate, districte și scaune este desființată. Districtele Bistrița și Năsăud se unesc, formând Comitatul Bistrița-Năsăud, cu o suprafață de 4.170 km², alcătuit din 97 de localități rurale și orașul Bistrița, care devine reședință de comitat.
- **1884** – episcopul Ioan Sabo al Episcopiei de Gherla sfințește Biserica „Sfântul Nicolae" din Năsăud, ca biserică vicarială greco-catolică.
- **1888** – este inaugurată noua clădire a Gimnaziului Superior Greco-Catolic din Năsăud, actual sediu al Colegiului Național „George Coșbuc".
- **1893** – Mănăstirea minorită din Bistrița, actuala Biserică „Coroana", este cumpărată de Biserica Greco-Catolică, devenind sediul protopopiatului român unit al Bistriței. Ea este intabulată oficial pe acest cult în 1895. După 1948, biserica este confiscată de stat și trecută în folosința Bisericii Ortodoxe Române, situație nerecuperată până astăzi.

Sec. XX

Secolul XX aduce schimbări radicale în organizarea teritorială și administrativă a regiunii, pe fondul evenimentelor istorice majore: Marea Unire, regimul comunist și tranziția către structura actuală a județului.

- **4 noiembrie 1918** – ia ființă Sfatul Național Român din comitatul Bistrița-Năsăud, condus de memorandistul Gavril Tripon.
- **1918–1925** – județul păstrează specificul împărțirii administrative anterioare, fiind denumit Județul Bistrița-Năsăud, situat în partea de nord-est a României Mari și succesor al comitatului (1876–1925). Conform Constituției din 1923 și Legii de unificare administrativă (1925), teritoriul țării este reorganizat în 71 de județe, 489 de plăși și 8.879 de comune. Județul Năsăud avea inițial 4 plăși – Bârgău, Năsăud, Rodna și Șieu –, iar în 1938 li se adaugă încă două: plasa Centrală și plasa Lechința.

- **1938** – o nouă împărțire administrativă împarte România în 10 ținuturi; județul Năsăud este inclus în Ținutul Someș până în 1940.
- **1950** – regimul comunist desființează județele prin Legea nr. 5, instituind regiunile. Actualul teritoriu devine parte a Regiunii Rodna, cu raioanele Vișeu de Sus, Năsăud, Bistrița și Beclean, iar între 1952–1956 este inclus în Regiunea Cluj.

- **1968** – Legea nr. 2/1968 reînființează județele, iar județul Bistrița-Năsăud dobândește configurația teritorială actuală, cu reședința la Bistrița (astăzi municipiu).
- **2008** – conform Legii nr. 290/2008, rețeaua localităților județului este formată din municipiul Bistrița (reședință), trei orașe – Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi – și 58 de comune, totalizând 235 de sate.

Rezultatele sondajului derulat pe durata de elaborare a studiilor de fundamentare aferente PATJ confirmă că locuitorii județului asociază evoluția istorică a teritoriului cu un sentiment accentuat de continuitate și stabilitate, fapt încurajat de procentajul de 24% aferent percepției lipsei de identitate care ar putea deveni un potențial blocaj pentru dezvoltarea economică. Cel mai mare procent al populației care reclamă lipsa identității este în zona centrală a județului, 37%, iar cel mai scăzut în zona vestică – 5%.

Județul Bistrița-Năsăud se conturează, astfel, ca o regiune cu o identitate complexă, rezultată din continuitatea locuirii încă din paleolitic, dezvoltarea așezărilor medievale și influențele politice și administrative succesive – de la comitatul Bistrița-Năsăud și județul interbelic Năsăud, până la structura actuală stabilită în 1968. Diversitatea geografică – cu munți, dealuri și lunci – și bogățiile naturale au modelat modul de organizare a comunităților și dinamica economică. De-a lungul secolelor, regiunea a fost marcată de importante momente istorice: invaziile, consolidarea orașelor, instituirea graniței militare în timpul habsburgilor, modernizarea învățământului și reformele administrative. Această evoluție a creat o rețea densă de așezări și un patrimoniu cultural valoros, reflectând convieţuirea și dezvoltarea comunităților românești, săsești și maghiare într-un cadru social, politic și economic specific Transilvaniei.

Hărțile istorice ale Transilvaniei, ale teritoriului în care se află județul actual Bistrița - Năsăud și hărțile cu împărțirea administrativă a României, relevante pentru județul Bistrița - Năsăud, sunt prezentate în Anexa 1.

2.1.2 Evoluția localităților urbane și rurale

Din componența județului Bistrița Năsăud fac parte **4 localități urbane - 1 municipiu (Bistrița) și 3 orașe (Năsăud, Beclean și Sângeorz Băi), precum și 58 de comune cu 235 de sate.**

Municipiul Bistrița

Bistrița (în germană: Bistritz, formă arhaică Nösen; în maghiară: Beszterce; în dialectul săsesc: Nîsner-Bistritz, Nîzn, Bästerts, Bîsterts, Bistriz) este municipiul reședință de județ al județului Bistrița-Năsăud. Structura sa administrativă cuprinde localitățile componente Bistrița (reședința), Ghinda, Sărata, Sigmir, Slătinița, Unirea și Viișoara, fiind cel mai mare oraș ca număr de locuitori din județ.

În zona Bistriței există toponime care sugerează originea valonă a unor coloniști și posibila stabilire a unui grup francon încă din perioada începutului colonizării. Exemplele includ Waldorf, Wallonendorf, Villa Latina Superior – Unirea, Niedeiwalendorf, menționate în documente încă de la sfârșitul secolului XIII și încorporate ulterior orașului Bistrița în 1602. La sfârșitul secolului XIII, Bistrița devine centrul colonizării germane din nord-estul Transilvaniei, însă este devastată de tătari. Pentru a sprijini refacerea orașului, Curtea regală a Ungariei intervine de mai multe ori, iar în 1286 regele Ladislau al IV-lea scutește locuitorii de două treimi din dări.

Localitatea medievală se dezvoltă de la un nucleu inițial format prin aglomerarea mai multor gospodării. Între sfârșitul secolului XII și jumătatea secolului XIII, nucleul istoric se consolidează prin construirea Bisericii Evanghelice, care devine centru de interes urban și element ordonator al țesutului. Treptat, se constituie și ansamblul urban, cu sistemul de apărare aferent cetății medievale. Arhitectura civilă din piatră apare în secolul XIV, înlocuind vechile construcții din lemn.[4]

[4] Studiul istoric aferent Planului Urbanistic General al Municipiului Bistrița

În secolul XV, pentru a susține populația în creștere, sunt întemeiate Suburbia inferioară și Suburbia superioară, disociate administrativ și fiscal de centrul fortificat.[5] Un moment esențial în consolidarea statutului orașului este privilegiul acordat de Ludovic de Anjou în aprilie 1353, prin care Bistrița primește dreptul de a organiza un târg anual, liber.

La mijlocul secolului XV, orașul traversează evenimente notabile: pentru faptele sale de arme, în 1453 Ioan de Hunedoara primește orașul și Districtul Bistrița, fiind investit cu demnitatea de comite perpetuu. După moartea sa, orașul se confruntă cu conflicte interne, inclusiv cu abuzurile lui Mihail Szilagy, cumnatul lui Matei Corvin. În 1465, regele Matia Corvin acordă bistrițenilor dreptul de a dărâma vechea cetate și de a fortifica întreaga localitate.

Breslele orașului – aurari, măcelari, fierari, dogari, rotari, funari etc. – fortifică burgul cu ziduri de piatră de aproximativ 10 m înălțime și 1,5 m lățime, dublate de un șanț cu apă care alimenta și morile orașului. Deoarece Bistrița nu se afla pe prima linie a atacurilor, sistemul său de apărare s-a păstrat în forma inițială, de factură gotică și renascentistă.

În ianuarie 1602, în timpul conflictului dintre Sigismund Bathory și generalul Basta, orașul este amenințat și pârjolit, suferind pierderi importante. Incendiile din 5 iunie 1680 și 21 aprilie 1758 distrug mari părți ale orașului. În 1787, pentru refacerea clădirilor distruse, Împăratul Iosif al II-lea construiește o biserică catolică pe vechea stradă a Spitalului/Gh. Șincai, cel mai important monument baroc al orașului.

Secolul XIX este martorul unor noi incendii, în 1836 și 1857, precum și al demolării incintei fortificate a bisericii și a edificiilor din Piața Centrală.[6] Demantelarea cetății are loc etapizat între 1848–1860, începând cu porțile de acces, continuând cu construcțiile din lemn de pe fortificații și finalizând cu demolarea zidurilor de piatră. Ulterior, se realizează sistematizarea rețelei stradale și creșterea densității locuințelor în centrul istoric. [7]

Secolul XX marchează modernizarea orașului: între 1907–1910 se realizează aducțiunea de apă de la Cușma, iar în 1913 se construiește uzina electrică și se efectuează lucrări de regularizare a malurilor râului Bistrița. Modernizarea industriei și extinderea atelierelor și întreprinderilor duc la creșterea capacității hidrocentralei, cu lucrări de modernizare în 1923 și 1940.

Cronologia evenimentelor contemporane importante include:

---

[5] Studiul istoric aferent Planului Urbanistic General al Municipiului Bistrița

[6] Adrian Onofreiu, Ioan Sigmirean, Istoria Județului Bistrița Năsăud. Compendiu, p. 136

[7] Strategia de dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud

- **1918** – integrarea Bistriței în structura administrativă a României Mari; extinderea intravilanului în est și nord-est.
- **1923** – recensământul orașului indică 1.601 case, mai multe școli de ucenici și fabrici, inclusiv de piele, beton, tâmplărie și lest.
- **1935** – descrierea orașului evidențiază străzi regulate, asfaltate și plantate cu pomi, precum și patru târguri anuale.
  1940–1944 – Bistrița se află sub ocupație horthystă.
- **1944** – după al Doilea Război Mondial, orașul se extinde, inclusiv prin amplasarea de unități industriale noi.
- **1949–1952** – reorganizarea administrativă: atribuțiile comunităților preluate de Comitetul Provizoriu, apoi de Sfatul Popular; orașul devine reședința Regiunii Rodna.
- **1952–1968** – Bistrița face parte din Regiunea Cluj, fiind reședința raionului.
- **1953** – dezvoltarea industriei locale, cu fabrici de lactate, mezeluri, ceramică, oțet și cooperative meșteșugărești.
- **1968, 17 februarie** – Bistrița devine reședința județului Bistrița-Năsăud.
- **Anii 1970** – apar cartiere de blocuri de locuințe colective, modificând structura urbană periferică.
- **1979, 27 iulie** – Bistrița este declarată municipiu.

Bistrița s-a format ca un nucleu medieval german, consolidându-și treptat statutul politic, economic și urban prin privilegii regale, dezvoltarea breslelor și fortificațiilor. De-a lungul secolelor, orașul a depășit distrugerile cauzate de invazii, conflicte și incendii, iar în secolul XIX și XX a cunoscut modernizări importante în infrastructură, industrie și organizare urbană. Astfel, Bistrița s-a transformat într-un centru regional de importanță administrativă, economică și culturală, culminând cu declararea sa municipiu în 1979.

Orașul Beclean

Beclean, cunoscut și sub denumirea de Beclean pe Someș, apare în documente și în tradiția istorică și sub numele de Bethlen, atât în maghiară, cât și în germană. Este alcătuit din localitatea componentă Beclean, care este și reședința, și din satele Coldău, Figa și Rusu de Jos. Poziționarea sa la confluența Someșului Mare cu Șieul, precum și la intersecția unor importante drumuri și linii de cale ferată, a oferit dintotdeauna un avantaj strategic, asigurând dezvoltarea așezării și a satelor din jur.

Prima mențiune documentară a Becleanului datează din 13 noiembrie 1235, printr-un act emis de Papa Grigore al IX-lea, care îl amintește pe prepozitul de Beclean într-un conflict ecleziastic dintre Episcopul Transilvaniei și preoți din mai multe sate aflate astăzi în județul Brașov. Dincolo de atestările scrise, urmele de locuire descoperite arheologic arată o continuitate mult mai veche: din Paleolitic (aproximativ 50.000 î.Hr.), Neolitic (5500–1900 î.Hr.) și Epoca Bronzului (1700–1150 î.Hr.). O descoperire de importanță majoră pentru întreaga Europă Centrală și de Est este exploatarea antică de sare de la Băile Figa, veche de peste 3000 de ani, care atestă rolul zonei în rețeaua economică a epocii. Alte puncte fortificate și cetăți au fost identificate pe „Varba", lângă Coldău, și pe dealul „Bileag", unde a fost descoperită o cetate dacică la sfârșitul secolului XX.

La 15 aprilie 1305 se constituie domeniul feudal al Becleanului, în frunte cu nobilul Grigore de Bethlen. În 1438, regele Albert de Habsburg aprobă ridicarea cetății Becleanului, construită între 1438 și 1543 pe malul stâng al Someșului. Aceasta a devenit centrul domeniului feudal, fiind ulterior transformată într-o cetate renascentistă cu patru bastioane de colț. În incintă se aflau mai multe clădiri și o capelă, dar după războaiele conduse de Francisc Rákóczi II, administrația austriacă decide demolarea ei, în 1712.

Domeniul cetății cuprindea în secolul al XVI-lea sate precum Beclean, Măluț, Sânmărghita, Rusu de Jos, Figa, Mălin, Bozieș, Chețiu, Enciu și Moruț, dar și curtea nobiliară de la Săsarm cu satele Căianu Mare și Mic, Dobric și Dobricel, Ciceu-Poieni, Ilișua, Agrieș, Curtuiuș, Mireș, Spermezeu, Dumbrăvița, Piatra, Chiuza și Beclenuț. O altă curte nobiliară, cea din Sânpetru, includea sate și moșii precum Urmeniș, Milășel, Tusin, Dâmbu, Budești, Sânnicoară și Lacu. După demolarea cetății, în apropiere s-a ridicat castelul contelui Pál Bethlen, care a păstrat elemente medievale și a servit o vreme drept sediu al Primăriei. În secolul al XIX-lea a fost ridicat și castelul grofului László Bethlen, modificat în secolul XX, iar astăzi folosit ca sediu al Școlii Generale „Grigore Silași".

Cronologia evenimentelor contemporane importante include:

- **1854** - Becleanul este centru administrativ de pretură, aparţinând de *prefectura Bistriţei.*
- **1861** - Becleanul este centru de plasă, aparţinând de *Comitatul Solnocul Interior*.
- **1867** - Becleanul este centru de plasă, aparţinând de *Comitatul (nou înfiinţat) Solnoc - Dăbâca*. Localitatea are arondate în această perioadă 46 de sate, pretură, judecătorie, alte oficii şi instituţii aferente, păstrate până după Unirea din 1918.

- **1870** - activitatea meşteşugărească dezvoltată la Beclean,include peste 100 de ateliere.
- **1886 ,3 mai** - a fost pusă în funcţiune calea ferată Dej - Bistriţa, via Beclean.
- **1890** - Becleanul devine nod de cale ferată, prin punerea în funcţiune a liniei Beclean -Rodna.
- **1892, 28 mai** - o delegaţie formată din 300 de români, condusă de către dr. Ioan Raţiu, predă memoriul Memorandumului la cabinetul imperial din Viena. Din partea comunei Beclean, în delegaţie au luat parte protopopul Gheorghe Puşcariu, învăţătorul Simion Moldovan, meseriaşul Mircea E. şi preotul Simion Popanu din satul Figa.
- **1925** - a fost realizată unificarea administrativă a întregului teritoriu naţional al României interbelice. În cadrul *Judeţului Someş*, este înfiinţată *plasa Beclean* , care cuprinde 37 sate, cu centrul administrativ la Beclean.
- **1947** - a luat fiinţă ca unitate de învăţământ, în locaţia vechiului castel al contelui András Bethlen, Liceul Tehnologic Agricol.
- **1952** - este înfiinţat *raionul Beclean*, cu centrul administrativ în localitatea *Beclean.*
- **1968, 17 februarie** - localitatea *Beclean a fost declarată oraş.*
- **1970, 12 -15 mai** - au loc inundaţii catastrofale, cauzate de ploi şi topirea bruscă a zăpezilor din munţi, care au provocat revărsarea apelor râului Someş și afectând grav oraşul Beclean şi împrejurimile.
- **1971** - începe construcţia digurilor de apărare pe Someş şi pe Meleş, lucrări hidrotehnice de mare amploare; se va construi și Casa de Cultură
- **1972** - se construiește primul cartier de locuințe colective.

Beclean este un oraș cu o istorie bogată și diversă, în care trecutul se reflectă în fiecare aspect al evoluției sale. De la prima atestare documentară din 1235, trecând prin ridicarea cetății și influența familiei Bethlen, până la dezvoltarea modernă și administrativă în secolele XIX–XX, localitatea a fost întotdeauna un punct important datorită poziționării sale la confluența Someșului Mare cu Șieul și la intersecția principalelor artere de circulație. Descoperirile arheologice de la Băile Figa (una dintre cele mai importante dovezi ale exploatării preistorice a sării din România, datând din jurul anului 1000 î.Hr.) au scos la iveală structuri din lemn (troace, scări, galerii), artefacte și urme de activități miniere care indică o tehnologie complexă de extragere și prelucrare a sării. Zona are o valoare științifică și

patrimonială majoră, dar și un potențial turistic ridicat, necesitând măsuri de protecție și integrare sustenabilă în dezvoltarea locală[8]) și pe dealurile Varba și Bileag atestă locuirea continuă din Paleolitic și importanța zonei în epocile ulterioare. Rolul său de centru administrativ, nod feroviar și loc de activitate meșteșugărească a conturat identitatea orașului, iar construirea digurilor, a Casei de Cultură și a primelor cartiere de locuințe colective marchează transformarea sa în oraș modern. Astfel, Beclean se remarcă ca o comunitate în care tradiția, istoria și dezvoltarea urbană coexistă armonios.

Orașul Năsăud

Năsăud (în dialect săsesc: Nassndref, Nassendraf, Nosndref, Nâssendorf, Nâessndorf; în germană: Nussdorf, Nussendorf, Nassendorf; în maghiară: Naszód) este format din localitățile componente Liviu Rebreanu, Lușca și Năsăud, reședința orașului. Localitatea apare menționată documentar pentru prima dată în anul 1264, într-un act prin care Ștefan, ducele Transilvaniei, dăruia „Țara Năsăudului" (Terra Nazowu) comitelui Maros. În anul 1440, așezarea este consemnată cu numele Naszod, într-un act prin care Elisabeta de Luxemburg, regentă a Ungariei, dăruia satul Naszod lui Mihail, fiul unui fost comite sas.

Edificată pe locul unor străvechi așezări, urmele arheologice descoperite pe raza orașului atestă locuirea continuă în zonă încă de la sfârșitul Epocii Neolitice. Săpăturile arheologice au scos la iveală fragmente de vase ceramice datând din Epocile Bronzului și Fierului, din perioada geto-dacică, precum și din epoca stăpânirii romane și secolele XI–XII. În perioada 1475–1529, așezarea a intrat sub jurisdicția orașului Bistrița și a Moldovei, sub domnia lui Petru Rareș.

Începând din secolul al XVI-lea, Năsăud devine un centru important pentru comunele din Valea Someșului, fiind situat pe drumul ce lega Bistrița de Maramureș, ceea ce a favorizat prosperitatea localității. În secolul al XVIII-lea se înființează Regimentul II românesc de graniță, care transformă Năsăudul într-un centru militar, administrativ și educațional. Soldații acestui regiment, cunoscuți drept „cătanele negre", participă la patrularea granițelor și la campanii militare, printre care luptele de la Arcole din 1796 împotriva lui Napoleon I și Revoluția de la

[8] Ioan Chintăuan, Apele minerale și stațiunile din județul Bistrița-Năsăud, Edit. Supergraf, Cluj-Napoca, 2002 și Anthony F. Harding, Valeriu Cavruc, Băile Figa (oraș Beclean, jud. Bistrița-Năsăud). În: Sarea, Timpul și Omul. Catalog de expoziție, Sfântu Gheorghe, 2006

1848–1849. În urma acestor evenimente, localitatea a fost incendiată de două ori de trupele revoluționare maghiare.

Năsăudul este, de asemenea, un centru cultural și educațional de prestigiu. Prima școală primară cu predare în limba română a fost înființată în 1766, urmată de Școala Normală în 1770 și de Institutul Militar în 1784, cu predare în română, germană și latină. Între 1826 și 1830 s-au înființat școli primare în cele 44 de comune grănicerești arondate, iar în 1858 s-a înființat Preparandia pentru pregătirea învățătorilor. Gimnaziul, cu predare în limba română, a fost înființat la 4 octombrie 1863. Aceste instituții au format numeroși intelectuali români de seamă, printre care Andrei Mureșanu, George Coșbuc, Liviu Rebreanu și Veronica Micle.

În prezent, orașul Năsăud păstrează patrimoniul său istoric și cultural prin muzeele și instituțiile existente. În localitatea componentă Liviu Rebreanu se află muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, amenajat într-o casă reconstruită după originalul casei părintești, deschis publicului la 2 iunie 1957. Fosta cazarmă „Svarda” a Regimentului II de grăniceri găzduiește Muzeul Grăniceresc, înființat în 1946, cu secții de istorie, etnografie, artă și științele naturii. Năsăudul este un nod rutier important și dispune de o stație de cale ferată pe linia Cluj-Napoca – Suceava, inaugurată în 1890. Orașul este, de asemenea, un centru etnografic și de artă populară, renumit pentru broderii, cusături tradiționale și chimire. Economia locală include producția de utilaje agricole, mobilă, cherestea, țesături, tricotaje, ambalaje din plastic și băuturi alcoolice și răcoritoare.

Cronologia evenimentelor importante include:

- **1264** – Prima atestare documentară a localității, într-un act prin care Ștefan, ducele Transilvaniei, dăruia „Țara Năsăudului” comitelui Maros.
- **1440** – Localitatea este consemnată cu numele *Naszod*, într-un act prin care Elisabeta de Luxemburg dăruia satul unui fost comite sas.
- **Secolele XII–XVI** – Urme arheologice atestă locuirea continuă în zonă, din Epocile Bronzului și Fierului, perioada geto-dacică și epoca romană.
- **Secolul al XVI-lea** – Năsăud devine centru important pentru comunele din Valea Someșului, datorită poziției pe drumul dintre Bistrița și Maramureș.
- **Secolul al XVIII-lea** – Înființarea Regimentului II românesc de graniță; orașul devine centru militar, administrativ și educațional.
- **1762** – Năsăudul este distrus parțial de inundații și reconstruit pe amplasamentul actual.

- **1765** – Orașul este ridicat la rang de târg.
- **1766–1784** – Se înființează prima școală primară românească, Școala Normală și Institutul Militar pentru pregătirea ofițerilor și subofițerilor.
- **1796** – Soldații Regimentului II de grăniceri participă la luptele de la Arcole, în Italia, împotriva lui Napoleon I Bonaparte.
- **1848–1849** – Regimentul luptă în Revoluția de la 1848–1849; orașul este incendiat de două ori.
- **1851** – Desființarea Regimentului II de grăniceri.
- **1861** – Înființarea Districtului Năsăudului, cu sediul la Năsăud.
- **1863** – Înființarea Gimnaziului cu predare în limba română.
- **1890** – Inaugurarea stației de cale ferată pe linia Cluj-Napoca – Suceava.
- **1946** – Înființarea Muzeului Grăniceresc în fosta cazarmă „Svarda”.
- **1957** – Deschiderea muzeului memorial „Liviu Rebreanu” în localitatea componentă Liviu Rebreanu (Prislop).

Năsăud se evidențiază ca un oraș cu o identitate culturală, educațională și militară puternică, modelat de tradițiile grănicerilor și de activitatea educațională de-a lungul secolelor. Prin patrimoniul său istoric, muzeele și rolul său de centru etnografic, orașul continuă să fie un punct de referință în județul Bistrița-Năsăud, demonstrând continuitatea și relevanța sa în evoluția regiunii.

Orașul Sângeorz-Băi

Sângeorz-Băi (Sângiorgiul Român, Sângeorzul Român, în dialect săsesc: Gergn, Sänt-Jorich, Sänt-Gergn, Gergnâ; în germană: Rumänisch-Sankt-Görgen, Sankt Georgen, Georgenau; în maghiară: Oláhszentgyörgy, Naszódszentgyörgy) este format din localitățile componente Cormaia, Sângeorz-Băi (reședința) și Valea Borcutului. Orașul este amplasat în Depresiunea Sângeorz, la poalele sudice ale Munților Rodnei și Dealului Pleșa din Muncelele Năsăudului, pe cursul superior al Someșului Mare, în zona de confluență cu pâraiele Cormaia și Borcut. Peisajul natural este pitoresc, cu păduri de brad, molid, pin și fag.

Săpăturile arheologice efectuate în arealul orașului au scos la iveală vestigii datând din Epoca Bronzului, perioadele geto-dacică și daco-romană, când așezarea se afla în zona locuirii dacilor liberi, precum și din perioada migrațiilor barbare (secolele IV–VI) și din timpul colonizării străine (cavalerii teutoni, călugării benedictini, secolele XI–XIII).

Localitatea a fost devastată în anul 1241 de invazia mongolilor și în 1285 de cea a tătarilor. Prima atestare documentară datează din 1243, când apare consemnată în lucrarea *Carmen miserabile* a cronicarului Rogerius din Oradea, iar în 1245 numele *Sanct Gurgh* apare într-un document al cancelariei regelui Béla IV, fiind menționată ca parte a unei unități administrativ-teritoriale pe valea Rodnei, formată din opidul Rodna și Sângeorz și opt localități aflate sub ordinele regelui maghiar.

În anul 1440, așezarea apare cu denumirea *Zenthgurgh / Zentihgyagurgh*, fiind parte a domeniilor dăruite de regele Ungariei, Ladislau al V-lea (Postumul) de Habsburg, lui Mihály Jack de Kusal, cu obligația de a plăti tribut Ungariei. În 1453 trece în posesia lui Iancu de Hunedoara, iar din 1475 în cea a fiului său, Matia Corvin, care o încredințează magistratului Bistriței. Un document din 1518 îl consemnează pe voievodul Toma ca lider al așezării. În 1529, Sângeorz-Băi figura printre cele 23 de sate intrate în posesia domnitorului Moldovei, Petru Rareș.

Între 1762 și 1851, Sângeorz-Băi a făcut parte din Regimentul II de graniță al Năsăudului; între 1851 și 1876, din Districtul Românesc al Năsăudului; din 1876 până în 1918 a purtat denumirea de *Hebe*; din 1918 a fost numită Sângeorzul Român, iar din 1925, Sângeorz-Băi. Până în 1950 a făcut parte din Comitatul Bistrița-Năsăud, plasa Rodna. Între 1950 și 1958 a fost comună în cadrul raionului Năsăud, regiunea Bistrița-Năsăud, iar în 1958 a devenit oraș raional. La 17 februarie 1968, prin Legea nr. 2 privind împărțirea administrativ-teritorială a României, Sângeorz-Băi a fost inclus ca oraș în județul Bistrița-Năsăud, având în subordine administrativă localitățile componente Cormaia și Valea Borcutului.

Stația de cale ferată din Sângeorz-Băi și din localitatea componentă Cormaia, pe linia Dej – Beclean – Nimigea – Salva – Năsăud – Ilva Mică – Sângeorz-Băi – Cormaia – Maieru-Rodna, a fost inaugurată în 1890. Orașul dispune de exploatări de marmură (Cormaia) și de dacit (Sângeorz-Băi), ocupații de exploatare și prelucrare a lemnului (cherestea, mobilă, brichete), producție de îmbrăcăminte, tricotaje, produse textile și alimentare, precum și o stație de îmbuteliere a apelor minerale.

Sângeorz-Băi s-a afirmat ca stațiune balneo-climaterică în 1839, când 500 de turiști au beneficiat de proprietățile curative ale apelor minerale. În 1880, numărul turiștilor depășea 1.000, iar Societatea pe acțiuni „Hebe” a luat în arendă cele 5 izvoare existente, exportând peste 30.000 de litri de apă minerală pe an. În 1910, localitatea avea un hotel și circa 20 de

vile pentru turiști. În 1948, stațiunea a intrat în posesia statului comunist, fiind administrată de Ministerul Sănătății.

Cronologia evenimentelor contemporane importante include:

- **1241** – Devastată de invazia mongolilor.
- **1243** – Prima atestare documentară, consemnată în *Carmen miserabile* a lui Rogerius.
- **1245** – Menționată în document al cancelariei regelui Béla IV ca parte a unei unități administrativ-teritoriale pe valea Rodnei.
- **1285** – Devastată de invazia tătarilor.
- **1440** – Apare în documente cu denumirea *Zenthgurgh / Zentihgyagurgh*, dăruită de regele Ungariei lui Mihály Jack de Kusal.
- **1453–1475** – Trece în posesia lui Iancu de Hunedoara și a fiului său, Matia Corvin.
- **1518** – Document consemnând voievodul Toma ca lider al așezării.
- **1529** – Printre cele 23 de sate intrate în posesia domnitorului Moldovei, Petru Rareș.
- **1762–1851** – Parte a Regimentului II de graniță al Năsăudului.
- **1851–1876** – Parte a Districtului Românesc al Năsăudului.
- **1876–1918** – Denumită *Hebe*.
- **1918–1925** – Denumită Sângeorzul Român.
- **1925** – Denumirea Sângeorz-Băi.
- **1890** – Inaugurarea stației de cale ferată pe linia Dej – Sângeorz-Băi – Maieru-Rodna.
- **1839** – Afirmația ca stațiune balneo-climaterică, 500 de turiști.
- **1880** – Societatea „Hebe” ia în arendă izvoarele; peste 1.000 de turiști anual.
- **1910** – Stațiune balneoclimaterică cu hotel și circa 20 de vile.
- **1948** – Naționalizarea stațiunii și administrarea de Ministerul Sănătății.
- **1958** – Devine oraș raional.
- **1968, 17 februarie** – Inclus ca oraș în județul Bistrița-Năsăud, cu subordonarea Cormaia și Valea Borcutului.

Sângeorz-Băi se distinge prin continuitatea sa istorică, bogăția vestigiilor arheologice și dezvoltarea ca stațiune balneo-climaterică de importanță regională. Poziția sa geografică, resursele naturale și rolul în administrația și economia județului Bistrița-Năsăud au consolidat identitatea orașului ca centru turistic, cultural și economic. Stațiunea este considerată de locuitorii județului ca fiind al cincelea cel mai important obiectiv cultural urban din județ.

Localități rurale

Județul Bistrița Năsăud are un număr de 58 de comune, cu 235 de sate, din care 3 aparțin de municipiu și orașe. Satele se diferențiază prin faptul că pe teritoriul județului se disting mai multe zone, cu tipologii diferite de structurare urbană și arhitecturală, determinate de influența pe care au avut-o populațiile ce au ocupat aceste teritorii. Acestea se definesc ca Zona de Nord (Zona Năsăud- Bârgău), Zona Nősnerland (S-Estul județului), Zona Monor, Zona Câmpia Transilvaniei. Cea mai întinsă ca suprafață zonă din cadrul județului este Zona Năsăudului și Bârgăului, căreia îi este specific statutul locuitorilor de țărani grăniceri, liberi, începând cu jumătatea secolului al XVlll-lea și până în secolul al XIX-lea - statut ce a influențat atât structura așezărilor, care din risipite au devenit compacte, ușor de controlat, printr-o reorganizare țintită, cât și aspectul gospodăriilor, adaptat la parcele înguste. În plus, locuințele de aici erau superioare din punct de vedere spațial celor din zonele de iobagi.[9] Satele grănicerești dispuneau de munți exploatați în mod comunitar: păduri, pășuni de vară și fânețe. Cum hotarele erau întinse, fânețele erau departe de sat și presărate cu case locuite doar sezonier, aspect caracteristic peisajului cultural local[10]. În Zona Nősnerland, satele compacte care urmează cursul drumului sau al văilor schițează piesaje antropice deosebite și devin o pată de culoare în peisajul cadrului natural. Colonizarea saxonă a inluențat așezările atât la nivel urbanistic, cât și arhitectural, acestea marcând, la rândul lor, peisajele antropice-peisaje cu așezări compacte, înconjurate de mari suprafețe agricole, într-un cadru natural deosebit. Prin imaginea lor unitară și structura bine definită, satele devin pete de culoare și textură în raport cu mediul natural. Zona Monor include numai 3 comune din județul Bistrița Năsăud - Dumitrița, Șieuț, Monor - ca trăsături generale în ceea ce priveşte structura şi textura aşezărilor, satele lor componente, s-au dezvoltat de-a lungul unei reţele hidrografice sau de-a lungul unei căi de transport și au în general o structură adunată, până la compactă (ex. Monor- sat adunat cu piață centrală). Zona Câmpiei Transilvaniei - are sate așezate în văile dintre dealuri, înconjurate de fânețe și terenuri agricole cu grajduri și fânare. Clădirile agricole se află în afara satului, iar în vatra satului sunt clădiri publice (biserica, primăria, școala,

[9]Pascu, V.*, Organizarea interiorului popular năsăudean,* Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, 1968 - 1970, Întreprinderea Poligrafică Cluj, Cluj-Napoca, 1971

[10]Ștefănescu, P., Ursa, S., *Bistriţa-Năsăud, vatră folclorică,* Ed. Sport-Turism, Bistrița-Năsăud, 1979

căminul cultural), se caracterizează prin existența unor așezări rurale de mărime medie, amplasate în lungul unor văi, cursuri de apă.

Județul Bistrița-Năsăud, ca zonă etnografică, se situează la răscrucea unor legături transilvănene și transcarpatice, în raza Carpaților Orientali, cu Maramureșul istoric, cu Bucovina și, mai departe, cu Moldova. Cercetările au evidențiat asemănări și legături de ordin etnografic și folcloric și cu zonele Țara Lăpușului și Câmpia Transilvaniei, o parte din aceasta fiind inclusă în județul Bistrița-Năsăud. Raza teritorială a zonelor etnografice tradiţionale s-a conturat în condiţiile economiei şi relaţiilor sociale din epoca feudală. Economia şi cultura modernă, iar în mai mare măsură condiţiile din epoca contemporană au determinat necontenit schimbări, unificări culturale, materiale şi spirituale pe o arie mai largă, reducerea notelor particulare zonale. Nu arareori ceea ce a fost zonă, cu timpul a devenit subzonă[11].

Diferențierile etnografice între diverse părți ale județului au condus la conturarea a șapte subzone etnografice, cu specificități geografice, economice, ocupații tradiționale, aspecte istorico-demografice și artistico-populare.

Cele șapte subzone etnografice sunt:

- **Subzona etnografică Ciceu-Beclean** – cuprinde lunca Someșului Mare, o întinsă suprafață de dealuri și zone montane spre V și N cu culmea Brezei și Munții Țibleșului. Străbătută de văile principale Valea Mare și Valea Ilișua. Localități: Petru Rareș, Braniștea, Uriu, Chiuza, Beclean, Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Spermezeu, Tîrlișua. În secolul XV, 15 localități aparțineau domeniului cetății Ciceu, iar Braniștea de cetatea Unguraș.
- **Subzona etnografică Năsăud** – cuprinde bazinul hidrografic al Someșului Mare, de la izvoare până la Mocod. Zona muntoasă și de coline înalte, coborând din Munții Rodnei, Țibleșului și Munții Bârgăului. Văi principale: Zagra, Sălăuța, Gersa, Rebra. Localități: Nimigea, Salva, Rebrișoara, Năsăud, Coșbuc, Telciu, Romuli, Rebra, Parva. Populația majoritar românească, cu excepția Nimigea de Jos și orașului Năsăud.
- **Subzona etnografică Rodna** – de-a lungul Someșului Mare: Feldru, Maieru, Rodna, Sanț; pe Valea Ilvei: Ilva Mică, Leșu, Măgura Ilvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei; orașul Sângeorz-Băi. Populația majoritar românească, cu influențe germane, slovace și maghiare datorate mineritului și industriei forestiere. Subzona a fost sub stăpânirea

[11] Dunăre Nicolae – Județul Bistrița – Năsăud- Încadrare și zonare etnografică, www.cimec.ro

Moldovei în secolele XV-XVI și a făcut parte din Regimentul de graniță și Districtul Năsăud. Economia include agricultură de munte, creșterea vitelor și păstoritul.

- **Subzona etnografică Bârgău (Valea Bârgăului)** – între Munții Bârgăului și Munții Călimani, include comunele Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Bistrița Bârgăului. Teritoriu feudal al familiei Bethlen, apoi parte din Regimentul de graniță, Districtul Năsăud și județul Bistrița-Năsăud. Populația majoritar românească, cu familii germane și maghiare venite cu industria forestieră. Practici: agricultură, creșterea vitelor, păstorit, vânătoare, pescuit, lemnărit, olărit (Mijlocenii și Susenii Bârgăului).
- **Subzona etnografică Bistrița** – zonă centrală, cu aspecte culturale mai complexe datorită prezenței sașilor și maghiarilor și orașului Bistrița. Localități: Cetate, Budacul de Jos, Livezile, Dumitra, Bistrița. Activități: agricultură, viticultură (Viișoara, Dumitra, Livezile), pomărit. Satele Ragla și Budacul de Sus făceau parte din granița năsăudeană; Sărata din domeniul cetății Unguraș.
- **Subzona etnografică Șieu** – cuprinde localități de-a lungul văii Șieu: Șieu-Odorhei, Șintereag, Șieu-Măgheruş, Mărișelu, Șieu, Șieuț, Monor, Lechința, Galații Bistriței (Valea Dipșei). Relief: luncă, terase, dealuri. Populația românească majoritară, cu comunități maghiare în Jeica, Țigău, Tonciu, Fântînele, Sărata, Șieu, Șieu-Sfîntu. Practici: agricultură, păstorit intensiv pentru piață, folosirea pășunilor satelor săsești. Apartenențe administrative variate: cetatea Unguraș, județul Dăbâca, Solnoc-Dăbâca, Someș, județul Cluj.
- **Subzona etnografică Câmpia** – preluată din Câmpia Transilvaniei, cu 11 comune: Sânmihaiul de Câmpie, Teaca, Nușeni, Chiochiș, Matei, Budești, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Urmeniș, Milaș, plus alte sate. Teaca a fost târg medieval și centru viticol săsesc. Populația majoritar română, cu comunități maghiare și săsești. Unele localități au aparținut domeniului cetății Unguraș și județelor Dăbâca, Cluj, Mureș. Practici: agricultură, construcții, port, ocupații tradiționale specifice câmpiei transilvănene.

Județul Bistrița-Năsăud prezintă o diversitate etnografică remarcabilă prin cele șapte subzone: Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu și Câmpia. Aceste subzone reflectă interferențele culturale între populația română, maghiară și săsească, precum și legături istorice și economice cu Moldova, Bucovina, Maramureș și Câmpia Transilvaniei.

Fiecare subzonă dezvoltă un caracter distinct, marcat de geografie, ocupații tradiționale și specific popular, contribuind la identitatea culturală și etnografică unică a județului. Cele mai apreciate obiective culturale din satele și comunele județului sunt, pentru locuitori, Lacul Colibița, Castelul Teleki, Cetatea Bistriţei, Ansamblul urban „Şirul Sugălete”, Parcul de la Arcalia, precum și Pasul Tihuța. Via Transilvanica e văzută ca un important traseu de unificare a mai multor obiective importante.

2.2 Lista Monumentelor Istorice din județul Bistrița-Năsăud

Lista Monumentelor Istorice reprezintă un proiect cu tradiție îndelungată, inițiat încă din anii 1950, menit să inventarieze și să protejeze patrimoniul cultural al României. După anul 1989, lista a fost reorganizată și adaptată la noile reglementări legislative, în baza Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, care a stabilit cadrul oficial pentru clasificarea și protejarea monumentelor. Această lege a fost fundamentul actualizărilor efectuate ulterior, în anii 2010 și 2015, care au reflectat cercetările recente și descoperirile noi în domeniul patrimoniului cultural.

Monumentele istorice sunt împărțite din punct de vedere structural în patru categorii principale: *monumente de arheologie (I), monumente de arhitectură (II), monumente de for public (III) și monumente memoriale și funerare (IV*). În același timp, acestea sunt clasificate în categorii valorice, în grupa valorică A (monumente istorice de valoare națională sau universală) și grupa valorică B (monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local). Pentru identificare și inventariere, fiecare monument primește un cod LMI care include acronimul județului, numeralul corespunzător categoriei monumentului și o literă minusculă care desemnează tipul acestuia, litera „s” fiind rezervată siturilor arheologice sau la categoria arhitectură (II) “s” reprezintă situri/centre urbane sau rurale. Codul LMI cuprinde, cu trimitere la Anexa nr. 1 la Normele metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice aprobate prin OMCC nr. 2260/2008: acronimul județului – un numeral roman ce grupează monumentele istorice în funcție de natura lor (I-IV) – o minusculă (m pentru monument, a pentru ansamblu sau s pentru sit) – o majusculă care descrie monumentul din punct de vedere valoric (A/B) – un număr de ordine unic la nivelul întregii țări.

Monumente de arheologie (I)

În județul Bistrița-Năsăud, LMI 2015 include în prezent 380 de monumente de arheologie, din care 175 de situri arheologice, care sunt documentate și protejate prin intermediul acestei liste. În vederea analizei și cercetării patrimoniului cultural, se realizează comparații între siturile înregistrate în Repertoriul Arheologic Național (RAN) și cele incluse în LMI 2015 în fiecare UAT pentru a oferi o imagine clară asupra distribuției și relevanței lor în context județean. Repertoriul arheologic național (RAN) din județul Bistrița-Năsăud relevă o stratificare complexă a patrimoniului, reflectată prin datele centralizate. Municipiul Bistrița se distinge prin concentrarea cea mai ridicată, cu 25 de situri în Repertoriul Arheologic Național și 8 poziții în Lista Monumentelor Istorice 2015, confirmând rolul său istoric de centru urban medieval și modern. Alături de acesta, UAT-uri precum Lechința și Teaca, cu 26 și respectiv 21 de situri, dintre care 12 și 10 protejate ca monumente istorice, marchează nucleele rurale cu semnificație deosebită pentru evoluția teritoriului.

În mediul rural, tipologia satelor cu densitate medie de situri arheologice și monumente istorice relevă structuri comunitare cu memorie materială persistentă. UAT-uri precum comuna Budacu de Jos (13 situri RAN, 12 în LMI 2015), Mărișelu (15 situri RAN, 12 în LMI 2015) sau Matei (20 situri RAN, 14 în LMI 2015) ilustrează un profil de continuitate istorică, unde reperele arheologice se intersectează cu arhitectura tradițională protejată. Distribuția fragmentară a altor unităţi administrativ-teritoriale, cum este cazul Dumitra, Dumitrița sau Nimigea, cu valori cuprinse între 5 și 7 situri RAN și 3 - 11 monumente incluse LMI, indică existența unor areale cu patrimoniu de importanță secundară, dar necesare în definirea rețelei teritoriale.

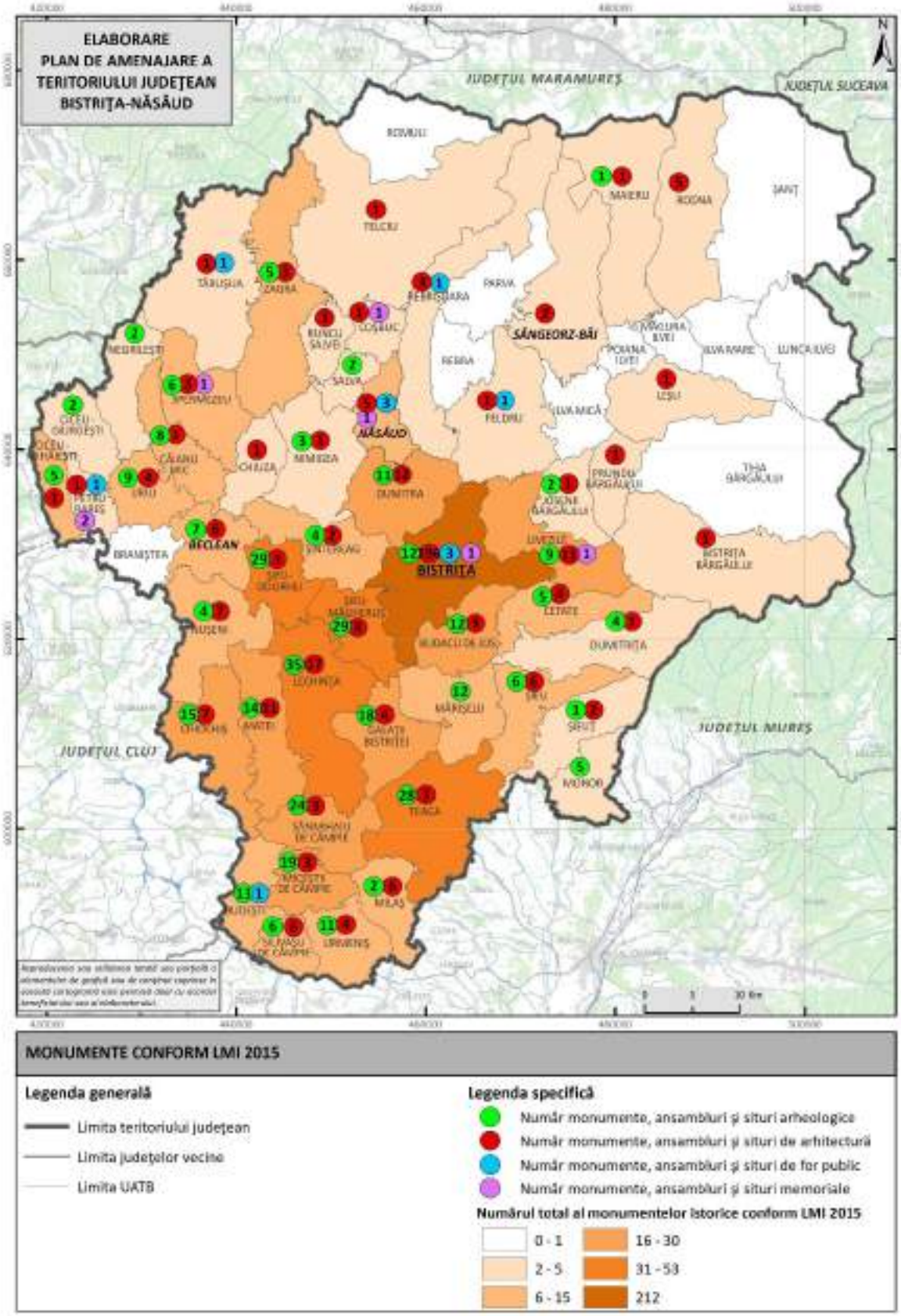

Fig. 2.1 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI / SITURI CLASATE LMI, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, cf. Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Chiar și în comunele cu valori reduse, precum Monor, Silivașu de Câmpie sau Uriu, unde se înregistrează între 3 și 7 situri și câteva monumente protejate, persistența acestor repere determină constrângeri urbanistice, dar și oportunități pentru consolidarea identității locale. În aceste cazuri, documentarea și integrarea patrimoniului arheologic în planurile de urbanism viitoare (PUG localități, PUZCP) devine un instrument indispensabil.

Există totodată o serie de unități administrativ-teritoriale unde patrimoniul se reflectă doar prin codul de identificare în RAN, fără a fi asociat unui număr semnificativ de situri sau monumente în LMI. Localități precum Bistrița Bârgăului, Coșbuc, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu sau Șanț se încadrează în această categorie, confirmând o distribuție inegală a resurselor patrimoniale pe teritoriul județului. În mod similar, comune precum: Maieru, Milaș, Nimigea, Șieuț nu figurează cu un număr important de obiective clasate în LMI, dar păstrează relevanța prin localizarea în zone de interes istoric sau prin integrarea în peisaje culturale de valoare. Această disparitate între localitățile cu un număr mare de obiective de patrimoniu clasat și cele cu prezență redusă ilustrează nevoia unui cadru metodologic diferențiat: protecție mai ridicată pentru arealele cu densitate mare de repere și politici de valorizare a peisajului cultural sau natural pentru zonele cu evidență fragmentară.

2.3 Patrimoniu imobil clasat

2.3.1. Monumente / Ansambluri de arhitectură

Monumente de importanță locală (Grupa valorică B)

La nivelul patrimoniului cultural local, Lista Monumentelor Istorice 2015 include monumentele și ansamblurile de arhitectură de grupa valorică B, distribuite pe întreg teritoriul județului Bistrița-Năsăud. Majoritatea acestor monumente se regăsesc în mediul urban, în special în orașele Bistrița, Năsăud și Beclean, dar și în mediul rural, răspândite în diverse localități.

- **În mediul urban**, distribuția monumentelor/ UAT este următoarea: Bistrița (148), Beclean (3), Năsăud (3), Sângeorz-Băi (1).
- **În mediul rural**, numărul monumentelor variază semnificativ între localități, majoritatea un număr redus de monument de arhitectură încadrat în grupa valorică B (tabelul 2.1.).

Patrimoniul de interes local este alcătuit, în principal, din structuri romane, biserici, fortificații și case, fiind localizat parțial la nivelul unităților administrativ-teritoriale (UAT). Informațiile din LMI 2015 sunt completate ulterior cu adrese, coduri poștale sau coordonate geografice (latitudine, longitudine), mai ales pentru localitățile rurale.

Ansamblurile și monumentele cu grupa valorică B, conform LMI 2015, sunt definite prin amplasarea în UAT-uri, categoria valorică de importanță, regimul juridic de protecție (conform Legii 422/2001 și documentațiilor de urbanism), starea actuală de conservare și caracteristicile actuale. Aceste date vor fi analizate în cadrul studiilor de fundamentare incluse în documentațiile de urbanism, precum PUG și PUZCP, care sunt deja realizate, în curs de realizare /urmează a fi realizate.

Reprezentarea grafică a numărului de monumente și ansambluri pe harta UAT-urilor, prezentată în Figura 2.2 evidențiază concentrațiile de obiective și permite identificarea clară a zonelor cu densitate mai mare de monumente istorice cu grupa valorică B.

Tabel 2.1 MONUMENTE ISTORICE DE INTERES LOCAL - CATEGORIA STRUCTURALĂ MONUMENTE DE ARHITECTURĂ (II)

Nr. crt.	**Amplasare (UAT)**	**Număr**	**Grupa valorică**	**Zone de protecție**	**Factori de risc și degradare**	**Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare**
1.	**Mun. Bistrița**	148	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Conf. RLU PUG Mun. Bistrița 2013
2.	**Beclean**	3	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Conf. RLU PUG 2016
3.	**Năsăud**	3	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2006

4.	**Sângeorz-Băi**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUZ 2019
5.	**Bistriţa Bârgăului**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2012
6.	**Budacu de Jos**	4	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
7.	**Căianu Mic**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2018
8.	**Chiochiș**	2	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019
9.	**Chiuza**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
10.	**Dumitra**	3	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2014
11..	**Feldru**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2023
12.	**Galaţii Bistriţei**	2	**B**	Regim juridic de protecţie specific	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001

				monumente istorice cat. monument		
13..	**Josenii Bârgăului**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2023
14.	**Lechinţa**	6	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2010
15.	**Leșu**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2021 (în curs de elaborare)
16.	**Livezile**	8	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2001
17.	**Matei**	8	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
18.	**Miceștii de Câmpie**	3	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2024
19.	**Milaș**	4	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019
20.	**Nimigea**	1	**B**	Regim juridic de protecţie	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001

				specific monumente istorice cat. monument/ansamblu		
21.	**Nușeni**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
22.	**Petru Rareș**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
23.	**Prundu Bârgăului**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2009
24.	**Rodna**	1	**A**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2024 (În stadiu de elaborare)
25.	**Runcu Salvei**	2	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG (În stadiu de elaborare)
26.	**Silivașu de Câmpie**	3	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
27.	**Spermezeu**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019 (actualizat)
28.	**Șieu**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019 (actualizat)

				monumente istorice cat. monument		
29.	**Șieu-Măgheruș**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2017
30.	**Șieu-Odorhei**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2017
31.	**Șieuț**	2	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2017
32.	**Șintereag**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2021
33.	**Târlișua**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
34.	**Teaca**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2001
35.	**Telciu**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2024
36.	**Uriu**	2	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001

37.	**Urmeniș**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
38.	**Zagra**	1	**B**	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2016

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Patrimoniul construit al județului Bistrița-Năsăud, clasificat în categoria structurală a monumentelor de arhitectură de interes local, reflectă o distribuție teritorială eterogenă, în care centrele urbane de prim rang se detașează prin densitatea ridicată a obiectivelor. Municipiul Bistrița concentrează 148 de monumente încadrate în grupa valorică B, protejate prin regim juridic specific conform Legii nr. 422/2001 și documentate prin fișele analitice de inventariere din LMI 2015. În complementaritate, orașele secundare, precum Beclean și Năsăud, dispun de câte 3 monumente, completând rețeaua urbană cu repere arhitecturale de epocă modernă și tradițională. La acestea se adaugă Sângeorz-Băi care are un singur monument protejat, contribuind la echilibrul cultural-teritorial. Acest nucleu urban istoric este consolidat prin reglementările de urbanism aprobate în planurile generale și zonale, care stabilesc perimetrele de protecție și modul de integrare în dezvoltarea actuală.

În mediul rural, prezența monumentelor de arhitectură se manifestă sub forma unor ansambluri și edificii dispersate, configurând un mozaic al identităților locale. Localități precum Livezile sau Matei (8 monumente fiecare) confirmă rolul comunităților rurale în conservarea structurilor tradiționale și a arhitecturii vernaculare. De asemenea, Lechinţa (6 monumente), Budacu de Jos şi Milaş (4 monumente fiecare) marchează zone cu o densitate medie, unde presiunile antropice și factorii naturali impun strategii coerente de protecție. În aceste cazuri, reglementările urbanistice locale, actualizate periodic prin PUG sau PUZ, stabilesc zone de protecție, limitele de construire și condițiile de restaurare. Starea de conservare a acestor monumente reclamă monitorizarea continuă, întrucât degradările cauzate de uzura materialelor, lipsa întreținerii și expunerea la factori climatici pot afecta ireversibil integritatea patrimoniului.

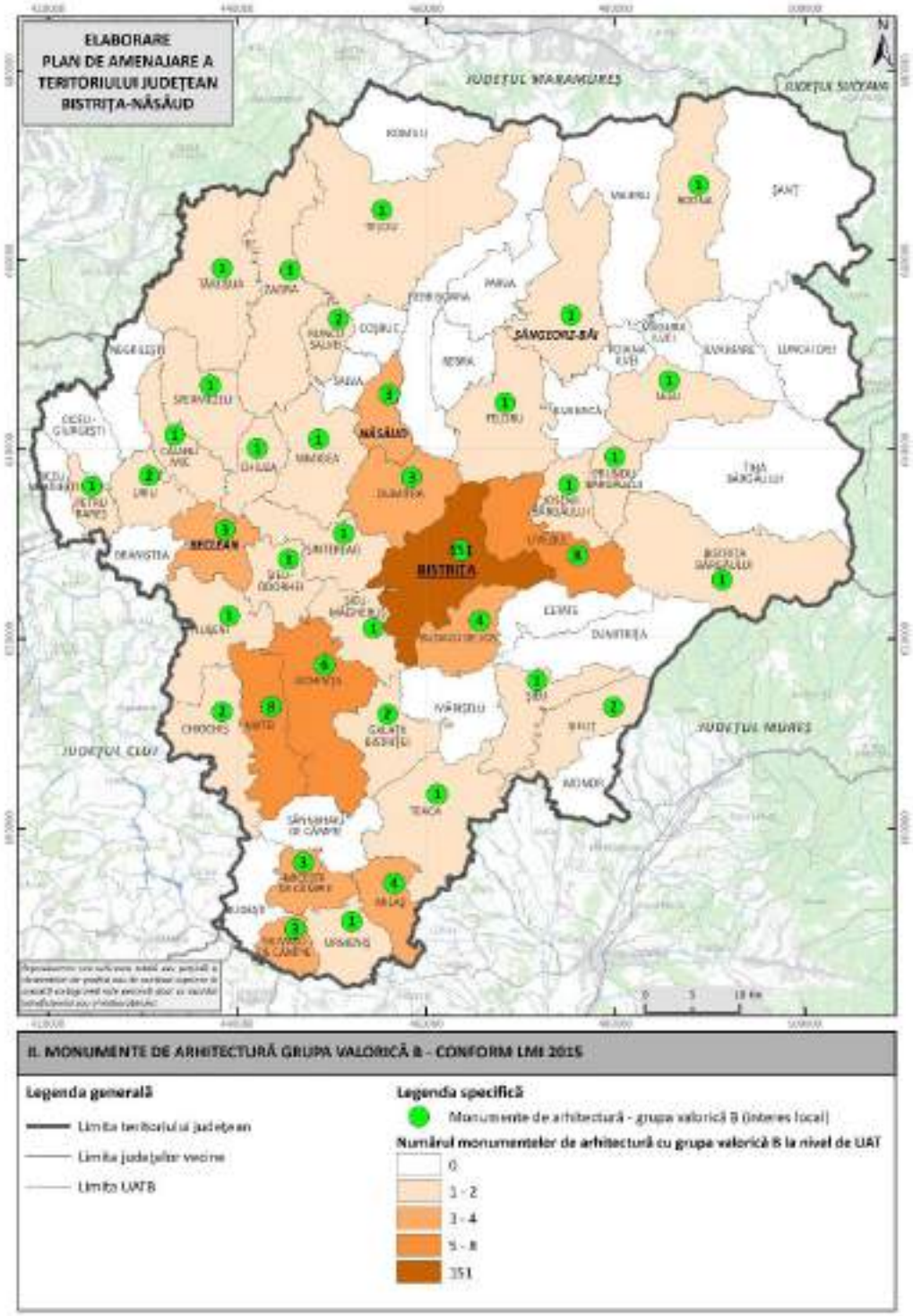

Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI DE ARHITECTURĂ GRUPA VALORICĂ B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, cf. Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Distribuția monumentelor de arhitectură la nivelul comunelor reflectă o concentrare moderată, dar esențială pentru coerența peisajului cultural. În alte localități cu 1-2 monumente protejate, patrimoniul se reduce la repere izolate, dar cu o valoare identitară în

cadrul comunității. Factorii de risc, atât antropici (intervenții necontrolate, abandon, presiune imobiliară), cât și naturali (cutremure, inundații, eroziuni), determină aplicarea unor acțiuni de protecție diferențiate: punere în siguranță, restaurare, delimitarea zonelor de protecție și monitorizare periodică. În ansamblu, gestionarea acestor monumente implică o corelare între legislația de protecție și instrumentele urbanismului istoric, pentru a asigura continuitatea valorilor culturale în cadrul dezvoltării teritoriale .

Categoria valorică de importanță națională (grupa valorică A)

Potrivit Legii nr. 5 din 6 martie 2000, privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național-Secțiunea III „Zone construite protejate", județul Bistrița-Năsăud include un număr semnificativ de obiective în grupa valorică a patrimoniului cultural de importanță națională, respectiv monumente istorice cu valoare excepțională. Aceste obiective sunt incluse în următoarele subpuncte: *clădiri civile urbane (cod „f"), ansambluri urbane (cod „g") și biserici sau ansambluri monahale (cod „k")* (Fig 2.3.). Prin urmare, județul Bistrița-Năsăud se află într-un context valoric ridicat, cu obiective patrimoniale care contribuie semnificativ la patrimoniul cultural național și care fac obiectul măsurilor de conservare și protecție prevăzute de legislație.

Având în vedere vechimea PATN, analiza patrimoniului construit de importanță națională are în vedere și cercetarea unor instrumente mai apropiate de momentul actual- Lista Monumentelor Istorice . Așadar, conform acestui instrument, județul Bistrița-Năsăud deține un număr mult mai ridicat de monumente și ansambluri de arhitectură de clasă A, înscrise în Lista Monumentelor Istorice (LMI) 2015 și distribuite pe întreg teritoriul județului. Acestea includ structuri romane, biserici, mănăstiri, castele, poduri și case, reprezentând elemente semnificative ale patrimoniului național, care se regăsesc în mediul urban, în special în Municipiul Bistrița, precum și orașele Năsăud și Beclean, dar ele sunt prezente și în mediul rural.

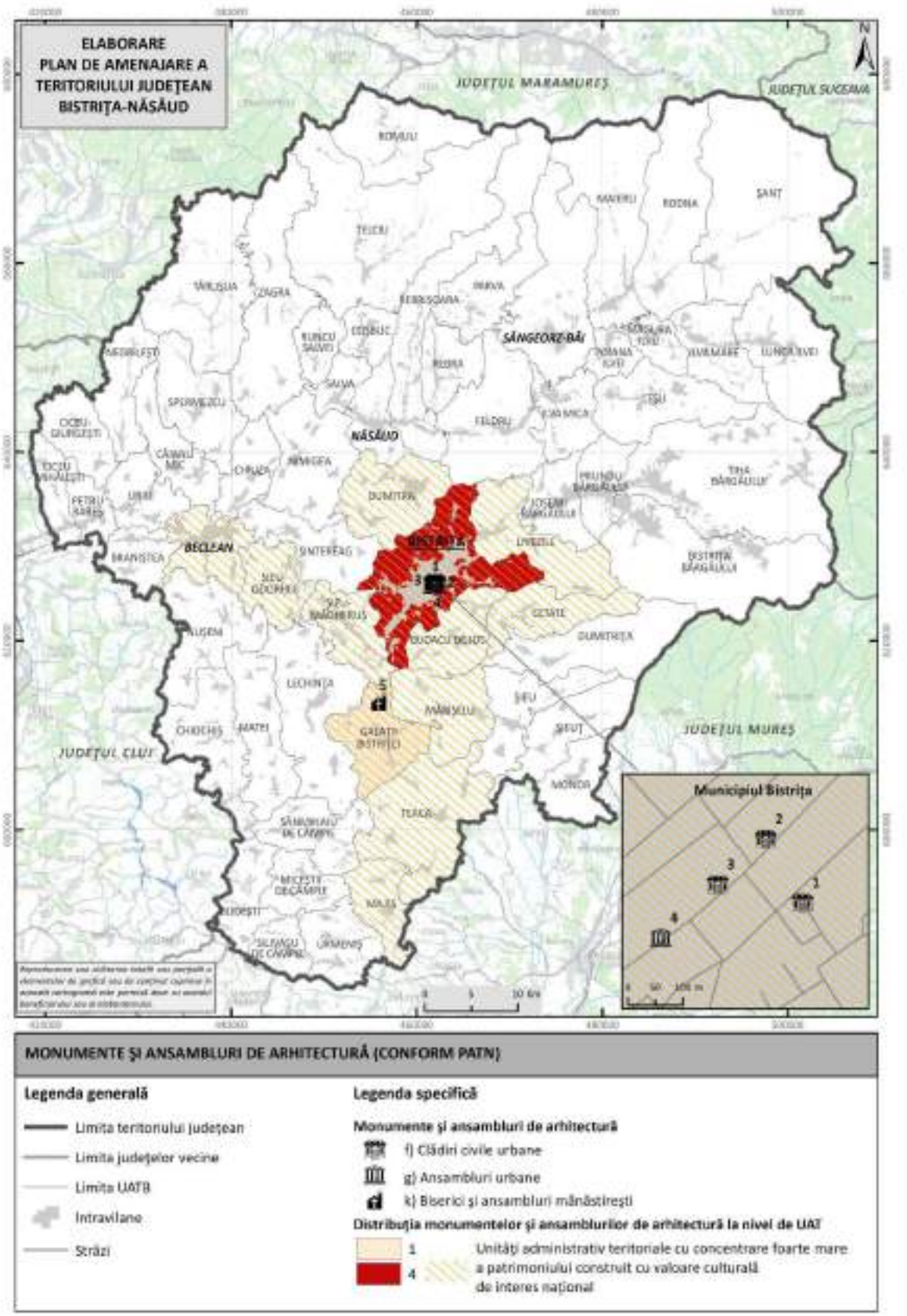

Fig. 2.3 DISTRIBUȚIA MONUMENTELOR / ANSAMBLURILOR DE ARHITECTURĂ, PATN, JUD. BISTRIȚA - NĂSĂUD

Sursa: Planul de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea III „Zone Construite Protejate”

Legendă aferentă Figurii 2.3:

Nr.	Categorie	Denumire	UAT
1	f) Clădiri civile urbane	Casa Ion Zidarul / Andreas Beuchel	Bistrița
2	f) Clădiri civile urbane	Casa Argintarului	Bistrița
3	f) Clădiri civile urbane	Şirul Şugălete	Bistrița
4	g) Ansambluri urbane	Ansamblul urban fortificat	Bistrița
5	k) Biserici şi ansambluri mănăstireşti	Biserica evanghelică	Galaţii Bistriţei - Herina

MONUMENTE DE ARHITECTURĂ (II)- GRUPA A, VALOARE NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ (LMI 2015)

- **În mediul urban**: UAT Municipiul Bistrița (47), orașe Beclean (3), Năsăud (2) și Sângeorz-Băi (1).
- **În mediul rural**, monumentele de clasă A se regăsesc în UAT-urile: Budacu de Jos (5), Cetate (4), Chiochiș (5), Ciceu Mihăiești (1), Coșbuc (1), Dumitra (9), Dumitrița (1), Galații Bistriței (2), Lechința (11), Livezile (3), Matei (3), Maieru (1), Milaș (2), Nușeni (6), Rebrișoara (3), Rodna (4), Runcu Salvei (1), Sânmihaiu de Câmpie (3), Silivașu de Câmpie (3), Spermezeu (2), Șieu (5), Șieu-Măgheruş (7), Șieu-Odorhei (2), Șintereag (1), Teaca (2), Uriu (2), Urmeniș (3) și Zagra (2).

Numărul și distribuția monumentelor sunt reprezentate grafic pe harta cu UAT-uri (Figura 2.8.2), facilitând identificarea concentrațiilor de unități administrativ-teritoriale cu un număr ridicat de obiective patrimoniale.

Tabel 2.2 MONUMENTE ISTORICE DE INTERES NAȚIONAL - CATEGORIA STRUCTURALĂ MONUMENTE DE ARHITECTURĂ (II)

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Grupa val.	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare
1.	Mun. Bistrița	47	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Conf. RLU PUG Mun. Bistrița 2013
2.	Oraș Beclean	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Conf. RLU PUG 2016

3.	Oraș Năsăud	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2006
4.	Oraş Sângeorz- Băi	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUZ 2019
5.	Budacu de Jos	5	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
6.	Cetate	4	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2006
7.	Chiochiș	5	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019
8.	Ciceu - Mihăiești	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
9.	Coșbuc	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
10.	Dumitra	9	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2014
11.	Dumitrița	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2015
12.	Galaţii Bistriţei	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
13.	Lechinţa	11	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2010
14.	Livezile	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2001
15.	Matei	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
16.	Maieru	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
17.	Milaș	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019
18.	Nușeni	6	**A**	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
19.	Rebrișoara	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2020

20.	Rodna	4	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2024 (În stadiu de elaborare)
21.	Runcu Salvei	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG (În stadiu de elaborare)
22.	Sânmihaiu de Câmpie	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG (În stadiu de elaborare)
23.	Silivașu de Câmpie	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
24.	Spermezeu	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019 (actualizat)
25.	Șieu	5	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019 (actualizat)
26.	Șieu- Măgheruș	7	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2017
27.	Șieu-Odorhei	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2017
28.	Șintereag	1	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2021
29.	Teaca	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
30.	Uriu	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2001
31.	Urmeniș	3	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
32.	Zagra	2	**A**	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

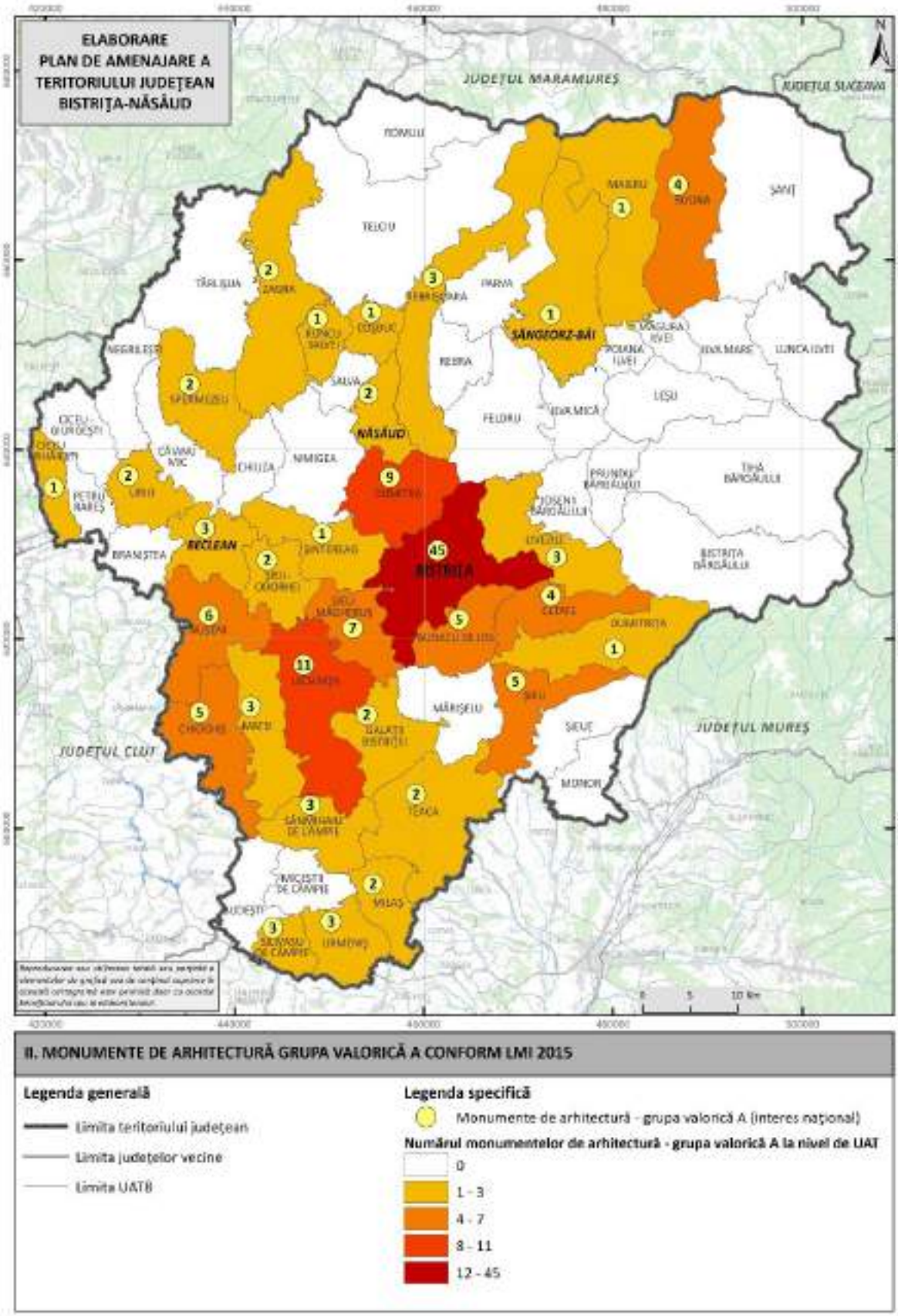

Fig. 2.4 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI DE ARHITECTURĂ GRUPA VALORICĂ A, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, cf. Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Distribuția conturează așadar o ierarhie teritorială clară, în care **municipiul Bistrița** joacă rolul de pol central (**47** de obiective GRUPA A). Orașele au un număr mai redus de monumente de importanță națională - Beclean (3 monumente) și Năsăud (2 monumente), iar Sângeorz-Băi adaugă un singur reper. La aceste valori se adaugă monumentele din mediul rural – Lechința (11 obiective), Dumitra (9 obiective), Șieu-Măgheruș (7 obiective) Nușeni (6 obiective), Budacu de Jos, Chiochiș, Șieu (câte 5 obiective), Cetate, Rodna (câte 4 obiective) care completează structura rețelei patrimoniale. Zonele de protecție aferente sunt reglementate fie din momentul clasării acestor obiective fie prin regulamentele locale de urbanism (PUG și PUZ), corelate cu fișele analitice de inventariere din LMI 2015. Riscurile sunt de natură antropică (presiune imobiliară, intervenții necontrolate, subutilizare) și naturală (cutremure, inundații, variații climatice), iar măsurile recomandate includ monitorizare periodică, controlul strict al intervențiilor și programe de restaurare.Localitățile rurale cu densitate medie de monumente A prezintă configurații patrimoniale cu relevanță regională. Lechința (11 inclusiv ansambluri), Dumitra (9 obiective), se disting ca nuclee de conservare, unde patrimoniul arhitectural definește imaginea satului istoric. Localități precum Șieu Măgheruș (7 obiective), Nușeni (6 obiective), Budacu de Jos, Chichiș, Șieu (câte 5 obiective), Cetate, Rodna (câte 4 obiective) adaugă repere punctuale, care completează continuitatea teritorială. În aceste cazuri, zonele de protecție sunt clar delimitate prin regulamentele urbanistice, vizând condiții de construire, regimuri de înălțime și distanțe de retragere.Riscurile antropice sunt reprezentate de inserții volumetrice/arhitecturale neconforme cu tipologia de construire din zonă, înlocuirea materialelor tradiționale, modernizări improprii și intervenții edilitare invazive, iar riscurile naturale privesc eroziunea solurilor/alunecări de teren, umiditatea excesivă și fenomenele climatice extreme. Măsurile recomandate se axează pe cercetarea la zi *in situ* a stării construcțiilor, pe întreținerea periodică și pe aplicarea principiilor de restaurare reversibilă, pentru a asigura atât conservarea autentică cât și integrarea funcțională în cadrul rural contemporan.În arealele cu distribuție difuză, monumentele de grupa valorică A îndeplinesc funcția de repere identitare, chiar dacă valoarea numerică este redusă. Nușeni, Rebrișoara, Rodna, Runcu Salvei, Silivașu de Câmpie și Spermezeu conturează o rețea discontinuă, dar esențială, pentru coerența peisajului cultural, iar zonele din Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, dar și comunele mai mici precum Șintereag, Târlișua sau Teaca întăresc structura rurală a patrimoniului. Riscurile identificate sunt similare celor din zonele centrale, dar accentuate de lipsa resurselor locale

pentru întreținere. Din punct de vedere al direcțiilor strategice, se recomandă intensificarea monitorizării, crearea unor programe de sprijin pentru proprietari și integrarea acestor monumente în planuri de valorificare turistică și culturală, pentru a susține atât conservarea patrimoniului, cât și dezvoltarea locală durabilă.

Monumentele din categoria arhitectură (II) - grupa valorică A, care se regăsesc în studiile de fundamentare a documentațiile de urbanism aferente PUZZCP Bistrița și PUG Municipiul Bistrița (în curs de elaborare), reprezintă repere esențiale pentru înțelegerea evoluției istorico-urbanistice a localității reședință de județ cât și a teritoriului județului. Acestea reflectă atât expresia arhitecturii medievale transilvănene, cât și rolul orașului Bistrița ca nucleu urban de prim rang, cu funcții comerciale, administrative și religioase. Conform *Listei Monumentelor Istorice (LMI 2015)*, cele mai importante edificii ale Municipiului Bistrița care au fost semnalizate prin grija Primăriei Municipiului Bistrița sunt reprezentate de următoarele edificii și ansambluri:

Biserica Evanghelică - situată în Piața Centrală /*Maktplatz* a municipiului, reprezintă cel mai impunător edificiu al orașului, reper urban major al epocii medievale.Construcția acestui monument a început în sec. XIII-XIV, urmând ca în sec. XV-XVI biserica să fie renovată, iar cele două turnuri să fie demolate, fiind înlocuite de actualul turn construit între anii 1487-1519; **Ansamblul „Șirul Sugălete" -** situat în Piața Centrală, nr. 13-24, este un ansamblu de locuințe medievale cu galerie deschisă la nivelul parterului, care păstrează elemente de arhitectură de stil gotic, Renaștere și Baroc, cu corespondențe în arhitectura Europei centrale; **Primăria Veche -** situată în Piața Centrală nr. 2, a fost ridicată în secolul al XVI-lea după principiile Renașterii, dar a primit înfățișarea actuală în urma renovărilor din perioada barocă și de la începutul secolului al XIX-lea; **Casa -** situată în Piața Centrală nr. 10; **Casa -** situată în Piața Centrală nr. 11, sunt case de locuit construite în perioada medievală, cu diferite schimbări ce aparțin stilului renascentist și baroc, **Casa Andreas Beuchel cunoscută sub denumirea „Casa Ion Zidaru" -** situată în Piața Centrală nr. 30, este o construcție dintre cele mai vechi din Bistrița medievală, păstrând elemente de arhitectură gotică din secolului al XV-lea si elemente de arhitectură renascentistă din primele două decenii ale sec. al XVI-lea; **Casa -** situată în Piața Centrală nr. 37; **Centrul Cultural „George Coșbuc"/** fosta *Casă a Asociației meseriașilor din Bistrița* situat pe str. Albert Berger nr. 10, a fost ridicată la sfârșitul secolului al XIX-lea în spiritul arhitecturii 1900.Edificiul a găzduit de-a lungul timpului cele mai importante activități culturale din Bistrița; **Turnul Dogarilor -** situată pe str. Dogarilor nr. 18,

este singurul turn din fortificația orașului care s-a păstrat până astăzi, în afara fragmentelor zidurilor de apărare și a celorlalte turnuri și bastioane de apărare ale orașului ce au dispărut prin demantelarea fortificației; **Casa Argintarului** -situată pe str. Dornei nr. 5, locuință renascentistă construită între anii 1560-1563; **Casa -** situată pe str. Dornei nr. 3, locuință medievală ce păstrează ancadramente de piatră din perioada de trecere de la stilul gotic la Renaștere și din perioada Renașterii; **Căminul pentru persoane vârstnice -** situat pe str. M. Kogălniceanu, nr. 23, păstrează înglobate ancadramente și structuri de zidărie în stil gotic; **Colegiul National „Liviu Rebreanu”** -situat în b-dul Republicii nr. 8, păstrează elemente de arhitectură reprezentative pentru începutul sec. al XX-lea;

Biserica romano-catolica „Sf. Treime” - situată pe str. Gh. Șincai, nr. 26, este un monument reprezentativ pentru arhitectura barocului târziu din Transilvania; **Casa parohială -** situată pe str. Gh. Șincai, nr. 26, păstrează elemente de arhitectură din perioada barocului târziu; **Case -** situate pe strada N. Titulescu la nr. 8, 9, 11, 13, 16, 18, 24, ce păstrează ancadramente, elemente ornamentale, bolți ce aparțin arhitecturii gotice târzii, din timpul Renașterii și Barocului.În afară de aceste imobile incluse în LMI 2015, în conf. OMC.nr.2887/25.04.2028, a fost clasat imobilul Cinematografului „Bulevard” (corp C1), Bd. Republicii nr. 35, Mun. Bistrița, cod LMI BN-II-m-B-21205, publicat în M.O.al României nr. 877/05.10.2023.

În paralel, pentru patrimoniul rural, un exemplu elocvent este **Biserica Evanghelică** din satul Herina, comuna Galații Bistriței, patrimoniu religios care prin monumentalitatea sa și prin particularitățile sale stilistice, se plasează printre cele mai valoroase edificii romanice din Transilvania. În cele ce urmează, prezentăm un extras de 5 obiective pentru care fișele analitice dedicate acestor obiective vor detalia regimul juridic, caracteristicile arhitecturale, starea de conservare și măsurile de protecție aplicabile, conform cerințelor PATN și cadrului legislativ național din domeniu. Această listă nu este exhaustivă și nu prezintă toate obiectivele clasate, ci oar o parte din ele. Detalieri de acest fel urmează a fi efectuate prin Planurile Urbanistice Generale și studiile istorice aferente.

Casa Andreas Beuchel cunoscută sub denumirea „Casa Ion Zidaru”, *Municipiul Bistrița*

Este un monument istoric de clasă A și datează din secolul XV. Este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice cu codul RAN 32848.02, cod LMI BN-I-m-B-01321, cu următoarele informații (cf. Listei Monumentelor Istorice) [12] [13] [14]:

Tabel 2.3. FIȘA MONUMENTULUI CASA ANDREAS BEUCHEL CUNOSCUTĂ SUB NUMELE „CASA ION ZIDARU”, MUNICIPIUL BISTRIȚA

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	RAN: 32401.77
Cod LMI	BN-II-m-A-01465
Nume	Casa Andreas Beuchel cunoscuta sub numele Casa Ion Zidaru
Județ	Bistriţa-Năsăud
UAT	Bistriţa
Localitate	Bistriţa
Adresa	Piața Centrală 30
Reper	-
Categorie	clădiri civile urbane
Datare	sec. XV
Arhitect	-
Regim de proprietate	privat
Stare de conservare	medie
Descriere	„Casa Beuchel” cunoscuta sub numele Casa Ion Zidaru din Bistrița, construită în a doua jumătate a secolului al XV-lea, reprezintă un monument de tranziție între stilul gotic și cel renascentist. Situată în centrul orașului, pe actuala stradă Vasile Nașcu, clădirea a aparținut unor familii înstărite și a trecut prin mai mulți proprietari de seamă, precum Andreas Beuchel, Christian Pomarius și Ion Zidarul. Aceștia au adus transformări majore, reflectate atât în organizarea spațiului, cât și în detaliile arhitecturale. Edificiul se remarcă prin planul său complex (demisol, parter, mezanin, etaj), săli boltite pe ogive și elemente de piatră sculptată specifice goticului și Renașterii. De-a lungul secolelor, casa a suferit modificări și adăugiri, însă restaurarea din perioada 1972–1976 a reconstituit în mare parte fizionomia istorică. Astăzi, Casa Zidaru este un reper de patrimoniu, ilustrând evoluția urbană și arhitecturală a Bistriței medievale. [15] [16]

[12] Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice, 2015

[13] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[14] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

[15] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[16] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

Sursa: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

Fig. 2.5 CASA BEUCHEL CUNOSCUTĂ SUB NUMLE CASA ION ZIDARU, MUNICIPIUL BISTRIȚA
Sursa: https://www.palatulculturiibistrita.ro/

Casa Argintarului (Goldschmiedehaus), Municipiul Bistrița

Este un monument istoric de clasă A și datează din secolul XV. Este considerat de locuitorii județului ca fiind al șaselea cel mai important obiectiv cultural urban din județ. Este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice cu codul RAN: 32401.47, cod LMI BN-II-m-A-01482, cu următoarele informații (cf. Listei Monumentelor Istorice) [17] [18] [19] :

Tabel 2.4 FIȘA MONUMENTULUI CASA ARGINTARULUI (GOLDSCHMIEDEHAUS), MUNICIPIUL BISTRIȚA

Localizare	Amplasament maps.google.com
Cod RAN	RAN: 32401.47
Cod LMI	BN-II-m-A-01482

[17] Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice, 2015

[18] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[19] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

Nume	Casa Argintarului (Goldschmiedehaus), azi „Centrul județean pentru cultură”
Județ	Bistriţa-Năsăud
UAT	Bistriţa
Localitate	Bistriţa
Adresa	Str. Dornei 5
Reper	-
Categorie	clădiri civile urbane
Datare	sec. XVI
Arhitect	Petrus da Lugano
Regim de proprietate	public
Funcțiune	Centrul județean pentru cultură
Stare de conservare	bună
Descriere	Casa Argintarului din Bistrița, construită în secolul al XVI-lea și atribuită arhitectului Petrus da Lugano, a aparținut inițial unui meșter aurar sau argintar. Clădirea are parter și etaj, cu gang boltit, săli cu bolți în cruce și fațadă decorată cu portal și ferestre renascentiste. Salvata de la demolare în perioada interbelică de Nicolae Iorga, casa a fost restaurată în secolul XX și se află într-o stare bună de conservare. În prezent, găzduiește expoziții permanente și temporare de artă locală. [20] [21]

Sursa: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

Fig. 2.6 CASA ARGINTARULUI (GOLDSCHMIEDEHAUS), MUNICIPIUL BISTRIȚA
Sursa: https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/

[20] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[21] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-argintarului/

Şirul Şugălete, Municipiul Bistrița

Este un ansamblu istoric de case medievale înșiruite de clasă A și datează din secolul XV, cu modificări majore în secolele XVII, XVIII și XIX. Este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice cu codul RAN: 32401.47, cod LMI BN-II-a-A-01459, cu următoarele informații (cf. Listei Monumentelor Istorice) [22] [23] [24] :

Tabel 2.5 FIȘA MONUMENTULUI ŞIRUL ŞUGĂLETE, MUNICIPIUL BISTRIȚA

Localizare	Amplasament maps.google.com
Cod RAN	RAN: 32401.47
Cod LMI	BN-II-a-A-01459
Nume	Ansamblul Şirul Şugălete
Județ	Bistriţa-Năsăud
UAT	Bistriţa
Localitate	Bistriţa
Adresa	Piața Centrală 13-24
Reper	-
Categorie	clădiri civile urbane
Datare	sec. XV
Arhitect	-
Regim de proprietate	privat
Funcțiune	-
Stare de conservare	medie
Descriere	Ansamblul „Șirul Sugălete” din Bistrița este format dintr-un șir de case medievale ridicate pe latura nordică a Pieței Centrale, la sfârșitul secolului al XV-lea, ca urmare a incendiului din 1457 care a distrus clădirile din lemn. Primele construcții, datate în jurul anului 1480, au fost realizate din piatră și au suferit de-a lungul secolelor mai multe intervenții și refaceri după incendii, cele mai importante fiind în 1680, 1758, 1842 și 1857. Elementul unificator al ansamblului îl constituie galeriile deschise de la parter, folosite pentru comerț și adăpostirea negustorilor în zilele de târg, soluție constructivă similară cu cele din Sibiu sau Brașov. Clădirile sunt parțial individuale, cu planimetrie și sisteme

[22] Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice, 2015

[23] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[24] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

	Petermann (nr. 15) și altele, fiecare cu istorie proprie de proprietari și reconstrucții. Transformările arhitecturale au inclus bolți, ganguri carosabile, etaje adăugate și modificări ale acoperișurilor. În prezent, ansamblul se află într-o stare bună de conservare și este clasificat ca monument istoric (LMI BN-II-a-A-01459, RAN 32401.165). Este utilizat în scop cultural și turistic, fiind un simbol al orașului Bistrița și un exemplu valoros de arhitectură urbană

Sursa: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

Fig. 2.7 ŞIRUL ŞUGĂLETE, MUNICIPIUL BISTRIȚA
Sursa: https://www.palatulculturiibistrita.ro/

Ansamblul urban medieval Bistrița („Bistritz"), Municipiul Bistrița

Este un ansamblu istoric care cuprinde zona delimitată între bd. Republicii și râul Bistrița. Este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice cu codul RAN: 32401.165, cod LMI BN-II-a-A-01550, cu următoarele informații (cf. Listei Monumentelor Istorice) [27] [28]:

[25] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[26] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/ansamblul-sirul-sugalete/

[27] Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice, 2015

[28] https://monumentebn.ro/ansamblul-medieval-urban-bistrita/

Tabel 2.6 FIȘA MONUMENTULUI ANSAMBLUL URBAN MEDIEVAL BISTRIȚA („BISTRITZ"), MUNICIPIUL BISTRIȚA

Localizare	Amplasament maps.google.com
Cod RAN	32401.165
Cod LMI	BN-II-a-A-01550
Nume	Ansamblul urban medieval Bistrița („Bistritz")
Județ	Bistriţa-Năsăud
UAT	Bistriţa
Localitate	Bistriţa
Reper	Zona delimitată de trotuarul nordic al Bd. Republicii; latura nordică a scuarului din fața blocului Piața Petru Rareș nr. 7A; latura vestică a hotelului „Coroana de Aur"; latura nord-estică a parcelei Piața Unirii nr. 8; latura estică a parcelei Piața Unirii nr. 9; latura sud-estică a parcelei Liviu Rebreanu nr. 55; limita estică și limita sudică a str. Ecaterina Teodoroiu; limita sudică a parcelelor M. Kogălniceanu nr. 1-11; limita sudică și limita vestică str. Dogarilor; limita vestică a str. M. Eminescu până la intersecția cu trotuarul nordic al Bd. Republicii.
Categorie	Ansambluri urbane
Datare	sec. XIII-XVIII
Descriere	Piața Centrală din Bistrița reprezintă nucleul istoric și urban al orașului, format în jurul bisericii parohiale și delimitat la est și vest de mănăstirile franciscane, dominicane și ale hospitaliților, încă din secolul al XIII-lea. Fortificarea orașului a început după anul 1464, când regele Matei Corvin a acordat bistrițenilor dreptul de a construi o centură de fortificații, înlocuind vechea fortificație de refugiu. Astfel, cetatea Bistriței de astăzi datează în mare parte din secolul al XV-lea. Piața Centrală a devenit centrul civic și economic al orașului, iar în jurul ei s-au ridicat clădiri publice, case ale patriciatului și hale meșteșugărești.[29]

Sursa: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

Fig. 2.8 ANSAMBLUL URBAN MEDIEVAL BISTRIȚA („BISTRITZ"), MUNICIPIUL BISTRIȚA
Sursa: https://www.uar-bna.ro/2023/proiecte/

[29] https://www.complexulmuzealbn.ro/ro/sectii/biserica-evanghelica-herina

Biserica Evanghelică din sat Herina, comuna Galaţii Bistriţei

Este un monument istoric de clasă A și datează din secolul XV. Este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice cu codul RAN: 33319.02, cod LMI BN-II-m-A-01661, cu următoarele informații (cf. Listei Monumentelor Istorice) [30]:

Tabel 2.7 FIȘA MONUMENTULUI BISERICA EVANGHELICĂ, SAT HERINA, COMUNA GALAŢII BISTRIŢEI

Localizare	Amplasament maps.google.com
Cod RAN	RAN: RAN: 33319.02
Cod LMI	BN-II-m-A-01661
Nume	Biserica Evanghelică din Herina
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Galații Bistriței
Localitate	Herina
Adresa	47°01'56"N 24°25'22"E
Reper	-
Categorie	Biserici şi ansambluri mănăstireşti
Datare	sec. XIII
Arhitect	-
Regim de proprietate	public
Stare de conservare	bună
Descriere	Biserica evanghelică din Herina, construită în jurul anului 1200, este unul dintre cele mai importante monumente romanice din Transilvania, remarcându-se prin păstrarea integrală a stilului său originar. Inițial aflată în stăpânirea familiei Kacsics, moșia a trecut în timp sub autoritatea episcopiei catolice de Alba Iulia și a unor nobili locali, între care familia Farkas de Săsarm, care a avut reședința lângă biserică. Edificiul are plan bazilical cu trei nave, două turnuri vestice și un portal semicircular decorat cu colonete și pilaștri sculptați. Absida centrală și absidele laterale, împreună cu ferestrele semicirculare și frizele ornamentale, îi conferă un caracter architectural distinct. Prin autenticitatea și unicitatea sa, biserica din Herina este un reper esențial pentru studiul arhitecturii medievale din Europa Centrală, fiind astăzi protejată și valorificată de Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. [31] [32]

Sursa: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[30] https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=2065&-biserica-evanghelica-herina-bistrita-nasaud

[31] Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

[32] https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

Fig. 2.9 BISERICA EVANGHELICĂ sat HERINA, COMUNA GALAŢII BISTRIŢEI
Sursa: https://www.complexulmuzealbn.ro/

Obiective monument/ansamblu de arhitectură neclasate cu valoare istorică, urbanistică, arhitecturală

Obiective monument/ansamblu de arhitectură neclasate reprezintă obiectivele care prin valorile pe care le reprezintă din punct de vedere istoric, urbanistic și arhitectural au fost propuse spre clasare în documentații de urbanism dar care nu au fost încă clasate /nu sunt propuse a fi clasate, dar care necesită un anumit regim de protecție și punere în valoare.

Tabel 2.8 LISTA OBIECTIVE MONUMENT/ANSAMBLU DE ARHITECTURĂ NECLASATE, CU VALOARE ISTORICĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ

Nr. crt.	Denumire obiectiv	Amplasare (UAT)	Adresa	Categorie	Datare
1.	BISERICA DIN LEURDA	Mun. Bistrița	amplasată în anul 1998 în curtea interioară a Muzeului Bistrița, str. G-ral Grigore Bălan, nr. 19	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	secolului XVIII
2.	Casa Demetrius Ciuta	Mun. Bistrița	Str. Gării, nr. 2	clădiri civile urbane	secolul XX

3.	Ansamblul vechii școli românești	Mun. Bistrița	Str. Crinilor nr. 2	ansambluri civile urbane	secolul XIX
4.	Casa Corneliu Mureșanu	Mun. Bistrița	Piața Petru Rareș nr. 4	clădiri civile urbane	1936
5.	Casa Tiți	Mun. Bistrița	Bld. Republicii nr.20	clădiri civile urbane	1909
6.	Casa Gustav Braedt	Mun. Bistrița	Bld. Republicii, nr. 18	clădiri civile urbane	1908
7.	Casa nr. 14	Mun. Bistrița	Str. Împăratul Traian	clădiri civile urbane	cca 1935
8.	Casa nr.24	Mun. Bistrița	Str. Petre Ispirescu	clădiri civile urbane	cca 1935-1940
9.	Casa Textoris	Mun. Bistrița	Str. Gheorghe Șincai nr. 37-39	clădiri civile urbane	1864
10.	Casa Matei Eminescu	Mun. Bistrița	Bld. Independenței 24	clădiri civile urbane	cca 1910
11.	Societatea Regna	Mun. Bistrița	Bld. Independenței nr. 30	clădiri civile urbane	cca. 1900-1902
12.	Casa Oskar Kelp	Mun. Bistrița	Str. Parcului nr. 2	clădiri civile urbane	1886
13.	Vechea Sală de sport	Mun. Bistrița	Str. Parcului nr. 18	clădiri civile urbane	1885
14.	Centrul Județean pentru Cultură	Mun. Bistrița	Str. Gen. Gr. Bălan	clădiri civile urbane	1898
15.	Imobil nr. 11	Mun. Bistrița	Str. Al. Odobescu	clădiri civile urbane	1884
16.	Biblioteca Județeană George Coșbuc	Mun. Bistrița	nr. 11	clădiri civile urbane	1883-1884
17.	Biserica Reformată	Mun. Bistrița	Bld. Independenței nr. 2	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	sec. XIX
18.	Biserica Greco-catolică	Mun. Bistrița	cartier Unirea	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	1925-1929
19.	Casa M.K.	Mun. Bistrița	Viișoara nr. 145	clădiri civile urbane	1869-1900
20.	Moara din Sărata	Mun. Bistrița	locație pe canalul morii	obiective de patrimoniu industrial	-
21.	Biserica romano-catolică din Beclean	Beclean	Strada Mihail Kogălniceanu nr. 21	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	sec. XIX
22.	Banca Aurora	Năsăud	Piața Unirii, nr. 9	clădiri civile urbane	sec. XIX
23.	Banca Mercur	Năsăud	-	clădiri civile urbane	sec. XIX

24.	Hotel Rahova (actualul sediu al Jandarmeriei)	Năsăud	B-dul Grăniceres, colț cu Str. Piața Nouă	clădiri civile urbane	-
25.	Casa Virgil Șotropa, actuala Poștă	Năsăud	Str. Virgil Șotropa nr. 4	clădiri civile urbane	sec. XIX-XX
26.	Casa Dumitru Nacu	Năsăud	-	clădiri civile urbane	secolul XX
27.	Biserica romano-catolică	Năsăud	B-dul Grănicerilor nr. 17	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	1764
28.	Biserica reformată	Năsăud	Str. Vasile Nașcu 41	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	1899
29.	Biblioteca documentară	Năsăud	Piaţa Unirii, nr. 13	clădiri civile urbane	-
30.	Biserica de lemn din Vermeș	Vermeș	sat Vermeș	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	sec. XVIII
31.	Muzeul "Cuibul Visurilor"	Maieru	sat Maieru, Str. Principală nr. 190	clădiri civile urbane	perioada postbelică
32.	Biserica de lemn din Beudiu	Nușeni	sat Beudiu	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	-
33.	Biserica de lemn din Arcalia	Șieu-Măgheruș	sat Arcalia	Biserici şi ansambluri mănăstireşti	sec. XIX
34.	Castelul Fekete de la Șieu-Odorhei	Șieu-Odorhei	sat Șieu Odorhei	castele și reședințe nobiliare	sec. XIX
35.	Castelul Șieu (Primăria)	Șieu-Odorhei	sat Șieu Odorhei	castele și reședințe nobiliare	sec. XVIII

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Tabelul 2.8 evidențiază o predominanță a obiectivelor civile urbane, în special case și ansambluri rezidențiale datând din secolele XIX-XX, concentrate mai ales în mun. Bistrița și Orașul Năsăud, în timp ce alte categorii, precum castelele, apar punctual și într-un număr redus. Lăcașurile de cult - în special bisericile de lemn regăsim în localități rurale precum Leurda, Arcalia, Vermeș și Beudiu, acestea ilustrează tradiția religioasă rurală și sunt datate preponderent în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. În ansamblu, se observă o vechime relativ similară a acestor obiective, cu repere ce se înscriu într-o cronologie de câteva secole, ceea ce conturează un strat istoric coerent și unitar, dar cu o reprezentare

dezechilibrată între categorii, în favoarea arhitecturii civile urbane și a bisericilor de lemn, în defavoarea altor tipologii, precum cea a obiectivelor de patrimoniu industrial.

Tabel 2.9 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR MONUMENT/ANSAMBLU DE ARHITECTURĂ NECLASATE CU VALOARE ISTORICĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Grupa valorică	Zone de protecție	Factori de risc și degradare
1.	Mun. Bistrița	20	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
2.	Beclean	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
3.	Năsăud	7	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
4.	Vermeș	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
5.	Maieru	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
5.	Nușeni	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
6.	Șieu	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
7.	Șieu-Măgheruș	1	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali
8.	Șieu-Odorhei	2	Conf . Fişă analitică de inventariere	În urma procedurii de clasare	Antropici Naturali

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Distribuția teritorială a obiectivelor de arhitectură neclasate, dar cu valoare istorică, urbanistică și arhitecturală relevată prin tabelul 2.9. conturează o imagine diferențiată a patrimoniului construit din județul Bistrița-Năsăud. Municipiul Bistrița se detașează printr-un număr de 20 de obiective, urmat de orașele Năsăud cu 7 și Șieu-Odorhei cu 2, ceea ce indică o concentrare preponderent urbană a acestor structuri.

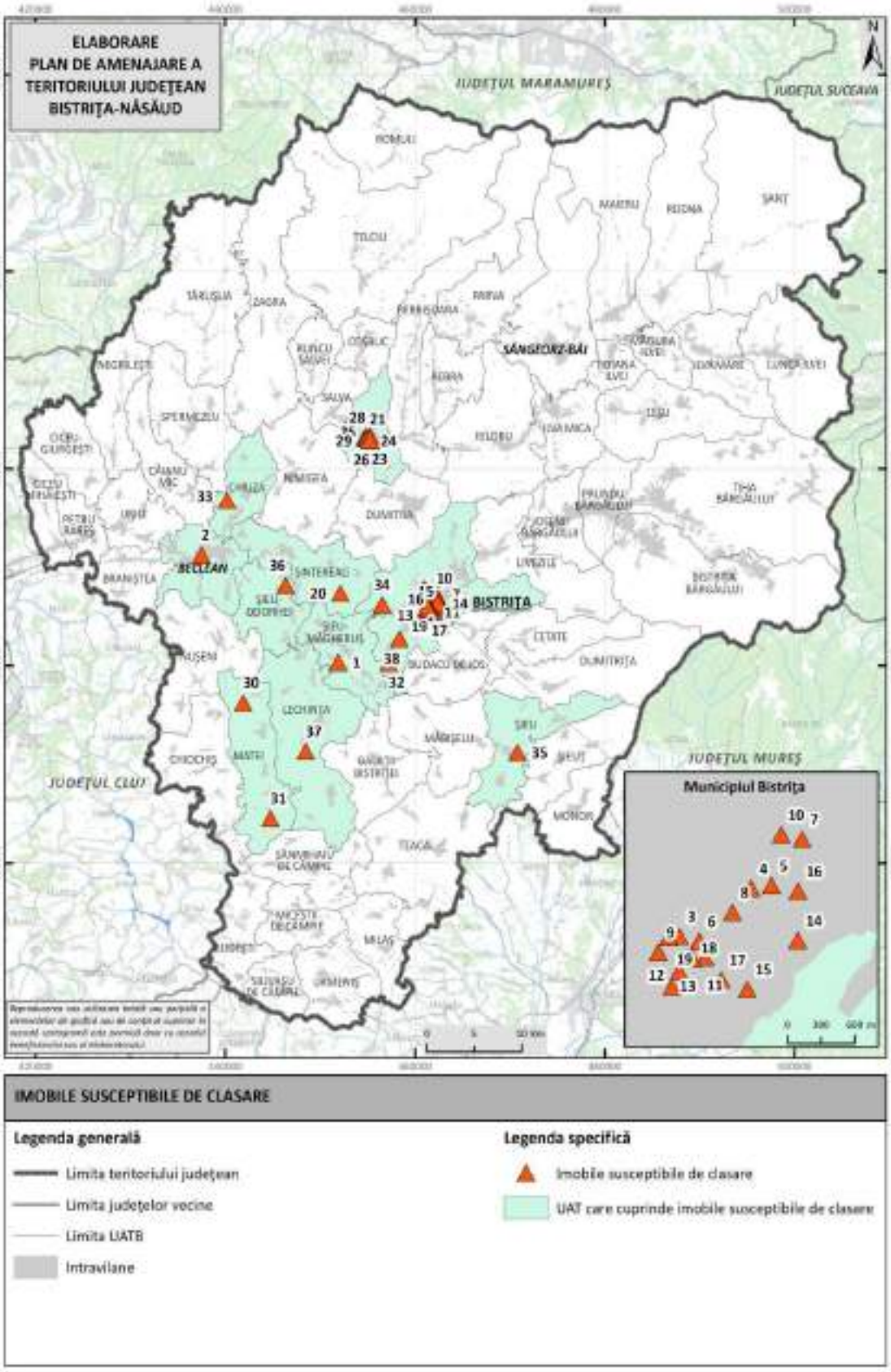

Fig. 2.10 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA IMOBILELOR SUSCEPTIBILE DE CLASARE, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legendă aferentă Figurii 2.10:

Nr.	Denumire	Adresa
1	Biserica de lemn	Arcalia
2	Biserica romano-catolică	Beclean
3	Casa Demetrius Ciuta	Bistrița
4	Ansamblul vechii școli românești	Bistrița
5	Casa Corneliu Mureșanu (1936)	Bistrița
6	Casa Tiți (1926)	Bistrița
7	Casa Thomas Fruhm (1909)	Bistrița
8	Casa Gustav Braedt (1908)	Bistrița
9	Casa stil neoromânesc (cca1935)	Bistrița
10	Casa stil neoromânesc cca 1935-1940	Bistrița
11	Casa Textoris (1864)	Bistrița
12	Casa Matei Eminescu (cca 1910)	Bistrița
13	Societatea Regna (cca. 1900-1902)	Bistrița
14	Casa Oskar Kelp (1886)	Bistrița
15	Vechea Sală de sport (1885)	Bistrița
16	Imobil (1898), Centrul Județean pentru Cultură	Bistrița
17	Imobil (1884) - Biblioteca Județeană George Coșbuc	Bistrița
18	Biserica Reformată	Bistrița
19	Biserica Greco-catolică (1925/29)	Bistrița
20	Situl arheologic de la Caila – exploatare de sare	Caila, com. Şintereag
21	Casa Virgil Șotropa, actuala Poștă	Năsăud
22	Biserica romano-catolică, 1764	Năsăud
23	Biserica reformată, 1899	Năsăud
24	Biblioteca documentară, început sec. XX	Năsăud
25	Cripta din Cimitirul romano-catolic	Năsăud
26	Hotel Rahova	Năsăud
27	Bustul lui Grigore Moisil	Năsăud
28	Banca "Aurora"	Năsăud
29	Banca Mercur	Năsăud
30	Biserica de lemn din Bidiu	sat Bidiu, com. Matei
31	Situl arheologic Fântânele – necropolă celtică	sat Fântânele, com. Matei
32	Moara	Sărata
33	Situl arheologic de la Săsarm	Săsarm, com. Chiuza
34	Masa de altar a bisericii ortodoxe (1933-42)	Sigmir

35	Castelul Șieu (Primăria)	Șieu
36	Castelul Fekete	Șieu-Odorhei
37	Biserica de lemn	Vermeș
38	Casa M.K. (1869-1900)	Viișoara

În contrast, localitățile rurale analizate (Budacu de Jos, Cetate, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Coșbuc sau Dumitra) nu înregistrează obiective de acest tip, ceea ce denotă fie lipsa unor cercetări aprofundate, fie prezența unei arhitecturi vernaculare încă neintegrate în evaluări de patrimoniu. Această polarizare între mediul urban și cel rural subliniază o problematică centrală în planificarea teritorială: orașele dispun de centre istorice mai bine inventariate, unde elementele arhitecturale cu valoare ambientală pot fi identificate și propuse spre clasare, în timp ce satele rămân insuficient explorate din punct de vedere al resurselor arhitecturale. Lipsa obiectivelor identificate în multe unități administrativ-teritoriale(UAT) nu trebuie interpretată ca absență a valorilor, ci mai degrabă ca o consecință a unui proces incomplet de documentare. În acest sens, patrimoniul neclasat al județului necesită un cadru de analiză extins, care să valorifice și componentele vernaculare sau peisajere ale spațiului rural. Prin urmare, distribuția actuală evidențiază atât potențialul de completare a patrimoniului clasat prin includerea acestor obiective, cât și riscul pierderii unor repere de valoare în lipsa unor măsuri de protecție. Municipiul Bistrița și orașele Năsăud și Beclean pot deveni poli de inițiativă pentru programe de cercetare și clasare, meniți să integreze obiectivele identificate în regimuri oficiale de protecție. În paralel, este necesară o strategie de sensibilizare a comunităților rurale, pentru ca valorile arhitecturale și ambientale ale acestora să fie documentate și conservate, asigurând astfel o distribuție mai echilibrată a patrimoniului construit la nivel județean.

2.3.2 Situri arheologice înscrise în repertoriul arheologic național (RAN) și în lista patrimoniului mondial în jud. Bistrița-Năsăud

În baza de date Repertoriul Arheologic Național sunt înscrise, în jud. Bistrița-Năsăud, în prezent, 412 puncte cu descoperiri arheologice. Situația pe localități este următoarea:

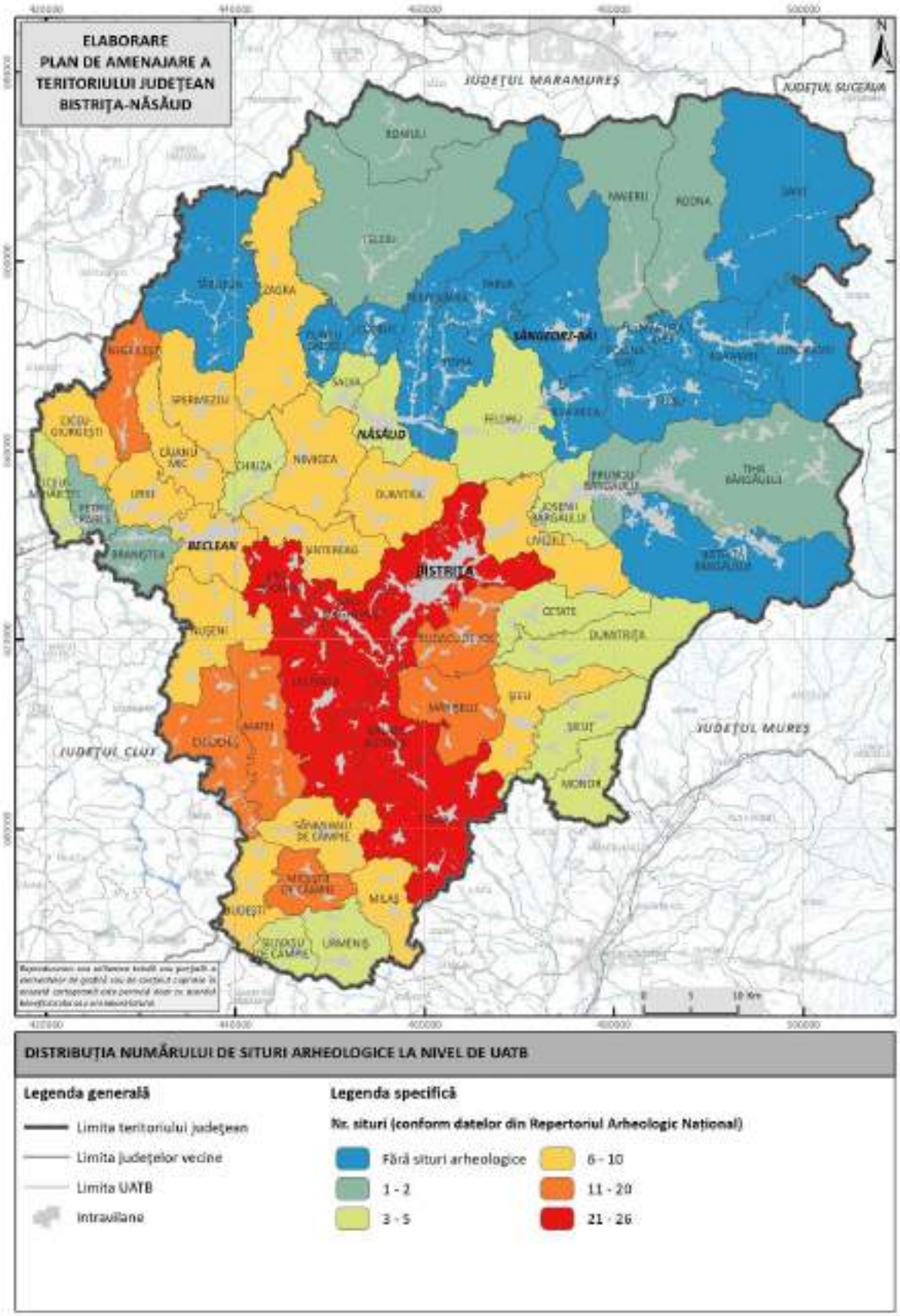

Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, cf. Repertoriului Arheologic Național, https://ran.cimec.ro/

Granița Provinciei Romane Dacia sau *Limes Dacicus*, era alcătuită din 3 secțiuni: *Limes Porolissensis*, Limes Alutanus și Limes Transalutanus. Secțiunea Limes Porolissensis, se întindea pe teritoriile actualelor județe Sălaj (castrele Buciumi, Românași, Romita, Porolissum, Tihău), Cluj (castrele Bologa, Cășeiu-Samum), **Bistrița-Năsăud** *(castrele Arcobara-Ilișua, Livezile, Orheiul Bistriței)* și Mureș (castrul Brâncovenești). *În județul Bistrița-Năsăud limes-ul se desfășura pe aliniamentul Ciceu Corabia-Negrilești-Ciceu Poieni-Dobric-Sita Spermezeului-Perișor-Zagra-Salva-Năsăud-Livezile și Orheiul Bistriței.*

În lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1407-1410) sunt înscrise siturile prezentate în continuare.

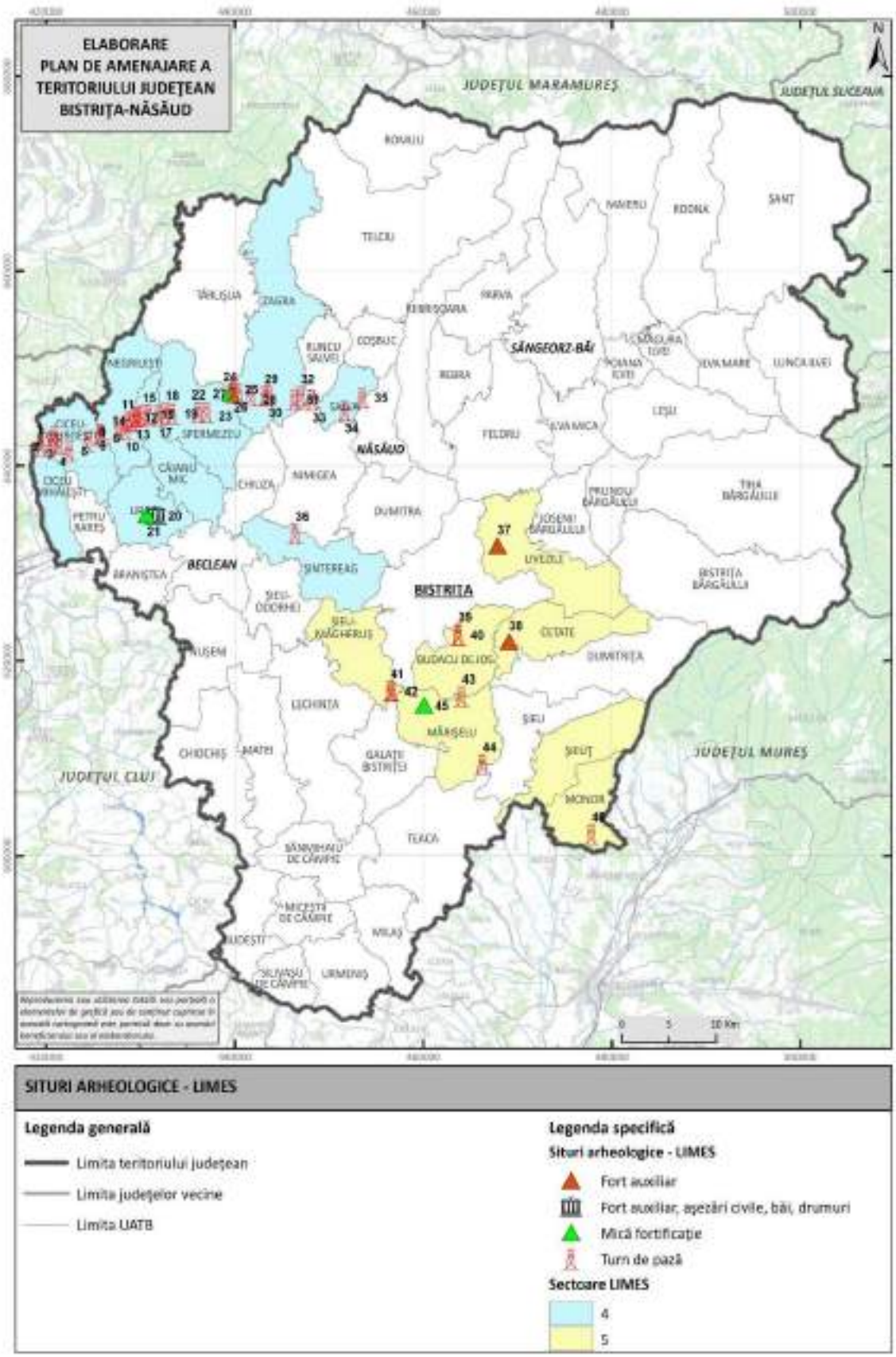

Fig. 2.12 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE DIN FRE-DACIA, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, cf. https://limesromania.ro/ro/articole/situri-arheologice/

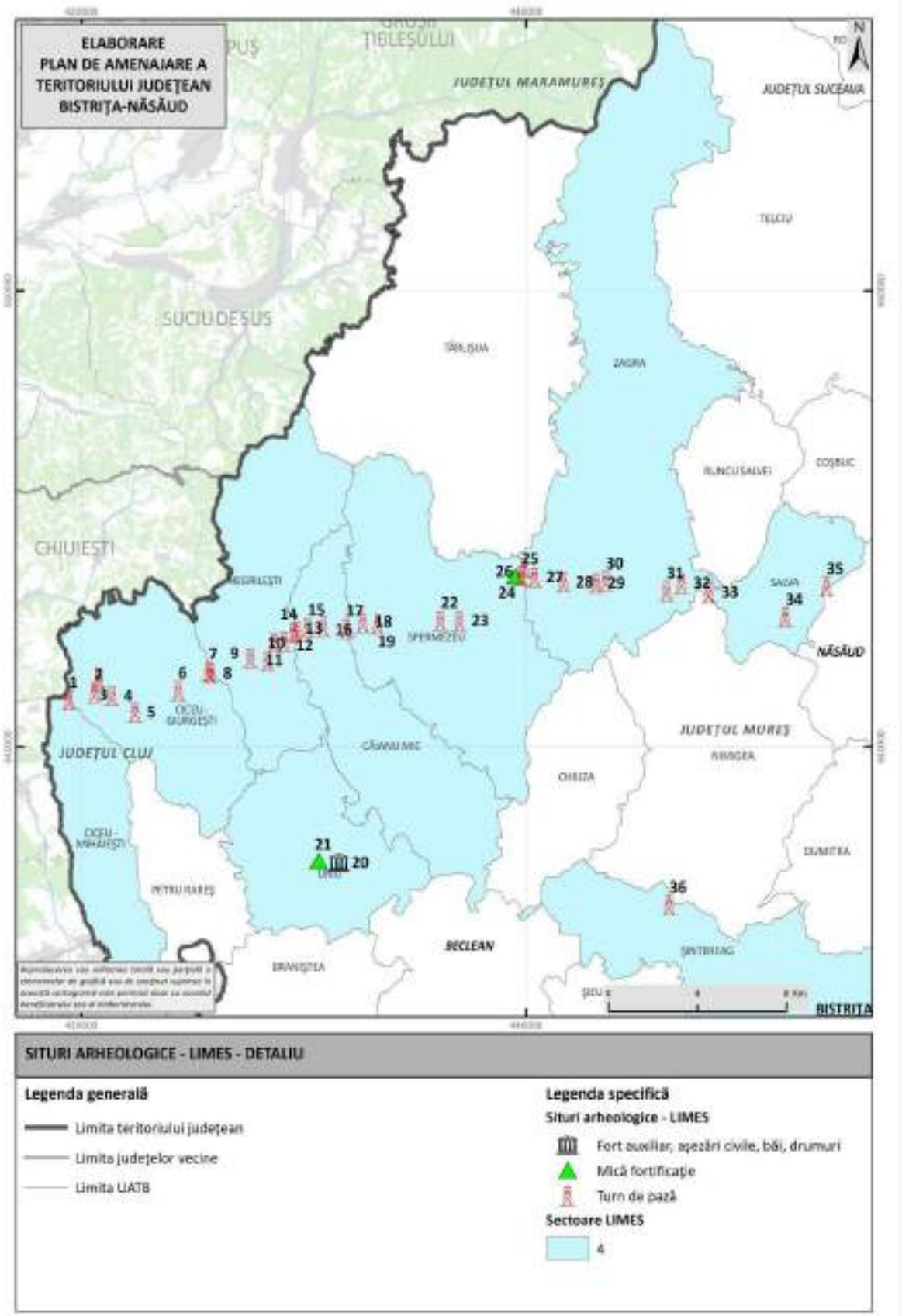

Fig. 2.13 DETALIU AL DISTRIBUȚIEI ȘI TIPURILOR SITURILOR ARHEOLOGICE DIN FRE-DACIA, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, cf. https://limesromania.ro/ro/articole/situri-arheologice/

Legendă aferentă Figurilor 2.12, 2.13:

Nr.	Nume	Tip	UAT	Sector
1	Ciceu - Corabia-Ponița	turn de pază	Ciceu-Mihăiești	4
2	Dumbrăveni - Măgura	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
3	Dumbrăveni - Dealul Râpelor	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
4	Dumbraveni - Dealul Podului 2	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
5	Dumbrăveni - Dealul Podului 1	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
6	Dumbrăveni - Vârful Runcului	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
7	Dumbrăveni, Negrilești - Dealul Sflederului 1	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
8	Dumbrăveni - Dealul Sflederului 2	turn de pază	Ciceu-Giurgeşti	4
9	Negrilești - Dealul Muncelului	turn de pază	Negrilești	4
10	Negrilești - Negru Vodă	turn de pază	Negrilești	4
11	Negrilești - Cornul Malului 1	turn de pază	Negrilești	4
12	Negrilești - Cornul Malului 2	turn de pază	Negrilești	4
13	Purcărete - Fața Carpenului 1 & 2	turn de pază	Căianu Mic	4
14	Ciceu-Poieni - Fața Carpenului 3	turn de pază	Căianu Mic	4
15	Ciceu-Poieni - Strunga Găvojdenilor	turn de pază	Căianu Mic	4
16	Ciceu-Poieni - Podul Milcoaiei	turn de pază	Căianu Mic	4
17	Ciceu-Poieni - Vârful Osoiului	turn de pază	Căianu Mic	4
18	Dobricel - Rângoița	turn de pază	Spermezeu	4
19	Dobricel - Vârful Lazului	turn de pază	Spermezeu	4
20	Ilișua - Arcobara/ Vicinal	fort auxiliar, aşezări civile, băi, drumuri	Uriu	4
21	Ilișua - Țibleș	mică fortificaţie	Uriu	4
22	Spermezeu - Lazuri	turn de pază	Spermezeu	4
23	Spermezeu - Sunătoare	turn de pază	Spermezeu	4
24	Sita - Vârful Sitii	mică fortificaţie	Spermezeu	4
25	Sita - Casa Urieșilor	turn de pază	Spermezeu	4
26	Perișor - Ponoară în Vârf	turn de pază	Spermezeu	4
27	Perișor - Păltiniș	turn de pază	Zagra	4
28	Perișor - Turnu' Popii	turn de pază	Zagra	4
29	Perișor - Vârful Zgăului	turn de pază	Zagra	4
30	Perișor - Vârful Colnicului	turn de pază	Zagra	4
31	Zagra - Dealul Lupului	turn de pază	Zagra	4
32	Zagra - Dealul Ciorilor	turn de pază	Zagra	4
33	Salva - Modruț	turn de pază	Salva	4

34	Salva - Roata lui Todoran	turn de pază	Salva	4
35	Salva - Dealul Dumbravă	turn de pază	Salva	4
36	Șintereag - Dealul Oului	turn de pază	Șintereag	4
37	Livezile - Poderei	fort auxiliar	Livezile	5
38	Orheiu Bistriței - Vatra satului	fort auxiliar	Cetate	5
39	Budacu de Jos - Dealul Cetății 1	turn de pază	Budacu de Jos	5
40	Budacu de Jos - Dealul Cetății 2	turn de pază	Budacu de Jos	5
41	Sărățel - Cetate 1	turn de pază	Șieu-Măgheruș	5
42	Sărățel - Cetate 2	turn de pază	Șieu-Măgheruș	5
43	Domnești, Simionești - Vârful Măgurii	turn de pază	Budacu de Jos	5
44	Sântioana - Vârful Mortila	turn de pază	Mărișelu	5
45	Lunca - La Bolovani	mică fortificaţie	Șieuț	5
46	Monor - Dealul Branište	turn de pază	Monor	5

Dintre aceste situri, unele au valoare culturală și patrimonială excepțională.

2.3.2.1. Turnului de epocă romană de la Ciceu-Corabia - Poniţa (Turn BN.7)

Repertoriul Arheologic Național, informații din RAN:

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	34208.03
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01317
FRE-DACIA	DA
Nume	Turnului de epocă romană de la Ciceu-Corabia - Poniţa (Turn BN.7)
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu - Mihăieşti
Localitate	Ciceu-Corabia
Punct	Poniţa
Punct alte denumiri	Deasupra Purcăreţului
Reper	Turnul se află pe o terasă de la poalele culmii Ciceului, la cca 3 km nord de localitate.
Forma de relief	terasă
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe o şa înaltă a crestei Dealurilor Ciceului, care domină

	întreaga zonă a confluenţei Someşul Mare şi Someşul Mic. Din această poziţie, turnul avea o perspectivă spectaculoasă asupra majorităţii turnurilor de veghe situate la est, la peste 24 km distanţă. Spre vest, priveliştea sa nu era la fel de vastă, dar putea comunica cu uşurinţă cu cele mai apropiate trei turnuri de veghe. De asemenea, avea legătură vizuală cu fortul auxiliar de la Căşeiu şi cu dealurile din jurul fortului de la Ilişua. Aspectul strategic al acestei locaţii este evidenţiat şi mai mult de fortificaţiile datate din mai multe epoci diferite care se găsesc în jurul turnului de veghe, pe aceeaşi creastă.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE- Dacia.
Descoperitor	István Ferenczi
Data descoperirii	1969
Suprafața sitului	0.06 ha
Stare de conservare	bună / 12.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 12.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Săpăturile arheologice întreprinse aici au scos la lumină un caz până acum unic în Dacia, unde la latura de sud a turnului pătrat (5 × 5 m) a fost ataşată o mică anexă din lemn (5 × 3,80 m). Au fost determinate două faze de construcţie, una iniţială de lemn şi o fază ulterioară de piatră, construită cu pietre dintr-o carieră locală şi lut, fără mortar. Chiar şi în faza de piatră, cel mai probabil că elevaţia turnului era încă construită din lemn. În prezent, zidurile conservate au o înălţime de aproximativ 0,80–1 m. Structurile au fost împrejmuite cu un şanţ oval lat de 3 m, săpat în roca de bază, cu deschidere pe latura de sud-est. Cercetările arheologice au rezultat într-o cantitate mare de fragmente de ceramică romană, ornamente personale metalice şi piese de armament.

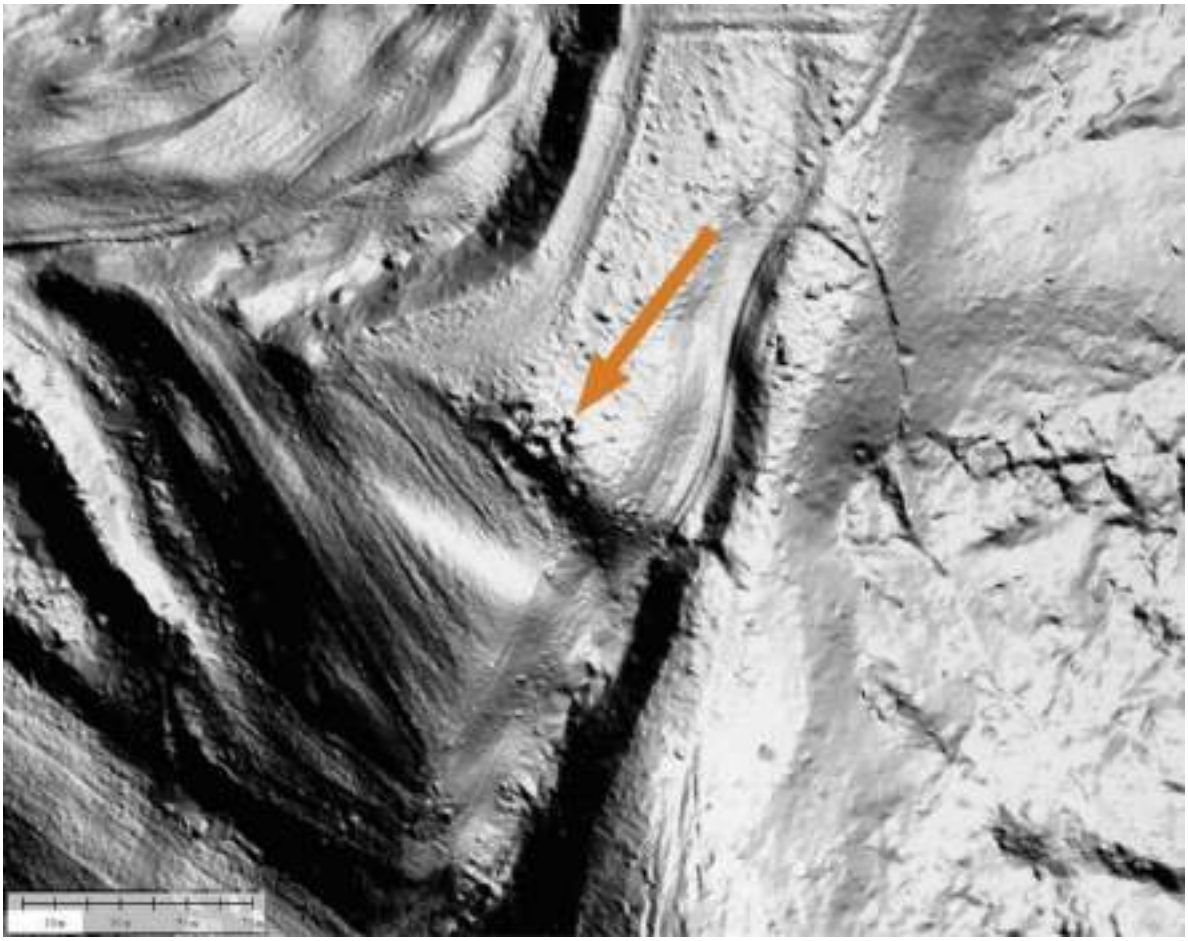

Fig. 2.14. IMAGINE LIDAR A TURNULUI DE LA CICEU-CORABIA, PONIȚA
Sursa: Repertoriul Arheologic Național

2.3.2.2. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Faţa Carpenului 3

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1432-1435).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32848.04, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare Afișează pe harta României *

Cod RAN	32848.04
Nume	Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Faţa Carpenului 3
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Căianu Mic
Localitate	Ciceu-Poieni
Punct	Faţa Carpenului 3
Reper	Turnul roman se află la aproximativ 1 km vest de localitatea Ciceu-Poieni.
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat la numai 150 m spre est şi la vale de turnurile de la Purcărete – Faţa Carpenului 1 & 2. Chiar dacă era situat la o altitudine mai mică, avea totuşi o bună imagine de ansamblu asupra teritoriului la nord şi mai ales la nord-est, şi a unor părţi ale văii Poienii. Probabil că nu este o coincidenţă faptul că turnul a fost poziţionat lângă un drum de pământ foarte circulat şi astăzi, care mergea preponderent pe deal, trecând pe lângă fortul auxiliar de la Ilişua şi ducând spre valea Someşului Mare mai la sud. În consecinţă, cel mai probabil turnul a avut şi un rol în controlul traficului pe acest drum.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.02 ha
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 10.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Descriere/ Observații**
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
		aproximativ 6 x 7 m. Probabil că turnul avea o structură rectangulară.

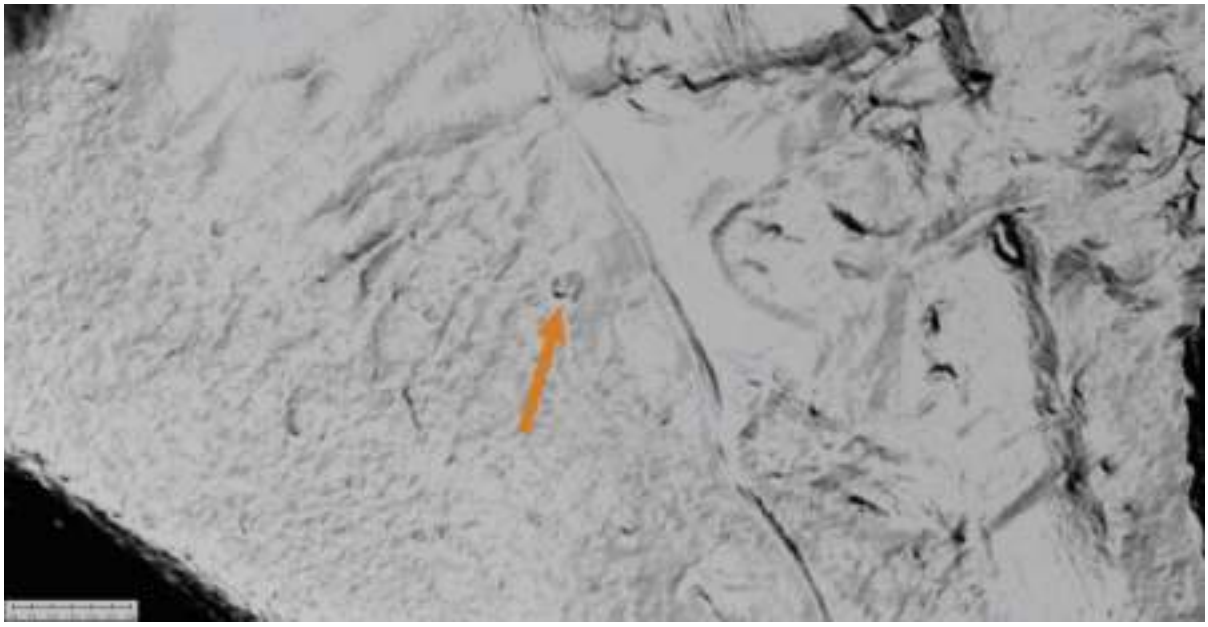

Fig. 2.15. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3. IMAGINE LIDAR.
SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1435,* Repertoriul Arheologic Național.

Fig. 2.16. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3.
SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1435,* Repertoriul Arheologic Național.

Fig. 2.17. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, FAȚA CARPENULUI 3.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

2.3.2.3. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Strunga Găvojdenilor

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1436-1441).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32848.02, cod LMI BN-I-m-B-01321, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	32848.02
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-m-B-01321
Nume	Turnul de epocă romană la Ciceu-Poieni - Strunga Găvojdenilor
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Căianu Mic
Localitate	Ciceu-Poieni
Punct	Strunga Găvojdenilor
Reper	Turnul se află la aproximativ 700 m vest de localitatea Ciceu-Poieni.
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe un platou întins între văile Lunca Mare şi Poienii, având o perspectivă adecvată doar asupra unei mici părţi din acesta din urmă. Cel mai probabil, scopul său principal a fost controlul traficului pe drumurile care circulau pe acest platou, care duc la distanţe considerabile spre nord, spre munţii Culmea Brezei. Turnul putea comunica destul de bine şi cu turnurile de veghe din apropiere, mai ales spre est.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	precară / 14.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 2 / 13.04.2023
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Un sondaj arheologic întreprins în 1989 a scos la iveală o fundaţie de turn dreptunghiulară, de 7 × 4 m, cu o singură fază de construcţie. Din păcate, turnul a fost în mare parte distrus, întrucât înălţimea păstrată a movilei formate de ruinele turnului este de doar 0,30 m. La suprafaţă au fost găsite fragmente de mortar şi ceramică romană. Materialul de construcţie din piatră lipseşte, dar prezenţa mortarului sugerează o structură din piatră, foarte afectată de jefuirea pietrei.

Bibliografie:

Ferenczi, István, Contribuţii la cunoaşterea limesului roman de la nordul Someşului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, X, 1973, 98, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973 [Publicaţie]

"LIMES. Frontiers of the Roman Empire - Dacia". Component parts, vol 1 (Nomination for inscription on the World Heritage List), 2023 [Fişă de sit]

Zăgreanu, Radu; Cociș, Horațiu; Gaiu, Corneliu; Vaida, D. L.; Bîcă, I., The Roman Frontier in Bistrița-Năsăud County. Part I. The Repertory, Journal of Ancient History and Archaeology, 4, 1, 2017, 31

Fig. 2.18. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, STRUNGA GĂVOJDENILOR.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

2.3.2.4. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Podul Milcoaiei

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1442-1448).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32848.01, cod LMI BN-I-m-B-01320, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32848.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01320
Nume	Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Podul Milcoaiei
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Căianu Mic
Localitate	Ciceu-Poieni
Punct	Podul Milcoaiei
Reper	Turnul se află la limita nord-vestică a localităţii.
Reper hidrografic - nume	Dobricel
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	agricultură
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat la marginea unui platou la nord-vest de aşezarea modernă Ciceu-Poieni. Din această locaţie, avea o perspectivă vizuală foarte bună asupra văii Poienii, atât spre nord, cât şi spre sud, al cărei control era în mod clar principala sa datorie. A avut contact vizual doar cu cele două turnuri învecinate la Ciceu-Poieni – Vârful Osoiului şi Strunga Găvojdenilor.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	medie / 14.06.2017
Riscuri antropice	Agricultură intensivă: 3 / 14.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	O scurtă cercetare arheologică a scos la lumină o fundaţie de turn circular cu o singură fază de piatră, cu diametrul de 8 m. Înălţimea păstrată a ruinelor este de 0,7 m. Nu au fost documentate urme ale unui şanţ sau val. Situat aproape de sat, turnul a fost parţial afectat de extracţia pietrelor de către localnici.

Informații despre acest turn apar în studiul lui Ferenczi, István, Contribuţii la cunoaşterea limesului roman de la nordul Someşului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, 1973, 98, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973, precum și în Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1442-1448.

Fig. 2.19. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, PODUL MILCOAIEI.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

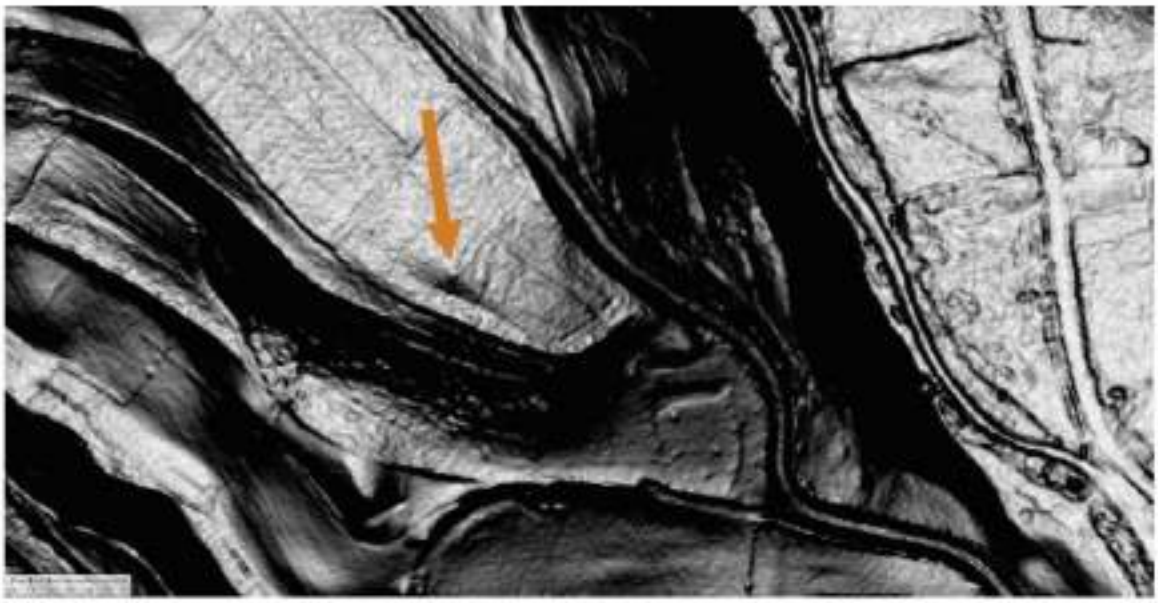

Fig. 21. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 22. View of the site (08/2017) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.20. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, PODUL MILCOAIEI.
SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1447.

2.3.2.5. Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Vârful Osoiului

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1449-1455).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32848.03, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32848.03
Nume	Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Vârful Osoiului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Căianu Mic
Localitate	Ciceu-Poieni
Punct	Vârful Osoiului
Reper	Turnul se află lângă Dealul Mănăstirii, la cca 700 m nord-est de centrul satului Ciceu-Poieni.
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe o terasă a dealului dintre văile Poienii şi Dobricel. Nu este amplasat pe cel mai înalt punct al dealului, dar totuşi are o poziţionare strategică, având legătură vizuală cu mai multe turnuri de veghe ale regiunii şi o vizibilitate la distanţă lungă de aproximativ 10 km spre nord-est. Din locaţia sa, turnul de veghe avea vizibilitate bună atât asupra văilor Poienii, cât şi asupra Dobricelului şi asupra dealurilor din jur, dar mai important, putea controla traficul pe drumul care lega cele două văi amintite şi trecea chiar pe lângă turn. Mai mult, pe aici trecea şi un important traseu orientat nord-sud care mergea pe creasta dealului şi putea fi uşor supravegheat de acest turn.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.02 ha
Stare de conservare	medie / 14.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 14.06.2017; Agricultură intensivă: 3 / 14.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Săpăturile arheologice au scos la iveală o fundaţie de turn aproape pătrată, de 6 x 5,5 m. A avut o singură fază de lemn, cu fundaţie de piatră. Înălţimea păstrată este de 0,7 m. De asemenea, au fost documentate un şanţ înconjurător şi un val.

Informații despre acest turn apar în studiul lui Ferenczi, István, Contribuţii la cunoaşterea limesului roman de la nordul Someşului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, 1973, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973, precum și în Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1449-1455.

Fig. 2.21. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

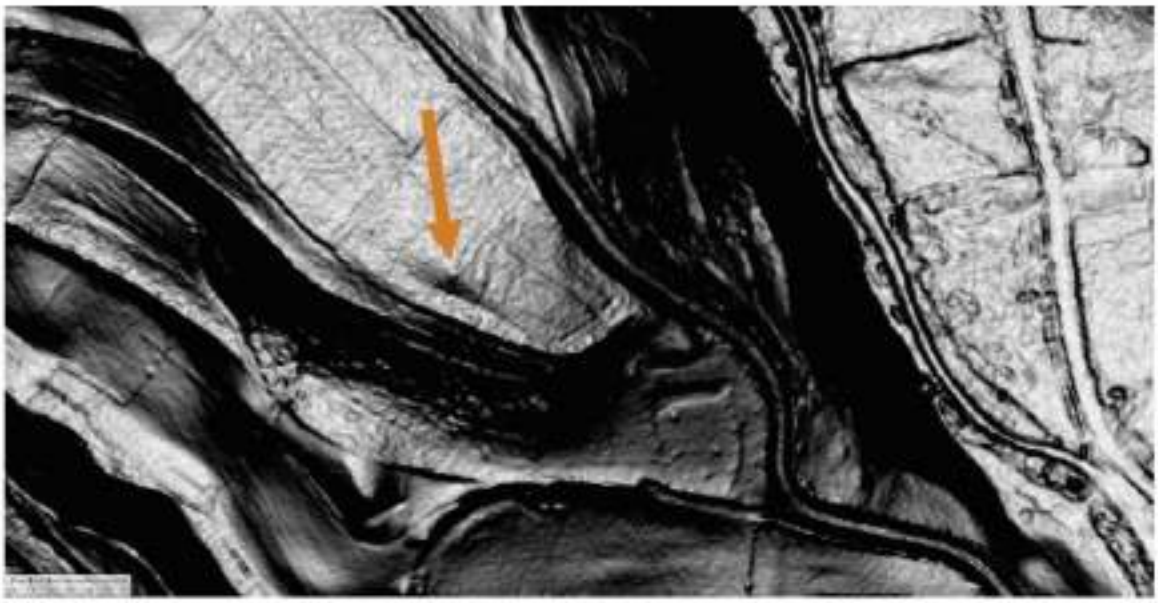

Fig. 21. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 22. View of the site (08/2017) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.22. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI.
SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1454.*

2.3.2.6. Turnul de epocă romană de la Dobricel – Rângoiţa

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1456-1461).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32866.03, cod LMI BN-I-s-B-01333, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	32866.03
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01333
Nume	Turnul de epocă romană de la Dobricel - Rângoiţa
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Dobricel
Punct	Rângoiţa
Reper	Turnul este situat pe malul unui pârâu, afluent al Văii Dobricelului, la circa 200 m nord-vest de ultimele case ale satului.
Reper hidrografic - nume	Valea Dobricelului
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	livadă
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe latura de vest a văii Dobricel, pe o terasă înaltă deasupra satului, care are pante abrupte pe trei laturi. Din această poziţie, avea o vizibilitate foarte bună asupra văii, atât spre nord cât şi spre sud, rolul său fiind de a controla această zonă. Avea legatură vizuală doar cu turnul de veghe situat pe celalalt mal al râului, la Dobricel – Valea Lazului.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Situl arheologic a fost înregistrat în RAN, până în anul 2019, cu codul 32857.01 (Dobric, localitatea Căianu Mic). Ulterior s-a stabilit că se află pe teritorul localităţii Dobricel, com. Spermezeu.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	medie / 19.03.2019

Riscuri antropice	Demolare: 2 / 19.03.2019; Afectare parţială: 4 / 19.03.2019; Agricultură intensivă: 5 / 19.03.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	**Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)**	Turnul de veghe, construit în piatră, are formă circulară, cu diametrul de 13 m măsurat la baza movilei formate de ruine, respectiv 7 m măsurat în punctul cel mai înalt. Înălţimea păstrată a turnului este de 1,8 m. Pe latura de nord-est sunt vizibile şi urmele unui şanţ lat de 1 m. Furtul de pietre a distrus, din păcate, partea de sud a turnului.

Informații despre acest turn apar în:

Ferencz, István, Contributii la cunoasterea limesului roman de la nordul Somesului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, X, Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, Deva, 1973, 100, http://www.cimec.ro/pdf2/sargetia/dl.asp?filename=10-Sargetia-Acta-Musei-Devensis-X-1973.pdf [Publicaţie]

Zăgreanu, Radu; Cociș, Horațiu; Gaiu, Corneliu; Vaida, D. L.; Bîcă, I, The Roman Frontier in Bistrița-Năsăud County. Part I. The Repertory, Journal of Ancient History and Archaeology, 4, 1, 2017, 31

Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1456-1461.

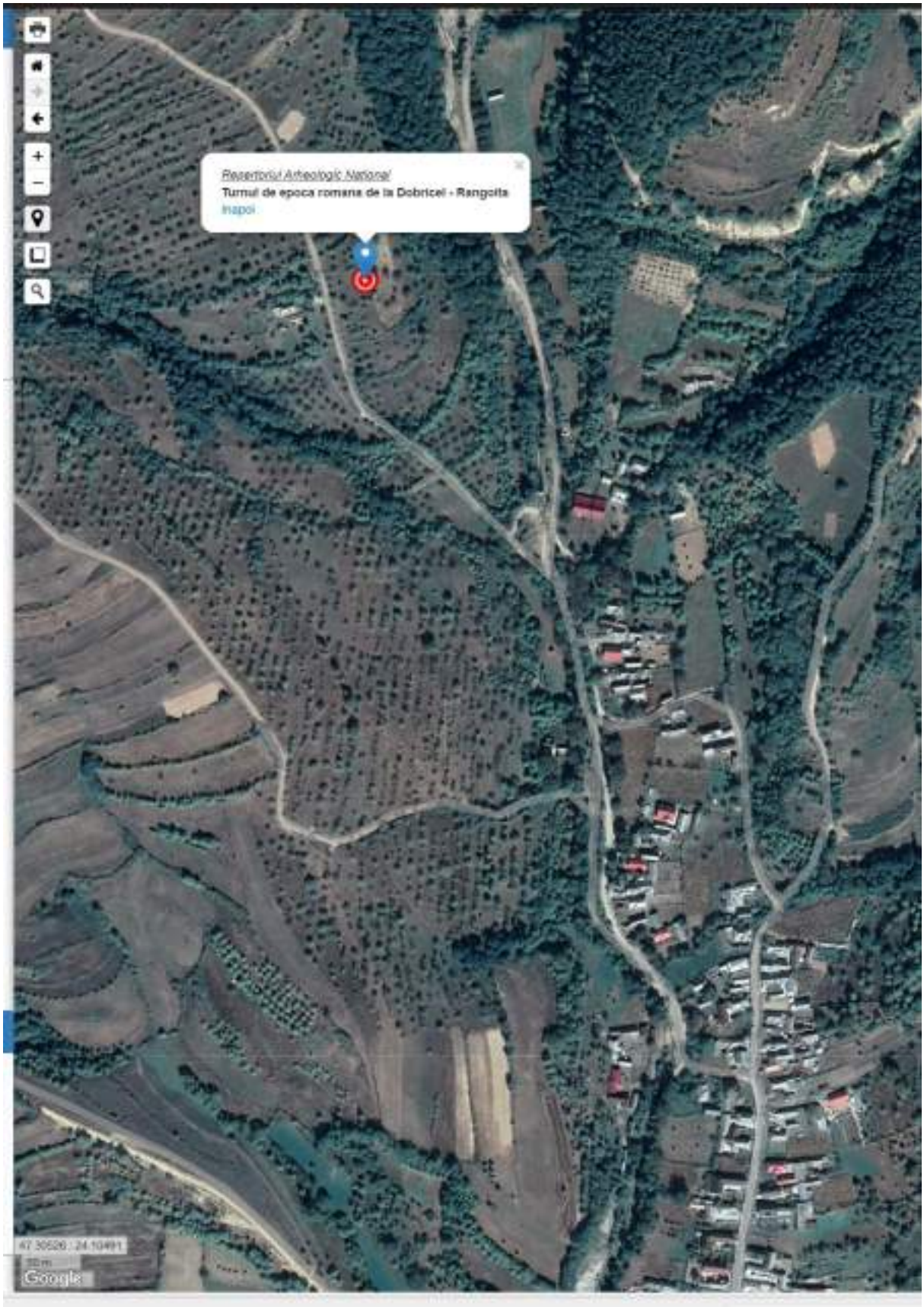

Fig. 2.23. TURNUL DE LA SPERMEZEU, DOBRICEL-RÂNGOIȚA.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

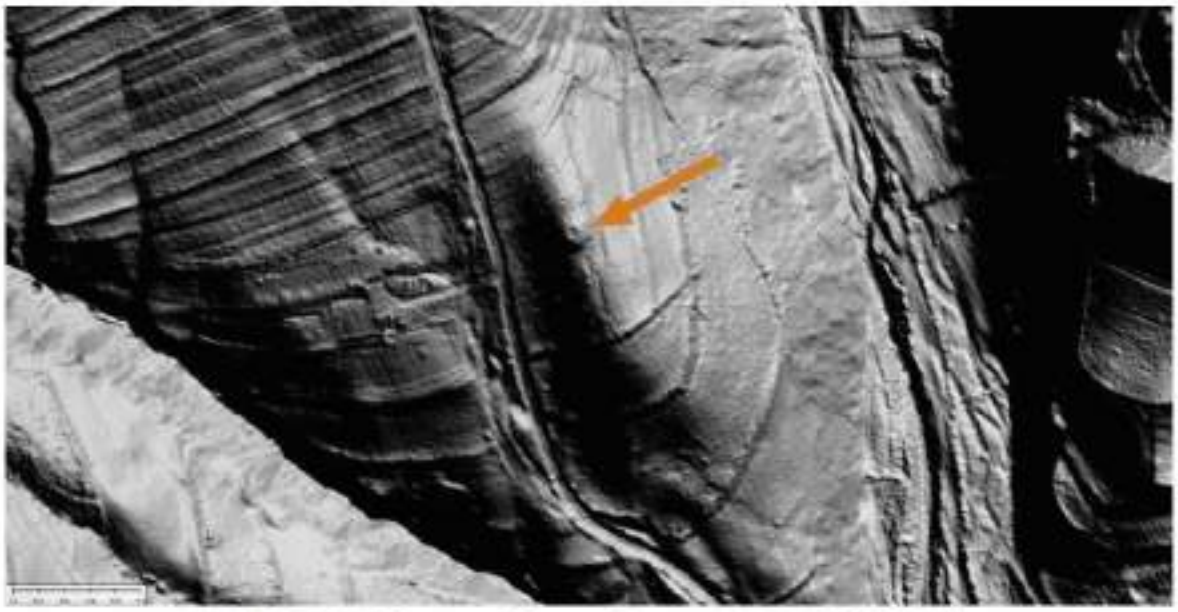

Fig. 27. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 28. View of the site (04/2017) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.24. TURNUL DE LA CICEU-POIENI, VÂRFUL OSOIULUI.
SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1461.*

2.3.2.7. Turnul de epocă romană de la Dobricel – Vârful Lazului

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1462-1467).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32866.01, cod LMI BN-I-s-B-01334, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	32866.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01334
Nume	Turnul de epocă romană de la Dobricel - Vârful Lazului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Dobricel
Punct	Vârful Lazului
Reper	Turnul roman se găseşte la aproximativ 400 m nord-est de localitatea Dobricel.
Reper hidrografic - nume	Dobricel
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	agricultură
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe versantul de est al văii Dobricel, pe o terasă deasupra satului. Avea o bună imagine de ansamblu asupra acestei văi, care ducea la fortul auxiliar de la Ilişua, punctele moarte ocazionale fiind acoperite de turnul de veghe vecin din partea de vest, la Dobricel – Rângoiţa. Turnul de la Vârful Lazului a avut şi rolul de a comunica celorlalte turnuri de veghe dinspre vest situaţia observată în această zonă.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.02 ha
Stare de conservare	medie / 18.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 5 / 18.03.2019; Agricultură intensivă: 5 / 18.03.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Turnul circular, astăzi reprezentând un reper pentru delimitarea unor proprietăţi, a fost construit din piatră. Are un diametru de 13 m la baza movilei formate de ruinele turnului şi 7 m pe cel mai înalt punct. Înălţimea păstrată este de 1,5 m. Urmele unui val sunt vizibile pe latura vestică. În timpul evaluărilor de teren, au fost descoperite fragmente de ceramică romană şi o mare cantitate de piatră.

Informații despre acest turn apar în:

Ferencz, István, Contributii la cunoasterea limesului roman de la nordul Somesului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, X, Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, Deva, 1973, 100, http://www.cimec.ro/pdf2/sargetia/dl.asp?filename=10-Sargetia-Acta-Musei-Devensis-X-1973.pdf [Publicaţie]

Zăgreanu, Radu; Cociș, Horațiu; Gaiu, Corneliu; Vaida, D. L.; Bîcă, I, The Roman Frontier in Bistrița-Năsăud County. Part I. The Repertory, Journal of Ancient History and Archaeology, 4, 1, 2017, 31

Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1462-1467.

Fig. 2.25. TURNUL DE LA SPERMEZEU, DOBRICEL-RÂNGOIȚA.
SURSA: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

2.3.2.8. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 1

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	32982.08
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 1
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Dealul Râpelor 1
Punct alte denumiri	Pârâul Canciu
Reper	Turnul roman se află la aproximativ 2,5 km vest de localitatea Dumbrăveni, pe partea stângă a Văii Râpelor.
Reper hidrografic - nume	Canciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe colţul de nord-est al unei terase nu foarte înalte, cu vedere la cursul superior al râurilor Mestecănişului şi Canciu, acesta din urmă chiar înainte de cotitura sa sudică. Vederea continuă mult spre dealurile vestice. Dumbrăveni – Dealul Râpelor reprezintă un caz neobişnuit în rândul turnurilor de veghe de pe Limesul Daciei, unde ruinele a două turnuri separate sunt situate foarte aproape unul de celălalt. Cel mai probabil, cele două structuri reprezintă faze diferite: un turn din lemn mai vechi şi mai mic, care a fost dezafectat la un moment dat (Dealul Râpelor 2, cod RAN 32982.09), urmat de acesta (Dealul Râpelor 1) construit ulterior din piatră lângă fosta locaţie.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Stare de conservare	bună / 04.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Fig. 2.26. TURNUL ROMAN DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL RÂPELOR 1.
SURSA: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.9. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 2

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32982.09
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 2
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Dealul Râpelor 2
Punct alte denumiri	Pârâul Canciu 2

Reper	Turnul roman se află la aproximativ 2,5 km vest de localitatea Dumbrăveni, pe partea stângă a Văii Râpelor.
Reper hidrografic - nume	Canciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe colţul de nord-est al unei terase nu foarte înalte, cu vedere la cursul superior al râurilor Mestecănişului şi Canciu, acesta din urmă chiar înainte de cotitura sa sudică. Vederea continuă mult spre dealurile vestice. Dumbrăveni – Dealul Râpelor reprezintă un caz neobişnuit în rândul turnurilor de veghe de pe Limesul Daciei, unde ruinele a două turnuri separate sunt situate foarte aproape unul de celălalt. Cel mai probabil, cele două structuri reprezintă faze diferite: un turn din lemn mai vechi şi mai mic, care a fost dezafectat la un moment dat (Dealul Râpelor 2), urmat de un alt turn (Dealul Râpelor 1, cod RAN 32982.08) construit ulterior din piatră, lângă fosta locaţie.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Stare de conservare	bună / 04.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 29.03.2022
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

2.3.2.10. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Măgura

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	32982.07
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Măgura
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Măgura

Reper	Turnul roman se află la aproximativ 2,5 km vest de localitatea Dumbrăveni, la nord-vest de turnul de la Dumbrăveni - Dealul Podului (32982.02).
Reper hidrografic - nume	Valea Podului
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat în centrul unui platou larg, cu perspectivă bună spre est. Mai important, se află lângă un drum de pământ uşor abrupt, foarte frecvent folosit, care leagă văile Canciu şi Podului de valea Sălătruc, ducând la fortul auxiliar de la Căşeiu. Traficul pe acest traseu era controlat de acest turn.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	bună / 10.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	08.02.2026

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Situl nu a fost cercetat, dar pe baza imaginilor LiDAR şi a observaţiilor la faţa locului, turnul de veghe pare să fie de formă dreptunghiulară, măsurând aproximativ 7 × 7 m. La suprafaţă se observă o cantitate impresionantă de pietre de mai multe dimensiuni, sugerând o structură din piatră.

Fig. 2.27. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – MĂGURA.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional

2.3.2.11. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 1/ Valea Podului

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	32982.06
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 1/ Valea Podului
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Dealul Podului 1/ Valea Podului
Reper	Turnul roman se află la aproximativ 1,2 km sud-vest de localitatea Dumbrăveni, pe Dealul Podului.
Reper hidrografic - nume	Valea Podului
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe se află pe prima terasă deasupra văii Podului, cu o perspectivă foarte bună asupra

	acesteia, precum şi asupra laturii de est a văii Mestecănişului. Turnul putea controla traficul pe un drum mai mic orientat est-vest, care funcţiona în paralel cu drumul de deal mai frecventat care ducea la fortul auxiliar de la Căşeiu.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.01 ha
Stare de conservare	bună / 10.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Fig. 2.28. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI 1.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional

2.3.2.12. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului

Informațiile din RAN sunt următoarele Repertoriul Arheologic Național:

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	32982.02
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Dealul Podului
Reper	Turnul se află la cca 1,9 km vest de sudul localităţii Dumbrăveni.
Reper hidrografic - nume	Canciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe latura de sud a unei terase inferioare aparţinând platoului larg dintre văile Canciu şi Sălăntruc. Lângă turn se află un drum orientat est-vest care duce la fortul auxiliar de la Căşeiu, situat la mai puţin de 15 km spre sud-vest. Turnul controla cel mai probabil traficul pe acest traseu, şi pe cel de-a lungul văii Podului, spre est.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. A fost afectat în urma defrişărilor.
Data descoperirii	2015
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	medie / 14.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 14.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	08.02.2026

Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 11x13 m şi o înălţime de 0,7 m. De asemenea, sunt vizibile părţi ale unui val

înconjurător şi un şanţ lat de 0,5 m. Pe baza descoperirilor de la suprafaţă, cel mai probabil turnul avea o elevaţie din lemn şi o fundaţie de piatră.

Fig. 2.29. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.13. Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni – Vârgul Runcului

Informațiile din RAN sunt următoarele Repertoriul Arheologic Național:

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	32982.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01340
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Vârful Runcului
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Ciceu-Giurgeşti
Localitate	Dumbrăveni
Punct	Vârful Runcului
Reper	Turnul se află la 1 km de sud-est de sat, pe un masiv aflat între valea Conciului şi valea Mestecănişului.
Reper hidrografic - nume	Conciu
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire

Tip	sistem defensiv
Descriere	Chiar dacă nu este situat la o altitudine foarte mare, din această poziţie dominantă avea o vedere de ansamblu deosebită asupra ambelor văi şi chiar asupra zonelor mai îndepărtate spre nord şi vest.
Observaţii	Turnul face parte din sistemul de fortificaţii romane de pe limes-ul de nord al Daciei. Turnul a fost afectat de lucrări agricole şi acoperit de vegetaţie, distrus de localnici. Se observă parţial urmele săpăturii lui Ferenczi.
Suprafaţa sitului	0.03 ha
Stare de conservare	precară / 12.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 12.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Se mai precizează (Repertoriul Arheologic Naţional): ”Ruinele de formă circulară sunt mai degrabă aplatizate. Măsoară aproximativ 7 m în diametru şi doar 30 cm în înălţime. Un şanţ de mică adâncime, lăţime de 40 cm, a fost documentat şi pe latura de nord. O cantitate substanţială de pietre este vizibilă la suprafaţă, dar o cercetare arheologică limitată desfăşurată în 1973 a dus la descoperirea doar a chirpicului, astfel, cel mai probabil, turnul avea o structură din lemn şi chirpici, cu fundaţia din piatră. Fragmente de ceramică romană şi chirpic pot fi găsite şi astăzi la suprafaţă”.

Fig. 2.30. TURNUL DE LA DUMBRĂVENI – DEALUL PODULUI
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.14. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1381-1386).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32991.08, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.08
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Dealul Sflederului 1
Punct alte denumiri	Dealul Slederului; Coasta Mestecănişului

Reper	Turnul se află la aproximativ 2 km est de localitatea Dumbrăveni şi la nord-vest de localitatea Negrileşti.
Reper hidrografic - nume	Canciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Este situat pe Dealul Sflederului, un deal alungit dominant între văile Mestecănişului şi Negrileşti, cu o înălţime considerabilă şi pante abrupte pe trei laturi, uşor accesibil doar dinspre sud. Turnul avea o vizibilitate foarte bună pe ambele văi învecinate, având în acelaşi timp o bună legătură vizuală cu mai multe turnuri de veghe din regiune. Turnul de veghe Dealul Sflederului 2 (cod RAN 32982.04) este situat la 130 m spre sud-est, şi poate reprezenta o fază anterioară a reţelei.
Observaţii	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Mare parte din suprafaţa turnului se întinde pe teritouriul administrativ al comunei Ciceu-Giurgeşti, fiind înregistrat în RAN cu codul de sit 32982.03.
Stare de conservare	medie / 26.02.2024
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 26.02.2024
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	26.02.2024

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observaţii
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Movila formată de ruinele turnului realizat din piatră are în prezent o formă circulară de dimensiuni considerabile, cu un diametru de aproximativ 18 m la baza exterioară şi o înălţime păstrată de 1,5 m. Pe latura sudică s-a păstrat un sanţ cu val de 60 cm, cu un val cu marginile bine reliefate. Nu au fost găsite alte materiale sau urme de zidărie. Turnul este acoperit de vegetaţie, dar este bine conservat

Bibliografie:

Ferenczi, Istaván, Contribuţii la cunoaşterea limesului roman de la nordul Someşului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, 1973, 91, https://biblioteca-

digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973

Ferenczi, Istaván, Contribuţii la topografia arheologică a Culmii Ciceului (jud. Bistriţa-Năsăud), File de Istorie, 1971, 182, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=11690-contributii-la-topografia-arheologica-a-culmii-ciceului-jud-bistrita-nasaud--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--i-1971

Fig. 2.31. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 1.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

Fig. 2.32. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 1.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.15. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1387-1392).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32991.09, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.09
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Dealul Sflederului 2
Reper	Turnul roman se află la aproximativ 2,1 km est de localitatea Dumbrăveni, între văile Negrileşti şi Mestecănişului, la 130 m sud-est de Turnul

	roman de la Dumbrăveni - Dealul Sflederului 1 (cod RAN 32982.03 şi 32991.08).
Reper hidrografic - nume	Valea Negrileşti; Valea Mestecănişului
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Se află pe aceeaşi creastă cu turnul Dealul Sflederului 1, astfel teritoriile controlate şi posibilităţile optice ale celor două coincid. Aceasta poate fi considerată o dovadă că cele două turnuri nu au fost contemporane, ci au funcţionat succesiv.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Mare parte din suprafaţa turnului se întinde pe teritouriul administrativ al comunei Ciceu-Giurgeşti, fiind înregistrat în RAN cu codul de sit 32982.04.
Stare de conservare	bună / 26.02.2024
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 26.02.2024
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	26.02.2024

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 11 m la baza exterioară. Sunt vizibile porţiuni ale unui şanţ înconjurător.

Bibliografie:

Ferenczi, István; Ferenczi, Geza; Baias, Aurel, Investigații noi pe limes-ul de nord și de nord-est al Daciei Porolissensis, File de Istorie, 3, 1974, 182, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=19283-investigatii-noi-pe-limes-ul-de-nord-si-de-nord-est-al-daciei-porolissensis--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--iii-1974

Ferenczi, István, Contributii la cunoasterea limesului roman de la nordul Somesului Mare (Studiu preliminar) (Partea a II-a), File de Istorie, 4, 1976, 119, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=30497-contributii-la-cunoasterea-limes-ului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-ii--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--iv-1976

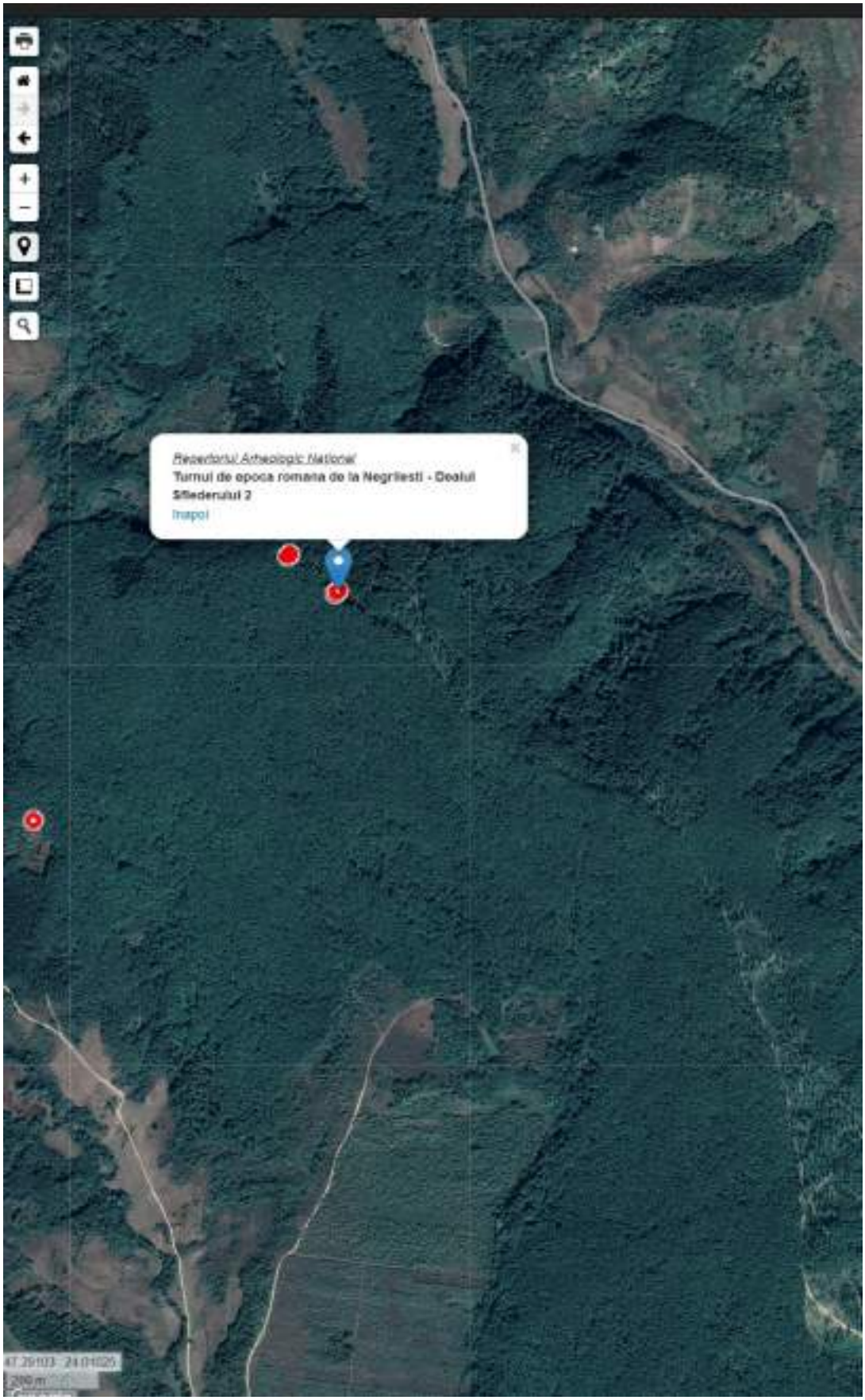

Fig. 2.33. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 2.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

Fig. 2.34. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL SFREDELULUI 2.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.16. Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 1

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	32713.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01298
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 1
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Budacu De Jos
Localitate	Budacu De Jos
Punct	Dealul cetăţii
Punct alte denumiri	Burg, Codrişor
Reper	Turnul se află la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de

	dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km.
Reper hidrografic - nume	Şieu
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe oferea o perspectivă de ansamblu bună asupra văilor Bistriţa şi Budac, mai ales asupra celei din urmă. Poziţia sa a oferit posibilităţi de comunicare foarte bune cu toate celelate turnuri din apropiere, cu fortul auxiliar de la Orheiu Bistriţei şi cu turnul de la Şintereag – Dealul Oului, care avea legătură directă cu linia nordică a turnurilor de veghe. Astfel, turnul a fost o verigă importantă în linia de comunicare între diferitele regiuni ale limesului.
Observații	Pe suprafaţa acestuia sunt o serie de arbori cazuţi, însă vegetaţia nu este foarte abundentă. A fost afectat de gropi săpate de detectorişti. De asemenea, în zonă s-au făcut amenajări pentru trasee de biciclete şi sporturi extreme.
Suprafața sitului	20 mp
Stare de conservare	medie / 05.03.2019
Riscuri antropice	Demolare: 4 / 05.03.2019; Afectare parţială: 4 / 05.03.2019
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele turnului, dispuse circular, măsoară aproximativ 12 m în diametru. La suprafaţă au fost găsite câteva fragmente de ceramică romană. Pe acelaşi deal, la aproximativ 100 m sud-est, au fost identificate şi urmele unui al doilea turn de veghe (Budacu de Jos – Dealul Cetăţii 2 – 32713.03). Datorită proximităţii şi perspectivei similare, cel mai probabil cele două turnuri reprezintă faze consecutive de construcţie ale aceluiaşi turn de veghe şi nu au fost folosite în acelaşi timp.	BN-I-s-B-01298
Val	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Un şanţ şi un val de o înălţime considerabilă sunt vizibile pe partea de sud.	

Fig. 2.35. TURNUL ROMAN DE LA BUDACU DE JOS – DEALUL CETĂȚII 1.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.17. Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 2

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32713.03
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 2
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Budacu De Jos
Localitate	Budacu De Jos
Punct	Dealul Cetăţii
Punct alte denumiri	Burg, Codrişor
Reper	Turnul se află la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km.
Reper hidrografic - nume	Budacul
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe oferea o perspectivă de ansamblu bună asupra văilor Bistriţa şi Budac, mai ales asupra celei din urmă. Poziţia sa a oferit posibilităţi de comunicare foarte bune cu toate celelate turnuri din apropiere, cu fortul auxiliar de la Orheiu Bistriţei şi cu turnul de la Şintereag – Dealul Oului, care avea legătură directă cu linia nordică a turnurilor de veghe. Astfel, turnul a fost o verigă importantă în linia de comunicare între diferitele regiuni ale limesului.
Stare de conservare	medie / 29.03.2022
Riscuri antropice	Demolare: 4 / 29.03.2022; Afectare parţială: 4 / 29.03.2022
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele turnului se păstrează pe o arie ciculară cu un diametru de aproximativ 10 metri. Pe acelaşi deal, la aproximativ 100 m nord-vest, se află urmele turnului de veghe identificat cu codul RAN 32713.01 (Budacu de Jos – Dealul Cetăţii 1). Datorită proximităţii şi perspectivei similare, cel mai probabil cele două turnuri reprezintă faze consecutive de construcţie ale aceluiaşi turn de veghe şi nu au fost folosite în acelaşi timp.

2.3.2.18. Turnul roman de la Turnul roman de la Simioneşti - Măgura

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	32759.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01400
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Simioneşti - Măgura
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Budacu De Jos
Localitate	Simioneşti
Punct	Măgura
Punct alte denumiri	Masa lui Pintea, Dealul Măgurii
Reper	Turnul se află la sud-sud-est de localitate, la mai mult de 3 km distanţă, pe graniţa cu comuna Mărişelu. Turnul este situat în vârful Dealului Măgurii (608 m), un deal dominant situat între văile râurilor Şieu şi Budac.
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul avea vizibilitate foarte bună pe ambele văi, precum şi contact vizual cu toate celelalte turnuri din apropiere şi cu

	castrul auxiliar de la Orheiu Bistriţei pe valea Budacului. Turnul a avut astfel un rol important şi în comunicare.
Observații	Situl se află pe graniţa cu comuna Mărişelu, o parte din sit fiind şi pe teritoriul comunei Mărişelu.
Suprafața sitului	100 mp
Stare de conservare	medie / 12.03.2019
Riscuri naturale	Incendii: 2 / 12.03.2019; Alunecări de teren: 1 / 12.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 12.03.2019
Data ultimei modificări a fişei	30.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele dispuse circular ale turnului de veghe măsoară aproximativ 8 m în diametru. La suprafaţă pot fi observate părţi mici ale zidurilor din piatră. Prezintă urme de intervenţie în zidul dărâmat, iar în jur, urme de exploatare a pietrei.	BN-I-s-B-01400
Val	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Pe latura de nord sunt încă vizibile urme ale unui şanţ şi val cu o înălţime păstrată de 0,7 m.	

Fig. 2.36. TURNUL ROMAN DE LA SIMIONEȘTI - MĂGURA.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

Fig. 2.37. TURNUL ROMAN DE LA SIMIONEȘTI - MĂGURA.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.19. Castellum-ul de epocă romană de la Ilişua

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu **codul RAN 35303.01** și **cod LMI BN-I-s-A-01430**, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	35303.01
Nume	Castellum-ul de epocă romană de la Ilişua
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Uriu
Localitate	Ilişua
Reper	Fortificaţia se găseşte spre capătul satului, în direcţia Uriu, pe partea estică a drumului judeţean DJ 171, pe partea vestică a pârâului Ilişua.
Reper hidrografic - nume	Ilişua
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	agricultură
Categorie	locuire
Tip	aşezare militară
Observații	Situl arheologic face parte din clusterul de la Ilişua care face parte din FRE-Dacia. În trecut, situl arheologic a fost înregistrat la Uriu cu codul de sit 35278.02. A fost descoperită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dar din cauza lipsei cercetărilor, cronologia sa rămâne neclară.
Descoperitor	K. Torma
Data descoperirii	secolul al XIX-lea
Suprafața sitului	0,38 ha
Riscuri antropice	Agricultură intensivă: 5 / 17.12.2020
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	21.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
castellum	Epoca romană (sec. II - III)	romană	Rămăşiţele sale sunt încă vizibile pe sol şi mai ales pe fotografiile	BN-I-s-A-01430

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
			aeriene, ca formă pătrată (circa 25 x 25m).	

Bibliografia cu privire la castrul roman de la Ilișua este destul de consistentă. Oferim aici câteva titluri:

1. D. Protase, C. Gaiu, Gh. Marinescu, Cercetările arheologice de la castrul roman de la Ilișua (jud. Bistrița-Năsăud), în Materiale, XV, 1983, p. 289–292. Cercetările arheologice din castrul roman de la Ilișua (jud. Bistrița Năsăud) / Recherches archéologiques dans le camp romain d'Ilișua (dép. de Bistrița-Năsăud) - Persée.

2. Protase, Gaiu, Marinescu 1997 D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu, Castrul roman și așezarea civilă de la Ilișua (jud. Bistrița-Năsăud), în Revista Bistriței, XXI, 1997, p. 27–110. biblioteca-digitala.ro/?articol=72579-castrul-roman-si-asezarea-civila-de-la-ilisua-jud-bistrita-nasaud--revista-bistritei-rb--x-xi-1997

3. C. Gaiu, Grupul de cuptoare de ars ceramică de la Ilișua, în C. Gaiu (ed.), Ateliere și tehnici meșteșugărești. Contribuții arheologice/Ateliers et techniques artisanaux. Contributions archéologiques, Biblioteca Muzeului Bistrița, seria Historica 6, Bis trița, 2002, p. 161–197.

4. Silvia Mustață, Vasele de bronz romane de la Ilișua / Arcobadara, în Revista Bistriței XXVI, 2012, p. 57-88, (99+) Vasele de bronz romane de la Ilișua/Arcobadara.

5. Dan Dana, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Un nou duplicarius din ala I Tungrorum Frontoniana atestat pe un vas descoperit în castrul roman de la Arcobara/Ilişua, în Revista Bistriței XXVI, 2012, p. 49-56, Un-nou-duplicarius-din-ala-I-tungrorum-Frontoniana-atestat-pe-un-vas-descoperit-in-castrul-roman-de-la-Arcobadara-ilisua.pdf.

5. Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua. În această lucrare sunt prezentate detalii interesante cu privire la topografia acestui sit. Iată câteva informații din această lucrare (p. 7-19): „Localitatea Ilişua este situată în bazinul

inferior al Someşului Mare, la 20 km în amonte de confluenţa sa cu Someşul Mic, pe cursul râului Ilişua, unul dintre afluenţii importanţi pe care Someşul Mare îi adună de pe culmile Brezei şi care se constituie într-una din căile cele mai lesnicioase de legătură dinspre Transilvania cu Ţara Lăpuşului. Contactele şi interferenţele dintre zonele Ciceului şi Lăpuşului, sesizabile încă din preistorie se menţin până în contemporaneitate, iar importanţa pe care această arteră de circulaţie o deţinea în antichitate este punctată de seria de descoperiri arheologice cum ar fi depozitele de bronzuri de la Uriu, Agrieş, Perişor sau tipurile ceramice cu vădite influenţe Suciu din aşezările din perioada bronzului târziu de la Ciceu-Corabia, Căianu Mic şi Ilişua. Aflată la interferenţa dealurilor Ciceului cu zona depresionară ce însoţeşte Valea Someşului Mare, într-un punct care asigura o bună vizibilitate şi un excelent control asupra celor două axe de comunicare, romanii au amplasat pe terasa înaltă de pe malul stâng al văii Ilişua un castru căruia îi revenea un rol strategic în cadrul sistemului de apărare de pe limesul nordic al provinciei Dacia, apoi Dacia Porolissensis. Castrul este situat în extremitatea sud-estică a platoului „Vicinal" sau "Bălăban", cum este denumit de localnici, din stânga văii Ilişua (Harta 2), locuit încă din perioada bronzului târziu, apoi în prima epocă a fierului şi în Latènul mijlociu, aşezări explorate concomitent cu derulare cercetărilor arheologice de epocă romană. Castrul de la Ilişua constituia principala bază defensivă romană în această parte nordică a Daciei, în vecinătatea munţilor Ţibleşului, susţinută de o puternică reţea de burguri şi turnuri de pază spre ,,barbaricum", înşirate pe culmile Ciceului şi Brezei. În jurul castrului s-a dezvoltat o întinsă aşezare civilă, cu numeroase edificii publice, temple, terme, ateliere, locuinţe, instalaţii şi amenajări edilitare, dispuse majoritar pe malul stâng al râului. Cimitirul, situat pe malul drept al râului, de-a lungul drumului roman, a fost semnalat de numeroasele inscripţii, morminte şi construcţii funerare. Pe aceeaşi latură a râului se află şi alte construcţii romane a căror funcţionalitate rămâne de precizat.

Istoricul cercetărilor

Ruinele romane de la Ilişua au atras de timpuriu atenţia, locul figurând sub denumirile de „Vardombja" sau „Orăşel", piatra sa fiind folosită ca material de construcţie, iar o serie de inscripţii şi monumente au ajuns să decoreze aleile şi faţadele conacelor nobiliare din vecinătate, fiind treptat semnalate în publicaţiile vremii. Un lot de zece inscripţii au fost publicate către Jozsef Torma în 1831, reluate şi completate cu noi monumente, peste două decenii, în urma excursiei arheologice realizate la Ilişua şi la conacele din împrejurimi de către J.F. Neigebaur, în lucrarea sa Dakien aus den Ueberresten des klassischen Alterthums mit

besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen, din anul 1851. Sunt menţionate ruinele şi descoperirile romane, între care mai multe inscripţii şi monumente sculpturale identificate la reşedinţele nobiliare ale familiilor Horvath din Ilişua, Franz Bethlen din Beclean şi Jozsef Torma din Cristeştii Ciceului. Dacă inscripţiile vor fi reluate în corpusurile ulterioare, celelalte piese de pietrărie nu vor mai fi amintite, fiind probabil înstră inate sau distruse. În anul 1857 castrul de la Ilişua a primit vizita lui Th. Mommsen care, ulteri or, prin colaborarea strânsă cu Karoly Torma, pe care-l socotea cel mai de seamă epigrafist al Daciei, a inclus inscripţiile de la Ilişua în CIL. Probabil stimulat de cel mai sus menţionat, Torma începe săpături arheologice de amploare la Ilişua, între 1858 şi 1863, fixând poziţia castrului şi a celorlalte obiective romane. Rezultatele investigaţiilor întreprinse în hotarul satului Ilişua au fost exemplar publicate la scurtă vreme după încheierea lucrărilor, devenind un reper pentru cercetarea din provincia Dacia. Săpăturile din castru au urmărit zidul de incintă, fiind stabilite dimensiunile fortificaţiei şi dezvelite porta principalis dextra şi praetorium-ul. În vicus au fost dezvelite două construcţii termale şi identificate, în jurul castrului, alte construcţii şi vestigii romane, înregistrate topografic cu multă acribie (Fig. 1). La aproximativ 250 m est de castru Torma a identificat două amplasamente, atri buite unui sacrarium, care păstrau câte un singur perete de zidărie, de unde a cules mai multe monumente. În punctul M a găsit trei altare căzute unul peste altul, unul dedicat lui Apollo, unu lui Jupiter şi cel de al treilea lui Liber Pater şi Libera. În apropiere, în punctul N, a dezvelit un alt zid, lângă care erau aşezate alte două altare dedicate lui Mars şi Epona, dispuse lângă o placă din tuf vulcanic cu laturile de 2,2 x 1,6 m. Pe malul opus al râului au fost semnalate monumente şi construcţii funerare, dispuse de-a lungul drumului roman, iar pe terasa mediană ruinele unei construcţii rectangulare, interpretate ca o specula. Inscripţiile găsite în săpătură sau adunate anterior de către Kendeffy Arpad la Ilişua, Josef Torma la Cristeştii Ciceului şi Bethlen Ferencz la Beclean au fost descrise cu precizarea locului de descoperire, la fel şi pentru celelalte categorii de inventar. Materialul arheologic adunat, ceramică, piese de port şi echipament militar, monede, statuete, arme, unelte, materiale de construcţie,etc. a fost donat în cea mai mare parte Muzeului Ardelean, în schimb majoritatea inscripţiilor şi monumentelor sculpturale s-au risipit. Datele şi materialele furnizate de Torma vor continua să reţină atenţia specialiştilor, fără a se adăuga alte descoperiri sau cercetări până după cel de-al doilea război mondial. În urmă, antichităţi romane au apărut accidental fie în urma lucrărilor agricole, fie prin exploatarea pietrei din castru pentru nevoi edi litare, care adăugă informaţii suplimentare referitoare la castru şi

monumentele sale. Un prim studiu despre aceste descoperiri aparţine lui Dumitru Protase, care publică în anul 1957 două inscripţii inedite descoperite recent în zona castrului. Ulterior, autorul revine, în anul 1961, cu un amplu articol ce aduce în discuţie noi monumente sculpturale descoperite în zona castrului şi a necropolei, fiind pentru prima dată când sunt luate în considerare piese sculpturale ce nu prezintă inscripţie. Alte contribuţii semnalează noi descoperiri sau reinterpretează piese publicate anterior, încadrându-le în tipologii. În anul 1978 începe o a doua etapă de cercetare arheologică la Ilişua, prin con lucrarea dintre Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca şi Muzeului Judeţean Bistriţa. Pornindu-se de la rezultatele şi consemnările oferite de Karoly Torma săpăturile s-au desfăşurat aproape fără întrerupere, mai întâi în castru, extinse ulterior şi în vicus. În primii ani săpăturile s-au concentrat asupra identificării elementelor sistemului de fortificare şi stabilirea stratigrafiei generale a sitului. S-a constatat că perimetrul în care a fost fixată fortificaţia romană a fost locuit atât în epoca bronzului cât şi în hallstattul timpuriu, nefiind identificate şi vestigii dacice preromane. Încă din primele campanii de săpături s-a degajat constatarea că aceasta a cunoscut trei etape constructive, clar departajate. Castrul auxiliar Primul castru, ridicat odată cu constituirea provinciei, a avut dimensiuni mai reduse având sistemul de fortificare constituit dintr-un val de pământ cu palisadă şi două şanţuri pe fiecare latură. Latura vestică, situată înspre marginea vestică a terasei, a fost singura care îşi menţine traseul fără modificări majore în toate fazele castrului, celelalte fiind amplificate în fazele ulterioare prin nivelarea age rului şi astuparea şanţurilor iniţiale. Dacă celelalte elemente de apărare ale aces tui prim castru de pământ – porţi, turnuri – nu au putut fi identificate datorită nivelărilor şi suprapunerilor de clădiri, în interior au putut fi urmărite amprentele fundaţiilor unor construcţii din lemn (principia, barăci, stabula) şi nivelul de lo cuire corespunzător, sub forma unui strat de lut maroniu relativ sărac în inventar arheologic. Dimensiunile primului castru aveau aproximativ 140 x 130 m. S-a discutat intens despre trupa care a staţionat în această primă fază, între anii 106/107 şi 118/119. Pe baza unor tegule cu ştampile ale cohortei II Britannica şi ale legiunii XIII Gemina, ambele tipuri descoperite exclusiv în încăperi ale terme lor, au fost emise supoziţii privind staţionarea uneia sau alteia din aceste trupe la Ilişua. Cerctările din castru nu au adus nici un fel de material epigrafic care să probeze staţionarea respectivelor trupe la Ilişua, aşa încât problema unităţii care l-a ridicat rămâne în continuare deschisă.

La începutul domniei lui Hadrian suprafaţa castrului a fost extinsă odată cu aducerea unei noi trupe, ala I Tungrorum Frontoniana, suprafaţa castrului sporind de la 1,8 ha la 3,3 ha (Fig. 3). Păstrând amplasamentul principiei şi latus decu mana se ajunge ca praetentura să aibă o lungime mai mare decât latera praetorii şi retentura luate împreună. Noua trupă ridică mai întâi un castru din pământ şi lemn, cu valul având o lăţime la bază de 7–8 m, întărit de o palisadă sesizată prin gropile de stâlpi conturate atât în SII – pe latura vestică, precum şi în S III şi SXLV trasate peste curtina sudică. Incinta era precedată de două şanţuri, suplimentată la transpunerea în piatră de un al treilea şanţ. Zidul de curtină în faza a treia era înfipt în partea externă a valului, fundaţiile sale fiind săpate în stratul geologic. După ce traseul incintei a fost precizat, s-a trecut la dezvelirea porţilor, tur nurilor de colţ şi de curtină, corectându-se în acest fel planul întocmit de Torma, zidul exterior al porţilor nedepăşind linia curtinei decât cu grosimea zidurilor. Bastioanele porţilor şi turnurile de curtină sunt de formă rectangulară. Trei dintre porţi praetoria, dextra şi sinistra cu deschideri mai largi de cca. 8 m au fost divizate pinteni de zidărie median care împărţea deschiderea porţii în două culoare. Porta decumana, cu o deschidere de doar 4,70 m a spaţiului porţii, avea un singur culoar. Porta praetoria a suferit o blocare a culoarelor porţii printr-un zid transversal, lipsit de fundaţie, prins cu lut. O situaţie similară a fost descrisă şi la porta principalis dextra, cercetată de către K. Torma, dar care nu s-a confirmat la redezvelirea porţii, probabil că acesta a fost distrus prin exploatarea pietrei în secolul trecut. Turnurile de curtină dispuse aproximativ la jumătatea distanţei dintre bastioanele porţilor şi cele de colţ au fundaţiile înfipte în agger-ul castrului, cu frontul exterior ieşit în afară printr-o îngroşarea zidului cu 0,20–0,40 m. În mai multe sectoare incinta şi bastioanele au fost reparate şi consolidate inclusiv prin utilizarea unor monumente şi fragmente arhitecturale (Fig. 5). În lataera praetorii au fost cercetate trei construcţii de zid. Principia ocupă o suprafaţă de 34 x 32,80 m, aliniată la via principalis la egală distanţă laturile de sud şi nord ale castrului. Principia castrului traianic a fost un edificiu din lemn cu un plan descifrat doar parţial, urmată de ridicarea în timpul lui Hadrian a construcţiei de zid. Aceasta era formată din curtea din faţă, (atrium), basilica, separate prin patru pilaştri masivi şi oecus. De o parte şi alta a curţii erau dispuse încăperile armamentaria. În curte a fost dezvelit un postament din blocuri de piatră lângă care era postată o inscripţie pe care ala Tungrorum Frontoniana o dedică împăratului Hadrian în anul 131, care oferă un reper de datare pentru transpunerea în piatră a clădirii comandamentului. În stratul de dărâmături din basilica au fost de ase menea găsite o serie de fragmente de inscripţii şi monumente sculpturale. În dreapta

principiei Torma a dezvelit clădirea praetoriului, căreia săpăturile din anii 1988–1989 i-au adus corecţii majore, fiind surprinse şi urmele sistemu lui de săpătură din secolul XIX, care a urmărit doar dezvelirea zidurilor. Şi aici, construcţia de piatră a fost precedată de o clădire din lemn al cărei plan nu a fost pe deplin lămurit. Praetorium-ul în faza de zid avea un plan rectangular, organizat în jurul unei curţi interioare, cu o suprafaţă de 42 x 36,50 m, încăperile de pe laturile dinspre raetentura şi dinspre via sagularis însumând un număr de 20 de încăperi, cu o instalaţii de încălzire amplasate în colţurile laturii dinspre raetentura. Câteva frag mente sculpturale indică şi aici unele refaceri şi reparaţii pentru care s-a apeleat şi la materialul litic din cimitirul învecinat castrului (Fig. 5/2). Cea de-a treia construcţie de zid este situată în latus praetorii sinistrum, cu dimensiunile de 31,70 x 11,70 m, aliniată la zidurile principiei. Clădirea a fost asimilată unui valetudinarium pe baza monumentalităţii clădirii, susţinute de coloane ale căror baze se înşiră de-a lungul pereţilor interiori. Construcţii similare au fost semnalate şi în alte castre din provincie: Porolissum, Căşei, fără a le putea clarifica funcţionalitatea. Asupra destinaţiei de magazie, se opune, în cazul de faţă, caracterul spectacular al interiorului, cu aliniamente de coloane dispuse paralel cu pereţii longitudinali ai edificiului. În stânga sa, o secţiune dispusă paralel cu via principalis a intersectat o clădire din lemn în al cărei strat de arsură se aflau boabe de grâu carbonizate, care a condus la presupunerea că aici era plasat un horeum. Barăcile, amplasate în praetentura şi retentura castrului, au fost dezvelite în proporţii diferite. De regulă se disting trei faze constructive şi pentru barăci, orien tarea lor rămâne constantă – per strigas – cu trasee paralele sau chiar suprapuse. În toate fazele barăcile au fost construite exclusiv din lemn, fără fundaţii sau amenajări din piatră, încât aici nu apar monumente şi inscripţii. Atelierele ceramice Urmând, aşa cum deja aminteam, harta topografică întocmită de către Karoly Torma, la mijlocul secolului al XIX-lea, săpăturile arheologice s-au extins treptat şi în afara castrului, în perimetrul vicusului militar. Un prim sector cercetat l-a constituit zona aflată la cca. 350 m sud de castru, punctul T din planul Torma şi unde acesta presupunea pe baza materialului ceramic abundent că ar fi amplasate atelierele ceramice. Materialul ceramic recoltat cuprinde în afara numeroaselor vase romane provinciale un fragment de tipar pentru turnarea terra sigilata şi vase cu ştampile care au permis identificarea unor ceramişti care au activat aici, Vale rius Lucius Rufus şi Claudius Domitius Evarestus. Terenul respective apare sub forma unei movile cu dimensiunile de 40 x 70 m, intesectată de drumul comunal Ilişua – Ciceu-Cristur. Au fost descoperite alte trei cuptoare ceramice de formă circulară, cu grătarul susţinut de un pilon central, aveau pereţii

şi prefurniumul construite din bolovani de carieră şi lespezi de piatră. În atelierul ceramic au fost găsite un dupondius şi trei aşi, de la Hadrian, precum şi două fibule cu corpul puternic profilat, care restâng datarea la cel de-al doilea sfert al sec. II. Pe terasa înaltă de la vest de castru au fost dezvoltate cercetări în punctele E, F, J, K şi W din topografia întocmită de Torma. Termele În punctele E şi F acesta a dezvelit două clădiri denumite „Terma mare" şi „Terma mică". Redeschiderea celor două construcţii, prezentate detaliat de către Torma, a avut în vedere verificarea şi stabilirea fazelor constructive dar şi posibilitatea conservării cu scop turistic a respectivele vestigii. La prima dintre băi planul prezentat de Torma s-a dovedit în mare măsură exact. Clădirea, de plan rectangular, are dimensiunile de 27 x 20,5 m (Fig. 4). Accesul din frontul sudic se realizează printr-un mic hol cu dimensiunile de 5,10 x 2 m, lângă pereţii săi exteriori Torma menţionând o pereche de coloane dorice, între timp dispărute. De aici se trecea în apoditerium care avea dimensiunile de 5,70 x 7,80 m, acoperit cu un padiment din cărămizi de 40 x 40 x 5 cm, aşezate pe un pat de pietriş. De aici se trecea în destrictarium, încăperea B, divizată de un perete median în două spaţii cu dimensiuni de 7,70 x 2,20, respectiv 7,70 x 4,20 m, aici podeaua fiind amenajată în cocciopesto. Încăperile din dreapta C şi D au fost singurele care dispuneau de sisteme de încălzire, cu câte un praefurnium dispus pe laturile de vest, respectiv de nord. Tepidarium are dimensiunile de 7,80 x 8,10 m, padimentul susţinut de pilele suspensurii fiind distrus în mare măsură, doar câteva şiruri fiind conservate in situ, dar cu acribie desenate de către Torma, pilele fiind formate din nouă rânduri de cărămizi. Încăperea D, caldarium, cu o absidă pe latura de V dispunea de sistem propriu de încălzire, suprafaţa având podeaua susţinută de pile de cărămidă şi cu un praefurnium amplasat pe latura de N, în construcţia căruia au fost utilizate monumente şi piese arhitecturale. Camera E, cu dimensiunile de 6,90 x 7,50 m, formează frigidarium care se continua cu bazinul cu apă rece, iniţial de formă rectangulară, ulterior luând forma semicirculară. Din bazin pe sub podeaua încăperii trecea un canal de evacuare a apei, canal în care s-au găsit numeroase piese de podoabă şi mai multe monede. Încăperea F a cunoscut, două refaceri ale podele, iniţial aceasta a avut o podea din cocciopesto pusă pe un strat de bolovani de râu, acoperit ulterior de un strat de lut gros de 0,40 m pe care s-a aşezat podeaua din cărămidă, pe un strat de pietriş. Baia a suferit o restaurare în timpul lui Severus Alexander, menţionată în inscripţia descoperită de Torma în praefurniumul caldarium-ului. Cea de-a doua construcţie termală din care Torma a dezvelit un număr de şapte încăperi diferă în mod substanţial de construcţia dezvelită de noi la est de prima baie. Din această construcţie au

fost dezvelite un număr de 12 compartimentări, cu două faze constructive. Pe latura de nord este amplasat un bazin circular. În stânga acestuia sunt două încăperi care au avut instalaţie de încălzire, în cea estică, cu laturile de 8 x 8 m, în pilele suspensurii fiind găsite cărămizi cu ştampila LEG XIII GEM. De la aceeaşi unitate au fost descoperite tegule şi în încăperea d, de 6 x 4,40 m. Cum planul complet al clădirii şi relaţia acesteia cu „terma mică" descrisă de Torma nu sunt pe deplin clarificate,descifrarea acesteia urmează după definitivarea cercetării. La nord de terme a fost dezvelită o clădire o clădire de piatră, notată clădirea C, cu planul în L, formată dintr-o încăpere de 5 x 6 m şi o a doua de 3 x 2,4 care se deschide spre un cuptor rectangular. Podeaua din cocciopesto se găsea imediat sub stratul de humus, fapt pentru care inventarul a fost extrem de sărăcăcios iar stabilirea destinaţiei clădirii dificil de precizat – probabil un atelier. La 120 m vest, spre marginea platoului, a fost cercetată în anul 2001–2002 o altă construcţie de piatră de plan dreptunghiular cu laturile de 11, 75 x 16,40 m. Fundaţiile clădirii sunt înfipte într-un strat roman marcat de arsură şi lut de nivelare. Din cele şase încăperi ale clădirii doar într-una au fost identificate urme ale instalaţiei de încălzire. În umplutura clădirii s-au aflat fragmente de sticlărie, piese de metal, fibule, monede care încep cu emisiuni de la Vespasian la Caracalla.

Necropola

Necropola situată, după informaţiile păstrate de la K. Torma, pe malul drept al râului Ilişua, necercetată încă, este cunoscută doar pe baza numeroaselor descoperiri de monumente epigrafice, adunate în secolul al XIX-lea, dar completate cu o serie de descoperiri recente. Torma menţionează în această zonă, urmele unor construcţii funerare cu blocuri masive de piatră, un leu funerar frumos sculptat, alături de urne de incineraţie şi inventar funerar. Numărul semnificativ de monumente sculpturale ce provin din acest areal atestă existenţa unei necropole importante în zonă, variate ca şi tip de monumente sculpturale, propunând existenţa unor frumoase incinte funerare care probabil mărgineau drumul de acces spre castrul din apropiere. Trebuie subliniat faptul că o serie de monumente având caracter funerar au fost găsite şi în zona vicus-ului, la circa 300 m sud de castru, unde e posibil să avem o altă necropolă. Aceste monumente în mare parte au fost refolosite ca material de construcţie la refacerea zidurilor castrului sau a altor clădirii din interior într-o anumită perioadă, exemplele fiind extrem de numeroase în acest sens, unele găsite în cursul săpăturilor din ultima perioadă. Odată cu publicarea monografiei castrului în anul 1997 de către D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu cîteva noi inscripţii şi monumente funerare ce provin

de la Ilişua vor fi analizate într-o serie de studii care aduc informaţii noi, propunând noi tipuri de monumente votive şi funerare. Reinterpretarea de către M. Bărbulescu şi S. Nemeti a unei inscripţii votive descoperită mai recent, a adus şi o informaţie de mare valoare ştiinţifică, pentru cunoaşterea numele antic al localităţii, Arcobadara, toponim atestat şi de Ptolemeu. Referitor la viaţa religioasă şi societatea romană din zona Arcobadarei un studiu detaliat a efectuat S. Nemeti. Acesta analizează şi structurează informaţiile cunoscute despre acest subiect luând în considerare şi monumentele sculpturale având câmp epigrafic."

De asemenea, în aceeași lucrare, Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua este descrisă zona cu cariere de piatră din arealul Ilișua (p. 20-24): „Cariere de piatră zona Ilişua Principala sursă petrografică pentru castrele romane de la Gherla, Căşeiu şi Ilişua, a fost tuful vulcanic. În literatura de specialitate el poartă denumirea de tuful vulcanic de ,,Dej". Este un tuf rio-dacitic de vârstă tortoniană, având structura cristalo-vitroclastică, fin granulată de culoarea cenuşie-verzuie sau mai rar, alb cenuşie. Aproape de suprafaţă, roca are o structură fină şi se desface cu uşurinţă în plăci poliedrice. În profunzime, plăcile devin tot mai consistente, roca dobândind o structură granulată, ajungând la straturi de 2 m. Tuful de ,,Dej" se întinde masiv în partea de nord a bazinului Transilvaniei, sub forma unor straturi orizontale, care ocupă zona dintre Vultureni-Şoimeni la vest şi Bistriţa-Bârgaie la est. Aceste tufuri, peste tot unde se ivesc în apropierea unei comune, dau o bună piatră de construcţie, brută sau cioplită, pentru trepte, stâlpi de porţi şi cruci funerare. Variaţiile lor conglomeratice au fost căutate pentru confecţionarea pietrelor de moară40. V. Wollmann a recoltat probe din inscripţii de la Căşei, care au dovedit că au toate aceaşi structură, cu mici deosebiri în funcţie de nivelul în care s-a exploatat roca, fiind extrem de asemănătoare din punct de vedere mineralogic cu filonul de exploatare din zona Ilişuei. Tot acesta identifică ca zonă de exploatare a rocii pentru cele două castre de la Căşei şi Ilişua, la Măgura Căşeiului, Reteag, Urişor. În cea priveşte monumentele din castrul din Ilişua, cele care sunt păstrate în incinta Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud, au fost supuse unor teste petrografice în anii '70, teste făcute de geologul I. Chintăuan de la Muzeul Judeţean Bistriţa Năsăud. Acesta a tras concluzia că piesele sunt confecţionate din tuf vulcanic de ,,Dej", aflat în apropierea castrului, pe una din văile unui afluent al Someşului, la peri feria localităţii actuale de unde se mai exploatează piatră şi astăzi. Exploatarea se făcea pe valea râului, situată la circa 200 m de castru din locul numit Droşteor (Pl. II, fig. 2). Aici s-a exploatat intens

piatră în perioada anilor ’60, în special pentru construcţia clădirilor C.A.P.-urilor din zonă şi pentru fundaţii de case şi piatră pentru ziduri. Datorită masivelor alunecări de teren din zonă, acum acest areal este împădurit. Exploatarea nu mai este activă. O altă zonă de exploatare se află la 300 m nord de castru în locul numi Sub Bungăr (Pl. II, fig. 2). Roca exploatată de aici este identică cu cea din zona menţionată mai sus. Piatra era exploatată prin lovire cu spiţul în găuri făcute special în peretele rocii (Pl. II, fig. 3, 4), în care se introduceau ulterior icuri de oţel. Roca se desprindea cu uşurinţă, ulterior meşterii dând dimensiunile necesare blocurilor de piatră. Stratul situat la circa 3-4 metri adâncime era cel mai căutat fiind şi cel mai rezistent. Acesta era numit de către localnici ,,steni’’, deoarece era mai mai mare şi mai greu de prelucrat. Într-un studiu efectuat asupra râşniţelor ce provin din castrul de la Ilişua, M. Horga, identifică faptul că o altă zonă de exploatre a pietrei din zonă a cons tituit-o masivul eruptiv de la Ciceu, din apropierea localităţii Ciceu-Corabia. Determinările de natură petrografică şi mineralogică întreprinse asupra rocilor folosite ca râşniţe în epoca romană, provenite din castrul de la Ilişua au permis încadrarea acestora la marea grupă a rocilor magmatice. Sursa principală de ma teria este masivul ignimbritic de la Ciceu. Pe baza analizelor întreprinse de cei doi autori şi în urma descinderilor din zonă am reuşit să identificăm astfel ipotetic câteva posibile locuri de exploatre a pietrei şi în zona Ilişuăi, care probabil au fost active şi în perioada antică. Acestea se aflau după cum am mai supus, în imediata apropiere a castrului, situate pe partea dreaptă a pârâului Ilişua şi având ca ocurenţă tuful dacitic. Totuşi, există câteva monumente ce prezintă un material de o calitate superioară, folosit în special la monumentele mai pretenţioase din punct de vedere artistic şi unde s-a utilizat un calcar cu o granulaţie fină, asemănător cu cel exploatat în zona Napoca în cariera Baciu. Odată cu realizarea acestui corpus al monumentelor sculpturale romane ce provin de la Ilişua existenţa unui atelier local de sculptură a devenit o certitudine. Astfel, am reuşit să identificăm 100 monumente, încercând să înglobăm întregul material arheologic sculptural în piatră cunoscut de la Ilişua, în ciuda faptului că unele piese au dispărut, la unele avem doar fotografii sau starea lor de conservare este precară, fiind fie erodate sau tocite, dar valoroase sub aspectul numărului şi a funcţionalităţii lor. Pentru prima dată am luat în discuţie din punct de vedere tipologic şi stilistic monumentele publicate în sec. al XIX-lea, iar acolo unde am avut informaţii suplimentare privind descrierea monumetelor am încercat pe cât posibil o reconstituire ipotetică a acestora.

Lapicizii

Meşterii specializaţi care se ocupau cu fasonarea şi prelucrarea pietrei erau cei numiţi lapidarius. Acesta era un meşter specialist în prelucrarea pietrei, care lucra de obicei în carieră la finisarea blocurilor de piatră sau executarea monumentelor arhitectonice şi sculpturale. Denumirea s-a generalizat şi asupra meşterilor care lucrau în ateliere de pietrărie din marile centre urbane, referindu-se de multe ori şi la sculptor. În imperiul roman, din analiza inscripţiilor şi nu numai, sunt cunoscute mai multe categorii de lapidarii sau marmorarii. Avem informaţii despre cel care tăia piatra în unghiuri drepte – lapidarius quadratius; pe cel care conduse o lucrare în marmură – a marmoribus magister sau pe simplul lucrător în piatră – faber lapidarius. O investigaţie mai amplă cu privire la activitatea şi modul de organizare a lapicizilor din Dacia romană este îngreunată din cauza insuficienţei izvoarelor epigrafice şi arheologice. Ceea ce ei creau trebuie corelat cu diferitele aspecte ale vieţii spirituale. După cum remarcă profesorul Bărbulescu în cartea sa ,,Interferenţe spirituale în Dacia Romană", aceşti lapidarii, nu trebuie priviţi ca simpli muncitori, tăietori de piatră, ci artizanii care prelucrează piatra, transformând-o în elemente arhitectonice sau monumente sculpturale. ,,Specializarea" lor în confecţionarea unor produse mai simple ori mai greu de realizat tehnic, sau cu pretenţii artisti ce, se făcea în funcţie de locul unde activau şi de necesităţi. Neapărat lapicidul implică exitenţa unei cariere de piatră în apropiere. În aceste ateliere situate la periferia provinciei, trebuie să-şi fi început ucenicia viitorii lapidari. Despre lapicizii de la Ilişua nu avem nici o informaţie concretă. Nu ni s-a păstrat nici o inscripţie care să ateste prezenţa vreunui meşter sculptor. După cum se ştie în Dacia avem câteva menţiuni ale acestor meşteri pe monumentle sculpturale la: Călan, Micia, Cristeşti, Napoca şi Ulpia Traiana Sarmisegetuza. În schimb, putem doar admira sau să ne închipuim ,,creaţiile'' acestor meşteri, aşa cum n-i s-au păstrat ele astăzi, după cum o să le analizăm în catalogul din capitolul următor. Descoperirile arheologice nu au suprins încă nici o incintă sau clădire care să se plieze ideii de ,,atelier'' de sculptură. Oricum, acest lucru este foarte greu de descoperit, dat fiind faptul că, de obicei se sculpta în aer liber şi foarte probabil undeva în apropierea carierei de piatră. Repertoriul uneltelor folosite, nu era unul foarte bogat. Câteva din uneltele folosite de lapidar se află expuse în diferite muzee din Dacia: ciocane, târnăcoape, dălţi, sfredele; cele din lemn nu s-au păstrat. La Ilişua avem o serie de unelte care puteau fi utilizate de către lapicizi cum sunt: barosul, ciocane, topoare, dălţi, sfredele, compas, punctatoare. Una din princi palele unelte folosite de meşterii pierari a fost dalta – scalprum, tornus, caelum – urmele acestei unelte apar pe aproape toate monumentele sculptate de la Ilişua. Despre

mijloacele de transport nu avem nici o informaţie. Deoarece carierele nu se aflau la distanţă mare de castru, trebuie să presupunem că se utilizau atelaje speciale, pe care erau puse blocurile de piatră sau pur şi simplu cele de dimen siuni potrivite erau transportate cu căruţe. O analogie interesantă, se poate face cu modalitatea de transport şi la începutul secolului nostru la Ciceu, în apropiere de Ilişua, la cariera de riolit. Blocurile de piatră erau transportate pe platforme special amenajate şi puse în mişcare cu ajutorul unor roţi tubulare-cilindrice. Întrebuinţarea carelor se admite în mod excepţional până la greutatea de 10 tone, pe când transportul unor blocuri mai grele se executa pe sănii cu tălpici, întrebuinţate şi în carierele medievale sub denumirea de sanie olandeză. Cantitatea de piatră exploatată este greu de stabilit, dat fiind faptul că piatra din castru a fost reutilizată ulterior. În lipsa altor indicii şi puncte de orientare, baza cifrică a unui atare calcul o poate constitui doar o apreciere estimativă a cantităţii de material litic întrebuinţat la câteva construcţii sau categorii de construcţii cunos cute în urma activităţii arheologice din ultimul sfert de veac. S-a demonstrat că la carierele antice cunoscute temeinic sub aspectul producţiei, materialul litic inuti lizabil care rezultă din operaţiile de decopertare, spargere şi cioplire a blocurilor se ridica până la 50%."

Iată și câteva informații despre Ilișua din dosarul Limes, sursa Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1469-1470: „The cluster includes the auxiliary fort and associated civilian settlement, as well as the near-by fortlet at Ilișua, which complete the northern segment of the frontier. The fort is situated on a plateau on the left side of the Ilișua valley, at circa 3-4 km north from its confluence with the Someșul Mare River. From this strategic location, it had a commanding view over the two communication routes afforded by the river valleys and also supervised the nearby Țibleșului Mountains. The first fort was built and occupied by a legionary detachment or an infantry cohort. When Hadrian sent more mobile troops on the frontier of Dacia at the beginning of his reign (AD 118/119), that unit was replaced by a cavalry regiment, the *ala I Tungrorum Frontoniana*. The two subsequent fort phases ended by fire, possibly in relation to violent events. The fortlet, situated at circa 0.7 km west from the fort, on the other bank of the Ilișua River, probably had to role of increasing the range of supervision over the valley. The civilian settlement was less extensively investigated. However, the 90 inscribed monuments recovered from the site in the course of time paint an eloquent picture of the varied, yet highly Romanized frontier society. One of the inscriptions shows that the *vicus* was at the

centre of an autonomous rural structure, *territorium*, an important clue for the administrative organization of Roman Dacia. The fort and near-by fortlet at Ilișua are characteristic for the northern sector of the frontier, adapted to the hilly landscape of the Someș Plateau, crossed by perpendicular river valleys. The fort constituted the base of the defensive system in the area of the Țibleș Mountains, overseeing from its strategic location the two important communication routes represented by the Ilișua and Someșul Mare valleys. The former represented an important incursion route from the north, while the latter a west-east communication route along the *limes.* The change of garrison and the destruction layers revealed by the archaeological research illustrate a timeline of conflict and some adjustments in frontier strategy."

De asemenea, o scurtă descriere a sitului, sursa Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1477-1478: „**Brief description.** The component includes the auxiliary fort, the area of the civilian settlement, as well as the funerary grounds, the preserved baths, and a Roman road segment. Three phases of construction were discerned for the auxiliary fort. The first was a small earth and timber fort measuring 140 x 135 m, built and occupied by a legionary detachment or an infantry cohort. At the beginning of Hadrian's reign (AD 118/119), the infantry unit was replaced by a cavalry regiment, the *ala I Tungrorum Frontoniana*. After levelling the initial fort, the *ala* built a second, larger earth and timber fort (182.2 x 181.5 m) with two ditches, on the same location. It ended by fire, possibly in relation to the Marcomannic Wars of Marcus Aurelius (AD 166-180). The third phase represents the rebuilding in stone of this fort, with an additional ditch. This too ended in a severe fire. A few sunken dwellings were noted for the post-Roman period. Archaeological excavations were first conducted at the site between 1858 and 1862 by K. Torma, one of the pioneers of frontier research in Transylvania. Modern systematic research, however, began only in 1978. Over the years, several objectives of the fort were exhaustively investigated, including all the access gates, all three corner and eight interval towers, the headquarters building (*principia*), the commander's house (*praetorium*), a structure presumed either hospital or storehouse, and several barracks. While the *principia* was built in stone already in the time of Hadrian, the barracks remained of timber in all phases. Significant traces of a bronze processing workshop were also detected inside. The craftsmen working in the fort were specialised in enamelled bronze fittings, as proven by the large number of such finds recovered during archaeological excavations. Two bathhouses were

excavated west from the fort. The civilian settlement (*vicus*), less extensively investigated, extended mostly to the south-west, along the road, but constructions were also noted to the north. Both timber and stone houses with diverse features, including hypocaust installations and paved floors, were excavated in the *vicus*, as well as several pottery kilns further south. Some of the households were arranged on either part of a road segment, still visible today. Chance epigraphic discoveries made some 400 m to the west of the fort suggest an area with sanctuaries, which was not researched. The *vicus,* called *Arcoba(da)ra,* was the centre of an autonomous rural structure."

Fig. 2.38. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA.

Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Maps and Plans, *p. 556.*

Fig. 2.39. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA.

Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Maps and Plans, *p. 557.*

Fig. 2.40. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA.

Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Maps and Plans, *p. 558.*

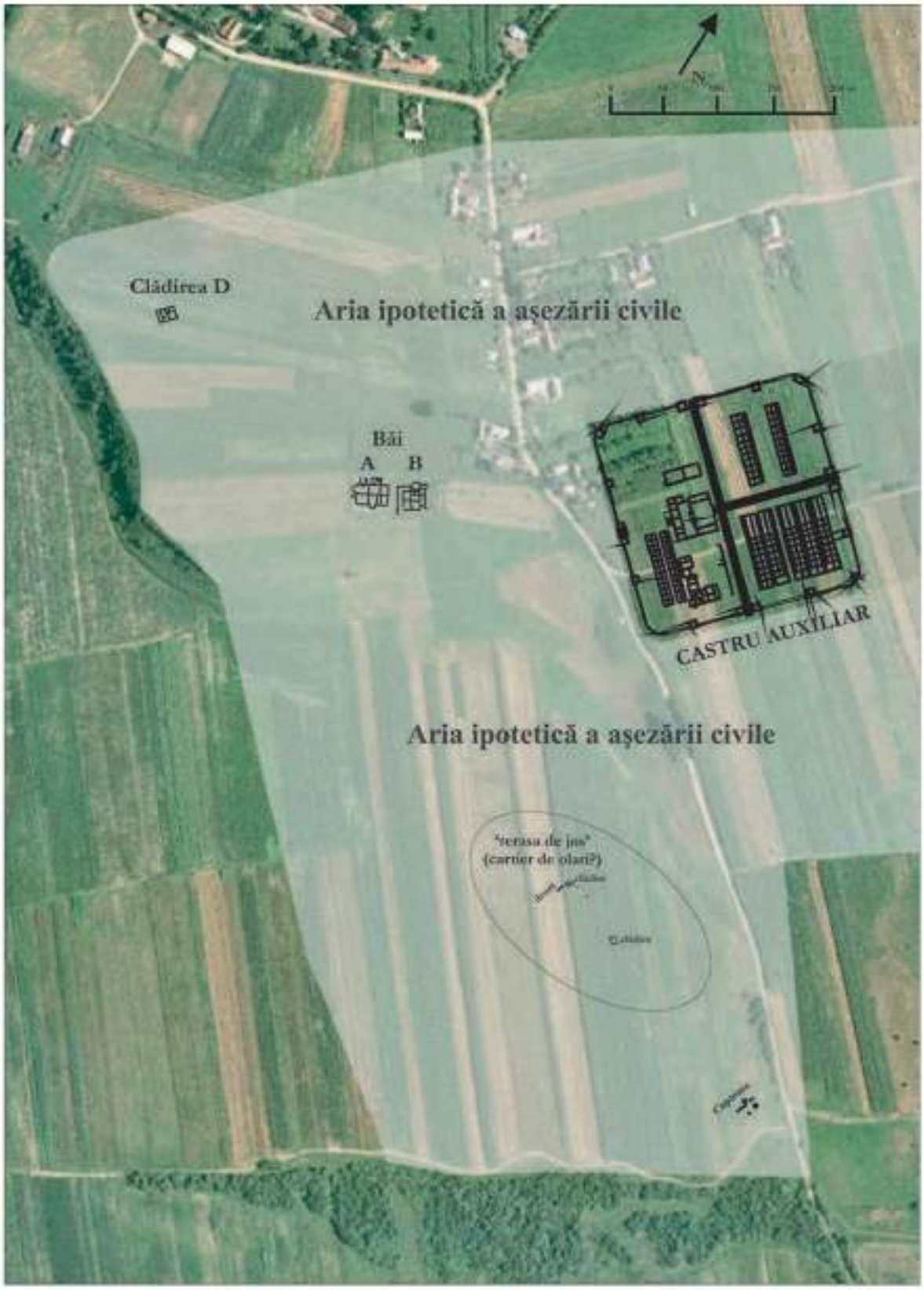

Fig. 2. Castrul şi vicusul roman de la *Arcobadara*/Ilişua, după Găzdac, Gaiu 2011.

Fig. 2.41. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA.

Sursa: Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua*, p. 12, fig. 2.*

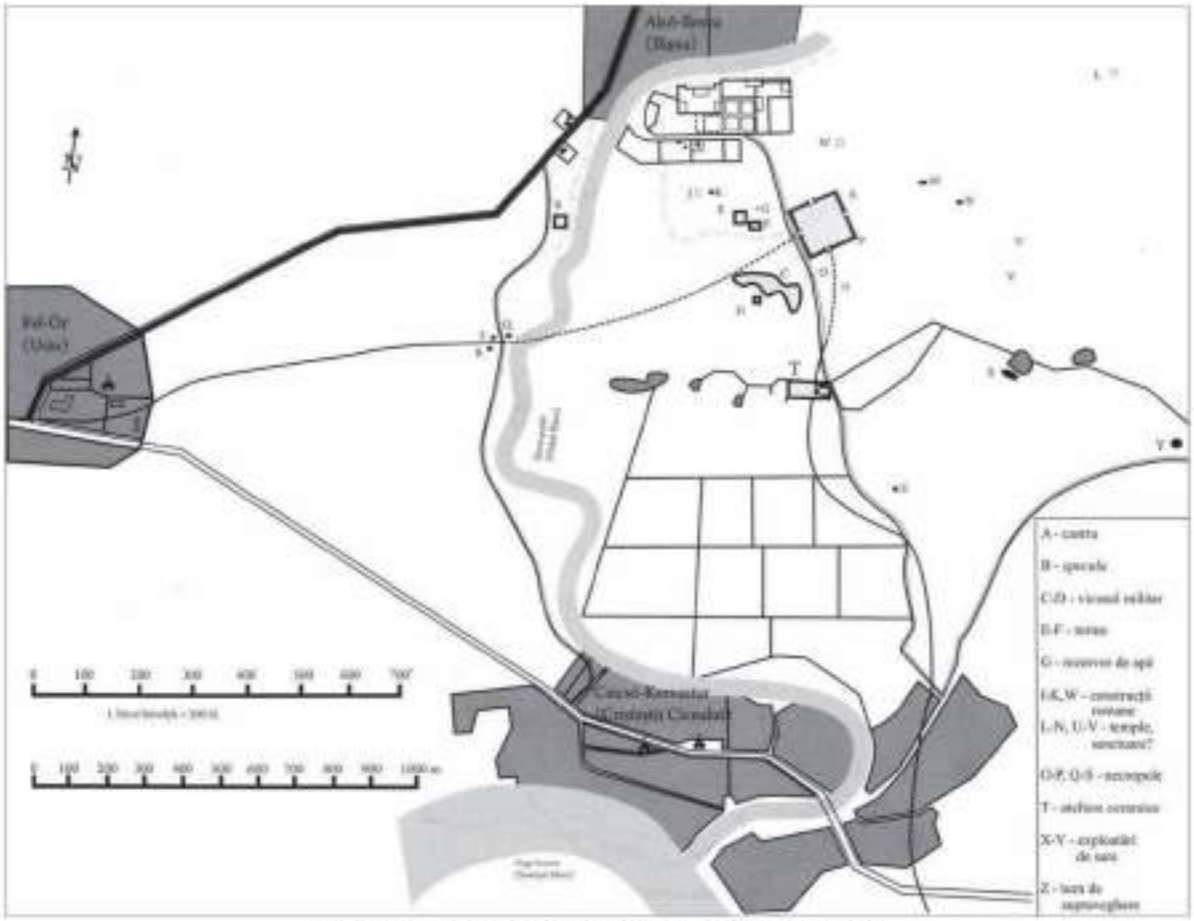

Fig. 2.42. SITUL ARHEOLOGIC DE LA ILIȘUA, ÎNTR-O SCHIȚĂ REALIZATĂ ÎN SEC. XIX DE CĂTRE TORMA KAROLY.

Sursa: Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua, p. 10, fig. 1.

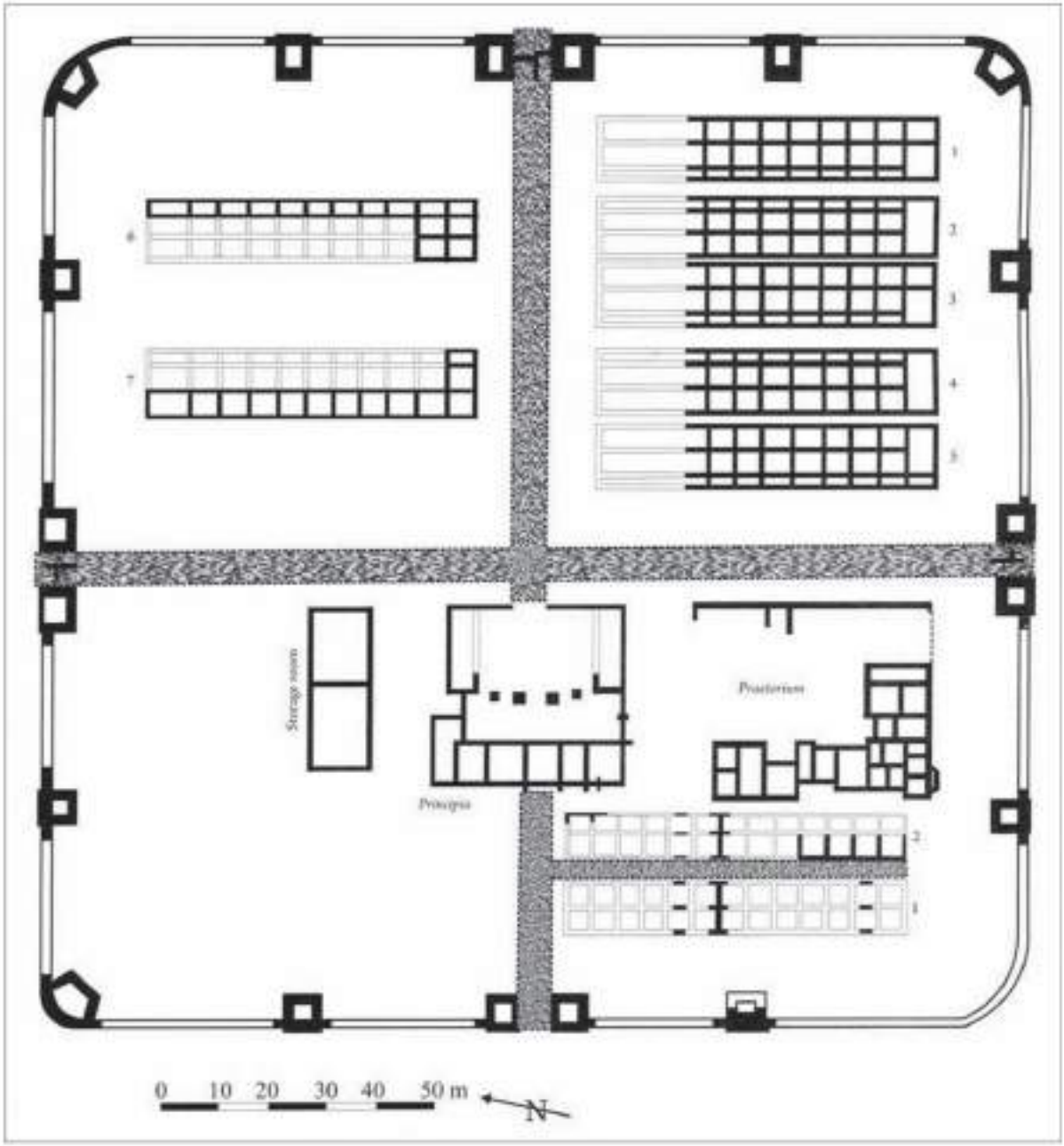

Fig. 3. Planul castrului auxiliar de la Ilişua.

Fig. 2.43. PLANUL CASTRULUI ROMAN DE LA ILIȘUA.
Sursa: Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua, p. 14, fig. 3.

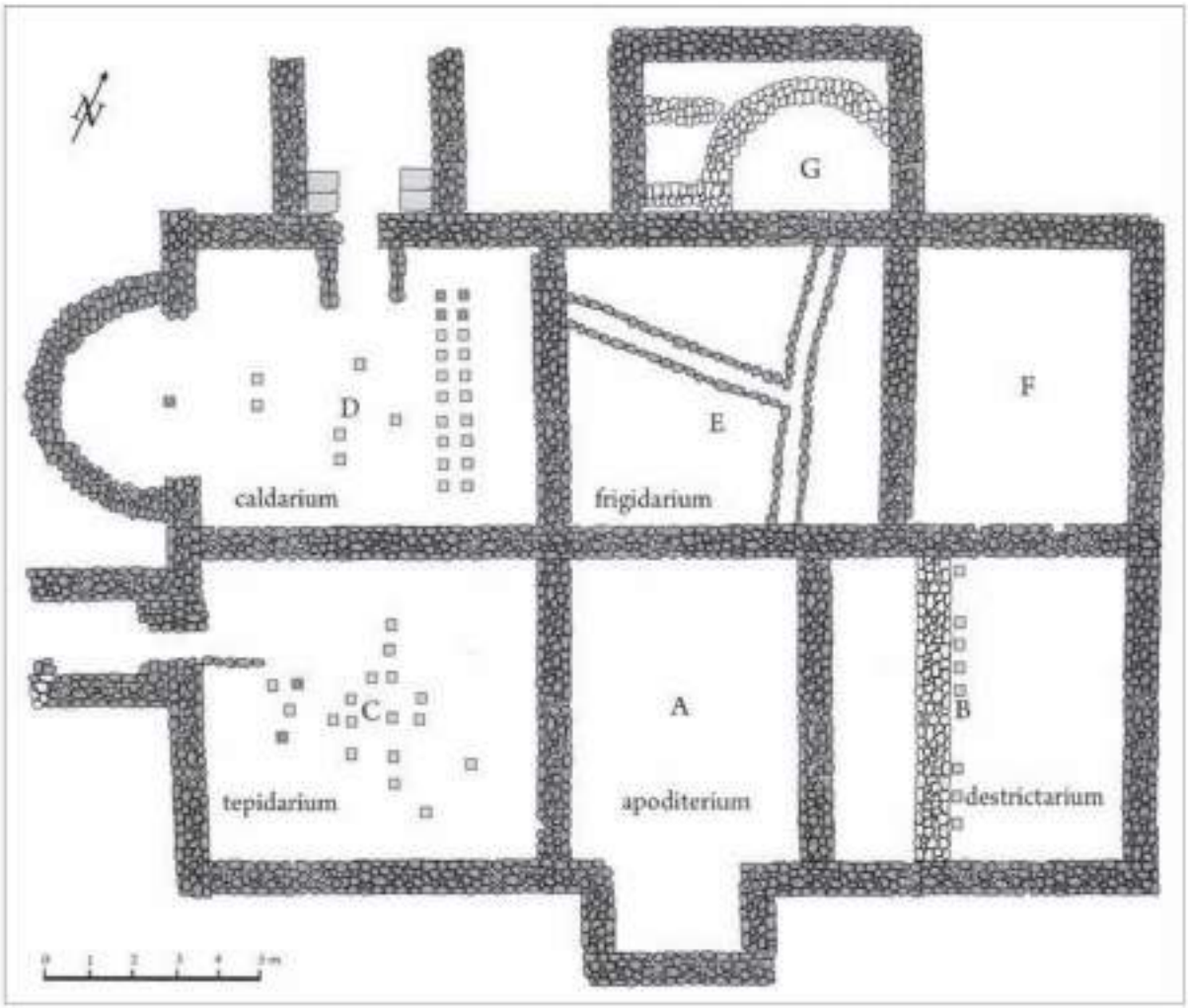

Fig. 4. Planul thermei A de la Ilişua.

Fig. 2.44. PLANUL TERMELOR DE LA ILIȘUA.

Sursa: Corneliu Gaiu, Radu Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, Cluj-Napoca, 2011, (99+) Inscriptii si piese sculpturale din castrul roman de la Ilisua, p. 18, fig. 4.

Fig. 5. Aerial photograph over the fort and civilian settlement: the squarish outline of the fort is visible as crop mark in the lower left part of the image (01/2018) [photo: M. Szabo/ ©MNIT].

Fig. 6. Aerial photograph showing the road segment as a straight line crop mark and the excavated baths (left); the fort is distinguishable in the background (top centre) (06/2019) [photo: M. Szabo/ ©MNIT].

Fig. 2.45. FOTOGRAFII AERIENE ALE SITULUI DE LA ILIȘUA.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1480.*

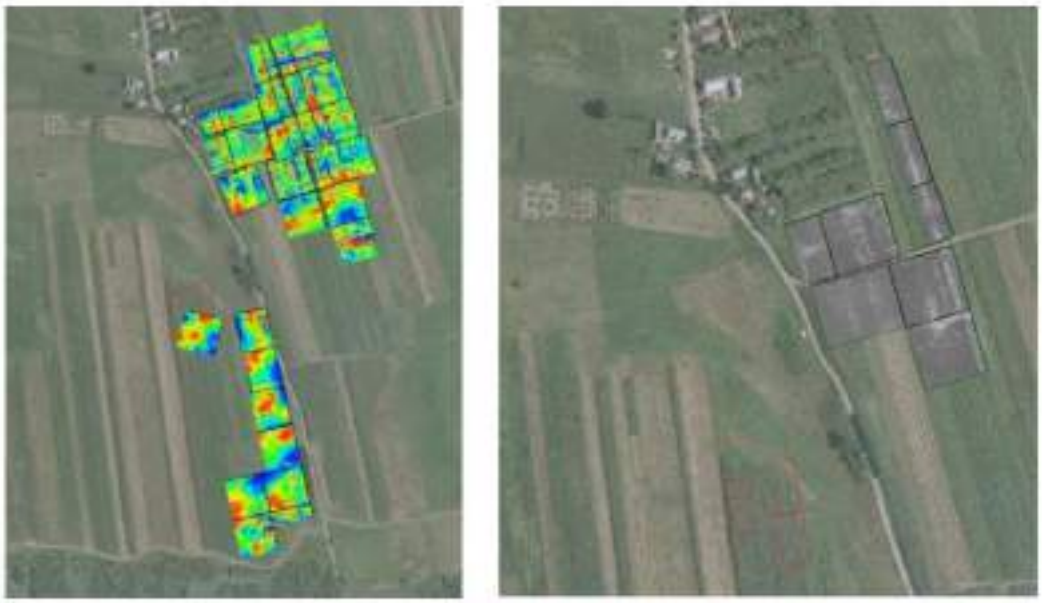

Fig. 10. Magnetic (left) and georadar (right) survey results in the area of the fort and civilian settlement (2019) [©MNIT].

Fig. 11. Incomplete inscription found in 1989 that mentions the ancient name of the civilian settlement – *Arcobar(da)ra* and its status [Ardevan, Wollmann 2007, fig. 11-12].

Fig. 12. Enamelled bronze fittings foudn during archaeological excavations in the fort, now in the collection of the Bistrița-Năsăud Museal Complex in Bistrița [Gaiu 2007 / Pl. X / ©the author].

Fig. 2.46. ZONA SITULUI (CERCETĂRI GEORADAR ȘI MAGNETOMETRIE) ȘI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE LA ILIȘUA.

Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1482.*

Fig. 13. Fragmentary statuette of Jupiter Dolichenus found by K. Torma during his 1858-1862 excavations in the fort, kept by the National Museum of Transylvanian History in Cluj-Napoca [photo by A. Rădulescu/ ©MNIT].

Fig. 2.47. STATUETĂ DE BRONZ CU REPREZENTAREA LUI IUPITER DOLICHENUS.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1483.*

2.3.2.20. Situl arheologic de la Ilişua - Vicinal (Arcobadara)

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, 1718-185, Ilișua - Țibleș).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu **codul RAN 35303.02** și **cod LMI BN-I-s-A-01354**, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	35303.02
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-A-01354
Nume	Situl arheologic de la Ilişua - Vicinal (Arcobadara)
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Uriu
Localitate	Ilişua
Adresa	Nr. 151A
Punct	Vicinal
Reper	Situl se află la 4 km nord de Someşul Mare, pe malul stâng al râului Ilişua.
Reper hidrografic - nume	Someşul Mare, Ilişua
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	podiş
Utilizare teren	agricultură
Categorie	locuire
Tip	aşezare militară
Descriere	Componenta include fortul auxiliar, zona aşezării civile, precum şi terenurile funerare, băile conservate şi un segment de drum roman.
Descoperitor	Torma Károly
Data descoperirii	1860 -1864
Suprafața sitului	45 ha
Stare de conservare	precară / 13.04.2009
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 25.02.2022; Agricultură intensivă: 3 / 25.02.2022
Regim de proprietate	privată
Proprietar	Lovasz Cosmin
Data ultimei modificări a fişei	21.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
Castru	Epoca romană (secolul al II-lea - al treilea sfert al secolului al III-lea p. Chr.)	romană	Pentru castrull auxiliar s-au identificat trei faze de construcţie. Prima fortificaţiei a reprezentat un mic fort de pământ şi lemn de 140 x 135 m, construit şi ocupat de un detaşament legionar sau de o cohortă de infanterie. La începutul domniei lui Hadrian (118/119 d.Hr.), unitatea de infanterie a fost înlocuită cu un regiment de cavalerie, ala I Tungrorum Frontoniana. După nivelarea fortului iniţial, ala a construit un al doilea fort de pământ şi lemn mai mare (182,2 x 181,5 m) cu două şanţuri, pe aceeaşi locaţie. Castrul a fost distrus de un incendiu, posibil în legătură cu războaiele Marcomanice ale lui Marcus Aurelius (166-180 d.Hr.). A treia fază reprezintă refacerea în piatră a acestui fort, cu un şanţ suplimentar. Şi acest castru a fost distrus de un incendiu puternic. De-a lungul anilor, au fost investigate exhaustiv mai multe obiective ale fortului, inclusiv toate porţile de acces, toate cele trei turnuri de colţ şi opt intervale, clădirea sediului (principia), casa comandantului (praetorium), o structură presupusă a fi spital sau depozit, şi mai multe barăci. În timp ce principia era construită în piatră deja pe vremea lui Hadrian, cazarma a rămas din lemn în toate fazele. În interior au fost depistate şi urme semnificative ale unui atelier de prelucrare a bronzului.	BN-I-m-A-01354.01
Aşezare	Epoca bronzului târziu	neprecizată		
Aşezare	Hallstatt	neprecizată / A1		

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
Terme	Epoca romană (secolul al II-lea - al treilea sfert al secolului al III-lea p. Chr.)	romană	Cercetările de la mijlocul secolului trecut, efectuate de K.Torma, au scos la iveală două corpuri de clădiri ale unor băi, situate la 20 - 22 m una de alta.	BN-I-m-A-01354.02
vicus	Epoca romană (secolul al II-lea - al treilea sfert al secolului al III-lea p. Chr.)	romană	Aşezarea civilă, investigată mai puţin pe larg, s-a extins mai ales spre sud-vest, de-a lungul drumului, dar s-au remarcat construcţii şi spre nord. Atât case din lemn, cât şi case din piatră cu caracteristici diverse, inclusiv instalaţii de hipocaust şi podele pavate, au fost excavate în vicus, precum şi mai multe cuptoare de ceramică mai la sud. Unele dintre gospodării erau aranjate pe fiecare parte a unui segment de drum, vizibil şi astăzi. Descoperirile epigrafice întâmplătoare făcute la aproximativ 400 m la vest de fort sugerează o zonă cu sanctuare, care nu a fost cercetată. Vicusul, numit Arcoba(da)ra, era centrul unei structuri rurale autonome.	BN-I-m-A-01354.03
piesă de port / fibulă	Epoca romană			
aşezare	Epoca postromană	Neprecizat	Au fost descoperite câteva locuiţe adâncite.	

O scurtă descriere a sitului, sursa Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1485-1486: „**Brief description.** The fortlet is situated on the opposite side of the Ilișua River from the fort, having an extensive view over the valley. Its remains are still visible on the ground and especially on aerial photographs, as a square shape (circa 25 x 25m). It was discovered in the second half of the 19th century, but due to lack of research, its chronology remains unclear.”

Fig. 2.48. FORTIFICAȚIA DE LA ILIȘUA – ȚIBLEȘ.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1484.*

Fig. 14. Aerial view of the fortlet (10.2019); its square outline is slightly visible in the centre of the image [photo by M. Szabó/ ©MNIT].

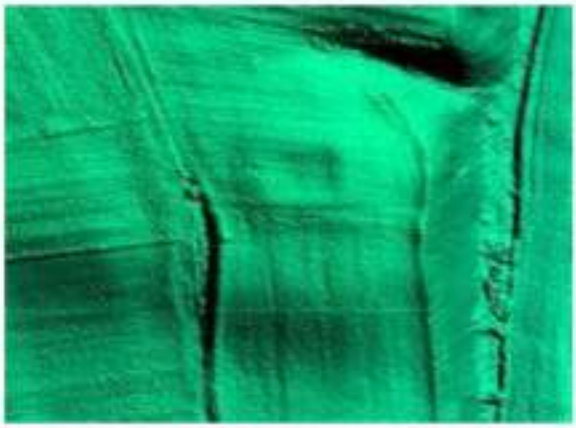

Fig. 15. The fortlet as it appears in the LiDAR survey [©MNIT].

Fig. 16. Historic map showing the elements of the site at Ilișua – 'B' (red) marks the fortlet near the fort ('A') [Torma 1864-1865, pl. II].

Fig. 2.49. FORTIFICAȚIA DE LA ILIȘUA – ȚIBLEȘ.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1488.*

2.3.2.21. Burgusul roman de la Lunca - La Bolovani

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	34878.02
FRE-Dacia	DA
Nume	Burgusul roman de la Lunca - La Bolovani
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Şieuţ
Localitate	Lunca
Punct	La Bolovani
Punct alte denumiri	Coasta Rotundului
Reper	Situl arheologic se află la est de vârful Dealul Rotund, la sud-vest de Poiana Iaşcu şi la vest de localitatea Lunca.
Reper hidrografic - nume	Valea Rece
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	aşezare militară
Descriere	Burgusul se află pe un platou înalt de tip şa, la marginea de sud-vest a Munţilor Călimani, o parte a Carpaţilor Orientali (822 m altitudine). Din această poziţie, nu oferea o perpectivă de ansamblu foarte bună asupra zonelor învecinate, iar posibilităţile sale de comunicare s-au redus şi ele în mare parte la turnul de veghe de la Vătava – Cetăţele, care a acţionat ca centru de „telecomunicaţii” în această parte a limesului. Zona înconjurătoare este marcată de drumurile şi potecile care se încrucişează frecvent în munţi, folosite şi astăzi în special de turmele de animale care se mişcă între păşunile de iarnă şi de vară. Un trafic asemănător frecvent poate fi presupus cu uşurinţă şi în perioada romană, iar fortul a jucat cel mai probabil un rol important în controlul traficului pe acest traseu montan intens folosit.
Observații	Situl conţine singura structură de tip burgus identificată până în prezent pe limesul de nord-est al provinciei Dacia, exemplificând strategia de frontieră romană, clar adaptată la condiţia destul de unică a Daciei, înconjurată de lanţuri muntoase largi. Cele mai importante treceri, formate din văi majore, erau străjuite de castre

	auxiliare, în timp ce burgusuri şi turnuri controlau potecile secundare.
Data descoperirii	2014
Suprafața sitului	9600 mp
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Burgus	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Nu au fost întreprinse investigaţii arheologice în sit, dar cercetările neinvazive arată o fortăreaţă dreptunghiulară de aproximativ 30 × 30 m, cu un şanţ înconjurător clar vizibil şi un val de pământ, păstrat în unele părţi cu înălţimea de 1–2 m. Acest sistem defensiv pare dublat pe partea de est. Cel mai probabil avea două intrări, orientate est-vest, după drumurile care parcurg platoul. Drumul principal trecea probabil prin burgus. La suprafaţă pot fi văzute şi cioburi de ceramică romană.	

Panczel, Szilamer Peter et alii, Fortificaţii romane pe versantul vestic al Munţilor Călimani, Buletinul Limes. Frontierele Imperiului Roman în România, 3, Cluj-Napoca, 2018, 34-39, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=70445-fortificatii-romane-pe-versantul-vestic-al-muntilor-calimani--buletinul-limes-frontierele-imperiului-roman-in-romania--3-2018

Fig. 2.50. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

Fig. 2.51. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

Fig. 2.52. BURGUSUL ROMAN DE LA LUNCA – LA BOLOVANI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.22. Turnul de epocă romană de la Monor - Dealul Branişte

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	33961.03
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01369
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Monor - Dealul Branişte
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Monor
Localitate	Monor
Punct	Dealul Branişte
Reper	Turnul se află la sud de localitate. Distanţa de la drumul principal DN154 la situl arheologic este de circa 3 km.
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul este situat pe înălţimea cea mai proeminentă a culmii unui deal împădurit, dealul Branişte - 689 m altitudine. Parte a FRE-Dacia, turnul se afla la doar 7,5 km de castrul auxiliar de la Brâncoveneşti, dar fără a avea contact vizual direct cu acesta. Turnul de veghe putea însă comunica foarte bine cu cel de la Vătava – Cetăţele şi cu majoritatea turnurilor de pe Valea Şieului. Oferea o vedere de perspectivă bună de jur împrejur, cu un accent clar pe zonele spre nord şi nord-est, în special pe valea superioară a Mureşului, care reprezintă una dintre cele mai importante treceri prin Carpaţii Orientali.
Suprafața sitului	200 mp
Stare de conservare	precară / 12.03.2019
Riscuri antropice	Demolare: 1 / 12.03.2019; Afectare parţială: 4 / 12.03.2019
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele turnului, dispuse circular, măsoară aproximativ 11–12 m diametru şi 1–1,5 m înălţime.	BN-I-s-B-01369
Val	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Valul şi un şanţ de mică adâncime, precum şi urme de ziduri de piatră sunt de asemenea vizibile la faţa locului. Două borne au fost montate pe val.	

Fig. 2.53. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA MONOR - BRANIȘTE.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.8.23. Situl arheologic roman de la Orheiu Bistriţei - Vatra satului

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, 1718-202, **Orheiu Bistriței – Vatra Satului**).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32928.01 și cod LMI BN-I-s-A-01377, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	32928.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-A-01377
Nume	Situl arheologic roman de la Orheiu Bistriţei - Vatra satului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Cetate
Localitate	Orheiu Bistriţei
Punct	Vatra satului
Reper	Situl se află pe un teren plat, aproape de două văi minore ale râurilor care străpung Munţii Călimani. Castrul este amplasat pe o terasă joasă, în stânga văii Budacului, la marginea de vest a localităţii. Latura de est a castrului este acoperită de cimitirul actual, iar cea de vest de clădirea bisericii, şcolii şi mai multor case şi anexe gospodăreşti.
Reper hidrografic - nume	Budac
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	terasă
Utilizare teren	locuire
Categorie	locuire; cale de comunicaţie
Tip	aşezare militară; aşezare civilă; drum
Descriere	Castrul roman de la Orheiu Bistriţei se afla pe graniţa de nord-est a Daciei. Din această locaţie se putea supraveghea intrarea peste Carpaţii Orientali, prin pasul Tihuţa, de-a lungul văii Bistriţei, şi tot dinspre nord, prin pasul Rodna. Primele menţiuni despre o fortificaţie romană din zonă datează din a doua parte a secolului al XIX-lea, însă săpăturile au fost efectuate abia în anii 1957-1960, stabilindu-se dimensiunile, apărările şi fazele de construcţie ale castrului. La acea vreme, castrul era deja acoperit parţial de biserică, cimitir şi

	gospodării. Doar partea de nord-vest a incintei era încă vizibilă.
Data descoperirii	1876
Suprafața sitului	cca. 6,5 ha
Stare de conservare	medie / 18.03.2018
Riscuri antropice	Demolare: 3 / 18.03.2018; Afectare parţială: 4 / 18.03.2018
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații**	**Cod LMI**
Castru	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Au fost stabilite două faze ale castrului, una iniţială din lemn şi pământ, şi o a doua ulterioară în piatră. În ultima sa fază, fortul măsura 144 x 203 m (2,92 ha) şi era înconjurat de un şanţ (în jur de 5,50 m lăţime şi 2,40 m adâncime). Zidul castrului avea 1,30 m lăţime. Garnizoana permanentă a acestui castru a fost asigurată de cohors I Flavia Ulpia Hispanorum milliaria civium Romanorum equitata.Cercetările au stabilit că, în ciuda demantelărilor, fundaţia şi în unele locuri o parte din înălţimea zidului de incintă al castrului s-au păstrat încă. În timp ce zidul a fost construit din pietre neregulate, în zona porţii de nord pare să fi fost construit din pietre cu faţadă, dându-i un aspect mai monumental. În interiorul fortului, săpăturile au scos la iveală o parte din clădirea cartierului general (principia) şi casa ofiţerului comandant (praetorium). Acesta din urmă era o clădire de dimensiuni mari (circa 15 x 34 m) cu 18-20 de camere, inclusiv băi private şi camere încălzite, la care s-au identificat mai multe faze de construcţie. Pe teritoriul castrului au fost identificate şi materiale din bronzul târziu (cultura Noua) şi Ha timpuriu, fără a se remarca un nivel preistoric continuu.	BN-I-m-A-01377.01
Aşezare civilă (vicus)	Epoca romană (Secolele al II-lea -		Pe aceeaşi terasă cu fortificaţia, la 2-300 m est şi sud-est s-au descoperit materiale romane, în grădinile şi pe loturile de cultură. În cadrul săpăturilor din 1957-1960 au fost efectuate	

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
	al III-lea p. Chr.)		mai multe sondaje în jurul castrului. La sud-est a fost secţionat drumul roman şi s-au descoperit în jur urme romane (ceramică provincială romană şi dacică). În dreapta râului Budacu, la piciorul pantei Dealului Pietros, la 600 m NE de castru şi la 100 m de la drumul Orheiu Bistriţei - Petriş, a fost cercetat un cuptor de ars cărămidă, posibil legat de o zonă de activităţi productive.	
Drum	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)		La sud de castru a fost identificat prin secţiuni arheologice la 270 m distanţă de colţul de sud-est al castrului, dar şi prin cercetări LiDAR, o porţiune din drumul ce unea castrul de la Orheiu Bistriţei de cel de la Brâncoveneşti. În 1959 a fost identificat şi drumul roman care venea la castru dinspre vest, la distanţă de circa 600 m de albia Budacului, dar pe teritoriul satului Jelna. Secţionat acolo de un canal de scurgere de la fosta Gospodărie Agricolă de Stat "Miciurin", drumul apărea clar în peretele canalului.	

Bibliografia cu privire la castrul roman de la Ilișua este destul de consistentă. Oferim aici câteva titluri:

1. 5.2. Orheiu Bistriţei - Vatra satului, "LIMES. Frontiers of the Roman Empire - Dacia". Components parts, vol 1 (Nomination for inscription on the World Heritage List), 2023, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1609-1616.

2. Protase, Dumitru; Dănilă, Ștefan, Un cuptor roman de ars cărămizi la Orheiul Bistriței, Apulum, V, Cluj-Napoca, 1964, 557-561.

3. Zăgreanu, Radu Iustinian; Deac, Dan Augustin, Moldovan, Angelica, Pottery Vessels with Graffiti Discovered in the Roman Fort from Orheiu Bistriței, Studia Universitatis - Babeș-Bolyai, 65, 1, 2020, 23-38, https://www.academia.edu/45145670/Radu_Zagreanu_Dan_Deac_Angelica_Moldovan_Pottery_Vessels_with_Graffiti_Discovered_in_the_Roman_Fort_from_Orheiu_Bistritei

4. Protase, Dumitru, Castrul roman de la Orheiu Bistriţei, Revista Bistriţei, XXI, 1, Accent, Cluj-Napoca, 2007, 93-111, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=72463-castrul-roman-de-la-orheiu-bistritei--revista-bistritei--xxi-1-2007, p. 93-111.

În articolul semnat de către profesorul D. Protase, 21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf, sunt prezentate câteva detalii cu privire la castru, din care cităm câteva informații (p. 93-95): „Ştiri vechi şi noi despre castru. Acest castru este menţionat de cercetătorii mai vechi (saşi) abia pe la mijlocul secolului XIX, dar informaţii despre unele obiecte, o inscripţie fragmentară şi monede, descoperite la Orheiu Bistriţei (Burghalle), se cunosc încă de la sfârşitul secolului XVIII sau din primul deceniu al veacului următor. În acea perioadă, preotul Martin Textoris a recuperat mai multe obiecte romane găsite în cimitirul evanghelic al satului, care - aşa cum s-a stabilit prin cercetările făcute mult mai târziu - se suprapune peste o parte a castrului. La nivelul cunoştinţelor de atunci, este puţin probabil că preotul putea să-şi dea seama că obiectele recuperate provin din ruinele unui castru roman, el reţinând doar caracterul lor antic. Oricum ar fi, cert este că în literatura de specialitate castrul este semnalat ca atare abia după mai bine de o jumătate de secol, prin urmele vizibile la suprafaţa terenului şi datorită diverselor achiziţii ori descoperiri întâmplătoare de obiecte romane, făcute repetat în ruinele lui. Dacă urmărim consemnările cercetătorilor din prima jumătate a secolului XIX privind descoperirile arheologice din Transilvania, remarcăm că, în general, ei nu vorbesc explicit despre existenţa unui castru la Orhei. Aşa, de exemplu, J.F. Neigebauer aminteşte numai urmele unui drum roman şi descoperirea unor obiecte de metal şi ţigle vechi. Nici M.J. Ackner nu aduce date în plus, faţă de Neigebaur. În schimb, C. Gooss ştia că la Orhei este un castru roman. El chiar menţionează înălţimea şi grosimea zidurilor, adâncimea şanţurilor castrului, referindu-se totodată şi la inscripţia fragmentară (CIL, III 7624) găsită acolo (atunci inedită), care se afla în colecţia gimnaziului săsesc din Bistriţa. K. Torma, de asemenea, vorbeşte clar despre acest castru, când se ocupă de limesul de nord al Daciei, deşi se pare că nu a fost la faţa locului. El se referă şi la drumul roman care ducea de aici spre castrul de la Brâncoveneşti, precizând şi satele actuale pe unde trecea drumul de-a lungul limesului (vezi infra). Pe baza unei inscripţii şi a unei ştampile tegulare găsită în castru, Torma afirmă că la Orhei ar fi staţionat cohors I Alpinorum şi cohors I Ubiorum, ceea ce nu corespunde realităţii, aşa cum se va vedea mai jos. Tot de aici, după acelaşi autor, ar proveni şi o ţiglă cu ştampila unei enigmatice ala (Illyricorum, după Cichorius). J. Ornstein, ocupându-se de o inscripţie

descoperită la Domneşti (jud. Bistriţa-Năsăud) şi în cadrul preocupării sale referitoare la dispunerea castrelor în sectorul răsăritean al limesului dacic, localizează la Orhei Ermerium menţionat de geograful anonim din Ravenna. G. Finaly, în aprecierile sale topografice, se referă de asemenea la castru, identificându-l cu Arcobadara (azi, probabil Ilişua) din Geographia lui Ptolemeu. Desigur că în afară de autorii citaţi, mai sunt şi alţii care amintesc în treacăt, în diferite contexte, castrul de la Orhei, dar fără să furnizeze date, materiale sau informaţii noi, relevante. Acestea, de fapt, nici nu existau, pentru că săpături sau alte investigaţii la faţa locului nu se făcuseră încă. Doar Istvan Paulovics, în lucrarea sa referitoare la castrele de pe frontiera de est a Daciei Romane (Orhei- Breţcu), a adunat, studiat şi a comentat ceea ce s-a publicat şi se ştia despre acest castru, pe care l-a vizitat în vara anului 1942, cu prilejul perieghezei întreprinse atunci pe graniţa de răsărit a Provinciei. După cum uşor se poate observa, cercetătorii germani şi unguri din Transilvania, înainte de terminarea primului război mondial, se raportează la castrul de la Orhei doar pe baza câtorva descoperiri întâmplătoare şi în corelaţie cu celelalte castre romane de pe linia nord-estică a limesului, fără efectuarea unor sondaje ori săpături arheologice. Situaţia aceasta, de preluare - cu greşelile inerente - a puţinelor date şi informaţii existente în literatura de specialitate şi utilizarea lor în diferite studii sau în sinteze istorice se menţine şi în perioada interbelică, la toţi cercetătorii. Primele săpături sistematice în castrul de la Orhei au fost întreprinse relativ târziu, abia în anii 1957-1960, de Institutul de Istorie din Cluj al Academiei Române, în colaborare cu Muzeul din Bistriţa. Prin aceste săpături s-au stabilit dimensiunile exacte, planul, sistemul de fortificaţie, fazele de construcţie ale castrului şi trupa care a staţionat aici, obţinându-se totodată materiale şi date importante, necunoscute până atunci. Toate aceste rezultate au făcut obiectul unui raport preliminar13 şi au creat posibilitatea publicării unor studii despre trupa cantonată la Orhei sau despre unele obiective şi materiale arheologice descoperite în castru şi în afara lui. În lucrarea de faţă, pe lângă puţinele date din bibliografia mai veche, vom înfăţişa rezultatul săpăturilor din anii menţionaţi, încercând să prezentăm castrul în lumina cunoştinţelor de care dispunem acum, incomparabil mai bogate şi mai sigure, decât erau până pe la mijlocul secolului trecut, când I. Paulovics şi-a publicat cartea despre castrele de pe frontiera de est a Daciei. Pozitia geografică şi strategică a castrului. Starea actuală a ruinelor Satul Orhei (corn. Cetate, jud. Bistriţa-Năsăud) este situat la 8 km spre sud-est de oraşul Bistriţa, pe cursul superior al râului Budac, având 400 m altitudine, 24-030"27' longitudine estică şi 47°50''14' latitudine. El se află la marginea de nord-vest a unei frumoase câmpii

înconjurată de dealuri, care aminteşte de încântătoarele câmpii greceşti din Argolida sau Arcadia Peloponesului. În documente, sub denumirea germană de Burghalle, satul este menţionat pentru prima oară în anul1319. La Orhei cel mai uşor şi direct se poate ajunge pe şoseaua actuală, care pleacă din Bistriţa şi traversează colina de la est de oraş, trece apoi prin satul Jelna şi coboară în câmpia amintită, la Orhei, de unde continuă în sus pe valea Budacului şi, cu bifurcare, spre satul Pietriş. Castrul roman, aşezat pe loc plan, se află în stânga râului, la marginea de vest a localităţii şi este acoperit în cea mai mare parte de casele, ogrăzile şi grădinile locuitorilor, de biserica evanghelică şi clădirea şcolii. O bună porţiune din retentura şi din latura lui de sud-vest este ocupată de cimitirul evanghelic, rămas în paragină. Pe teren, conturul castrului nu se distinge acum aproape deloc, cu excepţia agger-ului de pe latura lungă de nord-vest, unde se află şi porta principalis sinistra, al cărei loc se mai observă cu oarecare uşurinţă. Printr-o mică bombare a terenului se poate identifica şi colţul de sud-vest al castrului, cu turnul aferent din retentura. În rest, la suprafaţă, atât în interior, cât şi de-a lungul curtinelor, nu se mai poate distinge nimic sau aproape nimic din elementele componente ale castrului, deoarece în cursul timpului s-au produs nivelări masive, prin scoaterea de piatră pentru construcţiile săteşti şi prin plantarea de pomi fructiferi sau prin cultivarea de legume în grădinile gospodăriilor din această parte a localităţii. Multă piatră scoasă din castru s-a folosit la construirea bisericii evanghelice, a casei parohiale, a şcolii, a caselor şi gospodăriilor locuitorilor din zonă, zidurile castrului şi toate clădirile interioare fiind - ca pretutindeni de altfel- o veritabilă carieră de piatră de construcţie. În cadrul sectorului de nord-est al limesului Daciei, castrul de la Orhei avea un rol important, bine determinat, prin poziţia strategică ce ocupa în teritoriu. După castrul de la Ilişua- care bara Valea Someşului Mare în zona Beclean - până la Orhei, pe o distanţă de circa 55 km (mergând de-a lungul Şieului), nu s-a identificat încă nici un alt castru roman, deşi este de admis că trebuia să existe. În orice caz, între castrul de la Ilişua şi cel de la Brâncoveneşti în valea Mureşului (aproximativ 85 km), rămâne, identificat şi cercetat, doar castrul de la Orhei. De notat că lagărul de pământ de la Livezile (castra aestiva), situat la vreo 7 km spre nord de Bistriţa, a avut o existenţă scurtă - probabil numai în timpul celui de al doilea război dacic şi puţin după aceea- rolul său defensiv, fiind luat de castrul cu caracter permanent (castra stativa}, construit la Orhei. Dacă şi cât a durat, după cucerire, castrul de la Livezile, în paralel cu cel de la Orhei, nu se poate preciza, din lipsa unor date concrete. În zona de frontieră, spre barbaricum, între Someşul Mare şi Mureş, au existat fără îndoială obişnuitele turnuri de pază şi burguri, deşi, până acum,

ele nu au fost identificate pe teren, decât în câteva locuri. Acestea se găsesc foarte probabil şi vor trebui căutate la nord de drumul de limes, Orhei - Brâncoveneşti, care trecea- după afirmaţiile lui Torma pe teritoriul satelor actuale Dumitriţa, Budacu de Sus, Ardan, Sebiş, Gledin şi Săcalu de Pădure. În acest cadru militar-defensiv roman, având spre ţinuturile dacilor liberi Munţii Călimani, văile Cuşmei şi Budacului, pe unde puteau veni atacuri din exterior, ca şi pe Valea Bistriţei (peste pasul Tihuţa), castrul de la Orhei avea o importanţă de prim ordin. În acelaşi timp, trebuie relevat faptul că, acum, elementele apărării frontierei romane în zona Beclean- Năsăud-Bistriţa, între Orhei şi Brâncoveneşti, sunt insuficient cunoscute, cercetările viitoare trebuind mult intensificate."

Tot în același material, 21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf, sunt prezentate date cu privire la unele ctegorii de materiale arheologice descoperite în castru (p. 103): „Se impune de la început observaţia că materialul scos la lumină prin săpăturile noastre, deşi variat, nu se distinge printr-o cantitate deosebită, cum uneori se întâlneşte în alte castre auxiliare din Dacia. Poate că această situaţie se datorează, printre altele, caracterului relativ limitat al investigatiilor din interiorul castrului şi mai puţin spolierii sale în cursul timpului, dat fiind că el se afla în vatra unui sat, menţionat în documente la începutul sec. XIV, dar în realitate mult mai vechi. În cele ce urmează vom prezenta, pe categorii, materialele găsite de noi în săpături, dar şi unele descoperite mai demult, menţionate în literatura de specialitate. Inscriptii. În săpăturile din 1957-1960 nu s-a descoperit nici măcar un fragment de inscripţie lapidară şi nici nu s-a identificat prin sat vreuna, descoperită în trecut. Singura inscripţie, care poate fi pusă în legătură cu trupa şi castrul de la Orhei - inscripţie cunoscută de peste un secol- este pe o mână votivă de bronz, descoperită la Myszkow, în Galitia, pe cursul superior al Siretului. Se crede că descoperirea se leagă de evenimentele din anul 174, când împăratul Marcus Aurelius a venit în Dacia şi a purtat lupte, la frontiera de nord-est cu bastamii şi dacii liberi, care invadaseră provincia. Inscripţia este dedicată lui jupiter Optimus Maximus Dolicenus (sic) de un subofiţer (optio), cu numele Gaius, care făcea parte din cohors I Hispanorum miliaria, staţionată în Dacia Porolissensis. Iată textul integral: J(ovi) O(optimo) M(aximo) / Doliceno (sic) / Gaius optio / c(o)h(ortis) I Hisp(anorum) / v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito). Ştampile tegulare. În pretoriu şi principia s-au găsit în total 18 bucăţi (marea majoritate fragmentare) imprimate (nu în relief) pe cărămizi şi ţigle, toate fără cartuş."

De asemenea, în același articol 21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf, sunt prezentate informații cu privire la un depozit de obiecte romane descoperit în anul 1909 de către preotul

din localitate (p. 108): „Acest depozit s-a descoperit, în anul 1909, de preotul din localitate, Johann Dienesch, care l-a donat, tot atunci, gimnaziului săsesc din Bistriţa, unde a fost inventariat în cadrul colecţiei şcolare. Descoperirea a avut loc în timpul unor lucrări de renovare şi lărgire a bisericii evanghelice, care- acum se ştie- se suprapune peste colţul de nord-vest al castrului. În urma evenimentelor din toamna anului 1944, obiectele din colecţia muzeului evanghelic bistriţean s-au risipit, unele pierzându-se definitiv, iar altele ajungând în colecţii particulare. O parte din obiecte au intrat şi în colecţia personală a preotului T. Georgiu din Dipşa. Potrivit inventarului colecţiei gimnaziului evanghelic din Bistriţa se pare că aici este vorba de un bogat depozit de antichităţi romane, care se compunea din unelte agricole (un hârleţ, două săpăligi, şase coase) şi meşteşugăreşti (două tesle, un topor, o daltă), trei vârfuri de lance, o pirostrie şi alte piese de uz gospodăresc. Cert este că o parte a colecţiei gimnaziului menţionat, ca donaţie a preotului evanghelic Henning, a intrat, în anul 1952, în muzeul din Bistriţa, unde, în timpul din urmă, C. Gaiu a reuşit să identifice şi să publice amănunţit 9 piese din conţinutul depozitului: o carafă, o caserolă şi un castron, toate de bronz; un brăzdar de plug, un topor de fier şi patru coase (fig. 19-21). Formarea depozitului este datată în sec. II, ascunderea lui putându-se pune, eventual, în legătură cu războaiele marcomanice."

În ce privește trupa cantonată în castru, în același material 21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf informațiile sunt următoarele (p. 108-109): „Cu privire la corpul de trupă care a staţionat la Orhei, prin cercetătrile din 1957-1960 s-au obţinut date noi, care au schimbat cu totul cunoştinţele existente până atunci în literatura de specialitate. Astfel, se credea că aici îşi avusese garnizoana cohors I Ubiorum şi o ala (I Illyricorum ?), menţionate în două ştampile pe cărămizi, despre care se susţinea că ar proveni de la Orhei. După K. Torma, aici ar fi staţionat şi cohors I Alpinorum equitata. În pofida acestor date, în urma săpăturilor noastre nu s-a găsit nici un document epigrafic care să menţioneze vreuna din trupele respective. În schimb, în ruinele pretoriului şi ale clădirii comandamentului (principia), cum am arătat deja, s-au descoperit numeroase cărămizi şi ţigle cu ştampila CIH, cohors I Hispanorum miliaria (pl. IV), singura trupă care poate fi considerată cu certitudine că a format garnizoana permanentă a castrului. Ea figurează în diplomele militare din anii 93 , 96, 100 şi 101 în Moesia Superior, unde ştampilele tegulare o menţionează la Viminacium şi Cuppae-Golubac, cu sigla COIFLHIS (cohors I Flavia Hispanorum miliaria). Această cohortă a participat la cucerirea Daciei şi a rămas în armata provinciei traiane, unde este a testată pentru prima oară în anul 108, pe cunoscutul milliarium de la Aiton. Aici, ea apare sub numele de coh(ors) IFJ(avia) Ulp(ia)

Hisp(anorum) mil(iaria) c(ivium) R(omanomm) eq(uitata), în timpul când lucra (a.106-108) la construirea drumului imperial pe tronsonul Potaissa – Napoca. Printre trupele auxiliare ale Daciei unitare, cohorta este atestată în două diplome din anul 110: una datând din 17 februarie (I Flavia Hispanorum CR şi cealaltă din 2 iulie (I Flavia Hispanorum). Rezultă că, datorită vitejiei în luptele pentru cucerirea Daciei, militarii au primit cetăţenia romană (cives Romani), iar trupa a fost distinsă cu epitetul traianic de Ulpia, adăugat după gentiliciul de Flavia. În diplomele militare dintre anii 133 (Gherla) şi 164 (Palatovo, Căşeiu, Gilău) ea apare exclusiv în Dacia Porolissensis, doar cu sigla de I Hispanorum. Referitor la cohors I Ubiorum şi cohors I Alpinorum - fără a ne mai referi la acea enigmatică ala - acestea se aflau în afara Daciei Porolissensis, în zona de nord-est a Daciei Superior. Prima, foarte probabil, era încartiruită la Odorheiu Secuiesc sau Sighişoara ("Podmoale"), unde se menţionează ştampile cu numele ei, iar a doua la Sărăţeni şi Călugăreni. Aşa cum am arătat mai sus, în legătură cu trupa este pusă şi mâna votivă de bronz descoperită la Myszkow pe Siret (în Galitia), ajunsă acolo ca pradă de război, luată probabil de costoboci şi bastarni, în urma unei invazii care a afectat şi nordul Daciei. Dintre comandantii acestei cohorte, pe timpul domniei lui Antoninus Pius, este cunoscut G. Vibius Celer Papirius Rufus, menţionat în două inscripţii, una la Gerasa (în Arabia) şi alta de Circei (Italia). Săpăturile noastre din anii 1957-1960, deşi pot fi considerate doar începutul cercetărilor la acest castru, totuşi ele dovedesc, cel puţin deocamdată, că la Orhei a staţionat în permanenţă numai cohors I Hispanorum miliaria, nu şi alte trupe menţionate în literatura de specialitate din trecut."

În finalul materialului 21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf sunt prezentate concluziile (p. 109-111): „În stadiul actual de cercetare şi de cunoaştere a castrului de la Orhei, considerăm util şi chiar necesar să facem unele precizări şi consideraţii privind elementele sale componente, fie pentru o mai bună înţelegere a castrametaţiei, fie pentru a facilita proiectarea şi întreprinderea unor cercetări viitoare. Oricum, în momentul de faţă, în urma săpăturilor noastre, care constituie doar un început, se cunosc corect elemente şi date importante cu privire la acest castru de limes şi garnizoana sa, ceea ce reprezintă un progres apreciabil în comparaţie cu ceea ce-foarte puţin, vag sau greşit -se ştia mai înainte. Dar să revenim la ceea ce ne-am propus să prezentăm şi să comentăm, în continuare. Clădirea comandamentului (principia). După datele şi observaţiile actuale, se poate spune că, în viitor, este necesară reluarea cercetării integrale a clădirii, spre a stabili fazele ei de construcţie, dimensiunile, compartimentarea, funcţionalitatea încăperilor şi alte amănunte. După cum s-

a văzut din prezentarea săpăturii, în momentul de faţă se cunosc precis localizarea sa pe teren, orientarea spre NE, unele încăperi de pe latura din spate şi cea de NV, precum şi faptul că ruinele au fost puternic răscolite şi distruse de localnici. La acestea se adaugă, fireşte, materialul arheologic, monedele şi ştampilele cohortei staţionate permanent în castru. În tot cazul, se poate prevedea că avem de a face cu o principia din castru de trupă auxiliară (cohortă) tipică, aşa cum se întâlneşte şi în alte castre din Dacia sau din alte provincii romane, în secolele II-III. Relevăm că, în unele porţiuni ale încăperilor din spate ale clădirii, temelia zidurilor de piatră se sprijinea pe un strat de dărâmături ale unui edificiu mai vechi, demolat. Faptul acesta constituie un indiciu sau chiar o dovadă că principia a putut fi construită din nou ori refăcută într-o epocă ulterioară domniei lui Traian sau Hadrian. Se ridică astfel problema, dacă principia a fost sau nu clădită de la început din piatră (fără o fază premergătoare de lemn), când incinta castrului era încă de pământ. Raportul cronologic dintre incinta castrului cu zid de piatră şi clădirea comandamentului în forma decopertată partial de noi nu poate fi acum stabilit în mod sigur, din lipsa unor date suficiente, ea rămânând să fie lămurită în viitor. Totuşi, nu este exclusă a elimina o principia de piatră într-un castru încă de pământ, deşi foarte frecvent, principia de piatră este precedată de una din lemn. Preloriul (praetorium) este situat, ca şi în alte castre auxiliare, în latus praetorii dextmm, lângă via sagularis (fig. 5). Aşa cum în general se ştie, pretoriu! era o clădire complexă, care servea ca locuinţă pentru comandantul castrului (tribunus, praefectus) şi statul său major, iar uneori şi la primirea oaspeţilor. Aici, el avea lărgimea de 14-15 m, lungimea de circa 30-32 m şi dispunea de vreo 20 de încăperi, un număr de 18 fiind descoperite sau identificate în săpăturile noastre. Cu toate răscolirile şi distrugerile intervenite în epoca medievală-modernă, mai ales în partea de răsărit a clădirii, spre casa parohială, totuşi se poate observa că iniţial a fost o constructie de piatră mai mică, amplificată ulterior prin adăugarea de încăperi noi, care pot fi deosebite de corpul vechi al clădirii, prin legăturile dintre ziduri, prin tehnică şi materialul de constructie utilizat. Subliniem faptul că ruinele acestui important edificiu le-am găsit atât de tare răscolite şi dislocate, încât nu s-au putut obţine detaliile necesare şi dorite (vezi fig. 11-15). O clădire iniţială de lemn, din care însă nu am întâlnit urme, a putut exista pe acelaşi loc, chiar dacă deranjamentele medievale-moderne nu ne-au îngăduit precizarea lor. Interpretarea noastră ulterioară perioadei cercetărilor (1957 -1960) şi publicării raportului preliminar (1967), că aici avem de a face în realitate cu pretoriul, nu cu baia castrului, considerăm că poate rămâne definitivă şi deplin valabilă. Şanturile de apărare (fossae). Dispunem acum de puţine,

incomplete şi chiar nesigure date asupra lor, obţinute în secţiunile I, II şi VI (vezi fig. 8-10). În primele două a fost traversată de săpătură numai panta interioară a şanţului, deoarece prelungirea sectiunilor respective spre exterior nu s-a putut face, din cauza drumului comunal (secţiunea I) şi a mormintelor din cimitirul evanghelic (secţiunea II). În schimb, prin secţiunea VI de pe latura din praetentura, care s-a extins 12 m în afara zidului de incintă, s-a prins întregul şanţ, dar acesta era atât de tare deranjat de o groapă mare şi alte răscoliri, încât nu s-au putut face observatiile necesare. Totuşi, am evaluat lărgimea sa la circa 5,50 m şi adâncimea la 2,40 m, în raport de nivelul antic al terenului. Presupunem că acest şanţ de lângă bermă- care a apărat şi castrul de pământ anterior-era dublat de un al doilea şanţ defensiv, la care secţiunile noastre nu au ajuns. Deci, castrul de piatră putea avea două şanţuri de apărare, ca în multe alte cazuri din Dacia şi din alte provincii romane. Confirmarea sau infirmarea acestei supoziţii rămâne să fie adusă în viitor, prin practicarea unor secţiuni mai lungi, în afara zidului de incintă. Berma. Surprinsă în săpătură atât pe laturile lungi, cât şi pe laturile scurte, chiar în condiţiile deranjamentelor menţionate, ea a putut fi apreciată la 1,80 - 2 m lăţime, fără a prezenta ceva deosebit, faţă de berma altor castre auxiliare. Zidul de incintă. Ne este cunoscut numai din spaţiul secţiunilor trasate pe toate laturile incintei, unde s-a constatat că partea lui de elevaţie a fost în general scoasă până la temelie. El nu a fost urmărit de-a lungul în săpătură pe nici una din laturi. Dar în unele locuri de pe latura de NV şi pe cea de SV s-a mai păstrat câte ceva din prima şi a doua asiză, aşa încât s-a putut observa (în secţiunile I şi III) că el măsura la bază 1,30 m lăţime. Pe latura de NV, unde era mai bine păstrat, în anul 1960 avea înălţimea cuprinsă între 0,60 şi 1,10 m. Important de notat este că, în secţiunea I, zidul de incintă era înfipt în resturile din partea exterioară a valului de pământ din faza anterioară a cash·ului, aşa cum frecvent se întâlneşte şi în alte cazuri. El a fost construit în opus incertum din piatră de carieră legată cu mortar de bună calitate. Doar la porta principalis sinistra s-au observat şi unele blocuri mari, fasonate, provenite desigur din unele porţiuni clădite în tehnica opus quadratum. Grosimea zidului, pe toate laturile, măsoară 1,30 m. Temelia sa este făcută din bolovani de râu, legaţi cu lut (fără mortar), are lăţimea de 1,35-1,40 m, înălţimea de 0,65 - 0,70 m şi este aşezată pe strat de pământ compact, neumblat. Între temelie şi partea de elevaţie a zidului, ca liant, s-a turnat şi un strat subţire de mortar, pentru o mai bună adeziune şi întărire. Întrucât terenul pe care se află castrul este foarte aplatizat şi acoperit parţial de construcţii din vatra satului, apreciem că este utilă precizarea traseului pe care zidul de incintă îl are pe cele patru laturi. Astfel, zidul faţadei (cu porta praetoria) trece pe sub ogrăzile şi

aliniamentul de case din centrul satului, aliniament care porneşte de la biserica evanghelică, unde se află şi colţul de NE al castrului. Zidul de pe latura lungă de NV (cu port a principalis sinistra) pleacă de sub şirul de case menţionat, străbate grădina lui G. Briceriu şi ajunge în partea de vest a cimitirului, unde formează colţul cu latura scurtă de SV. De aici zidul traversează cimitirul evanghelic şi ajunge în colţul comun cu latura lungă de SE, chiar lângă drumul judeţean, care intră în sat, venind dinspre Jelna. Traseul zidului pe latura lungă de NE continuă apoi pe lângă drumul amintit până la biserica evanghelică. Agger-ul castrului cu zid de piatră, întreg sau parţial, mai mult sau mai puţin deranjat, a fost prins în secţiunile I, II, III, VI (fig. 5, 8,10). În condiţiile de păstrare precare, s-a putut totuşi preciza (în secţiunile I şi III) că el măsura la bază 6,50 m lăţime. Pe latura de NV, unde era mai bine păstrat, în anul 1960 avea înălţimea cuprinsă între 0,60 şi 1,10 m. De altfel, agger-ul castrului cu zid de piatră, şi aici, nu era, în esenţă, decât valul lagărului de pământ precedent, completat şi adaptat, pentru că cele două faze de construcţie succesivă pe acelaşi loc aveau - în mare parte -laturile suprapuse. Astfel, se făcea multă economie la volumul de muncă pentru noul castru. Via sagularis şi rigola, pe care secţiunea I le-a traversat integral, s-au găsit puternic răscolite, motiv pentru care despre ele nu putem consemna nimic concret. Cu privire la celelalte elemente constitutive ale castrului, facem precizarea că ele - drumurile interioare, porţile, bastioanele de colţuri, tmnmile de curtină, zidul incintei, barăcile, valetudinarium, horrea, porţiuni mari şi părţi din praetentura, latera principiae şi retentura- au rămas neinvestigate. Toate acestea vor trebui cercetate prin săpături viitoare, pentru completa cunoaştere a castrului. De asemenea, baia militară (balneum), instalată undeva extra muros, rămâne un obiectiv important de identificat şi cercetat în detaliu. Necunoscute rămân, la fel, aşezarea civilă (vicus militaris) şi cimitirul castrului, care vor trebui identificate pe teren şi cercetate sistematic. Cu privire la sfârşitul castrului şi plecarea trupei de la Orhei, acum este prematur să facem aprecieri, deoarece materialul documentar existent nu ne furnizează date concrete suficiente, cercetările fiind abia la început. Cu toate acestea, putem presupune că nici în acest castru, la fel ca în toate castrele din sectorul de nord-est al limesului Daciei (începând de la Tihău şi până la Breţcu) materialele documentare (monede, fibule, ceramică etc.) nu vor depăşi începutul domniei lui Gallienus. Semnificaţia istorică a acestei situaţii a fost de mult arătată: abandonarea de către romani a părţii de nord-est a Daciei intracarpatice sub Gallienus, dar menţinerea marii majorităţi a teritoriului provinciei până la Aurelian. Atare interpretare, coroborată cu acea amissio Daciae eutropiană, exclude, fireşte părăsirea oficială a întregii

provincii pe timpul lui Gallienus, cum susţin mulţi autori. Oricum, cel puţin deocamdată, chestiunea rămâne în sfera controversei şi ipotezelor."

Informații scurte despre castru apar și în dosarul Limes, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1610: „The Roman fort at Orheiu Bistriței is part of the north-eastern frontier. It is emplaced on a flat land, close to two minor river valleys that pierced the Călimani Mountains. From this location, it could supervise the incoming traffic across the Eastern Carpathians, through Tihuța pass, along the Bistrița valley, and also from further north, through Rodna pass. Two phases of the fort were established, an initial one of timber and earth, rebuilt afterwards in stone. In its last phase, the fort measured 144 x 203 m (2.92 ha) and was surrounded by a ditch (around 5.50 m wide and 2.40 m deep). The fort wall was 1.30 m wide. The permanent garrison of this fort was ensured by a nominally 1000-strong part-mounted infantry cohort (*cohors I Flavia Ulpia Hispanorum milliaria civium Romanorum equitata*), hence a considerable and mobile force. The first mentions of a Roman fortification in the area date from the second part of the 19th century, but excavations were carried out only in 1957-1960, establishing the fort's dimensions, defences and building phases. At that time, the fort was already partially overbuilt by a church, a cemetery and households. Only the north-western part of the enclosure was still visible. The research determined that, although robbed of stone, the foundation and in some places part of the elevation of the fort wall were still preserved. Whereas the wall was constructed from irregular stones, in the area of northern gate it appears to have been built of faced stones, conveying it a more monumental aspect. Inside the fort, the excavations unearthed a part of the headquarters building (*principia*) and the commanding officer's house (*praetorium*). The latter was a large-sized building (circa 15 x 34 m) with 18-20 rooms, including private baths and heated chambers, at which multiple construction phases were noted."

De-a lungul timpului, castrul a fost afectat de către cei care au luat de aici piatră. Circa 50% din castru este liber de construcții moderne (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1611): „The overbuilt areas (the eastern, southern and partially western sides, the north-eastern, south-eastern and south-western corners, as well as the civilian settlement) were excluded from the nomination. Around 50% of the fort is, however, free from modern constructions (mostly the northern side and the centre of the fort). The rampart and traces of a gate are still visible on the

northern side. Archaeological research showed that constructions are still preserved underground, most notably two of the most important structures inside a fort: the headquarters and the commander's residence. Although the overall completeness of the site was compromised, the remaining elements are significant and representative for the property."

Fig. 2.54. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Maps and Plans, *p. 561.*

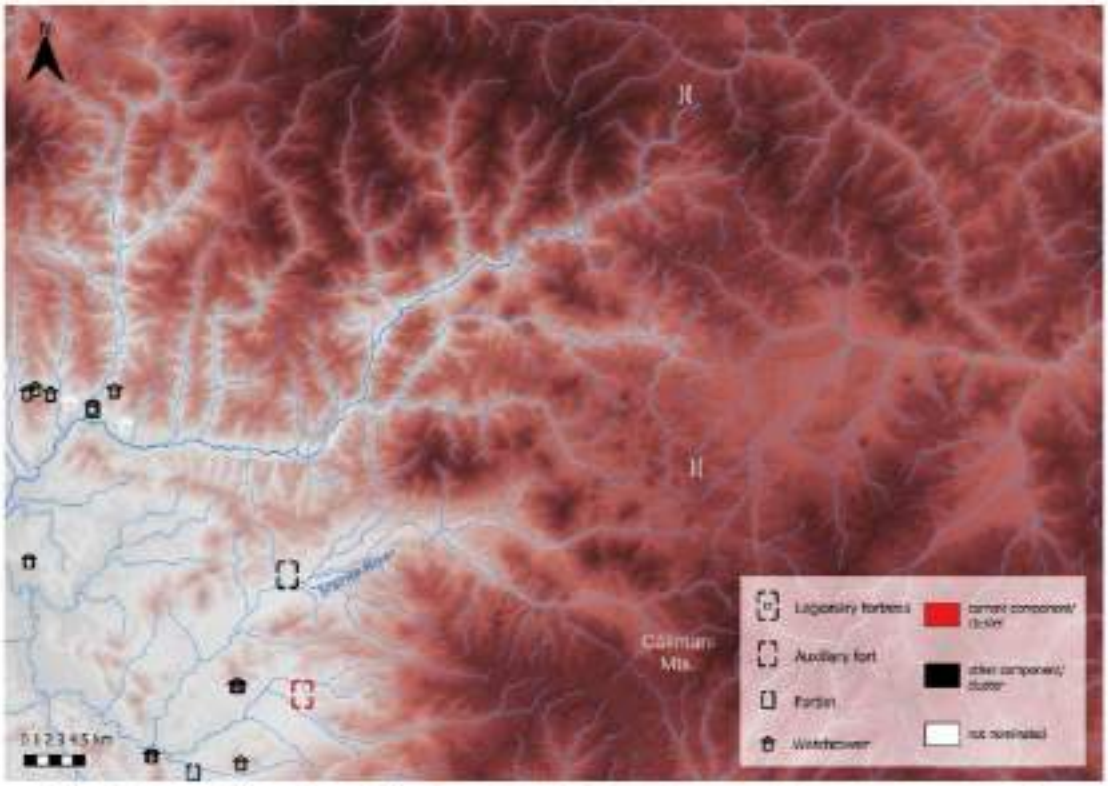

Fig. 1. Strategic location of the fort at Orheiu Bistriței, supervising two routes coming through the Eastern Carpathians, through Rodna (northernmost) and Tihuța passes (||) [M. Gui / ©MNIT].

Fig. 2. View from Orheiu Bistriței towards the Eastern Carpathians (06/2019) [photo by M. Szabó/ ©MNIT].

Fig. 2.55. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1614.*

Fig. 3. Aerial photograph of the Roman fort and civilian settlement at Orheiu Bistriței (06/2019) [photo by M. Szabó/ ©MNIT].

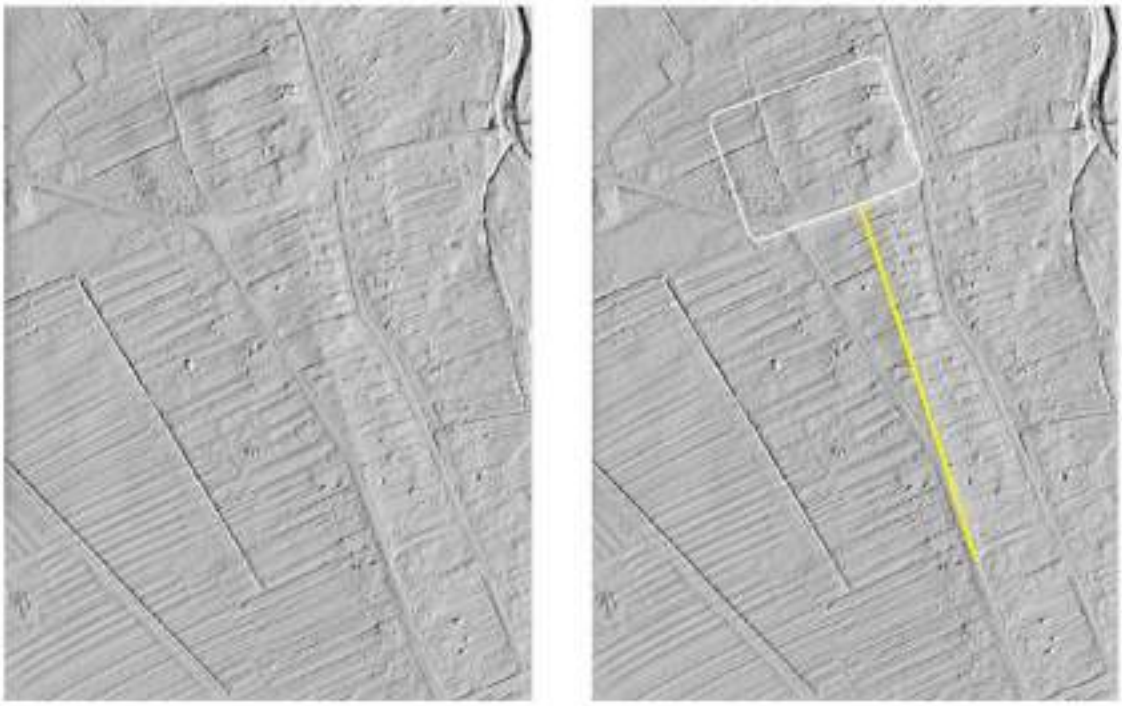

Fig. 4. LiDAR survey (left) and interpretation (right) of the fort and civilian settlement, revealing the outline of the fort (white) and a road segment (yellow) (12/2018) [©MNIT].

Fig. 2.56. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1615.*

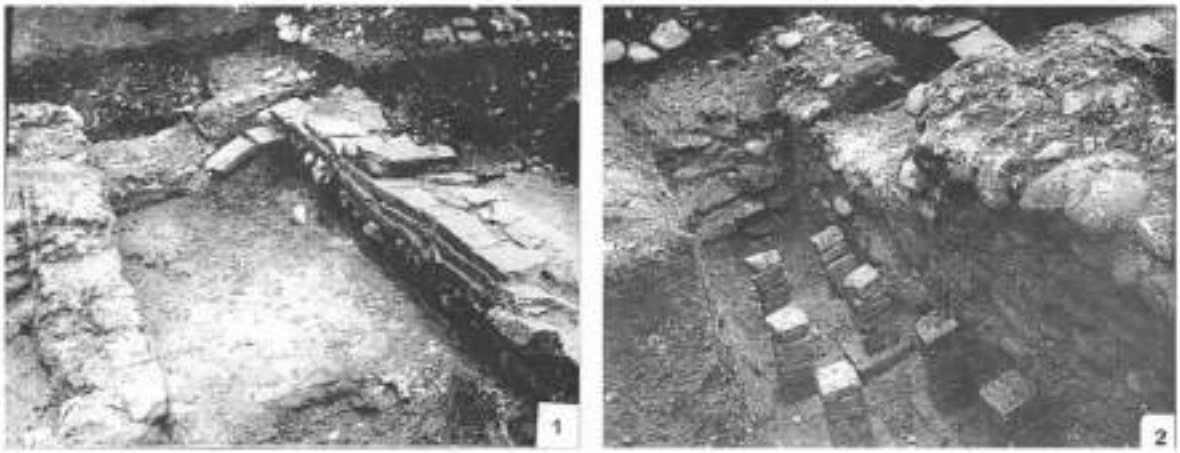

Fig. 5. Detail photographs taken during the archaeological excavations at the commanding officer's house (*praetorium*) during the 1957-1960 campaigns [Protase 2007, fig. 12/ © the author].

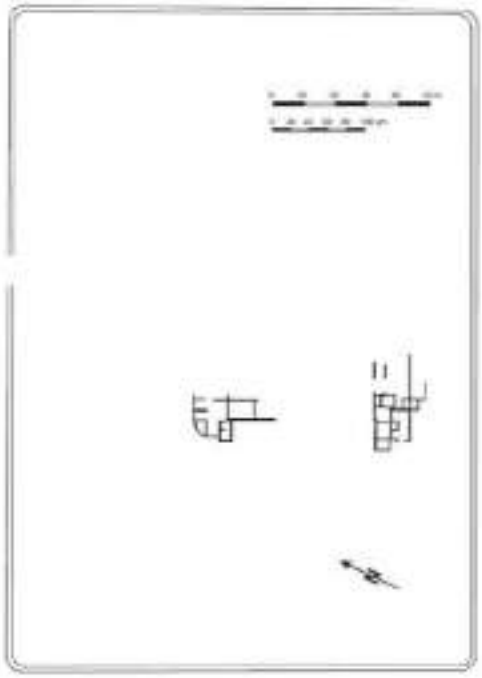

Fig. 6. Plan of the fort at Orheiu Bistriței [Marcu 2009, pl 13].

Fig. 7. Pottery fragments with *graffiti* discovered during the 2019 campaign [Zăgreanu et al. 2020, Pl. 2 / © the authors]

Fig. 2.57. CASTRUL ROMAN DE LA ORHEIU BISTRIȚEI. PLAN. FOTOGRAFII DIN TIMPUL SĂPĂTURILOR REALIZATE DE CĂTRE D. PROTASE ÎN ANII 1957-1960. CERAMICĂ DESCOPERITĂ ÎN ANUL 2019 ÎN CADRUL SĂPĂTURILOR.

Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1615.*

2.3.2.24. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Negru Vodă

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.03
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Negru Vodă
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Negru Vodă
Reper	Situl arheologic se află în partea de nord a localităţii Negrileşti, pe malul stâng al Văii Negrileşti.
Reper hidrografic - nume	Valea Negrileşti
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe marginea primului platou la est de râul Lunca Mare, având o perspectivă foarte bună mai ales asupra părţii de vest a acestei văi. La doar 200 m spre sud, o fortăreaţă astăzi distrusă (Negrileşti – Cetatea Negru Vodă) a servit drept barieră acestei văi orientate nord-sud. Turnul de veghe avea legătură vizuală doar cu turnul situat vis-a-vis, Negrileşti – Dealul Muncelului şi cu cetatea menţionată în apropiere, astfel rolul său era să controleze efectiv valea Lunca Mare, mai degrabă decât să participe la transmiterea semnalelor.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Stare de conservare	bună / 11.04.2023
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 1 / 11.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Informații scurte despre castru apar și în dosarul FRE-Dacia, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1407-1410: „The watchtower is situated on the edge of the first plateau east of the Lunca Mare River (397 m altitude), having a very good perspective especially over the western side of this valley. At just 200 m to the south, a today destroyed fortlet (Negrilești – Cetatea Negru Vodă) served as a barrier of the this north-south oriented valley. The watchtower had visual connection only with the tower located vis-à-vis, Negrilești – Dealul Muncelului and the fortlet mentioned nearby, thus its role was to effectively control the Lunca Mare valley, rather than to partake in the transmission of signals. According to on-site observations and LiDAR images, the circular ruin mound measures circa 14 m in diameter, hiding a possibly rectangular stone structure of approximately 6 × 6.5 m. On the surface, stones from its structure are frequently observed, while on its eastern side light traces of a ditch are also visible. Wholeness Very good. The site of the tower has not been affected by major interventions, so its outline should be fully preserved under the surface. Intactness. Good. The surrounding ditch is only partially preserved and the ruin mound is rather flattened, which suggests that parts of the composing elements had been affected to a certain degree by natural erosion and possibly agricultural works. Exposure to threats. Minimal. The territory is used as a meadow, where natural erosion and overgrowing vegetation pose the biggest threats."

Despre accesibilitatea în zonă, se notează (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1409) : „The site is very easily accessible from the village of Negrilești, being located at only 200 m from the last houses. The tower is not marked or presented, and is not very easily observable on the terrain."

Trebuie menționat că turnul este cartografiat corect în RAN (Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național).

Fig. 2.58. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

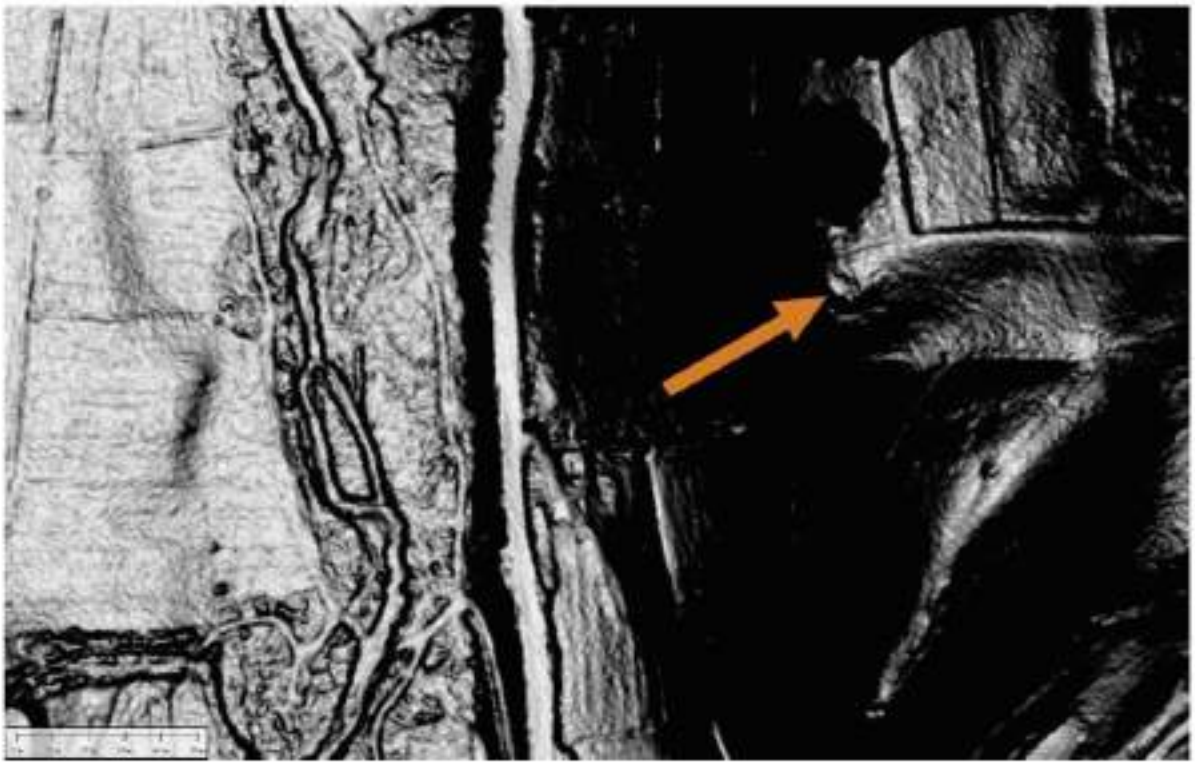

Fig. 7. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 8. Photo of the site (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.59. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1410.*

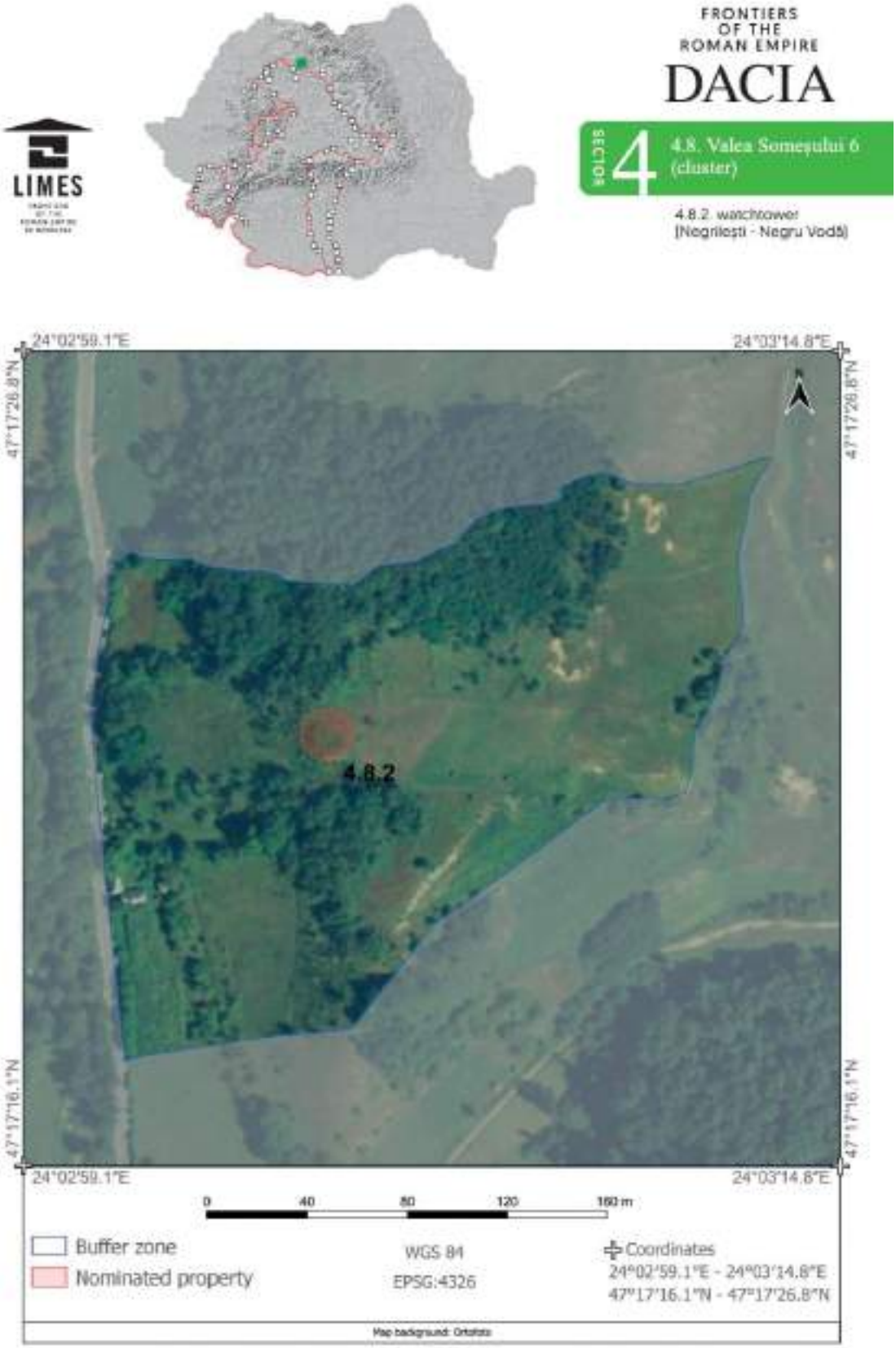

Fig. 2.60. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –NEGRU VODĂ.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1405.*

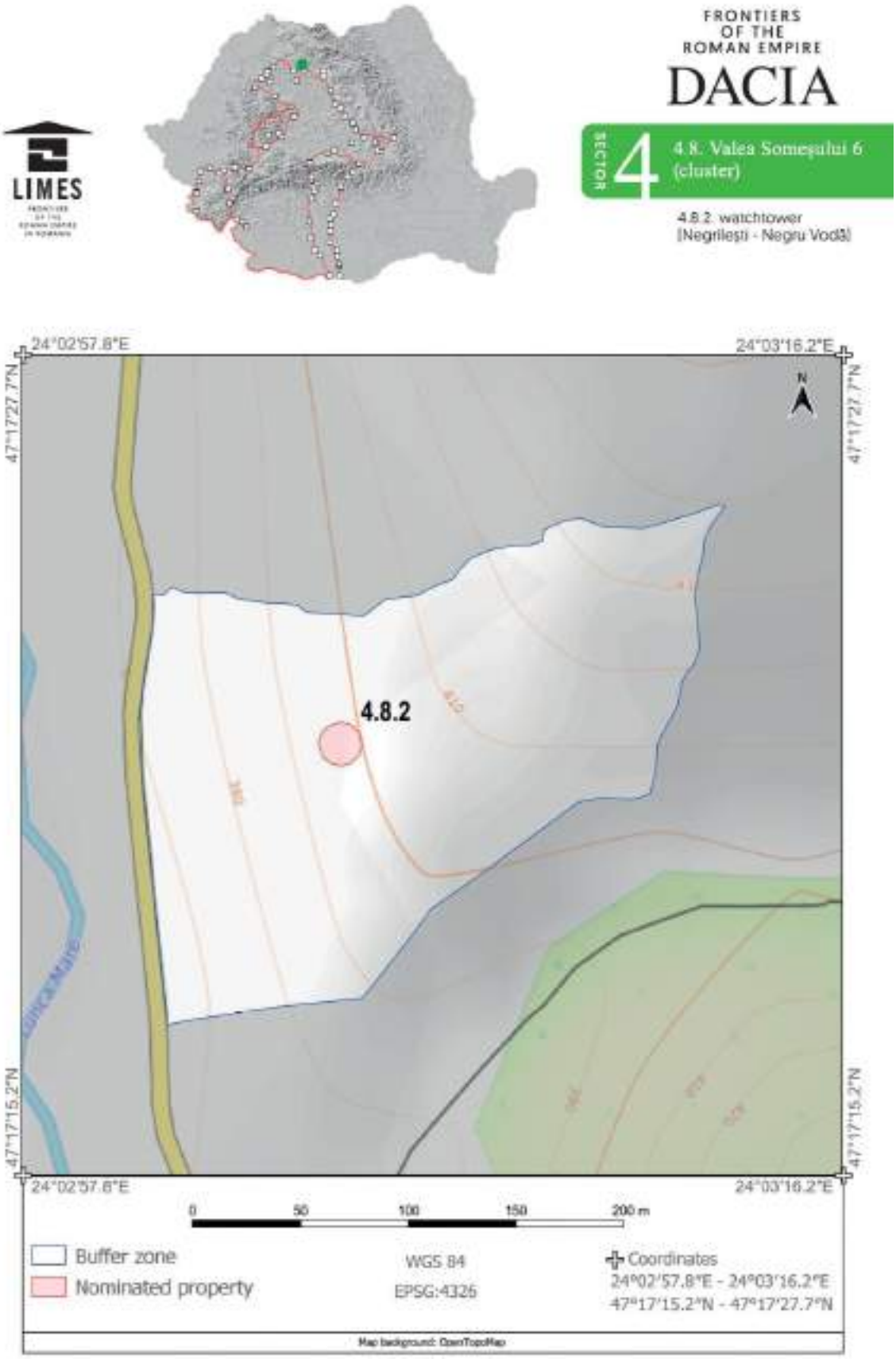

Fig. 2.61. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – NEGRU VODĂ.
Sursa: [Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1406.]

2.3.2.25. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Muncelului

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1401-1404).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32991.06, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.06
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Muncelului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Dealul Muncelului
Reper	Turnul roman se află la aproximativ 800 m nord-vest de limita nordică a localităţii Negrileşti, la baza dealului Muncelului, pe malul drept al Văii Negrileşti.
Reper hidrografic - nume	Valea Negrileşti
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat la marginea unei mici culmi orientate est-vest a dealului Muncelului, aflată între văile Negrileşti şi Lunca Mare. Turnul are o vedere de ansamblu foarte bună în special asupra acestei din urmă vale, raza sa vizuală depăşind 9 km atât spre nord cât şi spre sud.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	bună / 10.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul nu a fost cercetat, dar pe baza imaginilor LiDAR şi a observaţiilor făcute după evaluările de teren, are o structură circulară cu un diametru de aproximativ 9 m. Movila formată de ruinele turnului este vizibilă la suprafaţă, alături de urme de pietre, sugerând o structură de piatră, probabil cu elevaţie din lemn şi chirpici.

Informații scurte despre castru apar și în dosarul Limes, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1401: „The watchtower is located at the edge of a small east-west oriented ridge of the Muncelului hill (508 m altitude), situated between the Negrilești and the Lunca Mare valleys. The tower has a very good overview especially over the latter valley, its visual range exceeding 9 km both to the north and south along this valley. The watchtower was not researched, but based on LiDAR images and field observations, it has a circular structure with a diameter of approximately 9 m. The ruin mound is visible on the surface, along with traces of stones, suggesting a stone structure, probably with timber and adobe elevation."

Turnul este cartografiat corect în RAN (Repertoriul Arheologic Național).

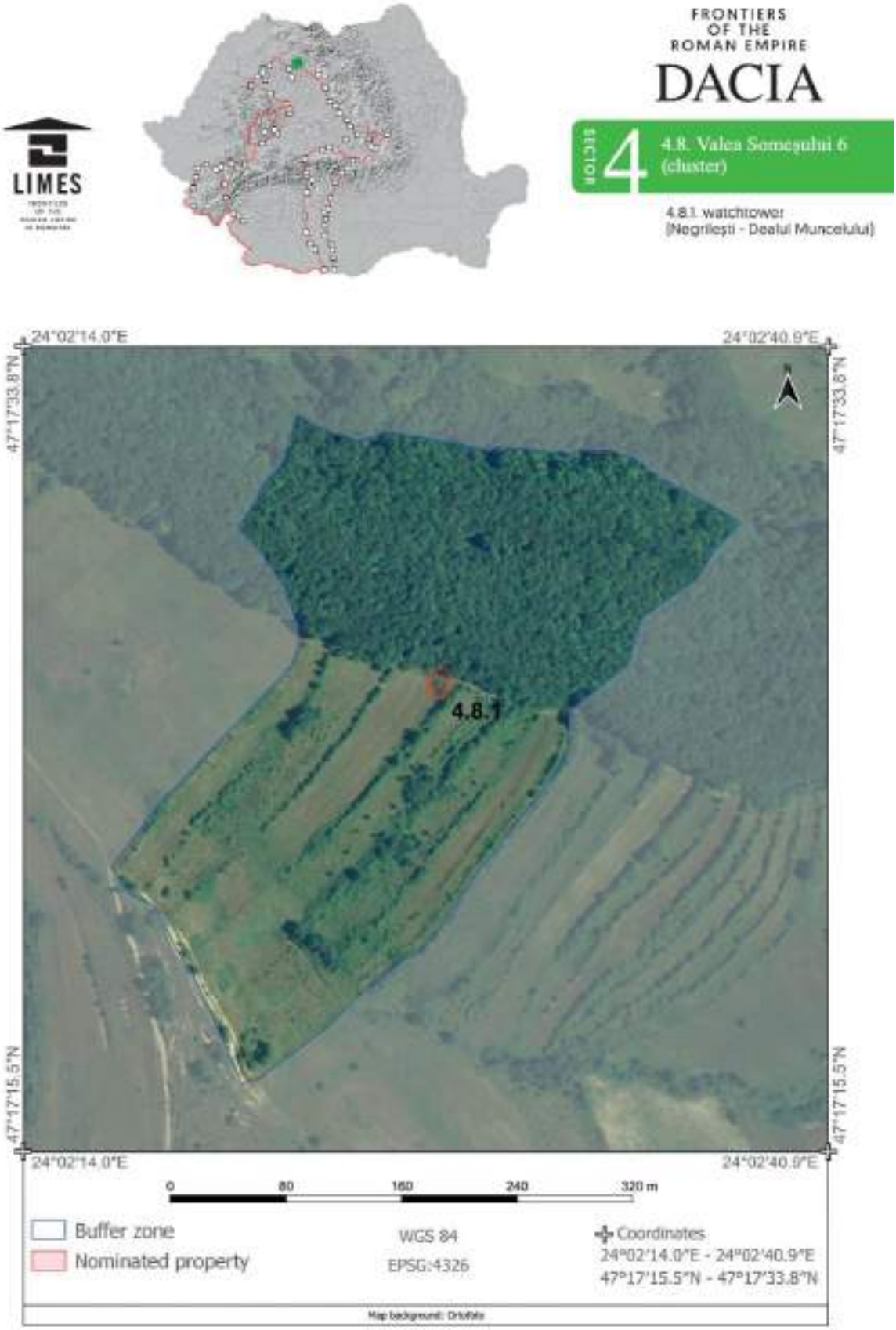

Fig. 2.62. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1399.*

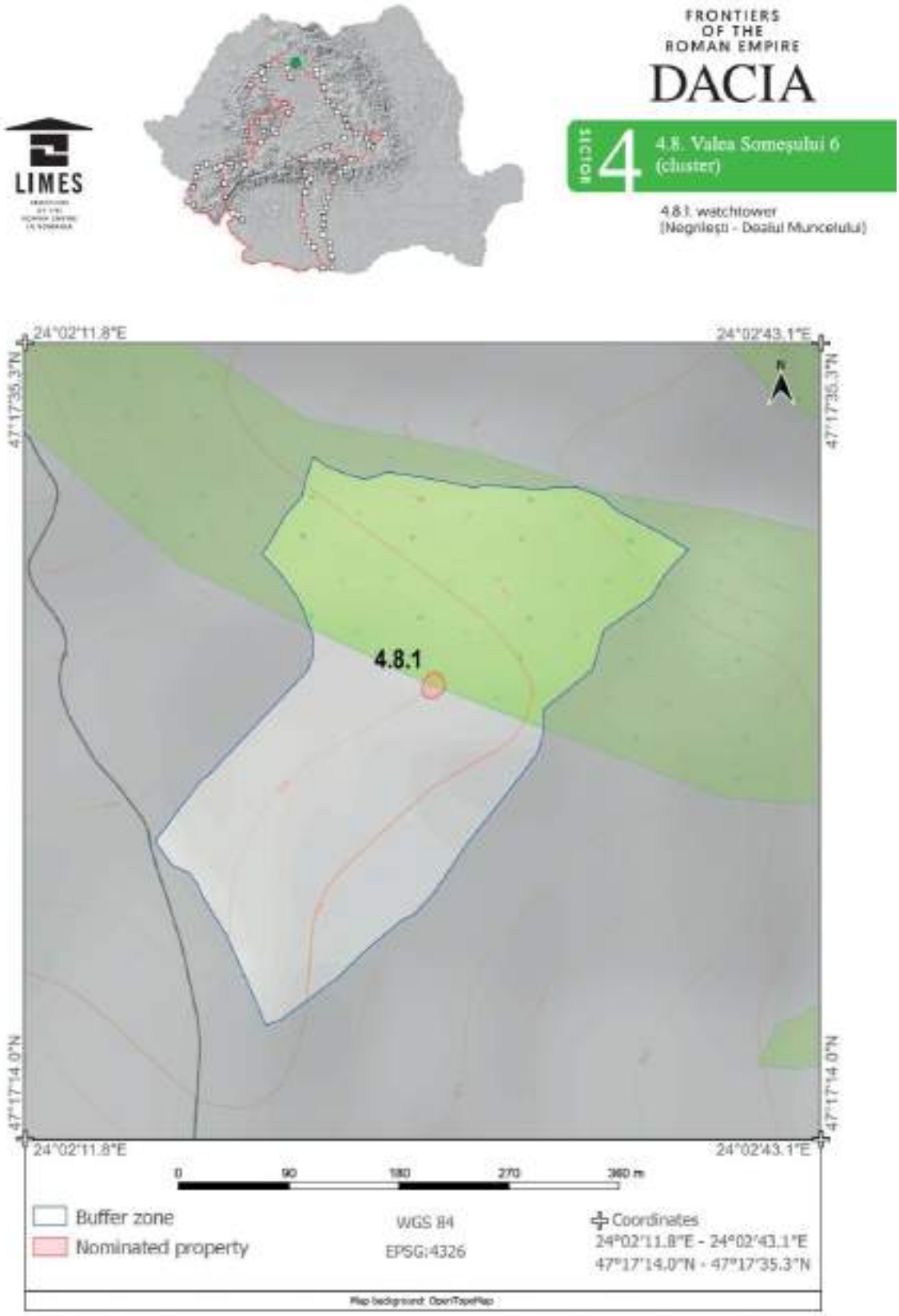

Fig. 2.63. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1400.*

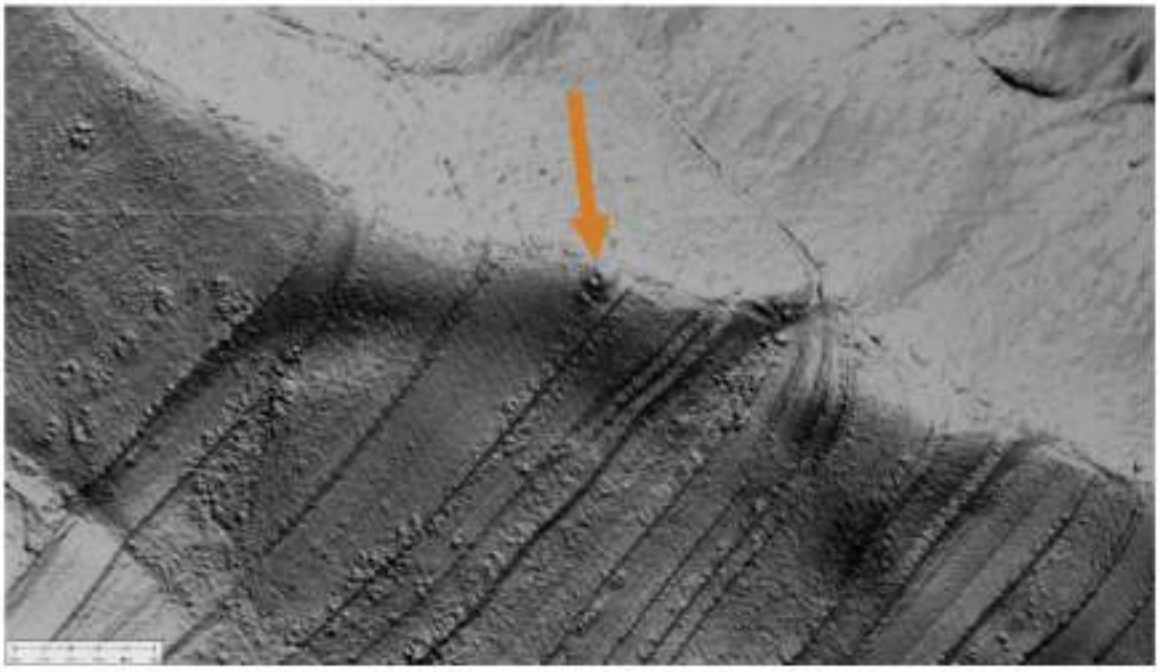

Fig. 5. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 6. Photo of the site (11/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.64. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1404.*

Fig. 2.65. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI – DEALUL MUNCELULUI.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

2.3.2.26. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 1/ Malul Cornului

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1411-1416).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32991.04, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.04
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 1/ Malul Cornului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Cornul Malului 1/ Malul Cornului
Reper	Turnul se află în pădure, la aproximativ 1 km nord-est de localitatea Negrileşti, pe malul estic al pârâului Negrileşti.
Reper hidrografic - nume	Negrileşti
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Poziţionarea pe marginea vestică a unui promontoriu deasupra văii Lunca Mare îi oferă turnului o vedere excelentă asupra acesteia, atât spre nord cât şi spre sud. Legăturile sale vizuale cu alte turnuri nu au fost prea numeroase, putând comunica doar cu Negrileşti – Dealul Muncelului, Dumbrăveni – Dealul Sflederului 1–2, şi Ciceu-Corabia – Poniţa, aflate deja la aproape 10 km distanţă.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.02 ha
Stare de conservare	medie / 13.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații

turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Turnul de veghe are o formă circulară, măsurând în jur de 13 m diametru, fiind construit din piatră. Înălţimea păstrată a movilei formate de ruine este de 1,5 m. Pe latura de est sunt vizibile şi urmele unui şanţ lat de 0,8 m. În timpul unui sondaj arheologic, cioburi de ceramică romană şi mortar au fost găsite în teren, sugerând o structură de piatră.

Informații scurte despre castru apar și în dosarul Limes, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1413-1414: „The watchtower is located north-east of the modern settlement of Negrilești, on the western edge of a promontory above the Lunca Mare valley (543 m altitude), granting an excellent view over it, both to the north and the south. Its visual connections with other towers were not too numerous, being able to communicate only with Negrilești – Dealul Muncelului, Dumbrăveni – Dealul Sflederului 1–2 and Ciceu-Corabia – Ponița, already at almost 10 km distance."

Turnul are o formă circulară, măsurând circa 13 m în diametru și a fost construit din piatră.

Două referințe bibliografice cu referire la acest turn: Ferenczi, István, Contribuţii la cunoaşterea limesului roman de la nordul Someşului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, X, 1973, 93-94, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973; Zăgreanu, Radu; Cociș, Horațiu; Gaiu, Corneliu; Vaida, D. L.; Bîcă, I., The Roman Frontier in Bistrița-Năsăud County. Part I. The Repertory, Journal of Ancient History and Archaeology, 4, 1, 2017, 30, View of THE ROMAN FRONTIER IN BISTRIȚA – NĂSĂUD COUNTY. PART I. THE REPERTORY.

Fig. 2.66. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1411.*

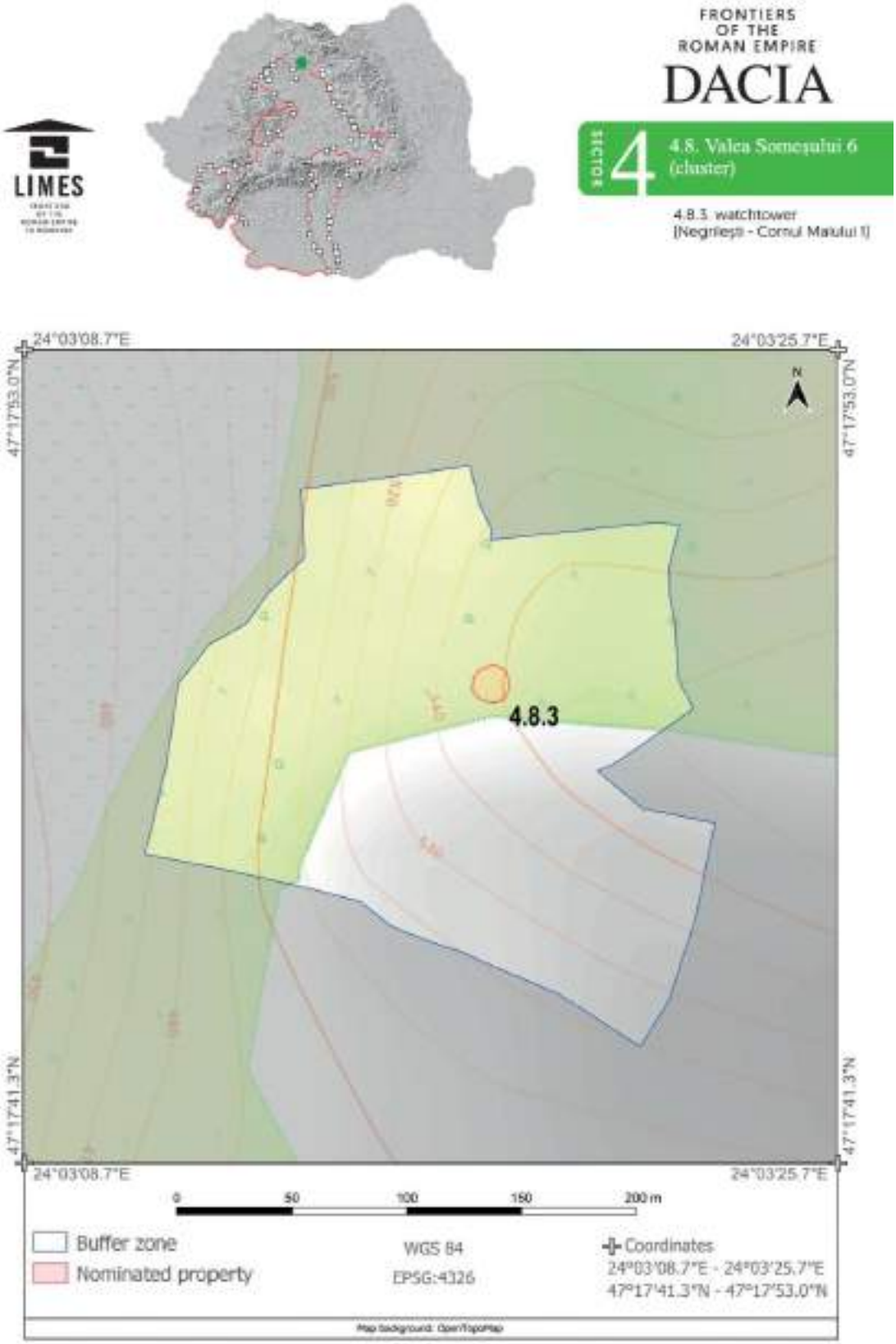

Fig. 2.67. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1412.*

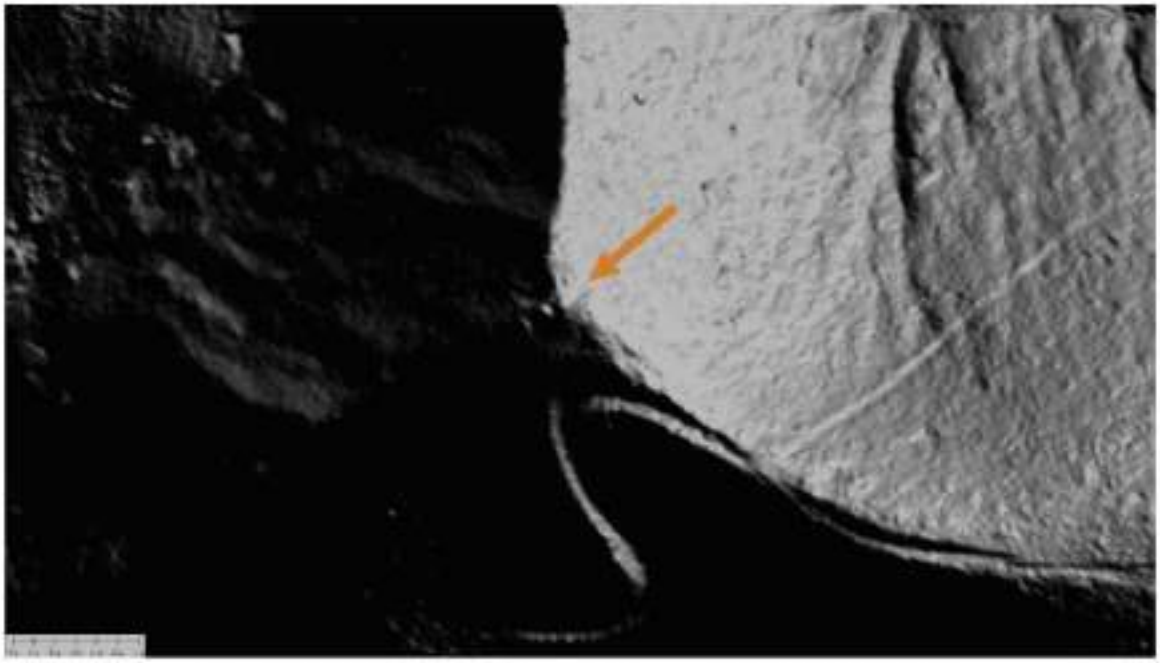

Fig. 9. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 10. Photo of the site (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.68. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1416.*

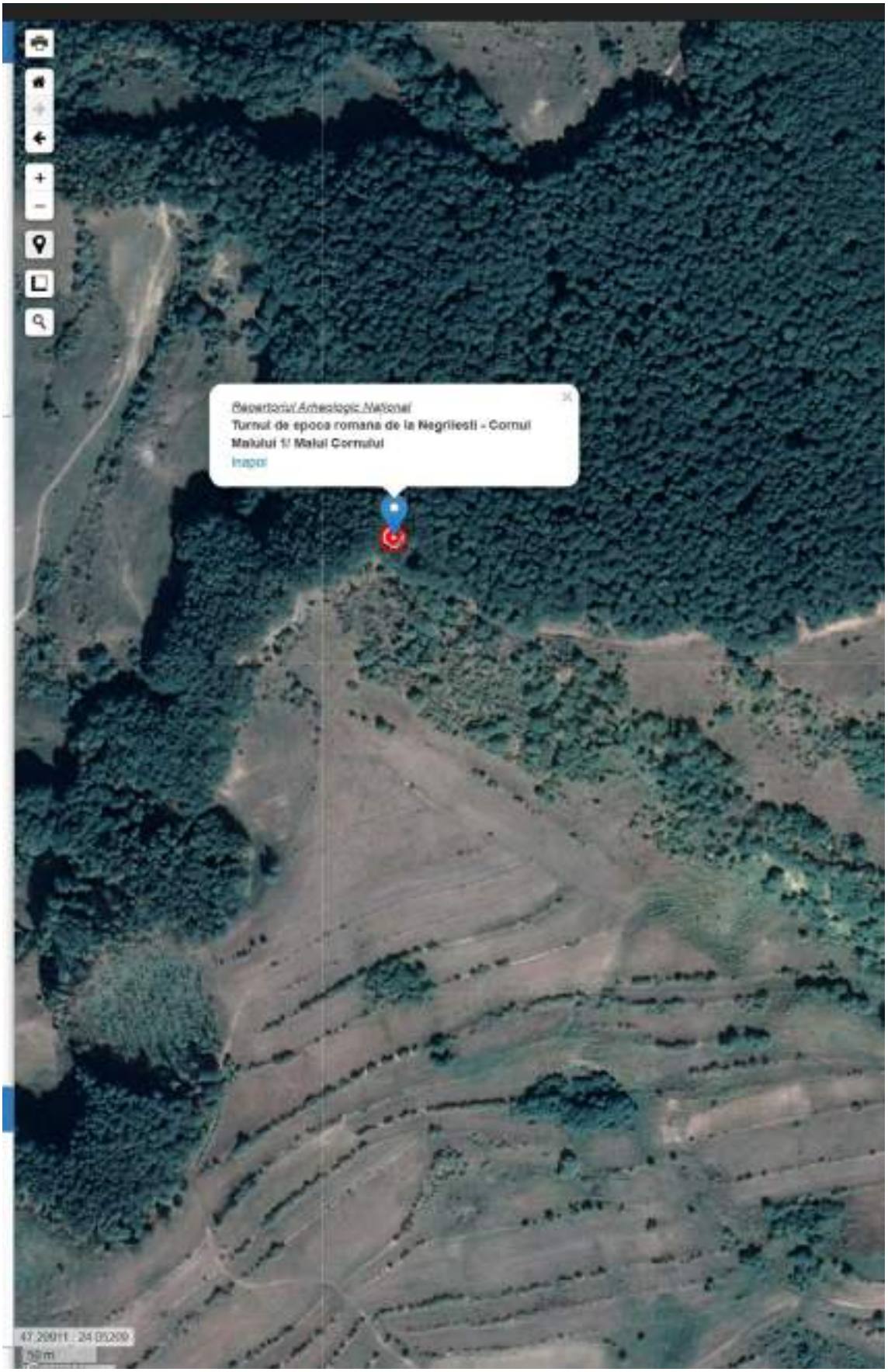

Fig. 2.69. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: [Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național](#).

2.3.2.27. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 2

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1417-1422).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 32991.05, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.05
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 2
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Cornul Malului 2
Reper	Turnul se află la aproximativ 1,3 km nord-est de localitatea Negrileşti, la 455 m est de turnul roman de la Negrileşti - Cornul Malului 1 (cod RAN 32991.04).
Reper hidrografic - nume	Valea Negrileşti
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe acelaşi deal cu turnul de veghe Negrileşti – Cornu Malului 1, dar pe un versant orientat spre nord. Datorită acestei poziţii, putea comunica doar cu turnurile de veghe de la Purcărete – Faţa Carpenului 1&2, în timp ce vizibilitatea sa era redusă până în partea de nord a văii Lunca Mare – un teritoriu mai restrâns, dar de mare importanţă în cazul unei incursiuni.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.06 ha
Stare de conservare	bună / 12.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 13.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații
tum de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movilă circulară formată de ruinele turnului are un diametru de aproximativ 10 m, fiind vizibilă clar la suprafaţă şi pe imaginile LiDAR. În vârful movilei conice, diametrul este de numai 5 m. Pe latura sa nordică este vizibil şi un şanţ de mică adâncime. La suprafaţă s-au observat fragmente de pietre aparţinând structurii sale, împreună cu o râşniţă romană fragmentară.

Informații scurte despre castru apar și în dosarul Limes, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1417-1422: „The watchtower is located on the same hill as the watchtower Negrilești – Cornu Malului 1, at less than 500 m to the east, but on a northward looking slope (546 m altitude). Due to this position, it could communicate only with the watchtowers at Purcărete – Fața Carpenului 1&2, while its visibility was scaled down to the northern part of the Lunca Mare valley – a smaller territory, but of great importance in case of an incursion. The tower has a circular ruin heap, measuring approximately 10 m in diameter, clearly visible on the surface and on the LiDAR images. At the top of the conical mound, the diameter is of only 5 m. On its northern side, a shallow ditch is also visible. Fragments of stones belonging to its structure were observed on the surface, along with a fragmentary Roman quern stone.”

Fig. 2.70.TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1417.*

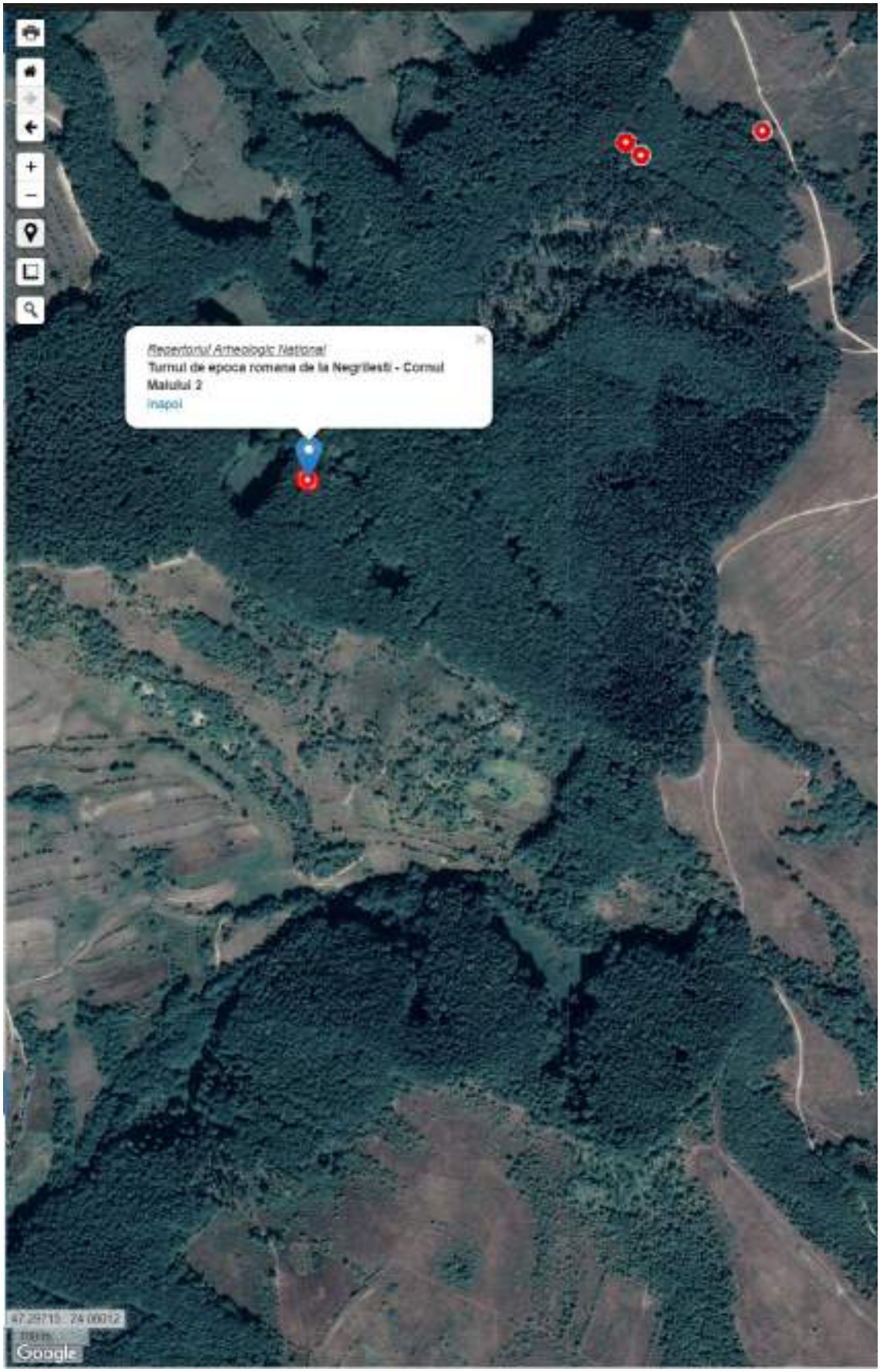

Fig. 2.71. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 1.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

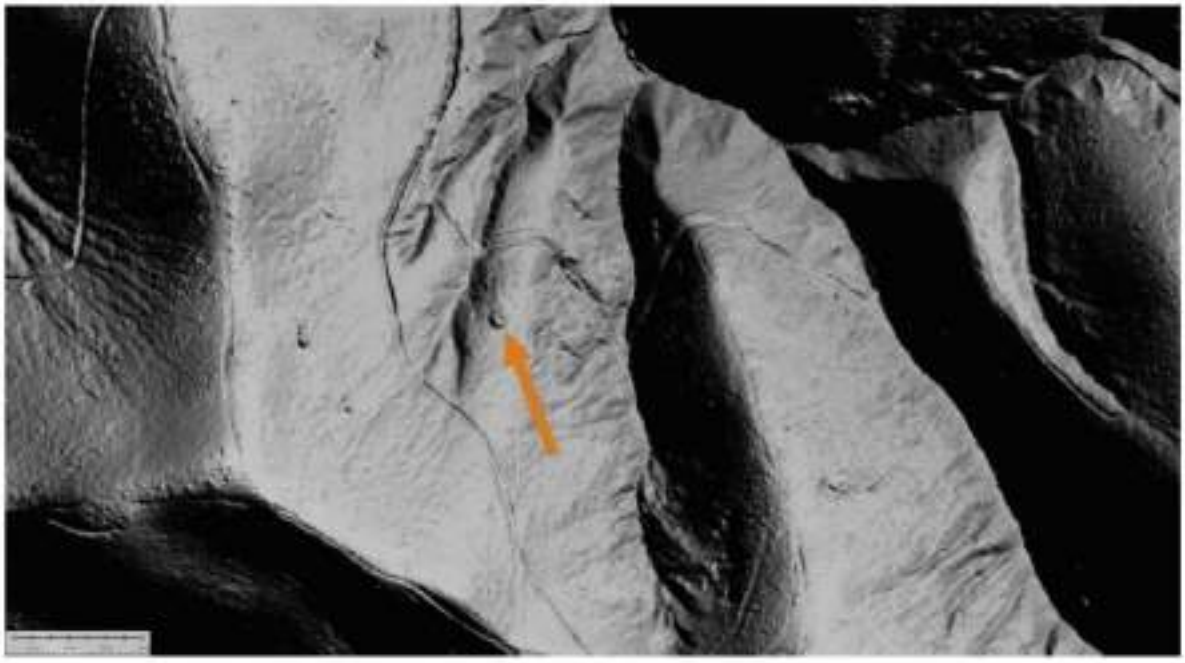

Fig. 11. LiDAR image of the watchtower (12/2018) [©MNIT].

Fig. 12. Photo of the site (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.72. TURNUL ROMAN DE LA NEGRILEȘTI –CORNUL MALULUI 2.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1422.*

2.3.2.28. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32991.08
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Negrileşti
Punct	Dealul Sflederului 1
Punct alte denumiri	Dealul Slederului; Coasta Mestecănişului
Reper	Turnul se află la aproximativ 2 km est de localitatea Dumbrăveni şi la nord-vest de localitatea Negrileşti.
Reper hidrografic - nume	Canciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Este situat pe Dealul Sflederului, un deal alungit dominant între văile Mestecănişului şi Negrileşti, cu o înălţime considerabilă şi pante abrupte pe trei laturi, uşor accesibil doar dinspre sud. Turnul avea o vizibilitate foarte bună pe ambele văi învecinate, având în acelaşi timp o bună legătură vizuală cu mai multe turnuri de veghe din regiune. Turnul de veghe Dealul Sflederului 2 (cod RAN 32982.04) este situat la 130 m spre sud-est, şi poate reprezenta o fază anterioară a reţelei.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Mare parte din suprafaţa turnului se întinde pe teritouriul administrativ al comunei Ciceu-Giurgeşti, fiind înregistrat în RAN cu codul de sit 32982.03.
Stare de conservare	medie / 26.02.2024
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 26.02.2024
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	30.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila formată de ruinele turnului realizat din piatră are în prezent o formă circulară de dimensiuni considerabile, cu un diametru de aproximativ 18 m la baza exterioară şi o înălţime păstrată de 1,5 m. Pe latura sudică s-a păstrat un sanţ cu val de 60 cm, cu un val cu marginile bine reliefate. Nu au fost găsite alte materiale sau urme de zidărie. Turnul este acoperit de vegetaţie, dar este bine conservat.	

2.3.2.29. Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare Afişează pe harta României *
Cod RAN 32991.09
FRE-Dacia DA
Nume Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2
Judeţ Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă Negrileşti
Localitate Negrileşti
Punct Dealul Sflederului 2
Reper Turnul roman se află la aproximativ 2,1 km est de localitatea Dumbrăveni, între văile Negrileşti şi Mestecănişului, la 130 m sud-est de Turnul roman de la Dumbrăveni - Dealul Sflederului 1 (cod RAN 32982.03 şi 32991.08).
Reper hidrografic - nume Valea Negrileşti; Valea Mestecănişului
Reper hidrografic - tip pârâu
Forma de relief deal
Utilizare teren pădure
Categorie locuire
Tip sistem defensiv
Descriere Se află pe aceeaşi creastă cu turnul Dealul Sflederului 1, astfel teritoriile controlate şi posibilităţile optice ale celor două coincid. Aceasta poate fi considerată o dovadă că

cele două turnuri nu au fost contemporane, ci au funcţionat succesiv.

Observații Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Mare parte din suprafaţa turnului se întinde pe teritouriul administrativ al comunei Ciceu-Giurgeşti, fiind înregistrat în RAN cu codul de sit 32982.04.

Stare de conservare bună / 26.02.2024

Riscuri antropice Afectare parţială: 3 / 26.02.2024

Regim de proprietate privat

Data ultimei modificări a fişei 29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 11 m la baza exterioară. Sunt vizibile porţiuni ale unui şanţ înconjurător.	

2.3.2.30. Turnul de epocă romană de la Perişor - Turnu Popii/ Corobană

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare Afişează pe harta României *

Cod RAN 35456.02

FRE-Dacia DA

Nume Turnul de epocă romană de la Perişor - Turnu Popii/ Corobană

Județ Bistriţa-Năsăud

Unitate administrativă Zagra

Localitate Perişor

Punct Turnu popii/ Corobană

Reper Turnul se află la aproximativ 600 m nord de localitate, pe terasa unui deal.

Reper hidrografic - nume Dumbrăviţa

Reper hidrografic - tip pârâu

Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat la marginea vestică a unui platou întins între văile Dumbrăviţei şi Ţibleşului. Din această poziţie, avea o privelişte largă mai ales asupra versiunii de vest a văii Dumbrăviţei, dar şi asupra altor zone dinspre vest, chiar şi dincolo de valea Dobricelului.
Observații	Accesul se face dificil. Turnul este distrus de lucrările agricole şi localnici.
Suprafața sitului	0.02 ha
Stare de conservare	medie / 17.05.2017
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 2 / 19.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 17.05.2017; Agricultură intensivă: 3 / 17.05.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 8 m la vârf şi o înălţime păstrată de 0,7 m. Este vizibil şi un şanţ de apărare înconjurător. La suprafaţă au fost descoperite fragmente de vase ceramice romane şi material de construcţie.	

Fig. 2.73. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR / TURNU POPII / COROBANĂ.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.31. Turnul de epocă romană de la Perişor – Ponoară în Vârf

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35456.07
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01401
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Perişor - Ponoară în Vârf
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Perişor
Punct	Ponoară în Vârf
Punct alte denumiri	Ponoare
Reper	Turnul se găseşte la aproximativ 1,8 km nord-vest de localitatea Perişor.
Reper hidrografic - nume	Valea Frasinului
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	aşezare militară
Descriere	Turnul este situat la 300 m nord de linia turnurilor de veghe din această zonă, într-o poziţie avansată, deşi la vale. În consecinţă, perspectiva sa s-a limitat la unele zone de nord-vest şi la latura de est a văii Dumbrăviţei. Ar fi putut avea un rol în controlul traficului pe acest platou.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	medie / 19.04.2023
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 2 / 19.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 2 / 19.04.2023
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila circulară formată de ruinele turnului măsoară doar 5 m în diametru. Dimensiunile sale reduse şi proximitatea faţă de drumul forestier sugerează că turnul a fost afectat de-a lungul timpului.	BN-I-m-B-01401.03

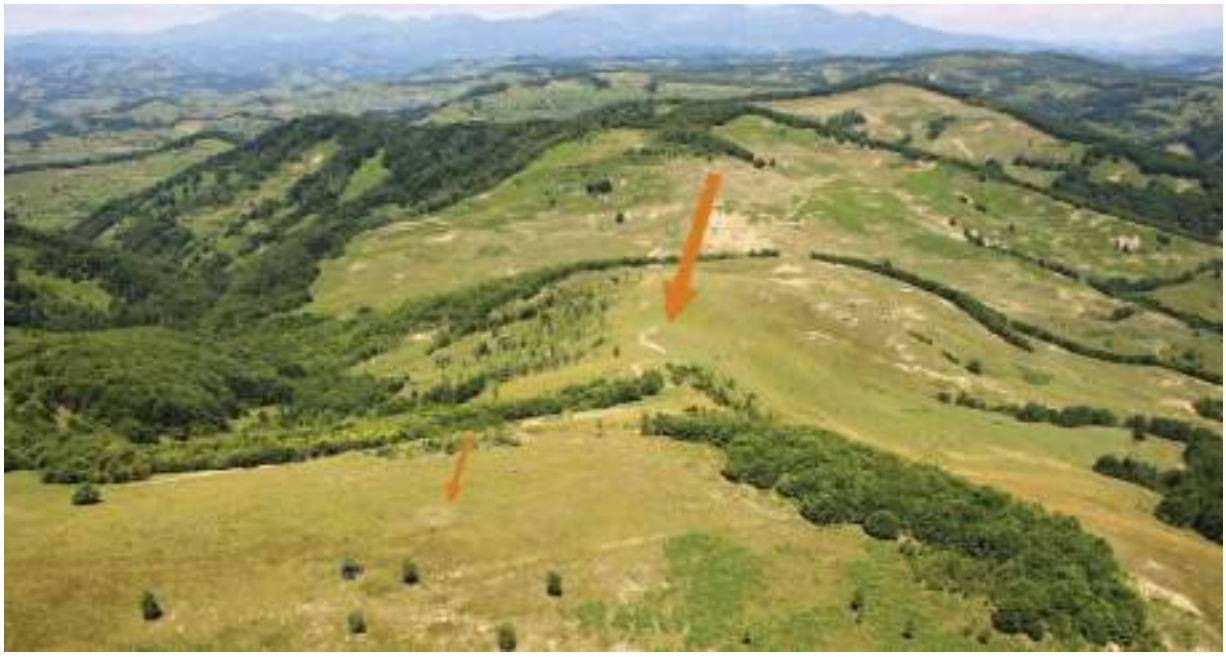

Fig. 2.74. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PONOARĂ ÎN VÂRF
Sursa: Repertoriul Arheologic Național

2.3.2.32. Turnul de epocă romană de la Perişor – Păltiniş

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	35456.06
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Perişor - Păltiniş
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Perişor
Punct	Păltiniş

Reper	Turnul se găseşte la aproximativ 1,3 km nord-vest de localitatea Perişor, pe malul drept al pârăului Dumbrăviţa.
Reper hidrografic - nume	Dumbrăviţa
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe marginea platoului aflat la vest de valea Dumbrăviţei, cu vizibilitate foarte bună mai ales asupra părţii sale de est. Avea legătură vizuală doar cu cele câteva turnuri de veghe situate în apropiere. Astfel, cel mai probabil rolul său s-a limitat la supravegherea acestei văi.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.02 ha
Stare de conservare	bună / 19.04.2023
Riscuri antropice	Demolare: 2 / 19.04.2023; Afectare parţială: 2 / 19.04.2023
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de 14 m la bază. Acoperă rămăşiţele unui turn de veghe dreptunghiular, de 7,5 × 7,2 m. A fost construit din piatră, părţi din zid fiind vizibile în colţul de nord-est al sitului. La suprafaţă, se poate observa un şanţ înconjurător de mică adâncime. La est de turnul se află o altă movilă circulară de dimensiuni mai mici şi mai aplatizată (aproximativ 8 × 9 m), care cel mai probabil era o clădire anexă. Pietrele descoperite pe suprafaţa ambelor movile demonstrează în continuare că acestea aveau structuri de piatră.	

Fig. 2.75. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

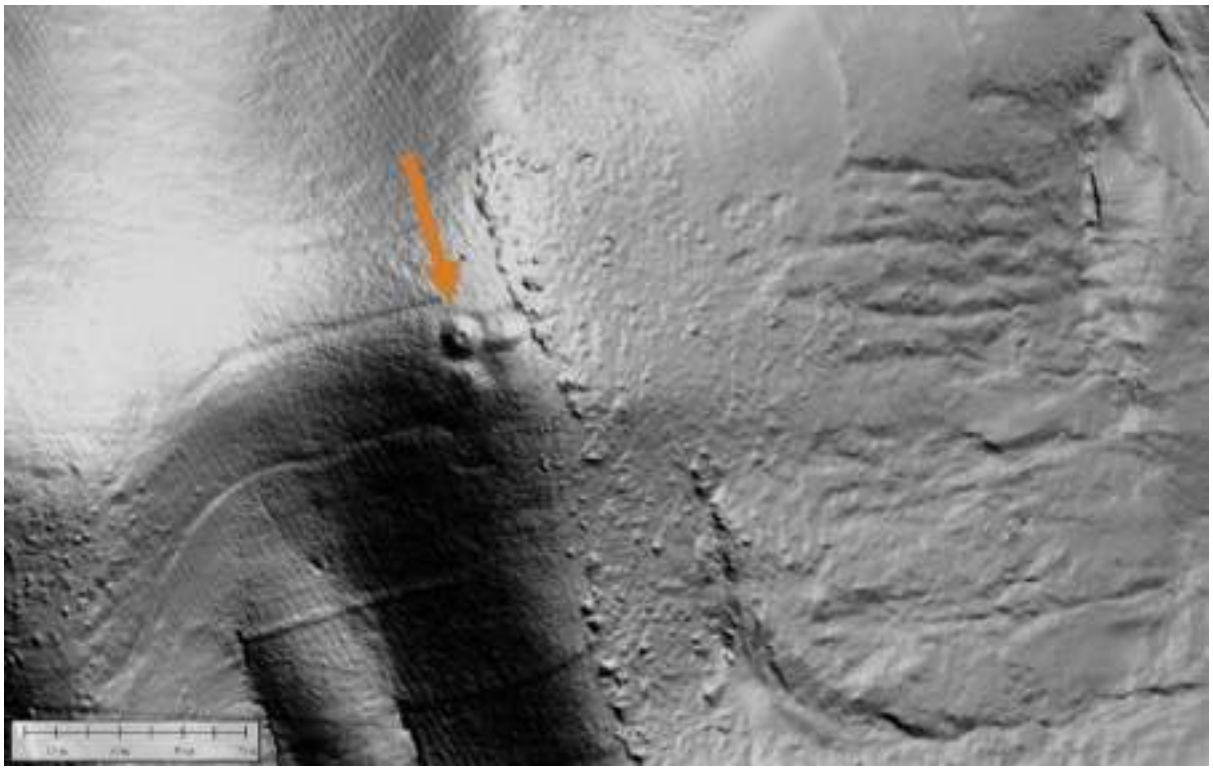

Fig. 2.76. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

Fig. 2.77. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – PĂLTINIȘ
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.33. Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35456.03
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01440.02
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Perişor
Punct	Vârful Colnicului
Reper	Turnul se află la aproximativ 2 km nord-est de localitatea Perişor şi la 1,5 km vest de Zagra.
Reper hidrografic - nume	Frasin; Ţibleş
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire

Tip	sistem defensiv
Descriere	Situat pe cel mai înalt punct al platoului Vârful Colnicului, turnul de veghe avea o vizibilitate foarte bună spre est, peste valea Ţibleşului. De aici, comunicarea vizuală a fost posibilă şi cu mai multe turnuri de veghe spre est.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Situl arheologic a avut codul RAN 35438.02, în urma localizării cu GPS-ul reiese că de fapt că turnul se află pe teritoriul localităţii Perişor.
Suprafața sitului	20 mp
Stare de conservare	bună / 25.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 25.03.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 15x12 m la bază şi 10x7 m la vârf, şi o înălţime păstrată de 2 m. Un şanţ de apărare puţin adânc de 3 m lăţime înconjoară movila. Un sondaj arheologic limitat, întreprins aici în 1973, a relevat doar cărbune şi chirpici, însă valul prezintă o concentraţie considerabilă de roci locale. Acest lucru sugerează o fundaţie de piatră şi o înălţime din lemn şi chirpici pentru turn.	

Fig. 2.78. TURNUL ROMAN DE LA PERIȘOR – VÂRFUL COLNICULUI
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.34. Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului 2

Informațiile din RAN sunt următoarele Repertoriul Arheologic Național:

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35456.05
Nume	Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului 2
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Perişor
Punct	Vârful Colnicului 2
Punct alte denumiri	Vârful Secului
Reper	Turnul roman se găseşte între localităţile Perişor şi Zagra, la nord de Vârful Secului şi de Valea Dracului.
Reper hidrografic - nume	Buhăitoarea
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	munte

Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Data ultimei modificări a fişei	21.08.2023

2.3.2.35. Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 1

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1423-1429).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 33006.02, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	33006.02
Nume	Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 1
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Purcărete
Punct	Faţa Carpenului 1
Reper	Turnul se găseşte la sud-est de localitatea Purcărete, lângă Turnul roman de la Purcărete - Faţa Carpenului 2.
Reper hidrografic - nume	Poieni
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnurile de veghe Purcărete – Faţa Carpenului 1 şi 2 sunt situate pe marginea de nord-est a unui promontoriu, la aproximativ 25 m unul de celălalt (573 şi 575 m altitudine). Apropierea celor două turnuri sugerează că acestea nu au funcţionat în aceeaşi perioadă, ci sunt mai degrabă două faze diferite ale aceluiaşi punct de observaţie. În cazul în care au fost în uz în acelaşi timp, probabil că cel mai mic nr. 1 (cod RAN 33006.02) a acţionat ca o clădire

	anexă. Poziţia lor a oferit o vizibilitate foarte bună spre nord într-un unghi foarte larg, având şi contact vizual cu mai multe turnuri de veghe, de la Ciceu-Corabia – Poniţa până la Dobricel – Vârful Lazului.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0,07 ha
Stare de conservare	foarte bună / 28.10.2022
Riscuri antropice	Afectare parţială: 1 / 10.04.2020
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații**
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul mai mic nr. 1 (ce de la sud-est) este acoperit de o movilă circulară de 8 m diametru, cu un mic şanţ vizibil pe o latură. O scurtă cercetare arheologică întreprinsă aici a dus la descoperirea de chirpici, cărbune şi mortar.

Informații scurte despre castru apar și în dosarul Limes, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1425-1426: „The watchtowers Purcărete – Fața Carpenului 1 and 2 are situated on the north-eastern edge of a promontory, at approximately 25 m from each other (573 and 575 m altitude). The proximity of the two towers suggests that they did not function at the same period and are rather two different phases of the same lookout; or, if they were in use at the same time, than probably the smaller no. 1 acted as an annexe building. Their position granted a very good visibility towards the north in a very wide angle, having also visual contact with several watchtowers, ranging from Ciceu-Corabia – Ponița to Dobricel – Vârful Lazului.”

Despre aceste turnuri s-au publicat câteva date în aceste articole:

Ferenczi, István; Ferenczi, Geza; Baias, Aurel, Investigații noi pe limes-ul de nord și de nord-est al Daciei Porolissensis, File de Istorie, 3, 1974, 184, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=19283-investigatii-noi-pe-limes-ul-de-nord-si-de-nord-est-al-daciei-porolissensis--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--iii-1974.

Ferenczi, István, Contribuții la cunoașterea limesului roman de la nordul Somesului Mare (Partea I), Sargetia. Acta Musei Devensis, X, 1973, https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973.

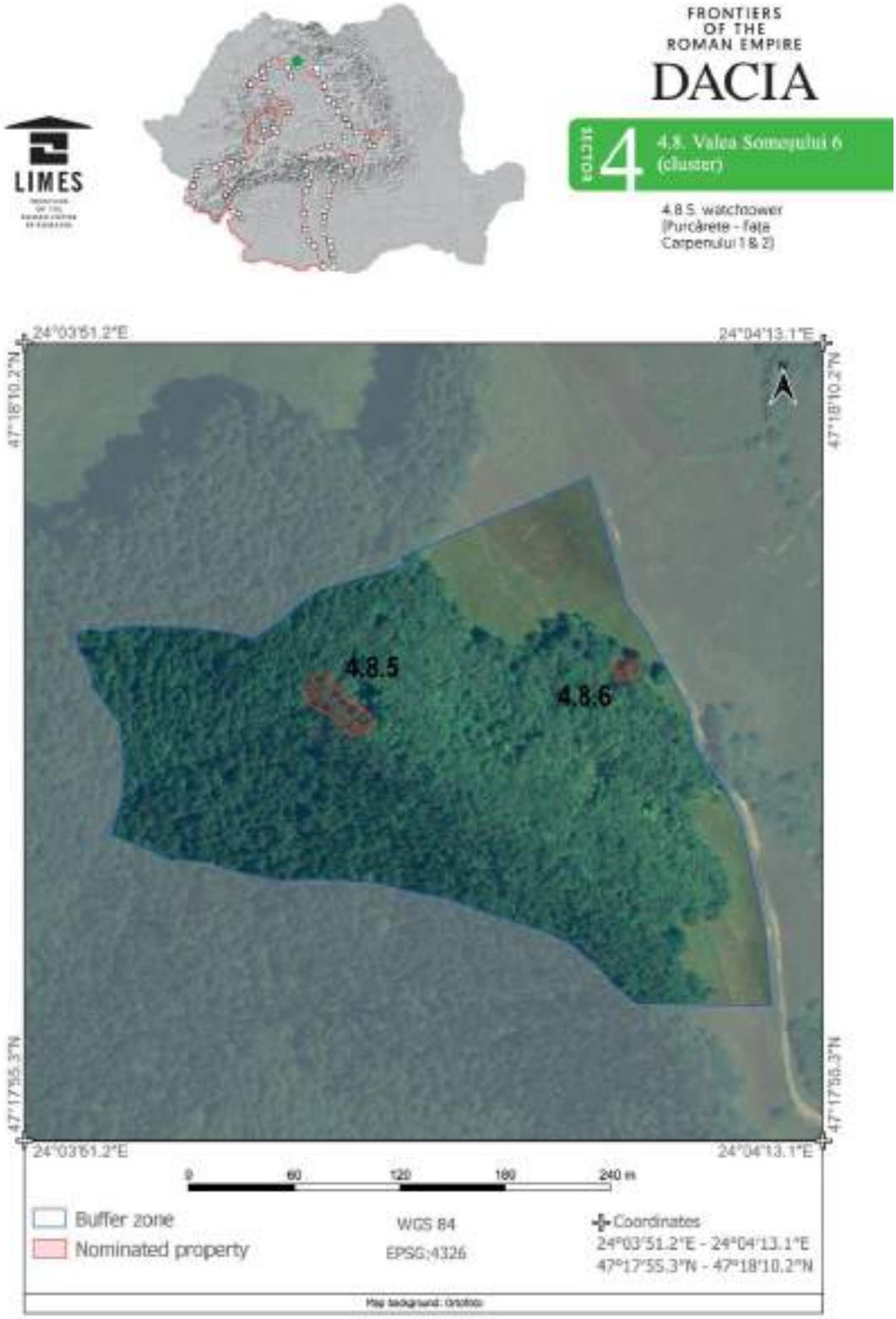

Fig. 2.79. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1423.*

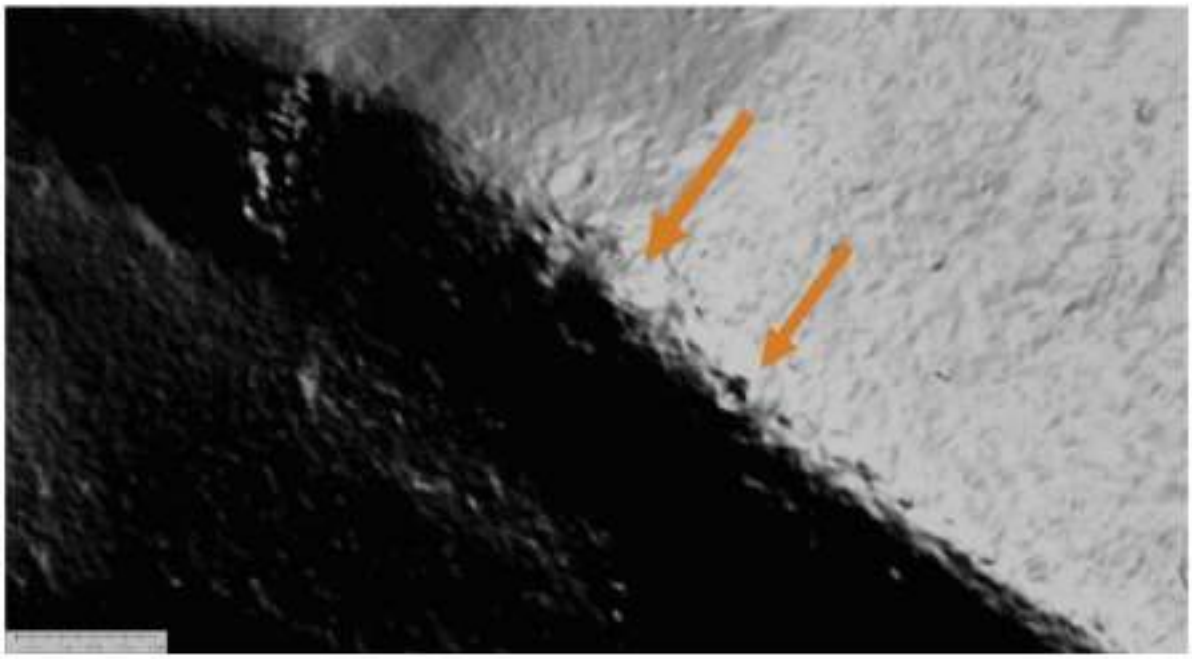

Fig. 13. LiDAR image of the watchtowers. Tower no. 1 is the smaller one towards southeast (12/2018) [©MNIT].

Fig. 14. View of the Fața Carpenului hill (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.80. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1428.*

Fig. 15. Photo of the site of Purcărete – Fața Carpenului 1 (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 16. Photo of the site of Purcărete – Fața Carpenului 2 (04/2019) [photo by R. Zăgreanu/ ©MNIT].

Fig. 2.81. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2.
Sursa: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1429.*

Fig. 2.82. TURNUL ROMAN DE LA PURCĂRETE – FAȚA CARPENULUI 1 ȘI 2.
Sursa: Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național.

2.3.2.36. Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 2

Este un sit arheologic înregistrat în lista patrimoniului mondial (**Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre**, **Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre**, **Annexes**, p. 1423-1429).

Este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul RAN 33006.01, fără cod LMI, cu următoarele informații (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	33006.01
Nume	Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 2
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Negrileşti
Localitate	Purcărete
Punct	Faţa Carpenului 2
Reper	Turnul se găseşte la sud-est de localitatea Purcărete, lângă Turnul roman de la Purcărete - Faţa Carpenului 1.
Reper hidrografic - nume	Valea Mare
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnurile de veghe Purcărete – Faţa Carpenului 1 şi 2 sunt situate pe marginea de nord-est a unui promontoriu, la aproximativ 25 m unul de celălalt (573 şi 575 m altitudine). Apropierea celor două turnuri sugerează că acestea nu au funcţionat în aceeaşi perioadă, ci sunt mai degrabă două faze diferite ale aceluiaşi punct de observaţie. În cazul în care au fost în uz în acelaşi timp, probabil că cel mai mic nr. 1 (cod RAN 33006.02) a acţionat ca o clădire anexă. Poziţia lor a oferit o vizibilitate foarte bună spre nord într-un unghi foarte larg,

	având şi contact vizual cu mai multe turnuri de veghe, de la Ciceu-Corabia – Poniţa până la Dobricel – Vârful Lazului.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.07 ha
Stare de conservare	medie / 14.06.2017
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 14.06.2017
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	04.08.2023

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Descriere/ Observații**
turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	Turnul de veghe nr. 2, situat la nord-vest de turnul nr. 1, este acoperit de o movilă circulară destul de înaltă, vizibilă la suprafaţă, cu un diametru de aproximativ 17–18 m, cu pietre vizibile la suprafaţă. Conform imaginilor LiDAR, structura de piatră a turnului ar putea fi dreptunghiulară, cu dimensiuni de circa 5 × 6 m.

Foarte sugestivă este harta din lucrarea (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, p. 1393, unde sutn cartografiate o serie de turnuri de observație și semnalizare de pe Valea Someșului, listate în tabelul de la p. 1397.

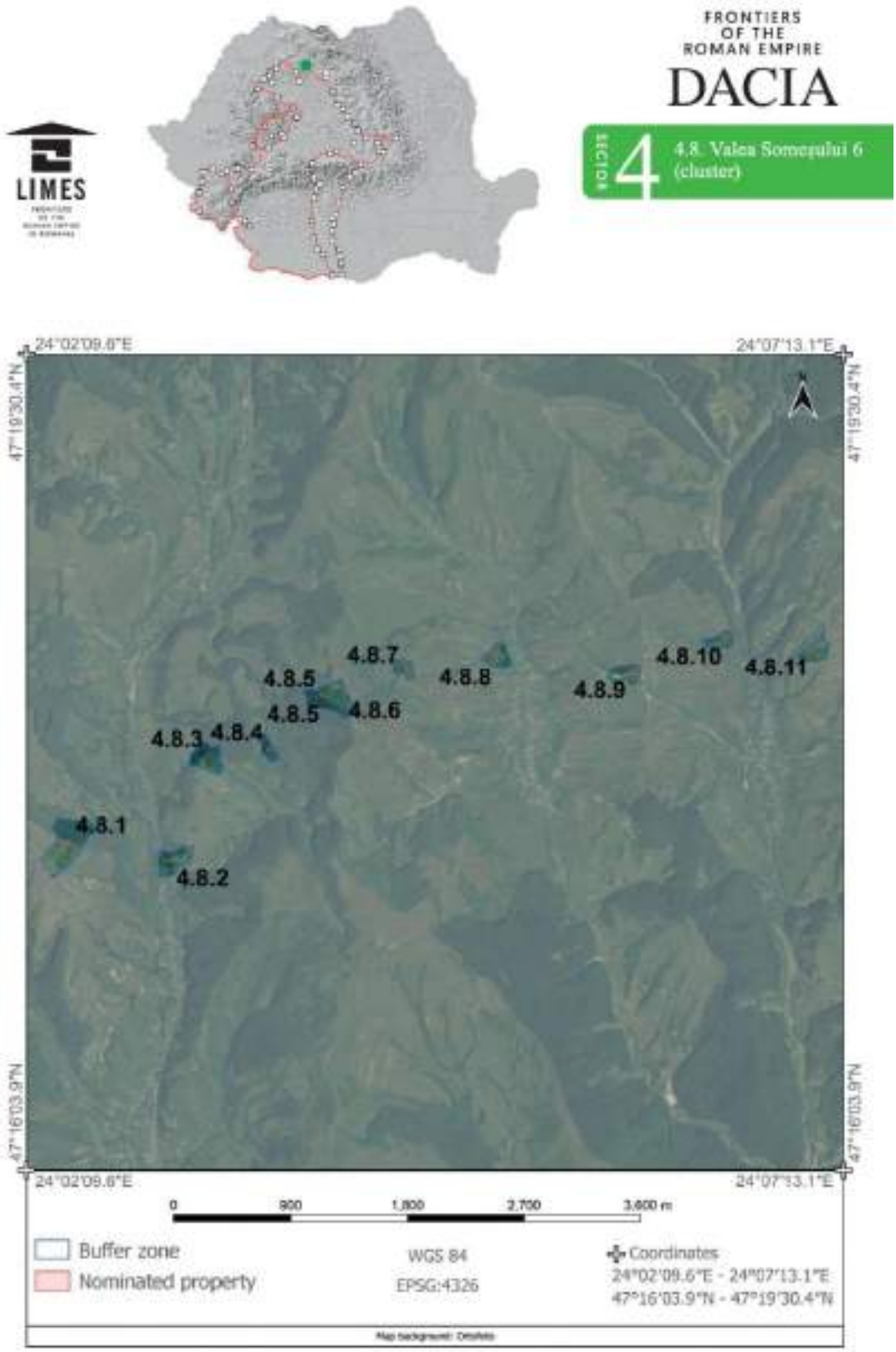

Fig. 2.83. TURNURILE PE DE VALEA SOMEȘULUI UNIT.

SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1393.*

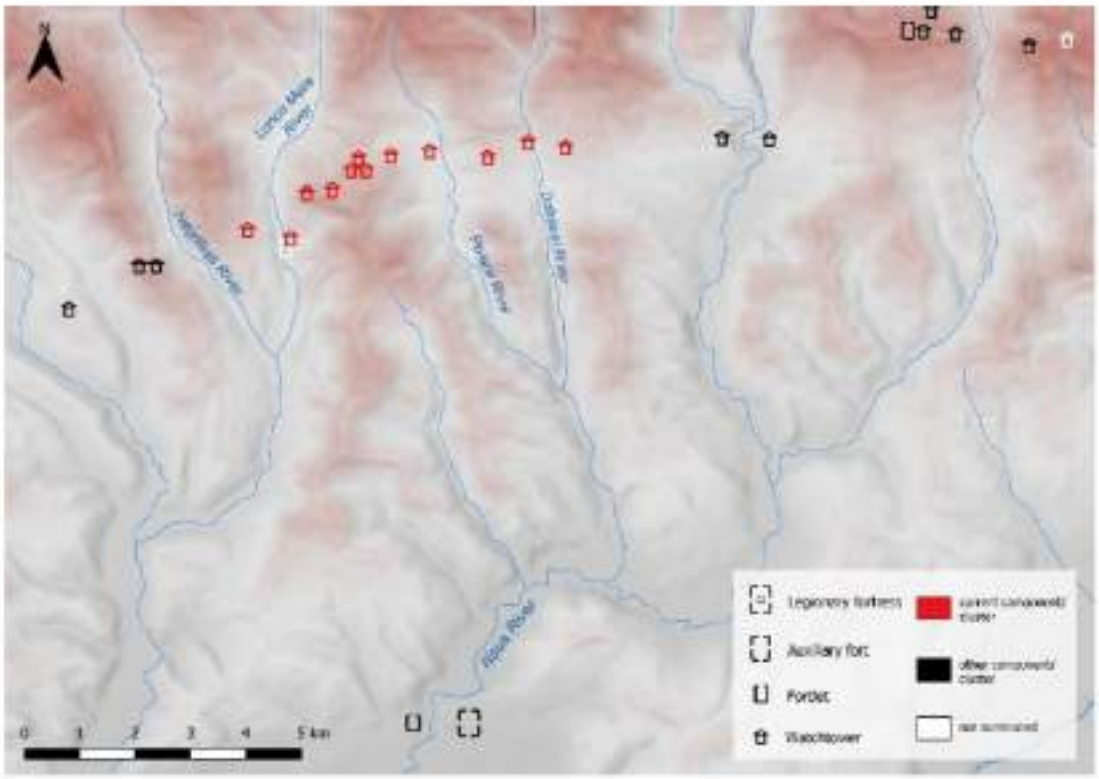

Fig. 1. Strategic emplacement of the watchtower network in order to control three major river valleys in front of the auxiliary fort at Ilișua (♦4.9.1) [M. Gui / ©MNIT].

Areas of control / *Watchtowers*	Lunca Mare valley	North	North-east	Hilltop roads	Poienii valley	Dobricel valley	Communication
Negrileşti – Dealul Muncelului (♦4.8.1)	x						~
Negrileşti – Negru Vodă (♦4.8.2)	x						
Negrileşti – Cetatea lui Negru Vodă, fortlet (N.n.)	x						
Negrileşti – Cornul Malului 1 (♦4.8.3)	x						x
Negrileşti – Cornul Malului 2 (♦4.8.4)		x					
Purcărete – Fața Carpenului 1&2 (♦4.8.5)		x	x				x
Ciceu-Poieni – Fața Carpenului 3 (♦4.8.6)		x	x	x			
Ciceu-Poieni – Strunga Găvojdenilor (♦4.8.7)			x	x	x		x
Ciceu-Poieni – Podul Milcoaiei (♦4.8.8)					x		
Ciceu-Poieni – Vârful Osoului (♦4.8.9)				x	x	x	x
Dobricel – Răngoița (♦4.8.10)						x	
Dobricel – Vârful Lazului (♦4.8.11)						x	x

Fig. 2. Table showing the role of each component of the cluster (N.n – not nominated) [D. Nyulas / ©MNIT].

Fig. 2.84. TURNURILE PE DE VALEA SOMEȘULUI UNIT.

SURSA: Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Maps - UNESCO World Heritage Centre, Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre, Annexes, *p. 1397.*

2.3.2.37. Turnul de epocă romană de la Salva – Modruț

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României *
Cod RAN	34404.05
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Salva - Modruţ
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Salva
Localitate	Salva
Punct	Modruţ
Reper	Turnul se află la aproximativ 3 km vest de localitate, pe versantul nord-estic al dealului Modruţ, la sud de Valea Ursului.
Reper hidrografic - nume	Idieş; Someşul Mare
Reper hidrografic - tip	pârâu; râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe de la Salva – Modruţ este situat pe un deal, într-o poziţie care permitea o bună vedere de ansamblu în special asupra versiunii de est a văii Runcului care curge spre nord. Funcţiona îndeaproape cu turnul de veghe de la Salva – Dealul Belei, astăzi distrus, care controla partea de vest a văii, şi avea un rol important în lanţul de comunicaţii.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.01 ha
Stare de conservare	bună / 20.04.2023
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 3 / 20.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 29.03.2022
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Atestare documentară	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn de supraveghere	Epoca romană	romană		Movila formată de ruinele turnului are în	

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Atestare documentară	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
	(secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)			prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 13x15 m. Cercetările arheologice au relevat că avea o structură din lemn şi chirpici.	

Fig. 2.85. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – MODRUȚ.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.38. Turnul de epocă romană de la Salva – Dealul Dumbrava

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare Afișează pe harta României

Cod RAN	34404.02
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01370
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Salva - Dealul Dumbrava
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Salva
Localitate	Salva
Punct	Dealul Dumbrava
Reper	Situl se află la aproximativ 1,6 km nord-est de localitatea Salva, la nord de Mănăstirea, pe malul drept al Someşului Mare.
Reper hidrografic - nume	Someşul Mare
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe vârful unui deal, la nord de râul Someşul Mare şi la est de râul Sălăuţa, în colţul format prin confluenţa acestora. Poziţia sa îi conferă o vizibilitate mare asupra ambelor văi, precum şi spre mai multe turnuri de veghe, unele amplasate la distanţe mari, precum Perişor – Vârful Zgăului la 10 km spre vest.
Observații	Situl arheologic „Turnul roman de la Salva - Dealul Dumbrava” care avea codul RAN 32553.01 a fost alocat unei localităţi şi comune greşite. Pe hartă (imaginile din fişă, dar si dupa localizarea pe Google Earth, apare mai aproape de localitatea Salva, în partea de NNE.
Suprafața sitului	0.05 ha
Stare de conservare	bună / 21.02.2019
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 3 / 21.02.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 21.02.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul are formă circulară, măsurând aproximativ 8 × 6 m în diametru. Este uşor de recunoscut în teren, deoarece movila se ridică deasupra împrejurimilor sale la o înălţime de 1,30 m. Rămăşiţele unui şanţ sunt vizibile şi pe latura de sud.	BN-I-s-B-01370

Fig. 2.86. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – DEALUL DUMBRAVA.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.39. Turnul de epocă romană de la Salva – Roata lui Todoran

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	34404.04
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Salva - Roata lui Todoran
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Salva

Localitate	Salva
Punct	Roata lui Todoran
Reper	Turnul se găseşte la aproximativ 70 m nord de cimitirul satului.
Reper hidrografic - nume	Someşul Mare
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	depresiune
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat în satul modern Salva, chiar în spatele caselor, pe o terasă care se ridică brusc. Poziţia sa, destul de joasă, dar aproape de gura de vărsare a râului Sălăuţa, a permis turnului să controleze intrarea în vale. Putea comunica şi cu turnul de veghe de la Salva – Dealul Dumbravă, care avea o vedere mai bună în amonte, dar era amplasat prea departe pentru a interveni la nevoie.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia. Movila vizibilă, cu o cruce de lemn deasupra, este considerată de localnici mormântul unui erou local din secolul al XVIII-lea (Tănase Todorean), astfel zona este foarte respectată şi păstrată în ordine.
Suprafața sitului	0.03 ha
Stare de conservare	bună / 20.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 29.03.2022
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila vizibilă la suprafaţă acoperă ruinele turnuului de formă dreptunghiulară, măsurând 8,5 × 8,5 m. Turnul este într-o stare de conservare foarte bună, cu urme de gresie lucrată şi ceramică romană la suprafaţă. În jurul lui este prezent şi un şanţ de mică adâncime.	

Fig. 2.87. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SALVA – ROATA LUI TODORAN.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.40. Turnul de epocă romană de la Sărăţel Cetate II

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	34752.05
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate II
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Şieu-Măgheruş
Localitate	Sărăţel
Punct	Cetate
Punct alte denumiri	La Cetate; Dealul Cetăţii; Făgetu; Pădurea Făgetului

Reper	Situl arheologic se află la est de sat, pe Dealul Cetate, în partea estică a platoului, la 900 m est de drumul european E578.
Reper hidrografic - nume	Şieu
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul este situat pe marginea de est a platoului dealului Cetate, foarte dominant (516 m altitudine), la aproximativ 200 m distanţă est de turnul de veghe Sărăţel – Cetate 1. Din acest punct, turnul avea vizibilitate bună spre nord, pe valea Budac, unde la 14 km distanţă se află fortul de la Orheiu Bistriţei. Perspectiva spre sud-est, pe valea Şieu, era de asemenea clară pe o rază considerabilă, oferind în acelaşi timp contact vizual cu alte turnuri din zonă.
Observații	Accesul se face pe un drum forestier cu o pantă cu o înclinaţie abruptă, urcuşul fiind dificil. Există riscul este deteriorare a zidurilor, acestea necesitând a fi amenajate şi curăţate pe cât posibil. La fel există riscul să fie distrus în urma defrişărilor ilegale făcute în zonă.
Data descoperirii	1960
Suprafața sitului	500 mp
Stare de conservare	medie / 05.03.2019
Riscuri antropice	Demolare: 3 / 05.03.2019; Afectare parţială: 4 / 05.03.2019
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul este de formă dreptunghiulară, măsurând aproximativ 10 × 7 m şi 1,8 m înălţime. Turnul a fost construit din gresie şi mortar. S-a trasat o secţiune magistrală care a intersectat turnul. A fost descoperit un strat important de pietre fasonate din dărâmătură, cantitate importantă de cioburi romane, s-au putut distinge substrucţiile a două ziduri din gresie prinsă cu mortar. Distanţa dintre acestea era de 3,5 m. Secţiunea nu a fost terminată.

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului
Val	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Un şanţ şi un val din jur sunt, de asemenea, vizibile pe amplasament.

Fig. 2.88. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SĂRĂȚEL-CETATE II.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.41. Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate I

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	34752.04
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-m-A-01389.01

FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate I
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Şieu-Măgheruş
Localitate	Sărăţel
Punct	Cetate
Punct alte denumiri	La Cetate; Dealul Cetăţii; Făget; Pădurea Făgetului
Reper	Situl se află la est de satul Sărăţel, pe platoul Cetate, în vestul acestuia.
Reper hidrografic - nume	Şieu
Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Dealul Cetate de la Sărăţel este situat într-o zonă în care se întâlnesc trei văi importante, formate din râurile Şieu, Bistriţa şi Budac. Este un platou îngust, cu pante abrupte spre sud, vest şi nord, care domină peisajul. Poziţia strategică foarte bună a dealului a fost exploatată de la începutul epocii fierului. În perioada romană au fost construite două turnuri de veghe la aproximativ 200 m distanţă unul de celălalt, pe colţul de vest (Sărăţel – Cetate 1) şi de est (Sărăţel – Cetate 2) al platoului, având zone diferite sub control. Turnul avea vizibilitate foarte bună pe valea Şieu spre vest, precum şi pe gura văii Bistriţei, având totodată un contact vizual direct cu castrul auxiliar de la Orheiu Bistriţei.
Observații	Există riscul este deteriorare a zidurilor, acestea necesitând a fi amenajate şi curăţate pe cât posibil. La fel există riscul să fie distrus în urma defrişărilor ilegale făcute în zonă. Accesul se face pe un drum forestier cu o pantă cu o inclinaţie abruptă, urcuşul fiind dificil.
Data descoperirii	1960
Suprafața sitului	500 mp
Stare de conservare	medie / 05.03.2019
Riscuri antropice	Demolare: 4 / 05.03.2019; Afectare parţială: 4 / 05.03.2019
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul Cetate 1 este situat pe marginea vestică a platoului. Este de formă dreptunghiulară, măsurând aproximativ 8 × 4 m. Un singur şanţ şi val îl înconjoară, valul păstrându-se la 0,70 m înălţime. Turnul a fost construit cu gresie şi mortar. Urmele săpăturilor arheologice din anii 1960 sunt încă vizibile, şanţul fiind secţionat. Materialul arheologic numeros a fost recuperat. Se observă circa trei secţiuni transversale de circa 2 x 10 m, în profilul cărora se mai observă urme de zid şi mortar, iar în interiorul acestuia apare ceramică romană.	BN-I-m-A-01389.01
Şanţ	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană		

Fig. 2.89. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SĂRĂȚEL-CETATE I.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.42. Turnul de epocă romană de la Jeica - Dealul Zburătorilor (Turnul nr. 32)

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	33809.02
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01356
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Jeica - Dealul Zburătorilor (Turnul nr. 32)
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Mărişelu
Localitate	Jeica
Punct	Dealul Zburătorilor
Punct alte denumiri	Vârful Mortila
Reper	Turnul se aflăla est de localitatea Jeica, la sud-vest de satul Sântioana, pe vârful Mortila, la est de pârâul numit Valea Sărăturii şi aproape de izvorul pârâului Mortila. Se află la graniţa cu comuna Teaca, o parte din zona de

	protecţie aflându-se pe teritoriul acestei comune.
Reper hidrografic - nume	Mortila
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure, livadă
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul, parte componentă a limesului roman de est, este situat pe vârful unui deal înalt izolat (548 m), Vârful Mortila, care oferă o bună vedere generală de jur împrejur. Cel mai probabil, a avut un rol important în supravegherea văii Şieului, precum şi în întreţinerea liniei de comunicaţie cu turnurile de veghe ale limesului, caracterizate printr-o amplasare mai sporadică a structurilor defensive.
Observații	Se află într-o zonă puternic defrişată în ultimii ani, necesitând o protecţie specială.
Suprafața sitului	50 mp
Stare de conservare	medie / 21.02.2019
Riscuri naturale	Alunecări de teren: 3 / 21.02.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 21.02.2019
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele dispuse circular ale turnului măsoară aproximativ 12 m diametru. Prezintă urme de intervenţie pe o latură. Este destul de impozant, distingându-se bine în cadrul pădurii respective.	
Val	Epocă romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Pe latura sud-estică de circa 1 m a turnului s-a descoperit un şanţ vizibil şi un val puţin adânc.	

Fig. 2.90. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA JEICA DEALUL ZBURĂTORILOR (TURNUL NR. 32). Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.43. Turnul de epocă romană de la Domnești - Măgura

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	33792.05
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01400
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul roman de la Domneşti - Măgura
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Mărişelu
Localitate	Domneşti
Punct	Măgura
Reper	Turnul se află la sud-sud-est de localitate, la mai mult de 3 km distanţă, pe graniţa cu comuna Mărişelu. Turnul este situat în vârful Dealului Măgurii (608 m), un deal dominant situat între văile râurilor Şieu şi Budac.

Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul avea vizibilitate foarte bună pe ambele văi, precum şi contact vizual cu toate celelalte turnuri din apropiere şi cu castrul auxiliar de la Orheiu Bistriţei pe valea Budacului. Turnul a avut astfel un rol important şi în comunicare.
Observații	Situl se află pe graniţa cu comuna Budacu de Jos, o parte din sit fiind şi pe teritoriul acesteia, fiind înregistrat în RAN cu codul de sit 32759.01.
Stare de conservare	medie / 26.02.2024
Riscuri naturale	Incendii: 2 / 26.02.2024; Alunecări de teren: 1 / 26.02.2024
Riscuri antropice	Afectare parţială: 4 / 26.02.2024
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele dispuse circular ale turnului de veghe măsoară aproximativ 8 m în diametru. La suprafaţă pot fi observate părţi mici ale zidurilor din piatră. Prezintă urme de intervenţie în zidul dărâmat, iar în jur, urme de exploatare a pietrei.	BN-I-s-B-01400
Val cu şanţ de apărare	Epoca romană (Secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Pe latura de nord sunt încă vizibile urme ale unui şanţ şi val cu o înălţime păstrată de 0,7 m.	

2.3.2.44. Turnul de epocă romană de la Sita – Vârful Sitii

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României

Cod RAN	34592.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01401
FRE-Dacia	DA
Nume	Castellum-ul de epocă romană de la Sita - Vârful Sitii
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Sita
Punct	Vârful Sitii
Punct alte denumiri	Vârful Sâtii
Reper	Fortificaţia se găseşte la nord-est de sat, pe Dealul Păltinişului
Reper hidrografic - nume	Ilişua
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	aşezare militară
Descriere	Fortificaţia este situată uşor la est de centrul platoului mare dintre văile Ilişua şi Dumbrăviţa, cu vedere spre valea Păltineasa la sud de aceasta. Prin urmare, fortul putea supraveghea teritorii mari, deşi nu continue, în toate direcţiile. De asemenea, ar putea aproviziona cu personal turnurile de veghe învecinate. Probabil că acest ultim rol a fost mai important, întrucât pentru controlul regiunii existau mai multe turnuri de veghe în imediata apropiere a cetăţii, cel de la Sita – Casa Urieşilor fiind situat la doar 250 m spre est.
Observații	Turnul face parte din linia de fortificaţii care formează FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0,18 ha
Stare de conservare	bună / 11.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 29.03.2022
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	30.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Castellum	Epoca romană (secolele	romană	Fortificaţia dreptunghiulară, cu dimensiunile 37 X 37 m, este clar vizibilă la suprafaţă sub forma unei platforme	BN-I-m-B-01401.01

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
	al II-lea - al III-lea p. Chr.)		înconjurate de un şanţ de mică adâncime pe toate părţile.	

Fig. 2.91. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SITA – VÂRFUL SITII.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.45. Turnul de epocă romană de la Sita – Casa Urieșului

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	34592.02
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-s-B-01401
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Sita - Casa Urieşului
Judeţ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Sita
Punct	Casa Urieşului

Punct alte denumiri	Capul Dealului
Reper	Turnul se află la 1,2 km nord-est de biserica satului Sita.
Reper hidrografic - nume	Ilişua
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Situat pe o poziţie dominantă în vârful unui platou, turnul de veghe avea o vizibilitate de aproape 360°, cu o predilecţie clară pentru teritoriile de la sud de el. A jucat un rol important şi în comunicare, având legătură vizuală cu mai multe turnuri de veghe, în zilele senine chiar şi cu turnul de la Ciceu-Corabia – Poniţa, situat la 21 km spre vest.
Observații	Turnul face parte din linia de fortificaţii care formează FRE-Dacia.
Descoperitor	I. Ferenczi
Data descoperirii	1976
Suprafața sitului	0,03 ha mp
Stare de conservare	medie / 25.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 2 / 25.03.2019
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Turnul de veghe este de formă circulară, cu diametrul de 10 m pe fundul exterior şi de 5,5 m în vârful movilei, cu o înălţime păstrată de 0,8 m. În unele părţi sunt vizibile şi un şanţ şi un meterez lat de 1 m. La suprafaţă au fost documentate fragmente de ceramică romană, material de construcţie ceramică şi pietre.	

Fig. 2.92. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SITA – CASA URIEȘULUI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.46. Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Lazuri

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	34556.02
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Lazuri
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Spermezeu
Punct	Lazuri
Reper	Turnul roman se află la nord de localitatea Spermezeu, la poalele Dealului Poienii.
Reper hidrografic - nume	Ilişua
Reper hidrografic - tip	pârâu

Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat pe marginea de est a vastului platou dintre văile Dobricel şi Ilişua, având o vedere de ansamblu perfectă în special asupra văii Ilişua, putând, de asemenea, să comunice cu mai multe turnuri spre est.
Observaţii	Turnul face parte din linia de fortificaţii care formează FRE-Dacia.
Suprafaţa sitului	0,02 ha
Stare de conservare	bună / 11.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 10.04.2020
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observaţii/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Pe baza imaginilor LiDAR şi a observaţiilor la faţa locului, grămada circulară de ruine a turnului (cu un diametru de 10 m) este vizibilă, ceea ce sugerează că fundaţia turnului este bine conservată. Pietrele vizibile pe suprafaţa sitului indică o structură de piatră.	

Fig. 2.93. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SPERMEZEU - LAZURI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

2.3.2.47. Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Sunătoare

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afișează pe harta României
Cod RAN	34556.03
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Sunătoare
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Spermezeu
Localitate	Spermezeu
Punct	Sunătoare
Reper	Turnul roman se află la nord de localitatea Spermezeu, pe malul stâng al pârâului Ilişua.
Reper hidrografic - nume	Ilişua

Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe, situat pe un colţ al unui platou la est de valea Ilişua, avea rolul de a controla această vale, mai ales spre vest, direcţie în care avea o foarte bună vedere de ansamblu. Mai mult, din această poziţie turnul putea vedea o parte considerabilă din valea Hălmăsăului, un pârâu afluent dinspre vest. Avea legătură vizuală doar cu turnul situat vis-a-vis, pe latura de vest a văii Ilişua, adică Spermezeu – Lazuri.
Observații	Turnul face parte din linia de fortificaţii care formează FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0,02 ha
Stare de conservare	bună / 11.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 2 / 10.04.2020
Regim de proprietate	privat
Data ultimei modificări a fişei	08.02.2026

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Ruinele turnului de veghe au forma unei movile circulare, cu un diametru de aproximativ 11 m la baza haldei şi de 7,5 m la vârf. Urmele unui şanţ din jur sunt vizibile în unele părţi, în timp ce prezenţa pietrelor la suprafaţă sugerează o structură de piatră.	

Fig. 2.94. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA SPERMEZEU - SUNĂTOARE.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.48. Turnul de epocă romană de la Zagra - Vârful Zgăului

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35438.01
Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice)	BN-I-m-B-01440.01
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Zagra - Vârful Zgăului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Zagra
Punct	Vârful Zgăului
Reper	Turnul se află la o distanţă de aproximativ 2,5 km vest de centrul localităţii Zagra.

Reper hidrografic - nume	Ţibleş
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Turnul de veghe este situat la o înălţime considerabilă lângă marginea dealului Vârful Hotarelor orientat est-vest. Această poziţie dominantă a permis o perspectivă foarte bună asupra văii Ţibleşului la est şi la distanţe considerabile spre nord, aproape până la poalele Munţilor Ţibleş. Spre sud, avea vizibilitate bună până pe Valea Someşului Mare. De asemenea, putea comunica cu mai multe turnuri de veghe situate nu doar în apropiere, ci şi la distanţe mai mari.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.06 ha
Stare de conservare	grav afectat / 20.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 5 / 20.03.2019; Vandalism: 5 / 20.03.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Movila formată de ruinele turnului are în prezent o formă circulară, cu un diametru de aproximativ 19x16 m la bază şi 8x8 m la vârf, şi o înălţime păstrată de 1,8 m. La începutul anilor 1970', o săpătură arheologică întreprinsă aici a scos la lumină o structură dreptunghiulară (6 × 4 m) construită din gresie locală, cu două faze de construcţie. Zidurile s-au păstrat cu o înălţime de aproximativ 1 m, iar şanţul înconjurător avea 2,5 m lăţime. În prezent, la suprafaţă	BN-I-m-B-01440.01

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului	Cod LMI
			sunt vizibile cantităţi mari de fragmente de vase ceramice, material de construcţie şi pietre.	

Fig. 2.95. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – VÂRFUL ZGĂULUI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.49. Turnul de epocă romană de la Zagra – Dealul Ciorilor

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35438.02
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Ciorilor
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Zagra

Punct	Dealul Ciorilor
Punct alte denumiri	Vârful Lupilor
Reper	Turnul este situat la aproximativ 1,3 km sud-est de localitate, în zona de intersecţie a trei văi, Vale Ţibleşului, Valea Zagrei şi pârâul Idieciului, la poalele înălţimii Vârful Lupilor.
Reper hidrografic - nume	Idieciu
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv
Descriere	Situat între râurile Ţibleş şi Runc, la poalele nordice ale dealului Măgura Lupului, turnul de veghe are o vizibilitate bună spre nord, parţial asupra ambelor văi, dar mai ales asupra zonei muntoase din faţa sa.
Suprafața sitului	0.04 ha
Stare de conservare	medie / 25.03.2019
Riscuri antropice	Afectare parţială: 5 / 25.03.2019; Vandalism: 5 / 25.03.2019
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Categorie/ Tip	**Epoca (Datare)**	**Cultura/ Faza culturală**	**Descriere/ Observații/ Localizare în cadrul sitului**	**Cod LMI**
Turn de supraveghere	Epoca romană (secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.)	romană	Rămăşiţele turnului circular, construit în piatră, sunt acoperite cu o movilă de aproximativ 8 × 7 m, cu o înălţime păstrată de circa 1,5 m. Pe latura de sud se mai văd urmele unui şanţ, în timp ce pe latura de nord, cele ale unui val.	

Fig. 2.96. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – DEALUL CIORILOR.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

2.3.2.50. Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Lupului

Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Naţional):

Localizare	Afişează pe harta României
Cod RAN	35438.05
FRE-Dacia	DA
Nume	Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Lupului
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Zagra
Localitate	Zagra
Punct	Dealul Lupului
Reper	Turnul roman se găseşte la aproximativ 800 m sud-est de localitatea Zagra, în pădurea de pe Măgura Lupului, pe malul vestic al părăului Valea Lupului.
Reper hidrografic - nume	Ţibleş
Reper hidrografic - tip	pârâu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	pădure
Categorie	locuire
Tip	sistem defensiv

Descriere	Turnul de veghe este situat deasupra Văii Ţibleşului, pe latura sa de est, pe un vârf de deal dominant. De aici avea o privelişte vastă asupra văii amintite, mai ales spre nord.
Observații	Turnul face parte din sistemul de supraveghere şi apărare a FRE-Dacia.
Suprafața sitului	0.06 ha
Stare de conservare	bună / 20.04.2023
Riscuri antropice	Afectare parţială: 2 / 20.04.2023
Regim de proprietate	privată
Data ultimei modificări a fişei	29.12.2025

Fig. 2.97. TURNUL DE EPOCĂ ROMANĂ DE LA ZAGRA – DEALUL LUPULUI.
Sursa: Repertoriul Arheologic Naţional.

Așadar, obiectivele arheologice de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud incluse în dosarul FRE-Dacia sunt:

- Turnul de epocă romană de la Ciceu-Corabia - Poniţa (Turn BN.7)
- Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Faţa Carpenului 3
- Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Strunga Găvojdenilor
- Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Podul Milcoaiei

- Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni – Vârful Osoiului
- Turnul de epocă romană de la Dobricel – Rângoiţa
- Turnul de epocă romană de la Dobricel – Vârful Lazului
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 1
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 2
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni – Măgura
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 1/ Valea Podului
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului
- Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni – Vârgul Runcului
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2
- Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 1
- Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 2
- Turnul roman de la Turnul roman de la Simioneşti – Măgura
- Castellum-ul de epocă romană de la Ilişua
- Situl arheologic de la Ilişua - Vicinal (Arcobadara)
- Burgusul roman de la Lunca - La Bolovani
- Turnul de epocă romană de la Monor - Dealul Branişte
- Situl arheologic roman de la Orheiu Bistriţei - Vatra satului
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Negru Vodă
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Muncelului
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 1/ Malul Cornului
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 2
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 1
- Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Sflederului 2
- Turnul de epocă romană de la Perişor - Turnu Popii/ Corobană
- Turnul de epocă romană de la Perişor – Ponoară în Vârf
- Turnul de epocă romană de la Perişor – Păltiniș
- Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului
- Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului 2
- Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 1
- Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 2

- Turnul de epocă romană de la Salva – Modruț
- Turnul de epocă romană de la Salva – Dealul Dumbrava
- Turnul de epocă romană de la Salva – Roata lui Todoran
- Turnul de epocă romană de la Sărățel Cetate II
- Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate I
- Turnul de epocă romană de la Jeica - Dealul Zburătorilor (Turnul nr. 32)
- Turnul de epocă romană de la Domnești - Măgura
- Turnul de epocă romană de la Sita – Vârful Sitii
- Turnul de epocă romană de la Sita – Casa Urieșului
- Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Lazuri
- Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Sunătoare
- Turnul de epocă romană de la Zagra - Vârful Zgăului
- Turnul de epocă romană de la Zagra – Dealul Ciorilor
- Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Lupului

SITURI ARHEOLOGICE DIN JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN AFARA CELOR ÎNSCRISE ÎN LISTA PATRIMONIULUI MONDIAL

În afara acestor situri arheologice incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO mai există și altele care sunt foarte importante pentru județ. Iar unul din acestea este colonia de exploatare a sării de la Beclean – Băile Figa. Informațiile din RAN sunt următoarele (Repertoriul Arheologic Național):

Localizare	Afişează pe harta României *
Cod RAN	32492.02
Nume	Colonia de exploatare a sării de la Beclean - Băile Figa
Județ	Bistriţa-Năsăud
Unitate administrativă	Oraş Beclean
Localitate	Beclean
Punct	Băile Figa
Reper	Cariera se găseşte la jumătatea drumului între oraşele Beclean şi Figa, la cca. 150 m V de drumul care leagă aceste localităţi şi la sud-est de oraş.
Reper hidrografic - nume	Someşul Mare, Pârâul Sărat

Reper hidrografic - tip	râu
Forma de relief	deal
Utilizare teren	păşune, pădure
Categorie	exploatarea resurselor
Tip	mină
Descriere	Pe malul vestic al Pârâului Sărat se află un bazin de acumulare a apei sărate. De-a lungul Pârâului Sărat au fost descoperite mai multe complexe pentru exploatarea depozitului de sare. Au fost dezvelite intrări în mine şi mai multe amenajări legate de exploatarea sării: troace, fântâni, garduri şi împletituri din nuiele şi artefacte legate de practici miniere: ciocane de piatră, troace, jgheaburi, scări. Determinările cu C14 şi dendrocronologice au evidenţiat mai multe etape de exploatare a sării, din bronzul timpuriu în epoca modernă.
Descoperitor	Ioan Chintăuan
Data descoperirii	1977
Suprafața sitului	5000 mp
Stare de conservare	medie / 23.06.2009
Riscuri antropice	Afectare parţială: 3 / 01.03.2017
Regim de proprietate	public
Proprietar	Primăria Beclean
Data ultimei modificări a fişei	03.08.2023

Fig. 2.98. EXPLOATAREA DE SARE DE LA BECLEAN – BĂILE FIGA.
Sursa: Repertoriul Arheologic Național.

Este vorba de o descoperire spectaculoasă, care indică importanța exploatării sării în zonă încă din cele mai vechi timpuri (Chintăuan, I., Sarea şi manifestările saline din zona Carpaţilor Răsăriteni, Sarea, Timpul şi Omul. Catalog de expoziţie, Sfântu Gheorghe, 2006, 17-21, 56-59, 76-79, https://biblioteca-digitala.ro/?pub=1881-sarea-timpul-si-omul-catalog-de-expozitie).

Lista Monumentelor Istorice din județul Bistrița-Năsăud

După cum bine știm, Lista Monumentelor Istorice este un proiect mai vechi, din anii 50 ai secolului trecut. După anul 1989, lista a fost reorganizată și în baza Legii nr. 422/2001

privind protejarea monumetelor istorice (LEGE 422 18/07/2001 - Portal Legislativ (just.ro)). Lista a fost actualizată în anii 2010 și 2015.

Așa cum știm, monumentele sunt grupate în 4 categorii: I. Monumente de arheologie; II. Monumente de arhitectură; III. Monumente de for public; IV. Monumente memoriale şi funerare. De asemenea, monumentele sunt împărțite în două categorii, din punct de vedere valoric: Grupa A - monumente istorice de valoare națională sau universală; Grupa B - monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local (Lista monumentelor istorice | Ministerul Culturii (cultura.ro)).

Codul LMI cuprinde, în afară de acronimul județului și numeralul corespunzător uneia din cele 4 categorii de monumente, și o literă minusculă care desemnează tipul de monument, litera „s" desemnând siturile arheologice.

În Lista Monumentelor Istorice a județului Bistrița-Năsăud sunt incluse 174 se situri arheologice (Lista monumentelor istorice din județul Bistrița-Năsăud - Wikipedia). Iată mai jos un tabel care compară numărul de situri arheologice din RAN și LMI pe fiecare localitate (comună, oraș).

Tabel 2.10 CENTRALIZATORUL SITURILOR ARHEOLOGICE ȘI MONUMENTELOR DE ARHEOLOGIE PE LOCALITĂȚI

Nr. Crt.	Localitate	Nr. Situri în RAN	Nr. Situri în LMI	Cod
1	BECLEAN	10	4	32483
2	BISTRIŢA	25	8	32394
3	BISTRIŢA BÂRGĂULUI			32633
4	BRANIŞTEA	1		32660
5	BUDACU DE JOS	13	8	32704
6	BUDEŞTI	8	6	32768
7	CĂIANU MIC	7	4	32811
8	CETATE	5	3	32884
9	CHIOCHIŞ	14	7	33015
10	CHIUZA	4		33122
11	CICEU-GIURGEŞTI	10	2	32955
12	CICEU - MIHĂIEŞTI	4	3	179953
13	COŞBUC			33177
14	DUMITRA	7	3	33202
15	DUMITRIŢA	5	2	179686
16	FELDRU	3		33248
17	GALAŢII BISTRIŢEI	23	7	33275
18	ILVA MARE			33337
19	ILVA MICA			33364
20	JOSENII BÂRGĂULUI	3	2	33382

21	LECHINŢA	26	12	33435
22	LEŞU			33514
23	LIVEZILE	9	5	33541
24	LUNCA ILVEI			33603
25	MĂGURA ILVEI			33729
26	MAIERU	2	1	33621
27	MĂRIŞELU	15	8	33765
28	MATEI	20	6	33658
29	MICEŞTII DE CÂMPIE	11	7	33845
30	MILAŞ	6	2	33881
31	MONOR	3	3	33952
32	NĂSĂUD	4		32544
33	NEGRILEŞTI	12	2	179659
34	NIMIGEA	7	3	33989
35	NUŞENI	10	4	34075
36	PARVA			34155
37	PETRU RAREŞ	2		34173
38	POIANA ILVEI			179720
39	PRUNDU BÂRGĂULUI	1		34235
40	REBRA			34262
41	REBRIŞOARA			34280
42	RODNA	2		34333
43	ROMULI	1		34360
44	RUNCU SALVEI			179944
45	SALVA	5	2	34397
46	SÂNGEORZ-BĂI			32599
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	9	7	34477
48	ŞANŢ			34618
49	ŞIEU	9	3	34645
50	ŞIEU-MĂGHERUŞ	24	9	34690
51	ŞIEU-ODORHEI	22	10	34770
52	ŞIEUŢ	4	1	34850
53	SILIVAŞU DE CÂMPIE	3	3	34422
54	ŞINTEREAG	10	4	34903
55	SPERMEZEU	8	3	34547
56	TÂRLIŞUA			35152
57	TEACA	21	10	34985
58	TELCIU	1		35054
59	TIHA BÂRGĂULUI	2		35090
60	URIU	7	3	35269
61	URMENIŞ	5	3	35312
62	ZAGRA	9	2	35429

Sursa 1: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)
Sursa 2: Repertoriul Arheologic Național, https://ran.cimec.ro/

Alte descoperiri importante incluse în RAN și în UNESCO din comuna Spermezeu sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 2.11 DESCOPERIRI INCLUSE ÎN RAN ȘI UNESCO DIN COMUNA SPERMEZEU

Cod RAN	Denumire	Categorie	Tip	Componente sit	Cronologie
34592.01	Castellum-ul de epocă romană de la Sita - Vârful Sitii. Fortificaţia se găseşte la nord-est de sat, pe Dealul Păltinişului	locuire	aşezare militară	Castellum	Epoca romană / secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.
34592.02	Turnul de epocă romană de la Sita - Casa Urieşului. Turnul se află la 1,2 km nord-est de biserica satului Sita.	locuire	sistem defensiv	turn de supraveghere	Epoca romană / secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.
34556.03	Turnul de epocă romană de la Spermezeu - Sunătoare. Turnul roman se află la nord de localitatea Spermezeu, pe malul stâng al pârâului Ilişua.	locuire	sistem defensiv	turn de supraveghere	Epoca romană / secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.

Obiective tip sit arheologic neclasate cu valoare peisajeră, urbanistică, arhitecturală, ambientală, istorică

Obiective tip sit arheologic neclasate cu valoare peisajeră, urbanistică, arhitecturală, ambientală, istorică reprezintă monumente propuse spre clasare în documentații de urbanism și planificarea teritoriului, dar care nu sunt încă clasate sau obiective care nu sunt clasate și nu sunt propuse să fie clasate, dar care au o anumită valoare arhitecturală, ambientală, estetică, etc ce ar presupune un anumit regim de protecție.

Tabel 2.12 LISTA OBIECTIVELOR TIP SIT ARHEOLOGIC NECLASATE CU VALOARE PEISAJERĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ, AMBIENTALĂ, ISTORICĂ

Nr. crt.	Denumire obiectiv	Amplasare (UAT)	Adresa	Categorie	Datare

1.	Punctul „Podirei”,	Năsăud		așezare din epoca romană	antichitate
2.	Punctul „Prisaca”,	Năsăud		fortificație preistorică	preistorie
3.	Situl arheologic de la Săsarm	Chiuza	sat Săsarm	exploatare de sare	epoca bronzului
4.	Situl arheologic Fântânele	Matei	sat Fântânele	necropolă celtică	perioada La Tène,
5.	Situl arheologic de la Caila	Șintereag	sat Caila	exploatare de sare	

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Conform datelor din Tabelul 2.3.2.37, se remarcă o frecvență mai ridicată a siturilor de tip exploatare de sare și necropole, comparativ cu prezența mai redusă a așezărilor sau fortificațiilor. În ansamblu, predomină obiectivele cu o vechime apropiată, aparținând unor etape istorice timpurii, ceea ce sugerează o concentrare a valorii arheologice în repere ce reflectă continuitatea locuirii și exploatării resurselor locale.

Tabel 2.13 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR TIP SIT ARHEOLOGIC NECLASATE CU VALOARE ISTORICĂ

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Grupa val.	Zone de protecție	Factori de risc și degradare
1.	Năsăud	2	Cercetare și analiză în vederea clasării	Este necesară analiza în vederea clasării	Antropici Naturali
2.	Chiuza	1	Cercetare și analiză în vederea clasării	Este necesară analiza în vederea clasării	Antropici Naturali
2.	Matei	1	Cercetare și analiză în vederea clasării	Este necesară analiza în vederea clasării	Antropici Naturali
3.	Șintereag	1	Cercetare și analiză în vederea clasării	Este necesară analiza în vederea clasării	Antropici Naturali

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Distribuția teritorială a obiectivelor tip sit arheologic neclasate, prezentate în Tabelul 2.43 din PATJ Bistrița-Năsăud, scoate în evidență un aspect definitoriu: majoritatea UAT-urilor din județ nu au raportat asemenea repere, ceea ce reflectă fie o lipsă a documentării sistematice, fie o subevaluare a resurselor arheologice cu valoare locală. Municipiile Bistrița, Năsăud și Beclean, precum și orașul Sângeorz-Băi, figurează cu valori nule în acest tabel, ceea ce contrastează cu importanța lor istorică și cu densitatea descoperirilor clasate. Situația se repetă și în cazul comunelor Budacu de Jos, Cetate, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Coșbuc sau Dumitra, unde patrimoniul arheologic potențial rămâne în afara cadrului oficial de protecție.

Din punct de vedere al teritoriului rural, lipsa evidențierii unor situri arheologice neclasate nu trebuie interpretată ca absență a acestora, ci mai degrabă ca rezultat al unor cercetări arheologice fragmentare ori insuficient integrate în planurile urbanistice. Contextul geografic al județului, caracterizat prin prezența unor culoare istorice majore - valea Someșului, valea Șieului, bazinul Ilișua sau zona Bârgăului - sugerează un potențial arheologic mult mai ridicat decât cel reflectat în datele tabelului. Astfel, distribuția aparent redusă a acestor obiective ridică problema necesității unor campanii de cercetare extinsă, menite să completeze imaginea patrimoniului și să identifice repere cu rol peisajer și documentar.

Analiza teritorială relevă, așadar, o polarizare între patrimoniul clasat, bine documentat în special pentru siturile de epocă romană sau medievală, și patrimoniul neclasat, insuficient conturat la nivel statistic. Această realitate indică nu doar lacune în procesul de inventariere, ci și oportunități pentru viitoare programe de cercetare și valorizare. Integrarea siturilor neclasate în strategiile de planificare teritorială și în reglementările urbanistice poate contribui la consolidarea identității culturale a comunităților locale, precum și la completarea peisajului istoric județean. În acest sens, distribuția teritorială a obiectivelor din Tabelul 2.43 devine mai degrabă un indicator al priorităților de cercetare și protecție decât o imagine fidelă a realității arheologice din județ.

2.3.3 Monumente de for public

Conform Legii nr. 160/2006, *"monumentele de for public sunt bunuri imobile, lucrări de artă plastică, artă monumentală, construcţii sau amenajări neutilitare, având caracter decorativ, comemorativ şi de semnal, amplasate în spaţii publice, într-o zonă de protecţie, pe terenuri aflate în domeniul public sau privat al statului ori al unităţilor administrativ-*

teritoriale".[33] Conform LMI 2015, monumentele de for public înscrise în județul Bistrița-Năsăud sunt:

- Bustul lui Liviu Rebreanu din mun. Bistrița, autor Romulus Ladea (BN-III-m-A-01733)
- Bustul lui Vasile Nașcu din Feldru, autor Corneliu Medrea (BN-III-m-B-01735)
- Bustul lui George Coșbuc din Năsăud, autor Corneliu Medrea (BN-III-m-B-01736)
- Bustul lui Liviu Rebreanu din Năsăud (BN-III-m-A-01746)
- Bustul lui Vasile Nașcu din Năsăud (BN-III-m-A-01737)
- Bustul lui Ion Pop Reteganu din sat Reteag, comuna Petru Rareș (BN-III-m-B-01739)
- Bustul lui Liviu Rebreanu din Târlișua (BN-III-m-A-01741)
- Statuia lui George Coșbuc din mun. Bistrița, autor Gavril Covalschi (BN-III-m-B-01731)
- Statuia lui Andrei Mureșeanu din mun. Bistrița (BN-III-m-A-01732)
- Relief de bronz închinat lui Iacob şi Ioachim Mureşan, sat Rebrișoara, comuna Rebrișoara (BN-III-m-A-01738)
- Monumentul "Apărătorii Păcii", autor Dorio Lazăr, sat Budești, comuna Budești (BN-III-m-B-01734)

Categoria de importanță locală (Grupa valorică B)

Tabel 2.14 MONUMENTE DE FOR PUBLIC DE IMPORTANȚĂ LOCALĂ. DISTRIBUȚIA PE UAT

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Grupa valorică	Zone de protecție	Vechime, suprafață, stare	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare
1.	Mun. Bistrița	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006, Conf. RLU PUG Mun. Bistrița 2013
2.	Năsăud	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006, RLU PUG 2006
3.	Budești	1	B	Regim juridic de protecţie	Conf. fişe analitice de	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001,

[33] https://lege5.ro/gratuit/ha2timzr/legea-monumentelor-de-for-public-nr-120-2006

				specific monumente istorice cat. monument	inventariere; LMI 2015		Legea nr. 120/2006, RLU PUG 2002
4.	Feldru	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006, RLU PUG 2023
5.	Petru Rareș	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006,

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Categoria de importanță națională (Grupa valorică A)

Tabel 2.15 MONUMENTE DE FOR PUBLIC DE IMPORTANȚĂ NAȚIONALĂ. DISTRIBUȚIA PE UAT

Nr. crt.	**Amplasare (UAT)**	**Număr**	**Grupa valorică**	**Zone de protecție**	**Vechime, suprafață, stare**	**Factori de risc și degradare**	**Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare**
1.	Mun. Bistrița	2	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006, Conf. RLU PUG Mun. Bistrița 2013
2.	Năsăud	2	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006, RLU PUG 2006
3.	Rebrișoara	1	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2020
4.	Târlișua	1	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Conf. fişe analitice de inventariere; LMI 2015	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

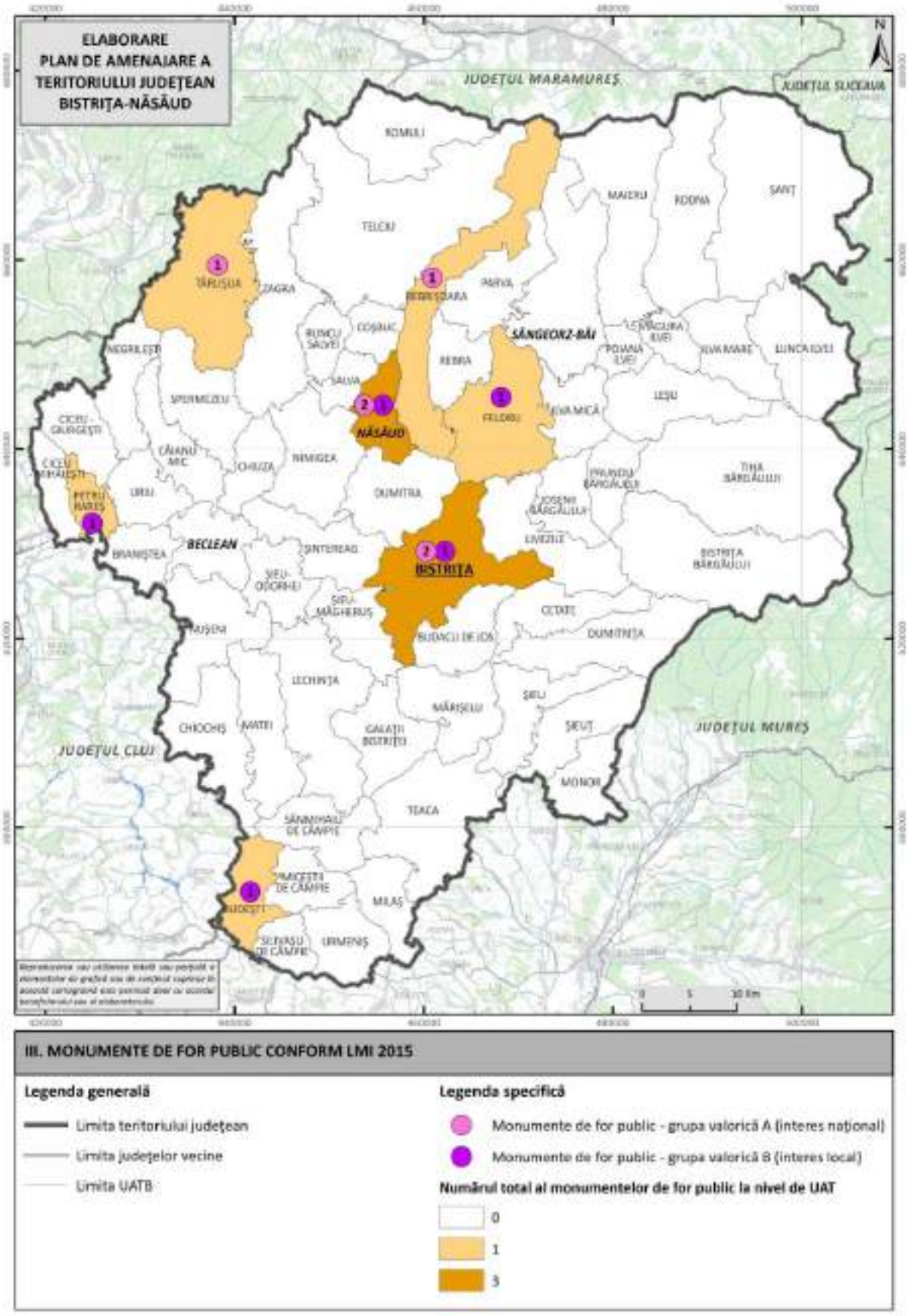

Fig. 2.99 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE DE FOR PUBLIC, GRUPELE VALORICE A ȘI B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD

Obiective de for public neclasate cu valoare peisageră, urbanistică, arhitecturală, istorică

Obiective de for public neclasate cu valoare peisageră, urbanistică, arhitecturală, istorică, reprezintă monumente propuse spre clasare în documentații de urbanism dar care nu sunt încă clasate / nu sunt propuse să fie clasate, dar care au o anumită valoare arhitecturală, estetică, etc. ce ar presupune un anumit regim de protecție.

Se menționează faptul că pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud a fost identificat conform adresei nr.19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud 1 singur monument de for public: Bustul lui Grigore Moisil pe teritoriul UAT Năsăud, loc. Năsăud.

2.3.4 Monumente memoriale și funerare (IV)

Monumentele memoriale și funerare(IV) sunt acele obiective de patrimoniu care reprezintă monumente comemorative ridicate în memoria unui eveniment și/sau în onoarea uneia sau mai multor persoane decedate. Acestea pot fi atât individuale cât și colective și se regăsesc în diverse forme și contexte, precum:

- **Morminte individuale sau colective** - amplasate în cimitire, necropole sau locuri izolate, marcate prin cruce, lespede, stâlp funerar, stele funerare sau alte structuri specifice.
- **Monumente comemorative** - case memoriale, mausolee, tumuli, cripte sau alte construcții realizate pentru comemorarea unei persoane sau a unui grup de persoane.
- **Piese funerare sculptate sau inscripționate** - pietre tombale, plăci comemorative, epitafuri sau alte elemente de piatră, metal sau lemn cu valoare istorică, artistică sau memorială.

În LMI 2015, **monumentele funerare** sunt clasificate după **valoarea lor istorică, artistică sau culturală**, și pot fi încadrate în:

- **Grupa valorică A** - monumente de importanță națională sau internațională.
- **Grupa valorică B** - monumente de importanță locală.

Monumentele memoriale și funerare clasate din județul Bistrița-Năsăud sunt următoarele:

- Piatra tombală a lui Johann Hügel din mun. Bistrița, cimitirul evanghelic din str. Bălan Grigore 2 (BN-IV-m-B-01742)
- Mormântul lui Ion Pop Reteganul, sat Reteag, comuna Petru Rareș (BN-IV-m-B-01749)
- Muzeul memorial „George Coșbuc”, sat Coșbuc, comuna Coșbuc (BN-IV-m-A-01743)
- Muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, localitate componentă Liviu Rebreanu, oraș Năsăud (BN-IV-m-B-01747)
- „Casa săsească” Livezile, sat Livezile; comuna Livezile (BN-IV-m-A-01745)
- Muzeul memorial „Ion Pop Reteganul”, sat Reteag; comuna Petru Rareș (BN-IV-m-B-01750)
- Biserica „Nașterea Fecioarei Maria”, sat Spermezeu, comuna Spermezeu (BN-II-m-A-01704)

Categoria de importanță locală (grupa valorică B)

*Tabel 2.16 MONUMENTE MEMORIALE ȘI FUNERARE DE INTERES LOCAL **(IV)***

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Categoria valorică	Zone de protecție	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare
1.	Mun. Bistrița	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument/ansamblu	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Conf. RLU PUG Mun. Bistrița 2013
2.	Năsăud	1	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2006
3.	Petru Rareș	2	B	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, Legea nr. 120/2006,

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Categoria de importanță națională (grupa valorică A)

Tabel 2.17 MONUMENTE MEMORIALE ȘI FUNERARE INTERES NAȚIONAL ***(IV)***

Nr. crt.	**Amplasare (UAT)**	**Număr**	**Grupa valorică**	**Zone de protecție**	**Factori de risc și degradare**	**Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare**
1.	Coșbuc	1	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001
2.	Livezile	1	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2001
3.	Spermezeu	1	A	Regim juridic de protecţie specific monumente istorice cat. monument	Antropici Naturali	Conf. Legea nr.422/2001, RLU PUG 2019 (actualizat)

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

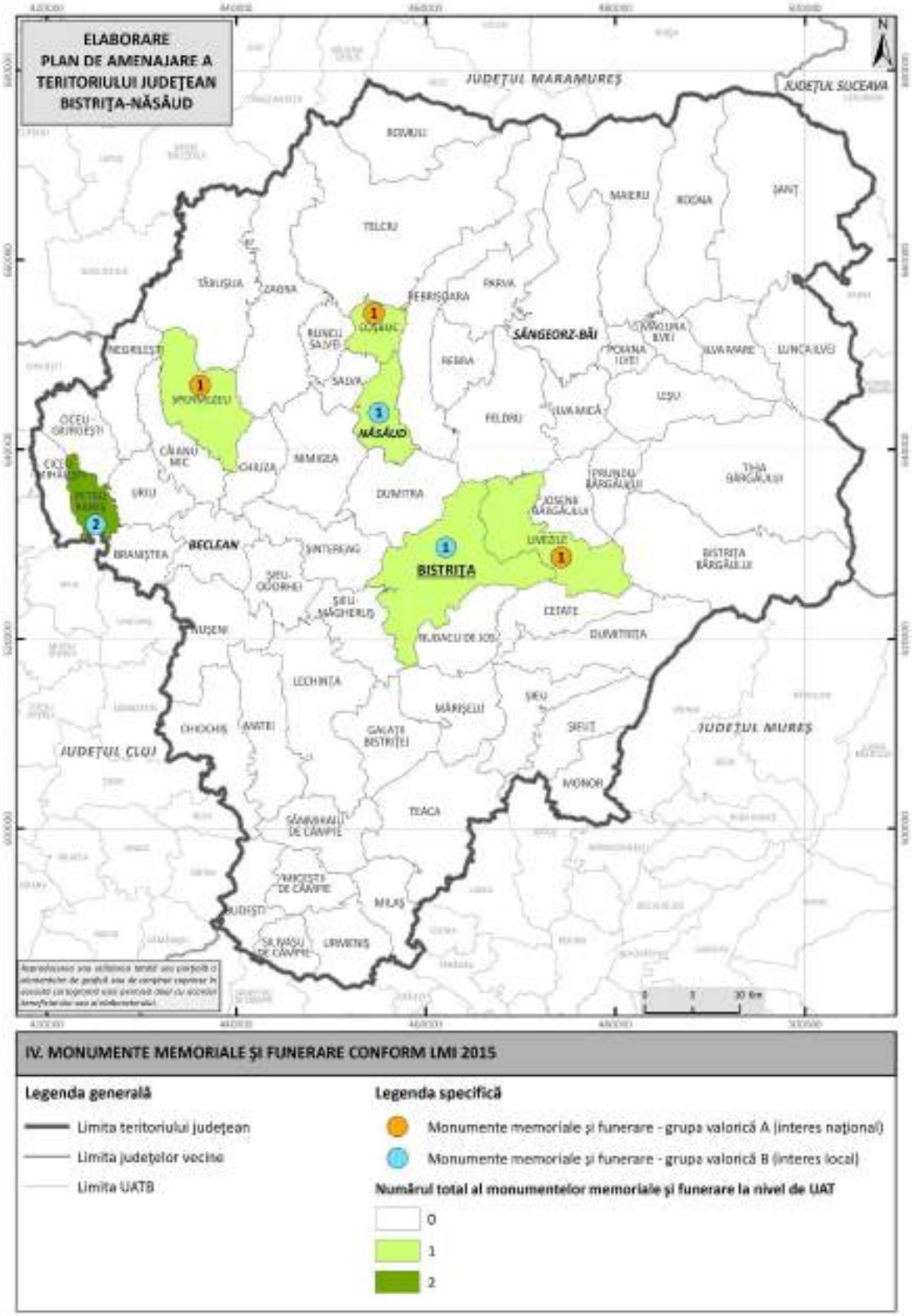

Fig. 2.100 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE FUNERARE CU GRUPELE VALORICE A SAU B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD

Obiective memoriale și funerare neclasate cu valoare arhitecturală, istorică

Obiective memoriale și funerare neclasate cu valoare peisajeră, urbanistică, arhitecturală, ambientală, istorică reprezintă monumente propuse spre clasare în documentații de urbanism dar care nu sunt încă clasate / nu sunt propuse să fie clasate, dar care au o anumită valoare arhitecturală, ambientală, estetică, etc ce ar presupune un anumit regim de protecție.

Tabel 2.18 LISTA OBIECTIVELOR MEMORIALE ȘI FUNERARE NECLASATE CU VALOARE ARHITECTURALĂ, ISTORICĂ

Nr. crt.	Denumire obiectiv	Amplasare (UAT)	Adresa	Categorie	Datare
1.	Cripta din Cimitirul romano-catolic din Năsăud ce păstrează mormintele unor comandanți ai Regimentului	Năsăud	Cimitirul romano-catolic din Năsăud	Monumente funerare	sec. XIX-XX
2.	Morminte ale unor personalități din secolele XIX-XX	Năsăud	Cimitirul romano-catolic din Năsăud (cripta familiei Marțian)	Monumente funerare	sec. XIX-XX
3.	Crucea ce marchează moartea lui Vasile Nașcu	Năsăud	Cimitirul Comoara din Năsăud	Monumente funerare	sec. XX

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Tabelul următor evidențiază o serie de obiective memoriale și funerare neclasate, a căror valoare derivă atât din semnificația istorică, cât și din rolul lor în configurarea peisajului cultural local. Din punct de vedere al categoriei, putem observa că lista cuprinde exclusiv monumente ale eroilor sau a unor personalități. În ceea ce privește datarea toate obiectivele provin din perioada secolelor XIX–XX.

Tabel 2.19 DISTRIBUȚIA PE UAT-URI A OBIECTIVELOR MEMORIALE ȘI FUNERARE NECLASATE CU VALOARE PEISAJERĂ, URBANISTICĂ, ARHITECTURALĂ, AMBIENTALĂ, ISTORICĂ

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Grupa val.	Zone de protecție	Vechime, suprafață, stare	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare
1.	Năsăud	3	Nu este cazul	Este necesară analiza în vederea clasării	Nu este cazul	Antropici Naturali	Nu este cazul

Sursa: adresă nr. 19.813 din 01.07.2025 DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ BISTRIȚA-NĂSĂUD privind informații pentru elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud.

Toate obiectivele memoriale și funerare identificate se află în arealul UAT Năsăud, fiind localizate în localitatea Năsăud.

2.3.5 Zone Construite Protejate

Conform Art. 3 din „*Metodologia și conținut cadru de elaborare a documentațiilor de urbanism pentru Zone construite protejate*” și Art. 5 alin. (3) din Planul de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a III-a - zone protejate - Legea 5/2000, documentațiile de urbanism și regulamentele aferente se întocmesc cu scopul instituirii zonelor protejate, cuprinzând măsuri necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național. Elaborarea Planurilor Urbanistice Generale include studii de fundamentare și stabilirea măsurilor de protecție a obiectivelor cu valoare culturală acolo unde acestea sunt identiifcate pentru fiecare UAT în parte. Analiza prezentului studiu a fost întocmită în funcție de documentațiile puse la dispoziție de Autoritățile Publice Locale. Pentru toate UAT-urile, Zonele Construite Protejate sunt și vor fi identificate și reglementate prin PUG și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Astfel, situația delimitării Zonelor Construite Protejate din localitățile urbane din județul Bistrița Năsăud este după cum urmează:

Municipiul Bistrița

- Zona centrală cuprinde între subzone: CP – subzona centrală aflată în interiorul zonei de protecţie a patrimoniului construit al municipiului Bistriţa conform PUZCP. Se menționează că, întrucât municipiul Bistriţa beneficiază de un Plan Urbanistic Zonal al Zonei Construite Protejate a Municipiului Bistriţa (PUZCP), şi se va aplica Regulamentul Local de Urbanism aferent PUZCP.
- Zonele Construite Protejate sunt și vor fi identificate și reglementate prin PUG și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Orașul Beclean

- PUG nu definește Zone Construite Protejate, însă menționează monumente și situri arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură deja clasate la momentul elaborării PUG (1999-2000) , precum și alte obiective propuse spre clasare. Totuși, nu sunt definite Zone Construite Protejate în conformitate cu cele specificate prin Ordinul MLPTL nr. 562/2003.
- Zonele Construite Protejate sunt și vor fi identificate și reglementate prin PUG și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Orașul Năsăud

- Se menționează faptul că ”Zona centrală va face obiectul unui P.U.Z. care sa cuprinda intreaga zona centrala protejata, avizat de Comisia Monumentelor istorice, fiind exclusa acordarea autorizatiei de construire numai pe baza unor Planuri Urbanistice necorelate”;
- Zonele Construite Protejate sunt identificate și reglementate prin PUG și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Orașul Sângeorz-Băi

- Zonele Construite Protejate vor fi identificate și reglementate prin PUG și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Zonele Construite Protejate din localitățile rurale au fost evaluate în limita informațiilor existente, însă datorită abordării și conținutului distinct al structurii documentațiilor PUG, se impune:

- Aplicarea prevederilor din documentațiile de urbanism, dacă acestea respectă prevederile din Ordinul MLPTL nr. 562/2003;

- Identificarea și reglementarea prin PUG actualizate și PUZCP, în conformitate cu Ordinul MLPTL nr. 562/2003.

Este necesară mențiunea / observația că pentru unele localități, documentațiile de Plan Urbanistic General au fost întocmite cu mult timp în urmă, așadar necesită actualizare în vederea corelării cu actualizările legislative de pe parcurs.

2.3.6 Unități administrativ - teritoriale cu mare concentrare de obiective ale patrimoniului construit cu valoare de interes național/internațional

În conformitate cu Legea 5/6 martie 2000 privind aprobarea PATN - Secțiunea III -Zone Construite protejate -Anexa III, la **Capitolul II - Unități Administrativ Teritoriale cu concentrație foarte mare a valorilor culturale de interes național,** județul Bistrița Năsăud are înscrise:

- **2 UAT-uri urbane**: municipiul Bistrița, orașul Beclean
- **9 UAT-uri rurale**: comunele Budacu de Jos, Cetate, Dumitra, Galații Bistriței, Livezile, Mărișelu, Milaș, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Teaca.

De asemenea, în conformitate cu lista siturilor UNESCO, județul Bistrița Năsăud are 16 UAT-uri rurale care cuprind situri UNESCO, și anume: comunele Salva, Zagra, Spermezeu, Căianu Mic, Uriu, Negrilești, Ciceu Giurgești, Ciceu Mihăiești, Șintereag, Șieu-Măgheruș, Mărșielu, Budacu de Jos, Cetate, Livezile, Șieuț, Monor. Dintre acestea menționăm că unitățile cu concentrarea cea mai mare de situri UNESCO Frontierele Imperiului Roman - Dacia sunt: UAT Ciceu-Mihăiești (8 obiective), UAT Spermezeu (7 Obiective), UAT Zagra (6 obiective), UAT Negrilești (5 obiective).

Trebuie menționat că Bistrița Năsăud este al doilea județ din țară ca importanță din perspectiva numărului de obiective arheologice UNESCO FRE-Dacia.

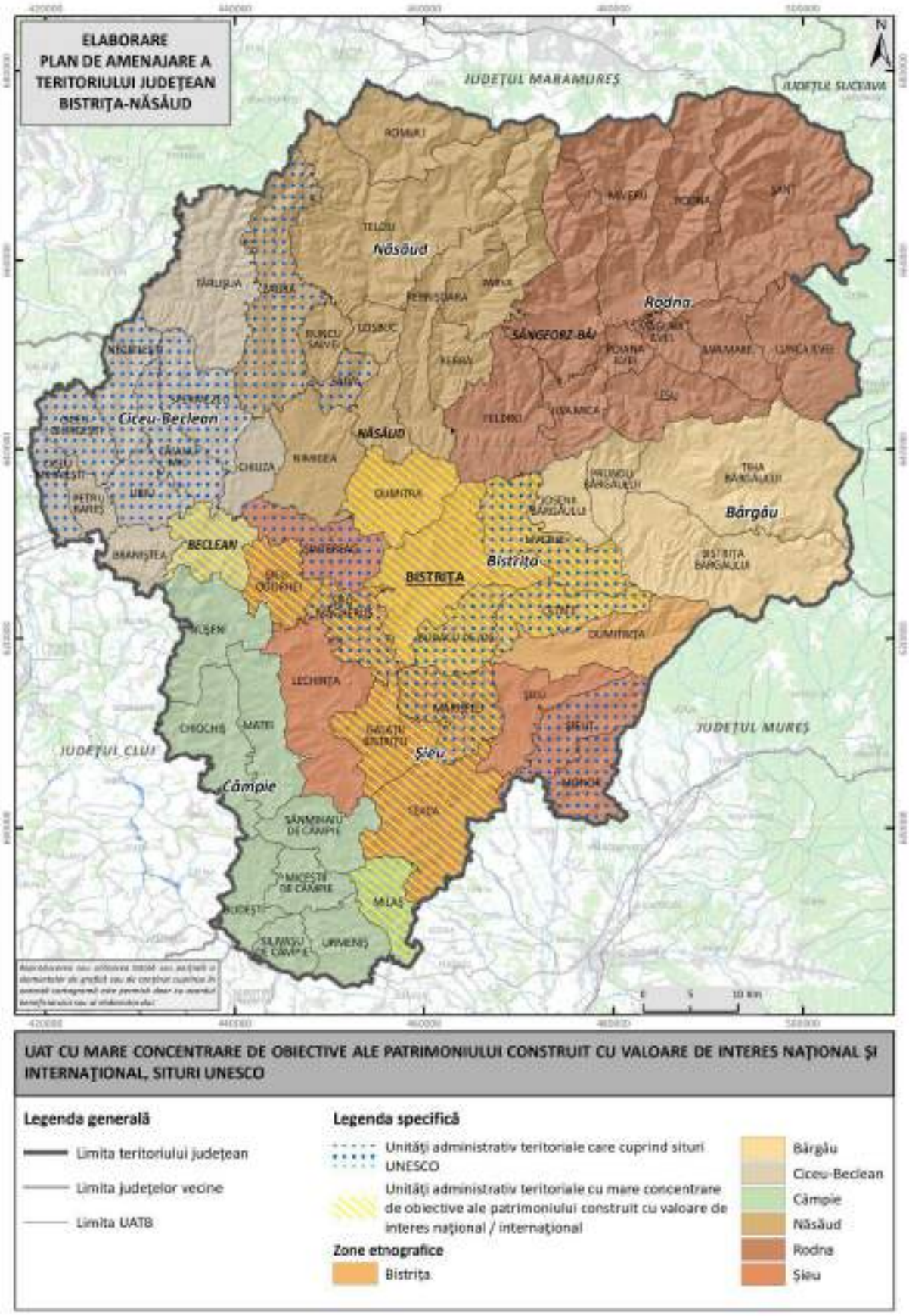

Fig. 2.101 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND UAT CU CONCENTRARE DE OBIECTIVE ALE PATRIMONIULUI CONSTRUIT, CU VALOARE DE INTERES NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL - SITURI UNESCO

Analizând distribuția unităților administrativ-teritoriale (UAT) cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național în județul Bistrița-Năsăud, se remarcă următoarea structură pe zone etnografice:

Zona etnografică Bistrița: include în total **5 UAT-uri vizate**, dintre care:

- 2 UAT-uri strict cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național
- 3 UAT-uri cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național cuprind și situri UNESCO

Zona etnografică Șieu: include în total **9 UAT-uri vizate**, dintre care:

- 3 UAT-uri strict cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național
- 3 UAT-uri care cuprind strict situri UNESCO
- 3 UAT-uri cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național și cuprind situri UNESCO

Zona etnografică Ciceu-Beclean: include 6 UAT-uri care cuprind situri UNESCO

Zona etnografică Câmpie: include 1 UAT cu concentrare foarte mare a valorilor culturale de interes național

Zona etnografică Năsăud: include 2 UAT-uri care cuprind situri UNESCO

Ultimele 2 zone etnografice, nu includ nici un fel de UAT-uri cu concentrare foarte mare a valorilor culturale , înscrise în documentele actuale , dar pentru documentațiile de urbanism viitoare , este necesară o analiză amănunțită a teritoriului acestora . în vederea determinării valorilor existente în teritoriu.

Zona etnografică Bârgău: nu include niciun UAT vizat

Zona etnografică Rodna: nu include niciun UAT vizat

Această structură evidențiază faptul că **zonele Bistrița, Șieu și Ciceu-Beclean** concentrează majoritatea unităților cu valori culturale și istorice de importanță națională și internațională, subliniind rolul lor strategic în protecția și conservarea patrimoniului construit și a siturilor UNESCO din județ.

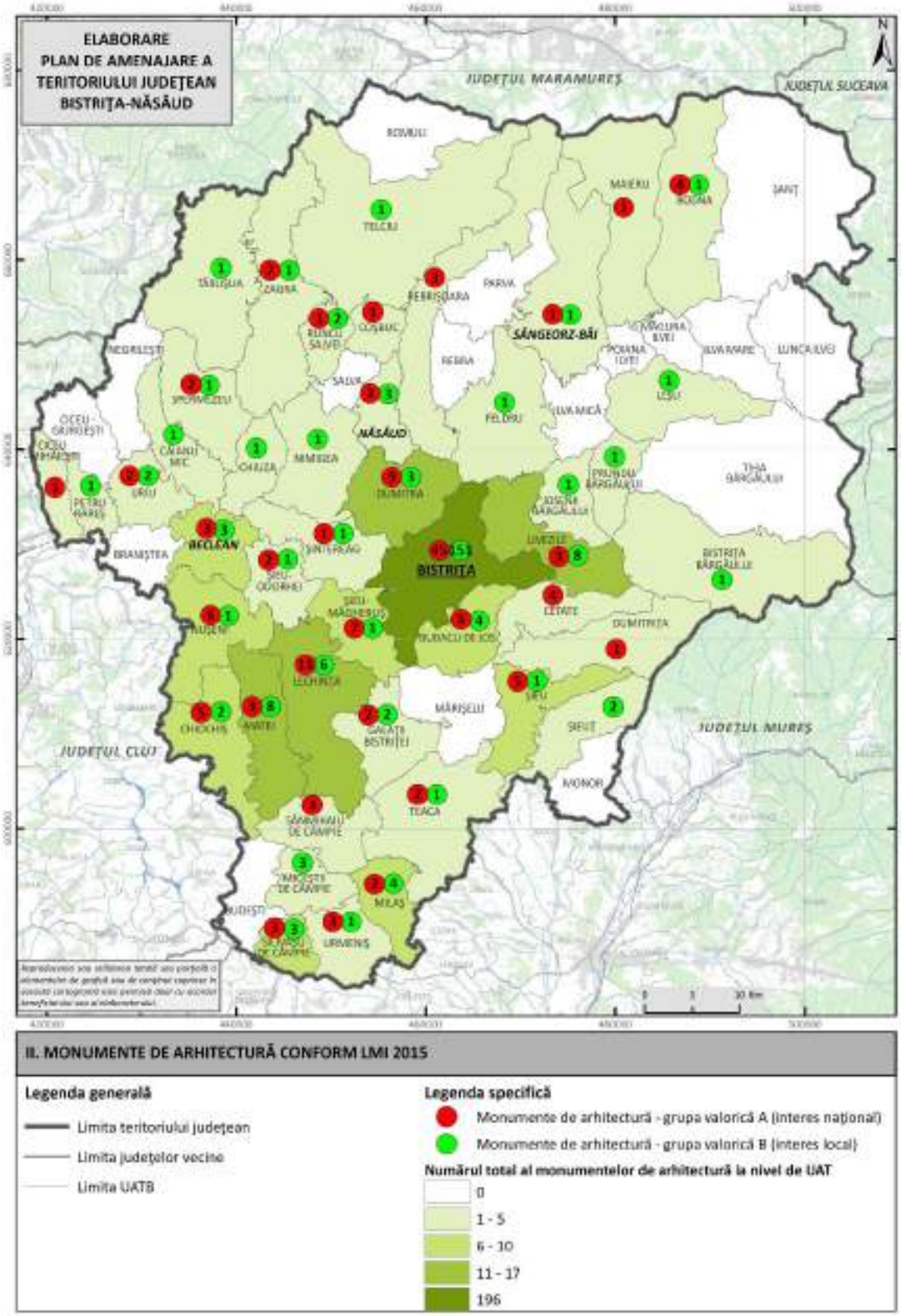

Fig. 2.102 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHITECTURĂ CONFORM LMI 2015

Din punct de vedere al concentrării obiectivelor de **patrimoniu construit cu valoare de interes local și național/internațional** (conform LMI 2015), județul Bistrița-Năsăud prezintă următoarele situații în cadrul UAT-urilor:

Municipiul Bistrița: include un total de 195 de monumente de arhitectură (II) dintre care:

- 47 sunt de grupa valorică A (interes național)
- 148 de grupa valorică B (interes local)

Comuna Lechința: include 17 monumente de arhitectură, dintre care:

- 11 de grupa valorică A
- 6 de grupa valorică B

Comuna Dumitra: include 12 monumente de arhitectură, dintre care:

- 9 de grupa valorică A
- 3 de grupa valorică B

Comuna Matei: include 11 monumente de arhitectură, dintre care:

- 3 de grupa valorică A
- 8 de grupa valorică B

Comuna Livezile: include 11 monumente de arhitectură, dintre care

- 3 de grupa valorică A
- 8 de grupa valorică B

Din punct de vedere al concentrării obiectivelor de patrimoniu construit cu valoare strict de interes național/internațional, se disting următoarele UAT-uri:

- **Bistrița**: 47 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Lechința**: 11 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Dumitra**: 9 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Șieu-Măgheruș**: 7 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Nușeni**: 6 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Șieu**: 5 monumente de arhitectură grupa valorică A
- **Budacu de Jos**: 5 monumente de arhitectură grupa valorică A

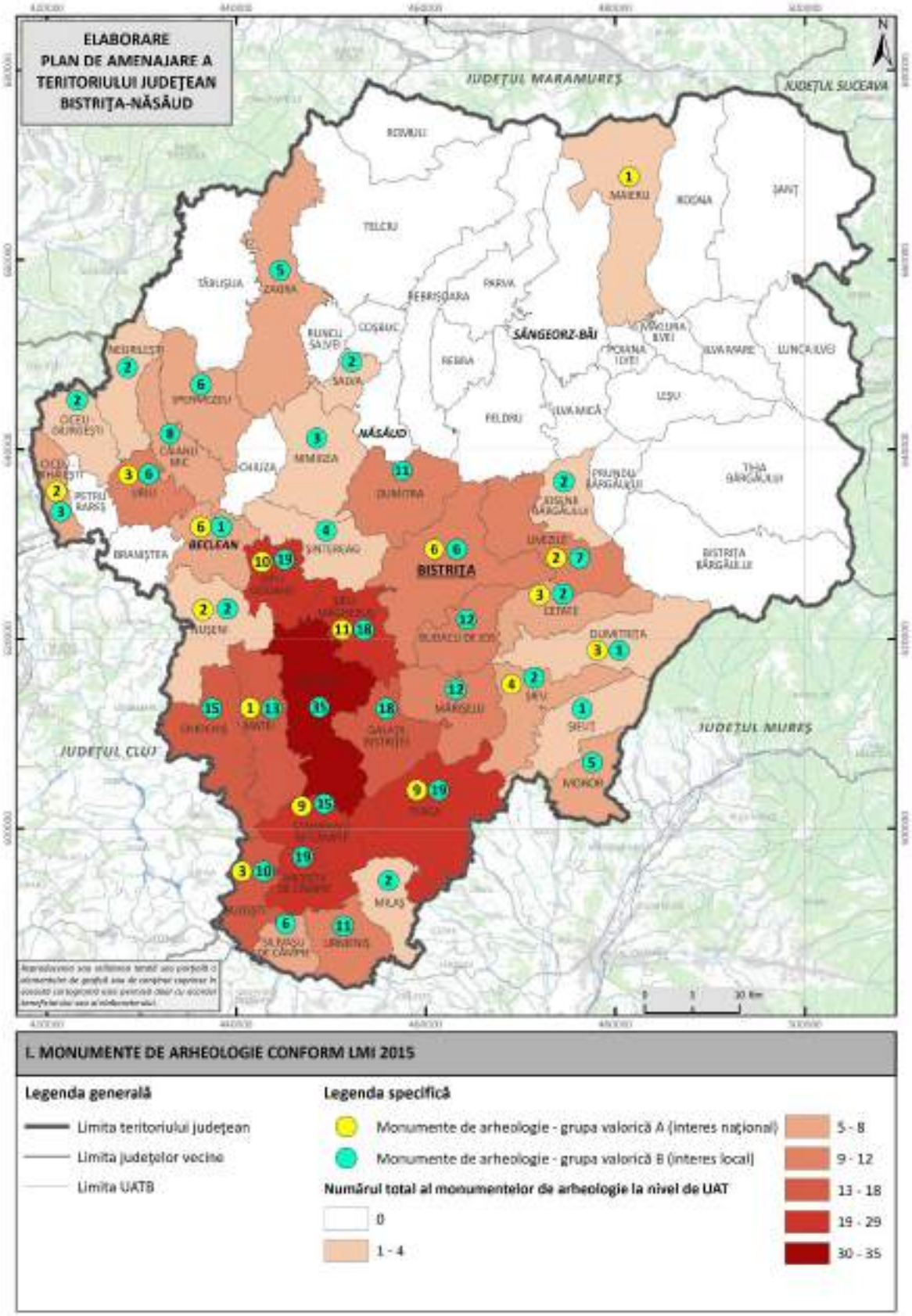

Fig. 2.103 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHEOLOGIE CONFORM LMI 2015

Din punct de vedere al concentrării obiectivelor de patrimoniu arheologic cu valoare de interes local și național/internațional, conform LMI 2015, județul Bistrița-Năsăud prezintă situații variate în funcție de UAT-uri.

- **Lechința** se remarcă printr-un număr total de 35 de monumente de arheologie, toate fiind de grupa valorică B, de interes local.
- **Șieu-Odorhei** include 29 de monumente de arheologie, dintre care 10 sunt de grupa valorică A, cu interes național, și 19 de grupa valorică B, cu interes local.
- **Șieu-Măgheruș** include 29 de monumente de arheologie, dintre care 11 sunt de grupa valorică A și 18 de grupa valorică B.
- **Teaca** cuprinde 28 de monumente de arheologie, dintre care 9 sunt de grupa valorică A și 19 de grupa valorică B.
- **Sânmihaiu de Câmpie** include 24 de monumente de arheologie, dintre care 9 sunt de grupa valorică A și 15 de grupa valorică B.
- **Miceștii de Câmpie** se diferențiază prin 19 monumente de arheologie, toate fiind de grupa valorică B, cu interes local.

Din perspectiva obiectivelor de patrimoniu arheologic cu valoare strict de interes național/internațional, se remarcă următoarele UAT-uri:

- **Ciceu-Giurgești**: 8 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Spermezeu**: 7 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Zagra**: 6 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Negrilești**: 5 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Căianu Mic**: 4 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Salva**: 3 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Budacu de Jos**: 3 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Uriu**: 2 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Șintereag**: 1 obiectiv de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Livezile**: 1 obiectiv de arheologie inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Cetate**: 1 obiectiv de arheologie inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Mărișelu**: 1 obiectiv de arheologie inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Șieuț**: 1 obiectiv de arheologie inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO

- **Monor**: 1 obiectiv de arheologie inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
- **Șieu-Măgheruș**: 2 obiective de arheologie incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și 11 monumente de arheologie grupa valorică A
- **Șieu-Odorhei**: 10 monumente de arheologie grupa valorică A
- **Teaca**: 9 monumente de arheologie grupa valorică A
- **Sânmihaiu de Câmpie**: 9 monumente de arheologie grupa valorică A
- **Bistrița**: 6 monumente de arheologie grupa valorică A
- **Beclean**: 6 monumente de arheologie grupa valorică A

Această structură evidențiază atât UAT-urile cu patrimoniu arheologic de interes local, cât și pe cele cu relevanță națională și internațională, oferind o imagine clară asupra distribuției monumentelor de arheologie în unitățile administrativ-teritoriale cu o concentrare mare de obiective de patrimoniu arheologic în județul Bistrița-Năsăud.

Tabel 2.50 UNITĂŢI ADMINISTRATIV-TERITORIALE CU CONCENTRARE FOARTE MARE A PATRIMONIULUI CONSTRUIT CU VALOARE CULTURALĂ DE INTERES NAŢIONAL CONFORM PATN SECȚIUNEA III

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Nr. obiective de arhitectură grupa valorică A	Nr. obiective de arheologie de grupa valorică A	Nr. obiective LPM UNESCO	Punctaj	UAT cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit conform PATN secțiunea III
1.	Mun. Bistrița	45	6	Nu e cazul	51	da
2.	Beclean	3	6	Nu e cazul	9	da
3.	Budacu de Jos	5	Nu e cazul	7	12	da
4.	Cetate	4	3	1	8	da
5.	Dumitra	9	3	Nu e cazul	12	da
6.	Galații Bistriței	2	Nu e cazul	Nu e cazul	2	da
7.	Livezile	3	2	1	6	da
8.	Mărișelu	Nu e cazul	Nu e cazul	1	1	da
9.	Milaș	2	Nu e cazul	Nu e cazul	2	da
10.	Șieu-Măgheruș	7	11	2	20	da

11.	Șieu-Odorhei	2	10	Nu e cazul	12	da
12.	Teaca	2	9	Nu e cazul	11	da

Sursa: LMI 2015, RAN și LMP UNESCO

Alături de informațiile preluate din PATN Secțiunea III – Zone Protejate, sunt relevante și datele din PATN Secțiunea VIII - Zone cu resurse turistice. În cadrul Anexei I sunt prezentate unitățile administrativ-teritoriale cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari. În această clasificare, o unitate administrativ-teritorială cu resurse naturale și antropice foarte mari este definită ca UAT care a obținut peste 25,00 de puncte din maximul de 50 atribuite resurselor turistice, conform metodologiei de calcul. În mod similar, UAT-urile cu resurse naturale și antropice mari sunt cele care au obținut între 14,00 și 24,99 puncte.

Punctajul a fost stabilit prin evaluarea a două tipuri de resurse:

- **Resurse naturale**: elemente geomorfologice, climă, floră și faună, peisaje, zăcăminte de substanțe minerale și alți factori.
- **Resurse antropice**: monumente arheologice, situri arheologice, monumente și ansambluri arhitecturale, rezervații, monumente memoriale, monumente tehnice și de artă, muzee, elemente de folclor și artă populară.

În județul Bistrița-Năsăud, un total de 10 UAT-uri se încadrează în categoria celor cu resurse naturale și antropice foarte mari, dintre care trei sunt urbane – municipiul Bistrița, orașul Năsăud și orașul Sângeorz-Băi – și șapte sunt rurale: Livezile, Lechința, Maieru, Prundu Bârgăului, Rodna, Șanț și Târlișua. Aceste UAT-uri se împart în trei categorii:

- **UAT-uri cu resurse naturale foarte mari**: Sângeorz-Băi, Maieru, Șanț
- **UAT-uri cu resurse antropice foarte mari**: Bistrița, Năsăud, Livezile, Lechința, Târlișua
- **UAT-uri cu resurse naturale și antropice foarte mari**: Prundu Bârgăului, Rodna

În ceea ce privește UAT-urile cu resurse naturale și antropice mari, acestea sunt mai numeroase, totalizând 31. Dintre acestea, un accent deosebit se pune pe cele care cuprind ambele tipuri de resurse. Astfel, 11 UAT-uri au resurse naturale și antropice mari: orașul

Beclean și comunele Cetate, Ciceu-Mihești, Coșbuc, Dumitra, Galații Bistriței, Salva, Spermezeu, Șieu-Odorhei, Teaca și Uriu.

Comparând UAT-urile cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit, conform PATN Secțiunea III, cu UAT-urile cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari, se identifică un grup de 8 UAT-uri cu potențial excepțional, încadrate în categoria de importanță I. Acestea includ atât UAT-uri cu patrimoniu construit valoros, cât și resurse naturale și antropice foarte relevante. Categoria de importanță a fost stabilită pe baza încadrării în una sau mai multe dintre aceste criterii, fiind UAT-urile cu cea mai mare relevanță.

Clasificarea finală a UAT-urilor pe categorii de importanță este următoarea:

- **Categoria I** (potențial excepțional): municipiul Bistrița, orașul Beclean, comunele Cetate, Dumitra, Galații Bistriței, Livezile, Șieu-Odorhei, Teaca
- **Categoria II**: comunele Budacu de Jos, Mărșielu, Milaș, Șieu-Măgheruș, Prundu Bârgăului, Rodna
- **Categoria III**: Sângeorz-Băi, Maieru, Șanț, Năsăud, Lechința, Târlișua, Ciceu-Mihești, Coșbuc, Salva, Spermezeu, Uriu

Această clasificare oferă o imagine clară a distribuției UAT-urilor cu resurse turistice și patrimoniu construit, evidențiind localitățile cu cea mai mare valoare naturală, culturală și antropică din județ.

Tabel 2.20 UAT CU RESURSE TURISTICE ȘI DE PATRIMONIU NATURAL ȘI CONSTRUIT - DISTRIBUȚIA ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	UAT cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit conform PATN secțiunea III	UAT cu resurse naturale și antropice mari conform PATN secțiunea VIII	UAT cu resurse naturale foarte mari conform PATN secțiunea VIII	UAT cu resurse antropice foarte mari conform PATN secțiunea VIII	UAT cu resurse naturale și antropice foarte mari conform PATN secțiunea VIII	Categorie de importanță
1.	Mun. Bistrița	X			X		I
2.	Beclean	X	X				I
3.	Budacu de Jos	X					II
4.	Cetate	X	X				I
5.	Dumitra	X	X				I
6.	Galații Bistriței	X	X				I
7.	Livezile	X			X		I

8.	Mărșielu	X					II
9.	Milaș	X					II
10.	Șieu-Măgheruș	X					II
11.	Șieu-Odorhei	X	X				I
12.	Teaca	X	X				I
13.	Sângeorz-Băi			X			III
14.	Maieru			X			III
15.	Șanț			X			III
16.	Năsăud				X		III
17.	Lechința				X		III
18.	Târlișua				X		III
19.	Prundul Bârgăului					X	II
20.	Rodna					X	II
21.	Ciceu-Mihești		X				III
22.	Coșbuc		X				III
23.	Salva		X				III
24.	Spermezeu		X				III
25.	Uriu		X				III

Sursa: PATN Secțiunea VIII – Zone cu resurse turistice

2.4 Patrimoniu mobil

Patrimoniul cultural mobil cuprinde bunuri de valoare istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică. Aceste obiecte reprezintă mărturii materiale ale evoluției mediului natural și ale relațiilor omului cu acesta, ale potențialului creativ uman și ale contribuțiilor aduse de comunitatea românească și de minoritățile naționale la civilizația universală. Patrimoniul mobil este format din obiecte variate, inclusiv elemente provenite din dezmembrarea monumentelor istorice, opere de artă și bunuri cu valoare tehnică.

Conform Legii nr. 182 din 25 octombrie 2000, obiectele de patrimoniu mobil sunt protejate prin includerea în listele Patrimoniului Cultural Național Mobil. În funcție de importanța sau semnificația lor istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică, bunurile pot fi încadrate în 2 categorii juridice:

- **Tezaurul patrimoniului cultural național mobil** - alcătuit din bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate;
- **Fondul patrimoniului cultural național mobil** - alcătuit din bunuri culturale cu valoare deosebită pentru România.

Potrivit Legii nr. 311 din 3 iulie 2003, patrimoniul muzeal este constituit din totalitatea bunurilor, drepturilor și obligațiilor cu caracter patrimonial ale muzeului sau ale colecțiilor publice, inclusiv asupra bunurilor aflate în proprietate publică sau privată, asigurând astfel un cadru legislativ suplimentar pentru protecția patrimoniului mobil.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, în listele Patrimoniului Cultural Național sunt incluse **749 de obiective**, dintre care **145 de bunuri sunt clasate în categoria tezaur**, la care se adaugă 18 bunuri culturale mobile clasate in Tezaur, proprietatea BOR, iar **586 de bunuri fac parte din categoria fond**.

Instituții locale care dețin obiective incluse în Patrimoniul Cultural Național sunt:

- **Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud**, Municipiul Bistrița (considerat de locuitorii județului ca fiind al patrulea cel mai important obiectiv cultural urban din județ);
- **Biblioteca Județeană „George Coșbuc”**, Municipiul Bistrița.

Obiectele de patrimoniu mobil clasate în categoria **tezaur**, adică bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate, sunt prezentate în funcție de apartenența lor la unitățile administrativ-teritoriale ale județului:

Tabel 2.21 UAT CU OBIECTIVE CLASATE ÎN FONDUL PATRIMONIULUI ÎN CATEGORIA JURIDICĂ TEZAUR

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Categoria juridică	Zone de protecţie	Vechime, suprafață, stare	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/ restaurare
1.	Mun. Bistrița	145	tezaur	Nu este cazul	Conf. fişe analitice de inventariere în Patrimoniul Național Mobil	Antropici	Conf. Legea nr. nr. 182 din 25 octombrie 2000, Legea nr. 311 din 3 iulie 2003

Obiective de patrimoniu mobil clasate în listele Patrimoniul Național Mobil, categoria juridică fond, bunuri culturale cu valoare deosebită pentru România sunt prezentate în funcție de apartenența lor la UAT în următorul tabel:

Tabel 2.22 UAT CU OBIECTIVE CLASATE ÎN FONDUL PATRIMONIULUI ÎN CATEGORIA JURIDICĂ FOND

Nr. crt.	Amplasare (UAT)	Număr	Categoria juridică	Zone de protecţie	Vechime, suprafață, stare	Factori de risc și degradare	Acțiuni de protecţie, cercetare, monitorizare/

							restaurare
1.	Mun. Bistrița	586	fond	Nu este cazul	Conf. fişe analitice de inventariere în Patrimoniul Național Mobil	Antropici	Conf. Legea nr. nr. 182 din 25 octombrie 2000, Legea nr. 311 din 3 iulie 2003

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

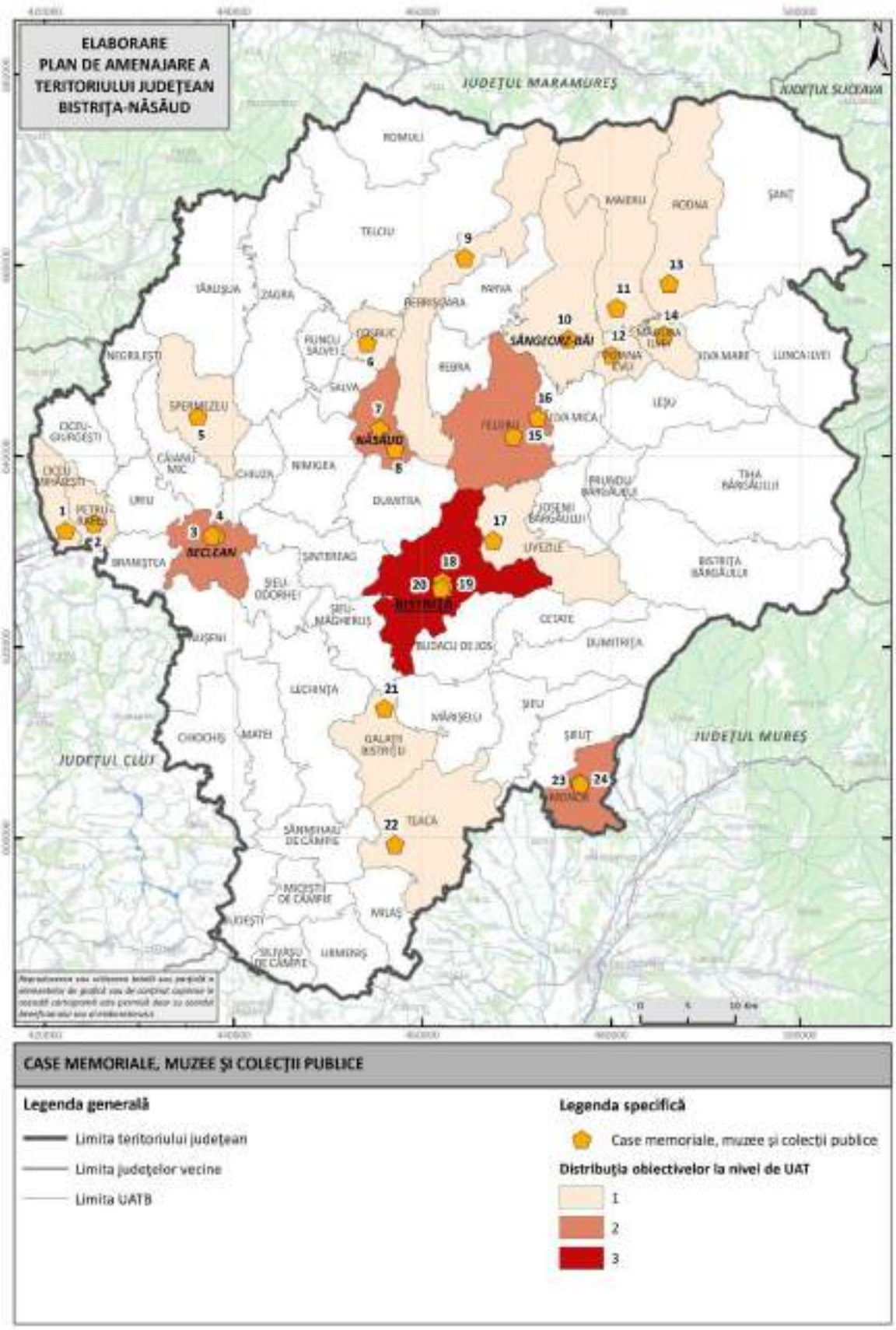

Fig. 2.104 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE CASE MEMORIALE, MUZEE ȘI COLECȚII PUBLICE

Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legendă cartogramă 2.72:

Nr.	Denumire	Adresa
1	Punct muzeal Ciceu Mihăieşti	com. Ciceu Mihăieşti
2	Casa Memorială "Ion Pop Reteganu"	Reteag, com. Petru Rareş
3	Muzeul „Casa de Vânătoare”	Beclean
4	Muzeul Protopopiatului Ortodox Beclean	Beclean
5	Casă tradiţională amenajată şi donată de Episcopul Macarie Drăgoi	com. Spermezeu
6	Casa Memorială "George Coșbuc"	com. Coșbuc
7	Muzeul Grăniceresc Năsăudean	Năsăud
8	Casa Memorială "Liviu Rebreanu"	Liviu Rebreanu, Năsăud
9	Peştera Tăuşoare (Izvorul Tăuşoarelor)	com. Rebrişoara
10	Muzeul de Artă Comparată	Sângeorz-Băi
11	Muzeul "Cuibul Visurilor"	com. Maieru
12	Punct muzeal Poiana Ilvei	com. Poiana Ilvei
13	Muzeul Etnografic și al Mineritului	com. Rodna
14	Casa Muzeu din Măgura Ilvei	com. Măgura Ilvei
15	Muzeul sătesc „Casa Ethnos”	com. Feldru
16	Colecţia etnografică „George Nichiti”	com. Feldru
17	Muzeul "Casa Săsească"	com. Livezile
18	Casa Memorială "Andrei Mureșanu"	Bistrița
19	Muzeul Bistrița	Bistrița
20	Casa Argintarului - Centrul German Bistriţa	Bistriţa
21	Biserica Evanghelică Herina	Herina, com. Galaţii Bistriţei
22	Muzeul etnografic sătesc Archiud	Archiud, com. Teaca
23	Punct muzeal Monor	com. Monor
24	Muzeul Literar si Memorial "Teodor Tanco"	com. Monor

În județul Bistrița Năsăud funcționează în prezent **24 de case memoriale, muzee și colecții publice** distribuie după cum urmează:

- **Mediul urban**, distribuția obiectivelor este aceasta: Bistrița (3), Năsăud (2), Beclean (2), Sângeorz-Băi (1)
- **Mediul rural**, distribuția obiectivelor este aceasta: Feldru (2), Monor (2), Ciceu-Mihăiești (1), Petru Rareș (1), Spermezeu (1), Coșbuc (1), Rebrișoara (1), Maieru (1), Poiana Ilvei (1), Măgura Ilvei (1), Rodna (1), Galații Bistriței (1), Teaca (1)

UAT-ul cu cea mai mare concentrare de case memoriale, muzee și colecții publice din județul Bistrița Năsăud este municipiul Bistrița. În Bistrița se află și instituția care păstrează cele mai multe obiecte clasate în listele Patrimoniului Național Mobil și anume Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud care deține 720 din cele 749 de obiective clasate în județ.

Manifestări culturale

În ultimii ani, județul Bistrița-Năsăud a cunoscut o reactivare culturală notabilă în domeniul artelor vizuale contemporane, manifestată printr-o serie de expoziții, simpozioane și proiecte experimentale care îmbină modernismul cu expresii emergente. Un exemplu remarcabil pentru patrimoniul mobil contemporan este arta lui Maxim Dumitraș, sculptor născut la Sângeorz-Băi și membru al UAP. Acesta este fondatorul și coordonatorul Muzeului de Artă Comparată Sângeorz-Băi (MACSB), secție a Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, instituție care funcționează ca un nucleu pentru arta contemporană regională și pentru dialogul cu modernismul românesc. Muzeul are program public de expoziții și proiecte curatoriale, iar Dumitraș este menționat ca șef de secție și curator în resursele instituționale; site-ul MACSB (macsb.ro) și pagina Complexului Muzeal indică explicit rolul său managerial și adresa muzeului din Str. Republicii 68, Sângeorz-Băi. Activitatea sa se articulează și prin bienala/seria expozițională „Andezit”, asociată taberelor de sculptură în andezit din jurul MACSB, cu ediții documentate recent și în agenda Complexului Muzeal, confirmând continuitatea unei școli locale de sculptură în piatră și deschiderea spre cercetarea formelor contemporane. În ecologia culturală locală, Dumitraș a generat proiecte de land-art și intervenții în spațiul extins al peisajului, pe dealurile Sângeorz-Băi, care propun o lectură contemporană a modernismului românesc (filiație brâncușiană) și o mutare a accentului din sala muzeală către peisajul cultural.

2.5 Patrimoniu imaterial

Patrimoniul cultural imaterial reprezintă totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor și abilităților, împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora, pe care comunitățile, grupurile sau indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural. În România, patrimoniul cultural imaterial este recunoscut și protejat prin Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 și prin Institutul Național al Patrimoniului, prin intermediul Comisiei Naționale pentru Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial.

În județul Bistrița-Năsăud, patrimoniul cultural imaterial constituie o resursă identitară fundamentală, reflectând continuitatea tradițiilor grănicerești, a obiceiurilor de iarnă, a meșteșugurilor și a creațiilor folclorice. Tradițiile grănicerești din zona Năsăudului, meșteșugurile legate de prelucrarea lemnului și a textilelor, precum și târgurile urbane precum Târgul Mare al Bistriței - organizat încă din anul 1353 - devin repere de continuitate culturală, alături de creațiile literare și folclorice promovate de personalități precum George Coșbuc și Liviu Rebreanu.

Județul Bistrița-Năsăud cuprinde 235 de sate, fiecare zonă fiind purtătoare de tradiții și expresii locale specifice. În aceste spații rurale, repertoriul cultural imaterial se manifestă prin obiceiuri de iarnă, colinde, jocuri cu măști, nedei și sărbători câmpenești, dintre care se remarcă Târgul Săptămânal din Prundu Bârgăului — desfășurat neîntrerupt de 230 de ani, Înstrutatul Boului la Figa sau Sânzienele de la Rebrișoara. Din datele centralizate de către ADI ”Turism în Bisitrița-Năsăud”, privind domeniul turistic în județul Bistrița Năsăud, se evidențiază următoarele meșteșuguri populare tradiționale:

- Țesături, cusături, covoare: Salva, Maieru, Năsăud, Mureșeni, Bistrița-Bârgăului;
- Pictură pe sticlă/lemn: Bistrița, Sângeorz-Băi;
- Prelucrare lemn, metal, piatră: Runcu Salvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei.

Repertoriul național al patrimoniului cultural imaterial evidențiază fragilitatea acestor expresii, aflate sub presiunea schimbărilor sociale și a globalizării. De aceea, Legea nr. 26/2008 subliniază necesitatea documentării și transmiterii acestora prin mijloace adaptate contemporaneității, cum ar fi educația formală și non-formală, evenimentele culturale și parteneriatele dintre instituții, comunități și societatea civilă. Județul Bistrița-Năsăud păstrează o serie de obiceiuri tradiționale care au reușit să conserve formele lor ample de desfășurare, în care vechile rituri se împletesc cu acte ceremoniale și manifestări

spectaculoase. Aceste practici reflectă identitatea culturală a comunităților locale și transmit din generație în generație valorile și obiceiurile specifice zonei.

În județul Bistrița-Năsăud, patrimoniul cultural imaterial constituie un pilon al identității locale, combinând tradițiile grănicerești, obiceiurile de iarnă, meșteșugurile, creațiile folclorice și evenimentele urbane tradiționale. În acest context:

- **Târgul Mare al Bistriței** – organizat încă din 1353, reprezintă un reper urban de continuitate culturală, fiind o manifestare cu valoare istorică și socială.
- **Tradițiile grănicerești din zona Năsăudului** – păstrează obiceiuri legate de viața militară și comunitară, transmise din generație în generație.
- **Meșteșugurile locale** – includ prelucrarea lemnului și a textilelor, reflectând creativitatea și tradițiile artizanale ale comunităților rurale.
- **Obiceiurile de iarnă și sărbătorile câmpenești** – includ nedeile, jocurile cu măști și colindele specifice fiecărui sat.

Printre obiceiurile tradiționale cele mai remarcabile se numără:

- **„Craii de la Mocod”** – obicei de primăvară, desfășurat în cele trei zile de Paște. Este înrudit cu ritualuri precum „Plugarul” sau „Ieşitul întâiului la arat” din Maramureș și simbolizează alegerea conducătorilor prin gesturi ceremoniale, evocând rădăcinile războinice ale comunității.
- **„Înstruțarea boului”** – obicei agropastoral de fertilitate, sărbătorit în ziua de Rusalii în sate precum Figa, Căianu Mare, Căianu Mic sau Șieu-Cristur. Ritualul include împletirea cununii de flori, împănatul boului, purtarea acestuia la casa gospodarului, udatul cununii și ospățul cu jocuri tradiționale (hora).
- **Sărbătoarea Sânzienelor** – celebrată pe 24 iunie, în legătură cu Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul. Ritualul are rol de protecție și stimulare a coacerii roadelor și se desfășura spectaculos în trecut în localități precum Maieru.
- **„Cununa Grâului”** – obicei asociat sfârșitului secerișului, prezent în sate precum Șanț și Maieru. Include împletirea cununii de spice, purtarea acesteia spre casa gospodarului, udatul, masa comună și jocul tradițional, întreaga comunitate fiind implicată.
- **„Hâzii”** – obicei de iarnă din Chintelnic, subzona Șieu-Mocănime, desfășurat în ajunul Bobotezei. Participanții, mascați, vizitează gospodăriile, oferind spectacol amuzament. Alaiul

include personaje diverse (moși, babe, doctori, miri, nași, urși, căței), iar costumele sunt confecționate din straie populare sau haine vechi. [34]

Din datele centralizate de către ADI ”Turism în Bisitrița-Năsăud”, privind domeniul turistic în județul Bistrița Năsăud, se evidențiază următoarele:

- Manifestări tradiționale: Zilele Bistriței, Sărbătoarea Saților Bistrița, Târgul Mare al Bisitriței, Târgul Mare al Bârgăului, Sânziene la Rebrișoara, Festivalul Usturoiului, De Ispas, Înstrutatul Boului;
- Manifestări culturale anuale / repetabile: Poezia a la Bistrița, Târgul de Crăciun, Colibița Folk Fest, Tabăra de pictură Colibița, precum și ArtCast Teleki;

De asemenea, județul oferă facilități turistice pentru vizitatori, cu posibilități de cazare în hoteluri și vile, cum este cazul stațiunii Sângeorz-Băi, cu o capacitate totală de aproximativ 1.500 de locuri. Manifestările socio-culturale sunt variate, printre care: Zilele Bistriței (cel mai important eveniment cultural evidențiat de locuitorii județului), Festivalul Mărul de Aur și Festivalul Nunta Zamfirei în municipiul Bistrița, precum și „De la Ispas la Năsăud” în orașul Năsăud. Zona Tihuța atrage turiști datorită pitorescului său și legendelor asociate, găzduind hoteluri tematice precum Castelul Contelui Dracula și Hotelul Dracula. Alte evenimente remarcate de locuitori sunt concertele de Crăciun (”Bună seara lui Crăciun”, ”Concert Georgiana Lobonț” sau ”Aprinderea iluminatului de Crăciun”), Zilele Medievale în Cetatea Bistrița sau Festivalul Folcloric ”Tinerețe”.

În concluzie la cele prezentate mai sus și în corelare cu sondajul realizat în rândul populației, pe lângă evenimentele de amploare consacrate, peisajul cultural al județului Bistrița-Năsăud se remarcă printr-o serie de manifestări artistice de dimensiune mai redusă, dar cu valoare culturală ridicată. Recitalurile muzicale din Biserica Evanghelică, menționate de 11 ori în cadrul sondajului efectuat în rândul locuitorilor județului, confirmă rolul patrimoniului istoric ca spațiu viu, activ și integrator al artelor. Festivalurile de poezie și muzică „Poezia la Bistrița” au consolidat vizibilitatea județului pe scena literară internațională, în timp ce festivalul de film „Dracula” și expozițiile de artă și cultură diversifică oferta culturală, deschizând județul către noi publicuri și forme de expresie contemporană. Analiza

[34] Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița Năsăud https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/AAAF66B8A39DFA56C2258825004BE03E/%24FILE/STRATEGIA%20DE%20DEZVOLTARE%20A%20JUDETULUI%20BISTRITA-NASAUD%20pentru%20%20perioada%202021-%202027.pdf

tradițiilor și obiceiurilor păstrate în județ evidențiază o vitalitate remarcabilă a patrimoniului imaterial. În vârful ierarhiei se află nunta tradițională, confirmând funcția sa de reper identitar și eveniment comunitar de mare coeziune. Sărbătorile de Crăciun și Obiceiul Secerișului completează tabloul practicilor dominante, ilustrând legătura profundă dintre ritmurile calendarului agrar și expresiile culturale. Alte tradiții cu rezonanță locală, precum Hâzii de Bobotează, Craii de la Mocod, Sânzâienele sau Înstrețatul boului, definesc particularitățile fiecărei microregiuni, în timp ce portul popular, dansurile și șezătorile păstrează dimensiunea estetică și participativă a vieții comunitare. Cu toate acestea, 15% dintre respondenți declară că nu identifică tradiții locale specifice, fapt ce semnalează un proces lent de erodare a memoriei culturale intergenerașionale. Concluziile rezultate din sondajul realizat în rândul locuitorilor județului susțin orientarea viitoarelor politici culturale în două direcții complementare: valorizarea patrimoniului existent și consolidarea transmiterii intergenerașionale. Prima vizează integrarea obiectivelor culturale urbane și rurale într-o rețea județeană coerentă, digitalizarea patrimoniului imaterial și dezvoltarea turismului cultural experențial, prin ateliere, festivaluri și trasee tematice. A doua direcție se referă la sprijinirea tradițiilor identitare majore și reactivarea celor cu vizibilitate redusă, prin parteneriate cu școli, biserici și asociații culturale. În acest sens, crearea unui program județean dedicat patrimoniului imaterial ar putea stimula micro-proiecte comunitare și implicarea tinerilor, asigurând continuitatea valorilor tradiționale în dinamica societății contemporane.

2.5.1. Aspecte cu privire la vitalitatea culturală

Municipiul Bistrița

Municipiul Bistrița, singura unitate administrativ teritorială din județul Bistrița-Năsăud inclusă în Raportul de cercetare al Institutului Național de Cercetare și Formare Culturală „Vitalitatea culturală a orașelor din România” prezintă o evoluție oscilantă a indicatorilor culturali între 2016 și 2020. Infrastructura culturală a înregistrat valori negative în 2017 (–0,03) și 2018 (–0,14), urmate de o creștere în 2019 (0,15), ceea ce sugerează investiții punctuale și o recuperare a capacității instituționale. Cheltuielile bugetare au evoluat ascendent, de la 70 RON/locuitor în 2016 la un maxim de 140 RON/locuitor în 2018, urmate de o stabilizare în jurul valorii de 120 RON/locuitor în 2019–2020; această tendință confirmă un interes constant al administrației pentru susținerea sectorului cultural. Resursele umane

specializate indică o instabilitate structurală (–0,03 în 2017, 0,17 în 2018, –0,04 în 2019), semnalând vulnerabilități în capacitatea instituțională. În privința participării culturale, valorile s-au situat în jurul mediei naționale (0 în 2017, –0,09 în 2018, –0,02 în 2019), reflectând o implicare modestă a publicului. Conform Raportului de cercetare al Institutului Național de Cercetare și Formare Culturală „Vitalitatea culturală a orașelor din România", ansamblul datelor plasează municipiul Bistrița într-o zonă de performanță medie, cu o infrastructură și participare relativ stabile, dar cu resurse umane fluctuante. Pentru consolidarea profilului cultural, este necesară intensificarea politicilor de atragere a publicului și de stabilizare a capitalului uman specializat.

Manifestări moderne și contemporane

În ultimii ani, județul Bistrița-Năsăud a cunoscut o reactivare culturală notabilă în domeniul artelor vizuale contemporane, manifestată printr-o serie de expoziții, simpozioane și proiecte experimentale care îmbină modernismul cu expresii emergente. Evenimente precum „Școala de la Bistrița", ediția a XI-a, expozițiile de pictură la Galeriile de Artă ale Palatului Culturii, expozițiile cu lucrări de desen sau sculptură (ex. Marcel Stanciu), dar și expozițiile de ceramică și fotografie (Gabriela Culic, Mariuca Covrig, Emil Cassian Dumitraș) desfășurate în spații precum Casa cu Lei, Galeria ROD sau Complexul Muzeal Județean, indică un mediu cultural activ, receptiv față de experiment și deschis spre dialogul între tradiție și contemporaneitate. Aceste manifestări oferă contexte de vizibilitate și networking pentru artiști locali și invitați externi, stimulează comunitatea artistică și generează interes pentru forme non-canonice, cum ar fi arta fotografică, instalațiile sau unele direcții abstractions / expresionism contemporan. Importanța locurilor simbol, cum este Palatul Culturii din Bistrița, Casa cu Lei, Galeria ROD, este esențială, ele funcționând ca platforme infrastructurale care permit exprimarea modernistă și contemporană, medierea consumului cultural, și transmiterea unor sensuri estetice noi comunității locale.

Această vitalitate culturală are implicații directe asupra patrimoniului imaterial și identitar al regiunii, mai ales prin reinterpretarea modernismului local și integrarea practicilor contemporane în cadrul tradiției. Expozițiile vremelnice, simpozioanele internaționale și proiectele de creație contemporană contribuie la menținerea și transformarea obiceiurilor, vizualităților și gustului artistic colectiv, generând un flux cultural care se intersectează cu memoria locală. De exemplu, „Școala de la Bistrița" reinventează tradiția picturii locale, oferind artiștilor tineri oportunitatea de a reîmprospăta limbajul vizual, iar expozițiile de

fotografie sau ceramică experimentează cu materialitatea, culoarea și spațiul, ceea ce întărește prezența esteticilor contemporane în viața comunității. Mai mult, aceste inițiative culturale stimulează educația artistică informală, curiozitatea publicului și participarea civică, contribuind la formarea unui public mai critic și activ, care recunoaște valorile modernismului și contemporanului nu doar ca forme estetice, ci ca repere identitare și piese din patrimoniul imaterial viu al județului.

Un exemplu remarcabil pentru patrimoniul cultural contemporan este activitatea lui Maxim Dumitraș, sculptor născut la Sângeorz-Băi și membru al UAP. Acesta este fondatorul și coordonatorul Muzeului de Artă Comparată Sângeorz-Băi (MACSB), secție a Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, instituție care funcționează ca un nucleu pentru arta contemporană regională și pentru dialogul cu modernismul românesc. Seria de evenimente „Întâlnirile din Maxonia”[35] (Modernism.ro, 2025) organizată de Maxim Dumitraș consolidează direcția contemporană, cu lucrări-simbol (inimi metalice cromatice) ce activează memoria locului și participarea publică, iar proiecte curatoriate la MACSB („NOD”, 2021; „Andezit 10”, 2023) atestă rolul său de mediator între artiști consacrați și tânăra scenă transilvăneană. Profilurile biografice și platformele muzeale/local-culturale (cIMeC, Complexul Muzeal BN) întăresc statutul său de promotor al artei contemporane în Bistrița-Năsăud, iar resurse video recente îl plasează într-o genealogie artistică ce revendică afiliere la mișcarea modernă, însă în cheie locală.

2.6 Peisaje culturale

Analiza peisajului județului Bistrița - Năsăud se înscrie în conținutul Articolului 6 din ”Convenția europeană a peisajului” adoptată la Florența la 20 octombrie 2000, ratificată prin Legea nr. 451 din 8 iulie 2002 și publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 536 din 23 iulie 2002. Conform Convenției europene a peisajului *„peisajul desemnează o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani*”, peisajul participând într-o manieră importantă la interesul general în ceea ce privește domeniile: cultural, ecologic, de mediu și social, constituindu-se într- o resursă favorabilă pentru activitatea economică, la configurația peisajelor participând toate elementele teritoriale, de factură naturală și/sau antropică, din care rezultă un mozaic

[35] https://www.modernism.ro/2020/07/20/ikebana-land-art-maxonia/?utm_source=chatgpt.com

de suprafețe ce au unele trăsături comune, dar și trăsături care le diferențiază. Se poate astfel deduce că **peisajul cultural** reprezintă o sub-categorie a peisajului definit de Convenția europeană a peisajului.

În funcție de dominanța unora sau altora dintre factorii determinanți, reflectată în fizionomia de ansamblu a peisajului, acestea pot fi considerate peisaje naturale (sau cvasinaturale, predominant naturale) sau peisaje culturale (sau antropizate, cu dominanță antropică). Desigur că între peisajul natural și cel antropizat (sau puternic antropizat) există o varietate de situații intermediare, care, în plus, intră și în sfera interpretării, conform definiției prezentate anterior[36]. Din punct de vedere al reglementărilor referitoare la monumentele istorice, conform „Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice", peisajul cultural se regăsește ca un sub-punct în cadrul Anexei- Fișa de clasare[37] și reprezintă în consecință doar o componentă a monumentelor și ansamblurilor istorice, nu o categorie în sine a patrimoniului construit.

Peisajele culturale sunt compuse din Unități de peisaj cultural care corespund zonelor etnografice și din subunități de peisaj cultural. Subunitățile de peisaj cultural sunt delimitate prin suprapunerea unităților de relief cu zonele etnografice astfel încât în fiecare unitate de peisaj nu se află 2 unități de relief diferite și nu se află în 2 zone etnografice diferite.

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud au fost identificate conform literaturii de specialitate[38] **7 zone etnografice sau unități majore de peisaj** (Fig. 2.73.) cu o identitate culturală distinctă, structurate pe criterii istorice, geografice și de cultură materială:

- **Zona Ciceu-Beclean** - Situată în vestul județului, pe valea Ilișua și afluenții săi, această zonă are un caracter colinar-submontan și marchează un spațiu de contact între județele Cluj și Bistrița-Năsăud. Structura satelor este mai compactă, cu gospodării dispuse de-a lungul drumurilor de vale. Arhitectura vernaculară evidențiază case cu plan dreptunghiular simplu și acoperișuri de două ape, cu pante moderate.
- **Zona Năsăud** - Centrul grăniceresc istoric, cuprinzând văile Sălăuței, Gersei și Rebrei, se remarcă printr-o identitate bine consolidată. Organizarea gospodăriilor este riguroasă, cu parcele regulate și anexe dispuse ordonat. Casele prezintă pivnițe boltite,

[36] Vescan Iuliu, Conf.dr.urb, Studiu de fundamentare privind cadrul natural și calitatea mediului- PATJ jud. Sibiu, cap.2.3. Peisaje naturale, p. 79.
[37] OMCC nr. 2260/2008
[38] N. Dunăre, JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD: ÎNCADRARE ŞI ZONARE ETNOGRAFICĂ

socluri înalte de piatră și prispe cu stâlpi de lemn. Portul și repertoriul decorativ al tâmplăriei sunt elemente definitorii pentru această zonă.

- **Zona Rodna** - Areal montan, corespunzător văii superioare a Someșului Mare și Văii Ilvei, în apropierea pasurilor transcarpatice. Comunitățile de aici au menținut legături comerciale și culturale cu Moldova, fapt reflectat în arhitectura cu plan alungit, acoperișuri înalte și utilizarea extensivă a lemnului. Organizarea satelor este mai răsfirată, adaptată reliefului accidentat.
- **Zona Bârgău** - Se desfășoară de-a lungul văii Bârgăului, cu localități precum Josenii, Prundu, Tiha și Bistrița Bârgăului. Structura satelor urmează axul văii, cu gospodării dispuse linear. Casele prezintă acoperișuri în pantă mare, adaptate climatului cu ninsori abundente, și sunt ridicate pe socluri înalte, cu prispă continuă.
- **Zona Bistrița** - Include nucleul urban și satele învecinate, de pe văile Budacului și ale Bistriței. Specificul zonei derivă din convieţuirea istorică dintre români, saşi și maghiari, ceea ce a generat o mare diversitate tipologică. Se remarcă aliniamente clare la stradă, gospodării cu curți adânci și prezența unor detalii arhitecturale de inspirație săsească, precum ancadramente profilate sau frontoane simple.
- **Zona Șieu** - Aflată de-a lungul văii Șieului și a afluenților săi, această zonă este un spațiu de tranziție între comunități românești și săsești. Satul tradițional are fronturi clare la drum, cu case înșiruite, iar gospodăriile sunt adesea închise cu porți masive din lemn. Arhitectura vernaculară îmbină elemente românești cu influențe ale construcțiilor săsești.
- **Zona Câmpie** - Corespunde sud-vestului județului, cu localități precum Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu, Milaș sau Urmeniș. Satul este organizat în vetre mai compacte, gospodăriile sunt joase, iar casele au plan simplu, acoperișuri cu pante moderate și garduri scunde din lemn sau plasă. Specificul zonei este unul agrar, legat de exploatarea câmpului.

Delimitările teritoriale propuse de Ordinul Arhitecților din România pentru zona Transilvaniei Centrale configurează 4 areale cu relevanță pentru reglementările propuse la scara arhitecturală de Ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local după cum urmează: **Țara Bistriței**, corespunzătoare municipiului și satelor periurbane colinare; **Zona Năsăud și Bârgău**, ce integrează întreg arealul montan și submontan nord-estic, cuprinzând

culoarele Someșului Mare, Ilvelor și Bârgăului; **Câmpia Transilvaniei**, asociată sud-vestului județului și în continuarea câmpiei clujene și mureșene; respectiv **subzona Monor**, individualizată la contactul cu județul Mureș, pentru particularitățile sale de țesut și scară edilitară. Această împărțire are caracter normativ și urmărește tipologii constructive care să faciliteze elaborarea Ghiduri de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural.

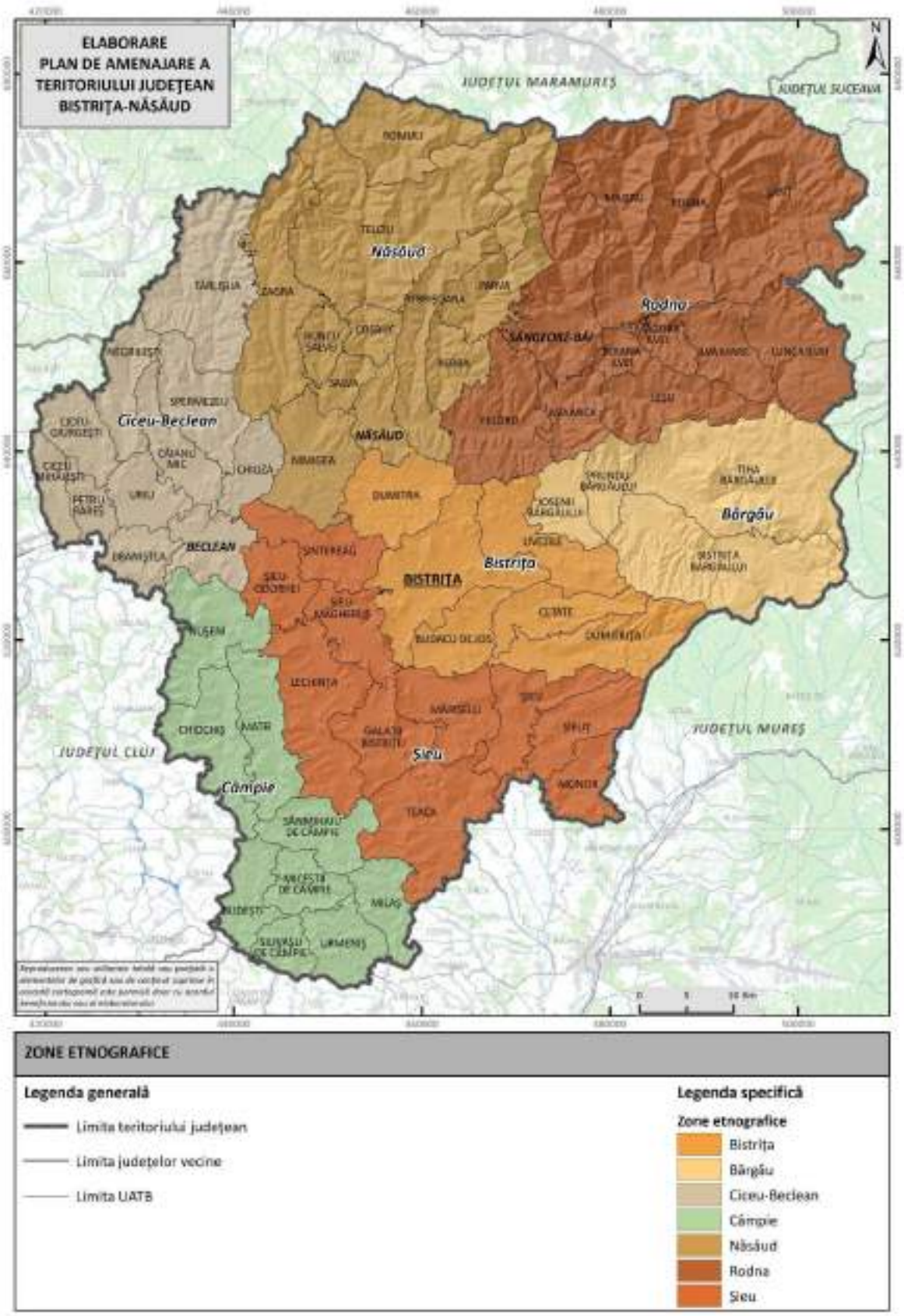

Fig. 2.105 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND ZONELE ETNOGRAFICE, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, pe baza lucrării - JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD: INCADRARE ŞI ZONARE ETNOGRAFICA, N. Dunăre

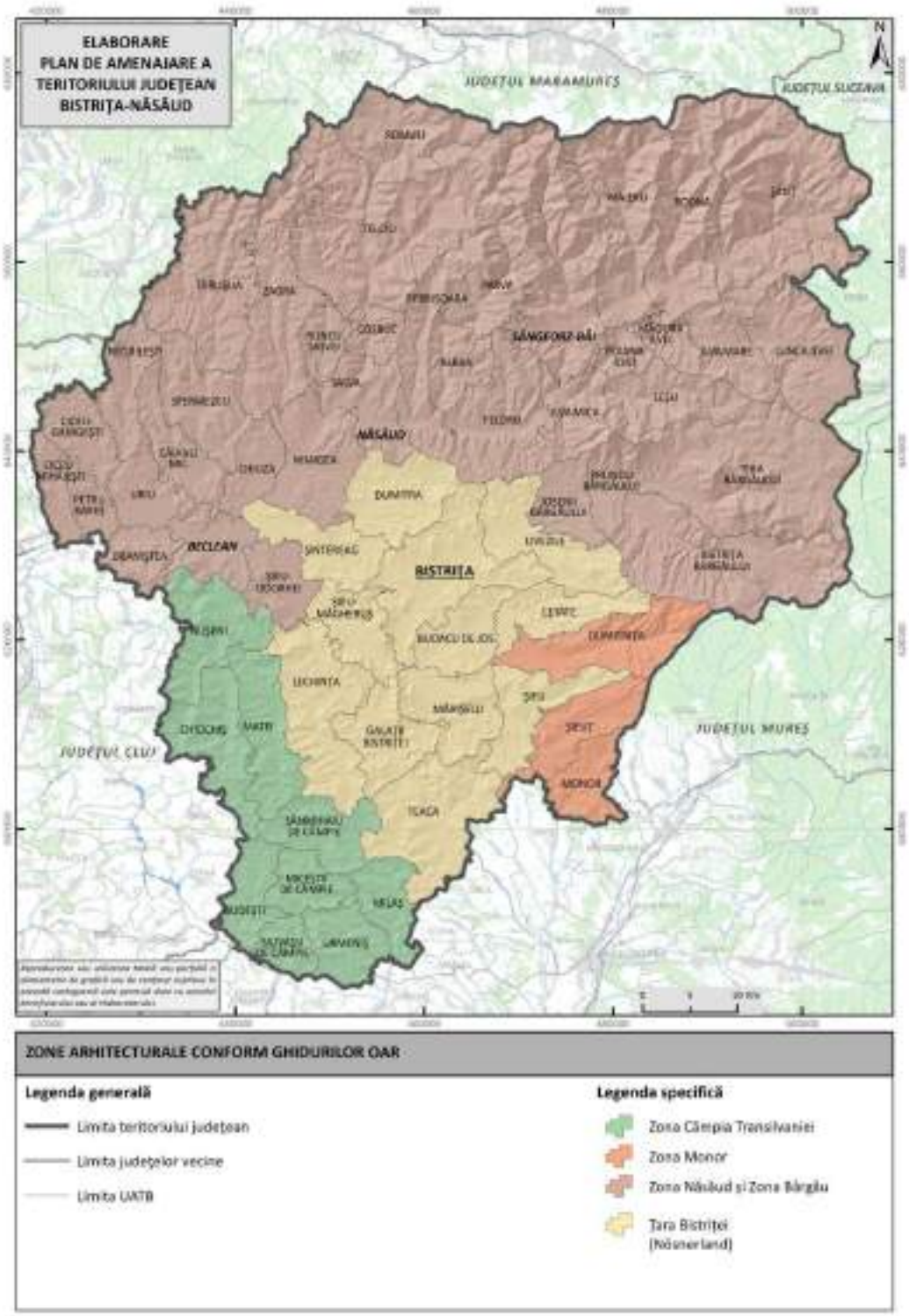

Fig. 2.106 . CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA ZONELOR ARHITECTURALE CONFORM GHIDURILOR OAR, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD
Sursa: autorii, pe baza Ghiduri de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

De asemenea, pe teritoriul județului regăsim 7 tipologii diferite de relief care cresc treptat în altitudine pe direcția NV și *peisajul colinar silvostepic* predominant agricol (în direcția SE) la *peisajul înalt montan alpin* (în NV).

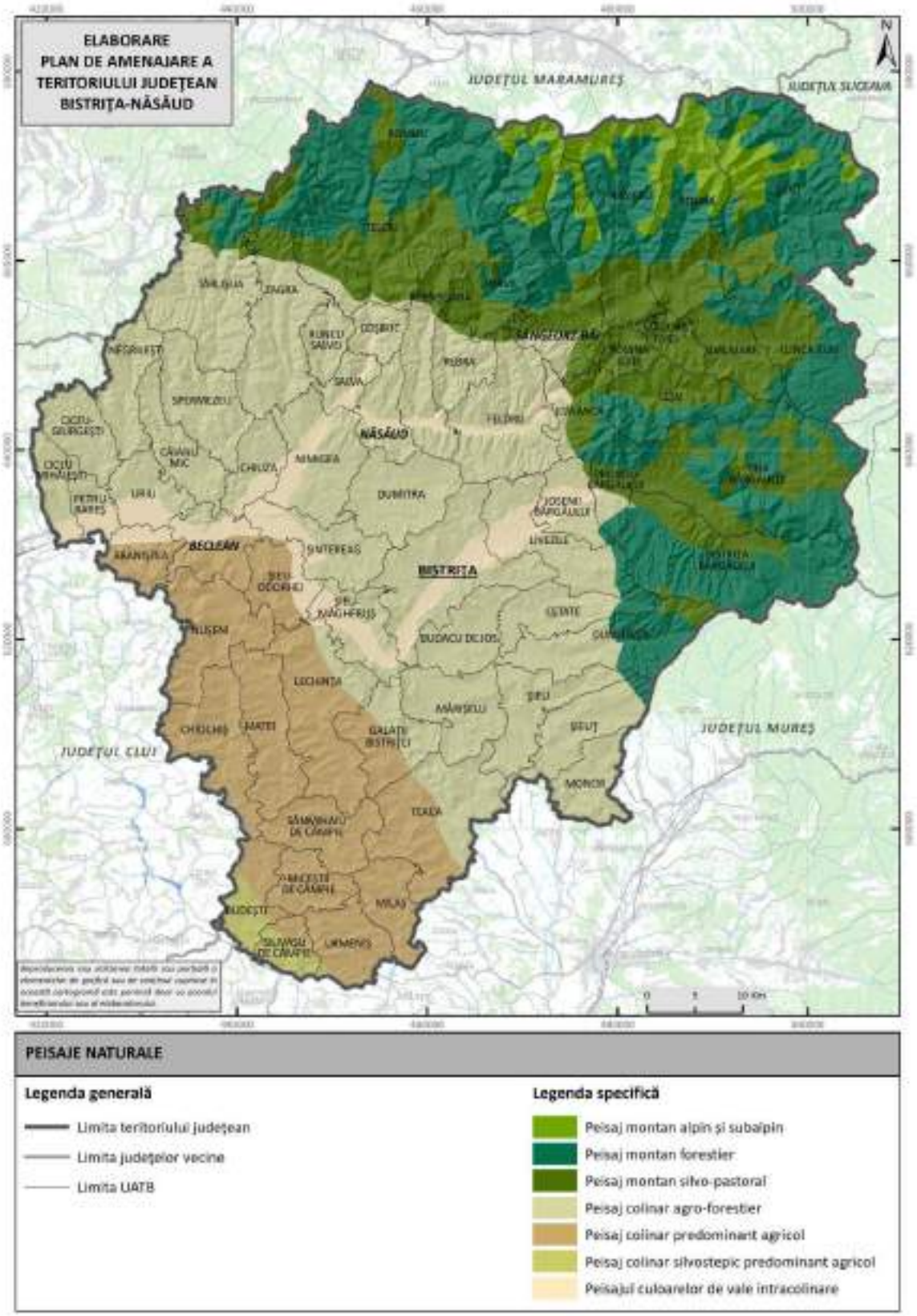

Fig. 2.107 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA TIPOLOGIILOR DE PEISAJE NATURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa 1: autorii, pe baza Livrabil I.2.1 – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND CADRUL NATURAL, CALITATEA MEDIULUI, PROTEJAREA ȘI DEZVOLTAREA PATRIMONIULUI NATURAL RISCURILE NATURALE ȘI ANTROPICE

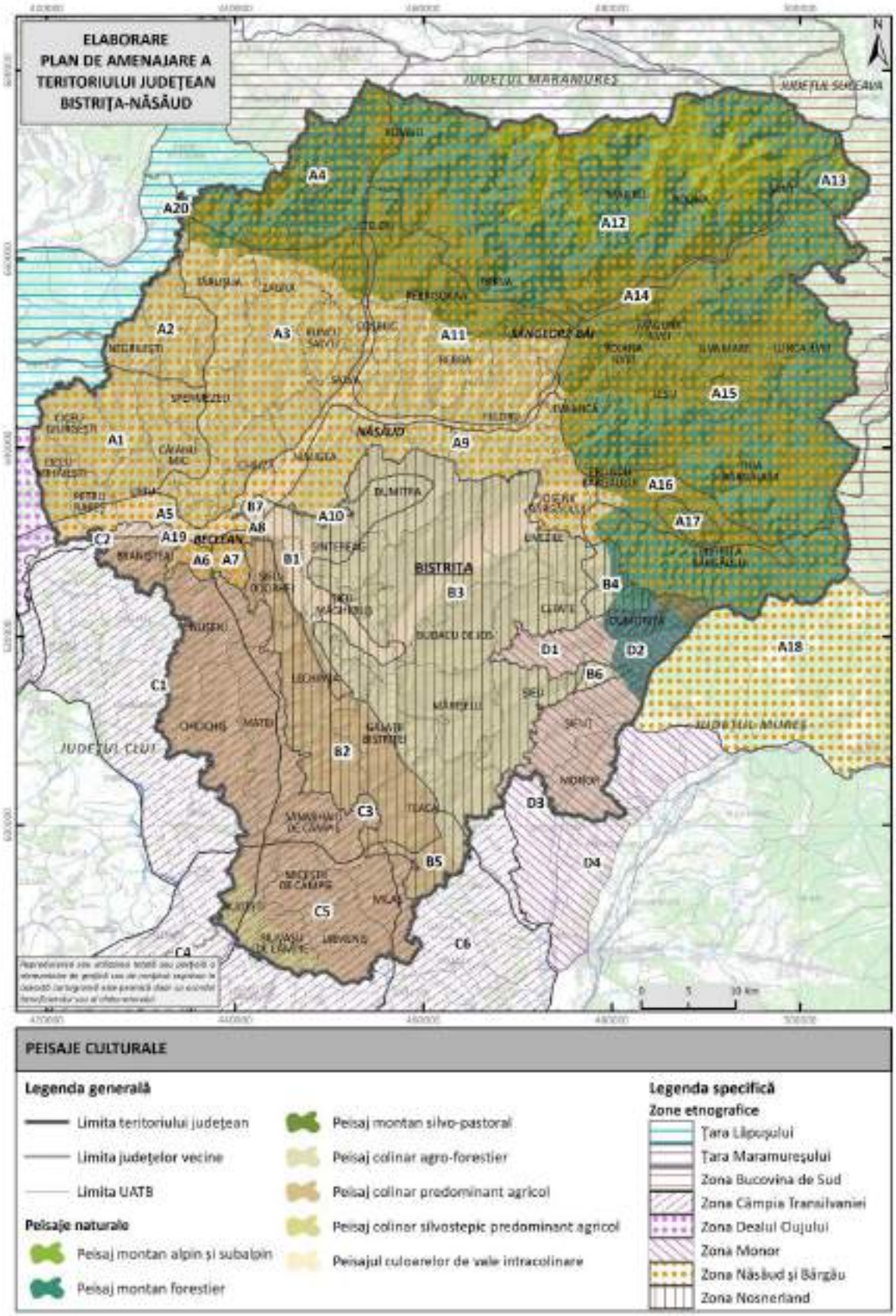

Fig. 2.108 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA PEISAJELOR CULTURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa 1: autorii, pe baza Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Prin aplicarea metodologiei de delimitare a subzonelor peisajelor culturale descrisă mai sus rezultă 37 de subunități de peisaje culturale după cum urmează:

- **20** unități cuprinse în macrozona etnografică Bistrița Bârgău;
- **7** unități cuprinse în macrozona etnografică Nosnerland;
- **6** unități cuprinse în macrozona etnografică Câmpia Transilvaniei;
- **4** unități cuprinse în macrozona etnografică Monor;

A. UNITATEA BISTRIȚA BÂRGĂU

SUBUNITATEA A.1.

Subunitatea A1 aparține unității de relief Dealurile Ciceului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud, într-un cadru de deal, și are o suprafață de 22030,81 ha. În componența sa intră UAT-urile Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Petru Rareș, Negrilești, Spermezeu, Căianu Mic și Uriu. Subunitatea se caracterizează printr-un peisaj variat, alcătuit din dealuri, terenuri agricole, mari suprafețe plantate și pășuni. Evoluția peisajului este marcată de prezența unor elemente actuale, bine exprimate în fizionomia prezentă a teritoriului, rezultate din condițiile contemporane ale componentelor de peisaj. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt indicate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, în partea de sud. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea nu include zone protejate menționate în datele furnizate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Peisajul geografic este vulnerabil în special la alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Valea Poienii, Valea Negrileștilor, Valea Mare, Lelești, Ilișua, Hășmaș, Dobricel, Canciu și Caciu. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracterizat de altitudini moderate spre relativ

ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite; energia reliefului este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale distincte nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Subunitatea are un profil agricol mixt, bazat pe teren arabil, culturi furajere și pășuni utilizate de exploatațiile agricole. Produsele locale menționate sunt vinul și produsele viticole, prunele și produsele derivate din acestea, precum magiunul și țuica de prune, dar și cerealele, mierea și produsele tradiționale din porc. În exploatații sunt crescute bovine, ovine, caprine, porcine și păsări pentru producție și reproducție. Pentru păduri în peisaj nu sunt oferite informații. Terenurile cultivate au o importanță ridicată în structura subunității, incluzând culturi cerealiere, plante furajere și legume cultivate în exploatații agricole.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subzona nu beneficiază de o accesibilitate foarte bună. Traseul drumului E57 trece aproape de limita sudică a UAT-ului, iar în interiorul subzonei există un număr redus de drumuri județene și comunale, care asigură accesibilitatea mai ales pe direcția nord-sud, dinspre drumul național către localitățile rurale situate în zona montană. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este definită de predominanța așezărilor rurale, dezvoltate în strânsă legătură cu relieful deluros al Dealurilor Ciceului, pe văi și în zonele mai joase, unde componentele naturale prevalează în raport cu cele antropice sau construite. În subzonă sunt prezente mici ansambluri rurale cu valoare peisajeră, considerate de interes local, la care se adaugă densitatea relativ mare a siturilor arheologice amplasate în afara arealelor localităților, în zonele de deal. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și/sau în relație cu relieful de deal, iar țesutul construit este destul de omogen, fiind caracterizat în general de locuințe unifamiliale mici, dotate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Subunitatea se remarcă printr-o arhitectură de calitate, care respectă specificul locului, chiar dacă sunt prezente și unele implanturi izolate de arhitectură parazitară, lipsite de calitate. Arhitectura tradițională este cea specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău, cu locuințe de volumetrii simple, scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se mai păstrează zone construite tradițional-istorice, însă există

elemente de arhitectură singulară valoroasă, cu funcțiuni specifice, precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace. Se disting în mod special unele lăcașe de cult a căror turlă se individualizează în silueta așezărilor, precum Biserica Reformată din Reteag. Patrimoniul arhitectural clasat este bogat, în special prin prezența unui număr mare de situri aferente Frontierele Imperiului Roman - Dacia LPM UNESCO și prin predominanța monumentelor de categoria I – monumente de arheologie, alături de câteva obiective excepționale de altă natură. Fondul construit existent include construcții din secolele XIX-XX și inserții contemporane, precum și elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Ciceu - Corabia-Ponița
- Dumbrăveni - Măgura
- Dumbrăveni - Dealul Râpelor
- Dumbraveni - Dealul Podului 2
- Dumbrăveni - Dealul Podului 1
- Dumbrăveni - Vârful Runcului
- Dumbrăveni
- Negrilești - Dealul Sflederului 1
- Dumbrăveni - Dealul Sflederului 2
- Negrilești - Dealul Muncelului
- Negrilești - Negru Vodă
- Negrilești - Cornul Malului 1
- Negrilești - Cornul Malului 2
- Purcărete - Fața Carpenului 1 & 2
- Ciceu-Poieni - Fața Carpenului 3
- Ciceu-Poieni - Strunga Găvojdenilor
- Ciceu-Poieni - Podul Milcoaiei
- Ciceu-Poieni - Vârful Osoiului
- Dobricel - Rângoița
- Dobricel - Vârful Lazului
- Ilișua - Țibleș
- Spermezeu - Lazuri

- Spermezeu - Sunătoare

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01319 (RAN: 32964.01) – Așezare, sat Ciceu-Giurgești; comuna Ciceu-Giurgești
- BN-I-s-B-01340 (RAN: 32982.01) – Turn roman, sat Dumbrăveni; comuna Ciceu-Giurgești
- BN-I-m-B-01317.01 (RAN: 34208.03.01) – Turn roman, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-I-m-B-01317.02 (RAN: 34208.04.01) – Turn roman, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-I-s-A-01315 (RAN: 34208.01) – Așezare fortificată, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-I-s-A-01316 (RAN: 34208.02, 34208.05) – Situl arheologic de la Ciceu-Corabia, punct „Sub Cetate”, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-I-s-B-01317 (RAN: 34208.04, 34208.03) – Sistem de supraveghere și apărare a limesului în sectorul Ciceu-Corabia, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-II-m-A-01630 (RAN: 34208.05) – Ruinele cetății Ciceului, sat Ciceu-Corabia; comuna Ciceu-Mihăiești
- BN-I-s-B-01371 (RAN: 32991.01) – Burgus roman, sat Negrilești; comuna Negrilești
- BN-I-s-B-01372 (RAN: 32991.02) – Turn roman, sat Negrilești; comuna Negrilești
- BN-I-s-B-01333 (RAN: 32857.01) – Turn roman, sat Dobricel; comuna Spermezeu
- BN-I-s-B-01334 (RAN: 32866.01) – Turn roman, sat Dobricel; comuna Spermezeu
- BN-II-m-A-01704 (RAN: 34556.01) – Biserica greco-catolică „Nașterea Fecioarei Maria”, sat Spermezeu; comuna Spermezeu
- BN-IV-m-A-01744 – Piatra de hotar „Crucea Dobricului”, sat Dobricel; comuna Spermezeu
- BN-I-m-B-01308.01 (RAN: 32820.01.04) – Așezare, sat Căianu Mic; comuna Căianu Mic
- BN-I-m-B-01308.02 (RAN: 32820.01.03) – Așezare, sat Căianu Mic; comuna Căianu Mic
- BN-I-m-B-01308.03 (RAN: 32820.01.02) – Așezare, sat Căianu Mic; comuna Căianu Mic
- BN-I-m-B-01308.04 (RAN: 32820.01.01) – Așezare, sat Căianu Mic; comuna Căianu Mic
- BN-I-m-B-01320 (RAN: 32848.01) – Turn roman, sat Ciceu-Poieni; comuna Căianu Mic

- BN-I-m-B-01321 (RAN: 32848.02) – Turn roman, sat Ciceu-Poieni; comuna Căianu Mic
- BN-I-s-B-01308 (RAN: 32820.01) – Situl arheologic de la Căianu Mic, punct „Pe poduri”, sat Căianu Mic; comuna Căianu Mic
- BN-I-s-B-01320 (RAN: 32848.01) – Sistem de supraveghere și apărare a limesului în sectorul Ciceu-Poieni, sat Ciceu-Poieni; comuna Căianu Mic
- BN-II-m-B-01646 (RAN: 32857.03) – Castelul Karoly, azi mănăstirea ortodoxă „Sf. Împ. Constantin și Elena”, sat Dobric; comuna Căianu Mic

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală, fără notorietate națională. În privința meșteșugurilor, sunt menționate activități țărănești specifice zonei etnografice Bistrița-Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, împletiturile din nuiele și răchită, precum și prezența muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.2.

Subunitatea A2 aparține unității de relief Culmea Brezei (Breaza) și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de culme. Suprafața sa este de 9811,70 ha, iar UAT-urile integrate sunt Căianu Mic, Negrilești, Spermezeu și Târlișua. Subunitatea cuprinde o zonă variată, alcătuită din dealuri, terenuri agricole, mari suprafețe plantate și pășuni. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului și bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

În cadrul natural al subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este precizată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt seceta, eroziunea, defrișările și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Subunitatea este traversată de un peisaj cultural puternic vascularizat de cursuri de apă precum Ilișua, Valea Mare, Valea Lungă, Lunca, Hălmaș și Dobricel. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este reprezentat de interfluvii alungite, situate la altitudini ridicate, care separă bazine hidrografice; culmile pot avea profil rotunjit sau îngust și ascuțit, în funcție de structura geologică și de intensitatea eroziunii, iar în zonele înalte pot apărea creste zimțate și sectoare cu relief structural sau glaciar. Procese geomorfologice actuale nu sunt indicate.

Potențialul agricol

Potențialul agricol al subunității este definit de o agricultură predominant extensivă, bazată pe terenuri arabile și pășuni permanente. Produsele locale menționate sunt brânza de vacă și telemeaua, cașul proaspăt, mierea, laptele și produsele lactate, precum și carnea de oaie sau de vită. Componenta zootehnică este reprezentată în special de creșterea bovinelor și ovinelor, asociată utilizării pășunilor și fânețelor permanente. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind insuficientă, iar alternativele de acces sunt puține, realizate în principal prin intermediul drumurilor județene 170 și 171. Această accesibilitate redusă este determinată și de relieful accidentat specific înălțimii deluroase a Culmii Breaza. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de predominanța așezărilor rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă legătură cu relieful deluros, pe văi și în zonele mai joase, unde componentele naturale primează în raport cu cele antropice sau construite. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile au o densitate scăzută a zonelor construite și se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și/sau în relație cu relieful de deal, având un țesut construit destul de omogen, caracterizat în general de locuințe unifamiliale mici, dotate cu zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este apreciată ca fiind de calitate și respectă specificul local, deși sunt prezente și implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și se exprimă prin locuințe cu volumetrii simple, scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice.

În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice. Există însă elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni specifice, precum biserica, școala, primăria, căminul cultural sau conacul, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. În ceea ce privește patrimoniul arhitectural clasat, pe teritoriul subzonei nu se găsesc obiective clasate în LPM UNESCO FRE-Dacia, iar în LMI este menționat un singur monument clasat, situat în satul Târlișua, UAT Târlișua.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-III-m-A-01741 – Bustul lui Liviu Rebreanu, sat Târlișua; comuna Târlișua

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.3.

Subunitatea A3 aparține unității de relief Muscelele Năsăudului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în nord-vestul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief montan, având o suprafață de 40219,45 ha. În componența sa intră UAT-urile Târlișua, Zagra, Telciu, Runcu Salvei, Coșbuc, Zagra, Salva, Nimigea, Spermezeu, Chiuza, Căianu Mic, Uriu și Beclean. Subunitatea cuprinde o zonă variată, caracterizată prin dealuri, terenuri agricole, mari suprafețe plantate și pășuni. Evoluția peisajului este determinată de elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului și care pot avea caracter pozitiv sau negativ, precum culturi agricole sau zone rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt generate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea în partea de est a drumului expres cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, precum și modernizarea și reabilitarea drumului național. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea include arii naturale protejate, respectiv situl Natura 2000 ROSCI0393 Someșul Mare și rezervația științifică, monument al naturii și rezervație naturală RONPA0233 Lacul Zagra. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este precizată. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Țibleș, Târlișua, Strâmba, Sălăuța, Runc, Între Hotare, Ilișua, Găureni, Dumbrăvița și Bichigiu. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful se caracterizează prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate prezenta forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Subunitatea are un sistem agricol mixt, bazat pe culturi de cereale, plante furajere și grădini familiale. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitățile zootehnice sunt reprezentate de creșterea bovinelor, ovinelor și caprinelor, completate de creșterea păsărilor și a albinelor. Pentru păduri în peisaj nu sunt oferite informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în cadrul arealului viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind insuficientă, iar accesul se realizează în principal prin intermediul unor drumuri comunale, existând puține alternative de acces. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de

predominanța așezărilor rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă legătură cu relieful dealurilor domoale ale Muscelelor Năsăudului, pe văi și în zonele mai joase, unde zonele naturale predomină în raport cu cele antropice sau construite. Sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și/sau în relație cu relieful de deal, iar țesutul construit este destul de omogen, fiind caracterizat în general de locuințe unifamiliale mici dotate cu mici zone agricole și grădini; spre zona montană din nordul UAT-urilor, localitățile tind să fie mai rarefiate și cu un număr mai redus de case.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, deși există și implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și se exprimă prin locuințe cu volumetrii simple, scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale. Există însă elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserica, școala, primăria, căminul cultural sau conacul, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de obiective incluse atât în cadrul sistemului LPM UNESCO FRE-Dacia, cât și în Lista Monumentelor Istorice.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Sita - Vârful Sitii
- Sita - Casa Urieșilor
- Perișor - Ponoară în Vârf
- Perișor - Păltiniș
- Perișor - Turnu' Popii/Corobană
- Perișor - Vârful Zgăului
- Perișor - Vârful Colnicului
- Zagra - Dealul Lupului
- Zagra - Dealul Ciorilor
- Salva – Modruț

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-B-01619 – Casă, sat Borleasa; comuna Târlișua
- BN-I-m-B-01440.01 (RAN: 35438.01.01) – Turn roman, sat Zagra; comuna Zagra
- BN-I-m-B-01440.02 (RAN: 35438.02.01) – Turn roman, sat Zagra; comuna Zagra
- BN-I-m-B-01440.03 (RAN: 35438.03.01) – Turn roman, sat Zagra; comuna Zagra
- BN-I-s-B-01378 (RAN: 35456.01) – Burgus roman, sat Perișor; comuna Zagra
- BN-I-s-B-01440 – Sistem de supraveghere și apărare a limesului Daciei în sectorul Zagra, sat Zagra; comuna Zagra
- BN-II-m-A-01707 – Biserica din lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil", cu turn clopotniță din piatră, sat Suplai; comuna Zagra
- BN-II-m-A-01729 (RAN: 35438.04) – Biserica din lemn „Sf. Cuv. Parascheva", sat Zagra; comuna Zagra
- BN-II-m-B-01730 – Casă, sat Zagra; comuna Zagra
- BN-I-m-B-01401.01 (RAN: 34592.01.01) – Turn roman, sat Sita; comuna Spermezeu
- BN-I-m-B-01401.02 (RAN: 34592.02.01) – Turn roman, sat Sita; comuna Spermezeu
- BN-I-m-B-01401.03 (RAN: 34592.03.01) – Turn roman, sat Sita; comuna Spermezeu
- BN-I-s-B-01401 – Sistem de supraveghere și apărare a limesului Daciei în sectorul Sita-Spermezeu, sat Sita; comuna Spermezeu
- BN-II-m-B-01682 (RAN: 34583.01) – Biserica din lemn „Adormirea Maicii Domnului", sat Păltineasa; comuna Spermezeu
- BN-I-s-A-01324 (RAN: 32508.01) – Așezare fortificată, sat Coldău; oraș Beclean

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate activități precum prelucrarea lemnului, metalului și pietrei în Runcu Salvei, precum și meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului: țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.4.

Subunitatea A4 aparține unității de relief Munții Țibleș și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în nordul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief montan, având o suprafață de 19098,81 ha. În componența sa sunt incluse UAT-urile Târlișua, Zagra, Telciu și Romuli. Subunitatea este caracterizată printr-un peisaj dominat de păduri de foioase și pajiști cu vegetație medie. Evoluția peisajului este marcată de prezența unor elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări ale teritoriului din perioade anterioare. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea drumului expres cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș în partea de est. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt reprezentate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de numeroase cursuri de apă, precum Valea Săbii, Valea Lungă, Țibleș, Strâmba, Seradia, Sălăuța, Mesteacăn, Ilișua, Fiadțel, Fiad și Bichigiu. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful se caracterizează prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, fiind alcătuit din versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Activitățile agricole din subunitate sunt limitate și se bazează în principal pe pășuni și fânețe permanente specifice zonei montane. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Zootehnia este dominantă, fiind bazată în special pe

creșterea bovinelor și ovinelor. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă ca urmare a reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite. În cadrul subzonei există foarte puține așezări antropice, cu un număr redus de construcții care se pierd în peisajul montan, fiind prezente și cabane montane sau refugii adaptate reliefului. Mediul construit are o tipologie foarte difuză, fiind în mare parte integrat în peisaj. Sunt prezente mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și/sau în relație cu relieful montan, pe văile înguste, iar țesutul construit este relativ omogen și alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici dotate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, deși există și implanturi izolate de arhitectură parazitară, lipsite de calitate. Arhitectura tradițională este cea specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău, fiind reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale reprezentate de obiective izolate sau mici clustere. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. În ceea ce privește patrimoniul arhitectural clasat, pe teritoriul subzonei nu se găsesc obiective clasate nici în cadrul LPM UNESCO FRE-Dacia, nici în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX-XX, la care se adaugă inserții contemporane și elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea

ce privește meșteșugurile, sunt menționate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.5.

Subunitatea A5 aparține unității de relief Culoarele Someșului Mic și Mare și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în nord-vestul județului Bistrița-Năsăud și reprezintă o formă de relief de tip culoar dezvoltat de-a lungul principalelor drumuri ale județului care leagă orașe precum Beclean, Salva, Năsăud, Rebrișoara și Feldru. Suprafața totală a arealului este de 12063,29 ha. În componența sa intră UAT-urile Telciu, Coșbuc, Salva, Năsăud, Rebrișoara, Feldru, Ilva Mică, Sângeorz-Băi, Nimigea, Chiuza, Beclean, Uriu, Petru Rareș și Ciceu-Mihăiești. Subunitatea este caracterizată prin așezări rurale și urbane asociate terenurilor arabile din extravilan. Evoluția peisajului este marcată de prezența unor elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări ale teritoriului din perioade anterioare. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava în partea de sud, realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, modernizarea liniei de cale ferată, modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale, precum și realizarea centurii ocolitoare a orașului Năsăud. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea include mai multe arii naturale protejate, respectiv siturile Natura 2000 ROSCI0393 Someșul Mare, Natura 2000 ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean, Natura 2000 ROSCI0232 Someșul Mare Superior și Natura 2000 ROSCI0400 Șieu - Budac, precum și rezervația științifică, monumentul al naturii și rezervația naturală RONPA0224 Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente și este caracterizată inclusiv prin prezența narciselor. Infrastructura ecologică este reprezentată de valea hidrografică a Someșului Mare. Vulnerabilitățile peisajului geografic

sunt generate în principal de inundații, fragmentarea habitatelor ca urmare a urbanizării și eroziunea malurilor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este definit de valea Someșului Mare și de râul Sălăuța, precum și de zonele de vărsare ale principalelor râuri Ilișua, Șieu, Valea Mare și Valea Meleș în râul Someșul Mare. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracterizat printr-o formă alungită, cu altitudini relativ mai scăzute comparativ cu unitățile învecinate, fiind alcătuit din lunci, terase fluviale și versanți mai domoli. Culoarele reprezintă zone de tranziție între unități de relief și sunt modelate în principal prin procese fluviale, acumulări aluviale și eroziune laterală a cursurilor de apă. Procesele geomorfologice actuale sunt dominate de eroziunea fluvială, care modelează permanent albiile râurilor prin eroziune, transport și acumulare de sedimente, determinând adâncirea și lărgirea văilor, formarea teraselor și modificarea albiilor, precum și procese frecvente de eroziune și retragere a malurilor.

Potențialul agricol

Agricultura din subunitate include terenuri arabile utilizate pentru cultivarea cerealelor, plantelor furajere și culturilor legumicole. Produsele locale sunt reprezentate de legume, porumb și grâu, fructe, produse din carne și lapte, precum și produse apicole. Activitățile zootehnice sunt orientate în principal spre creșterea bovinelor pentru lapte, a ovinelor și a păsărilor. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații. Suprafețele arabile au o importanță semnificativă, fiind utilizate pentru culturi agricole diverse și pentru producția de furaje. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în cadrul arealului viticol Lechința, iar localitățile Reteag și Uriu fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subunitatea beneficiază de o accesibilitate foarte bună, având alternative de transport auto prin intermediul drumului european E58 și al DN 17, precum și transport feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este definită de un mix de localități rurale adaptate contextului natural al culoarului Someșului și de prezența localităților urbanizate Beclean și Năsăud, care formează fâșii sau coridoare urbanizate ce fragmentează mediul natural. Sunt prezente una sau mai multe zone ori ansambluri cu statut de protecție sau cu valoare recunoscută la nivel național. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și în

relație cu relieful culoarului Someșului; în mediul rural, țesutul construit este relativ omogen și caracterizat de locuințe unifamiliale mici cu zone agricole și grădini, în timp ce orașele Beclean și Năsăud prezintă o structură urbană dezvoltată de-a lungul râului Someș și a căilor de circulație, cu un țesut construit eterogen alcătuit din locuințe colective, clădiri cu funcțiuni diverse și locuințe de mici dimensiuni, tipologiile urbane fiind mixte. Subunitatea este traversată de un drum istoric important, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice, la începutul secolului XIX.

Patrimoniu și arhitectură

În zonele rurale, arhitectura este în general de calitate și respectă specificul locului, deși sunt prezente și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. În zonele urbane, țesutul construit prezintă un caracter eterogen, cu un amestec de arhitectură de calitate și arhitectură slab calitativă. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale, obiective izolate sau mici clustere. Sunt prezente elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de un număr mare de obiective incluse în Lista Monumentelor Istorice, aparținând atât grupei valorice A (de interes național sau universal), cât și grupei valorice B (monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local). Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX-XX, alături de inserții contemporane și elemente singulare din perioade anterioare, fiind relativ omogen ca periodizare în sate și mixt în centrele urbane.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Ilișua - Arcobara / Vicinal
- Ilișua - Țibleș

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-B-01718 – Casă evreiască, azi cabinet medical, sat Telciu; comuna Telciu
- BN-II-m-A-01639 (RAN: 33186.01) – Pod acoperit din lemn („pod grăniceresc”) peste râul Sălăuța, sat Coșbuc; comuna Coșbuc
- BN-IV-m-A-01743 – Muzeul memorial „George Coșbuc”, sat Coșbuc; comuna Coșbuc

- BN-II-m-A-01680 (RAN: 32553.03) – Cazarma Regimentului II Românesc de Graniță „Șvarda”, azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean, oraș Năsăud
- BN-II-m-A-20940 – Gimnaziul Superior Greco-Catolic Românesc, azi Colegiul Național „George Coșbuc”, oraș Năsăud
- BN-II-m-B-20941 – Internatul școlii Normale, azi Școala Generală „Mihai Eminescu”, oraș Năsăud
- BN-II-m-B-20942 – Școala Normală, azi Grupul școlar Silvic, oraș Năsăud
- BN-II-m-B-21123 – Biserica Ortodoxă Română „Sf. Ierarh Nicolae”, oraș Năsăud
- BN-III-m-A-01737 – Bustul lui Vasile Nașcu, oraș Năsăud
- BN-III-m-B-01736 – Bustul lui George Coșbuc, autor Corneliu Medrea, oraș Năsăud
- BN-II-a-A-01659 – Ansamblul bisericii de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, sat Rebrișoara; comuna Rebrișoara
- BN-II-m-A-01659.01 – Biserica din lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, sat Rebrișoara; comuna Rebrișoara
- BN-II-m-A-01659.02 – Clopotnița din lemn, sat Rebrișoara; comuna Rebrișoara
- BN-III-m-A-01738 – Relief de bronz închinat lui Iacob și Ioachim Mureșan, sat Rebrișoara; comuna Rebrișoara
- BN-II-m-B-01658 (RAN: 33257.01) – Biserica ortodoxă „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, sat Feldru; comuna Feldru
- BN-III-m-B-01735 – Bustul lui Vasile Nașcu, autor Corneliu Medrea, sat Feldru; comuna Feldru
- BN-I-s-B-01373 (RAN: 33998.01) – Așezare, sat Nimigea de Jos; comuna Nimigea
- BN-I-s-B-01374 (RAN: 33998.02) – Așezare fortificată, sat Nimigea de Sus; comuna Nimigea
- BN-II-m-B-01696 (RAN: 33168.01) – Biserica reformată, sat Săsarm; comuna Chiuza
- BN-I-m-B-01288.01 (RAN: 32492.03.03) – Așezare, oraș Beclean
- BN-I-m-B-01288.02 (RAN: 32492.03.02) – Așezare, oraș Beclean
- BN-I-m-B-01288.03 (RAN: 32492.03.01) – Așezare, oraș Beclean
- BN-I-s-A-01324 (RAN: 32508.01) – Așezare fortificată, sat Coldău; oraș Beclean
- BN-I-s-B-01288 (RAN: 32492.03) – Situl arheologic de la Beclean, punct „Șesul Becleanului”, oraș Beclean
- BN-I-s-B-01289 (RAN: 32492.04) – Fortificație, oraș Beclean

- BN-II-a-A-01617 (RAN: 32492.05) – Castelul Bethlen, azi Grupul școlar agricol Beclean, oraș Beclean
- BN-II-m-A-01617.01 – Castelul Bethlen – corp principal și extinderi, oraș Beclean
- BN-II-m-A-01617.02 – Pavilionul de intrare al castelului Bethlen, oraș Beclean
- BN-II-m-B-01615 (RAN: 32492) – Castelul Bethlen Pal, azi Primăria orașului Beclean
- BN-II-m-B-01616 – Castelul de vânătoare Bethlen, oraș Beclean
- BN-II-m-B-01618 (RAN: 32492.06) – Biserica reformată, oraș Beclean
- BN-I-m-B-01429.01 (RAN: 35278.01.02) – Așezare, sat Uriu; comuna Uriu
- BN-I-m-B-01429.02 (RAN: 35278.01.01) – Așezare, sat Uriu; comuna Uriu
- BN-I-s-A-01430 (RAN: 35278.02) – Burgus, sat Uriu; comuna Uriu
- BN-I-s-B-01429 (RAN: 35278.01) – Situl arheologic de la Uriu, punct „Terasa din dreptul Văii Ilișua”, sat Uriu; comuna Uriu
- BN-II-m-A-01642 (RAN: 35287.02) – Biserica romano-catolică, sat Cristeștii Ciceului; comuna Uriu
- BN-II-m-B-01641 (RAN: 35287.03) – Castelul Torma, azi imobil cu activități meșteșugărești, sat Cristeștii Ciceului; comuna Uriu
- BN-II-m-B-01723 (RAN: 35278.04) – Biserica reformată, sat Uriu; comuna Uriu
- BN-II-m-B-01687 – Biserica reformată, sat Reteag; comuna Petru Rareș
- BN-III-m-B-01739 – Bustul lui Ion Pop Reteganu, sat Reteag; comuna Petru Rareș
- BN-IV-m-B-01749 – Mormântul lui Ion Pop Reteganu, sat Reteag; comuna Petru Rareș
- BN-IV-m-B-01750 – Muzeul memorial „Ion Pop Reteganul”, sat Reteag; comuna Petru Rareș

Patrimoniu imaterial

Subunitatea nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive includ manifestări tradiționale precum Sânziene la Rebrișoara – Obicei tradițional Rebrișoara din 24 iunie și De Ispas – eveniment tradițional-cultural la Năsăud.

În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate activități precum realizarea de țesături, cusături și covoare în localitățile Salva și Năsăud, precum și meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului: țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria,

curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.6.

Subunitatea A6 aparține unității de relief Dealurile Jimborului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud, într-un cadru de deal, și are o suprafață de 1303,90 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea este integrată în UAT Beclean. Aceasta este caracterizată prin păduri tinere și pajiști. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului și bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ construirea în partea de nord a autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt alunecările de teren, eroziunea, defrișările și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă, dintre care este menționată Valea Viilor. Nu sunt semnalate peisaje minerale. Relieful este caracterizat de altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale distincte nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Activitățile agricole includ terenuri arabile și culturi agricole amplasate în extravilan. Produsele locale sunt reprezentate de vin și produse viticole, prune și produse derivate

precum magiunul și țuica de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. Componenta zootehnică este reprezentată de creșterea bovinelor și porcinelor în exploatațiile agricole. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă ca urmare a reliefului, a dimensiunii mici a subzonei și a numărului redus de așezări sau zone locuite. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este definită de existența unui număr foarte redus de așezări și de construcții puține, care se pierd în peisajul deluros. În subzonă sunt prezente mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și/sau în relație cu relieful deluros, iar țesutul construit este destul de omogen, fiind alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici, dotate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este apreciată ca fiind de calitate și respectă specificul local, chiar dacă există și implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată de locuințe cu volumetrii simple, scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale, sub forma unor obiective izolate sau a unor mici clustere. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserica, școala, primăria, căminul cultural sau conacul, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. În ceea ce privește patrimoniul arhitectural clasat, pe teritoriul subzonei nu se găsesc obiective clasate nici în LPM, nici în LMI. Fondul construit existent este alcătuit din construcții din secolele XIX-XX, inserții contemporane și elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.7.

Subunitatea A7 aparține unității de relief Dealurile Lechinței și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de deal, având o suprafață de 1937,91 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea este integrată în UAT Beclean. Teritoriul este caracterizat prin prezența pădurilor tinere și a pajiștilor. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului, vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și putând avea atât efecte pozitive, cât și negative, precum culturi agricole sau zone rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ construirea în partea de nord a autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt alunecările de teren, eroziunea, defrișările și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă, dintre care sunt menționate Valea Meleș și Sărata. Nu sunt semnalate peisaje minerale. Relieful este caracterizat prin altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și

interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Activitățile agricole sunt limitate și sunt asociate cu pajiști și terenuri agricole locale. Produsele locale includ vin și produse viticole, prune și produse derivate precum magiunul și țuica de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. Pentru componenta zootehnică nu sunt furnizate informații. De asemenea, nu sunt precizate informații privind pădurile în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea auto este relativ bună prin intermediul drumului județean DJ172 și datorită proximității față de orașul Beclean, însă alternativele de transport sunt limitate. În subzonă predomină așezările rurale de mici dimensiuni, dezvoltate de-a lungul căilor de circulație și în strânsă relație cu relieful de deal, zonele naturale având o pondere mai mare decât cele construite. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile prezintă o densitate scăzută a zonelor construite și se dezvoltă de-a lungul căilor de acces sau în relație cu relieful, țesutul construit fiind relativ omogen și alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici cu zone agricole și grădini. În subzonă se remarcă prezența zonei de agrement Băile Figa.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, deși există și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără calitate. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice. Sunt prezente elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. În ceea ce privește patrimoniul arhitectural clasat, în subzonă este prezent un singur obiectiv inclus în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții

din secolele XIX-XX, alături de inserții contemporane și elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-A-20930 – Situl arheologic „Băile Figa”, oraș Beclean

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive includ manifestarea tradițională „Înstruțatul Boului” din Figa. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.8.

Subunitatea A8 aparține unității de relief de tip depresiune și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief de depresiune, având o suprafață foarte redusă, de 82,62 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea este integrată în UAT Beclean. Suprafața identificată este reprezentată în principal de teren arabil situat în proximitatea unei așezări. Evoluția peisajului este caracterizată prin elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului, vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și putând avea atât efecte pozitive, cât și negative, precum culturi agricole sau dezvoltări rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate. Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Subunitate de dimensiuni reduse fără necesar de detaliere.

SUBUNITATEA A.9.

Subunitatea A9 aparține unității de relief Dealurile Bistriței și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în zona centrală a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de deal, având o suprafață de 19610,84 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Nimigea, Năsăud, Rebrișoara, Feldru, Ilva Mică,

Josenii Bârgăului și Prundu Bârgăului. Teritoriul este caracterizat prin păduri de foioase, zone agricole intens exploatate și pășuni. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări anterioare ale teritoriului. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale, realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, realizarea centurii ocolitoare a orașului Năsăud, precum și construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea include mai multe arii naturale protejate, respectiv situl Natura 2000 ROSCI0051 Cușma, situl Natura 2000 ROSCI0232 Someșul Mare Superior și rezervația științifică, monumentul naturii și rezervația naturală RONPA0224 Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente și include, printre altele, prezența narciselor. Infrastructura ecologică nu este menționată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt alunecările de teren, eroziunea, defrișările și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă, precum Valea Mare, Valea Carelor, Tău, Târgul, Poiana, Muncel, Bratoșa și Bistrița. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful prezintă altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Agricultura din subunitate combină culturi arabile cu pășuni și fânețe utilizate pentru producția de furaje. Produsele locale includ vin și produse viticole, prune și produse derivate precum magiunul și țuica de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. Activitățile zootehnice sunt reprezentate în principal prin creșterea bovinelor și ovinelor în exploatațiile

agricole. Peisajul include păduri de foioase asociate zonelor agricole. Importanța terenurilor cultivate nu este precizată. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subzona prezintă o accesibilitate relativ dificilă și puține alternative de transport, excepția fiind zona de sud-est, unde accesibilitatea auto este ameliorată de prezența drumului european DE58. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. Predomină așezările rurale dezvoltate în strânsă relație cu relieful deluros, în cadrul cărora zonele naturale au o pondere mai mare decât cele construite. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic în relație cu relieful natural deluros, iar țesutul construit este relativ omogen, fiind alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici dotate cu zone agricole și grădini. Subunitatea este traversată de drumuri istorice importante, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice la începutul secolului XIX, precum și un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului „Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, chiar dacă există și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În teritoriu se păstrează și câteva exemple de obiecte sau mici clustere de arhitectură tradițională integrate în țesutul contemporan. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de un număr redus de obiective incluse în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX-XX, la care se adaugă inserții contemporane și elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01421 (RAN: 34066.01) – Așezare, sat Tăure; comuna Nimigea
- BN-II-m-B-21090 – Fântâna de apă sărată cu casă, sat Mintiu; comuna Nimigea
- BN-III-m-A-01746 – Bustul lui Liviu Rebreanu, localitate componentă Liviu Rebreanu; oraș Năsăud
- BN-IV-m-B-01747 – Muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, localitate componentă Liviu Rebreanu; oraș Năsăud
- BN-I-s-B-01381 (RAN: 33417.01) – Așezare, sat Rusu Bârgăului; comuna Josenii Bârgăului
- BN-I-s-B-01382 (RAN: 33417.02) – Turn roman, sat Rusu Bârgăului; comuna Josenii Bârgăului
- BN-II-m-B-01677 (RAN: 33408.01) – Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”, sat Mijlocenii Bârgăului; comuna Josenii Bârgăului

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate activități tradiționale specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.10.

Subunitatea A10 aparține unei unități de relief de tip depresiune din cadrul zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în zona centrală a județului Bistrița-Năsăud și are o suprafață de 449,76 ha. Din punct de vedere administrativ, teritoriul este integrat în UAT Nimigea. Subunitatea este caracterizată prin predominanța pășunilor și a terenurilor agricole. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări anterioare ale teritoriului. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt reprezentate de alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă, dintre care este menționat râul Tău. Nu sunt semnalate peisaje minerale. Relieful este caracterizat printr-o unitate relativ coborâtă față de formele înconjurătoare, cu suprafețe mai netede, pante reduse și prezența luncilor și teraselor fluviale. Depresiunile sunt rezultatul unor procese tectonice și erozionale, fiind ulterior modelate de rețeaua hidrografică și de procese de acumulare sedimentară. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Activitățile agricole se bazează pe culturi arabile și pășuni. Produsele locale includ lapte și brânză de vacă, miere, cartofi și legume adaptate climatului răcoros. În exploatațiile agricole sunt crescute bovine și ovine. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, deoarece pe cuprinsul acesteia nu există căi de acces și nici așezări. Relația dintre cadrul natural și cel construit nu este relevantă, întrucât teritoriul nu include zone locuite. De asemenea, nu sunt identificate zone valoroase sau ansambluri construite. Dinamica urban-rural nu este aplicabilă, iar tipologiile spațiale sunt dominate de funcțiuni agricole și productive.

Patrimoniu și arhitectură

În subzonă nu există așezări, astfel că nu sunt prezente elemente privind calitatea arhitecturii locului sau arhitectura tradițională. De asemenea, nu sunt identificate elemente izolate de arhitectură și nici obiective de patrimoniu arhitectural clasat. Fondul construit existent nu este relevant, deoarece teritoriul nu include construcții sau zone locuite.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Diversitatea etnică nu este relevantă pentru această subunitate. Evenimentele festive sunt menționate la nivel local, fără notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.11.

Subunitatea A11 aparține unității de relief Muscelele Năsăudului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în zona central-nordică a județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief montan, având o suprafață de 33066,56 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Telciu, Coșbuc, Salva, Năsăud, Rebrișoara, Parva, Rebra, Feldru, Sângeorz-Băi și Ilva Mică. Teritoriul este caracterizat prin păduri de foioase și pășuni. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări anterioare ale teritoriului. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene, realizarea variantei ocolitoare pentru Sângeorz-Băi, precum și realizarea centurii ocolitoare a orașului Năsăud. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este indicată. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă, precum Valea Satului, Valea lui Dan, Valea Caselor, Valea Borcutului, Telcișor, Rebra, Gersa și Feldrișel. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful se caracterizează prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, fiind alcătuit din versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Agricultura montană este caracterizată prin utilizarea pășunilor permanente și prin culturi furajere. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitatea zootehnică este dominată de creșterea bovinelor și a ovinelor. Peisajul include păduri de foioase asociate zonelor montane. Importanța terenurilor cultivate nu este precizată.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este relativ dificilă din cauza lipsei infrastructurii de transport, a reliefului natural deluros și a numărului redus de așezări și de populație deservită. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. Predomină așezările rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă relație cu relieful dealurilor domoale specifice zonei Muscelelor Năsăudului, amplasate pe văi și în zonele mai joase, în care cadrul natural predomină în raport cu cel construit. Sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful de deal, țesutul construit fiind relativ omogen și alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici cu zone agricole și grădini, iar așezările sunt rarefiate și tind să aibă un număr mai redus de locuințe. Zonele urbane prezintă tipologii mixte.

Patrimoniu și arhitectură

În mediul rural, arhitectura este în general de calitate și respectă specificul locului, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. În mediul urban, țesutul construit prezintă un caracter eterogen, în care coexistă arhitectura de calitate și

arhitectura slab calitativă. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de un număr redus de obiective incluse în Lista Monumentelor Istorice, toate aparținând grupei valorice B. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX-XX, la care se adaugă inserții contemporane și elemente singulare din perioade anterioare, fiind relativ omogen ca periodizare în sate și mixt în centrele urbane.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Salva - Dealul Dumbravă

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01370 (RAN: 32553.01) – Turn roman, sat Salva; comuna Salva
- BN-II-m-B-21093 – Vila 1, oraș Sângeorz-Băi

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, este menționată pictura pe sticlă sau pe lemn în localitatea Sângeorz-Băi. De asemenea, sunt prezente meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.12.

Subunitatea A12 aparține unității de relief Masivul Rodna (Munții Rodnei) și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în nordul județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief montan, suprapunându-se în mare parte cu Parcul Național Munții Rodnei. Suprafața

totală a arealului este de 74470,63 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Romuli, Telciu, Rebrișoara, Parva, Sângeorz-Băi, Maieru, Rodna și Șanț. Teritoriul este caracterizat prin păduri de foioase și conifere, precum și prin zone cu vegetație de tip iarbă înaltă. Evoluția peisajului este marcată de prezența unor elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări anterioare ale teritoriului. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ în sud modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene, iar în partea extrem estică modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subzona cuprinde un număr important de arii naturale protejate, între care Natura2000 ROSCI0125 Munții Rodnei, Natura2000 ROSPA0085 Munții Rodnei, Natura2000 ROSCI0193 Peștera Tăușoare, Parcul Național RONPA0005 Munții Rodnei, Rezervația Biosferei ROMAB0002 Pietrosul Rodnei, precum și mai multe rezervații științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale: RONPA0606 Piatra Rea, RONPA0242 Ineu Lala, RONPA0240 Izvoarele Mihăiesei, RONPA0236 Peștera din Valea Cobășelului, RONPA0226 Poiana cu narcise de pe masivul Saca, RONPA0223 Peștera Tăușoare și RONPA0222 Zăvoaiele Borcutului. Biodiversitatea este specifică zonei montane înalte și include, printre altele, narcise și numeroase specii de faună precum Ursus arctos (urs brun), Bombina bombina (buhai de baltă cu burta roșie), Bombina variegata (ivoraș-cu-burta-galbenă), Lutra lutra (vidră euroasiatică), Canis lupus (lup cenușiu), Cobitis taenia (zvârlugă), Lynx lynx (râs eurasiatic) și Triturus montandoni (triton carpatic). Infrastructura ecologică este dominată de Parcul Național Munții Rodnei, cea mai importantă componentă ecologică regională, care include ecosisteme alpine, subalpine și forestiere, rezervații floristice și habitate pentru carnivore mari. Principalele vulnerabilități ale peisajului sunt defrișările, eroziunea, alunecările locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de o rețea hidrografică bogată, reprezentată de cursuri de apă precum Valea Vinului, Valea Pietrelor, Telcișor, Strâmba, Sălăuța, Roșu, Rebra, Pârâul Repede, Pârâul Băilor, Maieru, Măgura, Izvorul Mare, Izvorul

Laptelui, Guşatul Mare, Gersa, Gagi, Frumuşica, Cormaia, Cobăşel, Bistriţa Aurie, Bila, Bârloaia, Anieşul Mic şi Anieş. Peisajele minerale sunt reprezentate de bazinul minier Rodna – Valea Vinului, cel mai important peisaj minier din judeţ, situat în comuna Rodna şi satul Valea Vinului, unde au fost exploatate minereuri polimetalice precum plumb, zinc, cupru, sulf şi, uneori, aur şi argint. Exploatarea este documentată încă din Evul Mediu, posibil chiar din epoca dacică, fiind continuată în perioada austro-ungară şi în epoca industrială modernă. Peisajul minier include galerii miniere istorice şi industriale, halde de steril şi depozite de zgură, instalaţii industriale abandonate, drumuri miniere şi infrastructură tehnologică, precum şi zone afectate de degradări geomorfologice şi procese de renaturalizare. Alte exemple sunt Mina Valea Blaznei, deschisă în 1774 pentru exploatarea plumbului, zincului, cuprului şi sulfului, caracterizată prin galerii, puţuri miniere, halde de steril şi platforme industriale, precum şi Mina Făget din bazinul Rodnei, asociată exploatărilor industriale moderne şi infrastructurii miniere dezafectate. Relieful este caracterizat prin altitudini ridicate şi energie mare a reliefului, cu versanţi abrupţi, văi adânci şi culmi dominante, puternic fragmentate de reţeaua hidrografică şi influenţate de procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante includ eroziunea torenţială, dezagregarea fizică a rocilor şi transportul materialului pe versanţi. În prezent, procesele geomorfologice active sunt reprezentate de eroziunea torenţială, care produce şiroiri, ravene şi torenţi ce fragmentează versanţii şi transportă materialul erodat spre văi, precum şi de alunecările de teren, determinate de gravitaţie, de structura geologică argiloasă, de precipitaţiile abundente sau de defrişări.

Potenţialul agricol

Activităţile agricole sunt limitate şi dominate de utilizarea păşunilor şi fâneţelor alpine. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă şi caş de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceaţă şi sirop din afine, zmeură sau merişoare, ciuperci de pădure şi păstrăv. Zootehnia este bazată în principal pe creşterea bovinelor şi a ovinelor. Peisajul este completat de păduri de foioase şi conifere specifice zonelor montane. Importanţa terenurilor cultivate nu este precizată.

Urbanism şi dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este relativ dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan specific Masivului Rodna şi a numărului redus de aşezări sau zone locuite. Există un număr foarte mic de aşezări, cu un număr redus de

construcții, care se pierd în peisajul montan. În același timp, sunt prezente cabane montane, refugii și alte zone de agrement amplasate în relație directă cu relieful montan. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. Numărul zonelor antropice cu valoare este redus, fiind reprezentat în principal de mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile și zonele de agrement se dezvoltă răsfirat și organic de-a lungul căilor de acces și în relație directă cu relieful montan, în special de-a lungul văilor înguste.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura existentă este în general de calitate și respectă specificul locului, deși sunt prezente și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă se păstrează câteva zone construite tradițional-istorice. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace. Patrimoniul arhitectural clasat este redus numeric, iar în subzonă nu există obiective incluse în LPM FRE UNESCO. Fondul construit existent este format în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-A-01278 (RAN: 33649.01) – Fortificație cu zid de incintă din piatră, sat Anieș; comuna Maieru
- BN-II-m-B-21142 – Casa scriitorilor, pavilioanele C1 și C2, sat Valea Vinului; comuna Rodna

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o diversitate etnică ridicată, populația majoritară fiind română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă și, în mică măsură, de etnie germană. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu sunt cunoscute la

nivel național. În ceea ce privește meșteșugurile, este menționat meșteșugul modelării lutului, care a avut o răspândire mai mare în zona Munților Rodnei. De asemenea, sunt practicate meșteșuguri tradiționale specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.13.

Subunitatea A13 aparține unității de relief Munții Suhard și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în nordul județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief montan, având o suprafață de 3307,93 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea este integrată în UAT Șanț. Teritoriul este caracterizat prin păduri de foioase și conifere, precum și prin vegetație de tip iarbă înaltă. Evoluția peisajului este marcată de elemente progresive, generate în peisajul cultural actual și intensificate continuu, precum depopularea, împădurirea, tăierile de păduri sau extinderea comunităților. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ în vest modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea se suprapune peste aria Natura 2000 ROSPA0085 Munții Rodnei și peste Parcul Național Munții Rodnei. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este precizată. Principalele vulnerabilități ale peisajului geografic sunt reprezentate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Pentru această subunitate nu sunt menționate cursuri de apă și nici peisaje minerale. Relieful este caracterizat prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, fiind alcătuit din versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare.

Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt precizate.

Potențialul agricol

Agricultura este bazată pe pășuni și fânețe montane. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitățile principale sunt creșterea bovinelor și a ovinelor. Pentru păduri în peisaj nu sunt furnizate informații, iar importanța terenurilor cultivate nu este precizată.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a lipsei așezărilor sau a zonelor locuite. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este marcată de existența unui număr foarte redus de amenajări antropice și de construcții puține, care se pierd în peisajul montan, într-un mediu construit cu tipologie foarte difuză, integrat în peisaj. Prezența zonelor valoroase nu este relevantă, deoarece pe cuprinsul subzonei nu există așezări. Dinamica urban-rural nu este cazul, iar tipologiile de așezare nu pot fi definite în lipsa zonelor locuite.

Patrimoniu și arhitectură

În această subunitate nu este cazul să se discute despre calitatea arhitecturii locului, arhitectură tradițională sau elemente izolate de arhitectură, întrucât pe cuprinsul său nu există așezări. De asemenea, nu sunt menționate obiective de patrimoniu arhitectural clasat și nici fond construit existent.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Diversitatea etnică nu este relevantă în această subunitate, deoarece pe cuprinsul său nu există așezări. Evenimentele festive sunt menționate doar ca având importanță locală, fără notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt indicate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn,

dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.14.

Subunitatea A14 aparține unității de relief de tip depresiune și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în partea de nord–nord-est a județului Bistrița-Năsăud și se dezvoltă de-a lungul DN17D, având o suprafață de 2001,19 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Sângeorz-Băi, Maieru, Rodna și Șanț. Teritoriul este caracterizat prin prezența unor așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice, utilizări anterioare ale teritoriului sau evenimente istorice. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În cadrul subunității nu sunt menționate arii naturale protejate. Biodiversitatea este specifică tipului de relief existent, iar infrastructura ecologică este reprezentată de valea hidrografică a Someșului Mare. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt asociate în principal cu inundațiile, seceta sezonieră și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural al subzonei este definit de valea Someșului Mare, care structurează organizarea spațială a teritoriului. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este specific depresiunilor, fiind relativ coborât în raport cu formele înconjurătoare și caracterizat prin suprafețe mai netede, pante reduse și prezența luncilor și teraselor fluviale. Depresiunile rezultă din procese tectonice și erozionale și sunt ulterior modelate de rețeaua hidrografică și de procese de acumulare sedimentară. Procesele geomorfologice actuale sunt reprezentate de eroziunea fluvială, prin care cursurile de apă modelează permanent albiile râurilor prin eroziune, transport și acumulare de sedimente, determinând adâncirea și lărgirea văilor, formarea teraselor și modificarea albiilor. De asemenea, sunt frecvente procesele de eroziune a malurilor și retragerea acestora pe anumite sectoare de râu.

Potențialul agricol

Activitățile agricole includ terenuri arabile și pășuni utilizate pentru producerea furajelor. Produsele locale sunt reprezentate de lapte și brânză de vacă, miere, cartofi și legume adaptate climatului răcoros. Zootehnia include creșterea bovinelor și a ovinelor. Pentru pădurile din peisaj și pentru importanța terenurilor cultivate nu sunt furnizate informații suplimentare.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subzona beneficiază de o accesibilitate bună în ceea ce privește transportul auto, datorită prezenței DN17. Localitățile sunt adaptate contextului natural al depresiunii și prezintă un mediu construit cu tipologie relativ difuză, integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu puține schimbări în ultimii ani. Așezările se dezvoltă în principal de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful depresionar, fiind formate din localități rurale cu țesut construit relativ omogen, caracterizat în general prin locuințe unifamiliale mici, asociate cu gospodării agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura existentă este în general de calitate și respectă specificul locului, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale formate din obiective izolate sau mici grupări de construcții. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de un număr relativ mare de monumente istorice de grupă valorică A situate în localități rurale. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-A-01637 (RAN: 32606.01) – Biserica de lemn „Buna Vestire”, sat Cormaia; oraș Sângeorz-Băi

- BN-II-m-A-01673 – Biserica ortodoxă „Sfânta Cuvioasă Parascheva”, sat Maieru; comuna Maieru
- BN-II-a-A-01688 (RAN: 34342.02) – Ansamblul bisericii „Sf. M. Mc. Gheorghe”, sat Rodna; comuna Rodna
- BN-II-m-A-01688.01 – Biserica greco-catolică „Sf. M. Mc. Gheorghe”, înglobând o parte din corul bisericii medievale (sec. XIII), sat Rodna; comuna Rodna
- BN-II-m-A-01688.02 – Turn clopotniță, sat Rodna; comuna Rodna
- BN-II-m-A-01688.03 (RAN: 34342.02.01) – Ruinele bisericii medievale, sat Rodna; comuna Rodna

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o diversitate etnică ridicată, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă și, într-o măsură foarte redusă, de etnici ucraineni și germani. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate țesăturile, cusăturile și covoarele realizate în localitatea Maieru. De asemenea, sunt practicate meșteșuguri tradiționale specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.15.

Subunitatea A15 aparține unității de relief Munții Bârgăului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în partea de est–nord-est a județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief montan, având o suprafață de 73965,10 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Sângeorz-Băi, Maieru, Rodna, Șanț, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei, Ilva Mică, Leșu, Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Josenii Bârgăului și Bistrița Bârgăului. Teritoriul este unul complex, cuprinzând atât așezări rurale și urbane cu terenuri agricole specifice extravilanului, cât și zone de relief înalt caracterizate prin păduri și vegetație naturală specifică mediului montan. Evoluția peisajului este marcată de elemente progresive generate în peisajul cultural actual și intensificate continuu, precum depopularea, împădurirea, tăierile de păduri sau extinderea comunităților. Vulnerabilitățile sunt

determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea liniei de cale ferată, construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, în partea de est modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene, precum și în partea de sud modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea cuprinde mai multe arii naturale protejate, printre care Natura2000 ROSPA0085 Munții Rodnei, Natura2000 ROSCI0051 Cușma și Natura2000 ROSAC0101 Larion, precum și rezervațiile științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale RONPA0239 Crovul de la Larion și RONPA0228 Piatra Fântânele. Biodiversitatea este specifică zonelor montane, iar infrastructura ecologică nu este menționată explicit. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de o rețea hidrografică bogată, reprezentată de cursuri de apă precum Valea Mare, Valea Leșilor, Ursoaia, Tureac, Tisa, Surupătura, Strâmba, Silhoasa, Secul, Măria Mică, Măria, Măgura, Leșul, Ivăneasa, Ilva, Erboasa, Dragovata, Cucureasa, Corca, Cârțibavul Mare, Bolovan, Bârgău și Arșița. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracterizat prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Agricultura montană combină terenuri arabile limitate cu pășuni și fânețe. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitatea zootehnică este dominată de creșterea bovinelor și a ovinelor. Peisajul este dominat de păduri extinse. Importanța terenurilor cultivate nu este precizată. Subunitatea este traversată de un

drum istoric important, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice, la începutul secolului XIX.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este eterogenă și, pe alocuri, destul de dificilă din cauza lipsei infrastructurii de transport, a reliefului montan și a numărului redus de așezări și populație deservită. Totuși, partea de sud și cea de nord a subzonei beneficiază de o accesibilitate auto mai bună prin intermediul DE58 și DN17. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. Predomină așezările rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă relație cu relieful montan, în special pe văi și în zonele mai joase, unde cadrul natural predomină în raport cu cel construit. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful de deal, țesutul construit fiind relativ omogen și alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici cu gospodării agricole și grădini. Așezările sunt rarefiate și tind să aibă un număr redus de locuințe, iar zonele urbane prezintă tipologii mixte.

Patrimoniu și arhitectură

În mediul rural, arhitectura este în general de calitate și respectă specificul locului, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. În mediul urban, țesutul construit prezintă un caracter eterogen, în care coexistă arhitectura de calitate și arhitectura slab calitativă. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. Deși subzona este extinsă, se constată un număr redus de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice și în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare, fiind relativ omogen ca periodizare în sate și mixt în centrele urbane.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-B-21093 – Vila 1, oraș Sângeorz-Băi
- BN-II-m-B-01666 – Casă, sat Leșu; comuna Leșu

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o diversitate etnică ridicată, populația majoritară fiind română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă și, în mică măsură, de etnici germani și ucraineni. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate pictura pe sticlă sau pe lemn în Sângeorz-Băi și activitățile de prelucrare a lemnului, metalului și pietrei în Ilva Mare și Lunca Ilvei. De asemenea, sunt practicate meșteșuguri tradiționale specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.16.

Subunitatea A16 aparține unei unități de relief depresionare din cadrul zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în estul județului Bistrița-Năsăud și are o suprafață de 6423,74 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Prundu Bârgăului, Bistrița Bârgăului și Tiha Bârgăului. Teritoriul este caracterizat prin așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului. Evoluția peisajului este marcată de elemente progresive, generate în peisajul cultural actual și intensificate continuu, precum depopularea, împădurirea, tăierile de păduri sau extinderea comunităților. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori menționați, iar sisteme de protecție propuse nu sunt precizate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, precum și modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea include aria Natura2000 ROSCI0051 Cușma și Rezervația naturală RONPA0235 Cheile Bistriței Ardelene. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente,

iar infrastructura ecologică nu este precizată. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de inundații, secetă sezonieră și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Tureac, Secul, Panu, Izvorul Lung, Colbu, Blajul, Bistrița și Bârgău. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracteristic unei depresiuni, fiind relativ coborât față de formele înconjurătoare și definit prin suprafețe mai netede, pante reduse, lunci și terase fluviale. Depresiunile sunt rezultatul unor procese tectonice și erozionale, ulterior modelate de rețeaua hidrografică și de procesele de acumulare sedimentară. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Agricultura include terenuri arabile și grădini familiale. Produsele locale sunt reprezentate de lapte și brânză de vacă, miere, cartofi și legume de climat răcoros. Activitățile zootehnice sunt reprezentate de creșterea bovinelor și a păsărilor. Pentru pădurile din peisaj și pentru importanța terenurilor cultivate nu sunt furnizate informații suplimentare.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subzona beneficiază de o accesibilitate foarte bună, cu alternative de transport auto prin intermediul drumului european E58 și al DJ173, precum și de transport feroviar. Localitățile sunt adaptate contextului natural depresionar, iar zonele antropizate ocupă suprafețe relativ întinse în raport cu peisajul natural, tind să formeze fâșii și să fragmenteze mediul natural. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Așezările se dezvoltă de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful depresionar, iar în localitățile rurale țesutul construit este relativ omogen, caracterizat în general prin locuințe unifamiliale mici cu mici zone agricole și grădini. În anumite localități se remarcă și un țesut organizat prin mijloace urbanistice de planșetă, precum lotizarea regulată. Subunitatea este traversată de un drum istoric important, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice, la începutul secolului XIX.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, chiar dacă există și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii

simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale, sub forma unor obiective izolate sau a unor mici clustere. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă, cu funcțiuni precum biserica, școala, primăria, căminul cultural sau conacul. Patrimoniul arhitectural clasat este reprezentat de două obiective incluse în Lista Monumentelor Istorice, ambele din grupa valorică B, reprezentativă pentru patrimoniul cultural local. Fondul construit existent este alcătuit din construcții din secolele XIX–XX, inserții contemporane și elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-B-20959 Hotel grăniceresc, azi Școala Generală cl I-IV sat Prundu Bârgăului; comuna Prundu Bârgăului
- BN-II-m-B-20242 Casă sat Bistrița Bârgăului; comuna Bistrița Bârgăului

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive includ manifestări tradiționale precum Târgu Mare al Bârgăului – târg tradițional organizat la Prundu Bârgăului în luna august și Festivalul Usturoiului – festival gastronomic organizat la Pasul Tihuța, în Tiha Bârgăului. De asemenea, sunt menționate manifestări culturale anuale repetabile, precum Colibița Folk Fest – festival folk desfășurat la Colibița în luna august și Tabăra de pictură Colibița – eveniment artistic anual organizat tot la Colibița, în luna august. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt menționate țesăturile, cusăturile și covoarele din Mureșenii Bârgăului și Bistrița Bârgăului. Totodată, sunt practicate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.17.

Subunitatea A17 aparține unității de relief Bistrița Bârgăului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în estul județului Bistrița-Năsăud și prezintă un relief de

culme, având o suprafață de 1963,91 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Bistrița Bârgăului și Tiha Bârgăului. Teritoriul este caracterizat prin culmi pe care se regăsesc terenuri agricole și păduri de foioase. Evoluția peisajului este marcată de elemente progresive generate în peisajul cultural actual, care se intensifică în mod continuu, precum depopularea, împădurirea, tăierile de păduri sau extinderea comunităților. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre acești factori, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

Subunitatea se suprapune peste arii naturale protejate precum Natura2000 ROSCI0051 Cușma și Rezervația naturală RONPA0235 Cheile Bistriței Ardelene. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este precizată. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de secetă, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei este reprezentată prin cursul de apă Blajul, care contribuie la structurarea peisajului cultural. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este specific zonelor de culme și este format din interfluvii alungite situate la altitudini ridicate, care separă bazine hidrografice. Culmile pot avea un profil rotunjit sau îngust și ascuțit, în funcție de structura geologică și de intensitatea eroziunii, iar în zonele mai înalte pot apărea creste zimțate și sectoare cu relief structural sau glaciar. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Agricultura se desfășoară pe terenuri agricole amplasate în zona de culme. Produsele locale includ brânză de vacă și telemea, caș proaspăt, miere, lapte și produse lactate, precum și carne de oaie sau de vită. Activitățile zootehnice nu sunt precizate explicit. Peisajul include păduri de foioase. Importanța terenurilor cultivate nu este menționată.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite. În teritoriu există un număr foarte redus de așezări antropice, cu puține construcții care se integrează și se pierd în peisajul montan. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este

parțial integrat în peisaj. Sunt prezente mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful de culme, iar țesutul construit este relativ omogen, fiind caracterizat în general prin locuințe unifamiliale mici dotate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, chiar dacă există și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale formate din obiective izolate sau mici clustere. Există elemente izolate de arhitectură valoroasă cu funcțiuni precum biserică, școală, primărie, cămin cultural sau conac. Pe teritoriul subzonei nu sunt identificate obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO sau în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt practicate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.18.

Subunitatea A18 aparține unității de relief Munții Călimani și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în estul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief montan, fiind parte a Munților Călimani. Suprafața subzonei este de 67387,07 ha. Din punct de vedere administrativ, aceasta include UAT-urile Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului și Josenii Bârgăului, extinzându-se parțial și pe teritoriul județului Mureș. Subunitatea reprezintă o zonă amplă caracterizată prin relief montan împădurit. Evoluția peisajului este marcată de elemente progresive generate în peisajul cultural actual și intensificate continuu, precum depopularea, împădurirea, tăierile de păduri sau extinderea comunităților. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația acestor factori, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

Subunitatea include mai multe arii naturale protejate, precum Natura2000 ROSCI0051 Cușma, Natura2000 ROSPA0133 Munții Călimani, Parcul Național RONPA0009 Parcul Național Călimani, precum și rezervațiile naturale RONPA0241 Stâncile Tătarului, RONPA0231 Valea Repedea și RONPA0232 Tăul Zânelor. Zona montană prezintă o biodiversitate variată, speciile dominante fiind Lutra lutra (vidra euroasiatică) și Lynx lynx (râsul eurasiatic). Infrastructura ecologică este reprezentată în principal de Parcul Național Munții Călimani, care include ecosisteme vulcanice montane și păduri întinse. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt legate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Șoimul de Sus, Repedea, Poiana, Pietroasa, Pârâul Stegii, Pănuleț, Izvorul Lung, Colbu și Bistrița. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracterizat prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice actuale includ eroziunea torențială și alunecările de teren. Eroziunea torențială se produce prin scurgerea concentrată a apei de ploaie, generând șiroiri, ravene și torenți, ceea ce duce la fragmentarea versanților și la transportul materialului erodat spre văi. Alunecările de teren reprezintă procese de deplasare

în masă a materialului de pe versanți, favorizate de structura geologică argiloasă, de precipitațiile abundente sau de defrișări.

Potențialul agricol

Agricultura este caracteristică mediului montan și include pășuni și terenuri agricole situate în zonele montane. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitățile zootehnice sunt reprezentate în principal prin creșterea bovinelor. Pentru pădurile din peisaj și pentru importanța terenurilor cultivate nu sunt furnizate informații suplimentare.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite. În teritoriu există un număr foarte redus de așezări antropice, cu puține construcții care se integrează în peisajul montan. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. În același timp, sunt prezente unele amenajări de agrement. Există mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces sau în relație cu relieful de culme, iar țesutul construit este relativ omogen, fiind alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici, asociate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale, sub forma unor obiective izolate sau a unor mici clustere. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă cu funcțiuni precum biserică, școală, primărie, cămin cultural sau conac. Pe teritoriul subzonei nu sunt identificate obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO sau în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul.

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt practicate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

Cadru natural

Subunitatea include mai multe arii naturale protejate, precum Natura2000 ROSCI0051 Cușma, Natura2000 ROSPA0133 Munții Călimani, Parcul Național RONPA0009 Parcul Național Călimani, precum și rezervațiile naturale RONPA0241 Stâncile Tătarului, RONPA0231 Valea Repedea și RONPA0232 Tăul Zânelor. Zona montană prezintă o biodiversitate variată, speciile dominante fiind Lutra lutra (vidra euroasiatică) și Lynx lynx (râsul eurasiatic). Infrastructura ecologică este reprezentată în principal de Parcul Național Munții Călimani, care include ecosisteme vulcanice montane și păduri întinse. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt legate de defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Șoimul de Sus, Repedea, Poiana, Pietroasa, Pârâul Stegii, Pănuleț, Izvorul Lung, Colbu și Bistrița. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracterizat prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate include forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice actuale includ eroziunea torențială și alunecările de teren. Eroziunea torențială se produce prin scurgerea concentrată a apei de ploaie, generând șiroiri, ravene și torenți, ceea ce duce la fragmentarea versanților și la transportul materialului erodat spre văi. Alunecările de teren reprezintă procese de deplasare

în masă a materialului de pe versanți, favorizate de structura geologică argiloasă, de precipitațiile abundente sau de defrișări.

Potențialul agricol

Agricultura este caracteristică mediului montan și include pășuni și terenuri agricole situate în zonele montane. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Activitățile zootehnice sunt reprezentate în principal prin creșterea bovinelor. Pentru pădurile din peisaj și pentru importanța terenurilor cultivate nu sunt furnizate informații suplimentare.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea subzonei este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite. În teritoriu există un număr foarte redus de așezări antropice, cu puține construcții care se integrează în peisajul montan. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. În același timp, sunt prezente unele amenajări de agrement. Există mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces sau în relație cu relieful de culme, iar țesutul construit este relativ omogen, fiind alcătuit în general din locuințe unifamiliale mici, asociate cu mici zone agricole și grădini.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este specifică zonei etnografice Năsăud-Bârgău și este reprezentată prin locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice. În subzonă nu se păstrează zone construite tradițional-istorice extinse, ci doar enclave locale, sub forma unor obiective izolate sau a unor mici clustere. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă cu funcțiuni precum biserică, școală, primărie, cămin cultural sau conac. Pe teritoriul subzonei nu sunt identificate obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO sau în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare provenite din perioade anterioare.

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind română, alături de un număr relativ mic de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În ceea ce privește meșteșugurile, sunt practicate meșteșuguri țărănești specifice zonei etnografice Bistrița Bârgăului, precum țesutul, cusutul, olăritul, pielăria, cojocăria, curelăria, cizmăria, confecționarea păunilor, tâmplăria, sculptura în lemn, dogăria, fierăria, olăritul, împletiturile din nuiele și răchită, precum și activitatea muzicanților și lăutarilor.

SUBUNITATEA A.19.

Subunitatea A19 reprezintă un areal foarte mic, cu o suprafață de 6,89 ha, aparținând unității de relief Dealurile Jimborului și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de deal. Din punct de vedere administrativ, acesta se află pe teritoriul UAT Beclean. Subunitatea este predominant ocupată de cursul râului Someșul Mare. Evoluția peisajului este determinată de elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului și bine exprimate în fizionomia actuală, care pot avea atât efecte pozitive, cât și negative, precum infrastructuri, culturi agricole sau dezvoltări rezidențiale. Vulnerabilitățile sunt generate de combinația factorilor naturali și antropici, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Subunitate de dimensiuni reduse căreia nu i-a fost redactată fișă.

SUBUNITATEA A.20.

Subunitatea A20 reprezintă un areal foarte mic, cu o suprafață de 8,56 ha, aparținând unității de relief Culmea Brezei (Breaza) și zonei etnografice Năsăud și Bârgău. Arealul este situat în vestul județului Bistrița-Năsăud și prezintă un relief de culme. Din punct de vedere administrativ, acesta se află pe teritoriul UAT Târlișua. Subunitatea este caracterizată în principal prin prezența pădurilor de foioase. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau din utilizări anterioare ale teritoriului.

Vulnerabilitățile sunt generate de combinația factorilor naturali și antropici, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Subunitate de dimensiuni reduse căreia nu i-a fost redactată fișă.

B. UNITATEA NOSNERLAND

SUBUNITATEA B.1.

Subunitatea B1 aparține unității de relief depresionare din cadrul zonei etnografice Nosnerland. Arealul este situat în zona centrală a județului Bistrița-Năsăud și prezintă relief depresionar, având o suprafață de 13020,16 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Dumitra, Șintereag, Șieu-Odorhei, Șieu-Măgheruș, Lechința și municipiul Bistrița. Teritoriul este caracterizat prin așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din stări geografice, geologice sau utilizări anterioare ale teritoriului. Vulnerabilitățile sunt generate de combinația factorilor naturali și antropici, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, precum și modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale și județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea cuprinde mai multe arii naturale protejate, printre care Natura2000 ROSCI0400 Șieu-Budac, Natura2000 ROSCI0095 La Sărătura, precum și rezervațiile științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale RONPA0225 La Sărătură și RONPA0224 Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente și include, printre altele, prezența narciselor. Infrastructura ecologică este reprezentată în principal de valea hidrografică a râului Șieu. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de inundații, secetă sezonieră și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de o rețea hidrografică bogată, formată din cursuri de apă precum Valea Lungă, Valea Blăjenilor, Valea Aurului, Șieu, Roșua, Măgheruș, Lechința, Dipșa, Chiraleș, Bretea, Bistrița și Agriș. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful este caracteristic depresiunilor, fiind relativ coborât față de formele înconjurătoare și definit prin suprafețe mai netede, pante reduse, lunci și terase fluviale. Depresiunile sunt rezultatul unor procese tectonice și erozionale, ulterior modelate de rețeaua hidrografică și de procesele de acumulare sedimentară. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Agricultura este bazată pe terenuri arabile și pe cultivarea cerealelor în cadrul exploatațiilor agricole locale. Produsele locale includ lapte și brânză de vacă, miere, cartofi și legume adaptate climatului mai răcoros. Activitățile zootehnice sunt reprezentate prin creșterea bovinelor și a porcinelor pentru producție și reproducție. Pentru pădurile din peisaj nu sunt furnizate informații suplimentare. Terenurile cultivate sunt utilizate în principal pentru cereale și plante furajere. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitățile Dumitra și Șieu-Odorhei fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC); de asemenea, subunitatea este traversată de Ruta cultural-turistică „Povestea vinului din podgoria Lechința”, lansată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) „Turism în Bistrița-Năsăud” și acreditată de ministerul de resort la sfârșitul anului 2023, iar între crame se remarcă cea din Dumitra.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Subzona beneficiază de o accesibilitate foarte bună, având alternative de transport auto prin intermediul drumului european E58 și al DN17, precum și transport feroviar. Mediul construit are o tipologie difuză, parțial integrată în peisaj. Predomină așezările rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă relație cu relieful depresionar, în special pe văi și în zonele mai joase, unde cadrul natural are o pondere importantă în raport cu cel construit. Sunt prezente mici ansambluri rurale considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces sau în relație cu relieful natural, având adesea o structură liniară, uneori cu piață centrală, și o structură construită relativ compactă. Subunitatea este traversată de

drumuri istorice importante, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice la începutul secolului XIX, precum și un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului „Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, existând însă și implanturi izolate de arhitectură parazitară fără valoare. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, specifice tradiției săsești, sau de gospodării cu compoziție liberă, specifice tradiției românești. Acestea sunt alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice, împreună cu anexele gospodărești. În teritoriu se regăsesc și elemente izolate de arhitectură valoroasă, precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar turlele unor lăcașuri de cult se disting în silueta așezărilor. Subzona prezintă o concentrare foarte mare de monumente istorice în mediul rural, fiind una dintre zonele cu cea mai mare densitate de obiective clasate din județ, în special în UAT-urile Dumitra, Șieu-Odorhei, Șieu-Măgheruș și Lechința. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Șintereag – Dealul Oului
- Sărățel – Cetate 1
- Sărățel – Cetate 2

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-B-01420.01 (RAN: 33239.01.02) – Așezare – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01420.02 (RAN: 33239.01.03) – Așezare – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01420.03 (RAN: 33239.01.04) – Așezare – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01420.04 (RAN: 33239.01.01) – Așezare – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-I-s-B-01341 (RAN: 33211.01, 7419.01) – Ruină incintă fortificată – sat Dumitra; comuna Dumitra

- BN-I-s-B-01420 (RAN: 33239.01) – Situl arheologic de la Tărpiu, punct „Pe vale” – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-a-A-01652 (RAN: 33211.03) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. Ap. Petru și Pavel” – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-II-a-A-01716 (RAN: 33239.02) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. M. Mc. Gheorghe” – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01652.01 (RAN: 33211.03.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. Ap. Petru și Pavel” – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01652.02 (RAN: 33211.03.02) – Casa parohială a bisericii ortodoxe – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01652.03 – Turnul clopotniță („Turnul Slăninilor”) – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01716.01 (RAN: 33239.02.01) – Biserica evanghelică, azi biserica ortodoxă „Sf. M. Mc. Gheorghe” – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01716.02 (RAN: 33239.02.02) – Casă parohială – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01716.03 – Turn clopotniță – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-m-A-01716.04 – Zid de incintă – sat Tărpiu; comuna Dumitra
- BN-II-m-B-01653 – Casă – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-I-s-B-01293 (RAN: 34921.01) – Așezare – sat Blăjenii de Jos; comuna Șintereag
- BN-I-s-B-01414 (RAN: 34967.01) – Așezare – sat Șieu-Sfântu; comuna Șintereag
- BN-I-s-B-01415 (RAN: 34912.01) – Așezare – sat Șintereag; comuna Șintereag
- BN-II-m-A-01714 (RAN: 34912.03) – Biserica reformată – sat Șintereag; comuna Șintereag
- BN-II-m-B-01713 (RAN: 34967.02) – Biserica din lemn „Sf. M.Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir” – sat Șieu-Sfântu; comuna Șintereag
- BN-I-m-A-01328.01 (RAN: 34832.01.04) – Așezare – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-A-01412.01 (RAN: 34789.01.03) – Așezare – sat Șieu-Odorhei; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-A-01412.02 (RAN: 34789.01.02) – Așezare – sat Șieu-Odorhei; comuna Șieu-Odorhei

- BN-I-m-A-01412.03 (RAN: 34789.01.01) – Așezare – sat Șieu-Odorhei; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-A-01417.01 (RAN: 34841.02.01) – Așezare – sat Șirioara; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-A-01417.02 (RAN: 34841.02.02) – Necropolă – sat Șirioara; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01328.02 – Așezare – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01328.03 – Așezare – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01328.04 – Așezare – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-A-01412 (RAN: 34789.01) – Situl arheologic de la Șieu-Odorhei, punct „Șomoștauă” – sat Șieu-Odorhei; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-A-01413 (RAN: 34789.02) – Așezare – sat Șieu-Odorhei; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-A-01416 (RAN: 34841.01) – Așezare fortificată – sat Șirioara; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-A-01417 (RAN: 34841.02) – Situl arheologic de la Șirioara, punct „Poderei” – sat Șirioara; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01322 (RAN: 34823.01) – Așezare – sat Coasta; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01328 (RAN: 34832.01) – Situl arheologic de la Cristur-Șieu, punct „La baie” – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-II-m-A-01715 (RAN: 34841.04) – Biserica reformată – sat Șirioara; comuna Șieu-Odorhei
- BN-II-m-B-01643 (RAN: 34832.04) – Castelul Bethlen, azi depozit – sat Cristur-Șieu; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-A-01281.01 (RAN: 34716.01.03) – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01281.02 (RAN: 34716.01.02) – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01281.03 (RAN: 34716.01.01) – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01389.01 (RAN: 34752.01.02) – Turn roman – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01389.02 (RAN: 34752.01.01) – Așezare fortificată – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș

- BN-I-m-A-01410.01 (RAN: 34707.01.03) – Așezare fortificată – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01410.02 (RAN: 34707.01.02) – Așezare fortificată – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-A-01410.03 (RAN: 34707.01.01) – Așezare fortificată – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01310.01 (RAN: 34725.01.03) – Așezare – sat Chintelnic; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01310.02 (RAN: 34725.01.02) – Așezare – sat Chintelnic; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01310.03 (RAN: 34725.01.01) – Așezare – sat Chintelnic; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01390.01 (RAN: 34752.02.06) – Așezare – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01390.02 (RAN: 34752.02.04) – Așezare – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01390.03 (RAN: 34752.02.03) – Așezare – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01390.04 (RAN: 34752.02.02) – Așezare – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01390.05 (RAN: 34752.02.01) – Așezare – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-A-01281 (RAN: 34716.01) – Situl arheologic de la Arcalia, punct „La Cetate” – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-A-01389 (RAN: 34752.01) – Situl arheologic de la Sărățel, punct „Dealul Cetate” – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-A-01410 (RAN: 34707.01) – Situl arheologic de la Șieu-Măgheruș, punct „Cetatea” – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01282 (RAN: 34716.02) – Situl arheologic de la Arcalia, punct „La Movilă” – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01282.01 – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01282.02 – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș

- BN-I-s-B-01282.03 – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01282.04 – Așezare – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01310 (RAN: 34725.01) – Situl arheologic de la Chintelnic, punct „Știubei” – sat Chintelnic; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01327 (RAN: 34734.01) – Așezare – sat Crainimăt; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01380 (RAN: 34743.01) – Tumul – sat Podirei; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01390 (RAN: 34752.02) – Situl arheologic de la Sărățel, punct „După Grădini” – sat Sărățel; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-s-B-01411 (RAN: 34707.02) – Așezare – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-a-A-01614 – Ansamblul castelului Bethlen, azi Complex Arcalia / Universitatea „Babeș–Bolyai” Cluj-Napoca – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-a-A-01640 (RAN: 34734.02) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. M. Mc. Dimitrie Izvorâtorul de Mir” – sat Crainimăt; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-m-A-01614.01 – Castelul Bethlen – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-m-A-01640.01 (RAN: 34734.02.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. M.Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir” – sat Crainimăt; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-m-A-01640.02 (RAN: 34734.02.02) – Zid de incintă – sat Crainimăt; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-m-A-01711 (RAN: 34707.03) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă – sat Șieu-Măgheruș; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-m-B-01613 (RAN: 34716.05) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sfântul Ioan Botezătorul” – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-II-s-A-01614.02 – Parcul dendrologic al castelului Bethlen – sat Arcalia; comuna Șieu-Măgheruș
- BN-I-m-B-01313.01 (RAN: 33462.01.04) – Așezare – sat Chiraleș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01313.02 (RAN: 33462.01.03) – Așezare – sat Chiraleș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01313.03 (RAN: 33462.01.02) – Așezare – sat Chiraleș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01313.04 (RAN: 33462.01.01) – Așezare – sat Chiraleș; comuna Lechința

- BN-I-s-B-01313 (RAN: 33462.01) – Situl arheologic de la Chiraleș, punct „Pe Deal” – sat Chiraleș; comuna Lechința

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o diversitate etnică foarte mare, populația majoritară fiind română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă și, în mică măsură, de etnici germani și ucraineni. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au activat meșteri sași care au produs obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi, contribuind la conturarea tradițiilor meșteșugărești locale.

SUBUNITATEA B.2.

Subunitatea B2 aparține unității de relief Dealurile Lechinței și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este situat în zona central-sudică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief deluros, având o suprafață de 21885,04 ha. Din punct de vedere administrativ, subunitatea include UAT-urile Șieu-Odorhei, Lechința, Galații Bistriței și Teaca. Teritoriul este caracterizat prin așezări rurale și urbane, terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului și vizibile în fizionomia actuală a teritoriului. Vulnerabilitățile sunt generate de combinația factorilor naturali și antropici, iar sisteme de protecție propuse nu sunt menționate.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene, realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, precum și modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

Subunitatea include ariile naturale protejate Natura2000 ROSCI0396 Dealul Pădurea Murei – Sângeorzu Nou și Natura2000 ROSCI0441 Viile Tecii. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, iar infrastructura ecologică nu este precizată. Vulnerabilitățile peisajului geografic sunt reprezentate de alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Peisajul cultural este puternic vascularizat de cursuri de apă precum Lechința, Dipșa, Chiraleș, Bungard, Bretea, Brăteni, Archiud și Agriș. Nu sunt menționate peisaje minerale. Relieful prezintă altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia reliefului este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate.

Potențialul agricol

Agricultura include culturi arabile și pășuni utilizate pentru activități agricole. Produsele locale sunt reprezentate de struguri și must, miere, vin și produse viticole, prune și produse derivate precum magiunul și țuica de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. Zootehnia include creșterea bovinelor și a ovinelor în exploatațiile agricole. Pentru pădurile din peisaj și pentru importanța terenurilor cultivate nu sunt furnizate informații suplimentare. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitățile Bretea, Sâniacob, Lechința, Vermeș, Tonciu, Sângeorzu Nou, Viile Tecii și Archiud fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC); de asemenea, subunitatea este traversată de Ruta cultural-turistică „Povestea vinului din podgoria Lechința”, propusă de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) „Turism în Bistrița-Năsăud” și acreditată de ministerul de resort la sfârșitul anului 2023, iar între crame se remarcă cele din Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este dificilă, în special în partea de nord a subzonei, unde infrastructura de transport rutier nu este bine dezvoltată. Mediul construit are o tipologie foarte difuză și este parțial integrat în peisaj. Predomină așezările rurale de mici dimensiuni, dezvoltate în strânsă relație cu relieful, pe văi și în zonele mai joase, unde zonele naturale primează în raport cu cele antropice sau construite. Sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rural indică semne ușoare de declin, prin prezența clădirilor părăsite și a locuințelor aflate în stare proastă. Localitățile se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, având în general o dezvoltare liniară, uneori cu piață centrală, și o structură compactă.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, chiar dacă există și implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, specifice tradiției săsești, și de gospodării cu compoziție liberă, specifice tradiției românești, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn sau din lemn și pământ ori din blocuri ceramice, împreună cu anexele gospodărești. Există și elemente izolate de arhitectură valoroasă, precum biserici, școli, primării, cămine culturale sau conace, iar unele lăcașe de cult se disting în silueta așezărilor prin turlele lor. Patrimoniul arhitectural clasat este bine reprezentat, subzona având o concentrare mare de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-B-01274.01 (RAN: 34798.01.03) – Așezare – sat Agrișu de Jos; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01274.02 (RAN: 34798.01.02) – Așezare – sat Agrișu de Jos; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01274.03 (RAN: 34798.01.01) – Așezare – sat Agrișu de Jos; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01296.01 (RAN: 34814.02.03) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01296.02 (RAN: 34814.02.02) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01296.03 (RAN: 34814.02.01) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01297.01 (RAN: 34814.03.03) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01297.02 (RAN: 34814.03.02) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01297.03 (RAN: 34814.03.01) – Așezare – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01274 (RAN: 34798.01) – Situl arheologic de la Agrișu de Jos, punct „Intravilan” – sat Agrișu de Jos; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01275 (RAN: 34798.02) – Așezare – sat Agrișu de Jos; comuna Șieu-Odorhei

- BN-I-s-B-01295 (RAN: 34814.01) – Situl arheologic de la Bretea, punct „Coasta lui Balint” – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01296 (RAN: 34814.02) – Situl arheologic de la Bretea, punct „În Pruni” – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-s-B-01297 (RAN: 34814.03) – Situl arheologic de la Bretea, punct „Fântâna Jugastrului” – sat Bretea; comuna Șieu-Odorhei
- BN-I-m-B-01306.01 (RAN: 33453.01.02) – Așezare – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01306.02 (RAN: 33453.01.01) – Așezare – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01307.01 (RAN: 143575.02.02) – Așezare – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01307.02 (RAN: 33453.02.01) – Așezare – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01360.01 – Așezare – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01360.02 (RAN: 33444.02.01) – Așezare – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01391 – Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct „Complexul zootehnic” – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01391.01 (RAN: 33471.01.02) – Așezare – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01391.02 (RAN: 33471.01.01) – Așezare – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01392.01 (RAN: 33471.02.02) – Așezare – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01392.02 (RAN: 33471.02.01) – Așezare – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01427.01 (RAN: 33499.01.02) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01427.02 (RAN: 33499.01.01) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01431.01 (RAN: 33505.01.03) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01431.02 (RAN: 33505.01.02) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01431.03 (RAN: 33505.01.01) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01432.01 (RAN: 33505.02.02) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01432.02 (RAN: 33505.02.01) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01433.01 (RAN: 33505.03.02) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01433.02 (RAN: 33505.03.01) – Așezare – sat Vermeș; comuna Lechința

- BN-I-s-B-01306 (RAN: 33453.01) – Situl arheologic de la Bungard, punct „Între Vii” – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01307 (RAN: 33453.02) – Situl arheologic de la Bungard, punct „Drum județean” – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01359 (RAN: 33444.01) – Așezare – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01360 (RAN: 33444.02) – Situl arheologic de la Lechința, punct „La Savinca” – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01392 (RAN: 33471.02) – Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct „Saivane” – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01427 (RAN: 33499.01) – Situl arheologic Țigău, punct „La Dâmburi” – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01428 (RAN: 33499.02) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01431 (RAN: 33505.01) – Situl arheologic de la Vermeș, punct „Căminul cultural” – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01432 (RAN: 33505.02) – Situl arheologic de la Vermeș, punct „Pe Toacă” – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01433 (RAN: 33505.03) – Situl arheologic de la Vermeș, punct „Glodeț” – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-II-a-A-01664 (RAN: 33444.05) – Ansamblul Bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii reformate – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-II-a-A-01725 (RAN: 33505.06) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi Ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. Mihail și Gavriil” – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-II-a-B-01697 (RAN: 33471.05) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A, azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. M. Mc. Gheorghe” – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01626 (RAN: 33453.03) – Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” – sat Bungard; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01664.01 (RAN: 33444.05.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica reformată – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01664.02 (RAN: 33444.05.02) – Turn clopotniță – sat Lechința; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01664.03 (RAN: 33444.05.03) – Zid de incintă – sat Lechința; comuna Lechința

- BN-II-m-A-01720 (RAN: 33499.05) – Biserica reformată – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01721 (RAN: 33499.04) – Biserica din lemn „Sf. Cuv. Parascheva” – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01725.01 (RAN: 33505.06.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01725.02 (RAN: 33505.06.02) – Turn clopotniță – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01725.03 (RAN: 33505.06.03) – Zid de incintă – sat Vermeș; comuna Lechința
- BN-II-m-B-01697.01 (RAN: 33471.05.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. M. Mc. Gheorghe” – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-II-m-B-01697.02 (RAN: 33471.05.02) – Turn clopotniță – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-II-m-B-01698 (RAN: 33471.04) – Casă parohială – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-II-m-B-01699 (RAN: 33471.03) – Biserica din lemn „Sf. Cuv. Parascheva” – sat Sângeorzu Nou; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01331.01 (RAN: 33300.05.01) – Așezare – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01331.02 (RAN: 33300.05.02) – Așezare – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01331.03 (RAN: 33300.05.03) – Așezare – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01332.01 (RAN: 33300.03.02) – Așezare – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01332.02 (RAN: 33300.03.01) – Așezare – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01423.01 (RAN: 33328.01.02) – Așezare – sat Tonciu; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01423.02 (RAN: 33328.01.01) – Așezare – sat Tonciu; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01331 (RAN: 33300.05) – Situl arheologic de la Dipșa, punct „Poderei” – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01332 (RAN: 33300.03) – Situl arheologic de la Dipșa, punct „Fundoaia” – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-II-m-A-01719 (RAN: 33328.02) – Biserica reformată – sat Tonciu; comuna Galații Bistriței

- BN-II-m-B-01645 (RAN: 33300.04) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir” – sat Dipșa; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-A-01283.01 (RAN: 35009.01.05) – Așezare – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-m-A-01283.02 (RAN: 35009.01.02) – Așezare – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-m-A-01283.03 (RAN: 35009.01.04) – Așezare – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-m-A-01283.04 (RAN: 35009.01.01, 35009.01.03) – Așezare – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-m-A-01434.01 (RAN: 35045.01.01, 35045.01.03) – Așezare fortificată – sat Viile Tecii; comuna Teaca
- BN-I-m-A-01434.02 (RAN: 35045.01.02) – Așezare fortificată – sat Viile Tecii; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01303.01 (RAN: 35018.01.02) – Așezare – sat Budurleni; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01303.02 (RAN: 35018.01.01) – Așezare – sat Budurleni; comuna Teaca
- BN-I-s-A-01283 (RAN: 35009.01) – Situl arheologic de la Archiud, punct „Fundătura” – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-s-A-01434 (RAN: 35045.01) – Situl arheologic de la Viile Tecii, punct „Dealul Cetății” – sat Viile Tecii; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01284 (RAN: 35009.03) – Așezare – sat Archiud; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01303 (RAN: 35018.01) – Situl arheologic de la Budurleni, punct „Între pâraie” – sat Budurleni; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01435 (RAN: 35045.02) – Așezare – sat Viile Tecii; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01436 (RAN: 35045.03) – Așezare – sat Viile Tecii; comuna Teaca
- BN-II-m-A-01625 (RAN: 35018.02) – Biserica de lemn „Nașterea Maicii Domnului” – sat Budurleni; comuna Teaca

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o diversitate etnică foarte mare, populația majoritară fiind română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă și, în mică măsură, de etnici germani. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au activat meșteri sași care au produs obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

SUBUNITATEA B.3.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Bistriței și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este localizat în partea centrală a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de deal. Suprafața analizată este de 68.706,79 ha. În componența sa intră UAT-urile Dumitra, Bistrița, Șintereag, Cetate, Budacu de Jos, Șieu, Mărișelu, Teaca, Galații Bistriței, Lechința, Șieu-Măgheruș și Șieu-Odorhei. Subunitățile identificate definesc o zonă caracterizată prin așezări rurale și urbane, asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale și vizibile în fizionomia teritoriului, cu manifestări pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole ori zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale, construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, precum și modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat sunt prezente mai multe zone protejate: Natura 2000 ROSCI0051 Cușma, Natura 2000 ROSCI0400 Șieu – Budac, rezervația științifică, monumentul naturii și rezervația naturală RONPA0219 Masivul de sare de la Sărățel, rezervația științifică, monumentul naturii și rezervația naturală RONPA0221 Râpa cu Păpuși, rezervația științifică, monumentul naturii și rezervația naturală RONPA0227 Poiana cu narcise de pe Șesul Văii Budacului și rezervația științifică, monumentul naturii și rezervația naturală RONPA0230 Pădurea Posmuș. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente, fiind menționate inclusiv narcisele. Infrastructura ecologică nu este precizată distinct. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum alunecările de teren, eroziunea, defrișările și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element definitoriu al peisajului cultural, teritoriul fiind puternic vascularizat de cursuri de apă precum Valea Tărpiu, Valea Stânelor, Valea Sigmirului, Valea Rusului, Valea Mică, Valea Lungă, Valea Jelnei, Valea Ghinzii, Valea Budacului, Valea Blăjenilor, Valea Aurului, Tărpiu, Tănase, Strada Rusului, Slătinița, Șieu, Șes, Roșua, Pintic, Petriș, Pârâul Ardanului, Muncel, Măgura, Iad, Ghinda, Fânațele, Cușma, Budușelu, Buduș, Budac, Bratoșa, Bistrița și Ardan. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful are altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este diversificată și include culturi cerealiere, plante furajere și culturi agricole în teren arabil. Produsele locale sunt reprezentate de vin și produse viticole, prune și produse derivate, precum magiun și țuică de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. În plan zootehnic, exploatațiile agricole cresc bovine, porcine și păsări. Suprafețele agricole sunt utilizate pentru culturi arabile și furajere. Nu sunt menționate distinct elemente privind prezența pădurilor în peisaj. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitățile Cepari, Livezile, Municipiul Bistrița, Viișoara, Ghinda, Satu Nou, Petriș, Jelna, Budacu de Jos, Buduș, Șoimuș, Ardan, Șieu, Posmuș, Pinticu, Teaca, Galații Bistriței, Herina și Țigău fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC); de asemenea, subunitatea este traversată de Ruta cultural-turistică „Povestea vinului din podgoria Lechința”, lansată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) „Turism în Bistrița-Năsăud” și acreditată de ministerul de resort la sfârșitul anului 2023, iar între crame se remarcă cele din Bistrița, Jelna și Teaca.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este foarte bună, existând alternative de transport auto prin intermediul drumului european E58 și al DN15, precum și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit dominant, care formează fâșii sau coridoare urbanizate ce fragmentează mediul natural. În teritoriu sunt prezente una

sau mai multe zone ori ansambluri cu statut de protecție sau cu valoare recunoscută la nivel național. Dinamica urban-rurală indică o expansiune agresivă recentă, însoțită de creșterea densității urbane. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general liniar, uneori cu piață centrală, având o structură compactă, în timp ce zonele urbane prezintă tipologii mixte.

Subunitatea este traversată de drumuri istorice importante, respectiv drumul de legătură Transilvania – Moldova prin Pasul Tihuța, realizat în perioada administrației habsburgice la începutul secolului XIX, precum și un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului „Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, săsesc, sau de gospodării cu compoziție liberă, românească, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și joase, realizate din lemn ori din lemn și pământ sau blocuri ceramice, alături de anexe. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Subzona concentrează un număr foarte mare de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, în special ca urmare a prezenței municipiului Bistrița, fiind una dintre subzonele cu cea mai mare densitate de astfel de obiective. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX și inserții contemporane, cu elemente singulare din perioade anterioare, iar în sate are o periodizare relativ omogenă, în timp ce în centrele urbane are caracter mixt.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Budacu de Jos – Dealul Cetății 1
- Budacu de Jos – Dealul Cetății 2
- Sântioana – Vârful Mortila
- Orheiu Bistriței – Vatra satului

Zone Construite Protejate (pe teritoriul subzonei): Municipiul Bistrița - CP – subzona centrală aflată în interiorul zonei de protecţie a patrimoniului construit al municipiului Bistriţa conform PUZCP.

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-B-01309.01 (RAN: 33220.01.04) – Așezare – sat Cepari; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01309.02 (RAN: 33220.01.03) – Așezare – sat Cepari; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01309.03 (RAN: 33220.01.02) – Așezare – sat Cepari; comuna Dumitra
- BN-I-m-B-01309.04 (RAN: 33220.01.01) – Așezare – sat Cepari; comuna Dumitra
- BN-I-s-B-01309 (RAN: 33220.01) – Situl arheologic de la Cepari, punct „Fântâna Albă" – sat Cepari; comuna Dumitra
- BN-I-s-B-01341 (RAN: 33211.01, 7419.01) – Ruină incintă fortificată – sat Dumitra; comuna Dumitra
- BN-I-m-A-01270.01 (RAN: 32401.01.02) – Așezare – municipiul Bistrița
- BN-I-m-A-01270.02 (RAN: 32401.01.01) – Așezare – municipiul Bistrița
- BN-I-m-B-01272.01 (RAN: 32401.03.02) – Așezare – municipiul Bistrița
- BN-I-m-B-01272.02 (RAN: 32401.03.01) – Așezare – municipiul Bistrița
- BN-I-s-A-01270 (RAN: 32401.01) – Situl arheologic de la Bistrița, punct „Cighir" – municipiul Bistrița
- BN-I-s-A-01273 (RAN: 32401.167) – Situl arheologic de la Bistrița, punct „Burg" – municipiul Bistrița
- BN-I-s-A-20239 (RAN: 32401.04) – Situl arheologic „Orașul medieval Bistrița" – municipiul Bistrița
- BN-I-s-B-01271 (RAN: 32401.02) – Așezare – municipiul Bistrița
- BN-I-s-B-01272 (RAN: 32401.03) – Situl arheologic de la Bistrița, punct „Vama Veche" – municipiul Bistrița
- BN-I-s-B-01351 (RAN: 32410.01) – Așezare – localitate componentă Ghinda; municipiul Bistrița
- BN-I-s-B-01396 (RAN: 32438.01) – Turn roman – localitatea Sigmir; municipiul Bistrița
- BN-I-s-B-01404 (RAN: 32447.01) – Așezare – localitatea Slătinița; municipiul Bistrița
- BN-II-a-A-01459 – Ansamblul urban „Șirul Sugălete" (Piața de cereale, „Kornmarkt") – municipiul Bistrița
- BN-II-a-A-01479 (RAN: 32401.166) – Elemente de fortificație ale cetății medievale Bistrița – municipiul Bistrița

- BN-II-a-A-01550 (RAN: 32401.165) – Ansamblul urban medieval Bistrița („Bistritz”) – municipiul Bistrița
- BN-II-a-A-01568 (RAN: 32401.150) – Ansamblul mănăstirii călugărilor piariști, azi ansamblul bisericii romano-catolice „Sfânta Treime” – municipiul Bistrița
- BN-II-a-A-01610 (RAN: 32401.112) – Mănăstirea minorită/franciscană „Sf. Andrei”, azi ansamblul bisericii ortodoxe „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01449 – Asociația meseriașilor din Bistrița, „Bistritzer Gewerbeverein”, azi Centrul Cultural Municipal „George Coșbuc” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01450 (RAN: 32401.04) – Biserica evanghelică C.A. – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01451 (RAN: 32401.60) – Primăria veche, „Domus Consistorialis” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01456 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01457 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.01 – Parohia evanghelică C.A. – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.02 (RAN: 32401.51) – Casa adunării preoților „Kapitelhaus” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.03 – Casa Petermann – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.04 (RAN: 32401.49) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.05 (RAN: 32401.48) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.06 (RAN: 32401.73) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.07 (RAN: 32401) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.08 (RAN: 32401.56) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.09 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.10 (RAN: 32401.82) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.11 (RAN: 32401.81) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01459.12 (RAN: 32401.80) – Casă, azi Galeriile de artă și atelierele UAP - Filiala Bistrița – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01465 (RAN: 32401.77) – Casa Andreas Beuchel, cunoscută sub denumirea „Casa Ion Zidaru” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01466 (RAN: 32401.76) – Casă – municipiul Bistrița

- BN-II-m-A-01479.01 (RAN: 32401.166.01) – Fragmente ale zidului de incintă a cetății medievale Bistrița („Bistritz”) – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01479.02 (RAN: 32401.63) – Turnul Dogarilor („Fassbinterturm”) – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01479.03 (RAN: 32401.166.02) – Șanț de apărare al cetății medievale Bistrița („Bistritz”) – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01479.04 (RAN: 32401.166.03) – Val de apărare al cetății medievale Bistrița („Bistritz”) – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01481 (RAN: 32401.07) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01482 (RAN: 32401.47) – Casa Argintarului, „Goldschmiedehaus”, azi Centrul județean pentru cultură – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01485 (RAN: 32401.21) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01504 (RAN: 32401.14) – Mănăstirea dominicană, azi Cămin pentru persoane vârstnice – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01551 – Gimnaziul evanghelic-luteran de băieți Bistrița, azi Colegiul Național „Liviu Rebreanu” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01560 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01568.01 (RAN: 32401.150.01) – Biserica mănăstirii Piariștilor, azi biserica romano-catolică „Sfânta Treime” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01568.02 (RAN: 32401.150.02) – Mănăstirea Piariștilor, azi casa parohială a bisericii romano-catolice „Sfânta Treime” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01576 (RAN: 32401.103) – Casă, azi CCIA - Centrul de formare și perfecționare – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01581 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01582 (RAN: 32401.97) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01585 (RAN: 32401.104) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01588 (RAN: 32401.90) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01590 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01594 (RAN: 32401.93) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01610.01 (RAN: 32401.112.01) – Biserica mănăstirii minorite, azi biserica ortodoxă „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” – municipiul Bistrița

- BN-II-m-A-01610.02 (RAN: 32401.112.02) – Clădirea mănăstirii minorite, azi casa parohială a bisericii ortodoxe Bistrița – municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01694 (RAN: 32401.109) – Biserica din lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – localitate componentă Sărata; municipiul Bistrița
- BN-II-m-A-01727 (RAN: 32401.106) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. Ierarh Nicolae” – localitate componentă Viișoara; municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01446 – Sinagogă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01447 – Cazarma Regimentului 63 Infanterie, azi Muzeul județean Bistrița-Năsăud – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01448 – Imobil destinat activităților meseriașilor sași, azi Universitatea Tehnică Cluj-Napoca – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01452 (RAN: 32401.59) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01453 (RAN: 32401.58) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01454 (RAN: 32401.57) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01455 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01458 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01460 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01461 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01462 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01463 (RAN: 32401.78) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01464 (RAN: 32401.168) – Casa de Economii a Districtului Bistrița, azi Tribunalul Județean Bistrița-Năsăud – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01467 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01468 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01469 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01470 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01471 (RAN: 32401.84) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01472 (RAN: 32401.72) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01473 (RAN: 32401.71) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01474 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01475 (RAN: 32401.69) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01476 – Casă – municipiul Bistrița

- BN-II-m-B-01477 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01478 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01480 (RAN: 32401.36) – Închisoarea orașului Bistrița, azi Liceul de arte plastice „Corneliu Baba” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01483 (RAN: 32401.23) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01484 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01486 (RAN: 32401.20) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01487 (RAN: 32401.19) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01488 (RAN: 32401.18) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01489 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01490 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01492 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01493 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01494 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01495 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01496 (RAN: 32401.09) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01497 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01498 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01499 – Casă, azi Liceul de arte plastice „Corneliu Baba” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01500 – Casă, azi Comandamentul de Jandarmi – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01501 – Imobil urban, azi Direcția Județeană pentru Tineret Bistrița-Năsăud – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01502 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01503 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01505 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01506 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01507 (RAN: 32401.44) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01508 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01509 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01510 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01511 (RAN: 32401.40) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01512 (RAN: 32401.39) – Casă – municipiul Bistrița

- BN-II-m-B-01513 (RAN: 32401.38) – Casă, azi „Serviciul de metrologie legală” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01514 (RAN: 32401.37) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01515 – Casă, azi Liceul de muzică – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01516 – Școala regească de stat maghiară, azi Liceul de Muzică „Tudor Jarda” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01517 – Casa Buta – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01518 (RAN: 32401.26) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01519 (RAN: 32401.35) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01520 (RAN: 32401.45) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01521 (RAN: 32401.33) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01522 (RAN: 32401.32) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01523 (RAN: 32401.31) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01524 – Casa Shankebank, azi casă cu cofetărie – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01525 (RAN: 32401.29) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01527 (RAN: 32401.28) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01528 (RAN: 32401.75) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01529 (RAN: 32401.24) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01530 (RAN: 32401.86) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01531 (RAN: 32401.143) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01532 (RAN: 32401.142) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01533 (RAN: 32401.141) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01534 (RAN: 32401.140) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01535 (RAN: 32401.139) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01536 (RAN: 32401.138) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01537 (RAN: 32401.137) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01538 (RAN: 32401.136) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01539 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01540 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01541 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01542 (RAN: 32401.132) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01543 (RAN: 32401.131) – Casă – municipiul Bistrița

- BN-II-m-B-01544 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01545 (RAN: 32401.129) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01546 (RAN: 32401.151) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01547 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01548 (RAN: 32401.135) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01549 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01552 – Școala Regală Medie de Fete Bistrița, azi Colegiul Național „Andrei Mureșanu” – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01553 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01554 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01555 (RAN: 32401.162) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01556 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01557 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01558 (RAN: 32401.159) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01559 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01561 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01562 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01563 (RAN: 32401.154) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01564 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01565 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01566 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01567 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01569 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01570 (RAN: 32401.148) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01571 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01572 – Casă, azi sediu Romtelecom – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01573 – Casa Franchy – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01574 (RAN: 32401.126) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01575 (RAN: 32401.115) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01577 (RAN: 32401.128) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01578 (RAN: 32401.101) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01579 (RAN: 32401.100) – Casă – municipiul Bistrița

- BN-II-m-B-01580 (RAN: 32401.99) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01583 (RAN: 32401.96) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01584 (RAN: 32401.94) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01586 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01587 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01589 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01591 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01592 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01593 (RAN: 32401.113) – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01595 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01596 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01597 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01598 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01599 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01600 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01601 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01602 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01603 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01604 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01605 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01606 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01607 – Casa – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01608 – Casa Linu – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01609 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01660 – Casă parohială evanghelică C.A., azi casă – localitate componentă Ghinda; municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01693 (RAN: 32401.108) – Biserica reformată – localitate componentă Sărata; municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01695 – Castelul Lázár Imre – localitate componentă Sărata; municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01703 (RAN: 32447.02) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” – sat aparținător Slătinița; municipiul Bistrița

- BN-II-m-B-20385 – Hotelul Jonasch Willbald, azi locuință și farmacie – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-20859 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-20860 – Cazinoul Bistrița, azi Casa de Cultură a Sindicatelor – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-20861 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-20862 – Casă – municipiul Bistrița
- BN-II-m-B-01722 (RAN: 32401.107) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil" – localitate componentă Unirea; municipiul Bistrița
- BN-III-m-A-01732 – Statuia lui Andrei Mureșanu – municipiul Bistrița
- BN-III-m-A-01733 – Bustul lui Liviu Rebreanu, autor Romulus Ladea – municipiul Bistrița
- BN-III-m-B-01731 – Statuia lui George Coșbuc, autor Gavril Covalschi – municipiul Bistrița
- BN-IV-m-B-01742 – Piatra tombală a lui Johann Hügel – municipiul Bistrița
- BN-I-m-B-01357.01 (RAN: 32731.01.02) – Așezare – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-B-01357.02 (RAN: 32731.01.01) – Așezare – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-B-01357.01 (RAN: 32731.01.02) – Așezare – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-B-01357.02 (RAN: 32731.01.01) – Așezare – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-B-01366.01 (RAN: 32740.01.02) – Așezare – sat Monariu; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-B-01366.02 (RAN: 32740.01.01) – Așezare – sat Monariu; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01298 (RAN: 32713.01) – Turn roman – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01299 (RAN: 32713.02) – Situl arheologic de la Budacu de Jos, punct „Fața popii" – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01304 (RAN: 32722.01) – Așezare – sat Buduș; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01305 (RAN: 32722.02) – Turn roman – sat Buduș; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01357 (RAN: 32731.01) – Situl arheologic de la Jelna, punct „Biserica evanghelică" – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01358 (RAN: 32731.02) – Așezare – sat Jelna; comuna Budacu de Jos

- BN-I-s-B-01366 (RAN: 32740.01) – Situl arheologic de la Monariu, punct „Lângă pârâul Sărat” – sat Monariu; comuna Budacu de Jos
- BN-I-s-B-01400 (RAN: 32759.01) – Turn roman – sat Simionești; comuna Budacu de Jos
- BN-II-a-A-01663 (RAN: 32731.03) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A. – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-A-01663.01 (RAN: 32731.03.01) – Biserica evanghelică C.A. (ruine) – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-A-01663.02 – Turn clopotniță, azi proprietatea parohiei ortodoxe – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-A-01663.03 – Zid de incintă (ruină), cu poartă acces – sat Jelna; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-A-01678 (RAN: 32740.03) – Biserica evanghelică C.A., azi penticostală – sat Monariu; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-B-01621 – Casă – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-B-01622 – Casă – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-B-01623 – Casă – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-II-m-B-01624 (RAN: 32713.04) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” – sat Budacu de Jos; comuna Budacu de Jos
- BN-I-m-A-01285.01 (RAN: 34663.01.03) – Așezare fortificată – sat Ardan; comuna Șieu
- BN-I-m-A-01285.02 (RAN: 34663.01.02) – Așezare fortificată – sat Ardan; comuna Șieu
- BN-I-m-A-01285.03 (RAN: 34663.01.01) – Așezare fortificată – sat Ardan; comuna Șieu
- BN-I-s-A-01285 (RAN: 34663.01) – Situl arheologic de la Ardan, punct „Cetățuie” – sat Ardan; comuna Șieu
- BN-I-s-B-01379 (RAN: 35036.01) – Ruine fortificație medievală – sat Posmuș; comuna Șieu
- BN-I-s-B-01409 (RAN: 34654.01) – Așezare – sat Șieu; comuna Șieu
- BN-II-a-A-01685 (RAN: 34672.02) – Castelul Teleki – sat Posmuș; comuna Șieu
- BN-II-m-A-01685.01 (RAN: 34672.02.01) – Pavilion de intrare, cu corpuri laterale (laturile de nord și sud) – sat Posmuș; comuna Șieu
- BN-II-m-A-01685.02 (RAN: 34672.02.02) – Corp principal, castelul Teleki – sat Posmuș; comuna Șieu
- BN-II-m-A-01709 (RAN: 34654.02) – Biserica reformată – sat Șieu; comuna Șieu

- BN-II-m-A-01710 – Castelul Kemény, azi Școala de arte și meserii – sat Șieu; comuna Șieu
- BN-II-m-B-01686 – Biserica evanghelică C.A., azi utilizată de parohia greco-catolică – sat Posmuș; comuna Șieu
- BN-I-m-B-01337.01 (RAN: 33792.03.02) – Exploatare mine de sare de epocă romană – sat Domnești; comuna Mărișelu
- BN-I-m-B-01337.02 (RAN: 33792.03.01) – Așezare – sat Domnești; comuna Mărișelu
- BN-I-m-B-01355.01 (RAN: 33809.01.02) – Așezare – sat Jeica; comuna Mărișelu
- BN-I-m-B-01355.02 (RAN: 33809.01.01) – Așezare – sat Jeica; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01286 (RAN: 33783.01) – Așezare – sat Bârla; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01287 (RAN: 33783.02) – Așezare – sat Bârla; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01335 (RAN: 33792.01) – Așezare – sat Domnești; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01336 (RAN: 33792.02) – Burgus roman – sat Domnești; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01337 (RAN: 33792.03) – Situl arheologic de la Domnești, punct „La Slatină” – sat Domnești; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01355 (RAN: 33809.01) – Situl arheologic de la Jeica, punct „Hotarul Nou” – sat Jeica; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01356 (RAN: 33809.02) – Turn roman – sat Jeica; comuna Mărișelu
- BN-I-s-B-01364 (RAN: 33774.01) – Așezare – sat Mărișelu; comuna Mărișelu
- BN-II-m-A-01717 – Biserica evanghelică C.A. – sat Teaca; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01350.01 – Așezare – sat Galații Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01350.02 – Necropolă – sat Galații Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01352.01 (RAN: 33319.01.02) – Așezare – sat Herina; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01352.02 (RAN: 33319.01.01) – Așezare – sat Herina; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01276 (RAN: 33293.01) – Așezare – sat Albeștiii Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01277 (RAN: 33293.02) – Așezare – sat Albeștiii Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01350 (RAN: 33284.01) – Așezarea de la Galații Bistriței, punct „La Hrube” – sat Galații Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-s-B-01352 (RAN: 33319.01) – Situl arheologic de la Herina, punct „Dealul Morii” – sat Herina; comuna Galații Bistriței

- BN-II-m-A-01661 (RAN: 33319.02) – Biserica evanghelică C.A. – sat Herina; comuna Galații Bistriței
- BN-II-m-B-01611 (RAN: 33293.03) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” – sat Albeștiii Bistriței; comuna Galații Bistriței
- BN-I-m-B-01427.01 (RAN: 33499.01.02) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-m-B-01427.02 (RAN: 33499.01.01) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01427 (RAN: 33499.01) – Situl arheologic Țigău, punct „La Dâmburi” – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-s-B-01428 (RAN: 33499.02) – Așezare – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-II-m-A-01721 (RAN: 33499.04) – Biserica din lemn „Sf. Cuv. Parascheva” – sat Țigău; comuna Lechința
- BN-I-m-A-01338.01 – Așezare – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-m-B-01338.02 – Așezare – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-m-B-01339.01 (RAN: 33578.02.02) – Așezare – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-m-B-01339.02 (RAN: 33578.02.01) – Așezare – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-s-A-01361 (RAN: 33550.01) – Castru cu val de pământ – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-I-s-B-01329 (RAN: 33569.01) – Așezare – sat Cușma; comuna Livezile
- BN-I-s-B-01338 (RAN: 33578.01) – Situl arheologic de la Dorolea, punct „Valea lui Tănase” – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-s-B-01339 (RAN: 33578.02) – Situl arheologic de la Dorolea, punct „Groapa Ghinzii” – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-I-s-B-01362 (RAN: 33550.02) – Așezare – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-a-A-01649 – Ansamblul rural „Dorolea” (fosta localitate săsească „Kleinbistritz”) – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-II-a-A-01667 (RAN: 33550.09) – Ansamblu rural „Livezile” – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-A-01668 (RAN: 33550.08) – Biserica evanghelică C.A. – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01648 – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Pogorârea Sf.Duh” – sat Dorolea; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01650 – Casă – sat Dorolea; comuna Livezile

- BN-II-m-B-01651 (RAN: 33587.02) – Biserica de lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Dumbrava; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01665 – Casă – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01669 – Casa parohială a bisericii evanghelice C.A., azi casă – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01670 – Casă – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01671 – Casă – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-II-m-B-01672 – Casă – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-IV-m-A-01745 – „Casa săsească” Livezile – sat Livezile; comuna Livezile
- BN-I-m-A-01377.01 (RAN: 32928.01.01) – Castru – sat Orheiu Bistriței; comuna Cetate
- BN-I-m-A-01377.02 – Vicus – sat Orheiu Bistriței; comuna Cetate
- BN-I-s-A-01377 (RAN: 32928.01) – Situl arheologic de la Orheiu Bistriței – sat Orheiu Bistriței; comuna Cetate
- BN-I-s-B-01386 (RAN: 32893.01) – Ruine fortificație – sat Satu Nou; comuna Cetate
- BN-I-s-B-01387 (RAN: 32893.02) – Așezare – sat Satu Nou; comuna Cetate
- BN-II-a-A-01684 (RAN: 32937.03) – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir” – sat Petriș; comuna Cetate
- BN-II-m-A-01683 (RAN: 32937.02) – Biserica din lemn „Sf. Prooroc Ilie” – sat Petriș; comuna Cetate
- BN-II-m-A-01684.01 (RAN: 32937.03.01) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir” – sat Petriș; comuna Cetate
- BN-II-m-A-01684.02 – Turn clopotniță – sat Petriș; comuna Cetate

Patrimoniu imaterial

Această subzonă prezintă o diversitate etnică ceva mai mare comparativ cu celelalte, datorită prezenței, la nivelul UAT Bistrița, a unui număr însemnat de etnici maghiari, romi și germani, precum și, într-o măsură mult mai redusă, a unor comunități de etnici italieni, evrei, ucraineni și ruși-lipoveni. Calendarul festiv include manifestări tradiționale precum Zilele Bistriței, sărbătoare urbană organizată în municipiul Bistrița în luna iunie, Sărbătoarea Sașilor din Bistrița și Târgul Mare al Bistriței, cu caracter de târg tradițional. Sunt prezente și manifestări culturale anuale repetabile, precum Poezia e la Bistrița, festival de literatură contemporană organizat în municipiul Bistrița în luna iulie, ArtCast Teleki, festival anual

desfășurat la Castelul Teleki din Posmuș, precum și Castel Viu, proiect cultural-educațional implementat de Petrus Italus Trust în parteneriat cu Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, organizat anual vara la Posmuș, la Castelul Teleki. În ceea ce privește meșteșugurile, este menționată pictura pe sticlă și pe lemn în Bistrița, iar în zonă au activat meșteri sași care au produs obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

SUBUNITATEA B.4.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Munții Călimani și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este localizat în partea estică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief montan. Suprafața analizată este de 3.410,19 ha. În acest teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Livezile și Cetate. Subunitățile identificate includ păduri vaste și terenuri agricole. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor peisajului, bine exprimate în fizionomia teritoriului și reflectate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse. Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

În arealul analizat sunt prezente mai multe zone protejate, respectiv Natura 2000 ROSCI0051 Cușma, Monumentul naturii RONPA0238 Peștera Comarnic și Rezervația naturală RONPA0229 Piatra Cușmei. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum defrișările, eroziunea, alunecările locale de teren și fragmentarea habitatelor determinată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei constituie un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind vascularizat de cursuri de apă precum Tănase, Cușma și Budușel. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful are altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, fiind caracterizat prin versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Relieful este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate prezenta forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială,

dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole combină terenuri agricole cu zone de pășuni și grădini familiale. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Nu sunt menționate elemente distincte privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă, ca urmare a reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite din subzonă. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general liniar, uneori având piață centrală, și care au o structură compactă.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind totuși punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, săsesc, sau de gospodării cu compoziție liberă, românească, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn ori din lemn și pământ sau blocuri ceramice, alături de anexe. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă nu există obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice și nici obiective incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă, precum

și, în mică măsură, etnici germani. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au activat meșteri sași, care au realizat obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

SUBUNITATEA B.5.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Colinele Mădărașului și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este localizat în partea sudică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de colină. Suprafața analizată este de 3.799,73 ha. În acest teritoriu este integrată unitatea administrativ-teritorială Teaca. Subunitățile identificate sunt reprezentate în principal de terenuri arabile. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia teritoriului și reflectate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrăzi, culturi agricole sau zone rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș, precum și modernizarea sau reabilitarea drumurilor naționale. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este precizată. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum eroziunea solului și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind vascularizat de cursuri de apă precum Pintic și Dipșa. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate, interfluvii rotunjite și versanți relativ domoli. Energia de relief este redusă spre moderată, iar fragmentarea este determinată de rețeaua de văi scurte și de afluenți secundari. Substratul este alcătuit frecvent din roci sedimentare friabile, precum argile, marne și nisipuri, ceea ce favorizează procese de eroziune de suprafață și, local, alunecări de teren. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este dominată de terenuri arabile cultivate în exploatațiile agricole. Produsele locale sunt reprezentate de vinuri, struguri și must, miere, legume și cereale, precum și produse din porc, precum cârnați și slănină afumată. Nu sunt menționate elemente distincte privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitatea Ocnița face parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună pentru transportul auto, prin intermediul drumului european E58 și al drumului județean DJ173. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități compacte, cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului și caracterizate printr-o tramă stradală organică, cu străzi înfundate, porțiuni libere de construcții și parcelar regulat.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind totuși punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, săsesc, sau de gospodării cu compoziție liberă, românească, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn ori din lemn și pământ sau blocuri ceramice, alături de anexe. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Obiectivele clasate în Lista Monumentelor Istorice din subzonă sunt concentrate în satul Ocnița, iar obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt menționate. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-B-01375.01 (RAN: 35027.01.02) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01375.02 (RAN: 35027.01.01) – Necropolă – sat Ocnița; comuna Teaca

- BN-I-m-B-01375.03 (RAN: 35027.01.03) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01375.04 (RAN: 35027.01.04) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01376.01 (RAN: 35027.02.03) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01376.02 (RAN: 35027.02.02) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-m-B-01376.03 (RAN: 35027.02.01) – Așezare – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01375 (RAN: 35027.01) – Situl arheologic de la Ocnița, punct „Valea Lupului" – sat Ocnița; comuna Teaca
- BN-I-s-B-01376 (RAN: 35027.02) – Situl arheologic de la Ocnița, punct „La Dâlme" – sat Ocnița; comuna Teaca

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă, precum și, în mică măsură, etnici germani. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au activat meșteri sași, care au realizat obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

SUBUNITATEA B.6.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Munții Călimani și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este localizat în partea vestică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief montan. Suprafața analizată este de 936,69 ha. În acest teritoriu este integrată unitatea administrativ-teritorială Șieu. Subunitățile identificate includ păduri, pășuni și vegetație naturală. Evoluția peisajului este marcată de elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

În arealul analizat nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este precizată. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor cauzată de drumurile forestiere.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind vascularizat de cursul de apă Ardan. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini ridicate și o energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Relieful este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate prezenta forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole combină pășuni, terenuri arabile și grădini familiale utilizate în exploatațiile agricole. Produsele locale sunt reprezentate de brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. Nu sunt menționate elemente distincte privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă, ca urmare a reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite din subzonă. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit nu este relevantă, deoarece în interiorul subzonei nu există așezări. De asemenea, nu sunt identificate zone valoroase de tip urban sau rural, iar dinamica urban-rurală și tipologiile de așezări nu sunt aplicabile, în lipsa localităților.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este descrisă ca fiind de calitate și respectă specificul local, fiind totuși punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, săsesc, sau de gospodării cu compoziție liberă, românească, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple și scunde, realizate din lemn ori din lemn și pământ sau blocuri ceramice, alături de anexe. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură.

Subzona nu conține obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice și nici în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Fondul construit existent este reprezentat de construcții din secolele XIX–XX și de inserții contemporane, alături de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă, precum și, în mică măsură, etnici germani. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au activat meșteri sași, care au realizat obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

SUBUNITATEA B.7.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Culoarele Someșului Mic și Mare și zonei etnografice Nosnerland. Arealul este localizat în partea central-estică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de culoar. Suprafața analizată este de 749,7 ha. În acest teritoriu este integrată unitatea administrativ-teritorială Șintereag. Subunitățile identificate conturează o zonă caracterizată prin așezări rurale și urbane, însoțite de terenuri arabile specifice extravilanului. Evoluția peisajului este marcată de elemente relicte, păstrate din alte stări geografice, geologice, din utilizări anterioare ale teritoriului sau din diferite evenimente. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea liniei de cale ferată, precum și construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat sunt prezente zonele protejate Natura 2000 ROSCI0400 Șieu – Budac și Natura 2000 ROSCI0393 Someșul Mare. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este precizată. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum inundațiile, fragmentarea habitatelor din cauza urbanizării și eroziunea malurilor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element definitoriu al peisajului cultural, teritoriul fiind puternic vascularizat de cursuri de apă precum Someșul Mare și Șieu. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful are o formă alungită, cu altitudini relativ mai scăzute față

de unitățile învecinate, și se caracterizează prin lunci, terase fluviale și versanți mai domoli. Culoarele reprezintă zone de tranziție între unități de relief și sunt modelate în principal prin procese fluviale, acumulări aluviale și eroziune laterală a cursurilor de apă. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este bazată pe terenuri arabile utilizate pentru culturi agricole. Produsele locale sunt reprezentate de legume, porumb și grâu, fructe, produse din carne și lapte, precum și produse apicole. Nu sunt menționate elemente distincte privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună, existând alternative de transport auto prin intermediul DJ172 și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități compacte, cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului și caracterizate printr-o tramă stradală organică, cu străzi înfundate, porțiuni libere de construcții și parcelar regulat.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării de tip închis, săsesc, sau de gospodării cu compoziție liberă, românească, alcătuite din locuințe cu volumetrii simple, scunde, realizate din lemn ori din lemn și pământ sau blocuri ceramice, alături de anexe. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă este prezent un singur obiectiv clasat în Lista Monumentelor Istorice, iar obiective clasate în LPM UNESCO nu sunt menționate. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01323 (RAN: 34958.01) – Așezare – sat Cociu; comuna Șintereag

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă, precum și, în mică măsură, etnici germani și ucraineni. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În această zonă au lucrat meșteri sași, care au produs obiecte de uz gospodăresc și piese de port pentru populația din împrejurimi.

C. UNITATEA CÂMPIA TRANSILVANIEI

SUBUNITATEA C.1

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Jimborului și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea sud-vestică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de deal. Suprafața analizată este de 61.427,55 ha. În acest teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Braniștea, Nușeni, Chiochiș, Matei, Budești și Sânmihaiu de Câmpie, precum și o parte din județul Cluj. Subunitățile identificate conturează o zonă amplă, caracterizată prin așezări rurale și urbane, terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este exprimată prin elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine vizibile în fizionomia teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole și zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat nu sunt menționate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este precizată. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind puternic vascularizat de cursuri de apă precum Valea Morii, Valea Meleș, Mălin, Cotior, Beudiu și Apatiu. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este extensivă și se bazează pe terenuri arabile și pășuni. Produsele locale sunt reprezentate de vin și produse viticole, prune și produse derivate, precum magiun și țuică de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. În plan zootehnic, exploatațiile cresc bovine, ovine și porcine. Suprafețele agricole sunt utilizate pentru culturi cerealiere și furajere. Nu sunt menționate elemente distincte privind prezența pădurilor în peisaj. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitățile Bidicu, Corvinești și Matei fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună pentru transportul auto, prin intermediul drumurilor județene. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală indică semne ușoare de declin, marcate de clădiri părăsite și locuințe aflate în stare proastă. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general liniar, uneori cu piață centrală, având o structură compactă.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele.

Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Subzona se caracterizează prin prezența unui număr mare de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, iar în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt menționate obiective. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01290 (RAN: 34093.01) – Așezare – sat Beudiu; comuna Nușeni
- BN-I-s-B-01291 (RAN: 34093.02) – Așezare – sat Beudiu; comuna Nușeni
- BN-I-s-B-01383 (RAN: 34137.01) – Așezare – sat Rusu de Sus; comuna Nușeni
- BN-II-a-A-01681 (RAN: 34084.02) – Ansamblul bisericii reformate – sat Nușeni; comuna Nușeni
- BN-II-a-A-01728 – Ansamblul bisericii reformate – sat Vița; comuna Nușeni
- BN-II-m-A-01681.01 (RAN: 34084.02.01) – Biserica reformată – sat Nușeni; comuna Nușeni
- BN-II-m-A-01681.02 (RAN: 34084.02.02) – Clopotnița bisericii reformate – sat Nușeni; comuna Nușeni
- BN-II-m-A-01728.01 (RAN: 34146.02) – Biserica reformată – sat Vița; comuna Nușeni
- BN-II-m-A-01728.02 – Turn clopotniță – sat Vița; comuna Nușeni
- BN-II-m-B-01674 (RAN: 34128.01) – Biserica reformată – sat Malin; comuna Nușeni
- BN-I-m-B-01279.01 (RAN: 33033.01.03) – Așezare – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01279.02 (RAN: 33033.01.02) – Așezare – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01279.03 (RAN: 33033.01.01) – Așezare – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01294.01 (RAN: 33042.01.01, 33042.01.03) – Așezare – sat Bozieș; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01294.02 (RAN: 33042.01.02) – Așezare – sat Bozieș; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01294.03 (RAN: 33042.01.04) – Așezare – sat Bozieș; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01405.01 (RAN: 33104.01.02) – Așezare – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01405.02 (RAN: 33104.01.01) – Așezare – sat Strugureni; comuna Chiochiș

- BN-I-s-B-01279 (RAN: 33033.01) – Situl arheologic de la Apatiu, punct „Crucile drumului” – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01280 (RAN: 33033.02) – Așezare – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01294 (RAN: 33042.01) – Situl arheologic de la Bozieș, punct „Valea Bozieșului” – sat Bozieș; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01311 (RAN: 33024.01) – Așezare – sat Chiochiș; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01312 (RAN: 33024.02) – Așezare – sat Chiochiș; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01405 (RAN: 33104.01) – Situl arheologic de la Strugureni, punct „Vatra satului” – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-I-s-B-01406 (RAN: 33104.02) – Așezare – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-II-a-A-01706 (RAN: 33104.05) – Ansamblul bisericii reformate – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-II-m-A-01612 (RAN: 33033.03) – Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” – sat Apatiu; comuna Chiochiș
- BN-II-m-A-01705 (RAN: 33104.04) – Biserica din lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-II-m-A-01706.01 (RAN: 33104.05.01) – Biserica reformată – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-II-m-A-01706.02 (RAN: 33104.05.02) – Turn clopotniță din lemn – sat Strugureni; comuna Chiochiș
- BN-II-m-B-01620 (RAN: 33042.03) – Biserica reformată – sat Bozieș; comuna Chiochiș
- BN-II-m-B-01628 (RAN: 33024.05) – Castelul de vânătoare Wesellenyi – sat Chiochiș; comuna Chiochiș
- BN-I-m-B-01292.01 (RAN: 33676.01.02) – Așezare – sat Bidiu; comuna Matei
- BN-I-m-B-01292.02 (RAN: 33676.01.01) – Așezare – sat Bidiu; comuna Matei
- BN-I-m-B-01325.01 (RAN: 33685.01.04) – Așezare – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-m-B-01325.02 (RAN: 33685.01.03) – Așezare – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-m-B-01325.03 (RAN: 33685.01.02) – Așezare – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-m-B-01325.04 (RAN: 33685.01.01) – Așezare – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-s-B-01292 (RAN: 33676.01) – Situl arheologic de la Bidiu, punct „Stăniște” – sat Bidiu; comuna Matei

- BN-I-s-B-01325 (RAN: 33685.01) – Situl arheologic de la Corvinești, punct „Pe Vale” – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-s-B-01326 (RAN: 33685.02) – Așezare – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-I-s-B-01363 (RAN: 33667.01) – Așezare – sat Matei; comuna Matei
- BN-II-a-A-01675 (RAN: 33667.02) – Ansamblul bisericii reformate – sat Matei; comuna Matei
- BN-II-a-B-01638 – Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe „Sf. Arhangheli Mihail si Gavriil” – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-II-m-A-01675.01 (RAN: 33667.02.01) – Biserica reformată – sat Matei; comuna Matei
- BN-II-m-A-01675.02 – Turn clopotniță al bisericii reformate – sat Matei; comuna Matei
- BN-II-m-B-01638.01 – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-II-m-B-01638.02 – Turn-clopotniță din lemn – sat Corvinești; comuna Matei
- BN-II-m-B-01676 (RAN: 33667.03) – Castelul Haller, azi Primăria comunei Matei – sat Matei; comuna Matei
- BN-II-m-B-01679 – Biserica evanghelică (turnul clopotniță și ruina navei bisericii evanghelice C.A.) – sat Moruț; comuna Matei

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului, folosită la biserici și clopotnițe, pictura pe lemn pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul, ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

SUBUNITATEA C.2.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Culoarele Someșului Mic și Mare și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea vestică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief de culoar. Suprafața analizată este de 1.802,53 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate comuna Braniștea și o parte din județul Cluj.

Subunitățile identificate sunt reprezentate de așezări urbane și rurale, însoțite de terenuri agricole situate la periferie. Evoluția peisajului este exprimată prin elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole și zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene, precum și construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Natura 2000 ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică este reprezentată de valea hidrografică a Someșului Mare. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum inundațiile, fragmentarea habitatelor din cauza urbanizării și eroziunea malurilor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element definitoriu al peisajului cultural, acesta fiind structurat de valea Someșului Mare și de zona de vărsare a principalilor afluenți. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful are o formă alungită, cu altitudini relativ mai scăzute față de unitățile învecinate, și se caracterizează prin lunci, terase fluviale și versanți mai domoli. Culoarele reprezintă zone de tranziție între unități de relief și sunt modelate în principal prin procese fluviale, acumulări aluviale și eroziune laterală a cursurilor de apă. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este concentrată pe terenurile agricole din extravilanul localităților. Produsele locale sunt reprezentate de legume, porumb și grâu, fructe, produse din carne și lapte, precum și produse apicole. Nu sunt menționate elemente specifice privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitatea Braniștea face parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună pentru transportul auto, realizată prin intermediul drumurilor județene. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general cu dezvoltare liniară, uneori organizate în jurul unei piețe centrale, având o structură compactă.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele. Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă nu există obiective clasate nici în Lista Monumentelor Istorice, nici în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului pentru realizarea bisericilor și clopotnițelor, pictura pe lemn folosită pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul, ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

SUBUNITATEA C.3

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Lechinței și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea sudică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief deluros. Suprafața analizată este de 10.639,11 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Nușeni, Matei, Sânmihaiu de Câmpie și Budești. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane, terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este exprimată prin elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole și zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Natura 2000 ROSCI0396 Dealul Pădurea Murei – Sângeorzu Nou. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Pucioasa, Lechința, Fața Comorii, Chiraleș și Brăteni. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate spre relativ ridicate, cu versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este bazată pe terenuri arabile cultivate și pe pășuni permanente. Produsele locale includ vin și produse viticole, prune și produse derivate, precum magiun și

țuică de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. În plan zootehnic, în exploatațiile agricole este prezentă creșterea bovinelor și a ovinelor. Nu sunt menționate elemente distincte privind prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună, existând alternative de transport auto prin intermediul drumurilor județene și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală indică semne ușoare de declin, marcate de clădiri părăsite și locuințe aflate în stare proastă. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de un mix între localitățile care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și cele compacte, cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele. Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Subzona se caracterizează printr-o concentrare mare de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, iar în cadrul acesteia nu există obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții din secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01349 (RAN: 34119.01) – Așezare fortificată – sat Feleac, comuna Nușeni
- BN-I-m-A-01344.01 (RAN: 33701.01.02) – Așezare – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-I-m-B-01344.02 (RAN: 33701.01.01) – Așezare – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-I-s-B-01344 – Situl arheologic de la Fântânele, punct „Lab” – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-I-s-B-01345 (RAN: 33701.07) – Așezare – sat Fântânele, comuna Matei

- BN-II-a-B-01656 (RAN: 33701.06) – Ansamblul bisericii reformate – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-II-m-B-01656.01 (RAN: 33701.06.01) – Biserica reformată – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-II-m-B-01656.02 (RAN: 33701.06.02) – Turn clopotniță din lemn – sat Fântânele, comuna Matei
- BN-I-m-A-01407.01 (RAN: 34529.01.04) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01407.02 (RAN: 34529.01.05) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01407.03 (RAN: 34529.01.03) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01407.04 (RAN: 34529.01.01) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01407.05 (RAN: 34529.01.07) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01408.01 (RAN: 34529.02.04) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-A-01408.02 (RAN: 34529.02.03) – Așezare – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01393.01 (RAN: 34486.01.02) – Așezare – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01393.02 (RAN: 34486.01.01) – Așezare – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01394.01 (RAN: 34486.02.03) – Așezare – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01394.02 (RAN: 34486.02.02) – Așezare – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01394.03 (RAN: 34486.02.01) – Așezare – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01443.01 (RAN: 34538.01.02) – Așezare – sat Zoreni, comuna Sânmihaiu de Câmpie

- BN-I-m-B-01443.02 (RAN: 34538.01.01) – Așezare – sat Zoreni, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-A-01407 (RAN: 34529.01) – Situl arheologic de la Stupini, punct „Fânațele Archiudului” – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-A-01408 (RAN: 34529.02) – Situl arheologic de la Stupini, punct „Vătașniță” – sat Stupini, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-B-01388 (RAN: 34510.01) – Situl arheologic de la Sălcuța, punct „Cânepiște” – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-B-01393 (RAN: 34486.01) – Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct „Podișele” – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-B-01394 (RAN: 34486.02) – Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct „Ciorotei” – sat Sânmihaiu de Câmpie, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-B-01443 (RAN: 34538.01) – Situl arheologic de la Zoreni, punct „La Curte” – sat Zoreni, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-s-B-01444 (RAN: 34538.02) – Așezare – sat Zoreni, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-II-a-A-01692 – Ansamblul bisericii de lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-II-m-A-01692.01 – Biserica din lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil” – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-II-m-A-01692.02 – Clopotniță din lemn – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului pentru realizarea bisericilor și clopotnițelor, pictura pe lemn folosită pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul, ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

SUBUNITATEA C.4

Unitatea studiată corespunde unității de relief Colinele Ludușului și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea sudică a județului Bistrița-Năsăud și se

caracterizează prin relief colinar. Suprafața totală analizată este de 84.399,08 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate comuna Budești, precum și părți din județele Cluj și Mureș. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane, terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este exprimată prin elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole și zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt datorate combinației dintre cei doi factori care influențează peisajul. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Natura 2000 ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel – Milaș – Urmeniș. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum eroziunea solului și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Pârâul de Câmpie. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate, interfluvii rotunjite și versanți relativ domoli. Energia de relief este redusă spre moderată, iar fragmentarea este determinată de rețeaua de văi scurte și de afluenți secundari. Substratul este alcătuit frecvent din roci sedimentare friabile, precum argile, marne și nisipuri, ceea ce favorizează procese de eroziune de suprafață și, local, alunecări de teren. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este dominată de terenuri arabile utilizate pentru culturi agricole. Produsele locale includ vinuri, struguri și must, miere polifloră, legume și cereale, precum și produse din porc, cum sunt cârnații și slănina afumată. Nu sunt menționate elemente specifice privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului

Transilvaniei, în arealul viticol Lechința, iar localitatea Enciu face parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună, existând alternative de transport auto prin intermediul drumurilor județene și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de un mix între localitățile care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și cele compacte, cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele. Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Subzona se caracterizează printr-un număr semnificativ de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, în timp ce obiective înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt prezente. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-A-01301.01 (RAN: 32786.01.02) – Așezare – sat Budești, comuna Budești
- BN-I-m-A-01301.02 (RAN: 32786.01.01) – Așezare – sat Budești, comuna Budești
- BN-I-m-B-01424.01 (RAN: 32795.01.03) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-m-B-01424.02 (RAN: 32795.01.02) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-m-B-01424.03 (RAN: 32795.01.01) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-m-B-01425.01 (RAN: 32795.02.02) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-m-B-01425.02 (RAN: 32795.02.01) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești

- BN-I-s-A-01301 (RAN: 32786.01) – Situl arheologic de la Budești, punct „Tăuți” – sat Budești, comuna Budești
- BN-I-s-B-01302 (RAN: 32786.02) – Necropolă – sat Budești-Fânațe, comuna Budești
- BN-I-s-B-01424 (RAN: 32795.01) – Situl arheologic de la Țagu, punct „Vatra satului” – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-s-B-01425 (RAN: 32795.02) – Situl arheologic de la Țagu, punct „După Dos” – sat Țagu, comuna Budești
- BN-I-s-B-01426 (RAN: 32795.03) – Așezare – sat Țagu, comuna Budești
- BN-III-m-B-01734 – Monumentul „Apărătorii Păcii”, autor Dorio Lazăr – sat Budești, comuna Budești

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului pentru realizarea bisericilor și clopotnițelor, pictura pe lemn folosită pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul, ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

SUBUNITATEA C.5

Unitatea studiată corespunde unității de relief Colinele Comlodului și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea sudică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief colinar. Suprafața totală analizată este de 76.036,52 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Budești, Sânmihaiu de Câmpie, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie și Urmeniș, precum și o parte din județul Mureș. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane, terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale, rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții cu efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole și zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Natura 2000 ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel – Milaș – Urmeniș. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum eroziunea solului și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Pârâul de Câmpie și Lechința. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate, interfluvii rotunjite și versanți relativ domoli. Energia de relief este redusă spre moderată, iar fragmentarea este determinată de rețeaua de văi scurte și de afluenți secundari. Substratul este alcătuit frecvent din roci sedimentare friabile, precum argile, marne și nisipuri, ceea ce favorizează procese de eroziune de suprafață și, local, alunecări de teren. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura include terenuri arabile extinse și pășuni utilizate pentru producția agricolă. Produsele locale sunt reprezentate de vinuri, struguri și must, miere polifloră, legume și cereale, precum și produse din porc, cum sunt cârnații și slănina afumată. În plan zootehnic, exploatațiile cresc bovine, ovine și porcine. Suprafețele agricole sunt utilizate pentru culturi cerealiere și furajere. Nu sunt menționate elemente specifice privind prezența pădurilor în peisaj. Localitățile Urmeniș și Milaș fac parte din arealul delimitat pentru producerea vinurilor cu Denumire de origine controlată protejată (DOC).

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună, existând alternative de transport auto prin intermediul drumurilor naționale și județene, precum și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală indică semne ușoare de declin, marcate de clădiri părăsite și locuințe aflate în stare proastă. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități

compacte, cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului și caracterizate printr-o tramă stradală organică, cu străzi înfundate, porțiuni libere de construcții și parcelar regulat.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele. Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. Subzona se caracterizează printr-o mare concentrare de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, în timp ce obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt prezente. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01419 (RAN: 32802.01) – Așezare – sat Țăgșoru, comuna Budești
- BN-I-m-B-01346.01 (RAN: 33863.01.03) – Așezare – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01346.02 (RAN: 33863.01.02) – Așezare – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01346.03 (RAN: 33863.01.01) – Așezare – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01365.01 (RAN: 33854.01.02) – Așezare – sat Miceștii de Câmpie, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01365.02 (RAN: 33854.01.03) – Așezare – sat Miceștii de Câmpie, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01365.03 (RAN: 33854.01.01) – Așezare – sat Miceștii de Câmpie, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01365.04 (RAN: 33854.01.04) – Așezare – sat Miceștii de Câmpie, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01438.01 (RAN: 33872.02.02) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie

- BN-I-m-B-01438.02 (RAN: 33872.02.01) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01439.01 (RAN: 33872.03.03) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01439.02 (RAN: 33872.03.02) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-m-B-01439.03 (RAN: 33872.03.01) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01346 (RAN: 33863.01) – Situl arheologic de la Fântânița, punct „La Cumpăna" – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01347 (RAN: 33863.02) – Așezare – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01348 (RAN: 33863.03) – Așezare – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01365 (RAN: 33854.01) – Situl arheologic de la Miceștiide Câmpie, punct „Grui" – sat Miceștii de Câmpie, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01437 (RAN: 33872.01) – Așezare – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01438 (RAN: 33872.02) – Situl arheologic de la Visuia, punct „Fețișoara" – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01439 – Situl arheologic de la Visuia, punct „La Țiglă" – sat Visuia, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-II-a-B-01657 – Ansamblul bisericii reformate – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-II-m-B-01657.01 – Biserica reformată – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-II-m-B-01657.02 – Turn clopotniță din lemn – sat Fântânița, comuna Miceștii de Câmpie
- BN-I-s-B-01353 (RAN: 33934.01) – Așezare – sat Hirean, comuna Milaș
- BN-I-m-B-01388.01 (RAN: 34510.01.03) – Așezare – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01388.02 (RAN: 34510.01.02) – Așezare – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie
- BN-I-m-B-01388.03 (RAN: 34510.01.01) – Așezare – sat Sălcuța, comuna Sânmihaiu de Câmpie

- BN-I-m-B-01399.01 (RAN: 34431.03.03) – Așezare – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-m-B-01399.02 (RAN: 34431.03.02) – Așezare – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-m-B-01399.03 (RAN: 34431.03.01) – Așezare – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-s-B-01397 (RAN: 34431.01) – Așezare – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-s-B-01398 (RAN: 34431.02) – Așezare – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-s-B-01399 (RAN: 34431.03) – Situl arheologic de la Silivașu de Câmpie, punct „Dosul Săicii" – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-a-A-01702 (RAN: 34431.04) – Ansamblul bisericii din lemn „Sf. Cuv. Parascheva" – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-a-B-01655 (RAN: 34459.01) – Ansamblul bisericii de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" – sat Fânațele Silivașului, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-m-A-01702.01 (RAN: 34431.04.01) – Biserica din lemn „Sf. Cuv. Parascheva" – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-m-A-01702.02 – Turn clopotniță – sat Silivașu de Câmpie, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-m-B-01655.01 (RAN: 34459.01.01) – Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" – sat Fânațele Silivașului, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-II-m-B-01655.02 – Turn clopotniță – sat Fânațele Silivașului, comuna Silivașu de Câmpie
- BN-I-m-B-01330.01 (RAN: 35358.01.04) – Așezare – sat Delureni, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01330.02 (RAN: 35358.01.03) – Așezare – sat Delureni, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01330.03 (RAN: 35358.01.02) – Așezare – sat Delureni, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01330.04 (RAN: 35358.01.01) – Așezare – sat Delureni, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01418.01 (RAN: 35394.01.03) – Așezare – sat Șopteriu, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01418.02 (RAN: 35394.01.04) – Așezare – sat Șopteriu, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01418.03 (RAN: 35394.01.02) – Așezare – sat Șopteriu, comuna Urmeniș
- BN-I-m-B-01418.04 (RAN: 35394.01.01) – Așezare – sat Șopteriu, comuna Urmeniș

- BN-I-s-B-01330 (RAN: 35358.01) – Situl arheologic de la Delureni, punct „Dosul Uilacului” – sat Delureni, comuna Urmeniș
- BN-I-s-B-01343 (RAN: 35367.01) – Așezare – sat Fânațe, comuna Urmeniș
- BN-I-s-B-01418 (RAN: 35394.01) – Situl arheologic de la Șopteriu, punct „La intrarea în sat” – sat Șopteriu, comuna Urmeniș
- BN-II-a-A-01724 (RAN: 35321.01) – Ansamblul castelului Banffy – sat Urmeniș, comuna Urmeniș
- BN-II-m-A-01724.01 (RAN: 35321.01.01) – Castelul Banffy – sat Urmeniș, comuna Urmeniș
- BN-II-m-A-01724.02 (RAN: 35321.01.02) – Grânar – sat Urmeniș, comuna Urmeniș
- BN-II-m-B-01644 (RAN: 35358.03) – Biserica reformată – sat Delureni, comuna Urmeniș

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, etnia majoritară fiind cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au importanță locală și nu au notorietate națională. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului pentru realizarea bisericilor și clopotnițelor, pictura pe lemn folosită pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul, ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

SUBUNITATEA C.6

Unitatea studiată corespunde unității de relief Colinele Mădărașului și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea sudică a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief colinar. Suprafața totală analizată este de 63.487,06 ha. În cadrul acestui teritoriu este integrată unitatea administrativ-teritorială Milaș, precum și o parte din județul Mureș. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții care pot avea efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația

dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ realizarea drumului expres sau cu 4 benzi Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Natura 2000 ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel – Milaș – Urmeniș. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum eroziunea solului și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Ghemeș. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate, interfluvii rotunjite și versanți relativ domoli. Energia de relief este redusă spre moderată, iar fragmentarea este determinată de rețeaua de văi scurte și de afluenți secundari. Substratul este alcătuit frecvent din roci sedimentare friabile, precum argile, marne și nisipuri, ceea ce favorizează procese de eroziune de suprafață și, local, alunecări de teren. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Agricultura este bazată pe terenuri arabile cultivate în exploatațiile agricole. Produsele locale includ vinuri, struguri și must, miere polifloră, legume și cereale, precum și produse din porc, cum sunt cârnații și slănina afumată. Nu sunt menționate elemente specifice privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună, existând alternative de transport auto prin intermediul drumurilor naționale și județene, precum și acces feroviar. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii

ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general cu dezvoltare liniară, uneori organizate în jurul unei piețe centrale, având o structură compactă.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este caracterizată prin gospodării împărțite în curte și grădină, cu construcțiile majore dispuse în șir, pe o singură latură sau pe două laturi, iar pe latura opusă fiind amplasate anexele. Locuințele au volume simple și sunt în general compuse din două încăperi. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă este prezent un număr important de obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice în localitatea rurală Comlod (UAT Milaș), iar obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt identificate. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-20240 (RAN: 33907.01) – Necropolă celtică – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-a-B-01636 (RAN: 33907.04) – Ansamblul rural „Comlod” – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-m-A-01631 (RAN: 33907.02) – Castelul Teleki – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-m-A-01635 (RAN: 33907.03) – Biserica reformată – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-m-B-01632 – Casă – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-m-B-01633 – Școala maghiară, azi casă – sat Comlod, comuna Milaș
- BN-II-m-B-01634 – Biserica de lemn „Sf. Ioan Botezătorul” – sat Comlod, comuna Milaș

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind românească, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate la nivel național. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri tradiționale precum prelucrarea lemnului pentru realizarea bisericilor și clopotnițelor, pictura pe lemn utilizată pentru tavane casetate, strane, masa Domnului și cutiile de orgă din bisericile protestante, pictura murală în biserici, olăritul și ceramica, țesăturile și portul popular, precum și activitatea muzicanților și a lăutarilor.

D. UNITATEA MONOR

SUBUNITATEA D.1.

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Bistriței și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea de sud-est a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief deluros. Suprafața analizată este de 3.815,21 ha și include unitatea administrativ-teritorială Dumitrița. Subunitățile identificate sunt reprezentate de terenuri arabile, livezi și pășuni. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții care pot avea efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat sunt prezente zone protejate precum Natura 2000 ROSCI0051 Cușma și monumentul naturii RONPA0234 Locul fosilifer Râpa Mare. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Șes și Budac. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate spre relativ ridicate, versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole includ terenuri arabile, livezi și pășuni utilizate în exploatațiile agricole. Produsele locale sunt reprezentate de vin și produse viticole, prune și produse derivate precum magiun și țuică de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. În plan zootehnic, exploatațiile cresc bovine și ovine. Nu sunt menționate elemente specifice privind prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună pentru transportul auto, realizată prin intermediul drumurilor județene. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități compacte cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului, caracterizate printr-o tramă stradală organică, cu străzi înfundate și porțiuni libere de construcții și printr-un parcelar regulat.

Subunitatea este traversată de un drum istoric important, respectiv un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului „Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării cu volumele principale amplasate în aliniament, fie la stradă, fie retrase față de aceasta, locuințele având volume simple și fiind în general dotate cu prispă. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă sunt prezente obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice, de categorie sit arheologic, iar obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt identificate. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-m-A-01342.01 (RAN: 32919.01.02) – Așezare fortificată – sat Dumitrița, comuna Dumitrița
- BN-I-m-A-01342.02 (RAN: 32919.01.01) – Așezare fortificată – sat Dumitrița, comuna Dumitrița
- BN-I-s-A-01342 (RAN: 32919.01) – Situl arheologic de la Dumitrița, punct „Dealul Cetății” – sat Dumitrița, comuna Dumitrița
- BN-I-s-B-01300 (RAN: 32900.01) – Așezare – sat Budacu de Sus, comuna Dumitrița
- BN-II-m-A-01654 (RAN: 32919.02) – Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” – sat Dumitrița, comuna Dumitrița

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind românească, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate la nivel național. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri țărănești tradiționale, precum modelarea lutului, arta țesutului pentru realizarea hainelor, covoarelor și ștergarelor, precum și confecționarea cojoacelor, pieptarelor și curelelor din piele.

SUBUNITATEA D.2

Unitatea studiată corespunde unității de relief Munții Călimani și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea de est a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief muntos. Suprafața totală analizată este de 9.313,39 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Dumitrița și Șieuț. Subunitățile identificate sunt caracterizate prin vegetație medie și înaltă, specifică reliefului accidentat. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, vizibile în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții care pot avea efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat sunt prezente mai multe zone protejate: Natura 2000 ROSCI0051 Cușma, monumentul naturii RONPA0218 Piatra Corbului, monumentul naturii RONPA0234 Locul fosilifer Râpa Mare și monumentul naturii RONPA0237 Râpa Verde. Biodiversitatea este specifică zonei de relief montan existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități precum defrișări, eroziune, alunecări locale de teren și fragmentarea habitatelor din cauza drumurilor forestiere.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei constituie un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Șieu, Budușel, Budac și Bolovan. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini ridicate și energie mare a reliefului, cu versanți abrupți, văi adânci și culmi dominante. Acesta este puternic fragmentat de rețeaua hidrografică și poate prezenta forme rezultate din procese structurale, vulcanice sau glaciare. Procesele geomorfologice dominante sunt eroziunea torențială, dezagregarea fizică a rocilor și transportul materialului pe versanți. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole sunt asociate terenurilor arabile și pășunilor utilizate pentru producția agricolă. Produsele locale includ brânză de burduf, urdă și caș de stână, pastramă de oaie, miere de munte, dulceață și sirop din afine, zmeură sau merișoare, ciuperci de pădure și păstrăv. În plan zootehnic, exploatațiile cresc bovine și ovine. Nu sunt menționate elemente specifice privind prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea teritoriului este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite din subzonă. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități compacte cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului, caracterizate printr-o tramă stradală organică, cu străzi înfundate și porțiuni libere de construcții, precum și printr-un parcelar regulat.

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării cu volumele principale amplasate în aliniament, fie la stradă, fie retrase față de aceasta, locuințele având volume simple și fiind în general dotate cu prispă. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă este prezent un obiectiv clasat în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și două obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice în localitatea Sebiș. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Lunca – La Bolovani

Obiective incluse în LMI:

- BN-II-m-B-01700 – Casa ETHNOS – sat Sebiș, comuna Șieuț
- BN-II-m-B-01701 – Casă – sat Sebiș, comuna Șieuț

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind românească, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate la nivel național. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri țărănești tradiționale, precum modelarea lutului, arta țesutului pentru realizarea hainelor, covoarelor și ștergarelor, precum și confecționarea cojoacelor, pieptarelor și curelelor din piele.

SUBUNITATEA D.3

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Bistriței și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea de sud-est a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief deluros. Suprafața totală analizată este de 13.704,06 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Șieuț și Monor, precum și o parte din județul Mureș. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale rezultate din condițiile

prezente ale componentelor peisajului, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului și manifestate prin intervenții care pot avea efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. Nu sunt menționate sisteme de protecție propuse.

Propunerile de infrastructură la nivelul subunității includ modernizarea sau reabilitarea drumurilor județene. Este necesar ca UATurile de pe traseul infrastructurii de comunicație să ia măsuri specifice urbanistice de atenuare a impactului.

Cadru natural

În arealul analizat este prezentă zona protejată Rezervație științifică, monument al naturii și rezervație naturală RONPA0220 Vulcanii Noroioși La Gloduri. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este menționată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă vulnerabilități asociate proceselor naturale și intervențiilor antropice, respectiv alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind străbătut de cursuri de apă precum Șieu, Pârâul Luț, Pârâul Cârligăturilor și Obârșie. Nu sunt menționate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate spre relativ ridicate, versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole sunt bazate pe terenuri arabile și pășuni utilizate în exploatațiile agricole. Produsele locale includ vin și produse viticole, prune și produse derivate precum magiun și țuică de prune, cereale, miere și produse tradiționale din porc. În plan zootehnic, exploatațiile cresc bovine și porcine. Nu sunt menționate elemente specifice privind prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința și este traversată de Ruta cultural-turistică „Povestea vinului din podgoria Lechința”, lansată de Asociația de Dezvoltare

Intercomunitară (ADI) „Turism în Bistrița-Năsăud” și acreditată de ministerul de resort la sfârșitul anului 2023, iar între crame se remarcă cea din Batoș.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea este bună pentru transportul auto, realizată prin intermediul drumurilor județene. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrat în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări sunt reprezentate de localități care se dezvoltă organic de-a lungul căilor de acces și în relație cu relieful natural, în general cu dezvoltare liniară, uneori organizate în jurul unei piețe centrale, având o structură compactă.

Subunitatea este traversată de un drum istoric important, respectiv un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului „Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără calitate. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării cu volumele principale amplasate în aliniament, fie la stradă, fie retrase față de aceasta, locuințele având volume simple și fiind în general dotate cu prispă. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă există obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice în localitățile Ruștior și Monor, iar obiective clasate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO nu sunt prezente. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia: nu este cazul

Obiective incluse în LMI:

- BN-I-s-B-01384 (RAN: 34887.01) – Așezare fortificată – sat Ruștior, comuna Șieuț
- BN-I-m-B-01367.01 (RAN: 33961.01.02) – Fortificație de pământ – sat Monor, comuna Monor

- BN-I-m-B-01367.02 (RAN: 33961.01.01) – Așezare fortificată – sat Monor, comuna Monor
- BN-I-s-B-01367 (RAN: 33961.01) – Situl arheologic de la Monor, punct „Cetatea” – sat Monor, comuna Monor
- BN-I-s-B-01368 (RAN: 33961.02) – Așezare – sat Monor, comuna Monor
- BN-I-s-B-01369 (RAN: 33961.03) – Turn roman – sat Monor, comuna Monor

Patrimoniu imaterial

Subzona nu prezintă o mare diversitate etnică, populația majoritară fiind românească, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate la nivel național. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri țărănești tradiționale, precum modelarea lutului, arta țesutului pentru realizarea hainelor, covoarelor și ștergarelor, precum și confecționarea cojoacelor, pieptarelor și curelelor din piele.

SUBUNITATEA D.4

Unitatea studiată corespunde unității de relief Dealurile Mureșului și zonei etnografice Câmpia Transilvaniei. Arealul este localizat în partea de sud-est a județului Bistrița-Năsăud și se caracterizează prin relief deluros. Suprafața totală analizată este de 11.426,03 ha. În cadrul acestui teritoriu sunt integrate unitățile administrativ-teritoriale Șieuț și Monor, precum și o parte din județul Mureș. Subunitățile identificate definesc o zonă amplă caracterizată prin așezări rurale și urbane asociate cu terenuri arabile specifice extravilanului, pășuni și păduri tinere. Evoluția peisajului este reflectată prin elemente actuale rezultate din condițiile prezente ale componentelor sale, bine exprimate în fizionomia actuală a teritoriului, care pot avea efecte pozitive sau negative, precum autostrada, culturile agricole sau zonele rezidențiale noi. Vulnerabilitățile sunt determinate de combinația dintre cei doi factori care influențează evoluția peisajului. În prezent nu sunt identificate sisteme de protecție propuse.

Nu există în prezent propuneri de infrastructură la nivelul subzonei.

Cadru natural

În arealul analizat nu sunt identificate zone protejate. Biodiversitatea este specifică zonei de relief existente. Infrastructura ecologică nu este evidențiată prin elemente distincte. Peisajul geografic prezintă însă o serie de vulnerabilități asociate proceselor naturale și

intervențiilor antropice, respectiv alunecări de teren, eroziune, defrișări și fragmentarea habitatelor.

Caractere hidromorfologice

Prezența apei reprezintă un element important al peisajului cultural, teritoriul fiind puternic vascularizat de cursuri de apă precum Pârâul Plotonului, Pârâul Luț, Pârâul Jiului și Pârâul Știubeiului. Nu sunt identificate peisaje minerale distincte. Relieful se caracterizează prin altitudini moderate spre relativ ridicate, versanți mai pronunțați și interfluvii înguste sau alungite. Energia de relief este mai mare decât în cazul colinelor, iar fragmentarea este accentuată de văi adâncite și de procese de eroziune. Substratul sedimentar favorizează apariția unor procese geomorfologice precum alunecările de teren și ravenația. Procese geomorfologice actuale nu sunt menționate explicit.

Potențialul agricol

Activitățile agricole sunt reprezentate în principal prin terenuri arabile utilizate pentru culturi agricole. Produsele locale caracteristice includ vinul și produsele viticole, prunele și produsele derivate din acestea, precum magiunul și țuica de prune, dar și cereale, miere și produse tradiționale din porc. Nu sunt menționate elemente specifice privind activitățile zootehnice și animalele, prezența pădurilor în peisaj sau importanța terenurilor cultivate. Subunitatea este inclusă în Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei, în arealul viticol Lechința.

Urbanism și dezvoltare teritorială

Accesibilitatea teritoriului este diferită în funcție de subzonă. În partea de nord accesibilitatea este dificilă, infrastructura de transport fiind aproape inexistentă din cauza reliefului montan și a numărului redus de așezări sau zone locuite, în timp ce în partea de sud accesibilitatea este bună. Relația dintre cadrul natural și cadrul construit este caracterizată de un mediu construit cu tipologie foarte difuză, parțial integrată în peisaj. În teritoriu sunt prezente mici ansambluri rurale sau urbane considerate de valoare locală. Dinamica urban-rurală este relativ stabilă, cu foarte puține schimbări în ultimii ani. Tipologiile de așezări reprezintă un mix între localități dezvoltate organic de-a lungul căilor de acces și localități compacte cu mai multe străzi, adaptate morfologiei terenului.

Subunitatea este traversată de un drum istoric important, respectiv un drum principal realizat în perioada Daciei Romane, în secolul II d.Hr. (conform articolului

„Recreating the landscape of the former Roman Dacia using modern 19th century cartography, digital data and GIS”).

Patrimoniu și arhitectură

Arhitectura locului este în general de calitate și respectă specificul local, fiind însă punctată de implanturi izolate de arhitectură parazitară, fără valoare. Arhitectura tradițională este reprezentată de gospodării în care volumele principale sunt amplasate în aliniament, fie la stradă, fie retrase față de aceasta, locuințele având volume simple și fiind în general prevăzute cu prispă. Nu sunt menționate elemente izolate de arhitectură. În subzonă este prezent un sit clasat în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, iar obiective clasate în Lista Monumentelor Istorice nu sunt identificate. Fondul construit existent este alcătuit în principal din construcții datate în secolele XIX–XX, completate de inserții contemporane și de elemente singulare din perioade anterioare.

Obiective incluse în LPM UNESCO FRE-Dacia:

- Monor – Dealul Branișteș

Obiective incluse în LMI: nu este cazul

Patrimoniu imaterial

Subzona nu se caracterizează printr-o mare diversitate etnică. Populația majoritară este cea română, alături de un număr mai redus de persoane de etnie maghiară și rromă. Evenimentele festive au în general importanță locală și nu au notorietate la nivel național. În plan cultural sunt prezente meșteșuguri țărănești tradiționale, precum meșteșugul modelării lutului, arta țesutului pentru realizarea hainelor, covoarelor și ștergarelor, precum și confecționarea cojoacelor, pieptarelor și curelelor din piele.

2.7 Aspecte de turism cultural

Turismul cultural se fundamentează pe rețeaua complexă de obiective grupate pe teme de interes. Acestea sunt propuse a trasee tematice, propuse de Direcția Județeană pentru Cultură Bistrița-Năsăud, care valorifică în mod integrat monumentele istorice, ansamblurile urbane și rurale, precum și expresiile patrimoniului imaterial. Structurate pe mari categorii – biserici de lemn, arhitectură ecleziastică de zid, burguri transilvănene, arhitectură săsească, cetăți și castele, zone grănicerești, case memoriale și muzee – aceste trasee configurează o hartă culturală coerentă, ce reflectă diversitatea istorică și etnică a regiunii. Propunerile vizează atât circuite interjudețene, cu conexiuni spre Cluj și Mureș, cât

și itinerarii de o zi, centrate pe municipiul Bistrița, ca nucleu de cazare și distribuție turistică. În acest cadru, patrimoniul material – de la bisericile de lemn din Valea Someșului Mare și până la ruinele cetății Ciceului ori castelele de la Arcalia și Posmuș – se împletește cu patrimoniul imaterial, activ prin festivaluri, evenimente anuale și tradiții comunitare. Turismul cultural devine astfel un instrument de revitalizare teritorială și de consolidare a identității locale, capabil să stimuleze dezvoltarea durabilă și să sprijine integrarea județului în circuitele turistice naționale și europene. Din datele centralizate de către ADI ”Turism în Bisitrița-Năsăud”, privind domeniul turistic în județul Bistrița Năsăud, complementar traseelor patrimoniale propuse de Direcția Județeană de Cultură se evidențiază următoarele:

- Via Transilvanica – traversează Țara Năsăudului, Valea Bârgăului, Bistrița, Valea Budacului, Valea Șieului;
- Trasee montane și tematice, în legătură cu patrimoniul natural: Munții Rodnei, Munții Bârgăului și Țibleș.

Circuite turistice reprezentative sunt considerate Povestea Vinului, Bistrița Gastronomilor, Drumul Bisericilor de lemn și mănăstirilor, Colibița Experience. Acestea sunt completate de traseele cicloturistice, precum cei peste 750 km de trasee cicloturistice, grupate în 24 de circuite, majoritatea intersectând Via Transilvanica, cele mai pitorești fiind cu precădere în zone montane și forestiere.

Turismul cultural din județul Bistrița-Năsăud se conturează ca vector co-principal al atractivității, în complementaritate cu resursele naturale. Consultarea populației indică un interes constant pentru evenimente și sărbători locale (35%), pentru patrimoniul religios (30%) și istoric (28%), precum și pentru ocupații tradiționale și așezări pitorești (28%), în timp ce elementele identitare – tradiții și obiceiuri (24%), muzee și case memoriale (24%) – consolidează motivația de sejur. Gastronomia (17%) și peisajele de apă (18%) completează experiența, cu potențial de integrare în pachete tematice. Oferta este însă limitată de infrastructura de primire și mobilitate (cazare 7%, transport 3%, agrement sportiv 1%), ceea ce determină ca decizia de ședere să se sprijine în special pe calitatea patrimoniului material și imaterial și pe capacitatea de a programa și interpreta coerent resursele culturale.

Profilul teritorial al turismului cultural este policentric și diferențiat. Zona centrală funcționează ca pol integrator, prin concentrarea de arii naturale protejate (40%), tradiții și obiceiuri (41%) și un calendar dens de evenimente (38%), susținute de patrimoniul urban al municipiului Bistrița (Biserica Evanghelică, centrul vechi, Șirul Șugălete, Turnul Dogarilor, Casa

Argintarului, Complexul Muzeal, Sinagoga). Estul județului se remarcă prin densitatea de edificii culturale (37%) și obiective economice cu funcție turistică (20%) – castele, muzee, baraje –, generând un mix cultural-industrial propice circuitelor tematice. Vestul combină patrimoniul religios (40%) cu ariile naturale protejate (36%), adecvat rutelor de pelerinaj și turism spiritual. Sudul asociază relief valoros (49%) cu autenticitate etnografică, iar nordul pune în prim-plan tradițiile și gastronomia locală, cu o bună capacitate de a îmbina peisajul cu identitatea culturală. În acest cadru policentric, Sângeorz-Băi confirmă potențialul balnear-cultural, iar obiective de valoare cu vizibilitate scăzută (Cetatea Rodna, Parcul dendrologic Arcalia, Muzeul Grăniceresc, Cetatea Ciceului, Peștera Izvorul Tăușoarelor) indică nevoia de promovare și integrare în circuite.

Direcțiile de acțiune pentru consolidarea turismului cultural vizează valorificarea integrată a patrimoniului construit și imaterial, interpretarea unitară și programarea curatorială la nivel județean. Strategia urmărește: dezvoltarea de rute tematice coerente („Bistrița medievală și meșteșugurile", „Memoria grănicerilor năsăudeni", „Castele și conace – Teleki și rețeaua aristocratică"), asocierea tradițiilor majore (nunta, obiceiurile de iarnă, secerișul) cu experiențe participative și produse culturale, digitalizarea conținutului și semnalizarea turistică unitară (centre de vizitare, ghidaj, aplicații, arhive audio-video), precum și calendarul anual integrat de evenimente. Complementar, parteneriatele interregionale și transversale (cu instituții culturale, culte, școli, ONG-uri și mediul privat) amplifică efectul de rețea, iar creșterea calității serviciilor prin formare profesională dedicată ghidajului cultural susține transformarea vizitei de o zi în sejur. În această logică, turismul cultural devine instrument de coeziune comunitară și motor de dezvoltare locală, ancorat în identitatea județului și orientat spre sustenabilitate.

2.7.1 Traseele Biserici din lemn

Traseele dedicate bisericilor din lemn din județul Bistrița-Năsăud ilustrează atât continuitatea tradițiilor constructive, cât și diversitatea expresiilor locale ale arhitecturii vernaculare. Aceste edificii, ridicate între secolele XVII–XIX, se disting prin tehnici de construcție bazate pe resurse locale, prin proporții echilibrate și prin bogăția decorului sculptat, integrând simboluri religioase și elemente de artă populară. Distribuite în special în zonele rurale de pe Valea Someșului Mare, în Depresiunea Năsăudului și în arealele colinare

ale Câmpiei Transilvaniei, bisericile din lemn definesc un peisaj cultural de mare valoare, unde comunitățile au conservat un mod de viață tradițional. Ele se constituie în repere identitare pentru satele din Salva, Telciu, Romuli, Șanț sau Maieru, dar și pentru localități precum Ciceu-Mihăiești ori Dumitra, unde aceste monumente rămân centre de coeziune comunitară. Valorificarea lor prin trasee tematice răspunde nu doar obiectivului de protecție și restaurare, ci și celui de punere în valoare turistică, facilitând cunoașterea unei forme de patrimoniu imaterial și material ce exprimă sinteza dintre credință, meșteșug și tradiție peisageră. În acest context, traseele bisericilor din lemn devin instrumente esențiale pentru educația culturală, pentru dezvoltarea turismului rural și pentru consolidarea identității județului în cadrul circuitelor transilvănene de patrimoniu.

Traseul A: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Uriu – Dobricel – Spermezeu – Păltineasa – Chiuza – Mocod – Zagra - Suplai – Mocod – Runcu Salvei – Năsăud (pauză pentru masă) – Rebrişoara – Cormaia – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, DOBRICEL, nr. 40 A.
- BISERICA „NAȘTEREA FECIOAREI MARIA”, SPERMEZEU, nr. 219 A.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, PĂLTINEASA, nr. 14 A.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHIVA”, ZAGRA, nr. 131.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SUPLAI, nr. 53.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, RUNCU SALVEI, nr. 437.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE”, CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Măn. Ort. „Buna Vestire”.

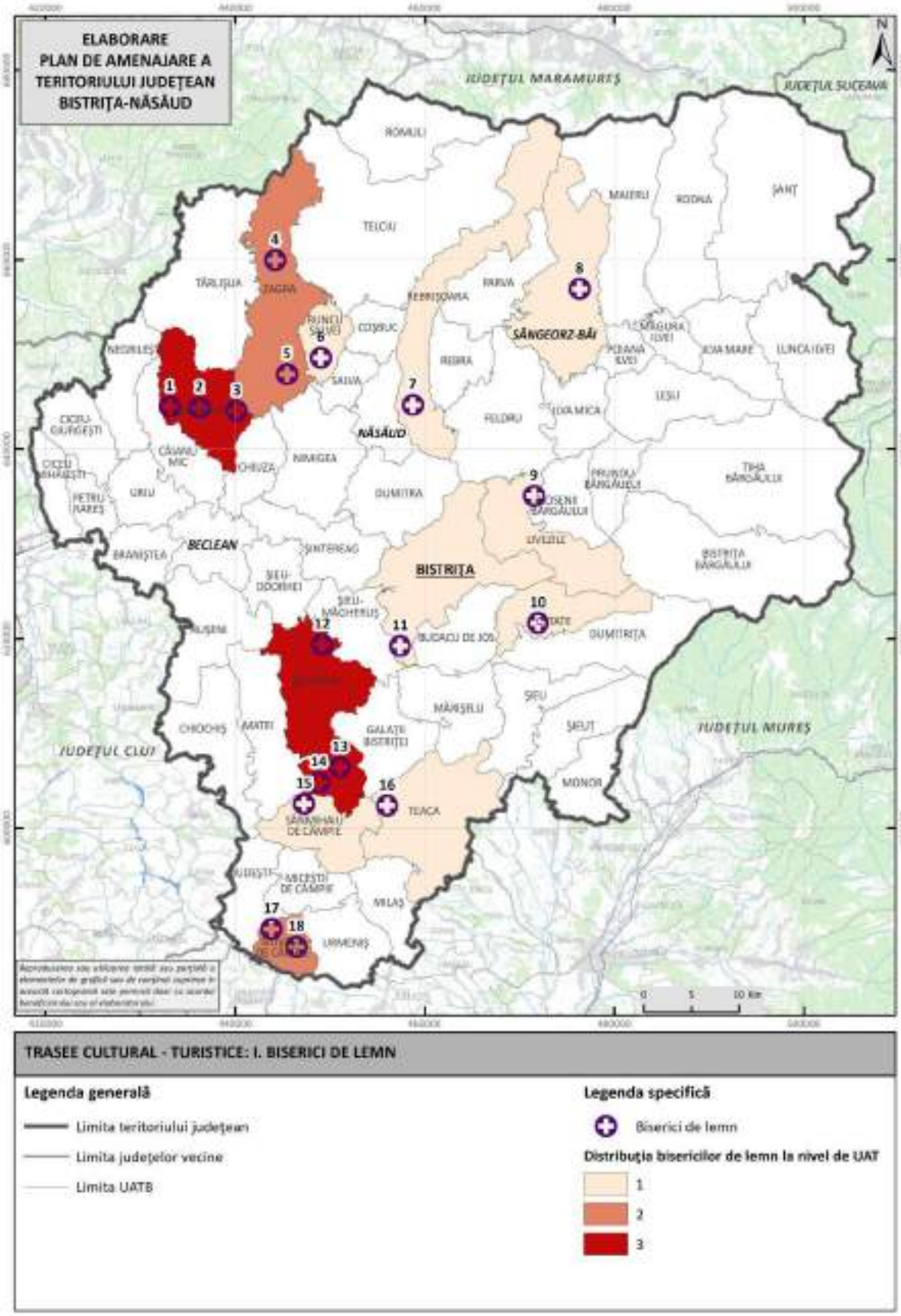

Fig. 2.109 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: I. BISERICI DE LEMN
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.77:

Nr.	Nume	Adresa
1	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	DOBRICEL, nr. 40 A
2	BISERICA „NAȘTEREA FECIOAREI MARIA”	SPERMEZEU, nr. 219 A
3	BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”	PĂLTINEASA, nr. 14 A
4	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	SUPLAI, nr. 53
5	BISERICA „CUVIOASA PARASCHIVA”	ZAGRA, nr. 131
6	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	RUNCU SALVEI, nr. 437
7	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	REBRIȘOARA, nr. 560 A
8	BISERICA „BUNA VESTIRE”	CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire”
9	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	DUMBRAVA, nr. 20
10	BISERICA „SF. PROROC ILIE”	PETRIȘ, nr. 101
11	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	SĂRATA, nr. 142
12	BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”	ȚIGĂU, nr. 27 A
13	BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”	SÂNGIORZU NOU, nr. 265 A
14	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	BUNGARD, nr. 34
15	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	SĂLCUȚA, nr. 21
16	BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”	BUDURLENI, nr. 68
17	BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”	FÂNAȚELE SILIVAȘULUI, nr. 51
18	BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”	SILIVAȘU DE CÂMPIE, nr. 307

Traseul B: Bistriţa – Petriş – Sărata – Ţigău – Lechinţa - Sângeorzu Nou – Bungard – Sălcuţa – Brăteni (pauză de masă) – Budurleni – Teaca – Silivaşu de Câmpie – Fânaţele Silivaşului – jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA DIN LEURDA, jud. Cluj, amplasată în anul 1998 în curtea interioară a Muzeului Bistrița, str. G-ral Grigore Bălan, nr. 19.
- BISERICA „SF. PROROC ILIE”, PETRIȘ, nr. 101.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂRATA, nr. 142.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, ȚIGĂU, nr. 27 A.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SÂNGIORZU NOU, nr. 265 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, BUNGARD, nr. 34.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂLCUȚA, nr. 21.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, BUDURLENI, nr. 68.

- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SILIVAȘU DE CÂMPIE, nr. 307.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, FÂNAȚELE SILIVAȘULUI, nr. 51.

Traseul C: Jud. Maramureş (intrare pe DN 17C) – Rebrişoara – Cormaia – Bistriţa (pauză de masă) - Dumbrava - Petriş – Sărata – Sărăţel (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE”, CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire”.
- BISERICA DIN LEURDA, jud. Cluj, amplasată în anul 1998 în curtea interioară a Muzeului Bistrița, str. G-ral Grigore Bălan, nr. 19.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, DUMBRAVA, nr. 20.
- BISERICA „SF. PROROC ILIE” PETRIȘ, nr. 101.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂRATA, nr. 142.

Traseul D: Sărăţel – Ţigău – Lechinţa - Sângeorzu Nou – Bungard – Sălcuţa – Brăteni (pauză de masă) – Budurleni – Teaca – Silivaşu de Câmpie – Fânaţele Silivaşului – jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA” ȚIGĂU, nr. 27 A
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SÂNGIORZU NOU, nr. 265 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, BUNGARD, nr. 34.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂLCUȚA, nr. 21.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, BUDURLENI, nr. 68.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SILIVAȘU DE CÂMPIE, nr. 307.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, FÂNAȚELE SILIVAȘULUI, nr. 51.

Traseul E: Jud. Maramureş (intrare pe DN 17C) – Rebrişoara – Cormaia - Năsăud (pauză pentru masă) – Runcu Salvei – Mocod – Zagra – Suplai - Mocod – Chiuza – Păltineasa – Spermezeu – Dobricel – Dobric – Uriu – Beclean (cazare) - jud. Cluj, cu următoarele obiective (Doar Valea Someşului Mare):

- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE”, CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire”.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, RUNCU SALVEI, nr. 437
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHIVA”, ZAGRA, nr. 131.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SUPLAI, nr. 53.

- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, PĂLTINEASA, nr. 14 A.
- BISERICA „NAȘTEREA FECIOAREI MARIA”, SPERMEZEU, nr. 219 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, DOBRICEL, nr. 40 A.

2.7.2 Traseele Arhitecturilor ecleziale de zid

Traseele dedicate arhitecturilor ecleziale de zid oferă o imagine complexă asupra evoluției spațiului sacru în Transilvania, reflectând atât influențele medievale și renascentiste, cât și adaptările baroce și neoclasice. Aceste edificii, ridicate preponderent între secolele XIII–XIX, constituie repere arhitecturale și urbanistice esențiale, marcând structura localităților și contribuind la definirea peisajului cultural. Exemple de mare valoare sunt Biserica Evanghelică din Bistrița, cu turnul său gotic emblematic (considerat de către cei mai mulți locuitori ai județului ca fiind cel mai valoros obiectiv cultural din zonele urbane), Biserica Evanghelică din Herina, unul dintre cele mai importante monumente romanice din Transilvania, sau bisericile catolice și ortodoxe din Năsăud, Beclean și Rodna, care ilustrează diversitatea confesională a regiunii. Distribuite în mediul urban și rural, aceste construcții de zid exprimă nu doar rafinamentul tehnic și artistic al epocii, ci și rolul comunităților săsești, maghiare și românești în articularea unui patrimoniu comun. Valorificarea lor prin trasee culturale permite atât consolidarea funcției spirituale, cât și includerea în circuitele turistice, oferind vizitatorilor posibilitatea de a descoperi o sinteză unică între artă, istorie și credință. Aceste trasee devin, astfel, instrumente de cunoaștere și promovare a patrimoniului, sprijinind educația culturală și dezvoltarea sustenabilă a teritoriului.

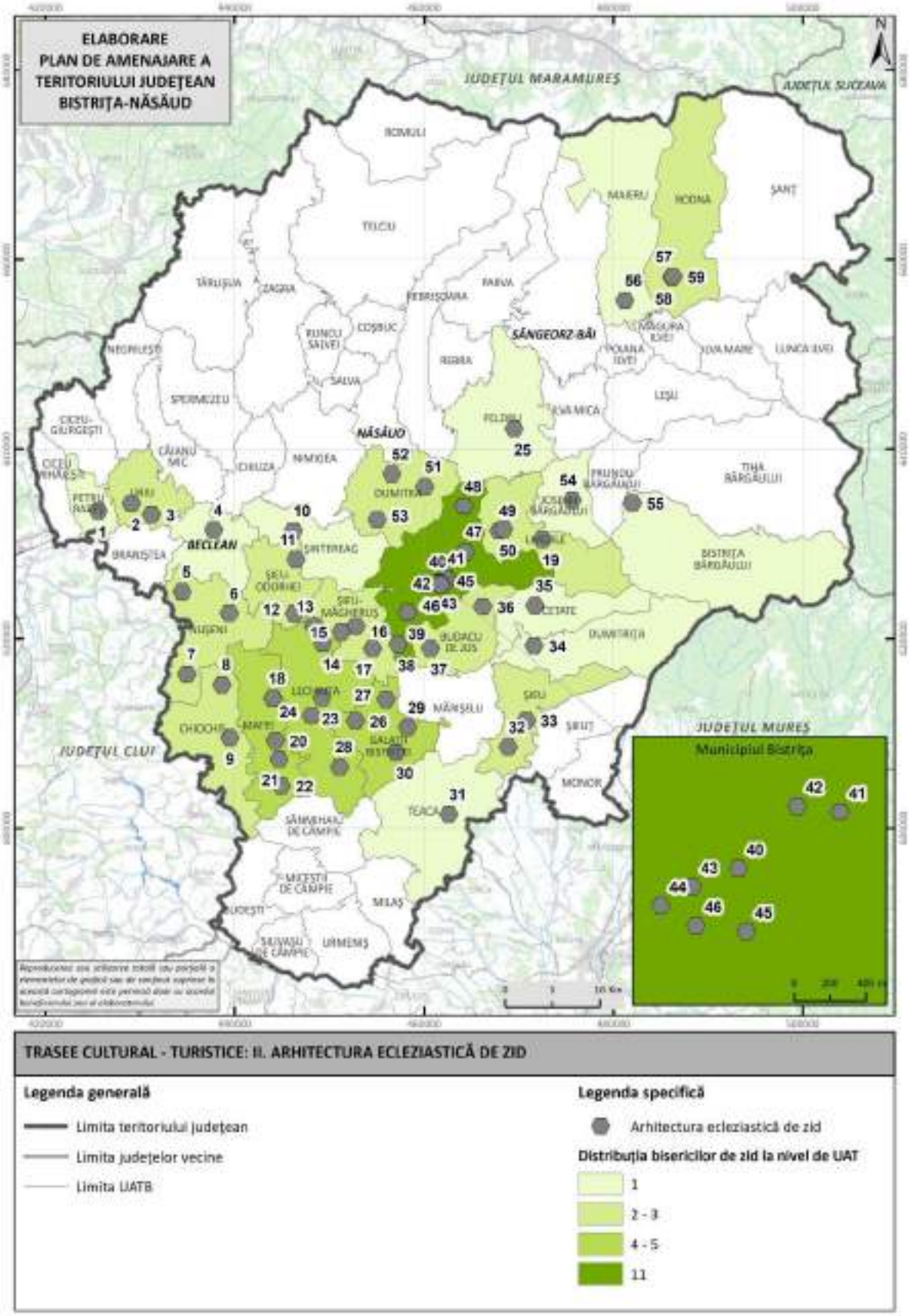

Fig. 2.110 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: II. ARHITECTURA ECLEZIASTICĂ DE ZID

Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.78:

Nr.	Nume	Adresa
1	BISERICA REFORMATĂ	RETEAG, nr. 412
2	BISERICA REFORMATĂ	URIU, nr. 314
3	BISERICA ROMANO – CATOLICĂ	CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325
4	BISERICA REFORMATĂ	BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4
5	BISERICA REFORMATĂ	MALIN, nr. 43 A
6	BISERICA REFORMATĂ	NUȘENI, nr. 38
7	BISERICA REFORMATĂ	VIȚA, nr. 68
8	BISERICA REFORMATĂ	BOZIEȘ, nr. 23 A
9	BISERICA REFORMATĂ	STRUGURENI, nr. 123
10	BISERICA REFORMATĂ	ȘINTEREAG, nr. 42
11	BISERICA REFORMATĂ	ȘIEU ODORHEI, nr. 191
12	BISERICA REFORMATĂ	ȘIRIOARA, nr. 131 A
13	BISERICA EVANGHELICĂ	CHIRALEȘ, nr. 215
14	BISERICA REFORMATĂ	ȚIGĂU, nr. 20
15	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	ARCALIA, nr. 84
16	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 253
17	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	CRAINIMĂT, nr. 196
18	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	CORVINEȘTI, nr. 171
19	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DOROLEA, nr. 50
20	BISERICA REFORMATĂ	MATEI, nr. 90
21	BISERICA REFORMATĂ	MORUȚ, nr. 35
22	BISERICA REFORMATĂ	FÂNTÂNELE, nr. 82
23	BISERICA EVANGHELICĂ, azi reformată	LECHINȚA, nr. 222
24	BISERICA EVANGHELICĂ	VERMEȘ, nr. 18 A
25	BISERICA ORTODOXĂ	FELDRU, nr. 940
26	BISERICA REFORMATĂ	TONCIU, nr. 10
27	BISERICA EVANGHELICĂ	HERINA, nr. 171
28	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	SÂNGEORZU NOU, nr. 150
29	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	ALBEȘTII BISTRIȚEI, nr. 79
30	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DIPȘA, nr. 25
31	BISERICA EVANGHELICĂ	TEACA, nr. 345
32	BISERICA EVANGHELICĂ, azi greco-catolică	POSMUȘ, nr. 130
33	BISERICA REFORMATĂ	ȘIEU, nr. 295
34	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DUMITRIȚA, nr. 151

35	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	PETRIS, nr. 292
36	BISERICA EVANGHELICĂ	JELNA, nr. 34
37	BISERICA EVANGHELICĂ, azi penticostală	MONARIU, nr. 46 A
38	BISERICA REFORMATĂ	SĂRATA, nr. 104
39	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	VIIȘOARA, nr. 175
40	BISERICA EVANGHELICĂ, sec. XIV - XVI	BISTRIȚA, Piața Centrală
41	SINAGOGA, nr. 10, sf. sec. XIX	BISTRIȚA, str. Gen. Grigore Bălan
42	BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE	BISTRIȚA, Piața Unirii, nr. 9
43	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	BISTRIȚA, str. Gh. Șincai, nr. 26
44	BISERICA REFORMATĂ	BISTRIŢA, B-dul Independenţei, nr. 9
45	MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ	Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23
46	BISERICA ORTODOXĂ „SF. TREI IERARHI”	BISTRIȚA, str. Alexandru Odobescu, nr. 5
47	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	UNIREA, nr. 265 A
48	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	SLĂTINIȚA, nr. 83 A
49	BISERICA EVANGHELICĂ	LIVEZILE, nr. 209 A
50	BISERICA ORTODOXĂ	LIVEZILE
51	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DUMITRA, nr. 1
52	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	CEPARI, nr. 36
53	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	TĂRPIU, nr. 262
54	BISERICA ORTODOXĂ	MIJLOCENII BÂRGĂULUI, nr. 198
55	BISERICA ORTODOXĂ	BISTRIȚA-BÂRGĂULUI, nr. 60
56	BISERICA ORTODOXĂ	MAIERU, nr. 499
57	BISERICA ORTODOXĂ	RODNA
58	BISERICA GRECO-CATOLICĂ	RODNA, nr. 761
59	RUINELE BISERICII MEDIEVALE	RODNA, nr. 761

Varianta de tranzit:

Traseul A: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) - Malin – Nușeni – Vița – Chiochiş - Strugureni - Bozieş – Beclean (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ MALIN, nr. 43 A.

- BISERICA REFORMATĂ NUȘENI, nr. 38.
- BISERICA REFORMATĂ VIȚA, nr. 68.
- BISERICA REFORMATĂ STRUGURENI, nr. 123.
- BISERICA REFORMATĂ BOZIEȘ, nr. 23 A.

Traseul B: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şintereag – Şieu Măgheruş – Crainimăt - Herina – Dipşa – Teaca – Jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘINTEREAG, nr. 42.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 253.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CRAINIMĂT, nr. 196.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.

Traseul C: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şieu Odorhei – Şirioara – Arcalia – Herina – Dipşa – Teaca – Jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘIEU ODORHEI, nr. 191.
- BISERICA REFORMATĂ ȘIRIOARA, nr. 131 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ARCALIA, nr. 84.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.

Traseul D: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şintereag – Şieu Măgheruş – Crainimăt – Viişoara – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘINTEREAG, nr. 42.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 253.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CRAINIMĂT, nr. 196.
- BISERICA EVANGHELICĂ VIIȘOARA, nr. 175.

Varianta de o zi și cazare la Bistrița:

Traseul A: Bistrița – Unirea – Slătinița –Livezile (pauză pentru masă) - Dorolea - Jelna – Petriș - Dumitriţa – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ CA, BISTRIȚA, Piața Centrală, sec. XIV - XVI;
- SINAGOGA, BISTRIȚA, str. Gen. Grigore Bălan, nr. 10, sf. sec. XIX (considerat de locuitori ca fiind al șaptelea cel mai important obiectiv cultural urban din județ);
- BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE, BISTRIȚA, Piața Unirii, nr. 9
- BISERICA ROMANO-CATOLICĂ, BISTRIȚA, str. Gh. Șincai, nr. 26.
- BISERICA REFORMATĂ, BISTRIŢA, B-dul Independenţei, nr. 9.
- MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ, azi Cămin pentru persoane vârstnice, Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23.
- BISERICA ORTODOXĂ „SF. TREI IERARHI”, BISTRIȚA, str. Alexandru Odobescu, nr. 5.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SLĂTINIȚA, nr. 83 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- BISERICA ORTODOXĂ LIVEZILE.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.
- BISERICA EVANGHELICĂ, JELNA, nr. 34.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, PETRIS, nr. 292.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRIȚA, nr. 151.

Traseul B: Bistrița – Viișoara - Șărata – Monariu - Șieu – Posmuş - – Teaca (pauză pentru masă) – Dipșa – Albeștii Bistriței – Tonciu - Herina – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, VIIȘOARA, nr. 175.
- BISERICA REFORMATĂ, SĂRATA, nr. 104.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI PENTICOSTALĂ, MONARIU, nr. 46 A.
- BISERICA REFORMATĂ, ȘIEU, nr. 295.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI GRECO-CATOLICĂ, POSMUȘ, nr. 130.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ALBEȘTII BISTRIȚEI, nr. 79.
- BISERICA REFORMATĂ, TONCIU, nr. 10.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.

Traseul C: Bistrița – Arcalia – Chiraleş – Ţigău - Lechinţa - Corvineşti – Matei – Moruţ - Fântânele – Lechința (pauză pentru masă) - Vermeș - Sângeorzu Nou – Bistriţa, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ARCALIA, nr. 84.
- BISERICA EVANGHELICĂ, CHIRALEȘ, nr. 215.
- BISERICA REFORMATĂ, ȚIGĂU, nr. 20.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI REFORMATĂ, LECHINȚA, nr. 222.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CORVINEȘTI, nr. 171.
- BISERICA REFORMATĂ, MATEI, nr. 90.
- BISERICA REFORMATĂ, MORUȚ, nr. 35.
- BISERICA REFORMATĂ, FÂNTÂNELE, nr. 82.
- BISERICA EVANGHELICĂ, VERMEȘ, nr. 18 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SÂNGEORZU NOU, nr. 150.

Traseul D: Bistriţa – Tărpiu – Cepari – Feldru – Sângeorz Băi (pauză pentru masă) - Maieru – Rodna - Dumitra – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, TĂRPIU, nr. 262.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CEPARI, nr. 36.
- BISERICA ORTODOXĂ, FELDRU, nr. 940.
- BISERICA ORTODOXĂ, MAIERU, nr. 499.
- BISERICA ORTODOXĂ RODNA, nr.

- BISERICA GRECO-CATOLICĂ RODNA, nr. 761.
- RUINELE BISERICII MEDIEVALE, RODNA, nr. 761.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRA, nr. 1.

Traseul E: Bistrița – Unirea - Slătinița - Livezile – Dorolea – Livezile (pauză pentru masă) - Mijlocenii Bârgăului – Bistrița-Bârgăului – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SLĂTINIȚA, nr. 83 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- BISERICA ORTODOXĂ LIVEZILE.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.
- BISERICA ORTODOXĂ MIJLOCENII BÂRGĂULUI, nr. 198.
- BISERICA ORTODOXĂ BISTRIȚA-BÂRGĂULUI, nr. 60.

2.7.3 Traseul Burguri din Transilvania - Cetatea Bistritz

Traseul dedicat burgurilor din Transilvania, care conform porpunerii de traseu turistic poate avea un punct important în Cetatea Bistritz, se poate înscrie într-un circuit cultural de relevanță europeană, care valorifică patrimoniul urban medieval al sașilor transilvăneni. Cetatea medievală a Bistriței, atestată documentar în secolul al XIII-lea, a reprezentat unul dintre cele mai puternice centre fortificate din nordul Transilvaniei, cu rol strategic în rețeaua comercială a regiunii și în apărarea frontierei Regatului Ungariei. Structurată pe un sistem defensiv complex, cu ziduri, bastioane și turnuri ale breslelor, cetatea a funcționat ca un nucleu de organizare urbană, influențând până astăzi trama stradală și identitatea arhitecturală a municipiului. În prezent, elementele păstrate – precum Turnul Dogarilor (considerat de locuitorii județului ca fiind al doilea cel mai important obiectiv cultural din orașele județului), Turnul Cojocarilor și urmele zidurilor de incintă – se constituie în repere ale traseelor culturale dedicate vizitatorilor interesați de istoria urbană. Integrarea Cetății Bistritz în rețeaua burgurilor transilvănene creează premisele unei promovări unitare, în corelație cu fortificațiile din Sibiu, Brașov, Sighișoara sau Mediaș, accentuând rolul Bistriței ca poartă nordică a acestui ansamblu. Astfel, traseul propus nu doar conservă memoria locului, ci și revalorizează un patrimoniu cu funcție identitară și turistică majoră, contribuind la consolidarea imaginii județului Bistrița-Năsăud în circuitul cultural internațional:

”Primăria Municipiului Bistrița a întocmit proiectul „Bistrița, oraș al pasajelor” ideea centrală fiind aceea de a propune trei axe pietonale ce permit parcurgerea centrului istoric folosind vechile pasaje (17 în total) ce făceau legătura între arterele principale ale cetății medievale. Multe dintre pasaje sunt acum insalubre și imposibil de folosit. Proiectul are avizul MCCPN pentru propunerile de reabilitare, documentația fiind depusă pentru finanțare din fonduri structurale prin POR. Reabilitarea presupune pavarea pasajelor, fiind propuse modele diferite pentru fiecare axă, împrejmuire cu zid din piatră unde este necesară delimitarea pasajului de curțile proprietate privată, sistem de iluminat, supraveghere video, bănci, indicatoare cu obiectivele turistice, machete din bronz ale evoluției urbane a orașului etc.” [39]

În interiorul cetății se află Atelierul de cafea, care deși nu e un obiectiv istoric, este pe locul 8 în clasamentul aprecierilor locuitorilor județului cu privire la obiectivele culturale de patrimoniu urban cele mai importante în județ.

Cele trei axe propuse prin acest program sunt:

Axa Coroanei, ce urmăreşte intrarea în Ansamblul urban medieval de la est la vest prin B-dul Republicii, se continuă pe Str. Dornei, str. Liviu Rebreanu, str. Vasile Alexandri, str. Zorilor, str. Ecaterina Teodorescu, având ca punct final Parcul Municipal. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASE, str. Dornei, nr. 51, 43, 35, 29, 28, 25, 23, 22, 19, 17, 15, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 3, 1.
- CASA ARGINTARULUI, str. Dornei, nr. 5.
- CASE, Piaţa Unirii, nr. 1-7, 9.
- BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE, BISTRIȚA, Piața Unirii, nr. 9.
- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Piaţa Unirii nr. 8-9;
- CASE, str. Liviu Rebreanu 1-8, 10 – 15, 17, 20 – 28, 32, 35, 37, 39, 40, 42 – 45, 47.
- CASĂ, str. Liviu Rebreanu, nr. 27 – fostul Hotel „Coroana Regală”.
- CASE, str. Vasile Alexandri, nr. 2, 4, 13, 14, 16, 19, 23.
- CASE, str. Zorilor, nr. 1, 3, 4, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 21, 23.
- CASE, str. Ecaterina Teodoroiu, nr. 2, 4, 6.

[39] cf. ANEXĂ LA ADRESA DJCCPCN BN Nr. 1.342 din 24.09.2009

- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Ecaterina Teodoroiu nr. 2-4, 6, 8.
- ȘANȚ ȘI VAL DE APĂRARE APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Parcul Municipal.

Axa artelor, ce poate fi parcursă în continuarea primei Axe. Din Parcul Municipal se ajunge în Piaţa Mică, Piaţa Centrală şi se iese în B-dul Republicii prin Pasajul Măcelarilor, azi str. Spiru Haret. Acest pasaj, situat între atelierele, respectiv Galeria UAP şi Liceul de Arte Platice, urmează să fie acoperit şi să ofere spaţiu pentru comerţul cu artă. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASA ASOCIAŢIEI MESERIAŞILOR, azi Centrul Cultural Municipal Bistriţa, str. Albert Berger, nr. 10.
- CASE, str. Albert Berger, nr. 1, 3 - 8.
- CASE, Piaţa Mică, nr. 1-13, 16, 17, 19 – 21.
- BISERICA EVANGHELICĂ CA, BISTRIȚA, Piața Centrală.
- CASE, Piaţa Centrală, nr. 1 – 33, 37 – 47.
- CASA PAROHIALĂ A BISERICII EVANGHELICE, Piaţa Centrală, nr. 13.
- CASA PETERMANN, Piaţa Centrală, nr. 15.
- CASA ANDREAS BEUCHEL, cunoscută sub denumirea CASA ION ZIDARU, Piaţa Centrală, nr. 30.
- ANSAMBLUL ŞIRUL SUGĂLETE, Piaţa Centrală, nr. 13 – 24.
- GIMNAZIUL EVANGHELIC, azi Colegiul Naţional „Liviu Rebreanu”, B-dul Republicii, nr. 8.
- ŞCOALA AGRICOLĂ, B-dul Republicii, nr. 10.
- ŞCOALA MAGHIARĂ DE STAT, azi Colegiul Naţional Andrei Mureşanu, B-dul Republicii, nr. 26
- CINEMATOGRAFUL OMNIA, B-dul Republicii, nr. 35.
- CASE, B-dul Republicii, nr. 15, 16, 18, 20, 25, 27, 33, 43, 61, 63, 77, 79.

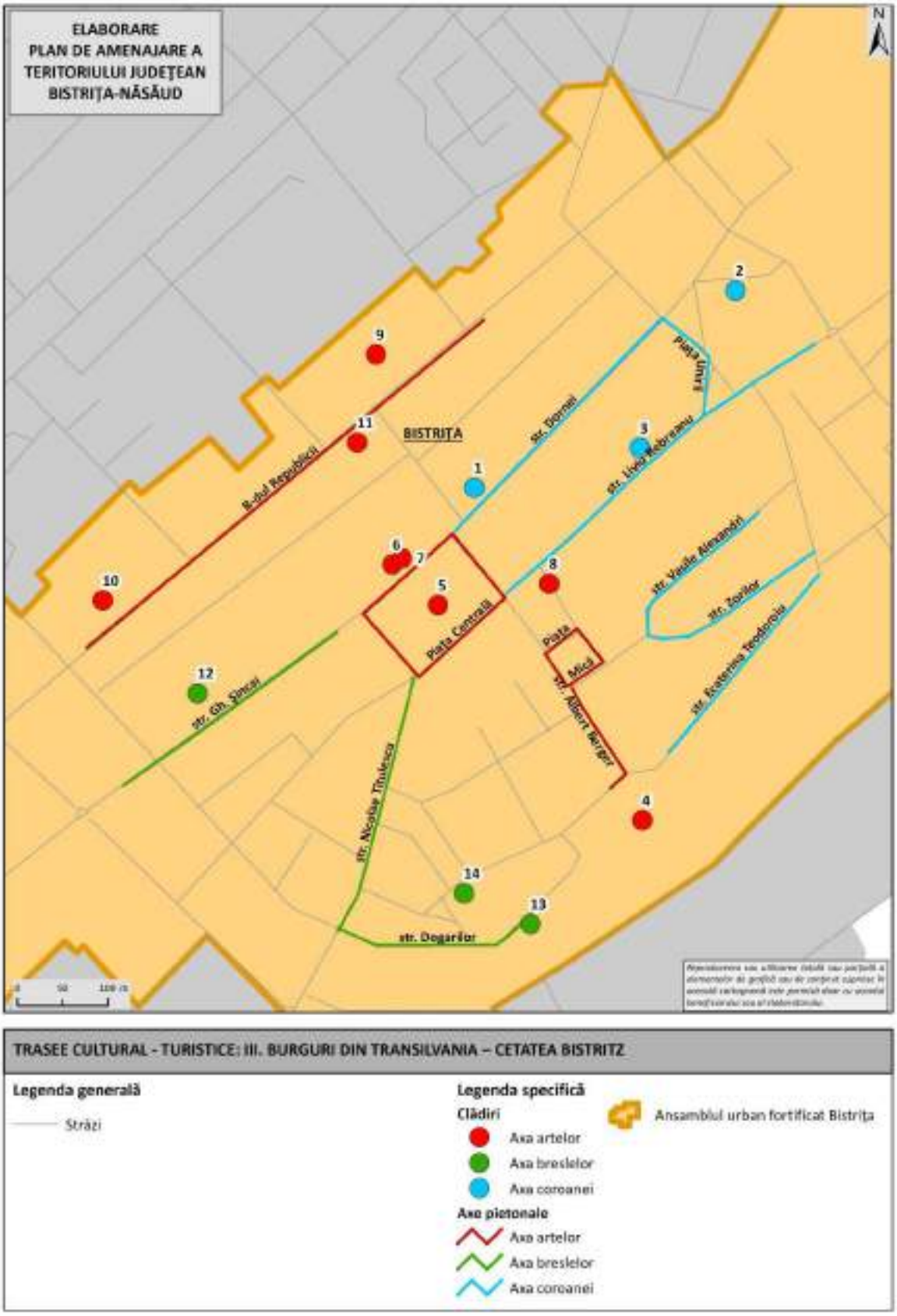

Fig. 2.111 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: III. BURGURI DIN TRANSILVANIA - CETATEA BISTRITZ
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.79:

Nr.	Nume	Adresa	Axa
1	CASA ARGINTARULUI	str. Dornei, nr. 5	axa coroanei
2	BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE	Piaţa Unirii, nr. 9	axa coroanei
3	CASĂ	str. Liviu Rebreanu, nr. 27	axa coroanei
4	CASA ASOCIAŢIEI MESERIAŞILOR	str. Albert Berger, nr. 10	axa artelor
5	BISERICA EVANGHELICĂ CA	Piaţa Centrală	axa artelor
6	CASA PAROHIALĂ A BISERICII EVANGHELICE	Piaţa Centrală, nr. 13	axa artelor
7	CASA PETERMANN	Piaţa Centrală, nr. 15	axa artelor
8	CASA ANDREAS BEUCHEL	Piaţa Centrală, nr. 30	axa artelor
9	GIMNAZIUL EVANGHELIC	B-dul Republicii, nr. 8	axa artelor
10	ŞCOALA MAGHIARĂ DE STAT	B-dul Republicii, nr. 26	axa artelor
11	CINEMATOGRAFUL OMNIA	B-dul Republicii, nr. 35	axa artelor
12	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	str. Gh. Şincai, nr. 26	axa breslelor
13	TURNUL DOGARILOR	str. Dogarilor, nr. 18	axa breslelor
14	MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ	Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23	axa breslelor

Axa breslelor, care continuă Axa precedentă, din B-dul Republicii ajungându-se prin Pasajul I în str. Gheorghe Şincai, apoi în str. Ţibleşului, str. N. Titulescu, str. Dogarilor, punctul final fiind Parcul Municipal. În imediata vecinătate a Parcului există posibilităţi multiple de cazare şi masă. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASE, str. Gh. Şincai, nr. 1-7, 8 – 25, 27, 29 – 35, 37.
- BISERICA ROMANO-CATOLICĂ, BISTRIȚA, str. Gh. Şincai, nr. 26.
- CASE, str. Nicolae Titulescu, nr. 1 – 42, 44, 46, 48, 50.
- CASE, str. Dogarilor, nr. 6 – 8, 12, 14, 16, 20.
- TURNUL DOGARILOR, BISTRIȚA, str. Dogarilor, nr. 18.
- MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ, azi Cămin pentru persoane vârstnice, Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23.
- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Mihail Kogălniceanu nr. 1-1; str. Dogarilor nr. 2-6, 18, 22.

2.7.4 Traseul Arhitectură săsească

Traseul dedicat arhitecturii săsești din județul Bistrița-Năsăud oferă o perspectivă amplă asupra modului în care comunitățile săsești au modelat peisajul construit al regiunii încă din secolele XII–XIII, lăsând moștenire un patrimoniu urban și rural de o coerență remarcabilă. Casele cu fațade aliniate la stradă, porțile masive din lemn sau piatră și planimetria gospodăriilor organizate în jurul curții interioare reflectă un tipar constructiv ce combină funcționalitatea cu estetica ordinii și a disciplinei comunitare. În sate precum Lechința, Teaca, Pinticu sau în cartiere istorice ale municipiului Bistrița, se mai păstrează exemple relevante de arhitectură săsească, cu detalii ce variază de la ancadramente de piatră la decorații baroce târzii și adaptări neoclasice. Aceste construcții definesc nu doar identitatea locală, ci și relația dintre comunitățile săsești, românești și maghiare, marcând o conviețuire multiseculară. Traseul propus creează premisele unei explorări tematice care pune în valoare specificul etnic și cultural al saților transilvăneni, integrând patrimoniul construit într-o ofertă turistică diversificată și conectată la circuitele transilvănene. În acest fel, arhitectura săsească devine un liant între istorie, turism și identitate, contribuind la revitalizarea satelor și la consolidarea imaginii culturale a județului.

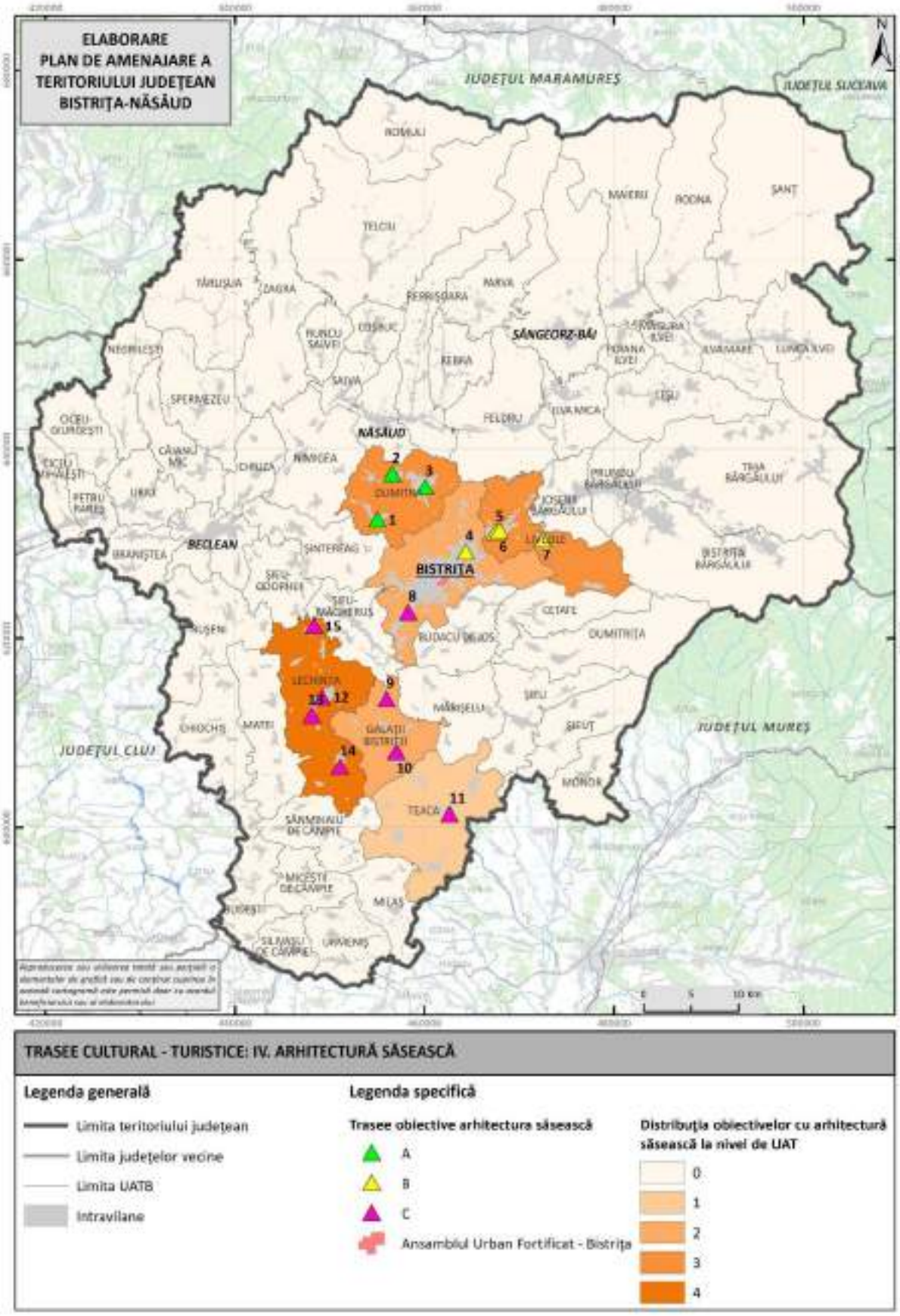

Fig. 2.112 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: IV. ARHITECTURA SĂSEASCĂ
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.80:

Nr.	Nume	Adresa	Traseu
1	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	TĂRPIU, nr. 262	A
2	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	CEPARI, nr. 36	A
3	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DUMITRA, nr. 1	A
4	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	UNIREA, nr. 265 a	B
5	MUZEUL „CASA SĂSEASCĂ”	LIVEZILE, nr. 158	B
6	BISERICA EVANGHELICĂ	LIVEZILE, nr. 209 A	B
7	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DOROLEA, nr. 50	B
8	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	VIIȘOARA, nr. 175	C
9	BISERICA EVANGHELICĂ	HERINA, nr. 171	C
10	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	DIPȘA, nr. 25	C
11	BISERICA EVANGHELICĂ	TEACA, nr. 345	C
12	BISERICA EVANGHELICĂ, azi reformata	LECHINȚA, nr. 222	C
13	BISERICA EVANGHELICĂ	VERMEȘ, nr. 18 A	C
14	BISERICA EVANGHELICĂ, azi ortodoxă	SÂNGEORZU NOU, nr. 150	C
15	BISERICA EVANGHELICĂ	CHIRALEȘ, nr. 215	C

Sunt propuse traseele prezentate mai jos.

Traseul A: Bistrița – Tărpiu – Cepari - Dumitra - Bistrița, cu următoarele obiective:

- ANSAMBLUL URBAN FORTIFICAT, BISTRIȚA, cu urmărirea axelor expuse la punctul III.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, TĂRPIU, nr. 262.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CEPARI, nr. 36.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRA, nr. 1.

Traseul B: Bistrița – Unirea – Livezile (pauză pentru masă) – Dorolea – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- ANSAMBLUL RURAL LIVEZILE, nr. 59 – 600.
- MUZEUL „CASA SĂSEASCĂ” LIVEZILE, nr. 158.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- ANSAMBLUL RURAL DOROLEA, nr. 15 – 216.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.

Traseul C: Bistrița – Viișoara - Herina – Dipșa – Teaca (pauză pentru masă) – Lechința – Vermeș - Sângeorzu Nou – Chiraleș - Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, VIIȘOARA, nr. 175.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI REFORMATĂ, LECHINȚA, nr. 222.
- BISERICA EVANGHELICĂ, VERMEȘ, nr. 18 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SÂNGEORZU NOU, nr. 150.
- BISERICA EVANGHELICĂ, CHIRALEȘ, nr. 215.

2.7.5 Traseul Cetăți și Castele

Traseul cetăților și castelelor prezintă o componentă esențială a patrimoniului construit, reflectând evoluțiile politico-militare, economice și culturale ale regiunii între Evul Mediu și epoca modernă. Cetățile medievale, precum cea de la Ciceu – legată de familia voievodală a lui Ștefan cel Mare – sau ruinele fortificațiilor de pe văile Someșului și Bârgăului, evocă rolul defensiv al teritoriului în sistemul de graniță al Regatului Ungariei și apoi al Principatului Transilvaniei. În paralel, castelele și reședințele nobiliare, dintre care se disting Castelul Teleki de la Posmuș, Castelul Bethlen din Arcalia sau ansamblurile din Țigău și Ardan, ilustrează transferul de modele arhitecturale renascentiste, baroce și neoclasice, adaptate contextului local. Aceste monumente, integrate adesea în peisaje naturale valoroase, au avut un rol determinant în articularea rețelelor de putere și cultură, constituindu-se în centre de influență și reprezentare simbolică. Traseul propus nu urmărește doar descoperirea istorică a acestor obiective, ci și valorizarea lor ca repere identitare și turistice, capabile să susțină dezvoltarea regională și integrarea județului în circuitele tematice europene dedicate patrimoniului fortificat și nobiliar. Majoritatea obiectivelor sunt în precolaps.

Traseul A: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Ciceu Corabia – Ilişua - Cristeştii Ciceului – Chiochiş – Beclean (pauză pentru masă) – Cristur-Şieu – Şieu Măgheruş – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- RUINELE CETĂȚII CICEULUI, CICEU-CORABIA, la 9 km faţă de DN 17, la nord-estul localității. Construită în anul 1294, demantelată în anul 1544.
- CASTELUL HYE, ILIȘUA, nr. 268.
- CASTELUL TORMA, CRISTEȘTII-CICEULUI, nr. 288.

- CASTELUL DE VÂNĂTOARE WESELLENY, CHIOCHIȘ, nr. 17 A.
- CASTELUL BETHLEN, BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 6.
- CASTELUL DE VÂNĂTOARE BETHLEN, BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 8.
- CASTELUL BETHLEN, BECLEAN, Piața Libertății, nr. 2.
- CASTELUL BETHLEN, CRISTUR-ȘIEU, nr. 31.
- CASTELUL RAKOCZI, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 140 A.

Traseul B: Bistriţa – Arcalia – Sărata – Posmuș –Teaca (pauză pentru masă) – Milaş – Comlod – Silivaşu de Câmpie - Urmeniş - jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Piaţa Unirii nr. 8-9; Ecaterina Teodoroiu nr. 2-4, 6, 8; Mihail Kogălniceanu nr. 1-1; str. Dogarilor nr. 2-6, 18, 22.
- TURNUL DOGARILOR, BISTRIȚA, str. Dogarilor, nr. 18.
- ȘANȚ ȘI VAL DE APĂRARE APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Parcul Municipal.
- CASTELUL BETHLEN ȘI PARCUL DENDROLOGIC, ARCALIA, nr. 132.
- CASTELUL LAZĂR IMRE, SĂRATA, nr. 204.
- CASTELUL TELEKI, POSMUȘ, nr. 12.
- CASTELUL TELEKI, COMLOD, nr. 62.
- CASTELUL BANFY, URMENIȘ, nr. 206.

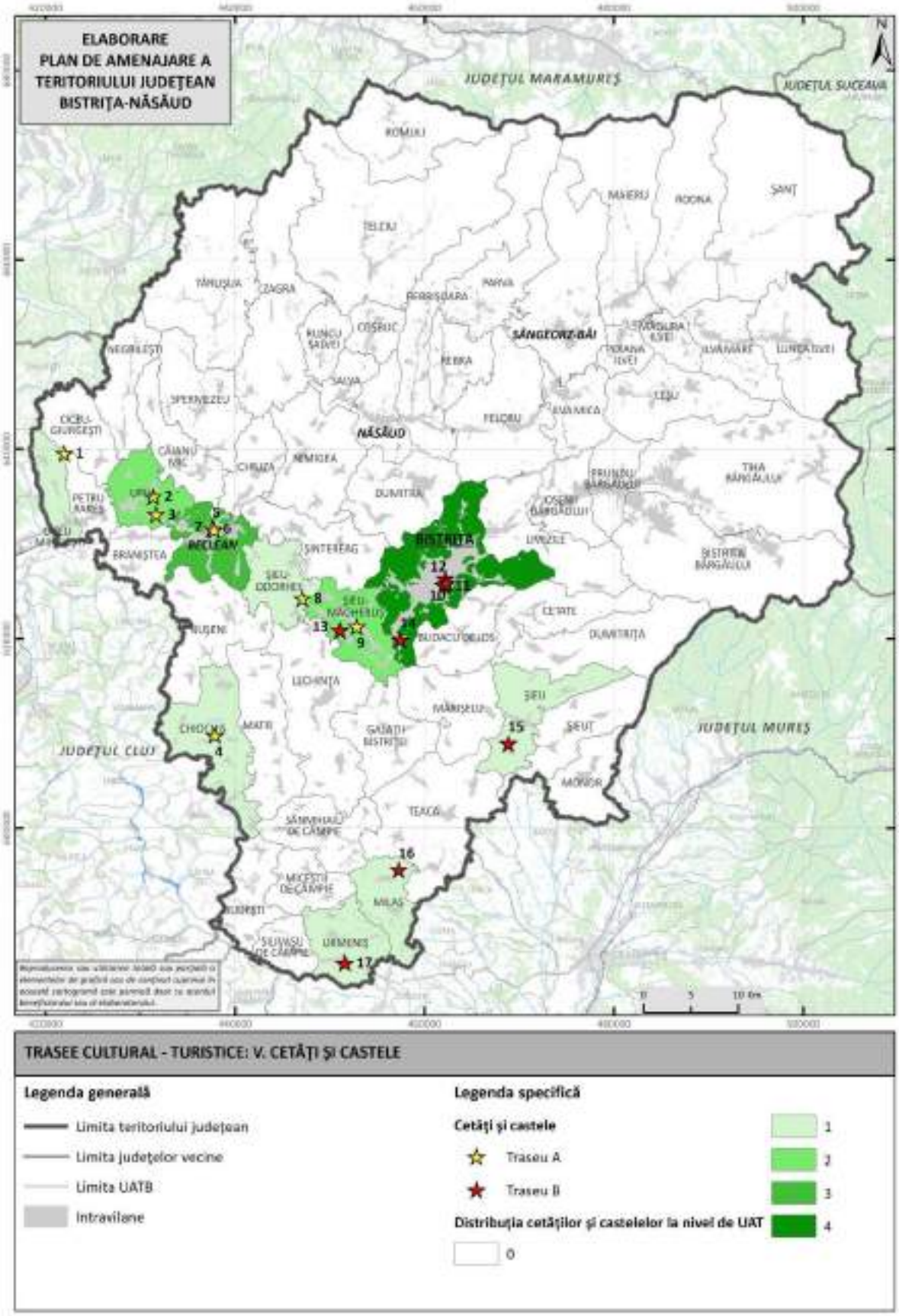

Fig. 2.113 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: V. CETĂȚI ȘI CASTELE
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.81:

Nr.	Nume	Adresa	Traseu
1	RUINELE CETĂȚII - Construită în anul 1294, demantelată în anul 1544	CICEU, CICEU-CORABIA, la 9 km faţă de DN 17	A
2	CASTELUL HYE	ILIȘUA, nr. 268	A
3	CASTELUL TORMA	CRISTEȘTII-CICEULUI, nr. 288	A
4	CASTELUL DE VÂNĂTOARE WESELLENY	CHIOCHIȘ, nr. 17 A	A
5	CASTELUL BETHLEN	BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 6	A
6	CASTELUL DE VÂNĂTOARE BETHLEN	BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 8	A
7	CASTELUL BETHLEN	BECLEAN, Piața Libertății, nr. 2	A
8	CASTELUL BETHLEN	CRISTUR-ȘIEU, nr. 31	A
9	CASTELUL RAKOCZI	ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 140 A	A
10	FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ	BISTRITA	B
11	TURNUL DOGARILOR	BISTRIȚA, str. Dogarilor, nr. 18	B
12	ȘANȚ ȘI VAL DE APĂRARE	BISTRIȚA, Parcul Municipal	B
13	CASTELUL BETHLEN ȘI PARCUL DENDROLOGIC	ARCALIA, nr. 132	B
14	CASTELUL LAZĂR IMRE	SĂRATA, nr. 204	B
15	CASTELUL TELEKI	POSMUȘ, nr. 12	B
16	CASTELUL TELEKI	COMLOD, nr. 62	B
17	CASTELUL BANFFY	URMENIȘ, nr. 206	B

2.7.6 Traseul Grănicerii

Traseul dedicat zonei grănicerești din județul Bistrița-Năsăud valorifică una dintre cele mai distinctive identități istorice ale regiunii, legată de tradiția Regimentului II de graniță românesc de la Năsăud, înființat în secolul al XVIII-lea sub administrația habsburgică. Această organizare militară a determinat o reconfigurare profundă a așezărilor, a relațiilor sociale și a modului de gestionare a teritoriului, imprimând un caracter specific peisajului cultural. Localități precum Runcu Salvei, Coșbuc, Năsăud, Feldru, Mairu, Rodna păstrează și astăzi elemente arhitecturale, memoriale și urbanistice care evocă perioada grănicerilor, de la clădiri administrative și biserici până la monumente comemorative. Totodată, grănicerimea a contribuit la formarea unei elite locale, generând un cadru favorabil dezvoltării școlilor, culturii scrise și afirmării identitare românești. Traseul grăniceresc propus pune în valoare aceste repere prin integrarea lor într-un circuit cultural care leagă istoria militară de

patrimoniul educațional și spiritual, oferind vizitatorilor o imagine completă asupra rolului grănicerilor în istoria Transilvaniei. În acest context, traseul devine nu doar o călătorie tematică, ci și o formă de recuperare a memoriei colective și de consolidare a identității locale și regionale.

Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Runcu Salvei - Coșbuc – Năsăud (pauză pentru masă) – Feldru – Maieru – Rodna – Năsăud, cu următoarele obiective:

- ANSAMBLUL RURAL RUNCU SALVEI, nr. 229 – 301.
- POD DE LEMN ACOPERIT (GRĂNICERESC) PESTE RÂUL SĂLĂUȚA, COȘBUC, nr. 149.
- MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUD, CAZARMA SVARDA a Regimentului al II-lea grăniceresc, B-dul Grănicerilor, nr. 19.
- BISERICA GRECO-CATOLICĂ „GRĂNICEREASCĂ" NĂSĂUD, nr.
- BISERICA ORTODOXĂ, FELDRU, nr. 940. 1771
- BISERICA ORTODOXĂ, MAIERU, nr. 499. 1817 – 1818
- BISERICA GRECO-CATOLICĂ RODNA, nr. 761. 1812

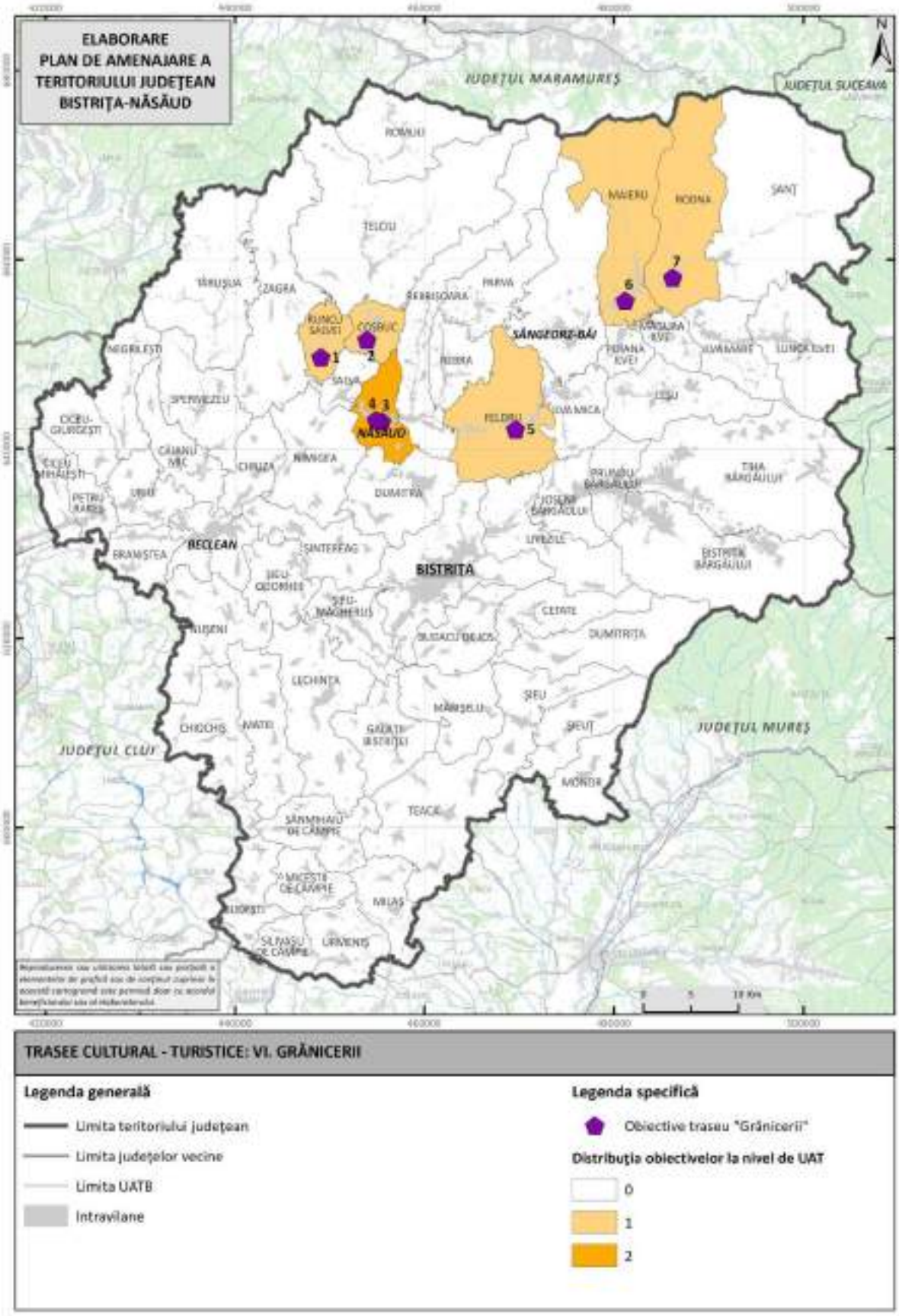

Fig. 2.114 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VI. GRĂNICERII
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.82:

Nr.	Nume	Adresa
1	ANSAMBLUL RURAL	RUNCU SALVEI, nr. 229 – 301
2	POD DE LEMN ACOPERIT (GRĂNICERESC) PESTE RÂUL SĂLĂUȚA	COȘBUC, nr. 149
3	MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUD, CAZARMA SVARDA a Regimentului al II-lea grăniceresc	NĂSĂUD, B-dul Grănicerilor, nr. 19
4	BISERICA GRECO-CATOLICĂ „GRĂNICEREASCĂ”	NĂSĂUD
5	BISERICA ORTODOXĂ 1771	FELDRU, nr. 940
6	BISERICA ORTODOXĂ. 1817 – 1818	MAIERU, nr. 499
7	BISERICA GRECO-CATOLICĂ 1812	RODNA, nr. 761

2.7.7 Traseele Personalități ale județului, evenimente anuale și muzee și case memoriale

Traseele dedicate personalităților, muzeelor și caselor memoriale din județul Bistrița-Năsăud constituie o componentă esențială a turismului cultural, punând în valoare patrimoniul imaterial și memoria colectivă prin intermediul unor repere tangibile. Rețeaua muzeală și memorială a județului reflectă bogăția culturală și rolul istoric al unor figuri emblematice: George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Andrei Mureșanu sau Ion Căianu. Casele memoriale, muzeele locale și festivalurile literare sau artistice dedicate acestor personalități creează punți între patrimoniul material și cel imaterial, între tradiția literară și expresiile culturale contemporane. În același timp, evenimentele anuale – de la Zilele medievale la proiectele artistice din Sângeorz-Băi – contribuie la consolidarea identității comunitare și la transmiterea valorilor culturale către noile generații. Traseele tematice propuse articulează aceste repere într-un circuit coerent, care leagă spațiile memoriale de instituțiile muzeale și de calendarul evenimentelor culturale, oferind vizitatorilor o experiență integrată. Astfel, patrimoniul muzeal și memorial devine nu doar o resursă de cunoaștere, ci și un vector de dezvoltare culturală și turistică pentru întreg județul.

Traseul Personalități ale Județului: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Coşbuc – Năsăud (pauză pentru masă) – Maieru - Liviu Rebreanu – Bistriţa:

- CASA MEMORIALĂ ION POP RETEGANU, RETEAG, nr. 41.
- MORMÂNTUL LUI ION POP RETEGANU, RETEAG.
- CASA MEMORIALĂ GEORGE COȘBUC, COȘBUC, nr. 140.

- GIMNAZIUL SUPERIOR GRECO-CATOLIC ROMÂNESC, azi COLEGIUL NAŢIONAL „GEORGE COŞBUC”, NĂSĂUD, nr. Grănicerilor, nr. 2.
- CASA MEMORIALĂ LIVIU REBREANU, nr. 126 A.
- MUZEUL „CUIBUL VISURILOR” MAIERU, nr. 133.
- CASA MEMORIALĂ ANDREI MUREȘANU, BISTRIȚA, str. Andrei Mureșanu, nr. 19.

Traseul Evenimente anuale (Zilele medievale - în luna iunie, Zilele Bistriţei - în luna iulie, Nunta Zamfirei - în luna august, Ostermarkt - Târgul săsesc de Florii):

- ANSAMBLUL URBAN FORTIFICAT, BISTRIȚA, cu urmărirea axelor expuse la punctul III.
- MUZEUL BISTRIŢA, str. Gen. Grigore Bălan, nr. 19.

Traseul Muzee și Case memoriale

- CASA MEMORIALĂ ION POP RETEGANU, RETEAG, nr. 41.
- CASA MEMORIALĂ GEORGE COȘBUC, COȘBUC, nr. 140.
- MUZEUL DE ARTĂ COMPARATĂ, SÂNGEORZ BĂI, str. Republicii, nr. 68.
- MUZEUL „CUIBUL VISURILOR” MAIERU, nr. 133
- CASA MEMORIALĂ LIVIU REBREANU, LIVIU REBREANU, nr. 126 A.
- CASA MEMORIALĂ ANDREI MUREȘANU, BISTRIȚA, str. Andrei Mureșanu, nr. 19.
- MUZEUL "CASA SASEASCA", LIVEZILE, nr. 84.
- MUZEUL LITERAR SI MEMORIAL “TEODOR TANCO”, MONOR, nr. 92.
- MUZEUL BISTRIŢA, str. Gen. Grigore Bălan, nr. 19.

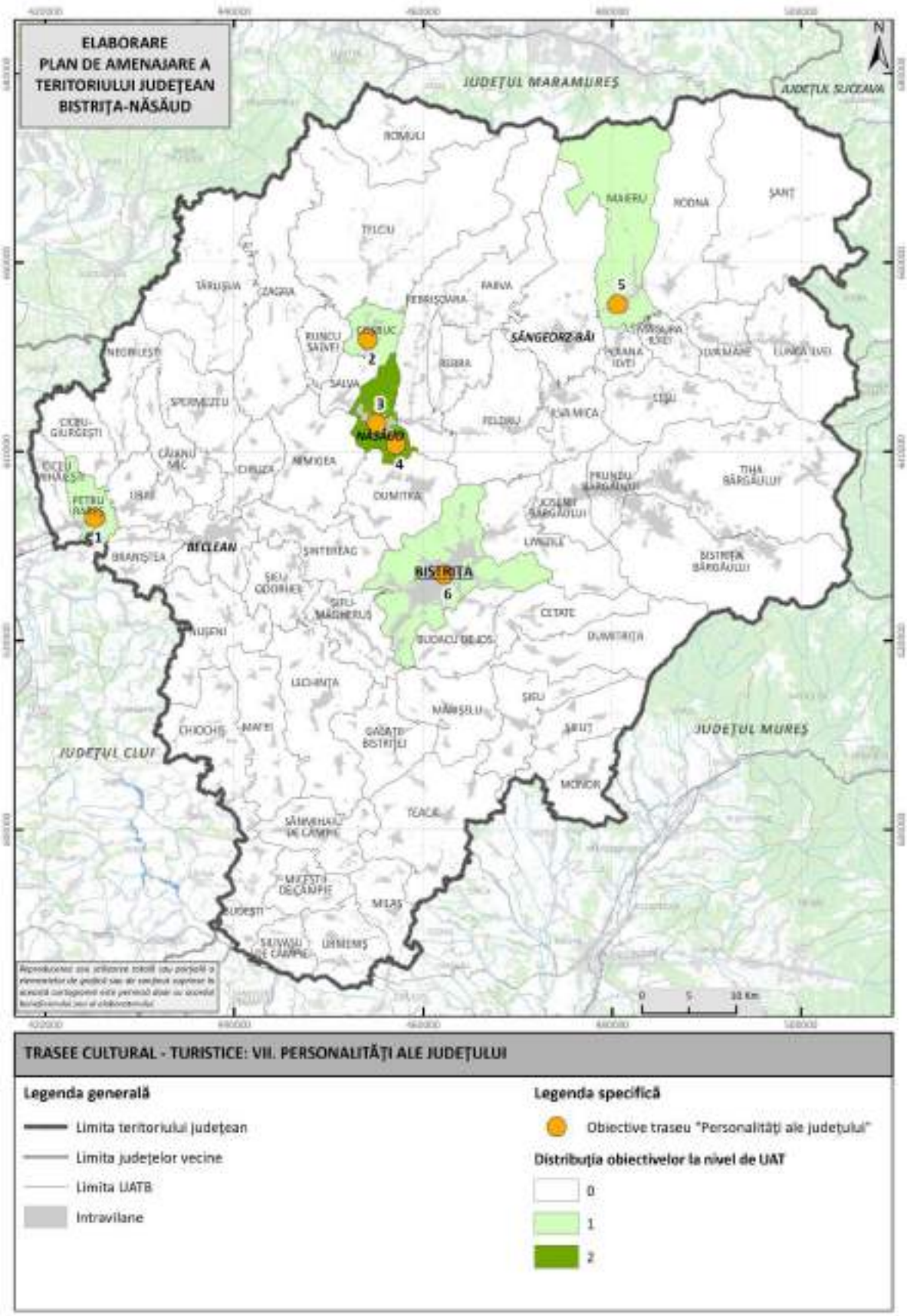

Fig. 2.115 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VII. PERSONALITĂȚI ALE JUDEȚULUI

Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Legenda cartogramei 2.83:

Nr.	Nume	Adresa
1	CASA MEMORIALĂ ION POP RETEGANU	RETEAG, nr. 41
2	CASA MEMORIALĂ GEORGE COȘBUC	COȘBUC, nr. 140
3	GIMNAZIUL SUPERIOR GRECO-CATOLIC ROMÂNESC, azi COLEGIUL NAŢIONAL „GEORGE COŞBUC”	NĂSĂUD, nr. Grănicerilor, nr. 2
4	CASA MEMORIALĂ LIVIU REBREANU	LIVIU REBREANU, nr. 126 A
5	MUZEUL „CUIBUL VISURILOR”	MAIERU, nr. 133
6	CASA MEMORIALĂ ANDREI MUREȘANU	BISTRIȚA, str. Andrei Mureșanu, nr. 19

2.7.8 Traseele Situri arheologice

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud se află un număr semnificativ de situri arheologice aparținând civilizației daco-romane, dintre care 46 fac parte din sistemul defensiv al Frontierelor Imperiului Roman - Dacia și sunt înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Aceste situri reflectă integrarea teritoriului antic în structurile administrative și militare ale provinciei romane Dacia și constituie una dintre cele mai valoroase resurse patrimoniale ale județului.

Dezvoltarea traseelor culturale asociate componentelor FRE-Dacia trebuie să fie realizată în conformitate cu principiile turismului sustenabil și ale interpretării obiectivelor de patrimoniului cultural arheologic de tip bun serial. Conform Cadrului de interpretare al FRE-Dacia, traseele pietonale, cicloturistice și tematice reprezintă instrumente importante pentru conectarea siturilor și a comunităților locale și pentru integrarea patrimoniului arheologic în experiențe culturale și educaționale contemporane.

În vederea valorificării acestor situri, sunt propuse două tipuri de trasee tematice dedicate descoperirilor de pe traseul Limesului roman.

Traseul A reprezintă un traseu tematic pe linia Limes conceput ca un itinerar preponderent pietonal, de tip drumeție montană, care urmărește cât mai fidel linia de demarcație a frontierei romane. Acesta îmbină experiența culturală cu cea a parcurgerii peisajului montan, permițând publicului interpretarea directă a ideii de Limes prin experimentarea în teren a relației dintre peisajul arheologic și peisajul natural precum și înțelege mai profundă a caracterul strategic al amplasamentelor. Traseul va urmării și va fi racordatpe cât posibil potecilor și traseelor montane preexistente. Datorită dificultăților de

acces datorat reliefului accidentat, traseul este destinat în principal turismului de drumeție cu dificultate ridicată și va fi marcat corespunzător.

Traseul B, Traseu tematic Limes pentru turism activ, cu acces realizat preponderent auto, completează primul itinerar prin facilitarea accesului unui public mai larg la siturile care fac parte din bunul serial Frontierele Imperiului Roman-Dacia. Acesta combină deplasarea auto cu segmente pietonale punctuale de dificultate relativ redusă, menținând dimensiunea educativă și culturală a demersului.

Ambele trasee pot fi continuate pe sectorul Limes Porolissensis, asigurând conexiuni cu județele Sălaj, Cluj și Mureș, și pot fi corelate cu rutele velo existente și propuse, cu itinerarii turistice de interes național, precum Via Transilvanica, precum și cu traseele montane existente.

Totodată, pot fi dezvoltate conexiuni tematice cu alte situri relevante ale FRE-Dacia, inclusiv cu obiectivul „A Beacon at Bologa" din județul Cluj, în vederea realizării unor trasee culturale integrate dedicate frontierei nord-vestice a provinciei romane Dacia.

Pe lângă componenta defensivă reprezentată de Limes, patrimoniul arheologic al județului este completat de vestigiile legate de exploatarea sării, resursă care a determinat apariția și continuitatea unor așezări încă din preistorie. Traseul C, Exploatarea sării în Antichitate, conceput preponderent auto, deci pentru turismul activ, valorifică siturile arheologice asociate extracției și prelucrării sării, evidențiind importanța economică a acestei îndeletniciri pentru regiune în diferite momente istorice.

Conform Cadrului de interpretare al FRE-Dacia, situl de la Ilișua este considerat un exemplu cu potențial ridicat pentru dezvoltarea unor inițiative de interpretare coordonate la nivel comunitar. Situl Castrul roman de la Ilișua poate contribui, de asemenea, la dezvoltarea unor programe de colaborare intercomunitară și a unor evenimente tematice dedicate frontierelor romane din nord-vestul provinciei Dacia, în relație cu siturile de la Bologa, Buciumi și Porolissum.

Toate cele 3 trasee propuse sunt concepute ca itinerarii cultural- turistice tematice dar și ca instrumente de planificare pentru protecția și punerea în valoare a siturilor arheologice, multe dintre acestea fiind vulnerabile factorilor de mediu sau antropici precum și insuficient cunoscute publicului larg.

Traseul A Traseu tematic pe linia Limes, traseu preponderent pietonal tip drumeție montană cu dificultăți de acces: Jud. Cluj (intrare auto pe DN 17/ drumeție în continuarea siturilor Clusterului – Valea Someșului 5) - Negrilești - Dumbrăveni - Negrilești - Purcărete - Ciceu-Poieni - Dobricel - Spermezeu - Sita - Perișor - Zagra - Nimigea de Sus - Salva - Livezile - Budacu de Jos - Sărățel - Domnești - Sântioana - Șieu - Orheiu Bistriței - Monor - jud. Mureș

- Jud. Cluj (intrare auto pe DN 17/ drumeție în continuarea siturilor Clusterului – Valea Someșului 5)
- Negrilești (popas și loc de parcat mijloacele de transport auto)
- NEGRILEȘTI - NEGRU VODĂ, în partea de nord a localităţii Negrileşti, pe malul stâng al Văii Negrileşti.
- NEGRILEȘTI - DEALUL MUNCELULUI, 800 m nord-vest de limita nordică a localităţii Negrileşti, la baza dealului Muncelului, pe malul drept al Văii Negrileşti
- DUMBRĂVENI - DEALUL SFLEDERULUI 2, la aproximativ 2,1 km est de localitatea Dumbrăveni, între văile Negrileşti şi Mestecănişului, la 130 m sud-est de Turnul roman de la Dumbrăveni - Dealul Sflederului 1
- DUMBRĂVENI, NEGRILEȘTI - DEALUL SFLEDERULUI 1, la aproximativ 2 km est de localitatea Dumbrăveni. Este situat pe Dealul Sflederului.
- DUMBRĂVENI - VÂRFUL RUNCULUI, la 1 km de sud-est de sat, pe un masiv aflat între valea Conciului şi valea Mestecănişului.
- DUMBRĂVENI - DEALUL PODULUI 1, la aproximativ 1,2 km sud-vest de localitatea Dumbrăveni, pe Dealul Podului.
- DUMBRAVENI - DEALUL PODULUI 2, la cca 1,9 km vest de sudul localităţii Dumbrăveni.
- DUMBRĂVENI – MĂGURA, la aproximativ 2,5 km vest de localitatea Dumbrăveni, la nord-vest de turnul de la Dumbrăveni - Dealul Podului
- DUMBRĂVENI - DEALUL RÂPELOR, la aproximativ 2,5 km vest de localitatea Dumbrăveni, pe partea stângă a Văii Râpelor
- CICEU - CORABIA-PONIȚA, pe o terasă de la poalele culmii Ciceului, la cca 3 km nord de localitatea Ciceu-Corabia
- întoarcere la Negrilești - popas
- NEGRILEȘTI - CORNUL MALULUI 1, la aproximativ 1 km nord-est de localitatea Negrileşti, pe malul estic al pârâului Negrileşti

- NEGRILEȘTI - CORNUL MALULUI 2, la aproximativ 1,3 km nord-est de localitatea Negrileşti, la 455 m est de turnul roman de la Negrileşti - Cornul Malului 1
- PURCĂRETE - FAȚA CARPENULUI 1 și 2, sunt situate pe marginea de nord-est a unui promontoriu, la aproximativ 25 m unul de celălalt (573 şi 575 m altitudine), la sud-est de localitatea Purcărete
- CICEU-POIENI - FAȚA CARPENULUI 3, la numai 150 m spre est şi la vale de turnurile de la Purcărete – Faţa Carpenului 1 & 2, la aproximativ 1 km vest de localitatea Ciceu-Poieni,
- CICEU-POIENI - STRUNGA GĂVOJDENILOR, pe un platou întins între văile Lunca Mare şi Poienii, la aproximativ 700 m vest de localitatea Ciceu-Poieni
- CICEU-POIENI - PODUL MILCOAIEI, la limita nord-vestică a localităţii.
- CICEU-POIENI - VÂRFUL OSOIULUI, lângă Dealul Mănăstirii, la cca 700 m nord-est de centrul satului Ciceu-Poieni
- DOBRICEL – RÂNGOIȚA, pe malul unui pârâu, afluent al Văii Dobricelului, la circa 200 m nord-vest de ultimele case ale satului
- DOBRICEL - VÂRFUL LAZULUI, la aproximativ 400 m nord-est de localitatea Dobricel
- SPERMEZEU – LAZURI, se află la nord de localitatea Spermezeu, la poalele Dealului Poienii
- SPERMEZEU – SUNĂTOARE, se află la nord de localitatea Spermezeu, pe malul stâng al pârâului Ilişua
- SITA - VÂRFUL SITII, a nord-est de sat, pe Dealul Păltinişului, la est de centrul platoului mare dintre văile Ilişua şi Dumbrăviţa
- SITA - CASA URIEȘILOR, la 1,2 km nord-est de biserica satului Sita
- PERIȘOR - PONOARĂ ÎN VÂRF,
- PERIȘOR – PĂLTINIȘ, la aproximativ 1,3 km nord-vest de localitatea Perişor, pe malul drept al pârăului Dumbrăviţa
- PERIȘOR - TURNU' POPII/ COROBANĂ, a aproximativ 600 m nord de localitate, pe terasa unui deal
- PERIȘOR - VÂRFUL ZGĂULUI, la o distanţă de aproximativ 2,5 km vest de centrul localităţii Zagra
- PERIȘOR - VÂRFUL COLNICULUI, la aproximativ 2 km nord-est de localitatea Perişor şi la 1,5 km vest de Zagra

- ZAGRA - DEALUL LUPULUI, la aproximativ 800 m sud-est de localitatea Zagra, în pădurea de pe Măgura Lupului, pe malul vestic al părăului Valea Lupului
- ZAGRA - DEALUL CIORILOR, la aproximativ 1,3 km sud-est de localitate, în zona de intersecţie a trei văi, Vale Ţibleşului, Valea Zagrei şi pârâul Idieciului, la poalele înălţimii Vârful Lupilor
- SALVA – MODRU, la aproximativ 3 km vest de localitate, pe versantul nord-estic al dealului Modruţ, la sud de Valea Ursului
- SALVA - ROATA LUI TODORAN, la aproximativ 70 m nord de cimitirul satului
- SALVA - DEALUL DUMBRAVĂ, la aproximativ 1,6 km nord-est de localitatea Salva, la nord de Mănăstirea, pe malul drept al Someşului Mare
- Posibilitate de traseu Auto între Salva și Livezile.
- Traseul propus se poate finaliza în localitatea Salva unde se intersectează cu ruta cultural turistică "Porţile Transilvaniei". De asemenea traseul se poate continua cu Traseul 2 gândit pentru publicul larg.
- LIVEZILE – PODEREI, suprapune localitatea Livezile, întinzându-se de la Valea Sterengoi până la drumul DN 17
- BUDACU DE JOS - DEALUL CETĂȚII 1, la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km
- BUDACU DE JOS - DEALUL CETĂȚII 2, la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km
- SĂRĂȚEL - CETATE 1, la est de satul Sărăţel, pe platoul Cetate, în vestul acestuia
- SĂRĂȚEL - CETATE 2, la est de sat, pe Dealul Cetate, în partea estică a platoului, la 900 m est de drumul european E578
- Din acest punct traseul se suprapune cu Via Transilvanica.
- DOMNEȘTI, SIMIONEȘTI - VÂRFUL MĂGURII, la sud-sud-est de localitate, la mai mult de 3 km distanţă, pe graniţa cu comuna Mărişelu. Turnul este situat în vârful Dealului Măgurii (608 m), un deal dominant situat între văile râurilor Şieu şi Budac
- SÂNTIOANA - VÂRFUL MORTILA,

- LUNCA - LA BOLOVANI, la est de vârful Dealul Rotund, la sud-vest de Poiana Iaşcu şi la vest de localitatea Lunca
- ORHEIU BISTRIȚEI - VATRA SATULUI, la marginea de vest a localităţii, latura de est a castrului este acoperită de cimitirul actual, iar cea de vest de clădirea bisericii, şcolii şi mai multor case şi anexe gospodăreşti.
- MONOR - DEALUL BRANIȘTE, la sud de localitatem, distanţa de la drumul principal DN154 la situl arheologic este de circa 3 km
- Din Monor traseul se poate continua spre județul Mureș pe cale auto (DN154) sau pietonal în drumeție spre următoarele situri Limes situate pe teritoriul județului învecinat (Vătava - Cetățele, Brâncovenești - Castel, etc.)

Traseu B - Traseu tematic Limes pentru turism activ, cu acces realizat preponderent auto: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) - Negrilești - Ilișua - Beclean - Șintereag - Livezile - Budacu de Jos - Bistrița - Sărățel - Domnești - Lunca - Orheiu Bistriței - Sântioana - Monor - jud. Mureș

- NEGRILEȘTI - NEGRU VODĂ, în partea de nord a localităţii Negrileşti, pe malul stâng al Văii Negrileşti.
- ILIȘUA – ȚIBLEȘ, spre capătul satului, în direcţia Uriu, pe partea estică a drumului judeţean DJ 171, pe partea vestică a pârâului Ilişua
- ILIȘUA - ARCOBARA/ VICINAL, la 4 km nord de Someşul Mare, pe malul stâng al râului Ilişua
- Popas Beclean (cazare)
- ȘINTEREAG - DEALUL OULUI, la distanţă de 1,3 km vest de DC 33A Şintereag-Tăure, în partea de nord a localităţii
- LIVEZILE – PODEREI, suprapune localitatea Livezile, întinzându-se de la Valea Sterengoi până la drumul DN 17
- BUDACU DE JOS - DEALUL CETĂȚII 1, la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km
- BUDACU DE JOS - DEALUL CETĂȚII 2, la 2 km nord de sat, pe dealul Cetăţii (568 m altitudine), parte din şirul de dealuri dintre văile Bistriţa şi Budac, lângă un drum

forestier ce vine din localiatea Budacu de Jos. Distanţa de la drumul judeţean DJ172G este de circa 1,5 km

- De aici se poate continua pe cale auto (E58) sau pietonal pe Via Transilvanica până la ultimul obiectiv vizitabil Limes din Monor.
- SĂRĂȚEL - CETATE 1, la est de satul Sărăţel, pe platoul Cetate, în vestul acestuia
- SĂRĂȚEL - CETATE 2, la est de sat, pe Dealul Cetate, în partea estică a platoului, la 900 m est de drumul european E578
- Din acest punct traseul se suprapune cu Via Transilvanica.
- DOMNEȘTI, SIMIONEȘTI - VÂRFUL MĂGURII, la sud-sud-est de localitate, la mai mult de 3 km distanţă, pe graniţa cu comuna Mărişelu. Turnul este situat în vârful Dealului Măgurii (608 m), un deal dominant situat între văile râurilor Şieu şi Budac
- SÂNTIOANA - VÂRFUL MORTILA,
- LUNCA - LA BOLOVANI, la est de vârful Dealul Rotund, la sud-vest de Poiana Iaşcu şi la vest de localitatea Lunca
- ORHEIU BISTRIȚEI - VATRA SATULUI, la marginea de vest a localităţii, latura de est a castrului este acoperită de cimitirul actual, iar cea de vest de clădirea bisericii, şcolii şi mai multor case şi anexe gospodăreşti.
- MONOR - DEALUL BRANIȘTE, la sud de localitatem, distanţa de la drumul principal DN154 la situl arheologic este de circa 3 km

Traseul C Exploatarea sării în antichitate: Jud. Cluj (intrare pe DN 17) - Chiuza – Șintereag – Beclean, cu următoarele obiective:

- SITUL ARHEOLOGIC DE LA SĂSARM - CHIUZA, în dreapta Someşului Mare, la cca. l ,8 km NNV de satul Săsarm.
- SITUL ARHEOLOGIC DE LA CAILA - ȘINTEREAG
- EXPLOATARE DE SARE ȘINTEREAG COLONIA DE EXPLOATARE A SĂRII DE LA BECLEAN - BĂILE FIGA - EXPLOATAREA RESURSELOR - BECLEAN, între oraşele Beclean şi Figa, la cca. 150 m V de drumul care leagă aceste localităţi şi la sud-est de oraş.

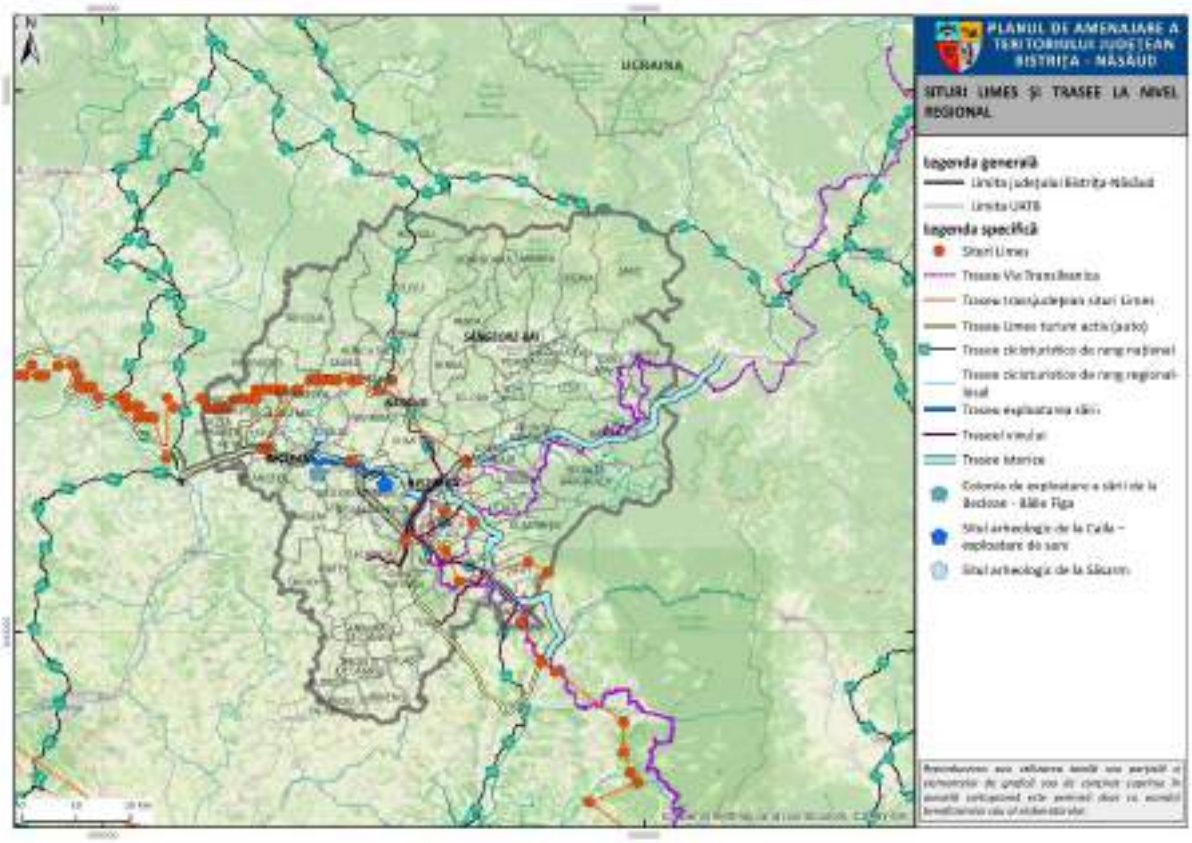

Fig. 2.116 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VIII. SITURI ARHEOLOGICE
Sursa: autorii

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud se află 46 de componente ale FRE – Dacia. Se poate realiza un traseu tematic care să aibă în vedere accesul spre toate aceste puncte cu descoperiri arheologice, în primul rând castrele de la Ilișua și Orheiu Bistriței, apoi linia de turnuri de observație și de semnalizare din fața acestor castre. Traseul poate fi conceput astfel încât să acopere, de la vest la est, spațiul geografic unde se află componentele limesului.

Între condițiile specifice privind modul în care acest traseu se poate implementa menționăm, între altele: amenajarea, de către autoritățile locale, a unor trasee care să creeze accesibilitate înspre aceste obiective; marcarea cu panouri de informare, în teren, a acestor obiective, prin descrieri scurte și eventual hărți turistice care să cartografieze obiectivele.

Este necesar a se preciza că acolo unde unde se găsesc situri arheologice/monumente istorice incluse în Lista Patrimoniului mondial UNESCO, este nevoie de reglementări privind elaborarea, pentru documentații referitoare la proiecte de infrastructură sau proiecte ample de dezvoltare, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assesment) potrivit ghidului UNESCO: https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assessments/.

Potrivit documentului intitulat Guidance and toolkit for impact assessments (World Heritage Centre - Guidance and Toolkit for Impact Assessments in a World Heritage Context), evaluările de impoact sunt descrise astfel (p. 17): *”Impact assessment has been described as ‘thinking before acting’ (Morrison-Saunders, 2018). It informs the decision-making process by exploring consequences that proposed actions may have on the environment, or in the case of World Heritage properties, on their OUV. It should always be carried out before any irreversible decisions or actions are taken, so that any findings can genuinely inform a final decision. This ensures the best outcomes for the world’s most exceptional places and for society, both today and in the future. There are multiple stages in the development and implementation of a proposed action. An impact assessment needs to take place early enough to be able to influence planning: the later an impact assessment takes place, the less potential it has to influence the outcome. The final impact assessment report needs to be ready in time to help inform the decision on whether the proposed action should proceed, be modified or not be carried out at all – before construction or any other preparatory actions on the ground take place”.*

Așadar, înainte de a implementa orice fel de proiect care ar afecta siturile arheologice, trebuie gândite în primul rând măsuri care să evite, care să nu afecteze acele situri, conform recomandărilor legislației europene, și ale convenției de la La Valletta, care recomandă să păstrăm siturile arheologice pentru generațiile viitoare.

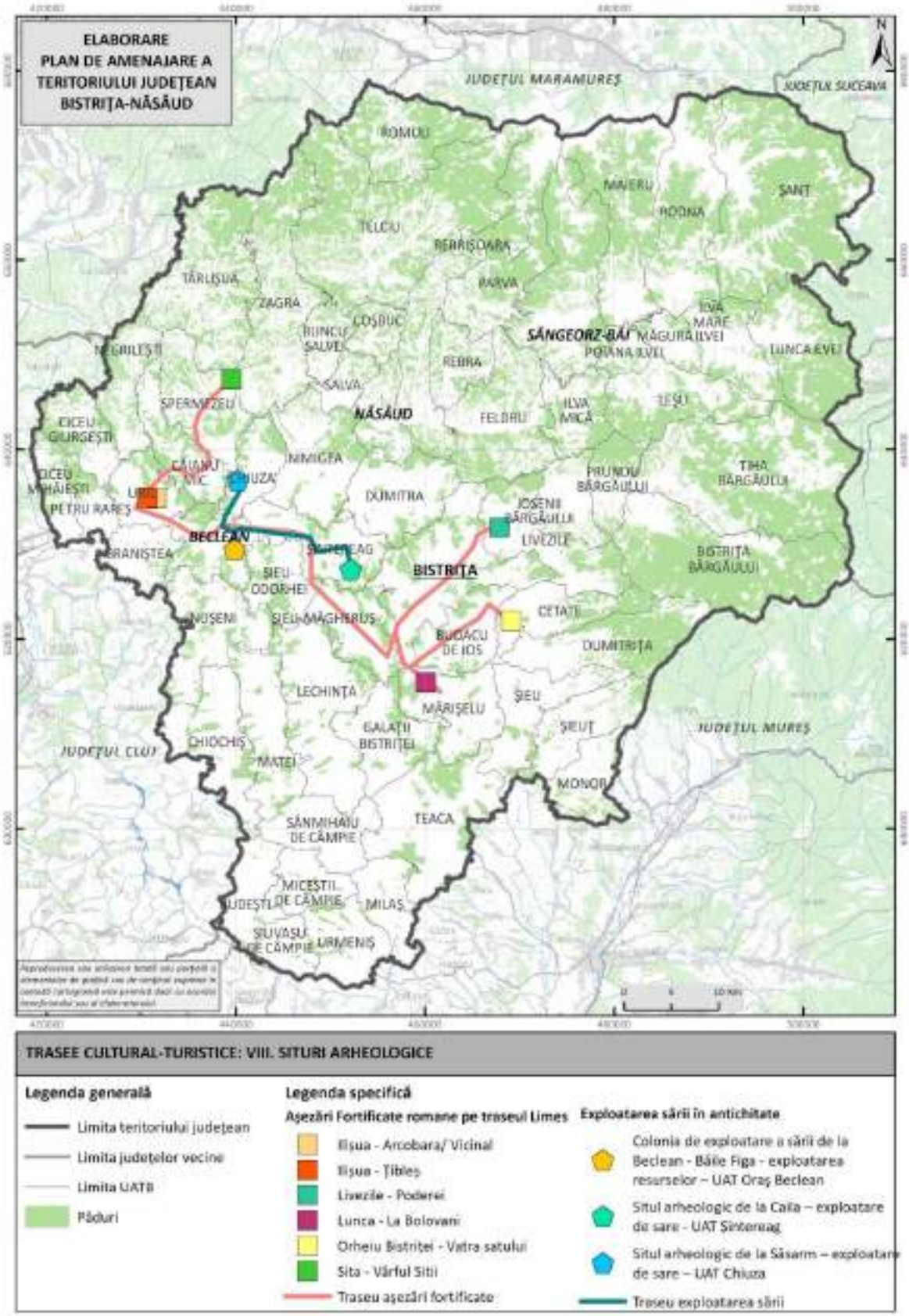

Fig. 2.117 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND TRASEE CULTURAL - TURISTICE: VIII. SITURI ARHEOLOGICE
Sursa: autorii

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

Analiza patrimoniului cultural și peisajer al județului Bistrița-Năsăud, realizată în capitolele anterioare, scoate în evidență complexitatea și diversitatea valorilor identitare, dar și vulnerabilitățile majore care le amenință. Patrimoniul construit, arheologic, memorial și imaterial se confruntă cu un set de disfuncționalități structurale, determinate de degradarea fizică, de lipsa unor mecanisme eficiente de protecție și de presiunea exercitată de transformările socio-economice contemporane. În mediul urban, presiunea intervențiilor neconforme cu statutul protejat slăbește coerența zonelor istorice și reduce valoarea ansamblurilor protejate, în timp ce în mediul rural lipsa resurselor și a documentării sistematice favorizează pierderea elementelor tradiționale.

Aceste disfuncționalități au un caracter cumulativ: lipsa întreținerii și a restaurărilor coordonate conduce la degradarea monumentelor, neintegrarea patrimoniului mobil și imaterial în politicile educaționale și culturale reduce continuitatea identitară, iar peisajele culturale sunt amenințate de parcelări dezorganizate și fără relevanță raport, intensificarea exploatărilor agricole și turismul necontrolat. Această situație denotă un deficit sistemic în protecția patrimoniului, accentuat de lipsa de coerență între cadrul legislativ și aplicarea lui la nivel local.

În fața acestor realități, prioritățile de intervenție sunt formulate ca instrumente de corecție și consolidare a politicilor publice în domeniul patrimoniului și urbanismului istoric. Ele privesc actualizarea și corelarea bazelor de date, implementarea unor programe unitare de întreținere și restaurare, consolidarea zonelor construite protejate prin reglementări urbanistice, sprijinirea comunităților locale în gestionarea resurselor culturale, dar și valorizarea patrimoniului imaterial și a peisajelor culturale prin integrarea lor în strategii educaționale și turistice. Acest cadru analitic fundamentează trecerea de la identificarea disfuncționalităților la definirea unor direcții de intervenție sustenabile, menite să asigure conservarea și valorificarea patrimoniului județului în contextul dezvoltării teritoriale durabile.

3.1 Disfuncționalități

Monumente și ansambluri de arhitectură

Patrimoniul construit este definit de o varietate de monumente și ansambluri arhitecturale care reflectă evoluția istorică a teritoriului, de la reședința urbană medievală Bistrița până la sate cu structuri tradiționale bine conservate. Aceste obiective constituie repere identitare și culturale, dar se confruntă cu multiple presiuni generate de degradarea materială, de lipsa întreținerii și de intervențiile necorespunzătoare. Diferențele între mediul urban și cel rural sunt evidente, primele fiind afectate mai ales de presiunea imobiliară, iar celelalte de lipsa resurselor pentru conservare. Analiza disfuncționalităților urmărește atât starea fizică a monumentelor, cât și integrarea lor în dezvoltarea contemporană.

Pe lângă degradarea fizică, o disfuncționalitate majoră este reprezentată de intervențiile realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural. În multe cazuri, aceste intervenții sunt motivate de nevoi funcționale imediate sau de constrângeri economice, în absența unor ghiduri clare de bună practică și a unui control urbanistic riguros.

Presiunea dezvoltărilor contemporane este amplificată de dinamica economică și de cererea crescută pentru spații rezidențiale și comerciale, în special în municipiul Bistrița și în alte centre urbane. Acest fenomen generează conflicte între conservarea valorilor patrimoniale și interesele investiționale, conflicte care, în lipsa unor reglementări clare și aplicabile, sunt soluționate adesea în detrimentul patrimoniului. Rezultatul este o fragmentare progresivă a țesutului istoric și o diminuare a coerenței spațiale a zonelor cu valoare culturală ridicată.

Legenda cartogramei 3.1

Nr.	Cod LMI	Denumire obiectiv	Adresă	Stare
1	BN-II-m-B-21142	Casa Scriitorilor	Valea Vinului, comuna Rodna	precolaps
2	BN-II-m-B-21093	Vila 1	Sângeorz-Băi	colaps parţial
3	BN-II-m-A-1631	Ruinele Cetății Ciceului	Ciceu Corabia, comuna Ciceu Mihăiești	colaps parţial
4	BN-II-m-B-1641	Castelul Torma, azi imobil cu activităţi meşteşugăreşti	Cristeștii Ciceului, comuna Uriu	colaps parţial

5	BN-II-m-B-1643	Castelul Bethlen, azi depozit	Cristur-Șieu, comuna Șieu-Odorhei	precolaps
6	BN-II-m-A-1713	Biserica din lemn "Sf. M.Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir”	Șieu-Sfântu, comuna Șintereag	colaps
7	BN-II-m-A-01479.01	Fragmente ale zidului de incintă a Cetății medievale Bistrița (Bistritz)	Bistriţa	colaps parţial
8	BN-II-m-B-1557	Casă	Bistriţa	colaps parţial
9	BN-II-m-A-1590	Casă	Bistriţa	colaps parţial
10	BN-II-m-A-1711	Biserica evanghelică CA, azi biserică ortodoxă	Șieu-Măgheruș, comuna Șieu-Măgheruș	precolaps
11	BN-II-a-A-1638	Ansamblul Biserciii Evanghelice CA, azi Biserica Ortodoxă "Sf. Mihail şi Gavri	Corvinești, comuna Matei	precolaps
12	BN-II-a-A-1725	Ansamblul bisercii evanghelice CA, azi Ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Mihail"	Vermeş, comuna Lechinţa	precolaps
13	BN-II-m-A-1719	Biserica Reformată	Tonciu, comuna Galații Bistriței	colaps parţial
14	BN-II-m-A-1631	Castelul Teleki	Comlod, comuna Milaș, aflat în curs de reabilitare la data elaborării prezentului studiu	colaps parţial
15	BN-II-m-B-1634	Biserica de lemn „Sf. Ioan Botezătorul”	Comlod, comuna Milaș	precolaps
16	BN-II-a-B-1655	Ansamblul Bisericii de lemn „Sf. Arhg. Mihail și Gavriil”	Fânațele-Silivașului, comuna Silivașu de Câmpie	precolaps
17	BN-II-a-A-1724	Ansamblul Castelului Banffy	Urmeniș, comuna Urmeniș	precolaps

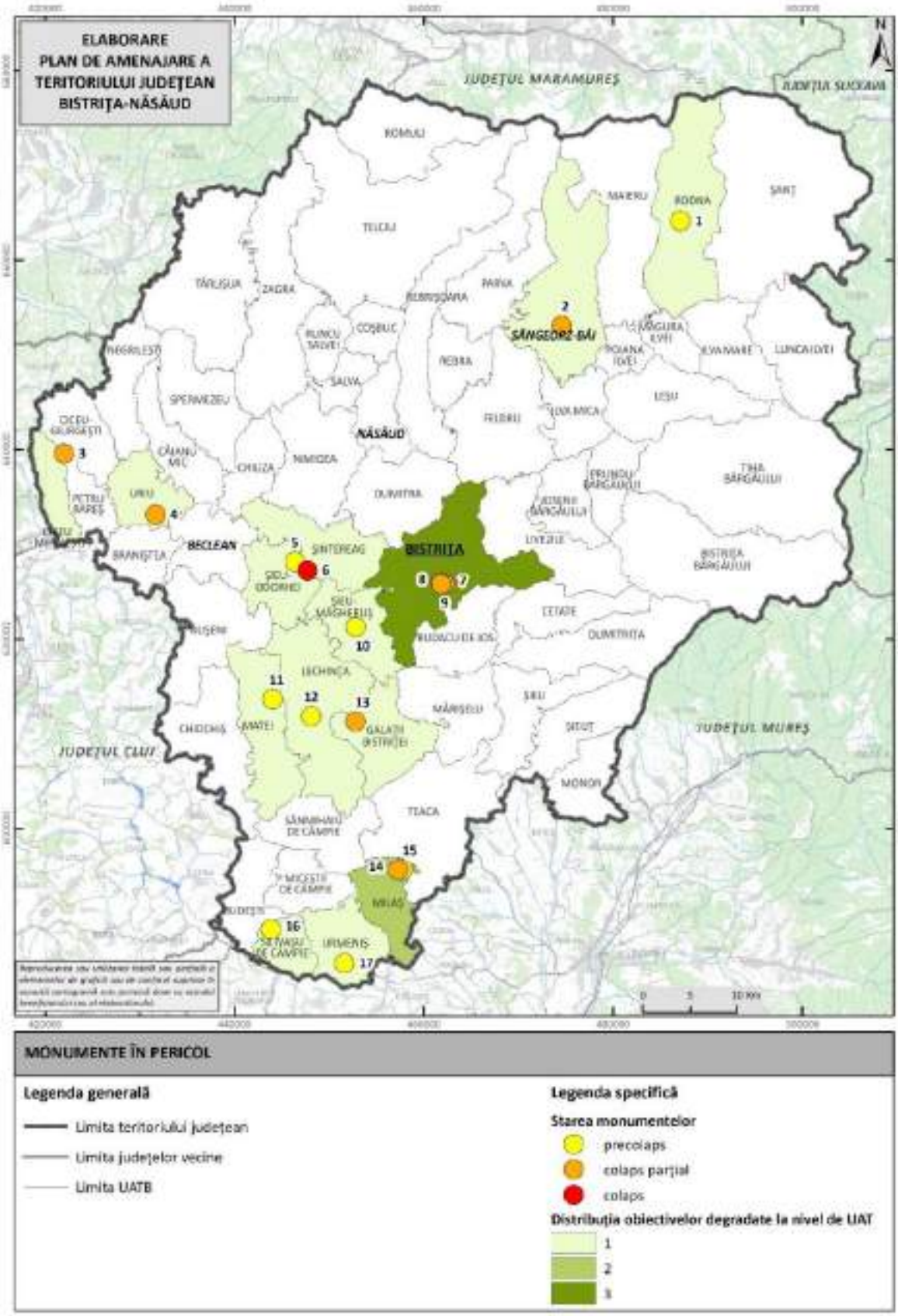

Fig. 3.1 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTELOR AFLATE ÎN PERICOL, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - 2021
Sursa: autorii, pe baza Anexei la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

Cu privire la monumentele aflate în proprietatea UAT Județul Bistrița-Năsăud, deși există un număr considerabil de monumente aflate în stare foarte bună / restaurate (Castelul Teleki din Posmuș, Casa de economii a Districtului Bistrța, Casa Argintarului sau Cazarma Regimentul 63 Infanterie), o altă categorie este reprezentată de monumentele istorice aflate în stare de degradare / risc, care necesită a fi restaurate: Biserica Evanghelică C.A. (ruine), Zidul de incintă (ruină) cu poarta de aces, Castelul Teleki din Comlod (în curs de reabilitare la data elaborării prezentului studiu), Muzeul Memorial ”Ion Pop Reteganul”, Muzeul memorial ”Liviu Rebreanu”, Muzeul ”Casa săsească”, Muzeul memorial ”George Coșbuc”, precum și Cazarma Regimentul II Românesc de Graniță Șvarda – azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean.

- Degradarea materială a ansamblurilor istorice rurale și urbane.

  Starea de conservare a unor monumente (precum și intervenții ilegale sau neadecvate asupra clădirilor istorice), în special biserici fortificate și conace, deși este monitorizată sistematic și actualizat de către Direcția Județeană pentru Cultură Bistrița-Năsăud, nu prezintă atenție suficientă de către proprietari în vederea conservării / restaurării / reabilitării / întreținerii acestora.

  Monumente deja înscrise în LMI 2015 care se află într-o stare critică, fiind încadrate în categoria de pericol iminent, precolaps sau colaps. Aceste cazuri necesită intervenții urgente de conservare preventivă și restaurare pentru a evita pierderea ireversibilă a valorilor culturale.

- Presiunea intervențiilor urbane contemporane asupra zonelor istorice și de protecție

  În localitățile cu cele mai ridicate presiuni de construire, sunt observate o serie de intervenții noi care intră în conflict cu țesutul istoric. Lipsa unor reglementări stricte în PUG-uri (cu precădere cele cu o vechime mai mare de 20 de ani), precum și aplicarea deficitară în procesul de edificare, accentuează fenomenul.

- Intervenții fragmentare de restaurare

  O serie de monumente au beneficiat de lucrări punctuale de restaurare, însă cu o abordare punctuală față de obiectivul de ansamblu de conturare a unor trasee sau arealuri cu identitate specifică la nivel județean și local. Aceste proiecte izolate nu rezolvă problema integrării patrimoniului în dezvoltarea economică, prin turism, la nivel județean, deși au o importanță semnificativă pentru identitatea locală. În consecință, se pierde coerența în percepția specificului local, deși există inițiative în domeniul recunoașterii anumitor trasee de către Direcția Județeană de Cultură, ADI

”Turism în Bistrița-Năsăud” sau centrele de promovare turistică ale localităților. În fapt, se constată lipsa unui Program Județean de Restaurare, integrat în procesul de implementare a Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrța-Năsăud.

- Abordare limitată cu privire la punerea în valoare a arhitecturii tradiționale a satelor săsești și românești

  Arhitectura tradițională a satelor, deși reprezintă un element fundamental al identității peisajului cultural, este insuficient recunoscută și valorificată ca resursă de dezvoltare pentru comunitățile rurale, fapt accentuat inclusiv de către Startegia de Dezvoltare a Județului Bistrița Năsăud. Nivelul actual de protecție și promovare este limitat (din cauze ce țin de limitele de capacitate ale Direcției Județene de Cultură și de aplicarea neconformă a RLU de către autoritățile publice locale), ceea ce conduce la alterarea progresivă a specificului local și la riscul uniformizării peisajului construit rural.

Situri arheologice

Județul Bistrița-Năsăud dispune de un potențial arheologic ridicat, confirmat prin siturile numeroase înscrise în Repertoriul Arheologic Național și prin descoperirile de interes internațional Frontierele Imperiului Roman-Dacia înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Distribuția lor reflectă istoria stratificată a regiunii studiate, de la epoca romană și medievală până la epoca modernă. Totuși, lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a acestor situri în documentațiile urbanistice conduc la mijloace legale de protecție insuficiente. În multe cazuri, valorile arheologice identificate sunt insuficient cercetate și rămân inaccesibile publicului, nefiind valorificate din punct de vedere turistic. Contextul descris justifică investigarea disfuncționalităților structurale, vizând în principal carențele de inventariere și vulnerabilitatea siturilor arheologice.

O disfuncționalitate importantă este și perceperea siturilor arheologice exclusiv ca resurse științifice, fără integrarea lor strategiile de dezvoltare locală și în politicile de amenajare a teritoriului sau în trasee turistice. Această abordare limitează vizibilitatea publică a patrimoniului arheologic și reduce capacitatea comunităților de a-l recunoaște ca element identitar și potențial economic. Fără un cadru coerent de interpretare și comunicare culturală, siturile rămân expuse degradării fizice dar și pierderii semnificației culturale.

- Inaccesibilitatea și punerea în valoare deficitară a siturilor arheologice

Siturile arheologice incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, cele clasate în Lista Monumentelor Istorice (2015) sau incluse în RAN nu beneficiază, în prezent, de o valorificare corespunzătoare relevanței lor istorice și culturale. Majoritatea obiectivelor sunt insuficient cercetate, conservate, puse în valoare și integrate în circuite de vizitare și interpretare, ceea ce limitează potențialul lor de a contribui la economia locală și creșterea atractivității la nivel județean și la nivel local. Multe dintre siturile arheologice în cauză nu beneficiază de niciun tip de amenajare pentru vizitare. Lipsa panourilor, traseelor și a integrării în turismul cultural reduce impactul asupra comunității și vizitatorilor.

În același timp, marcarea siturilor arheologice nemarcate sau încă aflate în subteran este insuficient realizată, ceea ce limitează înțelegerea holistică a bunurilor seriale trans județene și reduce vizibilitatea acestora în cadrul traseelor culturale. Absența unor elemente de semnalizare și integrare în itinerarii tematice face ca aceste situri să nu poată funcționa ca repere interpretative în teritoriu, diminuând capacitatea publicului de a percepe coerența și amploarea sistemului defensiv Limes din care fac parte.

- Lipsa unui cadru unitar de interpretare pentru siturile arheologice UNESCO Frontierele Imperiului Roman - Dacia

  În prezent nu există un cadru unitar de interpretare a patrimoniului Frontierele Imperiului Roman - Dacia la nivelul siturilor din județ care să fie accesibil publicului larg și care să coreleze toate obiectivele descoperite până în prezent. Lipsa unui cadru de interpretare reduce capacitatea de înțelegere și valorificare a patrimoniului de către vizitatori și limitează integrarea siturilor în destinații turistice și culturale atractive. De asemenea, utilizarea instrumentelor de interpretare este insuficient dezvoltată, atât în ceea ce privește mijloacele tradiționale (panouri informative, reconstituiri grafice), cât și soluțiile digitale contemporane (proiecții holografice, aplicații de realitate virtuală – VR).

- Corespondență deficitară între LMI și Lista Patrimoniului Mondial UNESCO

  În vederea aplicării integrale a cadrului legal de protecție, avizare și finanțare pentru toate componentele bunului cultural serial „Frontierele Imperiului Roman – Dacia" incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO situate pe teritoriul județului se impune clasarea acestora în Lista Monumentelor Istorice. Totodată, este necesară elaborarea

Programelor de protecție și gestiune pentru fiecare componentă, ca documente subsecvente Cadrelor de protecție și gestiune, în conformitate cu OG nr. 47/2000, cu modificările și completările ulterioare. Acestea se întocmesc de către Institutul Național al Patrimoniului, în colaborare cu consiliile județene, și stabilesc măsurile operaționale de conservare, monitorizare și valorificare, în cadrul unui management integrat al siturilor.

- Corespondență deficitară între LMI și RAN

  Neconcordanțele dintre Lista Monumentelor Istorice (LMI) și Repertoriul Arheologic Național (RAN) generează incertitudine administrativă și juridică, cu efecte directe asupra procedurilor de autorizare a investițiilor și asupra eficienței măsurilor de protecție. Situația este problematică pe teritoriul județean există siturilor arheologice cu valoare ridicată înscrise în prezent doar în RAN, care, în absența clasării în LMI, nu beneficiază de regimul legal deplin de protecție aferent statutului de monument istoric. Această lacună favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cadrul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea impactului asupra patrimoniului este insuficient fundamentată. Totodată, menținerea unui proces fragmentar de clasare limitează accesul acestor situri la finanțări dedicate conservării și valorificării, subliniind necesitatea accelerării procedurilor de includere în LMI pentru obiectivele cu relevanță patrimonială ridicată.

- Localizarea inexactă a unor situri arheologice incluse în RAN

  Un număr important de situri arheologice incluse în Repertoriul Arheologic Național (RAN) nu au în continuare o localizare precisă, fapt ce îngreunează protecția și monitorizarea lor.

- Lipsa cercetării și documentării arealelor cu potențial arheologic ridicat

  Lipsa finanțării pentru cercetări sistematice lasă o serie de situri arheologice vulnerabile, cu potențial redus de conservare și punere în valoare, precum și cu amenințarea degradării și chiar a pierderii acestora.

Monumente de for public

Monumentele de for public din județ sunt elemente esențiale în configurarea spațiului urban și rural, constituind repere vizuale și simbolice. Acestea evocă memoria

personalităților locale și naționale, contribuind la consolidarea identității comunitare. În municipiul Bistrița, în Năsăud sau în alte centre locale, statuile și busturile sunt integrate în piețe și spații centrale, dar lipsa unei politici unitare de întreținere și valorificare le reduce eficiența culturală și estetică. În plus, relația dintre monument și spațiul urban din jurul său este adesea neglijată. Studiul disfuncționalităților evidențiază tocmai aceste discrepanțe între valoarea simbolică și gestionarea practică. Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic. În multe cazuri, amplasarea și relația lor cu spațiul public nu sunt rezultatul unei concepții unitare, ci al unor intervenții punctuale, ceea ce reduce capacitatea monumentelor de a structura spațiul și de a funcționa ca repere simbolice coerente în cadrul comunității.

- Degradarea fondului statuar urban

  Numeroase monumente de for public și memoriale din județ prezintă degradări cauzate de acțiunea factorilor naturali și de lipsa unor măsuri periodice de întreținere. Fenomenul se regăsește atât în mediul urban, cât și în cel rural, unde busturi, statui și plăci comemorative sunt expuse direct intemperiilor, fără protecție adecvată sau lucrări de conservare preventivă. Utilizarea unor materiale sensibile la variațiile climatice, combinate cu absența intervențiilor de mentenanță, determină procese accelerate de deteriorare, care afectează integritatea și valoarea estetică a acestor obiective. Spre exemplu, în Năsăud, bustul lui George Coșbuc prezintă deteriorări cauzate de intemperii. Fenomenul este similar și în alte localități, precum Bistrița, unde monumentele nu sunt întreținute. În aceste circumstanțe, materialele expuse fără protecție se deteriorează rapid.

- Lipsa unei politici de integrare urbană.

  Deși se observă progrese consistente în ultima perioadă, prin amenajări care susțin punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu (cu precădere în mun. Bistrița), în numeroase spații publice, monumentele coexistă cu elemente de mobilier urban și amenajări incoerente, ceea ce afectează calitatea estetică și urbanistică a cadrului construit. Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție determină supraîncărcarea vizuală a spațiului și reduce capacitatea monumentelor de a fi percepute ca repere culturale și identitare. În consecință, valoarea lor simbolică se estompează, fiind adesea subordonată unui fundal urban fragmentat și necontrolat.

- Valorificare turistică insuficientă.

  Numeroase monumente memoriale dedicate unor personalități culturale nu sunt integrate în circuite tematice sau programe culturale coerente. În lipsa acestor conexiuni, obiectivele rămân izolate în spațiul urban sau rural, fără a genera fluxuri turistice, educaționale ori comunitare, aspect recunoscut și de către Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud.

Monumente memoriale și funerare

Monumentele memoriale și funerare constituie un segment aparte al patrimoniului, marcând evenimente istorice și identități comunitare. În județul Bistrița-Năsăud, acestea sunt răspândite atât în mediul urban, cât și în rural, fiind asociate cu biserici, cimitire și spații publice. Dincolo de funcția lor comemorativă, aceste monumente contribuie la păstrarea memoriei colective și la configurarea peisajului cultural. Cu toate acestea, multe dintre ele sunt puțin vizibile, slab întreținute și insuficient contextualizate. Analiza disfuncționalităților urmărește modul în care aceste repere își pierd treptat forța identitară prin lipsa integrării în strategii educaționale și culturale. Disfuncționalitățile identificate în cazul monumentelor memoriale și funerare sunt accentuate de lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere. În absența acestor mecanisme, memoria colectivă asociată acestor obiective riscă să se estompeze, iar monumentele să devină simple elemente pasive ale peisajului, lipsite de relevanță culturală activă.

- Lipsa vizibilității și contextualizării

  Numeroase monumente memoriale și funerare nu beneficiază de panouri explicative, de marcaje interpretative sau de integrare în trasee culturale. În absența acestor instrumente, ele rămân repere izolate în cadrul comunităților, fără a îndeplini o funcție educativă sau turistică. Lipsa contextualizării reduce gradul de percepție publică asupra valorii lor simbolice și identitare, ceea ce conduce la o slăbire a rolului lor în consolidarea memoriei colective. Spre exemplu, în Rebrișoara și Rodna, monumentele funerare nu au panouri explicative sau integrare în trasee culturale, astfel că nici comunitatea nu le percepe ca valori identitare dincolo de ritualurile funerare.

- Degradarea prin factori naturali și antropici

Numeroase cruci și plăci comemorative sunt afectate de procese de eroziune naturală și de acte de vandalizare, situație accentuată de fragilitatea materialelor utilizate. În lipsa unor lucrări de conservare și întreținere periodică, aceste obiective se confruntă cu un risc ridicat de deteriorare ireversibilă sau chiar de pierdere. Astfel, se diminuează atât valoarea lor memorială, cât și rolul lor în păstrarea memoriei comunitare. În Bistrița și Năsăud, spre exemplu, crucile și plăcile comemorative sunt afectate de eroziune și vandalizări. Materialele fragile nu beneficiază de lucrări de conservare, astfel că riscul pierderii este ridicat.

- Neintegrarea în proiecte educaționale și turistice.

  În numeroase localități, mormintele colective și monumentele de război nu sunt incluse în circuite culturale sau programe de promovare. Absența acestor inițiative reduce vizibilitatea și valoarea istorică percepută a obiectivelor, limitându-le rolul educativ și comunitar. În consecință, potențialul lor memorial rămâne latent, fără a contribui pe deplin la consolidarea memoriei colective și la transmiterea valorilor istorice către generațiile viitoare. Spre exemplu, în zona Rodnei, mormintele colective și monumentele de război nu fac parte din circuite culturale. Lipsa promovării reduce valoarea istorică percepută. Potențialul memorial rămâne latent.

- Monumente funerare: surse istorice și necesitatea digitalizării

  Monumentele funerare constituie surse documentare valoroase, ilustrând istoria localităților prin contribuțiile membrilor de seamă ai acestora. Ele sunt relevante și pentru studiile arborelui arheologic, oferind informații despre genealogia familiilor importante și contribuțiile acestora la evoluția comunităților. Pentru valorificarea lor și integrarea în strategii educative, culturale și de cercetare, se pot utiliza instrumente digitale, precum hărți interactive, care să coreleze informațiile despre personalități cu localizarea exactă a mormintelor în cimitire. Aceasta ar reduce necesitatea deplasărilor fizice pentru cercetători și public, facilitând accesul la date complexe fără a afecta patrimoniul. Valoarea arhitecturală și artistică a unor monumente funerare este remarcabilă, unele fiind realizate de sculptori de renume; anumite exemplare prezintă potențialul de a fi declarate monumente, însă fără măsuri adecvate de proiectare și promovare, riscul dispariției acestora rămâne ridicat.

Zone Construite Protejate

Zonele Construite Protejate suferă de lipsa unor delimitări și reglementări uniforme. În Sângeorz-Băi, de exemplu, nu există delimitări clare ale zonelor protejate, în timp ce în Năsăud, deși există identificări, lipsesc PUZCP-urile funcționale care să le susțină. Lipsa de actualizare a documentațiilor urbanistice accentuează aceste probleme, păstrând reglementări depășite și ineficiente. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție. Această situație favorizează apariția unor practici derogatorii și subminează credibilitatea instrumentelor de protecție a patrimoniului în fața comunităților locale și a investitorilor. În consecință, ZCP-urile nu reușesc să își îndeplinească rolul de protecție și valorificare a patrimoniului construit.

- Lipsa delimitărilor clare, a comunicării și a conștientizării cu privire la importanța Zonelor Construite Protejate

  În situații precum Sângeorz-Băi nu există zone protejate delimitate, deși fondul construit are valoare ambientală. Absența reglementărilor lasă patrimoniul expus transformărilor. Aceasta favorizează intervențiile necontrolate. De asemenea, nivelul redus de comunicare și conștientizare în cadrul administrațiilor locale privind rolul ZCP pentru dezvoltarea sustenabilă a comunităților determină o slabă aplicare a principiilor de protecție. Lipsa ghidurilor de bună practică și a programelor educaționale, atât în școli, cât și în comunități, conduce la un deficit de cultură a conservării patrimoniului construit, mobil și tehnic. În paralel, fondul construit istoric este adesea afectat de intervenții inadecvate: extinderi urbane necontrolate, înlocuirea clădirilor tradiționale cu construcții noi lipsite de coerență stilistică sau utilizarea unor materiale improprii în zonele de protecție ale monumentelor.

- Documentații urbanistice depășite

  În numeroase localități, delimitările de Zone Construite Protejate nu sunt sprijinite prin documentații de tip PUZCP actualizate și funcționale. Reglementările existente, adesea depășite, nu mai corespund realităților teritoriale și urbanistice actuale. În aceste condiții, zonele protejate își pierd treptat relevanța și eficiența în asigurarea conservării și valorificării patrimoniului construit. În Năsăud, spre exemplu, delimitările de ZCP nu sunt susținute prin PUZCP-uri funcționale. Reglementările vechi nu mai răspund realității. Zonele protejate pierd relevanță.

- Alterarea prin construcții moderne

În numeroase situații, ansamblurile istorice clasate sunt afectate de proximitatea noilor dezvoltări rezidențiale și a extinderilor urbane necontrolate. Absența unor mecanisme eficiente de reglementare urbanistică generează conflicte vizuale și funcționale între fondul construit tradițional și noile construcții. Această dinamică conduce la compromiterea coerenței istorice și la diminuarea valorii patrimoniale a ansamblurilor protejate.

UAT-uri cu mare concentrație de patrimoniu

Unitățile administrativ-teritoriale cu densitate mare de patrimoniu, precum Lechința și Galații Bistriței, se confruntă cu presiunea gestionării unui număr ridicat de monumente, depășind capacitatea administrativă locală. În Budacu de Jos și Chiochiș, monumentele sunt numeroase, dar lipsesc programele de finanțare dedicate, ceea ce fragilizează protecția. În comune precum Uriu sau Urmeniș, dispersia obiectivelor face dificilă gestionarea integrată și asigurarea unei protecții uniforme. Aceste situații evidențiază necesitatea unor politici județene coordonate, care să sprijine UAT-urile cu resurse reduse, dar cu patrimoniu bogat. În lipsa unor mecanisme de sprijin județean, UAT-urile cu densitate mare de patrimoniu se confruntă cu un dezechilibru structural între responsabilitățile de protecție și resursele disponibile. Acest decalaj conduce la o gestionare reactivă, orientată spre soluționarea punctuală a problemelor, și nu către o abordare strategică pe termen lung.

- Presiunea gestionării patrimoniului dens

  În anumite localități, numărul mare de monumente depășește capacitatea administrativă locală. Lipsa resurselor conduce la întreținere deficitară. Aceste comune devin vulnerabile.

- Lipsa finanțării dedicate

  Pentru o serie de localități rurale care nu au statut de Stațiuni Turistice de Interes Național, deși există numeroase obiective, nu sunt disponibile programe de restaurare. Resursele locale nu pot acoperi nevoile. Monumentele rămân expuse degradării.

Patrimoniu mobil

Patrimoniul mobil din județ prezintă disfuncționalități legate de capacitatea de inventariere, depozitare și punere în valoare. Unele spații de expunere locale nu dispun de condiții de microclimat adecvate pentru păstrarea colecțiilor, ceea ce sporește riscurile de

deteriorare. În plus, patrimoniul mobil nu este valorificat prin expoziții itinerante, obiecte cu valoare identitară rămânând inaccesibile comunităților rurale. Aceasta reduce rolul educativ și cultural al patrimoniului mobil la nivel județean.

- Colectarea și inventarierea incompletă limitează vizibilitatea, depozitarea necorespunzătoare creează riscuri de deteriorare, *iar lipsa unor expoziții itinerante (conform calendarului județean de evenimente culturale) reprezintă un obstacol pentru valorificarea patrimoniului mobil.*

Patrimoniu imaterial

Patrimoniul imaterial suferă de o transmitere fragmentată și de un declin constant. În diverse localități rurale, târgurile tradiționale nu beneficiază de o strategie coerentă de promovare, ceea ce diminuează participarea comunitară. În zonele urbane cu precădere, dansurile și obiceiurile populare sunt tot mai puțin practicate, pe fondul modernizării și al lipsei de interes a tinerelor generații. De asemenea, practicarea mai rară a unor simboluri culturale precum „Hora" accentuează riscul pierderii continuității culturale. Lipsa de integrare în politicile culturale contribuie la fragilizarea acestui segment al patrimoniului. Erodarea patrimoniului imaterial este accelerată de slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale, precum și de lipsa unor forme contemporane de reinterpretare care să asigure relevanța acestuia pentru noile generații. Fără integrarea patrimoniului imaterial în programe educaționale, culturale și turistice coerente, riscul de dispariție a practicilor tradiționale devine semnificativ.

- Transmiterea tradițiilor este fragmentată.

  În numeroase comunități rurale, manifestările tradiționale de tip târg sau iarmaroc nu dispun de o strategie de promovare coerentă și integrată. Lipsa unor mecanisme de valorificare culturală și turistică reduce vizibilitatea acestor evenimente și limitează rolul lor în consolidarea identității locale.

- Modernizarea rurală reduce interesul generațiilor tinere pentru obiceiurile tradiționale.

  În numeroase comunități rurale, practicile coregrafice tradiționale înregistrează un declin vizibil. Transformările sociale și schimbarea intereselor generațiilor tinere contribuie la diminuarea rolului dansurilor populare ca formă de expresie culturală și de coeziune comunitară.

- Lipsa includerii patrimoniului imaterial în proiecte educaționale accentuează vulnerabilitatea.

  Simbolurile culturale asociate cu dansurile comunitare tradiționale nu beneficiază de o promovare sistematică, ceea ce reduce vizibilitatea lor în strategiile culturale actuale. În același timp, legătura dintre aceste valori de patrimoniu imaterial și expresiile artei moderne și contemporane rămâne insuficient explorată, pierzându-se oportunități de reinterpretare și integrare creativă.

Peisaje culturale

Peisajele culturale ale județului Bistrița-Năsăud îmbină elementele naturale cu valorile istorice, arhitecturale și imateriale. Valea Șieului, zona Bârgăului sau arealul Rodnei sunt exemple elocvente de spații unde interacțiunea dintre om și mediu a generat peisaje cu identitate distinctă. Totuși, presiunile urbanistice, schimbările de utilizare a terenurilor și turismul necontrolat afectează coerența acestor peisaje. Lipsa protecției legale explicite accentuează vulnerabilitatea lor. Analiza disfuncționalităților scoate în evidență riscurile fragmentării peisajului cultural și pierderea caracterului identitar. Fragmentarea peisajelor culturale afectează nu doar valoarea estetică a teritoriului, ci și capacitatea acestora de a funcționa ca suport al identității locale. Pierderea coerenței dintre structura așezărilor, utilizarea tradițională a terenurilor și elementele naturale conduce la o uniformizare progresivă a teritoriului, cu impact negativ asupra atractivității și competitivității județului în context regional.

- Presiuni urbanistice și agricole

  Numeroase zone rurale se confruntă cu parcelări necontrolate și cu intensificarea exploatărilor agricole, procese care afectează structura tradițională a teritoriului. Aceste transformări conduc la pierderea coerenței peisajului istoric și la fragmentarea valorilor culturale care conferă identitate comunităților locale.

- Lipsa protecției legale

  La nivel peisager și cultural, cadrul legislativ național nu oferă instrumente clare pentru delimitarea peisajelor și a peisajelor culturale, fie ele locale sau transfrontaliere, ceea ce împiedică integrarea acestora în strategiile de dezvoltare. Lipsesc trasee cultural-peisagistice coerente între ariile naturale protejate și obiectivele de patrimoniu antropic, iar intervențiile urbanistice recente au adesea un impact negativ asupra

echilibrului dintre intravilan și extravilan. Totodată, fenomenele antropice și naturale – defrișările, construcțiile în zone inundabile, transformarea terenurilor agricole și a pășunilor – contribuie la alterarea peisajelor culturale rurale, cu efecte ireversibile asupra identității comunităților. Spre exemplu, în zona Bârgăului, structurile tradiționale de habitat nu beneficiază de regim de protecție. Modernizările le înlocuiesc rapid, astfel că se pierde identitatea locală.

- Turism necontrolat

  În anumite zone montane, traseele turistice intersectează areale cu valoare arheologică și peisajeră, fără a fi însoțite de măsuri adecvate de protecție și gestionare. Activitățile turistice necontrolate exercită presiuni asupra resurselor culturale și naturale, accelerând procesele de degradare și diminuând potențialul de valorificare sustenabilă.

Teme transversale

Disfuncționalitățile identificate în patrimoniul construit, arheologic, memorial și peisajer din județul Bistrița-Năsăud au rădăcini transversale, precum incongruențe între evidențele oficiale (RAN/LMI) și reflectarea lor în documentațiile de urbanism, cu goluri mai ales la „neclasate”, aplicarea inegală a regimurilor de protecție cu privire la zonele construite protejate la nivelul UAT-urilor. Se remarcă o capacitate administrativă și financiară insuficientă pentru UAT-urile cu densități mari de obiective, o punere în valoare publică redusă (interpretare, turism cultural, educație) pentru ansambluri, monumente de for public și situri, precum și presiuni teritoriale (dezvoltări imobiliare, parcelări, turism necontrolat) în absența unor instrumente operaționale unitare. Aceste tipare reies explicit din secțiunile privind zonele protejate și cele de protecție, din diagnosticul siturilor arheologice cu propunere de clasare (raportări nule în municipii și numeroase comune), precum și din inventarul monumentelor de for public dispersate între localități precum Bistrița, Năsăud, Rebrișoara, Târlișua. În ansamblu, disfuncționalitățile identificate indică necesitatea unei abordări integrate a patrimoniului cultural în cadrul politicilor de amenajare a teritoriului, care să depășească logica intervențiilor punctuale și să valorifice patrimoniul ca resursă strategică. Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare limitează capacitatea județului Bistrița-Năsăud de a-și valorifica pe deplin potențialul cultural și identitar.

- Lipsa unor Planuri Urbanistice Generale și Planuri Urbanistice pentru Zone Construite Protejate actualizate pentru o serie de localități

  Acest fapt conduce la întârzieri în integrarea obiectivelor de patrimoniu cultural în documentațiile de urbanism și favorizează apariția unor construcții necontrolate, cu impact negativ asupra coerenței spațiale. Studiul relevă existența unor disfuncționalități majore la nivelul cadrului de reglementare, gestionare și valorizare a patrimoniului construit și peisajer din județul Bistrița-Năsăud. În primul rând, lipsa actualizării documentațiilor de urbanism de tip PUG și absența unor acțiuni coordonate între autoritățile locale/județene și instituțiile responsabile de protecția patrimoniului generează dificultăți în delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate (ZCP) și a zonelor de protecție aferente monumentelor istorice. În numeroase UAT-uri, aceste reglementări nu sunt integrate în documentațiile de urbanism, ceea ce duce la vulnerabilizarea patrimoniului și la incoerențe în procesul de dezvoltare urbană.

- Nealinierea dintre evidențe patrimoniale (RAN/LMI) și reglementările de urbanism

  Numeroase situri arheologice cu propunere de clasare nu apar adecvat în PUG-uri, deși contextul geografic (valea Someșului, valea Șieului, bazinul Ilișua, zona Bârgăului) indică potențial ridicat; municipiile Bistrița, Năsăud, Beclean și orașul Sângeorz-Băi raportează valori nule în tabelul dedicat, ceea ce contrastează cu importanța lor istorică și cu densitatea descoperirilor clasate. Acest decalaj produce incertitudine în evaluarea prealabilă a investițiilor și în controlul intervențiilor, cu risc de afectare a stratigrafiilor. Exemple de UAT afectate: Bistrița (neclasate neraportate), Budacu de Jos, Cetate, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Coșbuc, Dumitra (potențial arheologic sub-reflectat).

- Regimuri de protecție inegale și instrumente neunitar aplicate

  Situația zonelor protejate este neuniformă. PUG-urile trebuie să conțină delimitările parcelelor monumentelor istorice, ale zonelor de protecție și ale zonelor construite protejate (acestea fiind instituite prin PUG). Această se constantă cu precădere pentru PUGurile cu o vechime mai mare de 20 de ani, pentru care Zonele Construite Protejate au înțelesuri și moduri de aplicare distincte.

- Efecte negative asupra potențialului de reabilitare a imobilelor de patrimoniu, rezultate din procesele birocratice ample în domeniul protecției patrimoniului

Problema principală este neactualizarea PUG-urilor și instituirea zonelor construite protejate, precum și nerespectarea și aplicarea derogatorie a Regulamentelor de Urbanism de către administrațiile publice locale.

- Inserții neconforme în peisajul cultural specific

  În numeroase localități s-a constatat apariția de construcții noi realizate cu volumetrii, finisaje și cromatici discordante față de fondul vernacular, ceea ce generează pierderea coerenței peisajului cultural și diminuarea atractivității teritoriale.

- Valorizare publică insuficientă (interpretare, turism cultural, educație)

  Monumentele de for public au valoare simbolică, dar sunt slab integrate în trasee tematice; inventarul confirmă o situație disjunctă între localități, fără o rețea coerentă de interpretare. La nivel arheologic, puncte forte există, dar accesibilizarea și medierea culturală sunt limitate pentru multe dintre acestea. Patrimoniul memorial/funerar rămâne periferic în oferta educațională și turistică, deși figurează în LMI și în grafice de distribuție. Lipsa panourilor, a aplicațiilor digitale și a circuitelor tematice reduce vizibilitate.

- Vitalitate culturală scăzută raportată la potențial

  Evaluările naționale au evidențiat un nivel mediu al vitalității culturale, determinat de infrastructura culturală inegală, resursele umane fluctuante și participarea redusă a publicului, ceea ce limitează potențialul localităților din județ de a funcționa ca poluri culturale regionale.

- Patrimoniu imaterial în curs de diluare și dispariție

  Tradițiile, meșteșugurile și repertoriul folcloric se confruntă cu riscuri majore de erodare sub impactul schimbărilor socio-economice și al proceselor de globalizare, în condițiile în care mecanismele de transmitere intergenerațională sunt insuficient dezvoltate.

- Disfuncționalități de natură fizico-geografică

  Materializate prin băltiri și exces de umiditate în zonele de luncă, respectiv procese de eroziune de suprafață în arealele colinare, disfuncționalitățile manifestate în zonele de luncă ale județului afectează atât utilizarea terenurilor, cât și conservarea siturilor arheologice și a construcțiilor tradiționale.

3.2 Priorități de intervenție

Analiza disfuncționalităților relevă nevoia unui set coerent de priorități de intervenție care să asigure protejarea, valorificarea și integrarea patrimoniului cultural și peisajer al județului Bistrița-Năsăud în strategiile de dezvoltare teritorială. Aceste priorități vizează atât instrumentele de planificare, cât și intervențiile punctuale asupra monumentelor, zonelor protejate, patrimoniului imaterial și peisajelor culturale.

3.2.1. Reactualizarea și corelarea documentațiilor de urbanism

În condițiile în care numeroase unități administrativ-teritoriale nu dispun de PUG-uri actualizate, se impune accelerarea procesului de revizuire și corelare a acestora, cu respectarea legislației în vigoare pentru delimitarea Zonelor Construite Protejate (ZCP) și stabilirea reglementărilor aferente în cadrul Regulamentelor Locale de Urbanism.

PUG-urile vor fi raportate la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial și/sau la Lista Indicativă UNESCO, acolo unde este cazul, în vederea prezervării valorilor universale excepționale existente sau potențiale, precum și a autenticității și integrității patrimoniului. În acest sens, documentațiile de urbanism vor integra obiectivele, măsurile și zonele de protecție rezultate prezentate în aceste dosare.

Delimitarea Zonelor de protecție ale monumentelor istorice și a ZCP-urilor trebuie realizată pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, asigurând astfel conservarea integrată a monumentelor și a contextului lor construit sau natural, în conformitate cu prevederile Legii nr. 422/2001 inclusiv reflectarea obligatorie a zonelor de protecție pentru monumente istorice și situri arheologice, conform legislației în vigoare.

PUG-urile vor fi fundamentate de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care vor identifica și georeferenția siturile arheologice în sistem de coordonate STEREO 1970, vor delimita zonele de protecție aferente și vor preciza condițiile de intervenție, restricțiile, precum și regimul de avizare. Informațiile rezultate vor fi integrate în Regulamentul Local de Urbanism (RLU), prin reglementări clare aplicabile arealelor protejate (interdicții, condiționări, necesitatea studiilor suplimentare, proceduri de certificare și autorizare).

În acest sens, este necesară elaborarea de PUZ-uri pentru centrele istorice ale localităților, cu rol în protejarea și revitalizarea fondului construit, în amenajarea spațiilor publice și în stabilirea priorităților de restaurare precum și integrarea, în cadrul PUG-urilor și

PUZ-urilor, a direcțiilor, acțiunilor și măsurilor prevăzute în cadrele și programele de protecție și gestiune existente, acolo unde acestea sunt elaborate.

Pentru proiectele de infrastructură majoră sau proiectele de dezvoltare de amploare, documentațiile de urbanism și cele tehnice aferente vor fi însoțite de evaluări ale impactului asupra patrimoniului cultural și arheologic, ca instrument obligatoriu de fundamentare a deciziilor de planificare.

În cazul unităților administrativ-teritoriale pe teritoriul cărora se află situri arheologice sau monumente istorice incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, PUG-urile subsecvente vor prevedea explicit obligația elaborării evaluărilor de impact asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment), pentru proiectele de infrastructură sau pentru proiectele de dezvoltare de amploare, în conformitate cu ghidurile și metodologia UNESCO.

Totodată, PUG-urile subsecvente PATJ vor include reglementări privind elaborarea programelor și planurilor anuale de protecție și gestiune pentru „clusterele" și componentele individuale ale bunului serial „Frontierele Imperiului Roman – Dacia", cu preluarea acestor prevederi în fișele UAT, în vederea asigurării unei gestionări coerente și unitare.

Se va prevedea, de asemenea, obligația asigurării instrumentelor urbanistice și administrative necesare protejării integrității patrimoniului arheologic înscris în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, precum și a autenticității vestigiilor romane și a contextului natural și antropic în care acestea se înscriu.

În situațiile în care bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și/sau zonele lor de protecție (buffer zone, în terminologia UNESCO) se află la limita administrativă a două unități administrativ-teritoriale, PUG-urile aferente celor două UAT-uri vor include prevederi armonizate privind măsurile de protecție și gestiune, cu preluarea acestora în fișele UAT, pentru a asigura un regim unitar de reglementare și intervenție.

Ca măsură complementară, este prioritară realizarea unei baze de date informatizate la nivel județean pentru patrimoniul construit și mobil, care să sprijine stabilirea priorităților de intervenție și alocarea finanțărilor, cu accent asupra obiectivelor aflate în stare de degradare avansată sau precolaps. În paralel, proiectele de punere în valoare a patrimoniului trebuie corelate cu patrimoniul imaterial și cu specificul peisajelor culturale locale, integrând tradițiile și obiceiurile comunităților. Conștientizarea comunităților locale asupra valorii patrimoniului, urmată de acțiuni de punere în siguranță și ulterior de restaurare, reprezintă o

etapă esențială pentru protecția și revitalizarea obiectivelor emblematice ale fiecărei localități.

De asemenea, se impune formarea la nivel local a competențelor în meserii tradiționale necesare restaurării construcțiilor, valorificarea arhitecturii rurale in situ, monitorizarea calității peisajelor naturale și culturale și realizarea unor trasee cultural-peisagistice care să integreze drumuri istorice și puncte de belvedere. Echiparea edilitară a satelor cu valoare culturală și reabilitarea căilor de acces către obiectivele de patrimoniu, cu respectarea contextului natural și vernacular, completează direcțiile prioritare de intervenție.

3.2.2. Conservarea și reabilitarea patrimoniului construit și arheologic.

Prioritatea o constituie intervențiile asupra obiectivelor de valoare națională și internațională, în special cele incluse pe lista indicativă UNESCO („Frontiers of the Roman Empire – Dacia"), pentru care se impune implementarea unor standarde ridicate de protecție și management integrat. În paralel, este necesară intervenția sistematică asupra ansamblurilor istorice rurale aflate în stare de degradare, prin măsuri de sprijin financiar și prin elaborarea de ghiduri de bună practică adresate comunităților locale.

Pentru o gestionare coerentă, delimitarea zonelor de protecție aferente monumentelor istorice și a zonelor construite protejate trebuie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scopul de a asigura atât conservarea monumentului, cât și a cadrului său construit și natural. Realizarea de PUZ-uri dedicate centrelor istorice urbane și rurale va permite atât protejarea fondului construit, cât și amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.

O direcție complementară constă în dezvoltarea unei baze de date informatizate privind patrimoniul construit și mobil, care să sprijine planificarea intervențiilor și a finanțărilor, cu prioritate pentru obiectivele aflate în pericol de degradare, precolaps sau colaps. În același timp, proiectele de conservare trebuie corelate cu valorificarea patrimoniului imaterial și cu protejarea peisajelor culturale caracteristice zonelor etnografice. Pentru aceasta, este esențială formarea de competențe locale în meserii tradiționale, utilizarea materialelor locale și punerea în valoare a arhitecturii rurale tradiționale.

De asemenea, sunt necesare programe de monitorizare a calității peisajelor culturale și naturale, marcarea traseelor cu valoare istorică și peisageră (drumuri romane, medievale), precum și echiparea edilitară prioritară a satelor situate în zone de patrimoniu. Îmbunătățirea

accesului către obiective, prin reabilitarea drumurilor de acces cu materiale adaptate contextului natural și prin păstrarea traseelor vernaculare, constituie o măsură complementară pentru integrarea patrimoniului în procesele de dezvoltare durabilă.

Pentru bunul serial UNESCO Frontierele Imperiului Roman – Dacia (FRE-Dacia) a fost elaborat Cadrul de protecție și gestiune, un document care stabilește principiile generale privind cercetarea, conservarea, protejarea, interpretarea și valorificarea componentelor bunului serial. Cadrul de protecție și gestiune se declină în programe de protecție și gestiune elaborate pentru fiecare sit sau cluster de situri, conform prevederilor OG nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial. La rândul lor Programele de protecție și gestiune se implementează prin planuri anuale de protecție și gestiune, elaborate în funcție de prioritățile de conservare, cercetare, monitorizare și valorificare culturală ale fiecărei componente.

În continuare sunt evidențiate obiectivele specifice care prezintă impact direct la nivel județean asupra cercetării, conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor FRE-Dacia din Bistrița-Năsăud.

Conform Obiectivului specific 1.1., este necesară efectuarea intervențiilor de urgență și a lucrărilor de conservare în funcție de prioritatea stabilită pentru fiecare sit, potrivit Anexei 5. Aceste intervenții trebuie completate prin elaborarea unor strategii de conservare potrivite fiecărui obiectiv, adaptate particularităților fiecărui amplasament și gradului de vulnerabilitate identificat.

În baza Obiectivului specific 1.2., se impune obținerea statutului de monument istoric pentru siturile neclasate în prezent în LMI și actualizarea situației siturilor deja clasate, în concordanță cu informațiile cuprinse în Anexa 5. Prin includerea obiectivelor UNESCO Frontierele Imperiului Roman - Dacia în LMI se consolidează regimului juridic de protecție al acestora și se vor institui zone de protecție clar delimitate conform prevederilor Legii nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice.

Trebuie menționat că, deși cercetarea componentelor FRE-Dacia constituie un obiectiv de importanță națională și internațională, prioritatea fundamentală asumată de România prin acceptarea Convenției privind protejarea patrimoniului mondial, cultural și natural din 1972, ratificată prin Decretul nr. 187/1990, este ce de conservare și transmitere către generațiile viitoare a Valorii Universale Excepționale pentru care bunul serial a fost înscris în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Conservarea componentelor FRE-Dacia trebuie realizată în conformitate cu Strategia și Ghidul de conservare aflate în curs de elaborare în cadrul Institutului Național al Patrimoniului.

Măsurile de conservare trebuie să urmărească atât protejarea și stabilizarea zonelor cercetate intruziv și/sau puse în valoare pentru vizitare, cât și conservarea suprafețelor necercetate ce reprezintă zone cu potențial arheologic. Totodată, conservarea trebuie să includă protejarea contextului natural și construit în care sunt integrate componentele FRE-Dacia, având în vedere relația dintre sistemul defensiv roman și peisajul cultural asociat. De asemenea procesul de evaluare și monitorizare al siturilor trebuie să fie continuu și să includă evaluări preliminare, evaluări pe parcursul implementării, evaluări finale ale rezultatelor și ale impactului intervențiilor, precum și măsuri de remediere și adaptare a intervențiilor viitoare.

Conform Obiectivului specific 2.2., sub coordonarea Institutul Național al Patrimoniului și a Comisiei Naționale Limes, este necesară efectuarea de cercetări arheologice în acord cu prioritățile stabilite în Anexa 5, precum și dezvoltarea unei strategii coerente de cercetare arheologică.

Cercetarea arheologică a componentelor Frontierele Imperiului Roman – Dacia (FRE-Dacia) va urmări îmbunătățirea cunoașterii frontierei romane și a elementelor sale componente, în vederea aprofundării informațiilor privind organizarea militară, relația dintre infrastructura defensivă și peisaj, cronologia funcționării sistemului de frontieră și integrarea acestuia în contextul provinciei romane Dacia. Toate activitățile de cercetare vor fi corelate cu “Strategia de cercetare arheologică” aflată în curs de elaborare în cadrul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei și vor respecta principiile cercetării sustenabile și ale protejării patrimoniului arheologic. De asemenea toate intervențiile arheologice intruzive vor fi realizate direct proporțional cu capacitatea de conservare, protejare și întreținere a suprafețelor cercetate, pentru a nu afecta zonele cu potențial arheologic sau contextul peisager sau antropic asociat.

Până la aprobarea Strategiei de cercetare arheologică, se recomandă ca prioritizarea cercetărilor să se fie realizată în concordanță cu prevederile Cadrului de protecție și gestiune al FRE-Dacia și ale anexelor privind prioritățile strategice de cercetare, conservare și gestiune.

Cercetarea dar și interpretarea siturilor trebuie realizate într-o manieră integrată, în concordanță cu prevederile Cadrului de interpretare al FRE-Dacia, care recomandă implicarea

comunităților locale în toate aspectele managementului patrimoniului, inclusiv cercetare, conservare, interpretare și turism sustenabil.

În conformitate cu Obiectivul specific 2.3., este necesară elaborarea unui cadru unitar de interpretare și prezentare a siturilor, inclusiv prin implicarea comunităților locale în procesul de valorificare. Măsurile vizează asigurarea elementelor de prezentare și interpretare la fața locului pentru siturile care nu dispun în prezent de infrastructură informativă, instalarea semnalizării rutiere specifice și dezvoltarea unei strategii turistice integrate, care să includă siturile Frontierele Imperiului Roman - Dacia în trasee culturale tematice.

În prezent, în cadrul Institutului Național al Patrimoniului (INP) se află în pregătire Cadrul de interpretare elaborat pentru bunul serial național FRE-Dacia. Astfel prezentarea și interpretarea componentelor FRE-Dacia trebuie actualizate și armonizate cu prevederile Cadrului de interpretare elaborat pentru bunul serial național, urmărind evidențierea Valorii Universale Excepționale a acestuia și integrarea într-un discurs coerent privind frontiera romană europeană. Toate siturile componente ale FRE-Dacia trebuie să analizeze posibilitatea de a contribui la implementarea Planului de acțiune pentru interpretare al Cadrului de interpretare, oportunitățile de valorificare și interpretare urmând a fi evaluate individual, de la caz la caz.

Acțiunile prioritare recomandate prin Cadrul de interpretare includ elaborarea unor planuri de interpretare pentru situri/clustere, activități de educație și conștientizare, promovarea siturilor și dezvoltarea colaborării locale și regionale în domeniul valorificării patrimoniului.

Totodată, în acord cu Obiectivul specific 3.2., este necesară elaborarea unui program de consolidare a capacității de pregătire pentru situații de risc, prin instituirea unor mecanisme de monitorizare, intervenție rapidă și cooperare interinstituțională. Programul va susține diminuarea vulnerabilităților patrimoniului arheologic în raport cu riscurile naturale și antropice, prin consolidarea mecanismelor de prevenție și monitorizare.

Anexa 5 a Cadrului de protecție și gestiune prezintă prioritizarea intervențiilor pentru siturile analizate pe patru direcții principale: conservare, protecție, cercetare și elaborarea planurilor de management.

În ceea ce privește conservarea, se observă că, în județul Bistrița-Năsăud, cu excepția sitului 4.9.1 Ilișua – Arcobara/Vicinal, care este menționat ca fiind în stare bună de conservare,

toate celelalte situri sunt indicate ca fiind subterane. Majoritatea siturilor sunt încadrate la Pondere prioritate de conservare Rnk 1 – 5 years, ceea ce indică o nevoie de intervenție pe termen mai lung. Un număr mai redus de situri sunt încadrate la Rnk 2 – 3/4 years, respectiv: 4.7.2 Ciceu – Corabia-Ponița, 4.8.5 Purcărete – Fața Carpenului 1 & 2, 4.9.1 Ilișua – Arcobara/Vicinal, 5.1 Livezile – Poderei și 5.2 Orheiu Bistriței – Vatra satului. De asemenea, tabelul indică existența a șase situri din arealul județului Bistrița-Năsăud care nu au număr de identificare și nici toponim, ceea ce evidențiază necesitatea clarificării și completării datelor de inventariere.

În ceea ce privește prioritatea intervențiilor de protecție, majoritatea siturilor (32) sunt încadrate la Prioritate 3 – 1, 2 years, ceea ce indică necesitatea unor măsuri relativ rapide de protejare a patrimoniului. Un singur sit, 4.11.1 Sita – Vârful Sitii, este listat la Prioritate 2 – 3, 4 years, iar pentru obiectivul 4.9 Cluster – Ilișua / Arcobara nu este menționată o prioritate.

Referitor la cercetare, majoritatea siturilor din județul Bistrița-Năsăud nu au o prioritate de cercetare specificată. Totuși, opt situri sunt încadrate la Prioritate 3 – 1, 2 years, respectiv: 4.7.8 Dumbrăveni, Negrilești – Dealul Sflederului 1; 4.7.9 Dumbrăveni – Dealul Sflederului 2; 4.8.5 Purcărete – Fața Carpenului 1 & 2; 4.8.6 Ciceu-Poieni – Fața Carpenului 3; 4.9.1 Ilișua – Arcobara/Vicinal; 4.11.1 Sita – Vârful Sitii; 5.1 Livezile – Poderei; 5.2 Orheiu Bistriței – Vatra satului.

În ceea ce privește elaborarea cadrelor de protecție și gestiune pentru fiecare sit/cluster de situri, o parte dintre siturile din județ formează clustere, dintre care 4.6 Cluster – Valea Someșului 4 se extinde pe teritoriul județelor Cluj și Bistrița-Năsăud. În județul Bistrița-Năsăud sunt identificate două situri/clustere încadrate la Prioritate generală 2 – 3, 4 years pentru elaborarea cadrelor de protecție și gestiune proprii: 4.9 Cluster – Ilișua / Arcobara și 5.2 Orheiu Bistriței – Vatra satului. De asemenea, 4.11 Cluster – Valea Someșului 8 este încadrat la Prioritate generală 3 – 1, 2 years, indicând o necesitate mai rapidă de elaborare a cadrelor de protecție și gestiune.

În ansamblu, analiza evidențiază o preponderență a siturilor subterane și o distribuție inegală a priorităților, precum și lacune în documentarea unor situri, fapt ce relevă importanța continuării proceselor de inventariere, cercetare și planificare a managementului patrimoniului.

3.2.3. Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale.

Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale presupune integrarea reglementărilor urbanistice care să prevină alterarea prin intervenții arhitecturale incompatibile, cu respectarea legislației în vigoare privind delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate. Delimitarea zonelor de protecție pentru monumente și ansambluri istorice, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, constituie o condiție esențială pentru conservarea integrată și valorificarea cadrului construit și natural. Acest demers trebuie dublat de realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice urbane și rurale, care să asigure protejarea fondului construit, amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.

În paralel, este necesară crearea unei baze de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil, în vederea prioritizării intervențiilor, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare sau precolaps. Programele de punere în valoare a patrimoniului construit vor fi corelate cu patrimoniul imaterial și cu identitatea culturală a fiecărei zone etnografice, prin încurajarea utilizării materialelor locale și prin revitalizarea meșteșugurilor tradiționale. Aceste măsuri contribuie la menținerea caracterului identitar al comunităților rurale și la dezvoltarea unor produse de agroturism și ecoturism sustenabile.

De asemenea, revitalizarea peisajelor culturale presupune monitorizarea calității mediului construit și natural, prevenirea fragmentării terenurilor prin parcelări necontrolate, precum și reluarea traseelor istorice sau de peisaj. Amenajarea de puncte de belvedere și reabilitarea drumurilor de acces, cu materiale adaptate contextului local, sunt măsuri esențiale pentru valorificarea peisajelor culturale și pentru integrarea acestora în circuite turistice. Totodată, echiparea edilitară prioritară a localităților situate în zone cu peisaje valoroase asigură o dezvoltare coerentă, în care resursele culturale și naturale sunt protejate și puse în valoare.

3.2.4. Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial.

Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial reprezintă o prioritate strategică, în condițiile în care tradițiile, meșteșugurile și repertoriul folcloric sunt supuse presiunilor generate de schimbările sociale și de fenomenul globalizării. Pentru susținerea acestora, se impune dezvoltarea de programe educaționale și culturale adaptate comunităților locale, în vederea consolidării identității și a asigurării transmiterii intergenerationale. Proiectele de

punere în valoare a patrimoniului imaterial trebuie corelate cu patrimoniul construit, prin delimitarea zonelor protejate și prin reglementări urbanistice specifice, integrate în documentațiile de tip PUG și PUZ.

O componentă importantă o constituie realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze patrimoniul imaterial la nivel județean și să permită stabilirea priorităților de sprijin și finanțare. În acest context, zonele etnografice cu tradiții încă active devin repere pentru integrarea patrimoniului imaterial în peisaje culturale, prin valorificarea obiceiurilor locale, a meșteșugurilor tradiționale și a manifestărilor artistice comunitare. Parteneriatele între instituțiile publice, administrațiile locale și mediul asociativ sunt esențiale pentru implementarea unor programe de salvgardare și revitalizare, capabile să asigure transmiterea patrimoniului în context contemporan.

Totodată, revitalizarea patrimoniului imaterial trebuie să fie susținută prin ghiduri de bună practică și prin sprijin pentru formarea în meserii tradiționale, cu rol dublu – conservarea valorilor culturale și crearea de locuri de muncă. Conștientizarea comunităților față de unicitatea și importanța patrimoniului lor constituie o premisă pentru dezvoltarea unor produse culturale, turistice și educaționale integrate, care să valorifice resursele identitare și să contribuie la coeziunea socială.

3.2.5. Consolidarea capacității instituționale și financiare.

Consolidarea capacității instituționale și financiare constituie o condiție esențială pentru protecția și valorificarea patrimoniului construit, arheologic și peisager, mai ales în unitățile administrativ-teritoriale cu densitate mare de obiective culturale, unde resursele administrative locale sunt depășite de complexitatea gestionării. În acest sens, este necesară finanțarea și asigurarea de personal în conformitate cu necesitățile pentru mecanismele județene de coordonare, capabile să integreze reglementările urbanistice.

Totodată, o prioritate o reprezintă realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice, sprijinite prin fonduri județene, naționale și europene, care să asigure punerea în valoare a patrimoniului construit și amenajarea coerentă a spațiilor publice. Crearea unei bănci de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil la nivel județean constituie un instrument de planificare financiară și instituțională, permițând stabilirea priorităților de intervenție, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare. Acest mecanism va fi completat de

programe de formare profesională în meserii tradiționale, consolidând astfel resursele umane locale implicate în conservarea patrimoniului.

O altă direcție strategică o constituie dezvoltarea unor proiecte integrate care să valorifice patrimoniul construit și imaterial în cadrul peisajelor culturale. Prin atragerea de resurse europene și crearea de parteneriate interinstituționale și comunitare, aceste proiecte vor sprijini atât protecția patrimoniului, cât și dezvoltarea socio-economică locală. În acest cadru, echiparea edilitară și îmbunătățirea accesibilității către obiectivele de patrimoniu devin priorități pentru integrarea lor în circuite culturale și turistice, asigurând astfel un impact durabil asupra comunităților.

3.2.6. Managementul riscurilor naturale.

Managementul riscurilor naturale constituie o direcție strategică în condițiile vulnerabilităților recurente din zonele de luncă și colinare, unde excesul de umiditate, băltirile și eroziunea de suprafață afectează atât comunitățile locale, cât și patrimoniul construit și arheologic. Este necesară integrarea acestor probleme în documentațiile de urbanism (PUG și PUZ), prin delimitarea zonelor de risc și prin reglementări specifice de construire și utilizare a terenului. Documentația PATJ va avea rol director, preluând prevederile existente și formulând propuneri pentru elaborările viitoare.

Măsurile prioritare includ realizarea de PUZ-uri pentru localitățile cu zone protejate vulnerabile la riscuri naturale, corelate cu lucrări de consolidare a versanților și de ameliorare hidrotehnică. În paralel, este necesară realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze obiectivele de patrimoniu expuse riscurilor, facilitând stabilirea priorităților de intervenție și finanțare. Programele de punere în siguranță și restaurare trebuie să se concentreze asupra monumentelor emblematice aflate în pericol, urmând să fie sprijinite prin mecanisme de finanțare națională și europeană.

De asemenea, managementul riscurilor naturale trebuie corelat cu protecția peisajelor culturale, prin monitorizarea calității mediului, conștientizarea comunităților locale și implementarea de programe de prevenire. În acest cadru, echiparea edilitară adaptată și îmbunătățirea infrastructurii de acces către obiectivele de patrimoniu constituie măsuri complementare pentru reducerea vulnerabilității și asigurarea unei dezvoltări integrate. Astfel, protecția patrimoniului construit și arheologic se realizează într-un cadru coerent, care ține cont atât de valorile identitare, cât și de procesele naturale ce le pot afecta.

În conformitate cu Planul de Acțiune detaliat în Cadrul de protecție și gestiune al Frontierele Imperiului Roman –Dacia, protejarea patrimoniului arheologic UNESCO Limes presupune o analiză sistematică a factorilor de risc care pot afecta integritatea, autenticitatea și valoarea universală excepțională a acestor situri. Riscurile identificate includ referiri la presiunile generate de dezvoltările contemporană, de factori de mediu, de utilizări sociale și de activități antropice ilegale.

O primă categorie de riscuri este reprezentată de presiunile asociate dezvoltării teritoriale. Construcțiile și dezvoltările imobiliare, proiectele de infrastructură de transport, precum și realizarea sau extinderea utilităților pot produce intervenții ireversibile asupra stratigrafiei arheologice și asupra contextului natural al siturilor. Pentru prevenirea acestor efecte se propune instituirea unor mecanisme de avertizare timpurie privind impactul potențial, realizarea evaluărilor de impact asupra patrimoniului și consolidarea coordonării interinstituționale în etapa de planificare. Un instrument esențial pentru reducerea acestui tip de riscuri este și integrarea măsurilor de protecție în documentațiile de urbanism și de amenajare a teritoriului.

Utilizarea sau modificarea resurselor biologice, în special prin activități agrosilvice intensive, poate afecta în mod direct siturile arheologice aflate în subteran. În mod similar, extracția resurselor naturale, cum ar fi exploatarea carierelor, constituie un factor de vulnerabilitate major. Cadrul de protecție și gestiune recomandă restricționarea activităților în zonele de protecție (buffer zones) și instituirea unor reglementări specifice privind utilizări permise ale terenurilor. De asemenea, schimbarea destinației sau a regimului de proprietate al terenurilor poate reduce capacitatea autorităților de a interveni eficient pentru protejarea acestora, astfel Cadrul de protecție și gestiune recomandă exercitarea dreptului de preempțiune la achiziționarea terenurilor cu situri arheologice UNESCO.

Presiunile generate de schimbările de mediu reprezintă o altă categorie importantă de riscuri. Schimbările climatice și fenomenele meteorologice extreme amplifică vulnerabilitatea siturilor, în special în cazul celor situate în zone de luncă sau pe versanți instabili. Inundațiile, în funcție de periodicitate și intensitate, impun implementarea unor sisteme de alertă timpurie, evaluări anuale ale riscurilor și vulnerabilităților, precum și mecanisme de evaluare rapidă a daunelor după producerea evenimentelor. În acest sens reglementarea și controlul apelor subterane în cazul unor evenimente hidrologice majore sunt vitale.

Evenimentele ecologice sau geologice, precum cutremurele, incendiile sau alunecările de teren, pot afecta semnificativ integritatea fizică a siturilor. În aceste situații, conform Cadrului de protecție și gestiune FRE-Dacia sunt necesare sisteme de avertizare timpurie, măsuri de protecție împotriva incendiilor forestiere, evaluări rapide ale daunelor și intervenții de stabilizare și securizare.

În acest context, se impune instituirea unor măsuri specifice de protecție a patrimoniului în situații de urgență sau în contextul manifestării unor riscuri (precum alunecările de teren), concomitent cu asigurarea faptului că intervențiile generale de urgență — inclusiv cele realizate de ISU — sunt planificate și executate astfel încât să nu producă prejudicii suplimentare obiectivelor de patrimoniu.

În același timp, condițiile locale de mediu – precipitațiile, vântul, umiditatea relativă și variațiile de temperatură – pot genera procese lente, dar constante, de degradare a vestigiilor arheologice. Pentru limitarea efectelor cumulative ale acestor factori naturali se Cadrul de protecție și gestiune FRE-Dacia recomandă: monitorizarea periodică, evaluarea tehnică a impactului și adoptarea unor măsuri de control al umidității și al apelor subterane.

Nu în ultimul rând, componenta antropică, reprezentată de utilizările sociale și culturale ale patrimoniului, poate constitui atât o oportunitate, cât și un risc. Abandonul siturilor, presiunea turistică necontrolată sau utilizarea recreativă neadecvată pot conduce la degradări fizice și la pierderea valorii simbolice a acestora. În acest context, pentru protejarea integrității siturilor, Cadrul de protecție și gestiune FRE-Dacia recomandă gestionarea fluxurilor de vizitatori și adoptarea unui design minimalist și reversibil al traseelor de vizitare. Alte activități umane ilegale, precum construcțiile neautorizate, vânătoarea de comori sau vandalismul, pot fi combătute prin mecanisme de avertizare timpurie, securizarea perimetrelor, coordonare interinstituțională și aplicarea măsurilor prevăzute de legislația penală.

4. ANALIZĂ SWOT

Analiza SWOT reprezintă un instrument metodologic de fundamentare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud, prin care se evaluează resursele, constrângerile și potențialul de dezvoltare teritorială asociat patrimoniului cultural, construit și imaterial, precum și relațiile acestuia cu mediul natural și cu structurile economice și sociale. Metoda urmărește identificarea punctelor tari și a punctelor slabe ale teritoriului județean, corelate cu oportunitățile și amenințările generate de contextul regional, național și european, în vederea definirii unor politici și măsuri operaționale.

Rezultatele analizei constituie baza pentru prioritizarea intervențiilor și pentru integrarea coerentă a obiectivelor de protecție, conservare și valorificare a patrimoniului în cadrul documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului. Totodată, SWOT-ul sprijină procesul decizional la nivel administrativ, asigurând un cadru de referință pentru atragerea finanțărilor, dezvoltarea de parteneriate instituționale și implementarea unor proiecte integrate care să consolideze identitatea culturală și competitivitatea teritoriului județean.

Consultarea populației indică o imagine ambivalentă, dar coerentă, în care patrimoniul și turismul cultural apar ca atuuri strategice pentru județul Bistrița-Năsăud, condiționate însă de corectarea unor vulnerabilități de fond. Pe de o parte, locuitorii semnalează un capital identitar robust – tradiții vii, evenimente locale, patrimoniu religios și istoric, muzeal și memorial –, completat de resurse naturale de anvergură, care susțin motivația de sejur și pot structura rute tematice și produse culturale competitive; pe de altă parte, infrastructura deficitară de acces și primire, calitatea neuniformă a serviciilor, promovarea insuficientă și deficitul de forță de muncă specializată frânează conversia acestor resurse în beneficii durabile. În această ecuație, municipiul Bistrița se conturează ca poartă de intrare și pol urban integrator pentru circuitele culturale, Sângeorz-Băi își confirmă potențialul balnear-cultural, iar microzonele estică, vestică, sudică și nordică adaugă specificuri complementare (castele și muzee; rute spirituale; peisaje și evenimente; gastronomie și meșteșuguri), sugerând un model policentric de dezvoltare turistică. Concluzia orientativă pentru Studiul Istoric este că valorizarea patrimoniului și a turismului cultural reclama o abordare integrată, diferențiată pe microzone: protecția și interpretarea unitară a obiectivelor (semnalizare, centre de vizitare, ghidaj, digitalizare), conectarea lor în rețele

tematice cu calendar anual, investiții țintite în acces, mobilitate și spații publice, formare profesională pentru ghidaj și ospitalitate, precum și măsuri de creștere a rezilienței comunităților în fața riscurilor de mediu. Astfel, putem să concluzionăm că între identitate, infrastructură și capacitate administrativă, patrimoniul cultural devine vector de coeziune și motor de dezvoltare locală, capabil să transforme avantajele percepute în rezultate tangibile.

Tabel 4.1 ANALIZĂ SWOT

Puncte tari	**Puncte slabe**
● Zestre culturală complexă: patrimoniu material (arheologie, arhitectură, for public, memorial) structurat conform Legii 422/2001; acoperă întregul județ și oferă bază pentru politici de protecție și valorizare. ● Rețea coerentă de peisaje culturale: 7 zone etnografice (Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu, Câmpie) și 45 de subunități delimitate metodologic—cadru bun pentru intervenții teritoriale diferențiate. ● Valori de nivel internațional: includerea unor situri în lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia, 2024) întărește profilul județean. ● Infrastructură de date: documentația va integra o bază GIS pe straturi tematice (Stereo ’70), utilă pentru actualizări și monitorizare. ● Cadru natural și accesibilitate: coridoare hidrografice Someșul Mare–Șieu, așezări aliniate pe vale cu acces rutier/feroviar bun între Beclean și Bistrița. ● Resurse identitare active: tradiții grănicerești, meșteșuguri, târguri istorice (ex. Târgul Mare al Bistriței), repertoriu folcloric — fundament pentru turism cultural. ● Arii naturale protejate relevante în subunități (ex. ROSPA0133 Munții Călimani, ROSCI0051 Cușma) — potențial pentru produse turistice integrate natură-cultură.	● Inconsistențe între registre: diferențe majore între RAN (412 situri) și LMI 2015 (174 situri din cele 380 de monumente de arheologie) la nivelul localităților; situație care impune actualizarea și corelarea LMI prin clasarea situri cu valori ridicate înscrise în RAN care nu beneficiază de statut de monument istoric, cu prioritate includerea siturilor UNESCO. ● Capacitate culturală oscilantă la municipiul Bistrița: infrastructură cu variații, resurse umane fluctuante și participare modestă — performanță medie la „Vitalitate culturală 2021”. ● Necesitatea reînnoirii cadrului urbanistic: reactualizarea PUG-urilor apare ca prioritate explicită. ● Vulnerabilități fizice ale teritoriului: băltiri pe lunci, exces de umiditate, eroziune de suprafață în zone colinare — constrângeri pentru utilizări și protecția siturilor. ● Presiuni morfologice în localități: apariția de construcții cu volumetrii/finisaje discordante față de fondul vernacular.

Oportunități	Amenințări
● Actualizarea PUG-urilor și corelarea cu baza GIS — instrument pentru clarificarea regimurilor de protecție, trasee de punere în valoare și management unitar al patrimoniului. ● Construcția de produse turistice pe „coloana” peisajelor culturale (45 subunități) + rute tematice (arheologie, arhitectură, tradiții) menționate ca direcție de analiză. ● Capitalizarea statutului UNESCO (vizibilitate, finanțări dedicate, standarde de management) și extinderea beneficiilor la siturile conexe din rețeaua locală. ● Întărirea patrimoniului imaterial prin educație formală/neformală și parteneriate instituții – comunități – societate civilă, recomandate explicit. ● Integrarea ariilor Natura 2000 și a resurselor agro-pastorale în oferte de agroturism și eco-turism, cu beneficii pentru sate și peisaje.	● Eroziunea patrimoniului imaterial sub presiunea schimbărilor sociale și a globalizării — risc de pierdere fără mecanisme de transmitere. ● Neconcordanțele RAN/UNESCO–LMI limitează aplicarea regimului legal de protecție, îngreunează procedurile de avizare și reduce accesul la finanțări destinate conservării și valorificării siturilor arheologice. ● Factori fizico-geografici: stagnarea apei pe lunci, eroziune pe versanți, cu potențial de afectare a siturilor și a tramei rurale. ● Degradarea imaginii localităților prin intervenții neintegrate în fondul vernacular, cu efect asupra atractivității turistice. ● Capacitate instituțională fragilă (resurse umane culturale fluctuante) care poate întârzia implementarea proiectelor.

5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Analiza disfuncționalităților identificate la nivelul patrimoniului construit, arheologic, memorial și peisager al județului Bistrița-Năsăud a evidențiat vulnerabilități multiple, determinate atât de lipsa unor instrumente de planificare și reglementare actualizate, cât și de insuficiența resurselor materiale și instituționale dedicate protecției și valorificării acestor resurse. Intervențiile necontrolate, abandonul obiectivelor cu valoare istorică, presiunile exercitate de dezvoltarea imobiliară și degradările cauzate de factori naturali sau antropici au condus la o diminuare a coerenței teritoriale și la riscul pierderii unor repere identitare esențiale pentru comunități. În același timp, patrimoniul imaterial și practicile culturale asociate tradițiilor locale se află sub presiunea schimbărilor sociale și a proceselor de globalizare, ceea ce impune o abordare integrată și proactivă.

În acest context, propunerile formulate urmăresc diminuarea sau eliminarea disfuncționalităților prin măsuri coordonate de planificare urbanistică, conservare preventivă, reabilitare și valorificare sustenabilă a patrimoniului. Accentul se pune pe consolidarea cadrului normativ prin actualizarea PUG-urilor și elaborarea PUZCP-urilor, pe inițierea unor programe de finanțare și de formare profesională, precum și pe integrarea patrimoniului construit și imaterial în circuite culturale și economice, cu beneficii directe pentru comunitățile locale. Abordarea propusă este una sistemică, vizând atât protecția patrimoniului de valoare națională și internațională, cât și revigorarea ansamblurilor rurale și a peisajelor culturale, prin crearea de mecanisme eficiente de cooperare între autorități, instituții și comunități.

Strategia teritorială ce se va elabora în cadrul PATJ Bistrița-Năsăud coordonează modul de creștere a atractivității teritoriale, de întărire a coeziunii spațiale și de consolidare a identității culturale, prin integrarea celor mai adecvate politici și programe de investiții pentru dezvoltarea, reabilitarea, conservarea și protecția resurselor și valorilor județului. În cazul domeniului analizat, accentul se plasează pe protejarea patrimoniului istoric construit, a patrimoniului arheologic și memorial, a patrimoniului mobil și imaterial, precum și a peisajelor culturale care definesc subzonele județului: Zona Ciceu-Becleanâ, Zona Năsăud, Zona Rodna - Areal montan, Zona Bârgău, Zona Bistrița, Zona Șieu și Zona Câmpie.

Un pachet integrat de Obiective – Politici – Programe de dezvoltare coordonează domeniile sectoriale analizate în prima etapă a PATJ Bistrița-Năsăud, asigurând cadrul pentru intervenții menite să elimine sau să diminueze disfuncționalitățile identificate și să valorifice potențialul patrimonial și cultural. Problematicile patrimoniului construit, arheologic, memorial și ale peisajelor culturale sunt structurate în două obiective sectoriale majore, dezvoltate prin politici și programe spațiale subsecvente, cu rol în crearea unei strategii coerente și durabile de gestionare a resurselor culturale și identitare ale județului. Acestea sunt prezentate mai jos, în paragrafele următoare.

Obiectiv sectorial 1. Creșterea competitivității, atractivității teritoriale și calității vieții locuitorilor la nivelul UAT-urilor urbane

1. **Politica 1 – de protejare, restaurare și valorificare a patrimoniului arheologic, urban și arhitectural**

- Program 1.1. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps).
- Program 1.2. Intervenții integrate pentru monumentele clasate în LMI 2015, cu accent pe ansambluri urbane și biserici fortificate.
- Program 1.3. Reabilitarea și amenajarea spațiilor publice din centrele istorice, inclusiv drumuri de acces și rețele edilitare compatibile cu patrimoniul.

2. **Politica 2 – de identificare, protejare și punere în valoare a peisajelor culturale urbane**

- Program 2.1. Conservarea și revitalizarea grădinilor și parcurilor istorice urbane, corelate cu trasee turistice și culturale.

Obiectiv sectorial 2. Creșterea atractivității teritoriale și calității vieții locuitorilor la nivelul UAT-urilor rurale

1. **Politica 1 – de protejare, restaurare și valorificare a patrimoniului arheologic, vernacular și arhitectural**

- Program 1.1. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps).
- Program 1.2. Intervenții asupra monumentelor clasate în LMI 2015, cu prioritate pentru biserici de lemn și ansambluri memoriale.

- Program 1.3. Protecția și revitalizarea arhitecturii tradiționale din centrele satelor, inclusiv infrastructura de acces și spațiile publice asociate.

2. **Politica 2 – de identificare, protejare și punere în valoare a peisajelor culturale rurale**

- Program 2.1. Integrarea peisajelor cu valori naturale și antropice tradiționale (pajiști, fânețe, zone grănicerești) în produse de agroturism și ecoturism.

Fundamentarea și corespondența disfuncționalități - propuneri de diminuare / eliminare se regăsește în tabelul de mai jos.

Tabel 5.1 DISFUNCȚIONALITĂȚI ȘI PROPUNERI DE REDUCERE / ELIMINARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Domeniu	Disfuncționalități identificate	Propuneri de diminuare/eliminare
Monumente și ansambluri de arhitectură	**1.** O parte semnificativă a monumentelor și ansamblurilor istorice se află într-o stare de conservare precară, fără monitorizare continuă, ceea ce favorizează instalarea degradărilor incipiente și pierderea valorilor arhitecturale.	**1.** Elaborarea și implementarea unor programe de conservare preventivă și restaurare integrată, cu accent pe monitorizarea periodică și intervenții rapide în cazurile de degradare incipientă.
	2. În zonele construite protejate au apărut inserții arhitecturale moderne incoerente, care afectează integritatea peisajului istoric și conduc la conflicte vizuale și funcționale cu fondul construit existent.	**2.** Stabilirea unor reglementări urbanistice clare prin PUZCP, care să asigure controlul intervențiilor și eliminarea inserțiilor arhitecturale neadecvate contextului istoric.
	3. În mediul rural, numeroase ansambluri arhitecturale tradiționale nu beneficiază de programe de reabilitare dedicate, ceea ce duce la pierderea treptată a identității locale și la abandonul unor clădiri valoroase.	**3.** Crearea unor programe de sprijin financiar și de formare pentru comunități, care să încurajeze reabilitarea ansamblurilor rurale și integrarea lor în circuite culturale.

Situri arheologice	**1.** Numeroase situri arheologice au o localizare imprecisă în Registrul Arheologic Național și nu sunt corelate cu Lista Monumentelor Istorice, ceea ce limitează posibilitatea de protecție și valorificare. În cazul a 45 de localități, numărul siturilor din RAN nu corespunde cu cel din LMI.	**1.** Actualizarea și corelarea permanentă a bazelor de date RAN și LMI, utilizând tehnologii GIS pentru delimitări clare și precise ale siturilor arheologice. RAN înregistrează pentru jud. Bistrița-Năsăud, așa cum am văzut, 412 de situri arheologice. În LMI Bistrița-Năsăud 2015 sunt înregistrate 174 de situri arheologice. Este necesară aducerea la zi a informațiilor din LMI.
	2. În lipsa unor măsuri de protecție, multe situri sunt afectate de lucrări agricole sau intervenții edilitare necontrolate, care duc la pierderi ireversibile ale patrimoniului arheologic. Unele situri arheologice sunt considerate de unii „gropi de gunoi". Unii indivizi nu țin cont de faptul că siturile arheologice sunt obiective care sunt protejate prin lege și comportamtneul lor afectează aceste situri (gunoaie aruncate etc.)	**2.** Instituirea unor perimetre de protecție și monitorizarea continuă a zonelor vulnerabile, cu implicarea autorităților locale și a specialiștilor în arheologie preventivă. Pot fi stabilite amenzi mai mari pentru sancționarea unor astfel de comportamente.
	3. Potențialul turistic și educativ al siturilor arheologice este insuficient exploatat, deoarece acestea nu sunt integrate în trasee culturale tematice sau în circuite de vizitare.	**3.** Dezvoltarea de proiecte de valorificare turistică și culturală, prin includerea siturilor arheologice în circuite tematice și realizarea de centre de interpretare.
	4. Necesitatea actualizării informațiilor din unele fișe RAN, mai ales acolo unde localizarea punctelor cu descoperiri arheologice nu este precisă. În baza de date RAN siturile arheologice sunt împărțite în două categorii: cele cu localizare exactă (marcate cu roșu) și cele care nu sunt localizate precis.	**4.** Este necesar ca pe viitor informațiile din PUG-uri să fie în așa fel gestionate încât să poată fi utilizate pentru a oferi informații care să poată fi sintetizate în studii generale sau studii de felul celor asemănătoare cu PATJ-uri.
	5. Informațiile din Lista Monumentelor Istorice trebuie actualizate, mai ales în condițiile în care pe teritoriul județului Biustrița-Năsăud se află atâtea situri arheologice incluse în lista UNESCO.	**5.** Lista Monumentelor Istorice trebuie adusă la zi.

	6. Necesitatea de a se realiza în timp și alte cercetări în teren care să pună în evidență patrimoniul arheologic de pe teritoriul județului.	**6.** Este nevoie de finanțări în domeniul arheologiei.
Monumente de for public	**1.** Monumentele de for public se regăsesc adesea izolate, în contexte urbane neamenajate, unde coexistă cu mobilier stradal incoerent și rețele edilitare vizibile, diminuând valoarea lor estetică.	**1.** Integrarea monumentelor în rețele tematice de artă publică, prin amenajarea unor trasee urbane și a unor spații coerente care să le pună în valoare.
	2. Deteriorările cauzate de intemperii, poluare sau vandalism afectează imaginea și integritatea monumentelor, punând în pericol transmiterea valorilor simbolice.	**2.** Realizarea de lucrări periodice de întreținere și restaurare, în paralel cu adoptarea unor măsuri de protecție împotriva vandalismului și poluării.
	3. Lipsa panourilor explicative și a instrumentelor digitale de interpretare face ca aceste monumente să nu fie înțelese și integrate de public în memoria colectivă.	**3.** Implementarea unor panouri explicative și a unor soluții digitale (coduri QR, realitate augmentată) pentru o interpretare accesibilă și atractivă.
Monumente memoriale și funerare	**1.** Monumentele memoriale și funerare sunt afectate de eroziune și degradări materiale cauzate de expunerea îndelungată la factori naturali, fără lucrări de conservare adecvate.	**1.** Inițierea unor programe de conservare preventivă și restaurare a monumentelor funerare și memoriale, cu prioritizare în funcție de starea de risc.
	2. Aceste obiective nu dispun de panouri explicative și nu sunt integrate în circuite culturale sau educaționale, rămânând repere izolate în teritoriu.	**2.** Integrarea monumentelor în trasee culturale, turistice și educaționale, pentru a le valorifica rolul în istoria comunității.
	3. Comunitatea locală nu percepe monumentele memoriale ca repere identitare, ceea ce reduce rolul lor în consolidarea memoriei colective.	**3.** Campanii educaționale și comunitare de sensibilizare privind valoarea memorială și identitară a acestor obiective.
Zone Construite Protejate (ZCP)	**1.** Delimitările existente pentru zonele construite protejate nu sunt actualizate și nu corespund în totalitate realităților urbanistice, ceea ce reduce eficiența reglementărilor.	**1.** Reactualizarea PUG-urilor pentru includerea unor delimitări clare ale ZCP, cu respectarea legislației în vigoare.

	2. Lipsa planurilor urbanistice zonale (PUZCP) funcționale împiedică gestionarea coerentă a intervențiilor în centrele istorice și zonele de patrimoniu.	**2.** Elaborarea și implementarea PUZCP-urilor pentru fiecare zonă protejată, cu reglementări specifice pentru conservare și punere în valoare.
	3. Presiunile de construire și dezvoltare necontrolată duc la alterarea caracterului istoric și a coerenței vizuale a zonelor protejate.	**3.** Instituirea unor măsuri de control urbanistic și sancțiuni pentru intervențiile care afectează negativ țesutul tradițional.

6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

6.1 Prognoze

Evoluția patrimoniului cultural și a peisajelor culturale din județul Bistrița-Năsăud este direct dependentă de calitatea politicilor publice și de nivelul de implicare al autorităților și comunităților locale. În lipsa unor măsuri ferme de protejare și valorificare, tendințele actuale de degradare a monumentelor istorice, de diminuare a arhitecturii vernaculare și de transformare haotică a peisajelor culturale riscă să se accentueze. Prognozele indică necesitatea consolidării capacității instituționale și financiare, precum și a unor programe de educație culturală pentru a asigura transmiterea patrimoniului mobil și imaterial către generațiile viitoare.

În același timp, dinamica socio-economică a județului – caracterizată prin migrația populației, îmbătrânirea demografică și presiunea dezvoltărilor rezidențiale – poate fi convertită într-o oportunitate prin valorificarea patrimoniului ca resursă pentru turism cultural, agroturism și economie creativă. Pe termen mediu și lung, un cadru coerent de reglementare urbanistică și integrarea patrimoniului în strategiile de dezvoltare teritorială reprezintă condiții esențiale pentru creșterea atractivității județului.

6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Scenariul de Referință („Do Minimum”)

Acest scenariu ia în considerare aplicarea unor măsuri minimale, menite doar să prevină degradările ireversibile ale patrimoniului construit, mobil, imaterial și ale peisajelor culturale:

- **La nivel instituțional**: menținerea unor servicii de supraveghere și control pentru monitorizarea stării patrimoniului; adoptarea unor politici de protecție care să conserve starea actuală a obiectivelor; delimitarea minimală a zonelor protejate.
- **La nivel individual**: intervenții punctuale de reparații/întreținere realizate de proprietari; promovarea izolată a unor zone cu potențial cultural și natural; inițiative locale nesistematice de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor.

Acest scenariu ar conduce la menținerea unei părți din resurse, dar fără a crea premisele pentru o dezvoltare integrată și durabilă.

Scenariul Alternativ Intermediar („Do Medium")

Acest scenariu reprezintă o variantă de tranziție între măsurile minimale și cele optime de dezvoltare, prin care patrimoniul cultural și peisajele culturale ale județului sunt protejate și valorificate selectiv, în funcție de resursele disponibile și de gradul de implicare al comunităților. El este caracterizat de un nivel moderat de intervenție, bazat pe prioritizarea unor obiective cu impact semnificativ la scară locală și județeană.

- **La nivel instituțional**: sunt avute în vedere reactualizări parțiale ale documentațiilor urbanistice, cu delimitarea unor zone construite protejate în localitățile cu valoare ridicată, precum Bistrița, Năsăud și Sângeorz-Băi; implementarea unor programe pilot pentru restaurarea și punerea în valoare a câtorva monumente reprezentative; inițierea unor parteneriate transjudețene pentru circuite culturale tematice, dar cu aplicabilitate limitată la obiective consacrate (ex. biserici de lemn, castele).
- **La nivel individual**: proprietarii și comunitățile locale beneficiază de sprijin financiar parțial pentru lucrări de reparații și întreținere; tradițiile și meșteșugurile sunt promovate prin evenimente locale și proiecte educaționale în școli, însă fără a acoperi integral teritoriul județului; implicarea comunităților se realizează prin acțiuni sporadice, adesea legate de evenimente punctuale (festivaluri, aniversări culturale).

Acest scenariu intermediar asigură conservarea unui nucleu valoros de patrimoniu, menține vie memoria culturală și creează premise pentru dezvoltări ulterioare, dar nu reușește să genereze o schimbare sistemică la nivelul județului. Astfel, impactul pozitiv este vizibil în anumite zone prioritare, în timp ce alte areale cu valori culturale importante rămân vulnerabile la degradare și subutilizare.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something")

Scenariul optim pentru județul Bistrița-Năsăud presupune implementarea unor măsuri consistente și coordonate, atât la nivel instituțional, cât și individual, vizând protejarea și valorificarea patrimoniului:

- **La nivel instituțional**: elaborarea și reactualizarea documentațiilor urbanistice (PUG/PUZCP) cu integrarea zonelor protejate; implementarea unor proceduri de management al riscurilor pentru monumentele vulnerabile; includerea în programele

de investiții a proiectelor de punere în valoare a arhitecturii vernaculare și a peisajelor culturale; cooperare transregională pentru circuite culturale comune (ex. biserici fortificate, castele, sate grănicerești).

- **La nivel individual**: păstrarea și transmiterea meșteșugurilor și tradițiilor; implicarea comunităților în inițiative culturale și proiecte de turism responsabil; formarea de asociații locale pentru promovarea peisajelor culturale și atragerea de fonduri externe.

Prin aplicarea acestui scenariu, patrimoniul județului nu este doar conservat, ci devine o resursă activă pentru dezvoltare teritorială, turism cultural și consolidarea identității comunităților locale.

Concluzie sintetică

Analiza comparativă a celor trei scenarii propuse evidențiază o ierarhizare clară a impactului asupra patrimoniului cultural și a peisajelor culturale ale județului. **Scenariul de Referință („Do Minimum")** garantează doar menținerea unui nivel minimal de protecție, prin acțiuni punctuale și reactive, insuficiente pentru a contracara fenomenele de degradare. **Scenariul Alternativ Intermediar („Do Medium")** aduce o valoare adăugată prin selectarea unor obiective prioritare și implementarea unor programe parțiale de protejare și valorizare, dar nu asigură coerența și generalizarea intervențiilor la nivel județean.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something") se conturează ca varianta optimă pentru județul Bistrița-Năsăud, întrucât presupune implementarea integrată a măsurilor de conservare, restaurare și promovare, corelate cu documentațiile urbanistice și cu politicile transversale de dezvoltare locală și regională. Acest scenariu favorizează cooperarea instituțională, implicarea comunităților și atragerea de resurse europene și naționale, generând premisele unei dezvoltări sustenabile, în care patrimoniul cultural devine un vector de competitivitate teritorială și identitate locală.

În concluzie, direcția strategică recomandată pentru PATJ Bistrița-Năsăud este adoptarea scenariului „Do Something", însoțit de măsuri etapizate de aplicare și de monitorizare, care să asigure atât protecția valorilor existente, cât și integrarea patrimoniului în circuite economice și culturale cu beneficii pe termen lung pentru comunități.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Cărți

Adrian Onofreiu, Ioan Sigmirean, Istoria Județului Bistrița Năsăud. Compendiu, 2019

Corneliu Gaiu, Vasile Duda, Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric, Cluj-Napoca, 2008

Ioan Chintăuan, Apele minerale și stațiunile din județul Bistrița-Năsăud, Edit. Supergraf, Cluj-Napoca, 2002

Articole

Pompei Boca, "VECHIMEA DOCUMENTARĂ A LOCALITĂȚILOR DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD"

Nicolae. Dunăre, "JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD: ÎNCADRARE ŞI ZONARE ETNOGRAFICĂ"

Anthony F. Harding, Valeriu Cavruc, Băile Figa (oraș Beclean, jud. Bistrița-Năsăud). În: Sarea, Timpul și Omul. Catalog de expoziție, Sfântu Gheorghe, 2006

Documente de urbanism și planificare urbană

Studiul istoric aferent Planului Urbanistic General al Municipiului Bistrița

Strategia de dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud

Documente cu rol legislativ

OG nr. 43/2000 privind protecţia patrimoniului arheologic şi declararea unor situri arheologice ca zone de interes naţional, republicată, cu completările şi modificările ulterioare

Legea nr. 5/2000 Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a III-a - zone protejate

OUG nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil, republicată, cu completările şi modificările ulterioare

Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul

Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată, cu completările şi modificările ulterioare

Legea nr. 311/2003 a muzeelor și a colecțiilor publice

Legea nr. 120/2006 a monumentelor de for public

Legea nr. 26 /2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial

Ministerul Culturii, Lista Monumentelor Istorice, 2015

Surse online

https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-argintarului/

https://monumentebn.ro/ansamblul-medieval-urban-bistrita/

https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/ansamblul-sirul-sugalete/

https://www.palatulculturiibistrita.ro/monumentum/casa-ioan-zidarul-andreas-beuchel/

https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=2065&-biserica-evanghelica-herina-bistrita-nasaud

https://whc.unesco.org/en/list/1718/documents/

https://ran.cimec.ro/sel.asp

https://www.persee.fr/doc/mcarh_0076-5147_1983_num_15_1_1816

https://biblioteca-digitala.ro/?articol=72579-castrul-roman-si-asezarea-civila-de-la-ilisua-jud-bistrita-nasaud--revista-bistritei-rb--x-xi-1997

https://www.academia.edu/6197768/Vasele_de_bronz_romane_de_la_Ili%C8%99ua_Arcobadara

https://revistabistritei.ro/wp-content/uploads/2021/11/Un-nou-duplicarius-din-ala-I-tungrorum-Frontoniana-atestat-pe-un-vas-descoperit-in-castrul-roman-de-la-Arcobadara-ilisua.pdf

https://www.academia.edu/26037472/Inscriptii_si_piese_sculpturale_din_castrul_roman_de_la_Ilisua

https://www.academia.edu/45145670/Radu_Zagreanu_Dan_Deac_Angelica_Moldovan_Pottery_Vessels_with_Graffiti_Discovered_in_the_Roman_Fort_from_Orheiu_Bistritei

https://biblioteca-digitala.ro/?articol=72463-castrul-roman-de-la-orheiu-bistritei--revista-bistritei--xxi-1-2007

https://biblioteca-digitala.ro/reviste/revista-bistritei/21-1-revista-bistritei-XXI-1-2007-05.pdf

https://biblioteca-digitala.ro/?articol=75802-contributii-la-cunoasterea-limesului-roman-de-la-nordul-somesului-mare-partea-i--sargetia-acta-musei-devensis--x-1973

https://biblioteca-digitala.ro/?articol=19283-investigatii-noi-pe-limes-ul-de-nord-si-de-nord-est-al-daciei-porolissensis--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--iii-1974

https://biblioteca-digitala.ro/?articol=11690-contributii-la-topografia-arheologica-a-culmii-ciceului-jud-bistrita-nasaud--file-de-istorie-muzeul-de-istorie-bistrita--i-1971

Alte surse

Anexa la adresa DJC Bistrița Năsăud nr. 19.813 din 01.07.2025

ANEXE

Anexa 1 - Evoluţia teritoriului administrativ al judeţului Bistriţa Năsăud

Fig. 0.1 HARTĂ JOHANNES SAMBUCUS, TRANSILVANIA, VIENA, 1566 (ED. ABRAHAM ORTELIUS, ANTWERPEN, 1598)
Sursa: https://clasate.cimec.ro/

Fig. 0.2 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ JOHANNES SAMBUCUS, TRANSILVANIA, VIENA, 1566 (ED. ABRAHAM ORTELIUS, ANTWERPEN, 1598)
Sursa: https://clasate.cimec.ro/ , editat de autori

Fig. 0.3 HARTĂ GERARDUS MERCATOR, DUISBURG, TRANSILVANIA, C. 1590 (ED. HENRICUS HONDIUS, AMSTERDAM, 1628).
Sursa: https://clasate.cimec.ro/

Fig. 0.4 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ GERARDUS MERCATOR, DUISBURG, TRANSILVANIA, C. 1590 (ED. HENRICUS HONDIUS, AMSTERDAM, 1628).
Sursa: https://clasate.cimec.ro/ , editat de autori

Fig. 0.5 HARTĂ WILLEM JANSZOON BLAEU ȘI JOAN BLAEU, TRANSILVANIA, AMSTERDAM, C. 1645.
Sursa: https://clasate.cimec.ro/

Fig. 0.6 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTĂ WILLEM JANSZOON BLAEU ȘI JOAN BLAEU, TRANSILVANIA, AMSTERDAM, C. 1645.
Sursa: https://clasate.cimec.ro/, editat de autori

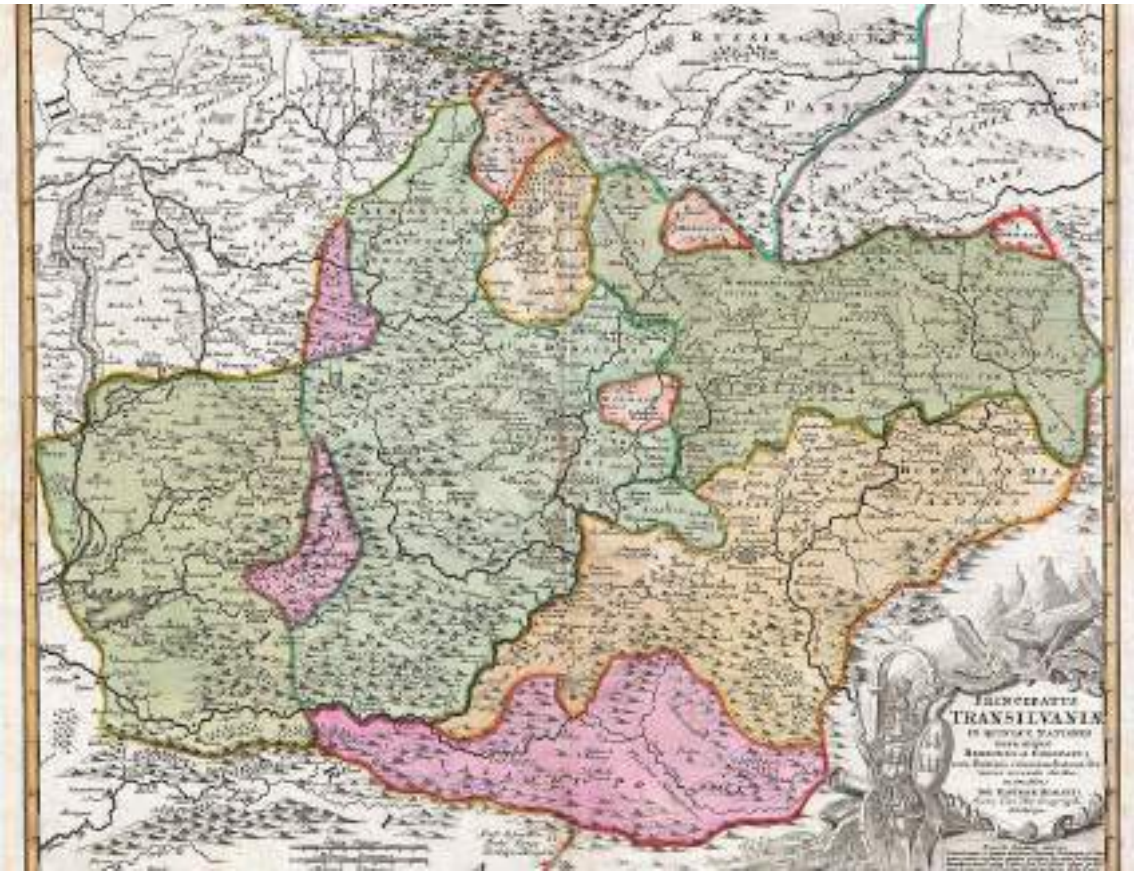

Fig. 0.7 HARTA PRINCIPATULUI TRANSILVANIEI, J.B. HOMANN, 1720
Sursa: https://www.brukenthalmuseum.ro/

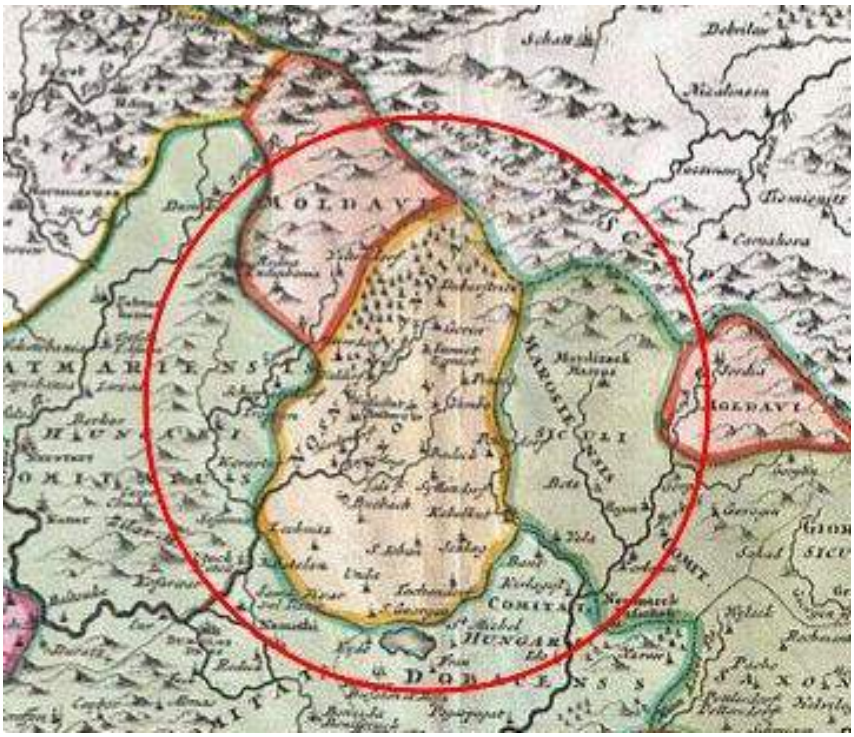

Fig. 0.8 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTA PRINCIPATULUI TRANSILVANIEI, J.B. HOMANN, 1720
Sursa: https://clasate.cimec.ro/ , editat de autori

Fig. 0.9 HARTA UNGARIEI ȘI TRANSILVANIEI, PUBLICATĂ ÎN ATLASUL LUMII DE ROBERT WILKINSON, 1794
Sursa: https://www.davidrumsey.com/

Fig. 0.10 EXTRAS CU MARCAREA POZIȚIEI APROXIMATIVE A JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD - HARTA UNGARIEI ȘI TRANSILVANIE, PUBLICATĂ ÎN ATLASUL LUMII DE ROBERT WILKINSON, 1794
Sursa: https://www.davidrumsey.com/ , editat de autori

Fig. 0.11 HARTA JUDEȚULUI INTERBELIC NĂSĂUD
Sursa: Enciclopedia României, Imprimeria Națională, București, 1938-1943

Fig. 0.12 HARTA JUDEȚULUI INTERBELIC SOMEȘ
Sursa: Enciclopedia României, Imprimeria Națională, București, 1938-194

Anexa 2 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale municipiului Bistrița

Anexa 2.1 - Hărți evolutive ale municipiului Bistrița

Fig. 0.13 HARTĂ MARELE PRINCIPAT AL TRANSILVANIEI (1769–1773) – PRIMA CERCETARE MILITARĂ, MUN. BISTRIȚA
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.14 HARTĂ TRANSILVANIA (1853–1858; 1869–1870) – A DOUA CERCETARE MILITARĂ A IMPERIULUI HABSBURGIC, MUN. BISTRIȚA
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.15 HARTĂ IMPERIUL HABSBURGIC (1869–1887) – A TREIA CERCETARE MILITARĂ (SCARA 1:25.000), MUN. BISTRIȚA
Sursa: maps.arcanum

Anexa 2.2 - Fotografii istorice din municipiului Bistrița

Fig. 0.16 VEDERE GENERALĂ A MUN. BISTRIȚA, 1901
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.17 VEDERE CU PIAȚA PROMENADĂ DIN BISTRIȚA, ANTEBELIC
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.18 VEDERE CU BISERICA EVANGHELICĂ DIN BISTRIȚA, 1924
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.19 VEDERE CU BISERICA EVANGHELICĂ DIN BISTRIȚA, 1924
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.20 VEDERE CU PROMENADA DIN BISTRIȚA, ANTEBELIC
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.21 VEDERE cu Casa Argintarului (Goldschmiedehaus), 1912
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Fig. 0.22 VEDERE cu Liceul Evanghelic din Bistrița, 1908
Sursa: gallery.hungaricana.hu

Anexa 3 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale orașului Năsăud

Anexa 3.1 - Hărți evolutive ale orașului Năsăud

Fig. 0.23 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, orașul Năsăud.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.24 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, orașul Năsăud.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.25 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), orașul Năsăud.
Sursa: maps.arcanum

Anexa 3.2 - Fotografii istorice din orașul Năsăud

Fig. 0.26 VEDERE generală cu Năsăud.
Sursa: blogger.googleusercontent.com

Fig. 0.27 VEDERE cu Catedrala Greco-Catolică din Năsăud, antebelic
Sursa: blogger.googleusercontent.com

Anexa 4 - Hărți evolutive și fotografii istorice ale orașului Sângeorz-Băi

Anexa 4.1 - Hărți evolutive ale orașului Sângeorz-Băi

Fig. 0.28 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, orașul Sângeorz-Băi.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.29 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, orașul Sângeorz-Băi.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.30 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), orașul Sângeorz-Băi.
Sursa: maps.arcanum

Anexa 4.2 - Fotografii istorice din *orașul Sângeorz-Băi*

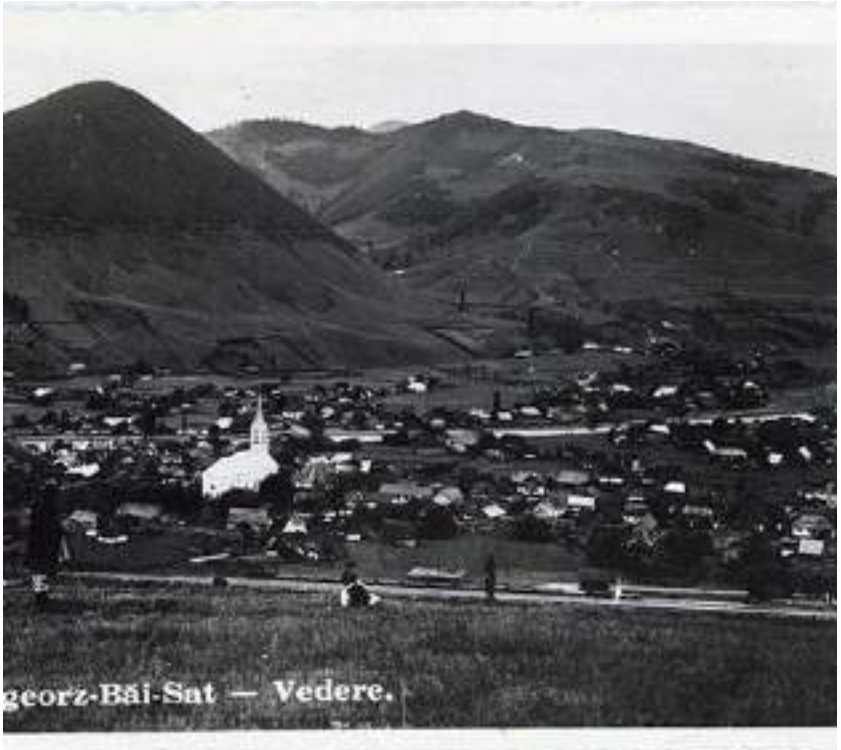

Fig. 0.31 VEDERE generală cu Sângeorz – Băi, 1939
Sursa: imagoromaniae.ro

Fig. 0.32 VEDERE cu vile din Sângeorz - Băi, 1943
Sursa: imagoromaniae.ro

Fig. 0.33 VEDERE cu un izvor din Sângeorz-Băi, 1939
Sursa: imagoromaniae.ro

Fig. 0.34 VEDERE din Sângeorz-Băi
Sursa: imagoromaniae.ro

Anexa 5 - Hărți evolutive ale comunei Spermezeu

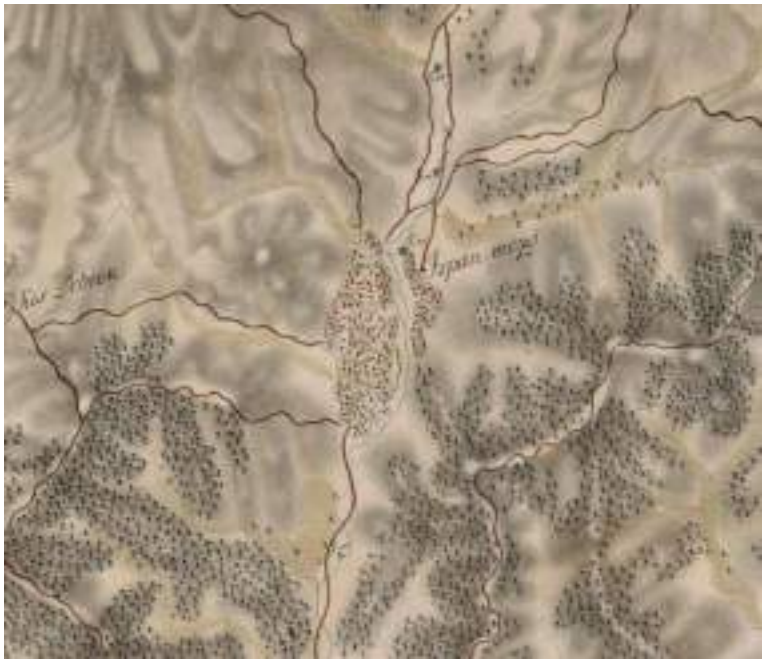

Fig. 0.35 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, comuna Spermezeu.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.36 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, comuna Spermezeu.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.37 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), comuna Spermezeu.
Sursa: maps.arcanum

Anexa 6 - Hărți evolutive ale comunei Șieu-Odorhei

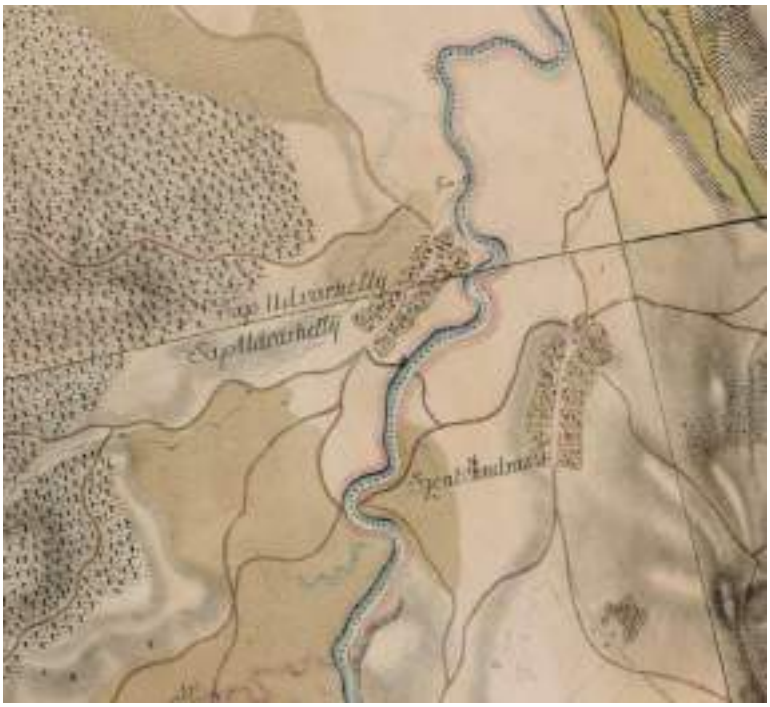

Fig. 0.38 HARTĂ Marele Principat al Transilvaniei (1769–1773) – Prima Cercetare Militară, comuna Șieu- Odorhei.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.39 HARTĂ Transilvania (1853–1858; 1869–1870) – A doua cercetare militară a Imperiului Habsburgic, comuna Șieu- Odorhei.
Sursa: maps.arcanum

Fig. 0.40 HARTĂ Imperiul Habsburgic (1869–1887) – A treia cercetare militară (scara 1:25.000), comuna Șieu- Odorhei.
Sursa: maps.arcanum

Anexa 7. Localităţile rurale

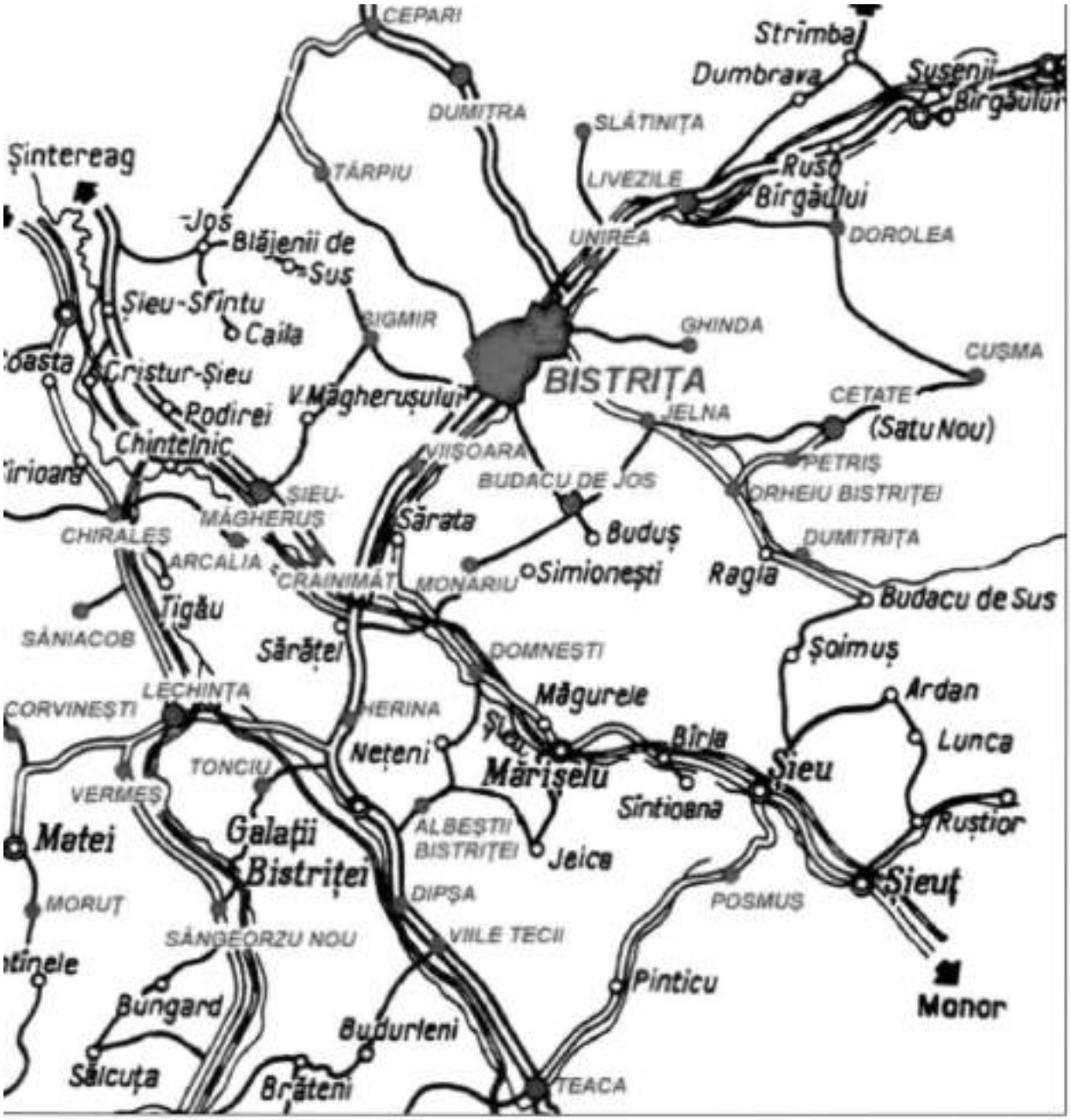

Aşezarea medievală constituită pe fundus regius de către colonişti de origine germanică în secolul al XII-lea a preluat numele râului care o străbate şi a aşezării anterioare, Bistriţa (Bistriţa = slav

Fig. 0.41. LOCALITĂȚILE DIN JURUL BISTRIȚEI,SEC. XII, CU LEGĂTURILE TERESTRE
Sursa: GAIU C, DUDA V.- Topografia monumentelor din Municipiul Bistrița, ED. NOSA NOSTRA, 2015

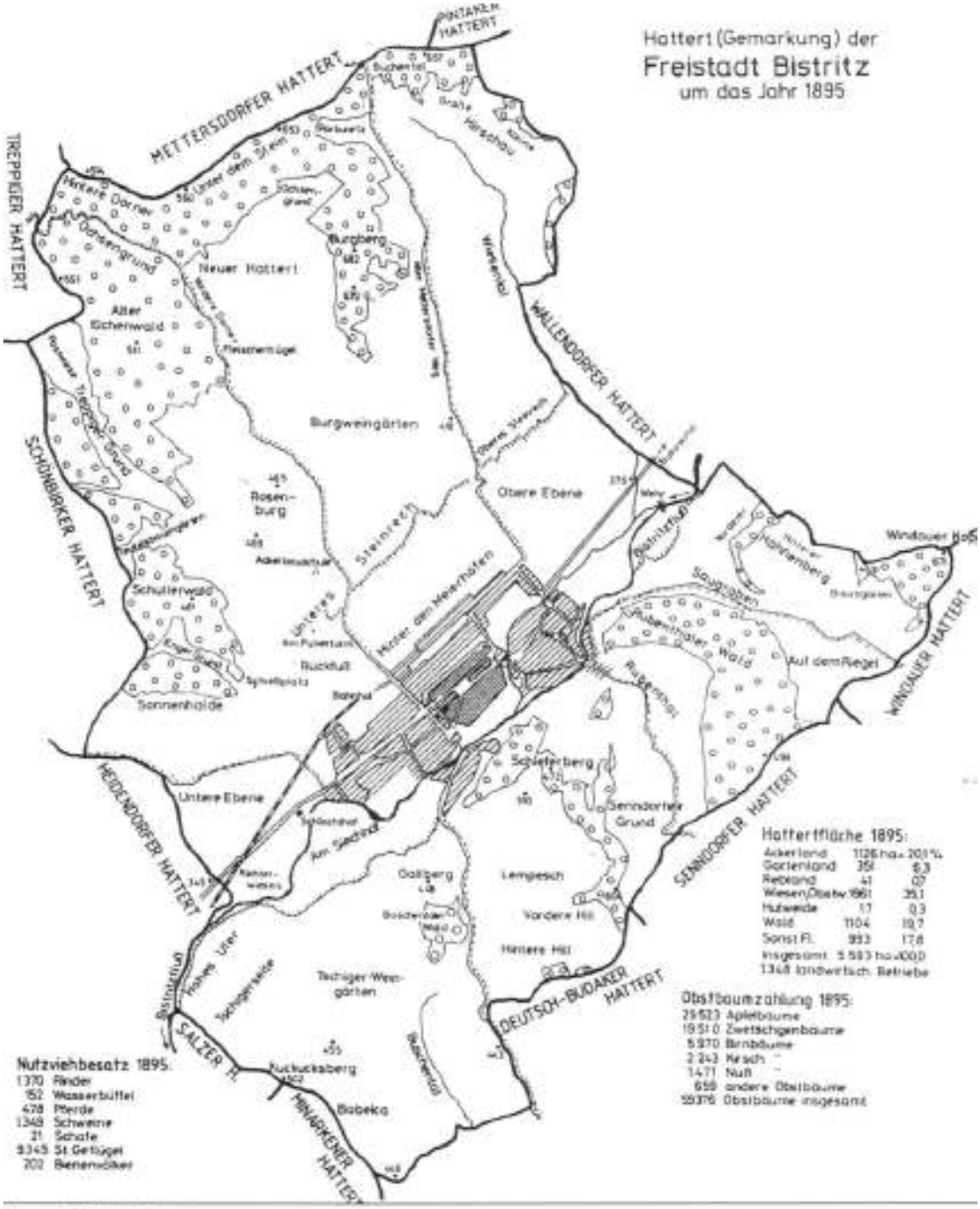

Hotarul Bistriței la 1895

Fig. 0.42. HARTA ORAȘULUI BISTRIȚA, SEC. XIX, CU TERENURILE ÎNCONJURĂOARE ȘI FUNCȚIUNILE LOR
Sursa: GAIU C, DUDA V.- Topografia monumentelor din Municipiul Bistrița, ED. NOSA NOSTRA, 2015

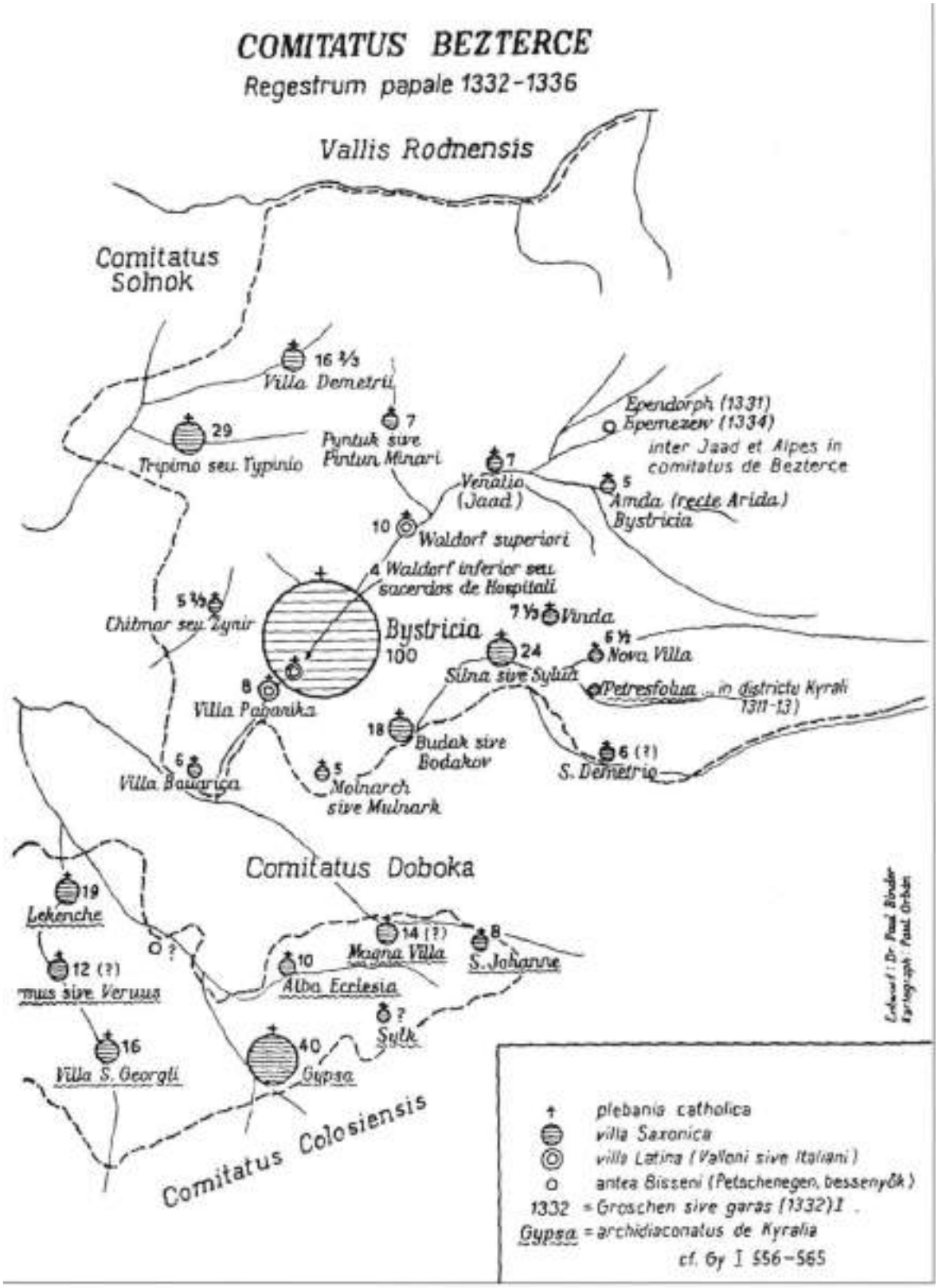

Fig. 0.43. HARTA COMITATULUI BISTRIȚA/BEZTERCE, REGISTRUL PAPAL SEC. XIV (1332-1336)
Sursa: GAIU C., DUDA V. - Topografia monumentelor din Municipiul Bistrița, ED. NOSA NOSTRA, 2015

Fig. 0.44. HARTA BISERICILOR DE LEMN DIN JUDEȚUL BISTRIȚA – NĂSĂUD
Sursa: CHINTĂUAN IOAN, BOLOG MIHAELA, POP FLORICA, A guide to the wooden churches of Bistrița - Năsăud, SUPERGRAPH, Cluj-Napoca, 2003

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.1.3. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND ORGANIZAREA TERITORIULUI JUDEȚEAN ȘI REȚEAUA DE LOCALITĂȚI

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.1.3. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND ORGANIZAREA TERITORIULUI JUDEȚEAN ȘI REȚEAUA DE LOCALITĂȚI

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 4
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 6
2.1 Evoluția organizării administrativ-teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. Evoluția localităților din județul Bistrița-Năsăud 6
2.2 Clasificarea UAT după suprafață și numărul de localități aparținătoare 18
2.3 Componența rețelei de localități. Categorii de localități după rang și mărime. Distribuția teritorială pe categorii de mărime a localităților 24
2.4 Așezările urbane. Clasificarea așezărilor rurale după structura, forma și textura vetrei ... 33
2.5 Zone lipsite de municipii și orașe. Zone rurale defavorizate 37
2.6 Ierarhizarea și funcțiunile localităților. Satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform PATN – Secțiunea a IV-a, pe categorii de localități, în ceea ce privește infrastructura socio-culturală, echiparea tehnico-edilitară și locuirea 41
2.7 Densitatea populației. Zone cu densitate scăzută a populației 47
2.8 Unități administrativ-teritoriale deficitare, respectiv cu perspective de promovare în categorii superioare 49
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 52
3.1 Disfuncționalități 52
3.2 Priorități de intervenție 55
4. ANALIZA SWOT 59
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 61
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 65
5.1 Prognoze 65
5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 67
SURSE BIBLIOGRAFICE 69
ANEXE 71

LISTĂ FIGURI

Fig. 1. PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ A AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD. 9
Fig. 2. CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ SUPRAFAȚĂ. 19
Fig. 3. CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DUPĂ NUMĂRUL DE AȘEZĂRI COMPONENTE. 22
Fig. 4. CLASIFICAREA AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE RANGURI, CONFORM LEGII 351/2001.....26
Fig. 5. CLASIFICAREA UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ. ..28
Fig. 6. CLASIFICAREA AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ.....31
Fig. 7. DENSITATEA POPULAȚIEI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVEL DE UAT ÎN 2025.....48

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Județul Bistrița-Năsăud este localizat în partea nordică a României, fiind traversat de paralela de 47°N și de meridianele de 24°E și 25°E. Este parte integrantă a Regiunii de Dezvoltare 6 Nord-Vest (Transilvania de Nord), alături de județele Cluj, Bihor, Satu Mare, Sălaj și Maramureș, și are conexiuni directe cu Regiunea de Dezvoltare 1 Nord-Est, mai exact cu județul Suceava (pe drumul european și național E58 / DN17 Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța – Vatra Dornei – Suceava, pe drumul național DN17D Beclean – Năsăud – Sângeorz Băi – pasul Rotunda, și pe calea ferată Beclean – Năsăud – Ilva Mică – Vatra Dornei – Suceava) și cu Regiunea de Dezvoltare 8 – Centru, mai exact cu județul Mureș (pe mai multe căi rutiere, între care drumul european și național E578 / DN15A Bistrița – Teaca – Reghin, precum și pe calea ferată magistrală 400 Dej – Beclean – Sărățel – Deda). Principala axă rutieră a județului este pe direcție vest-est, respectiv drumul european și național E58 / DN 17 (Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța), dublată de o cale ferată cu un traseu ușor diferit (Dej – Beclean – Năsăud – Ilva Mică – Vatra Dornei), care fac legătura cu municipiile Dej, Cluj-Napoca sau Baia Mare spre vest, respectiv Vatra Dornei și Suceava spre est. Din această axă principală se desprind mai multe axe pe direcție nord-sud: de la Salva pe valea Sălăuței spre nord, făcând legătura cu județul Maramureș prin pasul Șetref, respectiv Dealul Ștefăniței în cazul căii ferate; de la Sărățel spre sud sau sud-est, făcând legătura cu Reghin pe drum, respectiv cu Deda pe calea ferată), la care se adaugă axa Someșului Mare (Beclean – Salva – Năsăud – Ilva Mică – Sângeorz Băi – Rodna – pasul Rotunda). Aceste căi de comunicație asigură o bună conectivitate a județului cu celelalte județe din jur și cu principalele orașe din Transilvania (Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Baia Mare, Zalău, Dej, Reghin), din Bucovina și Moldova de Nord (Suceava, Botoșani, Iași, Piatra Neamț, Vatra Dornei) sau din Maramureșul istoric (Sighetu Marmației, Borșa, Vișeu de Sus). O viitoare autostradă A14 supranumită și ”Autostrada Nordului”, deocamdată în stadiul de proiect și elaborare a unor studii de fezabilitate, va consolida axa principală vest-est a județului pe direcția aproximativă Dej – Beclean – Bistrița – Vatra Dornei și va oferi oportunitatea unor timpi mult mai reduși de parcurs spre vestul țării, respectiv spre țările din centrul și vestul Europei, pe de o parte, dar și spre Bucovina și Moldova, pe de altă parte.

Județul Bistrița-Năsăud are o suprafață de 5355 km^2, fiind al 26-lea ca suprafață din România, dar al patrulea ca extindere din Regiunea de Dezvoltare 6 Nord-Vest – Transilvania de Nord, după județele Bihor, Cluj și Maramureș, dar în fața județelor Satu Mare și Sălaj. Se învecinează cu județul Maramureș la nord, cu județul Suceava la est, cu județul Mureș la sud și cu județul Cluj la vest. Populația sa a fost de 295988 de locuitori la ultimul recensământ (2021),

fiind al 32-lea din România din acest punct de vedere, iar la nivel regional este abia pe locul cinci, depășind din punct de vedere demografic doar județul Sălaj.

Județul Bistrița-Năsăud are un relief montan, dat de culmile Carpaților Orientali, în partea de nord (Munții Țibleș și Munții Rodnei) și de est (Munții Bârgăului și Munții Călimani). Altitudinea scade în partea centrală, vestică și sudică a județului, care corespunde unor unități deluroase și depresionare aparținând Depresiunii Transilvaniei, atât unității marginale a acesteia (Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Năsăudului, Dealurile Bistriței, Piemontul Călimanilor), cât și unității centrale (Câmpia Transilvaniei). Din punct de vedere hidrografic, județul aparține aproape în totalitate bazinului Someșului Mare, care îl drenează pe direcție nord-est – sud-vest, de la izvoare și până aproape de confluența cu Someșul Mic de lângă Dej, având o serie de afluenți importanți de stânga (Ilva, Șieu) și de dreapta (Rebra, Sălăuța, Ilișua), de-a lungul cărora s-au dezvoltat numeroase așezări, situate de-a lungul principalelor căi de comunicație.

În județul Bistrița-Năsăud există 62 de unități administrativ-teritoriale de bază, respectiv un municipiu, 3 orașe și 58 de comune, care includ 249 de localități. Municipiul Bistrița este reședința de județ, fiind de departe și cel mai important centru urban al județului, având peste 75000 de locuitori.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Evoluția organizării administrativ-teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. Evoluția localităților din județul Bistrița-Năsăud

Nu se cunosc amănunte privind o eventuală organizare administrativă a populaţiilor ce au locuit în preistorie pe teritoriul studiat. La sfârşitul secolului I e.n., teritoriul analizat făcea parte din statul dac condus de Decebal, aflat în dispută cu trupele imperiale ale Romei. În urma celor două războaie daco-romane (101-102, 105-106), împăratul Traian a reuşit să-i supună pe daci şi a creat în 106 provincia romană Dacia. Administraţia romană este aşadar prima despre care există suficiente informaţii. Până la retragerea aureliană (271 sau 275), teritoriul provinciei a fost intens romanizat. Teritoriul actual al județului Bistrița-Năsăud se afla în zona de graniță a provinciei romane Dacia (Dacia Porolissensis) cu teritoriile locuite de dacii liberi, spre nord (Maramureș) și est (Moldova), astfel că această regiune a fost întărită și militarizată, fiind construite mai multe castre precum cele de la Orheiu Bistriței, Livezile sau Ilișua (*Arcobadara*) pe *limes*-ul Daciei Porolissensis. După retragerea aureliană, teritoriul analizat a intrat sub incidenţa marilor migraţii. Eventualele organizări administrative ale popoarelor migratoare ce au stăpânit vremelnic acest teritoriu ne sunt necunoscute.

În Evul Mediu, se presupune existenţa unei formaţiuni pre-statale a lui Gelu (secolul X) în nordul și nord-vestul Transilvaniei, de care ar fi putut aparține și teritoriul județului Bistrița-Năsăud de astăzi. În urma cuceririi treptate a Transilvaniei, regalitatea maghiară a impus introducerea instituţiilor locale politico-administrative, caracteristice feudalismului de tip occidental, comitatele. Primele comitate au fost atestate documentar relativ târziu, respectiv în secolul XII, existând însă posibilitatea ca unele să fi apărut mai devreme, dată fiind sărăcia documentelor din acea perioadă. Astfel, pe teritoriul fostului ducat al lui Gelu au fost create comitatele Solnoc (atestat la 1166), Dăbâca (atestat la 1164) și Cluj (1175). În această epocă este atestată documentar și localitatea Șieu-Sfântu (1173). Aceste comitate erau incluse în Voievodatul Transilvaniei. În perioada iniţială de formare a acestor comitate, ele ocupau teritorii întinse, alungite de la vest spre est, din Munţii Apuseni până la Carpaţii Orientali. Teritoriul actual al judeţului Bistrița-Năsăud era inclus, în perioada medievală, în nu mai puţin de trei comitate, şi anume, de la nord la sud: Solnoc, Dăbâca și Cluj, la care se adăuga districtul săsesc al Bistriței.

Comitatul **Solnoc** avea probabil cea mai mare întindere inițială, întrucât acoperea o arie vastă, începând de la valea Tisei (regiunea actualului oraș Szolnok din Ungaria) până în bazinul Someșului Mare, respectiv în Carpații Orientali (Munții Țibleșului, Rodnei și Bârgăului). Se

presupune că este considerabil mai vechi decât prima atestare documentară (din 1166) iar Șt. Pascu (1971) susține că, deja în a doua jumătate a secolului al XII-lea, acest comitat se afla în plin proces de divizare în mai multe comitate mai mici, fapt argumentat de existența mai multor comiți de Solnoc atestați în același an. Astfel, încă de atunci s-ar fi creat comitatele Solnocul Exterior (Dinafară), Solnocul de Mijloc și Solnocul Interior, cunoscute documentar ceva mai târziu. Astfel, comitatul Solnocul Exterior s-ar fi organizat în regiunea de câmpie (*Alföld*) din Ungaria de azi, păstrând centrul inițial de la Szolnok. Comitatul Solnocul de Mijloc (ulterior redenumit Sălaj; denumirile au mai alternat în decursul istoriei) ar fi corespuns cu regiunea deluroasă din jumătatea nordică a județului Sălaj de astăzi, incluzând și părți din actualele județe Maramureș, Satu Mare sau Bihor, având centrul la Zalău. Comitatul **Solnocu Interior** (*Belső-Szolnok*), atestat prima dată cu această denumire în 1320, ar fi corespuns cu bazinul Someșului Mare, precum și cel al Someșului de la Dej până aproape de Jibou, incluzând și Țara Lăpușului la nord, până la crestele munților vulcanici (Gutâi și Țibleș), dincolo de care se afla Maramureșul. Includea importante areale din Podișul Someșan (Dealurile Someșului Mare, Dealurile Ciceului, Dealurile Sălătrucului, Podișul Purcăreț-Boiu Mare, Dealurile Șimișna-Gârbou, Dealurile Dejului), partea de nord a Câmpiei Transilvaniei și Culoarul Someșului Mic aval de Gherla. Centrul său a fost la **Dej**, a cărui importanță timpurie s-a datorat ocnelor de sare din apropiere și poziției sale strategice. Pe teritoriul acestui comitat se afla și **cetatea Ciceului**, care, împreună cu domeniul său de peste 60 de sate, a fost donată (la fel ca și Cetatea de Baltă) de regele Ungariei, Matia Corvinul, lui Ștefan cel Mare, domnitorul Moldovei, probabil între 1486 și 1490. Aceasta a rămas în stăpânirea domnitorilor moldoveni până la Petru Rareș inclusiv. Ștefan cel Mare a avut un rol important și în crearea episcopiei ortodoxe a Vadului, tot pe teritoriul acestui comitat.

În partea de sud, comitatul Solnocu Interior se învecina cu comitatul **Dăbâca**. Șt. Pascu (1971) presupune că acest comitat s-ar fi desprins din cel al Solnocului, fapt aparent contrazis de apariția sa mai timpurie în documente (1164), precum și de faptul că cetatea de la Dăbâca a fost un centru de putere în Transilvania în perioada secolelor X-XII (așa cum dovedesc documentele, dar și cercetările arheologice), același autor susținând că aici s-ar fi aflat curtea voievodului Gelu. Comitatul avea o formă alungită pe direcția vest-est, începând de la Munții Meseș în vest și până în Carpații Orientali în est, cuprinzând teritorii diverse, precum o parte din Depresiunea Almaș-Agrij, părți din Podișul Someșan (o parte din Dealurile Șimișna-Gârbou și din Dealurile Clujului și Dejului), partea centrală și central-nordică a Câmpiei Transilvaniei, cuprinzând părți din actualele județe Sălaj, Cluj și Bistrița-Năsăud. Centrul său a fost inițial în cetatea de la Dăbâca, dar apoi, din

secolul al XIV-lea, s-a mutat la Bonțida și mai târziu la Gherla (Șt. Pascu, 1971, 1989). În partea de est, comitatul Dăbâca se extindea pe la sud și est de orașul Bistrița, până în zona Bârgaielor.

Comitatul **Cluj**, atestat documentar la 1175, exista de asemenea probabil de mai demult. Șt. Pascu (1971) presupune că acesta s-ar fi desprins din comitatul Albei, deși atestarea acestui comitat este din același an (1175). Comitatul se întindea de la Munţii Bihor şi Vlădeasa în vest până la Munţii Călimani, în est, având centrul inițial la Cojocna (datorită prezenței exploatărilor de sare), apoi la Cluj, menționat documentar în 1213. Acest comitat includea și părți din actualele județe Cluj, Sălaj, Bistrița-Năsăud și Mureș, și aşezările din partea centrală a Câmpiei Transilvaniei, aproximativ de-a lungul drumului actual Apahida – Silivașu de Câmpie – Urmeniș – Reghin, precum și la nord şi la sud de această axă, ajungând în nord-est până la Teaca și Monor.

Tot în această epocă sunt menționate documentar și ”țările”, între care Țara Năsăudului sau a Rodnei, unde se exploata aur și argint încă de la sfârșitul secolului al XII-lea. Ulterior, ele au fost menționate ca *districte*, având o populație predominant românească. Districtul Rodnei a avut inițial o anumită autonomie, având sediul la Rodna, fiind ulterior subordonat organizării săsești.

În paralel cu organizarea administrativă în comitate, în Transilvania a avut loc şi o organizare specifică a secuilor şi a saşilor, în scaune (*sedes*). Formarea şi organizarea scaunelor săseşti este în nemijlocită legătură cu perioada de colonizare a diferitelor grupuri germanice. Saşii au început să vină în Transilvania în secolul al XII-lea, colonizarea continuând cu intensitate mai mare în secolul al XIII-lea. Ei au fost aşezaţi preponderent în părţile sudice ale Transilvaniei, dar și în estul și nord-estul Transilvaniei (zona Bistriței), rolul lor fiind în principal unul strategic şi militar, de apărare a graniţelor Regatului Ungariei.

Majoritatea localităților din județul Bistrița-Năsăud au fost atestate documentar în secolele XIII, XIV și XV (fig. 1), când teritoriul actualului județ a început să fie mai bine organizat. Astfel, nu mai puțin de 31 de localități (12,4%) au fost atestate documentar în secolul al XIII-lea, inclusiv orașele Bistrița și Beclean, alte 97 de localități (39%) au fost atestate documentar pe parcursul secolului al XIV-lea, când s-a atins apogeul atestărilor documentare, în vreme ce încă 33 de localități (13,3% din totalul localităților) au fost atestate în secolul al XV-lea, ceea ce subliniază faptul că actualul sistem de așezări este în cea mai mare parte moștenit din perioada medievală. În fapt, multe din aceste așezări sunt mult mai vechi decât prima atestare documentară.

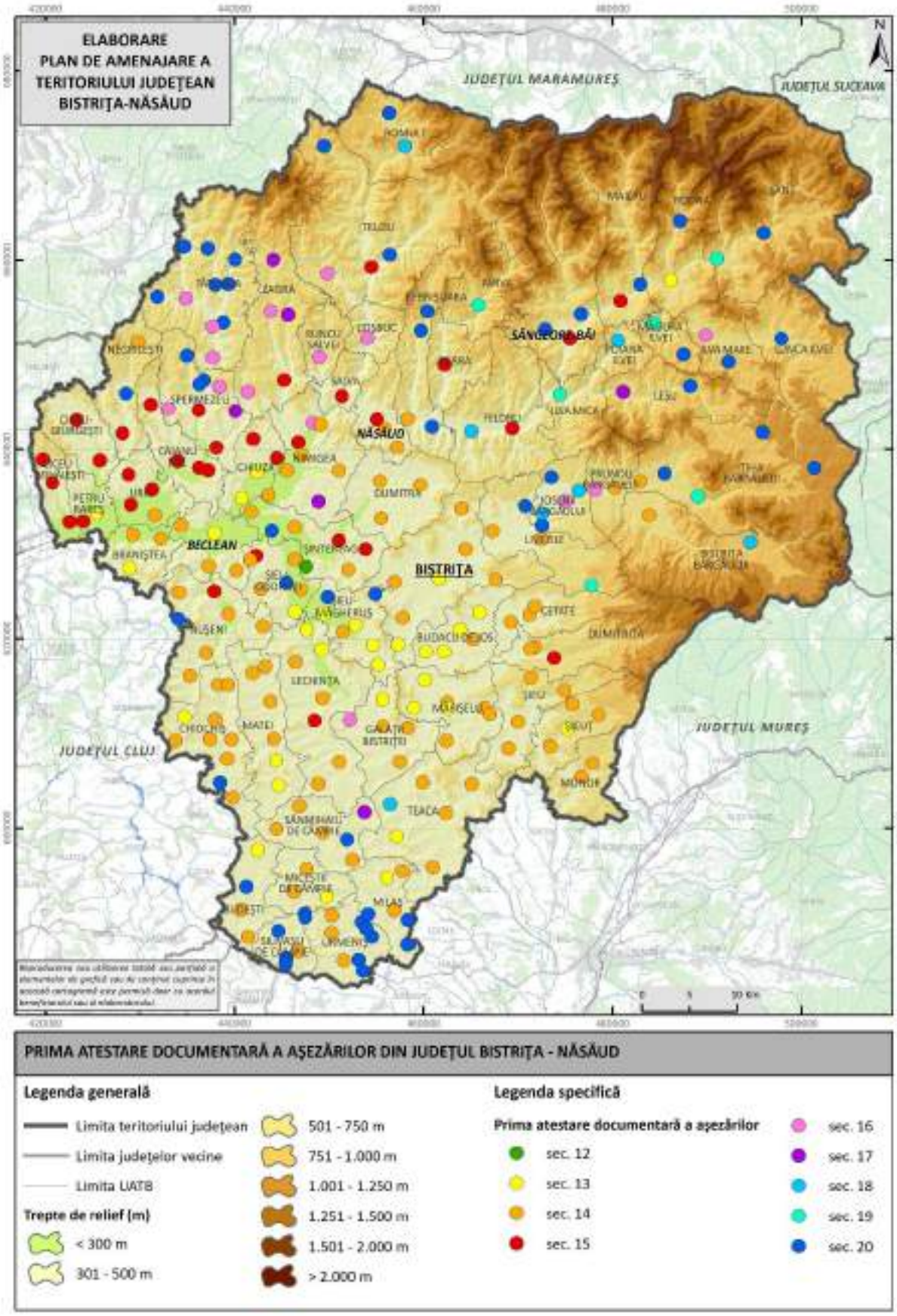

Fig. 1. PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ A AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD.
Sursa: prelucrare proprie după datele lui C. Suciu (1967-1968)

Diploma Andreiană din 1224, care acorda saşilor o autonomie largă, a reglementat pentru multă vreme relaţiile şi raporturile economice, sociale, politice, militare, juridice şi administrative dintre regalitate şi saşii din regiunea Bistriței. Regele îşi rezerva un teritoriu însemnat (*Fundus Regius*), unde nu se aplica dreptul nobiliar, ci rămânea el seniorul unic, iar coloniştii îi datorau în schimb o sumă de bani anual şi un contingent militar în caz de necesitate. Se forma astfel o comunitate a coloniştilor cu o largă autonomie politico-administrativă şi juridică, pe baza căreia era interzisă acordarea de moşii nobililor, şi deci pătrunderea nobilimii în teritoriul „crăiesc". Reprezentanţii aleşi ai saşilor judecau neînţelegerile dintre colonişti, iar regele intervenea doar atunci când neînţelegerile nu puteau fi aplanate de dregătorii saşi aleşi (Şt. Pascu, 1989). Începând cu secolul al XIV-lea, districtul săsesc al Bistriței s-a extins, cuprinzând și Țara (Districtul) Rodnei sau al Năsăudului, cu populație preponderent românească. Totodată, din 1330, Bistrița primește statutul oficial de *civitas* (oraș), iar din 1353 primește dreptul de a organiza un târg anual. În această epocă s-a inițiat construcția fortificațiilor orașului, finalizate după anul 1400.

Ulterior, prin obţinerea dreptului de alegere a juzilor regali în orașele și scaunele săsești, prin organizarea religioasă unitară şi regimul juridic comun, cu forul de apel la Sibiu, s-au creat premisele unificării tuturor formaţiunilor săseşti într-o organizaţie teritorială şi politică largă, formată în a doua jumătate a secolului al XV-lea şi numită „Obştea Saşilor" sau „Universitatea Săsească" (*Universitas Saxonum*). Actul de naştere este confirmarea, din partea regelui Matei Corvin, la 1486, a Diplomei Andreane din 1224, cu extinderea autorităţii asupra tuturor teritoriilor cu populaţie săsească.

Activitatea noii instituţii a început un an mai târziu, în 1487, când s-a întrunit adunarea reprezentanţilor celor şapte + două scaune, ai districtelor Braşov şi Bistriţa, şi ai localităţilor Vinţ şi Vurpăr. Reprezentanţii scaunelor și districtelor se întruneau o dată pe an, la 25 noiembrie, şi peste an de câte ori era nevoie. La adunările generale anuale participau cei mai înalţi dregători ai scaunelor şi districtelor, împreună cu unul sau doi reprezentanţi ai scaunului respectiv (Şt. Pascu, 1989).

La 4 septembrie 1541 s-a constituit, sub suzeranitatea Porţii, Principatul autonom al Transilvaniei, înglobând întreg teritoriul analizat, fără ca organizarea administrativ-teritorială să fie semnificativ afectată. Abia în secolul al XVII-lea, comitatele au fost împărțite în două "cercuri" sau "districte", unul numit „de Jos" sau „Inferior" şi unul „de Sus" sau „Superior", inclusiv în cazul comitatelor Solnoc, Dăbâca și Cluj, care se extindeau parțial și pe teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud. Comitatele, la fel ca şi scaunele săseşti, se bucurau de o oarecare autonomie,

fapt ce le-a îngăduit ca, în limitele cadrului general legislativ al Principatului, să-şi creeze propriile regulamente şi statute, cum a fost cazul statutelor comitatului Cluj (1650). Deasupra organizării districtuale săsești se afla Universitatea (sau Obştea) săsească, cu sediul la Sibiu. Ea avea în frunte un comite al saşilor. De un statut aparte de bucurau anumite oraşe, numite „oraşe libere regeşti" (*civitas libera ac regia*), în rândul cărora a intrat și Bistrița.

Principatul Transilvaniei și-a pierdut cea mai mare parte din autonomie odată cu intrarea sa în sfera de control și dominație a Imperiului Habsburgic. Prin *Diploma Leopoldină* (1690), Transilvania rămânea principat, însă în cadrul Imperiului Habsburgic, şi cu o autonomie mult inferioară celei avute sub suzeranitate turcească. Guvernatorul, numit mai târziu preşedinte al Guberniului (*Regium Gubernium praeses*), administra principatul în numele împăratului, cu ajutorul unui Consiliu Gubernial Regesc (*Consilium Regium Guberniale*), având 12 membri.

Comitatele, scaunele secuieşti şi cele săseşti au rămas aproape neschimbate până în 1762, când au început să fie organizate regimentele grănicerești, între care și Regimentul II de Graniță românesc de la Năsăud, care teritorial includea cea mai mare parte din Țara Năsăudului (bazinul superior al Someșului Mare), dar și spre sud, din zona Bârgaielor și de la poalele Munților Călimani, ajungând până pe valea Mureșului la Rușii-Munți. Regimentul II de Graniță a avut sediul la Năsăud, fiind format de fapt din două unități de grăniceri, una de infanterie și una de cavalerie (dragoni). Din acest regiment au făcut parte o serie de localități din partea de nord și de est a actualului județ Bistrița-Năsăud, care astfel au fost incluse în Granița Militară, având o organizare distinctă de celelalte localități care aparțineau de comitate sau scaune. Regimentul cu sediul la Năsăud era organizat pe companii: compania 1, cu localitățile Monor, Gledin, Rușii Munți și Morăreni; compania a 2-a, cu localitățile Budacul Român, Sântioana, Mărișelu, Ragla și Șieuț; compania a III-a, cu localitățile Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Mureșenii Bârgăului și Bistrița Bârgăului; compania a IV-a, cu localitățile Josenii Bârgăului, Susenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului și Rusu Bârgăului; compania a V-a cu localitățile Rodna, Șanț, Ilva Mare, Maieru și Coșna; compania a VI-a cu localitățile Sângeorz-Băi, Măgura și Poiana Ilvei, compania a VII-a cu localitățile Feldru, Ilva Mică și Leșu; compania a VIII-a cu localitățile Rebrișoara, Rebra, Parva și Nepos; compania a IX-a cu localitățile Năsăud și Salva; compania a X-a cu localitățile Telciu, Romuli, Bichigiu și Hordou (Coșbuc); compania a XI-a cu localitățile Zagra, Suplai, Poienile Zagrei și Găureni; și compania a XII-a cu localitățile Mocod, Mititei și Runc (Runcu Salvei). Din 1769, Regimentul II de grăniceri români de la Năsăud avea să primească și numărul 17. Granița Militară avea să fie desființată în 1851.

O schimbare mai radicală a avut loc în 1783-1784. Prin rescriptul din 26 noiembrie 1783, urmare a indicaţiilor împăratului reformator Iosif al II-lea, sistemul vechilor comitate, scaune secuieşti şi săseşti, a fost desfiinţat, iar teritoriul a fost împărţit în zece comitate şi nouă cetăţi libere, fără enclave şi fără a ţine cont de „drepturile" celor trei naţiuni privilegiate. Reprezentanţii Guberniului transilvănean s-au opus, dar au fost în cele din urmă siliţi să accepte această divizare, cu o singură adăugire, a unui comitat. Astfel, proiectul final, cu 11 comitate, a intrat în vigoare prin rescriptul din 3 iunie 1784 (I. S. Puşcariu, 1864). Aceste comitate erau: Alba, Cluj, Făgăraş, Hunedoara, Odorhei, Sibiu, Solnocul de Mijloc, Solnocul Interior, Târnava, Trei Scaune şi Turda. Ele au fost grupate în trei districte, Cluj (cu comitatele Cluj, Solnocu Interior, Solnocu de Mijloc şi Turda), Sibiu (cu comitatele Sibiu, Alba, Târnava şi Hunedoara) şi Făgăraş (cu comitatele Făgăraş, Odorhei şi Trei Scaune). Pe teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud se aflau părți din comitatele Cluj și Solnocu Interior (Dinlăuntru). Această organizare a durat doar până la edictul de restituire din 1790, după care s-a revenit la situaţia anterioară reformelor, fiind reînfiinţate vechile comitate, scaune secuieşti şi săseşti, precum și districtul săsesc al Bistriței.

A doua schimbare majoră a structurilor administrative a avut loc după Revoluţia de la 1848-1849. În Marele Principat al Transilvaniei, împărţirea provizorie din 1850 s-a făcut de către guvernatorul civil şi militar, baronul Wolgemuth, împreună cu comisarul civil Eduard Bach, pe baza Constituţiei din 4 martie 1849 (I. S. Puşcariu, 1864). Principatul era împărţit în şase districte militare, la rândul lor divizate în circumscripţii şi cercuri. Dintre aceste districte militare, pe teritoriul actual al județului Bistrița-Năsăud se localizau părți din districtul Reteag (cu circumscripțiile Gurghiu, Țăgșoru, Târgu Lăpuș și Reteag) și din districtul Sibiu, care includea teritoriile săsești, inclusiv circumscripția Bistrița, cu cercurile Viișoara, Livezile, Dumitra, Budacu de Jos și Lechința, plus orașul Bistrița, precum și circumscripția Reghin, care cuprindea, printre altele, și cercul Teaca. Regimentele grănicerești nu erau incluse în aceste districte militare. Prin înalta rezoluţie din 30 decembrie 1852, s-au dat instrucţiuni pentru o împărţire „definitivă" a Principatului, în prefecturi şi preturi. Acest proiect a fost înaintat unei comisii, menit să dezbată şi să aleagă cea mai bună variantă. Noul proiect a fost aprobat prin rezoluţia din 17 februarie 1854 şi a fost pus în aplicare începând cu data de 30 noiembrie 1854 (*op.cit.*). Transilvania a fost astfel împărțită în 10 prefecturi, împărțite la rândul lor în districte sau preturi. Teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud a fost cuprins în prefectura Dej (în special în districtul Reteag, care acoperea cea mai mare parte a bazinului Someșului Mare) și noua prefectură a Sibiului, care cuprindea toate teritoriile săsești, inclusiv districtele sau preturile Bistrița și Reghin. Această organizare nu a ținut însă decât până în 1861. Prin rezoluţia imperială din 24 martie 1861, a fost

reinstaurată vechea împărţire a ţării, în comitate, scaune secuieşti şi scaune săseşti, începând cu data de 15 aprilie 1861 (I.S. Puşcariu, 1864).

La 5/17 februarie 1867, împăratul a restabilit Constituţia Ungariei şi legile din 1848, consfinţind totodată unirea Transilvaniei cu Ungaria şi desfiinţând Cancelaria Aulică transilvană de la Viena (*Istoria Românilor*, VII-1, 2003). În martie 1867 lua naștere Imperiul Austro-Ungar, format din două state separate: Austria și Ungaria. Uniunea Transilvaniei cu Ungaria a fost reglementată printr-o lege specială, în 1868. Guberniul Transilvaniei, menţinut o vreme, a fost suprimat la 19 aprilie/1 mai 1869, la fel și dieta.

Organizarea administrativă a noului stat maghiar s-a definitivat prin legile din anii 1870, 1871, 1876 şi 1886, care au confirmat comitatele (*megye*) ca unităţi administrative de bază, şi au creat comunele, ca forme de organizare cu personalitate juridică. La baza organizării comitatelor a stat Legea municipiilor XLII din 1870. Comitatele erau împărţite în cercuri (*járás*), ca şi mai înainte. Cercurile erau unităţi administrativ-teritoriale ce nu aveau personalitate juridică. Alături de comitate, de dreptul de municipiu se bucurau (încă din 1870) şi o serie de oraşe mari – de fapt fostele oraşe libere regeşti (*szabad király város*, *Königliche Freistadt*), între care și Bistrița, care astfel aveau acelaşi rang cu comitatele. Ele au fost redenumite oraşe cu consiliu sau oraşe cu drepturi municipale sau, mai simplu, municipii (*törvényhatósági jogú városok* sau *törvényhatósági joggal felruházott város*). Comunele se împărţeau în comune mici (*kis községek*), comune mari (*nagy községek*) şi oraşe cu magistrat (*rendezett tanácsú városok*). Fiecare sat avea o organizare administrativă proprie, deci fiecare sat era totodată și comună.

În urma legilor din 1876 şi 1886, organizarea administrativă a suferit modificări semnificative, dispărând pentru totdeauna scaunele și districtele săseşti, inclusiv districtul săsesc al Bistriței, dar și districtul Năsăudului, care fusese creat în mare parte pe teritoriul fostului regiment grăniceresc). Prin unirea celor două districte a luat naștere, în 1876, comitatul Bistrița-Năsăud, precursorul actualului județ cu același nume. Noua organizare a rămas în vigoare până la Marea Unire şi, de fapt, până la Legea de unificare administrativă din 1925, schimbându-se doar denumirile (din maghiară în română).

Astfel, pe teritoriul actual al judeţului Bistrița-Năsăud fiinţau, la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX, părţi din următoarele comitate: Bistrița-Năsăud, Solnoc-Dăbâca și Cluj. Cel mai bine era reprezentat comitatul Bistrița-Năsăud, care includea partea de nord și jumătatea estică a actualului județ Bistrița-Năsăud, respectiv valea Someșului Mare amonte de Nimigea de Jos și Mocod, inclusiv orașul Năsăud, văile Zagra, Sălăuța și Rebra (cercul Năsăud), cursul superior al Someșului Mare, inclusiv actualul oraș Sângeorz-Băi și valea Ilvei (cercul Rodna

Veche), Dealurile Bistriței și valea Bistriței, inclusiv Bârgaiele (cercul Livezile), valea Șieului până aproape de Șieu-Măgheruș, Dealurile Șieului până la Lechința și Galații Bistriței, și valea Bistriței aval de orașul Bistrița (cercul Viișoara). Orașul Bistrița avea statut separat (oraș cu magistrat din 1886, *rendezett tanácsú város*), fiind totodată reședința comitatului. Din 1886, și Năsăud a primit statut urban (ca târg, *mezőváros*). Comitatul Solnoc-Dăbâca (cu reședința la Dej) acoperea partea vestică a actualului județ Bistrița-Năsăud, incluzând, printre altele, și cercurile Beclean (valea Someșului Mare aval de Nimigea, valea Șieului aval de Șieu-Măgheruș, Dealurile Ciceului, valea Ilișua) și Chiochiș (Câmpia Transilvaniei în zona actualelor comune Nușeni, Chiochiș și Matei). Comitatul Cluj se întindea în partea sudică a actualului teritoriu al județului Bistrița-Năsăud, în regiunea centrală a Câmpiei Transilvaniei, fiind reprezentat prin cercurile Urmeniș și Teaca.

După Marea Unire din 1918, Transilvania a devenit parte a noului stat român. *Decretul nr. IV pentru statorirea unor denumiri româneşti în administraţie şi justiţie* din 30 ianuarie 1919 a introdus termenii de judeţ (în loc de comitat), plasă (în loc de cerc), oraş cu consiliu (în loc de oraş cu magistrat), prefect (în loc de comite suprem), subprefect (în loc de vice-comite), secretar comunal (în loc de notar comunal) etc. În spaţiul analizat, până la *Legea de unificare administrativă* din 1925, au rămas în vigoare, în general, vechile limite. Noua împărţire administrativă a fost publicată începând cu octombrie 1925 şi a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1926.

Comparativ cu organizarea administrativ-teritorială antebelică, se constată relativ puține modificări teritoriale. O schimbare majoră a avut loc în privința denumirilor noilor județe: astfel, comitatul Bistrița-Năsăud a devenit județul Năsăud, iar comitatul Solnoc-Dăbâca a devenit județul Someș. Județul Năsăud din perioada interbelică era aproape identic cu comitatul antebelic Bistrița-Năsăud, cuprinzând partea nordică și jumătatea estică a actualului județ Bistrița-Năsăud, cu plășile Bârgău (fostul cerc Livezile), Năsăud, Rodna și Șieu (fostul cerc Viișoara). După 1930, numărul plășilor a crescut, înființându-se și plasa Centrală (în jurul orașului Bistrița) și plasa Lechința, desprinsă din cea a Șieului. Reședința județului era orașul Bistrița, iar județul mai includea un oraș, Năsăud. Județul Someș cuprindea partea de vest a actualului județ Bistrița-Năsăud, respectiv plășile Beclean și Chiochiș. Județul avea aproximativ aceeași întindere și organizare ca și comitatul antebelic Solnoc-Dăbâca. Județul Cluj nu se mai extindea atât de mult spre est ca și comitatul antebelic, dar ajungea totuși pe teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud cu plasa sa cea mai estică, Sărmașu, care includea parțial sau total și teritoriile actualelor comune Budești, Miceștii de Câmpie și Silivașu de Câmpie. În schimb, județul Mureș s-a extins spre nord, preluând extremitatea estică a fostului comitat Cluj, respectiv plășile Teaca (cu

actualele comune Teaca și Milaș) și Râciu (cu actuala comună Urmeniș), a căror teritoriu se suprapunea parțial cu partea sudică a actualului județ Bistrița-Năsăud. Numărul de plase a mai variat în perioada interbelică, crescând spre sfârșitul acesteia.

Este interesant de remarcat că, deși în Transilvania s-au adoptat legile administrative specifice Regatului României, inclusiv organizarea pe comune care presupunea ca, în mod obișnuit, mai multe sate să constituie o comună, totuși, în marea majoritate a cazurilor, satele transilvănene, inclusiv cele din județul Bistrița-Năsăud, au dorit să-și mențină autonomia administrativă, astfel că și în perioada interbelică majoritatea comunelor erau compuse dintr-un singur sat.

O nouă lege administrativă a fost adoptată pe 14 august 1938, a cărui noutate absolută a fost introducerea ținutului ca unitate administrativ-teritorială de nivel regional. Ținutul Someș (numit inițial Crișuri), cu sediul la Cluj, a inclus și județele Năsăud și Someș, printre altele. O mică parte a actualului județ Bistrița-Năsăud a fost inclusă în Ținutul Mureș (inițial Alba Iulia), cu capitala la Alba Iulia, care includea și județul interbelic Mureș. După Dictatul de la Viena (30 august 1940), nordul Transilvaniei a revenit Ungariei, inclusiv teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud. Autoritățile maghiare au reînființat comitatele antebelice, respectiv comitatele Bistrița-Năsăud, Solnoc-Dăbâca și Cluj, printre altele, divizate în cercuri, identice de cele mai multe ori cu cele antebelice. După revenirea Transilvaniei de nord la România, la sfârșitul anului 1944, s-a revenit și la organizarea administrativă interbelică pe județe, fiind reînființate județele Năsăud, Someș, Cluj și Mureș, printre altele, acestea fiind divizate la rândul lor în plăși.

În 1950, autorităţile comuniste au luat decizia de a schimba din rădăcini organizarea administrativă din România, copiind modelul sovietic, cu o structură pe trei nivele: regiuni, raioane şi comune. Localităţile urbane se divizau în oraşe interes republican, regional sau raional. Aceste prevederi erau conţinute în Legea nr. 5 din 8 septembrie 1950. Regiunea reprezenta unitatea administrativ-economică delimitată teritorial, pe care se sprijină direct organele statului, fiind subordonată acestora. Regiunea era alcătuită din raioane şi oraşe de subordonare regională. Raionul reprezenta o unitate teritorială, operativă din punct de vedere economic, politic şi administrativ, fiind format din oraşe de subordonare raională şi comune. Localitatea de reşedinţă a sfatului popular al raionului era centrul raional. Raionul se subordona direct regiunii. Comuna reprezenta o unitate administrativă şi economică delimitată teritorial, alcătuită dintr-unul sau mai multe sate apropiate. Satul în care se găseşte reşedinţa sfatului popular comunal era centrul comunal. Comuna era subordonată direct raionului. Spre deosebire de perioada

interbelică și antebelică, comunele includeau, de cele mai multe ori, mai multe sate, și nu unul singur, inclusiv în Transilvania.

În total, la nivel naţional au existat inițial 28 de regiuni. Teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud a fost inclus în cea mai mare parte a sa în noua regiune Rodna, cu sediul în orașul Bistrița. Regiunea era împărțită în 4 raioane, din care 3 erau localizate integral pe teritoriul actualului județ Bistrița-Năsăud: Bistrița, Năsăud și Beclean, în vreme ce raionul Vișeu era localizat pe teritoriul actualului județ Maramureș. Partea sudică a actualului județ Bistrița-Năsăud a fost inclusă în regiunea Mureș (raioanele Reghin și Luduș), iar o mică porțiune din partea de vest a actualului județ Bistrița-Năsăud era inclusă în regiunea Cluj (raionul Dej).

Numărul regiunilor a fost considerat ca fiind prea mare, astfel încât prin Decretul nr. 331 din 27 septembrie 1952, numărul regiunilor s-a redus de la 28 la 18. Regiunea Rodna a fost desființată, iar cea mai mare parte a sa a fost inclusă în regiunea Cluj, respectiv raioanele Bistrița, Năsăud și Beclean, în vreme ce raionul Vișeu a fost inclus la regiunea Baia Mare. În partea sudică a actualului județ Bistrița-Năsăud, regiunea Cluj a preluat și fostul raion Luduș, care a fost divizat în două raioane, Sărmașu (la nord, inclusiv pe teritoriul actual al județului Bistrița-Năsăud) și Luduș (la sud). Spre est, Regiunea Autonomă Maghiară includea și raioanele Reghin și Toplița, care acopereau și o mică parte din extremitatea sud-estică a actualului județ Bistrița-Năsăud.

Tendinţa de centralizare s-a manifestat şi în anii următori, prin reducerea numărului de regiuni de la 18 la 16, instituită prin Decretul nr. 12 din 4 ianuarie 1956. Acelaşi decret modifică în sens pozitiv numărul raioanelor şi al oraşelor la nivel naţional, nu însă şi la nivelul teritoriului analizat, unde situaţia rămâne neschimbată. La nivel local, au apărut pentru prima dată ca sate numeroasele cătune cu gospodării risipite din ariile montane şi colinare, semnalate încă din 1954 în *Indicatorul alfabetic al localităţilor din R.P.R.* Numărul de sate a crescut, inclusiv în judeţul Bistrița-Năsăud, prin acordarea statutului de sat unor foste cătune, precum Coșeriu, Podenii, Scoabe, Valea sau Valea Mare (toate în comuna Urmeniș), Cireași, Lunca Sătească, Molișet, Oarzina, Răcătețu sau Șendroaia (toate în comuna Târlișua), Fânațele Silivașului și Porumbenii (ambele în comuna Silivașu de Câmpie), etc. În 1958 a fost acordat statutul urban comunei Sângeorz-Băi, care a devenit astfel oraș.

În 1960, în urma promulgării Legii nr. 3 din 24 decembrie 1960, s-au schimbat denumirile unor regiuni (de exemplu, Regiunea Autonomă Maghiară și-a schimbat numele în Regiunea Mureș – Autonomă Maghiară) și s-a revenit la un număr mai mic de raioane. Astfel, raionul Beclean a fost desființat, localitățile acestuia fiind arondate în mare parte raionului Dej, respectiv

(în mică măsură) raioanelor Năsăud și Bistrița. De asemenea, raionul Sărmașu a fost desființat, fiind comasat cu raionul Luduș, și totodată mutat la Regiunea Mureș – Autonomă Maghiară.

În 1968 a fost revizuit întreg sistemul administrativ şi s-a revenit la judeţ ca unitate administrativă de bază. S-a renunţat la regiune şi raion ca circumscripţii administrative. Localităţile au fost organizate în municipii, oraşe şi comune. Noile reglementări au fost instituite prin Legea nr. 2 din 1968, publicată în *Buletinul Oficial* din 17 februarie 1968. Noua lege a fost uşor modificată în acelaşi an, prin Legea nr. 55 din 19 decembrie 1968.

Noua lege a instituit judeţul Bistrița-Năsăud în forma existentă şi astăzi. Pe lângă cele trei orașe existente, Bistrița (reședința județului), Năsăud și Sângeorz-Băi, s-a mai adăugat un oraș, Beclean, care a primit statut urban. Pe de altă parte, numărul de comune a fost redus şi mai mult, în condiţiile exodului rural şi al reducerii continue a populaţiei rurale. Comunele instituite în 1968 sunt, cu mici modificări (din ultimii ani), aceleaşi cu cele existente în prezent.

Organizarea administrativă din 1968 a cunoscut o mare stabilitate, fiind în linii mari nemodificată până astăzi. În 1979 Bistrița a primit statut de municipiu. În 1989 a fost emisă o nouă lege administrativă, Legea nr. 2 din 1989, care nu aducea modificări la nivelul judeţelor, şi care a fost oricum abrogată în 1990, prin Decretul-Lege nr. 38 din 1990, publicat în M.O. nr. 14 din 23 ianuarie 1990. Prin acest decret s-au desfiinţat comunele suburbane, care au devenit comune „obişnuite”, autonome.

După 1990, în ciuda unor cereri repetate de reînfiinţare a judeţelor interbelice (în special în primii ani de după Revoluţie), organizarea din 1968 a rămas în vigoare. Singurele modificări au fost efectuate la nivel local, prin declararea de noi comune (Ciceu-Mihăiești, Dumitrița, Negrilești, Poiana Ilvei, Runcu Salvei) și schimbarea componenței unor comune (Coșbuc, Telciu, Căianu Mic, Spermezeu), posibile ca urmare a prevederilor Legii nr. 351/2001, respectiv Secţiunea IV din P.A.T.N. – reţeaua de localităţi, publicată în M.O. nr. 408 din 24 iulie 2001.

Astfel, prin Legea 530 din 2002, s-a înființat comuna Negrilești, cu satele Negrilești, Breaza și Purcărete, prin separarea de comuna Ciceu-Giurgești. Legea a fost publicată în M.O. nr. 720 din 3 octombrie 2002. Aproape în același timp, prin Legea 537 din 2002, s-a înființat comuna Dumitrița, cu satele Dumitrița, Budacu de Sus și Ragla, prin separarea de comuna Cetate. Legea a fost publicată în M.O. nr. 707 din 27 septembrie 2002.

În anul următor, 2003, prin Legea 262 din 2003, s-a înființat comuna Poiana Ilvei, cu un singur sat (Poiana Ilvei), prin separarea de comuna Măgura Ilvei, care s-a reorganizat, rămânând doar cu satele Măgura Ilvei și Arșița. Legea a fost publicată în M.O. nr. 434 din 19 iunie 2003.

Prin Legea 139 din 2004, satele Dobricel și Dumbrăvița au trecut din componența comunei Căianu Mic în componența comunei Spermezeu, rezultând reorganizarea celor două comune. Legea a fost publicată în M.O. nr. 373 din 28 aprilie 2004. De asemenea, prin OUG 30 din 5 mai 2004, comunele Coșbuc și Telciu au fost reorganizate, în sensul trecerii satului Bichigiu din componența comunei Coșbuc în componența comunei Telciu.

Prin Legea 67 din 2005 s-a înființat comuna Ciceu-Mihăiești (cu satele Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Corabia și Lelești), desprinsă din comuna Petru Rareș, și comuna Runcu Salvei (cu un singur sat, Runcu Salvei), care s-a desprins din comuna Salva.

În 1998, odată cu crearea regiunilor de dezvoltare (*Carta Verde a dezvoltării regionale în România*, 1998), judeţul Bistrița-Năsăud a fost integrat Regiunii de Dezvoltare VI – Nord-Vest (Transilvania de Nord), cu sediul Agenţiei de Dezvoltare Regională la Cluj-Napoca. Regiunile de dezvoltare au fost legiferate prin Legea nr. 151/1998 privnd dezvoltarea regională în România, ulterior modificată prin Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională, publicată în M.O. nr. 577 din 29 iunie 2004 şi rectificată în M.O. nr. 615 din 7 iulie 2004 (M. Preda, 2005).

În prezent, judeţul Bistrița-Năsăud cuprinde un municipiu, 3 oraşe şi 58 de comune, care includ un total de 249 de localităţi. Dintre acestea, 4 sunt localităţi urbane iar 245 sunt localităţi rurale, dintre care 13 sate aparţinătoare sau localităţi componente ale oraşelor şi municipiului, 58 de sate reşedinţă de comună şi 174 de sate nereşedinţă.

2.2 Clasificarea UAT după suprafață și numărul de localități aparținătoare

Clasificarea UAT după suprafață (fig. 2) a luat în considerare suprafețele unităților administrativ-teritoriale de bază (municipii, orașe și comune) exprimate în hectare și publicate de Institutul Național de Statistică pe platforma TEMPO-ONLINE. Suprafețele UAT variază între 2315 hectare (comuna Poiana Ilvei, având un singur sat, relativ recent înființată, 0,4% din suprafața județului) și 28537 hectare (comuna Telciu, al cărei teritoriu care se extinde foarte mult în Munții Țibleș și Munții Rodnei, 5,3% din suprafața județului). Media județului Bistrița-Năsăud este de 8637,4 ha / UAT, peste media națională, care este de 7385,3 ha / UAT, ca urmare a prezenței reliefului montan pe o bună parte din suprafața județului.

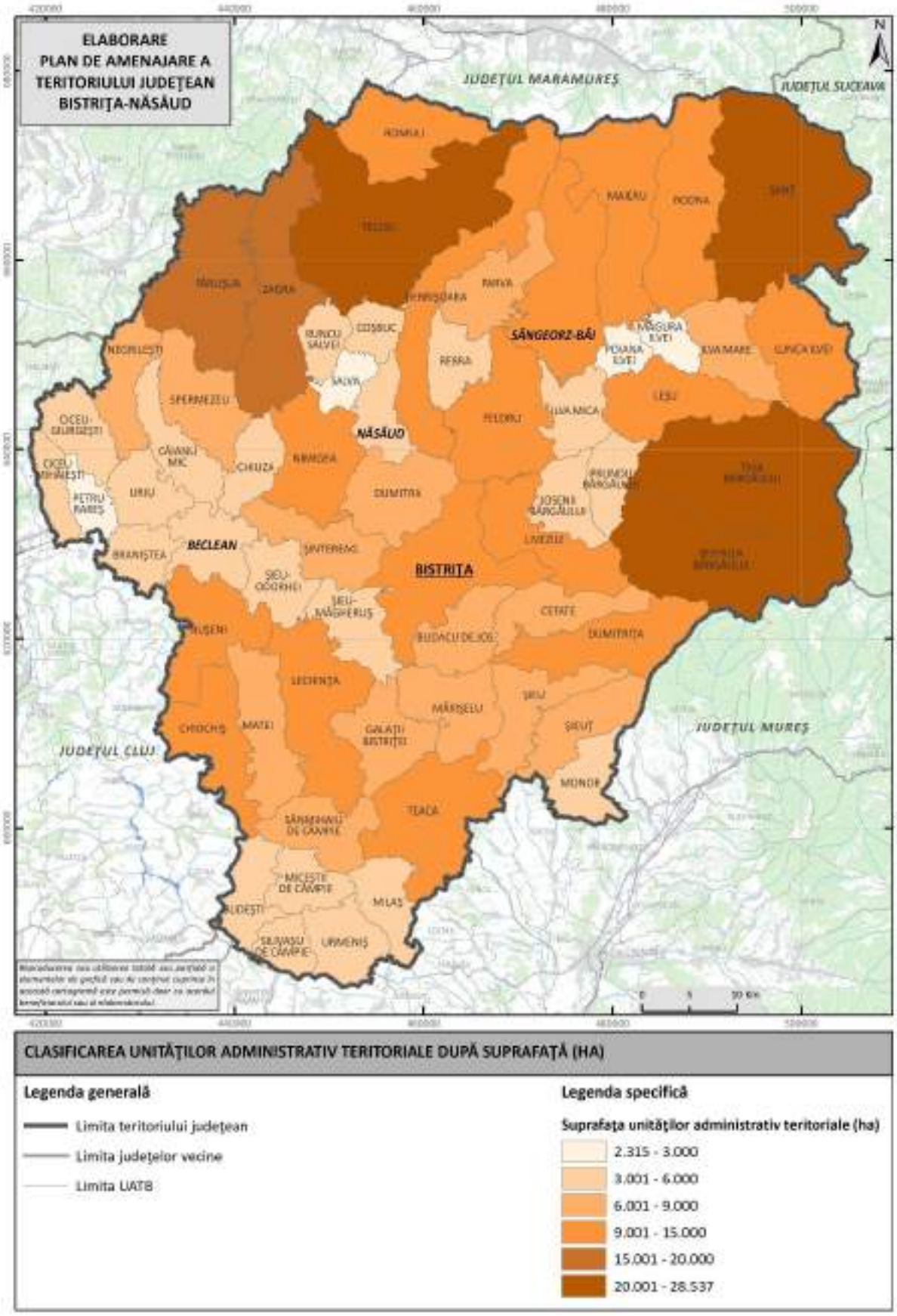

Fig. 2. CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ SUPRAFAȚĂ.

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO ONLINE (2025)

În general, comunele din aria carpatică și cele care cuprind suprafețe întinse în aria montană înaltă au cele mai întinse suprafețe, având în vedere densitatea redusă a așezărilor în spațiul carpatic al Munților Țibleș, Rodnei, Bârgăului și Călimani. Astfel, pe lângă comuna Voineasa, se mai remarcă și comuna Șanț, situată tot în bazinul superior al Someșului Mare, cu o suprafață aproape la fel de întinsă, 26444 ha, în Munții Rodnei și Bârgăului. În partea estică a județului, se mai evidențiază, cu suprafețe mari, comunele Tiha Bârgăului (23991 ha) și Bistrița Bârgăului (puțin peste 20000 ha), care acoperă suprafețe însemnate din Munții Bârgăului și Călimani.

Suprafețe peste medie au și alte unități administrativ-teritoriale din arealul Dealurilor Someșului Mare, la contactul cu Munții Țibleș (Târlișua, Zagra), de la poalele Munților Rodnei (Maieru, Rebrișoara, Sângeorz-Băi, Rodna, Feldru), din Munții Bârgăului (Lunca Ilvei) sau Călimani (Dumitrița), precum și unități administrativ-teritoriale cu multe sate sau localități aparținătoare. Astfel, se evidențiază municipiul Bistrița (14582 ha, 7 localități componente), comunele Teaca (6 sate aparținătoare) sau Lechința (7 sate aparținătoare).

La polul opus, cele mai mici suprafețe se înregistrează în cazul comunelor situate pe principalele văi din județ, unde există densități mari ale așezărilor, și deci suprafețe mai reduse care revin fiecărei UAT, în special în cazul în care acestea conțin un număr redus de sate, de multe ori doar unul sau două. În multe cazuri, sunt comune mai recent înființate sau reorganizate. Astfel, pe lângă comuna Poiana Ilvei, suprafețe reduse se înregistrează și în comunele Salva (reorganizată, a rămas cu un singur sat), Măgura Ilvei (reorganizată, a rămas cu 2 sate), Petru Rareș (reorganizată, a rămas cu 2 sate), Coșbuc (reorganizată, a rămas cu un singur sat), Runcu Salvei (mai recent înființată, cu un singur sat), Ciceu-Mihăiești (relativ recent înființată), majoritatea acestora fiind situate pe Culoarul Someșului Mare sau pe unii afluenți importanți ai acestuia (Ilva, Sălăuța, etc). Toate aceste UAT-uri au suprafețe mai mici de 4000 ha. Suprafețe sub media județeană au și orașele Năsăud și Beclean, localizate tot pe Culoarul Someșului Mare.

În ansamblu, se constată că în partea de nord și de est a județului se localizează UAT-urile cu suprafețele cele mai extinse, iar în aria centrală și sudică a județului se situează UAT-urile cu suprafețele cele mai reduse. Acest fapt se datorează unui cumul de factori, în primul rând cei fizico-geografici, respectiv prezența ariilor montane în partea de nord și de est a județului, în contrast cu relieful colinar, de depresiune și culoar în partea centrală și de sud, în al doilea rând cei geografico-umani, respectiv popularea mai slabă a ariilor montane, ca urmare a condițiilor mai dificile de habitat, fapt care a condiționat exploatarea lor de către așezări situate uneori la poalele munților, la distanțe destul de mari, și care astfel ajung să dețină teritorii întinse, dar de

obicei slab populate, respectiv concentrarea populației în sate cu vetre de tip adunat sau liniar pe principalele văi, totodată axe principale de comunicație.

Un alt factor care poate să influențeze suprafața unei unități administrativ-teritoriale este și numărul de localități aparținătoare (fig. 3). Astfel, o comună cu un număr mare de localități aparținătoare are șanse mai mari să cuprindă o suprafață mai extinsă decât o comună cu un număr mai mic de sate aparținătoare, ținând cont de necesitatea fiecărei localități de a avea un teritoriu aferent, moșia sau hotarul satului, de care, mai ales în vremuri mai vechi, depindea subzistența locuitorilor.

În județul Bistrița-Năsăud sunt prezente 62 de unități administrativ-teritoriale de bază, respectiv un municipiu, 3 orașe și 58 de comune, care includ 249 de localități, rezultând o medie de 4 localități / UAT, sub media națională de aproximativ 5 localități / UAT. Explicația pentru numărul mai mic de localități aparținătoare este densitatea scăzută a așezărilor, 4,6 localități / 100 km^2, datorită condițiilor fizico-geografice, pe de o parte, dar și contextului social și istoric în care s-au dezvoltat așezările din județul Bistrița-Năsăud, pe de altă parte. Astfel, comparativ cu alte județe din România, multe din localitățile din județul Bistrița-Năsăud se încadrează în categoria așezărilor adunate, chiar compacte, atât din rațiuni economice (economisirea terenurilor agricole), cât și din motive strategice sau militare (de apărare a comunității). Modelul satului compact, caracteristic populației germane (de sași) din apropierea municipiului Bistrița, a fost preluat și de satele românești din vecinătate, chiar dacă în județ se întâlnesc și numeroase sate răsfirate sau cu gospodării risipite.

Aproximativ o treime din unitățile administrativ-teritoriale de bază (21 din 62, adică 33,8%) au doar unul sau două sate aparținătoare. Surprinde numărul relativ ridicat de comune cu un singur sat, 8, situate aproape toate pe principalele văi: Culoarul Someșului Mare sau în apropierea acestuia (Salva, Runcu Salvei, Ilva Mică), pe Ilva (Poiana Ilvei, Lunca Ilvei), pe Rebra (Rebra, Parva) sau pe Sălăuța (Coșbuc). Multe din aceste comune au fost înființate sau reorganizate în perioada 2002-2005.

Comunele cu 2 sate aparținătoare se localizează tot de-a lungul acelorași văi: Someșul Mare (Șanț, Rodna, Maieru, Feldru, Petru Rareș), Ilva sau afluenții săi (Măgura Ilvei, Ilva Mare, Leșu), Bistrița (Bistrița Bârgăului, Prundu Bârgăului), Sălăuța (Romuli), etc.

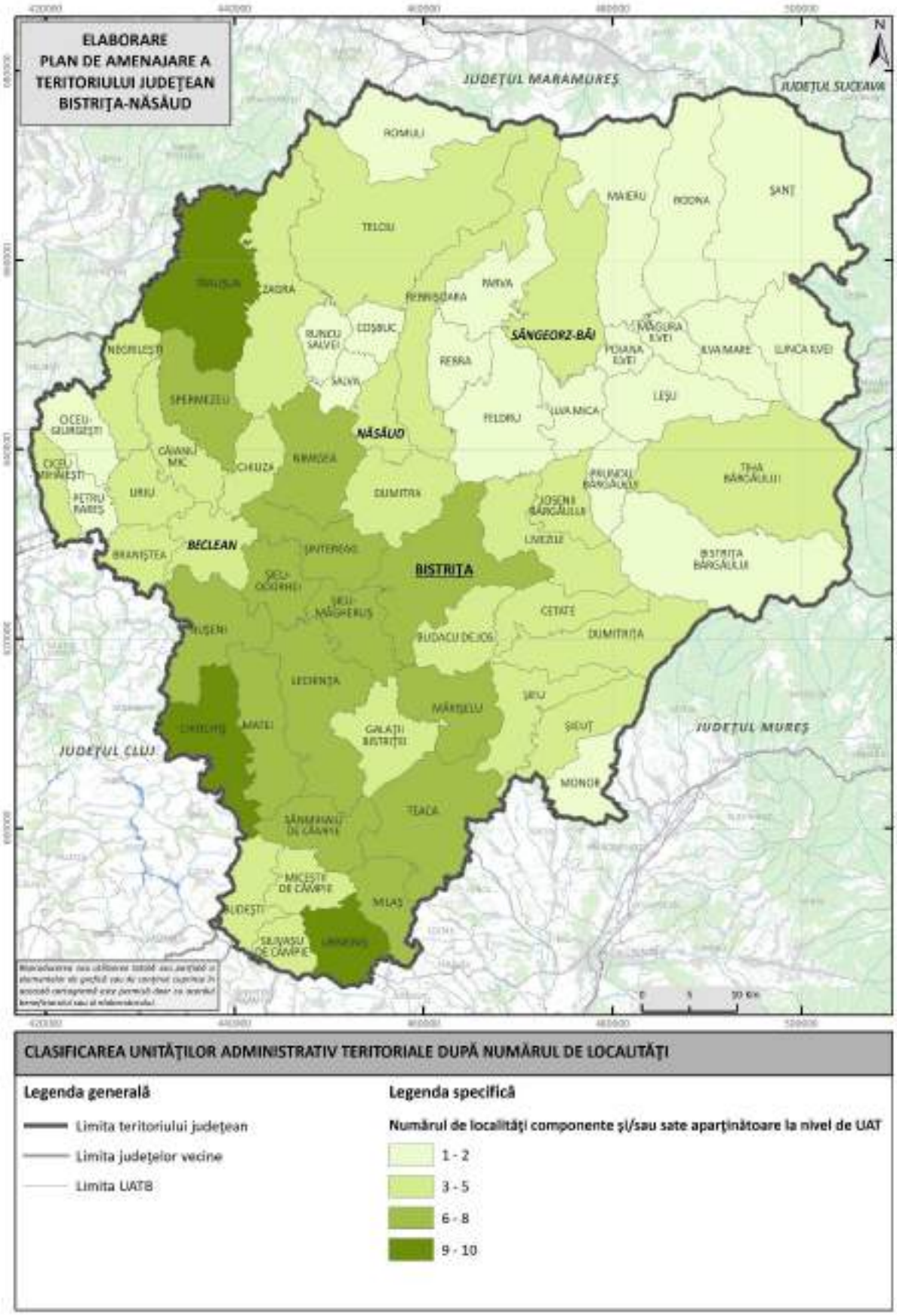

Fig. 3. CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DUPĂ NUMĂRUL DE AȘEZĂRI COMPONENTE.

Sursă: Consiliul Județean Bistrița-Năsăud (2025)

Un număr de 20 de UAT-uri (32,2%) au 3 sau 4 sate aparținătoare sau localități componente. Între acestea se numără și cele 3 orașe din județ, Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, precum și 17 comune, localizate însă în toate regiunile județului: Câmpia Transilvaniei (Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Budești), Culoarul Someșului Mare (Chiuza, Rebrișoara, Uriu, Braniștea, Ciceu-Mihăiești), Dealurile Someșului Mare (Negrilești, Căianu Mic), valea Șieului (Șieu, Șieuț), valea Sălăuța (Telciu), valea Bistriței și Dealurile Bistriței (Josenii Bârgăului, Cetate, Dumitrița, Dumitra).

Doar 5 comune (8% din totalul UAT-urilor din județ) au câte 5 sate aparținătoare, acestea fiind localizate preponderent în zona Dealurilor Bistriței (Livezile, Budacu de Jos, Galații Bistriței), la care se adaugă o comună de pe valea Bârgăului (Tiha Bârgăului) și una din Dealurile Someșului Mare (Zagra).

11 UAT-uri (17,7% din total) au 6 sau 7 sate aparținătoare sau localități componente, o cifră peste media județeană și chiar peste cea națională. Acestea se localizează destul de compact în partea central-vestică a județului, în Dealurile Bistriței (municipiul Bistrița), valea Șieului (Mărișelu, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Șintereag), Câmpia Transilvaniei și contactul cu Dealurile Bistriței (Matei, Milaș, Teaca, Sânmihaiu de Câmpie, Nușeni, Lechința).

Doar 2 comune, Spermezeu (pe valea Ilișua, în Dealurile Someșului Mare) și Nimigea (pe Culoarul Someșului Mare) au câte 8 sate aparținătoare, în regiuni cu densitate mai ridicată a așezărilor, coroborată cu o dimensiune mai mică a acestora.

Recordul de sate aparținătoare, 10, îl dețin 3 comune din partea vestică, respectiv sudică a județului: Târlișua (pe valea Ilișua în Dealurile Someșului Mare, cu extindere până în Munții Țibleș), Chiochiș și Urmeniș, ambele în Câmpia Transilvaniei. Se observă însă că, în toate aceste cazuri, o parte din satele aparținătoare sunt de fapt foste cătune, așezări risipite, care au primit statutul de sat la începutul perioadei comuniste: Cireași, Lunca Sătească, Molișet, Oarzina, Răcătesu, Șendroaia (comuna Târlișua), Câmp, Coșeriu, Fânațe, Podenii, Scoabe, Valea, Valea Mare (comuna Urmeniș), Buza Cătun (comuna Chiochiș). Dacă în cazul comunei Târlișua și a altora din zona montană, așezările risipite au luat naștere prin roire dintr-un sat ”matcă”, în Câmpia Transilvaniei sunt caracteristice hodăile, care s-au format în urma reformelor agricole prin care țăranii au fost împroprietăriți, uneori la mare distanță de casă, motiv pentru care și-au construit inițial niște gospodării temporare (”hodăi”), devenite mai târziu permanente.

2.3 Componența rețelei de localități. Categorii de localități după rang și mărime. Distribuția teritorială pe categorii de mărime a localităților

În județul Bistrița-Năsăud sunt prezente 62 de unități administrativ-teritoriale de bază, respectiv un municipiu, 3 orașe și 58 de comune, care includ 249 de localități. Dintre acestea, 4 sunt localităţi urbane (1,6%) iar 245 sunt localităţi rurale (98,4%), dintre care 13 sate aparţinătoare sau localităţi componente ale oraşelor şi municipiului (5,2%), 58 de sate reşedinţă de comună (23,3%) şi 174 de sate nereşedinţă (69,9%). În cazul municipiului Bistrița și a orașelor Năsăud și Sângeorz-Băi, se utilizează termenul de localități componente, acestea fiind în total 13: 7 în cazul municipiului Bistrița și câte 3 la Năsăud și Sângeorz-Băi. Dintre acestea, trei sunt localități urbane (Bistrița, Năsăud și Sângeorz-Băi) iar celelalte 10 sunt localități rurale. În cazul orașului Beclean, se folosește termenul de sate aparținătoare; astfel, pe lângă localitatea urbană Beclean, mai există și trei sate aparținătoare (Coldău, Figa și Rusu de Jos). Astfel, în unitățile admininstrativ-teritoriale urbane (municipiu și orașe) există în total 17 localități, dintre care 4 localități urbane și 13 localități rurale, acestea din urmă definite fie ca localități componente (10), fie ca sate aparținătoare (3). Celelalte 232 de localități (93,2%) sunt sate componente ale celor 58 de comune, rezultând o medie de 4 sate / comună, sub media națională. Dintre acestea, 58 de sate sunt centre (reședință) de comună, respectiv 23,7% din totalul așezărilor rurale din județ, iar celelalte 174 de localități rurale sunt sate aparținătoare ale comunelor din județ, reprezentând marea majoritate a acestora, cu o pondere de 71% din totalul localităților rurale din județ.

În privința rangului, în România există, începând cu 2001, o ierarhizare oficială a localităţilor, odată cu intrarea în vigoare a Legii 351/2001, respectiv Planul de Amenajare a Teritoriului Naţional (PATN), secţiunea a IV-a, Reţeaua de Localităţi.

În conformitate cu această lege (articolul 2, aliniatul 1), „reţeaua naţională de localităţi este compusă din localităţi urbane şi din localităţi rurale, ierarhizate pe ranguri, potrivit anexelor...”. La acelaşi articol, următorul paragraf, se prevede ierarhizarea localităţilor pe ranguri, și anume:

- rangul 0 – capitala ţării, Bucureşti;
- rangul 1 – municipii de importanţă naţională, cu influenţă potenţială la nivel european;
- rangul 2 – municipii de importanţă interjudeţeană, judeţeană, sau cu rol de echilibru în reţeaua de localităţi;
- rangul 3 – oraşe;
- rangul 4 – sate reşedinţă de comună;

- rangul 5 – sate componente ale comunelor şi sate aparţinând municipiilor şi oraşelor.

Această ierarhizare, definită prin lege, ţine cont preponderent de criteriul administrativ, respectiv cinci din cele şase ranguri pot fi decelate pe baza statutului de capitală, municipiu, oraş, reşedinţă de comună, sat nereşedinţă. Singura excepţie este făcută în cazul rangurilor 1 şi 2, unde, deşi nu se specifică în mod explicit în lege, pragul de 200 000 de locuitori diferenţiază municipiile de rangul 1 şi municipiile de rangul 2.

De altfel, această diferenţiere este şi punctul slab al acestei ierarhizări, întrucât lasă o paletă prea largă de aşezări incluse în rangul 2, practic de la municipii reședință de județ, precum Bistrița, până la municipii mici, care nu dețin funcția administrativă de reședință de județ și au dotări cu mult sub cele obișnuite unui municipiu reședință de județ.

În judeţul Bistrița-Năsăud, ca urmare a impunerii acestui prag de 200 000 de locuitori pentru aşezările de rangul 1, există doar aşezări de rangul 2, 3, 4 şi 5.

Astfel, în județul Bistrița-Năsăud există o așezare de rangul 2, și anume municipiul Bistrița, care are acest statut de municipiu din 1979.

De asemenea, în județul Bistrița-Năsăud există trei așezări de rangul 3, respectiv orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

Așezările de rangul 4 sunt cele 58 de sate reședință de comună, iar așezările de rangul 5 sunt cele 187 de așezări rurale nereședință, respectiv sate aparținătoare comunelor și orașului Beclean și localități rurale componente ale municipiului Bistrița și ale orașelor Năsăud și Sângeorz-Băi (fig. 4).

Din punct de vedere al mărimii demografice, există două seturi de date disponibile: cele anuale, de la INS (platforma TEMPO-ONLINE), care sunt însă valabile doar la nivel de UAT, și cele de la recensăminte, unde datele demografice sunt disponibile până la nivel de localitate (sat), însă ultimul recensământ a avut loc în decembrie 2021.

Între aceste două seturi de date există oricum diferențe destul de însemnate, în sensul în care datele de la INS vizează populația cu domiciliul stabil în unitatea administrativ-teritorială respectivă, în vreme ce la recensământ sunt înregistrate persoanele care locuiesc efectiv în localitate, numărul acestora fiind deseori mai redus decât cel al persoanelor cu domiciliul stabil, din diverse cauze.

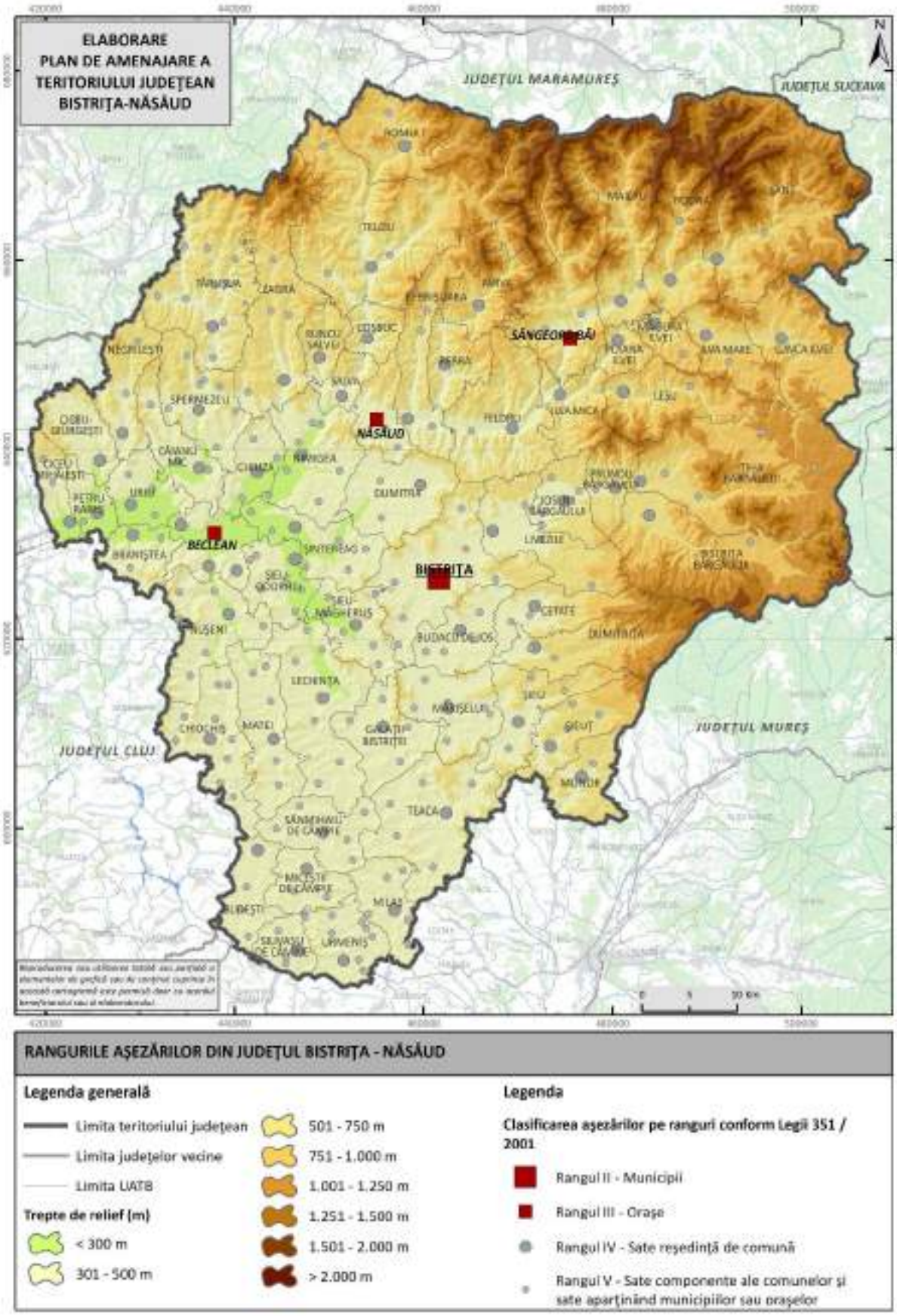

Fig. 4. CLASIFICAREA AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE RANGURI, CONFORM LEGII 351/2001.

Sursă: Legea 351/2001

Din perspectiva mărimii demografice la nivel de UAT, s-au utilizat datele de la INS (platforma TEMPO-ONLINE) cu privire la populația cu domiciliul stabil de la 1 ianuarie 2025. Astfel, centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud se pot clasifica în: un oraș mijlociu, având între 20000 și 100000 de locuitori (Bistrița) și 3 orașe mici, cu o populație sub 20000 de locuitori (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi). Se constată așadar că în județul Bistrița-Năsăud nu mai există nici un oraș mare, municipiul Bistrița având puțin sub pragul de 100000 de locuitori. Pe de altă parte, cele 3 orașe au doar cu puțin peste 10000 de locuitori, care este pragul demografic actual pentru ca o comună să devină oraș, fiind în pericol să coboare sub acest prag dacă tendința demografică negativă va continua.

Comunele au fost împărțite în următoarele categorii: comune foarte mari (peste 5000 de locuitori), comune mari (3001 – 5000 de locuitori), comune mijlocii (1500 – 3000 de locuitori), comune mici (1000 – 1499 locuitori) și comune foarte mici (sub 1000 de locuitori).

Un număr de 12 comune (20,7% din comune) se încadrează în categoria comunelor foarte mari, o pondere foarte ridicată comparativ cu alte județe din țară. Aceste comune au peste 5000 de locuitori, atingând un maxim de 8224 de locuitori în cazul comunei Maieru, rezultând totuși că niciuna din aceste comune nu s-ar încadra, din punct de vedere demografic, pentru a putea promova la statutul de oraș, respectiv nu ating pragul de 10000 de locuitori. Din punct de vedere teritorial, ele se localizează cu precădere în partea montană a județului, în arealul cunoscut pentru natalitatea tradițional ridicată, respectiv pe cursul superior și mijlociu al Someșului Mare (Rodna, Maieru, Feldru, Nimigea), în zona Bârgaielor (Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Josenii Bârgăului), pe Sălăuța (Telciu), în Dealurile Bistriței și Șieului, precum și în zona periurbană a municipiului Bistrița (Livezile, Dumitra, Lechința, Teaca).

Alte 16 UAT-uri (27,6% din comune) se încadrează în categoria comunelor mari, având între 3001 și 5000 de locuitori (fig. 5). Și acestea sunt localizate preponderent tot pe cursul Someșului Mare (Șanț, Ilva Mică, Rebrișoara, Uriu, Petru Rareș), în Dealurile Someșului Mare (Căianu Mic, Spermezeu, Târlișua, Zagra) sau la contactul cu Munții Călimani (Bistrița Bârgăului, Cetate, Dumitrița, Budacu de Jos) sau cu Munții Bârgăului (Lunca Ilvei), la care se adaugă două comune de pe valea Șieului (Șieu-Măgheruș și Șintereag).

Rezultă că aproape jumătate (mai exact 48,3%) din comunele județului Bistrița-Năsăud sunt comune mari și foarte mari, fapt care conferă numeroase avantaje competitive.

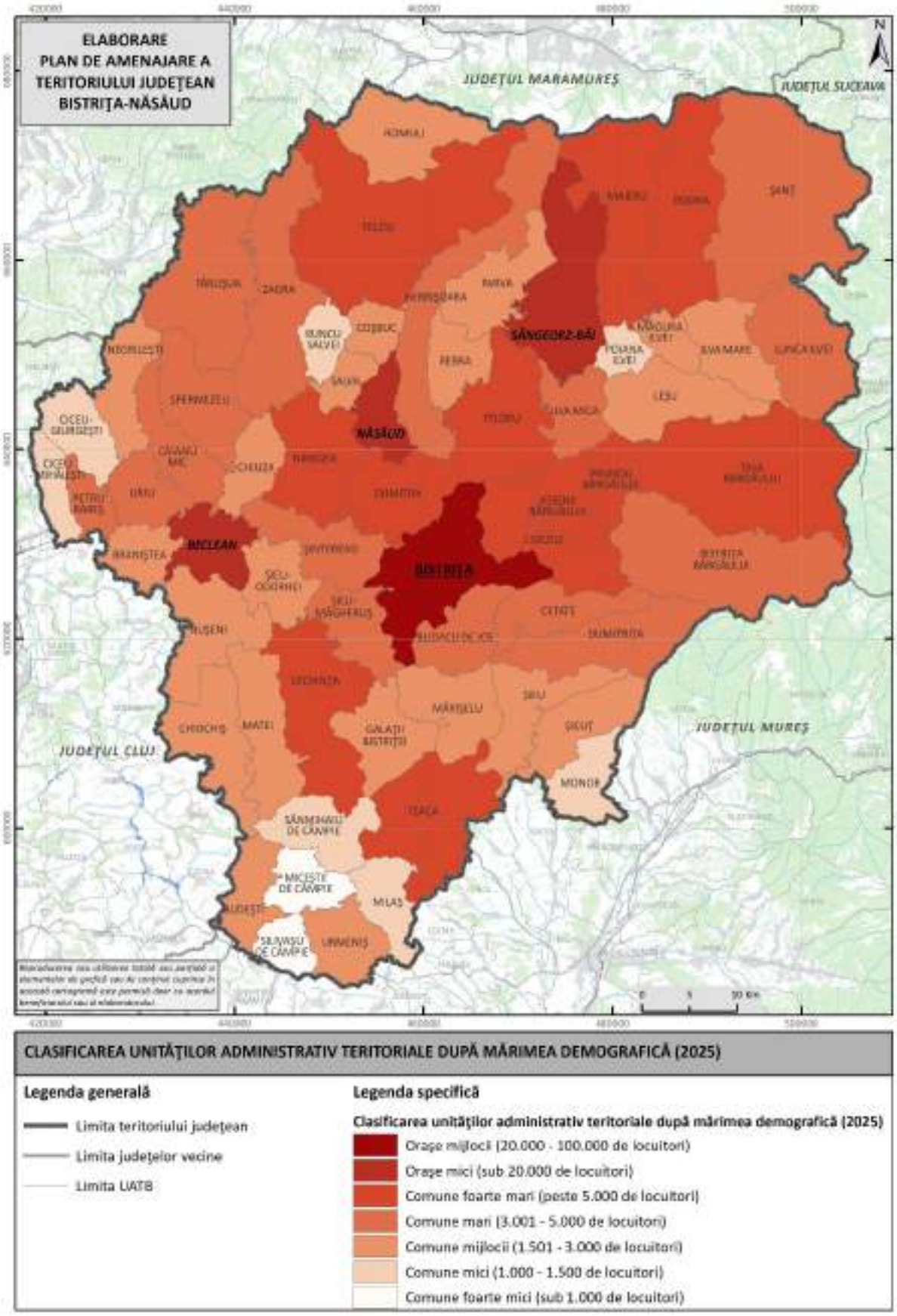

Fig. 5. CLASIFICAREA UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ.
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO ONLINE (2025)

Foarte bine reprezentate sunt și comunele mijlocii, astfel 21 de UAT-uri (36,2%) sunt în această categorie, având o populație între 1500 și 3000 de locuitori. Acestea se localizează pe tot cuprinsul județului, pe Culoarul Someșului Mare (Salva, Chiuza, Braniștea), pe Ilva și afluenții săi (Ilva Mare, Măgura Ilvei, Leșu), pe Șieu și afluenții săi (Șieu, Șieuț, Mărișelu, Șieu-Odorhei, Galații Bistriței), în Câmpia Transilvaniei (Nușeni, Chiochiș, Matei, Budești, Urmeniș), pe Sălăuța și la poalele Munților Rodnei (Coșbuc, Romuli, Rebra, Parva), în Dealurile Someșului Mare (Negrilești).

Comunele mici și foarte mici sunt cele care au coborât sub pragul demografic de 1500 de locuitori, care este necesar în prezent pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Acestea, în număr de 9 (15,5% din totalul comunelor) sunt în general situate la periferia județului, în special în partea vestică (Dealurile Ciceului) și sudică (Câmpia Transilvaniei), o parte din aceste comune fiind mai nou înființate sau reorganizate, cum este cazul comunelor Poiana Ilvei (singura comună mică din aria montană propriu-zisă), Runcu Salvei, Ciceu-Giurgești sau Ciceu-Mihăiești. În partea sudică, mai ales în Câmpia Transilvaniei, se localizează cele mai mici comune din județ, care au suferit cel mai semnificativ declin demografic în ultimele decenii, începând de fapt încă din perioada comunistă, cum ar fi Monor (la contactul Dealurilor Șieului cu Piemontul Călimanilor), Sânmihaiu de Câmpie și Milaș. Două comune, Miceștii de Câmpie și Silivașu de Câmpie, au coborât chiar sub pragul de 1000 de locuitori, fiind astfel singurele comune foarte mici din județul Bistrița-Năsăud.

Întrucât datele de la INS nu sunt disponibile decât la nivel de UAT, analiza mărimii demografice a așezărilor (satelor) s-a făcut în baza datelor de la ultimul recensământ, din decembrie 2021. Din perspectiva mărimii localităților urbane nu există diferențe față de clasificarea anterioară. Astfel, există un oraș mijlociu (Bistrița) cu o populație între 20000 și 100000 de locuitori și 3 orașe mici (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi), având o populație sub 20000 de locuitori (și chiar sub 10000 de locuitori). Comparativ cu clasificarea anterioară, de data aceasta s-a luat în calcul doar localitatea urbană componentă a municipiului sau orașului, și nu unitatea administrativ-teritorială în sine, de aceea localitățile urbane au o populație puțin mai redusă decât unitatea administrativ-teritorială (municipiu sau oraș).

Așezările rurale (satele) au fost clasificate din perspectiva mărimii demografice în: sate foarte mari (peste 4000 de locuitori), sate mari (1501 – 4000 de locuitori), sate mijlocii-mari (1001 – 1500 de locuitori), sate mijlocii-mici (501 – 1000 de locuitori), sate mici (101 – 500 de locuitori), sate foarte mici (6 – 100 locuitori) și sate depopulate (sub 6 locuitori).

În județul Bistrița-Năsăud există doar 4 sate foarte mari (1,6% din totalul satelor), dintre care trei sunt localizate pe cursul superior al Someșului Mare (Rodna, Maieru și Feldru) și unul

pe Bistrița (Prundu Bârgăului). Acestea sunt de altfel și centrele unor comune foarte mari, toate localizate în partea estică și nord-estică (montană) a județului.

Satele mari, în număr de 31 (12,7% din totalul satelor), sunt localizate cu precădere tot în jumătatea estică a județului, în zona Bârgaielor (Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului, Josenii Bârgăului, Mureșenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului, Tureac), în zona periurbană a municipiului Bistrița, inclusiv localități componente ale municipiului (Unirea, Viișoara, Livezile, Budacu de Sus), pe Culoarul Someșului Mare și unii afluenți ai acestuia (Șanț, Ilva Mică, Rebrișoara, Rebra, Parva, Nepos, Anieș, Valea Borcutului, Nimigea de Jos, Reteag, Dobric), pe Ilva și afluenții săi (Ilva Mare, Leșu, Lunca Ilvei), pe Sălăuța (Telciu, Coșbuc), la care se adaugă și unele centre de comună de la contactul Dealurilor Bistriței și Șieului cu Câmpia Transilvaniei (Lechința, Teaca).

Satele mijlocii, cu o populație între 501 și 1500 de locuitori, sunt foarte bine reprezentate în județul Bistrița-Năsăud. Dintre acestea, 28 de sate (11,4% din totalul satelor) sunt mijlocii-mari, respectiv au între 1001 și 1500 de locuitori. Multe dintre acestea sunt centre de comună, localizate mai degrabă în jumătatea vestică, predominant colinară, a județului, precum câteva localități de pe Șieu sau din apropierea acestuia (Șieu, Șieu-Măgheruș, Cociu, Crainimăt, Arcalia, Șintereag), de pe Culoarul Someșului Mare sau din apropierea acestuia (Braniștea, Uriu, Runcu Salvei, Cireșoaia, Cristeștii Ciceului, Cormaia), din Dealurile Someșului Mare (Spermezeu, Căianu Mic, Zagra, Negrilești), din zona peiurbană a municipiului Bistrița (Sigmir, Jelna, Sărata, Petriș), de la poalele Munților Bârgăului (Poiana Ilvei, Lunca Leșului, Susenii Bârgăului), din Dealurile Bistriței și Șieului (Cepari, Viile Tecii) și chiar din Câmpia Transilvaniei (Nușeni).

Există în schimb 65 de sate mijlocii-mici (26,5% din totalul satelor), răspândite destul de uniform prin tot județul, cu precădere în jumătatea sa vestică. Majoritatea acestora nu mai sunt centre de comună, ci sate aparținătoare, dar cu toate acestea se mai regăsesc și unele centre de comună, în special din Câmpia Transilvaniei (Milaș, Matei, Urmeniș, Sânmihaiu de Câmpie, Budești), dar și din Dealurile Bistriței și Șieului (Budacu de Jos, Dumitrița, Galații Bistriței, Monor, Șieuț), de pe Culoarul Someșului Mare (Chiuza), sau din Dealurile Someșului Mare (Ciceu-Giurgești, Târlișua, Ciceu-Mihăiești). La acestea se adaugă numeroase sate, care nu sunt centre de comună, localizate peste tot în județ, dar mai ales în Dealurile Someșului Mare (Poienile Zagrei, Breaza, Suplai, Ilișua, Agrieș, Dumbrăvița, Gersa I, Ciceu-Poieni, Căianu Mare, Dumbrăveni) și Dealurile Bistriței și Șieului (Sângeorzu Nou, Tărpiu, Orheiu Bistriței, Sebiș, Ocnița, Dipșa, Pinticu, Posmuș, Cușma, Ghinda, Slătinița, Monariu, Herina), mai rar în Câmpia Transilvaniei (Țagu, Bozieș, Fântânele).

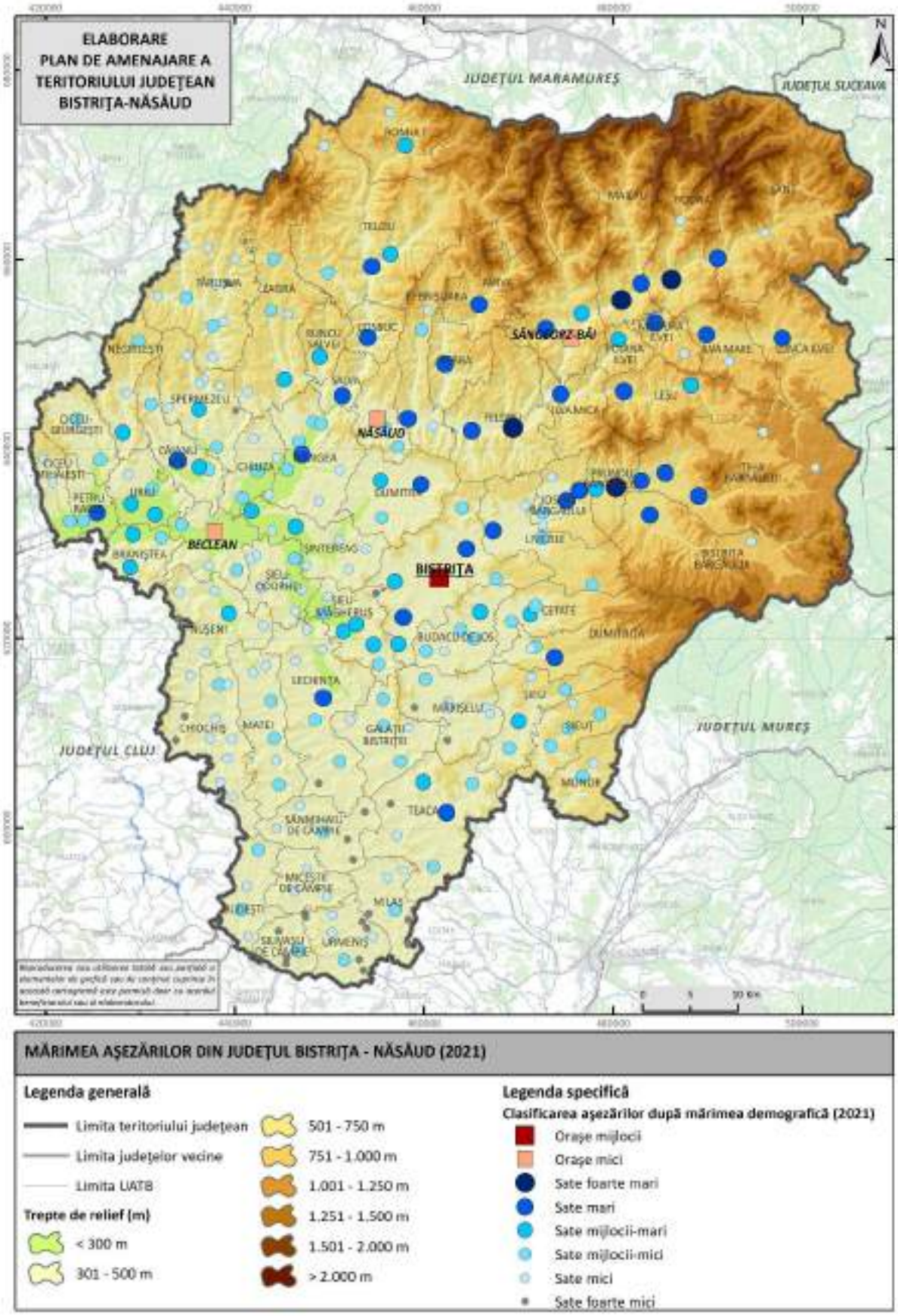

Fig. 6. CLASIFICAREA AȘEZĂRILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ.
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO ONLINE (2025)

Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori. Dintre acestea, majoritatea, mai exact 92 (37,6% din totalul satelor din județ) sunt sate mici, având între 101 și 500 de locuitori. Ele sunt distribuite destul de uniform pe teritoriul județului, însă cu o mai mare pondere în Câmpia Transilvaniei (Miceștii de Câmpie, Visuia, Fântânița, Beudiu, Jimbor, Malin, Chețiu, Feleac, Țăgșoru, Apatiu, Zoreni), Dealurile Bistriței și Șieului (Gledin, Chiraleș, Cristur-Șieu, Archiud, Dumbrava, Sântioana, Ragla, Țigău, Blăjenii de Sus, Blăjenii de Jos, Lunca), Dealurile Someșului Mare (Dobricel, Perișor, Hășmașu Ciceului, Răcătеșu, Alunișul, Poderei, Gersa II). Cu toate acestea, astfel de sate se întâlnesc și în aria montană (Piatra Fântânele, Fiad, Valea Vinului, Ciosa, Colibița, Valea Mare, etc).

Satele foarte mici sunt în număr de 25 (10,2% din totalul satelor din județ) și reprezintă așezările cu cele mai mari probleme demografice, având o populație de până la 100 de locuitori, dar totodată și socio-economice, viabilitatea lor pe termen lung fiind pusă sub semnul întrebării. Dimensiunea lor demografică redusă reprezintă un motiv serios de îngrijorare, deoarece aceste așezări se află la limita inferioară a subzistenței, fiind, în majoritatea cazurilor, supuse unor fenomene de risc, precum îmbătrânirea demografică, declinul demografic asociat cu cel socio-economic, infrastructura precară, lipsa celor mai elementare dotări, care toate împreună contribuie la o evoluție (sau mai degrabă involuție) de tip spirală negativă, fără oportunități reale de dezvoltare în sistem pe termen scurt. Multe dintre acestea sunt situate în Câmpia Transilvaniei, regiunea care a suferit și suferă cel mai mult din punct de vedere demografic în cadrul județului, unele fiind provenite din foste cătune, promovate forțat la statutul de sat în perioada comunistă, precum: Scoabe, Podenii, Valea, Valea Mare, Coșeriu, Câmp (toate din comuna Urmeniș), Porumbenii, Draga, Fânațele Silivașului (comuna Silivașu de Câmpie), La Curte, Brăteni, Stupini (comuna Sânmihaiu de Câmpie), După Deal, Hirean, Ghemeș (comuna Milaș), Dumbrava (comuna Nușeni), Țentea (comuna Chiochiș), Budurleni (comuna Teaca), deși astfel de exemple se regăsesc și mai aproape de aria montană, precum în cazul satului Cireași (comuna Târlișua), sau în Dealurile Bistriței și ale Șieului (Bungard, comuna Lechința; Jeica și Nețeni, comuna Mărișelu).

Din fericire, în județul Bistrița-Năsăud nu se întâlnesc deocamdată sate complet depopulate sau aproape depopulate, având mai puțin de 6 locuitori. Cele mai mici sate sunt Nețeni (comuna Mărișelu) și Porumbenii (comuna Silivașu de Câmpie), care ambele aveau 9 locuitori la recensământul din 2021. Aceste așezări se confruntă cu probleme demografice de mai multă vreme, declinul lor demografic fiind rezultatul unui cumul de factori, care se poate

aplica și celorlalte așezări rurale foarte mici: infrastructura precară, standardele reduse de viață, lipsa oricăror oportunități sociale sau economice, care s-au materializat în migrarea populației spre alte regiuni, în special spre centrele urbane, încă din perioada comunistă.

2.4 Așezările urbane. Clasificarea așezărilor rurale după structura, forma și textura vetrei

Municipiul **Bistrița** este reședința județului Bistrița-Năsăud și cel mai important centru urban al acestui județ. Municipiul este format din localitatea urbană Bistrița și localitățile rurale componente Ghinda, Sărata, Sigmir, Slătinița, Unirea și Viișoara.

Localitatea Bistrița este așezată pe terasele râului Bistrița, în special pe partea dreaptă a râului, unde acestea au câmpuri întinse, favorabile locuirii, în contrast cu malul stâng al râului, mult mai restrictiv și mai abrupt. Există numeroase dovezi arheologice ale locuirii încă din timpuri străvechi. Cu toate acestea, orașul actual datează de la sfârșitul secolului al XII-lea sau începutul secolului al XIII-lea (cu o primă datare certă în 1206), când aici s-au așezat coloniștii sași. Numit la început Nösen (Markt Nösen), în scurt timp și-a schimbat numele în Bistrița (*Byzturch*, în documentele din secolul al XIII-lea), după numele râului.

Zona centrală a orașului este moștenită din perioada medievală, cu o textură geometrizată, incluzând străzi paralele și perpendiculare, dintre care unele converg în piața centrală având în mijloc biserica evanghelică. În jurul acesteia, se conservă numeroase clădiri de epocă, monumente istorice, cu o arhitectură specifică Evului Mediu. Orașul a fost fortificat, dar zidurile se păstrează doar într-o mică măsură, iar dintre turnuri și bastioane, se mai conservă doar Turnul Dogarilor.

În afara nucleului central, orașul s-a dezvoltat mai ales în epoca modernă și contemporană. În perioada comunistă, și mai ales după 1968, când Bistrița a devenit reședința județului Bistrița-Năsăud, s-au construit numeroase cartiere noi de blocuri, în special la vest și nord-vest de nucleul central, în zona Bulevardului Decebal și a străzilor adiacente. În paralel, s-au deschis numeroase fabrici și uzine, care au transformat Bistrița într-un oraș preponderent industrial.

Perioada actuală, mai ales după anul 2000, se caracterizează prin periurbanizare, respectiv expansiunea orașului în toate direcțiile, pe dealurile și văile din jur, dar și de-a lungul drumului principal de pe valea Bistriței, cu precădere în localitățile componente Unirea și Viișoara, dar și în celelalte localități componente, care s-au transformat tot mai mult în adevărate cartiere sau așezări-dormitor ale orașului, unde s-au construit numeroase ansambluri de locuințe

sau case individuale. Procesul de periurbanizare a depășit însă deja limitele municipiului, cuprinzând tot mai mult și alte comune din apropiere.

Orașul **Beclean** cuprinde localitatea urbană Beclean și satele aparținătoare Coldău, Figa și Rusu de Jos. Orașul, localizat la confluența Someșului Mare cu Șieul și la intersecția mai multor drumuri și căi ferate importante, a fost atestat pentru prima dată în 1235, fiind reședința principală a familiei Bethlen, care dă și numele localității urbane. Localitatea a crescut ca importanță în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când a devenit un important nod feroviar, fiind totodată reședință administrativă a cercului și ulterior al plășii și raionului Beclean. În 1968 a primit statut urban, moment în care s-a intensificat dezvoltarea orașului prin construcția de locuințe colective (blocuri), inclusiv în zona centrală a localității, și deschiderea mai multor unități industriale. În ultimii ani, sectorul industrial a suferit un declin, dar în schimb s-au diversificat mult serviciile, mai ales ca urmare a dezvoltării stațiunii Băile Figa, care atrage un număr important de turiști.

Orașul **Năsăud** este constituit din localitatea urbană Năsăud și localitățile rurale componente Liviu Rebreanu și Lușca. Atestat pentru prima dată în 1440, dar cu siguranță mai vechi decât prima sa atestare documentară, Năsăudul a fost, vreme de secole, cea mai importantă așezare de pe cursul superior și mijlociu al Someșului Mare, centru al Țării Năsăudului și, mai târziu, al districtului Năsăud. Din 1762 a devenit sediu al Regimentului II de graniță românesc, vreme de aproape un secol. Ca centru al regimentului grăniceresc, Năsăudul s-a dezvoltat și din punct de vedere social, cultural și economic, fapt care i-a conferit avantaje competitive în raport cu alte localități, și care s-a materializat prin statutul de târg și, din 1886, cel de oraș, cu numeroase instituții de interes public. Unirea districtelor Bistriței și Năsădului a determinat crearea comitatului Bistrița-Năsăud de la sfârșitul secolului al XIX-lea, redenumit județul Năsăud în perioada interbelică, și revenit la titulatura de județul Bistrița-Năsăud din prezent. În perioada comunistă, orașul s-a extins și s-au edificat obișnuitele blocuri cu locuințe colective și fabrici, concentrate mai ales de-a lungul căii ferate și a Someșului Mare, pe malul drept al acestuia. În prezent, Năsăudul și-a consolidat poziția de centru al învățământului din această parte a județului, prin apariția mai multor extensii universitare de la Universitatea ”Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Orașul **Sângeorz-Băi** include localitatea urbană Sângeorz-Băi și localitățile rurale componente Cormaia și Valea Borcutului. Prima atestare documentară a localității (cunoscută inițial ca Sângeorz sau Sângeorgiu) este din 1440, deși se pare că aceasta exista încă de la prima invazie tătară din 1241. Statutul său urban se datorează în primul rând funcțiilor sale turistice.

Primele ape minerale din zonă au fost descrise din 1770, iar stațiunea a început să se dezvolte încă din secolul al XIX-lea, cu precădere spre sfârșitul acestui secol și începutul secolului XX. Cunoscută pentru o vreme cu numele de Băile Hebe, stațiunea balneo-climaterică (cu toate vilele existente) a fost preluată de statul român (Ministerul Sănătății) odată cu naționalizarea din 1948, și în deceniile următoare s-au făcut investiții în modernizarea bazei materiale și de cazare. Din 1958 Sângeorz-Băi a primit statut de oraș. În anii următori s-au construit hoteluri cu capacități mari de cazare – Someșul (600 de locuri) și Hebe (peste 900 de locuri), acesta din urmă fiind cel mai mare din țară la momentul finalizării sale. După 1990, turismul s-a redus, iar stațiunea a cunoscut un ușor declin.

Structura vetrei reprezintă expresia cantitativă care indică gradul de concentrare al gospodăriilor în vatră (V. Surd, 2002). Totuşi, nu există criterii definitorii stricte pentru delimitarea diverselor tipuri structurale (*ibidem*). În general, la nivel naţional sunt recunoscute trei mari tipuri de sate, în funcţie de repartiţia gospodăriilor în vatră: satul adunat, satul răsfirat şi satul risipit. Fiecare dintre acestea cunoaşte şi anumite subcategorii.

În județul Bistrița-Năsăud există sate din toate categoriile structurale. Satele adunate, chiar compacte (variantă a satului adunat), se regăsesc în zona Bistriței, precum și de-a lungul principalelor văi și coridoare de transport. În apropiere de Bistrița sunt caracteristice satele compacte, locuite mai de mult de sași (Livezile, Unirea, etc). Satele adunate sunt prezente și pe valea Someșului Mare (sate mari, precum Rodna, Maieru, Feldru, Reteag) sau în Dealurile Șieului și Câmpia Transilvaniei (Lechința, Teaca), pe Bârgaie (Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului). Totuși, în anumite cazuri, se constată că gospodăriile sunt foarte apropiate sau lipite unele de altele doar în partea centrală a satelor, în vreme ce spre periferie apare o anumită distanțare între gospodării, sau chiar o răsfirare a acestora.

Satele cu o structură răsfirată se localizează în toate regiunile județului, cu precădere în jumătatea sa vestică, fiind în general sate mici și mijlocii, în Dealurile Someșului Mare sau în Câmpia Transilvaniei. În cazul acestora, se observă faptul că în intravilan, între gospodării, se interpun terenuri agricole, livezi, grădini. Astfel, gospodăriile nu mai formează un front comun la strada principală, deși uneori sunt concentrate în mici grupuri de gospodării, distanțate totuși unele față de altele.

O variantă a satului răsfirat este satul liniar. În județul Bistrița-Năsăud există numeroase sate localizate de-a lungul unor văi, care sunt predominant liniare, mai ales în aria montană, unde există puține posibilități de extindere a vetrei pe terase sau versanți (Bichigiu, Telcișor, Fiad, Poienile Zagrei), dar și în zona de dealuri (Păltineasa, Rebra, Tărpiu, Cepari, Orheiu Bistriței),

unele la contactul cu muntele. În special în aria deluroasă, se întâlnesc cazuri de dublă liniaritate, respectiv sate cu două drumuri principale, paralele, de obicei de o parte și de cealaltă a cursului de apă de-a lungul căruia s-a dezvoltat satul (Dorolea, Satu Nou, Petriș).

Satele cu gospodării risipite sunt mai puține în județul Bistrița-Năsăud. Ele provin, în majoritatea cazurilor, din foste cătune, care au primit la un moment dat statutul de ”sat”. Ele se localizează în două regiuni distincte ale județului: în aria montană, respectiv în Câmpia Transilvaniei. Cele din aria montană sunt situate la periferia Munților Rodnei (Valea Borcutului, Gersa II) sau Țibleșului (Molișet, Șendroaia, Lunca Sătească, Cireași). Cele din Câmpia Transilvaniei sunt cunoscute cu numele de ”hodăi”, fiind inițial așezări temporare, rezultate în urma împroprietăririi țăranilor după reformele agricole din secolul XX (Coșeriu, Valea Mare, Câmp, etc). Aceste sate sunt, în majoritatea cazurilor, foarte mici și în pericol de depopulare.

Satele au o formă de obicei neregulată. În cazul așezărilor localizate pe văi, în special în aria montană, se observă o formă alungită (Parva, Rebra, Târlișua, Dobric, Negrilești), rezultând sate predominant liniare. De altfel, multe sate cu o structură adunată sau compactă au avut inițial o dezvoltare liniară, dar au suferit ulterior modificări ale formei, prin extinderea intravilanului pe unii afluenți (văi secundare), sau pe terase și versanți, rezultând forme complexe. Astfel, forma inițial liniară a fost modificată, prin apariția a numeroase corpuri de vatră conexe, care au conferit o formă mai degrabă tentaculară în cazul multor așezări rurale din județul Bistrița-Năsăud.

Textura (modalitatea de dispunere a reţelei stradale) nu are, în mod obişnuit, regularitate geometrică. Acest fapt este explicabil, în primul rând, prin vechimea mare a majorităţii aşezărilor, care moştenesc reţeaua stradală din perioada medievală (când nu exista o planificare riguroasă a texturii satelor), şi, în al doilea rând, prin relieful colinar sau montan predominant, şi care nu a permis geometrizarea reţelei stradale.

Totuşi, în cazuri speciale, se poate vorbi de o textură geometrizată, mai precis liniară, precum în cazul satelor amintite (Rebra, Ghinda, Parva, Tărpiu, Cepari, Purcărete, Telcișor). În alte sate, textura este de asemenea geometrizată, existând două străzi paralele mai lungi, și o mulțime de străzi perpendiculare pe acestea, mult mai scurte. Această textură este de altfel apropiată de cea din satele unde predomină dubla liniaritate, îndeosebi în aria de dealuri (Dorolea, Satu Nou, Petriș, Dobric), unde cele două drumuri principale, deși uneori au trasee nu tocmai rectilinii, ci mai degrabă impuse de direcția văii, sunt conectate între ele prin drumuri (uneori și poduri sau punți) de mici dimensiuni.

Predomină însă localităţile cu o textură neregulată, complexă, întortocheată, tendinţele de geometrizare fiind specifice aşezărilor situate pe principalele văi, şi care au o formă relativ regulată, determinată de profilul transversal al văii.

2.5 Zone lipsite de municipii și orașe. Zone rurale defavorizate

În Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de Localități, la articolul 4 (în versiunea actualizată a legii) se precizează:

”(1) Guvernul sprijină declararea de orașe noi, preponderent în zonele lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km – cuprinse în tabelele de la pct. 6.0 și 6.1 ale anexei nr. II și marcate pe hartă în anexa nr. III -, prin unificarea comunei care are posibilitățile cele mai mari de dezvoltare și o poziție favorabilă în cadrul zonei cu una sau mai multe comune învecinate, pe baza hotărârilor adoptate în acest sens de consiliile locale implicate, ca urmare a acordului populației din comunele respective, exprimat prin referendumurile locale desfășurate în condițiile legii. În condiții similare, Guvernul poate acorda sprijin pentru declararea de municipii noi, prin unificarea unui oraș cu una sau mai multe comune din imediata vecinătate.

(2) Pentru a permite accesul la fondurile structurale acordate de Uniunea Europeană comunelor în care s-au produs scăderi accentuate de populație, cuprinse în tabelele de la pct. 5.0 și 5.1 ale anexei nr. IV și situate în zonele marcate pe hartă în anexa nr. V, Guvernul încurajează unificarea administrativă a câte două sau mai multe dintre aceste comune care sunt învecinate, la inițiativa autorităților administrației publice locale și ca urmare a voinței exprimate prin referendum local de către populația din comunele interesate.

(2^1) Guvernul sprijină declararea de municipii noi, dacă situația economică și socială a zonei va fi favorizată de acest fapt, prin unificarea unuia sau mai multor municipii cu unul sau mai multe orașe și/sau mai multe comune din imediata vecinătate, în limitele aceluiași județ, pe baza hotărârilor adoptate în acest sens de consiliile locale implicate, ca urmare a acordului populației din unitățile administrativ-teritoriale respective, exprimat prin referendumurile locale desfășurate în condițiile legii.

(3) Pentru aplicarea dispozițiilor alin. (1), (2) și (2^1), Guvernul asigură:

a) întocmirea, aprobarea și promovarea de către Ministerul Administrației și Internelor a unor proiecte de lege pentru declararea de orașe prin unificarea administrativă a două sau mai multe comune sau, după caz, declararea de municipii, prin înglobarea în cadrul unui oraș a mai multe comune sau prin unificarea unuia sau mai multor municipii cu unul sau mai multe orașe și/sau mai mai multe comune din imediata vecinătate, având la bază scrisoarea comună de

intenție a autorităților administrației publice din unitățile administrativ-teritoriale interesate și documentația corespunzătoare;

b) sume de la bugetul de stat, pentru cofinanțarea proiectelor de investiții ale unităților administrativ-teritoriale nou-înființate, care beneficiază de fonduri nerambursabile acordate de Uniunea Europeană pentru dezvoltarea infrastructurii locale.

(4) Proiecte de lege având ca obiect declararea de orașe sau municipii în condițiile alin. (1), (2) și (2^1) pot fi întocmite și promovate și de alți inițiatori prevăzuți de Constituție, pe baza hotărârilor adoptate în acest sens de consiliile locale implicate, ca urmare a acordului populației din unitățile administrativ-teritoriale respective, exprimat prin referendumurile locale desfășurate potrivit legii, fiind aplicabile și în aceste cazuri prevederile alin. (3) lit. b)."

Tot în această lege, în anexe (anexa nr. II, punctele 6.0 și 6.1), sunt precizate și care sunt acele zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km. În zona 12, acoperind o bună parte din Câmpia Transilvaniei (îndeosebi partea centrală a acesteia) și ajungând până în Dealurile Șieului, sunt incluse comune din județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate 11 comune din partea sudică a județului, acoperind o suprafață aproximativă 82187 ha (821,87 km^2) și cu o populație care la momentul respectiv era estimată la 31459 de locuitori. Trebuie precizat că în prezent populația acestor comune a scăzut considerabil, ca urmare a declinului demografic accelerat pe care l-a suferit această regiune din județul Bistrița-Năsăud în ultimele decenii.

La punctul 6.1 sunt precizate toate comunele din aceste zone. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate următoarele comune:

Zona 12

Bistrița-Năsăud

1. Budeşti
2. Chiochiş
3. Galaţii Bistriţei
4. Lechinţa
5. Matei
6. Miceştii de Câmpie
7. Milaş
8. Silivaşu de Câmpie
9. Sânmihaiu de Câmpie
10. Teaca

11. Urmeniş

Pe de altă parte, prin promovarea comunei Sărmașu (în 2003) din județul Mureș la statutul de oraș, practic nu se mai poate considera că această regiune este una exclusiv rurală, iar distanța față de cel mai apropiat oraș a scăzut pentru majoritatea acestor comune sub pragul de 25-30 km menționat în lege. Fără îndoială însă că simpla promovare a acestei comune la statutul urban nu este totuși suficientă pentru a transforma aceste localități; în realitate, orașul Sărmașu din județul vecin, Mureș, încă mai păstrează destule caracteristici rurale, iar conexiunea comunelor din sudul județului Bistrița-Năsăud la acest oraș este foarte redusă, impactul teritorial al noului oraș fiind aproape nul.

Această arie, pe de altă parte, poate fi considerată și ca fiind defavorizată în raport cu restul județului. Dincolo de rezolvarea ”scriptică” a problemei, prin promovarea unei comune (dintr-un alt județ) la statutul urban, localizarea majorității comunelor din listă la o oarecare depărtare de orașele și axele principale ale județului Bistrița-Năsăud a determinat și o rată mai ridicată a emigrației în ultimul secol, deoarece distanțele prea mari și infrastructura deficitară nu au permis navetismul, decât în situații rare, astfel că aceste comune au cunoscut un declin demografic mai accentuat și mai profund decât celelalte comune din județ. Reducerea contingentelor de adulți și de tineri a avut repercusiuni în privința ratei natalității, care a scăzut considerabil mai mult decât în alte părți ale județului, iar rata mortalității a crescut, ca urmare a unei ponderi tot mai semnificative a populației vârstnice, mai puțin predispusă la migrație, și care în bună măsură a rămas în aceste localități.

În plus, nu contează de fapt doar distanțele față de centrele urbane, ci și timpii de parcurs și tipul de centre urbane care sunt situate mai aproape. În aceste cazuri, se poate constata că de fapt aceste distanțe trebuie parcurse, în cele mai multe cazuri, pe drumuri secundare, mai greu practicabile și mai slab întreținute, care străbat numeroase localități, ceea ce mărește și mai mult timpii de parcurs. În plus, cele mai apropiate orașe sunt mici (Beclean, Sărmașu în județul Mureș), cu dotări și facilități specifice acestui tip de oraș, cu zone de influență reduse și oportunități socio-economice limitate. În realitate, raportarea ar trebui să se facă la municipiul Bistrița, cel mai dinamic centru urban al județului, și care se află la o distanță mult mai mare comparativ cu cea calculată față de cel mai apropiat oraș, rezultând așadar o izolare și mai ridicată a acestor comune în raport cu restul județului.

Pe lângă aceste comune din jumătatea sudică a județului, în anexa IV, dedicată aşezărilor rurale, Legea 351/2001 indică și care sunt acele comune unde s-au produs scăderi

accentuate de populaţie în perioada 1966-1998, şi care necesită acţiuni de sprijin şi revitalizare. Comunele cu scăderi accentuate de populaţie sunt împărţite în două categorii: cu scăderi de populaţie între 30% şi 50%, şi cu scăderi de peste 50% în perioada vizată. În județul Bistrița-Năsăud există 5 comune cu scăderi între 30% și 50% din populație în perioada menționată și 4 comune cu scăderi demografice de peste 50% în perioada menționată.

Astfel, la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud, sunt enumerate următoarele comune care necesită acţiuni de sprijin şi revitalizare:

Judeţul Bistriţa-Năsăud

- Comune cu scăderi de populaţie de 30,0-50,0%
    1. Budeşti
    2. Chiochiş
    3. Matei
    4. Silivaşu de Câmpie
    5. Târlişua
- Comune cu scăderi de populaţie de peste 50,0%
    1. Miceştii de Câmpie
    2. Milaş
    3. Sânmihaiu de Câmpie
    4. Urmeniş

Se constată că, exceptând comuna Târlișua, majoritatea comunelor din această listă se regăsesc și printre comunele enumerate la punctul 6.1., localizate la vremea aceea în zone lipsite cu orașe pe o distanță de aproximativ 25-30 km (Budești, Chiochiș, Matei, Silivașu de Câmpie, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie și Urmeniș). Lipsesc comunele Lechința, Teaca și Galații Bistriței, localizate mai favorabil, în zona Dealurilor Șieului, mai aproape de municipiul Bistrița și pe o cale principală de comunicație (drumul național Bistrița – Reghin). La acestea se adaugă și comuna Târlișua de la contactul Dealurilor Someșului Mare cu Munții Țibleșului. În total, 9 comune din județul Bistrița-Năsăud, adică 15,5% din totalul comunelor din județ, sunt printre cele menționate ca necesitând acțiuni prioritare de sprijin și revitalizare. Toate aceste localități rurale s-au confruntat cu același fenomen de emigrație, care a debutat încă din perioada comunistă și ale cărui consecințe se pot vedea mai clar astăzi, și din perspectivă demografică (natalitate scăzută, îmbătrânire demografică accelerată), dar și socio-economică. Situația cea mai dramatică se constată în comunele din extremitatea sudică a județului, în centrul Câmpiei

Transilvaniei (Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Urmeniș, Sânmihaiu de Câmpie). În cazul acestor comune învecinate, se poate ridica problema unei unificări administrative a unora dintre acestea, așa cum sugerează alin. 2 din articolul 4 al Legii 351/2001, la inițiativa autorităților administrației publice locale și ca urmare a voinței exprimate prin referendum local de către populația din comunele interesate. Pe de altă parte, nu se poate pune problema unui oraș rezultat prin unificarea administrativă a mai multor comune din această regiune sudică a județului, lipsită de orașe, deoarece nici măcar în urma unificării administrative nu s-ar putea atinge pragul demografic minimal pentru un oraș și nu s-ar îndeplini nici celelalte criterii prevăzute de lege pentru înființarea unui oraș.

Se poate concluziona, atât în baza situațiilor prezentate în Legea 351/2001, cât și a celor din prezent, analizate și în acest studiu, că zonele rurale defavorizate din județul Bistrița-Năsăud sunt situate în partea sudică și vestică a județului. O pondere mai mare o au comunele din Câmpia Transilvaniei (Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Urmeniș, Sânmihaiu de Câmpie, Matei, Chiochiș, Budești). De asemenea, câteva comune din Dealurile Someșului Mare, la contactul cu muntele, se pot include ca parte dintr-o zonă rurală defavorizată, aici intrând comune precum Târlișua, Negrilești, Zagra, Parva.

2.6 Ierarhizarea și funcțiunile localităților. Satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform PATN – Secțiunea a IV-a, pe categorii de localități, în ceea ce privește infrastructura socio-culturală, echiparea tehnico-edilitară și locuirea

Deşi există mai multe alternative de ierarhizare a aşezărilor, unele dintre ele prezentate deja (de exemplu, după dimensiunea demografică a acestora), în România există, începând cu 2001, o ierarhizare oficială a localităţilor, odată cu intrarea în vigoare a Legii 351/2001, respectiv Planul de Amenajare a Teritoriului Naţional (PATN), secţiunea a IV-a, Reţeaua de Localităţi.

În conformitate cu aceste lege (articolul 2, aliniatul 1), „reţeaua naţională de localităţi este compusă din localităţi urbane şi din localităţi rurale, ierarhizate pe ranguri, potrivit anexelor...”. La acelaşi articol, următorul paragraf, se prevede ierarhizarea localităţilor pe ranguri, şi anume:

- rangul 0 – capitala ţării, Bucureşti;
- rangul 1 – municipii de importanţă naţională, cu influenţă potenţială la nivel european;
- rangul 2 – municipii de importanţă interjudeţeană, judeţeană, sau cu rol de echilibru în reţeaua de localităţi;

- rangul 3 – oraşe;
- rangul 4 – sate reşedinţă de comună;
- rangul 5 – sate componente ale comunelor şi sate aparţinând municipiilor şi oraşelor.

Această ierarhizare, definită prin lege, ţine cont preponderent de criteriul administrativ, respectiv cinci din cele şase ranguri pot fi decelate pe baza statutului de capitală, municipiu, oraş, reşedinţă de comună, sat nereşedinţă. Singura excepţie este făcută în cazul rangurilor 1 şi 2, unde, deşi nu se specifică în mod explicit în lege, pragul de 200 000 de locuitori diferenţiază municipiile de rangul 1 şi municipiile de rangul 2.

De altfel, această diferenţiere este şi punctul slab al acestei ierarhizări, întrucât lasă o paletă prea largă de aşezări incluse în rangul 2, practic de la municipii reședință de județ, precum Bistrița, până la municipii mai mici, care nu au funcția de reședință de județ.

În judeţul Bistrița-Năsăud, ca urmare a impunerii acestui prag de 200 000 de locuitori pentru aşezările de rangul 1, există doar aşezări de rangul 2, 3, 4 şi 5.

Astfel, în județul Bistrița-Năsăud există o așezare de rangul 2, și anume municipiul Bistrița, care are acest statut de municipiu din 1979.

De asemenea, în județul Bistrița-Năsăud există trei așezări de rangul 3, respectiv orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

Așezările de rangul 4 sunt cele 58 de sate reședință de comună, iar așezările de rangul 5 sunt cele 187 de așezări rurale nereședință, respectiv sate aparținătoare comunelor și orașului Beclean și localități rurale componente ale municipiului Bistrița și ale orașelor Năsăud și Sângeorz-Băi (fig. 4).

Pentru fiecare dintre aceste ranguri, legea prevede, în anexa II, o serie de elemente şi nivele de dotare. În cazul localităţilor de rangul 2, se face o diferenţiere, de data aceasta, între municipiile reşedinţă de judeţ şi celelalte municipii.

Astfel, municipiile reşedinţă de judeţ (categorie unde se încadrează municipiul Bistrița) trebuie să aibă o populaţie între 50 000 şi 200 000 de locuitori, o populaţie a zonei de influenţă între 200 000 şi 500 000 de locuitori, o rază de servire de 60-80 km, acces direct la cel puţin două sisteme majore de căi de comunicaţie (cale ferată principală, drumuri naţionale, aeroport), capacităţi de producţie diversificate din sectorul secundar şi al serviciilor productive, social-culturale şi informative cu rază de servire prioritar judeţeană. Municipiul Bistrița îndeplineşte toate aceste criterii.

Din punct de vedere al nivelului de dotare şi echipare, municipiile reşedinţă de judeţ trebuie să deţină următoarele:

- instituţii de decizie politică, administrativă, juridică de importanţă judeţeană:

o sedii ale administraţiei publice locale; sedii de servicii descentralizate în teritoriu ale ministerelor şi ale altor organe centrale neguvernamentale;

o judecătorii, tribunale, procuratură, parchet şi alte instituţii juridice; sedii de partid, de sindicat, sedii ale organizaţiilor neguvernamentale;

- educaţie, cercetare ştiinţifică:

o institute de învăţământ superior sau filiale ale acestora, colegii, institute sau filiale ale unor institute naţionale de cercetare;

- sănătate, asistenţă socială:

o spital clinic universitar sau spital general, spitale de specialitate, staţie de salvare judeţeană, asistenţă de specialitate (boli cronice, persoane cu handicap, recuperări funcţionale, centre psihiatrice), cămine de bătrâni, centre de recuperare, orfelinate etc.;

- cultură:

o case de cultură cu săli de spectacol, eventual teatre, săli de concert, de expoziţie, de conferinţe, săli polivalente, cluburi, muzee, biblioteci, edituri, tipografii etc.;

- comerţ, servicii comerciale prestate populaţiei şi agenţilor economici:

o centre comerciale, camere de comerţ, centre de afaceri, burse de valori şi de mărfuri, magazine specializate pentru vânzări cu ridicata şi cu amănuntul, magazine de prezentare, servicii diversificate de înaltă calitate; posibilităţi de organizare a unor târguri importante;

- turism:

o hoteluri de 3 stele cu cel puţin 200 de locuri;

- mass-media:

o mass-media judeţeană (posturi de radio şi de televiziune), publicaţii cotidiene sau periodice;

- finanţe, bănci, asigurări:

o sucursale sau filiale ale unităţilor financiar-bancare şi de asigurări;

- sport, agrement:

o zone de recreare şi agrement, grădini zoologice, săli de competiţii sportive de nivel naţional/regional, judeţean, stadioane şi alte dotări diversificate pentru petrecerea

timpului liber şi sport (săli polivalente, terenuri de sport, piscine, eventual patinoare artificiale etc.);

- protecţia mediului:

o agenţii de protecţie a mediului şi servicii dotate cu echipamente specifice pentru menţinerea unui mediu de calitate şi a igienei urbane;

- alimentare cu apă şi canalizare:

o reţele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, staţie de epurare;

- culte:

o lăcaşuri de cult, episcopii, sedii eparhiale, vicariate, subcentre ale cultelor autorizate;

- transport/comunicaţii:

o gări, autogări, transport în comun, centrale telefonice automate, fax, poştă etc;

- ordine, securitate:

o instituţii specifice cerinţelor la nivel judeţean.

Din toate punctele de vedere, municipiul Bistrița deţine un nivel de dotare şi echipare la un nivel cel puţin egal cu cerinţele formulate de lege şi prezentate mai sus.

Oraşele de rangul 3 trebuie să aibă o populaţie între 5 000 şi 30 000 de locuitori, o populaţie a zonei de influenţă între 5 000 şi 40 000 de locuitori, o rază de servire de circa 10-20 km, acces direct la drum naţional sau judeţean, la centrul de rang superior, şi legături facile cu aşezările din zona de influenţă. Din punct de vedere economic, aceste oraşe trebuie să deţină capacităţi de producţie din domeniul secundar (industrie prelucrătoare şi construcţii), terţiar (servicii sociale şi comerciale) şi primar (industrie extractivă, agricultură, piscicultură, silvicultură).

Toate cele trei orașe din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile demografice, economice și de accesibilitate stipulate de lege.

Lucrurile nu mai sunt însă atât de simple când se ia în considerare nivelul de dotare şi echipare conform legii:

- administraţie publică, autorităţi judecătoreşti şi asociaţii:

- primărie, judecătorie, parchet, tribunal, notariat, sedii pentru diferite asociaţii;

- educaţie:

- învăţământ preşcolar, primar, gimnazial, liceal;

- sănătate, asistenţă socială:

- spital general sau secţie-spital, maternitate, dispensar policlinic, staţie de salvare, creşă, farmacie, cămin de bătrâni;

- cultură:

- casă de cultură, cinematograf, bibliotecă publică, muzee, sală de expoziţii, club etc.

- comerţ, prestări de servicii:

- magazine universale şi magazine specializate, piaţă agroalimentară;

- turism:

- hotel de două stele cu minimum 50 de locuri;

- finanţe-bănci, asigurări:

- sucursale sau filiale de bănci, instituţii de credit şi societăţi de asigurare, C.E.C.;

- sport, agrement:

- terenuri, eventual stadion mic, săli de sport, eventual pentru competiţii locale, grădini publice şi alte spaţii verzi amenajate;

- protecţia mediului:

- serviciu de protecţie a mediului;

- alimentare cu apă şi canalizare:

- reţele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, staţie de epurare;

- culte:

- lăcaş de cult;

- transport-comunicaţii:

- autogară, eventual gară, poştă, centrală telefonică;

- ordine, securitate:

- sedii de poliţie şi de jandarmerie.

Dintre dotările care lipsesc anumitor oraşe de rangul 3 din judeţul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele (acestea au început să fie închise încă din anii 1990), tribunalul (de fapt, acesta este specific doar reşedinţelor de judeţ, şi în consecinţă această cerinţă este o eroare a legii), spitalul (lipsește la Sângeorz-Băi), judecătoria (lipsește de asemenea la Sângeorz-Băi), creșa (nu există în Beclean), muzeul (nu există la Beclean), sala de expoziții (nu există în niciunul din orașe, cel puțin nu cu această denumire), etc.

Este evident că, pe de o parte, legiuitorul a înăsprit oarecum condiţiile de dotare şi echipare tehnico-edilitară în cazul oraşelor. Pe de altă parte, oraşele de rangul 3 din judeţul Bistrița-Năsăud îndeplinesc majoritatea acestor criterii, cu unele excepții în cazul orașului

Sângeorz-Băi, care are și statutul de stațiune balneo-climaterică, având un rol polarizator mai puțin pronunțat din perspectiva dotărilor socio-culturale.

În anexa IV a legii sunt prezentate şi dotările minime obligatorii pentru localităţile de rangul 4, respectiv satele reşedinţă de comună, în vederea deservirii tuturor satelor din comuna respectivă. Acestea sunt:

- sediu de primărie;
- grădiniţă, şcoală primară şi gimnazială;
- dispensar medical, farmacie sau punct farmaceutic;
- poştă, servicii telefonice;
- sediu de poliţie şi de jandarmerie;
- cămin cultural cu bibliotecă;
- magazin general, spaţii pentru servicii;
- teren de sport amenajat;
- parohie;
- cimitir;
- staţie/haltă C.F. sau staţie de transport auto;
- dispensar veterinar;
- sediu al serviciului de pompieri;
- puncte locale pentru depozitarea controlată a deşeurilor;
- alimentare cu apă prin cişmele stradale.

Majoritatea celor 58 de reşedinţe de comună din judeţul Bistrița-Năsăud deţin dotările, instituţiile şi serviciile enumerate mai sus. Există însă și mici excepții, mai ales în domeniul medical. În 7 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. Situația terenurilor de sport este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot. În ceea ce privește managementul deșeurilor, situația s-a modificat foarte mult în ultimele decenii, iar în prezent colectarea,

transportul, tratarea, reciclarea și depozitarea deșeurilor se face centralizat, la nivel județean, iar punctele locale pentru depozitarea controlată a deșeurilor nu mai sunt necesare. De asemenea, alimentarea cu apă prin cișmele stradale, deși binevenită acolo unde există, nu mai are importanța pe care o avea în trecut, având în vedere extinderea progresivă a rețelelor de alimentare cu apă potabilă, care deservesc un număr tot mai ridicat de gospodării.

Rangul 5 aparţine acelor sate care nu deţin funcţia de reşedinţă de comună, fiind aşadar sate aparţinătoare ale unei comune, oraş sau municipiu, sau localitate componentă a acestora din urmă. În aceeaşi anexă IV, Legea 351/2001 consideră că „existenţa unor dotări publice sau comerciale şi dimensiunea acestora sunt determinate de numărul de locuitori şi de specificul aşezării". Pentru satele care depăşesc 200 de locuitori, dotările minime necesare au fost considerate ca fiind următoarele:

- şcoală primară;
- punct sanitar;
- magazin pentru comerţ alimentar şi nealimentar.

Legea mai precizează că aceste dotări sunt obligatorii şi pentru satele cu o populaţie sub 200 de locuitori, dacă aceste sate sunt izolate, respectiv situate la distanţă mai mare de 3-5 km de satul cel mai apropiat care deţine asemenea dotări.

În judeţul Bistrița-Năsăud, în cazul satelor care nu sunt reședință de comună, principala problemă o reprezintă punctul sanitar, în unele cazuri inexistent, şi de altfel destul de ambiguu denumit. În principiu, medicul de familie din centrul de comună ar trebui să deţină (şi de multe ori chiar deţine) câte un sediu (fostul dispensar sau punct sanitar) în fiecare din satele aparţinătoare. Aceasta nu înseamnă că medicul este acolo în fiecare zi, ci mai degrabă o dată sau de două ori pe săptămână, după cum îşi poate realiza programul. Astfel, putem considera că existenţa punctului sanitar este insuficientă, dacă nu este dublată de prezenţa unui cadru medical.

În cele din urmă, deşi legiuitorul nu menţionează, există la nivelul satelor, în mod obişnuit, şi alte instituţii: biserică (parohie sau filie), cimitir, bar sau bufet, magazine cu diverse bunuri, uneori chiar teren de sport, staţie de transport auto sau staţie/haltă C.F.

2.7 Densitatea populației. Zone cu densitate scăzută a populației

La nivelul anului 2025, luând în considerare datele demografice publicate de INS pe platforma TEMPO-ONLINE, densitatea populației județului Bistrița-Năsăud este de 60,26 loc./km^2, o valoare destul de scăzută în raport cu media națională.

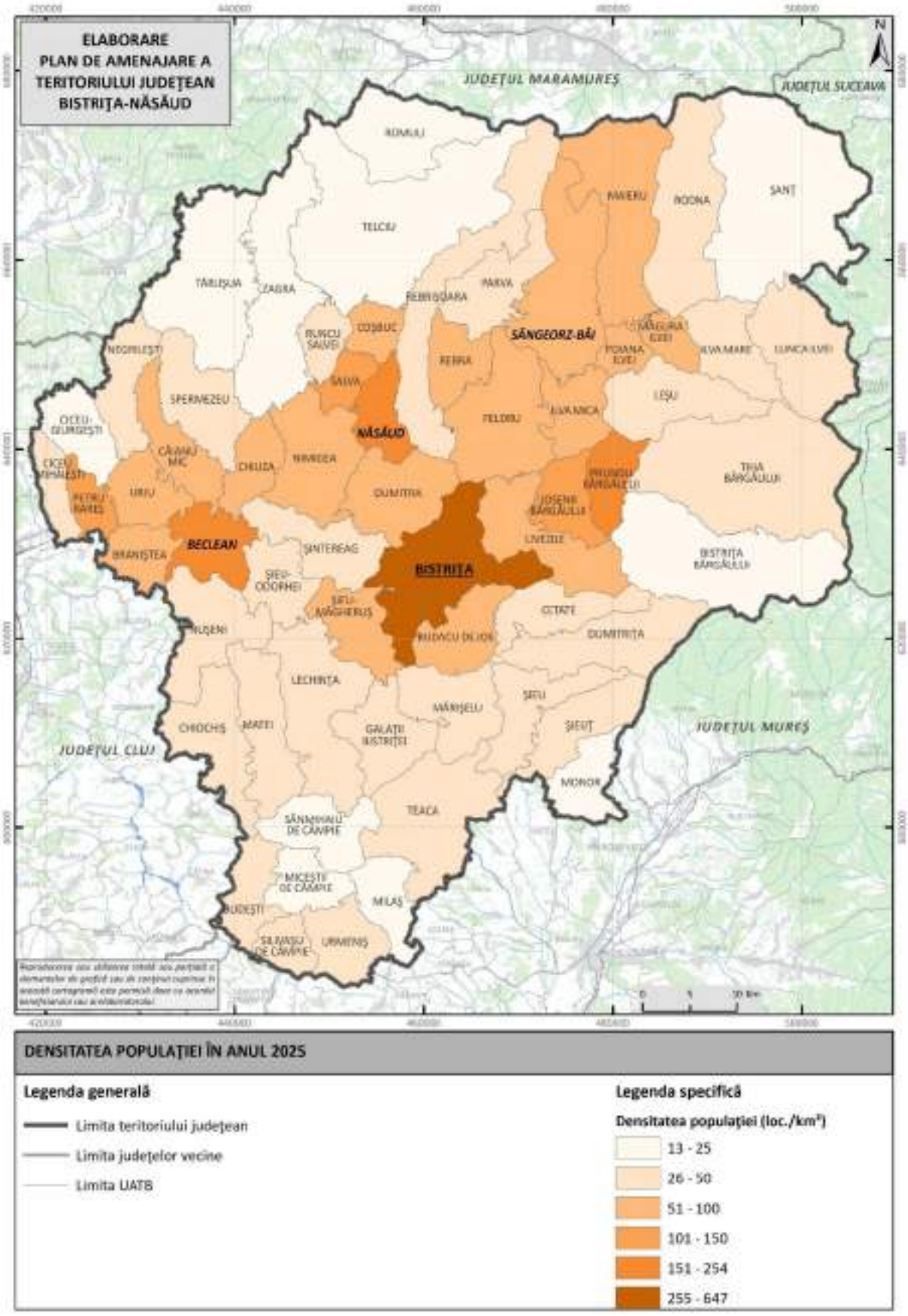

Fig. 7. DENSITATEA POPULAȚIEI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVEL DE UAT ÎN 2025
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO ONLINE (2025)

În profil teritorial se pot observa diferențieri semnificative în privința densității populației (fig. 7). Cele mai mari valori se înregistrează în zona centrală a județului, unde sunt concentrate centrele urbane (Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi), precum și în apropierea acestora (Prundu Bârgăului, Petru Rareș, Josenii Bârgăului, Salva, Șieu-Măgheruș, Uriu, Căianu Mic, Dumitra, Coșbuc, Feldru, Poiana Ilvei). Cea mai mare valoare o înregistrează municipiul Bistrița (646,87 loc/km^2), urmat de orașul Năsăud (254,47 loc/km^2) și Beclean (206,5 loc/km^2). Valori mari se mai înregistrează și în arealele apropiate municipiului Bistrița (Șieu-Măgheruș, Dumitra), în apropierea orașului Năsăud (Salva, Coșbuc), dar și a orașului Beclean (Uriu, Căianu Mic, Braniștea).

Valorile cele mai mici se remarcă pe măsură ce ne îndepărtăm de regiunea centrală, în zona periferică județului. În regiunea sudică, în special în Câmpia Transilvaniei, se înregistrează cele mai mici valori ale densității populației, sub 30 loc/km^2: Urmeniș (29,2 loc/km^2), Chiochiș (28,05 loc/km^2), Silivașu de Câmpie (28,01 loc/km^2), Matei (27,75 loc/km^2), Monor (23,83 loc/km^2), Milaș (23,09 loc/km^2), Miceștii de Câmpie (21,56 loc/km^2), Sânmihaiu de Câmpie (20,13 loc/km^2). Această densitate redusă se datorează emigrației populației din regiunea Câmpiei Transilvaniei începând cu perioada comunistă, fapt care a determinat o depopulare tot mai severă a satelor din această parte a județului.

Valori mici ale densității se înregistrează și în regiunea montană, îndeosebi din partea nordică a județului (Munții Rodnei și Munții Țibleșului, și la contactul acestora cu Dealurile și valea Someșului Mare), cu relief accidentat și teritorii extinse ale comunelor: Telciu (20,1 loc/km^2), Târlișua (19,46 loc/km^2), Romuli (18,07 loc/km^2) și Șanț (13,08 loc/km^2). În partea de est, o densitate mai scăzută se înregistrează în comuna Bistrița Bârgăului, tot ca urmare a extensiunii acesteia în aria montană (a Munților Călimani).

2.8 Unități administrativ-teritoriale deficitare, respectiv cu perspective de promovare în categorii superioare

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară. De altfel, se poate spune că multe din unitățile administrativ-teritoriale sunt la limită din perspectiva îndeplinirii criteriilor stipulate de lege pentru a corespunde rangului lor. Astfel, orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi abia depășesc pragul demografic minimal pentru un oraș, care, odată cu modificarea Legii 351/2001 prin Legea 100/2007, este de 10000 de locuitori. Cu atât mai puțin, niciunul dintre orașe nu atinge pragul demografic necesar pentru a fi promovat la statutul de municipiu, care

este de 40000 de locuitori în momentul de față. În plus, orașele din județul Bistrița-Năsăud sunt deficitare și din perspectiva dotărilor specifice unui oraș. Așa cum s-a punctat și mai sus, dintre dotările care lipsesc oraşelor din judeţul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele (acestea au început să fie închise încă din anii 1990), tribunalul (de fapt, acesta este specific doar reşedinţelor de judeţ, şi în consecinţă această cerinţă este o eroare a legii), spitalul (lipsește la Sângeorz-Băi), judecătoria (lipsește de asemenea la Sângeorz-Băi), creșa (nu există în Beclean), muzeul (nu există la Beclean), sala de expoziții (nu există în niciunul din orașe, cel puțin nu cu această denumire), etc.

O situație asemănătoare se înregistrează și în cazul comunelor. În momentul de față, nici o comună din județul Bistrița-Năsăud nu atinge (și nici nu se apropie) de pragul demografic de 10000 de locuitori prevăzut de Legea 351/2001 (modificată de Legea 100 din 2007) pentru a putea promova la statutul de oraș (cea mai populată comună este Maieru, cu puțin peste 8200 de locuitori). Posibilitatea enunțată de articolul 4 din Legea 351/2001 privind unificarea administrativă a două sau mai multor comune pentru înființarea unui oraș ar putea fi luată în calcul pentru cursul superior al Someșului Mare (Maieru – Rodna) sau în zona Bârgaielor (Prundu Bârgăului – Josenii Bârgăului – Tiha Bârgăului – Bistrița Bârgăului), dar aceste comune nu se află în zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km.

Pe de altă parte însă, există nu mai puțin de 9 comune (15,5% din numărul total de comune) care nu ating pragul demografic minimal de 1500 de locuitori stipulat de Legea 351/2001 pentru comune. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, una dintre soluții, sugerată și de alin. (2) din articolul 4 al Legii 351/2001, este unificarea administrativă. Pe lângă aceste 9 comune, alte câteva comune au cu puțin peste 1500 de locuitori, iar în contextul declinului demografic caracteristic acestei perioade este posibil ca și acestea să ajungă sub pragul menționat pe termen scurt sau mediu.

În plus, unele comune nu dețin nici dotările prevăzute de lege. În 7 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. Situația terenurilor de sport

este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot.

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

Analiza situației existente a reliefat existența unui număr de disfuncționalități din perspectiva rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud.

Poate cea mai importantă disfuncționalitate este reprezentată de dezvoltarea inegală a localităților județului, contrastele dintre urban și rural continuând să se accentueze, iar disparitățile regionale continuă să crească. Municipiul Bistrița și zona sa periurbană reprezintă o arie de polarizare la nivelul întregului județ, cu o dezvoltare accelerată în ultimele decenii, care se reflectă și într-un nivel de trai superior și standarde de viață mai ridicate ale locuitorilor. Chiar dacă municipiul Bistrița nu a crescut atât de mult, localitățile limitrofe au cunoscut o creștere demografică semnificativă în ultimii ani (comunele Livezile, Josenii Bârgăului, Șieu-Măgheruș, Dumitra, Budacu de Jos, Cetate, Dumitrița), pe fondul generalizării fenomenului de suburbanizare și periurbanizare, specific de altfel la nivelul întregului județ, fiind prezent și în jurul celorlalte orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi). În contrast cu regiunea Bistriței și a principalelor axe de dezvoltare, regiunile sudice (Câmpia Transilvaniei, în special) și vestice (Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Năsăudului) au înregistrat un declin demografic în ultimele decenii. Politica de urbanizare și industrializare din perioada comunistă a avut drept rezultat o creștere demografică semnificativă a centrelor urbane, în paralel cu dezvoltarea urbanistică a acestora, implicând noi cartiere cu blocuri de locuințe, dotări și servicii specifice mediului urban. În schimb, cu excepția comunelor din apropierea centrelor urbane și a celor de pe principalele axe de comunicație, localitățile rurale nu au beneficiat de aceeași atenție din partea autorităților, rezultatul fiind o emigrație masivă spre mediul urban, ceea ce a condus la o contracție semnificativă a resurselor de muncă în mediul rural, la instalarea proceselor demografice de declin și îmbătrânire demografică, care au început astfel în unele sate încă din perioada comunistă. Declinul este cu atât mai accelerat cu cât acestea sunt mai izolate, mai depărtate de un centru urban sau de axă majoră de transport, fiind afectate și de procesul de îmbătrânire demografică. Regiunile cele mai afectate sunt cele de la periferia județului, atât în sud (regiunea Câmpia Transilavniei), cât și în nord-vest (Dealurile Someșului Mare și contactul cu Munții Țibleșului și Rodnei).

Astfel, principalele disfuncționalități sunt de natură demografică, fiind cauzate de declinul semnificativ al populației dintr-o bună parte a localităților în ultimele trei decenii.

Situația este foarte gravă, reflectând declinul economic din județ din perioada post-socialistă și, cel puțin deocamdată, această tendință de scădere va continua pe termen scurt și mediu, având în vedere că județul se confruntă cu rate negative ale sporului natural și migratoriu. Astfel, aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori. Se poate așadar afirma că dimensiunea demografică redusă a așezărilor rurale reprezintă una dintre caracteristicile de bază ale rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud, în ciuda faptului că în județ există și numeroase comune mari și foarte mari. Dimensiunea demografică redusă a acestor sate reprezintă un motiv serios de îngrijorare, deoarece aceste așezări se află la limita inferioară a subzistenței, fiind, în majoritatea cazurilor, supuse unor fenomene de risc, precum îmbătrânirea demografică, declinul demografic asociat cu cel socio-economic, infrastructura precară, lipsa celor mai elementare dotări, care toate împreună contribuie la o evoluție (sau mai degrabă involuție) de tip spirală negativă, fără oportunități reale de dezvoltare în sistem pe termen scurt. Ele sunt distribuite destul de uniform pe teritoriul județului, însă cu o mai mare pondere în Câmpia Transilvaniei (Miceștii de Câmpie, Visuia, Fântânița, Beudiu, Jimbor, Malin, Chețiu, Feleac, Țăgșoru, Apatiu, Zoreni), Dealurile Bistriței și Șieului (Gledin, Chiraleș, Cristur-Șieu, Archiud, Dumbrava, Sântioana, Ragla, Țigău, Blăjenii de Sus, Blăjenii de Jos, Lunca), Dealurile Someșului Mare (Dobricel, Perișor, Hășmașu Ciceului, Răcătеșu, Alunișul, Poderei, Gersa II). Cu toate acestea, astfel de sate se întâlnesc și în aria montană (Piatra Fântânele, Fiad, Valea Vinului, Ciosa, Colibița, Valea Mare, etc). Satele foarte mici (sub 100 de locuitori), aflate în cea mai gravă situație, sunt situate majoritar în Câmpia Transilvaniei, regiunea care a suferit și suferă cel mai mult din punct de vedere demografic în cadrul județului, unele fiind provenite din foste cătune, promovate forțat la statutul de sat în perioada comunistă, precum: Scoabe, Podenii, Valea, Valea Mare, Coșeriu, Câmp (toate din comuna Urmeniș), Porumbenii, Draga, Fânațele Silivașului (comuna Silivașu de Câmpie), La Curte, Brăteni, Stupini (comuna Sânmihaiu de Câmpie), După Deal, Hirean, Ghemeș (comuna Milaș), Dumbrava (comuna Nușeni), Țentea (comuna Chiochiș), Budurleni (comuna Teaca), deși astfel de exemple se regăsesc și mai aproape de aria montană, precum în cazul satului Cireași (comuna Târlișua), sau în Dealurile Bistriței și ale Șieului (Bungard, comuna Lechința; Jeica și Nețeni, comuna Mărișelu).

Declinul demografic se reflectă și în neîndeplinirea criteriilor minimale definite de Legea 351/2001 pentru diferitele ranguri, completată cu Legea 100/2007. Astfel, orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi abia depășesc pragul demografic minimal pentru un oraș, care, odată cu modificarea Legii 351/2001 prin Legea 100/2007, este de 10000 de locuitori. Totodată, orașele

din județul Bistrița-Năsăud nu au nivelul de dotare și echipare specific, prevăzut în aceeași lege. Dintre dotările care lipsesc oraşelor din judeţul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele (acestea au început să fie închise încă din anii 1990), tribunalul (de fapt, acesta este specific doar reşedinţelor de judeţ, şi în consecinţă această cerinţă este o eroare a legii), spitalul (lipsește la Sângeorz-Băi), judecătoria (lipsește de asemenea la Sângeorz-Băi), creșa (nu există în Beclean), muzeul (nu există la Beclean), sala de expoziții (nu există în niciunul din orașe, cel puțin nu cu această denumire).

Nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. Pe lângă aceste 9 comune, alte câteva comune au cu puțin peste 1500 de locuitori, iar în contextul declinului demografic caracteristic acestei perioade este posibil ca și acestea să ajungă sub pragul menționat pe termen scurt sau mediu. Se observă că aceste comune mici sau foarte mici sunt localizate în general la distanță față de principalele axe și coridoare de transport, dar și față de principalele centre urbane, având astfel o conectivitate și o accesibilitate mai redusă, o infrastructură deseori deficitară, o populație îmbătrânită și în declin. Aceste comune și-ar putea pierde statutul în viitor, în contextul unei posibile reforme administrative.

Din punct de vedere al nivelului de dotare și echipare prevăzut de lege, se constată că, de exemplu, în 7 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. Situația terenurilor de sport este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot.

Situația echipării tehnico-edilitare a orașelor și comunelor s-a îmbunătățit considerabil în ultimii ani, prin implementarea a numeroase proiecte de introducere, extindere sau reabilitare a unor rețelele tehnico-edilitare, dar, în special în mediul rural, se constată că rețelele tehnico-edilitare nu acoperă toată lungimea străzilor, populația este reticentă în a se branșa la rețelele

nou-introduse, costurile mari fiind de natură să sperie populația sărăcită și îmbătrânită din satele de la periferia județului.

În sens exact opus, unele localități periurbane, în special cele din apropierea municipiului Bistrița, au beneficiat de o creștere demografică în ultimii ani, așa cum este cazul comunelor Livezile, Budacu de Jos, Dumitra, Cetate, Șieu-Măgheruș, fără ca aceasta să se reflecte și într-o îmbunătățire la fel de semnificativă a gradului de dotare și echipare edilitară a acestor localități. De altfel, fenomenul de periurbanizare nu este vizibil doar în cazul așezărilor periurbane, care au cunoscut o dezvoltare imobiliară accelerată, ci chiar și la periferia centrelor urbane (mai ales a municipiului Bistrița), fapt concretizat prin expansiunea constantă și uneori chiar spectaculoasă a suprafețelor incluse în intravilan, inclusiv în unele din localitățile componente ale municipiului (Unirea, Viișoara). Dezvoltarea imobiliară nu a fost însă mereu însoțită și de dotările sociale și comerciale obișnuite în cazul unor noi cartiere de locuințe, astfel că, de multe ori, fenomenul de navetism s-a accentuat și datorită faptului că locuitorii din noile arii rezidențiale au fost nevoiți să se deplaseze în centrul localității sau în alte cartiere pentru cele mai elementare necesități, pe lângă deplasarea zilnică la și de la locul de muncă. De asemenea, noile cartiere rezidențiale nu au beneficiat de fiecare dată de o infrastructură adecvată și nu sunt toate deservite de mijloacele de transport în comun, rezultând o utilizare aproape exclusivă a transportului individual cu mașina, ceea ce generează noi probleme privind traficul (cu ambuteiajele aferente) și poluarea excesivă.

3.2 Priorități de intervenție

Principala prioritate o reprezintă inversarea tendinței de declin demografic, social și economic la nivelul tuturor localităților din județ. În acest sens, o atenție deosebită trebuie acordată centrelor urbane, în primul rând municipiului Bistrița, a cărui dezvoltare ar trebui să antreneze și restul județului pe o pantă ascendentă. Deocamdată, declinul demografic trebuie în primul rând atenuat, înainte de o inversare a tendinței, prin aducerea de investitori, crearea unui climat economic sănătos, stimularea mediului de afaceri, care să atragă forță de muncă sau cel puțin să oprească emigrația resurselor de muncă. Centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud dețin unele dotări și servicii, dar acestea trebuie permanent îmbunătățite și adaptate la standarde tot mai înalte, iar procesele de revitalizare și regenerare urbană ar fi absolut necesare în viitor. O altă prioritate o reprezintă dezvoltarea echilibrată a centrelor urbane din județ, prin

investiții în infrastructura conectivă, dar și prin creșterea gradului de cooperare între centrele urbane.

În mediul rural, Legea 351/2001 a identificat o serie de comune care au înregistrat scăderi demografice semnificative și care ar trebui să beneficieze de acțiuni de sprijin și revitalizare. Acestea sunt împărțite în două categorii, în funcție de procentul în care populația comunei a fost afectată. La nivelul judeţului Bistrița-Năsăud, sunt enumerate următoarele comune care necesită acţiuni de sprijin şi revitalizare:

- Comune cu scăderi de populaţie de 30,0-50,0%
    1. Budeşti
    2. Chiochiş
    3. Matei
    4. Silivaşu de Câmpie
    5. Târlişua
- Comune cu scăderi de populaţie de peste 50,0%
    1. Miceştii de Câmpie
    2. Milaş
    3. Sânmihaiu de Câmpie
    4. Urmeniş

O reactualizare a acestei liste într-un act normativ în conformitate cu datele demografice de la ultimele recensăminte (2002, 2011, 2021) ar fi necesară pentru elaborarea de strategii și politici de redresare și revitalizare a acestor comune, sau a altor măsuri care s-ar putea impune. Chiar și mai important ar fi ca guvernul să acorde într-adevăr prioritate acelor proiecte care vizează în primul rând aceste comune, cele mai afectate de declinul demografic și socio-economic din ultimele decenii.

Tot în această lege, în anexe (anexa nr. II, punctele 6.0 și 6.1), sunt precizate și care sunt acele zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km. În zona 12, acoperind o bună parte din Câmpia Transilvaniei (îndeosebi partea centrală a acesteia) și ajungând până în Dealurile Șieului, sunt incluse comune din județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate 11 comune din partea sudică a județului, acoperind o suprafață aproximativă 82187 ha (821,87 km^2) și cu o populație care la momentul respectiv era estimată la 31459 de locuitori. Trebuie precizat că în prezent populația acestor comune a scăzut considerabil, ca urmare a declinului demografic accelerat pe care l-a suferit această regiune din județul Bistrița-

Năsăud în ultimele decenii. Este adevărat, pe de altă parte, că prin trecerea de la statutul de comună la cel de oraș al unității administrativ-teritoriale Sărmașu (județul Mureș) în 2003, situația s-a schimbat din punct de vedere al distanței față de cel mai apropiat oraș pentru unele comune din listă, iar această zonă nu mai poate fi numită ca fiind ”lipsită de orașe”.

Zona 12

Bistrița-Năsăud

1. Budeşti
2. Chiochiş
3. Galaţii Bistriţei
4. Lechinţa
5. Matei
6. Miceştii de Câmpie
7. Milaş
8. Silivaşu de Câmpie
9. Sânmihaiu de Câmpie
10. Teaca
11. Urmeniş

Fără îndoială însă că simpla promovare a acestei comune la statutul urban nu este totuși suficientă pentru a transforma aceste localități; în realitate, orașul Sărmașu din județul vecin, Mureș, încă mai păstrează destule caracteristici rurale, iar conexiunea comunelor din sudul județului Bistrița-Năsăud la acest oraș este foarte redusă, impactul teritorial al noului oraș fiind aproape nul.

Această arie, pe de altă parte, poate fi considerată și ca fiind defavorizată în raport cu restul județului. Dincolo de rezolvarea ”scriptică” a problemei, prin promovarea unei comune (dintr-un alt județ) la statutul urban, localizarea majorității comunelor din listă la o oarecare depărtare de orașele și axele principale ale județului Bistrița-Năsăud a determinat și o rată mai ridicată a emigrației în ultimul secol, deoarece distanțele prea mari și infrastructura deficitară nu au permis navetismul, decât în situații rare, astfel că aceste comune au cunoscut un declin demografic mai accentuat și mai profund decât celelalte comune din județ. Reducerea contingentelor de adulți și de tineri a avut repercusiuni în privința ratei natalității, care a scăzut considerabil mai mult decât în alte părți ale județului, iar rata mortalității a crescut, ca urmare a

unei ponderi tot mai semnificative a populației vârstnice, mai puțin predispusă la migrație, și care în bună măsură a rămas în aceste localități.

În plus, nu contează de fapt doar distanțele față de centrele urbane, ci și timpii de parcurs și tipul de centre urbane care sunt situate mai aproape. În aceste cazuri, se poate constata că de fapt aceste distanțe trebuie parcurse, în cele mai multe cazuri, pe drumuri secundare, mai greu practicabile și mai slab întreținute, care străbat numeroase localități, ceea ce mărește și mai mult timpii de parcurs. În plus, cele mai apropiate orașe sunt mici (Beclean, Sărmașu în județul Mureș), cu dotări și facilități specifice acestui tip de oraș, cu zone de influență reduse și oportunități socio-economice limitate. În realitate, raportarea ar trebui să se facă la municipiul Bistrița, cel mai dinamic centru urban al județului, și care se află la o distanță mult mai mare comparativ cu cea calculată față de cel mai apropiat oraș, rezultând așadar o izolare și mai ridicată a acestor comune în raport cu restul județului.

4. ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
• Localizarea municipiului reședință de județ Bistrița în partea centrală a județului, acesta fiind relativ ușor accesibil tuturor locuitorilor județului; • Județul se caracterizează prin prezența mai multor axe de dezvoltare cu conectivitate ridicată, cea mai importantă fiind cea pe direcție vest-est, la care se adaugă cea pe direcție nord-sud (spre Maramureș, respectiv spre județul Mureș); • Centrele urbane și comunele localizate de-a lungul axelor de dezvoltare și în apropierea acestora se caracterizează printr-un reviriment demografic, care se materializează și prin investiții în dotările socio-economice și tehnico-edilitare, menite să ridice standardele de viață ale locuitorilor; • Aproape jumătate din comune (28 din totalul de 58 de comune) se încadrează în categoria comunelor mari și foarte mari, deținând dotări și facilități diverse pentru rangul lor, și chiar peste cerințele specifice ale legii; • Majoritatea comunelor din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile din lege asociate rangului lor;	• Prezența a doar 4 unități administrativ-teritoriale cu statut urban (un municipiu și 3 orașe), cu mult sub media națională; • Cele trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) sunt incluse în categoria centrelor urbane mici, depășind cu foarte puțin pragul demografic de 10000 de locuitori, specific orașelor; • La nivelul acestor trei orașe, lipsesc anumite dotări specificate de lege: spitalul și judecătoria nu se găsesc la Sângeorz-Băi, muzeul şi creşa la Beclean, iar cinematografele în niciunul dintre orașe; • 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori; • Comuna Ciceu-Mihăiești nu deține cabinet de medicină de familie, locuitorii fiind arondați unui medic de familie dintr-o altă comună (Petru Rareș). În alte 7 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună; • Farmaciile și punctele faramceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei); • În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă; • Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori, fiind supuse riscului de depopulare.

Oportunități	Amenințări
• Construcția viitoarei autostrăzi A14 (Autostrada Nordului) prin județul Bistrița-Năsăud va consolida principala axă de dezvoltare a județului pe direcție vest-est și va întări rolul municipiului Bistrița la nivel regional și național; • Fenomenul de periurbanizare (suburbanizare) va conduce la o dezvoltare treptată a localităților din apropierea municipiului Bistrița și a celorlalte orașe din județ; • Investițiile în infrastructură și în dezvoltarea tehnico-edilitară a localităților vor continua și vor contribui la ridicarea nivelului de trai și a standardelor de viață în majoritatea așezărilor din județ;	• Declinul demografic accelerat va determina o depopulare tot mai accentuată a unor sate foarte mici din județ, în special din Câmpia Transilvaniei, Dealurile Someșului Mare și Munții Țibleșului; • Dezvoltarea imobiliară din noile cartiere de locuințe și din așezările rurale periurbane nu este asociată cu un nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară adecvat noilor investiții; • O posibilă reformă administrativă va reduce semnificativ numărul unităților administrativ-teritoriale din județ, în special al comunelor, unele putând fi comasate, ca urmare a neîndeplinirii criteriilor specifice rangului lor; • Infrastructura precară din anumite zone rurale a generat fenomene de depopulare, iar populația actualmente redusă din aceste zone nu justifică investițiile în îmbunătățirea infrastructurii, deși aceasta este singura șansă de ieșire din izolare;

5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Pentru o dezvoltare echilibrată a rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud, mai multe propuneri de eliminare sau diminuare a disfuncționalităților prezentate pot fi luate în considerare.

În momentul de față, municipiul Bistrița și zona sa periurbană reprezintă polul principal de atracție și totodată de dezvoltare al întregului județ, la care se adaugă axa Someșului Mare. Această dezvoltare trebuie încurajată, susținută și consolidată și în viitor, cu efecte benefice pentru întreg județul. Obiectivul de a crea un sistem de așezări policentric, coeziv, cu o dezvoltare echilibrată în teritoriu și cu poli urbani bine definiți și intercontectați între ei rămâne unul realizabil pe termen mediu și lung, luând în considerare actuala matrice teritorială și tendințele care se manifestă în special de-a lungul principalelor axe de dezvoltare. Pe de o parte, infrastructura conectivă este în stare foarte bună și ar putea fi consolidată, prin proiectarea autostrăzii A14 Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava, care urmează în linii mari traseul actualului drum european E58. Astfel, județul Bistrița-Năsăud este pe principala cale rutieră care va lega nord-vestul României de Maramureș, Transilvania, Bucovina și Moldova, conectând totodată toate aceste regiuni (și județul Bistrița-Năsăud) la centrul și vestul Europei. Municipiul Bistrița și localitățile din zona sa de influență, precum și orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, se vor afla pe această axă magistrală de transport sau în imediata sa apropiere. O astfel de localizare favorabilă trebuie să rezulte într-o dezvoltare pe termen lung a municipiului Bistrița și a orașelor Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, precum și a regiunilor periurbane ale acestora, care sunt deja atractive, dar vor deveni și mai atrăgătoare pentru potențialii investitori. O infrastructură conectivă adecvată va putea determina extinderea acestor avantaje competitive și spre partea de nord, respectiv cea de sud a județului, de-a lungul celor două axe majore ale județului de pe direcție nord-sud, cea de pe valea Sălăuța, spre Maramureș, și cea spre Reghin și valea Mureșului, spre sud, care și în prezent joacă un rol foarte important, prin conectarea la infrastructura rutieră din județul Mureș (autostrăzile A3, A8 – aceasta din urmă în construcție).

Pe de altă parte, asistăm la un proces amplu de periurbanizare, care s-a și accelerat în ultimii ani, și care va tinde să se generalizeze și să implice arii tot mai extinse, pe măsură ce infrastructura conectivă se va dezvolta, iar dotările și facilitățile se vor înmulți în mediul rural și chiar a urbanului mic. Deocamdată, procesul de periurbanizare pare să fi implicat doar localitățile componente ale municipiului Bistrița (mai ales Unirea și Viișoara) și comunele din primul inel periurban al municipiului Bistrița (Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate), dar

deja se resimt influențe ale dezvoltării periurbane și în comunele din al doilea inel, în special în zona Bârgaielor (Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, etc). Pe termen mediu, se poate anticipa că această dezvoltare periurbană se va extinde și mai departe, până la 20-25 km de municipiul Bistrița. O tendință asemănătoare de periurbanizare, de mai mică intensitate, se observă și în cazul comunelor din apropierea orașelor Beclean, Năsăud și chiar Sângeorz-Băi. Dezvoltarea centrelor urbane mici ar răspunde și obiectivului de a decongestiona și deconcentra serviciile din municipiul reședință de județ, Bistrița, având drept consecință și o echilibrare a dezvoltării în teritoriu față de reședința de județ.

În mediul rural, există mai multe posibile soluții și măsuri care să vizeze dezvoltarea și pentru reducerea decalajului de dezvoltare dintre urban și rural. Printre acestea se numără investițiile în infrastructura conectivă, deoarece conectarea la oportunitățile oferite de un oraș dinamic și cu funcții complexe reprezintă cea mai viabilă alternativă de supraviețuire și chiar de dezvoltare a localităților rurale, în vederea diversificării profilului funcțional. Investițiile în infrastructura de comunicații și cea tehnico-edilitară ar determina o creștere a nivelului de trai și ar face localitățile rurale mai atractive, chiar și pe cele mai depărtate de centrele urbane. Un obiectiv firesc este și dezvoltarea localităților rurale care ar putea întruni condiții de a deveni centre în teritoriu cu rol intercomunal. Accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune situate la o oarecare distanță de centrele urbane, care să poată să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de deservire intercomunală sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. Comuna Rodna este situată pe cursul superior al Someșului Mare, având deja unele dotări cu rol supracomunal (liceul, de exemplu), fiind o localitate cu tradiție urbană ca centru minier încă din Evul Mediu. În mod firesc, această comună polarizează deja o bună parte din așezările mari situate în acest bazin hidrografic (comunele Maieru și Șanț), iar acest rol polarizator trebuie consolidat și sprijinit, având în vedere și localizarea optimă, tradiția care-i conferă și unele avantaje competitive și unele dotări. Comuna Prundu Bârgăului este localizată în partea centrală a zonei ”Bârgaielor”, respectiv pe cursul superior și mijlociu al Bistriței și al afluenților acesteia, în primul rând Bârgăul, o regiune aflată în plină expansiune din punct de vedere demografic, dar și economic și social, de-a lungul principalei axe de comunicație a județului (drumul european E58 spre pasul Tihuța). Această comună deservește deja toate comunele din această regiune (unde încă nu există niciun oraș), având dotări specifice (liceu) și un potențial de dezvoltare deosebit, materializat și prin prezența unor unități economice

importante. Comuna Lechința are al rândul său deja un rol de deservire la nivel supracomunal și este cea mai importantă comună de la contactul Dealurilor Șieului cu Câmpia Transilvaniei, având și o anumită tradiție viticolă, într-o arie lipsită de orașe pe distanțe destul de mari. Toate aceste trei comune sunt localizate în regiuni periferice ale județului, unde trebuie intervenit cu prioritate, deoarece aici se constată prezența a numeroase fenomene de risc din punct de vedere social și economic, pe fondul unei infrastructuri deficitare și a unei calități mai scăzute a standardelor de locuire, precum și un nivel de trai mai redus decât media județeană.

Dintre obiectivele pe termen scurt și mediu, se pot aminti satisfacerea indicatorilor minimali de definire a localităților după rang, prezentate anterior, de către toate localitățile, precum și reabilitarea, completarea și implementarea în localități a dotărilor cu unități publice cu rol teritorial și a echipării tehnico-edilitare. În viitor, standardele de viață vor depinde tot mai mult de existența acestor infrastructuri tehnico-edilitare și de comunicație, a dotărilor cu rol de servire în teritoriu, a oportunităților sociale și economice din localități.

O amplă reformă administrativă la nivel național ar putea avea drept efecte schimbarea statutului unor unități administrativ-teritoriale care nu mai corespund rangului lor, și care ar putea fi ”retrogradate” la un statut inferior, în vederea eficientizării furnizării serviciilor publice. O astfel de reformă ar fi necesară, dar totodată ea trebuie să primească acordul autorităților, dar și al populației locale, ca urmare a voinței exprimate prin referendum local. Alternativ, se pot aplica măsuri care să crească nivelul de dezvoltare și să inverseze trendul demografic negativ actual. În cazul unor comune, în special a celor situate în Câmpia Transilvaniei și care au suferit un declin demografic semnificativ, fiind menționate ca atare în anexele Legii 351/2001, una din soluții ar putea fi unificarea administrativă a două sau mai multe comune învecinate, în condițiile prevăzute de lege.

Principalele măsuri ar trebui să vizeze modernizarea căilor de comunicație și de acces, în special pentru ariile rurale mai izolate, și menținerea acestora la standarde acceptabile, pentru a permite o bună conectivitate la principalele axe de dezvoltare ale județului și la principalele centre urbane, a căror dezvoltare să antreneze în dinamica lor și spațiile rurale conexe. În felul acesta, în condițiile unei mobilități tot mai ridicate a populației, asigurarea unor condiții de confort și facilități similare cu cele din mediul urban ar putea atrage mai mulți migranți dinspre ariile urbane spre cele rurale, fenomen care este deja vizibil în apropierea municipiului Bistrița. Suburbanizarea ar putea avea drept efect o revitalizare a spațiilor rurale din județ pe termen mediu și lung, pe măsură ce acest fenomen va cuprinde spații rurale tot mai largi.

Ținând cont de evoluția pe o pantă ascendentă a prețurilor locuințelor și a chiriilor din municipiul Bistrița și din zona sa periurbană, și de limitele care apar cu privire la sustenabilitatea financiară a locuirii în această parte a județului comparativ cu alte regiuni din județ, tinerii ar putea opta pentru o locuință dintr-o localitate mai îndepărtată de municipiul reședință de județ, dacă economiile rezultate din achiziționarea locuinței sau din plata chiriei în aceste localități ar compensa în mod evident cheltuielile de transport spre și dinspre locul de muncă. Telemunca, dezvoltată mai ales în perioada pandemiei, ar putea oferi oportunități nebănuite localităților situate la distanțe mai mari de centrele urbane, în condițiile în care unii angajați nu mai trebuie să fie prezenți fizic (decât în anumite situații sau în anumite zile) la locul de muncă, și pot lucra de acasă. Cu toate acestea, pentru ca un astfel de angajat să fie dispus să se mute într-o localitate situată la distanță mai mare de locul său de muncă, ar fi absolut necesar ca și condițiile de locuire să fie la standarde ridicate, accesul spre și dinspre locul de muncă, dar și spre serviciile de bază, să fie unul facil, iar conexiunea la internet să fie rapidă și eficientă. Totodată, autoritățile locale ar trebui să vină în întâmpinarea unor astfel de tineri cu oferte concrete și palpabile, deoarece în prezent tinerii au rețele de comunicare foarte bine puse la punct, și convingerea unui număr oarecare de persoane ar atrage după sine alte persoane.

Îmbunătățirea condițiilor de locuit și creșterea calității locuirii reprezintă așadar și soluții, dar și condiții pentru atragerea unei populații tinere, eventual din alte județe, sau și din zona periurbană a municipiului Bistrița, care s-ar putea confrunta cu un fenomen de supraaglomerare.

6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

5.1 Prognoze

Tendințele actuale la nivelul rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud sunt contrastante. Pe de o parte, în municipiul Bistrița și zona sa periurbană (în special comunele Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate) și de-a lungul Culoarul Someșului Mare se înregistrează fenomene de urbanizare și suburbanizare accelerată, cauzate de o dezvoltare economică și socială semnificativă în ultimii ani, cu efecte vizibile în teritoriu, unele pozitive, altele negative (expansiunea de tip sprawl). Pe de altă parte, cu mici excepții, în restul județului se înregistrează fenomene de dezurbanizare, depopulare și îmbătrânire demografică. Din păcate, aceste tendințe s-ar putea menține și în viitor, conducând la propagarea unui model de dezvoltare inegală la nivelul județului, dacă nu vor exista intervenții în vederea sprijinului și revitalizării ariilor rurale profund afectate în ultimele decenii, în special din Câmpia Transilvaniei și Dealurile Someșului Mare.

Municipiul Bistrița, important centru urban al Regiunii de Nord-Vest – Transilvania de Nord, va reprezenta și în viitor principalul nod polarizator al județului, dezvoltarea sa socială și economică fiind esențială pentru întreaga regiune, prin efectele pe care le poate genera la nivelul întregii societăți. Teritorial, municipiul Bistrița este într-o etapă de expansiune urbană, mai greu vizibilă la nivel administrativ, dar care este cât se poate evidentă prin accelerarea și extinderea procesului de suburbanizare dincolo de primul inel de comune din jurul municipiului. Acest proces de suburbanizare are drept efect o creștere mai redusă a populației în centru (municipiul Bistrița, în special localitatea urbană Bistrița), care emite populație spre zonele periurbane, dar o creștere semnificativă a populației din comunele din zona periurbană, precum Budacu de Jos, Dumitra, Livezile, Șieu-Măgheruș, Cetate, ajungând până în zona Bârgaielor, la care se adaugă localitățile rurale componente ale municipiului Bistrița (îndeosebi Unirea și Viișoara). Practic, acest fenomen spontan, neplanificat, va conduce pe termen mediu și lung la o unificare a acestor localități cu municipiul reședință de județ, într-o aglomerare urbană de dimensiuni mari, și în care actualele comune periurbane vor funcționa ca niște cartiere. În funcție și de viitoarele acte normative care vor viza organizarea administrativ-teritorială în România, această comasare *de facto* a unităților administrative de bază din aria periurbană a municipiului Bistrița cu acesta va fi transpusă (sau nu) și într-o viitoare organizare administrativ-teritorială.

Fenomenul de suburbanizare se va extinde însă tot mai mult și spre inelele exterioare, ajungând să cuprindă, pe termen lung, și alte comune, situate la 20-25 km de municipiul Bistrița,

în special în zona Bârgaielor. Practic, viitoarea aglomerație urbană Bistrița va cuprinde toate aceste comune din jurul municipiului reședință de județ.

În afara zonei centrale a județului, dominată de municipiul Bistrița și zona sa de influență, o contribuție importantă vor avea și orașele Beclean (în vest), Năsăud (în nord) și Sângeorz-Băi (în nord-est). Toate aceste centre urbane vor avea un rol important în menținerea unui echilibru în dezvoltarea policentrică a județului și realizarea coeziunii teritoriale. Se va contura un sistem de așezări cu axele majore de dezvoltare dispuse în ”cruce”, având municipiul Bistrița și aglomerația sa urbană în partea centrală a județului, axa Someșului Mare pe direcție vest-est (dublată de valea Bistriței pe aceeași direcție), iar perpendicular pe aceasta o axă nord-sud, cu două segmente distincte, unul pe valea Sălăuța spre Maramureș (nord) și unul prin Dealurile Șieului spre Reghin și județul Mureș (sud). Acest al doilea segment, sudic, ar putea avea o importanță tot mai mare în viitor, pe măsură ce și infrastructura conectivă din județul Mureș se va dezvolta, conturând o alternativă de acces la alte axe de comunicație din partea centrală și estică a Transilvaniei.

Practic, pe termen mediu și lung se poate prognoza o dezvoltare policentrică, având în centru municipiul Bistrița cu zona sa de influență tot mai largă, orașul Beclean în vest, orașul Năsăud în nord și orașul Sângeorz-Băi în nord-est, aceste trei orașe fiind localizate de-a lungul axei Someșului Mare, formând împreună polii de creștere ai unui sistem coerent de așezări, care va reprezenta motorul de dezvoltare al județului în următoarele decenii. Singura regiune mai problematică a acestui sistem va rămâne, probabil, cea sudică și sud-vestică, respectiv regiunea Câmpiei Transilvaniei, care va fi greu de conectat la principalele ”linii de forță” ale teritoriului. De asemenea, aceste axe de dezvoltare nu vor atinge, cel puțin într-o primă fază, extremitățile județului (din toate punctele cardinale), cărora va fi nevoie ca și în continuare să li se acorde o atenție specială, pentru ca și acestea să beneficieze de o dezvoltare similară și echilibrată, în armonie și coeziune cu restul sistemului de așezări.

În afara zonelor aflate direct sub influența acestor centre urbane, este esențial ca unele comune să devină centre cu rol de deservire intercomunal în acele areale lipsite de orașe pe distanțe destul de mari. Deși în acest moment cele mai mari comune (sub aspect demografic) sunt Maieru, Feldru și Tiha Bârgăului, accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune care dețin deja anumite dotări și facilități, au o anumită tradiție ca centre supracomunale, și care să poată astfel să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de

deservire intercomunală sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. O eventuală unificare administrativă a acestora cu una sau mai multe comune învecinate, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (1), ar putea determina promovarea acestora la statutul de oraș, în condițiile prevăzute de lege. Fără a avea parte de intervenții prioritare din partea statului, comunele situate la distanțe mai mari față de centrele urbane importante și față de axele de dezvoltare vor continua să se depopuleze și vor deveni adevărate ”pungi de sărăcie”, fiind axate pe activități din sfera sectorului primar (agricultură, pastoralism, silvicultură) sau prelucrare primară a lemnului. Satele mici și foarte mici, cu o populație preponderent vârstnică, își vor continua procesul de depopulare, și doar în viitorul mai îndepărtat se poate spera la o revitalizare a unora dintre ele, în măsura în care anumiți locuitori din mediul urban vor căuta să se stabilească cât mai ”departe de lumea dezlănțuită”, în locații relativ izolate.

5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară.

Dacă promovarea la un statut superior nu este recomandată sau posibilă în actualul context, sunt în schimb destule unități administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud care ar putea fi ”retrogradate” în cazul promulgării unei legi mai stricte, care să vizeze o amplă reformă administrativă la nivel național. Astfel, nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, o posibilă soluție ar putea fi și unificarea administrativă, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (2).

Pentru multe spații rurale, o alternativă viabilă de dezvoltare o reprezintă o bună infrastructură conectivă, mai ales către centrele urbane importante din județ, a căror dinamică pozitivă ar putea antrena și spațiile rurale din vecinătate. Astfel, municipiul Bistrița și zona sa periurbană își vor consolida statutul de pol atractor al întregului județ, beneficiind de o localizare optimă, la intersecția principalelor axe de dezvoltare ale județului, axa vest-est pe direcția Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța – Vatra Dornei și axa nord-sud pe direcția Maramureș (Vișeu de Sus) – valea Sălăuța – Salva – Năsăud – Bistrița – Teaca – Reghin – Târgu Mureș. Cele două axe majore de dezvoltare trebuie să antreneze în dinamica lor și spațiile rurale înconjurătoare și să

vitalizeze și alte axe, secundare, precum cea de pe cursul superior al Someșului Mare sau cea din Câmpia Transilvaniei.

Deja se poate constata că localitățile din primul inel periurban al municipiului Bistrița sunt foarte bine conectate la municipiul reședință de județ, și beneficiază din plin de un aport semnificativ de populație tânără și înalt calificată, care poate accesa cu relativă ușurință serviciile din municipiu, aducând un plus de dinamism și comunităților în care se integrează. Fenomenul de periurbanizare va continua și în viitor, și va antrena spații tot mai largi, pe măsură ce infrastructura conectivă se va dezvolta și va facilita accesul spre polii atractori (Bistrița, în principal), și din spațiile rurale mai îndepărtate de acestea. De altfel, o ”emigrare” a procesului de periurbanizare din primul inel periurban înspre al doilea inel periurban al municipiului Bistrița și chiar spre alte zone ale județului se face deja simțită, având în vedere impactul tot mai pronunțat al telemuncii și al posibilității accesării unor servicii de la distanță. Cu toate acestea, atragerea unei populații tinere în mediul rural nu poate fi posibilă fără asigurarea unui nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară similar sau măcar apropiat cu cel din mediul urban. Astfel, se consolidează necesitatea ridicării permanente a standardelor de locuire și a nivelului de dotare și echipare tehnico-edilitară a localităților rurale, inclusiv acces facil spre și dinspre locul de muncă, servicii de bază în localitate, conexiune rapidă la internet, servicii de telefonie mobilă.

Se creionează așadar, pe termen lung, un model policentric echilibrat de dezvoltare a rețelei de localități din județul Bistrița, având drept efect coeziunea teritorială de durată a teritoriului județean.

SURSE BIBLIOGRAFICE

*** (1954), Indicatorul alfabetic al localităților din R.P.R., Edit. de Stat pentru Literatură Științifică, București.

Academia Română (2003), Istoria Românilor, vol. I-VIII, Edit. Enciclopedică, București.

Decret-lege nr. 38 din 22 ianuarie 1990 privind abrogarea Legii nr. 2/1989 referitoare la organizarea administrativă a teritoriului țării.

Decretul 331 din 19 septembrie 1952 privind modificarea Legii nr. 5 din 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române.

Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025), http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table. **Notă:** Baza de date TEMPO-Online, baza de date statistice a INS: (http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table) este actualizată permanent, astfel că este posibil ca la consultarea anumitor indicatori să fie disponibile date mai recente decât cele analizate în studiul de față. Datele prezente în acest studiu au fost extrase în perioada mai 2025 – octombrie 2025.

Legea nr. 5 din 7 septembrie 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române.

Legea nr. 3 din 24 decembrie 1960 pentru îmbunătățirea împărțirii administrative a teritoriului Republicii Populare Române.

Legea nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România.

Legea nr. 2 din 18 aprilie 1989 privind îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste România.

Legea nr. 151 din 15 iulie 1998 privind dezvoltarea regională în România.

Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități.

Pascu, Șt. (1989), Voievodatul Transilvaniei, vol. I-IV, Edit. Dacia, Cluj-Napoca.

Pop, I.A. (2003), Transilvania în secolul al XIV-lea şi în prima jumătate a secolului al XV-lea (cca 1300-1456), în Pop, I.A., Nägler, T. - coordonatori, Istoria Transilvaniei. Vol. I (până la 1541), Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca.

Pușcariu, I.S. (1864), Disertațiune despre împărțirea politică a Ardealului, Sibiu.

Recensământul Populației și Locuințelor (2011), www.recensamantromania.ro/rpl-2011/

Recensământul Populației și Locuințelor (2021), www.recensamantromania.ro

Suciu, C. (1968), Dicționar istoric al localităților din Transilvania, Edit. Academiei, București.

ANEXE

Localitățile din județul Bistrița-Năsăud, populația la nivel de localitate (în conformitate cu datele de la Recensământul din 2021) și rangul fiecărei localități conform Legii 351/2001

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Bistriţa	32401	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă, reședință de municipiu	II	68108
Ghinda	32410	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	664
Sărata	32429	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	1144
Sigmir	32438	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	1038
Slătiniţa	32447	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	587
Unirea	32456	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	3932
Viişoara	32465	32394	MUNICIPIUL BISTRITA	Localitate componentă a unui municipiu, alta decât reședința de municipiu	V	3404
Beclean	32492	32483	ORAȘUL BECLEAN	Localitate componentă reședință a orașului	III	9565
Coldău	32508	32483	ORAȘUL BECLEAN	Sat ce aparține unui oraș	IV	825
Figa	32517	32483	ORAȘUL BECLEAN	Sat ce aparține unui oraș	IV	553
Rusu de Jos	32526	32483	ORAȘUL BECLEAN	Sat ce aparține unui oraș	IV	317
Liviu Rebreanu	32562	32544	ORAȘUL NASAUD	Localitate componentă a unui oraș, alta decât reședința de oraș	V	694
Luşca	32571	32544	ORAȘUL NASAUD	Localitate componentă a unui oraș, alta decât reședința de oraș	V	620
Năsăud	32553	32544	ORAȘUL NASAUD	Localitate componentă reședința a orașului	III	8901
Cormaia	32615	32599	ORAȘUL SANGEORZ-BAI	Localitate componentă a unui oraș, alta decât reședința de oraș	V	1039
Sângeorz-Băi	32606	32599	ORAȘ SANGEORZ-BAI	Localitate componentă reședință a orașului	III	8234

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Valea Borcutului	32624	32599	ORAȘ SANGEORZ-BAI	Localitate componentă a unui oraș, alta decât reședința de oraș	V	1658
Bistriţa Bârgăului	32642	32633	BISTRITA BARGAULUI	Sat reședință de comună	IV	3877
Colibiţa	32651	32633	BISTRITA BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	316
Braniştea	32679	32660	BRANISTEA	Sat reședință de comună	IV	1046
Cireşoaia	32688	32660	BRANISTEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1198
Măluţ	32697	32660	BRANISTEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	536
Budacu de Jos	32713	32704	BUDACU DE JOS	Sat reședință de comună	IV	942
Buduş	32722	32704	BUDACU DE JOS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	537
Jelna	32731	32704	BUDACU DE JOS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1071
Monariu	32740	32704	BUDACU DE JOS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	521
Simioneşti	32759	32704	BUDACU DE JOS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	218
Budeşti	32777	32768	BUDESTI	Sat reședință de comună	IV	551
Budeşti-Fânaţe	32786	32768	BUDESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	283
Ţăgşoru	32802	32768	BUDESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	284
Ţagu	32795	32768	BUDESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	662
Căianu Mare	32839	32811	CAIANU MIC	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	526
Căianu Mic	32820	32811	CAIANU MIC	Sat reședință de comună	IV	1431
Ciceu-Poieni	32848	32811	CAIANU MIC	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	572
Dobric	32857	32811	CAIANU MIC	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1583

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Orheiu Bistriţei	32928	32884	CETATE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	859
Petriş	32937	32884	CETATE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1147
Satu Nou	32893	32884	CETATE	Sat reședință de comună	IV	611
Apatiu	33033	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	266
Bozieş	33042	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	625
Buza Cătun	33051	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	114
Cheţiu	33060	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	294
Chiochiş	33024	33015	CHIOCHIS	Sat reședință de comună	IV	330
Jimbor	33079	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	420
Manic	33088	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	210
Sânnicoară	33097	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	96
Strugureni	33104	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	187
Ţentea	33113	33015	CHIOCHIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	87
Chiuza	33131	33122	CHIUZA	Sat reședință de comună	IV	864
Mireş	33140	33122	CHIUZA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	122
Piatra	33159	33122	CHIUZA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	458
Săsarm	33168	33122	CHIUZA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	623
Ciceu-Giurgeşti	32964	32955	CICEU-GIURGESTI	Sat reședință de comună	IV	811
Dumbrăveni	32982	32955	CICEU-GIURGESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	524

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Ciceu-Corabia	34208	179953	CICEU - MIHAIESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	145
Ciceu-Mihăieşti	34217	179953	CICEU - MIHAIESTI	Sat reședință de comună	IV	904
Leleşti	34226	179953	CICEU - MIHAIESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	126
Coşbuc	33186	33177	COSBUC	Sat reședință de comună	IV	1738
Cepari	33220	33202	DUMITRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1184
Dumitra	33211	33202	DUMITRA	Sat reședință de comună	IV	3117
Tărpiu	33239	33202	DUMITRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	963
Budacu de Sus	32900	179686	DUMITRITA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1877
Dumitriţa	32919	179686	DUMITRITA	Sat reședință de comună	IV	870
Ragla	32946	179686	DUMITRITA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	398
Feldru	33257	33248	FELDRU	Sat reședință de comună	IV	5409
Nepos	33266	33248	FELDRU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1969
Albeştii Bistriţei	33293	33275	GALATII BISTRITEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	150
Dipşa	33300	33275	GALATII BISTRITEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	779
Galaţii Bistriţei	33284	33275	GALATII BISTRITEI	Sat reședință de comună	IV	634
Herina	33319	33275	GALATII BISTRITEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	511
Tonciu	33328	33275	GALATII BISTRITEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	183
Ilva Mare	33346	33337	ILVA MARE	Sat reședință de comună	IV	1868
Ivăneasa	33355	33337	ILVA MARE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	470
Ilva Mica	33373	33364	ILVA MICA	Sat reședință de comună	IV	3164
Josenii Bârgăului	33391	33382	JOSENII BARGAULUI	Sat reședință de comună	IV	2102

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Mijlocenii Bârgăului	33408	33382	JOSENII BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1601
Rusu Bârgăului	33417	33382	JOSENII BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	881
Strâmba	33426	33382	JOSENII BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	495
Bungard	33453	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	47
Chiraleş	33462	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	476
Lechinţa	33444	33435	LECHINTA	Sat reședință de comună	IV	2644
Sângeorzu Nou	33471	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	884
Sâniacob	33480	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	198
Ţigău	33499	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	389
Vermeş	33505	33435	LECHINTA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	831
Leşu	33523	33514	LESU	Sat reședință de comună	IV	1528
Lunca Leşului	33532	33514	LESU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1098
Cuşma	33569	33541	LIVEZILE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	676
Dorolea	33578	33541	LIVEZILE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	683
Dumbrava	33587	33541	LIVEZILE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	447
Livezile	33550	33541	LIVEZILE	Sat reședință de comună	IV	2980
Valea Poenii	33596	33541	LIVEZILE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	166
Lunca Ilvei	33612	33603	LUNCA ILVEI	Sat reședință de comună	IV	3152
Arşiţa	33747	33729	MAGURA ILVEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	414
Măgura Ilvei	33738	33729	MAGURA ILVEI	Sat reședință de comună	IV	1543

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Anieş	33649	33621	MAIERU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1904
Maieru	33630	33621	MAIERU	Sat reședință de comună	IV	5675
Bârla	33783	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	294
Domneşti	33792	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	927
Jeica	33809	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	92
Măgurele	33818	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	207
Mărişelu	33774	33765	MARISELU	Sat reședință de comună	IV	312
Neţeni	33827	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	9
Sântioana	33836	33765	MARISELU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	405
Bidiu	33676	33658	MATEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	141
Corvineşti	33685	33658	MATEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	613
Enciu	33694	33658	MATEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	156
Fântânele	33701	33658	MATEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	563
Matei	33667	33658	MATEI	Sat reședință de comună	IV	671
Moruţ	33710	33658	MATEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	188
Fântâniţa	33863	33845	MICESTII DE CAMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	296
Miceştii de Câmpie	33854	33845	MICESTII DE CAMPIE	Sat reședință de comună	IV	310
Visuia	33872	33845	MICESTII DE CAMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	309
Comlod	33907	33881	MILAS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	134

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
După Deal	33916	33881	MILAS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	21
Ghemeş	33925	33881	MILAS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	74
Hirean	33934	33881	MILAS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	46
Milaş	33890	33881	MILAS	Sat reședință de comună	IV	565
Orosfaia	33943	33881	MILAS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	350
Gledin	33970	33952	MONOR	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	490
Monor	33961	33952	MONOR	Sat reședință de comună	IV	741
Breaza	32973	179659	NEGRILESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	904
Negrileşti	32991	179659	NEGRILESTI	Sat reședință de comună	IV	1010
Purcărete	33006	179659	NEGRILESTI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	157
Floreşti	34002	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	592
Mintiu	34011	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	456
Mititei	34020	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	659
Mocod	34039	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	599
Mogoşeni	34048	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	406
Nimigea de Jos	33998	33989	NIMIGEA	Sat reședință de comună	IV	1709
Nimigea de Sus	34057	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	608
Tăure	34066	33989	NIMIGEA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	405
Beudiu	34093	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	475

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Dumbrava	34100	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	21
Feleac	34119	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	292
Malin	34128	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	392
Nuşeni	34084	34075	NUSENI	Sat reședință de comună	IV	1035
Rusu de Sus	34137	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	254
Viţa	34146	34075	NUSENI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	345
Parva	34164	34155	PARVA	Sat reședință de comună	IV	2476
Baţa	34191	34173	PETRU RARES	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	780
Reteag	34182	34173	PETRU RARES	Sat reședință de comună	IV	2619
Poiana Ilvei	33756	179720	POIANA ILVEI	Sat reședință de comună	IV	1353
Prundu Bârgăului	34244	34235	PRUNDU BARGAULUI	Sat reședință de comună	IV	4596
Susenii Bârgăului	34253	34235	PRUNDU BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1328
Rebra	34271	34262	REBRA	Sat reședință de comună	IV	2785
Gersa I	34306	34280	REBRISOARA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	620
Gersa II	34315	34280	REBRISOARA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	166
Poderei	34324	34280	REBRISOARA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	280
Rebrişoara	34299	34280	REBRISOARA	Sat reședință de comună	IV	3143
Rodna	34342	34333	RODNA	Sat reședință de comună	IV	5795
Valea Vinului	34351	34333	RODNA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	208
Dealu Ştefăniţei	34388	34360	ROMULI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	470
Romuli	34379	34360	ROMULI	Sat reședință de comună	IV	1244
Runcu Salvei	34413	179944	RUNCU SALVEI	Sat reședință de comună	IV	1229
Salva	34404	34397	SALVA	Sat reședință de comună	IV	2491

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Brăteni	34495	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	50
La Curte	34501	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	70
Sălcuţa	34510	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	111
Sânmihaiu de Câmpie	34486	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat reședință de comună	IV	623
Stupini	34529	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	89
Zoreni	34538	34477	SANMIHAIU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	224
Şanţ	34627	34618	SANT	Sat reședință de comună	IV	2924
Valea Mare	34636	34618	SANT	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	323
Ardan	34663	34645	SIEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	708
Posmuş	34672	34645	SIEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	734
Şieu	34654	34645	SIEU	Sat reședință de comună	IV	1361
Şoimuş	34681	34645	SIEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	129
Arcalia	34716	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1011
Chintelnic	34725	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	544
Crainimăt	34734	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1105
Podirei	34743	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	130
Sărăţel	34752	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	558
Şieu-Măgheruş	34707	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat reședință de comună	IV	1103
Valea Măgheruşului	34761	34690	SIEU-MAGHERUS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	89

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Agrişu de Jos	34798	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	328
Agrişu de Sus	34805	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	133
Bretea	34814	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	117
Coasta	34823	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	180
Cristur-Şieu	34832	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	467
Şieu-Odorhei	34789	34770	SIEU-ODORHEI	Sat reședință de comună	IV	742
Şirioara	34841	34770	SIEU-ODORHEI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	252
Lunca	34878	34850	SIEUT	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	387
Ruştior	34887	34850	SIEUT	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	555
Sebiş	34896	34850	SIEUT	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	795
Şieuţ	34869	34850	SIEUT	Sat reședință de comună	IV	680
Draga	34440	34422	SILIVASU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	18
Fânaţele Silivaşului	34459	34422	SILIVASU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	63
Porumbenii	34468	34422	SILIVASU DE CIMPIE	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	9
Silivaşu de Câmpie	34431	34422	SILIVASU DE CIMPIE	Sat reședință de comună	IV	751
Blăjenii de Jos	34921	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	363
Blăjenii de Sus	34930	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	389
Caila	34949	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	324

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Cociu	34958	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1067
Şieu-Sfântu	34967	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	416
Şintereag	34912	34903	SINTEREAG	Sat reședință de comună	IV	1008
Şintereag-Gară	34976	34903	SINTEREAG	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	170
Dobricel	32866	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	487
Dumbrăviţa	32875	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	630
Hălmăsău	34565	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	263
Lunca Borlesei	34574	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	101
Păltineasa	34583	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	95
Şeşuri Spermezeu-Vale	34609	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	118
Sita	34592	34547	SPERMEZEU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	293
Spermezeu	34556	34547	SPERMEZEU	Sat reședință de comună	IV	1458
Agrieş	35170	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	643
Agrieşel	35189	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	161
Borleasa	35198	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	310
Cireaşi	35205	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	85
Lunca Săteasca	35214	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	141
Molişet	35223	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	180

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Oarzina	35232	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	126
Răcăteşu	35241	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	204
Şendroaia	35250	35152	TARLISUA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	154
Târlişua	35161	35152	TARLISUA	Sat reședință de comună	IV	888
Archiud	35009	34985	TEACA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	467
Budurleni	35018	34985	TEACA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	73
Ocniţa	35027	34985	TEACA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	786
Pinticu	35036	34985	TEACA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	747
Teaca	34994	34985	TEACA	Sat reședință de comună	IV	1769
Viile Tecii	35045	34985	TEACA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1149
Bichigiu	33195	35054	TELCIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	678
Fiad	35072	35054	TELCIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	152
Telcişor	35081	35054	TELCIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1038
Telciu	35063	35054	TELCIU	Sat reședință de comună	IV	3630
Ciosa	35116	35090	TIHA BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	129
Mureşenii Bârgăului	35125	35090	TIHA BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1704
Piatra Fântânele	35134	35090	TIHA BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	281
Tiha Bârgăului	35107	35090	TIHA BARGAULUI	Sat reședință de comună	IV	1630
Tureac	35143	35090	TIHA BARGAULUI	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	2699

DENUMIRE	SIRUTA	SIRUTA_SUP	DEN_SUPERI	TIP	RANG	Populație (2021)
Cristeştii Ciceului	35287	35269	URIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	1131
Hăşmaşu Ciceului	35296	35269	URIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	218
Ilişua	35303	35269	URIU	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	666
Uriu	35278	35269	URIU	Sat reședință de comună	IV	1399
Câmp	35330	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	80
Coşeriu	35349	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	48
Delureni	35358	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	178
Fânaţe	35367	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	149
Podenii	35376	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	22
Scoabe	35385	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	35
Şopteriu	35394	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	319
Urmeniş	35321	35312	URMENIS	Sat reședință de comună	IV	790
Valea	35401	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	21
Valea Mare	35410	35312	URMENIS	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	35
Alunişul	35447	35429	ZAGRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	228
Perişor	35456	35429	ZAGRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	475
Poienile Zagrei	35465	35429	ZAGRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	953
Suplai	35474	35429	ZAGRA	Sat ce aparține de comună, altul decât reședința de comună	V	673
Zagra	35438	35429	ZAGRA	Sat reședință de comună	IV	1025

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.1.4. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND ZONIFICAREA TERITORIULUI ȘI CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL, NAȚIONAL

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.1.4. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND ZONIFICAREA TERITORIULUI ȘI CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL, NAŢIONAL

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Dr. econ.-urb Marius CRISTEA Expert RUR, simbol F2, G4	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. geogr. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 5
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 6
2.1. Zonificarea teritoriului 6
2.2. Contextul teritorial interjudețean, regional și național 49
3. EVIDENȚIEREA DISFUNȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 64
3.1 Disfuncționalități 64
3.2 Priorități de intervenție 65
4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 67
5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 71
5.1 Prognoze 71
5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 73
SURSE BIBLIOGRAFICE 75
ANEXE 77

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 MODUL DE UTILIZARE AL TERENURILOR DE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE DESTINAȚII 12
Tabel 2.2 TERENURILE (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE ȘI FORMA DE PROPRIETATE 14
Tabel 2.3 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ ȘI FORESTIERĂ (HA), FUNCȚIE DE TIPUL DE PROPRIETATE, LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 14
Tabel 2.4 DINAMICA SUPRAFEȚELOR AGRICOLE LA NIVEL DE UAT, ÎN PERIOADA 1990-2014 22
Tabel 2.5 MODUL DE UTILIZARE AL TERENURILOR LA NIVEL DE UAT, ÎN ANUL 2014 26

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 STRUCTURA TERENURILOR (HA) DUPĂ DESTINAȚIE, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST 7
Fig. 2.2 REPARTIȚIA (HA) TERENURILOR AGRICOLE PE CLASE DE CALITATE ÎN ANUL 2023 8
Fig. 2.3 BILANȚUL TERITORIAL AL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 9
Fig. 2.4 SUPRAFEȚELE CU DESTINAȚIE AGRICOLĂ DIN JUDEȚELE REGIUNII NORD-VEST, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE 9
Fig. 2.5 SUPRAFEȚELE CU DESTINAȚIE NEAGRICOLĂ DIN JUDEȚELE REGIUNII NORD-VEST, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE 10
Fig. 2.6 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR CU DESTINAȚIE AGRICOLĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 11
Fig. 2.7 UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CARE INTRĂ ÎN CATEGORIA ZONELOR RURALE DEFAVORIZATE 18
Fig. 2.8 DINAMICA MODULUI DE UTILIZARE A TERENURILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 1990-2014 19
Fig. 2.9 DINAMICA SUPRAFEȚELOR INTRAVILANE DIN LOCALITĂȚILE URBANE ALE JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN PERIOADA 1993-20 21
Fig. 2.10 STADIUL IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI NAȚIONAL DE CADASTRU SISTEMATIC ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2025 25
Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR CU VEGETAȚIE FORESTIERĂ 29
Fig. 2.12 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE TERENURI ARABILE 31
Fig. 2.13 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU LIVEZI 33
Fig. 2.14 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU FÂNEȚE ȘI CULTURI COMPLEXE 35
Fig. 2.15 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU PĂȘUNI SECUNDARE 37
Fig. 2.16 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE APE 39
Fig. 2.17 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE CONSTRUCȚII 41
Fig. 2.18 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR DE TEREN INCLUSE ÎN SITURI NATURA 2000 43
Fig. 2.19 INDICELE POTA (PROCENTUL DE OCUPARE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV) 46
Fig. 2.20 INDICELE PITA (PROCENTUL TERITORIULUI INTRAVILAN DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV) 48
Fig. 2.21 DINAMICILE TERITORIALE DE LA NIVELUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST 50
Fig. 2.22 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A MUNICIPIULUI BISTRIȚA 52
Fig. 2.23 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI BECLEAN 53

Fig. 2.24 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI NĂSĂUD 54
Fig. 2.25 ZONELE URBANE FUNCȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD..... 55
Fig. 2.26 UAT DIN COROANA I ȘI II A MUNICIPIULUI BISTRIȚA CARE AR PUTEA INTRA ÎN COMPONENȚA ZONEI METROPOLITANE 57
Fig. 2.27 UAT COMPONENTE ALE ADI PENTRU SERVICII DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 59
Fig. 2.28 UAT COMPONENTE ALE ADI PENTRU GESTIONAREA INTEGRATĂ A DEȘEURILOR MUNICIPALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 61
Fig. 2.29 COMPONENȚA GRUPURILOR DE ACȚIUNE LOCALĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD .. 63
Fig. 5.1 EVOLUȚIA PROGNOZATĂ A POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2015-2060 (VARIANTA MEDIE) 71

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Studiul de Fundamentare ”Zonificarea teritoriului, definirea zonelor metropolitane și periurbane” are două obiective majore: (a) determinarea principalelor zone funcționale la nivelul județului, în vederea utilizării optime a resurselor teritoriale pentru dezvoltări viitoare; (2) identificarea relațiilor în context suprateritorial, regional, inter- și intra-județean, pentru valorificarea oportunitățile de cooperare.

În elaborarea acestui studiu de fundamentare au fost folosite cele mai recente surse bibliografice, oficiale și disponibile (precum date de la Institutul Național de Statistică, APIA, ANCPI etc.). De asemenea, studiul a fost corelat cu celelalte documente de la nivel teritorial superior, precum Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, cu celelalte strategii de dezvoltare județeană și cu strategiile de dezvoltare locală ale diferitelor unități administrativ-teritoriale din județ.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1. Zonificarea teritoriului

2.1.1. Utilizarea terenurilor și bilanțul teritorial

Suprafaţa totală a judeţului Bistrița-Năsăud este, conform datelor INS, de 5355,20 kmp. Aceasta reprezintă 2,2% din suprafaţa totală a României (locul 26/41 la nivel național) și 15,7% din suprafața Regiunii Nord-Vest (locul al patrulea, după județul Bihor, Cluj și Maramureș).

Relieful județului Bistrița-Năsăud este unul variat și complex, fiind dispus sub forma unui amfiteatru natural cu deschidere în trepte către Câmpia Transilvaniei. La nivelul județului se pot identifica trei zone de relief: zona montană (pe circa 1/3 din teritoriu), zona dealurilor (circa 2/3 din teritoriu) și zona de câmpie (pe o suprafață restrânsă).

Zona montană este reprezentată de grupa nordică și mijlocie a Carpaților Orientali, care acoperă partea de nord și de est a județului. Munții Țibleșului din nordul județului sunt puternic fragmentați, cu numeroase văi și depresiuni, ajung la înălțimi maxime de peste 1800 m (Vf. Măgura Țibleșului – 1842 m). Munții Rodnei ocupă o suprafață mai mare și ating cea mai mare înălțime (Vf. Ineu – 2280 m), prezentându-se ca un masiv cu forme greoaie, larg ondulate și văi adânci, puțin accesibile. Munții Bârgăului sunt așezați în partea de est a județului și ating o înălțime maximă de puțin peste 1400 m (Vf. Heniul Mare – 1410 m). Munții Bârgăului sunt situați la sud de Munții Bârgăului și ajung la altitudini de aproape 2000 m (Vf. Bistriciorul – 1990 m).

Zona de deal ocupă partea centrală, de sud și de vest a județului, fiind împărțită în mai multe subdiviziuni. Astfel, Dealurile Năsăudului au o structură monoclinală, faliată puternic, cu numeroase creste și suprafețe structurale etajate. La sud de această subunitate se află Dealurile Bistriței, cu trei zone depresionare: Budacul, Livezile-Bistrița și Dumitra. Și mai la sud de aceste dealuri, respectiv la granița de vest a Munților Călimani, se regăsește Piemontul Călimanilor. Spre vest, mărginită la nord de râul Someșul Mare iar la vest de interfluviul Șieu-Teaca și Valea Șieului, se găsește o zonă de coline înalte denumită Câmpia Transilvaniei.

Zona de câmpie are înălțimi de 500-600 m și se prezintă ca văi largi, adânci, fără terase, cu aspect de culoar și cu versanți degradați.

Județul Bistrița-Năsăud dispune de o mare varietate de resurse naturale: zăcăminte de gaze naturale (Enciu, Stupini, Matei, Monor, Silivaşu de Câmpie etc.), de cărbune (Valea Budacului, Galaţii Bistriţei), zăcăminte polimetalice (minereuri de plumb, zinc, cupru, argint, aur) la Rodna, Parva, Valea Vinului, Valea Borcutului, Guşeţel, Izvoru Cepii), grafit (Anieş, Maieru), mică (Parva), marmură (Cormaia, Anieş, Parva), caolin şi argile caolinoase (Parva), sare (Parva),

andezit (Măgura Ilvei), dacit (Anieş, Sângeorz-Băi) etc. O bogăţie aparte o reprezintă izvoarele cu ape minerale, mai frecvente la Sângeorz-Băi, Colibiţa, Lunca Ilvei, Parva, Ilva Mare, Poiana Ilvei, Rodna etc.

Între dispunerea celor trei forme majore de relief și modul de utilizare a terenurilor din județ există o dependență strânsă. Astfel, predominanța zonelor de deal și de munte face ca pădurile, pășunile și fânețele să ocupe cele mai mari suprafețe. Per ansamblu, terenurile arabile reprezintă 18%, pășunile și fânețele 36%, viile și livezile 2%, pădurile 36%, terenurile neproductive 4%, apele 1%, construcțiile și căile de comunicații circa 3%.

Fig. 2.1 STRUCTURA TERENURILOR (HA) DUPĂ DESTINAȚIE, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST

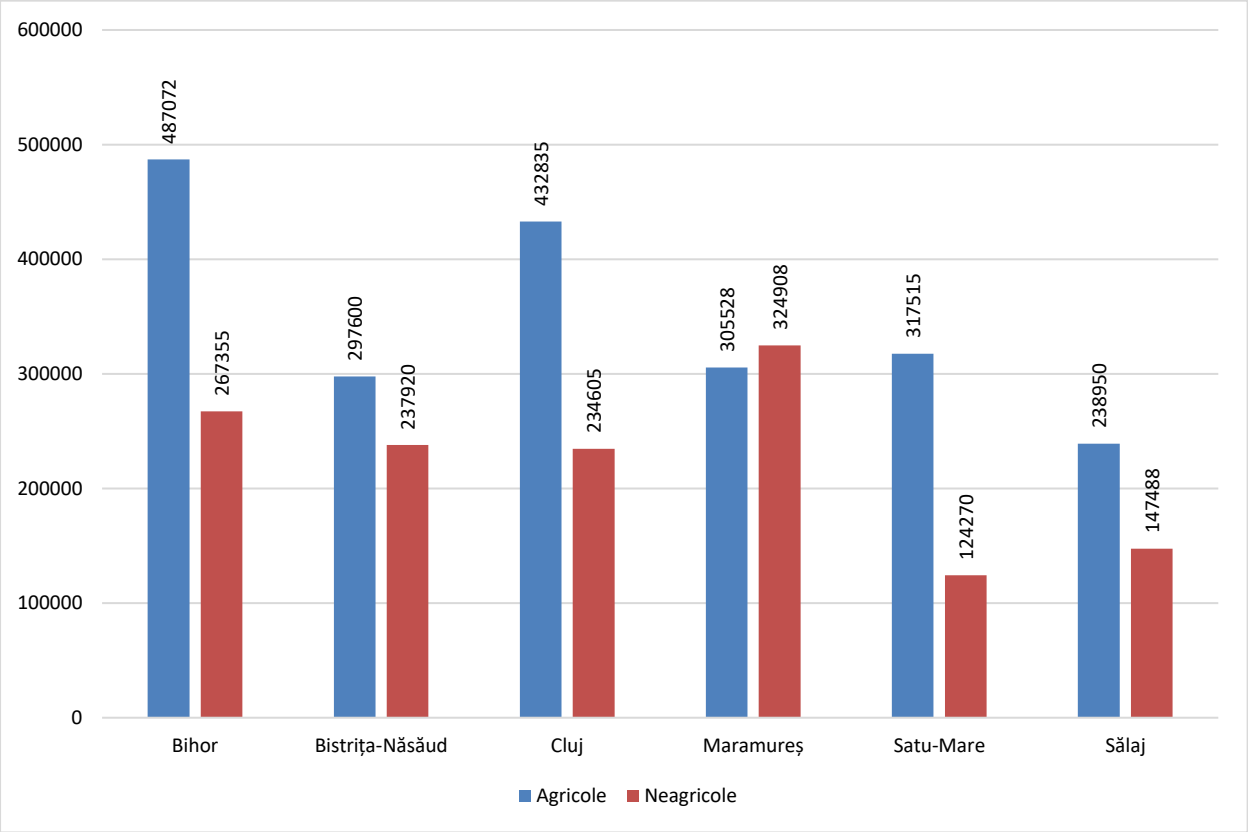

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

În context național, județul Bistrița-Năsăud se remarcă printr-o suprafață restrânsă a terenurilor arabile (locul 32/41), situație specifică zonelor cu o pondere ridicată a zonelor cu teren accidentat. În schimb, Bistrița-Năsăud ocupă locul 10 la nivel național din perspectiva suprafeței ocupate de pășuni, respectiv locul 5 la suprafața fânețelor ambele valori indicând un potențial foarte ridicat pentru activitatea pastorală. De altfel, creșterea animalelor este una dintre îndeletnicirile tradiționale ale populației din zonă. De asemenea, județul ocupă locul 8 la suprafața livezilor, pomicultura fiind, la rândul ei, bine înrădăcinată în practicile agricole ale bistrițenilor.

Conform Raportului Anual privind Starea Mediului în județul Bistrița-Năsăud pentru anul 2023, care preia informații de la Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice (OSPA), 56,5% dintre terenurile agricole prezintă limitări severe și extrem de severe pentru utilizările arabile, ca vii și livezi, fiind încadrate în clasa a IV-a și a V-a. Pe de altă parte, doar 16,1% dintre terenurile din județ aveau limitări reduse cu privire la utilizare și erau încadrate în clasa I și a II-a.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud se manifestă diferite restricții cu privire la calitatea solurilor, după cum urmează:

- 90128 ha sunt soluri acide cu potential productiv diminuat;
- 86960 ha sunt soluri cu conținut slab de humus;
- 44040 ha sunt soluri cu conținut foarte slab de humus;
- 68196 ha sunt soluri slab aprovizionate cu fosfor;
- 20669 ha sunt soluri foarte slab aprovizionate cu fosfor;
- 19895 ha sunt suprafețe afectate de eroziune;
- 13877 ha sunt suprafețe afectate de alunecări de teren.

Fig. 2.2 REPARTIȚIA (HA) TERENURILOR AGRICOLE PE CLASE DE CALITATE ÎN ANUL 2023

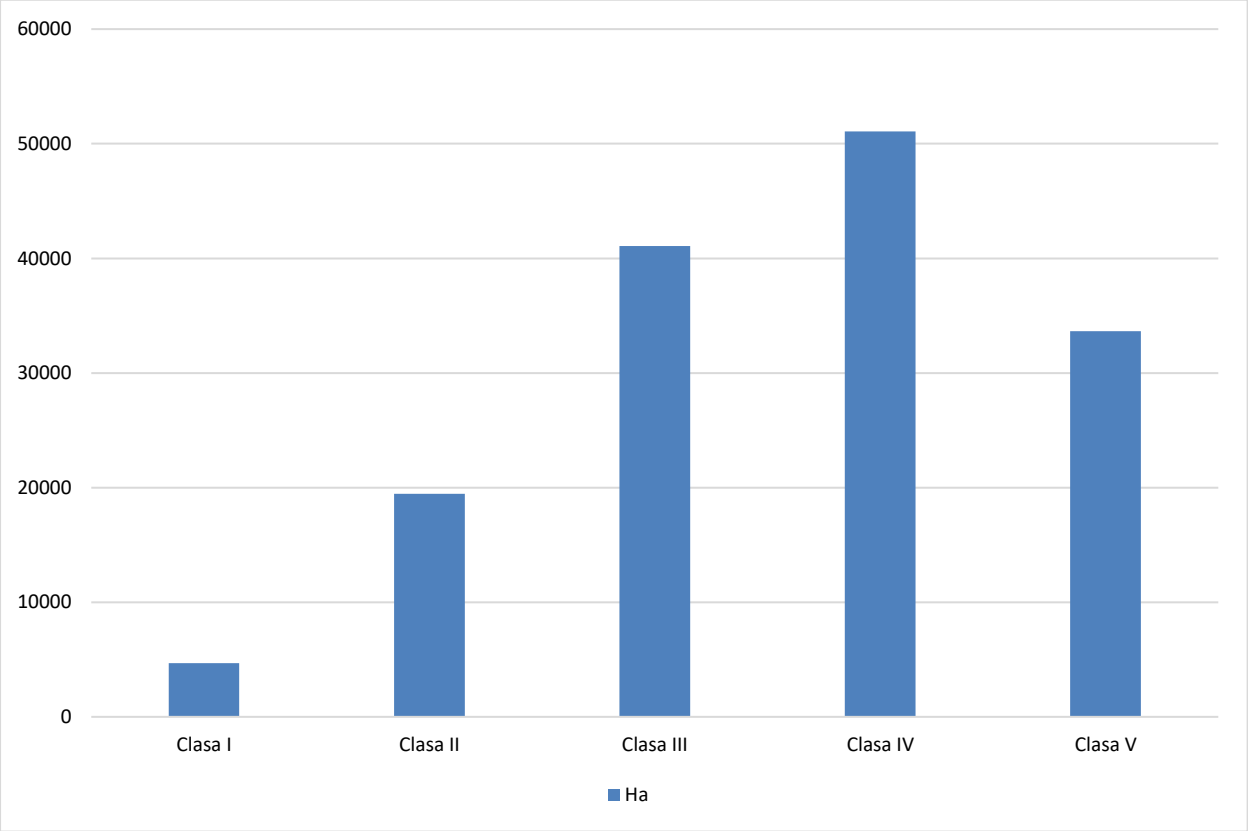

Sursă: APM Bistrița-Năsăud. Raportul anual privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023.

Fig. 2.3 BILANȚUL TERITORIAL AL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

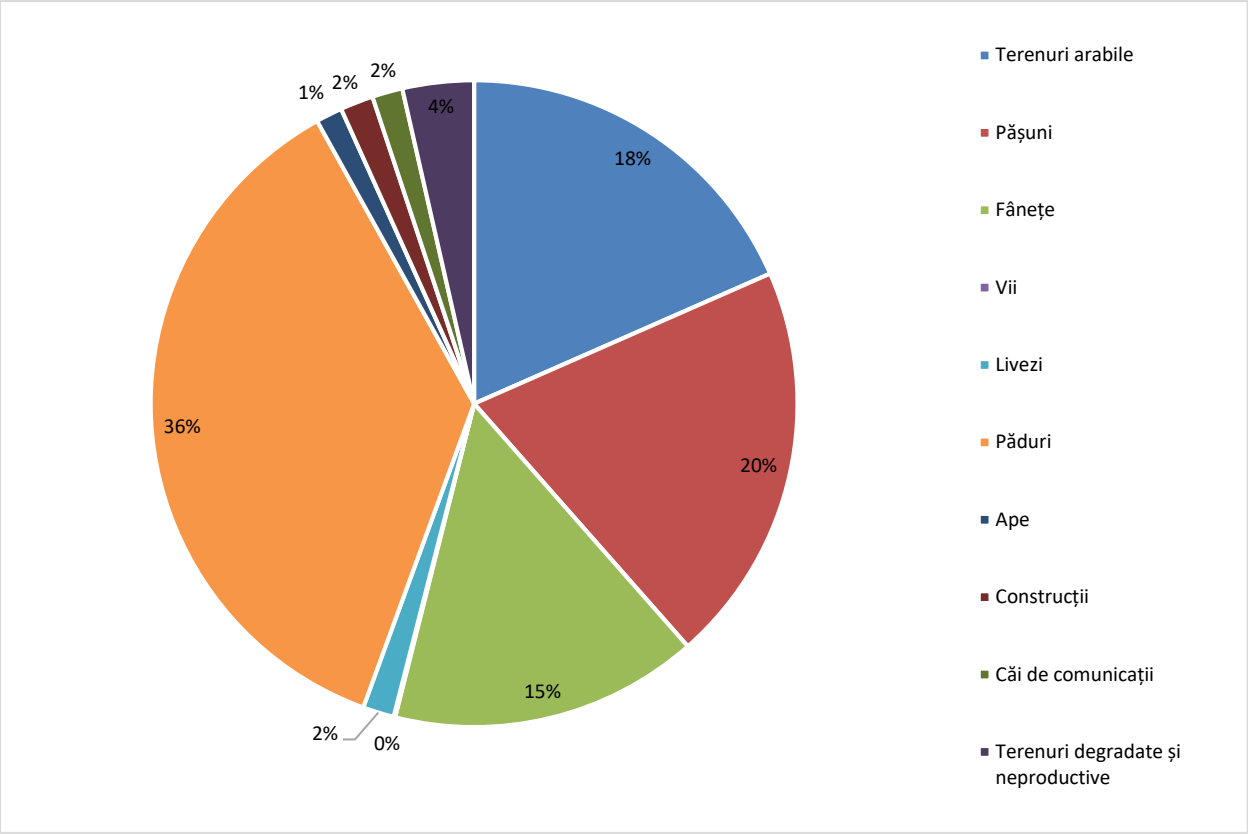

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.4 SUPRAFEȚELE CU DESTINAȚIE AGRICOLĂ DIN JUDEȚELE REGIUNII NORD-VEST, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE

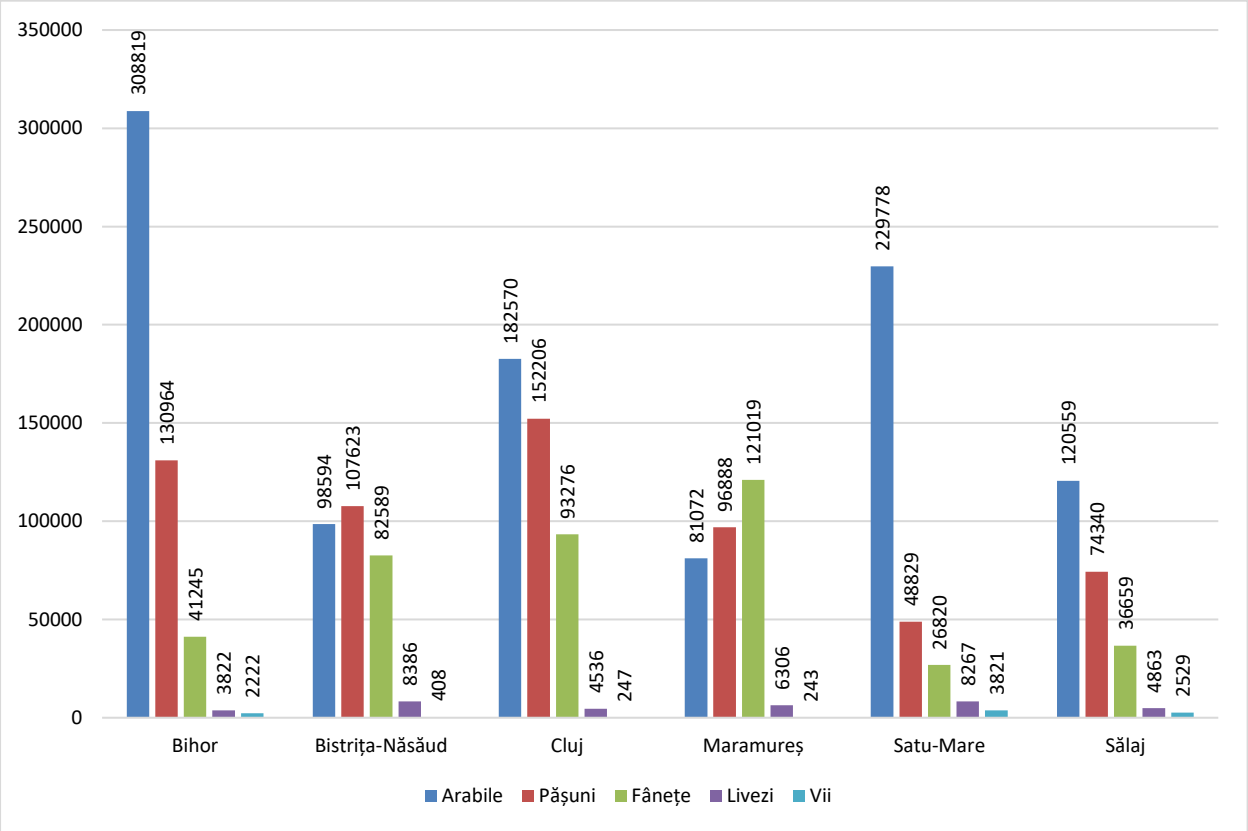

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

În ceea ce privește suprafețele non-agricole, județul Bistrița-Năsăud ocupă locul 17 la nivel național din perspectiva fondului forestier. În schimb, județul are o suprafață modestă ocupată de ape (locul 29/41 la nivel național) și căi de comunicații (locul 28/41), respectiv foarte restrânsă acoperită de construcții (locul 41/41).

Fig. 2.5 SUPRAFEȚELE CU DESTINAȚIE NEAGRICOLĂ DIN JUDEȚELE REGIUNII NORD-VEST, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE

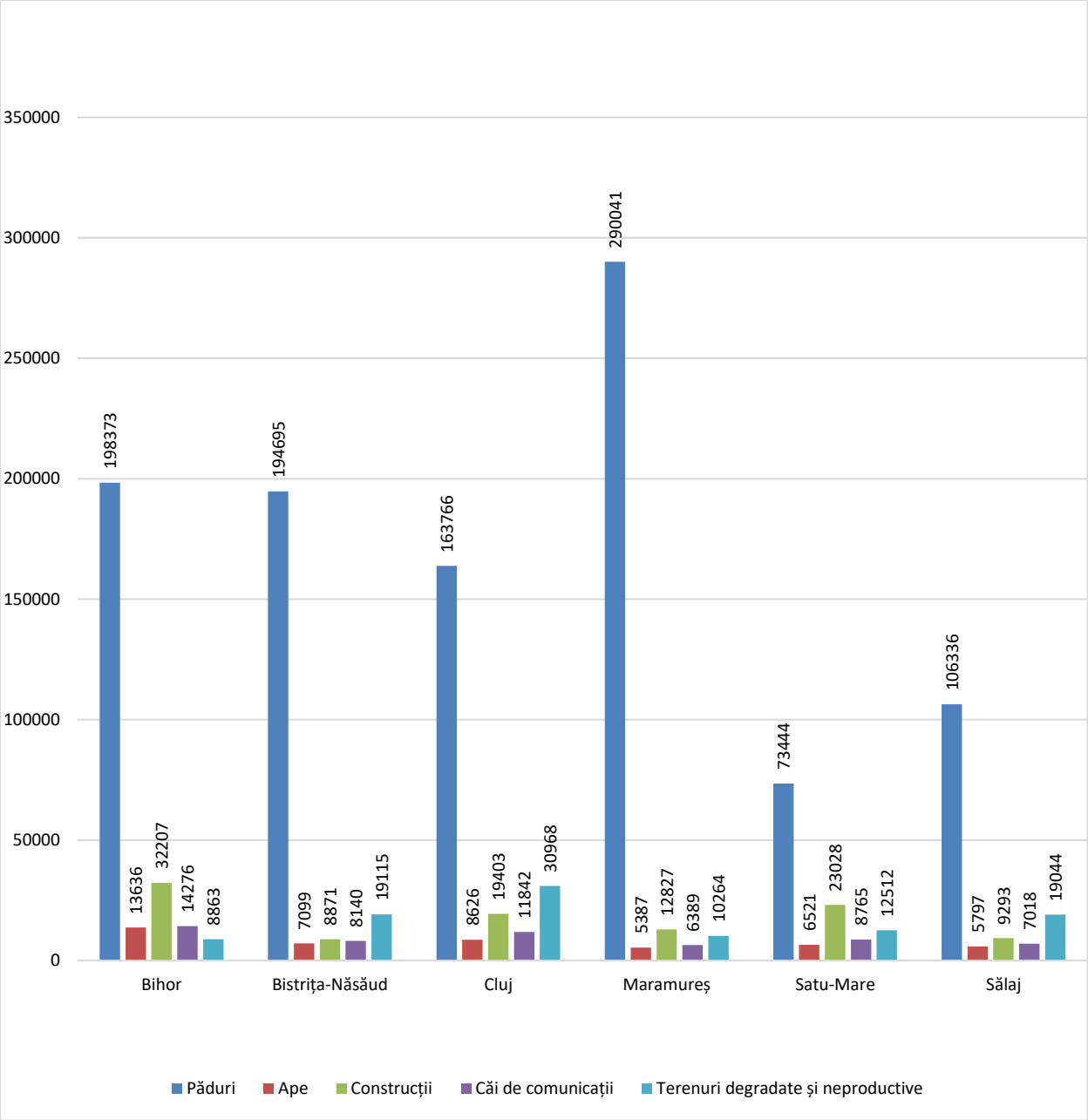

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

Planșa de mai jos reflectă legătura clară între treptele de relief și dispunerea terenurilor agricole din județ. Astfel, acestea din urmă sunt amplasate de-a lungul văilor și în zone de deal, fiind foarte restrânse în zona montană.

Fig. 2.6 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR CU DESTINAȚIE AGRICOLĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

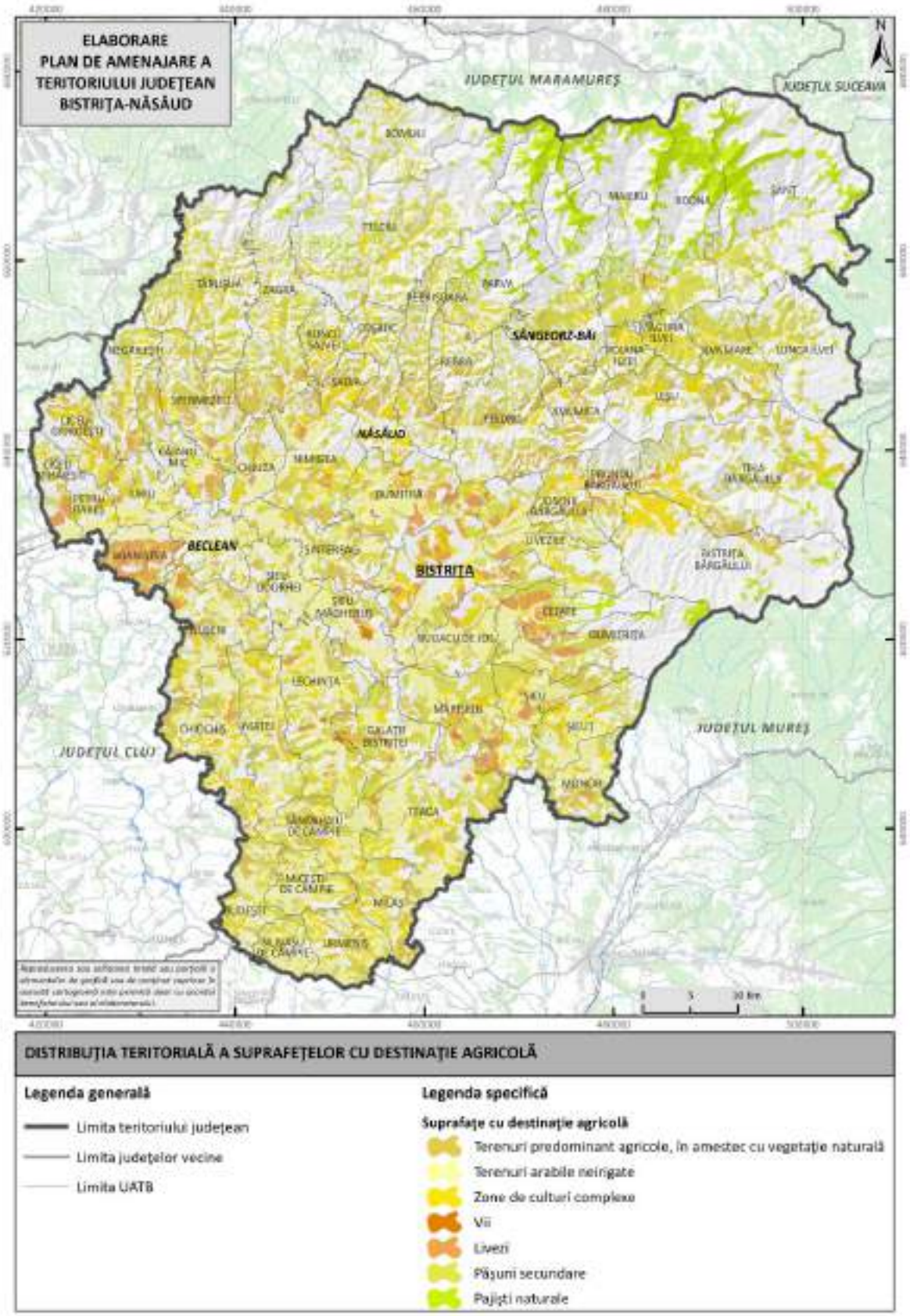

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Astfel, în UAT-urile din zona montană (de ex. Bistrița Bârgăului, Romuli, Șanț, Telciu, Tiha Bârgăului), terenurile agricole reprezintă mai puțin mai puțin de o treime din suprafața totală, cauza fiind condițiile pedo-climatice defavorabile culturii plantelor. Cea mai mare pondere a suprafețelor agricole se înregistrează în zonele cu dealuri joase (de ex. Budești, Miceștii de Câmpie, Milaș, Monor, Sânmihaiu de Câmpie, Șieu, Silivașu de Câmpie), unde condițiile pentru agricultura vegetală sunt cele mai prielnice.

Tabel 2.1 MODUL DE UTILIZARE AL TERENURILOR DE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE DESTINAȚII

UAT	SUPRAFAȚĂ TOTALĂ (HA)[1]	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ (HA)	SUPRAFAȚĂ NEAGRICOLĂ (HA)
TOTAL JUDEȚ:	535520	297600	237920
Bistrița	14582	8160	6422
Beclean	5860	3562	2298
Năsăud	4353	3245	1108
Sângeorz-Băi	14402	6639	7763
Bistrița Bârgăului	20007	4515	15492
Braniștea	4253	3256	997
Budacu de Jos	6058	4650	1408
Budești	5241	4551	690
Căianu Mic	5827	3920	1907
Cetate	6393	4229	2164
Chiochiș	9229	7211	2018
Chiuza	4391	2664	1727
Ciceu-Giurgești	5379	3219	2160
Ciceu-Mihăiești	3480	2092	1388
Coșbuc	3005	1652	1353
Dumitra	8534	6024	2510
Dumitrița	10524	4295	6229
Feldru	12303	7248	5055
Galații Bistriței	7095	5013	2082
Ilva Mare	6726	3669	3057
Ilva Mică	5363	2331	3032
Josenii Bârgăului	4879	3862	1017
Lechința	13360	10476	2884
Leșu	9014	4233	4781
Livezile	9344	5249	4095
Lunca Ilvei	11008	4037	6971
Măgura Ilvei	2704	1999	705

[1] Aceste valori sunt cele comunicate oficial de INS pentru sfârșitul anului 2024. Date mai recente se găsesc în PUG-urile UAT-urilor și în evidențele OCPI. A se vedea în acest scop Anexa nr. 1 la Studiu.

UAT	SUPRAFAȚĂ TOTALĂ (HA)[1]	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ (HA)	SUPRAFAȚĂ NEAGRICOLĂ (HA)
Maieru	14915	6545	8370
Mărișelu	7764	6188	1576
Matei	8383	6600	1783
Miceștii de Câmpie	4410	3768	642
Milaș	4985	4207	778
Monor	5250	4223	1027
Negrilești	6060	4302	1758
Nimigea	9912	7187	2725
Nușeni	9229	7156	2073
Parva	7310	3410	3900
Petru Rareș	2924	1948	976
Poiana Ilvei	2315	1265	1050
Prundu Bârgăului	4196	2458	1738
Rebra	4745	2871	1874
Rebrișoara	14786	7050	7736
Rodna	13915	8367	5548
Romuli	9844	2121	7723
Runcu Salvei	3165	2112	1053
Salva	2632	1570	1062
Sânmihaiu de Câmpie	6543	5744	799
Șanț	26444	7882	18562
Șieu	7230	5928	1302
Șieu-Măgheruș	5951	3994	1957
Șieu-Odorhei	5208	3525	1683
Șieuț	7289	5510	1779
Silivașu de Câmpie	3103	2545	558
Șintereag	7304	5330	1974
Spermezeu	8235	4998	3237
Târlișua	15808	6398	9410
Teaca	13981	9933	4048
Telciu	28537	7588	20949
Tiha Bârgăului	23991	6807	17184
Uriu	4883	3034	1849
Urmeniș	5835	4848	987
Zagra	15124	8187	6937

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

La nivelul anului 2014 (ultimul pentru care există date statistice la nivelul INS, în contextul în care în prezent se derulează un proces amplu de înregistrare a proprietăților în sistemul de cadastru și carte funciară), 79,5% din terenurile din județul Bistrița-Năsăud se aflau în proprietate privată. Ponderea proprietății private ajunge la 98,4% din terenurile arabile, 97,8%

din fânețe, 97,4% din livezi, 94,4% din vii, 87,6% din terenurile neproductive, 80,7% din pășuni, 73,9% din terenurile ocupate cu construcții și 65,4% din păduri. Proprietatea publică predomină în cazul apelor (88,2% din total) și a căilor de comunicații (87,1%).

Tabel 2.2 TERENURILE (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ MODUL DE UTILIZARE ȘI FORMA DE PROPRIETATE

TERENURI DUPĂ DESTINAȚIE	SUPRAFAȚĂ TOTALĂ	PROPRIETATE PRIVATĂ	PROPRIETATE PUBLICĂ
Arabil	98594	97023	1571
Pășuni	107623	86810	20813
Fânețe	82589	80757	1832
Vii	408	385	23
Livezi	8386	8165	221
Păduri	194695	127341	67354
Ape	7099	835	6264
Construcții	8871	6556	2315
Căi de comunicații	8140	1050	7090
Terenuri degradate și neproductive	19115	16754	2361
TOTAL	**535520**	**425676**	**109844**

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

Suprafețe agricole mai importante aflate în proprietate publică se înregistrează în UAT-urile: Rodna (6095 ha), Lechința (2162 ha), Bistrița (1643 ha), Budești (1614 ha), Chiochiș (1565 ha), Șieu (1487 ha), Tiha Bârgăului (1311 ha) și Monor (1031 ha).

În ceea ce privește suprafețele de pădure aflate în proprietate publică, acestea sunt concentrate în UAT-urile: Tiha Bârgăului (15648 ha), Bistrița Bârgăului (13810 ha), Șanț (6113 ha), Parva (3521 ha), Bistrița (3339 ha), Ilva Mare (2325 ha), Târlișua (2238 ha), Dumitrița (1200 ha), Cetate (1172 ha), Feldru (1109 ha) și Teaca (1037 ha).

Tabel 2.3 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ ȘI FORESTIERĂ (HA), FUNCȚIE DE TIPUL DE PROPRIETATE, LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

UAT	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ TOTALĂ	PUBLICĂ	PRIVATĂ	FOND FORESTIER TOTAL	PUBLICĂ	PRIVATĂ
Bistrița	8160	1643	6517	3352	3339	13
Beclean	3562	260	3302	1394	517	877
Năsăud	3245	989	2256	690	6	684
Sângeorz-Băi	6639	2	6637	7184	307	6877
Bistrița Bârgăului	4515	571	3944	14352	13810	542
Braniștea	3256	56	3200	284	34	250
Budacu de Jos	4650	94	4556	1016	137	879
Budești	4551	1614	2937	225	84	141

UAT	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ TOTALĂ	PUBLICĂ	PRIVATĂ	FOND FORESTIER TOTAL	PUBLICĂ	PRIVATĂ
Căianu Mic	3920	38	3882	1126	560	566
Cetate	4229	8	4221	1881	1172	709
Chiochiș	7211	1565	5646	1229	441	788
Chiuza	2664	40	2624	1340	397	943
Ciceu-Giurgești	3219	263	2956	1693	288	1405
Ciceu-Mihăiești	2092	266	1826	1069	514	555
Coșbuc	1652	7	1645	979	889	90
Dumitra	6024	48	5976	2073	58	2015
Dumitrița	4295	19	4276	5873	1200	4673
Feldru	7248	28	7220	4392	1109	3283
Galații Bistriței	5013	194	4819	1526	271	1255
Ilva Mare	3669	71	3598	2512	2325	187
Ilva Mică	2331	11	2320	1855	174	1681
Josenii Bârgăului	3862	668	3194	244	135	109
Lechința	10476	2162	8314	2106	672	1434
Leșu	4233	3	4230	4092	0	4092
Livezile	5249	159	5090	3506	286	3220
Lunca Ilvei	4037	38	3999	6652	485	6167
Măgura Ilvei	1999	25	1974	514	450	64
Maieru	6545	48	6497	7494	0	7494
Mărișelu	6188	27	6161	1071	656	415
Matei	6600	100	6500	1192	663	529
Miceștii de Câmpie	3768	518	3250	382	328	54
Milaș	4207	57	4150	364	105	259
Monor	4223	1031	3192	729	729	0
Negrilești	4302	28	4274	1456	528	928
Nimigea	7187	516	6671	2136	946	1190
Nușeni	7156	40	7116	1335	0	1335
Parva	3410	912	2498	3755	3521	234
Petru Rareș	1948	37	1911	696	204	492
Poiana Ilvei	1265	24	1241	565	0	565
Prundu Bârgăului	2458	45	2413	1290	426	864
Rebra	2871	0	2871	784	20	764
Rebrișoara	7050	1	7049	6025	728	5297
Rodna	8367	6095	2272	4911	0	4911
Romuli	2121	73	2048	7001	924	6077
Runcu Salvei	2112	15	2097	599	17	582

UAT	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ TOTALĂ	PUBLICĂ	PRIVATĂ	FOND FORESTIER TOTAL	PUBLICĂ	PRIVATĂ
Salva	1570	14	1556	470	365	105
Sânmihaiu de Câmpie	5744	53	5691	201	56	145
Șanț	7882	620	7262	18073	6113	11960
Șieu	5928	1487	4441	762	518	244
Șieu-Măgheruș	3994	13	3981	1449	321	1128
Șieu-Odorhei	3525	67	3458	966	107	859
Șieuț	5510	59	5451	1069	311	758
Silivașu de Câmpie	2545	42	2503	100	71	29
Șintereag	5330	78	5252	1152	133	1019
Spermezeu	4998	15	4983	1570	512	1058
Târlișua	6398	8	6390	6498	2238	4260
Teaca	9933	105	9828	3043	1037	2006
Telciu	7588	1	7587	19266	0	19266
Tiha Bârgăului	6807	1311	5496	16860	15648	1212
Uriu	3034	0	3034	1153	121	1032
Urmeniș	4848	132	4716	527	166	361
Zagra	8187	46	8141	6592	182	6410
TOTAL	**297600**	**24460**	**273140**	**194695**	**67354**	**127341**

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

La nivel european, prin Politica Agricolă Comună, se pun la dispoziția fermierilor compensații financiare pentru utilizarea terenurilor agricole situate în zone unde producția agricolă este afectată de condițiile climatice și de relief din cauza caracteristicilor de altitudine și pantă din zonele montane (art. 32 din Regulamentul (UE) 1305/2013), desemnate în cazul României după următoarele criterii:

- Unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii mai mari sau egale cu 600 m, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control), care aparțin de aceste UAT;
- Unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii între 400-600 m și care au o pantă medie egală sau mai mare de 15%, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control), care aparțin de aceste UAT.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud în categoria zone montane defavorizate (ZMD) intră următoarele UAT-uri: Bistrița-Bârgăului, Căianu Mic, Cetate, Ciceu-Giurgești, Coșbuc, Dumitrița,

Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura Ilvei, Năsăud, Negrilești, Nușeni, Parva, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Sângeorz-Băi, Spermezeu, Șanț, Șieuț, Târlișua, Telciu, Tiha Bârgăului și Zagra.

La aceste zone montane se adaugă, în cazul județului Bistrița-Năsăud, și zone defavorizate de condiții naturale specifice (ZDS), în care productivitatea agricolă este limitată. În această categorie intră o serie de comune din Podișul Transilvaniei care au terenuri cu fertilitate scăzută, respectiv: Budești, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie și Teaca. Și în aceste cazuri fermierii primesc o serie de compensații financiare.

Fig. 2.7 UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CARE INTRĂ ÎN CATEGORIA ZONELOR RURALE DEFAVORIZATE

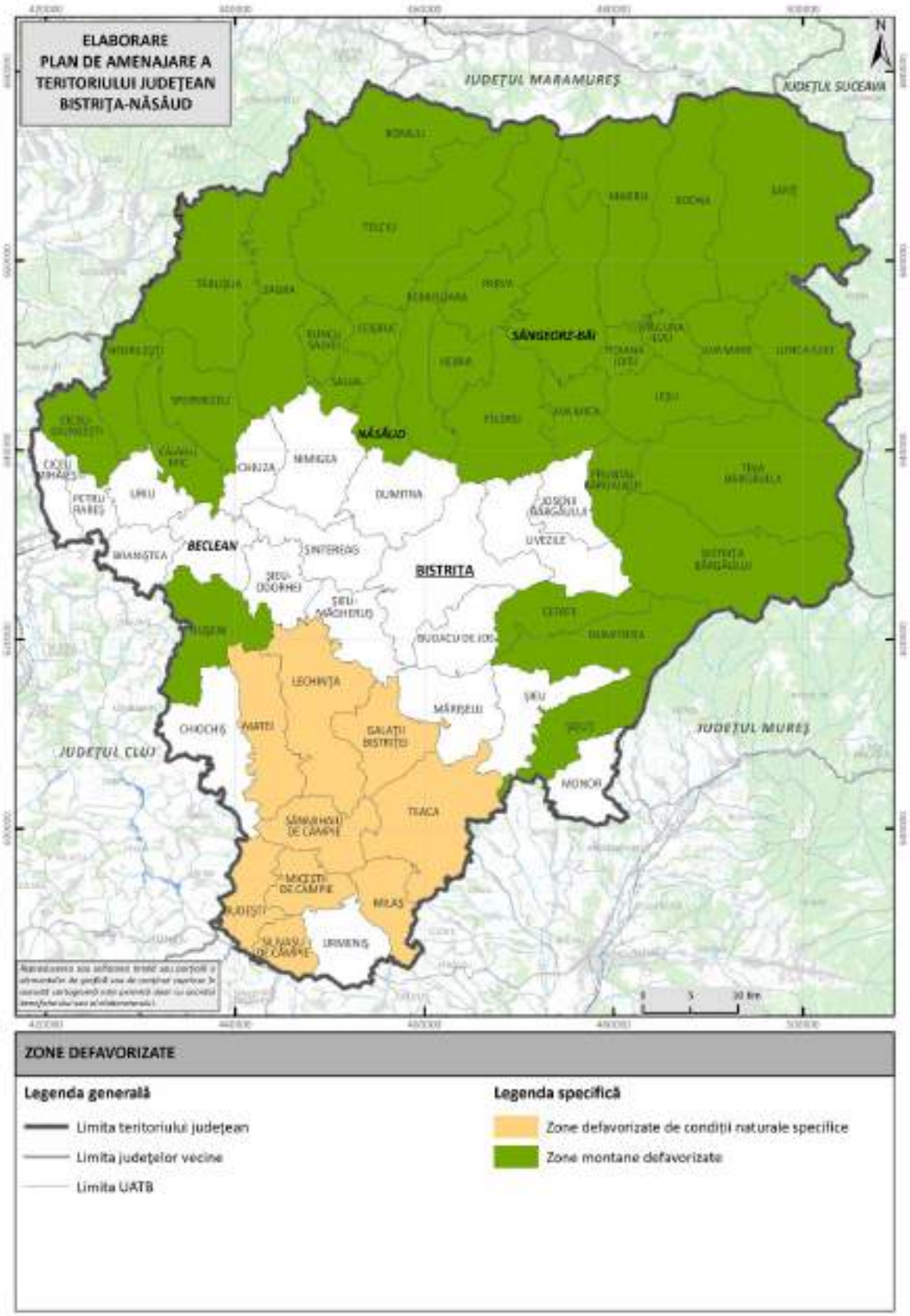

Sursă: APIA.

Unitățile administrativ-teritoriale (UAT) situate în zonele montane beneficiază și de avantajele prevăzute de Legea nr. 197/2018 privind dezvoltarea zonei montane. Această lege stabilește cadrul pentru protejarea și valorificarea durabilă și incluzivă a regiunilor montane, având ca obiective: utilizarea eficientă a resurselor naturale și umane, îmbunătățirea condițiilor de trai, stabilizarea demografică, conservarea identității culturale, consolidarea economiei locale și naționale, toate acestea realizându-se cu respectarea echilibrului ecologic și a protecției mediului. În județul Bistrița-Năsăud, următoarele UAT-uri sunt incluse sub incidența acestei legi: Năsăud, Sângeorz-Băi, Bistrița Bârgăului, Căianu Mic, Cetate, Ciceu-Giurgești, Coșbuc, Dumitrița, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Leșu, Livezile, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura Ilvei, Monor, Negrilești, Nușeni, Parva, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Spermezeu, Șanț, Șieu, Șieuț, Târlișua, Telciu, Tiha Bârgăului și Zagra.

Conform INS, in intervalul 1990-2014 suprafața totală a terenurilor cu destinația de fânețe a crescut cu peste 22.000 ha, în detrimentul celor ocupate cu păduri (-11.000 ha), terenuri arabile (-4000 ha), livezi (-4000 ha), alte suprafețe (-3000 ha).

Fig. 2.8 DINAMICA MODULUI DE UTILIZARE A TERENURILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 1990-2014

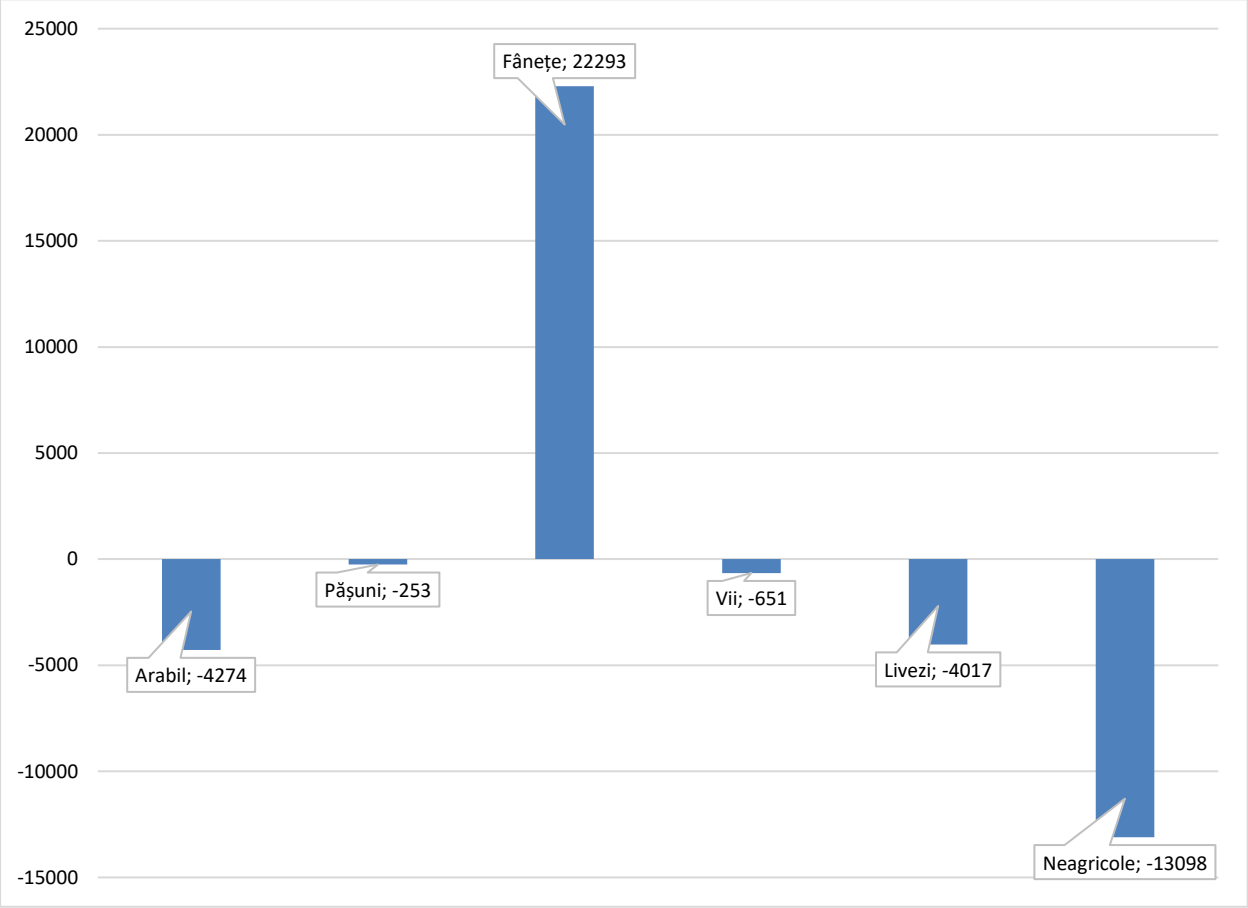

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

La Recensământul General Agricol runda 2020 suprafața agricolă utilizată de către exploatațiile din județ era de 258200 ha, dintre care 66100 ha terenuri arabile, 2900 ha grădini familiale, 181900 ha pășuni și fânețe permanente, 6600 ha livezi, 500 ha vii. Spre comparație, la recensământul similar din anul 2010 totalul suprafeței utilizate era de 279700 ha, din care 70800 ha terenuri arabile, 3300 ha grădini familiale, 200000 ha pășuni și fânețe, 5600 ha livezi și vii.

În comparație cu începutul anilor 90, suprafața intravilană a orașelor din județ a crescut cu peste 2000 ha (+78%), în principal prin scoaterea din circuitul agricol și forestier a terenurilor din zona periurbană.

Suprafața intravilană a municipiului Bistrița a crescut cu peste 1100 ha față de începutul anilor 90. Extinderea s-a făcut resimțită în toate direcțiile, dar mai ales la est de calea ferată în zonele Viișoara, Șesul de Jos, Subcetate, Unirea, dar și în zona Sărata sau a localității Ghinda. În acest interval, în municipiu au fost ridicate circa 14.000 de locuințe noi, preponderent de tip individual, ceea ce implică o creștere cu circa 54% a fondului construit în comparație cu situația moștenită din perioada construită. La acestea s-au adăugate numeroase clădiri noi cu destinație comercială și logistică, industrială sau de agrement, toate fiind mari consumatoare de teren intravilan.

În cazul orașului Beclean intravilanul a crescut cu 270 ha, mai ales prin extinderile din zona Băilor Figa și a cartierului Podirei, fiind ridicate în total peste 1400 de locuințe noi, dar și unități de cazare. În orașul Năsăud suprafața intravilană a crescut cu 330 ha, cu precădere prin extinderea tentaculară de-a lungul DN 17D și în zona mai înaltă din nordul localității, fiind construite circa 700 de locuințe noi. În orașul Sângeorz-Băi au fost introduse în intravilan în ultimii 30 de ani circa 310 ha, mai ales pentru construcția de locuințe noi de tip individual (peste 1000) în mica urbe și în localitățile sale componente.

Creșterea de 78% a suprafeței intravilanului din mediul urban s-a produs în contextul în care populația stabilă a celor patru orașe din județ a scăzut cu aproape 10% în ultimii 30 de ani. Prin urmare, densitatea în vatra acestor centre urbane s-a redus considerabil, în principal prin trecerea de la un fond locativ dominat de clădiri rezidențiale multifamiliale la unul constituit din clădiri unifamiliale. Problema cea mai mare legată de expansiunea urbană este legată de faptul că noile zone construite s-au dezvoltat mai ales organic, fără o planificare riguroasă (de obicei prin aprobarea de PUZ-uri private succesive pentru parcele de mici dimensiuni), la periferia orașelor și de-a lungul principalelor căi de comunicații. În aceste zone se înregistrează un deficit de echipare cu infrastructură de bază (drumuri modernizate, transport public, rețele edilitare),

spații verzi, clădiri educaționale, sanitare, socio-culturale etc. În plus, unele dintre funcțiuni juxtapuse în aceste zone de extindere sunt incompatibile.

Fig. 2.9 DINAMICA SUPRAFEȚELOR INTRAVILANE DIN LOCALITĂȚILE URBANE ALE JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN PERIOADA 1993-20

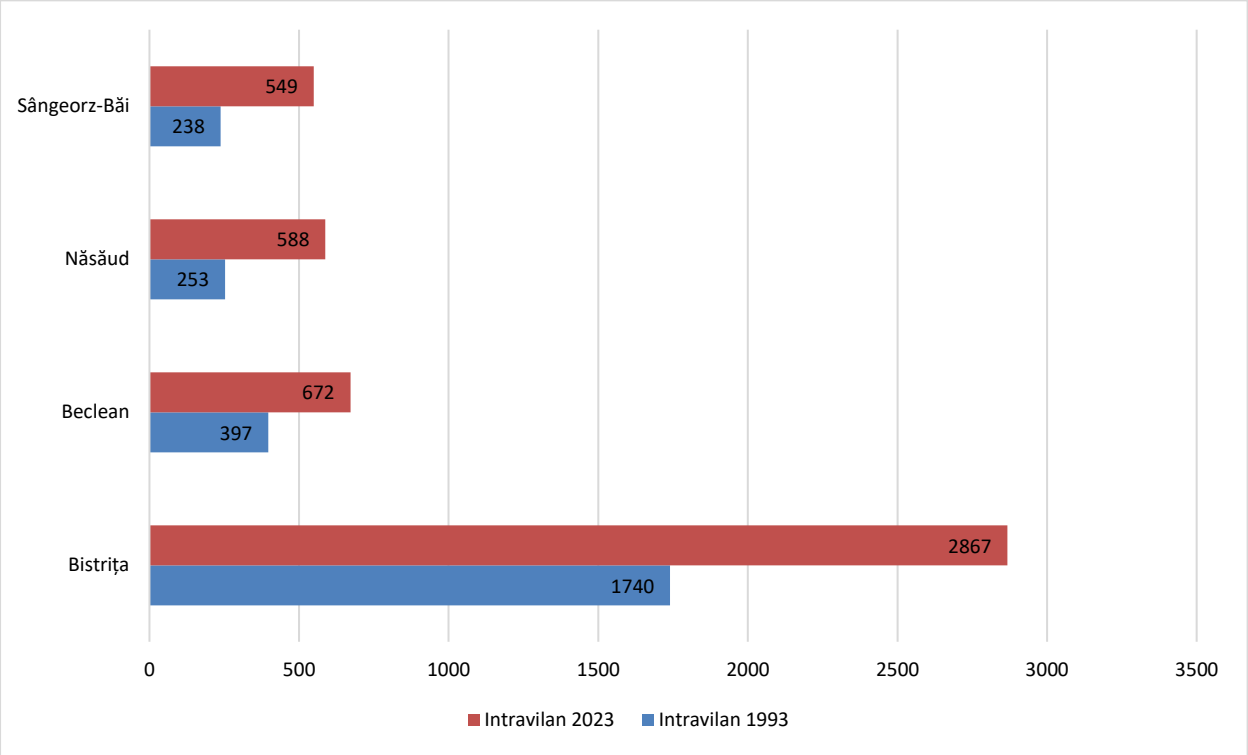

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

La începutul anilor 2000 mai multe UAT-uri din județul Bistrița-Năsăud și-au schimbat suprafața administrativă ca urmare a divizării, după cum urmează: Cetate (pentru înființarea comunei Dumitrița), Ciceu-Giurgești (Negrilești), Măgura Ilvei (Poiana Ilvei), Petru Rareș (Ciceu-Mihăiești) și Salva (Runcu Salvei).

În cazul altor UAT-uri s-au înregistrat modificări ale granițelor administrative, care au rezultat fie în creșteri semnificative ale suprafeței (de ex. Bistrița Bârgăului, Lunca Ilvei, Rebrișoara, Șanț, Șieuț, Spermezeu, Tiha Bârgăului, Zagra), fie în scăderi ale acesteia (de ex. Căianu Mic, Coșbuc, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Livezile, Prundu Bârgăului, Rodna).

Suprafețele agricole s-au restrâns mai ales în următoarele UAT: Coșbuc (-2323 ha), Livezile (-2114 ha), Căianu Mic (-1974 ha), Feldru (-1973 ha), Bistrița (-1116 ha), Ilva Mică (-1088 ha). În cazul suprafețelor arabile, reducerile cele mai importante de suprafețe au fost raportate în comunele Târlișua (-917 ha), Livezile (-770 ha), Șieu (-699 ha), Lechința (-628 ha), Feldru (-626 ha), Lunca Ilvei (-590 ha) și Rebrișoara (-503 ha).

În ceea ce privește pășunile, suprafețele s-au redus considerabil în UAT-urile: Coșbuc (-2341 ha), Bistrița (-1744 ha), Teaca (-1707 ha), Ilva Mică (-1663 ha), Feldru (-1342 ha), Șintereag

(-1191 ha), Livezile (-951 ha), Mărișelu (-923 ha), Șieu-Măgheruș (-602 ha), Beclean (-601 ha) etc. În cazul fânețelor, suprafețele s-au restrâns mai ales în comuna Căianu Mic (-1056 ha).

Terenurile ocupate cu viță de vie s-au redus în comuna Lechința (-394 ha), în timp ce livezile și-au limitat suprafața în Lechința (-505 ha), Livezile (-377 ha), Braniștea (-338 ha), Nușeni (-242 ha), Dumitra (-222 ha) etc.

De remarcat e faptul că există și UAT care și-au sporit suprafața agricolă în ultimele trei decenii: Șanț (+4456 ha), Rodna (+3464 ha), Maieru (+1924 ha), Spermezeu (+1767 ha), Rebrișoara (+1554 ha), Șieuț (+1072 ha), Lunca Ilvei (+1005 ha), Bistrița Bârgăului (+925 ha), Zagra (+871 ha), Tiha Bârgăului (+786 ha), Parva (+769 ha) etc.

Tabel 2.4 DINAMICA SUPRAFEȚELOR AGRICOLE LA NIVEL DE UAT, ÎN PERIOADA 1990-2014

UAT	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ 1990 (HA)	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ 2014 (HA)	DINAMICĂ 2014 VS 1990 (HA)
Județul Bistrița-Năsăud	**284502**	**297600**	**13098**
Bistrița	9276	8160	-1116
Beclean	3531	3562	31
Năsăud	2746	3245	499
Sângeorz-Băi	6091	6639	548
Bistrița Bârgăului	3590	4515	925
Braniștea	2879	3256	377
Budacu de Jos	4396	4650	254
Budești	4305	4551	246
Căianu Mic	5894	3920	-1974
Cetate	8497	4229	-4268
Chiochiș	7141	7211	70
Chiuza	2499	2664	165
Ciceu-Giurgești	7175	3219	-3956
Ciceu-Mihăiești	0	2092	2092
Coșbuc	3975	1652	-2323
Dumitra	6806	6024	-782
Dumitrița	0	4295	4295
Feldru	9221	7248	-1973
Galații Bistriței	5286	5013	-273
Ilva Mare	3792	3669	-123
Ilva Mică	3419	2331	-1088
Josenii Bârgăului	3962	3862	-100
Lechința	10129	10476	347
Leșu	3525	4233	708
Livezile	7363	5249	-2114

UAT	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ 1990 (HA)	SUPRAFAȚĂ AGRICOLĂ 2014 (HA)	DINAMICĂ 2014 VS 1990 (HA)
Lunca Ilvei	3032	4037	1005
Măgura Ilvei	3901	1999	-1902
Maieru	4621	6545	1924
Mărișelu	5852	6188	336
Matei	6591	6600	9
Miceștii de Câmpie	3428	3768	340
Milaș	3983	4207	224
Monor	3805	4223	418
Negrilești	0	4302	4302
Nimigea	6971	7187	216
Nușeni	6694	7156	462
Parva	2641	3410	769
Petru Rareș	3959	1948	-2011
Poiana Ilvei	0	1265	1265
Prundu Bârgăului	2476	2458	-18
Rebra	2954	2871	-83
Rebrișoara	5496	7050	1554
Rodna	4903	8367	3464
Romuli	1801	2121	320
Runcu Salvei	0	2112	2112
Salva	4170	1570	-2600
Sânmihaiu de Câmpie	5528	5744	216
Șanț	3426	7882	4456
Șieu	5403	5928	525
Șieu-Măgheruș	3788	3994	206
Șieu-Odorhei	3284	3525	241
Șieuț	4438	5510	1072
Silivașu de Câmpie	2522	2545	23
Șintereag	5116	5330	214
Spermezeu	3231	4998	1767
Târlișua	6176	6398	222
Teaca	10104	9933	-171
Telciu	7594	7588	-6
Tiha Bârgăului	6021	6807	786
Uriu	3044	3034	-10
Urmeniș	4735	4848	113
Zagra	7316	8187	871

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

În prezent, datele cu privire la modul de utilizare a suprafețelor de teren de la nivelul fiecărei UAT sunt blocate de ANCPI și INS la nivelul anului 2014, până la momentul finalizării implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară. Până la sfârșitul lunii iulie 2025, doar comunele Ilva Mică, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Romuli, Lechința și Petru Rareș aveau finalizate lucrările de cadastru sistematic, pe o suprafață totală de 43637 ha, adică mai puțin de 10% din suprafața administrativă totală a județului Bistrița-Năsăud. În comuna Salva lucrările erau finalizate parțial pe 1089 ha. În restul UAT-urilor din județ lucrările cadastrale se află în diferite stadii.

Fig. 2.10 STADIUL IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI NAȚIONAL DE CADASTRU SISTEMATIC ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2025

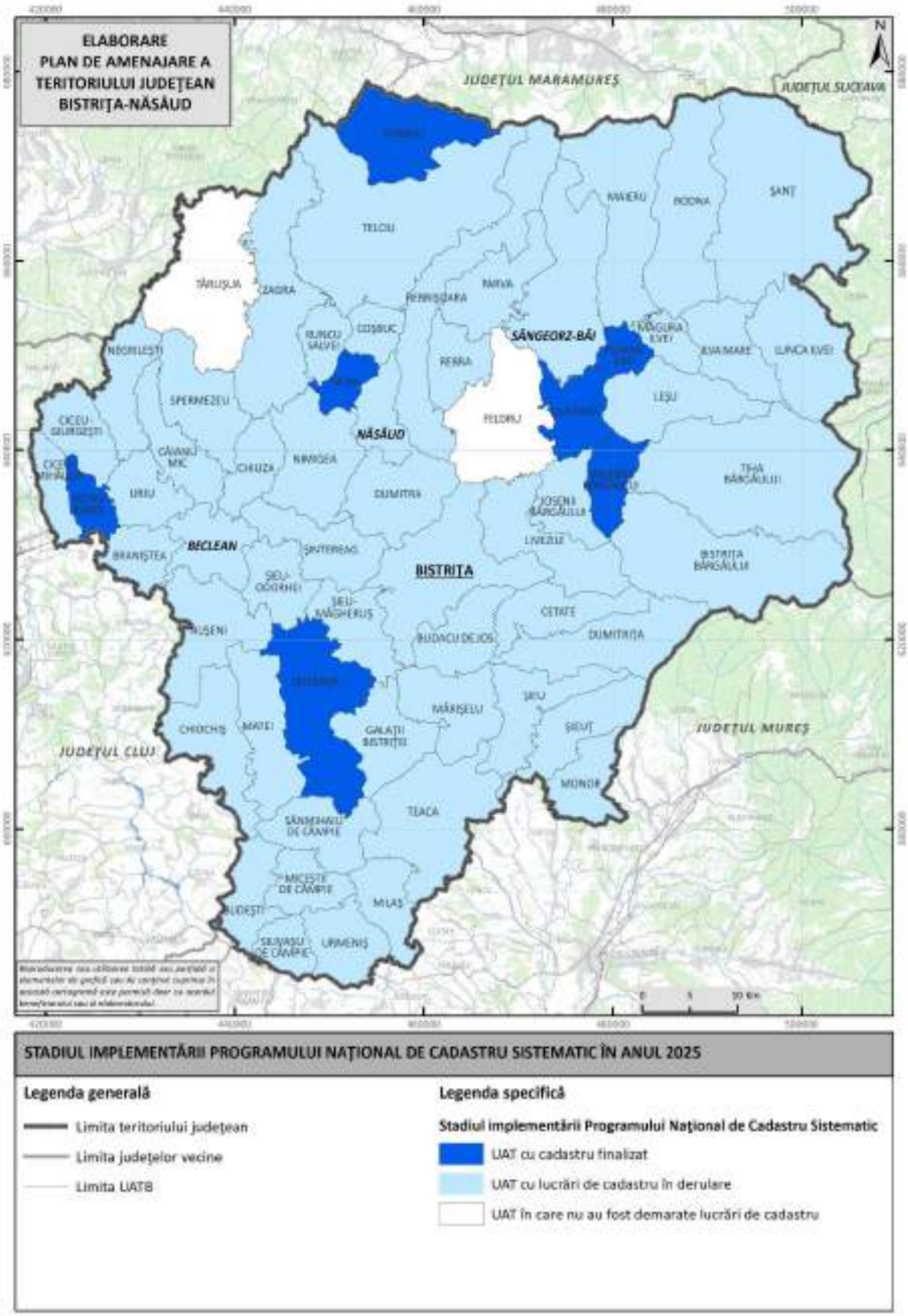

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor puse la dispoziție de ANCPI.

Tabel 2.5 MODUL DE UTILIZARE AL TERENURILOR LA NIVEL DE UAT, ÎN ANUL 2014

UAT	TEREN ARABIL (HA)	PĂȘUNI (HA)	FÂNEȚE (HA)	VII (HA)	LIVEZI (HA)	PĂDURI (HA)	APE (HA)	CONSTRUCȚII (HA)	CĂI DE COMUNICAȚII (HA)	TERENURI DEGRADATE ȘI NEPRODUCTIVE (HA)
Județul Bistrița-Năsăud	98594	107623	82589	408	8386	194695	7099	8871	8140	19115
Bistrița	3087	1617	1994	5	1457	3352	196	1635	489	750
Beclean	1792	687	1037	2	44	1394	118	431	153	202
Năsăud	1110	1167	841	6	121	690	90	144	155	29
Sângeorz-Băi	636	3645	2358	0	0	7184	64	90	80	345
Bistrița Bârgăului	698	1905	1789	0	123	14352	416	113	159	452
Braniștea	1296	836	447	28	649	284	116	120	92	385
Budacu de Jos	2195	1076	1034	15	330	1016	117	114	133	28
Budești	2396	1739	402	0	13	225	46	148	129	142
Căianu Mic	1801	1429	690	0	0	1126	100	84	83	514
Cetate	1016	1964	829	0	420	1881	49	122	87	25
Chiochiș	4697	1521	707	16	270	1229	156	132	121	380
Chiuza	1467	579	438	1	179	1340	72	90	68	157
Ciceu-Giurgești	915	834	1410	0	60	1693	76	52	59	280
Ciceu-Mihăiești	843	360	604	0	281	1069	66	136	72	45
Coșbuc	227	893	532	0	0	979	62	15	69	228
Dumitra	2450	1709	1473	1	391	2073	94	120	155	68
Dumitrița	793	1751	1731	0	20	5873	133	107	88	28
Feldru	1419	3215	2522	0	92	4392	147	278	160	78
Galații Bistriței	2439	1959	320	16	279	1526	70	113	142	231
Ilva Mare	442	1203	2023	0	1	2512	127	26	160	232
Ilva Mică	324	110	1882	0	15	1855	94	53	104	926
Josenii Bârgăului	746	715	1899	0	502	244	96	77	71	529
Lechința	4119	3218	2909	110	120	2106	129	289	187	173
Leșu	506	1189	2517	0	21	4092	97	34	75	483
Livezile	1289	2355	1276	2	327	3506	139	96	328	26
Lunca Ilvei	71	1098	2819	0	49	6652	1	198	120	0
Măgura Ilvei	463	683	853	0	0	514	30	28	56	77
Maieru	682	4045	1798	0	20	7494	234	88	210	344
Mărișelu	2602	1079	2345	11	151	1071	134	142	91	138

UAT	TEREN ARABIL (HA)	PĂȘUNI (HA)	FÂNEȚE (HA)	VII (HA)	LIVEZI (HA)	PĂDURI (HA)	APE (HA)	CONSTRUCȚII (HA)	CĂI DE COMUNICAȚII (HA)	TERENURI DEGRADATE ȘI NEPRODUCTIVE (HA)
Matei	3591	2322	548	42	97	1192	34	128	131	298
Miceștii de Câmpie	2465	612	671	11	9	382	6	93	91	70
Milaș	2857	1007	304	33	6	364	30	207	94	83
Monor	1309	1113	1740	0	61	729	84	48	68	98
Negrilești	902	2160	1210	0	30	1456	88	45	66	103
Nimigea	2869	2488	1601	0	229	2136	203	118	150	118
Nușeni	3005	3645	435	25	46	1335	105	159	147	327
Parva	297	1725	1388	0	0	3755	38	18	40	49
Petru Rareș	1096	450	324	0	78	696	68	86	68	58
Poiana Ilvei	318	278	669	0	0	565	37	22	57	369
Prundu Bârgăului	552	1013	717	0	176	1290	185	66	70	127
Rebra	682	1312	876	0	1	784	159	273	121	537
Rebrișoara	1515	4145	1382	0	8	6025	350	249	152	960
Rodna	386	6395	1568	0	18	4911	70	71	222	274
Romuli	229	982	910	0	0	7001	84	46	70	522
Runcu Salvei	832	759	504	0	17	599	38	31	16	369
Salva	878	356	324	0	12	470	141	75	108	268
Sânmihaiu de Câmpie	3558	1671	437	2	76	201	62	166	140	230
Șanț	209	5440	2229	0	4	18073	173	22	185	109
Șieu	1702	1614	2210	2	400	762	81	130	106	223
Șieu-Măgheruș	1673	776	1306	5	234	1449	122	117	140	129
Șieu-Odorhei	1743	1226	525	4	27	966	117	198	97	305
Șieuț	1340	1680	2388	12	90	1069	50	66	43	551
Silivașu de Câmpie	1664	615	238	19	9	100	2	32	22	402
Șintereag	2557	1085	1685	3	0	1152	106	220	132	364
Spermezeu	1663	1539	1767	0	29	1570	146	101	184	1236
Târlișua	1384	2994	2020	0	0	6498	246	53	272	2341
Teaca	5145	1761	2437	15	575	3043	210	280	311	204
Telciu	751	3266	3564	0	7	19266	347	115	381	840
Tiha Bârgăului	1264	2933	2564	0	46	16860	88	103	112	21
Uriu	1491	733	677	0	133	1153	167	190	140	199
Urmeniș	3344	1142	339	17	6	527	62	198	182	18
Zagra	2802	3805	1553	0	27	6592	131	70	126	18

Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

Pădurile ocupă cele mai mari suprafețe în partea de nord și de est a județului, care se suprapune cu zona montană: Telciu (19266 ha), Șanț (18073 ha), Tiha Bârgăului (16860 ha), Bistrița Bârgăului (14352 ha), Maieru (7494 ha), Sângeorz-Băi (7184 ha), Romuli (7001 ha), Lunca Ilvei (6652 ha), Zagra (6592 ha), Târlișua (6498 ha), Rebrișoara (6025 ha) și Dumitrița (5873 ha).

Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR CU VEGETAȚIE FORESTIERĂ

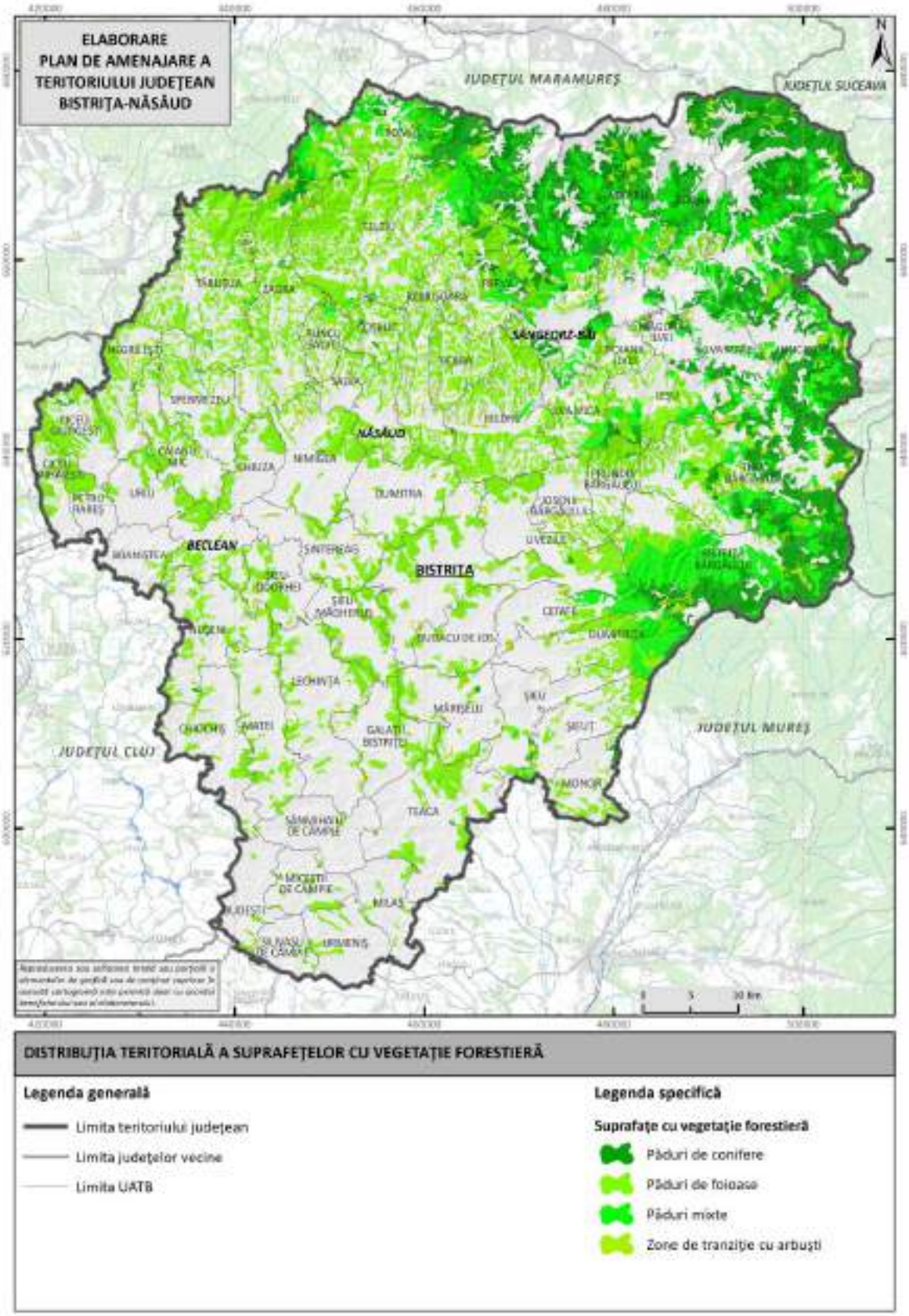

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Cele mai extinse suprafețe de teren arabil se găsesc în găsesc în zona de dealuri joase din partea de sud a acestuia: Teaca (5145 ha), Chiochiș (4697 ha), Lechința (4119 ha), Matei (3591 ha), Sânmihaiu de Câmpie (3558 ha), Urmeniș (3344 ha), Bistrița (3087 ha), Nușeni (3005 ha). În aceste zone există potențial pentru comasarea micilor parcele de teren din proprietate individuală pentru a forma exploatații viabile, capabile să facă față competiției globale.

La polul opus, cele mai restrânse suprafețe de teren arabil se înregistrează în zona montană, în UAT-uri precum Lunca Ilvei (71 ha), Șanț (209 ha), Coșbuc (227 ha), Parva (297 ha), Poiana Ilvei (318 ha), Ilva Mică (324 ha), Rodna (386 ha), Ilva Mare (442 ha) și Măgura Ilvei (463 ha). Potențialul pentru o agricultură vegetală performantă în aceste zone este unul extrem de limitat, terenurile arabile fiind amplasate disparat în parcele mici.

Fig. 2.12 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE TERENURI ARABILE

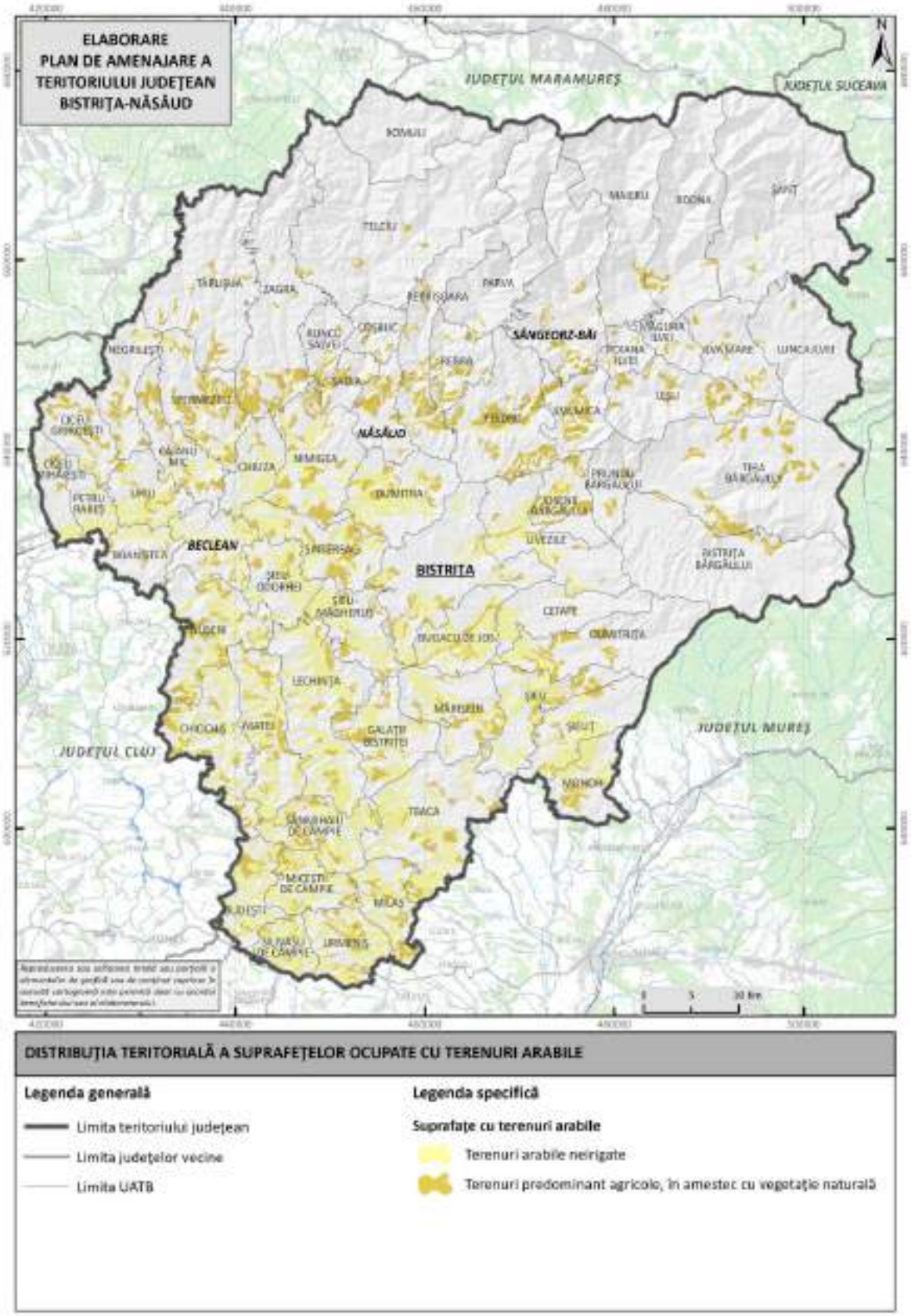

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Viticultura se practică pe suprafețe ceva mai mari doar în comuna Lechința (110 ha). Livezile ocupă suprafețe extinse în municipiul Bistrița (1457 ha) și în comunele Braniștea (649 ha), Teaca (575 ha), Josenii Bârgăului (502 ha), Cetate (420 ha), Șieu (400 ha), Dumitra (391 ha), Budacu de Jos (330 ha) și Livezile (327 ha).

Fig. 2.13 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU LIVEZI

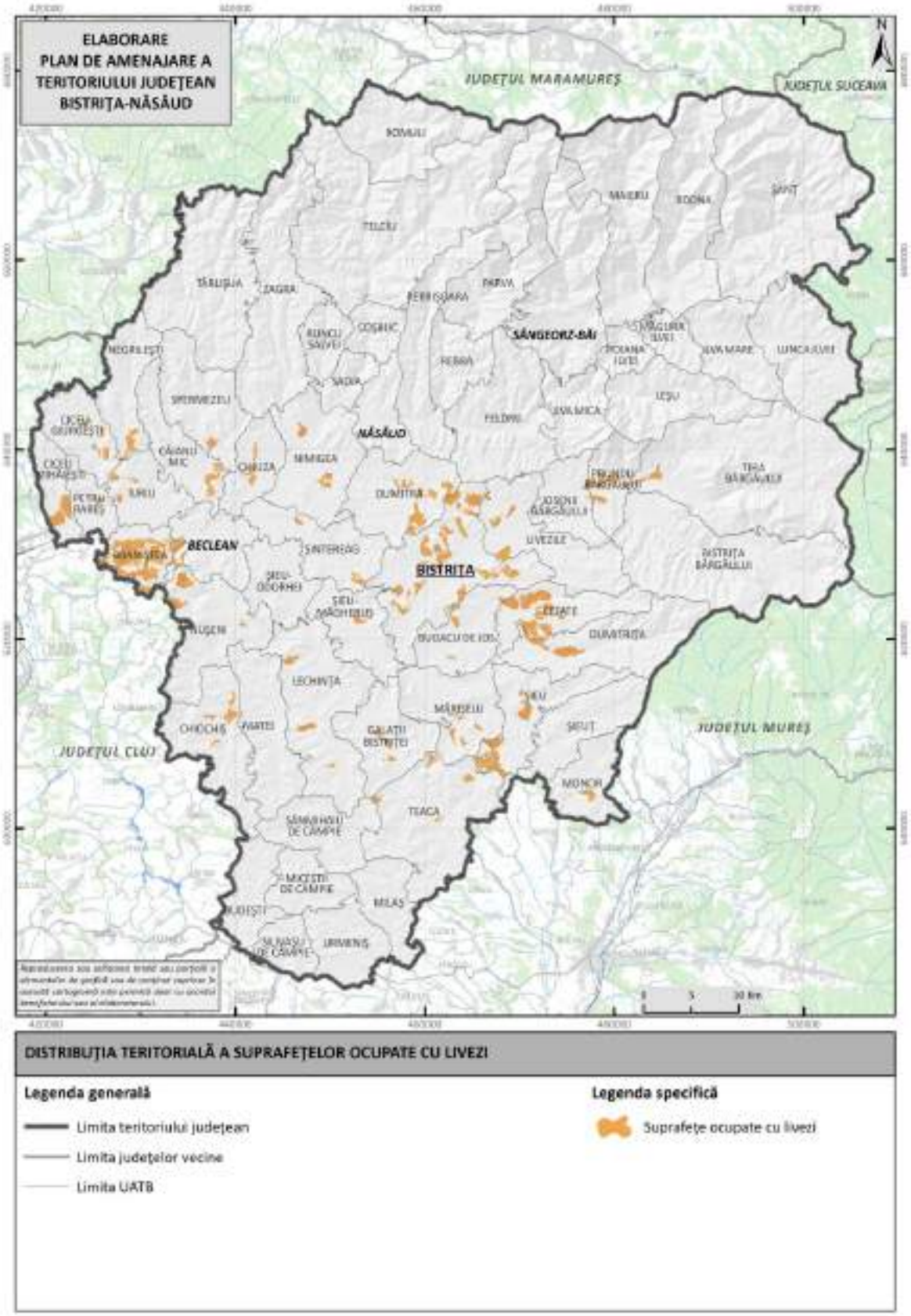

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Resursele de fânețe sunt concentrate în UAT-urile din zona montană și de deal: Telciu (3564 ha), Lechința (2909 ha), Lunca Ilvei (2819 ha), Tiha Bârgăului (2564 ha), Feldru (2522 ha), Leșu (2517 ha), Teaca (2437 ha), Șieuț (2388 ha), Sângeorz-Băi (2358 ha), Mărișelu (2345 ha), Șanț (2229 ha), Șieu (2210 ha) și Târlișua (2020 ha).

Fig. 2.14 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU FÂNEȚE ȘI CULTURI COMPLEXE

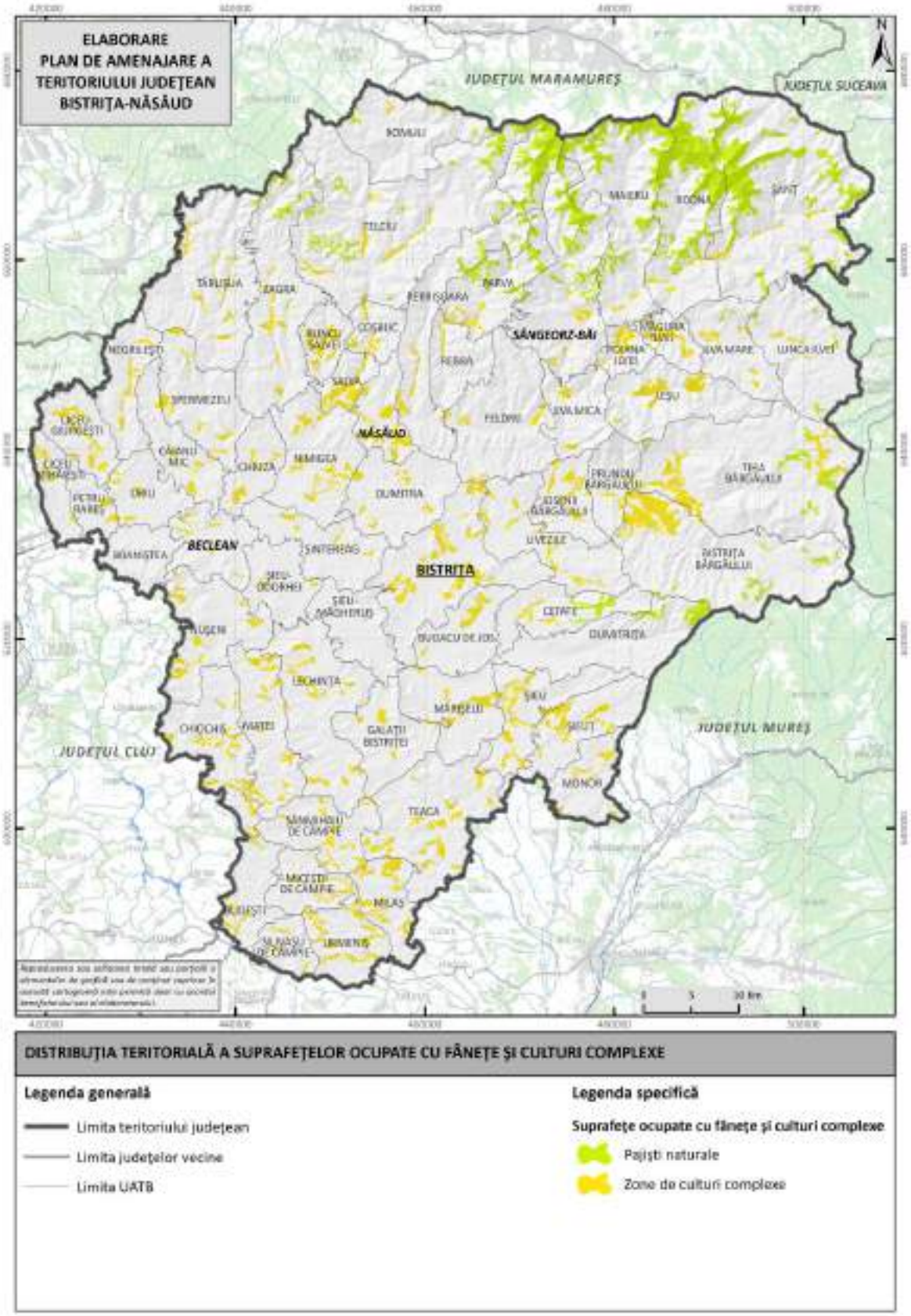

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Pășunile ocupă cele mai extinse suprafețe în zona înaltă a județului, dar și în zona de deal, unde există o îndelungată tradiție în domeniul creșterii animalelor: Rodna (6395 ha), Șanț (5440 ha), Maieru (4045 ha), Zagra (3805 ha), Sângeorz-Băi (3645 ha), Nușeni (3645 ha), Telciu (3266 ha), Lechința (3218 ha) și Feldru (3215 ha). Aceste UAT-uri înregistrează cel mai ridicat potențial pentru dezvoltarea zootehniei.

Fig. 2.15 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE CU PĂȘUNI SECUNDARE

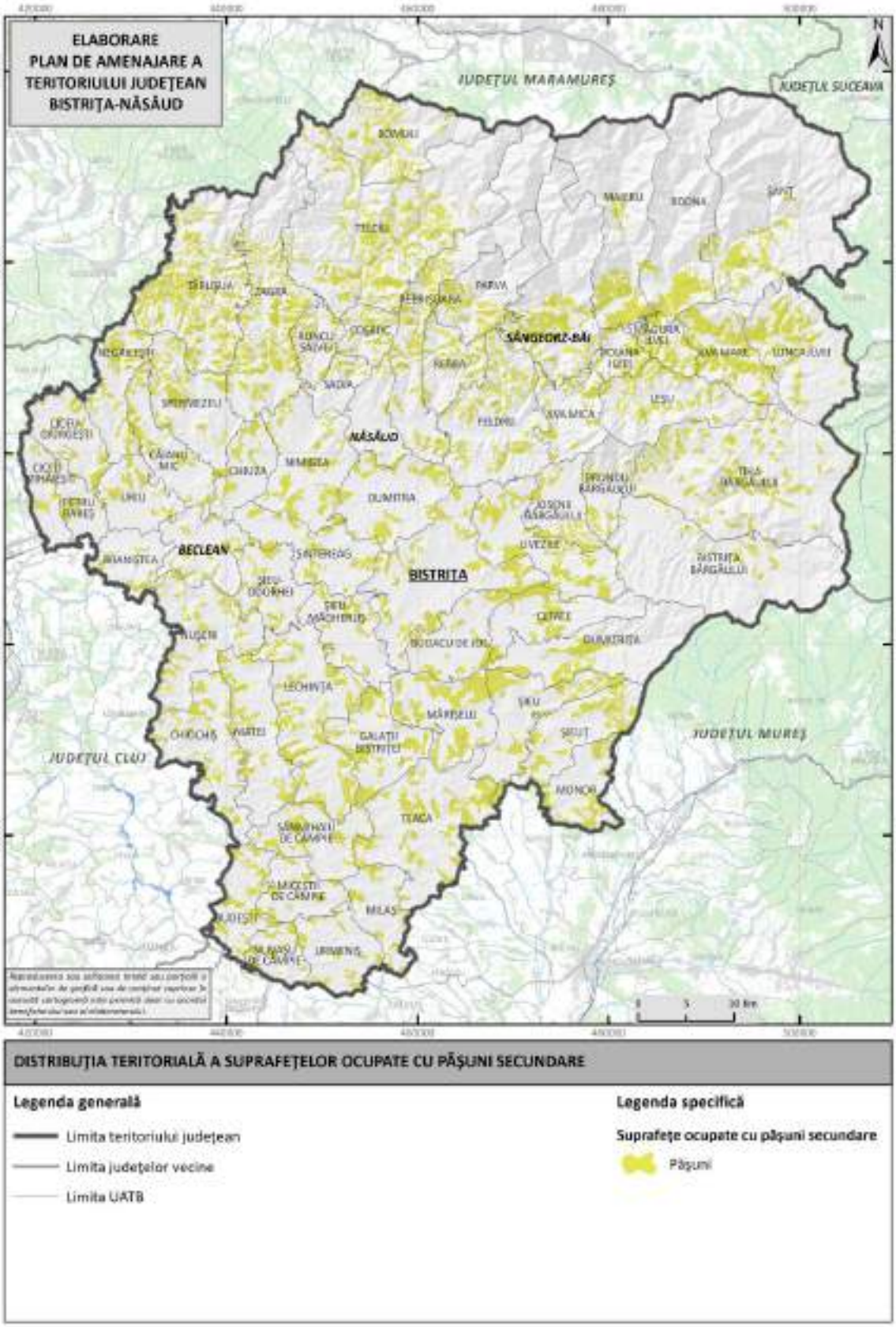

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Suprafețele ocupate de ape sunt mai mari în cazul UAT-urilor: Bistrița Bârgăului (416 ha, incluzând Lacul Colibița), Rebrișoara (350 ha), Telciu (347 ha), Târlișua (246 ha), Maieru (234 ha), Teaca (210 ha) și Nimigea (203 ha).

Fig. 2.16 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE APE

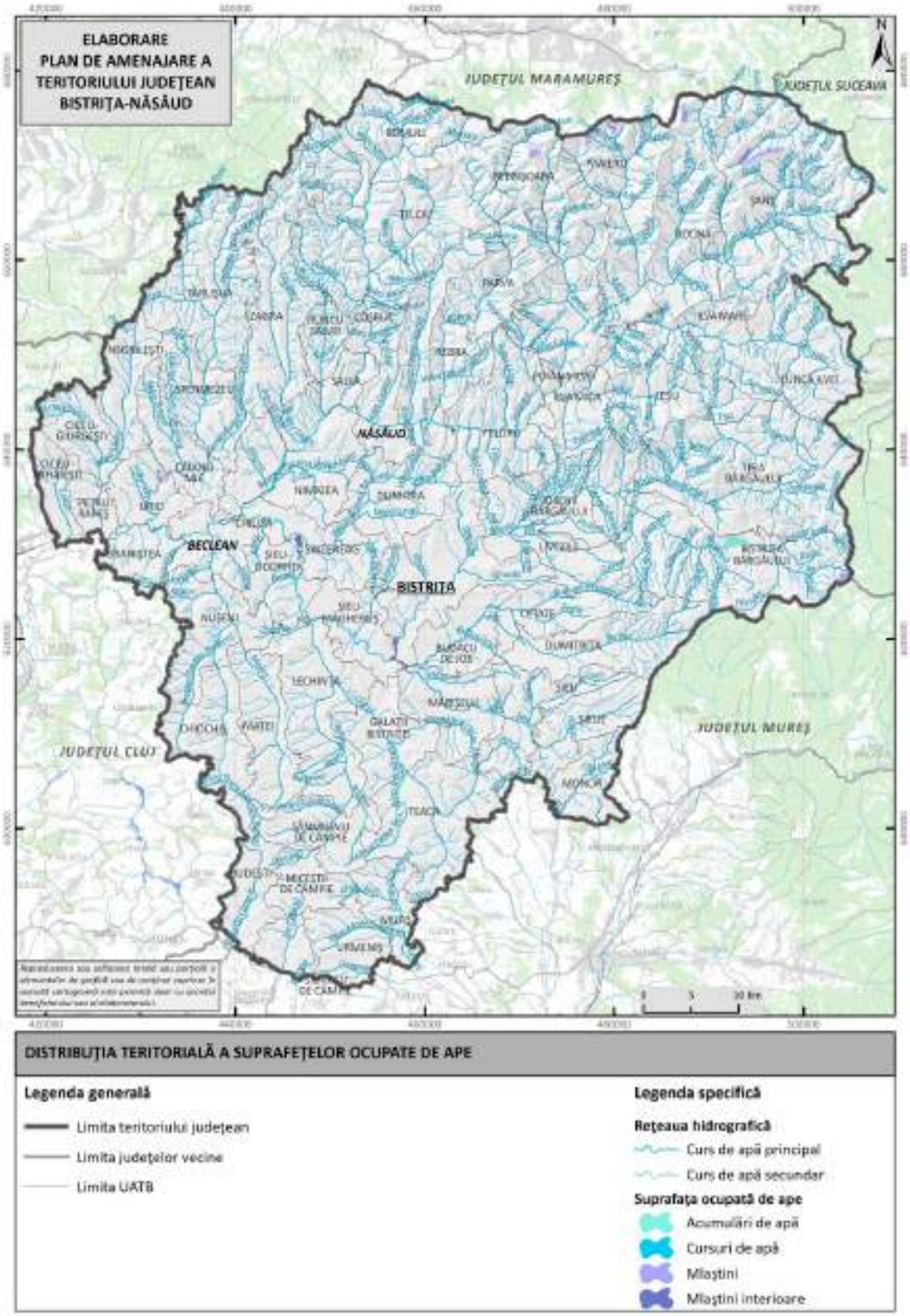

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Construcțiile ocupă cele mai mari suprafețe în municipiul Bistrița (1635 ha), orașul Beclean (431 ha) și comunele Lechința (289 ha), Teaca (280 ha), Feldru (278 ha), Rebra (273 ha), Rebrișoara (249 ha), Șintereag (220 ha) și Milaș (207 ha).

Fig. 2.17 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR OCUPATE DE CONSTRUCȚII

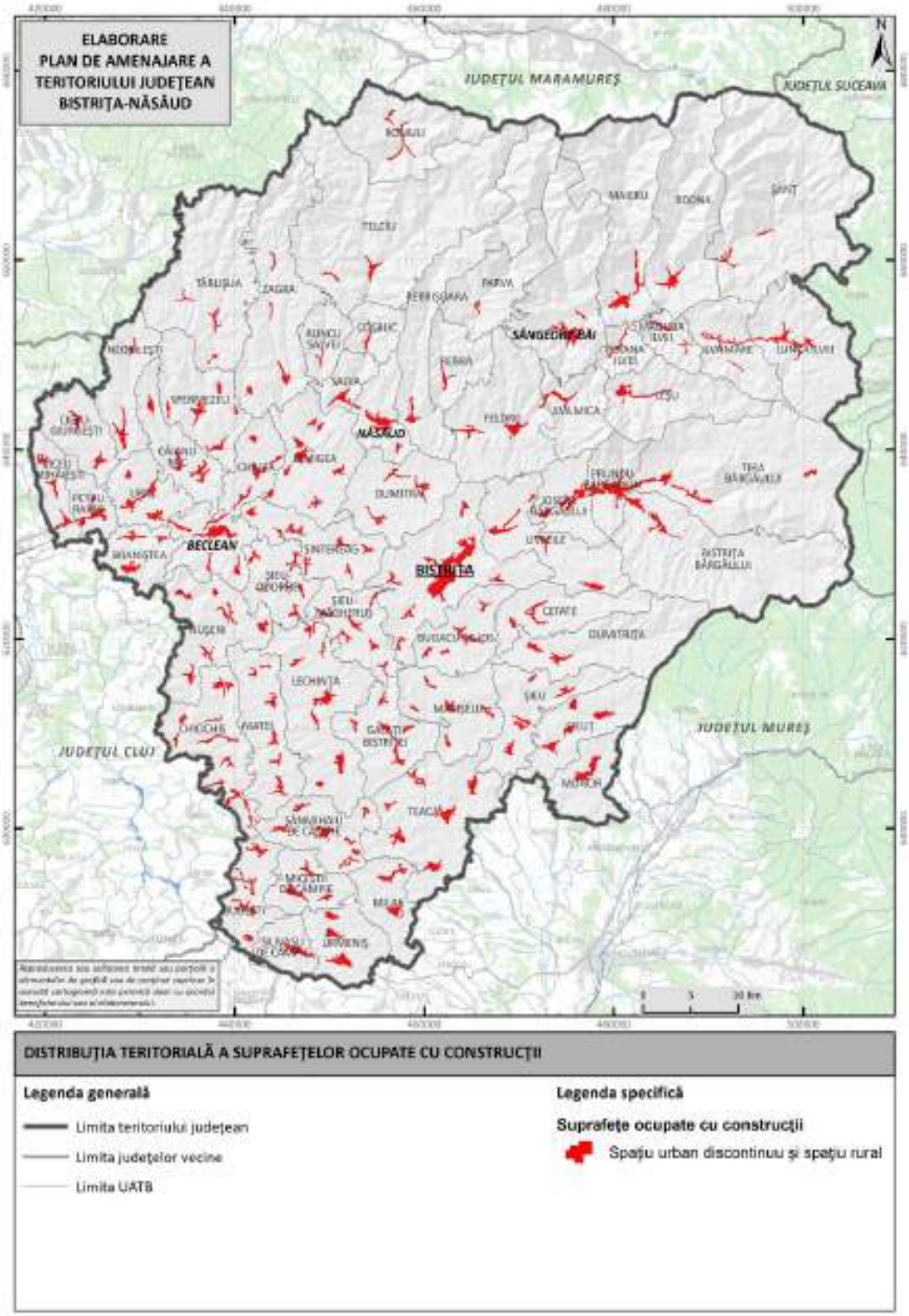

Sursă: planșă proprie pe baza datelor Corine Land Cover 2018.

Rețeaua de căi de comunicație (drumuri și căi ferate) ocupă suprafețe considerabile în județ, cele mai mari extinderi regăsindu-se în municipiul Bistrița (489 ha) și în comunele Telciu (381 ha), Livezile (328 ha), Teaca (311 ha), Târlișua (272 ha) și Rodna (222 ha).

Cele mai întinse terenuri degradate și neproductive se întâlnesc în comunele Târlișua (2341 ha), Spermezeu (1236 ha), Rebrișoara (960 ha), Ilva Mică (926 ha), Telciu (840 ha) și în municipiul Bistrița (750 ha). Aceste suprafețe prezintă potențial pentru reconversie funcțională, putând fi utilizate fie pentru împăduriri, fie pentru amenajarea unor parcuri destinate producerii de energie regenerabilă.

Potrivit Hotărârii nr. 683/2015 privind Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate, în județul Bistrița-Năsăud au fost identificate 8 situri potențial contaminate și 5 situri contaminate. Dintre acestea, 7 provin din activități industriale, unul din activități agricole, iar 5 din depozitarea deșeurilor. Din totalul de 13 locații, 9 au fost deja supuse lucrărilor de remediere. Totodată, un studiu realizat în 2017 de Ministerul Economiei – Comisia interministerială pentru inventarierea haldelor de steril și iazurilor de decantare la nivel național – a evidențiat, în județ, existența a 33 de halde de steril și 3 iazuri de decantare. Lucrările de reabilitare la construcțiile miniere deteriorate din zona iazurilor Valea Glodului – Mina Rodna (Valea Blaznei Făget) au fost realizate doar parțial, din cauza insuficienței fondurilor.

În baza OUG 57/2007, pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud au fost instituite arii naturale protejate, având ca obiectiv conservarea habitatelor, florei și faunei, în scopuri științifice, sociale sau estetice. În unități administrativ-teritoriale precum Romuli, Telciu, Rebrișoara, Sângeorz-Băi, Maieru, Rodna, Șanț, Lunca Ilvei, Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Josenii Bârgăului, Livezile și Cetate, o parte semnificativă a teritoriului se află sub regim de protecție. Aceasta presupune aplicarea unor restricții stricte privind utilizarea terenurilor, conform planurilor de management aprobate și implementate de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate.

Fig. 2.18 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SUPRAFEȚELOR DE TEREN INCLUSE ÎN SITURI NATURA 2000

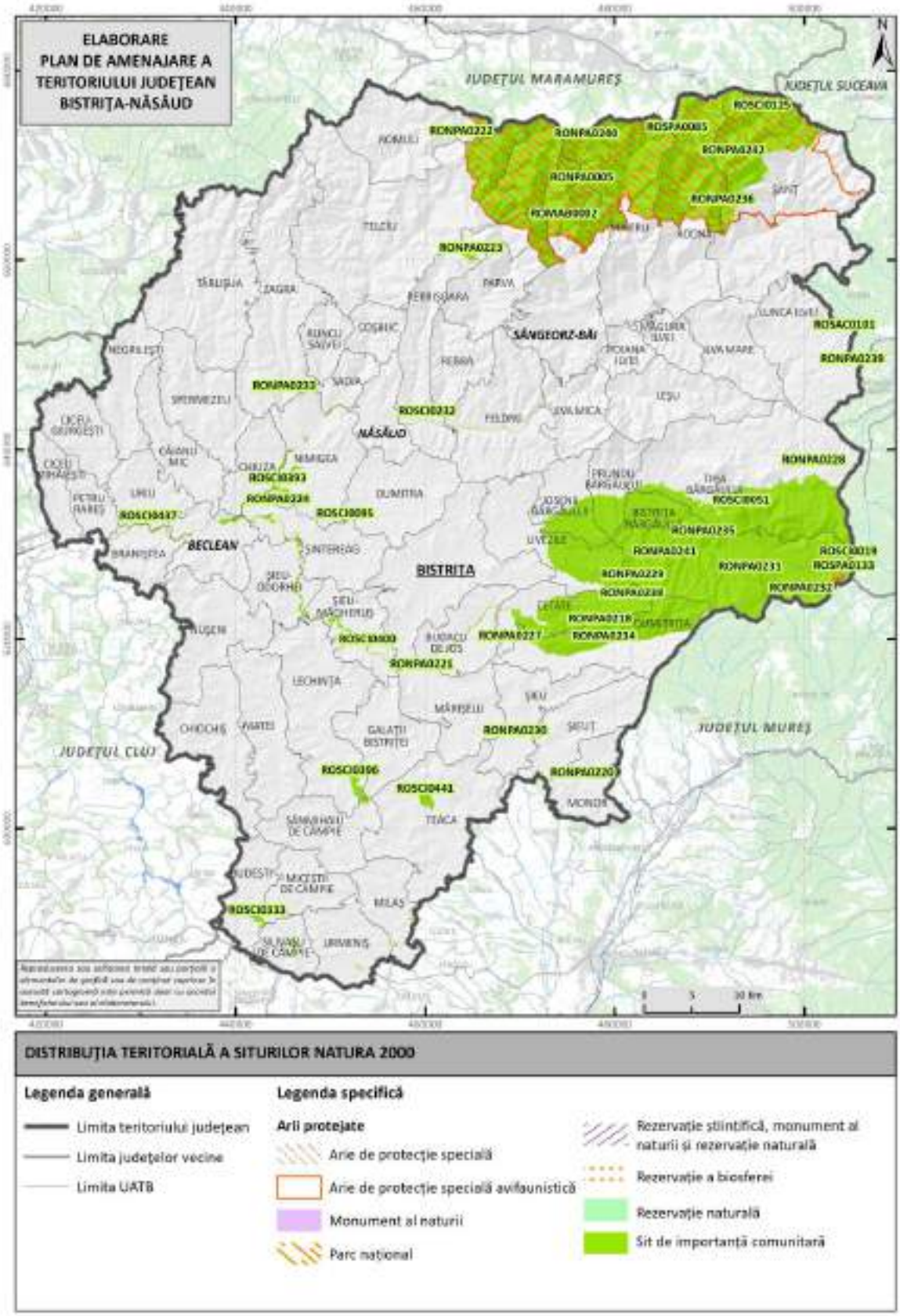

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor Ministerului Mediului.

2.1.2. Profilul dominant al zonelor

Pe baza informațiilor din subcapitolul 2.1.1. legate de modul de utilizare a terenurilor la nivelul județului Bistrița-Năsăud pentru diferite folosințe (agricole, silvice, locative, industriale etc.), putem delimita o serie de zone cu anumite trăsături specifice din această perspectivă:

- Zone urbane cu funcțiuni complexe: Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi;
- Zone rurale cu profil mixt, puternic integrate funcțional cu centrele urbane (periurbane): Șieu-Măgheruș, Mărișelu, Cetate, Livezile, Galații Bistriței, Dumitra, Budacu de Jos, Dumitrița, Șieu-Odorhei, Lechința, Matei, Șintereag, Josenii Bârgăului, Șieu, Prundu Bârgăului, Braniștea, Salva;
- Zone rurale intermediare, în curs de integrare funcțională cu centrele urbane: Uriu, Nușeni, Chiuza, Rebrișoara, Bistrița Bârgăului, Monor, Teaca, Nimigea, Tiha Bârgăului, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Chiochiș, Coșbuc, Feldru, Ilva Mică, Maieru, Milaș, Monor, Petru Rareș, Rodna, Silivașu de Câmpie, Urmeniș, Poiana Ilvei, Runcu Salvei;
- Zone rurale îndepărtate de centre urbane polarizatoare, cu profil preponderent agro-silvic: Budești, Căianu Mic, Ilva Mare, Leșu, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Miceștii de Câmpie, Parva, Rebra, Romuli, Sânmihaiu de Câmpie, Spermezeu, Șanț, Șieuț, Telciu, Târlișua, Zagra, Negrilești.

2.1.3. Zone cu grad redus de utilizare, respectiv cu utilizare intensivă a terenurilor

Unul dintre obiectivele declarate ale Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României este eficientizarea utilizării prudente şi ecologice a teritoriului, ca resursă principală a dezvoltării. În vederea monitorizării ducerii la îndeplinire a acestui deziderat, sunt propuși doi indic:

- Indicele POTA, procentul de ocupare a teritoriului administrativ (%) = suprafața ocupată de construcții și căi de comunicații raportată la suprafața teritoriului administrativ al UAT, indicat pentru analiza situației utilizării terenului;
- Indicele PITA, procentul teritoriului intravilan din teritoriul administrativ (%) = suprafața teritoriului intravilan propus prin PUG raportată la suprafața teritoriului administrativ al UAT, utilizat pentru controlul propunerilor de dezvoltare.

Valoarea medie a indicelui POTA este de 3,2% la nivel județean, însă aceasta înregistrează diferențe majore între UAT-uri. Astfel, valoarea maximă se înregistrează în municipiul Bistrița (14,6%) și în orașul Beclean (10%), în timp ce valori mult peste medie sunt raportate pentru orașul Năsăud (6,9%) și comunele Rebra (8,3%), Salva (7%), Uriu (6,8%), Urmeniș (6,5%), Milaș (6%) și Ciceu-Mihăiești (6%). Cele mai scăzute valori ale indicelui se

înregistrează în orașul Sângeorz-Băi (1,2%) și în comunele Șanț (0,8%), Parva (0,8%), Tiha Bârgăului (0,9%), Leșu (1,2%), Romuli (1,2%), Zagra (1,3%), Bistrița Bârgăului (1,4%), Runcu Salvei (1,5%), Șieuț (1,5%). Acestea din urmă înregistrează cele mai mari rezerve de terenuri neconstruite și de peisaje antroprizate, fiind în general așezări din zona montană, cu mari suprafețe ocupate de păduri și pășuni.

Fig. 2.19 INDICELE POTA (PROCENTUL DE OCUPARE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV)

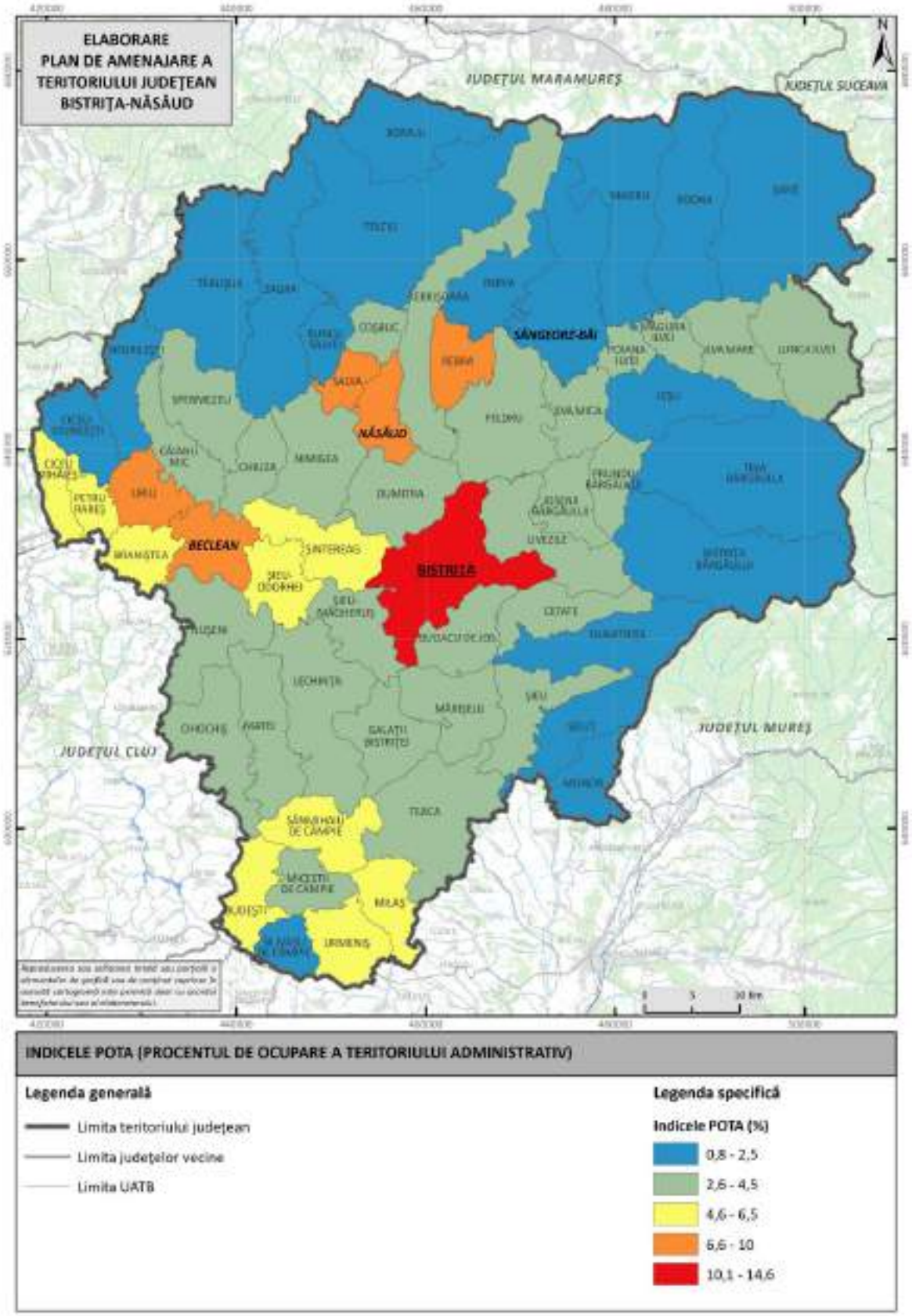

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor INS. Baza de date Tempo Online.

Indicele PITA înregistrează o valoare medie de 7,7% la nivelul județului Bistrița-Năsăud, de peste 2 ori mai mult decât valoarea de 3,2% a POTA. Acest lucru indică faptul că peste jumătate dintre suprafețe intravilane din județ nu sunt ocupate cu construcții. Cea mai mare valoare a indicelui se înregistrează în municipiul Bistrița (26,1%) și în orașul Beclean (22,6%). Valori mult peste medie erau raportate și în orașul Năsăud (14,1%), respectiv în comunele Șieu-Măgheruș (17%), Prundu Bârgăului (16,6%), Josenii Bârgăului (15,3%), Petru Rareș (14,3%), Măgura Ilvei (13,7%) și Coșbuc (12,3%). Valorile cele mai reduse sunt înregistrate în comunele Șanț (1,3%), Rodna (2,4%), Telciu (2,7%), Dumitrița (2,9%) și Zagra (3%) – în general UAT-uri din zona montană cu o suprafață administrativă extinsă.

Fig. 2.20 INDICELE PITA (PROCENTUL TERITORIULUI INTRAVILAN DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV)

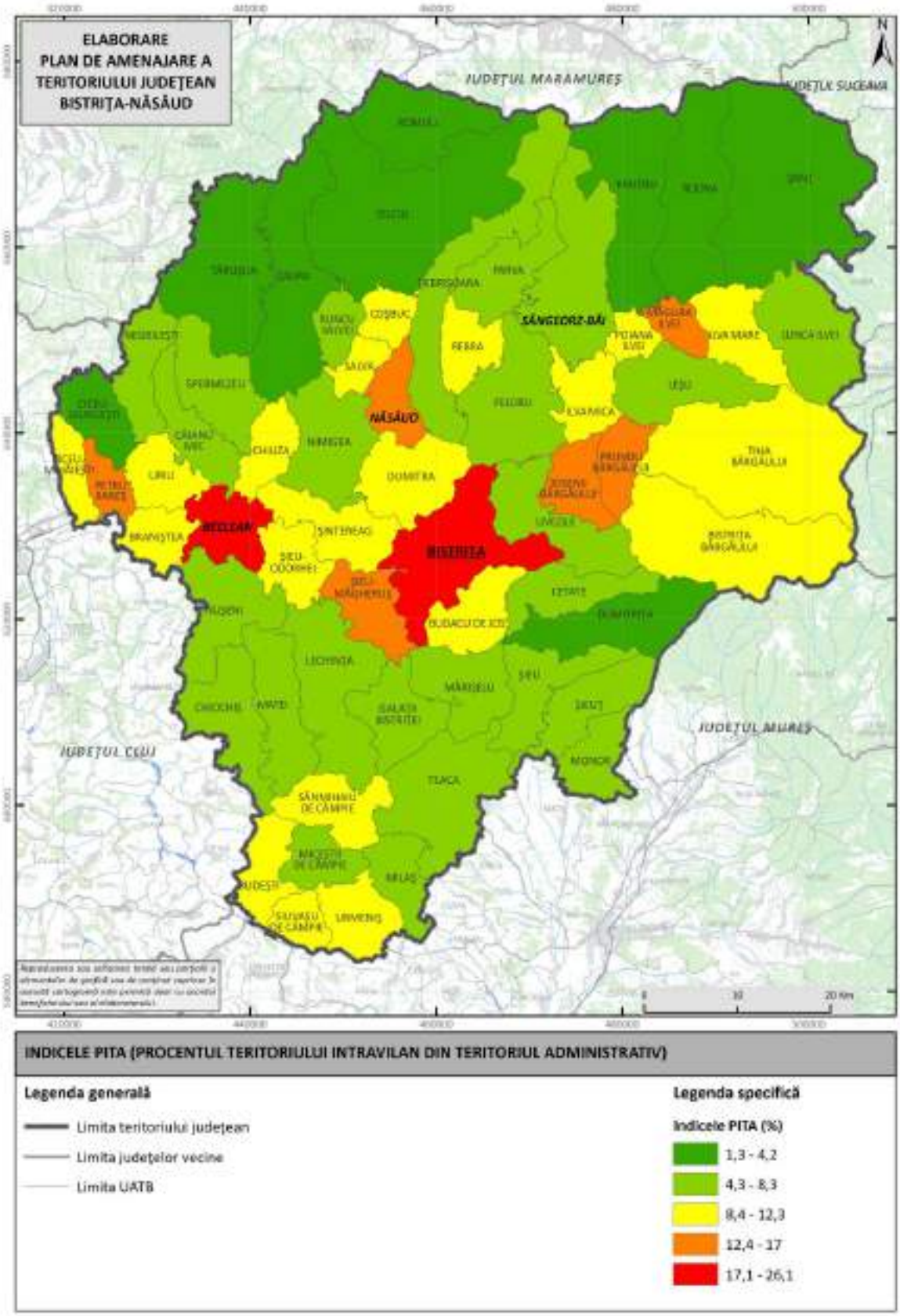

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor INS. Baza de date Tempo Online și a Topro50.

2.2. Contextul teritorial interjudețean, regional și național

2.2.1. Structura localităților în raport cu rangul lor stabilit prin lege

Conform Secțiunii a IV-a a PATN, aprobată prin Legea nr. 350/2001 a amenajării teritoriului și urbanismului, localitățile din județul Bistrița-Năsăud sunt împărțite pe ranguri după cum urmează:

- Localități urbane de rangul II – municipii reședință de județ: Bistrița;
- Localități urbane de rangul III – orașe: Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi;
- Localități rurale de rangul IV – sate reședință de comună: 58.
- Localități rurale de rangul V – sate componente ale comunelor, municipiilor și orașelor: 235

Analizând elementele și nivelul de dotare al localităților specifice pentru fiecare rang în parte, putem trage următoarele concluzii:

- Orașul Sângeorz-Băi nu dispune de un spital, unul dintre criteriile pentru obținerea statutului de oraș fiind existența a minim 7 paturi de spital la 1000 de locuitori;
- Orașele Beclean și Năsăud nu dispun de capacitate de cazare în hoteluri (cerința fiind de 50 de locuri), desi în Beclean există locuri de cazare peste pragul solicitat în alte tipuri unități de cazare;
- Comunele Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Miceștii de Câmpie, Milaș, Monor, Poiana Ilvei, Runcu Salvei, Sânmihaiu de Câmpie și Silivașu de Câmpie nu mai ating pragul minimal de 1.500 de locuitori pentru a fi încadrate în rangul IV.

Legislația actuală nu permite declasificarea automată a localităților rurale care nu mai ating pragul minimal pentru statutul de comună (rang IV), însă viabilitatea funcțională a acestora pe termen mediu și lung este deja pusă sub semnul întrebării. Aceeași situație e valabilă și în cazul orașelor care nu îndeplinesc anumite criterii.

La nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest a fost stabilit, prin HG nr. 998/2008, un singur pol național de creștere în care să se realizeaze cu prioritate investiţii din programele cu finanţare comunitară şi naţională, respectiv municipiul Cluj-Napoca.

2.2.2. Coridoare de transport. Orașe-poartă

Analizat în context regional și național, județul Bistrița-Năsăud este traversat de un singur coridor de transport rutier, respectiv cel care leagă Transilvania de Bucovina prin Pasul Tihuța. Acest coridor se suprapune peste traseul DN 17/E 58, legând Dejul (unde există ramificații către Cluj-Napoca, respectiv către Baia Mare și Satu Mare) de Beclean, Bistrița, Vatra Dornei și Suceava. Acest traseu este intens circulat, context în care face obiectul unui studiu de fezabilitate pentru

un drum de mare viteză care va include și varianta de ocolire a municipiului Bistrița. Legătura feroviară adiacentă acestui coridor major de transport parcurge un traseu diferit (magistrala CF 502: Suceava – Vatra Dornei – Ilva Mică și CF 401: Ilva Mică – Năsăud – Salva – Beclean pe Someș – Dej – Apahida), care face, la rândul său, obiectul unui studiu de fezabilitate și al unui proiect tehnic pentru modernizare.

Fig. 2.21 DINAMICILE TERITORIALE DE LA NIVELUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST

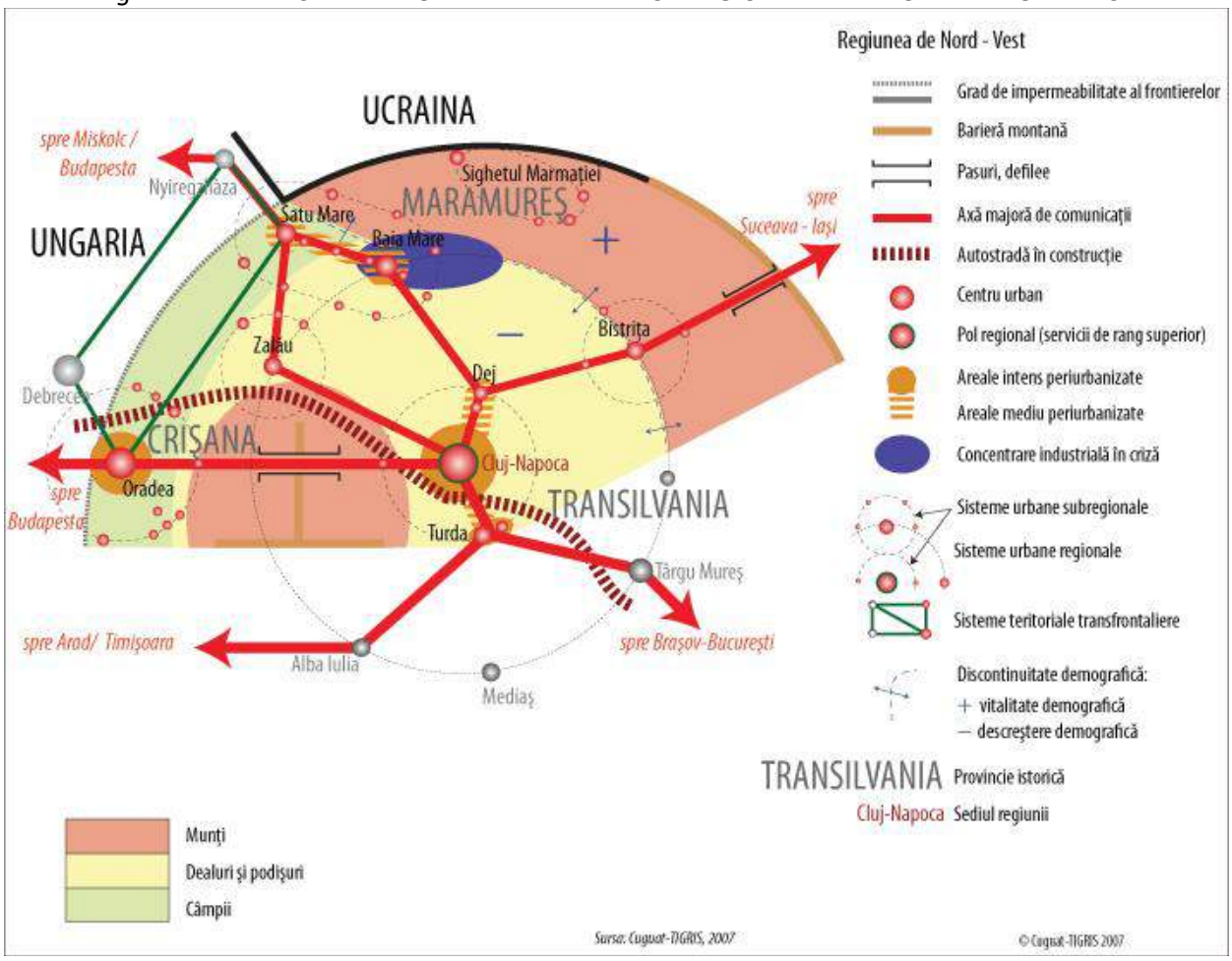

Sursă: MDRAP. Atlasul Teritorial al României

În același context național și regional, după cum reiese și din figura de mai sus, județul Bistrița-Năsăud se află în aria de polarizare a municipiului Cluj-Napoca, care are și statutul de pol de creștere al regiunii Nord-Vest. La recensământul din 2021 un număr de 12587 de bistrițeni trăiau în județul Cluj (din care 9375 în mediul urban), 4660 în județul Timiș (1648 în urban), 3971 în județul Mureș (2301 în urban) și 3823 în județul Arad (1390 în urban).

Municipiul Bistrița poate fi privit ca un oraș-poartă la intrarea în regiunea istorică a Transilvaniei dinspre cea a Moldovei pe coridorul de transport care leagă cele două regiuni prin Pasul Tihuța. Din punct de vedere istoric, Bistrița este și una dintre cele șapte cetăți (”sieben Bürgen”) ale sașilor transilvăneni, fiind singura din partea de nord a Transilvaniei.

2.2.3. Zone urbane funcționale și zone metropolitane

Metodologia adoptată de OECD și de Comisia Europeană[2] pentru delimitarea zonelor urbane funcționale indică faptul că în componența acestor zone funcționale intră acele unități administrativ-teritoriale din care minim 15% din populația ocupată totală face naveta către nucleul urban al respectivului areal. Pentru a asigura congruența teritorială a respectivelor zone funcționale, se includ enclavele (unitățile care nu îndeplinesc respectivul criteriu, dar sunt înconjurate de altele care o fac), respectiv se exclud exclavele (unități care îndeplinesc criteriu de 15%, dar care sunt înconjurate de de altele care nu se află în aceeași situație).

Prin aplicarea acestei metodologii rezultă o zonă urbană funcțională a municipiului Bistrița care ocupă cea mai mare parte a zonei centrale a județului. În componența acesteia intră comunele Șieu-Măgheruș, Mărișelu, Cetate, Livezile, Galații Bistriței, Dumitra, Budacu de Jos, Dumitrița (cu o rată a navetismului între 30-40% din forța de muncă totală), Șieu-Odorhei, Lechința, Matei, Șintereag, Josenii Bârgăului, Șieu, Prundu Bârgăului (între 20-30% din populația ocupată).

[2] https://www.oecd.org/cfe/regionaldevelopment/Definition-of-Functional-Urban-Areas-for-the-OECD-metropolitan-database.pdf

Fig. 2.22 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A MUNICIPIULUI BISTRIȚA

Sursă: Planșă proprie pe baza rezultatelor finale ale RPL 2011.

Zona urbană funcțională a orașului Beclean cuprinde comuna Braniștea, cu o rată a navetismului de aproape 20%.

Fig. 2.23 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI BECLEAN

Sursă: Planșă proprie pe baza rezultatelor finale ale RPL 2011.

În cazul orașului Năsăud, în zona urbană funcțională intră doar comuna Salva, cu o rată a navetismului de 19%.

Fig. 2.24 ZONA URBANĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI NĂSĂUD

Sursă: Planșă proprie pe baza rezultatelor finale ale RPL 2011.

În context teritorial județean, zonele urbane funcționale ale celor 3 orașe formează un spațiu continuu care polarizează activitatea economică și forța de muncă.

Fig. 2.25 ZONELE URBANE FUNCȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

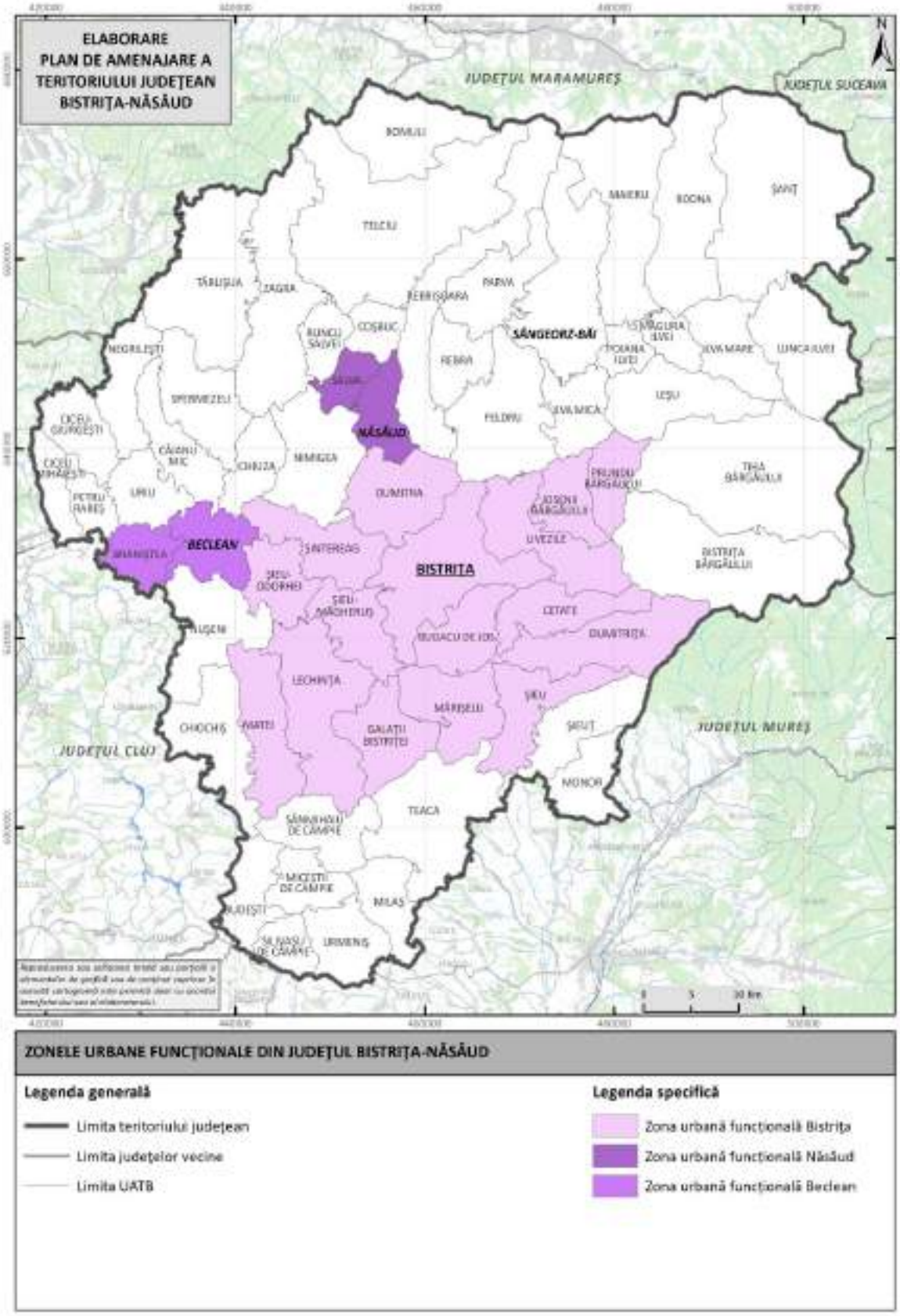

Sursă: Planșă proprie pe baza rezultatelor finale ale RPL 2011.

Guvernul României a aprobat Legea nr. 246/2022 privind zonele metropolitane care definesc teritoriul metropolitan ca fiind format din primele două coroane urbane din jurul municipiilor reședință de județ, respectiv din prima coroană urbană pentru restul municipiilor. În cazul municipiului Bistrița zona metropolitană rezultată prin această metodologie ar intra orașele Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi și comunele Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate, Chiuza, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Galații Bistriței, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Lechința, Livezile, Mărișelu, Nimigea, Parva, Rebra, Rebrișoara, Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Șintereag, Teaca.

Fig. 2.26 UAT DIN COROANA I ȘI II A MUNICIPIULUI BISTRIȚA CARE AR PUTEA INTRA ÎN COMPONENȚA ZONEI METROPOLITANE

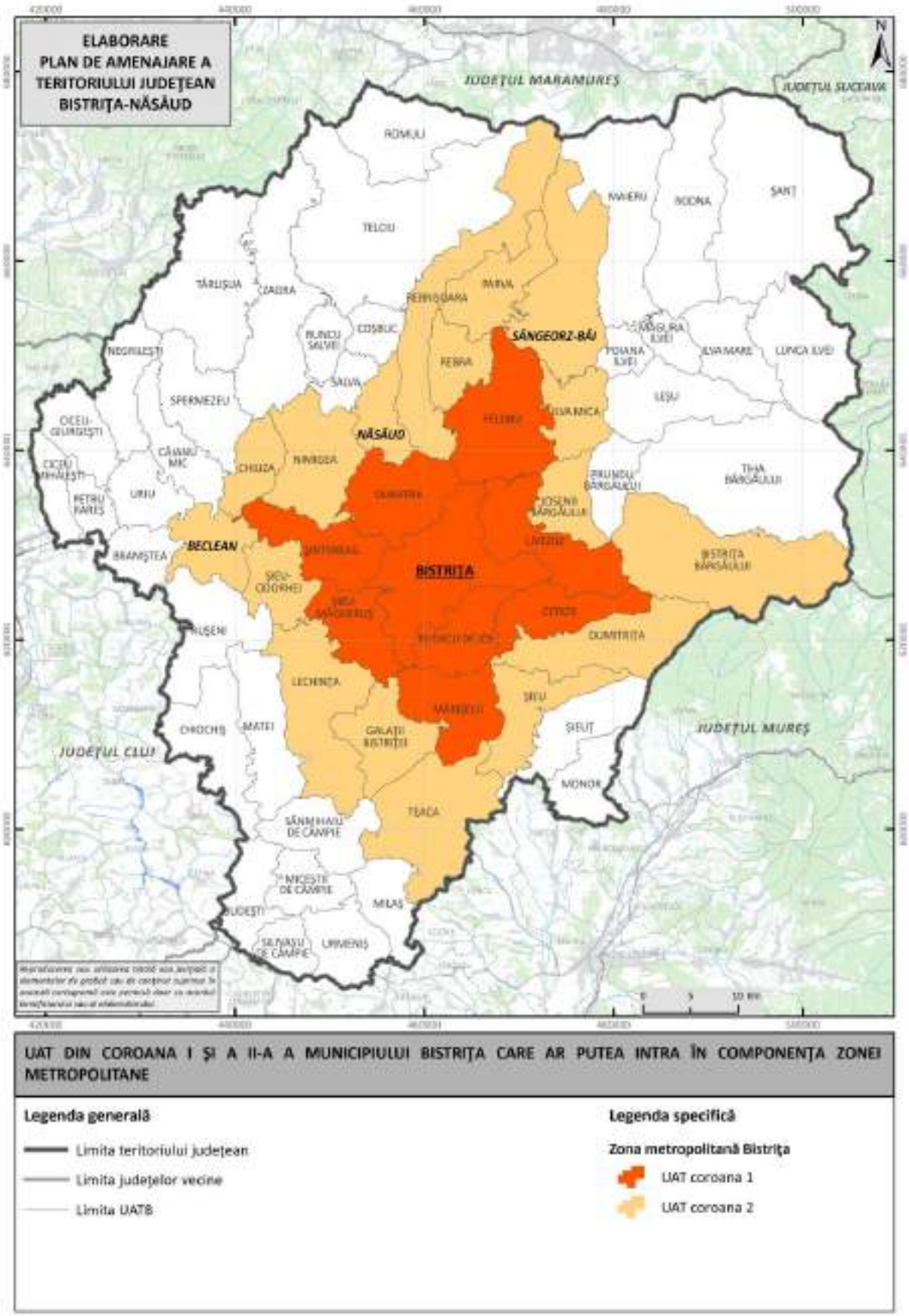

Sursă: Planșă proprie pe baza textului legii nr. 246/2022.

Trebuie totuși făcută mențiunea că intrarea în vigoare a acestei legi nu implică obligativitatea constituirii de zone metropolitane în jurul municipiilor. Acest demers rămâne unul opțional, voluntar. Totuși, legea aduce un element de noutate, în vederea stimulării înființării și funcționării structurilor asociative din jurul zonelor metropolitane, respectiv cota de 5% din impozitul pe venit colectat de la contribuabilii care își au domiciliul pe raza zonei metropolitane și care ar trebui virat de Ministerul Finanțelor, prin direcțiile generale regionale ale finanțelor publice județene, respectiv a Direcției Generale Regionale a Finanțelor Publice a Municipiului București, către zona metropolitană constituită. Aceste sume vor putea fi folosite exclusiv pentru realizarea unor investiții la nivelul municipiului în jurul căruia a fost constituită zona metropolitană (în procent de maximum 70%), respectiv la nivelul UAT din coroana 1 și 2 (minimum 30%). Cu toate acestea, prevederea legală respectivă nu a fost însă pusă în aplicare în perioada 2023-2025.

2.2.4. Asociațiile de dezvoltare intercomunitară

La nivelul județului Bistrița-Năsăud sunt constituite următoarele asociații de dezvoltare intercomunitară:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Servicii de Alimentare cu Apă și de Canalizare în județul Bistrița-Năsăud – înființată în anul 2007, numără în prezent 59 de membri. Asociația a fost constituită în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a UAT-urilor membre. Ca urmare a acestei asocieri, operatorul regional Aquabis a realizat investiții de peste 250 mil. Euro din POS Mediu, POIM și PDD. Cel mai recent proiect major vizează investiții în 15 sisteme de alimentare cu apă și 13 aglomerări de apă uzată.

Fig. 2.27 UAT COMPONENTE ALE ADI PENTRU SERVICII DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

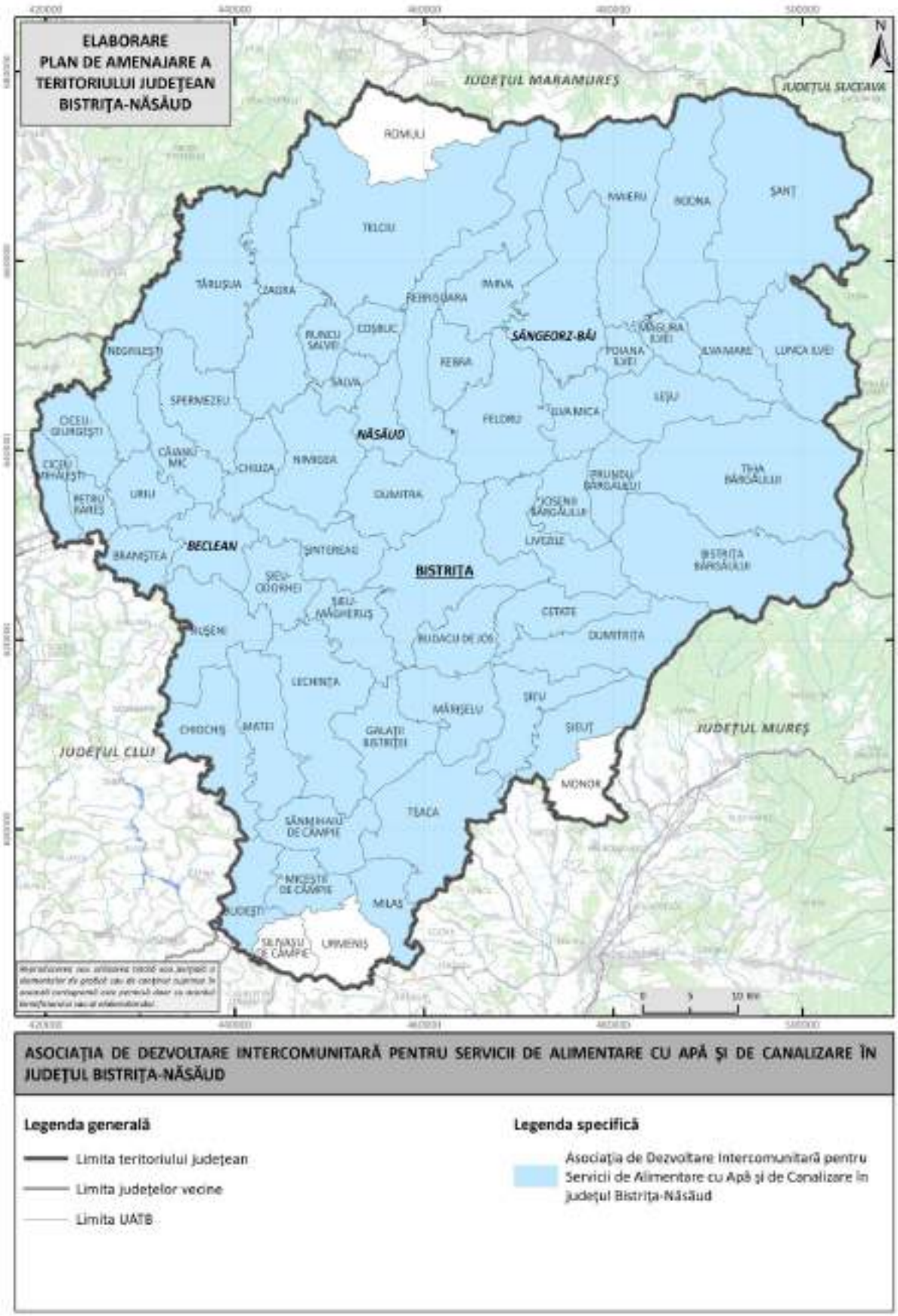

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor puse la dispoziție de ADI.

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în Judetul Bistrița-Năsăud – s-a constituit în anul 2008 și are 63 de membri, mai exact 62 de membri și Consiliul Județean Bistrița-Năsăud. Scopul constituirii asociației este înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de colectare, transport, tratare și depozitare a deșeurilor municipale. În urma acestei asocieri, CJ Bistrița-Năsăud a implementat proiectul „Sistem integrat de management al deşeurilor solide în judeţul Bistriţa-Năsăud. Acest proiect include un Depozit ecologic pentru deşeuri municipale amplasat în localitatea Tărpiu, comuna Dumitra, un Centru de Management Integrat al Deşeurilor cu staţie de sortare şi staţie de compostare situat pe acelasi amplasament, 5 staţii de transfer (Bistriţa, Beclean, Sângeorz Băi, Năsăud şi Galaţii Bistriţei) şi 5 centre de colectare a deşeurilor voluminoase, a DEEE-urilor şi a deşeurilor periculoase (2 în Bistriţa, 1 Beclean, 1 Sângeorz Băi, 1 Năsăud).

Fig. 2.28 UAT COMPONENTE ALE ADI PENTRU GESTIONAREA INTEGRATĂ A DEȘEURILOR MUNICIPALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor puse la dispoziție de ADI.

- *Asociația de Dezvoltare Intercomunitară "Turism în Bistrița-Năsăud"* – a fost înființată în anul 2014 și are ca scop dezvoltarea și promovarea patrimoniului turistic al județului.

2.2.5. Grupurile de Acțiune Locală

Grupurile de Acțiune Locală (GAL) se constituie în zonele rurale și în orașele cu mai puțin de 20.000 de locuitori și reunesc reprezentanți ai intereselor socio-economice locale din sectoarele public și privat, fără ca vreun grup de interese să dețină controlul asupra procesului decizional. Scopul lor este de a sprijini comunitățile membre prin acțiuni adaptate direct nevoilor locale, concretizate într-o strategie de dezvoltare locală. Aceste parteneriate au beneficiat de finanțare prin PNDR în două perioade de programare și vor continua să primească sprijin și în etapa următoare.

Grupurile de Acțiune Locală ce cuprind unități administrativ teritoriale din județul Bistrița-Năsăud sunt:

- Asociația "GAL Progres Transilvan": cuprinde UAT-urile Galații Bistriței, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Teaca;
- "Federația pentru dezvoltarea zonei rurale Bârgău-Călimani": cuprinde UAT-urile Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate, Dumitrița, Josenii Bârgăului, Livezile, Mărișelu, Monor, Prundu Bârgăului, Șieu, Șieuț, Tiha Bârgăului;
- Asociația "GAL Lider Bistrița-Năsăud": cuprinde UAT-urile Ilva Mare, Ilva Mică, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Leșu, Lunca Ilvei, Rodna, Maieru, Șanț, Sângeorz-Băi;
- Asociația "GAL Țara Năsăudului": cuprinde UAT-urile Coșbuc, Dumitra, Feldru, Nimigea, Parva, Rebra, Rebrișoara, Romuli, Salva, Șieu-Măgheruș, Șintereag, Telciu, Năsăud;
- Asociația "Parteneriat GAL Ținutul Haiducilor": cuprinde UAT-urile Braniștea, Budești, Căianu Mic, Chiochiș, Chiuza, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Lechința, Matei, Negrilești, Nușeni, Petru Rareș, Runcu Salvei, Spermezeu, Șieu-Odorhei, Târlișua, Uriu, Zagra, Beclean.

În plus, comuna Urmeniș face parte din Asociația "GAL Zona Luț, Șar, Câmpie" cu sediul în județul Mureș.

Fig. 2.29 COMPONENȚA GRUPURILOR DE ACȚIUNE LOCALĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

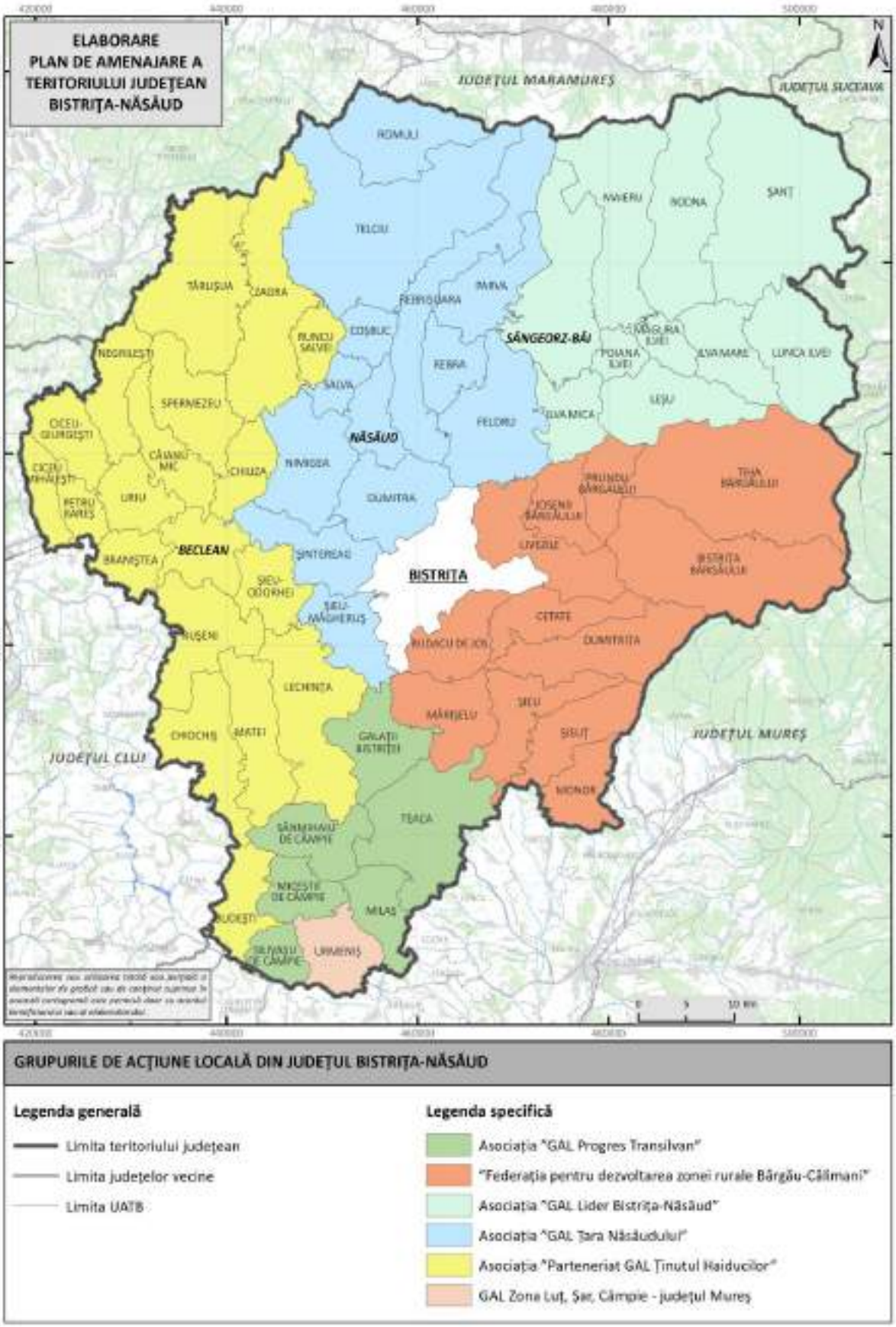

Sursă: Planșă proprie pe baza datelor puse la dispoziție de MADR.

3. EVIDENȚIEREA DISFUNȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

Analiza critică a stadiului actual de dezvoltare al județului Bistrița-Năsăud din perspectiva zonificării funcționale și cooperării teritoriale evidențiază următoarele disfuncționalități:

- Fondul funciar limitat alocat culturii plantelor, în contextul în care județul ocupă locul 32/41 la nivel național din perspectiva extensiei terenurilor arabile. Subdezvoltarea viticulturii, care practică pe o suprafață mai mare de 100 ha doar în comuna Lechința.
- Fragmentarea proprietății agricole și, implicit, potențialul limitat de comasare a parcelelor de teren arabil, în condițiile în care doar 8 UAT-uri din județ au peste 3000 de hectare de teren arabil.
- Calitatea precară a suprafețelor agricole din județ concretizată în faptul că 56% din totalul terenurilor sunt încadrate în clasele IV și V de fertilitate. În plus, 130.000 ha au deficit de humus, 90.000 ha au deficit de fosfor, 90.000 ha sunt soluri acide cu potențial productiv diminuat, 20.000 ha sunt afectate de eroziune, iar 14.000 ha de alunecări de teren. Per ansamblu, 33 de UAT-uri sunt amplasate în zone montane defavorizate, iar alte 9 sunt în zone defavorizate de condiții naturale specifice.
- Modul de utilizare al terenurilor s-a modificat în ultimii 30 ani, în principal prin scăderea suprafeței ocupate cu păduri (-11000 ha), terenuri arabile (-4000 ha) și livezi (-4000 ha).
- Creșterea accentuată (cu peste 2000 ha, respectiv 70%) a intravilanului celor patru centre urbane din județ, în pofida unei ușoare scăderi a populației stabile a acestora. Această scădere a densității în vatra localităților a venit cu lipsa unor reglementări și dotări adecvate a noilor zone de expansiune
- Deși a început de mai mulți ani, procesul de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru e într-o fază incipientă în majoritatea UAT-urilor din județ, acesta fiind finalizat în doar 7 UAT (circa 10% din suprafața administrativă a județului)
- La nivelul județului există suprafețe extinse de terenuri contaminate și potențial contaminate (13 situri), respectiv de terenuri neproductive (în 6 UAT-uri acestea măsoară peste 750 ha). De asemenea, în județ există 33 de halde de steril și 3 iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate.

- 18 UAT-uri din județ intră în categoria zonelor rurale îndepărtate de centre urbane polarizatoare, cu profil preponderent agro-silvic, care sunt cele mai expuse riscului de excluziune de la o calitate ridicată a vieții.
- Orașele mici nu îndeplinesc o serie de criterii minimale impuse de legislația în vigoare pentru rangul lor, iar 9 comune nu îndeplinesc pragul minimal de populație.
- Județul se suprapune teritorial peste aria de polarizare a polului de creștere Cluj-Napoca, rezultatul fiind cei peste 12.000 de bistrițeni care s-au mutat acolo de-a lungul timpului.
- Orașele mici din județ au o capacitate redusă de polarizare (de ex. în zona urbană funcțională a orașului Sângeorz-Băi nu există nicio comună, iar în cazul orașelor Năsăud și Beclean există o singură localitate rurală). Deși zona urbană funcțională a municipiului Bistrița este una extinsă, la nivelul acesteia nu a fost încă constituită o zonă metropolitană.

3.2 Priorități de intervenție

Plecând de la disfuncționalitățile prezentate mai sus, pot fi conturate următoarele priorități de intervenție în domeniul zonificării teritoriului și a cooperării teritoriale:

- Întărirea capacității administrative, operaționale și financiare a structurilor asociative ale UAT-urilor, în special a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și a grupurilor de acțiune locală, pentru a sprijini cooperarea și dezvoltarea teritorială integrată.
- Înființarea și operaționalizarea zonei metropolitane a municipiului Bistrița, cu accent pe domenii strategice precum mobilitatea, dezvoltarea economică și turistică sau planificarea spațială.
- Consolidarea capacității de polarizare a orașelor mici din județ și întărirea legăturii acestora cu zonele rurale adiacente pe care le deservesc.
- Accelerarea implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară la nivel județean, ca fundament esențial pentru o planificare echilibrată și predictibilă a dezvoltării.
- Trecerea de la expansiunea urbană necontrolată la o planificare coerentă bazată pe conceptul de oraș compact, în care extinderea intravilanului este corelată cu dinamica populației rezidente și cu nevoile reale de dezvoltare.
- Conservarea rezervelor de teren agricol, în special a celor situate în proximitatea centrelor urbane și a coridoarelor de transport, concomitent cu creșterea calității terenurilor prin lucrări de îmbunătățiri funciare care să reducă efectele eroziunii, alunecărilor de teren sau excesului de umiditate.

- Ecologizarea și valorificarea siturilor contaminate sau potențial contaminate, prin soluții precum împădurirea ori amenajarea de parcuri pentru producerea energiei regenerabile.
- Creșterea suprafețelor împădurite în zonele deficitare, înființarea de perdele forestiere de protecție și conservarea fondului forestier existent, inclusiv a pădurilor aflate în proprietate privată.
- Conservarea biodiversității și limitarea fragmentării habitatelor naturale, în special în cadrul siturilor Natura 2000, cu o atenție deosebită asupra marilor proiecte de infrastructură.

4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

În vederea eliminării / diminuării disfuncționalităților identificate la nivelul județului, se propun următoarele măsuri potențiale:

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
Creșterea continuă a intravilanelor și apariția unor zone de extindere insuficient reglementate și echipate	• Elaborarea / actualizarea planurilor urbanistice generale care să promoveze densificarea vetrelor existente și reconversia funcțională a unor suprafețe degradate / abandonate / subutilizate în detrimentul extinderii intravilanelor • Elaborarea de planuri urbanistice zonale pentru reglementarea / urbanizarea / echiparea zonelor nou-construite • Realizarea de investiții pentru echiparea zonelor de extindere, în baza planurilor urbanistice elaborate
Disponibilitatea limitată și fertilitatea redusă a suprafețelor agricole	• Limitarea fenomenului de scoatere din circuitul agricol a terenurilor, cu precădere a celor arabile • Elaborarea și implementarea amenajamentelor pastorale ale UAT-urilor pentru conservarea resurselor de pășune • Refacerea plantațiilor din bazinele pomicole și viticole ale județului • Executarea și reabilitarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare (desecări, amenajări de combatere a eroziunii solurilor)

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	• Executarea de lucrări de stabilizare a suprafețelor agricole afectate de alunecări de teren • Comasarea parcelelor individuale de teren în exploatații mai mari care să aibă resursele necesare pentru a implementa măsuri de creștere a productivității agricole
Presiunea antropică ridicată asupra habitatelor naturale și resimțirea efectelor schimbărilor climatice asupra acestora	• Actualizarea și implementarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000 din județ • Instituirea regimului strict de protecție pentru pădurile virgine și cvasi-virgine • Amenajarea de coridoare ecologice pentru proiectele majore de infrastructură care tranzitează și fragmentează habitate naturale • Reconstrucția ecologică a habitatelor afectate de factori antropici și de efectele schimbărilor climatice
Distribuția teritorială inegală și administrarea deficitară a fondului silvic	• Actualizarea și implementarea amenajamentelor silvice • Asigurarea pazei și a serviciilor silvice pentru întregul fond forestier, inclusive cel privat • Realizarea de împăduriri a terenurilor degradate și neproductive

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	• Amenajarea de perdele forestiere de protecție a localităților, cursurilor de apă, căilor de comunicații etc.
Existența în județ a unor situri contaminate și potential contaminate care au fost remediate doar parțial	• Inventarierea, investigarea și remedierea siturilor (potențial) contaminate • Continuarea și finalizarea lucrărilor de ecologizare a fostelor perimetre miniere din județ • Reconversia funcțională a unor situri contaminate în parcuri de producere a energiei din surse regenerabile
Insuficienta cooperare teritorială rural-urban și lipsa unei zone metropolitane în jurul municipiului reședință de județ	• Înființarea, în baza legislației în vigoare, a zonei metropolitane a municipiului Bistrița. Dezvoltarea unor servicii publice care să încurajeze cooperarea metropolitan (de ex. transportul public) • Consolidarea capacității de polarizare a orașelor mici din județ prin cooperarea cu zonele rurale adiacente (de ex. servicii de transport public, salubrizare, medicale, sociale etc.) • Elaborarea unui plan de amenajare a teritoriului zonal metropolitan al municipiului Bistrița
Lipsa informații necesare pentru o planificare teritorială riguroasă	• Finalizarea lucrărilor cadastrale aflate în curs de elaborare la nivelul UAT-urilor • Elaborarea hărților de risc natural pentru cutremure și alunecări de teren

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	• Actualizarea și completarea studiilor pedologice și agrochimice la nivelul tuturor UAT-urilor • Dezvoltarea unor bănci de date urbane la nivel primăriilor din județ

5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

5.1 Prognoze

Studiul INS denumit ”Proiectarea populației României în profil teritorial, la orizontul anului 2060” anticipează o scădere a populației rezidente a județului Bistrița-Năsăud de circa 18% în anul 2060 comparativ cu 2015. Pentru anul 2020 a fost prognozată o populație de 276900 de locuitori, mai mică decât cea consemnată la recensământul din 2021 (296000 de locuitori). În ipoteza în care prognoza se adeverește, densitatea populației va scădea de la 53 de locuitori/kmp la doar 43 de locuitori/kmp. Prin urmare, presiunea umană asupra teritoriului județean ar cunoaște o scădere considerabilă.

Fig. 5.1 EVOLUȚIA PROGNOZATĂ A POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2015-2060 (VARIANTA MEDIE)

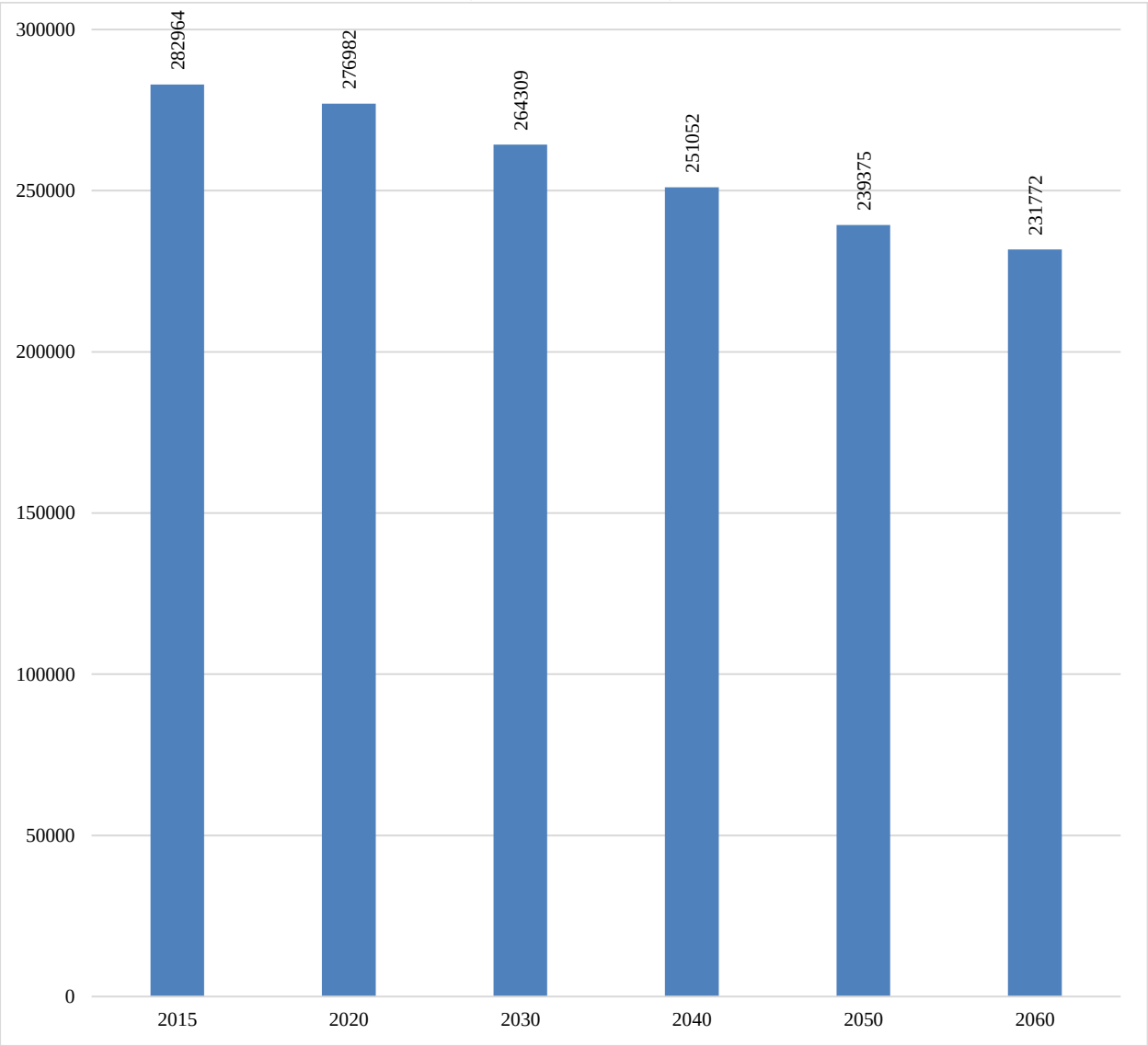

Sursă: INS. Proiectarea populației României în profil teritorial, la orizontul anului 2060.

INS face, în același studiu, și o proiecție legată de structura pe vârste a populației. Astfel, dintre-un total de 231800 de locuitori prognozați pentru anul 2060, doar 17,5% vor avea sub 14 ani, 59,3% vor avea între 15 și 64 de ani, iar 23,2% vor avea peste 65 de ani (față de 15,9% în 2015).

În baza acestor prognoze ale INS, dar și a altor dinamici care au deja loc în județ, putem anticipa următoarele tendințe la nivelul teritoriului analizat:

- Depopularea treptată a unor localități rurale, cu precădere a celor aflate la distanțe mari de centrele urbane polarizatoare, cum este cazul sudului județului. Astfel, va crește numărul de comune care nu mai îndeplinesc criteriul minimal din lege cu privire la numărul de locuitori și, implicit, nevoia unor comasări. De asemenea, acest lucru va însemna dificultăți tot mai mari pentru asigurarea unei mase critice de populație pentru diferite funcțiuni publice și private din mediul rural (grădiniță, școală, cabinet de medicină de familie, cămin cultural etc.).
- Scăderea presiunii imobiliare, cu precădere în orașele mici și în mediul rural, pe fondul creșterii continue a numărului de locuințe și a scăderii populației rezidente. Prin urmare, este de așteptat ca un număr mare de locuințe să rămână neocupate. Acest lucru poate atenua presiunea pentru extinderea vetrelor localităților.
- Scăderea consumului de resurse primare, precum alimente, apă, energie, precum și a cantității de deșeuri generate, ceea ce va conduce la o reducere a presiunii asupra ecosistemelor naturale. Tendința va fi încurajată și de dezvoltarea continuă a preocupărilor pentru economia circulară și responsabilitatea față de mediul înconjurător
- Îmbătrânirea accentuată a populației care va conduce la o creștere a importanței infrastructurii și serviciilor sanitare și sociale, concentrate în mediul urban al județului. Acest lucru implică o regândire a legăturilor urban-rural.
- Scăderea cu peste 50.000 de persoane a populației în vârstă de muncă, care va conduce la reducerea resurselor de muncă din sectoarele cu valoare adăugată redusă, precum agricultura, industria sau construcțiile, nevoia de recrutare a forței de muncă din străinătate și intensificarea mobilității teritoriale a forței de muncă (navetismul). Aceste tendințe induc nevoia unor modernizări și automatizări rapide în sectorul agricol și industrial, concomitant cu dezvoltarea soluțiilor prietenoase cu mediul pentru transportul forței de muncă pe distanțe mai lungi, cum este cazul transportului în comun metropolitan.
- Continuarea tendinței de concentrare a populației în municipiul reședință de județ și în comunele din jurul acestuia, concomitant cu migrarea unui număr important de tineri către

poli de creștere precum Cluj-Napoca, ceea ce va accentua fenomenul de brain-drain. O soluție pentru contractarea migrației în afara județului este dezvoltarea unei zone metropolitane bine consolidate în jurul Bistriței, care să acționeze ca un pol de echilibru.

- Fenomenele asociate schimbărilor climatice încep să se resimtă tot mai puternic la nivel județean și vor influența semnificativ aspecte legate de calitatea terenurilor agricole și productivitatea culturilor, asigurarea necesarului de apă, modului de realizare și de utilizare a construcțiilor rezidențiale etc.

5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Pornind de la tendințele, prognozele și prioritățile identificate mai sus, propunem următoarele 3 scenarii de dezvoltare:

Scenariul ”Dezvoltare Zero” (”Do Nothing”)	În scenariul de bază se vor duce la îndeplinire o serie de măsuri deja initiate la nivel județean. Dintre acestea putem enumera: actualizarea PUG-urilor, inclusiv transpunerea acestora în GIS, finalizarea lucrărilor de cadastru de la nivelul UAT-urilor, elaborarea amenajamentelor silvice și pastorale, actualizarea planurilor de management pentru siturile NATURA 2000, elaborarea unor studii pedologice și agrochimice etc. Totuși, aceste măsuri vor acționa mai degrabă la nivel de planificare și reglementare, etape ale căror rezultate se vor vedea în teren pe termen lung.
Scenariu de Referință (”Do Minimum”)	Scenariul ”Do Minimum” implică întreprinderea unor pași intermediari pentru o mai gestiune mai bună a dezvoltării teritoriale. Astfel, pe lângă pașii deja menționați la scenariul de bază, în acest scenario se vor elabora hărți de risc pentru riscuri naturale, un plan de amenajare a teritoriului zonal metropolitan pentru Bistrița, PUZ-uri (masterplanuri) pentru zonele de extindere insuficient reglementate și se vor dezvolta bănci de date urbane pentru UAT-urile din județ.
Scenariu de Dezvoltare (”Do Something”)	În Scenariul ”Do Something” se vor implementa toate măsurile ”soft” din scenariile anterioare, la care se vor adăuga și o serie de măsuri ”hard”, precum executarea de lucrări de îmbunătățiri funciare, realizarea de împăduriri și perdele forestiere,

	implementarea unor sisteme de transport metropolitan, realizarea de coridoare ecologice și de lucrări de reconstrucție ecologică a habitatelor afectate, echiparea zonelor nou-construite, refacerea plantațiilor viti-pomicole, stabilizarea zonelor afectate de alunecări de teren, reabilitarea și reconversia unor situri abandonate în parcuri de energie regenerabilă etc. Toate acestea vor conduce la o utilizare mai sustenabilă a resurselor de teren din județ.

Scenariul propus spre implementare este cel de-al treilea, mai exact Scenariul ”Do Something”.

SURSE BIBLIOGRAFICE

- Institutul Național de Statistică. Baza de date TEMPO Online
- Institutul Național de Statistică. Recensământul General Agricol 2010
- Institutul Național de Statistică. Recensământul General Agricol 2020
- Institutul Național de Statistică. Recensământul General al Populației și Locuințelor 2011
- Institutul Național de Statistică. Recensământul Populației și Locuințelor 2021
- Agenţia pentru Protecţia Mediului Bistrița-Năsăud. Raportul anual privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023
- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică: https://www.oecd.org/cfe/regionaldevelopment/Definition-of-Functional-Urban-Areas-for-the-OECD-metropolitan-database.pdf
- Copernicus Land Monitoring Service. Corine Land Cover 2018: https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover/clc2018
- Agenția pentru Plăți și Intervenție în Agricultură: http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Lista_unităţilor_administrativ-teritoriale_din_PNDR._Anexa_4A_-_Zone_defavorizate.pdf
- Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară: https://www.ancpi.ro/pnccf/stadiu-lucrarilor.html
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare: https://lege5.ro/Gratuit/gmztknju/urbanismul-lege-350-2001?dp=gezdqnbvgmyto
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației. Atlasul Teritorial al României: https://www.mdlpa.ro/userfiles/atlas/index.html
- Legea nr. 246/2022 privind zonele metropolitane, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative: https://lege5.ro/gratuit/gezdgmbsha2tk/legea-nr-246-2022-privind-zonele-metropolitane-precum-si-pentru-modificarea-si-completarea-unor-acte-normative
- Ministerul Agriculturii – Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale: https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/Axa_LEADER/2014-2020/2023/Lista-cu-Grupurile-de-Actiune-Locala-selectate-de-MADR-si-datele-de-contact-ale-acestora-actualizata-la-data-de-14.12.2023.pdf

- Institutul Național de Statistică. Proiectarea populației României în profil teritorial, la orizontul anului 2060.

ANEXE

Anexa 1. Suprafața administrativă și intravilanul UAT-urilor din județul Bistrița-Năsăud conform PUG-urilor și evidențelor OCPI

Nr. crt	UAT	Suprafața administrativă (ha)			Intravilan(ha)		
		PUG-uri	OCPI	Diferența PUG versus OCPI	PUG-uri	OCPI	Diferența PUG versus OCPI
1	**Bistrița**	14582,37	14536,35	46,02	3827,27	3802,25	25,02
2	**Beclean**	5857,46	5857,46	0,00	1034,20	858,93	175,27
3	**Năsăud**	***4325,00***	4351,43	-26,43	568,55	591,70	-23,15
4	**Sângeorz Băi**	14402,00	14442,30	-40,30	548,80	581,22	-32,42
5	**Bistrita-Bârgăului**	19763,95	19746,10	17,85	2093,32	2282,21	-188,89
6	**Branișteа**	***4253,08***	4249,15	3,93	304,60	325,98	-21,38
7	**Budacu de Jos**	6058,00	6058,31	-0,31	452,88	437,35	15,53
8	**Budești**	5315,00	5240,88	74,12	559,90	534,88	25,02
9	**Căianu Mic**	5827,25	5827,24	0,01	474,50	375,74	98,76
10	**Cetate**	6393,41	6393,41	0,00	327,12	361,03	-33,91
11	**Ciceu-Giurgești**	5606,74	5379,06	227,68	227,74	227,74	0,00
12	**Ciceu-Mihăiești**	***3480,19***	3480,19	0,00	358,20	347,25	10,95
13	**Chiochiș**	9229,48	9229,48	0,00	700,10	736,34	-36,24
14	**Chiuza**	4390,89	4390,99	-0,10	526,58	445,26	81,32
15	**Coșbuc**	***3004,75***	3007,24	-2,49	156,90	167,79	-10,89
16	**Dumitra**	8534,43	8534,43	0,00	744,34	910,78	-166,44
17	**Dumitrița**	10524,48	10524,47	0,01	234,40	238,96	-4,56
18	**Feldru**	***12278,01***	12278,00	0,01	130,20	483,47	-353,27
19	**Galații Bistriței**	7126,00	7138,85	-12,85	413,13	421,37	-8,24
20	**Ilva Mare**	6725,87	6725,87	0,00	378,60	678,78	-300,18
21	**Ilva Mică**	5363,37	5347,18	16,19	604,40	613,01	-8,61
22	**Josenii Bârgăului**	4879,49	4879,50	-0,01	1477,50	706,72	770,78
23	**Lechința**	13327,73	13327,72	0,01	913,10	915,35	-2,25
24	**Leșu**	9010,00	9013,57	-3,57	1421,00	1435,76	-14,76
25	**Livezile**	10941,00	9343,68	1597,32	528,30	573,84	-45,54
26	**Lunca Ilvei**	11008,07	11014,39	-6,32	892,91	892,33	0,58
27	**Maieru**	***14914,64***	14850,15	64,49	491,60	485,12	6,48
28	**Matei**	8382,68	8382,67	0,01	264,30	421,88	-157,58

29	**Măgura Ilvei**	***2703,73***	2765,10	-61,37	289,10	301,99	-12,89
30	**Mărișelu**	***7754,00***	7764,23	-10,23	433,40	428,36	5,04
31	**Miceștii de Câmpie**	4273,00	4410,42	-137,42	281,15	261,73	19,42
32	**Milaș**	4985,04	4985,04	0,00	351,28	361,86	-10,58
33	**Monor**	***5249,85***	5249,85	0,00	246,60	248,03	-1,43
34	**Negrilești**	***6060,21***	6060,21	0,00	293,58	303,34	-9,76
35	**Nimigea**	9912,21	9912,21	0,00	492,90	564,49	-71,59
36	**Nușeni**	***9228,51***	9218,96	9,55	208,20	634,81	-426,61
37	**Parva**	7065,00	7309,76	-244,76	644,02	637,40	6,62
38	**Petru Rareș**	3011,00	2928,02	82,98	525,79	525,78	0,01
39	**Poiana Ilvei**	2314,75	2316,21	-1,46	280,33	280,33	0,00
40	**Prundu Bârgăului**	***4196,07***	4196,03	0,04	628,71	752,05	-123,34
41	**Rebra**	3373,00	4744,57	-1371,57	49,00	408,35	-359,35
42	**Rebrișoara**	14786,00	14786,04	-0,04	441,60	565,12	-123,52
43	**Rodna**	13915,46	13918,58	-3,12	388,30	439,52	-51,22
44	**Romuli**	9843,93	9843,93	0,00	225,60	285,98	-60,38
45	**Runcu Salvei**	2561,00	3206,67	-645,67	247,60	226,68	20,92
46	**Salva**	2632,28	2589,51	42,77	235,28	235,08	0,20
47	**Silivașu de Câmpie**	3103,49	3103,48	0,01	279,66	250,09	29,57
48	**Sânmihaiu de Câmpie**	6543,48	6542,48	1,00	660,40	778,34	-117,94
49	**Spermezeu**	8235,08	8235,03	0,05	424,70	454,63	-29,93
50	**Șanț**	26768,80	26768,80	0,00	398,41	398,44	-0,03
51	**Șieu**	***7230,36***	7230,36	0,00	404,70	441,02	-36,32
52	**Șieuț**	7289,00	7288,63	0,37	331,29	343,21	-11,92
53	**Șieu Măgheruș**	5997,36	5994,76	2,60	983,00	982,39	0,61
54	**Șieu Odorhei**	***5239,44***	5208,94	30,50	431,85	416,36	15,49
55	**Șintereag**	7302,75	7307,12	-4,37	543,50	574,65	-31,15
56	**Teaca**	***13980,82***	13980,82	0,00	820,40	454,63	365,77
57	**Telciu**	***28537,17***	28537,17	0,00	614,70	665,43	-50,73
58	**Tiha Bârgăului**	***19878,00***	24251,68	-4373,68	1968,70	2602,26	-633,56
59	**Târlișua**	***15808,00***	15807,99	0,01	394,70	410,43	-15,73
60	**Uriu**	4830,00	4882,51	-52,51	532,80	546,98	-14,18
61	**Urmeniș**	5835,00	5835,00	0,00	629,20	676,49	-47,29
62	**Zagra**	13694,69	15123,83	-1429,14	421,30	493,80	-72,50

Sursa: Consiliul Județean Bistrița-Năsăud

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEŢEAN
BISTRIŢA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareş, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.5 – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND INFRASTRUCTURILE TEHNICE MAJORE

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.5 – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND INFRASTRUCTURILE TEHNICE MAJORE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Ing.- urb. Niculina NEGOIŢĂ Expert RUR, simbol B, C, F4, G1 **Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ** **Geogr. Alexandra Ecaterina VETU**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 12
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 14
2.1 Căi de comunicaţie şi transport 14
2.2 Gospodărirea apelor 165
2.3 Alimentare cu apă şi canalizare 177
2.4 Alimentare cu energie electrică 435
2.5 Alimentare cu gaze naturale 446
2.6 Telecomunicaţii 451
2.7 Salubrizare şi managementul deşeurilor 456
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 482
3.1 Disfuncționalități 482
3.2 Priorități de intervenție 488
4. ANALIZA SWOT 496
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 499
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 504
6.1 Prognoze 504
6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 504
SURSE BIBLIOGRAFICE 509

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 DRUMURILE PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI . 14
Tabel 2.2 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI (2015 – 2025) 16
Tabel 2.3 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ ACOPERĂMÂNT (2015 – 2024) 17
Tabel 2.4 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI, DUPĂ STAREA INFRASTRUCTURII (2015 – 2024) 19
Tabel 2.5 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ TIPUL DE ÎMBRĂCĂMINTE ASFALTICĂ (2024) 21
Tabel 2.6 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024) 26
Tabel 2.7 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2025) 29
Tabel 2.8 PODURILE ŞI PODEŢELE DE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024) 38
Tabel 2.9 PODURILE DE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024) 40
Tabel 2.10 STAŢIILE DE CARBURANT COMERCIALIZAT ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) ... 51
Tabel 2.11 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE VEHICULE ELECTRICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD COMPARATIV CU EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE VEHICULE ELECTRICE LA NIVEL NAŢIONAL (2020 – 2023) 54
Tabel 2.12 SPAȚIILE DE PARCARE, OPRIRE ȘI STAȚIONARE DE PE REȚEAUA DE DRUMURI NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 55
Tabel 2.13 CLASIFICAREA TEHNICĂ A DRUMURILOR DUPĂ INTENSITATEA TRAFICULUI 58
Tabel 2.14 SITUAȚIA TRAFICULUI RUTIER (MZA) ŞI PROGNOZA PE DRUMURILE NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 61
Tabel 2.15 SITUAȚIA TRAFICULUI RUTIER (MZA) ŞI PROGNOZA PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 62
Tabel 2.16 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 71
Tabel 2.17 PRINCIPALA CAUZĂ A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 73
Tabel 2.18 STAREA VREMII ÎN MOMENTUL PRODUCERII ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 75
Tabel 2.19 CONDIŢILLE CAROSABILULUI ÎN MOMENTUL PRODUCERII ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 76
Tabel 2.20 MODUL DE PRODUCERE A ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 77
Tabel 2.21 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 78
Tabel 2.22 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 78
Tabel 2.23 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 80
Tabel 2.24 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 80

Tabel 2.25 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 81
Tabel 2.26 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 82
Tabel 2.27 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 83
Tabel 2.28 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 83
Tabel 2.29 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 84
Tabel 2.30 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NECLASIFICATE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 86
Tabel 2.31 EFECTELE ACCIDENTELOR RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 88
Tabel 2.32 EFECTELE ACCIDENTELOR RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUM ÎN PERIOADA 2015 – 2024 88
Tabel 2.33 SECTOARELE DE CALE FERATĂ CU LIMITARE DE VITEZĂ DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 103
Tabel 2.34 SECTOARELE DE CALE FERATĂ CU RESTRICŢII DE VITEZĂ DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 104
Tabel 2.35 SITUAŢIA PODURILOR ŞI PODEŢELOR FEROVIARE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD108
Tabel 2.36 SITUAŢIA STAŢIILOR ŞI HALTELOR CF DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 127
Tabel 2.37 NUMĂRUL CĂLĂTORILOR URCAŢI ŞI COBORÂŢI ÎN/DIN TRENURILE OPERATE DE S.N.T.F.C. “ CFR CĂLĂTORI S.A 131
Tabel 2.38 NUMĂRUL CĂLĂTORILOR CARE AU TRANZITAT GĂRILE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CU TRENURILE APARTINÂND INTERREGIONAL CĂLĂTORI 132
Tabel 2.39 CAPACITĂŢI DE TRANSPORT ÎN NUMĂR DE TRENURI / 24 ORE 134
Tabel 2.40 LINIILE DIN STAȚII/HM CARE POT FI UTILIZATE PENTRU REMIZAREA LOCOMOTIVELOR ȘI STAȚIONAREA GARNITURILOR DE TREN 135
Tabel 2.41 SERVICII DE TRANSPORT PUBLIC DE PERSOANE OPERATE PRIN CURSE REGULATE ÎN TRAFIC JUDEŢEAN LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD 144
Tabel 2.42 DESERVIREA LOCALITĂŢILOR DE TRANSPORTUL PUBLIC RUTIER SAU FEROVIAR 147
Tabel 2.43 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE PASAGERI TRANSPORTAŢI ÎN TRANSPORTUL PUBLIC LOCAL, CU AUTOBUZUL ŞI MICROBUZUL, LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD 154
Tabel 2.44 SITUAŢIA NUMĂRULUI DE CĂLĂTORI CARE AU UTILIZAT TRANSPORTUL PUBLIC PRIN CURSE REGULATE ÎN TRAFIC JUDEŢEAN LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD 155
Tabel 2.45 CONEXIUNILE NAŢIONALE ALE LOCALITĂŢILOR URBANE DIN JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD CU LOCALITĂŢI DIN ALTE JUDEŢE 158
Tabel 2.46 SITUAŢIA ACTUALĂ A TERMINALELOR INTERMODALE ALE CFR-MARFĂ 161
Tabel 2.47 STAREA ECOLOGICĂ A PRINCIPALELOR RÂURI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2022 – 2024) 173
Tabel 2.48 SURSE DE CAPTARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – DETALII TEHNICE ȘI ADMINISTRATIVE 183
Tabel 2.49 RAPORT - VALORI MEDII APA POTABILA- MARTIE-2025 185
Tabel 2.50 CANTITATEA DE APĂ DISTRIBUITĂ 195
Tabel 2.51 LUNGIMEA TOTALĂ A REȚELEI SIMPLE DE DISTRIBUȚIE A APEI POTABILE 196
Tabel 2.52 POPULAȚIA DESERVITĂ DE SISTEMUL PUBLIC DE ALIMENTARE CU APĂ 197
Tabel 2.53 SISTEMUL ZONAL DE APA BISTRITA (SZA BISTRITA) – LOCALITATI DESERVITE SI RATA DE CONECTARE 198

Tabel 2.54 CENTRALIZATOR INFRASTRUCTURA EXISTENTA – SZA BISTRITA 202
Tabel 2.55 CAPACITATE CAPTARE ACTUALĂ 2018..... 203
Tabel 2.56 CONDUCTA DE ADUCTIUNE/TRANSPORT IN SZA BISTRITA 204
Tabel 2.57 INFRASTRUCTURA DE INMAGAZINARE A APEI SZA BISTRITA 207
Tabel 2.58 DEFICIENTE CHEIE ALE SISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA SZA BISTRITA 208
Tabel 2.59 REZERVOARE DE ÎNMAGAZINARE 212
Tabel 2.60 RETEAUA DE DISTRIBUTIE – SUBSISTEM DE ALIMENTARE CU APA DOROLEA 213
Tabel 2.61 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA DOROLEA 214
Tabel 2.62 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA JELNA 214
Tabel 2.63 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA JELNA 215
Tabel 2.64 PRINCIPALELE DEFICIENTE ALE SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SATU NOU 217
Tabel 2.65 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA DUMITRA 217
Tabel 2.66 RETEA DE DISTRIBUTIE - SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRA 219
Tabel 2.67 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA DUMITRA 219
Tabel 2.68 NUMARUL DE LOCUITORI DIN LOCALITATILE COMPONENTE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA SIMIONESTI 220
Tabel 2.69 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA 221
Tabel 2.70 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ORHEIU BISTRITEI 223
Tabel 2.71 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ORHEIU BISTRITEI 223
Tabel 2.72 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ORHEIU BISTRITEI 224
Tabel 2.73 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BLAJENII DE SUS 225
Tabel 2.74 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BLAJENII DE SUS 226
Tabel 2.75 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MAGURELE 227
Tabel 2.76 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SARATEL 229
Tabel 2.77 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SARATEL ... 230
Tabel 2.78 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SARATEL ... 231
Tabel 2.79 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA HERINA 231
Tabel 2.80 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA HERINA 232
Tabel 2.81 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA HERINA 233
Tabel 2.82 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA GALATII BISTRITEI. 233
Tabel 2.83 RETEAUA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATILE GALATII BISTRITEI, TONCIU, DIPSA SI ALBESTII BISTRITEI 234
Tabel 2.84 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA GALATII BISTRITEI. 235
Tabel 2.85 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA VIILE TECII 236
Tabel 2.86 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE VIILE TECII 237
Tabel 2.87 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA VIILE TECII. 237
Tabel 2.88 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA TEACA 238
Tabel 2.89 CONDUCTA DE ADUCTIUNE IN SUBSISTEMUL CU APA TEACA 239
Tabel 2.90 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE TEACA 239
Tabel 2.91 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TEACA 240
Tabel 2.92 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MILAS 241
Tabel 2.93 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MILAS 243
Tabel 2.94 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA PINTICU 244
Tabel 2.95 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ARCHIUD 245
Tabel 2.96 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA OCNITA 246

Tabel 2.97 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CRAINIMAT 247
Tabel 2.98 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE CRAINIMAT 248
Tabel 2.99 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CRAINIMAT 248
Tabel 2.100 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ARCALIA 249
Tabel 2.101 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE ARCALIA 250
Tabel 2.102 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ARCALIA . 250
Tabel 2.103 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SIEU-MAGHERUS 250
Tabel 2.104 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE SIEU-MAGHERUS 251
Tabel 2.105 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU-MAGHERUS 252
Tabel 2.106 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHINTELNIC 252
Tabel 2.107 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE CHINTELNIC 253
Tabel 2.108 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHINTELNIC 254
Tabel 2.109 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BRETEA. 255
Tabel 2.110 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE BRETEA 256
Tabel 2.111 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BRETEA ... 256
Tabel 2.112 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA AGRISU DE SUS 257
Tabel 2.113 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA AGRISU DE SUS 258
Tabel 2.114 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SINTEREAG 259
Tabel 2.115 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SINTEREAG 260
Tabel 2.116 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA NIMIGEA DE JOS 261
Tabel 2.117 RETELE DE DISTRIBUTIE – COMUNA NIMIGEA DE JOS 262
Tabel 2.118 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA NIMIGEA DE JOS 263
Tabel 2.119 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COCIU 264
Tabel 2.120 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COCIU. 266
Tabel 2.121 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COASTA 266
Tabel 2.122 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COASTA .. 268
Tabel 2.123 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA FELEAC 269
Tabel 2.124 DETALII PRIVIND ADUCTIUNEA DE APA IN FUNCTIE DE MATERIAL IN SUBSISTEMUL CU APA FELEAC 270
Tabel 2.125 RETELE DE DISTRIBUTIE – COMUNA NUSENI 271
Tabel 2.126 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA FELEAC ... 271
Tabel 2.127 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHIRALES 272
Tabel 2.128 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA CHIRALES 273
Tabel 2.129 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHIRALES 274
Tabel 2.130 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANIACOB 274
Tabel 2.131 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA SANIACOB 275
Tabel 2.132 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANIACOB 276
Tabel 2.133 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA TIGAU 276
Tabel 2.134 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA TIGAU 277
Tabel 2.135 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TIGAU 278
Tabel 2.136 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA LECHINTA 278
Tabel 2.137 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATILE LECHINTA SI VERMES 279

Tabel 2.138 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LECHINTA280
Tabel 2.139 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANGEORZU NOU....280
Tabel 2.140 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MICESTII DE CAMPIE281
Tabel 2.141 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MICESTII DE CAMPIE 284
Tabel 2.142 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANMIHAIU DE CAMPIE 285
Tabel 2.143 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANMIHAIU DE CAMPIE 288
Tabel 2.144 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BUDESTI 289
Tabel 2.145 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MATEI 291
Tabel 2.146 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MATEI..... 293
Tabel 2.147 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA STRUGURENI..... 294
Tabel 2.148 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA STRUGURENI. 296
Tabel 2.149 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN 298
Tabel 2.150 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN 302
Tabel 2.151 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BECLEAN 303
Tabel 2.152 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN ORASUL BECLEAN 304
Tabel 2.153 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN 304
Tabel 2.154 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BRANISTEA..... 305
Tabel 2.155 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATILE MALUT SI BRANISTEA 307
Tabel 2.156 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BRANISTEA 307
Tabel 2.157 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA URIU 308
Tabel 2.158 CONDUCTA DE ADUCTIUNE SUSBTISTEM URIU 310
Tabel 2.159 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA URIU 311
Tabel 2.160 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA COLDAU 311
Tabel 2.161 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA URIU 312
Tabel 2.162 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA PETRU RARES..... 313
Tabel 2.163 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNELE PETRU RARES SI CICEU MIHAESTI 315
Tabel 2.164 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA PETRU RARES 315
Tabel 2.165 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CICEU GIURGESTI-NEGRILESTI 316
Tabel 2.166 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNELE CICEU GIURGESTI SI NEGRILESTI 318
Tabel 2.167 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CICEU GIURGESTI-NEGRILESTI 318
Tabel 2.168 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CAIANU MIC 319
Tabel 2.169 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA CAIANU MIC 320
Tabel 2.170 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CAIANU MIC 321
Tabel 2.171 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHIUZA 322
Tabel 2.172 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA CHIUZA 323
Tabel 2.173 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHIUZA ... 324
Tabel 2.174 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD 325

Tabel 2.175 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD 331
Tabel 2.176 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA NASAUD.....331
Tabel 2.177 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD .333
Tabel 2.178 CAPACITATE CAPTARE SISTEM DE ALIMENTARE CU APA LIVIU REBREANU.....334
Tabel 2.179 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LIVIU REBREANU 335
Tabel 2.180 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA REBRISOARA 336
Tabel 2.181 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA REBRISOARA 337
Tabel 2.182 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA REBRISOARA 337
Tabel 2.183 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA FELDRU 338
Tabel 2.184 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA FELDRU 341
Tabel 2.185 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA FELDRU...341
Tabel 2.186 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SALVA 342
Tabel 2.187 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA SALVA 343
Tabel 2.188 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SALVA.....344
Tabel 2.189 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COSBUC 344
Tabel 2.190 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA COSBUC 347
Tabel 2.191 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COSBUC 347
Tabel 2.192 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU.....349
Tabel 2.193 PROIECTE SISTEM ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU 349
Tabel 2.194 ADUCTIUNILE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU.....352
Tabel 2.195 REZERVOARE DE INMAGAZINARE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU 354
Tabel 2.196 STATII DE POMPARE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU 355
Tabel 2.197 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU 356
Tabel 2.198 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SZA BARGAU .357
Tabel 2.199 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ 360
Tabel 2.200 CARACTERISTICI POMPE FORAJE – SURSA SANGEORZ.....361
Tabel 2.201 RETELE DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ – BAI 364
Tabel 2.202 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ....365
Tabel 2.203 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MAIERU-RODNA 366
Tabel 2.204 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MAIERU-RODNA 376
Tabel 2.205 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MARE 378
Tabel 2.206 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MARE....380
Tabel 2.207 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LESU....380
Tabel 2.208 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LESU.....382
Tabel 2.209 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MICA 383
Tabel 2.210 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MICA.....385
Tabel 2.211 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LUNCA ILVEI 385
Tabel 2.212 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LUNCA ILVEI..387

Tabel 2.213 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA POIANA ILVEI 388
Tabel 2.214 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA POIANA ILVEI 390
Tabel 2.215 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA RUNCU SALVEI.....391
Tabel 2.216 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA RUNCU SALVEI 393
Tabel 2.217 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU.....394
Tabel 2.218 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU.....396
Tabel 2.219 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU 396
Tabel 2.220 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TARLISUA 398
Tabel 2.221 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ZAGRA.400
Tabel 2.222 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ZAGRA.....402
Tabel 2.223 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA REBRA .403
Tabel 2.224 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRITA 404
Tabel 2.225 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRITA...405
Tabel 2.226 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ROMULI..407
Tabel 2.227 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA PARVA....408
Tabel 2.228 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANT 410
Tabel 2.229 PRINCIPALELE STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ.....414
Tabel 2.230 LUNGIME RETEA DE CANALIZARE BECLEAN 415
Tabel 2.231 CENTRALIZATOR STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ ÎN LOCALITĂȚILE BECLEAN ȘI COLDĂU.....416
Tabel 2.232 CENTRALIZATOR STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ ÎN LOCALITATEA CRISTEȘTII CICEULUI 417
Tabel 2.233 PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE CANALIZARE.....419
Tabel 2.234 DEFICIENȚE PRINCIPALE ÎN SISTEMUL DE CANALIZARE.....420
Tabel 2.235 LUNGIME RETEA CANALIZARE SANGEORZ.....421
Tabel 2.236 LUGIMEA REȚELEI DE CANALIZARE NASAUD 425
Tabel 2.237 PRINCIPALELE DEFICIENȚE ALE SISTEMULUI DE CANALIZARE DIN AGLOMERAREA LECHINȚA 429
Tabel 2.238 PRINCIPALELE DEFICIENȚE DIN SISTEMUL DE CANALIZARE TEACA 432
Tabel 2.239 EVOLUȚIA LUNGIMII CONDUCTELOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR ÎN PERIOADA 2020-2023, ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA.....442
Tabel 2.240 SITUAȚIA REȚELEI DE GAZE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD.....448
Tabel 2.241 DISTRIBUŢIA CONSUMULUI DE GAZE NATURALE PE LOCALITĂŢI.....450
Tabel 2.242 FRECVENŢĂ COLECTARE DEŞEURI.....462
Tabel 2.243 STATIILE DE EPURARE DIN ARIA DE OPERARE 463
Tabel 2.244 CANTITATI DE NAMOL GENERATE IN STATIILE DE TRATARE A APEI POTABILE.....472
Tabel 2.245 REPARTITIA CANTITATILOR DE NAMOL DE LA SEAU, PROGNOZATE PE CELE TREI ORIZONTURI: SCURT, MEDIU SI LUNG.....475
Tabel 2.246 PLAN DE ACTIUNE PRIVIND IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE MANAGEMENT A NAMOLULUI 478

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 INFRASTRUCTURA RUTIERĂ DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 15
Fig. 2.2 PONDEREA ANUALĂ A DRUMURILOR MODERNIZATE ŞI NEMODERNIZATE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2015-2024) 17
Fig. 2.3 STRUCTURA ÎMBRĂCĂMINŢII RUTIERE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM NAŢIONAL DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024) 21
Fig. 2.4 DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ TIPUL ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024) 22
Fig. 2.5 STRUCTURA ÎMBRĂCĂMINŢII RUTIERE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM JUDEŢEAN DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024) 23
Fig. 2.6 DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ TIPUL ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024) 25
Fig. 2.7 STAREA DE VIABILITATE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM NAŢIONAL DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024) 26
Fig. 2.8 DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024) 27
Fig. 2.9 STAREA DE VIABILITATE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM JUDEŢEAN DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 28
Fig. 2.10 DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024) 30
Fig. 2.11 INTERSECŢIILE DE TIP SENS GIRATORIU DE PE REŢEAUA DE DRUMURI CLASIFICATE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 46
Fig. 2.12 PUNCTELE DE INTERSECȚIE ALE REȚELEI RUTIERE CU REȚEAUA FEROVIARĂ DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 48
Fig. 2.13 DISTRIBUŢIA TERITORIALĂ A STAŢIILOR DE ALIMENTARE CU CARBURANT DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 50
Fig. 2.14 DISTRIBUŢIA TERITORIALĂ A STAŢIILOR DE ÎNCĂRCARE A VEHICULELOR ELECTRICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 53
Fig. 2.15 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD – 2022 60
Fig. 2.16 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD – 2025 (PROGNOZĂ) 67
Fig. 2.17 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD – 2030 (PROGNOZĂ) 68
Fig. 2.18 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE DE CIRCULAŢIE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 - 2024 70
Fig. 2.19 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD, PE CATEGORII DE DRUM, ÎN PERIOADA 2015 – 2024 72
Fig. 2.20 DISTRIBUȚIA ÎN PLAN TERITORIAL A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PE DRUMURILE CLASIFICATE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024 90
Fig. 2.21 STRUCTURA REȚELEI FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 97
Fig. 2.22 LOCALIZARE TUNELURILOR DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 100
Fig. 2.23 LOCALIZARE STAȚIILOR FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025) 129
Fig. 2.24 LOCALIZARE AERODROMULUI DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD 139
Fig. 2.25 RUTELE DE TRANSPORT PUBLIC RUTIER JUDEŢEAN 143
Fig. 2.26 DESERVIREA LOCALITĂŢILOR DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DE TRANSPORTUL PUBLIC RUTIER ŞI/SAU FEROVIAR 153
Fig. 2.27 ACCESIBILITATEA POPULAŢIEI LA CENTRUL JUDEŢEAN (2025) 164
Fig. 2.28 LUNGIMEA TOTALĂ A REŢELEI SIMPLE DE DISTRIBUŢIE A APEI POTABILE 193
Fig. 2.29 SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APĂ BISTRIŢA 201

Fig. 2.30 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE AGLOMERAREA BISTRIȚA 413
Fig. 2.31 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE AGLOMERAREA BECLEAN.....415
Fig. 2.32 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE SANGEORZ.....421
Fig. 2.33 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE SALVA 425
Fig. 2.34 SCHEMA SISTEMULUI DE CANALIZARE DIN AGLOMERAREA LECHINTA 427
Fig. 2.35 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE TEACA 430
Fig. 2.36 LUNGIMEA REŢELEI DE CANALIZARE (2025) 434
Fig. 2.37 PONDEREA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ (MWH/AN) PE CATEGORII DE CONSUMATORI ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA 437
Fig. 2.38 REŢEAUA DE GAZE NATURALE (2025) 447
Fig. 2.39 CANTITATEA DE DEȘEURI COLECTATE ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, 2022-2024.....458
Fig. 2.40 CANTITATEA DE DEȘEURI RECICLATE SAU VALORIFICATE ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, 2022-2024 459

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Obiectiv: Analiza situației existente privind echiparea tehnică din județul Bistrița-Năsăud și propunerile de soluționare a disfuncționalităților în infrastructura județeană au ca scop fundamentarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud. Documentul are ca obiectiv clarificarea și optimizarea infrastructurii existente, pentru a sprijini dezvoltarea economică, socială și teritorială sustenabilă a județului.

Cadrul Normativ: Documentația este întocmită conform prevederilor Legii 350/2001, art. 56 (Anexa 1), și ale Ordinului 233/26.02.2016, art. 20, 22 și 24. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud are caracter director, conform articolului 42 din Legea 350/2001, și reprezintă cadrul pentru distribuirea și planificarea programelor de dezvoltare socio-economică din județ, în conformitate cu Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Bistrița-Năsăud.

Documentația PATJ Bistrița-Năsăud se realizează în coordonare cu planurile ierarhic superioare de amenajare a teritoriului, respectiv Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035, Planul de Amenajare a Teritoriului Național-Secțiunea Transport și Master Planul General de Transport al României, aprobat de guvernul țării. După avizarea și aprobarea acestui plan, prevederile sale devin obligatorii pentru unitățile administrativ-teritoriale în ceea ce privește elaborarea planurilor urbanistice generale și zonale.

Documentația a fost întocmită în conformitate cu actele normative în vigoare, cu caietul de sarcini întocmit de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, și se bazează pe datele și informațiile furnizate de instituțiile de profil, dar și pe extrase din strategii, planuri și studii de specialitate. De asemenea, este susținută de o bază de date geospațială în format GIS, care permite monitorizarea și actualizarea continuă a datelor infrastructurii edilitare pe întreaga perioadă de valabilitate a PATJ Bistrița-Năsăud.

Conținut: Documentația detaliază județul Bistrița-Năsăud în contextul dezvoltării infrastructurii edilitare și a proiectelor derulate de Consiliul Județean și de autoritățile locale. Este inclusă analiza sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, gospodărirea apelor, rețelele de transport al energiei electrice și gazelor naturale, dar și infrastructura de comunicații. Aceasta oferă o evaluare a impactului acestor infrastructuri asupra creșterii atractivității și competitivității județului Bistrița-Năsăud, precum și asupra integrării acestuia în rețelele naționale de transport energie și telecomunicații.

În urma analizei, documentația prezintă concluzii legate de disfuncționalitățile existente, de disparitățile teritoriale, și de tendințele de dezvoltare ale infrastructurii tehnico-edilitare. Sunt formulate propuneri de politici, programe și proiecte care vizează îmbunătățirea infrastructurii și reducerea diferențelor teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

Capitolele dedicate analizei și propunerilor privind infrastructura de transport sunt completate cu hărți realizate cu suport GIS, menționând spaţial, în cadrul acestei etape, situația existentă a domeniului analizat la nivel naţional, județean și local.

Din punct de vedere al structurii conținutului, studiul a fost elaborat conform prevederilor art. 20 din Ordinul 233/2016 al MDRAP, și abordează următoarele aspecte:

1. delimitarea obiectivului studiat
2. analiza critică a situației existente
3. evidențierea disfuncționalităților și priorități de intervenție
4. propuneri de eliminare/diminuare a disfuncționalităților
5. prognoze, scenarii sau alternative de dezvoltare.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Căi de comunicaţie şi transport

2.1.1 Infrastructura rutieră

2.1.1.1 Categorii de drumuri, rute, lungimi, tipul de îmbrăcăminte și starea drumurilor

Infrastructura rutieră joacă un rol fundamental în susținerea dezvoltării economice și sociale a unui județ. Aceasta facilitează legătura între localități, asigură accesul rapid la servicii esențiale și contribuie la atragerea investițiilor, având un impact direct asupra calității vieții cetățenilor și asupra potențialului de creștere al zonei.

Reţeaua de comunicaţie rutieră este grupată din punct de vedere administrativ-teritorial şi funcţional în: drumuri de interes naţional (autostrăzi, drumuri expres, drumuri internaţionale, drumuri naţionale), drumuri de interes judeţean (drumuri judeţene) şi drumuri de interes local (drumuri comunale, drumuri vicinale, străzi). Drumurile deschise circulaţiei publice de pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud, la nivelul anului 2025, sunt prezentate în tabelul 2.1 şi reprezentate în figura 2.1.

Tabel 2.1 DRUMURILE PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI

Tip infrastructură rutieră	Indicativ
Drumuri naţionale	DN 15A, DN 16, DN 17, DN 17C, DN 17D, Varianta de ocolire a municipiului Bistriţa, Centura Beclean
Drumuri judeţene	DJ 151, DJ 154, DJ 154B, DJ 154C, DJ 154D, DJ 162, DJ 162A, DJ 170, DJ 171, DJ 172, DJ 172A, DJ 172B, DJ 172C, DJ 172D, DJ 172E, DJ 172F, DJ 172G, DJ 172H, DJ 172I, DJ 172K, DJ 173, DJ 173B, DJ 173C
Drumuri comunale	DC 1, DC 1A, DC 2, DC 2A, DC 2B, DC 2C, DC 2D, DC 2E, DC 2F, DC 2G, DC 2H, DC 2I, DC 2J, DC 4A, DC 4B, DC 4C, DC 4D, DC 4E, DC 5, DC 5A, DC 5B, DC 5C, DC 6A, DC 6B, DC 6C, DC 7, DC 7B, DC 7C, DC 8, DC 8A, DC 8B, DC 8C, DC 8D, DC 8E, DC 8F, DC 8G, DC 11, DC 12A, DC 13, DC 14A, DC 15, DC 15A, DC 16, DC 18A, DC 19A, DC 19B, DC 19C, DC 19D, DC 19E, DC 19F, DC 19G, DC 19H, DC 20, DC 20A, DC 20B, DC 21, DC 21A, DC 21B, DC 22A, DC 23A, DC 23B, DC 24, DC 24A, DC 26, DC 27A, DC 28, DC 30, DC 31, DC 31A, DC 31B, DC 31C, DC 32, DC 33, DC 34, DC 35A, DC 36, DC 37, DC 37A, DC 37B, DC 37C, DC 37D, DC 38, DC 38A, DC 38B, DC 38C, DC 38D, DC 39, DC 39A, DC 40, DC 40A, DC 40B, DC 41, DC 42, DC 43, DC 44

Sursa: date prelucrate HG nr. 782/2014, anexele 1-4

Județul Bistrița-Năsăud este traversat de o rețea importantă de drumuri naționale, care asigură legătura cu Moldova și Maramureș. Aceste artere rutiere au un rol esențial pentru mobilitatea populației, pentru transportul de mărfuri, dar și pentru dezvoltarea turismului în zonă. Cel mai important drum naţional din judeţul analizat este DN 17 (E58), ce unește Transilvania de Bucovina prin Pasul Tihuța. De asemenea, DN 15A conectează municipiul Bistrița

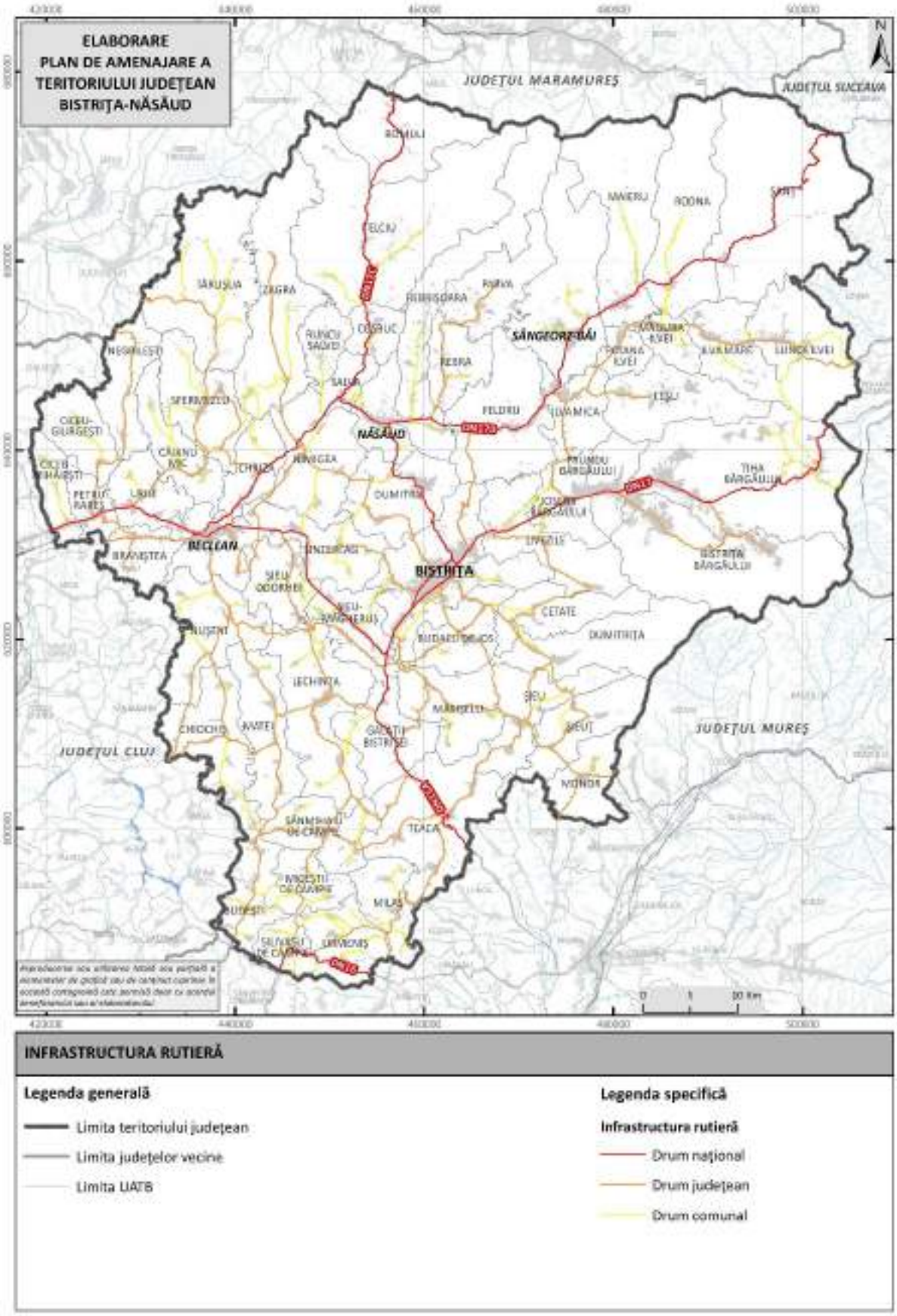

Fig. 2.1 INFRASTRUCTURA RUTIERĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursa: prelucrare după date de la ANCPI, 2025

cu Reghin, realizând legătura dintre DN 16 și DN 17. Prin DN 17C, municipiul Bistrița este legat direct de Maramureș, iar DN 16 traversează județul, făcând legătura dintre Cluj-Napoca și Reghin. Totodată, DN 17D asigură accesul către județul Suceava, trecând prin localitățile Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

Conform Institutului Naţional de Statistică, în perioada 2015 – 2024, lungimea totală a drumurilor publice din județul Bistriţa-Năsăud nu a înregistrat o evoluție semnificativă. În ansamblu, lungimea totală a rețelei rutiere a crescut ușor, de la 1.618 km în 2015, la 1.621 km în 2024, ceea ce reprezintă un spor de 3 km. Lungimea drumurilor naționale a rămas relativ constantă între anii 2015 și 2021, aceasta având 323 km în 2024. În ceea ce privește drumurile județene, acestea au înregistrat o scădere importantă, de la 731 km în 2014, conform INS, la 698 km în 2025, conform Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud. Până în 2020 s-a observat o scădere constantă, urmată de o revenire parţială. Lungimea drumurilor comunale a înregistrat o creştere de 19 km faţă de 2015, când lungimea acestei categorii de drum era de 565 km.

Tabel 2.2 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI (2015 – 2025)

Tip	**Lungime (km)**										**Spor 2015 - 2024/ 2025**
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024/ 2025**	
Drumuri naţionale	322	322	322	315	323	322	321	322	323	323	+1
Drumuri judeţene	731	713	713	698	698	697	697	714	714	698*	-33
Drumuri comunale	565	583	583	583	583	583	583	584	584	584	+19
Total	1.618	1.618	1.618	1.596	1.604	1.602	1.601	1.620	1.621	1.621	+3

*Sursa: date prelucrate INS, Tempo Online, *Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025*

În anul 2015, județul dispunea de 454 km de drumuri modernizate, ajungând în 2024 să dispună de 386 km de drumuri modernizate. Cele mai mari diminuări s-au înregistrat în perioada 2015 – 2020, când lungimea drumurilor modernizate a coborât de la 454 km la 390 km. Deși în 2021 și 2022 s-a observat o mică revenire, până la 403–404 km, în ultimii doi ani lungimea drumurilor modernizate a scăzut din nou, ajungând la 386 km.

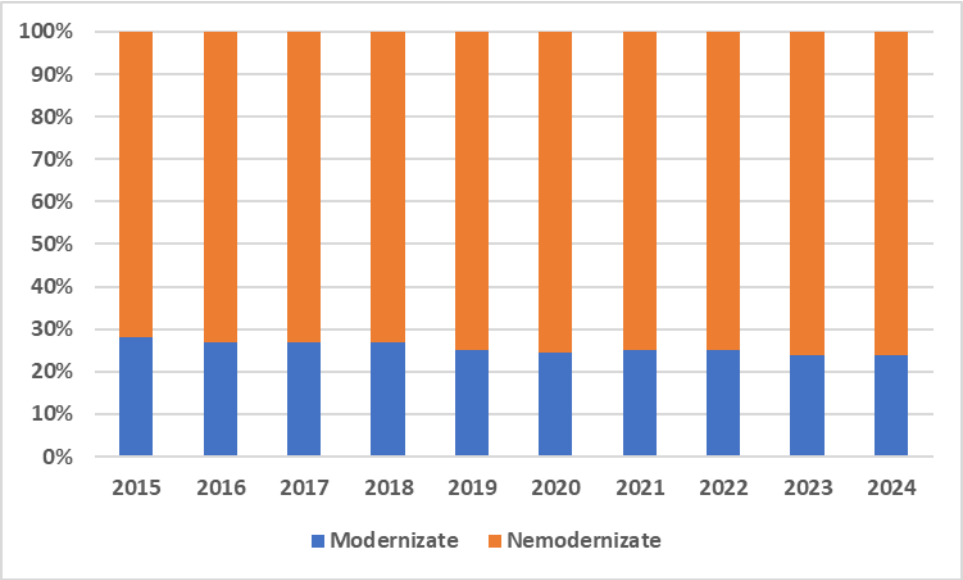

Fig. 2.2 PONDEREA ANUALĂ A DRUMURILOR MODERNIZATE ŞI NEMODERNIZATE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2015-2024)
Sursa: date prelucrate INS, Tempo Online, 2024

În perioada 2015–2024, rețeaua de drumuri publice din județul Bistriţa-Năsăud a cunoscut o transformare semnificativă în funcție de tipul de acoperământ. Lungimea drumurilor modernizate a scăzut de la 454 km în 2015, reprezentând 28,06% din total, până la 386 km în 2024, ceea ce corespunde unei ponderi de 23,81%. Drumurile cu îmbrăcăminți ușoare rutiere au avut o evoluție semnificativă, crescând de la 453 km în 2015 (28%) la 765 km în 2024 (47,19%), devenind categoria predominantă. Drumurile pietruite, în schimb, au înregistrat o scădere semnificativă, de la 452 km în 2015 (27,94%) la 256 km în 2024 (15,79%). Această reducere cu aproape 200 km indică faptul că o mare parte din aceste drumuri au fost modernizate şi/sau reabilitate în cursul ultimului deceniu. Drumurile de pământ au urmat aceeași tendință, scăzând de la 259 km (16,01%) în 2015 la 214 km (13,2%) în 2024.

Tabel 2.3 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ ACOPERĂMÂNT (2015 – 2024)

Anul		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Drumuri modernizate	Lungime (km)	454	435	435	428	404	390	403	404	386	386
	Pondere (%)	28,06	26,89	26,89	26,82	25,19	24,34	25,17	24,94	23,81	23,81

Drumuri nemodernizate	Cu îmbrăcăminţi uşoare rutiere	Lungime (km)	453	565	580	592	679	703	698	716	765	765
		Pondere (%)	28,00	34,92	35,85	37,09	42,33	43,88	43,60	44,20	47,19	47,19
	Pietruite	Lungime (km)	452	366	351	356	301	289	280	280	256	256
		Pondere (%)	27,94	22,62	21,69	22,31	18,77	18,04	17,49	17,28	15,79	15,79
	De pământ	Lungime (km)	259	252	252	220	220	220	220	220	214	214
		Pondere (%)	16,01	15,57	15,57	13,78	13,72	13,73	13,74	13,58	13,20	13,20

Sursa: date prelucrate INS, Tempo Online, 2025

În perioada 2015 – 2024, rețeaua de drumuri naționale din județul Bistriţa-Năsăud a rămas relativ stabilă în ceea ce privește lungimea totală, dar a cunoscut o ușoară tendință de îmbunătățire în ceea ce privește starea infrastructurii. Ponderea drumurilor naţionale modernizate a fost ridicată pe întreaga perioadă, variind între 89,52% în 2018 și 94,08% în 2021. Astfel, în 2015 – 2017, 289 km de drumuri naţionale erau modernizate, iar în 2021 – 2024 s-a observat o ușoară creștere, ajungând la 302 km drumuri modernizate. Drumurile naţionale cu îmbrăcăminți ușoare rutiere au reprezentat o pondere minoră. În 2015 – 2020, lungimea lor a fost stabilă la 15 km. După 2020, lungimea acestora a scăzut semnificativ, ajungând la 1 km în 2021, iar mai apoi la 3 km în perioada 2023 – 2024. Lungimea drumurilor naţionale pietruite s-a menținut pe toată perioada analizată, aceasta fiind anual de 18 km, reprezentând aproximativ 5,57%–5,71% din total.

În ceea ce priveşte drumurile judeţene, la nivelul lunii septembrie 2025, 95% dintre acestea sunt reabilitate, modernizate sau în curs de asfaltare, conform informaţiilor furnizate de Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud.

Rețeaua de drumuri comunale din Bistrița-Năsăud este caracterizată printr-o proporție mare de drumuri pietruite și de pământ, cu o pondere constantă a drumurilor cu îmbrăcăminți

ușoare și foarte puține drumuri modernizate, conform INS. Conform Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud, lungimea drumurilor comunale modernizate este de 1.254 km.

Tabel 2.4 EVOLUŢIA LUNGIMII DRUMURILOR PUBLICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUMURI, DUPĂ STAREA INFRASTRUCTURII (2015 – 2024)

Anul	Lungime totală reţea	Drumuri modernizate		Drumuri nemodernizate					
				Drumuri cu îmbrăcăminţi asfaltice uşoare		Drumuri pietruite		Drumuri de pământ	
		Km	%	Km	%	Km	%	Km	%
Drumuri naţionale									
2015	322	289	89,75	15	4,66	18	5,59		
2016	322	289	89,75	15	4,66	18	5,59		
2017	322	289	89,75	15	4,66	18	5,59		
2018	315	282	89,52	15	4,76	18	5,71		
2019	323	290	89,78	15	4,64	18	5,57		
2020	322	289	89,75	15	4,66	18	5,59		
2021	321	302	94,08	1	0,31	18	5,61		
2022	322	302	93,79	2	0,62	18	5,59		
2023	323	302	93,50	3	0,93	18	5,57		
2024	323	302	93,50	3	0,93	18	5,57		
Drumuri judeţene									
2015	731	164	22,44	321	43,91	180	24,62	66	9,03
2016	713	145	20,34	373	52,31	136	19,07	59	8,27
2017	713	145	20,34	388	54,42	121	16,97	59	8,27
2018	698	145	20,77	400	57,31	126	18,05	27	3,87
2019	698	113	16,19	487	69,77	71	10,17	27	3,87
2020	697	100	14,35	511	73,31	59	8,46	27	3,87
2021	697	100	14,35	520	74,61	50	7,17	27	3,87
2022	714	100	14,01	537	75,21	50	7,00	27	3,78
2023	714	82	11,48	585	81,93	26	3,64	21	2,94
2024	714	82	11,48	585	81,93	26	3,64	21	2,94
Drumuri comunale									
2015	565	1	0,18	117	20,71	254	44,96	193	34,16
2016	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2017	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2018	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2019	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2020	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2021	583	1	0,17	177	30,36	212	36,36	193	33,10
2022	584	2	0,34	177	30,31	212	36,30	193	33,05
2023	584	2	0,34	177	30,31	212	36,30	193	33,05
2024	584	2	0,34	177	30,31	212	36,30	193	33,05

Sursa: date prelucrate INS, Tempo Online, 2025

În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud, conform DRDP Cluj, reţeaua de drumuri naţionale este distribuită după cum urmează:

- DN 15A – 28,686 km, între km 18+000 – 46+597
- DN 16 – 12,910 km, între 49+400 – 62+400
- DN 17 – 109,319 km, între 6+650 – 116+000
- DN 17C – 65,537 km, între 0+000 – 65+061
- DN 17D – 93,236 km, între 0+000 – 99+000
- VBN – 6,900 km, între 0+000 – 6+900

La nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud, drumurile naţionale au două, trei sau patru benzi de circulaţie. Situaţia pentru fiecare drum naţional este următoarea:

- DN 15A
    - 2 benzi: 18+000 – 46+597
- DN 17
    - 2 benzi: 6+498 – 59+292; 64+500 – 97+590; 100+494 – 104+220; 106+130 – 109+660; 111+585 – 112+298; 114+132 – 115+340
    - 3 benzi: 97+590 – 100+494; 104+22 – 106+130; 109+660 – 111+585; 112+298 – 114+132
    - 4 benzi: 59+292 – 64+500 (în administraţia municipiului Bistriţa)
- DN 17C
    - 2 benzi: 0+000 – 21+429; 21+629 – 65+610
    - 4 benzi: 21+429 – 21+629
- DN 17D
    - 2 benzi: 0+000 – 103+632
- VBN
    - 2 benzi: 0+000 – 6+900

Conform Direcţiei Regionale de Drumuri şi Poduri Cluj, drumurile naţionale (DN) din judeţul Bistriţa-Năsăud au o lungime de 316,588 km. Acestea sunt realizate în proporţie de 89,21% din beton asfaltic, 5,63% din îmbrăcăminţi asfaltice uşoare, 4,64% din beton de ciment şi 0,51% din pietriş. Drumul DN 17D are 17,532 km realizaţi din pietriş (km 86+100 – 103+632). Distribuţia pe sectoare a îmbrăcăminţii rutiere a drumurilor naţionale poate fi consultată în tabelul 2.5 şi în figura 2.3.

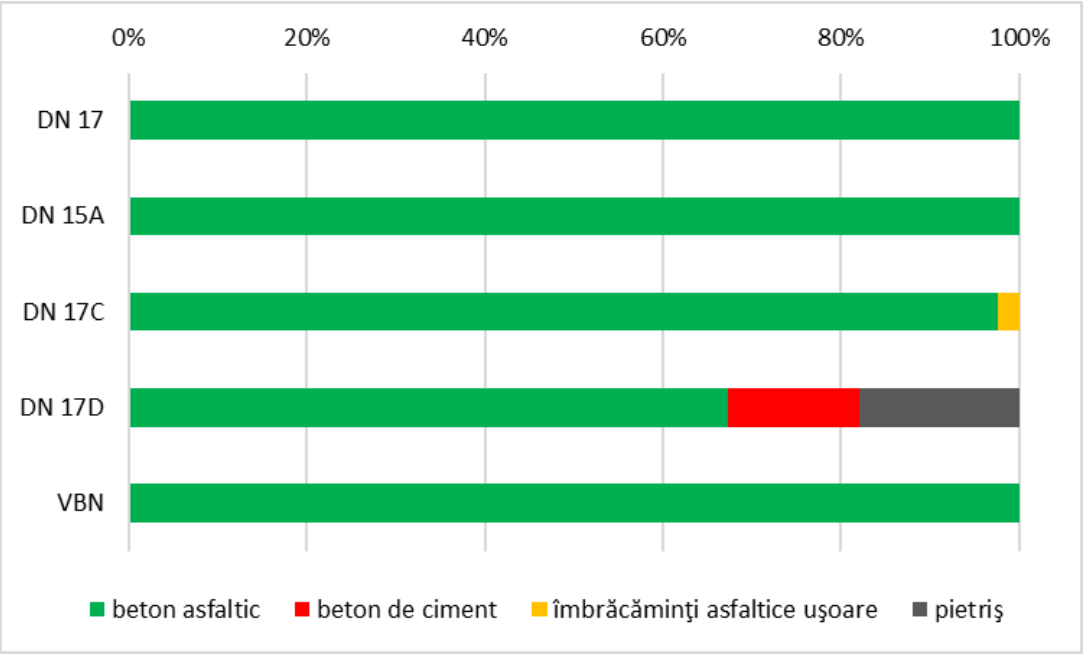

Fig. 2.3 STRUCTURA ÎMBRĂCĂMINŢII RUTIERE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM NAŢIONAL DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024)
Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

Tabel 2.5 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ TIPUL DE ÎMBRĂCĂMINTE ASFALTICĂ (2024)

Indicativ	**Poziţiile km ale sectorului**	**Lungimea sectorului pe tipuri de îmbrăcăminţi**			
		beton asfaltic	**beton de ciment**	**îmbrăcăminţi asfaltice uşoare**	**pietriş**
DN 15A	**18+000 – 46+597**	28,686			
DN 17	**6+498 – 116+000**	109,502			
DN 17C	**0+000 – 20+760**	20,760			
	20+760 – 21+429			0,669	
	21+429 – 21+629	0,200			
	21+629 – 22+635			0,933	
	22+635 – 65+610	42,975			
DN 17D	**0+000 – 23+159**	23,159			
	23+159 – 29+500				
	29+500 – 71+652	42,474			
	71+652 – 86+100		14,448		
	86+100 – 103+632				17,532
VBN	**0+000 – 6+900**	6,900			

Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

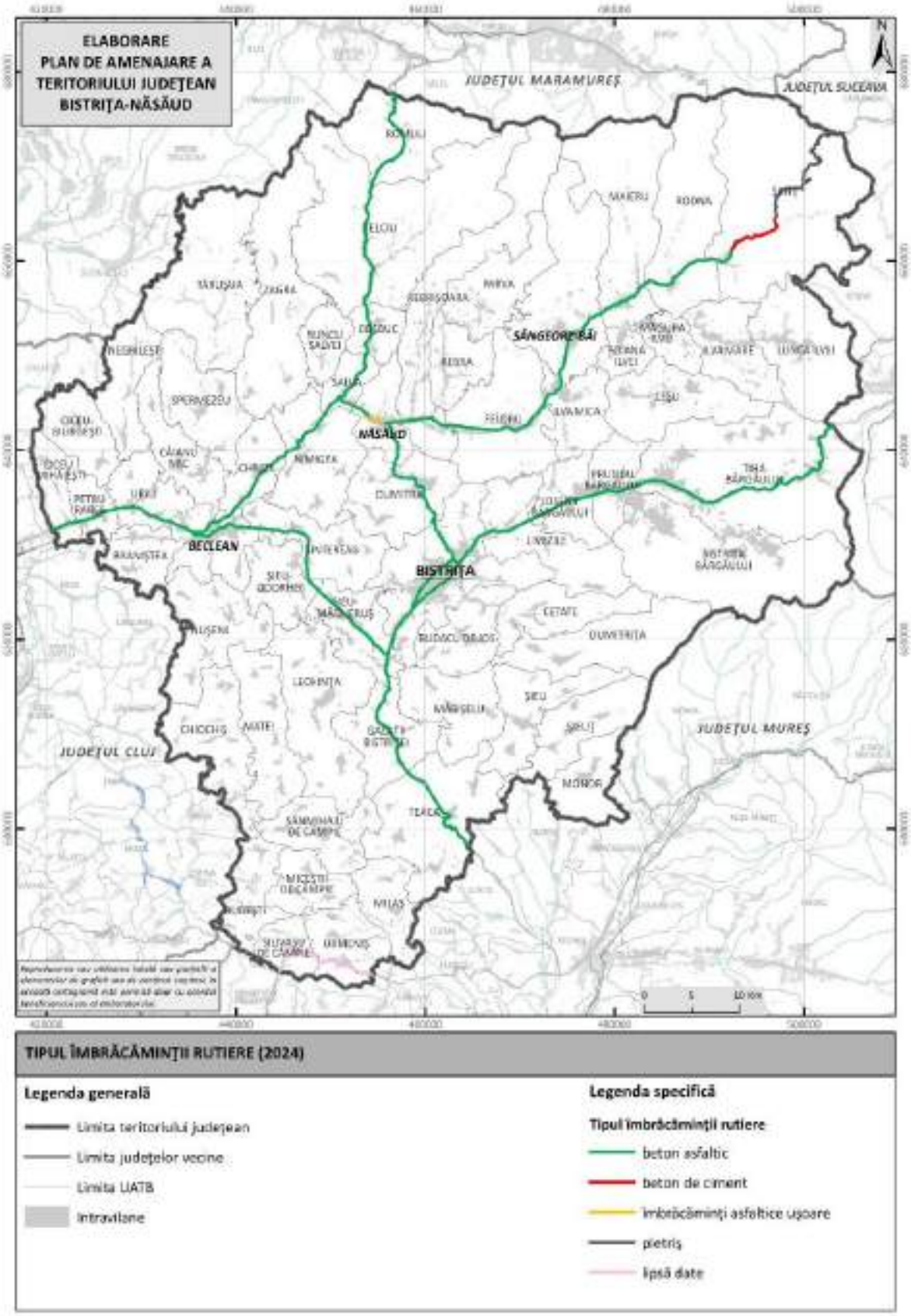

Fig. 2.4 DRUMURILE NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ TIPUL ÎMBRĂCĂMINȚII ASFALTICE (2024)

Sursa: date prelucrate Direcția Regională de Drumuri și Poduri Cluj, 2025

Din punct de vedere a îmbrăcăminţii asfaltice, drumurile judeţene din judeţul Bistriţa-Năsăud sunt realizate din îmbrăcăminte asfaltică uşoară (93,31%), pietriş (4,34%) şi pământ (2,35%). În județul studiat, drumurile judeţene din pietriș și pământ sunt o provocare serioasă pentru șoferi, mai ales în condiții meteorologice nefavorabile. Pe vreme ploioasă, acestea devin impracticabile din cauza noroiului, iar pe de altă parte, pe vreme uscată, praful ridicat reduce vizibilitatea. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere este esențială pentru a asigura accesibilitatea și siguranța în județ. Investițiile în asfaltare și întreținerea regulată a drumurilor ar putea îmbunătăți considerabil condițiile de trafic și ar putea sprijini dezvoltarea economică a judeţului.

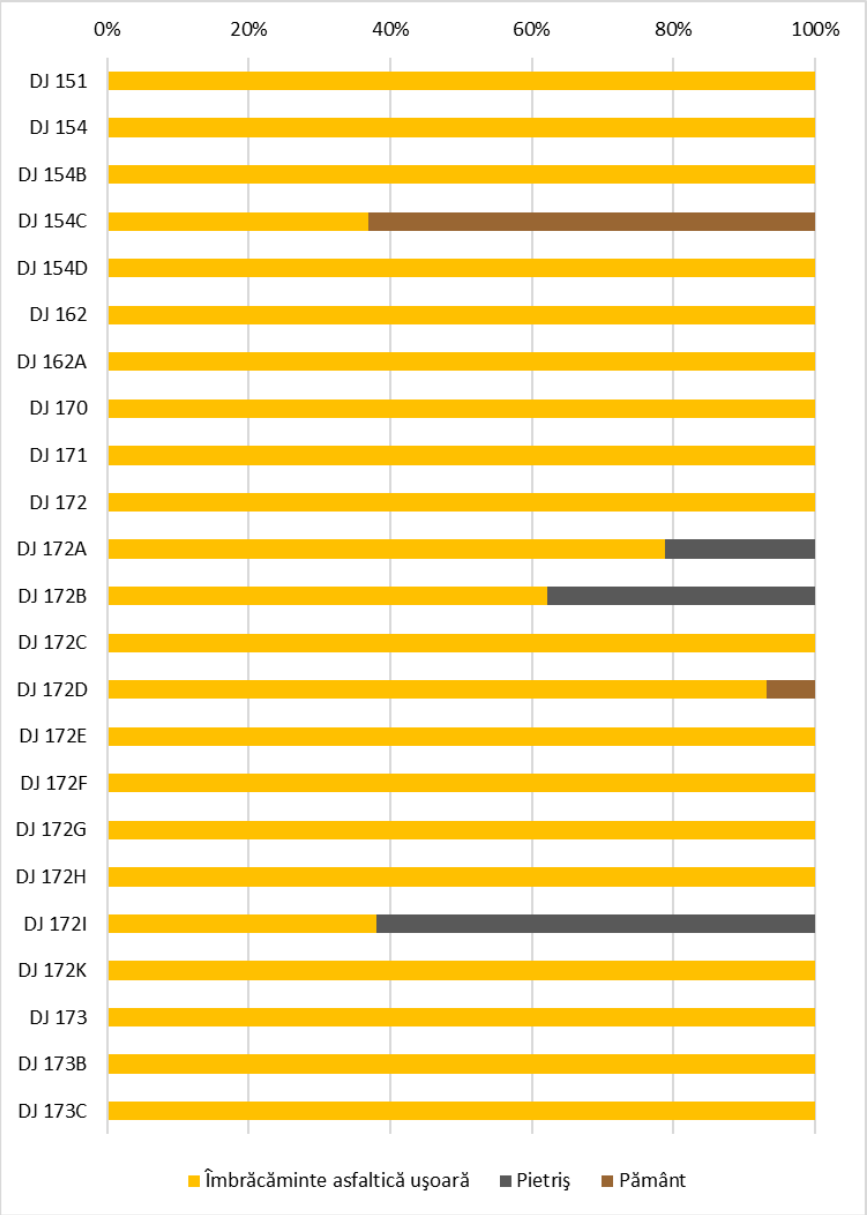

Fig. 2.5 STRUCTURA ÎMBRĂCĂMINŢII RUTIERE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM JUDEŢEAN DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024)
Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

Majoritatea drumurilor judeţene prezintă un singur tip de îmbrăcăminte rutieră, aşa cum se poate observa şi în figura 2.5. Cea mai mare parte a drumurilor judeţene sunt realizate din îmbrăcăminte asfaltică uşoară, pe toată lungimea. La nivelul judeţului sunt şi drumuri judeţene care au două tipuri de îmbrăcăminţi rutiere, şi anume: DJ 154C, DJ 172A, DJ 172B, DJ 172D şi DJ 172I.

Repartiţia teritorială a drumurilor judeţene după îmbrăcămintea asfaltică este reprezentată în figura 2.6.

Din punct de vedere a stării de viabilitate a drumurilor naţionale din judeţul Bistriţa-Năsăud, după lungimea acestora, se evidenţiază următoarele: 36,84% se află în stare bună, 20,52% se află în stare medie, iar 42,64% sunt în stare rea. Cele menţionate anterior scot în evidenţă faptul că pe o lungime destul de ridicată drumurile naţionale încadrate ca DN din judeţul Bistriţa-Năsăud sunt de o calitate scăzută, ceea ce se reflectă şi în buna desfăşurare a circulaţiei autovehiculelor. La nivelul fiecărui drum naţional au fost identificate următoarele:

- 14,815 km din DN 17 sunt în stare bună, iar restul de 97,582 km sunt în stare rea;
- pe toată lungimea DN 15A se află în stare medie;
- 42,95 km din DN 17C sunt în stare bună, 11,973 km sunt în stare medie, iar 10,614 km sunt în stare rea;
- 56,922 km din DN 17D sunt în stare bună, 16,301 km sunt în stare medie, iar 97,755 km sunt în stare rea;
- pe toată lungimea de 6,9 km, VBN se află în stare medie.

Ponderea stării de viabilitate pentru fiecare drum naţional din judeţ este reprezentată în figura 2.7. Starea de viabilitate pentru fiecare sector de drum naţional poate fi consultată în tabelul 2.6, iar distribuţia teritorială este reprezentată în figura 2.8.

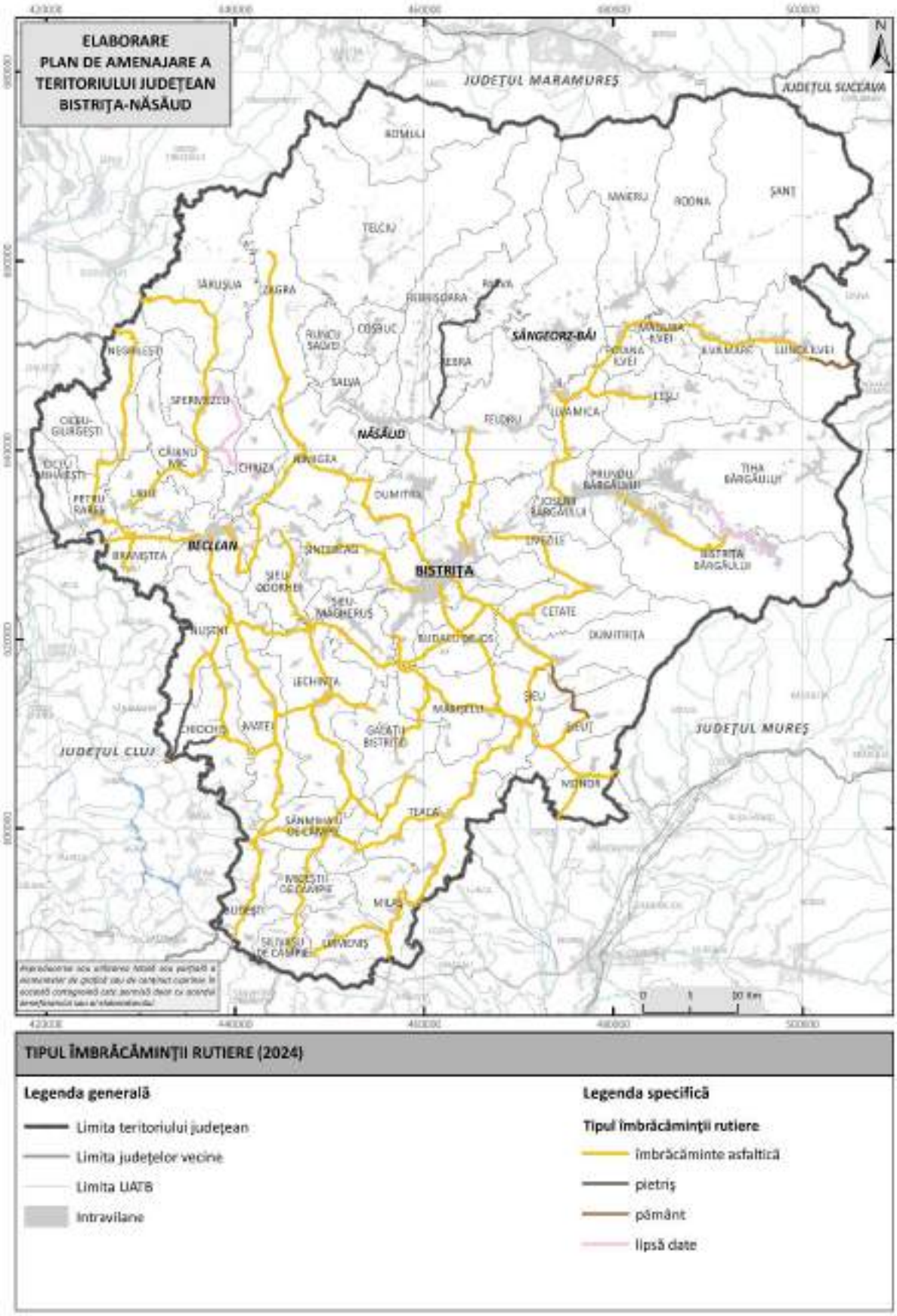

Fig. 2.6 DRUMURILE JUDEȚENE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ TIPUL ÎMBRĂCĂMINȚII ASFALTICE (2024)
Sursa: date prelucrate Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, 2025

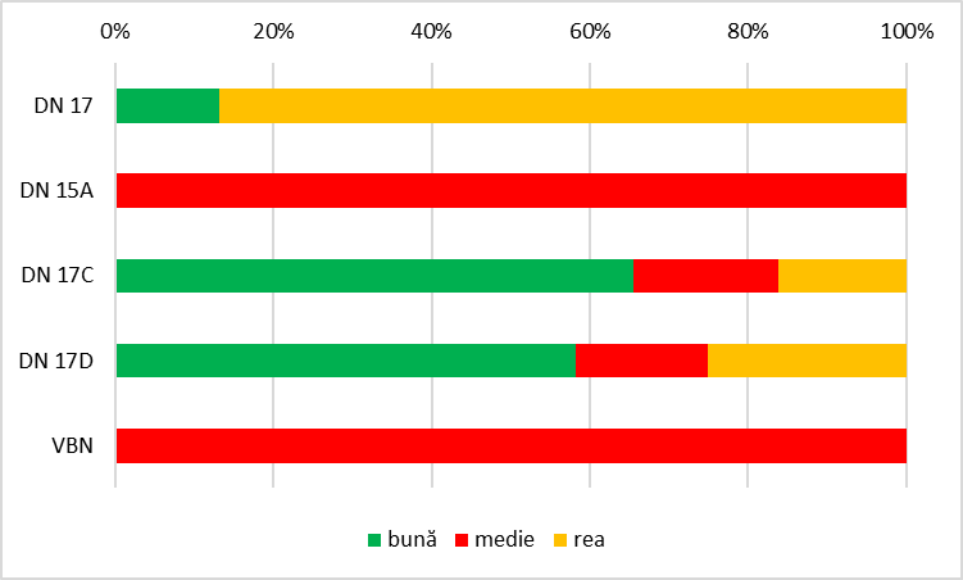

Fig. 2.7 STAREA DE VIABILITATE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM NAŢIONAL DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024)
Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

Tabel 2.6 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2024)

Indicativ	Sector	Stare
DN 15A	18+000 – 46+597	medie
DN 17	6+498 – 59+292	rea
	59+292 – 64+500	bună
	64+500 – 108+785	rea
DN 17C	0+000 – 9+200	rea
	9+200 – 10+000	bună
	10+000 – 19+220	medie
	19+200 – 20+760	rea
	20+760 – 21+429	bună
	21+429 – 21+629	bună
	21+629 – 22+635	bună
	22+635 – 23+420	bună
	23+420 – 26+243	medie
	26+243 – 65+610	bună
DN 17D	0+000 – 7+000	rea
	7+000 – 23+159	medie
	23+159 – 29+500	
	29+500 – 71+652	bună
	71+652 – 86+100	bună
	86+100 – 103+632	rea
VBN	0+000 – 6+900	medie

Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

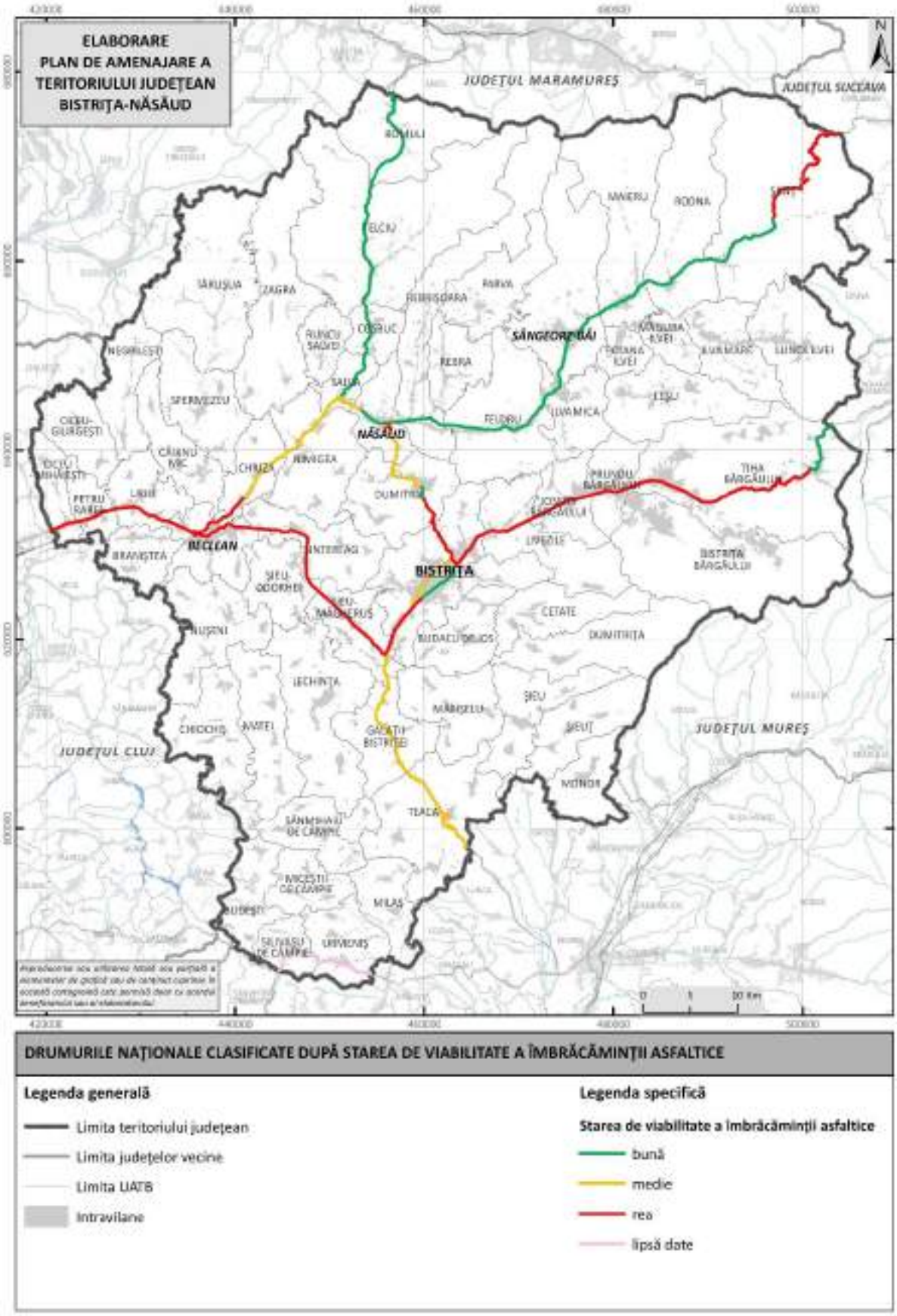

Fig. 2.8 DRUMURILE NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINȚII ASFALTICE (2024)
Sursa: date prelucrate Direcția Regională de Drumuri și Poduri Cluj, 2025

Conform datelor furnizate de Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, starea drumurilor judeţene se prezintă astfel: 60,68% se află într-o stare foarte bună, 19,99% sunt în stare bună, 13,37% se încadrează la stare mediocră, iar 5,96% sunt în stare rea.

Ponderea stării de viabilitate pentru fiecare drum judeţean este reprezentată în figura 2.9. Starea de viabilitate pentru fiecare sector de drum judeţean poate fi consultată în tabelul 2.7, iar distribuţia teritorială este reprezentată în figura 2.10.

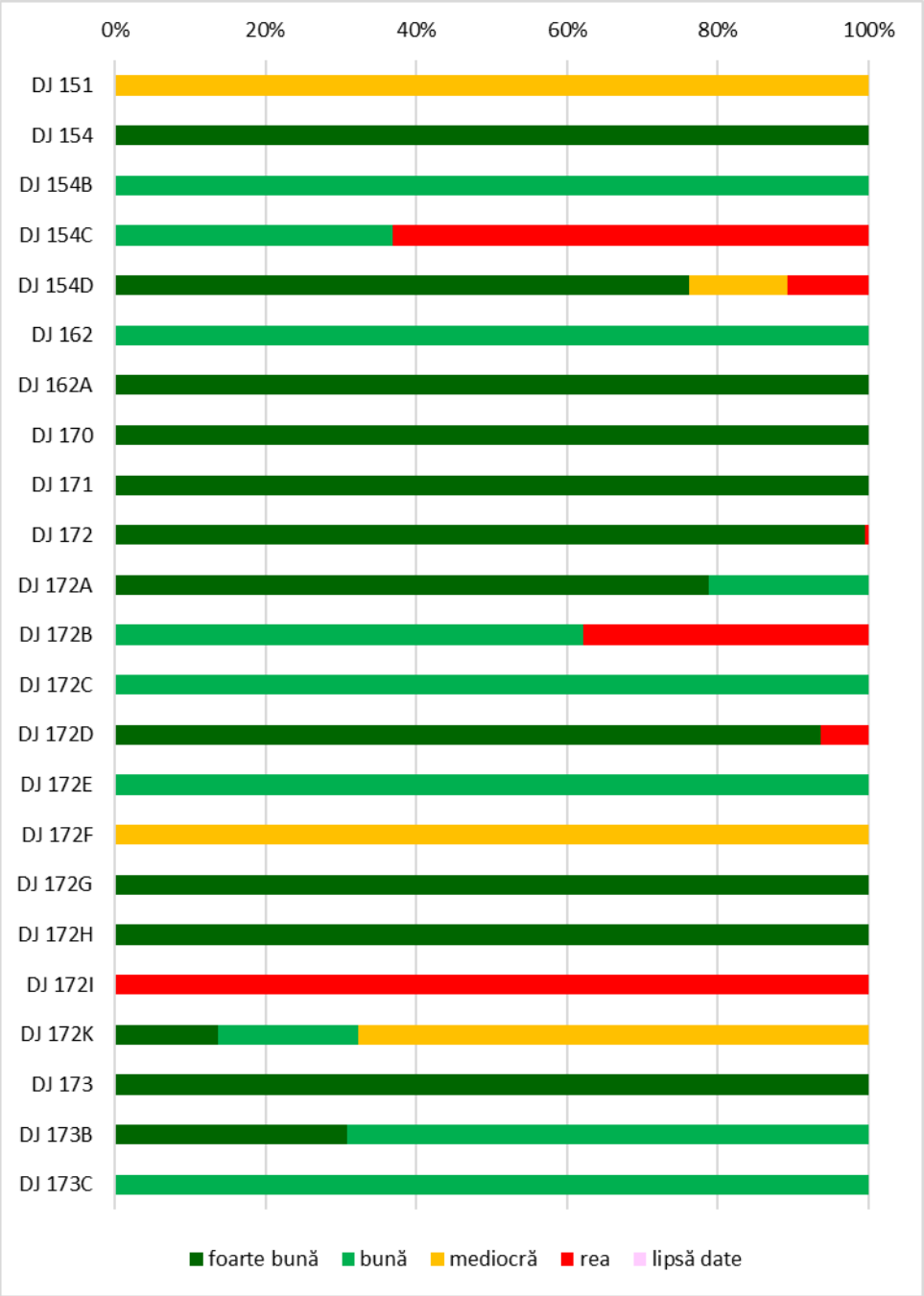

Fig. 2.9 STAREA DE VIABILITATE ŞI PONDEREA ACESTEIA DIN LUNGIMEA FIECĂRUI DRUM JUDEŢEAN DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

Tabel 2.7 LUNGIMEA SECTOARELOR DE DRUMURI JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINŢII ASFALTICE (2025)

Indicativ	Sector	Stare
DJ 151	45+810 - 126+736	mediocră
DJ 154	17+000 - 51+720	foarte bună
DJ 154B	10+620 - 15+400	bună
DJ 154C	0+000 - 6+117	bună
	6+117 - 14+350	rea
	14+350 - 16+600	rea
DJ 154D	0+000 - 17+515	foarte bună
	17+512 - 20+000	rea
	20+000 - 23+000	mediocră
DJ 162	0+000 - 48+439	bună
DJ 162A	11+000 - 11+200	foarte bună
DJ 170	0+000 - 24+500	foarte bună
DJ 171	0+000 - 39+520	foarte bună
DJ 172	0+000 - 5+870	foarte bună
	5+870 - 6+100	rea
	6+100 - 46+203	foarte bună
DJ 172A	0+000 - 26+000	foarte bună
	26+000 - 33+000	bună
DJ 172B	5+680 - 16+300	rea
	21+129 - 38+629	bună
DJ 172C	0+000 - 4+973	bună
DJ 172D	0+000 - 93+132	foarte bună
	93+132 -99+472	rea
DJ 172E	0+000 - 22+306	bună
DJ 172F	22+570 - 31+570	mediocră
DJ 172G	0+000 - 63+678	foarte bună
DJ 172H	0+000 - 25+593	foarte bună
DJ 172I	0+000 - 13+220	rea
DJ 172K	0+000 - 0+911	foarte bună
	4+875 - 6+110	bună
	6+110 - 10+600	mediocră
DJ 173	3+527 - 66+488	foarte bună
DJ 173B	2+728 - 10+000	foarte bună
	10+000 - 26+300	bună
DJ 173C	3+055 - 20+000	bună

Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

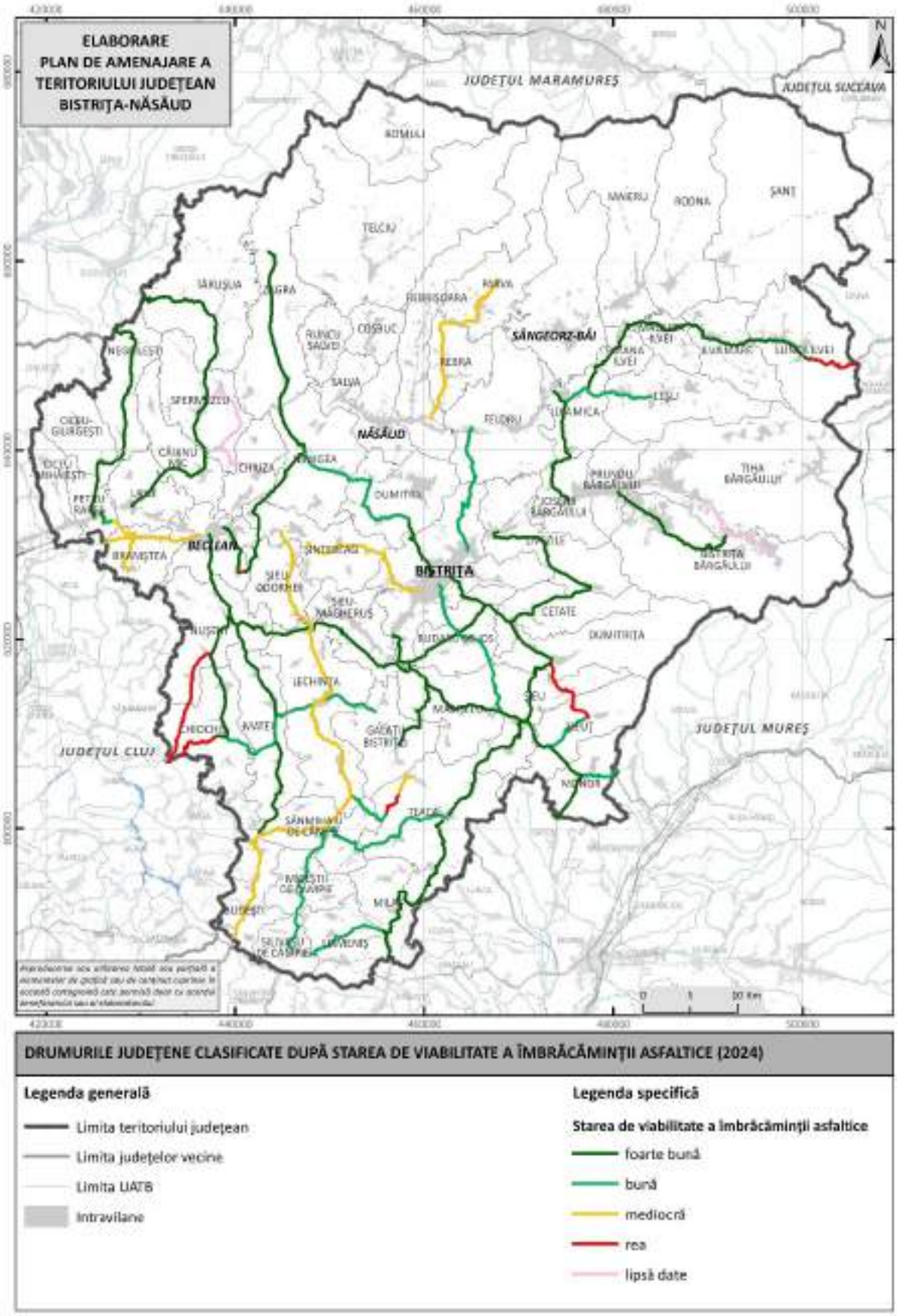

Fig. 2.10 DRUMURILE JUDEȚENE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CLASIFICATE DUPĂ STAREA DE VIABILITATE A ÎMBRĂCĂMINȚII ASFALTICE (2024)
Sursa: date prelucrate Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, 2025

Prin Programul Naţional de Dezvoltare Locală (PNDL) au fost modernizate mai multe drumuri judeţene, după cum urmează:

- Etapa 1 (2015 – 2024)
    - Modernizare DJ 162, Km 0+000 - 8+300, Teaca-Archiud, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2015
    - Amenajare şi consolidare DJ 172H, Km 14+043 - 25+593, Matei - Fîntînele - DJ 151, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2016
    - Modernizare DJ 172C, Km 17+760 - 19+240, Ilva Mică - Leşu, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2015
    - Modernizare DJ 172, Km 33+924 - 37+264 și Km 40+175 - 44+257, Zagra - Suplai, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2015
    - Modernizare DJ 172G, km 50+000 - 63+663, Cuşma - Livezile, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2016
    - Modernizare DJ 173, Km 54+100 - 60+300, Ocnița - Milaș, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2016
    - Modernizare DJ 173, Km 60+300 - 66+488, Milaș - limită județ Mureș, județul Bistrița Năsăud – finalizat 2015
    - Modernizare DJ 172D, Km 0+000 - 5+115, Mureșenii Bârgăului – Colibița (lotul 1, tronsonul 1) – finalizat 2017
- Etapa 2 (2017 – 2024)
    - Modernizare DJ 162, Km 28+633 - 35+833, Vișuia - Silivașu de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud – Preluat POR
    - Modernizare DJ 162, Km 8+300 - 18+526, Archiud - Sânmihaiu de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud – Preluat POR
    - Modernizare DJ 170 , Km 13+450 - 24+450, Negrilești – Breaza - lim. Jud. Maramureș, județul Bistrița-Năsăud – Preluat POR
    - Modernizare DJ 171 , Km 0+000 - 39+520, Uriu - lim. Jud. Maramureș, Obiect 3: Km 28+617 - 39+520, Tîrlișua-lim. Jud. Maramureș, județul Bistrița-Năsăud – Preluat POR
    - Modernizare DJ 172E , Km 0+000 - 7+000, Strugureni - Matei, județul Bistrița-Năsăud – finalizat 2020
    - Modernizare DJ 173C , Km 9+125 - 19+860, Buduș - Șieu, județul Bistrița-Năsăud – finalizat 2023

- Modernizare drumuri județene DJ 154D, Domneşti – Neteni - Albeştii Bistriţei, DJ 162, Sânmihaiu de Câmpie - Vişuia, DJ 172A, Beclean - Chiochiș, județul Bistrița - Năsăud

Prin Programul Naţional de Dezvoltare Locală (PNDL) au fost modernizate sau reabilitate mai multe drumuri comunale şi străzi la nivel de oraşe şi comune, după cum urmează:

- Etapa 1 (2015 – 2024)
- Năsăud: Modernizare străzi în cartierul Liviu Rebreanu, oraș Năsăud - finalizat 2017
- Sângeorz-Băi: Reabilitare drum DC 2B, Km 0+000-5+000, intersecție DN 17D- sat Cormaia, oraș Sîngeorz-Băi - finalizat 2016
- Bistrița Bârgăului
  - Modernizare stradă principală Pietroasa, comuna Bistriţa Bârgăului - finalizat 2017
  - Bistrița Bârgăului: Modernizare uliţe în comuna Bistriţa Bârgăului, judeţul Bistriţa Năsăud - finalizat 2015
- Budacu de Jos
  - Modernizare DC 7B, DJ 172G - Simioneşti, comuna Budacu de Jos - finalizat 2016
  - Modernizare străzi în comuna Budacu de Jos - finalizat 2020
- Budești
  - Reabilitare şi modernizare prin asfaltare DC 21B şi străzi în loc. Ţagu, jud. B-N, lungime totală 4,275 Km, comuna Budești - finalizat 2017
  - Pietruire DC 21B, Km 6+500-7+700, DJ 151-Ţagu, comuna Budeşti - finalizat 2016
- Căianu Mic: Modernizare DC 37, Km 0+000-8+300,Dobric (DJ171) - Ciceu Poieni, comuna Căianu Mic - finalizat 2020
- Cetate: Asfaltare străzi în localitatea Petriş, comuna Cetate - finalizat 2016
- Chiochiș: Modernizare drum comunal DC 24 în comuna Chiochiş, judeţul Bistriţa Năsăud - finalizat 2019
- Chiuza: Modernizare DC 39, Piatra - Mireş, km 0+000 - 3+200 şi 4+000-6+250, comuna Chiuza - finalizat 2016
- Ciceu-Giurgești
  - Pietruire/Asfaltare DC 35A Ciceu Giurgești Dumbrăveni, comuna Ciceu Giurgești - finalizat 2017
  - Asfaltare uliţe laterale la Ciceu-Giurgeşti - comuna Ciceu-Giurgeşti - finalizat 2016

- Ciceu-Mihăieşti: Asfaltare DC 34, Km 1+300-8+400 Ciceu Mihăieşti -Ciceu Corabia, comuna Ciceu Mihăieşti - finalizat 2016
- Dumitrița: Asfaltare străzi în Budacu de Sus, comuna Dumitrița, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2018
- Feldru: Modernizare străzi în comuna Feldru -Lot1 - finalizat 2022
- Galații Bistriței
    - Modernizare străzi comuna Galații Bistriței - finalizat 2018
    - Modernizare DC 16 şi stradă vicinală în comuna Galaţii Bistriţei, judeţul Bistriţa - Năsăud - finalizat 2018
- Ilva Mare: Modernizare drumuri de interes local în localitatea Ilva Mare, comuna Ilva Mare, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2019
- Ilva Mică
    - Amenajare străzi în comuna Ilva Mică - finalizat 2016
    - Extindere rețele de apă în intravilan, comuna Ilva Mică - finalizat 2018
- Josenii Bârgăului: Modernizare străzi în localitatea Mijlocenii Bîrgăului, comuna Josenii Bîrgăului - finalizat 2017
- Lechința
    - Modernizare străzi în localitatea Lechinţa, comuna Lechinţa, judeţul Bistriţa - Năsăud - finalizat 2016
    - Modernizare drum comunal DC 27A - comnuna Lechinţa - finalizat 2017
- Leșu
    - Asfaltare drum comunal "Fata de Sus" în comuna Leșu - finalizat 2016
    - Modernizare stradă Lescior, în comuna Leşu, judeţul Bistriţa - Năsăud - finalizat 2016
- Livezile: Modernizare drum comunal DC 6A - comuna Livezile - finalizat 2016
- Măgura Ilvei: Modernizare DC 4A Măgura Ilvei-Arsita, comuna Măgura Ilvei - finalizat 2022
- Mărișelu
    - Reabilitare DC 15 Magurele - Jeica0+000-6+250 6,25 km, comuna Mărișelu
    - Modernizare drum comunal de interes local în comuna Mărișelu - finalizat 2016
- Miceștii de Câmpie: Modernizare drum comunal DC 21 și ulița "Pe Vale", comuna Miceștii de Cîmpie - finalizat 2018
- Milaș: Modernizare şi asfaltare DC 20B, comuna Milaș - finalizat 2016

- Monor: Modernizare infrastructură de drumuri în comuna Monor, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2016
- Nimigea
    - Modernizare DC 40B şi străzi în comuna Nimigea - finalizat 2016
    - Modernizare străzi în loc. Nimigea de Jos, comuna Nimigea - finalizat 2016
- Parva: Modernizare străzi comunale, comuna Parva - finalizat 2016
- Rebra: Modernizare străzi şi trotuare în comuna Rebra - finalizat 2015
- Rodna: Modernizare străzi rurale în comuna Rodna, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2017
- Salva
    - Amenajare străzi în comuna Salva, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2016
    - Stabilizarea alunecării de teren la drumul DC 43 Salva-Mânăstirea Izvorul Tămăduirii, comuna Salva - finalizat 2016
- Sânmihaiu de Câmpie: Asfaltare DC 18, comuna Sânmihaiu de Câmpie - finalizat 2018
- Silivașu de Câmpie: Modernizare drumuri de interes local în comuna Silivaşu de Câmpie, judeţul Bistriţa - Năsăud -
- Spermezeu
    - DC 38-Dumbrăvița-comuna Spermezeu - finalizat 2023
    - Modernizare străzi în localitatea Spermezeu, comuna Spermezeu, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2016
- Șanț: Asfaltare strada Poderei tronson 1, comuna Șant jud. Bistrita Nasaud - finalizat 2016
- Șieu: Modernizare drum comunal DC 11, DJ 173 - Ardan, judeţul Bistriţa Năsăud-comuna Șieu - finalizat 2016
- Șieu-Măgheruș: Modernizare străzi în localitatea Chintelnic, comuna Șieu Măgheruș, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2018
- Șieu-Odorhei
    - Modernizare DC 28, Km 0+000-3+987, DN 17 - Cristuru Şieu-Coasta, comuna Șieu-Odorhei - finalizat 2023
    - Modernizare DC 28, 5+850-10+176, DJ 151-Bretea, comuna Șieu -Odorhei - finalizat 2016
- Șieuț: Modernizare DC 12A Rustior-Lunca, comuna Șieuț - finalizat 2016
- Șintereag: Modernizare DC 33 și străzi în comuna Șintereag, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2018

- Târlișua: Modernizare drum comunal DC 38D, pe raza comunei Tîrlişua, judeţul Bistriţa - Năsăud - finalizat 2016
- Teaca: Extindere rețea stradală în localitatea Teaca, comuna Teaca - finalizat 2016
- Telciu: Modernizare DC 42, DN 17C - Bichigiu, comuna Telciu, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2017
- Tiha Bârgăului
    - Modernizare DC 5D-6,5 Km DN 17 - loc. Ciosa, comuna Tiha Bârgăului - finalizat 2018
    - Modernizare DC 5A-3,23Km DN 17-loc. Piatra Fântânele, Ciosa;Modernizare DC 5B 3,59Km DN 17-loc. Piatra Fântânele, Dornișoara; Modernizare DC 5C 425m DN17-loc. Piatra Fântânele, Dornișoara, comuna Tiha Bîrgăului - finalizat 2017
- Uriu
    - Modernizare strada Poştei în localitatea Uriu, comuna Uriu - finalizat 2016
    - Modernizare DC 36 Ilișua-Hășmașu Ciceului, comuna Uriu - finalizat 2016
- Zagra: Modernizare drumuri în Perișor, județul Bistrița Năsăud - finalizat 2017

- <u>Etapa 2 (2017 – 2024)</u>

- Beclean: Asfaltare alei Cartier Podirei-Cabane Figa - finalizat 2021
- Năsăud: Modernizare străzi în oraşul Năsăud, judeţul Bistriţa Năsăud, L=4,197 m - finalizat 2021
- Sângeorz-Băi: Reabilitare trotuare cu acces auto și mobilier stradal în oraș Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
- Budacu de Jos: Modernizare DC 7, 0+000-1+900, Jelna-Satu Nou, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2022
- Căianu Mic: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Căianu Mic, judeţul Bistriţa-Năsăud -
- Cetate
    - Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Cetate județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
    - Modernizare străzi rurale în comuna Cetate, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Chiuza: Modernizare străzi în localitățile Săsarm, Chiuza și Piatra, comuna Chiuza, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022

- Ciceu-Mihăiești: Modernizare drum de acces spre Cetatea Ciceului (Tronson II), comuna Ciceu-Mihăiești, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
- Dumitrița: Asfaltare străzi rurale secundare în comuna Dumitrița, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
- Lechința: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Lechinţa, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2022
- Leșu: Modernizare străzi rurale în comuna Leşu, judeţul Bistriţa-Năsăud -
- Livezile: Modernizare DC 6B în comuna Livezile, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Lunca Ilvei
    - Asfaltare drumuri de interes local în comuna Lunca Ilvei-strada Ursoaia - finalizat 2020
    - Asfaltare străzi în comuna Lunca Ilvei - finalizat 2020
- Maieru: Modernizare drumuri comunale în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
- Miceștii de Câmpie: Modernizare drum comunal DC 21 şi străzi în comuna Miceştii de Câmpie, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2023
- Monor
    - Amenajare și asfaltare străzi comunale, localitatea Monor și localitatea Gledin, comuna Monor - finalizat 2020
    - Amenajare șanțuri și trotuare în localitatea Gledin - finalizat 2020
- Nimigea: Modernizare străzi în comuna Nimigea, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2023
- Parva: Modernizare centru civic al comunei Parva - finalizat 2020
- Petru Rareș: Modernizare drum de interes local în localitatea Bața-Ulița spre Pepiniera Bața și Drumul lui Salanki, comuna Petru Rareș, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
- Prundu Bârgăului: Modernizare străzi secundare din comuna Prundu Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Rebrișoara: Modernizare străzi în comuna Rebrișoara, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
- Rodna: Modernizare drum comunal Rodna-Valea Vinului, în comuna Rodna, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2022
- Romuli: Modernizare strada Fundoaia, în comuna Romuli, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2021

- Runcu Salvei: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Runcu Salvei - finalizat 2021
- Silivașu de Câmpie: Asfaltare drumuri în satele Draga, Fânațele Silivașului și Silivaș, din comuna Silivașu de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Spermezeu: Modernizare drum comunal DC 37C Spermezeu- Hălmăsău, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2021
- Șanț
    - Modernizare drum comunal Cobășel-Valea Blaznei Șanț, în comuna Șanț -
    - Modernizare drum comunal Cârțibav, în comuna Șanț - finalizat 2022
- Șieu: Modernizare străzi comuna Șieu, localitatea Șieu și Ardan, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Șieu-Măgheruș: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Şieu-Măgheruş, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2021
- Șieuț: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Şieuţ, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2023
- Târlișua: Modernizare drum vicinal Târlișua - DJ171 – la Budalău – Ilișua, în comuna Târlișua, Jud. Bistrița-Năsăud - finalizat 2021
- Uriu: Asfaltare străzi în comuna Uriu - finalizat 2022

2.1.1.2 Lucrări de artă și alte dotări la nivelul infrastructurii rutiere din judeţul Bistriţa-Năsăud

<u>Baraje, viaducte, pasaje, poduri și podețe</u>

La nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud nu au fost identificate baraje care să asigure calea pentru drumurile clasificate din judeţ.

Viaductele sunt lucrări de artă, construite pentru a permite trecerea unei căi de transport peste obstacole complexe şi se regăsesc doar la nivelul infrastructurii rutiere din clasa tehnică superioară. În cuprinsul judeţului studiat au fost identificate patru viaducte.

Pasajele rutiere reprezintă elemente esenţiale ale infrastructurii de transport, concepute pentru a permite traversarea în siguranţă și în mod eficient a drumurilor peste alte artere rutiere, căi ferate sau diverse obstacole, fără a afecta continuitatea traficului. În judeţul Bistriţa-Năsăud au fost identificate două astfel de pasaje pe reţeaua de infrastructură clasificată.

Infrastructura rutieră din județul Bistriţa-Năsăud beneficiază de 80 de poduri și podețe pe drumurile naționale, construite din diverse materiale. Unele dintre acestea au fost consolidate de-a lungul timpului pentru a asigura siguranța și durabilitatea lor. Este esențial să se continue

monitorizarea și întreținerea acestor poduri pentru a preveni eventuale probleme și a îmbunătăți circulația rutieră. Dacă ne raportăm la starea tehnică a podurilor şi podeţelor de pe drumurile naţionale, putem spune că în cuprinsul judeţului analizat există două poduri aflate în clasa tehnică V, ceea ce înseamnă că nu asigură condiţii minime de siguranţă a circulaţiei, şi anume: lucrările de artă de la km 14+085 şi de la km 79+750 de pe DN 17C. Podurile şi podeţele aflate în prima clasă tehnică reprezintă 5% din total, în timp ce podurile şi podeţele aflate în cea de-a doua clasă tehnică reprezintă 8,75% din total. 47,5% dintre acestea se regăsesc în cea de-a treia clasă tehnică, iar 36,25% în clasa tehnică IV. Informații detaliate pentru fiecare pod sau podeț pot fi consultate în tabelul 2.8.

Tabel 2.8 PODURILE ŞI PODEŢELE DE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024)

Indicativ	Poziţie Km	Obstacol	Localitatea cea mai apropiata	Indice stare tehnică	**Clasa tehnică**	An de construcţie	An consolidare
DN 15A	24+583	V. Pintic	Teaca	44	**III**	1978	2015
	34+466	V. Mică	Dipsa	50	**III**	1978	2015
	45+087	R. Şieu	Saratel	53	**III**	1978	2015
DN 17	8+309	V. Leleşti	Mihăieşti	57	**III**	1956	2010
	11+686	V. Reteag	Reteag	50	**III**	1954	2000
	16+898	Canal	Cristeşti	41	**III**	1966	2010
	17+268	scurgere	Cristeşti	49	**III**	1966	2010
	18+306	P. Ţibleş	Cristeşti	37	**IV**	1943	2001
	22+706	R. Someş	Beclean	44	**III**	1954	2010
	24+608	V. Meles	Beclean	51	**III**	2010	
	29+890	linie CF normală	Beclean	37	**IV**	2005	
	32+811	R. Şieu	Şintereag	46	**III**	1954	2010
	33+111	descarcare	Şintereag	50	**III**	1971	2010
	36+579	V. Rosua	Şieu Sfântu	49	**III**	1967	2010
	47+912	V. Măgheruş	Măgheruş	47	**III**	1950	2000;2010
	58+975	cale ferata	Bistriţa	43	**III**	2005	
	64+728	V. Rusului	Bistriţa	44	**III**		2007
	66+262	V. Slatinitii	Unirea	52	**III**	2007	
	69+914	P. Slatinei	Livezile	56	**III**	2007	
	70+110	V. Raci	Livezile	66	**II**	2007	
	72+794	scurgere	Livezile	63	**II**	2007	
	79+160	V. Morii	Josenii Bârgăului	53	**III**	1968	2007
	79+231	R. Bistriţa	Josenii Bârgăului	48	**III**	1968	2007
	82+713	R. Bistriţa	Susenii Bârgăului	36	**IV**	1932	2001;2007
	82+924	canal	Pundu Bârgăului	55	**III**	1968	2007

	84+448	V.Secului	Pundu Bârgăului	62	**II**	2007	
	89+426	V. Tureac	Tureac	47	**III**	2007	
	99+900	V. Prislop	Piatra Fântânele	53	**III**	1968	2009
DN 17C	10+755	V. Morii	Dumitra	24	**IV**	1942	
	14+085	V. Morii	Cepari	20	**V**	1942	
	18+680	Vale	Năsăud	30	**IV**	0	
	19+565	R. Someşul Mare	Năsăud	34	**IV**	1962	
	21+325	V. Caselor	Năsăud	36	**IV**	1960	
	23+430	Vale	Năsăud	31	**IV**	1960	
	25+820	R. Sălăuţa	Salva	68	**II**	1974	2008
	26+660	Vale	Salva	36	**IV**	1964	
	27+660	V. Ţapului	Salva	35	**IV**	1960	1972
	32+805	V. Horod	Coşbuc	34	**IV**	1960	
	33+152	V. Blidarului	Coşbuc	32	**IV**	1960	
	35+985	V. Mailat	Coşbuc	66	**II**	2006	
	36+580	R. Sălăuţa	Coşbuc	61	**II**	1975	2008
	37+185	V. Cerbului	Coşbuc	34	**IV**	1969	
	41+532	Valea lui Stan	Telciu	32	**IV**	1965	
	41+615	V. Telcişor	Telciu	36	**IV**	1945	1991
	57+524	R. Strâmba	Romuli	38	**IV**	1978	
	59+220	V. Repede	Romuli	30	**IV**	1972	
	59+327	R. Sălăuţa	Romuli	29	**IV**	1980	
	59+733	R. Sălăuţa	Romuli	32	**IV**	1961	
	68+080	scurgere	Săcel	33	**IV**	1964	0
	73+374	V. Izcioara	Săcel	100	**I**	2022	
	75+700	V. Carelor	Săcel	37	**IV**	1964	0
	75+900	R. Iza	Săcel	38	**IV**	1966	0
	79+750	P. Izvorul Negru	Moisei	19	**V**	1942	0
	80+200	P. Izvorul Negru	Moisei	34	**IV**	1965	0
	80+550	P. Izvorul Negru	Moisei	40	**IV**	1964	0
	80+678	R. Vişeu	Moisei	41	**III**	1979	2002
DN 17D	2+670	vale	Beclean	35	**IV**	1964	
	5+670	V. Lupoaiei	Săsarm	42	**III**	1964	
	10+070	scurgere	Ciuza	54	**III**	1964	
	12+810	scurgere	Piatra	52	**III**	1964	
	14+300	vale	Piatra	44	**III**	1972	
	15+958	V. Ţibleş	Mocod	39	**IV**	1964	
	20+525	V. Ideci	Salva	47	**III**	1964	
	31+730	V. Gersa	Rebrişoara	77	**II**	1964	2010
	34+074	V. Rebra	Rebrişoara	59	**III**	1980	
	42+345	Valea Dan	Feldru	49	**III**	1964	
	43+450	V. Feldrisel	Feldru	39	**IV**	1964	
	45+010	R. Someş	Feldru	88	**I**	1969	

	49+532	V. Ilvei	Ilva Mică	84	**I**	1970	2013-2014
	49+645	R. Someş	Ilva Mică	81	**I**	1969	2012
	54+880	V. Borcut	Sângeorz Băi	46	**III**	1965	
	59+040	V. Cormaia	Sângeorz Băi	55	**III**	1974	
	63+380	scurgere	Maieru	42	**III**	1965	
	66+070	V. Anies	Anies	57	**III**	1975	
	70+305	V. Vinului	Rodna	48	**III**	1964	
	76+990	V. Coboşel	Şanţ	26	**IV**	1988	
	81+710	R. Someş	Valea Mare	55	**III**	1966	2010
	85+687	R. Someş	Valea Mare	48	**III**	1996	
	91+664	R. Someş	Valea Mare	46	**III**	1988	
	103+500	R. Bistriţa	Rotunda	36	**IV**	1998	

Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

Infrastructura rutieră din județul Bistriţa-Năsăud, deservită de cele 105 de poduri este esențială pentru conectivitatea și dezvoltarea judeţului. Aceste structuri, realizate din diverse materiale de construcție, au un rol crucial în asigurarea unui transport eficient și în siguranță. Cele mai multe dintre acestea se află în prima şi în cea de-a doua clasă tehnică, urmate fiind de cele din clasa tehnică III. La nivelul judeţului studiat, 18 poduri aflate pe drumurile judeţene se află în clasa tehnică IV.

Referitor la materialele utilizate în construcţia acestora, la nivelul judeţului suprastructura podurilor situate pe drumurile judeţene este alcătuită din beton prefabricat, beton armat, beton, oţel ondulat şi combinaţia metal + beton, în timp ce infrastructura acestora este realizată din beton, beton armat, beton + zid de piatră. Informații detaliate pentru fiecare pod de pe drumurile judeţene pot fi consultate în tabelul 2.9.

Tabel 2.9 PODURILE DE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2024)

Indicativ	**Poziţie kilometrică**	**Materiale de construcţie**		**Lungime**	**Clasă tehnică**
		Suprastructură	**Infrastructură**		
DJ 151	75+637	Bp	B	14	II
	85+110	Ba	B	15,6	II
	85+941	Bp	B	24,1	II
	113+539	Ba	B	19,9	II
	115+051	Bp	Ba	15,26	II
	116+534	Bp	B	12,8	II
	117+949	Bp	B	10,1	II
DJ 154	20+248				
	20+738	Ba	B	12,44	III
	27+038	Ba	B	24,35	III
	30+986	Ba	B	20,8	III
	37+213	Bp	Ba	55,2	II
	37+583	Bp	Ba	56,4	II

	44+250	Bp	Ba	19,7	II
	46+668	Bp	Ba	44,15	III
	50+851	Bp	Ba	58,2	II
DJ 154 B	14+000	Ba	B	13,06	I
	14+641				
	15+295	Bp	B	19,6	I
DJ 154 C	1+086	Ba	B	50,6	IV
	2+810	Ba	B	15,1	IV
	3+050	Ba	B	34,6	IV
	4+259	Ba	B	34,6	IV
DJ 154 D	0+155	Bp	B	36	III
	12+162	Bp	P	18	I
	22+993	Bp	B	17,5	III
DJ 162	1+520	Ba	B	15,57	III
	4+010				
	44+823	Bp	B	14,6	IV
DJ 170	1+068				
	6+706	Bp	B	29,1	II
	15+400	Oţel ondulat		17	I
	16+824	Bp	Ba	10	I
	18+700	Oţel ondulat		7	I
	20+897	Ba	B	13	I
DJ 171	1+418				
	5+278				
	6+688				
	7+249	Ba	B	22,3	IV
	10+102				
	16+883	MB	B	40	IV
	18+098				
	23+679				
	23+906				
	25+807				
	27+154				
	28+302	M+Ba	Ba	30,2	I
	32+677	Bp	B	19	I
DJ 172	11+873	Bp	B	140,25	II
	18+377	Ba	B	16,9	III
	22+087	Bp	Ba	149,7	II
	26+854	Ba	B	22,1	IV
	29+137	Ba	B	12,8	III
	30+633	B+M	B	10	III
	29+211	Bp	B	22,5	III
	31+664	Ba	B	22	III
	33+956	Ba	B	14	III
	36+941				
	37+264	Bp	Ba	16,68	III
	37+487				
	38+650	Bp	Ba	16,82	IV
	39+487	Ba+M	B	12	III
	41+640	Ba+M	B	11	IV
	44+093	Bp	B+Ba	15,8	II
DJ 172 A	6+232	Bp	Ba	55,8	III
	9+648	Bp	Ba	18,8	II
	22+431	Bp	Ba	25,3	II

	26+566	Ba	B	12	II
	27+290	Ba	B	11,4	II
DJ 172 B	16+250	Bp	Ba	60	III
	25+928	Ba	B	24,4	III
	26+528	Ba	B	14,1	IV
	27+725	Ba	B	33,55	IV
	37+409	Ba	Ba	33,5	IV
	38+180	Ba	B	37,35	IV
DJ 172D	11+480	Bp	Ba	16	I
	0+028	Bp	Ba	40	I
	0+403	Bp	B	11	I
	22+430	Ba	B	20,65	I
	23+784	Bp	Ba	31,5	I
	25+060	Ba	BP	22,5	I
	26+778	Oţel ondulat		32,1	I
	34+848	Ba	Ba+GM.	39,63	I
	42+039	Bp	Ba	22,5	II
	42+929	Ba	B	22,5	II
	49+825	Ba	B	13,8	II
	51+271	Ba	B	16,9	II
	51+753	Bp	Ba	21,7	I
	52+252	Bp	B	15,08	II
	54+702	Bp	B	11	II
	54+748	Ba	B	38,1	II
	66+848	Bp	B	27	I
	70+673	Bp	B	40,18	I
	75+314	Bp	B	28,16	I
	74+413	Ba	Ba	22,68	I
	79+230	Bp	Ba	30,3	I
	82+335	Bp	B	12,1	I
	82+955	Bp	B	36,8	I
	87+928	Bp	B	12,3	I
	90+530	Bp	Ba	17,6	I
	91+380	Bp	Ba	19	I
DJ 172E	7+202				
	7+818				
	10+410	Bp	B	13,1	II
	19+755	Bp	B	26,5	II
DJ 172G	10+455	Bp	B	25,3	II
	39+315	Bp	Ba	30	IV
	41+736	Bp	B	19	II
	44+453	Bp	Ba	21,2	IV
	45+047	Bp	Ba	18,7	III
	56+406	Bp	B	20	IV
	57+696				
	63+095	Bp	Ba	73,2	II
DJ 172H	6+159	Bp	Ba	11	I
	14+951	Oţel ondulat		18	I
	18+438				
	19+290				
DJ 173	6+923	Ba	B	21,2	II
	7+011	Ba	B	48,9	III
	25+951	Ba	B	38,6	IV
	27+609	Bp	B+ZP	21	III

	49+038	Bp	B	13,6	III
	59+434				
DJ 173B	17+596	B	B	11,2	III
	19+291	Oţel ondulat		37,18	I
	25+392	Ba	B	8	I
DJ 173 C	7+072	Bp	B	37,15	I

Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

Prin Programul Operaţional Regional (POR) au fost refăcute următoarele poduri:

- Pod peste Valea Mare, pe DJ 170 , Km 15+400, în Purcărete, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
- Pod peste Valea Răchiții, pe DJ 170 , Km 18+700, în Breaza, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019

Prin Programul Naţional de Dezvoltare Locală (PNDL) au fost refăcute mai multe poduri, după cum urmează:

- <u>etapa 1 (2015 – 2024)</u>
    - Maieru: Reabilitare și consolidare Pod Bocserie în zona Colonie peste pârâul Anies în comuna Maieru, sat Anies – finalizat 2017
- <u>etapa 2 (2017 – 2024)</u>
    - Consiliul Județean Bistriţa-Năsăud
        - Pod peste Valea Meleș, pe DJ 172 H , Km 14+960, localitatea Matei, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
        - Pod peste Valea Meleș, pe DJ 172 H , Km 6+118, Nușeni-Corvinești, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2024
    - Beclean: Reabilitare pod sat Rusu de Jos, oraş Beclean, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2019
    - Năsăud: Pod cu o bandă de circulaţie peste râul Someşul Mare în cartierul Luşca din oraşul Năsăud, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2021
    - Coșbuc: Pod nou peste râul Sălăuța în comuna Coșbuc, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
    - Feldru: Construire pod peste râul Someşu Mare în comuna Feldru, judeţul Bistriţa-Năsăud - finalizat 2021
    - Josenii Bârgăului: Construire pod peste râul Bistrița, în comuna Josenii Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
    - Lunca Ilvei: Poduri în comuna Lunca Ilvei, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020

- Maieru
    - Pod în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
    - Reabilitare și consolidare Pod Hajului peste râul Someșul Mare zona centru în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2017
- Măgura Ilvei: Poduri de acces și punți pietonale peste râul Ilva în comuna Măgura Ilvei, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
- Parva: Modernizare poduri peste Râul Rebra în comuna Parva, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020
- Rebra: Construire poduri peste râul Rebra - finalizat 2022
- Romuli
    - Construire pod peste râul Sălăuța, pe ulița Pietri, în comuna Romuli - finalizat 2019
    - Construire pod peste râul Sălăuța, pe Ulița Sub Laz în comuna Romuli - finalizat 2019
    - Construire pod peste râul Sălăuța, pe Ulița Șesul Sabei în comuna Romuli - finalizat 2019
    - Construire pod peste râul Sălăuța, pe ulița Valea Malului în comuna Romuli - finalizat 2019
- Salva
    - Modernizare pod peste râul Sălăuța, pe strada Principală în comuna Salva, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2021
    - Punți pietonale La Bodescu, La Clejuta și Pe Lunca, în comuna Salva, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2022
- Șanț
    - Construire Pod la Rusu peste râul Someșul Mare în comuna Șanț - finalizat 2022
    - Construire Pod la stradă după Someş peste râul Someșul Mare în localitatea Valea Mare, comuna Șanț - finalizat 2022
- Târlișua
    - Pod peste Valea Ilișua, în comuna Târlișua, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019
    - Pod peste Valea Ilișua, în localitatea Borleasa, comuna Târlișua, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2019

- Tiha Bârgăului: Construire poduri în comuna Tiha Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud - finalizat 2020

Sensuri giratorii

Sensurile giratorii reprezintă o soluție eficientă pentru organizarea traficului, contribuind la reducerea numărului de accidente prin scăderea vitezei de deplasare a vehiculelor și prin asigurarea unei circulații mai fluide. În județul Bistrița-Năsăud există 18 sensuri giratorii pe drumurile clasificate, cu rol important în fluidizarea traficului, unde intensitatea circulației este ridicată.

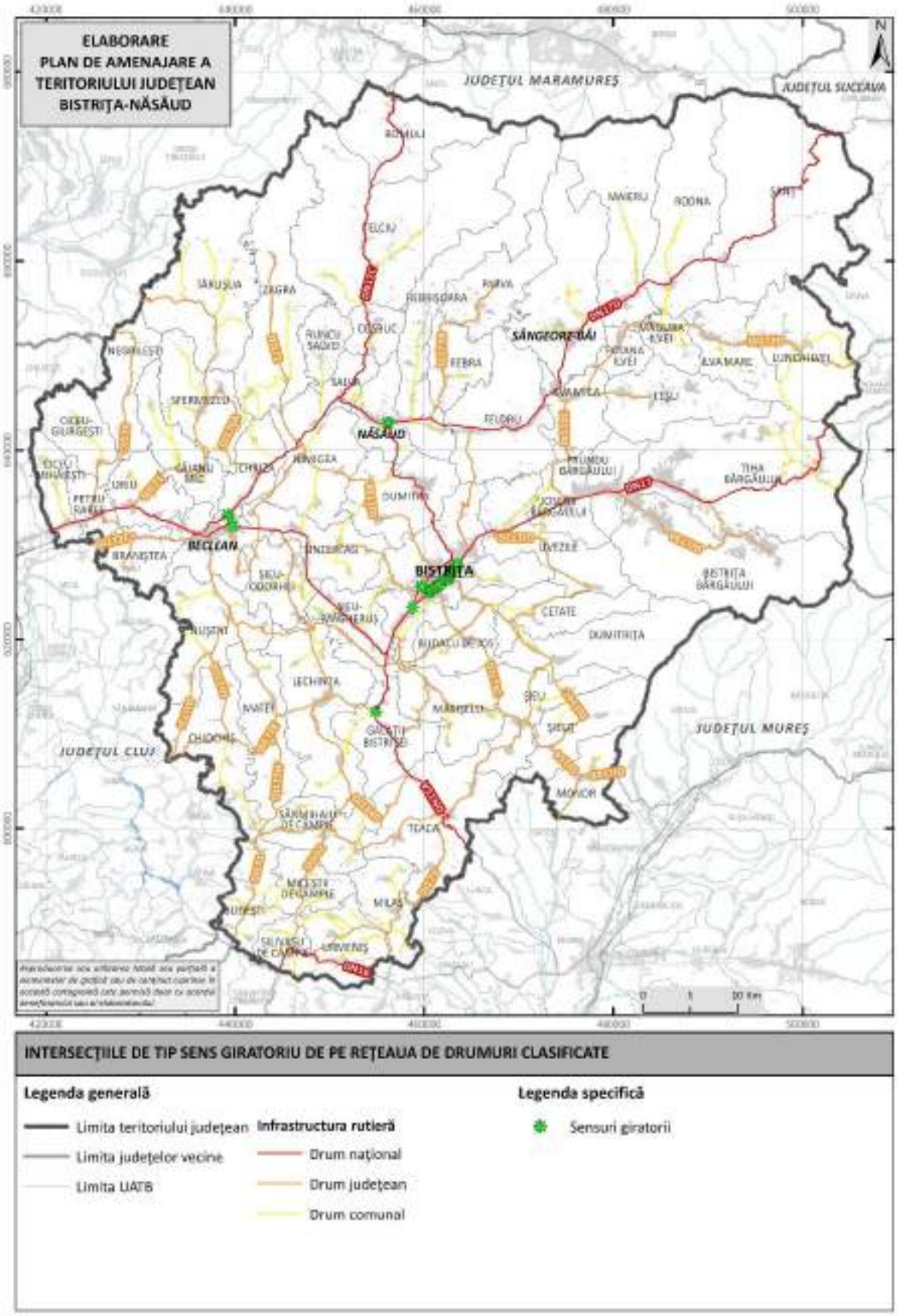

Fig. 2.11 INTERSECȚIILE DE TIP SENS GIRATORIU DE PE REȚEAUA DE DRUMURI CLASIFICATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursa: autorii

Intersecţii la nivel cu căile ferate

Intersecțiile dintre drumuri și căile ferate reprezintă un punct critic în ceea ce privește siguranța rutieră, iar riscul de accidente este semnificativ mai mare acolo unde sunt prezente doar indicatoare rutiere, fără bariere sau semnalizare activă. Aceste intersecții sunt deosebit de periculoase pentru că, în multe cazuri, șoferii nu au o vizibilitate clară asupra trenurilor care se apropie, iar viteza de deplasare a trenurilor face ca un impact să aibă consecințe grave, adesea fatale. Pentru a reduce acest risc, s-au implementat diverse soluții de amenajare a acestor intersecții, în funcție de condițiile specifice ale fiecărei zone. Astfel, în județul Bistriţa-Năsăud, există două tipuri de intersecții între drumuri și căi ferate: intersecții la nivel și intersecții denivelate. Intersecțiile la nivel sunt cele mai comune, dar și cele mai riscante pentru că accidentele pot fi evitate doar prin respectarea cu strictețe a semnalizării rutiere (semne de circulație și semnale luminoase sau acustice). Intersecțiile denivelate sunt considerabile mai sigure, deoarece drumul și calea ferată sunt separate pasaje, eliminând riscul de coliziune directă între vehicule și trenuri.

După tipul intersecţiei şi a sistemului de semnalizate al traficului, trecerile la nivel de pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud sunt de mai multe feluri, după cum urmează:

- cu bariere (tip B)
- cu instalaţii automate de semnalizate rutieră cu semibariere (tip BAT)
- cu instalaţii automate de semnalizare rutieră fără semibariere (tip SAT)
- semnalizate doar cu indicatoare rutiere (tip IR)

În judeţul Bistriţa-Năsăud există 70 de intersecţii de drumuri clasificate cu căile ferate şi 174 de intersecţii de drumurile neclasificate cu căile ferate, la nivel. Analizând intersecţiile dintre drumuri şi căile ferate am constatat că drumurile naţionale se intersectează cu calea ferată în 19 locuri, drumurile judeţene se intersectează în 32 locuri cu calea ferată, iar drumurile comunale se intersectează cu calea ferată în 19 locuri.

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Braşov, linia de cale ferată aflată în administraţia acesteia, se intersectează cu reţeaua rutieră în 29 de locuri, dintre care: 2 sunt cu drumuri judeţene, 13 sunt cu drumuri comunale, iar 14 sunt cu drumuri agricole. Dacă ne raportăm la tipul trecerii, 28 dintre acestea sunt semnalizate cu indicatoare rutiere, iar o singură trecere la nivel cu calea ferată este de tip SAT.

Din observaţiile realizate în judeţul Bistriţa-Năsăud, trecerile la nivel sunt din dale de beton ciment şi din dale de cauciuc elastic.

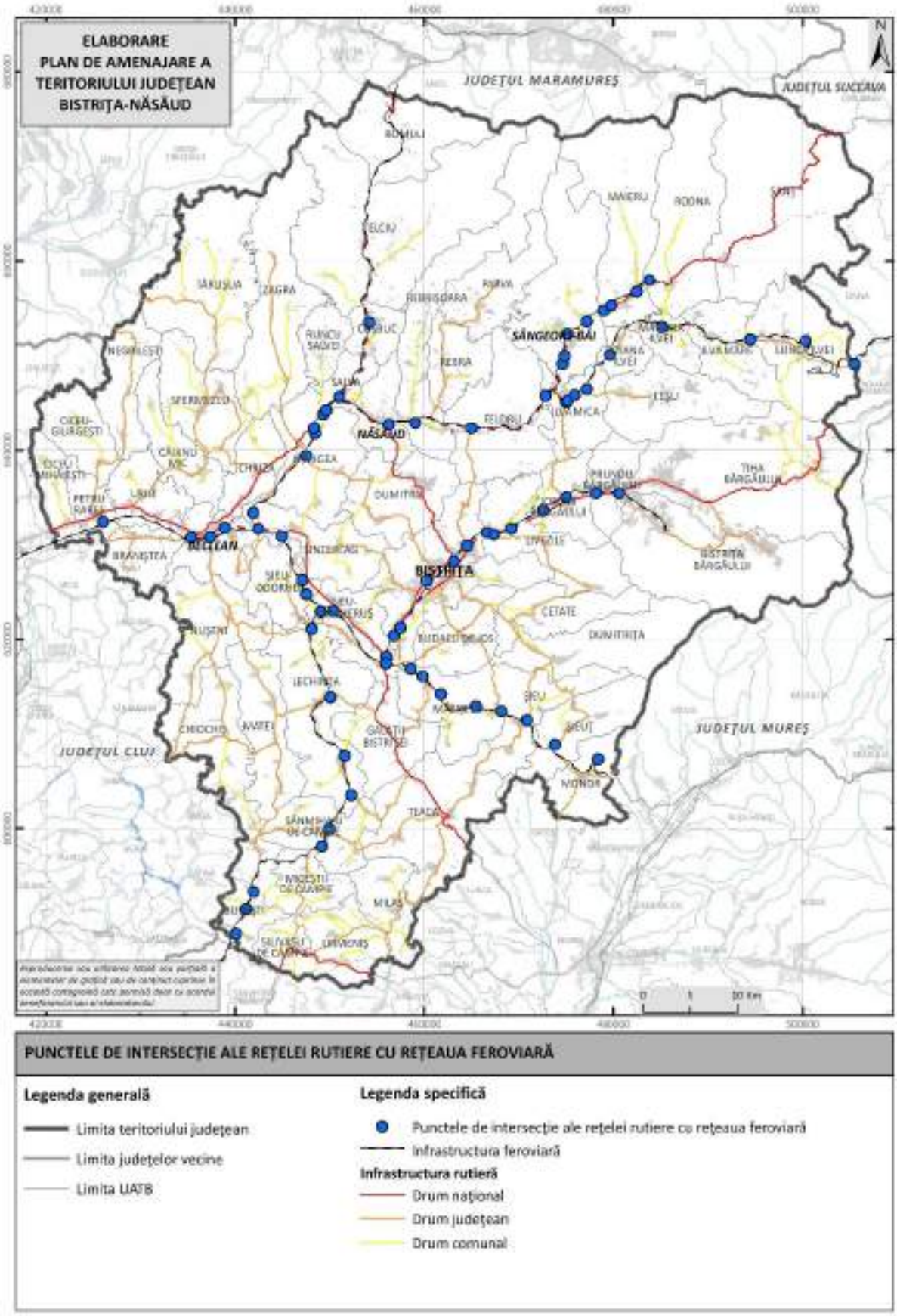

Fig. 2.12 PUNCTELE DE INTERSECȚIE ALE REȚELEI RUTIERE CU REȚEAUA FEROVIARĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursa: autorii, 2025

2.1.1.3 Staţii de alimentare cu carburant şi staţii de alimentare a maşinilor electrice

Staţiile de alimentare cu carburant

Staţiile de alimentare cu carburant fac parte din viața noastră de zi cu zi, având un rol esențial nu doar în economie, ci și pentru comunitate, susţinând mobilitatea personală și comercială. Însă o stație de alimentare nu mai înseamnă doar combustibil — multe oferă acum servicii utile și convenabile, de la spălătorii auto, până la magazine unde poți găsi alimente sau produse pentru întreținerea mașinii.

De regulă, aceste stații sunt amplasate în puncte cheie, atât în orașe, cât și în mediul rural. Le găsim frecvent pe drumurile importante, naționale sau internaționale, acolo unde sunt cel mai necesare, fie că e vorba de o călătorie lungă sau de rutina zilnică.

În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud au fost identificate 18 staţii de alimentare cu carburant, aparţinând de diverse companii. Aşa cum se poate observa şi în figura 2.12, staţiile de alimentare cu carburant sunt concentrate în cea mai mare parte în cadrul localităţilor urbane. Carburanţii comercializaţi în cadrul judeţului sunt benzină, motorină şi GPL-ul, fiecare staţie de alimentare având disponibil unul sau mai multe tipuri de carburanţi, după cum este redat şi în tabelul 2.10.

Dacă ne raportăm la nivel de unitate administartiv-teritorială, cele mai multe staţii de alimentare cu carburant se întâlnesc în UAT Bistriţa (9 staţii).

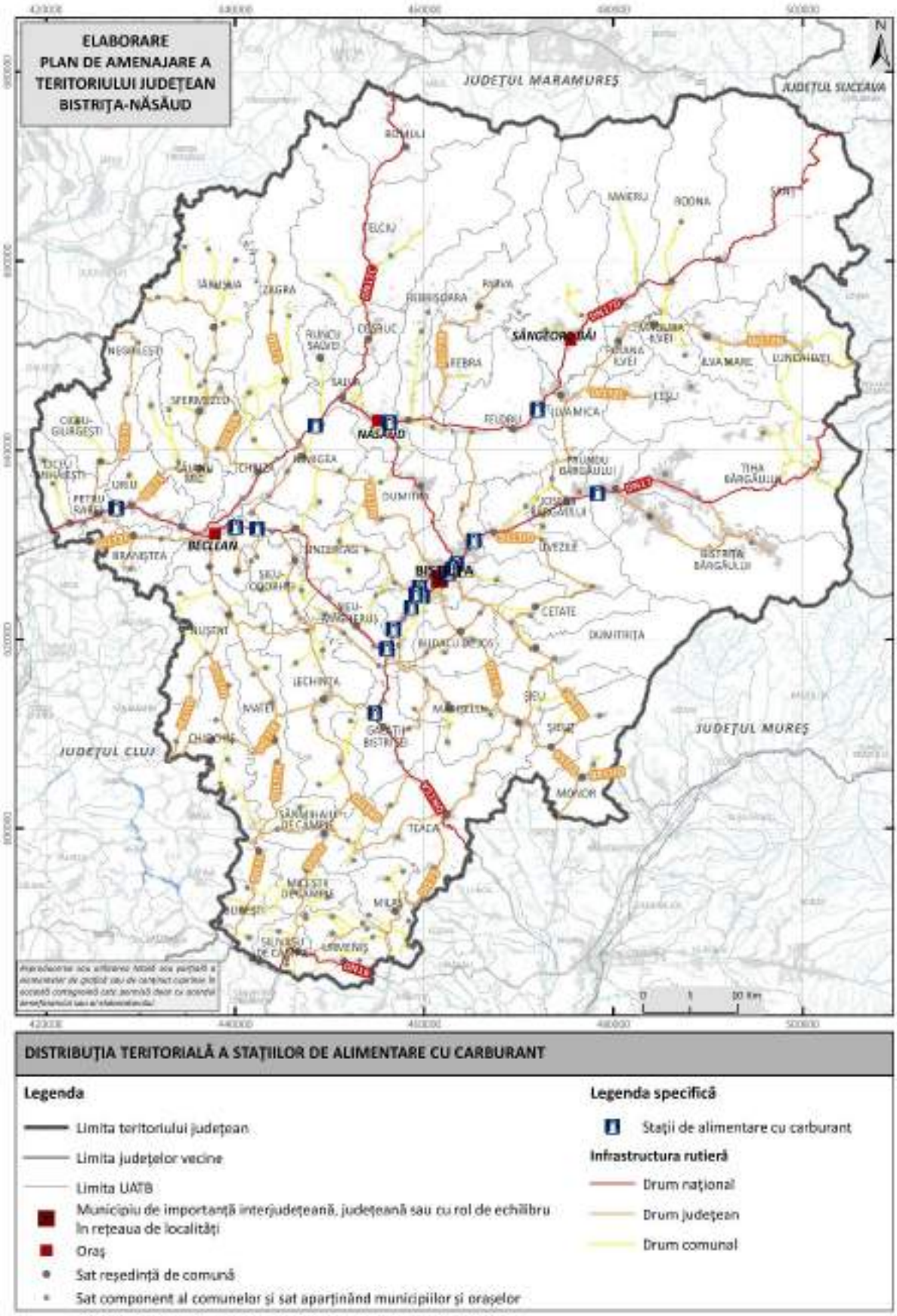

Fig. 2.13 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A STAȚIILOR DE ALIMENTARE CU CARBURANT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)

Sursa: prelucrare după date de la www.peco-online.ro, 2025

Tabel 2.10 STAŢIILE DE CARBURANT COMERCIALIZAT ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025)

Denumire	Tipul carburantului comercializat			UAT
	Benzină	**Motorină**	**GPL**	
Petrom	Benzină Standard 95 Benzină Extra 99"	Motorină Extra Motorină Standard		Bistriţa
Petrom	Benzină Standard 95 Benzină Extra 99	Motorină Extra Motorină Standard		Năsăud
Rompetrol	Benzină Efix 95 Benzina EfixS 98	Motorină Efix 51 Motorină EfixS 55		Beclean
Rompetrol	Benzină Efix 95 Benzina EfixS 98	Motorină Efix 51 Motorină EfixS 55		Bistriţa
Rompetrol	Benzină Efix 95	Motorină Efix 51		Galaţii Bistriţei
OMV	OMV Maxx Motion 95 OMV Maxx Motion 100 plus	OMV Diesel OMV Maxx Motion Diesel		Bistriţa
OMV	OMV Maxx Motion 95 OMV Maxx Motion 100 plus	OMV Diesel OMV Maxx Motion Diesel		Bistriţa
Socar	Nano 95 Nano 98	Nano Diesel Nano Super Diesel		Bistriţa
Socar	Nano 95	Nano Diesel		Petru Rareş
MOL	Evo 95 Evo 100 Plus	Evo Diesel Evo Diesel Plus	GPL	Bistriţa
MOL	Evo 95 Evo 100 Plus	Evo Diesel Evo Diesel Plus	GPL	Bistriţa
Lukoil	EURO LUK COR 95 BIO ECTO 100	EURO L DIESEL		Şieu-Măgheruş
Lukoil	ECTO PLUS 95 BIO EURO LUK COR 95 BIO	ECTO SUPER DIESEL EURO L DIESEL		Bistriţa
Ozana	benzină premium benzină premium fără Plumb	motorină		Prundu Bârgăului
Ozana	euro-benzină benzină premium benzină premium fără Plumb	motorină	GPL	Bistriţa
Ozana	euro-benzină benzină premium benzină premium fără Plumb	motorină	GPL	Beclean
Ozana	euro-benzină benzină premium benzină premium fără Plumb	motorină	GPL	Feldru
Ozana	benzină premium benzină premium fără Plumb	motorină		Nimigea

Sursa: prelucrare după date de la www.peco-online.ro, 2025

<u>Staţiile de alimentare pentru maşinile electrice</u>

Considerate o soluţie mai curată şi mai eficientă energetic în comparaţie cu maşinile cu motor pe combustie internă, maşinile electrice încep să fie din ce în ce mai vizibile pe drumurile

din judeţul Bistriţa-Năsăud. În ultimii ani, în județul studiat numărului de vehicule electrice a crescut semnificativ, reflectând astfel tendințele naționale privind tranziția către mobilitatea sustenabilă.

În anul 2020, în județul Bistriţa-Năsăud erau înregistrate 29 vehicule electrice: 24 autoturisme şi 5 autovehicule pentru transport mărfuri, fără autotractare. Această cifră reprezenta doar 0,45% din totalul național, județul studiat având un aport nesemnificativ la nivelul întregii țări. În 2021, numărul vehiculelor electrice a crescut la 94, majoritatea fiind autoturisme (76 unități), ponderea acestora în județ fiind de 80,85%. Creşterea numărului de autoturisme electrice subliniază faptul că populația a început să manifeste un interes tot mai crescut față de alternativele nepoluante de transport. Începând cu 2022, ritmul de creștere se accelerează. Numărul total de vehicule electrice ajunge la 256, iar în anul următor, în 2023, se ajunge la 491. La nivelul acestui an în judeţul studiat erau îînmatriculate 7 motociclete electrice, un moped electric, 445 de autoturisme electrice, 22 de autobuze şi microbuze şi 16 autovehicule pentru transport mărfuri, fără autotractare.

Creşterea din ultimii ani a numărului de autoturisme electrice a dus la apariţia numeroaselor staţii de alimentare a acestora, independent de staţiile de alimentare cu carburant. În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud, în prezent, există 50 de staţii de alimentare a maşinilor electrice, distribuţia acestora putându-se observa în figura 2.14. Majoritatea staţiilor de alimentare a maşinilor electrice sunt situate în municipiul Bistriţa.

Pe măsură ce tehnologia avansează, mașinile electrice devin o alternativă viabilă și durabilă la cele tradiționale, contribuind la tranziția globală către un transport mai ecologic.

2.1.1.4 Spații de parcare, oprire și staționare

Parcările amenajate de-a lungul drumurilor naționale sunt destinate opririi și staționării vehiculelor, având un rol important în asigurarea siguranței și confortului participanților la trafic. Aceste spații sunt administrate de Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (CNAIR) și sunt amplasate în puncte strategice de-a lungul principalelor artere rutiere naționale.

La nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud există 75 de astfel de amenajări speciale, după cum urmează: DN 17 – 33, DN 15A – 27, DN 17C – 8, DN 17D – 4 şi VBN – 3. nformații detaliate despre fiecare dintre acestea sunt prezentate în tabelul 2.12.

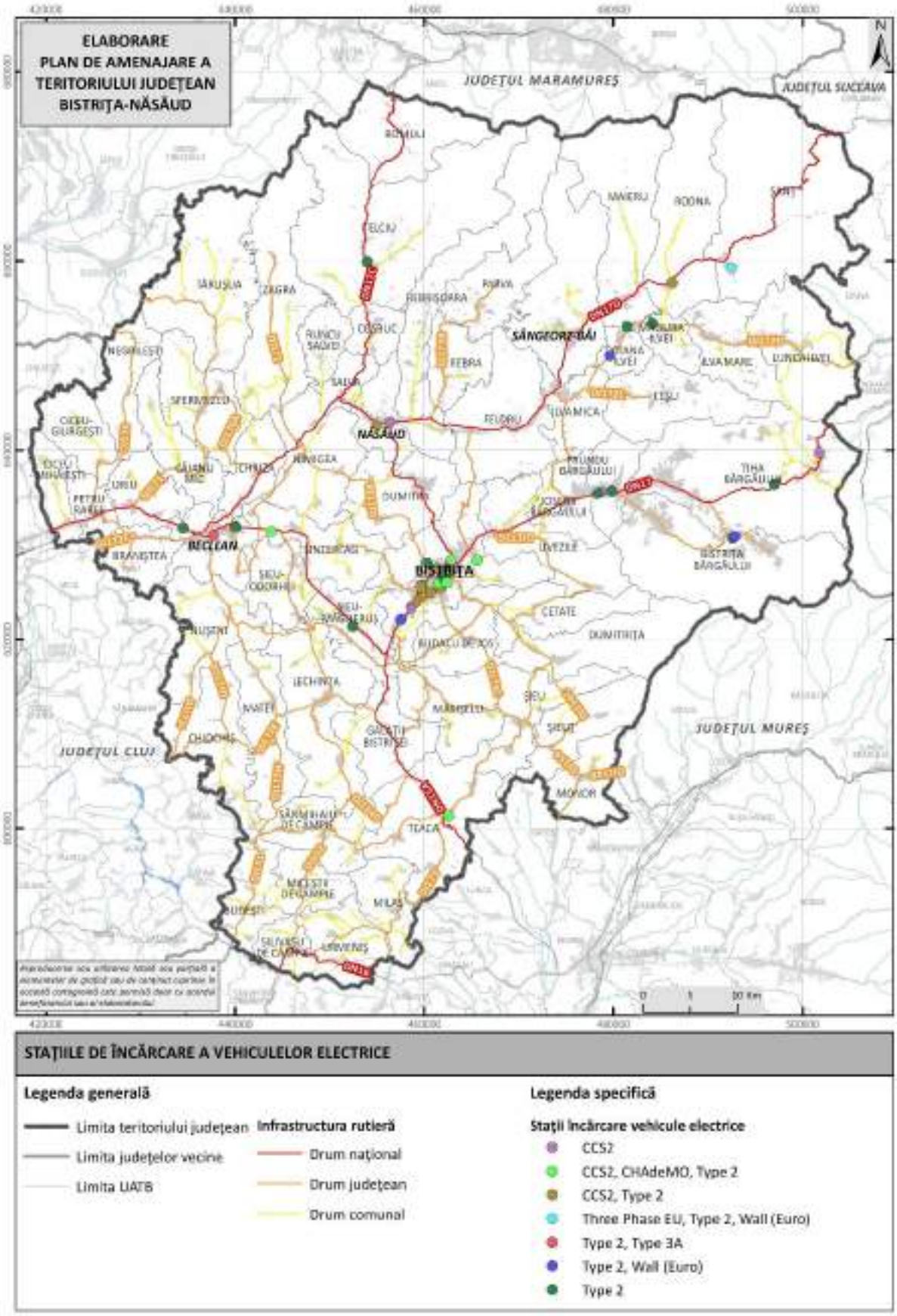

Fig. 2.14 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A STAȚIILOR DE ÎNCĂRCARE A VEHICULELOR ELECTRICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: www.plugshare.com, 09.2025

Tabel 2.11 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE VEHICULE ELECTRICE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD COMPARATIV CU EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE VEHICULE ELECTRICE LA NIVEL NAŢIONAL (2020 – 2023)

Anul			**Vehicule electrice**							
			Mopede	Motociclete	Autoturisme	Autobuze şi microbuze	Autovehicule transport mărfuri, fără autotractare	Autotractoare	Vehicule pentru scopuri speciale	Total
2020	Judeţul Bistriţa-Năsăud	Număr	0	0	24	0	5	0	0	29
		Pondere la nivel de judeţ	0	0	82,76	0	17,24	0	0	100
		Pondere la nivel naţional	0	0	0,41	0	2,36	0	0	0,45
	România	Număr	7	223	5.803	159	212	0	3	6.407
2021	Judeţul Bistriţa-Năsăud	Număr	1	2	76	9	6	0	0	94
		Pondere la nivel de judeţ	1,06	2,13	80,85	9,57	6,38	0	0	100
		Pondere la nivel naţional	10,00	0,65	0,61	3,54	1,99	0	0	0,71
	România	Număr	10	309	12.433	254	301	0	3	13.310
2022	Judeţul Bistriţa-Năsăud	Număr	1	5	234	9	7	0	0	256
		Pondere la nivel de judeţ	0,39	1,95	91,41	3,52	2,73	0	0	100
		Pondere la nivel naţional	11,11	0,91	0,95	2,10	1,39	0	0	0,98
	România	Număr	9	549	24.691	429	504	0	4	26.186
2023		Număr	1	7	445	22	16	0	0	491

	Judeţul Bistriţa-Năsăud	Pondere la nivel de judeţ	0,20	1,43	90,63	4,48	3,26	0	0	100
		Pondere la nivel naţional	12,50	0,78	1,13	2,60	1,55	0	0	1,17
	România	Număr	8	896	39.271	845	1.035	12	7	42.074

Sursa: prelucrare după date de la Direcţia Regim Permise de Conducere şi Înmatriculare a Vehiculelor, 2020 - 2023

Tabel 2.12 SPAȚIILE DE PARCARE, OPRIRE ȘI STAȚIONARE DE PE REȚEAUA DE DRUMURI NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD (2025)

Indicativ	Poziţie kilometrică	Obiectiv	Parte drum	Suprafaţă (mp)	Îmbrăcăminte asfaltică	Caracteristici
DN 17	6+850	parcare	dreapta	270	IB	L = 76.00m ; l = 44.00m , h = 4.50m ;
	8+868	parcare	dreapta	371	IB	L = 112.00m ; l = 100.00m , h = 3.50m ;
	9+76	parcare	dreapta	217	IB	L = 74.00m ; l = 50.00m ; h = 3.50m ;
	16+36	parcare	dreapta	157,5	IB	L = 44.00m ; l = 26.00m ; h = 4.50m ;
	18+140	refugiu	stânga	140	IB	L = 38.00m ; l = 32.00m ; h = 4.00m ; stație autobuz amenajată
	18+200	refugiu	dreapta	205	IB	L = 46.00m ; l = 36.00m ; h = 5.00m ; stație autobuz amenajată
	20+926	parcare	stânga	162	IB	L = 50.00m ; l = 31.00m ; h = 4.00m ;
	21+650	parcare	dreapta	162		L = 48.00m ; l = 33.00m ; h = 4.00m ;
	28+308	parcare	dreapta	652	IB	L = 94.00m ; l = 69.00m ; h = 8.00m ; mobilată
	34+320	refugiu	dreapta	129,5	IB	L = 42.00m ; l = 32.00m ; h = 3.50m ; stație autobuz amenajată
	36+847	parcare	stânga	175,2	IB	L = 48.00m ; l = 25.00m ; h = 4.80m ;
	39+200	refugiu	dreapta	209		L = 58.00m ; l = 35.00m ; h = 4.50m ;
	41+245	parcare	dreapta	153	IB	L = 46.00m ; l = 22.00m ; h = 4.50m ;
	43+115	parcare	stânga	252	IB	L = 68.00m ; l = 44.00m ; h = 4.50m ;
	45+180	parcare	dreapta	212	IB	L = 54.00m ; l = 52.00m ; h = 4.00m ;
	49+120	parcare	stânga	136	IB	L = 40.00m ; l = 28.00m ; h = 4.00m ;
	50+380	parcare	dreapta	227,5	IB	L = 56.00m ; l = 35.00m ; h = 5.00m ; stație autobuz ;
	53+347	parcare	dreapta	184	IB	L = 52.00m ; l = 40.00m ; h = 4.00m ;
	72+350	parcare	dreapta	91,5	IB	L = 33.00m ; l = 28.00m ; h = 3.00m ; mobilată
	73+157	parcare	dreapta	178	IB	L = 56.00m ; l = 33.00m ; h = 4.00m ;
	76+250	refugiu	stânga	60	IB	L = 20.00m ; h = 3.00m ;stație autobuz amenajată

	76+400	refugiu	dreapta	180	IB	L = 45.00m ; h = 4.00m ;stație autobuz amenajată
	77+292	parcare	stânga	105	IB	L = 38.00m ; l = 32.00m ; h = 3.00m ;
	78+450	refugiu	stânga	52	IB	L = 26.00m ; h = 2.00 ; stație autobuz amenajată
	78+500	refugiu	dreapta	56	IB	L = 28.00m ; h = 2.00 ; stație autobuz amenajată
	80+250	refugiu	dreapta	57	IB	L = 19.00m ; h = 3.00 ; stație autobuz amenajată
	84+650	parcare	dreapta	159	IB	L = 35.00m ; l = 18.00m ; h = 6.00m ;
	86+150	refugiu	stânga	66	IB	L = 22.00m ; h = 3.00m ; stație autobuz
	92+300	parcare	dreapta	399	IB	L = 64.00m ; l = 50.00m ; h = 7.00m ;
	93+736	parcare	stânga	120	IB	L = 48.00m ; l = 32.00m ; h = 3.00m ;
	101+90	parcare	stânga	213	IB	L = 39.00m ; l = 32.00m ; h = 6.00m
	108+200	parcare	dreapta	311,5	IB	L = 49.00m ; l = 40.00m ; h = 7.00m ;
	112+790	parcare	dreapta	200	IB	L = 44.00m ; l = 36.00m ; h = 5.00m ;
DN 15A	18+61	parcare	dreapta	200	IB	L = 60.00 m ; l = 40.00m ; h = 4.00m ;
	18+651	parcare	stânga	274,5	IB	L = 72.00 m ; l = 50.00m ; h = 4.50m ;
	19+700	parcare	stânga	228	IB	L = 68.00 m ; l = 46.00m ; h = 4.00m;
	24+485	refugiu	stânga	108	IB	L = 36.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	24+500	refugiu	dreapta	84	IB	L = 28.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	26+499	parcare	dreapta	340	IB	L = 102.00 m ; l = 68.00m ; h = 4.00m ;
	28+100	parcare	stânga	218	IB	L = 62.00 m ; l = 35.00m ; h = 4.50m ;
	29+960	refugiu	stânga	126	IB	L = 42.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	30+38	refugiu	dreapta	90	IB	L = 30.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	30+350	refugiu	stânga	69	IB	L = 23.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	30+480	refugiu	dreapta	93	IB	L = 31.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	32+900	refugiu	stânga	84	IB	L = 31.00 m ; l = 17.00m , h = 3.50m - stație autobuz ;
	32+960	refugiu	dreapta	129,5	IB	L = 37.00 m ; h = 3.50m - stație autobuz ;
	34+700	refugiu	stânga	64	IB	L = 32.00 m ; h = 2.00m - stație autobuz ;
	34+786	refugiu	dreapta	105	IB	L = 32.00 m ; l = 28.00m , h = 3.50m - stație autobuz ;
	36+500	refugiu	stânga	70	IB	L = 28.00 m ; h = 2.50m - stație autobuz ;
	36+560	refugiu	dreapta	87	IB	L = 29.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	37+700	refugiu	stânga	66	IB	L = 24.00 m ; l = 20.00m ; h = 3.00m ;
	40+350	refugiu	stânga	75	IB	L = 25.00 m ; h = 3.00m - stație autobuz ;
	40+400	refugiu	dreapta	66,3	IB	L = 21.00 m ; l = 18m ; h = 3.40m - stație autobuz ;
	42+500	parcare	stânga	148	IB	L = 44.00 m ; l = 30.00m ; h = 4.00m ;

	42+805	refugiu	stânga	114	IB	L = 38.00 m ; l = 19.00m ; h = 4.00m ;
	42+885	refugiu	stânga	112	IB	L = 34.00 m ; l = 22.00m ; h = 4.00m ;
	42+970	parcare	dreapta	200	IB	L = 48.00 m ; l = 32.00m ; h = 5.00m ;
	43+15	refugiu	stânga	61	IB	L = 15.00 m ; l = 12.00m ; h = 4.50m ;
	44+670	refugiu	stânga	64	IB	L = 16.00 m ; h = 4.00m - stație autobuz ;
	44+780	refugiu	dreapta		IB	L = 14.00 m ; h = 3.50m - stație autobuz ;
DN 17C	0+883	parcare	dreapta	2815	IB	În administrarea Municipiului Bistriţa
	17+524	parcare	stânga	300	IB	L = 73.00 m ; l = 47.00m ; h = 5.00m
	26+950	refugiu	dreapta	270	IB	L = 108.00 m ; h = 2.50m
	29+427	parcare	dreapta	214,5	IB	L = 40.00 m ; l = 38.00m ; h = 5.50m
	38+216	parcare	stânga	266	IB	L = 80.00 m ; l = 72.00m ; h = 3.50m
	65+346	refugiu	stânga	216	PE	L = 40.00 m ; l = 32.00m ; h = 6.00m
	65+768	refugiu	dreapta	60	PE	L = 20.00 m ; h = 3.00m
	77+70	refugiu	dreapta	60	IB	L = 20.00 m ; h = 3.00m
DN 17D	35+814	parcare	stânga	115,5	IB	L = 36.00 m ; l = 30.00m ; h = 3.50m
	52+430	refugiu	stânga	108,5	PEV	L = 39.00 m ; l = 23.00m ; h = 3.00m
	53+400	refugiu	dreapta	308	PEV	L = 69.00 m ; l = 43.00m ; h = 5.50m
	66+544	parcare	stânga	174	IB	L = 58.00 m ; h = 3.00m
VBN	2+589	parcare	dreapta		IB	În administrarea Municipiului Bistriţa
	3+141	parcare	dreapta		IB	În administrarea Municipiului Bistriţa
	3+307	parcare	stânga		IB	În administrarea Municipiului Bistriţa

NOTĂ: Parcările acestea nu sunt dimensionate în conformitate cu Normativul P132, acestea având mai degrabă funcţia de refugiu.

Sursa: date prelucrate Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj, 2025

2.1.1.5 Circulația rutieră

Circulația rutieră are un rol fundamental în buna organizare și funcționare a unei societăți moderne, având un impact direct asupra economiei, siguranței, mediului și coeziunii sociale.

Valorile circulaţiei rutiere sunt stabilite prin recensămintele de trafic şi a prognozelor realizate conform cu prevederile legale în vigoare. Aceste prevederi stabilesc şi valorile de intensitate ale traficului. Conform Ministerului Transporturilor, există cinci clase tehnice stabilite în funcţie de intensitatea traficului (tabelul 2.13).

Tabel 2.13 CLASIFICAREA TEHNICĂ A DRUMURILOR DUPĂ INTENSITATEA TRAFICULUI

Clasa tehnică a drumului public	Denumirea intensităţii traficului	Intensitatea medie zilnică anuală		Intensitatea orară de calcul		Tipul drumului recomandat
		Număr de vehicule				
		Etalon	Efective	Etalon	Efective	
I	Foarte intens	> 21.000	> 16.000	> 3.000	> 2.200	Autostrăzi sau drumuri expres
II	Intens	11.001–21.000	8.001–16.000	1.401–3.000	1.001–2.200	Drumuri expres sau drumuri cu patru benzi de circulaţie
III	Mediu	4.501–11.000	3.501–8.000	550–1.400	400–1.000	Drumuri cu două benzi de circulaţie
IV	Redus	1.001–4.500	750–3.500	100–550	75–400	Drumuri cu două benzi de circulaţie
V	Foarte redus	< 1.000	< 750	< 100	< 75	Drumuri cu două benzi de circulaţie sau drumuri cu o bandă de circulaţie şi platforme de încrucişare

Sursa: Ministerul Transporturilor – Norme tehnice privind stabilirea clasei tehnice a drumurilor publice

Analiza traficului din judeţul Bistriţa-Năsăud se bazează pe recensământul de trafic realizat de către Centrul de Studii Tehnice Rutiere şi Informatică (CESTRIN) în 2022. Recensământul de trafic a fost efectuat pe drumurile naţionale şi judeţene.

În cadrul recensământului de trafic au fost recenzate 16 sectoare de drum naţional şi 38 de sectoare de drum judeţean. Conform rezultatelor obţinute s-a constatat că în cuprinsul judeţului se reîntâlnesc toate cele 5 clase tehnice de drum.

În cadrul judeţului, pe un sector de drum traficul depăşeşte 16.001 vehicule pe zi, acestea fiind sectorul drumului naţional DN 17, cuprins între DN 15A şi Bistriţa. În cea de-a două clasă, în cuprinsul judeţului regăsim 2 sectoare de drum aparţinând drumului naţional DN 17. În cea de-a treia clasă se regăsesc 10 sectoare de drum, acestea având traficul mediu. În această categorie se află doar sectoare de drum naţional. În cea de-a patra clasă tehnică au fost raportate 28 de sectoare de drum, în timp ce în cea de-a cincea clasă tehnică se află 12 de sectoare de drum.

În anul 2022, reţeaua de drumuri naţionale din judeţul Bistriţa-Năsăud a înregistrat valori de trafic diferite în funcţie de sectorul analizat. Cele mai reduse volume de circulaţie s-au înregistrat pe DN 16, între DN 15E (Sânpetru) şi DJ 173 (Crăieşti), unde traficul a fost de 1.555 vehicule/zi, precum şi pe DN 17C, sectorul Telciu – DJ 186, cu 2.410 vehicule/zi. Cele mai aglomerate artere au fost sectoarele de pe DN 17, care constituie axa principală de tranzit a judeţului. Cel mai intens trafic a fost înregistrat pe tronsonul DN 15A – Bistriţa, cu 16.117 vehicule/zi, urmat de sectorul DN 17C – DJ 173A cu 14.063 vehicule/zi, şi de tronsonul Dej – DN 17D, unde s-au înregistrat 10.357 vehicule/zi. Astfel, situaţia traficului din 2022 evidenţiază importanţa strategică a DN17 ca rută principală de tranzit la nivel judeţean şi naţional.

Dacă ne raportăm la drumurile judeţene din judeţ, acestea fac parte din ultimele două clase tehnice, IV (750 – 3.500 vehicule/zi) şi V (sub 750 vehicule/zi). Aşa cum reiese şi din tabelul 2.15, nu există sectoare încadrate în cea de-a treia clasă tehnică.

Ca urmare a prognozelor realizate pe drumurile naţionale, sectorul drumul naţional DN 17 cuprins între DN 17C – DJ 173A ar trece în clasa tehnică I, sectorul aceluiaşi drum naţional, cuprins între DN 17D – DN 15A ar trece din clasa tehnică III în clasa tehnică II, sectoarele drumului naţional DN 17C cuprinse între DN 17– DN 17D şi DN 17D – DN 17D, ar trece din clasa tehnică III în clasa tehnică II, iar sectorul cuprins între DN 17D – Telciu ar trece din clasa tehnică IV în clasa tehnică III, în timp ce sectorul dumului naţional DN 17D, cuprins între DJ 172D – DJ 172J, ar trece din clasa tehnică III în clasa tehnică II.

Conform prognozelor realizate pentru anii 2025 şi 2030, traficul mediu zilnic anual pe drumurile naţionale din judeţ ar creşte cu 5.927 vehicule până în 2025, cu 9.873 vehicule până în 2030 comparativ cu 2025 şi cu 15.800 vehicule până în 2030 comparativ cu 2022. Valorile de creştere a traficului pe drumurile naţionale sunt redate în tabelul 2.14.

La nivelul drumurilor judeţene traficul mediu zilnic anual ar creşte cu 4.994 vehicule până în 2030 faţă de 2022. Valorile de creştere a traficului pe drumurile naţionale sunt redate în tabelul 2.15.

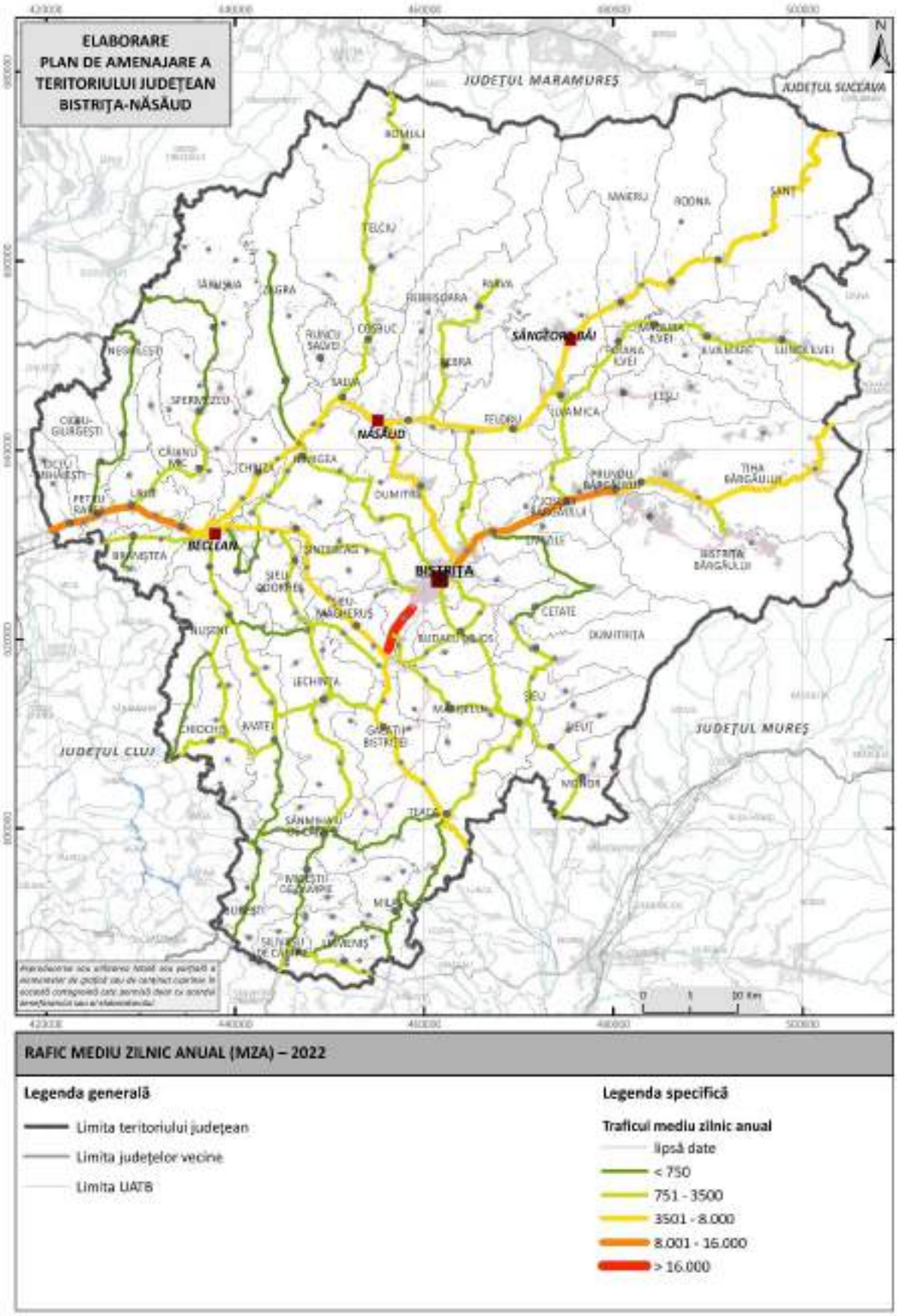

Fig. 2.15 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – 2022
Sursa: date prelucrate CESTRIN, 2025

Tabel 2.14 SITUAȚIA TRAFICULUI RUTIER (MZA) ŞI PROGNOZA PE DRUMURILE NAȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

Drum	Limite		Lungime (km)	Limite sector	Anul	Clase tehnice drum conform valoare trafic rutier (MZA)				
						Foarte intens	Intens	Mediu	Redus	Foarte redus
						I	II	III	IV	V
DN 15A	18+000	46+597	28,597	DRDP Brasov – DN 17	**2022**			**4.378**		
					2025			**4.620**		
					2030			**5.012**		
DN 16	48+840	64+625	15,785	DN 15E (Sânpetru) – DJ 173 (Crăiești)	**2022**				**1.555**	
					2025				**1.630**	
					2030				**1.781**	
DN 17	2+610	22+550	19,940	Dej – DN 17D	**2022**		**10.357**			
					2025		**10.981**			
					2030		**11.906**			
	22+550	52+466	29,916	DN 17D – DN 15A	**2022**			**7.445**		
					2025			**7.906**		
					2030		**8.563**			
	52+466	59+292	6,826	DN 15A – Bistriţa	**2022**	**16.117**				
					2025	**17.078**				
					2030	**18.516**				
	64+500	84+461	19,961	DN 17C – DJ 173A	**2022**		**14.063**			
					2025		**14.910**			
					2030	**16.182**				
	84+461	94+880	10,419	DJ 173A – DJ 173D	**2022**			**6.651**		
					2025			**7.070**		
					2030			**7.680**		
	94+880	116+000	21,120	DJ 173D – DRDP Iasi	**2022**			**4.392**		
					2025			**4.665**		
					2030			**5.046**		
DN 17C	1+200	19+100	17,900	DN 17– DN 17D	**2022**			**7.111**		
					2025			**7.461**		
					2030		**8.163**			

	19+100	26+243	7,143	DN 17D – DN 17D	**2022**			**7.108**		
					2025			**7.456**		
					2030		**8.153**			
	26+243	41+186	14,943	DN 17D – Telciu	**2022**				**3.401**	
					2025			**3.563**		
					2030			**3.892**		
	41+186	70+964	29,778	Telciu – DJ 186	**2022**				**2.410**	
					2025				**2.531**	
					2030				**2.762**	
DN 17D	0+000	23+159	23,159	DN 17– DN 17C	**2022**			**5.300**		
					2025			**5.558**		
					2030			**6.058**		
	29+485	49+776	20,291	DN 17C – DJ 172D	**2022**			**3.947**		
					2025			**4.138**		
					2030			**4.520**		
	49+776	70+000	20,224	DJ 172D – DC	**2022**			**7.460**		
					2025			**7.814**		
					2030		**8.543**			
	70+000	103+632	33,632	DJ 172J – DN 18	**2022**			**4.997**		
					2025			**5.238**		
					2030			**5.715**		

Sursa: date prelucrate după date de la CESTRIN, 2025

Tabel 2.15 SITUAȚIA TRAFICULUI RUTIER (MZA) ŞI PROGNOZA PE DRUMURILE JUDEȚENE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Drum	**Limite**		**Lungime (km)**	**Limite sector**	**Anul**	**Clase tehnice drum conform valoare trafic rutier (MZA)**				
						Foarte intens	**Intens**	**Mediu**	**Redus**	**Foarte redus**
						I	**II**	**III**	**IV**	**V**
DJ 151	42+490	68+000	25,51	DN 16 (Judeţul Mureş) – DJ 162 (Sânmihaiu de Câmpie)	**2022**					735
					2025				777	
					2030				825	
	68+000	84+660	16,66		**2022**				791	

				DJ 162 (Sânmihaiu de Câmpie) – DJ 172E (Lechința)	**2025**				836	
					2030				889	
	84+660	106+444	21,784	DJ 172E (Lechința) – DN 17 (Șintereag)	**2022**				1.415	
					2025				1.497	
					2030				1.592	
	110+270	126+736	16,466	DN 17 – Varianta Bistrița	**2022**				1.656	
					2025				1.757	
					2030				1.869	
DJ 154	17+000	31+600	14,6	Limită jud. Mureș – DJ 173 (Șieu)	**2022**				1.663	
					2025				1.757	
					2030				1.869	
	31+600	51+720	20,12	DJ 173 Șieu – DN 17 (Sărata)	**2022**				1.558	
					2025				1.648	
					2030				1.754	
DJ 162	0+000	18+540	18,54	DN 15A Teaca – DJ 151 (Sânmihaiu de Câmpie)	**2022**					222
					2025					233
					2030					245
	18+767	35+867	17,1	DJ 151 (Sânmihaiu de Câmpie) – DN 16 (Silivașu de Câmpie)	**2022**					273
					2025					287
					2030					303
	38+839	48+439	9,6	DN 16 (Silivașu de Câmpie) – DJ 173	**2022**					247
					2025					257
					2030					270
DJ 170	0+000	24+500	24,5	DN 17 (Reteag) – Limita judeţului Maramureș	**2022**					573
					2025					606
					2030					644
DJ 171	0+000	16+800	16,8	DN 17 (Uriu) – DJ 171 (Spermezeu)	**2022**				2.099	
					2025				2.221	
					2030				2.365	
	16+800	44+815	28,015	DJ 171 (Spermezeu) – Limita judeţului Maramureș	**2022**					558
					2025					586
					2030					621
DJ 172	0+000	10+636	10,636		**2022**					328

				DN 17 (Beclean) – DN 17 (Agrișu de Jos)	**2025**					346
					2030					369
	10+646	23+543	12,897	DN 17 (Cociu) – DN 17D (Mocod)	**2022**				1.575	
					2025				1.663	
					2030				1.766	
	23+680	46+203	22,523	DN 17D (Mocod) – Suplai	**2022**					463
					2025					488
					2030					520
DJ 172A	0+000	24+600	24,6	DN 17 (Beclean) – DJ 172E (Strugureni)	**2022**				1.020	
					2025				1.077	
					2030				1.141	
DJ 172A	24+600	33+000	8,4	DJ 172E (Strugureni) - Limita judeţului Cluj	**2022**				1.000	
					2025				1.049	
					2030				1.110	
DJ 172B	21+129	38+629	17,5	DN 17D (Rebrișoara) – Parva	**2022**				1.335	
					2025				1.413	
					2030				1.505	
DJ 172D	0+000	35+055	35,055	DN 17 (Mureșenii Bârgăului) – DN 17 (Prundu Bârgăului)	**2022**				2.491	
					2025				2.637	
					2030				2.807	
	40+732	54+842	14,11	DN 17 (Josenii Bârgăuli) – DJ 172D (Ilva Mică)	**2022**				2.139	
					2025				2.253	
					2030				2.379	
	56+556	75+000	18,444	DN 17D (Ilva Mică) – Măgura Ilvei	**2022**				1.152	
					2025				1.210	
					2030				1.269	
	75+000	99+472	24,472	Măgura Ilvei – Limita judeţului Suceava	**2022**				1.422	
					2025				1.498	
					2030				1.585	
DJ 172E	0+000	14+692	14,692	DJ 172A (Strugureni) – DJ 151 (Lechința)	**2022**				1.373	
					2025				1.449	
					2030				1.537	
	15+938	22+306	6,368		**2022**				1.902	

				DJ 151 (LechinţaA) – DN 15A (Herina)	**2025**				2.010	
					2030				2.135	
DJ 172F	22+570	31+570	9	Limita judeţului Cluj – DN 17 (Beclean)	**2022**				2.348	
					2025				2.479	
					2030				2.632	
DJ 172G	0+000	10+130	10,13	DJ 172A (Nușeni) – DJ 151 (Chiraleș)	**2022**					256
					2025					269
					2030					286
	10+400	20+650	10,25	DJ 151 (Chiraleș) – DN 15A (Sărățel)	**2022**				935	
					2025				988	
					2030				1.054	
	24+838	35+488	10,65	DJ 154 (Sărata) – DJ 173 (Jelna)	**2022**				1.654	
					2025				1.746	
					2030				1.849	
	38+888	63+678	24,79	DJ 173 (Orheiu Bistriței) – DN 17 (Livezile)	**2022**					723
					2025				763	
					2030				810	
DJ 172H	0+000	11+380	11,38	DJ 172G (Nușeni) – DJ 172E (Matei)	**2022**				753	
					2025				791	
					2030				839	
	14+043	25+593	11,55	DJ 172E (Matei) – DJ 151 (Zoreni)	**2022**					662
					2025					697
					2030					741
DJ 172I	0+000	13+220	13,22	DJ 172A (Beudiu) – DJ 172A (Sânicoara)	**2022**					276
					2025					291
					2030					309
DJ 172K	4+400	10+600	6,2	Braniștea – Cireșoaia	**2022**					534
					2025					564
					2030					600
DJ 173	3+527	25+309	21,782	Bistrița lim. Municipiu – DJ 154 (Șieu)	**2022**				1.238	
					2025				1.308	
					2030				1.392	
	25+866	41+452	15,586	DJ 154 (Șieu) – DN 15A (Teaca)	**2022**				902	

					2025				944	
					2030				990	
	42+968	66+900	23,932	DN 15A (Teaca) – DN 16 (judeţul Mureș)	**2022**					577
					2025					608
					2030					643
DJ 173B	2+728	26+300	23,572	Bistrița lim. Municipiu – DJ 172 (Nimigea)	**2022**				998	
					2025				1.054	
					2030				1.120	
DJ 173C	3+055	17+372	14,317	Bistrița lim. Municipiu – DJ 154 (Șieu)	**2022**				1.700	
					2025				1.796	
					2030				1.908	

Sursa: prelucrare după date de la CESTRIN, 2025

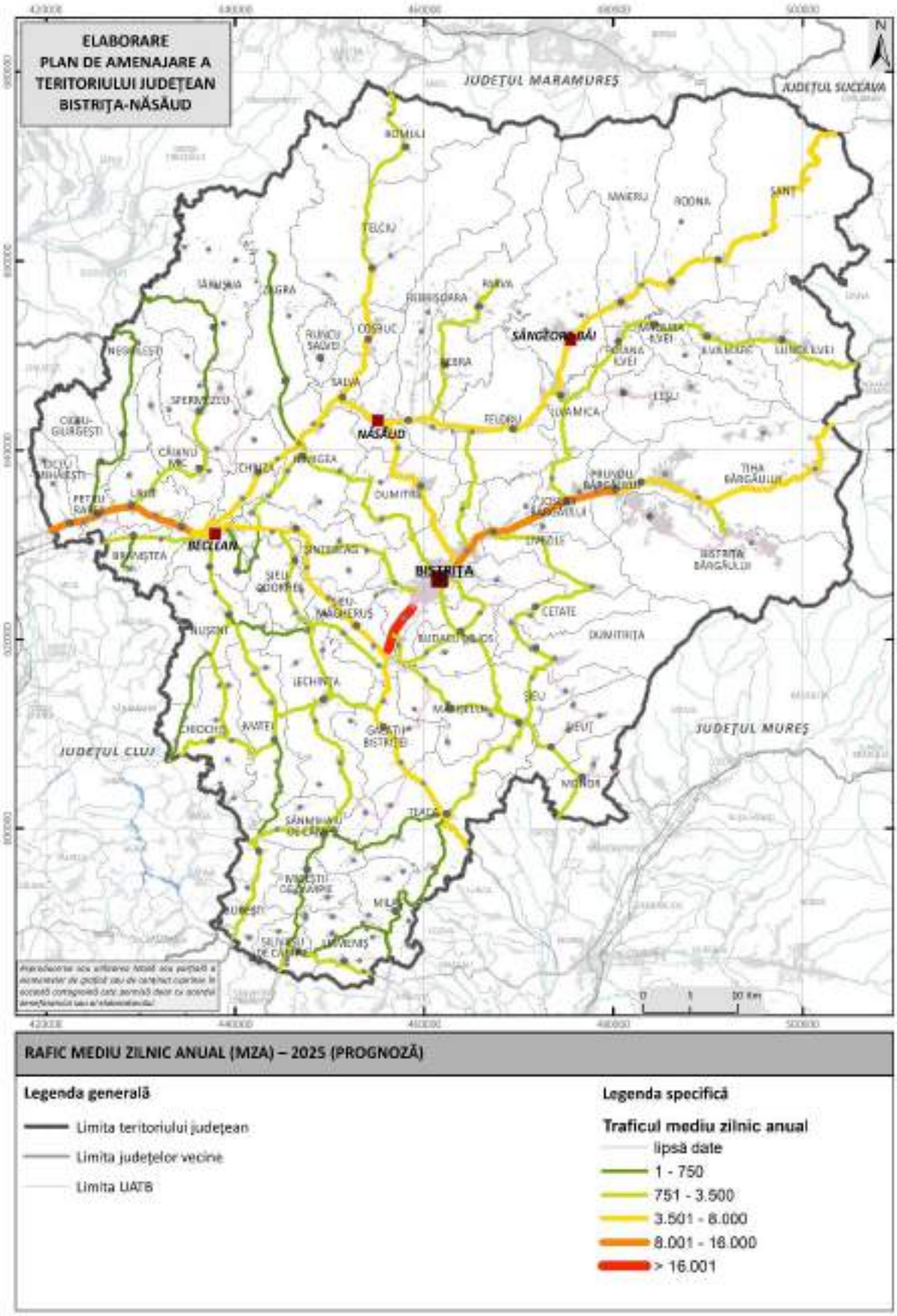

Fig. 2.16 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – 2025 (PROGNOZĂ)
Sursa: date prelucrate după date de la CESTRIN, 2025

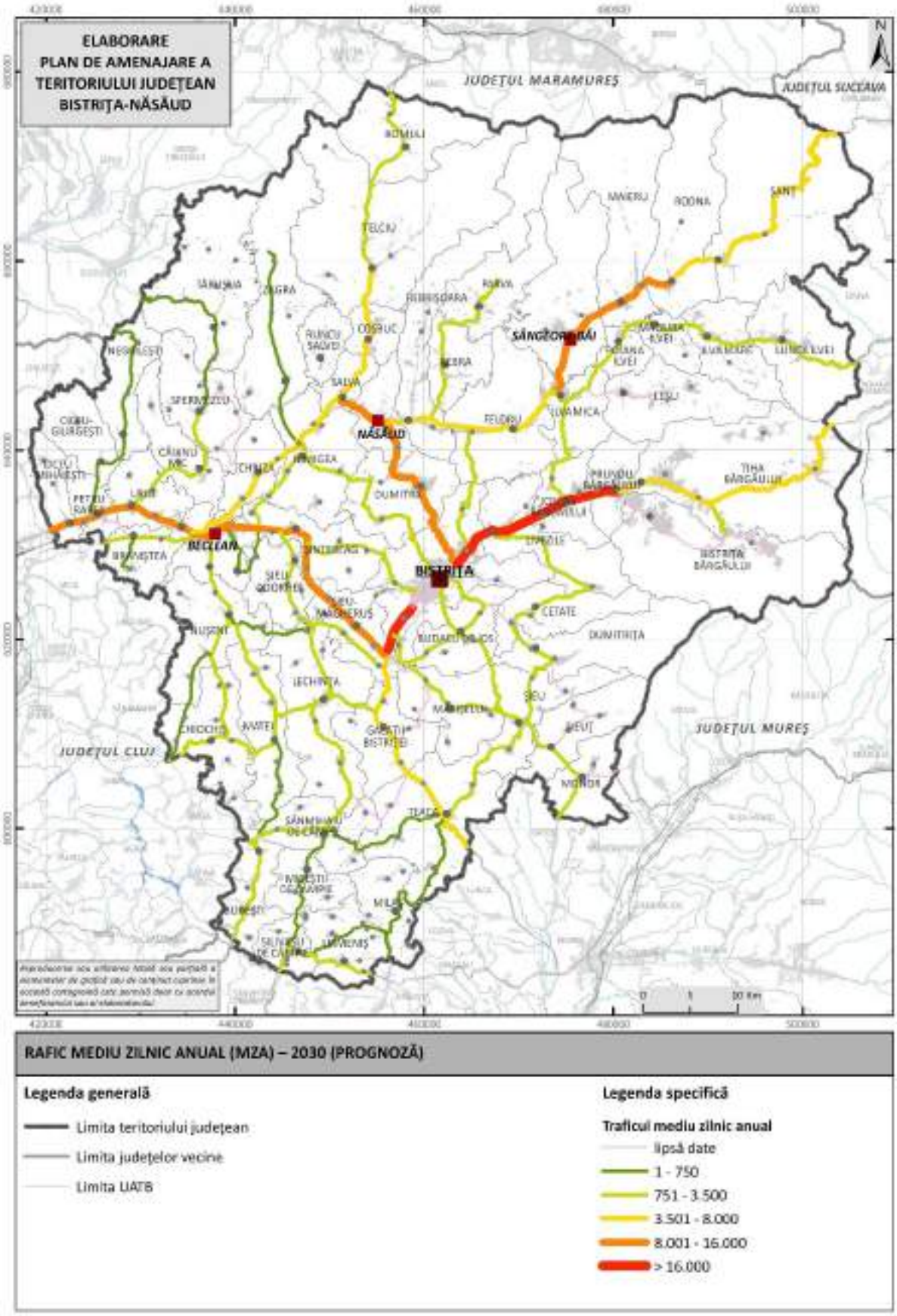

Fig. 2.17 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – 2030 (PROGNOZĂ)
Sursa: date prelucrate după date de la CESTRIN, 2025

Zone cu depăşire a capacităţii de trafic din judeţ

Zonele cu depăşire a capacităţii de trafic din judeţul Bistriţa-Năsăud, conform datelor din 2022, sunt următoarele:

- DN 17
- Sectorul cuprins între DN 15A – Bistriţa: valorile pentru 2022 - 2030 sunt specifice unei autostrăzi
- Sectorul cuprins între DN 17C – DJ 173A: : valorile pentru 2022 şi 2025 sunt specifice unui drum cu patru benzi de circulaţie, iar prognoza pentru 2030 este specifică unei autostrăzi
- Sectorul cuprins între Dej – DN 17D: valorile pentru 2022 - 2030 sunt specifice unui drum cu patru benzi de circulaţie
- Sectorul cuprins între DN 17D – DN 15A: valorile pentru 2022 şi 2025 sunt specifice unui drum cu două benzi de circulaţie, iar prognoza pentru 2030 este pentru un drum cu patru benzi de circulaţie
- DN 17C
- Sectoarele de drum cuprinse între DN 17– DN 17D şi DN 17D – DN 17D au valorile pentru 2022 şi 2025 specifice unui drum cu două benzi de circulaţie, iar prognoza pentru 2030 este pentru un drum cu patru benzi de circulaţie
- DN 17D
- Sectorul de drum cuprins între km 49+776 – 70+000 are valorile pentru 2022 şi 2025 specifice unui drum cu două benzi de circulaţie, iar prognoza pentru 2030 este pentru un drum cu patru benzi de circulaţie

Infrastructura pentru traficul de tranzit în centrele urbane

Pe teritoriul localităţii Bistriţa o parte din traficul de tranzit este preluat de varianta ocolitoare. Oraşul Beclean este afectat de traficul de tranzit. Traficul greu se desfăşoară pe arterele principale din zona centrală a localităţii, din lipsa unei variante ocolitoare.

În anul 2024 a fost aprobat traseul drumului expres Baia Mare – Dej – Bistrița. Prioritate are realizarea centurii municipiului Bistrița, întrucât fluidizarea traficului din oraș este esențială. Traseul stabilit (începând cu varianta ocolitoare a Bistriței, spre Dej) va trece prin: Livezile – Ghinda – Jelna – Buduș – Simionești – Monariu – Sărata – Sigmir – Blăjenii de Sus – Șintereag – Beclean – Braniștea – Uriu – Reteag – Ciceu Mihăiești – Cuzdrioara – Dej. Totodată, la Beclean este prevăzută construirea unui pasaj suprateran care va îmbunătăți circulația în oraș și va asigura conexiunea cu viitorul drum rapid Dej – Bistrița.

2.1.1.6 Accidente rutiere

Numărul de accidente rutiere în județul Bistrița-Năsăud a înregistrat fluctuații semnificative în perioada 2015 – 2024. În 2015 au fost înregistrate 520 de accidente, iar în 2016 cifra a scăzut ușor la 514. Totuși, în anii următori, tendința generală a fost de creștere: în 2017 s-au raportat 553 accidente, iar în 2018 numărul a urcat la 604, continuând cu un vârf de 633 accidente în 2019. Anul 2020 a adus o scădere bruscă, până la 508 accidente, cel mai probabil influențată de restricțiile de circulație impuse în contextul pandemiei de COVID-19. Ulterior, în 2021 și 2022, cifrele au revenit pe un trend moderat ascendent, cu 565 și respectiv 547 de accidente. În 2023 s-a constatat din nou o creștere notabilă, cu 600 de accidente, iar în 2024 s-a înregistrat cel mai mare număr din perioada analizată, 687 de accidente, ceea ce arată o intensificare a problemelor legate de siguranța rutieră.

Per ansamblu, între 2015 și 2024, se observă o evoluție oscilantă, dar cu o tendință generală de creștere, de la puțin peste 500 de accidente anual, la aproape 700 în ultimul an al perioadei analizate. Această situație evidențiază necesitatea unor măsuri suplimentare pentru creșterea siguranței rutiere în județ, precum intensificarea controalelor, modernizarea infrastructurii și campanii de responsabilizare a participanților la trafic.

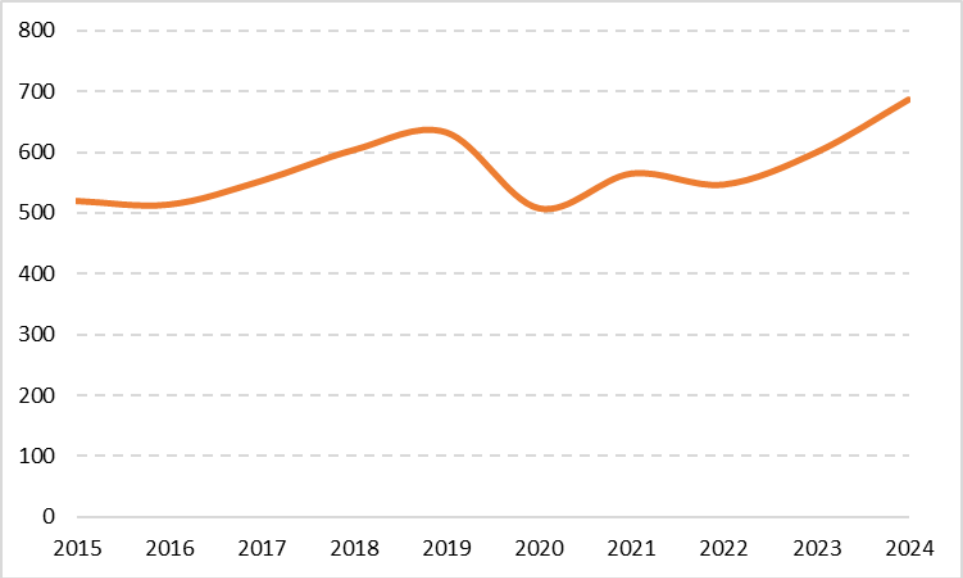

Fig. 2.18 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE DE CIRCULAŢIE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 - 2024
Sursa: date prelucrate IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Cel mai mare număr de accidente s-a înregistrat pe drumurile naționale, unde au fost raportate 2.562 de evenimente rutiere în perioada 2015 – 2024. Acest lucru este explicabil prin faptul că aceste artere suportă cel mai ridicat volum de trafic. În categoria alte tipuri de drumuri

au fost raportate 1.654 de accidente, ceea ce subliniază că și segmentele de infrastructură rutieră neclasificate reprezintă zone cu risc ridicat, în special din cauza condițiilor de drum și a lipsei unor elemente de siguranță rutieră corespunzătoare. Pe drumurile județene s-au înregistrat 1.226 de accidente, confirmând că și aceste artere de legătură între localități pot fi vulnerabile. În schimb, pe drumurile comunale s-au produs 289 de accidente, cea mai redusă valoare dintre toate categoriile analizate. Totuși, raportat la volumul mai mic de trafic, acest număr nu este deloc neglijabil și sugerează că infrastructura slab dezvoltată și lipsa unor măsuri de siguranță pot crește riscul de accidente chiar și în zone cu circulație redusă. În ansamblu, situația arată că drumurile naționale concentrează cea mai mare parte a accidentelor, dar riscuri există pe toate tipurile de infrastructură rutieră.

În județul Bistriţa-Năsăud, în perioada 2015–2024, au fost înregistrate în total 5.731 de accidente rutiere. Numărul total de accidente a crescut de la 520 în 2015 la 687 în 2024, ceea ce înseamnă un spor absolut de 167 accidente. Pe drumurile naționale, s-a înregistrat o creştere importantă a numărului de accidente, de la 174 în 2015 la 295 în 2024, adică un spor de 121 accidente. De remarcat este numărul maxim de accidente rutiere înregistrate pe drumurile naţionale, şi anume 325 în anul 2019. Pe drumurile județene, numărul accidentelor a crescut de la 75 la 172, marcând un spor de 97 accidente. Drumurile comunale au înregistrat o creștere ușoară, de la 27 accidente în 2015 la 34 în 2024, cu un spor de 7 accidente. Deși cifrele sunt mici, ele pot semnala o intensificare a traficului local sau probleme legate de infrastructură. În schimb, pe alte tipuri de drumuri (precum străzi, uliţe etc.), s-a înregistrat o scădere importantă, de la 244 accidente în 2015 la 186 în 2024, ceea ce înseamnă un spor de -58 accidente. Numărul total al accidentelor a crescut, însă şi distribuția lor s-a modificat vizibil. Se remarcă o creştere pe drumurile naționale, județene și comunale și o scădere pe cele din alte categorii. Aceste date sugerează necesitatea unor măsuri suplimentare de prevenire și siguranță rutieră.

Tabel 2.16 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Categorie drum	**Total 2015 - 2024**	**Nr. accidente**		**Spor absolut (nr.)**
		2015	**2024**	
Drum naţional	2.562	174	295	+ 121
Drum judeţean	1.226	75	172	+ 97
Drum comunal	289	27	34	+ 7
Alt tip de drum	1.654	244	186	- 58
Total	**5.731**	**520**	**687**	**+ 167**

Sursa: date prelucrate IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

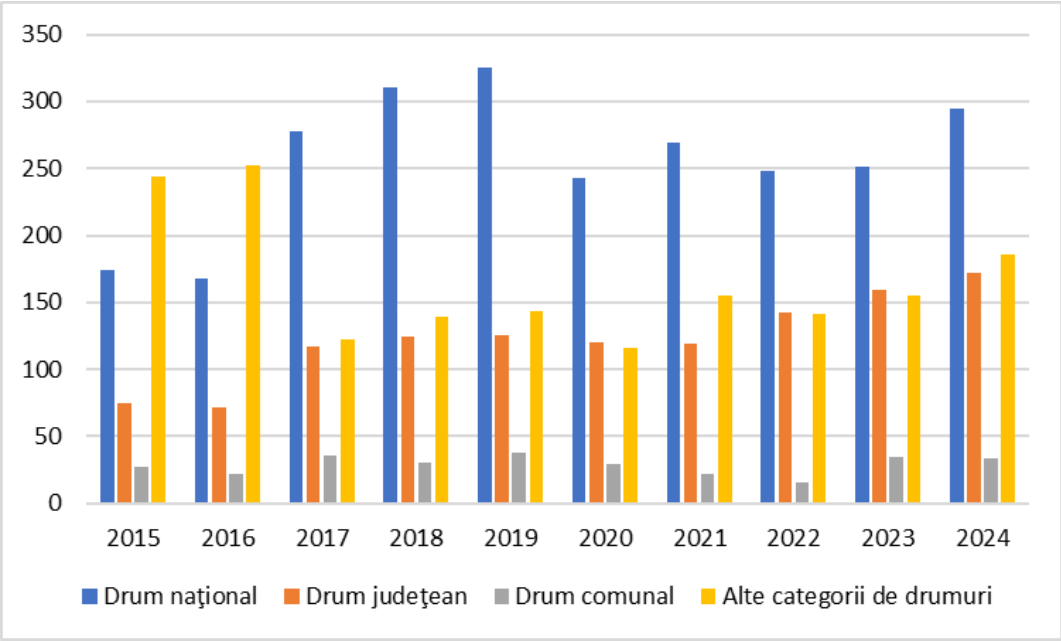

Fig. 2.19 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD, PE CATEGORII DE DRUM, ÎN PERIOADA 2015 – 2024
Sursa: date prelucrate IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

În perioada 2015–2024, în județul Bistriţa-Năsăud, principalele cauze ale accidentelor rutiere soldate cu victime reflectă în mare măsură comportamentele neadecvate ale participanților la trafic, atât conducători auto, cât și alți utilizatori ai drumurilor publice. Cea mai frecventă cauză a fost reprezentată de abaterile comise de biciclişti, care au generat un total de 893 de accidente în anii analizați. Această cauză a înregistrat valori ridicate constant în ultimii ani, cu un vârf în anul 2024 (173 accidente), ceea ce semnalează nevoia unor măsuri sporite pentru siguranța bicicliștilor și o mai bună educare a acestora în ceea ce privește regulile de circulație. Pe locul al doilea se situează nerespectarea distanţei între vehicule, cu 553 de accidente. O altă cauză majoră o reprezintă viteza neadaptată la condiţiile de drum (521 accidente), neacordarea de prioritate vehiculelor (460 accidente), viteza neregulamentară (430 accidente), dra şi traversarea neregulamentară a pietonilor (413 accidente). Aceste date reflectă un deficit în aplicarea regulilor de circulație și lipsa de atenție sau respect față de ceilalți participanți la trafic. De asemenea, există cauze mai rare, dar care nu trebuie neglijate, cum ar fi conducere agresivă, nerespectarea indicatoarelor rutiere de obligare sau reglementare, nesupravegherea minorilor, obstacol nesemnalizat pe carosabil, oprire, staţionare neregulamentară, precum şi vizibilitate redusă datorită configuraţiei terenului. Analiza cauzelor evidențiază faptul că majoritatea accidentelor rutiere ar fi putut fi evitate. Acest lucru subliniază necesitatea intensificării măsurilor de prevenire, a educației rutiere și a controalelor în trafic, atât în mediul urban, cât și în cel rural.

Tabel 2.17 PRINCIPALA CAUZĂ A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Cauza principală a accidentului	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
abateri biciclişti	48	31	52	57	83	96	116	91	146	173	893
nerespectare distanţă între vehicule	42	55	53	67	70	45	58	53	52	58	553
viteză neadaptată la condiţiile de drum	82	104	86	99	123	27					521
neacordare prioritate vehicule	34	29	44	43	44	41	54	60	52	59	460
viteză neregulamentară	5	1	4	6	12	57	77	74	83	111	430
traversare neregulamentară pietoni	61	50	43	55	40	38	34	23	29	40	413
neacordare prioritate pietoni	37	36	39	48	44	27	31	40	34	27	363
alte preocupări de natură a distrage atenţia	6	32	44	40	33	23	37	33	27	31	306
neasigurare la schimbarea direcţiei de mers	11	27	36	36	32	23	26	25	22	37	275
depăşire neregulamentară	33	29	20	29	28	19	20	25	19	22	244
conducere sub influenţa alcoolului	26	11	20	20	10	22	25	29	28	15	206
conducere fără permis	16	7	8	8	8	28	28	25	29	24	181
alte abateri săvârşite de conducătorii auto	26	29	20	14	27	13	9	5	15	10	168
abateri ale conducătorilor de atelaje sau animale	20	11	17	13	17	9	8	14	4	9	122
neasigurare mers înapoi	14	9	7	19	12	9	6	16	13	14	119
adormire la volan	15	12	8	16	13	9	4	2	6	11	96
pietoni pe partea carosabilă	19	10	9	4	6	7	11	6	3	6	81
abateri pasageri/călători/însoţitori	1	3	4	3	9	3	5	5	4	10	47
alte abateri pietoni		9	24	5	4			1	2		45
întoarcere neregulamentară	3	3	1	3	3	4	4	3	11	4	39
circulaţie pe sens opus	9	5	2	5	2	1	2	1	2	4	33
abateri ale conducătorilor de utilaje			2			2	3	6	2	5	20
defecţiuni tehnice vehicul	1	1	2	2	6	1	2	1	2	1	19
nerespectare reguli trecere CF	4	1	3	1	2	1	1	2	3	1	19
animale sau alte obiecte	1	2	2	2	1	1		2	1	5	17
infirmităţi sau afecţiuni medicale	1			3	3	1	1	1	1	4	15

conducere sub influenţa drogurilor	1			1			2		5	4	13
neasigurare schimbare bandă	1	4	1	1					1		8
nerespectare semnalizare semafor			1	1		1	1	2	1	1	8
alte cauze referitoare la drum	1	1		1					2		5
drum deteriorat sau în lucru	1		1		1						3
neasigurare stabilitate încărcătură		1		1						1	3
conducere agresivă								1			1
nerespectare indicatoare rutiere de obligare sau reglementare									1		1
nesupraveghere minori								1			1
obstacol nesemnalizat pe carosabil				1							1
oprire, staţionare neregulamentară	1										1
vizibilitate redusă datorită configuraţiei terenului		1									1

Sursa: date prelucrate IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Condiţiile meteorologice, precum ploaia, ceaţa, ninsoare sau lapoviţa influenţează conducerea vehiculelor, făcând-o mai dificilă şi, totodată, duc la creşterea riscului de producere a accidentelor de circulaţie.

În perioada 2015 – 2024, cele mai multe accidente s-au produs în condiții meteo normale, dar și fenomenele meteorologice nefavorabile au contribuit la creșterea riscurilor de producere a accidentelor. Majoritatea accidentelor, un total de 5.358, s-au produs pe timp de vreme bună, când condițiile meteorologice nu ar fi trebuit să afecteze semnificativ vizibilitatea sau aderența. Anul cu cel mai mare număr de accidente în astfel de condiții a fost 2024 (644 accidente), urmat de 2019 (598) și 2018 (568). Ploaia a fost condiţia meteorologică în care s-au produs 285 de accidente. Cele mai multe accidente pe timp de ploaie s-au înregistrat în 2017 (41), urmate de 2023 (29) și 2024 (29). Acest lucru evidențiază neadaptarea vitezei la condițiile de carosabil umed și scăderea aderenței ca factori majori de risc. Condițiile de iarnă, în special ninsoarea, au contribuit la 54 de accidente pe întreaga perioadă analizată. Deși numărul este relativ redus comparativ cu alte stări ale vremii, accidentele în astfel de condiții pot avea un grad ridicat de gravitate din cauza vizibilității reduse și carosabilului alunecos. Cele mai multe accidente cauzate de ninsoare s-au înregistrat în 2024 (9). Accidentele produse pe timp de ceață au fost reduse (18 în total), la fel și cele când a fost lapoviță (11), însă aceste condiții implică riscuri suplimentare, în special din cauza vizibilității scăzute și carosabilului umed sau alunecos. De asemenea, în perioada de timp analizată au fost înregistrate un număr de 5 accidente de circulaţie din cauza vântului puternic.

Datele prezentate şi în următorul tabel indică faptul că, deși vremea nefavorabilă influențează în mod clar riscul rutier, cele mai multe accidente se produc în condiții de vreme bună, ceea ce sugerează că factori umani precum neatenția, abaterile de la regulile de circulație și comportamentele riscante rămân principalii factori determinanți.

Tabel 2.18 STAREA VREMII ÎN MOMENTUL PRODUCERII ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Starea vremii	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
normal	481	484	508	568	598	479	529	507	560	644	**5.358**
ploaie	28	23	41	27	28	27	28	25	29	29	**285**
ninsoare	3	5	1	7	7	1	7	6	8	9	**54**
ceaţă	2	0	1	1	0	1	0	7	3	3	**18**
lapoviţă	4	1	2	1	0	0	0	2	0	1	**11**
vânt puternic	2	1	0	0	0	0	1	0	0	1	**5**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Condițiile carosabilului în momentul producerii accidentelor influenţează gravitatea acestora. Datele statistice evidențiază că majoritatea accidentelor din judeţul studiat în perioada 2015 – 2024 au avut loc pe carosabil uscat, însă și suprafețele umede sau acoperite de zăpadă, polei sau alte depuneri au contribuit la creșterea numărului de accidente rutiere în anumite perioade. Pe întreaga perioadă analizată, 4.814 accidente (reprezentând marea majoritate) s-au produs în condiții de carosabil uscat, ceea ce indică faptul că factorul uman rămâne determinant, chiar și în lipsa unor condiții de drum dificile. Carosabilul umed a fost prezent în 658 accidente. Deși reprezintă o proporție mai mică decât în cazul carosabilului uscat, aceste situații implică o aderență redusă a pneurilor, dificultăți la frânare și o mai mare vulnerabilitate la pierderea controlului asupra vehiculului. Cele mai multe accidente în aceste condiții s-au înregistrat în 2017 (150) și 2015 (120). Deși au fost mai rare, accidentele produse pe carosabil acoperit de zăpadă (45 cazuri), polei (61), gheață (16) sau alte condiții alunecoase (mâzgă, 20 cazuri) pot avea consecințe severe. Ele apar, în general, în sezonul rece și reflectă o combinație periculoasă între condițiile meteorologice nefavorabile și o pregătire necorespunzătoare a vehiculului sau a șoferului pentru iarnă. Deși cele mai multe accidente rutiere din județ s-au produs pe carosabil uscat, condițiile de drum nefavorabile – cum ar fi carosabilul umed, acoperit cu polei sau zăpadă – rămân un factor important de risc.

Tabel 2.19 CONDIŢILLE CAROSABILULUI ÎN MOMENTUL PRODUCERII ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Drum aderenţă	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
uscat	361	378	396	520	565	461	506	455	543	629	4814
umed	120	69	150	71	55	32	48	34	35	44	658
alunecos	7	44	6	1	1		1	1	1		62
polei	17	13	1	4	2	7	2	5	4	6	61
zăpadă	5	4		7	5	5	4	5	5	5	45
mâzgă	10	1			3	3	1		1	1	20
gheaţă		3		1	1		1	3	5	2	16
altele		2			1		2	44	6		55

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Raportându-ne la perioada 2015 – 2024 şi la modul de producere a accidentelor rutiere, cele mai multe accidente în anii analizaţi s-au produs prin lovirea căderea din vehicul, urmate de lovirea pietonilor, coliziune laterală, coliziune frontală, acroşare şi coliziune faţă-spate. Principalul mod de producere a accidentelor de circulaţie a fost acroşarea pentru perioada 2015 – 2017, lovirea pietonilor pentru anii 2018 – 2019, respectiv căderea din vehicul pentru perioada 2020 – 2024. După cum este prezentat şi în tabelul 2.20, la nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud în

perioada 2015 – 2024 s-au produs accidente şi prin lovire obstacol ăn afara carosabilului, răsturnare, cădere în afara drumului, coliziune în lanţ, derapare, coliziune urmată de răsturnare, cădere în vehicul, lovire animal, coliziune vehicul în staţionare, lovire obstacol pe carosabil sau părăsire vehicul (participanţi).

Tabel 2.20 MODUL DE PRODUCERE A ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Mod producere accident	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Total**
cădere din vehicul	35	32	52	53	95	94	122	95	130	184	892
lovire pieton	52	35	65	145	117	90	87	91	98	99	879
coliziune laterală	62	57	69	121	99	77	79	73	84	109	830
coliziune frontală	41	66	60	43	33	53	61	68	71	53	549
acroşare	133	132	112	11	30	13	29	24	25	24	533
coliziune faţă-spate	49	62	62	56	66	36	47	48	44	45	515
lovire obstacol în afara carosabilului	61	22	58	77	56	42	47	37	26	27	453
răsturnare	48	13	24	35	56	40	38	40	38	36	368
cădere în afara drumului	2	13	25	21	35	29	17	32	58	65	297
coliziune în lanţ	1	9	7	26	32	26	29	27	19	31	207
derapare	28	51	3	2	2				1		87
coliziune urmată de răsturnare		12	3	2		3	3	6	1	6	36
cădere în vehicul	1		1	2	6	3	4	2	4	6	29
altele	2	8	2	3	3						18
lovire animal	1	1	4	3	1	1	1	1	1	2	16
coliziune vehicul în staţionare	2	1	5	3	2	1		1			15
lovire obstacol pe carosabil	2		1				1	2			6
părăsire vehicul (participanţi)				1							1

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Pe drumurile naţionale din judeţul Bistriţa-Năsăud au fost înregistrate în perioada 2015 – 2024, 2.562 accidente de circulaţie, ceea ce reprezintă 44,70% din totalul accidentelor din perioada anlizată, având ca principală cauză nerespectarea distanţei dintre vehicule. În perioada analizată cele mai multe accidente produse pe drumurile naţionale au fost înregistrate în 2019. În cazul înregistrărilor lunare se observă, conform tabelului 2.21, că cele mai multe accidente de circulaţie s-au produs în ursul lunilor de vară, august şi iulie, în timp ce în luna februarie s-au semnalat cele mai puţine accidente pe şoselele naţionale din judeţul studiat. Circa 14,91% din

accidentele de circulaţie produse pe drumurile naţionale din judeţul studiat s-au datorat neresepctării distanţei dintre vehicule. De altfel, aceasta rămâne principala cauză a accidentelor rutiere în toate lunile anului, cu excepţia lunilor ianuarie, februarie şi iunie când cele mai multe accidente s-au produs din cauza vitezei neadaptate la condiţiile de drum, respectiv a neacordării de prioritate vehiculelor.

Tabel 2.21 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Luna / Anul	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Total
2015	7	5	8	5	9	12	23	17	11	19	15	43	174
2016	26	13	10	16	14	15	8	8	2	22	12	22	168
2017	18	18	15	23	24	21	23	33	30	28	23	22	278
2018	20	13	23	23	28	21	29	43	24	31	31	25	311
2019	15	8	28	26	24	28	35	43	35	32	22	29	325
2020	18	17	19	10	17	24	34	24	25	18	16	21	243
2021	18	13	21	18	20	27	24	26	28	23	24	27	269
2022	11	12	11	14	23	25	32	33	20	20	25	22	248
2023	22	15	20	8	22	25	35	24	24	15	20	21	251
2024	28	16	24	23	16	31	30	28	26	26	24	23	295
Total	183	130	179	166	197	229	273	279	225	234	212	255	2.562

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Tabel 2.22 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Cauza principală a accidentelor de circulaţie	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Total
nerespectare distanţă între vehicule	19	14	33	28	29	27	37	54	33	39	36	33	382
neacordare prioritate vehicule	17	18	22	25	14	29	19	23	26	23	18	17	251
viteză neadaptată la condiţiile de drum	33	13	9	10	18	13	29	11	14	16	17	38	221
viteză neregulamentară	23	10	13	9	10	18	22	16	16	14	18	28	197
abateri biciclişti	6	5	7	9	20	21	33	28	18	15	10	10	182
neacordare prioritate pietoni	13	8	12	9	8	9	11	17	12	23	32	24	178
traversare neregulamentară pietoni	21	14	8	11	9	16	17	18	9	12	11	28	174
depăşire neregulamentară	12	5	10	10	22	17	24	27	12	9	13	9	170
neasigurare la schimbarea directiei de mers	4	7	12	10	19	19	23	18	25	11	11	9	168
alte preocupari de natura a distrage atentia	11	10	10	8	7	18	15	17	14	16	11	15	152
conducere sub influenţa alcoolului	8	5	8	7	13	5	12	8	11	11	4	8	100

adormire la volan		1	7	6	11	9	10	14	3	4	3	6	74
alte abateri săvârşite de conducătorii auto	3	3	3	7	4	4	3	7	2	15	4	5	60
conducere fără permis		2	1	3	3	2	5	5	6	3	5	2	37
neasigurare mers înapoi	1	2	4	2	3	2	1	5	3	2	5	5	35
pietoni pe partea carosabila	3	4	4	2	2	1	1		2	2	3	4	28
abateri ale conducătorilor de atelaje sau animale	1	1	2	3		3	2	4	4	4	1	2	27
întoarcere neregulamentară	3	5	2	3		2	2	1	3	2	1	1	25
circulaţie pe sens opus		1	2			2	2	1	2	5	1	1	17
abateri pasageri/călători/însoţitori			2	2	2	3		1		2	1	2	15
alte abateri pietoni	1		1	1				1	3	2	2	3	14
infirmităţi sau afecţiuni medicale	1		1		1	2			2	1	4	1	13
animale sau alte obiecte			2	1		1	1	2		1		1	9
defecţiuni tehnice vehicul	1		1		2		1	1	2				8
abateri ale conducătorilor de utilaje	1		1			2				1			5
conducere sub influenţa drogurilor		1					1		1	1	1		5
alte cauze referitoare la drum		1				2			1				4
nerespectare semnalizare semafor			1			1	1					1	4
neasigurare schimbare bandă	1		1						1				3
neasigurare stabilitate încărcătură						1						1	2
drum deteriorat sau în lucru							1						1
nerespectare reguli trecere CF												1	1
	183	**130**	**179**	**166**	**197**	**229**	**273**	**279**	**225**	**234**	**212**	**255**	**2.562**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Potrivit tabelului 2.23, numărul accidentelor rutiere la nivel de drum naţional a variat de la un an la altul. Cele mai multe accidente de circulaţie au avut loc, în perioada 2015 – 2024, pe drumul naţional DN 17 – 1.314 accidente. Cea de-a două poziţie este ocupată de drumul naţional DN 17D, cu 517 accidente în anii analizaţi. Pe locul al treilea după numărul de accidente rutiere produse pe drumurile naţionale din judeţul Bistriţa-Năsăud se situează drumul naţional DN

17C, cu 453 accidente. Cele mai puţine accidente de circulaţie pe drumurile naţionale din judeţul analizat, s-au înregistrat în perioada analizată, pe drumul naţional DN 16 – 19 accidente.

Tabel 2.23 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NAŢIONALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Denumire drum	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Total (2015 – 2024)**
DN 15A	16	16	19	24	20	14	20	10	21	29	189
DN 16	1	1	1	1	4	3	1	2	3	2	19
DN 17	90	104	149	152	144	116	144	121	124	170	1.314
DN 17C	33	20	59	59	65	46	53	38	42	38	453
DN 17D	33	23	44	67	84	56	43	66	52	49	517
VBN	1	4	6	8	8	8	8	11	9	7	70

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Pe drumurile judeţene care străbat judeţul Bistriţa-Năsăud s-au înregistrat în perioada 2015 – 2024, 1.226 de accidente rutiere, ceea ce reprezintă 21,39% din totalul accidentelor. Principala cauză a incidentelor produse pe drumurile judeţene a fost abaterea bicicliştilor. În perioada supusă analizei, cele mai multe accidente s-au înregistrat în cursul anului 2024, când pe drumurile judeţene s-au produs 172 de accidente rutiere, în timp ce numărul cel mai redus de accident s-a înregistrat în 2016, când au avut loc 72 accidente. Analizând repartiţia pe luni a accidentelor de circulaţie se poate observa, aşa cum este redat şi în tabelul 2.24, că cele mai multe accidente în anii analizaţi s-au produs în luna august, în timp ce numărul cel mai redus al acestora a fost înregistrat în lunile ianuarie şi februarie. Cauzele producerii accidentelor rutiere pe drumurile judeţene sunt redate în tabelul 2.25. În perioada mai – octombrie cele mai multe incidente pe drumurile judeţene s-au produs din cauza abaterilor bicicliştilor, în lunile ianuarie, februarie şi aprilie cele mai multe accidente de circulaţie au avut drept cauză principală viteza neregulamentară, în timp ce în lunile martie, noiembrie şi decembrie cele mai multe accidente au avut drept cauză viteza neadaptată la condiţiile de drum.

Tabel 2.24 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Luna / Anul	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**	**Total**
2015	5	5	5	4	1	7	11	8	9	6	6	8	75
2016	3	8	3	10	13	6	5	3	3	8	7	3	72
2017	5	9	6	7	16	6	14	15	13	9	7	10	117
2018	6	6	3	7	17	11	10	12	12	16	14	10	124

2019	6	8	11	7	12	10	6	16	17	6	15	12	126
2020	7	6	9	7	7	16	12	15	15	10	10	6	120
2021	5	5	3	6	14	13	17	11	12	15	12	6	119
2022	8	7	11	12	16	14	20	15	10	10	9	10	142
2023	14	5	7	7	20	13	18	17	23	19	10	6	159
2024	6	9	14	17	14	15	20	23	15	16	11	12	172
Total	65	68	72	84	130	111	133	135	129	115	101	83	1.226

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Tabel 2.25 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Cauza principală a accidentelor de circulaţie	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**	**Total**
abateri biciclişti	5	5	10	12	24	31	39	34	23	26	12	7	228
viteză neregulamentară	18	15	12	15	13	12	16	21	15	17	15	15	184
viteză neadaptată la condiţiile de drum	9	14	14	9	14	10	8	15	16	8	23	21	161
traversare neregulamentară pietoni	2	4	4	6	6	8	11	3	9	10	7	7	77
alte preocupari de natura a distrage atentia	8	5	7	3	9	8	10	8	4	8	4	2	76
conducere fără permis	2	1	4	3	9	8	5	7	5	6	6	2	58
neasigurare la schimbarea directiei de mers	3	4	3	3	11	4	6	11	7	4	1	1	58
nerespectare distanţă între vehicule	2	1	1	5	7	6	3	6	3	6	8	9	57
neacordare prioritate vehicule		2	4	9	3	4	7	5	7	6	3	4	54
conducere sub influenţa alcoolului	2	3	2	2	7	3	7	8	7	3	5	3	52
depăşire neregulamentară	2	2	2	3	3	3	7	4	4	3	4	1	38
abateri ale conducătorilor de atelaje sau animale		3	2	4	11	1	1	3	4	5	2		36
alte abateri săvârşite de conducătorii auto	2	2	1	1	3	1	3	3	4	3	2	2	27
pietoni pe partea carosabila	5	2	1	3	1	2			1	3	3	4	25
neacordare prioritate pietoni		1	1			1			3	3	2	3	14
adormire la volan	2				1	3	2	3	2				13
neasigurare mers înapoi	1	2	1	1	2		1		5				13
alte abateri pietoni	1				2	1			1	1	3		9
defecţiuni tehnice vehicul			1	1			2		2	1			7
nerespectare reguli trecere CF	1			2		1	1	1			1		7
abateri ale conducătorilor de utilaje					3				2			1	6
întoarcere neregulamentară			1			1	2		1	1			6
abateri pasageri/călători/însoţitori			1		1	1	1		1				5

conducere sub influenţa drogurilor		1		1		1		1		1			5
animale sau alte obiecte								2	1				3
circulaţie pe sens opus				1			1		1				3
infirmităţi sau afecţiuni medicale												1	1
nerespectare indicatoare rutiere de obligare sau reglementare									1				1
obstacol nesemnalizat pe carosabil		1											1
vizibilitate redusă datorită configuraţiei terenului						1							1
Total	**65**	**68**	**72**	**84**	**130**	**111**	**133**	**135**	**129**	**115**	**101**	**83**	**1.226**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

În fruntea clasamentului în ceea ce priveşte numărul de accidente produse pe drumurile judeţene se situează drumul judeţean DJ 151 cu 187 de accidente în anii analizaţi, urmat de drumurile judeţene DJ 172G cu 129 accidente rutiere şi DJ 173 cu 115 accidente rutiere.

Tabel 2.26 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE JUDEŢENE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Denumire drum	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Total (2015 – 2024)**
DJ 151	24	16	25	30	18	11	15	16	15	17	187
DJ 172G	5	8	9	15	10	13	18	16	17	18	129
DJ 173	3	8	6	12	11	12	7	12	25	19	115
DJ 171	1	3	7	7	9	16	8	14	12	13	90
DJ 172	2	3	6	5	6	8	14	9	12	11	76
DJ 154	2	7	5	9	13	10	6	6	3	11	72
DJ 172D	4	4	6	5	4	8	7	7	11	15	71
DJ 173A	4	2	5	8	7	4	10	6	11	9	66
DJ 172B	5	7	10	7	10	6	1	7	6	4	63
DJ 172C		2	3	2	1	4	8	8	8	9	45
DJ 173C	1	2	5	2	5	4	4	4	5	8	40
DJ 170	1	1	5	1	7	3	3	8	3	4	36
DJ 172A	6	1	5	4	3	2		4	4	7	36
DJ 172E		2	2	3	3	2	6	2	8	8	36
DJ 172F	7	1	7	4		3		3	5	3	33
DJ 173B	5	2	3	2	3	2	1	3	5	4	30
DJ 154		1	1	1	2	3	3	4	1	4	20
DJ 172G	1		1	1	2	1	3	4	2	1	16

DJ 172H		1	3	1	1		1	5	2	2	16
DJ 162	2		1	2	1	2	2	1		1	12
DJ 154C		1			4	1		2	1	2	11
DJ 172J	2				1		1	1	1		6
DJ 173D			2		2	1			1		6
DJ 170A				1	1	3					5
DJ 154D				1					1	2	4
DJ 172K					2		1				3
DJ 154B				1							1
DJ 172I						1					1

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Pe drumurile comunale din judeţul Bistriţa-Năsăud, în perioada 2015 – 2024, s-au produs 289 accidente de circulaţie, cele mai multe având drept cauză abaterile bicicliştilor. Cele mai multe accidente de circulaţie pe drumurile comunale au fost înregistrate în 2019, când s-au produs 38 astfel de evenimente rutiere, în timp ce în 2022 a fost semnalat cel mai scăzut număr, 16 accidente de circulaţie.

Tabel 2.27 REPARTIŢIA LUNARĂ A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Luna / Anul	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Total
2015	2			1	4	3	4	5		2	2	4	27
2016		2		1	3	2	2	2		4	2	4	22
2017	1	1	5	3	1	5	6		4	3	4	3	36
2018		1	1	3	5	1	5	5	2	2	3	2	30
2019		1	1	3	3	5	9	3	3	2	2	6	38
2020	3			1	4	3	5	4	2	2	2	3	29
2021	1	2	1	1		5	3	2	1	2	3	1	22
2022			2	1	1	4	2	2	1			3	16
2023	4	1		1	4	5	6	3	5	3		3	35
2024	2	2	2	2	3	4	6	7	3	1	2		34
Total	13	10	12	17	28	37	48	33	21	21	20	29	289

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Tabel 2.28 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Cauza principală a accidentelor de circulaţie	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Total
abateri biciclişti	3		4	3	6	8	26	10	3	3	5	3	74
viteză neadaptată la condiţiile de drum	3	2		2	2	3	5	6	3	4		10	40
conducere fără permis	2	2	2	2	2	7	1	5	3	3	1		30
abateri ale conducătorilor de atelaje sau animale		1	2	3	1	4	2		2	2	2	2	21
alte preocupări de natură a distrage atenţia	1	2	1	1		4	2	1	4	2	1	1	20

viteză neregulamentară	1	1				3	2	3		1	2	5	18
traversare neregulamentară pietoni		1		2	4	3	3				2	1	16
neacordare prioritate vehicule			1	1	4	2		2		1	1	1	13
nerespectare distanţă între vehicule			1		1		2	1	3		1	2	11
alte abateri săvârşite de conducătorii auto	1			1	4		1				2		9
neasigurare mers înapoi	1				1	1		2		1		3	9
pietoni pe partea carosabilă				1	1		2	1					5
conducere sub influenţa alcoolului				1					2	1			4
abateri ale conducătorilor de utilaje						1	1			1			3
alte abateri pietoni			1					1			1		3
neasigurare la schimbarea direcţiei de mers										1	2		3
întoarcere neregulamentară	1								1				2
adormire la volan							1						1
animale sau alte obiecte					1								1
circulaţie pe sens opus								1					1
defecţiuni tehnice vehicul						1							1
depăşire neregulamentară		1											1
infirmităţi sau afecţiuni medicale												1	1
neacordare prioritate pietoni										1			1
nerespectare reguli trecere CF					1								1
Total	**13**	**10**	**12**	**17**	**28**	**37**	**48**	**33**	**21**	**21**	**20**	**29**	**289**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Repartiţia numărului de accidente rutiere produse pe drumurile comunale din judeţul Bistriţa-Năsăud în perioada 2015 – 2024 este redată în tabelul 2.29. Conform acestuia, la nivelul judeţului cele mai multe accidente de circulaţie pe drumurile comunale s-au înregistrat pe drumul comunal DC 8.

Tabel 2.29 REPARTIŢIA NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE COMUNALE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Denumire drum	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Total (2015 – 2024)**
DC 8		1	2	1	1	4	2		1	6	18
DC 2A	4		4	1	2		1	1	1	2	16
DC 1	3		2		2	1		1	2	2	13
DC 2H	2	3	1		2		1	1	1	2	13

DC 6A			1	1		2	2	2	3	1	12
DC 32				3	2	1	2		1	1	10
DC 33		1	4	2	1	1				1	10
DC 34	1		2	1			2	2	2		10
DC 37	1	2		2	1	1			1		8
DC 41		1	2	1	2		1	1			8
DC 27A					1		1	1	2	2	7
DC 2B				2		1			2	2	7
DC 42		2		2		2			1		7
DC 8G		2		2	1			1		1	7
DC 11		2			2		1		1		6
DC 2	1					3			1	1	6
DC 31		1	1	1					1	2	6
DC 18A			2	1	1	1					5
DC 28						2			1	2	5
DC 31C	2		1		2						5
DC 38D				1	2				1	1	5
DC 39				3		1		1			5
DC 7C	2				1				1	1	5
DC 15			2		1					1	4
DC 21			1	1	1				1		4
DC 2F	1	2		1							4
DC 39A				1	2	1					4
DC 4D			1	1	1				1		4
DC 5A				1		1	1		1		4
DC 8E					1		1		1	1	4
DC 16							2			1	3
DC 31A	2							1			3
DC 31B								1	2		3
DC 38	1		1				1				3
DC 38A							1	1	1		3
DC 4A			2						1		3
DC 7					1	1	1				3
DC 15A	1		1								2
DC 12A						2					2
DC 13				1						1	2
DC 20					1			1			2
DC 21B	1								1		2
DC 24					1		1				2
DC 26						1				1	2
DC 2D	1	1									2
DC 2E					1				1		2
DC 35A						1				1	2
DC 36			1				1				2
DC 37A			1		1						2
DC 37B					1					1	2

DC 37C					1	1					2
DC 4B		1	1								2
DC 6C	2										2
DC 19B			1								1
DC 19C								1			1
DC 19E	1										1
DC 1A	1										1
DC 20B					1						1
DC 22A			1								1
DC 38B		1									1
DC 38C					1						1
DC 40						1					1
DC 43									1		1
DC 4E		1									1
DC 5			1								1
DC 7B									1		1
DC 8F		1									1

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Pe drumurile neclasificate din judeţ s-au înregistrat în perioada 2015 – 2024, 1.654 de accidente rutiere. Principala cauză a accidentelor pe această categorie de drumuri a fost abaterea bicicliştilor. Aşa cum reiese şi din tabelul 2.30 în perioada martie – octombrie cele mai multe accidente au avut drept cauză abaterile bicicliştilor, în lunile februarie, noiembrie şi decembrie cele mai multe accidente s-au înregistrat din cauza neacordării de prioritate pietonilor, în timp ce în luna ianuarie cele mai multe accidente rutiere s-au produs din cauza vitezei neadaptate la condiţiile de drum.

Tabel 2.30 REPARTIŢIA LUNARĂ A PRINCIPALEI CAUZE A ACCIDENTELOR RUTIERE PRODUSE PE DRUMURILE NECLASIFICATE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Cauza principală a accidentelor de circulaţie	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**	**Total**
abateri bicicliști	6	9	18	30	52	52	74	59	53	35	10	11	409
neacordare prioritate pietoni	12	18	9	7	13	7	11	11	12	26	25	19	170
traversare neregulamentară pietoni	10	13	9	17	14	15	16	4	12	6	18	12	146
neacordare prioritate vehicule	2	5	10	23	10	8	19	7	19	9	15	15	142
nerespectare distanţă între vehicule	6	8	2	3	10	8	14	17	12	9	7	7	103
viteză neadaptată la condiţiile de drum	14	13	3	7	7	7	7	9	11	6	4	11	99

alte abateri săvârşite de conducătorii auto	3	4	10	10	4	6	7	10	4	4	5	5	72
neasigurare mers înapoi	5	1	2	7	9	1	7	6	10	4	5	5	62
alte preocupări de natură a distrage atenţia	2	2	2	6	2	11	10	7	6	3	5	2	58
conducere fără permis		1	3	4	6	5	9	10	7	6	2	3	56
conducere sub influenţa alcoolului	8	2	1	3	4	6	7	7	1	5	3	3	50
neasigurare la schimbarea direcţiei de mers		1	3	2	4	6	10	6	8	2	1	3	46
abateri ale conducătorilor de atelaje sau animale	1	2	3	4	4	5	6	4	2	6		1	38
depăşire neregulamentară	1	2	3	6	5	5	3	4		3	3		35
viteză neregulamentară	2	3	3	2		5	2	7	2		2	3	31
abateri pasageri/călători/însoţitori	3	3	2	1	3	4	1	1	3	3	2	1	27
pietoni pe partea carosabilă	3	1	3	1	2	3		1	2		3	4	23
alte abateri pietoni					2	1	3	4	6	1	2		19
circulaţie pe sens opus				1	1	2	2	2	2	1	1		12
nerespectare reguli trecere CF				1		2			2	2	1	2	10
adormire la volan				1	2			2	1	1		1	8
abateri ale conducătorilor de utilaje				1	1		3				1		6
întoarcere neregulamentară					1	1	1	1	1		1		6
neasigurare schimbare bandă			1		1		1	2					5
animale sau alte obiecte					1	2		1					4
nerespectare semnalizare semafor			1		1	1		1					4
conducere sub influenţa drogurilor					1				1		1		3
defecţiuni tehnice vehicul			1	1				1					3
drum deteriorat sau în lucru			1		1								2
alte cauze referitoare la drum			1										1
conducere agresivă			1										1
neasigurare stabilitate încărcătură								1					1
nesupraveghere minori	1												1
oprire, staţionare neregulamentară							1						1

Total	79	88	92	138	161	163	214	185	177	132	117	108	1.654

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud, în perioada 2015 – 2024, şi-au pierdut viaţa 319 persoane, au fost rănite grav 1.536 de persoane, iar 5.714 de perosane au fost rănite uşor. Cele mai multe decese rezultate din accidentele rutiere din judeţ s-au înregistrat în 2015, când şi-au pierdut viaţa 45 de persoane. Dacă ne raportăm la numărul persoanelor rănite, cele mai multe persoane rănite grav au fost în 2018 – 246 persoane, în timp ce cel mai mare numărul al persoanelor rănite uşor a fost în 2024 – 747 persoane.

Tabel 2.31 EFECTELE ACCIDENTELOR RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Anul	Morţi	Răniţi grav	Răniţi uşor
2015	45	195	486
2016	42	153	515
2017	36	228	506
2018	32	246	536
2019	24	222	601
2020	38	154	459
2021	27	82	589
2022	27	85	610
2023	28	90	665
2024	20	81	747
Total	**319**	**1.536**	**5.714**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Privind efectele accidentelor rutiere din judeţul Bistriţa-Năsăud, după cum sunt prezentate în tabelul 2.32, reiese că pe drumurile naţionale s-au produs cele mai multe şi mai grave accidente de circulaţie.

Tabel 2.32 EFECTELE ACCIDENTELOR RUTIERE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD PE CATEGORII DE DRUM ÎN PERIOADA 2015 – 2024

Tip drum	Efectul accidentelor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
Drum naţional	Morţi	18	24	23	21	11	21	18	13	11	9	**169**
	Răniţi grav	68	52	107	126	105	83	48	38	47	49	**723**
	Răniţi uşor	157	155	286	306	350	238	279	309	303	355	**2.738**
Drum judeţean	Morţi	5	4	5	7	8	11	8	9	9	8	**74**
	Răniţi grav	34	22	62	54	58	34	18	28	25	15	**350**

	Răniţi uşor	68	73	98	96	100	103	131	152	174	180	**1.175**
Drum comunal	Morţi	1	2	1	3	2	2	0	2	4	1	**18**
	Răniţi grav	11	11	15	21	23	9	3	1	4	4	**102**
	Răniţi uşor	26	20	29	21	28	24	25	15	33	35	**256**
Alt tip de drum	Morţi	21	12	7	1	3	4	1	3	4	2	**58**
	Răniţi grav	82	68	44	45	36	28	13	18	14	13	**361**
	Răniţi uşor	235	267	93	113	123	94	154	134	155	177	**1.545**

Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

Distribuția în plan teritorial a numărului de accidente rutiere pe drumurile clasificate din județul Bistriţa-Năsăud pentru perioada 2015 – 2024 este reprezentată în figura 2.21. La nivelul judeţului studiat există numeroase sectoare de drum pe care în anii analizaţi nu s-a produs niciun accident de circulaţie sau s-a produs doar un singur accident rutier. Sectorul de drum cu cele mai multe accidente rutiere aparţine drumului naţional DN 17, pe raza municipiului Bistriţa.

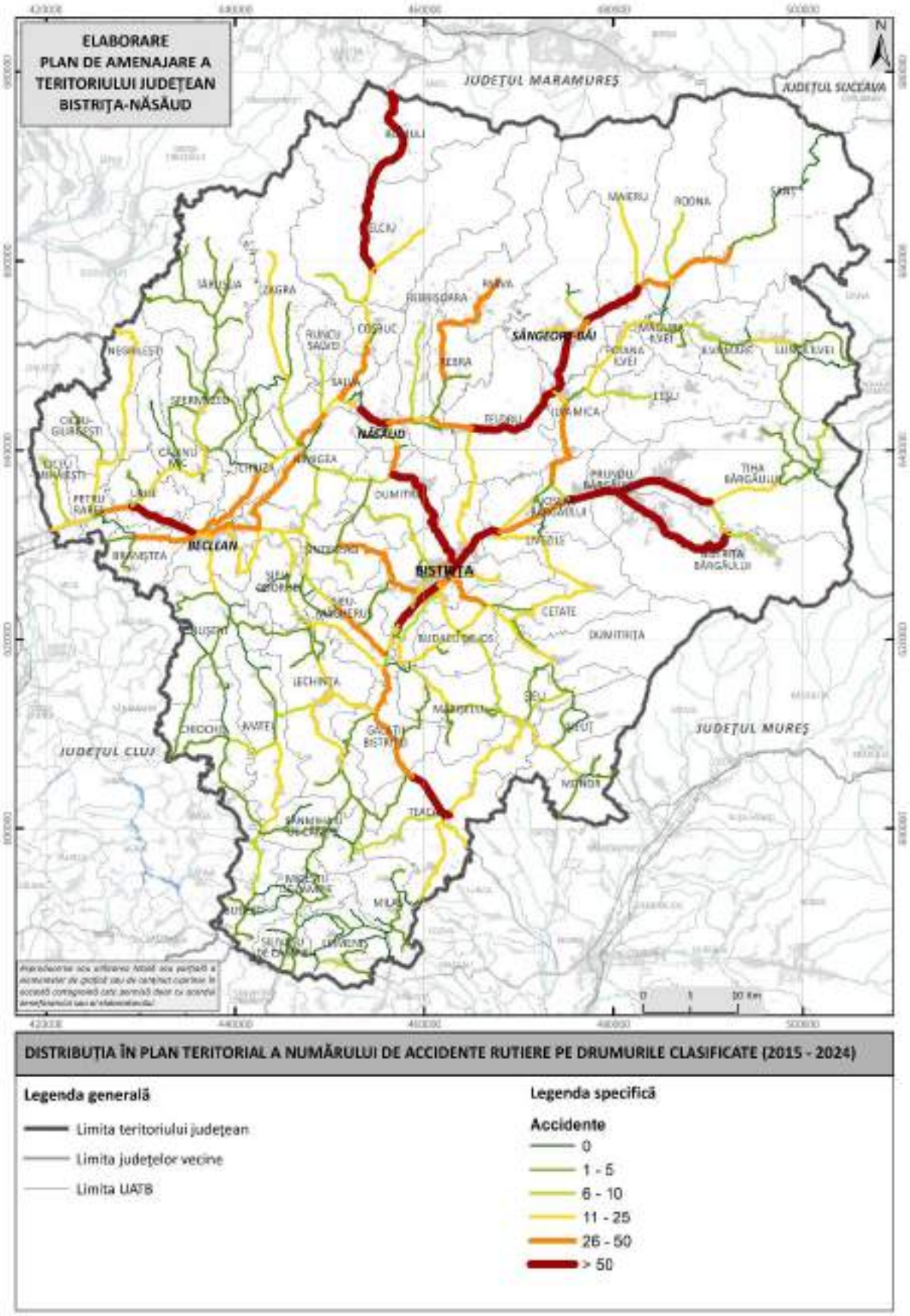

Fig. 2.20 DISTRIBUȚIA ÎN PLAN TERITORIAL A NUMĂRULUI DE ACCIDENTE RUTIERE PE DRUMURILE CLASIFICATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2015 – 2024
Sursa: prelucrare după date de la IPJ Bistriţa-Năsăud, 2025

2.1.1.7 Proiecte de dezvoltare a infrastructurii de transport rutier în curs de implementare

În curs de execuţie, realizat în proporţie de 95% sunt următoarele două proiecte: Proiectare şi execuţie pentru stoparea efectelor calamităţilor, repararea drumului: DN 17C km 63+300-km 63+700 şi 64+925 şi Stoparea efectelor calamitatilor şi repararea drumului DN 17D km 2+100-2+500.

În stadiu de SF se află următoarele proiecte: Reabilitare DN 17D km 0+000-km 103+637, Beclean Cârlibaba; sector 86+000-103+986(103+637), Repararea drumului DN 17 km 101+950 dreapta şi km 110+850 stânga şi Drum de mare viteză Baia Mare – Dej – Bistriţa – Vatra Dornei – Suceava.

În derulare se află următoarele proiecte: Proiectare si executie Reabilitare drum national DN 17C km 1+200-km 9+020 şi Covor asfaltic cu MAS 16 cu frezare 4 cm pe DN 17 km 91+000 - 108+785.

A fost depusă la CNAIR documentația tehnică pentru varianta ocolitoare a orașului Năsăud, în baza Acordului de parteneriat încheiat între CNAIR și Orașul Năsăud cu nr. 55831 / 5 iunie 2024. Varianta de Ocolire a orașului Năsăud ar urma să fie realizată adiacent râului Someșul Mare, având începutul la intersecția cu drumul național DN 17C și sfârștul în zona intersecției cu drumul național DN 17D. Lungimea variantei de ocolire a orașului Năsăud este de 4,755 km.

Prin Programul Național de Dezvoltare Locală se află în derulare următoarele proiecte, având ca beneficiari:

- *Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud*: Modernizare drumuri județene DJ 154D, Domnesti-Neteni-Albestii Bistritei, DJ 162, Sânmihaiu de Câmpie - Visuia, DJ 172A, Beclean - Chiochiș, județul Bistrița-Năsăud
- *Căianu Mic*: Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Căianu Mic, judeţul Bistriţa-Năsăud
- *Leșu:* Modernizare străzi rurale în comuna Leşu, judeţul Bistriţa-Năsăud
- *Mărișelu:* Reabilitare DC 15 Magurele - Jeica0+000-6+250 6,25 km, comuna Mărișelu
- *Silivașu de Câmpie:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Silivaşu de Câmpie, judeţul Bistriţa - Năsăud
- *Șanț:* Modernizare drum comunal Cobășel-Valea Blaznei Șanț, în comuna Șanț

În cadrul Programul Naţional de Investiţii „Anghel Saligny” se află în execuţie următoarele proiecte:

- *Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud*: Modernizare DJ 154, km 17+000-51+720, Limita județ Mureș - Sărata - DN 17, jud. Bistrița-Năsăud

- *Bistriţa*
    - Pasaj rutier subteran str. Gării - str. Tărpiului
    - Reabilitarea și modernizarea străzii Tărpiului
- *Beclean*: Reabilitare și modernizare drumuri în orașul Beclean, județul Bistrița-Năsăud
- *Năsăud*: Reabilitare și modernizare străzi în orașul Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud - etapa III
- *Sângeorz-Băi*: Modernizarea infrastructurii rutiere stradale, în orașul Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud - lot 1
- *Bistrița Bârgăului:* Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Bistrița Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud
- *Budacu de Jos:* Asfaltare străzi în comuna Budacu de Jos, județul Bistrița-Năsăud
- *Căianu Mic:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Căianu Mic, Județul Bistrița-Năsăud
- *Cetate:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Cetate, Județul Bistrița-Năsăud
- *Chiuza:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Chiuza, Județul Bistrița-Năsăud
- *Ciceu - Mihăiești:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Ciceu-Mihăiești, Județul Bistrița-Năsăud
- *Ciceu-Giurgești:* Modernizare străzi în comuna Ciceu-Giurgești, județul Bistrița-Năsăud
- *Coșbuc:* Modernizare drum și tramă stradală în comuna Coșbuc, județul Bistrița-Năsăud
- *Dumitra:* Modernizare străzi în comuna Dumitra, județul Bistrița-Năsăud
- *Feldru*:
    - Modernizare străzi de interes local în comuna Feldru, județul Bistrița-Năsăud - Lot 1
    - Modernizare străzi de interes local în comuna Feldru, județul Bistrița-Năsăud - Lot 2
- *Galații Bistriței:* Modernizare străzi în comuna Galații Bistriței- proiectul *II*
- *Ilva Mare:* Modernizare drumuri de interes local în localitatea Ilva Mare, Județul Bistrița-Năsăud
- *Ilva Mica:* Modernizare străzi în comuna Ilva Mică, județul Bistrița-Năsăud
- *Josenii Bârgăului:* Modernizare străzi în comuna Josenii Bârgăului
- *Lechința:* Modernizare străzi în comuna Lechința, județul Bistrița-Năsăud
- *Leșu*
    - Modernizare străzi de interes local în comuna Leșu, județul Bistrița-Năsăud - LOT 1

    - Modernizare străzi de interes local în comuna Leșu, județul Bistrița-Năsăud - LOT 2
    - Modernizare străzi de interes local în comuna Leșu, județul Bistrița-Năsăud - LOT 3
- *Lunca Ilvei*
    - Modernizare străzi în localitatea Lunca Ilvei
    - Reabilitare DC 44 Lunca Ilvei- Șanț, județul Bistrița-Năsăud
- *Maieru:* Consolidare, reabilitare și modernizare drumuri afectate în urma calamităților din comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud
- *Măgura Ilvei:* Reabilitare infrastructură rutieră și torenți pentru eliminarea efectelor inundațiilor din comuna Măgura Ilvei, județul Bistrița-Năsăud
- *Miceștii de Câmpie*
    - Modernizare infrastructură rutieră în comuna Miceștii de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud, etapa I
    - Modernizare infrastructură rutieră în comuna Miceștii de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud, etapa a II-a
- *Milaș:* Modernizarea drumuri de interes local în comuna Milaș, județul Bistrița-Năsăud
- *Monor:* Modernizare străzi în comuna Monor, satele: Monor, Gledin
- *Negrilești:* Modernizarea infrastructurii rutiere locale în comuna Negrilești, jud. Bistrița-Năsăud
- *Nimigea:* Modernizare infrastructură locală în comuna Nimigea, județul Bistrița-Năsăud
- *Nușeni:* Modernizarea drumuri de interes local în comuna Nușeni, județul Bistrița-Năsăud
- *Parva:* Modernizarea drumuri de interes local în comuna Parva, județul Bistrița-Năsăud lot 1
- *Petru Rareș:* Modernizare străzi în comuna Petru Rareș, județul Bistrița-Năsăud etapa a II-a
- *Poiana Ilvei:* Modernizare stăzi în comuna Poiana Ilvei, județul Bistrița-Năsăud
- *Prundu Bârgăului:* Modernizare străzi în comuna Prundu Bârgăului
- *Rebra:* Modernizare străzi și drumuri în comuna Rebra
- *Rebrișoara:* Modernizarea infrastructurii rutiere de interes local în comuna Rebrișoara, județul Bistrița-Năsăud
- *Romuli*
    - Construire drum comunal Frumuşica, în comuna Romuli, Judeţul Bistriţa-Năsăud

    - Construire drum comunal Şetref, în comuna Romuli, judeţul Bistriţa-Năsăud
- *Salva:* Modernizare drumuri de interes local în comuna Salva, județul Bistrița-Năsăud
- *Spermezeu:* Modernizare infrastructură rutieră în localitățile Hălmăsău și Dobricel din comuna Spermezeu, județul Bistrița-Năsăud
- *Șanț*
    - Consolidare, reabilitare și modernizare a 15 drumuri de interes local în comuna Șanț, județul Bistrița-Năsăud
    - Consolidare, reabilitare și modernizare drumuri de interes local din zona centrală a comunei Șanț, județul Bistrița-Năsăud
- *Șieuț:* Modernizare infrastructură de interes local în comuna Șieuț, județul Bistrița-Năsăud
- *Târlișua:* Modernizare drumuri comunale și străzi rurale în comuna Târlișua
- *Telciu:* Amenajare trotuare și sisteme de colectare a apelor pluviale, în comuna Telciu, județul Bistrița-Năsăud
- *Tiha Bârgăului:* Modernizare infrastructură de interes local în comuna Tiha Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud
- *Uriu:* Modernizare străzi secundare în comuna Uriu
- *Urmeniș:* Modernizare drumuri comunale și străzi în comuna Urmeniș, județul Bistrița-Năsăud
- *Zagra:* Modernizare drum comunal DC 39A și străzi în comuna Zagra, județul Bistrița-Năsăud

2.1.2 Infrastructura feroviară

2.1.2.1 Caracteristicile reţelei feroviare

<u>Categorii de căi ferate, rute</u>

Pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud, reţeaua feroviară este alcătuită atât din căi ferate operabile, cât şi din căi ferate neoperabile. De-a lungul anilor, lungimea căilor ferate în exploatare a variat de la an la an, pentru ca în 2024, conform INS, acestea să măsoare 324 km, comparativ cu 320 km, cât măsura în 2015. Trebuie menţionat faptul că lungimea căilor ferate oferită de Institutul Naţional de Statistică reprezintă doar lungimea dintre staţii, indiferent câte căi de circulaţie există, în timp ce valorile puse la dispoziţie de Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj-Napoca reprezintă lungimea efectivă a reţelei. Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate

Cluj-Napoca, pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud, lungimea căilor ferate în exploatare este de 321,80 km.

Reţeaua feroviară din judeţ se compune din:

- Linia 416, Dej Călători – Beclean pe Someş, fir I şi II (linie CF pe raza SRCF Cluj)
- Linia 418, Beclean pe Someş – Deda (linie CF pe raza SRCF Cluj)
- Linia 416B, Beclean pe Someş – Ilva Mică (linie CF pe raza SRCF Cluj)
- Linia 424, Ilva Mică – Rodna Veche (linie închisă) (linie CF pe raza SRCF Cluj)
- Linia 421, Sărăţel – Bistriţa Bârgăului
- Linia 511, Ilva Mică – Vatra Dornei
- Linia 420, Luduş – Măgheruş Şieu
- Linia 422, Salva – Vişeu de Jos
- Linia 3002 (ecatrament îngust), Târgu Mureş Sud – Lechinţa (linie dezafectată)

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Braşov, Linia 3002 Târgu Mureş Sud – Lechinţa, linie cu ecartament îngust, pe tritoriul judeţului analizat se desfăşoară de la km 46+370 (limita judeţului Mureş) până la km 89+800 (Lechinţa). În prezent aceasta este dezafectată. Prin dispoziţia preşedintelui S.N.C.F.R. nr. 58/1998 privind împărţirea patrimoniului, S.A.A.F. S.A. a preluat linia Târgu Mureş – Lechinţa, fără terenul aferent, acesta fiind în proprietatea Statului Român – domeniul public, administrator Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii, concesionar Compania Naţională de Căi Ferate „CFR” S.A..

Linia 420 Luduş – Măgheruş Şieu, pe teritoriul judeţului Bistriţa-Năsăud, se desfăşoară de la km 45+650 (limita judeţului Mureş) până la km 92+450 (graniţa cu Sucursala Regională C.F. Cluj). Aceasta are ecartament normal. În prezent este în administrarea R.C.C.F. Trans SRL.

Suprafaţa terenurilor aflate în evidenţa SRCF Braşov este de 219,81 ha, teren aflat în proprietatea Statului Român - domeniul public, administrator Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, concesionar: Compania Națională de Căi Ferate „CFR” S.A.

<u>Lungimea căilor ferate simple și duble</u>

Județul Bistriţa-Năsăud dispune de o rețea feroviară care include atât linii simple, cât și linii duble. La nivel judeţean, conform INS, 5,25% sunt căi ferate duble, în timp ce restul de 94,75% sunt căi ferate simple. Singura linie dublă este Linia 416, Dej Călători – Beclean pe Someş.

Lungimea sectoarelor de cale ferată electrificată şi neelectrificată

În judeţul Bistriţa-Năsăud, sectoarele de cale ferată electrificată reprezintă 58,33% din lungimea totală a liniilor ferate, în timp ce sectoarele neelectrificate reprezintă 41,66%.

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj-Napoca, din cei 321,8 km de cale ferată, 183 km sunt electrificaţi, ceea ce reprezintă 56,87%.

Liniile electrificate din judeţ sunt: Linia 416 (Dej – Beclean), Linia 418 (Beclean – Deda), Linia 416B (Beclean – Salva – Ilva Mică), Linia 421 (pe segmentul Sărăţel – Bistriţa) şi Linia 511 (Ilva Mică – Vatra Dornei). Linia 420 (Luduş – Măgheruş Şieu) este neelectrificată.

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj-Napoca, reţeaua de cale ferată de pe raza judeţului Bistriţa-Năsăud prezintă următoarele caracteristici:

- Linia 416, Dej Călători – Beclean pe Someş, fir I şi II, are 18,9 km, este linie normală, dublă, electrificată.
- Linia 418, Beclean pe Someş – Deda, are 58,5 km, este normală, simplă, electrificată.
- Linia 416B, Beclean pe Someş – Ilva Mică, are 47,2 km, este normală, simplă, electrificată Beclean pe Someş – Salva – Ilva Mică.
- Linia 424, Ilva Mică – Rodna Veche, are 20,9 km, este normală, simplă, neelectrificată, închisă.
- Linia 421, Sărăţel – Bistriţa Bârgăului, are 40,2 km, este normală, simplă, electrificată între Sărăţel şi Bistriţa Nord (10 km).
- Linia 502, Ilva Mică – Vatra Dornei, are 49,2 km, este normală, simplă, electrificată 0,365 m (aparţine de L8), iar restul de regionala Iaşi.
- Linia 420, Luduş – Măgheruş Şieu, are 47,1 km, este normală, simplă, neelectrificată, aparţine de regionala Braşov.
- Linia 422, Salva – Vişeu de Jos, are 40 km, este normală, simplă, neelectrificată, aparţine de Secţia L9 Sighet.

Numărul aparatelor de cale ferată

În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud se regăsesc 200 aparate de cale, din care 176 simple, 19 sunt TDJ, 1 aparat de cale – bretele, 1 bretea combinată cu 1 TDJ şi 3 bretele combinate cu 2 TDJ, conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj.

În judeţul Bistriţa-Năsăud există cinci instalaţii de asigurare cu încuietori cu chei şi bloc din care un TM cu 20 macazuri, 4 SBW cu 35 de macaze şi 4 bariere mecanice, respectiv 19 instalaţii de bloc de linie automată, acoperind distanţa de 144 km şi instalaţii de centralizare electrodinamică în 18 staţii, însumând 226 de macazuri şi 48 instalaţii BAT/SAT.

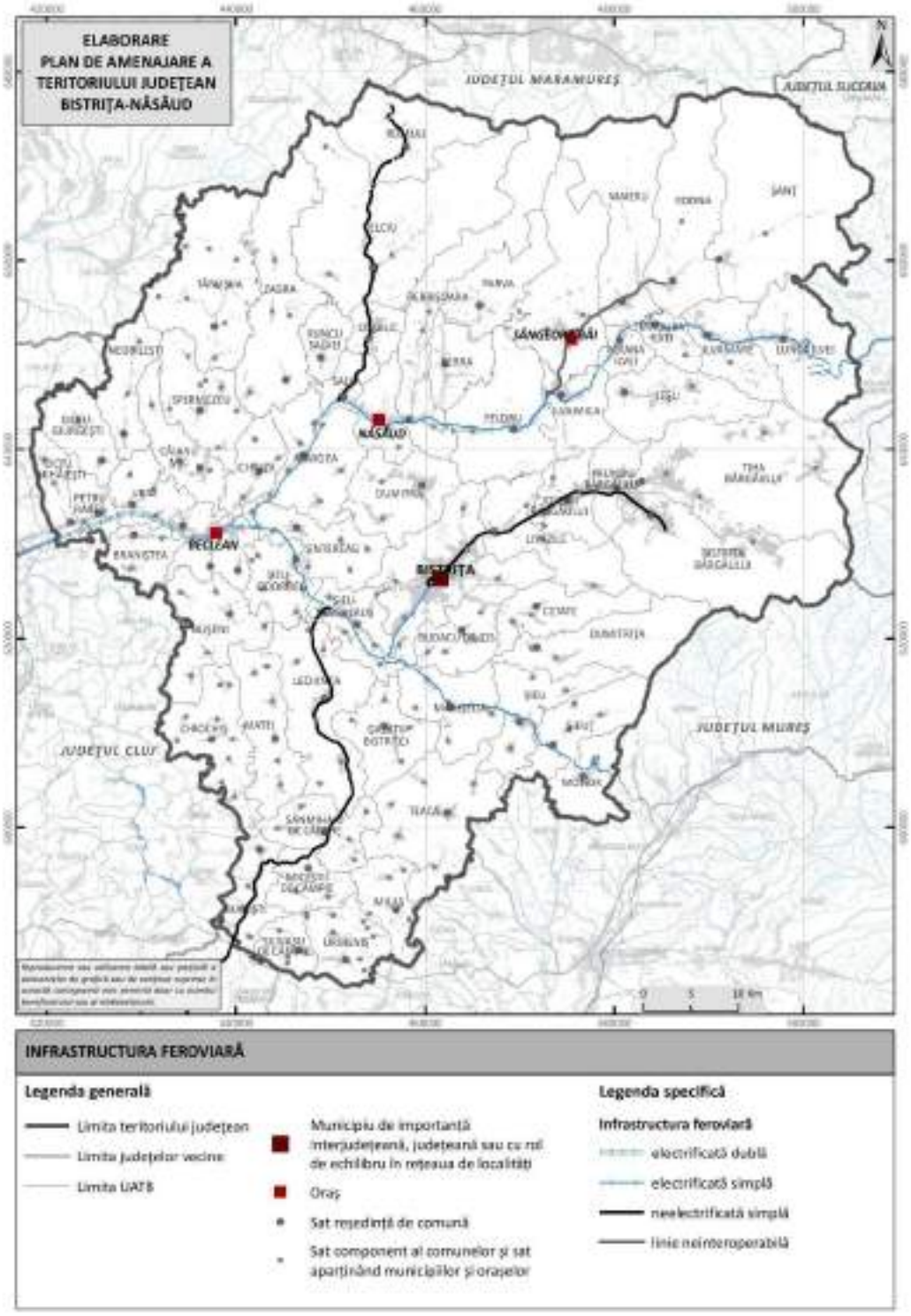

Fig. 2.21 STRUCTURA REȚELEI FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: Compania Naţională de Căi Ferate "CFR" SA, 2022

Toate instalaţiile CCS-T existente pe raza judeţului studiat sunt cu durată de viaţă depăşită, cu excepţia instalaţiilor SAT/BAT modernizate începând cu 2018.

Conform Sucursalei de Căi Ferate Iaşi, pe raza secţiei L6 Vatra Dornei sunt 52 de aparate de cale simple şi 2 TDJ.

Număr, lungime şi localizare tuneluri

În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud se regăsesc 15 tuneluri, după cum urmează:

- Secţia Sărăţel – Deva
    - Km 26+174,5 – 26+672: lungime 497,5 m, lăţime 6,7 m, înălţime 6,1 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 33+540 – 34+469: lungime 930 m, lăţime 6,7 m, înălţime 6,05 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Secţia Ilva Mică – Rodna Veche
    - Km 53+086 – 53+263: lungime 177 m, lăţime 6,92 m, înălţime 5,5 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Secţia Salva – Vişeu de Jos
    - Km 25+905 – 26+034: lungime 129 m, lăţime 7,45 m, înălţime 6,75 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 26+438 – 26+552: lungime 84 m, lăţime 7,55 m, înălţime 6,75 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 37+618 – 40+008: lungime 2.390 m, lăţime 7,4 m, înălţime 6,75 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Secţia Ilva Mică – Vatra Dornei
    - Km 47+222 – 47+357: lungime 134,75 m, lăţime 5,7 m, înălţime 6,45 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 44+870 – 45+125: lungime 245,35 m, lăţime 5,7 m, înălţime 6 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 42+780 – 43+637: lungime 857,15 m, lăţime 5,7 m, înălţime 6,45 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 41+901 – 42+140: lungime 238,85 m, lăţime 5,7 m, înălţime 6,35 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
    - Km 40+999 – 41+160: lungime 160,87 m, lăţime 5,9 m, înălţime 6,45 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.

- Km 39+939 – 40+089: lungime 150,15 m, lăţime 5,7 m, înălţime 6,75 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Km 39+326 – 39+542: lungime 215,9 m, lăţime 5,7 m, înălţime 7,05 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Km 35+672 – 36+840: lungime 166 m, lăţime 5,5 m, înălţime 6,67 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.
- Km 14+139 – 14+354: lungime 215,3 m, lăţime 6 m, înălţime 6,5 m, capacitate de trecere în tone 20,5 t/os.

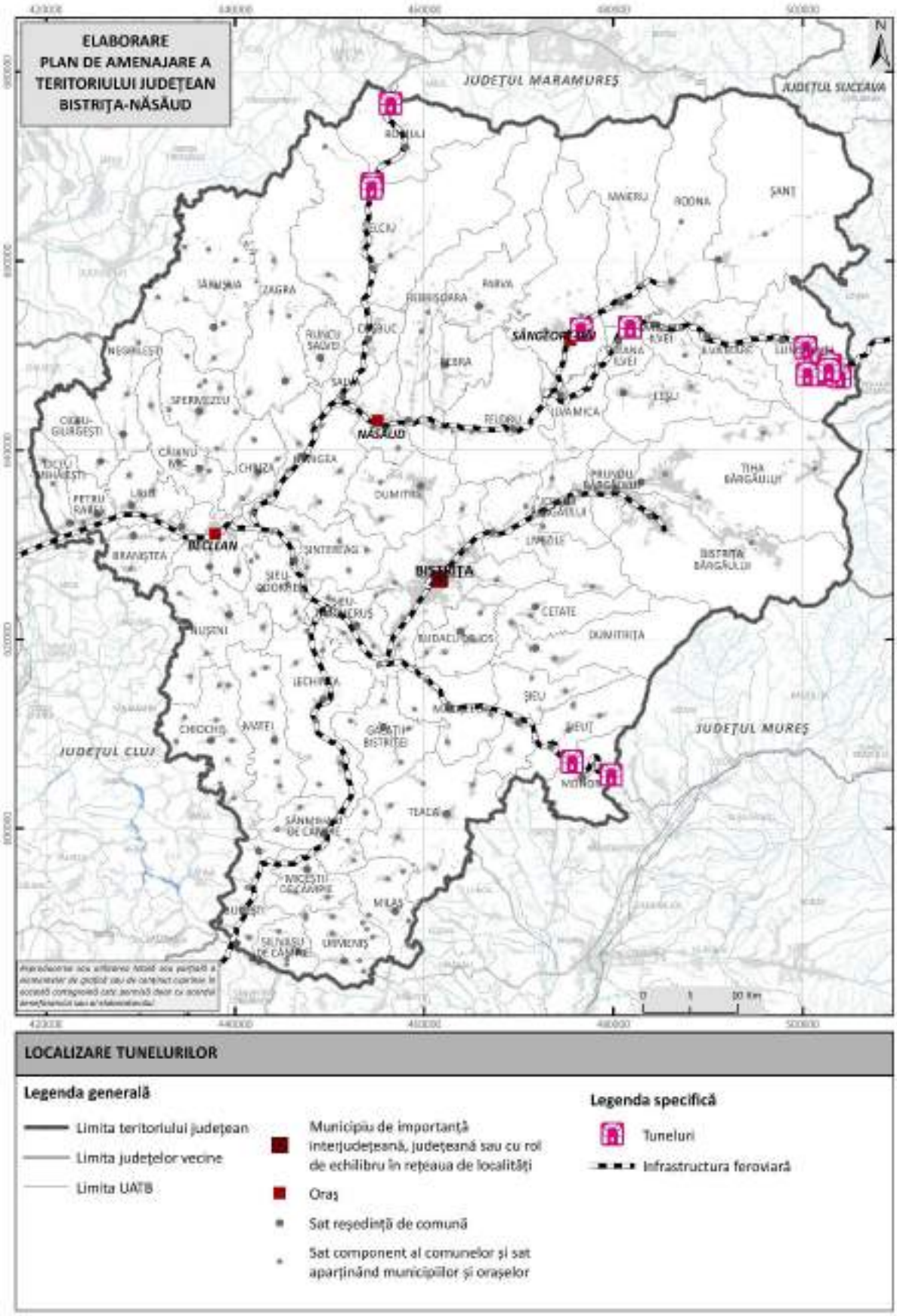

Fig. 2.22 LOCALIZARE TUNELURILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: prelucrare proprie

Sectoare de cale ferată afectate de fenomene de risc (alunecări de teren, inundaţii etc.)

Conform Companiei Naţionale de Căi Ferate „CFR" S.A., Sucursala Regională CF Cluj, la nivelul judeţului analizat sunt 23 de sectoare de cale ferată afectate de fenomene de risc, după cum urmează:

- între staţiile Dej Triaj – Reteag, km 8+225 – 8+250, colmatarea albiei sub pod cu inundarea liniei
- între staţille Mogoşeni – Nimigea, km 8+155 – 8+180, eroziune mal stâbg şi distrugerea zidului de protecţie a culeei
- între staţiile Nimigea – Salva, km 14+950 – 15+250, alunecarea versantului stâng
- între staţiile Rebrişoara – Feldru, km 36+800 – 37+100, pericol eroziune terasamentul căii
- între staţiile Feldru – Ilva Mică, km 39+650 – 39+750, infrastructură încastrată sub 2,5m, beton degradat, elevaţii pile la nivel etiaj
- în staţia Ilva Mică, km 42+850 – 42+900, podeţ inundabil, pantă de scurgere insuficientă
- între staţiile Sărăţel – Bistriţa, km 50+350 – 50+450, pila 1 fundată sub 2,m, prag de fund degradat
- între staţiile Bistriţa – Susenii Bârgăului, km 79+050 – 79+150, prag de fund rupt, ap. mal în pericol afuiere
- între staţiile Bistriţa – Susenii Bârgăului, km 80+100 – 80+200, împotmolirea albiei sub pod
- între staţiile Susenii Bârgăului – Bistriţa Bârgăului, km 82+548 – 82+589, infrastructură pod încastrată sub 2,5m
- între staţiile Susenii Bârgăului – Bistriţa Bârgăului, km 83+483 – 83+515, infrastructură pod încastrată sub 2,5m
- între staţiile Sărăţel – Mărişel, km 4+400 – 5+800, pungi de balast
- între staţiile Şieu – Monor Gledin, km 19+500 – 20+000, linie în rambleu şi mixt cu tasări, platformă umectată, drenuri nefuncţionale
- între staţiile Şieu – Monor Gledin, km 28+700 – 29+000, linie în rambleu şi mixt cu tasări, platformă umectată
- între staţiile Monor – Rîpa, km 30+150 – 30+400, linie în rambleu şi debleu cu tasări, platformă umectată
- între staţiile Monor – Rîpa, km 32+400 – 32+500, rambleu cu tasări, linie cu deripari

- între staţiile Monor – Rîpa, km 36+050 – 36+400, linie în debleu cu tasări mari, platformă umectată
- între staţiile Monor – Rîpa, km 36+600 – 36+900, terasament argilor, zid de sprijin burduşit cu crăpături longitudinale
- între staţiile Monor – Rîpa, km 37+162 – 38+607, terasament argilor, drenuri nefuncţionale
- între staţiile Rîpa – Deda, km 41+300 – 41+600, denivelări ale liniei, refularea platformei, şanţuri burduşite
- între staţiile Rîpa – Deda, km 41+700 – 41+900, denivelări ale liniei, refularea platformei, şanţuri burduşite
- între staţiile Rîpa – Deda, km 42+350 – 42+450, denivelări ale liniei, refularea platformei, defecte ale liniei în lung
- între staţiile Rîpa – Deda, km 43+400 – 43+800, fenomen de îngropare a liniei, şanţuri burduşite

Conform Companiei Naţionale de Căi Ferate „CFR" S.A., Sucursala Regională CF Iaşi, la nivelul judeţului analizat, pe raza secţiei L6 Vatra Dornei, sunt 28 de sectoare de cale ferată afectate de fenomene de risc, după cum urmează:

- între staţiile Ilva Mică - Leşul Ilvei, km 2+050 - km 2+970, zone cu căderi de stânci
- între staţiile Ilva Mică - Leşul Ilvei, km 3+060 - km 3+100, zone cu căderi de stânci
- între staţiile Ilva Mică - Leşul Ilvei, km 4+500 - km 4+900, zone cu căderi de stânci
- între staţiile Leşul Ilvei - Poiana Ilvei, km 5+400 - km 6+850, zone cu căderi de stânci + terasam inundabil
- între staţiile Leşul Ilvei - Poiana Ilvei, km 6+850 - km 7+200, terasam inundabil + sector insuficient
- între staţiile Leşul Ilvei - Poiana Ilvei, km 8+000 - km 8+400, terasam inundabil
- între staţiile Leşul Ilvei - Poiana Ilvei, km 10+150 - km 12+200, zone cu căderi de stânci
- între staţiile Poiana Ilvei - Măgura Ilvei, km 12+200 - km 13+100, terasam inundabil
- între staţiile Poiana Ilvei, km 13+500 - km 13+600, terasam inundabil
- între staţiile Poiana Ilvei - Măgura Ilvei, km 14+800 - km 15+100, zone cu căderi de stânci
- între staţiile Măgura Ilvei - Ilva Mare, km 18+500 - km 21+100, terasam instabil - alunecări
- între staţiile Măgura Ilvei - Ilva Mare, km 22+600 - km 22+800, terasam inundabil
- între staţiile Ilva Mare - Lunca Ilvei, km 25+050 - km 25+100, terasam inundabil

- între staţiile Ilva Mare - Lunca Ilvei, km 29+400 - km 29+500, terasam instabil - tasări
- între staţiile Ilva Mare - Lunca Ilvei, km 30+500 - km 30+550, terasam instabil - alunecări
- între staţiile Lunca Ilvei - Silhoasa, km 34+750 - km 35+300, terasam inundabil
- între staţiile Lunca Ilvei - Silhoasa , km 36+000 - km 36+150, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa , km 37+025 - km 37+175, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 38+500 - km 38+600, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 38+750 - km 38+850, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 40+200 - km 40+300, terasam instabil - alunecări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 42+120 - km 42+370, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 42+500 - km 42+750, terasam instabil - tasări
- între staţiile Silhoasa - Larion, km 44+400 - km 44+500, terasam instabil - tasări
- între staţiile Larion, km 44+890 - km 45+100, terasament inundabil (tunel 8)
- între staţiile Larion - Grădiniţa, km 45+900 - km 46+100, terasam instabil - tasări
- între staţiile Larion - Grădiniţa, km 46+850 - km 46+900, terasam instabil - alunecări
- între staţiile Larion - Grădiniţa, km 47+360 - km 49+000, zone cu căderi de stânci + terasam inundabil, instabil + tasări

Sectoare de cale ferată cu limitare de viteză

Conform, Sucursalei Regionale de Căi Ferate Braşov, Linia 420 are viteza proiectată de 65/50 km/h, viteza de exploatare 50/40 km/h. Există, de asemenea, şi o limitare de traseu, este vorba de sectorul cuprins între km 53+500 şi km 57+700, pe care viteza este limitată la 30 km/h.

Tabel 2.33 SECTOARELE DE CALE FERATĂ CU LIMITARE DE VITEZĂ DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

Între staţiile/staţia	**Poziţia km**		**Lungime limitare (m)**	**Viteza limitată**
	de la	**până la**		
LINIA 416 ILVA MICĂ – BECLEAN PE SOMEŞ – DEJ CĂLĂTORI				
Reteag – Coldău	11+631	18+950	7.319	50
Coldău – Beclean pe Someş	20+942	21+565	623	95
Beclean pe Someş - Mogoşeni	24+760	25+259	499	65
Beclean pe Someş - Mogoşeni	0+000	3+127	3.127	55
Nimigea – Salva	12+811	15+916	3.105	65
Salva – Năsăud	17+788	18+184	396	70
Salva – Năsăud	21+540	23+194	1.654	65
Năsăud – Rebrişoara	27+538	28+766	1.228	65
Rebrişoara – Feldru	29+689	29+739	50	50
Rebrişoara – Feldru	30+400	31+259	859	65
Rebrişoara – Feldru	33+566	34+170	604	60
Rebrişoara – Feldru	36+712	38+018	1.306	65

Feldru – Ilva Mică	40+145	40+195	50	30
Feldru – Ilva Mică	39+293	40+319	1.026	65
LINIA 418 DEDA – BECLEAN PE SOMEŞ				
Beclean pe Someş – Şintereag	24+243	26+743	2.500	65
Şintereag – Măgheruş Şieu	34+166	34+464	298	80
Şintereag – Măgheruş Şieu	36+618	37+490	872	65
Şintereag – Măgheruş Şieu	39+321	39+725	404	80
Măgheruş Şieu – Sărăţel	48+686	49+012	326	80
Şieu – Monor Gledin	18+380	19+826	1.446	65
Şieu – Monor Gledin	22+900	22+950	50	50
Şieu – Monor Gledin	27+931	28+281	350	50
Monor Gledin – Râpa de Jos	30+235	30+510	275	50
	36+900	3+700	1.800	30
Râpa de Jos – Deda	42+350	42+450	100	30
Râpa de Jos – Deda	44+700	44+750	50	15
LINIA 421 SĂRĂŢEL - BISTRIŢA BÂRGĂULUI				
Bistrița Nord - Livezile	66+950	67+050	100	10
Bistrița Nord - Livezile	68+810	68+910	100	30
Bistrița Nord - Livezile	71+500	79+800	8.300	30
LINIA 422 SALVA - CÂMPULUNG LA TISA				
Salva – Coşbuc	1+400	1+450	50	30
Salva – Coşbuc	5+150	5+360	210	30
LINIA 511 ILVA MICĂ – VATRA DORNEI				
Ilva Mică – Vatra Dornei	2+600	3+300	700	60
	4+150	4+200	50	50
	13+130	13+800	670	45
	17+564	17+920	356	50
	29+540	29+950	410	50
	34+375	35+600	1.225	50

Sursa: prelucrare date Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj şi Sucursala Regională de Căi Ferate Iaşi, 2026

Tabel 2.34 SECTOARELE DE CALE FERATĂ CU RESTRICŢII DE VITEZĂ DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

Firul I sau linia simplă Linia curentă şi linia directă din staţii, aferente firului I, respectiv liniei simple		Staţia sau distanţa	Aparate de cale în abatere şi Linii abătute din staţii		Firul II Linia curentă şi linia directă din staţii aferente firului II		Observaţii
De la km. la km.	Viteza redusă		De la km. la km.	Viteza redusă	De la km. la km.	Viteza redusă	
		Dej Triaj - Reteag			7+600 7+850	50	*Fără inductori.*
		St. Reteag linia 2 abătută	toată linia	10			
20+500 22+169	70	Coldău – Beclean pe Someş					*Fără inductori.*
		Coldău – Beclean pe Someş			20+810 20+942	70	*Fără inductori.*
		Coldău –			21+880	70	

		Beclean pe Someş			23+000		
24+070 24+200	30	St. Beclean pe Someş peste T.D.J. 6 / 10					
		St. Beclean pe Someş peste T.D.J. 8 / 12			24+070 24+200	30	
25+030 25+080	30	St. Beclean pe Someş peste T.D.J. 5 / 9					
		St. Beclean pe Someş linia 8 abătută	de la călcâi sch. 28 la călcâi sch. 29	10			
13+500 13+650	30	Nimigea - Salva					*Fără inductori.*
		St. Năsăud Cap X	peste T.D.J. 15 / 19	10			*Afectează intrări – ieşiri la liniile 1 şi 2.*
30+150 30+200	30	Rebrișoara - Feldru					*Fără inductori.*
33+730 33+800	30	Rebrișoara - Feldru					*Fără inductori.*
37+170 37+340	30	St. Feldru linia 2 directă secțiunea 024					*Fără inductori.*
		St. Ilva Mică linia 2 abătută	vf sch. R 22 și vf sch. R 19	10			
43+500 43+550	30	St. Ilva Mică peste TDJ 3/5					*Fără inductori.*
		St. Ilva Mică Cap X	peste T.D.J. 11 / 13	15			*Nesemnalizată pe teren.* *Afectează intrări - ieşiri la liniile 5 – 12.*
		St. Ilva Mică Cap X	peste sch R23	15			*Afectează intrări - ieşiri la liniile 6 și 7.*
		St. Ilva Mică Cap Y	peste TDJ 4 / 6	15			*Nesemnalizată pe teren.* *Afectează intrări - ieşiri la liniile 4 – 10.*
		St. Ilva Mică Cap Y	peste sch. 22	15			*Nesemnalizată pe teren.*
		St. Ilva Mică linia 6 abătută	de la călcâi sch. 15	10			

			la km 43+000				
Linia 418 Beclean pe Someş - Deda							
25+020 25+070	30	St. Beclean pe Someș peste TDJ 7 / 11					
		St. Şintereag linia 1 abătută	toată linia	10			
45+440 45+490	50	Măgheruș Șieu - Sărăţel					*Fără inductori.*
48+650 49+250	70	St. Sărăţel linia 3 directă (inclusiv peste sch. 2 și 4 Cap Y)					*Fără inductori.*
		St. Sărăţel linia 2 abătută	toată linia	15			*Nesemnalizată pe teren.*
4+500 5+200	30	Sărăţel – Mărișelu					*Fără inductori.*
5+200 8+000	50	Sărăţel – Mărișelu					*Fără inductori.*
		St. Şieu linia 4 abătută	între ax stație și călcâi sch. 3	15			*Linie închisă între ax stație și călcâi sch. nr. 4.*
		St. Monor Gledin linia 2 abătută	toată linia	15			
		St. Monor Gledin linia 4 abătută	toată linia	15			*Fără inductori.*
36+900 38+700	30	Monor Gledin - Râpa de Jos					
		St. Râpa de Jos linia 2 abătută	toată linia	20			
Linia 421 Sărăţel – Bistriţa Bârgăului							
		St. Sărăţel linia 2 abătută	toată linia	15			*Nesemnalizată pe teren.*
		St. Bistriţa Nord liniile 7, 8, 9 și 10 abătute	toată linia	10			*Nesemnalizată pe teren.*
59+750 60+500	10	St. Bistriţa Nord linia 6 directă					
60+305 89+925	15	Ax. st. Bistriţa Nord - Ax. st. Bistriţa Bârgăului					*Valabil doar pentru trenurile de marfă remorcate cu

							locomotive DHC.
Linia 422 Salva – Sighetu Marmaţiei							
16+200 16+400	10	Telciu - Fiad					
28+160 28+320	10	Fiad - Dealu Ștefăniței					

Sursa: date Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj, 2026

Poduri de cale ferată

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, infrastructura feroviară din judeţul Bistriţa-Năsăud cuprinde 246 de poduri şi podeţe. Poziţia lucrărilor de artă pentru fiecare linie în parte, respectiv starea actuală a acestora este redată în tabelul 2.35. Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Braşov, infrastructura feroviară din judeţul Bistriţa-Năsăud cuprinde 111 de poduri şi podeţe. Poziţia lucrărilor de artă pentru fiecare linie în parte, respectiv starea actuală a acestora este redată în tabelul 2.35. Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Iaşi, infrastructura feroviară din judeţul Bistriţa-Năsăud cuprinde 160 de poduri şi podeţe. Poziţia lucrărilor de artă pentru fiecare linie în parte, respectiv starea actuală a acestora este redată în tabelul 2.35.

Tabel 2.35 SITUAŢIA PODURILOR ŞI PODEŢELOR FEROVIARE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

Nr. crt.	Tipul podului	Lungime totală (m)	Localizare			Starea podului	Observaţii
			Între staţiile / Staţia / peste	km început	km sfârşit		
L 416 DEJ - BECLEAN PE SOMEŞ, FIR I							
1	DBA	5,3	Dej Triaj - Reteag	4+207	4+212,5	corespunzator	DN expirat
2	METALIC	13	Dej Triaj - Reteag	4+839,5	4+852,5	corespunzator	
3	DBA	3,5	Dej Triaj - Reteag	6+091	6+094,5	corespunzator	DN expirat
4	METALIC	12	Dej Triaj - Reteag	6+312	6+324	corespunzator	
5	DBA	5,5	Dej Triaj - Reteag	7+135	7+140,5	corespunzator	DN expirat
6	DBA	11	Dej Triaj - Reteag	7+794,5	7+805,5	corespunzator	DN expirat
7	METALIC	15	Dej Triaj - Reteag	8+231,5	8+246,5	corespunzator	
8	DBA	3,45	Dej Triaj - Reteag	10+907	10+910,5	corespunzator	DN expirat
9	DBA	3	Dej Triaj - Reteag	11+216,5	11,219,5	corespunzator	DN expirat
10	METALIC	22,9	Dej Triaj - Reteag	11+548,5	11+571,5	corespunzator	
11	DBA	3,35	Reteag - Coldău	12+732	12+735,5	corespunzator	DN expirat
12	DBA	5,5	Reteag - Coldău	13+146	13+151,5	corespunzator	DN expirat
13	DBA	3,5	Reteag - Coldău	13+476	13+479,5	corespunzator	DN expirat
14	METALIC	7,3	Reteag - Coldău	14+389,5	14+396,5	corespunzator	
15	DBA	4,3	Reteag - Coldău	15+290	15+294,5	corespunzator	DN expirat
16	METALIC	2	Reteag - Coldău	15+694	15+696	corespunzator	
17	METALIC	11,9	Reteag - Coldău	15+987	15+999	corespunzator	
18	DBA	4,5	Reteag - Coldău	16+552	16+556,5	corespunzator	DN expirat
19	METALIC	47	Reteag - Coldău	17+242,5	17+289,5	corespunzator	
20	METALIC	6,5	Reteag - Coldău	17+626	17+632,5	corespunzator	
21	DBA	6,4	Reteag - Coldău	18+856	18+862,5	corespunzator	DN expirat
22	DBA	5,3	Coldău	19+216	19+221,5	corespunzator	DN expirat
23	METALIC	12,8	Coldău - Beclean pe Someş	20+248,5	20+261,5	corespunzator	
24	METALIC	121,55	Coldău - Beclean pe Someş	20+803	20+925	corespunzator	
25	METALIC	7,94	Coldău - Beclean pe Someş	22+368	22+376	corespunzator	

26	GR BA	5,4	Coldău - Beclean pe Someş	22+973	22+978,5	corespunzator	DN expirat
27	GR BA	4,9	Coldău - Beclean pe Someş	23+371,5	23+376,5	corespunzator	DN expirat
28	METALIC	24,9	Coldău - Beclean pe Someş	24+073,5	24+098,5	corespunzator	
L 416 DEJ - BECLEAN PE SOMEŞ, FIR II							
1	DBA	5,3	Dej Triaj - Reteag	4+207	4+212,5	corespunzator	
2	METALIC	14	Dej Triaj - Reteag	4+839	4+853	corespunzator	
3	DBA	4,2	Dej Triaj - Reteag	6+089	6+093	corespunzator	
4	METALIC	12,3	Dej Triaj - Reteag	6+312	6+324	corespunzator	
5	DBA	5,5	Dej Triaj - Reteag	7+135	7+140,5	corespunzator	
6	DBA	11	Dej Triaj - Reteag	7+794,5	7+805,5	corespunzator	
7	METALIC	17,9	Dej Triaj - Reteag	8+230	8+248	corespunzator	
8	DBA	4,4	Dej Triaj - Reteag	10+907	10+911,5	corespunzator	
9	DBA	5,75	Dej Triaj - Reteag	11+215	11+221	corespunzator	
10	METALIC	26,5	Dej Triaj - Reteag	11+543	11+568,5	corespunzator	
11	DBA	5,3	Reteag - Coldău	12+730	12+735,5	corespunzator	
12	DBA	6,8	Reteag - Coldău	13+145,5	13+152,5	corespunzator	
13	METALIC	5,4	Reteag - Coldău	13+475	13+480,5	corespunzator	
14	METALIC	8,05	Reteag - Coldău	14+389	14+397	corespunzator	
15	DBA	4,3	Reteag - Coldău	15+290	15+294,5	corespunzator	
16	DBA	4	Reteag - Coldău	15+695	15+699	corespunzator	
17	METALIC	13,8	Reteag - Coldău	15+988	16+002	corespunzator	
18	DBA	4,5	Reteag - Coldău	16+552	16+556,5	corespunzator	DN expirat
19	DBA	3,15	Nimigea - Salva	14+601,5	14+604,5	corespunzator	DN expirat
20	DBA	2,65	Nimigea - Salva	14+759	14+761,5	corespunzator	DN expirat
21	DBA	3,35	Nimigea - Salva	14+873,5	14+877	corespunzator	DN expirat
22	DBA	6,09	Nimigea - Salva	15+318	15+324	corespunzator	DN expirat
23	METALIC	20,4	Nimigea - Salva	15+705	15+725,5	corespunzator	
24	DBA	4,8	Nimigea - Salva	16+428,5	16+433,5	corespunzator	DN expirat
25	DBA	5	Nimigea - Salva	16+912,5	16+917,5	corespunzator	DN expirat
26	DBA	6,02	Salva	17+945	17+951	corespunzator	DN expirat

27	METALIC	52,81	Salva - Năsăud	18+141,5	18+194,5	corespunzator	
28	PS 2*7*45	4,6	Salva - Năsăud	19+096	19+100,5	corespunzator	DN expirat
29	DBA	6	Salva - Năsăud	19+629	19+635	corespunzator	DN expirat
30	METALIC	8,45	Salva - Năsăud	20+486	20+494,5	corespunzator	
31	METALIC	5,6	Salva - Năsăud	20+828	20+833,5	corespunzator	
32	METALIC	9	Salva - Năsăud	21+088,5	21+097,5	corespunzator	
33	METALIC	14,2	Salva - Năsăud	22+643	22+657	corespunzator	
34	DBA	8,9	Salva - Năsăud	23+125,5	23+134,5	corespunzator	DN expirat
35	METALIC	5,5	Năsăud - Rebrişoara	24+191	24+196,5	corespunzator	DN expirat
36	DBA	6,11	Năsăud - Rebrişoara	25+661	25+667	corespunzator	DN expirat
37	METALIC	23	Năsăud - Rebrişoara	25+871,5	25+894,5	corespunzator	DN expirat
38	DBA	9,3	Năsăud - Rebrişoara	26+431	26+440,5	corespunzator	DN expirat
39	DBA	5,74	Năsăud - Rebrişoara	27+148	27+154	corespunzator	DN expirat
40	DBA	4,64	Rebrişoara	27+655	27+659,5	corespunzator	DN expirat
41	DBA	3,5	Rebrişoara	27+751	27+754,5	corespunzator	DN expirat
42	Cadre C2	3,5	Rebrişoara	27+972	27+975,5	corespunzator	
43	Cadre C1	1,5	Rebrişoara	28+549	28+550,5	corespunzator	
44	METALIC	49	Rebrişoara - Feldru	28+768,5	28+817,5	corespunzator	
45	DBA	6,6	Rebrişoara - Feldru	29+110	29+116,5	corespunzator	DN expirat
46	DBA	5,6	Rebrişoara - Feldru	29+296	29+301,5	corespunzator	DN expirat
47	DBA	5,61	Rebrişoara - Feldru	29+394	29+399,5	corespunzator	DN expirat
48	DBA	6,1	Rebrişoara - Feldru	30+183	30+189	corespunzator	DN expirat
49	DBA	6,55	Rebrişoara - Feldru	30+607	30+613,5	corespunzator	DN expirat
50	DBA	9	Rebrişoara - Feldru	30+784,5	30+793,5	corespunzator	DN expirat
51	DBA	11	Rebrişoara - Feldru	31+154,5	31+165,5	corespunzator	DN expirat
52	DBA	4,4	Rebrişoara - Feldru	31+622	31+626,5	corespunzator	DN expirat
53	DBA	9,36	Rebrişoara - Feldru	31+722	31+731,5	corespunzator	DN expirat
54	DBA	3,94	Rebrişoara - Feldru	31+974	31+978	corespunzator	DN expirat
55	DBA	5,34	Rebrişoara - Feldru	33+033	33+038,5	corespunzator	DN expirat
56	DBA	8,32	Rebrişoara - Feldru	33+542	33+550	corespunzator	DN expirat

57	DBA	2,4	Rebrişoara - Feldru	34+160	34+162,5	corespunzator	DN expirat
58	DBA	4	Rebrişoara - Feldru	34+302,5	34+307,5	corespunzator	DN expirat
59	GR BA	6,29	Rebrişoara - Feldru	34+402	34+408	corespunzator	DN expirat
60	DBA	5,25	Rebrişoara - Feldru	35+229,5	35+234,5	corespunzator	DN expirat
61	DBA	2,8	Rebrişoara - Feldru	35+399,5	35+402,5	corespunzator	DN expirat
62	DBA	2,3	Rebrişoara - Feldru	35+545	35+547,5	corespunzator	DN expirat
63	DBA	6,1	Rebrişoara - Feldru	35+600	35+606	corespunzator	DN expirat
64	METALIC	10,68	Rebrişoara - Feldru	37+080	37+090,5	corespunzator	
65	DBA	9,75	Feldru	37+671	37+681	corespunzator	DN expirat
66	METALIC	17,2	Feldru - Ilva Mică	38+450,5	38+467,5	corespunzator	
67	METALIC	58,2	Feldru - Ilva Mică	39+654	286712	corespunzator	
68	DBA	6,63	Feldru - Ilva Mică	40+180	40+186,5	corespunzator	DN expirat
69	DBA	3,7	Feldru - Ilva Mică	40+356	40+360	corespunzator	DN expirat
70	DBA	3,73	Feldru - Ilva Mică	40+535	40+539	corespunzator	DN expirat
71	DBA	2,3	Feldru - Ilva Mică	41+271	41+273,5	corespunzator	DN expirat
72	Cadre C1	9,6	Feldru - Ilva Mică	41+714	41+724	corespunzator	
73	DBA	6,18	Ilva Mică	42+230	42+236	corespunzator	DN expirat
74	DBA	2,3	Ilva Mică	42+728	42+730,5	corespunzator	DN expirat
75	DBA	6,5	Ilva Mică	42+890	42+896,5	corespunzator	DN expirat
L418A BECLEAN PE SOMEŞ - SĂRĂŢEL							
1	DBA	7,5	Beclean pe Someş - Şintereag	25+792	25+799,5	corespunzator	DN expirat
2	DBA	7,6	Beclean pe Someş - Şintereag	26+103	26+110,5	corespunzator	DN expirat
3	DBA	6,6	Beclean pe Someş - Şintereag	26+955	26+961,5	corespunzator	DN expirat
4	DBA	9,5	Beclean pe Someş - Şintereag	27+518	23+527,5	corespunzator	DN expirat
5	DBA	14	Beclean pe Someş - Şintereag	27+678	27+692	corespunzator	DN expirat
6	Cadre C3	6,25	Beclean pe Someş - Şintereag	28+711	28+717	corespunzator	
7	GR BA	7,8	Beclean pe Someş - Şintereag	30+096	30+104	corespunzator	DN expirat
8	DBA	5,4	Beclean pe Someş - Şintereag	30+791	30+796,5	corespunzator	DN expirat
9	DBA	7,95	Şintereag - Măgheruş Şieu	33+005	33+013	corespunzator	DN expirat
10	DBA	5	Şintereag - Măgheruş Şieu	33+721,5	3+726,5	corespunzator	DN expirat

11	DBA	5,9	Şintereag - Măgheruş Şieu	34+440	37+446	corespunzator	DN expirat
12	Cadre C3	6	Şintereag - Măgheruş Şieu	34+772	34+778	corespunzator	
13	DBA	5,15	Şintereag - Măgheruş Şieu	35+220,5	35+225,5	corespunzator	DN expirat
14	DBA	7	Şintereag - Măgheruş Şieu	36+546,5	36+553,5	corespunzator	DN expirat
15	DBA	7,55	Şintereag - Măgheruş Şieu	36+977	36+984,5	corespunzator	DN expirat
16	METALIC	92	Şintereag - Măgheruş Şieu	37+039	37+131	corespunzator	
17	DBA	3,7	Şintereag - Măgheruş Şieu	38+747	38+751	corespunzator	DN expirat
18	DBA	5	Şintereag - Măgheruş Şieu	39+883,5	39+888,5	corespunzator	DN expirat
19	DBA	5	Şintereag - Măgheruş Şieu	40+757,5	40+762,5	corespunzator	DN expirat
20	DBA	5,1	Şintereag - Măgheruş Şieu	41+057,5	41+062,5	corespunzator	DN expirat
21	DBA	5	Şintereag - Măgheruş Şieu	41+411,5	41+416,5	corespunzator	DN expirat
22	DBA	5	Măgheruş Şieu	42+885,5	42+890,5	corespunzator	DN expirat
23	DBA	18,4	Măgheruş Şieu	43+088	43+106,5	corespunzator	DN expirat
24	DBA	6,5	Măgheruş Şieu - Sărăţel	44+202	44+208,5	corespunzator	DN expirat
25	GGN	9,8	Măgheruş Şieu - Sărăţel	45+047	45+057	corespunzator	
26	DBA	4,2	Măgheruş Şieu - Sărăţel	45+472	45+476	corespunzator	DN expirat
27	METALIC	37	Măgheruş Şieu - Sărăţel	46+099,5	46+136,5	corespunzator	
28	METALIC	74	Măgheruş Şieu - Sărăţel	47+091	47+165	corespunzator	
29	DBA	6,6	Măgheruş Şieu - Sărăţel	48+665	48+671,5	corespunzator	DN expirat
30	METALIC	16,6	Sărăţel	49+003	49+019,5	corespunzator	
31	DBA	7	Sărăţel	49+391,5	49+398,5	corespunzator	DN expirat
L418 SĂRĂŢEL - DEDA							
1	DBA	5,5	Sărăţel - Mărişel	0+879	0+884,5	corespunzator	DN expirat
2	DBA	7,8	Sărăţel - Mărişel	1+007	1+015	corespunzator	DN expirat
3	DBA	2,1	Sărăţel - Mărişel	1+311	1+313	corespunzator	DN expirat
4	DBA	2,5	Sărăţel - Mărişel	1+323	1+325,5	corespunzator	DN expirat
5	METALIC	45,4	Sărăţel - Mărişel	2+607,5	2+653	corespunzator	
6	DBA	7,7	Sărăţel - Mărişel	3+662	3+670	corespunzator	DN expirat
7	METALIC	37,7	Sărăţel - Mărişel	3+905	3+943	corespunzator	
8	DBA	8,27	Sărăţel - Mărişel	4+112	4+120	corespunzator	DN expirat

9	DBA	5,6	Sărăţel - Mărişel	5+061,5	5+067	corespunzator	DN expirat
10	DBA	6,8	Sărăţel - Mărişel	5+307,5	5+314,5	corespunzator	DN expirat
11	DBA	2,5	Sărăţel - Mărişel	5+577	5+579,5	corespunzator	DN expirat
12	DBA	5,75	Sărăţel - Mărişel	5+956	5+962	corespunzator	DN expirat
13	DBA	2,8	Sărăţel - Mărişel	6+324,5	6+32,5	corespunzator	DN expirat
14	DBA	2,1	Sărăţel - Mărişel	6+336	6+338	corespunzator	DN expirat
15	DBA	8,8	Sărăţel - Mărişel	6+585,5	6+594,5	corespunzator	DN expirat
16	DBA	2,1	Sărăţel - Mărişel	8+081	8+083	corespunzator	DN expirat
17	DBA	2,5	Sărăţel - Mărişel	8+263	8+265,5	corespunzator	DN expirat
18	DBA - Pasaj inferior	7,55	Mărişel - Şieu	10+385,5	10+393	corespunzator	DN expirat
19	DBA	5,1	Mărişel - Şieu	11+331	11+336	corespunzator	DN expirat
20	DBA	3,45	Mărişel - Şieu	11+925,5	11+929	corespunzator	DN expirat
21	METALIC	30,7	Mărişel - Şieu	12+435	12+466	corespunzator	
22	METALIC	44	Mărişel - Şieu	12+945	12+989	corespunzator	
23	DBA	7,92	Mărişel - Şieu	13+383	13+391	corespunzator	DN expirat
24	DBA	10,1	Mărişel - Şieu	13+758	13+768	corespunzator	DN expirat
25	DBA	12,14	Mărişel - Şieu	14+587	14+599	corespunzator	DN expirat
26	METALIC - Pasaj inferior	10,5	Mărişel - Şieu	15+992	16+002,5	corespunzator	DN expirat
27	DBA	4,34	Mărişel - Şieu	16+958	16+962,5	corespunzator	DN expirat
28	DBA	5,5	Mărişel - Şieu	17+252,5	17+258	corespunzator	DN expirat
29	DBA	3,35	Şieu	17+355,5	17+359	corespunzator	DN expirat
30	DBA	20,6	Şieu	17+716,5	17+737	corespunzator	DN expirat
31	DBA	21	Şieu	18+146,5	18+437,5	corespunzator	DN expirat
32	DBA - Pasaj inferior	23,4	Şieu - Monor Gledin	18+915,5	18+939	corespunzator	DN expirat
33	METALIC	52,48	Şieu - Monor Gledin	19+002	19+054,5	corespunzator	
34	DBA	4,45	Şieu - Monor Gledin	19+505	19+509,5	corespunzator	DN expirat
35	DBA - Pasaj inferior	22,43	Şieu - Monor Gledin	19+673	19+695,5	corespunzator	DN expirat
36	BOLTA BA	24,95	Şieu - Monor Gledin	19+702,5	19+727,5	corespunzator	DN expirat
37	DBA	17,45	Şieu - Monor Gledin	20+247	20+264,5	corespunzator	DN expirat

38	DBA	3,4	Şieu - Monor Gledin	20+587	20+590,5	corespunzator	DN expirat
39	Cadre C1	14,92	Şieu - Monor Gledin	21+776,5	21+791,5	corespunzator	
40	DBA - Pasaj inferior	19,2	Şieu - Monor Gledin	23+380,5	23+399,5	corespunzator	DN expirat
41	METALIC	52,42	Şieu - Monor Gledin	23+518	23+570,5	corespunzator	
42	DBA - Pasaj inferior	18,1	Şieu - Monor Gledin	23+805	23+823	corespunzator	DN expirat
43	DBA - Pasaj inferior	11,2	Şieu - Monor Gledin	29+314,5	29+325,5	corespunzator	DN expirat
44	BOLTIT	33,8	Monor Gledin - Rîpa de Jos	30+769	30+803	corespunzator	DN expirat
45	DBA - Pasaj inferior	16	Monor Gledin - Rîpa de Jos	30+870	30+886	corespunzator	DN expirat
46	BOLTA BA	12,5	Monor Gledin - Rîpa de Jos	33+131	33+143,5	corespunzator	DN expirat
47	DBA - Pasaj inferior	18,2	Monor Gledin - Rîpa de Jos	35+956	35+974	corespunzator	DN expirat
48	GR BA - Pasaj superior	20	Monor Gledin - Rîpa de Jos	36+532	36+552	corespunzator	DN expirat
49	METALIC	250	Monor Gledin - Rîpa de Jos	36+912	37+162	corespunzator	
50	GR BA - Pasaj superior	20	Monor Gledin - Rîpa de Jos	37+525	37+545	corespunzator	DN expirat
51	GR BA - Pasaj superior	27,9	Monor Gledin - Rîpa de Jos	38+436	38+464	corespunzator	DN expirat
52	METALIC	72,4	Rîpa de Jos	38+607	38+69,5	corespunzator	
53	DBA	12,1	Rîpa de Jos	39+041	39+053	corespunzator	DN expirat
54	METALIC	71,15	Rîpa de Jos - Deda	42+160,5	42+231,5	corespunzator	
55	BOLTIT	17,7	Rîpa de Jos - Deda	43+874	43+892	corespunzator	DN expirat
56	METALIC - Pasaj inferior	23,16	Rîpa de Jos - Deda	44+708,5	44+731,5	corespunzator	
57	METALIC	26,1	Rîpa de Jos - Deda	44+747	44+773	corespunzator	
L 421 SĂRĂŢEL - BISTRIŢA							
1	METALIC	82,18	Sărăţel - Bistriţa Nord	50+337	50+419	corespunzator	
2	Cadre C2	7,3	Sărăţel - Bistriţa Nord	51+189	51+196,5	corespunzator	
3	DBA	5,65	Sărăţel - Bistriţa Nord	52+170	52+175,5	corespunzator	DN expirat
4	DBA	6,6	Sărăţel - Bistriţa Nord	53+009	53+015,5	corespunzator	DN expirat
5	DBA	6,04	Sărăţel - Bistriţa Nord	53+392	53+398	corespunzator	DN expirat
6	DBA	6,84	Sărăţel - Bistriţa Nord	53+789,5	53+796,5	corespunzator	DN expirat

7	DBA	6,05	Sărăţel - Bistriţa Nord	54+345	54+351	corespunzator	DN expirat
8	METALIC	10,65	Sărăţel - Bistriţa Nord	55+085	55+095,5	corespunzator	
9	METALIC	17,8	Sărăţel - Bistriţa Nord	55+467	55+485	corespunzator	
10	Cadre C3	6,85	Sărăţel - Bistriţa Nord	57+046,5	57+053,5	corespunzator	
11	DBA	7,6	Sărăţel - Bistriţa Nord	57+513	57+520,5	corespunzator	DN expirat
12	DBA	6,8	Sărăţel - Bistriţa Nord	57+733,5	57+740,5	corespunzator	DN expirat
13	METALIC	13,85	Bistriţa Nord	59+544	59+558	corespunzator	
14	DBA	6,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	63+017	63+023	corespunzator	DN expirat
15	DBA	7,25	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	63+830	63+837	corespunzator	DN expirat
16	METALIC	4,4	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	65+176	65+180	corespunzator	DN expirat
17	METALIC	10,3	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	65+534	65+544	corespunzator	
18	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	66+490	66+495	corespunzator	DN expirat
19	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	67+192	67+197	corespunzator	DN expirat
20	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	68+038	68+043	corespunzator	DN expirat
21	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	68+121	68+126	corespunzator	DN expirat
22	DBA	8,25	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	68+856	68+864	corespunzator	DN expirat
23	METALIC	18	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	69+014	69+032	corespunzator	
24	DBA	6	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	70+236	70+242	corespunzator	DN expirat
25	METALIC	12,3	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	70+620	70+632	corespunzator	
26	DBA	6,2	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	71+323	71+329	corespunzator	DN expirat
27	METALIC	8,25	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	71+662	71+670	corespunzator	
28	METALIC	3,7	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	75+066	75+070	corespunzator	DN expirat
29	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	76+628	76+633	corespunzator	DN expirat
30	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	76+817	76+822	corespunzator	DN expirat
31	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	77+298	77+303	corespunzator	DN expirat
32	DBA	5,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	78+203	78+208	corespunzator	DN expirat
33	METALIC	8,3	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	78+568	78+576	corespunzator	
34	METALIC	8,5	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	78+788	78+796	corespunzator	
35	METALIC	52,05	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	79+060	79+112	corespunzator	
36	METALIC	9,3	Bistriţa Nord - Susenii Bârgăului	80+186	80+195	corespunzator	

37	DBA	7,15	Susenii Bârgăului	80+464	80+471	corespunzator	DN expirat
38	DBA	5,05	Susenii Bârgăului	81+024	81+029	corespunzator	DN expirat
39	METALIC	44,4	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	82+546	82+590	corespunzator	
40	METALIC	33,9	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	83+482	83+516	corespunzator	
41	DBA	6,05	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	84+006	84+012	corespunzator	DN expirat
42	DBA	6,5	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	84+763	84+769	corespunzator	DN expirat
43	DBA	6,15	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	85+291	85+297	corespunzator	DN expirat
44	DBA	6,4	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	85+811	85+817	corespunzator	DN expirat
45	METALIC	3,45	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	86+053	86+056	corespunzator	DN expirat
46	METALIC	3,45	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	86+214	86+217	corespunzator	DN expirat
47	METALIC	4,4	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	86+489	86+493	corespunzator	DN expirat
48	DBA	6,5	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	86+675	86+682	corespunzator	DN expirat
49	METALIC	6,1	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	86+916	86+921	corespunzator	
50	DBA	6,15	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	87+323	87+329	corespunzator	DN expirat
51	DBA	6,5	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	87+914	87+921	corespunzator	DN expirat
52	METALIC	5,6	Susenii Bârgăului - Bistriţa Bârgăului	88+047	88+053	corespunzator	DN expirat
53	DBA	6,15	Bistriţa Bârgăului	89+038	89+044	corespunzator	DN expirat
54	DBA	6,25	Bistriţa Bârgăului	89+220	89+226	corespunzator	DN expirat
55	DBA	6,3	Bistriţa Bârgăului	89+560	89+566	corespunzator	DN expirat
L 420 LUDUŞ – MĂGHERUŞ ŞIEU							
1	BETON	0,7		46+113			
2	PACHET SINI + BETON	1,6		46+360			
3	PACHET SINI + BETON	1,6		46+593			
4	PACHET SINI + BETON	1,6		46+881			
5	BETON ARMAT	0,2		47+276			
6	PACHET SINI + BETON	1,6		47+578			
7	PACHET SINI + BETON	2,6		48+287			
8	BETON ARMAT + BETON	2,74		49+348			

9	BETON ARMAT PREFABRICAT + BETON	0,85		49+968			
10	PACHET SINI + BETON	2,6		50+565			
11	BETON	0,65		50+028			
12	METAL + BETON	1,6		51+388			
13	BETON	1,6		51+583			
14	BETON ARMAT + BETON	1,3		54+850			
15	PACHET SINI + BETON	2,6		52+022			
16	METAL + BETON	2,6		52+188			
17	METAL + BETON	9		52+784			
18	BETON ARMAT PREFABRICAT + BETON S	0,85		53+486			
19	CARAMIDA	2,3		53+784			
20	BETON ARMAT + BETON	1,35		54+150			
21	BETON ARMAT + BETON	1,35		54+333			
22	DALA BETON ARMAT + BETON	1,35		54+475			
23	PIATRĂ	0,95		54+62			
24	PIATRĂ	0,95		54+860			
25	BETON ARMAT + BETON	1,35		55+004			
26	BETON	1,7		55+206			
27	PIATRĂ	0,9		55+613			
28	METAL + BETON	0,52		55+776			
29	BETON ARMAT + BETON	1,35		55+890			
30	METAL + BETON	0,52		55+990			

31	DALA BETON ARMAT + BETON ARMAT	1,35		56+144			
32	BETON ARMAT + BETON	1,4		56+262			
33	PIATRĂ	0,9		56+460			
34	BETON ARMAT PREFABRICAT+ BETON S	0,9		56+578			
35	BETON ARMAT	1,18		56+580			
36	BETON	3,5		57+139			
37	BETON ARMAT PREFABRICAT+ BETON S	0,9		57+293			
38	CĂRĂMIDĂ	1,1		57+513			
39	PACHET SINI + BETON	2,6		57+927			
40	PACHET SINI + BETON	1,58		58+248			
41	BETON ARMAT + BETON	3,6		58+881			
42	PACHET SINI + BETON	2,6		59+441			
43	METAL + BETON	1,68		59+640			
44	METAL + BETON	2,6		60+043			
45	PACHET SINI + BETON	2,6		60+595			
46	METAL + BETON	2,6		60+940			
47	BETON ARMAT + BETON	0,85		61+420			
48	METAL + BETON	6,5		61+939			
49	PACHET SINI + BETON	2,53		62+411			
50	PACHET SINI + BETON	3,6		63+236			
51	BETON ARMAT + BETON	2,4		64+029			
52	BETON ARMAT + BETON	2,4		64+408			

53	PACHET SINI + BETON	1,85		64+812			
54	PACHET SINI + BETON	2,6		65+109			
55	PACHET SINI + BETON	2,59		65+883			
56	METAL + BETON	4,4		66+634			
57	PACHET SINI + BETON	2,6		67+357			
58	PACHET SINI + BETON	2,7	Pârâul Rece	67+620			
59	PACHET SINI + BETON	1,6		68+942			
60	PACHET SINI + BETON	2,1		68+222			
61	METAL + BETON	12,5		68+559			
62	PACHET SINI + BETON	2,5		69+443			
63	CĂRĂMIDĂ	1		69+717			
64	PACHET SINI + BETON	1,5		69+921			
65	PACHET SINI + BETON	2,63		70+450			
66	BETON ARMAT PREFABRICAT + BETON S	1,6		70+699			
67	PACHET SINI + BETON	1,5		71+347			
68	PACHET SINI + BETON	2,5		71+806			
69	BETON ARMAT + BETON	1,75		72+271			
70	BETON ARMAT PRECOMPRIMAT + BETON S	3X3,22		72+985			
71	METAL + BETON	9,4		73+492			
72	PACHET SINI + BETON	2,5		74+507			
73	BETON ARMAT + BETON	3,5		74+23			
74	METAL + BETON	4,9		75+156			
75	PACHET SINI + BETON	2,67		75+350			
76	PACHET SINI + BETON	2,5		76+325			
77	LEMN + BETON	2,55		76+586			

78	PACHET SINI + BETON	2,6		76+832			
79	PACHET SINI + BETON	1,6		77+005			
80	PACHET SINI + BETON	2,5		77+247			
81	PACHET SINI + BETON	2,6		77+409			
82	METAL + BETON	2,6		77+704			
83	BETON ARMAT + BETON	2,35		77+903			
84	PACHET SINI + BETON	2		78+140			
85	BETON ARMAT + BETON	2,4		78+394			
86	PACHET SINI + BETON	2,5		78+476			
87	BETON ARMAT + BETON	4,64		78+809			
88	METAL + BETON	10		79+242			
89	PACHET SINI + BETON	1,6		80+185			
90	PACHET SINI + BETON	2,6		80+328			
91	PREFABRICAT BETON ARMAT	0,64		80+565			
92	BETON ARMAT + BETON	1,4		81+029			
93	METAL + BETON	21	Râul Lechinţa	81+532			
94	BETON ARMAT + BETON	2,4		81+780			
95	METAL + BETON	2,6		82+303			
96	METAL + BETON	2,16		82+478			
97	BETON ARMAT + BETON	2,4		83+857			
98	BETON ARMAT + BETON	2,4		84+720			
99	METAL + BETON	6		85+776			
100	METAL + BETON	5,65		86+163			

101	PACHET SINI + BETON	2,6		87+066			
102	BETON ARMAT + BETON	2,4		87+391			
103	BETON ARMAT + BETON	2,4		87+545			
104	BETON ARMAT PRECOMPRIMAT + BETON S	2,5		87+912			
105	PACHET SINI + BETON	2,6		88+187			
106	BETON ARMAT + BETON	1,48		88+257			
107	BETON ARMAT + BETON	2,4		89+247			
108	METAL + BETON	22,2		59+519			
109	METAL + BETON	34+51+34		90+163			
110	METAL + BETON	12,15		90+578			
111	BETON ARMAT + BETON	2,4		91+549			
L 511A							
1	TB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	0+677			
2	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	0+813			
3	TB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	1+302			
4	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	1+825			
5	DB + FDBS	2,25	Valea de Jos	2+036			
6	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	2+182			
7	DB + FDBS	2,25	Pârâul Scoalei	2+336			
8	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	2+642			
9	IPCSN + FDBS	7,8	Pârâul Strâmba	2+906			
10	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	3+169			
11	TB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	3+281			
12	DB + FDBS	5,25	Pârâu	4+170			

13	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	4+516			
14	DBA + FDBS	4,5	Podeţ de descărcare	4+733			
15	DBA + FDBS	2	Podeţ de descărcare	4+840			
16	DBA + FDBS	17,94	Pârâul Leşu	5+593			
17	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	5+895			
18	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	5+971			
19	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	6+216			
20	DB + FDBS	1,25	Torent	6+261			
21	DB + FDBS	1,25	Torent	6+911			
22	DB + FDBS	2,25	Pârâul lui Muscă	7+162			
23	TB + FDBS	1,25	Torent	7+431			
24	DB + FDBS	2,25	Torent	7+756			
25	IPCSN + FDBS	38,87	Râul Ilva	8+343			
26	DB + FDBS	1,25	Torent	8+804			
27	DB + FDBS	2,1	Podeţ de descărcare	9+121			
28	DB + FDBS	2,25	Torent	9+385			
29	DB + FDBS	2,15	Torent	10+045			
30	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	10+263			
31	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	10+482			
32	TB + FDBS	2,25	Torent	10+857			
33	DB + FDBS	5,25	Pârâu	11+059			
34	DBA + FDBA	6	Pârâu	11+614			
35	TB + FDBS	2,25	Pârâu	12+173			
36	DTr + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	13+124			
37	DTr + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	13+344			
38	DTr + FDBS	1,1	Podeţ de descărcare	13+575			
39	BB + FDBS	23	Râul Ilva	14+027			
40	DB + FDBS	2,25	Torent	14+867			
41	TB + FDBS	1,15	Podeţ de descărcare	15+299			
42	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	15+514			

43	TB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	16+000			
44	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	16+420			
45	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	16+514			
46	IPCSN + FDBA	21,8	Râul Ilva	16+795			
47	PS + FDBS	2,8	Pârâu	17+667			
48	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	17+941			
49	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	18+111			
50	DB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	18+287			
51	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	18+494			
52	TB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	18+539			
53	IPCJN + FDBA	42,2	Râul Ilva	19+490			
54	DB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	20+113			
55	DB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	20+550			
56	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	20+702			
57	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	21+006			
58	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	21+179			
59	TB + FDBS	2,15	Torent	21+390			
60	TB + FDBS	1,25	Torent	21+960			
61	TB + FDBS	2,25	Torent	22+180			
62	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	22+909			
63	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	23+031			
64	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	23+145			
65	DTr + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	23+485			
66	DTr + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	23+658			
67	DBA + FDBS	5,5	Podeţ de descărcare	23+811			
68	DB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	24+120			
69	DBA + FDBS	5,3	Pârâu	24+809			
70	DBA + FDBA	21,8	CF	25+142			
71	IPCSN + FDBA	14	Pârâul Ivăneasa	25+315			
72	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	25+451			

73	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	25+531			
74	DB + FDZP	1,25	Podeţ de descărcare	25+706			
75	DTr + FDBS	1,5	Podeţ de descărcare	25+893			
76	IPCSN + FDBA	22,8	Râul Ilva	25+985			
77	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	26+216			
78	IPCSN + FDBA	12	DJ	26+290			
79	PS + FDBS	1,8	Pârâu	26+635			
80	DTr + FDBS	1,5	Podeţ de descărcare	26+790			
81	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	26+891			
82	PS + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	27+411			
83	PS + FDBS	1,6	Podeţ de descărcare	28+073			
84	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	28+452			
85	DB + FDBS	2,4	Podeţ de descărcare	28+525			
86	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	28+661			
87	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	28+845			
88	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	28+988			
89	TB + FDBS	1,1	Podeţ de descărcare	29+307			
90	DB + FDBS	1,9	Podeţ de descărcare	29+496			
91	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	29+766			
92	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	30+001			
93	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	30+201			
94	DB + FDBS	1,35	Podeţ de descărcare	30+497			
95	DBA + FDBS	7,5	Pârâul Cucureasa	30+693			
96	BBA + FDBA	5,2	Pârâul Cucureasa	30+960			
97	IPCSS + FDBS	9	Pârâul Ursoaia	31+843			
98	IPCSS + FDBS	9	Pârâul Ursoaia	31+843			
99	IPCSN + FDBS	8,5	Pârâul Ursoaia	31+843			
100	IPCSN + FDBA	5,7	Pârâu	32+226			
101	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	32+411			
102	DBA + FDBS	1,75	Podeţ de descărcare	32+606			

103	DBA + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	32+712			
104	DBA + FDBS	5,4	Pârâu	32+820			
105	DB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	33+202			
106	DB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	33+517			
107	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	34+202			
108	DB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	34+376			
109	DBA + FDBS	5,6	Pârâul Vinoasa	34+826			
110	DB + FDBS	2,4	Podeţ de descărcare	34+923			
111	IPCSN + FDBA	15,8	Pârâul Bolovanu	35+317			
112	DTr + FDBS	2,6	Podeţ de descărcare	35+593			
113	DB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	36+109			
114	DB + FDBS	2,4	Podeţ de descărcare	36+283			
115	TB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	36+360			
116	TB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	36+491			
117	BBA + FDBA	8,6	Pârâu	36+829			
118	DB + FDBS	2,27	Podeţ de descărcare	38+064			
119	DB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	38+117			
120	DB + FDBS	2,4	Podeţ de descărcare	38+230			
121	DBA + FDBA	5,7	Pârâu	38+342			
122	TB + FDBS	1,2	Podeţ de descărcare	38+520			
123	DB + FDBS	2,3	Podeţ de descărcare	38+620			
124	TB + FDBS	1,1	Podeţ de descărcare	38+717			
125	BB + FDBS	1,15	Podeţ de descărcare	38+898			
126	IPCSN + FDBA	104	Pârâul Roşu	39+202			
127	IPCSN + FDBA	104	Pârâul Răchiţi	39+753			
128	IPCSN + FDBA	5,5	Pârâu	40+160			
129	BB + FDBS	4,05	Pârâu	40+570			
130	IPCSN + FDBA	156	Pârâul Larion	40+753			
131	DB + FDBS	2,2	Podeţ de descărcare	41+223			
132	TB + FDBS	1,35	Podeţ de descărcare	41+415			

133	TB + FDBS	1,25	Podeţ de descărcare	41+504			
134	TB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	41+740			
135	IPCSN + FDBA	104	Pârâu	42+430			
136	DB + FDBS	2	Podeţ de descărcare	42+697			
137	BBA + FDBS	10,5	Pârâu	43+795			
138	PS + FDBS	1	Pârâu	44+166			
139	PS + FDBS	1	Şanţ	44+166			
140	PS + FDBS	1	Podeţ de descărcare	44+166			
141	TB + FDBS	2,3	Podeţ de descărcare	44+662			
142	BB + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	44+788			
143	C + FDBS	2,3	Podeţ de descărcare	45+201			
144	BB + FDBS	1,3	Podeţ de descărcare	45+394			
145	IPCSN + FDBA	78	Pâău	45+410			
146	DBA + FDBS	2,3	Podeţ de descărcare	45+735			
147	DBA + FDBS	2,15	Podeţ de descărcare	45+925			
148	BB + FDBS	2,35	Podeţ de descărcare	46+034			
149	IPCSN + FDBA	78	Pârâul Sercel	46+188			
150	BB + FDBS	1,35	Podeţ de descărcare	46+370			
151	BB + FDBS	1,35	Podeţ de descărcare	46+695			
152	IPCSN + FDBA	157,5	Pârâu	47+104			
153	IPCSN + FDBA	12,75	Pârâu	47+395			
154	BB + FDBS	2,5	Podeţ de descărcare	47+853			
155	BB + FDBA	17	Coasta	47+920			
156	BB + FDBA	33,5	Coasta	47+983			
157	BB + FDBA	29	Coasta	48+178			
158	BB + FDBS	5,45	Pârâu	48+336			
159	DBA + FDBS	2,25	Podeţ de descărcare	48+575			
160	DBA + FDBS	2,13	Podeţ de descărcare	48+580			

Sursa: prelucrare date după Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj, Sucursala Regională de Căi Ferate Braşov şi Sucursala Regională de Căi Ferate Iaşi, 2025

2.1.2.2 Staţii şi halte de cale ferată

În cuprinsul judeţului Bistriţa-Năsăud nu există posturi de reavizare.

Situaţia staţiilor şi haltelor este următoarea, conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj:

Tabel 2.36 SITUAŢIA STAŢIILOR ŞI HALTELOR CF DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

LINIA DE CIRCULAŢIE	Staţii şi halte comerciale	St.=staţii h.= haltă	Nr. linii	Atelier reparaţii CF	Noduri CF
Dej Călători – Sărăţel – Bistriţa Bârgăului	Reteag	St.	4	0	0
	Ciceu Mihăieşti	h	2	0	0
	Ciceu Cristur	h	2	0	0
	Coldău	St.	2	0	0
	Beclean pe Someş	St.	12	0	Da
	Şintereag	St.	3	0	0
	Caila	h	1	0	0
	Sfântu	h	1	0	0
	Măgheruş - Şieu	St.	3	0	Da
	Arcalia	h	1	0	0
	Sărăţel	St.	5	0	Da
	Sărata	h	1	0	0
	Viişoara	h	1	0	0
	Bistriţa Fabrici	h	1	0	0
	Bistriţa Nord	St.	11	Remiză loc revizie vag.	0
	Bistriţa h.	h	1	0	0
	Livezile Bârgău	h	1	0	0
	Rusu Bârgăului	h	1	0	0
	Josenii Bârgăului	h	1	0	0
	Susenii Bârgăului	St.	4	0	0
	Prundu Bârgăului	h	1	0	0
	Bistriţa Bârgăului	h	1	0	0
	Bistriţa Bârgăului	St.	3	0	0
Sărăţel – Deda	Sărăţel	St.	5	0	Da
	Domneşti pe Şieu	h	1	0	0
	Mărişel	St.	3	0	0
	Bârla pe Şieu	h	1	0	0
	Şieu	St.	4	0	0
	Şieuţ	h	1	0	0
	Monor - Gledin	St.	4	0	0
Beclean pe Someş – Ilva Mică – Rodna Veche	Beclean pe Someş	St.	12	0	Da
	Cociu	h	1	0	0
	Mogoşeni	St.	2	0	0
	Nimigea	h	1	0	0
	Nimigea	St.	3	0	0
	Mititei	h	1	0	0
	Salva	St.	5	0	Da
	Năsăud h.	h	1	0	0
	Năsăud	St.	6	0	0
	Rebrişoara	St.	3	0	0
	Nepos	h	1	0	0
	Feldru	h	3	0	0
	Ilva Mică	St.	10	0	da
	Sângeorz Băi	h	1	0	0
	Maieru	h	1	0	0
	Anieş	h	1	0	0
	Rodna Veche	st	3	0	0

Salva – Vişeul de Sus Secția L9 Sighet	Salva	St.	6	0	da
	Coşbuc	St.	3	0	0
	Telciu	St.	3	0	0
	Fiad	h	1	0	0
	Romuli	h	2	0	0
	Dealul Ştefăniţei	St.	4	0	0
Ilva Mică – Vatra Dornei Regionala CF Iași	Ilva Mică	St.	10	0	Da
	Leşu Ilvei	h	3	0	0
	Poiana Ilvei	St.	4	0	0
	Măgura Ilvei	St.	3	0	0
	Ilva Mare	St.	2	0	0
	Lunca Ilvei	St.	4	0	0
	Silhoasa	h	2	0	0
	Larion	h	2	0	0
Luduş Şieu – Măgheruş Secția L7 Tg. Mureș Regionala CF Brașov	Ţagu sat	h	1	0	0
	Ţagu	St.	3	0	0
	Budeşti Cluj	h	2	0	0
	Miceştii de Câmpie	h	1	0	0
	Sânmihaiu de Câmpie	h	3	0	0
	Brăteni	h	1	0	0
	Sângeorzu Nou	h	2	0	0
	Vermeş	h	1	0	0
	Lechinţa	St.	4	0	Da
	Chiraleş	h	2	0	0
	Şieu Măgheruş	St.	4	0	Da

NOTĂ: Pe liniile de circulaţie aflate pe raza judeţului Bistriţa-Năsăud nu sunt depouri de cale ferată.

Sursa datelor: Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj-Napoca, 2026

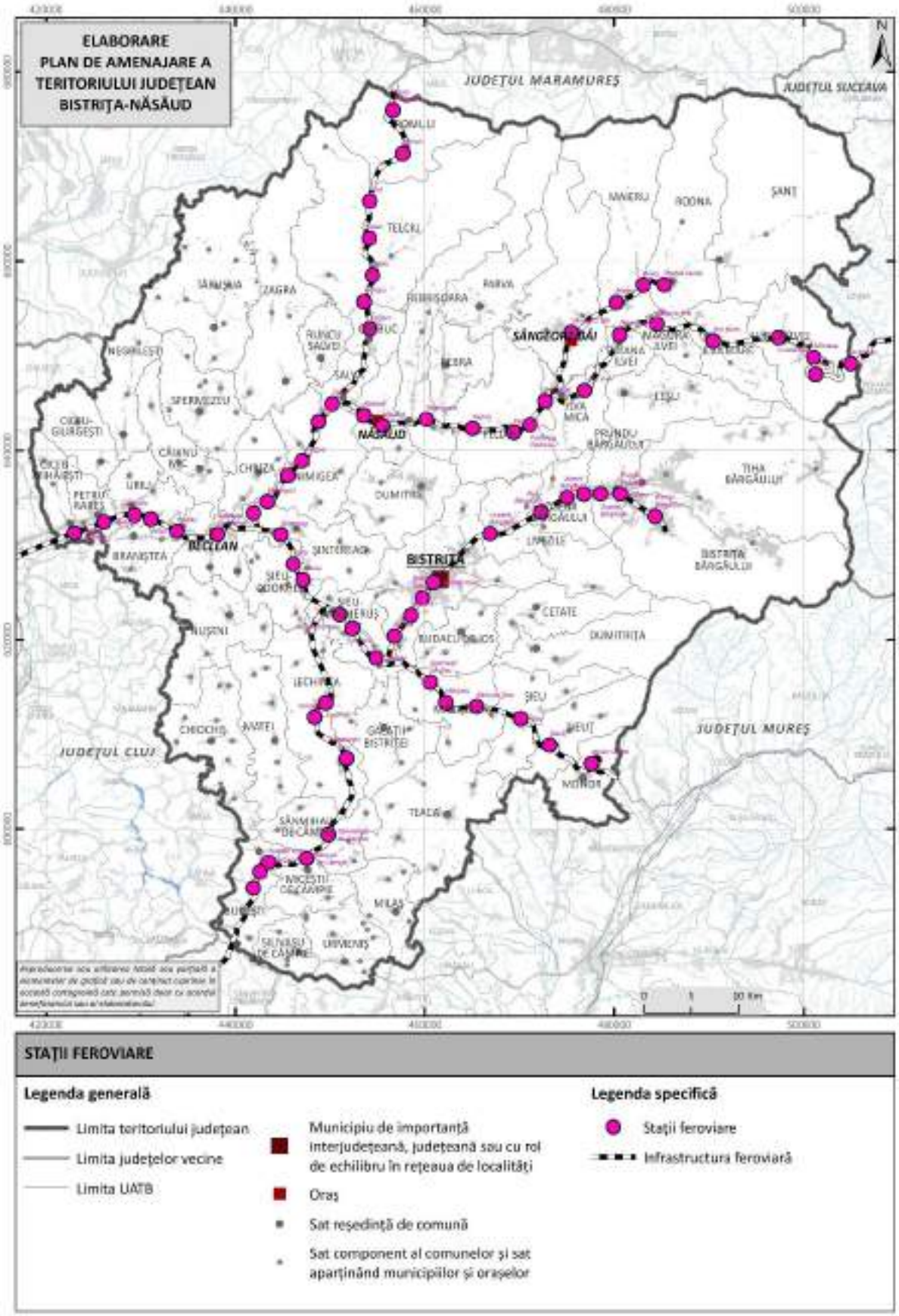

Fig. 2.23 LOCALIZARE STAȚIILOR FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: date proprii

2.1.2.3 Operatori de cale ferată

Transportul pe calea ferată în judeţul Bistriţa-Năsăud este asigurat de operatorii de transport feroviar cu licenţă de transport şi certificat de siguranţă. Aceştia realizează transport de călători, respectiv transport de marfă.

A) Transportul feroviar de călători

Serviciile de transport feroviar de călători sunt asigurate de Transferoviar Călători SRL, Interregional Călători SRL, Astra Trans Carpatic SRL, Regio Călători SRL şi CFR Călători.

B) Transportul feroviar de marfă

Operatorii de transport feroviar care au încheiat contract de acces pentru anul 2025 sunt: Grup Feroviar Român SA, Unicom Tranzit SA, Via Terra Spedition SRL, Softrans SRL, Deutsche Bath Cargo România SRL, Cargo Trans Vagon SA, Constantin Grup SRL, Rail Force SRL, Rail Cargo Carrier România SRL, Transferoviar Grup SA, CER – Fersped SA, Tehnotrans Feroviar SRL, Trans Rail SRL, GP Rail Cargo, Vest Trans Rail SRL, Tim Rail Cargo SRL, LTE – Rail Romania SRL, PSP Cargo Group SA, Logistica Feroviara SRL, Express Forwarding SRL (în insolvenţă), PRVA Slovenska Zeleznicna a.s., FOXrail Zrt., Reloc SA, United Railways SRL, Train Hungary Kft. – Sucursala Craiova, Rail Operations SRL, Delta Trans Interbaţional SRL, Devega Rail SRL, Gysev Cargorom SRL, Global Grain Logistics SRL, CER Hungary Kft., Train Europe Kft. – Sucursala Craiova, Constantin Group Rail Logistic SRL, EMA Rail SRL, Rail Trans Vagon SRL, Pimk Rail SRL, CFR Marfă.

2.1.2.4 Traficul de călători şi traficul de marfă

Numărul călătorilor cu trenul variază semnificativ în funcție de factori precum ziua săptămânii, sezonul și destinațiile alese. În general, cele mai multe călătorii au loc în timpul săptămânii, mai ales în orele de vârf, când oamenii se deplasează către locurile de muncă sau școli, iar trenurile sunt mai aglomerate. În weekend, numărul călătorilor tinde să scadă, deoarece mulți navetiști rămân acasă. Totuși, trenurile care circulă spre Cluj-Napoca pot înregistra o creștere a cererii, datorită numărului mare de studenţi care studiază în reşedinţa judeţului Cluj. Traficul de pasageri scade considerabil în timpul vacanțelor școlare, iar acest lucru poate determina modificări în programul trenurilor.

Situația pasagerilor îmbarcați și debarcați în trenurile operate de S.N.T.F.C. “ CFR Călători S.A, în stațiile feroviare din județul Bistrița-Năsăud, este redată în tabelul următor.

Tabel 2.37 NUMĂRUL CĂLĂTORILOR URCAŢI ŞI COBORÂŢI ÎN/DIN TRENURILE OPERATE DE S.N.T.F.C. " CFR CĂLĂTORI S.A

Staţia	Urcaţi	Anul					
	Coborâţi	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beclean pe Someş	Urcaţi	169818	99740	114711	157058	171145	160262
	Coborâţi	126704	74446	79924	109860	120961	120892
Bistriţa Nord	Urcaţi	252170	175982	188693	236389	246995	227371
	Coborâţi	107323	63876	55324	69456	76187	76716
Coldău	Urcaţi	396	222	169	380	985	870
	Coborâţi	1219	411	1052	1954	581	348
Coşbuc	Urcaţi	261	135	35	74	138	213
	Coborâţi	395	162	205	216	224	227
Dealu Ştefăniţei	Urcaţi	55	36	44	92	192	326
	Coborâţi	403	199	267	298	268	231
Ilva Mică	Urcaţi	63553	31606	30039	35700	40142	43799
	Coborâţi	52217	26237	26954	32624	32989	35303
Măgheruş Şieu Hm.	Urcaţi	1045	714	115	275	1027	747
	Coborâţi	20479	17994	18742	18404	19225	18393
Mărişelu	Urcaţi	675	591	631	484	670	990
	Coborâţi	7073	4995	6229	9282	10078	8559
Năsăud	Urcaţi	145676	83698	96009	120731	154407	161449
	Coborâţi	74618	38445	39029	46791	59860	68900
Nimigea Hm.	Urcaţi	7495	2086	1656	2429	5654	4912
	Coborâţi	23124	14618	15924	19624	21012	19157
Rebrişoara Hm.	Urcaţi	3789	1883	1204	1227	1938	2434
	Coborâţi	4599	3985	3485	5706	6590	7333
Reteag Hm.	Urcaţi	2464	1931	2364	2618	2579	3507
	Coborâţi	12702	10819	12717	17772	21280	16185
Salva	Urcaţi	7964	6916	5984	9148	9056	9372
	Coborâţi	15127	10535	9279	11301	16548	13035
Săcel	Urcaţi	1853	918	1043	1353	1996	1671
	Coborâţi	2568	1459	1551	2147	2360	1955
Sărăţel	Urcaţi	8501	3710	20077	32792	35410	33418
	Coborâţi	20062	9100	26741	39676	42799	42381
Şieu	Urcaţi	1505	782	1165	1054	1478	1457
	Coborâţi	7839	8384	9349	10794	10027	9034
Şintereag Hm.	Urcaţi	2991	2206	2478	1283	1826	2501
	Coborâţi	29236	22628	18524	20375	19532	15806

Sursa: date prelucrate după date de la S.N.T.F.C. " CFR Călători S.A

Numărul pasagerilor care au călătorit cu trenurile Interregional Călători și care au tranzitat prin gările din județul Bistrița-Năsăud este prezentat în tabelul următor.

Tabel 2.38 NUMĂRUL CĂLĂTORILOR CARE AU TRANZITAT GĂRILE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD CU TRENURILE APARTINÂND INTERREGIONAL CĂLĂTORI

Staţia	Anul					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beclean pe Someş	11746	13362	33251	80606	176097	171050
Bistriţa Bârgăului h.	1763	2503	2235	2242	3410	3779
Bistriţa Bârgăului HCV	29219	22807	36598	65779	89882	89315
Bistriţa Bârgăului Sat h.	2306	1742	3940	5154	5957	3690
Bistriţa Fabrici h.	0	0	0	123	0	155
Bistriţa h.	217	356	367	1198	15730	12033
Bistriţa Nord	314492	180343	164854	272251	523680	492014
Coldău	0	53	3	0	0	0
Feldru Hm.	0	6017	30582	31360	34638	32690
Ilva Mică	0	1891	15616	22918	25028	21754
Măgheruş Şieu Hm.	0	60	121	4011	11622	10607
Mogoşeni Hm.	0	0	537	1263	5266	5409
Năsăud	0	12074	77959	118602	130539	132034
Năsăud h.	0	713	1271	278	1655	3112
Nimigea h.	0	0	955	1049	2754	3483
Nimigea Hm.	0	112	6358	10717	19633	19383
Rebrişoara Hm.	0	123	7987	12922	8411	7669
Reteag h.	78	1183	1341	2776	8192	9838
Reteag Hm.	88	1868	5348	11259	19491	17195
Salva	0	46	2590	7027	15482	8168
Sărăţel	0	626	1389	28650	58555	45746
Şintereag Hm.	711	1100	6067	16626	19304	13838
Susenii Bârgăului Hm.	9820	7339	9655	15258	17474	15941

Sursa: date prelucrate după date de la Interregional Călători

Transportul de călători în judeţul Bistriţa-Năsăud este efectuat şi de către Regio Călători S.R.L.. Conform Regio Călători S.R.L., în perioada 2018 -2023 traficul de pasageri din staţiile Bistriţa Nord, Sărăţel şi Măgheruş Şieu a fost următorul:

- Bistriţa Nord:
  - 2018
    - Plecaţi: 78.665
    - Sosiţi: 50.630
  - 2019
    - Plecaţi: 72.408
    - Sosiţi: 47.049
  - 2020
    - Plecaţi: 54.592
    - Sosiţi: 40.878

    - 2021
        - Plecaţi: 74.171
        - Sosiţi: 45.169
    - 2022
        - Plecaţi: 94.216
        - Sosiţi: 46.430
    - 2023
        - Plecaţi: 112.696
        - Sosiţi: 46.841
- Sărăţel
    - 2018
        - Plecaţi: 2.981
        - Sosiţi: 2.246
    - 2019
        - Plecaţi: 3.145
        - Sosiţi: 2.089
    - 2020
        - Plecaţi: 3.826
        - Sosiţi: 2.803
    - 2021
        - Plecaţi: 4.011
        - Sosiţi: 3.583
    - 2022
        - Plecaţi: 3.527
        - Sosiţi: 3.726
    - 2023
        - Plecaţi: 3.445
        - Sosiţi: 5.026
- Măgheruş Şieu
    - 2018
        - Plecaţi: 1.939
        - Sosiţi: 6.388
    - 2019

        - Plecaţi: 1.141
        - Sosiţi: 5.772
    - 2020
        - Plecaţi: 1.149
        - Sosiţi: 4.968
    - 2021
        - Plecaţi: 1.061
        - Sosiţi: 4.786
    - 2022
        - Plecaţi: 1.338
        - Sosiţi: 4.461
    - 2023
        - Plecaţi: 1.310
        - Sosiţi: 4.527

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, numărul trenurilor disponibile la nivel de rută în cursul unei zile este redat în următorul tabel:

Tabel 2.39 CAPACITĂŢI DE TRANSPORT ÎN NUMĂR DE TRENURI / 24 ORE

Linia	Număr de trenuri în 24 de ore
Dej Călători – Beclean pe Someş	63
Beclean pe Someş – Ilva Mică	31
Beclean pe Someş – Sărăţel	67
Sărăţel – Bistriţa Nord	51
Bistriţa Nord – Bistriţa Bârgăului	13
Sărăţel – Deda	34
Salva – Vişeu de Jos	8
Ilva Mică – Rodna Veche	0
Ilva Mică – Larion	18

Sursa: prelucrare după date de la Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj şi Sucursala Regională de Căi Ferate Iaşi, 2025, 2026

În privinţa transportului de marfă, la nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud există unele restricţii de capacitate şi manevră. Staţiile cu restricţii în activitatea de manevră privind descompunerea temporară a trenurilor de marfă, cupluri, SMR sunt: Reteag, Coldău, Năsăud, Rebrişoara, Feldru, Şintereag, Măgheruş Şieu, Sărăţel, Mărişelu, Şieu, Coşbuc, Telciu şi Nimigea. (Anexa 19 din Documentul de Referinţă al Reţelei CFR, 2024).

De asemenea, în cuprinsul judeţului există staţii/hălţi de mişcare care pot fi utilizate pentru remizarea locomotivelor şi staţionarea garniturilor de tren. Aceasta sunt redate în tabelul de mai jos.

Tabel 2.40 LINIILE DIN STAȚII/HM CARE POT FI UTILIZATE PENTRU REMIZAREA LOCOMOTIVELOR ȘI STAȚIONAREA GARNITURILOR DE TREN

Staţia / Halta de mişcare	Nr. Liniei pe care pot remiza locomotive izolate	Nr. Liniei pe care pot staţiona garniturile de trenuri	Lungimea utilă a liniei (m)	Linie electrificată / neelectrificată	Observaţii
Reteag	2	2	490	Electrificată	
Beclean pe Someş	7	7	716	Electrificată	
	10	10	431	Neelectrificată	
Bistriţa Nord	6B	6B	340	Electrificată	
	11	11	445	Neelectrificată	
Şieu	1	1	580	Neelectrificată	
Salva	5	5	691	Electrificată	
	6	6	699	Electrificată	
Năsăud	1		674	Neelectrificată	
Ilva Mică	2A	2A	308	Electrificată	
	6	6	200	Electrificată	Linie închisă axa staţiei cap Y, acces prin cap X
	10		270	Electrificată	
Lunca Ilvei	1		300	50 m electrificată cap. Y	
	4		380	50 m electrificată cap. Y	

Sursa: date prelucrate după Anexei 35b din Documentul de Referinţă al Reţelei CFR (2025)

2.1.2.5 Puncte de producere a accidentelor feroviare (deraieri, tamponări la trecere drumuri cu calea ferată)

Secția L8 Bistrița administrează, pe raza județului Bistrița Năsăud, un număr de 187 treceri la nivel cu calea ferată. Majoritatea accidentelor în care sunt împlicate mijloace de tracțiune cf sunt trecerile la nivel cu calea ferată nepăzite, fără semnalizare acustică și luminoasă. La trecerile la nivel semnalizate cu indicatori rutieri, conducătorii auto nu opresc la limita de vizibitate pentru a se asigura.

Acidente s-au produs pe întreaga rețea feroviară din județ, pe raza municipiului Bistrița, cartierele Unirea și Viișoara, pe raza UAT Salva a fost ultimul accident, fără victime. Ultimul

accident soldat cu victime a fost pe raza UAT Feldru la trecerea al nivel cu cf de la km 42+250, conducătorul auto a continuat deplasarea deși făcuse oprirea regulamentară pentru asigurare.

Deraieri de trenuri: în ultimii 3 ani a fost un singur accident in stația cf Beclean pe Someș fără victime, din compunerea unui tren de marfă 5 boghiuri au deraiat.

Conform HG 117/2010, accidentele feroviare se împart în mai multe categorii, după cum urmează:

a) Coliziuni ce pot avea loc între trenuri sau coliziuni între trenuri şi alte vehicule feroviare în mişcare sau în staţionare, cu excepţia celor care pot fi scoase de pe linie cu braţele. De asemenea, în această categorie sunt incluse şi acostările între trenuri sau cu alte vehicule feroviare aflate în staţionare sau mişcare, precum şi cu obstacole aflate în gabaritul de liberă trecere, cu excepţia celor care pot fi scoase din gabaritul liniei cu braţele
b) Deraierile de vehicule feroviare din compunerea trenurilor de circulaţie
c) Loviri ale vehiculelor rutiere la trecerile la nivel de către trenurile în circulaţie
d) Loviri ale persoanelor de către vehiculele feroviare aflate în mişcare, cu excepţia cazurilor de suicid
e) Incendii la vehiculele feroviare din compunerea trenurilor în circulaţie

Conform rapoartelor de investigare puse la dispoziţie de Agenţia de Investigare Feroviară Română – AGIFER, în judeţul Bistriţa-Năsăud, în perioada 2019 – 2025 s-au produs următoarele accidente feroviare:

- în data de 10.02.2019, pe raza de activitate a Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, secția de circulație Sărățel-Deda (linie simplă electrificată), între staţia CFR Sărăţel şi halta de mişcare Mărişelu, a deraiat vagonul intermediar al ramei diesel ADH nr.1421, din compunerea trenului nr.G13642
- în data de 08.03.2019, pe raza de activitate a Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, între haltele de mişcare Telciu și Coşbuc, km 10+718, a deraiat vagonului nr. 50537131042 - 4 aflat în compunerea trenului de călători nr.4136, aparținând operatorului de transport feroviar SNTFC „CFR Călători” SA.
- în data de 29.04.2020, ora 09:25, pe raza de activitate a Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, secția de circulație Beclean pe Someș – Sărățel, în halta de mișcare Șintereag, zona aparatului de cale nr.2, în circulația trenului de călători nr.15836, compus din automotorul DW 525 (aparținând operatorului de transport feroviar SC Inter Regional Călători SRL), a deraiat cel de-al doilea boghiu al unității motoare, poziționat ultimul în sensul de mers al trenului.

- în data de 13.03.2021, în circulația trenului de marfă nr.50406-1 aparținând SC Unicom Tranzit SA, s-a depăşit viteza maximă admisă prin ordinul de circulație pe distanța Iacobeni - Hm. Larion.
- în data de 14.03.2021, între stația CFR Lunca Ilvei şi hm Leşul Ilvei, secţia de circulaţie Suceava – Ilva Mică, în circulația trenului de marfă nr.90759 (locomotivă izolată EA 1083) aparţinând operatorului de transport feroviar MMV Rail România SA, s-a manifestat desprinderea unui element suspendat de la locomotivă şi lovirea a 21 de inductori din cale.
- în data de 22.06.2021, între hm Coşna şi hm Leşul Ilvei, secția de circulație Suceava – Ilva Mică (linie simplă, electrificată, interoperabilă), pe raza de activitate a Sucursalei Regionala CF Iaşi, în circulaţia trenului de călători nr.1765 (aparținând operatorului de transport feroviar SNTFC "CFR Călători" SA), s-a manifestat desprinderea unui element suspendat de la locomotiva de remorcare EA 546 şi lovirea a 13 inductori din cale.
- în data de data de 13.09.2022, ora 13:45, pe raza de activitate a Sucursalei Regionala CF Cluj, secția de circulație Sărățel – Deda (linie simplă electrificată), între stația CFR Monor Gledin și halta de mișcare Râpa de Jos, la km 37+659, în circulația trenului de marfă nr.66014, (aparținând operatorului de transport feroviar SNTFM „CFR Marfă" SA), au deraiat şi s-au răsturnat două vagoane de marfă (CSI), aflate al 24-lea și al 25-lea în compunerea trenului.
- în data de 13.12.2023, ora 12:35, pe raza de activitate a Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, secția de circulație Dej – Beclean pe Someș, (linie dublă electrificată), la intrarea de pe fir I de circulație la linia 6 în stația CFR Beclean pe Someș, km 24+232, a trenului de marfă nr.661004 (aparținând operatorului de transport feroviar SNTFM „CFR Marfă" SA), a deraiat al cincilea vagoane din compunerea trenului.
- în data de 23.01.2024, ora 17:55, pe raza de activitate a Sucursalei Regionale CF Cluj, secția de circulație Salva - Beclean pe Someș (linie simplă, electrificată), între halta de mișcare Mogoșeni și stația CFR Beclean pe Someș, la km.1+336, în circulația trenului de călători Interregio nr.1830 (aparținând operatorului de transport feroviar SNTFC „CFR Călători" SA), remorcat cu locomotiva EA 920, s-a declanşat un incendiu la al doilea vagon din compunerea trenului care ulterior s-a extins și la cel de-al treilea vagon din compunere.

2.1.2.6 Lucrări de reabilitare și extindere aflate în execuție pe rețeaua feroviară din județ

În judeţul Bistriţa-Năsăud, în curs de pregătire sunt următoarele proiecte:

- Modernizare TN 61+491
- Reparaţii Viaduct Telcişor, km 16+303, linia CF 422, între staţiile Telciu – Fiad
- Studiu de fezabilitate şi Proiect Tehnic pentru modernizarea liniei de cale ferată Apahida – Suceava, subsecţiunea 1: Apahida – Ilva Mică
- Proiectare şi execuţie lucrări aferente obiectivului de investiţii Modernizarea/reabilitarea a 47 de staţii de cale ferată din România – Modernizarea/Reabilitarea Staţiei C.F. Beclean pe Someş

Pe lângă proiectele planificate, se doreşte şi modernizarea trecerii la nivel km 10+101, Linia CF Salva – Sighetu Marnaţiei, între staţiile Coşbuc – Telciu - proiectare + execuţie.

2.1.3 Infrastructura aeriană

Județul Bistriţa-Năsăud nu dispune de un aeroport propriu, însă transportul aerian poate fi realizat prin intermediul altor aeroporturi, cel mai apropiat fiind Aeroportul Internaţional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca.

La nivelul judeţului Bistriţa-Năsăsud există un aerodrom, Aerodromul Bistriţa, situat în cartierul Unirea. Accesul se poate face dinspre DN 17 pe strada Aerodromului sau DC 8 pe strada Valea Ghinzii.

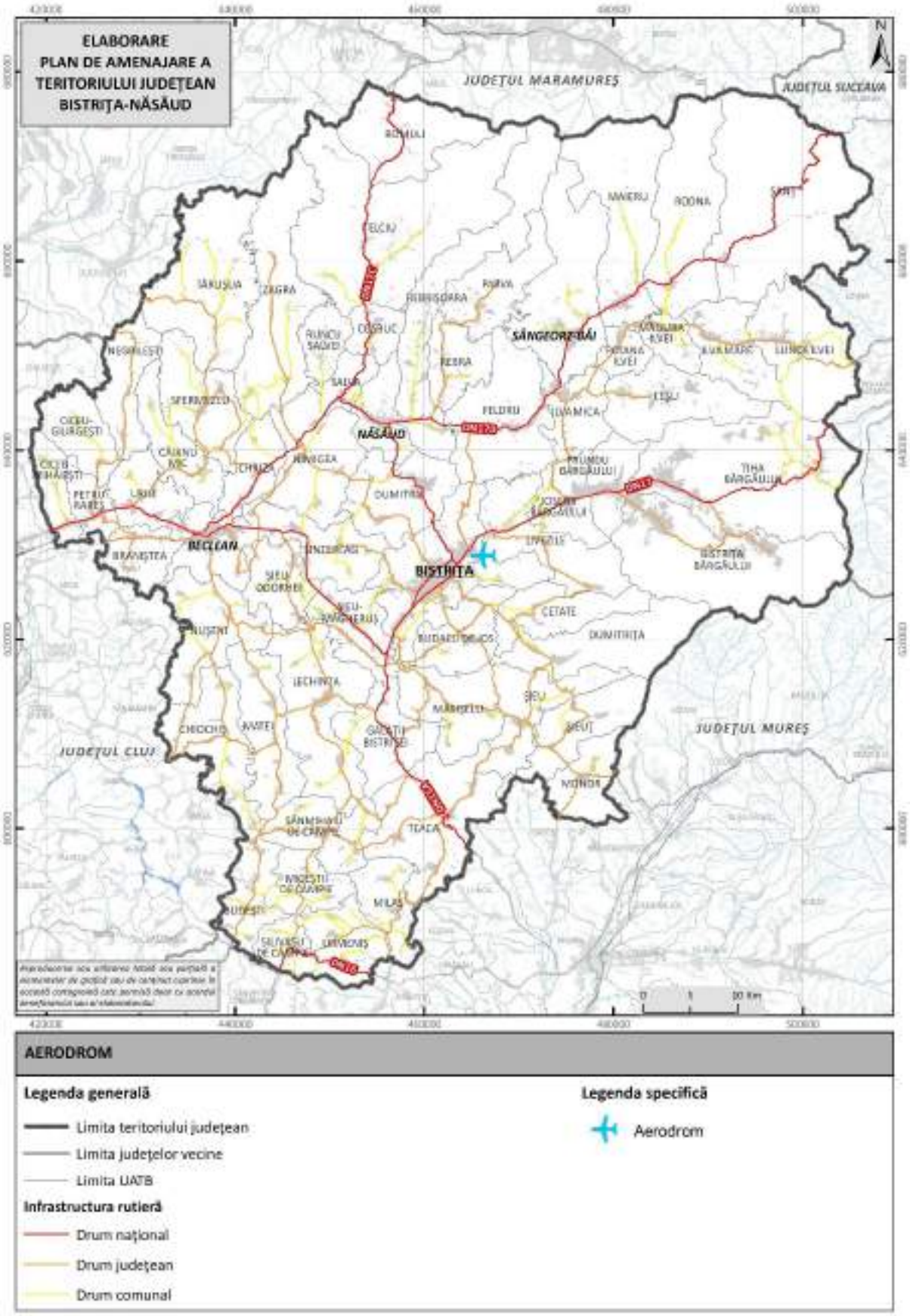

Fig. 2.24 LOCALIZARE AERODROMULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursa: autorii

Conform ROMATSA RA, la nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud, aceasta nu deţine obiective tehnice necesare dirijării traficului aerian.

UAT-urile aflate parțial/integral sub incidența servituților aeronautice aferente TMA Napoc sunt: Beclean, Braniştea, Budeşti, Căianu Mic, Chiochiş, Ciceu-Giurgeşti, Ciceu-Mihăieşti, Galaţii Bistriţei, Lechinţa, Matei, Miceştii de Câmpie, Milaş, Negrileşti, Nuşeni, Petru Rareş, Sânmihaiu de Câmpie, Şieu-Odorhei, Silivaşu de Câmpie, Teaca, Uriu şi Urmeniş.

UAT-urile aflate parțial/integral sub incidența servituților aeronautice aferente Aerodromului Bistriţa sunt: Livezile, Bistriţa, Budacu de Jos şi Josenii Bârgăului.

UAT-urile aflate parţial/integral sub incidenţa zonelor de protecţie aferente mijlocului CNS DME Heniu sunt: Prundu Bârgăului, Ilva Mică, Leşu şi Josenii Bârgăului.

UAT-urile aflate parțial/integral sub incidența servituților aeronautice aferente TMA Napoc şi Aerodromului Bistriţa, dar şi cele aflate parţial/integral sub incidenţa zonelor de protecţie aferente mijlocului CNS DME Heniu, şi pentru care se impune necesitatea obţinerii avizului AACR (la nivel de PUG şi PUZ) sunt: Beclean, Bistriţa, Braniştea, Budacu de Jos, Budeşti, Căianu Mic, Chiochiş, Ciceu-Giurgeşti, Ciceu-Mihăieşti, Galaţii Bistriţei, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Lechinţa, Leşu, Livezile, Matei, Miceştii de Câmpie, Milaş, Negrileşti, Nuşeni, Petru Rareş, Prundu Bârgăului, Sânmihaiu de Câmpie, Silivaşu de Câmpie, Şieu-Odorhei, Teaca, Uriu şi Urmeniş.

2.1.4 Transportul public judeţean

2.1.4.1 Mijloace de transport public: categorii, număr, capacitate

Conform Institutului Naţional de Statistică, singurele localităţi care beneficiază de transport public local sunt reşedinţa de judeţ, Bistriţa şi oraşul Beclean. Conform aceleiaşi surse numărul vehiculelor în inventar pentru transportul public local de pasageri a fost de 51 de autobuze şi microbuze în 2024 pentru municipiul Bistriţa şi de 9 autobuze şi microbuze pentru oraşul Beclean.

2.1.4.2 Distribuția teritorială a serviciilor de transport public: local, interurban, în zone metropolitane/periurbane, judeţean

Conform dispoziţiilor art. II din O.U.G. nr. 141/2024 privind modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 27/2011 privind transporturile rutiere, „Operatorii de transport care deţin licenţe de traseu pentru servicii regulate valabile la data intrării în vigoare a prezentei ordonanţe de urgenţă vor efectua respectivele servicii până la 30 iunie 2025.” În acest sens,

licenţele de traseu pentru servicii regulate interjudeţene la care fac referire dispoziţiile menţionate anterior, au avut ca ultimă zi de valabilitate 31.12.2024, operatorii de transport efectuând respectivele servicii până la data de 30 iunie 2025 în baza licenţelor de traseu valabile la data intrării în vigoare a O.U.G. nr. 14/2024, respectiv la data de 05 decembrie 2024.

Începând cu data de 01.07.2025 nu mai există program de transport interjudeţean, acesta fiind înlocuit de reţeaua de mobilitate rutieră naţională, care conform art. 3 pct. 33 din O.G. nr. 27/2011 privind transporturile rutiere (cu modificările şi completările aduse prin O.U.G. nr. 141/2024) este o „platformă informatică care cuprinde totalitatea traseelor şi a curselor solicitate de către operatorii de transport rutier şi eefctuate de aceştia pe teritoriul naţional în baza licenţelor de traseu eliberate pentru servicii regulate interjudeţene, autobuzele utilizate şi rezervele acestora, precum şi autogările care deţin licenţă valabilă pentru activităţile conexe transportului rutier, şi anume activităţi desfăşurate de autogară”.

Potrivit Legii nr.92/2007 a serviciilor publice de transport persoane în unitățile administrativ-teritoriale, cu modificările și completările ulterioare, consiliile județene asigură și organizează prestarea serviciilor publice de transport județean desfăşurat pe raza administrativ-teritorială a acestora.

Distribuția teritorială a serviciilor de transport public în interiorul județului este ilustrată în figura 2.25.

Pentru anumite localităţi, numărul mijloacelor de transport disponibile poate fi mai mare datorită suprapunerii rutelor. Din punct de vedere a numărului zilnic de curse, cele mai multe sunt disponibile din Bistriţa.

Numărul curselor regulate pentru fiecare traseu disponibil poate fi consultat în tabelul 2.41.

Transportul public din municipiul Bistriţa pune la dispoziţie 21 rute de transport, şi anume:

- 1: Ştefan cel Mare – Pasarelă
- 1B: Valea Jelnei – Ştefa cel Mare
- 1A: Ghinda – Ştefan cel Mare
- 2: Casa agronomului – Dr. Slătiniţei
- 3: C R Vivu – Schullerwald
- 4: Unirea – Viişoara
- 5: Tărpiului – C R Vivu
- 6: Rombat - Autogară

- 7: Slătiniţei – Autogară
- 8: Sigmir – Autogară
- 9: Ghinda – Autogară
- 10: Sărata – Autogară
- 11: Tărpiului – C R Vivu
- 11A: V Castailor – Infoel
- 12: Tărpiului – Autogară
- 13: Logos – Decebal
- 13V: Policlinică – Cartier Raal
- 14: Lucian Blaga – Autogară
- 16: Aerodromului – Bd. G-ral G. Bălan
- 18: Heidenfeld – Autogară
- Fundaţia Bucuria: Tărpiului – Panait Cerna

Transportul public din oraşul Beclean dispune de 4 rute de transport, şi anume: Figa – Beclean, Coldău – Beclean, Beclenuţ – Beclean şi Rusu de Jos – Beclean, respectiv 51 de staţii de autobuz.

Transportul public din orașul Năsăud cuprinde 4 rute de transport şi 128 de stații, și este deservit de un parc auto format din 2 autobuze și 3 microbuze.

În orașul Sângeorz-Băi, transportul public include 2 rute principale, şi anume: Depou Staţia de Epurare – Str. Valea Borcutului nr. 142 (la Napu) şi Depou Staţia de Epurare – Cormaia-Păstravăria Km 5.

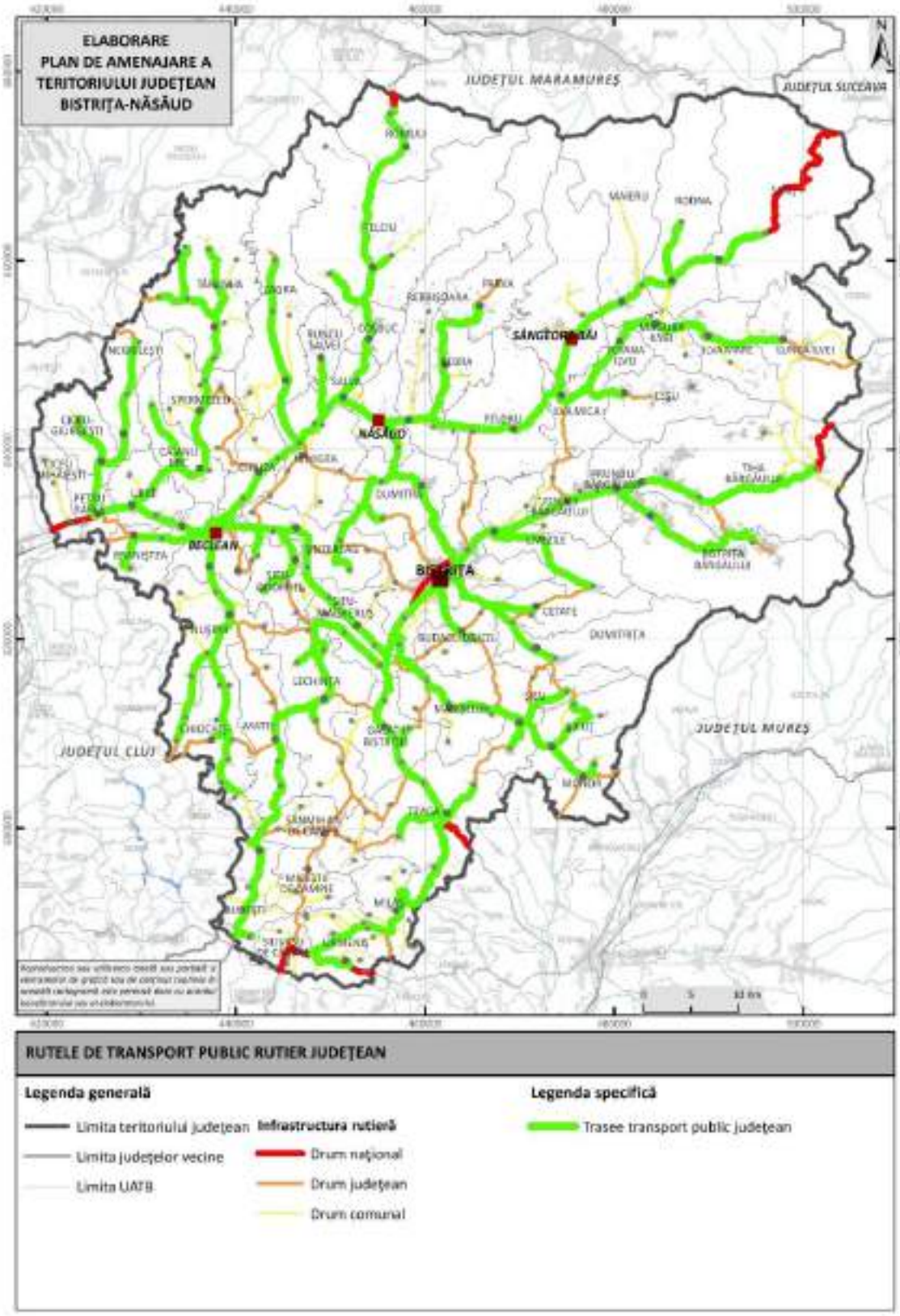

Fig. 2.25 RUTELE DE TRANSPORT PUBLIC RUTIER JUDEȚEAN
Sursa: date prelucrate Consiliul Județean Bistrița-Năsăud

Tabel 2.41 SERVICII DE TRANSPORT PUBLIC DE PERSOANE OPERATE PRIN CURSE REGULATE ÎN TRAFIC JUDEŢEAN LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

Traseu	Lungime traseu	Număr curse disponibile						
	(km)	Luni	Marţi	Miercuri	Joi	Vineri	Sâmbătă	Duminică
Bistriţa - Molişet	90	1	1	1	1	1	1	1
Beclean - Agrieşel	47	3	3	3	3	3	1	0
Bistriţa - Şendroaia	91	1	1	1	1	1	0	0
Beclean - Şendroaia	54	2	2	2	2	2	0	0
Beclean - Spermezeu	27	3	3	3	3	3	0	0
Bistriţa - Ciceu Poieni	70	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Breaza	74	3	3	3	3	3	0	0
Beclean - Breaza	37	1	1	1	1	1	1	0
Beclean - Dumbrăveni	26	1	1	1	1	1	0	0
Beclean - Cireşoaia	15	5	5	5	5	5	0	0
Beclean - Chiochiș	37	3	3	3	3	3	2	1
Beclean - Jimbor	36	1	1	1	1	1	0	0
Beclean - Sînicoară	38	2	2	2	2	2	0	0
Beclean - Agrişu de Jos	9	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Fîntînele	57	4	4	4	4	4	2	1
Bistriţa - Ţăgşor	82	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Vermeş	33	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Urmeniș	77	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Milaş	75	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Archiud	40	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Pinticu	40	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Teaca	32	2	2	2	2	2	2	2
Bistriţa - Albeştii Bistriţei	32	4	4	4	4	4	0	0
Bistriţa - Silivasu de Campie	70	2	2	2	2	2	1	0
Bistriţa - Sîniacob	29	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Tărpiu	24	2	2	2	2	2	1	0

Bistriţa - Bretea	45	1	1	1	1	1	1	0
Bistriţa - Caila	20	6	6	6	6	6	2	0
Bistriţa - Posmuş	33	4	4	4	4	4	0	0
Bistriţa - Ardan	36	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Sebiş	42	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Lunca	43	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Gledin	43	3	3	3	3	3	3	1
Bistriţa - Buduş	18	6	6	6	6	6	0	0
Bistriţa - Budacu de Sus	21	6	6	6	6	6	3	2
Bistriţa - Satu Nou	15	5	5	5	5	5	0	0
Bistriţa - Piatra Fîntînele	46	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Mureşenii Bîrgăului	32	11	11	11	11	11	6	4
Bistriţa - Colibita	37	4	4	4	4	4	1	1
Bistriţa - Cusma	34	3	3	3	3	3	0	0
Bistriţa - Năsăud	24	11	11	11	11	11	3	3
Bistriţa - Suplai	59	4	4	4	4	4	0	0
Bistriţa - Săsarm	47	1	1	1	1	1	0	0
Năsăud - Suplai	35	3	3	3	3	3	0	0
Năsăud - Mocod	12	2	2	2	2	2	0	0
Năsăud - Runcu Salvei	15	3	3	3	3	3	0	0
Bistriţa - Dealu Ştefăniţei	64	1	1	1	1	1	0	0
Năsăud - Dealu Ştefăniţei	42	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Romuli	63	2	2	2	2	2	1	1
Năsăud - Bichigiu	24	1	1	1	1	1	0	0
Năsăud - Telciu	21	2	2	2	2	2	0	0
Năsăud - Telcişor	28	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Leşu Ilvei	62	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Lunca Ilvei	82	1	1	1	1	1	0	0
Bistriţa - Parva	50	2	2	2	2	2	1	1
Năsăud - Lunca Leşului	49	1	1	1	1	1	0	0

Năsăud - Parva	26	3	3	3	3	3	1	1
Bistriţa - Valea Mare	81	1	1	1	1	1	1	1
Bistriţa - Valea Vinului	79	1	1	1	1	1	1	0
Bistriţa - Şanţ	75	2	2	2	2	2	0	0
Bistriţa - Rodna	70	2	2	2	2	2	0	0
Beclean - Năsăud	32	1	1	1	1	1	0	0
Beclean - Mocod	19	1	1	1	1	1	0	0
Beclean - Suplai	42	1	1	1	1	1	0	0

Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

2.1.4.3 Accesibilitatea localităților din județ la transportul public

La nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud există numeroase localităţi care nu sunt deservite de transportul public rutier sau feroviar, ceea ce îi determină pe oameni să utilizeze transportul individual pentru a ajunge la localităţile de rang superior.

Analizând distribuţia teritorială a rutelor de transport public judeţean realizate de operatorii autorizaţi, respectiv distribuţia teritorială a staţiilor feroviare, reiese că 80 localităţi nu sunt deservite de niciun mijloc de transport public (rutier sau feroviar). La nivelul fiecărei unităţi administrativ-teritoriale au fost identificate localităţile deservite sau nedeservite de transportul public (figura 2.26), lista acestora poate fi consultată în tabelul 2.42.

Tabel 2.42 DESERVIREA LOCALITĂŢILOR DE TRANSPORTUL PUBLIC RUTIER SAU FEROVIAR

Unitate administrativ-teritorială	Localitate	Rang	Disponibilitate transport public rutier	Disponibilitate transport feroviar
BISTRIŢA	Bistriţa	II	da	da
	Ghinda	V	da	nu
	Sărata	V	da	nu
	Sigmir	V	da	nu
	Slătiniţa	V	da	nu
	Unirea	V	da	nu
	Viişoara	V	da	da
BECLEAN	Beclean	III	da	da
	Coldău	IV	da	da
	Figa	IV	da	nu
	Rusu de Jos	IV	da	nu
NĂSĂUD	Năsăud	III	da	da
	Liviu Rebreanu	V	da	nu
	Luşca	V	da	nu
SÂNGEORZ-BĂI	Sângeorz-Băi	III	da	nu
	Cormaia	V	da	nu
	Valea Borcutului	V	da	nu
BISTRIŢA BÂRGĂULUI	Bistriţa Bârgăului	IV	da	da
	Colibiţa	V	da	nu
BRANIŞTEA	Braniştea	IV	da	nu
	Cireşoaia	V	da	nu
	Măluţ	V	da	nu
BUDACU DE JOS	Budacu de Jos	IV	da	nu
	Buduş	V	da	nu
	Jelna	V	da	nu
	Monariu	V	da	nu
	Simioneşti	V	da	nu
BUDEŞTI	Budeşti	IV	da	nu
	Budeşti-Fânaţe	V	da	da

	Ţăgşoru	V	da	nu
	Ţagu	V	da	nu
CĂIANU MIC	Căianu Mic	IV	da	nu
	Căianu Mare	V	da	nu
	Ciceu-Poieni	V	da	nu
	Dobric	V	da	nu
CETATE	Satu Nou	IV	da	nu
	Orheiu Bistriţei	V	da	nu
	Petriş	V	da	nu
CICEU-GIURGEŞTI	Ciceu-Giurgeşti	IV	da	nu
	Dumbrăveni	V	da	nu
CICEU-MIHĂIEŞTI	Ciceu-Mihăieşti	IV	nu	da
	Ciceu-Corabia	V	nu	nu
	Leleşti	V	nu	nu
CHIOCHIŞ	Chiochiş	IV	da	nu
	Apatiu	V	da	nu
	Bozieş	V	da	nu
	Buza Cătun	V	da	nu
	Cheţiu	V	nu	nu
	Jimbor	V	da	nu
	Manic	V	da	nu
	Sânnicoară	V	da	nu
	Strugureni	V	da	nu
	Ţentea	V	da	nu
CHIUZA	Chiuza	IV	da	nu
	Mireş	V	da	nu
	Piatra	V	da	nu
	Săsarm	V	da	nu
COŞBUC	Coşbuc	IV	da	da
DUMITRA	Dumitra	IV	da	nu
	Cepari	V	da	nu
	Tărpiu	V	da	nu
DUMITRIŢA	Dumitriţa	IV	da	nu
	Budacu de Sus	V	da	nu
	Ragla	V	da	nu
FELDRU	Feldru	IV	da	da
	Nepos	V	da	da
GALAŢII BISTRIŢEI	Galaţii Bistriţei	IV	da	nu
	Albeştii Bistriţei	V	da	nu
	Dipşa	V	da	nu
	Herina	V	da	nu
	Tonciu	V	da	nu
ILVA MARE	Ilva Mare	IV	da	da
	Ivăneasa	V	nu	nu
ILVA MICĂ	Ilva Mică	IV	da	da
JOSENII BÂRGĂULUI	Josenii Bârgăului	IV	da	da
	Mijlocenii Bârgăului	V	da	da

	Rusu Bârgăului	V	da	da
	Strâmba	V	nu	da
LECHINŢA	Lechinţa	IV	da	da
	Bungard	V	nu	nu
	Chiraleş	V	da	nu
	Sângeorzu Nou	V	nu	da
	Sâniacob	V	da	nu
	Ţigău	V	da	nu
	Vermeş	V	da	da
LEŞU	Leşu	IV	da	da
	Lunca Leşului	V	nu	nu
LIVEZILE	Livezile	IV	da	da
	Cuşma	V	da	nu
	Dorolea	V	da	nu
	Dumbrava	V	da	nu
	Valea Poenii	V	nu	nu
LUNCA ILVEI	Lunca Ilvei	IV	da	da
MAIERU	Maieru	IV	da	nu
	Anieş	V	da	nu
MATEI	Matei	IV	da	nu
	Bidiu	V	da	nu
	Corvineşti	V	da	nu
	Enciu	V	da	nu
	Fântânele	V	da	nu
	Moruţ	V	da	nu
MĂGURA ILVEI	Măgura Ilvei	IV	da	da
	Arşiţa	V	nu	nu
MĂRIŞELU	Mărişelu	IV	da	nu
	Bârla	V	da	da
	Domneşti	V	da	da
	Jeica	V	nu	nu
	Măgurele	V	da	da
	Neţeni	V	nu	nu
	Sântioana	V	nu	nu
MICEŞTII DE CÂMPIE	Miceştii de Câmpie	IV	nu	da
	Fântâniţa	V	nu	nu
	Visuia	V	da	nu
MILAŞ	Milaş	IV	da	nu
	Comlod	V	da	nu
	După Deal	V	nu	nu
	Ghemeş	V	nu	nu
	Hirean	V	nu	nu
	Orosfaia	V	da	nu
MONOR	Monor	IV	da	nu
	Gledin	V	da	da
NEGRILEŞTI	Negrileşti	IV	da	nu
	Breaza	V	da	nu

	Purcărete	V	da	nu
NIMIGEA	Nimigea de Jos	IV	nu	da
	Floreşti	V	nu	da
	Mintiu	V	nu	nu
	Mititei	V	da	da
	Mocod	V	da	nu
	Mogoşeni	V	nu	da
	Nimigea de Sus	V	nu	nu
	Tăure	V	nu	nu
NUŞENI	Nuşeni	IV	da	nu
	Beudiu	V	da	nu
	Dumbrava	V	nu	nu
	Feleac	V	da	nu
	Malin	V	da	nu
	Rusu de Sus	V	da	nu
	Viţa	V	da	nu
PARVA	Parva	IV	da	nu
PETRU RAREŞ	Reteag	IV	da	da
	Baţa	V	nu	nu
POIANA ILVEI	Poiana Ilvei	IV	da	da
PRUNDU BÂRGĂULUI	Prundu Bârgăului	IV	da	da
	Susenii Bârgăului	V	da	da
REBRA	Rebra	IV	da	nu
REBRIŞOARA	Rebrişoara	IV	da	da
	Gersa I	V	nu	nu
	Gersa II	V	nu	nu
	Poderei	V	da	nu
RODNA	Rodna	IV	da	nu
	Valea Vinului	V	da	nu
ROMULI	Romuli	IV	da	da
	Dealu Ştefăniţei	V	da	da
RUNCU SALVEI	Runcu Salvei	IV	da	nu
SALVA	Salva	IV	da	da
SILIVAŞU DE CÂMPIE	Silivaşu de Câmpie	IV	da	nu
	Draga	V	nu	nu
	Fânaţele Silivaşului	V	nu	nu
	Porumbenii	V	nu	nu
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	Sânmihaiu de Câmpie	IV	nu	da
	Brăteni	V	da	nu
	La Curte	V	nu	nu
	Sălcuţa	V	nu	nu
	Stupini	V	nu	nu
	Zoreni	V	da	nu
SPERMEZEU	Spermezeu	IV	da	nu
	Dobricel	V	da	nu
	Dumbrăviţa	V	da	nu
	Hălmăsău	V	nu	nu

	Lunca Borlesei	V	da	nu
	Păltineasa	V	nu	nu
	Şeşuri Spermezeu-Vale	V	nu	nu
	Sita	V	nu	nu
ŞANŢ	Şanţ	IV	da	nu
	Valea Mare	V	da	nu
ŞIEU	Şieu	IV	da	da
	Ardan	V	da	nu
	Posmuş	V	da	nu
	Şoimuş	V	nu	nu
ŞIEU-MĂGHERUŞ	Şieu-Măgheruş	IV	da	da
	Arcalia	V	da	da
	Chintelnic	V	nu	da
	Crainimăt	V	da	da
	Podirei	V	da	nu
	Sărăţel	V	da	nu
	Valea Măgheruşului	V	nu	nu
ŞIEU-ODORHEI	Şieu-Odorhei	IV	da	da
	Agrişu de Jos	V	da	nu
	Agrişu de Sus	V	nu	nu
	Bretea	V	da	nu
	Coasta	V	da	nu
	Cristur-Şieu	V	nu	da
	Şirioara	V	da	nu
ŞIEUŢ	Şieuţ	IV	da	da
	Lunca	V	da	nu
	Ruştior	V	da	nu
	Sebiş	V	da	nu
ŞINTEREAG	Şintereag	IV	da	nu
	Blăjenii de Jos	V	da	nu
	Blăjenii de Sus	V	da	nu
	Caila	V	da	nu
	Cociu	V	nu	da
	Şieu-Sfântu	V	da	da
	Şintereag-Gară	V	da	da
TEACA	Teaca	IV	da	nu
	Archiud	V	da	nu
	Budurleni	V	nu	nu
	Ocniţa	V	da	nu
	Pinticu	V	da	nu
	Viile Tecii	V	da	nu
TELCIU	Telciu	IV	da	da
	Bichigiu	V	da	nu
	Fiad	V	da	nu
	Telcişor	V	da	nu
TIHA BÂRGĂULUI	Tiha Bârgăului	IV	da	nu
	Ciosa	V	nu	nu

	Mureşenii Bârgăului	V	da	nu
	Piatra Fântânele	V	da	nu
	Tureac	V	da	nu
TÂRLIŞUA	Târlişua	IV	da	nu
	Agrieş	V	da	nu
	Agrieşel	V	da	nu
	Borleasa	V	da	nu
	Cireaşi	V	nu	nu
	Lunca Săteasca	V	da	nu
	Molişet	V	da	nu
	Oarzina	V	nu	nu
	Răcăteşu	V	nu	nu
	Şendroaia	V	da	nu
URIU	Uriu	IV	da	da
	Cristeştii Ciceului	V	da	da
	Hăşmaşu Ciceului	V	nu	nu
	Ilişua	V	da	nu
URMENIŞ	Urmeniş	IV	da	nu
	Câmp	V	nu	nu
	Coşeriu	V	da	nu
	Delureni	V	da	nu
	Fânaţe	V	nu	nu
	Podenii	V	nu	nu
	Scoabe	V	nu	nu
	Şopteriu	V	da	nu
	Valea	V	nu	nu
	Valea Mare	V	nu	nu
ZAGRA	Zagra	IV	da	nu
	Alunişul	V	nu	nu
	Perişor	V	nu	nu
	Poienile Zagrei	V	da	nu
	Suplai	V	da	nu

Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud şi mersultrenurilor.ro, 2025

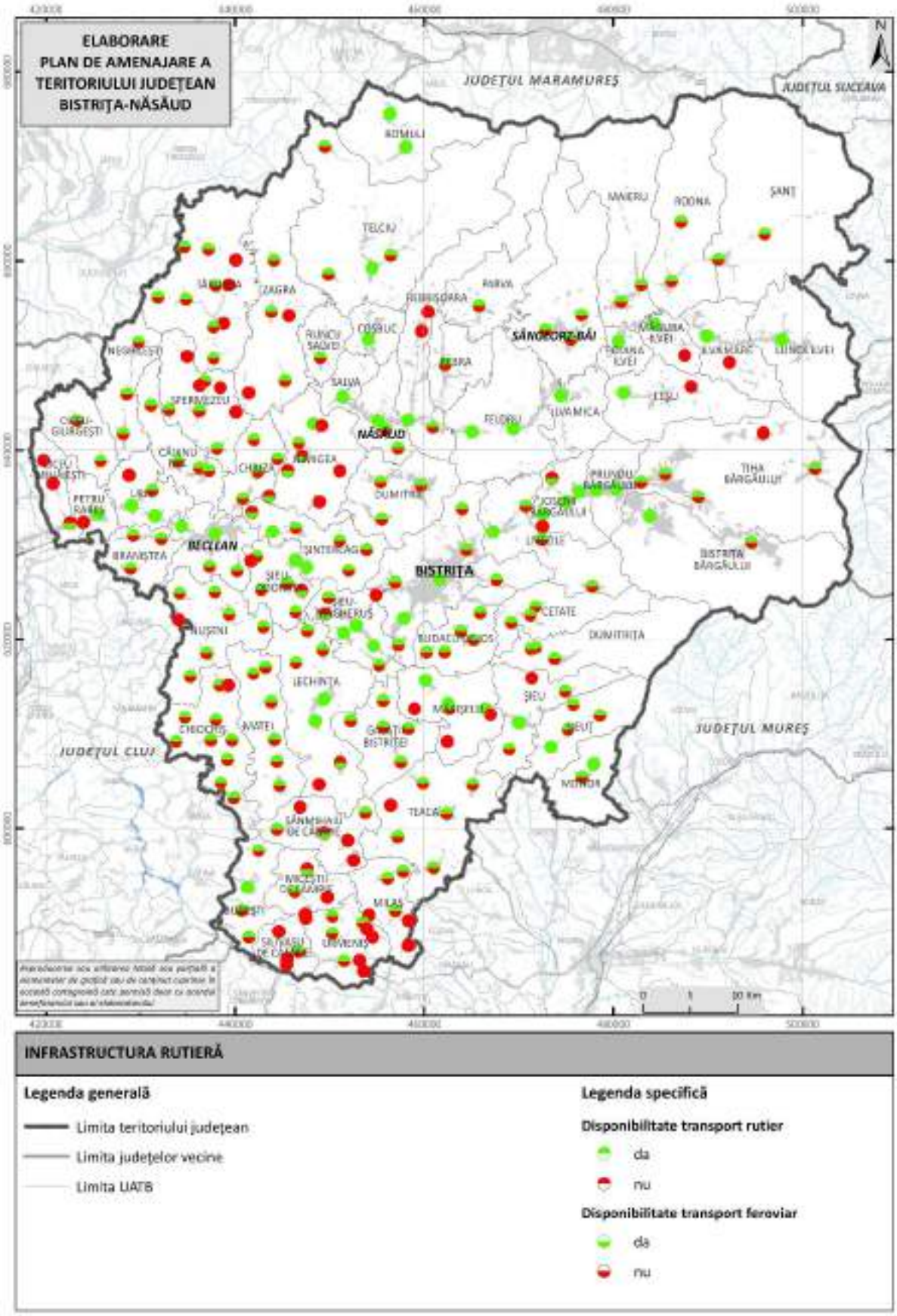

Fig. 2.26 DESERVIREA LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DE TRANSPORTUL PUBLIC RUTIER ȘI/SAU FEROVIAR

Sursa: date prelucrate Consiliul Județean Bistrița-Năsăud și mersultrenurilor.ro, 2025

2.1.4.4 Operatori de transport public

La nivelul judeţului studiat sunt organizate servicii de transport public urban astfel:

- Servicii de transport public urban pe raza administrativ-teritorială a municipiului Bistriţa - efectuate de Transmixt SA
- Servicii de transport public urban pe raza administrativ-teritorială a orașului Beclean – efectuate de Societatea de Transport Public Urban Beclean
- Servicii de transport public urban pe raza administrativ-teritorială a orașului Năsăud – efectuate de SC Local Serv Năsăud SRL
- • Servicii de transport public urban pe raza administrativ-teritorială a orașului Sângeorz-Băi – Serviciul Public de Transport Local de Persoane Sângeorz-Băi

2.1.4.5 Rata de utilizare a transportului public

Conform datelor furnizate de Institutul Naţional de Statistică, judeţul Bistriţa-Năsăud a înregistrat în 2024 cel mai mare număr de călători din ultimii 10 ani, cu peste 4,4 de milioane de pasageri. Pe de altă parte, anul 2020 a marcat cel mai mic număr de pasageri transportaţi, din cauza restricţiilor severe impuse în contextul pandemiei de SARS-CoV-2, care au afectat semnificativ transportul public.

Tabel 2.43 EVOLUŢIA NUMĂRULUI DE PASAGERI TRANSPORTAŢI ÎN TRANSPORTUL PUBLIC LOCAL, CU AUTOBUZUL ŞI MICROBUZUL, LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

Anul	Nr. pasageri
2015	4.313.000
2016	4.308.000
2017	4.170.000
2018	3.988.000
2019	3.944.000
2020	2.417.000
2021	3.908.000
2022	4.239.000
2023	4.414.000
2024	4.492.000

Sursa: date prelucrate INS, Tempo Online, 2025

Numărul călătorilor care au folosit transportul public județean în perioada septembrie 2024 – mai 2025 este prezentat în tabelul de mai jos. În luna mai 2025, numărul călătorilor a înregistrat o creștere de 32.846 comparativ cu septembrie 2024.

Transportul public al orașului Beclean înregistrează anual o medie de aproximativ 85.000 de călători.

Tabel 2.44 SITUAŢIA NUMĂRULUI DE CĂLĂTORI CARE AU UTILIZAT TRANSPORTUL PUBLIC PRIN CURSE REGULATE ÎN TRAFIC JUDEŢEAN LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

Traseu	Grupa	Număr călători								
		2024				2025				
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
Bistriţa - Molişet	1	14.193	15.027	15.791	12.225	12.895	12.326	16.273	13.154	15.748
Beclean - Agrieşel										
Bistriţa - Şendroaia										
Beclean - Şendroaia										
Beclean - Spermezeu										
Bistriţa - Ciceu Poieni										
Bistriţa - Breaza										
Beclean - Breaza										
Beclean - Dumbrăveni										
Beclean - Cireşoaia	2	6.113	7.770	6.221	5.635	6.705	7.715	8.371	6.248	7.974
Beclean - Chiochiș										
Beclean - Jimbor										
Beclean - Sînicoară										
Beclean - Agrişu de Jos										
Bistriţa - Fîntînele	3	18.872	20839	15.143	15.613	17.158	20.170	21.646	17.632	20.823
Bistriţa - Ţăgşor										
Bistriţa - Vermeş										
Bistriţa - Urmeniș										
Bistriţa - Milaş										
Bistriţa - Archiud										
Bistriţa - Pinticu										
Bistriţa - Teaca										
Bistriţa - Albeştii Bistriţei										
Bistriţa - Silivasu de Câmpie										
Bistriţa - Sîniacob										

Bistriţa - Tărpiu										
Bistriţa - Bretea										
Bistriţa - Caila										
Bistriţa - Posmuş	**4**	22.072	23.220	22.841	17.825	18.593	18.405	23.251	19.796	23.438
Bistriţa - Ardan										
Bistriţa - Sebiş										
Bistriţa - Lunca										
Bistriţa - Gledin										
Bistriţa - Buduş										
Bistriţa - Budacu de Sus										
Bistriţa - Satu Nou										
Bistriţa - Piatra Fîntînele	**5**	30.526	34.342	34.869	25.339	28.554	26.593	35.796	27.895	34.767
Bistriţa - Mureşenii Bîrgăului										
Bistriţa - Colibita										
Bistriţa - Cusma										
Bistriţa - Năsăud	**6**	19.961	23.895	23.765	18.886	21.630	20.702	27.084	22.017	27.243
Bistriţa - Suplai										
Bistriţa - Săsarm										
Năsăud - Suplai										
Năsăud - Mocod										
Năsăud - Runcu Salvei										
Bistriţa - Dealu Ştefăniţei	**7**	9.170	11.420	12.113	9.171	10.323	9.298	12.249	9.509	12.004
Năsăud - Dealu Ştefăniţei										
Bistriţa - Romuli										
Năsăud - Bichigiu										
Năsăud - Telciu										
Năsăud - Telcişor										
Bistriţa - Leşu Ilvei	**8**	14.480	18.302	18.727	14.460	17.484	14.891	19.972	15.745	20.233
Bistriţa - Lunca Ilvei										
Bistriţa - Parva										

Năsăud - Lunca Leşului										
Năsăud - Parva										
Bistriţa - Valea Mare	**9**	23.579	27.355	28.966	21.060	23.279	21.820	29.368	23.445	29.082
Bistriţa - Valea Vinului										
Bistriţa - Şanţ										
Bistriţa - Rodna										
Beclean - Năsăud	**10**	800	1.300	1.300	1.100	1.000	1.300	1.300	1.100	1.300
Beclean - Mocod										
Beclean - Suplai										

Sursa: date prelucrate Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud, 2025

2.1.4.6 Distribuția teritorială a serviciilor de transport public de pe teritoriul județului, conexiuni cu exteriorul județului

Localitățile urbane ale județului Bistriţa-Năsăud sunt conectate la diverse localități din alte județe ale țării, transportul între acestea fiind realizat pe cale rutieră.

Tabel 2.45 CONEXIUNILE NAŢIONALE ALE LOCALITĂŢILOR URBANE DIN JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD CU LOCALITĂŢI DIN ALTE JUDEŢE

Judeţul	Bistriţa	Beclean	Năsăud	Sângeorz-Băi
Alba	✓	✓	×	×
Arad	✓	✓	×	×
Argeş	×	×	×	×
Bacău	×	×	×	×
Bihor	✓	✓	×	×
Botoşani	✓	✓	×	×
Brașov	✓	×	×	×
Brăila	×	×	×	×
Buzău	×	×	×	×
Caraș-Severin	×	×	×	×
Călăraşi	×	×	×	×
Cluj	✓	✓	×	✓
Constanța	×	×	×	×
Covasna	×	×	×	×
Dâmbovița	×	×	×	×
Dolj	×	×	×	×
Galați	×	×	×	×
Giurgiu	×	×	×	×
Gorj	×	×	×	×
Harghita	×	×	×	×
Hunedoara	✓	×	×	×
Ialomiţa	×	×	×	×
Iaşi	✓	✓	×	×
Ilfov	×	×	×	×
Maramureș	✓	×	✓	×
Mehedinți	×	×	×	×
Mureş	✓	×	✓	×
Neamţ	✓	✓	×	×
Olt	×	×	×	×
Prahova	×	×	×	×
Satu Mare	×	×	×	×
Sălaj	×	×	×	×
Sibiu	✓	✓	×	×
Suceava	✓	✓	×	×
Teleorman	×	×	×	×
Timiș	✓	✓	×	×
Tulcea	×	×	×	×

Vaslui	×	×	×	×
Vâlcea	×	×	×	×
Vrancea	×	×	×	×
Bucureşti	×	×	×	×

Sursa: date prelucrate autogari.ro, 2025

Unele dintre localităţile urbane din judeţul Bistriţa-Năsăud au conexiuni şi cu importante oraşe din Europa. Conexiunile internaţionale ale localităţilor urbane sunt cu următoarele state:

- Bistriţa: Italia, Franţa, Ungaria, Austria, Elveţia, Cehia, Norvegia, Republica Moldova, Marea Britanie, Spania, Olanda, Belgia, Suedia, Estonia, Danemarca, Germania, Irlanda, Letonia, Lituania, Luxemburg, Polonia, Portugalia, Slovacia, Slovenia;
- Beclean: Italia, Franţa, Ungaria, Austria, Elveţia, Cehia, Norvegia, Marea Britanie, Spania, Olanda, Belgia, Suedia, Danemarca, Germania, Irlanda, Luxemburg, Slovacia;

2.1.4.7 Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de transport urban și interurban

Primăria municipiului Bistrița anunţat că începând cu data de 1 iulie 2025 vor deveni funcționale două proiecte majore pentru mobilitatea urbană durabilă:

- Linia verde de transport public utilizând mijloace de transport cu motor electric, hibrid sau normă de poluare redusă
- Reconfigurarea axei de transport public pe traseul str. Gării – b-dul Decebal – str. Andrei Mureșanu – str. Năsăudului

Trasee:

- Linia Verde: Unirea – Calea Moldovei – General Grigore Bălan – Bistricioarei / Piața Unirii – Liviu Rebreanu – Dornei – Piața Centrală – Gheorghe Șincai – Bulevardul Independenței – Libertății – Calea Dejului – Viișoara – DN17
- Axa de transport: Gării – Bulevardul Decebal – Andrei Mureșanu – Năsăudului

La nivelul oraşului Năsăud a fost finalizat proiectul „Creşterea mobilităţii urbane în Oraşul Năsăud, jud. Bistriţa-Năsăud”, proiect finanţat din FEDR şi POR.

2.1.5 Transportul nemotorizat

În municipiul Bistriţa sunt amenajaţi peste 26 km de piste de ciclişti, semnalizate corespunzător, pe 28 de străzi din municipiul. De asemenea, sunt au fost instalate 7 stații închiriere biciclete – tip bike-sharing, 5 stații independente energetic și 2 care vor fi dotate inclusiv cu biciclete electrice. Stațiile au în componență terminale inteligente, stații de andocare pentru cele 175 biciclete achiziționate, capabile să genereze economii de energie și reducerea

nivelului de poluare. Stațiile de tip bike-sharing sunt amenajate şi sunt amplasate pe str. Drumul Cetății intersecție cu str. Poligonului, str. Independenţei zona Biserica Sf. Ana, parcul Mihai Eminescu lângă EMI Center, cartier Decebal str. Trandafirilor, str. Parcului lângă Stadion, zona Han lângă fântâna arteziană, şi Calea Moldovei lângă Piață.

Locuitorii oraşului Beclean, dar şi turiştii beneficiază de circa 20 de km de piste pentru bicilete, piste realizate prin fonduri europene.

Judeţul Bistriţa-Năsăud este traversat de Via Transilvanica, iar cei care aleg transportul cu bicicleta au parte de o experienţă aparte. Călătoria pe bicicletă, de-a lungul Via Transilvanica, nu este doar o aventură sportivă, ci și o incursiune culturală și spirituală, care oferă ocazia de a redescoperi frumusețea autentică.

2.1.6 Transportul intermodal și multimodal

Transportul intermodal este un sistem modern și eficient de gestionare a logisticii și a transportului de mărfuri, care implică utilizarea combinată a diferitelor moduri de transport, precum rutier, feroviar, maritim sau aerian. Prin integrarea acestora, se pot optimiza rutele și costurile, oferind, totodată, o flexibilitate sporită pentru transportul pe distanțe lungi sau în zone greu accesibile. Unul dintre principalele avantaje ale transportului intermodal este reducerea impactului asupra mediului. De exemplu, utilizarea transportului feroviar sau maritim pentru distanțe mari, în locul transportului rutier, contribuie semnificativ la scăderea emisiilor de carbon și a consumului de combustibili fosili. În plus, combinarea eficientă a diferitelor modalități de transport ajută la diminuarea congestiei rutiere și la reducerea numărului de accidente.

Transportul intermodal oferă soluții mai flexibile și este mai eficient din perspectiva timpului și costurilor. De exemplu, mărfurile pot fi transportate pe distanțe lungi cu trenul, iar ulterior, pentru ultima parte a drumului, pot fi preluate de camioane până la destinație.

Pentru a asigura un transfer rapid și eficient al mărfurilor între diversele modalități de transport, sunt necesare echipamente specializate de manipulare. Aceste echipamente sunt esențiale pentru reducerea timpului de încărcare și descărcare. Prîntre cele mai importante echipamente utilizate în transportul intermodal se numără macaralele suspendate, care sunt folosite pentru a ridica și transfera containere sau încărcături grele între trenuri și camioane, fiind extrem de eficiente în manipularea mărfurilor voluminoase. De asemenea, maşinile autopropulsate sunt utilizate pentru manipularea și depozitarea containerelor în terminale și depozite.

În terminalele intermodale feroviare, sunt necesare echipamente specializate, precum macarale mobile și staționare, pentru a transfera containerele de pe trenuri pe camioane sau

viceversa. Aceste echipamente sunt adaptate pentru manipularea containerelor și sunt vitale pentru buna funcționare a transportului feroviar intermodal.

Situația transportului intermodal în România

În România, transportul intermodal a cunoscut atât evoluţii, cât şi regresii. În ciuda avantajelor pe care le oferă, transportul intermodal întâmpină probleme mari, principala problemă fiind infrastructura insuficientă de transport, care limitează capacitatea de transportare a mărfurilor. De asemenea, procesul de transfer al mărfurilor este deficitar, din lipsa de coordonare între diferitele modalităţi de transport, dar şi datorită formalităţilor adiacente transferului.

În perioada de dînainte de 1989, transportul intermodal feroviar-rutier din România a înregistrat o dezvoltare notabilă, fiind create o serie de terminale intermodale în principalele orașe ale țării, care facilitau transferul eficient de mărfuri între trenuri și camioane. Această rețea de terminale intermodale a sprijinit transportul intern și internațional, iar căile ferate erau un mijloc esențial de transport al mărfurilor datorită costurilor mai reduse. După 1989 transportul feroviar de mărfuri a intrat într-un declin semnificativ, multe terminalele construite înainte de 1989 au fost abandonate sau au fost utilizate la o capacitate mult redusă, ceea ce a dus la o deteriorare treptată a rețelei și la pierderea competitivității transportului feroviar față de cel rutier. Situaţia actuală a terminalelor CFR-Marfă, respectiv utilajele din dotarea acestora este prezentată în tabelul 2.46. Pe lângă terminalele intermodale care aparţin de CFR Marfă, în România există şi terminale ale operatorilor privaţi. Acestea sunt în: Bucureşti – Europolis Park/Tibbett Logistics, Comat Electro şi Parcul Industrial Faur, Arad – Railport Arad Arad, Trade Trans Terminal Arad şi DB Schenker Romtrans SA, Iaşi – DB Schenker Romtrans SA, Galaţi – Unicom Oil Rail Terminal, Oradea – DB Schenker Romtrans SA, Satu Mare – Unicom Holding Halmeu, Suceava – Unicom Holding Dornesti, Mehedinţi – Unicom Holding şi Ploieşti – Allianso Group.

Tabel 2.46 SITUAŢIA ACTUALĂ A TERMINALELOR INTERMODALE ALE CFR-MARFĂ

Nr. crt.	Terminal	Macarale	Stadiul curent
1	Bucureştii Noi	4 macarale (1 în funcţiune)	Activ
2	Bucureşti Sud (Titan)	3 macarale (1 în funcţiune)	Activ
3	Bucureşti Progresu	1 macara în conservare	Închis
4	Ploieşti Crang	3 macarale (1 activă)	Nu este activ
5	Bradu de Sus	2 macarale în funcţiune	Nu este activ
6	Bujoreni Vâlcea	2 macarale (1 în funcţiune, 1 nu funcţionează)	Nu este activ

7	Craiova	3 macarale care nu funcţionează (1 în conservare)	Nu este activ
8	Semenic	3 macarale (2 în funcţiune)	Nu este activ
9	Glogovat	2 macarele care nu funcţionează	Închis
10	Cluj Napoca Est	1 în funcţiune	Activ
11	Oradea Est	2 macarale (1 în conservare, 1 aprobată pentru eliminare)	Nu este activ
12	Bistrita Nord	1 macara în funcţiune	Activ
13	Baia Mare	2 macarale (1 în conservare, 1 aprobată pentru eliminare)	Închis
14	Turda	1 macara în funcţiune	Activ
15	Zalau Nord	1 macara în funcţiune	Activ
16	Braşov Triaj	2 macarale în funcţiune	Activ
17	Medias	1 macara în funcţiune	Nu este activ
18	Sibiu	1 macara în conservare	Închis
19	Targu Mures Sud	1 macara în conservare	Închis
20	Socola Marfuri (Iasi)	1 macara în funcţiune	Nu este activ
21	Suceava	1 macara în funcţiune	Activ
22	Bacau	1 macara în funcţiune	Activ
23	Botosani	Fără macarale	Închis
24	Galati Marfuri	3 macarale în conservare	Nu este activ
25	Buzau Sud	2 macarale (1 în funcţiune, 1 în conservare)	Nu este activ
26	Constanta Marfuri	Fără macarale, 3 macarale au fost mutate	Închis

Sursa: Strategia de dezvoltare a infrastructurii feroviare, 2021-2025

Master Planul General de Transport al României propune, pentru orizontul de timp 2030, o reţea de terminale intermodale, după cum urmează:

- terminale tri-modale: Galaţi, Constanţa, Giurgiu, Drobeta-Turnu Severin
- terminale existente: Oradea, Zalău, Bistriţa, Arad, Braşov, Piteşti, Ploieşti
- terminale restaurate: Timişoara, Cluj-Napoca, Turda, Suceava, Iaşi, Bacău
- terminale noi: Craiova, Bucureşti

Situația actuală a transportului intermodal în județ

Judeţul Bistriţa-Năsăud este echipat cu o staţie intermodală feroviar-rutier pentru transportul de marfă în containere. Terminalul intermodal feroviar-rutier este în staţia Bistriţa Nord, proprietate „CFR Marfă”; în prezent nu este activ, acesta este în conservare.

Situația actuală a transportului multimodal în județ

În municipiul Bistriţa, zona autogării şi cea a gării au un potenţial ridicat pentru dezvoltarea transportului multimodal din oraş.

2.1.7 Accesibilitatea în judeţul Bistriţa-Năsăud

Accesibilitatea este un concept complex, care în termenii cei mai simpli se referă la uşurinţa cu care se poate ajunge într-un loc. Timpul de deplasare între două sau mai multe puncte la nivelul unui teritoriu depinde de mai mulţi factori, precum: distanţa dintre puncte, starea şi îmbrăcămintea infrastructurii rutiere, trafic, topografie, disponibilitate etc. Unul dintre cei mai importanţi factori care influenţează accesibilitatea este infrastructura rutieră deoarece o infrastructură adecvată va permite circulaţia rapidă şi sigură a vehiculelor, iar prezenţa unei autostrăzi poate creşte semnificativ accesibilitatea rutieră, în comparaţie cu un drum de categorie inferioară. De asemenea, congestia poate reduce semnificativ viteza de circulaţie, crescând, astfel, timpul de deplasare, dar şi nivelul de stres al şoferilor.

Pentru determinarea timpilor de deplasare s-a s-au folosit datele obţinute prin interogare pe site-ul https://classic-maps.openrouteservice.org.

Rezultatele obţinute în urma determinării timpului de deplasare la municipiul Bistriţa-Năsăud, utilizând transportul rutier, sunt reprezentate în figura 2.27.

Așa cum este firesc, localitățile aflate la maximum 20 de minute de municipiul reședință de județ se concentrează în jurul acestuia, aparținând UAT-urilor Budacu de Jos, Cetate, Livezile, Josenii Bârgăului, Dumitra, Șintereag, Șieu-Măgheruș, Galații Bistriței, Mărișelu și Dumitrița. Aproximativ jumătate din județ dispune de o accesibilitate de 30–40 de minute către Bistrița, în timp ce din anumite localități parcurgerea distanței până la centrul județean depășește o oră.

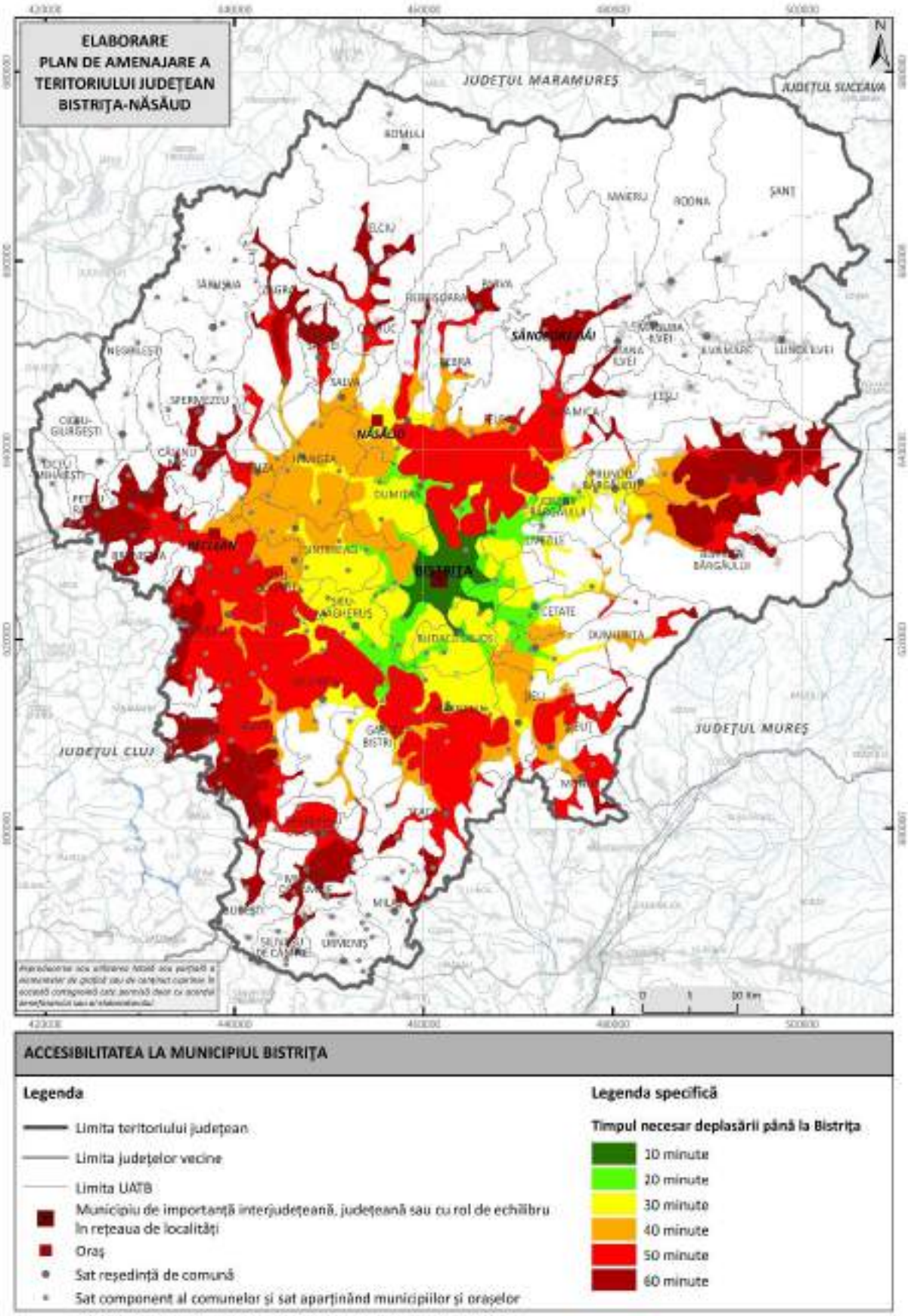

Fig. 2.27 ACCESIBILITATEA POPULAȚIEI LA CENTRUL JUDEȚEAN (2025)
Sursa: prelucrare după date obținute cu https://classic-maps.openrouteservice.org/

2.2 Gospodărirea apelor

2.2.1 Bazine hidrografice

Județul Bistrița-Năsăud este situat în partea central-nordică a României și este traversat de câteva râuri importante care constituie bazinul hidrografic al râului Someș, unul dintre cele mai semnificative cursuri de apă din Transilvania. Rețeaua hidrografică a județului este diversă și joacă un rol esențial în alimentarea cu apă, producerea de energie hidroenergetică și dezvoltarea turismului.

Râul Someș izvorăște din Munții Rodnei și trece prin județul Bistrița-Năsăud, formând un complex de afluenți și lacuri care hrănesc regiunea. Pe teritoriul județului, Someșul este alimentat de numeroase râuri și afluenți care adaugă la complexitatea rețelei hidrografice.

Afluenți importanți ai Someșului în județul Bistrița

- Bistrița: Principalul afluent al Someșului, cu o lungime de aproximativ 200 km și un bazin hidrografic de 2.400 km². Izvorăște din Munții Rodnei și se varsă în Someșul Mare la est de municipiul Bistrița. Râul Bistrița are un rol important în alimentarea cu apă a zonei, dar și în hidroenergetică, având amenajări hidroenergetice pe cursul său.
- Șieu: Râul Șieu este un alt afluent major al Someșului Mare, având o lungime de aproximativ 71 km. Izvorăște din Munții Călimani și curge spre vest, traversând o zonă intens populată și agricolă. Râul contribuie la susținerea activităților agricole, în special prin sistemele de irigații și oferă, totodată, un cadru natural propice dezvoltării durabile. În perioadele cu precipitații abundente, râul Șieu este predispus la viituri, ceea ce determină necesitatea unor lucrări hidrotehnice de regularizare și protecție.
- Sălăuța: Sălăuța este un afluent de ordinul întâi al Someșului Mare, cu izvoarele situate în Munții Rodnei. Are o lungime de aproximativ 44 km și se varsă în Someșul Mare în apropierea localității Salva. Cursul său traversează o zonă predominant montană și submontană, fiind caracterizat prin ape limpezi, debit variabil și un potențial ecologic ridicat. Râul joacă un rol deosebit în conservarea biodiversității și în susținerea comunităților rurale din nordul județului.
- Someșul Mic: Afluent semnificativ al Someșului Mare, izvorăște din zona munților de nord și are o lungime de aproximativ 70 km. Contribuie la alimentarea cu apă și la turismul din zona de sud a județului.
- Fizeș: Cu o lungime de aproximativ 35 km, izvorăște din Munții Calimani și se varsă în Someșul Mare, având o importanță semnificativă pentru micile localități situate de-a lungul cursului său.

- Țibleș: Cu o lungime de aproximativ 40 km, râul Țibleș izvorăște din masivul muntos omonim și se varsă în Someșul Mare în partea nord-vestică a județului. Este un râu cu caracter montan, cu un regim hidrologic variabil și ape repezi. Râul are un rol esențial în drenajul versanților și în prevenirea acumulării excesive de apă în bazinele montane, contribuind și la aprovizionarea cu apă a satelor din proximitate.

Lacuri și baraje importante

Relieful montan și submontan al județului Bistrița-Năsăud, precum și rețeaua hidrografică bine dezvoltată, au permis formarea și amenajarea unor lacuri și baraje cu roluri diverse: alimentare cu apă, producere de energie electrică, piscicultură, agrement și protecție împotriva inundațiilor. Aceste elemente hidrografice constituie resurse strategice pentru dezvoltarea durabilă a județului și contribuie la echilibrul ecologic regional.

- Lacul Colibița: este cel mai cunoscut și important lac de acumulare din județ. Este situat în Munții Bârgău, la o altitudine de aproximativ 900 metri, și a fost creat prin bararea râului Bistrița în anii 1977–1991. Lacul are o suprafață de aproximativ 270 ha și un volum de circa 65 milioane m^3. Scopurile sale principale sunt regularizarea debitului râului Bistrița, alimentarea cu apă, protecția împotriva viiturilor și producerea de energie hidroenergetică. În ultimii ani, lacul a devenit o destinație turistică importantă, atrăgând turiști datorită peisajului montan spectaculos și a microclimatului său benefic.
- Lacul Lunca Ilvei: este un lac artificial de mici dimensiuni, amenajat pe râul Ilva. Este utilizat în principal pentru alimentarea cu apă a localităților din zonă, dar și pentru pescuit sportiv. Importanța sa rezidă în rolul local pe care îl are în menținerea calității apei și susținerea biodiversității din habitatul montan.
- Lacul Teaca: situat în partea de sud a județului, este un lac de acumulare de interes local, folosit pentru irigații și piscicultură. Este de dimensiuni moderate și are un rol funcțional mai ales în agricultură, contribuind la dezvoltarea economică a zonei colinare a Bistriței.

Această rețea hidrografică din județul Bistrița-Năsăud reflectă o adaptare eficientă a comunităților la condițiile geografice ale regiunii. Îndeplinește funcții esențiale din punct de vedere economic, ecologic și social, constituind totodată resurse strategice pentru dezvoltarea regională și conservarea mediului.

Resurse de apă subterane și minerale

Județul Bistrița-Năsăud beneficiază de un potențial hidrologic subteran semnificativ, rezultat din structura geologică variată, din prezența formațiunilor permeabile (pietrișuri,

nisipuri, roci fisurate), precum și din climatul umed specific regiunilor montane și submontane. Resursele de apă subterană și minerală constituie o componentă importantă a patrimoniului natural, fiind valorificate atât în scopuri gospodărești, cât și terapeutice și economice.

Ape subterane

Rezervele de apă subterană sunt localizate în principal în formațiunile piemontane și depresionare, în special în Depresiunea Bistriței și pe văile râurilor principale (Bistrița, Șieu, Someșul Mare). Acviferele freatice se regăsesc în strate de pietrișuri și nisipuri, fiind ușor accesibile pentru captări prin puțuri sau foraje.

Zone importante pentru alimentarea cu apă potabilă din subteran sunt regiunile Bistrița, Beclean, Năsăud și Valea Șieului, unde sistemele publice de alimentare utilizează, în mare parte, aceste surse subterane.

Alimentarea acviferelor se realizează natural, prin infiltrații din precipitații și ape de suprafață, proces favorizat de permeabilitatea mare a substratului geologic în unele sectoare.

Ape minerale

Pe teritoriul județului sunt identificate mai multe izvoare de apă minerală, datorate în special prezenței unor formațiuni geologice vulcanice, sedimentare și cu conținut ridicat de săruri. Aceste ape au compoziții chimice variate (carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, calcice), fiind recunoscute pentru proprietățile terapeutice și potențialul balneoclimateric.

Principalele surse de apă minerală**:**

- Sângeorz-Băi : este cea mai cunoscută stațiune balneoclimaterică din județ. Izvoarele din această zonă furnizează ape minerale bicarbonatate, carbogazoase și feruginoase, utilizate în tratarea afecțiunilor digestive, renale și metabolice. Stațiunea dispune de facilități moderne de tratament și are o tradiție balneară îndelungată.
- Valea Vinului : situată în apropierea Munților Rodnei, această zonă este cunoscută pentru izvoarele cu ape minerale carbogazoase și feruginoase, folosite în principal local, dar cu potențial de valorificare turistică.
- Figa (lângă Beclean) : cunoscută în trecut pentru nămolurile sapropelice și izvoarele sărate, zona Figa este astăzi reamenajată ca bază de agrement balnear, cu ape minerale cloruro-sodice și nămol terapeutic, având efecte benefice asupra sistemului locomotor și dermatozelor.

- Rodna și Anieș : aici se întâlnesc izvoare cu conținut mineral ridicat, folosite tradițional în scopuri curative de populația locală. Deși valorificate doar parțial, ele reprezintă o resursă hidrominerală cu potențial de dezvoltare.

Baraje

În județul Bistrița-Năsăud, valorificarea potențialului hidrografic montan și submontan a condus la realizarea unor importante amenajări hidrotehnice, în special sub forma barajelor de acumulare. Acestea au un rol esențial în reglarea regimului hidrologic al râurilor, în protecția împotriva inundațiilor, în alimentarea cu apă a localităților și în producerea de energie electrică, contribuind totodată la dezvoltarea economică și turistică a regiunii.

Cel mai important baraj din județ este Barajul Colibița, situat pe cursul superior al râului Bistrița, în zona Munților Bârgău. Construit în perioada 1977–1991, acesta este un baraj de anrocamente cu nucleu de argilă, având o înălțime de 91 de metri și o lungime de peste 400 de metri la coronament. Barajul a fost conceput cu scopuri multiple: regularizarea debitelor, protecția împotriva viiturilor, alimentarea cu apă potabilă și industrială, precum și producerea de energie electrică prin intermediul hidrocentralei aferente. Lacul de acumulare format în spatele barajului, cunoscut sub numele de Lacul Colibița, are o suprafață de aproximativ 270 de hectare și un volum de retenție de peste 60 de milioane de metri cubi, devenind și o zonă de interes turistic major datorită peisajului natural spectaculos și climatului reconfortant.

Pe lângă Barajul Colibița, județul dispune și de alte amenajări hidrotehnice de interes local, de dimensiuni mai reduse, care contribuie la irigații, piscicultură și alimentarea cu apă a gospodăriilor. Un exemplu este barajul de la Teaca, utilizat în special în agricultură, respectiv barajele piscicole din zona Figa – Beclean, amenajate în depresiuni naturale sau pe cursuri minore de apă, cu rol predominant economic și recreativ.

De asemenea, în literatura de specialitate și în documentațiile de amenajare a teritoriului este menționat proiectul unui baraj în zona Mița – Lunca Bradului, aflat în stadiu de propunere sau analiză tehnico-economică, destinat extinderii capacității hidroenergetice și îmbunătățirii protecției împotriva inundațiilor. Totuși, acest proiect nu a fost pus în aplicare, fiind condiționat de evaluări de impact asupra mediului.

Barajele din județul Bistrița-Năsăud constituie componente esențiale ale infrastructurii hidrotehnice regionale, reflectând o utilizare strategică și sustenabilă a resurselor hidrografice. Prin funcțiile lor multiple – de la regularizarea debitelor și prevenirea inundațiilor, până la alimentarea cu apă și generarea de energie – aceste construcții contribuie semnificativ la dezvoltarea socio-economică a județului. În același timp, amenajările precum Barajul Colibița au

generat un impact pozitiv și în sfera turismului, devenind puncte de atracție pentru vizitatori și surse de revitalizare locală. Gestionarea responsabilă a acestor baraje, în paralel cu conservarea cadrului natural, reprezintă o prioritate în contextul actual al schimbărilor climatice și al presiunilor tot mai mari asupra resurselor de apă.

Lacuri de acumulare

Lacurile de acumulare din județul Bistrița-Năsăud constituie o componentă esențială a sistemului de gospodărire a apelor, fiind amenajate în special pe cursurile montane și submontane ale râurilor. Acestea îndeplinesc funcții complexe: regularizarea debitelor, alimentarea cu apă, producerea de energie, protecția împotriva inundațiilor și dezvoltarea activităților turistice.

- Lacul Colibița: situat pe râul Bistrița în Munții Bârgău, este cel mai mare lac de acest tip din județul Bistrița-Năsăud, având o suprafață de aproximativ 270 hectare și un volum de circa 65 milioane metri cubi. A fost construit pentru regularizarea debitului râului, alimentarea cu apă, producerea de energie electrică și protecția împotriva inundațiilor. În timp, zona a cunoscut o dezvoltare turistică semnificativă, devenind un important centru de agrement și recreere montană în nordul României.
- Lacurile piscicole Figa, situate în apropierea orașului Beclean, în cadrul stațiunii balneare Figa, sunt amenajări artificiale cu destinație piscicolă și recreativă. Acestea îndeplinesc funcții precum pescuitul sportiv, activități de agrement și reținerea apelor pluviale. Pe lângă rolul utilitar, lacurile contribuie semnificativ la dezvoltarea turismului local, fiind un punct de atracție în sezonul estival și diversificând oferta balneară a zonei.
- Lacul de acumulare Teaca este situat în apropierea localității Teaca și reprezintă o amenajare hidrologică de dimensiuni mai mici, dar cu un rol semnificativ în zona sudică a județului Bistrița-Năsăud. Acesta este utilizat în principal pentru irigații și piscicultură, susținând activitățile agricole din regiune. De asemenea, lacul contribuie la reținerea apelor pluviale, prevenind băltirile și îmbunătățind gestionarea apei în perioadele cu precipitații abundente. Importanța lacului Teaca constă în sprijinul său economic pentru comunitățile locale, în special în domeniul agricol și piscicol.
- Lacurile de acumulare din zona Sângeorz-Băi sunt amenajări hidrologice mai mici, situate în apropierea stațiunii balneoclimaterice Sângeorz-Băi. Aceste lacuri sunt utilizate în principal pentru alimentarea cu apă a localităților din zonă și pentru agrement. De asemenea, ele contribuie la reținerea apelor pluviale și la prevenirea riscurilor de inundații. Zona s-a dezvoltat și ca destinație turistică, iar lacurile susțin activitățile recreative și sporturile

nautice, atrăgând vizitatori în special în sezonul cald. Importanța lor constă în sprijinirea turismului balnear și asigurarea resurselor de apă pentru localitățile din jur.

Lacuri naturale

În județul Bistrița-Năsăud, lacurile naturale sunt mai puțin numeroase comparativ cu cele artificiale, dar ele constituie elemente importante ale peisajului montan și submontan. Aceste lacuri au fost formate în urma unor procese geologice naturale, cum ar fi erodarea glaciara sau formarea de ablațiuni în masivele montane.

Lacurile naturale semnificative din județul Bistrița-Năsăud:

Lacul de la Glăvile (Munții Rodnei)

- Localizare: În Munții Rodnei, la o altitudine de aproximativ 1.500 m, în apropierea Vârfului Glăvile.
- Caracteristici: Este un lac de origină glaciară, de mici dimensiuni, dar cu o frumusețe aparte. Se află într-o zonă destul de izolată, ceea ce îl face un loc liniștit și potrivit pentru drumeții.
- Importanță: Lacul reprezintă un important obiectiv pentru iubitorii de natură și drumeție, fiind parte din rezervațiile naturale ale Munților Rodnei.

Lacul Lala (Munții Bârgău)

- Localizare**:** În zona Munților Bârgău, aproape de limita dintre județul Bistrița-Năsăud și județul Suceava, la altitudinea de 1.200 m.
- Caracteristici**:** Lac de mică adâncime, de formă alungită, cu apă limpede și înconjurat de o vegetație montană bogată. Este o destinație apreciată de drumeți și iubitori ai peisajelor montane.
- Importanță**:** Este un obiectiv turistic mai puțin cunoscut, dar care atrage iubitori de natură și practicanți de drumeție montană.

Lacul de la Roșu (Munții Rodnei)

- Localizare**:** Situat în apropierea Vârfului Roșu, în Munții Rodnei, la o altitudine de aproximativ 1.800 m.
- Caracteristici**:** Lacul are o origine glaciară, având o apă limpede și fiind înconjurat de stânci impunătoare și vegetație montană specifică. Este un lac relativ izolat și greu accesibil, ceea ce îl face o destinație atractivă pentru turiștii care caută locuri liniștite și neafectate de activitățile turistice intense.
- Importanță**:** Este o destinație de drumeție și turism montan, mai ales pentru cei care doresc să exploreze frumusețea naturală a Munților Rodnei.

Calitatea apelor de suprafaţă

Calitatea apelor de suprafață din județul Bistrița-Năsăud reflectă interacțiunea dintre mediul natural și activitățile umane desfășurate în bazinul hidrografic. În ansamblu, apele de suprafață prezintă o stare ecologică moderată spre bună, însă anumite sectoare ale râurilor sau lacurilor pot fi afectate punctual de surse de poluare.

Principalele surse de influență asupra calității apei includ activitățile agricole, deversările de ape uzate urbane și industriale, precum și gestionarea inadecvată a deșeurilor menajere. Utilizarea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor în zonele rurale poate conduce la creșterea concentrației de nutrienți (nitrați și fosfați) în apele de suprafață, fenomen care favorizează procesul de eutrofizare. Acest efect este vizibil în special în zonele cu agricultură intensivă sau unde lipsesc sisteme eficiente de colectare și epurare a apelor reziduale.

Cursurile de apă majore, precum Someșul Mare și Bistrița, beneficiază de monitorizare constantă, iar starea lor ecologică este, în general, stabilă. Totuși, în apropierea aglomerărilor urbane sau în zonele în care există descărcări insuficient tratate de ape uzate, calitatea apei poate fi temporar afectată. Râul Bistrița, fiind folosit și ca sursă de apă potabilă pentru mai multe localități, se bucură de o protecție sporită, iar lacurile de acumulare, precum Colibița, sunt supuse unor reglementări stricte pentru prevenirea contaminării.

Lacurile artificiale și cele destinate agrementului, cum sunt Colibița sau Figa, mențin în general o calitate bună a apei, însă acestea pot fi vulnerabile în perioadele de sezon turistic intens, când crește riscul de poluare din surse multiple (turism, deversări accidentale, scurgeri pluviale).

Pentru protejarea și îmbunătățirea calității apelor, autoritățile locale și județene aplică măsuri precum extinderea și modernizarea stațiilor de epurare, implementarea de practici agricole durabile și monitorizarea periodică a parametrilor de calitate a apei. Colaborarea între instituții, comunități locale și operatori economici rămâne esențială pentru conservarea resurselor de apă, într-un context care favorizează dezvoltarea durabilă a județului.

Regimul hidrologic al râurilor României este direct influențat de precipitații, relief, soluri, vegetație și structura geologică, adică de mediul în care se formează, fapt deosebit de bine conturat în cadrul țării noastre. În afară de zonalitatea verticală a climei, o mare influență asupra regimului hidrologic o are zonalitatea climatică orizontală, în special regimul precipitațiilor și temperaturii aerului.

România este caracterizată printr-o distribuție neuniformă în spațiu a resurselor de apă ale râurilor, cele mai bogate fiind bazinele hidrografice cu suprafeţe relativ mici, dar cu altitudini

mari, iar cele mai sărace în resursele de apă sunt bazinele afluenților direcți ai fluviului Dunărea și ai Litoralului. Resursele de apă ale râurilor au mari variații sezoniere.

În ceea ce privește resursa de apă subterană acviferele capabile să asigure debite importante pentru alimentarea cu apă a populației sunt cele acumulate în formațiunile cuaternare din luncile inundabile, terasele și conurile aluviale ale râurilor.

Având în vedere caracterul limitat al resursei de apă subterană, direct dependentă de precipitații și de volumele exploatate, în general, apa freatică este utilizată pentru irigații și industrie iar pentru alimentarea populației sunt utilizate izvoare și apa subterană din acviferul de adâncime. Există zone unde acviferul freatic este folosit pentru alimentarea populației dar în procent scăzut. În situația în care resursa disponibilă este depășită de debitul anual captat pe termen lung, nivelul apelor subterane este supus modificărilor antropogenice care ar putea conduce la supraexploatare.Schimbările climatice reprezintă unul din principalii factori cu impact major asupra resursei de apă atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ.

Utilizarea şi gestionarea eficientă a resurselor de apă

Regimul hidrologic al râurilor României este direct influențat de precipitații, relief, soluri, vegetație și structura geologică, adică de mediul în care se formează, fapt deosebit de bine conturat în cadrul țării noastre. În afară de zonalitatea verticală a climei, o mare influență asupra regimului hidrologic o are zonalitatea climatică orizontală, în special regimul precipitațiilor și temperaturii aerului.

România este caracterizată printr-o distribuție neuniformă în spațiu a resurselor de apă ale râurilor, cele mai bogate fiind bazinele hidrografice cu suprafeţe relativ mici, dar cu altitudini mari, iar cele mai sărace în resursele de apă sunt bazinele afluenților direcți ai fluviului Dunărea și ai Litoralului. Resursele de apă ale râurilor au mari variații sezoniere.

În ceea ce privește resursa de apă subterană acviferele capabile să asigure debite importante pentru alimentarea cu apă a populației sunt cele acumulate în formațiunile cuaternare din luncile inundabile, terasele și conurile aluviale ale râurilor.

Având în vedere caracterul limitat al resursei de apă subterană, direct dependentă de precipitații și de volumele exploatate, în general, apa freatică este utilizată pentru irigații și industrie iar pentru alimentarea populației sunt utilizate izvoare și apa subterană din acviferul de adâncime. Există zone unde acviferul freatic este folosit pentru alimentarea populației dar în procentscăzut. În situația în care resursa disponibilă este depășită de debitul anual captat pe termen lung,nivelul apelor subterane este supus modificărilor antropogenice care ar putea conduce lasupraexploatare.

Schimbările climatice reprezintă unul din principalii factori cu impact major asupra resursei de apă atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ.

Utilizarea și gestionarea eficientă a resurselor de apă implică implementarea unor schimbări de comportament atât al producătorilor de bunuri și servicii de gospodărire a apelor, cât și al utilizatorilor, al populației față de resursele de apă și față de mediu.

SC Aquabis SA Bistrița, ca operator regional pentru servicii de alimentare cu apă și de canalizare, deține și gestionează la nivelul județului Bistrița-Năsăud un număr de 16 stații de tratare a apei. Conform datelor furnizate de SC Aquabis SA în anul 2023 s-a captat o cantitate de 18604987 mc apă și s-au distribuit 15962095 mc. Cu toate că în 2023 cantitățile captate și distribuite au scăzut față de anul anterior, tendința liniară a volumelor captate și distribuite are o pantă ascendentă.

Tabel 2.47 STAREA ECOLOGICĂ A PRINCIPALELOR RÂURI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2022 – 2024)

Râu	Stare ecologică generală	Observații principale
Bistrița	Bună	Ușor afectat de scurgeri urbane și agricultură în aval
Someșul Mare	Bună spre moderată	Posibile influențe industriale și agricole în anumite sectoare
Șieu	Moderată	Poluare agricolă și aport de sedimente din versanți
Ilva	Bună	Apă limpede, zone montane cu puține surse de poluare
Rebra	Bună	Stare naturală conservată, fără surse semnificative de contaminare
Sălăuța	Bună spre foarte bună	Afectare minimă, ape curate de munte
Lechința	Moderată	Ușor afectat de agricultură și deșeuri menajere sporadice

Sursa: APAVIL SA

Evenimente extreme produse de debitele cursurilor de apă

În cursul anului 2023 cele mai importante evenimente meteorologice şi hidrologice periculoase în județul Bistrița Năsăud s-au înregistrat în lunile iunie și iulie datorită precipitațiilor abundente care au dus la inundații locale.

Localitățile din județul Bistrița-Năsăud afectate de fenomene hidrometeorologice în anul 2023. Numărul total de UAT-uri afectate: 48

Numărul total al localităților afectate: 97

Schimbări hidromorfologice ale cursurilor de apă

Modificările caracteristicilor hidromorfologice ale cursurilor de apă (schimbări ale cursurilor naturale, schimbări ale regimului hidrologic, deteriorarea biodiversităţii acvatice, etc.)

sunt rezultatul prezenței presiunilor hidromorfologice care produc un impact asupra stării ecosistemelor acvatice şi pot contribui la neatingerea obiectivelor de mediu ale corpurilor de apă.

În cadrul celui de-al treilea Plan Național de Management actualizat au fost inventariate tipurile de presiuni hidromorfologice potențial semnificative identificate la nivel naţional, datorate următoarelor categorii de lucrări:

- **Lucrări de barare transversală situate pe corpul de apă** – de tip baraje, praguri de priză de alimentare cu apă, irigații, praguri de cădere sau rupere de pantă, praguri pentru corecție sau stabilizare talveg, praguri de fund, care întrerup conectivitatea longitudinală a corpului de apă, cu efecte asupra regimului hidrologic, stabilității albiei, transportului sedimentelor și a migrării biotei;
- **Lucrări în lungul râului** - de tip diguri, amenajări agricole și piscicole, lucrări de regularizare și consolidare maluri, tăieri de meandre - care conduc la pierderea conectivității laterale, cu efecte asupra morfologiei albiei si a zonei ripariene, a luncii inundabile, a vegetației din lunca inundabilă și a zonelor de reproducere și asupra profilului longitudinal al râului, structurii substratului și biotei; luncile inundabile, în starea lor naturală, reprezintă o componentă ecologică importantă a ecosistemului: filtrează și stochează apă, funcționează ca protecție împotriva inundațiilor, asigură o bună funcționare a râurilor și ajută la conservarea biodiversității;
- **Prelevări și restituții/ derivații** - prize de apă, restituții folosințe (evacuări), derivații cu efecte asupra curgerii minime, stabilității albiei și biotei;
- **Șenale navigabile** – cu efecte asupra stabilității albiei și biotei.

Aceste lucrări au fost executate pe corpurile de apă în diverse scopuri, și anume: protejarea populației împotriva inundațiilor, asigurarea cerinţei de apă, regularizarea debitelor naturale, producerea de energie prin hidrocentrale etc), cu efecte funcţionale pentru comunităţile umane.

Potrivit Planului național de management actualizat 2021, la nivel național s-au identificat 5.349 presiuni hidromorfologice potențial semnificative. Se precizează că toate acest presiuni reprezintă presiuni punctuale de natură hidromorfologică, situate pe corpurile de apă, aproape in totalitatea lor caracterul potential semnificativ fiind dat de cumulul aceluasi tip de presiune la nivelul corpului de apă. În urma aplicării procesului de validare a presiunilor potențial semnificative – alterări hidromorfologice cu atingerea obiectivelor de mediu de către corpurile de apă de suprafață, la nivel național s-a identificat un număr de 402 presiuni hidromorfologice semnificative.

Pe lângă impactul produs de alterările hidromorfologice existente asupra stării corpurilor de apă, există o serie de proiecte aflate în diferite stadii de planificare şi implementare, care pot contribui la alterarea fizică a corpurilor de apă. Proiectele viitoare de infrastructură fac subiectul, în principal a următoarelor tipuri de activități:

- **Managementul riscului la inundații conform documentelor de planificare**: Strategia Națională de Management al Riscului la Inundații (SNMRI) pe termen mediu și lung, Planurile de Management al Riscului la Inundații actualizate 2021, proiectul "Întărirea capacității autorității publice centrale în domeniul managementului apelor în scopul implementării Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații (SNMRI) pe termen mediu și lung", cod SIPOCA 601 / cod MySMIS 127559 - rezultatele proiectului constituie fundamentul deciziilor strategice ce vizează reducerea riscurilor de dezastre și, implicit, creșterea siguranței cetățeanului și a mediului de afaceri. Totodată se urmărește optimizarea cadrului legal și instituțional, identificarea suprapunerilor legislative dar și a lipsurilor legislatiei din domeniul managementului riscurilor, stabilirea rolurilor și competențelor autorităților publice centrale și locale; proiectul „Întărirea capacității autorității publice centrale în domeniul apelor în scopul implementării etapelor a 2-a și a 3-a ale Ciclului II al Directivei Inundații - RO-FLOODS" cod SIPOCA 734 / cod MySMIS 130033 - obiectivul general al proiectului îl reprezintă fundamentarea și sprijinirea măsurilor de implementare ce vizează adaptarea structurilor, optimizarea proceselor și pregătirea resurselor umane necesare îndeplinirii obligațiilor asumate prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare și conformarea cu cerințele Directivei 2007/60/EC privind evaluarea și gestionarea riscului la inundații; se precizează că la nivel național se au în vedere un număr de 172 obiective de investiții pe anul 2021, cu finanțare integrală sau parțială de la bugetul de stat, repartizate ANAR; tipurile de lucrări avute în vedere în cadrul obiectivelor de investiții sunt: punere în siguranță acumulări, acumulări nepermanente, consolidare faleze, îndiguiri, supraînălțări diguri, consolidări diguri, regularizări;
- **Producerea de energie prin centrale hidroelectrice**, având în vedere prevederile Strategiei Energetice a României 2020 - 2030, cu perspectiva anului 2050;
- Asigurarea apei pentru irigații potrivit Strategiei naţională de reabilitare și extindere a infrastructurii de irigații din România, Programului Național de Reabilitare a Infrastructurii principale de Irigații, proiecte PNDR și Program Național Strategic pot CAP 2023-2027);
- Asigurarea apei pentru irigații , având în vedere prevederile Strategiei naţionale de reabilitare și extindere a infrastructurii de irigații din România;

- **Asigurarea condițiilor de transport rutier, feroviar și navigație** - Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, proiecte care au făcut/fac subiectul reglementării din punct de vedere al gospodăririi apelor, alte proiecte internaționale;
- **Reducerea eroziune costiere** - proiectul Reducerea Eroziunii costiere Faza II, finanțat prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020, Axa Prioritară 5 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor), aflat în curs de implementare;
- **Infrastructura pentru alimentare cu apă și canalizare – epurare** (Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020, Planul National de Reziliență 2021-2026, Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027, Programul Național „Anghel Saligny" și viitoarea Strategie națională privind alimentarea cu apă, colectarea și epurarea apelor uzate urbane).

Directiva Cadru a Apei subliniază rolul esențial al cantităţii şi dinamicii apei ca suport al calităţii ecosistemelor acvatice şi îndeplinirii obiectivelor de mediu. Conform acesteia, lista elementelor de calitate aferentă obiectivelor de mediu pentru fiecare categorie de apă de suprafață cuprinde: elemente hidromorfologice și elemente fizico-chimice și poluanţi specifici care reprezintă suport pentru elementele biologice. Regimul hidrologic este inclus în categoria elementelor hidromorfologice. La nivel european, preocupările în ceea ce privește definirea unui **debit ecologic** au apărut ca urmare a cerințelor Directivei Cadru a Apei cu privire la stabilirea unui regim hidrologic care să reprezinte suport pentru îndeplinirea obiectivelor de mediu („debit ecologic" – „ecological flow").

Având în vedere calculul debitelor ecologice în conformitate cu cerințele legislative, începând cu anul 2020, la nivelul INHGA se desfășoară studiul „Determinarea debitelor ecologice, în conformitate cu cerinţele Directivei Cadru a Apei, pentru o serie de baraje prioritare aflate în administrarea Administrației Naționale "Apele Române", studiu ce are ca obiectiv calculul debitelor ecologice în conformitate cu prevederile HG nr. 148/2020. Astfel în perioada 2020-2022 au fost calculate valorile debitelor ecologice pentru un număr de 140 baraje aparținând ANAR, iar până la sfârșitul anului 2023 au fost calculate valorile debitele ecologice/servitute, precum și valorile altor parametri caracteristici ai scurgerii minime în secțiuni de calcul aferente a 145 de stații hidrometrice constituie suport în vederea reactualizării Planurilor de restricții și folosire a apei în perioadele deficitare.

De asemenea, începând cu anul 2021, la nivelul INHGA se desfășoară „Studiul suport pentru implementarea debitelor ecologice, în conformitate cu cerinţele Directivei Cadru a Apei, pentru o serie de baraje prioritare".

Îmbunătăţiri funciare

În județul Bistrița-Năsăud, infrastructura de îmbunătățiri funciare este orientată preponderent către desecări și combaterea eroziunii solului. Conform PLAM BN (rev. 2023), capacitatea amenajată este de 10.116 ha (desecări gravitaționale) și 51.969 ha (combaterea eroziunii). În perioada 2017–2020 s-au efectuat lucrări în bazinele Dipșa, Roșua, Budeștiul inferior, Lechința, Budac, Bratoșa, cu finanțări anuale specifice. Infrastructura cu stații de pompare este redusă (SGA BN consemnează 1 stație de pompe în evidențele hidrotehnice). Sunt în derulare/au fost recent executate lucrări de combatere a eroziunii – ex. Dumitra (Valea Morii) și Budești (ANIF), vizând stabilizarea versanților și eliminarea excesului de umiditate.

2.3 Alimentare cu apă şi canalizare

Acest capitol oferă o imagine de ansamblu asupra infrastructurii de alimentare cu apă potabilă și canalizare în localitățile urbane și rurale din județul Bistrița-Năsăud, evidențiind administrarea sistemului public, rețelele existente și utilizarea apei în diverse sectoare.

Operatorul regional și cadrul legal

Serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare sunt reglementate de:

- Legea nr. 241/2006 a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, republicată;
- Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, republicată;
- Legea nr. 107/1996 a apelor.

Operatorul regional responsabil este AQUABIS S.A**.**, societate comercială cu sediul în Bistrița, Str. Parcului nr. 1. Activitatea sa se desfășoară în baza unui contract de delegare a gestiunii serviciilor publice, încheiat cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) pentru Servicii de Alimentare cu Apă și de Canalizare din județul Bistrița-Năsăud, care reunește autoritățile locale membre.

Aria de operare și acoperirea serviciilor

La sfârşitul anului 2024, aria de operare a AQUABIS cuprindea 16 sisteme de alimentare cu apă potabilă a unui număr de 123 localităţi, după cum urmează:

- Bistriţa – 62 localităţi
- Beclean – 22 localităţi
- Năsăud – 6 localităţi
- Rodna Anies – 4 localităţi
- Sângeorz-Băi – 2 localităţi
- Bârgău (nu include Colibiţa) – 15 localităţi

- Colibiţa – o localitate
- Runcu Salvei – o localitate
- Târlişua – 2 localităţi
- Milaş – o localitate
- Şanţ – 2 localităţi
- Ilva Mică – o localitate
- Leşu – o localitate
- Lunca Ilvei – o localitate
- Şieu – o localitate
- Poiana Ilvei – o localitate

În unele dintre aceste localități, serviciile de canalizare sunt încă în curs de extindere sau modernizare.

Surse de apă și infrastructură tehnică

Principalele surse de apă utilizate în județ includ:

- Captări de suprafață din râul Bistrița și afluenții săi;
- Izvoare montane și captări subterane;
- Lacul de acumulare Colibița.

Stațiile de tratare a apei sunt dotate cu tehnologii moderne, asigurând procese de decantare, filtrare și dezinfectare, conform standardelor naționale și europene. Totuși, în unele zone, lipsa sistemelor de monitorizare și control automatizat (SCADA) reprezintă o provocare pentru eficiența operațională.

Proiecte de investiții și dezvoltare

AQUABIS S.A. derulează proiecte majore de extindere și modernizare a infrastructurii de apă și canalizare, cofinanțate din fonduri europene, precum: Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița-Năsăud, semnat în 2024, având ca obiectiv îmbunătățirea serviciilor în conformitate cu directivele europene și Tratatul de Aderare a României la UE.

Aceste investiții vizează extinderea rețelelor, modernizarea stațiilor de tratare și implementarea sistemelor de monitorizare, contribuind la creșterea calității serviciilor furnizate.

Utilizarea apei în agricultură

În mediul rural, o parte semnificativă a apei este utilizată în agricultură, în special pentru irigații și adăparea animalelor. Totuși, infrastructura de irigații este limitată, iar utilizarea apei în acest sector depinde adesea de surse individuale, cum ar fi fântânile sau captările locale.

Surse de alimentare

Alimentarea cu apă potabilă în județul Bistrița-Năsăud se realizează printr-un sistem complex de surse de apă, atât de suprafață, cât și subterane. Aceste surse sunt gestionate și operate în funcție de caracteristicile geografice ale județului, de densitatea populației și de infrastructura existentă. Județul beneficiază de un relief diversificat (zonă montană, colinară și de podiș), ceea ce favorizează existența numeroaselor resurse hidrografice naturale utilizabile în scop potabil, industrial și agricol.

<u>Surse principale de alimentare</u>

Sursele de apă de suprafață

Sursele de apă de suprafață joacă un rol crucial în alimentarea cu apă a zonelor urbane și periurbane, acolo unde capacitatea de captare și tratare a apei este adecvată consumului populațional și instituțional. Acestea includ râuri, pârâuri permanente și lacuri de acumulare, gestionate prin infrastructuri de baraje, stații de tratare și rețele de distribuție.

Râul Bistrița Ardeleană – este cea mai importantă sursă de suprafață, având o contribuție majoră la alimentarea municipiului Bistrița și a localităților limitrofe. Prin debitul constant și calitatea relativ bună a apei brute, Bistrița este captată și prelucrată în stații moderne de tratare, oferind apă potabilă conform standardelor de calitate impuse de legislația românească și europeană.

Lacul de acumulare Colibița – construit pe râul Bistrița, acest lac are o capacitate de aproximativ 65 milioane m³ și o suprafață de 270 hectare. Este utilizat pentru alimentarea cu apă a localităților din aval, inclusiv a municipiului Bistrița, în perioadele de scădere a debitului râului. Totodată, lacul contribuie la producerea de energie hidro, reglarea debitului și protecția împotriva inundațiilor. În plus, servește și scopuri recreative și turistice, fiind o zonă cu potențial ridicat de dezvoltare economică.

Râul Someșul Mare – deși mai puțin utilizat direct pentru alimentare cu apă potabilă în județ, are o importanță strategică pentru zonele de sud și pentru echilibrul hidrologic regional.

Sursele de apă subterană

Sursele subterane sunt larg utilizate în zonele rurale și izolate, unde infrastructura de captare a apei de suprafață este insuficientă. Acestea oferă o calitate superioară a apei brute, însă pot fi vulnerabile la poluarea difuză din agricultură sau la contaminarea cu nitrați și nitriți.

- Fântâni și izvoare captate – întâlnite în majoritatea satelor, sunt surse tradiționale de alimentare. Acestea sunt deseori neprotejate sanitar, necesitând monitorizare permanentă pentru a preveni riscurile asupra sănătății publice.

- Puțuri forate în acvifere – realizate prin investiții locale sau regionale, aceste surse asigură alimentarea cu apă în multe comune precum Lechința, Teaca, Tiha Bârgăului, etc. Ele sunt exploatate prin intermediul rețelelor comunale sau individuale, în funcție de gradul de dezvoltare a infrastructurii.
- Izvoare minerale – în unele zone ale județului, precum Sângeorz-Băi sau Valea Vinului, există izvoare cu ape minerale utilizate atât pentru consum local, cât și în scopuri balneare. Acestea nu sunt folosite la scară largă pentru alimentarea cu apă potabilă, dar au o valoare economică și turistică semnificativă.

Sisteme de captare și alimentare combinate

În anumite localități, mai ales în zonele colinare, sistemele de alimentare combină surse de suprafață și subterane, asigurând astfel flexibilitate în funcționarea serviciilor publice. Acest model este eficient mai ales în perioadele secetoase sau în zonele cu consum variabil sezonier, cum sunt localitățile turistice sau cele cu activitate agricolă intensivă.

Surse alternative și de rezervă

În județul Bistrița-Năsăud, asigurarea alimentării cu apă potabilă este susținută în principal de sursele de suprafață (precum râul Bistrița și afluenții săi) și de sursele subterane captate prin puțuri. Cu toate acestea, în scopul consolidării siguranței și continuității serviciului public de alimentare cu apă, în special în perioade de secetă sau în cazul unor disfuncționalități ale rețelei principale, au fost identificate și implementate surse alternative și de rezervă.

Una dintre cele mai răspândite surse alternative este captarea apei din izvoare de munte, utilizată în special în zonele rurale și montane, cum ar fi comunele Tiha Bârgăului, Măgura Ilvei, Parva sau Romuli. Aceste microcaptări sunt realizate și administrate local, în colaborare cu autoritățile publice și, în unele cazuri, cu sprijinul operatorului regional Aquabis S.A. Aceste surse oferă o alternativă valoroasă în localitățile unde extinderea rețelei centralizate este dificilă din punct de vedere tehnic sau economic.

În paralel, în anumite localități au fost amenajate foraje de rezervă în strate acvifere profunde, care pot fi puse în funcțiune în cazul apariției unor crize de apă sau în situații de urgență. Comune precum Budacu de Jos, Dumitra sau Șieu-Măgheruș beneficiază de astfel de foraje. Aceste foraje sunt prevăzute cu stații de pompare și tratare, fiind menținute în stare operațională prin verificări tehnice periodice.

O altă formă de sursă alternativă este reprezentată de colectarea apei pluviale, utilizată mai ales în gospodării individuale și în zone agricole pentru activități non-potabile (udare, igienizare, irigații). În unele cazuri, autoritățile locale au încurajat dezvoltarea acestor sisteme prin proiecte pilot sau cofinanțări locale, mai ales în comunele cu deficit sezonier de apă.

De asemenea, unele lacuri de acumulare mici sau rezervoare artificiale pot funcționa ca surse de rezervă în perioade critice. Deși nu sunt conectate direct la rețelele principale de alimentare, ele pot fi valorificate punctual, în special pentru intervenții locale, alimentarea temporară a cisternelor sau susținerea rețelelor în cazuri de avarie.

În plan instituțional, Aquabis S.A., în calitate de operator regional, colaborează cu autoritățile locale și cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Aqua Bistrița-Năsăud" pentru implementarea unor soluții tehnice alternative de alimentare, în acord cu Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006 și Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006.

2.2.3 Surse de captare

În județul Bistrița-Năsăud, sursele de captare a apei utilizate pentru alimentarea populației sunt variate și adaptate caracteristicilor geografice, demografice și economice ale zonei. Datorită reliefului diversificat (montan, colinar și de podiș), județul beneficiază atât de ape de suprafață, cât și de surse subterane, iar sistemele de captare sunt dezvoltate în concordanță cu potențialul natural și cu nevoile comunităților locale.

Sursele de captare de apă de suprafață

Una dintre cele mai importante surse de apă de suprafață este râul Bistrița Ardeleană, care asigură o parte semnificativă din volumul de apă captat pentru alimentarea municipiului Bistrița și a localităților limitrofe. Debitul său relativ constant și calitatea bună a apei brute permit captarea în condiții de siguranță, urmată de tratare în stații performante, operate de Aquabis S.A., operatorul regional de apă și canalizare.

Un alt element esențial în infrastructura de captare este Lacul de acumulare Colibița, amplasat pe același râu. Cu o capacitate de aproximativ 65 milioane m³ și o suprafață de 270 hectare, acest lac are o funcție multiplu-integrată: sursă de apă potabilă pentru localitățile din aval, rezervor de reglare a debitului în perioadele secetoase, dar și sistem de protecție împotriva inundațiilor. În plus, contribuie la turismul local și producerea de energie hidro.

De asemenea, în partea nordică a județului este utilizat, în scop local, râul Someșul Mare, prin captări mai restrânse, în special pentru orașele și comunele din zona Năsăud–Feldru–Ilva Mică.

Sursele de captare subterane

Captările subterane joacă un rol major, în special în mediul rural, unde infrastructura de suprafață este dificil de extins. Există două mari categorii de captări:

1. Fântânile și izvoarele captate – Acestea sunt surse tradiționale, întâlnite în majoritatea satelor și comunelor montane, precum Romuli, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei. Deși au avantajul accesului facil, lipsa protecției sanitare adecvate impune o monitorizare constantă pentru a evita contaminarea microbiologică.
2. Puțurile forate în acvifere – Acestea sunt realizate prin foraje adânci, finanțate din fonduri locale, județene sau europene. Se regăsesc în localități precum Lechința, Teaca, Dumitra sau Budacu de Jos. Ele sunt dotate cu sisteme de pompare și, în unele cazuri, cu stații de tratare. Sunt esențiale în asigurarea unui volum constant de apă potabilă în zonele fără acces la rețele de suprafață.

Sisteme de captare combinate

În unele localități – în special în zona colinară și periurbană – sistemele de alimentare combină captări de suprafață și subterane. Astfel de modele flexibile sunt întâlnite în comunele Tiha Bârgăului și Colibița. Ele permit adaptarea rapidă la condiții meteorologice variabile sau la fluctuații de consum, specifice în special zonelor turistice sau celor cu activitate agricolă sezonieră.

Surse de rezervă și alternative

În vederea asigurării rezilienței sistemului de alimentare cu apă, au fost dezvoltate și surse alternative și de rezervă. Acestea includ:

- Izvoare de munte captate local, administrate în colaborare cu autoritățile locale (ex. Parva, Ilva Mare, Măgura Ilvei).
- Foraje de rezervă în strate adânci, activate doar în caz de criză (ex. Budacu de Jos, Șieu Măgheruș), echipate cu stații de pompare și menținute în stare operațională.
- Colectarea apei pluviale, folosită mai ales în gospodăriile individuale pentru uz non-potabil (udare, spălare, irigații).
- Lacuri și rezervoare artificiale secundare, utilizate punctual în situații de urgență sau pentru alimentarea temporară a cisternelor.

Aquabis S.A., în calitate de operator regional, colaborează cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Aqua Bistrița-Năsăud”, consilii locale și Consiliul Județean pentru extinderea și optimizarea acestor sisteme, în conformitate cu prevederile Legii nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare și Legii nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilități publice.

Tabel 2.48 SURSE DE CAPTARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – DETALII TEHNICE ȘI ADMINISTRATIVE

Tip sursă	Localizare principală	Tip captare / adâncime estimată	Protecție sanitară	Administrator / colaborare instituțională	Observații tehnice relevante
Apă de suprafață	Râul Bistrița Ardeleană	Captare gravitațională / baraj	Zonă de protecție delimitată	Aquabis S.A.	Alimentare principală Bistrița; tratată în stații moderne
Lac de acumulare	Colibița	Captare baraj / acumulare 65 mil. m³	Protecție fizică și ecologică	Administrația Națională „Apele Române” & Aquabis S.A.	Utilizat și pentru energie, turism, debit ecologic
Apă subterană	Lechința, Teaca, Budacu de Jos	Puțuri forate 80–120 m	Parțial amenajate	Primării + Aquabis (prin contracte de operare)	Unele puțuri au stații de tratare moderne
Izvoare captate	Măgura Ilvei, Ilva Mare, Parva	Captare de izvor la suprafață	Fără protecție standard	Administrație locală (proiecte locale sau fonduri PNDL)	Necesită monitorizare biologică periodică
Sisteme mixte	Tiha Bârgăului, Colibița	Suprafață + subterană (dublă)	Parțial amenajate	Aquabis S.A. + Consilii locale	Folosite sezonier, flexibilitate ridicată
Foraje de rezervă	Șieu Măgheruș, Dumitra	Foraje >100 m, inactive uzual	Protejate și sigilate	Consiliul Județean	Active doar în caz de urgență
Ape pluviale (non-potabile)	Comune agricole și gospodării individuale	Sisteme individuale de colectare	N/A	Populație, cu sprijin local punctual	Folosite pentru udare, igienizare, irigații

Sursa: Aquabis S.A.

2.2.4 Calitatea apei

Calitatea apei reprezintă un aspect esențial în gestionarea resurselor de apă potabilă, având un impact direct asupra sănătății populației și asupra mediului înconjurător. În județul Bistrița-Năsăud, calitatea apei de alimentare este reglementată de normele naționale și europene, iar autoritățile responsabile, în colaborare cu operatorii regionali, monitorizează constant parametrii fizico-chimici și microbiologici ai apei furnizate.

Normele legale și standardele de calitate

Conform legislației naționale și europene, apa potabilă trebuie să îndeplinească un set strict de cerințe de calitate, care includ parametri fizico-chimici, microbiologici și organoleptici. În România, cadrul legislativ este reglementat prin Legea nr. 96/2024 privind calitatea apei

potabile și prin Hotărârea de Guvern nr. 971/2023. Printre cei mai importanți parametri monitorizați se numără:

- Turbiditatea : care măsoară claritatea apei;
- Conținutul de clor : esențial pentru prevenirea contaminării microbiene;
- Microbiologia apei : prezența bacteriilor coliforme și a altor microorganisme patogene;
- Nivelurile de substanțe chimice (cum ar fi nitrații, nitriții, metalele grele);
- Duritatea apei : influențează utilizarea apei în activitățile cotidiene.

În județul Bistrița-Năsăud, sistemele de alimentare cu apă sunt dotate cu stații de tratare moderne care respectă aceste standarde și sunt supuse unui control riguros.

Monitorizarea și controlul calității apei

Monitorizarea calității apei în județul Bistrița-Năsăud este realizată de operatorul regional Aquabis S.A., în colaborare cu Direcția de Sănătate Publică (DSP) Bistrița-Năsăud și Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM). Aceste autorități efectuează teste periodice pentru a verifica conformitatea cu parametrii legali.

Controlul se face în mai multe etape:

1. Controlul apei brute –înainte de tratare, pentru a verifica calitatea surselor de apă;
2. Controlul apei tratate – după ce apa trece prin procesele de filtrare și sterilizare;
3. Controlul apei distribuite – pentru a asigura că apa furnizată populației respectă normele de calitate.

În cazul în care apar abateri de la parametrii normali, autoritățile pot impune măsuri suplimentare de tratament sau pot interzice utilizarea apei până la remedierea situației.

Surse de poluare și riscuri pentru calitatea apei

Poluarea apei poate veni din mai multe surse, fiind un aspect important în gestionarea resurselor de apă. Cele mai frecvente surse de poluare a apei în județul Bistrița-Năsăud sunt:

- Agricultura intensivă – utilizarea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor poate duce la contaminarea apei cu nitrați și nitriți.
- Poluarea industrială – deșeurile industriale sau chimice pot afecta calitatea apei, mai ales în apropierea zonelor urbane și industriale.
- Poluarea domestică – apa uzată provenită din gospodării neconforme sau din rețele de canalizare nefinalizate poate polua sursele de apă.
- Defrișările ilegale și degradarea solului – pot contribui la eroziunea solului, crescând turbiditatea apei și reducând calitatea apei de suprafață.

Pentru prevenirea acestor riscuri, autoritățile locale și operatorii de apă au implementat măsuri de protecție a surselor de apă, inclusiv programe de educare a populației și reglementări stricte pentru prevenirea poluării.

Intervenții și măsuri de remediere

În cazuri de poluare sau în cazul în care parametrii apei depășesc limitele legale, autoritățile competente pot lua măsuri de urgență, cum ar fi:

- Oprirea furnizării apei în zonele afectate;
- Tratament suplimentar al apei, folosind tehnologii avansate (de exemplu, filtrarea suplimentară, adăugarea de substanțe de clorinare);
- Informarea populației cu privire la măsurile de precauție, inclusiv interzicerea consumului apei până la remedierea situației.

Aquabis S.A. implementează programe de întreținere a infrastructurii de apă și canalizare, inclusiv modernizarea stațiilor de tratare și monitorizarea constantă a parametrilor apei.

Situația calității apei în județul Bistrița-Năsăud (2022-2024)

Conform rapoartelor anuale de activitate ale Aquabis S.A., calitatea apei din județul Bistrița-Năsăud a fost în general bună în perioada 2022-2024. În majoritatea localităților, apa potabilă a îndeplinit standardele europene de calitate. Cu toate acestea, au fost raportate mici probleme în zonele rurale, unde infrastructura este mai veche și unde riscurile de contaminare sunt mai mari, în special din cauza poluării agricole.

În concluzie, județul Bistrița-Năsăud face eforturi constante pentru a asigura o apă potabilă de calitate pentru întreaga populație, prin modernizarea infrastructurii de captare și tratare și prin implementarea unor politici de protecție a resurselor de apă.

Tabel 2.49 RAPORT - VALORI MEDII APA POTABILA- MARTIE-2025

Nr. crt	Parametrul determinat	U.M.	Standardul de incercare/Procedura specifica	Valorii medii lunare	Valori admise Ord. 7/2023
1*	Alcalinitate	mmol/l	SR ISO 9963-1 /2022	1.42	-
2	Aluminiu	mg Al/l	SR ISO 10566/2001; PSLT-04	0.039	0.2
3	Amoniu	mg NH_4/l	SR ISO 7150-1/2001; PSL-02	0.025	0.5
4	Clor rezidual liber	mg/l	SR EN ISO 7393-1/2002; PSLT-05	1.06	-
5*	Cloruri	mg/l	SR ISO 9297/2001	19.70	250

6	Conductivitate la 20˚ C	µS/cm	SR ISO 6059/2008; PSLT-06	246	2500
7*	Culoare reală	mg/l	SR EN ISO 8467/ 2001; PSLT-03	-	AC/FMA
8	Duritate totală	˚ G	SR ISO 7890-1/1998	5.41	min.5
9	Indice de permanganat	mg/l O_2	SR EN 26777:2002/C91:2006; PSLT-08	0.68	5
10*	Nitrați	mg NO_3/l	SR EN ISO 10523/2012	4.910	50
11	Nitriți	mg NO_2/l	SR EN ISO 7027-1/2016; PSLT-07	0.025	0.5
12	pH	u. pH	SR EN ISO 9308-1;7899-2;6222 PSLT-10	7.4	>/=6.5; </=9.5
13*	Sulfat	mg SO_4/l	PSLT-11	26.400	250
14	Turbiditate	NTU	SR EN ISOR 7027-1/2016; PSLT-07	0.3	0.3 Max 1.0
15*	Fier	mg Fe/l	SR ISO 6332/C91:2006, PSLT-19	-	0.2
16	Analiza bacteriologică	%	SR EN ISO 9308-1; 7899-2: 6222; PSLT-10	100	100

Sursa: Aquabis S.A.

Factorii determinanţi şi presiunile care afectează starea de calitate a apelor

Presiuni semnificative asupra resurselor de apă în România – Sursa: Administrația Națională „Apele Române”, Planul Național de Management actualizat Raport privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud, anul 2023

În conformitate cu Directiva Cadru Apă 2000/60/CE, în cadrul planurilor de management al bazinelor/spațiilor hidrografice sunt considerate presiuni semnificative acelea care au ca rezultat neatingerea obiectivelor de mediu pentru corpul de apă. După modul în care funcţionează sistemul de recepţie al corpului de apă se poate cunoaşte dacă o presiune poate cauza un impact. Această abordare corelată cu lista tuturor presiunilor și cu caracteristicile particulare ale bazinului de recepţie conduce la identificarea presiunilor semnificative.

Presiuni asupra corpurilor de apă de suprafață

Având în vedere noile cerințe ale Ghidului de raportare a Planului de management actualizat, elaborat în cadrul Strategiei Comune de Implementare a Directivei Cadru Apă, s-a revizuit metodologia privind identificarea presiunilor semnificative şi evaluarea impactului asupra *corpurilor de apă de suprafaţă*. Pentru Planul de Management actualizat 2021, încadrarea presiunilor s-a realizat pe baza tipurilor de presiuni recomandate de Ghidul EU, respectiv: presiuni punctiforme, difuze, alterări hidromorfologice (inclusiv prelevări de apă), presiuni cantitative pentru apele subterane, alte presiuni antropice, presiuni necunoscute etc.

Astfel s-au identificat:

A. Surse punctiforme

o *aglomerările umane (*identificate în conformitate cu cerinţele Directivei privind epurarea apelor uzate urbane - Directiva 91/271/EEC), ce au peste 2000 locuitori echivalenţi (l.e.) care au sisteme de colectare a apelor uzate cu sau fără staţii de epurare şi care evacuează în resursele de apă; de asemenea, aglomerările <2000 l.e. sunt considerate surse semnificative punctiforme dacă au sistem de canalizare centralizat; de asemenea, sunt considerate surse semnificative de poluare, aglomerările umane cu sistem de canalizare unitar care nu au capacitatea de a colecta şi epura amestecul de ape uzate şi ape pluviale în perioadele cu ploi intense;

o industria:

- instalaţiile care intră sub incidenţa Directiva 2010/75/CEE privind emisiile industriale (Directiva IED), transpusă în legislația națională prin Legea nr. 278/2013 cu modificările și completările ulterioare - inclusiv unităţile care sunt inventariate în Registrul Polunaţilor Emişi şi Transferaţi (E-PRTR), care sunt relevante pentru factorul de mediu apă;
- unităţile care evacuează substanţe prioritare/prioritar periculoase peste limitele legislaţiei în vigoare (în conformitate cu cerinţele Directivei 2008/105/CE modificată de Directiva 2013/39/UE, transpusă în legislația națională prin HG 570/2016 privind aprobarea Programului de eliminare treptată a evacuărilor, emisiilor şi pierderilor de substanţe prioritar periculoase şi alte măsuri pentru principalii poluanţi), în mediul acvatic al Comunităţii;
- alte unităţi care evacuează în resursele de apă şi care nu se conformează legislaţiei în vigoare privind factorul de mediu apă;

o agricultura:

- fermele zootehnice care intră sub incidenţa Directivei 2010/75/CEE privind emisiile industriale (Directiva IED) transpusă în legislația națională prin Legea nr. 278/2013, cu modificările și completările ulterioare - inclusiv unităţile care sunt inventariate în Registrul Polunaţilor Emişi şi Transferaţi (E-PRTR), care sunt relevante pentru factorul de mediu apă;
- fermele care evacuează substanţe prioritare/prioritar periculoase peste limitele legislaţiei în vigoare (în conformitate cu cerinţele Directivei 2008/105/CE modificată prin Directiva 2013/39/UE, transpusă în legislația națională prin HG 570/2016, privind aprobarea Programului de eliminare treptată a evacuărilor, emisiilor şi pierderilor de substanţe prioritar periculoase şi alte măsuri pentru principalii poluanţi) în mediul acvatic al Comunităţii);
- alte unităţi agricole cu evacuare punctiformă şi care nu se conformează legislaţiei în vigoare privind factorul de mediu apă;

În Planul naţional de management actualizat au fost inventariate la nivel naţional un număr total de 3996 utilizatori de apă care folosesc resursele de apă de suprafaţă ca receptor al apelor evacuate, din care, ținând seama de criteriile menţionate mai sus, au rezultat un număr total de 2.294 surse punctiforme potențial semnificative (1.065 urbane, 815 industriale, 24 agricole, 200 acvacultură și 190 alte presiuni de tipul exploatărilor forestiere, etc.).

B. Surse difuze de poluare semnificativă

- aglomerările umane/localităţile care nu au sisteme de colectare a apelor uzate sau sisteme corespunzătoare de colectare şi eliminare a nămolului din staţiile de epurare, precum şi localităţile care au depozite de deşeuri menajere neconforme;
- fermele agro-zootehnice care nu au sisteme corespunzătoare de stocare/utilizare a dejecţiilor, localităţile identificate ca fiind zone vulnerabile la poluarea cu nitraţi din surse agricole, unităţi care utilizează pesticide şi nu se conformează legislaţiei în vigoare, alte unităţi/activităţi agricole care pot conduce la emisii difuze semnificative;
- depozitele de materii prime, produse finite, produse auxiliare, stocare de deşeuri neconforme, unităţi ce produc poluări accidentale difuze, situri industriale abandonate.

Presiunile difuze provenite din activităţile agricole sunt dificil de cuantificat. Totuşi, cantităţile de poluanţi emise de sursele difuze de poluare pot fi estimate prin aplicarea unor modele matematice. De exemplu, modelul MONERIS (*Modelling Nutrient Emissions in River Systems*) permite estimarea emisiilor de nutrienţi (azot şi fosfor) luând în consideraţie şase căi de producere a poluării difuze: scurgerea pe suprafaţă, scurgerea din reţele de drenaje, scurgerea subterană, scurgerea din zone impermeabile orăşeneşti, depuneri din atmosferă şi eroziunea solului. De asemenea, modelul MONERIS cuantifică contribuţia diverselor categorii de surse de poluare la emisia totală de nutrienţi. Astfel pentru sursele difuze de poluare, aceste categorii de surse sunt reprezentate de: agricultură, localităţi (aşezări umane), alte surse (ex. depunerea oxizilor de azot din atmosferă), precum şi fondul natural. De subliniat este faptul că, modelul MONERIS ia în considerare toate sursele de poluare şi nu numai pe acelea identificate ca fiind semnificative.

În urmă aplicării procesului de validare a presiunilor potențial semnificative difuze cu atingerea obiectivelor de mediu (starea/potenţialul ecologic şi starea chimică a corpurilor de apă), s-a identificat un număr de 3449 presiuni semnificative difuze (2981 urbane, 539 agricole, 44 industriale și 57 din activităţi de pescuit și acvacultură).

C. *Presiuni hidromorfologice semnificative,* adică modificările caracteristicilor hidro-morfologice ale cursurilor de apă (schimbări ale cursurilor naturale, schimbări ale regimului hidrologic,

deteriorarea biodiversităţii acvatice, etc.) care provoacă impact asupra mediului acvatic, ceea ce poate contribui la neatingerea obiectivelor de mediu ale corpurilor de apă.

Presiuni asupra corpurilor de apă subterană

În ceea ce privește tipul şi mărimea presiunilor antropice care pot afecta corpurile de apă subterană se au în vedere:

- o surse de poluare punctiforme și difuze:
- datorate aglomerărilor umane fără sisteme de colectare şi epurare a apele uzate (menajere, industriale, agricole, etc.) sau fără sisteme corespunzătoare de colectare a deşeurilor;
- determinate de activităţile agricole (ferme agrozootehnice care nu au sisteme corespunzătoare de stocare a gunoiului de grajd, etc) şi activităţile industriale prin depozitele de deşeuri neconforme (deşeuri industriale, menajere, din construcţii, etc);
- determinate de activităţile industriale, prin evacuarea de poluanţi specifici tipului de activitate desfăşurată, depozite de deşeuri etc.;
- alte activităţi antropice potenţial poluatoare.
- o prelevări de apă şi reîncărcarea corpurilor de apă subterană: în România, apa subterană este folosită în general în scopul alimentării cu apă a populaţiei, cât şi în scop industrial, agricol, etc. În anul 2019 la nivel naţional exista un număr de 7415 captări (foraje, fronturi de captare, izvoare, drenuri etc.) din care au fost identificate 26 exploatări semnificative de ape subterane, respectiv captări cu debite mai mari sau egale cu 1500 mii m3/an. În ceea ce priveşte balanţa prelevări/reîncarcare, care conduce la evaluarea corpului de apă subterană din punct de vedere cantitativ, nu se semnalează probleme deosebite, prelevările fiind inferioare ratei naturale de realimentare.

În Planul Național de Management actualizat 2016-2021 au fost identificate 15 corpuri de apă subterană care nu atingeau starea chimică bună datorită parametrilor azotaţi şi amoniu, pentru care au fost prevăzute excepţii de la atingerea obiectivelor până în 2027. Datorită măsurilor luate în primul ciclu de implementare (2010-2015) și urmare a evaluării actuale a stării chimice (anul 2017-2019), 131 corpuri de apă subterană sunt în stare chimică bună și 12 sunt în stare chimică slabă.

Corpul de apă subterană este considerat la **risc din punct de vedere chimic** dacă are depăşiri ale valorilor prag pe cel puţin 20 % din suprafaţa corpului de apă, cu condiţia să fie respectat indicele minim de reprezentativitate.

În urma analizelor efectuate s-a reliefat că în România există 12 corpuri de apă subterană care riscă să nu atingă starea bună din punct de vedere chimic, pentru indicatorul

azotaţi. Cauza sunt în principal emisiile difuze de la aglomerările umane, mai ales sub 2.000 l.e., sursele istorice reprezentate de unităţi sau complexe agrozootehnice care şi-au încetat sau redus activitatea precum și activităților agricole.

Ca urmare a analizei din punct de vedere calitativ a rezultat că 8,39% dintre corpurile de apă subterană au fost identificate la risc de neatingere a stării chimice bune (la nivelul anului 2027), faţă de 13,38% determinate în primul Plan Naţional de Management 2009 şi 10,49 % în al doilea Plan Național de Management actualizat. Toate corpurile de apă subterane nu prezintă risc de neatingere a stării cantitative bune în anul 2027.

2.2.5 Staţii de tratare a apei

În județul Bistrița-Năsăud, procesul de tratare a apei potabile este realizat printr-o rețea de stații de tratare dimensionate în funcție de sursele de captare, debitele necesare și caracteristicile fizico-chimice ale apei brute. Aceste stații sunt operate și întreținute în principal de Aquabis S.A., operatorul regional de apă și canalizare, în colaborare cu autoritățile locale și județene.

Stațiile de tratare asigură respectarea standardelor naționale și europene de calitate pentru apa potabilă, în conformitate cu Legea nr. 96/2024 privind calitatea apei potabile, republicată, și cu directivele UE în domeniu. Procesul tehnologic urmează etape bine definite: pretratare (decantare, filtrare), dezinfectare, corectarea pH-ului și, dacă este necesar, îndepărtarea excesului de fier, mangan sau alte substanțe.

Principalele stații de tratare din județ:

1. Stația de tratare Bistrița – Uzina de Apă Unirea

- Locație: municipiul Bistrița
- Sursă: Râul Bistrița Ardeleană și Lacul de acumulare Colibița
- Capacitate: 550 l/s
- Proces tehnologic: coagulare, decantare, filtrare rapidă pe straturi de nisip și cărbune activ, dezinfecție cu clor.
- Rol: alimentează întreg sistemul zonal Bistriţa.

2. Stația de tratare Năsăud

- Locație: Rebrişoara
- Sursă: surse subterane și captări de suprafață din zona Ilva Mică
- Capacitate: medie (adaptată populației deservite)

- Proces tehnologic: filtrare și dezinfecție.
- Beneficiari: Năsăud, Salva, Rebra, Rebrișoara.

3. Stația de tratare Lechința - nu se află în administraţia Aquabis S.A.

- Locație: comuna Lechința
- Sursă: puțuri forate în acvifere
- Capacitate: mică/medie, adaptată consumului local
- Proces tehnologic: dezinfecție și, unde este necesar, corecție de pH și îndepărtarea fierului.
- Beneficiari: Lechința și satele aparținătoare.

4. Stația de tratare Tiha Bârgăului - nu se află în administraţia Aquabis S.A.

- Locație: comuna Tiha Bârgăului
- Sursă: captări de suprafață și izvoare de munte
- Particularitate: tratarea apei provenite din zone montane, cu debit sezonier.
- Beneficiari: Tiha Bârgăului, Mureșenii Bârgăului, Tureac.

Alte facilități de tratare:

Pe lângă stațiile majore, în județ funcționează și stații de tratare mici sau stații modulare, în special în zonele rurale sau izolate, unde apa provine din puțuri individuale sau microcaptări. Acestea sunt echipate cu instalații pentru filtrare, clorinare și eventuală dedurizare, fiind gestionate de primării sau prin asociații locale.

2.2.6 Reţeaua de alimentare cu apă

Rețeaua de alimentare cu apă din județul Bistrița-Năsăud este constituită dintr-un ansamblu de conducte, rezervoare, stații de pompare și echipamente de control care asigură distribuția apei potabile de la sursele de captare și stațiile de tratare către consumatorii finali – gospodării, instituții publice, agenți economici și obiective sociale.

Rețeaua este operată în principal de Aquabis S.A., operatorul regional de apă și canalizare, în colaborare cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) pentru Servicii de Alimentare cu Apă și de Canalizare din județul Bistrița-Năsăud. În unele comune izolate sau cu infrastructură proprie, alimentarea cu apă este administrată la nivel local.

Lungimea și structura rețelei

În 2024, județul dispunea de 1633,5 km de rețea de distribuție a apei potabile, acoperind peste 70% din populația județului, cu extinderi planificate prin proiecte europene și guvernamentale.

Rețeaua este structurată pe următoarele componente:

- Rețele primare (transport) – conducte magistrale care transportă apa tratată de la stațiile de tratare spre zonele de distribuție.
- Rețele secundare (distribuție) – conducte care deservesc zonele rezidențiale, industriale și rurale.
- Stații de pompare – esențiale în zonele cu relief denivelat, asigură presiunea necesară pentru alimentare continuă.
- Rezervoare de înmagazinare – amplasate strategic pentru echilibrarea consumului și asigurarea rezervei în caz de urgențe sau întreruperi.

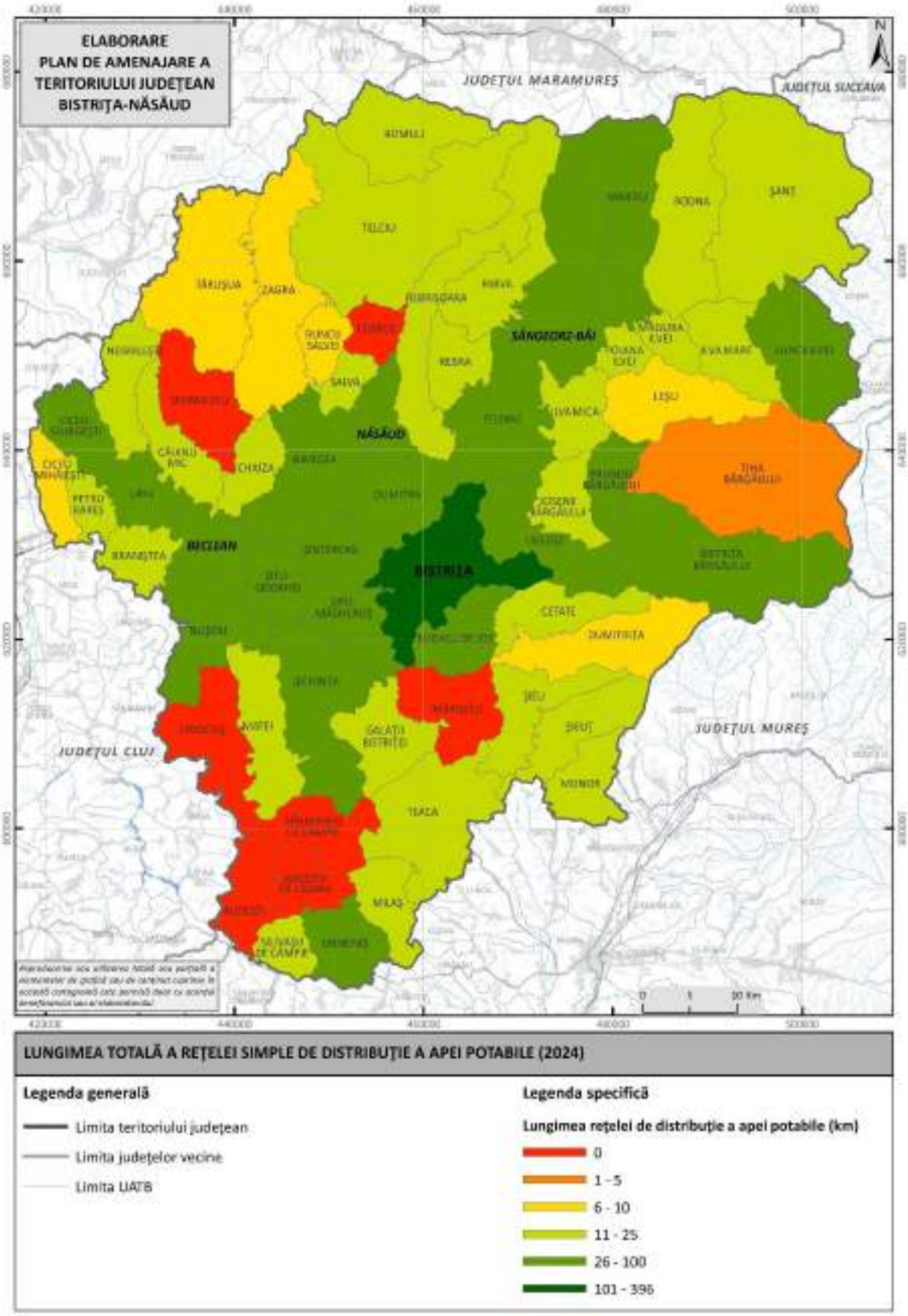

Fig. 2.28 LUNGIMEA TOTALĂ A REȚELEI SIMPLE DE DISTRIBUȚIE A APEI POTABILE
Sursa: prelucrare după date de la INS

Zone deservite și extindere

Municipiul Bistrița este complet racordat la rețeaua publică, beneficiind de un sistem modern, cu reabilitări recente ale conductelor și extinderi în cartierele noi (ex. Subcetate, Unirea).

În zona periurbană și rurală, rețeaua a fost extinsă semnificativ în ultimele decenii, acoperind localități precum Dumitra, Livezile, Lechința, Năsăud, Beclean, Tiha Bârgăului, și altele. În localitățile montane sau mai izolate, cum ar fi Ilva Mare, Romuli, Măgura Ilvei, sistemele sunt în curs de modernizare sau funcționează parțial, în paralel cu surse individuale (fântâni, izvoare).

Probleme și provocări

Rețeaua de alimentare cu apă se confruntă cu următoarele dificultăți:

- Pierderi de apă: din cauza conductelor vechi, o parte semnificativă din apă se pierde pe traseu (37,98% conform datelor de la Aquabis).
- Zone fără acoperire: aproximativ 30% din populația județului, în special din satele izolate, nu este racordată la o rețea centralizată.
- Presiune scăzută în zonele înalte: în comunele cu relief accidentat, presiunea apei este uneori insuficientă, necesitând stații de repompare.
- Variații sezoniere ale consumului: în zonele turistice sau agricole, consumul poate varia puternic, ceea ce necesită flexibilitate operațională.

Proiecte în derulare

În perioada 2023–2027, Aquabis derulează un proiect major de extindere și modernizare a rețelelor de apă şi apă uzată din judeţ, finanțat din fonduri europene prin Programul finanțat din fonduri europene prin Programul Dezvoltare Durabilă (PDD) 2021–2027.

Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) 2014–2020 s-a încheiat la data de 31.12.2023, iar investițiile începute în cadrul acestuia continuă să fie implementate și extinse prin noul program de finanțare – PDD 2021–2027.

Obiectivele principale ale PDD includ:

- Racordarea a încă 40 de localități la sistemul public de alimentare cu apă și canalizare;
- Înlocuirea conductelor vechi pe o lungime de peste 100 km;
- Automatizarea stațiilor de pompare și monitorizarea digitală a presiunii și consumului.

Tarife

Începând cu data de 03 ianuarie 2025**,** se vor ajusta prețul pentru apa potabilă produsă, transportată și distribuită și tariful pentru serviciile de canalizare și epurare, valabile pentru întreaga arie de operare.

Prețul și tariful au fost ajustate în conformitate cu Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu Art. 35 alin (4) din Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu prevederile Contractului de delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare nr. 3/17.09.2008, modificat și completat prin Actul Adițional nr. 76/14.03.2024 și ale Contractului de finanțare nr. 314/24.03.2020, încheiat între Ministerul Fondurilor Europene în calitate de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Infrastructură Mare și AQUABIS S.A. pentru "Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița-Năsăud".

Aplicarea noilor prețuri și tarife se realizează în baza Deciziei nr. 323/17.12.2024 a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.

Pentru anul 2025, strategia tarifară prevede ajustarea prețului la apă cu inflația și a tarifului la canalizare cu 1% în termeni reali și cu inflația.

Prin urmare, noile prețuri și tarife practicate de AQUABIS S.A. începând cu data de 03 ianuarie 2025, la nivelul întregii zone de operare, sunt următoarele:

– pentru apa potabilă produsă, transportată și distribuită, prețul este de 8,23 lei/mc (exclusiv TVA); 8,97 lei/mc (cu TVA 9%);

– pentru canalizare – epurare, tariful este de 6,98 lei/mc (exclusiv TVA); 7,60 lei/mc (cu TVA 9%).

Tabel 2.50 CANTITATEA DE APĂ DISTRIBUITĂ

Destinatia apei distribuite	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
Total	8868 mii mc	8689 mii mc	9120 mii mc	9082 mii mc	9399 mii mc
din care: pentru uz casnic	6941mii mc	6962 mii mc	7061 mii mc	7076 mii mc	7279 mii mc

Sursa: INS

În perioada 2020–2023, distribuția apei potabile a înregistrat ușoare variații, atât în ceea ce privește cantitatea totală livrată, cât și destinația principală a acesteia – consumul casnic.

Cantitatea totală de apă distribuită a pornit de la 8.868 mii metri cubi în anul 2020, a scăzut ușor în 2021 la 8.689 mii metri cubi, apoi a înregistrat o creștere în 2022, atingând un maxim de 9.120 mii metri cubi. În 2023, volumul total a scăzut marginal la 9.082 mii metri cubi, menținându-se totuși peste nivelurile din 2020 și 2021. În 2024, volumul total a crescut la 9.399 mii mc, conform datelor de la INS.

În ceea ce privește consumul casnic, acesta a urmat o tendință constant crescătoare: de la 6.941 mii metri cubi în 2020, la 6.962 mii metri cubi în 2021, apoi la 7.061 mii metri cubi în

2022, 7.076 mii metri cubi în 2023 şi 7279 mii metri cubi în 2024. Această evoluție indică o creștere susținută a cererii din partea populației, în contrast cu variațiile volumului total.

O analiză a ponderii consumului casnic din totalul apei distribuite arată o tendință relativ constantă, situată între 78% și 80% în fiecare an. Acest fapt evidențiază rolul dominant al gospodăriilor în consumul de apă potabilă și sugerează că politicile de gestiune a resurselor de apă trebuie să ia în considerare în primul rând necesitățile și comportamentul consumatorilor casnici.

Deși volumul total al apei distribuite a fluctuat ușor de-a lungul perioadei analizate, consumul casnic a rămas stabil și în creștere, confirmând importanța acestui segment în strategia generală de gestionare a resurselor de apă. Creșterea treptată a cererii casnice poate reflecta nu doar o extindere a rețelei de alimentare, ci și o schimbare a comportamentului de consum al populației.

Tabel 2.51 LUNGIMEA TOTALĂ A REȚELEI SIMPLE DE DISTRIBUȚIE A APEI POTABILE

AN	2020	2021	2022	2023	2024
KM	1507,4	1519,1	1560,7	1616,5	1633,5

Sursa: INS

Lungimea rețelei publice de distribuție a apei potabile a înregistrat o evoluție constant ascendentă în perioada 2020–2024. Această tendință reflectă eforturile autorităților locale și ale operatorilor de servicii publice de a extinde infrastructura și de a asigura un acces mai larg al populației la rețeaua de alimentare cu apă.

Astfel, dacă în anul 2020 rețeaua de distribuție măsura 1.507,4 km, în anii următori s-au înregistrat creșteri succesive. În 2021, lungimea rețelei a ajuns la 1.519,1 km, apoi în 2022 aceasta s-a extins la 1.560,7 km, iar în 2023 s-a atins un total de 1.616,5 km, urmând ca în 2024 să ajungă la 1.633,5 km.

Pe parcursul celor cinci ani, rețeaua s-a extins cu 126,1 km, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 8,4% față de nivelul din 2020. Acest progres este semnificativ pentru un județ cu caracter preponderent mixt – urban și rural – și sugerează o extindere a serviciilor de utilitate publică în localitățile mai puțin dezvoltate sau anterior neconectate.

Această dezvoltare infrastructurală contribuie nu doar la îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor, ci și la reducerea disparităților între mediul urban și cel rural, susținând obiectivele de dezvoltare durabilă la nivel local. Totodată, extinderea rețelei poate influența pozitiv și indicatorii de sănătate publică, educație și dezvoltare economică, prin asigurarea unui serviciu esențial în condiții mai bune.

Tabel 2.52 POPULAȚIA DESERVITĂ DE SISTEMUL PUBLIC DE ALIMENTARE CU APĂ

AN	2020	2021	2022	2023	2024
NR. PERSOANE	192338	197860	203149	195454	198013

Sursa: INS

Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă a înregistrat în perioada 2020-2024 o evoluție interesantă. În anul 2020, numărul persoanelor care beneficiau de acest serviciu era de 192.338. În anii următori, 2021 și 2022, s-a observat o creștere constantă a populației deservite, ajungând la 197.860, respectiv 203.149 persoane. Această creștere poate reflecta extinderea rețelei de alimentare cu apă sau o îmbunătățire a accesului populației la serviciile publice de apă. Totuși, în anul 2023, s-a înregistrat o scădere a populației deservite, ajungând la 195.454 persoane. Această diminuare poate fi cauzată de factori precum migrația populației, eventuale probleme în funcționarea sistemului de alimentare cu apă sau modificări în modul de raportare a datelor. Totuşi, în anul 2024 s-a înregistrat din nou o creştere a numărului de persoane deservite (198.013 persoane), aceasta fiind mult mai redusă decât cea mai ridicată valoare din anul 2022. Per ansamblu, tendința generală pe cei patru ani este una de creștere, însă scăderea din 2023 indică necesitatea unei atenții sporite pentru menținerea și extinderea accesului la apa potabilă în județul Bistrița.

Disfunctionalitati

Zone rurale extinse din județ nu au access la apă curată. Conform Direcției de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud, la nivelul anului 2019 s-au identificat parametri pentru care sistemul a fost declarat neconform, la nivelul localităților: Arșița (Bacterii coliforme), Colibița, Leșu, Șanț, Rebra, (E.coli, Enterococci, Clostridium Perfringens, Bacterii coliforme, Turbiditate, Clor rezidual liber rețea), Ilva Mare, Liviu Rebreanu (E.coli, Bacterii coliforme, Clor rezidual liber rețea), ăgura Ilvei, Târlișua (Clor rezidual liber rețea), Ilva Mică (E.coli, Enterococci, Bacterii coliforme, Clor rezidual liber rețea (E.coli, Enterococci, Bacterii coliforme, Clor rezidual liber rețea), Milaș, Parva, Lunca Ilvei (E.coli, Enterococci, Clostridium Perfringens, Bacterii coliforme, Clor rezidual liber rețea), Romuli (Bacterii coliforme, Clor rezidual liber rețea), Lunca Ilvei (E.coli, Enterococci, Clostridium Perfringens, Bacterii coliforme, Turbiditate, Clor rezidual liber retea).

Alte probleme identificate:- SURSA Raport Directia de Sanatate publica -2019 si 2024

1. Grad de uzură ridicat la unele conducte de aducțiune
2. Fosele septice în rural constituie risc de sănătate și cer sisteme de canalizare modernă
3. Unele stații de tratare au motoare cu eficiență energetică redusă;
4. Pierderi de apă în sistemele de alimentare cu apă
5. Întreruperea frecventă a furnizării apei potabile în unele zone datorită unor avarii în

rețele de alimentare;

6. Calitate necorespunzătoare a apei potabile în unele zone rurale.

7. Grad redus de contorizare a consumului de apă;

8. Risc semnificativ de contaminare a apei din captarile de suprafata si subterane

9. Disparități între zone urbane și rurale în ceea ce privește accesul egal la alimentarea cu apă a locuitorilor

Sistemele zonale de alimentare cu apă în judeţul Bistriţa-Năsăud

Sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita

Un sistem zonal de alimentare cu apa care acopera mai multe localitati (UAT-uri) si care au una sau mai multe surse comune, avand aceeasi calitate a apei pe intreg teritoriul sistemului.

Zona de alimentare cu apa este un sistem de alimentare cu apa care face parte dintr-un sistem zonal de alimentare cu apa si descrie infrastructura aferenta uneia sau mai multor localitati (UAT-uri).

In prezent, in aria sistemului zonal de alimentare cu apa **Bistrita** sunt incluse **67 localitati** cu o populatie de **110.690 locuitori (2018)**, din care: **o** localitate urbana si **66** rurale.

Prin realizarea investitiilor prevazute in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud*, sistemul zonal Bistrita se va extinde, urmand a fi incluse un numar de **38 de localitati** cu o populatie de **15.772 locuitori (2018).**

Tabel 2.53 SISTEMUL ZONAL DE APA BISTRITA (SZA BISTRITA) – LOCALITATI DESERVITE SI RATA DE CONECTARE

Sistem de alimentare	**Subsistem**	**UAT**	**Localitati**	**Populatie totala 2018**	**Rata de conectare – situatia curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
				Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Bistriţa	Bistriţa	Bistriţa	Bistriţa	65.697	70.104	95,6%	30.760	42,0%
			Ghinda	627				
			Sarata	975				
			Sigmir	827				
			Slatinita	559				
			Unirea	2.419				
			Viisoara	2.216				
			Total	**73.320**				
		Sieu-Magherus	Valea Magherusului*	88	0	0,0%	0	0,0%
			Total	**88**				
	Dorolea	Livezile	Dorolea	584	532	71,3%	532	71,3%
			Valea Poienii	162				
			Total	**746**				
	Cusma	Livezile	Cusma*	630	0	0,0%	0	0,0%
	Cetate	Cetate	Orheiu Bistritei	676	2.131	93,7%	2.131	93,7%

			Satu Nou	622				
			Petris	976				
			Total	**2.274**				
	Dumitra	Dumitra	Dumitra	2.496	3.813	91,2%	3.813	91,2%
			Cepari	942				
			Tarpiu	744				
			Total	**4.182**				
	Budus	Budacu de Jos	Budacu de Jos	804	496	38,7%	496	38,7%
			Budus	478				
			Total	**1.282**				
	Simionesti	Budacu de Jos	Simionesti	221	271	41,7%	271	41,7%
			Monariu	429				
			Total	**650**				
	Jelna	Budacu de Jos	Jelna	775	310	40,0%	310	40,0%
	Blajenii de Sus	Sintereag	Blajenii de Sus	378	768	75,4%	768	75,4%
			Blajenii de Jos	358				
			Caila	282				
			Total	**1.018**				
	Sintereag	Sintereag	Sintereag	879	837	57,6%	837	57,6%
			Sieu-Sfantu	419				
			Sintereag-Gara	156				
			Total	**1.454**				
	Sieu-Magherus	Sieu-Magherus	Sieu-Magherus	909	826	90,9%	826	90,9%
	Saratel	Sieu-Magherus	Saratel	523	349	66,7%	349	66,7%
	Chintelnic	Sieu-Magherus	Chintelnic	479	388	64,0%	388	64,0%
			Podirei*	127				
			Total	**606**				
	Arcalia	Sieu-Magherus	Arcalia	768	364	47,4%	364	47,4%
	Crainimat	Sieu-Magherus	Crainimat	774	679	87,7%	679	87,7%
	Herina	Galatii Bistritei	Herina	462	366	79,2%	366	79,2%
	Galatii Bistritei	Galatii Bistritei	Galatii Bistritei	565	1.546	91,6%	1.546	91,6%
			Albestii Bistritei	151				
			Dipsa	762				
			Tonciu	209				
			Total	**1.687**				
	Viile Tecii	Teaca	Viile Tecii	1.098	617	56,2%	617	56,2%
	Teaca	Teaca	Teaca	1.773	1.423	80,3%	1.423	80,3%
	Archiud	Teaca	Archiud*	554	0	0,0%	0	0,0%
	Ocnita	Teaca	Ocnita*	937	0	0,0%	0	0,0%
	Pinticu	Teaca	Pinticu*	742	0	0,0%	0	0,0%
	Coasta	Sieu-Odorhei	Sieu-Odorhei	669	999	63,6%	999	63,6%
			Coasta	188				
			Sirioara	265				
			Cristur-Sieu	448				
			Total	**1.570**				
	Bretea	Sieu-Odorhei	Bretea	171	95	55,6%	95	55,6%
	Agrisu de Sus	Sieu-Odorhei	Agrisu de Sus	140	318	68,4%	318	68,4%
			Agrisu de Jos	325				
			Total	**465**				
	Nimigea	Nimigea	Nimigea de Jos	1.531	2.191	47,3%	2.191	47,3%
			Nimigea de Sus	548				
			Mintiu	421				
			Taure	414				

			Mocod	553				
			Floresti	471				
			Mititei*	692				
			Total	**4.630**				
	Cociu	Nimigea	Mogoseni	328	675	50,1%	675	50,1%
		Sintereag	Cociu	1.019				
			Total	**1.347**				
	Feleac	Nuseni	Nuseni	979	1.970	67,4%	1.970	67,4%
			Beudiu	570				
			Feleac	335				
			Malin	409				
			Rusu de Sus	267				
			Vita	362				
			Total	**2.922**				
	Lechinta	Lechinta	Lechinta	2.638	2.825	80,4%	2.825	80,4%
			Vermes	875				
			Total	**3.513**				
	Chirales	Lechinta	Chirales	432	366	84,7%	366	84,7%
	Saniacob	Lechinta	Saniacob	239	114	47,7%	114	47,7%
	Tigau	Lechinta	Tigau	419	316	75,4%	316	75,4%
	Sangeorzu Nou	Lechinta	Sangeorzu Nou*	891	0	0,0%	0	0,0%
	Matei	Matei	Matei	716	904	36,1%	904	36,1%
			Corvinesti	586				
			Bidiu*	181				
			Enciu*	166				
			Fantanele*	634				
			Morut*	218				
			Total	**2.501**				
	Budesti	Budesti	Budesti*	592	0	0,0%	0	0,0%
			Budesti-Finate*	322				
			Tagsoru*	287				
			Tagu*	613				
			Total	**1.814**				
	Sanmihaiu de Campie	Sanmihaiu de Campie	Zoreni	318	0	0,0%	0	0,0%
			Sanmihaiu de Campie	667				
			Brateni	88				
			La Curte	120				
			Stupini	122				
			Total	**1.315**				
	Micestii de Campie	Micestii de Campie	Micestii de Campie**	319	0	0,0%	0	0,0%
			Fantanita**	362				
			Visuia**	381				
			Total	**1.062**				
	Magurele	Mariselu	Domnesti*	816	0	0,0%	0	0,0%
			Magurele*	243				
			Mariselu*	365				
			Barla*	346				
			Santioana*	439				
			Total	**2.209**				
	Milas	Milas	Milas**	557	465	49,5%	0	0,0%
	Strugureni	Chiochis	Chiochis**	392	0	0,0%	0	0,0%
			Apatiu*	327				
			Bozies*	646				
			Chetiu*	333				

			Buza Catun*	137				
			Jimbor*	478				
			Manic*	252				
			Strugureni*	205				
			Total	**2.770**				
TOTAL				**126.462**	**97.058**	**76,75%**	**57.249**	**45,27%**

**Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

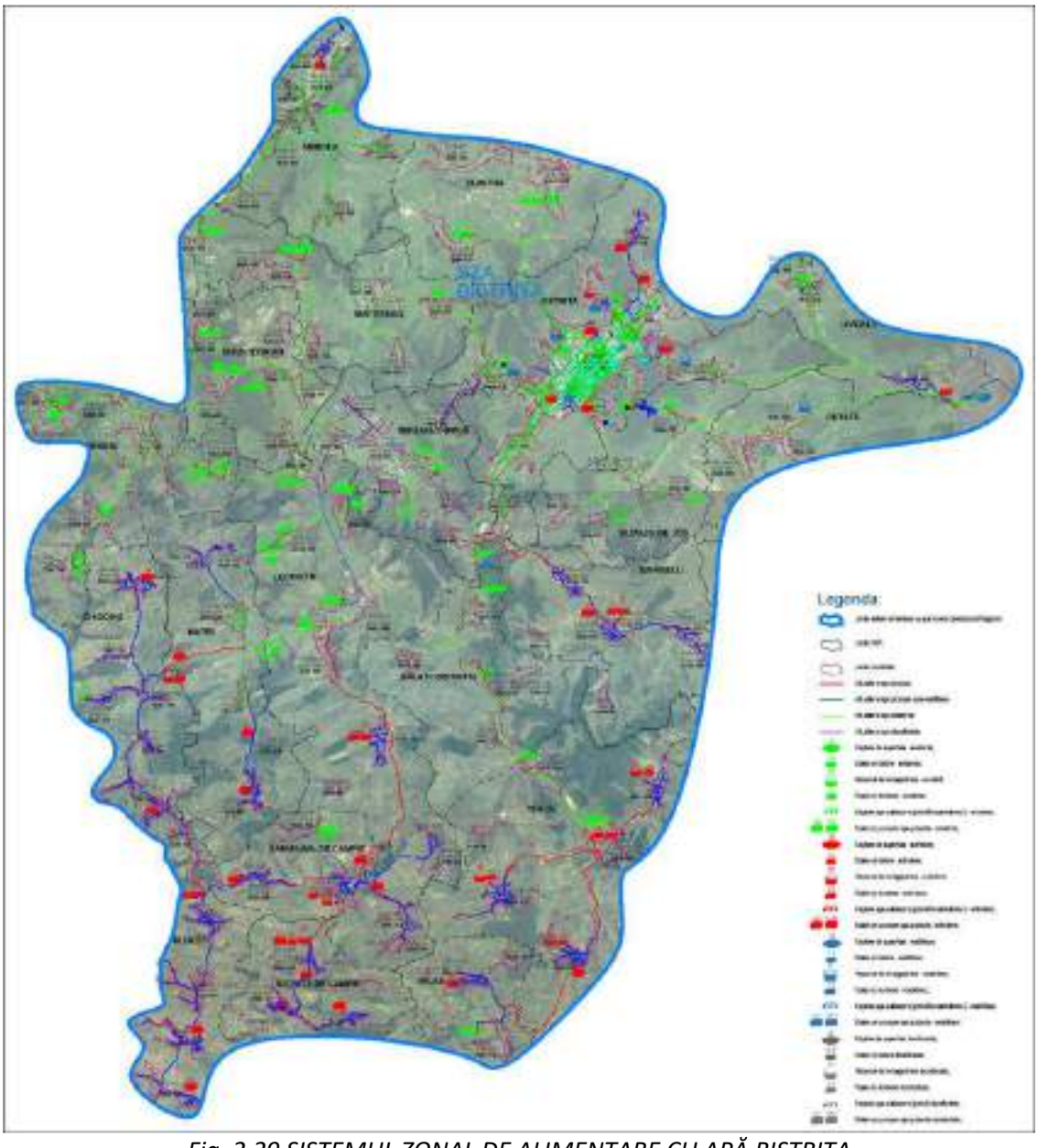

Fig. 2.29 SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APĂ BISTRIŢA
Sursa: Master Plan

Debitul de apa bruta prelevat la Captarea de suprafata Bistrita este transportat la statia de tratare a apei Bistrita, iar ulterior, dupa procesul de tratare, apa este transportata in sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita.

Dezinfectia apei brute de la sursa Cusma se realizeaza printr-o instalatie cu clor gazos.

Infrastructura existenta de alimentare cu apa este prezentata centralizat in tabelul de mai jos.

Tabel 2.54 CENTRALIZATOR INFRASTRUCTURA EXISTENTA – SZA BISTRITA

Lungime totala aductiuni / retele de transport	Lungime totala retele de distributie	Statii de tratare	Statii de clorinare	Statii de pompare	Rezervoare (nr/capacitate)
km	km	nr.	nr.	nr.	nr.
233,59	**768,49**	**2**	**16**	**24**	**52**

Sursa: Master Plan

I. Captarea apei

Alimentarea cu apa a Sistemul Zonal Bistrita se realizeaza din urmatoarele surse de apa bruta:

I.1.Sursa de suprafata raul Bistrita

I.2.Sursa Cusma

Capacitatea totala asigurata de cele doua surse este de 1.328 l/s.

I.1. Sursa de suprafata din raul Bistrita

Captarea de suprafata din raul Bistrita este formata din baraj deversor, priza de captare pe malul drept al raului (prevazuta cu stavile de intrare, basa de evacuare, separator de zai si basa de evacuare a plutitorilor), canal de aductiune, avand rolul de a asigura depunerea gravitationala a suspensiilor, avand L = 228 m.

Pentru perioadele cand se efectueaza reparatii la canalul de aductiune, transportul apei se realizeaza printr-o conducta de rezerva Dn 1000 mm din beton precomprimat care by-pass-eaza canalul de aductiune.

Capacitatea sursei este de 1.300 l/s.

I.2. Sursa Cusma

Sursa Cusma este formata din patru captari distincte, descrise mai jos:

- Captarea de suprafata din raul Geamanu: doua praguri de fund, doua camere de captare, conducta de aductiune OL 100 mm cu lungimea de L = 860 m pana la filtrul Gefia (cu crepine si nisip);
- Captarea din subteran, izvoare Cusma: izvoarele 1, 7, 8, 9 sunt amenajate cu o camera de captare fiecare; izvoarele 2, 3, 4, 5, 6 sunt prevazute cu un sistem de drenuri;
- Captarea din subteran, zona Caldu: izvorul Caldu (nr.10) amenajat cu camera de captare si doua drenuri: DR1 cu un debit Qmed = 3,5 l/s si DR2 cu un debit Qmed = 4,5 l/s, realizate in zona limitrofa a izvorului Caldu pentru a suplimenta debitul sursei Cusma in caz de nevoie. Cele doua drenuri sunt constructii subterane din tuburi de poliesteri armati cu fibra de sticla

si insertie de nisip, cu lungimea totala de 140 m (DR1), respectiv 180 m (DR2). Drenurile sunt prevazute cu cate 4 camine de vizitare fiecare cu D = 1,0 m si H variabil (din care H = 1,0 m suprateran, pentru evitarea patrunderii apei de pe versanti, direct in dren, in perioadele de precipitatii maxime). Conductele de aductiune apa sunt din tevi de otel preizolate pentru tronsonul 1 (cu L = 90 m si d/D = 114/250 mm) si din tevi de polietilena de inalta densitate PEID cu De 110 mm si PN6 pentru tronsonul 2 (cu L = 210 m). Lungimea totala a conductei de aductiune este de 300 m pe tronsonul cuprins intre caminul central al drenurilor si punctul de injectie in caminul de vane.

- Captarea din subteran, Geamanu – Doua drenuri DR3 si DR4 pentru preluarea apei subterane din zona paraului Geamanu pentru a suplimenta debitul sursei. Cele doua drenuri sunt constructii subterane din tuburi de poliesteri armati cu fibra de sticla si insertie de nisip (HOBAS), cu lungimea totala de 130 m (DR3), cu un debit Qmed = 5,6 l/s, respectiv 120 m (DR4), cu un debit Qmed = 4,0 l/s. Drenurile sunt prevazute cu camine de vizitare. Conductele de racord pentru drenul DR3 sunt din teava PEID cu De 250mm in lungime de 41 m. Pentru drenul DR4 conducta de racord are o lungime de 180 m si este din teava PEID cu De 125 mm.

In tabelul de mai jos sunt furnizate date privind capacitatea de productiei a surselor din cadrul sistemului zonal de alimentare. Capacitatea proiectata cumulata a celor doua surse este de 1.328 l/s, in timp ce necesarul maxim estimat la nivelul anului 2024, respectiv Q1c = 663 l/s, conform breviarului de calcul al debitelor.

Tabel 2.55 CAPACITATE CAPTARE ACTUALĂ 2018

Capacitate captare actuala 2018 (mc/h)		**Capacitate NECESARA 2024 (mc/h)**	
(mc/h)	**(l/s)**	**(mc/h)**	**(l/s)**
4.781	1.328	2.387	663
Localitate / Sursa	**Diametru [mm]**	**Material**	**Lungime [m]**
	150	OL	13.200
	250	OL	18.860
	110	PEID	300
TOTAL [m]		**40.160**	

Sursa: Master Plan

Conducta de aductiune/transport sistem zonal de alimentare cu apa Bistrita

a) Conductele de aductiune de la statia de tratare Bistrita la rezervoarele de inmagazinare din UAT Bistrita au lungimea totala de Ltot = 27.039 m, sunt realizate din otel, PREMO si PEID cu diametre cuprinse intre 110 mm si 1.000 mm.

Tabel 2.56 CONDUCTA DE ADUCTIUNE/TRANSPORT IN SZA BISTRITA

Localitate/Sursa	Diametru [mm]	Material	Lungime [m]	Varsta (ani)
Bistrita	1000	OL	1.092	45
	800	OL	600	45
	600	PREMO	11.408	45
	800	PREMO	5.300	45
Total lungime aductiune in orasul Bistrita [m]			**18.400**	
Ghinda	110	PEID	16	4
Sigmir	200	PEID	4.372	4
Dealul Jelnii	225,250,280	PEID	4.251	4
TOTAL SZA BISTRITA [m]	**27.039**		**-**	

Sursa: Master Plan

- Decantoarele suspensionale

Decantoarele suspensionale, au fost echipate cu poduri racloare si mixere in anul 1982. In perioada de iarna, datorita inghetului, podurile racloare care echipeaza cele doua decantoare, se opereaza manual.

- Decantoarele orizontale:

Decantoarele orizontale sunt echipate cu vane cu clapa fluture PN 10, Dn 600 mm cu mecanism de actionare manuala. Caminele sunt de tipul uscat. Manevrarea vanelor cu clapa fluture se face din exteriorul caminelor, prin intermediul tijelor prevazute cu roata si coloana de manevra. Aceste decantoare sunt in conservare.

- Filtrele rapide

Prima linie de filtre a fost construita in anul 1974 si are o capacitate de 300 l/s formata din filtrele 1-8. In anul 1982 a avut loc extinderea acestora cu inca 14 filtre (9 - 22). In prezent, numarul cuvelor de filtrare rapida in exploatare este de 22 unitati, cu suprafata filtranta de 34 mp pe fiecare unitate. Tipul de crepine este RAP-36 x 0,4 - M 30 si este folosit pentru filtrarea apei in scopuri potabile. Crepinele sunt confectionate din polipropilena de uz alimentar, au o suprafata nominala de filtrare de 288 mm2, dimensiunea normala a fantelor 0,4 x 20 mm, numarul fantelor pe o crepina este de 36. Acest tip de crepina, de tipul “drenaj de mare rezistenta“, contribuie la marirea gradului de uniformitate a filtrarii apei si spalarii filtrelor. Placile cu crepine pentru drenajul filtrelor rapide au dimensiunile in plan de 470 x 470 mm si sunt din beton armat. Pentru asigurarea calitatii apei filtrate, grosimea stratului filtrant este cuprinsa intre 0,8 - 0,9 m, granulatia nisipului do = 0,8 - 3,16 mm, porozitatea > 40% si friabilitatea <5%. Procesul de filtrare este condus automat prin intermediul unui calculator de proces care asigura monitorizarea si actionarea echipamentelor proceselor unitare din etapa de filtrare. Filtrele sunt echipate individual si cu pupitre de comanda cu dispozitive de indicare a colmatarii filtrelor si cu o serie de comenzi pentru actionarea pompelor, suflantelor si vanelor.

- Rezervoarele de inmagazinare

Rezervoarele de sub filtre au rolul de a colecta apa filtrata cu rol de compartimente de aspiratie pentru pompele din treapta a II-a de pompare si de a asigura realizarea contactului solutiei de clor cu apa filtrata in scopul dezinfectiei si asigurarii concentratiei de clor rezidual. Rezervorul de sub pavilionul filtrelor 1...8 are o capacitate de 800 mc si din acesta se asigura apa pentru regenerarea (spalarea) tuturor filtrelor din statie. Rezervorul de sub filtrele 9...22 are o capacitate de 1.500 mc si este folosit pentru alimentarea pompelor din treapta a II -a si ca rezervor de contact pentru solutia de clor si apa filtrata care provine de la 14 filtre. Distributia clorului se face in sase puncte in fiecare rezervor pe suprafata radierului prin conducte PVC gaurite Ø50.

• Statia de pompare treapta a-II a cuprinde doua compartimente:

▪ compartimentul instalatiilor de spalare filtre;

▪ compartimentul statiei de pompare treapta a II-a.

Compartimentul instalatiilor de spalare a filtrelor este echipat cu 3 pompe de spalare (2A + 1R) cu urmatoarele caracteristici: Q = 400 mc/h, H = 10 mCA, P = 35 kW, n = 1.500 rot/min si 3 suflante (2A+1R) avand urmatoarele caracteristici: Q = 1.200 mc/h, H = 8,0 mCA, P = 30 kW, n = 1.500 rot/min.

Compartimentul statiei de pompare treapta a II-a cuprinde:

- o pompa GRUNFOS cu Q = 1.250 mc/h; H = 60 mCA; P = 250 kW, n = 1.600 rot/min;
- o pompa INGERSOL DRESSER cu Q = 2.400 mc/h; H = 70 mCA; P = 400 kW;
- o pompa 12 NDS avand caracteristicile: Q = 1.250 mc/h, H = 70 mCA, P = 315 kW, n = 1.500 rot/min, anul instalarii 1982;
- o pompa Willo avand caracteristicile: Q = 1.250 mc/h, H = 70 mCA;
- doua pompe 8 NDS avand Q = 600 mc/h; H = 70 mCA; P = 132 kW, n = 1.500 rot/min, anul instalarii 1982.

Pomparea se face pe doua fire: unul Dn 600 mm si unul Dn 800 mm, care comunica intre ele intr-un camin situat la limita perimetrului statiei de tratare (camin H), de unde pleaca spre consumatori doua conducte Dn 800 mm.

Statia chimica, compusa din:

o Instalatia de sulfat de aluminiu:

- doua bazine de dizolvare, unul de 75 mc si unul de 200 mc,
- 3 suflante pentru barbotarea (omogenizarea) solutiei de sulfat de aluminiu, in vederea accelerarii dizolvarii sulfatului de aluminiu,

- 4 pompe pentru pomparea solutiei concentrate de sulfat de aluminiu in vasele de dilutie. Aceste pompe sunt amplasate in subsolul cladirii statiei chimice vechi.
- doi recipienti de dilutie din POLSTIF, de 20 mc capacitate fiecare, care alimenteaza gravitational pompele dozatoare. Pompele dozatoare preiau solutia diluata de sulfat de aluminiu cu concentratia 5% sau 10% si o injecteaza in conductele de aspiratie ale pompelor de la statia de pompare treapta I. Dozarea poate fi realizata si printr-un debitmetru masic.

o Instalatia de var este un compartiment separat de celelalte instalatii ale statiei chimice fiind amplasata langa priza canalului de aductiune.

Policlorura de aluminiu este utilizata numai in situatiile in care indicatorii de calitate ai apelor procesate o impun - turbiditatea apei brute mai mica de 150 NTU. Sistemul de dozare a policlorurii de aluminiu este compus din: recipienti de 1000 litri de stocare a policlorurii de aluminiu, pompa dozatoare si instalatii aferente de transport.

• Dispeceratul statiei

In cadrul dispeceratului sunt amplasate aparatele de masura-control primare (debite, presiuni, calitatea apei), automatizari locale, sistemele de transmisie la dispecerat, precum si sistemele de colectare, vizualizare, prelucrare a datelor. Sistemul dispecer asigura functionarea automata a proceselor tehnologice, monitorizarea permanenta a statiei, nivelele pe fiecare rezervor de compensare, interventia operativa si rapida in reglarea parametrilor tehnologici.

• Retele in incinta

Pentru masurarea debitelor de apa bruta functioneaza in prezent doua puncte de masurare cu debitmetre electromagnetice tip PROMAG Dn 600 mm, montate pe cele doua conducte de refulare ale treptei I de pompare.

• Laboratoarele

• Instalatii sanitare-incalzire

• Drenaje in incinta statiei de tratare

Statia de tratare din sursa Cusma

Dezinfectia apei din sursa Cusma este asigurata de o instalatie cu clor gazos ADVANCE 200 pentru ambele fire (F1 si F2). Apa clorinata este inmagazinata intr-un rezervor tampon de unde, prin intermediul unei conducte din fonta si partial OL cu Dn 125 mm, ajunge in rezervorul de inmagazinare. Capacitatea statiei de tratatre este de aproximativ 30 l/s.

Rezervoare de inmagazinare

Sistemul zonal Bistrita este deservit de urmatoarele rezervoare de inmagazinare prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.57 INFRASTRUCTURA DE INMAGAZINARE A APEI SZA BISTRITA

Nr. Crt.	Rezervor (denumire/ amplasament)	Deservire (localitati)	Tipul construct	Material	Capacitate [mc]	Cota amplasare [mdMN]	An PIF
1	Maia 1	Bistrita	semiingropat	beton	5.000	445,00	1985
2	Maia 2	Bistrita	semiingropat	beton	5.000	445,00	1985
3	Rezervor oras 1	Bistrita	semiingropat	beton	10.000	409,00	1983
4	Rezervor oras 2	Bistrita	semiingropat	beton	10.000	409,00	1983
5	Rezervor oras 3	Bistrita	semiingropat	beton	5.000	409,00	1983
6	Padurea Ghinzii 1	Bistrita	suprateran	beton	300	419,00	-

7	Padurea Ghinzii 2	Bistrita	suprateran	beton	300	419,00	-
8	Padurea Ghinzii 3	Bistrita	suprateran	beton	750	414,00	-
9	Dealul Jelnii (padure Codrisor)	Jelna	suprateran	beton	1.000	599,00	2010

Sursa: Master Plan

In sistemul zona Bistrita mai sunt prezente 38 de rezervoare de inmagazinare. Caracteristicile acestora precum si deficientele sunt detaliate mai jos, in cadru fiecarui subsistem de alimentare cu apa.

Tabel 2.58 DEFICIENTE CHEIE ALE SISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA SZA BISTRITA

Deficiente cheie ale sistemului de alimentare cu apa SZA Bistrita Nr. crt.	**Componenta**	**Deficiente principale**
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Facilitatile de tratare existente asigura numai partial conditiile de calitate a apei in conformitate cu cerintele Directivei 98/83/CE si ale Legii 458/2002, modificata si completata de Legea 311/2004, cu influenta directa asupra sanatatii populatiei. Sunt necesare masuri de reabilitare si modernizare a treptei de filtrare si a celei de dezinfectie finala a apei. Statia de tratare nu are in componenta treptele necesare in cazul unei poluari accidentale.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
5	Statii de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.

Sursa: Master Plan

- reabilitare rezervoare de inmagazinare, R oras 1 si R oras 2 = 2 x 10.000 mc si R oras 3 = 1 x 5.000 mc (constructii, izolatii, instalatii hidraulice, camine de vane) realizate in doua etape, in 1970, respectiv 1983 situate la cota 409 mdMN care asigura presiunea in sistemul de alimentare cu apa Bistrita;
- reabilitarea rezervoarelor de inmagazinare a apei MAIA 1 si Maia 2, V = 2 x 5.000 mc (constructii, izolatii, instalatii hidraulice, camine de vane) construite in 1985 si situate la cola 445 mdMN care alimenteaza consumatorii din apropierea zonei in care sunt amplasate si conducta Dn 400 mm care livreaza apa consumatorilor de pe traseul Bistrita - Lechinta;
- reabilitarea rezervoarelor de inmagazinare a apei din padurea Ghinzii 1, 2 si 3 cu volume de V = 1 x 750 mc si V = 2 x 300 mc (constructii, izolatii, instalatii hidraulice, camine de vane).

Subsisteme de alimentare cu apa din cadrul sistemului zonal Bistrita

Sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita deserveste in prezent urmatoarele subsisteme de alimentare cu apa:

Subsistemul de alimentare cu apa Bistrita deserveste municipiul Bistrita si zonele limitrofe ale acestuia (Ghinda, Sigmir, Slatinita, Unirea, Viisoara, Sarata).

Din sursa Cusma sunt alimentate urmatoarele subsisteme:

Prin racord la aductiunea Cusma este alimentat rezervorul de 200 mc aferent subsistemului Dorolea si Valea Poienii;

Prin racord la aductiunea Cusma este alimentat rezervorul de 100 mc aferent subsistemului Jelna;

Prin racord la aductiunea Cusma este alimentat rezervorul de 200 mc aferent subsistemului Satu Nou (localitatile Petris si Satul Nou).

Din conducta de aductiune Bistrita – Dumitra se alimenteaza printr-o statie de pompare rezervoarele subsistemului Dumitra (localitati Dumitra si Cepari) 500 mc si Tarpiu 200 mc.

Din aductiunea Bistrita - comuna Budacu de Jos - comuna Cetate sunt alimentate urmatoarele subsisteme:

Prin racord la aductiune se alimenteaza rezervorul de 80 mc aferent subsistemului Simionesti (localitatile Simionesti si Monoriu);

Prin racord la aductiune se alimenteaza rezervorul 300 mc aferent subsistemului Budus (localitatile Budus si Budacu de Jos);

Prin racord la aductiune se alimenteaza direct subsistemul Orheiul Bistritei;

Din aductiunea Bistrita – Sigmir se alimenteaza prin racord rezervorul de 300 mc aferent subsistemului Blajenii de Sus (localitati Blajenii de Sus, Blajenii de Jos, Caila).

Din conducta magistrala de aductiune Bistrita-Lechinta sunt racordate urmatoarele subsisteme de alimentare cu apa:

Pe tronsonul de aductiune Bistrita - Lechinta cu conducta din PEID PE100 PN16 De450 mm in nodul Crainimat:

Prin racord in conducta de aductiune Crainimat – Teaca este alimentat rezervorul de 200 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Saratel;

Printr-o statie de pompare si un rezervor tampon amplasat in zona Saratel sunt alimentate rezervoarele aferente subsistemelor de alimentare cu apa Herina (100 mc), Galatii Bistritei (250 mc),Viile Tecii (100 mc) si Teaca (250 mc);

Prin racord la aductiune sunt alimentate rezervoarele de 3 x 25 mc aferente subsistemului de alimentare cu apa Bretea si rezervoarele 3 x 50 mc aferente subsistemului de alimentarea cu apa Agrisu de Sus;

Prin racord la aductiune se alimenteaza rezervorul Sintereag de 250 mc aferent subsistemului de apa Sintereag(pentru localitatile Sintereag, Sieu Sfantu si Sintereag Gara). Din rezervorul de la Sintereag alimentarea cu apa se face prin refulare catre rezervoarele Nimigea de Jos de 2 x 400 mc (pentru localitatea Nimigea de Jos, Taure, Mintiu, Nimigea de Sus, Mocod, Floresti) si catre rezervorul Cociu de 200 mc (pentru localitatile Mogoseni si Cociu).

Pe tronsonul de aductiune Bistrita - Lechinta, in conducta otel DN400 mm sunt conectate si subsistemele urmatoare:

Prin racord in conducta de aductiune (Nod Chirales) este alimentat rezervorul de 200 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Coasta (localitatile Sieu – Odorhei, Coasta, Sirioara si Cristur-Sieu);

Prin racord in conducta de aductiune (Nod Chirales) este alimentat prin pompare rezervorul de 200 mc aferent subsistemul de alimentare cu apa Feleac (localitatile Nuseni, Feleac, Beudiu, Vita, Rusu de Sus) si rezervorul de compensare de 100 mc din Malin;

Prin racord in conducta de aductiune sunt alimentate rezervoarele de inmagazinare 2 x 50 mc aferente subsistemului de alimentare cu apa Crainimat;

Prin racord in conducta de aductiune sunt alimentate rezervoarele de inmagazinare 2 x 80 mc aferente subsistemului de alimentare cu apa Arcalia;

Prin racord in conducta de aductiune este alimentat rezervorul de 200 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Sieu Magherus;

Prin racord in conducta de aductiune este alimentata reteaua de distributie aferenta subsistemului de alimentare cu apa Chintelnic;

Prin racord in conducta de aductiune este alimentat rezervorul de 150 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Chirales;

Prin racord in conducta de aductiune este alimentat rezervorul de 50 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Saniacob;

Printr-o statia de pompare este alimentat rezervorul de 100 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Tigau;

Alimentarea directa a rezervorului de 1.000 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Lechinta.

Pe tronsonul de aductiune Lechinta - Matei, in conducta PEID De280 mm este conectat si subsistemul Matei.

Prin racord in conducta de aductiune si o statie de pompare este alimentat rezervorul de 300 mc aferent subsistemului de alimentare cu apa Matei;

Subsistemul de alimentare cu apa Bistrita

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Bistrita deserveste municipiul Bistrita si zonele limitrofe ale acestuia (Ghinda, Sigmir, Slatinita, Unirea, Viisoara si Sarata).

Municipiul Bistrita este situat in partea de nord-est a Podisului Transilvaniei, in Depresiunea Bistritei si este strabatut de raul Bistrita. Localitatile limitrofe sunt: Dumitra (N), Tarpiu (NV), Sieu-Magherus (SV), Mariselu (S), Jelna (SE), Livezile (NE). Localitatile componente municipiului Bistrita sunt Bistrita (resedinta), Ghinda, Sarata, Sigmir, Slatinita, Unirea si Viisoara.

Localitatea Valea Magherus nu are in prezent sistem de alimentare cu apa. In cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud se propune conectarea localitatii Valea Magherusului din UAT Sieu Magherus la subsistemul Bistrita.

Comuna Sieu Magherus este formata din satele Arcalia, Chintelnic, Cranimat, Podirei, Saratel, Sieu Magherus (resedinta) si Valea Magherusului.

Localitatile Cranimat, Arcalia, Sieu Magherus si Chintelnic sunt deservite de subsistemele de apa Cranimat, iar localitatea Saratel este deservita de subsistemul de apa Saratel, subsisteme descrise mai jos. Localitatile Podirei si Valea Magherus nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa, fiind in curs de implementare prin proiectul regional POIM si PDD.

Captarea apei

Sursa de apa este asigurata din SZA Bistrita

Aductiune

Conductele de aductiune care deservesc subsistemul de alimentare cu apa Bistrita

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Pe langa rezervoarele de inmagazinare care deservesc sistemul zonal Bistrita, subsistemul de alimentare cu apa Bistrita mai este deservit de urmatoarele rezervoare de inmagazinare:

Tabel 2.59 REZERVOARE DE ÎNMAGAZINARE

Nr. Crt.	Rezervor (denumire/ amplasament)	Deservire (localitati)	Tipul constructiei		Capacitate [mc]	Cota amplasare [mdMN]
			Pozitie	Material		
1	RAAL(Valea Budacului)	Bistrita	suprateran	beton	100	483,00
2	Valea Rusului 1	Bistrita	suprateran	beton	80	-
3	Valea Rusului 2	Bistrita	suprateran	beton	80	-
4	Ghinda	Ghinda	suprateran	beton	300	492,00
5	Sigmir	Sigmir	suprateran	beton	500	431,00

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita - Nasaud,* la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Bistrita (din UAT Bistrita si UAT Sieu Magherus) se implementeaza urmatoarele investitii:

• reabilitare conducta de aductiune amplasata pe Strada Valea Castanilor, L = 807 m;

• conducta noua de aductiune pentru alimentarea rezervoarelor existente, V = 2 x 800 mc, din Valea Rusului, L = 1.760 m;

• realizarea unui rezervor nou metalic cu o capacitate de 100 mc in zona Cartier RAAL;

• realizarea unei noi statii de pompare pentru alimentarea cu apa a localitatii Slatinita;

• realizarea unei statii de pompare pentru incendiu in localitatea Slatinita;

• realizarea a 3 statii noi de pompare pe reteaua de distributie din Municipiul Bistrita, respectiv pe Strada Podgoriei, Strada Crangului si ICAR;

• suplimentarea capacitatii staiei de pompare existente din zona Cartier Raal.

• extindere retea de distributie in Municipiul Bistrita, L = 23.282 m;

• reabilitare retea de distributie in Municipiul Bistrita, L = 24.886 m;

• retea de distributie noua in localitatea Valea Magherusului, L = 3.707 m.

Subsistem de alimentare cu apa Dorolea

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Dorolea deserveste localitatile Dorolea si Valea Poienii.

Localitatile Dorolea si Valea Poienii fac parte UAT Livezile si se afla la 14 km de municipiul Bistrita.

Comuna Livezile este situata in centrul judetului Bistrita Nasaud si este formata din 5 sate: Livezile, Dumbrava, Dorolea, Cusma si Valea Poienii.

Localitatile Livezile si Dumbrava sunt deservite de sistemul zonal de alimentare Bargau. Localitatea Cusma va fi deservita de subsistemul de apa Cusma.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Dorolea este racordat la aductiunea de la sursa Cusma.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Cusma

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Dorolea dispune de un rezervor de inmagazinare metalic de 200 mc capacitate, amplasat la cota 526 m si pus in functiune in anul 2012. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu exista statie de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID si are diametre cuprinse intre 75 mm ÷ 125 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 7.300 m.

Detalile privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.60 RETEAUA DE DISTRIBUTIE – SUBSISTEM DE ALIMENTARE CU APA DOROLEA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Livezile	Dorolea	PEID	75	1.133
			90	554
			110	1.838
			125	798
	Total localitatea Dorolea [m]			**4.323**
	Valea Poienii	PEID	75	452

			90	2.539
	Total Valea Poienii [m]			**2.991**
TOTAL GENERAL [m]				**7.314**

Sursa: Master Plan

Subsistemul de alimentare cu apa Dorolea este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Livezile este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.61 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA DOROLEA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Subsistemul de alimentare cu apa Jelna deserveste localitatea Jelna din UAT Budacu de Jos.

Comuna Budacu de Jos se invecineaza la nord si nord-vest cu orasul Bistrita, la sud cu comuna Budacu de Jos iar la est cu comuna Cetate si este formata din satele Budacu de Jos (resedinta), Budus, Jelna, Monariu si Simionesti.

Localitatile Budacu de Jos, Budus, Monariu si Simionesti sunt deservite de subsistemele Budus si Budacu de Jos, subsisteme prezentate mai jos.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Jelna, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.62 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA JELNA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
Jelna	Budacu de Jos	Jelna	**Nr.**	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
			775	310	40,0	310	40,0

Sursa: Master Plan

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Jelna este racordat la conducta de aductiune de la sursa Cusma.

Aductiune

Conducta de aductiune de la punctul de racord pana la rezervorul de inmagazinare, este realizata din material PEID, cu diametrul De 90 mm si lungimea totala de 3.210 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Cusma

Rezervoare de inmagazinare

In localitatea Jelna este amplasat la cota 440 un rezervor de inmagazinare cu o capacitate de V = 100 mc, din beton. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila la incendiu.

Statii de pompare

Nu exista statie de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din PEID si are diametre cuprinse intre 50 mm ÷ 140 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 10.166 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Jelna este de 310 locuitori, cu un grad de bransare de 40,0%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Jelna se afla in prezent in aria de operare a operatorului regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Budacu de Jos este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.63 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA JELNA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

• racord la conducta de aductiune de la sursa Cusma;

• conducta de aductiune;

- rezervor de inmagazinare;
- retele de distributie.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Satu Nou este racordat la conducta de aductiune de la sursa Cusma.

Aductiune

Conducta de aductiune de la punctul de racord pana la rezervorul de inmagazinare din localitatea Satu Nou, este realizata din otel, cu diametrul Dn 100 mm si lungimea totala de 4.140 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Cusma

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei se realizeaza intr-un rezervor de inmagazinare cu capacitatea de 200 mc, din beton, construit in anul 1997, amplasat la cota 430 m

Rezervorul de inmagazinare este amplasat in localitatea Satu Nou.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

In localitatea Satu Nou alimentarea cu apa se realizeaza cu ajutorul retelei de distributie din PEID, cu diametre cuprinse intre 63 - 125 mm si o lungime totala de 4.550 m.

In localitatea Petris alimentarea cu apa se realizeaza cu ajutorul retelei de distributie din PEID, cu diametre cuprinse intre 63 - 110 mm si o lungime totala de 4.026 m.

Lungimea totala a retelei de distributie din subsistemul de apa Satu Nou este de 8.576 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Satu Nou este de 1.553 locuitori cu un grad de bransare de 97,2%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100% astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Satu Nou se afla in prezent in aria de operare a operatorului regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Cetate este membra ADI Bistrita.

Deficiente cheie ale subsistemului de alimentare cu apa

Tabel 2.64 PRINCIPALELE DEFICIENTE ALE SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SATU NOU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Satu Nou (din UAT Cetate) se implementeaza urmatoarele investitii:

• reabilitare rezervor existent amplasat in localitatea Satu Nou, V = 200 mc.

Subsistem de alimentare cu apa Dumitra

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Dumitra deserveste localitatile Dumitra, Cepari si Tarpiu.

Localitatile Dumitra, Cepari si Tarpiu fac parte din UAT Dumitra si se afla la o distanta de 13 km de Bistrita, 12 km distanta de Nasaud.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Dumitra, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.65 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA DUMITRA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Dumitra	Dumitra	Dumitra	2.496	3.813	91,20	3.813	91,20
		Cepari	942				
		Tarpiu	744				
Total			**4.182**	**3.813**	**91,20**	**3.813**	**91,20**

Sursa: Master Plan

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Dumitra, Cepari si Tarpiu este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita si a fost pus in functiune in anul 2005.

Aductiune si statie de pompare

Lungimea totala a conductei de aductiune de la rezervorul de inmagazinare Maia pana la gospodaria de apa din localitatea Dumitra este de L = 9.988,7 m. Detalii privind aductiunea in functie de material, diametru, lungime sunt prezentate mai jos:

• conducta de aductiune, de la punctul de racord la statia de pompare si rezervorul tampon de 15 mc, cu lungime L = 1.884,1 m din conducte PEID, PN 6, De 180;

• statie de pompare cu Q = 45,6 mc/h (12,67 l/s), H = 106 m si rezervor tampon de 15 mc pentru satele Dumitra si Tarpiu;

• conducta de aductiune, de la statia de pompare si rezervorul tampon de 15 mc la caminul de rupere de presiune amplasat dupa dealul Handrabes, cu lungime L = 4.503,4 m din conducte PEID, PN16, PN10 si PN 6 avand De 200 mm, 180 mm, 160 mm si 125 mm;

• conducta de aductiune, de la caminul de rupere de presiune la rezervorul de inmagazinare pentru satele Dumitra si Cepari, cu lungime L = 3.601,2 m din conducte PEID, PN10 si PN 6 avand De 160 mm si 125 mm.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita. In comuna Dumitra sunt prevazute doua statii suplimentara de clorinare.

Rezervoare de inmagazinare

Rezervor de inmagazinare de 500 mc capacitate, amplasat la cota 377,50 care asigura presiunea necesara sistemului de distributie Dumitra - Cepari. A fost pus in functiune in anul 2005, este realizat din prefabricate metalice si se afla in stare buna de functionare.

Rezervor de inmagazinare de 200 mc capacitate, amplasat la cota 367 m pentru localitatea Tarpiu. A fost pus in functiune in anul 2005, este realizat din prefabricate metalice si se afla in stare buna de functionare.

Rezervoarele existente asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezera intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare pentru alimetarea retelelor de distributie din comuna Dumitra.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 23.016 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 50 - 200 mm. Detalile privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.66 RETEA DE DISTRIBUTIE - SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Dumitra	Dumitra	PEID	50	50
			63	6.713
			75	771
			110	922
			160	2.180
			200	617
	Total lungime retea de distributie in localitatea Dumitra [m]			**11.253**
	Cepari	PEID	50	30
			63	2.788
			90	218
			125	2.435
	Total lungime retea de distributie in localitatea Cepari [m]			**5.471**
	Tarpiu	PEID	63	3.668
			75	772
			90	1.246
			110	297
			125	309
	Total lungime retea de distributie in localitatea Tarpiu [m]			**6.292**
TOTAL LUNGIME RETEA DE DISTRIBUTIE IN UAT DUMITRA [m]				**23.016**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Dumitra este de 3.813 locuitori, cu un grad de bransare de 91,20 %.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Dumitra este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Dumitra este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.67 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA DUMITRA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.

6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Simionesti

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Simionesti deserveste localitatile Simionesti si Monoriu.

Localitatile Simionesti si Monoriu fac parte din UAT Budacu de Jos si se invecineaza la nord si nord-vest cu orasul Bistrita, la sud cu comuna Mariselu, la est cu comuna Dumitrita, iar la sud-est cu comuna Sieu.

Tabel 2.68 NUMARUL DE LOCUITORI DIN LOCALITATILE COMPONENTE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA SIMIONESTI

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Simionesti	Budacu de Jos	Simionesti	221	271	41,70	271	41,70
		Monoriu	429				
Total			**650**	**271**	**41,70**	**271**	**41,70**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Prin contractul de lucrari CL8 realizat din economiile POS Mediu a fost realizata conducta de aductiune zonala pentru comuna Budacu de Jos, in cadrul Obiectului 10 - Conducta de aductiune apa potabila Bistrita – comuna Budacu de Jos – comuna Cetate, judetul Bistrita – Nasaud.

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

• racord la sistemul zonal Bistrita (rezervor Dealul Jelnii);

• conducta de aductiune de la rezervor Dealul Jelnii (Municipiul Bistrita) la rezervor Simionesti (comuna Budacu de Jos)

• rezervor de inmagazinare;

• retele de distributie in localitatile Simionesti si Monariu.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Simionesti si Monariu este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita (rezervor de inmagazinare Dealul Jelnii).

Aductiune

Alimentarea cu apa a localitatilor Simionesti si Monariu se realizeaza prin intermediul conductei de aductiune care transporta apa tratata de la rezervorul de inmagazinare Dealul Jelnii la rezervorul de inmagazinare din localitatea Simionesti.

Coonducta de aductiune este realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 125 mm si 280 mm si are lungimea totata de 15.170 km.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

In intravilanul localitatii Simionesti este amplasat la cota 392,06 m, un rezervor de inmagazinare cu o capacitate de V = 80 mc, din fibra de sticla in stare buna de functionare pentru localitatile Simionesti si Monariu.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 6.800 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 75 - 110 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Simionesti este de 271 locuitori, cu un grad de bransare de 41,70 %.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100 % astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Simionesti este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Budacu de Jos este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.69 DEFICIENTE CHEIE ALE SUBSISTEMULUI DE ALIMENTARE CU APA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului..
5	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

• racord la conducta de aductiune Bistritra – comuna Budacu de Jos – comuna Cetate;

• conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul din localitatea Budus;

• rezervor de inmagazinare;

• retele de distributie Budus si Budacu de Jos.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Budus si Budacu de Jos este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune care transporta apa tratata de la rezervorul de inmagazinare Dealul Jelnii la rezervorul de inmagazinare din localitatea Simionesti (Bistrita -Budacu de Jos - Cetate).

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul de inmagazinare din localitatea Budus este realizata din material PEID cu diametrul De 125 mm si lungimea totala de 1,3 km.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

In intravilanul localitatii Budus este amplasat la cota 397,00 un rezervor de inmagazinare cu o capacitate de V = 300 mc, din beton armat cu stare buna de functionare pentru localitatile Budus si Budacu de Jos. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din prin intermediul retelei de distributie, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 110 - 125 mm cu lungimea totala de 9.000 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Budus este de 496 locuitori, cu un grad de bransare de 38,7%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Budus este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Budacu de Jos este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.70 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ORHEIU BISTRITEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Orheiu Bistritei A. Localizarea infrastructurii existente Subsistemul de alimentare cu apa Orheiu Bistritei deserveste localitatea Orheiu Bistritei. Localitatea Orheiu Bistritei face parte din UAT Cetate si se invecineaza la nord si la sud cu comuna Dumitra, la est cu comuna Budacu de Sus, iar la vest cu localitatea Jelna. Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.71 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ORHEIU BISTRITEI

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta	Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC
Orheiu Bistritei	Cetate	Orheiu Bistritei	Nr.	Nr.	Nr.
			676	578	578

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- prin racord la aductiunea Bistrita - comuna Budacu de Jos - comuna Cetate;
- conducta de aductiune;
- retea de distributie

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Orheiu Bistritei este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita, direct in conducta de aductiune Bistrita - comuna Budacu de Jos - comuna Cetate.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord pana la reteaua din localitatea Orheiu Bistritei este realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre De 225 mm si De 250 mm si lungimea totala de 4.100 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Nu este cazul

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 11.693 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 63 - 110 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Orheiu Bistritei este de 578 locuitori cu un grad de bransare de 85,5%. Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Orheiu Bistritei este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Cetate este membra ADI Bistrita.

Deficiente cheie ale subsistemului de alimentare cu apa

Tabel 2.72 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ORHEIU BISTRITEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Nu este cazul
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Blajenii de Sus

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Blajenii de Sus deserveste localitatile Blajenii de Sus, Blajenii de Jos si Caila din UAT Sintereag.

Comuna Sintereag este situata in partea central – vestica a judetului Bistrita – Nasaud, la o distanta de 29 km de municipiul Bistrita si se invecineaza la est cu Municipiul Bistrita, la sud cu comuna Sieu Magherus, la sud vest cu comuna Sieu Odorhei si orasul Beclean si la nord cu comunele Nimigea, Dumitra si Chiuza. Comuna Sintereag este formata din satele Blajenii de Jos, Blajenii de Sus, Caila, Cociu, Sieu-Sfantu, Sintereag (resedinta) si Sintereag Gara.

Localitatile Sieul Sfantu, Sintereag Gara si Sintereag sunt deservite de subsistemul de apa SIntereag, iar localitatea Cociu este deservita de subsistemul de alimentare cu apa Cociu, subsisteme descrise mai jos.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Blajenii de Sus, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.73 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BLAJENII DE SUS

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Blajenii de Sus	Sintereag	Blajenii de Sus	378	768	75,40	768	75,40
		Blajenii de Jos	358				
		Caila	282				
		Total	**1.018**	**768**	**75,40**	**768**	**75,40**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- prin racord la aductiunea Bistrita-Sigmir;
- conducte de aductiune;
- statie de pompare;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Blajenii de Sus, Blajenii de Jos si Caila este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita. Racordul la conducta de transport Bistrita-Sigmir are o lungime de 1.250 m si un diametru Dn 110 mm (pana la statia de pompare).

Aductiune

Conducta de aductiune de la statia de pompare la rezervorul de inmagazinare are lungimea de 1.250 m si diametrul de 160 mm.

Pe traseul conductei de aductiune de la punctul de racord la rezervorul de inmagazinare din localitatea Blajenii de Sus este amplasata o statie de pompare echipata cu 3 electropompe cu Q = 16 mc/h (4,44 l/s), H = 49 mCA si P = 4,0 kW.

Tratarea apei

Tratarea apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita Statii de pompare

Nu exista statii de pompare pentru alimentarea retelei de distributie.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei se realizeaza in rezervorul de inmagazinare amplasat in localitatea Blajenii de Sus. Rezervorul are capacitatea de 300 mc.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 19.082 m, din care: in Blajenii de Sus: L = 6.379 m, in Blajenii de Jos: L = 7.548 m, in Caila: L = 5.155 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 75 - 250 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Blajenii de Sus este de 768 locuitori, cu un grad de bransare de 75,4%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Blajenii de Sus se afla in prezent in aria de operare a operatorului regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sintereag este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.74 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BLAJENII DE SUS

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu prezinta deficiente.
2	Aductiuni	Nu prezinta deficiente.
3	Tratarea apei	Nu prezinta deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu prezinta deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu prezinta deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Magurele

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Mariselu este asezata in partea de sud-est a Judetului Bistrita-Nasaud, la o distanta de 18 km fata de municipiului Bistrita. Se invecineaza: la nord comuna Budacul de Jos si municipiul Bistrita, la vest: comuna Galatii Bistritei si comuna Sieu Magherus, la sud: comuna Teaca, la est: comuna Sieu.

Comuna Mariselu are in componenta 7 sate: Mariselu, Barla, Domnesti, Magurele, Santioan, Neteni si Jeica. In prezent nu exista un sistem centralizat de alimentare cu apa al comunei Mariselu. Prin prezentul proiect vor fi prevazute investitii pentru aceste localitati.

In prezent nu exista un sistem centralizat de alimentare cu apa in localitatile din comuna Mariselu. Numarul de locuitori din subsistemul de alimentare cu apa Magurele este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.75 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MAGURELE

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Magurele	Mariselu	Magurele*	816	0	0	0	0
		Mariselu*	243				
		Barla*	365				
		Santioana*	346				
		Domnesti*	439				
Total			**2.209**	**0**	**0**	**0**	**0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita.*

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Localitatile Magurele, Mariselu, Barla, Santioana si Domnesti nu beneficiaza de sistem de alimentare cu apa centralizat.

Consumatorii casnici, unitatiile social-culturale si agentii economici din comuna Mariselu utilizeaza apa preluata din fantani individuale avand intre 2 - 10 m adancime. Acestea preiau in general izvoare de suprafata rezultate din infiltrarea apelor pluviale, care seaca in perioadele fara precipitatii si care prezinta un adevarat risc de poluare. In perioadele secetoase, alimentarea cu apa a locuitorilor se realizeaza prin umplerea cu apa a unor recipiente sau fantani cu cisternele.

Atat calitatea necorespunzatoare a panzei freatice de mica adancime, cat si utilizarea apei inmagazinate perioade indelungate in recipiente improprii de catre locuitori, in care se pot dezvolta bacterii, pot contribui la periclitarea starii de sanatate a populatiei. Astfel, se impune rezolvarea alimentarii cu apa potabila in sistem centralizat, cu functionare permanenta, din surse de calitate corespunzatoare. Prin prezentul proiect vor fi prevazute investitii pentru localitatile Mariselu, Magurele, Barla, Santioana si Domnesti.

Pentru a alimenta aceaste localitati este necesar realizarea unui racord la conducta de aductiune Bistrita – Lechinta, conducta de aductiune spre gospodaria de apa, statie de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie pentru toate localitatile.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul

subsistemului de alimentare cu apa Magurele (din UAT Mariselu) se propun implementeaza investitii:

- racord la conducta existenta de aductiune Saratel - Teaca;
- conducta de aductiune noua de la caminul de racord pana la GA Magurele, L = 10.663 m;
- realizarea unei statii de pompare pe conducta de aductiune;
- gospodarie de apa noua amplasata in localitatea Magurele (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 150 mc si statie de clorinare);
- retea de distributie noua in localitatea Magurele, L = 3.606 m;
- retea de distributie noua in localitatea Mariselu, L = 3.873 m;
- retea de distributie noua in localitatea Barla, L = 6.327 m (din care, 3.287 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Santioana, L = 3.199 m;
- retea de distributie noua in localitatea Domnesti, L = 9.106 m (din care, 1.503 m conducta de transport);
- realizarea a 3 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Saratel

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Saratel deserveste localitatea Saratel.

Localitatea Saratel face parte din UAT Sieu-Magherus si se invecineaza la nord cu municipiul Bistrita, la sud cu localitatea Herina, la est cu comuna Mariselu, iar la vest cu localitatea Sieu-Magherus.

Comuna Sieu Magherus este formata din satele Arcalia, Chintelnic, Cranimat, Podirei, Saratel, Sieu Magherus (resedinta) si Valea Magherusului.

Localitatile Cranimat, Arcalia, Sieu Magherus si Chintelnic sunt deservite de subsistemele de apa Cranimat, Arcalia, Sieu Magherus si Chintelnic, subsisteme descrise mai jos. Localitatile Podirei si Valea Magherus nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa, vor fi prevazute investitii prin acest proiect

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Saratel este prezentat in tabelul de mai jos

Tabel 2.76 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SARATEL

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Saratel	Sieu-Magherus	Saratel	523	349	66,70%	349	66,70%

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la aductiunea Crainimat-Teaca;
- conducte de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Saratel este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune Crainimat - Teaca, aductiune care se alimenteaza din conducta de aductiunea Bistrita - Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la punctul de racord pana la rezervorul de inmagazinare din Saratel este realizata din material PEID cu diametrul De 125 mm si are lungimea totala de 316 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei se realizeaza in rezervorul de inmagazinare amplasat in localitatea Saratel. Rezervorul are capacitatea de 200 mc.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 8.647 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 63 - 125 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Saratel este de 349 locuitori, cu un grad de bransare de 66,70%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Saratel se afla in prezent in aria de operare a operatorului regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.77 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SARATEL

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Herina

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Herina deserveste localitatea Herina.

Localitatea Herina face parte din UAT Galatii Bistritei si se afla la 4 km nord de resedinta de comuna si la 16 km sud de orasul Bistria, pe drumul national DN 15A.

Comuna Galatii Bistritei este formata din satele Albestii Bistritei, Dipsa, Galatii Bistritei (resedinta), Herina si Tonciu.

Localitatile Albestii Bistritei, Dipsa, Galatii Bistritei si Tonciu sunt deservite de subsistemul de apa Galatii Bistritei, subsistem descris mai jos.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Herina este prezentat in tabelul de mai jos:

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 8.647 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 63 - 125 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Saratel este de 349 locuitori, cu un grad de bransare de 66,70%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Saratel se afla in prezent in aria de operare a operatorului regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.78 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SARATEL

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Herina

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Herina deserveste localitatea Herina.

Localitatea Herina face parte din UAT Galatii Bistritei si se afla la 4 km nord de resedinta de comuna si la 16 km sud de orasul Bistria, pe drumul national DN 15A.

Comuna Galatii Bistritei este formata din satele Albestii Bistritei, Dipsa, Galatii Bistritei (resedinta), Herina si Tonciu.

Localitatile Albestii Bistritei, Dipsa, Galatii Bistritei si Tonciu sunt deservite de subsistemul de apa Galatii Bistritei, subsistem descris mai jos.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Herina este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.79 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA HERINA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Herina	Galatii Bistritei	Herina	462	366	79,2	366	79,2

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune aductiune Saratel - Teaca;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare si statie de clorinare;
- retea de distributie.

Subsistemul de alimentare cu apa Herina a fost realizat in anul 2003.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Herina este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta Saratel-Teaca, aceasta fiind o legatura la aductiunea Bistrita-Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Saratel-Teaca) pana la rezervorul de inmagazinare din Herina este realizata din material PEID cu diametrul De 63 mm si are lungimea totala de 127 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Herina dispune de un rezervor de inmagazinare, metalic, suprateran, cu capacitatea de 100 mc, amplasat la cota 425 m, pentru distributia apei in aceasta localitate.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 4.408 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 32 - 110 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.80 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA HERINA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Galatii Bistritei	Herina	PEID	32 - 40	200
			50	47
			63	1.695
			75	724
			110	1.742
Total lungime retea de distributie in localitatea Herina [m]				**4.408**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Herina este de 366 locuitori, cu un grad de bransare de 79,2%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Herina este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Galatii Bistritei este membra ADI Bistrita.

Deficiente cheie ale subsistemului de alimentare cu apa

Tabel 2.81 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA HERINA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Galatii Bistritei

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Galatii Bistritei deserveste localitatile Galatii Bistritei, Albestii Bistritei, Dipsa si Tonciu.

Localitatile Galatii Bistritei, Albestii Bistritei, Dipsa si Tonciu fac parte UAT Galatii Bistritei.

Comuna Galatii Bistritei este situata in partea de sud a Municipiului Bistrita-Nasaud, la o distanta de 22 de km de Bistrita, la 30 km de Beclean si la 35 de km de Reghin.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Galatii Bistritei, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.82 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA GALATII BISTRITEI.

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Galatii Bistritei	Galatii Bistritei	Galatii Bistritei	565	1.546	91,6	1.546	91,6
		Albestii Bistritei	151				
		Dipsa	762				
		Tonciu	209				
Total			**1.687**	**1.546**	**91,6**	**1.546**	**91,6**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Saratel-Teaca;

- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retele de distributie

Subsistemul de alimentare cu apa Galatii Bistritei a fost realizat in anul 2003.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Galatii Bistritei, Albestii Bistritei, Dipsa si Tonciu este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune Saratel - Teaca, aceasta fiind o legatura la aductiunea Bistrita-Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Saratel-Teaca) pana la rezervorul de inmagazinare din Galatii Bistritei este realizata din material PEID cu diametrul De 75 mm si are lungimea totala de 270 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Subsistemul de alimentare cu apa Galatii Bistritei dispune de un rezervor de inmagazinare, metalic, suprateran, cu capacitatea de 250 mc, amplasat la cota 370 m, pentru distributia apei in localitatile Tonciu, Dipsa, Galatii Bistritei si Albestii Bistritei.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 17.910 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 32 - 160 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.83 RETEAUA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATILE GALATII BISTRITEI, TONCIU, DIPSA SI ALBESTII BISTRITEI

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
	Galatii Bistritei	PEID	32 - 40	190
			50	80
			63	570
			125	3.217
			160	269

Galatii Bistritei	***Total lungime retea de distributie in localitatea Galatii Bistritei***			***4.326***
	Tonciu	PEID	50	973
			63	1.774
			90	3.347
	Total lungime retea de distributie in localitatea Tonciu			***6.094***
	Dipsa	PEID	32 - 40	80
			50	374
			63	2.042
			125	1.794
	Total lungime retea de distributie in localitatea Dipsa			***4.290***
	Albestii Bistritei	PEID	90	3.200
	Total lungime retea de distributie in localitatea Albestii Bistritei			***3.200***
TOTAL LUNGIME RETEA DE DISTRIBUTIE [m]				***17.910***

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Galatii Bistritei este de 1.546 locuitori, cu un grad de bransare de 91,6%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa este de 100%, astfel ca nu sunt necesare lucrari de extindere a retelei existente de distributie.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Galatii Bistritei este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Galatii Bistritei este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.84 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA GALATII BISTRITEI.

Nr. crt.	**Componenta**	**Deficiente principale**
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Viile Tecii

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Viile Tecii deserveste localitatea Viile Tecii. Localitatea Viile Tecii face parte UAT Teaca si se afla 27 km de orasul Bistrita.

Comuna Teaca este formata din satele Archiud, Budurleni, Ocnita, Pinticu, Teaca (resedinta) si Viile Tecii.

Localitatea Teaca este deservita de subsistemul Teaca, subsistem prezentat mai jos. Localitatile Archiud, Ocnita si Pinticu nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa, vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Viile Tecii, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.85 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA VIILE TECII

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Viile Tecii	Teaca	Viile Tecii	1.098	617	56,20	617	56,20

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Saratel-Teaca;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie.

Subsistemul de alimentare cu apa Viile Tecii a fost realizat in anul 2003.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Viile Tecii este racordat la sistemul de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune Saratel-Teaca, aceasta fiind o legatura la aductiunea Bistrita- Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Saratel-Teaca) pana la rezervorul de inmagazinare din Viile Tecii este realizata din material PEID cu diametrul De 90 mm si are lungimea totala de 320 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Subsistemul de alimentare cu apa Viile Tecii dispune de un rezervor de inmagazinare, metalic, suprateran, cu capacitatea de 100 mc, amplasat la cota 375 m, pentru distributia apei in aceasta localitate.

Rezervorul de inmagazinare asigura variatiile orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 6.090 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 32 - 110 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.86 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE VIILE TECII

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Teaca	Viile Tecii	PEID	32 - 40	100
			50	550
			63	3.090
			75	652
			90	420
			110	1.278
Total [m]				**6.090**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Viile Tecii este de 617 locuitori, cu un grad de bransare de 56,2%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Viile Tecii este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Teaca este aderata la ADI Bistrita.

Tabel 2.87 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA VIILE TECII

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Teaca

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Teaca este formata din satele Archiud, Budurleni, Ocnita, Pinticu, Teaca (resedinta) si Viile Tecii.

Localitatile Teaca si Viile Tecii sunt deservite de subsistemele de alimentare cu apa Teaca si Viile Tecii, subsisteme prezentate in subcapitolele de mai jos. Localitatile Budurleni,

Pinticu, Archiud si Ocnita nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa. Vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect in localitatile Pinticu, Archiud si Ocnita.

Subsistemul de alimentare cu apa Teaca deserveste localitatea Teaca din comuna Teaca.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Teaca este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.88 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA TEACA

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Teaca	Teaca	Teaca	1.773	1.423	80,3	1.423	80,3

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Bistrita-Lechinta;
- conducta de aductiune de la Saratel la Teaca;
- rezervor de inmagazinare localitatea Teaca;
- retea de distributie localitatea Teaca.

Subsistemul de alimentare cu apa Teaca a fost realizat in anul 2003

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Teaca este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune Bistrita - Lechinta, tronson aductiune Saratel - Teaca.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord, in nod Saratel (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) pana la rezervorul de inmagazinare din Teaca, este realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 125 mm si 200 mm si are lungimea totala de 21.756 m. Pe traseul conductei de aductiune sunt prevazute doua statii de pompare echipata cu (1A+1R) electropompe avand caracteristicile Q = 14,7 l/s, H = 105 m (SP1 Saratel), Q = 30 mc/h (8,33 l/s), H = 59 mCA, P = 11 kW (SP2 Teaca). Aspiratia statiilor de pompare se realizeaza din cate rezervor tampon cu capacitatea de 15 mc fiecare.

Statia de pompare SP1 deserveste subsistemele Herina, Galatii Bistritei si Viile Tecii, iar statia de pompare SP2 deserveste subsistemul Teaca.

Detalii privind conducta de aductiune in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.89 CONDUCTA DE ADUCTIUNE IN SUBSISTEMUL CU APA TEACA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Teaca	Teaca	PEID	125	5.890
			180	9.225
			200	6.641
Total lungime aductiune in localitatea Teaca [m]				**21.756**

Sursa: Master Plan

In aceasta conducta de aductiune sunt racordate subsistemele Herina, Galatii Bistritei si Teaca.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Subsistemul de alimentare cu apa Teaca dispune de un rezervor de inmagazinare, metalic, suprateran, cu capacitatea de 250 mc, amplasat la cota 397 m, pentru distributia gravitationala a apei in localitatea Teaca.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Teaca prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 11.008 m, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 32 - 180 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.90 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE TEACA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Teaca	Teaca	PEID	32 - 40	80
			50	1.039
			63	5 826
			75	350
			110	310
			125	2.370
			160	513
			180	520
Total lungime retea de distributie in localitatea Teaca [m]				**11.008**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Teaca este de 1.423 locuitori, cu un grad de bransare de 80,3%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Teaca este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Teaca este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.91 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TEACA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Teaca (din UAT Teaca) se implementeza urmatoarele investitii:

- modernizarea/marirea capacitatii hidraulice a statiei de pompare Saratel;
- extindere retea de distributie in localitatea Teaca, L = 781 m.

Subsistem de alimentare cu apa Milas

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Milas este situata in sud-estul judetului, la 22 km de municipiul Reghin, 50 km de municipiul Bistrita, 46 km de municipiul Targu Mures.

Are in componenta 6 sate: Milas (resedinta), Comlod, Dupa Deal, Ghemes, Hirean si Orosfaia.

Subsistemul de alimentare Milas deserveste in prezent doar localitatea Milas. Localitatile Comlod, Dupa Deal, Ghemes, Hirean si Orosfaia nu au sisteme de alimentare cu apa

Prin prezentul proiect acest sistem de alimentare cu apa urmeaza a fi extins in localitatea Orosfaia si conectat la sistemul zonal Bistrita. In restul localitatilor care nu au sisteme de alimentare cu apa, investitiile vor fi realizate prin alte fonduri.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.92 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MILAS

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Milas	Milas	Milas**	557	465	49,5	0	0
		Orosfaia*	383				
Total			**940**	**465**	**49,5**	**0**	**0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita.*
***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa a fost realizat in perioada 2001 - 2004 cu surse de finantare de la bugetul de stat.

Captarea apei

Captarea apei se realizeaza din subteran, din doua puturi de mica adancime, D = 1,0 m, H = 1,5m, amplasate in extravilanul localitatii Milas, la cca. 1.500 m Nord-Vest de limita intravilanului localitatii Milas. Puturile sunt amplasate la cota 390 mdM si sunt prevazute fiecare cu cabina de protectie realizata din beton si prevazuta cu capac metalic.

Cele doua puturi sunt realizate din inele din beton, fiecare fiind prevazute cu:

- conducta de evacuare apa Dn 80 mm din OL, pe care este montat un robinet de izolare Dn 80 mm;
- capac metalic prevazut cu lacat;
- scara de acces.

Debitul total de apa bruta proiectat a fi furnizat de frontul de captare este de 2,0 l/s.

In jurul fiecarui put s-a prevazut o zona de protectie sanitara cu regim sever, pe o suprafata de L x B = 6,0 m x 5,0 m, marcata cu semne de avertizare.

Aductiune

Conducta de aductiune de la puturi la rezervoarele de inmagazinare este realizata din material OL, Dn 80 mm si 100 mm cu Ltot = 765 m, impartita pe tronsoane, astfel:

- aductiune de la putul P 1 la tronsonul comun: teava OL avand: Dn 80 mm si L = 50 m;
- aductiune de la putul P2 la tronsonul comun: teava OL avand Dn 80 mm si L = 50 m;
- tronson comun de aductiune pana la rezervorul V1 = 100 mc: teava OL avand: Dn 100 mm si L= 95 m.

Conducta de refulare de la rezervorul de 100 mc la rezervorul de 200 mc: conducta PEID avand diametrul De 125 mm si lungimea L = 570 m.

Tratarea apei

Statia de clorinare a fost realizat a fost realizata in acelasi timp cu restul investitiiei, in perioada 2001 - 2004 cu surse de finantare de la bugetul de stat.

Tratarea apei se realizeaza prin dozarea de solutie de hipoclorit de sodiu in rezervorul de 100 mc, existent in cadrul gospodariei de apa. Dozarea se realizeaza gravitational si simultan cu alimentarea rezervorului de 100 mc cu apa captata din cele doua puturi. Dozarea solutiei de hipoclorit de sodiu pentru dezinfectie este corelata cu alimentarea rezervorului prin inchiderea robinetului cu plutitor pe alimentarea cu apa si inchiderea unui alt robinet cu plutitor, aferent instalatiei de dozare.

Camera de clorinare este amplasata langa rezervorul de inmagazinare de 100 mc si este compusa din urmatoarele obiecte tehnologice:

- doi recipienti realizati din PVC avand fiecare un volum de 100 litri, pentru preparare/stocare solutie de hipoclorit de sodiu;
- conducta de alimentare cu reactivi (solutie de var);
- sistem de dozare gravitationala a solutiei de var.

Rezervoare de inmagazinare

Apa preluata din sursa subterana este inmagazinata in doua rezervoare de stocare, realizate din beton armat in anul 2001, aflate la cca. 570 m distanta unul fata de altul, astfel:

- un rezervor avand 100 mc, amplasat semingropat la cota 375 mdM si la cca 150 m nord-vest de puturi. In jurul rezervorului de inmagazinare este instituita zona de protectie sanitara cu regim sever avand dimensiunile: L x B = 16 x 10 m;
- un rezervor avand 200 mc, realizat din beton armat, amplasat semiingropat la cota 438 mdM si la cca. 340 m sud-vest de puturi. Rezervorul este alimentat cu apa tratata din rezervorul de 100 mc prin intermediul unei statii de pompare, amplasata in camera de manevra a rezervorului de 100 mc. In jurul rezervorului de inmagazinare este instituita zona de protectie sanitara cu regim sever, avand dimensiunile: L x B = 25 x 20 m.

Rezervoarele au rolul de a asigura acumularea apei pentru compensarea orara a debitelor de apa si rolul de a asigura rezerva de incendiu pentru localitatea Milas.

Statii de pompare

Rezervorul de 200 mc este alimentat cu apa tratata din rezervorul de 100 mc prin intermediul unei statii de pompare, amplasata in camera de manevra a rezervorului de 100 mc. Statia de pompare este echipata cu doua pompe tip SADU (1 A+1R) avand caracteristicile: Q = 20 mc/h (5,56 l/s), H = 90 mCA, P = 18,5 kW.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din material PEID cu diametre cuprinse intre 75 – 160 mm si lungimea totala de 11.195, din care:

- conducta PEID avand diametru De 160 mm si lungimea L1 = 875 m, de la rezervorul de 200 mc pana la intrarea in localitatea Milas;
- conducta PEID avand diamtere intre De 75 mm si De 160 mm si lungimea L2 = 10.320 m, executata in sistem ramificat, pentru distributia apei in localitatea Milas.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Milas este de 465 locuitori, cu un grad de bransare de 49,5 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare cu apa Milas este de 59,2%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din localitatea Milas este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Milas este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.93 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MILAS

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Milas (din UAT Milas) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta existenta de aductiune Crainimat - Teaca;
- conducta noua de aductiune Teaca - Milas (de la caminul de racord pana la gospodaria de apa existenta Milas), L = 19.026 m;
- realizarea a doua statii de pompare pe traseul noii conducte de aductiune Teaca - Milas;
- realiza unei statii de clorinare in gospodaria de apa existenta Milas;

- realizarea unei statii de pompare noi pe reteaua de distributie pentru asigurarea presiunii in localitatea Orosfaia;
- conducta noua de transport de la gospodaria de apa existenta Milas spre localitatea Orosfaia, L = 4.557 m;
- retea noua de distributie in localitatea Orosfaia, L = 6.615 m.

Subsistem de alimentare cu apa Pinticu

Localizarea infrastructurii existente

Localitatea Pinticu din comuna Teaca nu are in prezent sistem de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Pinticu, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.94 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA PINTICU

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Pinticu	Teaca	Pinticu*	742	0	0	0	0

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Aceasta localitate nu a fost racordata la un sistem centralizat de alimentare cu apa, iar sursele locale de apa sunt necorespunzatoare din punct de vedere al normelor sanitare si chiar al debitelor.

Pentru a alimenta aceasta localitate este necesar realizarea unor conducte de aductiune, statii de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud*, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Pinticu (din UAT Teaca) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta noua de aductiune Teaca - Milas;
- conducta de aductiune noua de la caminul de racord pana la GA Pinticu, L = 5.803 m;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Pinticu (alcatuita din rezervor de inmagazinare, V = 150 mc si statie de clorinare);
- retea de distributie noua in localitatea Pinticu, L = 8.426 m;
- realizarea unui camin cu vana reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Archiud

Localizarea infrastructurii existente

Localitatea Archiud din comuna Teaca nu are in prezent sistem de alimentare cu apa vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Archiud este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.95 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ARCHIUD

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Archiud	Teaca	Archiud*	554	0	0	0	0

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Aceasta localitate nu a fost racordata la un sistem centralizat de alimentare cu apa, iar sursele locale de apa sunt necorespunzatoare din punct de vedere al normelor sanitare si chiar al debitelor (in perioadele cu precipitatii reduse fantanile existente seaca complet).

Pentru a alimenta aceasta localitate este necesar realizarea unor conducte de aductiune, statii de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud*, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Archiud (din UAT Teaca) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta noua de aductiune Teaca - Milas;
- conducta noua de aductiune de la caminul de racord pana la GA Archiud, L = 7.929 m;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Archiud (alcatuita din rezervor de inmagazinare, V = 150 mc si statie de clorinare);
- retea de distributie noua in localitatea Archiud, L = 11.425 m;
- realizarea a doua camine cu vana reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Ocnita

Localizarea infrastructurii existente

Localitatea Ocnita din comuna Teaca nu are in prezent sistem de alimentare cu apa, vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Ocnita, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.96 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA OCNITA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Ocnita	Teaca	Ocnita*	937	0	0	0	0

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Aceasta localitate nu a fost racordata la un sistem centralizat de alimentare cu apa, iar sursele locale de apa sunt necorespunzatoare din punct de vedere al normelor sanitare si chiar al debitelor.

Pentru a alimenta aceasta localitate este necesar realizarea unor conducte de aductiune, statii de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud*, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Ocnita (din UAT Teaca) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta noua de aductiune Teaca - Milas;
- conducta de aductiune noua de la caminul de racord pana la GA Ocnita, L = 1.602 m;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Ocnita (alcatuita din rezervor de inmagazinare, V = 150 mc si statie de clorinare);
- retea de distributie noua in localitatea Ocnita, L = 12.035 m.
- realizarea a doua camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Crainimat

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Crainimat deserveste localitatea Crainimat.

Localitatea Crainimat face parte din UAT Sieu-Magherus si se invecineaza la nord si nord-est cu municipiul Bistrita, la sud cu comuna Lechinta, la est cu comuna Mariselu, iar la vest cu comuna Sieu - Odorhei.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Crainimat este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.97 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CRAINIMAT

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Crainimat	Sieu- Magherus	Crainimat	774	679	87,7	679	87,7

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune zonala Bistrita – Lechinta, Dn 400 mm din OL;
- conducta de aductiune;
- rezervoare de inmagazinare localitatea Crainimat;
- retea de distributie localitatea Crainimat.

Sistemul de alimentare cu apa Cranimat a fost realizat in anul 2007.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Crainimat este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) pana la rezervoarele de inmagazinare din Crainimat, este realizata din material PEID cu diametrul De 90 mm si are lungimea totala de 120 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Crainimat dispune de doua rezervoare de inmagazinare a apei din polistif, de 50 mc capacitate fiecare, situate la cota 363,03 m si puse in functiune in anul 2007.

Rezervoarele de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Cranimat prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 2.643 m, realizata din materiale PEID si otel cu diametre cuprinse intre 63 mm si 100 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.98 *RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE CRAINIMAT*

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Crainimat	PEID	63	335
		75	210
		90	975
	OL	100	1.123
Total			***2.643***

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Crainimat este de 679 locuitori, cu un grad de bransare de 87,7%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in localitatea Crainimat este de 100%

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Crainimat se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.99 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CRAINIMAT

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Arcalia

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Arcalia deserveste localitatea Arcalia.

Localitatea Arcalia face parte din UAT Sieu-Magherus si se invecineaza la nord si nord-est cu municipiul Bistrita, la sud cu comuna Lechinta, la est cu comuna Mariselu, iar la vest cu comuna Sieu - Odorhei.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Arcalia este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.100 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA ARCALIA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Arcalia	Sieu - Magherus	Arcalia	768	364	47,4	364	47,4

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta, Dn 400 mm din OL;
- conducta de aductiune;
- rezervoare de inmagazinare localitatea Arcalia;
- retea de distributie localitatea Arcalia.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Arcalia este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) pana la rezervoarele de inmagazinare din Arcalia, este realizata din material PEID, PE100, PN16 cu diametru De 110 mm si are lungimea totala de 3.720 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Arcalia dispune de doua rezervoare de inmagazinare a apei din polistif, de 80 mc capacitate fiecare. Rezervoarele de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Arcalia prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 9.023 m, realizata din materiale PEID, PE80, PN6 cu diametre cuprinse intre 63 mm si 90 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.101 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE ARCALIA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Sieu Magherus	Arcalia	PEID	63	913
			75	790
			90	7.320
Total lungime reta de distributie localitatea Arcalia [m]				**9.023**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Arcalia este de 364 locuitori, cu un grad de bransare de 47,4%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in localitatea Arcalia este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Arcalia se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita.`

Tabel 2.102 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ARCALIA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Sieu-Magherus

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Sieu - Magherus deserveste localitatea Sieu - Magherus.

Localitatea Sieu – Magherus face parte din UAT Sieu-Magherus si se invecineaza la nord si nord-est cu municipiul Bistrita, la sud cu localitatea Arcalia, la est cu comuna Mariselu, iar la vest cu localitatea Chintelnic.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Sieu Magherus, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.103 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SIEU-MAGHERUS

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Sieu- Magherus	Sieu-Magherus	Sieu-Magherus	909	826	90,9	826	90,9

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta DN 400 mm, OL;
- conducta de aductiune;
- rezervoare de inmagazinare localitatea Sieu-Magherus;
- retea de distributie localitatea Sieu-Magherus.

Subsistemul de alimentare cu apa Sieu-Magherus a fost realizat in anul 2000.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Sieu - Magherus este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) pana la rezervorul de inmagazinare din Sieu-Magherus este realizata din material OL cu diametrul 100 mm si are lungimea totala de 750 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Sieu-Magherus dispune de un rezervor de inmagazinare a apei din beton, semi-ingropat de 200 mc, amplasat la cota 365 m si pus in functiune in anul 2000. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Sieu Magherus prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 6.171 m, realizata din materiale PEID si otel cu diametre cuprinse intre 50 mm si 110 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.104 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE SIEU-MAGHERUS

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Sieu - Magherus	Sieu - Magherus	PEID	50	80
			63	320

			90	1.259
			110	1.950
		OL	100	2.562
Total lungime retea de distributie localitatea Sieu – Magherus [m]				**6.171**

Sursa: Master Plan

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Sieu-Magherus se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.105 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU-MAGHERUS

Nr. crt.	**Componenta**	**Deficiente principale**
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Chintelnic

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Chintelnic deserveste localitatea Chintelnic.

Localitatea Chintelnic face parte din UAT Sieu-Magherus si se invecineaza la nord si nord-est cu municipiul Bistrita, la sud cu comuna Lechinta, la est cu comuna Mariselu, iar la vest cu comuna Sieu-Odorhei.

Localitatile Valea Magherusului si Podirei din cadrul UAT Sieu-Magherus, nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa, vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect.

Prin prezentul proiect se propune ca localitatea Valea Magherus sa fie racordata la substistemul de alimentare cu apa Bistrita, prezentat mai sus la subcapitolul 2.10.1.1.1., iar localitatea Podirei sa fie racordata la subsistemul de alimentare cu apa Chintelnic.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Chintelnic este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.106 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHINTELNIC

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Chintelnic	Sieu-Magherus	Chintelnic	479	388	64,0	388	64,0
		Podirei*	127				
Total			**606**	**388**	**64,0**	**388**	**64,0**

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita*

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta Dn 400 mm din OL;
- conducta de aductiune;
- retea de distributie localitatea Chintelnic.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Chintelnic este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita printr-un racord la conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) reteaua de distributie din Chintelnic, este realizata din material OL cu diametrul 100 mm si are lungimea totala de 5,0 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Nu sunt prevazute rezervoare de inmagazinare.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Chintelnic prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 7.440 m, realizata din materiale PEID cu diametre cuprinse intre 63 mm si 110 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.107 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE CHINTELNIC

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Sieu - Magherus	Chintelnic	Polietilena	63	2.385
			110	5.055
Total lungime retea de distributie localitatea Chintelnic [m]				**7.440**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in localitatea Chintelnic este de 388 locuitori, cu un grad de bransare de 64,0%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in localitatea Chintelnic este de 78,8%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Chintelnic se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Magherus este membra ADI Bistrita

Tabel 2.108 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHINTELNIC

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020, aflat in curs de implementare, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Chintelnic (din UAT Sieu Magherus) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta de aductiune axistenta Bistrita - Lechinta;
- retea de distributie noua in localitatea Podirei, L = 2.444 m (din care, 861 m conducta de transport).

Subsistem de alimentare cu apa Bretea

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Bretea a fost realizat in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – nodul Chintelnic). Subsistemul de alimentare cu apa Bretea deserveste localitatea Bretea.

Localitatea Bretea face parte din UAT Sieu-Odorhei si se invecineaza la nord cu comuna Sintereag, la sud cu comuna Nuseni , la vest cu comuna Beclean, iar la est cu comuna Sieu – Magherus.

Comuna Sieu-Odorhei este formata din satele Agrisu de Jos, Agrisu de Sus, Bretea, Coasta, Cristur-Sieu, Sieu-Odorhei (resedinta) si Sirioara. Localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos sunt deservite de subsistemul de alimentare Agrisu de Sus, iar localitatile Sieu-Odorhei, Coasta, Sirioara si Cristur-Sieu sunt deservite de subsistemul Coasta. Aceste subsisteme sunt prezentate mai jos.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Bretea, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.109 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BRETEA.

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Bretea	Sieu- Odorhei	Bretea	171	95	55,6	95	55,6

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord prin nodul Chintelnic in conducta de aductiune zonala Bistrita – Lechinta, Dn 400 mm din OL;
- conducta de aductiune si statie de pompare;
- rezervoare de inmagazinare localitatea Bretea;
- retea de distributie localitatea Bretea.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Bretea este racordata la aductiunea zonala Bistrita-Lechinta Dn 400 mm, Ol, prin nodul Chintelnic.

Aductiune

Aductiunea pana la rezervoarele V = 3 x 25 mc este realizata in totalitate din conducte de polietilena De 125 mm, in lungime totala L = 5.760 m, cu urmatoarea configuratie:

- L = 5.040 m, PEID, De 125 mm, PN16;
- L = 720 m, PEID, De 125 mm, PN20;

Pe traseul conductei de aductiune a fost prevazuta o statie de pompare care alimenteaza rezervoarele Bretea si rezervoarele din cadrul subsistemului de apa Agrisu de Sus.

Conducta de aductiune a fost realizata in cadrul programului POS Mediu.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Bretea dispune de 3 rezervoare de inmagazinare cu o capacitatea de V = 3 x 25 mc, rezervoare care asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatea Bretea.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatea Bretea prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 3.979 m, realizata din materiale PEID, PN10 cu diametre cuprinse intre 63 mm si 110 mm. Reteaua de distributie a fost realizata in cadrul programului POS Mediu.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.110 RETEA DE DISTRIBUTIE – LOCALITATE BRETEA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Orheiu Bistritei	Bretea	PEID	63	496
			90	2.200
			110	1.283
Total lungime retea de distributie localitatea Bretea [m]				**3.979**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Bretea este de 95 locuitori, cu un grad de bransare de 55,6%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in localitatea Bretea este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Bretea se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Odorhei este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.111 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BRETEA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Agrisu de Sus

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Agrisu de Sus deserveste localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos.

Localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos fac parte din UAT Sieu- Odorhei si se invecineaza la nord cu comuna Sintereag, la sud cu comuna Nuseni , la vest cu comuna Beclean, iar la est cu comuna Sieu - Magherus.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Agrisu de Sus este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.112 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA AGRISU DE SUS

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Agrisu de Sus	Sieu- Odorhei	Agrisu de Sus	140	318	68,4	318	68,4
		Agrisu de Jos	325				
Total			**465**	**318**	**68,4**	**318**	**68,4**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Agrisu de Sus a fost realizat in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (conducta de aductiune Bistrita - Lechinta - nodul Chintelnic).

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- *racord prin nodul Chintelnic in conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta, Dn 400 mm, OL;*
- *conducta de aductiune;*
- *rezervoare de inmagazinare si statie de clorinare in localitatea Agrisu de Sus;*
- *retele de distributie in localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos.*

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Agrisu de Sus si Agrisu de Jos este racordat la aductiunea zonala Bistrita-Lechinta Dn 400 mm, OL prin nodul Chintelnic.

Aductiune

Subsistemul Agrisu de Sus este racordat la Aductiunea zonala Bistrita – Lechinta OL DN 400 mm, prin nodul Chintelnic. Conducta de aductiune la gospodaria de apa Agrisu de Sus se continua din aductiunea ce deserveste rezervorul Bretea si este realizata din conducte de polietilena cu De 125 mm, PN16, in lungime totala L = 2.796 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Gospodaria de apa din Agrisu de Sus este prevazuta cu 3 rezervoare de inmagazinare cu capacitatea V = 3 x 50 mc. Rezervoarele de inmagazinare asigura compensarea variatiilor

orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din localitatile Agrisu de Sus si Agrisu de Jos prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 5.898 m, realizata din materiale PEID, PN10 cu diametre cuprinse intre 63 mm si 110 mm, avand urmatoarea configuratie:

- L = 2.103 m, De 110 mm;
- L = 1.905 m, De 90 mm;
- L = 1.890 m, De 63 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Agrisu de Sus este de 318 locuitori, cu un grad de bransare de 68,4%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in localitatea Agrisu de Sus este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Agrisu de Sus se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Odorhei este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.113 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA AGRISU DE SUS

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu prezinta deficiente
2	Aductiuni	Nu prezinta deficiente
3	Tratarea apei	Nu prezinta deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul
5	Rezervoare	Nu prezinta deficiente
6	Reteaua de distributie	Nu prezinta deficiente

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Sintereag

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Sintereag deserveste localitatile Sintereag, Sintereag Gara si Sieu-Sfantu.

Localitatile Sintereag, Sintereag Gara si Sieu - Sfantu fac parte din UAT Sintereag si se invecineaza la nord cu comuna Nimigea, la sud cu comuna Sieu - Magherus, la vest cu comuna Sieu - Odorhei, iar la est cu municipiul Bistrita.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Sintereag este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.114 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SINTEREAG

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Sintereag	Sintereag	Sintereag	879	837	57,6	837	57,6
		Sieu-Sfantu	419				
		Sintereag-Gara	156				
Total			**1.454**	**837**	**57,6**	**837**	**57,6**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Sintereag fost realizat in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta nod Chintelnic).

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord prin nodul Chintelnic in conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta, Dn 400 mm, OL;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare si statie de clorinare in localitatea Sintereag;
- statie de pompare in localitatea Sintereag
- retele de distributie in localitatile Sintereag, Sieu-Sfantu si Sintereag Gara.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Sintereag este racordat la aductiunea zonala Bistrita-Lechinta Dn 400 mm, OL prin nodul Chintelnic.

Aductiune

Conducta de aductiune de la nodul Chintelnic pana la rezervorul de inmagazinare din Sintereag, este realizata din material PEID cu diametrul De 225 mm si lungimea totala de 11.994 m. Conducta de aductiune a fost realizata in cadrul programului Pos Mediu.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Gospodaria de apa din Sintereag este prevazuta cu un rezervor de inmagazinare cu capacitatea V = 250 mc, ce asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatile Sintereag, Sintereag Gara si Sieu Sfantu.

Statii de pompare

Pentru asigurarea transportului apei potabile catre rezervorul de inmagazinare din Nimigea de Jos, s-a executat o statie de pompare in incinta camerei de vane aferenta rezervorului din Sintereag. Statia de pompare amplasata in incinta camerei de vane este echipata cu un grup (1A+1R) pompe verticale centrifuge cu turatie fixa, cu urmatoarele caracteristicile: Q1pompa = 24,39 l/s, H = 138 mcA, P = 45 kW. Debitul de dimensionare al acestor pompe asigura alimentarea rezervoarelor de la Nimigea de Jos 2 x 400 mc si al rezervorului de la Cociu de 200 mc.

Retele de distributie

Apa este distribuita consumatorilor din comuna Sintereag prin intermediul retelei de distributie, in lungime totala de 43.417 m (inclusiv extinderi POS Mediu), realizata din PEID, PN10 cu diametre cuprinse intre 63 mm si 250 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Sintereag este de 837 locuitori, cu un grad de bransare de 57,6%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Sintereag este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Sintereag se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sintereag este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.115 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SINTEREAG

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Nimigea de Jos

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Nimigea de Jos deserveste localitatile Nimigea de Sus, Nimigea de Jos, Mintiu, Taure, Mocod si Floresti.

Comuna Nimigea se invecineaza la nord cu minicipiul Nasaud, la sud cu comuna Sintereag , la vest cu comuna Chiuza, iar la est cu comuna Dumitra.

Comuna Nimigea este formata din satele Nimigea de Sus, Nimigea de Jos(resedinta), Floresti, Mintiu, Mititei, Mocod, Mogoseni si Taure. Localitatea Mogoseni este deservita de subsistemul de alimentare cu apa Cociu, subsistem descris mai jos. Localitatea Mititei nu are sistem de alimentare cu apa, vor fi prevazute investitii prin prezentul proiect.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Nimigea de Jos este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.116 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA NIMIGEA DE JOS

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Nimigea de Jos	Nimigea	Nimigea de Jos	1.531	2.191	47,30	2.191	47,30
		Nimigea de Sus	548				
		Mintiu	421				
		Taure	414				
		Mocod	553				
		Floresti	471				
		Mititei*	692				
Total			**4.630**	**2.191**	**47,30**	**2.191**	**47,30**

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Nimigea de Jos fost realizat in anul 2014, in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – Subsistemul Sintereag care a fost realizat de asemenea prin programul POS Mediu).

Prin POS Mediu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Nimigea de Jos. Lucrarile realizate prin POS Mediu constau in urmatoarele elemente:

- racord la subsistemul Sintereag;
- conducta de aductiune si statie de pompare care sa asigure alimentarea rezevorului de inmagazinare din localitatea Nimigea de Jos;
- rezervoare de inmagazinare si statie de clorinare amplasate in localitatea Nimigea de Jos;
- retele de distributie pentru satele Nimigea de Jos, Nimigea de Sus, Mocod, Floresti, Mintiu, Mogoseni, Taure.

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Nimigea de Jos, Nimigea de Sus, Mocod, Floresti, Mintiu si Taure este racordat la subsistemul de alimentare cu apa Sintereag si deci la sistemul zonal Bistrita.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (subsistem Sintereag) pana la rezervoarele de inmagazinare amplasate in gospodaria de apa Nimigea de Jos, este realizata din material PEID, PN 16 cu diametrul De 200 mm si lungimea totala de 8,71 km.

Pentru asigurarea transportului apei potabile catre rezervoarele de inmagazinare din Nimigea de Jos, s-a executat o statie de pompare in incinta camerei de vane aferenta rezervorului din Sintereag. Statia de pompare amplasata in incinta camerei de vane este echipata cu un grup (1A+1R) pompe verticale centrifuge cu turatie fixa, cu urmatoarele caracteristicile: Q1pompa = 24,39 l/s, H = 138,0 mcA, P = 45 kW. Debitul de dimensionare al acestor pompe asigura alimentarea rezervoarelor de la Nimigea de Jos 2 x 400 mc si al rezervorului de la Cociu de 200 mc.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Nimigea de Jos dispune de doua rezervoare metalice, izolate, supraterane cu capacitatea de 2 x 400 mc, amplasate la cota 411 m. Rezervoarele de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Nimigea de Jos, Nimigea de Sus, Mocod, Floresti, Mintiu si Taure este asigurata gravitational din rezervoarele de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din PEID, PN 6 si PN10 si are diametre cuprinse intre De 32 ÷ 400 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 35.990 m.

Tabel 2.117 RETELE DE DISTRIBUTIE – COMUNA NIMIGEA DE JOS

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [km]
Nimigea	Nimigea de Jos	PEID	32-63	960
		PEID	75-125	4.500
		PEID	225-400	2.240
	Total localitatea Nimigea de Jos [m]			**7.700**
	Floresti	PEID	32-63	70
		PEID	75-125	3.330
	Total localitatea Floresti [m]			**3.400**
	Mintiu	PEID	32-63	410

		PEID	75-125	6.030
		PEID	225-400	1.260
	Total localitatea Mintiu [m]			**7.700**
	Mocod	PEID	63	960
		PEID	75-125	3.520
	Total localitatea Mocod [m]			**4.480**
	Taure	PEID	32-63	480
		PEID	75-125	3.220
		PEID	225-400	3.650
	Total localitatea Taure [m]			**7.350**
	Nimigea de Sus	PEID	32-63	380
		PEID	75-125	4.980
	Total localitatea Nimigea de Sus [m]			**5.360**
TOTAL GENERAL UAT NIMIGEA [m]				**35.990**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Nimigea de Jos este de 2.191 locuitori, cu un grad de bransare de 47,3%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Nimigea de Jos este de 75,2%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Nimigea de Jos se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Nimigea este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.118 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA NIMIGEA DE JOS

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Nimigea de Jos (din UAT Nimigea) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la reteaua de distributie existenta din localitatea Nimigea de Sus pentru alimentarea cu apa a localitatii Mititei;
- realizarea unei statii de pompare pe reteaua de distributie a localitatii Mititei;

- retea de distributie noua in localitatea Mititei, L = 6.126 m (din care, 869 m conducta de transport);
- extindere retea de distributie in localitatea Nimigea de Jos, L = 1.512 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Mocod, L = 1.196 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Floresti, L = 244 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Nimigea de Sus, L = 680 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Mintiu, L = 225 m.

Subsistem de alimentare cu apa Cociu

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Cociu deserveste localitatile Mogoseni si Cociu.

Localitatea Mogoseni face parte din UAT Nimigea si se invecineaza la nord cu minicipiul Nasaud, la sud cu comuna Sintereag , la vest cu comuna Chiuza, iar la est cu comuna Dumitra.

Localitatea Cociu fac parte din UAT Sintereag si se invecineaza la est cu municipiul Bistrita, la sud cu comuna Sieu Magherus, la sud-vest cu comuna Sieu Odorhei si orasul Beclean, la nord cu comunele Nimigea, Dumitra si Chiuza.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Cociu, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.119 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COCIU

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Cociu	Sintereag	Cociu	1.019	675	50,1	675	50,1
	Nimigea	Mogoseni	328				
Total			**1.347**	**675**	**50,1**	**675**	**50,1**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Cociu fost realizat in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta - Subsistemul Nimigea care a fost realizata de asemenea prin programul POS Mediu).

Lucrarile realizate prin POS Mediu constau in urmatoarele elemente:

- racord la subsistemul Nimigea;

- conducta de aductiune care asigura alimentarea rezevorului de inmagazinare din localitatea Cociu;
- rezervor de inmagazinare si statie de clorinare amplasate in localitatea Cociu;
- retele de distributie pentru satele Cociu si Mogoseni.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatilor Cociu si Mogoseni este racordat la subsistemul de alimentare cu apa Nimigea si deci la sistemul zonal Bistrita.

Aductiune

Conducta de aductiune de la rezervorul de inmagazinare din Nimigea de Jos pana la rezervorul de inmagazinare din Cociu este realizata din material PEID, PE100 cu lungimea totala de 11,49 km.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Cociu dispune de un rezervor de inmagazinare cu capacitatea de 200 mc, alimentat gravitational din rezervorul Nimigea de Jos. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatile Cociu si Mogoseni.

Statii de pompare

Din cauza configuratiei terenului, pentru asigurarea presiunii minime la consumatori pana in capatul retelei, atat la consum curent cat si la incendiu, alimentarea retelei Cociu se realizeaza prin pompare. In incinta gospodariei de apa Cociu este instalat un grup de pompare compus din electropompe centrifugale verticale (2A+1R) cu Qgrup = 55 mc/h (15,28 l/s) si H = 51 mCA.

Retele de distributie

Prin CL1 finantat prin POS MEDIU s-au realizat urmatoarele retele de distributie: L = 4.226 m retea de distributie apa potabila, pentru localitatea Cociu, realizata din conducte PEID, PE100, PN6 si PN10, cu diametrul exterior De 90 mm, De 110 mm si De 125 mm, prevazute cu toate accesoriile necesare: camine de vane, hidranti de incendiu;

Prin CL8 finantat prin POS MEDIU s-au realizat urmatoarele retele de distributie: L = 4.490 m retea de distributie apa potabila, pentru localitatea Mogoseni, realizata din conducte PEID PE100, PN10, cu diametrul exterior De 63 mm - De 125 mm, prevazute cu toate accesoriile necesare: camine de vane, hidranti de incendiu

Lungimea totala a retelei de distributie din cadrul subsistemului de apa Cociu este de 8,7 km.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Cociu este de 675 locuitori, cu un grad de bransare de 50,1%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Cociu este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Cociu se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A.

Tabel 2.120 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COCIU.

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Coasta

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Coasta deserveste localitatile Sieu - Odorhei, Coasta, Sirioara, Cristur - Sieu.

Localitatile Sieu - Odorhei, Coasta, Sirioara, Cristur - Sieu fac parte din UAT Sieu- Odorhei si se invecineaza la nord cu comuna Sintereag, la sud cu comuna Nuseni , la vest cu comuna Beclean, iar la est cu comuna Sieu - Magherus.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Coasta, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.121 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COASTA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Coasta	Sieu- Odorhei	Sieu-Odorhei	669	999	63,6	999	63,6
		Coasta	188				
		Sirioara	265				
		Cristur-Sieu	448				
Total			**1.570**	**999**	**63,6**	**999**	**63,6**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Coasta fost realizat in cadrul programului POS Mediu si este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta - nodul Chirales).

Lucrarile realizate prin POS Mediu constau in urmatoarele elemente:

- racord prin nodul Chirales in conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta, Dn 400 mm, OL;
- conducta de aductiune care asigura alimentarea rezevorului de inmagazinare din localitatea Coasta;
- rezervor de inmagazinare si statie de clorinare amplasate in localitatea Coasta;
- retele de distributie pentru satele Sieu-Odorhei, Coasta, Sirioara, Cristur-Sieu.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Coasta este racordat la sistemul zonal Bistrita, in conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta, in nodul Chirales.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (nod Chirales) pana la rezervorul de inmagazinare din localitatea Coasta este realizata din material PEID, PE 100, PN16, cu diametrul De 140 mm si lungimea totala de L = 5.586 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Gospodaria de apa din localitatea Coasta cuprinde rezervorul de inmagazinare metalic, suprateran si containerul pentru instalatia de clorinare si debitmetrul electromecanic.

Volumul total de inmagazinare este de 200 mc, amplasat la cota 320 m. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Nu au fost prevazute statii de pompare, presiunea apei in retele de distributie este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare.

Retele de distributie

Prin contractul de lucrari CL1 din cadrul programului POS Mediu a fost realizat sistemul centralizat de alimentare cu apa care cuprinde conducte de distributie gravitationale catre localitatile Coasta si Sieu Odorhei in lungime totala de 5.891 m. Retelele de distributie sunt realizate din material PEID, PE100, PN6 cu diametre De 90 mm, De 110 mm si De 140 mm.

Prin contractual CL8 realizat din economiile POS Mediu au fost realizate retele de distributie in localitatile Cristur-Sieu si Sirioara in lungime totala de 16.972 m, realizata din material PEID, PE100, PN 10 si PN6 cu diametre cuprinse intre De 63 mm si De 110 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie in subsistemul Coasta este de 22.863 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Coasta este de 999 locuitori, cu un grad de bransare de 63,6 %.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Coasta este de 95,5%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Coasta se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Sieu Odorhei este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.122 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COASTA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Coasta (din UAT Sieu Odorhei) se implementeaza urmatoarele investitii: realizarea unui numar de 25 de bransamente la reteaua de apa potabila Coasta.

Subsistem de alimentare cu apa Feleac

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Feleac deserveste localitatile Nuseni, Beudiu, Feleac, Malin, Rusu de Sus, Vita.

Localitatile Nuseni, Beudiu, Feleac, Malin, Rusu de Sus, Vita fac parte din UAT Nuseni si se invecineaza la nord cu comuna Beclean, la sud cu comuna Chiochis, iar la est cu comuna Sieu - Odorhei.

Comuna Nuseni este formata din satele Beudiu, Dumbrava, Feleac, Malin, Nuseni (resedinta), Rusu de Sus si Vita. Localitatea Dumbrava nu are sistem de alimentare cu apa si nu sunt prevazute investitii prin prezentul proiect.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Feleac, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.123 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA FELEAC

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Feleac	Nuseni	Nuseni	979	1.970	67,4	1.970	67,4
		Beudiu	570				
		Feleac	335				
		Malin	409				
		Rusu de Sus	267				
		Vita	362				
Total			**2.922**	**1.970**	**67,4**	**1.970**	**67,4**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Nuseni este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – nodul Chirales). Prin POS Mediu nu au fost prevazute investitii pentru acest proiect.

Lucrarile constau in urmatoarele elemente:

- racord prin nodul Chirales in conducta de aductiune zonala Bistrita – Lechinta Dn 400 mm, OL;
- conducte de aductiune si statii de pompare;
- rezervoare de inmagazinare si statii de clorinare;
- retele de distributie si statii de repompare.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Feleac este racordat la sistemul zonal Bistrita, in conducta de aductiune zonala Bistrita - Lechinta, in nodul Chirales.

Aductiune

Lungimea totala a retelei de aductiuni in comuna Nuseni este de L = 8.235 m si este realizata din material PEID cu diametrul De 160 mm.

Detalii privind aductiunea de apa in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.124 DETALII PRIVIND ADUCTIUNEA DE APA IN FUNCTIE DE MATERIAL IN SUBSISTEMUL CU APA FELEAC

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Nuseni	PEID	160	6.617
Vita	PEID	160	1.618
TOTAL			**8.235**

Sursa: Master Plan

Pentru alimentarea cu apa potabila a rezervorului de inmagazinare din localitatea Feleac, pe traseul conductei de aduciune a fost prevazut un rezervor tampon de 15 mc si un grup de pompare echipat cu (1A+1R) electropompe cu Q = 36 mc/h (10 l/s), H = 70 mCA si P = 3,8 kW.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Rezervor de inmagazinare a apei de 200 mc capacitate, amplasat la cota 562,90 m in localitatea Feleac. Rezervor de compensare cu un volum de 100 mc in localitatea Malin.

Rezervoarele de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Pentru alimentarea cu apa a retelelor de distributie din localitatile Vita, Malin si Beudiu au fost prevazute urmatoarele statii de pompare:

- statie de pompare, in localitatea Vita, echipata cu o electropompa cu recipient hidrofor avand urmatoarele caracteristici de functionare: Q = 5,0 l/s, H = 60 mCA, P = 7,5 kW. Tot la nivelul statiei de pompare se relizeaza si clorinarea apei cu clor gazos, intr-o incapere separata;
- statie de pompare, in localitatea Malin, echipata cu o electropompa avand urmatoarele caracteristici: Q = 1,00 l/s, H = 150 mCA, P = 9 kW.

In localitatea Beudiu, in zona amonte, pe strada Paraul Nucilor, statie de ridicare a presiunii cu urmatoarele caracteristici: Q = 0,31 l/s, H = 26 mCA, P = 0,55 kW.

Retele de distributie

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Nuseni este de L = 41,8 Km, realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre 63 mm si 200 mm.

Detalii privind reteaua de distributie in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.125 RETELE DE DISTRIBUTIE – COMUNA NUSENI

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Nuseni	PEID	90	655
		125	1.240
		160	6.507
		200	4.338
Total lungime retea de distributie in localitatea Nuseni [m]			***12.740***
Feleac	PEID	90	1.055
		110	490
		125	1.432
		200	19
Total lungime retea de distributie in localitatea Feleac [m]			***2.996***
Vita	PEID	63	4.647
		110	525
		160	2.839
Total lungime retea de distributie in localitatea Vita [m]			***8.011***
Beudiu	PEID	63	3.653
		110	1.610
		125	253
		160	2.122
Total lungime retea de distributie in localitatea Beudiu [m]			***7.638***
Rusu de Sus	PEID	63	5.036
		110	218
		125	675
Total lungime retea de distributie in localitatea Rusu de Sus [m]			**5.929**
Malin	PEID	63	3.210
		110	1.300
Total lungime retea de distributie in localitatea Malin [m]			**4.510**
TOTAL LUNGIME RETEA DE DISTRIBUTIE COMUNA NUSENI [m]			**41.824**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Feleac este de 1.970 locuitori, cu un grad de bransare de 67,4%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Feleac este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Feleac se afla in aria de operare a operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Nuseni este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.126 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA FELEAC

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Obiectele, echipamentele si instalatiile SPAP Feleac au o durata de viata depasita, iar pompele sunt ineficiente din punct de vedere al consumului de energie electrica.

		Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Chirales

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Chirales deserveste localitatea Chirales.

Localitatea Chirales face parte din comuna Lechinta si se afla la 22 km distanta fata de orasul Bistrita.

Comuna Lechinta este formata din satele Lechinta (resedinta), Bungard, Chirales, Sangeorz Nou, Saniacob, Tigau si Vermes. Localitatea Saniacob este deservita de subsistemul de apa Saniacob, localitatea Tigau este deservita de subsistemul de apa Tigau, iar localitatile Lechinta si Vermes sunt deservite de subsistemul de apa Lechinta. Aceste subsisteme de apa sunt prezentate mai jos.

Localitatea Sangeorz Nou nu are in prezent sistem de alimentare cu apa si sunt implementate investitii prin POIM si PDD 2021-2027.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Chirales, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.127 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHIRALES

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Chirales	Lechinta	Chirales	432	366	84,70%	366	84,70%

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Chirales este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – nod Chirales).

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Bistrita-Lechinta -nod Chirales, tronson aductiune OL Ø400mm;
- conducta de aductiune de la caminul de racord la rezevorul de inmagazinare din localitatea Chirales;
- rezervoare de inmagazinare si statie de clorinare amplasate in localitatea Chirales;
- retea de distributie in localitatea Chirales.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Chirales este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita in nodul Chirales.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (conducta de aductiune Bistrita-Lechinta) pana la rezervorul de inmagazinare, este realizata din material PEID, cu diametrul De 75 mm si lungimea totala de 1.392 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Chirales dispune de un rezervor de inmagazinare a apei din panouri metalice, supraterane de 150 mc capacitate, pus in functiune in anul 2004. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatea Chirales.

Statii de pompare

Presiunea apei in reteaua de distributie din localitatea Chirales este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 125 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 6,4 km.

Tabel 2.128 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA CHIRALES

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Chirales	PEID	63	4.120
		75	648
		90	446
		110	189
		125	1.005
Total		***6.408***	

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Chirales este de 366 locuitori, cu un grad de bransare de 84,7%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Chirales este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Chirales este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Lechinta este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.129 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHIRALES

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Saniacob

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Saniacob deserveste localitatea Saniacob. Localitatea Saniacob face parte din comuna Lechinta.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Saniacob, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.130 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANIACOB

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Saniacob	Lechinta	Saniacob	239	114	47,7	114	47,7

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Saniacob este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – nod Chirales).

Subsistemul existent de alimentare cu apa a fost realizat prin proiectul “Aductiune si alimentare cu apa in localitatea Saniacob, comuna Lechinta, judetul Bistrita - Nasaud”, sursa de finantare Administratia Fondului pentru Mediu + buget local si consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Bistrita-Lechinta - nod Chirales, tronson aductiune OL Ø400mm;
- conducta de aductiune si statie de pompare de la caminul de racord la rezevorul de inmagazinare din localitatea Saniacob;
- statie de clorinare;

- rezervor de inmagazinare;
- statie de pompare;
- retea de distributie in localitatea Saniacob.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Saniacob este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita in nodul Chirales.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul de inmagazinare din localitatea Saniacob este realizata din material PEID PE 100 PN6, cu diametrul De 75 mm si lungimea totala de L = 2.842 m. Pe traseul conductei de aductiune este amplasata o statie de pompare cu Q = 1,3 l/s si H = 55 m pentru a asigura transportul apei la rezervorul din localitatea Saniacob.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Saniacob dispune de un rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 50 mc pentru distributia apei in localitatea Saniacob.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare pentru alimentarea retelei de distributie din localitatea Saniacob.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 90 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 1.458 m.

Tabel 2.131 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA SANIACOB

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Saniacob	PEID	63	37
		90	1.421
Total			***1.458***

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Saniacob este de 114 locuitori, cu un grad de bransare de 47,7%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Saniacob este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Saniacob este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Lechinta este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.132 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANIACOB

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Tigau

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Tigau deserveste localitatea Tigau. Localitatea Tigau face parte din comuna Lechinta.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Tigau, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.133 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA TIGAU

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Tigau	Lechinta	Tigau	419	316	75,4	316	75,4

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Tigau este racordat la sistemul zonal Bistrita (Conducta de aductiune Bistrita-Lechinta – nod Chirales).

Subsistemul existent de alimentare cu apa a fost realizat prin proiectul " Alimentare cu apa in localitatea Tigau, comuna Lechinta, judetul Bistrita Nasaud", sursa de finantare Administratia Fondului pentru Mediu + buget local" si consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Bistrita-Lechinta, tronson aductiune OL, Ø 400 mm;

- conducta de aductiune si statie de pompare de la caminul de racord la rezevorul de inmagazinare din localitatea Tigau;
- statie de clorinare;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie in localitatea Tigau.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa al localitatii Tigau este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita in nodul Chirales.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul de inmagazinare din localitatea Tigau este realizata din material PEID PE 100 PN10, cu diametrul De 110 mm si lungimea totala de L = 2.721 m. Pe traseul conductei de aductiune este amplasata o statie de pompare cu Q = 6,2 l/s si H = 95 m pentru a asigura transportul apei la rezervorul din localitatea Tigau.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Tigau dispune de un rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 100 mc pentru distributia apei in localitatea Tigau. Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu pentru localitatea Tigau.

Statii de pompare

Presiunea apei in reteaua de distributie a localitatii Tigau, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID si are diametre cuprinse intre De 90 ÷ 110 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 3.634 m.

Tabel 2.134 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATEA TIGAU

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Tigau	PEID	90	2.397
Total	**3.634**	110	1.237

Sursa: Master Plan

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Tigau este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Tigau este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Lechinta este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.135 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TIGAU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Lechinta

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Lechinta deserveste localitatile Lechinta si Vermes.

Localitatile Lechinta si Vermes fac parte UAT Lechinta si se afla in partea de sud-vest a judetului Bistrita- Nasaud, la 28 km de municipiul Bistrita si la 28 km de orasul Beclean.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Lechinta, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.136 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA LECHINTA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Lechinta	Lechinta	Lechinta	2.638	2.825	80,4	2.825	80,4
		Vermes	875				
Total			**3.513**	**2.825**	**80,4**	**2.825**	**80,4**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- conducta de aductiune Bistrita-Lechinta (localitatile Lechinta si Vermes);
- rezervor de inmagazinare (localitatile Lechinta si Vermes);
- retea de distributie in localitatile Lechinta si Vermes

Captarea apei

Subsistemul de alimentare Lechinta este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita prin conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Subsistemul de alimentare cu apa Lechinta dispune de un rezervor de inmagazinare a apei din beton, semiingropat, cu capacitatea de 1.000 mc, amplasat la cota 355,51 m, in localitatea Lechinta. Acesta a fost pus in functiune in anul 1982.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Presiunea apei in reteaua de distributie a localitatilor Lechinta si Vermes, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta in localitatile Lechinta si Vermes este realizata din material PEID si otel si are diametre cuprinse intre De 32 ÷ 300 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 16.210 m.

Tabel 2.137 RETELE DE DISTRIBUTIE – LOCALITATILE LECHINTA SI VERMES

Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Lechinta	PEID	32 - 40	140
		63	3.655
		110	3.825
	OL	100	851
		150	1.564
		300	1.625
Total lungime retea de distributie in localitatea Lechinta		***11.660***	
Vermes	PEID	63	1.050
		75	700
		90	1.500
		110	1.300
Total lungime retea de distributie in localitatea Vermes		***4.550***	
Total general lungime		***16.210***	

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Lechinta este de 2.825 locuitori, cu un grad de bransare de 80,4%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Lechinta este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Lechinta este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Lechinta este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.138 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LECHINTA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Facilitatile de tratare existente nu asigura conditiile de calitate a apei in conformitate cu cerintele Directivei 98/83/CE si ale Legii 458/2002, modificata si completata de Legea 311/2004, cu influenta directa asupra sanatatii populatiei.
4	Rezervoare	Principalele deficiente ale rezervorului de inmagazinare sunt generate de varsta acestuia, uzura accentuata a materialelor componente, starea avansata de uzura a echipamentelor, instalatiilor hidraulice si instalatiilor electrice.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Sangeorzu Nou

Localizarea infrastructurii existente

Localitatea Sangeorzu Nou nu are in prezent sistem de alimentare cu apa.

Localitatea Sangeorzu Nou face parte UAT Lechinta si se afla in partea de sud-vest a judetului Bistrita-Nasaud, la 28 km de municipiul Bistrita si la 28 km de orasul Beclean.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Sangeorzu Nou, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.139 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANGEORZU NOU

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Sangeorzu Nou	Lechinta	Sangeorzu Nou*	891	0	0	0	0

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Aceasta localitate nu a fost racordata la un sistem centralizat de alimentare cu apa, iar sursele locale de apa sunt necorespunzatoare din punct de vedere al normelor sanitare si chiar al debitelor.

Pentru a alimenta aceasta localitate este necesara realizarea unor conducte de aductiune, statii de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Sangeorzu Nou (din UAT Lechinta) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la noua conducta de aductiune Lechinta - Micestii de Campie;
- conducta noua de aductiune de la caminul de racord pana la GA Sangeorzu Nou, L = 1.308 m;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Sangeorzu Nou (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 100 mc si o statie de clorinare);
- retea de distributie noua in localitatea Sangeorzu Nou, L = 10.664 m.

Subsistem de alimentare cu apa Micestii de Campie

Localizarea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Micestii de Campie deserveste localitatile Micestii de Campie, Fantanita si Visuia din cadrul UAT Micestii de Campie.

Comuna Micestii de Campie este situata in partea de sud a judetului Bistrita Nasaud si este formata din satele Micestii de Campie, Fantanita si Visuia.

Prin prezentul proiect acest sistem de alimentare cu apa urmeaza a fi conectat la sistemul zonal Bistrita.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.140 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MICESTII DE CAMPIE

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Micestii de Campie	Micestii de Campie	Micestii de Campie**	319	0	0	0	0
		Fantanita**	362				
		Visuia**	381				
Total			**1.062**				

***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Micestii de Campie a fost realizat recent in cadrul proiectului "Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia" finantat prin programul PNDL, pe fonduri locale.

Captarea apei

Prin proiectul "***Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia***" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Micestii de Campie: Apa necesara sistemului de alimentare cu apa pentru localitatea Micestii de Campie este asigurata din panza freatica prin intermediul a doua puturi din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), in care prin intermediul barbacanelor din treimea inferioara se acumuleaza apa subterana din panza freatica. Puturile au dimensiunile D/H = 2,90 m/7,00 m sunt echipate cu grupuri de pompare formate din doua electropompe (una activa si una de rezerva), fiecare pompa avand urmatoarele carateristici: Qpompa = 7,00 mc/h (1,94 l/s), H refulare = 32 mCA;
- Localitatea Visuia: Apa necesara sistemului de alimentare cu apa pentru localitatea Visuia este asigurata din panza freatica prin intermediul a doua puturi din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), in care prin intermediul barbacanelor din treimea inferioara se acumuleaza apa subterana din panza freatica. Puturile au dimensiunile D/H = 2,90 m/7,00 m si sunt echipate cu grupuri de pompare formate din doua electropompe (una activa si una de rezerva), Qpompa = 6,00 mc/h (1,67 l/s), Hrefulare = 70 mCA;
- Localitatea Fantanita: Captarea apelor din panza freatica printr-un dren subteran din tevi PVC cu diametrul exterior De = 160 mm. Lungimea drenului este de de 108 metri. Peste tuburile de dren s-a realizat stratul filtrant compus din material geotextil, balast pietris si nisip. Captarea apelor din drenul subteran ajung gravitational in statia de pompare prevazuta pentru alimentarea rezervorului. Statia de pompare este din poliesteri armati cu fibra de sticla avand dimensiunile D/H = 2,90 m/7,00 m, si este echipata doua electropompe (una activa si una de rezerva), fiecare pompa avand urmatoarele carateristici: Qpompa = 7,00 mc/h (1,94 l/s), Hrefulare = 65 mCA.

Aductiune

Aductiunile pentru satele Micestii de Campie, Fantanita si Visuia a fost realizata prin proiectul "*Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia*" finantat prin programul PNDL.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Micestii de Campie este realizata din PEID De 63 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 350 m.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Visuia este realizata din PEID De 63 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 248 m.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Fantanita este realizata din PEID cu diametre cuprinse intre De 90 mm si De 110 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 1.327 m.

Lugimea totala a conductelor de aductiune este de 1.925 m.

Tratarea apei

Prin proiectul "Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Micestii de Campie: Instalatie de clorinare. Este o constructie subterana avand dimensiunile L x l x H = 2,00 m x 2,00 m x 2,00 m, constructie in care este montata instalatia de clorinare.
- Localitatea Visuia: Instalatie de clorinare. Este o constructie subterana avand dimensiunile L x l x H = 2,00 m x 2,00 m x 2,00 m, constructie in care este montata instalatia de clorinare.
- Localitatea Fantanita: Instalatie de clorinare. Este o constructie subterana avand dimensiunile L x l x H = 2,00 m x 2,00 m x 2,00 m, constructie in care este montata instalatia de clorinare.

Rezervoare de inmagazinare

Prin proiectul "Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Micestii de Campie: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc realizat din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.
- Localitatea Visuia: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, realizat din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.
- Localitatea Fantanita: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, realizat din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.

Statii de pompare

Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Prin proiectul "Alimentare cu apa a comunei Micestii de Campie, sate: Micestii de Campie, Fantanita si Visuia" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Micestii de Campie: Conducta din PEID cu diametrul exterior De = 110 mm si Pn 10, cuprinsa intre rezervorul de inmagazinare apa si limita sudica a localitatii Micestii de Campie, cu lungimea totala de 1.141 m;
- Localitatea Visuia: Conducte din PEID cu diametrul exterior De = 90 mm si De110 mm Pn 10, cu lungimea totala de 710 m;
- Localitatea Fantanita: Conducta din PEID cu diametrul exterior De = 110 mm si Pn 10, cu lungimea totala de 1.088 m.

Lungimea totala a retelei de distributie care s-a realizat prin acest proiect este de 2.939 m.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Micestii de Campie nu este exploatat si intretinut in prezent de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A, deoarece sistemul nu este receptionat si nici functional. Comuna Micestii de Campie este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.141 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MICESTII DE CAMPIE

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Micestii de Campie (din UAT Micestii de Campie) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta existenta de aductiune Lechinta – Matei;
- conducta noua de aductiune Lechinta - Micestii de Campie de la caminul de racord pana la GA Micestii de Campie, L_{tot} = 21.758 m, din care:
  - Tronson I: Lechinta - racord spreGA Sangeorzu Nou: L = 8.547 m, din care:
    - L = 6.469 m, PEID, PN10, De 200 mm;
    - L = 2.078 m, PEID, PN16, De 200 mm;

- Tronson II: racord spre GA Sangeorzu Nou - racord spre GA Budesti: L = 8.661 m, PEID, PN10; De 180 mm;
- Tronson III: racord spre GA Budesti - racord spre GA Sanmihaiu de Campie: L = 1.056 m, PEID, PN10; De 160 mm;
- Tronson IV: Sanmihaiu de Campie - GA Micestii de Campie: L = 3.494 m, PEID, PN10, De 90 mm.

- realizarea unei statii de pompare, pe traseul noii conducte de aductiune Lechinta – Micestii de Campie, amplasata in UAT Sanmihaiu de Campie;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Micestii de Campie (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 100 mc, o statie de clorinare si o statie de pompare);
- realizarea a 3 statii de pompare pentru asigurarea presiunii in reteaua de distributie a localitatilor Micesti de Campie si Visuia;
- extindere retea de distributie in localitatea Visuia, L = 11.965 m (din care, 4.285 m conducta de transport);
- extindere retea de distributie in localitatea Micestii de Campie, L = 5.867 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Fantanita, L = 3.781 m;
- realizarea unui camin cu vana reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Sanmihaiu de Campie

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Sanmihaiu de Campie este situata in partea de sud a judetului Bistrita Nasaud si este formata din satele Sanmihaiu de Campie, Brateni, La Curte, Salcuta, Stupini si Zoreni.

In comuna Sanmihaiu de Campie a fost realizat in anul 2013, proiectul “Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie” finantat prin programul PNDL. Localitatea Sanmihaiu de Campie nu a beneficiat de aceasta sursa de finantare din cauza lipsei surselor de apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.142 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SANMIHAIU DE CAMPIE

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Sanmihaiu de Campie	Sanmihaiu de Campie	Sanmihaiu de Campie*	667	0	0	0	0
		Brateni**	88				
		La Curte**	120				

		Stupini**	122				
TOTAL			**997**				

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Bistrita*
***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

In comuna Sanmihaiu de Campie a fost implementat proiectul "***Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie***" finantat prin programul PNDL.

Captarea apei

Prin proiectul "*Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie*" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Salcuta: captarea apelor din panza freatica printr-un dren subteran din tevi PVC cu diametrul exterior De 160 mm, lungimea drenului de 85 m. Alimentarea rezervorului de inmagazinare se face gravitational din dren (amplasat la cota 400,99 m);
- Localitatea Zoreni: captarea apelor din panza freatica printr-un dren subteran din tevi PVC cu diametrul exterior De 160 mm, lungimea drenului de 60 m. Alimentarea rezervorului de inmagazinare se face gravitational din dren (amplasat la cota 413 m);
- Localitatea Stupini si La Curte: captarea apelor din panza freatica printr-un dren subteran din tevi PVC cu diametrul exterior De = 160 mm, lungimea drenului de 215 m. Alimentarea rezervorului de inmagazinare se face gravitational din dren (amplasat la cota 403,94 m);
- Localitatea Brateni: Captarea apelor din panza freatica printr-un dren subteran din tevi PVC cu diametrul exterior De 160 mm, lungimea drenului de 95 m. Alimentarea rezervorului de inmagazinare se face gravitational din dren (amplasat la cota 400,42 m).

Aductiune

Aductiunile pentru satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte si Brateni au fost realizate prin proiectul " Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie" finantat prin programul PNDL.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Salcuta este realizata din PEID De 110 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 15 m.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Zoreni este realizata din PEID De 110 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 50 m.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Stupini este realizata din PEID De 90 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 50 m.

Conducta de aductiune care alimenteaza rezervorul din satul Brateni este realizata din PEID De 90 mm, Pn 10 cu lungimea totala de 50 m.

Lungimea totala a conductelor de aductiune este de 165 m.

Tratarea apei

Prin proiectul "*Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie*" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Salcuta: Tratarea apei se face cu clor lichid.
- Localitatea Zoreni: Tratarea apei se face cu clor lichid.
- Localitatea Stupini si La Curte: Tratarea apei se face cu clor lichid.
- Localitatea Brateni: Tratarea apei se face cu clor lichid.

Rezervoare de inmagazinare

Prin proiectul "*Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie*" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Salcuta: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.
- Localitatea Zoreni: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.
- Localitatea Stupini si La Curte: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.
- Localitatea Brateni: Rezervor de inmagazinare a apei cu capacitatea de 80 mc, din poliesteri armati cu fibra de sticla (polstif), pozat semiingropat.

Statii de pompare

Prin proiectul Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie" finantat prin programul PNDL nu au fost prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Prin proiectul "Alimentare cu apa a comunei Sanmihaiu de Campie, satele Salcuta, Zoreni, Stupini, La Curte, Brateni si Sanmihaiu de Campie" finantat prin programul PNDL s-au realizat urmatoarele lucrari:

- Localitatea Salcuta: Conducta din PEID PN6 si PN10, De 110 mm, cuprinsa intre rezervorul de inmagazinare apa si limita vestiva a localitatii Salcuta, cu lungimea totala de 2.997 m;

- Localitatea Zoreni: Conducta din PEID, PN10, De 110 mm cuprinsa intre rezervorul de inmagazinare apa si limita estica a localitatii Zoreni, cu lungimea totala de 1.476 m;
- Localitatea Stupini si La Curte: Conducta din PEID, PN10, De 110 mm, cuprinsa intre rezervorul de inmagazinare apa si limita sud-vestica a localitatii Stupini, cu lungimea totala de 1.715 m;
- Localitatea Brateni: Conducta din PEID, PN10, De 110 mm, cuprinsa intre rezervorul de inmagazinare apa si limita sud-estica a localitatii Brateni, cu lungimea totala de 1.762 m
- Lungimea totala a retelei de distributie care se va realiza prin acest proiect va fi de 7.950 m.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Sanmihaiu de Campie nu este exploatat si intretinut in prezent de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Sanmihaiu de Campie este membra ADI Bistrita.

Calitatea apei

Din datele referitoare la indicatori fizico-chimici: turbiditate, alcalinitate, cloruri, continut de substante organice, pH, duritate totala etc. se poate spune ca practica clorinarii insuficiente cauzata de motive tehnice sau slaba organizare a tratarii apei au condus in anii 2017-2018 la cresterea frecventei de aparitie a unor categorii de bacterii in apa potabila atat la iesirea din statia de clorinare, cat si in reteaua de distributie a apei potabile.

Tabel 2.143 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANMIHAIU DE CAMPIE

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Sanmihaiu de Campie (din UAT Sanmihaiu de Campie) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la noua conducta de aductiune Lechinta - Micestii de Campie;

- conducta noua de aductiune pentru alimentarea cu apa a localitatilor La Curte, Stupini, Brateni si Sanmihaiu de Campie, L = 1.034 m (de la caminul de racord pana la GA Sanmihaiu de Campie);
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Sanmihaiu de Campie (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 100 mc si o statie de clorinare);
- realizarea unei statii de pompare - SP1SIM pe reteaua de distributie;
- extindere retea de distributie in localitatea Stupini, L = 2.711 m (din care, 599 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Sanmihaiu de Campie, L = 12.715 m (din care, 1.270 m conducta de transport);
- extindere retea de distributie in localitatea La Curte, L = 4.343 m (din care, 1.682 m conducta de transport);
- extindere retea de distributie in localitatea Brateni, L = 5.857 m (din care, 2.981 m conducta de transport);
- realizarea a 4 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Budesti

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Budesti este asezata in extremitatea sud-estica a judetului Bistrita-Nasaud. Localitatile limitrofe comunei Budesti sunt: la nord comuna Sanmihaiu de Campie (jud. Bistrita-Nasaud), la vest comunele Buza si Catina(jud. Cluj), la est comuna Micestii de Campie (jud. Bistrita-Nasaud), la sud orasul Sarmasu (jud. Mures).

Comuna Budesti are in componenta 4 sate: Budesti (satul de resedinta), Budesti-Fanate, Tagsoru si Tagu. In prezent nu exista un sistem centralizat de alimentare cu apa al comunei Budesti.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.144 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BUDESTI

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Budesti	Budesti	Budesti*	592	0	0	0	0
		Budesti- Fanate*	322				
		Tagsoru*	287				

		Tagu*	613				
	Sanmihaiu de Campie	Zoreni*	318	0	0	0	0
Total			**2.132**				

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Comuna Budesti nu beneficiaza de sistem de alimentare cu apa centralizat.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Budesti (din UAT Budesti) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la noua conducta de aductiune Lechinta - Micestii de Campie;
- conducta noua de aductiune pentru alimentarea cu apa a localitatilor Budesti, Budesti - Fanate, Tagi si Tagsoru din UAT Budesti si a localitatii Zoreni din UAT Sanmihaiu de Campie, L = 9.118 m (de la caminul de racord pana la GA Budesti);
- realizarea unei statii de pompare SP2-Ad pe traseul noii conducte de aductiune de la caminul de racord pana la GA Budesti;
- gospodarie noua de apa amplasata in localitatea Budesti (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 150 mc si o statie de clorinare);
- realizarea a doua statii de pompare pentru asigurarea presiunii in reteaua de distributie a localitatilor Tagu si Tagsoru;
- retea de distributie noua in localitatea Tagu, L = 12.475 m (din care, 1.304 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Tagsoru, L = 9.134 m (din care, 3.035 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Budesti - Fanate, L = 10.346 m (din care, 1.421 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Budesti, L = 13.520 m (din care, 4.426 m conducta de transport);
- realizarea a 3 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie a localitatilor Budesti si Budesti - Fanate;
- retea de distributie noua in localitatea Zoreni din UAT Sanmihaiu de Campie, L = 8.884 m (din care, 1.723 m conducta de transport);

- realizarea a doua camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie a localitatii Zoreni.

Subsistem de alimentare cu apa Matei

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Matei deserveste localitatile Matei si Corvinesti din cadrul UAT Matei. Localitatile Matei, Bidiu, Corvinesti, Enciu, Fantanele si Morut fac parte UAT Matei si se afla in partea de vest a judetului Bistrita-Nasaud, la 30 km de municipiul Bistrita.

Localitatile Bidiu, Enciu, Fantanele si Morut nu dispun in prezent de sistem de alimentare cu apa, prin prezentul proiect vor fi prevazute investitii pentru aceste localitati.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa Matei, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.145 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA MATEI

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Matei	Matei	Matei	716	904	36,1	904	36,1
		Corvinesti	586				
		Bidiu*	181				
		Enciu*	166				
		Fantanele*	634				
		Morut*	218				
Total			**2.501**	**904**	**36,1**	**904**	**36,1**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita.*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la conducta de aductiune Bistrita-Lechinta
- conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul de inmagazinare;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie in localitatile Matei si Corvinesti.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare Matei este racordat la sistemul zonal de alimentare cu apa Bistrita prin racord la conducta de aductiune zonala Bistrita-Lechinta.

Aductiune

Subsistemul de alimentare cu apa Matei este racordat la conducta gravitationala de transport Bistrita - Lechinta, OL 400 mm si a fost realizat prin proiectul cu denumirea ”Extindere

alimentare cu apa a satelor Matei si Corvinesti, etapa I" finantat prin HG 577/1997 + Buget Local. Pentru alimentarea subsistemului de alimentare cu apa pe conducta de aductiune Lechinta-Matei este amplasata o statie de pompare, echipata cu (1A+1R) electropompe, Q = 73,44 m^3/h (20,4 l/s), H=80,9 mCA, P = 30 kW, fiind situata pe DJ - Lechinta - Matei.

Lungimea totala a conductei de aductiune Lechinta-Matei este de L = 5.336 m si este realizata din PEID, PN10 cu diametrul De 280 mm.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Bistrita

Rezervoare de inmagazinare

Subsistemul de alimentare cu apa Matei dispune de un rezervor de inmagazinare a apei, metalic, cu capacitatea de 300 mc, pus in functiune in anul 2012, care deserveste sistemul de distributie din localitatile Matei si Corvinesti.

Rezervorul de inmagazinare asigura compensarea variatiilor orare ale debitului, rezerva de avarie si rezerva intangibila de incendiu.

Statii de pompare

Presiunea apei in reteaua de distributie a localitatilor Matei si Corvinesti, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Lungimea retelelor de alimentare cu apa existente in localitatile Matei si Corvinesti este de L = 19.305 m executati, iar in urma contractului nr. 1531 din 16.07.2012 "Extindere alimentare cu apa a satelor Matei si Corvinesti, etapa a – II-a" finantat HG 577/1997 + Buget Local au fost executati, in cele doua localitati, inca 4.488 m retea de apa, rezultand un total de L = 23.793 m retea de distributie apa potabila De = 75 - 250 mm PEID.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Matei este de 904 locuitori, cu un grad de bransare de 36,1%.

Gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apa in subsistemul Matei este de 52,1%. Localitatile Bidiu, Enciu, Fantanele si Morut nu au un sistem centralizat de alimentare cu apa.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Matei este exploatat si intretinut de catre operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Matei este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.146 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MATEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Matei (din UAT Matei) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la reteaua de distributie existenta din localitatea Matei pentru alimentarea cu apa a localitatilor Fantanele si Morut;
- racord la reteaua de distributie existenta din localitatea Corvinesti pentru alimentarea cu apa a localitatilor Bidiu si Enciu;
- realizarea a doua statii de pompare - SP1MAT si SP2MAT, pe reteaua de distributie pentru asigurarea presiunii in reteaua de distributie a localitatilor Fantanele si Morut;
- retea de distributie noua in localitatea Fantanele, L = 8.203 m;
- retea de distributie noua in localitatea Morut, L = 5.312 m (din care, 2.504 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Enciu, L = 3.304 m (din care, 833 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Bidiu, L = 6.278 m (din care, 3.207 m conducta de transport);
- realizarea unui camin cu vana reductoare de presiune pe conducta de transport.

Subsistem de alimentare cu apa Strugureni

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Chiochis este asezata in partea de Sud-Vest a judetului Bistrita-Nasaud, la o distanta de 68 km de municipiul Bistrita. Se invecineaza la est cu comuna Matei, la sud cu comuna Buza (jud. Cluj), la vest comuna Taga si Sanmartin (jud. Cluj), iar la nord cu Nuseni.

Comuna Chiochis este formata din satele Apatiu, Bozies, Buza Catun, Chetiu, Chiochis, Jimbor, Manic, Sannicoara, Strugureni si Tentea.

In prezent comuna nu beneficiaza de un sistem de alimentare cu apa centralizat. In satele Chiochis si Strugureni a fost derulat proiectul "Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud", finantat prin OG7/2006.

In prezentul proiect vor fi prevazute investitii pentru localitatile Chiochis, Apatiu, Bozies, Chetiu, Buza Catun, Jimbor, Manic si Strugureni. Pentru Strugureni si Sannicoara vor fi prevazute investitii prin alte fonduri.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.147 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA STRUGURENI

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Strugureni	Chiochis	Chiochis**	392	0	0	0	0
		Apatiu*	327				
		Bozies*	646				
		Chetiu*	333				
		Buza Catun*	137				
		Jimbor*	478				
		Manic*	252				
		Strugureni**	205				
Total			**2.770**	**0**	**0**	**0**	**0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bistrita*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

In prezent comuna nu beneficiaza de un sistem de alimentare cu apa centralizat. In satele Chiochis si Strugureni a fost derulat proiectul "***Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud***", finantat prin OG7/2006.

Captarea apei

In prezent comuna nu beneficiaza de un sistem de alimentare cu apa centralizat, avand ca sursa de apa puturi in curti.

Exista un proiect privind captarea apei pentru satele Chiochis si Strugureni dar care a fost abandonat din cauza lipsei debitului "*Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud*", finantat prin OG7/2006, in care sunt cuprinse urmatoarele lucrari:

- captarea prin colectarea apei provenita de la o captare de izvor cu o capacitate de 0,24 l/s si patru foraje (doua de 50 m adancime existente si doua noi de 100 m adancime) cu o capacitate de 1,4 l/s, executate in intravilanul localitatii Chiochis. Apa de la captarea de izvor va curge gravitational spre rezervorul intermediar de beton de 24 mc iar apa din puturile forate va fi pompata prin intermediul pompelor submersibile amplasate in coloana forajului spre rezervorul intermediar de 24 mc prin conducte DN 40-75 mm, cu lungimea totala L = 675 m, din polietilena de inalta densitate.
- captare subterana (izvor Borta) prin realizarea a doua fantani realizate din tuburi de beton.

Aductiune

Aductiunea pentru satele Chiochis si Strugureni este in curs de executie prin proiectul "*Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita - Nasaud*", finantat prin OG7/2006, in care sunt cuprinse urmatoarele lucrari: transportul apei din zonele colectoare la rezervorul de 24 mc se va realiza gravitational de la captarea de izvor si prin pompare cu ajutorul electropompelor submersibile amplasate in coloana forajului in cazul puturilor, printr-o conducta DN 40-75 mm din PEID.

Traseul conductei are o lungime totala de 675 m.

Tratarea apei

Statia de tratare pentru satele Chiochis si Strugureni este in curs de executie prin proiectul "*Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud*", finantat prin OG7/2006, in care sunt cuprinse urmatoarele lucrari aferente tratatii apei:

- Pomparea apei de alimentare in statia de tratare;
- Stocare apa bruta in bazin tampon 24 mc;
- Clorinare apa bruta din bazinul tampon in vederea oxidarii Fe si Mn si a descompunerii amoniului;
- Pompare apa bruta catre statie tratare;
- Filtrare apa bruta prin instalatia de filtrare cu multimedia;
- Filtrare apa bruta prin instalatia de filtrare cu carbune activat;
- Clorinarea pentru asigurarea protectiei antibacteriene a apei tratate si stocarea acesteia in bazinul final;

Distributia apei tratate catre consumatori.

Statii de pompare

Presiunea apei in reteaua de distributie a localitatilor Chiochis si Strugureni este asigurata gravitational din rezervoarele de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Rezervoare de inmagazinare

Prin proiectul "*Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud*", finantat prin OG7/2006, sunt in curs de executie rezervoarele de 100 mc si de 50 mc – prefabricate din fibra de sticla, ingropate si amplasate intr-o incinta comuna cu statia de clorinare, de 45 m x 15 m.

Retele de distributie

Reteaua de distributie in lungime de 12.948 m pentru satele Chiochis si Strugureni este in curs de executie Prin proiectul "*Alimentare cu apa a satelor Chiochis si Strugureni, Comuna Chiochis, judetul Bistrita – Nasaud*", finantat prin OG7/2006, este in curs de executie retea de distributie gravitationala formata din tuburi PEID cu diametre cuprinse intre De 63 mm si De 140 mm.

Gradul de acoperire dupa finalizarea lucrarilor va fi de 20%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa Chiochis nu este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Chiochis este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.148 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA STRUGURENI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu prezinta deficiente.
2	Aductiuni	Nu prezinta deficiente.
3	Tratarea apei	Nu prezinta deficiente.
4	Rezervoare	Nu prezinta deficiente.
5	Statia de pompare	Nu prezinta deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu prezinta deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Strugureni (din UAT Chiochis) se implementeaza urmatoarele investitii:

- racord la conducta de aductiune existenta Lechinta - Matei;
- conducta noua de aductiune de la caminul de racord pana la noua Gospodarie de Apa Strugureni (GA1CHI) propusa prin prezentul proiect, L = 5.832 m;
- realizarea unei statii de pompare - SP1AdCHI, pe conducta de aductiune;
- gospodarie noua de apa (GA1CHI) amplasata in localitatea Strugureni (alcatuita din doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 175 mc si o statie de clorinare);

- realizarea a doua statii de pompare - SP1CHI si SP2CHI pe reteaua de distributie pentru asigurarea presiunii in reteaua de distributie a localitatilor Chetiu si Jimbor;
- retea de distributie noua in localitatea Apatiu, L = 5.820 m (din care, 2.416 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Bozies, L = 7.308 m (din care, 1.405 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Chetiu, L = 3.489 m;
- retea de distributie noua in localitatea Chiochis, L = 8.004 m;
- retea de distributie noua in localitatea Strugureni, L = 3.857 m (din care, 1.286 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Manic, L = 6.535 m (din care, 2.006 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Buza Catun, L = 4.946 m (din care, 1.184 m conducta de transport);
- retea de distributie noua in localitatea Jimbor, L = 8.821 m (din care, 1.019 m conducta de transport);
- realizarea a 5 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie a localitatilor Strugureni, Manic, Apatiu si Bozies.

Sistem zonal de alimentare cu apa Beclean

Locatia infrastructurii existente

In aria **Sistemului Zonal** de alimentare cu apa **Beclean** sunt incluse **22** localitati cu o populatie de **27.588 locuitori** (2018), din care: **o localitate urbana** si **21 rurale.**

Sistemul zonal de alimentare cu apa Beclean cuprinde in prezent 7 subsisteme de alimentare cu apa:

- Subsistemul de alimentare cu apa Beclean care asigura in prezent alimentarea cu apa a orasului Beclean si a satelor Figa, Rusu de Jos;
- Subsistemul de alimentare cu apa Branistea, care asigura alimentarea cu apa a localitatilor Branistea si Malut;
- Subsistemul de alimentare cu apa Uriu care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Uriu, Cristestii Ciceiului si Ilisua din cadrul comunei Uriu si Coldau din cadrul orasului Beclean;

- Subsistemul de alimentare cu apa Petru Rares care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Reteag, Bata si Ciceu Mihaiesti din cadrul comunelor Petru Rares si Ciceu Mihaiesti;
- Subsistemul de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti-Negrilesti care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Ciceu Giurgesti si Negrilesti din cadrul comunelor Ciceu Giurgesti respectiv Negrilesti;
- Subsistemul de alimentare cu apa Caianu Mic care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Caianu Mic si Caianu Mare din cadrul comunei Caianu Mic
- Subsistemul de alimentare cu apa Chiuza care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Chiuza, Sasarm si Piatra din cadrul comunei Chiuza;

Localitatile Ciresoaia din comuna Branistea, Dobric din comuna Caianu Mic si localitatea Dumbravita din comuna Spermezeu nu au sisteme de alimentare cu apa, aceastea vor fi conectate prin prezentul proiect la sistemul zonal Beclean.

Numarul de locuitori din localitatile componente ce vor face parte din sistemul zonal de alimentare cu apa Beclean este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.149 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN

SZA	Subsistem	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
				Populatie totala 2018	Rata de conectare – situatia curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
				Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Beclean	Beclean	Beclean	Beclean	8.920	8.655	88,8%	3.839	40,3%
			Figa	504				
			Rusu de Jos	318				
			Total	**9.742**				
	Coldau	Beclean	Coldau	637	220	35%	220	35%
	Branistea	Branistea	Branistea	1.109	1.406	47%	1.406	47%
			Malut	559				
			Ciresoaia*	1.308				
			Total	**2.976**				
	Uriu	Uriu	Uriu	1.231	2.337	81%	2.337	81%
			Cristestii Ciceului	1.033				
			Ilisua	618				
			Total	**2.882**				
	Petru Rares	Petru Rares	Reteag	2.514	2.160	52%	2.160	52%
			Bata	760				
		Ciceu Mihaesti	Ciceu-Mihaiesti	901				
		Total		**4.175**				
	Ciceu Giurgesti	Ciceu Giurgesti	Ciceu-Giurgesti	831	1.482	73%	1.482	73%
		Negrilesti	Negrilesti	1.206				

		Total		**2.037**				
	Caianu Mic	Caianu Mic	Caianu Mic	1.272	1.062	31%	1.062	31%
			Caianu Mare	490				
			Dobric*	1.097				
		Speremezu	Dumbravita*	583				
		Total		**3.442**				
	Chiuza	Chiuza	Chiuza	730	1.627	96%	1.627	96%
			Sasarm	573				
			Piatra	394				
			Total	**1.697**				
Total				**27.588**	**18.949**	**68,69%**	**14.133**	**51,23%**

Sursa: Master Plan

Captarea apei

Alimentarea cu apa a Sistemul Zonal Beclean se realizeaza din sursa de suprafata Sasarm situata pe raul Somesul Mare.

Capacitatea totala asigurata de sursa de suprafata este de 800 l/s.

Captarea de suprafata din raul Somesul Mare a fost executata in anul 1978 si este formata din:

- prag deversant din beton cu rolul de a mentine nivelul de apa in fata prizei; este incastrat in malul stang printr-o culee din beton, iar in malul drept in pila nr. 2;
- priza de apa – de tip priza de mal, cu camera si prag de fund si este amplasata pe malul drept al raului, mal concav;
- ferestrele prizei – sunt acoperite cu gratare rare pentru retinerea plutitorilor. Accesul apei se face in continuare prin camera de acces, in deznisipatorul vertical cu trei compartimente, apoi prin sitele dese in camera de incarcare a conductelor (camere de captare) cu deschideri de spalare, de unde este preluata de conductele de aductiune, prevazute la capete cu sorburi si transportata gravitational la statia de tratare;
- deschiderile de spalare: deschiderea de spalare nr. 1 are latimea de 4,0 m si radierul cu 1,0 m sub talveg, in scopul preluarii coborarii talvegului in avalul prizei si este inchisa cu o stavila plana cu clapet. Intre pila nr. 2 si pila nr. 1 se afla deschiderea de spalare nr. 2 prin care sunt canalizate zaiul si plutitorii deviati de catre aparatorul de zai si plutitori aflat in fata deschiderii de spalare nr. 1. Radierul acestei deschideri are latimea de 2,0 m si este pozitionat la nivelul talvegului + 40 cm si este inchisa de o stavila clapet care are cota superioara egala cu cota pragului deversant;
- disipatorul de energie: este amplasat aval de pragul deversant, are adancimea de 1,0 m, lungimea de 10 m si continua inspre aval cu un rand de dinti de 2,0 m lungime si 60 cm latime. In continuare, spre aval, este prevazuta o rizberma din beton cu rugozitate artificiala in

lungime de 10 m. Zona de disipare este incheiata cu un masiv din anrocamente de minim 300 kg/bucata, avand lungimea de 10 m.

Pentru racordarea camerei de priza cu malul (avand taluzul pereat din piatra bruta de 30 cm grosime) au fost prevazute ziduri de dirijare din beton, avand si rolul de ziduri de sprijin.

Pragul deversant, radierul deschiderilor de spalare si disipatorul de energie nu sunt prevazute cu elemente speciale de etansare si drenaj.

Conducte de aductiune

Aductiune apa bruta

Conducta de aductiune apa bruta (captare - statie de tratare) este realizata din doua conducte din PREMO, Dn 600 mm cu lungimea de 1,8 km fiecare fir. Aceste conducte au fost puse in functiune in anul 1980.

Aductiune apa tratata (Conducte de transport)

Lungimea totala a conductei de aductiune apa tratata este de 3.510 m (PIF 1980), realizata din otel si PREMO cu diametre Dn 400 m si Dn 600 mm, impartita pe diametre si materiale, astfel:

- tronson tratare-rezervor-oras, conducta de aductiune este realizata din OL si PREMO, cu diametrul Dn 600 mm si lungimea de 810 m (28 de avarii in ultimii 5 ani, vezi jurnalele de avarii din Volumul II- Anexe, Anexe Cap.4, Anexe 4.2. Date din exploatare-Avarii);
- tronson rezervor – str. Parcului, conducta de aductiune este realizata din OL cu diametrul Dn 400 mm si lungimea de L = 2.700 m.

Tratarea apei

Statia de Tratare a Apei Potabile (STAP) Beclean

Statia de tratare a apei este amplasata la intrarea in orasul Beclean si are o capacitate de 220 l/s. Statia de tratare a fost realizata in cadrul programului POS Mediu fiind finalizata in anul 2015.

Descrierea functionala a statiei*:*

Functional, procesul de tratare se imparte in doua linii tehnologice:

- linia de tratare a apei in scopul potabilizarii acesteia, cu incadrarea in parametrii stabiliti prin normele si normativele in vigoare;
- linia namolului - pentru tratarea namolului tehnologic retinut in fazele de tratare a apei.

Fluxul pe linia apei: Apa bruta este preluata din raul Somesul Mare prin intermediul captarii, transportata gravitational in bazinul de apa bruta, intra in statia de pompare si este pompata in urmatorul bazin de coagulare-floculare in care se realizeaza dozarea cu coagulant (sulfat de aluminiu si var sau policlorura de aluminiu) si floculant (polielectrolit anionic), apoi apa

ajunge in decantoarele radiale; apa decantata gravitational ajunge in filtrele rapide. Dupa trecerea prin filtre, apa filtrata ajunge in bazinul de apa potabila, unde are loc clorinarea si ulterior pomparea spre consumatori.

Fluxul pe linia namolului: Namolul rezultat din decantare si apa rezultata din spalarea filtrelor rapide ajunge in bazinul de omogenizare namol, de unde este preluat pentru a fi ingrosat si ulterior deshidratat.

C*onstructii tehnologice si administrative ale statiei de tratare:*

- Bazin de apa bruta
- Statie pompare apa bruta
- Bazin de coagulare - floculare
- Statie reactivi
- Decantoare radiale
- Cladire filtre, formata din:
- filtre gravitationale rapide
- statie clorinare
- instalatie de neutralizare a clorului
- sala tablouri electrice
- pompe spalare filtre
- suflante
- bazin de apa potabila
- pompe apa potabila
- Bazin de omogenizare namoluri
- Bazin de namol ingrosat
- Bazin de drenaj
- Cladire ingrosare - deshidratare namol
- Cladire administrativa si laborator

Statii de pompare

In cadrul gospodariei de apa din orasul Beclean, langa statia de tratare au fost amplasate 3 grupuri de pompare:

- Beclean: (2A+1R) pompe tip Wilo, Q = 250 mc/h (69,44 l/s), H = 60 mCA, P = 75 kW. Statia de pompare alimenteaza gospodaria de apa cu V = 2 x 2.500 mc, de unde apa este distribuita in subsistemul Beclean;
- Cristestii Ciceului: 2+1 pompe tip Wilo, Q = 100 mc/h (27,78 l/s), H = 60 m, P = 30 kW. Statia de pompare alimenteaza gospodaria de apa Cristestii Ciceului;

- Chiuza: 2+1 pompe tip Wilo, Q = 75 mc/h (20,83 l/s), H = 60 m, P = 18,7 kW. Statia de pompare alimenteaza rezervorul de la Sasarm (Subsistem Chiuza) – descris mai jos.

Rezervoare de inmagazinare

Sistemul zonal Beclean este deservit de doua rezervoare de inmagazinare: un rezervor de 2.500 mc pus in functiune in anul 1981 si un rezervor de 2.500 mc realizat in cadrul programului POS Mediu. Cele doua rezervoare sunt amplasate in partea de nord-vest a orasului Beclean, langa statia de tratare la cota de 305 [mdMN];

Deficiente cheie ale sistemului de alimentare cu apa

Tabel 2.150 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni apa bruta si apa tratata	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul SZA Beclean se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitarea captarii de suprafata Sasarm;
- relocarea conductelor de aductiune apa bruta din otel, 2 x Dn 600 mm, de la captare la statia de tratare, cu o singura conducta din fonta ductila, Dn 600 mm, in lungime de aprox. L = 2.418 m;
- reabilitarea prin inlocuire a conductei de aductiune apa tratata din OL si PREMO, Dn 600 mm, de la statia de tratare la rezervoarele existente, 2 x 2.500 mc, cu o conducta din fonta ductila, Dn 600 mm, in lungime de aprox. L = 811 m;

Subsistem de alimentare cu apa Beclean

Localizarea infrastructurii existente

Orasul este localizat in podisul Transilvaniei, la confluenta dintre Raurile Somesul Mare si Sieu. Localitatile componente ale orasului Beclean sunt Coldau, Figa si Rusu de Jos.

Subsistemul de alimentare Beclean deserveste localitatile Beclean, Figa si Rusu de Jos. Localitatea Coldau este deservita de subsistemul de alimentare Uriu, descris mai jos.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.151 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BECLEAN

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Beclean	Beclean	Beclean	8.920	8.655	88,8	3.839	40,3
		Figa	504				
		Rusu de Jos	318				
Total			**9.742**	**8.655**	**88,8**	**3.839**	**40,3**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa de suprafata;
- conducte de aductiune;
- statie de tratare a apei;
- rezervoare de inmagazinare;
- retea de distributie.

Prin POS Mediu s-au prevazut investitii pentru extinderea si reabilitarea sistemului zonal de alimentare cu apa Beclean, investitii care constau in:

- realizarea unei noi statii de tratare in orasul Beclean cu capacitatea de 220 l/s;
- realizarea unui rezervor de inmagazinare cu V = 2.500 mc;
- extinderea retelei de distributie cu o conducta gravitatonala pe strada Codrului, L = 573 m, realizata din material PEID, PE100, PN6, De 110 mm.

Toate lucrarile prevazute in cadrul POS Mediu s-au executat si sunt puse in functiune.

Captarea apei

Sursa de apa pentru orasul Beclean si localitatile Figa si Rusu de Jos este asigurata din captarea de suprafata aflata pe raul Somesul Mare

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Statii de pompare

SP Horea (oras Beclean) 2A+1R , Q = 45 mc/h (12,5 l/s), H = 38,70 mCA – asigura alimentarea cu apa a zonei inalte a orasului si a localitatii Figa.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din PEID, azbociment si otel si are diametre cuprinse intre Dn 50 ÷ 220 mm

Lungimea totala a retelei de distributie este de 33,15 km.

Localitatea Rusu de Jos este alimentata din reteaua de distributie a orasului Beclean, prin presiunea asigurata de rezervoarele de inmagazinare Beclean.

Localitatea Figa este alimentata prin intermediul unei statii de pompare amplasate pe strada Horea (descrisa mai sus).

Tabel 2.152 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN ORASUL BECLEAN

UAT	Localitati	Material	Diametre [mm]	Lungime [km]
Beclean	Beclean, Figa si Rusu de Jos	azbociment	100-300	8,23
		otel	90-220	13,15
		PEID	50-63	3,17
		PEID	75-125	8,60
TOTAL				**33,15**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Beclean este de 8.655 locuitori, cu un grad de bransare de 88,8 %.

Gradul de acoperire a retelei de alimentare cu apa in prezent este de circa 91,5%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din orasul Beclean este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Orasul Beclean este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.153 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BECLEAN

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu este cazul.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Beclean se implementeaza urmatoarele investitii:

- reabilitarea prin inlocuire a conductei principale de distributie din OL, Dn 400 mm, tronson: rezervoare existente (2 x 2500 mc) – Str. Parcului, cu o conducta din PAFSIN, De 400 mm in lungime de aprox. L = 2.701 m.
- conducta noua de aductiune pentru localitatea Figa, L= 153 m;

- realizare gospodarie de apa in localitatea Figa alcatuita dintr-un rezervor de inmagazinare a apei, V = 200 mc si o statie de clorinare;
- realizarea a doua statii de pompare apa potabila in localitatile Figa si Rusu de Jos;
- realizarea unei noi statii de pompare pe Str. Horea cu urmatoarele caracteristicile: Q = 19,0 l/s si Hp = 56 mCA si un rezervor tampon de 20 mc.
- extindere retea de distributie in orasul Beclean, L = 6.301 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Rusu de Jos, L = 3.509 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Figa, L = 957 m din care 332 m conducta de transport;
- reabilitare retea de distributie in orasul Beclean, L = 11.775 m;

Subsistem de alimentare cu apa Branistea

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Branistea deserveste localitatile Branistea si Malut din cadrul UAT Branistea.

Comuna Branistea este situata in partea vestica a judetului Bistrita Nasaud. Satele vecine comunei sunt: in partea sudica: Unguras, in partea vestica Sanmarghita, in partea Nordica: Reteag si Uriu, in nord-est: Cristestii Ciceiului si Coldau, in est: Beclean, in sud-est: Rusul de jos si Malin.

Comuna Branistea este formata din satele Branistea, Ciresoaia si Malut. In prezent, localitatea Ciresoaia nu are sistem de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.154 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA BRANISTEA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Branistea	Branistea	Branistea	1.109	1.406	47,0	1.406	47,0
		Malut	559				
		Ciresoaia*	1.308				
Total			**2.976**	**1.406**	**47,0**	**1.406**	**47,0**

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Beclean*

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Branistea a fost realizat in anul 2003.

Prin POS Mediu nu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Branistea Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la reteaua de distributie a orasului Beclean;
- conducta de aductiune apa tratata;
- rezervor de inmagazinare;
- statie de pompare booster;
- retea de distributie pentru localitatile Malut si Branistea.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Branistea si Malut este racordat la sistemul de alimentare cu apa al orasului Beclean.

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (reteaua de distributie a orasului Beclean) pana la rezervorul de inmagazinare amplasat in gospodaria de apa Malut, este realizata din material PEID, cu diametrul de De 125 mm si lungimea totala de 3.290 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83.

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Malut dispune de un rezervor metalic, preizolat, suprateran cu capaciatea de 200 mc, amplasat la cota 326,5 m, pus in functiune in anul 2003.

Rezervorul este in stare buna de functionare si asigura volumul de inmagazinare, de compensare si rezervei intangibile de incendiu pentru localitatile Malut si Branistea.

Statii de pompare

Subsistemul de distributie apa potabila pentru comuna Branistea este prevazut cu o statie de pompare aflata in apropierea rezervorului echipata cu (2A+1R) pompe avand

urmatoarele caracteristici Qgrup = 36,6 mc/h (10,16 l/s), H = 40 mCA, P = 7,5 kW si o pompa de incendiu cu Q = 5,0 l/s, H =40 mCA.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 160 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 8,10 km.

Tabel 2.155 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATILE MALUT SI BRANISTEA

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [m]
Branistea	Branistea	PEID	63	3.035
		PEID	90	210
		PEID	110	200
		PEID	125	2.260
	Total localitatea Branistea			***5.705***
	Malut	PEID	63	1 018
		PEID	125	783
		PEID	160	595
	Total localitatea Malut			***2.396***
TOTAL				**8.101**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Branistea este de 1.406 locuitori, cu un grad de bransare de 47,0 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul Branistea este de 55%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Branistea este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Branistea este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.156 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BRANISTEA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Branistea se implementeaza urmatoarele investitii:

- conducta noua de aductiune pentru alimentarea cu apa a localitatii Ciresoaia, L = 9.416 m;
- realizare a doua statii de pompare pe traseul conductei de aductiune catre localitatea Ciresoaia;
- realizarea unei gospodarii de apa in localitatea Ciresoaia (alcatuita dintr-un rezervor de inmagazinare a apei, V = 200 mc si o statie de clorinare);
- retea noua de distributie in localitatea Ciresoaia, L = 9.855 m.
- extindere retea de distributie in localitatea Branistea, L= 1.743 m;
- realizarea a 4 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Uriu

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Uriu deserveste localitatile Cristestii Ciceului, Uriu si Ilisua din cadrul UAT Uriu si localitatea Coldau din cadrul UAT Beclean.

Comuna Uriu este situat in partea vestica a judetului Bistrita Nasaud intre Orasul Beclean (10 km) si Municipiul Dej (17 km, CJ)

Comuna Uriu este formata din satele Cristestii Ciceului, Hasmasu Ciceului, Ilisua si Uriu. In prezent, localitatea Hasmasu Ciceului nu are sistem de alimentare cu apa, in aceasta localitate vor fi prevazute investitii prin alte fonduri.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.157 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA URIU

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Uriu	Uriu	Uriu	1.231	2.337	81,0	2.337	81,0
		Cristestii Ciceiului	1.033				
		Ilisua	618				
	Total UAT Uriu		**2.882**	**2.337**	**81,0**	**2.337**	**81,0**
	Beclean	Coldau	637	220	35%	220	35%
	Total UAT Coldau		**637**	**220**	**35%**	**220**	**35%**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Uriu a fost realizat in anul 2003.

Prin POS Mediu nu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Uriu. Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la gospodaria de apa a orasului Beclean;
- grup de pompare amplasat in statia de pompare existenta (GA Beclean) pentru a preleva debitele sursa necesare pentru subsistemele Uriu si Petru Rares;
- conducta de aductiune apa tratata de la statia de pompare la rezervorul de inmagazinare din localitatea Cristestii Ciceului;
- retea de distributie pentru localitatea Coldau, direct din aductiunea Beclean-Cristestii Ciceului;
- statie de clorinare amplasata in gospodaria de apa aferenta localitatii Cristestii Ciceului;
- rezervor de inmagazinare amplasat in localitatea Cristestii Ciceului;
- statie de pompare booster pentru satele Uriu, Cristestii Ciceului si Ilisua;
- statii de pompare pentru comunele Petru-Rares si Caianu Mic, amplasate in aceeasi incinta cu rezervorul de inmagazinare si statia de pompare (sunt descrise mai jos la subsistemele respective);
- retele de distributie pentru satele Uriu, Cristestii Ciceului si Ilisua.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Uriu, Cristestii Ciceului si Ilisua este racordat la subsistemul de alimentare cu apa al orasului Beclean, printr-un racord la gospodaria de apa a orasului Beclean. Racordarea subsistemului Uriu s-a realizat in statia de pompare existenta din GA Beclean. In incinta gospodariei de apa sunt amplasate (2+1) pompe tip Willo, avand urmatoarele caracteristici: Qtotal = 100 mc/h (27,78 l/s), H = 60 m, Ppompa = 30 kW. Statia de pompare deserveste subsistemul Uriu, satul Coldau din orasul Beclean si subsistemele Petru Rares, Ciceu Giurgesti si Caianu Mic .

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune de la statia de pompare pana la rezervorul de inmagazinare amplasat in gospodaria de apa Cristestii Ciceului este realizata din material PEID, PN 6 cu

diametre cuprinse intre De 180 mm si 225 mm si lungimea totala de 8.985 m. Detalii privind aductiunea de apa in functie de material, diametru si lungime sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.158 CONDUCTA DE ADUCTIUNE SUSBTISTEM URIU

UAT	Material	Diametre [mm]	Lungime [m]
Uriu	PEID	180	2.002
	PEID	200	2.072
	PEID	225	4.912
TOTAL			**8.985**

Sursa: Master Plan

In conducta de aductiune Beclean – Cristestii Ciceului sunt bransati si consumatorii localitatii Coldau, inainte de gospodaria de apa aferenta localitatii Cristestii Ciceului.

Conducta de aductiune a subsistemului de alimentare cu apa a comunei Uriu a fost dimensioanata pentru a asigura debitul necesar pentru alimentarea localitatilor Coldau (UAT Beclean), Uriu, Ilisua, Cristestii Ciceului (UAT Uriu)), Reteag, Bata (UAT Petru Rares) si Ciceu Mihaiesti (UAT Ciceu Mihaiesti).

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83. Statia de tratare a apei Beclean poate prelua extinderea subsistemului de alimentare cu apa Uriu.

In vederea dezinfectarii apei furnizate la consumatori, s-a prevazut o statie de clorinare, amplasata in incinta gospodariei de apa aferenta localitatii Cristestii Ciceului. Statia de clorinare este dimensionata pentru un debit de tranzit de 23,10 l/s (11,23 l/s pentru comuna Uriu si 11,87 l/s pentru comuna Petru Rares).

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Cristestii Ciceului dispune de un rezervor metalic, preizolat, suprateran cu capaciatea de 600 mc, amplasat la cota 253,50 m, pus in functiune in anul 2003.

Statii de pompare

Subsistemul de alimentare cu apa al satelor Uriu, Cristestii Ciceului si Ilisua cuprinde o statie de pompare cu grup de pompe booster amplasata in aceeasi incinta cu rezervorul de inmagazinare.

Echipamentul statiei de pompare este alcatuit din (2+1) pompe cu Qgrup = 65 mc/h (18,06 l/s), H = 55 mCA si P = 11 kW/pompa si o pompa de incendiu cu Q = 18 mc/h (5 l/s), H = 55 mCA si P = 5,5 kW.

In gospodaria de apa sunt amplasate si statiile de pompare pentru comunele Petru-Rares si Caianu Mic, descrise mai jos la subsistemele de alimentare cu apa Petru Rares si Caianu Mic.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta din comuna Uriu este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 200 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 24,10 km.

Tabel 2.159 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA URIU

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [km]
Uriu	Uriu	PEID	63	6,30
		PEID	75-125	2,54
		PEID	140-200	1,52
	Total localitatea Uriu			***10,36***
	Ilisua	PEID	63	4,34
		PEID	75-125	1,67
	Total localitatea Ilisua			***6,01***
	Cristestii Ciceului	PEID	63	5,88
		PEID	75-125	0,68
		PEID	140-200	1,08
	Total localitatea Cristestii Ciceului			***7,64***
TOTAL				**24,10**

Sursa: Master Plan

Reteaua de distributie existenta din localitatea Coldau este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 50 ÷ 125 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 3,91 km.

Tabel 2.160 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA COLDAU

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [km]
Beclean	Coldau	PEID	50-63	1,94
		PEID	75-125	1,97
TOTAL				**3,91**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in UAT Uriu este de 2.337 locuitori, cu un grad de bransare de 81,0%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in UAT Uriu este de 100%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Uriu este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Uriu este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.161 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA URIU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Principalele deficiente ale rezervorului de inmagazinare Cristestii Ciceului sunt generate de varsta acestuia, uzura excesiva a materialelor componente, starea avansata de uzura a echipamentelor, instalatiilor hidraulice si instalatiilor electrice.
5	Statii de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Coldau (din UAT Beclean) se implementeaza urmatoarele investitii:

- realizarea unui racord la conducta de aductiune existenta Beclean – Cristestii Ciceului;
- conducta noua de aductiune apa potabila pentru localitatea Coldau, L = 2.054 m;
- realizare unei statii de pompare apa potabila pe conducta de aductiune in localitatea Coldau;
- realizare gospodarie de apa in localitatea Coldau alcatuita dintr-un rezervor de inmagazinare a apei, V = 200 mc si o statie de clorinare;
- extindere retea de distributie in localitatea Coldau, L = 4.356 m (din care, 1.369 m conducta de transport).

Subsistem de alimentare cu apa Petru Rares

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Petru Rares deserveste localitatile Reteag si Bata din UAT Petru Rares si localitatea Ciceu Mihaiesti din cadrul UAT Ciceu Mihaiesti.

Comunele Petru Rares si Ciceu Mihaiesti sunt situate in partea vestica a judetului Bistrita Nasaud intre Orasul Beclean (10 km) si Municipiul Dej (17 km, CJ), fiind primele doua comune din judetul Bistrita Nasaud dinspre Dej inspre Beclean.

Comuna Petru Rares este formata din satele Bata si Reteag, iar comuna Ciceu Mihaiesti este formata din satele Ciceu-Corabia, Ciceu-Mihaiesti (resedinta) si Lelesti. Localitatile Ciceul Corabia si Lelesti nu au sisteme de alimentare cu apa si nu sunt prevazute investitii prin prezentul proiect.

Tabel 2.162 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA PETRU RARES

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Petru Rares	Petru Rares	Reteag	2.514	2.160	52,0	2.160	52,0
		Bata	760				
	Ciceu Mihaiesti	Ciceu Mihaiesti	901				
Total			**4.175**	**2.160**	**52,0**	**2.160**	**52,0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Petru Rares a fost realizat in anul 2005.

Prin POS Mediu nu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Petru Rares. Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la subsistemul de alimentare Uriu, la rezervorul din gospodaria de apa existenta in localitatea Cristestii Ciceului;
- statie de pompare pentru comuna Petru-Rares, amplasata in gospodaria de apa aferenta comunei Uriu;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retele de distributie pentru satele Reteag, Bata si Ciceu Mihaiesti.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Reteag, Bata si Ciceu Mihaiesti este racordat la subsistemul de alimentare cu apa Uriu (si implicit la subsistemul Beclean), printr-un racord la rezervorul de inmagazinare din gospodaria de apa existenta in localitatea Cristestii Ciceului, comuna Uriu.

Alimentarea cu apa din rezervorul de inmagazinare al localitatii Cristestii Ciceului (UAT Uriu) a rezervorului de inmagazinare al localitatii Reteag (UAT Petru Rares) este asigurata prin intermediul unei statii de pompare amplasata in gospodaria de apa Cristestii Ciceului, la cota

253,5 m. Statia de pompare este echipata cu (1+1) pompe verticale cu urmatoarele caracteristici: Qgrup = 42,73 mc/h (11,87 l/s), H = 80 mCA si P = 15 kW.

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune de la statia de pompare din localitatea Cristestii Ciceului pana la rezervorul de inmagazinare amplasat in localitatea Reteag, este realizata din material PEID, PN 6 si PN 10 cu diametrul De 180 mm si lungimea totala de 7.127 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83. Statia de tratare a apei Beclean poate prelua extinderea subsistemului de alimentare cu apa Petru Rares.

In vederea dezinfectarii apei furnizate la consumatori, s-a prevazut o statie de reclorinare, amplasata in incinta gospodariei de apa aferenta localitatii Cristestii Ciceului. Statia de clorinare este dimensionata pentru un debit de tranzit de 23,10 l/s (11,23 l/s pentru comuna Uriu si 11,87 l/s pentru comuna Petru Rares).

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa Reteag care cuprinde un rezervor metalalic izolat suprateran V = 1 x 600 mc, amplasat la cota 304, pus in functiune in anul 2003. Rezervorul are rolul de compensare a variatiilor orare ale consumului pentru cele trei localitati Reteag, Bata si Ciceu Mihaiesti si de stocare a rezervei intangibile de apa pentru stingerea incendiilor.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Reteag, Bata si Ciceu Mihaiesti este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 180 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 20,43 km, din care 15,21 km in UAT Petru Rares si 5,22 km in Ciceu Mihaiesti.

Tabel 2.163 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNELE PETRU RARES SI CICEU MIHAESTI

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [m]
Petru Rares	Reteag	PEID	63	6,07
	Reteag	PEID	75-125	2,86
	Reteag	PEID	140-180	1,68
	Bata	PEID	63	2,65
	Bata	PEID	75-125	1,20
	Bata	PEID	140-180	0,75
Total UAT Petru Rares				***15,21***
Ciceu Mihaiesti	Ciceu Mihaesti	PEID	63	4,30
		PEID	75-125	0,92
Total UAT Ciceu Mihaiesti				***5,22***
TOTAL				**20,43**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in subsistem de apa Petru Rares este de 2.160 locuitori, cu un grad de bransare de 52,01 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistem Petru Rares este de 68%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Petru Rares este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comunele Petru Rares si Ciceu Mihaiesti sunt membre ADI Bistrita.

Tabel 2.164 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA PETRU RARES

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Reteag si Ciceu Mihaiesti.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Petru Rares se implementeaza urmatoarele investitii:

- extindere retea de distributie in localitatile Reteag si Bata, L = 11.285 m.
- extindere retea de distributie in localitatea Ciceu – Mihaesti, L = 4.927 m.

Subsistem de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti - Negrilesti

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Ciceu Giurgesti-Negrilesti deserveste localitatile Ciceu Giurgesti si Negrilesti, din cadrul UAT-urilor Ciceu Giurgesti si Negrilesti.

Comuna Ciceu Giurgesti se afla la 60 km de Bistrita, pe DN 17. Localitatea este situata in estul judetului Bistrita-Nasaud.

Comuna Ciceu Giurgesti este formata din satele Ciceu Giurgesti si Dumbraveni. Localitatea Dumbraveni nu are in prezent sistem de alimentare cu apa. Investitiile necesare vor fi realizate prin alte fonduri.

Comuna Negrilesti este formata din satele Breaza, Negrilesti si Purcalete. Localitatile Breaza si Purcalete nu au sisteme de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.165 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CICEU GIURGESTI-NEGRILESTI

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Ciceu Giurgesti-Negrilesti	Ciceu Giurgesti	Ciceu Giurgesti	831	1.482	73,0	1.482	73,0
	Negrilesti	Negrilesti	1.206				
TOTAL			**2.037**	**1.482**	**73,0**	**1.482**	**73,0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti-Negrilesti a fost realizat prin proiectul tehnic "***Alimentare cu apa Ciceu-Giurgesti, Judetul Bistrita Nasaud***", finantat prin HG 577/1997.

Prin POS Mediu nu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti-Negrilesti.

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la subsistemul de alimentare Petru Rares, la rezervorul din gospodaria de apa existenta in localitatea Reteag;
- conducta de aductiune si statie de pompare pentru alimentarea cu apa a rezervorului de inmagazinare din Ciceu Giurgesti;
- rezervor de inmagazinare Ciceu Giurgesti;
- retele de distributie pentru satele Ciceu Giurgesti si Negrilesti.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Ciceu Giurgesti si Negrilesti este racordat la subsistemul de alimentare cu apa Petru Rares si implicit la subsistemele Uriu si

Beclean, printr-un racord la rezervorul de inmagazinare din gospodaria de apa existenta in localitatea Reteag, comuna Petru Rares.

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune care transporta apa potabila de la rezervorul de inmagazinare din localitatea Reteag la rezervorul de inmagazinare a apei amplasat in extravilanul localitatii Ciceu-Giurgesti are lungimea de 10,53 km si este realizata din material PEID Pn 10 si Pn 16 cu diametrul De 180 mm.

Pe traseul conductei de aductiune este prevazuta o statie de pompare echipata cu (2A+1R) pompe cu Q = 36 mc/h (10,8 l/s), H = 107 mCA, P = 18,7 kW.

Pentru alimentarea cu apa a localitatii Ciceu-Giurgesti este prevazut un reductor de presiune, deoarece presiunea de alimentare depasesete 6 bari, ramanand ca presiunea din conducta sa fie corespunzatoare pentru alimentarea cu apa, in viitor, a localitatii Dumbraveni, fara sa mai fie nevoie de o noua pompare.

Conducta de aductiune spre rezervor este dimensionata pentru localitatile Ciceu Giurgesti, Negrilesti si Dumbraveni.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83. Statia de tratare a apei Beclean poate prelua extinderea subsistemului de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti- Negrilesti.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa Ciceu Giurgesti intr-un rezervor metalic izolat suprateran cu capacitatea V = 350 mc, amplasat la cota 309 m.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Ciceu Giurgesti si Negrilesti, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID, PN 6, PN 10 si PN 16 si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 225 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 29,79 km din care 14,58 km in UAT Ciceu Giurgesti si 15,21 km in Negrilesti.

Tabel 2.166 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNELE CICEU GIURGESTI SI NEGRILESTI

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [m]
Ciceu Giurgesti	Ciceu Giurgesti	PEID	63	9,13
		PEID	75-125	1,66
		PEID	140-200	2,69
		PEID	225	1,10
Total UAT Ciceu Giurgesti				***14,58***
Negrilesti	Negrilesti	PEID	63	9,73
		PEID	75-125	5,48
Total UAT Negrilesti				***15,21***
TOTAL				**29,79**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in subsistemul de apa Ciceu Giurgesti este de 1.482 locuitori, cu un grad de bransare de 73,0%. Gradul de acoperire este de 100%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Ciceu Giurgesti - Negrilesti este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comunele Ciceu Giurgesti si Negrilesti sunt membre ADI Bistrita.

Tabel 2.167 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CICEU GIURGESTI-NEGRILESTI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Localitatile Breaza si Purcalete nu au sisteme de alimentare cu apa. Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Negrilesti, Ciceu Giurgesti si Dumbraveni

Sursa: Master Plan

Subsistem de alimentare cu apa Caianu Mic

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Caianu Mic deserveste localitatile Caianu Mic si Caianu Mare, din cadrul UAT-ului Caianu Mic.

Comuna Caianu Mic este asezata in partea de vest a judetului Bistrita-Nasaud, pe Valea Ilisua, afluent al raului Somesul Mare, fiind situata la o distanta de 17 km de orasul Beclean si 26 km fata de Municipiul Dej.

Comua Caianu Mic este foramta din satele Caianu Mic (ressedinta), Caianu Mare, Ciceu-Poieni si Dobric. Satele Ciceu-Poieni si Dobric nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa.

Comuna Spermezeu este situata in partea de nord-vest a judetului Bistrita-Nasaud la circa 30 km de Muntii Tibles. In componenta comunei se afla un numar de opt sate: Spermezeu, Dumbravita, Dobricel, Sita, Halmasau, Paltineasa, Sesuri-Spermezeu Vale si Lunca Borlesei. In prezent nu exista un sistem centralizat de alimentare cu apa al comunei Spermezeu.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Caianu Mic este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.168 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CAIANU MIC

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Caianu Mic	Caianu Mic	Caianu Mic	1.272	1.062	31,0	1.062	31,0
		Caianu Mare	490				
		Dobric*	1.097				
	Spermezeu	Dumbravita*	583				
TOTAL			**3.442**	**1.062**	**31,0**	**1.062**	**31,0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Beclean.*

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Caianu Mic a fost realizat prin fonduri POS Mediu in anul 2015. Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la subsistemul de alimentare Uriu;
- statie de pompare in incinta gospodariei de apa Cristestii Ciceului, comuna Uriu;
- conducta de aductiune catre Caianu Mic;
- rezervor de inmagazinare si statie de clorinare in gospodaria de apa Caianu Mic;
- retele de distributie pentru satele Caianu Mic si Caianu Mare.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Caianu Mic si Caianu Mare este racordat la subsistemul de alimentare cu apa Uriu si implicit la subsistemul Beclean, printr-un racord la rezervorul de inmagazinare din gospodaria de apa existenta in localitatea Cristestii Ciceului, comuna Uriu.

Langa acest rezervor a fost montata o statie de pompare care asigura alimentarea rezervorului de inmagazinare din Caianu Mic. Statia de pompare cuprinde electropompe centrifugale verticale (2A+1R) cu Q = 18,74 mc/h (5,21 l/s), H = 140 mCA, P = 22 kW.

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune de la statia de pompare amplasata in gospodaria de apa Cristestii Ciceului pana la rezervorul de inmagazinare din Caianu Mic, este realizata din material PEID, cu diametrul De 200 mm si lungimea totala de 11,25 km. Conducta de aductiune a fost dimensionata pentru a asigura debitul necesar de alimentare a rezervorului Caianu Mic – Q =18,74 mc/h (5,21 l/s).

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83. Statia de tratare a apei Beclean poate prelua extinderea subsistemului de alimentare cu apa Caianu Mic.

In vederea dezinfectarii apei furnizate la consumatori, s-a prevazut o statie de clorinare, amplasata in incinta gospodariei de apa aferenta localitatii Caianu Mic. Statia de clorinare este dimensionata pentru un debit de tranzit de 18,74 mc/h (5,21 l/s).

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa Caianu Mic care cuprinde un rezervor metalic izolat suprateran cu capacitatea de V = 700 mc, amplasat la cota 338 m.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Caianu Mic si Caianu Mare este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 75 ÷ 200 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 10,63 km.

Tabel 2.169 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA CAIANU MIC

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [m]
Caianu Mic	Caianu Mic	PEID	75-125	1,31

	Caianu Mare	PEID	75-125	8,27
		PEID	140-200	1,05
TOTAL				**10,63**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Caianu Mic este de 1.062 locuitori cu un grad de bransare de 31,0%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Caianu Mic este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Caianu Mic este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.170 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CAIANU MIC

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Caianu Mic se implementeaza urmatoarele investitii:

- realizarea a doua racorduri la reteaua existenta de distributie din localitatea Caianu Mic pentru alimentarea cu apa potabila a localitatilor Dobric din UAT Caianu Mic si Dumbravita din UAT Spermezeu;
- realizarea unei statii de pompare pentru incendiu prevazuta in localitatea Dumbravita;
- extindere retea de distributie in localitatea Caianu Mic, L = 3.058 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Caianu Mare, L = 1.691 m;
- retea de distributie noua in localitatea Dobric, L = 10.099 m;
- retea de distributie noua in localitatea Dumbravita din UAT Spermezeu, L = 8.689 m;
- realizarea a doua camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Subsistem de alimentare cu apa Chiuza

Localizarea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare Chiuza deserveste localitatile Chiuza, Sasarm si Piatra din cadrul UAT Chiuza.

Comuna Chiuza este asezata pe drumul national ce duce de la Beclean la Nasaud , pe malul drept al Somesului Mare, este situata intre orasele Beclean (12 km) si Nasaud (20 km) si se afla la o distanta de 52 km de resedinta de judet – Bistrita, se invecineaza la nord cu comuna Zaga si Spermezeu, la est cu comuna Nimigea, la sud cu comuna Sintereag si orasul Beclean, la vest cu comuna Caianu Mic. Comuna Chiuza are in componenta satele: Chiuza(resedinta de comuna), Sasarm, Piatra si Mires.

Localitatea Mires nu are sistem de alimentare cu apa si nu sunt prevazute investitii prin acest proiect.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.171 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA CHIUZA

Subsistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati componente**	**Populatie totala (2018)**	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Chiuza	Chiuza	Chiuza	730	1.627	96,0	1.627	96,0
		Sasarm	573				
		Piatra	394				
TOTAL			**1.697**	**1.627**	**96,0**	**1.627**	**96,0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul de alimentare cu apa Chiuza a fost realizat in anul 2002 si este racordat la statia de tratare a apei din orasul Beclean.

Prin POS Mediu nu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Chiuza. Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- racord la caminul de vane al rezervorului de 2.500 mc din Beclean;
- conducta de aductiune, rezervor tampon si statie de pompare care sa asigure alimentarea rezevorului de inmagazinare din localitatea Sasarm, comuna Chiuza;
- rezervor de inmagazinare amplasat in localitatea Sasarm;
- retele de distributie pentru satele Chiuza, Sasarm si Piatra.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatile Chiuza, Sasarm si Piatra este racordat la subsistemul de alimentare cu apa al orasului Beclean, printr-un racord la caminul de vane al rezervorului din Beclean. Cota terenului in punctul de racord este de 270 m, iar presiunea in acest punct este de 4,5 bari.

Debitul total prelevat la sursa este de 6,0 l/s, aferent celor trei localitati.

Sunt indeplinite conditiile de potabilitate, conform cu Directiva 98/83 CCE pentru apa potabila si Legea privind calitatea apei potabile 458/2002, modificata si completata prin Legea 311/2004 din Romania.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord pana la rezervorul de inmagazinare amplasat in gospodaria de apa Sasarm, este realizata din material PEID, PN 6 cu diametre cuprinse intre De 110 mm si 125 mm si lungimea totala de 3.500 m.

Pe traseul conductei de aductiune, in localitatea Sasarm a fost prevazut un rezervor tampon de 15 mc si o statie de pompare, la cota de 270,5 m. Statia de pompare este echipata cu (1A+1R) pompe cu Q = 5,88 l/s si H = 61 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Beclean

Rezultatele analizelor si datelor existente privind apa tratata provenita din sursa de suprafata, Raul Somes, indica o calitate a apei care se incadreaza in limitele prevazute de legea 458/2002 si Directiva 98/83. Statia de tratare a apei Beclean poate prelua extinderea subsistemului de alimentare cu apa Chiuza.

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Sasarm dispune de un rezervor metalic, izolat, suprateran cu capaciatea de 300 mc, amplasat la cota 326 m.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Chiuza, Sasarm si Piatra, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata din material PEID, PN 6 si are diametre cuprinse intre De 63 ÷ 160 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 12,11 km.

Tabel 2.172 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN COMUNA CHIUZA

UAT	Localitate	Material	Diametre [mm]	Lungime [km]
	Chiuza	PEID	63	1,08
		PEID	75-125	0,57
		PEID	140-200	3,45
	Total localitatea Chiuza			***5,1***
	Sasarm	PEID	63	1,93
		PEID	75-125	2,35
	Total localitatea Sasarm			***4,28***

Chiuza	Piatra	PEID	63	1,56
		PEID	75-125	1,17
	Total localitatea Piatra			***2,73***
TOTAL				**12,11**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Chiuza este de 1.627 locuitori, cu un grad de bransare de 96,0%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Chiuza este de 100%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Chiuza este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Comuna Chiuza este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.173 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA CHIUZA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statii de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Sistem zonal de alimentare cu apa Nasaud

Locatia infrastructurii existente

In aria **Sistemului Zonal** de alimentare cu apa **Nasaud** sunt incluse in prezent **6** localitati cu o populatie de **21.839 locuitori** (anul 2018), din care: **o localitate urbana** si **5 rurale.**

Sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud deserveste in prezent 4 subsisteme de alimentare cu apa:

- subsistemul de alimentare cu apa Nasaud care asigura in prezent alimentarea cu apa a orasului Nasaud si a localitatii Lusca;
- subsistemul de alimentare cu apa Feldru care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatilor Feldru si Nepos din cadrul comunei Feldru;
- subsistemul de alimentare cu apa Rebrisoara care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatii Rebrisoara din cadrul comunei Rebrisoara;
- subsistemul de alimentare cu apa Salva care asigura in prezent alimentarea cu apa a localitatii Salva din cadrul comunei Salva;

Sistemul de alimentare cu apa Liviu Rebreanu, care asigura alimentare cu apa a localitatii Liviu Rebreanu (orasul Nasaud) din sursa proprie, urmeaza prin prezentul proiect a fi conectat la sistemul zonal Nasaud.

Sistemul de alimentare cu apa Cosbuc, care asigura alimentare cu apa a satului Cosbuc (comuna Cosbuc) din sursa proprie, urmeaza prin prezentul proiect a fi conectat la sistemul zonal Nasaud.

De asemenea, localitatea Poderei din comuna Rebrisoara nu are sistem de alimentare cu apa, aceasta va fi conectata la sistemul zonal Nasaud.

Numarul de locuitori din localitatile componente ce vor face parte din sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.174 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD

SZA	Subsistem	Localitati componente	Populatie totala 2018	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Nasaud	Nasaud	Nasaud	7.906	7.308	78,0	0	0
		Lusca	809				
		Liviu Rebreanu**	648				
	Feldru	Feldru	5.626	3.991	53,29	0	0
		Nepos	1.863				
	Rebrisoara	Rebrisoara	2.961	2.072	63,58	0	0
		Poderei*	298				
	Salva	Salva	2.674	1.644	61,5	0	0
	Cosbuc	Cosbuc**	1.489	431	28,9	0	0
TOTAL			**24.274**	**15.446**	**63,63**	**0**	**0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Nasaud*
***Localitati la care sursele de apa nu au asigurata cantitatea si/sau calitatea apei si urmeaza a fi incluse in SZA Nasaud*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul zonal existent de alimentare cu apa Nasaud consta din urmatoarele elemente:

- sursa de apa bruta: sursa de suprafata;
- statie de tratare apa potabila;
- conducte de aductiune si statii de pompare apa;
- rezervoare de inmagazinare si statii de clorinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Alimentarea cu apa a Sistemul Zonal Nasaud se realizeaza din sursa de suprafata Raul Rebra.

Captarea apei a fost realizata in anul 1975 cu surse de la bugetul de stat. Se realizeaza prin intermediul unui baraj, ampasat pe malul drept al raului, la cca. 1,5 km amonte de statia de tratare (in apropierea localitatii Rebra), unde exista o incinta inchisa, cu suprafata totala de 6.500 mp, cu urmatoarea structura:

- constructie cu suprafata de 16 mp;
- baraj din beton, priza de captare, deznisipatoare;
- spatiu verde, alei de acces si parcare.

Capacitatea instalata a prizei de captare este de 200 l/s (la o viteza de 0,2 m/s) si de 165 l/s (la o viteza de 0,17 m/s). Componente:

- baraj deversor din beton monolit cu lungimea de 22 m si inaltimea de 1,8 m; barajul este prevazut cu doua stavile mobile de 2,0 x 4,0 m; una din stavile este prevazuta cu clapeta pentru reglare a debitului; stavilele mobile sunt activate la viituri sau in cazul spalarii zonei de captare.
- apa captata prin ferestrele cu gratare si site (L x B = 1,25 m x 0,7 m) este trecuta printr-un deznisipator cu doua compartimente avand dimensiunile de H x B x L = 0,8 m x 0,6 m x 12 m.

Componenta instalatiilor mecanice:

- stavila plana cu clapeta: 4 x (1,25 x 1,0) mp;
- instalatie cu batardouri;
- stavila clapet 4,0 x 2,0 mp;
- aparator de zai in fata deschiderii de 4,0 m.

Conducte de aductiune

Sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud dispune de urmatoarele conducte de aductiune:

- Conducte de aductiune apa bruta
- Apa bruta de la priza de apa la statia de tratare este transportata prin doua conducte din materiale PREMO si OL cu diametrul De 400 mm si lungimea totala de L = 1,1 km.
- Conducte de aductiune apa tratata

In prezent, de la statia de tratare la rezervoarele de inmagazinare, apa potabila este transportata prin doua conducte realizate din otel si azbociment cu diametre Dn 325 mm si Dn 400 mm, in lungime totala de 14,3 km.

In cadrul programului POS Mediu - Contractul de lucrari CL6 fazat, a fost prevazut ca cele doua conducte existente sa fie dezafectate, iar statia de tratare Rebrisoara sa fie reconectata cu sistemul de distributie Nasaud printr-o conducta noua dimensionata pentru cerintele actuale.

Noua conducta de aductiune (de la statia de tratare Rebrisoara la statia de pompare apa potabila, din apropierea stadionului „Progresul”) care va deservi sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud va avea o lungime de 5,7 km, din material PEID 355 mm/De 200 mm, PN10, PE 100. Presiunea necesara pentru transportul apei pe cei 5,7 km va fi asigurata de presiunea de livrare de la statia de tratare (2 bari).

Conducta de aductiune este in prezent in executie in cadrul Programului POS Mediu – Contractul de Lucrari CL6 fazat.

Tratarea apei

Statia de Tratare a Apei Potabile (STAP) Rebrisoara

Tratarea apei se desfasoara la punctul de lucru din localitatea Rebrisoara, str. Principala, nr. 378/A, amplasament cu suprafata de 7 500 mp, din care:

- constructii si intalatii tehnologice, cu suprafata de 1.887 mp;
- drumuri de acces, alei de acces si parcare, pe suprafata de 1.626 mp;
- spatiu verde si curte, cu suparafata de 3.987 mp.

Suprafata construita include: laborator, birou si grup social, spatii de depozitare (depozitul de var, depozitul de sulfat de aluminiu), statie monobloc de clorinare a apei, zona de tratare a apei, bazine de stocare apa.

Statia de tratare este in exploatare de peste 40 de ani si are o capacitate de tratare proiectata de 165 l/s asigurand livrarea apei potabile consumatorilor din orasul Nasaud si localitatile Rebrisoara, Nepos, Feldru si Salva. Lipsa consumatorilor, precum si consumul rational de apa a dus la diminuarea debitului de apa tratata la o valoare medie a debitului de 32,98 l/s.

Pentru realizarea parametrilor de potabilitate ai apei, statia de tratare a apei functioneaza dupa o tehnologie mecano-fizico-chimica, principalele instalatii/componente fiind descrise mai jos:

- camera de amestec si distributie cu statie de reactivi;
- camere de reactie;
- decantoare;
- filtre rapide;
- statie de clorinare;
- statie de pompare.

Camera de amestec si distributie este o constructie din beton armat cu sase compartimente si are rolul de a asigura amestecul apei cu agentii chimici de tratare. Apa din conductele de aductiune soseste in primul compartiment al camerei de amestec si distributie, unde are loc adaosul de emulsie de var. In al doilea compartiment, care comunica cu primul prin

intermediul unui perete deversor, are loc adaosul solutiei de sulfat de aluminiu 5%. Compartimentele 2 si 3 ale camerei de amestec comunica intre ele prin partea inferioara. Compartimentul deversor este echipat cu doua deversoare metalice cu cutite reglabile.

Statia de reactivi este alcatuita din:

- depozitul de sulfat;
- bazine de sulfat de aluminiu polstif 3000 litri;
- un vas de dilutie din polstif prevazut cu agitare prin barbotare;
- dozator solutie var 5%.

Statia de reactivi se afla intr-o cladire cu doua nivele cu baza de 9,0 m x 11,7 m.

Camerele de reactie, in numar de 3 sunt din beton armat si au forma tronconica, dispuse cu varful in jos. Camerele de reactie au urmatoarele dimensiuni:

- doua camere de reactie (Etapa 1975) cu D = 2,90 m; D = 0,5 m si H = 5,0 m;
- camera de reactie (Etapa 1983) cu D = 6,0 m; D = 0,50 m; H = 6,6 m.

Rolul camerelor de reactie este de a asigura realizarea reactiei intre agentii chimici si suspensiile din apa bruta, rezultand flocoanele cu d = 0,5 - 0,6 mm.

Accesul apei in camerele de reactie are loc pe la partea inferioara, printr-o conducta cu D500mm. Colectarea apei se face pe la partea superioara a camerelor, prin intermediul a 12 stuturi cu D200mm. Apa astfel colectata este transportata prin intermediul jgheaburilor circulare spre doua conducte, de unde apa este distribuita la decantoare.

Decantoarele longitudinale sunt in numar de trei si au urmatoarele dimensiuni:

- un decantor orizontal (Etapa 1975) format din doua compartimente separate, fiecare avand urmatoarele dimensiuni: L = 30 m; B = 4,0 m; H = 2,0 m;
- doua decantoare cu cate doua compartimente (Etapa 1983), fiecare compartiment avand urmatoarele dimensiuni: L = 35 m; B = 3,5 m; H = 2,0 m.

Timpul de decantare al apei este de 2 ore. In acest timp are loc reducerea turbiditatii apei ca urmare a sedimentarii suspensiilor din apa. Apa intra in decantoare prin intermediul unei conducte de otel cu D200mm. Distributia uniforma a apei in decantoare se realizeaza prin intermediul deflectoarelor. Evacuarea depunerilor din decantoarele orizontale se realizeaza prin conducte de sifonare. Dupa decantare, apa trece spre statia de filtre prin conducte de otel cu Dn 500 mm.

Statia de filtre este compusa din 7 filtre cu nivel liber calculate pentru viteze de filtrare de 3,4 m/h. Filtrele (Etapa 1975) au urmatoarele dimensiuni:

- 4 buc: S = 4 x 17,5 m^2 = 70 mp.

Spalarea filtrelor se executa prin barbotare cu aer cu SRD40, timp de 10 minute si cu apa din rezervorul de 90 m2 gravitational (P = 1 bar) in contra curent. Debitul de aer este asigurat de doua suflante SRD40 cu Q = 1090 mc/h (302,8 l/s).

Filtrele (Etapa 1983) au urmatoarele dimensiuni:

- 3 buc: S = 3 x 30 m2 = 90 mp.

Spalarea filtrelor se realizeaza cu ajutorul a doua pompe BRATES 350 cu urmatoarele caracteristici: Q = 900 mc/h (250 l/s); P = 30 kW. Debitul de aer este asigurat de doua suflante SRD40, Q = 1.090 mc/h (302,8 l/s). Stratul filtrant este din nisip cuartos conform STAS 1712/1-70.

Dezinfectia apei se realizeaza prin clorinare cu clor gazos iar dozarea cu aparat de tip ADVANCE 200. Clorinarea are loc in doua bazine: un bazin de 90 mc (Etapa 1975) si un bazin de 500 mc (Etapa 1983).

Pentru evaluarea starii actuale a statiei de tratare Rebrisoara, a fost intocmita expertiza tehnica, ce a evidentiat starea actuala a statiei de tratare si in care s-au propus masurile de remediere necesare. Expertiza tehnica este anexata studiului de fezabilitate in Anexa 4.5 – Expertize proces, din Vol II „Anexe la studiul de fezabilitate”.

Constructia statiei pentru sulfati de aluminiu si constructia statiei de preparare a solutiei de var:

- invelitoarea din tigla fiind uzata, ploua;
- sarpanta fiind uzata nu mai asigura siguranta in exploatare;
- tencuieli interioare si exterioare sunt exfoliate;
- tamplarie din rasinoase este uzata;
- instalatia electrica este veche.
- Statie de clorinare

Datorita distantelor mari de transport (statie de tratare Rebrisoara – conducta de aductiune – statie de pompare-rezervoare de inmagazinare) prin Programul POS, a fost propusa o dezinfectie preventiva: o instalatie de clorinare cu hipoclorit de sodiu care asigura cantitatea de clor rezidual la capetele retelei de distributie de 0,1 mg/l. Instalatia de clorinare este amplasata in incinta gospodariei de apa din Nasaud, langa rezervoarele de inmagazinare existente, in interiorul unui container modular. Instalatia de clorinare este prevazuta cu echipament de dozare pentru un debit de 167 mc/h (46,4 l/s) si este realizata in cadrul Contractul de Lucrari CL6 fazat, finantat prin Programul POS Mediu.

Statii de pompare

Sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud este deservit de doua statii de pompare:

Statia de pompare 1 amplasata in incinta statiei de tratare cu urmatoarele caracteristici:

- grup pompare compus din 2 pompe Grundfoss CR 100 avand urmatoarele caracteristici: Q = 90 mc/h (25 l/s); H = 90 mCA, si P = 30 kW an fabricatie 2002 si care alimenteaza rezervorul tampon si statia de pompare 2, apoi apa ajunge in rezervoarele de inmagazinare din orasul Nasaud;
- grup pompare compus din 2 pompe Cris 200 avand urmatoarele caracteristici: Q = 280 mc/h (77,8 l/s), H = 20 mCA, an de fabricatie 1976 si care alimenteaza direct reteaua de apa din Nasaud fara rezervoare intermediare;
- grup de pompare compus din 2 pompe avand urmatoarele caracteristici: Q = 106 mc/h (29,44 l/s), H = 81 m si P = 37 kW, care alimenteaza localitatile Feldru si Nepos.

Statie de pompare 2. In prezent, prin Contractul de Lucari CL 6 fazat din cadrul Programului POS Mediu se executa o noua statie de pompare apa potabila amplasata in apropierea stadionului Progresul in care vor fi pompate apele din STAP Rebrisoara spre retelele localitatii Nasaud.

Caracteristicile statiei de pompare sunt:

- nr. pompe: 4 (3A+1R);
- capacitate statie: Q = 167 mc/h (46,4 l/s);
- inaltime de pompare: Hp = 90,70 mCA;
- functionarea statiei este automata pe baza senzorilor de nivel din rezervoarele de inmagazinare.

Pentru functionearea in conditii optime (fara sa intre in cavitatie) a grupului de pompare, alimentarea acestuia se va face dintr-un rezervor tampon de 25 mc. Astfel a fost adoptat un rezervor semiingropat din poliester armat cu fibra de sticla cu urmatoarele dimensiuni:

- volum util: 25 mc;
- diametru rezervor: 2,25 m;

Conducta de refulare de la statia de pompare pana la rezervoarele de inmagazinare existente (1 x 1000 mc si 2 x 300 mc) se va realiza din PEID, PE 100 PN10 si PN16 De 200 mm, cu lungimea de L = 595 m. Distanta de la statia de pompare la rezervoare este de 1.487 m. Lungimea de 882 m a fost executata prin alte fonduri, pe CL6 realizandu-se doar 595 m.

Rezervoare de inmagazinare

In sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud sunt 9 rezervoare de inmagazinare a apei cu o capacitate totala de 4.394 mc. Rezervoarele sunt semi – ingropate si supraterane, din beton, polistif, otel fuzionat cu sticla si metalice.

Prin contractul de lucrari CL 6 fazat se vor reabilita rezervoarele 2 x 300 mc si rezervorul 1 x 1000 mc prin intermediul carora se face alimentarea cu apa a orasului Nasaud si a localitatilor Lusca si Salva.

Tabel 2.175 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul *Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul SZA Nasaud se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitare captare de suprafata Rebra;
- modernizarea/reabilitare statie detratare Rebra.

Subsistem de alimentare cu apa Nasaud

Localizarea infrastructurii existente

Orasul Nasaud se gaseste in partea de nord – est a Transilvaniei, format din localitatile componente Liviu Rebreanu, Lusca si Nasaud (resedinta).

Subsistemul de alimentare cu apa Nasaud deserveste in prezent localitatea Lusca, precum si orasul Nasaud.

Sistemul de alimentare cu apa Liviu Rebreanu asigura alimentare cu apa a localitatii Liviu Rebreanu din sursa proprie si urmeaza prin prezenta investitie a fi conectat la sistemul zonal Nasaud.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Nasaud este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.176 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA NASAUD

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Nasaud	Nasaud	Nasaud	7.906	7.308	78,0	0	0
		Lusca	809				
		Liviu Rebreanu**	648				

TOTAL	**9.363**	**7.308**	**78,0**	**0**	**0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa de suprafata;
- conducte de aductiune;
- statie de tratare a apei;
- statii de pompare;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Sursa de apa pentru orasul Nasaud si localitatea Lusca este asigurata din captarea de suprafata aflata pe raul Rebra

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Rebrisoara

Statii de pompare

Asigurarea debitului si inaltimii de pompare pentru alimentarea cu apa a localitatii Lusca se realizeaza din statia de pompare Lusca ampasata in localitatea Lusca.

Statia de pompare ce deserveste localitatea Lusca este compusa din doua pompe (1A + 1R) tip Willo, Q = 16,2 mc/h (4,5 l/s), H = 50 m, P = 4,0 kW si o pompa de incendiu tip Wilo cu Q = 36 mc/h (10 l/s), H = 50 m, P = 9 kW.

Statiile de pompare existente nu prezinta deficiente.

Retele de distributie

Lungimea retelei de distributie pentru orasul Nasaud este de L = 31.280 m, realizata din conducte de PEID, fonta, azbociment si otel, cu diametre cuprinse intre 32 – 200 mm.

O parte din reteaua de distributie a orasului Nasaud este in curs de reabilitare pe POS Mediu (in cadrul contractului de lucrari CL6 fazat), astfel: L = 4.771 m, PEID, PE 100, PN10, De 75 – 200 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Nasaud este de 7.308 locuitori, cu un grad de bransare de 78%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Nasaud este de 96%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din orasul Nasaud este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Orasul Nasaud este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.177 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA NASAUD

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiune	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare de inmagazinare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100%. O parte din reteaua de distributie a orasului Nasaud (aprox. 11 km) prezinta un grad avansat de uzura, in special datorita duratei de viata ridicate in exploatare (>40 ani), grad de uzura materializat prin avarii frecvente ce genereaza in exploatare probleme ce tin de: intreruperea alimentarii cu apa a populatiei, interventii dificile datorate traficului rutier, interventii ce sunt in acelasi timp si costisitare, pierderi semnificative de apa, toate aceste deficiente converg intr-un cost de exploatare cu intretinerea retelei de distributie ridicat si in reducerea semnificativa a gradului de siguranta in exploatare. Reteaua de distributie se confrunta in principal cu: fisurari frecvente ale conductelor din otel neprotejat ca urmare a coroziunii, ruperea bransamentelor din cauza traficului si presiunii cladirilor noi, variatii de presiune in sistem, vechimea instalatiilor auxiliare etc

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Nasaud se implementeaza urmatoarele investitii:

- extindere retea de distributie in orasul Nasaud, L = 1.814 m;
- reabilitare retea de distributie in orasul Nasaud, L = 7.160 m;
- realizarea unei statii de pompare pentru asigurarea presiunii si debitului la consumatorii din zona inalta a orasului Nasaud, amplasata pe Strada Gagii.

Sistem de alimentare cu apa Liviu Rebreanu

Localizarea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Liviu Rebreanu care asigura alimentare cu apa a localitatii Liviu Rebreanu din sursa proprie urmeaza a fi conectat la sistemul zonal Nasaud.

Prin prezentul proiect se propune conectarea sistemului de apa Liviu Rebreanu la sistemul zonal Nasaud.

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa subterana de apa;
- conducte de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Alimentarea cu apa a satului Liviu Rebreanu se realizeaza prin intermediul unui put forat cu diametru Dn 140 mm si adancimea de H = 130 m. Putul este echipat cu o pompa submersibila cu urmatoarele caracteristici: Q = 1,5 l/s si H = 90 mCA.

Tabel 2.178 CAPACITATE CAPTARE SISTEM DE ALIMENTARE CU APA LIVIU REBREANU

Capacitate captare actuala 2018 (mc/h)		**Capacitate NECESARA 2024 (mc/h)**	
(mc/h)	**(l/s)**	**(mc/h)**	**(l/s)**
5,4	1,5	10,08	2,8

Sursa: Master Plan

Aductiune

Lungimea conductei de aductiune pentru satul Liviu Rebreanu este de 400 m, realizata din material PEID cu diametrul De 90 mm.

Conducta de aductiune existenta nu prezinta deficiente.

Tratarea apei

Apa extrasa din putul forat este clorinata prin intermediul unei instalatii de clorinare cu hipoclorit de sodiu cu o capacitate de Q = 0,5 l/h.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei pentru satul Liviu Rebreanu se realizeaza in doua rezervoare de cate 100 mc fiecare.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

Lungimea retelei de distributie apa potabila pentru satul Liviu Rebreanu este de 3.780 m, realizata din conducte din material PEID, cu diametrul De 50 – 125 mm.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Liviu Rebreanu este de 100%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa Liviu Rebreanu este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A.

Tabel 2.179 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LIVIU REBREANU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiune	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteau de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Liviu Rebreanu se implementeaza urmatoarele investitii:

- conducta noua de aductiune pentru localitatea Liviu Rebreanu, L = 3.616 m;
- statie noua de pompare apa potabila amplasat in GA Lusca pentru alimentarea cu apa a rezervoarelor existente 2 x 100 mc din localitatea Liviu Rebreanu.

Subsistem de alimentare cu apa Rebrisoara

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Rebrisoara este situata in partea central-nordica a judetului Bistria - Nasaud, in bazinul Somesului Mare, la o distanta de 24 de kilometri de municipiul Bistrita si 2 km fata de orasul Nasaud.

Comuna Rebrisoara este formata din satele Gersa I, Gersa II, Poderei si Rebrisoara. In prezent, satele Gersa I si Gersa II detin sisteme de alimentare cu apa, iar prin prezentul proiect nu se vor face investitii in infrastructura de apa pentru aceste localitati.

De asemenea, localitatea Poderei nu are sistem de alimentare cu apa, aceasta va fi alimentata prin prezentul proiect din sistemul zonal Nasaud.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Rebrisoara este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.180 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA REBRISOARA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Rebrisoara	Rebrisoara	Rebrisoara	2.961	2.072	63,58	0	0
		Poderei*	298				
TOTAL			**3.259**	**2.072**	**63,58**	**0**	**0**

** Localitate care nu are retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi inclusa in SZA Nasaud*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- captare sursa de suprafata;
- statie de tratare;
- statie de pompare;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Subsistemul de alimentare cu apa Rebrisoara este racordat la statia de tratare a apei Rebra care deserveste sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud

Aductiune

Lungimea totala a conductei de aductiune de la statia de tratare Rebra la rezervorul de inmagazinare din localitatea Rebrisoara este realizata din material PEID cu diametre cuprinse intre De 140 mm si De 160 mm si lungimea totala de de L = 3.842 m, impartita pe diametre, astfel:

- L = 1.680 m, De 140 mm;
- L = 2.162 m, De 160 mm.

Tratarea apei

Tratarea apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Rebrisoara

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei pentru subsistemul Rebrisoara se realizeaza intr-un rezervor din otel fuzionat cu sticla, suprateran, cu volumul de V = 544 mc, amplasat la cota 413,81 m si pus in functiune in anul 2012. Rezervorul de inmagazinare se afla in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Statii de pompare

In UAT Rebrisoara exista o statie de pompare echipata cu (1A + 1R) pompe, tip Willo, Q = 5,0 mc/h (1,39 l/s), P = 15 kW. Statia de pompare se afla in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Retele de distributie

Lungimea retelei de distributie apa potabila pentru subsistemul Rebrisoara este de L = 16.329 m, realizata din conducte de PEID si otel, cu diametre cuprinse intre 63 – 160 mm:

Tabel 2.181 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA REBRISOARA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime
Rebrisoara	Rebrisoara	PEID	63	2.000
			75	2.995
			90	5.059
			110	2.268
			125	1.317
			140	104
			160	86
		Otel	100	2.500
TOTAL				**16.329**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Rebrisoara este de 2.072 locuitori, cu un grad de bransare de 63,58 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Rebrisoara este de 90,33%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Rebrisoara este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A.. UAT Rebrisoara este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.182 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA REBRISOARA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Rebrisoara si Gersa.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, aflat in curs de implementare, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Rebrisoara se propun urmatoarele investitii:

- racord la conducta de aductiune ST Rebra – GA Feldru;
- conducta noua de aductiune pentru alimentarea cu apa a localitatii Poderei, L = 1.348 m;
- realizarea unei gospodarii de apa in localitatea Poderei (realizata dintr-un rezervor de inmagazinare si o statie de pompare);
- extindere retea de distributie in localitatea Rebrisoara, L = 71 m;
- retea de distributie noua pentru localitatea Poderei, L = 3.262 m.

Subsistem de alimentare cu apa Feldru

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Feldru este situata in zona centrala a judetului Bistrita - Nasaud pe drumul judetean DN 17D – Beclean - Nasaud - Rodna - Carlibaba - la nord de orasul Bistrita - resedinta de judet - la est de orasul Nasaud, la sud - vest de statiunea balneo - climaterica Sangeorz - Bai, fiind traversat de la Vest la Est de raul Somesul Mare. Comuna Fedru este formata din satele Feldru (resedinta) si Nepos.

Subsistemul de alimentare cu apa Feldru deserveste localitatile Feldru si Nepos din cadrul UAT Feldru.

Numarul de locuitori din localitatile componente subsistemului de alimentare cu apa Feldru este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.183 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA FELDRU

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Feldru	Feldru	Feldru	5.626	3.991	53,29	0	0
		Nepos	1.863				
TOTAL			**7.489**	**3.991**	**53,29**	**0**	**0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- captare de suprafata Rebra;
- statie de tratare;

- conducte de aductiune si statii de pompare;
- rezervoare de inmagazinare a apei;
- retea de distributie.

Subsistemul de alimentare cu apa a fost realizat in anul 2005.

Prin POS Mediu s-au prevazut investitii pentru extinderea subsistemului de alimentare cu apa Feldru, investitii care constau in: extinderi retea de distributie: L = 2.000 m, PEID, PE, 100, PN6, De 63 mm. Pe traseul retelei de distributie apa potabila pentru racordarea cu reteaua existenta a fost nevoie de o subtraversare drum national si o supratraversare rau Somesul Mare.

Prin contractul de lucrari CL8 finantat din economiile POS Mediu s-au realizat pentru localitatea Feldru, urmatoarele investitii:

- bransament la reteaua de apa existenta;
- extindere retea de apa, L_{totala} = 4 .765 m, din care:
  - L = 3.345 m, Dn 63 mm;
  - L = 1.420 m, Dn 110 mm.
- bransamente apa, PEID, PN10, Dn 25 m, L = 1.260 m;
- bransamente apa, PEID, PN10, Dn 50 m, L = 50 m;

Toate lucrarile prevazute in cadrul POS Mediu s-au executat si sunt puse in functiune.

Captarea apei

Sursa de apa necesara pentru subsistemul Feldru s-a asigurat printr-un racord la statia de pompare din gospodaria de apa Rebrisoara (ST Rebra). Racordul s-a realizat printr-un camin de vane in incinta statiei de pompare.

Statia de pompare este echipat cu (1A+1R) electropompe avand urmatoarele caracteristici: Q = 106 mc/h (29,44 l/s), H = 81 m si P = 37 kW. De asemenea, este prevazuta si o instalatie de dezinfectie a apei cu clor gazos avand capacitatea de 200 g/h dimensionata pentru un debit de 38 l/s.

Pentru contorizarea apei preluata din statia de tratare Rebrisoara este montat un contor de apa Dn 100.

Aductiune

Conducta de aductiune intre statia de pompare a orasului Nasaud si rezervorul de inmagazinare din localitatea Feldru este realizata din material PEID, PN 10 si PN6 cu lungimea totala de 10.573 m (din care 607,40m aductiune secundara pentru rezervorul din localitatea Nepos), cu urmatoarele caracteristici:

- *Tronsonul I*: statie de pompare – nodul **A** (racord pentru rezervorul din satul Nepos), din PEID, PN 10, L = 4.817,60 m cu De 280 mm;

- *Tronsonul I a* (aductiune secundara): nodul **A** (racord pentru rezervorul din satul Nepos) – nodul **D**, din PEID, PN 10, L = 151,5 m cu De 180 mm;
- *Tronsonul I b* (aductiune secundara): nodul **D** – rezervorul de la Nepos, din PEID, PN 6, L = 455,90 m cu De 180 mm;
- *Tronsonul II*: nodul **A** – nodul **B**, din PEID, PN 10, L = 244,40 m cu De 225 mm;
- *Tronsonul III*: nodul **B** – rezervor tampon la statia de pompare, din PEID, PN 6, L = 3.338,30 m cu De 200 mm;
- *Tronsonul IV*: statie de pompare – nodul **C**, din PEID, PN 10, L = 706,70 m cu De 225 mm;
- *Tronsonul V*: nodul **C** – rezervorul din satul Feldru, din PEID, PN 6, L = 822,60 m cu De 225 mm;

Pe traseul conductei de aductiune, in extravilanul localitatii Feldru s-a amplasat o statie de pompare si un rezervor tampon de 15 mc necesare alimentarii cu apa a rezervorului din satul Feldru. Caracteristicile statie de pompare sunt:

- (1A+1R) pompe, tip Grundfos;
- Q = 64 mc/h (17,8 l/s);
- P = 18,5 kW.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Rebrisoara

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei pentru localitatea Nepos se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor circular, metalic, suprataren avand capacitate de 450 mc amplasat la cota 400 mdMN.

Inmagazinarea apei pentru localitatea Feldru se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor circular, metalic, suprataren avand capacitate de 900 mc amplasat la cota 429,50 mdMN.

Statii de pompare

Presiunea apei in retelele de distributie din localitatile Feldru si Nepos este asigurata gravitational din rezervoarele de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Lungimea retelei de distributie din cadrul UAT-ului Feldru este de 29.391 m si se prezinta astfel:

- L = 16.413 m, PEID, cu diametre cuprinse intre De 32 – 200 mm, in localitatea Feldru Reteaua de distributie din localitatea Feldru a fost extinsa prin POS Mediu astfel:
  - L = 5.345 m, De 63 mm, PE;
  - L = 1.420 m, De 110 mm, PE;

o L = 6.222 m, PEID, cu diametre cuprinse intre De 63 – 160 mm, in localitatea Nepos.

Tabel 2.184 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA FELDRU

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Feldru	Feldru	PEID	32	50
			40	1.265
			63	14.069
			75	1.900
			90	1.565
			110	3.519
			160	111
			180	175
			200	524
	Nepos		63	4.295
			90	291
			110	538
			160	1.089
TOTAL				**29.391**

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Feldru este de 3.991 locuitori, cu un grad de bransare de 53,29 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Feldru este de 98,7%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din UAT Feldru este exploatat si intretinut de catre Operatorul Local S.C. AQUABIS SA. UAT Feldru este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.185 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA FELDRU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare Principalele deficiente ale rezervorului de inmagazinare Feldru sunt generate de varsta acestuia, uzura excesiva a materialelor componente, starea avansata de uzura a echipamentelor, instalatiilor hidraulice si instalatiilor electrice.
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Feldru.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – *Nasaud,* la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Feldru se implementeaza urmatoarele investitii:

- extindere retea de distributie in localitatea Nepos, L = 1.305 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Feldru, L = 94 m.

Subsistem de alimentare cu apa Salva

Localizarea infrastructurii existente

Localitatea Salva este situata in bazinul inferior al Vaii Salauta, in partea de nord - vest a judetului Bistria – Nasaud. Este asezata la o distanta de 28 de km de resedinta de judet si 4 km de orasul Nasaud, cel mai apropiat centru urban. Se gaseste la intersectia a doua drumuri, respectiv DN 17 C Nasaud-Romuli care face legatura cu judetul Maramures si DN 17 D Nasaud-Beclean, drum care leaga orasul Dej din judetul Cluj cu localitatea Salva. Comuna Slava este un important nod de cale ferata, care asigura legatura cu localitatile Viseu, Vatra Dornei si Dej. Comuna Salva este formata doar din satul de resedinta cu acelasi nume.

Subsistemul de alimentare Salva deserveste localitatea Salva.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.186 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA SALVA

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Salva	Salva	Salva	2.674	1.644	61,5	0	0,0

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Subsistemul existent de alimentare cu apa cuprinde:

- racord in reteaua de distributie a orasului Nasaud;
- conducta de aductiune;
- rezervor de inmagazinare si statie de pompare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Subsistemul de apa care alimenteaza localitatea Salva este racordat la subsistemul de alimentare cu apa al orasului Nasaud.

Aductiune

Conducta de aductiune de la caminul de racord (reteaua de distributie a orasului Nasaud) pana la rezervorul de inmagazinare amplasat in gospodaria de apa Salva, este realizata din material PEID, cu diametrul De 160 mm si lungimea totala de 2.024 m.

Tratarea apei

Tratare apei se realizeaza in cadrul statiei de tratare Rebrisoara

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei pentru localitatea Salva se realizeaza intr-un rezervor metalic, suprateran, cu un volum de V = 500 mc, amplasat la cota 331 m, pus in functiune in anul 2011.

Statii de pompare

In localitatea Salva exista o statie de pompare echipata cu (2A + 1R) pompe, tip Willo, Q = 60 mc/h (16,7 l/s), H = 35 mCA, P = 5,5 kW si pompa de incendiu Q = 18 mc/h (5 l/s), H=35 mCA,P = 4 kW.

Retele de distributie

Lungimea retelei de distributie apa potabila pentru subsistemul Salva este de L = 18.993 m, realizata din conducte de PEID si otel cu diametre cuprinse intre 40 – 180 mm:

Tabel 2.187 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA SALVA

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
Salva	Salva	PEID	40	250
			63	7.757
			75	1.182
			90	2.237
			110	1.065
			125	222
			160	724
			180	846
		Otel	100	4.710
TOTAL				**18.993**

Sursa: Master Plan

Este aprobata finantarea prin Programul National de Dezvoltare Locala pentru proiectul „Extindere retea alimentare cu apa la Manastirea Izvorul Tamaduirii si a unui grup de 50 de gospodarii in comuna Salva, judetul Bistrita Nasaud

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la subsistemul de alimentare cu apa Salva este de 1.644 locuitori, cu un grad de bransare de 61,5%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Salva este de 95,9%.

Exploatare si intretinere

Subsistemul de alimentare cu apa Salva este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A.. UAT Salva este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.188 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SALVA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Salva se implementeaza urmatoarele investitii:

- extindere retele de distributie in localitatea Salva, L = 460 m.
- realizarea unei statii de pompare apa potabila, amplasata in GA Salva;

Sistem de alimentare cu apa Cosbuc

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Cosbuc este asezata in partea de vest a judetului Bistrita - Nasaud, la o distanta de cca. 37 km fata de orasul Bistrita, resedinta judetului si de 12 km fata de Nasaud.

Comuna Cosbuc este formata numai din satul de resedinta cu acelasi nume.

Numarul de locuitori din cadrul subsistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.189 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SUBSISTEMUL CU APA COSBUC

Subsistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati componente	Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Cosbuc	Cosbuc	Cosbuc**	1.489	431	28,9	0	0,0

***Localitate la care sursa de apa nu are asigurata cantitatea apei si urmeaza a fi inclusa in SZA Nasaud.*

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

In localitatea Cosbuc este realizat un sistem de alimentare cu apa, investitorul fiind Compania Nationala de Investitii S.A.. Proiectul "Sistem integrat de reabilitare a sistemelor de alimentare cu apa si canalizare, a statiilor de tratare a apei potabile si a statiilor de epurare a apelor uzate in localitatile de pana la 50.000 locuitori" a fost realizat in anul 2008 si cuprinde urmatoarele obiecte: 3 captari de izvoare, conducte de aductiune cu lungimea de 2.316 m, rezervor de inmagazinare cu capacitatea de 300 mc, instalatie de tratare apa prin filtrare, dedurizare si clorare, precum si conducte de distributie in lungime totala de 6.826 m.

Comuna Cosbuc a beneficiat prin programul FEADR masura 3.3.2. de finantare a proiectului "Alimentare cu apa, sistem de colectare si canalizare ape uzate menajere, modernizare strazi locale, modernizare camin cultural si infoontare camin de copii in comuna Cosbuc, judetul Bistrita-Nasaud". Conform acestui proiect, s-a realizat extinderea conductei de distributie apa potabila cu conducte din teava PEID, De 110 mm, PN 6, pe o lungime de 909 m.

Captarea apei

Asigurarea cerintei de apa pentru sistemul Cosbuc se realizeaza prin intermediul a 3 izvoare ce sunt captate separat, prin trei camere de captare din beton armat monolit, incastrate in stratul de baza.

Fiecare camera de captare este alcatuita din 3 compartimente:

- compartimentul de colectare si sedimentare in care soseste apa din izvor si care este dimensionat in asa fel incat sa poata permite sedimentarea particulelor solide continute in apa izvorului;
- compartimentul de priza in care apa vine din compartimentul de colectare si sedimentare si este preluata de conducta de canalizare;
- compartimentul de exploatare in care sunt instalate vanele, conductele functionale, etc, compartiment care trebuie sa asigure accesul personalului de exploatare si spatiul pentru manipularea instalatiilor.

Camera de captare este prevazuta cu:

- conducta cu sorb de preluare a apei;
- conducta de preaplin;
- conducta de golire;
- dispozitive pentru masurarea debitului, nivelelor;
- ventilatie naturala adecvata pentru aerisirea compartimentelor.

Aductiune

Conducta de aductiune este realizata din PEID, PE 80, PN10, SDR 13,6, De 63 mm - 110 mm si are o lungime totala de 2.316 m, din care:

- L = 709 m, De 63 mm;
- L = 268 m, De 75 mm;
- L = 1.339 m, De 110 mm.

Pe traseul conductei de aductiune sunt prevazute camine de rupere de panta, camine de aerisire de golire, camine de vane si masive de ancoraj.

In cazul conectarii sistemului de apa Cosbuc la sistemul zonal de alimentare cu apa Nasaud este necesar realizarea unei statii de pompare si a unei conducte de aductiune pentru a se asigura cerinta de apa pentru comuna Cosbuc.

Tratarea apei

Statia de tratare a apei este amplasata in localitatea Cosbuc a fost pusa in functiune in anul 2012 si are o capacitate de 7,0 – 12,0 l/s.

Statia de tratare cuprinde:

- echipament de dezinfectie a apei cu clor care cuprinde:
- instalatie de dozare automata a hipocloritului de sodiu proportionala cu cerinta de apa;
- instalatie de filtrare automata;
- instrument de masura a clorului reziduu si dozaj de siguranta;
- container transportabil termoizolant cu dimensiunile L = 6m x l = 2,5 m x H = 2,5m, dotat cu instalatie de incalzire electrica si iluminat.
- echipament de dedurizare.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea apei se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor circular suprateran avand capacitate de 300 mc. Rezervorul de inmagazinare este realizat din panouri de otel.

Tinand cont de configuratia terenului in localitatea Cosbuc, gospodaria de apa s-a amplasat la o cota care sa permita distributia gravitationala a apei.

Statii de pompare

Presiunea apei in sistemul de alimentare Cosbuc este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din PEID, PE 80, SDR 21, PN 6 cu diametre cuprinse intre De 63 ÷ 140 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 7.737 m, impartita pe diametre, astfel:

Tabel 2.190 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN LOCALITATEA COSBUC

UAT	Localitate	Material	Diametru [mm]	Lungime	PIF
Cosbuc	Cosbuc	PEID	63	2.420	2012
			110	1.964	
			125	2.828	
			140	525	
TOTAL				**7.737**	

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Cosbuc este de 431 locuitori, cu un grad de bransare de 28,9%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in subsistemul de alimentare Cosbuc este de 28,9%.

Exploatare si intretinere

In prezent, sistemul de alimentare cu apa din comuna Cosbuc nu este exploatat si intretinut de catre AQUABIS SA. Comuna Cosbuc este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.191 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA COSBUC

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul subsistemului de alimentare cu apa Cosbuc se implementeaza urmatoarele investitii:

- conducta noua de aductiune de la GA Salva la GA Cosbuc, L = 8.892 m;
- realizarea unei statii de pompare in localitatea Cosbuc;
- extindere retea de distributie in localitatea Cosbuc, L = 3.376 m.

Sistem zonal de alimentare cu apa Bargau

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Bistrita Bargaului este situata in partea de est a judetului Bistrita Nasaud la 26 km est de capitala de judet; marginita de Muntii Bargaului – la nord si de Muntii Calimani la sud-est. Comuna este alcatuita din doua sate Bistrita Bargaului si Colibita - situata la o distanta de 18 km de centrul satului resedinta.

Sistemul zonal Bargaului deserveste localitatea Bistrita Bargaului. Localitatea Colibita are sistem independent de alimentare cu apa, iar prin Proiectul regional POIM nu au fost prevazute investitii pentru aceasta localitate.

Comuna Prundu Bargaului este situata la 23 km nord de orasul Bistrita - resedinta judetului Bistrita Nasaud in partea de est a judetului Bistrita Nasaud pe DE 85 (DN17). Comuna este alcatuita din doua sate Prundu Bargaului si Susenii Bargaului. Sistemul zonal Bargau deserveste aceste doua localitati.

Comuna Josenii Bargaului se afla in partea central-estica a judetului Bistrita Nasaud, la aproximativ 17 km, in amonte de municipiul Bistrita, pe malul drept al Bistritei. Comuna este asezata in depresiunea Bistritei si se invecineaza la nord cu comuna Ilva Mica, la nord-est cu comuna Prundu Bargaului, la sud-est cu comuna Bistrita Bargaului, la sud sud-vest cu comuna Livezile, iar la vest cu comuna Feldru. Comuna este alcatuita din patru sate Josenii Bargaului, Mijlocenii Bargaului, Rusu Bargaului si Stramba. In prezent, sistemul zonal Bargau deserveste localitatile Josenii Bargaului, Mijlocenii Bargaului si Rusu Bargaului. Localitatea Stramba are in curs de executie retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi deservita de sistemul zonal Bargau.

Comuna Livezile este situata in centrul judetului Bistrita Nasaud si este formata din cinci sate Livezile, Dorolea, Cusma, Dumbrava si Valea Poienii.

Localitatea Livezile este deservita de sistemul zonal Bargau, iar localitatea Dumbrava are in curs de executie retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi deservita de sistemul zonal Bargau.

Comuna Tiha Bargaului este situata in estul municipiului Bistrita, la aproximativ 27 km distanta de acesta si este formata din cinci sate: Ciosa, Muresenii Bargaului, Piatra Fantanele, Tiha Bargaului si Tureac.

Localitatile Tiha Bargaului si Tureac sunt deservite de sistemul zonal Bargau. Localitatea Muresenii Bargaului nu are sistem de alimentare cu apa. Prin Proiectul regional POIM au fost prevazute investitii pentru alimentarea cu apa a acestei localitati din sistemul zonal Bargau. Localitatile Ciosa si Piatra Fantanele nu au prevazute investitii prin acest proiect.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemul zonal de alimentare cu apa Bargau este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.192 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

Sistem zonal de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Bargau	Bistrita Bargaului	Bistrita Bargaului	3.481	1.286	36,9	1.286	36,9
	Prundu Bargaului	Prundu Bargaului	4.244	5.015	91,0	5.015	91,0
		Susenii Bargaului	1.258				
	Josenii Bargaului	Josenii Bargaului	1.749	2.308	52,0	2.308	52,0
		Mijlocenii Bargaului	1.455				
		Rusu Bargaului	805				
		Stramba **	427				
	Livezile	Livezile	2.409	1.207	44,0	1.207	44,0
		Dumbrava**	365				
	Tiha Bargaului	Tiha Bargaului	1.401	371	7,0	371	7,0
		Tureac	2.299				
		Muresenii Bargaului*	1.539				
TOTAL			**21.432**	**10.187**	**47,53**	**10.187**	**47,53**

**Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SZA Bargau*
***Localitati care au investitii pe alte fonduri si urmeaza a fi incluse in SZA Bargau*
Sursa: Master Plan

In prezent AQUABIS opereaza in 9 localitati din totalul localitatilor ce fac parte din SZA Bargau.

Investitiile de alimentare cu apa din cadrul localitatilor componente sistemului de alimentare cu apa Bargau aflate in derulare pe alte fonduri sunt urmatoarele:

Tabel 2.193 PROIECTE SISTEM ZONAL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

UAT	Denumire proiect	Indicatori proiect
Bistrita Bargaului	„Extindere retea publica de apa si apa uzata menajera in comuna Bistrita Bargalui, judetul Bistrita-Nasaud" – finantare prin PNDR si buget local	SPAP - 1 buc Aductiune - 1.550 m Rezervor metalic 870 mc - 1 buc Retea distributie - 18.422 m
	Extindere sistem de alimentare cu apa in Localitatea Colibita, Comuna Bistrita Bargaului, Judetul Bistrita - Nasaud – mal	o captare noua de suprafata; conducta noua de aductiune in lungime de 559 m, realizata din conducta de PEID, PE100RC, PN 10, SDR 17 cu diametru de 110 mm; o gospodarie noua de apa formata din doua rezervoare de inmagazinare (V = 2x150 m3), o statie de tratare dimensionata pentru un debit de Q = 4,83 l/s si o statie de pompare echipata cu doua pompe active si una de rezerva (2A+1R); extinderea retelei de distributie in lungime de 3.639 m, realizata din PEID,

	drept	PE100RC, PN 10, SDR 17 cu diametre de la 110 mm la 160 mm; numarul de camine de bransamente pe reteaua de distributie extinsa este de 55 de buc., fiind realizate din material plastic. 3 statii de pompare apa potabila noi pe reteaua de distributie; o statie de pompare noua numai in caz de incendiu; 10 camine de vane
Prundu Bargaului	„Extindere retea de apa si apa uzata in comuna Prundu Bargaului, judetul Bistrita-Nasaud" – finanare PNDR	Retea distributie - 2.807 m
Josenii Bargaului	„Extindere retea publica de apa si apa uzata menajera in comuna Josenii Bargaului judetul Bistrita-Nasaud" - finantare PNDR	SPAP - 1 buc Aductiune - 5.550 m Rezervor metalic 150 mc - 1 buc Retea distributie - 7.870 m
Tiha Bargaului	„Construire retea publica de apa si apa uzata menajera in comuna Tiha Bargaului, judetul Bistrita-Nasaud (partea dreapta a DN17 spre loc Vatra Dornei din loc. Tiha Bargaului si Tureac) " - finantare PNDR	SPAP - 1 buc Aductiune - 5.800 m Rezervor metalic 500 mc - 1 buc Retea distributie - 14.452 m
Livezile	„Extindere retea publica de apa si apa uzata in comuna Livezile, judetul Bistrita Nasaud" - finantare PNDL	SPAP - 1 buc Retea distributie - 6.240 m (3.580 m loc. Livezile, 2.660 m loc. Dumbrava)

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa de apa a sistemului Bargau este sursa de suprafata, respectiv lacul de linistire al Centralei Hidro-Electrice Colibita – amplasata in sud-estul localitatii Bistrita Bargaului;
- statie de tratare apa in localitatea Bistrita Bargaului - capacitate 120 l/s;
- conducte de aductiune:
- aductiune apa bruta de la sursa catre STAP – L = 1,50 km;
- aductiuni apa potabila de la STAP catre rezervoarele de inmagazinare Ltot = 31,96 km;
- aductiuni apa potabila catre rezervoare (lucrari aflate in implementare) Ltot = 12,90 km.
- rezervoare de inmagazinare;
- rezervor V = 1000 mc din localitatea Prundu Bargaului;
- rezervor V = 500 mc din localitatea Prundu Bargaului;
- rezervor V = 2 x 500 mc din localitatea Josenii Bargaului;
- rezervor V = 1000 mc din localitatea Livezile;
- rezervor V = 500 mc din localitatea Tureac – in implementare;
- rezervor V = 870 mc din localitatea Bistrita Bargaului – in implementare;
- rezervor V = 150 mc din localitatea Stramba – in implementare;

- statii de pompare (din reteaua existenta catre rezervoare)
- SP catre rezervorul Stramba – in implementare;
- SP catre rezervorul Tureac – in implementare;
- SP catre rezervorul Bistrita Bargaului – in implementare;

Retea de distributie

- UAT Bistrita Bargaului – 30,43 km;
- UAT Prundu Bargaului – 31,53 km;
- UAT Josenii Bargaului – 31,35 km;
- UAT Tiha Bargaului – 17,16 km;
- UAT Livezile – 22,36 km;

De la statia de tratare STAP Bistrita Bargaului apa este transportata prin aductiuni catre cele 7 rezervoare din sistem. De la rezervoare, distributia apei catre consumatorii din cele 10 localitati se face gravitational.

Captarea apei

Alimentarea cu apa a SZA Bargau se realizeaza printr-o captare de suprafata, din bazinul compensator al centralei hidro-electrice Colibita. Apa turbinata este evacuata in bazinul de linistire din avalul CHE printr-o galerie cu o lungime de cca. 6 km. Apa curge gravitational, spre STAP Bistrita Bargaului pe o conducta din PEID De 400 mm. Sursa are o capacitate de 120 l/s.

Pentru situatii de urgenta cand nu se poate utiliza captarea de baza, datorita opririi CHE Colibita, s-a realizat o captare de rezerva pe raul Bistrita in aval de bazinul de linistire CHE si amonte de statia de tratare. Aceasta sursa are o capacitate de 120 l/s. Captarea de mal cuprinde un deznisipator si o statie de pompare echipata cu 2 pompe, statia de pompare avand urmatoarele caracteristici Q =1 20 l/s, H = 15 m, P = 35 kW.

Conducte de aductiune

Aductiune apa bruta

De la sursa reprezentata de lacul de linistire al CHE Colibita, apa captata curge gravitational pe o conducta din PEID, De 400 mm avand o lungime de 1.500 m, catre statia de tratare din localitatea Bistrita Bargaului.

Aductiune apa tratata

Aductiunile din SZA Bargau sunt din PEID, au o lungime totala de L = 44,9 km cu diametre cuprinse intre De140 mm si De 355 mm.

Reteaua de aductiuni apa tratata din SZA Bargau este prezentata in tabelul urmator:

Tabel 2.194 ADUCTIUNILE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

Tronson	Material	Diametru [mm]	Lungime [m]
STAP – intersectie DN17 cu DJ173A	PEID	355	6.354
Intersectie DN17 cu DJ173A – Rez 1000 mc Prundu Bargaului	PEID	280	1.236
Rez 1000 mc Prundu Bargaului - rez 500 mc Prundu Bargaului	PEID	140	2.640
Intersectie DN17 cu DJ173A – intersectie str. Satului1 cu str. Satului2	PEID	315	2.986
Intersectie str. Satului1 cu str. Satului2 – Rez 2x500 mc Josenii Bargaului	PEID	200	2.467
Rez 1000 mc Prundu Bargaului – intersectie str. Brujeni 2 cu DN17	PEID	355	1.385
Intersectie str. Satului1 cu str. Satului2 – Rez 1000 mc Livezile	PEID	200	14.892
SPAP Tiha Bargaului - Rez 500 mc Tureac	PEID	90	5.800
SPAP Bistrita Bargaului – Rez 870 mc Bistrita Bargaului	PEID	90	1.550
SPAP Stramba – Rez 150 mc Stramba	PEID	90	5.550
TOTAL			**44.860**

Sursa: Master Plan

Conductele de aductiune care transporta apa tratata sunt in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Tratarea apei

Statia de Tratare a Apei Potabile (STAP) Bargau

Statia de tratare a apei pentru intreg sistemul zonal de alimentare cu apa Bargau este amplasata in localitatea Bistrita Bargaului si are o capacitate proiectata de 120 l/s. Statia de tratare a fost finalizata in anul 1985 si a fost reabilitata intre anii 2007 - 2010 prin programul ISPA. Reabilitarea a acoperit urmatoarele obiecte: decantoare, panouri de automatizare filtre, inlocuiri echipamente (suflante).

Din punct de vedere functional statia este structurata in doua compartimente:

- compartimentul tehnologic
- decantoare suspensionale pulsatoare echipate cu placi lamelare ondulate, capacitate totala de 120 l/s;
- cuve cu filtre rapide cu nivel liber;
- Rezervor apa tratata avand capacitatea de 300mc;
- Statie pompare si suflante pentru spalarea filtrelor rapide;
- Galeria tehnologica a filtrelor rapide;
- Grup hidrofor si electropompe pentru alimentarea rezervorului de nivel inalt.
- compartimentul de exploatare.
- Gospodaria de reactivi;
- Echipament de dezinfectie cu clor;

- Laborator fizico chimic;
- Dispecerat si spatii personal de exploatare;
- Magazii si spatii auxiliare;
- Gospodaria electrica;
- Centrala termica.

Fluxul tehnologic de potabilizare al apei.

Apa vine in cladirea statiei de tratare de la sursa, printr-o conducta din PEID cu De400mm. Dupa ce apa subtraverseaza holul statiei, conducta urmeaza un traseu prin gospodaria de reactivi unde sunt realizate masurarea debitului captat cu un debitmetru electromagnetic MAG 5100W Dn 250 (gama de masurarea 10- 400 mc/h) si sunt monitorizati parametrii calitativi ai apei-pH-ul si turbiditatea. Monitorizarea se realizeaza cu echipamente HACH LANGE. Datele astfel masurate sunt transmise la dispecerat. Tot in aceasta zona este montat dispozitivul de dozare a solutiei pe policlorura de aluminiu. Dozarea policlorurii de aluminiu se realizeaza cu 2 electropompe tipul DDI222 marca GRUNDFOSS, prin care se injecteaza solutia de policlorura de aluminiu in apa bruta. De aici apa bruta tratata trece in canalul de distributie al decantoarelor, de unde prin intermediul unor pereti deversori, este trecuta in canalele de linistire de unde prin intermediul unor conducte Dn400 ajunge in conductele de distributie la decantoare. Conductele de distributie a apei amplasate in galeria tehnologica a decantoarelor parcurg un traseu vertical de la etajul doi la parter. Apa patrunde in decantoare pe la partea inferioara a decantoarelor prin intermediul unor distribuitori multifilari prevazuti cu deflectoare de linistire. Apa este introdusa in decantoarele suspensionale prin intermediul unor vase de pulsatie echipate cu pompe de vacum, vana automata comandata de senzor de nivel si vana manuala incat sa asigure introducerea unor volume de apa in decantor in perioade de 10s la intervale de 40s. Apa in decantor are un parcurs ascensional si parcurge in faza initiala stratul suspensional, apoi trece prin zona echipata cu module lamelare si ajunge in partea superioara a decantorului unde apa decantata este colectata prin conducte perforate amplasate la nivelul superior al decantoarelor. Apa decantata este colectata intr-un canal si se distribuie uniform la un sistem format din 4 filtre cu nivel liber. Filtrele sunt de tipul rapid cu strat filtrant nisip cuartos si placi cu crepine cu grosimea stratului filtrant 1,1m si fanta crepinelor de 0,4mm. Viteza de filtrare este intre 6- 9m/h. Sub filtre, la parter, se gaseste rezervorul de apa tratata cu sase compartimente, unde are loc si procesul de dezinfectie cu clor in al patrulea compartiment al rezervorului. De aici apa este trimisa catre rezervoarele din SZA Bargau apoi catre consumatori.

Gospodaria de reactivi chimici

Este amplasata la parterul statiei de tratare, langa rezervorul de apa filtrata si decantorul nr. 1. Sala in care se gaseste gospodaria de reactivi are in plan dimensiunile 6 x 12 m.

Aici se gasesc amplasate electropompele de dozare a reactivilor si recipientii de stocare a solutiei de policlorura de aluminiu. Electropompele de dozare sunt legate la recipientii de stocare a policlorurii de aluminiu prin conductele de aspiratie si la conducta de transport apa bruta Dn400 prin dispozitivul de refulare.

Electropompele dozatoare sunt de tipul DDI 222 marca Grundfos 2 bucati si au urmatoarele caracteristici: Q = 60 l/h, P = 0,05 kW si P = 10 bar.

Pentru depozitarea solutiei de policlorura de aluminiu s-a realizat un volum de stocare de 8,0 mc. Volumul este asigurat prin doi recipienti de 4000 l. Pentru umplerea recipientilor de depozitare si transvazarea policlorurii de aluminiu este alocata o pompa cu surub tip KB40S 30.0L cu urmatoarele caracteristici Q = 16 mc/h, H = 10 mCA.

Statia de clorinare - este structurata pe doua incaperi.

Prima incapere este folosita ca depozit pentru stocul de clor, iar a doua incapere pentru dozatorul clorului si cantarul cu containerul de clor.

Aparatul de clorinare este de tip ADVANCE care functioneaza dupa principiul ejectorului-apa ce trece prin ejector produce vacuum absorbind clorul gazos dozat prin instalatie. In ejector are loc contactul fazelor cu omogenizarea si dizolvarea clorului in apa.

Rezervoare de inmagazinare

Apa tratata de la statia de tratare curge gravitational sau sub presiune catre 7 rezervoare aflate in sistemul zonal de alimentare cu apa Bargau.

Tabel 2.195 REZERVOARE DE INMAGAZINARE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

Amplasament / Denumire	Capacitate [mc]	Cota [mdMN]	Tip
Prundu Bargaului	1000	550,3	Semiingropat
Prundu Bargaului	500	636,5	Semiingropat
Mijlocenii Bargaului	2x500	556,2	Beton - semiingropate
Livezile	1000	484,8	Beton - semiingropat
Bistrita Bargaului	870	676,7	Metalic - suprateran
Tureac	500	653,6	Metalic - suprateran
Stramba	150	707,2	Metalic - suprateran

Sursa: Master Plan

Statii de pompare

Pe traseul aductiunilor existente in SZA Bargau, sunt 4 statii de pompare apa potabila, care pompeaza apa spre rezervoarele existente in sistem.

Apa potabila curge gravitational de la statia de tratare pana la rezervorul cu capacitatea de 1000 mc din localitatea Prundu Bargaului care se afla la cota 550,3 mdMN. De acolo, apa este pompata in rezervorul de 500 mc din aceeasi localitate, aflat la cota 636,5 mdMN.

Din localitatea Josenii Bargaului de la cota 464,3 mdMN apa este pompata catre rezervorul de 150 mc din localitatea Stramba, aflat la cota 707,18 mdMN.

Din localitatea Tiha Bargaului de la cota 521,8 mdMN apa este pompata catre rezervorul de 500 mc din localitatea Tureac, aflat la cota 653,6 mdMN.

In localitatea Bistrita Bargaului de la cota 546,8 mdMN apa este pompata catre rezervorul de 870 mc din aceeasi localitate, aflat la cota 676,7 mdMN.

Caracteristicile statiilor de pompare sunt prezentate in tabelul urmator:

Tabel 2.196 STATII DE POMPARE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

Amplasament / Denumire	Q [l/s]	H [mcA]	Configuratie pompe
SPAP Bistrita Bargaului – rez 870 mc	6,00	150	1A+1R
SPAP Tiha Bargaului – rez 500 mc	6,00	160	1A+1R
SPAP Josenii Bargaului – rez 150 mc	4,17	320	2A+1R
SPAP Prundu Bargaului – rez 500 mc	8,90	135	1A+1R

Sursa: Master Plan

Statiile de pompare existente sunt in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Retele de distributie

Reteaua de distributie din cadrul SZA Bargau este realizata din PEID si otel si are diametre cuprinse intre 50 ÷ 200 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 132.824 m, din care 49.791 m se afla in implementare pe alte fonduri dupa cum urmeaza:

- UAT Bistrita Bargaului – 30.429 m:
  - Localitatea Bistrita Bargaului – 30.429 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm, din care 18.442 m, conducta din PEID, De 110 mm se afla in implementare pe alte fonduri.
- UAT Prundu Bargaului – 31.529 m:
  - Localitatea Prundu Bargaului – 25.701 m:
    - 200 m, OL, Dn 50 mm – Dn 100 mm;
    - 25.501 m, PEID, De 50 mm – De 280 mm, din care 2.807 m, PEID, De 110 mm se afla in implementare pe alte fonduri;
  - Localitatea Susenii Bargaului – 5.828 m:
    - 1.100 m, OL, Dn 50 mm – Dn 200 mm;
    - 4.728 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm,

- UAT Josenii Bargaului – 31.347 m:
  - Localitatea Josenii Bargaului – 10.350 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm;
  - Localitatea Mijlocenii Bargaului – 8.704 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm;
  - Localitatea Rusu Bargaului – 4.423 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm;
  - Localitatea Stramba – 7.870 m, PEID, De 110 mm se afla in implementare pe alte fonduri.
- UAT Tiha Bargaului – 17.162 m:
  - Localitatea Tiha Bargaului: L = 17.162 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm, din care 14.452 m, PEID, De 110 mm se afla in implemtare pe alte fonduri.
- UAT Livezile – 22.357 m:
  - Localitatea Livezile: L = 19.697 m, PEID, De 50 mm – De 200 mm din care 3.580 m, PEID, De 110 mm se afla in implementare pe alte fonduri.
  - Localitatea Dumbrava: L = 2.660 m, PEID, De 110 mm se afla in implementare pe alte fonduri.

Tabel 2.197 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA BARGAU

UAT	Localitate	Lungime [m]	Diametru [mm]	Material
UAT Prundu Bargaului	Prundu Bargaului	200	50-100	OL
		11.279	50-63	PEID
		11.927	75-125	PEID
		1.395	140-200	PEID
		900	280	PEID
	Susenii Bargaului	500	50-100	OL
		600	150-200	OL
		150	32-40	PEID
		480	50-63	PEID
		3.248	75-125	PEID
		850	140-200	PEID
UAT Josenii Bargaului	Mijlocenii Bargaului	90	50-63	PEID
		4.644	75-125	PEID
		3.970	140-200	PEID
	Josenii Bargaului	1.190	50-63	PEID
		6.270	75-125	PEID
		2.890	140-200	PEID
	Rusu Bargaului	100	50-63	PEID
		3.218	75-125	PEID
		1.105	140-200	PEID
	Stramba	7.870	110	PEID
UAT Livezile	Livezile	4.147	50-63	PEID
		11.360	75-125	PEID
		4.190	140-200	PEID
	Dumbrava	2.660	110	PEID

UAT Bistrita Bargaului	Bistrita Bargaului	2.990	50-63	PEID
		24.159	75-125	PEID
		3.280	140-200	PEID
UAT Tiha Bargaului	Tiha Bargaului	17.162	50-100	PEID
	Tureac			PEID
	Muresenii Bargaului	0	-	-
TOTAL		**132.824**		

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul zonal de apa Bargau este de 10.187 locuitori, cu un grad de bransare de 47,53 %.

Gradele de bransare pentru fiecare UAT care face parte din sistemul zonal de apa Bargau sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul zonal Bargau este de 80,52%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa SZA Bargau este exploatat si intretinut de catre Operatorul Local S.C. AQUABIS SA. UAT-urile Bistrita Bargaului, Josenii Bargaului, Tiha Bargaului, Prundu Bargaului si Livezile sunt membre ADI Bistrita.

Tabel 2.198 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SZA BARGAU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Sursa actuala nu asigura in proportie de 100 % cerinta de apa la nivelul loc. Bistrita Bargaului.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Pentru asigurarea dozei optime de clor activ in conformitate cu prevederile legislatiei in vigoare este necesara prevederea unui camin injectie clor in aductiunea de transport apa tratata.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare.
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Josenii Bargaului, Rusu Bargaului si Stramba Localitatile Ciosa si Piatra Fantanele* (UAT Tiha Bargaului) nu detin sistem de alimentare cu apa. * Proiectul *Construire retea publica de apa potabila in localitatea Piatra Fantanele, comuna Tiha Bargaului, judetul Bistrita-Nasaud* va fi finantat prin Programul national de investitii „Anghel Saligny”

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – Nasaud, la nivelul SZA Bargau se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- sistem de monitorizare si control al sistemului de captare;
- realizarea de lucrari de reabilitare la constructia care deserveste statia de tratare a apei potabile, precum si sistem de monitorizare si control SCADA al proceselor din statia de tratare;
- conducta de aductiune noua in localitatea Tiha Bargaului, Ltot = 1.959 m;
- 13 de statii de pompare apa potabila pe reteaua de distributie;
- gospodarie de apa noua amplasata in localitatea Tiha Bargaului (alcatuita din doua rezervoare, o statie de clorinare si o statie de pompare);
- extindere retele de distributie in zona Bargau (comunele Bistrita Bargaului, Josenii Bargaului si Tiha Bargaului), Ltot = 39.794 m.

Sistem de alimentare cu apa Colibita

Sistemul de alimentare cu apa este alcatuit din:

- gospodarie de apa Colibita 2 cu statie de tratare Qzi max=4,83 l/s (417,312 mc /zi);
- retea alimentare cu apa: 13.159 m, din care:
    - aductiune: 483 m;
    - distributie: 12.676 m;
- bransamente retea apa: 124 buc. (locuitori deserviti: 203).

Surse de apa

Sursa Colibita 2 - suprafata - paraul Fundoaia Popii (curs de apa necadastrat), afluent de dreapta al raului Bistrita.

Instalatii de captare si conducte de aductiune a apei

Alimentarea cu apa se realizeaza prin intermediul urmatoarelor instalatii de captare:

Captarea din sursa de suprafata

Captarea a fost dimensionata pentru un debit prelevat de 4,83 l/s (417,312 mc/zi) si este prevazuta cu urmatoarele elemente constructive:

- prag cu dimensiunile: L=4,00 m; Helevatie=0,35 m;
- bazin disipator cu L=4,80 m;
- rizberma cu L=6,50 m, din anrocamente;
- conducta de captare laterala Dn 500 mm din otel, prevazuta cu gratare si stavila;

- camin de captare din beton armat cu dimensiunile L x 1 x h = 4,80 x 2,10 x 2,00 m;
- doua deznisipatoare cu V=12 mc fiecare, prevazute cu camera de spalare si camera de distributie;
- debitmetru.

Aductiunea de la sursa de suprafata Colibita 2

Conducta de aductiune de la sursa 2 la gospodaria de apa este realizata din conducte PEHD PE 100 Dn 110 mm si are lungimea totala de 483 m.

Pe conducta de aductiune, s-au prevazut 1 camin de vane si golire si 1 camin de vane si aerisire.

Gospodaria de apa

Gospodaria de apa cuprinde:

- 2 rezervoare de inmagazinare a apei cu V=150 mc fiecare;
- statie de tratare cu Qzimax=4,83 l/s (417,312 mc/zi) prevazuta cu: instalatii de coagulare, floculare,
- oxidare, filtrare rapida si dezinfectie, inclusiv aparatura de monitorizare a apei tratate;
- statie de pompare SP1 echipata cu (2A+1R) pompe avand caracteristicile: Qgrup=8,5 l/s (la Q2C) + 11,48 l/s (la Q2V) si inaltimea de pompare H=20 mCA;
- decantor pentru apele tehnologice (spalare);
- retele de incinta.

Reteaua de distributie a apei potabile

Reteaua de distributie a apei insumeaza o lungime totala de 12.676 m:

- Conducte PEHD PE 100 PN10 Dn 63 mm in lungime totala de 140 m;
- Conducte PEHD PE 100 PN10 Dn 110 mm in lungime totala de 8.593 m;
- Conducte PEHD PE100 PN10 Dn 140 mm in lungime totala de 2.899 m;
- Conducte PEHD PE 100 PN10 Dn 160 mm in lungime totala de 1.044 m.

Alimentarea consumatorilor se face prin bransamente cu apometre mecanice. Apa este utilizata de catre consumatori in scop menajer in proportie de 98%.

Pe reteaua de distributie sunt realizate:

- 101 camine de ramificatie si vane;
- 11 hidranti supraterani;
- 9 subtraversari cursuri de apa.

Statii de pompare

Pe reteaua de distributie a apei s-au realizat 3 statii de pompare, din care 2 statii pompare tip hidrofor (SP2 si SP3) pentru asigurarea presiunii in retelele de distributie si o statie de pompare utilizata numai in caz de incendiu (SPi5) pentru asigurarea debitului si presiunii necesare. Statiile de pompare au urmatoarele caracteristici:

- SP2: prevazuta cu (2A+1R) pompe, avand Qgrup=5,65 l/s; Hp=48 mCA;
- SP3: prevazuta cu (2A+1R) pompe, avand Qgrup=5,20 l/s; Hp=40 mCA;
- SPi5: prevazuta cu o pompa, avand Q=3,02 l/s; Hp=50 mCA.

Sistem de alimentare cu apa Sangeorz

Localizarea infrastructurii existente

Orasul Sangeorz-Bai este situat in extremitatea nord-estica a judetului Bistrita - Nasaud, in partea de sud a Muntilor Rodnei, la o altitudine de 435 - 450 m, la 56 km de municipiul Bistrita si 31 km de orasul Nasaud, la confluenta paraielor Borcut si Cormaia cu Somesul Mare.

Cormaia si Valea Borcutului sunt cele doua localitati componente ale orasului Sangeorz – Bai. Satul Cormaia este situat in nord-estul orasului Sangeorz-Bai, la o altitudine de 475 m, iar satul Valea Borcutului este situat in nord-vestul orasului Sangeorz-Bai, la o altitudine de 464 m.

Sistemul de alimentare cu apa Sangeorz deserveste in prezent orasul Sangeorz – Bai si Valea Borcutului. Prin contractul de lucrari CL6 fazat, din cadrul Programului POS Mediu, s-a prevazut conectarea sistemului de alimentare cu apa Cormaia la sistemul de alimentare cu apa Sangeorz. Lucrarile se afla in prezent in curs de executie.

Numarul de locuitori din localitatile componente ce vor face parte din sistemul de alimentare cu apa Sangeorz, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.199 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Sangeorz	Sangeorz	Sangeorz-Bai	7.279	7.601	80,42	7.601	80,42
		Cormaia	860				
		Valea Borcutului	7.279				
TOTAL			**9.452**	**7.601**	**80,42**	**7.601**	**80,42**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa de apa bruta: sursa subterana – puturi forate;
- tratarea apei - dezinfectie;
- conducte de aductiune si statii de pompare apa;
- rezervoare de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Alimentarea cu apa in Sistemul Sangeorz se realizeaza din sursa subterana – strat freatic raul Somesul Mare, aval confluenta cu valea Cormaia.

Apa captata provine din infiltrarea din raul Somesul Mare, iar pentru marirea debitului infiltrat s-a deviat o parte din paraul Cormaia, printr-un canal opus raului Somesul Mare, astfel ca acum puturile sunt alimentate din doua parti. Puturile sunt amplasate la o distanta de 20 m intre ele si au 60 - 80 m pana la albia raului Somesul Mare.

In prezent captarea are o capacitate proiectata de 52,8 l/s, dar se exploateaza un debit maxim zilnic de aprox. 23 l/s.

Captarea are zona de protectie sanitara, realizata in bune conditii - la ape mici cabinele subterane ale puturilor sunt peste cota inundabila a apei din rau.

Amplasamentul sistemului de captare a apei si statiei de tratare are o suprafata totala de 38.400 mp, fiind la cca. 3 km de orasul Sangeorz – Bai, pe malul drept al raului Somesul Mare.

Amplasamentul este in afara ariilor naturale protejate, accesul se face direct din DN 17D. Captarea este formata din:

Puturi de captare *– 14 bucati, din care 9 sunt in exploatare* (PIF 1963/1974)

Captarea apei a fost executata in anul 1960. Captarea apei din stratul freatic al raului Somesul Mare se face prin intermediul a 14 puturi de captare cu adancimea de 8 - 17 m si Dn 200 – 2.000 mm, amplasate in zona de terasa a raului Somesul Mare, in aval de confluenta cu Valea Cormaia, la 3 km amonte fata de localitatea Sangeorz-Bai.

Instalatii de captare *– 14 bucati, din care 9 in exploatare*

Apa este extrasa din 9 foraje, din totalul de 14 foraje de captare cu ajutorul unor electropompe montate in puturi, care pompeaza apa in cele doua tronsoane de colectare apa bruta. Pompele au urmatoarele caracteristici:

Tabel 2.200 CARACTERISTICI POMPE FORAJE – SURSA SANGEORZ

Nr. crt.	Foraj	Tipul pompei	Putere (kw)	Debit (mc/h)	Inaltime de refulare (mcA)
1	10	PEDROLLO 4SR 10-10	2,2	10 – 14	30 – 45
2	11	PEDROLLO 4SR 8-13	2,2	7 – 10	60 – 75

3	12	PEDROLLO 4SR 8-13	2,2	7 – 10	60 – 75
4	1, 2, 4, 8	PEDROLLO 4SR 15-10	3	14 – 19	30 – 45
5	13, 14	PEDROLLO-4SR 15-13	4	25,2	60

Sursa: Master Plan

Apa din puturi este colectata prin sifonare cu ajutorul recipientilor de vacuum, cu o capacitate de 3,5 mc fiecare, amplasati in constructie subterana. Extragerea se face cu pompe de vacuum tip ELVIR cu P = 5,50 kW.

Aductiune

Aductiuni apa bruta

Conductele de apa bruta din incinta captarii au o lungime de aprox. 1,2 km si sunt impartite astfel:

- aductiuni – 393 m, dupa cum urmeaza:
- tronson 1 – din teava PEID De 110 mm, De 160 mm, De 280 mm si De 315 mm cu o lungime totala de 210 m;
- tronson 2 – din teava PEID De 110 mm, De 160 mm, De 280 mm si De 315 mm cu o lungime totala de 183 m.
- conducte de legatura de la puturi la tronsoanele 1 si 2 – sunt de 811 m, dupa cum urmeaza:
    - L = 60 m din PEID De 40 mm;
    - L = 238 m din PEID De 63 mm;
    - L = 144 m din PEID De 75 mm;
    - L = 70 m din PEID De 110 mm;
    - L = 266 m din PEID De 160 mm;
    - L = 60 m din PEID De 280 mm.

Aductiuni apa tratata

Apa potabila de la STAP Sangeorz este transportata catre rezervoarele de inmagazinare prin urmatoarele conducte de transport cu lungimea totala de 5.100 m:

- L = 1.100 m, PEID, De 200 mm;
- L = 4.000 m, PEID, De 315 mm.

Tratarea apei

Statia de dezinfectie a apei realizeaza aducerea apei in parametri de potabilitate si asigura distributia apei potabile prin statia de pompare cu o capacitate maxima instalata de Q = 111 l/s.

Apa parcurge in statia de tratare urmatorul flux tehnologic: Receptie – Clorinare – Pompare spre rezervoarele de inmagazinare.

Statia de dezinfectie a apei are urmatoarele dotari:

- 2 rezervoare cu capacitatea de 3,5 mc fiecare, cu rol de vase – tampon pentru aspiratia pompelor de apa potabila;
- statie de clorinare si dozare a clorului;
- laborator de analize fizico-chimice a apei;
- instalatie de pompare;
- instalatie de masurare a debitelor apei potabile.

Rezervoare: Cele doua rezervoare din incinta statiei de dezinfectie sunt realizate din otel si sunt tratate anticoroziv. Prin intermediul colectorului de la puturi apa este receptionata in cele doua rezervoare cu o capacitate de 3,5 mc fiecare.

Statia de clorinare: este alcatuita din camera de dozare a clorului, depozitul de butelii de clor, conducta de transport a clorului si zona de dispersie a clorului in apa bruta. Clorinarea apei se face cu un aparat de clorinare de tip ADVANCE de 0,5 kg/h din care solutia de clor este trimisa in conducta de amestec cu ajutorul unei tevi de polietilena. Camera de dozare a clorului este ventilata corespunzator. Aparatul de dozare a clorului este echipat cu supapa de retinere cu vid, pentru ca apa sa nu patrunda in sistem. Echipamentul dozator de clor gazos se compune din doua parti principale: regulator de vid (racordat la butelia de clor) si ejector (produce vidul si asigura introducerea clorului in apa).

Laboratorul de analize fizico-chimice al statiei de dezinfectie a apei verifica parametrii de potabilitate ai apei, inainte ca apa sa fie pompata in reteaua de distributie. Analizele pentru indicatorii de calitate ai apei procesate si livrate beneficiarilor se efectueaza periodic si de catre Laboratorul Statiei de tratare Bistrita.

Instalatii de masurare a debitelor: in caminul comun pe care il tranziteaza cele 2 tronsoane de conducte de aductiune apa bruta, inainte de cladirea statiei de dezinfectie, sunt amplasate doua debitmetre tip ULTRAFLO 2000.

Pentru evaluarea starii actuale a statiei de tratare Sangeorz, a fost intocmita expertiza tehnica, ce a evidentiat starea actuala a statiei de tratare si in care s-au propus masurile de remediere necesare. Expertiza tehnica este anexata studiului de fezabilitate in Anexa 4.4 si 4.5 – Expertize structuri/proces, din Vol II „Anexe la studiul de fezabilitate”.

Statii de pompare

Sistemul de alimentare cu apa Sangeorz este deservit de 3 statii de pompare:

Statia de pompare 1 amplasata in incinta statiei de clorinare cu urmatoarele caracteristici:

doua pompe Willo, fiecare cu urmatorii parametrii: Q = 200 mc/h (55,6l/s), H = 60 mcA, P = 55 kW;

doua pompe Lotru, fiecare cu urmatorii parametrii : Q = 200 mc/h (55,6 l/s), H = 60 mcA, P = 37 kW.

Apa tratata este pompata in reteaua de distributie a orasului Sangeorz – Bai.

Statia de pompare 2: alimenteaza rezervoarele 2 x 300 mc care asigura necesarul de apa in zona statiunii Sangeorz – Bai (zona inalta a orasului). Pompele au urmatoarele caracteristici:

- doua pompe Willo: Q = 130 mc/h (36,1 l/s) , H = 60 mCA, P = 36 kW;
- pompa DAB: Q = 60 mc/h (16,7 l/s), H = 61 mCA, P = 24,8 kW.

Statia de pompare 3: pentru asigurarea presiunii optime la consumatorii din localitatea Cormaia prin Contractul de Lucrari CL6 fazat, din cadrul Programului Pos Mediu aflat in prezent in executie, se va realiza un grup de pompare in cladirea statiei de tratare a apei de la Sangeorz – Bai. Statia va cuprinde electropompe centrifugale verticale de inalta presiune cu urmatoarele caracteristici:

- nr. pompe: 1A + 1R;
- Q = 20 mc/h (5,6 l/s);
- H = 45 mCA.

Statiile de pompare existente nu prezinta deficiente.

Rezervoare de inmagazinare

In sistemul de alimentare cu apa Sangeorz sunt 4 rezervoare de inmagazinare a apei cu o capacitate totala de 1.600 mc, puse in functiune in anul 1963:

- 2 x 500 mc, semi-ingropate, din beton, amplasate la cota 484,0 mdMN;
- 2 x 300 mc, semi-ingropat, din beton, amplasat la cota 507,0 mdMN, reabilitat in 2008 si 2012;

Retele de distributie

In prezent, lungimea retelei de distributie apa potabila pentru orasul Sangeorz - Bai este de L = 37,5 km, realizata din conducte de PEID, fonta, azbociment si otel, cu diametre cuprinse intre 15 - 280 mm.

Tabel 2.201 RETELE DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ – BAI

Nr. Crt	Tronson		Lungime [km]	Diametru [mm]	Material
	UAT	Sangeorz	0,32	100-150	fonta
		Sangeorz	4,67	100	azbo
		Sangeorz	1,00	150-200	azbo
		Sangeorz	2,25	250	azbo
		Sangeorz	9,07	15-63	OL
		Sangeorz	0,40	80-100	OL
		Sangeorz	5,55	25-40	PEID
		Sangeorz	8,71	50-63	PEID

1	Sangeorz-Bai	Sangeorz	4,50	75-125	PEID
		Sangeorz	0,38	140-200	PEID
		Sangeorz	0,10	280	PEID
		Sangeorz	0,55	50-63	PVC-G
	TOTAL SISTEM		**37,50**		

Sursa: Master Plan

Prin Contractul de Lucrari CL6 fazat, din cadrul Programului POS Mediu, se afla in executie reabilitarea a 914 m retea de alimentare cu apa potabila cu De 250 mm si extinderea a 8.230 m de retea de alimentare cu apa potabila cu diameter cuprinse intre De 63 mm si 200 mm, realizata din conducte de PEID, PE100, PN10.

Tot prin Contractul de Lucrari CL6 fazat se va executa pentru localitatea Cormaia o retea de distributie in lungime totala de 531 m, din conducte de PEID, PE 100, PN10, De 160 mm.

Lungimea totala a retelei de distributie dupa finalizarea lucrarilor va fi de 46.261 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Sangeorz este de 7.601 locuitori, cu un grad de bransare de 80,42%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Sangeorz este de 90,53%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din orasul Sangeorz - Bai este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. Orasul Sangeorz - Bai este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.202 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANGEORZ

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Statia de clorinare	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Sangeorz se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitarea captarii subterane;
- conducta de aductiune apa bruta intre foraje, rezervor tampon si statia de pompare, L = 376 m;

- reabilitarea statiei de clorinare Sangeorz;
- realizarea unui rezervor tampon de 50 mc la captare - tratare;
- realizarea a doua statii de pompare apa potabila pentru zona inalta a orasului Sangeorz - Bai;
- extindere retea de distributie in orasul Sangeorz – Bai, L = 1.530 m;
- extindere retea de distributie in localitatea Cormaia, L = 1.531 m;
- extindere retea distributie in localitatea Valea Borcutului, L = 3.533 m.

Sistem de alimentare cu apa Maieru – Rodna (Anies)

Localizarea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare Maieru-Rodna deserveste localitatile Maieru si Anies din cadrul comunei Maieru si Rodna din cadrul comunei Rodna.

Comuna Maieru este situata de-a lungul raului Somes, la o altitudine de 470 m, in partea de nord a judetului Bistrita – Nasaud. Localitatile componente: Maieru si Anies.

Comuna Rodna este situata in partea de nord a judetului, pe valea raului Somesul Mare. Localitatile componente: Rodna si Valea Vinului. Localitatea Valea Vinului nu are sistem de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.203 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MAIERU-RODNA

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Maieru-Rodna	Maieru	Maieru	5.202	4.834	70,0	0	0
		Anies	1.722				
	Rodna	Rodna	5.456	3.417	62,63	0	0
TOTAL			**12.380**	**8.251**	**66,65**	**0**	**0,00**

Sursa: Master Plan

Sistemul existent de alimentare cu apa consta din urmatoarele elemente:

- sursa de apa bruta: captare de mal pe raul Anies;
- tratarea apei - dezinfectie;
- conducte de aductiune apa;
- rezervoare de inmagazinare;
- retea de distributie.

Captarea apei

Alimentarea cu apa in Sistemul Maieru-Rodna se realizeaza prin captare din raul Anies si din paraul Blidireasa printr-o priza tiroleza.

Captarea Anies este amplasata pe malul drept al raului Anies si este situata la circa 4 km amonte de confluenta cu raul Somes. Este o captare de mal avand la un capat canivou inchis cu vana stavila. Capacitatea proiectata a captarii este de 80 l/s.

Aductiune

Aductiuni apa bruta

Aductiunea apei de la cele doua captari, raul Anies si paraul Blidireasa, este realizata din conducte de azbociment si otel cu DN 400 mm si L = 2.870 m (de la captare Anies).

Pana la podul din aval de paraul Blidireasa, conducta de aductiune are traseul la baza taluzului drumului forestier, pe partea stanga a acestuia. Inainte de pod, conducta subtraverseaza drumul, iar in aval de pod traverseaza valea si continua inca 300 m aval, unde are un camin de golire, cu vana DN 200 mm, de unde traverseaza drumul si coboara pe partea stanga a acestuia in acostament pana la paraul Tomnatec, unde are o vana de golire si de unde conducta ajunge in statia de tratare.

Aductiuni apa tratata

De la statia de tratare Anies, apa este transportata spre consumatori si la rezervorul de 1.000 mc aflat in localitatea Rodna printr-o retea realizata din conducte de OL, PEID si azbociment cu DN 300 ÷ 400 mm, in lungime totala de L = 12.520 m.

In prezent, prin Contractul de Lucrari CL6 fazat, din cadrul Programului POS Mediu aflat in prezent in executie, pentru asigurarea apei la consumatorii din comuna Maieru, se prevede un racord la conducta de aductiune existenta (care la ora actuala asigura si distributia in localitatile Maieru si Anies) care va alimenta rezervorul de inmagazinare Maieru. Conducta de alimentare de la caminul de vane existent pana la rezervorul de inmagazinare apa potabila va fi realizata din PEID, De 250 mm, PN16, PE100, cu lungimea de 3.166 m.

Aductiunea ce va alimenta rezervorul de inmagazinare Maieru va urmari traseul de-a lungul drumului national DN17D pana la intersectia cu drumul spre Colnic unde urca pe acest drum pana la amplasamentul propus pentru rezervorul de inmagazinare realizat tot in cadrul Contractului de Lucrari CL6 fazat.

Tratarea apei

Statia de tratare este amplasata pe malul stang al raului Anies la o distanta de 250 m de drumul forestier care merge paralel cu raul. Accesul la statie poate fi ingreunat pe timp de iarna,

in caz de ninsori abundente cand acest drum lateral, ingust este degajat cu intarziere de factorii locali.

Statia de tratate a apei Anies are capacitatea proiectata de 80 l/s si cuprinde un corp de cladiri si dotari tehnologice dispus pe trei niveluri dupa cum urmeaza:

Parter:

- rezervor de apa filtrata;
- bazin de aspiratie a apei brute;
- bazin de aspiratie pentru pompe de apa;
- cuve decantoare;
- galerie tehnologica.

Corp anexa:

- statie de reactivi;
- statie de clorinare;
- depozit tampon pentru var;
- centrala termica;
- vestibul de intrare si scara de acces.

Etaj I:

- cuve decantoare;
- cuve filtre 16 m x 4 m = 64 m^2;
- galerie tehnologica;
- statie de pompe.
- Corp anexa:
- gospodarie de var;
- atelier mecanic;
- depozit de materiale;
- camera pentru personal;
- birou sef statie;
- grup sanitar, vestiar;
- spatiu de circulatie;
- scara de acces.

Etaj II:

- hala filtrelor si decantoarelor, care includ si pupitrele de comanda al filtrelor.

Corp anexa:

- gospodarie electrica;
- laborator de determinari fizico-chimice;
- depozit cu materiale de protectie;
- spatiu de circulatie;
- scara de acces.

Corpul de cladire cu parte si doua etaje prezinta urmatoarele deficiente:

- acoperisul teresa fiind cu un grad de uzura avansat, patrund apele meteorice cauzand igrasie, umiditate si mucegai zonelor de la etajul 2;
- tencuielile interioare la tavan si peretii cu mucegai, igrasie sunt exfoliate si necesita reparatii pe mari suprafete;
- tencuielile exterioare la pereti cu mucegai, igrasie sunt exfoliate si necesita reparatii pe mari suprafete;
- tamplaria mecanica prezinta fenomenul de coroziune avansata, neetanseitati intre tocul metalic si perete astfel ca se formeaza curenti de aer cu efect direct asupra sanatatii oamenilor;
- zugraveli cu stat de mucegai, igrasie;
- inflitratii de ape meteorice pe casa scarii din zona terasei;
- camera centralei termice, din cauza fumului egajat de la arderea lemenlor, prezinta tencuieli afumate cu un miros persistent de fum;
- centrala termica fiind model vechi si uzata necesita schimbare;
- cosul de evacuare a fumului de la centrala de lemne prezinta un grad de uzura exterm de avansat si necesita reparatii capitale;
- echipamentele statiei de tratare sunt uzate moral si fizic;
- decantoarele prezinta degradari ale tencuielilor sclivisite si necesita refacerea acestora;
- conductele metalice, vanele, robinetii de trecere sau inchidere prezinta un grad avansat de uzura si coroziune; necesita schimbarea acestora;
- zone din plansee se prezinta cu stratul de acoperire a armaturii distrus facilitand coroziunea armaturii necesitand consolidarea acestora;
- sursa nu este foarte bine protejata, mai ales in cazul in care se executa lucrari forestiere in amonte;
- nu exista posibilitatea conducerii proceselor tehnologice de la distanta;

Descrierea procesului tehnologic

Apa captata ajunge in statia de tratare printr-o conducta metalica cu DN 400 mm.

Dupa ce subtraverseaza holul statiei, conducta iese din subsolul cladirii in spatiul rezervat gospodariei de reactivi chimici si urmeaza un traseu pe lungimea acesteia, dupa care paraseste hala reactivilor si patrunde in galeria tehnologica a decantoarelor pe care o traverseaza pe verticala pana la etajul II, unde intra in canalul de distributie al decantoarelor.

Pe traseul conductei aflate in hala gospodariei de reactivi se gasesc trei dispozitive de amestec prin intermediul carora se injecteaza apa bruta; emulsia de var si solutia de sulfat de aluminiu.

Pe traseul vertical al conductei de apa situat intre parterul statiei si etajul doi este situata instalatia de masurare a debitului.

Apa bruta tratata cu reactivi soseste in canalul de distributie al decantoarelor, de unde prin intermediul unor pereti deversori patrunde in canalul de linistire, iar din acesta ajunge in conductele de distributie la decantoare.

Conductele de distributie amplasate in galeria tehnologica a decantoarelor parcurg un traseu vertical de la etajul doi la parter.

Apa din conductele de distributie patrunde la partea inferioara a decantoarelor, ajunge la partea superioara a decantorului si apoi este colectata de o serie de tuburi perforate.

Din tuburile perforate, apa ajunge in jgheaburile laterale de unde este apoi condusa intr-un canal colector central care o distribuie la cuvele filtrelor. Ajunsa in filtre, le strabate de sus in jos, traversand un strat filtrant de nisip, compus din doua sorturi. La partea inferioara a stratului filtrant se gasesc placile cu crepine; dupa ce le strabate, apa ajunge in spatiul de colectare, de unde prin conducte, ajunge la rezervorul de apa potabila aflat sub cuvele de filtrare.

Patrunzand in primul compartiment al rezervorului, apa este dirijata spre punctul de injectare a clorului, dupa care ajunge in al doilea compartiment al rezervorului, de unde apa trece spre conducta de transport a apei potabile ajungand la rezervorul de inmagazinare. De aici apa este distribuita la consumatori.

Adiacent la cuvele de filtrare la etajul I se gaseste galeria tehnologica a filtrelor, precum si instalatia de spalare a acestora cu apa, instalatia de aer comprimat pentru actionarea pneumatica a vanelor si instalatia de hidrofor pentru alimentarea cu apa a statiei de tratare.

Descrierea instalatiilor si a fluxului tehnologic

Bazinul de sulfat de aluminiu: In corpul anexa al parterului se afla depozitul de sulfat. In apropierea statiei de tratare se gaseste o platforma cu un bazin din polstif cu capacitatea de 20mc pentru depozitarea solutiei de sulfat de aluminiu. La etajul doi al cladirii statiei mai este un bazin din polstif de 2,5 mc pentru depozitarea solutiei de sulfat de aluminiu care se utilizeaza in perioade cu temperaturi scazute.

Decantoarele verticale

Decantarea se realizeaza prin intermediul a 4 decantoare de tip Pulsator, dar care nu au fost executate corespunzator proiectului din 1980 si au ramas ca decantoare verticale, operarea lor fiind dificila la debite mare.

Din conducta de aductiune apa soseste in camera de distributie, de unde intra in compartimentele de admisie ale decantoarelor. Dupa depunerea sedimentelor in decantoare, apa trece din partea finala a acestora spre filtre.

Fiecare decantor este constituit dintr-un bazin cu fundul plat, avand instalate pe radier conducte perforate (distribuitor multifilar), pentru distributia uniforma a apei brute pe intreaga suprafata.

La partea superioara a decantorului sunt o serie de tuburi perforate si de jgheaburi care servesc pentru colectarea uniforma a apei limpezite (decantate), evitandu-se distributiile neuniforme ale vitezei in toate zonele decantorului.

Cuvele decantoarelor suspensionale sunt cu baza de 4,5 x 4m si inaltimea de 7m. Cuvele sunt construite din beton armat turnat monolit si fac corp comun cu filtrele rapide si cele doua etaje ale cladirii statiei de tratare. Alimentarea cu apa a celor patru decantoare se face dintr-un canal de beton armat amplasat la etajul doi al cladirii, care are o structura de 0,75 x 1m si o lungime de 17,5m.

Din caminul de alimentare apa trece in canalul de linistire al fiecarui decantor.

Canalele de linistire au sectiune dreptunghiulara de 0,85 x 1m cu lungimea de 3m pentru primele trei decantoare, iar pentru ultimul decantor are lungimea de 2,30m.

Pe radierul canalelor de linistire se gasesc amplasate gurile conductelor de alimentare a decantoarelor. Aceste conducte de alimentare sunt din otel cu Dn 400mm si sunt prevazute cu cate o vana cu Dn 400mm pentru reglarea debitului in decantoare sau pentru scoaterea din functiune a decantoarelor in perioada reviziilor sau reparatiilor.

Fiecare decantor este prevazut cu cate un concentrator de namol. Concentratorul de namol este format din doua buzunare avand fiecare un volum de cca. 4mc. Evacuarea namolului din concentratorul de namol se face cu ajutorul a 2 conducte cu Dn 150mm.

Ramura ascendenta a sifonului este amplasata in concentrator, iar ramura descendenta in galeria tehnologica a decantoarelor.

Evacuarea namolului se face periodic manual, intr-un canal colector aflat la parterul statiei sub galeria tehnlogica a decantoarelor.

Canalul colector are sectiunea de 0,70 x 0,80m.

Deasupra stratului suspensional se gaseste un strat de apa limpezita de circa 1,4m. La cota 6,49m se gasesc 5 tevi din PVC perforate, montate paralel cu latura mica a decantorului care colecteaza apa limpezita si apoi o conduce in 2 jgheaburi laterale, cu dimensiunile 0,30 x 0,50m. Prin cele doua jgheaburi apa curge intr-un canal colector central montat la partea superioara a peretelui despartitor dintre cuvele decantoarelor si filtrele rapide.

Filtrele rapide

Filtrele sunt amplasate la etajul II al cladirii si sunt formate din 4 cuve de 16 m^2 fiecare. In prezent filtrele functioneaza cu o viteza redusa, cca. 0,9 - 1,0 m/h datorita consumurilor reduse la consumatorii finali.

Fiecare cuva de filtrare are dimensiunile de 4 x 4m in plan si o inaltime de 3,5 m. Cuvele sunt impartite pe verticala in doua compartimente. Compartimentul superior este despartit de cel inferior printr-un planseu cu crepina. La partea superioara a cuvei filtrului se gasesc doua jgheaburi pentru colectarea apei rezultate din splarea filtrului. Aceste jgheaburi sunt montate la partea superioara a peretilor despartitori ai filtrelor.

Stratul filtrant este din nisip tip STAS 1712/91 cu dimensiunea granulelor intre 1-2mm, un coeficient de neuformitate U=1,5, continutul de SiO_2 de minimum 96%, iar inaltimea de 1,1m.

Sub stratul filtrant s-a prevazut un strat suport de pietris tip STAS 1712/1/91 cu diametrul granulelor de 4-15mm si o inaltime de 0,20m, avand rol in repartizarea cat mai uniforma a aerului si apei de spalare.

Evacuarea apei rezultate din spalarea filtrelor are loc intr-o conducta de otel DN 300mm aflata in partea superioara a galeriei filtrului.

Evacuarea apei filtrate precum si sosirea aerului pentru spalarea filtrelor se realizeaza in compartimentul inferior al filtrului.

Pentru golirea fiecarei cuve filtrante s-a prevazut la partea inferioara a cuvei cate o conducta cu vana, avand diametrul de 100mm.

Galeria tehnologica a filtrelor rapide este adiacenta sirului de cuve filtrante si este instalata la etajul I al cladirii. Galeria adaposteste conductele tehnologice din statia de tratare, instalatia de hidrofor din statia de tratare si instalatia pneumatica pentru actionarea vanelor, de la pupitrele de comanda a filtrelor.

Conductele tehnologice ale filtrelor sunt urmatoarele:

- conducta de colectare a apei murdare din spalarea filtrelor cu Dn 300mm;
- conducta de transport a apei pentru spalarea filtrelor cu Dn 300mm;
- conducta de transport a aerului pentru spalarea filtrelor cu Dn 200mm;
- conducta Dn 100mm pentru golirea filtrelor;

- conducta cu Dn 150mm cu regulatoare de debite pentru colectarea apei filtrate.

In dreptul filtrului rapid 2 se afla 3 grupuri de pompare pentru spalarea filtrelor, pompele sunt de tipul VDF 200, cu urmatoarele caracteristici: Q = 217 mc/h; H = 14,5 m; P = 15 kW; n = 1.450 rot./minut.

In dreptul filtrului rapid nr.3 se afla instalatia hidrofor a statiei formata din doi recipienti de hidrofor avand fiecare un V = 2,0 mc si doua electropompe SADU 50 x 5 cu urmatoarele caracteristici: Q = 6,0 mc/h; H = 40 m; P = 2,2 kW/h; n = 2.850 rot./minut.

Instalatia hidrofor serveste pentru alimentarea aparatelor de dozare a clorului, prepararea solutiei de sulfat de aluminiu, pregatirea emulsiei de var si alimentarea laboratorului si grupului sanitar al statiei.

In dreptul filtrului rapid nr. 4 se gaseste instalatia pneumatica pentru actionarea vanelor de la filtre. Instalatia este formata din doua grupuri electrocompresoare de tip ECR 350 si IECS -1,5 cu caracteristicile: Q = 260 l/minut, P = 6,0 daN/cm2 si Q = 1,5 mc/minut, P = 7,0 daN/cm2.

Rezervorul de apa filtrata este situat la parterul galeriei tehnologice sub filtrele rapide. Are un volum de 325 mc si este construit din beton armat.

Este impartit in 6 compartimente. Primul compartiment este complet izolat de rezervor si serveste ca baza de aspiratie pentru statia de pompare. Acest compartiment nu este utilizat, deoarece nu este necesara pomparea apei in retea.

Al doilea compartiment este folosit ca bazin de aspiratie pentru pompele VDF 200; acest compartiment comunica cu compartimentul nr. 3 al rezervorului printr-o deschizatura de 1 x 2 m.

Al treilea compartiment este folosit pentru colectarea apei filtrate de la filtrele rapide si comunica cu al patrulea printr-o deschizatura de l x 2 m. In dreptul acestei deschizaturi, in partea de jos, este montata conducta Dn 50 mm din PVC pentru dozarea solutiei de clor, care este perforata pe lungimea de 1,0 m cu gauri cu D = 10 mm si distanta intre gauri de 50 mm. Conducta Dn 50 mm din PVC este blindata la capatul ei cu o flansa din placa de PVC de 4,0 mm grosime.

Compartimentul al patrulea este utilizat pentru contactul solutiei de clor cu apa in vederea realizarii unei bune dezinfectii.

Compartimentul al cincilea este legat de compartimentul al patrulea printr-un culoar lat de 1,0 m si lungime de 2,0 m, in care se gaseste conducta de preaplin cu Dn 400 mm si gura de acces in rezervor.

Compartimentul al saselea este amplasat in punctul terminus al circuitului apei din rezervor. In acest compartiment se gasesc sorburile pompelor, pentru instalatia de hidrofor si conducta de plecare a apei potabile spre rezervorul de inmagazinare al localitatii Rodna.

Rezervorul poate fi scos din functiune in perioada de revizie si intretinere fara a afecta circuitul tehnologic, prin preluarea apei filtrate de o conducta din otel cu Dn 400 mm si transportul ei spre exteriorul statiei. Aceasta conducta este plasata la partea superioara a rezervorului la cota +2,75 si traverseaza compartimentele nr. 1, 2, 5, 6 si trece, in culoarul de capat al parterului statiei de tratare.

Gospodaria de reactivi chimici

Este amplasata la parterul statiei de tratare, langa rezervorul de apa filtrata si decantorul nr. 1. Sala in care se gaseste gospodaria de reactivi are in plan dimensiunile 6 x 12 m.

Aici sunt amplasate suflantele pentru spalarea filtrelor. La nivelul 0,80m se gasesc pompele pentru dizolvarea solutiei de sulfat de aluminiu si pompa pentru umplerea rezervorului de stocare.

Suflantele pentru spalarea filtrelor rapide sunt amplasate langa pompele utilizate la transvazarea solutiei de sulfat de aluminiu. Aceste suflante sunt de tipul SRD 40 MC0-750 SC si au urmatoarele caracteristici: Q =1.090 mc/h; h = 5,0 m; P = 30 kW; n = 720 rot./minut.

Pentru accelerarea dizolvarii sulfatului de aluminiu si omogenizarea solutiei pentru a atinge concentratia dorita exista instalatia de pompare echipata cu electropompa PCH125-25, avand urmatoarele caracteristici: Q = 190 mc/h; H = 2,0 m; P = 7,5 kW; n = 1.500 rot./minut.

Aceasta instalatie aspira solutia din bazinul de dizolvare si o refuleaza din nou in bazin, operatie continua pana la dizolvarea intregii cantitati de sulfat de aluminiu.

Solutia obtinuta la concentratia dorita este refulata de aceleasi pompe la recipientii de stocare.

Depozitul tampon pentru var ocupa un spatiu de 2 x 4 m la parterul statiei si este amplasat intre gospodaria de coagulanti si statia de dezinfectie cu clor.

In incinta depozitului se gaseste o platforma pentru transportul sacilor la etajul I.

Statia de dezinfectie cu clor este structurata pe doua incaperi.

Prima incapere este folosita pentru depozitarea buteliilor de clor de rezerva, iar a doua incapere pentru dozatorul clorului si cantarul cu containerul (butelia) in functiune.

Aparatul de clorinare este de tip ADVANCE 200, care functioneaza dupa principiul ejectorului-apa ce trece prin ejector produce vacuum absorbind clorul gazos dozat prin instalatie. In ejector are loc contactul fazelor cu omogenizarea si dizolvarea clorului in apa.

Rezervoare de preparare/ stocare/ dozare solutie de sulfat de aluminiu. Pe o platforma amplasata langa cladirea statiei de tratare este instalat un rezervor polstif cu capacitatea de 20 mc. Al doilea rezervor din polstif cu capacitatea de 2,5 mc pentru sulfat este amplasat la etajul II al cladirii statiei. Rezervoarele sunt prevazute cu gura de vizitare, conducta de admisie a apei in rezervor, conducta de introducere a solutiei de sulfat aluminiu, conducta de golire si de alimentarea a sistemului de dozare (cel de 2,5 mc).

Pentru evaluarea starii actuale a statiei de tratare Anies, a fost intocmita expertiza tehnica, ce a evidentiat starea actuala a statiei de tratare si in care s-au propus masurile de remediere necesare. Expertiza tehnica este anexata studiului de fezabilitate in Anexa 4.4 si Anexa 4.5 – Expertize structuri/proces, din Vol II „Anexe la studiul de fezabilitate".

Statie de clorinare

In cadrul Programului POS Mediu, Contractul de Lucrari CL6 fazat, aflat in prezent in executie, s-a propus o instalatie de clorinare cu hipoclorit de sodiu amplasata in incinta gospodariei de apa, in vecinatatea rezervorului de inmagazinare de 900 mc din localitatea Maieru. Instalatia de clorinare va fi prevazuta cu echipament de dozare pentru un debit de 75,70 mc/h si va asigura cantitatea de clor rezidual de 0,1 mg/l, la capetele retelei de distributie a localitatii Maieru.

Statii de pompare

Sistemul de alimentare cu apa Maieru - Rodna nu dispune de statii de pompare. Presiunea apei in sistemul de alimentare este asigurata gravitational din rezervoarele de inmagazinare

Rezervoare de inmagazinare

Sistemul de alimentare cu apa Maieru - Rodna este deservit de 3 rezervoare de inmagazinare a apei:

- un rezervor cu volumul de 350 mc, amplasat in incinta STAP Anies si folosit in procesul de tratare a apei potabile;
- un rezervor de 1.000 mc amplasat in localitatea Rodna, la cota 562,20 mdMN, din beton, semi-ingropat, pus in functiune in anul 1984;
- un rezervor cu volumul de 900 mc amplasat in localitatea Maieru, la cota 550 mdMN, superioara cotei medii in zona de distributie, avand o structura metalica din panouri de otel acoperite cu email vitrificat. Rezervorul se va realiza in cadrul Contractului de Lucrari CL6 fazat aflat in prezent in executie.

Retele de distributie

In prezent, lungimea retelei de distributie apa potabila din cadrul sistemului Maieru-Anies este de L = 37.930 m, realizata din conducte de PEID, azbociment si otel, cu diametre cuprinse intre 32 - 400 mm.

Lungimea retelei de distributie din UAT Rodna este de L = 17.370 m si se prezinta astfel:

- L = 2.030 m, azbociment, DN 150 – 200 mm;
- L = 3.160 m, OL, Dn 50 - 100 mm;
- L = 2.630 m, OL, DN 150 - 200 mm;
- L = 2.510 m, PEID, De 50 - 63 mm;
- L = 6.900 m, PEID, De 75 - 125 mm;
- L = 140 m, PEID, De 140 - 200 mm.

Lungimea retelei de distributie din UAT Maieru este de L = 20.560 m si se prezinta astfel:

- L = 390 m, OL, DN 50 - 100 mm;
- L = 4.000 m, OL, DN 300 - 400 mm;
- L = 5.060 m, PEID, De 32 - 40 mm;
- L = 4.070 m, PEID, De 50 - 63 mm;
- L = 7.040 m, PEID, De 72 - 125 mm;

Prin Contractul de Lucrari CL6 fazat aflat in prezent in executie, din cadrul Programului POS Mediu, se propune pentru localitatea Maieru realizarea a 312 m retea de distributie apa potabila realizata din conducte PEID, PE 100, PN 16, De 200 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in UAT Maieru este de 4.834 locuitori, cu un grad de bransare de 70%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in UAT Maieru este de 91%.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) in UAT Rodna este de 3.417 locuitori, cu un grad de bransare de 62,63%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in UAT Rodna este de 97%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa Maieru - Rodna este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A. UAT Maieru si UAT Rodna sunt membre ADI Bistrita.

Tabel 2.204 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA MAIERU-RODNA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Datorita depasirii duratei de viata a conductei de transport apa potabila Maieru - Rodna, a gradului de uzura avansat si a inregistrarii unui numar mare de avarii, precum si a neasigurarii

		parametrilor optimi de debit si presiuni, sunt necesare lucrari de reabilitare a acestei aductiuni
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Maieru- Rodna se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitarea captarii de suprafata Anies;
- reabilitarea conductei de aductiune apa tratata de la noua statie de tratare propusa prin proiect pana la caminul de vane si golire CVG26 din intersectia drumului comunal DC2H cu drumul national DN 17D, L= 4.787 m PEID De 400 mm;
- statie de tratare noua amplasata in incinta captarii existente Anies, Q = 42,01 l/s;
- rezervoare noi de inmagazinare pentru localitatea Anies, V = 2 x 300 mc;
- retea de distributie noua in localitatea Anies, L = 4.123 m;
- extinderea retelei de distributie in localitatea Rodna, L = 593 m.

Sistem de alimentare cu apa Ilva Mare

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Ilva Mare este situata in partea de nord - est a judetului Bistrita Nasaud la o distanta de cca 75 km de municipiul Bistrita, resedinta de judet.

Asezata pe cursul superior al Raului Ilva, comuna Ilva Mare are urmatorii vecini: la E se invecineaza cu teritoriul comunei Lunca Ilvei, la S cu teritoriul comunei Lesul Ilvei, la SE cu teritoriul comunei Tiha Bargaului, la V cu teritoriul comunei Magura Ilvei, la NV cu teritoriul comune Rodna si la NE cu teritoriul comunei Sant.

Comuna Ilva Mare este formata din satele Ilva Mare si Ivaneasa.

Sistemul de alimentare cu apa Ilva Mare deserveste localitatile Ilva Mare si Ivaneasa din cadrul comunei Ilva Mare.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.205 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MARE

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Ilva Mare	Ilva Mare	Ilva Mare	1.735	1.453	65,0	1.453	65,0
		Ivaneasa	486				
TOTAL			**2.221**	**1.453**	**65,0**	**1.453**	**65,0**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa a fost realizat relativ recent si toate lucrarile prevazute au fost puse in functiune.

Captarea apei

Alimentarea cu apa a sistemul local Ilva Mare se realizeaza din doua captari subterane de izvor:

- Izvor de coasta “Rece 1”de pe paraul Ciucului. Captarea este realiza dintr-un bazin de captare cu doua compartimente (L x B x H = 2,5 x 3,0 x 2,0 m). Debitul de apa captat este contorizat cu doua debitmetre, Dn 100 mm, montate dupa statia de tratare, unul pe conducta principala si unul pe conducta de by-pass;
- Izvor de coasta “Rece 2” din zona Stiomp. Captarea este realiza dintr-un bazin de captare cu trei compartimente, Vtotal = 8,76 mc. Debitul de apa captat este contorizat cu doua debitmetre, Dn 100 mm, montate dupa statia de tratare, unul pe conducta principala si unul pe conducta de by-pass.

Aductiune

Pentru sistemul de alimentare cu apa Ilva Mare, sistemul de transport al apei brute este asigurat prin intermediul unor conducte de PEID cu diametre cuprinse intre De 75 mm si De 110 mm, in lungime totala de 3.974 m, conducte ce asigura transportul apei brute de la sursele subterane la gospodariile de apa. Toate conductele de aductiune sunt executate relativ recent si au urmatoarea dispunere:

Apa bruta prelevata din izvorul Rece 1 este transportata cu ajutorul unor conducte din PEID De 75 mm, avand lungimea totala de 2.800 m (PIF 2007).

Apa bruta prelevata din izvorul Rece 2 este transportata de la bazinul de captare la statia de clorinare cu ajutorul unor conducte din PEID De 110 mm, avand lungimea totala de 1.174 m (PIF 2015). Pe traseul conductei de aductiune sunt amplasate 4 camine cu rol de micsorare a presiunii.

Tratarea apei

Statia de clorinare din cadrul gospodariei de apa Izvorul Rece 1, asigura dezinfectia apei captate din sursa subterana “Izvorul Rece 1”, inainte de intrarea in rezervorul de inmagazinare.

Statia de clorinare din cadrul gospodariei de apa Izvorul Rece 2, asigura dezinfectia apei captate din sursa subterana “Izvorul Rece 2”, inainte de intrarea in rezervorul de inmagazinare.

Instalatia de clorinare din cadrul gospodariei de apa Izvorul Rece 2 s-a dimensionat la debitul de calcul de: Q = 450 m^3/zi = 5,20 l/s.

Statia de clorinare este o constructie monobloc care cuprinde instalatia de tratare cu clor gazos si instalatiile electrice de comanda si automatizare.

Gospodariile de apa au prevazute zone de protectie sanitara cu regim sever in conformitate cu HG nr. 930/2005 si Ordinului (MMP) nr. 1278/2011.

Rezervoare de inmagazinare

Sistemul de apa Ilva Mare este deservit de doua rezervoare de inmagazinare amplasate in incinta gospodariilor de apa Izvorul Rece 1 si Izvorul Rece 2, in care este stocata apa tratata.

Rezervorul din gospodaria de apa Izvorul Rece 1 este realizat din fibra de sticla si are o capacitate de 100 mc.

Rezervorul din gospodaria de apa Izvorul Rece 2 este realizat din POLSTIF, semiingropat, circular si are o capacitate de 100 mc.

Rezervoarele de inmagazinare sunt realizate relativ recent.

Statii de pompare

In cadrul sistemului de alimentare cu apa Ilva Mare nu exista statii de pompare. Alimentarea cu apa se realizeaza gravitational din rezervoarele de inmagazinare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din teava PEID cu diametre cuprinse intre De 63 ÷ 140 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 9.945 m, dintre care 6.800 m cu diametre cuprinse intre De 63 mm si 140 mm (PIF 2007) si 2.250 m cu diametre cuprinse intre De 90 mm si 110 mm (PIF 2015).

Transportul apei tratate de la rezervorul de inmagazinare din cadrul gospodariei de apa Izvorul Rece 2 la reteaua stradala existenta se realizeaza printr-o conducta de transport alcatuita din teava PEID, cu diametrul De 110 mm si lungimea de 895 m.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Ilva Mare este de 1.453 locuitori, cu un grad de bransare de 65,0%.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Ilva Mare este de 77%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa Ilva Mare este in curs de preluare de catre operatorul AQUABIS SA.

Tabel 2.206 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MARE

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Ilva Mare se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- extinderea retelei de distributie in localitatea Ilva Mare, L = 6.557 m;
- realizarea unei statii de pompare tip hidrofor.

Sistem de alimentare cu apa Lesu

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Lesu este situata la poalele muntilor Bargaului. Gospodariile sunt dispuse pe Valea Lesului (afluent al Ilvei) si pe cele ale afluentilor sai, precum si pe dealurile din bazinul Lesului. Lesu se invecineaza cu localitatile Ilva Mica, Poiana Ilvei, Magura Ilvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei, Tiha Bargaului si Prundu Bargaului.

Comuna Lesu are in componenta satele Lesu si Lunca Lesului.

Sistemul de alimentare Lesu deserveste localitatea Lesu din cadrul comunei Lesu. Satul Lunca Lesului nu dispune de sistem centralizat de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa Lesu, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.207 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LESU

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Lesu	Lesu	Lesu	1.394	304	12,4	304	12,4
		Lunca Lesului*	1.058				

TOTAL	**2.452**	**304**	**12,4**	**304**	**12,4**

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Lesu a fost realizat in anul 2015, pe fonduri locale. Toate lucrarile prevazute in cadrul proiectului s-au executat si sunt puse in functiune.

Captarea apei

Asigurarea cerintei de apa pentru sistemul Lesu se realizeaza prin intermediul sursei de apa subterana constituita dintr-un dren pentru captare apa, realizat din tuburi din rasini poliesterice, nesaturate, armate cu fibra de sticla, cu De 400 mm si L = 65 m. Drenul este amplasat in extravilanul localitatii Lesu, la 25 m distanta de paraul Lescior (paralel cu acesta), la sud de localitatea Lesu, la adancimi cuprinse intre 1,50 m si 2,80 m, cu panta longitudinala de circa 0,8%. Drenul este prevazut cu doua camine de vizitare pe traseu si deverseaza apa captata intr-un put central din beton armat cu Dn 3,0 m si H = 5,0 m, cu dublu rol, si anume:

- Deznisipator pentru apa din dren;
- Bazin de amestec pentru solutia de clorinare.

Aductiune

Conducta de aductiune este realizata din PEID, De 125 mm si are o lungime de 300 m. Aductiunea este in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Tratarea apei

Tratarea apelor subterane captate se realizeaza intr-o statie simpla de clorinare, amplasata la capatul din aval al drenului, in cabina supraterana a putului central, unde este amplasata butelia de clor gazos si instalatiile hidraulice de dozare si preparare a solutiei de clorinare a apei.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor de inmagazinare suprateran de 200 mc capacitate. Rezervorul de apa cu V = 200 mc este amplasat in extravilan, la sud de localitate, langa drumul forestier existent. Rezervorul este confectionat din panouri de otel galvanizat la cald. Rezervorul din localitatea Lesu este in stare buna de functionare si nu prezinta deficiente.

Statii de pompare

Pe reteaua de distributie existenta nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie din localitatea Lesu este alcatuita din PEID cu diametre cuprinse intre De 90 ÷ 160 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 5,6 km.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Lesu este de 304 locuitori, cu un grad de conectare de 12,4 %. Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Lesu este de 28,8%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din localitatea Lesu este exploatat si intretinut de catre operatorul regional AQUABIS SA. Localitatea Lesu este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.208 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LESU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Lesu se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- extinderea retelei de distributie in localitatea Lesu, L = 8.632 m;
- retea noua de distributie in localitatea Lunca Lesului, L = 7.020 m;
- realizarea a 6 statii de pompare in localitatile Lesu si Lunca Lesului;
- realizarea unui rezervor de inmagazinare a apei in localitatea Lunca Lesului, V = 200 mc.

Sistem de alimentare cu apa Ilva Mica

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Ilva Mica este situat pe valea Somesului Mare, la confluenta lui cu raul Ilva, intr-o zona asezata pe linia dintre Carpatii Orientali vulcanici si Piemonturile Transilvaniei si anume in partea vestica a muntilor Bargaului. Ea se intinde pe o suprafata de 6 km, in lungime si 3 km de-a lungul vaii Ilva si a vaii Somesului.

Comuna Ilva Mica este formata numai din satul de resedinta cu acelasi nume.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa Ilva Mica, este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.209 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MICA

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Ilva Mica	Ilva Mica	Ilva Mica	3.188	1.594	50,0	1.594	50,0

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Ilva Mica a fost realizat in anul 2016 pe fonduri C.N.I.

In perioada 2007-2013 nu au fost realizate investitii prin POS Mediu pentru localitatea Ilva Mica.

Captarea apei

Asigurarea cerintei de apa pentru sistemul Ilva Mica se realizeaza prin intermediul sursei de apa de suprafata, constituita dintr-o captare de suprafata din paraul Stramba cu o capacitate de Q = 855,74 mc/zi (9,90l/s) si cuprinde urmatoarele constructii hidrotehnice:

- Prag de fund din beton monolit: H = 1,5 m, L = 13 m, incastrat in mal 3,0 m, cu 3 deschideri (captare, spalare, deversanta);
- Bazin disipator de energie: L = 9,5 m, din beton armat monolit, prevazut in capatul aval cu prag disipator din beton monolit;
- Rizberma;
- Conducta de aductiune din PVC, Dn 300 mm, L = 33 m – de la camera de captare, V = 2,0 mc, la deznisipator;
- Deznisipator orizontal: L = 13 m, (masurata in ax), lutil interior =2 x 0,60 m, h = 1,30 ÷ 1,92 m, din beton armat si compus din: camera de acces si distributie a apei brute, camerele de depunere a nisipului, camera de incarcare (colectare a apei deznisipate), dispozitivul de curatire si golire;
- Canal de evacuare (nisip) din PVC, L = 10 m.

Captarea s-a realizat din beton monolit, incastrat in roca de baza. Prin realizarea acestui prag, se asigura ridicarea partiala a nivelului apei si se poate asigura o usoara uniformizare a debitului. Pe de alta parte din punct de vedere calitativ, chiar in retentiile mici, viteza apei este mult diminuata si au loc depuneri care contribuie la procesul de limpezire.

Aductiune

Conducta de aductiune este realizata din PEID, PN10 De 140 mm si are o lungime de 4.913 m.

Tratarea apei

Traterea apei este asigurata de statia de tratare Ilva Mica amplasata in cadrul gospodariei de de apa.

Statia de tratare apa potabila este de tip compact, containerizata, dimensionata tehnologic pentru debit de 30 mc/h (8,3 l/s) avand in componenta urmatoarele trepte tehnologice:

- Coagulare/floculare/oxidare/control - reglare pH;
- Amestecare rapida (mixare);
- Decantare (decantor lamelar, Q = 36 mc/h – bazin metalic tricompartimentat);
- Sistem multimedia de filtrare - doua filtre montate in paralel, D = 1,6 m, Htotal = 3,1 m;
- Dezinfectie cu hipoclorit de sodiu;
- Sistem de automatizare.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor din otel fuzionat cu sticla avand capacitatea de 500 mc.

Statii de pompare

Presiunea apei in sistemul de alimentare cu apa Ilva Mica, este asigurata de un grup de pompare (1A+1R) amplasat in cadrul gospodariei de apa Ilva Mica. Caracteristicile grupului de pompare sunt Q = 45 mc/h (12,5 l/s); H = 10 mCA. Grupul de pompare este prevazut si cu pompa de incendiu Q = 51 mc/h (14,17 l/s), H = 10 mCA.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din PEID, PN 10 cu diametre cuprinse intre De 125 ÷ 200 mm. Lungimea totala a retelei de distributie este de 7.933 m, dintre care:

- L = 4 552 m, De 200 mm;
- L = 987 m, De 160 mm;
- L = 1.111 m, De 140 mm;
- L = 1.283 m, De 125 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Ilva Mica este de 1.594 locuitori, cu un grad de bransare de 50,0 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Ilva Mica este de 93,6 %.

Exploatare si intretinere

In prezent, sistemul de alimentare cu apa Ilva Mica este preluat de catre operatorul regional AQUABIS SA. Localitatea Ilva Mica este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.210 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ILVA MICA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Ilva Mica se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- extinderea retelei de distributie in localitatea Ilva Mica, L = 1.376 m;
- realizarea unei statii de pompare in localitatea Ilva Mica.

Sistem de alimentare cu apa Lunca Ilvei

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Lunca Ilvei este asezata in partea de nord-est a judetului Bistrita Nasaud, la izvoarele raului Ilva.

Comuna Lunca Ilvei se intinde pe o suprafata de 9.121 ha situandu-se din aceasta privinta in randul comunelor mijlocii din judet. Vecinii comunei Lunca Ilvei sunt: la rasarit Poiana Stampei din judetul Suceava, la apus Ilva Mare, la nord comuna Sant iar la sud comuna Tiha Bargaului si comuna Lesu.

Comuna Lunca Ilvei este formata doar din satul de resedinta cu acelasi nume. Sistemul de alimentare cu apa Lunca Ilvei deserveste localitatea Lunca Ilvei.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.211 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LUNCA ILVEI

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Lunca Ilvei	Lunca Ilvei	Lunca Ilvei	3.015	1.155	38,3	1.155	38,3

Sursa: Master Plan

Captarea apei

Alimentarea cu apa a sistemului Lunca Ilvei se realizeaza din paraul Pietrelor. Capacitatea sursei de suprafata este de 1000 mc/zi (11,57 l/s), iar consumul efectiv de apa bruta contorizat imediat dupa captare este de 312 mc/zi (3,6 l/s).

Captarea se realizeaza printr-un prag deversor incastrat in maluri cu gratar-sita, bazin de deznisipare-decantare si bazin bicompartimentat pentru filtrarea lenta gravitationala:

- prag deversor din beton armat cu L = 10 m, elevatie de 1,50 m deasupra talvegului, incastrat in maluri pe o lungime de 2,0 m, prevazut cu stavila si lucrari de protectie: pereu zidit din piatra bruta, L = 21 m, H = 2,50 m pe ambele maluri, bazin disipator din beton armat in aval, cu L = 5,0 m, rizberma din piatra bruta cu L = 9,0 m;
- captarea apei se face prin intermediul unui gratar-sita, conducta Dn 500 mm, L = 16 m;
- bazin de deznisipare, decantare prevazut cu sistem de control al alimentarii statie de tratare in functie de turbiditatea apei captate
- bazin bicompartimentat pentru filtrarea lenta gravitationala a apei (strat filtrant din nisip, pietris, piatra sparta).

A fost prevazut un apometru ZENNER WPH Dn 100, Qn = 60 mc/h.

Aductiune

Lungime totala a aductiunii de apa bruta este de 39 m, material PIED, PN6, cu diametrul De 160 mm. Conducta este relativ noua fara probleme de functionare.

Tratarea apei

Statia de tratare a apei este amplasata in gopodaria de apa din localitatea Lunca Ilvei si este o constructie containerizata automata, avand capacitatea de tratare (dezinfectie) de 11,3 l/s. Este formata din filtru grosier cu cuart, o prima etapa de dezinfectie cu hiploclorit de sodiu, doua filtre rapide multimedia sub presiune si instalatia de injectie sub presiune a hipocloritului de sodiu in conducta de aductiune.

In jurul statiei de tratare apa potabila si a rezervorului de inmagazinare este instituita zona de protectie sanitara cu regim sever avand dimensiunile de 30 m x 20 m.

Statii de pompare

In reteaua de distributie, pentru ridicarea presiunii si satisfacerea consumatorilor din zonele inalte ale localitatii, sunt prevazute doua statii de pompare cu caracteristicile:

- SP1 - (3A+1R), amplasata pe strada Principala: Q = 41 mc/h (11,4 l/s), H = 59 mCA, P = 4,0 kW;
- SP2 – (1A+1R), amplasata pe strada Bolvanu: Q = 7,2 mc/h (2,0 l/s), H = 40 mCA, P = 2,2 kW.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor circular din panouri de tabla OL emailat, suprateran, avand capacitate de 700 mc.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din teava PEID cu diametre cuprinse intre De 63 ÷ 180 mm, PN 6. Lungimea totala a retelei de distributie este de 23,9 km.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Lunca Ilvei este de 1.155 locuitori, cu un grad de bransare de 38,3 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Lunca Ilvei este de 85%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Luca Ilvei este in curs de preluare de catre operatorul regional SC AQUABIS SA.

Tabel 2.212 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA LUNCA ILVEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Lunca Ilvei se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- extinderea retelei de distributie in localitatea Lunca Ilvei, L = 4.462 m;
- realizarea unei noi statii de pompare si reabilitarea unei statii de pompare existente prevazute pe reteaua de distributie.

Sistem de alimentare cu apa Poiana Ilvei

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Poiana Ilvei este situata in regiunea nord-estica a judetului Bistrita-Nasaud. Este asezata pe cursul inferior al vaii Ilva, care strabate comuna de la un capat la altul. Depresiunea

Poiana este ultima dintre depresiunile de pe valea Ilvei, cu o lungime de 5,5 km si lata de 0,5 - 1 km, invecinandu-se la nord cu Magura Ilvei si Maieru, la sud cu Ilva Mica, la est cu Lesu, iar in vest cu orasul Sangeorz-Bai. Comuna Poiana Ilvei este o comuna de sine statatoare, neavand alte sate in componenta sa.

Sistemul de alimentare Poiana Ilvei deserveste localitatea Poiana Ilvei.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.213 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA POIANA ILVEI

Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Poiana Ilvei	Poiana Ilvei	Poiana Ilvei	1.373	652	47,49	652	47,49

Sursa: Master Plan

Sistemul de alimentare cu apa al localitatii Poiana Ilvei este alcatuit din:

- captare din doua surse subterane;
- retea aductiune in lungimea totala de 1.584 m;
- 2 rezervoare de inmagazinare cu V=100 mc fiecare;
- statie de tratare cu Q=10 m3/h;
- retea distributie apa cu lungimea totala de 12.982 m;
- bransamente la sistemul de alimentare cu apa: 409 buc.;
- cismele stradale: 15 buc.;
- hidranti de incendiu: 23 buc.

Captarea

Alimentarea cu apa a localitatii Poiana Ilvei se realizeaza din doua surse subterane:

Sursa 1 - Valea Strugarului, mal drept

Instalatia de captare este formata dintr-un dren realizat din tub PVC Dn 300 mm perforat, cu lungimea de 130 m si 2 camine amplasate unul in partea superioara a drenului si unul in partea mediana a drenului. Debitul asigurat este Q=1,0 l/s.

La finalul drenului, este realizat un camin de linistire a apei, dupa care apa este transportata in deznisipator cu Vutil=1200 L.

Sursa 2 - un afluent de dreapta al Vaii Strugarului

Instalatia de captare este formata dintr-un dren realizat din tub PVC Dn 300 mm perforat, cu lungimea de 36 m si 2 camine amplasate unul in partea superioara a drenului si unul in partea mediana a drenului. Debitul asigurat este Q=l,79 l/s.

La finalul drenului, este realizat un camin de linistire a apei, dupa care apa este transportata in deznisipator cu Vutil=1200 L.

Aductiunea

Reteaua de aductiune este realizata din conducte PEHD Dl 10 mm cu lungimea totala de 1.584 m, astfel:

- de la sursa 1: 1.224 m;
- de la sursa 2: 360 m.

Aductiunea sursei 2 se racordeaza la aductiunea sursei 1 in camin.

Statia de tratare

Statia de tratare cu capacitatea de 10 m3/h este montata intr-o hala cu structura formata din stalpi si rigle metalice, cu inchiderile exterioare din panouri sandwich si este compusa din:

- pompa de alimentare apa bruta cu Q=10 m3/h, P=1,82 kW si H=40 mCA;
- debitmetru apa bruta;
- coloana de reactie din PVC, cu trei puncte de injectie a reactivilor;
- instalatie de preclorinare — preclorinarea se realizeaza cu un aparat de clorinare de tip ADVANCE 200. Solutia de clor este trimisa in conducta de amestec prin intermediul unei tevi de polietilena. Aparatul de dozare a clorului este echipat cu supapa de retinere cu vid. Echipamentul dozator de clor gazos se compune din: regulator de vid si ejector.
- decantor lamelar din polietilena (Lxlxh=2950x 1700x2200 mm), avand Q=10,0 m3/h;
- grup de pompare pentru alimentare si spalare filtre in contracurent, care cuprinde doua pompe (1A+1R) cu urmatoarele caracteristici: Q=15,4 m3/h, P=3,70 kW, H=46 mCA. Debitul mediu pentru spalarea si regenerarea filtrelor este de Qm=0,03 l/s. Apele uzate rezultate de la regenerarea filtrelor, prin intermediul unei conducte PVC Dn 110 mm, sunt descarcate in reteaua de canalizare a localitatii.
- filtru cu nisip cuartos;
- filtru cu carbune;
- instalatie de clorinare, compusa din: pompa de dozare cu membrana si comanda electronica, celula de
- masura clor si rezervor de stocare din PE pentru solutia de hipoclorit;

- debitmetru apa tratata;
- instalatii de dozare reactivi;
- conducte tehnologice;
- tablou automatizare.

Debitele de ape rezultate de la regenerarea filtrelor din statia de tratare sunt descarcate in reteaua de canalizare menajera.

Rezervoarele de inmagazinare (2 x 100 mc)

Inmagazinarea apei se realizeaza in doua rezervoare din fibra de sticla cu V=100 mc fiecare. Fiecare rezervor de inmagazinare a apei este dotat cu instalatii hidraulice: conducta de admisie apa, conducte de evacuare apa (pentru consumul menajer si pentru racordul de pompieri), conducta de preaplin. Golirea rezervoarelor in cazul unor defectiuni sau lucrari de mentenanta se va realiza prin racordul de pompieri.

in jurul fiecarui rezervor s-a instituit perimetru cu regim sever, cu dimensiunile Lxl=30mx20m (in conformitate cu normele sanitare in vigoare privind protectia surselor de apa potabila). Rezervoarele de inmagazinare au rolul de a asigura acumularea apei pentru compensarea orara a debitelor de apa si rolul de a asigura rezerva de incendiu pentru loc. Poiana Ilvei (10 mc/zi). Fiecare rezervor este prevazut cu gura de vizitare cu capac si racorduri.

Reteaua de distributie

Distributia apei catre consumatori se realizeaza printr-o retea de distributie din tevi PEHD D63+160 mm, cu lungimea totala de 12.982 m. Distributia apei se asigura gravitational, din cele doua rezervoare de inmagazinare cu V=100 mc fiecare.

Reteaua de distributie este de tip ramificat, cu inelari in zona centrala a localitatii.

Alimentarea consumatorilor (populatie, institutii publice si agenti economici) se face prin bransamente. Apa este utilizata de catre consumatori in scop menajer in proportie de 98%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apă şi canalizare de la Poiana Ilvei este predat in concesiune la Aquabis S.A

Tabel 2.214 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA POIANA ILVEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare: Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Poiana Ilvei se implementeaza urmatoarele investitii principale: extinderea retelei de distributie in localitatea Poiana Ilvei, L = 5.506 m.

Sistem de alimentare cu apa Runcu Salvei

Localizarea infrastructurii existente

Runcu Salvei este o comuna in judetul Bistrita-Nasaud, formata numai din satul de resedinta cu acelasi nume. Calea rutiera cea mai importanta care traverseaza comuna de la sud la nord este drumul comunal DC41.

Din punct de vedere al delimitarii geografice se disting urmatoarele vecinatati: la Nord comunele Alunis si Bichigiu, la Vest comunele Zagra si Poienile Zagrei, la Sud comunele Salva si Mititei, la Est comuna Cosbuc.

Sistemul de alimentare cu apa Runcu Salvei deserveste localitatea Runcu Salvei.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.215 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA RUNCU SALVEI

Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Runcu Salvei	Runcu Salvei	Runcu Salvei	1.199	183	15,3	183	15,3

Sursa: Master Plan

Captarea apei

Asigurarea cerintei de apa pentru sistemul de alimentare cu apa Runcu Salvei se realizeaza prin intermediul sursei de apa de suprafata din paraul Voristei, afluent al raului Runc, capacitate captare 25,24 l/s si dintr-o sursa subterana: izvorul Voristei. In ultimii 2 ani izvorul Voristei este secat.

Instalatiile de captare ale sistemului de alimentare cu apa sunt:

- pentru sursa de suprafata – priza tiroleza compusa din prag de fund, fereastra de admisie cu gratar rar si deznisipator;
- pentru sursa subterana – camera de captare din PVC cu Ø = 600 mm si H = 0,80 m

Pragul de fund este amplasat pe paraul Voristei la cota 585,76 la aproximativ 200 m fata de rezervor si statia de tratare. Este un prag de fund deversor cu o lungime de barare de 8,40 m, latime la coronament de 1,15 m, inaltime de 1,55 m. Racordarea la talvegul albiei se face pe o lungime de 3,00 m. Pe malul drept este realizat disipatorul de energie, cu pinten aval pe o lungime de 2,65 m.

Deznisipatorul cu un singur compartiment are dimensiunile: lungimea 1,30 m, latimea 1,20 m si adancimea de 2,10 m.

Aductiune

Pentru sursa de suprafata conducta de aductiune este realizata din PEID, De = 125 mm si are o lungime de 224,80 m.

Pentru sursa subterana este prevazuta o conducta de aductiune din PEID cu De = 40 mm si L = 1.200 m.

Tratarea apei

Tratarea apei este asigurata de statia de tratare amplasata in gospodaria de apa existenta din localitea Runcu Salvei.

Statia de tratare si dezinfectie este o constructie monobloc, cu dimensiunile de 6,30 m x 3,50 m, care cuprinde instalatiile hidraulice de tratare, filtrare si dezinfectie a apei cu sulfat de aluminiu si clor gazos, precum si instalatiile electrice de comanda si automatizare pentru un debit maxim de 225 mc/zi (2,6 l/s).

Filtrarea apei se face cu ajutorul unui filtru cu carbune activ cu Q = 28 g/h.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde doua rezervoare din fibra de sticla, montate subteran avand capacitate de 80 mc fiecare. Capacitatea totala de inmagazinare este de 160 mc. Gospodaria de apa este prevazuta cu zona de portectie sanitara in conformitate cu normativele in vigoare.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din PEID cu diametre cuprinse intre De 110 ÷ 125 mm, in lungime totala de 6.065 m, din care:

- L = 2.665,3 m din PEID, De 125 mm;
- L = 3.409,8 m din PEID, De 110 mm.

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Runcu Salvei este de 183 locuitori, cu un grad de conectare de 15,3 %.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in sistemul de alimentare Runcu Salvei este de 97%.

Exploatare si intretinere

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Runcu Salvei este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A.. Comuna Runcu Salvei este membru ADI Bistrita.

Deficiente cheie ale sistemului de alimentare cu apa

Tabel 2.216 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA RUNCU SALVEI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Runcu Salvei se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitarea captarii de suprafata situata pe paraul Voristei;
- extinderea retelei de distributie in localitatea Runcu Salvei, L = 767 m.

Sistem de alimentare cu apa Sieu

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Sieu are in componenta satele Sieu (satul de resedinta), Ardan, Posmus si Soimus. Se invecineaza la nord cu comuna Cetate, la nord-vest cu comuna Budacu de Jos, la vest cu comuna Mariselu, la sud cu judetul Mures, iar la est cu comuna Sieut.

Sistemul de alimentare Sieu deserveste localitatea Sieu din cadrul UAT Sieu. Localitatile Ardan si Posmus nu au sisteme de alimentare cu apa.

Pentru localitatea Soimus a fost realizat un sistem local de alimentare cu apa si nu prezinta deficiente. Prin prezentul proiect vor fi prevazute investitii pentru localitatile Sieu, Ardan si Posmus.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa Sieu sunt prezentate in tabelul de mai jos:

Tabel 2.217 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Sieu	Sieu	Sieu	1.222	1.096	42,1	1.096	42,1
Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
		Ardan*	731				
		Posmus*	650				
TOTAL			**2.603**	**1.096**	**42,1**	**1.096**	**42,1**

**Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SA Sieu*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa a fost realizat in perioada 2010-2013 prin finantarea programului PNDR-Masura 322.

Captarea apei

Sursa de apa pentru localitatea Sieu este reprezentata de catre izvorul Cald – afluent de stanga al paraului Ardan, izvoare care formeaza prin unire, raul Ardan: izvorul Frasinisul 1, izvorul Frasinisul 2, izvorul Corovan si izvorul Cald.

Aceste izvoare pot asigura un debit minim lunar de Q = 10,3 l/s si un debit multianual mediu de Q = 16,7 l/s. Camera de captare este alcatuita dintr-un compartiment de colectare si sedimentare, un compartiment de priza, in care apa este preluata de conducta de alimentare si un compartiment de exploatare, in care sunt instalate vanele, conductele functionale care asigura spatiul de exploatare si spatiul pentru manipularea instalatiilor.

Captarea apei este alcatuita din:

Baraj: format pe cursul de apa, in aval de izvor, construit din casete de gabioane etajate cu etrieri din otel betonat, invelite cu plasata zincata si umplute cu bolovani de rau, cu urmatoarele caracteristici: L = 54 m, H = 1,9 m, cota fundatie = 1.026 m, cota coronament = 1.027,9 m, bbaza = 10 m;

In zona centrala a barajului a fost realizat un descarcator de ape mari din beton armat avand ca functionalitate evacuarea debitelor din cuveta amenajata amonte, in situatii de precipitatii abundente, topiri bruste ale stratului de zapada, scurgeri de pe versanti; latimea deversorului = 2 m avand cota pragului la 1.027,4 m.

Acumulare: in zona centrala a barajului a fost realizata o acumulare cu Scuveta = 304 mp, Hmediu = 1,8 m, Hmax = 2,2 m si V = 547 mc.

Aductiune

Conducta de aductiune care face legatura intre captare, statie de tratare si rezervorul din GA Ardan este realizata din material PEID, PN16, De 200 si are o lungime de 7,2 km.

Tratarea apei

Apa captata din izvoare intra intr-o statie de tratare cu o capacitate de Q = 67,5 mc/h (18,75 l/s). Sistemul de tratare este alcatuit dintr-un rezervor pentru apa bruta, un sistem de filtrare tangential, o instalatie CIP (Clean-in- Place) pentru dozarea NaOCl folosit la igienizarea membranelor si un rezervor pentru stocarea apei tratate (V = 50 mc).

Sistemul de tratare apa potabila este compus din:

- instalatie pre-filtrare cu filtru Jetfilter Typ 2000 cu autocuratire;
- instalatie de filtrare fina cu filtru dublu cu curatire manuala; apa de curatare a filtrelor se va prelua intr-un rezervor cu V = 0,9 mc, de unde va fi deversata periodic intr-un canal de desecare;
- instalatie de dezinfectie cu UV cu Q_{max} = 75 mc/h;
- instalatie dozare hipoclorit de sodiu;
- instalatie de masurare a clorului rezidual liber;
- instalatie de masurare turbiditate.

Rezervoare de inmagazinare

Inmagazinarea se realizeaza in cadrul gospodariei de apa care cuprinde un rezervor de inmagazinare suprateran metalic avand capacitate de 450 mc. Rezervorul de inmagazinare este amplasat in paralel cu statia de tratare, in extravilanul localitatii Ardan.

Statii de pompare

Presiunea apei in sistemul de alimentare Sieu, este asigurata gravitational din rezervorul de inmagazinare. Nu sunt prevazute statii de pompare.

Retele de distributie

Reteaua de distributie este alcatuita din PEID cu diametre cuprinse intre De 75 ÷ 160 mm . Lungimea totala a retelei de distributie este de 11,71 km, impartita pe diametre in tabelul de mai jos:

Tabel 2.218 RETELE DE DISTRIBUTIE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU

UAT	Localitate	Lungime [m]	Diametru [mm]	Material
Sieu	Sieu	1.372	75	PEID
		1.713	90	PEID
		3.985	110	PEID
		4.638	160	PEID
TOTAL		**11.708**		

Sursa: Master Plan

Populatia conectata (la nivelul anului 2018) la sistemul de alimentare cu apa Sieu este de 1.096 locuitori cu un grad de bransare de 42,1 %.

Gradul de acoperire in sistemul de apa Sieu este de 47%. In localitatile Posmus si Ardan nu exista retea de alimentare cu apa.

Exploatare si intretinere

In prezent, sistemul de alimentare cu apa din Sieu nu este exploatat si intretinut de catre Operatorul Regional S.C. AQUABIS S.A.. Comuna Sieu este membru ADI Bistrita.

Tabel 2.219 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SIEU

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Sursa actuala nu asigura in proportie de 100 % cerinta de apa.
2	Aductiuni	Sunt necesare lucrari de extindere a conductei de transport Mariselu - Sieu.
3	Tratarea apei	Facilitatile de tratare existente nu asigura conditiile de calitate a apei in conformitate cu cerintele Directivei 98/83/CE si ale Legii 458/2002, modificata si completata de Legea 311/2004, cu influenta directa asupra sanatatii populatiei..
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Sieu se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- reabilitare captare;
- reabilitare statie de tratare;
- realizarea a doua statii de pompare apa potabila in localitatile Ardan si Posmus;
- retele noi de distributie in localitatile Ardan si Posmus, L = 13.352 m;
- realizarea a 3 camine de vane cu reductoare de presiune pe reteua de distributie.

Sistem de alimentare cu apa Tarlisua

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Tarlisua este situata in Nord - Vestul judetului Bistrita - Nasaud, la 40 km distanta de orasul Beclean, 30 km de orasul Targul Lapus si 50 km de municipiul Dej.

Comuna Tarlisua este formata din satele Agries, Agriesel, Borleasa, Cireasi, Lunca Sateasca, Moliset, Oarzina, Racatesu, Sendroaia si Tarlisua (resedinta). Din comuna Tarlisua, doar pentru localitatea Racatesu a fost realizat un sistem local de alimentare cu apa, sistem pentru care nu sunt prevazute investitii prin prezentul proiect.

Sistemul de alimentare cu apa al localitatii Racatesu este alcatuit:

Captare de izvoare

Pentru captarea celor doua izvoare s-au realizat camine de captare: CC1 si CC2. Camera de captare CC1 s-a realizat din beton armat si are doua inceperi: camera umeda, in care se colecteaza apa si camera uscata ce contine instalatiile hidromecanice: sorb montat pe conducta de aductiune si sistem de golire si preaplin. Ambele sunt dotate cu vane de izolare.

Cele doua captari de izvoare au fost proiectate pentru un debit Q = 4,0 l/s, insa capacitatea reala este de sub 0,5 l/s ceea ce face ca in momentul de fata AQUABIS sa furnizeze apa cu program de 3 ore/zi, dimineata intre orele 7:00 - 10:00.

Conducta de aductiune in lungime de L = 1.330 m;

Gospodarie de apa formata din rezervor de inmagazinare din fibra de sticla, montat ingropat cu V = 100 m^3 si instalatie de dezinfectie cu hipoclorit de sodiu;

Retele de distributie in lungime de L = 7.810 m.

Comuna Spermezeu este situata in partea de nord-vest a judetului Bistrita-Nasaud la circa 30 km de Muntii Tibles. In componenta comunei se afla un numar de opt sate: Spermezeu, Dumbravita, Dobricel, Sita, Halmasau, Paltineasa, Sesuri-Spermezeu Vale si Lunca Borlesei. Centrul administrativ al comunei, satul Spermezeu este situat la o distanta de aproximativ 65 km fata se resedinta de judet, municipiul Bistrita si accesul se poate face din drumul european E576, urmand in dreptul localitatii Uriu traseul DJ 171.

In prezent nu exista un sistem centralizat de alimentare cu apa al comunei Spermezeu.

Comuna Caianu Mic este asezata in partea de vest a judetului Bistrita-Nasaud, pe Valea Ilisua, afluent al raului Somesul Mare, fiind situata la o distanta de 17 km de orasul Beclean si 26 km fata de Municipiul Dej. Comua Caianu Mic este formata din satele Caianu Mic (resedinta), Caianu Mare, Ciceu-Poieni si Dobric.

Satele Ciceu-Poieni si Dobric nu au in prezent sisteme de alimentare cu apa.

Numarul de locuitori din localitatile componente sistemului de alimentare cu apa Tarlisua este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.220 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA TARLISUA

Sistem de alimentare cu apa	UAT	Localitati	INAINTE DE PROIECT 2018				
			Populatie totala (2018)	Rata de conectare curenta		Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC	
			Nr.	Nr.	%	Nr.	%
Tarlisua	Tarlisua	Tarlisua*	800	0	0	0	0
		Agries*	730				
		Borleasa*	349				
	Spermezeu	Spermezeu*	1.135				
		Dobricel*	450				
		Lunca Borlesei*	70				
		Sesuri Spermezeu-Vale*	108				
	Caianu Mic	Ciceu Poieni*	418				
TOTAL			**4.060**	**0**	**0**	**0**	**0**

** Localitati care nu au retea de alimentare cu apa si urmeaza a fi incluse in SA Tarlisua*
Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

In prezent, alimentarea cu apa a localitatilor Tarlisua si Racatesu se realizeaza prin captarea a doua izvoare de coasta sitauate pe versantul dealului Piatra Racatesului. Tratarea apei se realizeaza prin intermediul unei statii de tratare (treapta de dezinfectie) care cuprinde o intalatie modulara de dezinfectie a apei cu hipoclorit de sodiu Q= 1,5-50 g/h. Inmagazinarea apei se face prin intermediul unui rezervor subteran cu o capacitate de 100 mc realizat din fibra de sticla. Reteaua de distributie existenta are o lungime totala de 7,810 km si este realizata din conducte PEHD cu diametre cuprinse intre 75-140 mm (pe care sunt prevazute: 3 cismele stradale, 17 hidranti de incendiu, prize de bransament, camine de aerisire, golire, rupere a presiunii).

Deoarece aceaste localitati nu au fost racordate la un sistem centralizat de alimentare cu apa, iar sursele locale de apa sunt necorespunzatoare din punct de vedere al normelor sanitare si chiar al debitelor, se impune necesitatea racordarii localitatilor la un sistem centralizat de alimentare cu apa.

Pentru a alimenta aceste localitati este necesara realizarea unei surse de apa, a unor conducte de aductiune, statii de pompare, rezervoare de inmagazinare si retele de distributie.

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa uzata din judetul Bistrita – *Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Tarlisua se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- realizare captare noua de suprafata – pe Raul Ilisua;
- realizare statie de tratare complexa noua, Q = 8,86 l/s;
- realizarea a doua rezervoare de inmagazinare a apei, V = 2 x 250 mc, amplasate in incinta statiei de tratare;
- realizare a 4 statii de pompare amplasate pe retelele de distributie noi din localitatile Tarlisua, Agries, Dobricel si Ciceu Poieni;
- retea de distributie noua in localitatea Tarlisua, L = 10.141 m;
- retea de distributie noua in localitatile Borleasa, L = 5.101 m din care, 2.448 m conducta de transport*;
- retea de distributie noua in localitatea Agries, L = 6.549 m din care, 1.207 m conducta de transport*;
- retea de distributie noua in localitatea Spermezeu, L = 19.767 m din care, 3.959 m conducta de transport*;
- retea de distributie noua in localitatea Dobricel, L = 4.944 m din care, 2.131 m conducta de transport*;
- retea de distributie noua in localitatea Ciceu Poieni, L = 7.527 m, din care, 1.582 m conducta de transport*.
- realizarea a 4 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie.

Sistem de alimentare cu apa Zagra

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Zagra este asezata in nord-vestul judetului Bistrita, la poalele Muntilor Tibles si se afla la o distanta de 45 km de resedinta de judet – Bistrita. Se invecineaza la nord cu Judetul Maramures, la est cu comuna Spermezeu, la sud cu comuna Nimigea, la vest cu comuna Salva. Comuna Zagra are in componenta satele: Zagra, Poienile Zagrei, Suplai, Alunisul si Perisor.

Sistemul de alimentare cu apa Zagra este un sistem neconform, reprezentand un proiect nefinalizat (reziliat), fara a avea asigurata sursa si capacitati de inmagazinare.

Conform expertizei tehnice realizata in martie 2021, sistemul de alimentare cu apa Zagra executat pana la realizarea acestei expertize in cadrul proiectului „Alimentare cu apa comuna

Zagra: satele Zagra, Poienile Zagrei si Suplai” nu mai poate fi reabilitat si reutilizat din urmatoarele cauze:

Perioada dfoarte mare de timp de cand nu s-au mai executat lucrari (peste 12 ani);

Nu au fost executate probe de presiune si nu se stie exact daca executia a fost realizata respectand normele si normativele in vigoare;

Probabilitatea foarte mare ca tronsoane intregi sa fie deteriorare mecanic (rupte, deformate sau chiar sustrase), colmatate prin patrunderea apei cu suspensii sau oburate de corpuri straine;

Reabilitarea necesita mai multe fonduri decat realizarea unui nou sistem care sa fie dimensionat atat pentru distributia apei la consumatori prin bransamente individulale cu instalatii interioare de apa rece si prepararea localla apei calde;

Nu sunt realizate principalele elemente ale sistemului (sistemul de captare al apei, statia de tratare a apei potabile, gospodaria de apa pentru fiecare localitate din comuna Zagra);

Nu se cunoaste traseul conductelor montate in pamant (perioada mare de timp de la executie);

Probabilitatea ca multe tronsoane sa fie amplasate prin corpul drumului judetean DJ 172 recent reabilitat in localitatile Suplai si Poienile Zagrei si reabilitat in Zagra in momentul intocmirii expertizei tehnice (martie 2021);

Lucrari executate necorespunzator.

Satul Bichigiu din comuna Telciu este asezat in partea nord-vestica a judetului, la sud de Muntii Tibles, este orientat pe directia vest-est de-a lungul raului Bichigiu, a carui vale o urmeaza.

Prin Proiectului regional finantat prin POIM, pentru localitatile Zagra, Poienile Zagrei si Suplai din comuna Zagra si localitatea Bichigiu din comuna Telciu, a fost prevazut un sistem local de alimentare cu apa. Pentru localitatea Alunisul din comuna Zagra vor fi prevazute investitii prin alte fonduri.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.221 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ZAGRA

Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Zagra	Zagra	Zagra	1.075	0	0	0	0
		Poienile Zagrei	953				

		Suplai	663				
	Telciu	Bichigiu	**768**	0	0	0	0
TOTAL			**3.459**	0	0	0	0

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

In prezent, Satul Bichigiu nu are sistem de alimentare cu apa.

Sistemul de alimentare cu apa din comuna Zagra este un sistem neconform, reprezentand un proiect nefinalizat, proiectul finantat prin Programul HG577/1997 cu denumirea *„Alimentare cu apa comuna Zagra: satele Zagra, Poienile Zagrei si Suplai*”. Conform expertizei tehnice realizata in martie 2021, sistemul de alimentare cu apa Zagra nu mai poate fi reabilitat si reutilizat.

Lucrarile de realizare a sistemului de alimentare cu apa sunt cuprinse in cadrul Proiectului regional finantat prin POIM 2014-2020 si prin PDD 2021-2027.

Captarea apei

Sistemul actual nu are in componenta facilitati de captare.

Aductiune

Aductiunea de la dren la rezervorul de inmagazinare, R1, din PEID, PN6, De 160 mm, L = 682,2 m, nu a fost executata.

Aductiunea de la rezevorul R1 la rezervorul R2, din PEID, De 125 mm, L = 6.378,9 m nu a fost executata pe o lungime de 1.291,9 m.

Aductiunea de la rezervorul R2 la rezervorul R3, din PEID, De 110 mm, L = 6.057,9 m nu a fost executata pe o lungime de 2.836,55 mm.

Tratarea apei

Amplasamentul statiei de tratare, in proiectul „Alimentare cu apa comuna Zagra: satele Zagra, Poienile Zagrei si Suplai” (reziliat), era propus in imediata apropiere a prizei de apa, pe amplasamentul microhidrocentralei.

Rezervoare de inmagazinare

Rezervorul, R1, cu o capacitate de 300 mc avand rol de incarcare si de avarie pentru intreg sistemul si de inmagazinare pentru satul Suplai nu a fost executat.

Rezervorul, R2, cu o capacitate de 300 mc avand rol de trecere, de incarcare si de avarie pentru intregul sistem si de inmagazinare pentru satul Poienile Zagrei nu a fost executat.

Rezervorul, R3, cu o capacitate de 400 mc avand rol de inmagazinare pentru satul Zagra nu a fost executat.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare

Retele de distributie

Reteaua de distributie existenta este realizata partial in cele 3 localitati ale comunei si are lipsuri in ceea ce priveste constructiile auxiliare (camine, vane, bransamente, hidranti). Reteaua de distributie nu este receptionata si nu a putut fi identificata in mare parte in momentul realizarii expertizei tehnice.

Exploatare si intretinere

Comuna Zagra este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.222 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ZAGRA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Proiecte in derulare

Prin programul POIM 2014 - 2020 si PDD 2021-2027, in cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apa si apa *uzata din judetul Bistrita – Nasaud,* la nivelul sistemului de alimentare cu apa Zagra se implementeaza urmatoarele investitii principale:

- realizare captare de suprafata noua - Raul Tibles;
- realizare conducta de aductiune apa bruta noua de la captare la statia de tratare, L = 6.169 m;
- realizare conducta de transport* apa potabila de la statia de pompare din localitatea Suplai pana in localitatea Bichigiu, L = 5.761 m;
- realizare statie de pompare pe conducta de transport, Q = 8,0 l/s, H = 85 mCA;
- realizare statie de tratare complexa noua, Q = 6,50 l/s;
- realizarea a doua rezervoare de inmagazinare, V = 2 x 250 mc;
- extindere retea de distributie in localitatea Suplai, L = 6.838 m din care, 1.016 m conducta de transport*;
- extindere retea de distributie in localitatea Poienile Zagrei, L = 7.953 m din care, 3.220 m conducta de transport*;

- extindere retea de distributie in localitatea Zagra, L = 12.522 m din care, 4.376 m conducta de transport*;
- realizarea a 5 camine cu vane reductoare de presiune pe reteaua de distributie din comuna Zagra;
- retea noua de distributie apa potabila in localitatea Bichigiu din comuna Telciu, L = 7.099 m.

Sistem de alimentare cu apa Rebra

Comuna Rebra este deservita de un sistem centralizat de alimentare cu apa realizat in anul 1975. Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.223 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA REBRA

Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Rebra	Rebra	Rebra	3.088	926	30	926	30

Sursa: Master Plan

Sistemul existent de alimentare cu apa Rebra consta din urmatoarele elemente:

- sursa de apa bruta: sursa subterana, prin dren, cu lungimea L = 80 m si o capacitate de 4,0 l/s;
- conducta de aductiune apa bruta realizata din otel, in lungime de 150 m;
- conducta de aductiune apa tratata realizata din material PEID, PE80, PN 10 cu diametrul De 160 mm si lungimea totala L = 300 m;
- statie de tratare apa potabila Rebra Q = 15 mc/h, pusa in functiune in anul 2012;
- rezervor de inmagazinare a apei, din beton, V = 300 mc, pus in functiune in anul 2008;
- statie de pompare echipata 2 (1A+1R) electropompe, Q = 20 mc/h, Hp = 20 m, P = 4 kW, pusa in functiune in anul 2012;
- retea de distributie realizata din material PEID, cu diametre cuprinse intre 110 mm si 160 mm si lungimea totala de 8,96 km.

Gradul de acoperire cu retea de alimentare cu apa in comuna Rebra este de 100%

Nu au fost constatate deficiente in sistemul de alimentare cu apa Rebra.

Sistem de alimentare cu apa Dumitrita

Localizarea infrastructurii existente

Comuna Dumitrita s-a infiintat prin Legea nr.537 din 24 septembrie 2002 referitoare la reorganizarea administrativ teritoriala a Comunei Cetate. Este situata in partea de sud-est a judetului Bistrita Nasaud si se invecineaza la nord cu orasul Bistrita, la vest cu comuna Budacu de Jos, la est cu comuna Cetate, la nord – est cu comuna Livezile iar la sud cu comunele Sieu si Mariselu.

Componenta comunei: Dumitrita – resedinta, Budacu de Sus si Ragla. Cel mai apropiat oras de Dumitrita este municipiul Bistrita, situat la o distanta de aproximativ 14 km de centrul de comunei.

Numarul de locuitori aferenti sistemului de alimentare cu apa este prezentat in tabelul de mai jos:

Tabel 2.224 RATA DE CONECTARE IN PREZENT IN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRITA

Sistem de alimentare cu apa	**UAT**	**Localitati**	**INAINTE DE PROIECT 2018**				
			Populatie totala (2018)	**Rata de conectare curenta**		**Rata de conectare conforma cu Directiva 98/83/EC**	
			Nr.	**Nr.**	**%**	**Nr.**	**%**
Dumitrita	Dumitrita	Dumitrita	735				
		Budacu de Sus	1593				
		Ragla	337				

Sursa: Master Plan

Descrierea infrastructurii existente

Sistemul de alimentare cu apa Dumitrita este alcatuit din:

- Captare de izvoare
- Cele doua captari de izvoare au fost proiectate pentru un debit Q = 3,34 l/s.
- Conducta de aductiune in lungime de L = 17.000 m;
- Statia de tratare: capacitate Q= 3,11 l/s;
- Gospodarie de apa formata din 2 rezervoare de inmagazinare din fibra de sticla, cu o capacitate totala V = 400 m^3;

Retele de distributie

Captare

Sistemul actual are in componenta facilitati de captare: 2 izvoare – priza de captare.

Aductiune

Lungimea totala a conductei de aductiune este de L= 17.000 m, PEID, De = 75 mm (loc. Dumitrita, L= 9.000 m, PEID, De 75 mm; loc. Budacu de Sus, L= 8.000 m, PEID, De 75 mm).

Tratarea apei

In localitatea Dumitrita este amplasata o statie de tratare (filtrare si dezinfectie finala) a apei cu o capacitate de 3,11 l/s care deserveste localitatile Dumitrita, Budacu de Sus si Ragla.

Rezervoare de inmagazinare

Localitatea Dumitrita dispune de doua rezervoare de inmagazinare a apei realizate din fibra de sticla, cu o capacitate V= 80 mc, fiecare.

Localitatea Budacu de Sus dispune de un rezervor de inmagazinare a apei realizat din beton, cu o capacitate V= 240 mc.

Statii de pompare

Nu exista statii de pompare

Exploatare si intretinere

Comuna Dumitrita este membra ADI Bistrita.

Tabel 2.225 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA DUMITRITA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captarea	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu este cazul
6	Reteaua de distributie	Nu au fost constatate deficiente.

Sursa: Master Plan

Sistem de alimentare cu apa Monor

Comuna Monor este asezata in partea de sud-est a judetului Bistrita-Nasaud, pe cursul superior al Vaii Lutului, la intersectia meridianului de 24°41'50'' longitudine estica cu paralela de 46°56'40'' latitudine nordica la poalele Muntilor Calimani, in partea de sud-vest pe un relief de dealuri mijlocii inalte la tranzitia dintre Campia Transilvaniei si Piemontul Calimanilor.

In partea de est hotarul Monorului se invecineaza cu satele Rapa de Sus si Rapa de Jos din comuna Vatava, judetul Mures. In partea de sud si sud-vest Monorul se invecineaza cu satele Porcesti si Sacalul de Padure din comuna Brancovenesti, satul Uila din comuna Batos si satul Batos din judetul Mures. Inspre vest, nord-vest si nord, hotarul Monorului se invecineaza cu comuna Sieut si satele Rustior si Sebis care apartin acestei comune din judetul Bistrita-Nasaud.

Comuna Monor face parte din A.D.I. Mures.

Operatorul Regional de furnizare de apa potabila si apa uzata este SC AQUASERV Mures.

In prezent, comuna Monor beneficiaza de sistem de alimentare cu apa centralizat in ambele localitati aflate in aria administrativ-teritoriala.

Sistem de alimentare cu apa Romuli

Comuna Romuli este asezata la limita cu judetul Maramures in nord, cea mai apropiata localitate fiind Sacel, la o distanta de aprox. 15 km si comuna Telciu, din judetul Bistrita-Nasaud in sud, la o distanta de aprox. 17 km, intre Muntii Pietrosu, Rodnei si Muntii Tibles.

Sistemul de alimentare cu apa al comunei Romuli a fost realizat prin proiectul cu denumirea ”***Alimentare cu apa, canalizare construire gradinita si reabilitare drum***” PNDR – Masura 322.

Captarea apei

Captarea apei, paraul Repedea, prin intermediul unei amenajari de tip captare cu prag de fund formata din:

- prag de fund cu deschiderea de 1.30 m prevazut cu gratar metalic;
- deversor cu prag lat cu deschiderea;
- bazin disipator in aval de pragul de fund;
- prag disipator la extremitatea din aval a bazinului disipator;
- galerie priza de fund;
- camera prizei cu dimensiunile: L = 1.60 m, B = 1.60 m, H = 2.00 m;
- canal deschis de legatura. Capacitatea sursei este de Q = 8.80 l/s.

Deznisiparea apei se realizeaza intr-un deznisipator longitudinal amplasat langa captare avand urmatoarele dimensiuni: L = 16.00 m, B = 3.00 m, adancime variabila cuprinsa intre H = 2.24 - 2.65 m.

Aductiune

Lungimea totala a retelei de aductiune este de L = 550 m, PEID, PE100, PN10, diametrul De 160 mm.

Tratarea apei

Apa distribuita este tratata la statia de tratare Romuli.

Rezervor de inmagazinare

Localitatea Romuli dispune de un rezervor de inmagazinare a apei de 500 mc capacitate.

Statie de pompare: nu este cazul.

Retea de distributie

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Romuli este L= 9.928 m, De= 63-140 mm, PEID, PE100**.**

Tabel 2.226 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA ROMULI

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Dealu Stefanitei.

Sursa: Master Plan

Sistem de alimentare cu apa Silvasu de Campie

Comuna Silivasul de Campie face parte din A.D.I. Mures.

Operatorul Regional de furnizare de apa potabila si apa uzata este SC AQUASERV Mures.

In anul 2008 s-a finalizat un proiect de alimentare cu apa (investia s-a derulat pe Masura 322) prin care s-au realizat:

- L = 11.800 m retea de distributie si aductiune din localitatea Craiesti;
- 1 statie de pompare localizata in localitatea Urmenis;
- 2 rezervoare de inmagazinare a apei: 1 x 300 mc si 1x 100 mc.

Sistem de alimentare cu apa Urmenis

Comuna Urmenis face parte din A.D.I. Mures din anul 2009.

Operatorul Regional de furnizare de apa potabila si apa uzata este SC AQUASERV Mures. Volumul de apa distribuit este de 4166 mc/luna.Volumul de apa total facturat este de 40 mii mc/an (situatia aferenta anului 2020).

In anul 2007 s-a derulat prin SAPARD un proiect de alimentare cu apa pentru comuna Urmenis prin care s-au realizat:

- L = 16. 000 m retea de distributie si aductiune din localitatea Craiesti;
- statie de pompare;
- un rezervor de inmagazinare a apei: 1 x 100 mc.

Lungimea totala a retelei de distributie este de 36,92 km (L= 13,14 km, PEID, De = 63 mm, L= 3,78 km, PEID, De= 75 mm si L= 20 km, PEID, De = 110 mm).

La nivelul anului 2020, sistemul de alimentare cu apa cuprinde un numar total de 634 bransamente, din care:

- 616 bransamente casnice;
- 7 bransamente ale institutiilor publice;
- 11 bransamente ale agentilor comerciali. Gradul de contorizare este de 100 %.

Sistem de alimentare cu apa Parva

Comuna Parva este situata pe Valea Rebrei alaturi de comuna Rebra si spre Nasaud, comuna Rebrisoara. Asezata la poalele muntelui Barla care se inalta pana la 1.628 m si face parte din masivul muntos al Rodnei, comuna Parva isi are limitele teritoriale intre hotarele localitatilor Rebrisoara-Gersa 2, Rebra, Feldru si Sangeorz- Bai. Drumul care strabate aceasta localitate face legatura cu Telciu.

Sursa de apa

Captare sursa subterana: Izvorul Rece. Captare sursa de suprafata: Q= 10.64 l/s.

Aductiune

Lungimea totala a retelei de aductiune este de L = 1,74 km, PEID, PE100, PN10, diametrul De 90 mm.

Tratarea apei

Apa distribuita este tratata la statia de tratare Parva (Q = 4,63 l/s) care cuprinde:

- un filtru rapid de nisip cuartos si carbune activ;
- dezinfectie finala cu clor gazos.

Rezervor de inmagazinare

Localitatea Parva dispune de doua rezervoare de inmagazinare a apei cu o capacitate totala de 200 mc (V_1= 100 mc si V_2 = 100 mc) realizate din fibra de sticla.

Statie de pompare: nu este cazul.

Retea de distributie

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Parva este L = 9.243 m, De = 90-140 mm, PEID, PE100**.** Volumul total facturat de apa este de 141.573 mc/an (2020).

Tabel 2.227 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA PARVA

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Capacitate insuficienta de inmagazinare
5	Statia de pompare	Exista zone in care nu este asigurata presiunea necesara la consum normal sau la combaterea incendiului.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Parva.

Sursa: Master Plan

Sistem de alimentare cu apa Magura Ilvei

Comuna Magura Ilvei se gaseste situata pe cursul mediu al vaii Ilva, afluent al Somesului Mare in partea superioara a acestuia, vale care desparte Muntii Bargaului de Muntii Rodnei, pe cel mai ingust culoar al vaii Ilva, avand ca vecini la est comuna Ilva Mare, la sud comuna Lesu, la vest comuna Poiana Ilvei, la nord-vest comuna Maieru si comuna Rodna la nord.

Sursa de apa

Captare sursa subterana: drenuri (L= 13.078 m).

Aductiune nu este cazul.

Tratarea apei

Apa distribuita este tratata la statia de tratare a localitatii Arsita care cuprinde: statie clorinare automata, filtru sediment centrifuga si filtru automat multimedia.

Rezervor de inmagazinare

Statie de pompare: nu este cazul.

Retea de distributi

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Magura Ilvei este de aprox.18 km**.**

Numarul total de utilzatori ai sistemului de alimentare cu apa este de 501 (la nivelul anului 2020) din care: 474 gospodarii (case) populatie, 16 blocuri, 9 institutii publice si 2 agenti comerciali.

Sistem de alimentare cu apa Sant

Comuna Sant este asezata la poalele Muntilor Rodnei, in judetul Bistrita-Nasaud, fiind compusa din satele Sant (resedinta) si Valea Mare.

Comuna Sant este situata la aprox. 650 m altitudine la poalele Varfului Ineu din Muntii Rodnei, fiind inconjurata de munti inalti: la nord Ineul (2279 m), Benesul (1580,40 m), Ineutul (2212,56 m); la est Rotunda (1188,81 m), Varful Omului (2010,2 m), Cucureasa (1778,24 m); la sud-vest muntele Cornu (1300 m), etc

Sursa de apa

Captare sursa subterana: camera de captare nr. 1 izvor p. Alb si camera de captare nr. 2 izvor p. Alb “Botii” (constructii din beton si zidarie autoportanta cu 3 compartimente: deznisipator si camera de linistire (1.2 m x 1.5 m x 0.90 m), camera sorburilor (1.2 m x 1.5 m x 0.90 m) si camera vanelor (1.4 m x 1.5 m x 0.90 m)).

Aductiune

Lungimea totala a retelei de aductiune este de L = 1,284 km, PEID, PE100, PN10, diametrul De 125 mm.

Din localitatea Valea Mare la GA Sant transportul apei potabile se realizeaza cu o conducta din PEID, avand lungimea L= 6,229 km.

Tratarea apei

Apa distribuita este dezinfectata prin intermediul a doua statii de clorinare (clor gazos Q = 50 g/h).

Rezervor de inmagazinare

Localitatea dispune de 3 rezervoare de inmagazinare a apei cu o capacitate totala de 560 mc (doua rezervoare realizate din fibra de sticla cu o capacitate de 2 x 80 mc si un rezervor metalic cu o capacitate de 400 mc).

Statie de pompare: nu este cazul.

Retea de distributie

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Sant este de L= 16,611 km, De= 75-200 mm, PEID, PE80**.**

Tabel 2.228 PRINCIPALELE DEFICIENTE DIN SUBSISTEMUL DE ALIMENTARE CU APA SANT

Nr. crt.	Componenta	Deficiente principale
1	Captare	Nu au fost constatate deficiente.
2	Aductiuni	Nu au fost constatate deficiente.
3	Tratarea apei	Nu au fost constatate deficiente.
4	Rezervoare	Nu au fost constatate deficiente.
5	Statia de pompare	Nu au fost constatate deficiente.
6	Reteaua de distributie	Reteaua de alimentare cu apa nu asigura un grad de conectare a locuitorilor de 100% in loc. Sant.

Sursa: Master Plan

Sistem de alimentare cu apa Sieut

Comuna Sieut este situata la 31 km de orasul Bistrita si la 28 km de orasul Reghin. Legatura cu aceste centre urbane se realizeaza cu ajutorul drumului judetean modernizat (DJ 154 Bistrita - Reghin).

Teritoriul comunei se invecineaza la vest si la nord-vest cu teritoriul comunei Sieu, la est cu cel al comunei Vatava (jud. Mures), la sud si la sud-est cu teritoriul comunei Monor, iar la sud-vest cu cel al comunei muresene Batos.

Comuna Sieut, are o populatie totala stabila de 2.652 de locuitori (2021) si un numar de 807 gospodarii. Pe sate componente ale comunei populatia se prezinta astfel:

- satul Sieut sat de resedinta, are o populatie de 760 locuitori, cu 244 gospodarii;
- satul Rustior are o populatie de 594 locuitori, cu 145 gospodarii;
- satul Sebis are o populatie de 897 locuitori, cu 210 gospodarii;
- satul Lunca are o populatie de 401 locuitori, cu 118 gospodarii;

Sursa de apa

Captare sursa subterana: captari izvoare de coasta – sursa “Poiana Tomii”, Muntii Caliman.

Aductiune

Lungimea totala a retelei de aductiune este de L = 44 km, conducte realizate din otel, cu diametere cuprinse intre 80 mm si 125 mm.

Tratarea apei

Apa distribuita este tratata local cu clorura de var.

Rezervor de inmagazinare

Localitatea dispune de 5 rezervoare de inmagazinare a apei cu o capacitate totala de 428 mc (1 x 200 mc, 2 x 100 mc, 1 x 150 mc si 1 x 128 mc, rezervoare realizate din beton armat).

Statie de pompare: nu este cazul.

Retea de distributie

Lungimea totala a retelei de distributie in comuna Sieut este de L= 44 km, Dn= 80-100-125 mm, otel**.**

Proiecte in derulare

In prezent se afla in curs de derulare proiectul „Construire retea publica de apa, apa uzata menajera si statie de epurare in comuna Sieut, judetul Bistrita-Nasaud” finantat prin AFIR Satu Mare (valoarea proiectului este de 3.419.397 Euro) si care cuprinde:

- facilitati de captare: izvor de suprafata;
- aductiuni: L= 4.405 m;
- facilitate de tratare: statie de tratare si dezinfectie cu UV;
- inmagazinare: rezervor metalic V = 426 mc;
- retele de distributie: L = 12,160 km , PEID, De = 32-63 mm, PN 6 si Pn 8.

Sistemul de colectare si tratare a apelor uzate

În contextul creșterii urbanizării și al cerințelor impuse de legislația Uniunii Europene, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat progrese importante în domeniul colectării și epurării apelor uzate. Operatorul regional AQUABIS S.A., împreună cu Consiliul Județean Bistrița-Năsăud și Asociația de Dezvoltare Intercomunitară "AQUA Bistrița-Năsăud", a coordonat implementarea unor proiecte de infrastructură care au îmbunătățit accesul la canalizare și au contribuit la protecția mediului.

Necesitatea asigurării unui sistem eficient de tratare a apelor uzate derivă nu doar din obligațiile legale, ci și din impactul negativ al deversărilor necontrolate asupra ecosistemelor acvatice din bazinul hidrografic al râurilor Bistrița, Someșul Mare și Sălăuța.

Rețeaua de canalizare

Gradul de acoperire

În 2023, rețeaua de canalizare din județ avea o lungime totală de aproximativ 460 km, acoperind:

98% din mediul urban (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi);

aproximativ 45% din populația din mediul rural, cu diferențe mari între comunele din zona de câmpie și cele din zona montană.

Localități precum Feldru, Teaca, Tiha Bârgăului, Lechința, Șieu-Măgheruș și Budacu de Jos dispun de rețele de canalizare funcționale sau în extindere.

Infrastructura tehnică

Rețeaua este formată din:

- Conducte din PVC și PEHD (rezistente la coroziune și ușor de întreținut);
- Stații de pompare pentru localitățile situate în zone joase;
- Camere de inspecție, guri de scurgere și bazine de retenție în zonele noi;
- Sisteme de colectare separative (menajer și pluvial separat) în noile dezvoltări.

<u>Stațiile de epurare</u>

În județul Bistrița-Năsăud funcționează un sistem integrat de stații de epurare municipale și comunale, gestionate de AQUABIS S.A., cu un grad ridicat de automatizare. Tehnologiile folosite corespund normelor impuse de legislația europeană și națională.

Performanță

Toate stațiile sunt dotate cu:

Sisteme SCADA pentru monitorizare și control automatizat;

Sisteme de gestiune a nămolului (deshidratare, transport la depozite conforme sau valorificare agricolă);

Capacitate de conformare cu standardele europene privind indicatorii de calitate ai apei evacuate.

Aglomerarea Bistrița

Aglomerarea Bistrița are în componență municipiul Bistrița și localitățile: Ghinda, Sigmir, Unirea, Viișoara, Sarata și Slătinița, are o populație echivalentă de 88,055 l.e.

Sistemul de canalizare existent în aglomerarea Bistrița este de tip unitar și are următoarea configurație:

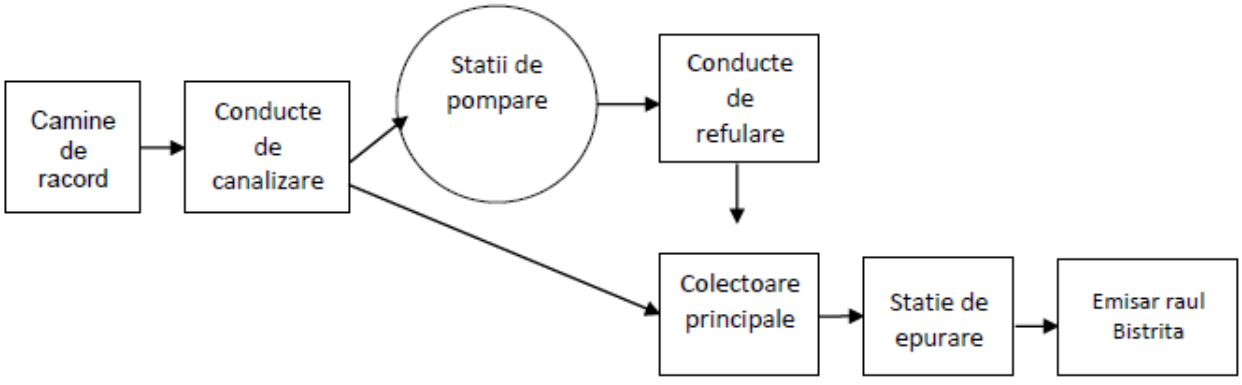

Fig. 2.30 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE AGLOMERAREA BISTRIȚA

Sursa: Master Plan

Prin POS Mediu, s-au prevăzut investiții care constau în reablitarea rețelei de canalizare în municipiul Bistrița pe o lungime de 8,7 km și modernizarea stației de epurare Bistrița pentru îndepărtarea fosforului și azotului.

Rețeaua de canalizare

Sistemul de canalizare din aglomerarea Bistrița este realizat în sistem unitar. În general, sistemul de canalizare funcționează gravitațional, cu excepția sistemelor aferente unor cartiere, unde apele uzate sunt colectate gravitațional până la stațiile de pompare, de unde sunt pompate în colectoarele principale și transportate spre stația de epurare. Lungimea rețelei de canalizare este de 350.820 m, cu diametre cuprinse între 150 și 1.500 mm și sunt realizate din conducte de beton (cu secțiune circulară și ovoidală), PVC și PEID.

Stații de pompare apă uzată

Evacuarea apelor uzate spre SEAU Bistrița se realizează prin intermediul a 5 SPAU și a conductelor de refulare aferente.

Tabel 2.229 PRINCIPALELE STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ

Nr Crt.	Stația de pompare (denumire/amplasament)	Tipul construcției/pompe	Nr. pompe(in funct.+rez.)	Putere/pompă [Kw]	Debit/pompă (mc/h)	H pompare (mCA)	Eval.Cond fizice(deficiențe)/Reabilitare realizată
1	Bistrița - SP1 - Valea Jelnei	ABS - AFP 1041/MC0/4	2	3	54	12	Prezinta deficiente
2	Bistrița - SP1 - Zavoaie	ABS - AFP 1041/MC0/4	2	3	54	12	Prezinta deficiente
3	Bistrița - SP1 - Sigmir	Flygt	2	4,8	43	42	Prezinta deficiente
4	Bistrița - SP1 - Ghinda	Flygt	2	2,4	29	16	Prezinta deficiente
5	Bistrița - SP1 - Viișoara	Flygt	2	37	144	34	Prezinta deficiente
6	Bistrița - SP2 - Str. Ghinzii	Homa	2	2.2	24	10	
7	Bistrița - SP4 - Str. Aerodromului	Grundfos	2	2.2	35	14	
8	Bistrița - SP4 - Str. Falezei	Wilo	2	1.65	25.4	11.2	

Sursa: Master Plan

Aglomerarea Beclean

Aglomerarea Beclean are în componență localitatea Beclean și Coldău (UAT Beclean).

După implementarea Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița – Năsăud, aglomerarea Beclean va include și localitățile Rusu de Jos (UAT Beclean) și Cristeștii Ciceului (UAT Uriu).

Sistemul de canalizare existent in aglomerarea Beclean este de tip mixt si are urmatoarea configuratie:

Fig. 2.31 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE AGLOMERAREA BECLEAN

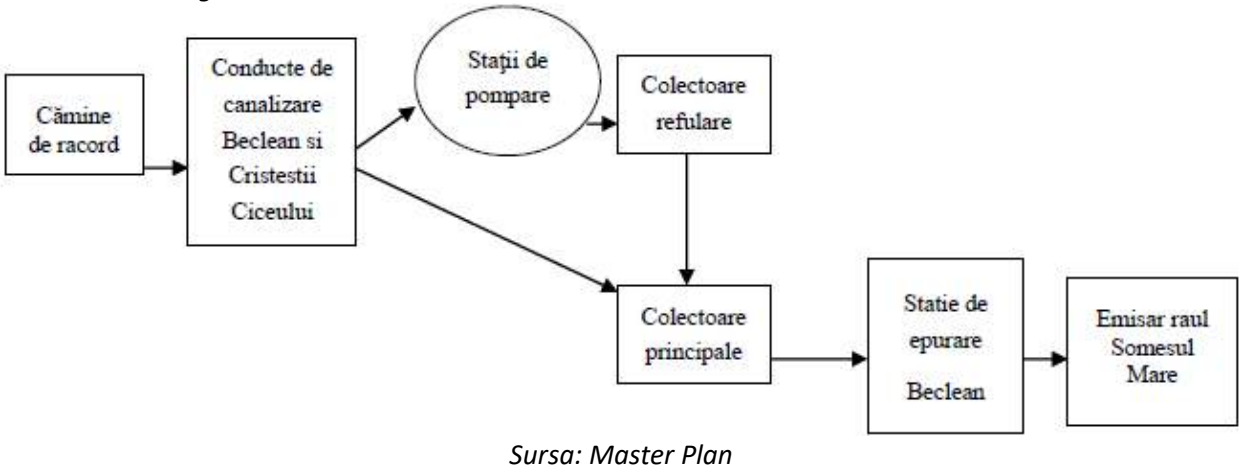

Sursa: Master Plan

Sistemul de canalizare a fost extins și reabilitat prin Contractul de lucrări CL2 „Stații de epurare apă uzată și colectoare de transfer pentru clusterele Bistrița, Beclean, Salva și Sângeorz-Băi" – finanțat prin POS Mediu, și Contractul de lucrări CL4 „Extindere rețele de distribuție a apei și canalizare în aria de deservire Beclean", finanțat de asemenea prin POS Mediu.

Rețelele de canalizare din localitățile Beclean și Coldău au o lungime de 17.200 m, cu diametre cuprinse între 150 și 1250 mm, și sunt realizate din conducte de beton (cu secțiune circulară și ovoidală), OL și PEID.

Tabel 2.230 LUNGIME RETEA DE CANALIZARE BECLEAN

Nr.Crt	Tronson		Material	Diamentru [mm]	Lungime [m]
1	UAT Beclean	Beclean	OL	300	120
		Beclean	Beton Ov.	500/750	1.600
		Beclean	Beton C.	150-350	7.570
		Beclean	Beton C.	400	4.330
		Beclean	Beton C.	500	600
		Beclean	Beton C.	600	1.950
		Beclean	Beton C.	1250	410

		TOTAL GENERAL ORAȘ BECLEAN [m]			16.580
		Coldău-Colector gravitațional principal	PEID	250	320
		Coldău- Tronson final gravitațional la colectorul de admisie în SE Beclean	PEID	300	300
		TOTAL GENERAL LOCALITATEA COLDĂU [m]			620
		TOTAL GENERAL UAT BECLEAN [m]			17.200

Sursa: Master Plan

Colectarea apelor pluviale se face atât prin rigole deschise, cât și prin sistemul de canalizare existent. Prin Contractul de lucrări CL4 „Extindere rețele de distribuție a apei și canalizare în aria de deservire Beclean”, finanțat prin POS Mediu, s-au realizat aproximativ 4.600 m de rețea de canalizare din PVC, cu diametre cuprinse între 250 mm și 400 mm.

Stații de pompare apă uzată

Evacuarea apelor uzate din localitatile Beclean si Coldau, spre SE Beclean se realizeaza prin intermediul a 4 statii de pompare si conductele de refulare aferente.

Tabel 2.231 CENTRALIZATOR STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ ÎN LOCALITĂȚILE BECLEAN ȘI COLDĂU

SPAU	Tip stație	Nr pompe	Putere(kW)	Debit (mc/h)	Debit (l/s)	H[m]
Beclean P. Maior-SP1	Willo	2	3,8	40	11,1	10
Beclean Someș-SP2	Willo	2	3,8	40	11,1	10
Beclean Obor-SP3	Willo	2	15	72	20	20
Beclean Parc-SP4	Willo	2	8,1	8,1	2,3	11

Sursa: Master Plan

Prin POS Mediu 2007–2013, în cadrul contractului de lucrări CL2 „Stații de epurare apă uzată și colectoare de transfer pentru clusterele Bistrița, Beclean, Salva și Sângeorz-Băi”, în localitatea Coldău, pe colectorul de transfer Bața – Beclean, s-a realizat o stație de pompare apă uzată echipată cu 3 pompe (2A+1R), cu următoarele caracteristici: Q = 100 m³/h (27,81 l/s) și H = 7,6 mCA. Lungimea totală a conductelor de refulare este de 4.550 m și acestea sunt realizate din PEID, cu diametre cuprinse între 280 și 300 mm. Evacuarea apelor uzate din localitatea Cristeștii Ciceului este realizată prin intermediul a 7 stații de pompare apă uzată și conductele de refulare aferente.

Evacuarea apelor uzate din localitatea Cristeștii Ciceului este realizată prin intermediul a 7 stații de pompare apă uzată și conductele de refulare aferente.

Tabel 2.232 CENTRALIZATOR STAȚII DE POMPARE APĂ UZATĂ ÎN LOCALITATEA CRISTEȘTII CICEULUI

Nr Crt.	Stația de pompare (denumire/amplasament)	Nr. pompe(in funct.+rez.)	Putere/pompă [Kw]	Debit/pompă (mc/h)	Debit/pompă	H pompare (mCA)	Eval.Cond fizice(deficiențe)/Reabilitare realizată
1	Cristeștii Ciceului-Vest-$SPAU_{4ex}$	2	1,9	82,3	22,86	5,6	Funcțională/bună
2	Cristeștii Ciceului-Est-$SPAU5_{ex}$	2	9,5	88,6	24,61	23,6	Funcțională/bună
3	Cristeștii Ciceului- SP1	2	0,6	0,73	0,20	9,90	Funcțională/bună
4	Cristeștii Ciceului- SP2	2	0,6	2,41	0,67	6,62	Funcțională/bună
5	Cristeștii Ciceului- SP3	2	0,6	2,41	0,67	9,61	Funcțională/bună
6	Cristeștii Ciceului- SP4	2	0,6	3,83	1,06	5,94	Funcțională/bună
7	Cristeștii Ciceului- SP5	2	1,2	2,88	0,8	5,62	Funcțională/bună

Sursa: Master Plan

Lungimea totală a conductelor de refulare este de L = 1.370 m și sunt realizate din PEID, cu diametre cuprinse între 110 și 125 mm.

<u>Stație de epurare</u>

Epurarea apelor uzate se realizează în Stația de epurare Beclean, reabilitată prin Contractul de lucrări CL2 „Stații de epurare apă uzată și colectoare de transfer pentru clusterele Bistrița, Beclean, Salva și Sângeorz-Băi" – finanțat prin POS Mediu.

Linia tehnologică a stației de epurare cuprinde:

- Stație de pompare apă uzată;
- Bazine de retenție apă de ploaie;

Unitate compactă de deznisipare și separare de grăsimi, care este compusă din:

- sortator (d = 6 mm);
- presă de ciuruire – compactarea reziduurilor până la 35% S.U.;
- decantarea nisipului într-o cameră de separare a nisipului cu bule de aer – rată de separare > 90% pentru particule cu d > 0,20 mm;
- separarea și îndepărtarea grăsimilor fără adăugare de agenți chimici.

Treaptă biologică, care este compusă din următoarele etape:

- îndepărtarea biologică a fosforului (BioP);
- nitrificare și denitrificare realizate ca reactor de tip rețea;
- decantare secundară;
- proces de aerare.

Tratarea nămolului: nămolul este deshidratat de o unitate de centrifugă până la o concentrație de 20% S.U.; nămolul deshidratat este depozitat într-un container după care este transportat la stația de epurare Bistrița.

Emisarul stației de epurare este Râul Someșul Mare.

Prin programul POIM 2014–2020 si PDD 2021-2027, în cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița – Năsăud, la nivelul aglomerării Beclean se implementeaza următoarele investiții principale:

- Extindere rețea de canalizare în orașul Beclean, L = 9.164 m;
- Reabilitare rețea de canalizare în orașul Beclean, L = 411 m;
- Extindere rețea de canalizare în localitatea Coldău, L = 7.846 m;
- Extindere rețea de canalizare în localitatea Cristeștii Ciceului, L = 2.398 m;
- Rețea nouă de canalizare în localitatea Rusu de Jos, L = 5.492 m;
- Realizarea a 14 stații de pompare apă uzată noi și conducte de refulare, L = 3.820 m, din care

- 6 stații de pompare apă uzată noi în oraș Beclean, lungime conductă de refulare L = 1.835 m;
- două stații de pompare apă uzată noi în localitatea Coldău, lungime conductă de refulare L = 879 m;
- 4 stații de pompare apă uzată noi în localitatea Rusu de Jos, lungime conductă de refulare L = 662 m;
- două stații de pompare apă uzată noi în localitatea Cristeștii Ciceului, lungime conductă de refulare L = 444 m;

• Modernizarea a 6 stații de pompare existente pentru preluarea debitelor de apă uzată din aglomerările Reteag, Uriu, Caianu și Beclean, din care una este amplasată pe UAT Beclean și 5 pe UAT Uriu.

Aglomerarea Prundu Bârgăului

Aglomerarea Prundu Bârgăului are în componență localitățile Bistrița Bârgăului (UAT Bistrița Bârgăului), Prundu Bârgăului, Susenii Bârgăului (UAT Prundu Bârgăului), Josenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului (UAT Josenii Bârgăului) și Țiha Bârgăului (UAT Țiha Bârgăului). După implementarea Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița – Năsăud, aglomerarea Prundu Bârgăului va include și localitatea Tureac (UAT Țiha Bârgăului).

Sistemul de canalizare datează din anul 2006 și a fost realizat din fonduri ISPA nr. 2003/RO/16/P/PE/025 – aproximativ 79 km pe Valea Bârgăului.

În implementare se află încă 5 proiecte pentru dezvoltarea sistemului de canalizare, prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel 2.233 PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE CANALIZARE

UAT	Denumire proiect	Indicatori proiect
Bistrița Bârgăului	„Extindere rețea publică de apă și apă uzată menajeră în comuna Bistrița Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud” – finanțare prin PNDR și buget local.	Rețea canalizare 13,516 m SPAU-3 buc Conducte refulare-800 m
Prundu Bârgăului	„Extindere rețea de apă și apă uzată în comuna Prundu Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud” – finanțare PNDR.	Rețea canalizare- 8,380 m SPAU-5 buc Conducte refulare- 1,463 m
Tiha Bârgăului	„Colector serviciu canalizare menajeră și racorduri canal – Valea Țureacului, localitatea Țureac, comuna Țiha Bârgăului” – finanțare buget local	Rețea canalizare – 2.860 m SPAU – 2 bucăți Conducte refulare – 66 m
Tiha Bârgăului	„Construire rețea publică de apă și apă uzată menajeră în comuna Țiha Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud (partea dreaptă a	Rețea canalizare – 13.776 m SPAU – 9 bucăți Conducte refulare – 3.225 m

	DN17 spre loc. Vatra Dornei din loc. Țiha Bârgăului și Tureac)" – finanțare PNDR	
Tiha Bârgăului	Conform adresei SC Aquabis SA Bistrița nr.: 2943 / 25.10.2019, rețeaua de canalizare pe drumul național DN17 se va realiza de către Primăria Țiha Bârgăului în zonele unde lucrările nu pot fi amplasate în domeniul public.	Rețea de canalizare menajeră, gravitațională, din PVC, SN8, DN 250 mm.

Sursa: Master Plan

Sistemul de canalizare din aglomerarea Prundu Bârgăului este de tip menajer și, pe anumite tronsoane, este de tip unitar. Rețeaua de canalizare din aglomerarea Prundu Bârgăului descarcă apele uzate în rețeaua de canalizare din aglomerarea Livezile. Ulterior, apele sunt transportate până la stația de epurare a municipiului Bistrița prin intermediul rețelei de canalizare din municipiul Bistrița. Lungimea rețelei de canalizare în aglomerarea Prundu Bârgăului este de 64.782 m rețea existentă și 38.532 m rețea de canalizare în implementare.

Colectarea apelor pluviale se face prin rigole deschise, dar pe anumite tronsoane canalizarea este de tip unitar.

Stații de pompare apă uzată

Pe traseul rețelei de canalizare din localitatea Prundu Bârgăului se află un SPAU principal, pe strada Dealul Ciorii, echipat cu (1A + 1R) electropompe, cu următoarele caracteristici: Q = 12 l/s și H = 42 mCA, și conductă de refulare din PEID, de 110 mm.

În restul localităților sunt stații de pompare mici, prezentate mai jos:

- Localitatea Bistrița Bârgăului – 3 SPAU
- Localitatea Prundu Bârgăului – 5 SPAU
- Localitatea Tiha Bârgăului – 12 SPAU

Tabel 2.234 DEFICIENȚE PRINCIPALE ÎN SISTEMUL DE CANALIZARE

Nr.crt.	Componentă	Deficiențe principale
1	Rețea de canalizare	Grad de acoperire insuficient(loc. Bistrița Bârgăului, Mureșenii Bârgăului, Josenii Bârgăului, Rusu Bârgăului).
2	Stații de pompare	Există sectiuni unde se produce salt hidraulic la debie mari și curgerea aval este blocată fiind necesară suplimentarea echipamentelor de pompare.
3	Stație de epurare	Nu au fost constatate deficiențe.

Sursa: Master Plan

Aglomerarea Sângeorz-Băi

Aglomerarea Sângeorz-Băi are în componență orașul Sângeorz-Băi și localitatea Valea Borcutului (UAT Sângeorz-Băi).

Rețeaua de canalizare colectează apele uzate menajere provenite de la locuințe, construcții social-culturale, școli, grădinițe, spitale, grupuri sociale ale unităților industriale din Sângeorz-Băi, precum și apă din zona Rodna (Rodna), Maieru (Anieș, Maieru) și Șanț.

O parte din apele meteorice din orașul Sângeorz-Băi se colectează și se evacuează izolat prin canalele de ape pluviale administrate de Consiliul Local Sângeorz-Băi, în Valea Borcutului și în râul Someșul Mare. O altă parte din apele meteorice ajunge în colectoarele de apă uzată.

Sistemul de canalizare existent în orașul Sângeorz-Băi este de tip divizor și cuprinde următoarele obiecte:

- Rețea de canalizare;
- Epurarea apelor uzate se realizează în stația de epurare existentă Sângeorz.

Fig. 2.32 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE SANGEORZ

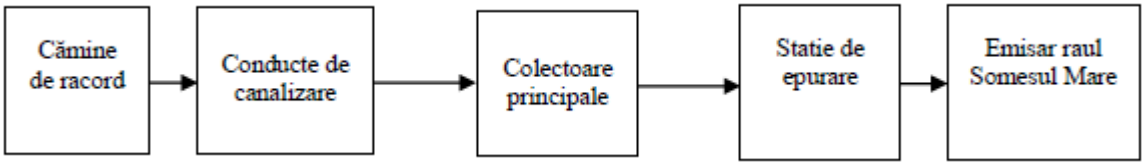

Sursa: Master plan

În prezent, lungimea totală a rețelei de canalizare din Aglomerarea Sângeorz este de 30,7 km, realizată din conducte de PVC și azbociment, cu diametre cuprinse între 110-600 mm:

Tabel 2.235 LUNGIME RETEA CANALIZARE SANGEORZ

UAT	Localitate	Material	Diametru (mm)	Lungime (m)
UAT Sângeorz	Sângeorz	Azbociment	160	770
			200	260
			300	5.490
		TOTAL AZBO (m)		**6.250**
		PVC	110	4.920
			200	1.220
			250	1.260
			400	80
			600	2.740
		Total PVC(m)		**10.220**
TOTAL GENERAL (m)				**16.740**

Sursa: Master plan

Prin Contractul de Lucrări CL6 fazat, aflat în prezent în execuție, din cadrul Programului POS Mediu, se vor reabilita 2.747 m de rețea de canalizare și se vor extinde 7.937 m de rețea de canalizare în orașul Sângeorz-Băi.

Rețeaua de canalizare va fi realizată din material PVC, cu diametre cuprinse între De 250 – 315 mm. Aceasta va fi de tip separativ, apele meteorice urmând a fi colectate prin rigole stradale deschise și evacuate în cursurile de apă existente în zonă.

Gradul de racordare, la nivelul 2025, la rețeaua de canalizare din agomerarea Sângeorz este de 91 %, numărul de locuitori racordați fiind de7.818.

Localitatea Valea Borcutului nu beneficiază de o rețea de canalizare funcțională. Cu toate acestea, sunt în curs de implementare lucrări de extindere a rețelei de canalizare în cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița-Năsăud. Conform documentației oficiale, se prevede extinderea rețelei de canalizare în localitatea Valea Borcutului pe o lungime totală de 3.614 metri, realizată din conducte PVC-U, SN8, cu diametrul de 250 mm, inclusiv instalarea a 6 stații de pompare a apei uzate.

Colectarea apelor uzate în orașul Sângeorz -Băi se face gravitațional și nu sunt prevăzute stații de pompare pe rețeaua de canalizare.

Stația de Epurare a Apelor Uzate (SEAU) Sângeorz, care este localizată în partea de sud a orașului, evacuează apa epurată în râul Someșul Mare. SEAU Sângeorz a fost extinsă în cadrul programului POS Mediu, astfel încât, în prezent, are o capacitate de 32.000 L.E.

Debitul total proiectat de apă uzată la intrarea în SEAU Sângeorz este de:

- Debit mediu apă uzată: 1.540 mc/zi;
- Debit maxim vreme ploioasă: 2.002 mc/zi;
- Debit maxim vreme uscată: 128,3 mc/zi.

Stația de epurare Sângeorz este o stație mecano-biologică, cu două linii de epurare:

- Etapa I (finalizată în anul 2010) are o capacitate de 27,77 l/s;
- Etapa a II-a (finalizată în anul 2015) are o capacitate proiectată de 24,44 l/s.

Stația de epurare mecano–biologică cu capacitatea de 27,77 l/s (etapa I – 2010) este compusă din:

- Treapta de epurare mecanică: cămin cu deversor pentru by-pass, grătar rar cu curățare mecanică, bazin de omogenizare – pompare (stație automată de pompare apă uzată 2A+1R, Q = 64 mc/h, H = 8,0 mCA, P = 3,75 kW), debitmetru apă uzată, instalație compactă de epurare mecanică cu sitare, deznisipare și separator de grăsimi;

- Treapta de epurare biologică: bazin de defosforizare, două bazine de nitrificare – denitrificare, echipament de aerare pentru bazinele de nitrificare – denitrificare, stație de suflante pentru bazinele de nitrificare – denitrificare, decantor secundar longitudinal, stație automată de pompare nămol recirculat și în exces, dezinfectie apă cu hipoclorit;
- Instalație de dozare precipitat;
- Modul de comandă și automatizare stație de epurare;
- Treapta de tratare a nămolului: bazin de acumulare și decantare nămol în exces, bazin de îngroșare a nămolului în exces, stație de deshidratare nămol îngroșat, stație de pompare apă de nămol, stație de pompare apă de spălare.

Stația de epurare mecano–biologică cu capacitatea de 24,44 l/s (etapa II – 2015) este compusă din:

- Treapta de epurare mecanică:
  - cămin cu deversor pentru by-pass,
  - grătar rar cu curățare mecanică,
  - bazin de omogenizare – pompare (stație automată de pompare apă uzată 2A+1R, Q = 100 mc/h, H = 9,0 mCA, P = 5,5 kW),
  - debitmetru apă uzată,
  - instalație compactă de epurare mecanică cu sitare, deznisipare și separator de grăsimi;
- Treapta de epurare biologică (prevăzută cu două linii identice):
  - bazin de defosforizare,
  - bazin de predenitrificare,
  - bazin de nitrificare–denitrificare,
  - echipament de aerare pentru bazinele de nitrificare–denitrificare,
  - stație de suflante pentru bazinele de nitrificare–denitrificare,
  - decantoare secundare circulare,
  - stație automată de pompare nămol recirculat și în exces,
  - debitmetru NIVOSONAR pentru apa epurată.

Apa uzată din rețeaua de canalizare ajunge gravitațional în stația de epurare. Din căminul de intrare în stația de epurare, apa uzată urmează traseul tehnologic al celor două linii, după cum urmează:

Flux tehnologic de epurare (etapa I – 2010):

După căminul prevăzut cu deversor pentru by-pass, apa trece printr-un grătar rar cu curățare mecanică unde are loc separarea suspensiilor mai mari de 20 mm, apoi este pompată într-o instalație compactă de epurare mecanică cu sitare, deznisipare și separare de grăsimi.Din instalația de sitare – deznisipare, apa ajunge gravitațional în bazinul de defosforizare.Din bazinul de defosforizare, apa uzată epurată mecano-chimic ajunge gravitațional în modulul biologic, unde epurarea are loc prin procedeul cu nămol activ, cu nitrificare – denitrificare și aerare prelungită.Din bazinul de nitrificare – denitrificare, amestecul apă – nămol trece în decantorul secundar longitudinal, unde are loc separarea solid – lichid.Apa epurată este evacuată prin intermediul unui cămin comun cu etapa 2015 în Someșul Mare.Nămolul recirculat din decantorul secundar ajunge gravitațional în bazinul de defosforizare, iar nămolul în exces, prin acționarea electrică a unei vane fluture, ajunge în bazinul de stocare nămol în exces, unde are loc îngroșarea prin depunere.Nămolul depus este pompat în bazinul de stocare nămol îngroșat, după care acesta va fi deshidratat într-o instalație de deshidratare prevăzută cu filtru, cu melc și sită specială.

Flux tehnologic de epurare (etapa II – 2015):

După căminul prevăzut cu deversor pentru by-pass, apa trece printr-un grătar rar cu curățare mecanică unde are loc separarea suspensiilor mai mari de 30 mm, apoi este pompată într-o instalație compactă de epurare mecanică cu sitare, deznisipare și separare de grăsimi.Din instalația de sitare – deznisipare, apa ajunge gravitațional în bazinul de defosforizare.

Din bazinul de defosforizare, apa uzată epurată mecanic trece gravitațional în bazinul de predenitrificare, unde se amestecă cu apa și nămolul recirculat din bazinul de nitrificare – denitrificare. La intrarea în bazinul de predenitrificare se adaugă (când este cazul) clorură ferică pentru precipitarea fosforului.Din bazinul de predenitrificare, apa trece gravitațional în bazinul de nitrificare – denitrificare și aerare prelungită.

Din bazinul de nitrificare – denitrificare, amestecul de apă – nămol trece în decantoarele secundare circulare, unde are loc separarea solid – lichid.Apa epurată este evacuată prin intermediul unui cămin comun cu etapa 2010 în Someșul Mare.

Nămolul recirculat din decantoarele secundare ajunge prin pompare în bazinul de defosforizare, iar nămolul în exces este pompat la instalația centrifugală de deshidratare sau în bazinul tampon de nămol.Nămolul deshidratat rezultat din stația de epurare este colectat în containere și este transportat la stația de epurare Bistrița.

Aglomerarea Năsăud

Aglomerarea Năsăud are în componență orașul Năsăud și localitatea Luișca (UAT Năsăud).

Sistemul de canalizare existent în aglomerarea Năsăud este de tip unitar și cuprinde următoarele obiecte:

• rețea de canalizare;

• stație de pompare ape uzate și conductă de refulare;

• epurarea apelor uzate se realizează în stația de epurare existentă Salva, realizată în cadrul Programului POS Mediu.

Fig. 2.33 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE SALVA

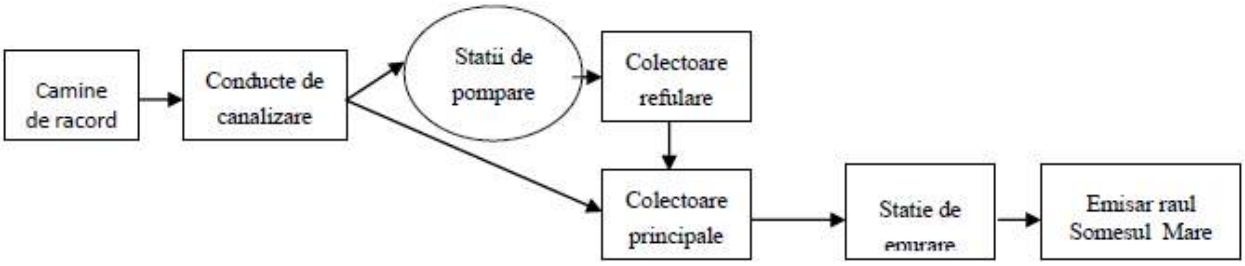

Sursa: Master plan

Pentru Aglomerarea Năsăud, investițiile anterioare au fost realizate/în curs de realizare prin următoarele fonduri:

• Contractul de Lucrări CL2 „Stații de epurare apă uzată și colectoare de transfer pentru clusterul Bistrița, Beclean, Salva și Sângeorz-Băi", finanțat prin POS Mediu, este împărțit în trei componente separate, după cum urmează:

- Componenta 1: stație nouă de epurare Năsăud/Salva;
- Componenta 2: colector transfer apă uzată și un tronson scurt de conductă de refulare de la stația existentă de epurare Năsăud la noua stație de epurare Năsăud/Salva;
- Componenta 3: transformarea stației existente de epurare Năsăud într-o stație de pompare de transfer și infrastructura asociată de atenuare a debitelor apelor pluviale.

Lungimea totală a rețelei de canalizare din aglomerarea Năsăud este de 66.217 m, realizată din conducte de PVC, azbociment și beton, cu diametre cuprinse între 200 – 900 mm.

Tabel 2.236 LUGIMEA REȚELEI DE CANALIZARE NASAUD

UAT	Localitate	Material	Diametru (mm)	Lungime (m)
		Azbociment	200	620
		Total azbociment [m]		620
			30/45	120

UAT Năsăud	Năsăud	Beton secțiune ovoidă	60/90	3.810
		Total beton secțiune ovoidă[m]		3.930
		Beton secțiune circulară	400	3.770
			500	600
			800	1.950
			1.250	410
		Total beton secțiune circulară [m]		21.010
		PVC	160	660
			200	753
			250	2.355
			400	422
		Total PVC [m]		4.190
TOTAL GENERAL UAT NĂSĂUD [m]				29.750

Sursa: Master Plan

Pentru colectarea apelor uzate și transportul la SEAU Salva, datorită configurației terenului, sunt utilizate următoarele stații de pompare apă uzată (SPAU):

- Năsăud – SP1, apă meteo, recirculare:

• (2A+1R) pompe, P = 9,00 kW, Q = 124 mc/h, H = 17,7 mCA;

• (1A+1R) pompe, P = 2,57 kW, Q = 78,4 mc/h, H = 8,84 mCA;

• (1A+1R) pompe, P = 13,6 kW, Q = 444 mc/h, H = 8,35 mCA;

- Rebrișoara Dimex – SP1: (1A+1R) pompe, Q = 4,0 mc/h, H = 10 mCA;
- Rebrișoara Str. Rebra – SP2: (1A+1R) pompe, Q = 4,0 mc/h, H = 10 mCA;
- Rebrișoara Pod Rebra – SP3: (1A+1R) pompe, Q = 4,0 mc/h, H = 10 mCA;
- Rebrișoara Intr. Rebra – SP4: (1A+1R) pompe, Q = 4,0 mc/h, H = 10 mCA;
- Localitatea Salva – SP1: (1A+1R) pompe, Q = 13 mc/h, H = 19,6 mCA;
- Localitatea Salva – SP2: (1A+1R) pompe, Q = 8,70 mc/h, H = 7,0 mCA;
- Localitatea Salva – SP3: (1A+1R) pompe, Q = 8,70 mc/h, H = 3,0 mCA.

Lungimea totală a rețelei de canalizare sub presiune (refulare) este de L = 5.165 m, PEID, De 75–225 mm și se prezintă astfel:

- Năsăud – Conductă de refulare de la stația de epurare existentă Năsăud până la DN17D: L = 555 m, Dn 280 mm, PVC/PE;
- Năsăud – Conductă refulare / gravitațională de-a lungul DN17D: L = 1.250 m, Dn 450 mm, PVC/PE;
- Năsăud – Colector gravitațional de-a lungul DN17D – legătura Salva: L = 1.000 m, Dn 450 mm, PVC/PE;

- Năsăud – Colector de legătură la stația de epurare Năsăud/Salva: L = 520 m, Dn 500 mm, PVC/PE;
- Salva – Lungimea conductei de refulare este de: L = 1.840 m, PEID, PE 100, PN 10, De 90–110 mm.

Epurarea apelor uzate din cadrul aglomerării Năsăud se realizează în SEAU Salva**.** Stația de epurare veche (situată în Năsăud) este folosită momentan ca stație de pompare de transfer spre noua stație din Salva (UAT Salva). SEAU Salva a fost proiectată pentru o capacitate de 20.375 L.E. și este localizată în partea de sud a localității Salva, apa epurată fiind deversată în râul Someșul Mare (descrierea SEAU Salva este prezentată în cadrul aglomerării Salva).

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, în cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița – Năsăud, la nivelul aglomerării Năsăud se propun următoarele investiții principale:

- extindere rețea de canalizare în orașul Năsăud, L = 6.019 m;
- rețea nouă de canalizare în localitatea Luișca, L = 3.098 m;
- reabilitare rețea de canalizare în orașul Năsăud, L = 2.284 m;
- 7 stații de pompare apă uzată și conducte de refulare, L = 1.914 m.

Aglomerarea Lechința

Aglomerarea Lechința are în componență localitățile Lechința și Vermeș (UAT Lechința). Sistemul de canalizare existent în aglomerarea Lechința este de tip separativ și are următoarea configurație:

Fig. 2.34 SCHEMA SISTEMULUI DE CANALIZARE DIN AGLOMERAREA LECHINTA

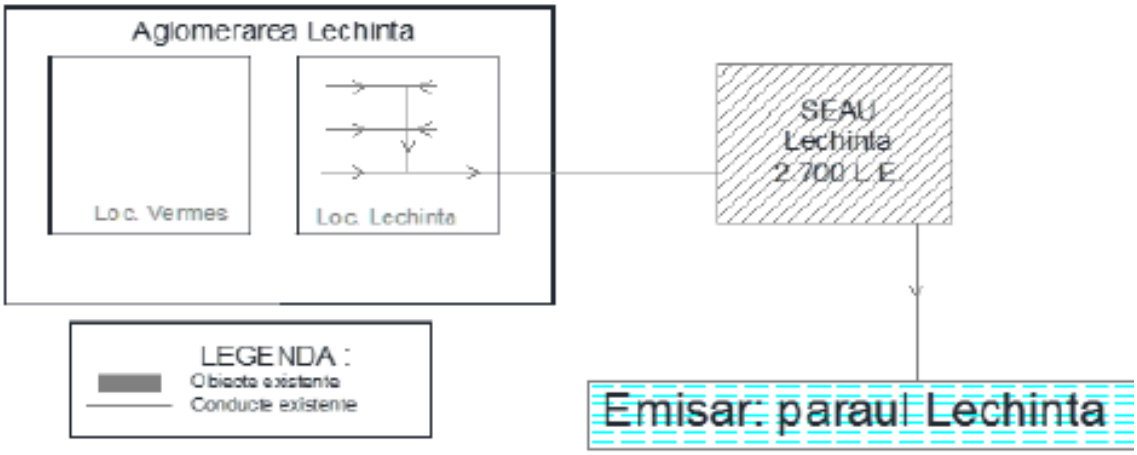

Sursa: Maste Plan

Lungimea rețelei de canalizare este de 21 741 mm.

La nivelul anului 2025, lungimea totală a rețelei de canalizare în localitatea Lechința este de aproximativ 21.741 m, iar în urma extinderii realizate prin POIM, gradul de acoperire cu rețea este estimat la peste 95%, cu o rată de conectare a populației de aproximativ 90%.

Evacuarea apelor uzate, spre SEAU Lechința, se realizează prin intermediul a 9 SPAU și conductele de refulare aferente. Anul de punere în funcțiune a stațiilor de pompare este 2008.

Principalele stații de pompare apă uzată sunt:

- SPAU 1, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 2, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 3, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 4, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 5, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 6, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW);
- SPAU 7, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 5,4 mc/h, H = 11 mCA, P = 1,4 kW);
- SPAU 8, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 7,2 mc/h, H = 11 mCA, P = 2,4 kW);
- SPAU 9, amplasată în localitatea Lechința, echipată cu (1A + 1R) electropompe (Q = 18,5 mc/h, H = 8 mCA, P = 2,1 kW).

Apa uzată colectată în cadrul Aglomerării Lechința este tratată în Stația de Epurare a Apelor Uzate (SEAU) Lechința, care a fost pusă în funcțiune în anul 2014. SEAU Lechința a fost proiectată pentru o capacitate de 2.700 locuitori echivalenți (L.E.), iar apa epurată este deversată în pârâul Lechința.

Localitatea Lechința dispune de o stație de epurare dimensionată pentru un debit de Q = 400 mc/zi, de tip SC 2700 (din oțel inoxidabil), pentru 2.700 L.E.

Structura stației de epurare include:

- Pre-epurare mecanică – sitare și deznisipare;

- Reactor biologic compartimentat în:
- Zonă cu nămol activat;
- Zonă de denitrificare;
- Decantor secundar;
- Îngroșător de nămol;
- Depozit de nămol (zone delimitate cu bariere ridicate din beton și inox);
- Stație de pompare a efluentului final;
- Clădire operațională care cuprinde: camera de control, camera suflantelor și tabloul de comandă.

Principalele caracteristici tehnologice ale stației de epurare Lechința:

Zona de denitrificare – este utilizată pentru eliminarea biologică a compușilor azotați din apa uzată, în absența oxigenului. În această zonă ajunge atât apa uzată brută, cât și nămolul recirculat din zona de separare (decantare).

Zona de oxidare – nitrificare – reprezintă cea mai extinsă zonă a reactorului biologic. Sistemul de aerare cu bule fine, montat pe radierul bazinului cu nămol activat, asigură aportul de oxigen necesar proceselor biologice.

Zona de decantare – decantorul secundar, cu formă conică, este amplasat în interiorul bazinului de oxidare – nitrificare și are rolul de a separa faza solidă (nămolul) de cea lichidă (efluentul clarificat).

Depozitul și îngroșătorul de nămol – permite acumularea nămolului în exces, care este îngroșat într-un vas special format din doi cilindri integrați în zona bazinului de denitrificare.

Sistemul de aerare cu bule fine – servește atât ca sursă de oxigen pentru epurarea biologică, cât și pentru menținerea biomasei în suspensie. Aerarea este asigurată de trei suflante (2 active + 1 rezervă), fiecare având următoarele caracteristici:

- Putere: 7,5 kW/buc
- Alimentare: 380 V, 50 Hz
- Emisarul stației de epurare este pârâul Lechința.

Tabel 2.237 PRINCIPALELE DEFICIENȚE ALE SISTEMULUI DE CANALIZARE DIN AGLOMERAREA LECHINȚA

Nr.crt.	Componenta	Deficiențe principale
1	Rețea de canalizare	Grad de acoperire insuficient(loc. Chirales, Tigau si Saniacob).
2	Stații de pompare	Pentru lucrările de extindere a rețelei de canalizare, vor fi prevăzute, în funcție de condițiile specifice de amplasare, noi stații de pompare apă uzată și conducte de refulare aferente, atât

		pentru evitarea instalării colectoarelor la adâncimi mari, cât și pentru evitarea unor obstacole locale.
3	Stație de epurare	Nu au fost constatate deficiențe.

Sursa: Master Plan

Prin Programul POIM 2014–2020 si PDD 2021-2027, în cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița-Năsăud, la nivelul aglomerării Lechința se implementeaza următoarele investiții principale:

- Extinderea rețelei de canalizare în localitățile Lechința și Vermeș, pe o lungime totală de 7.198 metri;
- Construirea a 5 stații noi de pompare a apelor uzate, împreună cu conducte de refulare aferente, în lungime totală de 793 metri;
- Mărirea capacității de pompare a 4 stații de pompare existente, pentru a asigura un transport eficient al apelor uzate colectate;
- Extinderea Stației de Epurare Lechința, prin creșterea capacității de la 2.700 L.E. la 3.500 L.E., pentru a corespunde cerințelor actuale și viitoare privind epurarea apelor uzate.

Aglomerarea Teaca

Aglomerarea Teaca are în componență localitatea Teaca, aparținând UAT Teaca. Sistemul de canalizare existent în aglomerarea Teaca este de tip separativ și are următoarea configurație:

Sistemul de canalizare a fost realizat în anul 2013, cu finanțare din fonduri FEADR – Măsura 322, în cadrul proiectului: „Sistem de canalizare în localitatea Teaca, comuna Teaca, județul Bistrița-Năsăud”.

Fig. 2.35 CONFIGURATIE SISTEM DE CANALIZARE TEACA

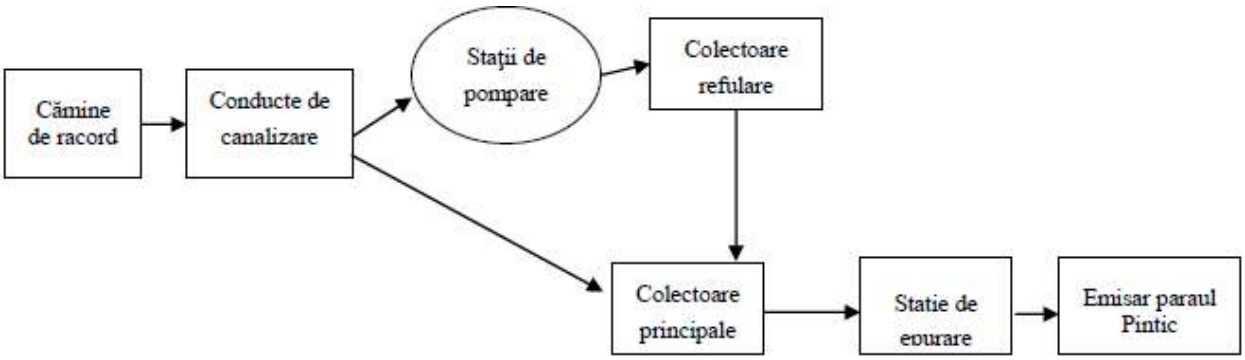

Sursa: Master Plan

Sistemul de canalizare este executat în sistem separativ.

Lungimea rețelei de canalizare este de 8.506 m și este realizată din tuburi de PEID și PVC cu diametrul De 75 mm și 125 mm și Dn 250 mm.

La nivelul anului 2024, rata de conectare a populației la rețeaua de canalizare este de aproximativ 60,0 %, iar gradul de acoperire cu rețea de canalizare este de aproximativ 58,5 %.

Evacuarea apelor uzate, spre SEAU Teaca, se realizează prin intermediul a 3 SPAU și conductele de refulare aferente.

Principalele stații de pompare apă uzată sunt:

• SPAU 1, amplasată în localitatea Teaca (biserică), echipată cu (1A+1R) electropompe: Q = 10 mc/h, H = 9 mCA, P = 1,4 kW, și conductă de refulare din PEID, PE100, PN10, De 75 mm, L = 52 m;

• SPAU 2, amplasată în localitatea Teaca (primărie), echipată cu (1A+1R) electropompe: Q = 35 mc/h, H = 14 mCA, P = 4,6 kW, și conductă de refulare din PEID, PE100, PN10, De 125 mm, L = 740 m;

• SPAU 3, amplasată în localitatea Teaca (capelă), echipată cu (1A+1R) electropompe: Q = 50 mc/h, H = 14 mCA, P = 4,4 kW, și conductă de refulare din PEID, PE100, PN10, De 125 mm, L = 43 m.

Apa uzată colectată în cadrul Aglomerării Teaca este tratată în Stația de Epurare a Apelor Uzate (SEAU) Teaca, care a fost pusă în funcțiune în anul 2017.

SEAU Teaca a fost proiectată pentru o capacitate de 2.200 l.e., apa epurată fiind deversată în pârâul Pintic.

Descrierea principalelor componente ale SEAU

Stația de epurare mecano–biologică este de tip Stainless Cleaner 2.200 L.E. și este compusă din:

- Stație de pompare, tip cheson, cu două pompe submersibile (1A+1R), având următoarele caracteristici: Q = 50 mc/h, P = 4 kW, H = 8 mCA. Căminul stației de pompare este prevăzut cu sită coș cu curățare manuală (distanța între bare: 20 mm);
- Treaptă mecanică:
- instalație automată de sitare (3,0 mm mărimea fantei). Materialele reținute pe sită sunt descărcate într-un container cu V = 1,1 mc, după ce, în prealabil, sunt deshidratate prin

presare într-o presă cu melc (volum reţineri pe sită: 0,05 mc/zi, Ø melc = 300 mm, L sită = 2.590 mm, P = 1,5 kW);

- staţie automată de pompare apă sitată (1A+1R) pompe submersibile cu tocător: Q = 40 mc/h, P = 3,2 kW, H = 8,0 mCA;
- deznişipator şi separator de grăsimi, dimensionat pentru Q = 12 l/s, echipat cu răclor grăsimi, suflantă EL 120 cu Q = 6,0 mc/h, difuzoare aerare şi pompă airlift;
- staţie automată de pompare apă deznisipată (2A+1R), pompe submersibile cu tocător: Q = 12 mc/h, P = 3 x 1,3 kW, H = 8,0 mCA;
    - Treaptă de epurare biologică:
- două module compacte (bioreactoare SMA) cu echipamente necesare proceselor de denitrificare, nitrificare şi un decantor secundar;
    - Instalaţie de dezinfectare cu hipoclori
    - Instalaţie de preparare şi dozare nutrienţi;
    - Treapta nămolului:
- bazin de stocare şi îngroşare nămol;
- pompă alimentare instalaţie de deshidratare, cu Qmax = 7,0 mc/h, P = 0,55 kW, H = 20 mCA;
- instalaţie de deshidratare nămol în exces, cu Q = 4,0 mc/h;
- instalaţie de preparare şi dozare polielectrolit, cu V = 360 l, prevăzută cu agitator (P = 0,18 kW) şi pompă dozatoare (Q = 7,5 l/h);
    - Modul de comandă şi deservire staţie de epurare;
    - Staţie de măsurare a parametrilor apei epurate:
- senzor de oxigen dizolvat;
- debitmetru electromagnetic pentru apa epurată;
- senzor de clor;
- senzor de pH.

Nămolul deshidratat este stocat temporar pe o platformă cu suprafaţa de 28 mp (8,0 m x 3,5 m) şi apoi transportat la staţia de epurare Bistriţa.

Tabel 2.238 PRINCIPALELE DEFICIENŢE DIN SISTEMUL DE CANALIZARE TEACA

Nr.crt	Componenta	Deficienţe principale
1	Reţea canalizare	Grad de acoperire insuficient(loc. Viilr Tecii, Budurleni, Pinticu, Ocnita, Archiud).

2	Stații de pompare	Pentru lucrările de extindere a rețelei de canalizare, vor fi prevăzute, în funcție de condițiile specifice de amplasare, noi stații de pompare apă uzată și comducte de refulare aferente, atât pentru evitarea instalării colectoarelor la adâncimi mari, cât și pentru evitarea unor obstacole locale.
3	Stație de epurare	Stația de epurare existentă nu asigură capacitatea hidraulică necesară preluării debitului de apă uzată la nivelul localităților aferente UAT Teaca

Sursa: Master Plan

Prin programul POIM 2014 – 2020 si PDD 2021-2027, în cadrul Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Bistrița – Năsăud, la nivelul aglomerării Teaca se implementeaza următoarele investiții principale:

- extindere rețea de canalizare în localitatea Teaca, L = 8.506 m;
- stație de pompare apă uzată și conductă de refulare, L = 543 m.

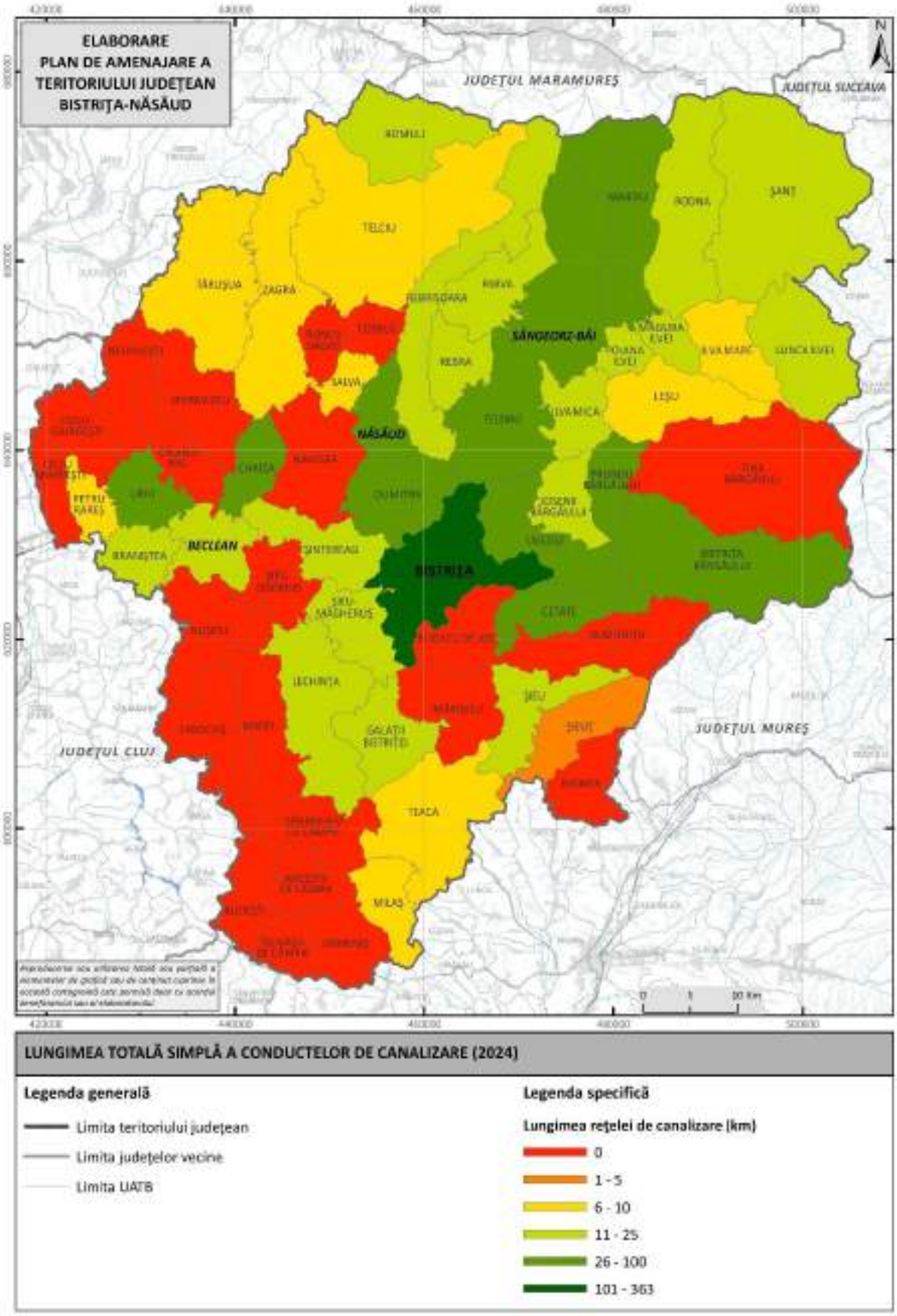

Fig. 2.36 LUNGIMEA REȚELEI DE CANALIZARE (2025)
Sursa: date prelucrate după date de la INS

2.4 Alimentare cu energie electrică

Conform datelor furnizate de către Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), pe teritoriul municipiului Bistrița există 26 de unități de producere a energiei electrice din surse regenerabile, pentru alte 53 de unități existând avize tehnice de racordare. Majoritatea unităților de producere au puteri instalate mici, de sub 0,01 MW, fiind vorba de mici unități de producere a energiei solare utilizate de persoane fizice. Cele mai mari puteri instalate (peste 0,1 MW) se regăsesc în cadrul următorilor producători:

- TERAPLAST SA – 1,6 MW putere instalată (centrală electrică solară);
- Mineral Oil SRL – 1,426 MW putere instalată (microhidrocentrală pe râul Bistrița – lac agrement).
- POLIMED COM SRL – două unități de producere cu puteri instalate de 0,668 MW și 0,332 MW (centrale electrice solare).

Prin urmare, municipiul Bistrița prezintă potențial pentru utilizarea energiei solare în sisteme locale, fiind necesară încurajarea unor astfel de investiții în viitor pentru a crește ponderea consumului de energie electrică produsă din surse regenerabile. Alimentarea cu energie electrică a municipiului se realizează prin intermediul a 3 stații de transformare de 110/20 kV, racordate prin liniile electrice de 110 kV la sistemul energetic național. Rețeaua de alimentare cu energie electrică este reprezentată prin:

- 30 km LEA 20 kV în municipiul Bistrița și localitățile componente;
- 53,15 km LES mediu tensiune în municipiul Bistrița;
- 108 km LES joasă tensiune în municipiul Bistrița și 108,49 km LEA joasă tensiune în municipiul Bistrița și localitățile componente;
- 103 posturi trafo zidite în municipiul Bistrița și localitățile componente și 35 posturi trafo aeriene în municipiul Bistrița

În anul 2018, consumul total de energie în municipiul Bistrița a fost de 418.172,776 MWh/an pentru un număr total de 32.295 locuri de consum. Din totalul consumului, circa 59 % (247.354,534 MWh/an) s-a datorat consumatorilor casnici (30.637 locuri de consum – aproape 95 % din total). Figura de mai jos ilustrează repartiția consumului de energie electrică pe categorii de consumatori. Se remarcă faptul că, dintre consumatorii non-casnici, clădirile municipale reprezintă circa o treime din totalul consumului de energie electrică. Municipiul Bistrița deține un sistem de baze de date (Energy Management System) care centralizează informații despre consumurile de energie înregistrate la nivelul clădirilor municipale. Este importantă implementarea unui sistem de management energetic care să asigure implementarea efectivă a

proiectelor din domeniul energiei, precum și achiziția mai eficientă de energie termică și electrică pentru consumatorii publici . Rețeaua de distribuție a energiei electrice deservește, în prezent, toate localitățile din municipiul Bistrița, inclusiv noile zone rezidențiale dezvoltate în ultimii ani.

Pe lângă aceste aspecte, în ultimii ani la nivelul municipiului și județului Bistrița-Năsăud au fost implementate proiecte importante de eficiență energetică, în special prin reabilitarea termică a clădirilor rezidențiale și publice, ceea ce a condus la reducerea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră. De asemenea, s-a investit în modernizarea sistemului de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat clasice cu soluții LED, obținându-se economii semnificative de energie.

În ceea ce privește sursele regenerabile, pe lângă energia solară și microhidrocentrale, județul prezintă un potențial ridicat pentru valorificarea biomasei, dat fiind că există suprafețe forestiere și activități agricole care generează resurse ce pot fi utilizate în centrale de cogenerare. Totodată, în zonele rezidențiale există gospodării care utilizează panouri solare pentru apă caldă menajeră, iar interesul pentru pompe de căldură și soluții geotermale de mică adâncime este în creștere.

Liniile de transport a energiei electrice, realizate la începutul anilor 80 nu au beneficiat de reparaţii capitale. In prezent starea tehnică a unora este necorespunzătoare, unele echipamente şi materiale prezentând un grad înaintat de uzură, caracteristici tehnice depăşite. Majoritatea echipamentelor primare şi secundare din staţiile de transformare au o uzură fizică morală înaintată. Sistemele de tel conducere zone din localităţile urbane, reţelele electrice subterane nu sunt sistematizate. Astfel, unele lucrări de intervenţie la reţele de apă- canal duc la deranjamente în reţeaua electrică şi invers. Iluminatul public este deficient în multe localităţi ale judeţului (atât rurale cât şi urbane).

Municipiul Bistrița și județul Bistrița-Năsăud sunt parte a strategiilor naționale și europene care vizează creșterea ponderii energiei din surse regenerabile și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2030. În acest context, se au în vedere proiecte pentru dezvoltarea rețelelor inteligente („smart grids”), care să permită integrarea prosumatorilor și a sistemelor de stocare a energiei electrice. Totodată, municipalitatea colaborează cu mediul privat și cu instituții de învățământ superior pentru implementarea unor proiecte-pilot în domeniul energiei verzi.

În paralel, municipiul promovează mobilitatea durabilă, prin introducerea de autobuze electrice în transportul public și prin dezvoltarea infrastructurii de stații de încărcare pentru

vehicule electrice. Aceste măsuri contribuie la reducerea poluării și la creșterea calității vieții locuitorilor.

Nu în ultimul rând, în cadrul unităților de învățământ și prin campanii publice se derulează programe de educație și conștientizare privind eficiența energetică și utilizarea surselor regenerabile. Aceste inițiative joacă un rol esențial în formarea unui comportament responsabil și în susținerea tranziției energetice la nivel local și județean.

Fig. 2.37 PONDEREA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ (MWH/AN) PE CATEGORII DE CONSUMATORI ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA

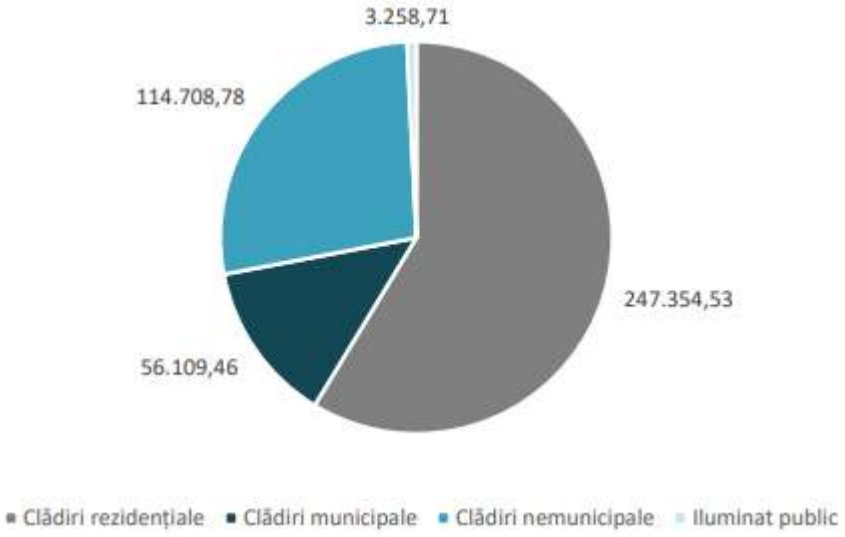

Sursa: Prelucrare date Planul de Acțiune pentru Energie Durabilă și Climă al Municipiului Bistrița

Rețele de transport al energiei electrice

Rețeaua de transport din județul Bistrița-Năsăud face parte din Sistemul Energetic Național (SEN) și este gestionată de Transelectrica S.A., prin Sucursala de Transport Cluj. Alimentarea județului se realizează prin linii electrice aeriene de 110 kV, corelate cu rețelele de 220 și 400 kV ale zonelor limitrofe (Cluj, Mureș, Suceava, Maramureș). În planurile de dezvoltare ale Transelectrica este inclusă Stația 400/110 kV Bistrița, proiect care va spori capacitatea de racordare a noilor unități de producție și siguranța alimentării cu energie la nivel județean.

Rețele de distribuție a energiei electrice

Distribuția energiei electrice este asigurată de Distribuție Energie Electrică România S.A. (DEER) – Sucursala Bistrița, parte a zonei Transilvania Nord. Rețeaua de distribuție acoperă întreg teritoriul județului și include următoarea configurație tehnică:

Tip instalație:

- Linii electrice aeriene LEA 0,4 kV - 2.674 km
- Linii electrice subterane LES 0,4 kV – 378 km
- Linii electrice aeriene LEA 20 kV - 1.332 km
- Linii electrice subterane LES 20 kV – 214 km
- Linii electrice aeriene LEA 110 kV – 397 km
- Posturi de transformare 20/0,4 kV – 983 buc.
- Stații de transformare 110/20 kV -9 buc.

Tipologia rețelelor:

- Linii electrice pe stâlpi metalici – 110 kV: 80%
- Linii electrice pe stâlpi de beton – 110 kV: 20%; 20 kV: 99,5%; 0,4 kV: 77%
- Linii electrice pe stâlpi de lemn – 20 kV: 0,5%; 0,4 kV: 23%

Posturi de transformare:

- Aeriene (PTA): 735 buc.
- Anvelopa beton: 116 buc.
- Subterane: 1 buc.
- Zidite: 131 buc.

Durata medie de exploatare: 15 ani.

Performanța rețelei și alimentarea cu energie electrică

Numărul total de întreruperi în alimentarea cu energie electrică în cursul ultimului an raportat: 232 incidente, dintre care:

- Linii aeriene: 161 cazuri
- Linii electrice în cablu: 70 cazuri
- Posturi de transformare MT/JT: 1 caz

Număr total de abonați: 139.034

- Consumatori casnici: 128.852
- Consumatori noncasnici: 10.182

Branșamente la rețeaua de distribuție:

- Monofazate: 117.907
- Trifazate: 21.127

Nu există gospodării semnificative neelectrificate; solicitările de racordare se depun la nivelul UAT.

Unități de mentenanță și operare

Pe raza județului Bistrița-Năsăud funcționează 19 unități mobile de intervenție pentru întreținerea rețelelor de distribuție. Structurile operaționale sunt următoarele:

- Punct Operațiuni Rețea Bistrița
- Punct Operațiuni Rețea Lechința
- Punct Operațiuni Rețea Beclean
- Punct Operațiuni Rețea Năsăud
- Punct Operațiuni Rețea Sângeorz-Băi
- Centrul de Operațiuni Rețea Înaltă Tensiune COR IT Bistrița
- Formația PRAM Bistrița

Producția de energie electrică din surse regenerabile

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud sunt în funcțiune 29 de unități de producție de energie regenerabilă, cu o putere totală instalată de aproximativ 67,45 MW, din care:

- 14 centrale hidro – putere totală instalată: 34,05 MW
- 15 parcuri fotovoltaice – putere totală instalată: 33,4 MW

Gradul de electrificare și iluminat public

Gradul de electrificare al județului Bistrița-Năsăud este de aproape 100%, toate localitățile fiind racordate la rețeaua publică. În zonele montane și în satele dispersate, extinderea rețelei continuă prin programe locale și fonduri guvernamentale. Municipiul Bistrița și celelalte orașe (Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi) au implementat proiecte de modernizare a iluminatului public, prin înlocuirea corpurilor cu tehnologie LED și instalarea de sisteme de telegestiune.

Condiții de coexistență a rețelelor electrice cu alte rețele și construcții

În procesul de planificare teritorială și urbanistică la nivelul județului Bistrița-Năsăud, dezvoltarea noilor zone construite, a infrastructurii tehnico-edilitare și a rețelelor de utilități publice va avea în vedere respectarea condițiilor de coexistență cu rețelele electrice existente, în conformitate cu prevederile Ordinului ANRE nr. 239/2019 privind aprobarea Normei tehnice pentru delimitarea zonelor de protecție și de siguranță aferente capacităților energetice, cu modificările și completările ulterioare.

Documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului vor respecta zonele de protecție și zonele de siguranță stabilite de normele tehnice, fiind obligatorie obținerea avizelor de amplasament emise de operatorii de rețea.

Coexistența rețelelor electrice cu alte rețele edilitare, construcții sau instalații se va realiza prin respectarea distanțelor minime de siguranță, asigurarea accesului pentru exploatare și întreținere și aplicarea soluțiilor tehnice adecvate, conform avizelor operatorilor de distribuție și transport.

Detalierea orientativă a zonelor de protecție și siguranță conform Ordinului ANRE nr. 239/2019:

– Linii electrice aeriene de joasă tensiune (0,4 kV):

Zona de siguranță este de minimum 1,5 m de fiecare parte a axului liniei.

– Linii electrice aeriene de medie tensiune (20 kV):

Zona de protecție și siguranță este de minimum 3,0 m de fiecare parte a axului liniei.

– Linii electrice aeriene de înaltă tensiune (110 kV):

Zona de protecție și siguranță este de minimum 7,0 m de fiecare parte a axului liniei.

– Linii electrice subterane de joasă și medie tensiune:

Zona de protecție este de minimum 1,0 m de fiecare parte a traseului cablului.

– Stații și posturi de transformare:

Zonele de protecție și siguranță se stabilesc în funcție de tipul instalației, conform documentațiilor tehnice specifice.

Valorile prezentate au caracter orientativ la nivel de planificare teritorială, urmând ca la nivelul documentațiilor de urbanism de detaliu și al proiectelor tehnice să fie aplicate valorile exacte stabilite prin normele tehnice și avizele operatorilor de rețea.

Alte condiții de coexistență prevăzute de Ordinul ANRE nr. 239/2019

În zonele de protecție și de siguranță ale capacităților energetice, amplasarea și funcționarea altor rețele edilitare (gaze naturale, alimentare cu apă, canalizare, telecomunicații), precum și realizarea construcțiilor și amenajărilor se vor face cu respectarea condițiilor de coexistență stabilite de operatorii de rețea, pe baza avizelor de amplasament.

În acest sens, se vor avea în vedere următoarele condiții generale:

– asigurarea accesului permanent al operatorilor de rețea pentru exploatarea, întreținerea și intervenția asupra capacităților energetice;

– interzicerea amplasării de construcții definitive, împrejmuiri, depozite sau alte obstacole care pot limita accesul la stâlpi, posturi de transformare sau traseele cablurilor electrice;

– evitarea amplasării de materiale inflamabile sau activități cu risc ridicat în zonele de siguranță ale rețelelor electrice;

– respectarea restricțiilor privind plantarea vegetației, fiind interzisă plantarea arborilor sau arbuștilor care, prin dezvoltare, pot ajunge în zona de siguranță a liniilor electrice;

– realizarea traversărilor cu drumuri, căi ferate sau alte rețele numai în condițiile stabilite prin soluții tehnice avizate de operatorii de rețea.

În ceea ce privește coexistența cu alte rețele tehnico-edilitare, distanțele și soluțiile tehnice concrete vor fi stabilite la nivelul documentațiilor de urbanism de detaliu și al proiectelor tehnice, în conformitate cu normativele specifice fiecărui tip de rețea și cu avizele operatorilor implicați.

Concluzii

Rețeaua electrică a județului Bistrița-Năsăud este bine dezvoltată și interconectată cu Sistemul Energetic Național, având o acoperire completă și o capacitate semnificativă de integrare a surselor regenerabile. Direcțiile prioritare de acțiune vizează modernizarea stațiilor de transformare, digitalizarea rețelelor și extinderea infrastructurii energetice pentru noile zone industriale și rezidențiale.

Infrastructura de alimentare cu energie termică

În municipiul Bistrița nu există un sistem centralizat de alimentare cu energie termică, fiind utilizate sisteme individuale de încălzire, bazate în principal pe rețeaua de alimentare cu gaze naturale. Planul de acțiune pentru energie durabilă și climă al municipiului Bistrița estimează că 88 % din locuitorii municipiului folosesc ca sursă de încălzire gazele naturale, însă există și gospodării, în special în zonele periurbane, care utilizează combustibili solizi (lemn de foc, brichete sau peleți). Această situație contribuie la emisii ridicate de particule fine (PM10 și PM2,5), cu impact negativ asupra calității aerului în sezonul rece.

Randamentul acestor sisteme de alimentare cu energie termică este însă unul scăzut, majoritatea locuințelor nefiind izolate termic. Lipsa unui sistem centralizat funcțional face ca prețurile pentru încălzire să fie sensibile la fluctuațiile pieței de gaze naturale și a combustibililor solizi, ceea ce afectează în special gospodăriile vulnerabile energetic. În acest sens, autoritatea

locală are în vedere implementarea unor programe de sprijin pentru creșterea eficienței energetice prin reabilitarea termică a clădirilor și prin încurajarea utilizării surselor regenerabile pentru încălzire (panouri solare pentru apă caldă, pompe de căldură, centrale pe biomasă).

Astfel, sistemul centralizat de energie termică nu mai este funcțional din anul 2007 – ultimul an pentru care există date privind energia termică distribuită populației în baza de date INS. De altfel, sistemul ajunsese chiar și în anii anteriori (2005, 2006) să funcționeze la sub 10 % din capacitatea la care funcționa în anul 1993. În prezent, ca alternativă la sistemele clasice, se explorează soluții de micro-rețele de termoficare (district heating de mică scară), bazate pe surse regenerabile precum biomasa, pompele de căldură geotermale sau panourile solare termice, ce ar putea fi implementate în cartiere rezidențiale noi sau în clădiri publice. Totodată, se are în vedere promovarea tehnologiilor de cogenerare la scară mică (CHP), în special pentru clădirile municipale, care ar putea asigura simultan energie termică și electrică, cu un randament superior comparativ cu soluțiile convenționale.

Infrastructura de alimentare cu gaze naturale

Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Bistrița se face din structura gazeiferă Fântânele din comuna Matei, județul Bistrița-Năsăud. Rețeaua de gaze naturale a municipiului este gestionată de compania E.ON Energie România S.A . Ca urmare a creșterii consumului de gaze naturale în rândul populației și al agenților economici, este necesară dublarea capacității de transport a conductelor de gaze naturale ce alimentează municipiul. În prezent, doar 51 % din totalul străzilor existente la nivelul municipiului beneficiază de prezența rețelelor de gaze naturale. Cu toate acestea, cele 200 de străzi neracordate sunt locuite de mai puțin de 12 % din populația orașului .

Tabel 2.239 EVOLUȚIA LUNGIMII CONDUCTELOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR ÎN PERIOADA 2020-2023, ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA

Județ	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	UM
Bistrița-Năsăud	805,8	825	875,1	907,9	km

Sursa: INS

Lungimea rețelei de alimentare cu gaze naturale a crescut considerabil în municipiul Bistrița în ultimii ani, de la 805,8 km în 2020 la 907,9 km în 2023 – o creștere cu 102,1 km.

În perioada 2020–2023, consumul de gaze naturale în România a înregistrat o tendință descendentă. În anul 2020, volumul total de gaze distribuite la nivel național a fost de aproximativ

11 miliarde metri cubi, un nivel similar c u cel din anii anteriori. În 2021, consumul a rămas relativ constant, însă începând cu anul 2022 s-a observat o scădere semnificativă, pe fondul reducerii cererii din sectorul industrial și al unui comportament mai eficient din partea consumatorilor casnici. Astfel, în 2022, consumul național s-a redus la circa 10,4 miliarde metri cubi, iar în 2023 a coborât până la aproximativ 9,7 miliarde metri cubi.

Distribuția pe categorii de consumatori a suferit și ea modificări. Dacă în 2020 aproximativ 63% din gazele naturale distribuite la nivel județean (inclusiv în Bistrița-Năsăud) erau utilizate pentru uz casnic, în 2023 această proporție a scăzut, la nivel național, la aproximativ 36%. Această evoluție poate fi explicată prin instalarea unor sisteme mai eficiente de încălzire, extinderea surselor alternative de energie (panouri solare, pompe de căldură), precum și condițiile climatice mai favorabile din ultimii ani.

În județul Bistrița-Năsăud, extinderea rețelei de gaze naturale a continuat în această perioadă, în special în mediul rural și în localitățile periurbane. Conform datelor disponibile prin platforma EnergyMap România, consumul mediu casnic estimat s-a menținut în jurul valorii de 280–300 mc/locuitor/an în 2020 și a scăzut ușor până în 2023, urmând tendința națională. Cele mai mari valori ale consumului s-au înregistrat în municipiul Bistrița și în localitățile limitrofe racordate recent la rețea.

Zonele nedeservite în prezent de rețeaua de distribuție a gazelor naturale sunt: zona Drumul Cetății – Simion Mândrescu și zona valea Budacului din municipiul Bistrița, noile zone rezidențiale din Unirea (inclusiv zona aerodromului), sud-vestul localității Viișoara și localitățile Slătinița și Sărata.

Gradul de conectare la rețeaua de gaze naturale reprezintă un factor esențial pentru confortul locuitorilor și pentru atractivitatea investițională a municipiului Bistrița. În prezent, o parte semnificativă a populației utilizează gaze naturale, însă lipsa accesului în anumite cartiere și localități determină utilizarea de combustibili solizi, precum lemnul sau brichetele, cu efecte negative asupra sănătății publice și asupra calității aerului. Această situație evidențiază necesitatea unor politici integrate de extindere a rețelei și de reducere a consumului de combustibili poluanți.

Pentru zonele greu accesibile sau neracordate, se recomandă implementarea de soluții alternative de încălzire. Centralele de cartier pe biomasă, pompele de căldură aer-apă sau sol-apă, precum și micro-rețele energetice bazate pe surse regenerabile, reprezintă opțiuni viabile. Aceste soluții nu doar că reduc dependența de gazele naturale, dar contribuie și la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră și a poluării cu particule fine.

Corelarea investițiilor în extinderea rețelei de gaze cu programele de eficiență energetică a clădirilor este esențială. Reabilitarea termică a locuințelor și a clădirilor publice poate reduce consumul de gaze cu 30–40 %, ceea ce diminuează presiunea asupra infrastructurii existente și optimizează costurile pentru populație. În paralel, este importantă dezvoltarea unei strategii pe termen mediu care să integreze extinderea rețelei cu planurile de urbanizare și dezvoltarea parcurilor industriale din jurul municipiului, care ar putea genera creșteri importante ale cererii de gaze.

Într-o perspectivă strategică pe termen lung, politicile europene și naționale recomandă reducerea treptată a dependenței de gazele naturale după 2030, în contextul tranziției energetice și al decarbonizării. Investițiile realizate acum trebuie planificate astfel încât să fie compatibile cu soluții viitoare, precum utilizarea hidrogenului sau a gazelor verzi (biometan) în rețelele existente. Această abordare asigură sustenabilitatea infrastructurii și flexibilitatea sistemului energetic local.

De asemenea, sprijinul pentru gospodăriile vulnerabile energetic rămâne o prioritate. Subvențiile, voucherele energetice sau programele de sprijin pentru achiziția și instalarea de soluții alternative de încălzire sunt esențiale pentru reducerea riscului de sărăcie energetică și pentru protecția sănătății populației.

Totodată, investițiile în tehnologii eficiente și surse regenerabile ar trebui să fie însoțite de campanii de informare și conștientizare a locuitorilor, pentru a promova comportamente responsabile și economisirea energiei. În acest sens, municipiul Bistrița poate beneficia de experiența altor orașe europene care au implementat sisteme integrate de încălzire și surse regenerabile la nivel comunitar.

Analiza consumului total de gaze naturale la nivelul județului Bistrița-Năsăud evidențiază o dinamică energetică specifică unui teritoriu aflat într-o etapă de tranziție între modelul clasic de consum bazat pe combustibili fosili și tendințele actuale de eficientizare și diversificare a surselor energetice. Conform datelor centralizate de către Delgaz Grid S.A., Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE) și Institutul Național de Statistică (INS), județul Bistrița-Năsăud înregistrează un consum total anual estimat între 85 și 95 milioane metri cubi de gaze naturale, ceea ce reprezintă aproximativ 1% din consumul total la nivel național.

Din acest volum, 37–40% este aferent sectorului casnic, iar restul de 60–63% se distribuie între consumatorii non-casnici, respectiv unități industriale, instituții publice, operatori de servicii și alte activități economice. În plan teritorial, distribuția consumului de gaze este neuniformă, înregistrându-se valori ridicate în municipiul Bistrița, care concentrează majoritatea

agenților economici și instituțiilor publice, precum și în centrele urbane secundare – Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi. Aceste localități dețin cea mai mare pondere în consumul non-casnic, reflectând rolul lor de poli economici regionali.

În contrast, în mediul rural predomină consumul casnic, iar în numeroase gospodării gazele naturale sunt utilizate complementar cu biomasa solidă (lemn de foc, brichete, peleți), în special în comunele din zona colinară și montană. Această situație indică o dependență energetică mixtă, caracterizată printr-o tranziție lentă de la sursele tradiționale la sistemele moderne de încălzire.

Din perspectiva evoluției istorice, consumul total de gaze naturale în județ a urmat tendințele naționale: o ușoară creștere între anii 2015–2019, urmată de o scădere moderată după 2020, determinată de creșterea prețurilor la gaze, de măsurile de eficiență energetică și de instalarea de soluții alternative (pompe de căldură, panouri solare). În perioada 2022–2023, reducerea consumului industrial a fost accentuată de reorganizarea unor întreprinderi cu profil energetic intens (materiale plastice, construcții, prelucrare lemn), ceea ce a determinat o redistribuire a consumului către sectorul rezidențial.

Sectorul public și instituțional – care include școli, spitale, clădiri administrative și infrastructuri de interes public – reprezintă aproximativ 8–10% din totalul consumului județean, conform estimărilor din rapoartele locale de energie. Acest segment are un potențial ridicat de eficientizare, prin reabilitarea termică a clădirilor și implementarea sistemelor de monitorizare energetică.

Comparativ cu alte județe din regiunea de Nord-Vest, Bistrița-Năsăud se poziționează în zona mediană a consumului total de gaze naturale, depășind județe predominant rurale (Sălaj, Maramureș), dar situându-se sub județe industrializate precum Cluj sau Bihor. Această poziționare reflectă o structură economică echilibrată, cu o pondere semnificativă a IMM-urilor și a serviciilor, dar fără prezența unor mari consumatori industriali de energie.

De asemenea, analiza evoluției rețelelor de distribuție și a numărului de locuri de consum evidențiază o creștere constantă a gradului de conectare la sistemul de gaze naturale în ultimul deceniu. Extinderea rețelei, realizată prin programele locale de investiții și prin proiecte finanțate prin Programul Național „Anghel Saligny”, a permis creșterea accesului populației la gaz metan, reducând presiunea asupra resurselor de biomasă și contribuind la îmbunătățirea calității aerului.

În ansamblu, se poate aprecia că județul Bistrița-Năsăud dispune de un potențial semnificativ pentru consolidarea infrastructurii de distribuție și optimizarea consumului de gaze

naturale, în contextul obiectivelor de eficiență energetică și decarbonizare asumate la nivel național și european. Integrarea surselor regenerabile și adoptarea de soluții hibride (gaze naturale – biogaz – pompe de căldură) reprezintă direcții strategice pentru diversificarea mixului energetic local, contribuind la sustenabilitatea dezvoltării teritoriale.

În concluzie, abordarea integrată a alimentării cu gaze naturale presupune: extinderea rețelei, creșterea eficienței energetice a clădirilor, utilizarea surselor regenerabile și sprijinirea gospodăriilor vulnerabile. Această strategie asigură nu doar continuitatea alimentării cu energie termică, ci și reducerea impactului asupra mediului și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor.

2.5 Alimentare cu gaze naturale

În județul Bistrița-Năsăud, transportul prin conducte al produselor petroliere nu este prezent. Rețeaua națională operată de CONPET S.A., care deservește regiunile sudice și estice ale țării, nu traversează teritoriul județului. Aprovizionarea cu produse petroliere se face exclusiv prin transport rutier și feroviar.

În schimb, județul este parțial conectat la Sistemul Național de Transport al gazelor naturale, administrat de TRANSGAZ S.A. Conductele de înaltă presiune traversează zona sudică și centrală a județului, permițând alimentarea cu gaze naturale în municipiul Bistrița și alte localități.

Distribuția efectivă a gazelor este realizată de Delgaz Grid S.A., acoperind municipiul și principalele orașe și comune. Cu toate acestea, mai există zone care nu sunt racordate la rețeaua de gaze.

Proiectele recente finanțate prin Programul Național de Investiții „Anghel Saligny” și fonduri locale vizează extinderea rețelelor în zonele periferice și în localitățile componente.

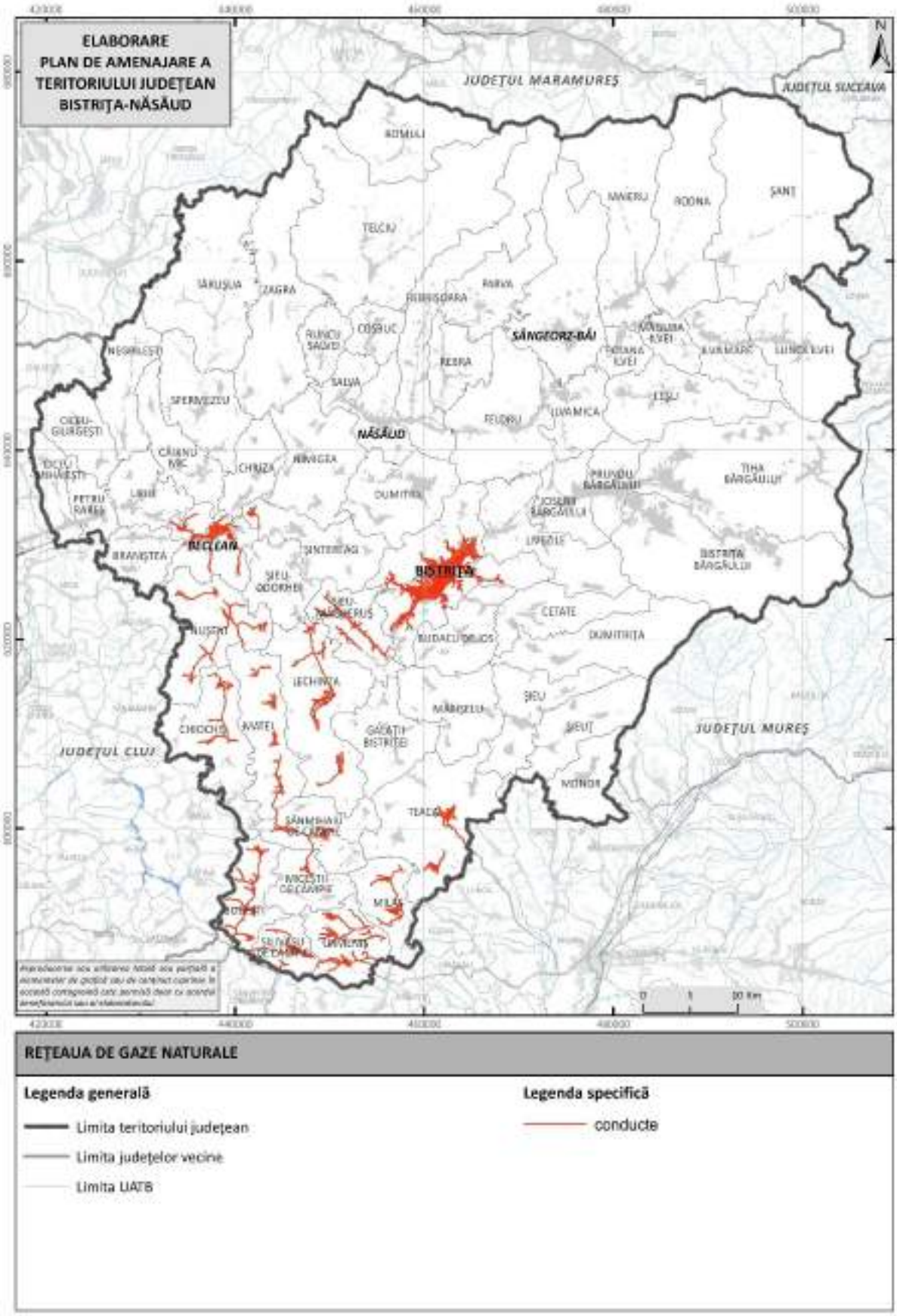

Fig. 2.38 REȚEAUA DE GAZE NATURALE (2025)
Sursa: Delgaz Grid S.A.

Tabel 2.240 SITUAȚIA REȚELEI DE GAZE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Localitate/Zonă	Stare racordare	Observații
Municipiul Bistrița	Racordat	Majoritatea zonelor urbane
Unirea (aerodrom)	Parțial racordat	Extindere planificată 2024–2025
Valea Budacului	Neracordată	Fără lucrări în curs
Viișoara (sud-vest)	Parțial racordată	Lucrări derulate în 2023
Sărata	În curs de racordare	Proiect Anghel Saligny – 11 km rețea
Slătinița	Neracordată	Fără proiect aprobat
Zona Simion Mândrescu	În autorizare	Certificat urbanism emis în 2023

Sursa: Delgaz Grid S.A.

Conform datelor ilustrate în figura 2.38 – Rețeaua de gaze naturale (2025) și informațiilor furnizate de Delgaz Grid S.A., rețelele de distribuție a gazelor naturale se extind pe o arie mai largă decât cea a municipiului Bistrița, acoperind o parte semnificativă a unităților administrativ-teritoriale din județ. În prezent, alimentarea cu gaze naturale este asigurată atât în centrele urbane secundare, cât și în numeroase comune din zona de câmpie și colinară, existând totodată proiecte de extindere către localitățile montane.

Orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi dețin sisteme proprii de distribuție a gazelor naturale, racordate la conductele de medie presiune care traversează județul.

- În orașul Beclean, rețeaua deservește integral zona urbană și localitățile componente Coldău**,** Figa și Rusu de Jos, fiind în curs de extindere în zona turistică Figa și în noile ansambluri rezidențiale.
- Năsăudul este complet racordat, rețeaua fiind conectată la infrastructura principală din Valea Someșului Mare; lucrări de extindere se desfășoară către satele Lușca și Liviu Rebreanu**.**
- În Sângeorz-Băi, rețeaua de gaze a fost modernizată între anii 2020–2023 și asigură alimentarea zonei centrale, a bazelor de tratament și a cartierelor rezidențiale.

În mediul rural, gradul de racordare variază semnificativ în funcție de localizare și accesibilitate.

- În zona de câmpie și colinară (sudul și vestul județului), rețele de distribuție funcționale sunt prezente în comunele Lechința, Mărișelu, Șintereag, Teaca, Uriu, Petru Rareș, Ciceu-Mihăiești și Chiuza, unde consumul este preponderent casnic.
- În zona centrală și de vale, conductele principale asigură alimentarea comunelor Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Livezile, Șieu-Măgheruș și Dumitrița, cu extinderi recente spre satele componente.

- În zona montană și de nord-est, gradul de racordare este redus, alimentarea gospodăriilor realizându-se în continuare pe bază de combustibili solizi. Localitățile Telciu, Romuli, Lunca Ilvei, Parva, Ilva Mică, Ilva Mare, Rebra și Rebrișoara nu dispun încă de rețele de gaze naturale, însă unele dintre acestea sunt incluse în proiecte de extindere finanțate prin Programul Național de Investiții „Anghel Saligny" sau prin fonduri europene destinate dezvoltării infrastructurii energetice rurale.

În anul 2025, se estimează că aproximativ 60 % din UAT-urile județului Bistrița-Năsăud beneficiază, total sau parțial, de acces la rețeaua de gaze naturale. Cele mai avansate proiecte de extindere se înregistrează în comunele Budești**,** Matei**,** Rebra**,** Șieu-Odorhei și Spermezeu, unde sunt planificate investiții în rețele noi de distribuție în perioada 2024–2026.

Distribuția neuniformă a rețelelor reflectă diferențele geografice și demografice ale județului, dar și constrângerile legate de costurile ridicate ale investițiilor în zonele montane. În aceste localități, se recomandă utilizarea unor soluții alternative, precum microcentrale de cartier pe biomasă**,** pompe de căldură aer-apă sau sol-apă, ori sisteme de producere a energiei termice din surse regenerabile (biogaz, panouri solare termice).

Integrarea extinderii rețelelor de gaze naturale cu proiectele de eficiență energetică și cu strategiile locale de dezvoltare durabilă reprezintă o prioritate pentru următorul orizont de planificare, în vederea asigurării unei alimentări echilibrate și sustenabile la nivelul întregului teritoriu județean.

Conductele de transport gaze au o vechime de peste 20 de ani, fiind necesare lucrări de intervenţie şi reabilitare.

Staţiile de reglare, măsurare cu durata de viaţă normată depăşită, (cca) 29% din numărul lor, necesită lucrări de modernizare şi reabilitare. Reţelele de distribuţie au o vechime de peste 15 ani, necesitând lucrări de reabilitare.

CPL Concordia Filiala Cluj este operatorul sistemului de distribuţie şi deţine reţele de distribuţe în toate localităţile din UAT Năsăud, respectiv în localităţile Uriu şi Cristeştii Ciceului din UAT Uriu.

Rețele și consum de gaze naturale – Județul Bistrița-Năsăud (2022–2024)

Datele privind consumul de gaze naturale au fost colectate pentru perioada 2022–2024, fiind exprimate în MWh. Ele evidențiază evoluția consumului la nivel județean și pe unități administrativ-teritoriale, precum și distribuția geografică a consumului.

Consumul total de gaze naturale

- 2022 – 583.8874,47 MWh
- 2023 – 450.636,65 MWh
- 2024 – 542.626,24 MWh

Se observă o scădere accentuată a consumului în anul 2023 (−22,8% față de 2022), urmată de o revenire parțială în 2024.

Tabel 2.241 DISTRIBUŢIA CONSUMULUI DE GAZE NATURALE PE LOCALITĂŢI

UAT	2022 (MWh)	2023 (MWh)	2024 (MWh)
Bistrița	449.514,40	345.818,12	406.807,19
Beclean	62.882,89	45.745,64	56.129,72
Șieu-Măgheruș	15.106,19	7.238,95	20.031,74
Lechința	16.300,84	13.234,50	15.549,29
Sînteag	3.154,93	7.138,44	9.139,36
Teaca	6.896,79	4.154,99	6.136,97
Urmeniș	3.393,93	2.985,74	6.125,26
Nuseni	5.736,89	5.524,97	5.941,81
Silivașu de Câmpie	2.818,38	2.549,30	2.659,11
Milaș	2.006,43	1.707,23	1.819,11
Matei	5.263,38	4.715,73	4.834,29
Budesti	5.434,42	4.749,14	4.932,59
Chiochiș	2.483,58	2.597,78	2.840,85
Sânmihaiu de Câmpie	2.085,27	1.921,33	1.988,29
Miceștii de Câmpie	796,16	554,78	690,11

Municipiul Bistrița deține peste 75% din consumul total de gaze al județului, urmat de orașul Beclean și comunele Șieu-Măgheruș și Lechința. Localitățile rurale prezintă valori reduse, în intervalul 2.000–6.000 MWh/an.

Gradul de racordare la rețea

În județul Bistrița-Năsăud sunt alimentate cu gaze naturale toate cele patru orașe (Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi) și peste 20 de comune. Localitățile montane din zona Someșului Mare (Rodna, Maieru, Parva, Telciu) nu dispun în prezent de rețele de gaze, fiind alimentate prin surse alternative (GPL, lemn, peleți).

Concluzii

Consumul total de gaze naturale la nivelul județului Bistrița-Năsăud variază între 450.000 și 580.000 MWh/an. După scăderea din 2023, se observă o tendință de stabilizare în 2024. Municipiul Bistrița este principalul pol de consum, iar gradul de racordare este ridicat în zona de câmpie și scăzut în zona montană. Pentru completarea analizei, se recomandă

actualizarea datelor privind lungimea conductelor, capacitățile și planurile de extindere ale operatorilor.

2.6 Telecomunicaţii

Municipiul Bistrița și localitățile componente nu se află pe lista zonelor albe NGN (Next Generation Network) întocmită de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) în anul 2018, fiind astfel deservit de rețele fixe cu viteze de peste 30 Mbps (broadband) de acces la Internet. Din informațiile furnizate de către primărie, municipiul Bistrița nu a dezvoltat o rețea fixă de acces broadband cu scopul de a închiria infrastructura către firme specializate, accesul la Internet de mare viteză realizându-se exclusiv prin intermediul rețelelor dezvoltate de către operatorii privați.

Municipiul Bistrița gestionează însă propria infrastructură cuprinzând 2 tronsoane de fibră optică ce conectează diferite imobile în care funcționează compartimente ale primăriei, asigurând astfel accesul la propriul centru de date.

În decembrie 2021, municipiul Bistrița nu avea încă acces la tehnologia 5G172.

Din mai 2021, în urma unui contract de prestări servicii încheiat cu Vodafone România SA, este asigurat accesul la Internet folosind conexiune Wi-Fi în 11 locuri din municipiul Bistrița, fiind acoperite zone din toate localitățile componente:

- Strada Liviu Rebreanu, centrul zonei pietonale;
- Parcul municipal, zona Centrului Cultural Municipal;
- Parcul municipal, zona Casa Ema;
- Parcul municipal, zona Hotel Metropolis;
- Piața Centrală, zona din jurul Bisericii Evanghelice;
- Viișoara, zonă parcare lângă biserică;
- Sărata, zona între biserici;
- Sigmir, zona casa teren sport – biserica;
- Unirea, zona școală – biserică;
- Slătinița, zona școală-biserică;
- Ghinda, sens giratoriu.

În județul Bistrița-Năsăud, infrastructura de telecomunicații joacă un rol crucial în asigurarea accesibilității la servicii de media și comunicații. Atât stațiile de emisie radio și TV, cât și rețelele mobile, constituie componente esențiale ale acestei infrastructuri, influențând

semnificativ calitatea vieții locuitorilor și dezvoltarea economică a regiunii. O analiză detaliată a acestor componente poate contribui la o mai bună înțelegere a nivelului de conectivitate și accesibilitate al județului.

1. Infrastructura de Emisii Radio și TV

Județul Bistrița-Năsăud beneficiază de o rețea diversificată de stații de emisie, care asigură o acoperire extinsă a semnalului atât pe segmentul radiodifuziune, cât și pe cel de televiziune. Aceste stații sunt administrate de mai mulți operatori, iar amplasamentele acestora sunt selecționate astfel încât să asigure o acoperire adecvată în întreaga regiune, inclusiv în zonele montane și izolate.

Printre principalii administratori ai stațiilor de emisie se numără:

- A.G. Radio Holding S.R.L., care operează în zona Bistriței, cu posturi precum *MAGIC FM* (frecvența 99.3 MHz) și *KISS FM* (frecvența 92 MHz), ambele având stații amplasate în apropierea *Vf. Heniu Mare*. Aceste stații transmit cu o putere de emisie de până la 10 kW, asigurând astfel o acoperire extinsă a semnalului.
- Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, care administrează posturi religioase, cum ar fi *RADIO RENASTEREA*, aflat pe frecvența 102 MHz. Stația emite cu o putere de 0.3 kW din locația *Vf. Heniu Mare* și din alte locații montane din județ, având scopul de a ajunge la comunități din zonele mai izolate.
- Asociația Centrul Media Adventist, care transmite pe frecvența 95.8 MHz (RADIO VOCEA SPERANTEI), din locația *Vf. Heniu Mare*. Aceasta este doar una dintre stațiile care transmit din zona montană, având o putere de emisie de 0.08 kW.
- Alte posturi importante, cum ar fi *Bistrița FM* și *RADIO BISTRIȚA*, care transmit din centrul municipiului Bistrița, cu frecvențe de 92.6 MHz și 106 MHz. Aceste stații sunt amplasate pe străzi centrale, precum Calea Moldovei și Str. Trandafirilor, având o putere de emisie cuprinsă între 0.1 kW și 0.5 kW.

Aceste stații de emisie asigură o acoperire constantă a semnalului radio în întreg județul Bistrița-Năsăud, inclusiv în zonele urbane și rurale. Puterea de emisie variază în funcție de stație, iar frecvențele utilizate sunt reglementate pentru a evita interferențele între posturi.

2. Acoperirea Rețelelor Mobile

Rețelele de telecomunicații mobile (2G, 3G și 4G) sunt o altă componentă esențială a infrastructurii de telecomunicații, oferind servicii de voce și date pentru populația județului.

Analiza acoperirii acestor rețele în județul Bistrița-Năsăud relevă atât o acoperire largă în zonele urbane, cât și unele lacune în zonele izolate sau montane.

2.1. Acoperirea 2G și 3G

Acoperirea 2G și 3G este extinsă în majoritatea localităților județului, în special în orașele mari și în localitățile semnificative. De exemplu:

În Bistrița Bârgăului, Braniștea și Budacu de Jos, acoperirea 3G este completă pentru toți operatorii mari, inclusiv Digi, Orange, Vodafone și Telekom, cu valori de până la 100%.

Localitățile precum Colibița și Simionești au o acoperire semnificativă pentru rețelele 2G și 3G, însă cu diferențe între operatori. De exemplu, Vodafone și Orange oferă o acoperire aproape completă, în timp ce Digi poate avea o acoperire mai redusă în anumite zone.

2.2. Acoperirea 4G

În ceea ce privește 4G, acoperirea este mai largă în localitățile urbane și în localitățile de dimensiuni medii. Datele arată că:

În Bistrița Bârgăului, Braniștea și Budacu de Jos, rețelele Digi, Orange, Vodafone și Telekom oferă o acoperire completă de 100% pentru 4G. Aceste zone beneficiază de infrastructura modernă și de acoperire largă.

În localitățile montane și izolate, cum ar fi Monariu și Simionești, acoperirea 4G este mai scăzută, cu valori între 76% și 90%, în funcție de operator. De exemplu, Telekom înregistrează o acoperire de 76% în Simionești, în timp ce Digi și Vodafone sunt aproape complet prezente, cu acoperire de 90%.

2.3. Diferențe între Operatorii de Telecomunicații

Digi se află pe primul loc în ceea ce privește acoperirea 4G, atingând valori de 100% în majoritatea localităților. Acest operator asigură o acoperire constantă și completă atât în zonele urbane, cât și în zonele rurale.

Orange și Vodafone oferă o acoperire similară, cu un nivel de 100% în multe dintre localitățile urbane și semi-urbane. Totuși, în anumite zone montane și izolate, aceste rețele pot înregistra o acoperire mai redusă, în special în privința rețelelor 4G.

Telekom are o acoperire bună în majoritatea localităților, însă în zonele montane sau în localitățile izolate, acoperirea 4G poate fi mai limitată, necesită fiind îmbunătățită în unele zone.

Infrastructura de telecomunicații din județul Bistrița-Năsăud, atât în ceea ce privește stațiile de emisie radio și TV, cât și rețelele mobile 2G, 3G și 4G, joacă un rol fundamental în

conectivitatea și dezvoltarea regiunii. Stațiile de emisie sunt distribuite strategic în județ, oferind o acoperire largă, în timp ce rețelele mobile continuă să se extindă, asigurând un acces tot mai larg la servicii de voce și date. Totuși, pentru a sprijini dezvoltarea economică și socială a județului, este esențială continuarea modernizării infrastructurii și extinderea acoperirii 4G, cu un accent special pe zonele montane și izolate.

Infrastructura de telecomunicații în municipiul Bistrița

În municipiul Bistrița, infrastructura de telecomunicații este bine dezvoltată, fiind bazată în principal pe rețele moderne de fibră optică, cablu coaxial și linii de cupru, utilizate pentru furnizarea serviciilor de telefonie fixă, internet broadband și televiziune digitală. Rețelele sunt operate de principalii furnizori privați din România și asigură acoperire integrală în zonele urbane și periurbane.

Lungimea totală estimată a rețelelor de fibră optică la nivelul municipiului depășește 85 km pentru rețelele subterane și aproximativ 25 km pentru rețelele aeriene, acestea urmând principalele artere de circulație (Bulevardul Republicii, Calea Moldovei, Strada Gării, Strada General Grigore Bălan, Drumul Cetății). Rețelele asigură interconectarea cartierelor și a principalelor noduri de trafic de date, fiind dimensionate pentru capacități de transport cuprinse între 10 și 100 Gbps. Infrastructura este alimentată prin conexiuni redundante la rețeaua electrică de joasă tensiune, cu surse de rezervă (UPS și generatoare pentru nodurile principale).

Serviciile de telefonie fixă se bazează pe rețele hibride fibră–cupru, cu un grad de acoperire de peste 95 % din gospodării. Pentru televiziune, operatorii oferă servicii prin cablu digital și IPTV, acoperind integral municipiul. Accesul public la internet este asigurat și prin rețeaua municipală Wi-Fi existentă în 11 puncte publice, gestionată de Primăria municipiului.

Rețeaua de telefonie mobilă acoperă integral teritoriul municipiului, fiind disponibile servicii 2G, 3G și 4G LTE. Începând cu anul 2023, operatorii principali au introdus tehnologia 5G în zona centrală și pe principalele artere de trafic. Densitatea medie a stațiilor de bază este de aproximativ 2,8 unități/km², acestea fiind amplasate pe clădiri publice, infrastructuri tehnice sau piloni metalici de comunicații. Vitezele de acces broadband fix depășesc 1 Gbps pentru utilizatorii rezidențiali și pot ajunge la 10 Gbps pentru operatorii economici și instituțiile publice.

Infrastructura de telecomunicații în județul Bistrița-Năsăud

La nivel județean, infrastructura de telecomunicații prezintă o distribuție neuniformă, cu o acoperire ridicată în centrele urbane și o extindere progresivă în mediul rural. Principalele

magistrale de fibră optică traversează județul pe direcțiile DN17 (Dej – Beclean – Bistrița – Vatra Dornei) și DN15A (Bistrița – Reghin), asigurând conectarea localităților la rețelele naționale.

Orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi dispun de rețele proprii de distribuție a serviciilor de comunicații electronice, racordate la magistralele de fibră optică interjudețene. În aceste localități, acoperirea cu servicii broadband depășește 90 %, iar conexiunile oferă viteze de până la 1 Gbps. În mediul rural, rețele de fibră optică și cablu digital sunt prezente în comunele Lechința, Teaca, Mărișelu, Dumitra, Șintereag, Uriu, Petru Rareș, Livezile și Ciceu-Mihăiești, dezvoltate prin programele naționale de extindere NGN și POC 2018–2023.

În zona colinară și montană (Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Lunca Ilvei, Romuli, Ilva Mare, Parva, Rebra, Rebrișoara), acoperirea se realizează în principal prin soluții radio fixe și rețele mobile 4G LTE, cu viteze medii între 30 și 150 Mbps. În aceste localități, se află în derulare proiecte de extindere a rețelelor de fibră, finanțate prin Programul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”.

Lungimea totală estimată a rețelelor de fibră optică la nivelul județului este de aproximativ 650 km, la care se adaugă 420 km de rețele coaxiale și radio fixe. Rețelele de telefonie mobilă acoperă peste 98 % din suprafața județului, fiind disponibile servicii 4G în toate UAT-urile și 5G în municipiul Bistrița, orașele Beclean și Năsăud. În zonele montane nord-estice, acoperirea 4G este parțială, urmând să fie îmbunătățită prin amplasarea de noi stații de bază în perioada 2025–2027.

Serviciile de televiziune sunt furnizate prin cablu digital, satelit (DTH) și IPTV, având o rată de penetrare de aproximativ 90 % la nivel județean. Nodurile principale și centrele de date locale sunt alimentate din rețeaua de distribuție electrică Delgaz Grid S.A., beneficiind de surse de rezervă pentru asigurarea continuității serviciilor (UPS și generatoare diesel).

Principala problema a telecomunicatiilor in judetul Bistrita constă în serviciile de telefonie mobilă care înregistrează deficienţe de calitate în anumite zone ale judeţului.

Potrivit dispoziţiilor art. 10 alin (2) pct. 31 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 22/2009 privind înfiinţarea Autorităţii Naţionale pentru Administrare şi Reglementare în Comunicaţii, aprobată prin legea nr. 113/2010, cu modificările şi completările ulterioare, Autoritatea eliberează avizele necesare obţinerii autorizaţiei de construire pentru infrastructurile fizice, reţelele de comunicaţii electronice şi clădirile care pot afecta funcţionarea sistemelor de monitorizare a frecvenţelor radio ce aparţin ANCOM. În acest sens, se menţionează faptul că ANCOM a instalat pe teritoriul administrativ al judeţului Bistriţa-Năsăud următorul sistem de monitorizare: staţie de monitorizare (24°28’20” E, 47°08’51” N).

2.7 Salubrizare şi managementul deşeurilor

Consiliul Județean Bistrița-Năsăud este autoritatea competentă la nivelul județului pentru elaborarea, adoptarea și revizuirea Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD), asigurând în același timp sprijin și asistență tehnică consiliilor locale pentru implementarea acestui document strategic. Rolul principal în cadrul Sistemului de management integrat al deșeurilor solide în județul Bistrița-Năsăud îi revine Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și Asociației de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în Județul Bistrița-Năsăud (ADI Deșeuri). Sistemul integrat de gestiune a deșeurilor solide în județul Bistrița-Năsăud este constituit din:

Centrul de management integrat al deșeurilor în localitatea Tărpiu, comuna Dumitra – cuprinde o stație de sortare deșeuri și o stație de compostare deșeuri, precum și singurul depozit ecologic la nivel județean.

Cinci stații de transfer amplasate în: Năsăud (capacitate 7.800 t/an), Sângeorz-Băi (9.200 t/an), Beclean (9.800 t/an), Galații Bistriței (6.100 t/an) și Bistrița – Valea Boilor (31.700 t/an), cu o capacitate totală de 64.600 t/an. Aceste stații sunt dotate cu containere de 32 mc, echipamente de presare și vehicule pentru transportul containerelor către CMID Tărpiu.

Cinci centre de colectare a deșeurilor: 2 în mun. Bistrița (cartier Viișoara și str. Narciselor) și câte unul în orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, pentru deșeurile voluminoase, deșeurile din activități de reamenajare și reabilitare interioară a locuințelor populației, deșeurile textile și deșeurile periculoase menajere din gospodării.

Platforme dalate dotate cu containere semiîngropate pentru colectarea selectivă a deșeurilor, în toate localitățile din mediul urban și rural din județ.

Astfel, pe teritoriul municipiului Bistrița există o stație de transfer amplasată pe Valea Boilor, cu o capacitate proiectată de 31.700 tone/an. Stația de transfer deservește zona 5 Bistrița de colectare a deșeurilor la nivel județean, ce acoperă municipiul Bistrița și 9 comune. În zona 5, în municipiul Bistrița, există și 2 centre de colectare deșeuri voluminoase, periculoase menajere și deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE), pe strada Narciselor și în cartierul Viișoara.

Sistemul integrat de colectare a deșeurilor municipale a funcționat integral în anul 2015 – de altfel, județul a avut primul Sistem de Management Integrat al Deșeurilor funcțional din țară (în anul 2015). În cadrul județului se realizează colectarea separată a deșeurilor pe 4 fracții: plastic-metal, hârtie-carton, sticlă și deșeuri menajere.

Începând din septembrie 2014 se realizează colectarea separată, după cum urmează: în zona de case colectare din poartă în poartă a deșeurilor menajere și din containerele de 3 mc a deșeurilor reciclabile colectate separat, pentru fracțiile hârtie-carton și plastic-metal, respectiv în zona de blocuri din containerele de 3 mc, atât a deșeurilor reciclabile pe cele 3 fracții (hârtie-carton, plastic-metal și sticlă), cât și a deșeurilor menajere.

Începând din data de 1 noiembrie 2019, în scopul implementării dispozițiilor OUG nr.74/2018, s-a realizat achiziționarea de către Operatorul de salubritate a unui număr de 60.000 pubele galbene de 240 de litri, echipate cu CIP-uri, pentru colectarea din poartă în poartă a fracției de deșeurilor reciclabile plastic-metal din zona de case din mediul rural și urban (până la furnizarea pubelelor de 240 de litri, operatorul a pus la dispoziția utilizatorilor saci galbeni pentru fracția plastic-metal).

De asemenea, începând cu 1 iunie 2022, Operatorul de salubritate a pus la dispoziția utilizatorilor din zona rurală și zona de case din mediul urban saci albaștri pentru fracția hârtie-carton și saci verzi pentru fracția sticlă. În mediul urban, zona de blocuri, Operatorul a completat infrastructura din punctele de colectare echipate cu containere de 3 mc, cu containere de 1100 litri pentru deșeurile menajere, închise, încasetate și arondate fiecărei asociație de locatari/proprietari.

Tot in zona urbană, containerele de 3 mc pentru deșeurile menajere au fost transformate în containere pentru sticlă, în cazul platformelor cu 3 containere semi-îngropate de 3 mc și în containere pentru plastic-metal, în cazul platformelor cu 4 containere semi-îngropate de 3 mc, astfel realizându-se colectarea separată a deșeurilor pe 4 fracții: plastic-metal, hârtie-carton, sticlă și deșeuri menajere.

Județul Bistrița-Năsăud, prin Consiliul Județean a completat în anul 2022 infrastructura realizată prin SMID prin achiziționarea a 2000 europubele galbene de 240 l prevăzute cu TAG-RFID, pentru colectarea deșeurilor reciclabile (plastic, metal), puse la dispoziția U.A.T.-urilor județului pentru a deservi gospodăriile individuale pentru colectarea selectivă a deșeurilor reciclabile.

La data de 01.09.2023, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a semnat Contractul de finanțare nr. 2307/01.09.2023 pentru proiectul „Recipiente de colectare a deșeurilor pentru Dezvoltarea și Modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor din Județul Bistrița-Năsăud” Cod SMIS 2014+ 158205, finanțat din Fondul de Coeziune prin Programul Operațional Infrastructură Mare. În cadrul Etapei I a acestui proiect, în perioada septembrie-noiembrie 2023 s-a achiziționat un număr de 21.443 buc. europubele deșeuri reciclabile 240 l

pentru plastic/metal și 83.443 buc. europubele deșeuri reciclabile 120 l pentru sticlă (prevăzute cu TAG-RFID). Acestea au fost predate de către Consiliul Județean Asociației de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în județul Bistrița-Năsăud, care la rândul său, le-a predat operatorului responsabil de colectarea separată a deșeurilor, Supercom S.A. în vederea predării utilizatorilor persoane fizice din fiecare gospodărie din mediul rural și urban din județul Bistrița-Năsăud.

De asemenea, în data de 01.07.2024, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a semnat Contractul de finanțare nr. 38/01.07.2024 al proiectului „Recipiente de colectare a deșeurilor pentru Dezvoltarea și Modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor din Județul Bistrița-Năsăud" – etapa II, Cod SMIS 2014+ 319875, finanțat din Fondul de Coeziune prin Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 care se află în implementare.

În luna ianuarie 2025 a fost semnat contractul de furnizare nr. 272/09.01.2025 în cadrul căruia vor fi achiziționate un număr de 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția hârtie/carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID). Contractul se află în implementare, până la data de 02.09.2025 au fost livrate și recepționate toate cele 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția hârtie/carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID).

Fig. 2.39 CANTITATEA DE DEȘEURI COLECTATE ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, 2022-2024

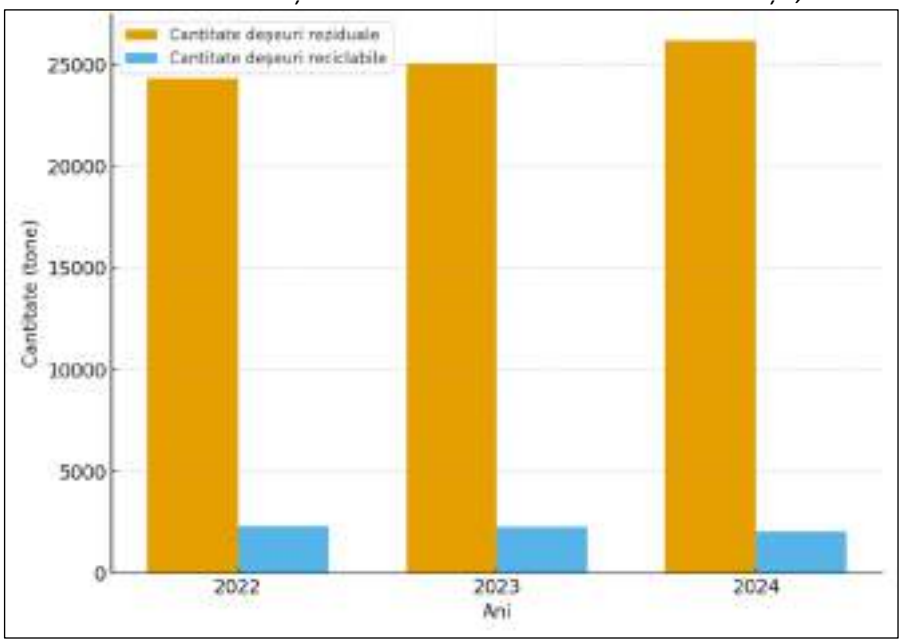

Sursa: ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud

După o creștere în perioada 2015 – 2019, cantitatea totală de deșeuri colectată în municipiul Bistrița a scăzut în anul 2020, ajungând la 22.299,53 tone (circa 236 kg/locuitor).

În anul 2020 s-a înregistrat cea mai mare cantitate de deșeuri reciclabile colectate – 1.361,89 tone (6,11 % din total) – vezi și figura de mai jos. Din această cantitate, doar circa 12 % a fost reciclată sau valorificată în anul 2020 (169 tone). Ponderea deșeurilor reciclate sau valorificate din totalul deșeurilor reciclate a scăzut astfel considerabil comparativ cu anul 2019 (circa 89 %). Astfel, în anul 2020 rata de reciclare și valorificare a deșeurilor colectate a fost de doar 0,75 % din totalul deșeurilor menajere colectate.

Fig. 2.40 CANTITATEA DE DEȘEURI RECICLATE SAU VALORIFICATE ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, 2022-2024

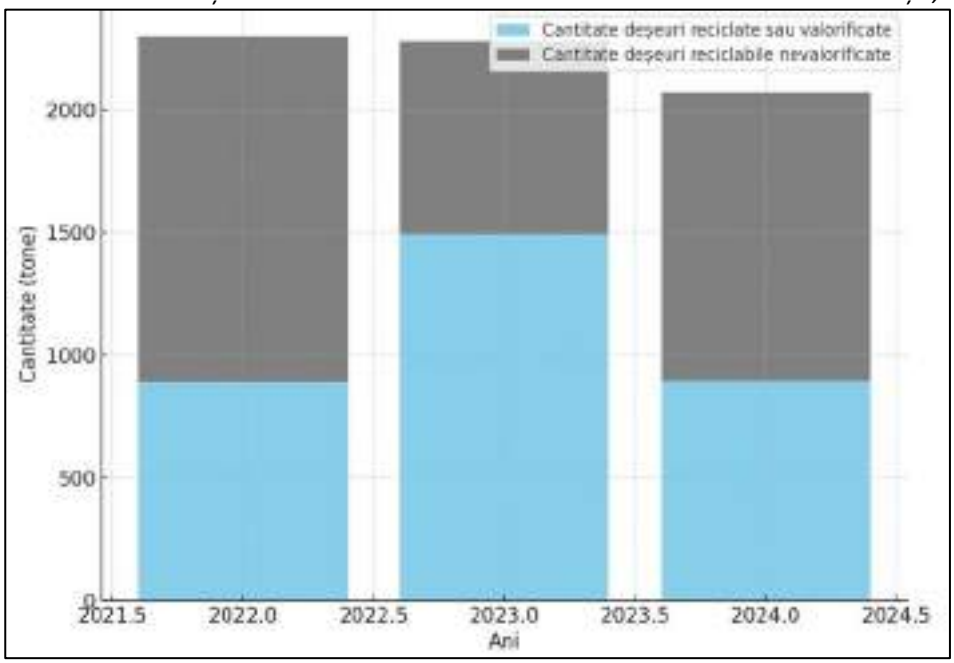

Sursa: ADI Deșeuri Bistrița Năsăud

Conform datelor furnizate de către Asociația de Dezvoltare intercomunitară pentru gestionarea integrată a deșeurilor municipale în județul Bistrița-Năsăud, procentul de locuințe racordate la serviciul de salubrizare a municipiului Bistrița este de 100 **%** încă din anul 2015.

Un rol important în tratarea deșeurilor periculoase la nivel județean îl are SC ROMBAT SA, care a colectat în anul 2020 369,189 tone baterii uzate de pe raza județului, întreaga cantitate fiind apoi transportată spre valorificare la punctul de lucru REBAT Copșa Mică, din județul Sibiu. De asemenea, în anul 2020 au fost predate de către cetățeni 103,51 tone de deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE) la punctele de colectare din municipiul Bistrița. În municipiul Bistrița există și 4 operatori economici autorizați pentru colectarea și tratarea vehiculelor scoase din uz 183.

În ceea ce privește problema nămolului de la stația de epurare a apelor uzate, până la momentul actual eliminarea nămolurilor la nivelul județului Bistrița-Năsăud s-a realizat pe

depozitul de deșeuri conform din cadrul CMID Tărpiu. Pe viitor, este necesară identificarea unor soluții alternative de gestiune a nămolurilor de la stația de epurare.

Noul Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Bistrița-Năsăud cuprinde următoarele obiective și investiții pentru perioada 2020-2025:

- Extinderea la nivel județean a sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile;
- Asigurarea unei rate minime de capturare a deșeurilor reciclabile de 30 % în 2023, 57 % în 2024, 80 % în 2025, 85 % în 2030 și 91 % în 2035;
- Creșterea cu circa 8.000 tone/an a capacității proiectate a stației de sortare a deșeurilor reciclabile;
- Implementarea colectării deșeurilor biodegradabile din mediul urban și rural de la populație – asigurarea unei rate de colectare a biodeșeurilor de la populație și agenți economici de 60 % începând cu 2024 – 2029, 70% din 2030 – 2034 și 80% începând cu 2035, precum și o rată de colectare a biodeșeurilor din piețe de 80 % începând cu 2024 – 2029 și 90 % începând din 2030.
- Asigurarea capacităților de reciclare a biodeșeurilor prin digestie anaerobă;
- Extinderea colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini – atingerea unei rate de colectare de 40 % în 2022, 50 % în 2023 și 100% începând din 2024.
- Asigurarea capacităților de reciclare a biodeșeurilor verzi prin compostare – achiziționarea unei linii de digestie anaerobă pentru biodeșeurile colectate separat de la populație, similare și din piețe cu o capacitate totală de 22.500 tone/an – din 2024.
- Tratarea deșeurilor reziduale municipale într-o instalație de tratare mecano-biologică cu digestie anaerobă – punerea în funcțiune a unei instalații noi cu capacitate de tratare mecanică de 19.000 tone/an și o linie de digestie anaerobă de 9.500 tone/an – din 2024.

Municipiul Bistrița poate contribui la atingerea acestor obiective propuse prin Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor 2020-2025, prin îmbunătățirea sistemului local de colectare separată a deșeurilor reciclabile și a celor biodegradabile (inclusiv biodeșeuri verzi din parcuri și grădini sau biodeșeuri din piețe).

Conform Regulamentului de Salubrizare 2025, colectarea separată și transportul separat al deșeurilor menajere și al deșeurilor similare provenind din activități comerciale din industrie și instituții, inclusiv fracții colectate separat se realizeaza in urmatorul mod:

- Următoarele fracții/tipuri de deșeuri municipale sunt colectate separat:

a) deșeuri reciclabile de hârtie, metal, plastic și sticlă, inclusiv deșeuri de ambalaje, de la toți producătorii de deșeuri și din toate punctele de colectare, în fluxuri separate de la utilizatorii casnici și non-casnici;

b) deșeuri reziduale, de la toți utilizatorii și din toate punctele de colectare. Se va asigura colectarea separată și transportul separat al deșeurilor reziduale de la platformele publice din zona de blocuri a localităților urbane, într-un flux distinct de cel din zona de case, în fluxuri separate de la utilizatori casnici și non- casnici;

c) deșeuri biodegradabile (verzi);

d) deșeuri textile, de la toți utilizatorii în cadrul campaniilor gratuite de colectare și/sau din toate punctele de colectare sau, după caz, de la toate punctele/spațiile special amenajate și dotate cu containere/recipiente specifice colectării acestor deșeuri, stabilite de către autoritățile administrației publice locale;

e) deșeuri periculoase din deșeurile menajere, de la toți utilizatorii casnici, prin campanii de colectare;

- Operatorul colecteaza separat următoarele categorii de deșeuri generate ocazional și/sau care nu pot fi colectate prin sistemele destinate colectării celorlalte fracții/tipuri de deșeuri municipale:

a) deșeuri voluminoase, inclusiv saltelele și mobila, de la toți utilizatorii, prin campanii de colectare și/sau din locurile/spațiile special amenajate stabilite de către autoritățile administrației publice locale, precum și, contra cost, la solicitarea utilizatorilor;

b) deșeuri din construcții provenite din locuințe, generate de activități de reamenajare și reabilitare interioară și/sau exterioară a acestora, pentru care nu este obligatorie emiterea unei autorizații de construire/desființare potrivit prevederilor art. 11 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, de la toți utilizatorii casnici, din locurile/spațiile special amenajate stabilite de către autoritățile administrației publice locale și/sau, contra cost, la solicitarea utilizatorilor casnici;

c) deșeurile similare provenite de la evenimentele publice, pe baze contractuale, la solicitarea organizatorilor;

d) deșeuri abandonate, conform procedurii convenite cu autoritatea administrației publice locale și/sau la solicitarea acesteia.

Colectarea în amestec sau separat, de la locurile de producere și punctele de colectare la locul de tratare se face cu frecvența stabilită de către autoritățile administrației publice locale

sau, după caz, de asociația de dezvoltare intercomunitară, cu respectarea următoarelor frecvențe:

Tabel 2.242 FRECVENŢĂ COLECTARE DEŞEURI

Tip deşeu	Mediul Urban		Mediul Rural	
	Case	Blocuri	Case	Blocuri
Rezidual	4 ori/lună	5 ori/săptămână	3 ori/lună	de 2 ori/săpt.
hârtie+carton	1 dată/ lună	1 dată/la 2 săpt.	1 dată/ 2 luni	1 dată /lună
plastic+metal	1 dată/ lună	1 dată /săpt.	1 dată /lună	1 dată /lună
sticlă	1 dată/ lună	1 dată /lună	1 dată/ 2 luni	1 dată/ lună

Sursa: Regulament salubrizare, 2025

Managementul namolurilor si depozite de namol

Gestionarea namolului reprezinta ansamblul tuturor masurilor tehnice, legislative, institutionale, administrative, logistice, economice si financiare prin care namolul rezultat la tratarea/epurarea apelor este eliminat la final fara a periclita mediul inconjurator si fara a impiedica dezvoltarea durabila a serviciilor de apa si canalizare.

Problema depozitarii si valorificarii namolurilor, precum si a altor reziduuri rezultate de la statiile de epurare si de tratare, reprezinta un aspect important al activitatii Operatorului Regional deoarece, pe langa aspectele de conformare cu legislatia in domeniu, influenteaza in mod direct performantele economice si relationale cu consumatorii.

Principalul obiectiv este de a capabiliza Operatorul Regional sa exploateze integral sistemele de apa si canalizare din judet cu respectarea prevederilor Directivei 91/271/CEE si cu un management modern al calitatii, la nivelul exigentelor europene.

Principalul act normativ al UE care reglementeaza modul de utilizare a namolurilor de epurare si utilizarea acestora in agricultura este ***Directiva 86/278/CEE din 12 iunie 1986***.

Acest act normativ a fost necesar in conditiile in care Directiva 75/442/CEE a Consiliului European nu acoperea problematica referitoare la utilizarea namolurilor de epurare in cadrul exploatatiilor agricole, ci facea referire doar la deseuri. Pe de alta parte, Directiva 78/319/CEE a Consiliului, din 20 martie 1978, privind deseurile periculoase si toxice se aplica si namolurilor de epurare in masura in care ele contin sau sunt contaminate cu substante ce figureaza in anexele acestei directive si care sunt de natura sa prezinte riscuri, in anumite cantitati sau in anumite concentratii, pentru sanatatea umana sau pentru mediul inconjurator.

In Romania, problematica utilizarii namolurilor de epurare in agricultura este reglementata prin ***ORDINUL nr. 344 din 16 august 2014*** pentru aprobarea ***Normelor tehnice***

privind protectia mediului, cu precadere a solurilor, cand se utilizeaza namolurile de epurare in agricultura.

Ordinul nr. 344/2004 are ca rol valorificarea potentialului agrochimic al namolurilor de epurare, prevenirea si reducerea efectelor nocive asupra solurilor, apelor, vegetatiei, animalelor si omului, astfel incat sa se asigure utilizarea corecta a acestora in agricultura.

Prin POIM şi PDD 2021-2027, a fost elaborata o Strategie de gestionare a namolurilor (in curs de implementare), care a cuprins cateva etape:

- Studierea informatiilor existente si inventarierea situatiei actuale privind managementul namolului;
- Colectarea datelor lipsa si investigatii de teren;
- Investigatii privind determinarea parametrilor de calitate si estimarea cantitatilor de namol care vor fi generate;
- Solutii tehnice pentru tratarea, eliminarea si/sau valorificarea namolului;
- Analiza financiara pentru solutiile tehnice propuse.

Namolurile din statiile de epurare a apei uzate reprezinta o problema importanta in asigurarea serviciilor de canalizare si epurare a apelor uzate orasenesti la nivelul judetului Bistrita-Nasaud si a operatorului regional Aquabis S.A.

Managementul corespunzator al namolului presupune:

- adoptarea unor masuri si metode adecvate pentru tratarea si deshidratarea namolului, avand in vedere posibilitatile reale de valorificare/eliminare ale acestuia (utilizare in agricultura/silvicultura, valorificare energetica etc.);
- adaptarea si actualizarea strategiei de gestionarea a namolului in timp, functie de aspectele socio-economice si de mediu specifice ariei de operare a OR;
- monitorizarea permanenta a calitatii si cantitatii de namol produse in cadrul SEAU si STAP;
- elaborarea/actualizarea si implementarea unui plan de actiuni corespunzator pentru managementul namolului la nivelul OR.

La nivelul judetului Bistrita-Nasaud, cea mai mare parte a teritoriului este deservit si pe partea de canalizare/epurare ape uzate de SC Aquabis SA Bistrita, operator regional de apa/canal.

Tabel 2.243 STATIILE DE EPURARE DIN ARIA DE OPERARE

Statiile de epurare din aria de operare AQUABIS S.A. **Nr. crt.**	**Denumire statie epurare (SEAU)**	**Capacitate (locuitori echivalenti)**	
Proiectata		**Functionala 2020**	
1	Arcalia	1 300	160

2	Beclean	20 000	14187
3	Bistrita	148 608	105246
4	Blajeni	1 500	725
5	Chintelnic	1 000	218
6	Dumitra (Tarpiu)	5 000	922
7	Feldru	7 000	901
8	Ilva Mica	3 386	517
9	Lechinta	2 700	1857
10	Lesu	3 000	315
11	Lunca Ilvei	4 000	625
12	Milas	1 000	72
13	Cetate	3 350	2197
14	Perisor	750	-
15	Salva	20 000	2289
16	Chiuza	2 000	582
17	Sieu	2 500	296
18	Sangeorz Bai	24 000	3822
19	Teaca	2 200	695
20	Tirlisua	1 100	27

Sursa: Master Plan

Managementul actual al namolului produs in cadrul statiilor de epurare ale operatorului este prezentat in continuare.

SEAU Bistrita

– Statia de epurare a apelor uzate Bistrita deserveste clusterul Bistrita format din aglomerarile Bistrita (11 localitati din UAT-urile Bistrita si Livezile) si Bargau (10 localitati din UAT-urile Bistrita Bargaului, Josenii Bargaului, Prundu Bargaului si Tiha Bargaului);

– Capacitate SEAU: 126.500 L.E.

– Gestiunea namolului: o Procesul de tratare a namolului asigura tratarea namolului produs de catre SEAU Bistrita (namol provenit din interior), namolul de la SEAU Beclean, Nasaud/Salva, Feldru, Sangeorz-Bai si namolul provenit din zonele rurale (namol extern);

o Namolul provenit din exterior este deshidratat pana la un continut de substanta uscata de aproximativ 20-25% in statiile de epurare, apoi este transportat la Bistrita pentru a fi rehidratat, dupa care este tratat in fermentatoarele si sistemele de deshidratare ale SEAU Bistrita;

o Namolul provenit din exterior este transportat in containere. Containerele cu namol sunt descarcate pe o platforma de beton si apoi transportate catre bazinul de rehidratare. Volumul de aprox. 400 m^3 al bazinului de rehidratare asigura depozitarea pe o perioada mai mare de 2 zile a namolului diluat provenit din exterior;

o Namolul deshidratat cu un continut de 35 % s.u. se elimina in depozitul CMID Tarpiu.

– Capacitati de stocare: o Pentru depozitarea temporara a namolului, in cadrul SEAU Bistrita exista: ▪ 1 platforma/hala deshidratare cu o suprafata de 280 m2 (dimensiuni 20 x 14 m2);

▪ 6 platforme cu o suprafata totala de 3088,5 m2 (dimensiuni 7,1 x 72,5 m2);

▪ 3 platforme cu o suprafata totala de 1203,6 m2 (dimensiuni 8,5 x 47,2 m2).

SEAU Beclean

• Statia de epurare de la Beclean deserveste cluster-ul Beclean, compus din aglomerarile Beclean (4 localitati din UAT-urile Belcean si Uriu), Uriu (2 localitati din cadrul UAT Uriu) si Petru Rares (3 localitati din UAT-urile Petru Rares si Ciceu Mihaesti);

• Capacitate SEAU: 22.389 L.E;

• Gestiunea namolului: o Instalatie deshidratare namol, capacitate 28 m3/h sau 200 kg s.u./h, prevazut cu echipament de preparare si dozare polimer si container pentru colectarea turtelor de namol (V = 5 m3);

o Namolul colectat in palnia centrala a fiecarui decantor secundar este vehiculat catre bazinul anaerob ca namol recirculat sau spre deshidratare, in functie de necesitati;

o Namolul este deshidratat pana la o concentratie de 20 % s.u. si apoi transportat la statia de epurare Bistrita;

Namolul de la SEAU Beclean a fost aplicat pe terenuri agricole in anul 2013 si 2016, conform Permiselor de Aplicare nr. 1/11.02.2013 respectiv 2/23.11.2016.

o Platforma betonata pentru namol deshidratat de 50 m2.

• Capacitati de stocare:

SEAU Salva

• Statia de epurare Salva deserveste cluster-ul Nasaud, compus din aglomerarile Nasaud (5 localitati din UAT-urile Nasaud, Rebrisoara si Salva: Nasaud, Lusca, Rebrisoara, Podirei, Salva), Liviu Rebreanu (1 localitate din cadrul UAT Nasaud, Liviu Rebreanu) si Rebra (1 localitate, Rebra din UAT-ul Rebra);

• Capacitate SEAU: 29.685 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie deshidratare namol prin centrifugare;

o Pentru obtinerea unei deshidratari optime (20 % s.u.), este instalat un echipament compact pentru preparare si dozare polimer;

o Namolul deshidratat rezultat este transportat la SEAU Bistrita in vederea tratarii si eliminarii finale.

• Capacitati de stocare: o Container pentru colectarea turtelor de namol, V = 5 m3.

o Platforma betonata pentru namol deshidratat de 50 m2.

SEAU Sangeorz Bai

• Statia de epurare de la Sangeorz deserveste cluster-ul Sangeorz, compus din aglomerarile Sangeorz (3 localitati din UAT-ul Sangeorz: Sangeorz-Bai, Cormaia, Valea Borcutului), Maieru (5 localitati din cadrul UAT-urilor Maieru, Rodna, Sant: Maieru, Anies, Rodna, Sant, Valea Mare);

• Capacitate SEAU: 32.000 L.E;

• Gestiunea namolului: o Instalatie deshidratare namol, (prevazuta cu filtru, melc si sita speciala);

o Namolul deshidratat este trecut in recipienti etansi din material plastic, in magazia cu suprafata betonata de 50 mp, in vederea transportarii la SEAU Bistrita;

• Capacitati de stocare: o Magazie cu suprafata betonata de 50 m2.

SEAU Cetate

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Cetate (4 localitati din UAT Cetate: Orheiu Bistritei, Petris, Satu Nou, Sesu Orheiului);

• Capacitate SEAU: 3.350 L.E;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol cu 8 saci filtranti;

o Treapta de deshidratare a namolului: cuprinde o instalatie de deshidratare a namolului depozitat, formata din instalatie de preparare/dozare polielectrolit, debitmetru de masurare a debitului de namol si instalatie de deshidratare cu 8 saci filtranti;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Platfoma de stocare.

SEAU Dumitra (Tarpiu)

• Statia de epurare de la Tarpiu deserveste aglomerarea Dumitra, compusa din 3 localitati: Dumitra, Tarpiu si Cepari;

• Capacitate SEAU: 5.890 L.E

Gestiunea namolului: o Instalatia de deshidratare este formata dintr-o cabina cu saci de filtrare, un recipient de omogenizare echipat cu o pompa dozatoare a floculantului polimeric, o pompa de namol si o conducta de alimentare cu namol cu un segment de mixare;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Namolul deshidratat este depozitat temporar pe o platforma cu suprafata betonata de 20 m2, in vederea transportarii la statia de epurare din municipiul Bistrita.

SEAU Feldru

• Statia de epurare de la Feldru deserveste aglomerarea Feldru, compusa dintr-o singura localitate: Feldru;

• Capacitate SEAU: 7.000 L.E.

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare mecanica, tip filtru presa cu banda, prevazuta cu 1+1 pompe cu surub, cu capacitate maxima de 8 m^3/h;

o Instalatie semiautomata de pompare-dozare polielectrolit, cu o capacitate de 550 l;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Platforma de depozitare temporara namol deshidratat, cu suprafata de 101,4 m2, prevazuta cu pereti verticali de cca 1,5 m, cu sistem de drenare a eventualelor scurgeri.

SEAU Ilva Mica

• Statia de epurare de la Ilva Mica deserveste aglomerarea Ilva Mica, compusa dintr-o singura localitate, Ilva Mica.

• Capacitate SEAU: 3.741 L.E.

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare cu filtru presa cu banda, cu capacitatea de 1- 2 m3/h namol deshidratat cu 20% s.u.;

o Instalatie preparare - dozare polieletrolit, instalatie de spalare, Q = 5 mc/h, H = 60 mCA, banda transportoare namol cu lungimea de 3 m, container pentru namolul deshidratat cu volum 1 m3.

• Capacitati de stocare: o Platforma uscare namol: 3,2 x 6,25 m2, acoperita.

SEAU Lechinta I

• Statia de epurare de la Lechinta deserveste aglomerarea Lechinta, compusa din 2 localitati: Lechinta si Vermes;

• Capacitate SEAU: 2.700 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Tratare namol: ingrosator de namol, depozit de namol si echipamente deshidratare namol;

o Namolul in exces de la baza decantorului secundar este pompat in ingrosatorul de namol si apoi in depozitul de namol, unde procesul de stabilizare a namolului este continuat cu ajutorul unui sistem de aerare cu bule medii, pozitionat pe radierul bazinului;

o De aici namolul in exces este deshidratat cu ajutorul unui echipament cu deshidratare cu o capacitate de 6-9 m^3/zi; procesul de deshidratare reduce cantitatea de namol de pana la 20 de ori;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare:

Container amplasat pe platforma betonata de 20 m2.

SEAU Lesu

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Lunca Ilvei (1 localitatea din UAT Lunca Ilvei);

• Capacitate SEAU: 4.000 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol (centrifuga);

o Namolul deshidratat este preluat de operatorul de salubrizare la depozit de deseuri conform.

SEAU Lunca Ilvei

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Lesu (1 localitate din UAT: Lesu);

• Capacitate SEAU: 3.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o bazin de ingrosare a namolului cu volumul de cca. 6 mc si instalatie de deshidratare cu saci filtranti, cu o capacitate de 0,3 mc/zi namol deshidratat cu 20% s.u.

SEAU Parva

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Parva (1 localitate din UAT Parva);

• Capacitate SEAU: 2.000 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Treapta de prelucrarea a namolului stabilizat aerob, compusa din: bazin stocare, ingrosare, pompare automata namol in exces; instalatie de preparare si dozare polielectrolit; instalatie automata de deshidratare namol.

SEAU Şieu

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Sieu (1 localitate din UAT Sieu);

• Capacitate SEAU: 2.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Echipamente deshidratare namol in saci, cu capacitate de 6-9 m^3/zi; procesul de deshidratare reduce cantitatea de namol de pana la 20 de ori.

SEAU Teaca

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Teaca (2 localitati din UAT Teaca: Teaca si Viile Tecii);

• Capacitate SEAU: 3.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol compusa din: cabina de deshidratare, recipient pentru floculant, pompa dozatoare, pompa de namol.

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Namolul deshidratat este stocat temporar pe o platforma cu suprafata de 28 m2 (8 x 3,5 m2).

SEAU Telciu

• Statia de epurare de la Telciu deserveste aglomerarea Telciu, compusa din 2 localitati: Telciu si Telcisor;

• Capacitate SEAU: 4.200 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Echipament deshidratare namol;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare

Namolul deshidratat este stocat temporar pe o platforma cu suprafata de 28 m2 (8 x 3,5 m2).

SEAU Chintelnic

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Sieu Magherus (Crainimat, Sieu Magherus si Chintelnic);

• Capacitate SEAU: 1.000 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Deshidratare namol - instalatie filtre presa cu banda;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Platforma de stocare temporara a namolului cu o suprafata de 62 m2.

SEAU Colibita

• Statia de epurare de la Colibita deserveste aglomerarea Colibita (statiunea turistica Colibita si satul Mita);

• Capacitate SEAU: 400 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Dupa terminarea procesului de fermentare, namolul este evacuat prin vidanjare, pe platformele de uscare a namolului.

SEAU Ilva Mare

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Ilva Mare (2 localitati din UAT Ilva Mare: Ilva Mare si Ivaneasa);

• Capacitate SEAU: 1.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Deshidratare namol – filtrare cu saci.

• Capacitati de stocare: o Container amplasat pe platforma betonata cu o suprafata de 20 m2.

SEAU Milas

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Milas (3 localitati din UAT Milas: Milas, Orosfaia si Comlod);

• Capacitate SEAU: 1.000 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare a namolului; prin folosirea unui floculant polimeric tip PRAESTOL, volumul namolului este redus de 20 – 25 de ori;

o Instalatia este formata dintr-o cabina cu saci de filtrare, un recipient de omogenizare echipat cu o pompa dozatoare a floculantului polimeric, o pompa de namol si o conducta de alimentare cu namol cu un segment de mixare;

o Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Stocare namol deshidratat in saci si apoi pe platforma de stocare cu o suprafata de 2 m2.

SEAU Rebra

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Aglomerarea Rebra (1 localitate, Rebra din UAT-ul Rebra);

• Capacitate SEAU: 1.700 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Presa pentru deshidratarea namolului, cu melc: capacitate: 1,5 – 2,0 mc/h; umiditatea namolului Ia intrare: 97- 98,5%; concentratia namolului Ia iesire > 15% s.u.;

o Instalatie de preparare- dozare polielectrolit cu doua camere; capacitate 500 I;

Namolul se evacueaza la SEAU Bistrita.

o Platforma betonata pentru namol deshidratat de 50 m2.

• Capacitati de stocare:

SEAU Tarlisua

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Tarlisua (1 localitate din UAT Tarlisua);

• Capacitate SEAU: 1.100 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol cu filtru presa cu banda;

o Namolul se evacueaza la rampa de deseuri.

• Capacitati de stocare: o Containere etanse de stocare a namolului deshidratat (30% s.u.).

SEAU Cosbuc

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Cosbuc (1 localitate din UAT Cosbuc);

• Capacitate SEAU: 2.000 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare cu saci filtranti cu capacitatea de 0,3 m3/zi, namol deshidratat la 20% s.u;

o Namolul este tratat cu solutie de polielectrolit;

o Dupa umplere, sacii se leaga si se depoziteaza pe platforma de namol pentru deshidratare la 50% s.u.

• Capacitati de stocare: o Platforma prevazuta cu gura de evacuare a apei in caminul de admisie apa uzata;

o Containere etanse de stocare a namolului deshidratat (70% umiditate).

SEAU Blajenii de Jos

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Blajeni (Blajenii de Sus, Blajenii de Jos, Caila - Com. Sintereag);

• Capacitate SEAU: 1.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol cu saci (nefunctionala);

o Namolul ingrosat este vidanjat si se transporta la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Platforma de stocare temporara a namolului 6 m2.

SEAU Chiuza

• Statia de epurare deserveste aglomerarea Chiuza (3 localitati din UAT Chiuza: Chiuza, Sasarm, Piatra);

• Capacitate SEAU: 2.500 L.E.;

• Gestiunea namolului: o Instalatie de deshidratare namol cu saci filtranti;

o Namolul deshidratat se evacueaza la SEAU Bistrita.

• Capacitati de stocare: o Stocare namol deshidratat (30-50% s.u.) in saci si apoi pe platforma de stocare de 12,4 m2.

Cantitatile de namol rezultat din procesele de tratare a apei potabile din cadrul STAP-urilor **S.C. AQUABIS S.A.** pentru perioada 2015-2017, sunt prezentate in tabelul urmator.

Tabel 2.244 CANTITATI DE NAMOL GENERATE IN STATIILE DE TRATARE A APEI POTABILE

Cantitati de namol generate in statiile de tratare a apei potabile. **Nr. crt.**		**Statia de tratare a apei potabile**	**Cantitatea de namol generat (tone)**	**% s.u.**	
2015		**2016**		**2017**	
1.	STAP Bistrita	403,5	403,5	403,5	40
2.	STAP Beclean	184	184	184	40
3.	STAP Rebra (pentru SZAA Nasaud)	196	196	196	40

Solutii	**Emisii**	**Impact**	**Constrangeri legale**
Hotararea de Guvern nr.128/2002 privind incinerarea deseurilor modificata si completata de Hotararea de Guvern nr.268/2005	prin cosul de fum	Degradarea ecosistemelor Schimbarea climatului Degradarea cladirilor	

Ordinul Ministrului Mediului si Gospodaririi Apelor nr.756/2004 pentru aprobarea Normativului tehnic privind incinerarea deseurilor - capacitate calorica a namolului > 6000 Kj/Kg; - acceptul fabricilor de ciment pentru co-incinerare;			
Emisii de ape uzate in apa de suprafata		Sanatatea umana Scaderea calitatii apei de suprafata	
Emisii de levigat in sol (depozitare cenusa)		Sanatatea umana Reducerea microorganismelor din sol Scaderea calitatii apei subterane	
Emisii de levigat in apa (depozitare cenusa)		Sanatatea umana (direct si indirect) Scaderea calitatii apei de suprafata	
Aspect vizual neplacut		Acceptare sociala Anxietate publica	
Reutilizare prin aplicare pe teren	Volatilizare poluanti in aer	Sanatatea umana (direct si indirect) Degradarea ecosistemelor	Directiva nr. 86/278/EEC privind protectia mediului, in principal a solului, atunci cand namolul provenit din epurarea apelor uzate este folosit in agricultura; Ordin nr. 344/2004 privind aprobarea normelor tehnice pentru protectia mediului, in principal a solului, atunci cand namolul provenit di epurarea apelor uzate este folosit in agricultura - Pe parcursul a 3 ani, cantitatea de namol care va fi folosita la ferme nu ar trebui sa depaseasca 5 t de substanta uscata pe hectar, daca probele de sol nu vor depasi pragurile stabilite prin Ordinul 344/2004 si/sau orice reglementare nationala in vigoare
Emisii de poluanti in apa de suprafata		Scaderea calitatii apei de suprafata Sanatatea umana (direct si indirect)	

Emisii de poluanti in sol		Sanatatea umana (direct si indirect) Scaderea valorii solului *Scaderea productiei culturilor** Scaderea calitatii apei subterane Degradarea ecosistemului Reducerea microorganismelor din sol	
Miros		Acceptare sociala Anxietate publica	
Transport (toate solutiile)	Emisie de gaze	Schimbarea climatului Sanatatea umana Degradarea sistemelor Degradarea cladirilor	ORDIN Nr. 986/2.188/821 pentru modificarea si completarea anexei la Ordinul ministrului agriculturii, padurilor, apelor si mediului, al ministrului transporturilor, constructiilor si turismului si al ministrului economiei si comertului nr. 2/211/118/2004 pentru aprobarea Procedurii de reglementare si control al transportului deseurilor pe teritoriul Romaniei
Zgomot, trafic rutier		Acceptare sociala	

Sursa: Master Plan

Managementul namolurilor este aplicat deja de OR si va fi imbunatatit la finalizarea lucrarilor de investitii pentru lucrarile de apa-canal din judetul Bistrita-Nasaud. Strategia prezinta capacitatile si conditiile locale specifice de valorificare, utilizare, depozitare a namolului, insa eforturi substantiale vor trebui efectuate de catre operatorul regional pentru respectarea conformitatii cu aceasta strategie.

In urma analizei optiunilor de valorificare si depozitare finala a namolurilor si in corelare cu situatia existenta si prognozata au rezultat cateva alternative de management a namolurilor. Tinand cont de factorii locali si de aplicabilitatea, flexibilitatea, impactul asupra mediului, siguranta, viabilitatea si eficienta costurilor, Strategia de gestionare a namolului s-a etapizat astfel:

- termen scurt: 2019-2023;
- termen mediu: 2024-2033;
- termen lung: 2034-2048.

Pe cele trei orizonturi de timp cantitatile de namol produse la statiile de epurare si statiile de tratare vor varia anual. Mai mult, nu toate SEAU-urile si STAP-urile vor intra in functiune in acelasi timp.

Tabel 2.245 REPARTITIA CANTITATILOR DE NAMOL DE LA SEAU, PROGNOZATE PE CELE TREI ORIZONTURI: SCURT, MEDIU SI LUNG

Repartitia cantitatilor de namol de la SEAU, prognozate pe cele trei orizonturi: scurt, mediu si lung. **An**	**SEAU Bistrita**	**SEAU Beclean**	**SEAU Salva/ Nasaud**	**SEAU Sangeorz Bai**	**SEAU 2000-10000 L.E.**	**Alte SEAU < 2000 L.E.**	**SEAU proiecte PNDL**	**Total**
Termen scurt	2019	1020,47	120,67	112,62	146,80	145,62	-	-	1546,18
2020	1120,78	141,01	141,13	236,50	218,76	197,68	287,95	2343,81
2021	1174,30	147,85	161,10	245,79	254,49	199,55	286,51	2469,59
2022	1216,56	147,92	170,93	260,03	280,50	200,45	285,10	2561,47
2023	1219,39	147,99	170,78	266,70	284,22	213,50	283,70	2586,28
Termen mediu	2024	1391,43	256,42	242,83	343,31	476,35	219,00	282,30	3211,63
2025	1394,20	256,45	242,73	342,84	498,44	217,91	280,90	3233,48
2026	1395,31	256,24	242,43	342,06	495,85	216,79	279,50	3228,17
2027	1396,43	259,05	243,18	341,27	497,21	215,67	278,11	3230,91
2028	1397,57	258,84	242,88	340,49	500,95	214,55	276,72	3231,99
2029	1398,69	258,64	242,57	339,72	498,34	213,43	275,35	3226,74
2030	1399,93	260,29	242,31	341,75	501,17	212,31	273,98	3231,74
2031	1399,25	261,63	241,73	340,65	498,28	211,18	272,61	3225,33
2032	1398,57	262,95	241,16	339,57	495,40	210,07	271,26	3218,98
2033	1397,89	278,81	240,58	338,48	492,55	208,99	269,92	3227,22
Termen lung	2034	1397,22	278,18	240,04	337,40	489,75	207,93	268,58	3219,10
2035	1396,54	277,55	239,51	336,30	487,02	206,89	267,23	3211,05
2036	1394,41	276,69	238,74	334,94	483,96	205,83	265,89	3200,46
2037	1392,30	275,82	237,97	333,59	480,93	204,78	264,56	3189,95
2038	1390,21	274,96	237,20	332,23	477,92	203,74	263,24	3179,51
2039	1388,12	274,11	236,43	330,89	474,94	202,71	261,93	3169,13
2040	1385,97	273,20	235,71	329,51	471,97	201,66	260,61	3158,62

2041	1383,43	272,23	234,87	328,04	468,84	200,62	259,29	3147,33
2042	1380,92	271,26	234,03	326,58	465,74	199,60	257,99	3136,13
2043	1378,43	270,31	233,19	325,11	462,66	198,58	256,69	3124,97
2044	1375,97	269,37	232,40	323,68	459,61	197,55	255,39	3113,97
2045	1373,57	268,43	231,57	322,32	456,58	196,56	254,09	3103,12
2046	1370,92	267,43	230,69	320,78	453,33	195,55	252,81	3091,53
2047	1368,29	266,44	229,82	319,25	448,11	194,56	251,54	3077,99
2048	1364,63	265,19	228,94	317,71	444,91	193,56	250,29	3065,24

SEAU-uri cuprinse intre 2.000 L.E. si 10.000 L.E.: SEAU Feldru, SEAU Dumitra (Tarpiu), SEAU Ilva Mica, SEAU Lechinta, SEAU Josenii Bargaului, SEAU Telciu, SEAU Lesu, SEAU Lunca Ilvei, SEAU Nimigea, SEAU Cetate, SEAU Teaca;

SEAU-uri mai mici de 2000 L.E.: SEAU Poiana Ilvei, SEAU Chiuza, SEAU Cosbuc, SEAU Parva, SEAU Sieu, SEAU Arcalia, SEAU Blajeni, SEAU Sieu Magherus, SEAU Colibita, SEAU Ilva Mare, SEAU Milas, SEAU Tarlisua;

Alte SEAU-uri care vor fi realizate prin fonduri PNLD: SEAU Budesti, SEAU Ciceu Giuresti, SEAU Ciceu Mihaesti, SEAU Dumitrita, SEAU Galatii Bistritei, SEAU Sangeorzu Nou, SEAU Matei, SEAU Mariselu, SEAU Nuseni, SEAU Sanmihaiu de Campie, SEAU Sintereag, SEAU Sieut, SEAU Piatra Fantanele, SEAU Zagra.

Tabel 2-61. Repartitia cantitatilor de namol de la STAP, prognozate pe cele trei orizonturi: scurt, mediu si lung.

Pentru identificarea optiunilor de valorificare/eliminare a namolului viabile pentru aria de operare a S.C. AQUABIS S.A. s-au luat in considerare si analiza mai multe optiuni: utilizarea namolului in agricultura, compostarea namolului, utilizarea namolului in silvicultura, utilizarea namolului pe terenuri degradate, valorificarea energetica a acestuia in cadrul fabricilor de ciment, incinerarea namolului, uscarea si peletizarea namolului urmata de valorificarea energetica, depozitarea in cadrul depozitelor de deseuri. Evaluarea optiunilor a tinut cont de toate intrarile si iesirile, luand in considerare urmatoarele criterii de evaluare: legislatie, politici de mediu, mediu, tehnic si economic. Astfel, s-a urmarit minimizarea cantitatilor de namol, respectiv a generarii de poluanti, utilizarea unor noi metode de valorificare/eliminare, respectarea legislatiei de mediu, viabilitatea optiunilor identificate, gasirea unui echilibru rezonabil si justificabil intre beneficii si costuri.

Optiunile de eliminare a deseurilor rezultate de la SEAU si STAP considerate in cadrul scenariile analizate au fost:

- utilizarea in agricultura;

- uscarea si peletizarea namolurilor si transformarea acestora in materie prima secundara (utilizata pentru inchiderea depozitelor de deseuri, ingrasamant stabilizat, combustibil);
- valorificarea energetica a namolului;
- depozitarea in cadrul depozitelor de deseuri.

Nu sunt excluse si alte optiuni de valorificare/eliminare a namolului dar aplicarea lor poate fi conditionata local sau temporal.

Scenariul recomandat de gestiune a namolurilor din cadrul SEAU si STAP propune actiuni combinate intre minimizarea cantitatilor de namol si utilizarea rationala a namolului. Caile posibile de utilizare a namolului sunt: utilizarea cu precadere in agricultura, eliminarea la depozitul de deseuri, valorificarea prin recuperare de energie in urma uscarii si peletizarii namolului. Scenariul propus respecta legislatia in domeniul apei si mediului, indeplinind conditiile de aplicabilitate, flexibilitate, viabilitate si eficienta economica.

Pe termen scurt, pana la finalizarea lucrarilor de investitii, se propune ca namolul produs de catre SEAU-uri sa fie transportat la SEAU Bistrita de unde va fi valorificat in agricultura (atat cat va fi posibil), respectiv va fi eliminat la depozitul de deseuri. Pe termen mediu si lung, se propune uscarea si peletizarea namolului in cadrul SEAU Bistrita si apoi eliminarea peletilor obtinuti fie la depozitul de deseuri sau valorificarea energetica a acestora. Astfel, prin uscarea si peletizarea namolului se asigura reducerea cantitatilor de namol produse si eliminate, dar si o flexibilitate si viabilitate pe termen lung a optiunilor de valorificare/eliminare a namolului.

Operatorul regional S.C. AQUABIS S.A. va sustine in continuare sistemul de management de mediu, inclusiv managementul namolurilor, componenta a sistemului de management general, si va continua imbunatatirea structurii organizatorice, a activitatilor de planificare, cu responsabilitati, practici, proceduri, procese si resurse pentru elaborarea, aplicarea, realizarea, analizarea si mentinerea politicii de mediu, pentru protejarea mediului si a sanatatii umane.

Planul de actiune privind implementarea strategiei de management a namolului defineste scopurile si activitatile ce trebuie incepute sau continuate, adreseaza responsabilitatile si stabileste termenii limita pentru realizarea acestora.

In desfasurarea si implementarea activitatilor din Planul de actiune, rolul central revine operatorului regional S.C. AQUABIS S.A.

Tabel 2.246 PLAN DE ACTIUNE PRIVIND IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE MANAGEMENT A NAMOLULUI

Plan de actiune privind implementarea strategiei de management a namolului. **Nr. Crt**	Actiune	**Responsabil**	**Termen**
1		**Masuri pe termen scurt (2019 – 2023)**	
1.1	Se va numi un manager pentru implementarea strategiei de management a namolului, la nivelul OR - DIP. La nivelul fiecarei sucursale – SEAU – se va numi un responsabil cu gestionarea namolului, care va conlucra cu responsabilul pentru strategia namolului de la nivelul OR – DIP, in vederea implementarii acestei strategii.	OR	Incepand din 2019
1.2	Se va stabili necesarul de utilaje (tip, numar, parametri) pentru transportul, imprastierea si incorporarea namolului, depozitarea in depozite de deseuri municipale si co-incinerarea namolului.	OR	Incepand din 2019
1.3	Se va continua activitatea de identificare a operatorilor agricoli.	OR	Permanent incepand din 2019
1.4	Se vor continua campaniile de publicitate si constientizare a grupurilor tinta in vederea aplicarii namolului in agricultura.	OR	Permanent, incepand din 2019
1.5	Se vor incheia acorduri de colaborare cu operatorii agricoli din raza de operare a SEAU.	OR	Permanent, incepand din 2019
1.6	Se va contracta OSPA in vederea elaborarii studiilor pedologice si agrochimice aferente terenurilor agricole identificate ca potentiale pentru aplicarea namolului.	OR	Incepand din 2019

1.7	Se vor demara studiile privind impactul valorificarii namolului in agricultura. Studiile se bazeaza pe studiile necesare obtinerii Permiselor de Aplicare a namolului, elaborate de catre OSPA, si se vor realiza in parteneriat cu institutii/organizatii de profil: Oficiul pentru Studii Pedologice si Agrochimice (OSPA), Autoritatea Nationala pentru Cercetare Stiintifica (ANCS), autoritati locale agricole, silvice, ale administratiei locale. Principalele elemente care se vor avea in vedere sunt urmatoarele:	OR,	Incepand din 2019
• • Monitorizarea indicatorilor de calitate ai namolului si solului;		ADI	
• • Evolutia concentratiilor de metale grele in sistemul namol-sol-plante cultivate;			
• • Cercetarea efectelor aplicarii namolurilor rezultate de la epurarea apelor uzate asupra lantului trofic sol-planta-organisme vii;			
• • Reevaluarea terenurilor disponibile;			
• • Reevaluarea tipului culturilor si a rotatiei acestora.			
Durata acestor studii va fi de minim 4 ani.			
1.8	Se vor obtine Permise de Aplicare pentru aplicarea namolului in agricultura.	OR	Incepand din 2019
1.9	Se vor demara discutiile pentru incheierea de contracte pentru eliminarea namolului la depozitele de deseuri ecologice.	OR	Incepand din 2019
1.10	Se vor efectua determinari fizico-chimice ale calitatii namolului rezultat din SEAU noi/reabilitate; se va analiza incadrarea parametrilor respectivi in normele legale impuse de diversele solutii de valorificare/depozitare, asa cum au fost evaluate in prezenta strategie. Se va evalua compozitia in	OR	Permanent

	materie organica si minerala a namolului in vederea stabilirii eficientei incinerarii acestuia.		
1.11	Responsabilii cu gestionarea namolului vor evalua periodic posibilitatile aparute la nivel local pentru valorificarea, eliminarea namolului rezultat:	OR, fiecare SEAU	Permanent
• • Plantatii forestiere;			
• • Refacerea terenurilor degradate;			
• • Co-incinerare in fabrici de ciment (in situatia in care costurile de transport sunt acceptabile);			
• • Depozitare, in situatia in care namolul nu poate fi valorificat corespunzator in agricultura.			
1.12	Monitorizarea evolutiei privind calitatea namolului ce rezulta din epurarea apelor uzate:	OR, APM	Incepand cu 2019
• • Aplicare plan ape uzate industriale;			
• • Monitorizare deversari ape uzate industriale;			
• • Monitorizare eficienta instalatii de pre-epurare;			
• • Implementare plan situatii de urgenta.			
1.13	Implementarea liniei de uscare si peletizare a namolului la SEAU Bistrita.	OR	Incepand cu 2019
Nr. Crt	Actiune	Responsabil	Termen
2		**Masuri pe termen mediu (2024 – 2033)**	
2.1	Intrarea in operare a liniei de uscare si peletizare a namolului.	OR	Incepand din 2024
2.2	Identificarea de posibilitati de valorificare a peletilor rezultati in urma uscarii si peletizarii namolului.	OR	Incepand din 2024
2.3	Se vor evalua posibilitatile de incinerare, co-incinerare a peletilor, respectiv oportunitatea realizarii unui linii de valorificare energetica a peletilor la SEAU Bistrita.	OR	Incepand din 2027
2.4	Realizarea linei de valorificare energetica a peletilor din namol in cadrul SEAU Bistrita.	OR	Incepand din 2030

2.5	Responsabilii cu gestionarea namolului de la nivelul fiecarei SEAU vor evalua periodic evolutia cantitatii si calitatii namolului procesat si vor propune solutiile necesare pentru optimizarea eliminarii/valorificarii acestuia.	OR, fiecare SEAU	Permanent
3		**Masuri pe termen lung (2033 – 2048)**	
3.1	Intrarea in operare a liniei de valorificare energetica a peletilor.	OR	Permanent
Operarea instalatiei de uscare-peletizare-valorificare energetica a namolului.			
3.2	Evaluarea posibilitatilor de modernizare a SEAU, dotarea cu utilaje si instalatii suplimentare in vederea procesarii avansate a namolului in conformitate cu noile tendinte europene.	OR	Permanent

Sursa: Master Plan

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

- Reţeaua de căi de comunicaţie şi transport
- *Infrastructura de transport rutier*
    - Avansarea destul de greoaie în ceea ce priveşte construcţia de noi drumuri (variante ocolitoare) şi suprasolicitarea infrastructurii rutiere prin tranzitarea drumurilor naţionale sau judeţene prin intravilanul localităţilor urbane
    - Lipsa autostrăzilor, având ca efect intensificarea nejustificată a traficului rutier pe drumurile neadecvate transporturilor inter-regionale şi internaţionale;
    - Stare de viabilitate rea a unor sectoare de drumuri naţionale
  - Drumuri comunale în stare precară: un procent semnificativ din drumurile comunale sunt neasfaltate sau au asfalt deteriorat, afectând mobilitatea și siguranța circulației.
    - Calitatea precară a unor lucrări de artă la nivelul drumurilor naţionale şi judeţene
  - Calitatea precară a spaţiilor de parcare, oprire şi staţionare de pe drumurile naţionale
    - Slaba deservire cu staţii de încărcare pentru vehiculele electrice la nivelul drumurilor naţionale
    - Suprasolicitarea infrastructurii rutiere la nivelul localităţilor urbane
- *Infrastructura de transport feroviar*
  - Calitatea dotărilor din staţiile feroviare
  - Existenţa sectoarelor de cale ferată scoase din funcţiune
  - Viteză de circulaţie pe calea ferată mult mai scăzută decât prevăd standardele europene, din cauza stării avansate de uzură a reţelei feroviare
  - Declinul transportului feroviar în favoarea transportului rutier
- *Infrastructura aeriană*
  - Lipsa unui aeroport: județul nu dispune de aeroport, limitând accesul rapid la transportul aerian.
- *Transportul public judeţean*
  - Gradul de acoperire cu servicii de transport public intrajudeţean este diferenţiat
  - Existenţa unui număr însemnat de localităţi neconectate la reţeaua de transport public intrajudeţean realizat prin curse regulate sau la reţeaua de cale ferată
- *Transportul nemotorizat*
  - Reţeaua de piste pentru biciclete este insuficientă

- *Transportul intermodal şi multimodal*
  - Lipsa dotărilor şi amenajărilor specifice unui terminal multimodal în municipiul Bistriţa
- Gospodărirea apelor, alimentare cu apa potabilă şi canalizare
  - sunt necesare investiţii considerabile nu doar pentru a garanta racordarea în proporţie de 100% a populaţiei la reţelele de apă, dar şi pentru a îmbunătăţi nivelurile de eficienţă ale sistemelor de distribuţie existente (ţinând sub control costurile de distribuţie şi în consecinţă şi tarifele pentru consumatorii de apă potabilă).
  - Gradul de racordare a locuinţelor la reţelele de distribuţie a apei potabile în sistem centralizat existente în judeţ pastrându-se aceleaşi diferenţe între zona urbană şi cea rurală, şi rămânând în continuare la un nivel relativ scăzut şi depărtat de ţintele propuse pentru întreaga populaţie a judeţului.
  - Este în continuare nevoie de investiţii în acest sector pentru atingerea dezideratului de racordare în proporţie de 100% din populaţia judeţului.
  - Datorită diminuării veniturilor locuitorilor din mediul rural, a avut ca şi consecinţă negativă, o rată foarte mică de branşare/ racordare la sistemul public de alimentare cu apă şi canalizare.
  - Evaluarea situaţiei existente prezentate scoate în evidenţă unele disfuncţionalităţi ale gospodăririi apei. Dintre acestea cele mai importante sunt:
    - insuficienţa lucrărilor de reabilitare şi întreţinere a îndiguirilor şi regularizărilor existente;
    - lipsa sistemului centralizat de alimentare cu apă în unele din localităţile rurale;
    - lipsa sistemului centralizat de canalizare şi epurarea apei uzate în localităţile rurale, pierderi mari de apă potabilă distribuită spre consum;
    - funcţionarea staţiilor de epurare a apelor uzate din localităţile urbane în condiţii necorespunzătoare normelor de calitate în vigoare.
    - Pierderi de apă: din cauza conductelor vechi, o parte semnificativă din apă se pierde pe traseu (37,98% conform datelor de la Aquabis);
    - Zone fără acoperire: aproximativ 30% din populația județului, în special din satele izolate, nu este racordată la o rețea centralizată.
    - Presiune scăzută în zonele înalte: în comunele cu relief accidentat, presiunea apei este uneori insuficientă, necesitând stații de repompare.

        - Variații sezoniere ale consumului: în zonele turistice sau agricole, consumul poate varia puternic, ceea ce necesită flexibilitate operațională.
    - Gradul de acoperire cu reţele de canalizare, este nesatisfăcător, necesitând în continuare investiţii pentru extinderea acestora sau retehnologizarea şi modernizarea celor existente.
    - În perioada analizată pentru majoritatea staţiilor de epurare deţinute de operatorul regional de apă au fost realizate investiţii, fiind asigurată epurarea pentru întregul volum de ape uzate urbane evacuate în receptori naturali, odată cu înregistrarea unei creşteri şi în ceea ce priveşte eficienţa epurării şi încadrării indicatorilor de calitate monitorizaţi în limitele prevăzute pentru indicatorii de calitate impuşi prin legislaţie.
- Îmbunătăţiri funciare
    - lipsa sistemelor și inexistența unor organizații funcționale ale utilizatorilor de apă pentru irigații fac imposibilă irigarea suprafetelor agricole;
    - inundațiile afectează periodic luncile Someșului și Bistriței, punând în pericol cca. 12.000 ha de terenuri agricole și localități riverane;
    - fragmentarea excesivă a proprietății funciare reduce eficiența intervențiilor tehnice;
- Distribuția energiei electrice
    - Liniile de transport a energiei electrice, realizate la începutul anilor 80 nu au beneficiat de reparaţii capitale. In prezent starea tehnică a unora este necorespunzătoare, unele echipamente şi materiale prezentând un grad înaintat de uzură, caracteristici tehnice depăşite. Majoritatea echipamentelor primare şi secundare din staţiile de transformare au o uzură fizică morală înaintată. Sistemele de tel conducere zone din localităţile urbane, reţelele electrice subterane nu sunt sistematizate. Astfel, unele lucrări de intervenţie la reţele de apă- canal duc la deranjamente în reţeaua electrică şi invers. Iluminatul public este deficient în multe localităţi ale judeţului (atât rurale cât şi urbane).
    - In prezent, localităţile urbane şi satele judeţului, există localităţi în care extinderea extravilanului, a condus la construirea unor cartiere de locuinţe unde autorităţile locale trebuie să asigure alimentarea cu energie electrică.
    - Energie regenerabila
        - Valoare redusă a investițiilor: multe proiecte punctuale, dar puține proiecte integrate la nivel comunal/județean.

- Limitări de rețea (distribuție): posturi de transformare saturate, costuri mari de întărire, timp lung de avizare.
- Lipsă de agregare a consumului termic public.
- Deficit de competențe pentru operarea instalațiilor (MHC, biogaz, pompe de căldură).
- Condiționalități de mediu stricte (microhidro, biomasă).
- Finanțare necorelată cu calendarul proiectelor locale.

- Reţele transport gaze naturale
  - Conductele de transport gaze au o vechime de peste 20 de ani, fiind necesare lucrari de interventie si reabilitare
  - Statiile de reglare, masurare cu durata de viata normata depasita, (cca) 29% din numarul lor, necesita lucrari de modernizare si reabilitare
  - Retelele de distributie au o vechime de peste 15 ani, necesitand lucrari de reabilitare
  - Cea mai importantă disfuncţionalitate care se manifestă în exploatarea reţelelor de transport gaze naturale o constituie nerespectarea distanţelor minime de siguranţă fată de aceste conducte. Această situaţie a apărut după 1989 ca urmare a realizării construcţiilor în zone nou incluse în intravilan sau chiar în extravilan. Faţă de adâncimea de pozare fac excepţie traversările de drumuri naţionale, judeţene, comunale şi de exploatare unde, faţă de îmbrăcămintea drumului se va respecta o distanţă de minim 1,5 m faţă de generarea superioară a tubului de protecţie, cu respectarea prevederilor din STAS 9312-87.
  - Pe traseul propus, suprafeţele de teren ce urmează a fi afectate de conducta de gaze naturale DN 400, de conductele de racord şi de staţiile de reglare – măsurare vor fi propuse pentru scoatere temporară şi expropriere, din circuitul agricol. (Acestea sunt: temporar – Sf = 881.250 m2; definitiv – 1.284 m2)
  - Deoarece traseele conductelor de transport gaze de înaltă presiune sunt în general în afara intravilanului localităţilor (terenuri arabile, păşuni, lunci etc.) este necesar ca în conformitate cu prevederile Legii Fondului Funciar L 18/1991, art. 81, art. 82 precum şi a Legii Petrolului – L 134/95, art. 7, art. 8 (care precizează că acestea fac parte din domeniul public de interes naţional şi sunt de importanţă strategică) în vederea execuţiei de noi trasee şi a exploatării acestora, trebuie create drepturile de exploatare pe durată nedeterminată a terenului afectat şi de stabilire a dreptului de

servitute legală, ce se vor stabili prin negociere între titularul operaţiunii şi proprietarii terenului.

- Racordarea noilor consumatori se va face cu prioritate pentru rezolvarea necesităţilor legate de prepararea hranei dar şi pentru realizarea încălzirii şi preparării apei calde menajere, atât pentru locuinţe cât şi pentru obiective social-edilitare.
- Cheltuielile necesare realizării distribuţiilor de gaze naturale precum şi cele de realizare a lucrărilor de racordare, conform prevederilor din Hotărârile de Guvern, vor fi suportate de beneficiari în condiţiile legii.
- Traseele conductelor vor fi pichetate prin borne amplasate în axul conductei, la cel mult 200 m una de alta iar în punctele de schimbare ale direcţiei se vor amplasa două borne.
- La alegerea traseelor conductelor de gaze precum şi a amplasamentelor staţiilor de reglare – măsurare se va ţine seama de distanţele minime faţă de centrele populate, drumuri, căi ferate,balastiere, depozite de gunoaie, poduri etc., prevăzute în actele normative în vigoare (Normativ I6- 98, STAS 8591/1-91)
- În documentaţiile de urbanism şi amenajare a teritoriului, trebuie să fie prezentate traseele reţelelor de gaze şi a zonelor de protecţie a acestora, avizate de ROMGAZ S.A. în scopul însuşirii lor de către serviciile de urbanism ale consiliilor locale şi ale consiliului judeţeanBISTRITA NASAUD, pentru a se evita amplasarea necorespunzătoare a construcţiilor.
- Traseele conductelor trebuie cunoscute şi pe terenurile agricole, evitându-se plantaţiile perene (vii, pomi fructiferi) în zona conductelor de fluide combustibile.
- Este necesară interzicerea amplasării construcţiilor la o distanţă mai mică de 60 m faţă de conductele magistrale, staţii de reglare-măsurare (gaze), staţii de pompare.
- Depăşirea duratei normale funcţionare la conductele de repartiţie distribuţie constituie o disfuncţionalitate care este accentuată de caracterul acid al terenului, ceea ce conduce la corodarea conductelor la creşterea pericolului de explozie. Insuficienta contorizare la nivel de consumator de gaze naturale constituie o disfuncţionalitate care se manifestă din ce în ce mai accentuat odată cu creşterea preţului gazelor, cu apariţia de noi consumatori în cadrul sistemelor existente(Firme private în blocuri de locuinţe, mici industrii în cadrul fostelor platforme industriale).
- În concluzie, activitatea de transport distribuţie a gazelor naturale impune o disciplină strictă din cauza pericolelor potenţiale prezentate. Aceste pericole sunt încă de multe

ori ignorate de către proprietarii de terenuri prin încălcarea normelor legale în vigoare iar organele în drept nu reuşesc să prevină aceste încălcări şi nici sa-i sancţioneze pe cei vinovaţi.

- Telecomunicații
  - Principala disfuncţionalitate constă în serviciile de telefonie mobilă care înregistrează deficienţe de calitate în anumite zone ale judeţului.
- Salubrizare şi managementul deşeurilor
  - o Folosirea neadecvată de către utilizatori a infrastructurii de colectare separată a deșeurilor, prin colectarea incorectă a fracțiilor de deșeuri, conduce la randamente scăzute în stația de sortare;
  - Datorită mecanismului financiar aplicat pentru încasarea prestației privind serviciul de salubrizare, nu se cunosc cu exactitate cantitățile de deșeuri colectate de la populație și de la agenți economici, ele fiind apreciate de operatorul de salubrizare.
  - Scăderea în perioada studiată, la nivel judeţean, a procentului de colectare separată a deșeurilor voluminoase și de construcții și demolări;
  - Scăderea în perioada studiată, la nivel județean, a cantităților de deșeuri din parcuri și gradini, piețe; colectarea deșeurilor se realizează doar în mediul urban, de către servicii ale primăriilor, a căror activitate nu este monitorizată;
  - Colectarea separată a deșeurilor biodegradabile se realizează doar sporadic, pentru deșeurile verzi din parcuri și grădini și în campaniile bianuale de curățenie (primăvara și toamna), iar deșeurile colectate sunt nesemnificative în contextul capacității proiectate a stației de compostare. În acest sens, operatorul Centrului de Managerment Integrat al deșeurilor Tărpiu are ca și obligație introducerea în cadrul activității de compostare a 9000 de tone/an deșeuri menajere provenite din zona de blocuri din merdiul urban.
  - Timiditatea autorităţilor administraţiei publice locale în amendarea cazurilor de colectare neconformă a deşeurilor pe categorii şi a celor de depozitări necontrolate a deşeurilor municipale, cu impact negativ asupra mediului.
  - Urmare analizării efectuate în raport cu situaţia existentă, cele mai importante aspecte vulnerabile din domeniul managementului deşeurilor ar fi următoarele:
    - nivelul încă scăzut de educare a populaţiei în ceea ce priveşte impactul gestionării necorespunzătoare a deşeurilor asupra mediului şi legătura

strânsă dintre o gestionare eficientă a acestora şi conservarea resurselor naturale promovată prin principiile economiei circulare;

- insuficienta promovare şi cunoaştere a măsurilor de la vârful ierarhiei deşeurilor: prevenirea generării deşeurilor şi pregătirea pentru reutilizare;
- slaba implicare a autorităţilor administraţiei publice locale în aplicarea unor măsuri de stimulare / cointeresare a populaţiei pentru colectarea selectivă.
- apariţia unor disfuncţionalităţi în funcţionarea lanţului „colectare – valorificare" a deşeurilor, datorate în principal inexistenţei unor facilităţi fiscale pentru operatorii economici care activează în acest domeniu;

- Problema de mediu generata de nerezolvarea într-un termen rezonabil a aspectelor vulnerabile din domeniul gestionării deşeurilor, identificata şi prezentata şi în analiza noastră anterioară este reprezentata de:
  - păstrarea actualului model liniar de producţie şi consum bazat pe consumarea unor cantităţi mari de resurse naturale neregenerabile care ar putea fi economisite prin reutilizarea materialelor recuperabile din deşeuri.

3.2 Priorități de intervenție

- Infrastructura de transport rutier
  - Stabilirea priorităţilor de investiţii în infrastructura de transport rutier
  - Redirecţionarea traficului de tranzit prin:
    - realizarea drumului de mare viteză Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistriţa – Vatra Dornei – Suceava
    - realizarea drumului expres sau cu 4 benzi: Moisei – Năsăud – Bistriţa – Reghin – Târgu Mureş
    - realizarea Variantei Ocolitoare Năsăud
    - realizarea Variantei Ocolitoare Sângeorz-Băi
  - Creşterea calităţii traficului rutier prin:
    - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile naţionale cu stare de viabilitate rea
    - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile judeţene cu stare de viabilitate rea

- Este necesar ca drumurile județene să fie reabilitate, nu doar modernizate, pentru a răspunde cerințelor de siguranță rutieră, dar şi pentru a crește durabilitatea infrastructurii.
- Reabilitarea sau modernizarea podurilor şi podeţelor aflate în stare foarte rea, rea sau satisfăcătoare de la nivelul drumurilor naţionale şi de la nivelul drumurilor judeţene
- Amenajarea spaţiilor de parcare, oprire şi staţionare de pe drumurile naţionale
- Instalarea de staţii de încărcare electrice pe drumurile naţionale
- Creşterea gradului de mobilitate în zona periurbană prin:
    - Realizarea unui terminal multimodal de transport în cuprinsul municipiului Bistriţa
- Creşterea siguranţei traficului rutier prin:
    - Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată
    - Măsuri de limitare a vitezelor ilegale de deplasare în intravilanele localităţilor tranzitate de drumurile naţionale şi judeţene
    - Semaforizarea trecerilor de pietoni pe drumurile intens circulate din cadrul localităţilor tranzitate de drumuri de rang superior

- Infrastructura de transport feroviar
    - Dotarea staţiilor feroviare cu panourilor electronice cu mersul trenurilor, instalarea de sisteme de supraveghere video, instalarea de sisteme care să permită accesul la internet a publicului călător, modernizarea clădirilor
    - Reintegrarea unor sectoare de cale ferată scoase din funcţiune
    - Reabilitarea şi modernizarea căilor ferate pentru eliminarea restricţiilor de viteză datorate stării căii, precum şi modernizarea instalaţiilor CCS-T şi de electrificare.
- Transportul public judeţean
    - Identificarea rutelor viabile şi neviabile ale transportului public intrajudeţean pentru creşterea gradului de acoperire a teritoriului
- Transportul nemotorizat
    - Extinderea sau amenajarea de noi piste pentru biciclişti
- Transportul intermodal şi multimodal
    - Crearea unui terminal multimodal în municipiul Bistriţa

Gospodarirea apelor

Pentru a asigura disponibilul de apă la sursă în România ținând cont de distribuția (variabilitatea) în spațiu și timp a resurselor de apă, caracterul limitat al resurselor de apă, variația regimului de curgere, caracterul torențial al bazinelor hidrografice, variația spațio-temporală a calității apelor și schimbările climatice trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- Măsuri de adaptare pentru asigurarea disponibilului de apă la sursă;
- Măsuri de adaptare la folosințele de apă/utilizatori;
- Măsuri care trebuie întreprinse la nivelul bazinului hidrografic;
- Măsuri care trebuie întreprinse pentru managementul riscului la inundații;
- Măsurile care trebuie întreprinse pentru a combate seceta / deficitul de apă se vor lua în funcție de fazele de apariție a fenomenului.

Utilizarea și gestionarea eficientă a resurselor de apă implică implementarea unor schimbări de comportament atât al producătorilor de bunuri și servicii de gospodărire a apelor, cât și al utilizatorilor, al populației față de resursele de apă și față de mediu.

SC Aquabis SA Bistrița, ca operator regional pentru servicii de alimentare cu apă și de canalizare, deține și gestionează la nivelul județului Bistrița-Năsăud un număr de 16 stații de tratare a apei. Conform datelor furnizate de SC Aquabis SA în anul 2023 s-a captat o cantitate de 18604987 mc apă și s-au distribuit 15962095 mc. Cu toate că în 2023 cantitățile captate și distribuite au scăzut față de anul anterior, tendința liniară a volumelor captate și distribuite are o pantă ascendentă.

Sisteme de alimentare cu apa şi canalizare

Pe baza problemelor și disfuncționalităților prezentate se poate afirma că în domeniul gospodăririi apelor din județ, acțiunile prioritare pentru dezvoltarea domeniului sunt următoarele:

- reabilitarea şi modernizarea reţelelor de canalizare şi a staţiilor de epurare din localităţileurbane în condiţiile stipulate în Capitolul 22 din Tratatul de Aderare
- realizarea sistemelor de canalizare a apelor uzate în localităţile rurale care au sistem dealimentare cu apă;
- instaurarea şi păstrarea zonelor de protecţie sanitară cu regim sever la sursele de apă,micşorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;
- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafaţă pentru alimentarea localităţilorrurale;
- Asigurarea calităţii surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă

- Retehnologizarea staţiilor de tratre a apei pentru potabilizare, întreţinerea şi reabilitarea reţelei de distribuţie a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.

- Reabilitarea retelelor de distributie apa, retele de canalizare, staţii de pompare apa uzate, bransamente, racorduri existente;

- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populaţiei în procent de 100%, reabilitarea captării de apă), măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Realizarea sistemelor de canalizare în aglomerări sub 2.000 locuitori echivalenţi. Deşi nu au fost incluse în programul de investiţii, există posibilitatea de creare a unor scheme regionale la scară mai redusă pentru colectarea şi tratarea apelor uzate

Îmbunătăţiri funciare

Având în vedere vulnerabilitățile existente, direcțiile prioritare de acțiune sunt următoarele:

- reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații și drenaj pe suprafețe compacte, vizând în perspectivă cel puțin 2.000–3.000 ha de teren arabil;
- lucrări antierozionale pe suprafețele colinare și montane expuse (peste 60.000 ha cu risc mediu și ridicat), prin perdele forestiere, împăduriri și terasări;
- măsuri de protecție împotriva inundațiilor: consolidarea digurilor, extinderea zonelor de retenție și modernizarea acumulărilor, cu impact asupra celor 12.000 ha vulnerabile din lunci;
- valorificarea fondului pastoral prin lucrări de întreținere și modernizare pe cel puțin 50.000 ha de pășuni și fânețe degradate, pentru susținerea sectorului zootehnic;
- crearea și sprijinirea organizațiilor de utilizatori ai apei (OUAI), esențiale pentru funcționarea sistemelor de irigații și atragerea de finanțări;
- digitalizarea bazei de date privind amenajările funciare, pentru planificarea și monitorizarea intervențiilor.

Energie electrică

Propuneri:

- Îmbunătățirea și dezvoltarea surselor de producere a energiei electrice regenerabila
- Modernizarea şi extinderea reţelelor de distribuţie a energiei electrice

- Staţii de transformare vor fi supuse unor lucrări de retehnologizare şi modernizare

În dezvoltarea rețelelor de medie și joasă tensiune se preconizează următoarele:

- Electrificarea localităţilor rurale neelectrificate încă şi extinderea reţelelor în localităţi parţial electrificate.
- Înlocuirea reţelelor electrice aeriene de joasă tensiune de tip clasic, neizolate cu conductoare izolate torsadate.
- Modernizarea reţelei de iluminat public. Informatizarea gestiunii clienţilor şi îmbunătăţirea sistemului de măsurare a energiei electrice.

Energie regenerabila

Propuneri

- Program PV pe acoperișuri publice („Rooftop public”) cu baterii și stații de încărcare EV.
- Parcuri PV comunale/zonale (1–5 MW) pe terenuri neproductive.
- Biogaz/biometan din ferme agricole și zootehnice, utilizat pentru cogenerare sau injecție în rețea.
- Microhidro cu standard ecologic ridicat, prioritizat pe cursuri cu impact redus.
- Pompe de căldură și rețele termice mici („micro-SDG”) pentru campusuri publice.
- Proiecte hibride PV + baterii la stații de apă-canal, centre logistice, iluminat public.
- Platformă județeană pentru agregare și achiziții verzi (multi-UAT).

Alimentarea cu gaze naturale şi reţele de transport gaze naturale

Extinderea reţelelor de distribuţie a gazelor naturale

Activitatea de transport a gazelor naturale în localitățile județului va fi corelată atât cu măsurile de creștere a siguranței în exploatare a sistemului cât și cu solicitările de extindere și introducere a gazelor naturale la populație sau cu dezvoltarea serviciilor și prestațiilor specifice cerute de abonați.

Propuneri:

- Cresterea numarului de locuinte din mediul urban si rural conectate la retelele existente
- Extinderea retelelor de transport in zonele rurale care nu sunt racordate la sistemul de distributie de gaze al judetului
- Extinderea retelelor de distributie gaze naturale in zonele rurale ale judetului care nu beneficiaza de aceasta infrastructura

- Investitii in infrastructura de transport gaze naturale, statii de reglare, masurare si retele de distributie existente

Pentru localităţile cu distribuţii de gaze, existente, se propune:

- înlocuiri de conducte – reţele de distribuţie şi branşamente acolo unde este cazul, din fondurile de investiţii şi reparaţii capitale;
- executarea lucrărilor de revizii la 10 ani şi cele de verificare la 2 ani a instalaţiilor interioare de gaze, la toate punctele de ardere;
- extinderea reţelelor de gaze către noi consumatori casnici şi social-edilitari în localităţile racordate la reţelele de gaze.

▪ În urma studiilor efectuate se propune înfiinţarea unor noi distribuţii

Extinderea reţelelor de transport a gazelor naturale

- se propun conducte de transport gaze deînaltă presiune și stațiile de reglare măsurare aferente localităților propuse a fi racordate la rețelele de gaze naturale

Telecomunicaţii

Creşterea calităţii serviciilor de telecomunicaţii prin modernizarea reţelelor. Societăţile de telecomunicaţii de pe raza judeţului duc o politică ce vizează creşterea calităţiiserviciilor, a eficienţei economice, a vânzărilor şi relaţiilor cu clienţii. În acest sens, Direcţia de Telecomunicaţii a urmărit să modernizeze reţelele în scopuladucerii acestora la parametrii tehnici necesari.

Sunt prevăzute instalarea atât a unor rețele telefonice noi cât și înlocuirea celor vechi, precum și îmbunătățirea și extinderea serviciilor de telecomunicații.

Salubrizare si managementul deşeurilor

Propuneri de intervenţie:

- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din acest domeniu;
- intensificarea acţiunilor de îndrumare şi control privind:
  - o respectarea de către administraţia publică locală a legislaţiei din domeniul gestionării deşeurilor (cu accent pe aplicarea principiului “plăteşti pentru cât arunci” şi colectarea selectivă);
  - o aplicarea responsabilităţii extinse a producătorului prin verificarea modului în care operatorii economici care introduc pe piaţă produse ambalate în ambalaje reutilizabile realizează programul de colectare a

ambalajelor reutilizabile de pe piaţă şi informarea consumatorilor cu privire la acesta;

- o prin verificarea modului în care operatorii economici generatori de deşeuri elaborează şi implementează programe de prevenire a generării deşeurilor;
- o prin verificarea modului în care sunt respectate cerinţele privind gestionarea deşeurilor din construcţii şi desfiinţări;

- acordarea de facilităţi fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri de deşeuri mai puţin atractive din punct de vedere al rentabilităţii economice.
- încurajarea reutilizării şi/sau a reparării produselor defecte sau a componentelor acestora prin acordarea de facilităţi fiscale operatorilor economici din domeniu sau prin sprijinirea ori înfiinţarea unor centre şi reţele acreditate de reparare şi de reutilizare;
- încurajarea valorificării deşeurilor şi reducerea cantităţilor de deşeuri eliminate prin depozitare prin promovarea compostării individuale în zona rurală.

Gospodărirea apelor

Îmbunătăţirea calităţii apelor de suprafaţă şi a apelor subterane în judeţul BISTRITA, prin acţiuni de:

- încadrare în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unităţi socio-economice în emisarii naturali şi / sau în reţelele de canalizare a localităţilor;
- respectare a termenelor de realizare a reţelelor de canalizare şi staţii de epurare, conform programului de implementare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane;
- aplicare a măsurilor pentru atingerea standardelor europene în domeniu, Conform DirectiveiCadru în domeniul apelor (2000/60/EC), toate apele din România trebuie să atingă “starea bună” (respectiv clasele de calitate I şi II);
- implementare a măsurilor identificate în Planul Local de Acţiune pentru Mediu al Judeţului BISTRITA;

- extinderi şi modernizări în scopul obţinerii unor randamente de funcţionare superioare în cadrul serviciilor de gospodărie comunală, respectiv staţiile de epurare existente ;
- retehnologizări la staţiile de epurare ale agenţilor economici
- realizarea şi reabilitarea unor staţii de epurare pentru localităţile urbane şi rurale
- respectarea şi aplicarea Planului Naţional de Reducere a Poluării cu Nitraţi a Apelor Subterane.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
Căi de comunicaţii Poziție regională favorabilă: DN 17 (axă naţională importantă, legătură E58) traversează județul şi facilitează traficul de tranzit și comerţul local. Rețea feroviară funcțională cu stații importante (Gara Bistrița Nord) care asigură circulație regională și legături cu orașele din zonă. **Alimentare cu apă** - Rețea extinsă (>1.600 km), acoperire peste 70% din populație. - Operator regional stabil (Aquabis S.A.). - Proiecte majore de modernizare și extindere (PDD 2021–2027). - Capacitate de captare suficientă. - Monitorizare digitală și automatizare în curs. - Consumul casnic constant și predictibil. **Canalizare și epurare** - Rețele moderne în zonele urbane și în comune mari (Bistrița, Beclean, Năsăud). - Existența stațiilor de epurare modernizate prin POIM. - Creșterea gradului de racordare (peste 60% în 2024). - Implementarea tehnologiilor de epurare biologică și mecanică. **Gestionarea deșeurilor** - Sistem integrat de management al deșeurilor (SMID) operațional. - Centre de colectare și stații de transfer modernizate. - Depozit ecologic de deșeuri funcțional la Tărpiu. - Creșterea gradului de colectare selectivă în mediul urban. **Energie și eficiență energetică** - Potențial ridicat pentru energie regenerabilă (hidro, solar, biomasă). - Proiecte fotovoltaice la nivel local (ex: pe clădiri publice). - Retea electrică stabilă în zonele urbane. - Implicarea Consiliului Județean în proiecte de eficiență energetică. **Alimentare cu gaze naturale** - Rețea de distribuție extinsă în principalele localități urbane (Bistrița, Beclean, Năsăud). - Operator stabil (Delgaz Grid) cu investiții anuale în reabilitarea conductelor.	**Căi de comunicaţii** Acces aerian indirect: județul nu are aeroport propriu; accesul la zboruri regulate se face prin aeroporturi aflate la distanțe semnificative (ex. Cluj-Napoca), ceea ce mărește costul și timpul de conectare pentru afaceri şi turism. Porțiuni de infrastructură județeană și comunală învechite sau cu capacitate redusă: multe drumuri necesită modernizare Dependenţă relativă de traficul rutier — aglomerări la intrările în Bistrița pe DN17 și necesitatea unor pasaje/soluţii pentru fluidizare. **Alimentare cu apă** - Pierderi mari de apă (37,98% conform datelor de la Aquabis). - Zone fără acoperire, mai ales rural și montan. - Conducte și echipamente uzate. - Presiune scăzută în zone înalte. - Calitate neuniformă a apei (neconformități bacteriologice). **Canalizare și epurare** - Lipsă de canalizare în satele mici și montane. - Fose septice neconforme – risc pentru sănătate și pânza freatică. - Infiltrații și pierderi în conductele vechi. - Lipsa sistemelor de drenaj pentru ape pluviale. - Costuri ridicate de operare și mentenanță. **Gestionarea deșeurilor** - Colectare deficitară în mediul rural. - Grad redus de reciclare (sub 25%). - Lipsa infrastructurii pentru deșeuri biodegradabile. - Educație ecologică insuficientă la nivelul populației. - Costuri ridicate de transport și operare. **Energie și eficiență energetică** - Consum ridicat de energie în sistemele de apă și canalizare. - Lipsa producției proprii de energie regenerabilă la scară mare. - Eficiență energetică redusă în clădirile vechi. - Dependență de rețeaua națională pentru electricitate și gaze. **Alimentare cu gaze naturale** - Lipsa rețelei în multe comune rurale și montane.

- Proiecte de extindere prin programul Anghel Saligny și fonduri PNRR. - Sistem de transport național interconectat (Transgaz). - Consumul stabil și ușor descrescător – indică eficiență energetică. **Telecomunicații** - Acoperire ridicată cu rețele de fibră optică și 4G/5G în mediul urban. - Operatorii principali (Digi, Orange, Vodafone, Telekom) oferă servicii diversificate. - Conectivitate regională bună – rețele integrate la nivel național. - Proiecte finanțate prin PNRR – digitalizarea localităților și instituțiilor publice.	- Infrastructură veche, cu risc de coroziune pe unele tronsoane. - Contorizare parțială și lipsa digitalizării la nivelul abonaților casnici. - Dependenta ridicată de importuri și de evoluția prețurilor la gaze. **Telecomunicații** - Acoperire insuficientă în zonele montane și în satele izolate. - Rețele vechi de cupru încă utilizate în unele localități. - Lipsa infrastructurii publice pentru internet gratuit (Wi-Fi rural). - Diferențe mari între mediul urban și rural în vitezele de acces.
Oportunităţi	**Ameninţări**
Căi de comunicaţii Proiecte de modernizare aprobate sau în fază de planificare (pasaje pe DN17, modernizări de DJ), care pot reduce congestia, crește siguranța și atrage investiţii. Implementarea lor ar îmbunătăți corelativ accesibilitatea economică a județului. Acces la fonduri naționale și la programe europene pentru modernizarea infrastructurii locale. Dezvoltarea transportului multimodal **Alimentare cu apă** - Finanțări europene continue (PDD, PNDR). - Creșterea cererii în mediul rural. - Digitalizare și telemetrie avansată. - Integrarea rețelelor zonale și reducerea pierderilor. **Canalizare și epurare** - Fonduri europene pentru extinderea rețelelor în mediul rural (PDD, AFM). - Modernizarea stațiilor de epurare prin tehnologii verzi. - Valorificarea nămolurilor (biogaz, compost). - Parteneriate public-private pentru operare regională. **Gestionarea deșeurilor** - Implementarea sistemului „plătești pentru cât arunci”. - Dezvoltarea economiei circulare și a centrelor de reciclare locale. - Fonduri PNRR pentru digitalizarea sistemului de gestionare a deșeurilor.	**Căi de comunicaţii** Întârzieri birocratice sau lipsă de finanțare punctuală pot amâna proiectele. Creșterea traficului de tranzit fără soluții de infrastructură adecvate (ex. DN 17 prin orașe) poate genera blocaje, accidente și degradare accelerată a carosabilului. Competitivitate regională: orașe mai mari cu aeroporturi mai apropiate (Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Baia Mare) atrag investiţii şi turişti. **Alimentare cu apă** - Schimbări climatice și secetă. - Creșterea costurilor energetice. - Dependență de fonduri externe. - Poluarea surselor naturale. **Canalizare și epurare** - Amenzi UE pentru neconformarea cu Directiva 91/271/CEE. - Schimbări climatice – inundații și ploi torențiale afectează rețelele. - Presiune asupra bugetelor locale pentru întreținere. - Posibilă poluare accidentală a apelor subterane. **Gestionarea deșeurilor** - Penalități UE pentru nerespectarea țintelor de reciclare. - Creșterea costurilor de depozitare. - Depozitări ilegale în zone rurale sau forestiere. - Fluctuații legislative și lipsa coerenței la nivel național.

- Implicarea sectorului privat și ONG-urilor. **Energie și eficiență energetică** - Finanțări PNRR și Fondul pentru Modernizare (energie verde). - Instalarea de panouri solare pe infrastructura publică. - Dezvoltarea comunităților energetice locale. - Electrificarea transportului public și a clădirilor publice eficiente energetic. **Alimentare cu gaze naturale** - Extinderea rețelei prin programe guvernamentale și europene. - Utilizarea biogazului și gazului natural comprimat (GNC) în transport. - Modernizarea prin sisteme smart de monitorizare a presiunii și debitului. - Conectarea zonelor rurale și reducerea poluării provenite din arderea lemnului. **Telecomunicații** - Implementarea proiectelor de fibră optică rurală (RO-NET, PNRR). - Creșterea cererii pentru servicii digitale, telemuncă și educație online. - Posibilitatea integrării rețelelor smart city și IoT în Bistrița. - Colaborări public-private pentru extinderea acoperirii 5G.	**Energie și eficiență energetică** - Volatilitatea prețurilor la energie. - Întârzieri în implementarea proiectelor verzi. - Lipsa specialiștilor locali în domeniul energetic. - Schimbări legislative și birocratice frecvente. **Alimentare cu gaze naturale** - Creșterea costurilor la gaze pe piața internațională. - Întârzieri în proiectele de extindere din cauza birocrației. - Riscuri de siguranță la conductele vechi și instalațiile casnice neconforme. - Tranziția rapidă spre energie verde poate reduce interesul investițional. **Telecomunicații** - Lipsa forței de muncă specializate în rețele și comunicații. - Dependența de furnizori mari de infrastructură. - Amenințări cibernetice crescute odată cu digitalizarea serviciilor. - Lipsa investițiilor continue în întreținerea infrastructurii rurale.

4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Gospodarirea apelor

Îmbunătăţirea calităţii apelor de suprafaţă şi a apelor subterane în judeţul Bistrita Nasaud , prin acţiuni de:

- încadrare în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unităţi socio-economice în emisarii naturali şi / sau în reţelele de canalizare a localităţilor;
- respectare a termenelor de realizare a reţelelor de canalizare şi staţii de epurare, conform programului de implementare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane;
- aplicare a măsurilor pentru atingerea standardelor europene în domeniu, Conform Directivei Cadru în domeniul apelor (2000/60/EC), toate apele din România trebuie să atingă "starea bună" (respectiv clasele de calitate I şi II);
- implementare a măsurilor identificate în Planul Local de Acţiune pentru Mediu al Judeţului Bistrita Nasaud ;
- extinderi şi modernizări în scopul obţinerii unor randamente de funcţionare superioare în cadrul serviciilor de gospodărie comunală, respectiv staţiile de epurare existente ;
- retehnologizări la staţiile de epurare ale agenţilor economici
- realizarea şi reabilitarea unor staţii de epurare pentru localităţile urbane şi rurale

respectarea şi aplicarea Planului Naţional de Reducere a Poluării cu Nitraţi a Apelor Subterane

Alimentare cu apa si canalizare

Pe baza problemelor şi disfuncţionalităţilor prezentate se poate afirma că în domeniul gospodăririi apelor din judeţ, acţiunile prioritare pentru dezvoltarea domeniului sunt următoarele:

- reabilitarea şi modernizarea reţelelor de canalizare şi a staţiilor de epurare din localităţile urbane în condiţiile stipulate în Capitolul 22 din Tratatul de Aderare
- realizarea sistemelor de canalizare a apelor uzate în localităţile rurale care au sistem de alimentare cu apă;
- instaurarea şi păstrarea zonelor de protecţie sanitară cu regim sever la sursele de apă, micşorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;
- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafaţă pentru alimentarea localităţilor rurale;
- Asigurarea calităţii surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă

- Retehnologizarea staţiilor de tratare a apei pentru potabilizare, întreţinerea şi reabilitarea reţelei de distribuţie a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Reabilitarea retelelor de distributie apa, retele de canalizare, staţii de pompare apa uzate, bransamente, racorduri existente;
- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populaţiei în procent de 100%, reabilitarea captării de apă, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Realizarea sistemelor de canalizare în aglomerări sub 2.000 locuitori echivalenţi. Deşi nu au fost incluse în programul de investiţii, există posibilitatea de creare a unor scheme regionale la scară mai redusă pentru colectarea şi tratarea apelor uzate

Imbunatatiri funciare

Pe termen scurt (până în 2030) se estimează o concentrare a investițiilor în reabilitarea infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor și în repunerea în funcțiune a unor amenajări de irigații pe circa 1.000 ha, cu finanțare prin programe naționale și fonduri europene.

Pe termen mediu (2030–2040), suprafețele irigate ar putea ajunge la 3.000–4.000 ha, iar lucrările antierozionale să fie extinse pe cel puțin 20.000 ha de terenuri cu risc ridicat. Totodată, se are în vedere modernizarea digurilor și acumulărilor pentru a reduce riscul de inundații în zonele critice.

Pe termen lung (după 2040), obiectivul principal este constituirea unui sistem integrat de îmbunătățiri funciare, adaptat schimbărilor climatice, care să permită atât gestionarea eficientă a resurselor de apă în perioadele de secetă, cât și controlul viiturilor. Se preconizează, de asemenea, o digitalizare avansată a proceselor de monitorizare și întreținere a infrastructurii.

Tendințele climatice (alternanța secetă–ploi torențiale) accentuează necesitatea acestor măsuri, astfel încât îmbunătățirile funciare devin un pilon strategic pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii și protecția comunităților din județul Bistrița-Năsăud.

- Infrastructura de transport rutier
  - Stabilirea priorităţilor de investiţii în infrastructura de transport rutier
  - Redirecţionarea traficului de tranzit prin:
    - realizarea drumului de mare viteză Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistriţa – Vatra Dornei – Suceava

        - realizarea drumului expres sau cu 4 benzi: Moisei – Năsăud – Bistriţa – Reghin – Târgu Mureş
        - realizarea Variantei Ocolitoare Năsăud
        - realizarea Variantei Ocolitoare Sângeorz-Băi
    - Creşterea calităţii traficului rutier prin:
        - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile naţionale cu stare de viabilitate rea
        - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile judeţene cu stare de viabilitate rea
    - Reabilitarea sau modernizarea podurilor şi podeţelor aflate în stare foarte rea, rea sau satisfăcătoare de la nivelul drumurilor naţionale şi de la nivelul drumurilor judeţene
    - Amenajarea spaţiilor de parcare, oprire şi staţionare de pe drumurile naţionale
    - Instalarea de staţii de încărcare electrice pe drumurile naţionale
    - Creşterea gradului de mobilitate în zona periurbană prin:
        - Realizarea unui terminal multimodal de transport în cuprinsul municipiului Bistriţa
    - Creşterea siguranţei traficului rutier prin:
        - Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată
        - Măsuri de limitare a vitezelor ilegale de deplasare în intravilanele localităţilor tranzitate de drumurile naţionale şi judeţene
        - Semaforizarea trecerilor de pietoni pe drumurile intens circulate din cadrul localităţilor tranzitate de drumuri de rang superior
- Infrastructura de transport feroviar
    - Dotarea staţiilor feroviare cu panourilor electronice cu mersul trenurilor, instalarea de sisteme de supraveghere video, instalarea de sisteme care să permită accesul la internet a publicului călător, modernizarea clădirilor
    - Reintegrarea unor sectoare de cale ferată scoase din funcţiune
    - Reabilitarea şi modernizarea căilor ferate pentru eliminarea restricţiilor de viteză datorate stării căii, precum şi modernizarea instalaţiilor CCS-T şi de electrificare
- Transportul public judeţean
    - Identificarea rutelor viabile şi neviabile ale transportului public intrajudeţean pentru creşterea gradului de acoperire a teritoriului
- Transportul nemotorizat

- Extinderea sau amenajarea de noi piste pentru biciclişti
- Transportul intermodal şi multimodal
  - Crearea unui terminal multimodal în municipiul Bistriţa

Alimentare cu energie electrică

- Reabilitarea rețelelor electrice existente.
- Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări.
- Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială.
- Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală.
- Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean.

Alimentare cu energie electrică

- Reabilitarea rețelelor electrice existente.
- Reducerea pierderilor și creșterea fiabilității alimentării.
- Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări.
- Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială.
- Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală.
- Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean.
- Proiecte pilot pentru autonomie energetică locală în comunități rurale.

Telecomunicații

- Modernizarea rețelelor fixe și a infrastructurii de internet.
- Creșterea acoperirii în localitățile rurale.
- Extinderea rețelelor de fibră optică.
- Implementarea de hotspoturi și soluții wireless pentru zone greu accesibile.

Salubrizare și managementul deșeurilor

• Modernizarea și eficientizarea sistemelor de colectare și transport al deșeurilor, inclusiv prin introducerea de containere inteligente și vehicule specializate.

• Reabilitarea controlată a depozitelor existente, cu accent pe conformarea la standardele de mediu și reducerea impactului negativ asupra solului și apelor.

• Extinderea serviciilor de colectare în toate localitățile, inclusiv în mediul rural, pentru a asigura acoperire completă.

• Implementarea graduală a sistemelor de sortare și reciclare la nivel local, corelate cu programe de informare și educare a populației.

• Crearea de stații de compost și centre regionale integrate pentru tratarea deșeurilor biodegradabile și reciclarea materialelor recuperabile.

• Lansarea de proiecte pentru valorificarea energetică a deșeurilor biodegradabile, cu integrarea în sistemele locale de producere a energiei verzi.

Alimentare cu gaze naturale

• Reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze existente în localitățile unde acestea funcționează.

• Extinderea treptată a rețelei de distribuție către comunele limitrofe municipiului Bistrița.

• Crearea unor centre de distribuție locale pentru îmbunătățirea continuității serviciului.

• Realizarea de noi magistrale și stații de reglare pentru conectarea localităților rurale la rețeaua națională de gaze.

• Asigurarea accesului la gaze naturale pentru gospodării și agenți economici din cel puțin 70% din localitățile județului până în 2035.

5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

6.1 Prognoze

PROGNOZE cerinta de apa

Prognoza cerinţelor de apă s-a elaborat în anul 2014 pentru orizontul de timp 2020 - 2030. Pentru realizarea prognozei cerinţelor de apă pentru anul 2030 a fost aplicată „Metodologia de prognoză a cerinţelor de apă ale folosinţelor", elaborată în cadrul Institutului Naţional de Hidrologie şi Gospodărire a Apelor, metodologie aplicată în elaborarea Planului Naţional de Amenajare a Bazinelor Hidrografice, parte componentă a Schemei Directoare de Amenajare şi Management a Bazinelor Hidrografice.

Prognoza cerinței de apă pentru anul 2030

Prognoza cerinței de apă pentru anul 2030 **Folosința de apă**	**Cerința de apă (mil. mc)**
2030	
Populație	2.097
Industrie	7.383
Irigații	1.689
Zootehnie	164
Acvacultură/piscicultură	949
Total România	**12.282**

6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Scenariul de Referinţă („Do Minimum") are în vedere finalizarea proiectelor aflate în derulare şi pentru care există surse de finanţare. În această situaţie, se prevăd următoarele aspecte: odată cu finalizarea lucrărilor de modernizare, calitatea asfaltului se va îmbunătăți semnificativ, ceea ce va duce la reducerea timpului de deplasare. De asemenea, modernizarea podurilor și podețelor incluse în proiectele de dezvoltare va spori siguranța circulației. Totuși, anumite zone din județ vor rămâne greu accesibile. Construirea drumului de mare viteză va contribui la descongestionarea traficului din judeţ, reducând astfel timpul de deplasare și oferind o alternativă eficientă pentru șoferii care tranzitează judeţul.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something") presupune finalizarea proiectelor de investiții publice aflate în desfășurare, precum și implementarea celor propuse, având ca obiectiv principal îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor de transport din județ. Prin realizarea acestor proiecte, se estimează o creștere semnificativă a nivelului de dezvoltare al județului, cu

beneficii directe pentru mobilitate. Crearea unui sistem de transport multimodal va permite integrarea eficientă a diverselor moduri de transport, ceea ce va spori accesibilitatea și conectivitatea între localitățile județului. Aceasta va facilita deplasările rapide și sigure, reducând timpii de așteptare și congestionarea traficului din Bistriţa. Pe termen lung, implementarea acestui sistem va contribui la fluidizarea traficului urban și la optimizarea rețelei de transport, cu efecte pozitive asupra economiei locale și asupra calității vieții cetățenilor.

Gospodărirea apelor

Scenariul 1 – Dezvoltare echilibrată

- Reabilitarea sistemelor existente de captare și distribuție a apei.
- Consolidarea digurilor și acumulărilor pentru protecție împotriva viiturilor.
- Monitorizarea calității apei și întreținerea cursurilor de apă.

Scenariul 2 – Dezvoltare integrată și sustenabilă

- Implementarea unui sistem integrat de gestionare a apei pentru consum, irigații și protecția împotriva inundațiilor.
- Creșterea suprafețelor irigate prin modernizarea infrastructurii.
- Implementarea soluțiilor verzi de retenție și filtrare a apei.

Scenariul 3 – Dezvoltare accelerată

- Construirea de noi acumulări și canale de colectare.
- Extinderea rapidă a sistemelor de irigații și protecție a localităților.
- Proiecte de desalinizare/filtrare avansată pentru apă potabilă în zone critice.

Îmbunătățiri funciare

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea sistemelor existente de drenaj și irigații.
- Lucrări antierozionale în zonele colinare și montane.
- Organizarea utilizatorilor de apă pentru irigații.

Scenariul 2 – Modernizare și eficiență

- Digitalizarea rețelelor de irigații și drenaj.
- Implementarea lucrărilor de stabilizare a versanților și împăduriri.
- Crearea de proiecte integrate cu agricultura și infrastructura rutieră.

Scenariul 3 – Dezvoltare pilot și replicabilă

- Amenajarea unor zone pilot pentru irigații și desecări eficiente.
- Testarea unor tehnologii inovative de combatere a eroziunii solului.
- Extinderea proiectelor de succes la scară județeană.

Alimentare cu apă și canalizare

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare existente.
- Reducerea pierderilor și modernizarea stațiilor de pompare.

Scenariul 2 – Extindere progresivă

- Extinderea rețelelor către localitățile izolate sau periferice.
- Implementarea de stații de epurare noi în comunități rurale și urbane mici.

Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și inteligentă

- Implementarea unor sisteme de management inteligent al apei (smart water).
- Utilizarea energiei regenerabile pentru funcționarea stațiilor de epurare.
- Promovarea reutilizării apelor uzate pentru irigații.

Alimentare cu energie electrică

Scenariul 1 – Modernizare și întreținere

- Reabilitarea rețelelor electrice existente.
- Reducerea pierderilor și creșterea fiabilității alimentării.

Scenariul 2 – Extindere și diversificare

- Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări.
- Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială.

Scenariul 3 – Dezvoltare verde

- Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală.
- Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean.
- Proiecte pilot pentru autonomie energetică locală în comunități rurale.

Telecomunicații

Scenariul 1 – Extindere rețele tradiționale

- Modernizarea rețelelor fixe și a infrastructurii de internet.
- Creșterea acoperirii în localitățile rurale.

Scenariul 2 – Digitalizare și conectivitate

- Extinderea rețelelor de fibră optică.
- Implementarea de hotspoturi și soluții wireless pentru zone greu accesibile.

Scenariul 3 – Smart și integrat

- Implementarea unei infrastructuri smart-city în reședința de județ.
- Extinderea serviciilor digitale pentru administrație, școli și sănătate.
- Dezvoltarea de platforme integrate pentru gestionarea datelor județene.

Salubrizare și managementul deșeurilor

Scenariul 1 – Consolidare

• Modernizarea și eficientizarea sistemelor de colectare și transport al deșeurilor, inclusiv prin introducerea de containere inteligente și vehicule specializate.

• Reabilitarea controlată a depozitelor existente, cu accent pe conformarea la standardele de mediu și reducerea impactului negativ asupra solului și apelor.

Scenariul 2 – Extindere și eficiență

• Extinderea serviciilor de colectare în toate localitățile, inclusiv în mediul rural, pentru a asigura acoperire completă.

• Implementarea graduală a sistemelor de sortare și reciclare la nivel local, corelate cu programe de informare și educare a populației.

Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și circulară

• Crearea de stații de compost și centre regionale integrate pentru tratarea deșeurilor biodegradabile și reciclarea materialelor recuperabile.

• Lansarea de proiecte pentru valorificarea energetică a deșeurilor biodegradabile, cu integrarea în sistemele locale de producere a energiei verzi.

• Implementarea unor sisteme digitale de monitorizare și raportare, pentru creșterea transparenței și evaluarea continuă a eficienței și a impactului asupra mediului.

Alimentare cu gaze naturale

Scenariul 1 – Consolidare

- Reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze existente în localitățile unde acestea funcționează.
- Extinderea treptată a rețelei de distribuție către comunele limitrofe municipiului Bistrița.
- Crearea unor centre de distribuție locale pentru îmbunătățirea continuității serviciului.

Scenariul 2 – Extindere accelerată

- Realizarea de noi magistrale și stații de reglare pentru conectarea localităților rurale la rețeaua națională de gaze.
- Asigurarea accesului la gaze naturale pentru gospodării și agenți economici din cel puțin 70% din localitățile județului până în 2035.
- Corelarea extinderilor cu dezvoltarea rețelelor de apă, canalizare și drumuri, pentru optimizarea investițiilor.

Scenariul 3 – Dezvoltare sustenabilă și alternativă

- Implementarea unor proiecte pilot de gaze verzi (biometan din deșeuri agricole și zootehnice, hidrogen verde injectat în rețea).
- Adaptarea infrastructurii la cerințele de tranziție energetică și reducerea dependenței de resursele convenționale.
- Promovarea soluțiilor mixte: rețea clasică + producție locală de biometan/hidrogen pentru comunitățile rurale.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. ANRE.RO
2. INS
3. MASTER PLAN APA CANAL JUDETUL BISTRITA ACTUALIZAT
4. PLANUL DE MANAGEMENT ACTUALIZAT AL BAZINULUI HIDROGRAFIC
5. PLANUL JUDETEAN DE GESTIONARE A DEŞEURILOR BISTRITA 2020 - 2025
6. RAPORT DE SINTEZĂ PRIVIND STAREA MEDIULUI
7. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEŢULUI BISTRITA
8. PLAN DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ AL MUNICIPIULUI BISTRIŢA

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.1.6. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND INFRASTRUCTURILE DE SERVICII PUBLICE

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.1.6. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND INFRASTRUCTURILE DE SERVICII PUBLICE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5 **Adina-Maria PATIȚA**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 6
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 9
2.1 Infrastructura educațională. Elemente de istoric a învățământului. Învățământul preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar. Dotarea unităților de învățământ și indicatori de calitate relevanți. Unități de învățământ. Numărul de preșcolari, elevi și studenți. Personalul didactic ... 9
2.2 Infrastructura de sănătate. Elemente de istoric. Ocrotirea sănătății. Indicatori relevanți. Rețeaua de unități sanitare din mediul urban și rural. Instituții pentru asistență și protecția copiilor. Instituții pentru asistență și protecția bătrânilor. 35
2.3 Infrastructura de sport 58
2.4 Infrastructura de agrement 70
2.5 Infrastructura culturală 74
2.6 Infrastructura religioasă 94
2.7 Infrastructura de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență 106
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 119
3.1 Disfuncționalități 119
3.2 Priorități de intervenție 123
4. ANALIZA SWOT 129
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 135
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 141
6.1 Prognoze 141
6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 143
SURSE BIBLIOGRAFICE 146
ANEXE 147

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 14
Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 15
Fig. 2.3 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL ȘI PROFESIONAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 17
Fig. 2.4 NUMĂRUL STUDENȚILOR LA NIVEL LICENȚĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 18
Fig. 2.5 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE CLASĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 21
Fig. 2.6 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A LABORATOARELOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 22
Fig. 2.7 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ATELIERELOR ȘCOLARE DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 23
Fig. 2.8 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A TERENURILOR DE SPORT DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 25
Fig. 2.9 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE GIMNASTICĂ DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 27
Fig. 2.10 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CALCULATOARELOR ȘI ECHIPAMENTELOR IT DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 28
Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A NUMĂRULUI DE CADRE DIDACTICE ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 30
Fig. 2.12 RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / CADRU DIDACTIC ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 31
Fig. 2.13 RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / SALĂ DE CLASĂ ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 32
Fig. 2.14 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 33
Fig. 2.15 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A POPULAȚIEI ȘCOLARE TOTALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 34
Fig. 2.16 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SPITALELOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 41
Fig. 2.17 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE SPECIALITATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 44
Fig. 2.18 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE FAMILIE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 46
Fig. 2.19 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A MEDICILOR (INDIFERENT DE SPECIALITATE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 47
Fig. 2.20 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A PERSONALULUI SANITAR MEDIU DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 49
Fig. 2.21 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR STOMATOLOGICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 50
Fig. 2.22 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A FARMACIILOR ȘI PUNCTELOR FARMACEUTICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 52
Fig. 2.23 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A FARMACIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 53

Fig. 2.24 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CLUBURILOR ȘI ASOCIAȚIILOR SPORTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ACTIVE ÎN COMPETIȚII DE FOTBAL SENIORI ÎN SEZONUL 2025-2026 66
Fig. 2.25 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A STADIOANELOR ȘI TERENURILOR DE FOTBAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 68
Fig. 2.26 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE SPORT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 69
Fig. 2.27 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A INFRASTRUCTURII DE AGREMENT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 73
Fig. 2.28 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTACOLE ȘI CONCERTE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990 (2012)-2024 74
Fig. 2.29 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTATORI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990 (2012)-2024 76
Fig. 2.30 PERSONALUL ANGAJAT DIN INSTITUȚIILE ȘI COMPANIILE DE SPECTACOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2012-2024 77
Fig. 2.31 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE LOCURI ÎN CINEMATOGRAFELE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2023 77
Fig. 2.32 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTACOLE CINEMATOGRAFICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 1990-2023 78
Fig. 2.33 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTATORI ÎN CINEMATOGRAFELE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2023 79
Fig. 2.34 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A MUZEELOR ȘI COLECȚIILOR PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 81
Fig. 2.35 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE VIZITATORI ÎN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024 82
Fig. 2.36 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VIZITATORILOR DIN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 84
Fig. 2.37 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ANGAJAȚILOR DIN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 85
Fig. 2.38 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A BIBLIOTECILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 87
Fig. 2.39 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VOLUMELOR EXISTENTE ÎN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 88
Fig. 2.40 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CITITORILOR ACTIVI DIN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 90
Fig. 2.41 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VOLUMELOR ELIBERATE ÎN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 92
Fig. 2.42 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ANGAJAȚILOR DE LA BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 93
Fig. 2.43 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A LĂCAȘURILOR DE CULT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 96
Fig. 2.44 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ORTODOXĂ ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 98
Fig. 2.45 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE PENTICOSTALĂ (CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 99
Fig. 2.46 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE REFORMATĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 101
Fig. 2.47 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE GRECO-CATOLICĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 102

Fig. 2.48 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ROMANO-CATOLICĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 103
Fig. 2.49 REPARTIȚIA TERITORIALĂ A STRUCTURILOR ISU BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025.... 118

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Acest studiu de fundamentare are ca principal obiectiv analiza infrastructurilor de servicii publice, altele decât aferente infrastructurilor tehnice majore, cu evidențierea infrastructurilor de educație, sănătate, asistență socială, sport, agrement, cultură, religie, precum și propuneri pentru îmbunătățirea serviciilor publice furnizate la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

În județul Bistrița-Năsăud sunt disponibile toate nivelurile de educație, de la nivelul antepreșcolar (creșe) până la studiile superioare (învățământ universitar), ființând un total de 123 de unități de învățământ în anul școlar 2024-2025, dintre care 33,33% sunt situate în municipiul Bistrița. În anul școlar 2024-2025, județul Bistrița-Năsăud însuma o populație școlară de 49105 elevi, dintre care la nivelul învățământului primar 31,01%, la nivel gimnazial 23,53%, iar la nivel liceal și profesional 22,38%. Personalul didactic însuma în anul școlar 2024-2025 valoarea de 3523 de cadre didactice. Gradul de dotare cu ateliere școlare, echipament IT, laboratoare, săli de clasă, săli de gimnastică și terenuri de sport este mai ridicat în mediul urban și în apropierea acestuia, însă, pe măsură ce ne îndepărtăm de orașe, accesul la aceste facilități este mai limitat.

În județul Bistrița-Năsăud principalele categorii de furnizori de servicii de sănătate sunt: spitalele, serviciile de urgență, serviciile de reabilitare, ambulatoriile și cabinetele de specialitate, unitățile de asistență medico-socială, cabinetele de medicină de familie, serviciile de îngrijire la domiciliu și paliative, cabinetele stomatologice (de medicină dentară) și farmaciile, toate fiind analizate în studiul dedicat infrastructurii de sănătate. În județul Bistrița-Năsăud activau în anul 2023 un număr de 510 medici, dintre care majoritatea (60,8%) erau angajați în sectorul public. În același an, personalul sanitar mediu din județul Bistrița-Năsăud includea 1944 de persoane, dintre care 63,9% lucrau în sectorul public, cu precădere în spitale și ambulatoriile de specialitate ale acestora.

Domeniul asistenței sociale este reprezentat pe de o parte, de sectorul public, prin DGASPC Bistrița-Năsăud, Direcțiile de Asistență Socială din cadrul Primăriilor municipiilor și orașelor și Serviciile Publice de Asistență Socială, constituite la nivelul comunelor, iar pe de altă parte, de sectorul privat, alcătuit din ONG-uri/asociații/fundații, la care se adaugă cultele și unii operatori economici, în condițiile prevăzute de lege. La nivelul lunii iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud, erau acreditați, în baza Legii 197/2012, 59 de furnizori de servicii sociale, din care 24 de furnizori publici și 35 de furnizori privați.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, conform Registrului Sportiv al Ministerului Tineretului și Sportului, în anul 2025, în județul Bistrița-Năsăud existau 161 de structuri sportive, dintre care 5 de drept public și 156 de drept privat (10 dintre acestea fiind asociații județene pe ramuri). Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente.

Infrastructura de agrement cuprinde infrastructura dedicată turismului pietonal sau de drumeție, cicloturismului, pentru practicarea sporturilor de iarnă și sporturi extreme sau pentru sporturile de agrement nautic. De asemenea, include centrele spa, wellness, centrele de natație, ștrandurile și piscinele publice, parcurile de aventură, centrele de echitație (ecvestre), pescuitul sportiv și de agrement și centrele de agrement.

Toate instituțiile și companiile de spectacole și concerte își au sediul în municipiul Bistrița, respectiv una din categoria celor de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru): Centrul Cultural Municipal ,,George Coșbuc”; una din categoria filarmonică și orchestre simfonice și 11 aparțin altor tipuri de unități culturale, la care se adaugă 2 cinematografe. La nivelul anului 2024, în județul Bistrița-Năsăud s-au înregistrat 165690 de vizitatori la muzee, dintre care cei mai numeroși în municipiul Bistrița, 36,8%. În contrast cu muzeele, cinematografele și alte instituții culturale, numărul de biblioteci a scăzut în ultimele decenii în județul Bistrița-Năsăud, existând însă și perioade cu fluctuații. În anul 2024, numărul acestora a ajuns la 157.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, au fost identificate 421 de lăcașuri de cult, aparținând majorității cultelor religioase existente în România. În profil teritorial, un număr ridicat de lăcașuri de cult se localizează în municipiul Bistrița, care deține aproximativ 9,5% din totalul lăcașurilor de cult din județ.

Infrastructura de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență cuprinde instituțiile publice care au ca scop asigurarea ordinii publice, a securității, pazei și intervențiilor în situații de urgență, între care: Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, poliția de proximitate (poliția locală din municipiul Bistrița și din cele 3 orașe), Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod” Bistrița-Năsăud, Inspectoratul pentru Situații de Urgență ”Bistrița”. Toate aceste instituții sunt membre ale Autorității Teritoriale de Ordine Publică a Județului Bistrița-Năsăud (A.T.O.P.), aflată în subordinea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Studiul de fundamentare se încheie cu evidențierea disfuncționalităților și a priorităților de intervenție, a propunerilor de diminuare / eliminare a disfuncționalităților, analiza SWOT și formularea unor prognoze și scenarii de dezvoltare.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Infrastructura educațională. Elemente de istoric a învățământului. Învățământul preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar. Dotarea unităților de învățământ și indicatori de calitate relevanți. Unități de învățământ. Numărul de preșcolari, elevi și studenți. Personalul didactic

Nevoia de evoluție a societății, pe lângă dezvoltarea economică, socială, culturală, a impus încă din cele mai vechi timpuri și dorința de dezvoltare intelectuală, care s-a făcut remarcată atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

În cadrul județului Bistrița-Năsăud, învățământul a luat naștere sub forma unor școli obștești. Locuitorii din multe sate făceau sacrificii materiale în vederea menținerii în comune a învățătorilor pentru a le veni în sprijin copiilor lor. Călugării, preoții, dascălii sau diecii cunoscuți sau anonimi, din casele și schiturile din Feldru, Rebrișoara, Zagra, Monor inițiau copiii în tainele scrisului și cititului.

Printre primele școli din țară este menționată cea de la Bistrița, în limba germană, încă de la mijlocul secolului al XIV-lea. În jurul anului 1500 învăţau la această şcoală şi elevi din Sighişoara şi Cluj. Cu un secol mai târziu, în jurul anului 1622, sunt amintite şcolile confesionale evanghelice de la Braniştea, Uriu şi Ciceu Cristeşti.

Înființarea Regimentului II grăniceresc în anul 1762 la Năsăud şi promovarea de către curtea de la Viena a despotismului luminat au avut urmări favorabile pentru români, aducând după sine deschiderea primelor şcoli triviale în ţinutul Năsăudului şi constituind un important factor de afirmare a românilor din aceste părţi.

În contextul istoric din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, şcolile triviale din ţinutul Năsăudului au contribuit la răspândirea învățământului şi la dezvoltarea culturală a românilor într-o zonă ce cuprinde valea Zăgrii, a Sălăuţei, a Someşului, a Bârgăului şi a Șieului cu influenţe şi în arealele învecinate.

În secolul al XIX-lea, şi mai ales în primele trei decenii ale lui, datorită unor factori interni ai vieţii economice, sociale şi militare, s-au înfiinţat şcoli comunale, inclusiv în localităţile în care existau cele triviale. În această perioadă au luat fiinţă, prin contribuţia populaţiei, şcoli în localităţile: Leşu, Măgura Ilvei, Arşiţa, Sanţ, Telciu, Feldru, Poiana Ilvei, Floreşti, Nimigea, Nuşeni, Zagra, Salva, Mocod, Rebrişoara, Rebra, Nepos, Rodna, Ilva Mare, Sieu, Gledin, Ardan, Monor.

La mijlocul secolului al XIX-lea funcționau un număr de 50 de şcoli poporale naţionale în toate comunele grănicereşti la care se adaugă peste 70 de şcoli existente în localităţile nemilitarizate, deci în total în judeţ funcţionau peste 120 de şcoli.

Nici educaţia fetelor nu a fost neglijată. În anul 1826 s-a înfiinţat în Năsăud o şcoală de fete, la început cu o singură clasă, dar după 1870 cu 3 clase, ajungînd în 1890 să aibă 6 clase, corespunzând cerinţelor legii privitoare la instrucţiunea şi creşterea fetelor.

Înființarea în data de 4 octombrie 1863 a școlii gimnaziale din Năsăud, a patra de acest fel după cele de la Blaj (1754), Beiuş (1828) şi Braşov (1850), care va purta numele marelui poet George Coşbuc începând cu anul 1921, a constituit un eveniment deosebit în istoria învăţământului în Transilvania.

După încheierea pactului dualist din 1867 şi inaugurarea unei noi politici economice de către monarhie, s-au produs şi unele schimbări în organizarea învăţămîntului. Astfel, în anul 1883 a luat naștere o școală civilă de stat pentru băieţi şi în 1897 una pentru fete.

În paralel cu înființarea școlilor primare, se înființează în orașul Bistrița și școli profesionale, în special pentru populația de etnie săsească. A mai funcționat și o școală profesională cu limba de predare maghiară.

După Marea Unire din 1 Decembrie 1918, învăţământul de toate gradele s-a dezvoltat într-o importantă măsură, fără însă a putea satisface în întregime toate cerinţele necesare. S-au aprobat legi şi alte prevederi în scopul organizării unitare a învăţămîntului, prin desfiinţarea diferențelor dintre şcolile urbane şi rurale şi prelungirea duratei învăţământului primar (elementar) obligatoriu. Numărul şcolilor, al cadrelor didactice şi al elevilor a crescut simţitor, dar analfabetismul nu a putut fi complet eliminat.

În anul școlar 1918-1919 funcționau în județ circa 190 de școli primare, cu 340 de învățători și peste 16000 de elevi înscriși.

Un eveniment important în istoria învăţământului din judeţ l-a constituit înfiinţarea în anul 1923 a liceului din Bistriţa.

În următorii ani numărul şcolilor şi a cadrelor didactice a înregistrat o creştere continuă. În anul 1930 existau în judeţ 223 de şcoli primare în care îşi desfăşurau activitatea 460 de învăţători şi peste 29.000 de elevi.

În anul 1930, în învățământul preșcolar existau în judeţ doar 33 de grădiniţe, dintre care 7 în mediul urban, cu numai 66 de educatoare şi peste 1900 de preşcolari.

Învățământul secundar era format din 3 licee de băieți (la Bistrița și Năsăud), o școală normală la Năsăud, 3 gimnazii de fete (Năsăud și Bistrița), două gimnazii industriale de stat pentru băieți, o școală de agricultură și două școli de ucenicie.

După al doilea război mondial și instaurarea regimului comunist, învățământul a fost reorganizat. S-a trecut la învățământul obligatoriu de 7 clase, apoi de 8 clase, fiind înființate școli

generale (de 8 clase) în toate comunele. Numărul liceelor a crescut de asemenea, fiind înființate mai multe licee, îndeosebi în mediul urban, accentul fiind pus pe liceele industriale, școlile profesionale și învățământul tehnic.

Anul şcolar 1968-1969 a marcat trecerea la generalizarea învăţământului de 10 ani prin cuprinderea în clasa a I-a a copiilor de 6 ani. În judeţ au fost înfiinţate un număr de 16 clase a I-a de 6 ani, în 15 unități şcolare, cu un efectiv de 421 elevi.

Învăţmâtul profesional şi tehnic a fost organizat ţinându-se seama de nevoile reale de muncitori calificaţi şi cadre tehnice medii. Astfel, în judeţ funcționau un număr de 6 unități de învățământ tehnic sau profesional: Grupul şcolar silvic sau Şcoala silvică din Năsăud, înfiinţată în anul 1946, Şcoala specială nr. 10 din Bistriţa, Şcoala sanitară Bistriţa, Şcoala de mecanici agricoli din Beclean şi Şcoala profesională de construcţii din Bistriţa, înfiinţată în septembrie 1969.

Pentru desfăşurarea în bune condiţii a procesului instructiv-educativ în învăţămîntul preşcolar, general, în licee, în învăţămîntul tehnic şi profesional, a sporit de la an la an numărul cadrelor didactice formate în universităţi, institute pedagogice sau şcoli pedagogice. În timp ce în anul şcolar 1955-1956 au funcţionat în învăţământ peste 1270 de educatoare, învăţători, profesori, ingineri şi maiştri, în anul şcolar 1970- 1971 funcţionau 3102 cadre didactice, ceea ce reprezintă o creştere de două ori şi jumătate.

După revenirea la un regim democratic, începând cu anii 1990 s-a revenit la o pondere mai ridicată a liceelor și claselor teoretice și a apărut învățământul superior. La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu se găsesc universități independente, ci diferite extensii ale unor universități, printre care amintim: Universitatea ,,Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca și Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie “George Emil Palade” din Târgu Mureș.

Universitatea ,,Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca își are rădăcinile în secolul al XVI-lea. De-a lungul timpului a trecut prin numeroase schimbări și transformări, iar din septembrie 1959 funcționează sub numele actual de ,,Babeș-Bolyai”. A fost și este considerată cea mai bine clasată universitate românească în majoritatea rankingurilor. Dispune de mai multe extensii, inclusiv la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Extensia din Bistrița a UBB a luat naștere în anul 1998 și a reușit să se impună încă de la începuturile sale ca cea mai prestigioasă unitate de învățământ superior din județul Bistrița-Năsăud. Din cele 23 de facultăți, la nivelul județului Bistrița-Năsăud sunt prezente 5. Dispune de cinci programe la nivel licență: Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (Administrație Publică - Bistrița); Facultatea de Educație Fizică și Sport (Educație fizică și sportivă - Bistrița); Facultatea de Geografie (Geografia turismului –

Bistrița), Facultatea de Business (Administrarea afacerilor – Bistrița), Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației (Pedagogia Învățământului Școlar și Preșcolar- Năsăud) și unul la nivel de master: Turismul sportiv și agrementul din perspectiva ecodezvoltării (interdisciplinar cu domeniul: Știința sportului și educației fizice).

Învățământul tehnic s-a afirmat încă de la începutul secolului XIX pe firmamentul valorilor culturale ale municipiului Cluj-Napoca. Realizarea statului național unitar român, la 1 decembrie 1918, a deschis perspective noi pentru învățământul de toate gradele. În anul 1947, în urma unui memoriu adresat Ministerului Educației Naționale privind înființarea unei Politehnici la Cluj cu trei facultăți: Construcții, Electromecanică și Silvicultură, prin prevederile Legii pentru reforma învățământului din august 1948, s-a creat Institutul de Mecanică din Cluj, având o facultate cu doua secții: Termotehnică și Mașini de Lucru. Creșterea nevoii de cadre tehnice a facut ca, în anul 1953, Institutul de Mecanică să se transforme în Institutul Politehnic din Cluj. Începând din 1992, Institutul Politehnic și-a schimbat denumirea în Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, iar din cele trei facultăți existente la momentul respectiv, prin restructurare, s-au constituit în șapte facultăți: Automatică și Calculatoare, Electronică, Telecomunicații și Tehnologia Informației, Inginerie Electrică, Construcții, Construcții de Mașini, Mecanică, Știința și Ingineria Materialelor (devenită în anul 2011 Ingineria Materialelor și a Mediului), precum și Colegiul Universitar Tehnic, Economic și de Administrație. În anul 1998, structura Universității Tehnice din Cluj-Napoca s-a completat cu Facultatea de Arhitectură și Urbanism iar în anul 2007, cu Facultatea de Instalații. Din anul 2012, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca are douăsprezece facultăți în urma fuziunii cu Universitatea de Nord din Baia Mare care a devenit Centrul Universitar Nord din Baia Mare având în componență Facultatea de Inginerie, Facultatea de Litere și Facultatea de Științe. La nivelul județului Bistrița-Năsăud, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca dispune de două facultăți cu 5 programe la nivel licență: Facultatea de Inginerie Industrială, Robotică și Managamentul Producției (specializările: Inginerie Economică Industrială; Sisteme de Producție Digitale; Robotică), Facultatea de Inginerie Electrică (specializările: Sisteme Electrice, Inginerie Medicală) și două programe de masterat din cadrul Facultății de Inginerie Industrială, Robotică și Managamentul Producției (specializări: Ingineria și Managementul Calității; Robotică).

Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș este considerată a fi una dintre cele mai prestigioase universități, cu statut multicultural și multilingvistic, înființată în anul 1945. În septembrie 2018, *Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș*, așa cum era cunoscută până atunci a preluat prin

absorbție Universitatea Petru Maior din Târgu Mureș, devenind astfel o universitate multidisciplinară. Dispune de 7 facultăți cu specializări diverse: Facultatea de Medicină, Facultatea de Medicină Dentară, Facultatea de Medicină Engleză, Facultatea de Farmacie, Facultatea de Inginerie și Tehnologia Informației, Facultatea de Științe și Litere, Facultatea de Economie și Drept. În județul Bistrița-Năsăud, universitatea și-a început activitatea în anul 2022 cu doar o singură specializare (Asistență medicală generală), iar din anul 2023 s-au mai adăugat două (Asistență de farmacie și Tehnică dentară). Astfel, la nivelul anului universitar 2024-2025, aceasta a dispus de 3 specializări: Asistență de farmacie; Asistență medicală generală și Tehnică dentară.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud funcționau 123 de instituții de învățământ în anul școlar 2024-2025. În învățământul primar (inclusiv în învățământul special) (fig.2.1) erau înscriși 15228 elevi în anul 2024-2025, reprezentând 31,01% din populația școlară a județului. Numărul ceva mai ridicat de elevi din învățământul primar comparativ cu cel gimnazial sau liceal se datorează și faptului că, odată cu introducerea clasei pregătitoare în ciclul primar, sunt acum 5 clase primare (comparativ cu 4 clase gimnaziale sau liceale). Dintre aceștia, 264 elevi erau înscriși în unități de învățământ special (0,54%).

Se observă că, în cazul elevilor din învățământul primar, cele mai mari valori sunt în municipiul Bistrița (4992) și orașul Sângeorz-Băi (735). Sunt urmate de orașele Beclean (733) și Năsăud (573), respectiv comunele Maieru (463), Prundu Bârgăului (389), Tiha Bârgăului (335), Dumitra și Feldru (319). Ierarhia este relativ asemănătoare cu cea a elevilor din învățământul gimnazial cu excepția că, în cazul învățământului gimnazial, orașul Beclean este pe poziția a doua, iar orașul Sângeorz-Băi pe poziția a treia.

Dintre celelalte comune, se evidențiază cele cu o natalitate mai ridicată în ultimii ani sau cele din zona periurbană, care au beneficiat de pe urma migrației dinspre mediul urban, localizate în apropiere de Bistrița: Dumitra, Livezile, Șieu-Măgheruș.

La capătul opus se situează comunele din sudul județului: Sânmihaiu de Câmpie (58 de elevi), Milaș (53 de elevi), Monor (39 de elevi), Silivașu de Câmpie (35 de elevi), Miceștii de Câmpie (27 de elevi), aceasta din urmă fiind de altfel și cea mai mică valoare din județ.

Elevii înscriși în învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special) (fig. 2.2) totalizau 11553 de persoane în anul școlar 2024-2025, reprezentând 23,53% din totalul populației școlare la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Dintre aceștia, 308 (0,63%) erau înscriși în unități de învățământ gimnazial special.

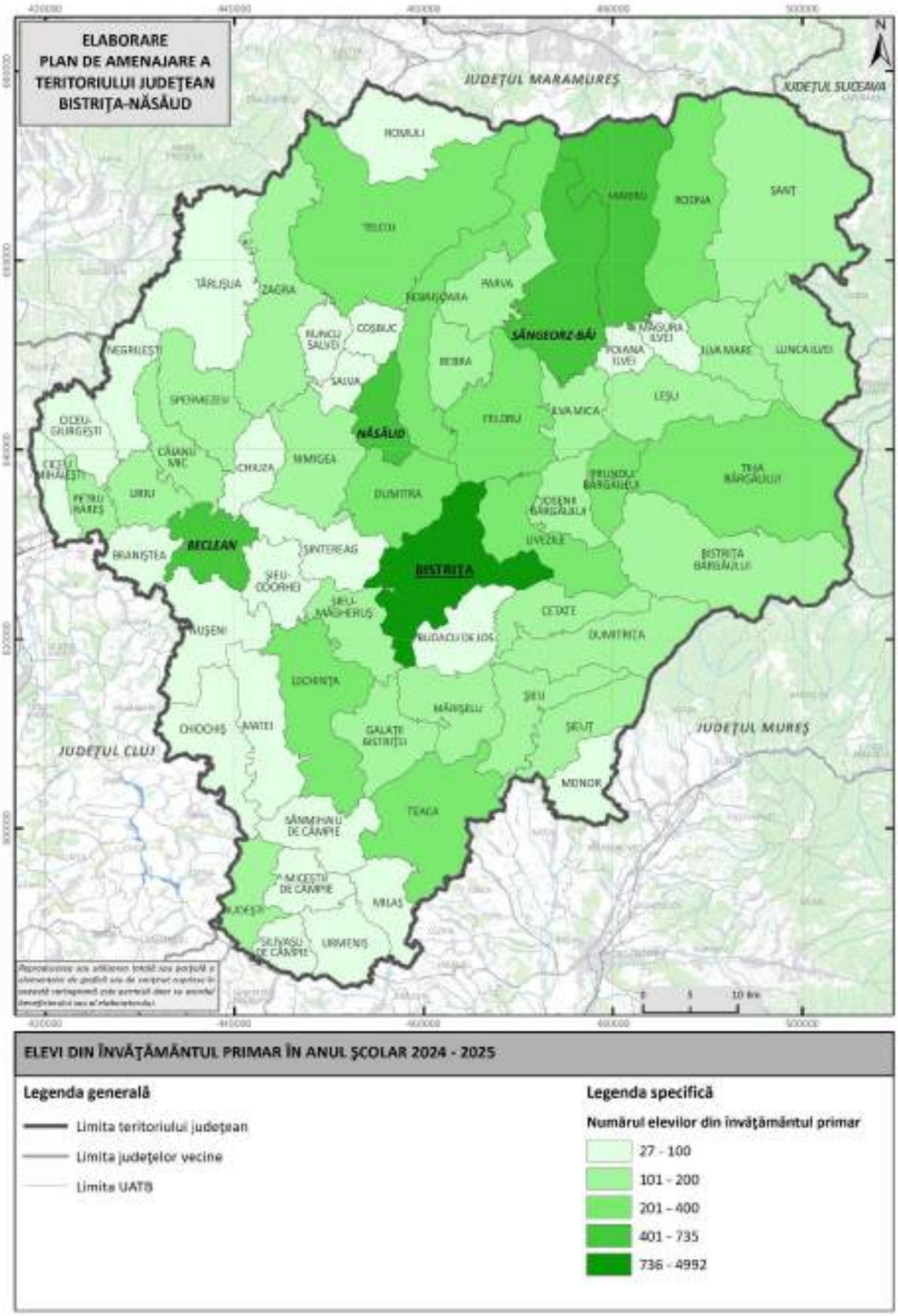

Fig. 2.1 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

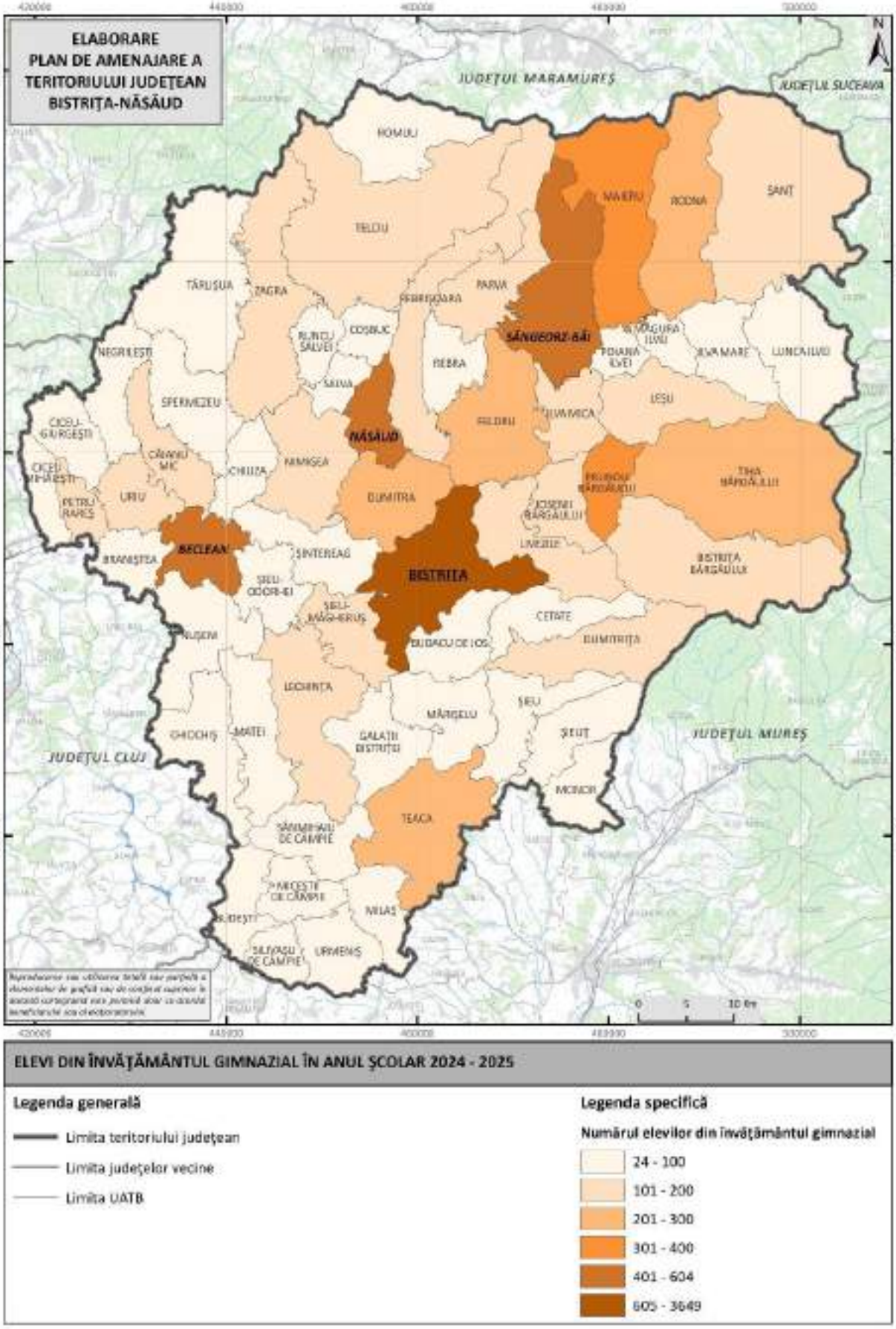

Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

Întrucât toate comunele dispun de cel puțin o școală gimnazială, elevii din învățământul gimnazial sunt repartizați mai uniform în cadrul unităților administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud, direct proporțional cu populația de vârstă școlară (specifică gimnaziului) din diversele localități din județ.

Totuși, și în cazul elevilor din gimnaziu, se constată, în mod firesc, o pondere mai ridicată în cadrul unităților de învățământ gimnaziale din municipiul Bistrița (3649), urmat de orașul Beclean (604).

Dintre celelalte orașe, se evidențiază numărul mai mare de elevi din Sângeorz-Băi (al treilea la nivel județean) și Năsăud, toate cu peste 450 de elevi la nivel gimnazial. Dintre comune, Maieru (367 de elevi) este pe primul loc în mediul rural și a cincea la nivel județean, ca efect al natalității ceva mai ridicat din ultima perioadă. Pe pozițiile următoare se situează comunele Prundu Bârgăului, Teaca, Rodna, Tiha Bârgăului, Dumitra, Feldru, Telciu, Lechința, Șanț.

Un număr foarte redus de elevi, sub 40, s-a înregistrat în unele localități din regiunea sudică: Sânmihaiu de Câmpie (39 de elevi), Silivașu de Câmpie (29 de elevi), Milaș (28 de elevi), Miceștii de Câmpie (25 de elevi) și din vest: Ciceu-Giurgești (29 de elevi), Ciceu-Mihăiești (24 de elevi), cea din urmă fiind și cea mai redusă de la nivelul județului.

O pondere ridicată o dețin și elevii înscriși în învățământul liceal și profesional (fig. 2.3), care în anul școlar 2024-2025 totalizau 10989 de persoane (22,38%). Majoritatea acestora (9247) erau înscriși la licee (18,83%) și doar 1742 de elevi urmează cursuri în unități de învățământ profesional (3,55%).

Majoritatea acestor elevi învățau în licee și școli profesionale din municipiul Bistrița având în vedere că aici sunt localizate cele mai numeroase și totodată cele mai prestigioase unități de învățământ liceal și profesional din județ, oferind o gamă largă de specializări teoretice și tehnologice.

Urmează orașul Năsăud, cu 1395 de elevi în unitățile de învățământ liceal și profesional. Și liceele și școlile profesionale din orașul Năsăud propun specializări numeroase și atractive. O valoare destul de ridicată se remarcă și în orașul Beclean (1162 elevi).

Valori reduse, de sub 200 de elevi, se înregistrează în unitățile de învățământ liceal și profesional din comunele Maieru, Rodna, Teaca, Căianu Mic, Telciu, Lechința, Salva, Târlișua. Valoarea minimă, de 54 de elevi, s-a înregistrat în comuna Târlișua, unde există doar o școală profesională.

În anul școlar 2024-2025, în învățământul postliceal erau înscriși 1047 de elevi, reprezentând doar 2,13% din populația școlară a județului Bistrița-Năsăud.

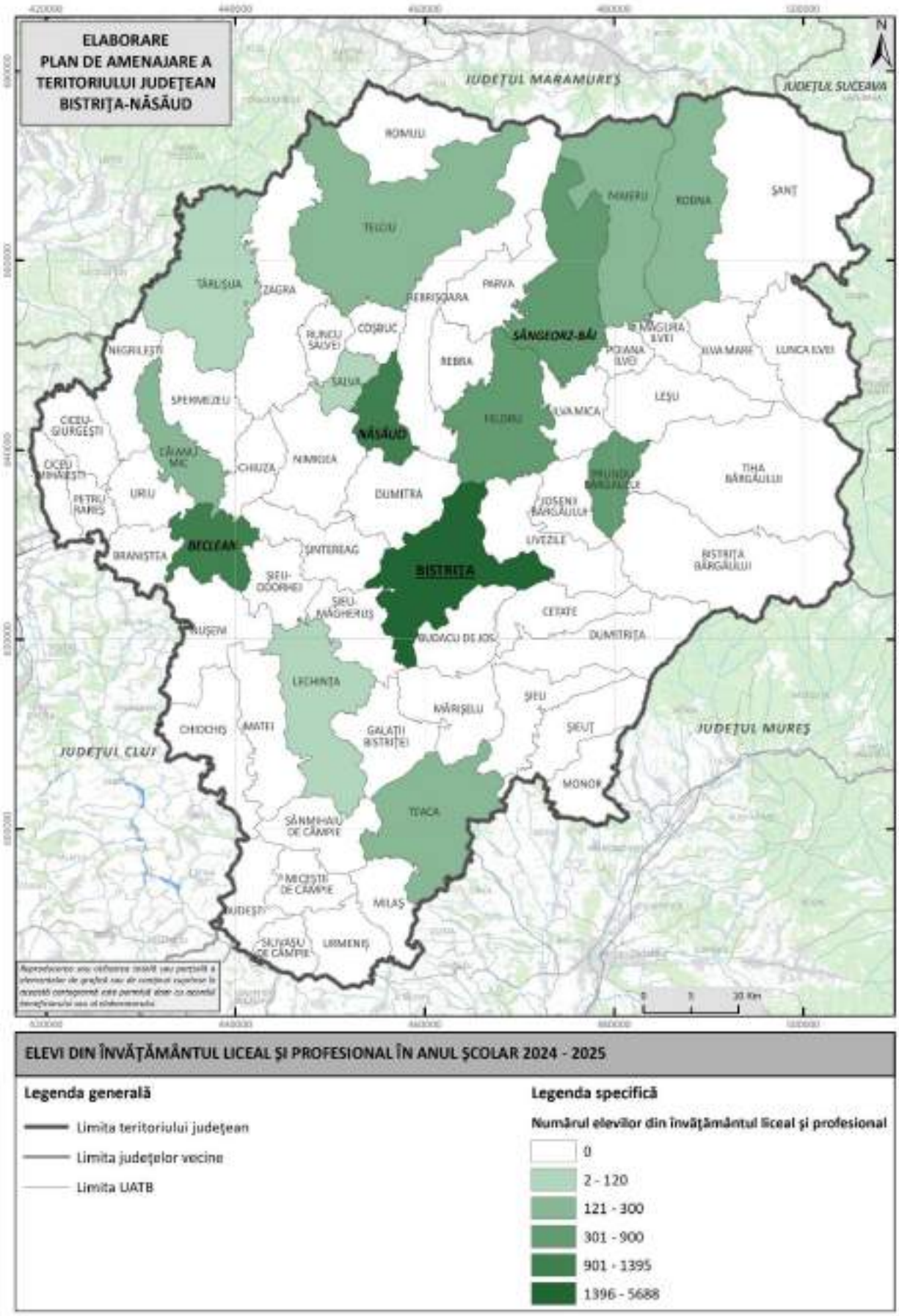

Fig. 2.3 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ELEVILOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL ȘI PROFESIONAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

Cea mai mare parte a acestora (625) au fost înscriși în municipiul Bistrița și comuna Rodna (129). La acestea se mai adaugă și orașele Năsăud (104), Beclean (102) și comuna Feldru (87).

Învățământul universitar se concentrează în mare măsură în spațiul urban, în municipiul Bistrița, municipiu ce dispune de facilități în acest sens.

Analizând evoluția numărului de studenți până în anul 2024, se constată că acesta s-a menținut relativ constant în ultimul deceniu, cu o ușoară tendință ascendentă în ultimii trei ani, de la 1253 de studenți în anul 2014, la 1245 de studenți în anul 2022 și la o valoare de 1339 de studenți în anul 2024 (fig. 2.4). A crescut până în anul 2017, când s-a înregistrat maximul perioadei (1461 de studenți), pentru ca ulterior să înregistreze un ușor declin. Ca și posibile cauze ale acestui ușor declin s-ar putea avea în vedere scăderea continuă a populației din perspectiva natalității reduse și a emigrației tot mai mari; impedimentele de natură financiară; rata ridicată a abandonului școlar și nu în cele din urmă poziția geografică a județului. Luând în considerare situarea la o distanță apropiată de județul Cluj, majoritatea tinerilor aleg Cluj-Napoca pentru realizarea studiilor universitare tocmai datorită numeroaselor oportunități pe care le oferă din perspectivă educațională, fiind considerat unul dintre cele mai importante centre universitare din România. Analizând comparativ studiile universitare publice cu cele private, studiile universitare publice prezintă ponderi mai mari.

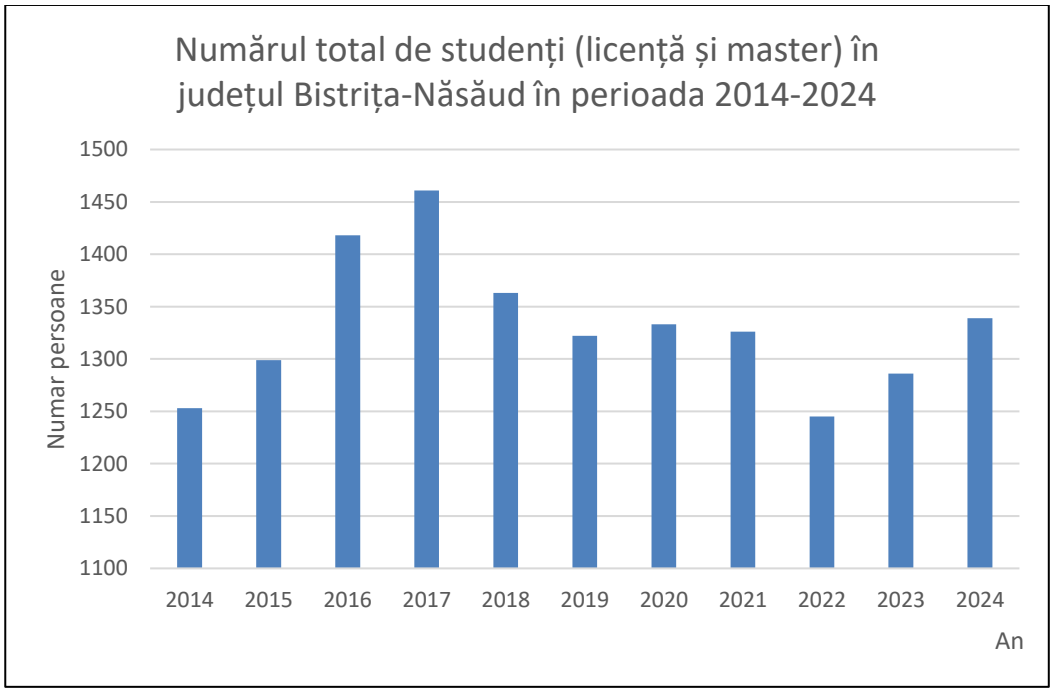

Fig. 2.4 NUMĂRUL TOTAL DE STUDENȚI (LICENȚĂ ȘI MASTER) ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2014-2024
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Făcând însă referire la tendința de creștere remarcată în ultimii ani, aceasta poate fi pusă pe seama investițiilor realizate în domeniul educației în această perioadă, în special prin creșterea numărului de centre universitare în cadrul județului și a specializărilor de care acestea dispun.

Clădirile unităților de învățământ sunt relativ vechi, marea majoritate datând din secolul XX, dar există și clădiri mai vechi (chiar de importanță istorică). În special în mediul rural, dar și în mediul urban (cu precădere în cartierele de blocuri), o bună parte din clădirile unităților de învățământ au fost construite în perioada comunistă. Mai mult de jumătate au beneficiat de lucrări de reabilitare în ultimele decenii, circa 292 de clădiri (53,3%). 79 (14,4%) de clădiri nu necesită reabilitare, iar 7 (1,3%) sunt în curs de reabilitare. Există însă și clădiri care ar necesita intervenții de urgență, fiind într-o stare avansată de degradare. Astfel, conform datelor oferite de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud cu privire la unitățile de învățământ din județul Bistrița-Năsăud, 3 clădiri din totalul de 548 (0,5%) sunt mai vechi de anul 1800, 35 de clădiri (6,4%) sunt din secolul al XIX-lea, 67 de clădiri (12,2%) sunt din prima jumătate a secolului XX, iar 277 clădiri (50,5%) au fost construite între 1951 și 1989 , în vreme ce 166 de clădiri (30,2%) au fost construite după 1990.

Din perspectiva gradului de dotare (săli de clasă, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport și numărul de calculatoare și echipamentul IT) datele au fost obținute atât de pe platforma TEMPO-Online, cât și de la Inspectoratului Școlar Județean Bistrița-Năsăud.

În anul școlar 2024-2025 existau 2798 de săli de clasă (fig. 2.5). Rezultă astfel o medie de 22,7 săli de clasă / unitate de învățământ la nivelul județului Bistrița-Năsăud și o medie de 17,6 elevi/sală de clasă la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

În anul 2024-2025, cele mai ridicate valori a numărului de săli de clasă se regăsesc la nivelul ariilor urbane (municipiul Bistrița, orașele Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi), precum și în comunele Maieru, Teaca, Prundu Bârgăului, Telciu, Lunca Ilvei, Tiha Bârgăului.

Media județeană (17,6 elevi / sală de clasă) este mai scăzută decât media de la nivelul municipiului Bistrița, de 21 elevi / sală de clasă. Valori mari a raportului populație școlară / sala de clasă se mențin și în alte areale precum: Feldru, Prundu Bârgăului, orașele Sângeorz-Băi, Beclean, Năsăud, Parva, Rodna. Medii scăzute, cu un raport de sub 10 se înregistrează în Mărișelu, Matei, Milaș, Urmeniș, Șintereag, Nușeni, Ilva Mare, Braniștea, Lunca Ilvei, Negrilești.

Unitățile de învățământ liceal și profesional dispun de 718 (25,7%) săli de clasă la nivel de județ, dedicate exclusiv elevilor din liceu și școli profesionale, rezultând o medie de 23,9 săli de clasă / unitate de învățământ liceal și profesional. Această medie este mai scăzută decât media

de la nivelul municipiului Bistrița (28,8 săli de clasă / unitate de învățământ liceal și profesional), ceea ce este firesc, având în vedere că majoritatea unităților de învățământ liceal și profesional din municipiul Bistrița au un număr relativ mare de elevi, și uneori dispun de mai multe clădiri în care se desfășoară procesul educațional. Numărul de săli de clasă / unitate de învățământ liceal este și mai ridicat în orașul Beclean (38,5 săli de clasă / unitate de învățământ), dar mai scăzut în orașele Sângeorz-Băi (20 de săli de clasă / unitate de învățământ) și Năsăud (18,7 săli de clasă / unitate de învățământ). Dintre comune, cu valori mari se remarcă liceele din Prundu Bârgăului și Telciu (ambele cu 45 săli de clasă / unitate de învățământ liceal și profesional) sau Teaca (22 săli de clasă / unitate de învățământ). În schimb, valorile minime s-au înregistrat în unitățile de învățământ liceal din comunele Feldru (13,5 săli de clasă / unitate de învățământ liceal), Maieru (13 săli de clasă / unitate de învățământ), Târlișua și Rodna (12 săli de clasă / unitate de învățământ), Căianu Mic (7 săli de clasă / unitate de învățământ), Lechința (4 săli de clasă / unitate de învățământ), Salva (3 săli de clasă / unitate de învățământ profesional).

Numărul cel mai ridicat de săli de clasă se înregistrează în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special), în total fiind 1381 de săli. Dintre acestea, 33 de săli de clasă erau dedicate exclusiv învățământului special de la ciclul primar și gimnazial. Repartiția în teritoriu a sălilor de clasă din învățământul primar și gimnazial este mult mai uniformă, având în vedere că toate comunele dispun de unități de învățământ primar și gimnazial. La nivelul județului, raportul este de 19,3 elevi / sală de clasă.

Valori ridicate a sălilor de clasă se mențin în cadrul spațiilor urbane (municipiul Bistrița, orașele Beclean și Năsăud). Dintre comune, se pot enumera Maieru, Teaca, Prundu Bârgăului, Telciu, Tiha Bârgăului cu peste 50 de săli. În schimb, la polul opus cu valori scăzute, sub 10 săli, se remarcă localitățile Monor, Sânmihaiu de Câmpie, Ciceu-Mihăiești, Silivașu de Câmpie, Ciceu-Giurgești, Miceștii de Câmpie. Dintre arealele urbane, orașul Sângeorz-Băi a înregistrat cea mai mică valoare, 108 săli de clasă.

Situația pare, la o primă vedere, mai simplă în cazul unităților de învățământ primar și gimnazial din mediul rural, unde numărul de săli de clasă se raportează, de obicei, la o singură unitate de învățământ. Totuși, și în unele comune, mai ales în cele care au mai multe sate aparținătoare, unitățile de învățământ includ mai multe clădiri școlare, răspândite pe tot teritoriul comunei, în satele aparținătoare.

În anul școlar 2024-2025, unitățile de învățământ din județul Bistrița-Năsăud erau dotate cu 240 de laboratoare (fig. 2.6). Așa cum este de așteptat, valori ridicate au fost prezente la nivelul orașelor ca urmare a numărului ceva mai mare de elevi.

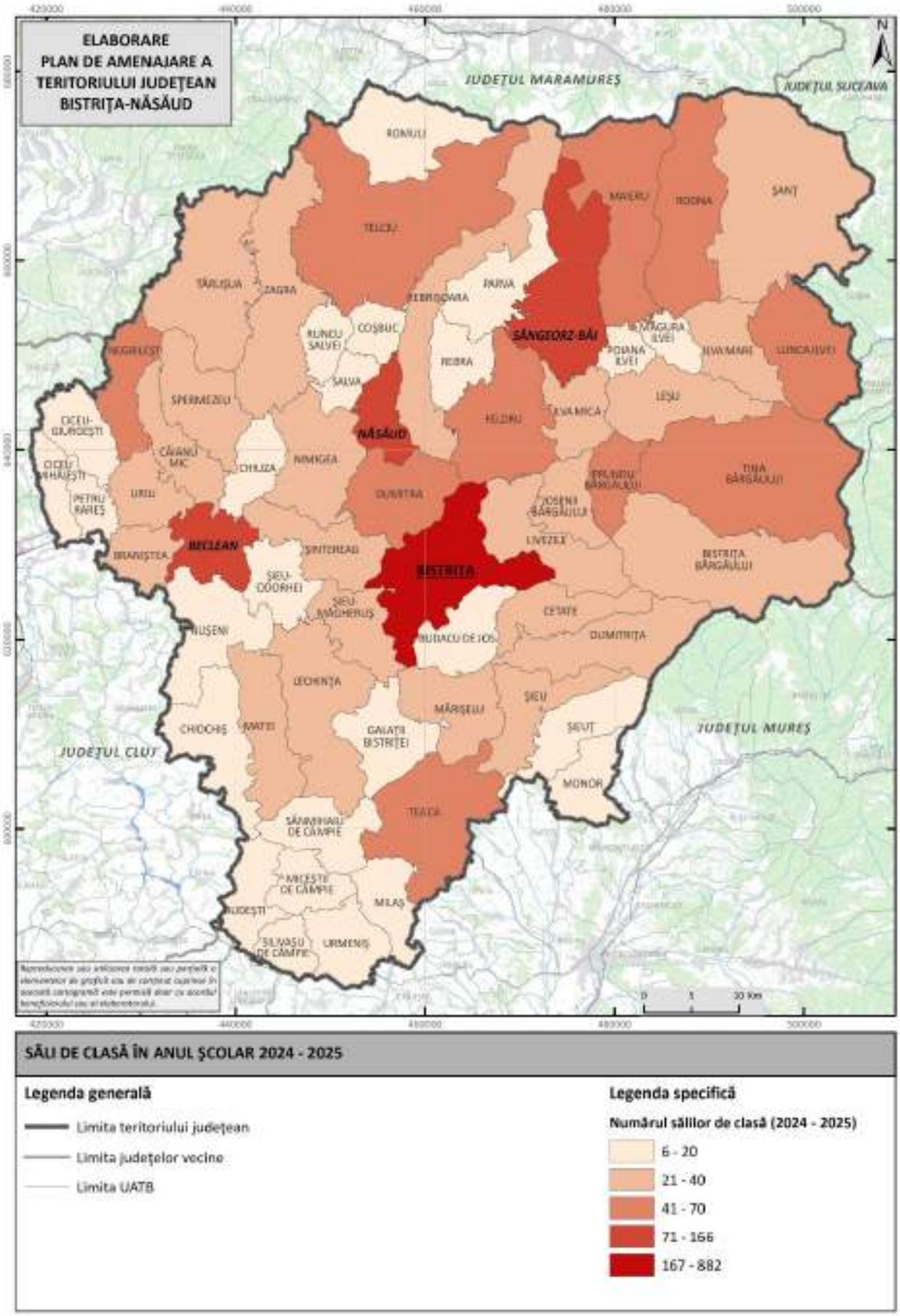

Fig. 2.5 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE CLASĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

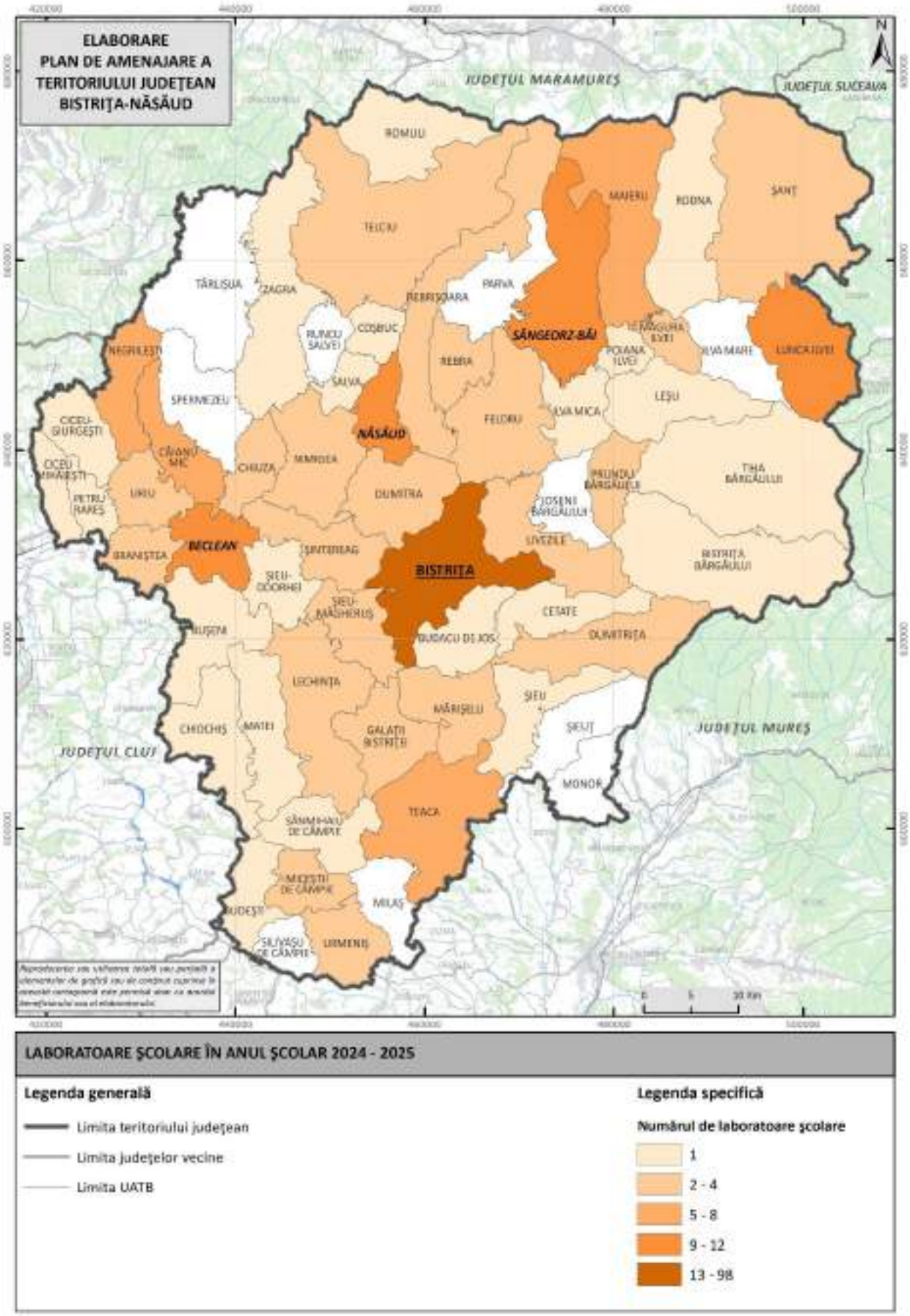

Fig. 2.6 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A LABORATOARELOR DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

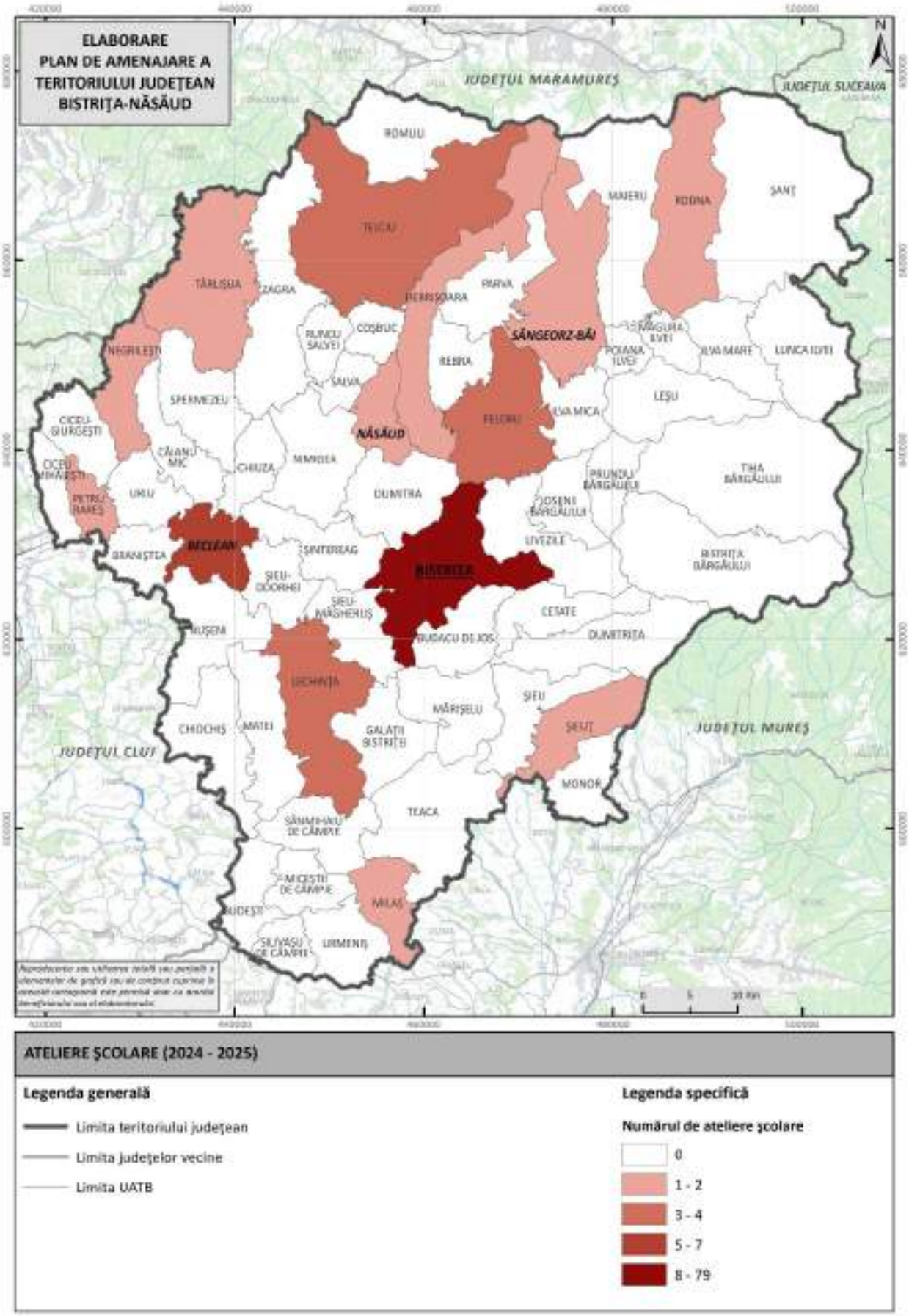

Fig. 2.7 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ATELIERELOR ȘCOLARE DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

Valorile cele mai scăzute se înregistrează în comunele situate la periferia județului. La nivelul municipiului Bistrița se remarcă o valoare de 98 de laboratoare. Acesta este urmat de orașul Beclean, respectiv orașul Năsăud. În rest, valorile sunt foarte reduse (câte trei laboratoare în Braniștea, Nimigea, Rebrișoara; două în Feldru, Livezile, Șanț, Șintereag și unul singur în Coșbuc, Ilva Mică, Salva, Romuli, Rodna, Cetate, Chiochiș, Șieu-Odorhei, Tiha Bârgăului, Zagra) sau chiar zero, cum e cazul în comunele Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Milaș, Monor, Parva, Runcu Salvei, Șieuț, Silivașu de Câmpie, Spermezeu, Târlișua.

Situația este destul de îngrijorătoare și din perspectiva atelierelor școlare, la nivelul întregului județ remarcându-se în anul școlar 2024-2025 (fig. 2.7) un număr de 109 ateliere. Acestea sunt prezente mai ales în spațiile urbane: municipiul Bistrița (79 de ateliere școlare) și orașul Beclean (7 ateliere școlare). În rest valorile sunt foarte mici, inclusiv în ceea ce privește orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, unde sunt sub 3 ateliere școlare. În cazul localităților Milaș, Petru Rareș, Rebrișoara, Șieuț, Rodna și Târlișua există un singur atelier școlar. În comune precum Coșbuc, Dumitra, Ilva Mică, Livezile, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Maieru, Prundu Bârgăului, Uriu, Urmeniș, Zagra, Șintereag, Spermezeu și multe altele, nu există niciun atelier școlar.

Existau 108 terenuri de sport (fig. 2.8) în anul 2024 în unitățile de învățământ din județul Bistrița-Năsăud. De la sine înțeles, valorile mai mari sunt în cadrul spațiilor urbane, cu precădere în municipiul Bistrița (25 de terenuri de sport) și orașul Beclean (8 terenuri de sport).

În celelalte cazuri, se înregistrează 4 și mai puțin de 4 terenuri de sport, marea majoritate a unităților de învățământ având doar unul (Mărișelu, Milaș, Rebra, Rebrișoara, Șanț, Șieu, Spermezeu, Lunca Ilvei, Telciu, Zagra, Runcu Salvei). Există situații în care unele comune au în componența lor mai multe sate aparținătoare și deci mai multe clădiri arondate unității de învățământ din centrul de comună, și astfel au mai multe terenuri de sport: Teaca (4 terenuri de sport), Lechința, Maieru, Tiha Bârgăului, Uriu (3 terenuri de sport), Coșbuc, Feldru, Negrilești, Petru Rareș, Salva, Șintereag, Bistrița Bârgăului (2 terenuri de sport). În unități administrativ – teritoriale precum Braniștea, Ciceu-Mihăiești, Nușeni, Matei, Chiochiș, Budești, Livezile, Ilva Mare, Leșu, Urmeniș, Budacu de Jos, Miceștii de Câmpie, Monor, Târlișua nu există teren de sport în cadrul unității de învățământ.

Tot în anul 2023, o situație îngrijorătoare se remarcă și la nivelul sălilor de gimnastică (fig. 2.9), numărul lor fiind de 92 la nivelul întregului județ. Municipiul Bistrița prezintă cea mai ridicată valoare (29 de săli de gimnastică), fiind urmat de orașele Beclean și Năsăud (câte 5 săli de gimnastică). În cazul orașului Sângeorz-Băi, numărul de săli de gimnastică este 2, cea mai scăzută valoare de la nivel urban.

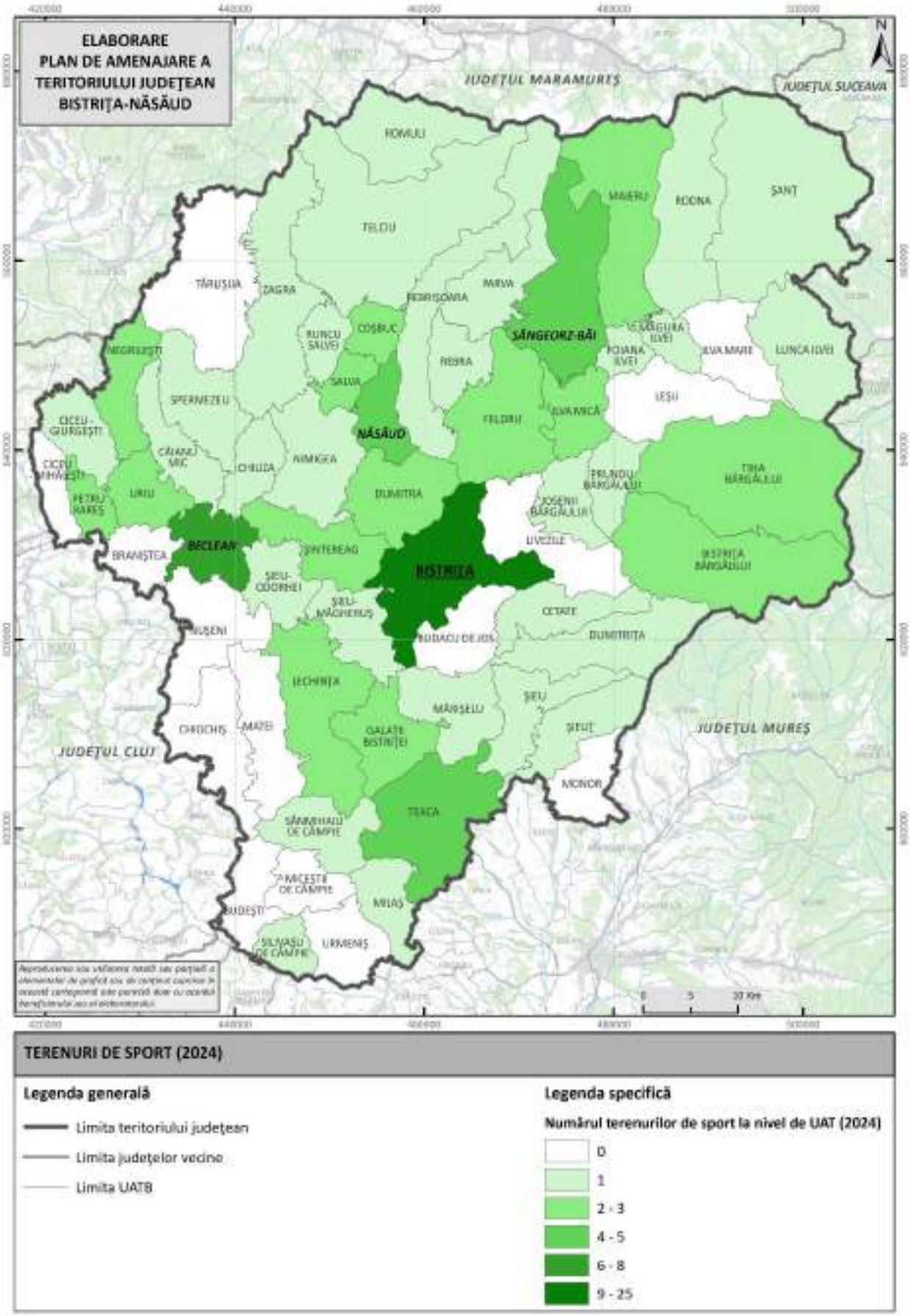

Fig. 2.8 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A TERENURILOR DE SPORT DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

La nivel de comună, câte 2 săli de gimnastică s-au înregistrat în Galații Bistriței, Miceștii de Câmpie, Uriu, Teaca, Târlișua, Șieuț, Salva și Negrilești. Marea majoritate prezintă doar o sală de gimnastică, în unitatea de învățământ de bază din centrul de comună (Parva, Nimigea, Monor, Milaș, Ilva Mare, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Urmeniș, Zagra, Șieu, Șintereag, Chiochiș). Există numeroase comune unde nu există nicio sală de gimnastică (Budești, Livezile, Cetate, Dumitrița, Chiuza, Căianu Mic, Leșu, Lunca Ilvei, Rodna, Șanț, Nușeni, Șieu-Odorhei, Șieu-Măgheruș).

Dacă clădirile unităților de învățământ, cu săli de clase, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport și săli de gimnastică, sunt aproape de fiecare dată ”moștenite” din perioade mai vechi, cu relativ puține oportunități de îmbunătățire și reabilitare, rețelele de calculatoare și de echipamente IT sunt relativ recente, fiind introduse în ultimii ani, ca urmare a diverselor programe naționale, regionale, județene și locale de finanțare.

Conform datelor statistice de pe platforma TEMPO-Online, în anul 2023 existau 9997 de calculatoare și echipamente IT în administrarea unităților de învățământ din județul Bistrița-Năsăud (fig. 2.10). În comparație cu celelalte dotări, calculatoarele și echipamentele IT sunt prezente în toate unitățile administrativ – teritoriale.

Cele mai ridicate valori sunt, evident, în cadrul arealelor urbane: municipiul Bistrița (4753 de calculatoare), orașul Năsăud (390 de calculatoare), orașul Beclean (366 de calculatoare), orașul Sângeorz-Băi (310 calculatoare), dar și în comune precum Telciu (830 de calculatoare), Maieru (379 de calculatoare), Salva (224 de calculatoare). Valori sub 20 se remarcă în localitățile Milaș, Șieu-Odorhei, Budacu de Jos, Ciceu-Mihăiești, Budești, Chiuza, ultimele două având valoarea cea mai mică (13 calculatoare).

O importanță deosebită pentru procesul educațional o are personalul didactic, atât din punct de vedere cantitativ, cât și din perspectiva calificării și calității actului de predare. În anul școlar 2024-2025 (fig. 2.11), conform datelor primite de la Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, în județul Bistrița-Năsăud activau 3523 de cadre didactice. Ca în toate celelalte cazuri, cele mai multe cadre didactice activează în cadrul orașelor și municipiului: municipiul Bistrița (1387 de cadre didactice), orașele Beclean (220 de cadre didactice), Năsăud (168 de cadre didactice) și Sângeorz-Băi (133 de cadre didactice).

De asemenea, un număr mai ridicat de cadre didactice se înregistrează în unitățile de învățământ din comune precum Maieru (83 de cadre didactice), Rodna (80 de cadre didactice), Feldru (66 de cadre didactice), Teaca (64 de cadre didactice), Tiha Bârgăului (59 cadre didactice), Lechința, Telciu, Dumitra, Livezile, o parte din ele fiind situate în apropierea spațiilor urbane (ariile periurbane).

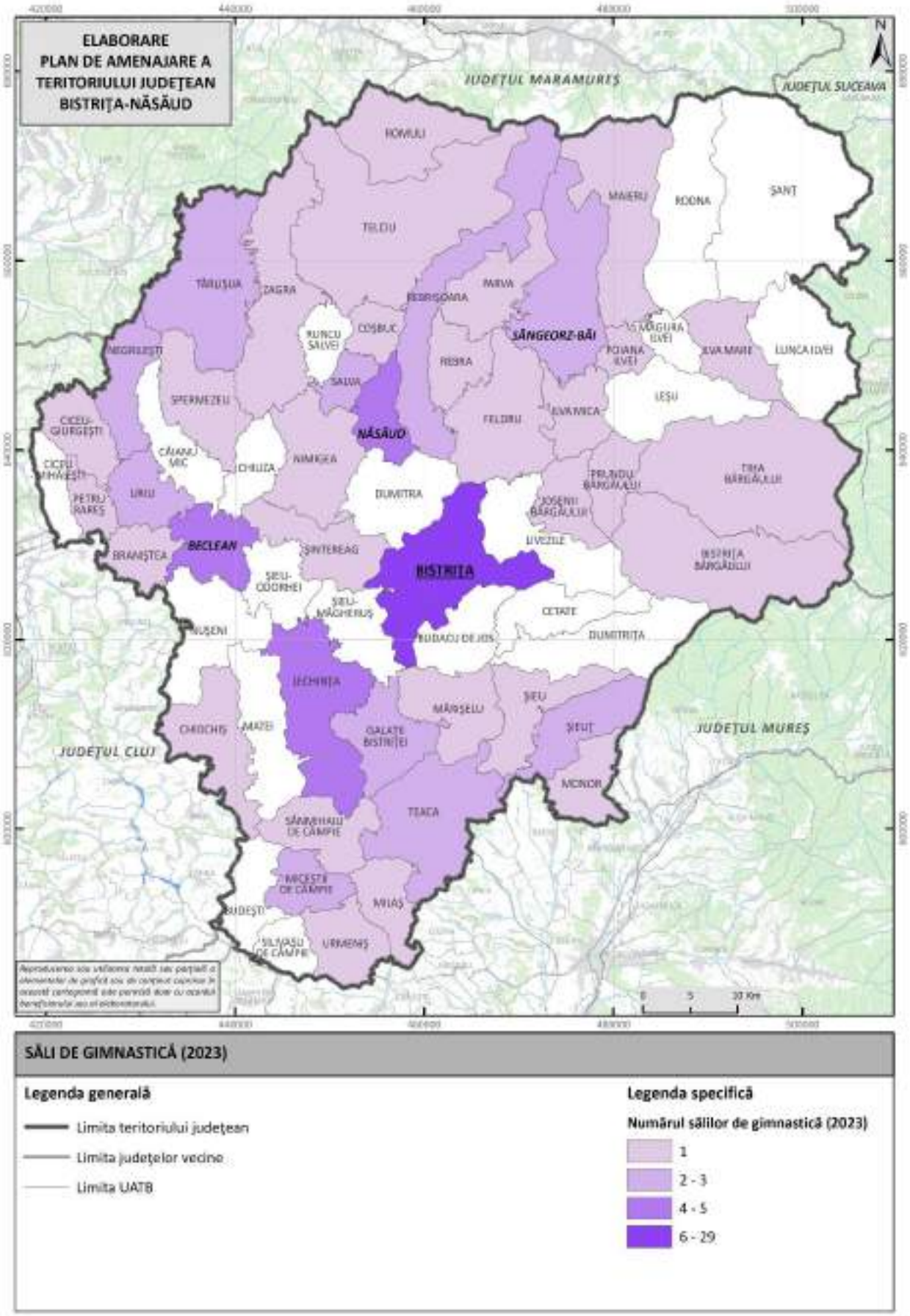

Fig. 2.9 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE GIMNASTICĂ DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

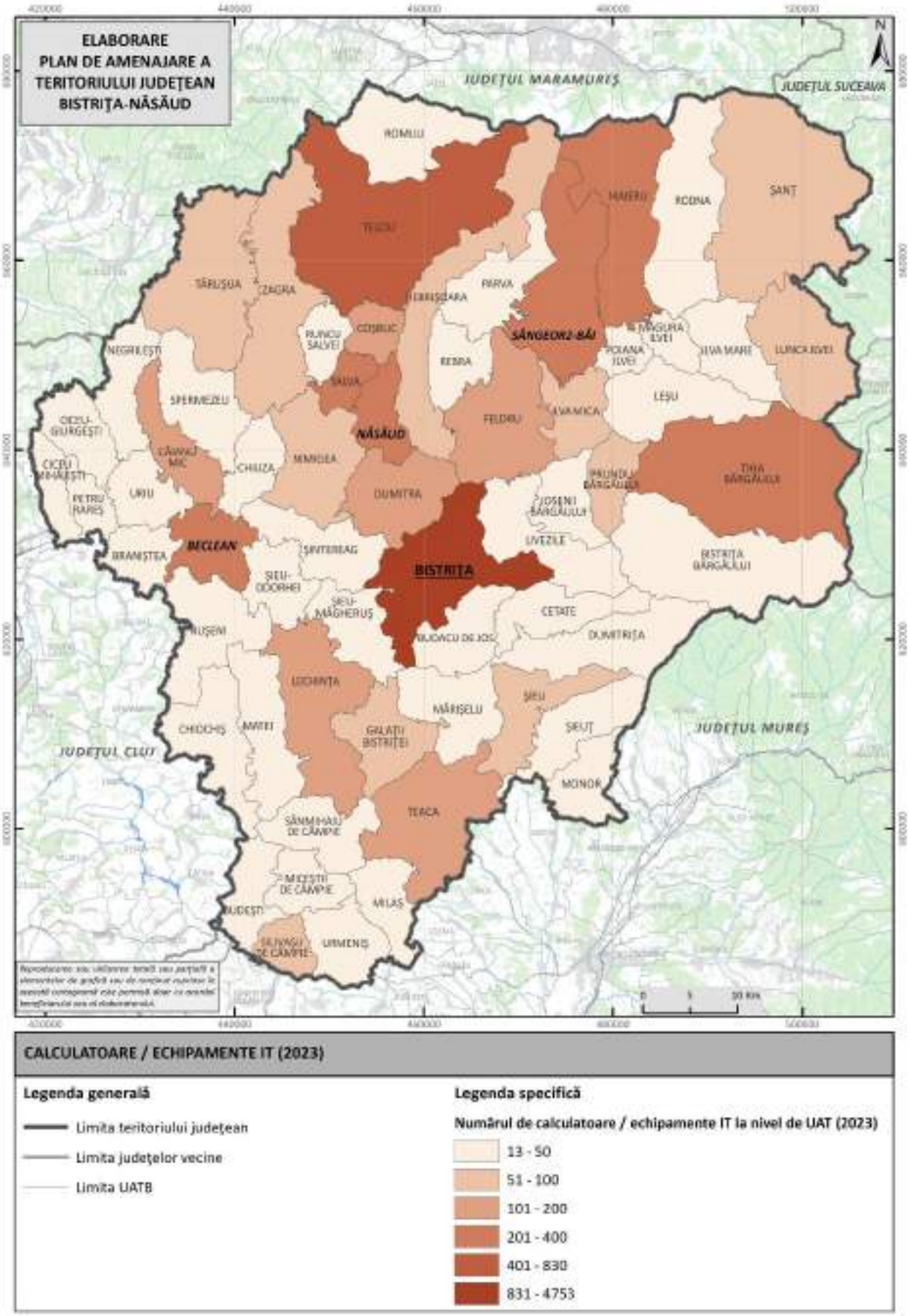

Fig. 2.10 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CALCULATOARELOR ȘI ECHIPAMENTELOR IT DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

La capătul opus, valori scăzute ale cadrelor didactice, sub 13, se remarcă în comunele Ciceu-Giurgești, Negrilești, Silivașu de Câmpie (12 cadre didactice), Coșbuc, Monor, Poiana Ilvei, Urmeniș (11 cadre didactice), Milaș (9 cadre didactice) și Ciceu-Mihăiești (6 cadre didactice), unde, ca urmare a numărului redus de elevi, se poate face și predare simultană.

În anul 2024-2025, raportul populație școlară / cadru didactic la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de 13,9 elevi / cadru didactic. Ponderi ridicate s-au înregistrat (fig. 2.12) în comune precum Prundu Bârgăului (27,9 elevi / cadru didactic), Feldru (26,4 elevi / cadru didactic), orașul Sângeorz-Băi (18 elevi / cadru didactic), Rebra (17,9 elevi / cadru didactic), orașul Năsăud (17,7 elevi / cadru didactic), Romuli (16,8 elevi / cadru didactic), Maieru (16 elevi / cadru didactic), Lunca Ilvei (15,6 elevi / cadru didactic), Nimigea (15,5 elevi / cadru didactic). În privința municipiului Bistrița, acest raport a fost puțin sub media județeană, 13,4 elevi / cadru didactic.

La polul opus, se înregistrează valori reduse în comune unde populația școlară este scăzută, în special în sudul județului: Sânmihaiu de Câmpie (7,5 populație școlară (elevi) / cadru didactic), Silivașu de Câmpie (6,9 populație școlară (elevi) / cadru didactic), Miceștii de Câmpie (4,2 populație școlară (elevi) / cadru didactic), cea din urmă fiind și minimul de la nivel județean. Se mai pot adăuga comune precum Chiuza (9,7 elevi / cadru didactic), Ilva Mare (9,6 elevi / cadru didactic), Galații Bistriței (9,5 elevi / cadru didactic), Nușeni (8,5 elevi / cadru didactic), Șieuț (8,1 elevi / cadru didactic), Ciceu-Giurgești (7,2 elevi / cadru didactic), comune unde populația școlară din învățământul primar și în special cel gimnazial înregistrează cifre reduse.

În ceea ce privește raportul dintre populația școlară / sala de clasă, la nivelul anului 2024-2025, în județul Bistrița-Năsăud a fost de 17,6 populație școlară / sala de clasă (fig. 2.13). Arealele cu cele mai mari valori au fost Feldru (36,3 populație școlară / sala de clasă), Prundu Bârgăului (22,5 populație școlară / sala de clasă), Parva (21,6 populație școlară / sala de clasă). La nivelul centrelor urbane, cea mai mare valoare a înregistrat-o orașul Sângeorz-Băi (22,1 populație școlară / sala de clasă), urmat de orașul Năsăud (21,6 populație școlară / sala de clasă) și municipiul Bistrița (21 populație școlară / sala de clasă).

Pe de altă parte, cele mai mici valori se înregistrează în comunele Mărișelu și Matei (9,9 populație școlară / sala de clasă), Milaș (9,5 populație școlară / sala de clasă), Urmeniș (9,4 populație școlară / sala de clasă), Șintereag (9,2 populație școlară / sala de clasă), Nușeni (8,9 populație școlară / sala de clasă), Ilva Mare (8,8 populație școlară / sala de clasă), Braniștea (7,4 populație școlară / sala de clasă), Lunca Ilvei (7 populație școlară / sala de clasă) și Negrilești (3,8 populație școlară / sala de clasă). Dintre centrele urbane, cea mai redusă valoare se înregistrează în orașul Beclean (18,4 populație școlară / sala de clasă).

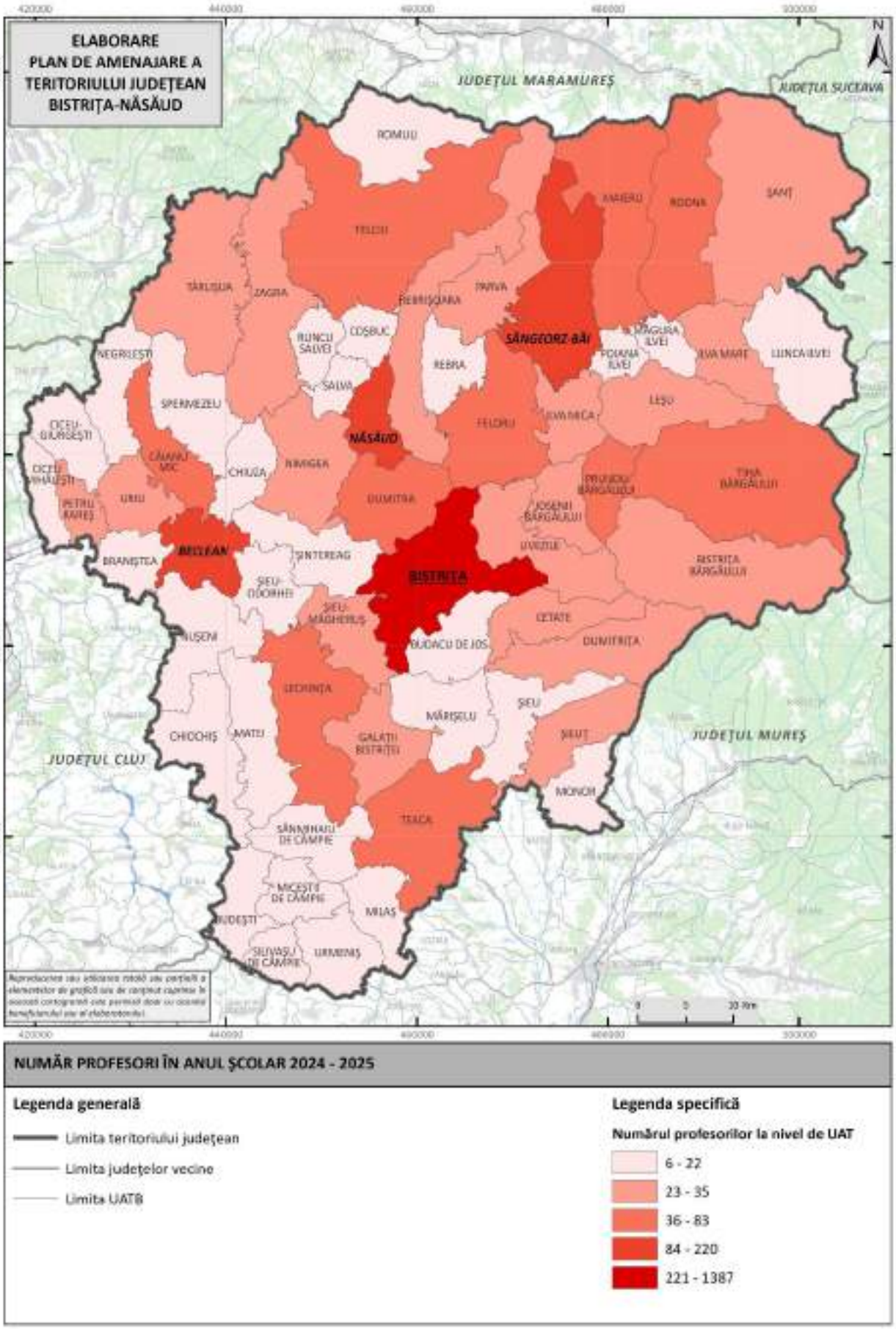

Fig. 2.11 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A NUMĂRULUI DE CADRE DIDACTICE ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

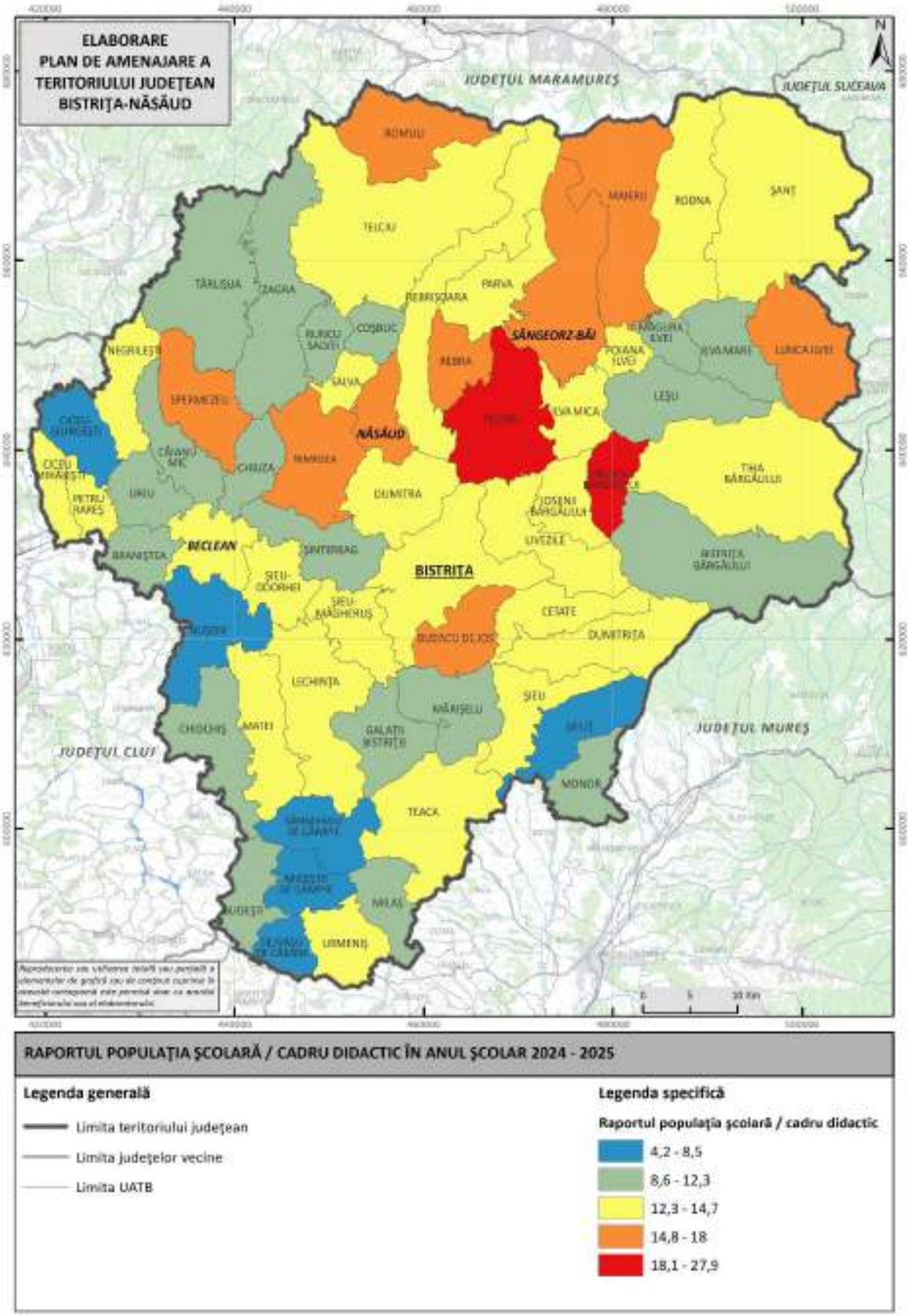

Fig. 2.12 RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / CADRU DIDACTIC ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

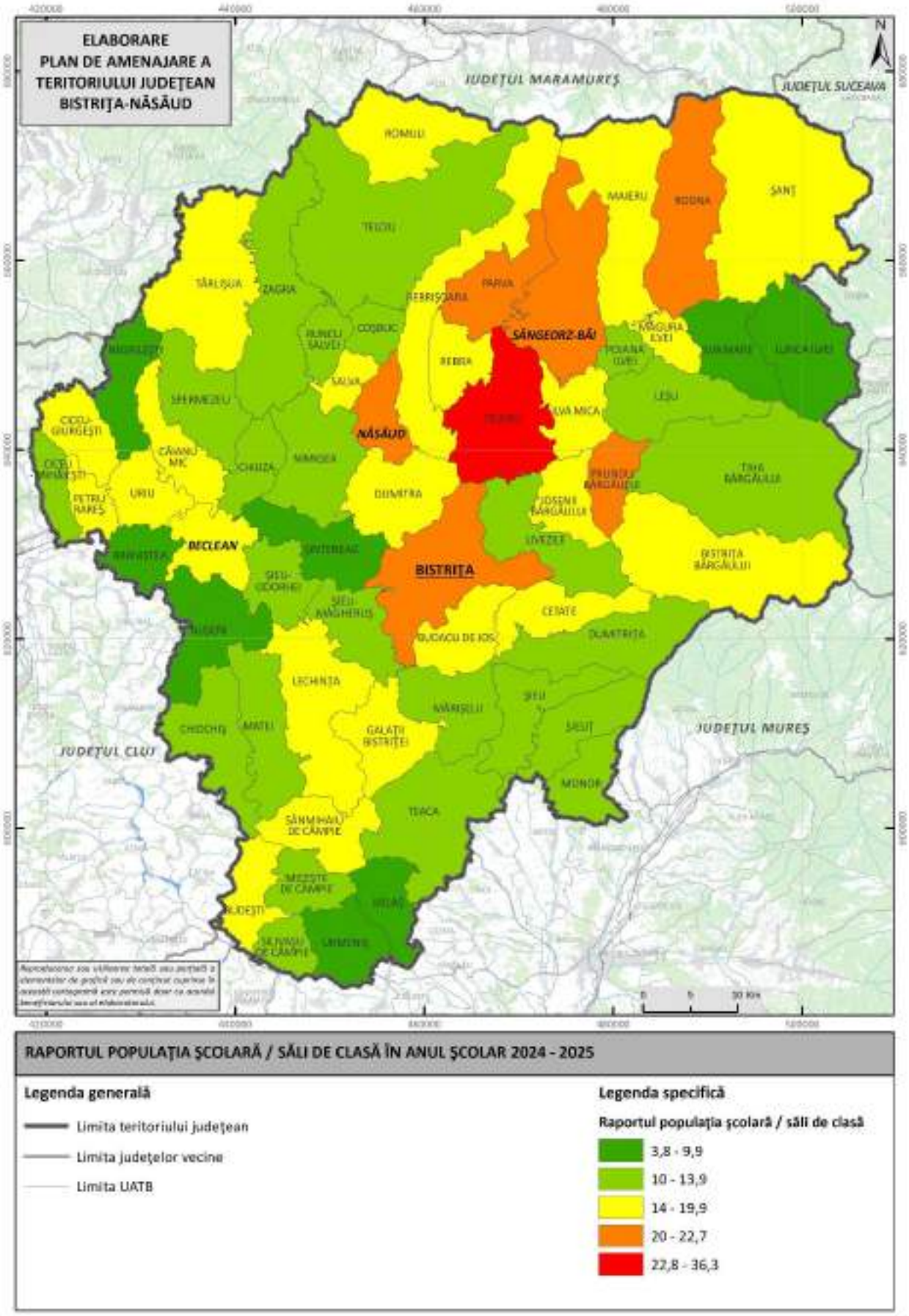

Fig. 2.13 RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / SALĂ DE CLASĂ ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

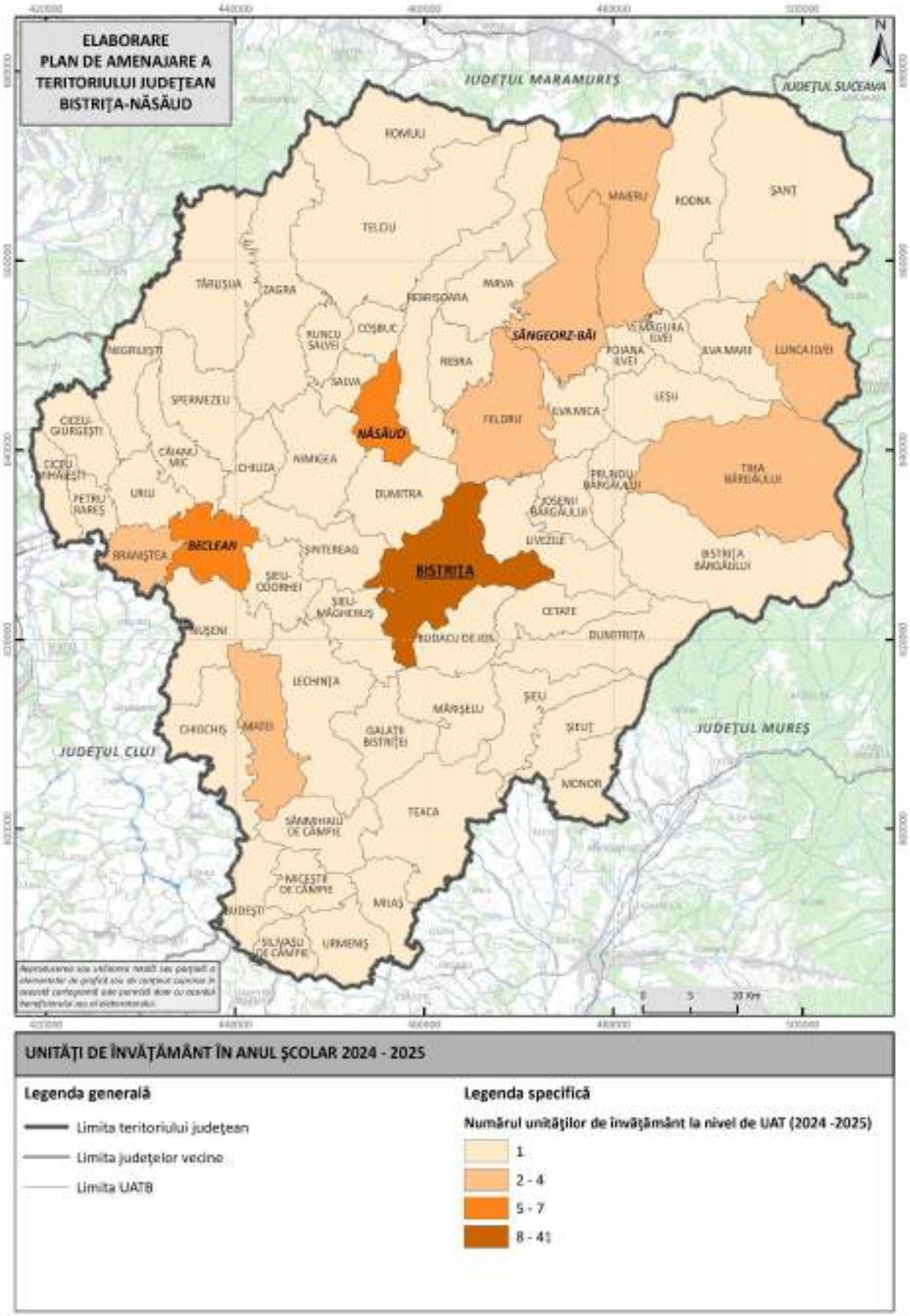

Fig. 2.14 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

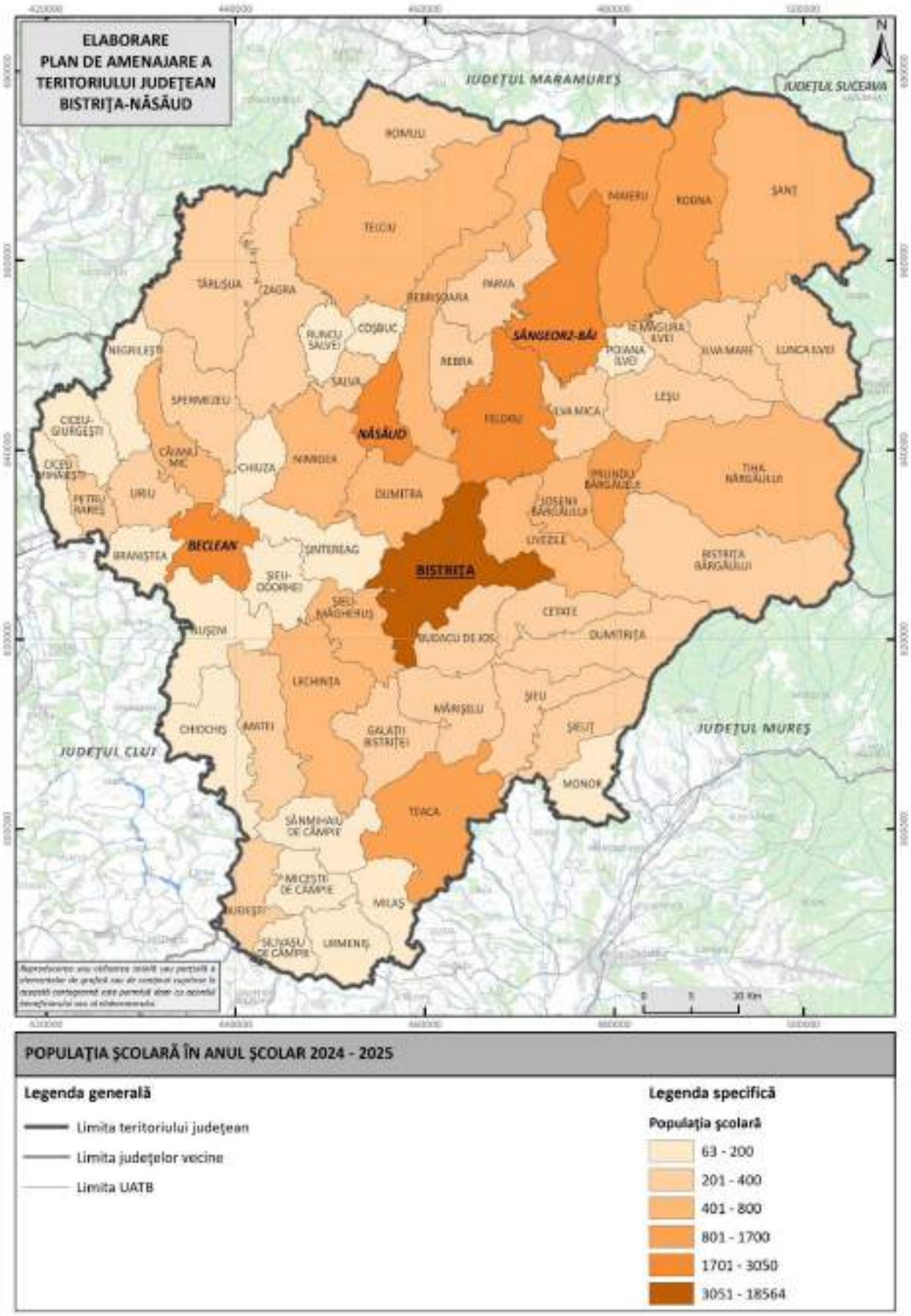

Fig. 2.15 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A POPULAȚIEI ȘCOLARE TOTALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (2025)

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, unitățile de învățământ par a avea la prima vedere o extindere uniformă, realitatea este însă alta. Majoritatea comunelor au o singură unitate de învățământ, cu sediul principal în centrul de comună, însă, de cele mai multe ori, satele componente ale comunelor dețin și ele școli sau grădinițe, care aparțin juridic de unitatea de învățământ din centrul de comună. Având în vedere numărul redus de copii, unele dintre acestea au rămas doar cu nivelul primar și / sau preșcolar, elevii din ciclul gimnazial desfășurându-și activitatea școlară în unitatea principală, de obicei în centrul de comună.

În anul școlar 2024-2025 (fig. 2.14), se poate observa faptul că la nivel de județ sunt 123 de unități de învățământ. Evident că cele mai numeroase sunt în municipiul Bistrița (41 unități de învățământ), iar în restul orașelor și localităților numărul lor este sub 10. Orașul Năsăud deține 7 unități de învățământ, orașul Beclean doar 6, iar orașul Sângeorz-Băi 4 unități de învățământ. Localitatea Feldru deține cel mai mare număr de unități de învățământ de la nivel rural, mai exact 3, iar comunele Braniștea, Lunca Ilvei, Maieru, Matei și Tiha Bârgăului câte 2 unități de învățământ. În rest, există doar câte o singură unitate de învățământ, în centrul de comună: Cetate, Chiochiș, Chiuza, Ilva Mare, Ilva Mică, Livezile, Leșu, Nimigea, Nușeni, Parva, Petru Rareș, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Dumitra, Dumitrița, etc.

La nivelul anului 2024-2025, numărul total de elevi din județ era de 49105. Mai puțin de jumătate dintre aceștia studiau în municipiul Bistrița (18564 de elevi), urmat de orașul Beclean (3050 de elevi), orașul Năsăud (2975 de elevi) și orașul Sângeorz-Băi (2391 de elevi). În cazul majorității unităților administrativ-teritoriale de bază, valorile variază între 100 și 1000 de elevi, aceștia studiind de obicei într-o singură unitate de învățământ.

Comunele cu sub 100 de elevi (fig. 2.15) într-o unitate de învățământ sunt Ciceu-Giurgești (86 de elevi), Silivașu de Câmpie (83 de elevi), Ciceu-Mihăiești (82 de elevi) și Miceștii de Câmpie (63 de elevi).

2.2 Infrastructura de sănătate. Elemente de istoric. Ocrotirea sănătății. Indicatori relevanți. Rețeaua de unități sanitare din mediul urban și rural. Instituții pentru asistență și protecția copiilor. Instituții pentru asistență și protecția bătrânilor.

Pe teritoriul fostelor districte Bistrița și Năsăud, apariția primelor forme de asistență medicală au fost concretizate prin apariția unui spital. Astfel, primul ,,Spital” medieval pentru săraci a apărut la Bistrița în anul 1291, unde se făceau tratamente bazate pe tehnici empirice. Din 1516 este atestată prima farmacie în Bistrița. Începând cu anul 1526, asistența medicală va fi acordată de către medici chirurgi-bărbieri, care în 1580 se organizează într-o breaslă proprie. Primii medici chirurgi pregătiți la Cluj, după anul 1775, vor acorda asistență pentru cetățenii

districtului. De remarcat este că existau și un număr redus de medici orășenești și un medic districtual. În aceeași perioadă se trece la organizarea exploatării curative a apelor minerale de la Sângeorz-Băi, Rodna și Anieș.

În perioada regimentului de graniță, asistența medicală a înregistrat un relativ progres. În 1891 s-a construit spitalul districtului din Bistrița, iar după anii 1900 au apărut primele forme de asistență medicală ambulatorie.

Începând cu anul 1950, baza materială a asistenței sanitare începea să se consolideze. Astfel, în cadrul județului se regăseau 27 de dispensare de circumpscripție sau întreprinderi, dintre care 23 în mediul rural, o policlinică cu 9 servicii de specialitate, 350 de paturi de spitale, 11 case de naștere cu 57 de paturi, și tot în mediul rural existau 9 farmacii, 76 de medici și 168 de cadre medii și auxiliare.

În perioada anilor 1970, s-a construit la Bistrița un spital modern cu 700 de paturi, policlinici noi la Bistrița și Năsăud, un complex stomatologic la Beclean și dispensare noi la Feldru, Romuli, Zagra, Căianu Mic, Nușeni.

Sub forma organizatorică de Spital Județean, Spitalul Județean Bistrița datează din anul 1973. Prin decretul nr. 296/1973 Direcția Sanitară Județeană Bistrița-Năsăud a fost organizată pe structura Spitalului Județean Bistrița, constituind o singură unitate cu personalitate juridică, fiind inclus in categoria spitalelor de categoria II, având 1439 de paturi, respectiv următoarele secții cu paturi: medicină internă (139), chirurgie (91), obstetrică-ginecologie (129), nou-născuți (69), anestezie-reanimare (20), medicină internă-cronici (50 din care 20 oncologie), psihiatrie (105), infecțioase (116), ftiziologie (135), dermato-venerice (60), oftalmologie (50), O.R.L. (50); compartimente: neurologie (43), cardiologie (40), ortopedie (41), ftiziopediatrie (40), paturi însoțitori (13); policlinica județeană cu 29 cabinete de specialitate; policlinica stomatologică, policlinica balneara Sângeorz-Băi, laboratoare (analize medicale, radiologie, explorări funcționale, anatomie-patologica), dispensare medicale comunale (22 cu case de naștere, puncte sanitare, staționar pentru copii, cabinete stomatologice); dispensare medicale de întreprindere (6); centrul județean sanitaro-epidemic, stația de salvare județeană, laborator județean de medicină-legală, laborator de educație sanitară, laborator de analiza stării de sănătate și evaluare sanitară. Începând cu data de 1 octombrie 2007, Spitalul Județean Bistrița a primit statut de „Spital Județean de Urgență Bistrița”.

În anul 1950, la Beclean s-a înființat un spital mixt, care ulterior a devenit spitalul unificat din Beclean. În 1984 a început construcția Spitalului Orăşenesc Beclean, cu policlinică inclusă, preconizat iniţial să fie cu o capacitate de 300 de paturi, ulterior capacitatea fiind redusă la 100

de paturi. Spitalul Orăşenesc Beclean a luat naștere în baza HGR nr.901 din 8 noiembrie 1995 ca unitate sanitară cu personalitate juridică în subordinea Autorității de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud prin reorganizarea Spitalului de Bolnavi Psihici Cronici Adulţi din oraşul Beclean, care pe aceeași dată se desfiinţează, devenind Secţie de psihiatrie adulţi cronici din cadrul noului spital.

Spitalul din Năsăud și-a început activitatea în anul 1950, când se înființează ca spital de adulți, în sistem pavilionar, fiind primul spital de pe Valea Someșului Superior care avea secțiile de bază: interne, chirurgie, obstetrică-ginecologie, pediatrie. Între anii 1952-1973 acesta devine „Spital Unificat", iar în perioada anilor 1973-2003 primește denumirea de „Spital Orășenesc".

După 1990, ocrotirea sănătății a cunoscut o amplă reformă, în special la nivelul asistenței primare. Astfel, s-a dezvoltat o rețea tot mai amplă de cabinete medicale de medicină generală și de cabinete de medicină de familie, care au acoperit întreg județul Bistrița-Năsăud. Multe dintre aceste cabinete sunt în prezent private (8 cabinete de medicină generale în mediul privat, iar la nivelul cabinetelor de medicină de familie sunt 117 tot în mediul privat conform statisticilor oferite de Institutul Național de Statistică). Schimbări semnificative s-au produs și în privința cabinetelor stomatologice, care de asemenea, sunt toate private (197 de cabinete stomatologice private) cu excepția a 2 care sunt publice. Începând cu anul 2015, cabinetele private din județul Bistrița-Năsăud au devenit predominante, iar din categoria celor publice au mai rămas doar 2. Medicii specialiști și-au deschis, la rândul lor, cabinete medicale de specialitate private, care funcționează în paralel cu cabinetele medicale de specialitate din ambulatoriile spitalelor publice. Spitalele publice au beneficiat de investiții semnificative pentru achiziționarea de echipamente medicale de ultimă generație și și-au extins mult baza materială, cu accent la nivelul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița. Procesul de informatizare și digitalizare a inclus tot mai multe unități medicale publice și private.

În prezent, în județul Bistrița-Năsăud, categoriile de furnizori de servicii de sănătate sunt: spitalele, serviciile de urgență, serviciile de reabilitare, ambulatoriile și cabinetele de specialitate, unitățile de asistență medico-socială, cabinetele de medicină de familie, serviciile de îngrijire la domiciliu și paliative, cabinetele stomatologice (de medicină dentară), farmaciile (puncte farmaceutice, depozite farmaceutice), centre de dializă, laboratoare medicale, centre de sănătate mintală .

În ceea ce privește asistența medicală terțiară (spitalicească), conform datelor de pe platforma TEMPO-Online, în județul Bistrița-Năsăud funcționau în anul 2024 un număr de 4 spitale (fig. 2.16), dintre care 3 publice și 1 privat.

Cele 3 spitale publice și unitatea privată sunt localizate în centrele urbane. Municipiul Bistrița deține un spital public și unul privat, iar orașele Năsăud și Beclean au în componența lor câte o singură unitate spitalicească. În afara acestora mai funcționează unități medico-sociale, centre medicale de specialitate, centre de dializă. La nivelul anului 2023, există un centru de sănătate mintală în municipiul Bistrița. Tot în anul 2023, se remarcă 2 unități medico-sociale în mediul rural, în Teaca și Prundu Bârgăului, aparținând domeniului public, respectiv un centru privat de dializă și unul public de hemodializă în municipiul Bistrița.

Structura organizatorică actuală a Spitalului Județean Bistrița cuprinde un număr de 1048 de paturi din care 997 paturi spitalizare continuă, 13 paturi UPU și 38 paturi pentru spitalizare de zi.

Activitatea unităţii se desfăşoară in 7 locaţii spitaliceşti, după cum urmează: Locaţia spitalicească nr. 1 - sediul central (UPU-SMURD, Centrul de Hemodializă, Laborator explorări funcționale, Serviciul de anatomie patologică, Compartiment internări bolnavi, Garderoba, Serviciul de Evaluare şi Statistică medicală, Bloc alimentar, Spălătorie, zonă administrativă – direcțiune, secretariat, Secţia Ortopedie și traumatologie, Secţia ORL, Compartiment Urologie, Farmacia, Laborator de analize medicale-spital, Laborator de radiologie și imagistică medicală-spital, Staţie Sterilizare, Secţia Obstetrică-ginecologie (obstetrică), Secţia Neonatologie, Secţia ATI, sală de operații OG, săli de nașteri, Secţia Cardiologie, Secţia Neurologie, Compartiment Oftalmologie, Bloc operator centralizat (8 săli de operații și sterilizare proprie), Secţia Medicină internă, Compartiment endoscopie, Diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, Chirurgie generală, Obstetrică-ginecologie (ginecologie), Secţia Boli Cronice, Secţia Pediatrie, Compartiment asistență socială, Serviciul de supraveghere, prevenire și limitare a infecțiilor asociate asistenței medicale, Serviciul de Management al Calității Serviciilor de Sănătate, Heliport SMURD cu destinație medico-sanitară); Locaţia spitalicească nr. 2 (Secţia Oncologie Medicală, Cabinetul de oncologie medicală, Laborator de analize medicale – punct de lucru Pneumologie); Locaţia spitalicească nr. 3 (Secţia Boli Infectioase, Cabinet Boli infecţioase, Secţia Pneumologie, Compartimentul Dermatovenerologie, Laboratorul de analize medicale spital- Punct de lucru Biologie moleculară RT-PCR, Dispensar TBC); Locaţia spitalicească nr. 4 (Psihiatrie, Psihiatrie cronici); Locaţia spitalicească nr. 5 (Ambulatoriul Integrat cu cabinete de specialitate, Centrul de Sănătate Mintală (CSM), Serviciul de Medicină Legală, Centrul Județean de Planificare Familială, Cabinetul de medicină sportivă, Cabinetul de medicina muncii, Cabinetul de diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, Laborator recuperare, medicină fizică şi balneologie–ambulatoriu integrat, Laborator de radiologie şi imagistică medicală – ambulatoriu integrat, Laborator de

analize medicale – ambulatoriu integrat, Laborator explorări funcţionale-punct de lucru ambulatoriu integrat); Locaţia spitalicească nr. 6 (Secția Recuperare, Medicină Fizică și Balneologie şi Laboratorul de Recuperare, Medicină Fizică și Balneologie – spital); Locaţia spitalicească nr. 7 (sediul administrativ) (financiar-contabilitate, aprovizionare-transport, achiziţii publice, RUNO, salarizare, audit intern).

Prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 840/24.03.2023, s-a aprobat înființarea Secției Clinice de Medicină internă în structura organizatorică a spitalului, unitatea medicală devenind astfel Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița. Aceasta a reprezentat o reușită importantă, realizată în parteneriat cu Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie "George Emil Palade" din Târgu-Mureș.

De asemenea, spitalul dispune și de un heliport, al treilea la nivel național, inaugurat în data de 3 septembrie 2021, devenind astfel un important punct de salvare la nivelul României și din punct de vedere al accesului bolnavilor aflați în stare gravă care necesită îngrijire de specialitate.

În raport cu obiectivele, volumul de activitate si dotare tehnică, Spitalul Orăşenesc Beclean este ierarhizat ca unitate sanitară de categoria a IV-a potrivit criteriilor OMS nr. 566/2011 și este primul spital din județul Bistrița-Năsăud acreditat de către Comisia Națională de Acreditare a Spitalelor (CoNAS) din data de 24.03.2015. Structura spitalului a fost aprobată prin OMS nr.492/2010, având un numar total de 226 paturi și 10 paturi pentru spitalizare de zi. Laboratoarele deservesc atât secţiile cu paturi cât şi ambulatoriul integrat al spitalului. În ceea ce privește spitalul din Năsăud, în perioada anilor 2011-2016 acesta a intrat în primul ciclu de acreditare în urma căruia Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate a conferit încadrarea „Nivel Acreditat" până în anul 2021. Astăzi, unitatea sanitară asigură asistență medicală spitalicească și ambulatorie unui număr de peste 120000 de locuitori, fiind unitate de primă linie. În 2023, cu continuare și în anii următori, unitatea sanitară a intrat în categoria unitatilor medicale acreditate și din punctul de vedere RENAR. Spitalul dispune de o structură organizatorică adaptată necesităților comunității, asigurând: 165 de paturi pentru spitalizare continuă, 18 paturi pentru spitalizare de zi și 22 cabiente medicale în Ambulatoriul de specialitate integrat.

Clinica Sanovil Bistrița este un spital privat înființat în anul 2007. Inițial având un profil de Obstetrică – Ginecologie si Neonatologie – Pediatrie, în urma unui proces de extindere clinica și-a mărit capacitatea și și-a diversificat gama de servicii medicale pe care le poate oferi către alte specialități: Chirurgie generală, Chirurgie estetică, Urologie și ORL. Acum clinica dispune de un

număr de 42 de saloane, echipate la cele mai moderne standarde medicale si de confort, totalizând un numar de 62 de paturi pentru adulți și 20 de paturi pentru nou-născuți. Saloanele au două paturi și dispun de confort deosebit. Sunt prevăzute cu baie proprie, televizor, telefon, căști pentru urmarirea emisiunilor TV fără a deranja colegul de cameră, oxigen la fiecare pat, buton semnalizare asistente. Clinica dispune și de saloane de lux, cu un singur pat și cu un ambient special.

Analizând mai în detaliu distribuția în teritoriu a acestora, se constată că regiunea nordică și centrală din județ este cea mai bine deservită de unități spitalicești sau centre de sănătate, în vreme ce partea sudică a județului nu este atât de bine deservită, accesul fiind mai dificil datorită distanței față de centrele urbane ce dispun de centre de sănătate.

Consiliul Județean Bistrița-Năsăud are în subordine Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița; Consiliul Local Năsăud are în subordinea sa Spitalul Orășenesc ,,Dr. George Trifon" Năsăud; Consiliul Local Beclean are în subordinea sa Spitalul Orășenesc Beclean; Clinica Sanovil este o clinică privată din județul Bistrița-Năsăud ce funcționează independent fără a fi în subordinea vreunei instituții publice.

Toate aceste spitale, centre medicale de specialitate, unități medico-sociale, centre de dializă, dețineau în total 1821 paturi în anul 2024 (conform datelor de pe platforma TEMPO-Online rezultând o medie de 5,6 paturi/1000 de locuitori. Numărul de paturi a crescut ușor, în special în perioada pandemiei de COVID-19, iar numărul de locuitori a cunoscut o tendință descendentă.

Cea mai mare parte a acestor paturi (1520 de paturi) se regăsesc în spitale sau centre de sănătate cu paturi de spital, destinate internării continue. Un număr mult mai mic de paturi (77 de paturi) este destinat internării de zi din aceste unități. În unitățile medico-sociale există 115 paturi pentru internare continuă. Celelalte paturi se regăsesc în centrele de sănătate multifuncționale, în centrele de dializă sau punctele de lucru ale acestora (33 de paturi).

Trebuie menționat că în perioada 2020-2022, în contextul pandemiei de COVID-19, la nivelul spitalelor au existat modificări temporare ale structurii de paturi, cu scopul de a se adapta condițiilor specifice de îngrijire a pacienților diagnosticați cu COVID-19. De asemenea, s-a modificat numărul personalului medical deoarece s-a permis angajarea de personal medical pe perioadă determinată, pentru a crea condițiile optime de îngrijire a pacienților.

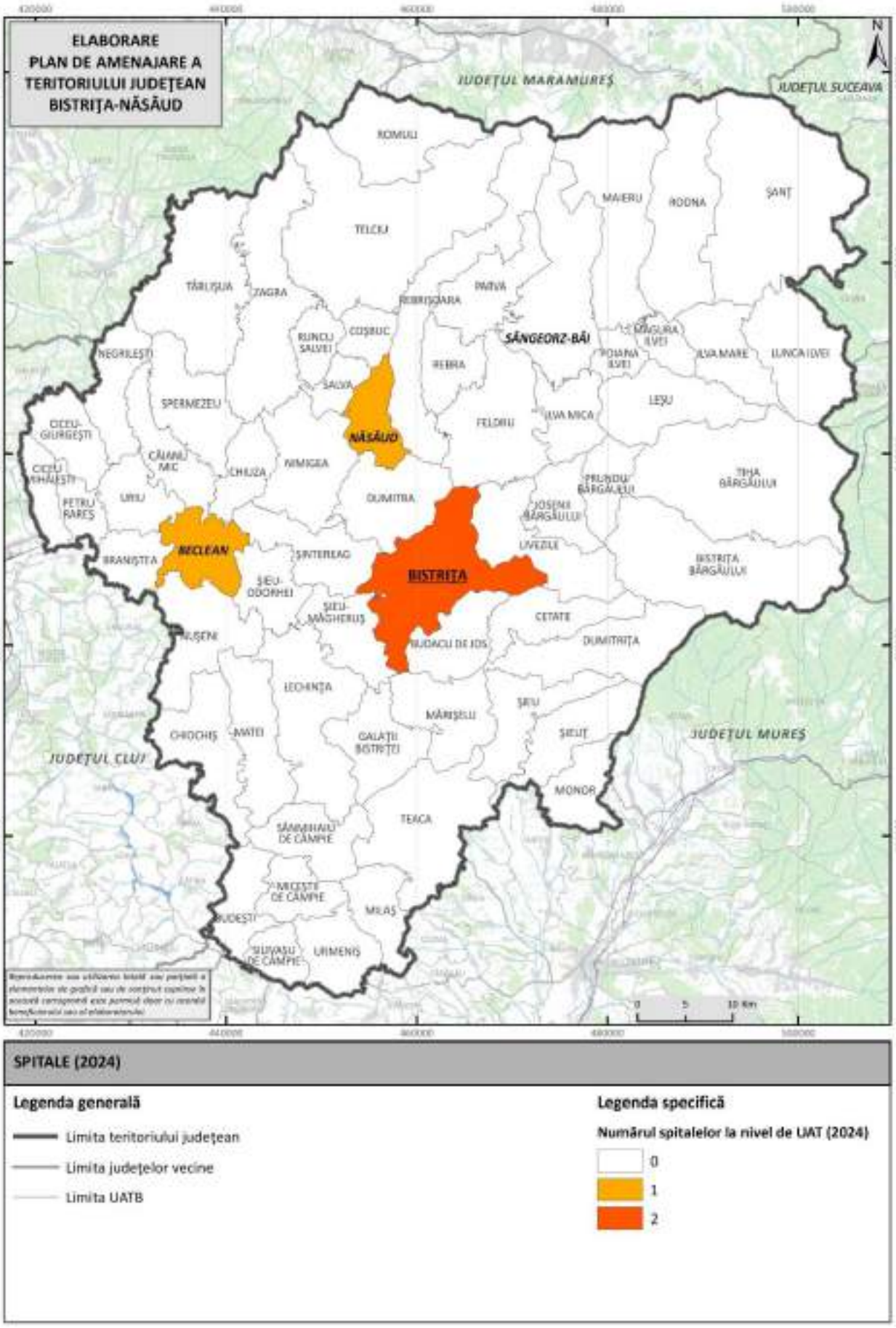

Fig. 2.16 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SPITALELOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Analiza repartiției teritoriale a paturilor din spitale și a altor unități sanitare relevă o distribuție relativ echilibrată în cadrul județului. Cele mai multe paturi sunt localizate în municipiul Bistrița (1211 paturi). Majoritatea acestor paturi se află la Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița (1035, respectiv 85,5%). Un număr de 236 de paturi existau în cadrul Spitalului Orășenesc Beclean, iar la Spitalului Orășenesc ,,Dr. George Trifon" din Năsăud existau 183 de paturi.

Asistența medicală de urgență prespitalicească din județul Bistrița-Năsăud a fost asigurată de Serviciul de Ambulanță Județean Bistrița-Năsăud, având stația centrală la Bistrița, o substație la Beclean, Năsăud, Teaca, Maieru și 2 puncte de lucru, unul la Mureșenii Bârgăului și unul în curs de operaționalizare la Uriu. Toate asigură o acoperire eficientă a întregului teritoriu a judeţului Bistrița-Năsăud. Serviciul de Ambulanță Județean Bistrița-Năsăud cooperează cu unitățile spitalicești din județ, în special cu secțiile UPU (Unități Primire Urgențe) ale acestora, iar în cadrul spitalelor există mai multe linii de gardă, organizate pe specialități, care asigură permanența îngrijirii bolnavilor și primirea urgențelor. La acesta se mai adaugă și Serviciul SMURD cu echipaj de terapie intensivă mobilă (TIM) la Bistrița şi 6 echipaje de prim ajutor (EPA) – la Bistrița, Lechința, Năsăud, Sângeorz Băi, Beclean și Prundu Bârgăului. Pe lângă furnizorii publici de asistență medicală de urgență, Serviciul de Ambulanță Județean Bistrița-Năsăud și SMURD, există și furnizori privați de servicii medicale de urgență (Serviciul de Ambulanță Privat Feliciana). Serviciul de Ambulanță Privat Hardmed nu desfășoară servicii de urgență prespitalicească ci doar transport medical neasistat. De asemenea, mai există și Serviciul de Ambulanţă Filantropia Ortodoxă, ce efectuează activități de transport sanitar neasistat (transportul pacienților care nu se află în stare critică și nu necesită monitorizare și îngrijiri medicale speciale pe durata transportului, dar se impune acordarea de asistenţă medicală de specialitate ce nu poate fi efectuată la domiciliu). Acest tip de serviciu este realizat atât în cadrul spitalelor publice, dar și în clinicile private.

De asemenea, în anul 2024 au activat în județ și 6 furnizori de îngrijiri la domiciliu, în contract cu Casa județeană de Asigurări de Sănătate.

Spitalele din județul Bistrița-Năsăud dispun și de ambulatorii de specialitate sau ambulatorii integrate spitalului, unde pacienții pot fi consultați de medicii specialiști din spitale (fig. 2.17). Pe lângă acestea, activitatea medicală de specialitate se desfășoară în cabinete medicale de specialitate (private), al căror număr este într-o continuă creștere. Conform datelor obținute de la Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud, în anul 2024 în județul Bistrița-Năsăud funcționau 97 de cabinete medicale de specialitate în domeniul privat, incluzând aici și

societăți civile medicale de specialitate (46 de cabinete de specialitate și 51 de societăți civile medicale de specialitate). Marea majoritate a acestora erau localizate în municipiul Bistrița (81, respectiv 83,5%). Un număr scăzut, sub 10 cabinete medicale de specialitate se localizează în orașele Năsăud (8), Beclean (6) și Sângeorz-Băi (1). La acestea se mai adaugă și localitatea Prundu Bârgăului cu un cabinet. În general, medicii specialiști care lucrează în aceste cabinete medicale de specialitate sunt cei care activează și în cadrul spitalelor. Din păcate, marea majoritate a comunelor nu dispun de servicii medicale de specialitate, pentru orice consultație de acest tip, populația rurală fiind nevoită să se deplaseze la ambulatoriile spitalelor sau la cabinetele medicale de specialitate din orașele mai mari.

Asistența medicală primară este asigurată prin serviciile medicinei de familie, respectiv furnizarea îngrijirilor de sănătate cuprinzătoare, de prim-contact, indiferent de natura problemei de sănătate, în contextul unei relații continue cu pacienții.

Furnizorul specializat și de sine stătător al acestor servicii este cabinetul de medicină de familie și, prin asimilare, cabinetul de medicină generală. În anul 2024, conform datelor oferite de Direcția de Sănătate Publică, la nivelul județului Bistrița-Năsăud funcționau 130 de astfel de cabinete.

Analiza repartiției teritoriale a cabinetelor medicale de familie (fig. 2.18) indică o relație de proporționalitate directă între localizarea acestor cabinete și populația (numărul de locuitori) din localitățile respective. Cele mai multe astfel de cabinete se întâlnesc în mediul rural (73 din 130, respectiv 56,2%), luând în considerare că în fiecare localitate există cel puțin un cabinet de medicină de familie, și există cazuri în care o localitate deține 2 sau 3 cabinete de medicină de familie. În mediul urban, numărul acestora este ceva mai redus (57, respectiv 43,8%). De asemenea, se constată că în 7 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună.

Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș).

Pe de altă parte, se observă o concentrare mai mare a cabinetelor medicale de familie în municipiul Bistrița (42 de cabinete, 32,3%). Raportat la numărul de locuitori, se surprinde numărul destul de mic de cabinete medicale din orașele Beclean (6), Năsăud (5) și Sângeorz-Băi (4). Majoritatea localităților dețin câte unul singur (Romuli, Salva, Șanț, Zagra, Urmeniș, Ilva Mare, Ilva Mică, Galații Bistriței, Dumitrița, Coșbuc).

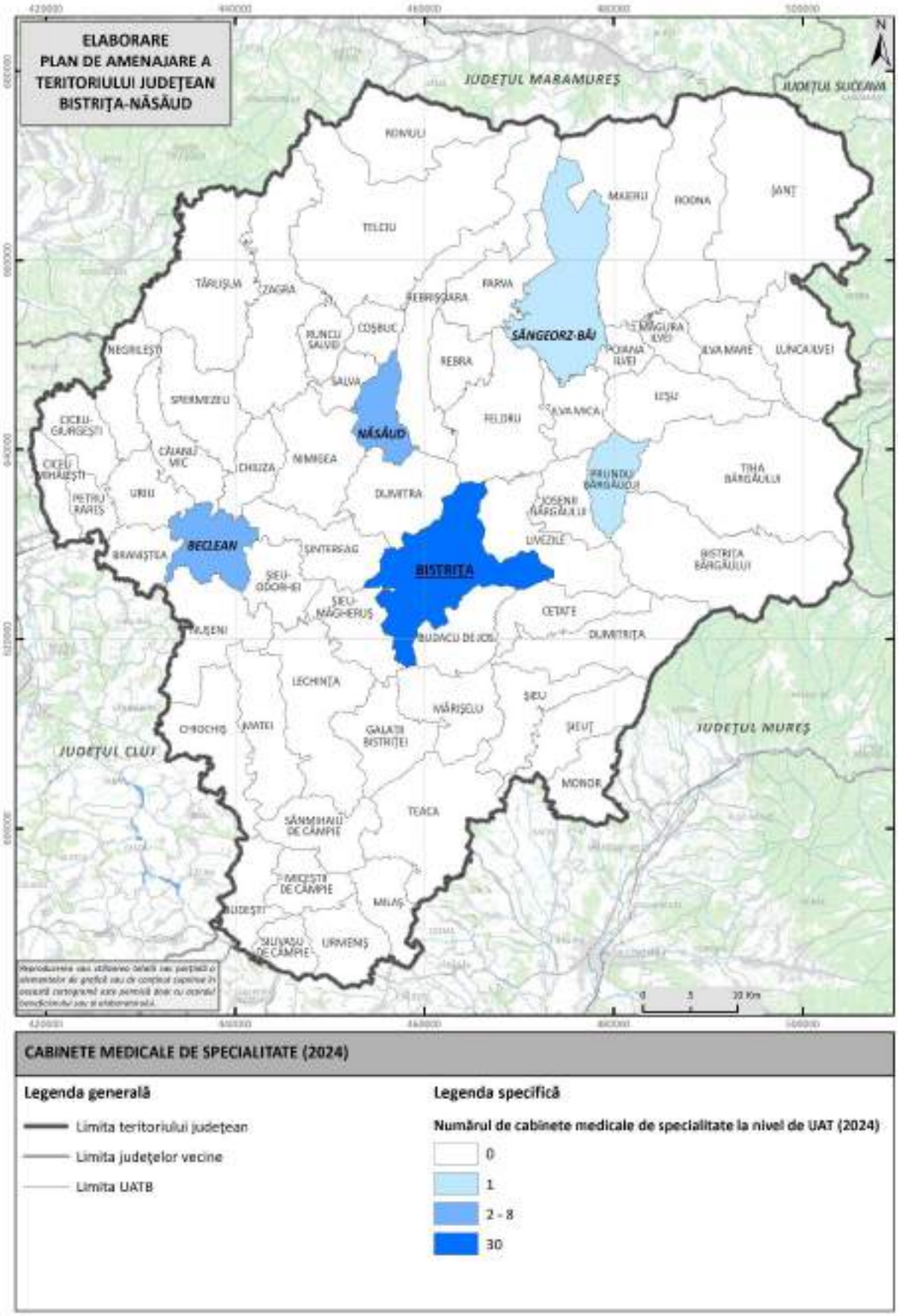

Fig. 2.17 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE SPECIALITATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud (2025)

Dintre cele 50 de comune care au totuși cel puțin un cabinet medical de familie, se remarcă câteva comune unde există 2 astfel de cabinete, în cele mai multe cazuri, unul fiind situat în centrul de comună, iar altul într-un sat aparținător. Este cazul unor comune precum Căianu Mic, Dumitra, Lechința, Rodna, Rebrișoara, Josenii Bârgăului, Budacu de Jos, Nimigea, Petru Rareș.

Mai mult, există comune și cu 3 cabinete medicale de familie (Feldru, Maieru, Prundu Bârgăului și Tiha Bârgăului). Repartiția teritorială a medicilor, indiferent de specialitate, reflectă într-o oarecare măsură repartiția teritorială a cabinetelor de medicină de familie, majoritatea medicilor din județ activând în acest domeniu; la aceștia, se adaugă, desigur, medicii specialiști, care sunt localizați preponderent în centrele urbane.

Totodată, la nivelul anului 2024 în județul Bistrița-Năsăud existau și 5 centre de permanență ale medicilor de familie: câte 1 în Bistrița, Năsăud, Josenii Bârgăului, Șieuț și Teaca.

În total, conform datelor statistice de pe platforma TEMPO-Online, în anul 2023 în județul Bistrița-Năsăud activau 510 medici (fig. 2.19), rezultând, în medie, 1,6 medici / 1000 de locuitori.

Majoritatea acestor medici (310, respectiv 60,8%) erau angajați în sectorul public și 200 (39,2%) în sectorul privat. Tot la sectorul public sunt incluși și medicii care deservesc cele 14 cabinete medicale școlare, localizate în cele patru centre urbane, cu un maxim în municipiul Bistrița (10 cabinete școlare).

Creând un clasament al UAT-urilor în funcție de raportul medici la 1000 de locuitori, se observă că municipiul Bistrița și orașul Năsăud au avut cea mai mare valoare, 3,8‰, urmate de orașul Beclean (3‰). De asemenea, de observă că la nivelul județului Bistrița-Năsăud media este de 1,6 medici la 1000 de locuitori. Cele mai reduse valori le întâlnim în Ilva Mică, Dumitrița, Zagra (0,30‰), Șintereag, Șanț (0,29‰), Spermezeu (0,28‰), Lechința (0,16‰).

Conform datelor de pe platforma TEMPO-Online, în anul 2023 personalul sanitar mediu din județul Bistrița-Năsăud includea 1944 de persoane (fig. 2.20), dintre care cea mai mare parte, 1242 de persoane (63,9%), lucrau în sectorul public, cu precădere în spitale și ambulatoriile de specialitate ale acestora, iar 702 (36,1%) activau în sectorul privat. Indiferent de sector, se constată că o pondere foarte ridicată a acestei categorii de personal medical (86,4%) activa în mediul urban, cu precădere în Bistrița (1337 de persoane, respectiv 68,8%), Năsăud (158 de persoane, respectiv 8,1%) și Beclean (147 persoane, respectiv 7,6%). Cea mai redusă valoare o înregistrează orașul Sângeorz-Băi (38 persoane, 2%).

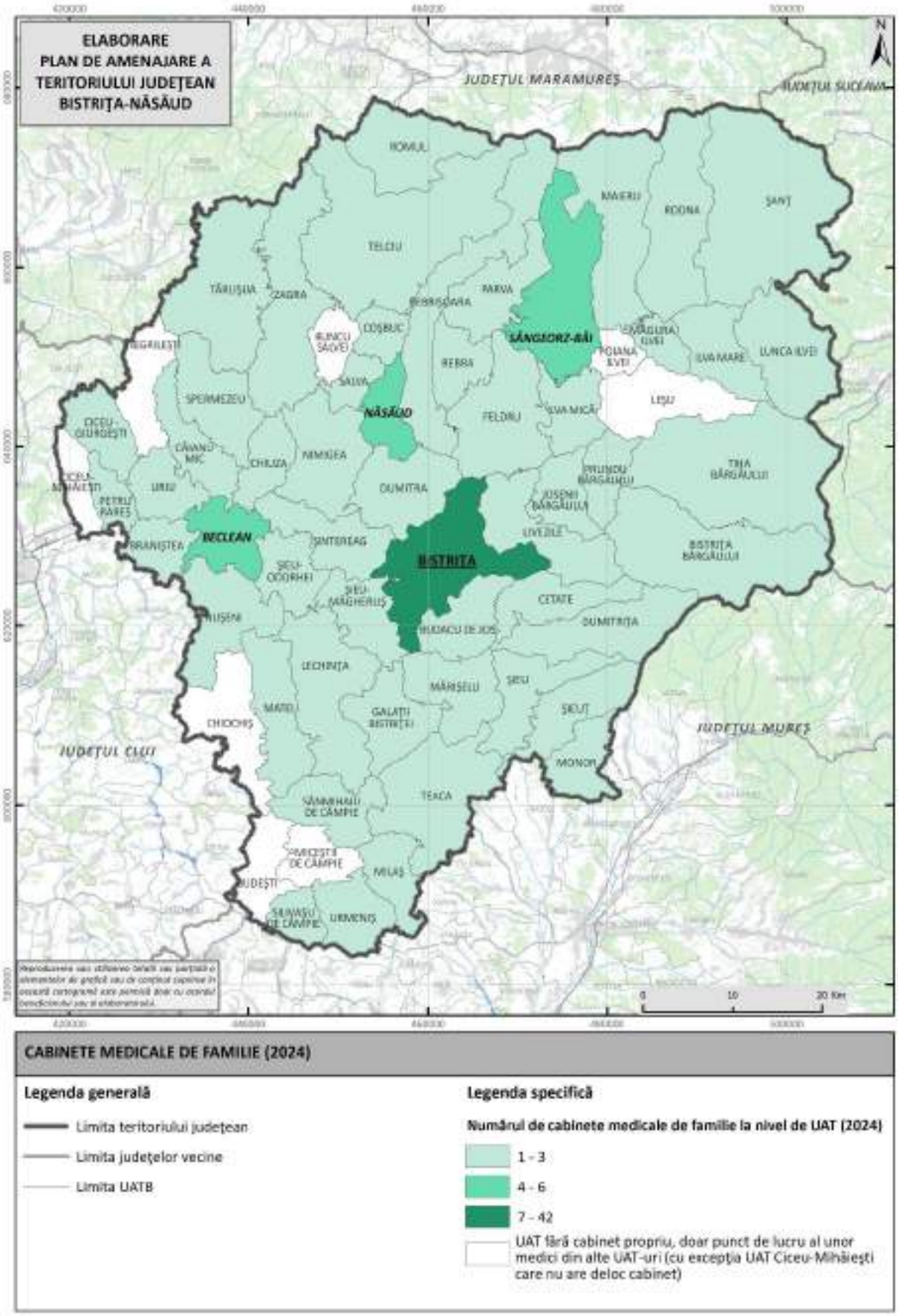

Fig. 2.18 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE FAMILIE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud (2025)

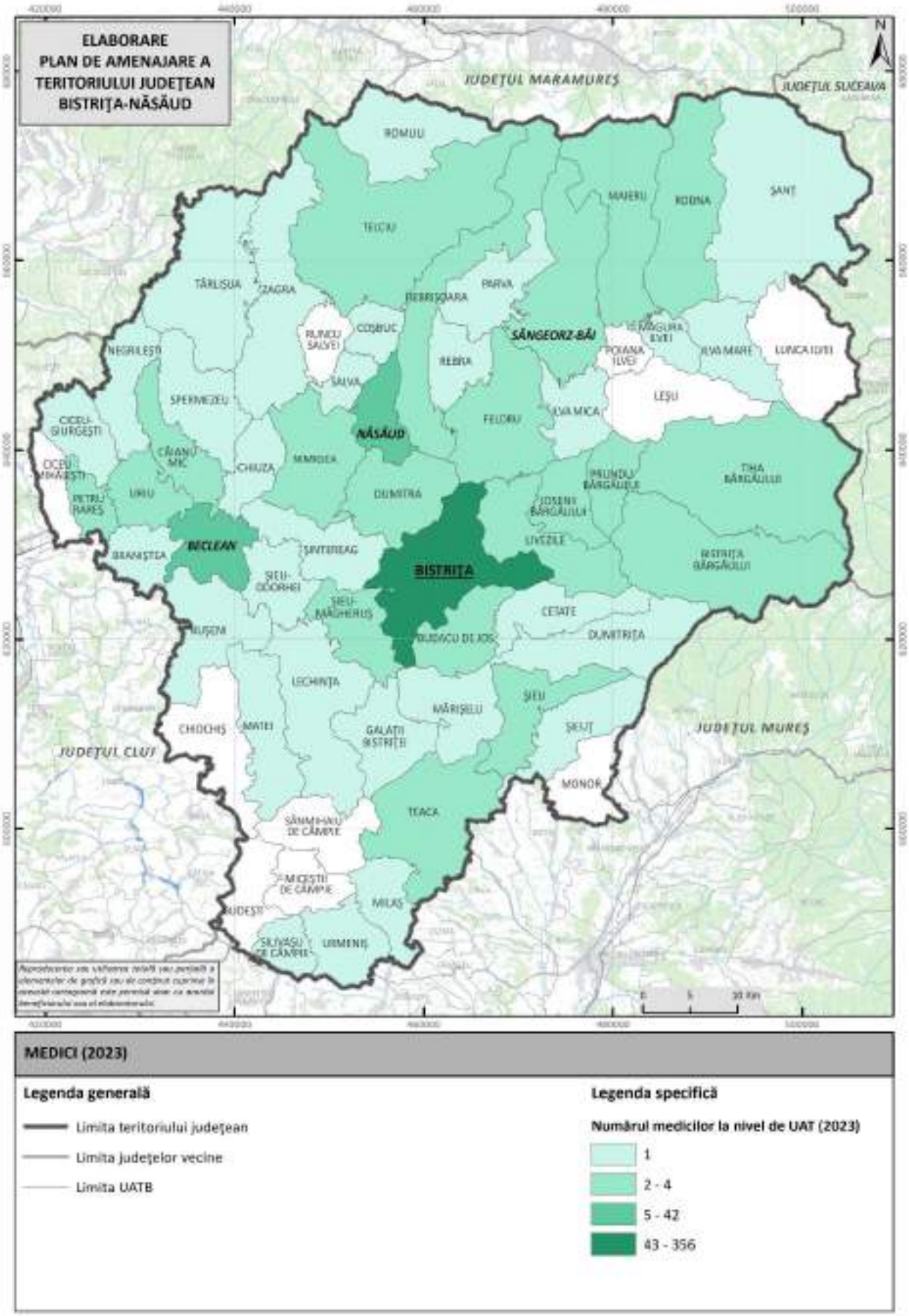

Fig. 2.19 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A MEDICILOR (INDIFERENT DE SPECIALITATE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În mediul rural, cifra maximă se înregistrează în Prundu Bârgăului (29 de persoane). Valori ridicate s-au mai înregistrat și în Teaca, Feldru, Maieru și Nușeni. Se constată că în comunele Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor nu exista personal sanitar mediu.

Un rol important îl au și asistenții comunitari, respectiv mediatorii sanitari. In anul 2024 și-au desfășurat activitatea în județul Bistrița-Năsăud un numar de 29 de asistenți medicali comunitari și 8 mediatori sanitari pentru comunitățile de romi.

În județul Bistrița-Năsăud funcționează și 30 de laboratoare medicale, majoritatea (18 dintre ele, 60%) fiind publice. Ele sunt situate în localitățile unde există spitale sau centre de sănătate, cu precădere în municipiul Bistrița.

Numărul de cabinete stomatologice (fig. 2.21) a crescut în ultimii ani, atingând cifra de 233 de cabinete în anul 2024. Cabinetele stomatologice sunt situate aproape exclusiv în mediul urban, în proporție de 68,2%, mai mult de jumătate fiind localizate în municipiul Bistrița (124 de cabinete, 53,2%) la care se mai adaugă orașul Năsăud (16 cabinete, 6,9%). Pe poziția a treia este orașul Beclean cu 11 cabinete stomatologice (4,7%). Se constată că în orașul Sângeorz-Băi valoarea cabinetelor stomatologice a fost redusă, fiind doar 8, cea mai mică valoare de la nivel urban.

În mediul rural, 43 de comune (74,1% din numărul total de comune din județ) dispun de un cabinet stomatologic, fiind vorba de comunele cu o populație mai numeroasă. Majoritatea dintre acestea sunt localizate la distanțe relativ mici față de centrele urbane: Feldru, Maieru, Cetate, Lechința, Livezile.

În ceea ce privește medicii stomatologi, aceștia totalizau 250 de persoane în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023. La cei din domeniul privat li se alătură și 17 din domeniul public, toți cei din domeniul public desfășurându-și activitatea în municipiul Bistrița.

Numărul medicilor stomatologi care activează în domeniul privat este mult mai ridicat, 233 de persoane (93,2% din totalul medicilor stomatologi din județ). Astfel, indiferent de sectorul public sau privat în care activează, la fel ca și în cazul cabinetelor stomatologice, numărul cel mai ridicat de medici stomatologi se înregistrează la Bistrița (154 de medici stomatologi, 61,6%) urmat de orașul Năsăud (16 cabinete stomatologice, 6,4%). Și în acest caz, cel mai slab dotat oraș rămâne Sângeorz-Băi cu 6 persoane.

În mediul rural, medicii stomatologi se localizează practic în aceleași 38 de comune care dispun și de cabinet stomatologic. Există și comune cu câte 2, 3, 4 și chiar 8 medici stomatologi, care au program alternativ în același cabinet sau numărul de medici stomatologi coincide cu numărul de cabinete stomatologice.

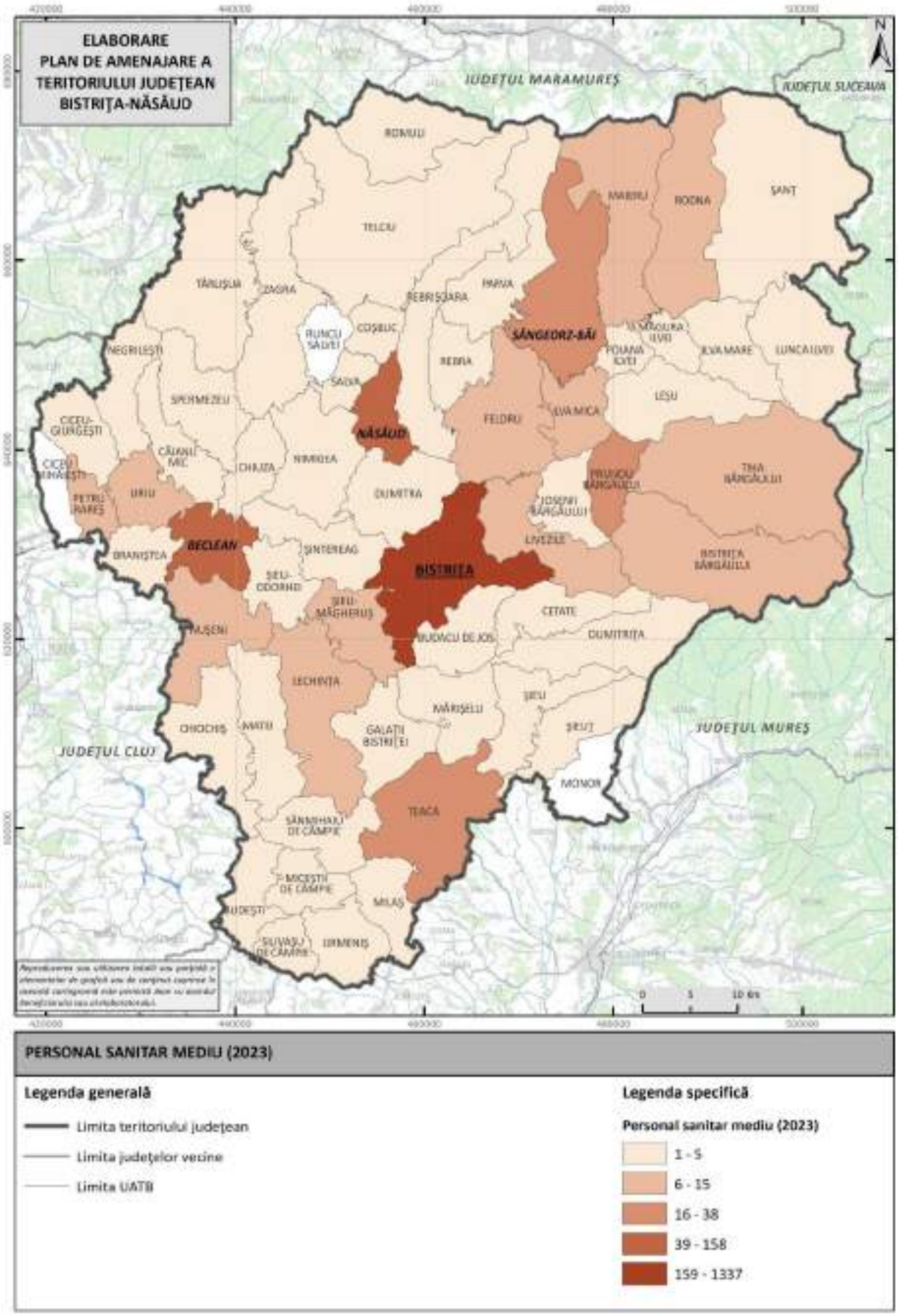

Fig. 2.20 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A PERSONALULUI SANITAR MEDIU DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

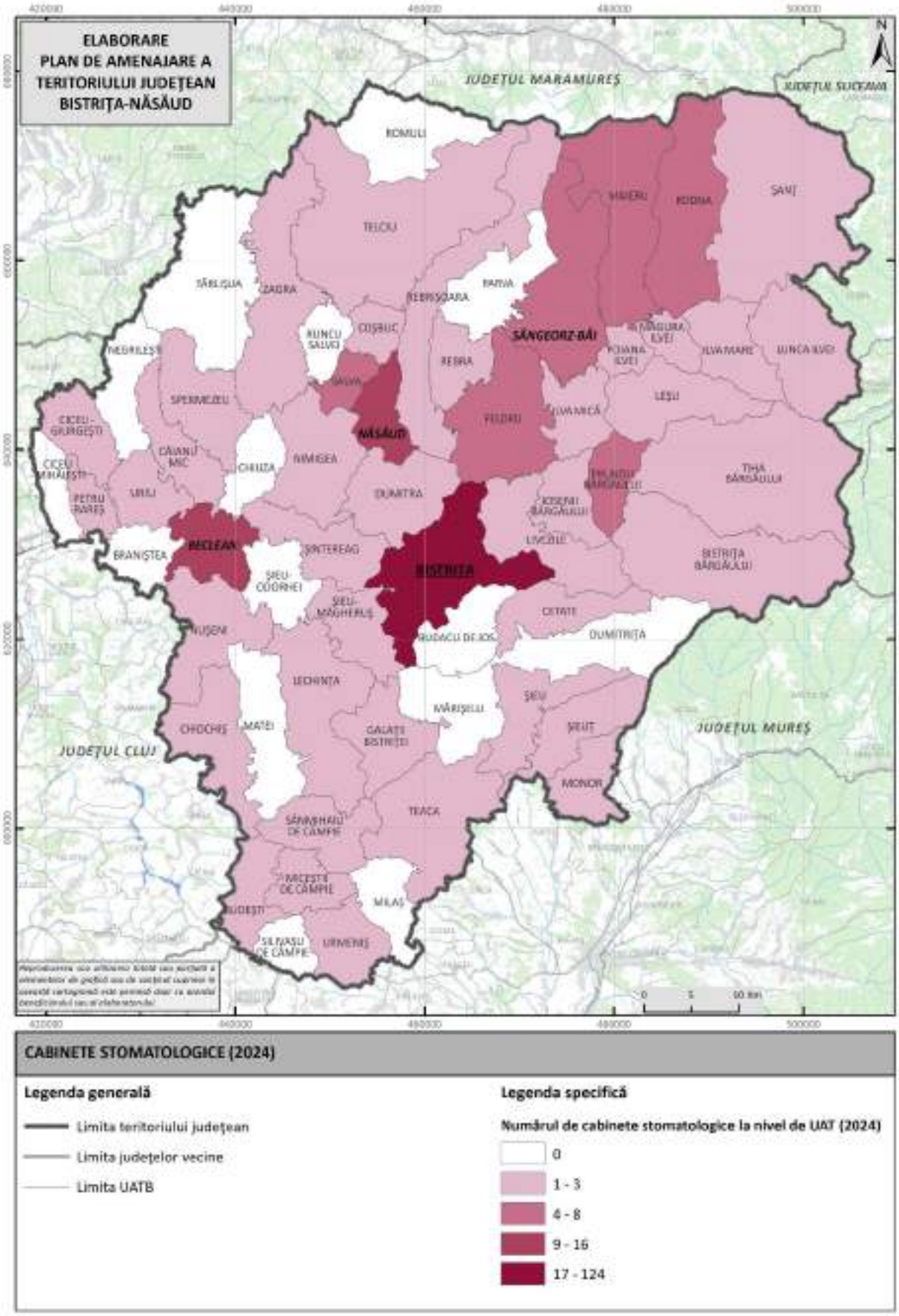

Fig. 2.21 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR STOMATOLOGICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud (2025)

În acest sens, comunele cu un număr ridicat de medici stomatologi au fost Prundu Bârgăului, Feldru, Maieru, Petru Rareș, Bistrița Bârgăului, Cetate, Teaca, Nușeni, Rodna, Lechința, Lunca Ilvei, Lechința.

De asemenea, trebuie menționată și prezența a 50 de laboratoare de tehnică dentară (în anul 2023).

Majoritatea sunt localizate în municipiul Bistrița (38, adică 76%). În orașul Năsăud sunt 6 laboratoare de tehnică dentară (12%), în orașul Beclean au fost 4 (8%), iar în orașul Sângeorz-Băi doar 2 (4%).

În județul Bistrița-Năsăud au funcționat în anul 2024 un număr de 134 de farmacii și puncte farmaceutice. Majoritatea acestora, 114, sunt farmacii (85%), iar restul (20, respectiv 15%) sunt puncte farmaceutice.

Indiferent de forma de proprietate, publică sau privată, farmaciile și punctele farmaceutice din mediul rural au fost predominante (91, respectiv 68%), iar în mediul urban existau doar 43 de farmacii și puncte farmaceutice (32%). La fel ca și în cazul altor dotări medicale, cele mai multe farmacii se regăseau în municipiul Bistrița (33 de farmacii, respectiv 24,6%), orașul Beclean (4 farmacii, respectiv 3%). Celelalte centre urbane contribuiau cu mai puțin de 5 farmacii: Năsăud și Sângeorz-Băi cu câte 3 fiecare.

În mediul rural funcționau 43 de farmacii și puncte farmaceutice (32%) în 55 de comune (fig. 2.22). Astfel, 94,8% dintre comune dețineau cel puțin o farmacie sau un punct farmaceutic. În comunele Maieru, Prundu Bârgăului și Rodna erau 5 farmacii; 3 farmacii figurau în comunele Lechința, Lunca Ilvei și Nimigea; câte 2 farmacii erau prezente în localitățile Dumitra, Ilva Mică, Șieu, Teaca, Uriu, Parva, Petru Rareș, Șanț, Braniștea.

Se constată faptul că există comune care nu dețin farmacie sau punct farmaceutic (5,2%) (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). Astfel, locuitorii din aceste comune trebuie să se deplaseze în alte localități pentru a-și procura medicamentele, fapt îngrijorător îndeosebi în cazul comunelor unde procesul de îmbătrânire demografică este unul semnificativ, și un număr important de locuitori suferă de diferite boli, iar capacitatea acestora de deplasare și de a accesa farmaciile din alte părți este una redusă.

În total, în județul Bistrița-Năsăud activau 204 farmaciști în anul 2023, conform datelor de pe platforma TEMPO-Online. Numărul acestora este mai ridicat decât cel al farmaciilor, revenind 1,52 farmaciști / farmacie sau punct farmaceutic, în medie. Majoritatea farmaciștilor (191, respectiv 93,6%) erau angajați în sectorul privat, și doar 6,4% lucrau în sectorul public.

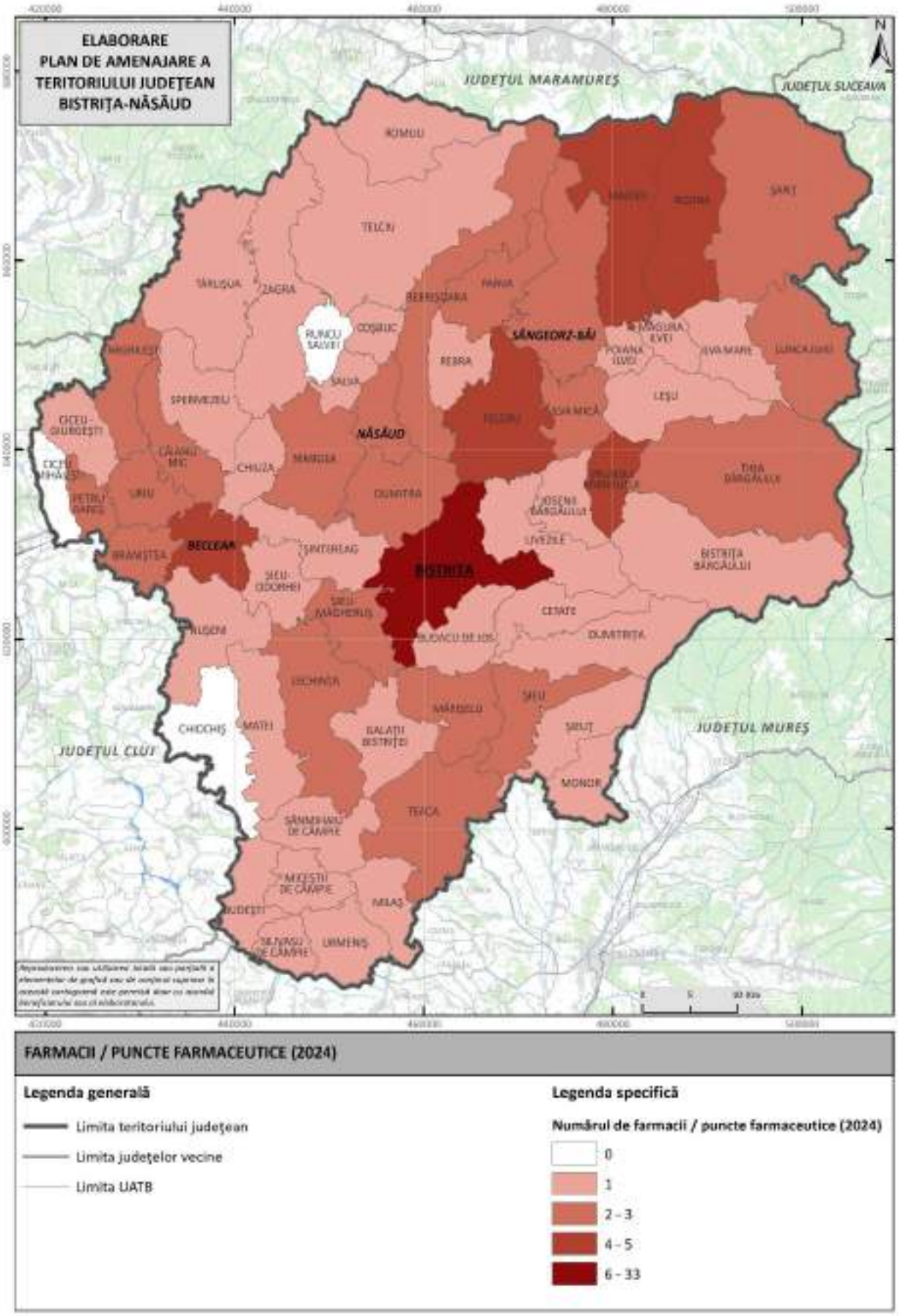

Fig. 2.22 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A FARMACIILOR ȘI PUNCTELOR FARMACEUTICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursa: Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud, TEMPO-Online (2025)

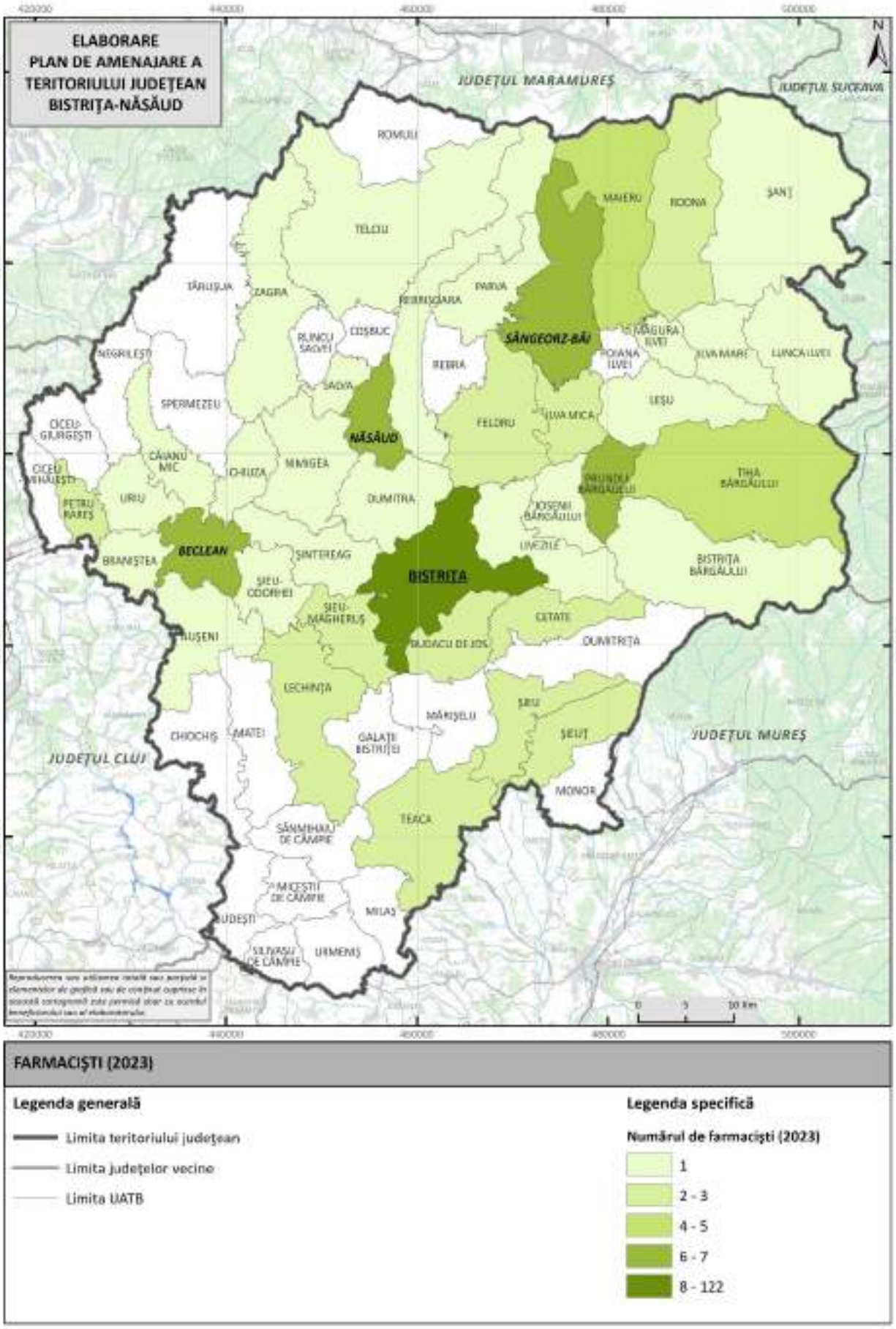

Fig. 2.23 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A FARMACIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Din punct de vedere al repartiției teritoriale a farmaciștilor (fig. 2.23), se constată o largă predominare în mediul urban, unde erau angajați 69,6% dintre farmaciști, indiferent de sector. Cei mai mulți activau în municipiul Bistrița (122, respectiv 59,8%), și orașele Beclean și Năsăud, fiecare cu câte 7 farmaciști respectiv, un procent de 3,4%. În cazul orașului Sângeorz-Băi, numărul farmaciștilor a fost de 6 (2,9%).

În mediul rural, în multe cazuri, farmaciile sunt deservite de un singur farmacist, dar există și comune cu 2, 3, 5 sau chiar 6 farmaciști: Prundu Bârgăului (6); Maieru (5); Tiha Bârgăului (4), Feldru, Lechința, Teaca (3); Cetate, Ilva Mică, Petru Rareș, Rodna, Șieu (2). În total, în mediul rural activau 62 de farmaciști (30,4% din totalul farmaciștilor) în 36 de comune (62% din totalul comunelor).

În general, dotările din domeniul sănătății publice din județul Bistrița-Năsăud sunt asemănătoare cu cele existente în majoritatea județelor din țară.

Disfuncționalitățile prezente vizează cu precădere mediul rural, unde nu există suficient personal medical calificat raportat la nevoile existente, în special în comunele aflate spre periferia județului indiferent de punctul cardinal la care ne raportăm, mai pregnant fiind sudul și vestul, unde și procesul de îmbătrânire demografică are un impact semnificativ. Accesibilitatea la infrastructura de sănătate este bună în ariile puternic urbanizate (regiunea centrală) și scade spre periferia sudică, dar și nordică, unde se concentrează majoritatea așezărilor rurale izolate și slab deservite din punct de vedere al infrastructurii de sănătate.

Sănătatea populației reprezintă un indicator esențial al nivelului de dezvoltare, deopotrivă la nivel național, regional și județean. Relevanța stării de sănătate a populației vizează atât reglementarea și organizarea domeniului sănătății publice, cât și eficiența gestionării acestuia.

Eficiența sistemului de sănătate privește calitatea serviciilor medicale, accesul la aceste servicii și este reflectată în indicatorii calitativi și cantitativi specifici care descriu starea de sănătate a unei populații la nivel micro sau macrosocial.

La nivel național, cadrul general de organizare și funcționare a sistemului național de asistență socială este reglementat prin Legea nr. 292/2011, care definește acest sistem ca fiind ansamblul de instituții, măsuri şi acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale şi locale, precum şi societatea civilă, intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităţilor.

Astfel, asistența socială urmărește dezvoltarea capacităților individuale, de grup sau colective pentru asigurarea nevoilor sociale, creșterea calității vieții şi promovarea principiilor de coeziune şi incluziune socială, contribuind la dezvoltarea de ansamblu a comunităților și la creșterea atractivității acestora. Pe de altă parte, beneficiarii serviciilor sociale sunt sprijiniți să participe la viața economică și socială și să contribuie, astfel, la bunăstarea colectivă.

Sistemul național de asistență socială cuprinde, pe de o parte, sistemul de beneficii de asistență socială şi pe de altă parte, sistemul de servicii sociale. Potrivit legii, serviciile sociale trebuie să primeze față de beneficiile de asistență socială, în cazul în care costul acestora şi impactul asupra beneficiarilor este similar.

Beneficiile de asistență socială se acordă în bani sau în natură şi cuprind alocații, indemnizații, ajutoare sociale şi facilități, pentru: prevenirea şi combaterea sărăciei şi riscului de excluziune socială; susținerea copilului şi familiei; sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale; situații deosebite. Spre deosebire de beneficiile de asistență socială, serviciile sociale au caracter proactiv şi presupun o abordare integrată a nevoilor persoanei, în relație cu situația socio-economică, starea de sănătate, nivelul de educaţie şi mediul social de viață al acesteia.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud se simte nevoia creșterii bugetului pentru servicii de asistență socială, în detrimentul acordării de beneficii sociale, care creează dependență, în condițiile în care costul și impactul este similar și se poate asigura sustenabilitatea serviciilor dezvoltate.

În județul Bistrița-Năsăud, domeniul asistenței sociale este reprezentat pe de o parte, de sectorul public, prin DGASPC Bistrița-Năsăud, Direcțiile de Asistență Socială din cadrul Primăriilor municipiilor și orașelor și Serviciile Publice de Asistență Socială, constituite la nivelul comunelor (și sub forma unor Compartimente de Asistență Socială), iar pe de altă parte, de sectorul privat, alcătuit din ONG-uri/asociații/fundații, la care se adaugă cultele și unii operatori economici, în condițiile prevăzute de lege.

Conform bazei de date a Ministerului Muncii și Solidarității Sociale privind furnizorii de servicii sociale, la nivelul lunii iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud, erau acreditați, în baza Legii 197/2012, 59 de furnizori de servicii sociale, dintre care 24 de furnizori publici și 35 de furnizori privați.

Între furnizorii publici, se includ 15 furnizori publici din categoria unităților administrativ-teritoriale, prin primărie, pentru serviciile publice de asistență socială organizate ca un compartiment funcțional în aparatul de specialitate al primarului; 4 servicii publice de asistență socială cu personalitate juridică; 2 din categoria unităților sanitare, unități de

învățământ și alte instituții publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate (se au în vedere 2 unități de asistență medico-socială în comunele Prundu Bârgăului și Teaca) și 1 structură specializată a administrației publice centrale.

Având în vedere cei 24 de furnizori publici de servicii sociale, se constată lipsa unui compartiment specializat (Serviciu sau Compartiment de Asistență Socială) în 43 de comune. Restul primăriilor au fost radiate din Registrul electronic unic al serviciilor sociale deoarece nu au reușit să înființeze servicii sociale în primii 3 ani de la data eliberării certificatului de acreditare sau nu au primit licență de funcționare pentru serviciile sociale înființate. Comunele care au totuși un compartiment specializat de asistență socială în subordinea autorităților publice locale sunt Budacu de Jos, Budești, Căianu Mic, Chiochiș, Livezile, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Prundu Bârgăului, Târlișua, Telciu, Tiha Bârgăului, Nușeni, Coșbuc, Dumitrița, Lechința și Rodna. Surprinde absența unui astfel de compartiment în comune apropiate spațiului urban sau aflate într-o regiune ceva mai bine deservită decât restul, respectiv regiunea centrală, precum Feldru, Dumitra, Șintereag, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei. Situația este cu atât mai gravă în numeroase comune, precum Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Miceștii de Câmpie, Urmeniș, Milaș, Matei, Chiochiș, unde procesul de îmbătrânire demografică este mult accelerat și nevoia de servicii și asistență socială, în special pentru vârstnici, este una crescută.

Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente raportate la nevoile existente și lipsa serviciilor în comunitate, cu precădere a serviciilor de prevenire.

Situația este parțial compensată de cei 35 de furnizori privați de servicii sociale, între care 30 de asociații și fundații, 3 operatori economici, care activează în condiții speciale, prevăzute de lege și 2 din categoria cultelor recunoscute în România. Se constată că majoritatea furnizorilor privați de servicii sociale se concentrează în mediul urban, și cu precădere în municipiul Bistrița, municipiu unde sunt prezenți 18 astfel de furnizori, iar în mediul rural sunt distribuiți astfel: câte 3 în Budacu de Jos și Beclean, 2 în Teaca, iar în comunele Matei, Ilva Mică, Feldru, Poiana Ilvei, Șieu-Măgheruș, Prundu Bârgăului, Coșbuc, Năsăud și Petru Rareș câte un singur furnizor privat.

În mediul rural, se observă localizarea unor astfel de furnizori în comune care dispun și de servicii specializate în subordinea autorităților locale, precum Budacu de Jos, Teaca, Prundu Bârgăului, Coșbuc. În schimb, în comunele Matei, Ilva Mică, Feldru, Poiana Ilvei, Șieu-Măgheruș și Petru Rareș există doar furnizori privați.

Furnizorii privați de servicii sociale oferă servicii de calitate și creează modele de bună practică, obținând rezultate bune. Principalele probleme sunt reprezentate de insecuritatea financiară și imposibilitatea asigurării cofinanțării pentru implementarea proiectelor și lipsa de sprijin financiar pentru serviciile pe care le au deja în grijă. O mare parte a acestor furnizori oferă asistență și servicii copiilor cu diverse probleme, iar altele sunt specializate pe îngrijirea vârstnicilor.

În privința căminelor pentru vârstnici, datele de la Ministerul Muncii și Solidarității Sociale arată că, la nivelul lunii iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud existau 15 cămine care ofereau servicii rezidențiale pentru persoane vârstnice, dintre care 2 sunt publice, la Bistrița și Nușeni, fiind gestionate de Direcția de Asistență Socială Bistrița și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Bistrița-Năsăud, și 13 private. 2 cămine private sunt localizate în Beclean și 1 în municipiul Bistrița. În mediul rural, cămine pentru vârstnici sunt prezente doar în comunele Nuşeni, Teaca, Livezile, Maieru, Târlișua, Poiana Ilvei, Matei, Josenii Bârgăului, Petru Rareș, Budacu de Jos și Cetate. Se constată absența unor astfel de servicii rezidențiale pentru vârstnici în cea mai mare parte a județului. În privința capacității acestor cămine, acestea sunt de dimensiuni medii, în general între 10 și 70 de locuri.

În conformitate cu datele de la Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, în iulie 2025 existau 2 cantine sociale, ambele în municipiul Bistrița. Una era publică și se afla sub managementul Direcției de Asistență Socială Bistrița și una era privată, aflată sub conducearea Asociației Filantropia Ortodoxă- Filiala Bistrița-Năsăud. Acestea dispuneau de 19, respectiv 100 de locuri. De remarcat este faptul că nu se regăsesc cantine sociale în celelalte centre urbane precum Beclean, Năsăud sau Sângeorz-Băi.

Fenomenul de îmbătrânire a populației creează presiuni asupra sistemului social, care trebuie adaptat în vederea reducerii costurilor cu beneficiile sociale și orientat spre dezvoltarea de servicii sociale care să asigure independență pentru beneficiari și să faciliteze integrarea lor în comunitate. Astfel, un aspect cheie ar trebui să fie prevenția, în vederea reducerii dimensiunii problemelor sociale, prin măsuri prin care vârstnicii să rămână activi o perioadă cât mai lungă, în vederea prevenirii instituționalizării.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Bistrița-Năsăud avea în subordine mai multe centre de protecție și promovare a drepturilor copilului. Aici se includ Casa de tip familial 1 Teaca; Casa de tip familial 2 Teaca; Case de tip familial 1 Bistrița; Centrul de primire în regim de urgență și telefonul copilului; Centrul Maternal Bistrița; Casa de tip familial Unirea; Casa de tip familial Viișoara; CRZD Bistrița; Case de tip familial Beclean nr. 1; Case de tip

familial Beclean nr. 2; Case de tip familial Beclean nr. 3; Case de tip familial Beclean nr. 4; Case de tip familial Beclean nr. 5; Case de tip familial Beclean nr. 6; Case de tip familial Beclean nr. 7; CRZD Beclean ECH Mobila; CZDVI Beclean; Centrul de zi de integrare, reintegrare; Case de tip familial 1 Năsăud; CRZD Năsăud.

Centrele de îngrijire și asistență pentru persoanele adulte cu dizabilități sunt distribuite astfel: Centrul de abilitare și reabilitare pentru persoane adulte cu dizabilități Beclean; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități nr. 2 Beclean; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități Nușeni; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități nr. 1 Beclean; Centrul de zi pentru adulți Beclean; Locuință maxim protejată nr. 1; Locuință maxim protejată nr. 2; Locuință maxim protejată nr. 3; Locuință maxim protejată Viișoara; Centrul de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu Bistrița.

La nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud nu au fost identificate și raportate așezări informale.

2.3 Infrastructura de sport

Deși de multe ori considerat în plan secund în stabilirea priorităților de dezvoltare la nivel național/regional/local, sportul joacă un rol social și economic esențial pentru dezvoltarea unei societăți, rolul important al sportului fiind recunoscut la nivel european încă din anul 2000, prin intermediul Declarației de la Nisa a Consiliului European, privind caracteristicile specifice ale sportului şi funcția sa socială în Europa, ca elemente care trebuie luate în considerare în punerea în aplicare a politicilor comune.

Prima inițiativă cuprinzătoare a UE referitoare la sport a fost reprezentată de elaborarea, în anul 2007, a Cartei Albe privind Sportul. Potrivit Cartei Albe privind Sportul, ”*sportul este un fenomen social şi economic în continuă dezvoltare, cu o contribuție importantă la obiectivele strategice ale Uniunii Europene referitoare la solidaritate şi prosperitate*” (Comisia Comunității Europene, *Carta Albă privind Sportul*, 11.07.2007, pag. 2). Pe de o parte, practicarea în mod regulat a activităților sportive generează valori importante precum spiritul de echipă, solidaritatea, toleranța şi fair-play-ul, contribuind la dezvoltarea şi împlinirea personală, iar pe de altă parte, sportul promovează contribuția activă a cetăţenilor UE la societate şi, în acest sens, sprijină cetățenia activă.

Rolul social al sportului este determinat de capacitatea acestuia de a reuni cetățenii cu interese comune în participarea la activități sportive și de a se adresa tuturor, indiferent de vârstă sau origine. Acesta prezintă și o dimensiune educațională, culturală și de recreere, contribuind la

îmbunătățirea sănătății cetățenilor și a calității vieții. În același timp, sportul poate juca un rol economic important, dacă este valorificat, putând contribui la dezvoltarea locală şi regională, regenerarea urbană sau chiar rurală. Carta Albă privind sportul evidențiază faptul că "*sportul beneficiază de sinergii cu sectorul turistic şi poate stimula modernizarea infrastructurii, precum şi încheierea de noi parteneriate de finanțare a dispozitivelor sportive şi recreative*" (Comisia Comunității Europene, *Carta Albă privind Sportul*, 11.07.2007, pag. 11).

Ulterior Cartei Albe, Comisia a adoptat, în anul 2011, Comunicarea „Dezvoltarea dimensiunii europene a sportului", aceasta reprezentând primul document de politică adoptat de Comisie în domeniul sportului de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona. Documentul recunoaște potențialul sportului de a contribui la creșterea ocupării forței de muncă, incluziune socială și ameliorarea sănătății publice. Printre acțiunile propuse în cadrul documentului pentru întărirea rolului social și economic al domeniului sportului, se numără: sprijinirea activității fizice în școli și promovarea învățării non-formale și informale, prin activități de voluntariat, sprijinirea orientărilor și proiectelor care promovează activitățile fizice care întăresc sănătatea, promovarea participării persoanelor cu handicap la activități sportive, consolidarea competențelor și capacității de inserție profesională a lucrătorilor din sectorul sportului.

La nivel național, Ministerul Tineretului și Sportului are responsabilitatea de a gestiona domeniul sportului, prin adoptarea de politici la nivel sectorial, care să fie integrate cu contextul economico-social și de a promova performanța și mișcarea pentru toți cetățenii. Unul dintre principalele documente care trasează liniile generale și prioritățile de dezvoltare a domeniului sportului este Strategia de Dezvoltare a Sportului în România – perioada 2016-2032.

Strategia de Dezvoltare a Sportului în România – perioada 2016-2032 recunoaște sportul ca fenomen complex, cu efecte semnificative asupra educației, sănătății, socializării și economiei, care impun crearea unor condiții favorabile pentru dezvoltarea sa şi punerea în practică a funcțiilor specifice pe care le îndeplinește. "*Funcțiile sale socială, educațională, culturală și economică îl confirmă ca una dintre cele mai însemnate componente în dezvoltarea omului în plan fizic, psihic și motric*" (Ministerul Tinteretului și Sportului, *Strategia de Dezvoltare a Sportului în România – perioada 2016-2032*, pag. 5).

Strategia recunoaște provocările cu care se confruntă domeniul sportului la nivel european, cu implicații și asupra dezvoltării domeniului la nivel național – presiunea comercială, exploatarea tinerilor sportivi, rasismul, dopajul, corupția și spălarea banilor, evidențiind și provocările specifice României, precum capacitatea scăzută de retenție a sportivilor și specialiștilor în domeniu.

Prin această strategie, MTS își propune optimizarea activității principalelor subsisteme ale sportului: sportul pentru toți, sportul de performanță, sportul adaptat – pentru persoane cu nevoi speciale, precum şi a resurselor aferente (resurse umane, informaționale, materiale, financiare), care condiționează eficiența procesului.

Obiectivul strategic cuprins în cadrul strategiei în ceea ce privește sportul pentru toți, vizează creșterea gradului de participare activă și sistematică a populației de toate vârstele, la activități sportive, în scop sanogenetic, al îmbunătățirii integrării și coeziunii sociale, prin atingerea unor obiective specifice precum: creșterea numărului de participanți și facilitarea accesului acestora la programe sportive, creșterea nivelului de informare și educație a cetățenilor privind importanța și beneficiile practicării sportului şi a altor activități fizice, creșterea nivelului de practicare a sportului pe diverse categorii de populație, ținând cont de vârsta și statutul social al acestora.

În ceea ce privește sportul de performanță, ținta strategică a fost definită ca fiind dezvoltarea sportului românesc de performanță, prin atingerea unor obiective specifice care vizează eficientizarea comunicării între structurile implicate în dezvoltarea sportului de performanță, susținerea ramurilor sportive cu șanse de succes pe plan Mondial, perfecționarea resurselor umane implicate în sportul de performanță (antrenori, medici, manageri etc.), îmbunătățirea sistemului de pregătire a sportivilor de performanță.

Nu în ultimul rând, pentru sportul adaptat, ținta strategică vizează creșterea numărului de persoane cu cerințe educative speciale care practică sistematic activități fizice și sportive, în scopul îmbunătățirii stării de sănătate, a integrării sociale și a participării în competiții, prin facilitarea accesului la programe sportive adaptate fiecărui tip de dizabilitate, creșterea nivelului de conștientizare a familiilor și comunității privind importanța și beneficiile practicării activității fizice și a sportului de către persoanele cu cerințe educative speciale, pregătirea resurselor umane – antrenori, instructori, arbitri - specializate în organizarea și conducerea competițiilor sportivilor cu dizabilități.

În definirea celor mai importante aspecte care ar trebui urmărite în perioada următoare, în vederea dezvoltării domeniului sportului, la nivelul județului Bistrița-Năsăud se va avea în vedere corelarea cu principalele obiective existente la nivel național, adaptate însă specificului județean și nevoilor stringente care există în teritoriu și ținând cont în același timp și de specificul activităților care pot fi întreprinse la nivel județean și local.

Ca mai toate localitățile de provincie, înainte de 1990, Bistriţa nu constituia, în domeniul sportului, decât un valoros furnizor de talente. Dintotdeauna, sportivii afirmaţi mai întâi ca

juniori în judeţ au simţit nevoia de a continua activitatea sportivă spre consacrare şi de a face pasul spre adevărata performanţă, spre seniorat. Clubul sportiv Gloria le oferea această şansă prin cele 8 secţii sportive care funcţionau în anii 80, plus cea de fotbal. Dar volumul de muncă şi performanţele importante ale sportului bistriţean ce creşteau de la an la an, i-au convins pe conducătorii sportului românesc de la acea vreme să împartă clubul Gloria în două. Acest fapt s-a petrecut în 1986, atunci când a fost semnat certificatul de naştere al Clubului Sportiv Municipal.

Fotbalul a rămas să poarte numele Gloriei, iar celelalte secţii au format o nouă structură sportivă, CSM Bistriţa. Atletismul, boxul, luptele, halterele, schiul fond, sania, handbalul feminin şi radioamatorismul au fost cele 8 secţii ale unui club nou. După 1990, din acest club au fost abandonate luptele şi handbalul, dar a fost inclus tenisul de masă, prin transfer de la Asociaţia Sportivă Sticla. Mai târziu, a reapărut secţia de handbal şi au fost înfiinţate secţiile de gimnastică, și culturism, astfel încât, în prezent, CSM Bistriţa are 10 secţii bugetate de stat.

Rezultatele au fost mereu pe măsura aşteptărilor: peste 700 de clasări între primii 6 la Jocuri Olimpice, Campionate Mondiale, Campionate Europene şi alte competiţii internaţionale, 4171 de medalii naţionale şi 628 de sportivi convocaţi la loturi naţionale. CSM a avut până acum 21 de participanţi la 12 ediţii ale Jocurilor Olimpice, competiţa supremă a sportului. Dintre aceştia, 6 au adus clasări între primii 6, iar unul a reuşit să cucerească o medalie, în 2012, la Londra. Sunt cifre care stau în dreptul unor performanţe greu de întrecut în orice alt domeniu de activitate din judeţul Bistriţa-Năsăud.

După anul 2015 sportul bistrițean a stagnat și chiar a regresat. Echipa de fotbal a retrogradat, iar celelalte ramuri sportive sunt destul de modest reprezentate, cu excepția acelora care beneficiază de centre olimpice. Județul Bistrița-Năsăud ajunsese la contra-performanța de a nu fi reprezentat la niciun sport de echipă în primele 3 ligi. Acest lucru a venit ca un imbold pentru înființarea unui nou club sportiv (Gloria 2018). Acesta se află în subordinea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. În cadrul clubului funcționează următoarele secții pe ramură de sport: handbal, oină, atletism, gimnastică ritmică, taekwondo WT, volei, golf, fotbal, box, rugby, tenis, schi, baschet, tenis de masă, lupte, arte marțiale de contact, motociclism, culturism și fitness, judo și scrabble.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, conform Registrului Sportiv al Ministerului Tineretului și Sportului, în anul 2025, în județul Bistrița-Năsăud existau 161 de structuri sportive, dintre care 5 de drept public și 156 de drept privat (10 dintre acestea fiind asociații județene pe ramuri).

Cele mai reprezentative secții sportive în cadrul structurilor existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud sunt următoarele (acestea reprezentând peste 50% din totalul secțiilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud):

- Fotbalul, cu 86 de secții sportive, dintre care 4 aparțin structurilor de drept public;
- Minifotbal, cu 23 de secții sportive, toate de drept privat;
- Baschetul, cu 28 de secții sportive, dintre care una aparține structurilor de drept public;
- Atletismul, cu 35 de secții sportive, dintre care 4 aparțin structurilor de drept public;
- Tenisul, cu 39 de secții sportive, dintre care 2 aparțin structurilor de drept public;
- Handbalul, cu 41 de secții sportive, dintre care 3 aparțin structurilor de drept public;
- Voleiul, cu 30 de secții sportive, dintre care 3 aparțin structurilor de drept public;
- Culturismul și fitnessul, cu 25 de secții sportive, dintre care una de drept public;
- Natație și pentatlon modern, cu 24 de secții sportive, toate de drept privat;
- Schi – Biatlon, cu 32 de secții sportive, dintre care 4 aparțin structurilor de drept public;
- Tenisul de masă, cu 38 de secții sportive, dintre care 3 aparțin structurilor de drept public;
- Dans sportiv, cu 18 secții sportive, toate de drept privat;
- Gimnastica, cu 19 secții sportive, dintre care 2 de drept public;
- Ciclismul, cu 20 de secții sportive, cu o structură de drept public;
- Șahul, cu 27 de secții sportive, toate de drept privat;
- Judo, cu 17 secții sportive, dintre care una drept privat;
- Automobilismul sportiv, cu 14 secții sportive, toate de drept privat;
- Motociclismul, cu 14 secții sportive, dintre care 2 de drept public;

Evoluția numărului de structuri sportive existente la nivel județean poate fi evidențiată prin consultarea datelor oferite de Institutul Național de Statistică, potrivit cărora, în perioada 2014-2024, indicatorul a cunoscut o creștere cu circa 27%. Valoarea maximă s-a înregistrat în anul 1994, 148 de structuri sportive, iar minima în anul 2005, 48 de structuri sportive. În ciuda situației existente, în perioada pandemiei și post-pandemic s-a înregistrat o mică evoluție, secțiile sportive crescând de la 94 (în 2020) la 101 (în 2021) și la 105 (în 2024 – an post-pandemic).

În ceea ce privește numărul de sportivi legitimați la nivelul întregului județ Bistrița-Năsăud, datele statistice indică o creștere a acestui indicator cu circa 45% în județul Bistrița-

Năsăud, în perioada 2014-2024. Numărul maxim a fost atins în anul 2023, 5002 sportivi legitimați, iar valoarea minimă în anul 2005, 1202 de sportivi legitimați. Astfel, conform datelor de pe platforma TEMPO-Online, numărul de sportivi legitimați din județul Bistrița-Năsăud a crescut de la 3034 în anul 2014 la 4387 de sportivi în 2024.

Numărul antrenorilor sportivi a alternat în perioada 2014-2024 la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Valoarea maximă a fost înregistrată în anul 1992, 281 de antrenori sportivi, iar minima în anul 2002, 60 de antrenori sportivi. Astfel, în județul Bistrița-Năsăud, numărul de antrenori a crescut de la 89 în anul 2014 la 148 în anul 2024, o creștere cu 66%. În schimb, numărul instructorilor sportivi a scăzut în județul Bistrița-Năsăud. Valoarea minimă a fost atinsă în anul 1999, 17 instructori sportivi, iar valoarea maximă în anul 2009, 152 de instructori sportivi. Astfel, numărul de instructori sportivi a scăzut de la 74 în anul 2014 la 55 în anul 2024, cu circa 26%.

În cazul arbitrilor sportivi, valorile au alternat în perioada 2014-2024, tendința generală fiind una de scădere. Maxima principală a fost înregistrată în anul 1992, 365 de arbitri sportivi, iar minima absolută în anul 2006, 83 de arbitri sportivi. Astfel, de la 119 arbitri în anul 2014 ajunge la 106 arbitri sportivi în anul 2024, o scădere cu circa 11%.

În anul 2024, în județul Bistrița-Năsăud existau 309 persoane angajate în domeniul sportiv.

Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Astfel, în județul Bistrița-Năsăud existau la mijlocul anului 2025, conform Registrului Sportiv al MTS, 161 de structuri sportive în total din care 127 în mediul urban și 34 de structuri sportive în mediul rural. Majoritatea structurilor sportive din mediul rural sunt localizate în comuna Rodna și în alte comune din imediata apropiere a municipiului Bistrița (Livezile, Cetate, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș). Cele 34 de structuri sportive existente în mediul rural acoperă doar 21 din cele 58 de comune ale județului, așadar, gradul de acoperire cu structuri sportive în mediul rural este de 36,2%. În aceste condiții, este pregnantă nevoia de sprijinire a dezvoltării sportului în mediul rural, de exemplu, prin înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului. Cele 21 de comune de la nivelul județului Bistrița-Năsăud, la nivelul cărora există structuri sportive, sunt: Rodna, Budacu de Jos, Cetate, Leșu, Monor, Șieu-Odorhei, Tiha Bârgăului, Uriu, Lechința, Șieu, Șieu-Măgheruș, Dumitra, Feldru, Livezile, Maieru, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Șieuț, Telciu, Lunca Ilvei.

În baza datelor de la Federația Română de Fotbal și de la Asociația Județeană de Fotbal Bistrița-Năsăud, rezultă că în sezonul 2025-2026 există 22 de echipe de fotbal din județul Bistrița-Năsăud înscrise în toate competițiile de seniori (fig. 2.24). Toate acestea evoluează în competițiile județene (Liga a IV-a și Liga a V-a) organizate de AJF Bistrița-Năsăud, cu excepția echipei CS Gloria Bistrița, care a activat în Liga a III-a, iar în 2025 a promovat în Liga a II-a.

Se constată că un număr mai mare de echipe se înregistrează în comuna Teaca (2), în vreme ce în cadrul municipiului Bistrița și a celorlaltor orașe, respectiv a unor comune se remarcă doar câte o singură echipă, iar comunele mai mici nu au deloc o echipă de fotbal seniori înscrisă în vreo competiție în sezonul 2025-2026.

Din datele de la DJTS Bistrița-Năsăud, rezultă că, în total, există 97 de baze sportive în județul Bistrița-Năsăud în anul 2025.

O analiză a acestora a relevat faptul că, dintre acestea, 48 reprezintă stadioane și terenuri de fotbal (fig. 2.25), 16 reprezintă săli de sport, iar 33 reprezintă alte terenuri de sport în aer liber, bazine de înot sau săli dedicate unor anumite evenimente (conferințe).

Dintre stadioane, se remarcă stadionul din orașul Beclean cu o capacitate de 1500 de locuri și care a fost și omologat de FRF. Stadionul ,,Jean Pădureanu" din municipiul Bistrița ar urma să fie reabilitat. Iar, în cartierul Unirea din municipiul Bistrița ar urma să se construiască un nou stadion cu o capacitate de aproximativ 10875 de locuri.

În afara stadionului din Beclean, în județul Bistrița-Năsăud se mai află alte 2 stadioane, în comunele Bistrița Bârgăului și Prundu Bârgăului.

În privința sălilor de sport (fig. 2.26), din 18 săli de sport existente la nivel județean, 2 sunt săli polivalente, în cadrul municipiului Bistrița, cu o capacitate adecvată pentru un număr ridicat de spectatori și omologate pentru majoritatea sporturilor de sală (handbal, baschet, volei).

Celelalte 16 de săli de sport se împart în mai multe categorii. 9 dintre acestea sunt săli de sport propriu-zise, iar 7 sunt săli de sport școlare. Între aceste două categorii nu există diferențe semnificative. O parte din sălile de sport au fost construite în anii 2000 în cadrul programului celor 400 de săli de sport noi la nivel național, fiind astfel relativ recent inaugurate, și într-o stare bună sau foarte bună.

Ele pot fi utilizate pentru majoritatea sporturilor de sală (handbal, baschet, volei). Unele săli construite în cadrul acestui program sunt săli de sport școlare și nu sunt accesibile publicului larg.

Majoritatea celorlalte săli de sport aparțin în majoritate tot instituțiilor de învățământ din județul Bistrița-Năsăud și, în consecință, nu sunt nici ele accesibile publicului larg, fiind totodată mai vechi (unele din perioada comunistă) și într-o stare mai avansată de degradare.

Un număr mare de săli de sport se localizează în municipiul Bistrița (6 săli de sport). În celelalte orașe, Beclean și Sângeorz-Băi se localizează câte o sală de sport. Orașul Năsăud este singurul care nu deține sală de sport. În comuna Rodna se localizează două, una în paragină, iar una în stare foarte bună, iar săli de sport mai există în comunele Dumitra, Lechința, Livezile, Teaca, Târlișua și Uriu. Mai mult de jumătate din comune nu dețin nici un fel de sală de sport.

Două terenuri de sport sunt localizate în municipiul Bistrița și reprezintă terenuri de sport pentru diferite activități (handbal, tenis, gimnastică), precum și terenuri sintetice pentru mini-fotbal, bazine de înot, săli de sport de dimensiuni mici, etc. Unul este localizat în cadrul Liceului cu Program Sportiv, iar celălalt în cadrul bazei sportive Mecanica.

Conform datelor primite de la Direcția Județeană de Tineret și Sport Bistrița-Năsăud, majoritatea bazelor sportive sunt funcționale și într-o stare bună.

Datele și informațiile colectate prin intermediul metodelor de cercetare calitativă utilizate în analiza diagnostic relevă faptul că principala problemă existentă în domeniul sportului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este reprezentată de slaba dezvoltare a infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora.

De exemplu, unele baze sportive sunt nefuncționale sau în paragină (CSM Bistrița-Pârtie sanie; terenul de sport al Colegiului Național ,,Liviu Rebreanu”; Lac – MHC; teren de handbal – Grup Școlar ,,Infoel” Bistrița; bazele sportive de la Chiuza, Rodna, Nușeni; baza sportivă Mecanica – Bistrița). În același timp, deși cerința pentru practicarea sportului de masă este mare, copiii și părinții lor au anumite standarde pe care le urmăresc în momentul în care aleg un anumit sport, astfel că trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, la nivel național și implicit în județul Bistrița-Năsăud, nu există baze pentru refacerea organismului după efort.

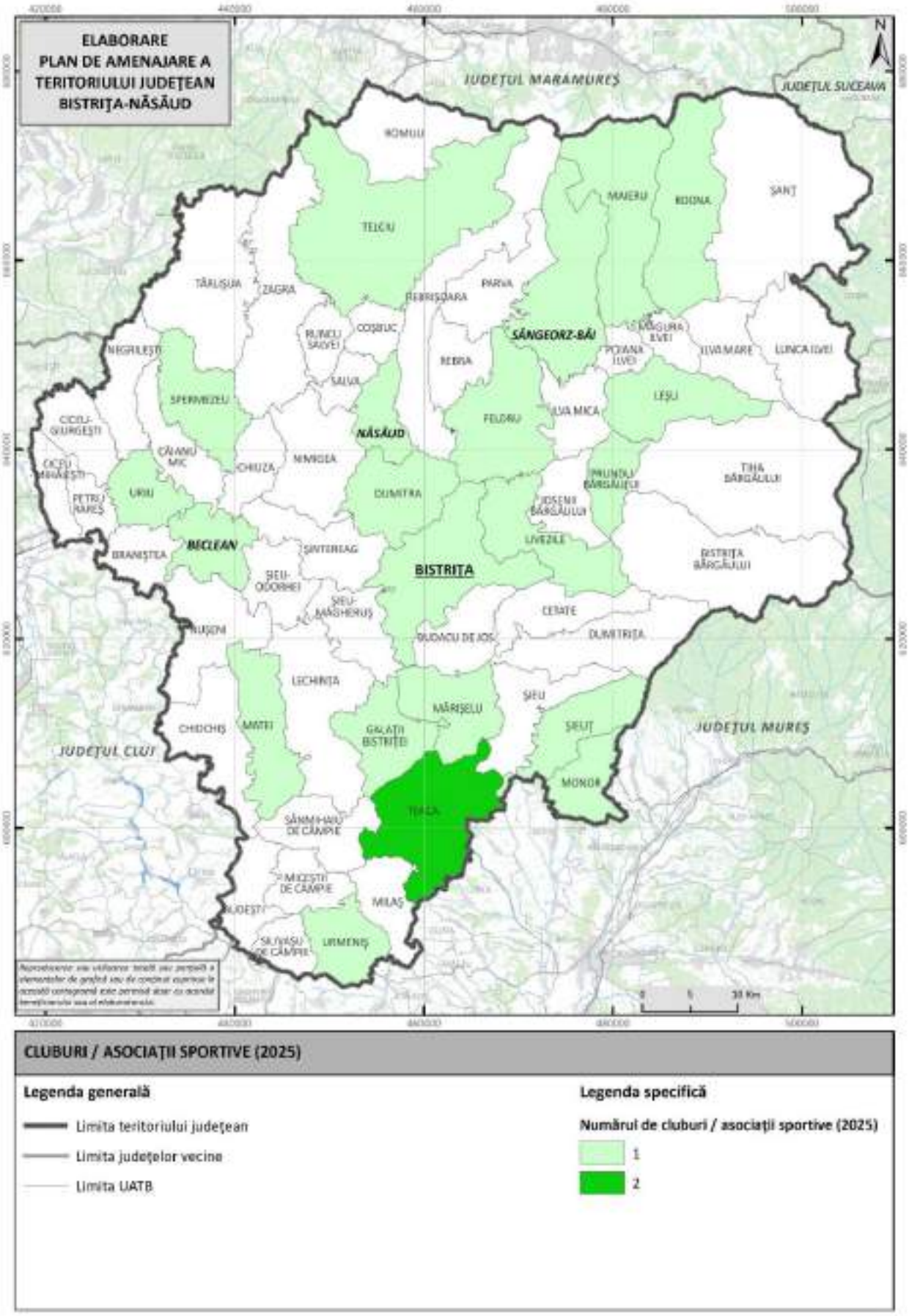

Fig. 2.24 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CLUBURILOR ȘI ASOCIAȚIILOR SPORTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ACTIVE ÎN COMPETIȚII DE FOTBAL SENIORI ÎN SEZONUL 2025-2026
Surse: FRF și AJF Bistrița-Năsăud (2025)

În lipsa unei infrastructuri adecvate, accesul pentru practicarea sportului de performanță și a sportului de masă este limitat, iar dezvoltarea acestui domeniu este afectată semnificativ.

O altă problemă identificată vizează problema cabinetului medical sportiv. Pentru ca sportivii să poată participa la competițiile sportive, conform prevederilor Legii Educației Fizice și Sportului nr. 69/2000, au nevoie de viza medicului sportiv de specialitate. În prezent, la nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există niciun cabinet medical sportiv. Având în vedere că la nivelul întregului județ nu există un astfel de cabinet, ar trebui luate măsuri urgente și crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive, atât în municipiul Bistrița, dar și în alte localități din județ.

În ceea ce privește evenimentele sportive din perioada 2015-2025, județul Bistrița-Năsăud se remarcă printr-o serie de competiții organizate inclusiv la nivel național, internațional și mondial, precum: Campionatul mondial de culturism, European Summer Cups feminin under 16-Tenis de camp, GST Trophy-Turneu ITF World Junior Tour, Memorialul Gheorghe Bozga-Tenis de Masa, Campionatul European de GO, Jocurile Nationale Special Olympics Romania, Trofeul Carpati-Handbal feminin, Campionatul European si Mondial de Futnet, Supercupa Romaniei la handbal (masculin și feminin), Dance Stars of Transilvania etc.

Handbalul este un sport care în ultimul timp a devenit tot mai prezent în județul Bistrița-Năsăud. Una dintre cele mai cunoscute și renumite echipe de handbal este CS Gloria Bistrița, care anterior s-a numit CSM-LPS Bistrița și CSM Bistrița. Echipa a aparținut anterior Clubului Sportiv Municipal Bistrița și a evoluat în Divizia A până în primăvara anului 2016. La sfârșitul sezonului competițional 2015-2016, CSM Bistrița s-a clasat pe locul 1 în seria B a Diviziei A și s-a calificat astfel direct în Liga Națională. În vara anului 2018, echipa a fost preluată de clubul CS Gloria 2018 Bistrița-Năsăud și și-a schimbat denumirea.

Secția a fost fondată în anul 2009 sub numele de CSM-LPS Bistrița. O echipă de handbal feminin bistrițean a existat și anterior, cu începere din 1986, când fostul Club Sportiv Gloria Bistrița a fost separat în două: pe de o parte echipa de fotbal, pe de altă parte un club nou cuprinzând opt secții sportive, printre care și handbal feminin. După 1990, acest club a renunțat la secțiile de lupte și handbal. În palmaresul său se remarcă următoarele calificări: în anul 2024 a fost finalistă în Liga Europeană; în anul 2020 a jucat în sferturi de finală la Cupa EHF; în anii 2019, 2023, 2024, 2025 a ocupat locul 3 în Liga Națională, iar în anul 2025 a fost finalistă a Cupei României.

Din perspectiva echipelor de fotbal, cea care se face cel mai remarcată este CS Gloria Bistrița, care a avut în trecut evoluții constante în prima ligă.

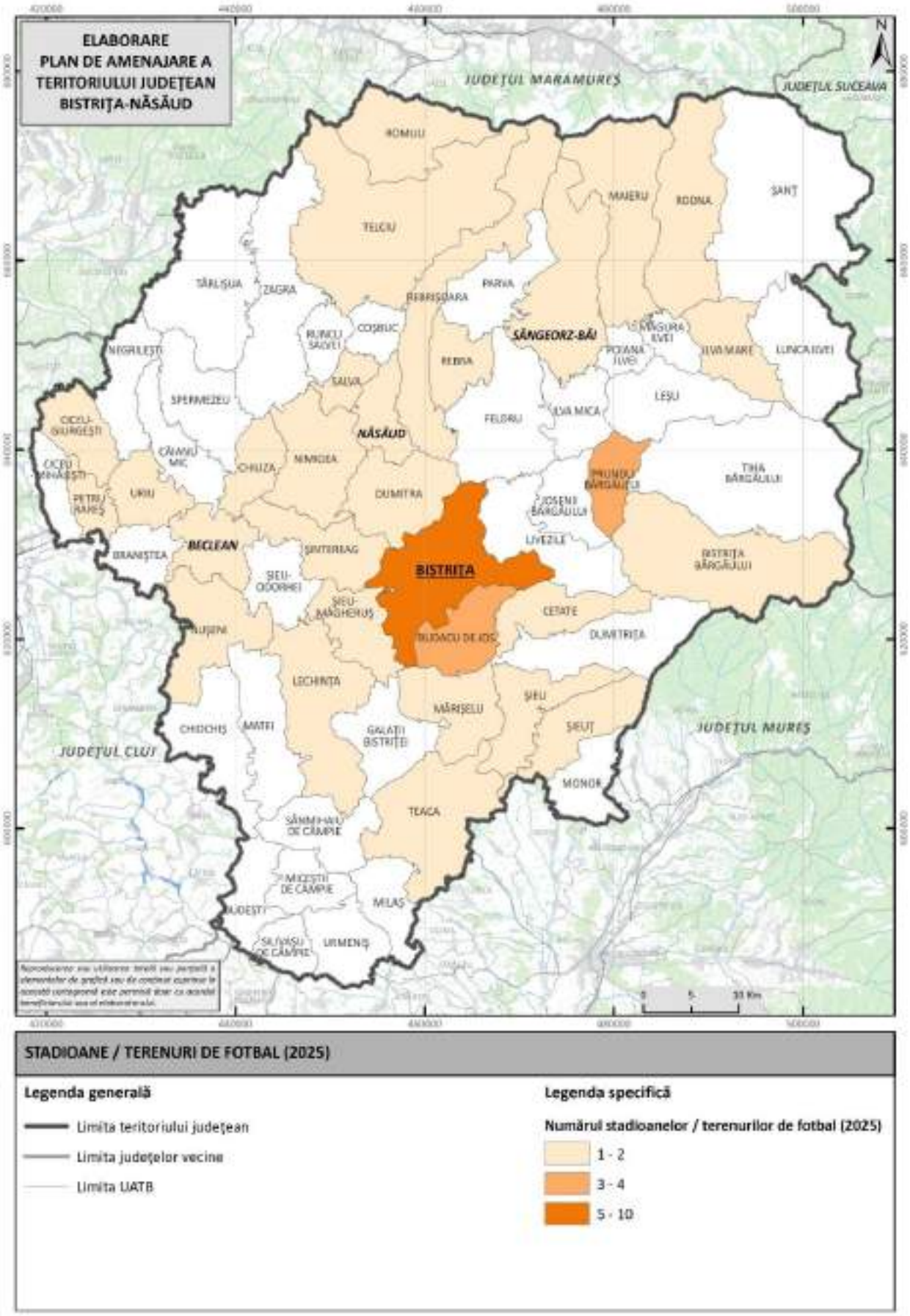

Fig. 2.25 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A STADIOANELOR ȘI TERENURILOR DE FOTBAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursa: Direcția Județeană de Tineret și Sport Bistrița-Năsăud (2025)

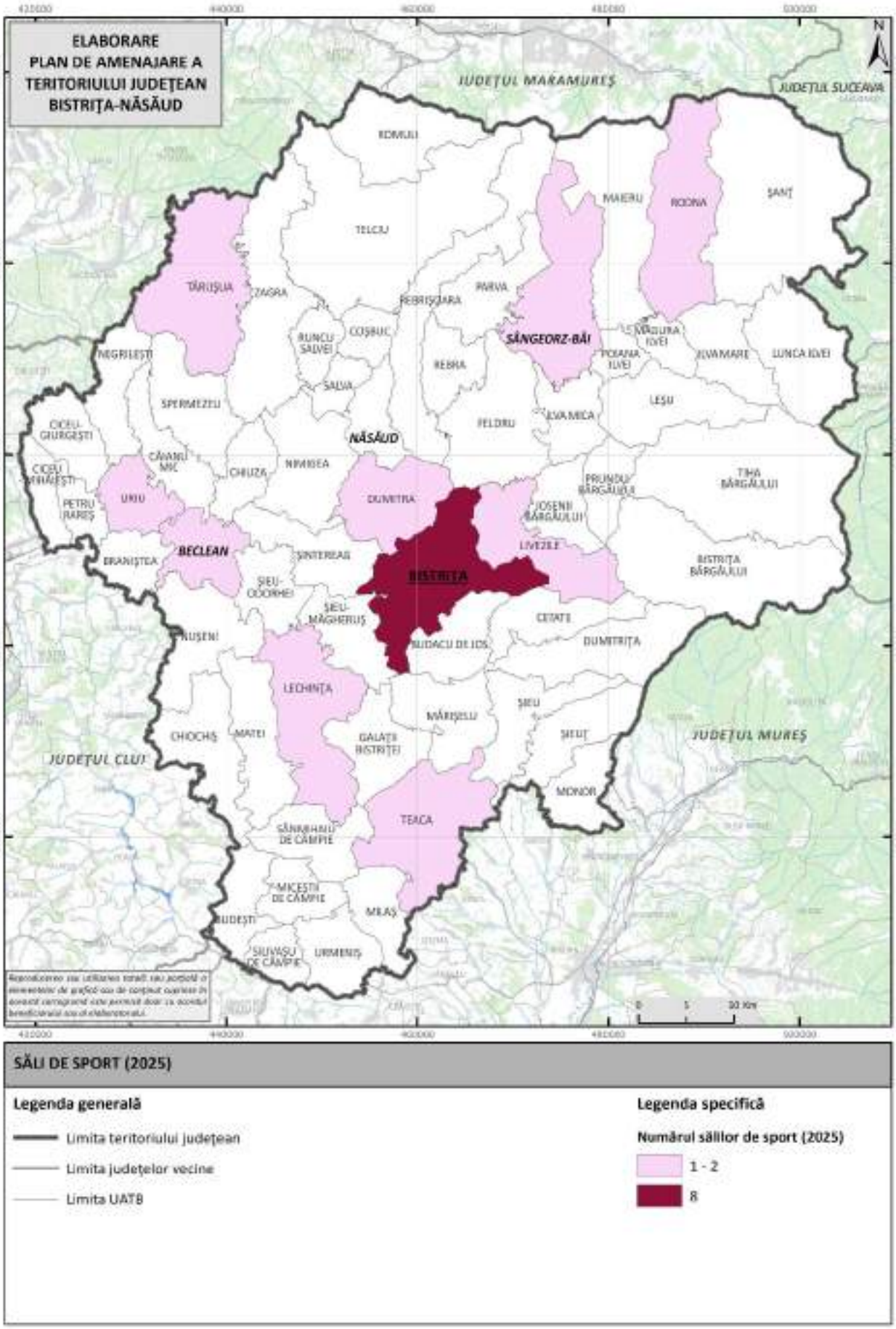

Fig. 2.26 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A SĂLILOR DE SPORT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursa: Direcția Județeană de Tineret și Sport Bistrița-Năsăud (2025)

În prezent, Gloria evoluează în Liga a II-a, reușind promovarea din Liga a III-a în 2025. CS Silvicultorul Maieru a promovat la un moment dat în Liga a III-a după ce a câștigat Liga a IV-a. Este una din puținele echipe de la nivel județean care au avut acces direct într-o ligă de nivel național. Săgeata Dumbrăvița a fost campioana județului în sezonul 2024/2025 din Liga a IV-a cu un parcurs impresionant: 17 victorii, un egal și cea mai bună ofensivă. Se remarcă prin performanța locală de top pe care a înregistrat-o și o înregistrează. ACS Viitorul Livezile, deși a fost înființat recent, în anul 2023, în sezonul 2024/2025 a fost una dintre principalele competitoare la titlul județean, încheind campionatul pe locul al II-lea. A înregistrat rezultate notabile în campionat și a jucat meciuri memorabile.

Consiliul Județean Bistrița-Năsăud susține performanța în domeniul sportiv, prin acordarea de premii celor mai buni sportivi și antrenori, olimpici și neolimpici. Astfel, pentru performanțele obținute, sportivii și antrenorii sunt premiați în cadrul Galei Sportului.

O modalitate de susținere a dezvoltării domeniului sportului la nivel județean este reprezentată de finanțarea proiectelor de activitate sportivă. În anul 2025, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a alocat diferite sume pentru a promova sportul de performanță pe mai multe categorii: pentru promovarea sportului de performanță, pe echipe de juniori suma alocată a fost de 15.120 lei; pentru organizarea de competiții sportive suma alocată a fost de 40.000 lei; pentru sportul individual suma de 95.000 lei, iar din perspectiva sportului pentru toți, 19.484 lei, în total 169.604 lei, toate fiind proiecte cu finanțare nerambursabilă.

Învățământul sportiv este reprezentat la nivelul universitar în cadrul județului Bistrița-Năsăud prin intermediul extensiei Facultății de Educație Fizică și Sport a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca ce dispune de o specializare la nivel licență, *Educație fizică și sportivă (3 ani)* și un program de masterat interdisciplinar în colaborare cu Facultatea de Geografie din cadrul aceleași extensii, *Turism sportiv și agrementul din perspectiva ecodezvoltării* (2 ani).

De asemenea, există clase cu profil sportiv și la instituții de învățământ preuniversitar, mai exact la Liceul cu Program Sportiv din municipiul Bistrița.

2.4 Infrastructura de agrement

Infrastructura de agrement (fig. 2.27) cuprinde infrastructura dedicată turismului pietonal sau de drumeție, cicloturismului, pentru practicarea sporturilor de iarnă și sporturi extreme sau pentru sporturile de agrement nautic. De asemenea, include centrele spa, wellness, centrele de natație, ștrandurile și piscinele publice, parcurile de aventură, centrele de echitație (ecvestre), pescuitul sportiv și de agrement și centrele de agrement.

Infrastructura specifică menită a susține derularea în bune condiții a *turismului pietonal/de drumeție* deține în judeţul Bistrița-Năsăud peste 800 de km de trasee marcate în unitățile montane și submontane (respectiv Munții Rodnei, Munții Călimani, Munții Bârgăului și Munții Țibleș). Toate traseele din fiecare unitate montană și submontană cuprind trasee cu scopul de a pune în evidență principalele atracții naturale ale regiunii. În Munții Rodnei, principalele atracții sunt lacurile Lala Mare, Valea Blaznei, Vârful Ineuț, stațiunea Sângeorz-Băi, cu trasee totalizând circa 400 km. În Munții Călimani, marea majoritate a traseelor gravitează în jurul stațiunii Colibița (circa 130 km). În Munții Bârgăului, mare parte din trasee sunt create în satul Piatra Fântânele (aproape 120 km). În Munții Țibleș, traseele marcate au ca finalitate Vârful Țibleș (totalizând circa 35 km). Iar, în cazul Munților Bârgău și Călimani putem adăuga Via Transilvanica, traseu ce are o lungime de 133 km pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud.

Cicloturismul constituie o formă a turismului activ căruia îi revine un rol important în oferta pentru turismul de agrement a județului Bistrița-Năsăud. Circuitele existente (însumând peste 750 km) pot avea drept scop simple plimbări pe bicicletă, însă se pot pot combina, pot completa sau chiar înlocui, pe alocuri, drumeția, oferind astfel posibilitatea vizitării unor destinații și obiective naturale sau locații antropice (centrele urbane sau localități rurale tradiționale pitorești) situate pe traseul acestora sau în proximitatea lor. Ba mai mult, în acest sens autoritățile publice își propun și amenajarea unui traseu de 208,2 km pe teritoriul județului. Traseul propus va traversa 14 unități administrativ-teritoriale și va fi amenajat pe domeniul public, respectiv drumuri naționale, județene, comunale, străzi interioare, drumuri forestiere și drumuri de exploatare agricolă. De asemenea, va dispune de toate facilitățile (refugii pentru ciclişti; puncte de odihnă; semnalizări corespunzătoare; indicatoare; măsuri de siguranță în zonele cu risc crescut; puncte gastronomice).

Infrastructura pentru practicarea *sporturilor de iarnă* a județului include un număr de 6 pârtii (cu o lungime cumulată de circa 4,49 km), toate fiind relativ scurte. Cele 3 pârtii de la Piatra Fântânele sunt dotate cu telescaun, însă nu dețin instalație nocturnă, echipament și tun(-uri) de zăpadă. Una este destinată schiorilor cu experiență, alta începătorilor, iar cea de-a treia este destinată copiilor și celor care sunt pentru prima dată pe schiuri. Pârtia de schi de la Valea Măriilor dispune doar de teleschi, dar nu și de tun(-uri), telescaun și instalație nocturnă. Și pârtia de la Valea Blaznei dispune de aceleași dotări ca cea de la Valea Măriilor. Aceasta se află în curs de omologare. Gradul de dificultate a acestor pârtii este mediu. Pârtia Cocoș este o altă pârtie existentă la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Are un grad de dificultate ușor-mediu, dispune de telescaun, teleski, instalație nocturnă și tunuri de zăpadă. Infrastructura destinată practicării

sporturilor de iarnă este completată de dotările existente pentru snowboard, snowmobil (Colibița) și de patinoarele amenajate din Bistrița.

Sporturile extreme completează oferta pentru agrement turistic existent la nivelul județului Bistrița-Năsăud, gama acestora acoperind activități specifice (tiroliană, cicloturism, rafting, escaladă etc.), existând o serie de centre specializate care pun la dispoziția amatorilor echipament/logistică și servicii specializate pentru toate categoriile de vârstă, pregătire fizică și cunoștințe/experiență de profil: Aventuri în Colibița, Căliman Club.

Sporturile de agrement nautic găsesc condiții favorabile de practicare pe râul Bistrița Ardeleană a rafting-ului, respectiv plimbări cu barca, hidrobicicleta, vaporul, cu caiacul, paddleboarding și windsurfing pe Lacul Colibița.

Centrele SPA, wellness și centre natație/piscine din Bistrița, Sângeorz-Băi, Beclean, Bistrița-Bârgăului oferă, de asemenea, condiții și facilități specifice de relaxare: Hotel Rouser House Boutique 4*, Panoramic Colibița 4*, Montana Resort & Spa 4*(Bistrița Bârgăului), Shreiner Spa 5*, Casa Ema 4*, English House 5*, Kaula Spa Center (Bistrița), Crama Jelna Resort & Spa 5* (Orheiu Bistriței), Centrul Spa Legacy 4*, Pensiune Restaurant Perla (Sângeorz-Băi).

Parcurile de aventură oferă amatorilor de distracție și senzații tari în familie sau alături de prieteni o ofertă diversificată pusă la dispoziție în cadrul Parcului de distracții Aventuri în Colibița și Parcul de Aventură Alpina Blazna.

Centrele de echitație/ecvestre completează agrementul turistic prin facilitățile de profil oferite, de exemplu, la Herghelia Beclean.

Pescuitul de agrement și/sau sportiv face parte, de asemenea, din oferta de agrement a județului, constituindu-se într-o metodă inedită, apreciată și solicitată de relaxare pentru un segment important al populației. Amenajările pentru pescuit includ următoarele lacuri: Colibița, Dorolea, Mărișelu, Tonciu, Brăteni, Paradisul Verde, balta lui Otto, balta Mocod.

De asemenea, în subordinea Ministerului Tineretului și Sportului se află 6 centre de agrement (Centrul de Agrement Sângeorz-Băi, Centrul de Agrement Valea Mare, Centrul de Agrement Valea Blaznei, Centrul de Agrement Colibița, Centrul de Agrement Fiad, Centrul de Agrement Telciu).

Centrele de agrement reprezintă puncte importante de atracție, îndeosebi pentru copii și tineri, îndeosebi în sezonul estival și în perioadele de vacanță.

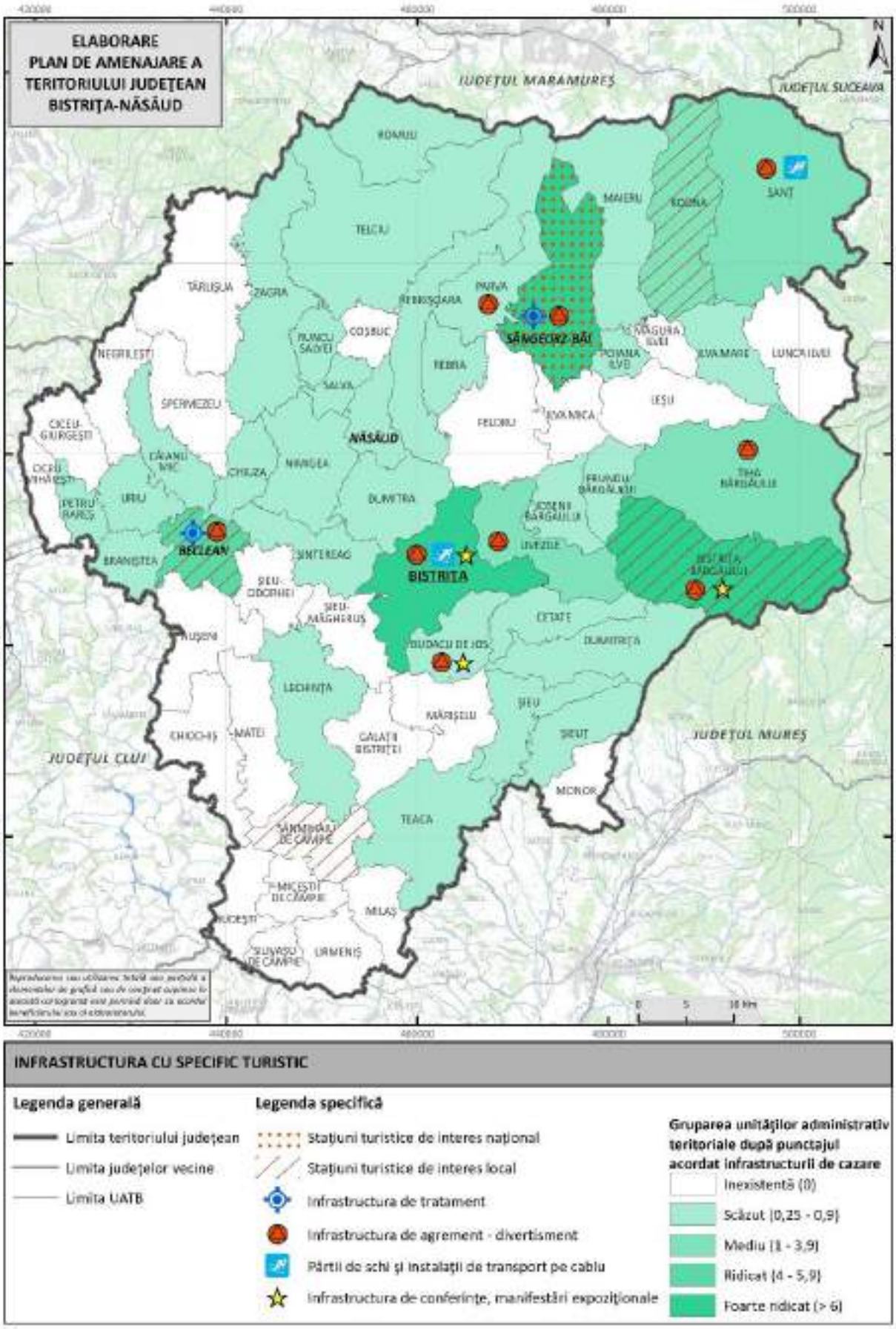

Fig. 2.27 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A INFRASTRUCTURII DE AGREMENT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursă: Website-urile dedicate diferitelor infrastructuri de agrement (2025)

2.5 Infrastructura culturală

Analiza privind infrastructura culturală are la bază seturi de date de la Institutul Național de Statistică (în special platforma TEMPO-Online), dar și din alte surse, naționale sau județene, uneori mai noi sau mai vechi, pentru o perspectivă mai amplă asupra culturii și artei în județul Bistrița-Năsăud.

În conformitate cu acest date, în județul Bistrița-Năsăud funcționau 13 instituții și companii de spectacole sau concerte – una din categoria celor de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru): Centrul Cultural Municipal ,,George Coșbuc"; una din categoria filarmonică și orchestre simfonice și 11 aparțin altor tipuri de unități culturale.

În perioada 2012-2024 (datorită datelor disponibile în mod constant începând cu anul 2012, fig. 2.28), se observă că numărul de spectacole a variat. La începutul perioadei se remarcă cele mai mari valori, înregistrându-se și maximul în anul 2013 (323 de spectacole și concerte) pentru ca, mai apoi, în perioada pandemiei să scadă și să se înregistreze și valoarea minimă (31 de spectacole și concerte) în anul 2020 pe fondul restricțiilor impuse. Ulterior, numărul de spectacole și concerte a crescut, dar fără a mai înregistra valorile de dinainte de pandemie.

La nivelul anului 2024, din totalul de 234 de spectacole, cele mai numeroase sunt spectacolele oferite de alte tipuri de unități culturale (195 de spectacole, respectiv 83,3%). Acestea sunt urmate de spectacolele oferite de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru) (30, respectiv 12,8%). Spectacolele de filarmonică și orchestrele simfonice ocupă ultimul loc (9, respectiv 3,8%).

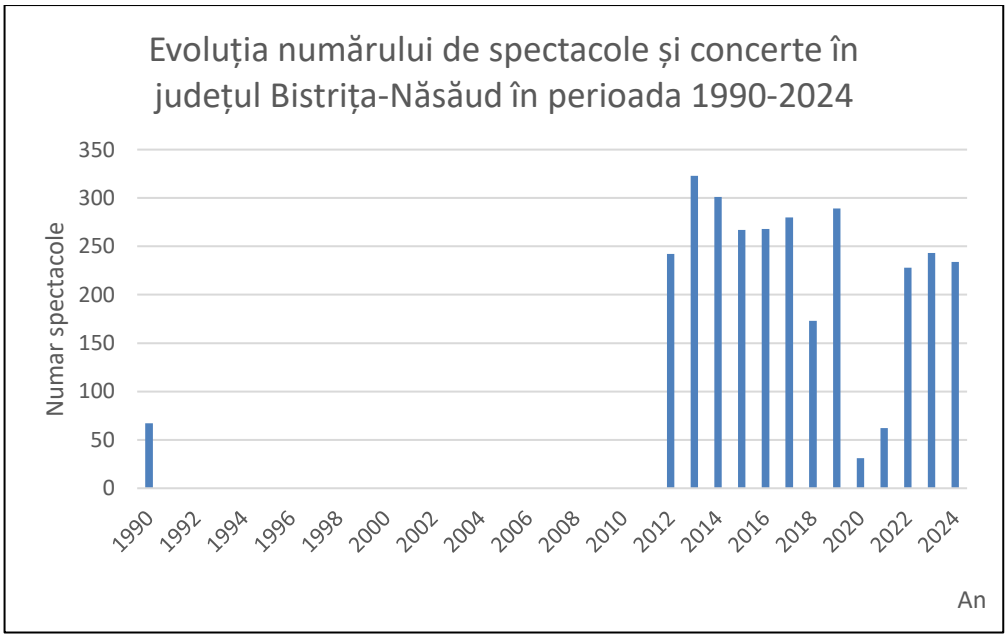

Fig. 2.28 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTACOLE ȘI CONCERTE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990 (2012)-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Evoluția numărului de spectatori (fig. 2.29) a fost asemănătoare cu cea a numărului de spectacole din aceeași perioadă. În intervalul 2012-2024 tendința înregistrată este una descendentă. Asemenea numărului de spectacole și concerte, maximul s-a înregistrat la începutul intervalului, în anul 2013 (127200 de spectatori) pentru ca, ulterior, în perioada pandemiei să scadă drastic, înregistrându-se minima în anul 2020 (3492 de spectatori). O creștere semnificativă se produce post-pandemic, de la 3492 de spectatori în anul 2020 la 68680 de spectatori în 2022, la 80140 de spectatori în anul 2023 și la 82200 de spectatori în 2024. În ciuda acestei evoluții, valorile înregistrate nu reușesc să atingă pragul din perioada anterioară.

Numărul de spectatori din fiecare categorie pare a fi direct proporțional cu numărul de spectacole. Astfel, cei mai numeroși spectatori sunt cei din cadrul altor tipuri de unități culturale, unde numărul acestora atinge o valoare de 73500 de persoane, respectiv 89,4%. A doua poziție este ocupată de spectatorii din cadrul instituțiilor care pun la dispoziția publicului spectacole de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru) având un număr de 6500 de persoane, respectiv 8%. Iar a treia poziție este ocupată de spectatorii din cadrul filarmonicii și orchestrelor simfonice (2200, respectiv 2,7%).

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, municipiul Bistrița și orașul Sângeorz-Băi dețin instituții și companii de concerte și spectacole, în rest fiind prezente doar grupuri vocale și ansambluri, fie instrumentale, fie de dansuri.

Dacă analizăm situația spectatorilor din municipiul Bistrița, aceasta este asemănătoare cu cea de la nivelul județului, tendința fiind una de scădere. Cele mai ridicate valori s-au înregistrat la începutul perioadei, 126900 de spectatori în anul 2013, pentru a scădea treptat până în anul 2020, când s-a înregistrat numărul minim (3492 de spectatori). Tendința ulterioară a fost de creștere, însă valorile nu au mai reușit să atingă pragurile de dinainte de pandemie. În ultimul an pentru care există date, 2024, numărul spectatorilor a fost de 78400 de spectatori la nivelul municipiului. Pe de-altă parte, în privința orașului Sângeorz-Băi, tendința a fost de creștere. Cele mai mici valori s-au înregistrat chiar la început. De la 300 de spectatori în anul 2013 s-a ajuns la 2300 de spectatori în anul 2019. Ca în toate cazurile, minima s-a atins în perioada pandemiei (150 de spectatori în anul 2021). După această perioadă, revenirea a fost una spectaculoasă, de la 150 de spectatori în anul 2021 la 3000 de spectatori în anul 2022 și la 3800 de spectatori în ultimul an pentru care există date, 2024.

În privința numărului de locuri în sălile de spectacole și concerte, acestea au înregistrat un trend ușor ascendent în intervalul 2013-2024, când numărul total de locuri a crescut de la 650 în 2013 la 976 în anul 2024. Maxima a fost înregistrată în anul 2019, 1070 de locuri, iar minima

în anul 2016, 550 de locuri. În perioada 2013-2015, numărul de locuri a fost de 650, în anii 2017 și 2018 a fost de 880, în anii 2020 și 2021 au fost de 800, iar în intervalul 2022-2024 de 976 de locuri.

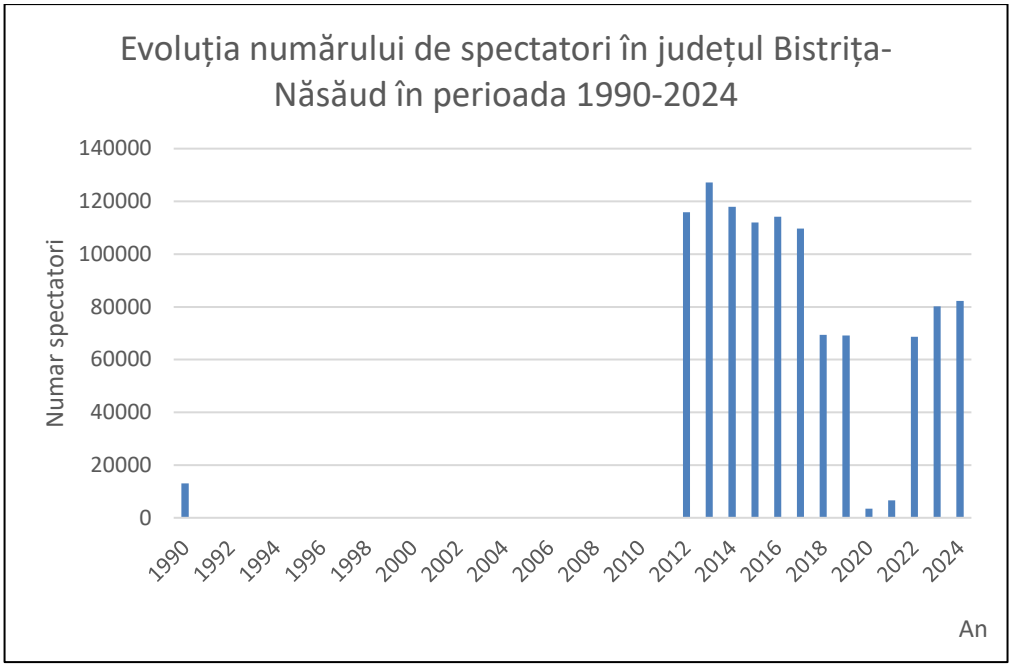

Fig. 2.29 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTATORI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990 (2012)-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Pe categorii de instituții de spectacol, se observă că locurile pentru filarmonică și orchestre simfonice, respectiv pentru instituțiile care oferă spectacole de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru) lipsesc. În privința filarmonicii și a orchestrelor simfonice doar în anul 2019 a fost înregistrată o valoare, 200 de locuri. Valori se remarcă doar în cazul altor tipuri de unități culturale, instituții care din perspectiva locurilor înregistrează o tendință ascendentă. De la 650 de locuri în anul 2013, primul an pentru care există date, se ajunge la 976 de locuri în anul 2024. O scădere se remarcă în intervalul 2015-2016, de la 650 de locuri în 2015 la 550 de locuri în 2016. Dar din anul 2017 numărul crește, înregistrând o valoare de 880 de locuri.

Personalul angajat (fig. 2.30) în instituțiile de spectacole și concerte din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o creștere, de la 44 de angajați în 2012 la 115 angajați în anul 2024.

Industria cinematografică este relativ bine reprezentată în regiune. După o perioadă dificilă, cea a anilor 1990 și 2000, în care majoritatea cinematografelor din județ și din țară au dispărut ca urmare a concurenței reprezentate de televiziune, fapt materializat prin reducerea numerică a cinematografelor din județul Bistrița-Năsăud de la 97 în 1990 la unul singur începând cu anul 2002, în ultimii ani a avut loc o revitalizare a industriei cinematografice din județ, în

special prin crearea de cinematografe de tip multiplex în centrele comerciale. Astfel, numărul de cinematografe a crescut la 2 începând cu anul 2019.

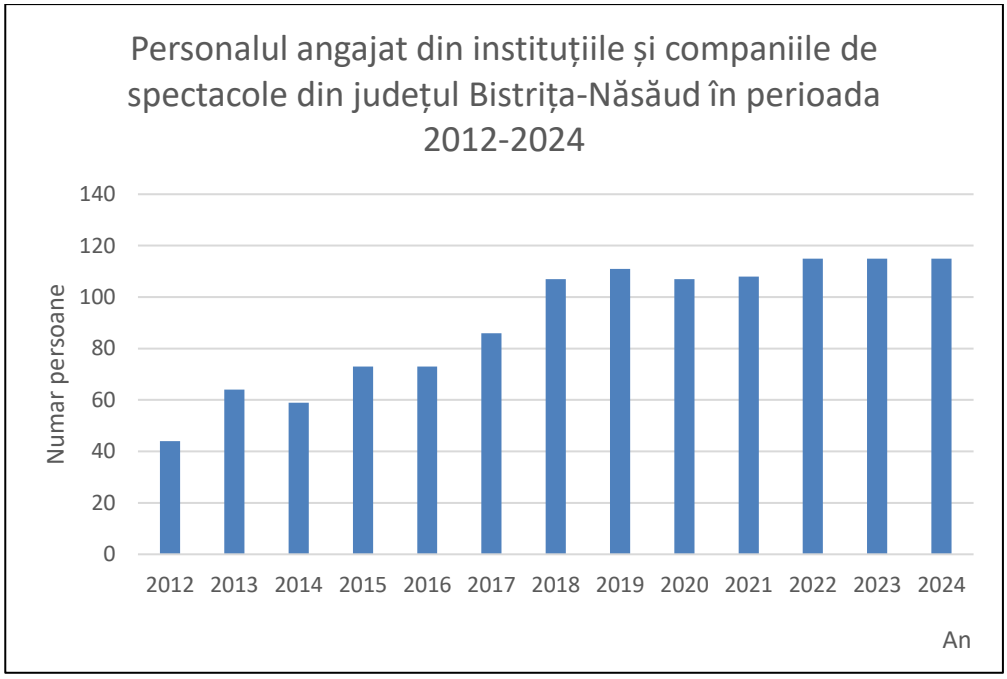

Fig. 2.30 PERSONALUL ANGAJAT DIN INSTITUȚIILE ȘI COMPANIILE DE SPECTACOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2012-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

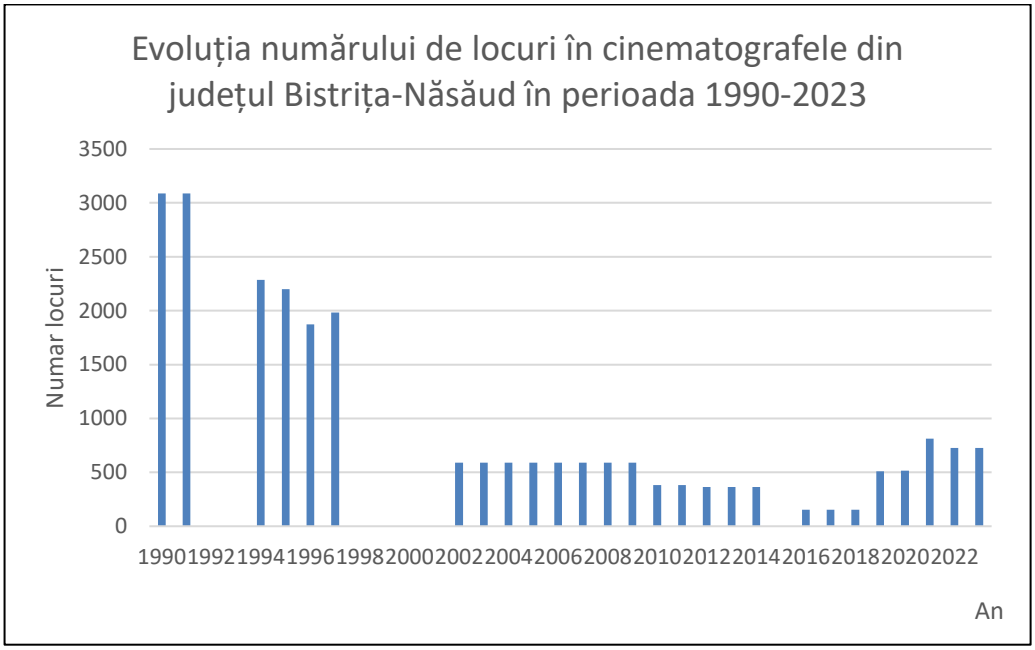

Fig. 2.31 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE LOCURI ÎN CINEMATOGRAFELE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2023
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Odată cu anul 2019, numărul de cinematografe a înregistrat un trend ascendent, de la 1 la 2, cel din urmă fiind un cinematograf de tip multiplex care are, de altfel, mai multe săli, o

capacitate mai mare, și deci mai multe locuri (fig. 2.31). Această evoluție a numărului de locuri poate fi observată încă din anul 2019, când odată cu dezvoltarea centrului comercial Bistrița Retail Park ia naștere și cinematograful Happy Cinema în municipiul Bistrița. Astfel, de la un număr de 154 de locuri în anul 2018, în anul 2019 se ajunge la 509 locuri.

Numărul de locuri în cadrul cinematografelor a înregistrat o tendință descendentă, de la o valoare de 3087 de locuri în anul 1990 la 726 în anul 2023. Maxima a fost înregistrată în anii 1990-1991 (3087 de locuri), iar minima în intervalul 2016-2018, 154 de locuri, dacă nu luăm în calcul anii în care nu a existat niciun cinematograf (1998-2001), și deci nici locuri în cinematografe. După anul 1997, numărul locurilor din cinematografe s-a menținut sub 1000.

O evoluție similară a avut-o și numărul de spectacole cinematografice (proiecții de film) din județul Bistrița-Năsăud în perioada analizată, 1990-2023 (fig. 2.32). Maxima a fost atinsă în anul 1990 (22832 de spectacole cinematografice), iar minima în anul 2014, 48 de spectacole cinematografice. Numărul acestora a înregistrat în prima parte a perioadei o tendință descendentă, dar spre final una ușor ascendentă. De la 22832 de spectacole cinematografice în anul 1990, în anul 1997 se ajunge la 3193 de spectacole cinematografice pentru ca în anii următori (1998-2001) să nu se mai înregistreze niciunul. Din anul 2002 spectacolele revin, însă la valori mai mici în raport cu perioada de început. Din 2017 numărul de spectacole cinematografice a crescut ușor.

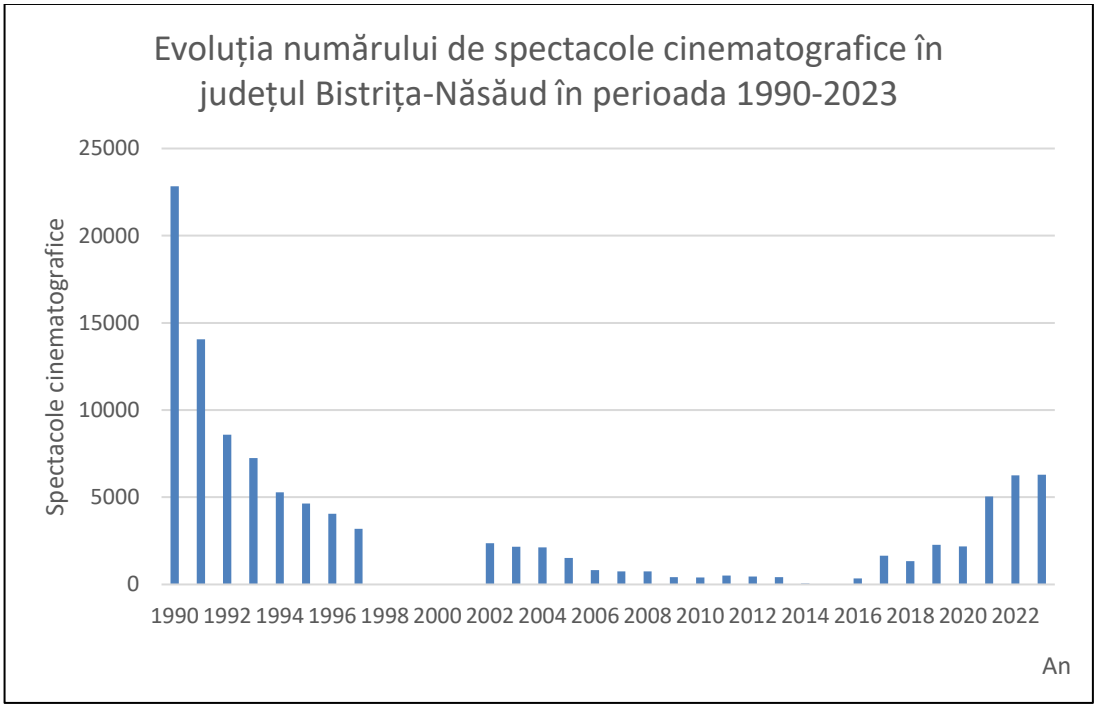

Fig. 2.32 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTACOLE CINEMATOGRAFICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 1990-2023
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În perioada pandemiei, numărul de spectacole cinematografice s-a menținut la valori reduse, pentru a înregistra odată cu anul 2021 o creștere spectaculoasă, de la 2183 de spectacole cinematografice în anul 2020 la 5038 în anul 2021 și la 6262 în anul 2022, respectiv 6290 în anul 2023, ultimul pentru care există date.

Numărul de spectatori (fig. 2.33) a evoluat asemenea numărului de locuri și de spectacole. Și în acest caz, maxima a fost înregistrată în anul 1990 (1576 mii de spectatori), iar minima în anul 2014 (1000 de spectatori). La începutul perioadei numărul de spectatori a scăzut, a fluctuat până în anul 2016 pentru ca, din 2017 să crească, însă nesemnificativ. În perioada pandemiei numărul a fost redus (28 de mii de spectatori în anul 2020, 38 de mii de spectatori în anul 2021), dar se observă că tendința este din nou ascendentă și se menține până în ultimul an, 81 mii de spectatori în anul 2022 și 97 mii în anul 2023, ultimul pentru care există date.

Numărul de muzee și colecții publice a fost minim în 2005 și 2006 (8 muzee și colecții publice), crescând ulterior și atingând valoarea maximă în anii 2023 și 2024 (16 muze și colecții publice).

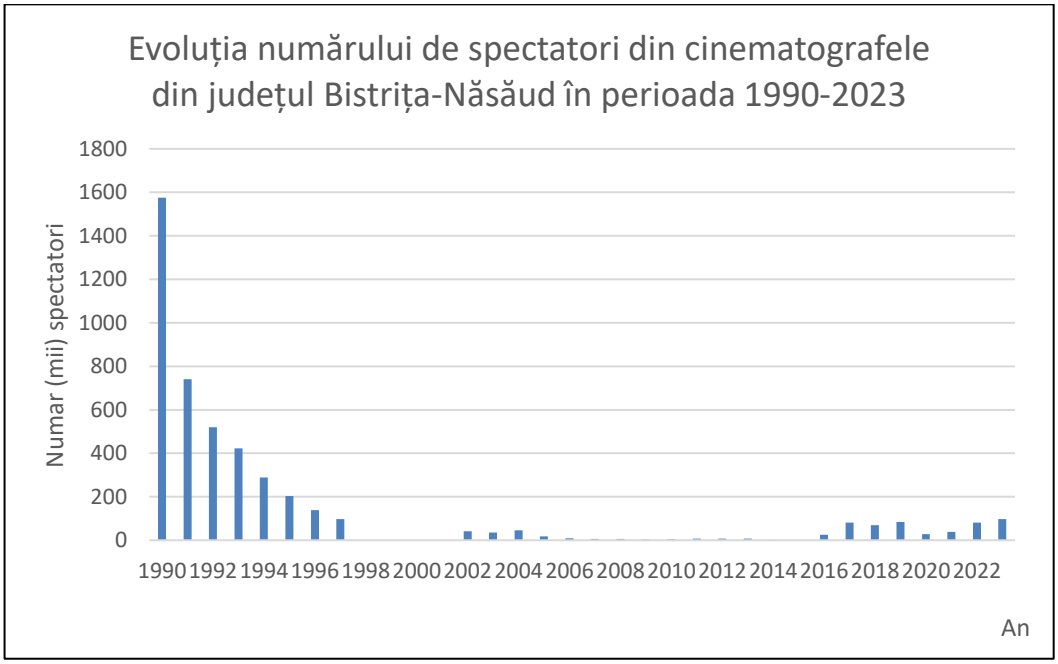

Fig. 2.33 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPECTATORI ÎN CINEMATOGRAFELE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2023
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Numărul total de muzee și colecții publice din județul Bistrița-Năsăud (fig. 2.34) a crescut ușor în ultimele două decenii, de la un număr de 8 muzee și colecții publice în anul 2005, la 10

muzee și colecții publice în anul 2008, valoare ce se menține până în anul 2017 și la 16 muzee și colecții publice începând cu anul 2023.

În pandemie, numărul total de muzee și colecții publice a fost de 14, o creștere înregistrându-se în anul 2023, numărul menținându-se și în 2024, ultimul an pentru care există date. Din aceste 16 muzee și colecții publice, o unitate este de bază, iar 15 sunt secții ale altor muzee sau colecții publice.

Se constată o pondere mai ridicată a muzeelor și colecțiilor publice din mediul rural în raport cu mediul urban. Astfel, în mediul rural sunt concentrate 11 din cele 16 muzee (68,75%), în localități precum Livezile, Maieru, Monor, Șieu, Coșbuc, Galații Bistriței, Spermezeu, Șieu-Măgheruș, Petru Rareș, Rodna, iar în mediul urban sunt doar 5 muzee sau colecții publice (31,25%).

Dintre cele din mediul urban, se constată că cele mai multe (câte 2) sunt localizate în municipiul Bistrița și orașul Năsăud, respectiv unul în orașul Sângeorz-Băi. Pe de-altă parte, se constată că orașul Beclean nu deține niciun muzeu sau colecție publică.

În privința numărului de vizitatori (fig. 2.35), se constată un trend descendent a acestuia în perioada 1990-2024. Maxima a fost înregistrată în anul 2000, 264100 de vizitatori, iar minima în anul 2006, 12618 de vizitatori.

În perioada 1990-2004 s-a înregistrat o tendință ascendentă, fiind atinse și cele mai ridicate valori, dar ulterior, din 2005 și mai cu seamă din 2006, valorile scad brusc până ce ajung să înregistreze minimele absolute. Din 2006 până în 2024, trendul este din nou unul ascendent, însă valorile sunt cu mult mai reduse în comparație cu cele din perioada 1990-2004. În mod evident, în perioada pandemiei numărul de vizitatori a scăzut semnificativ, muzeele și colecțiile publice fiind închise publicului larg pentru perioade destul de îndelungate de timp. Din 2021, trendul ascendent pare a reveni, valorile din ultimii doi ani ai intervalului fiind cele mai ridicate de după anul 2006. Astfel, în anul 2023 s-a înregistrat o valoare de 133485 de vizitatori, iar în anul 2024, 165690 de vizitatori.

La nivelul anului 2024 (fig. 2.36), în muzeele din județul Bistrița-Năsăud s-au înregistrat 165690 de vizitatori. Cei mai numeroși vizitatori au fost în municipiul Bistrița (61044 de vizitatori, 36,8%) și comunele Șieu (44630, respectiv 26,9%) și Rodna (36600, respectiv 22%). Cea mai redusă valoare din mediul urban s-a înregistrat la muzeul din orașul Sângeorz-Băi (5128, respectiv 3%), iar din mediul rural, la muzeul din comuna Petru Rareș (83 de vizitatori), fiind de altfel și cea mai scăzută valoare de la nivelul județului. Se observă că muzeele din mediul rural se bucură de mai mulți vizitatori, 55%, decât cele din mediul urban (45%).

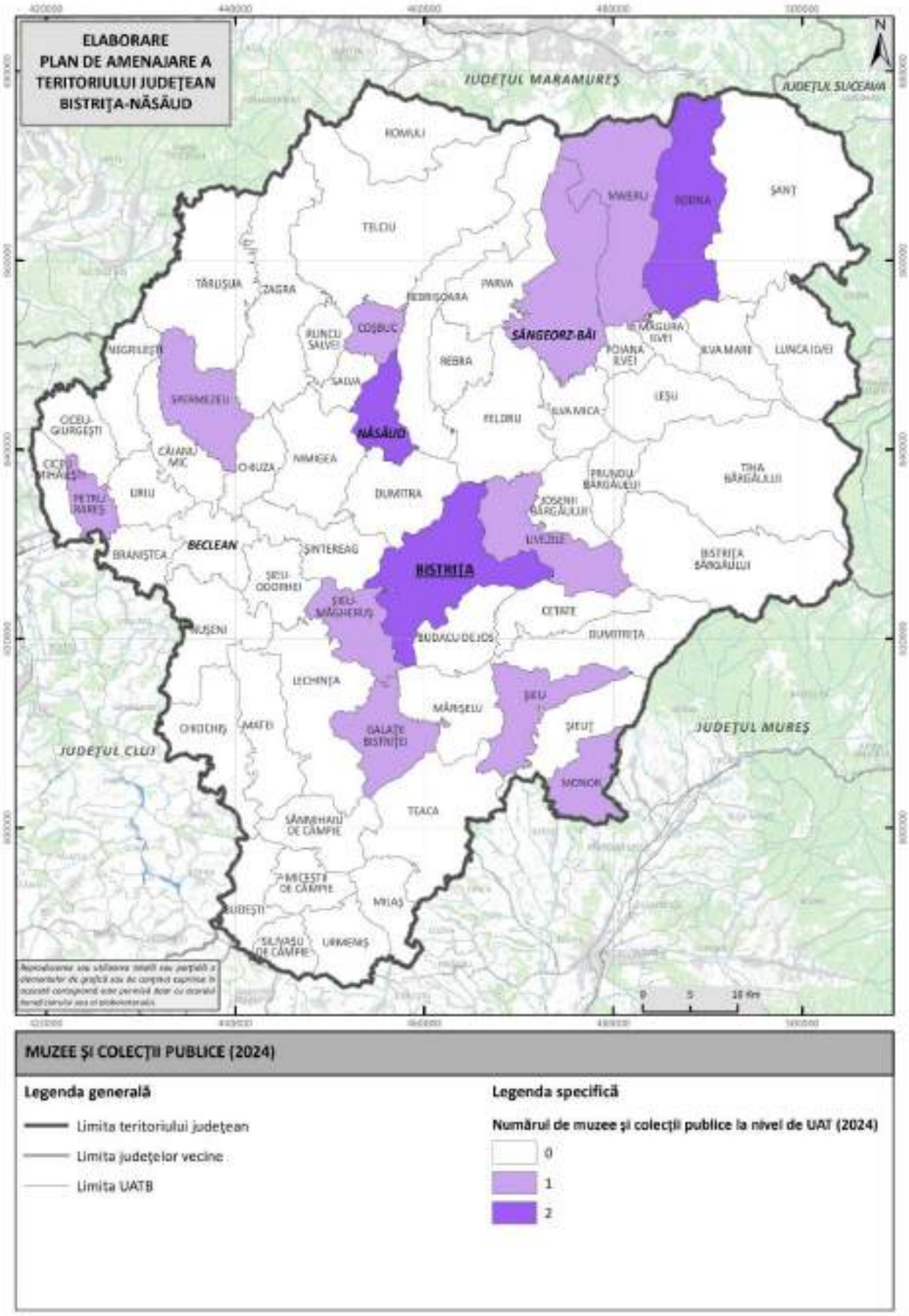

Fig. 2.34 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A MUZEELOR ȘI COLECȚIILOR PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

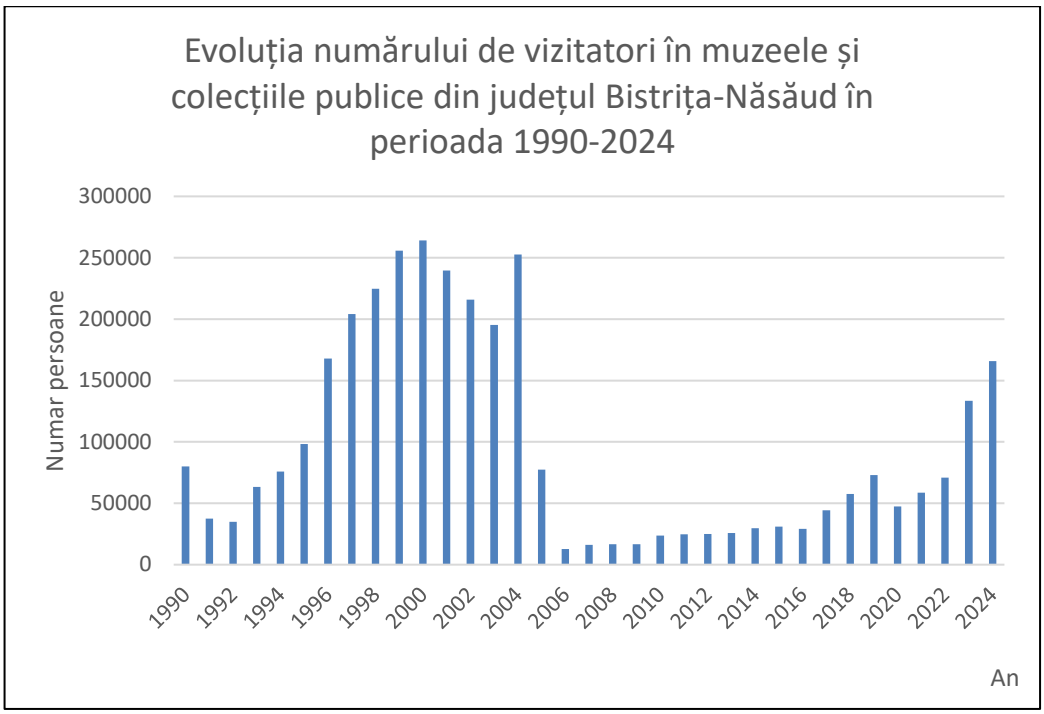

Fig. 2.35 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE VIZITATORI ÎN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

O astfel de activitate muzeală complexă nu poate fi susținută fără un personal angajat pe măsură în muzeele și colecțiile publice (fig. 2.37). Maximul a fost înregistrat în anul 2023, 120 de angajați, iar minima în anul 2013, 56 de angajați. Astfel, numărul de angajați a crescut de la 71 în anul 2011 la 82 în anul 2018 și la 107 angajați în anul 2024. O creștere semnificativă a acestora s-a înregistrat odată cu anul 2022, când a fost depășită valoarea de 100 de angajați.

La nivelul anului 2024, numărul total de angajați din muzee și colecții publice la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de 107. Municipiul Bistrița are cei mai numeroși angajați, 47 (43,9%). La muzeul din Rodna erau 18 angajați, în comuna Șieu-Măgheruș 14 angajați, din orașul Năsăud doar 11, la Șieu 5 angajați, în orașul Sângeorz-Băi 4 angajați, iar în comuna Coșbuc tot 4 angajați. Cei mai puțini angajați îi aveau muzeele din comunele Galații Bistriței, Livezile, Maieru, Monor, Petru Rareș și Spermezeu, doar câte unul.

În contrast cu muzeele, cinematografele și alte instituții culturale, numărul de biblioteci a scăzut în ultimele decenii în județul Bistrița-Năsăud, existând însă și perioade cu fluctuații. Maxima a fost înregistrată la nivelul județului în anul 1991, 303 biblioteci, iar minima în anul 2024, 157 de biblioteci. De la 289 de biblioteci în anul 1990 la 209 biblioteci în anul 2012 și la doar 157 de biblioteci în anul 2024.

O scădere a avut loc inclusiv la început de pandemie, când numărul de biblioteci a scăzut de la 171 în anul 2019 la 162 în anul 2020. În schimb, în anul 2021 s-a surprins o creștere, 165 de biblioteci.

Din totalul de 157 de biblioteci din anul 2024, doar 56 (35,7%) sunt biblioteci publice, județene, municipale și orășenești respectiv, comunale, iar restul sunt, în majoritatea cazurilor, biblioteci care aparțin unor unități de învățământ sau sunt specializate.

În județul Bistrița-Năsăud în anul 2024 existau 157 de biblioteci (fig. 2.38). Cele mai numeroase biblioteci sunt localizate în municipiul Bistrița (29, respectiv 18,5%), urmat de orașul Năsăud (7, respectiv, 4,5%). Astfel, la nivelul anului 2024, în total în mediul urban numărul bibliotecilor era doar de 44 (28%), pe când în mediul rural era de 113 (72%). Acest lucru poate fi explicat prin faptul că fiecare unitate administrativ-teritorială deține cel puțin o bibliotecă comunală sau școlară, la care se mai pot adăuga și altele din satele aparținătoare, astfel că numărul bibliotecilor dintr-o comună poate fi mai mare. Cele mai numeroase biblioteci sunt în Teaca (6), Feldru, Tiha Bârgăului (5), Chiochiș și Galații Bistriței (4).

Cele mai puține biblioteci, respectiv doar biblioteca școlară din reședința de comună, sunt în comunele Coșbuc, Livezile, Telciu, Spermezeu, Rebra, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie. În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă.

Numărul volumelor existente în biblioteci a fost relativ constant în perioada 1990-2024. Maxima a fost înregistrată în anul 2009, 1946861 de volume existente, iar minima în anul 2022, 1598060 de volume existente. Așa cum s-a menționat anterior, numărul de volume existente s-a menținut constant, în general fiind valori de peste 1500000. În perioada pandemiei se observă o scădere, de la 1655590 de volume în anul 2019 la 1603322 în anul 2020. Surprinzător, în anul 2021 valoarea crește la 1644948 de volume, dar în următorul an scade din nou, ajungând la 1598060 în anul 2022, an în care s-a înregistrat minima absolută. În ultimii doi ani, 2023 și 2024, valorile oscilează, în ultimul an pentru care există date, numărul volumelor existente fiind de 1600925. În privința categoriilor de biblioteci, la nivelul anului 2024, cele mai numeroase volume se găseau în bibliotecile școlare (55,4%), urmate de cele publice (43%), inclusiv cele comunale (18%). Ponderea cea mai redusă o au volumele existente în cadrul bibliotecilor specializate, 24397 volume, respectiv 1,5%.

Numărul total de volume existente în județul Bistrița-Năsăud a fost de 1600925 în anul 2024.

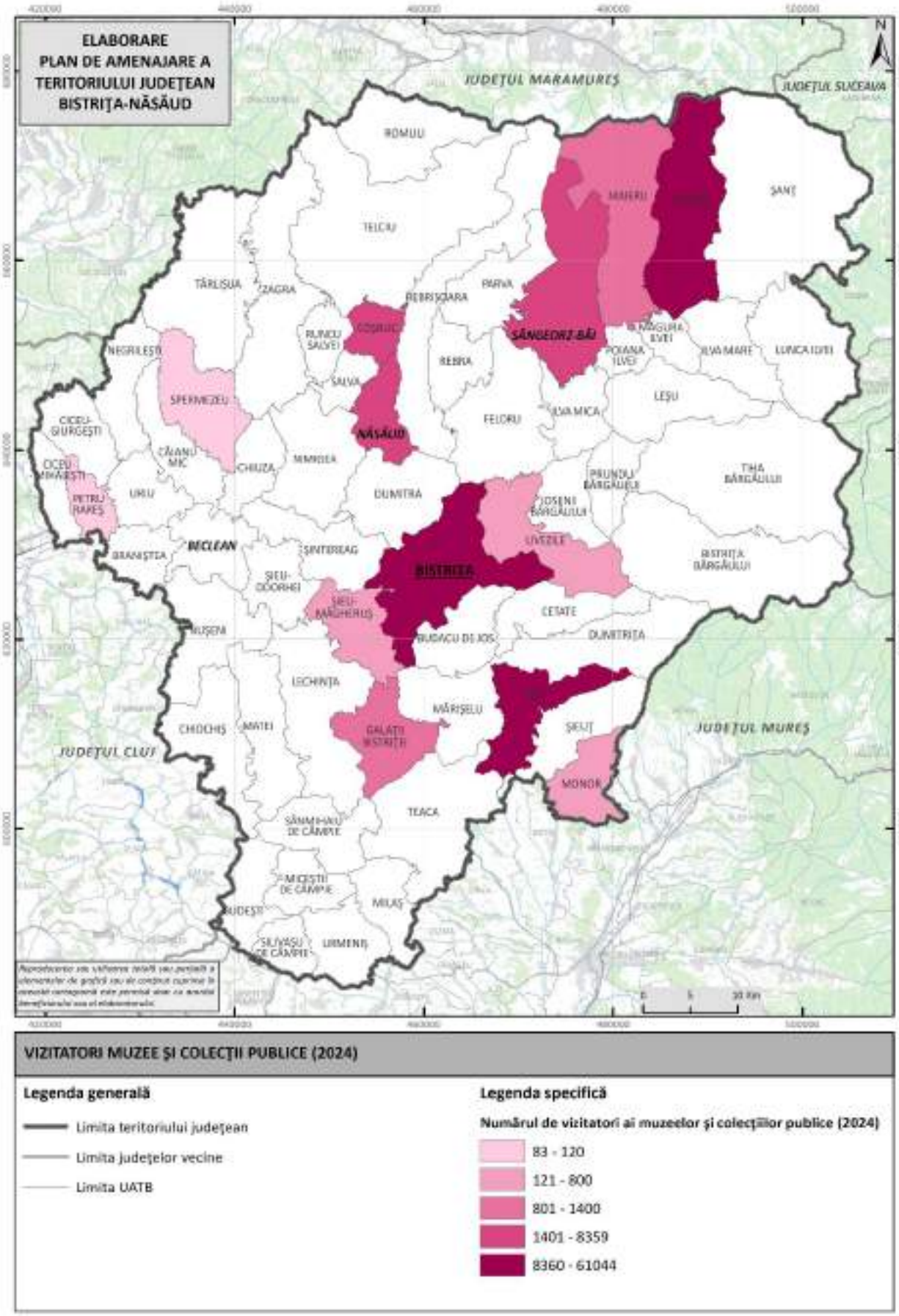

Fig. 2.36 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VIZITATORILOR DIN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

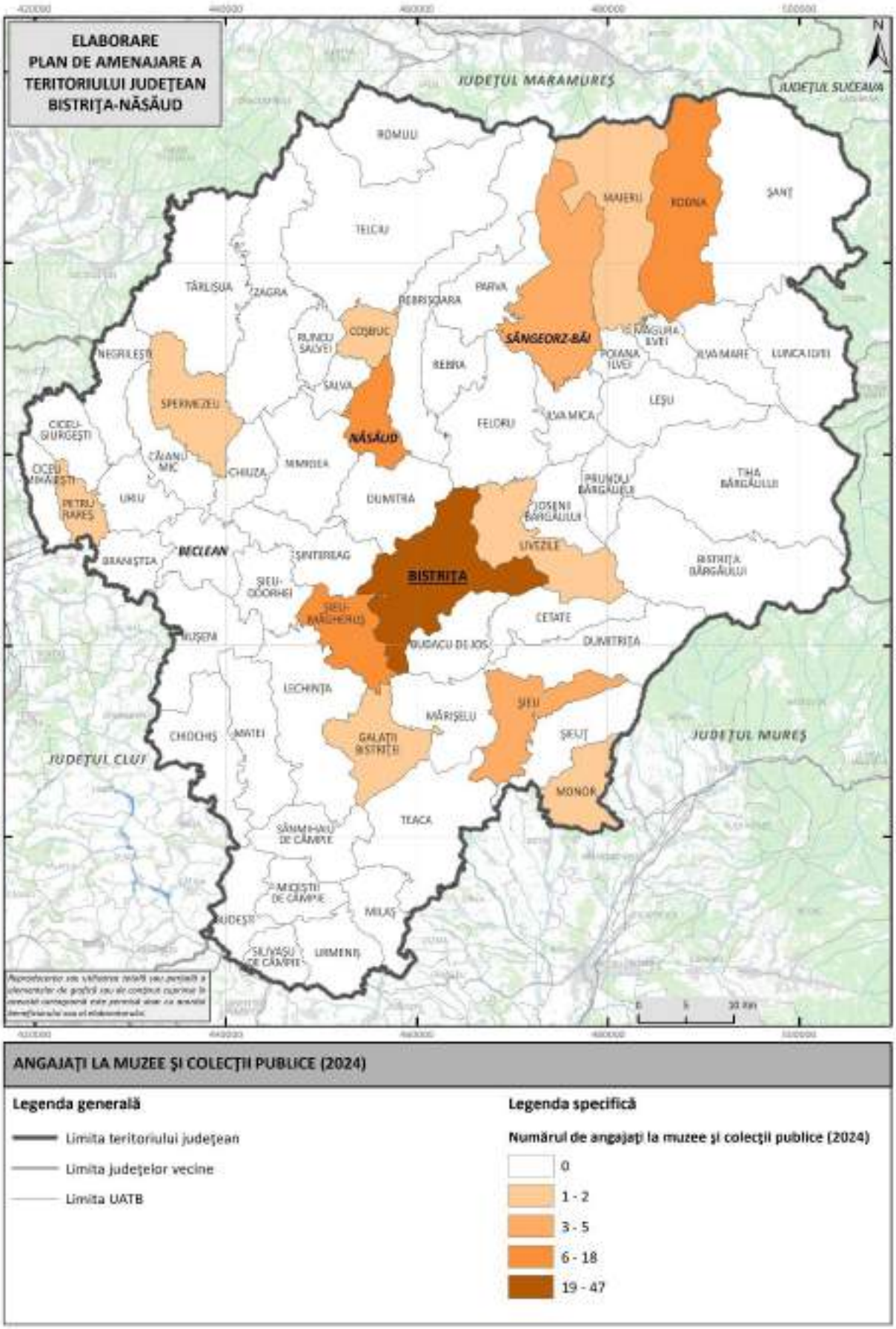

Fig. 2.37 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ANGAJAȚILOR DIN MUZEELE ȘI COLECȚIILE PUBLICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În profil teritorial (fig. 2.39), cele mai numeroase volume le dețin bibliotecile din municipiul Bistrița (603889 de volume), urmate de cele din orașul Năsăud (149365 de volume) și din orașul Beclean (125367 de volume). În mediul urban, cele mai puține volume le deține biblioteca din orașul Sângeorz-Băi (69758 de volume).

În mediul rural, cele mai numeroase volume erau în bibliotecile din comunele Teaca (37493 de volume), Rodna (25848 de volume) și Feldru (24150 de volume). La polul opus, cele mai puține volume sunt în Lechința (1271 de volume), Poiana Ilvei (1111 volume) și Șieu-Odorhei (952 de volume).

Numărul de cititori activi, înregistrați ca atare la bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud, a scăzut în ultimele două decenii, în special în ultimii ani. Maxima a fost înregistrată în anul 1991, 89046 de cititori, iar minima în anul 2021, 30395 de cititori. În ansamblu, numărul de cititiori a scăzut de la 86551 de cititori în anul 1990 la 53752 cititori în anul 2005, și la doar 30395 în anul 2021, în condiții de pandemie. Deși este posibil ca pandemia să fi agravat situația numărului de cititori activi, tendința de scădere este una generalizată, având în vedere trecerea în online a unui număr mare de potențiali cititori, în special tineri, și a diminuării importanței volumelor scrise în favoarea altor forme și manifestări culturale (video și audio) mai atractive, îndeosebi pentru cei din generația tânără.

Totuși, cei mai activi cititori se remarcă în cadrul bibliotecilor școlare (66,5%) și publice (30,3%), inclusiv cele comunale (15,5%). Cei mai puțini sunt înregistrați la nivelul bibliotecilor specializate (3,2%).

În anul 2024, numărul total de cititori activi de la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de 31154. Și în privința acestora (fig. 2.40), se evidențiază discrepanțe între mediul urban, care grupează majoritatea cititorilor activi (55,6% în anul 2024) și mediul rural (44,4% în anul 2024). Mai mult, cititorii activi sunt localizați cu precădere în municipiul Bistrița, care deține 38,3% din totalul cititorilor activi de la bibliotecile din județ în anul 2024, urmat la mare distanță de orașele Năsăud și Beclean, fiecare cu un procent de 6,6%. Orașul Sângeorz-Băi deține cea mai scăzută pondere de la nivel urban (4%).

În mediul rural, cei mai mulți cititori activi se înregistrează în comune precum Feldru, Dumitra, Rodna, Telciu, Șanț, Teaca, Lunca Ilvei, Nimigea și Prundu Bârgăului, fiecare având peste 500 de cititori activi. În schimb, la polul opus, cel mai mic număr de cititori activi s-a înregistrat în comunele Lechința, Parva, Șieuț, Milaș, Poiana Ilvei, Miceștii de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, care au mai puțin de 100 de cititori activi. Comuna Coșbuc a înregistrat cel mai mic număr de cititori activi și anume 28.

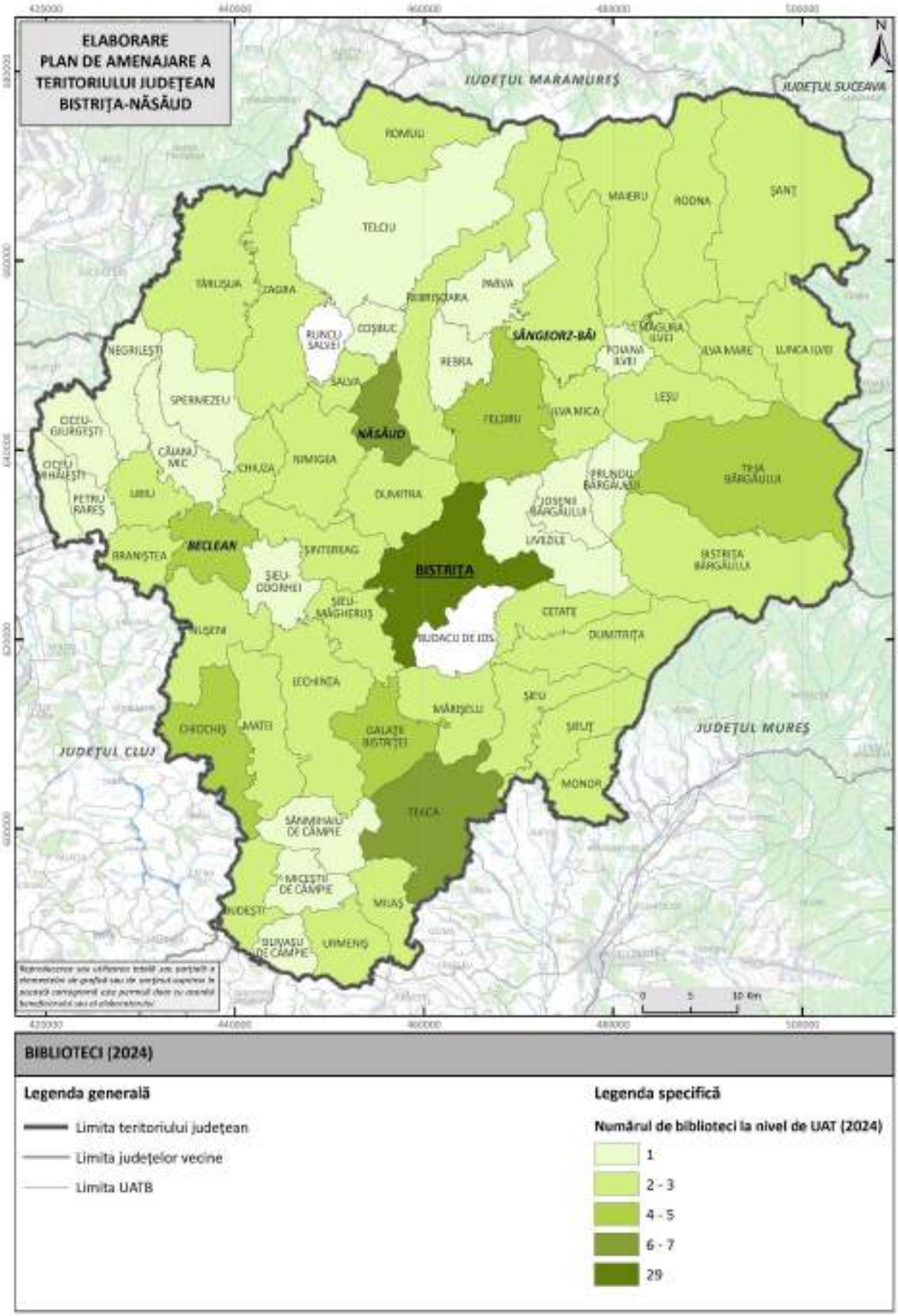

Fig. 2.38 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A BIBLIOTECILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

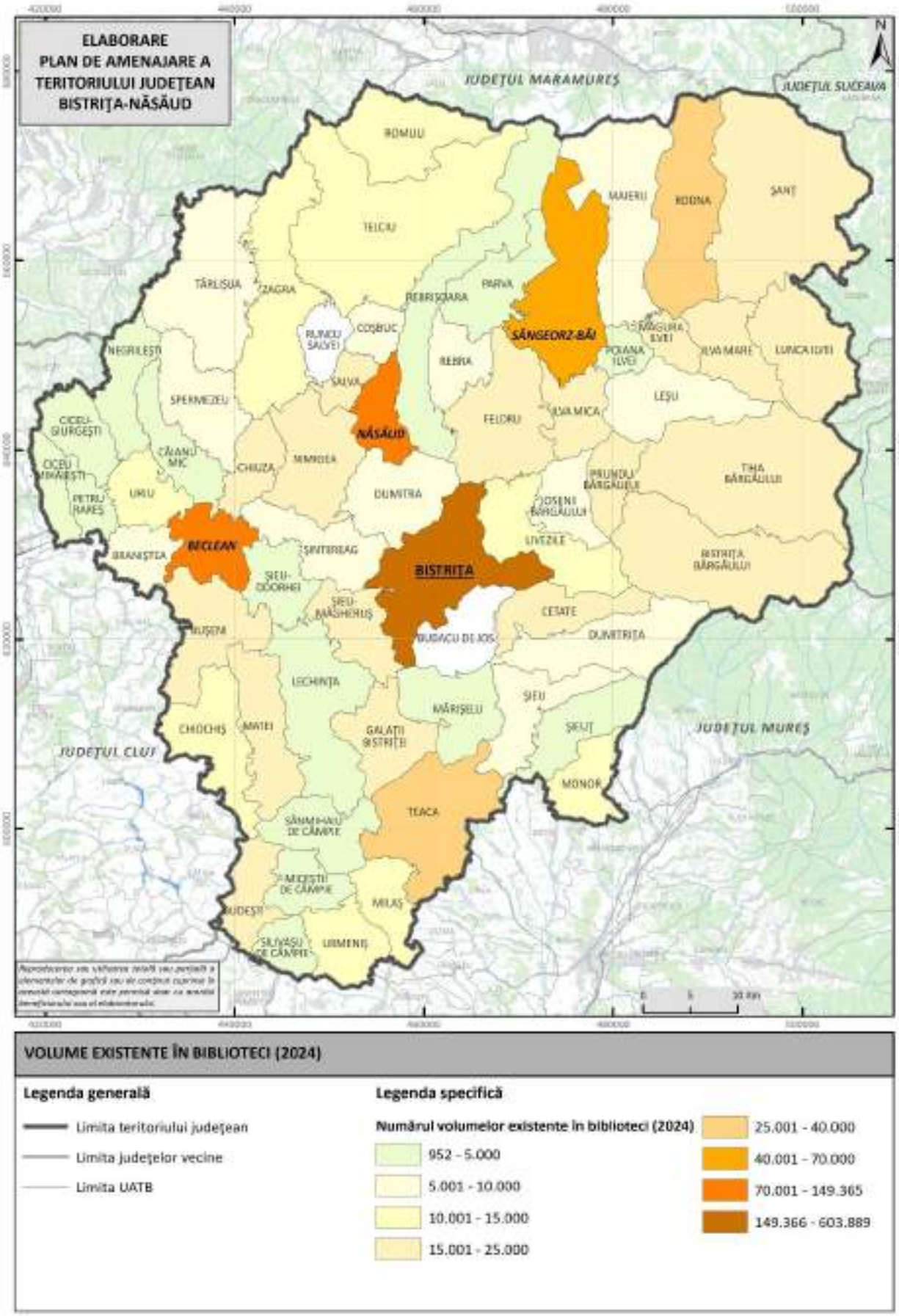

Fig. 2.39 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VOLUMELOR EXISTENTE ÎN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În privința volumelor eliberate din bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud pentru a fi citite, s-a înregistrat tot o scădere. Maxima a fost atinsă în anul 1997, 905933 de volume eliberate, iar minima în anul 2022, 192512 de volume eliberate.

Numărul de volume eliberate a scăzut de la 746579 de volume în anul 1990, la 403127 în anul 2015, respectiv 204342 de volume în anul 2021, în condiții de pandemie. O scădere asemănătoare a fost resimțită și pe plan național și regional, fiind direct proporțională cu scăderea numărului de cititori activi. Nu doar numărul de cititori activi a afectat numărul de volume eliberate, ci și apetitul pentru lectură al acestora. Astfel, numărul mediu anual de volume eliberate / cititor a scăzut de la aproape 11,8 volume / cititor în anul 1993 la 8,8 volume / cititor în anul 2015 și chiar la 6,3 volume / cititor în anul 2022. În ultimul an, 2024, raportul dintre volumele / cititor este de 6,9, o valoare ușor crescută în raport cu anul precedent (6,8 în 2023).

În anul 2024, la nivelul județului Bistrița-Năsăud s-au înregistrat un total de 214938 de volume eliberate. În profil teritorial, se observă că majoritatea volumelor eliberate (fig. 2.41), și anume 87715, s-au înregistrat la biblioteci din municipiul Bistrița (40,8%), unde și media de 7,3 volume eliberate / cititor a fost mai ridicată decât media județeană. Urmează orașul Năsăud (26157 volume eliberate, respectiv 12,2%), și orașul Beclean cu 24741 de volume eliberate. Cea mai mică valoare din mediul urban s-a înregistrat în orașul Sângeorz-Băi, 18303 de volume eliberate. În ansamblu, în mediul urban s-au dat cititorilor 73% din totalul volumelor eliberate din bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud.

În mediul rural, numărul de volume eliberate a fost în general redus, cu o medie de doar 4,2 volume eliberate / cititor. Cifrele minime s-au înregistrat în Miceștii de Câmpie (72 de volume eliberate), Parva (66 de volume eliberate) și Lechința (55 de volume eliberate), unde numărul de volume eliberate corespunde aproape cu numărul de cititori, de unde rezultă că majoritatea acestor cititori au apelat în anul 2024 la biblioteca din localitate pentru a împrumuta câte un volum, maxim 2 volume (cărți).

Personalul angajat în bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud (fig. 2.42) a cunoscut o fluctuație constantă, cu creșteri și scăderi. În anul 2016 s-a înregistrat valoarea maximă a persoanelor angajate în biblioteci și anume 115, iar valoarea minimă în anul 2012, 67 de angajați. Numărul de angajați a avut aceeași tendință de evoluție precum numărul de biblioteci, numărul de cititori activi și volumele existente și eliberate din biblioteci. Începând cu anul 2021, valorile se stabilizează, scăzând cu doar câte 2-5 persoane în fiecare an, până în anul 2024, când existau 79 de angajați în cele 157 de biblioteci existente în județ, rezultând o medie de 0,5 angajați / bibliotecă.

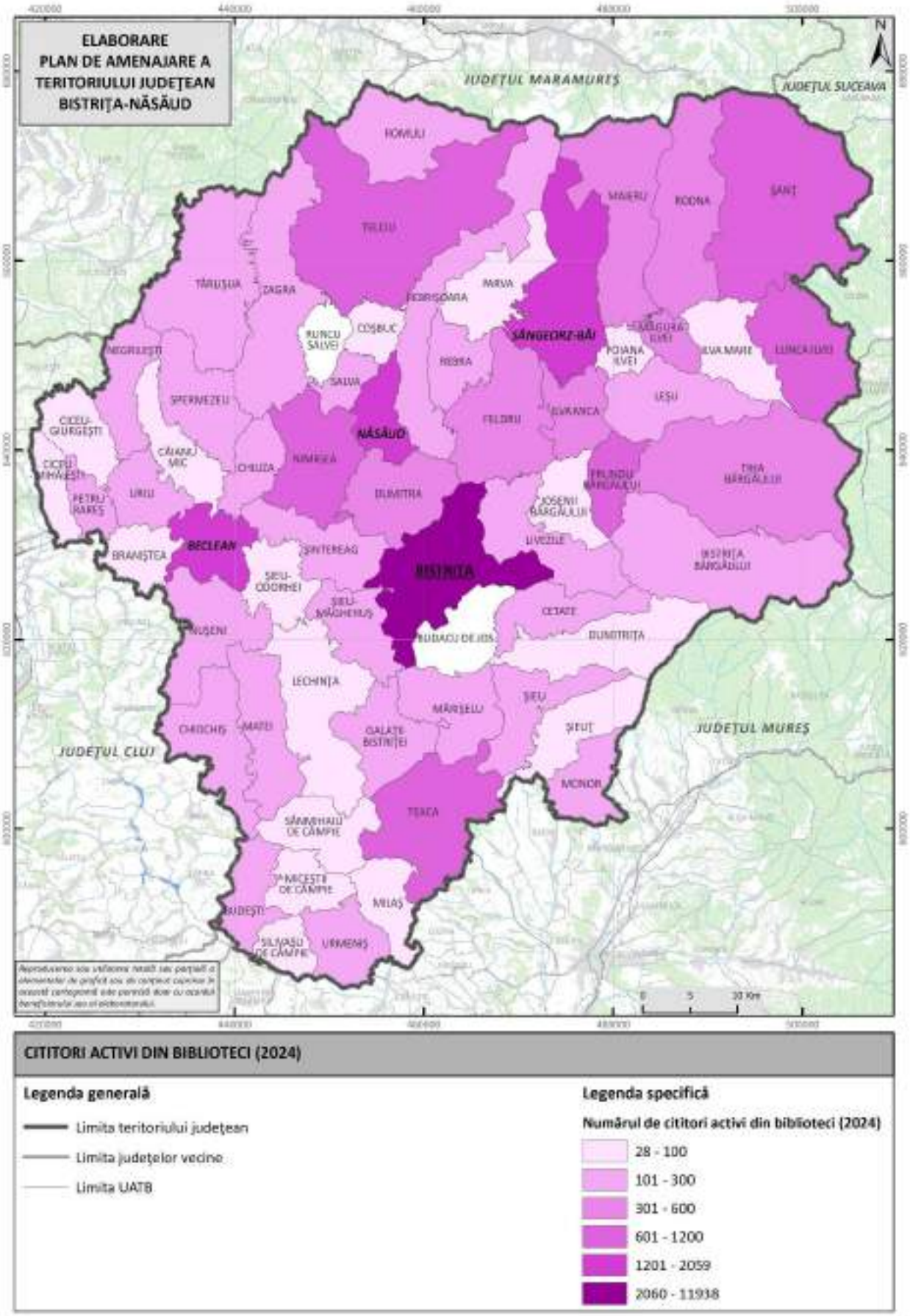

Fig. 2.40 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CITITORILOR ACTIVI DIN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Există numeroase comune cu bibliotecă, dar fără personal angajat (Zagra, Milaș, Silivașu de Câmpie, Chiochiș, Șieu, Șieuț, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Maieru, Parva, Rebra, Petru Rareș, Dumitra, Șintereag, Bistrița Bârgăului, Lechința, Mărișelu), ceea ce înseamnă că există o persoană care cumulează, probabil, și funcția de bibliotecar, la o altă funcție de bază.

Numărul cel mai mare de angajați activează la bibliotecile din municipiul Bistrița și anume 34 de persoane, respectiv 43% din totalul angajaților din cadrul bibliotecilor din județul Bistrița-Năsăud în anul 2024. La bibliotecile din orașul Năsăud, în același an, existau 7 angajați (8,9%), în orașul Beclean erau doar 5 angajați, iar în orașul Sângeorz-Băi doar 3 angajați.

În mediul rural, numărul cel mai mare de angajați este 2 (Braniștea, Feldru, Lunca Ilvei, Nimigea, Șanț și Teaca), dar în cele mai multe cazuri e doar un singur angajat (Rodna, Romuli, Urmeniș, Monor, Nușeni, Matei, Livezile, Ilva Mare, Ilva Mică, Tiha Bârgăului). În celelalte comune, așa cum s-a menționat, nu există bibliotecar.

Ecosistemul cultural al județului Bistrița-Năsăud menționat și detaliat anterior (muzee, biblioteci, teatru) nu s-ar fi putut constitui fără aportul instituțiilor de cultură din județ.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud există mai multe instituții de cultură care se află în subordinea directă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, printre care putem aminti Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud, iar Centrului Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud i se subordonează Școala de Arte Bistrița.

Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud este cea mai mare instituție de cultură din județ. Are drept scop conservarea şi valorificarea tradiției şi creației populare, dar și organizarea și promovarea evenimentelor culturale și artistice de interes județean, evenimente deschise publicului larg, valorile locale, obiceiurile și tradițiile zonei și cultura bogată a județului Bistrița-Năsăud, atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Se află sub autoritatea administrativă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud şi coordonarea metodologică a autorităților publice centrale de specialitate. A luat naștere în anul 2002 prin reorganizarea Centrului de conservare şi valorificare a tradiției şi creației populare, a Ansamblului Folcloric Profesionist “Dor Transilvan”, a Școlii Populare de Artă Bistrița, a sectorului arte plastice ,,Galeriile de artă” şi a domeniului literatură, muzică cultă, tipărituri. Funcționează ca instituție publică de cultură, de interes județean.

Școala de Arte Bistrița este o instituție publică de cultură, cu personalitate juridică, având ca profil învățământul artistic, instituție care funcționează sub autoritatea Centrului Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud, fiind finanțată de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud.

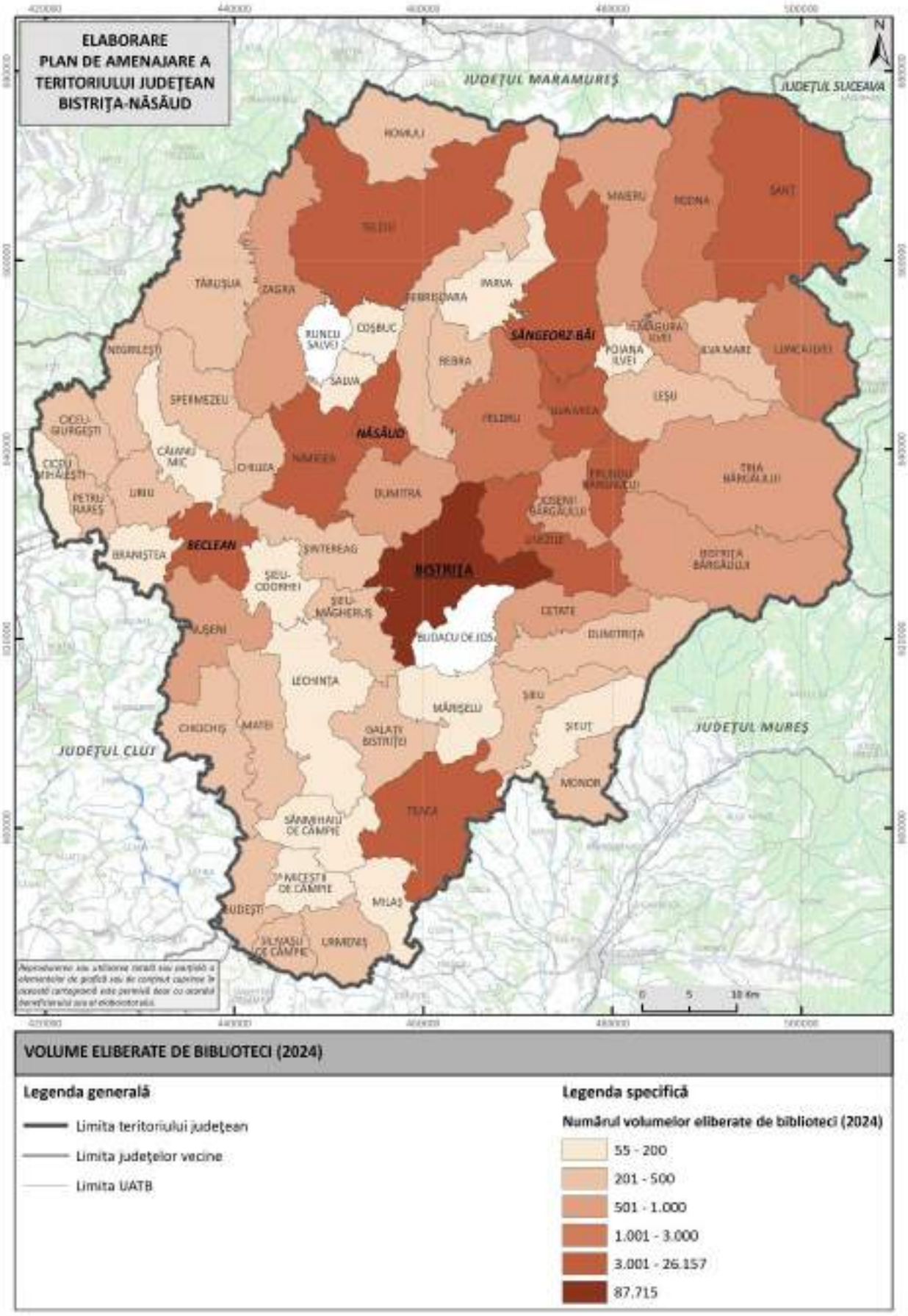

Fig. 2.41 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A VOLUMELOR ELIBERATE ÎN BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

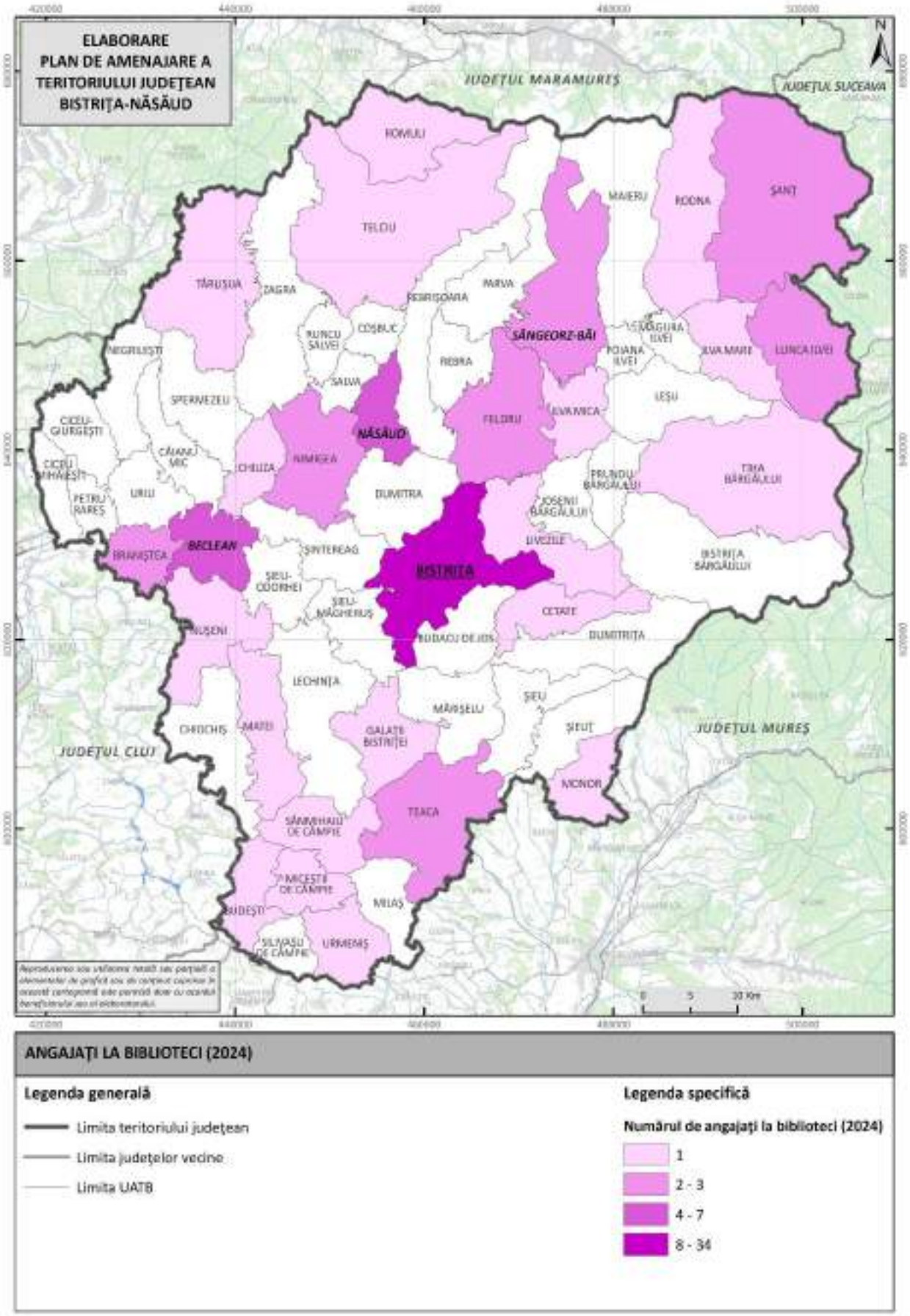

Fig. 2.42 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ANGAJAȚILOR DE LA BIBLIOTECILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Școala de Arte Bistrița își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, ale normelor didactice elaborate de Ministerul Educației și cu prevederile propriului regulament de organizare și funcționare. Școala de Arte Bistrița descoperă, inițiază și susține talentele, indiferent de vârstă, de mediul din care provin, studii sau ocupație (elevi, studenți, salariați, etc.). Stimulează cursanții și prezintă actul artistic în scopul studierii unui instrument, genuri muzicale diverse, coregrafie (dans modern), artă teatrală, artă plastică sau artă foto. Poate reprezenta o rampă de lansare pentru toți cei care doresc să studieze tainele frumoasei arte.

2.6 Infrastructura religioasă

În liniile diversității etnice și a bogăției patrimoniului cultural al județului Bistrița-Năsăud, se remarcă o bogată viață religioasă, manifestată la nivelul unei multitudini de culte oficial recunoscute de lege, 14 dintre acestea fiind prezente și în județul Bistrița-Năsăud. Acestea beneficiază de protecție legală națională și internațională, în vederea asigurării libertății religioase și a sprijinirii cultelor.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, au fost identificate 421 lăcașuri de cult (fig. 2.43), aparținând majorității cultelor religioase existente în România, conform informațiilor din baza de date a CIMEC privind lăcașurile de cult.

În profil teritorial, un număr ridicat de lăcașuri de cult se localizează în municipiul Bistrița, aproximativ 9,5% din totalul lăcașurilor de cult din județ. În mediul urban în ansamblu sunt localizate 15% din lăcașurile de cult din județul Bistrița-Năsăud.

Mediul rural se evidențiază de asemenea printr-un număr destul de ridicat a lăcașurilor de cult (85% din totalul lăcașurilor de cult de la nivel județean), comunele cu mai multe sate aparținătoare având și un număr mai ridicat de lăcașuri de cult, având în vedere faptul că aproape fiecare sat deține cel puțin un lăcaș de cult (și uneori mai multe). Se evidențiază comunele cu 10 sau mai multe lăcașuri de cult, precum Budacu de Jos, Chiochiș, Lechința, Matei, Nimigea, Nușeni, Șieu-Odorhei, Șintereag, Spermezeu, Teaca, Urmeniș, unde, pe lângă numărul ridicat de sate aparținătoare, se remarcă și o diversitate a cultelor existente în aceste comunități.

În prezent, cea mai numeroasă comunitate religioasă este cea ortodoxă, aparținând de Biserica Ortodoxă Română. Credincioșii ortodocși români din județul Bistrița-Năsăud se află sub oblăduirea Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului (cu sediul în municipiul Cluj-Napoca). În anul 2006 a luat naștere Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, devenită ulterior Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. În cadrul acestei mitropolii funcționează următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului; Episcopia Ortodoxă Română

a Maramureşului şi Sătmarului și Episcopia Sălajului. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului a luat naștere în anul 1921 ca episcopie sufragană a Mitropoliei Ardealului, iar din 2005 face parte din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Cuprinde județele Cluj şi Bistriţa-Năsăud.

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului este organizată în 9 protopopiate: Cluj I, Cluj II, Dej, Turda, Huedin şi Gherla (judeţul Cluj) şi Bistriţa, Beclean şi Năsăud (judeţul Bistriţa-Năsăud) cu 554 parohii, 107 filii şi 713 biserici (166 sunt monumente istorice), în care slujesc circa 635 preoţi, 25 de mănăstiri şi 1 schit cu 234 de călugări, 8 unităţi de asistenţă socială, o facultate de teologie în Cluj-Napoca şi un seminar teologic liceal tot în Cluj-Napoca.

În județul Bistrița-Năsăud funcționează următoarele protopopiate ale Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului: Protopopiatul Ortodox Român Bistrița, cu 63 de parohii; Protopopiatul Ortodox Român Năsăud, cu 61 de parohii; Protopopiatul Ortodox Român Beclean, cu 67 de parohii. În cadrul orașului Sângeorz-Băi funcționează și o unitate misionară. La acestea se mai adaugă 10 mănăstiri și un schit în județul Bistrița-Năsăud.

Principalul lăcaș ortodox de cult din județul Bistrița-Năsăud este Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” cunoscută și sub numele de Catedrala Ortodoxă. Este cea mai veche biserică ortodoxă de zid din Bistrița fiind edificată între anii 1927-1938. În cadrul lăcașului de cult își desfășoară activitatea două parohii: Parohia „Sfântul Vasile cel Mare” și Parohia „Sfântul Ioan Gură de Aur”.

Ponderea populației de confesiune ortodoxă română era de 82,45% la nivelul județului Bistrița-Năsăud (fig. 2.44) la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021.

Totodată trebuie remarcat că ortodocșii români sunt majoritari în aproape toate unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

Cultul Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România reprezintă al doilea cult din județ, după numărul de credincioși (9,04% în 2021) (fig. 2.45). Sediul central este la București. La nivel național, ei sunt organizați în mai multe comunități regionale penticostale. Credincioșii penticostali din județul Bistrița-Năsăud sunt incluși în Comunitatea Regională Penticostală Cluj.

În județul Bistrița-Năsăud, există 116 biserici ale Cultului Creștin Penticostal, acesta fiind bine reprezentat în toate părțile județului, dar mai cu seamă în jumătatea nordică, în zona Munților Rodnei și în Dealurile Someșului Mare, unde prezintă ponderi ceva mai ridicate, depășind însă 37% în comuna Căianu Mic, unde există 4 biserici penticostale, una în centrul de comună (Căianu Mic), una în satul aparținător Căianu Mare și 2 în satul Dobric. De asemenea, și în municipiul Bistrița sunt localizate 8 biserici penticostale.

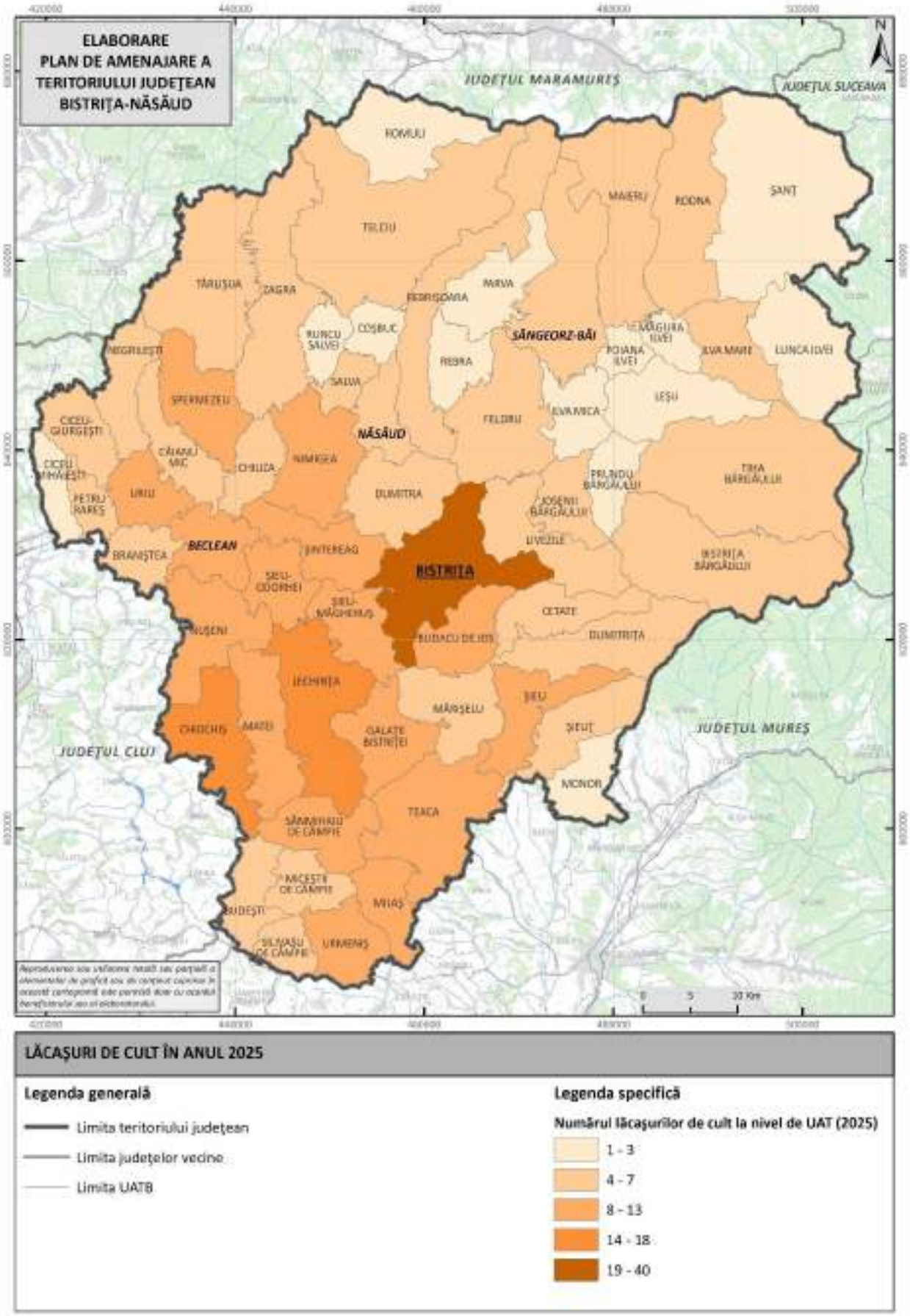

Fig. 2.43 DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A LĂCAȘURILOR DE CULT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursă: CIMEC (2025)

Reforma a pătruns în Transilvania în secolul al XVI-lea, iar o mare parte din populația maghiară și germană (săsească) din Transilvania a trecut la noile culte protestante. Dintre acestea, astăzi, în județul Bistrița-Năsăud, cel mai important cult protestant din perspectivă numerică este cel reformat (calvinist), care cuprinde credincioși care sunt în mare majoritate de etnie maghiară și se află, din punct de vedere religios, sub oblăduirea Eparhiei Reformate a Ardealului cu sediul la Cluj-Napoca.

Aceasta este împărțită în mai multe protopopiate, unul dintre acestea fiind Protopopiatul Reformat Dej, cu sediul în orașul Dej, care are în subordine 47 de parohii, un număr de 27 fiind pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, iar 20 pe teritoriul județului Cluj.

Credincioșii de confesiune reformată reprezentau 3,5% din populația județului Bistrița-Năsăud la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (fig. 2.46), fiind așadar, din punct de vedere numeric, pe poziția a treia după ortodocși și penticostali.

Bisericile reformate se concentrează spațial în partea de sud-vest a județului, unde se află și majoritatea credincioșilor de confesiune reformată, în special în comunele Braniștea (o pondere de mai bine de jumătate din populația satului, 55,5%), Matei, Chiochiș, Miceștii de Câmpie, Uriu, Petru Rareș, Nușeni și Nimigea.

Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică) (fig. 2.47) prezintă un procent al numărului de credincioși de 1,6%, fiind pe a patra poziție la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Numărul greco-catolicilor a fost mult mai ridicat în perioada de dinainte de 1948, când confesiunea greco-catolică a fost desființată de autoritățile comuniste, fiind unită cu Biserica Ortodoxă Română. Imediat după căderea regimului comunist, a fost reînființată Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică), cu centrul la Blaj, ceea ce a condus la un reviriment al acestei confesiuni și în județul Bistrița-Năsăud, însă la o scară foarte redusă.

Credincioșii greco-catolici din județul Bistrița-Năsăud se află sub oblăduirea Eparhiei Greco-Catolice de Cluj-Gherla. În cadrul acesteia, următoarele protopopiate funcționează pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud: Protopopiatul Beclean cu 12 parohii; Protopopiatul Bistrița cu 9 parohii și Protopopiatul Rodna cu 15 parohii. La aceste parohii se mai adaugă încă 3 (Parohia Greco-Catolică Budeşti, Parohia Greco-Catolică Ţăgşoru, Parohia Greco-Catolică Visuia), parohii care se află sub oblăduirea Arhieparhiei de Alba Iulia și Făgăraș.

Greco-catolicii sunt concentrați în partea de nord-est, respectiv sud a județului Bistrița-Năsăud, unde formează comunități relativ restrânse numeric.

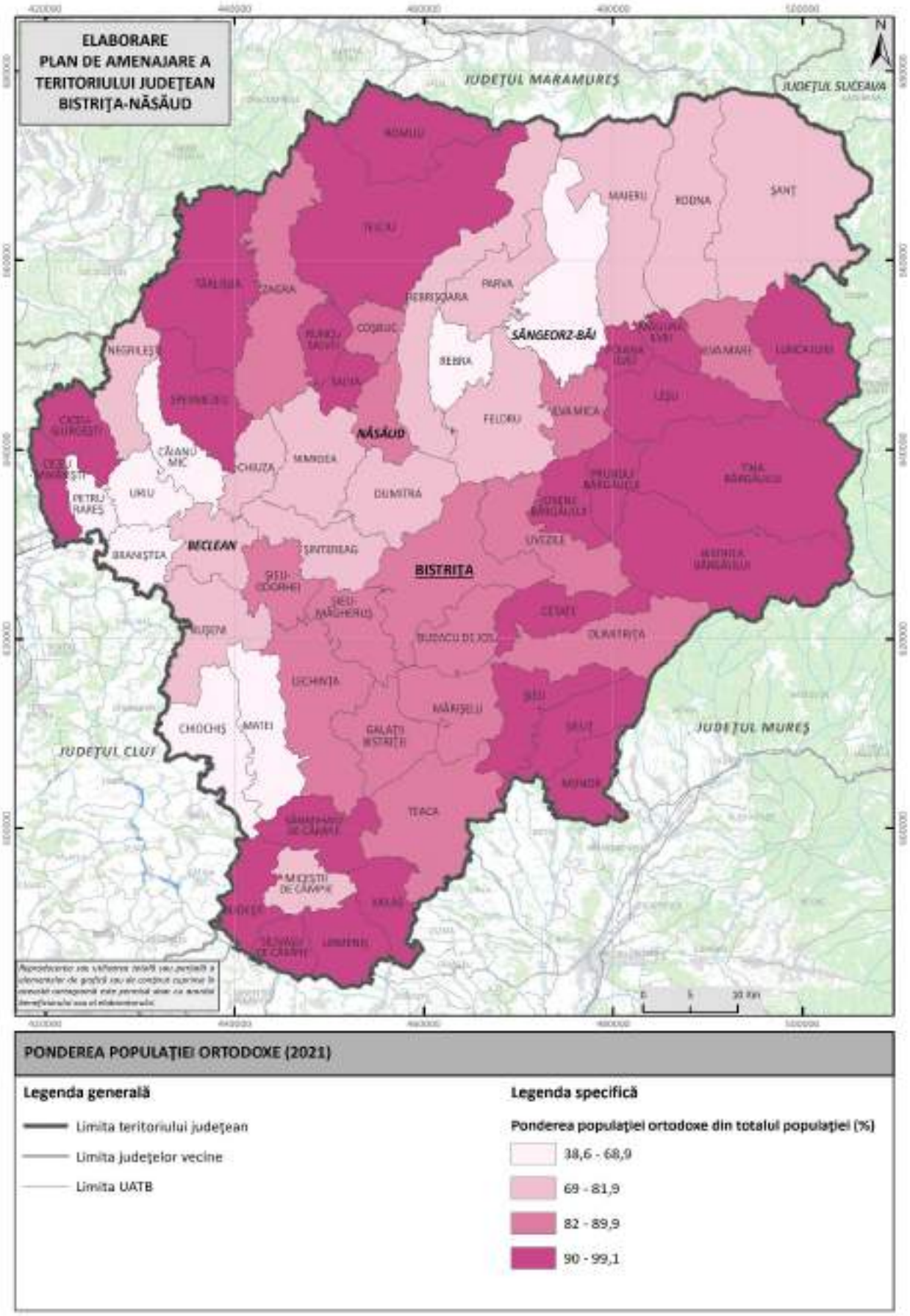

Fig. 2.44 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ORTODOXĂ ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021
Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

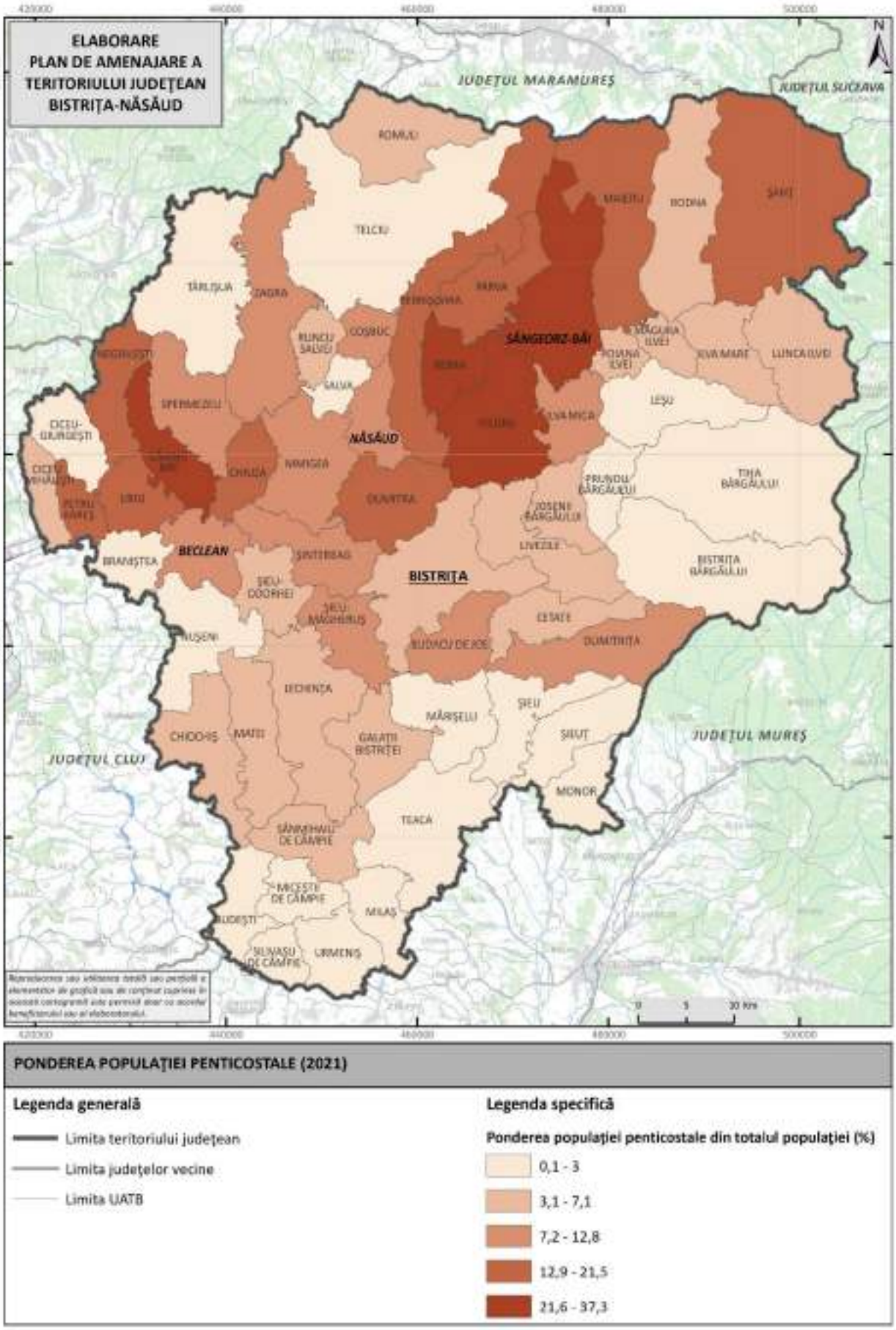

Fig. 2.45 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE PENTICOSTALĂ (CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021
Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

Credincioșii romano-catolici (fig. 2.48) din județul Bistrița-Năsăud se află sub oblăduirea Arhidiecezei (sau Arhiepiscopiei) de Alba Iulia, ridicată la acest rang de Papa Ioan Paul al II-lea în anul 1991, fiind de atunci subordonată direct Sfântului Scaun.

Arhidieceza de Alba Iulia are în subordine mai multe arhidiaconate, între care se numără și Arhidiaconatul de Bistrița, care cuprinde 15 parohii. Aceștia reprezentau 0,88% din populația județului Bistrița-Năsăud la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 și sunt în mod obișnuit de etnie maghiară. Spațial, se concentrează în regiunea sudică, sud-estică și estică a județului.

Cei mai mulți credincioși romano-catolici sunt localizați în comunele Nușeni, Rodna, Matei și Petru Rareș, iar ca centre urbane se remarcă municipiul Bistrița și orașul Beclean, formând în general comunități restrânse numeric.

Cel mai important lăcaș de cult romano-catolic din județul Bistrița-Năsăud este Biserica Romano-Catolică ,,Sfânta Treime" din Bistrița. Biserica a fost construită între anii 1781-1787 și se încadrează în caracteristicile barocului târziu și ale rococoului.

Tot începând cu secolul al XVI-lea, marea majoritate a sașilor din Transilvania au trecut la protestantism, sub îndrumarea învățăturilor lui Martin Luther. În prezent, numărul sașilor a scăzut foarte mult, dar lăcașurile de cult evanghelice luterane sunt prezente în câteva localități din cadrul județului Bistrița-Năsăud. Se remarcă Biserica Evanghelică din Bistrița, un monument de arhitectură deosebit din Transilvania. Construirea acesteia a început pe la mijlocul secolului al XIV-lea pe locul bisericii ridicate de primii coloniști sași. Ultima renovare a acesteia s-a încheiat în anul 2023, după un incendiu devastator, menținându-se elementele de stil arhitectural și de artă romanice, gotice și renascentiste.

Aceasta aparține Bisericii Evanghelice Luterane de Confesiune Augustană (C.A.) din România, al cărui sediu se află la Sibiu din 1867 și sub îndrumarea spirituală a căreia se află toți credincioșii evanghelici luterani de confesiune augustană din România. Între 1572 și 1867, sediul Episcopiei Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană s-a aflat la Biertan. La recensământul din 2021, numărul credincioșilor evanghelici de confesiune augustană din județul Bistrița-Năsăud era extrem de redus, aproape nesemnificativ, având o pondere de doar 0,02%. Pe de altă parte, această pondere extrem de redusă se poate explica și prin confuziile pe care le generează la recensământ (și numai) existența a mai multor confesiuni evanghelice în România.

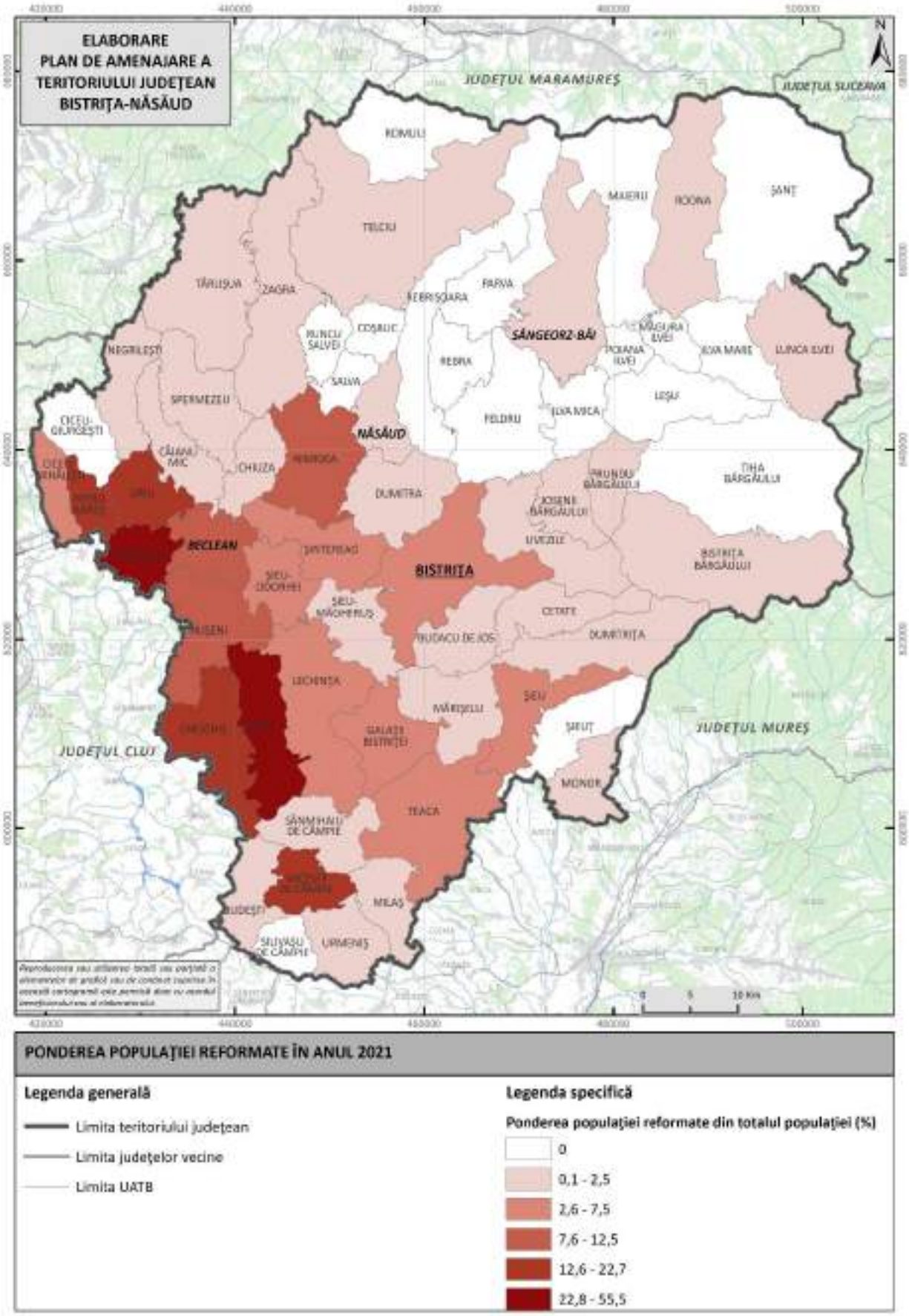

Fig. 2.46 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE REFORMATĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021

Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

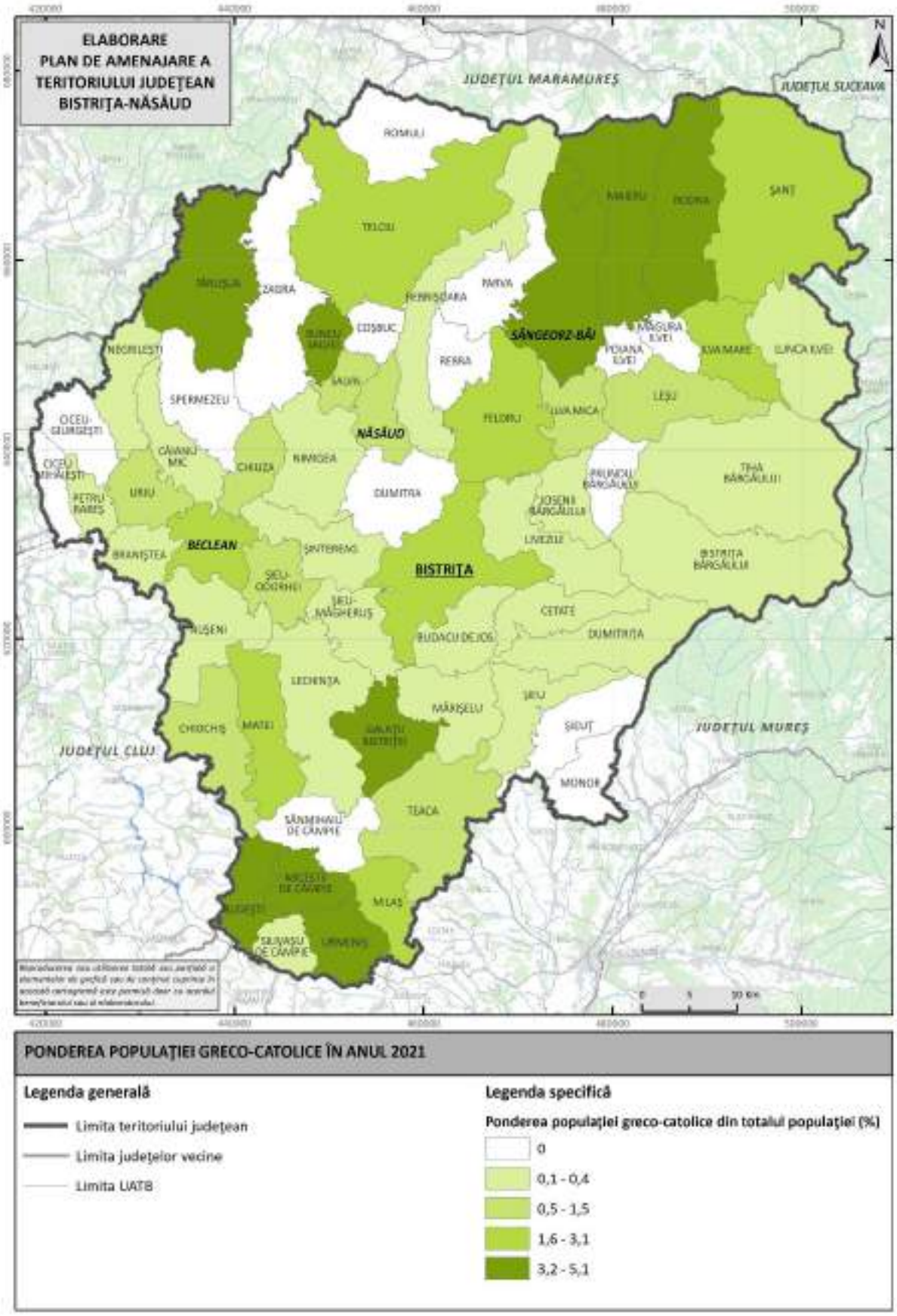

Fig. 2.47 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE GRECO-CATOLICĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021
Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

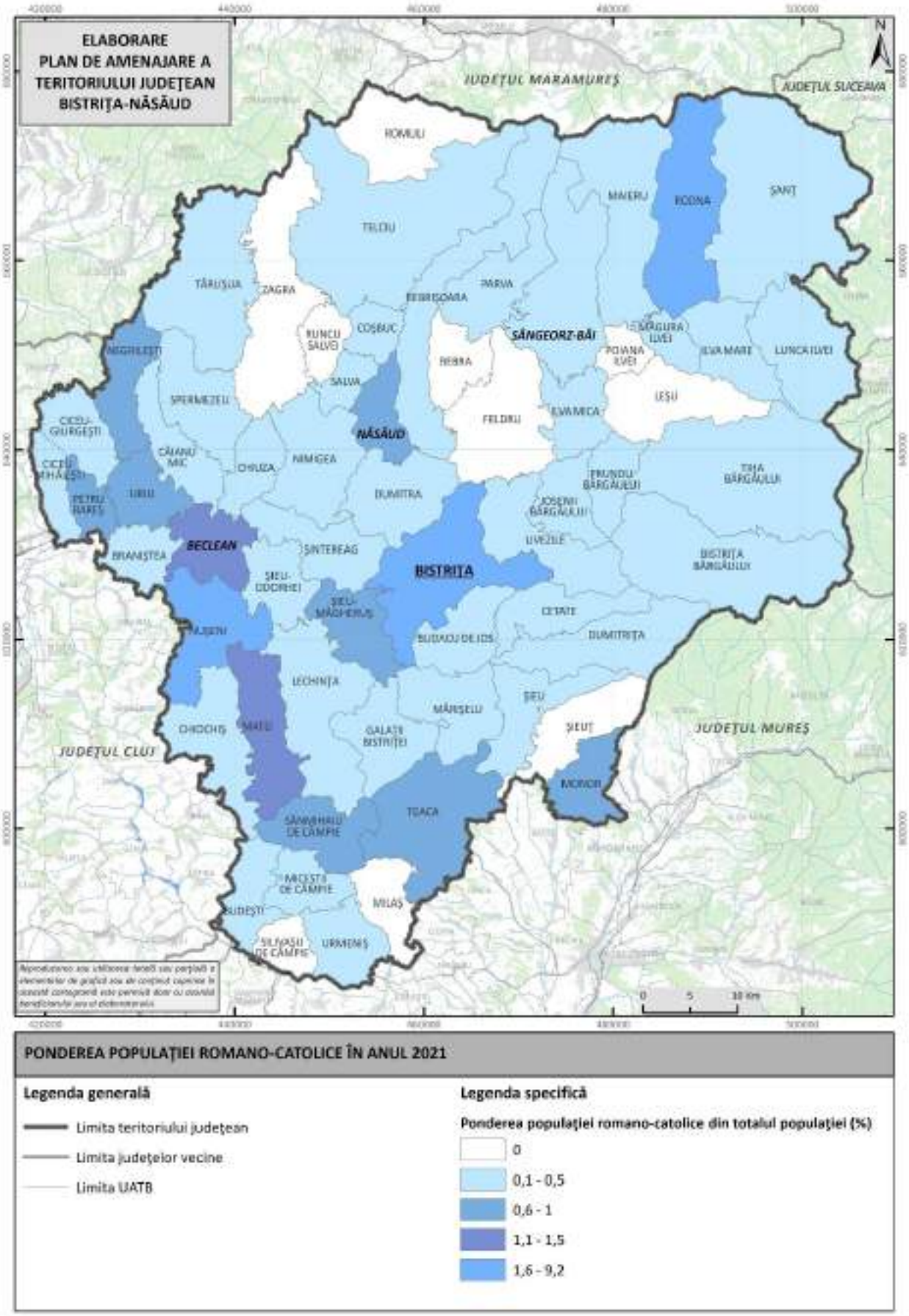

Fig. 2.48 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ROMANO-CATOLICĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021

Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

Astfel, pe lângă Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană, există și Biserica Evanghelică Luterană din România, având sediul la Cluj-Napoca, și care, deși are aceeași doctrină ca și Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană, se deosebește de aceasta doar prin faptul că are credincioși de etnie maghiară și slovacă. Oarecum surprinzător, numărul de credincioși din județul Bistrița-Năsăud care s-au declarat evanghelici luterani la recensământul din 2021 a fost mai ridicat (reprezentând 0,13%) decât cei de confesiune augustană, probabil și datorită confuziei menționate. În plus, pentru a adânci și mai mult confuzia, în România există și Biserica Evanghelică Română, de sorginte neoprotestantă, care nu are teoretic nici o legătură (în afară de un nume foarte asemănător) cu confesiunile evanghelice luterane. Astfel, 0,01% din populația din județul Bistrița-Năsăud s-a declarat de confesiune ”evanghelică” la recensământul din 2021. Adunând aceste procente, rezultă un procent de 0,16% ”evanghelici” în județul Bistrița-Năsăud, probabil majoritatea acestora fiind evanghelici luterani de confesiune augustană.

Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană are în subordine 5 protopopiate, dintre care protopopiatul Sighișoara acoperă și teritoriul județului Bistrița-Năsăud. Acesta cuprinde 86 de parohii, dintre care 24 se află total sau parțial pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud.

Cultele neoprotestante au pătruns în România la sfârșitul secolului al XIX-lea și prima parte a secolului al XX-lea, cunoscând un reviriment după 1990, care s-a simțit în toată țara, inclusiv în județul Bistrița-Năsăud.

Alături de penticostali, care reprezintă a doua cea mai răspândită religie la nivelul județului, se remarcă și baptiștii. Credincioșii baptiști aparțin Cultului Creștin Baptist – Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste, cu sediul central la București. La fel ca și penticostalii, ei sunt organizați în comunități teritoriale, acestea fiind 14 în total pe teritoriul României. Una dintre aceste comunități teritoriale își are sediul la Cluj și cuprinde bisericile baptiste locale din județul Cluj și din județele învecinate, unde este cuprins și județul Bistrița-Năsăud. În municipiul Bistrița sunt prezente 7 biserici baptiste.

Spre deosebire de penticostali, baptiștii (care aveau o pondere de doar 0,68% în județul Bistrița-Năsăud la Recensământul din 2021) sunt prezenți cu precădere în mediul urban, însă și aici dețin ponderi foarte reduse, precum și în unele comune, mai ales din sudul și vestul județului Bistrița-Năsăud (Negrilești, Ciceu-Giurgești, Milaș, Căianu Mic, Chiochiș, Teaca).

Credincioșii aparținând Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea au ponderi și mai reduse în județul Bistrița-Năsăud (0,49% la Recensământul din 2021). Adventiștii sunt organizați pe conferințe, care deservesc un anumit teritoriu; una dintre conferințe se numește Transilvania de Nord și include toate bisericile adventiste din regiunea de Nord-Vest a României, inclusiv județul

Bistrița-Năsăud. În total, în județul Bistrița-Năsăud sunt 34 de lăcașuri de cult adventiste, dintre care 4 sunt în municipiul Bistrița. Adventiștii de ziua a șaptea sunt concentrați și în unele comune, precum Teaca, Rebra, Nușeni.

Organizația Religioasă ”Martorii lui Iehova” este de asemenea prezentă destul de modest în județul Bistrița-Năsăud, prin 12 lăcașuri de cult (săli ale Regatului), localizate atât în spațiul rural, cât și în spațiul urban. Câte 2 sunt în municipiul Bistrița și comuna Bistrița Bârgăului, câte una în orașele Năsăud și Beclean, respectiv câte una în comunele Lechința, Tiha Bârgăului, Rodna, Lunca Ilvei, Dumitrița și Ilva Mare.

Biserica Creștină după Evanghelie este organizată în România în 17 comunități zonale, una dintre acestea fiind Comunitatea Zonală Cluj, în care sunt incluse toate lăcașurile de cult ale Bisericii Creștine după Evanghelie din județul Bistrița-Năsăud, precum și din alte județe învecinate. Creștinii după evanghelie sunt prezenți predominant în municipiul Bistrița, dar în număr foarte mic, iar la nivel județean reprezentau 0,05% din populație la Recensământul din 2021. Ponderi ceva mai ridicate se înregistrează în comunele Cetate și Nușeni, cea din urmă deținând ponderea maximă la nivel județean (0,22%), conform datelor de la Recensământul din 2021.

Biserica Evanghelică Română este foarte slab reprezentată în județul Bistrița-Năsăud, fiind prezent doar un singur lăcaș de cult, în orașul Beclean. Pe de altă parte, ca urmare a unei posibile confuzii cu evanghelicii de confesiune augustană (sau cu evanghelicii luterani), la Recensământul din 2021 o pondere de 0,01% a populației din județ s-a declarat de confesiune ”evanghelică”, în sensul de credincios al Bisericii Evanghelice Române.

În afara cultelor creștine, în județul Bistrița-Năsăud există și un număr foarte mic de evrei și musulmani. Evreii sunt organizați în Federația Comunităților Evreiești din România – Cultul Mozaic, cu sediul în București. Una dintre comunitățile evreiești din România are sediul la Bistrița și răspunde de evreii din județul Bistrița-Năsăud. În municipiul Bistrița există în continuare o sinagogă.

Musulmanii, în număr extrem de mic în județul Bistrița-Năsăud, nu dispun de nici un lăcaș de cult în județul Bistrița-Năsăud.

În privința personalului clerical, acesta este destul de dificil de estimat. Este cert că, având în vedere structura organizatorică și numărul mare de parohii, cel mai numeros personal clerical aparține Bisericii Ortodoxe Române. În anul 2025 un număr de aproximativ 900 de persoane erau angajate în cadrul domeniului religios.

2.7 Infrastructura de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență

Infrastructura de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență cuprinde instituțiile publice care au ca scop asigurarea ordinii publice, a securității, pazei și intervențiilor în situații de urgență, între care: Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, poliția de proximitate (poliția locală din municipiul Bistrița și din cele 3 orașe), Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud, Inspectoratul pentru Situații de Urgență "Bistrița". Toate aceste instituții sunt membre ale Autorității Teritoriale de Ordine Publică a Județului Bistrița-Năsăud (A.T.O.P.), aflată în subordinea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Autoritatea Teritorială de Ordine Publică a Județului Bistrița-Năsăud are trei comisii de lucru: Comisia de coordonare, situații de urgență și pentru petiții; Comisia de planificare, stabilire și evaluare a indicatorilor de performanță minimali; și Comisia pentru probleme sociale, standarde profesionale, consultanță și drepturile omului.

Aceste instituții sunt predominante în arealele urbane, în special în municipiul Bistrița, însă se regăsesc și în celelalte centre urbane (Năsăud, Sângeorz-Băi și Beclean).

Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud este unitatea teritorială a poliției din subordinea Inspectoratului General al Poliției Române care conduce, îndrumă și controlează activitatea subunităților de poliție de pe raza județului Bistrița-Năsăud, desfășoară activități de investigare și cercetare a infracțiunilor deosebit de grave circumscrise crimei organizate, criminalității economico-financiare sau bancare, a altor infracțiuni ce fac obiectul cauzelor penale aflate în supravegherea Parchetului de pe lângă Tribunalul Bistrița-Năsăud, precum și orice alte atribuțiuni date în competența sa prin lege.

În cadrul Inspectoratului de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud funcționează următoarele servicii, birouri și compartimente județene: Serviciul Cabinet, Compartimentul Control Intern, Serviciul Resurse Umane, Serviciul pentru Acțiuni Speciale, Compartimentul Juridic, Serviciul de Investigații Criminale, Serviciul de Investigare a Criminalității Economice, Serviciul Criminalistic, Biroul Siguranța Școlară, Biroul Pregătire Profesională, Biroul pentru Protecția Animalelor, Biroul Arme, Explozivi și Substanțe Periculoase, Centrul de Reținere și Arestare Preventivă, Compartimentul de Analiză și Prevenire a Criminalității, Serviciul de Ordine Publică, Serviciul Rutier, Structura de Securitate, Serviciul Logistic, Serviciul Comunicații și Informatică, Serviciul Financiar, Serviciul Cazier Judiciar, Statistică și Evidență Operativă.

Dintre acestea, Serviciul de Ordine Publică:

- inițiază sau participă la elaborarea proiectelor de dispoziții care prezintă interes pentru activitatea de poliție, precum si a cadrului dispozițional intern în domeniul

ordinii publice (Planul Unic de Ordine si Siguranță Publică, Planul de Cooperare cu IJJ Bistrița-Năsăud);

- realizează studii cu privire la cauzele si condițiile care au determinat ori favorizat săvârșirea de infracțiuni, analizează periodic evoluția fenomenului infracțional, iar in funcție de concluziile desprinse, stabilește acțiuni și măsuri pentru prevenirea si combaterea acestora;
- îndeplinește misiuni date in competență si cooperează cu Inspectoratul Județean de Jandarmi, Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență, structurile Ministerului Justiției, Ministerului Apărării Naționale si altor ministere sau instituții publice si organisme neguvernamentale, precum si cu societățile de pază și protecție;
- coordonează și evaluează activitatea structurilor de poliție rurală pentru prevenirea si combaterea faptelor antisociale comise pe raza localităților rurale;
- coordonează și evaluează activitatea de instruire, pregătire și folosire a animalelor de serviciu din dotarea inspectoratului;
- coordonează și inițiază activități specifice de prevenire și combatere a delictelor silvice;
- coordonează activitatea de organizare a dispozitivelor de ordine si siguranță publică din municipiu și orașe;
- coordonează și controlează activitatea specifică a polițiștilor de proximitate;
- coordonează și evaluează activitatea de pază a obiectelor, bunurilor și valorilor, licențiază societățile specializate în această activitate și din domeniul sistemelor tehnice de alarmă;

În cadrul Inspectoratului de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud activează o poliție municipală (Poliția Municipiului Bistrița) și 3 poliții orășenești, corespunzătoare celor 3 orașe din județul Bistrița-Năsăud (Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi).

Poliția Municipiului Bistrița cuprinde 18 zone de responsabilitate din municipiul Bistrița și Secția 1 Poliție Rurală Bistrița în componența căreia intră unități administrativ-teritoriale din apropierea municipiului Bistrița (Budacu de Jos, Cetate, Dumitrița, Galații Bistriței, Mărișelu, Monor, Șieu, Șieuț, Teaca și Milaș).

Poliția orașului Beclean cuprinde 4 zone de responsabilitate din cadrul orașului și Secția 4 Poliție Rurală Beclean în componența căreia intră unități administrativ-teritoriale din apropierea orașului Beclean (Braniștea, Chiochiș, Chiuza, Nușeni, Șieu-Odorhei, Șintereag, Șieu-Măgheruș).

Poliția orașului Năsăud cuprinde 4 zone de responsabilitate din cadrul orașului și Secția 6 Poliție Rurală Năsăud în componența căreia intră unități administrativ-teritoriale din apropierea orașului Năsăud (Coșbuc, Dumitra, Feldru, Nimigea, Parva, Rebra, Rebrișoara, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Telciu, Zagra).

Poliția orașului Sângeorz-Băi cuprinde 2 zone de responsabilitate din cadrul orașului și Secția 7 Poliție Rurală Sângeorz-Băi în componența căreia intră unități administrativ-teritoriale din apropierea orașului Sângeorz-Băi (Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura Ilvei, Poiana Ilvei, Rodna, Șanț).

La secțiile de poliție din cadrul municipiului și orașelor, se mai adaugă încă 3 secții de poliție de la nivel rural: Secția 2 Poliție Rurală Prundu Bârgăului, Secția 3 Poliție Rurală Lechința și Secția 5 Poliție Rurală Petru Rareș.

Secția 2 Poliție Rurală Prundu Bârgăului cuprinde posturile de poliție din comunele Livezile, Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului și Tiha Bârgăului.

Secția 3 Poliție Rurală Lechința cuprinde posturile de poliție din comunele Budești, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș.

Secția 5 Poliție Rurală Petru Rareș cuprinde posturile de poliție din comunele Căianu Mic, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Negrilești, Petru Rareș, Spermezeu, Târlișua, Uriu.

Poliția Locală este o instituție a Poliției Române care funcționează la nivel local. Poliția Locală a fost înființată în anul 2011 prin Legea 155/2010. Potrivit legii, consiliile municipale nu pot angaja mai mult de un polițist local la fiecare 1000 de locuitori. Poliția Locală se află sub coordonarea și controlul direct al primarului.

Poliția Locală s-a înființat în scopul exercitării atribuțiilor privind apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a proprietății private și publice, prevenirea și descoperirea infracțiunilor, în următoarele domenii:

- ordinea și liniștea publică, precum și paza bunurilor;
- circulația pe drumurile publice;
- disciplina în construcții și afișajul stradal;
- protecția mediului;
- activitatea comercială;
- evidența persoanelor;
- alte domenii stabilite prin lege;

Poliția Locală a municipiului Bistrița se află sub coordonarea primarului municipiului Bistrița. Conform organigramei (anexa 1 la HCL 59/2019), Poliția Locală Bistrița are un director general, un director general adjunct, și următoarele servicii, compartimente și birouri: Serviciul

Siguranță Publică, Protecția Mediului și Evidența Persoanei (cu Birou Siguranță Publică și Compartiment Pază), Compartiment Dispecerat, Armament, Muniții, Compartiment Intervenții, Biroul Siguranța Circulației; Serviciul Control (cu Birou Disciplină în construcții, Compartiment Inspecție Comercială); Birou Buget, Financiar, Contabil și Administrativ (cu Compartiment Achiziții Publice, Compartiment SSM, PSI, Relații cu Publicul).

Poliția Locală Năsăud se află sub directa coordonare a primarului orașului Năsăud. Conform organigramei publicate pe website-ul Primăriei Năsăud (primarianasaud.ro), respectiv Anexa nr. 2 la HCL Năsăud 10/ 2024, Serviciul Poliție Locală cuprinde 4 compartimente (Compartimentul ordine și liniște publică și pază a bunurilor, Compartimentul disciplină în construcții și afișajul stradal, Compartimentul protecție a mediului, Compartimentul circulație pe drumurile publice).

Poliția Locală Beclean se află sub directa coordonare a primarului orașului Beclean, funcționând ca și compartiment de sine stătător în cadrul aparatului de specialitate al primarului. Conform organigramei publicate pe website-ul Primăriei Beclean (primariabeclean.ro), respectiv Anexa nr. 1 la HCL 85 / 2024, Serviciul Poliția Locală include 12 funcții publice.

Poliția Locală Sângeorz-Băi se află sub directa coordonare a primarului orașului Sângeorz-Băi, funcționând ca și compartiment de sine stătător în cadrul aparatului de specialitate al primarului. Conform organigramei publicate pe website-ul Primăriei Sângeorz-Băi (sangeorz-bai.ro), respectiv Anexa nr. 2 la HCL nr. 17 / 2023, Biroul Poliție Locală include 6 funcții publice.

Poliția Locală Prundu Bârgăului se află sub directa coordonare a primarului din comuna Prundu Bârgăului, funcționând ca și compartiment de sine stătător în cadrul aparatului de specialitate al primarului. Conform organigramei publicate pe website-ul Primăriei Prundu Bârgăului (w2.prundubargaului.ro), respectiv Anexa nr. 1 la HCL nr. 58 / 2022 al CL din comuna Prundu Bârgăului, Compartimentul Poliției Locale cuprindea 4 funcții publice de execuție specifice și 2 funcții contractuale de execuție.

În alte comune nu funcționează servicii sau compartimente publice de Poliție Locală, dar există servicii publice de pază, care includ posturile de paznici la primării sau alte instituții publice.

Jandarmeria Română este instituția specializată a statutului, cu statut militar, componentă a Ministerului Afacerilor Interne, care exercită, în condițiile legii, atribuțiile ce îi revin cu privire la apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, la prevenirea și descoperirea infracțiunilor și a altor încălcări ale legilor în vigoare, precum și la protecția instituțiilor fundamentale ale statului și combaterea actelor de terorism. Jandarmeria Română, prin atribuții, organizare, pregătire și

dispunere teritorială, contribuie la garantarea suveranității, independenței, autorității, unității și securității statului, democrației constituționale pe întregul teritoriu național, atât în timp de pace, cât și în situații de criză.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud activează Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud. Primii jandarmi au activat încă din anul 1923 în cele mai reprezentative localităţi printre care unul şi la Tihuţa. În anul 1929 se înfiinţa Legiunea de Jandarmi Rurali Năsăud, cu reşedinţa în Bistriţa, ce cuprindea 5 secţii şi 28 posturi. Dintre acestea făceau parte mai multe secţii situate la: Lechinţa, Năsăud, Şieu, Rodna dar şi Secţia de Jandarmi Bârgău (reşedinţa: Prundu Bârgăului) cu posturile: Prundu Bârgăului, Mureşenii Bârgăului, Tihuţa, Livezile şi Satu Nou.

Pe fondul numeroaselor evenimente sportive și culturale, în august 2019 a fost operaţionalizat și Postul de Jandarmi Montan Colibiţa.

În prezent, unitatea execută următoarele genuri de misiuni:

- restabilirea ordinii publice grav tulburate;
- asigurarea ordinii publice cu ocazia întrunirilor și manifestațiilor;
- asigurarea ordinii publice pe timpul desfășurării adunărilor cu public numeros;
- asigurarea ordinii interioare în sălile de judecată;
- sprijinirea executorului judecătoresc în aplicarea actelor procedurale;
- paza și protecția obiectivelor de importanță deosebită;
- paza și protecția transporturilor speciale și de valori;

Pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice, este în permanentă consolidare cooperarea cu celelalte unități aparținând Sistemului Național de Ordine și Siguranță Publică din zona de responsabilitate, precum și cu celelalte instituții ale statului.

Conform organigramei publicate pe site (jandarmeriabistrita.ro), Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud are următoarele subunități: Detașamentul 1 Jandarmi Mobili, Detașamentul 2 Jandarmi Bistrița, Detașamentul 3 Jandarmi Năsăud.

Detașamentul 1 Jandarmi Mobili cuprinde: Grupa 1 jandarmi – intervenție antiteroristă și acțiuni speciale; Grupa a 2-a jandarmi – ordine publică; Grupa a 3-a jandarmi – ordine publică; Grupa a 4-a jandarmi – ordine publică; și Grupa a 5-a jandarmi – conductori câini serviciu.

Detașamentul 2 Jandarmi Bistrița cuprinde: Plutonul 1 jandarmi, Plutonul 2 jandarmi, post de jandarm montan (Piatra-Fântânele) și post de jandarm montan (Colibița).

Detașamentul 3 Jandarmi Năsăud include Plutonul de jandarmi Beclean, secția de jandarmi Năsăud, post de jandarm în stațiunea balneoclimaterică Sângeorz-Băi și post de jandarm montan Rodna.

La nivelul Statului Major al Inspectoratului de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud funcționează mai multe servicii și compartimente, precum: Serviciul Ordine și Siguranță Publică, Serviciul Management Operațional, Biroul Cercetare-Documentare, compartimentele Pază și Protecție Instituțională, Structura de Securitate și Cifru. Alte servicii și compartimente ale Inspectoratului de Jandarmi sunt: Financiar, Juridic, Psihologie, Serviciul Resurse Umane, Informare, Relații Publice și cu Publicul, Secretariat, Documente Clasificate și Arhivă, Marketing și Achiziții, Serviciul Comunicații și Tehnologia Informației și Serviciul Logistic.

În județul Bistrița-Năsăud funcționează mai multe unități militare, aparținând structurilor Ministerului Apărării Naționale. Dintre acestea, se pot menționa: Brigada 81 Mecanizată ,, General Grigore Bălan" (a fost înființată în anul 1995 și își are sediul în municipiul Bistrița); Batalionul Sprijin Logistic ,,Năsăud" (a luat naștere în anul 2001 în urma desfiinţării Batalionului 405 Şcoală de şoferi şi a Companiei 466 Logistică; constituie principalul element al sistemului logistic al Brigăzii 81 Mecanizată "General GRIGORE BĂLAN"; în anul 2014 a primit Drapelul de Luptă), UM 02267 Bistrița, UM 02513 Bistrița (Centrul Militar Județean Bistrița-Năsăud), UM 01518 Prundu Bârgăului, Batalionul 817 Artilerie "Petru Rareș".

Acțiunile de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență vizează optimizarea intervențiilor pentru controlul riscurilor și asigurarea continuității stării de normalitate în cadrul comunităților, fiind realizate de către Inspectoratul pentru Situații de Urgență ,,Bistrița'' al județului Bistrița-Năsăud. Acest obiectiv este realizat printr-o gamă largă de activități, precum prevenirea și combaterea incendiilor, descarcerarea și acordarea primului ajutor de către echipajele SMURD, salvarea persoanelor și minimizarea pagubelor cauzate de inundații, alunecări de teren, cutremure, epidemii, epizootii, înzăpeziri sau secetă.

Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă „Bistrița" al județului Bistrița-Năsăud funcţionează ca serviciu de urgenţă profesionist, constituit ca serviciu public deconcentrat în subordinea Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă şi în coordonarea prefectului judeţului Bistrița-Năsăud în scopul asigurării managementului situațiilor de urgență pe tipuri de risc din competență. Comitetul Judeţean pentru Situaţii de Urgenţă Bistrița-Năsăud, comitetele locale, centrele operative pentru situaţii de urgenţă şi celulele de urgenţă sunt structuri abilitate în managementul situaţiilor de urgenţă, acestea făcând parte din Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă.

Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Bistrița" al Județului Bistrița-Năsăud funcționează în baza în baza prevederilor: art.10 din Ordonanța Guvernului nr.88/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare pentru situații de urgență,

aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.363/2002, modificată și completată prin Ordonanța de Urgență nr.25/2004 aprobată prin Legea nr.329/2004 și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 191/2005; Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.21/2004 privind Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență, aprobată prin Legea nr.15/2005; Hotărârea Guvernului României nr.1492/2004 privind principiile de organizare, funcționare și atribuțiile serviciilor de urgență profesioniste.

Inspectoratul pentru Situații de Urgență ,,Bistrița'' are structuri specializate destinate să execute misiuni de prevenire, monitorizare și gestionare a situațiilor de urgență și își desfășoară activitatea în următoarele sedii:

- str. Sigmirului nr.16, municipiul Bistrița - comanda inspectoratului și Detașamentul de Pompieri Bistrița;
- str. Republicii nr.3-5, municipiul Bistrița - inspecția de prevenire;
- str. Grigore Bălan nr.11, municipiul Bistrița - depozite;
- Piața Unirii nr.17, oraș Năsăud - Secția de Pompieri Năsăud;
- str.Trandafirilor nr.6, oraș Beclean - Stația de Pompieri Beclean;
- Str. Carpaților nr. 8B, oraș Sângeorz-Băi - Stația Sângeorz-Băi;
- str.Bistricioarei nr.359, loc. Prundu Bârgăului - Stația de Pompieri Prundu Bârgăului;

Prioritățile instituției includ activități specifice pentru realizarea capacității operaționale și de răspuns necesare managementului situațiilor de urgență, reducerii impactului factorilor de risc, concomitent cu creșterea gradului de dotare, pentru oferirea unui răspuns credibil în procesul de restabilire a stării de normalitate după dezastre.

Pentru îndeplinirea atribuţiilor legale, specialiştii cooptaţi în cadrul Comitetului Judeţean pentru Situaţii de Urgenţă Bistrița-Năsăud sunt constituiţi în grupuri de suport tehnic, coordonate de un membru al comitetului, la nivelul judeţului funcţionând grupuri de suport tehnic, organizate pe tipuri de risc:

1. Grupul de suport tehnic pentru inundații și poluări de ape:
    - Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud - șef grup
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud
    - Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
    - Direcția Silvică Bistrița
    - Comisia Județeană a Gărzii Naționale de Mediu
    - Stația Meteo Bistrița

- Unitatea Fitosanitară
- Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare, Filiala Bistrița-Năsăud
- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Bistrița-Năsăud
- Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud

2. Grupul de suport tehnic pentru alunecări de teren și cutremure de pământ:
    - Inspectoratul Județean în Construcții Bistrița-Năsăud- șef grup
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud
    - Consiliul Județean Bistrița-Năsăud
    - Secția C.F.R. L.8
    - Secția de Drumuri Naționale
    - Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud

3. Grupul de suport tehnic pentru accidente, avarii, explozii și incendii în industrie, inclusiv prăbușiri de teren cauzate de exploatări miniere sau alte alte activități tehnologice, accidente, avarii, explozii și incendii în activități de transport și depozitare produse periculoase, prăbușiri de construcții, instalații sau amenajări și căderi de obiecte din atmosferă și din cosmos:
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud – șef grup
    - Secția de Drumuri Naționale Bistrița-Năsăud
    - Secția C.F.R. L8
    - Inspectoratul de Poliție Județean Bistrița-Năsăud
    - Inspectoratul Județean în Construcții Bistrița-Năsăud
    - Consiliul Județean Bistrița-Năsăud
    - Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
    - Comisia Județeană a Gărzii Naționale de Mediu Bistrița-Năsăud
    - U.P.U. – S.M.U.R.D. / Spitalul Județean de Urgență Bistrița

4. Grupul de suport tehnic pentru incendii de vegetație și incendii:
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud – șef grup
    - Garda Forestieră Bistrița-Năsăud
    - Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud
    - Direcția Silvică Bistrița

- Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
- Comisia Județeană a Gărzii Naționale de Mediu Bistrița-Năsăud

5. Grupul de suport tehnic pentru eșecul utilităților publice:
    - Distribuție Energie Electrică România S.A- Sucursala Bistrița- șef grup
    - S.C. AGUABIS Bistrița
    - Serviciul de Telecomunicații Speciale Bistrița-Năsăud
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud
    - DELGAZ GRID Cen. Op. Bistrița
    - A.D.I. Deșeuri

6. Grupul de suport tehnic pentru secetă pedologică și situații determinate de atacul organismelor dăunătoare plantelor:
    - Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud – șef grup
    - Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud
    - Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare, Filiala Bistrița-Năsăud
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud
    - Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud
    - Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Bistrița-Năsăud
    - Stația Meteo Bistrița
    - Unitatea Fitosanitară

7. Grupul de suport tehnic pentru temperaturi extreme, epidemii, epizootii/zoonoze:
    - Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud- șef grup
    - Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud
    - Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud
    - Stația Meteo Bistrița
    - Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
    - Consiliul Județean Bistrița-Năsăud
    - Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud

8. Grupul de suport tehnic pentru furtuni și viscol, căderi masive de zăpadă, avalanșe și tornade:

- Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud- șef grup
- Secția C.F.R. L.8
- Inspectoratul de Poliție Județean Bistrița-Năsăud
- Inspectoratul Județean de Jandarmi Bistrița-Năsăud
- U.M. 01331 Bistrița
- Inspectoratul Județean în Construcții Bistrița-Năsăud
- Stația Meteo Bistrița
- Consiliul Județean Bistrița-Năsăud
- Serviciul Salvamont
- Secția de Drumuri Naționale Bistrița-Năsăud
- Garda Forestieră Bistrița-Năsăud

9. Grupul de suport tehnic pentru accidente, avarii, explozii, incendii sau alte evenimente în activitățile nucleare sau radiologice, muniție neexplodată sau nedezactivată rămasă din timpul conflictelor militare și risc radiologic:

- Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud- șef grup
- U.M. 01331 Bistrița
- Secția C.F.R. L.8
- Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud
- Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
- Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud
- Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud
- Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud
- Comitetul Național pentru Combaterea Accidentelor Nucleare Bistrița-Năsăud
- Inspectoratul de Poliție Județean Bistrița-Năsăud

10. Grupul de suport tehnic pentru secetă hidrologică:

- Sistemul de Gospodărire a Apelor Bistrița-Năsăud- șef grup
- Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud

- Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare, Filiala Bistrița-Năsăud
- Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud
- Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud
- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Bistrița-Năsăud
- Stația Meteo Bistrița
- Unitatea Fitosanitară

Locațiile în care funcționează subunitățile Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bistrița" al județului Bistrița-Năsăud (fig. 2.49) sunt următoarele:

1. Detașamentul de Pompieri Bistrița
2. Secția de Pompieri Năsăud
3. Stația de Pompieri Beclean
4. Stația de Pompieri Sângeorz-Băi
5. Stația de Pompieri Prundu Bârgăului

Alte formaţiuni de salvare din judeţ sunt: Cruce Roşie Română - Filiala Bistrița, Serviciul Public Judeţean SALVAMONT Bistrița-Năsăud, I.P.J. Bistrița-Năsăud – posturile/birourile de poliţie din municipiu, oraşe şi comune; I.J.J. Bistrița-Năsăud; Poliţia comunitară – la localităţile unde este constituită; organizaţiile guvernamentale specializate în acţiuni de salvare; Unităţi şi formaţiuni sanitare şi de inspecţie sanitară veterinară – Direcţia Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor etc.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud sunt avizate și un număr de 26 S.V.S.U. (Servicii Voluntare pentru Situații de Urgență): SVSU Năsăud, SVSU Bistrița Bârgăului, SVSU Căianu Mic, SVSU Cetate, SVSU Dumitrița, SVSU Feldru, SVSU Galații Bistriței, SVSU Ilva Mare, SVSU Ilva Mică, SVSU Lechința, SVSU Livezile, SVSU Lunca Ilvei, SVSU Maieru, SVSU Măgura Ilvei, SVSU Mărișelu, SVSU Miceștii de Câmpie, SVSU Parva, SVSU Prundu Bârgăului, SVSU Silivașu de Câmpie, SVSU Șanț, SVSU Șieu-Măgheruș, SVSU Șieuț, SVSU Șintereag, SVSU Teaca, SVSU Telciu, SVSU Tiha Bârgăului.

Serviciile voluntare pentru situații de urgență dețin la nivelul județului un număr total de 27 de autospeciale de stingere cu apă și spumă funcțională.

În județul Bistrița-Năsăud sunt 96 de sirene, dintre care 82 sunt funcționale și 14 nefuncționale.

Există 65 de adăposturi de protecție civilă. Acestea se împart în adăposturi publice și private. 2 sunt adăposturi publice operative, 12 adăposturi private operative, 21 adăposturi publice neoperative și 30 adăposturi private neoperative.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu se regăsește nicio unitate de învățământ cu caracter militar.

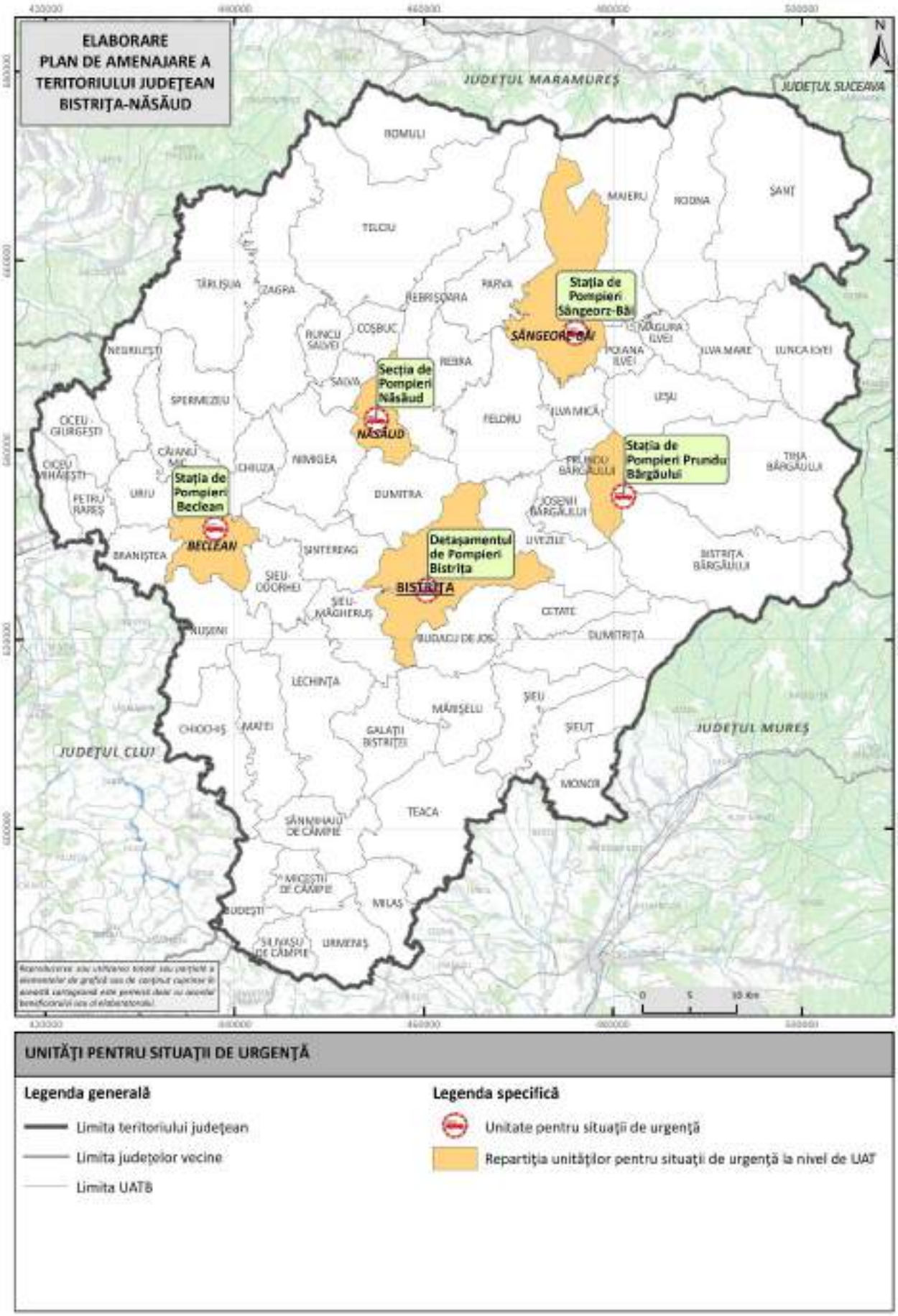

Fig. 2.49 REPARTIȚIA TERITORIALĂ A STRUCTURILOR ISU BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud (2025)

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

Din punct de vedere al infrastructurii de educație, doar municipiul Bistrița, orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, respectiv comunele Lunca Ilvei și Rodna dețin învățământ antepreșcolar (creșe). Multe clase nu au număr suficient de elevi, atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial, însă la nivel primar situația este cu atât mai alarmantă în comune precum Mărișelu, Matei, Milaș, Urmeniș, Nușeni, Ilva Mare, Braniștea, Lunca Ilvei, Negrilești. Conform datelor oferite de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, în comuna Braniștea, numărul elevilor din învățământul primar este 15 ceea ce înseamnă că există clase cu predare simultană.

Clădirile unităților de învățământ sunt relativ vechi, marea majoritate datând din secolul al XX-lea, dar există și clădiri mai vechi (chiar de importanță istorică). În mediul rural, numărul de laboratoare este redus, unele unități de învățământ având doar 1-2 laboratoare, iar în multe cazuri chiar niciunul. Situația este și mai problematică în cazul atelierelor școlare, care sunt în total 109 la nivelul întregului județ, respectiv 0,89 ateliere școlare / unitate de învățământ. Cu o singură excepție, atelierele școlare există doar în unitățile de învățământ din mediul urban (79 în municipiul Bistrița, iar celelalte areale urbane au sub 10). Un număr mare de unități de învățământ din mediul rural nu au nici teren de sport (Braniștea, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Nușeni, Matei, Chiochiș, Budești, Livezile, Ilva Mare, Leșu, Urmeniș, Budacu de Jos, Miceștii de Câmpie). Sălile de gimnastică sunt și mai puține, multe comune având maximum una (Braniștea, Chiochiș, Parva, Nimigea, Zagra, Urmeniș, Milaș, Monor, Maieru, Mărișelu, Ilva Mare, Ilva Mică). În și mai multe unități administrativ-teritoriale, nu există săli de gimnastică în cadrul unităților de învățământ, de exemplu la Livezile, Budești, Șanț, Matei, Dumitra, Runcu Salvei, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Lunca Ilvei, Chiuza, Căianu Mic, Cetate, Dumitrița, Măgura Ilvei, Rodna, Silivașu de Câmpie, Șieu-Odorhei, Șieu-Măgheruș.

Din punct de vedere al personalului didactic, unele unități de învățământ au puține cadre didactice, cu un minim absolut în Ciceu-Mihăiești, unde există 6 cadre didactice, și cu altă situație asemănătoare, sub 10 cadre didactice, la Milaș (9 cadre didactice).

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, orașul Sângeorz-Băi nu deține spital și are un singur cabinet medical de specialitate. În comunele Budești, Chiochiș, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei nu exista un medic de familie, iar cabinetele medicale existente reprezintă puncte de lucru ale unor medici din alte comune sau orașe. Situația cea mai

gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș).

Doar 43 de comune (74,1% din numărul total de comune din județ) dispun de un cabinet stomatologic, fiind vorba de comunele cu o populație mai numeroasă. Printre comunele care nu dețin un astfel de cabinet se numără: Parva, Romuli, Milaș, Dumitrița, Matei, Șieu-Odorhei, Braniștea, Chiuza, Runcu Salvei, Negrilești, Târlișua. Întrucât nu toate comunele au farmacie, situația este dificilă pentru populația vârstnică, mai vulnerabilă. Trei comune, Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor, nu dispun de personal sanitar mediu. Se remarcă totodată și lipsa serviciilor de îngrijire la domiciliu în multe areale puternic îmbătrânite.

Se constată lipsa unui compartiment specializat (Serviciu sau Compartiment de Asistență Socială) în 43 de comune (printre care Milaș, Monor, Nimigea, Salva, Urmeniș, Zagra, Ilva Mare, Ilva Mică, Galații Bistriței). Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente raportate la nevoile existente și lipsa serviciilor în comunitate, cu precădere a serviciilor de prevenire. Se remarcă totodată și absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici în majoritatea arealelor care, sunt cele mai afectate de îmbătrânirea demografică din județ.

Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Astfel, în județul Bistrița-Năsăud existau în anul 2025, conform Registrului Sportiv al MTS, 127 de structuri sportive în mediul urban și 34 de structuri sportive în mediul rural. Majoritatea structurilor sportive din mediul rural sunt localizate în comuna Rodna și în alte comune din imediata apropiere a municipiului Bistrița (Livezile, Cetate, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș). Cele 34 de structuri sportive existente în mediul rural acoperă doar 21 din cele 58 de comune ale județului, așadar, gradul de acoperire cu structuri sportive în mediul rural este de 36,2%.

Principala problemă existentă în domeniul sportului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este reprezentată de slaba dezvoltare a infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. De exemplu, multe baze sportive sunt nefuncționale sau în paragină (CSM Bistrița-Pârtie sanie; terenul de sport - Colegiului Național ,,Liviu Rebreanu”; Lac – MHC; teren de handbal – Grup Școlar ,,Infoel” Bistrița; bazele sportive de la Chiuza, Rodna, Nușeni; baza sportivă Mecanica – Bistrița). În același timp, deși cerința pentru practicarea sportului de masă este mare, copiii și părinții lor au anumite standarde pe care le urmăresc în momentul în care aleg un anumit sport, astfel că trebuie găsite soluții pentru

asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, la nivel național și implicit în județul Bistrița-Năsăud, nu există baze pentru refacerea organismului după efort. În lipsa unei infrastructuri adecvate, accesul pentru practicarea sportului de performanță și a sportului de masă este limitat, iar dezvoltarea acestui domeniu este afectată semnificativ.

Infrastructura de agrement din județul Bistrița-Năsăud este deficitară, în special în raport cu cererea existentă. De exemplu, există un număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient, insuficiente trasee pentru cicloturism, insuficiente trasee marcate pentru drumeții (și marcaje vechi, uneori greu vizibile sau chiar deja dispărute în anumite zone), insuficiente spații verzi, amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural.

Una dintre disfuncționalitățile cu caracter general este interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură (mai ales cele tradiționale), fapt care este susținut statistic de datele care indică o scădere a numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole. Perioada de pandemie a fost una deosebit de dificilă pentru multe instituții culturale (teatre, cinematografe, filarmonică, biblioteci, muzee), care au fost nevoite să se ”reinventeze”, cel puțin temporar, sau să limiteze accesul, uneori chiar să închidă, tot temporar, porțile publicului larg, fapt care a însemnat o lovitură în plus pentru cultură. Multe festivaluri, turnee, concerte, au fost de asemenea anulate. Situația a revenit între timp la normal, dar unele consecințe ale perioadei pandemice se vor resimți și pe termen mediu.

În unele localități care dețin muzee și colecții publice, numărul de vizitatori este foarte redus, chiar la mai puțin de 100 de vizitatori anual, una din ele fiind comuna Petru Rareș, ceea ce pune sub semnul întrebării sustenabilitatea acestor instituții și capacitatea acestora de a atrage potențiali turiști.

Probleme mai grave se înregistrează în cazul bibliotecilor. Unele comune nu dețin bibliotecă (Runcu Salvei și Budacu de Jos), iar multe dintre acestea au doar o bibliotecă școlară, inaccesibilă publicului larg (Coșbuc, Livezile, Telciu, Spermezeu, Rebra, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie). De asemenea, există cazuri în care, deși există bibliotecă, nu există personal angajat. Aceste biblioteci sunt declarate ca instituții funcționale deoarece o persoană cu o altă funcție de bază îndeplinește în același timp și funcția de bibliotecar.

În paralel cu scăderea numărului de biblioteci, a scăzut și numărul de volume existente în biblioteci, de la 1946861 volume în anul 2009 la 1600925 volume în anul 2024. Numărul de

cititori activi, înregistrați ca atare la bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud, a scăzut dramatic în ultimii ani, de la aproape 100000 de cititori la începutul anilor 1990 (89046 cititori) la mai puțin de jumătate, 31154 de cititori în anul 2024.

Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult în ultimele decenii, începând cu anul 1990, când și în România a existat o libertate religioasă și de credință în adevăratul sens al cuvântului, legiferată și sprijinită și de stat. Din acest punct de vedere, nu se poate vorbi de disfuncționalități evidente în teritoriu. De obicei, lipsa anumitor lăcașuri de cult în noile arii rezidențiale, recent construite, poate fi suplinită prin lăcașurile de cult deja existente, chiar dacă situate la o distanță mai mare, iar în viitor este posibilă ridicarea de noi lăcașuri de cult, pentru a deservi populația din aceste zone rezidențiale.

Pe de altă parte, există lăcașuri de cult a căror funcție religioasă a devenit mai puțin importantă, în măsura în care credincioșii aparținând cultului respectiv au dispărut aproape complet. Este cazul, îndeosebi, a bisericilor evaghelice de confesiune augustană, care au deservit majoritatea locuitorilor de etnie germană (sași) din județul Bistrița-Năsăud, și din care, în momentul de față, a rămas un număr extrem de redus de enoriași. Bisericile evanghelice de confesiune augustană au așadar mai degrabă o importanță culturală, istorică și turistică, și mai puțin una religioasă, în condițiile în care serviciul religios se mai oficiază doar cu ocazii deosebite în unele dintre ele, mai ales în mediul rural.

Într-o situație similară, poate chiar mai gravă, se află și sinagogile, care sunt în număr mult mai mic, mai exact a mai rămas doar una (în municipiul Bistrița). Având în vedere numărul extrem de mic de evrei, și aceasta are momentan mai degrabă o funcție cultural-istorică decât una religioasă.

Conform Inspectoratului pentru Situații de Urgență, în ceea ce privește Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență se remarcă următoarele disfuncționalități: funcția de șef serviciu voluntar pentru situații de urgență, în unele unități administrativ-teritoriale, este încadrată prin cumul (viceprimar, casier, polițist local), iar persoanele în cauză nu-și pot îndeplini în totalitate atribuțiile legale conform fișei postului; în cadrul unor unități administrativ-teritoriale nu există personal voluntar care să încadreze funcțiile specifice (compartiment prevenire și echipe specializate); nealocarea de către autoritățile publice locale a fondurilor financiare necesare pentru achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pentru membrii grupelor de intervenție/echipelor specializate, care sunt necesare pentru avizarea serviciului voluntar pentru situații de urgență și pentru participarea la intervenții; vor avea loc în perioada următoare pensionări în rândul șefilor SVSU, iar funcția nu este atractivă din punct de

vedere financiar ceea ce va impune dificultăți din perspectiva managementului; zonele rurale sunt într-o depopulare accentuată, acesta fiiind și unul dintre motivele pentru care nu se pot încadra serviciile voluntare pentru situații de urgență cu personalul necesar, conform criteriilor de performanță.

Din totalul de 62 de unități administrativ-teritoriale cu 249 de localități, 6 unități cu 24 de localități nu sunt asigurate cu echipamente de alarmare.

La nivelul administrațiilor locale nu există un interes sporit în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare care sunt depășite fizic și moral.

Poliția de proximitate (Poliția Locală) s-a înființat doar în municipiul Bistrița și în cele trei orașe și comuna Prundu Bârgăului, celelalte comune nu beneficiază de asemenea servicii.

3.2 Priorități de intervenție

Prioritățile de intervenție ar trebui să se axeze pe modernizarea și realizarea de îmbunătățiri la nivel educațional, sanitar, cultural, sportiv, de agrement, religios și a infrastructurii de ordine publică.

Infrastructura de educație trebuie să reprezinte o prioritate absolută. O primă problemă este uzura fizică și morală a majorității clădirilor care adăpostesc unități de învățământ. Multe dintre aceste clădiri datează din perioada comunistă, iar unele chiar de mai demult, rezultând uneori deficiențe structurale sau incompatibilități cu necesitățile învățământului din perioada actuală. Se poate constata și gradul de dotare insuficient, în special în mediul rural, unde nu există laboratoare, terenuri de sport, săli de gimnastică, ateliere școlare. Chiar și în unele orașe există un număr destul de redus de astfel de dotări.

În mediul rural există unități de învățământ care funcționează cu un număr redus de elevi, cu clase cu predare simultană, ceea ce afectează calitatea procesului educațional. Deși numărul minim de elevi dintr-o clasă este 10, există și excepții. Din păcate, scăderea natalității și emigrația (îndeosebi din comunele cu populație redusă) determină în continuare o scădere constantă a numărului de elevi în anumite zone rurale și chiar în anumite centre urbane.

O altă problemă cu caracter general este lipsa personalului didactic calificat, mai ales la anumite materii și în special în mediul rural, cu precădere în comunele mai îndepărtate de centrele urbane principale, unde cadrele didactice calificate nu doresc să predea deoarece naveta este costisitoare, nu există facilități de cazare sau profesorii nu doresc să le acceseze, condițiile de lucru și salariul nu aduc nici o motivație suplimentară, iar mulți dintre tinerii calificați care ajung la un moment dat la aceste școli într-un anumit context își doresc să plece, și astfel

problema se perpetuează. Cel mai mic număr de cadre didactice se găsește în comunele Milaș (9 cadre didactice) și Ciceu-Mihăiești (6 cadre didactice).

Pe de altă parte, există și un anumit dezinteres pentru școală și față de educație, în ansamblu, în rândul anumitor categorii sociale, cu precădere în mediul rural, dar și în unele orașe. La aceasta se adaugă presiunea economică și socială, fapt care determină o rată crescută a abandonului școlar, în special în rândul copiilor proveniți din familii sărace, marginalizate, din zone defavorizate. O problemă suplimentară în acest caz o reprezintă accesibilitatea scăzută la educație (în special în ciclul liceal, dar uneori și în cel gimnazial) a copiilor proveniți din medii defavorizate sau a celor care locuiesc în sate mici, și care nu dispun decât de școală primară în localitate, fiind astfel nevoiți să se deplaseze zilnic în altă localitate pentru studiile la nivel gimnazial, în vreme ce la nivel liceal situația se generalizează pentru aproape toate comunele din județ.

Și în domeniul sănătății, una din probleme este uzura fizică și morală a majorității clădirilor care adăpostesc spitale, policlinici și cabinete medicale, și care în multe cazuri datează din perioada comunistă și chiar de mai demult.

Orașul Sângeorz-Băi nu dispune deloc de spital, iar 7 comune nu deținеau medic de familie. Mai mult, comuna Ciceu-Mihăiești nu deținea niciun cabinet medical. Situația este cu atât mai dificilă în cazul populației situate la distanță destul de mare față de centrele urbane, cea de la periferia județului. Astfel, pentru un consult de specialitate, populația din aceste localități este nevoită să se deplaseze la cabinetele medicale de specialitate sau la cele din ambulatoriile spitalelor din orașele mai mari, în ciuda limitărilor impuse uneori de vârsta înaintată sau de starea de sănătate. Accesibilitatea deficitară la servicii medicale de specialitate a populației din mediul rural rămâne o problemă greu de soluționat.

Cele 15 comune care nu dețin cabinet stomatologic sunt distribuite neuniform în teritoriu, dar se regăsesc mai pregnant în partea sudică și vestică (Silivașu de Câmpie, Milaș, Matei, Șieu-Odorhei, Braniștea, Chiuza, Ciceu-Mihăiești, Negrilești, Târlișua).

De asemenea, farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune: Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Chiochiș.

O altă disfuncționalitate care este des menționată în discuțiile cu reprezentanții spitalelor și cu medicii de familie este maniera deficitară în care funcționează sistemele informatice, precum și alte chestiuni birocratice, care deseori țin în loc pacienții, prelungesc în mod nepotrivit timpii de așteptare pentru acordarea consultațiilor sau pentru efectuarea procedurilor, chiar și în cazurile cele mai grave și de urgență maximă.

În domeniul asistenței sociale, lipsește infrastructura fizică (clădirile și spațiile) pentru înființarea de noi servicii sociale, care ar fi cât se poate de necesare în contextul actual. Accentul ar trebui să se pună pe prevenire, dar serviciile de asistență socială, cu deosebire în mediul rural, lipsesc din multe comune. Se constată că din totalul de 62 de primării existente la nivel județean, doar 15 aveau acreditare pentru furnizarea de servicii sociale, restul primăriilor fiind radiate din Registrul electronic unic al serviciilor sociale, deoarece nu au reușit să înființeze servicii sociale în primii 3 ani de la data eliberării certificatului de acreditare sau nu au primit licență de funcționare pentru serviciile sociale înființate. Furnizarea de servicii sociale este insuficientă în zonele rurale (personal insuficient, personal slab calificat), capacitatea SPAS-urilor de a adresa problemele sociale locale și a răspunde nevoilor specifice din comunitate fiind adeseori redusă. O altă problemă identificată la nivelul comunităților rurale este reprezentată de accentul pus pe acordarea de beneficii sociale și alocarea unor resurse limitate de timp pentru acordarea de servicii sociale/servicii de prevenție. În ceea ce privește ONG-urile care activează în domeniul asistenței sociale, principalele probleme sunt reprezentate de insecuritatea financiară și imposibilitatea asigurării cofinanțării pentru implementarea proiectelor și lipsa de sprijin financiar pentru serviciile pe care le au deja în grijă.

Din păcate, scăderea nivelului de trai din ultima perioadă are efecte negative și neașteptate mai ales în comunitățile marginalizate, rezultând în nivele tot mai crescute ale sărăciei și ale excluziunii sociale.

Cele mai grave probleme se înregistrează în cazul persoanelor vârstnice. Momentan, există 15 cămine dintre care 2 publice, care acordă servicii rezidențiale persoanelor vârstnice, și 2 cantine sociale. Căminele private sunt accesibile doar persoanelor vârstnice cu un anumit nivel de trai și de venituri. Fenomenul de îmbătrânire a populației creează presiuni asupra sistemului social, care trebuie adaptat în vederea reducerii costurilor cu beneficiile sociale și orientat spre dezvoltarea de servicii sociale care să asigure independență pentru beneficiari și să faciliteze integrarea lor în comunitate. Astfel, un aspect cheie ar trebui să fie prevenția, în vederea reducerii dimensiunii problemelor sociale, prin măsuri prin care vârstnicii să rămână activi o perioadă cât mai lungă, în vederea prevenirii instituționalizării. La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu funcționează centre de tip respiro/centre de criză pentru persoane vârstnice, centre de zi de asistență și recuperare, locuințe protejate pentru persoane vârstnice, ci sunt licențiate și funcționează centre de zi de socializare și petrecere a timpului liber (tip club) și servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice. Cu toate acestea, și serviciile de îngrijire la domiciliu sunt slab dezvoltate.

În privința copiilor, nu există suficiente centre pentru prevenirea delicvenței juvenile iar serviciile specializate pentru copiii cu cerințe educative speciale sunt insuficiente. Alte servicii insuficient dezvoltate la nivel județean sunt programele de terapie comportamentală pentru copiii cu handicap grav.

Există un deficit de servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități, în special pentru persoanele care nu au aparținători și au probleme psihice grave. Ar fi nevoie de un număr mult mai ridicat de locuințe de tip familial și de locuințe protejate pentru adulții cu probleme psihice. Politica națională în domeniu prevede o dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme psihice grave, dar această politică ar trebui susținută de crearea unor condiții minimale în comunitate. Aceste persoane primesc asistență medicală de specialitate, pe o perioadă scurtă de timp, în spitalele de specialitate, dar după această perioadă revin în comunitate, neavând locuri disponibile în cadrul centrelor socio-medicale specializate.

În ceea ce privește colaborarea dintre ONG-uri și autorități, există o opinie general împărtășită referitoare la necesitatea unei mai bune comunicări și colaborări între ONG-uri și autoritățile publice. ONG-urile au nevoie de sprijinul autorităților publice pentru a implementa proiecte, având mobilitatea și capacitatea de a înființa servicii de îngrijire la domiciliu și de servicii de sprijin pentru urgențe.

Un alt aspect important vizează necesitatea creșterii comunicării și transparenței cu privire la problemele existente în domeniul social, dar și la alocările bugetare pentru adresarea acestor probleme.

O altă problemă cu care se confruntă serviciile de asistență socială din județul Bistrița-Năsăud este subfinanțarea, respectiv sunt insuficiente fonduri care se acordă acestui domeniu. Consultările cu actorii cheie teritoriali confirmă faptul că la nivelul județului Bistrița-Năsăud se simte nevoia creșterii bugetului pentru servicii de asistență socială, în detrimentul acordării de beneficii sociale, care creează dependență, în condițiile în care costul și impactul este similar și se poate asigura sustenabilitatea serviciilor dezvoltate. În continuare trebuie făcute eforturi de extindere a acoperirii cu servicii sociale, în special în mediul rural. La aceasta se adaugă insuficienta acoperire cu personal calificat și volumul mare de lucru, fapt care scade calitatea serviciilor sociale.

O problemă identificată din perspectiva infrastructurii sportive vizează problema cabinetului medical sportiv. Pentru ca sportivii să poată participa la competițiile sportive, conform prevederilor Legii Educației Fizice și Sportului nr. 69/2000, au nevoie de viza medicului sportiv de specialitate. În prezent, la nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există niciun cabinet

medical. Având în vedere că la nivelul întregului județ nu există un astfel de cabinet, ar trebui luate măsuri urgente și crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive, atât în municipiul Bistrița, dar și în alte localități din județ.

O altă problemă de nivel general este și scăderea interesului pentru activitățile sportive, în special în rândul copiilor și tinerilor. Practicarea sportului devine tot mai dificilă, în condițiile accesibilității tot mai reduse și scăderii numărului de spații adecvate pentru activitățile sportive, iar mirajul calculatorului, televizorului sau a consolei pentru jocuri îi îndepărtează tot mai mult pe copii și pe tineri de activitățile în aer liber, în general, și de cele sportive, în special.

În general, infrastructura de agrement se adresează aproape exclusiv unui public extrem de restrâns, de cele mai multe ori de proveniență urbană și de vârstă tânără, care are exigențe destul de ridicate în acest sens, astfel încât este necesară o permanentă adaptare la aceste exigențe. Infrastructura de agrement existentă nu reușește să se adreseze și unui public mai larg, sau persoanelor vârstnice, care probabil nu au condiția fizică necesară practicării unor anumitor sporturi (schi, cicloturism, sporturi nautice, sporturi extreme). De asemenea, cu relativ puține excepții, infrastructura de agrement lipsește aproape cu desăvârșire din mediul rural, în afara ariilor montane și a stațiunilor turistice.

Principalele stațiuni turistice din județ (Sângeorz-Băi, Colibița, Valea Blaznei, Figa) nu oferă suficiente alternative de agrement turiștilor veniți în aceste stațiuni. Aproape fiecare dintre aceste stațiuni a dezvoltat doar o singură latură a agrementului, pentru care de altfel au și devenit vestite, dar există suficient spațiu pentru o diversificare a ofertei și pentru furnizarea unor servicii de agrement complementare celor existente.

La nivel cultural, cea mai mare problemă o reprezintă scăderea apetitului pentru tot ceea ce însemnă cultură, începând de la spectacole până la muzee și colecții publice, în special în rândul populației tinere. În scădere constantă este și numărul de cititori activi în biblioteci. Deși este posibil ca pandemia să fi agravat situația numărului de cititori activi, tendința de scădere este una generalizată, având în vedere trecerea în online a unui număr mare de potențiali cititori, în special tineri, și a diminuării importanței volumelor scrise în favoarea altor forme și manifestări culturale (video și audio) mai atractive, îndeosebi pentru cei din generația tânără.

În general, manifestările culturale (de orice gen) sunt mult mai reduse în mediul rural, acestea fiind concentrate aproape exclusiv în mediul urban, și cu precădere în municipiul Bistrița.

Lăcașurile de cult, în general necesită constant fonduri pentru întreținere și uneori pentru construcția de noi anexe sau chiar noi lăcașuri de cult. Din acest punct de vedere, în multe

situații se pot înregistra anumite disfuncționalități temporare în funcționarea adecvată a infrastructurii religioase.

O problemă cu caracter mai general este îndepărtarea de viața religioasă și de credință a generațiilor mai tinere. Aceasta poate deveni o disfuncționalitate majoră în viitor, dacă reprezentanții cultelor nu vor ști să se adapteze la noile tendințe din societate și să readucă credința în sufletele tinerilor. Din această perspectivă, trebuie găsit un echilibru între tradiție și modernitate, pentru ca lăcașurile de cult să nu își piardă menirea lor esențială.

În ceea ce privește infrastructura fizică propriu-zisă, respectiv unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult.

În ceea ce privește Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență ar trebui regândit modul de organizare: funcția de șef să fie deținută de o persoană care nu mai deține o altă funcție de bază, scopul fiind acela de a asigura un management eficient și de a putea să-și îndeplinească îndatoririle conform fișei postului; realizarea de investiții în echipamentul individual de protecție pentru membrii grupelor / echipelor specializate; alocarea unui salariu suficient de atractiv pentru potențialii șefi.

Sunt necesare investiții inclusiv în echipamentul de alarmare în cele 6 unități administrativ-teritoriale unde acesta lipsește.

Este recomandată realizarea unor sedii a Poliției de Proximitate și în arealele unde acestea nu există, chiar în regiunile mai îndepărtate de spațiul urban tocmai pentru a asigura pază, protecție și securitate populației și de a reuși să se intervină în timp util în caz de urgență.

4. ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
• Prezența unor licee de prestigiu la nivel național; • În fiecare unitate de învățământ există echipament IT; • Dezvoltarea învățământului universitar în ultimii ani prin apariția extensiei UTCN și a Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș; • Implementarea numeroaselor proiecte de tip Erasmus în tot mai multe unități de învățământ din județ; • Accentul pe pregătirea continuă cu relevanță în practică și mai ales în tranziția verde; • Investiții în infrastructura școlară urbană și rurală, în special în clădiri; • Investiții masive în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița din perspectiva aparaturii de ultimă generație, reabilitarea clădirii, construirea de noi corpuri; • Investiții în ambulatoriile din Bistrița și Beclean; • Prezența celui de-al treilea heliport din România; • Investiții în capacitate de primiri urgențe la cele mai ridicate standarde; • Construirea de unități locative pentru medici pentru a-i fideliza județului; • Inexistența zonelor de sărăcie locativă extremă în municipiul Bistrița; • Prezența constantă a proiectelor de ameliorare a sărăciei; • Capacitatea de a organiza competiții naționale și internaționale în județ; • Atitudine pro-activă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud în dezvoltarea instituțională și sprijinul financiar pentru domeniul sportului;	• Precaritatea infrastructurii specifice învățământului antepreșcolar (creșe), mai ales în zona rurală; • Multe clase nu au un număr suficient de elevi; • Rata mare de abandon școlar, mai ales în ciclul gimnazial și liceal; • Majoritatea clădirilor școlare sunt vechi; • Limitări și inegalități urban-rural din perspectiva dotărilor (săli de gimnastică, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport, cabinete medicale pentru elevi); • Absența unei universități cu sediul central în județ; • Navetism școlar extins pe fondul insuficientelor rețele de internate adecvate în mediul urban; • Subdezvoltarea învățământului profesional în raport cu nevoile industriei prelucrătoare și agriculturii mai ales; • Lipsa de centre de formare integrativă specializate pe profesii cerute pe piața care să țintească tinerii din mediul rural care au căzut victime ale abandonului școlar; • Predarea simultană pune în dificultate calitatea procesului didactic; • Salarizarea modestă a personalului debutant implicat în sistemul de educație; • Lipsa programelor anti-bullying; • Lipsa bazinelor școlare de înot; • Personal și infrastructură deficitară din perspectiva medicinei de familie; • Inexistența unei unități spitalicești în orașul Sângeorz-Băi; • Număr redus de cabinete medicale de specialitate în mediul rural; • Cel mai mic număr al paturilor de spital din întreaga regiune de nord-vest; • Un singur centru de dializă;

• Îmbunătățirea structurilor sportive existente și dezvoltarea altora noi; • Patrimoniu natural și arhitectural impresionant; • Infrastructura de cazare în curs de modernizare, în special cea hotelieră; • Creștere a frecventării turistice în județ și în special în municipiul Bistrița; • Existența unei rețele de case memoriale/muzee dedicate unor scriitori de talie națională și internațională ; • Existența unor spații expoziționale generoase, atât în instituțiile de cultură locale, cât și în sfera privată; • Existența în municipiul Bistrița și într-o serie de localități rurale a unor clădiri de patrimoniu care, odată restaurate și dotate adecvat, pot deveni centre de creație artistică, dotate cu spații de cazare, pentru artiștii rezidenți și pentru artiștii și meșteșugarii locali; • Biserici și mănăstiri cu valoare arhitecturală, artistică și istorică (bisericile evanghelice de confesiune augustană, sinagoga); • Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult după anii 1990 pe fondul libertății religioase;	• Nu toate unitățile administrativ-teritoriale dețin farmacie / punct farmaceutic, cabinet stomatologic; • Accesibilitatea la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile, în zona montană de nord-est, în regiunea sudică și din medii defavorizate este foarte precară; • Lipsa aproape totală a accesului la îngrijire stomatologică gratuită este extrem de gravă, în special pentru copii, adolescenți și în mediile sărace; • O lipsă a eficienței programelor de prevenție în domeniul sănătății; • Digitalizarea inegală a sistemului medical; • Precaritatea inițiativelor de educație sanitară în sistemul de educație; • Insuficiență și dotare inegală a centrelor pentru vârstnici și persoane cu dizabilități; • În 43 de comune lipsește compartimentul specializat din cadrul primăriilor; • Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente, lipsa serviciilor în comunitate (serviciile de prevenire); • Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici; • Inexistența structurilor de monitorizare a situației sărăciei locative la nivel județean; • Numărul redus de centre medico-sociale; • Management defectuos al organizațiilor sportive locale, care se ocupă de implementarea sportului în rândul copiilor; • Scăderea numărului de copii care se îndreaptă spre sport și a numărului de sportivi de performanță legitimați; • Infrastructură sportivă insuficientă sau inadecvată; • Multe baze sportive abandonate sau nefuncționale; • Inexistența medicilor sportivi și a cabinetelor sportive; • Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural;

	• Existența unui număr limitat de specialiști din domenii conexe sportului, care pot contribui la creșterea performanței; • Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.); • Nu există baze pentru refacerea organismului după efort; • Număr redus de arbitri sportivi; • Număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient; • Insuficiente trasee pentru cicloturism; • Insuficiente trasee marcate pentru drumeții; • Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural; • Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură; • Scăderea numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole; • Nu toate comunele dețin bibliotecă; • Lipsa personalului angajat în anumite biblioteci; • Scăderea numărul de volume existente în biblioteci. • Poliția Locală este prezentă doar în municipiul Bistrița, cele 3 orașe și o comună; • Unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult; • Funcția de șef serviciu voluntar pentru situații de urgență, în unele unități administrativ-teritoriale, este încadrată prin cumul (viceprimar, casier, polițist local), iar persoanele în cauză nu-și pot îndeplini în totalitate atribuțiile legale conform fișei postului;

	• În cadrul unor unități administrativ-teritoriale nu există personal voluntar care să încadreze funcțiile specifice (compartiment prevenire și echipe specializate); • Nealocarea de către autoritățile publice locale a fondurilor financiare necesare pentru achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pentru membrii grupelor de intervenție/echipelor specializate, care sunt necesare pentru avizarea serviciului voluntar pentru situații de urgență și pentru participarea la intervenții; • Din totalul de 62 de unități administrativ-teritoriale cu 249 de localități, 6 unități cu 24 de localități nu sunt asigurate cu echipamente de alarmare; • La nivelul administrațiilor locale nu există un interes sporit în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare care sunt depășite fizic și moral.

Oportunități	**Amenințări**
• Modernizarea și reabilitarea unităților de învățământ prin programe naționale sau europene; • Accesarea de fonduri europene sau guvernamentale pentru a realiza investiții din perspectiva laboratoarelor, atelierelor școlare, sălilor de gimnastică, terenurilor de sport în localitățile unde ele nu există, în special în mediul rural; • Parteneriate între primării și dezvoltatori imobiliari pentru construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane și periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerată; • Facilități acordate de autoritățile locale cadrelor didactice (transport și cazare gratuită);	• Risc de abandon școlar în rândul populației din mediile sărace; • Datorită numărului redus de elevi, există unități de învățământ care ar putea fi desființate; • Subfinanțarea educației din localitățile cu puțini elevi; • Perpetuarea lipsei de implicare atât a elevilor, cât și a personalului didactic dacă nu sunt asigurate facilitățile necesare; • Risc crescut de morbiditate și mortalitate în rândul localităților unde nu există servicii medicale; • Procesul continuu de îmbătrânire a populației va pune presiune pe sistemul medical;

• Acordarea de servicii de consiliere elevilor proveniți din medii defavorizate sau cu probleme economice și sociale deosebite; • Reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale prin programele dedicate; • Prezența caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele unde populația nu are asemenea facilități; • Telemedicina, realizată cu scopul de a evita deplasările în special în cazul persoanelor cu probleme de mobilitate; • Angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale; • Atrageri de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale; • Construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile, prin accesarea unor programe și proiecte dedicate acestora; • Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României; • Înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului; • Crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport; • Existența unor programe în domeniul sportului care facilitează dezvoltarea infrastructurii sportive prin creșterea numărului de baze sportive și îmbunătățirea celor deja existente; • Obținerea de fonduri de către autoritățile locale în vederea achiziționării echipamentului necesar pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare;	• Pe măsură ce municipiul Bistrița se va dezvolta, dominanța economică a acestuia în teritoriul învecinat va produce inegalități din ce în ce mai vizibile între localitățile din aria de influență; • Perpetuarea reticenței administrației la legalizarea așezărilor informale; • Degradarea bazei materiale sportive din mediul rural; • Perpetuarea sedentarismului determină un procent semnificativ al populației cu probleme de sănătate; • Baza de selecție redusă pentru sportul de performanță; • Infrastructură învechită sau insuficientă - degradarea accentuată a unor baze sportive, care poate duce într-un final la închiderea acestora; • Stagnarea/pierderea unor ramuri sportive datorită lipsei finanțării și măsurilor deficitare de motivare/retenție a resursei umane calificate; • Emigrarea tinerilor cu potențial pentru practicarea sportului; • Număr redus de turiști în contextul în care oferta turistică nu este regândită / îmbunătățită; • Numărul redus de turiști va determina și atragerea de fonduri insuficiente, investițiile realizate nu vor reuși astfel să acopere cerințele pieței, ajungându-se în acest caz la închiderea anumitor stațiuni; • Risc de dispariție a bibliotecilor în cadrul cărora funcționalitatea lor este asigurată de o persoană cu o altă funcție de bază; • Numărul redus de cititori va genera un interes tot mai scăzut pentru cultură, finanțarea va fi redusă, colecțiile se vor învechi și va apărea izolarea culturală; • Numărul redus de vizitatori în muzee și colecții publice va determina un declin economic, o pierdere a patrimoniului și ulterior, închiderea lor; • Un număr mic de spectatori va genera o diminuare a producției artistice, care se va

	solda cu un număr mai mic a locurilor de muncă în acest domeniu; • Izolarea generațiilor tinere de valorile culturale și religioase tradiționale. • Lipsa de interes în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare pune în pericol acționarea în timp util în cazul unei situații de urgență; • Situarea doar în spațiul urban a poliției de proximitate (Poliția Locală) limitează timpi de deplasare a acesteia în spațiul rural aflat la periferia județului;

5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Propunerile vizează în principal crearea unor facilități din punct de vedere al agrementului, cultural, educațional, sanitar, sportiv și religios prin îmbunătățirea dotărilor.

În privința infrastructurii educaționale, construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane și periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerată este o prioritate, deoarece aceste arii suferă de un deficit de unități de învățământ (creșe, grădinițe, școli), în contextul în care aceste comune sunt predominant locuite de familii tinere, cu mulți copii. Această situație se înregistrează la Dumitra, Budacu de Jos, Cetate. O soluție ar fi ca primăriile în cauză să discute cu dezvoltatorii imobiliari, mai ales cei care construiesc cartiere de o anumită mărime, să se realizeze unui parteneriat care să presupună, între altele, și construcția de noi unități de învățământ în noile cartiere, sau cel puțin conservarea unor anumite spații pentru construcția ulterioară a acestora.

De asemenea, este necesară reabilitarea unităților de învățământ, mai ales a celor care au un grad mai ridicat de degradare, sau a celor mai vechi. Deși există deja, de mulți ani, fonduri disponibile pentru reabilitarea și chiar construcția de noi unități de învățământ, și unele dintre acestea au fost accesate cu succes de autoritățile locale, încă există numeroase unități de învățământ, în special în mediul rural, care nu au beneficiat de programe de reabilitare, și oferă condiții deplorabile de învățământ. Asigurarea unor condiții elementare pentru desfășurarea normală a procesului educațional reprezintă premisa de bază pentru orice unitate de învățământ. Îmbunătățirea acestor condiții ar crește și atractivitatea unităților de învățământ în cauză. O soluție pe termen lung, asociată cu cea menționată, este și creșterea gradului de dotare al unităților de învățământ, cu precădere în mediul rural. Deși în unele cazuri dotarea este mai dificilă (de exemplu terenurile de sport sau sălile de gimnastică necesită spații extinse și fonduri consistente), amenajarea unor săli de clasă ca laboratoare sau ateliere școlare se poate realiza cu mai mare ușurință, prin accesarea unor fonduri europene sau guvernamentale.

Unitățile de învățământ din mediul rural nu trebuie să fie atractive doar pentru elevi, ci și pentru personalul didactic calificat. Acolo unde este necesar, și unde personalul didactic calificat lipsește (la anumite materii), autoritățile locale trebuie să găsească soluții pentru a atrage profesori, învățătoare sau educatoare la unitățile de învățământ din comunele respective, furnizând anumite facilități (transport și cazare gratuite, la modul ideal) pentru acele cadre didactice care ar fi dispuse să vină și să predea în aceste unități de învățământ.

În vederea prevenirii abandonului școlar, trebuie avută în vedere acordarea de servicii de consiliere elevilor proveniți din medii defavorizate sau cu probleme economice și sociale deosebite. Pentru a crește accesibilitatea la educație, este necesară organizarea transportului cu autobuzele școlare a copiilor din zonele rurale defavorizate, marginalizate sau greu accesibile. Deși autobuzele școlare funcționează deja, ele sunt limitate la o singură comună (sau oraș), și vizează de multe ori doar transportul la școala gimnazială din centrul de comună a elevilor din satele aparținătoare. Elevii de liceu sunt însă de cele mai multe ori obligați să găsească singuri soluții pentru transportul zilnic spre și dinspre liceul unde studiază, sau să găsească cazare în centrele urbane, acolo unde unitatea de învățământ liceal sau profesional nu dispune de internat.

Pentru a diminua ponderea celor care pleacă să studieze la universități din afara județului Bistrița-Năsăud (inclusiv în străinătate), este necesară creșterea atractivității și competitivității instituțiilor de învățământ universitar din județ. Ele sunt deja destul de competitive la nivel național, însă standardele academice trebuie constant menținute la un nivel foarte înalt, pentru a răspunde exigențelor de pe piața învățământului superior.

În infrastructura de sănătate, este necesară de asemenea reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale. În privința serviciilor medicale de specialitate, o idee care s-a dovedit utilă și care poate fi aplicată cu succes și în viitor este aceea a caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele din județul Bistrița-Năsăud, și în cadrul cărora medicii specialiști să poată acorda consultații persoanelor din aceste localități care au dificultăți în a accesa serviciile de specialitate din orașe. O altă variantă o reprezintă programul de telemedicină, care a funcționat în bune condiții și în perioada de pandemie, dar care are unele limitări inerente.

În mediul rural, este foarte important ca autoritățile locale să poată acorda facilități (transport, cazare) personalului medical, atât medicilor, cât și personalului sanitar mediu, în vederea unei mai bune acoperiri teritoriale cu servicii medicale primare. Este necesară înființarea cu prioritate a cabinetelor medicale de familie în comunele unde acestea lipsesc și găsirea de spații pentru cabinete medicale în satele aparținătoare, unde medicii să poată consulta periodic pacienții nedeplasabili sau greu deplasabili din aceste sate. În același spirit, este necesară înființarea de cabinete stomatologice și de puncte farmaceutice în comunele unde acestea lipsesc, chiar și cu un program redus, prin furnizarea de spații în regim de comodat medicilor stomatologi, respectiv farmaciștilor, de către autoritățile locale.

Există necesitatea creșterii fondurilor acordate pentru servicii de asistență socială, în detrimentul fondurilor pentru beneficii sociale, care creează dependență. În continuare trebuie făcute eforturi de extindere a acoperirii cu servicii sociale, în special în mediul rural. O soluție binevenită ar fi angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale. Una dintre competențele care trebuie dezvoltate pentru SPAS-uri este cea de management al proiectelor, în vederea atragerii de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale.

De asemenea, este necesară construcția de noi clădiri destinate serviciilor sociale. Printre altele, ar fi de dorit construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile. O soluție complexă ar fi combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României.

Totodată, pe fondul manifestării fenomenului de îmbătrânire demografică în contextul scăderii ratei natalității și creșterii speranței de viață la naștere datorită creșterii calității vieții, se impune necesitatea dezvoltării unor servicii dedicate persoanelor vârstnice (servicii de geriatrie, cronici, paleație, îngrijiri la domiciliu), dar şi dezvoltarea unor programe şi măsuri de creștere a natalității (de ex. acordarea unor stimulente financiare, reducerea impozitelor, subvenţii la locuinţe pentru familiile cu mai mulţi copii, centre comunitare integrate pentru copii, program de lucru flexibil pentru părinţi).

Este pregnantă nevoia de sprijinire a dezvoltării sportului în mediul rural, de exemplu, prin înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului sau prin crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport.

O prioritate absolută trebuie să fie și dezvoltarea infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. Trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, ar trebui create condiții pentru refacerea organismului după efort.

În privința cabinetului medical sportiv, având în vedere că nu există niciunul la nivelul județului, ar trebui luată în considerare crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive în cadrul localităților din județ.

Din perspectiva agrementului, o propunere ar viza deschiderea de noi pârtii de schi și chiar a noi domenii schiabile în județ, având în vedere cererea existentă, dar și existența condițiilor minimale pentru realizarea unor astfel de investiții. De asemenea, în ariile montane, ar fi necesară deschiderea de noi trasee de cicloturism (profitând de existența a numeroase drumuri forestiere), precum și de noi poteci marcate. Pe de altă parte, este necesară menținerea marcajelor existente, și remarcarea traseelor acolo unde marcajele sunt atât de vechi încât nu mai sunt (aproape deloc) vizibile.

Infrastructura de agrement nu ar trebui să fie accesibilă doar tinerilor sau locuitorilor din marile orașe. Este necesar ca și oamenii mai în vârstă și locuitorii din mediul rural să poată beneficia de oportunități de agrement, chiar și în localitatea lor de domiciliu. Un prim pas în acest sens ar fi crearea de spații dedicate agrementului, eventual prin transformarea spațiilor verzi existente, sau prin investiții la nivel local în infrastructura de agrement.

Infrastructura de agrement se concentrează cu precădere în stațiunile turistice din județ și în apropierea acestora, precum și în principalele arii montane ale județului Bistrița-Năsăud. Ar fi necesară diversificarea ofertei de agrement existentă în aceste stațiuni (Sângeorz Băi, Colibița, Figa, Valea Blaznei), care deocamdată se mulțumesc să furnizeze servicii de agrement specializate, de cele mai multe ori strâns legate de specificul stațiunii. Aceste stațiuni ar trebui să vizeze și furnizarea unor servicii de agrement complementare celor existente.

Bibliotecile rămân importante și este necesară susținerea lor de către autoritățile locale (în cazul bibliotecilor publice), respectiv de către unitățile de învățământ (în cazul bibliotecilor școlare). În cazul tuturor bibliotecilor, atragerea unui număr mai mare de cititori se poate realiza prin diverse mijloace, precum crearea unor evenimente la bibliotecă (cu adresabilitate largă, sau strict pentru cititorii de o anumită vârstă, de exemplu cei mai tineri), sau digitalizarea unei părți a volumelor și publicațiilor existente. Deja multe publicații sunt disponibile online, iar aceasta se pare că este tendința care va caracteriza piața de carte și în viitor, având în vedere că unele publicații apar doar în format digital și se renunță uneori complet la formatul fizic, clasic. În acest sens, ar fi foarte util dacă bibliotecile ar putea continua politica de deschidere spre online, și ar putea amenaja săli cu rețele de calculatoare, de unde să se acceseze diferite volume, disponibile în format digital.

Pe de altă parte, mai ales în mediul rural, fondul de carte este unul învechit și neatrăgător pentru majoritatea cititorilor, în special cei tineri. În momentul de față, scăderea numărului de cititori este o consecință a tendinței generale de îmbătrânire demografică și, mai periculos, a dezinteresului tot mai mare a tinerilor față de carte, în general, în favoarea altor forme ale culturii, audio și video, mai ușor de accesat și de înțeles. Este așadar imperios necesar ca tinerii să se regăsească la rândul lor în spațiile bibliotecilor, ceea ce sugerează o adaptare și chiar o reinventare a acestora, prin furnizarea de volume noi, de maxim interes pentru tineri, dar și a unor alte forme de cultură (proiecții de filme, sau de spectacole vizual-auditive, în parteneriat cu alte instituții culturale), care să-i determine pe cei tineri să devină parteneri stabili ai bibliotecilor publice sau școlare.

Construcția de noi lăcașuri de cult în zonele rezidențiale mai noi și unde locuitorii nu beneficiază de o infrastructură religioasă adecvată este un aspect de care reprezentanții cultelor, în parteneriat cu autoritățile locale, trebuie să țină cont.

În ceea ce privește lăcașurile de cult aparținând Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană, pe lângă reprezentanții acestui cult, există numeroase organizații non-guvernamentale, asociații și fundații, constituite de multe ori din fii ai satului răspândiți prin lumea largă (dar preponderent în Germania), care contribuie material la întreținerea acestora. Întrucât aceste lăcașuri de cult reprezintă și monumente istorice și atracții turistice, ar fi de dorit ca și autoritățile abilitate, locale, județene și centrale, să continuă să aibă contribuții semnificative la păstrarea în cele mai bune condiții a acestor lăcașuri de cult, care fac deja parte din patrimoniul național construit.

Sinagoga existentă în Bistrița este la rândul ei întreținută din fonduri dintre cele mai diverse, având în vedere că actuala comunitate evreiască este extrem de redusă numeric. Și aceasta are statut de monument istoric și importanță turistică, deși este mai rar accesată de turiști comparativ cu bisericile evanghelice. În acest sens, ar trebui să existe o deschidere mai mare a administratorului sinagogii către fenomenul turistic, prin crearea unor pagini web, lansarea unor campanii de informare a potențialilor turiști, și parteneriate cu principalul punct și oficiu de informare turistică din municipiul Bistrița, pentru ca sinagoga să reintre în circuitul turistic cultural din cadrul orașului.

Educația religioasă a tinerilor (și nu numai a lor) este una dintre misiunile care revin tuturor reprezentanților cultelor. Această educație trebuie să se bazeze pe valorile tradiționale și pe credință, dar trebuie să aibă în vedere și progresul tehnologic, noile tendințe din societate,

precum și interesele și dorințele de emancipare ale generației tinere, pentru a nu crea o fractură și mai mare între diferitele culte și organizații religioase și generația tânără.

Clădirile care adăpostesc instituțiile de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, trebuie reabilitate și retehnologizate, respectiv dotate cu aparatură de ultimă generație, pentru a răspunde cât mai eficient noilor provocări din societate. În unele cazuri, trebuie găsite soluții de relocare a anumitor instituții, sau construcția de sedii noi, adecvate, pentru acestea.

Sunt necesare investiții pentru a atrage personal în special pentru a asigura un management eficient în cazul Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență.

Este necesară asigurarea de fonduri de către autoritățile locale pentru a fi posibilă achiziționarea unor echipamente speciale, necesare pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare.

6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

6.1 Prognoze

Din perspectiva educației, va continua tendința de scădere a populației școlare în majoritatea centrelor urbane și comunelor din județ, direct proporțională cu scăderea sau stagnarea ratei natalității, și cu creșterea ratei emigrației. Unele unități de învățământ, cu un număr mic de elevi, s-ar putea închide sau comasa cu alte unități de învățământ. Pe de altă parte, o latură pozitivă care poate fi prognozată ar fi creșterea constantă a gradului de dotare a unităților de învățământ din județul Bistrița-Năsăud, și reabilitarea succesivă a mai multor clădiri care adăpostesc unități de învățământ, asigurând astfel condiții tot mai bune pentru desfășurarea procesului educațional. În acest sens, conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți actul educațional: dotarea cu echipamente digitale a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud în vederea dezvoltării competențelor digitale ale elevilor; dotarea cu mobilier, echipamente și materiale didactice, echipamente sportive, materiale specifice a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud și a cabinetelor școlare de asistență psihopedagogică și terapii specifice gestionate de Centrul Judeţean de Resurse şi de Asistenţă Educaţională Bistriţa-Năsăud (CJRAE) din municipiul Bistrița, în vederea îmbunătățirii condițiilor de învățare a elevilor și crearea unor condiții optime de desfășurare a procesului educațional și terapeutic; dotarea cu echipamente digitale, echipamente și materiale didactice specifice calificărilor profesionale a unui atelier de practică din cadrul unității de învățământ profesional și tehnic, Școala Profesională Specială „Sfânta Maria” Bistrița, în vederea dezvoltării abilităților practice ale elevilor; renovarea energetică a mai multor clădiri: Centrul Școlar de Educație Incluzivă Beclean, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Bistrița, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Bistrița, Școala Profesională ,,Sfânta Maria” Bistrița.

O altă tendință pozitivă este scăderea constantă a ratei abandonului școlar, ca urmare a creșterii nivelului de trai al populației și a îmbunătățirii accesului la educație a elevilor proveniți din medii defavorizate.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, la fel ca și în alte domenii, se poate anticipa o concentrare tot mai mare a serviciilor medicale de specialitate în municipiul Bistrița, o îmbunătățire a gradului de dotare a unităților spitalicești, dar și a cabinetelor medicale, inclusiv a celor stomatologice. Astfel, tot conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți serviciile medicale:

dotarea Ambulatoriului Integrat din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice- Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și tratează cancerul – Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, extinderea pavilionului Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița prin construirea unei clădiri noi.

Totodată, se poate prognoza o îmbunătățire a accesului populației la serviciile medicale de bază, cu precădere a populației din mediul rural. Aceasta se poate realiza și ca urmare a unei infrastructuri de transport și comunicații mai bună, dar și ca urmare a acoperirii necesarului de medici de familie în mediul rural, și a altor maniere alternative de a asigura actul medical (caravane medicale, telemedicină) în spațiile mai greu accesibile. Din păcate, accelerarea procesului de îmbătrânire demografică, cu precădere în spațiul rural, va însemna o creștere a morbidității și totodată un număr tot mai ridicat de cazuri care necesită tratament specializat, ceea ce va accentua presiunea asupra facilităților medicale existente.

În domeniul asistenței sociale, una dintre tendințele pozitive este creșterea numărului de furnizori de servicii sociale din județul Bistrița-Năsăud. O astfel de creștere este una binevenită, în contextul necesităților actuale din domeniul asistenței sociale. Totodată, se poate prognoza o creștere a cooperării între serviciile publice de asistență socială și furnizorii privați de servicii sociale, fapt care ar fi în beneficiul persoanelor vizate de aceste servicii.

Din perspectiva infrastructurii sportive, există o tendință de creștere a numărului de structuri sportive, dar și de concentrare a acestora în mediul urban, cu precădere în municipiul Bistrița. Cele mai populare ramuri sportive rămân sporturile de echipă (fotbalul, handbalul), dar și unele sporturi individuale, cu un număr ridicat de practicanți (atletismul, tenisul, schiul) și cu numeroase structuri sportive care au secții dedicate acestor ramuri.

Infrastructura de agrement va cunoaște o dezvoltare constantă, după cum arată tendințele actuale, și după felul în care crește cererea pentru serviciile de agrement. Județul Bistrița-Năsăud dispune de un patrimoniu natural și cultural valoros, care poate reprezenta un atu important în vederea diversificării ofertei de agrement în viitor.

Tendințele sunt pozitive și în privința anumitor manifestări culturale. Numărul de spectatori din cinematografe a crescut constant, odată cu creșterea și numărului de cinematografe și modernizarea acestora, ceea ce sugerează o cerere ridicată în acest sens. Manifestările și evenimentele culturale, inclusiv festivalurile și concertele, au revenit în forță după încheierea pandemiei, și se bucură de o audiență în creștere.

Pe de altă parte, prognozele nu sunt neapărat dintre cele mai optimiste în privința muzeelor și bibliotecilor. Muzeele din județ au un număr redus de vizitatori, și dezinteresul față de colecțiile muzeale tradiționale este tot mai ridicat în rândul potențialilor vizitatori. O situație și mai gravă se înregistrează în cazul bibliotecilor, ale căror fonduri de carte sunt tot mai învechite, ca urmare a unui buget limitat, iar numărul de cititori este în continuă scădere.

Infrastructura religioasă cunoaște o dezvoltare fără precedent, încă începând din anii 1990, iar situația pare să continue și în viitor. Se vor construi noi lăcașe de cult, de care să beneficieze locuitorii din anumite zone mai slab deservite în acest sens. Pe de altă parte, va crește importanța culturală, istorică și turistică a lăcașelor de cult, mai ales a celor a căror funcție religioasă este în prezent una secundară, cum este cazul bisericilor evanghelice de confesiune augustană sau a sinagogii.

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență se prevăd îmbunătățiri, fiind în pregătire două proiecte, în perioada 2025-2035 și anume crearea a două noi subunități de pompieri, una la Teaca și alta la Reteag (comuna Pentru Rareș).

6.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Scenariul de dezvoltare ar avea în vederea îmbunătățirea accesibilității serviciilor publice din domeniul educației, sănătății, asistenței sociale, agrementului, culturii și sportului pentru populația din județul Bistrița-Năsăud.

În privința educației, se are în vedere creșterea calității serviciilor educaționale la toate nivelurile, prin îmbunătățirea constantă a gradului de dotare al unităților de învățământ, precum și prin atragerea și menținerea unui personal didactic calificat și suficient la toate materiile.

Un alt scenariu de dezvoltare, care deja s-a confirmat parțial în perioada de pandemie, este creșterea nivelului de digitalizare în toate unitățile de învățământ.

Pentru un învățământ modern și de calitate, este nevoie și de un număr tot mai mare de consilieri școlari, care să ofere asistență și consiliere elevilor și uneori chiar părinților, în vederea prevenirii și combaterii unor situații dificile, inclusiv a abandonului școlar.

De asemenea, este nevoie de corelarea și armonizarea ofertei educaționale din învățământul universitar, liceal și profesional cu necesitățile de pe piața muncii și cu nevoile de dezvoltare ale tinerei generații. În acest sens, sunt foarte utile parteneriatele dintre unitățile de învățământ și potențialii angajatori din sfera publică și privată, inclusiv în vederea desfășurării de

practici instituționale (de tip internship) a elevilor și studenților în cadrul instituțiilor publice sau firmelor private.

Trebuie avută în vedere, pe de altă parte, și dezvoltarea programelor de educație non-formală, a celor de reconversie profesională și a celor de educație pe tot parcursul vieții, care să fie capabile să ajute populația să se adapteze la schimbările permanente de pe piața muncii, într-o societate tot mai dinamică.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, un scenariu favorabil, care deja se întrevede, este construcția de noi unități spitalicești, dotate cu tehnologie modernă, în clădiri construite în acest scop, menite a asigura o îngrijire medicală la cele mai înalte standarde. Construirea unor noi corpuri la Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița și dotarea acestuia cu tehnologie de ultimă generație, prin eforturile Consiliului Județean, va reprezenta un însemnat pas înainte în asigurarea asistenței medicale de specialitate pentru pacienții cu boli acute. În același timp, se vor elibera spații absolut necesare în celelalte unități spitalicești, care vor continua să funcționeze, la alți parametri.

Pe termen lung, se poate previziona o dezvoltare calitativă a serviciilor medicale din spitale și din cabinetele medicale specializate, prin îmbunătățirea gradului de dotare cu aparatură medicală, precum și prin atragerea și menținerea unui personal medical calificat, în număr suficient, și a unui personal mediu sanitar competent și suficient. Totodată, scenariul optimist (de dezvoltare) ar presupune și dezvoltarea serviciilor medicale de bază în mediul rural, dar și construcția de așezăminte medico-sociale pentru persoanele vârstnice vulnerabile.

În domeniul asistenței sociale, scenariul favorabil vizează dezvoltarea infrastructurii de asistență socială, și totodată creșterea calității serviciilor sociale din județul Bistrița-Năsăud, prin creșterea numărului de furnizori de servicii sociale, atât publici, cât și privați, și prin creșterea numărului de angajați în domeniul asistenței sociale. De asemenea, este necesară consolidarea și dezvoltarea serviciilor adresate persoanelor cu dizabilități.

Tendințele de dezvoltare a infrastructurii sportive sunt evidente, cel mai recent exemplu în acest sens fiind inaugurarea noii săli polivalente aflată la periferia municipiului Bistrița în luna august a anului 2022. O modalitate de susținere a dezvoltării domeniului sportului la nivel județean este reprezentată de finanțarea proiectelor de activitate sportivă, de către Consiliul Județean. Totodată, majoritatea cluburilor sportive vor aplica pentru fonduri în vederea aplicării propriilor proiecte de dezvoltare sportivă. Din acest punct de vedere, sportul la nivelul județului Bistrița-Năsăud se va putea dezvolta și mai mult, atât la nivel de sport de masă, cât și ca sport de mare performanță. De asemenea, în acest sens se are în vedere construirea unui nou stadion la

periferia municipiului Bistrița. Acesta va fi compus din sală de sport cu spaţii de cazare şi terenurile de sport exterioare, bază sportivă de tip 1, precum şi pistă de atletism. Stadionul va fi destinat, în principal, disciplinelor de fotbal şi rugby și va cuprinde locuri pentru spectatori, VIP, media și locuri pentru persoanele cu dizabilități.

Dezvoltarea infrastructurii de agrement va fi corelată cu cererea tot mai ridicată pentru agrement, cu precădere din partea locuitorilor din mediul urban. Din fericire, județul Bistrița-Năsăud dispune de toate atuurile naturale și culturale necesare dezvoltării în continuare a infrastructurii de agrement, mai ales în stațiunile existente și în ariile montane.

În domeniul culturii, tendințele pozitive înregistrate pentru anumite forme de cultură vor continua și se vor materializa prin audiențe tot mai ridicate sau constant ridicate în cazul cinematografelor. Muzeele și colecțiile publice din județ vor fi nevoite să se adapteze cerințelor unui public tot mai exigent pentru a-și recâștiga vizitatorii. De asemenea, Biblioteca Județeană ,,George Coșbuc" și celelalte biblioteci publice și școlare din județ vor trebui să găsească căile cele mai potrivite și mai adecvate pentru a aduce din nou cititorii la bibliotecă.

Evenimente precum Festivalul ,,Povestea Vinului", Festivalul Biolavandei, Festivalul Usturoiului, Festivalul Internațional de Film „Pasaje" vor continua să se desfășoare periodic și să se bucure de un real succes în rândul publicului.

Infrastructura religioasă se va amplifica, prin construcția de noi lăcașuri de cult în zonele mai slab deservite. Numeroase lăcașuri de cult mai vechi (în special bisericile evanghelice de confesiune augustană și sinagoga) își vor consolida funcția culturală, istorică și turistică, în detrimentul celei religioase, rămasă în plan secundar, odată cu emigrarea sau dispariția celei mai mari părți a credincioșilor.

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, instituțiile abilitate în vederea menținerii ordinii publice, a securității, pazei și protecției, și a intervențiilor în situații de urgență, precum Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud, polițiile de proximitate (Poliția Locală) și Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud trebuie să coopereze mai bine în vederea prevenției și combaterii fenomenelor infracționale și pentru intervenții eficiente în situații de urgență.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Crăciun, P. *et al* (1979), *Bistrița-Năsăud. Monografie,* Editura Sport-Turism, București, România.

Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025), http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table. **Notă:** Baza de date TEMPO-Online, baza de date statistice a INS: (http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table) este actualizată permanent, astfel că este posibil ca la consultarea anumitor indicatori să fie disponibile date mai recente decât cele analizate în studiul de față. Datele prezente în acest studiu au fost extrase în perioada mai 2025 – octombrie 2025.

Recensământul Populației și Locuințelor (2021), www.recensamantromania.ro

Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, https://mmuncii.gov.ro/acreditare-furnizori-si-servicii-sociale/

Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud

Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud

Website-urile Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și ale primăriilor din județ, ale furnizorilor de servicii de agrement, Direcția Județeană de Tineret și Sport Bistrița-Năsăud, Inspectoratul pentru Situații de Urgență ,,Bistrița" Bistrița-Năsăud, ale diferitelor culte religioase.

ANEXE

Număr total de unități de învățământ

Localitati	Anul 2024-2025
TOTAL	123
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	41
32483 ORAS BECLEAN	6
32544 ORAS NASAUD	7
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	4
32633 BISTRITA BARGAULUI	1
32660 BRANISTEA	2
32704 BUDACU DE JOS	1
32768 BUDESTI	1
32811 CAIANU MIC	1
32884 CETATE	1
33015 CHIOCHIS	1
33122 CHIUZA	1
32955 CICEU-GIURGESTI	1
179953 CICEU-MIHAIESTI	1
33177 COSBUC	1
33202 DUMITRA	1
179686 DUMITRITA	1
33248 FELDRU	3
33275 GALATII BISTRITEI	1
33337 ILVA MARE	1
33364 ILVA MICA	1
33382 JOSENII BARGAULUI	1
33435 LECHINTA	1
33514 LESU	1
33541 LIVEZILE	1
33603 LUNCA ILVEI	2
33729 MAGURA ILVEI	1
33621 MAIERU	2
33765 MARISELU	1
33658 MATEI	2
33845 MICESTII DE CAMPIE	1
33881 MILAS	1
33952 MONOR	1
179659 NEGRILESTI	1
33989 NIMIGEA	1
34075 NUSENI	1
34155 PARVA	1
34173 PETRU RARES	1
179720 POIANA ILVEI	1
34235 PRUNDU BARGAULUI	1
34262 REBRA	1

34280 REBRISOARA	1
34333 RODNA	1
34360 ROMULI	1
179944 RUNCU SALVEI	1
34397 SALVA	1
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	1
34618 SANT	1
34645 SIEU	1
34690 SIEU-MAGHERUS	1
34770 SIEU-ODORHEI	1
34850 SIEUT	1
34422 SILIVASU DE CAMPIE	1
34903 SINTEREAG	1
34547 SPERMEZEU	1
35152 TARLISUA	1
34985 TEACA	1
35054 TELCIU	1
35090 TIHA BARGAULUI	2
35269 URIU	1
35312 URMENIS	1
35429 ZAGRA	1

Numărul sălilor de clasă din unitățile de învățământ

Localitati	Anul 2024-2025
TOTAL	2798
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	882
32483 ORAS BECLEAN	166
32544 ORAS NASAUD	138
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	108
32633 BISTRITA BARGAULUI	25
32660 BRANISTEA	21
32704 BUDACU DE JOS	17
32768 BUDESTI	13
32811 CAIANU MIC	30
32884 CETATE	23
33015 CHIOCHIS	15
33122 CHIUZA	14
32955 CICEU-GIURGESTI	6
179953 CICEU-MIHAIESTI	8
33177 COSBUC	11
33202 DUMITRA	41
179686 DUMITRITA	30
33248 FELDRU	48
33275 GALATII BISTRITEI	18
33337 ILVA MARE	34
33364 ILVA MICA	24
33382 JOSENII BARGAULUI	28

33435 LECHINTA	38
33514 LESU	22
33541 LIVEZILE	35
33603 LUNCA ILVEI	49
33729 MAGURA ILVEI	13
33621 MAIERU	70
33765 MARISELU	24
33658 MATEI	24
33845 MICESTII DE CAMPIE	6
33881 MILAS	11
33952 MONOR	9
179659 NEGRILESTI	44
33989 NIMIGEA	38
34075 NUSENI	19
34155 PARVA	16
34173 PETRU RARES	19
179720 POIANA ILVEI	10
34235 PRUNDU BARGAULUI	57
34262 REBRA	15
34280 REBRISOARA	28
34333 RODNA	48
34360 ROMULI	16
179944 RUNCU SALVEI	12
34397 SALVA	18
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	9
34618 SANT	29
34645 SIEU	23
34690 SIEU-MAGHERUS	33
34770 SIEU-ODORHEI	15
34850 SIEUT	20
34422 SILIVASU DE CAMPIE	8
34903 SINTEREAG	21
34547 SPERMEZEU	21
35152 TARLISUA	23
34985 TEACA	67
35054 TELCIU	53
35090 TIHA BARGAULUI	57
35269 URIU	27
35312 URMENIS	16
35429 ZAGRA	35

Personalul didactic din unitățile de învățământ

Localitati	Anul 2024
TOTAL	3523
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	1387
32483 ORAS BECLEAN	220
32544 ORAS NASAUD	168

32599 ORAS SANGEORZ-BAI	133
32633 BISTRITA BARGAULUI	32
32660 BRANISTEA	15
32704 BUDACU DE JOS	16
32768 BUDESTI	19
32811 CAIANU MIC	49
32884 CETATE	23
33015 CHIOCHIS	17
33122 CHIUZA	17
32955 CICEU-GIURGESTI	12
179953 CICEU-MIHAIESTI	6
33177 COSBUC	11
33202 DUMITRA	53
179686 DUMITRITA	31
33248 FELDRU	66
33275 GALATII BISTRITEI	27
33337 ILVA MARE	31
33364 ILVA MICA	27
33382 JOSENII BARGAULUI	32
33435 LECHINTA	56
33514 LESU	24
33541 LIVEZILE	35
33603 LUNCA ILVEI	22
33729 MAGURA ILVEI	17
33621 MAIERU	83
33765 MARISELU	20
33658 MATEI	19
33845 MICESTII DE CAMPIE	15
33881 MILAS	9
33952 MONOR	11
179659 NEGRILESTI	12
33989 NIMIGEA	31
34075 NUSENI	20
34155 PARVA	25
34173 PETRU RARES	24
179720 POIANA ILVEI	11
34235 PRUNDU BARGAULUI	46
34262 REBRA	14
34280 REBRISOARA	33
34333 RODNA	80
34360 ROMULI	14
179944 RUNCU SALVEI	15
34397 SALVA	20
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	17
34618 SANT	34
34645 SIEU	20
34690 SIEU-MAGHERUS	30
34770 SIEU-ODORHEI	14

34850 SIEUT	30
34422 SILIVASU DE CAMPIE	12
34903 SINTEREAG	17
34547 SPERMEZEU	18
35152 TARLISUA	30
34985 TEACA	64
35054 TELCIU	54
35090 TIHA BARGAULUI	59
35269 URIU	32
35312 URMENIS	11
35429 ZAGRA	33

Număr de medici

Localitati	Anul 2023
TOTAL	510
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	356
32483 ORAS BECLEAN	37
32544 ORAS NASAUD	42
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	4
32633 BISTRITA BARGAULUI	2
32660 BRANISTEA	1
32704 BUDACU DE JOS	2
32811 CAIANU MIC	2
32884 CETATE	1
33122 CHIUZA	1
32955 CICEU-GIURGESTI	1
33177 COSBUC	1
33202 DUMITRA	2
179686 DUMITRITA	1
33248 FELDRU	3
33275 GALATII BISTRITEI	1
33337 ILVA MARE	1
33364 ILVA MICA	1
33382 JOSENII BARGAULUI	2
33435 LECHINTA	1
33541 LIVEZILE	2
33729 MAGURA ILVEI	1
33621 MAIERU	3
33765 MARISELU	1
33658 MATEI	1
33881 MILAS	1
179659 NEGRILESTI	1
33989 NIMIGEA	2
34075 NUSENI	1
34155 PARVA	1
34173 PETRU RARES	2
34235 PRUNDU BARGAULUI	3

34262 REBRA	1
34280 REBRISOARA	2
34333 RODNA	2
34360 ROMULI	1
34397 SALVA	1
34618 SANT	1
34645 SIEU	2
34690 SIEU-MAGHERUS	2
34770 SIEU-ODORHEI	1
34850 SIEUT	1
34422 SILIVASU DE CAMPIE	1
34903 SINTEREAG	1
34547 SPERMEZEU	1
35152 TARLISUA	1
34985 TEACA	2
35054 TELCIU	2
35090 TIHA BARGAULUI	3
35269 URIU	2
35312 URMENIS	1
35429 ZAGRA	1

Cabinete medicale de specialitate

Localitati	Anul 2024
TOTAL	46
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	30
32483 ORAS BECLEAN	6
32544 ORAS NASAUD	8
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	1
34235 PRUNDU BÂRGĂULUI	1

Cabinete stomatologice

Localitati	Anul 2024
TOTAL	233
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	124
32483 ORAS BECLEAN	11
32544 ORAS NASAUD	16
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	8
32633 BISTRITA BARGAULUI	1
32768 BUDESTI	1
32811 CAIANU MIC	2
32884 CETATE	2
33015 CHIOCHIS	1
32955 CICEU-GIURGESTI	1
33177 COSBUC	1
33202 DUMITRA	1

33248 FELDRU	5
33275 GALATII BISTRITEI	1
33337 ILVA MARE	1
33364 ILVA MICA	1
33382 JOSENII BARGAULUI	1
33435 LECHINTA	2
33514 LESU	2
33541 LIVEZILE	1
33603 LUNCA ILVEI	1
33729 MAGURA ILVEI	1
33621 MAIERU	5
33845 MICESTII DE CAMPIE	1
33952 MONOR	1
33989 NIMIGEA	3
34075 NUSENI	1
34173 PETRU RARES	2
179720 POIANA ILVEI	1
34235 PRUNDU BARGAULUI	6
34262 REBRA	1
34280 REBRISOARA	1
34333 RODNA	4
34397 SALVA	4
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	1
34618 SANT	1
34645 SIEU	1
34690 SIEU-MAGHERUS	1
34850 SIEUT	1
34903 SINTEREAG	1
34547 SPERMEZEU	1
34985 TEACA	2
35054 TELCIU	2
35090 TIHA BARGAULUI	2
35269 URIU	2
35312 URMENIS	2
35429 ZAGRA	1

Număr de muzee și colecții publice

Localitati	Anul 2024
TOTAL	16
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	2
32544 ORAS NASAUD	2
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	1
33177 COSBUC	1
33275 GALATII BISTRITEI	1
33541 LIVEZILE	1
33621 MAIERU	1
33952 MONOR	1

34173 PETRU RARES	1
34333 RODNA	2
34645 SIEU	1
34690 SIEU-MAGHERUS	1
34547 SPERMEZEU	1

Stadioane și terenuri de fotbal

Localități	Stadioane / terenuri fotbal
Total	48
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	10
32483 ORAS BECLEAN	2
32544 ORAS NASAUD	1
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	2
32704 BUDACU DE JOS	4
34235 PRUNDU BARGAULUI	3
34645 SIEU	2
34985 TEACA	2
32884 CETATE	1
33122 CHIUZA	1
32955 CICEU-GIURGESTI	1
33202 DUMITRA	1
33337 ILVA MARE	1
33435 LECHINTA	1
33621 MAIERU	1
33765 MARISELU	1
33989 NIMIGEA	1
34075 NUSENI	1
34173 PETRU RARES	1
34262 REBRA	1
34280 REBRISOARA	1
34333 RODNA	1
34360 ROMULI	1
34397 SALVA	1
34690 SIEU-MAGHERUS	1
34850 SIEUT	1
34903 SINTEREAG	1
35054 TELCIU	1
35269 URIU	1
32633 BISTRITA BARGAULUI	1

Număr de biblioteci

Localitati	Anul 2024
TOTAL	157
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	29

32483 ORAS BECLEAN	5
32544 ORAS NASAUD	7
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	3
32633 BISTRITA BARGAULUI	3
32660 BRANISTEA	2
32768 BUDESTI	2
32811 CAIANU MIC	1
32884 CETATE	2
33015 CHIOCHIS	4
33122 CHIUZA	2
32955 CICEU-GIURGESTI	1
179953 CICEU-MIHAIESTI	1
33177 COSBUC	1
33202 DUMITRA	3
179686 DUMITRITA	2
33248 FELDRU	5
33275 GALATII BISTRITEI	4
33337 ILVA MARE	2
33364 ILVA MICA	2
33382 JOSENII BARGAULUI	1
33435 LECHINTA	2
33514 LESU	2
33541 LIVEZILE	1
33603 LUNCA ILVEI	2
33729 MAGURA ILVEI	2
33621 MAIERU	2
33765 MARISELU	2
33658 MATEI	3
33845 MICESTII DE CAMPIE	1
33881 MILAS	2
33952 MONOR	2
179659 NEGRILESTI	1
33989 NIMIGEA	2
34075 NUSENI	3
34155 PARVA	1
34173 PETRU RARES	1
179720 POIANA ILVEI	1
34235 PRUNDU BARGAULUI	1
34262 REBRA	1
34280 REBRISOARA	2
34333 RODNA	2
34360 ROMULI	2
34397 SALVA	2
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	1
34618 SANT	2
34645 SIEU	2
34690 SIEU-MAGHERUS	2
34770 SIEU-ODORHEI	1

34850 SIEUT	2
34422 SILIVASU DE CAMPIE	1
34903 SINTEREAG	2
34547 SPERMEZEU	1
35152 TARLISUA	2
34985 TEACA	6
35054 TELCIU	1
35090 TIHA BARGAULUI	5
35269 URIU	2
35312 URMENIS	2
35429 ZAGRA	3

Numărul de cititori activi la biblioteci

Localitati	Anul 2024
TOTAL	31154
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	11938
32483 ORAS BECLEAN	2054
32544 ORAS NASAUD	2059
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	1264
32633 BISTRITA BARGAULUI	231
32660 BRANISTEA	95
32768 BUDESTI	135
32811 CAIANU MIC	80
32884 CETATE	222
33015 CHIOCHIS	212
33122 CHIUZA	231
32955 CICEU-GIURGESTI	43
179953 CICEU-MIHAIESTI	50
33177 COSBUC	28
33202 DUMITRA	534
179686 DUMITRITA	90
33248 FELDRU	510
33275 GALATII BISTRITEI	186
33337 ILVA MARE	100
33364 ILVA MICA	494
33382 JOSENII BARGAULUI	95
33435 LECHINTA	51
33514 LESU	109
33541 LIVEZILE	283
33603 LUNCA ILVEI	789
33729 MAGURA ILVEI	345
33621 MAIERU	385
33765 MARISELU	130
33658 MATEI	264
33845 MICESTII DE CAMPIE	43
33881 MILAS	35
33952 MONOR	223

179659 NEGRILESTI	105
33989 NIMIGEA	989
34075 NUSENI	183
34155 PARVA	56
34173 PETRU RARES	280
179720 POIANA ILVEI	68
34235 PRUNDU BARGAULUI	1010
34262 REBRA	102
34280 REBRISOARA	217
34333 RODNA	578
34360 ROMULI	262
34397 SALVA	121
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	36
34618 SANT	699
34645 SIEU	158
34690 SIEU-MAGHERUS	250
34770 SIEU-ODORHEI	50
34850 SIEUT	66
34422 SILIVASU DE CAMPIE	70
34903 SINTEREAG	145
34547 SPERMEZEU	125
35152 TARLISUA	156
34985 TEACA	740
35054 TELCIU	650
35090 TIHA BARGAULUI	310
35269 URIU	135
35312 URMENIS	114
35429 ZAGRA	171

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.2.1. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.2.1. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5 **Adina-Maria PATIȚA**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 5
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 7
2.1 Volumul populației 7
2.2 Structura populației pe sexe 11
2.3 Structura populației pe medii de rezidență 13
2.4 Structura populației pe grupe de vârstă 13
2.5 Structura etnică a populației 20
2.6 Structura confesională a populației 23
2.7 Număr de locuitori / unitate administrativ teritorială (UAT). Densitatea populației 26
2.8 Evoluția populației totale 28
2.9 Evoluția populației pe sexe 29
2.10 Evoluția populației pe medii de rezidență 33
2.11 Rata medie de creștere a populației 34
2.12 Piramida, resursele umane și potențialul demografic 35
2.13 Dinamica populației. Numărul de născuți vii. Rata natalității 39
2.14. Rata generală de fertilitate 45
2.15 Numărul total de decese. Rata mortalității 46
2.16 Mortalitatea infantilă 51
2.17 Numărul de stabiliri cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud. Rata imigrației 52
2.18 Numărul de plecări cu domiciliu în județul Bistrița-Năsăud. Rata emigrației 56
2.19 Mișcarea naturală. Spor natural 61
2.20 Mișcarea migratorie. Spor migratoriu 65
2.21 Sporul demografic total 69
2.22 Analiza zonelor/ localităților cu fenomene de depopulare datorită sporului migratoriu și natural negativ 73
2.23 Analiza zonelor/ localităților cu fenomene accentuate de îmbătrânire demografică a populației 75
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 77
3.1 Disfuncționalități 77
3.2 Priorități de intervenție 78
4. ANALIZA SWOT 80
5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 82
6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 85
5.1 Prognoze 85
5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 86
SURSE BIBLIOGRAFICE 88
ANEXE 89

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 EVOLUȚIA NUMERICĂ A POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE ANII 1948 ȘI 2021 7
Fig. 2.2 VOLUMUL POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 8
Fig. 2.3 EVOLUȚIA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2011 ȘI 2021 10
Fig. 2.4 STRUCTURA POPULAȚIEI PE SEXE LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 12
Fig. 2.5 INDICELE DE ÎMBĂTRÂNIRE DEMOGRAFICĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 15
Fig. 2.6 PONDEREA POPULAȚIEI TINERE (0-14 ANI) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 16
Fig. 2.7 PONDEREA POPULAȚIEI ADULTE (15-64 ANI) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 18
Fig. 2.8 PONDEREA POPULAȚIEI VÂRSTNICE (65 ANI ȘI PESTE) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 19
Fig. 2.9 PONDEREA POPULAȚIEI DE ETNIE ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 21
Fig. 2.10 PONDEREA POPULAȚIEI DE ETNIE ROMĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 22
Fig. 2.11 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ORTODOXĂ ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 24
Fig. 2.12 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE PENTICOSTALĂ (CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021 25
Fig. 2.13 DENSITATEA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 27
Fig. 2.14 PONDEREA POPULAȚIEI FEMININE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 31
Fig. 2.15 PONDEREA POPULAȚIEI MASCULINE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025 32
Fig. 2.16 EVOLUȚIA PONDERII POPULAȚIEI MASCULINE ȘI FEMININE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2025 33
Fig. 2.17 POPULAȚIA PE MEDII DE REZIDENȚĂ ÎN PERIOADA 1992-2025 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 34
Fig. 2.18 PIRAMIDA VÂRSTELOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA 1 IANUARIE 2025 36
Fig. 2.19 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE NĂSCUȚI VII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024 39
Fig. 2.20 EVOLUȚIA RATEI NATALITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 40
Fig. 2.21 RATA NATALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 41
Fig. 2.22 RATA MEDIE ANUALĂ A NATALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 44
Fig. 2.23 EVOLUȚIA RATEI GENERALE A FERTILITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024 45
Fig. 2.24 EVOLUȚIA NUMĂRULUI TOTAL DE DECESE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024 47
Fig. 2.25 EVOLUȚIA RATEI MORTALITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 47
Fig. 2.26 RATA MORTALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 48

Fig. 2.27 RATA MEDIE ANUALĂ A MORTALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 50
Fig. 2.28 EVOLUȚIA MORTALITĂȚII INFANTILE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024 51
Fig. 2.29 EVOLUȚIA RATEI IMIGRAȚIEI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 52
Fig. 2.30 RATA IMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 54
Fig. 2.31 RATA MEDIE ANUALĂ A IMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 55
Fig. 2.32 EVOLUȚIA RATEI EMIGRAȚIEI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 57
Fig. 2.33 RATA EMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 59
Fig. 2.34 RATA MEDIE ANUALĂ A EMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 60
Fig. 2.35 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI NATURAL ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 61
Fig. 2.36 RATA SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 63
Fig. 2.37 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 64
Fig. 2.38 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI MIGRATORIU ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 65
Fig. 2.39 RATA SPORULUI MIGRATORIU LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 67
Fig. 2.40 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI MIGRATORIU LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 68
Fig. 2.41 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI TOTAL ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024 70
Fig. 2.42 RATA SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 71
Fig. 2.43 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024 72

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Acest studiu de fundamentare are ca principal obiectiv analiza volumelor de populație la nivel județean și de unitate teritorial-administrativă de bază, evoluția demografică în perioada 1992-2025, inclusiv între ultimele două recensăminte, situația densității populației și prezentarea distribuției populației pe sexe, medii de rezidență, categorii de vârstă, apartenența etnică și confesională. De asemenea, se va analiza dinamica populației privind mișcarea naturală și mișcarea migratorie, precum și efectele directe ale stării și evoluției fenomenelor demografice, natalitate, mortalitate și migrație, asupra structurii populației.

Populația județului Bistrița-Năsăud a avut o creștere aproape constantă de la primul recensământ oficial postbelic (1948) și până în 1992. După 1992 s-a înregistrat o tendință de scădere, care a continuat până în anul 2011. În perioada 2011-2021, populația județului Bistrița-Năsăud a crescut ușor, înregistrând la recensământul din anul 2021 o valoare de 295988 de locuitori.

Creșteri s-au înregistrat la nivelul centrelor urbane precum municipiul Bistrița și orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi. Creșteri înregistrează și localitățile periurbane din apropierea centrelor urbane (Dumitra, Căianu Mic, Șieu-Măgheruș, Budacu de Jos, Livezile, Cetate). Pe de altă parte, există și UAT-uri care înregistrează o scădere demografică cum este cazul localităților situate la o distanță mai mare față de centrele urbane, la periferia județului: Urmeniș, Chiochiș, Negrilești, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie.

Conform datelor de pe TEMPO-Online, densitatea populației județului Bistrița-Năsăud ar fi de 60,26loc./km^2. În județul Bistrița-Năsăud există o structură echilibrată pe sexe, cu o ușoară majoritate a populației feminine (50,37%). Județul Bistrița-Năsăud are o populație preponderent rurală, respectiv 59,48% din populația județului are domiciliul stabil în mediul rural.

Analiza structurii pe grupe de vârstă indică o accentuare a fenomenului de îmbătrânire demografică la nivelul județului Bistrița-Năsăud, ca de altfel și la nivelul întregii țări, dar într-o proporție mai redusă. Astfel, ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind puțin ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%, ceea ce înseamnă că există totuși un ușor echilibru între populația tânără și cea vârstnică la nivelul anului 2025.

Din punct de vedere etnic, aproximativ 92% din populația județului este de etnie română, iar circa 83% de confesiune ortodoxă română. La acestea s-ar mai putea adăuga din perspectivă etnică: maghiari, romi, ucraineni și germani, iar la nivel confesional: penticostali, baptiști, reformați, precum și alții, cu valori reduse.

Rata natalității a scăzut de la 14,19‰ în 1992 la 8,23‰ în 2024. Rata fertilității a avut o evoluție similară cu cea a natalității, scăzând constant, de la 68,4‰ în anul 1990 la 35,9‰ în 2024. Rata mortalității s-a menținut constantă în perioada analizată, înregistrând o tendință ascendentă spre finalul perioadei, în perioada pandemiei, ajungând în anul 2020 la o valoare de 12,46‰, iar în anul 2021 la 14,17‰. În ultimul an pentru care există date, 2024, valoarea a fost de 9,83‰. Rata sporului natural a cunoscut o evoluție sinuoasă, dar preponderent descendentă, de la valori pozitive până în anii 2000, la valori negative după anii 2000, ajungând la valoarea minimă, -3,92‰, în 2021.

Rata imigrației a prezentat o tendință ușor ascendentă. Astfel, se poate afirmă că, începând cu anul 2012, de când rata imigrației a depășit constant 12‰, însăși imigrația a avut în fiecare an un aport mai important la creșterea populației județului decât natalitatea. Rata imigrației a fost de 16,6‰ în anul 2024, ultimul pentru care mai există date.

Rata emigrației a ajuns să depășească rata mortalității în toți anii. În perioada 1990-2012 valorile au tot oscilat, pentru a se menține constant ridicate după anul 2012. Chiar dacă atât rata imigrației cât și a emigrației prezintă o tendință ascendentă, emigranții prezintă valori mai mari de unde rezultă și un spor migratoriu exclusiv negativ.

Rata sporului total a fost în cea mai mare măsură negativă cu excepția a patru ani când a fost pozitiv și anume 1992, 1993, 2003 și 2009, acest lucru evidențiind rata sporului natural și a celui migratoriu, care a fost unul negativ cu ușoare fluctuații. Valoarea cea mai mare înregistrată a fost în anul 1993 (0,75‰), iar cea mai redusă în anul 2021 (-5,93‰). În perioada pandemiei, ca urmare a unei creșteri semnificative a ratei mortalității transpusă într-o scădere bruscă a ratei sporului natural, rata sporului total a înregistrat valori mult mai scăzute, chiar valori destul de reduse, care nu au mai fost întâlnite în niciun an din perioada analizată. În anul 2024 a avut o valoare de -3,19‰.

Studiul de fundamentare se încheie cu evidențierea disfuncționalităților și a priorităților de intervenție, a propunerilor de diminuare / eliminare a disfuncționalităților, analiza SWOT și formularea unor prognoze și scenarii de dezvoltare.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Volumul populației

Datele cu privire la populația județului Bistrița-Năsăud sunt disponibile pentru perioada 1948-2025, respectiv în baza recensămintelor care s-au desfășurat la intervale relativ regulate, în anii 1948, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011, 2021. Însă, începând cu anul 1990, Institutul Național de Statistică a pus la dispoziția publicului larg date cu privire la evoluția demografică din fiecare an pe platforma TEMPO-Online, ceea ce a făcut mai facilă realizarea evoluției populației din acest considerent.

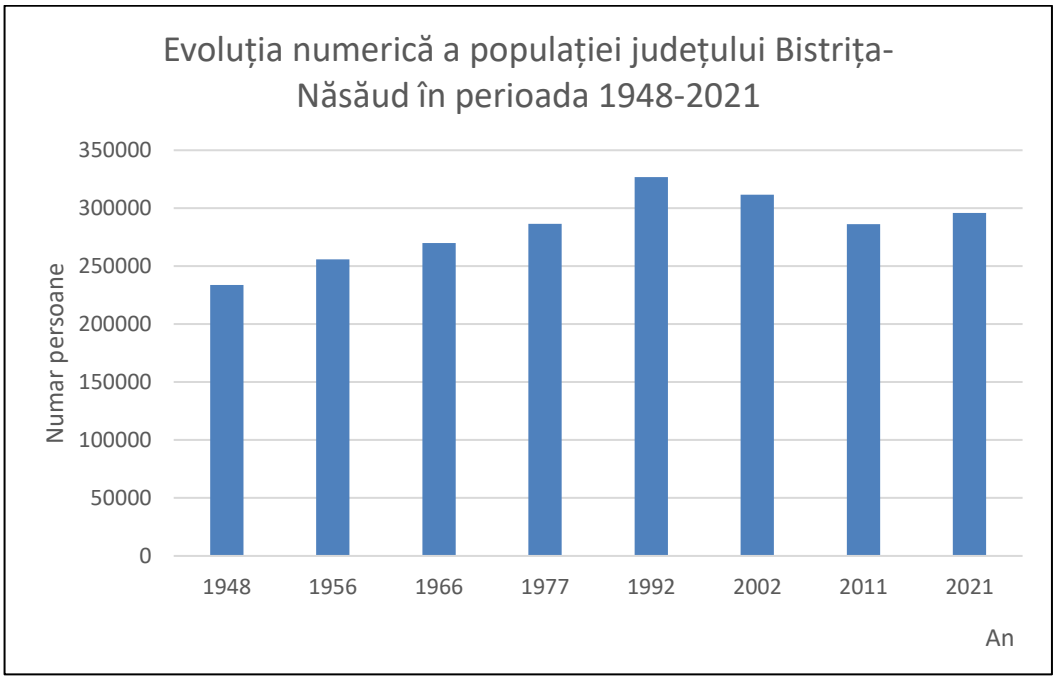

Fig. 2.1 EVOLUȚIA NUMERICĂ A POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE ANII 1948 ȘI 2021
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Conform fig. 2.1, putem observa modul în care populația evoluează de la primul recensământ postbelic disponibil pentru județul Bistrița-Năsăud, mai exact din anul 1948 și până în anul 2021, la ultimul recensământ. Din cele reprezentate, se poate remarca faptul că în perioada 1948-1992 populația a crescut constant, cu diferențe nu foarte mari între perioade. Astfel, de la 233650 de locuitori înregistrați în anul 1948, în anul 1977 se ajunge la 286628 de locuitori, iar în anul 1992 se atinge maximul perioadei, mai exact 326820 de persoane. Această creștere constantă din perioada 1948-1992 poate fi pusă pe seama ratei mai ridicate a natalității pe fondul promovării politicilor pro-nataliste în perioada respectivă.

În intervalul care a urmat, s-a remarcat o scădere a populației pe fondul sporului natural negativ și a sporului migratoriu tot negativ. Însă, chiar dacă tendința a fost de scădere după anul

1992, în intervalul 2011-2021 s-a surprins o creștere, de la 286225 de locuitori în anul 2011 la 295988 de locuitori în anul 2021.

Analizând atât datele de la recensăminte cât și cele oferite de Institutul Național de Statistică, ambele scot în evidență în mod asemănător tendința demografică a județului Bistrița-Năsăud, o perioadă de creștere până în anul 1992 pentru ca mai apoi populația să scadă, cu excepția perioadei 2011-2021, când se remarcă o tendință ascendentă.

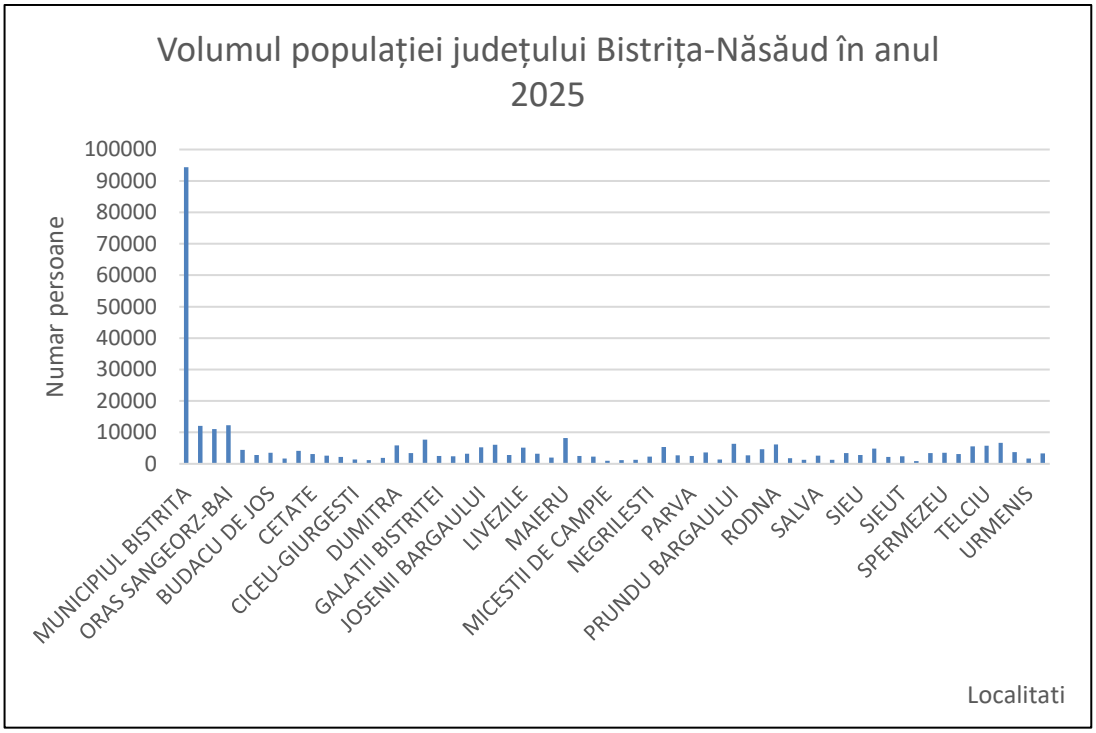

Fig. 2.2 VOLUMUL POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Asemeni oricărui alt județ, în general, la nivelul mediilor urbane se remarcă volumul cel mai mare al populației datorită modului în care este amenajat, a accesului la toate utilitățile, a numeroaselor facilități din perspectivă comercială, medicală, economică, socială, educațională. Acest lucru este la fel de valabil și pentru județul Bistrița-Năsăud și poate fi ușor observat în fig. 2.2, unde se remarcă volumul populației la nivelul anului 2025. Deși populația a fost într-o scădere continuă de-a lungul perioadei analizate, valoarea cea mai mare s-a menținut așa cum este de așteptat în municipiul reședință de județ, Bistrița. Astfel, la nivelul anul 2025, municipiul Bistrița avea o populație de 94326 de locuitori. Este urmat de orașul Sângeorz-Băi cu 12288 de locuitori și orașul Beclean cu 12101 locuitori.

La polul opus, valoarea cea mai redusă o înregistrează orașul Năsăud (11077 de locuitori).

Din mediul rural, localitatea Maieru a înregistrat cea mai mare valoare (8224 de locuitori), urmată de localitatea Feldru (7645 de locuitori). În schimb, valori reduse întâlnim în localitățile Ciceu-Mihăiești (1198 de locuitori), Milaș (1151 de locuitori), Miceștii de Câmpie (951 de locuitori) și Silivașu de Câmpie (869 de locuitori).

Dacă analizăm însă populația din perspectiva dinamicii între recensăminte la nivel de unitate administrativ-teritorială se creează o imagine mai clară asupra situației.

Astfel, pe fondul unei creșteri demografice la nivel județean, de 3,41%, se observă că această creștere a fost și mai accentuată în cazul municipiului și orașelor (municipiul Bistrița cu 5,06%, orașul Beclean cu 5,95%, orașul Năsăud cu 6,55%, iar la nivelul orașului Sângeorz-Băi se remarcă cea mai spectaculoasă creștere, 12,94%).

În privința așezărilor rurale, situația cea mai bună a fost în cazul comunelor situate la periferia municipiului Bistrița și a orașelor Năsăud și Beclean, fiind de fapt localități-dormitor pentru populația care își desfășoară activitatea în cadrul centrelor urbane. În acest sens, putem spune că rata de creștere din cadrul acestor localități se datorează fenomenului de periurbanizare specific României în ultimele decenii, respectiv migrației dinspre centrele urbane spre ariile rurale din imediata apropiere (22,93% în Dumitra, 22,49% în Căianu Mic, 20,87% în Șieu-Măgheruș, 18,65% în Budacu de Jos, 16,52% în Livezile, 12,32% în Cetate).

La polul opus, o scădere se remarcă în comunele situate la o distanță mai mare față de centrele urbane, la periferia județului (-13,96% în Urmeniș, -14,81% în Chiochiș, -15,37% în Negrilești, -15,75% în Miceștii de Câmpie, -16,82% în Silivașu de Câmpie, -20,01% în Sânmihaiu de Câmpie).

Rata medie de creștere a fost vizibilă doar în perioada dintre ultimele două recensăminte (fig. 2.3), 2011-2021, ea fiind de fapt una de scădere de-a lungul celorlalte decenii (-4,64% în intervalul 1992-2002 și -8,16% în intervalul 2002-2011).

Pentru perioada dintre ultimele două recensăminte, cel din 2011 și cel din 2021, rata medie de creștere a populației la nivelul întregului județ a fost de 0,34%/an. Dacă se iau în considerare datele publicate de INS cu privire la populația cu domiciliul stabil în județul Bistrița-Năsăud, între 1 ianuarie 2015 și 1 ianuarie 2025 se înregistrează o tendință total diferită în raport cu perioada 2011-2021, mai exact o rată medie de scădere a populației (cu -0,22%/an).

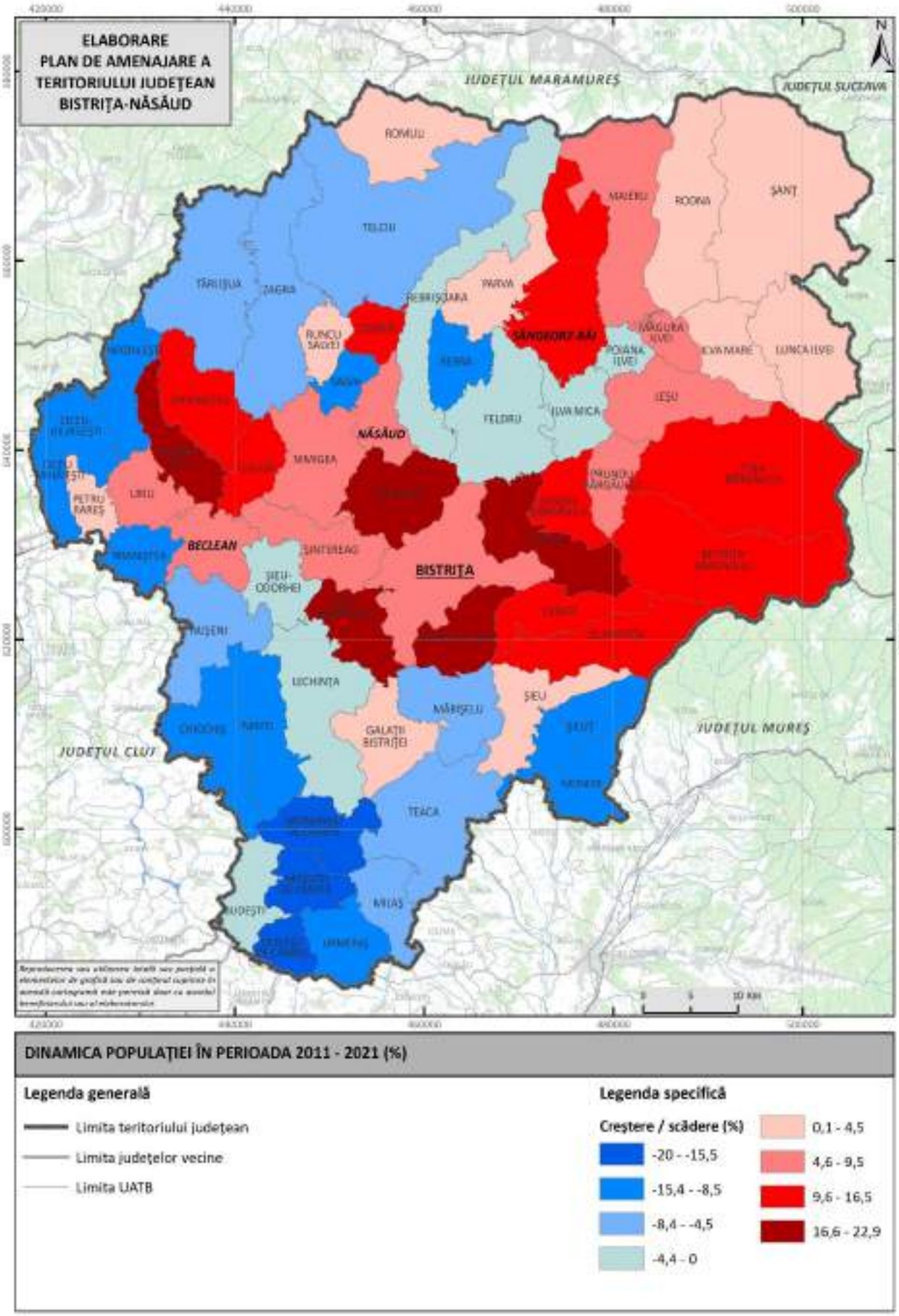

Fig. 2.3 EVOLUȚIA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2011 ȘI 2021
Sursa: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Dacă analizăm situația la nivelul perioadei 1992-2011, rata a fost una de scădere constantă între recensăminte. Perioada 1992-2002 prezintă o scădere de -0,46%/an, pentru ca mai apoi în perioada 2002-2011 scăderea să fie și mai accentuată (-0,82%/an), iar într-un final între ultimele două recensăminte (2011-2021) să se înregistreze o creștere de 0,34%/an.

2.2 Structura populației pe sexe

În raport cu datele de pe INS, de pe platforma TEMPO-Online, în județul Bistrița-Năsăud există o structură echilibrată pe sexe, cu o ușoară majoritate a populației feminine (50,37%) comparativ cu populația masculină (49,63%), situație similară cu cea de la nivel național și care se datorează speranței de viață la naștere mai ridicate în cazul populației feminine.

Conform fig. 2.4, în profil teritorial, se remarcă din nou diferențe mari. Ponderea cea mai ridicată a populației feminine la nivel județean se înregistrează în comuna Monor (52,92%), urmată de municipiul Bistrița (52,11%), orașul Beclean (52,08%), orașul Năsăud (51,95%), Prundu Bârgăului (51,39%) și Bistrița Bârgăului (51,26%). Feminizarea se poate explica în aceste cazuri prin accesul mai facil la serviciile medicale (Bistrița, Năsăud, Beclean) fapt care determină o speranță mai ridicată de viață la naștere. O altă posibilă explicație rezultă din migrația externă a unei părți a populației masculine fie în alte regiuni ale țării, fie în spațiul internațional pentru susținerea financiară a familiei, fapt care de asemenea se reflectă într-o pondere ridicată a populației feminine.

La polul opus, cu ponderi reduse ale populației feminine, se remarcă comunele Târlișua (48,26%), Dumitrița (48,23%), Chiochiș (48,01%), Spermezeu (47,93%). La acestea se mai pot adăuga Romuli (47,89%), Urmeniș (47,89%), Sânmihaiu de Câmpie (47,84%) și Leșu (46,94%). Se poate observa că aproape toate aceste localități au în comun un număr redus de locuitori, rate ridicate ale emigrației (ratele fiind caracterizate printr-un spor migratoriu preponderent negativ cu valori de -15‰, -10‰, -6‰, -2‰) probabil preponderent feminine, fie ale populației tinere spre centrele urbane din județ, din afara județului sau chiar în afara țării.

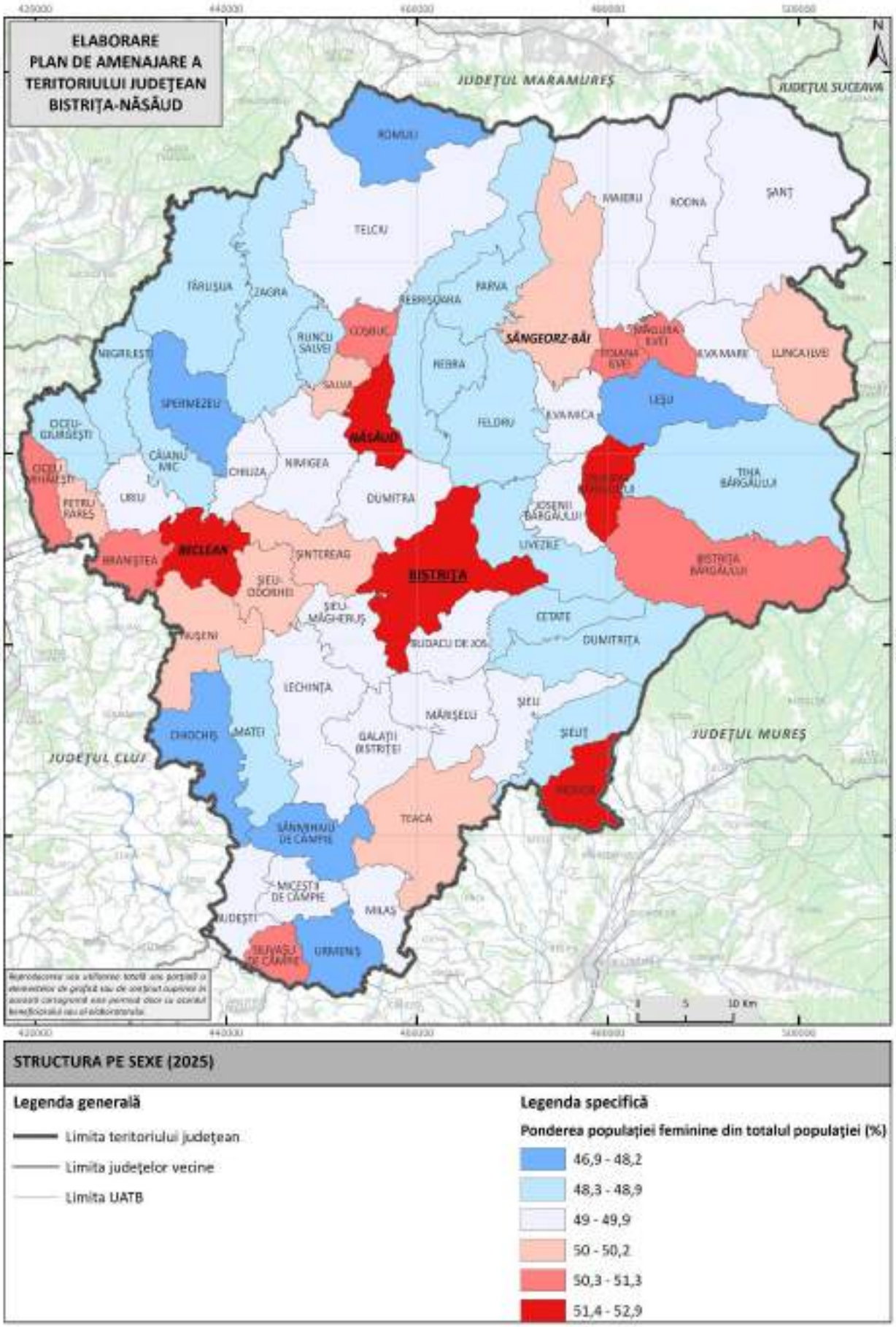

Fig. 2.4 STRUCTURA POPULAȚIEI PE SEXE LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.3 Structura populației pe medii de rezidență

Județul Bistrița-Năsăud are o populație preponderent rurală. Conform datelor disponibile pe platforma TEMPO-Online, la 1 ianuarie 2025 o pondere de 59,48% din populația județului Bistrița-Năsăud avea domiciliul stabil în mediul rural, pe când în mediul urban doar 40,52%. În perioada 1992-2025, ponderea superioară a populației din mediul rural s-a păstrat, fără a exista vreo tendință de inversare. Astfel, mai puțin de jumătate din populația județului avea domiciliu stabil în cadrul municipiului și celor trei orașe.

Acest lucru este explicabil tocmai prin numărul redus de centre urbane (municipiul Bistrița și orașele Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi). Chiar dacă ponderea mare a populației rurale poate fi explicată și prin numărul mare de localități, un rol destul de important l-a avut fenomenul de periurbanizare din ultimii ani, fenomen ce a presupus o migrare a populației dinspre centrele urbane spre localitățile aflate la periferia orașelor. De asemenea, această pondere mare a populației rurale mai poate fi explicată și prin caracterul rural pe care această parte a țării l-a avut de-a lungul secolelor și care s-a menținut parțial și până în prezent.

2.4 Structura populației pe grupe de vârstă

Structura populației pe grupe de vârstă s-a analizat pe baza datelor de la INS, valabile la 1 ianuarie 2025, și publicate pe platforma TEMPO-Online, ținând astfel cont de populația cu domiciliul stabil în județul Bistrița-Năsăud.

Datele indică prezența fenomenului de îmbătrânire demografică la nivelul județului Bistrița-Năsăud, ca de altfel și la nivelul întregii țări (fig. 2.5), dar într-o proporție mai redusă. Astfel, ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind cu doar un procent ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%, ceea ce înseamnă că există un ușor echilibru între populația tânără și cea vârstnică la nivelul anului 2025.

Se constată o bază subțire a piramidei vârstelor, ca urmare a natalității scăzute de după 1990, în comparație cu ponderi ridicate ale persoanelor cu vârste de peste 30 ani, născute înainte de 1990 în condiții de natalitate mai ridicată specifice perioadei comuniste. Persoanele născute în anii 1950 în perioada micii explozii demografice de după război, se află acum în contingentul persoanelor vârstnice, de 65 de ani și peste, ceea ce ridică semnificativ ponderea persoanelor vârstnice în ansamblu. Se observă că populația în vârstă de 65-69 de ani este mai numeroasă decât oricare din grupele de vârstă tinere (0-4 ani, 5-9 ani sau 10-14 ani), în special în cazul populației feminine, în ciuda faptului că această grupă de vârstă, relativ înaintată, are o mortalitate evident mai ridicată decât cea a tinerilor.

În profil teritorial se constată totuși diferențe. În baza datelor oferite de TEMPO-Online la 1 ianuarie 2025 în ceea ce privește populația tânără (0-14 ani) (fig. 2.6), ponderi ridicate (peste 16%) se înregistrează în special în comunele care au avut recent valori relativ ridicate ale ratei natalității, îndeosebi în zona periurbană, din apropierea centrelor urbane: Dumitra (20,8%), Cetate (20,12%), Maieru (19,27%), Șieu-Măgheruș (18,76%), Parva (17,9%). Valori mari se mai înregistrează și în alte localități precum Șanț, Livezile, Petru Rareș, Romuli, în general localități unde populația vârstnică prezintă ponderi mai reduse. În cazul centrelor urbane, valoarea cea mai mare o înregistrează orașul Sângeorz-Băi (21,75%), fiind de altfel și unitatea administrativ-teritorială cu cea mai ridicată pondere a tinerilor de la nivelul județului.

La capătul opus, valorile minime ale ponderii populației tinere, sub 11%, se înregistrează în Negrilești (11,85%), Nușeni (11,71%), Chiochiș (11,7%), Șintereag (11,5%), Ciceu-Giurgești (10,15%) și Braniștea (10%). Valori reduse se remarcă și în cadrul spațiilor urbane, cea mai redusă valoare fiind remarcată chiar în municipiul Bistrița (14,61%).

Asemenea valori scăzute se observă în majoritatea spațiilor unde se face resimțită îmbătrânirea demografică și scăderea generalizată a natalității în ultimele decenii.

Populația adultă (15-64 ani) (fig. 2.7) reprezenta la 1 ianuarie 2025 peste două treimi din totalul populației județului Bistrița-Năsăud (67,46%) fiind o resursă umană importantă din perspectivă socială și economică, respectiv ca forță de muncă disponibilă în județ.

Ponderea cea mai ridicată a populației de vârstă adultă se înregistrează în comuna Livezile (69,96%), fiind și cea mai mare valoare de la nivelul județului Bistrița-Năsăud, la care se mai adaugă localitățile Parva (69,69%), Bistrița Bârgăului (69,57%), Rebra (69,37%), Uriu (69,33%), Lunca Ilvei (69,31%) și Romuli (69,25%) urmate de comune din zona periurbană a municipiului Bistrița (Dumitra, Șieu-Măgheruș), și chiar municipiul Bistrița (68,63%). La nivelul centrelor urbane, municipiul Bistrița înregistrează cea mai mare valoare, urmat îndeaproape de orașul Beclean (68,51%).

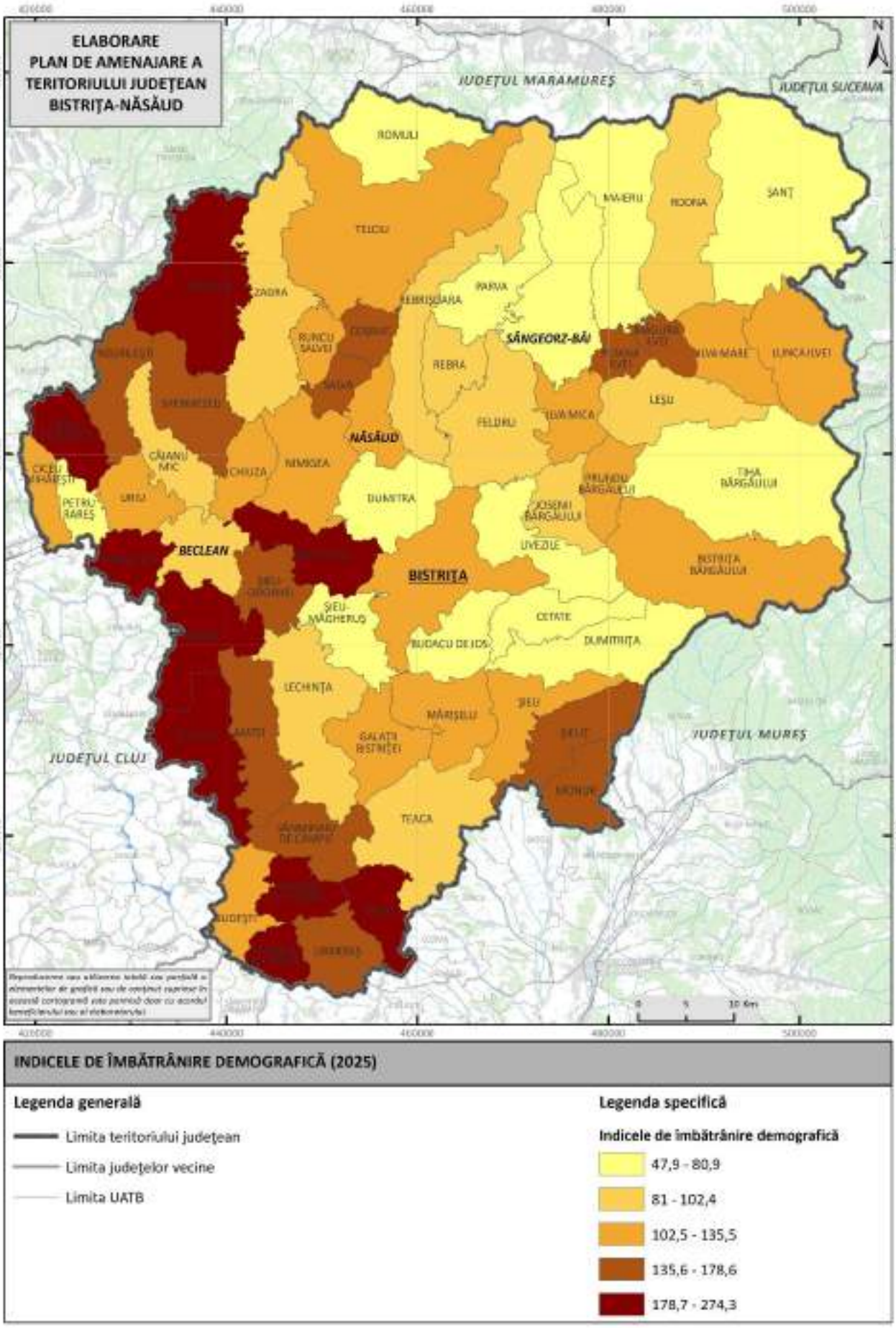

Fig. 2.5 INDICELE DE ÎMBĂTRÂNIRE DEMOGRAFICĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

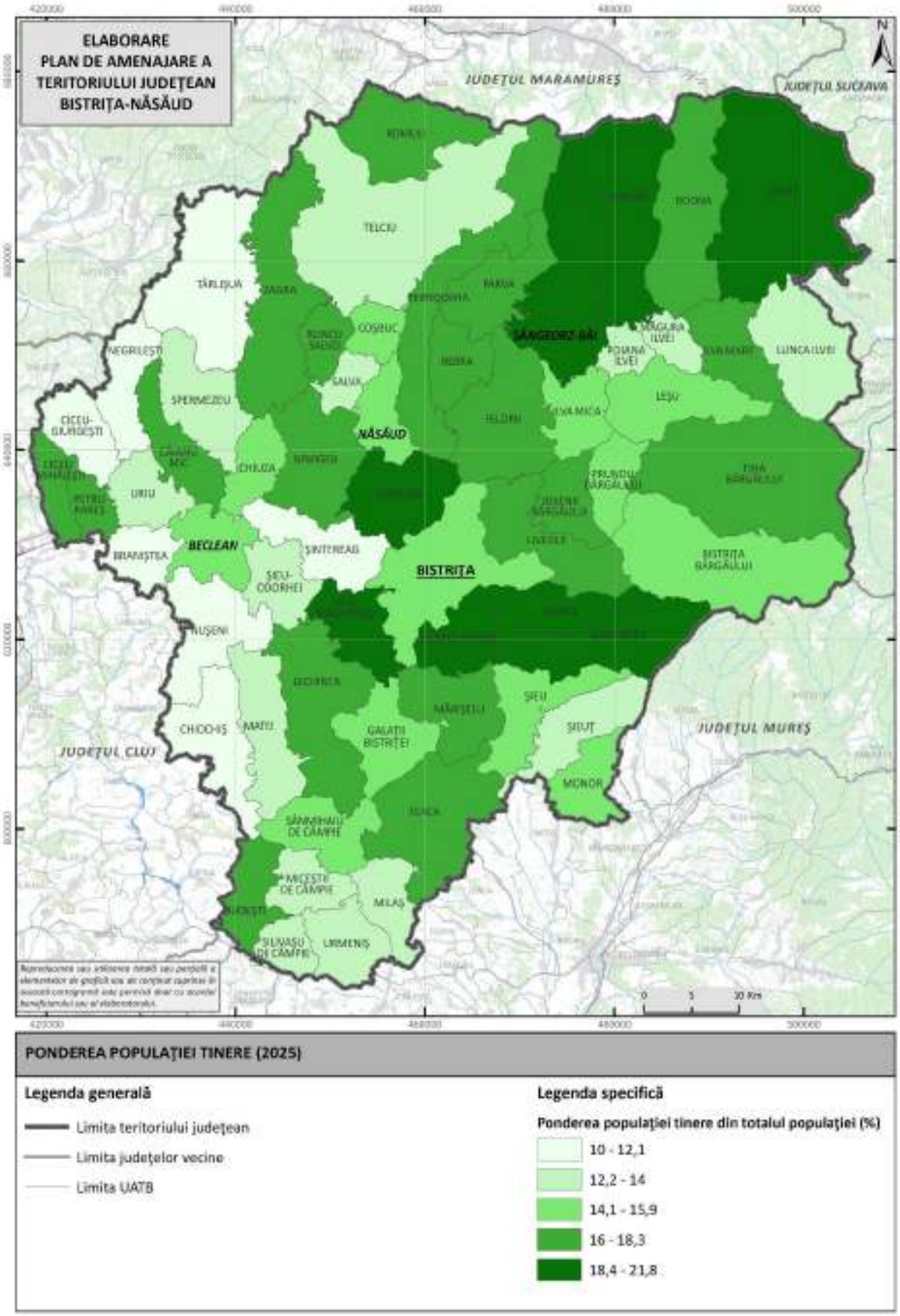

Fig. 2.6 PONDEREA POPULAȚIEI TINERE (0-14 ANI) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Ponderile cele mai scăzute ale populației adulte au fost consemnate în comune din sudul județului: Șieu (64,35%), Chiochiș (64,16%), Teaca (64,12%), Milaș (63,34%), Matei (62,98%), Silivașu de Câmpie (61,91%), Sânmihaiu de Câmpie (61,73%), Budești (60,53%), Monor (59,95%) și Miceștii de Câmpie (57,31%). În acest areal apare o preponderență mai mare a populației vârstnice. Orașul Sângeorz-Băi înregistrează cea mai mică valoare dintre toate centrele urbane, respectiv 65,33% ca urmare a înregistrării ponderii celei mai ridicate a populației tinere.

Ponderea populației vârstnice (de 65 de ani și peste) (fig. 2.8) era de 16,77% la nivelul întregului județ la 1 ianuarie 2025, conform datelor de la INS (platforma TEMPO-Online). Această pondere a crescut constant în ultimele decenii pe măsură ce a scăzut rata natalității, ceea ce a afectat ponderea populației tinere, pe de o parte; pe de altă parte, a crescut speranța de viață la naștere, ceea ce a determinat creșterea semnificativă a populației vârstnice.

Populația cea mai îmbătrânită din județ se localizează în comunele din sudul județului, unde ponderea populației vârstnice (de 65 de ani și peste) depășește în cea mai mare măsură 20%: Urmeniș (20,25%), Budești (21,24%), Sânmihaiu de Câmpie (23,61%), Matei (23,73%), Milaș (23,89%), Chiochiș (24,14%), Silivașu de Câmpie (24,97%), Monor (25,02%), Miceștii de Câmpie (29,86%), Nușeni (22,79%), dar și în vest: Ciceu-Giurgești (27,84%), Târlișua (23,11%), Braniștea (22,64%), Spermezeu (20,74%), Negrilești (19,41%). Ponderi ridicate ale populației vârstnice se înregistrează și în cadrul orașelor: Năsăud (17,91%) și municipiul Bistrița (16,76%). Acest fapt demonstrează că îmbătrânirea demografică nu mai este un fenomen prezent doar în mediul rural. În aceste cazuri, una din explicații ar fi migrația populației tinere și adulte din ariile urbane spre ariile periurbane.

Pe de-altă parte, ponderea cea mai scăzută a populației vârstnice se înregistrează în comunele Livezile (13,09%), Șieu-Măgheruș (12,6%), Parva (12,42%), Cetate (12,2%), Dumitrița (11,23%) și Dumitra (9,96%), majoritatea situate la periferia municipiului Bistrița, unde populația tânără deține cele mai mari ponderi. Dintre centrele urbane, orașul Sângeorz-Băi înregistrează cea mai mică valoare a populației vârstnice (12,92%).

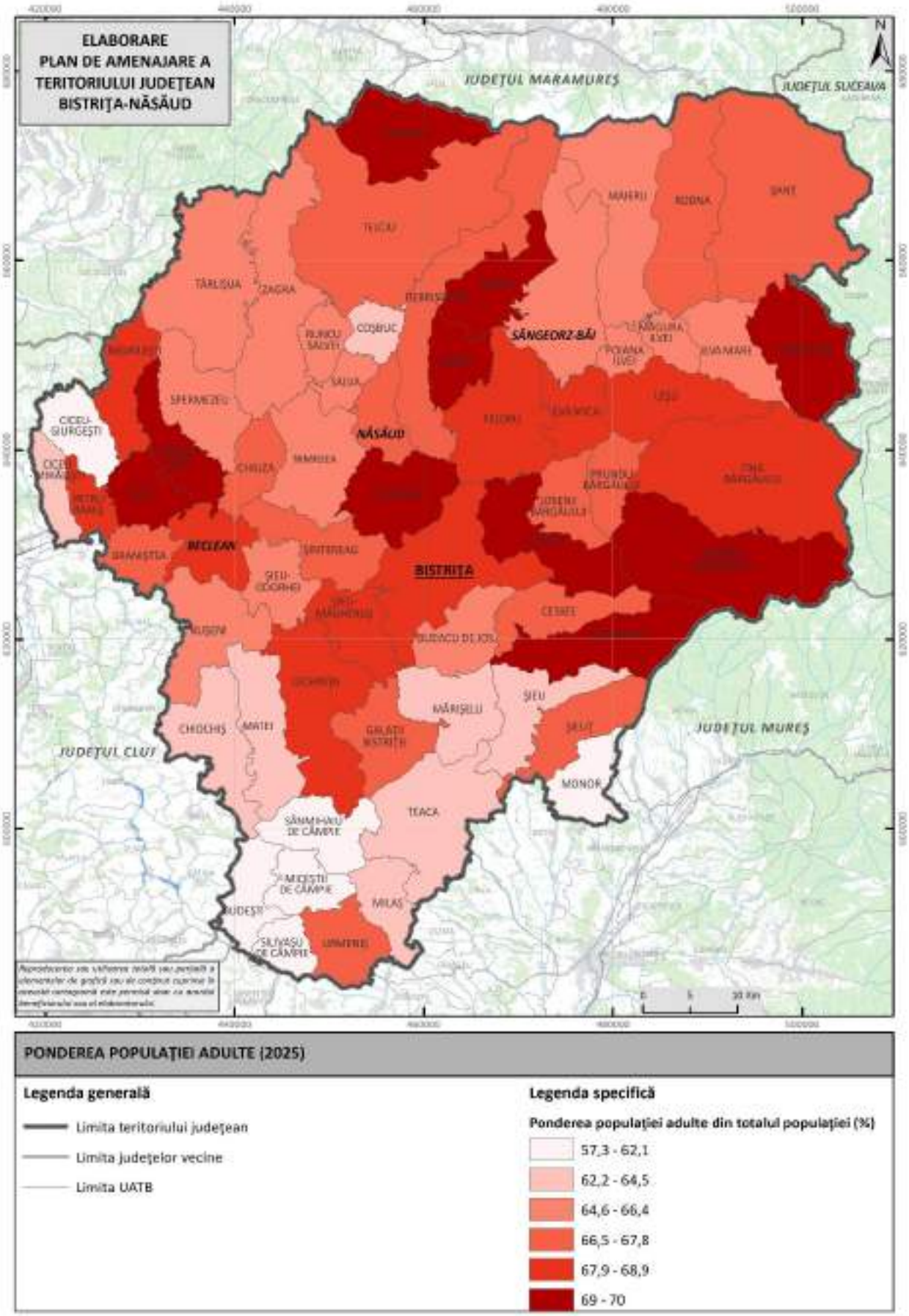

Fig. 2.7 PONDEREA POPULAȚIEI ADULTE (15-64 ANI) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

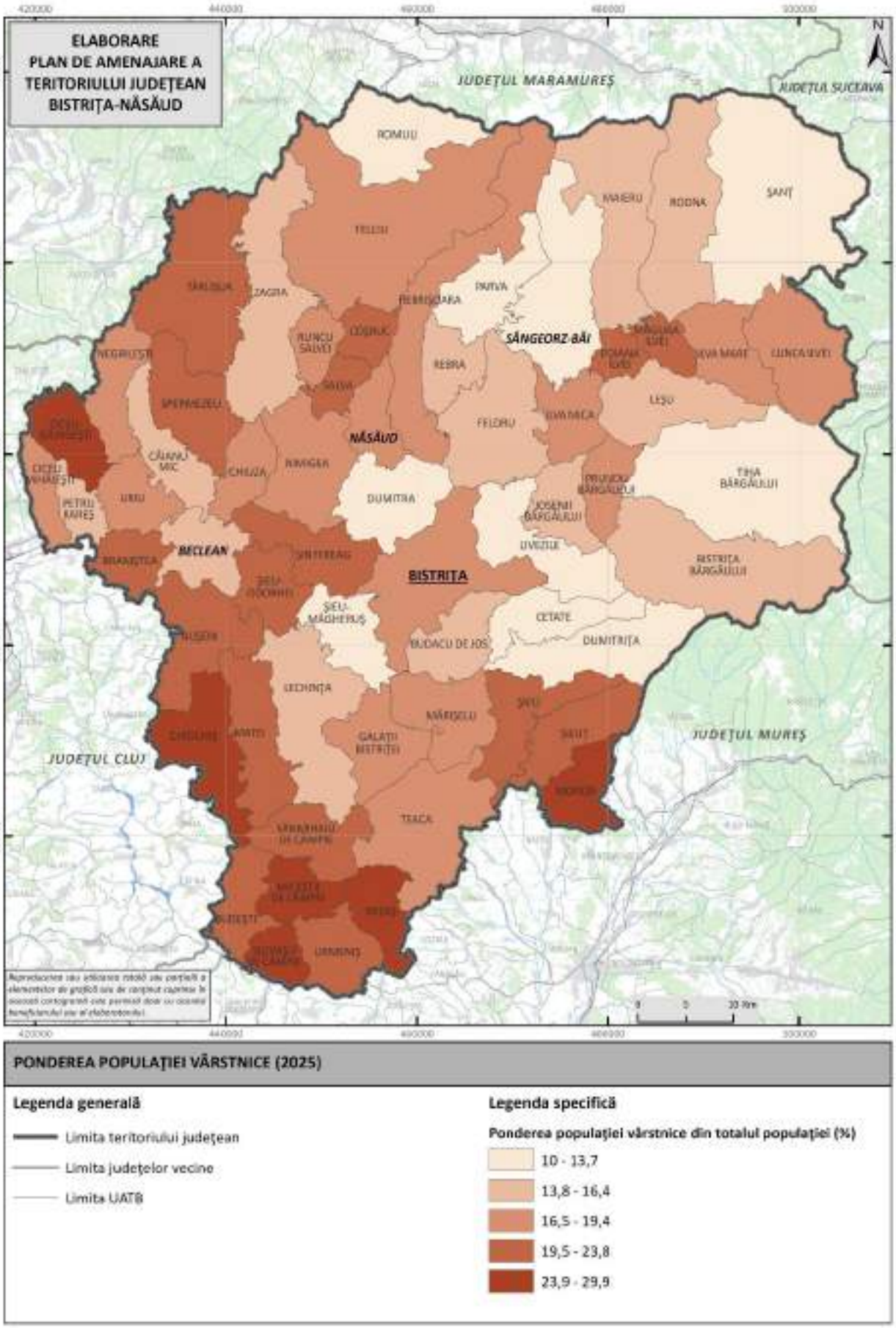

Fig. 2.8 PONDEREA POPULAȚIEI VÂRSTNICE (65 ANI ȘI PESTE) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.5 Structura etnică a populației

Structura etnică a populației poate fi analizată doar în baza datelor de la recensământul din anul 2021 întrucât TEMPO-Online nu oferă date cu privire la acest aspect. Cu toate acestea, este puțin probabil ca structura etnică să se fi schimbat dramatic în ultimii ani.

La momentul recensământului din 2021, românii constituiau larga majoritate a populației din județul Bistrița-Năsăud, 91,63%. Ei erau urmați de romi (4,11%) și maghiari (4,08%). Toate celelalte etnii (germani, ucraineni, sârbi, greci, italieni, evrei) împreună reprezentau o pondere infimă.

Românii sunt majoritari în toate unitățile administrativ-teritoriale din județ (fig. 2.9), deținând deseori ponderi ridicate, de peste 95%, chiar și de 100% în regiunea nordică (Poiana Ilvei, Runcu Salvei, Parva, Șanț, Rebra, Telciu, Salva, Romuli, Maieru, Ilva Mică, Lunca Ilvei, Zagra, Târlișua, Coșbuc, Rebrișoara), în regiunea centrală (Feldru, Chiuza, Dumitra) și cea vestică (Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Spermezeu, Negrilești). Marea majoritate a comunelor gravitează în jurul valorii de 99%, valoare care nu se concentrează într-o anumită regiune ci este distribuită neuniform. În cazul centrelor urbane, ponderi de peste 95% întâlnim în orașele Năsăud (96,31%) și Sângeorz-Băi (98,61%), toate acestea depășind media județului care este de 91,63%. De asemenea, municipiul Bistrița iese în evidență tot printr-o valoare peste media județeană (93,83%). În schimb, la nivelul orașului Beclean valoarea este sub media județeană (85,86%).

Valorile cele mai reduse ale ponderii românilor, sub 90%, se înregistrează în comunele din sudul județului: Sânmihaiu de Câmpie (89,39%), Urmeniș (84,61%), Mărișelu (82,55%), Nușeni (80,87%), Budești (79,24%), Miceștii de Câmpie (74,34%), Chiochiș (71,92%), Teaca (64,9%), Matei (56%) sau din vest (Uriu: 77,14%; Petru Rareș: 59,66%; Braniștea: 40,12%).

Romii, în creștere numerică în ultimele decenii, au ajuns să reprezinte a doua etnie ca pondere la nivelul județului Bistrița-Năsăud în 2021, atingând 4,11% la nivel de județ (fig. 2.10). Ca și în alte părți ale țării, numărul lor real este probabil mai mare decât cel declarat oficial la recensământ.

În principal, comunele care au o pondere mai redusă a populației de etnie română se caracterizează printr-o pondere ridicată a populației de etnie romă, și invers. Romii au o prezență semnificativă în comunele din regiunea sudică: Mărișelu (12,57%), Urmeniș (13,19%), Budești (20,01%), Lechința (22,12%), Teaca (28,23%). Dintre centrele urbane, orașul Beclean înregistrează cea mai mare pondere, 3,52%.

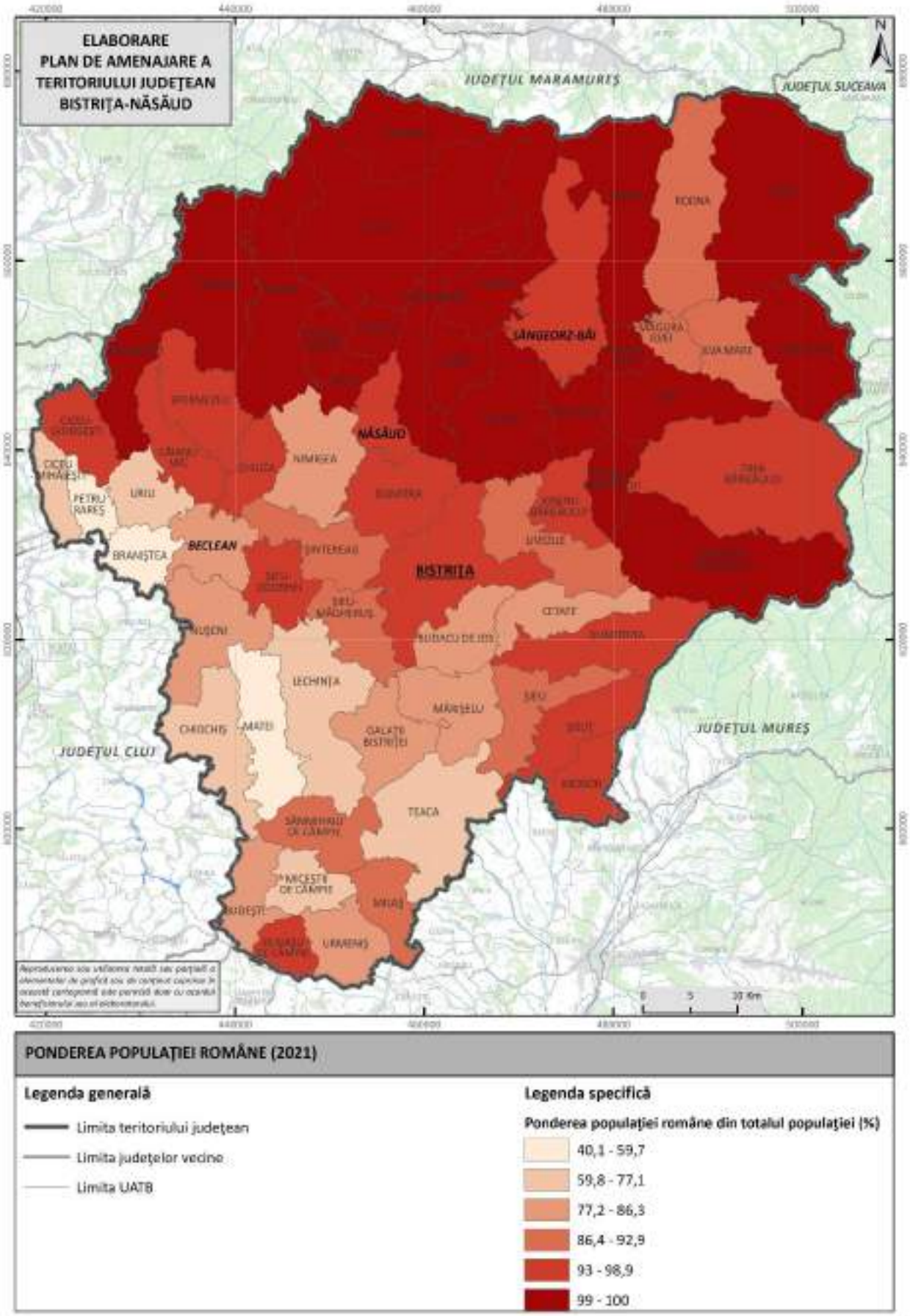

Fig. 2.9 PONDEREA POPULAȚIEI DE ETNIE ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021

Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

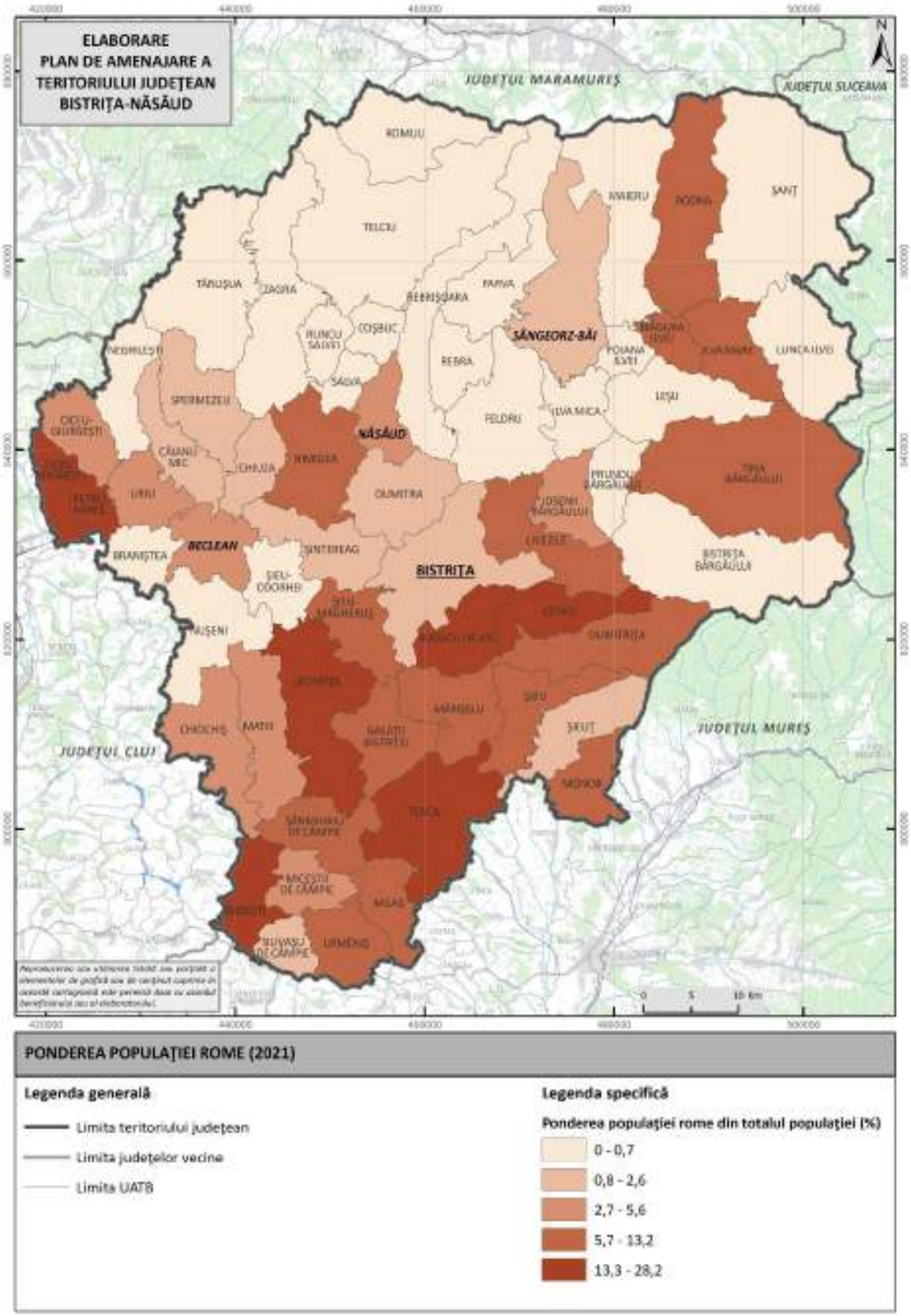

Fig. 2.10 PONDEREA POPULAȚIEI DE ETNIE ROMĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021

Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

O prezență redusă a romilor se înregistrează în partea centrală, central-nordică și central-estică a județului: Zagra, Feldru, Ilva-Mică, Coșbuc, Rebrișoara, Lunca Ilvei, Bistrița Bârgăului, Leșu, Telciu, Maieru. În comune precum Parva, Poiana Ilvei, Rebra, Târlișua, Salva, Șanț, Prundu Bârgăului, Romuli, Runcu Salvei, Șieu-Odorhei valorile au fost nule în anul 2021. Mare parte a valorilor reduse gravitează tot în aria centrală a județului, sub 2%: Șintereag (1,81%), Dumitra (1,15%), Chiuza (1,12%). Situația se prezintă asemănător și în cazul centrelor urbane, mare parte din ele având sub 4%: orașul Năsăud (3,3%), municipiul Bistrița (1,44%) și orașul Sângeorz-Băi (1,25%), acesta din urmă având ponderea cea mai redusă a romilor între centrele urbane din județ.

2.6 Structura confesională a populației

La fel ca și în cazul etniei, datele cu privire la apartenența religioasă a populației sunt disponibile doar de la recensământul din 2021. Având în vedere larga majoritate a populației de etnie română, este evident că există totodată și o largă majoritate a populației de religie ortodoxă română (82,45%). Însă această valoare este sub ponderea populației de etnie română ceea ce înseamnă că o parte din populația de etnie română are și altă confesiune în afară de cea ortodoxă. În acest context, peste 9% din români aparțin unei alte confesiuni.

Astfel, se evidențiază prezența greco-catolicilor (1,58%), în mod obișnuit tot de etnie română la care s-ar mai putea adăuga și cultele neoprotestante (baptiști, penticostali). Populația de etnie maghiară prezentă în număr redus în județul Bistrița-Năsăud este predominant fie de confesiune reformată (3,5%), fie romano-catolică (0,88%). Dintre confesiunile neoprotestante, o pondere mai ridicată o prezintă penticostalii (9,04%), baptiștii (0,68%), adventiștii de ziua a șaptea (0,49%) și creștinii după Evanghelie (0,05%). În general, aceste confesiuni nu sunt în mod direct asociate cu o anumite etnie, având o deschidere largă către toate etniile. Celelalte confesiuni au ponderi foarte reduse. Există și un număr mic de persoane fără religie sau atei.

Populația de confesiune ortodoxă română (82,45% la nivel județean) are totodată o largă majoritate în aproape toate unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

Ponderile cele mai ridicate ale populației de confesiune ortodoxă română se regăsesc în comunele unde se înregistrează și ponderile cele mai ridicate ale populației de etnie română (fig. 2.11). În acest sens, ponderi de peste 90% ortodocși-români se consemnează în special în mediul rural, în comune precum Runcu Salvei (90,08%), Romuli (92,73%), Poiana Ilvei (92,74%), Târlișua (92,74%), Telciu (94,55%), Leșu (94,98%), Bistrița Bârgăului (97,22%). Ca centre urbane, orașul Năsăud și municipiul Bistrița dețin cea mai mare pondere, 86,83%, respectiv 82,66%.

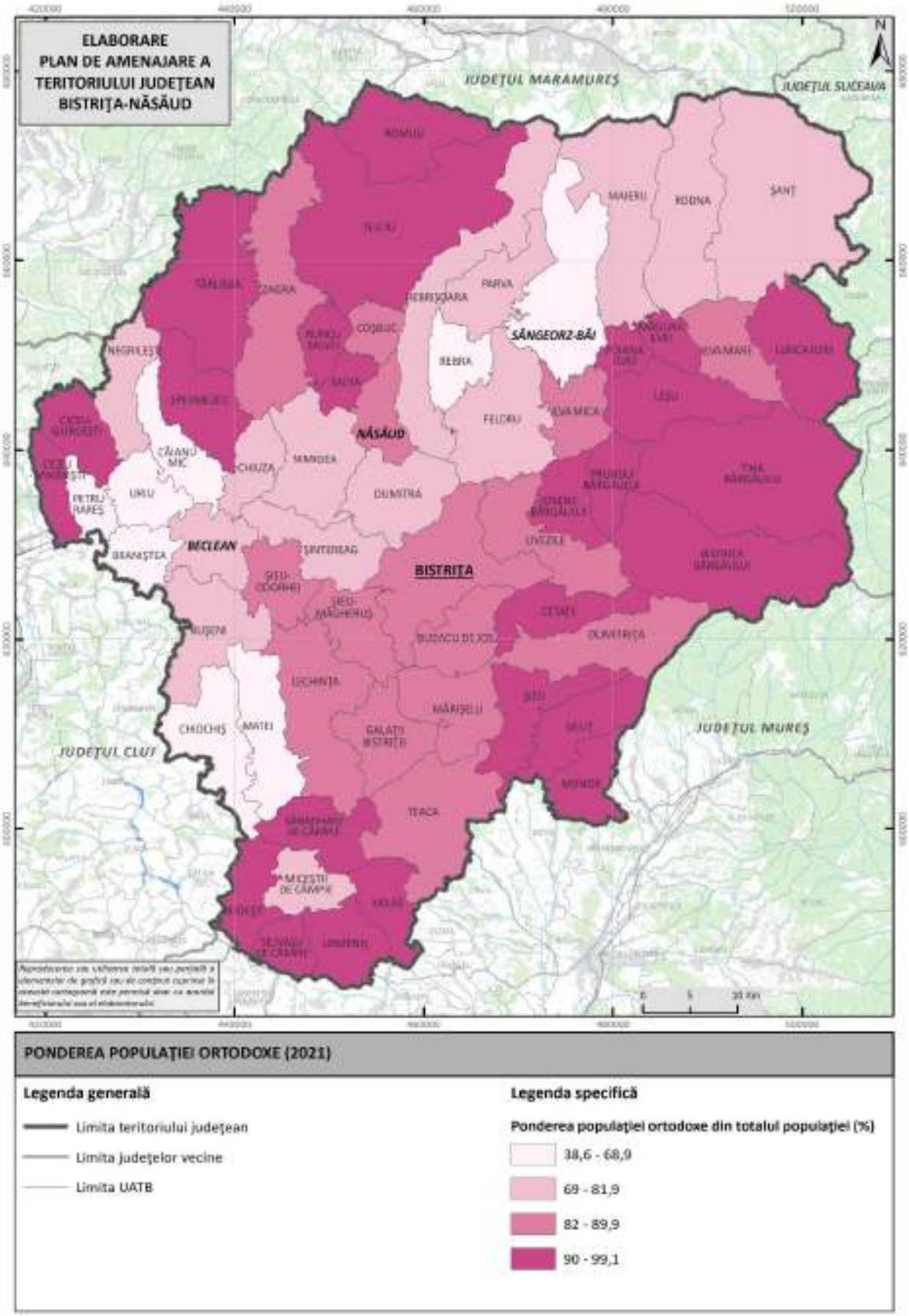

Fig. 2.11 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE ORTODOXĂ ROMÂNĂ LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021

Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

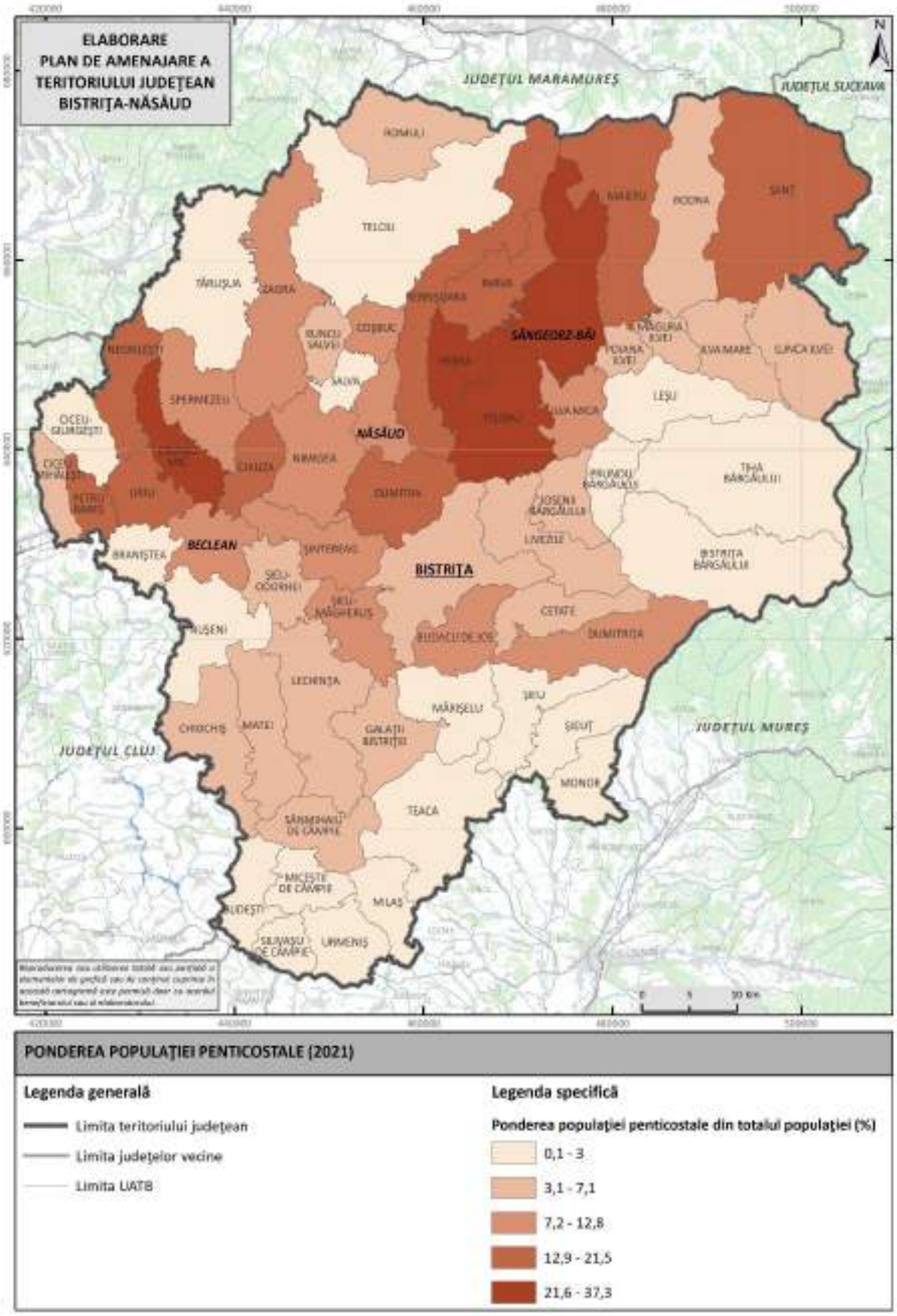

Fig. 2.12 PONDEREA POPULAȚIEI DE CONFESIUNE PENTICOSTALĂ (CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ) LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2021
Sursă: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 (2025)

Ponderile cele mai scăzute ale populației de confesiune ortodoxă română, sub 90%, se înregistrează în comunele Zagra (89,12%), Dumitrița (88,16%), Lechința (87,05%), Șanț (79,21%), Rebra (65,44%), Uriu (64,75%), Căianu Mic (60,32%), Matei (51,09%), unde sunt prezente și alte confesiuni. Ponderea minimă la nivel județean se înregistrează în comuna Braniștea (38,59%). Dintre ariile urbane, orașele Beclean (72,11%) și Sângeorz-Băi (66,78%) se remarcă cu cele mai mici valori, sub media județeană. Se observă însă că și în aceste unități administrativ-teritoriale ortodocșii români dețin majoritatea absolută excepție făcând comuna Braniștea, unde ortodocșii români dețin mai puțin de jumătate din totalul populației, fiind o comună preponderent maghiară (59,76%) și de religie reformată (55,51%).

A doua cea mai întâlnită religie după numărul de credincioși este cea penticostală a cărei pondere în județ în anul 2021 a fost de 9,04% (fig. 2.12). Pentru perioada analizată, în anul 2021, la ultimul recensământ s-a înregistrat cea mai mare valoare (9,04%). Nu a suferit fluctuații, întrucât de-a lungul ultimelor recensăminte a evoluat constant pozitiv. Astfel, în anul 1992 ponderea penticostalilor era de 5%, în anul 2002 de 6,34%, iar în 2011 de 7,39%.

Cele mai ridicate ponderi ale populației de confesiune penticostală sunt în comunele Șanț (17,61%), Rebrișoara (18,54%), Chiuza (18,58%), Parva (21,52%), Feldru (25,94%), Rebra (28,67%), Căianu Mic (37,3%). Din categoria centrelor urbane, orașul Sângeorz-Băi are cea mai mare valoare (27,81%).

De altă parte, valorile cele mai reduse sunt prezente în comunele unde domină etnia română de confesiune ortodoxă. Astfel, putem menționa Poiana Ilvei (6,65%), Romuli (5,89%), Runcu Salvei (5,42%), Telciu (2,91%), Leșu (2,61%), Târlișua (1,86%), Bistrița Bârgăului (0,72%). Dintre centrele urbane, municipiul Bistrița are cea mai redusă valoare (5,75%). La aceste comune s-ar mai putea adăuga și Braniștea, Prundu Bârgăului, Silivașu de Câmpie, Monor, Milaș, Urmeniș, Miceștii de Câmpie și Șieuț, comune cu procente sub 1%.

Restul confesiunilor (reformată, greco-catolică, baptistă, adventistă de ziua a șaptea, martorii lui Iehova, musulmană, unitariană) au ponderi reduse în teritoriu, circa 5%, confesiunea ortodoxă fiind cea predominantă ca urmare a numărului mare de locuitori de etnie română.

2.7 Număr de locuitori / unitate administrativ teritorială (UAT). Densitatea populației

La nivelul anului 2025, luând în considerare datele demografice publicate de INS pe platforma TEMPO-Online, densitatea populației județului Bistrița-Năsăud este de 60,26 loc./km^2, o valoare destul de scăzută în raport cu media națională.

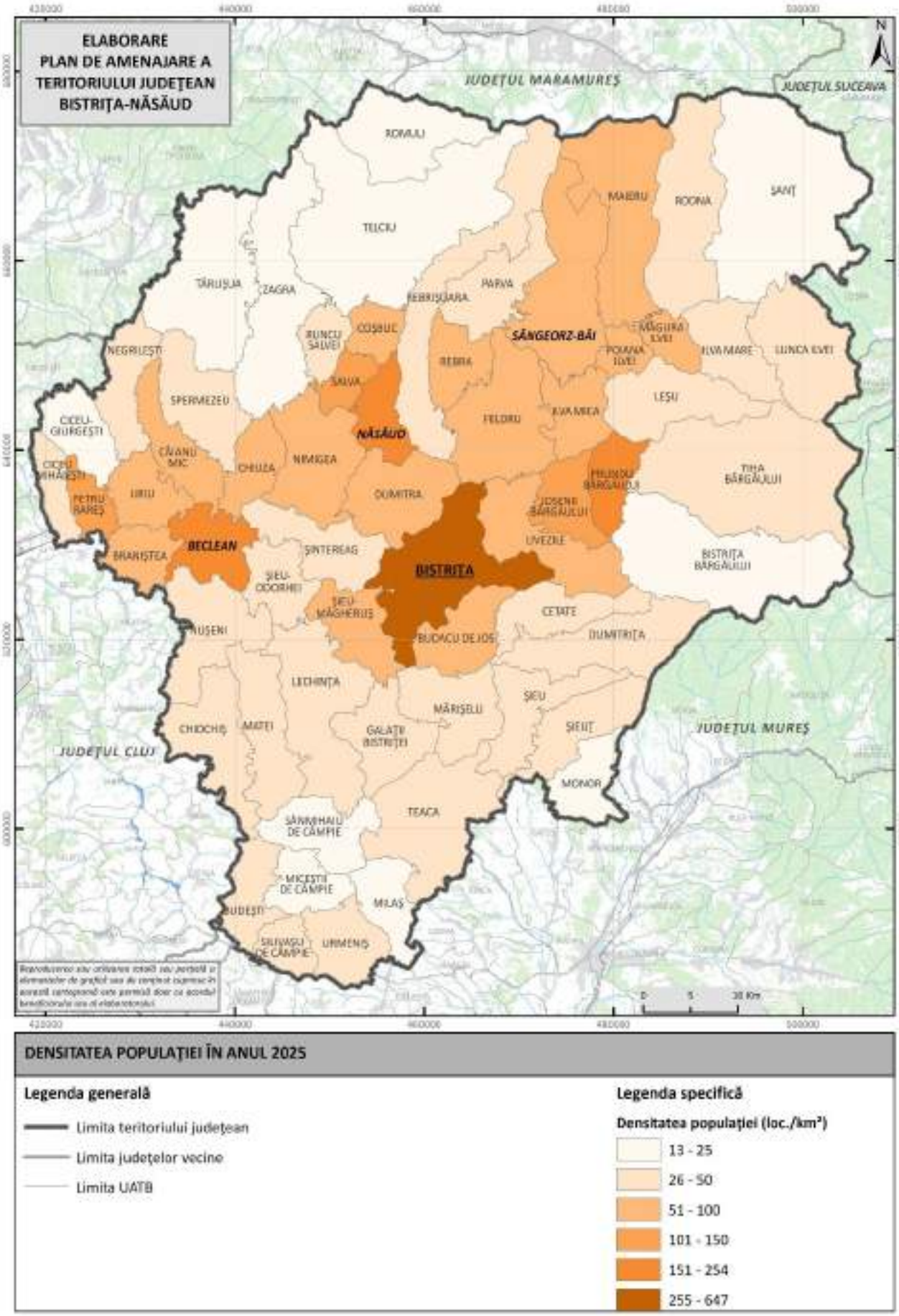

Fig. 2.13 DENSITATEA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În profil teritorial se pot observa diferențieri semnificative în privința densității populației (fig. 2.13). Cele mai mari valori se înregistrează în zona centrală a județului, unde sunt concentrate mare parte din orașe (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi) și în apropierea lor (Prundu Bârgăului, Petru Rareș, Josenii Bârgăului, Salva, Șieu-Măgheruș, Uriu, Căianu Mic, Dumitra, Coșbuc, Feldru, Poiana Ilvei). Cea mai mare valoare o înregistrează municipiul Bistrița (646,87 loc/km^2), urmat de orașul Năsăud (254,47 loc/km^2) și Beclean (206,5 loc/km^2). Valori mari se mai înregistrează și în arealele apropiate municipiului Bistrița (Șieu-Măgheruș, Dumitra), în apropierea orașului Năsăud (Salva, Coșbuc), dar și a orașului Beclean (Uriu, Căianu Mic, Braniștea).

Valorile cele mai mici se remarcă pe măsură ce ne îndepărtăm de regiunea centrală, în zona periferică județului. În regiunea sudică se surprinde cea mai scăzută densitate, sub 30 loc/km^2: Urmeniș (29,2 loc/km^2), Chiochiș (28,05 loc/km^2), Silivașu de Câmpie (28,01 loc/km^2), Matei (27,75 loc/km^2), Monor (23,83 loc/km^2), Milaș (23,09 loc/km^2), Miceștii de Câmpie (21,56 loc/km^2), Sânmihaiu de Câmpie (20,13 loc/km^2). Această densitate redusă se datorează depopulării accelerate a Câmpiei Transilvaniei și regiunilor înconjurătoare în ultimele decenii și migrației spre orașe a unei mari părți a populației.

La aceasta se mai adaugă regiunea nordică, unde relieful este inaccesibil și cu versanți abrupți, în regiune întinzându-se Munții Rodnei și Munții Țibleș de care, ulterior se leagă și clima nefavorabilă influențată de altitudinea ridicată: Telciu (20,1 loc/km^2), Târlișua (19,46 loc/km^2), Romuli (18,07 loc/km^2) și Șanț (13,08 loc/km^2).

2.8 Evoluția populației totale

Începând cu anul 1948, populația județului Bistrița-Năsăud a evoluat în timp, a crescut ca volum, mai ales în contextul dezvoltării unui anumit tipar al societății. În secolul al-XX-lea, în special în a doua jumătate a sa, a fost încurajată natalitatea ridicată în perioada socialistă. Astfel, au avut loc mici ,,explozii demografice” în anii 1950 sau în anii 1960 (mai ales în anul 1967). Ulterior, după anii 2000, volumul populației a scăzut treptat în contextul unei natalități scăzute influențată de o fertilitate scăzută; aceasta la rândul ei accentuează fenomenul de îmbătrânire demografică, care și acesta influențează rata ridicată a mortalității. Din acest considerent, județul Bistrița-Năsăud prezintă un spor natural negativ. Volumul populației se află în legătură și cu densitatea. Și aceasta scoate în evidență o populație redusă. Însă apar și anumite excepții, fiind comune cu o densitate mai mare decât media județului (Prundu Bârgăului, Petru Rareș, Josenii

Bârgăului, Salva, Șieu-Măgheruș), respectiv cele patru centre urbane (Bistrița, Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi).

În același context, putem menționa și rata mare a emigrației în raport cu imigrația, ceea ce plasează județul Bistrița-Năsăud în sfera unui spor migratoriu negativ asemenea sporului natural, care de altfel contribuie la reducerea ca volum a populației deoarece imigranții nu reușesc să compenseze numeric populația care emigrează.

Chiar dacă la nivelul județului Bistrița-Năsăud populația feminină înregistrează ponderi mari, natalitatea nu prezintă o rată prea ridicată. Dimpotrivă, deși există o pondere mare a femeilor, există și o rată redusă a natalității. Acest lucru semnifică în fapt că populația feminină se încadrează în bună parte în categoria populației vârstnice, incapabilă din punct de vedere fiziologic de a mai avea copii.

Din punct de vedere al mediilor de rezidență, la nivelul județului, la 1 ianuarie 2025 s-a înregistrat un procent mare al populației din mediul rural. Procentul mai ridicat al populației din mediul rural în comparație cu cel urban se menține încă din secolul trecut, și s-a remarcat constant de când Institutul Național de Statistică prin intermediul site-ului TEMPO-Online a pus la dispoziția publicului larg date anuale din perspectivă socio-demografică, mai exact din anii 1990, menținându-se până în prezent.

Din punct de vedere cultural, structura etnică se află în strânsă relație cu cea confesională. Marea majoritate a populației județului Bistrița-Năsăud este de etnie română (o pondere de 91,63%) și de religie ortodoxă (82,45%). Alte etnii ar fi romi, maghiari, ucraineni, greci, ruși-lipoveni, albanezi, iar dintre confesiuni: reformați, romano-catolici, penticostali, baptiști, creștini după Evanghelie, musulmani, adventiști de ziua a șaptea, Martorii lui Iehova. În ambele situații ponderea lor este scăzută.

2.9 Evoluția populației pe sexe

Încă de când Institutul Național de Statistică, prin intermediul site-ului TEMPO-Online, a pus a dispoziția publicului date despre populația României, inclusiv la recensămintele anterioare, datele au scos în evidență o pondere mai ridicată a populației feminine în raport cu cea masculină. Însă diferența nu este semnificativă, motiv pentru care între cele două sexe se menține un echilibru. Acest lucru iese în evidență prin intermediul fig. 2.14 și fig. 2.15, care surprind ponderea populației masculine și feminine în anul 2025.

În cazul populației feminine, cea mai mare pondere este înregistrată în comuna Monor (52,92%), urmată de municipiul Bistrița (52,11%), orașul Beclean (52,08%), orașul Năsăud

(51,95%) și comune precum Prundu Bârgăului (51,39%), Bistrița Bârgăului (51,26%), Poiana Ilvei (50,98%), Silivașu de Câmpie (50,98%), Coșbuc (50,95%), Braniștea (50,92%), Măgura Ilvei (50,89%), Ciceu-Mihăiești (50,75%). Ponderi ceva mai reduse întâlnim în Dumitrița (48,23%), Chiochiș (48,01%), Spermezeu (47,93%), Romuli (47,89%), Urmeniș (47,89%), Sânmihaiu de Câmpie (47,84%) și Leșu (46,94%). Acestea pot fi puse fie pe seama emigrației populației feminine înspre centrele urbane sau alte localități.

În cazul populației masculine, ponderi ridicate întâlnim în acele comune unde ponderea populației feminine este cea mai redusă. Astfel, se remarcă comunele Dumitrița (51,77%), Chiochiș (51,99%), Spermezeu (52,07%), Romuli (52,11%), Urmeniș (52,11%), Sânmihaiu de Câmpie (52,16%) și Leșu (53,06%). Situația se prezintă la fel și în cazul valorilor scăzute. În cazul centrelor urbane, ponderi ridicate se înregistrează în orașul Sângeorz-Băi (50,04%) iar cele mai reduse în orașul Beclean (47,92%) și municipiul Bistrița (47,89%).

Realizând o analiză a evoluției celor două sexe în perioada 1992-2025, se poate observa cu ușurință din fig. 2.16 că populația feminină prezintă valori mai ridicate decât populația masculină și că tendința ei este una ascendentă. Însă o excepție o face perioada 1992-1994, când populația masculină a înregistrat valori mai ridicate decât populația feminină, pentru ca în anul 1995 valorile să fie egale și ulterior, din 1996 până în 2025 populația feminină să dețină cea mai mare pondere. Tendința de creștere a acesteia a fost una constantă, fără fluctuații prea mari. În anul 1992, populația feminină avea o pondere de 49,84%, iar în anul 2025 de 50,37%.

În schimb, populația masculină prezintă o tendință descendentă. Dacă în anul 1992, ponderea populației masculine era de 50,16%, în anul 2025 este de 49,63%. Ca și în cazul anterior, fluctuațiile nu sunt mari, dar tendința sa este una de scădere continuă. Această situație a modului în care evoluează populația masculină și feminină scoate în evidență, în primul rând modul și tendința de evoluție în următorii ani, dar cu atât mai mult surprinde gradul ridicat de îmbătrânire a populației reflectat în natalitatea scăzută ca urmare a contingentului de vârstă fertilă redus. Mai mult, reliefează și rata mare de emigrație, în special a populației masculine, fie în alte regiuni ale județului Bistrița-Năsăud sau ale țării, fie în spațiul european sau extraeuropean din motive profesionale sau personale.

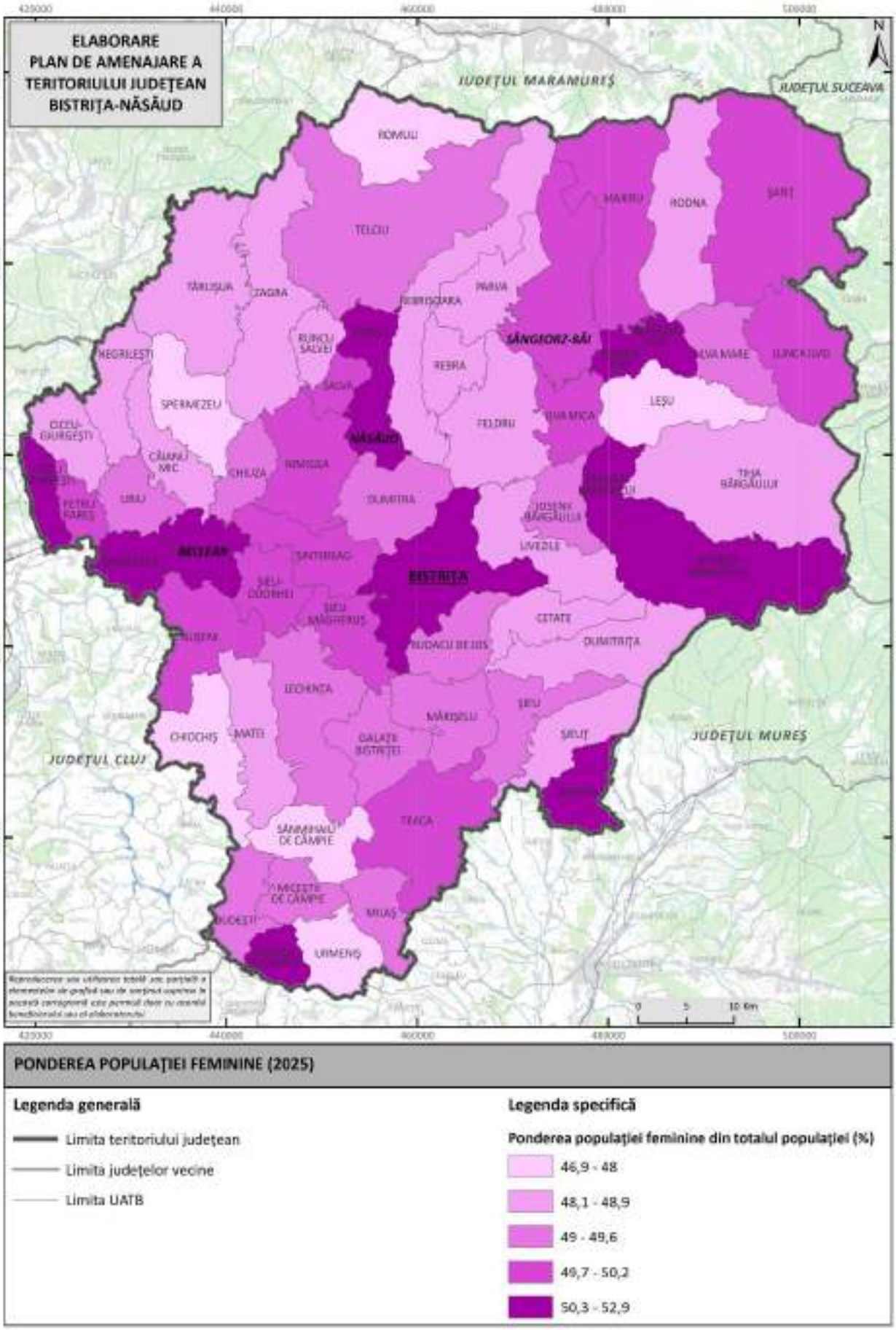

Fig. 2.14 PONDEREA POPULAȚIEI FEMININE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

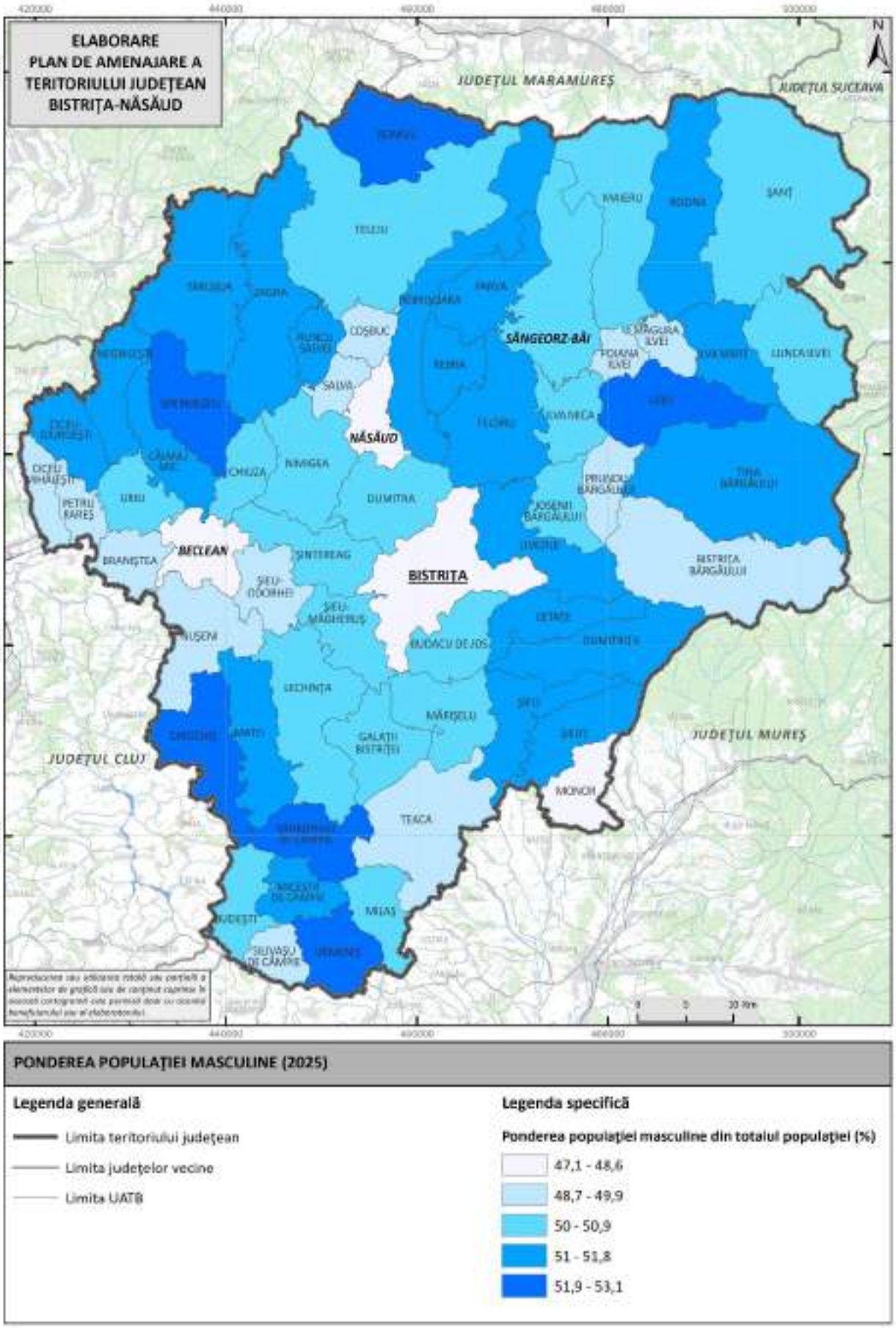

Fig. 2.15 PONDEREA POPULAȚIEI MASCULINE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

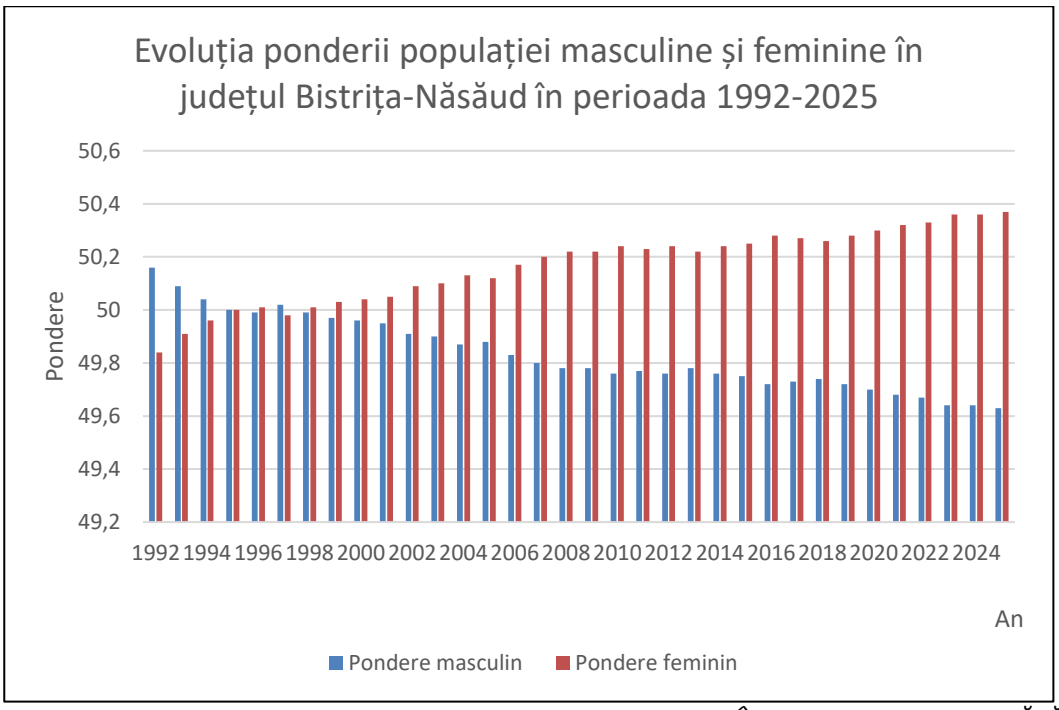

Fig. 2.16 EVOLUȚIA PONDERII POPULAȚIEI MASCULINE ȘI FEMININE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.10 Evoluția populației pe medii de rezidență

În conformitate cu datele disponibile pe TEMPO-Online, dar și în baza recensămintelor realizate, populația județului Bistrița-Năsăud a fost predominant rurală în intervalul 1992-2025. Astfel, la 1 ianuarie 2025, populația cu ponderea cea mai ridicată era cea din mediul rural, 59,48%. Procentul mare al populației din mediul rural era de așteptat ca urmare a numărului redus de orașe (municipiul Bistrița și orașele Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi). Chiar dacă ponderea mare a populației rurale poate fi explicată și prin numărul mare de localități, un rol destul de important l-a avut fenomenul de periurbanizare din ultimii ani, fenomen ce a presupus o migrare a populației dinspre centrele urbane spre localitățile aflate la periferia orașelor. De asemenea, această pondere mare a populației rurale mai poate fi explicată și prin caracterul rural pe care această parte a țării l-a avut de-a lungul secolelor și care s-a menținut parțial și până în prezent.

Dacă analizăm situația de dinainte de anul 1992, recensămintele anterior realizate scot și ele în evidență o pondere mare a mediului rural. Astfel, la recensământul din anul 1948, în mediul rural erau 214133 de persoane pe când, în mediul urban doar 19517; în anul 1956, în mediul rural erau 219890 de persoane, iar mediul urban doar 35899; în anul 1966, în mediul rural erau 220064 de persoane, iar în mediul urban 49890 de persoane. În anul 1977, în mediul rural erau 218479 de persoane, iar în mediul urban 68149 de persoane. Situația nu s-a schimbat nici

în anii 1980-1990 întrucât la începutul anilor 1990 populația din mediul rural era mai numeroasă în comparație cu cea din mediul urban, fapt care se menține până după anii 2000. Însă, în comparație cu recensămintele anterioare, la recensământul din anul 1992 s-a remarcat o creștere spectaculoasă a populației din mediul urban. Astfel, în mediul urban, în anul 1992 populația era de 121772 de locuitori, aproape dublă față de cea de la recensământul din 1977, iar în mediul rural în scădere în raport cu cea de la recensământul precedent, 205048 de locuitori.

Se poate observa în fig. 2.17 modul în care ponderea mediului rural și a mediului urban a evoluat de-a lungul anilor supuși analizei. În întreaga perioadă analizată (1992-2025) mediul rural a avut ponderi mai mari decât mediul urban. În privința mediului rural, cea mai redusă pondere s-a înregistrat în anul 2009 (57,42%), iar cea mai mare pondere în anul 1992 (61,39%). În general, valorile au fost constante fără a înregistra fluctuații majore. Pe de altă parte, populația din mediul urban evoluează în parametri asemănători cu populația din mediul rural, doar că înregistrează ponderi mai reduse decât aceasta. Astfel, cea mai redusă pondere s-a înregistrat în anul 1992 (38,81%), iar cea mai ridicată pondere în anul 2009 (42,58%).

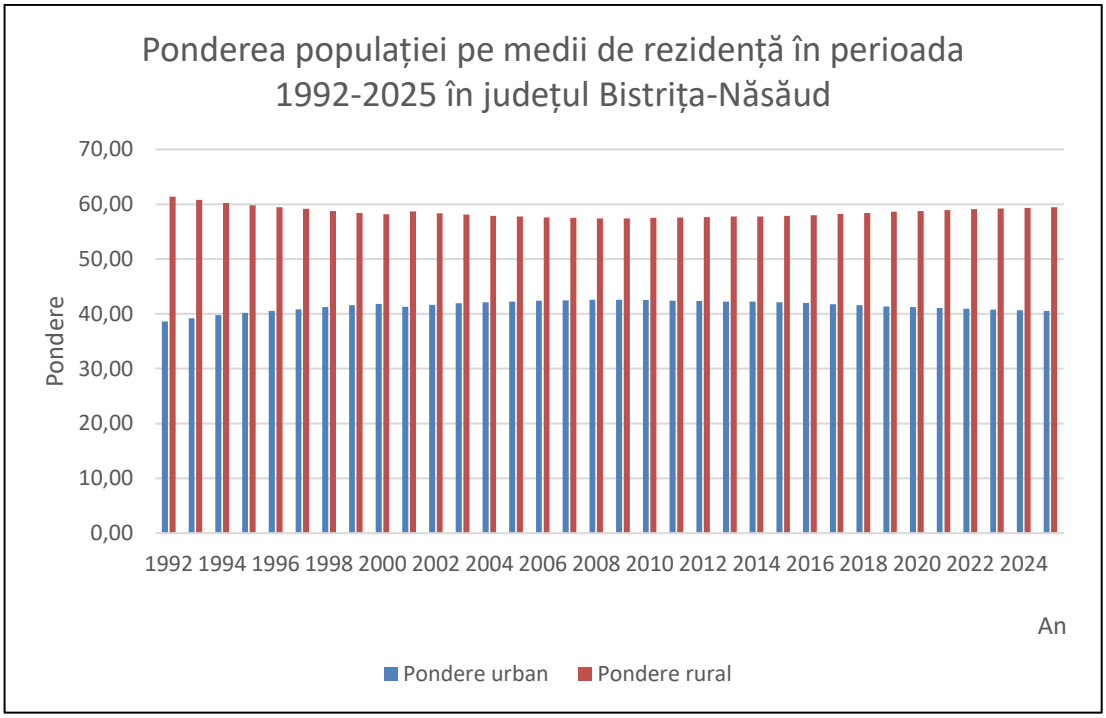

Fig. 2.17 POPULAȚIA PE MEDII DE REZIDENȚĂ ÎN PERIOADA 1992-2025 ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.11 Rata medie de creștere a populației

Cu toate că pentru județul Bistrița-Năsăud varianta optimistă ar fi fost aceea de creștere ca urmare a deficitului de populație cu care se confruntă începând cu anii 1990, județul (la fel ca și întreaga țară) se confruntă cu o scădere a populației.

Utile în acest sens au fost datele oferite de Institutul Național de Statistică, mai exact platforma TEMPO-Online.

Analiza ratei medii de scădere a populației s-a realizat în baza ultimelor patru recensăminte. Astfel, în urma datelor obținute se observă clar că populația a scăzut de la un recensământ la altul, excepție făcând perioada dintre ultimele două recensăminte, când a avut loc o creștere. La nivelul anului 1992 populația județului Bistrița-Năsăud era de 326820 locuitori, iar la nivelul anului 2002 de 311657. Astfel, populația scade cu 15163 de persoane ceea ce înseamnă că rata medie anuală de scădere între anii 1992-2002 este de -0,46%. Situația se menține asemănătoare și pentru perioada 2002-2011. În anul 2002 populația a fost de 311657 de persoane, iar în anul 2011 de 286225 de persoane. Se constată, din nou o scădere cu 25432 de persoane. Drept urmare, rata medie anuală de scădere pentru această perioadă este de -0,82%. Însă între ultimele două recensăminte situația s-a schimbat, remarcându-se o creștere. În anul 2011 populația totală a fost de 286225 de persoane, iar în anul 2021 de 295988. Între cele două recensăminte se remarcă o creștere de 9763 de persoane, iar rata medie anuală de creștere a fost de 0,34%.

În ceea ce privește creșterea mai semnificativă a populației, importantă ar fi perioada de dinainte de anii 1990 (și parțial în prima jumătate a anilor 1990), când în fapt, a avut loc o creștere datorită politicilor pro-nataliste promovate de autoritățile comuniste, și care au avut unele repercusiuni și în perioada post-socialistă. Însă odată cu schimbarea politică și socio-economică, situația s-a schimbat și din punct de vedere demografic, și se observă modificări semnificative în acest sens, unele îngrijorătoare.

2.12 Piramida vârstelor, resursele umane și potențialul demografic

Procesul de îmbătrânire demografică în județul Bistrița-Năsăud este unul de lungă durată cu accente tot mai mari pe măsura evoluției timpului, un fenomen ce își are originea în perioada comunistă, când o bună parte din populația adultă și tânără a emigrat deja spre mediul urban, fapt care a declanșat un declin demografic de durată și care a determinat pe termen scurt și mediu scăderea ratei natalității și creșterea tot mai semnificativă a ponderii vârstnicilor, încă dinainte de anul 1992, de când există date de la INS. Ponderea vârstnicilor a crescut constant în ultimele decenii, atingând o valoare maximă chiar în ultimul an pentru care există date, și anume 2025 (16,77%), ceea ce scoate în evidență și evoluția pentru perioada următoare.

La 1 ianuarie 2025 (fig. 18), la nivelul județului Bistrița-Năsăud, piramida vârstelor prezintă o formă aproape inversată, de tip clepsidră.

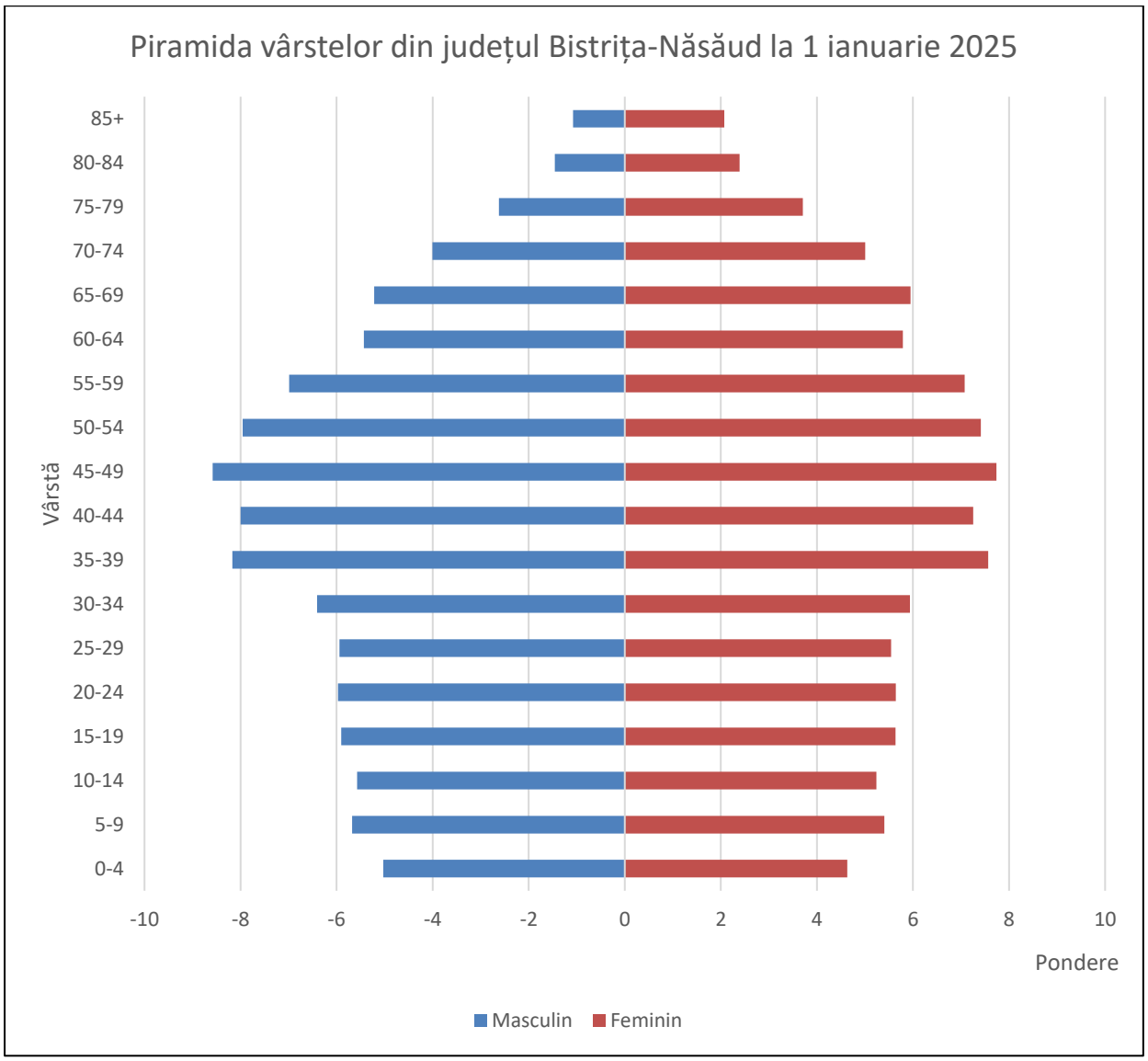

Fig. 2.18 PIRAMIDA VÂRSTELOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA 1 IANUARIE 2025
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În primul rând, se remarcă faptul că piramida vârstelor aproape că nu are vârf și asta datorită faptului că grupa de vârstă cea mai înaintată, cu persoane de 85 de ani și peste, este foarte bine reprezentată, aproape la același nivel cu celelalte grupe de vârstă. Aici sunt de fapt cei născuți în perioada interbelică, când natalitatea era ridicată, și care acum au ajuns la vârste de peste 80 de ani. Deși această grupă de vârstă se caracterizează printr-o rată ridicată a mortalității, creșterea speranței de viață la naștere în ultimele decenii, bazată pe o îngrijire medicală adecvată la vârste înaintate și pe un acces mai facil la serviciile medicale, a permis ca un număr semnificativ de persoane din această cohortă să fie în continuare prezente.

Din punct de vedere al îmbătrânirii demografice, trebuie remarcat faptul că majoritatea persoanelor din grupele de vârstă aflate între 60 și 79 de ani reprezintă acele persoane născute după al doilea război mondial. Aceste grupe de vârstă au fost cel mai puternic afectate de

emigrație în perioada comunistă, și de aceea, în continuare, ele nu sunt foarte numeroase. Cu toate acestea, ele sunt mai bine reprezentate decât grupele de vârstă tinere, ceea ce atrage după sine o creștere a ponderii persoanelor vârstnice din județ. Situația se va înrăutăți și mai mult peste aproximativ 10-15 ani, când majoritatea celor aflați în prezent între 50 și 59 de ani vor ajunge la rândul lor în grupele de vârstă de 65 de ani și peste.

Grupele de vârstă cele mai numeroase sunt cele aflate între 45 și 59 de ani (cu un maxim între 45 și 49 de ani), fiind constituite în mare parte din persoanele născute în a doua parte a anilor 1960 (inclusiv "decreței") și în anii 1970. Aceste grupe de vârstă au fost parțial afectate, la rândul lor, de emigrația internă și externă din anii 1990 și 2000, când au avut mobilitatea maximă, dar o parte nu au plecat, iar alții s-au întors, astfel că aceste grupe de vârstă au ajuns să fie cele mai reprezentative din județul Bistrița-Năsăud în momentul de față. Aceste persoane vor ajunge progresiv în categoria vârstnicilor între 5 și 20 de ani de acum, iar ponderea lor ridicată va genera un nou val al îmbătrânirii demografice în județ peste cel mult două decenii, dacă nu va fi contrabalansat de alte procese demografice. Grupele de vârstă ale adulților de vârstă medie (30-44 de ani) și ale adulților tineri (15-29 de ani) sunt tot mai slab reprezentate pe măsură ce ne apropiem de baza piramidei, consecință a unei rate tot mai scăzute a natalității începând din anii 1980. Aceste grupe de vârstă au fost puternic afectate de fenomenele de emigrație, dar și de imigrație din ultimele decenii. Populația masculină este predominantă la toate aceste grupe de vârstă, inclusiv la grupele de vârstă tinere (0-14 ani). Dacă la populația tânără explicația rezidă în special în numărul mai mare a nou-născuților de sex masculin, la populația adultă pot fi și alte explicații posibile, precum o emigrație mai semnificativă a populației feminine sau o imigrație mai puternică a populației masculine (sau ambele). Din contră, la vârste mai înaintate (la peste 65 de ani) predomină populația feminină, consecință a unei supramortalități masculine la toate grupele de vârstă și, în consecință, a unei speranțe de viață la naștere mai ridicată a populației feminine. Din aceste două motive, piramida are o formă destul de ciudată, mai înclinată spre stânga (populație masculină predominantă) în jumătatea sa inferioară, respectiv mai înclinată spre dreapta (populație feminină predominantă) în jumătatea sa superioară.

Situația cea mai gravă se înregistrează la grupele de vârstă tinere (0-14 ani), ca urmare a unei rate scăzute a natalității, pe măsură ce și adulții tineri (de vârstă fertilă) au devenit tot mai puțini. Aceasta se reflectă în baza subțire a piramidei, cea mai redusă numeric fiind grupa de vârstă de 0-4 ani. Se remarcă faptul că populația de vârstă 0-4 ani, 5-9 ani sau 10-14 ani, reprezintă aproximativ jumătate din populația din oricare grupă de vârstă similară între 45 și 59 de ani, de unde și forma caracteristică de clepsidră a piramidei demografice. Pe termen mediu și

lung, aceasta nu înseamnă altceva decât o acutizare a fenomenului de îmbătrânire demografică, și o scădere a ratei natalității, respectiv o stabilizare a acesteia la valori scăzute, în condițiile unei populații adulte de vârstă fertilă redusă numeric.

Creșterea ratei mortalității din ultimii ani, corelată cu scăderea ratei natalității respectiv a fertilității în aceeași perioadă, a determinat o scădere a ratei sporului natural, care a ajuns la valori negative, respectiv -1,6‰ în 2024. Deși este posibil ca această situație să se datoreze (și) perioadei de pandemie, trebuie tras un serios semnal de alarmă cu privire la potențialul demografic al județului Bistrița-Năsăud, mai ales că toate elementele converg spre o accelerare a proceselor actuale, cu consecințe dintre cele mai grave pe termen lung. În plus, distribuția spațială a fenomenelor demografice indică disparități importante între zona periurbană a municipiului Bistrița, care prezintă o dinamică demografică pozitivă (relativ mai puține decese, un număr de imigranți mai ridicat, densitate mai mare) și celelalte regiuni: sudică (Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Milaș, Teaca) și vestică (Braniștea, Ciceu-Giurgești, Negrilești, Spermezeu), unde se înregistrează cel mai semnificativ declin.

Acest fenomen de îmbătrânire demografică prezent la nivelul județului Bistrița-Năsăud poate fi evidențiat și prin indicele de îmbătrânire demografică, respectiv raportul de dependență demografică. Indicele de îmbătrânire demografică a populației reprezintă numărul persoanelor vârstnice (65 de ani și peste) care revine la 100 de persoane tinere (0-14 ani). Valorile acestuia începând cu anii 1990 și până în prezent au crescut constant, aflându-se în relație directă cu modul de evoluție a populației vârstnice. Astfel, acesta a crescut de la 38,35 în 1992 la 106,3 în anul 2025, ultimul pentru care există date, fiind de altfel și maximul perioadei. Tendința populației vârstnice în ultimii ani a fost una de creștere continuă, valorile menținându-se la cote mai ridicate în raport cu populația tânără, care este în continuă scădere ca urmare a unei rate foarte reduse a natalității, dar și din cauza emigrației (unii tineri emigrează împreună cu părinții). Aceste valori mai ridicate ale indicelui de îmbătrânire demografică sugerează faptul că îmbătrânirea demografică este un fenomen grav în județul Bistrița-Năsăud. După cum s-a mai menționat, procesul de îmbătrânire demografică nu este unul recent, debutul său aparținând perioadei comuniste. Cu toate acestea, fenomenul a devenit tot mai vizibil odată cu anii 1990, iar în ultimii ani s-a acutizat tot mai mult.

Raportul de dependență demografică este raportul dintre numărul persoanelor de vârstă ”dependentă” (persoane sub 15 ani și de peste 64 de ani) și populația în vârstă de muncă (15-64 ani), exprimat la 100 de persoane. Evoluția acestui raport sugerează o tendință descendentă din 1992 până în 2009, urmată de o perioadă de stagnare până în 2013, pentru ca

din 2014 și până în prezent să crească constant. Raportul de dependență a variat practic invers proporțional cu ponderea populației adulte. Pe termen scurt, se poate prevedea o stabilizare la valori ridicate deoarece, chiar dacă populația tânără scade, populația vârstnică prezintă ponderi mai ridicate și în continuă creștere, reușind să contrabalanseze ponderile scăzute ale tinerilor. Ba mai mult, populația adultă are și va avea un trend descendent în contextul în care populația tânără, care prezintă valori reduse, va intra treptat în categoria populației adulte.

2.13 Dinamica populației. Numărul de născuți vii. Rata natalității

Analiza dinamicii populației din județul Bistrița-Năsăud s-a realizat în baza datelor de la Institutul Național de Statistică (INS) disponibile pe platforma TEMPO-Online pentru perioada 1990-2024.

Numărul de născuți vii (fig. 2.19) a înregistrat o evoluție descendentă, de la aproape 5420 de născuți vii la nivelul întregului județ în anul 1990, primul an din perioada de analiză, când s-a înregistrat și valoarea maximă, la 2664 în anul 2024, când s-a înregistrat cea mai redusă valoare.

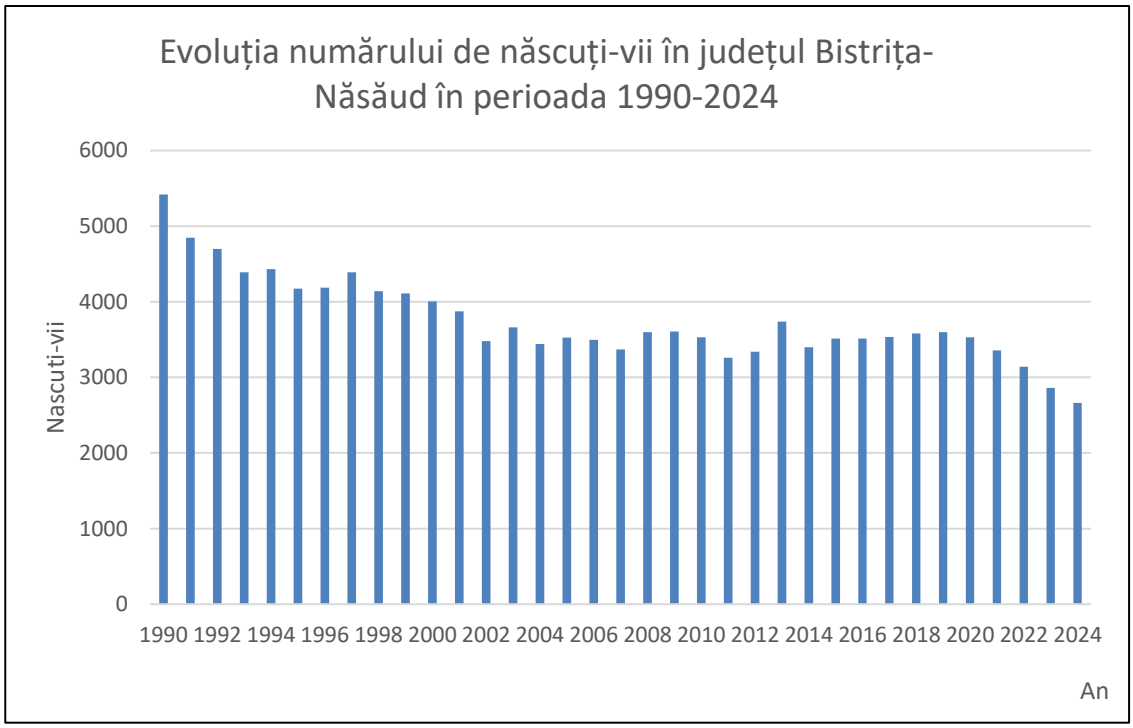

Fig. 2.19 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE NĂSCUȚI VII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Această scădere constantă a numărului de născuți vii în perioada 1990-2024 are mai multe cauze, care sunt în general aceleași atât la nivel național, cât și la nivelul județului Bistrița-Năsăud. În anul 1990, numărul mai ridicat de născuți vii reprezintă o reminiscență a politicilor

agresive pro-nataliste din perioada comunistă. Imediat după 1990, abrogarea legislației cu privire la controlul nașterilor și introducerea pe scară largă a diverselor metode contraceptive a determinat o scădere bruscă a numărului de născuți vii în prima jumătate a anilor 1990. Dificultățile economice și sociale ale perioadei de tranziție, precum și emigrarea unei părți a populației tinere, au contribuit la rândul lor la scăderea natalității și în deceniile următoare. Pe fondul unei populații tot mai îmbătrânite și tot mai reduse numeric, numărul de născuți vii nu avea cum să nu scadă și după 2000.

Rata natalității se obține raportând numărul de născuți vii dintr-un an la numărul total de locuitori din acel an. Valoarea se exprimă la 1000 de locuitori (‰). Spre deosebire de numărul de născuți vii (care este oarecum direct proporțional cu numărul total de locuitori din teritoriul analizat), rata natalității permite comparații între unități teritoriale de mărimi diverse sau în perioade diferite de timp, indiferent de numărul total de locuitori.

Analiza ratei natalității s-a realizat pentru perioada 1992-2024.

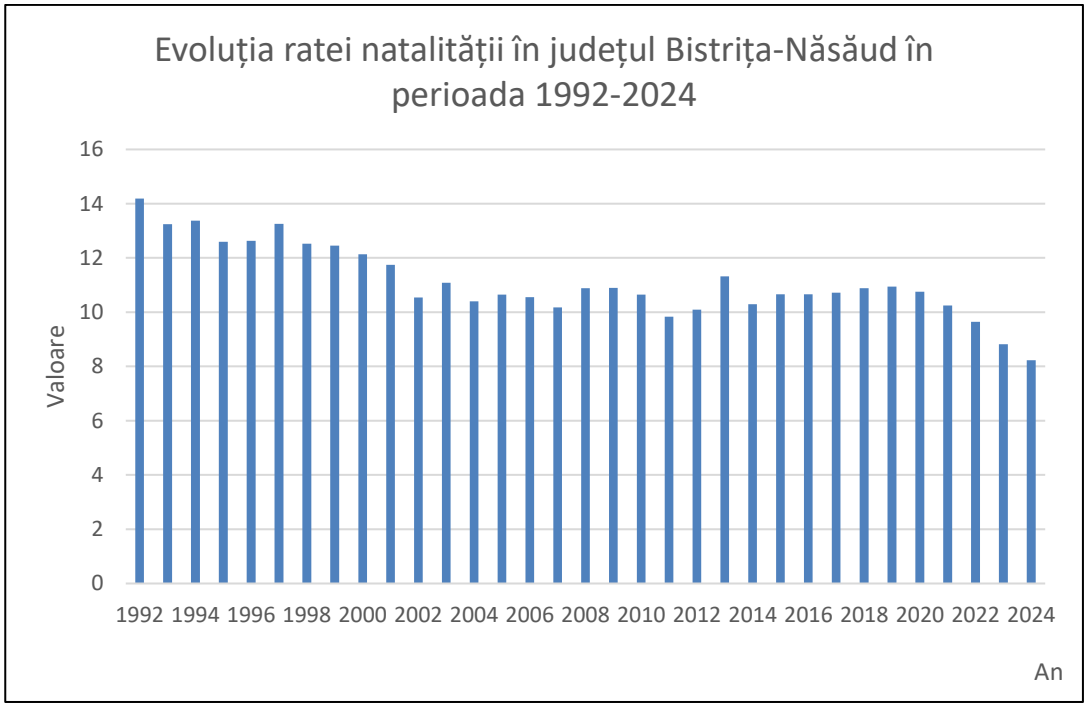

Fig. 2.20 EVOLUȚIA RATEI NATALITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În ansamblu, se poate constata că rata natalității (fig. 2.20) a avut aceeași evoluție ca și numărul de născuți vii. Valoarea maximă s-a înregistrat la începutul perioadei de analiză, anul 1992, când se prezenta o rată a natalității de 14,19‰, în vreme ce valoarea minimă s-a înregistrat în ultimul an pentru care există date disponibile, și anume anul 2024, respectiv 8,23‰.

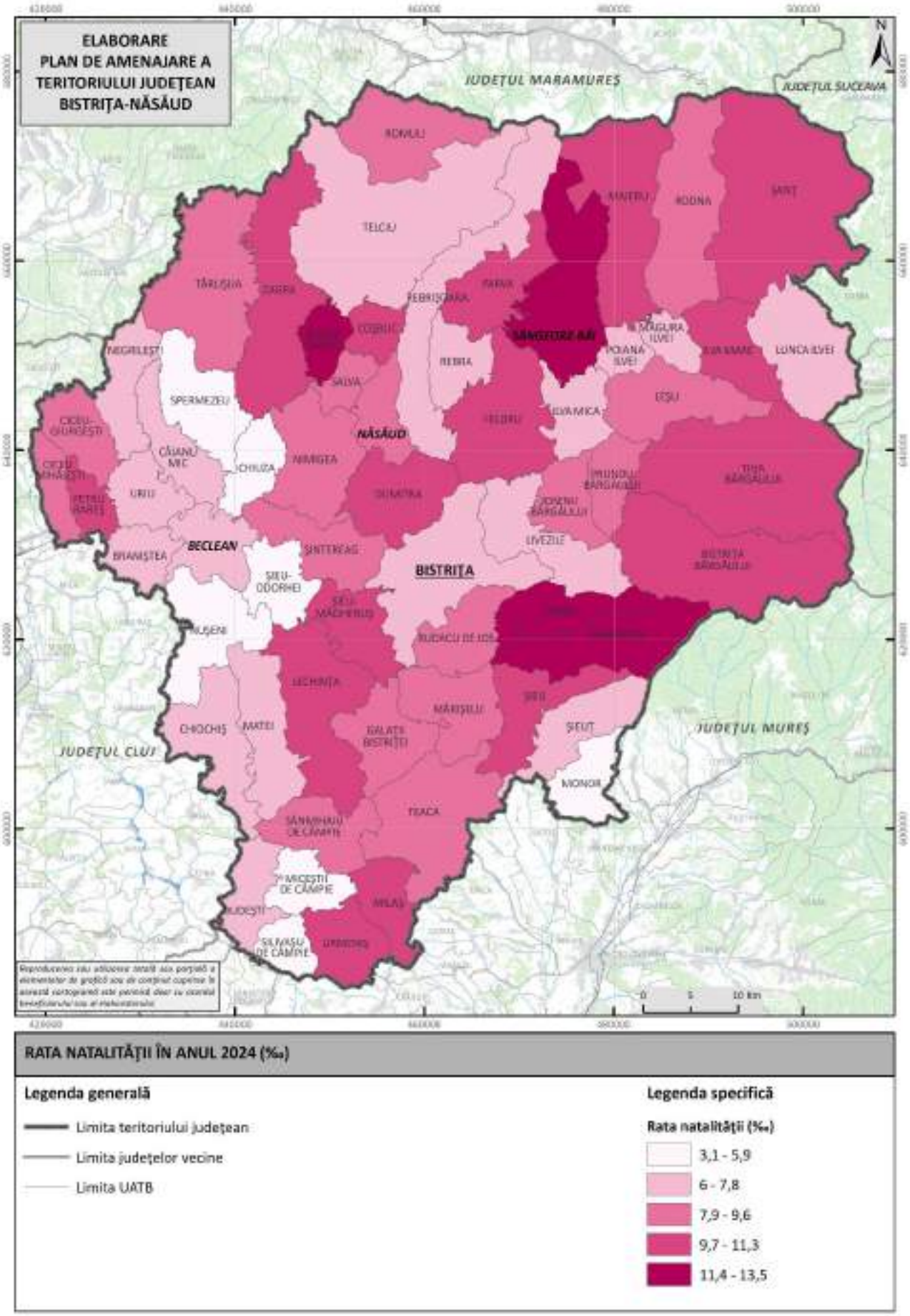

Fig. 2.21 RATA NATALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

După anul 2000, rata natalității a scăzut în județul Bistrița-Năsăud sub 12‰ în fiecare an, iar după anii 2020, rata natalității a scăzut la valori sub 10‰ cu excepția anului 2021, când se înregistrează puțin peste 10‰ (10,25‰). Tendința este în continuare de scădere deoarece populația de vârstă fertilă este ea însăși în scădere în raport cu populația totală, pe de o parte, iar rata fertilității s-a stabilizat la valori scăzute, pe măsură ce modelul de familie cu număr mic de copii (1 sau 2 copii în cele mai multe cazuri) s-a generalizat la nivelul întregii societăți românești.

La nivelul anului 2024, rata natalității în cadrul județului Bistrița-Năsăud era superioară celei de la nivel național. Rata natalității județului Bistrița-Năsăud a prezentat fluctuații ascendente și descendente de-a lungul perioadei 1992-2024. Până în anul 2002, tendința a fost una descendentă. Din 2003 și până în 2014 valorile au alternat constant pentru ca mai apoi, din 2015 până în 2019 tendința să fie una ascendentă. Începând cu anul 2020, atât pe fondul izbucnirii pandemiei de COVID-19, cât și datorită migrațiilor și a populației vârstnice în ponderi mari, aceasta a regresat, declin care se continuă și în prezent.

În profil teritorial, s-a decis realizarea unei analize a ratei natalității în ultimul an pentru care există date disponibile și anume anul 2024, dar și o analiză a ratei medii a natalității din ultimii 5 ani (2020-2024), pentru a estompa eventualele valori excepționale care pot să apară la nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază în decursul unui singur an. În special în cazul comunelor mai mici, valorile ratei natalității pot să varieze extraordinar de mult de la un an la altul, și este de preferat ca analiza să se facă pe mai mulți ani.

În anul 2024 (fig. 2.21), rata natalității la nivel județean a fost de 8,23‰. Printre comunele cu cele mai ridicate valori putem aminti: Runcu Salvei (13,22‰), Dumitrița (11,93‰), Ilva Mare (11,32‰), Petru Rareș (11,28‰), Parva (11‰), Tiha Bârgăului (10,89‰), Maieru (10,7‰), Șieu (10,54‰), Bistrița Bârgăului (10,49‰), Milaș (10,41‰). De asemenea, se mai pot avea în vedere localități din apropierea centrelor urbane, unde populația tânără a avut valori ridicate: Cetate (12,58‰), Dumitra (11,31‰), Șieu-Măgheruș (10,08‰). La aceasta s-ar mai putea adăuga și prezența populației de etnie romă, cu natalitate tradițional mai ridicată decât media. Dintre centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud, orașul Sângeorz-Băi (13,52‰) a înregistrat cea mai mare valoare, fiind de altfel și maxima de la nivelul județului.

La capătul opus, cele mai scăzute valori ale ratei natalității se înregistrează în comuna Șieuț (6,17‰) urmată de Chiochiș (6,14‰), Chiuza (5,91‰), Silivașu de Câmpie (5,75‰), Spermezeu (5,67‰), Monor (5,55‰), Nușeni (4,87‰), Șieu-Odorhei (3,64‰), Miceștii de Câmpie (3,08‰). Situația este cu adevărat îngrijorătoare, mai ales în cazul orașelor, care ar trebui

să aibă o structură echilibrată pe grupe de vârstă, care să permită o natalitate mai ridicată. În cazul comunelor explicația rezidă din îmbătrânirea demografică accelerată din ultimii ani, lipsa populației tinere, care în general a emigrat spre centrele urbane. Pe de altă parte, nici măcar centrele urbane mari nu prezintă valori ridicate ale ratei natalității. Astfel, sub media județeană se remarcă orașul Beclean (7,8‰) și municipiul Bistrița (6,23‰), la nivelul municipiului fiind și cea mai redusă valoare dintre toate centrele urbane. Acest fapt se poate explica parțial prin fenomenul de suburbanizare, respectiv emigrarea unei părți din populația tânără din aceste orașe în comunele periurbane, fapt care accelerează fenomenul de îmbătrânire demografică inclusiv la nivelul centrelor urbane importante.

Analiza ratei medii a natalității pe perioada ultimilor cinci ani (2020-2024) (fig. 2.22) pentru care au fost disponibile datele relevă o situație ușor asemănătoare cu cea de la nivelul ultimului an analizat (2024). La nivelul județului, rata medie a natalității a fost de 9,54‰. Valoarea maximă a ratei natalității s-a înregistrat în orașul Sângeorz-Băi (14,95‰). Valori ridicate ale ratei natalității (peste 10‰) s-au menținut ca în cazul anului 2024 în comunele: Dumitra (13,56‰), Cetate (13,45‰), Dumitrița (12,44‰), Parva (12,37‰), Maieru (12,24‰), Tiha Bârgăului (11,22‰), Șieu-Măgheruș (11,03‰), Runcu Salvei (10,9‰).

Valorile minime s-au înregistrat în comunele Șintereag (6,98‰), Nușeni (6,91‰), Chiochiș (6,85‰), Șieu-Odorhei (6,66‰), Ciceu-Giurgești (6,32‰), Braniștea (6,09‰), Silivașu de Câmpie (5,24‰). Minimul județean se înregistrează în Miceștii de Câmpie (5,01‰). Aceste valori scăzute ale ratei natalității sunt îngrijorătoare pentru aceste comune, care experimentează un declin demografic accelerat. Situația este și mai gravă în cazul centrelor urbane, precum orașul Beclean și municipiul Bistrița. Singurul oraș care a înregistrat valori mai ridicate ale ratei natalității a fost Sângeorz-Băi (14,95‰), fiind în același timp și unitatea administrativ-teritorială cu cea mai mare valoare de la nivel județean. Se poate afirma, în aceste condiții, că rata natalității a fost mai ridicată, în ansamblu, în mediul rural decât în mediul urban la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

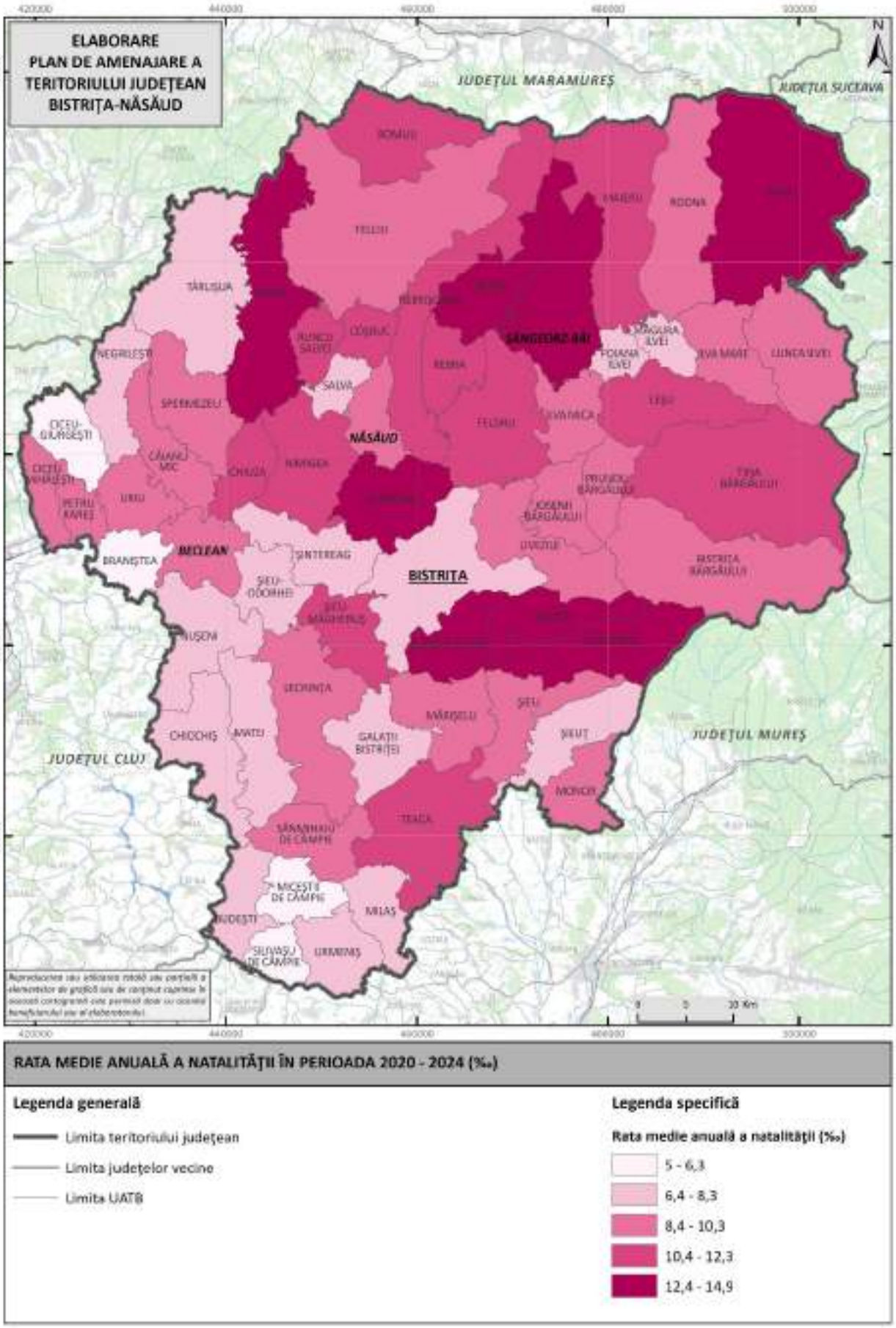

Fig. 2.22 RATA MEDIE ANUALĂ A NATALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.14. Rata generală de fertilitate

Rata generală de fertilitate reprezintă numărul născuților vii dintr-un an raportat la populația feminină de vârstă fertilă (15-49 ani) de la 1 iulie din anul respectiv și se exprimă în numărul de născuți vii la 1000 de femei de vârstă fertilă (15-49 ani). La nivelul județului Bistrița-Năsăud, datele sunt disponibile pentru intervalul 1990-2024. Rata fertilității poate exprima mai corect tendințele în ceea ce privește natalitatea, deoarece raportarea nu se face la populația totală, ci doar la femeile de vârstă fertilă.

Rata fertilității (fig. 2.23) a avut o evoluție similară cu cea a natalității, scăzând constant, de la 68,4‰ în anul 1990, maxima perioadei la 35,9‰ în anul 2024, când s-a înregistrat și valoarea minimă. Deși de-a lungul anilor a suferit oscilații, tendința generală pe care a înregistrat-o a fost una descendentă. Valori scăzute au început să se înregistreze după anul 2000, iar după anul 2020 au scăzut cel mai mult, fiind de altfel și perioada în care s-au înregistrat valorile minime. Minimul principal a fost înregistrat în anul 2024, ultimul pentru care există date, 35,9‰.

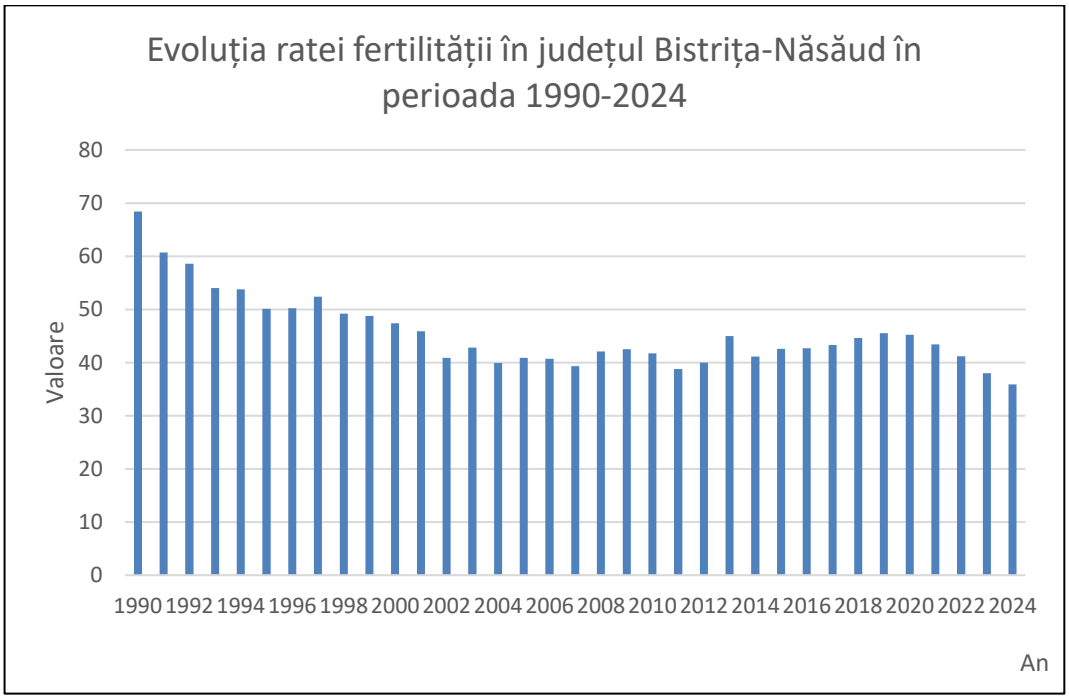

Fig. 2.23 EVOLUȚIA RATEI GENERALE A FERTILITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Comparativ cu valorile ratei generale a fertilității la nivel național, valorile din județul Bistrița-Năsăud au fost mai mari în primii ani ai perioadei analizate, pentru a scădea aproximativ după anul 2000, când însă s-au menținut totuși peste media națională. Județul Bistrița-Năsăud prezintă valori mai mari inclusiv în raport cu valorile de la nivelul regiunii Nord-Vest.

În ultimul an pentru care există date, 2024, valoarea ratei fertilității din județul Bistrița-Năsăud a fost redusă (35,9‰), însă peste media României (29,8‰) și a Regiunii Nord-Vest (33,2‰). Această tendință de scădere din ultimii ani poate fi pusă în special pe seama izbucnirii pandemiei de COVID-19, dar și altor evenimente care au afectat încrederea populației și stabilitatea în regiune (de exemplu, războiul din Ucraina). Valoarea ratei fertilității în mediul urban (30,8‰) este mai scăzută decât cea din mediul rural (39,5‰) în anul 2024, dar această diferență a existat și în anii anteriori, fapt care oferă o explicație pentru natalitatea mai scăzută din mediul urban în județul Bistrița-Năsăud.

Pe grupe de vârstă a mamei, în anul 2024, valoarea maximă a fertilității s-a înregistrat în cazul mamelor cu vârste între 25 și 29 de ani (85‰), urmată de grupa de vârstă 20-24 de ani (64,1‰) și cea de 30-34 de ani (61,9‰). Rata fertilității scade la grupa de vârstă de 35-39 ani (31‰) și la grupa de vârstă 15-19 de ani (24,2‰), precum și la 40 de ani și peste (6,4‰ pentru grupa de vârstă 40-44 de ani).

2.15 Numărul total de decese. Rata mortalității

Numărul total anual de decese la nivelul județului Bistrița-Năsăud (fig. 2.24) s-a menținut constant în perioada supusă analizei, cu o tendință de creștere spre finalul intervalului pe fondul pandemiei, valorile fiind cuprinse între 3000 și 5000 de decese anual, cu unele variații. Valoarea minimă de 2965 de decese s-a înregistrat în anul 2023, iar cea maximă, 4637 de decese, în anul 2021. Numărul de decese a crescut în anii pandemiei, depășind 4000 în 2020 și 2021. Ulterior a început să scadă, iar pentru ultimul an cu date disponibile (2024) valoarea a fost de 3181 de decese.

Rata mortalității se obține raportând numărul de decese dintr-un an la numărul total de locuitori din acel an. Valoarea se exprimă la 1000 de locuitori (‰). La fel ca și rata natalității, rata mortalității permite comparații între unități teritoriale de mărimi diverse sau în perioade diferite de timp, indiferent de numărul total de locuitori.

La fel ca și numărul total de decese, rata mortalității s-a menținut constantă în perioada analizată, cu excepția perioadei de pandemie. De la 9,87‰ în anul 1992, în anul 2024 ajunge la o valoare de 9,83‰ (fig. 2.25). Valoarea maximă s-a înregistrat în anul 2021 (14,17‰), iar minima în anul 2023 (9,15‰). De la 10,05‰ în 2019, în anul 2020 a urcat la o valoare de 12,46‰, iar în anul 2021 la 14,17‰. În ultimii ani pentru care există date, rata mortalității a scăzut până la minimul absolut în anul 2023, 9,15‰, dar în anul 2024, ultimul pentru care există date, a înregistrat o ușoară tendință ascendentă, înregistrând o valoare de 9,83‰.

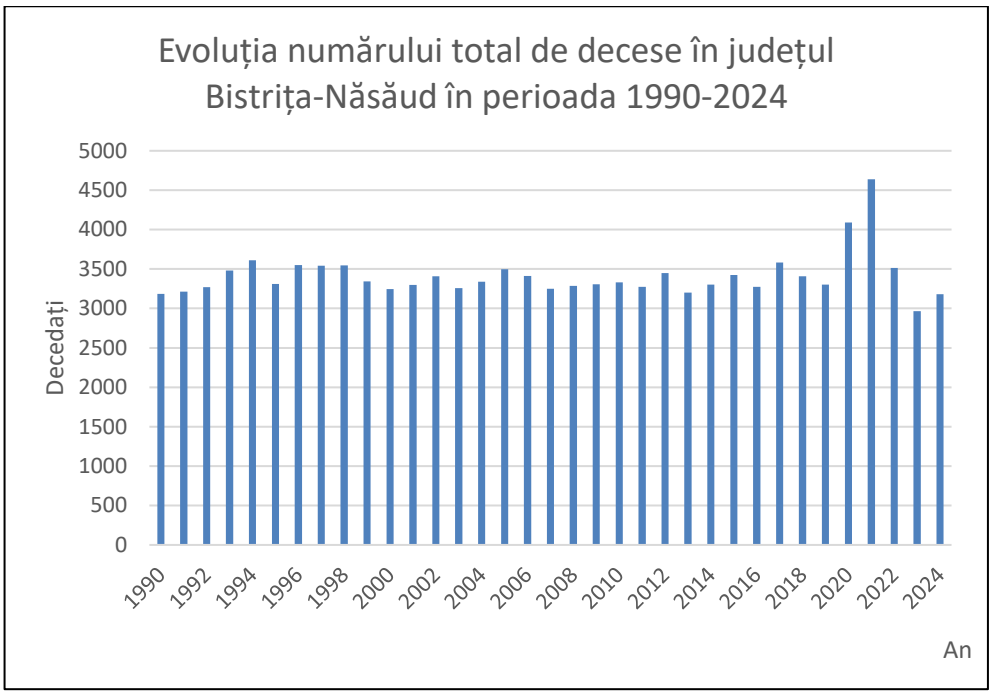

Fig. 2.24 EVOLUȚIA NUMĂRULUI TOTAL DE DECESE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

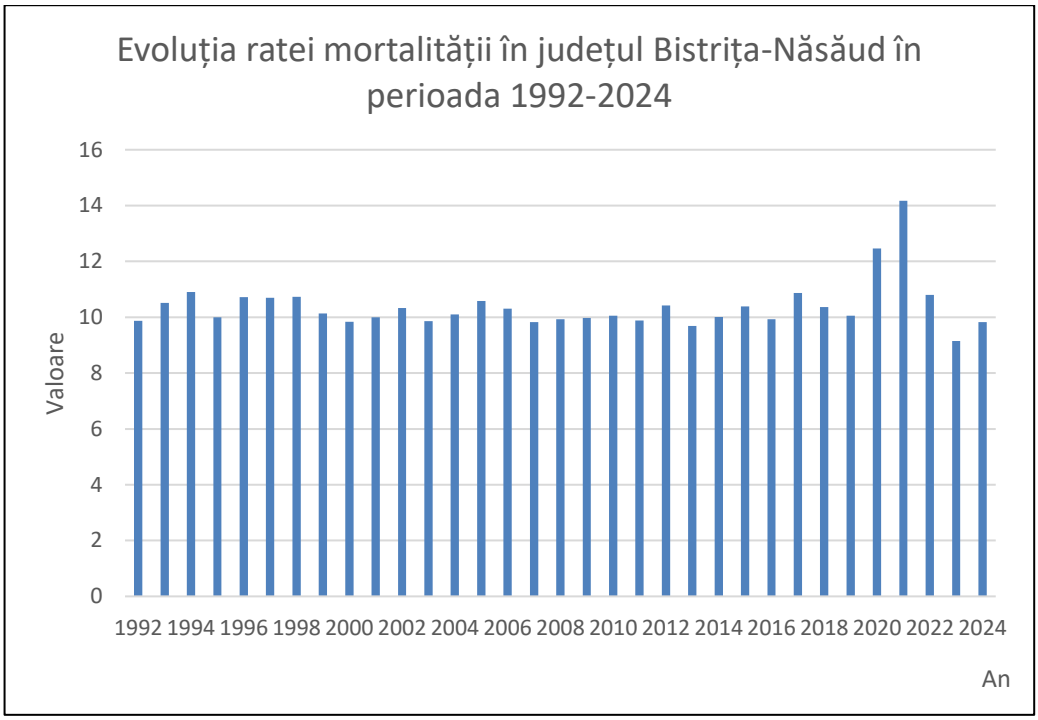

Fig. 2.25 EVOLUȚIA RATEI MORTALITĂȚII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În profil teritorial, analiza s-a realizat la nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază atât pentru anul 2024, cât și pentru perioada ultimilor cinci ani (2020-2024), din aceleași motive expuse și în cazul ratei natalității.

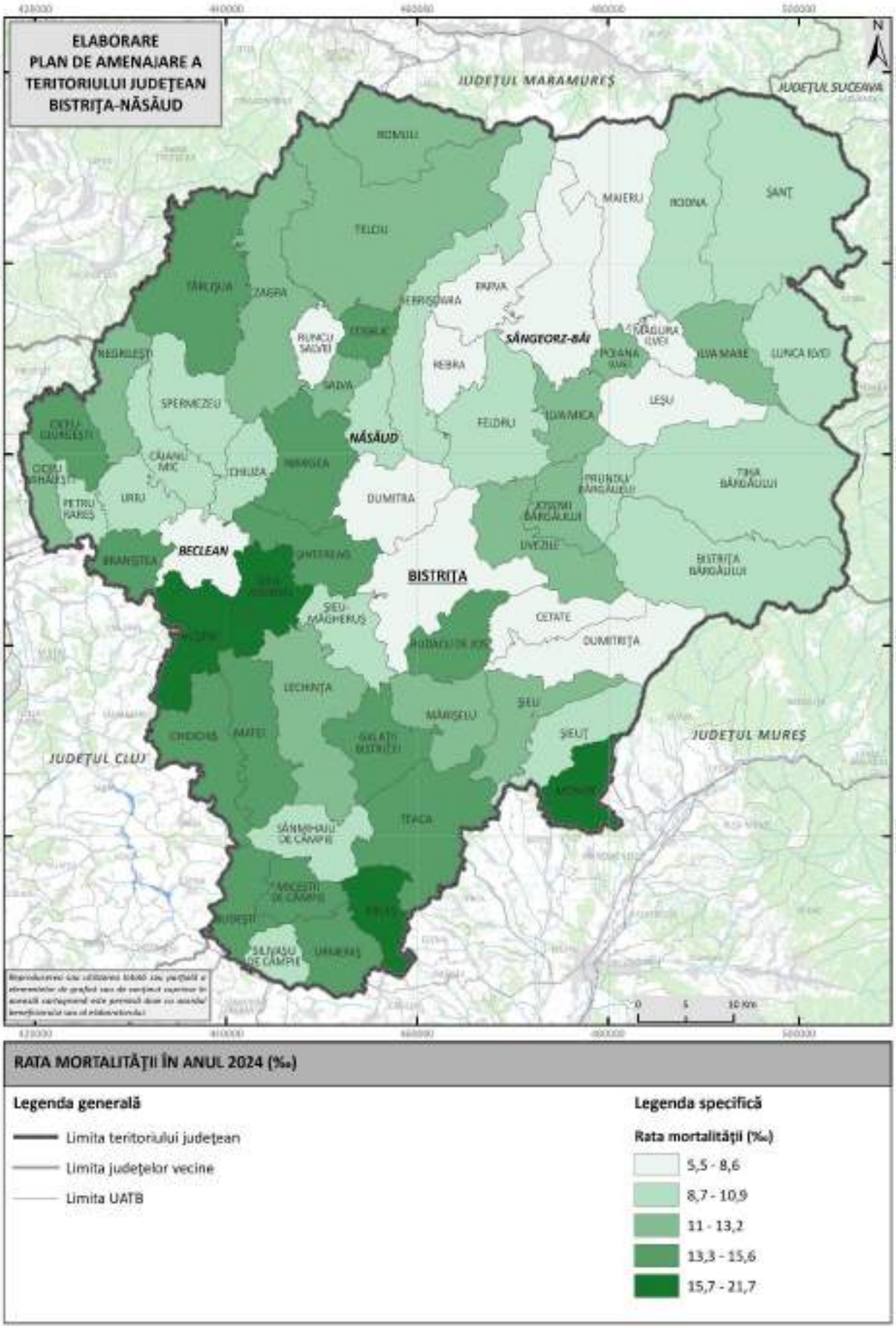

Fig. 2.26 RATA MORTALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În anul 2024 (fig. 2.26), rata mortalității la nivelul județului a fost de 9,83‰. Cele mai ridicate valori ale ratei mortalității s-au înregistrat în comunele din partea sudică a județului, areal unde și îmbătrânirea demografică este mai vizibilă. Astfel, avem în vedere comunele Milaș (21,68‰), cu cea mai mare valoare din județ, Monor (17,43‰), Budești (15,52‰), Miceștii de Câmpie (15,42‰), Matei (15,31‰), Urmeniș (15,14‰), Teaca (15,11‰), Galații Bistriței (14,66‰), Chiochiș (14,59‰). Aceste comune au fost printre cele mai afectate de fenomenul de îmbătrânire demografică, iar o pondere ridicată a populației vârstnice a determinat și o rată ridicată a mortalității. La acestea s-ar mai putea adăuga și Șieu-Odorhei (20,03‰), Nușeni (16,87‰), Ciceu-Giurgești (15,54‰), Târlișua (15,19‰) și Braniștea (15,01‰). În ceea ce privește centrele urbane, orașul cu cea mai mare valoare a ratei mortalității este Năsăud (8,84‰).

Valorile minime ale ratei mortalității s-au înregistrat în anul 2024 în comunele cu ponderi ridicate ale populației tinere, respectiv ponderi scăzute ale populației vârstnice, precum Dumitra (8,4‰), Leșu (8,15‰), Cetate (7,74‰), Maieru (7,18‰), Dumitrița (6,86‰), Parva (5,5‰). La nivelul centrelor urbane se remarcă ponderi reduse în municipiul Bistrița (7,54‰) și orașul Sângeorz-Băi (7,29‰).

Analiza ratei mortalității pe ultimii cinci ani (media anilor 2020-2024) (fig. 2.27) a relevat o situație destul de asemănătoare cu cea tocmai descrisă pentru anul 2024. Valorile sunt mai ridicate decât în anul 2024 luându-se în considerare situația pandemică (2020-2022), cu valori ridicate ale ratei mortalității. Rata medie anuală la nivel județean pentru perioada 2020-2024 a fost de 11,28‰. Tot comunele din regiunea sudică a județului au înregistrat cele mai ridicate valori ale ratei mortalității, cu un maxim în comuna Monor (24,44‰), urmată de Sânmihaiu de Câmpie (22,6‰), Milaș (21,97‰), Miceștii de Câmpie (21,39‰), Silivașu de Câmpie (20,46‰), Budești (20,16‰), Matei (19,62‰), Urmeniș (18,81‰). Valori mari se mai remarcă și în alte comune precum: Ciceu-Giurgești (21,56‰), Șieu-Odorhei (20,56‰), Chiochiș (20,09‰), Braniștea (18,62‰). Asemenea anului 2024, din cadrul centrelor urbane, cea mai mare valoare este în cadrul orașului Năsăud, 10,95‰.

Valorile minime s-au înregistrat în localitățile periurbane ale orașelor sau în relativa apropiere a acestora. În acest context, valori sub 10‰ putem avea în vedere în localități precum Cetate (9,44‰), Dumitrița (8,91‰), Parva (8,83‰), Maieru (8,76‰), Dumitra (8,14‰) și Rebra (7,77‰), cea din urmă fiind și localitatea cu cea mai redusă valoare de la nivelul județului. Din perspectiva centrelor urbane, tot valori sub 10‰ s-au înregistrat în orașul Beclean (9,54‰), municipiul Bistrița (8,26‰) și orașul Sângeorz-Băi (7,84‰).

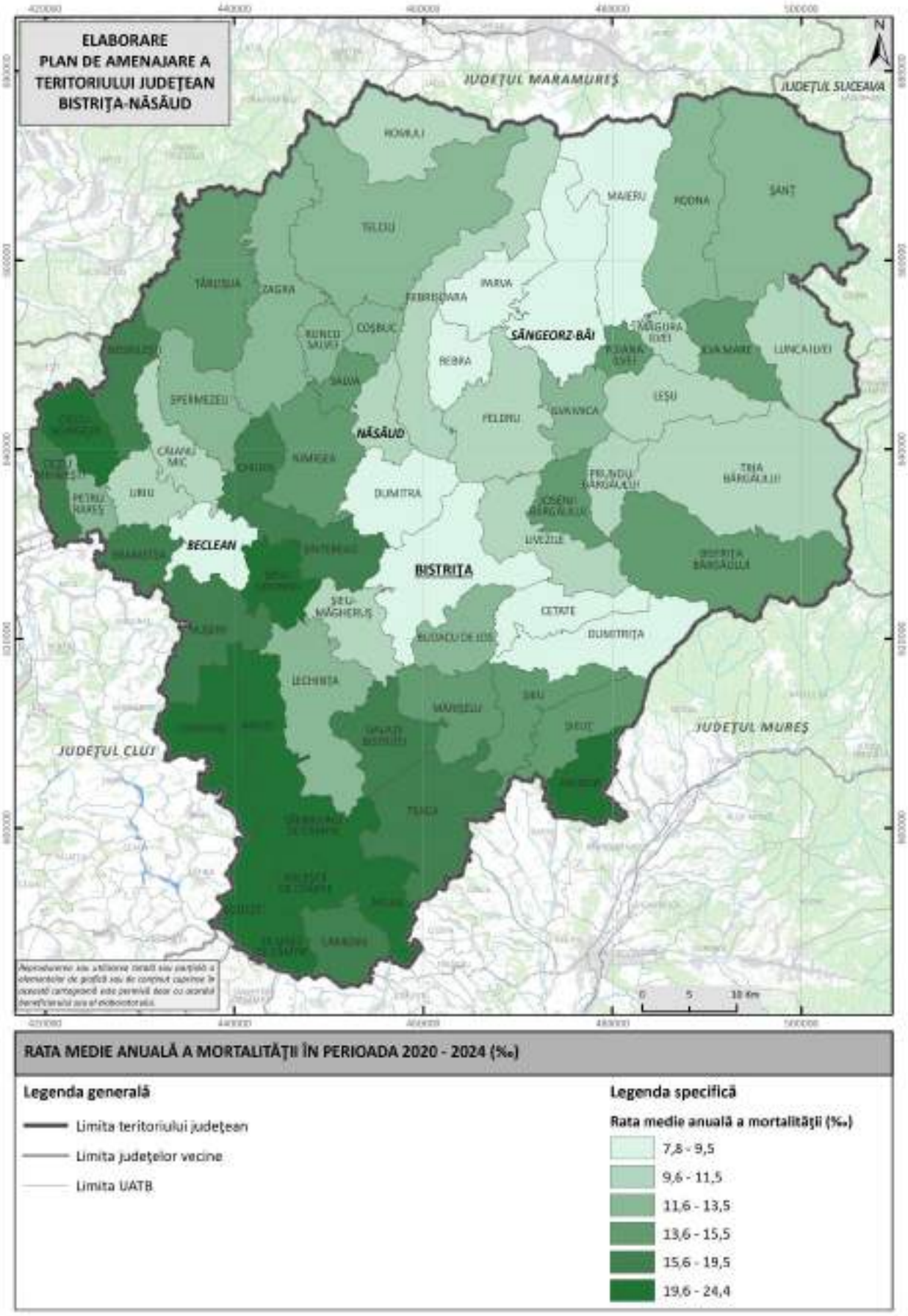

Fig. 2.27 RATA MEDIE ANUALĂ A MORTALITĂȚII LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.16 Mortalitatea infantilă

Mortalitatea infantilă se referă la numărul decedaților cu vârsta de sub 1 an.

Reprezintă un indicator esențial, nu doar din perspectivă strict demografică, ci și din perspectivă economică și socială, deoarece mortalitatea infantilă reflectă, într-o oarecare măsură, gradul de atenție medicală care se oferă mamelor și nou-născuților, asistența medicală la naștere și imediat după aceea, accesul la serviciile medicale, dar, într-un sens mai larg, și nivelul de educație al mamelor, nivelul de igienă, modalitățile în care societatea, în ansamblu, își concentrează atenția și resursele asupra nou-născuților și familiilor acestora.

În județul Bistrița-Năsăud, la fel ca și în restul țării, mortalitatea infantilă a cunoscut o evoluție descendentă în ultimele decenii, de la valori de peste 100 de decese ale copiilor la începutul anilor 1990 la valori sub 20 de decese. În anul 2024 s-a atins cea mai mică valoare și anume 15 decese (fig. 2.28).

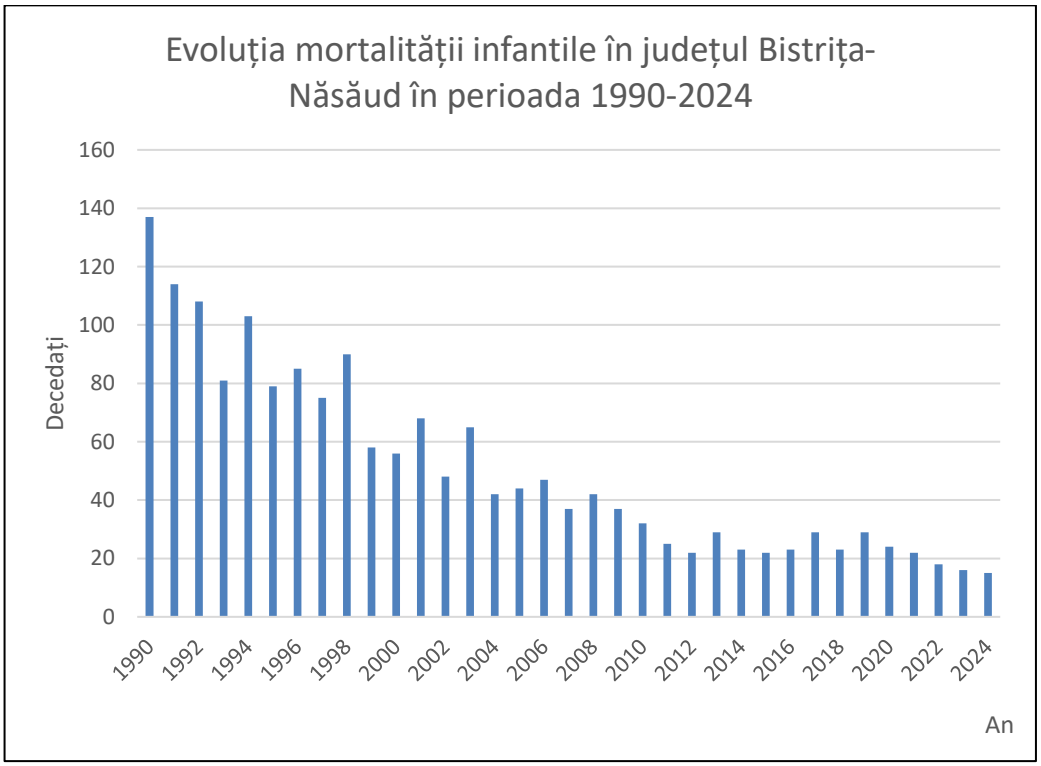

Fig. 2.28 EVOLUȚIA MORTALITĂȚII INFANTILE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1990-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Însă, cu toate acestea, s-au mai remarcat fluctuații în perioada supusă analizei. Cea mai mare valoare s-a înregistrat în anul 1990 (137 de decese). Începând cu anii 2000, mortalitatea infantilă a scăzut la valori sub 70 de decese. Evoluția descendentă a mortalității infantile reflectă

în bună măsură evoluția pozitivă a societății românești în ultimele decenii, sub toate aspectele, dar în primul rând cel al asistenței medicale acordate nou-născuților, precum și mamelor, înainte de naștere, la naștere și după naștere.

În fiecare an, mortalitatea infantilă a fost mai ridicată în mediul rural comparativ cu mediul urban, diferență care nu pare a se micșora. Această diferență existentă între cele două medii de rezidență a fost cuprinsă între circa 10-40 de decese de-a lungul intervalului.

Aceste valori reduse ale mortalității infantile pot fi puse, pe lângă ideea dezvoltării domeniului medical la nivel național și a unei educații tot mai bune a femeilor, și pe seama faptului că rata natalității este una redusă, atenția acordată copiilor este tot mai ridicată și, inevitabil, mortalitatea infantilă prezintă ponderi reduse.

La nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază, o analiză este mult mai dificil de făcut, deoarece valoarea ratei mortalității infantile este nulă în multe comune, unde numărul de nou născuți este de altfel foarte redus.

2.17 Numărul de stabiliri cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud. Rata imigrației

Numărul de stabiliri cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud a avut în general o evoluție ascendentă cu anumite fluctuații.

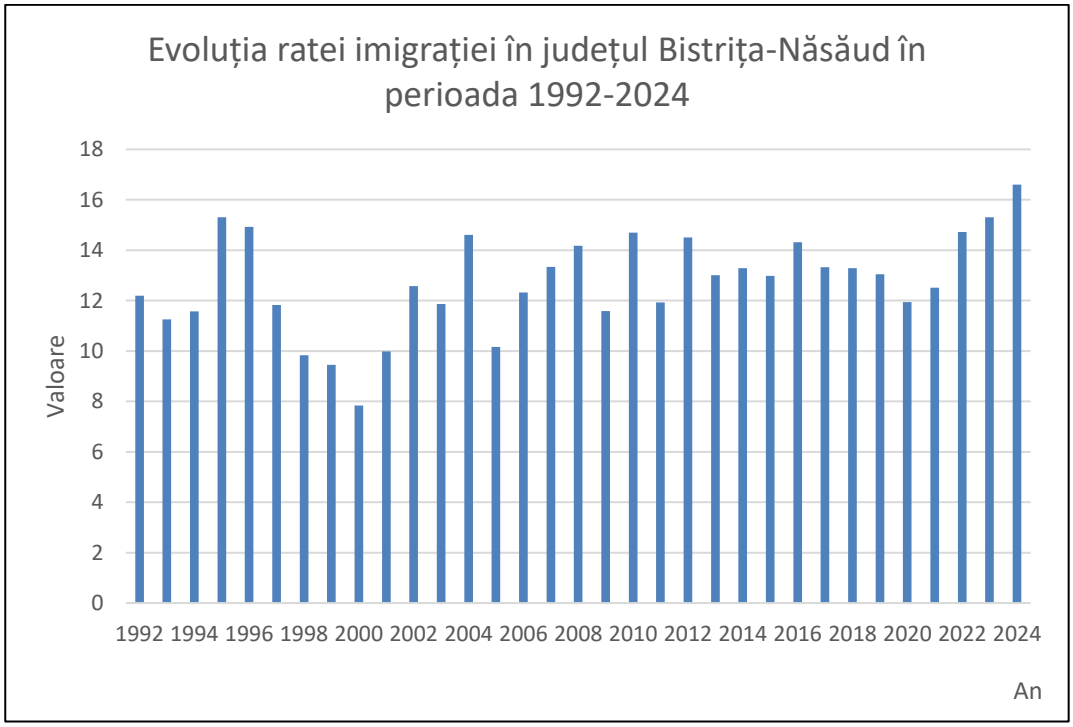

Fig. 2.29 EVOLUȚIA RATEI IMIGRAȚIEI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În perioada analizată, valoarea cea mai ridicată a ratei imigrației a fost înregistrată în anul 2024 (16,6‰), iar cea mai redusă în anul 2000, 7,84‰. Începând cu anul 2021, rata imigrației a crescut constant până în anul 2024, ultimul pentru care există date. Astfel, de la 11,94‰ în anul 2020, ajunge la 12,51‰ în anul 2021, la 14,72‰ în 2022, la 15,3‰ în 2023, iar în anul 2024 la 16,6‰.

Rata imigrației reprezintă raportul dintre numărul persoanelor stabilite cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud într-un an și numărul total de locuitori din acel an, și se exprimă la 1000 de locuitori. Spre deosebire de numărul de stabiliri cu domiciliul, rata imigrației permite comparații între unități teritoriale de mărimi diverse sau în perioade diferite de timp, indiferent de numărul total de locuitori.

Analiza ratei imigrației s-a realizat pentru perioada 1992-2024. Conform fig. 2.29, se poate constata o evoluție ascendentă a ratei imigrației. Începând cu anul 2012, de când rata imigrației a depășit constant 12‰, imigrația a avut în fiecare an un aport mai important la creșterea populației județului decât natalitatea. Valoarea minimă a ratei imigrației s-a înregistrat în anul 2000, și anume 7,84‰, dar valorile au crescut semnificativ începând cu anul 2012 și mai mult după 2020, când s-au înregistrat și valorile maxime ale intervalului, ajungând la 16,6‰ în anul 2024. În ciuda unei creșteri aparent constante, în unii ani s-au înregistrat și regrese de moment.

În profil teritorial, s-a decis realizarea unei analize a ratei imigrației în ultimul an pentru care există date disponibile, și anume anul 2024, dar și o analiză a ratei medii a imigrației din ultimii 5 ani (2020-2024).

În anul 2024, rata imigrației la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de 16,6‰. Cele mai ridicate valori ale ratei imigrației s-au înregistrat în comuna Sânmihaiu de Câmpie (80,89‰) urmată de comuna Budacu de Jos (36,05‰) și Șieu-Măgheruș (32,55‰). Localitățile Budacu de Jos și Șieu-Măgheruș au înregistrat de altfel valori foarte mari ale ratei imigrației pe tot parcursul ultimilor ani, fiind beneficiarele procesului de suburbanizare (periurbanizare), prin care o parte din populația municipiului Bistrița a preferat să se mute în zona periurbană. Astfel se mai explică și valorile ridicate ale ratei imigrației și din comunele Salva, Șieu-Odorhei, Nușeni, Cetate, Nimigea. Se poate constata faptul că, la nivelul județului Bistrița-Năsăud, în anul 2024 s-a consolidat semnificativ migrația dinspre mediul urban spre mediul rural motiv pentru care centrele urbane prezintă valori relativ reduse (fig. 2.30).

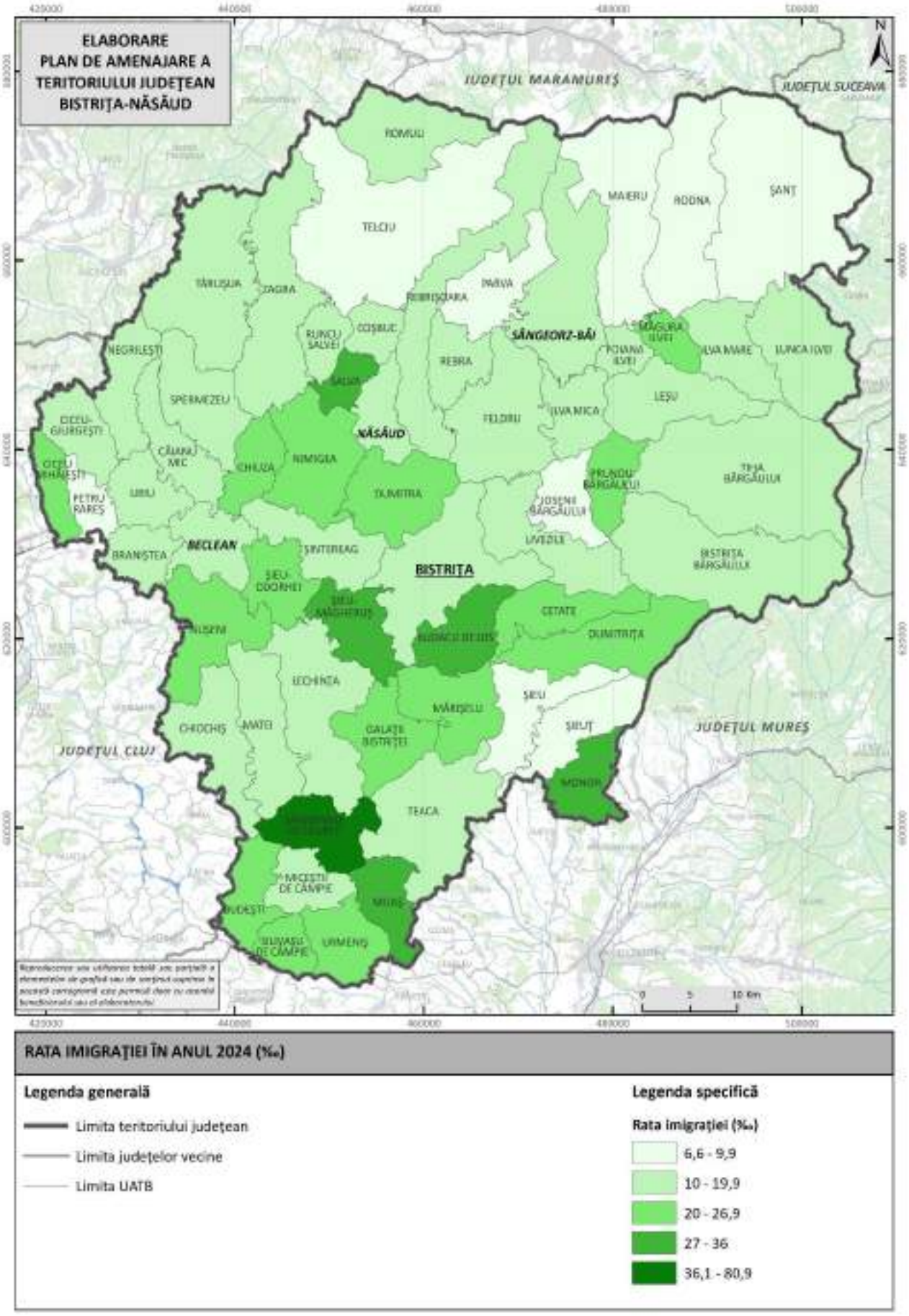

Fig. 2.30 RATA IMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

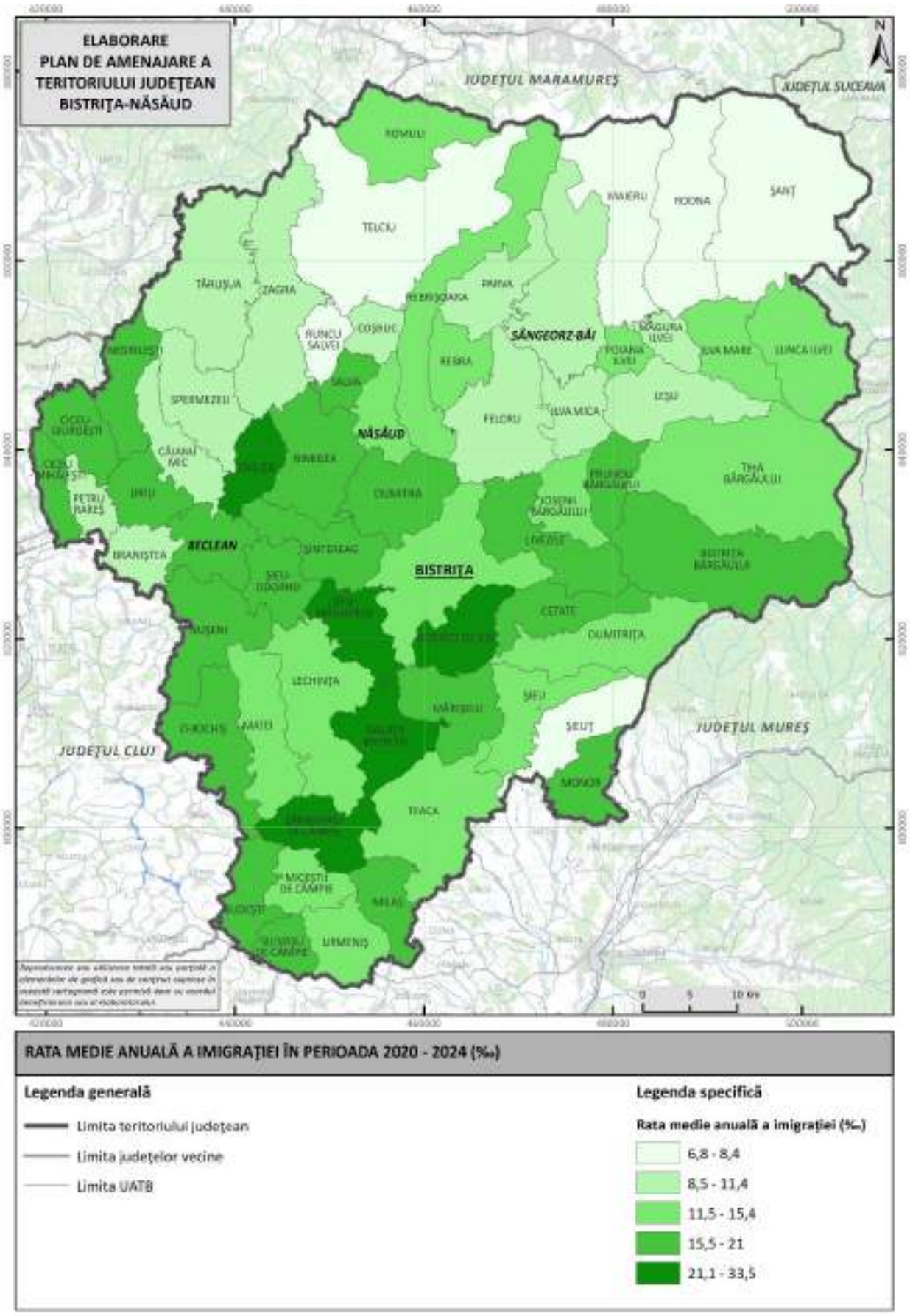

Fig. 2.31 RATA MEDIE ANUALĂ A IMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Valorile cele mai scăzute ale ratei imigrației în anul 2024, sub 10‰ s-au înregistrat în comunele Petru Rareș (9,9‰), Șieu (9,84‰), Josenii Bârgăului (9,55‰), Șieuț (9,45‰), Șanț (8,65‰), Maieru (8,64‰), Parva (7,86‰), Rodna (7,76‰), Telciu (6,56‰). Din perspectiva centrelor urbane, orașul Sângeorz-Băi a înregistrat cea mai mică valoare, 10,65‰.

Analiza ratei medii anuale a imigrației din ultimii 5 ani pentru care există date disponibile (2020-2024) este mai relevantă pentru a reflecta situația din ultima perioadă și trendurile la nivel județean în ceea ce privește imigrația (fig. 2.31). Rata medie la nivel de județ în perioada 2020-2024 a fost de 14,21‰. Și în acest caz, comunele Sânmihaiu de Câmpie, Budacu de Jos și Șieu-Măgheruș prezintă cele mai mari valori, 33,53‰ în Sânmihaiu de Câmpie, 25,45‰ în Budacu de Jos și 23,43‰ în Șieu-Măgheruș. Situația se menține asemenea anului 2024, valorile cele mai mari fiind în proximitatea centrelor urbane și scăzând pe măsură ce ne îndepărtăm de acestea.

În general, localitățile cu rate ridicate ale imigrației se grupează mai mult sau mai puțin circular în jurul municipiului Bistrița (Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate, Dumitra, Șintereag, Livezile), reflectând așadar în bună măsură fenomenul de suburbanizare.

Valorile cele mai scăzute s-au înregistrat în cadrul localitățile situate spre periferia județului. În acest sens, se remarcă comunele Măgura Ilvei (10,99‰), Braniștea (10,9‰), Petru Rareș (10,8‰), Târlișua (10,77‰), Căianu Mic (10,75‰), Spermezeu (10,02‰), Telciu (8,37‰), Maieru (7,64‰), Șanț (7,64‰), Rodna (6,81‰). La nivelul centrelor urbane, orașul Sângeorz-Băi a înregistrat cea mai mică valoare, 9,71‰. Cu toate acestea, rata imigrației a prezentat valori relativ ridicate, peste 12‰ în majoritatea unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

2.18 Numărul de plecări cu domiciliu în județul Bistrița-Năsăud. Rata emigrației

Asemenea numărului de stabiliri cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud, și numărul de plecări cu domiciliul în județul Bistrița-Năsăud a scos în evidență o tendință generală de evoluție ascendentă în perioada analizată. Maximul principal al ratei emigrației a fost înregistrat în anul 2024, 18,18‰, iar minimul principal în anul 2000, 10,45‰. În intervalul 1990-2012 valorile au oscilat constant. Ulterior, după anul 2012 s-au menținut peste 14‰, cu excepția anului 2020 (13,79‰). Trebuie precizat însă că o anumită parte din aceste persoane au emigrat tot în județul Bistrița-Năsăud, deci acest trend crescător trebuie pus în bună măsură pe seama procesului de suburbanizare. În perioada pandemiei, rata emigrației a evoluat asemenea ratei imigrației cu excepția intervalului 2022-2023, când în cazul ratei emigrației s-a remarcat o scădere. Astfel, de

la 13,79‰ în anul 2020, rata emigrației a ajuns la 14,52‰ în anul 2021, la 17,41‰ în 2022, la 17,03‰ în 2023, iar în anul 2024 la 18,18‰.

Rata emigrației reprezintă raportul dintre numărul persoanelor plecate cu domiciliul din județul Bistrița-Năsăud într-un an și numărul total de locuitori din acel an, și se exprimă la 1000 de locuitori. La fel ca și în cazul ratei imigrației, rata emigrației s-a analizat pentru perioada 1992-2024.

Rata emigrației (fig. 2.32) a ajuns să depășească rata mortalității în toți anii. Evoluția sa a fost similară cu cea a numărului de persoane plecate cu domiciliul din județul Bistrița-Năsăud. În perioada 1990-2012 valorile au tot oscilat, pentru a se menține constant ridicate după anul 2012. Comparativ cu rata imigrației, se observă că rata emigrației a înregistrat valori mai ridicate, de unde rezultă un spor migratoriu negativ la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Fenomenul de suburbanizare a avut și are însă un rol foarte important în creșterea ratei emigrației (și a imigrației), fiind vorba de o migrație internă, în interiorul județului, astfel că valorile probabil vor mai crește și în viitorul apropiat, în măsura în care acest fenomen va continua.

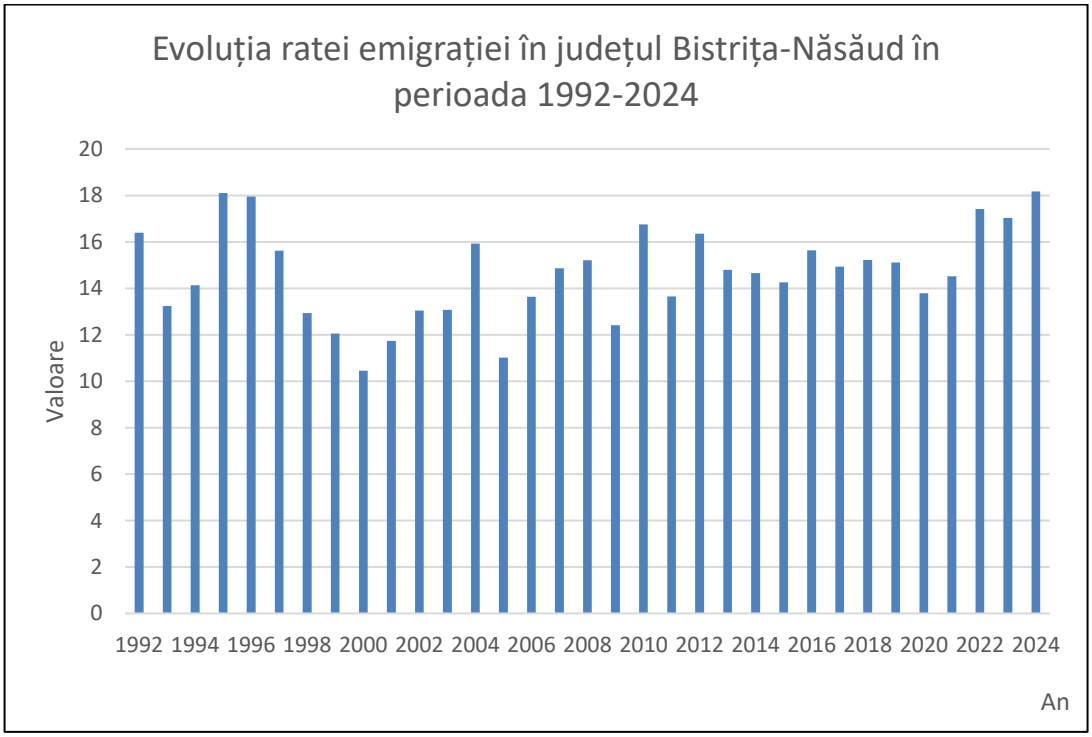

Fig. 2.32 EVOLUȚIA RATEI EMIGRAȚIEI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În profil teritorial, s-a realizat o analiză atât a valorilor ratei emigrației în ultimul an pentru care există date disponibile, 2024, cât și a valorilor medii anuale ale ratei emigrației din ultimii cinci ani (2020-2024).

În anul 2024, rata emigrației la nivelul județului a fost de 18,18‰. Valorile cele mai ridicate ale ratei emigrației (fig. 2.33) s-au înregistrat în regiunea sudică: Sânmihaiu de Câmpie (34,89‰), Miceștii de Câmpie (26,72‰), Monor (25,36‰), Urmeniș (25,04‰), Teaca (21,86‰), Lechința (21,81‰). Pe fondul acestor rate mari ale emigrației în regiunea sudică se poate explica și ponderea mare a populației vârstnice. De asemenea, centrele urbane precum orașul Năsăud (27,68‰) și orașul Beclean (22,84‰) au înregistrat ponderi mari. Această rată mare în cadrul centrelor urbane poate fi explicată prin deplasarea către periferie a populației, intervenind din nou fenomenul de suburbanizare. De asemenea, rate ridicate ale emigrației s-au înregistrat și în comune precum Coșbuc (32,17‰), Șintereag (26,85‰), Rebra (24,96‰), Șieu-Odorhei (23,67‰), Rebrișoara (23,57‰).

Valorile minime se înregistrau în comunele Șieuț (13,15‰), Dumitrița (13,12‰), Josenii Bârgăului (13,11‰), Telciu (12,77‰), Șanț (12,68‰), Maieru (12,04‰), Braniștea (11,17‰), orașul Sângeorz-Băi (11,06‰), Chiuza (14,62‰). Nu se concentrează într-un areal anume al județului, dar sunt comune unde ponderea vârstnicilor este ceva mai ridicată ceea ce înseamnă că din considerente medicale și tradiționale, migrează mai puțin.

Pentru a putea analiza o imagine mai de ansamblu a ratei emigrației în ultima perioadă, s-a analizat rata anuală medie a emigrației în ultimii cinci ani, 2020-2024.

Analiza reflectă o situație diferită la nivelul ultimilor cinci ani (fig. 2.34). În perioada 2020-2024, rata medie anuală a emigrației la nivel de județ a fost 16,19‰. Cele mai ridicate rate ale emigrației au fost înregistrate atât în nord, cât și în sud. Amintim în acest context localități precum Silivașu de Câmpie (22,97‰), Sânmihaiu de Câmpie (22,9‰), Rebrișoara (22,66‰), Rebra (22,02‰), Galații Bistriței (20,99‰), Miceștii de Câmpie (19,17‰). La nivelul centrelor urbane, cea mai mare valoare a înregistrat-o orașul Năsăud (23,94‰) fiind și maxima de la nivelul județului. În cazul municipiului Bistrița, valoarea a fost de 15,34‰.

La polul opus, cele mai mici valori ale ratei emigrației au fost distribuite în întreg județul, fără a exista o concentrare anume: Telciu (12,8‰), Șanț (11,93‰), Maieru (11,68‰), orașul Sângeorz-Băi (11,3‰), Runcu Salvei (10,94‰), Braniștea (9,78‰). Motivele acestor valori au fost reamintite mai sus, însă, așa cum se menționase, se are în vederea ponderea mai ridicată a populației vârstnice, mai puțin predispusă la emigrație.

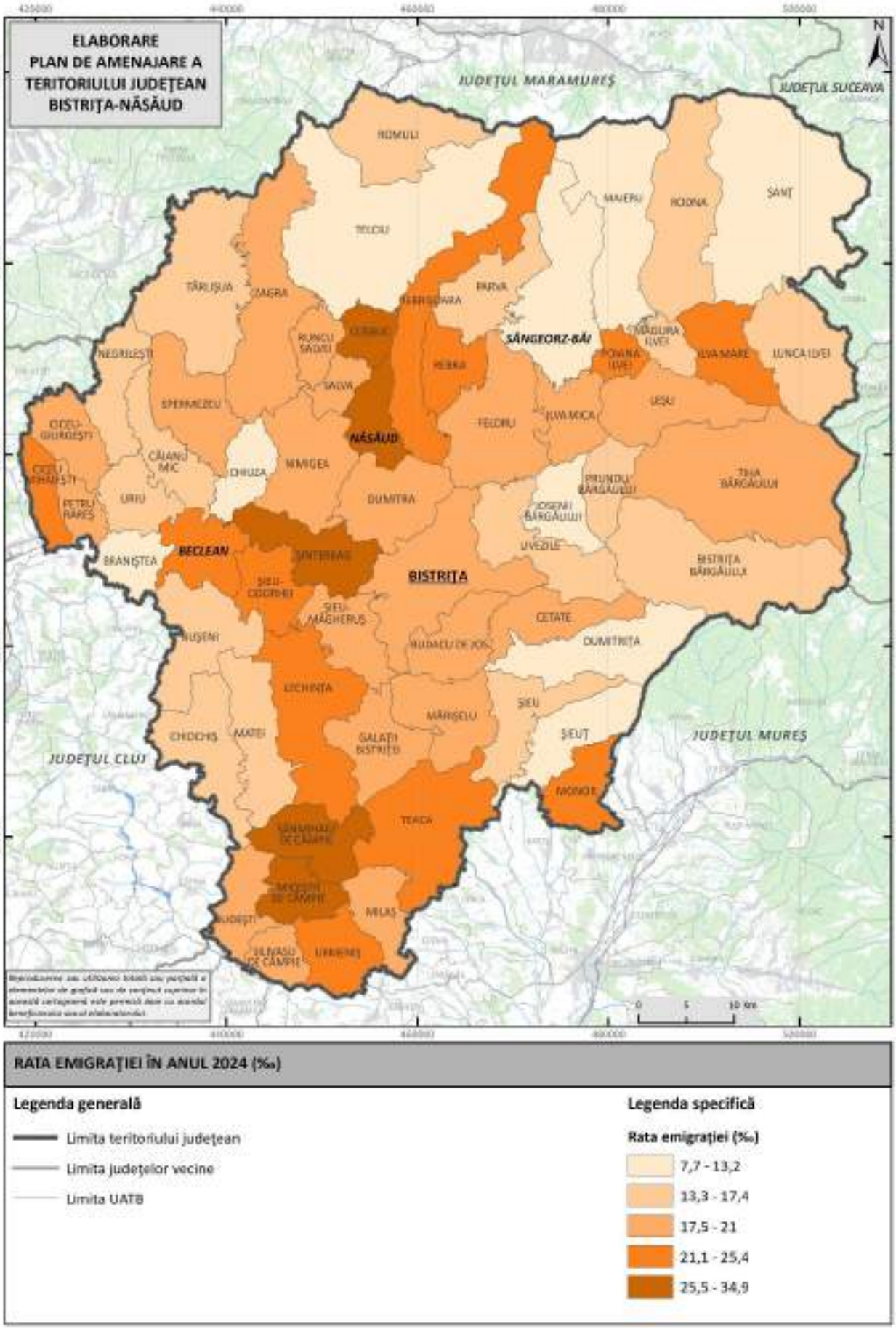

Fig. 2.33 RATA EMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

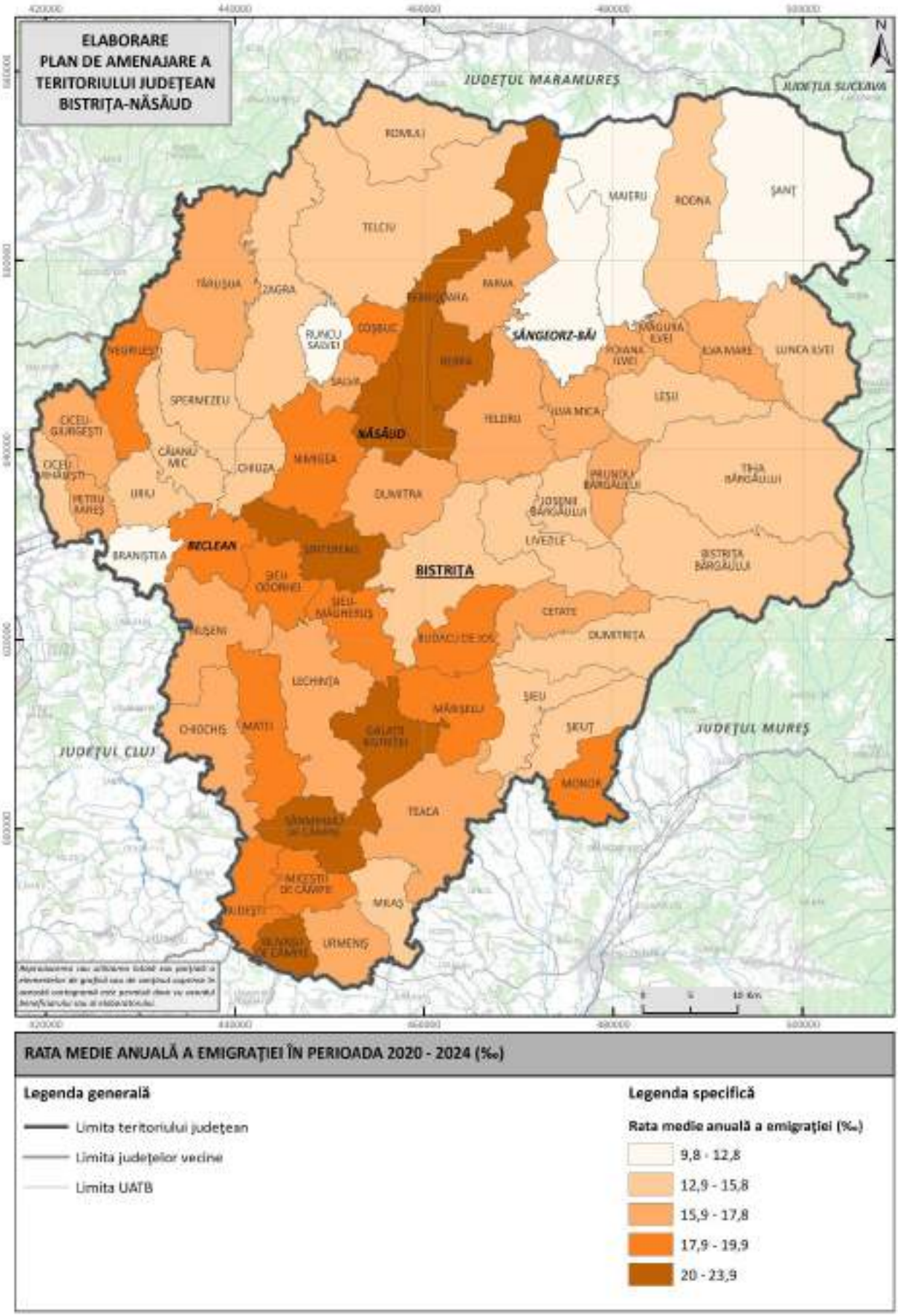

Fig. 2.34 RATA MEDIE ANUALĂ A EMIGRAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

2.19 Mișcarea naturală. Sporul natural

Sporul natural rezultă din diferența dintre numărul total de nou născuți și cel de decedați într-un an. Rata sporului natural se calculează prin raportarea acestei diferențe la numărul total de locuitori și se exprimă la 1000 de locuitori.

În județul Bistrița-Năsăud, rata sporului natural (fig. 2.35) a cunoscut o evoluție descendentă, mai ales spre finalul perioadei, de la valori pozitive la început (4,32‰ în anul 1992) la valori negative spre finalul intervalului analizat, odată cu anul 2020. Maxima perioadei a fost înregistrată în anul 1992 (4,32‰), iar minima în anul 2021 (-3,92‰).

Evoluția ratei sporului natural este un rezultat direct al evoluției ratei natalității și a ratei mortalității. În județul Bistrița-Năsăud, la fel ca și în restul țării, rata natalității a suferit un declin începând cu anii 1990. În perioada de analiză, rata mortalității a fost relativ constantă, cu o tendință ascendentă spre finalul perioadei, iar rata natalității a scăzut constant.

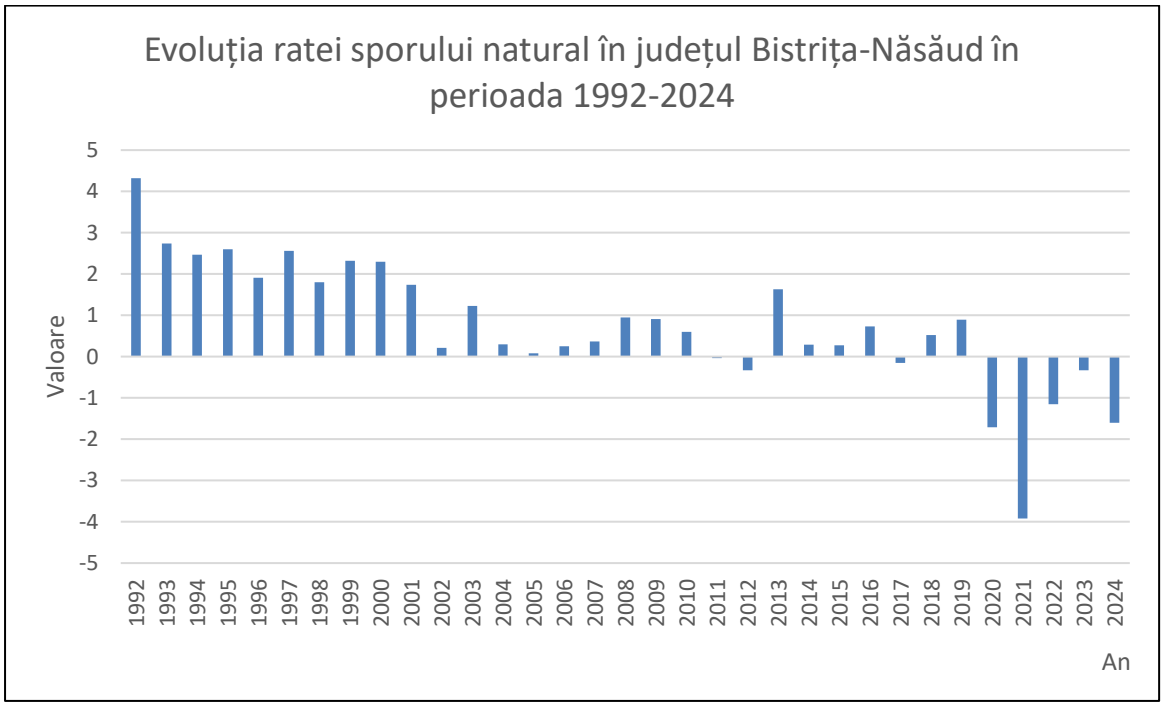

Fig. 2.35 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI NATURAL ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În ciuda tendințelor care s-au înregistrat în intervalul analizat, rata natalității a avut valori mai mari decât rata mortalității în cea mai mare parte a intervalului, de unde și un spor natural pozitiv până în anul 2019 inclusiv, cu excepția a trei ani, când valorile au fost ușor negative, 2011 (-0,04‰), 2012 (-0,33‰) și 2017 (-0,15‰). Se poate presupune, cu o destulă certitudine, că valorile ratei sporului natural anterioare anului 1992 au fost și mai ridicate, date

fiind valorile mai ridicate ale ratei natalității. Începând cu anul 2020, valorile negative ale ratei sporului total s-au înregistrat an de an, în contextul unei mortalități mai ridicate pe fondul pandemiei de COVID-19. Deși din 2022 valorile par a crește, în ultimul an pentru care există date, 2024, valoarea din nou a scăzut de la -0,33‰ în anul 2023 la -1,6‰ în anul 2024.

În profil teritorial, rata sporului natural a fost analizată atât la nivelul anului 2024, ultimul pentru care există date disponibile, cât și ca valoare medie anuală pentru ultimii cinci ani (2020-2024).

În anul 2024 (fig. 2.36), rata sporului natural la nivelul județului a fost una negativă, -1,6‰. Chiar și în condiții post-pandemice, se constată prezența unor valori pozitive ale ratei sporului natural în anumite unități administrativ-teritoriale: orașul Sângeorz-Băi (6,23‰), Parva (5,5‰), Dumitrița (5,07‰), Cetate (4,84‰), Runcu Salvei (4,67‰), Maieru (3,53‰), Dumitra (2,91‰). Centrele urbane cu o rată pozitivă a sporului natural în anul 2024 au fost orașul Sângeorz-Băi (6,23‰), fiind și maxima de la nivelul județului, și orașul Năsăud (0,18‰). Despre acestea se poate presupune că au cunoscut o ușoară revitalizare și o rejuvenare recentă ca urmare a valorilor mai ridicate ale ponderii tinerilor. În cazul orașului Beclean și a municipiului Bistrița valorile au fost negative, pe fondul emigrației populației tinere spre arealul periurban.

Majoritatea unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud au înregistrat însă valori negative ale ratei sporului natural în anul 2024, cu un minim în comuna Șieu-Odorhei (-16,39‰), unde procesul de îmbătrânire demografică este accentuat, rezultând o rată ridicată a mortalității, și o rată foarte scăzută a natalității. Situații similare, s-au înregistrat în mai multe comune din regiunea sudică: Urmeniș (-5,24‰), Teaca (-6,22‰), Budești (-8,05‰), Chiochiș (-8,45‰), Matei (-8,93‰), Milaș (-11,27‰), Monor (-11,89‰), Miceștii de Câmpie (-12,33‰). Valori negative ale ratei sporului natural s-au înregistrat în două centre urbane, orașul Beclean (-0,25‰) și municipiul Bistrița (-1,31‰).

Analiza ratei medii anuale a sporului natural pentru perioada 2020-2024 poate să ofere o imagine de ansamblu mai corectă asupra situației demografice din județ.

Astfel, pentru perioada 2020-2024 (fig. 2.37), se constată că situația este asemănătoare în raport cu cea din anul 2024, numărul valorilor pozitive fiind la fel de redus. Rata medie anuală a sporului natural în perioada 2020-2024 la nivel de județ a fost de -1,74‰. Cea mai ridicată rată a sporului natural s-a înregistrat în orașul Sângeorz-Băi (7,11‰), care este urmat de comuna Dumitra (5,42‰), Cetate (4,01‰), Parva (2,14‰), Dumitrița (3,53‰), Maieru (3,48‰). Dintre centrele urbane cu valori pozitive se remarcă doar orașul Sângeorz-Băi (7,11‰), iar în restul unităților urbane valorile sunt negative.

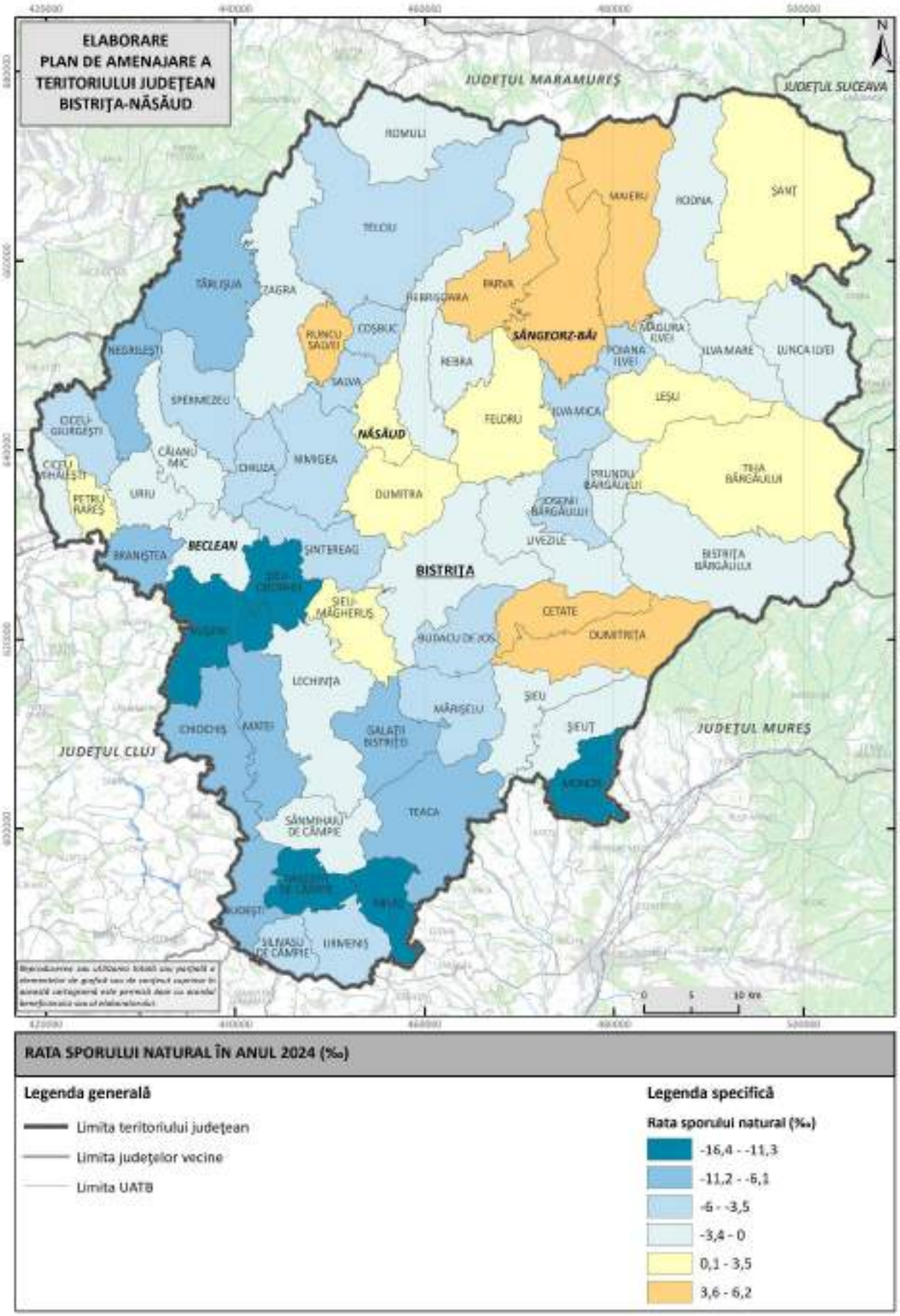

Fig. 2.36 RATA SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

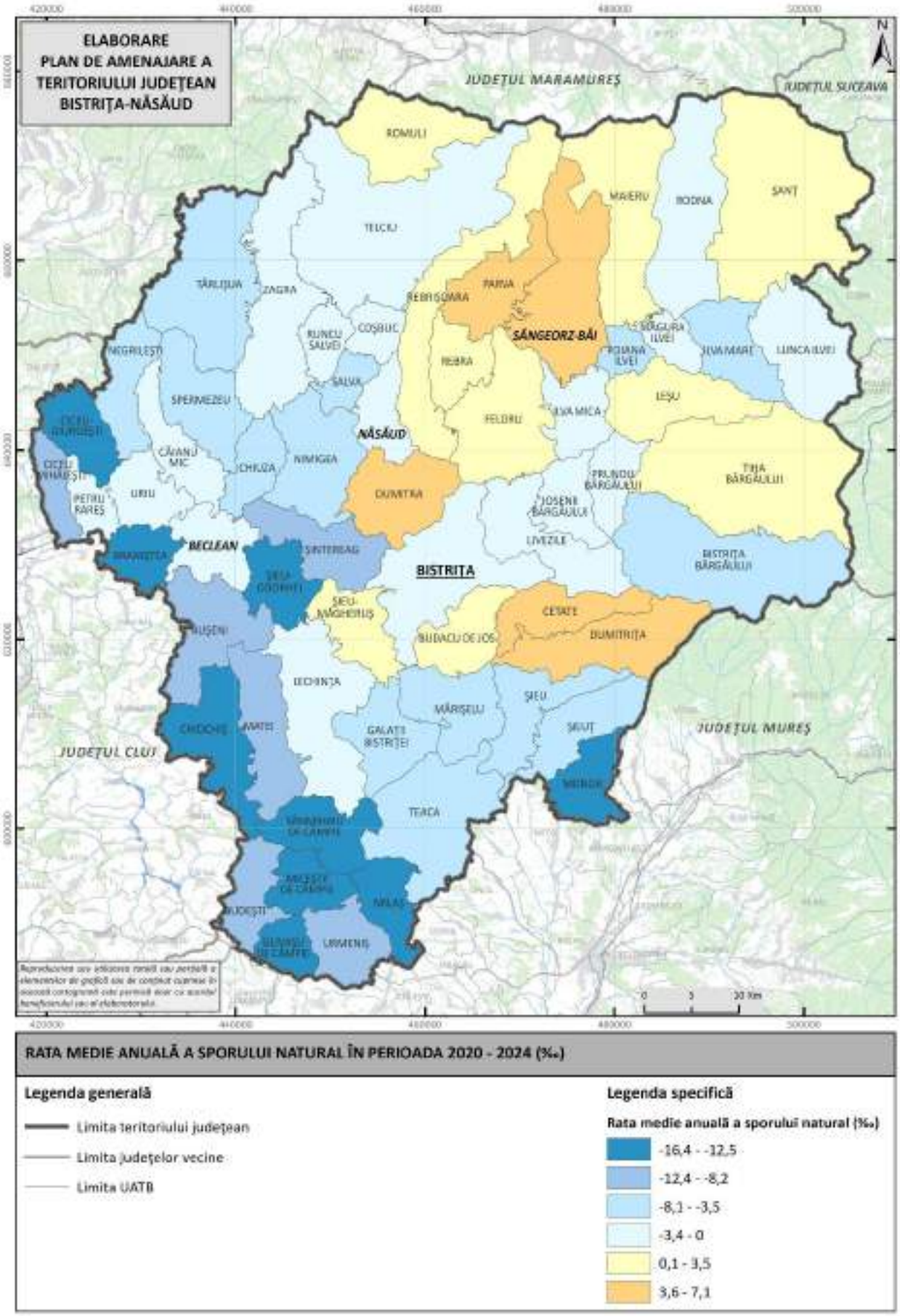

Fig. 2.37 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Spre deosebire de anul 2024, în intervalul 2020-2024, orașul Năsăud a înregistrat o valoare negativă, -0,91‰. Aceste valori scot în evidență și oferă o idee de ansamblu cu privire la faptul că situația nu este una îngrijorătoare doar în mediul rural, ci și în mediul urban. Ponderea tinerilor și a adulților tineri nu este suficientă pentru a avea un spor natural pozitiv, iar ponderea lor în județ este în scădere. Totuși, acest interval nu este foarte reprezentativ, deoarece include și perioada de pandemie, cu valori mai ridicate ale mortalității.

Cele mai scăzute valori se înregistrează în comunele din sudul județului afectate de fenomenul de îmbătrânire demografică: Urmeniș (-11,45‰), Budești (-11,85‰), Matei (-12,41‰), Chiochiș (-13,24‰), Sânmihaiu de Câmpie (-13,9‰), Milaș (-14,16‰), Monor (-15,06‰), Silivașu de Câmpie (-15,23‰), Miceștii de Câmpie (-16,38‰). Și municipiul Bistrița s-a situat în zona valorilor negative, cu o rată a sporului natural de -0,19‰, fapt care se explică printr-o rată scăzută a natalității și una ridicată a mortalității în perioada analizată.

2.20 Mișcarea migratorie. Spor migratoriu

Sporul migratoriu rezultă din diferența dintre numărul total de persoane stabilite cu domiciliul și numărul total de persoane plecate cu domiciliul într-un an. Rata sporului migratoriu reprezintă raportul dintre această diferență și numărul total de locuitori din acel an, și se exprimă la 1000 de locuitori.

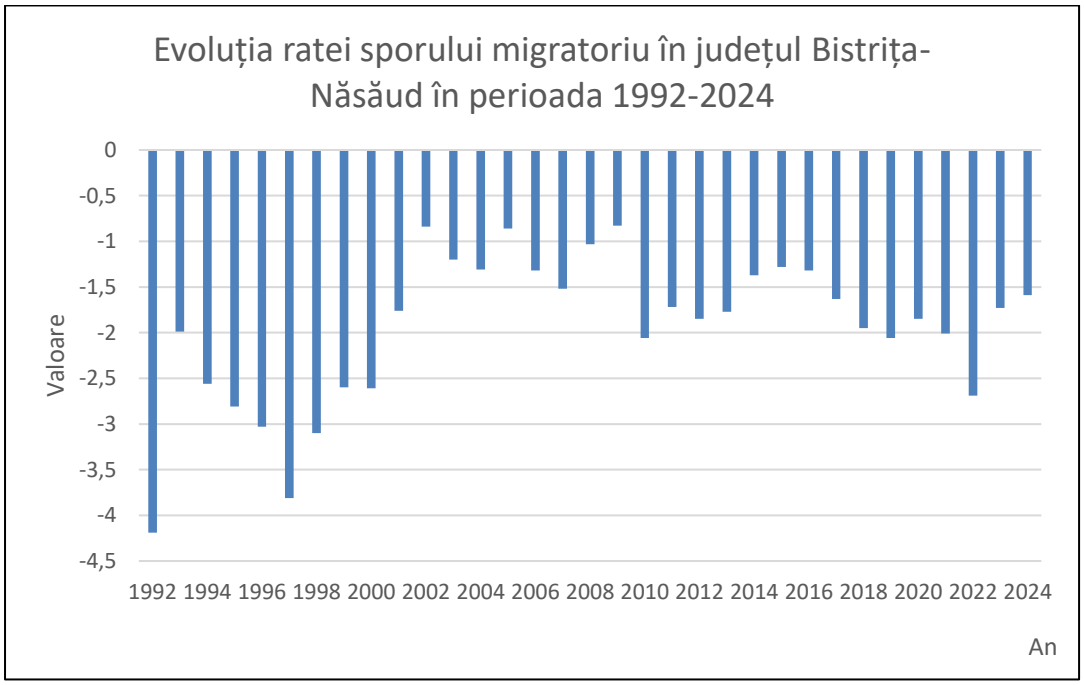

Fig. 2.38 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI MIGRATORIU ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

În societatea actuală, sporul migratoriu a ajuns să dețină o importanță aproape la fel de mare ca cea a sporului natural, iar uneori valorile sporului migratoriu depășesc, în ansamblu, pe cele ale sporului natural, având astfel o contribuție decisivă la potențialul demografic al unei regiuni sau al unui județ. În cazul județului Bistrița-Năsăud (fig. 2.38) situația nu este una optimistă, întrucât valorile sunt în mod constant negative.

Rata sporului migratoriu a evoluat diferit în raport cu rata sporului natural în perioada 1992-2024. Astfel, rata sportului migratoriu a fost exclusiv negativă, iar rata sporului natural a devenit negativă spre sfârșitul perioadei. Într-un fel sau altul, cele două au determinat o tendință descendentă a populației din județul Bistrița-Năsăud.

La începutul anilor 1990 s-au înregistrat minimele perioadei, în anul 1992 fiind minimul principal (-4,19‰), iar în anul 1997 minimul secundar (-3,81‰). Maximul s-a înregistrat la sfârșitul anilor 2000, -0,83‰ în anul 2009. Ulterior, valorile au oscilat, dar și-au menținut caracterul negativ până în ultimul an în care sunt date disponibile, 2024. Tendința ușor ascendentă din ultimii ani putem spune că s-a datorat unei rate a imigrației ceva mai ridicată.

La nivel de unități administrativ-teritoriale de bază, analiza s-a realizat, ca și la ceilalți indicatori, pentru ultimul an pentru care există date disponibile (2024), dar și pentru media ultimilor cinci ani (2020-2024).

Cu toate că, în perioada 1992-2024 sporul migratoriu a fost predominant unul negativ, se observă că, la nivelul anului 2024, analizând la nivel de unitate administrativ-teritorială, au fost areale unde totuși acesta a înregistrat și valori pozitive. Rata sporului migratoriu la nivelul anului 2024 (fig. 2.39) în județul Bistrița-Năsăud a fost de -1,59‰. Printre comunele care s-au remarcat cu spor migratoriu pozitiv sunt Sânmihaiu de Câmpie (46‰), Budacu de Jos (17,15‰), Chiuza (16,83‰), Salva (14,1‰), Șieu-Măgheruș (12,39‰), Dumitrița (10,44‰), Milaș (8,67‰). În rest, marea majoritate a comunelor au prezentat valori sub 8‰. În aceste cazuri, migrația ar putea fi pusă tot pe seama populației județului Bistrița-Năsăud, care s-a deplasat dinspre mediul urban spre cel rural mai ales în context post-pandemic, când fenomenul de periurbanizare s-a intensificat. Astfel, valori ridicate ale sporului migratoriu se mai înregistrează și în comune precum Cetate, Nimigea, Șieu-Odorhei, Uriu, Dumitra, Livezile, situate în zona periurbană.

Pe de altă parte, valorile negative au caracterizat mari întinderi ale județului, cu minima în comuna Coșbuc (-18,68‰). Valori foarte scăzute ale ratei sporului migratoriu s-au mai înregistrat și în alte comune precum: Rodna (-9,21‰), Șintereag (-9,63‰), Feldru (-10,11‰), Miceștii de Câmpie (-10,28‰), Rebra (-12,11‰).

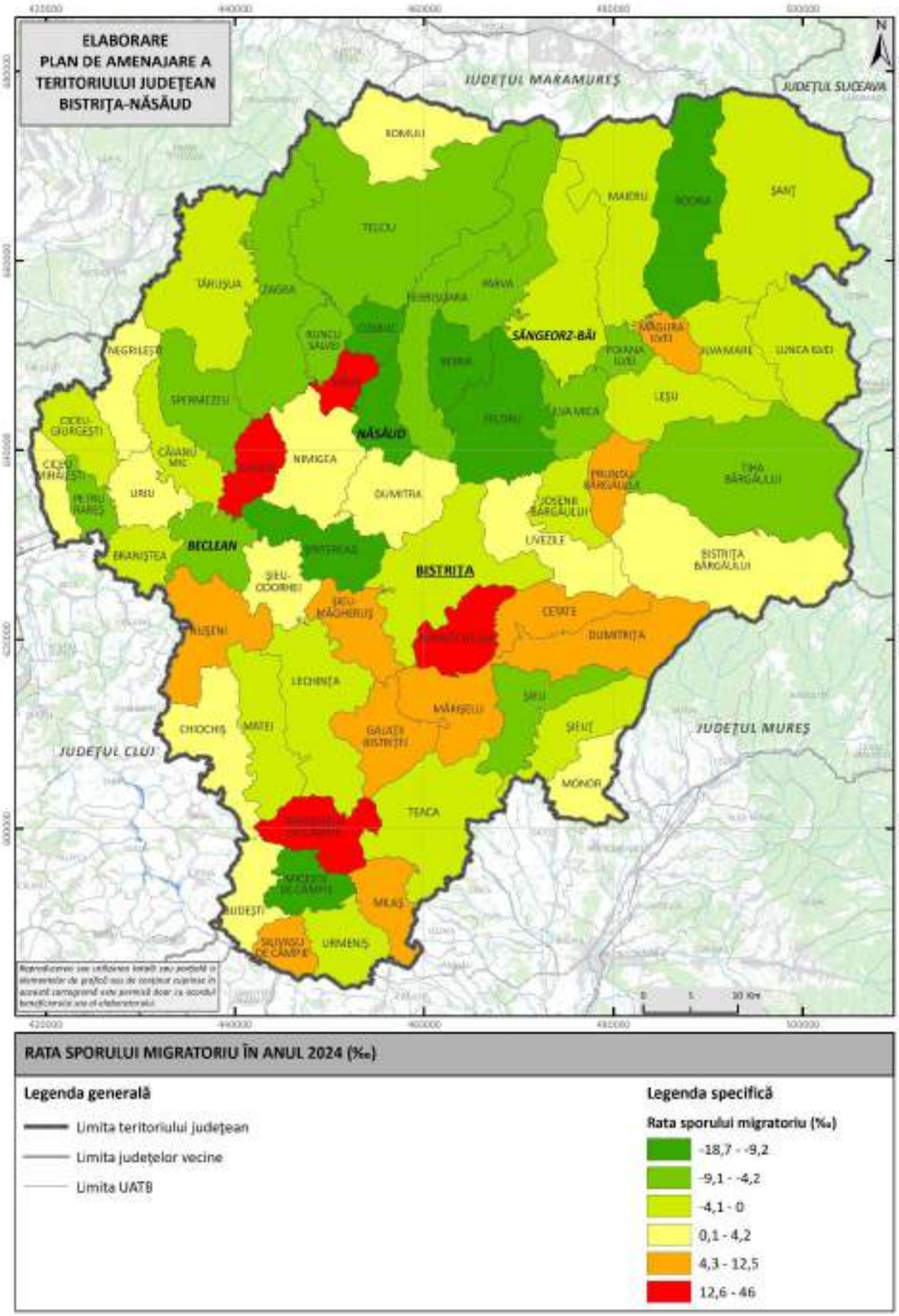

Fig. 2.39 RATA SPORULUI MIGRATORIU LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

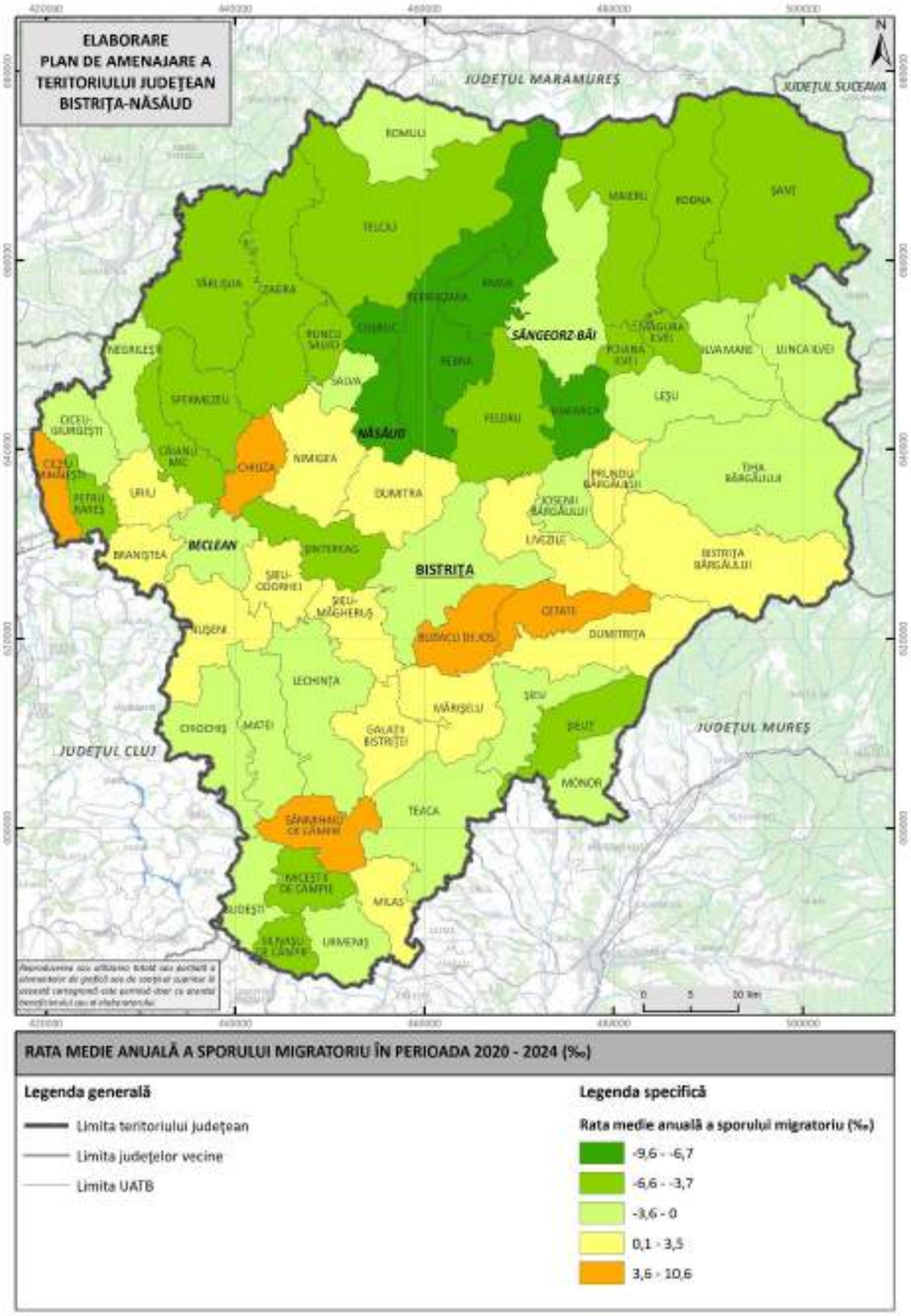

Fig. 2.40 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI MIGRATORIU LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Toate centrele urbane, inclusiv municipiul Bistrița, au prezentat valori negative ale ratei sporului migratoriu. Cu toate acestea, se poate afirma că anul 2024, fiind un an post-pandemic, nu este unul foarte reprezentativ pentru rata sporului migratoriu. În acest sens, s-a analizat rata medie anuală a sporului migratoriu din ultimii cinci ani (2020-2024), care a furnizat rezultate mai relevante.

La nivelul județului, rata medie anuală a sporului migratoriu din perioada 2020-2024 a fost de -1,97‰. Valorile cele mai ridicate ale ratei medii anuale a sporului migratoriu din intervalul 2020-2024 la nivel de unitate administrativ-teritorială s-au regăsit în comunele Sânmihaiu de Câmpie (10,63‰), Budacu de Jos (7,48‰), Chiuza (6,65‰), Cetate (4,51‰), Ciceu-Mihăiești (4,34‰), Șieu-Măgheruș (3,49‰), Uriu (2,01‰), Nimigea (1,74‰), Livezile (1,43‰), marea majoritate fiind localități din apropierea centrelor urbane (fig. 2.40). Din nou, acest fapt dovedește și scoate în evidență procesul de periurbanizare. La acestea se mai pot adăuga și alte localități: Galații Bistriței (1,31‰), Braniștea (1,12‰), Nușeni (1,07‰), Dumitrița (1,02‰).

Pe de altă parte, cele mai mici valori au fost înregistrate în comunele: Rodna (-6,61‰), Coșbuc (-6,92‰), Ilva Mică (-7,22‰), Parva (-7,5‰), Rebrișoara (-9,3‰), Rebra (-9,6‰). Toate centrele urbane au înregistrat valori negative: municipiul Bistrița (-0,84‰), orașul Sângeorz-Băi (-1,59‰), orașul Beclean (-2,49‰), iar cea mai redusă valoare s-a înregistrat la nivelul orașului Năsăud (-8,76‰).

2.21 Sporul demografic total

Sporul demografic total rezultă din însumarea valorilor sporului natural și ale sporului migratoriu într-un anumit an. Rata sporului total rezultă din însumarea celor două rate, ale sporului natural și sporului migratoriu, raportând astfel valorile absolute ale sporului total la numărul total de locuitori. Rata sporului total se exprimă la 1000 de locuitori.

Evoluția ratei sporului total în județul Bistrița-Năsăud (fig. 2.41) a cunoscut fluctuații în ultimele decenii. Scăderea sporului natural începând cu anul 2020 s-a suprapus cu un spor migratoriu exclusiv negativ, mai ales ca urmare a migrației externe, ceea ce a determinat valori negative ale sporului total. Sporul total a avut valori negative pe parcursul întregii perioade analizate, cu anumite excepții (1992, 1993, 2003 și 2009), valorile fiind mai coborâte odată cu izbucnirea pandemiei de COVID-19. Valoarea maximă înregistrată a fost în anul 1993 (0,75‰), iar valoarea minimă în anul 2021 (-5,93‰).

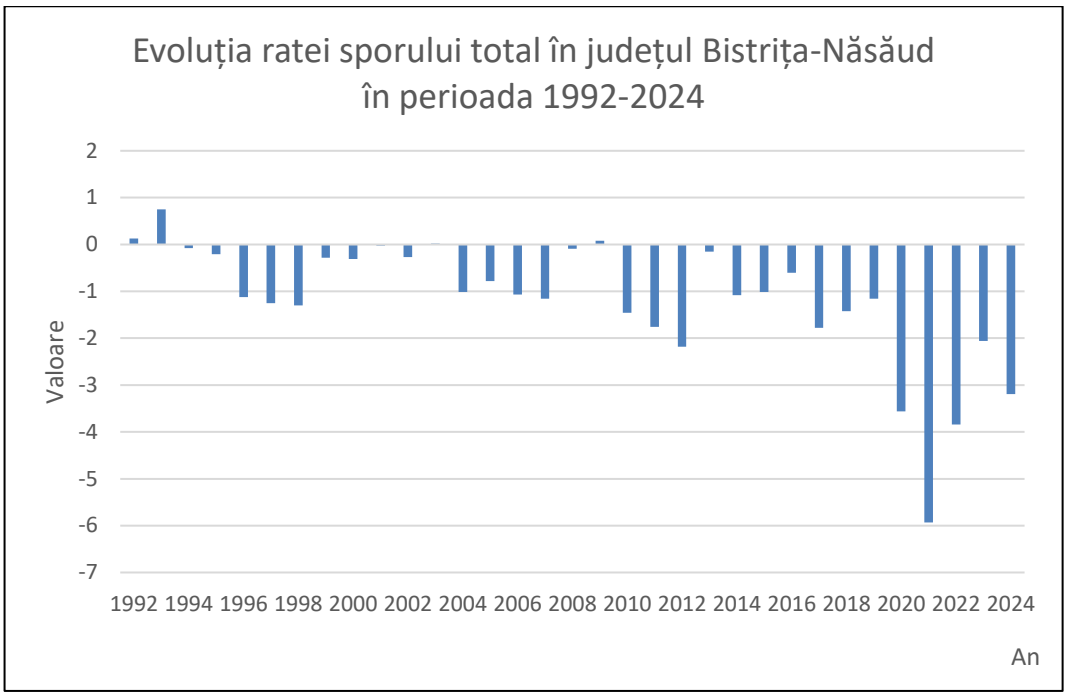

Fig. 2.41 EVOLUȚIA RATEI SPORULUI TOTAL ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 1992-2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

După momentul de minimă din 2021, valorile sporului total au crescut ușor, de la -5,93‰ în 2021 la -3,84‰ în 2022 și -2,06‰ în 2023. În ultimul an pentru care există date, 2024, valoarea din nou a scăzut (-3,19‰).

La nivelul județului Bistrița-Năsăud se evidențiază astfel o scădere continuă a populației cauzată de o rată redusă a natalității, influențată de numărul redus de tineri și de imigranți, în contrast cu o rată ceva mai ridicată a mortalității, influențată de numărul mare al populației vârstnice, la care se adaugă emigrația. Toate acestea generează inevitabil și o accelerare a fenomenului de îmbătrânire demografică.

În profil teritorial, rata sporului total a fost analizată atât pentru anul 2024, cât și pentru media ultimilor cinci ani (2020-2024).

În anul 2024 (fig. 2.42), rata sporului total la nivel de județ a fost de -3,19‰. Cele mai ridicate valori ale sporului total s-au înregistrat în comunele Sânmihaiu de Câmpie (44,41‰), Dumitrița (15,5‰) precum și în zona periurbană a municipiului Bistrița, mai exact în comunele Șieu-Măgheruș, Budacu de Jos, Cetate, Dumitra. La acestea se adaugă și unele comune precum: Chiuza (11,82‰), Salva (10,29‰), Prundu Bârgăului (6,04‰), Bistrița Bârgăului (3,65‰), Măgura Ilvei (3,46‰). Dintre centrele urbane, o valoare pozitivă a ratei sporului total s-a înregistrat în orașul Sângeorz-Băi (5,82‰).

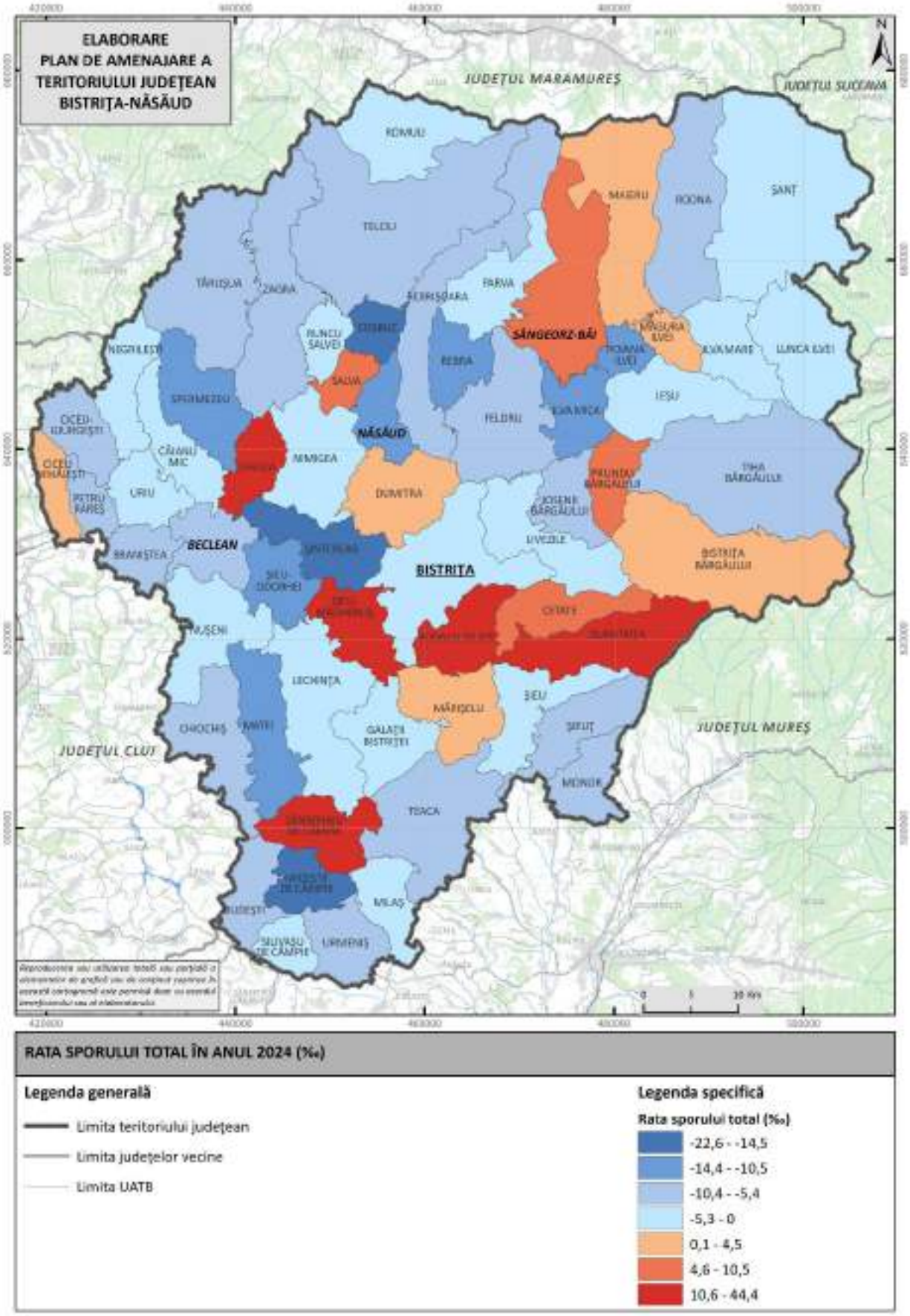

Fig. 2.42 RATA SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

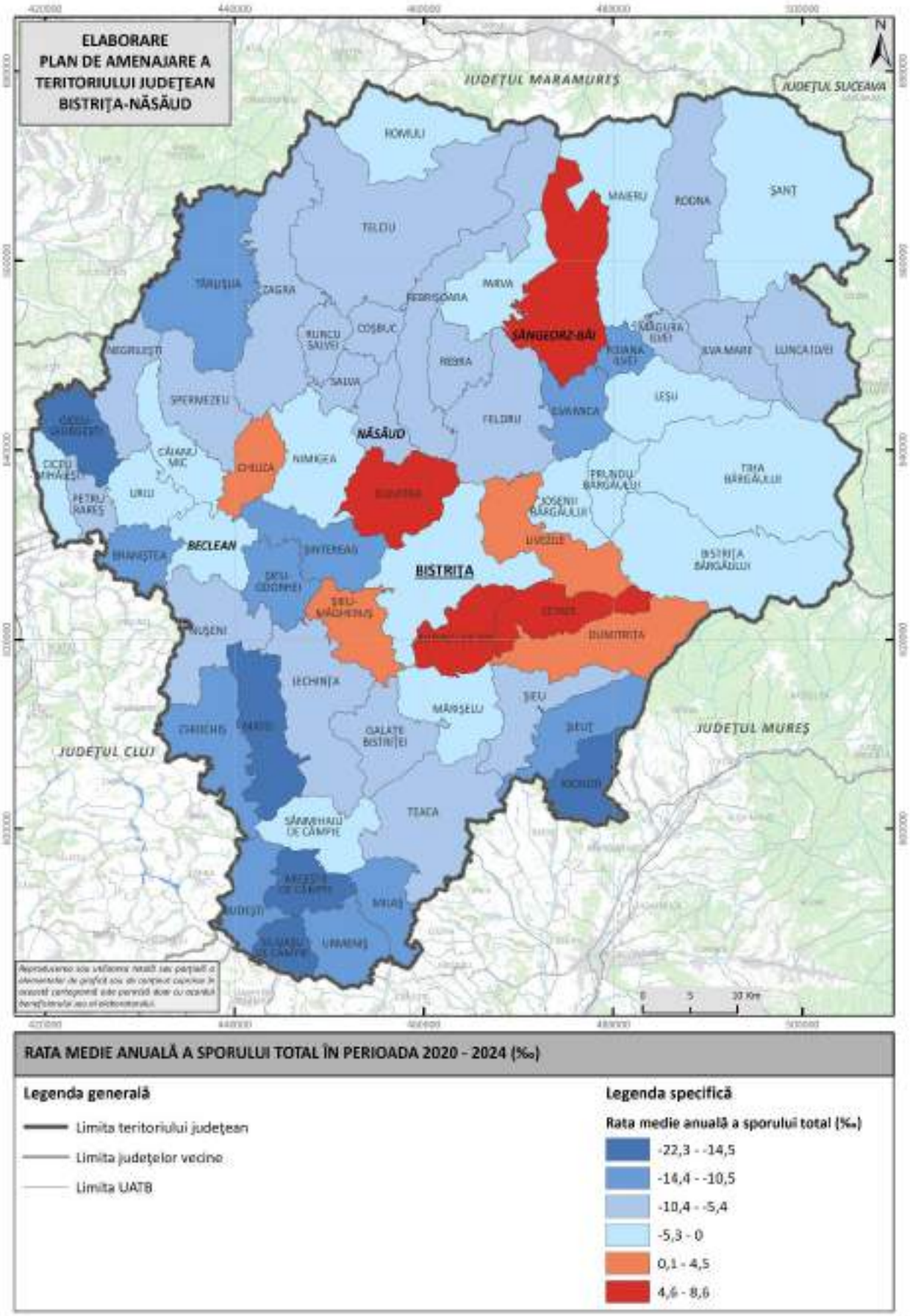

Fig. 2.43 RATA MEDIE ANUALĂ A SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2020-2024

Sursă: Baza de date a Institutului Național de Statistică, TEMPO-Online (2025)

Majoritatea unităților administrativ-teritoriale s-au caracterizat prin valori negative ale sporului total în anul 2024. Cele mai scăzute valori s-au înregistrat în comunele de la periferia județului (Petru Rareș, Ciceu-Giurgești, Urmeniș, Teaca, Telciu, Rodna), cu un minim absolut în Miceștii de Câmpie (-22,61‰). Alte comune cu valori foarte scăzute ale ratei sporului total în 2024 ar fi: Șieu-Odorhei (-13,2‰), Rebra (-13,58‰), Șintereag (-15,18‰), Coșbuc (-22,31‰). Majoritatea centrelor urbane au înregistrat valori negative ale ratei sporului total în 2024, cea mai scăzută fiind în orașul Năsăud (-11,07‰).

O analiză cu rezultate mai relevante s-a realizat pentru valoarea medie anuală a sporului total din perioada anilor 2020-2024.

Rata medie anuală a sporului total în perioada 2020-2024 la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de -3,71‰. În această perioadă (fig. 2.43), valorile cele mai ridicate ale ratei sporului total s-au înregistrat în unități administrativ-teritoriale precum: Budacu de Jos (8,63‰), Cetate (8,52‰), Dumitra (6,37‰), Șieu-Măgheruș (3,96‰), Livezile (0,2‰), comune din partea centrală a județului, apropiate de municipiul Bistrița, și care au beneficiat de procesul de periurbanizare.

În toate aceste localități, rata ridicată a sporului total se explică fie printr-o rată ridicată a sporului natural, fie printr-o rată ridicată a sporului migratoriu, fie ambele. Cu toate că mai sunt localități în care se înregistrează valori pozitive, puține la număr, situația în care se află județul Bistrița-Năsăud din punct de vedere socio-demografic este, în ansamblu, una îngrijorătoare.

Valorile negative ale ratei sporului total au fost mult mai frecvente și s-au regăsit practic în toate regiunile județului, în ponderi variate. Valoarea minimă, -22,33‰, s-a înregistrat în comuna Miceștii de Câmpie din Câmpia Transilvaniei. Valori foarte scăzute ale ratei sporului total s-au mai remarcat în unele comune tot din regiunea sudică: Milaș (-11,87‰), Budești (-12,65‰), Chiochiș (-13,29‰), Urmeniș (-13,94‰), Matei (-15,12‰), Monor (-15,93‰), Silivașu de Câmpie (-20,28‰). Majoritatea centrelor urbane au înregistrat de asemenea, valori negative ale sporului total, cu un minim în orașul Năsăud (-9,67‰). Municipiul Bistrița s-a încadrat în aceeași situație, cu o rată a sporului total de -1,03‰.

2.22 Analiza zonelor/ localităților cu fenomene de depopulare datorită sporului migratoriu și natural negativ

Începând cu perioada de după anul 1990, județul Bistrița-Năsăud (la fel ca și întreaga țară) a început să se confrunte din punct de vedere socio-demografic cu numeroase situații

dificile. Cel mai vizibil din acest considerent este fenomenul de îmbătrânire demografică, care în cele multe cazuri se soldează cu o depopulare la nivelul anumitor areale.

În județul Bistrița-Năsăud, populația a început să scadă începând cu anii 1990. Tendința sa descendentă a fost influențată de anumiți indicatori precum natalitatea scăzută, mortalitate constantă cu tendință de creștere spre finalul intervalului 1992-2024, la care s-ar mai putea adăuga migrația externă.

Conform celor analizate mai sus, atât din perspectivă numerică cât și grafică, se poate ajunge la concluzia că acest județ se confruntă în continuare cu un declin demografic, care ar putea conduce la depopulare.

Sporul migratoriu a prezentat de-a lungul perioadei analizate (1992-2024) valori negative în mod constant, iar sporul natural abia de la sfârșitul perioadei analizate, ceea ce ar mai putea oferi anumite speranțe.

Cea mai mare parte a județului se confruntă cu un spor natural negativ, însă se evidențiază anumite regiuni, unde valorile negative au fost și mai pronunțate. Astfel, valori negative accentuate se remarcă în partea sudică: Urmeniș, Teaca, Budești, Chiochiș, Matei, Milaș, Monor, Miceștii de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie. În primă instanță, cauza o reprezintă natalitatea scăzută și mortalitatea ridicată. Natalitatea scăzută poate fi pusă pe seama faptului că populația tânără de vârstă fertilă preferă să migreze în arealele urbane sau periurbane, respectiv în spațiul internațional, și atunci aceste areale sunt supuse riscului de declin demografic. Cea mai predispusă la migrație este populația masculină, motiv pentru care în teritoriu rămâne populația mai vârstnică, predominant feminină. Speranța de viață fiind tot mai mare, se poate vorbi de o pondere tot mai ridicată a vârstnicilor, rezultând și o rată a mortalității mai ridicată. Odată cu înaintarea în vârstă riscul de apariție a bolilor este mai mare, ceea ce înseamnă că și riscul de deces este mai mare. Dacă analizăm situația și din perspectiva nupțialității și divorțialității, valorile au fluctuat în județul Bistrița-Năsăud. În conformitate cu datele oferite de Institutul Național de Statistică, nupțialitatea a prezentat o tendință descendentă în perioada 1990-2024. În general, natalitatea tinde să fie influențată și de nupțialitate. Județul Bistrița-Năsăud a avut și are o nupțialitate scăzută, ceea ce înseamnă că și natalitatea este scăzută. Divorțialitatea a fost și ea fluctuantă, dar tendința generală pe care a înregistrat-o a fost una descendentă.

Sporul migratoriu se menține în continuare negativ la nivelul județului Bistrița-Năsăud încă de la începutul anilor 1990. Valorile negative sunt numeroase și distribuite destul de uniform, în special în baza analizei ratei medii anuale în intervalul 2020-2024. Dintre comunele

cu un spor migratoriu negativ, se pot enumera Coșbuc, Rodna, Șintereag, Feldru, Miceștii de Câmpie, Rebra, Ilva Mică, Parva, Rebrișoara, Leșu, Budești, Căianu Mic, Măgura Ilvei, Maieru, Lunca Ilvei. Așa cum s-a menționat anterior, un spor migratoriu negativ atrage după sine un spor natural negativ. Acest spor migratoriu negativ poate fi pus pe seama faptului că populația nu are suficient acces la oportunități socio-economice și nici la anumite utilități. Dezvoltarea economico-socială insuficientă în multe domenii de activitate a făcut ca populația, în special cea tânără și adultă, să caute alte opțiuni.

Analizând toate acestea, se poate dovedi faptul că, dacă județul Bistrița-Năsăud își menține aceeași tendință socio-demografică, riscul de depopulare, îndeosebi în mediul rural, este destul de ridicat.

2.23 Analiza zonelor/ localităților cu fenomene accentuate de îmbătrânire demografică a populației

În urma analizei populației județului Bistrița-Năsăud din perspectivă socio-demografică, concluzia la care s-a ajuns este aceea că fenomenul de îmbătrânire demografică crește constant și acaparează tot mai mult din teritoriul județului, în special în ultimii ani. Pe baza valorilor identificate și a cartogramelor realizate, fenomenul de îmbătrânire demografică se concentrează în regiunea sudică: Miceștii de Câmpie, Chiochiș, Silivașu de Câmpie, Milaș, Matei, Monor, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș, Telciu, Nușeni, și vestică: Ciceu-Giurgești, Braniștea, Târlișua, Negrilești, Spermezeu, Uriu.

Ponderea ridicată a populației vârstnice (65 ani și peste) este influențată de rata scăzută a natalității, rata emigrației și creșterea speranței de viață la naștere. Contingentul de vârstă fertilă este redus în aceste regiuni, iar populația regăsită în teritoriu este preponderent cea născută înainte de 1990. Perioada anilor 1950-1960, când a avut loc și explozia demografică postbelică a asigurat o bună parte din cohortele demografice care azi prezintă o vârstă înaintată sau urmează să intre în categoria persoanelor vârstnice. O parte din populația adultă și tânără a migrat spre arealul urban, alte județe sau în afara țării, așa explicându-se ponderea mare de vârstnici. Mortalitatea este tot mai mare ca urmare a gradului de vulnerabilitate sporit pe care vârstnicii îl au odată cu înaintarea în vârstă. O nupțialitate scăzută atrage și o natalitate scăzută, însă nu este o regulă clar stabilită, în unele cazuri situația putând fi diferită. În regiunea sudică și vestică, îmbătrânirea demografică ar putea fi pusă și pe seama emigrației excesive ca urmare a lipsei accesului la oportunități socio-economice, accesului mai dificil sau distanței prea mari față de centrele urbane pentru navetism.

Așadar, în urma celor analizate se poate concluziona că județul Bistrița-Năsăud este unul din județele României unde fenomenul de îmbătrânire demografică prezintă o tendință ascendentă, își lasă amprenta în teritoriu, și chiar mai mult, are efecte și se resimte la nivel de evoluție a societății. Scăderea constantă a populației și schimbarea structurii acesteia, influențată fiind de indicatori demografici precum natalitate, mortalitate, nupțialitate, divorțialitate, ar putea genera dezechilibre nu doar la nivel socio-demografic ci și la nivel economic. Populația tânără fiind redusă, în calitate de populație adultă viitoare ar putea fi insuficientă pentru asigurarea forței de muncă necesare sprijinirii populației dependente de aceasta (populația tânără și vârstnică), incapabilă fizic de a-și asigura cele necesare.

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

Din punct de vedere socio-demografic, principalele disfuncționalități sunt asociate cu îmbătrânirea demografică, rata ceva mai scăzută a natalității, migrația externă, fenomenul de suburbanizare (periurbanizare). O disfuncționalitate care este de fapt rezultatul final al tuturor fenomenelor demografice este însăși tendința de scădere a populației. Chiar dacă la recensământul din anul 2021, populația a fost ușor mai ridicată în comparație cu cea din anul 2011, luând în considerare modul în care evoluează parametrii demografici precum natalitatea și mortalitatea în ultimii ani, declinul demografic se va relua.

Îmbătrânirea demografică este poate disfuncționalitatea cea mai evidentă, dar aceasta este totodată corelată cu scăderea populației tinere. Ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind puțin ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%. Valorile minime ale ponderii populației tinere s-au înregistrat în comunele Negrilești (11,85%), Nușeni (11,71%), Chiochiș (11,7%), Șintereag (11,5%), Ciceu-Giurgești (10,15%) și Braniștea (10%). Valori reduse se remarcă și în cadrul spațiilor urbane, cea mai redusă valoare fiind remarcată chiar în municipiul Bistrița (14,61%). Asemenea valori scăzute se observă în majoritatea spațiilor unde se face resimțită îmbătrânirea demografică și scăderea generalizată a natalității în ultimele decenii.

Aproximativ în aceleași localități se înregistrează și cele mai ridicate ponderi ale populației vârstnice. Populația cea mai îmbătrânită din județ se localizează în comunele din sudul județului, îndeosebi în Câmpia Transilvaniei, unde ponderea populației vârstnice (de 65 de ani și peste) depășește în cea mai mare măsură 20%: Urmeniș (20,25%), Budești (21,24%), Sânmihaiu de Câmpie (23,61%), Matei (23,73%), Milaș (23,89%), Chiochiș (24,14%), Silivașu de Câmpie (24,97%), Monor (25,02%), Miceștii de Câmpie (29,86%), Nușeni (22,79%), dar și în vest: Ciceu-Giurgești (27,84%), Târlișua (23,11%), Braniștea (22,64%), Spermezeu (20,74%), Negrilești (19,41%). Ponderi ridicate ale populației vârstnice se înregistrează și în cadrul orașelor: Năsăud (17,91%) și municipiul Bistrița (16,76%). Acest fapt demonstrează că îmbătrânirea demografică nu mai este un fenomen prezent doar în mediul rural. În aceste cazuri, una din explicații ar fi migrația populației tinere și adulte din ariile urbane spre ariile periurbane.

În ceea ce privește emigrația, aceasta este caracteristică grupelor de vârstă cuprinse între 15 și 44 de ani, fapt care afectează direct nu doar structura pe vârste, ci și rata natalității, deoarece o parte dintre cei emigrați își întemeiază familii în altă parte. Valorile surprinse de-a

lungul anilor nu sunt mici, motiv pentru care situația este și din această perspectivă una îngrijorătoare. Se pot remarca de-a lungul anilor valori de peste 10‰. În perioada analizată, cea mai mare valoare a fost înregistrată în anul 2024 (18,18‰). În ultimii ani, valorile s-au menținut peste 17‰. Cu atât mai mult, sporul migratoriu negativ de-a lungul anilor dovedește și numărul mare de migranți spre exterior.

După anul 2000, rata natalității a scăzut în județul Bistrița-Năsăud sub 12‰ în fiecare an, iar după anii 2020, rata natalității a scăzut la valori sub 10‰ cu excepția anului 2021, când s-a înregistrat puțin peste 10‰ (10,25‰). Cele mai scăzute valori ale ratei natalității se înregistrează în comuna Șieuț (6,17‰) urmată de Chiochiș (6,14‰), Chiuza (5,91‰), Silivașu de Câmpie (5,75‰), Spermezeu (5,67‰), Monor (5,55‰), Nușeni (4,87‰), Șieu-Odorhei (3,64‰), Miceștii de Câmpie (3,08‰). Amintim inclusiv centre urbane precum municipiul Bistrița și orașul Beclean, unde se înregistrează valori foarte scăzute, sub 8‰ și sub media județeană. Situația este cu adevărat îngrijorătoare, mai ales în cazul orașelor, care ar trebui să aibă o structură mai echilibrată pe grupe de vârstă, care să permită o natalitate mai ridicată. Ratele scăzute din cadrul mediului urban pot fi explicate parțial prin fenomenul de suburbanizare, respectiv emigrarea unei părți din populația tânără din aceste orașe în comunele periurbane, fapt care accelerează fenomenul de îmbătrânire demografică inclusiv la nivelul centrelor urbane importante.

Creșterea ratei mortalității din ultimii ani, corelată cu scăderea ratei natalității respectiv a fertilității în aceeași perioadă, a determinat o scădere a ratei sporului natural, care a ajuns la valori negative, respectiv -1,6‰ în 2024. Deși este posibil ca această situație să se datoreze (și) perioadei de pandemie, trebuie tras un serios semnal de alarmă cu privire la potențialul demografic al județului Bistrița-Năsăud, mai ales că toate elementele converg spre o accelerare a proceselor actuale, cu consecințe dintre cele mai grave pe termen lung. În plus, distribuția spațială a fenomenelor demografice indică disparități importante între zona periurbană a municipiului Bistrița, care prezintă o dinamică demografică pozitivă (relativ mai puține decese, un număr de imigranți mai ridicat, densitate mai mare) și celelalte regiuni: sudică (Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Milaș, Monor) și vestică (Braniștea, Ciceu-Giurgești, Negrilești, Spermezeu), unde se înregistrează cel mai semnificativ declin.

3.2 Priorități de intervenție

Prioritățile de intervenție ar trebui să se axeze pe diminuarea sau stoparea procesului de îmbătrânire demografică, precum și pe diminuarea sau stoparea migrației externe.

Îmbătrânirea demografică este un rezultat direct al scăderii ratei natalității în ultimele decenii și al migrației externe, pe de o parte, și al creșterii duratei medii a vieții, pe de altă parte. Dacă creșterea duratei medii a vieții este un fenomen pozitiv, și care este de dorit să se perpetueze și în continuare, având în vedere progresele constante din medicină, creșterea nivelului de trai și a calității locuirii, scăderea ratei natalității și migrația externă sunt fenomene care au efecte sociale și economice negative.

Aceste fenomene se inter-relaționează și se determină reciproc. Îmbătrânirea demografică este și cauzată de o rată scăzută a natalității (pe o perioadă mai lungă de timp), dar la rândul ei determină o rată scăzută a natalității în momentul actual, deoarece persoanele vârstnice nu mai pot să contribuie la o eventuală creștere a natalității, iar persoanele tinere dețin o pondere tot mai redusă din populația totală. Migrația externă, la rândul său, contribuie la scăderea ratei natalității și totodată la fenomenul de îmbătrânire demografică, deoarece majoritatea celor care pleacă sunt persoane tinere, cu vârste cuprinse între 15 și 44 de ani, și astfel se subțiază și mai mult cohortele aflate la vârsta optimă din punct de vedere al fertilității.

Pe de altă parte, asistăm și la o dinamică demografică inegală la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Anumite părți din județ (în special în vest și sud) au o populație îmbătrânită, în contrast cu zona periurbană a municipiului Bistrița, cu o populație predominant tânără și activă. Aceste dezechilibre determină valori crescute ale raportului de dependență și la reducerea potențialului reproductiv al populației în ariile de declin, fiind necesară identificarea unor forme de atragere a populației din regiunile dinamice înspre cele cu deficit demografic.

Din perspectiva locuințelor, o prioritate absolută ar fi creșterea constantă a calității locuirii. Dezvoltarea imobiliară din ultimii ani a avut la bază o necesitate firească a unei părți a populației, în special din clasa de mijloc, de a beneficia de o locuință mai adecvată, în raport cu nevoile curente ale fiecăruia. Cu toate acestea, noile cartiere rezidențiale (și implicit noile locuințe) nu sunt întotdeauna construite pe măsura așteptărilor, dar cererea foarte mare pentru locuințe noi a creat premisele unor derogări de la niște standarde de calitate, care nu ar trebui permise. În plus, fenomenul de suburbanizare, care este un rezultat al acestei dezvoltări imobiliare, atrage după sine alte posibile probleme, care ar putea să aibă drept consecință o scădere a calității vieții, în total contrast cu nivelul de expectativă al populației.

O altă prioritate ar trebui să o constituie locuințele sociale, care sunt necesare unui număr important de locuitori, din păturile sărace ale societății, în special în municipiul Bistrița.

4. ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
• Populație în creștere la recensământul din 2021 în raport cu cel din anul 2011. • Speranță de viață ridicată. • Spor natural pozitiv pe parcursul unui interval destul de lung, până în 2019 inclusiv. • Echilibru între populația tânără și populația vârstnică în anul 2025. • Mortalitate infantilă scăzută.	• Ponderea populației tinere într-o continuă scădere. • Ponderea populației vârstnice într-o creștere constantă. • Spor natural descendent în ultimii ani, caracterizat printr-o rată a mortalității mai mare decât rata natalității. • Spor migratoriu exclusiv negativ datorită ratei emigrației mai mare decât a imigrației. • Fertilitate în scădere, corelată cu modul de evoluție a ratei natalității.

Oportunități	Amenințări
• Creșterea calității vieții, a calității locuirii, cadrul natural prielnic, urbanismul sustenabil, revitalizarea centrelor istorice / patrimoniului istoric poate atrage populație nouă în județ și reduce exodul tinerilor. • Politicile migratorii severe din multe țări occidentale pot fi o ocazie pentru atragerea de noi locuitori în zonele care se depopulează sau în cele cu deficit de forță de muncă. • Reducerea fenomenului de îmbătrânire demografică, creșterea ratei natalității (prin creșterea ratei fertilității), limitarea migrației externe, reducerea declinului demografic, diminuarea disparităților demografice din interiorul județului printr-o distribuție spațială mai echilibrată a dinamicii demografice. • Existența unor locuri de muncă ofertante completate de salarii pe măsură ar putea reduce considerabil migrația externă, în special a persoanelor tinere. • Dezvoltarea infrastructurii de transport pentru a permite populației tinere să aibă acces la potențialele locuri de muncă care ar putea lua naștere în localitățile mai	• Accesul dificil la utilități (apă, canalizare, lumină, gaz), sănătate și educație, precum și infrastructura rutieră defictară, cu precădere în mediul rural, determină o rată scăzută a natalității, deoarece tinerii emigrează. • Rata crescută a vârstnicilor menține ridicată rata mortalității. • Perpetuarea unei culturi a emigrației. • Risc de depopulare. • Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică. • Populația adultă în risc de scădere tot mai mare. • Accentuarea fenomenului de suburbanizare (periurbanizare).

puțin dezvoltate pentru a facilita navetismul. • Creșterea accesului la locuințe publice. • Localitățile situate la distanțe mai mari față de centrele urbane ar putea valorifica ,,telemunca" (jobul remote), populația implicată având posibilitatea de a lucra din confortul propriei case. • Găsirea unor soluții financiare care să motiveze tânăra generație în a contribui la creșterea numerică a populației. • Implementarea unor politici publice și dezvoltarea unei infrastructuri care să ofere suport părinților, pentru posibilitatea existenței unui echilibru între sarcinile profesionale și cele parentale.	

5. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Propunerile vizează în principal reducerea fenomenului de îmbătrânire demografică, creșterea ratei natalității (prin creșterea fertilității), limitarea migrației externe, reducerea declinului demografic, diminuarea disparităților demografice din interiorul județului printr-o distribuție spațială mai echilibrată a dinamicii demografice.

În demografie, intervențiile directe (agresive) asupra acestor factori sunt greu de făcut și de altfel nu sunt recomandate. Indirect, o dezvoltare socio-economică consistentă a județului Bistrița-Năsăud (și) în viitor ar putea reprezenta o soluție pentru câteva dintre problemele menționate. În consecință, existența unor locuri de muncă ofertante în județul Bistrița-Năsăud ar reduce considerabil migrația externă, care de cele mai multe ori are drept principală motivație găsirea unui loc de muncă mai avantajos din punct de vedere financiar.

În ceea ce privește migrația externă, un fenomen care preocupă în ultima vreme este și acea migrație a creierelor (”brain drain”) și care se referă exact la acești tineri cu calificări înalte. Crearea de posturi care să-i motiveze pe acești tineri să rămână în județul Bistrița-Năsăud, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de salarizare, organizarea mai eficientă, crearea de linii de finanțare pentru cercetare și alte domenii de vârf, ar putea reprezenta soluții care să diminueze această migrație. În paralel, trebuie gândite soluții și pentru diminuarea disparităților demografice din interiorul județului. O distribuție spațială mai echilibrată a populației tinere este probabil o utopie, dar printre măsurile care se pot lua în acest sens se numără: crearea de oportunități de angajare pentru tineri și în localitățile cu declin demografic, dezvoltarea infrastructurii de transport pentru a permite un acces facil al tinerilor la potențialele locuri de muncă din aceste localități sau pentru a facilita navetismul, îmbunătățirea infrastructurii de utilități pentru asigurarea unor condiții de locuire adecvate, creșterea accesului la locuințe publice.

Telemunca sau jobul remote, dezvoltată mai ales în perioada pandemiei, ar putea oferi oportunități nebănuite localităților situate la distanțe mai mari de centrele urbane, în condițiile în care unii angajați nu mai trebuie să fie prezenți fizic (decât în anumite situații sau în anumite zile) la locul de muncă, și pot lucra de acasă. Cu toate acestea, pentru ca un astfel de angajat să fie dispus să se mute într-o localitate situată la distanță mai mare de locul său de muncă, ar fi absolut necesar ca și condițiile de locuire să fie la standarde ridicate, accesul spre și dinspre locul de muncă, dar și spre serviciile de bază, să fie unul facil, iar conexiunea la internet să fie rapidă și eficientă. Totodată, autoritățile locale ar trebui să vină în întâmpinarea unor astfel de tineri cu

oferte concrete și palpabile, deoarece în prezent tinerii au rețele de comunicare foarte bine puse la punct, și convingerea unui număr oarecare de persoane ar atrage după sine alte persoane.

Îmbunătățirea condițiilor de locuit și creșterea calității locuirii reprezintă așadar și soluții, dar și condiții pentru atragerea unei populații tinere, eventual din alte județe, sau și din zona periurbană a municipiului Bistrița care s-ar putea confrunta cu un fenomen de supraaglomerare. Creșterea ponderii populației tinere, atât pe cale naturală, cât și prin imigrație, ar determina și o mărire a potențialului reproductiv al populației și, pe termen mediu, creșterea ratei natalității și diminuarea procesului de îmbătrânire demografică.

Accesul mai ridicat la locuințe publice ar reprezenta de asemenea o măsură capabilă să dea rezultate cu consecințe atât de natură socio-economică, cât și demografică. Județul Bistrița-Năsăud, ca multe alte județe din România, deține destui locuitori aflați la limita sărăciei, care trăiesc în condiții insalubre, în locuințe supraaglomerate sau inadecvate. Mulți dintre acești locuitori sunt tineri și au sau și-ar dori să aibă, în destule cazuri, un număr ridicat de copii. Un grad mai ridicat de confort ar contribui la creșterea calității vieții și chiar a ratei natalității, pe de o parte, și ar diminua o serie de fenomene negative, precum mortalitatea infantilă, morbiditatea, abandonul școlar.

Creșterea fertilității s-ar mai putea realiza și prin găsirea unor soluții de a motiva, inclusiv financiar, tinerele mame, în plus față de ceea ce li se oferă acum. În prezent, rata redusă a fertilității, în cazul majorității populației, se explică prin lipsa mijloacelor financiare adecvate pentru creșterea unui număr mai mare de copii, dar și prin integrarea mai dificilă în câmpul muncii a mamelor. Situația este și mai gravă în cazul femeilor cu studii superioare de specialitate, care doresc o carieră, și al căror număr este în permanentă creștere, fapt care se corelează negativ cu rata fertilității. Se recomandă implementarea unor politici publice și dezvoltarea unei infrastructuri care să ofere suport părinților, pentru a putea exista un echilibru între sarcinile profesionale și cele parentale.

De asemenea, este prioritară găsirea unor soluții moderne, adecvate, cum ar fi munca de acasă în cazul tinerelor mame, care astfel nu ar mai trebui să se deplaseze fizic la locul de muncă, și nici nu ar pierde contactul cu mediul profesional în care activează, acolo unde este posibil.

La acestea s-ar mai putea adăuga, în vederea reducerii morbidității și mortalității, gratuitatea anumitor acțiuni medicale pentru copii sub 18 ani, încurajarea un stil de viață sănătos care presupune o alimentație echilibrată, oportunitatea realizării analizelor medicale gratuit pentru ca ele să fie efectuate și periodic, lucru valabil inclusiv și pentru adulți, iar în cazul tinerilor

care doresc să-și întemeieze o familie de timpuriu, oportunitatea de a deține o locuință în primii ani de căsătorie.

6. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

5.1 Prognoze

În demersul de estimare a evoluției demografice a județului Bistrița-Năsăud, s-a ținut cont, în primul rând, de cele două componente ale sistemului demografic – mișcarea naturală și mișcarea migratorie, dar și de prognozele demografice oferite de Institutul Național de Statistică. Atât conform tendințelor actuale ale sporului natural și ale celui migratoriu, cât și dinamicii demografice dintre ultimele două recensăminte, și totodată în conformitate cu raportul ”Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060” (Institutul Național de Statistică, 2017), prognoza pentru județul Bistrița-Năsăud este una de declin demografic, cel puțin în viitorul apropiat.

Există totuși mai multe variante de prognoză demografică: varianta medie (sau ”realistă”), varianta optimistă și varianta pesimistă. Varianta medie este o formă de proiectare a populației, folosită ca reper, care pleacă de la ipoteza că nivelul de fertilitate, speranța de viață și valorile nete ale migrației se vor menține constante pe termen lung, deci folosește caracteristicile demografice din anul de referință pentru a previziona tendința demografică viitoare. Varianta optimistă presupune că sporul natural și cel migratoriu vor crește în județul Bistrița-Năsăud. Varianta pesimistă pleacă de la o analiză de trend, care indică faptul că, în ultimii ani, rata fertilității și sporul natural au scăzut, iar sporul migratoriu a înregistrat fluctuații, aflându-se de asemenea într-un moment de scădere.

Conform raportului ”Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060” (Institutul Național de Statistică, 2017), în varianta medie, județul Bistrița-Năsăud ar înregistra o scădere demografică de la 282964 locuitori (în anul 2015) la 264309 locuitori în anul 2030 și la 231772 locuitori în anul 2060. Conform recensământului din 2021, populația județului era deja de 295988 locuitori, ceea ce se situa considerabil peste valoarea previzionată pentru 2030. În varianta pesimistă a raportului menționat, populația județului Bistrița-Năsăud previzionată pentru anul 2030 era de 261448 locuitori, cu mult sub cifra de la recensământul din 2021.

Cu toate acestea, se poate spune că județul Bistrița-Năsăud urmează o dinamică demografică mai puțin îngrijorătoare în context național și regional, declinul său demografic din ultimii ani fiind mai puțin accelerat decât cel de la nivel național sau din cadrul regiunii Nord-Vest.

În consecință, cel puțin pentru viitorul apropiat, prognoza demografică nu poate fi una foarte pesimistă. Populația din județul Bistrița-Năsăud a scăzut cu -4,64% între 1992 și 2002 (un ritm mediu anual de scădere de -0,46%/an), cu -8,16% între 2002 și 2011 (un ritm mediu anual de scădere de -0,82%/an), dar a crescut cu 3,41% între 2011 și 2021 (0,34%/an). Se observă că în ultimele două decenii, scăderea a alternat cu creșterea demografică. În varianta optimistă, în 2030 populația județului se preconizează că va fi de 283615 locuitori, ceea ce înseamnă că va mai scădea în raport cu anul 2021, ca urmare a tendinței demografice negative, înregistrată mai ales începând din perioada pandemiei. Astfel, scăderea ratei natalității din ultimii ani și creșterea subită a ratei mortalității în pandemie (cu efecte post-pandemice, în special din perspectiva morbidității mai ridicate, și deci a vulnerabilității mai ridicate a populației), ar putea conduce la o cifră mai apropiată de cea oferită de INS pentru anul 2030, în varianta ”optimistă”. Mai departe, dacă ar fi să luăm în calcul această variantă optimistă, declinul demografic în județul Bistrița-Năsăud nu ar fi accelerat, populația previzionată pentru anul 2040 fiind de 269576 de locuitori, pentru 2050 ar fi 254156 de locuitori, iar pentru 2060, 237661 de locuitori. Acest parcurs ar putea fi însă afectat de alte procese demografice, mai greu de previzionat, precum migrația.

Din perspectiva locuințelor, se poate prognoza că cererea pentru locuințe noi se va menține la cote destul de ridicate și în perioada următoare, vizate fiind în primul rând municipiul Bistrița și comune din primul inel periurban al municipiului. Astfel, fenomenul de periurbanizare va continua, poate chiar la cote și mai înalte, sau la distanțe tot mai mari, pe măsură ce accesul spre serviciile din municipiul Bistrița va fi facilitat și din alte părți ale județului, sau chiar din afara județului. De altfel, o ”emigrare” a procesului de periurbanizare dinspre primul inel periurban înspre următorul inel periurban al Bistriței și chiar spre alte zone ale județului chiar ar fi de dorit, în contextul unei re-echilibrări spațiale din perspectivă demografică (dar și socială și economică) și a unei distribuții mai echitabile a veniturilor, dar și a populației tinere, care este cea mai susceptibilă în a-și schimba domiciliul și de a se adapta la condiții diferite de viață.

5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Din perspectivă demografică, județul Bistrița-Năsăud s-ar putea dezvolta prin atragerea forței de muncă tinere din alte județe și menținerea populației proprii în județ, prin limitarea migrației externe, pentru a beneficia de un potențial reproductiv superior, în vederea creșterii ratei natalității și implicit a sporului natural și a sporului total, respectiv diminuarea fenomenului de îmbătrânire demografică.

Municipiul Bistrița și zona sa periurbană trebuie să își consolideze poziția de pol atractor la nivel regional și chiar național, reprezentând o destinație predilectă pentru populația tânără, atât din județ, cât și din afara acestuia. O atenție deosebită trebuie acordată absolvenților de studii superioare, care au nevoie de locuri de muncă adecvate, pe măsura calificării lor, pentru a rămâne în județul Bistrița-Năsăud și a contribui la bunăstarea economică și socială generală, având totodată un potențial reproductiv crescut, care trebuie valorificat, prin oferirea unor condiții de muncă propice tinerelor mame.

În paralel, și oarecum chiar în partea opusă a spectrului societal, trebuie găsite soluții de încurajare a menținerii unei rate ridicate a natalității în acele părți ale județului unde aceasta nu a înregistrat un declin semnificativ, respectiv în comunitățile cu natalitate tradițional ridicată din regiunea nordică, nord-estică și estică, Munții Rodnei, Munții Țibleșului și Munții Bârgăului.

În acest fel, se conturează două modele de dezvoltare: o creștere demografică pe bază de imigrare și fertilitate ridicată în zona periurbană a municipiului Bistrița (și, pe cât posibil, și în alte părți ale județului), și o creștere demografică pe bază strict de fertilitate în partea nordică, nord-estică și estică, cu precădere în unitățile administrativ-teritoriale cu natalitate tradițional ridicată. În timp, și celelalte părți ale județului, care momentan înregistrează un declin demografic și au relativ puține soluții de a inversa acest trend (partea sudică, vestică și sud-vestică), vor beneficia de pe urma proceselor demografice din ariile cu o dinamică pozitivă. Dezvoltarea infrastructurii conective ar putea juca un rol major în redistribuirea spațială a populației în viitor.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Institutul Național de Statistică (2017), Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060, https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_romaniei_in_profil_teritorial_la_orizontul_2060.pdf

Institutul Național de Statistică (2025), Baza de date TEMPO-Online, http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table

Recensământul Populației și Locuințelor (2011), https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/

Recensământul Populației și Locuințelor (2021), www.recensamantromania.ro

ANEXE

Indice îmbătrânire demografică (2025)

Localitati	Tineri	Varstnici	Indice imbatranire (2025)
TOTAL	50905	54111	106.2980061
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	13783	15810	114.7065225
32483 ORAS BECLEAN	1927	1884	97.76855215
32544 ORAS NASAUD	1702	1984	116.5687427
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	2673	1587	59.3714927
32633 BISTRITA BARGAULUI	629	711	113.036566
32660 BRANISTEA	284	643	226.4084507
32704 BUDACU DE JOS	695	495	71.22302158
32768 BUDESTI	315	367	116.5079365
32811 CAIANU MIC	680	604	88.82352941
32884 CETATE	630	382	60.63492063
33015 CHIOCHIS	303	625	206.2706271
33122 CHIUZA	337	395	117.2106825
32955 CICEU-GIURGESTI	136	373	274.2647059
179953 CICEU-MIHAIESTI	200	226	113
33177 COSBUC	268	402	150
33202 DUMITRA	1220	584	47.86885246
179686 DUMITRITA	667	383	57.42128936
33248 FELDRU	1269	1135	89.44050433
33275 GALATII BISTRITEI	389	424	108.9974293
33337 ILVA MARE	397	438	110.3274559
33364 ILVA MICA	506	541	106.916996
33382 JOSENII BARGAULUI	894	858	95.97315436
33435 LECHINTA	1023	900	87.97653959
33514 LESU	440	449	102.0454545
33541 LIVEZILE	877	677	77.1949829
33603 LUNCA ILVEI	421	565	134.2042755
33729 MAGURA ILVEI	285	404	141.754386
33621 MAIERU	1585	1184	74.70031546
33765 MARISELU	418	471	112.6794258
33658 MATEI	309	552	178.6407767
33845 MICESTII DE CAMPIE	122	284	232.7868852
33881 MILAS	147	275	187.0748299
33952 MONOR	188	313	166.4893617
179659 NEGRILESTI	271	444	163.8376384
33989 NIMIGEA	877	960	109.4640821
34075 NUSENI	311	605	194.5337621
34155 PARVA	454	315	69.38325991
34173 PETRU RARES	640	518	80.9375
179720 POIANA ILVEI	190	302	158.9473684
34235 PRUNDU BARGAULUI	956	1084	113.3891213
34262 REBRA	441	382	86.62131519
34280 REBRISOARA	763	781	102.3591088

34333 RODNA	1039	955	91.91530318
34360 ROMULI	306	241	78.75816993
179944 RUNCU SALVEI	218	234	107.3394495
34397 SALVA	343	553	161.2244898
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	193	311	161.1398964
34618 SANT	645	474	73.48837209
34645 SIEU	441	568	128.7981859
34690 SIEU-MAGHERUS	905	608	67.18232044
34770 SIEU-ODORHEI	280	470	167.8571429
34850 SIEUT	317	484	152.681388
34422 SILIVASU DE CAMPIE	114	217	190.3508772
34903 SINTEREAG	388	731	188.4020619
34547 SPERMEZEU	450	722	160.4444444
35152 TARLISUA	373	711	190.616622
34985 TEACA	1021	983	96.27815867
35054 TELCIU	795	1077	135.4716981
35090 TIHA BARGAULUI	1175	912	77.61702128
35269 URIU	484	650	134.2975207
35312 URMENIS	220	345	156.8181818
35429 ZAGRA	576	549	95.3125

Rata natalității

Localitati	Anul 2024
TOTAL	8.231520792
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	6.228256617
32483 ORAS BECLEAN	7.803515689
32544 ORAS NASAUD	9.017857143
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	13.51572739
32633 BISTRITA BARGAULUI	10.49030787
32660 BRANISTEA	6.631762653
32704 BUDACU DE JOS	9.593023256
32768 BUDESTI	7.471264368
32811 CAIANU MIC	7.646356033
32884 CETATE	12.58470474
33015 CHIOCHIS	6.144393241
33122 CHIUZA	5.911778081
32955 CICEU-GIURGESTI	9.62250185
179953 CICEU-MIHAIESTI	9.212730318
33177 COSBUC	10.37882719
33202 DUMITRA	11.31493228
179686 DUMITRITA	11.92605844
33248 FELDRU	10.36537963
33275 GALATII BISTRITEI	8.146639511
33337 ILVA MARE	11.32075472
33364 ILVA MICA	6.97392359
33382 JOSENII BARGAULUI	8.05545148
33435 LECHINTA	10.00163961

33514 LESU	8.858965273
33541 LIVEZILE	7.711586659
33603 LUNCA ILVEI	7.773631841
33729 MAGURA ILVEI	6.920415225
33621 MAIERU	10.70429388
33765 MARISELU	8.817635271
33658 MATEI	6.380263718
33845 MICESTII DE CAMPIE	3.083247688
33881 MILAS	10.40763226
33952 MONOR	5.546751189
179659 NEGRILESTI	6.533101045
33989 NIMIGEA	9.386146048
34075 NUSENI	4.874390701
34155 PARVA	11.00196464
34173 PETRU RARES	11.27612761
179720 POIANA ILVEI	7.617728532
34235 PRUNDU BARGAULUI	8.265776506
34262 REBRA	6.975036711
34280 REBRISOARA	7.430997877
34333 RODNA	9.049773756
34360 ROMULI	8.988764045
179944 RUNCU SALVEI	13.2192846
34397 SALVA	8.765243902
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	8.723235527
34618 SANT	10.37763044
34645 SIEU	10.54481547
34690 SIEU-MAGHERUS	10.0797984
34770 SIEU-ODORHEI	3.641329085
34850 SIEUT	6.165228113
34422 SILIVASU DE CAMPIE	5.753739931
34903 SINTEREAG	8.464681845
34547 SPERMEZEU	5.672149745
35152 TARLISUA	8.723747981
34985 TEACA	8.885729518
35054 TELCIU	7.24887815
35090 TIHA BARGAULUI	10.89389643
35269 URIU	7.034632035
35312 URMENIS	9.900990099
35429 ZAGRA	10.37037037

Rata mortalității

Localitati	Anul 2024
TOTAL	9.829004369
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	7.539468536
32483 ORAS BECLEAN	8.0499425
32544 ORAS NASAUD	8.839285714
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	7.290301442

32633 BISTRITA BARGAULUI	10.71835804
32660 BRANISTEA	15.008726
32704 BUDACU DE JOS	13.6627907
32768 BUDESTI	15.51724138
32811 CAIANU MIC	10.27479092
32884 CETATE	7.744433688
33015 CHIOCHIS	14.59293395
33122 CHIUZA	10.91405184
32955 CICEU-GIURGESTI	15.54404145
179953 CICEU-MIHAIESTI	11.72529313
33177 COSBUC	14.01141671
33202 DUMITRA	8.400480027
179686 DUMITRITA	6.857483602
33248 FELDRU	10.10624514
33275 GALATII BISTRITEI	14.66395112
33337 ILVA MARE	12.15932914
33364 ILVA MICA	12.43177683
33382 JOSENII BARGAULUI	12.92618958
33435 LECHINTA	11.14936875
33514 LESU	8.150248051
33541 LIVEZILE	11.18180066
33603 LUNCA ILVEI	9.017412935
33729 MAGURA ILVEI	8.403361345
33621 MAIERU	7.176742489
33765 MARISELU	13.22645291
33658 MATEI	15.31263292
33845 MICESTII DE CAMPIE	15.41623844
33881 MILAS	21.68256722
33952 MONOR	17.43264659
179659 NEGRILESTI	12.63066202
33989 NIMIGEA	14.26694199
34075 NUSENI	16.87289089
34155 PARVA	5.500982318
34173 PETRU RARES	10.4510451
179720 POIANA ILVEI	13.15789474
34235 PRUNDU BARGAULUI	9.53743443
34262 REBRA	8.443465492
34280 REBRISOARA	9.341825902
34333 RODNA	10.18099548
34360 ROMULI	11.79775281
179944 RUNCU SALVEI	8.553654743
34397 SALVA	12.57621951
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	10.30927835
34618 SANT	9.224560392
34645 SIEU	11.24780316
34690 SIEU-MAGHERUS	9.029819404
34770 SIEU-ODORHEI	20.02730997
34850 SIEUT	9.453349774

34422 SILIVASU DE CAMPIE	10.35673188
34903 SINTEREAG	14.01050788
34547 SPERMEZEU	9.926262053
35152 TARLISUA	15.18578352
34985 TEACA	15.10574018
35054 TELCIU	11.2185019
35090 TIHA BARGAULUI	9.700044769
35269 URIU	9.46969697
35312 URMENIS	15.14269074
35429 ZAGRA	11.55555556

Rata sporului total

LOCALITATI	Anul 2024
TOTAL	-3.185697424
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	-2.89735537
32483 ORAS BECLEAN	-6.489239363
32544 ORAS NASAUD	-11.07142857
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	5.815858453
32633 BISTRITA BARGAULUI	3.648802737
32660 BRANISTEA	-8.72600349
32704 BUDACU DE JOS	13.08139535
32768 BUDESTI	-6.896551724
32811 CAIANU MIC	-4.778972521
32884 CETATE	9.357857373
33015 CHIOCHIS	-6.912442396
33122 CHIUZA	11.82355616
32955 CICEU-GIURGESTI	-8.14211695
179953 CICEU-MIHAIESTI	1.675041876
33177 COSBUC	-22.31447846
33202 DUMITRA	4.457397566
179686 DUMITRITA	15.50387597
33248 FELDRU	-9.84711065
33275 GALATII BISTRITEI	-1.221995927
33337 ILVA MARE	-3.354297694
33364 ILVA MICA	-11.8253487
33382 JOSENII BARGAULUI	-8.430123642
33435 LECHINTA	-3.443187408
33514 LESU	1.77636E-15
33541 LIVEZILE	-3.084634664
33603 LUNCA ILVEI	-1.865671642
33729 MAGURA ILVEI	3.460207612
33621 MAIERU	0.121639703
33765 MARISELU	0.400801603
33658 MATEI	-10.63377286
33845 MICESTII DE CAMPIE	-22.61048304
33881 MILAS	-2.601908066
33952 MONOR	-8.716323296

179659 NEGRILESTI	-3.919860627
33989 NIMIGEA	-1.314060447
34075 NUSENI	-4.49943757
34155 PARVA	-3.143418468
34173 PETRU RARES	-7.97579758
179720 POIANA ILVEI	-12.46537396
34235 PRUNDU BARGAULUI	6.040375139
34262 REBRA	-13.58296623
34280 REBRISOARA	-8.704883227
34333 RODNA	-10.34259858
34360 ROMULI	-0.561797753
179944 RUNCU SALVEI	-3.888024883
34397 SALVA	10.28963415
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	44.40919905
34618 SANT	-2.882675123
34645 SIEU	-4.920913884
34690 SIEU-MAGHERUS	13.43973121
34770 SIEU-ODORHEI	-13.19981793
34850 SIEUT	-6.987258529
34422 SILIVASU DE CAMPIE	0
34903 SINTEREAG	-15.1780502
34547 SPERMEZEU	-12.47872944
35152 TARLISUA	-6.785137318
34985 TEACA	-8.530300338
35054 TELCIU	-10.18294788
35090 TIHA BARGAULUI	-6.118489778
35269 URIU	-0.541125541
35312 URMENIS	-8.153756552
35429 ZAGRA	-8.592592593

Pondere populație tânără

Localitati	Tineri	Pop. 1 ianuarie 2025	Procent % tineri
TOTAL	50905	322724	15.77354024
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	13783	94326	14.61208999
32483 ORAS BECLEAN	1927	12101	15.92430378
32544 ORAS NASAUD	1702	11077	15.36517108
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	2673	12288	21.75292969
32633 BISTRITA BARGAULUI	629	4403	14.28571429
32660 BRANISTEA	284	2840	10
32704 BUDACU DE JOS	695	3490	19.91404011
32768 BUDESTI	315	1728	18.22916667
32811 CAIANU MIC	680	4167	16.3186945
32884 CETATE	630	3131	20.12136698
33015 CHIOCHIS	303	2589	11.70336037
33122 CHIUZA	337	2225	15.14606742
32955 CICEU-GIURGESTI	136	1340	10.14925373
179953 CICEU-MIHAIESTI	200	1198	16.69449082

33177 COSBUC	268	1886	14.20996819
33202 DUMITRA	1220	5865	20.80136402
179686 DUMITRITA	667	3409	19.56585509
33248 FELDRU	1269	7645	16.59908437
33275 GALATII BISTRITEI	389	2452	15.86460033
33337 ILVA MARE	397	2378	16.69470143
33364 ILVA MICA	506	3259	15.52623504
33382 JOSENII BARGAULUI	894	5294	16.88704193
33435 LECHINTA	1023	6086	16.80907
33514 LESU	440	2823	15.58625576
33541 LIVEZILE	877	5173	16.95341195
33603 LUNCA ILVEI	421	3213	13.10301899
33729 MAGURA ILVEI	285	2030	14.03940887
33621 MAIERU	1585	8224	19.27285992
33765 MARISELU	418	2496	16.74679487
33658 MATEI	309	2326	13.28460877
33845 MICESTII DE CAMPIE	122	951	12.82860147
33881 MILAS	147	1151	12.77150304
33952 MONOR	188	1251	15.02797762
179659 NEGRILESTI	271	2287	11.84958461
33989 NIMIGEA	877	5320	16.48496241
34075 NUSENI	311	2655	11.71374765
34155 PARVA	454	2537	17.89515175
34173 PETRU RARES	640	3614	17.7089098
179720 POIANA ILVEI	190	1426	13.32398317
34235 PRUNDU BARGAULUI	956	6330	15.10268562
34262 REBRA	441	2687	16.41235579
34280 REBRISOARA	763	4671	16.33483194
34333 RODNA	1039	6124	16.96603527
34360 ROMULI	306	1779	17.20067454
179944 RUNCU SALVEI	218	1281	17.01795472
34397 SALVA	343	2652	12.93363499
34477 SANMIHAIU DE CAMPIE	193	1317	14.65451784
34618 SANT	645	3460	18.6416185
34645 SIEU	441	2830	15.58303887
34690 SIEU-MAGHERUS	905	4825	18.75647668
34770 SIEU-ODORHEI	280	2167	12.92108906
34850 SIEUT	317	2418	13.11000827
34422 SILIVASU DE CAMPIE	114	869	13.11852704
34903 SINTEREAG	388	3373	11.50311296
34547 SPERMEZEU	450	3482	12.92360712
35152 TARLISUA	373	3077	12.12219695
34985 TEACA	1021	5585	18.28111012
35054 TELCIU	795	5736	13.85983264
35090 TIHA BARGAULUI	1175	6658	17.64794233
35269 URIU	484	3698	13.08815576
35312 URMENIS	220	1704	12.91079812

35429 ZAGRA	576	3347	17.20944129

Structura confesională- ortodocși

Localitati	Procent ordodocsi
Total	82.45
32394 MUNICIPIUL BISTRITA	82.66
32483 ORAS BECLEAN	72.11
32544 ORAS NASAUD	86.83
32599 ORAS SANGEORZ-BAI	66.78
32633 BISTRITA BARGAULUI	97.22
32660 BRANISTEA	38.59
32704 BUDACU DE JOS	88.72
32768 BUDESTI	94.12
32811 CAIANU MIC	60.32
32884 CETATE	93.51
33015 CHIOCHIS	67.23
33122 CHIUZA	79.34
32955 CICEU-GIURGEȘTI	90.29
179953 CICEU-MIHĂIEȘTI	92.72
33177 COSBUC	89.53
33202 DUMITRA	81.75
179686 DUMITRITA	88.16
33248 FELDRU	69.11
33275 GALATII BISTRITEI	82.06
33337 ILVA MARE	83.10
33364 ILVA MICA	86.78
33382 JOSENII BARGAULUI	93.99
33435 LECHINTA	87.05
33514 LESU	94.98
33541 LIVEZILE	89.14
33603 LUNCA ILVEI	91.20
33729 MAGURA ILVEI	92.59
33621 MAIERU	76.56
33765 MARISELU	89.85
33658 MATEI	51.09
33845 MICESTII DE CAMPIE	73.84
33881 MILAS	93.44
33952 MONOR	98.35
179659 NEGRILESTI	76.44
33989 NIMIGEA	78.46
34075 NUSENI	73.51
34155 PARVA	78.06
34173 PETRU RARES	68.42
179720 POIANA ILVEI	92.74
34235 PRUNDU BARGAULUI	98.75
34262 REBRA	65.44
34280 REBRISOARA	80.92

34333 RODNA	77.51
34360 ROMULI	92.73
179944 RUNCU SALVEI	90.08
34397 SALVA	97.28
34477 SANMIHAIU DE CIMPIE	91.69
34618 SANT	79.21
34645 SIEU	95.20
34690 SIEU-MAGHERUS	83.59
34770 SIEU-ODORHEI	86.10
34850 SIEUT	99.14
34422 SILIVASU DE CIMPIE	96.85
34903 SINTEREAG	78.34
34547 SPERMEZEU	90.40
35152 TARLISUA	92.74
34985 TEACA	84.15
35054 TELCIU	94.55
35090 TIHA BARGAULUI	97.85
35269 URIU	64.75
35312 URMENIS	90.79
35429 ZAGRA	89.12

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

CONSILIUL JUDEŢEAN
BISTRIŢA-NĂSĂUD

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CIF: 4347550, Municipiul Bistriţa, Piaţa Petru Rareş, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEŢUL BISTRIŢA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA I – ELABORAREA STUDIILOR DE FUNDAMENTARE
VOLUMUL I. STUDII DE FUNDAMENTARE

Livrabil I.2.2.2. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A TERITORIULUI ȘI FORȚA DE MUNCĂ

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.2.2. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A TERITORIULUI ȘI FORȚA DE MUNCĂ

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (P.A.T.J.) Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Elaborarea Studiilor de Fundamentare	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Strada Piața Petru Rareș, nr. 1, municipiul Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Ec. dr. geogr.-urb. Marius CRISTEA Expert RUR, simbol F2, G4 **Ec. Codruta NISTOR-OUL**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 9
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 10
2.1 Analiza principalilor indicatori macroeconomici la nivel de județ 10
2.2 Analiza mediului de afaceri județean 13
2.3 Analiza resurselor de muncă 21
2.4 Analiza investițiilor străine și a comerțului exterior 48
2.5. Agricultura 53
2.6. Silvicultura 88
2.7. Piscicultura 95
2.8. Industria 98
2.9. Energia 115
2.10. Construcțiile 122
2.11. Serviciile economice 126
2.12. Piața imobiliară 150
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 169
3.1 Disfuncționalități 169
3.2 Priorități de intervenție 177
4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 182
5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 201
5.1 Prognoze 201
5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare 203
6. ANALIZA SWOT 206
SURSE BIBLIOGRAFICE 214

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 GRUPAREA LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE SPECIALIZAREA ECONOMICĂ 30
Tabel 2.2 CLASAMENTUL PRIMILOR 10 ANGAJATORI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2024 ... 38
Tabel 2.3 CLASAMENTUL CELOR MAI MARI 20 DE COMPANII CU CAPITAL STRĂIN DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ CIFRA DE AFACERI, 2024 51
Tabel 2.4 PERMISE DE EXPLOATARE A RESURSELOR NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2025 99
Tabel 2.5 LICENȚE DE EXPLOATARE A RESURSELOR NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2025 100
Tabel 2.4 CLUSTERELE CE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA ÎN REGIUNEA NORD-VEST 113
Tabel 2.5 SITUAȚIA CAPACITĂȚILOR DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE INSTALATE DE PERSOANELE JURIDICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023 120
Tabel 2.6 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN MUNICIPIUL BISTRIȚA ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A MUNICIPIULUI, 01.01.2025 162
Tabel 2.7 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN ORAȘUL BECLEAN ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI, 01.01.2025 164
Tabel 2.8 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN ORAȘUL NĂSĂUD ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI, 01.01.2025 165
Tabel 5.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE 205

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 CONTRIBUȚIA JUDEȚELOR LA PIB (PPS) AL REGIUNII NORD-VEST, ÎN ANUL 2023 10
Fig. 2.2 PIB/LOCUITOR (PPS) ÎN ANUL 2023 11
Fig. 2.3 DINAMICA PIB/LOCUITOR (PPS) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN PERIOADA 2013-2023 11
Fig. 2.4 DINAMICA VAB LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023 .. 12
Fig. 2.5 STRUCTURA VAB ÎNREGISTRATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2023 12
Fig. 2.6 PROFESIONIȘTII ACTIVI JURIDIC ÎNREGISTRAȚI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA APRILIE 2015-APRILIE 2025 13
Fig. 2.7 DENSITATEA PROFESIONIȘTILOR ACTIVI JURIDIC LA 1.000 DE LOCUITORI STABILI, LA DATA DE 1 IULIE 2024 14
Fig. 2.8 DEMOGRAFIA PROFESIONIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 15
Fig. 2.9 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023. 16
Fig. 2.10 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN ANUL 2023 17
Fig. 2.11 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN 2013 ȘI 2023 18
Fig. 2.12 NUMĂRUL DE ÎNTREPRINDERI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023 19
Fig. 2.13 CIFRA DE AFACERI A ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023 20
Fig. 2.14 RESURSELE DE MUNCĂ (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023 21

Fig. 2.15 POPULAȚIA ACTIVĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023 22
Fig. 2.16 RATA DE ACTIVITATE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023 22
Fig. 2.17 POPULAȚIA OCUPATĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023 23
Fig. 2.18 RATA DE OCUPARE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023 23
Fig. 2.19 RATA DE OCUPARE A POPULAȚIEI ÎN VARSTĂ DE MUNCĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 24
Fig. 2.20 POPULAȚIA OCUPATĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ SECTORUL ÎN CARE LUCREAZĂ, PE MEDII DE REZIDENȚĂ, 2011 25
Fig. 2.21 POPULAȚIA OCUPATĂ (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2023 26
Fig. 2.22 DINAMICA POPULAȚIEI OCUPATE (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI ECONOMICE, 2013 VS 2023 27
Fig. 2.23 STRUCTURA OCUPĂRII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ECONOMICE ȘI MEDII DE REZIDENȚĂ, 2021 28
Fig. 2.24 SPECIALIZAREA ECONOMICĂ A LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 29
Fig. 2.25 PONDEREA POPULAȚIEI OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE, 2021 31
Fig. 2.26 POPULAȚIA OCUPATĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE GRUPE DE OCUPAȚII, 2021 32
Fig. 2.27 STRUCTURA POPULAȚIEI STABILE DIN JUDEȚ, DUPĂ NIVELUL DE EDUCAȚIE ABSOLVIT, CONFORM RECENSĂMÂNTULUI DIN 2021 33
Fig. 2.28 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 34
Fig. 2.29 NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2023 35
Fig. 2.30 NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2013 VS 2023 36
Fig. 2.31 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023 37
Fig. 2.32 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023 39
Fig. 2.33 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2013 VS 2023 40
Fig. 2.34 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ȘOMERI ÎNREGISTRAȚI (INDEMNIZAȚI ȘI NEINDEMNIZAȚI) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023 42
Fig. 2.35 RATA ȘOMAJULUI LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023 42
Fig. 2.36 PONDEREA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021 44
Fig. 2.37 LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ A LOCULUI DE MUNCĂ AL POPULAȚIEI REZIDENTE OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021 46
Fig. 2.38 RATA NAVETISMULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 47
Fig. 2.39 DINAMICA INVESTIȚIILOR STRĂINE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 48
Fig. 2.40 NUMĂRUL SOCIETĂȚILOR CU PARTICIPARE STRĂINĂ LA CAPITAL ȘI VALOAREA INVESTIȚIILOR STRĂINE, SUB FORMA PARTICIPĂRILOR LA CAPITALUL FIRMELOR, ÎN REGIUNEA NORD-VEST (LA 31 DECEMBRIE 2024) 49
Fig. 2.41 EFECTIVELE DE SALARIAȚI DIN UNITĂȚILE CU CAPITAL INTEGRAL STRĂIN, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA NORD-VEST, ÎN 2013 ȘI 2023 49

Fig. 2.42 DINAMICA EXPORTURILOR (FOB) ȘI IMPORTURILOR (CIF) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII EURO), 2018-2024 52
Fig. 2.43 MODUL DE UTILIZARE A TERENURILOR AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ... 53
Fig. 2.44 SUPRAFAȚA TOTALĂ A FONDULUI FUNCIAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014 ... 54
Fig. 2.45 NUMĂRUL DE EXPLOATAŢII AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME A SUPRAFEŢEI AGRICOLE UTILIZATE 57
Fig. 2.46 SUPRAFAȚA FOLOSITĂ DE CĂTRE EXPLOATAŢIILE AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME A SUPRAFEŢEI AGRICOLE UTILIZATE 58
Fig. 2.47 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014 59
Fig. 2.48 SUPRAFAȚA ARABILĂ CULTIVATĂ (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ TIPUL EXPLOATAȚIILOR, ÎN PERIOADA 2014-2024 60
Fig. 2.49 SUPRAFAȚA ARABILĂ CULTIVATĂ (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2024 61
Fig. 2.50 DINAMICA SUPRAFEȚEI ARABILE CULTIVATE (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024 62
Fig. 2.51 DINAMICA PRODUCȚIE AGRICOLE (TONE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024 63
Fig. 2.52 DINAMICA PRODUCȚIEI MEDII LA HECTAR (KG) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024 65
Fig. 2.53 NUMĂRUL DE POMI FRUCTIFERI (ZECI DE MII) ȘI PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE (KG/POM) LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 66
Fig. 2.54 SPECII DE POMI FRUCTIFERI LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2024 66
Fig. 2.55 SUPRAFAȚA CULTIVATĂ CU POMI FRUCTIFERI, PRODUCȚIA TOTALĂ ȘI PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2017-2024 67
Fig. 2.56 PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE PE SPECII DE POMI (KG/POM) LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2024 68
Fig. 2.57 PRINCIPALII INDICATORI AI SECTORULUI VITICOL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 68
FIG. 2.58 SSUPRAFEȚELE AFECTATE DE CALAMITĂȚI NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE TIPUL FENOMENULUI METEOROLOGIC, 2017–2024 69
Fig. 2.59 DENSITATEA ANIMALELOR LA 100 HA, LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN ANUL 2023 71
Fig. 2.60 PRODUCȚIA ANIMALĂ DE LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023 72
Fig. 2.61 FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN AGRICULTURA A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII PERSOANE), DUPĂ STATUTUL OCUPAȚIONAL, ÎN PERIOADA 2013-2023 74
Fig. 2.62 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN SECTORUL AGRICOL, 2023 75
Fig. 2.63 CÂȘTIGUL SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN AGRICULTURĂ, 2013-2023 76
Fig. 2.64 NUMĂRUL ȘEFILOR DE EXPLOATAȚII AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ GRUPA DE VÂRSTĂ ȘI NIVELUL DE INSTRUIRE 77
Fig. 2.65 DINAMICA PARCULUI DE MAȘINI ȘI UTILAJE AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 78
Fig. 2.66 SUPRAFEȚE PE CARE S-AU FOLOSIT ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE ȘI CANTITATEA ACESTORA, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 79
Fig. 2.67 SUPRAFEȚE PE CARE S-AU APLICAT PESTICIDE CANTITATEA ACESTORA, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014-2024 80

Fig. 2.68 VALOAREA PRODUCȚIEI AGRICOLE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII LEI), PE SUBRAMURI, ÎN PERIOADA 2013-2023 81
Fig. 2.69 EXPORTURILE FOB (MII EURO) DE PRODUSE AGROALIMENTARE REALIZATE DE COMPANIILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014-2024 82
Fig. 2.70 SUPRAFAȚA AMENAJATĂ PENTRU IRIGAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 85
Fig. 2.71 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ AMENAJATĂ CU LUCRĂRI DE DESECARE DIN JUDEȚ, 2024 86
Fig. 2.72 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ AMENAJATĂ CU LUCRĂRI DE AMELIORARE ȘI COMBATEREA EROZIUNII SOLULUI DIN JUDEȚ, 2024 86
Fig. 2.73 SUPRAFAȚA OCUPATĂ DE PĂDURI ȘI ALTE SUPRAFEȚE FORESTIERE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014 89
Fig. 2.74 SUPRAFAȚA TERENURILOR PE CARE S-AU EXECUTAT REGENERĂRI ARTIFICIALE, PE CATEGORII DE REGENERĂRI ARTIFICIALE, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 92
Fig. 2.75 VOLUMUL DE LEMN RECOLTAT (MII MC) ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SPECII, 2013-2023 93
Fig. 2.76 SUPRAFAȚA LUCIULUI DE APĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014 97
Fig. 2.77 NUMĂR DE UNITĂȚI INDUSTRIALE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023 101
Fig. 2.78 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, ÎN 2023 102
Fig. 2.79 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 103
Fig. 2.80 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI INDUSTRIALE, 2023 104
Fig. 2.81 INVESTIȚIILE NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 105
Fig. 2.82 NUMĂRUL DE SALARIAȚI AI UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE DIN DOMENIUL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, 2023 109
Fig. 2.83 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL INDUSTRIEI, 2023 110
Fig. 2.84 SALARIUL MEDIU NET LUNAR (LEI) PE PRINCIPALELE RAMURI ALE INDUSTRIEI, ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 VS 2023 112
Fig. 2.85 POTENȚIALUL FOTOVOLTAIC AL ROMÂNIEI 117
Fig. 2.86 PUTEREA MEDIE A VÂNTULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 118
Fig. 2.87 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL ENERGETIC DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023 122
Fig. 2.88 NUMĂR DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023 123
Fig. 2.89 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 123
Fig. 2.90 INVESTIȚIILE NETE REALIZATE DE UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 124
Fig. 2.91 EFECTIVUL DE SALARIAȚI DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 - 2023 124
Fig. 2.92 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR, 2023 125
Fig. 2.93 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023 127

Fig. 2.94 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ, 2023 128
Fig. 2.95 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL SERVICIILOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2013 VS 2023 129
Fig. 2.96 EVOLUȚIA CIFREI DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MILIOANE LEI) 130
Fig. 2.97 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2023 (MILIOANE LEI) 130
Fig. 2.98 DINAMICA INVESTIȚIILOR NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MILIOANE LEI) 131
Fig. 2.99 INVESTIȚIILE NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUB-DOMENII DE SERVICII, 2023 (MILIOANE LEI) 132
Fig. 2.100 EVOLUȚIA POPULAȚIEI OCUPATE CIVILE ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MII PERSOANE) 133
Fig. 2.101 POPULAȚIA DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD OCUPATĂ ÎN SERVICII, 2023 (MII PERSOANE) 133
Fig. 2.102 EVOLUȚIA EFECTIVULUI DE SALARIAȚI ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, LA SFÂRȘITUL ANULUI, 2013-2023 135
Fig. 2.103 EVOLUȚIA EFECTIVULUI DE SALARIAȚI ÎN SUBDOMENIILE DE SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 VS 2023 135
Fig. 2.104 EFECTIVUL DE SALARIAȚI ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023 136
Fig. 2.105 SALARIUL MEDIU NET LUNAR ÎN SUB-DOMENIILE DE SERVICII LA NIVEL JUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL, 2023 137
Fig. 2.106 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN DOMENIUL SERVICIILOR, 2023 138
Fig. 2.107 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL COMERȚULUI, 2023 142
Fig. 2.108 NUMĂRUL UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL TRANZACȚIILOR IMOBILIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 151
Fig. 2.109 EFECTIVUL DE SALARIAȚI DIN DOMENIUL TRANZACȚIILOR IMOBILIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 - 2023 151
Fig. 2.110 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE MEDII DE REZIDENȚĂ, 2024 153
Fig. 2.111 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE CONSTRUCȚII, 2024 153
Fig. 2.112 NUMĂRUL AUTORIZATIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE CONSTRUCȚII, 2014 VS 2024 154
Fig. 2.113 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 155
Fig. 2.114 NUMĂRUL LOCUINȚELOR EXISTENTE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 156
Fig. 2.115 SUPRAFAȚA LOCUIBILĂ EXISTENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 158
Fig. 2.116 PREȚUL MEDIU DE VÂNZARE A APARTAMENTELOR ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, ÎN FUNCȚIE DE CARTIERE, 2025 167
Fig. 5.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE) 201
Fig. 5.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE 202
Fig. 5.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 202

Fig. 5.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 203

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Potrivit Nomenclatorului Comun al Unităților Teritoriale de Statistică (NUTS), județul Bistrița-Năsăud este încadrat la nivelul NUTS 3 - unități administrative cu o populație cuprinsă între 150.000 și 800.000 de locuitori. Conform informațiilor publicate de Institutul Național de Statistică în baza de date statistice Tempo Online, populația rezidentă a județului era de 297.082 persoane la data de 1 ianuarie 2024. Din punct de vedere administrativ, acesta este compus dintr-un municipiu (Bistrița), trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) și 58 de comune, care însumează un total de 235 de sate.

Bistrița-Năsăud face parte din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest (NUTS 2), care mai cuprinde și județele Cluj, Maramureș, Sălaj, Satu Mare și Bihor. Cu o suprafață de 535.520 ha, județul se situează pe locul al patrulea ca mărime în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest și pe poziția a 26-a la nivel național. Teritoriul județului reprezintă 15,7% din suprafața totală a Regiunii și 2,2% din teritoriul României (conform Tempo Online, 2014).

Din punct de vedere geografic, Bistrița-Năsăud se găsește în partea de nord a României, (în nord-estul Transilvaniei), între paralelele 46°48’ și 47°37’ latitudine nordică și meridianele 23°27’ și 25°36’ longitudine estică. Acesta se învecinează cu județele Cluj la vest, Mureș la sud, Suceava la est și Maramureș la nord. Arealul judeţului înglobează zona de contact a Carpaților Orientali cu Podișul Transilvaniei, respectiv bazinul superior al Someșului Mare cu afluenții săi, precum și o mică porțiune din bazinul mijlociu al Mureșului.

Din perspectiva conexiunilor în teritoriu, principalele legături rutiere ale Bistriței-Năsăud cu județele învecinate se realizează de-a lungul următoarelor căi de circulație: DN17 – 109,350 km (E 576), DN15A – 28,577 km, DN16 – 13,00 km, DN17D – 93,00 km.[1] Rețeaua feroviară a județului asigură legături locale și regionale prin principalele trasee electrificate Dej–Beclean, Beclean–Deda, Beclean–Ilva Mică și Sărățel–Bistrița Bârgăului. De asemenea, județul este conectat prin linii standard neelectrificate pe rutele Ilva Mică–Rodna Veche, Ilva Mică–Vatra Dornei, Luduș–Măgheruș Șieu și Salva–Vișeul de Jos.[2]

[1] https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/AllByUNID/profil-administrativteritorial-00009722?OpenDocument
[2] Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor în domeniul situațiilor de urgență Bistrița-Năsăud, 2024

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Analiza principalilor indicatori macroeconomici la nivel de județ

Potrivit EUROSTAT, în anul 2023, PIB-ul din Bistrița-Năsăud a ajuns la 5.255,49 milioane euro (SPC/PPS), înregistrând o creștere de 81,2% față de nivelul din 2013. În ciuda majorării din intervalul 2013-2023, județul s-a situat pe penultimul loc în ceea ce privește contribuția la PIB-ul regional, cu o pondere de 7,7%, fiind devansat de județele Cluj (44%), Bihor (18,9%), Maramureș (13,1%) și Satu Mare (9,6%), în timp ce Sălajul (6,7%) a înregistrat cea mai scăzută constribuție la PIB-ul regional.

Fig. 2.1 CONTRIBUȚIA JUDEȚELOR LA PIB (PPS) AL REGIUNII NORD-VEST, ÎN ANUL 2023

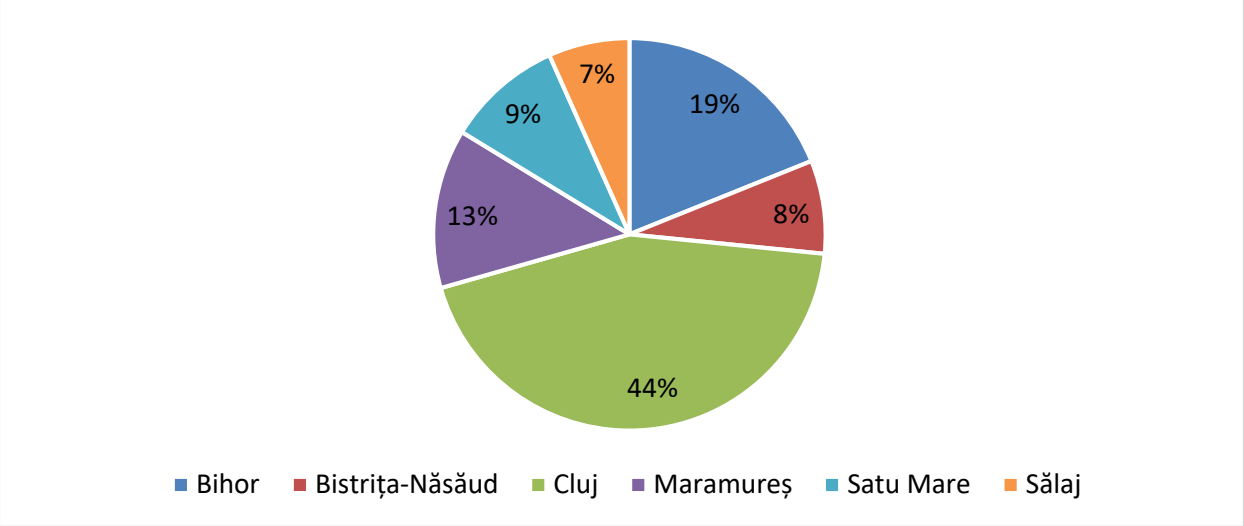

Sursa: Eurostat.

În același an, PIB-ul județean pe cap de locuitor (PPS) a ajuns la 17.700 euro, fiind cu 34,4% mai mic decât media Regiunii Nord-Vest (județul ocupând astfel ultima poziție pe plan regional), cu 40,4% mai mic față de media națională, respectiv cu 53,5% sub media UE-27. Totuși, între anii 2013 și 2023, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o majorare de 73,5% a PIB-ului pe cap de locuitor, indicând un ritm constant de creștere economică, însă sub cel consemnat la nivel regional (+119,5%) și național (+109,2%), depășind însă rata medie de creștere a Uniunii Europene (+46%). În ansamblu, observăm o reducere graduală a decalajului economic față de media UE: dacă în anul 2013 PIB-ul pe locuitor din Bistrița-Năsăud reprezenta 39,1% din media Uniunii, în anul 2023 acesta a urcat la aproximativ 46,5%.

Fig. 2.2 PIB/LOCUITOR (PPS) ÎN ANUL 2023

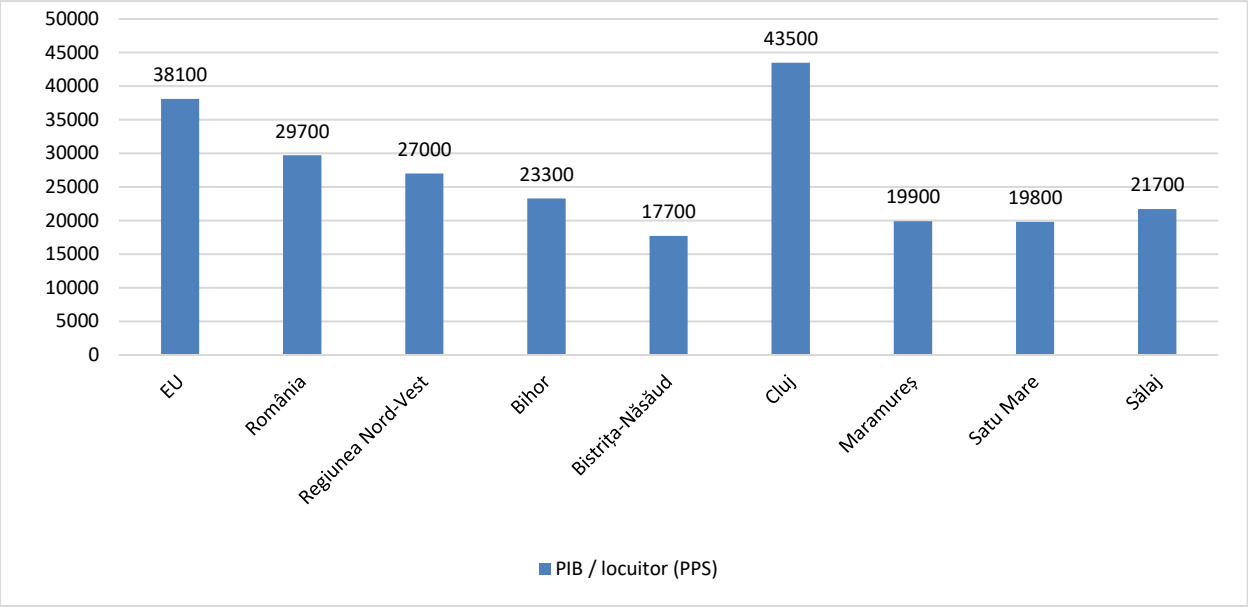

Sursa: Eurostat.

Fig. 2.3 DINAMICA PIB/LOCUITOR (PPS) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN PERIOADA 2013-2023

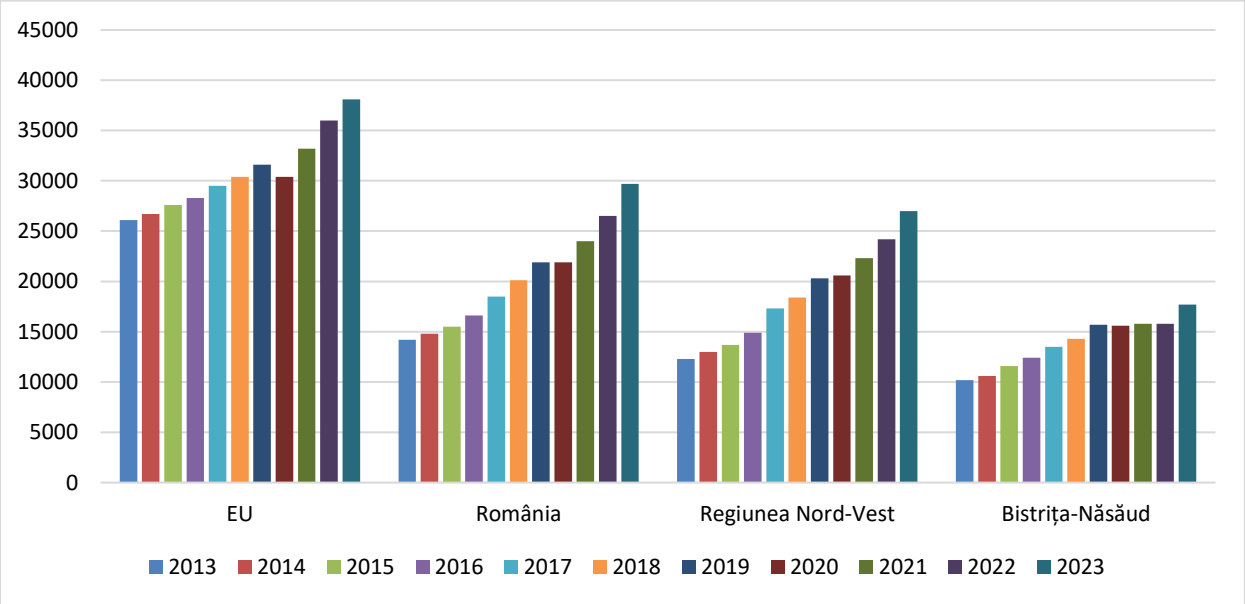

Sursa: Eurostat.

Analizând evoluția Valorii Adăugate Brute (VAB) din județul Bistrița-Năsăud, observăm că în anul 2023 aceasta a atins 2.749 milioane euro, înregistrând o creștere de 113,6% față de anul 2013 - sub media regională (+153,5%), respectiv cea națională (+135,1%). În cadrul Regiunii Nord-Vest, Bistrița-Năsăud se plasează pe penultima poziție din punctul de vedere al VAB, depășind doar județul Sălaj.

Fig. 2.4 DINAMICA VAB LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023

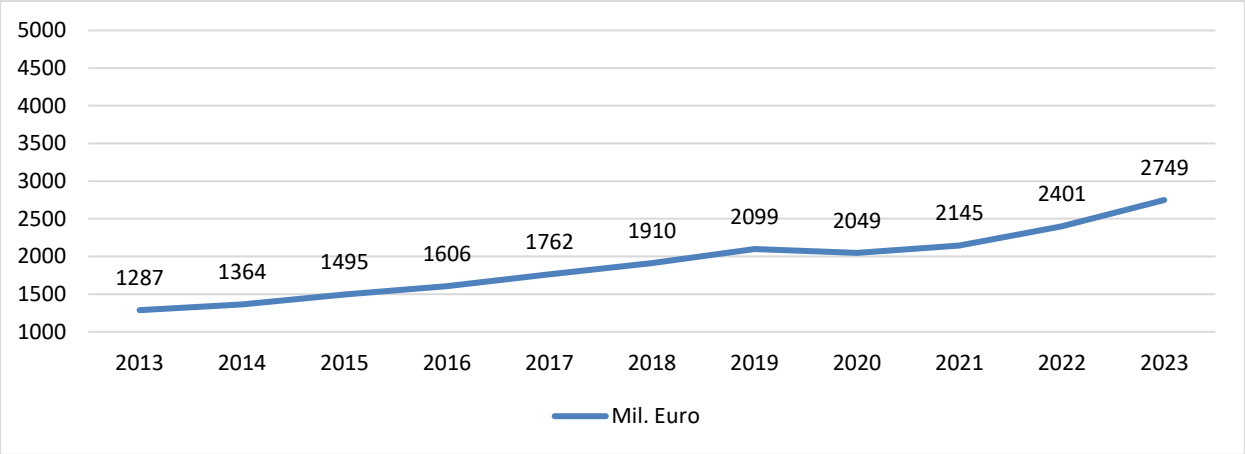

Sursa: Eurostat.

În același an, cele mai importante sectoare economice din județul Bistrița-Năsăud, în funcție de contribuția la VAB, au fost industria, cu o pondere de 23,3%, alături de comerț, transporturi și HORECA, ce au cumulat o pondere de 21,3%. Serviciile publice au reprezentat 16,7% din VAB, fiind urmate de construcții, cu 13,8%, și tranzacții imobiliare, cu 8,9%. Cele mai mici contribuții au fost înregistrate de sectorul ITC (0,6% din VAB total al județului), serviciile financiare (1,4%), respectiv cultură și alte servicii (3,1%).

Fig. 2.5 STRUCTURA VAB ÎNREGISTRATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2023

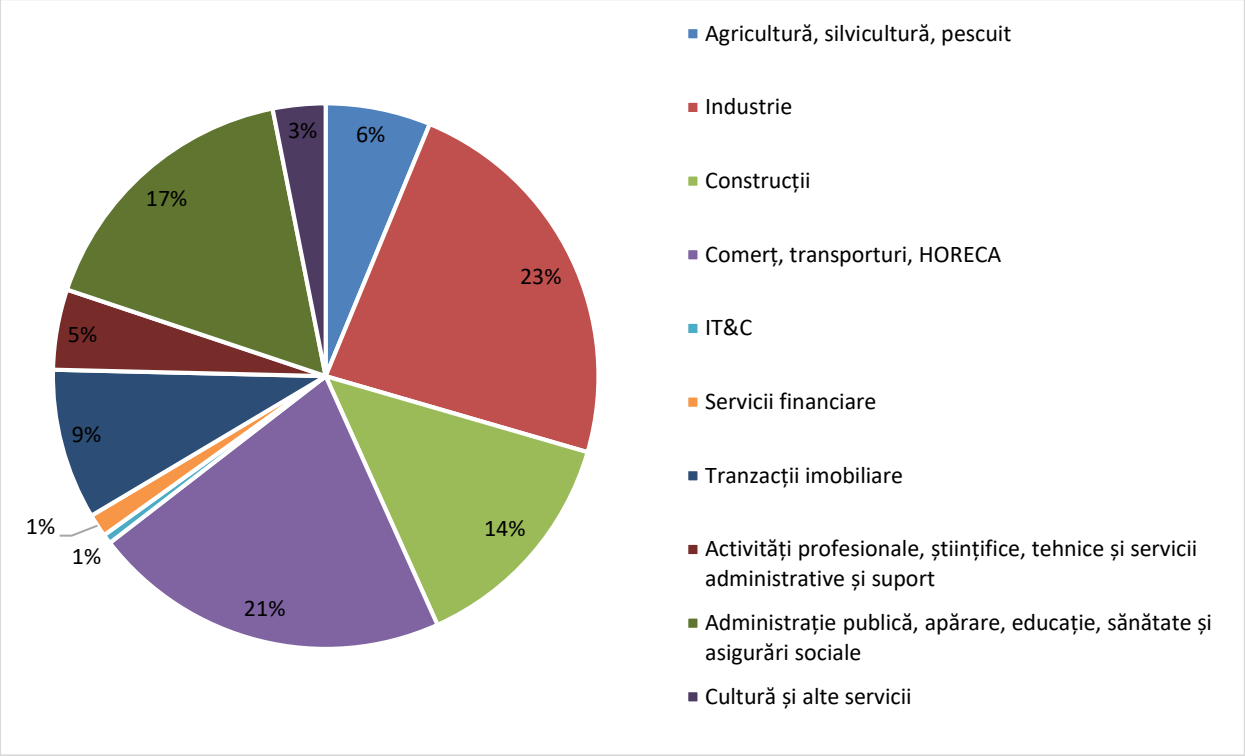

Sursa: Eurostat.

2.2 Analiza mediului de afaceri județean

Potrivit Oficiului Național al Registrului Comerțului, la sfârșitul lunii aprilie 2025, județul Bistrița-Năsăud înregistra 24.765 de profesioniști activi (1,5% din totalul național). Dintre aceștia, 8.858 (35,8%) erau persoane fizice – respectiv întreprinderi familiale, întreprinderi individuale și persoane fizice autorizate – iar 15.907 (64,2%) erau persoane juridice. Față de luna aprilie a anului 2015, numărul profesioniștilor activi din județ a înregistrat o creștere de 43,5% - în acest interval, observăm majorarea cu 97,6% a numărului de persoane juridice și scăderea cu 3,8% a numărului de persoane fizice autorizate.

Fig. 2.6 PROFESIONIȘTII ACTIVI JURIDIC ÎNREGISTRAȚI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA APRILIE 2015-APRILIE 2025

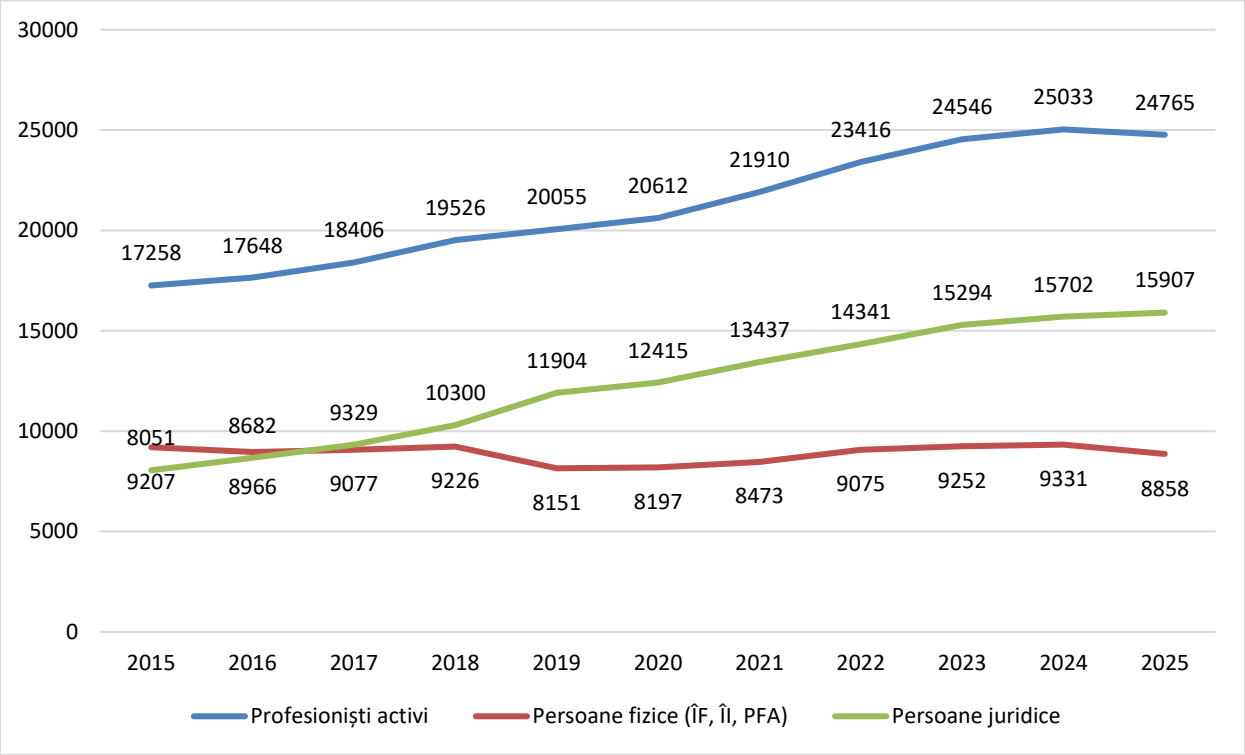

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

La 1 iulie 2024, județul Bistrița-Năsăud înregistra o densitate de 77,2 profesioniști activi din punct de vedere juridic la 1.000 de locuitori (calculată ca raport între numărul profesioniștilor activi juridic, conform ONRC, și populația cu domiciliul în județ, conform INS). Astfel, la nivelul Regiunii Nord-Vest, județul Bistrița-Năsăud se situa pe locul al treilea, fiind depășit de Cluj (124 profesioniști/1.000 locuitori) și Bihor (102,8 profesioniști/1.000 locuitori). Densitatea consemnată în Bistrița-Năsăud era cu 16,8% mai mică decât media regională și cu 0,3% sub media națională.

Fig. 2.7 DENSITATEA PROFESIONIȘTILOR ACTIVI JURIDIC LA 1.000 DE LOCUITORI STABILI, LA DATA DE 1 IULIE 2024

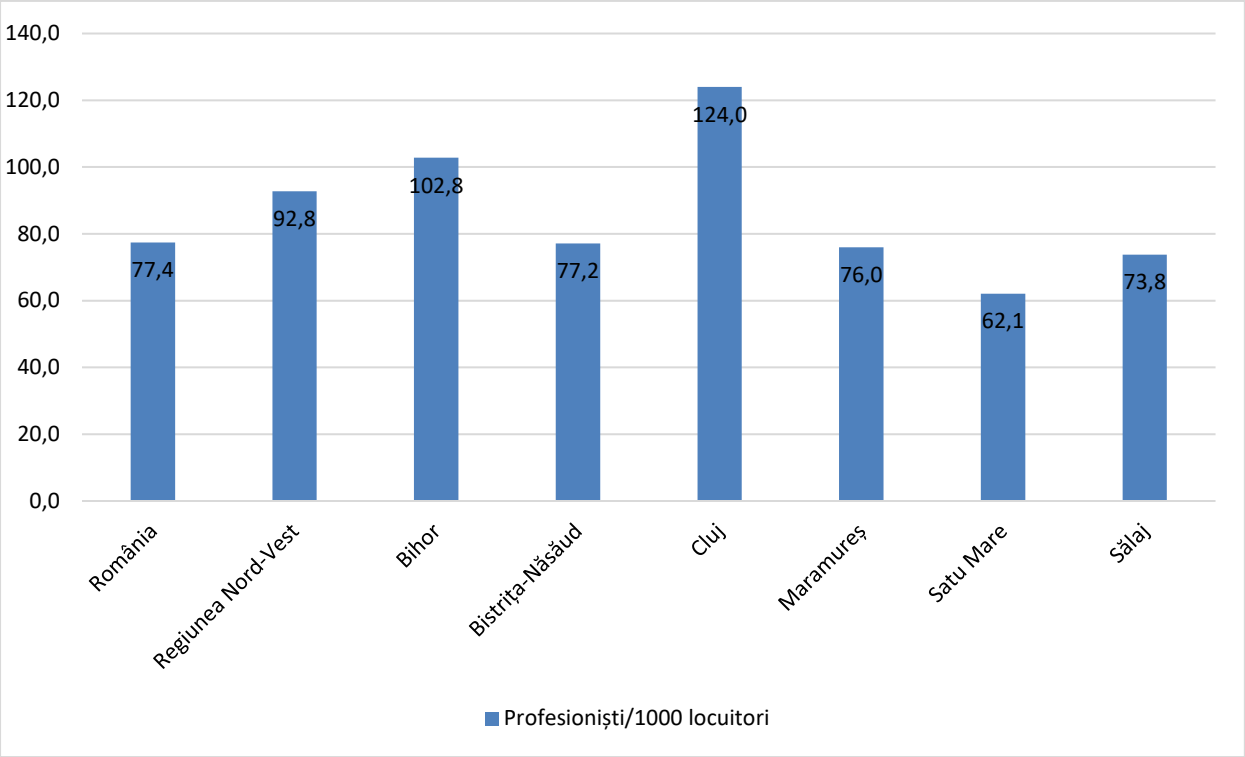

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Analiza datelor publicate de ONRC privind numărul de înmatriculări de agenți economici în Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014–2024 evidențiază o dinamică fluctuantă a activității antreprenoriale la nivel județean, însă, în ansamblu, în anul 2024, numărul înmatriculărilor a crescut cu aproximativ 11,8% față de anul 2014.

- Pe parcursul perioadei analizate, numărul suspendărilor de activitate a fluctuat de la un an la altul, însă în 2024 s-au înregistrat cu 43% mai multe cazuri decât în 2014.
- În același interval, numărul dizolvărilor de societăți a urmat o tendință generală de creștere; anul 2024 a fost caracterizat de nivelul maxim al intervalului analizat (728 de dizolvări — cu aproape 242% mai mult decât în 2014).
- Și în cazul radierilor de societăți s-au observat fluctuații pe parcursul aceluiași orizont de timp, iar comparativ cu anul 2014, în 2024 numărul radierilor a fost cu 11,6% mai mare.
- Numărul profesioniștilor din județ care au intrat în insolvență a urmat o tendință generală de scădere, cu variații moderate de la un an la altul; în anul 2024 s-au înregistrat cu 70,4% mai puține cazuri de insolvență comparativ cu 2014.

Fig. 2.8 DEMOGRAFIA PROFESIONIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

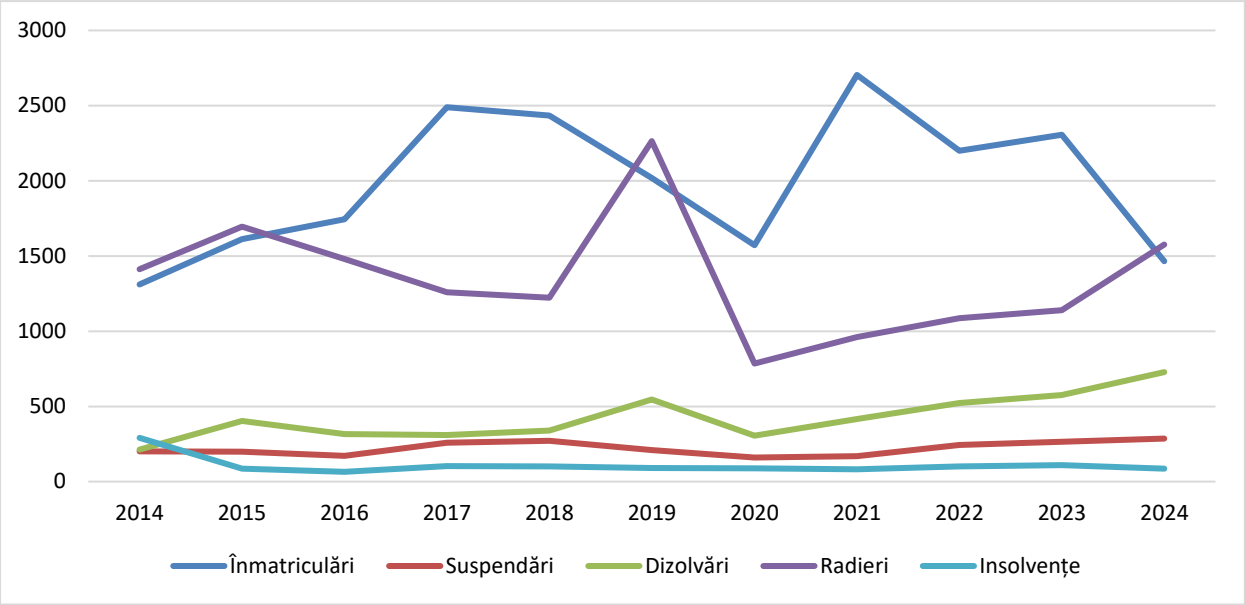

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

În luna aprilie a anului 2025, cele 15.907 persoane juridice din județul Bistrița-Năsăud numărau un total 21.578 de acționari sau asociați: dintre aceștia, 64,7% erau bărbați, iar 35,3% erau femei. Analiza pe grupe de vârstă arată că doar 9,8% dintre asociați și acționari aveau până în 29 de ani, în timp ce 18% depășiseră vârsta de 60 de ani. Cea mai numeroasă categorie era cea a persoanelor cu vârste între 30 și 39 de ani, care reprezentau 26,2% din totalul întreprinzătorilor.

Dintre cei 9.973 de titulari sau membri ai persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și întreprinderilor familiale, 61,3% erau bărbați, iar 38,7% femei. În ceea ce privește distribuția lor pe grupe de vârstă, menționăm că 12,5% aveau până în 29 de ani, în timp ce 19,5% aveau peste 60 de ani, cea mai numeroasă categorie fiind reprezentată de antreprenorii cu vârste între 40 și 49 de ani (24,1% din total).

În luna aprilie a anului 2025, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 1.059 de societăți cu răspundere limitată - debutant (SRL-D), dintre care 727 (68,6% din total) erau în funcțiune. Totalul SRL-D-urilor din județ reprezenta 2,2% din totalul celor înmatriculate la nivel național, poziționând județul Bistrița pe locul 17 în clasamentul național după entitățile de acest tip.

Pe lângă acestea, în județ au fost înființate și 603 firme studențești, în baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 166/2003 - echivalentul a 3% din totalul național. Totuși, comparativ cu SRL-D-urile, acestea prezentau o rată de activitate mai scăzută, numai 39,6% fiind, de fapt, în funcțiune.

În contextul acestei analize, este important de menționat că, deși în județul Bistrița-Năsăud figurează aproape 25.000 de profesioniști activi din punct de vedere juridic, nu toți

desfășoară efectiv activitate economică: la finele anului 2024, din totalul de 24.835 de profesioniști activi juridic în județ (conform ONRC), doar 14.002 (56,4%) au depus bilanțul financiar pentru anul fiscal respectiv (potrivit bazei de date listafirme.ro), iar 9.337 (37,6%) au raportat venituri. În plus, aproximativ 72% dintre aceștia nu aveau angajați.

Distribuția agenților economici în teritoriu, conform datelor Direcției Regionale de Statistică Bistrița-Năsăud, relevă concentrarea semnificativă în municipiul Bistrița: aproximativ jumătate din întreprinderile active ale județului își desfășoară activitatea aici, generând peste 50% din cifra de afaceri totală și concentrând majoritatea salariaților din județ.

Mergând mai departe cu această analiză, menționăm că datele INS pentru anul 2023 arată că în județul Bistrița-Năsăud există 9.828 de unități locale active, pe fondul unei creșteri de aproximativ 62,2% față de anul 2013.

Fig. 2.9 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023

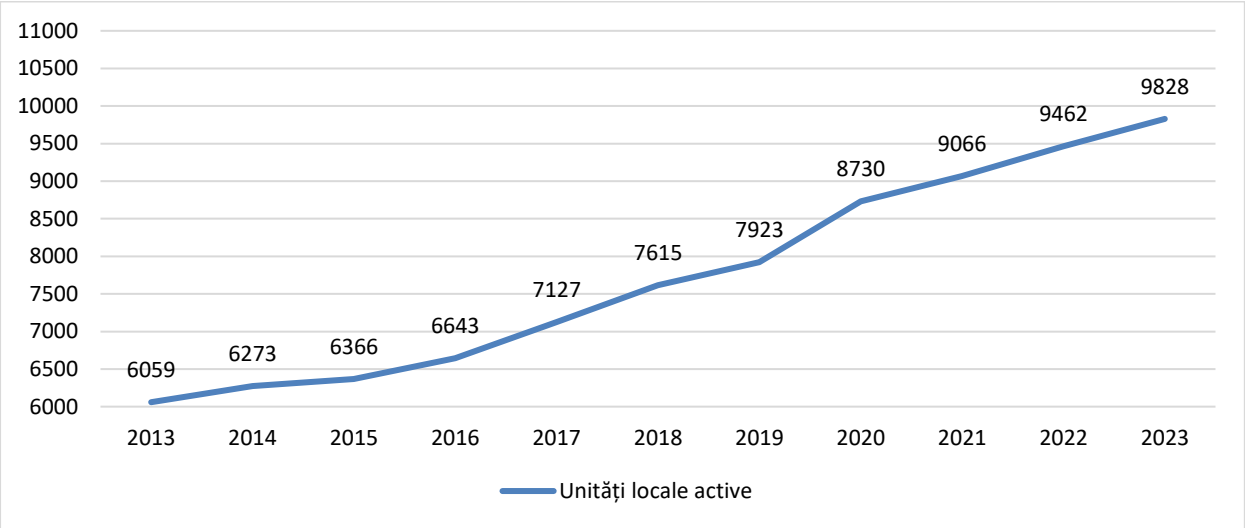

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Analiza unităților locale active din Bistrița-Năsăud în funcție de numărul de salariați arată predominanța microîntreprinderilor (0–9 angajați), ce cumulau 91,7% din totalul unităților active în anul 2023; în intervalul 2013–2023, numărul acestora înregistrat o creștere semnificativă, de 69,7%. În schimb, întreprinderile mici au cunoscut o creștere modestă, de doar 9,7%, numărul întreprinderilor mijlocii a crescut cu 10,6%, iar numărul întreprinderilor mari s-a redus cu 28,6%.

Structura mediului de afaceri din județ scoate în evidență ponderea dominantă a comerțului în structura unităților locale active (25,4% din totalul acestora), activitățile comerciale fiind urmate de sectoarele construcțiilor (16,3%), transportului și depozitării (12,1%), industriei

prelucrătoare (11,3%) și activităților profesionale, științifice și tehnice (7,8%). În contrast, sectoare precum producția și furnizarea de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat, distribuția apei, gestionarea deșeurilor, industria extractivă, învățământul, precum și intermedierile financiare și asigurările au o reprezentare redusă la nivel județean, cumulând împreună sub 4% din totalul unităților locale active.

Fig. 2.10 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN ANUL 2023

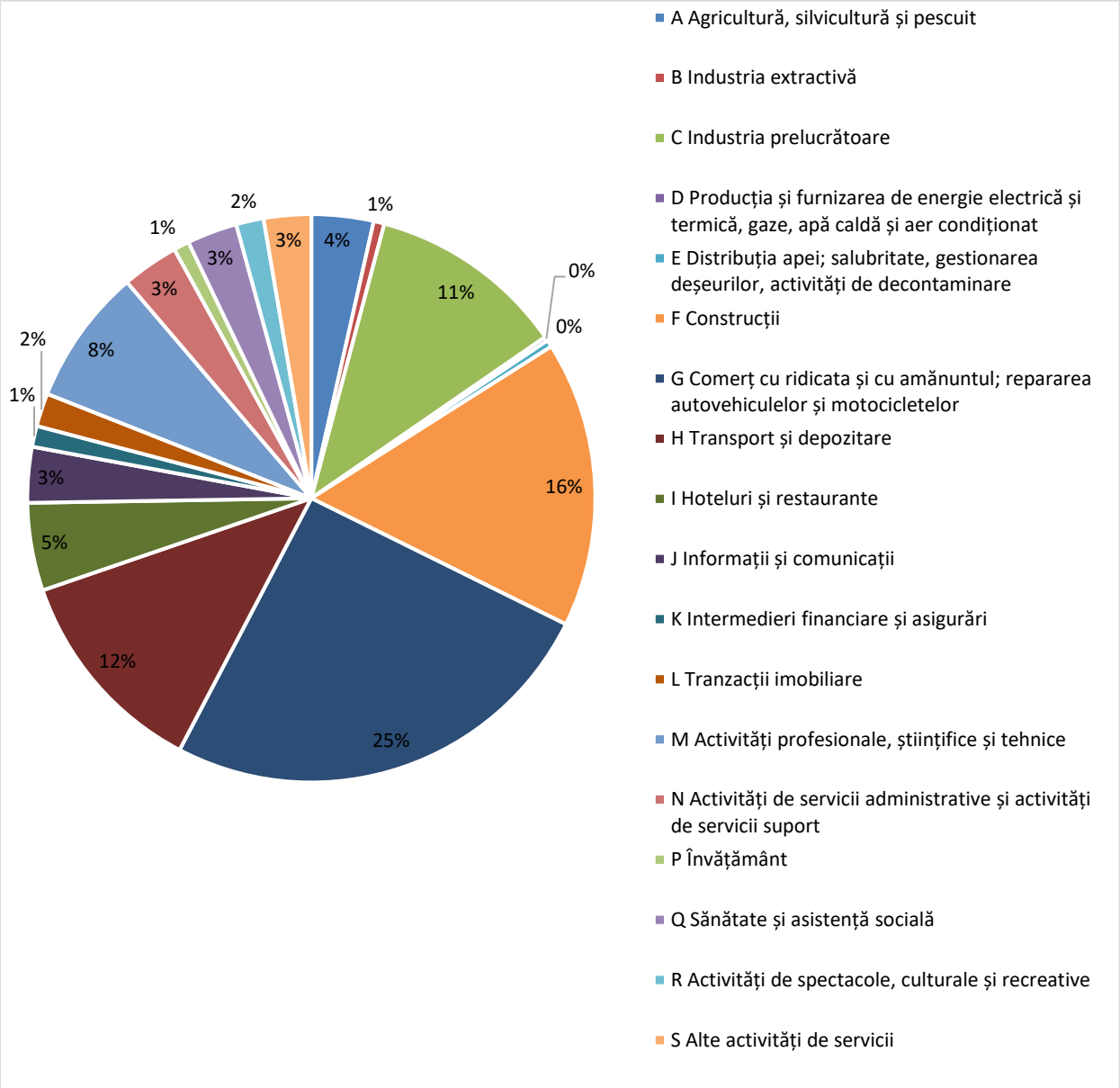

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Comparativ cu anul 2013, în anul 2023, majoritatea domeniilor de activitate au fost caracterizate de creșterea numărului de unități locale active. Cele mai semnificative creșteri au fost consemnate în cazul construcțiilor (+935 unități), transporturilor și depozitării (+563), activităților profesionale, științifice și tehnice (+364), comerțului (+351) și industriei

prelucrătoare (+248). Singura scădere a fost consemnată de sectorul energetic, unde numărul unităților locale active s-a redus cu o unitate.

Fig. 2.11 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN 2013 ȘI 2023

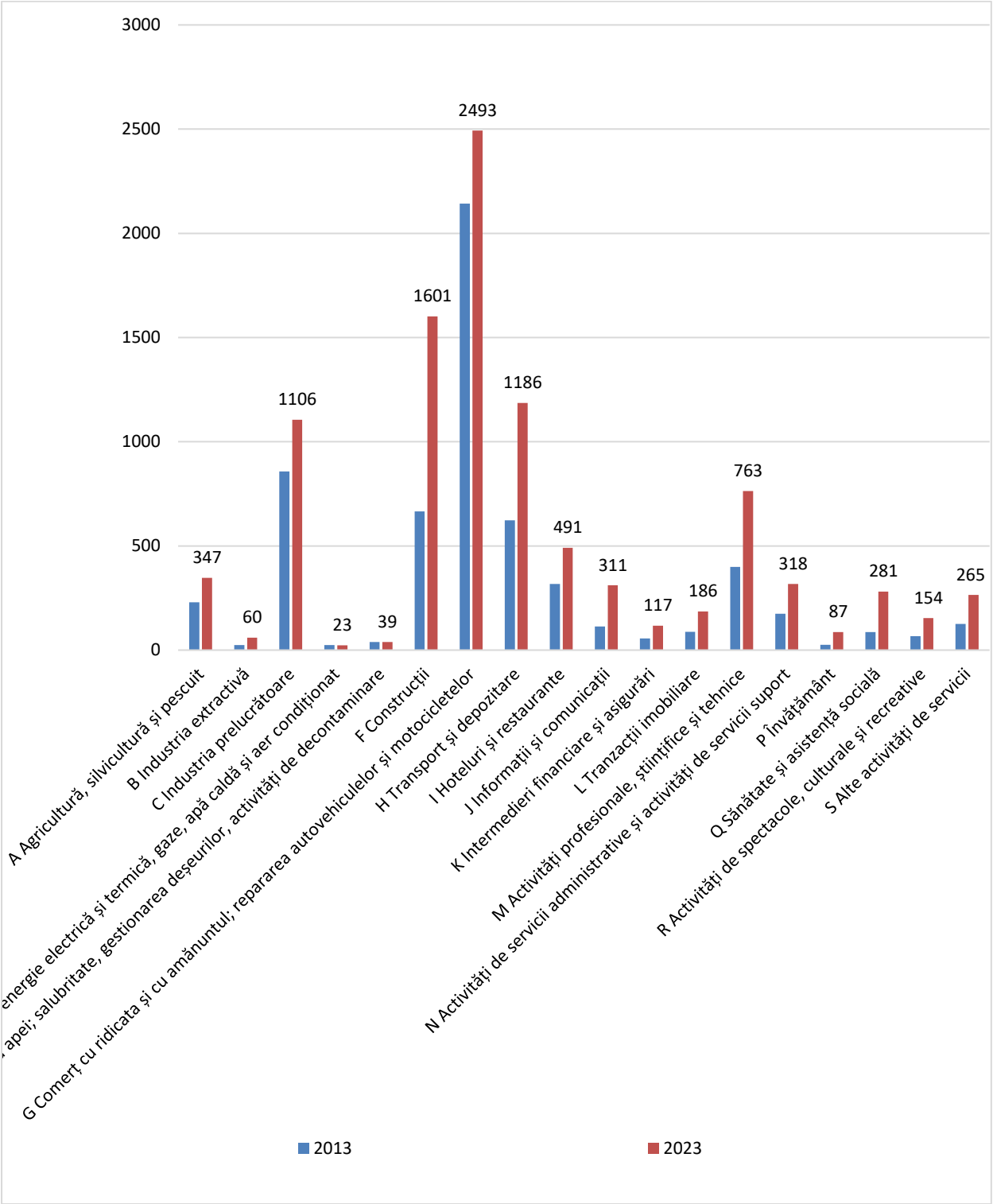

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.12 NUMĂRUL DE ÎNTREPRINDERI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023

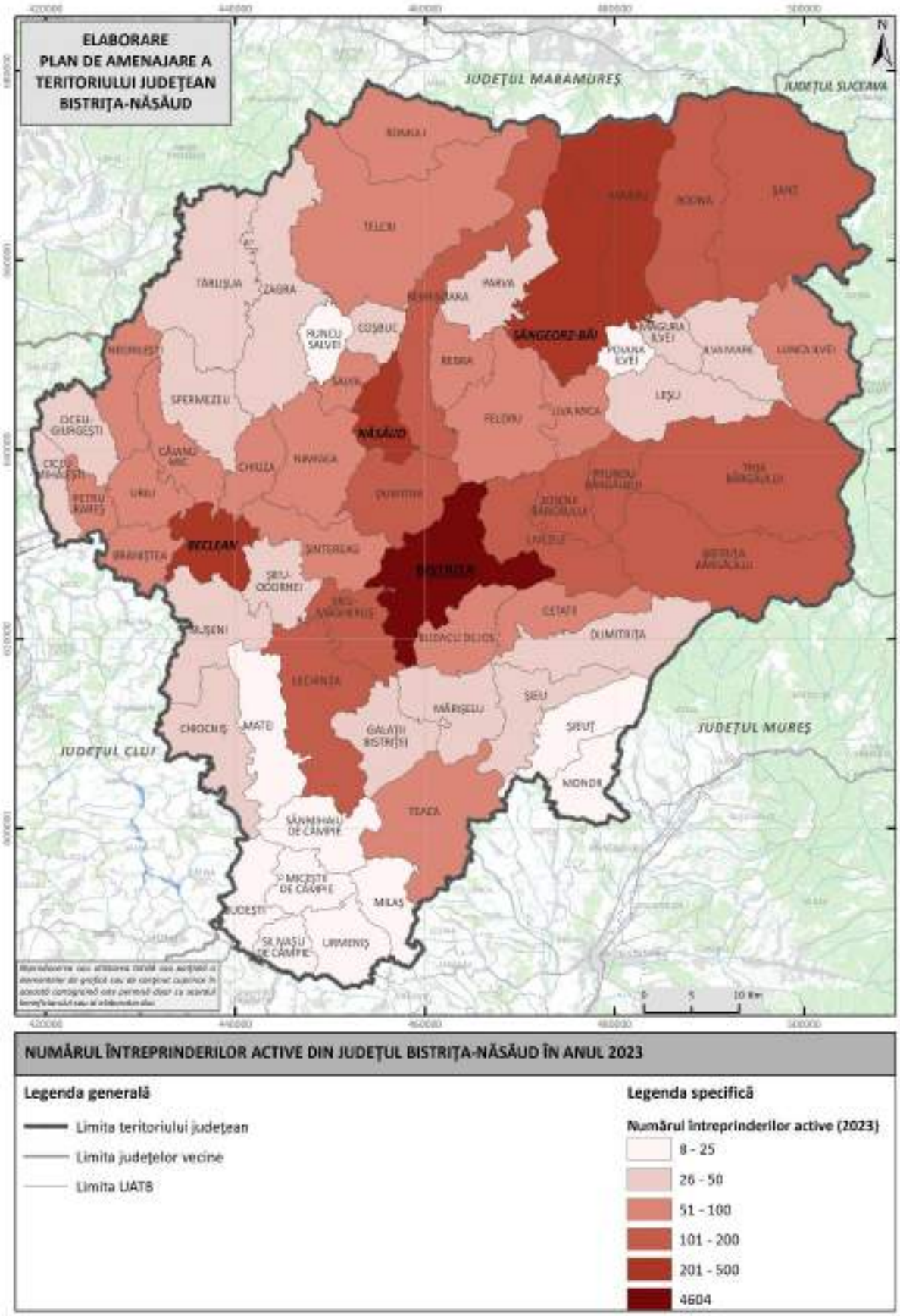

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Fig. 2.13 CIFRA DE AFACERI A ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023

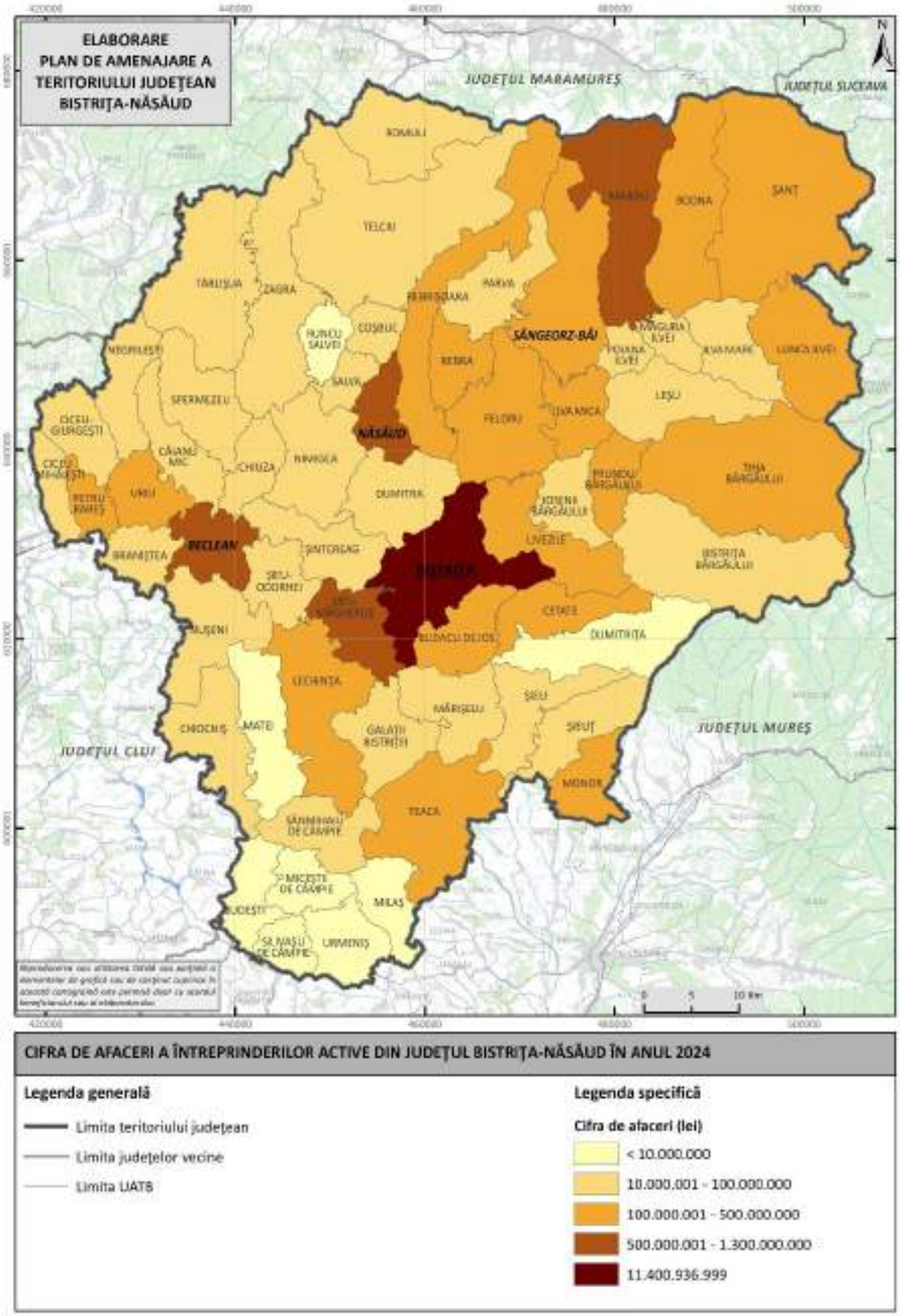

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

2.3 Analiza resurselor de muncă

Resursele de muncă din Bistrița-Năsăud însumau, în anul 2023, 184.800 de persoane, potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, mai exact 62,2% din populația rezidentă și 57,1% din populația după domiciliu (raportate la data de 1 ianuarie 2024). Din acest total, 52,2% erau bărbați și 47,8% femei. În anul 2023, resursele de muncă din județul Bistrița-Năsăud se contractaseră cu 11,4% față de anul 2013, scăderea fiind uniformă - atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor.

Fig. 2.14 RESURSELE DE MUNCĂ (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023

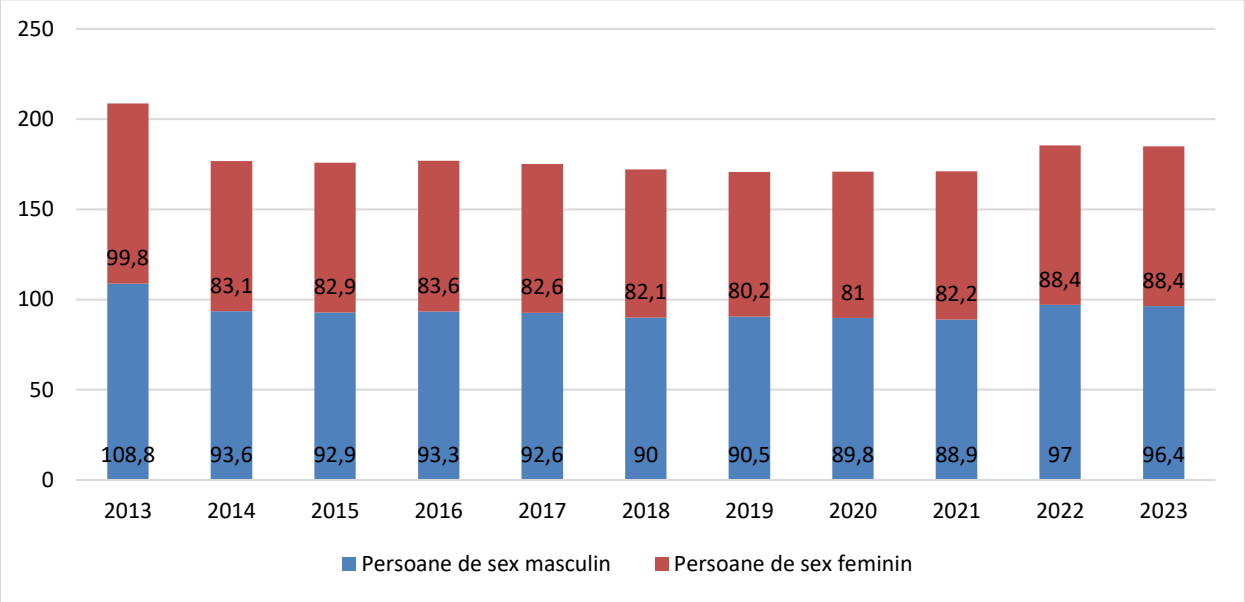

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În același an, populația activă a județului, care cuprinde atât persoanele ocupate civil, cât și șomerii înregistrați, s-a ridicat la 113.200 de persoane. Din total, 56,6% erau bărbați, iar 43,4% femei. Comparativ cu anul 2013, populația activă a județului a înregistrat o scădere de 17,3%: 12,6% în rândul bărbaților și 22,7% în rândul femeilor.

În acest context este relevant să analizăm și rata de activitate a resurselor de muncă, care reflectă proporția populației active civile din totalul resurselor de muncă. În anul 2023, acest indicator a ajuns la 61,3% pe plan județean (cu 4,3 puncte procentuale mai puțin față de nivelul înregistrat în 2013), rămânând sub media regională (68,8%) și sub cea națională (65,9%). Scăderea a fost determinată în principal de efectele pandemiei de COVID-19 din perioada 2020–2021, când indicatorul a suferit un declin de 10,1 puncte procentuale și nu a mai revenit la valorile înregistrate anterior. O evoluție similară a fost observată și la nivel regional și național.

Fig. 2.15 POPULAȚIA ACTIVĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023

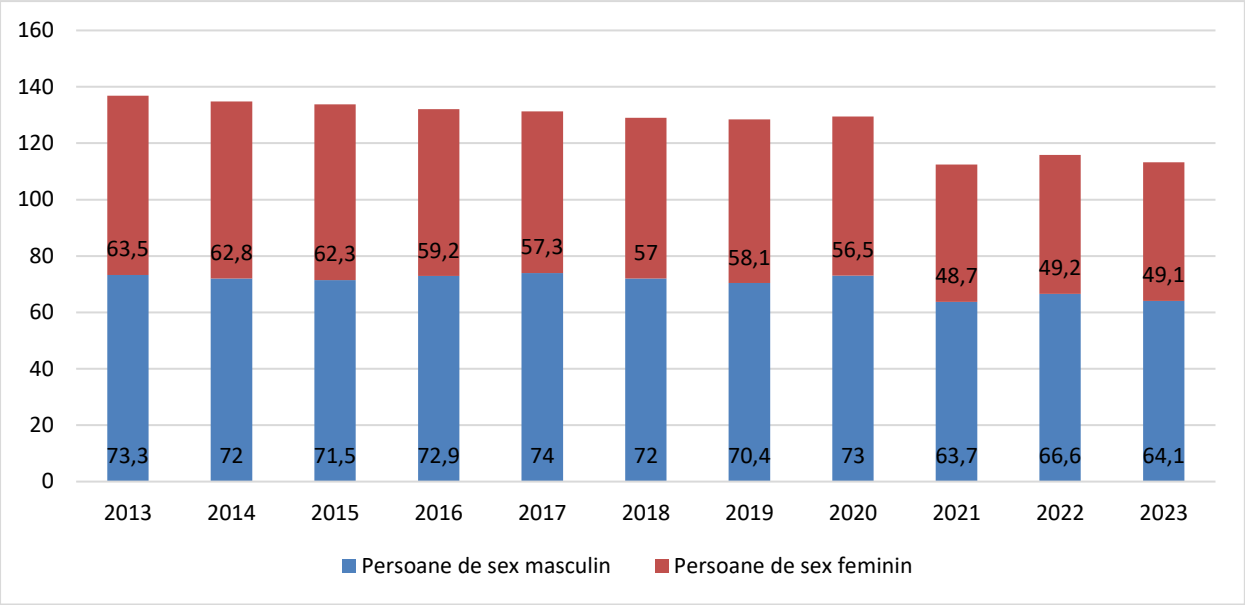

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.16 RATA DE ACTIVITATE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023

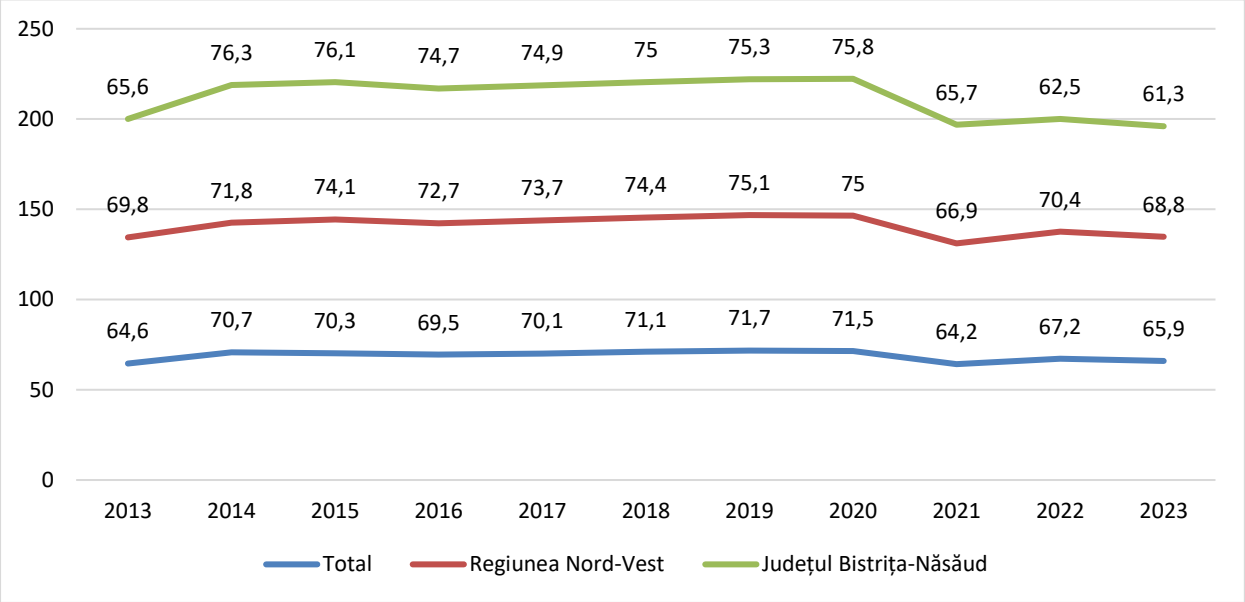

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Uitându-ne la statisticile INS despre populația ocupată în județ, observăm că, în anul 2023, indicatorul cumula 109.300 de persoane; din totalul populației ocupate, 43,2% erau femei și 56,8% bărbați. În perioada 2013–2023, numărul persoanelor ocupate a scăzut cu 16,1%, reducerea fiind mai pronunțată în rândul femeilor (−22%) decât în cazul bărbaților (−10,9%).

În anul 2023, rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Bistrița-Năsăud, determinată ca raport dintre populația ocupată și totalul resurselor de muncă disponibile, a fost

de 59,1%, nivel superior cu 3,3 puncte procentuale față de cel înregistrat în anul 2013. Cu toate acestea, rata de ocupare din județ s-a menținut sub media regională, de 67,3%, și sub media națională, de 64%.

Fig. 2.17 POPULAȚIA OCUPATĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023

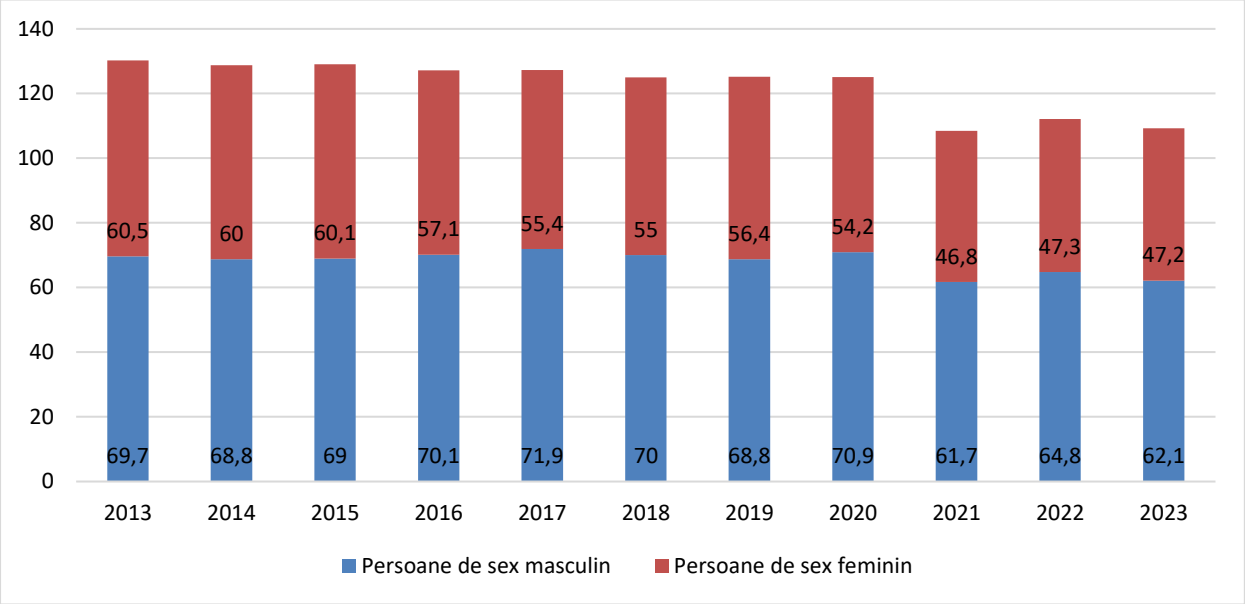

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.18 RATA DE OCUPARE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023

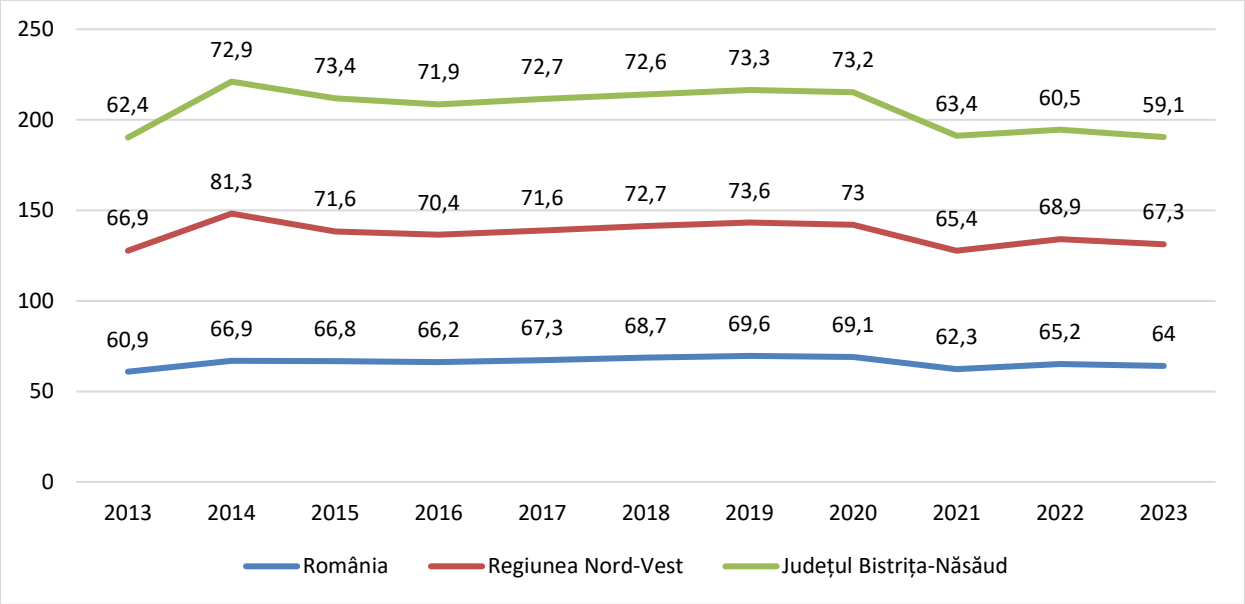

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.19 RATA DE OCUPARE A POPULAȚIEI ÎN VARSTĂ DE MUNCĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

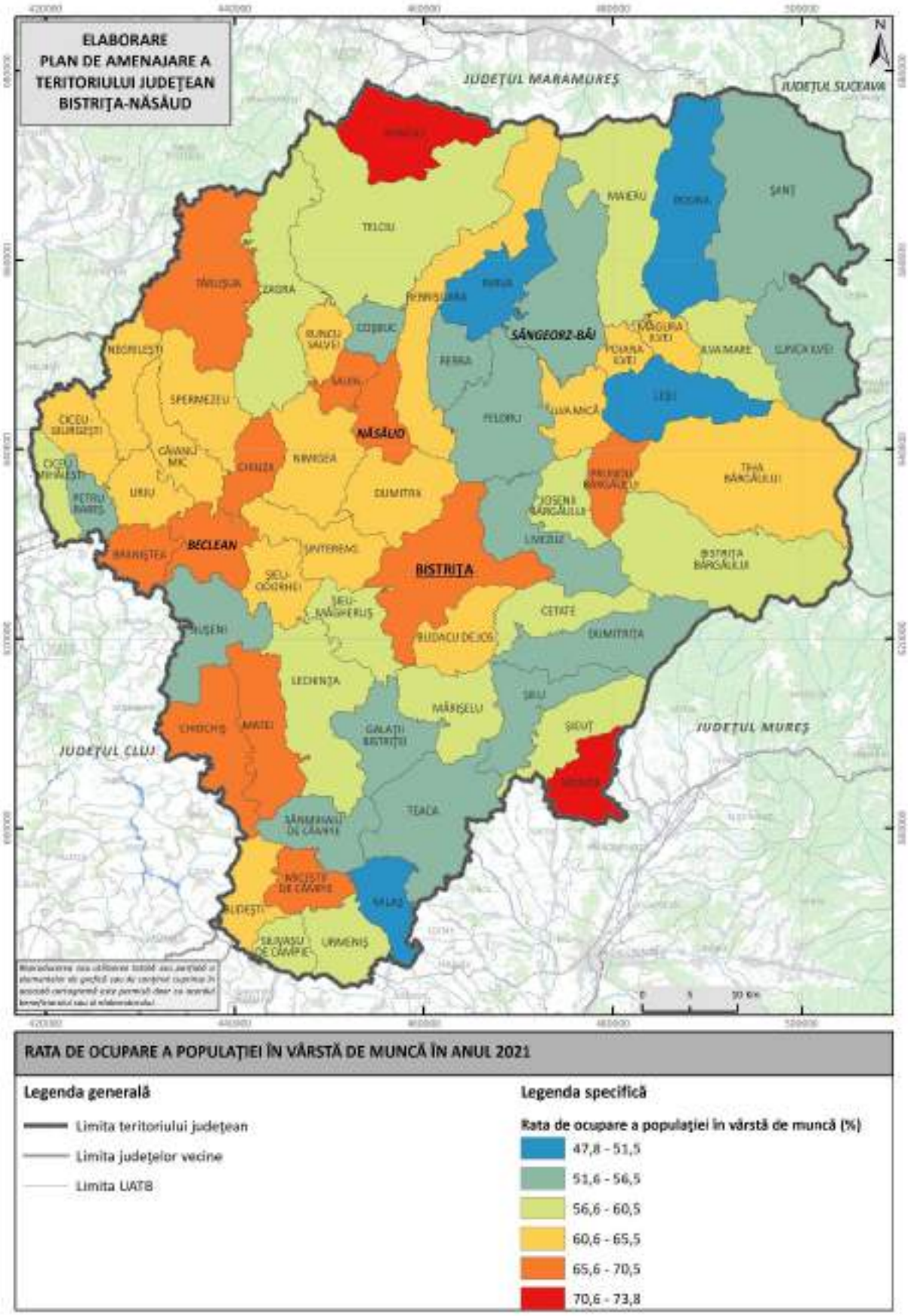

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2021.

Potrivit Recensământului Populației și Locuințelor din 2011, cea mai mare parte a persoanelor ocupate din Bistrița-Năsăud (46,6%) își desfășura activitatea în sectorul privat, în timp ce 43,4% lucrau în cadrul propriei gospodării. Sectorul public concentra 9,4% din populația ocupată, iar sub 1% activa în sectorul neguvernamental. Din perspectiva distribuției geografice, 36,4% dintre persoanele ocupate proveneau din mediul urban, iar 63,6% din mediul rural.

Fig. 2.20 POPULAȚIA OCUPATĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ SECTORUL ÎN CARE LUCREAZĂ, PE MEDII DE REZIDENȚĂ, 2011

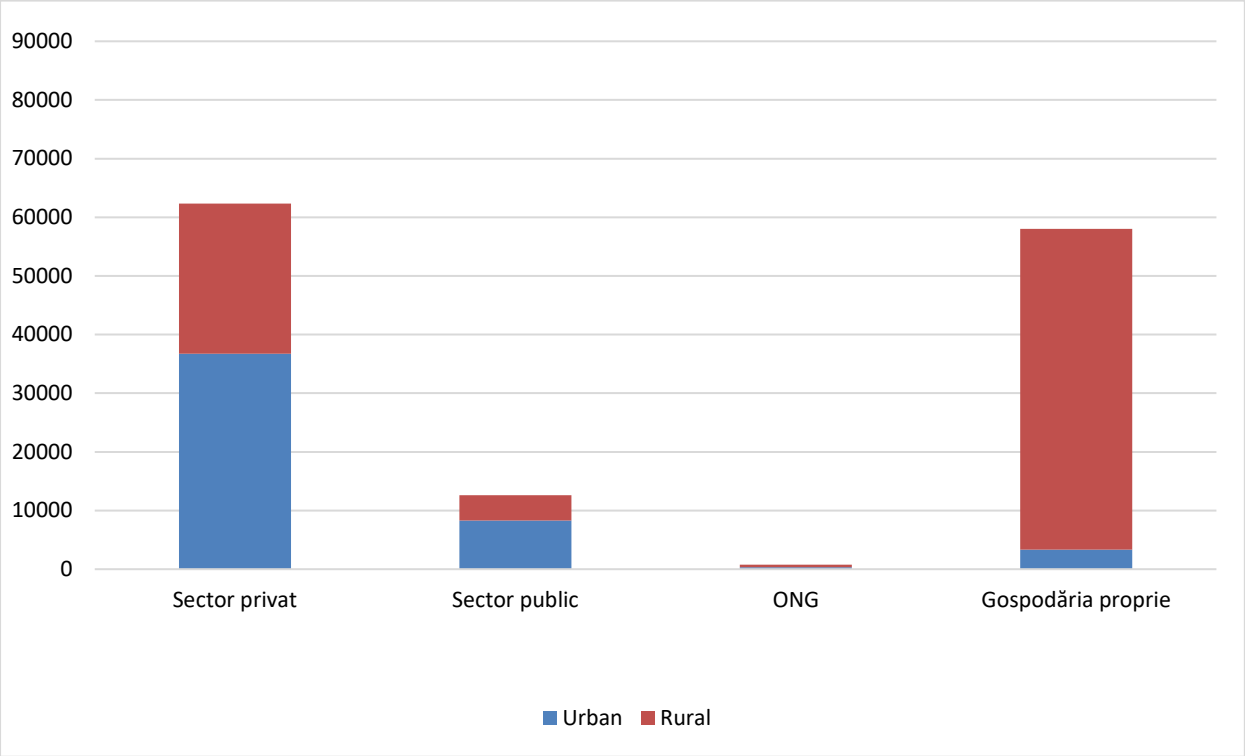

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2011.

În anul 2023, industria prelucrătoare înregistra cel mai mare procent din populația ocupată în județul Bistrița-Năsăud, mai exact 26%. Comerțul deținea o pondere de 15,2% din totalul populației ocupate, următoarele poziții fiind ocupate de agricultură, silvicultură și pescuit (14,6%), construcții (11,9%), respectiv transport și depozitare (7,1%). Cu ponderi mai reduse se regăseau sănătatea și asistența socială (6%), învățământul (4,7%), sectorul hotelier și de alimentație publică (3%), administrația publică (2,4%) și serviciile administrative și de suport (1,7%). Cele mai mici procente în structura populației ocupate din județ s-au înregistrat în cazul tranzacțiilor imobiliare (0,2%), industriei extractive (0,3%), producției și distribuției de energie (0,4%), sectorului IT&C (0,5%) respectiv al intermedierilor financiare și asigurărilor (0,6%).

Fig. 2.21 POPULAȚIA OCUPATĂ (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2023

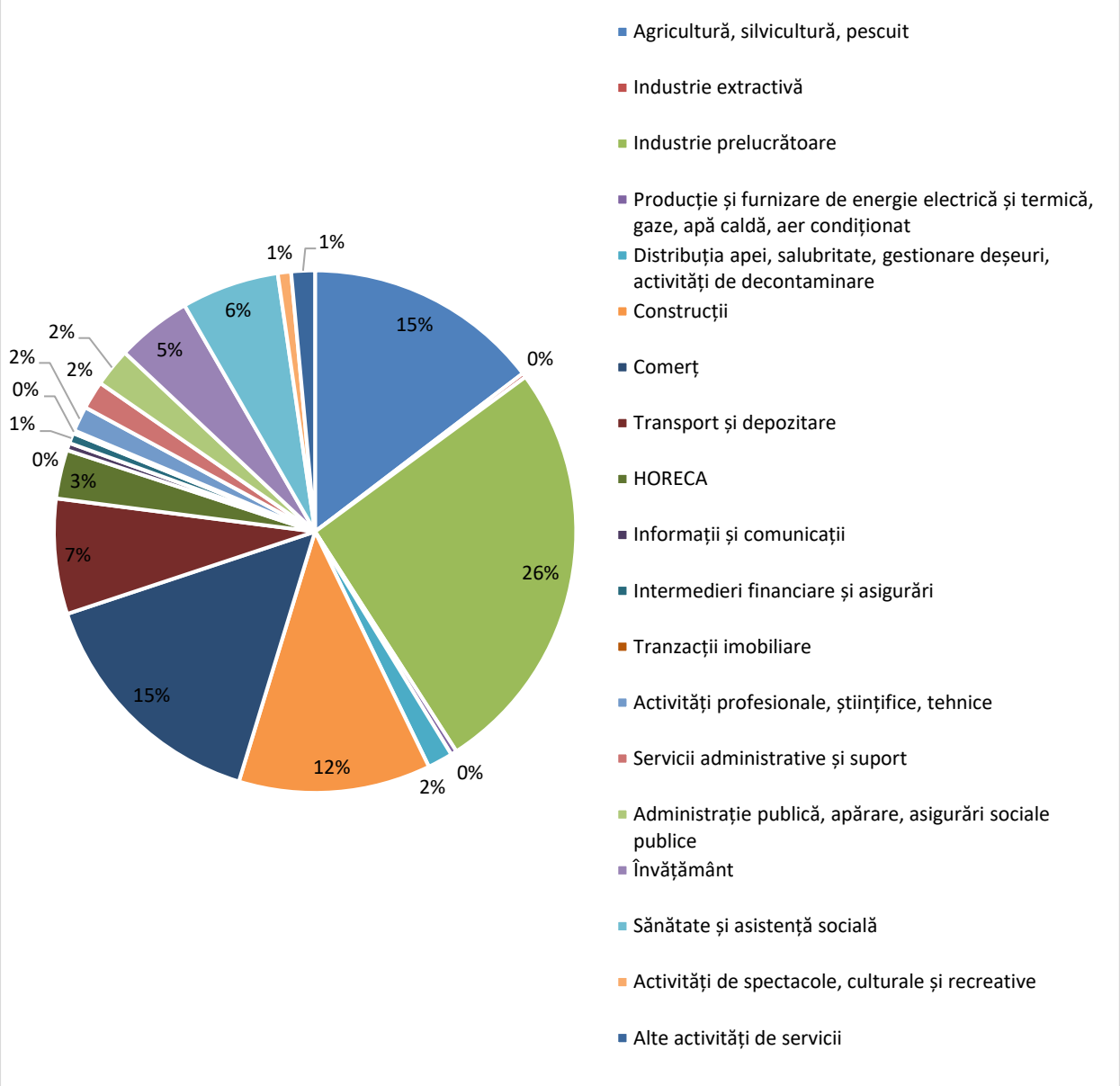

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Dacă ne uităm la modul în care distribuția pe activitate a populației ocupate din județ a evoluat în perioada 2013–2023, observăm că numărul celor ocupați în agricultură, silvicultură și pescuit a scăzut semnificativ (-62,2%), tendința fiind consemnată și în cazul altor activități de servicii (-40,7%), respectiv al activităților cultural-recreative (-18,2%). Numărul persoanelor ocupate s-a contractat și în ramurile de intermedieri financiare și asigurări (-12,5%), învățământ (-7,3%), comerț (-3,5%) și industrie prelucrătoare (-1%). În schimb, în același interval de timp, numărul persoanelor ocupate a crescut în activitățile de tranzacții imobiliare (+100%), sectorul hotelier și de alimentație publică (+57,1%), construcții (+35,4%), producția și distribuția de energie (+33,3%) și IT&C (+25%). Creșteri mai moderate au caracterizat și ramurile de sănătate și asistență socială (+22,2%), activități profesionale, științifice și tehnice (+21,4%), transport și

depozitare (+20%), servicii administrative și de suport (+18,8%), respectiv distribuția apei și salubritate (+6,2%).

Fig. 2.22 DINAMICA POPULAȚIEI OCUPATE (MII PERSOANE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI ECONOMICE, 2013 VS 2023

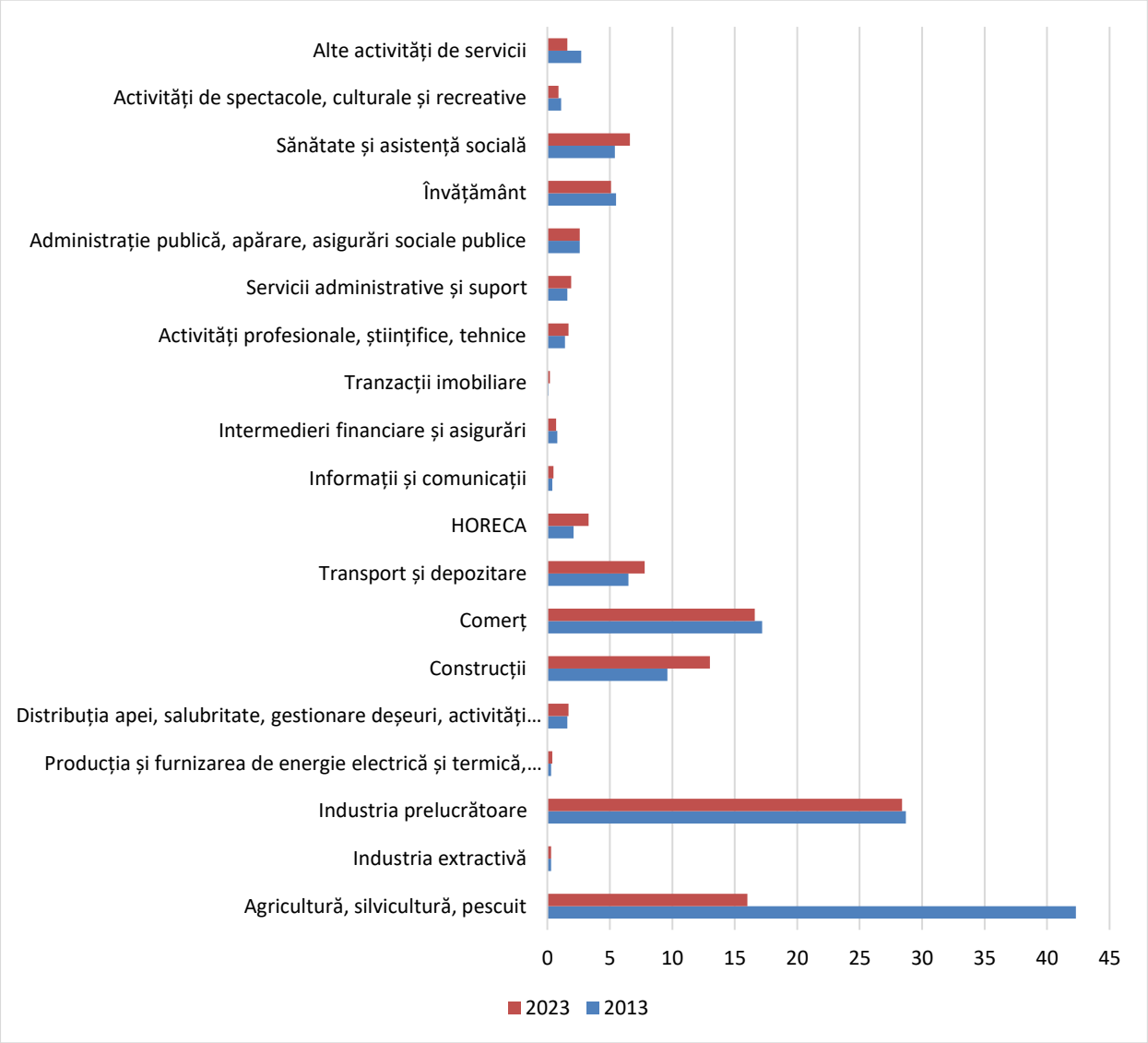

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Datele de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 arată diferențe semnificative între mediul rural și cel urban în ceea ce privește structura populației ocupate pe sectoare economice: în mediul rural, forța de muncă este concentrată preponderent în agricultură, silvicultură și pescuit (96% din populația totală ocupată la nivel județean în acest sector), construcții (67,3%), producția și furnizarea de energie (60,4%), HORECA (60,4%), distribuția apei și salubritate (59,5%) și industria prelucrătoare (56,4%). În celelalte ramuri economice, populația ocupată provine în mare parte din mediul urban: cele mai ridicate ponderi se înregistrează în domeniul intermedierilor financiare și al asigurărilor (77,7%), la care se adaugă

activitățile culturale, artistice și recreative (75,2%), IT&C (70,5%), tranzacțiile imobiliare (69,4%) și activitățile profesionale, științifice și tehnice (63%. Și în ramurile de transport și depozitare (59,7%), învățământ (58,3%), servicii administrative și de suport (56%), comerț (55,9%), administrație publică (52,3%), industrie extractivă (50,9%) și alte activități ale economiei naționale (50,5%), populația ocupată provine în proporție majoritară tot din mediul urban.

Fig. 2.23 STRUCTURA OCUPĂRII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ECONOMICE ȘI MEDII DE REZIDENȚĂ, 2021

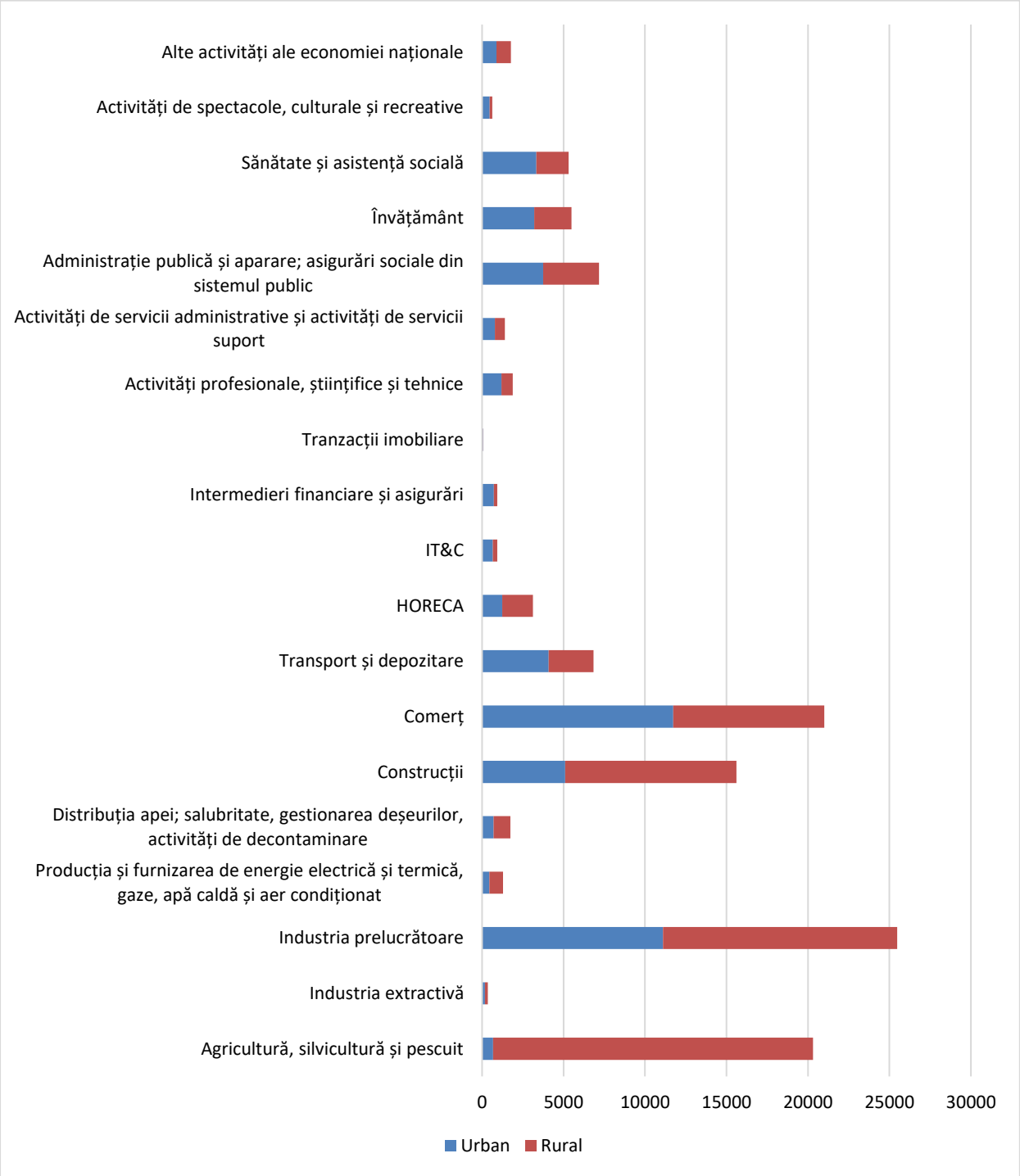

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2021.

Potrivit aceleași surse de date, specializarea economică a localităților din județul Bistrița-Năsăud se conturează după cum urmează: majoritatea (61 de localități) au profiluri economice mixte, în timp ce o singură localitate (comuna Romuli) are un profil economic predominant agricol. Dintre localitățile cu profil mixt, puțin peste jumătate (31 de localități) au specific agro-industrial, acestea fiind urmate de localitățile cu profil industrial și de servicii, care însumează 16,4% (10 localități), apoi de cele cu profil agricol și de servicii – 14,8% (9 localități). Celelalte tipuri întâlnite în rândul UAT-urilor din Bistrița-Năsăud sunt: agricol și de construcții (11,5% – 7 localități), construcții și servicii (4,9% – 3 localități), respectiv comercial și de servicii (1,6% – o localitate).

Fig. 2.24 SPECIALIZAREA ECONOMICĂ A LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

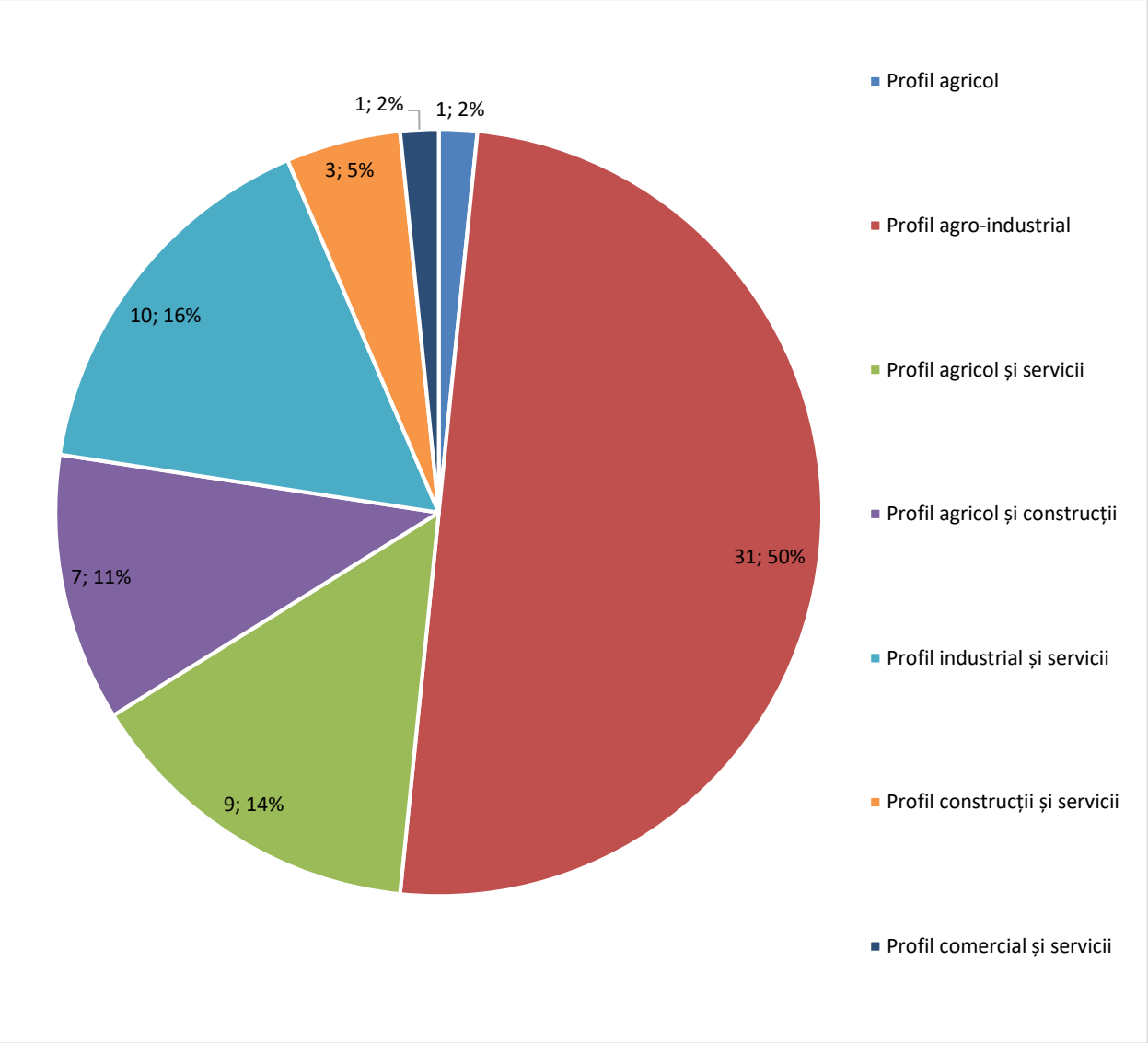

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021.

Tabel 2.1 GRUPAREA LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE SPECIALIZAREA ECONOMICĂ

PROFIL	LOCALITĂȚI		
AGRICOL	Romuli		
AGRICOL ȘI SERVICII	Căianu Mic Coșbuc Rebrișoara	Ilva Mare Ilva Mică Leșu	Telciu Uriu Șanț
AGRO-INDUSTRIAL	Bistrița-Bârgăului Braniștea Cetate Chiochiș Dumitra Dumitrița Josenii Bârgăului Lechința Livezile Lunca Ilvei Rodna	Mărișelu Matei Miceștii de Câmpie Monor Negrilești Nimigea Nușeni Parva Petru Rareș Rebra	Runcu Salvei Sânmihaiu de Câmpie Șieu Șieu-Măgheruș Șieuț Silivașu de Câmpie Teaca Tiha Bârgăului Urmeniș Zagra
AGRICOL ȘI CONSTRUCȚII	Budești Chiuza Ciceu-Giurgești	Măgura Ilvei Maieru Târlișua	Spermezeu
INDUSTRIAL ȘI SERVICII	Bistrița Năsăud Budacu de Jos Ciceu-Mihăești	Galații Bistriței Milaș Prundu Bârgăului	Salva Șieu-Odorhei Șintereag
CONSTRUCȚII ȘI SERVICII	Sângeorz-Băi	Feldru	Poiana Ilvei
COMERCIAL ȘI SERVICII	Beclean		

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021.

Fig. 2.25 PONDEREA POPULAȚIEI OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE, 2021

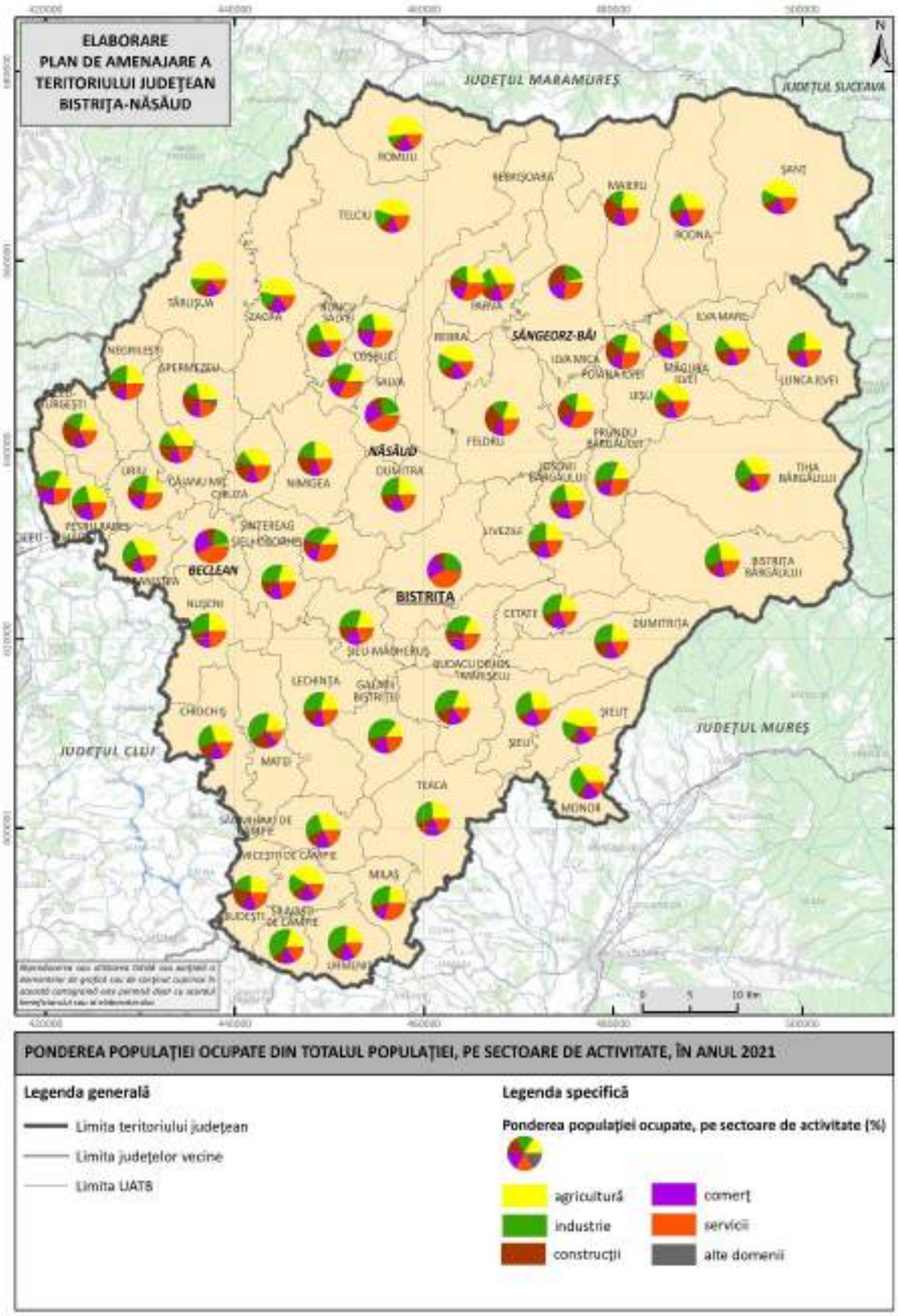

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor, 2021.

Potrivit Recensământului Populației și Locuințelor din 2021 cea mai mare parte a populației ocupate din județul Bistrița-Năsăud este formată din muncitorii calificați și asimilați acestora, care reprezintă 19,9% din total. Aceștia sunt urmați de lucrătorii din domeniul serviciilor (15,5%), muncitorii necalificați (13,2%), specialiștii în diverse domenii de activitate (11,6%) și lucrătorii calificați din agricultură, silvicultură și pescuit (9,8%). La polul opus, cele mai mici ponderi se regăsesc în rândul membrilor corpului legislativ, executiv și al înalților funcționari ai administrației publice (2%), funcționarilor administrativi (3,6%) și tehnicienilor sau altor specialiști din domeniul tehnic (5,2%).

Fig. 2.26 POPULAȚIA OCUPATĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE GRUPE DE OCUPAȚII, 2021

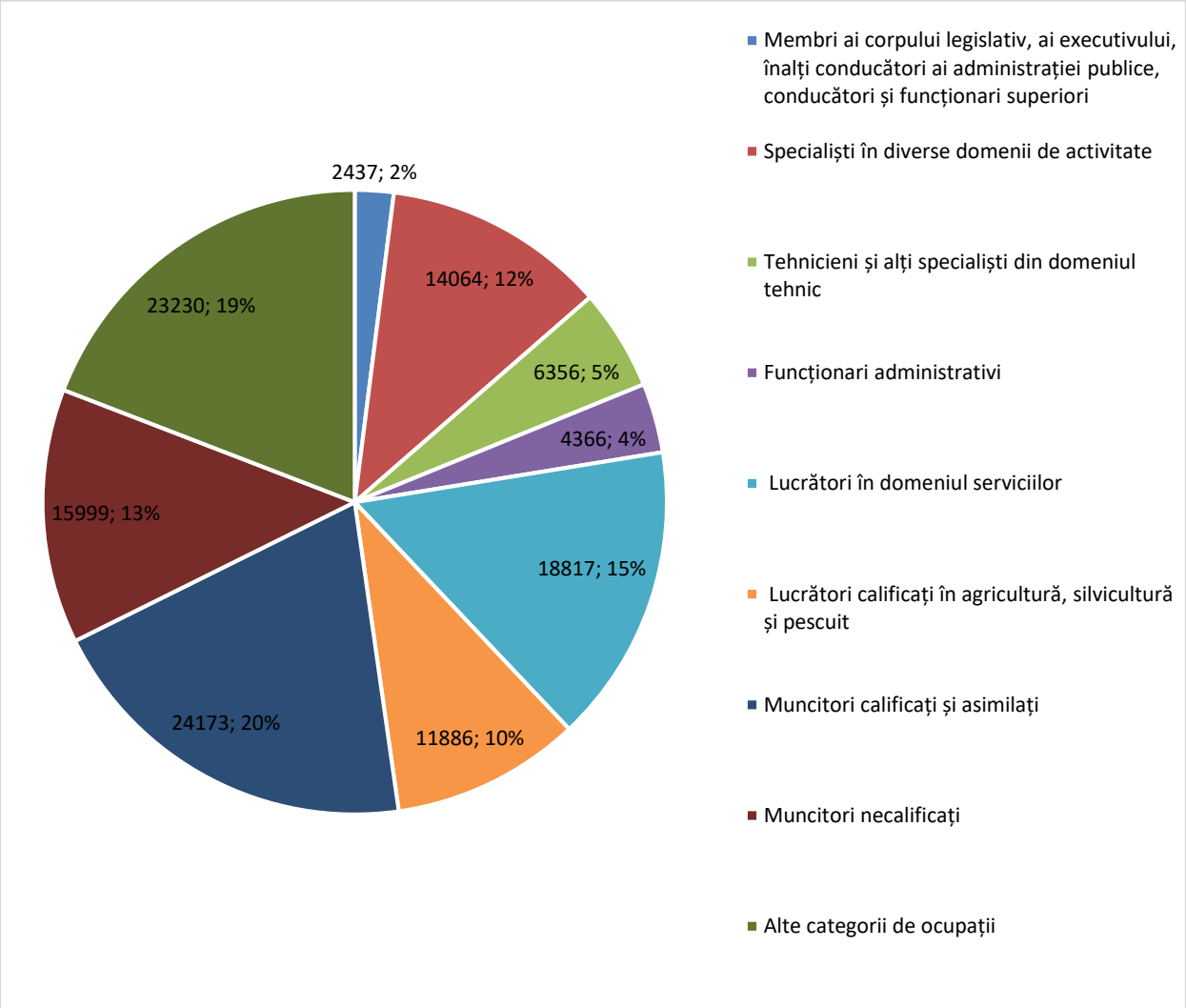

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor din 2021.

Conform aceloraşi date, din totalul populației județului Bistrița-Năsăud, 10,8% au studii superioare (dintre care 2% dețin studii post-universitare). Cei mai mulți dintre locuitorii județului (22,6% din populația rezidentă) dețin studii liceale. La aceștia se adaugă cei cu studii profesionale și de ucenici, care reprezintă 17,4%. Un procent de 21,2% dintre rezidenți au studii gimnaziale.

În continuare, în ordinea descrescătoare a ponderii, se află populația cu studii primare (10,5%), cea cu studii preșcolare (6,1%) și cea cu studii postliceale și/sau de maiștri (3,7%). Procentul celor fără școală este de 5,6% din populația rezidentă a județului.

Fig. 2.27 STRUCTURA POPULAȚIEI STABILE DIN JUDEȚ, DUPĂ NIVELUL DE EDUCAȚIE ABSOLVIT, CONFORM RECENSĂMÂNTULUI DIN 2021

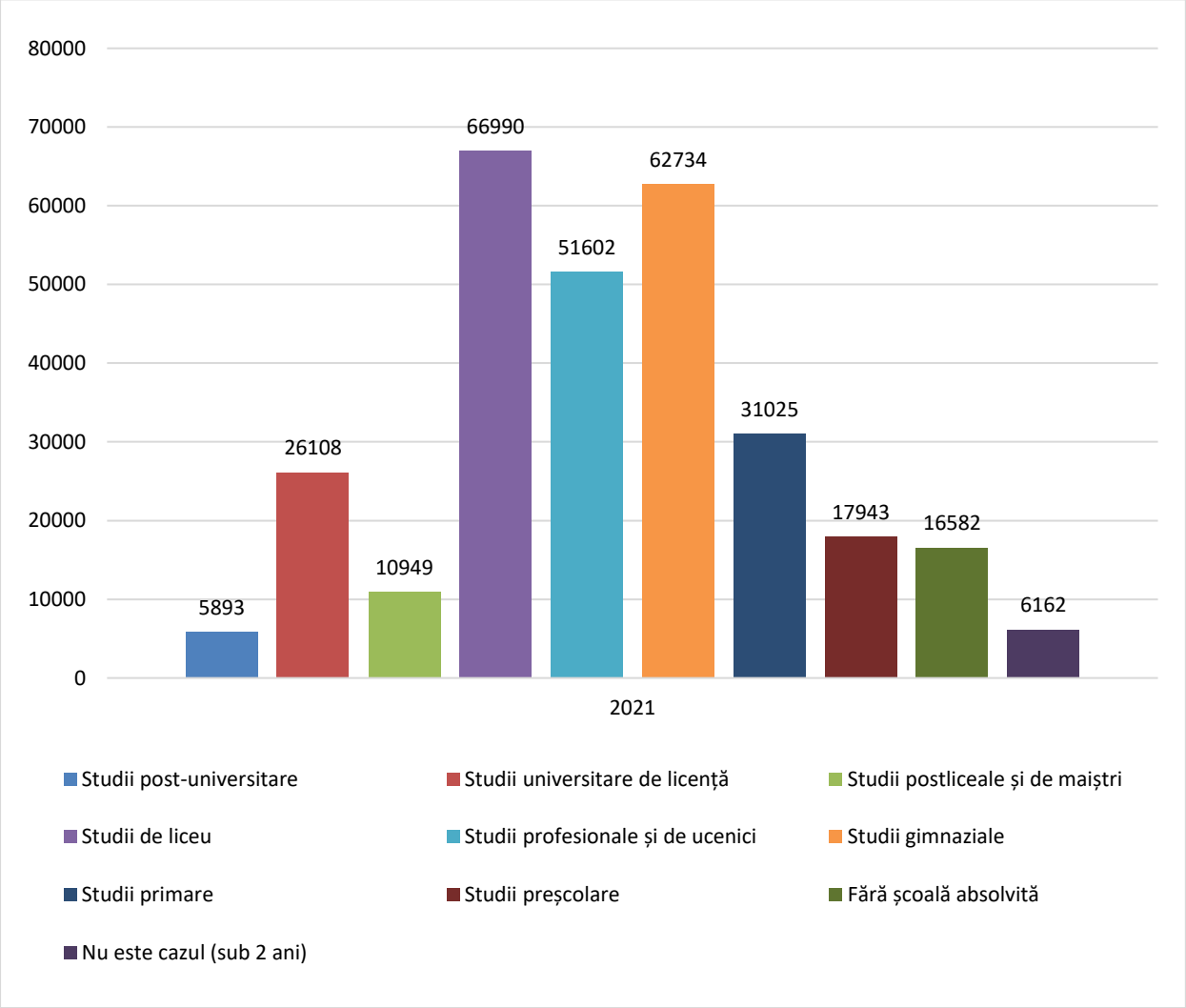

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2021.

În anul 2023, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un număr mediu de 69.218 salariați, reflectând o majorare de 22% față de anul 2013 și de 5,8% față de anul precedent. În ansamblu, în perioada 2013–2023, numărul mediu al salariaților a urmat o tendință generală de creștere, cu excepția unei ușoare scăderi în intervalul 2019–2020.

Comparând numărul mediu de salariați cu numărul total al populației ocupate din județ în anul 2023, sesizăm o diferență de aproximativ 40.000 de persoane, ce sugerează că peste o treime dintre persoanele care desfășoară activități economice în Bistrița-Năsăud sunt ocupate informal sau semi-formal.

Fig. 2.28 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

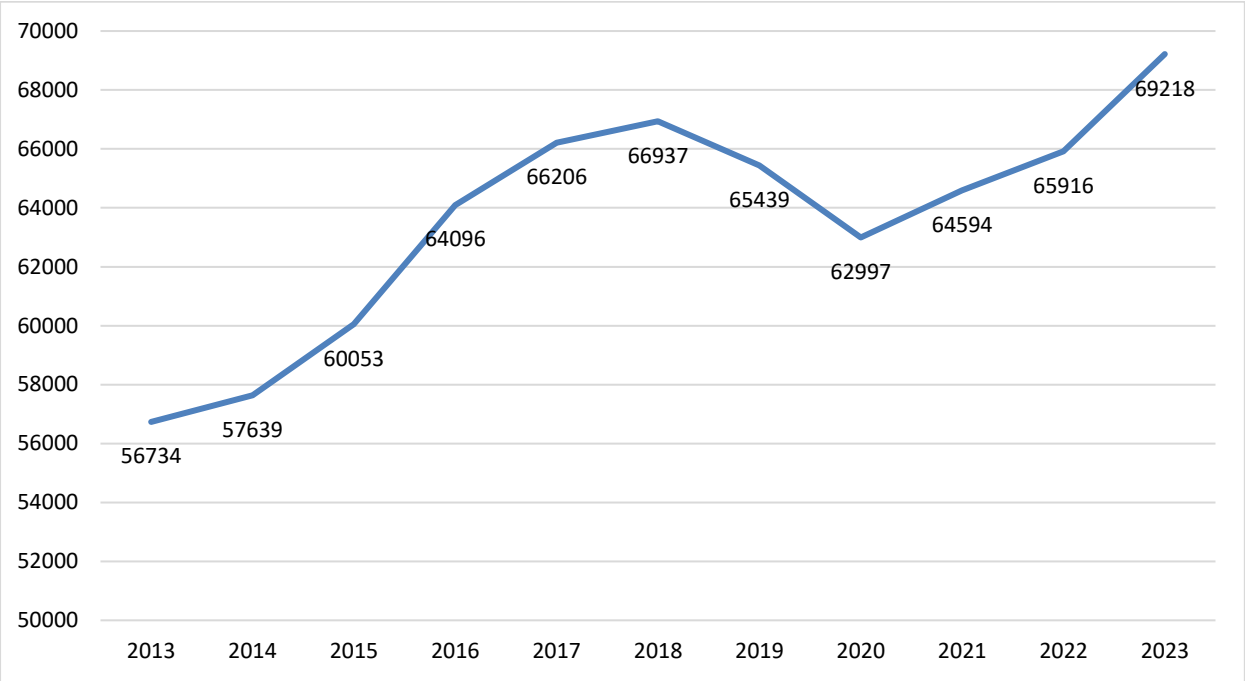

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Menționăm și faptul că, în anul 2023, activitățile economice caracterizate de cel mai mare număr mediu de salariați au cuprins: industria prelucrătoare (29,2%), comerțul (16,6%), construcțiile (10,9%), învățământul (8,3%), respectiv sănătatea și asistența socială (7,6%). La capătul opus se găseau: tranzacțiile imobiliare (0,2%), industria extractivă (0,5%), producția și furnizarea de energie (0,6%), IT&C (0,7%) și alte activități de servicii (0,7%).

Între anii 2013 și 2023, numărul mediu de angajați a cunoscut o evoluție pozitivă în majoritatea sectoarelor economice. Cele mai importante creșteri s-au înregistrat în agricultură, silvicultură și pescuit (+83,2%), HORECA (+72,4%), construcții (+55,8%), sănătate și asistență socială (+37,6%), activități profesionale, științifice și tehnice (+37,5%), servicii administrative și de suport (+37,2%), tranzacții imobiliare (+36,5%), transport și depozitare (+32,5%), comerț (+31,8%) și alte activități de servicii (+30,3%). Creșteri, însă mai moderate, s-au observat și în cazul furnizării de energie (+13,6%), IT&C (+11,2%), învățământului (+6,2%), industriei prelucrătoare (+5,8%), industriei extractive (+4,9%) și sectorului public (+3,6%).

În contrast, anumite domenii au înregistrat scăderi ale numărului mediu de salariați, printre care: intermedierile financiare și asigurările (-17,1%), distribuția apei, salubritatea și gestionarea deșeurilor (-3,6%) și activitățile de spectacole, culturale și recreative (-2,3%).

Fig. 2.29 NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2023

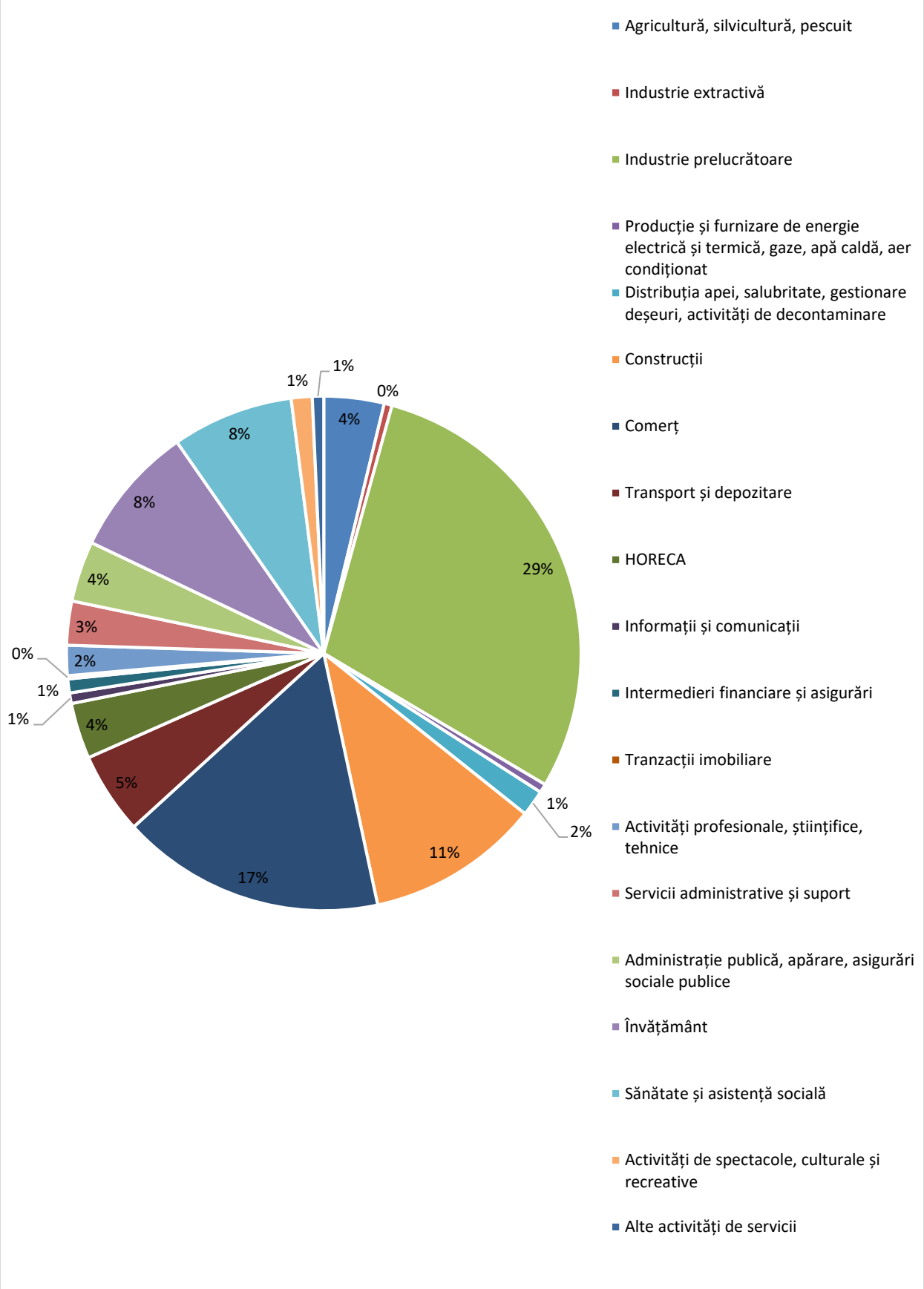

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.30 NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2013 VS 2023

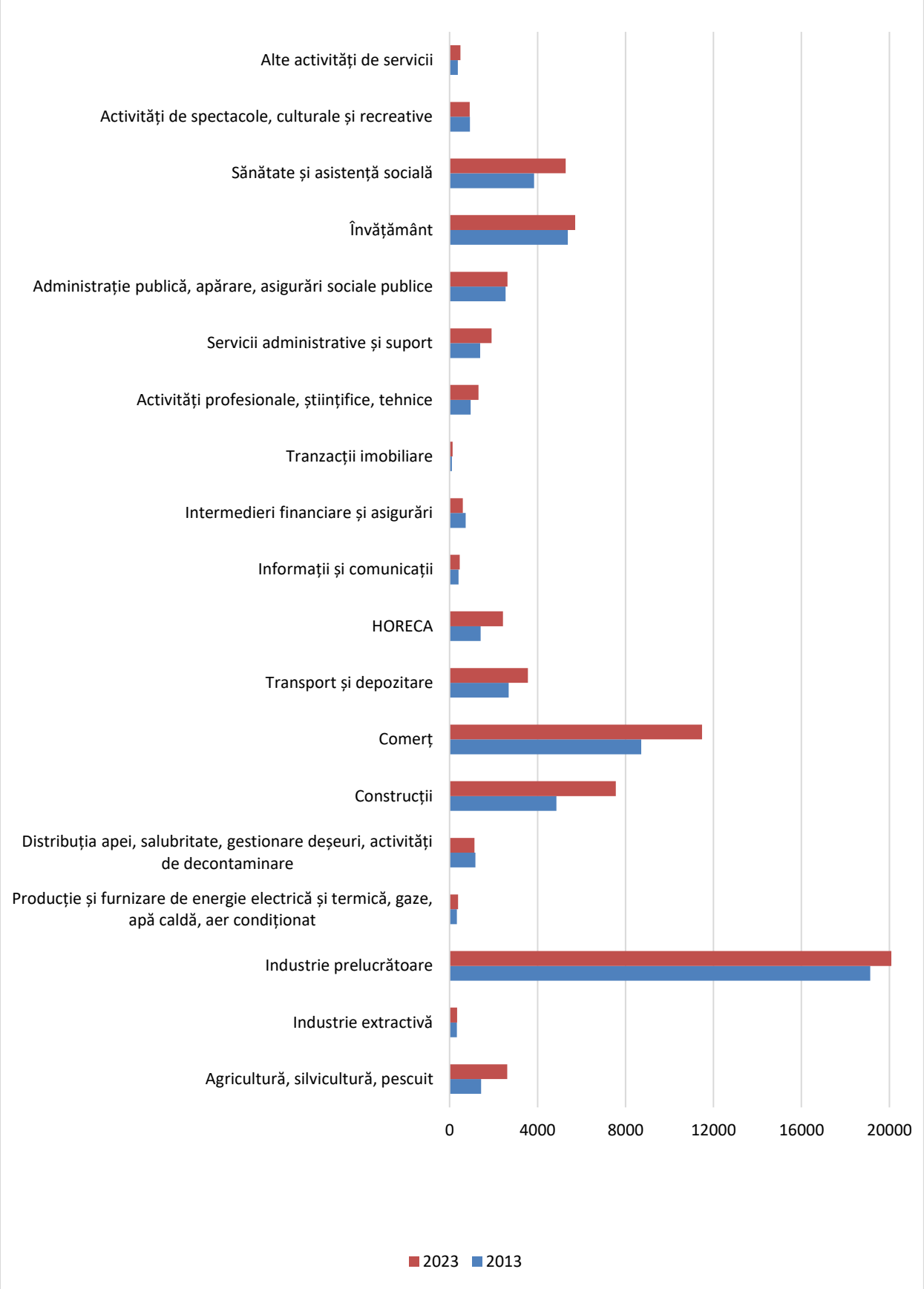

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.31 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023

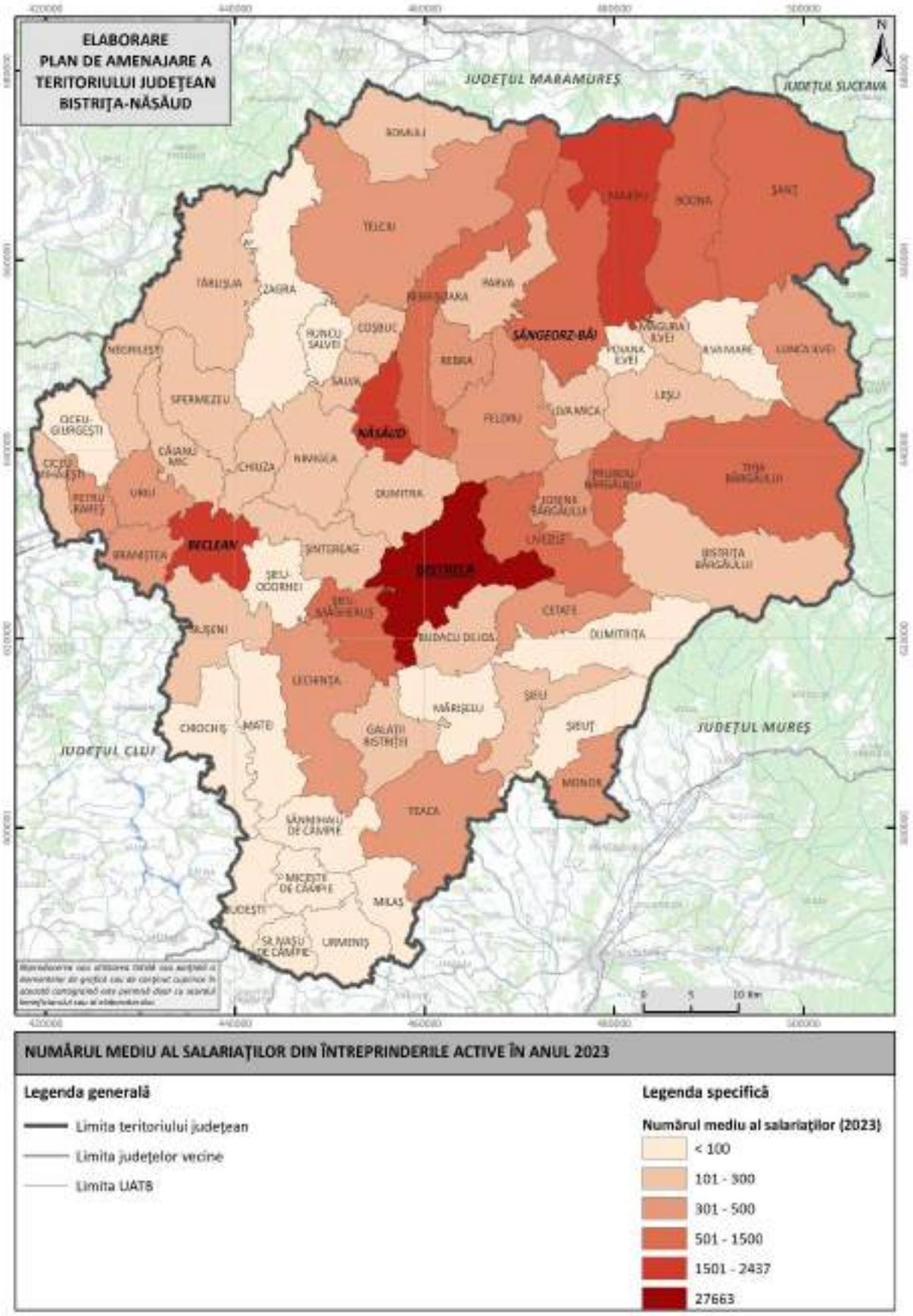

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Conform datelor furnizate de către Inspectoratul Teritorial de Muncă Bistrița-Năsăud, la finalul anului 2024, în județ erau înregistrați 73.559 de salariați activi, din care 75,1% erau angajați în companii private, 23,6% în companii de stat, 1,1% în cadrul unor entități economice individuale și profesii liberale, iar 0,2% în companii mixte. Comparativ cu numărul de salariați înregistrați la finalul anului 2017, numărul salariaților activi din județ a crescut cu 2,1%. Potrivit aceleiași surse, în topul angajatorilor din Bistrița-Năsăud se regăsesc 7 companii private și 3 companii de stat. Împreună, acestea însumau, în anul 2024, un total de 11.005 angajați activi, reprezentând aproximativ 15% din numărul total al salariaților din județ.

Tabel 2.2 CLASAMENTUL PRIMILOR 10 ANGAJATORI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2024

NR. CRT.	DENUMIRE	LOCALITATE	OBIECT DE ACTIVITATE	FORMA DE PROPRIETATE	NR. SALARIAȚI ACTIVI
1.	Leoni Wiring Systems Ro	Bistrița	Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Privată	3858
2.	Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița	Bistrița	Activități de asistență spitalicească	Stat	1876
3.	Raal	Bistrița	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Privată	1617
4.	Rombat	Bistrița	Fabricarea de acumulatori și baterii	Privată	736
5.	Comelf	Bistrița	Fabricarea de motoare și turbine (cu excepția celor pentru avioane, autovehicule și motociclete)	Privată	654
6.	Teraplast	Bistrița	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și profilelor din material plastic	Privată	571
7.	Aquabis	Bistrița	Captarea, tratarea și distribuția apei	Stat	483
8.	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului	Bistrița	Alte activități de asistență socială, cu cazare n.c.a.	Stat	454
9.	E-Cablaje	Bistrița	Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Privată	388

NR. CRT.	DENUMIRE	LOCALITATE	OBIECT DE ACTIVITATE	FORMA DE PROPRIETATE	NR. SALARIAȚI ACTIVI
10.	Diatours	Bistrița	Activități generale de curățenie a clădirilor	Privată	368

Sursă: Inspectoratul Teritorial de Muncă Bistrița-Năsăud.

Conform datelor transmise de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Bistrița-Năsăud, în anul 2024, primele zece ocupații clasate după numărul de contracte individuale de muncă active la nivelul județului erau concentrate în domeniile construcțiilor, transporturilor, și comerțului, respectiv în sectorul public. Ocupația de muncitor necalificat la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje ocupă prima poziție în clasament, cu 3.552 de contracte active, urmată de cea de conducător auto pentru transport rutier de mărfuri (2.770 contracte) și cea de lucrător comercial (1.438 contracte). În învățământ, s-au înregistrat 1.373 contracte pentru profesorii din ciclul gimnazial, alături de 1.173 pentru profesorii din învățământul liceal și postliceal. Alte ocupații importante în funcție de numărul de angajați au fost: muncitor necalificat la asamblarea și montarea pieselor (1.039), muncitor necalificat la spargerea și tăierea materialelor de construcții (920), șofer de autoturisme și camionete (680), asistent personal pentru persoane cu handicap grav (619) și îngrijitor clădiri (592).

Datele disponibile pe platforma TEMPO a INS arată că în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un câștig salarial mediu net lunar de 3.447 lei - cu 17,8% sub media regională și cu 21,9% mai mic decât cea națională. Față de anul 2013, salariul mediu net lunar s-a majorat cu 187,7%. În ceea ce privește diferențele de gen, în același an, bărbații din județ au avut un salariu mediu net lunar de 3.584 lei, depășind cu 8,4% nivelul înregistrat de femei (3.305 lei).

Fig. 2.32 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023

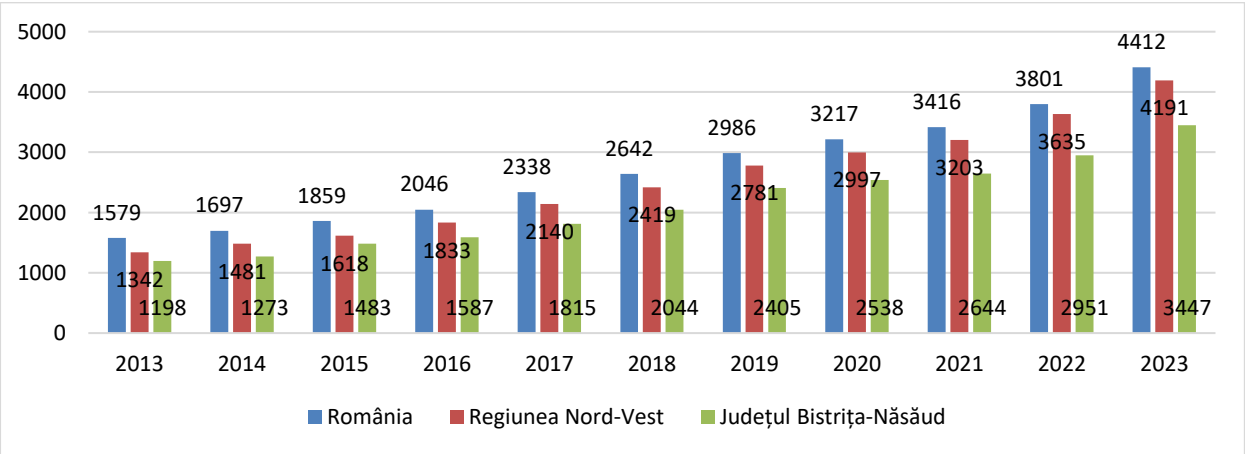

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2023, cele mai mari salarii medii nete din Bistrița-Năsăud s-au acordat în sectorul energetic (5.931 lei) și în cel de administrație publică (5.618 lei). Salarii de peste 4.000 lei au fost consemnate și în sectorul intermedierilor financiare și al asigurărilor. La polul opus, cele mai mici salarii medii nete lunare s-au înregistrat în sectorul HORECA (2.263 lei), în alte activități de servicii (2.286 lei) și în domeniul serviciilor administrative și de suport (2.644 lei).

În intervalul 2013-2023, toate sectoarele din județ au cunoscut creșteri ale câștigurilor salariale, însă cea mai importantă majorare a caracterizat construcțiile (+309,2%). Creșteri notabile ale salariilor medii nete lunare s-au resimțit și în cazul: activităților culturale și recreative (+245%), comerțului (+233,2%), sănătății și asistenței sociale (+233,1%), HORECA (+211,7%), activităților profesionale, științifice și tehnice (+207,8%) și tranzacțiilor imobiliare (+202,9%).

Fig. 2.33 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE, 2013 VS 2023

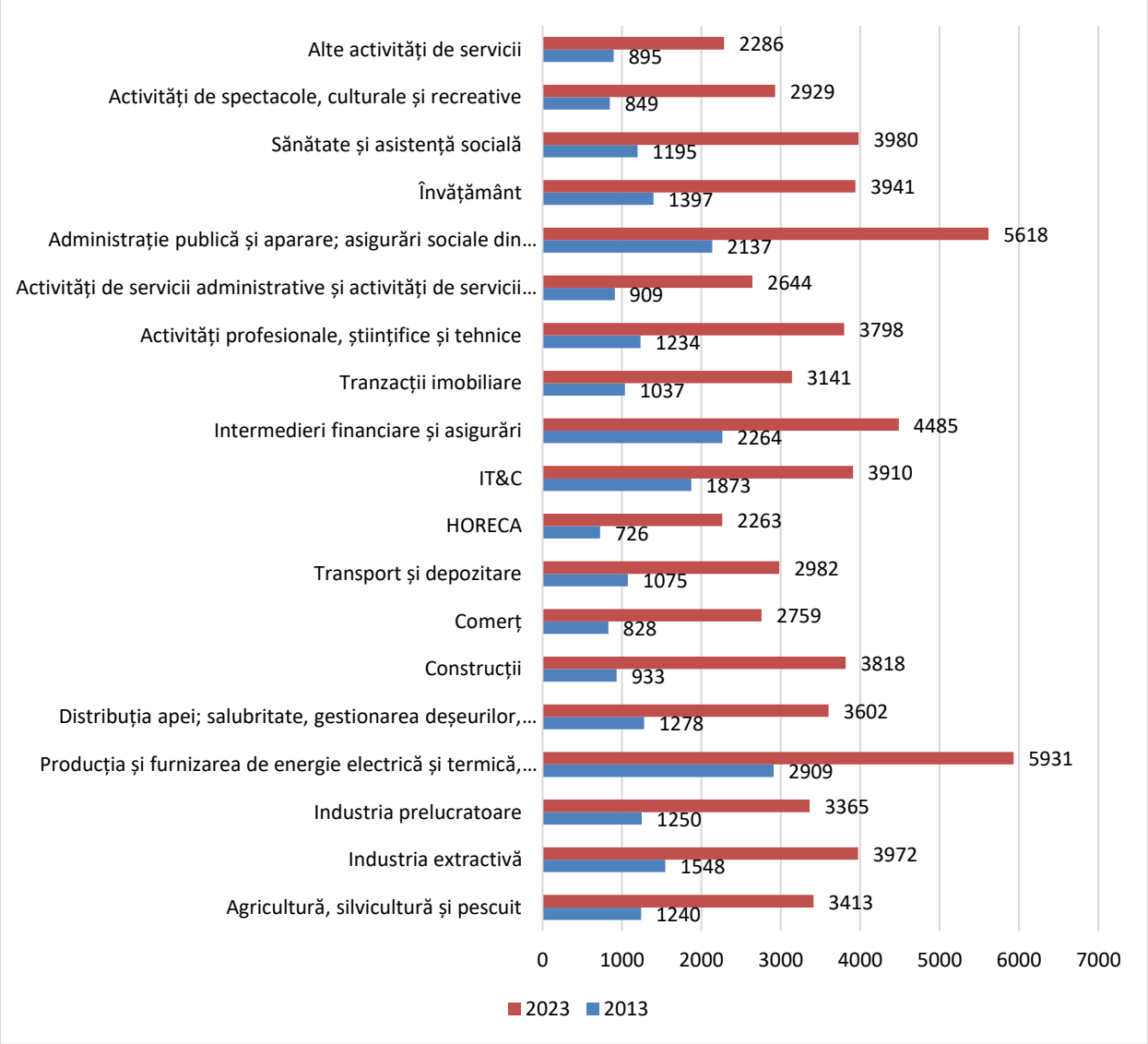

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Conform INS, în luna aprilie 2025, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrați 3.775 de șomeri, în scădere cu 179 persoane (-4,5%) față de luna precedentă și cu 789 persoane (-17,3%) comparativ cu aceeași lună a anului anterior. Dintre aceștia, 46,7% erau femei, iar 53,3% erau bărbați. Dintre cei 3.775 de șomeri înregistrați, 71,2% proveneau din mediul rural, iar 28,8% din mediul urban. În aceeași lună, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în: Bistrița (549), Sângeorz-Băi (235), Teaca (168), Cetate (157), Beclean (155), Năsăud (148), Tiha Bârgăului (122), Zagra (119), Rodna (111) și Petru Rareș (109).

Din totalul șomerilor înregistrați în județul Bistrița-Năsăud în luna aprilie 2025, 1.506 persoane (40% din total) beneficiau de indemnizație de șomaj, numărul acestora fiind în scădere cu 7,4% față de luna anterioară. Comparativ cu aceeași lună a anului anterior, numărul șomerilor indemnizați a înregistrat o scădere de 30%.

În ceea ce privește structura șomerilor înregistrați în mai 2025 în Bistrița-Năsăud (3.691 șomeri), datele arată că majoritatea acestora (32,1%) aveau studii gimnaziale. Următoarea categorie ca pondere a fost reprezentată de persoanele cu studii primare (28,8% din totalul șomerilor înregistrați în județ). Persoanele cu studii liceale au reprezentat 19,3%, acestea fiind urmate de cele cu studii profesionale (14,3%). Doar 4,7% dintre șomerii consemnați în luna mai 2025 erau absolvenți de învățământ superior. Persoanele cu studii postliceale au avut cea mai mică pondere - 0,8% din total.

Din perspectiva gradului de ocupabilitate, 911 persoane erau clasificate ca fiind foarte greu ocupabile, 530 greu ocupabile, 1.949 mediu ocupabile, iar 301 erau considerate ușor ocupabile.

Distribuția pe grupe de vârstă a șomerilor înregistrați în județul Bistrița-Năsăud în luna mai 2025 a fost următoarea: 203 persoane (5,5%) aveau sub 25 de ani, 194 (5,3%) se încadrau în grupa de vârstă 25-29 de ani, 651 (17,6%) aveau între 30 și 39 de ani, 869 șomeri (23,5%) aveau vârste cuprinse între 40 și 49 de ani, 622 persoane (16,9%) aveau între 50 și 55 de ani, iar 1.152 (31,2%) aveau peste 55 de ani.

În perioada 2013–2023, județul a înregistrat o reducere considerabilă a numărului de șomeri: în anul 2023, numărul persoanelor aflate în șomaj era cu 41,9% mai mic decât în 2013, scăderea fiind de 35,4% în rândul femeilor și de 47,2% în rândul bărbaților.[3]

[3] https://www.anofm.ro/bistrita-nasaud/326-rata-somajului-inregistrat-in-evidentele-ajofm-bistrita-nasaud-in-luna-mai-2025/

Fig. 2.34 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ȘOMERI ÎNREGISTRAȚI (INDEMNIZAȚI ȘI NEINDEMNIZAȚI) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SEXE, 2013-2023

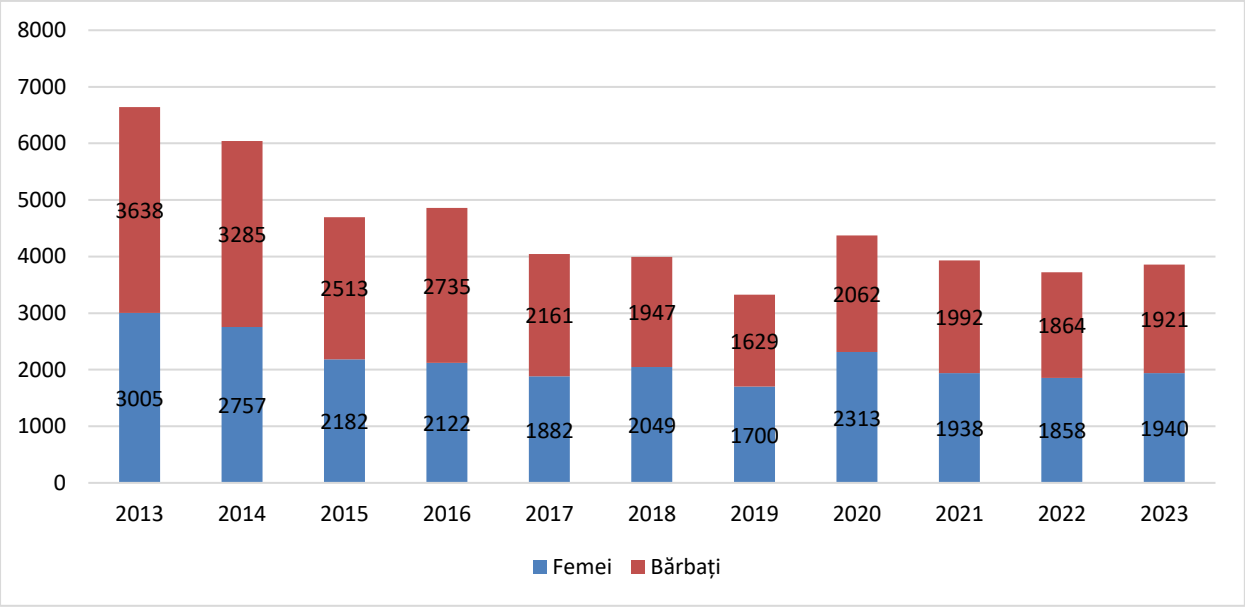

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Între anii 2013 și 2023, rata șomajului înregistrat în Bistrița-Năsăud, calculată ca raport între numărul șomerilor înregistrați la AJOFM și populația activă civilă (totalul șomerilor și al persoanelor ocupate civil), a cunoscut o scădere semnificativă, în ciuda unor variații minore de la un an la altul. În anul 2023, acest indicator era cu 32,7% mai redus față de nivelul înregistrat în 2013. Comparativ cu media regională și cea națională, rata șomajului din județ a fost mai mare: cu 43,5% peste media regională și cu 13,8% peste cea națională.

Fig. 2.35 RATA ȘOMAJULUI LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023

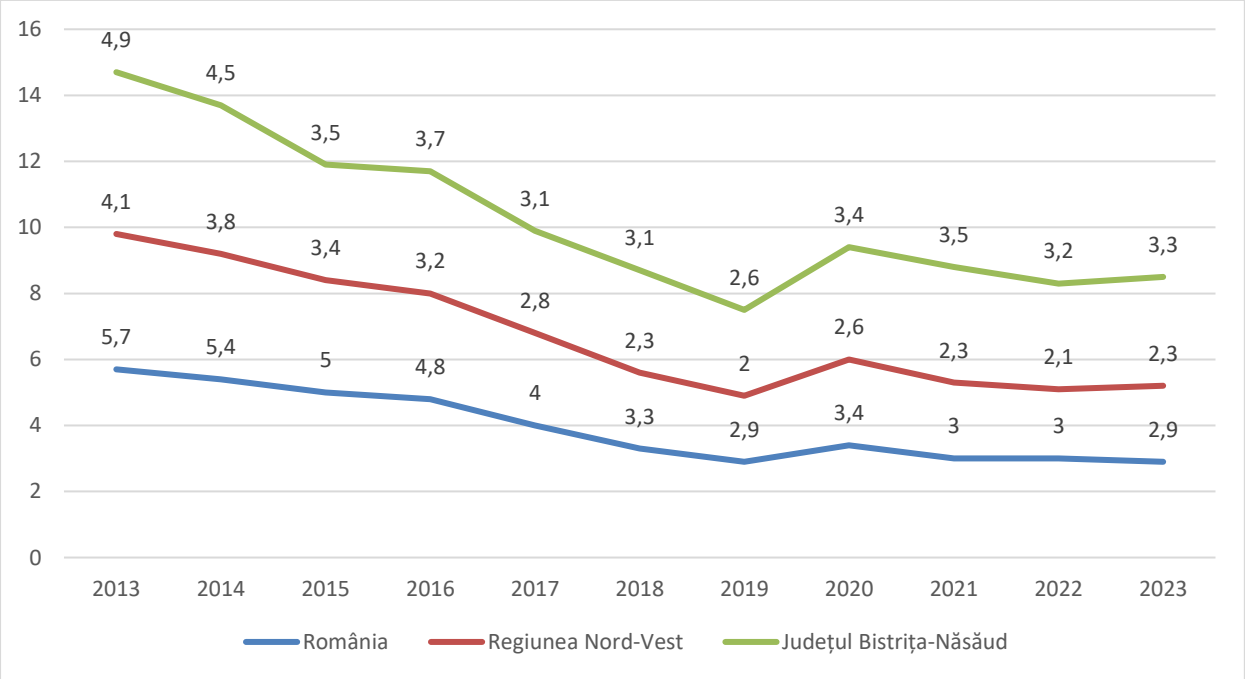

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică prin platforma TEMPO online, rata șomajului din județul Bistrița-Năsăud a fost de 3,3% în luna aprilie 2025, înregistrând o scădere de 5,7% față de luna precedentă și de 17,5% comparativ cu aceeași lună a anului anterior. Pe sexe, rata șomajului a fost de 3,1% în rândul bărbaților și de 3,6% în rândul femeilor.

Fig. 2.36 PONDEREA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021

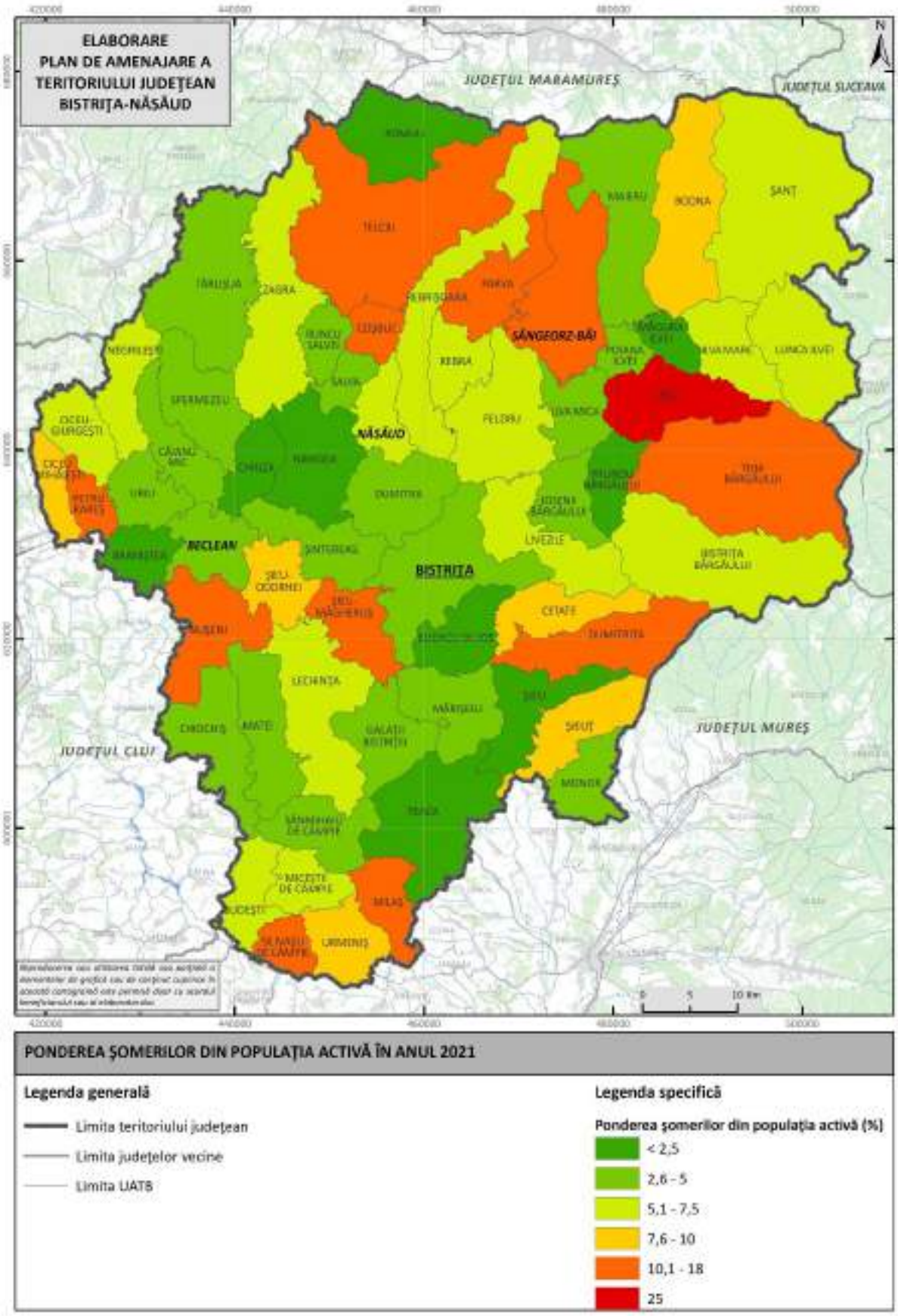

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor, 2021.

Conform AJOFM Bistrița-Năsăud, în anul 2024, cele mai numeroase locuri de muncă vacante declarate la nivelul județului au vizat în principal ocupațiile necalificate și posturile cu profil operațional, din sectoarele de construcții, industrie, transport și servicii. Pe primul loc s-a aflat ocupația de muncitor necalificat la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje (648 posturi), aceasta fiind urmată de cea de muncitor necalificat la asamblarea și montarea pieselor (563 posturi). Cererea a fost ridicată și pentru lucrătorii comerciali (282), îngrijitorii de clădiri (185), conducătorii auto pentru transport rutier de mărfuri (170), manipulanții de mărfuri (159), respectiv muncitorii necalificați la spargerea și tăierea materialelor de construcții (154). În topul celor mai căutate ocupații se regăseau și șoferii de autoturisme și camionete (135 posturi) și diverse posturi din sectorul serviciilor - femeie de serviciu și ajutor de bucătar, fiecare cu câte 108 posturi vacante. Datele reflectă o cerere pronunțată pentru forța de muncă necalificată și semicalificată, cu precădere în domenii care implică munca fizică și activitățile de bază.

În linie cu structura cererii de pe piața muncii, ocuparea efectivă a șomerilor din Bistrița-Năsăud în anul 2024 s-a realizat, în mare parte, în aceleași categorii ocupaționale. Astfel, cei mai mulți șomeri au fost încadrați în ocupațiile de muncitor necalificat la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje (393 persoane), lucrător comercial (193), muncitor necalificat la spargerea și tăierea materialelor de construcții (134) și îngrijitor clădiri (117). Alte ocupații importante din prisma ocupării șomerilor au cuprins: muncitor necalificat la ambalarea produselor solide și semisolide (103), femeie de serviciu (100), muncitor necalificat la asamblarea și montarea pieselor (98), vânzător (96), manipulant mărfuri (92) și șofer de autoturisme și camionete (79).

În ceea ce privește mobilitatea forței de muncă din județ, datele de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 arată că peste două treimi (67,3%) din populația rezidentă ocupată din Bistrița-Năsăud lucrează în localitatea de recenzare. Restul populației ocupate din județ se deplasează pentru a munci în alte zone, fie în interiorul județului, fie în afara acestuia sau în străinătate. Mai exact, 12,7% dintre persoanele ocupate fac naveta spre alte municipii și orașe din județ, în timp ce 8,4% lucrează în afara granițelor țării. Totodată, 4,4% își desfășoară activitatea în localități urbane din alte județe, 4,1% fac naveta către alte comune din județul Bistrița-Năsăud, iar 0,5% se deplasează în comune din alte județe. De asemenea, 2,8% dintre persoanele ocupate nu au un loc de muncă stabil.

Fig. 2.37 LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ A LOCULUI DE MUNCĂ AL POPULAȚIEI REZIDENTE OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021

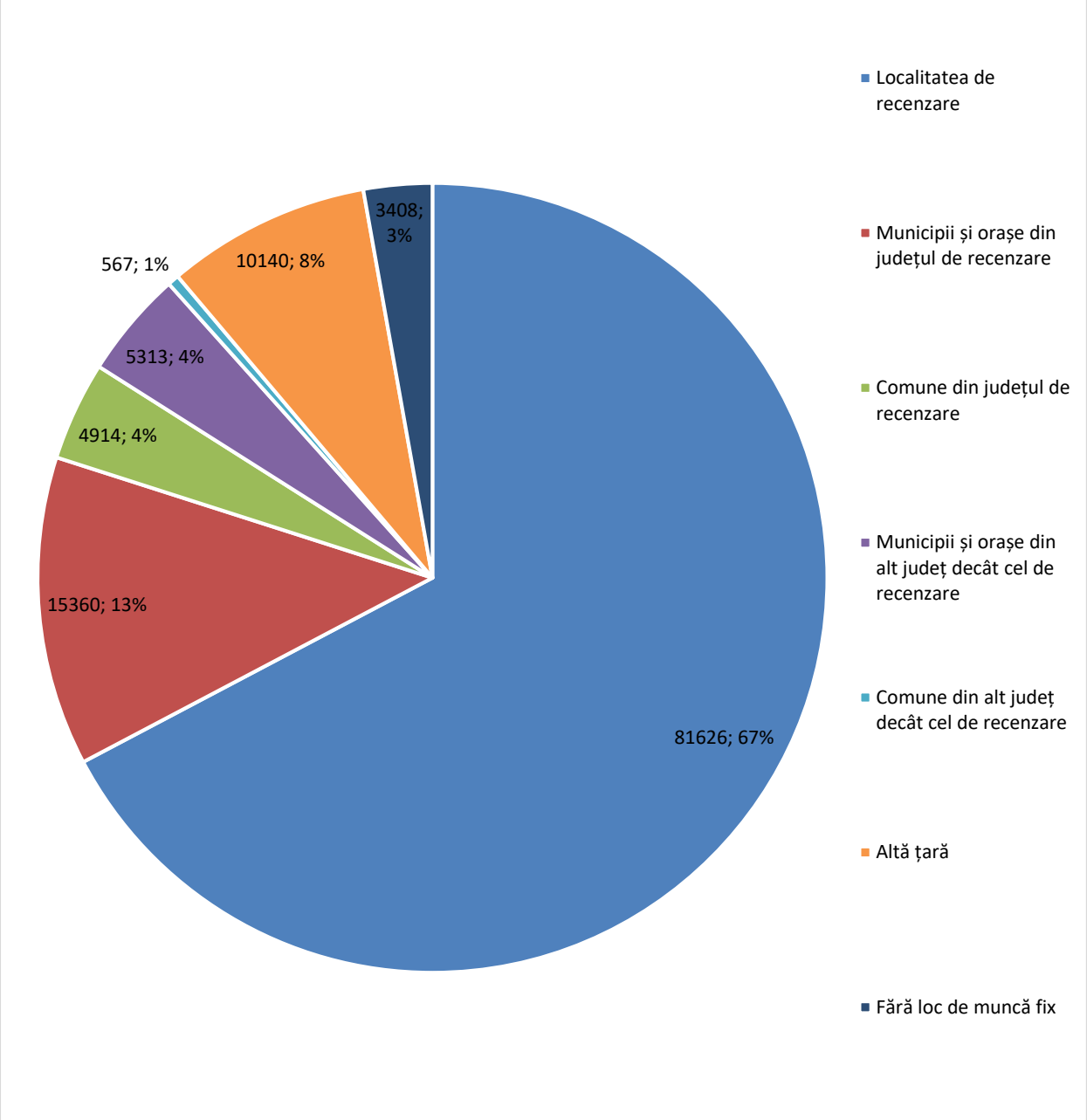

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2021.

Analiza ratei navetismului la nivelul UAT-urilor din județ, realizată pe baza datelor de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2011 (statisticile detaliate pentru RPL 2021 nu sunt încă disponibile), arată că, la nivel județean, rata navetismului se menține la valori moderate, sub pragul de 40%. Cele mai mari niveluri ale navetismului sunt specifice comunelor Șieu-Odorhei (37%), Salva (34,1%), Șieu-Măgheruș (33,1%), Șintereag (31,3%), Livezile (31,2%) și Cetate (30,3%). În celelalte localități din județ, ponderea persoanelor care fac naveta nu depășește pragul de 30%.

Fig. 2.38 RATA NAVETISMULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

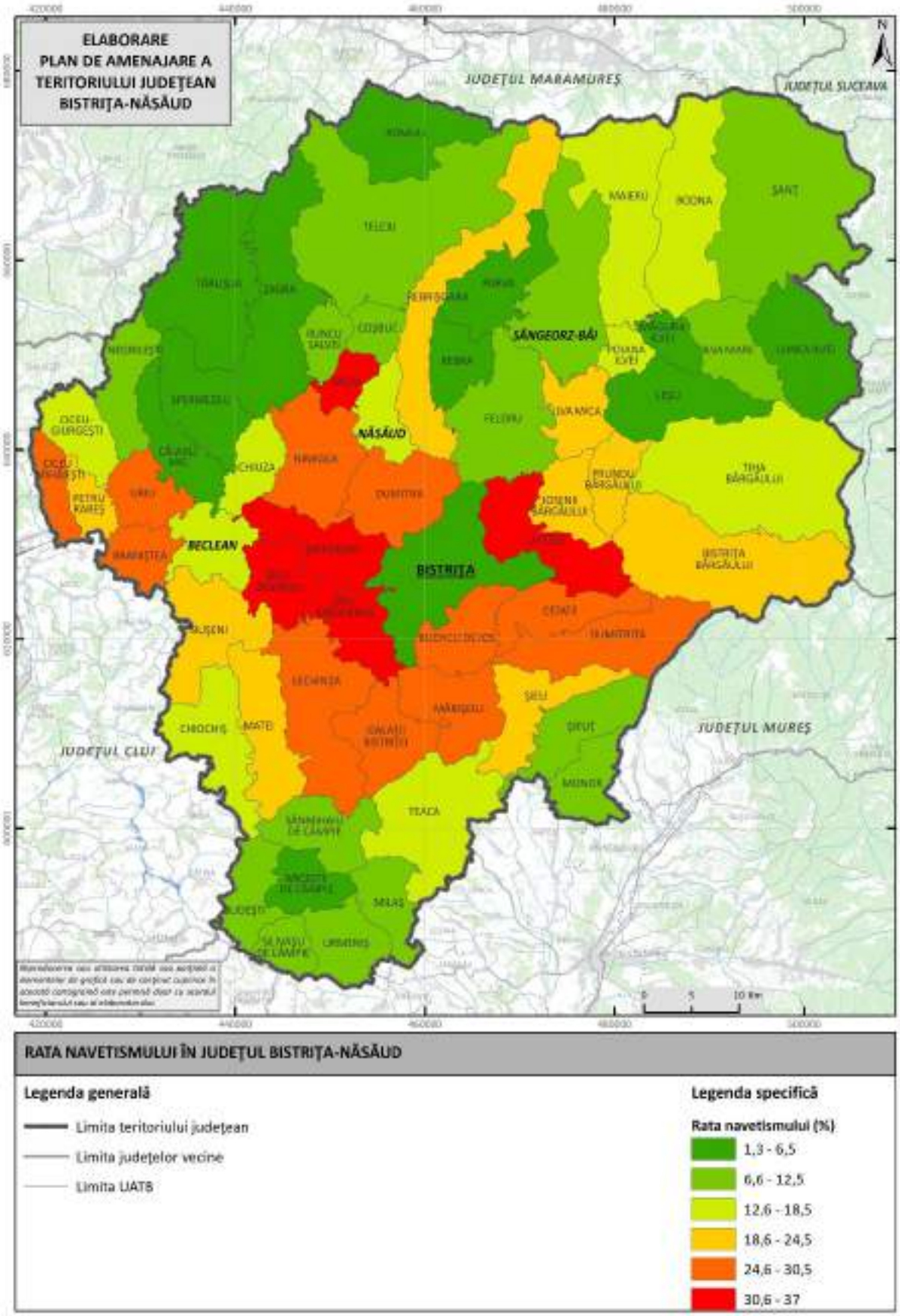

Sursa: Prelucrare proprie, după datele INS.

2.4 Analiza investițiilor străine și a comerțului exterior

Conform Oficiului Național al Registrului Comerțului (ONRC), în Bistrița-Năsăud operau, la finele anului 2024, un număr de 1.660 de societăți cu participare străină la capital, acestea reprezentând 0,6% din totalul firmelor de acest tip înregistrate în România. Valoarea capitalului social subscris al acestora se ridica la 116 milioane euro, echivalentul a aproximativ 0,23% din totalul național. Județul se situa, astfel, pe locul 26 la nivel național și pe locul al cincilea la nivel regional după numărul de companii cu participare străină la capital (după Cluj, Bihor, Maramureș și Satu Mare), iar în ceea ce privește capitalul social subscris, pe locul 32 la nivel național și pe ultimul loc la nivel regional. În comparație cu anul 2014, numărul companiilor cu capital străin din județ a crescut cu aproximativ 26,7%, iar valoarea totală a capitalului social a înregistrat o majorare de 0,8%.

La sfârșitul anului 2023, companiile cu capital integral străin din Bistrița-Năsăud aveau 6.812 angajați, conform Institutului Național de Statistică. Prin urmare, județul ocupa locul cinci în Regiunea Nord-Vest, având mai mulți angajați doar decât Sălajul. În intervalul 2013–2023, efectivul de angajați din firmele județene cu capital integral străin s-a diminuat cu 13%.

Fig. 2.39 DINAMICA INVESTIȚIILOR STRĂINE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

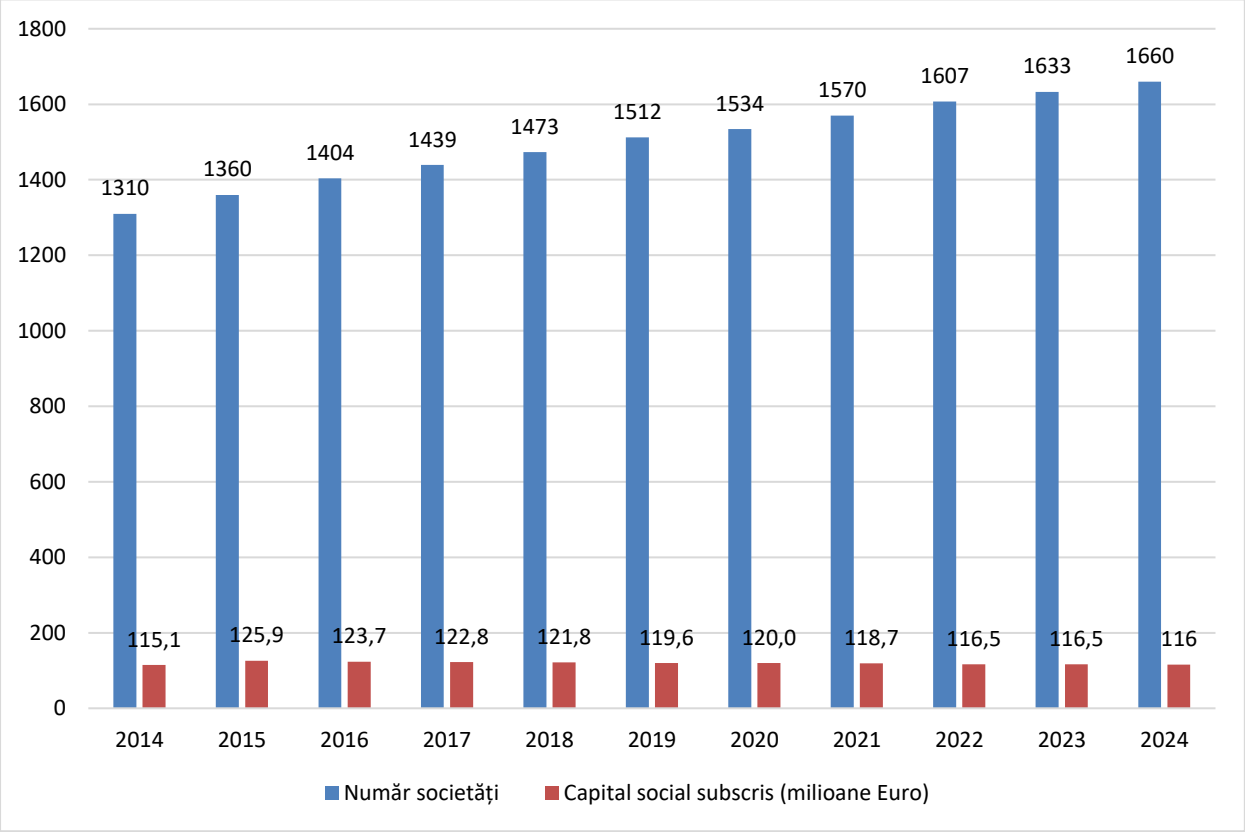

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Fig. 2.40 NUMĂRUL SOCIETĂȚILOR CU PARTICIPARE STRĂINĂ LA CAPITAL ȘI VALOAREA INVESTIȚIILOR STRĂINE, SUB FORMA PARTICIPĂRILOR LA CAPITALUL FIRMELOR, ÎN REGIUNEA NORD-VEST (LA 31 DECEMBRIE 2024)

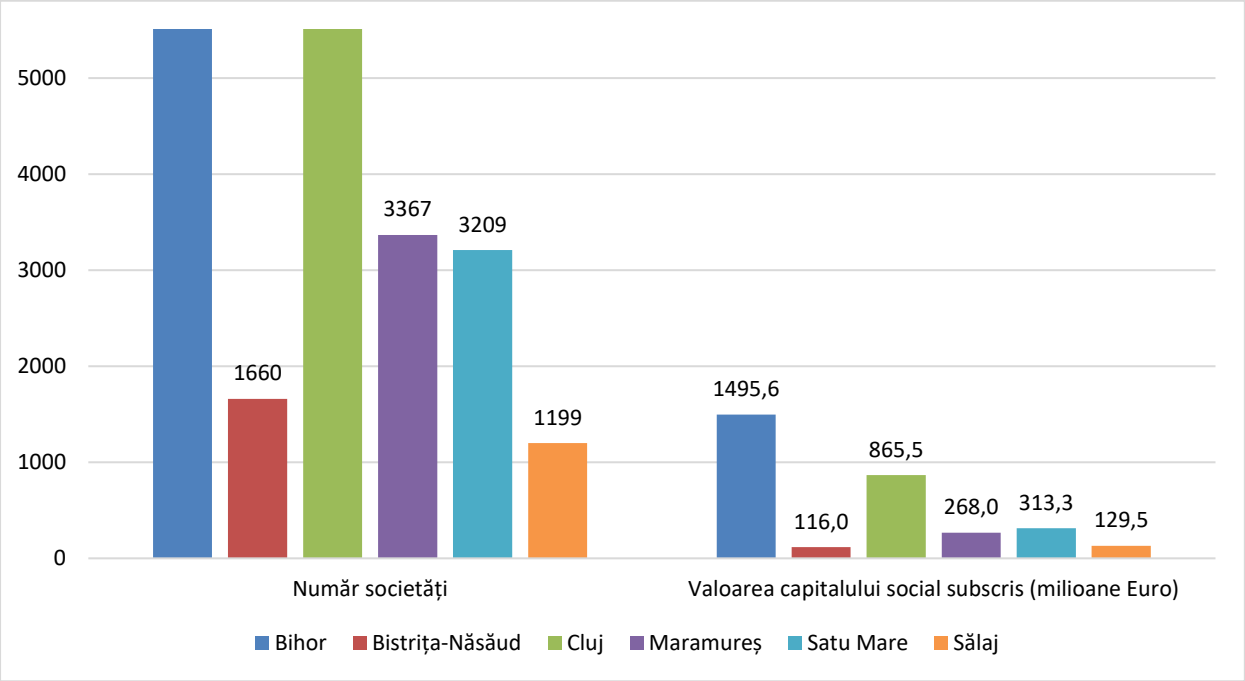

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Fig. 2.41 EFECTIVELE DE SALARIAȚI DIN UNITĂȚILE CU CAPITAL INTEGRAL STRĂIN, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA NORD-VEST, ÎN 2013 ȘI 2023

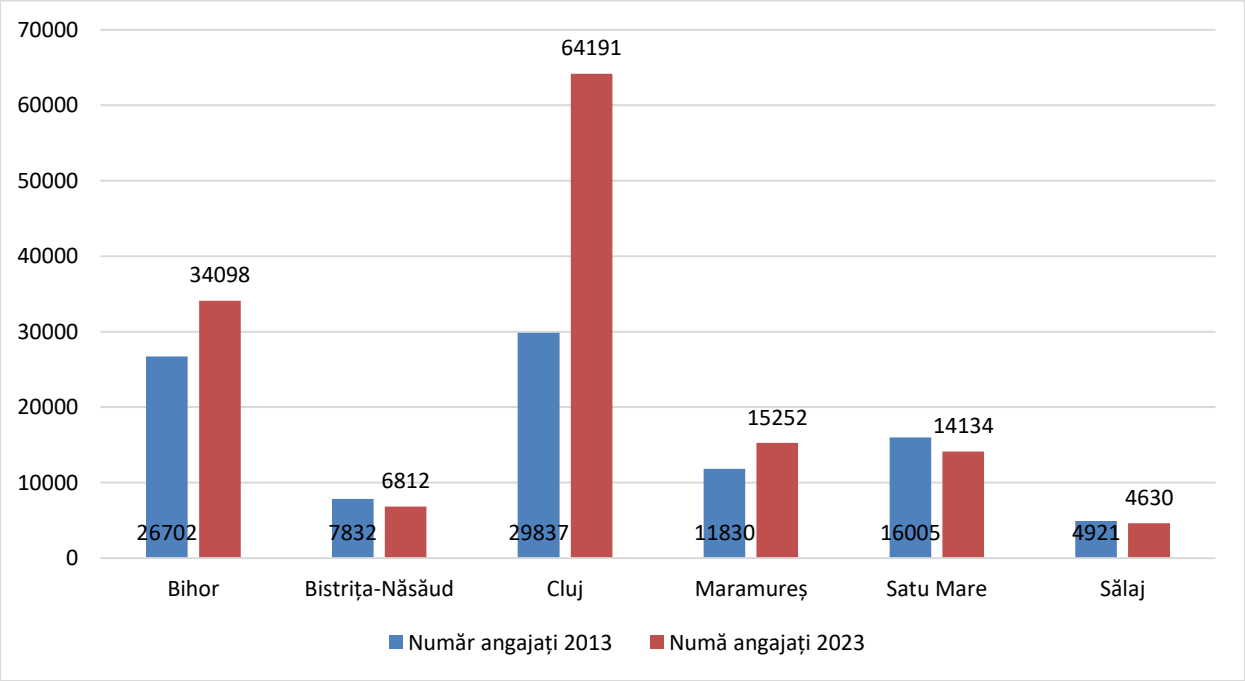

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit listafirme.ro la data de 4 iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud erau active 182 de companii cu participare străină de cel puțin 1% din capital și care au realizat venituri în anul

2024. În total, acestea au raportat o cifră de afaceri de 2.173 milioane lei (circa 434,8 milioane euro) și au angajat 3.675 de persoane:

- În agricultură, silvicultură și pescuit activau 5 companii, care au înregistrat o cifră de afaceri de 11,385 milioane lei și aveau 31 de angajați.
- În industria prelucrătoare erau active 50 de companii, cu o cifră de afaceri de 1.856,571 milioane lei și un total de 3.032 angajați.
- În domeniul producției și furnizării de energie electrică, gaze, apă și aer condiționat funcționau 2 companii, care au cumulat o cifră de afaceri de 2,602 milioane lei; datele privind numărul de angajați nu sunt disponibile.
- În sectorul construcțiilor se regăseau 17 companii, care au realizat o cifră de afaceri de 34,564 milioane lei, având 111 angajați.
- În comerț și reparații activau 40 de companii, cu o cifră de afaceri de 144,417 milioane lei și 136 de salariați.
- În transport și depozitare funcționau 11 companii, care au generat o cifră de afaceri de 95,080 milioane lei și aveau 261 de angajați.
- În HORECA erau înregistrate 11 companii, care au obținut o cifră de afaceri totală de 6,132 milioane lei și aveau 29 de angajați.
- În IT&C activau 9 companii, cu o cifră de afaceri de 2,084 milioane lei și un total de 5 angajați.
- În sectorul intermedierilor financiare și al asigurărilor era prezentă o singură companie, cu o cifră de afaceri de 404 mii lei și 2 angajați.
- În domeniul tranzacțiilor imobiliare activau 5 companii, care au raportat o cifră de afaceri de 2,132 milioane lei, având 3 angajați.
- În sectorul activităților profesionale, științifice și tehnice erau active 14 companii, cu o cifră de afaceri de 6,541 milioane lei și 24 de angajați.
- În domeniul serviciilor administrative și de suport funcționau 9 companii, care au înregistrat o cifră de afaceri de 9,924 milioane lei și aveau 36 de angajați.
- În domeniul învățământului era activă o companie, cu o cifră de afaceri de 3,8 mii lei; datele referitoare la numărul de angajați nu sunt disponibile.
- În sectorul activităților de spectacole, culturale și recreative era înregistrată o companie, cu o cifră de afaceri de 577 mii lei și un angajat.
- În sectorul altor activități de servicii activau 6 companii, care au raportat o cifră de afaceri de 1,483 milioane lei și aveau 4 angajați.

Conform aceleiași surse de informații, cele mai importante firme cu capital străin din județ, din perspectiva cifrei de afaceri raportată în anul 2024, cuprindeau 15 companii din sectorul industriei prelucrătoare, 3 companii specializate în comerț și 2 companii de transport.

Tabel 2.3 CLASAMENTUL CELOR MAI MARI 20 DE COMPANII CU CAPITAL STRĂIN DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ CIFRA DE AFACERI, 2024

POZIȚIA ÎN CLASAMENT	DENUMIRE SOCIETATE	OBIECT PRINCIPAL DE ACTIVITATE
1.	Rombat	Fabricarea acumulatoarelor și bateriilor
2.	Terasteel	Fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice
3.	Italtextil Sarata	Pregătirea fibrelor și filarea fibrelor textile
4.	E-Cablaje	Fabricarea echipamentelor electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule
5.	Fileca Industry	Pregătirea fibrelor și filarea fibrelor textile
6.	Masterfoam	Fabricarea altor articole textile n.c.a.
7.	Woodystar TRDG	Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcție și echipamentelor sanitare
8.	Rociro	Comerț cu ridicata al altor bunuri de uz gospodăresc
9.	Lignum Trend	Tăierea și rindeluirea lemnului
10.	Svend E. Soerensen	Transporturi rutiere de mărfuri
11.	Bisbags	Fabricarea hârtiei, cartonului ondulat și a ambalajelor din hârtie și carton
12.	Tesuti Transilvania	Producția de țesături
13.	Tehnoprod Plast	Fabricarea altor produse din materiale plastice
14.	Carna Carpatica	Prelucrarea și conservarea cărnii
15.	Aguaviva	Transporturi rutiere de mărfuri
16.	Precision Tool Steel	Fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice
17.	Drive Medical	Producția de dispozitive, aparate și instrumente medicale și de laborator
18.	Stettler Tech	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule
19.	Tessitura Di Sarata	Producția de țesături
20.	Gad-Petrol	Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule

Sursa: Listafirme.ro.

Datele disponibile pe platforma Tempo online arată că, la sfârșitul anului 2024, județul Bistrița-Năsăud a realizat exporturi în valoare de 667,6 milioane euro și importuri de 850,5 milioane euro, având un deficit comercial de circa 183 milioane euro. În raport cu anul 2018, exporturile FOB au înregistrat o scădere de 16,8%, în timp ce importurile au crescut cu 23,1% în anul 2024.

Fig. 2.42 DINAMICA EXPORTURILOR (FOB) ȘI IMPORTURILOR (CIF) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII EURO), 2018-2024

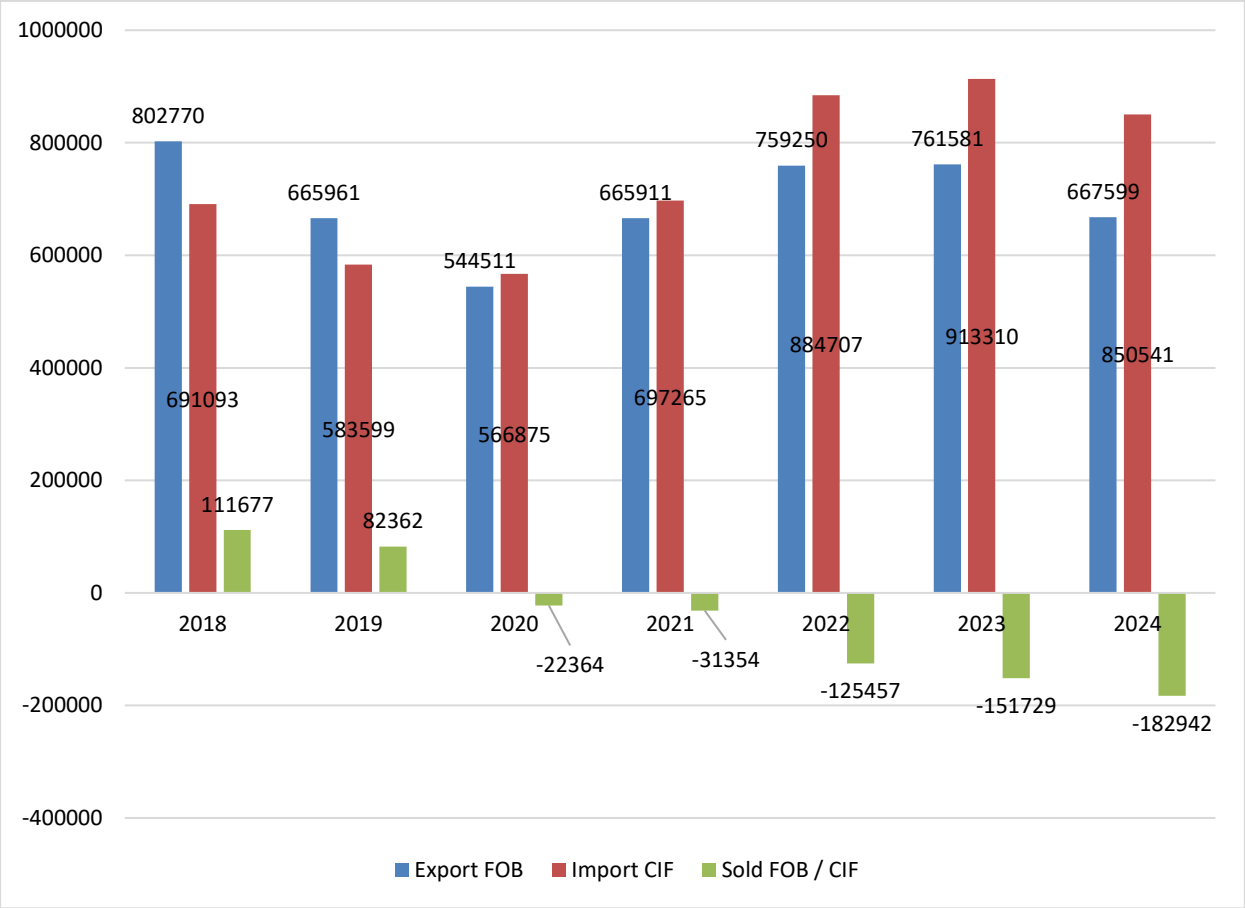

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit INS, în anul 2024, cea mai mare pondere a exporturilor județene (38,8%) fost deținută de mașini, aparate și echipamente electrice, inclusiv aparate pentru înregistrarea sau redarea sunetului și imaginilor. Următoarele poziții au fost ocupate de: textile și articole textile (17%), mijloace și materiale de transport (10,5%), metale comune și articole din acestea (9,1%), respectiv materiale plastice, cauciuc și articole aferente (9,1%). Restul secțiunilor de produse au cumulat doar 15,5% din valoarea totală a exporturilor județului în anul 2024.

În ceea ce privește structura conform INS, în anul 2024, Bistrița-Năsăud a înregistrat cea mai mare pondere a importurilor tot la capitolul mașini, aparate și echipamente electrice, inclusiv aparate pentru înregistrarea sau redarea sunetului și imaginilor (26,2% din valoarea totală a importurilor județene). Pe următoarele poziții s-au situat metalele comune și articolele metal (24,5%), materialele plastice, cauciucul și articolele aferente (18,4%), textilele și articolele textile (11,4%) și mijloacele și materialele de transport (5,4%). Celelalte secțiuni de produse au cumulat 14% din valoarea totală a importurilor județene în anul 2024.

În același an, județul s-a situat pe locul 25 la nivel național în funcție de volumul exporturilor (având o pondere de 0,7% din totalul exporturilor naționale) și pe ultimul loc la nivel

regional (cu o contribuție de 6,2% în totalul exporturilor regionale). În ceea ce privește importurile, Bistrița-Năsăud s-a clasat pe locul 23 la nivel național, cu o pondere de 0,7% din totalul importurilor naționale, și pe locul 5 la nivel regional (după Cluj, Bihor, Satu Mare și Maramureș), având o pondere de 7,2% în totalul importurilor realizate la nivel regional.

2.5. Agricultura

Fondul funciar si structura terenurilor

Conform celor mai recente date publicate de INS (anul 2014 – statistici mai noi urmând a fi disponibile după finalizarea cadastrării naționale), județul Bistrița-Năsăud dispune de o suprafață agricolă de 297.600 ha, ce reprezintă 55,6% din arealul total al județului (535.520 ha). Din totalul suprafeței agricole din județ, 36,2% unt pășuni, 33,1% reprezintă teren arabil, 27,8% sunt fânețe, 2,8% sunt livezi și pepiniere pomicole, iar 0,1% sunt ocupate de vii și pepiniere viticole.

Restul de 44,4% din suprafața județului este neagricolă, cea mai mare parte fiind acoperită de păduri, care însumează 194.695 ha (81,8% din suprafața neagricolă). Apele și bălțile ocupă 7.099 ha (3%), construcțiile acoperă 8.871 ha (3,7%), căile de comunicații se întind pe 8.140 ha (3,4%), iar terenurile degradate și neproductive reprezintă 19.115 ha (8%).

Fig. 2.43 MODUL DE UTILIZARE A TERENURILOR AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

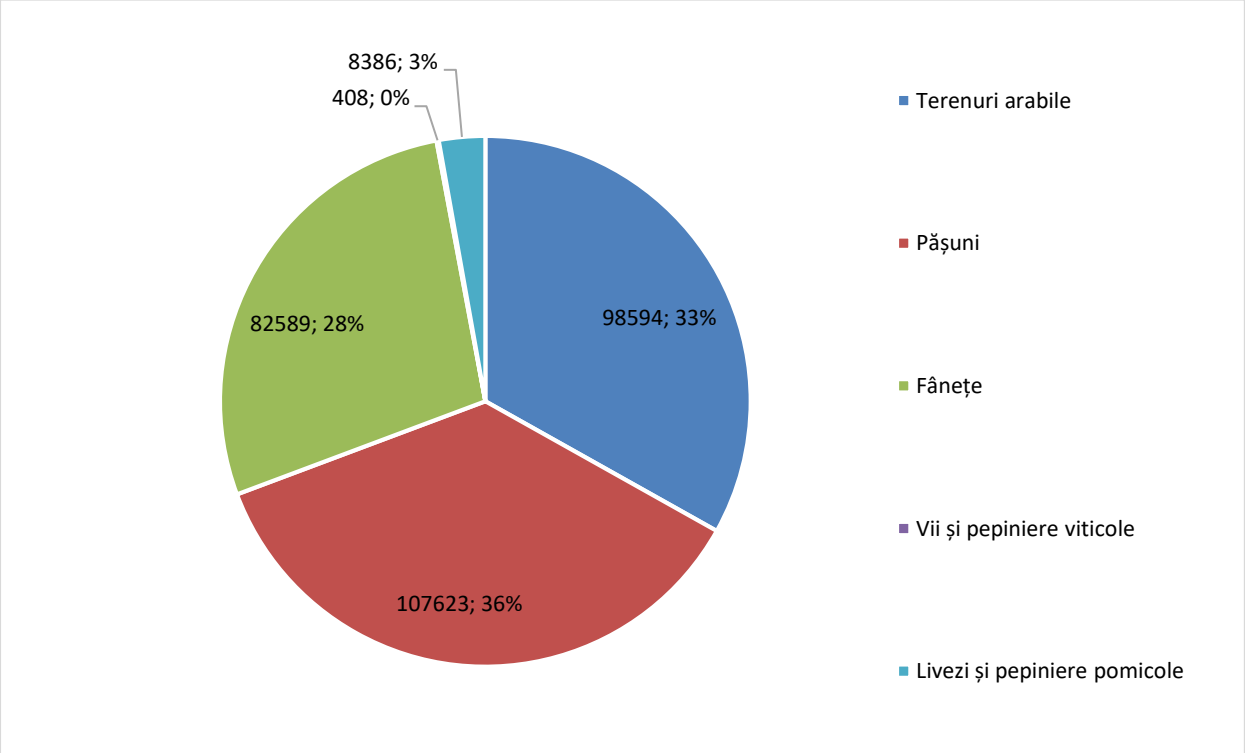

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.44 SUPRAFAȚA TOTALĂ A FONDULUI FUNCIAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014

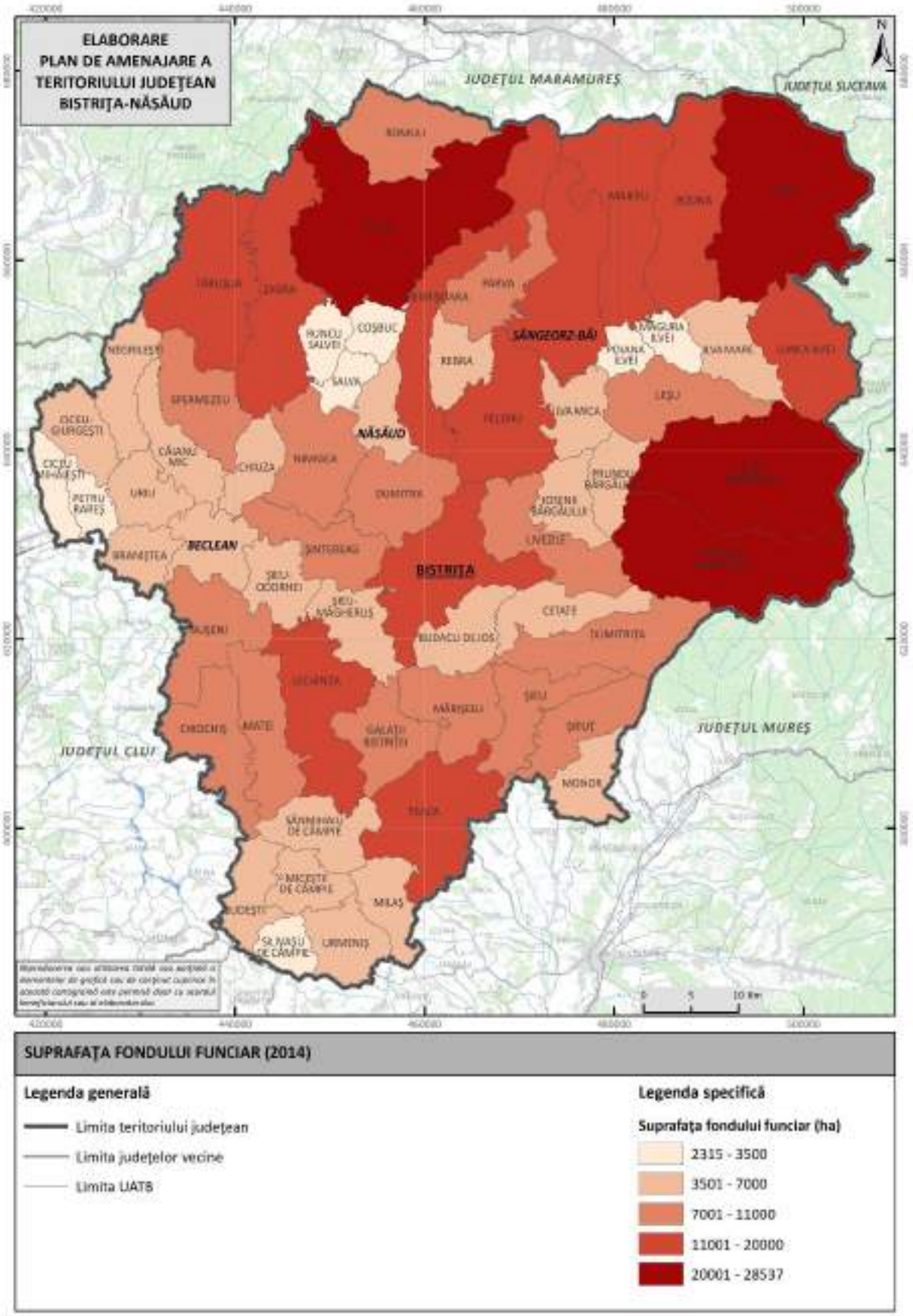

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

Analizând ponderea terenurilor agricole în suprafața totală a fondului funciar din județ (55,6%) în raport cu celelalte județe ale Regiunii Nord-Vest, potrivit datelor INS aferente anului 2014, observăm că Bistrița-Năsăud are a doua cea mai mică proporție de teren agricol din regiune, devansând doar județul Maramureș (48,5%), în timp ce Satu Mare (71,9%), Cluj (64,9%), Bihor (64,6%) și Sălaj (61,8%) înregistrează valori mai ridicate. Totodată, statisticile arată că 79,5% din suprafața totală a județului Bistrița-Năsăud se află în proprietate privată, restul de 20,5% aflându-se în proprietate publică, iar în cazul terenurilor agricole, ponderea celor aflate în proprietate privată este chiar mai ridicată, ajungând la 91,8%.

Conform Tempo Online, UAT-urile cu cele mai mari ponderi ale suprafeței agricole în raport cu suprafața totală sunt: Sânmihaiu de Câmpie (87,8%), Budești (86,8%), Miceștii de Câmpie (85,4%), Milaș (84,4%), Urmeniș (83,1%), Silivașu de Câmpie (82%), Șieu (82%), Monor (80,4%), Mărișelu (79,7%) și Josenii Bârgăului (79,2%). La extrema cealaltă, cele mai mici proporții ale terenurilor agricole în totalul suprafeței UAT-urilor se regăsesc în Romuli (21,5%), Bistrița Bârgăului (22,6%), Telciu (26,6%), Tiha Bârgăului (28,4%), Șanț (29,8%), Lunca Ilvei (36,7%), Târlișua (40,5%), Dumitrița (40,8%), Ilva Mică (43,5%) și Maieru (43,9%).

Potrivit Direcției pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud, la nivelul județului, pajiștile cu valoare naturală ridicată însumează 203.131,1 ha, dintre care 98.293,3 ha sunt pășuni (48,4%) și 104.837,8 ha sunt fânețe (51,6%). Cele mai extinse suprafețe de pajiști se regăsesc în: Telciu (9239 ha – 4,5%), Tiha Bârgăului (9219,9 ha – 4,5%), Șanț (7662 ha – 3,8%), Zagra (7301,2 ha – 3,6%) și Rodna (6577,7 ha – 3,2%). La polul opus, cele mai mici suprafețe de pajiști aparțin localităților: Petru Rareș (734 ha – 0,4%), Silivașu de Câmpie (812 ha – 0,4%), Braniștea (978 ha – 0,5%), Ciceu Mihăești (1016,1 ha – 0,5%) și Salva (1088,6 ha – 0,5%).

Pe categorii de pajiști, datele DJA Bistrița-Năsăud relevă faptul că cele mai întinse suprafețe cu pășuni se află în: Șanț (5426,0 ha – 5,5%), Rodna (5012,7 ha – 5,1%), Maieru (4020,8 ha – 4,1%), Zagra (3738,2 ha – 3,8%) și Rebrișoara (3588,7 ha – 3,7%), iar cele mai reduse suprafețe sunt în Poiana Ilvei (58,5 ha – 0,1%), Salva (149 ha – 0,2%), Măgura Ilvei (355 ha – 0,4%), Braniștea (444 ha – 0,5%) și Coșbuc (476 ha – 0,5%).

În ceea ce privește fânețele, cele mai mari suprafețe se găsesc în: Tiha Bârgăului (5732 ha – 5,5% din total fânețe), Telciu (5035,8 ha – 4,8%), Târlișua (3378 ha – 3,2%), Teaca (3273,4 ha – 3,1%) și Dumitrița (3095,4 ha – 3%). Cele mai mici suprafețe cu fânețe sunt în: Petru Rareș (216 ha – 0,2%), Sânmihaiu de Câmpie (225,5 ha – 0,2%), Silivașu de Câmpie (238 ha – 0,2%), Urmeniș (339 ha – 0,3%) și Galații Bistriței (369 ha – 0,4%).

Potrivit datelor de la Recensământul Agricol 2020, în județul Bistrița-Năsăud existau 62.783 exploatații agricole ce utilizau suprafețe agricole. Dintre acestea, 60.767 exploatații dețineau terenuri în proprietate, 2.847 exploatații foloseau suprafețe agricole în arendă, 3.267 exploatații utilizau terenuri în coproprietate sau prin alte forme de deținere, iar 36 de exploatații gestionau suprafețe agricole aflate în teren comun. La nivel regional, Bistrița-Năsăud se situează pe locul al patrulea după numărul exploatațiilor ce dețin terenuri agricole în proprietate.

Conform aceleiași surse, din totalul de 258.186 ha de suprafață agricolă utilizată de către exploatațiile agricole din județul Bistrița-Năsăud, 187.922,49 ha (72,8%) se află în proprietate, 25.752,38 ha (10%) sunt lucrate în arendă, 7.355,72 ha (2,8%) reprezintă terenuri comune, iar 37.155,03 ha (14,4%) sunt utilizate în regim de coproprietate sau în temeiul altor forme de posesie. Astfel, și din perspectiva suprafețelor agricole deținute în proprietate, județul Bistrița-Năsăud ocupă locul al patrulea la nivel regional.

Exploatațiile agricole din Bistrița-Năsăud sunt predominant de dimensiuni mici și foarte mici, cele cu suprafețe sub 5 ha reprezentând 80,1% din totalul celor 62.783 de exploatații agricole care utilizează terenuri agricole în județ. Cele mai numeroase sunt cele care folosesc suprafețe de 2–5 ha (31,0%), acestea fiind urmate de cele cu suprafețe de 1–2 ha (20,2%), respectiv de cele cu suprafețe sub 0,5 ha (15,4%) și 5–10 ha (13,6%). Exploatațiile cu dimensiuni cuprinse între 0,5-1 ha reprezintă 13,5% din total, iar cele cuprinse între 10–20 ha dețin o pondere de 4,2%. Exploatațiile cu suprafețe cuprinse între 20–50 ha cumulează doar 1,4% din total, iar cele cu suprafețe de 50–500 ha însumează 0,6%. În județ există doar 5 exploatații care utilizează suprafețe cuprinse între 500–1.000 ha și o singură exploatație cu suprafețe mai mari de 1.000 ha, acestea reprezentând sub 0,01% din total.

Analiza structurii suprafețelor agricole utilizate de către cele 62.783 de exploatații din județ arată că ponderea cea mai ridicată revine suprafețelor cu dimensiuni cuprinse între 2–5 ha (24,2% din suprafața agricolă totală - 62.573,57 ha). Urmează suprafețele cuprinse între 5–10 ha, cu 22,7% (58.728,52 ha), cele între 10–20 ha, cu 13,7% (35.349,03 ha), și cele între 100–500 ha, care gestionează 9,8% (25.291,79 ha). De asemenea, suprafețele de 1–2 ha dețin 7,2% din suprafață (18.635,61 ha). În ansamblu, suprafețele de mici dimensiuni (sub 10 ha) reprezintă 57,7% din suprafața agricolă utilizată la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

Fig. 2.45 NUMĂRUL DE EXPLOATAŢII AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME A SUPRAFEŢEI AGRICOLE UTILIZATE

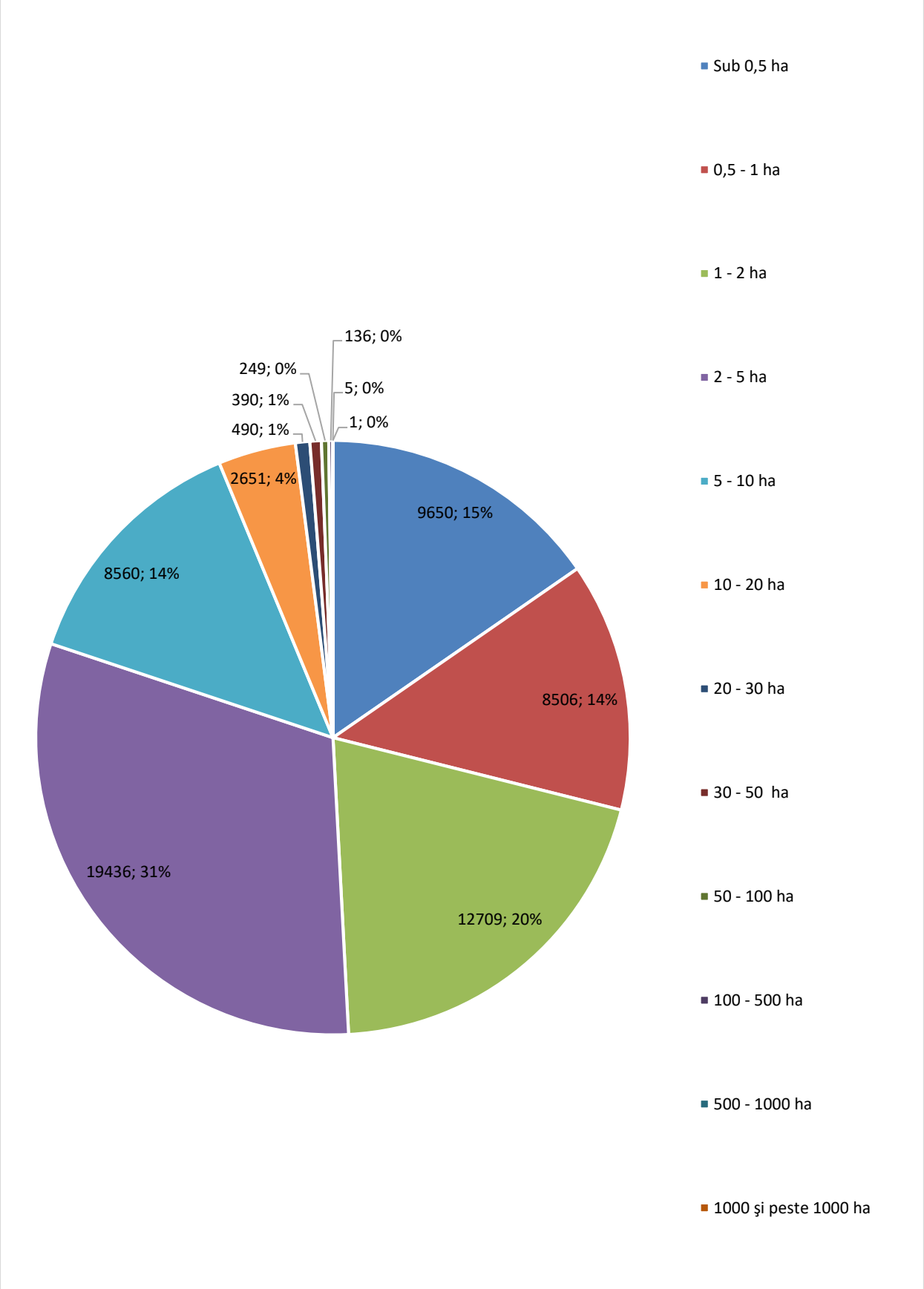

Sursa: Recensământul General Agricol, 2020.

Fig. 2.46 SUPRAFAȚA FOLOSITĂ DE CĂTRE EXPLOATAȚIILE AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME A SUPRAFEȚEI AGRICOLE UTILIZATE

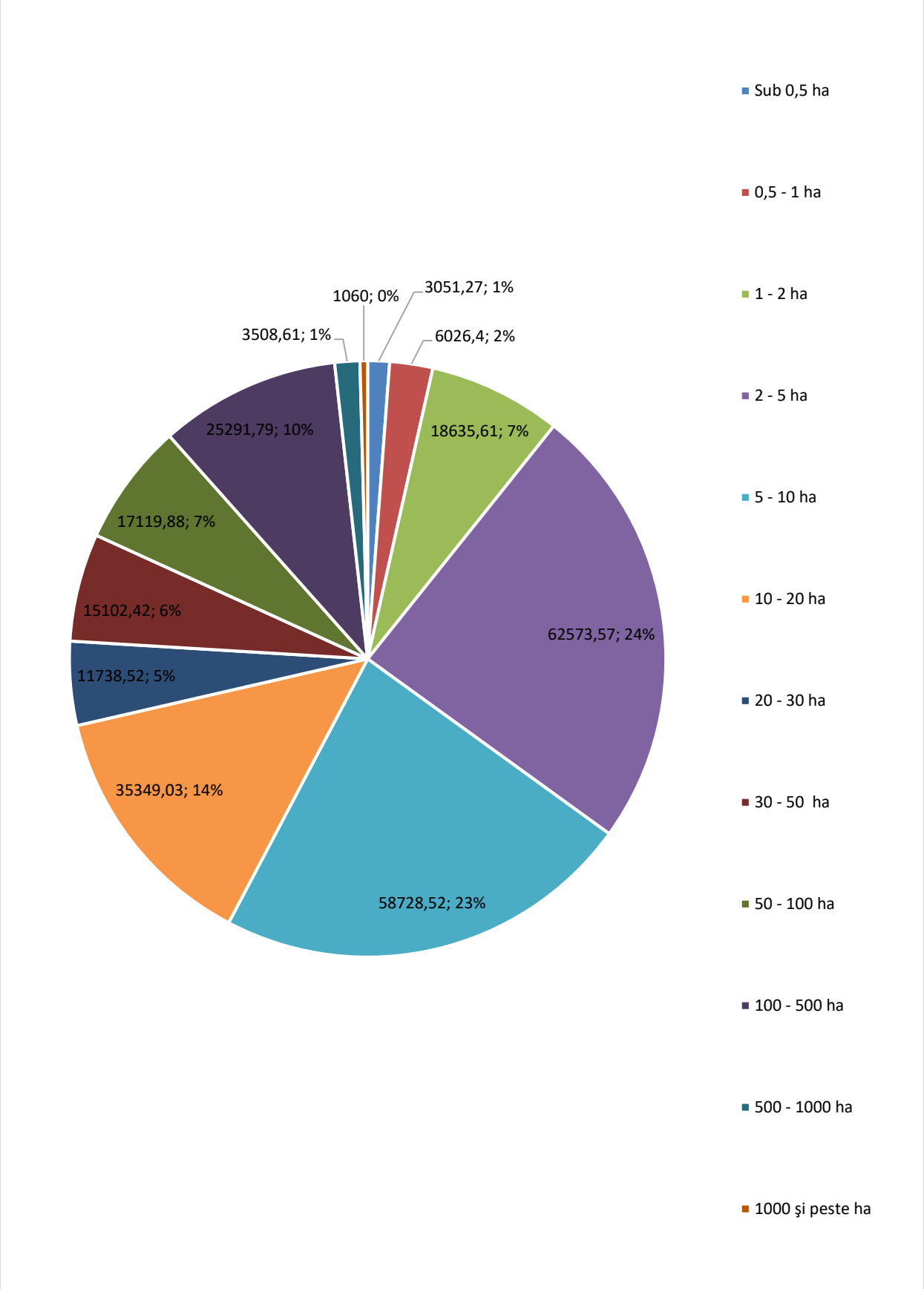

Sursa: Recensământul General Agricol, 2020.

Fig. 2.47 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014

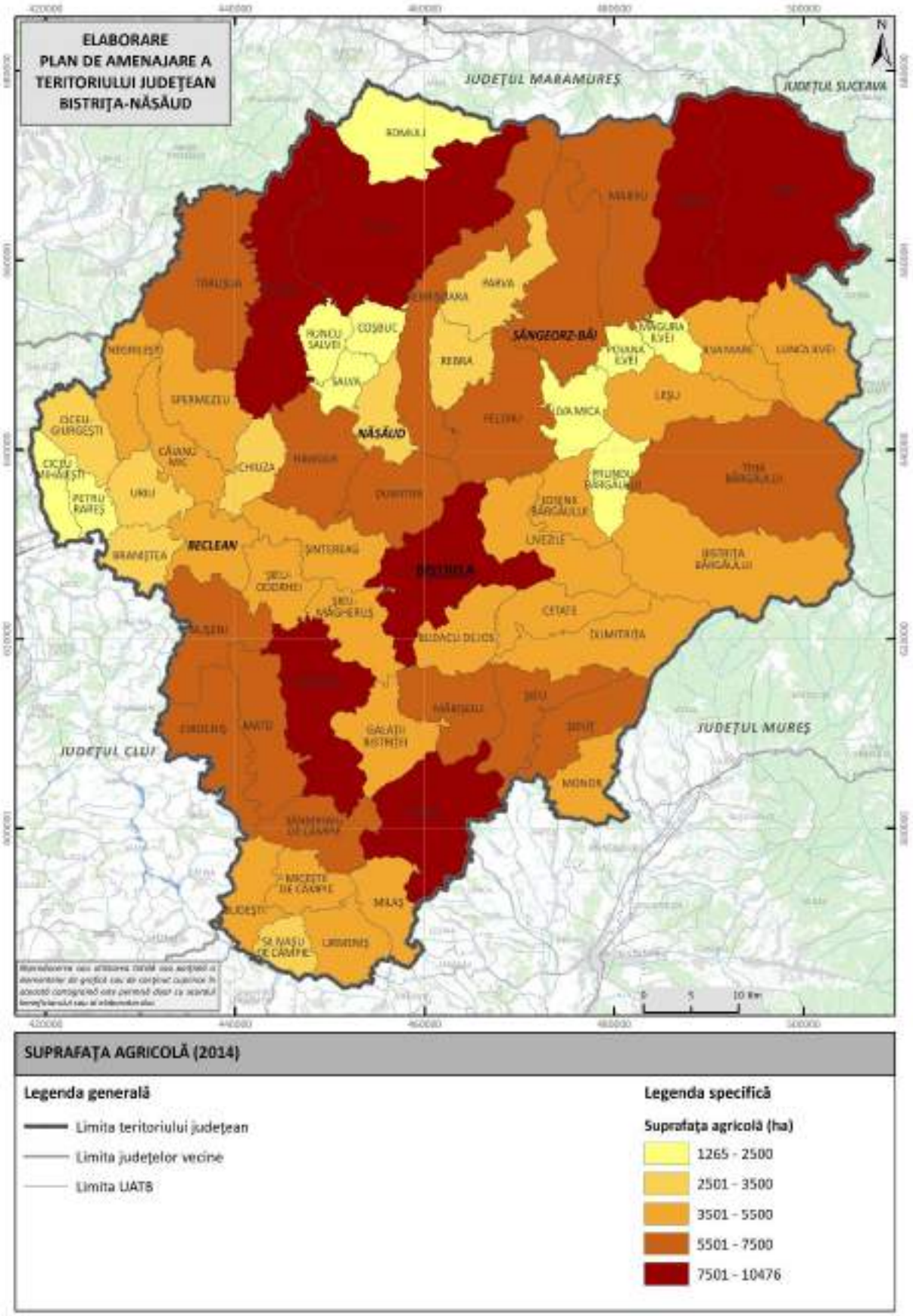

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

Sector agricol vegetal (producție, potențial)

Conform datelor Institutului Național de Statistică pentru anul 2024, județul Bistrița-Năsăud dispune de o suprafață arabilă cultivată de 46.326 ha, aceasta constituind 0,6% din totalul suprafeței arabile cultivate la nivel național. După forma de proprietate, cea mai mare parte a acesteia se află în administrarea exploatațiilor agricole individuale, care lucrează 39.806 ha (85,7% din total). Exploatațiile cu personalitate juridică gestionează 6.476 ha (13,9%), iar sectorul public administrează 44 ha, adică 0,1% din suprafața totală. În anul 2024, suprafața de teren arabil aflată în repaus a fost de 103 ha, în scădere față de 2014, când erau consemnate 3.260 ha de teren în repaus.

Analizând evoluția suprafeței arabile cultivate în perioada 2014–2024, vedem o tendință generală de scădere la nivel județean: în anul 2024, suprafața arabilă cultivată a fost cu 24,5% mai mică decât cea înregistrată în anul 2014. Totuși, remarcăm faptul că ponderea suprafețelor agricole gestionate de către exploatațiile agricole cu personalitate juridică s-a majorat, de la 9,2% în 2014 la 14% în 2024.

Fig. 2.48 SUPRAFAȚA ARABILĂ CULTIVATĂ (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ TIPUL EXPLOATAȚIILOR, ÎN PERIOADA 2014-2024

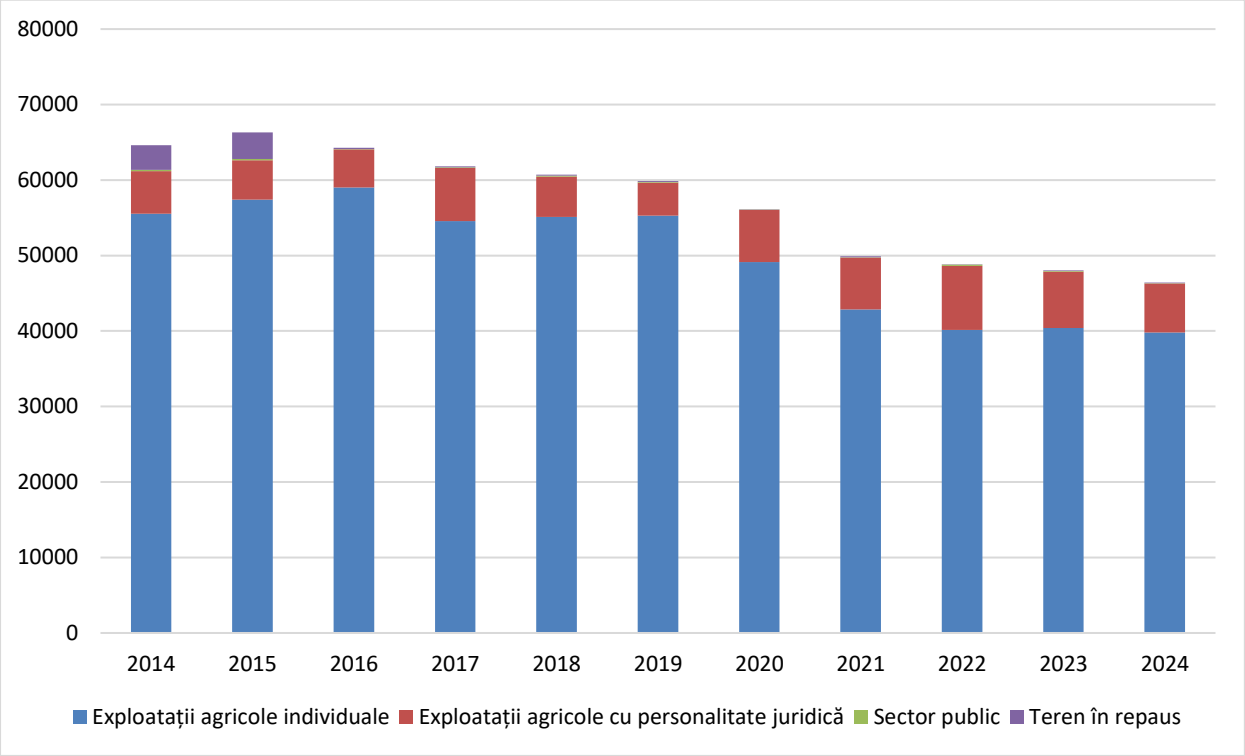

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În Bistrița-Năsăud, anul agricol 2024 a fost caracterizat de utilizarea predominantă a suprafeței arabile pentru cultivarea plantelor de nutreț, care au ocupat 55.985 ha, adică aproximativ 65,5% din totalul suprafeței arabile cultivate cu principalele culturi. Cerealele s-au situat pe a doua poziție ca pondere în structura culturilor, ocupând o suprafață totală de 23.727

ha (circa 27,8% din suprafața cultivată); dintre acestea, porumbul boabe a fost principala cultură, cu 19.254 ha (22,5%) cultivate, urmat de grâul pentru consum, cu 2.289 ha (2,7%), triticalele – 1.232 ha (1,4%), orzul – 520 ha (0,6%), orzoaica – 387 ha (0,5%) și secara – 45 ha (0,1%).

Suprafețele cultivate cu plante tehnice au fost mai reduse, însumând 2.921 ha (3,4%): floarea-soarelui a fost cultivată pe 2.140 ha (2,5%), rapița pe 350 ha (0,4%), soia pe 426 ha (0,5%), iar sfecla de zahăr doar pe 5 ha (0,01%). De asemenea, la nivelul județului s-au mai înregistrat 1.622 ha cultivate cu cartofi (1,9%) și 1.237 ha cu legume (1,4%).

Fig. 2.49 SUPRAFAȚA ARABILĂ CULTIVATĂ (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2024

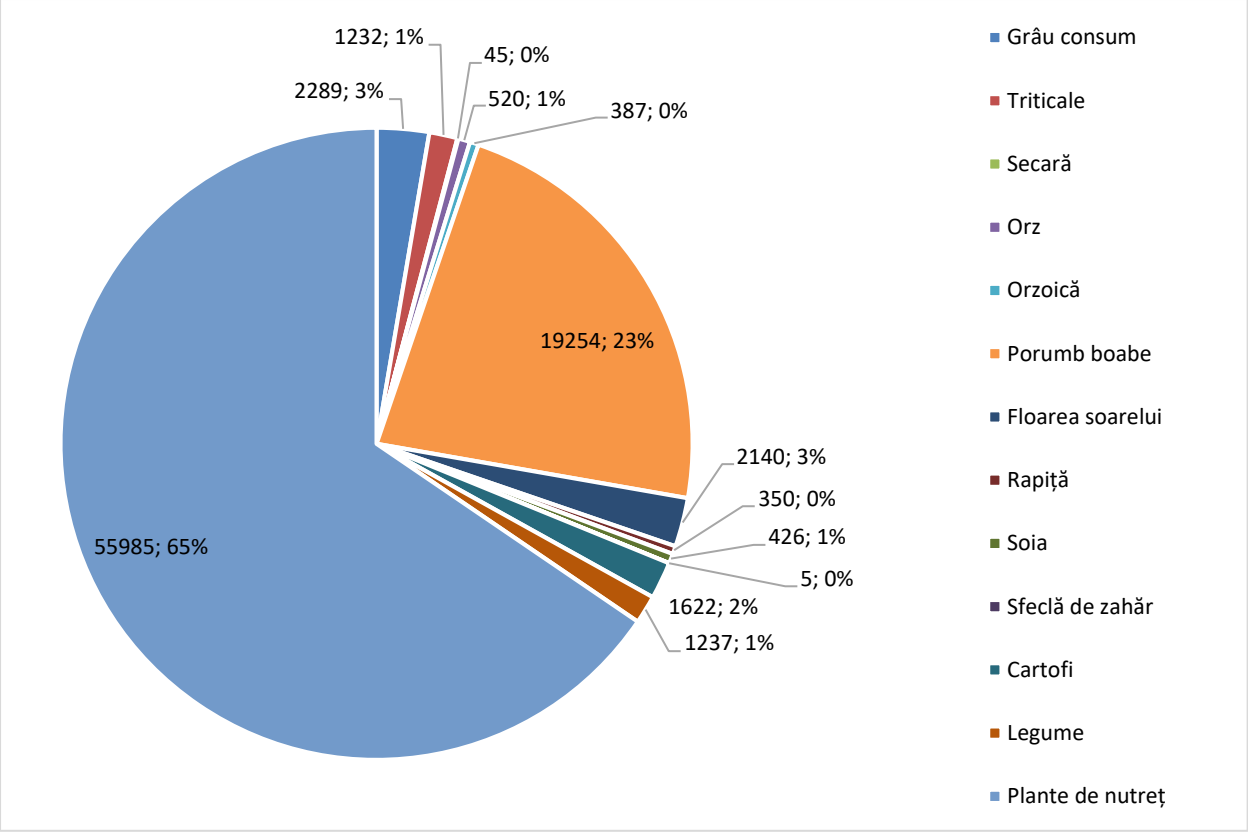

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

În perioada 2017–2024, culturile vegetale din județ au cunoscut schimbări semnificative în structură, reflectând permanenta adaptare la condițiile climatice și, desigur, de piață. Comparând valorile din anul 2024 cu cele din 2017, vedem reduceri importante în cazul unor culturi tradiționale, concomitent cu extinderea sau introducerea unor culturi noi, mai bine aliniate cerințelor actuale ale sectorului agricol. Astfel, suprafața cultivată cu grâu pentru consum a înregistrat o scădere de 40,5%, de la 3.850 ha în 2017 la 2.289 ha în 2024, iar triticalele au înregistrat o diminuare de 6%, de la 1.310 ha la 1.232 ha. Secara, absentă din structura culturilor la începutul perioadei analizate, a ocupat o suprafață de 45 ha în anul 2024. Culturile de orz și orzoaică s-au redus cu 66,8%, de la 2.730 ha în 2017 la 907 ha în 2024, iar porumbul boabe, deși

rămâne una dintre culturile dominante în județ, a scăzut cu 15%, de la 22.650 ha la 19.254 ha. În același timp, unele culturi au înregistrat creșteri notabile. Suprafața ocupată de floarea-soarelui a crescut cu 328%, de la 500 ha la 2.140 ha, iar rapița, care nu era prezentă în 2017, a ajuns la 350 ha în 2024. O evoluție semnificativă s-a observat și în cazul culturii de soia, care a înregistrat o creștere de 1.320%, de la 30 ha la 426 ha. Pe de altă parte, culturile tradiționale de sfeclă de zahăr și cartofi au cunoscut un recul semnificativ. Suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr a scăzut cu 92,6% (de la 68 ha la 5 ha), iar cea ocupată de cartofi s-a redus cu 81,1%, de la 8.604 ha în 2017 la 1.622 ha în 2024. De asemenea, suprafețele dedicate legumelor au scăzut cu 55,1%, de la 2.754 ha la 1.237 ha. În schimb, plantele de nutreț au înregistrat o creștere de 18,2%, ajungând de la 47.379 ha în 2017 la 55.985 ha în 2024.

Fig. 2.50 DINAMICA SUPRAFEȚEI ARABILE CULTIVATE (HA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024

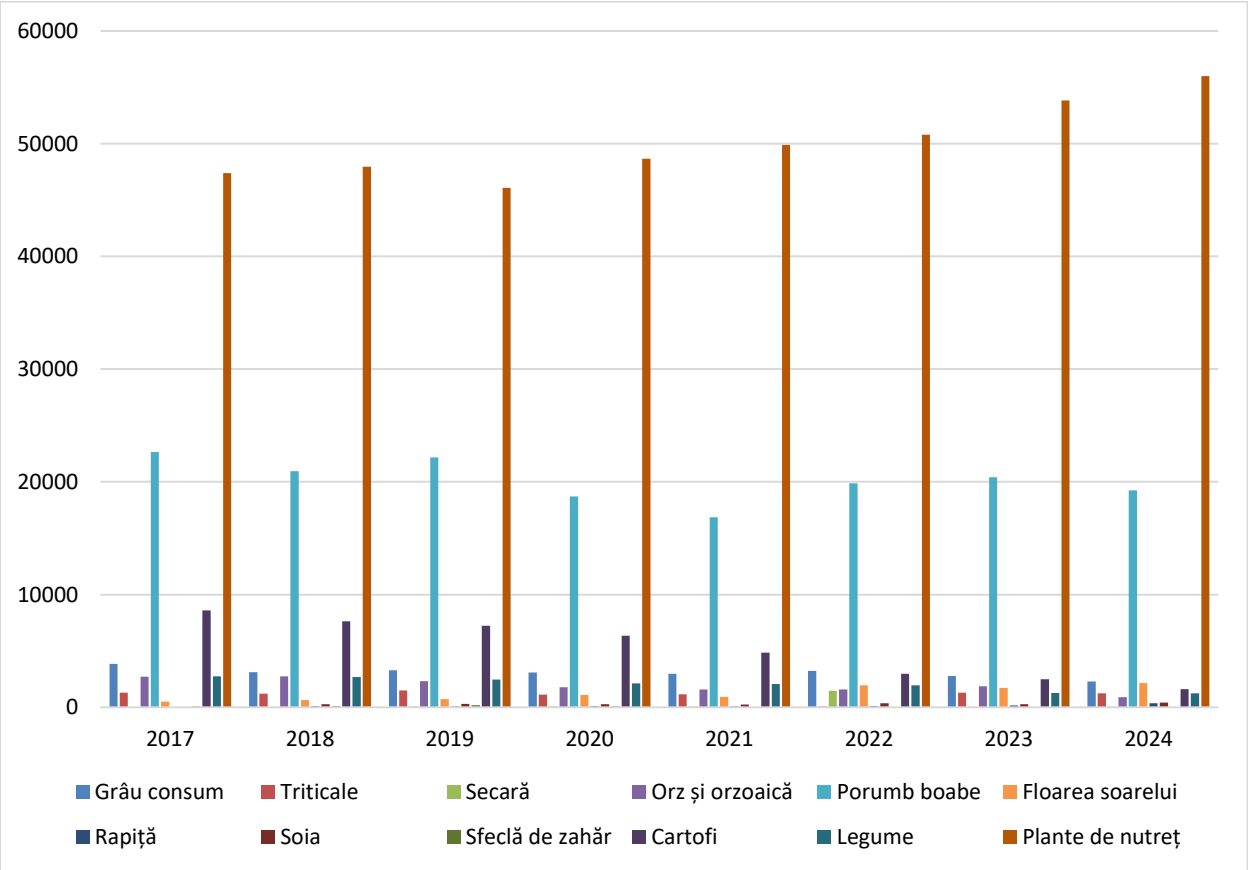

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

Pe fondul modificărilor survenite în structura suprafețelor cultivate în perioada 2017–2024, producția agricolă totală din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat, de asemenea, variații semnificative ale randamentelor culturilor vegetale. Producția de grâu pentru consum a rămas relativ constantă, înregistrând o ușoară creștere (+0,5%, de la 15.650 tone în 2017 la 15.735 tone

în 2024). În cazul triticalelor, vedem o majorare de 8,9%, de la 5.650 tone la 6.153 tone. Secara, absentă din producția anului 2017, a ajuns în 2024 o cantitate de 209 tone. Producțiile de orz și orzoaică s-au diminuat cu 56,1%, de la 9.777 tone în 2017 la 4.291 tone în 2024, în timp ce porumbul boabe, una dintre culturile dominante ale județului, a înregistrat o scădere de 10,6%, de la 119.460 tone în 2017 la 106.850 tone în 2024. În contrast, anumite culturi au înregistrat creșteri importante ale producției. Floarea-soarelui s-a remarcat printr-o creștere de 616,5%, de la 753 tone în 2017 la 5.395 tone în 2024, în timp ce rapița, care nu era prezentă în 2017, a ajuns la o producție de 1.165 tone în 2024. O evoluție remarcabilă este observată și în cazul culturii de soia, care a ajuns de la 39 tone în 2017 la 1.158 tone în 2024 (+2.869%). Pe de altă parte, producția de sfeclă de zahăr a înregistrat o scădere de 89,4% în intervalul 2017-2024, de la 2.267 tone la 240 tone, iar cartofii au scăzut cu 85%, de la 104.708 tone în 2017 la 15.671 tone în 2024. Și producția de legume s-a redus cu 61%, ajungând de la 26.671 tone la 10.402 tone. În ceea ce privește plantele de nutreț, producția a cunoscut o scădere moderată de 4,2%, de la 64.953,6 zeci de tone în 2017 la 62.246,3 zeci de tone în 2024, menținându-se la un nivel relativ stabil.

Fig. 2.51 DINAMICA PRODUCȚIE AGRICOLE (TONE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024

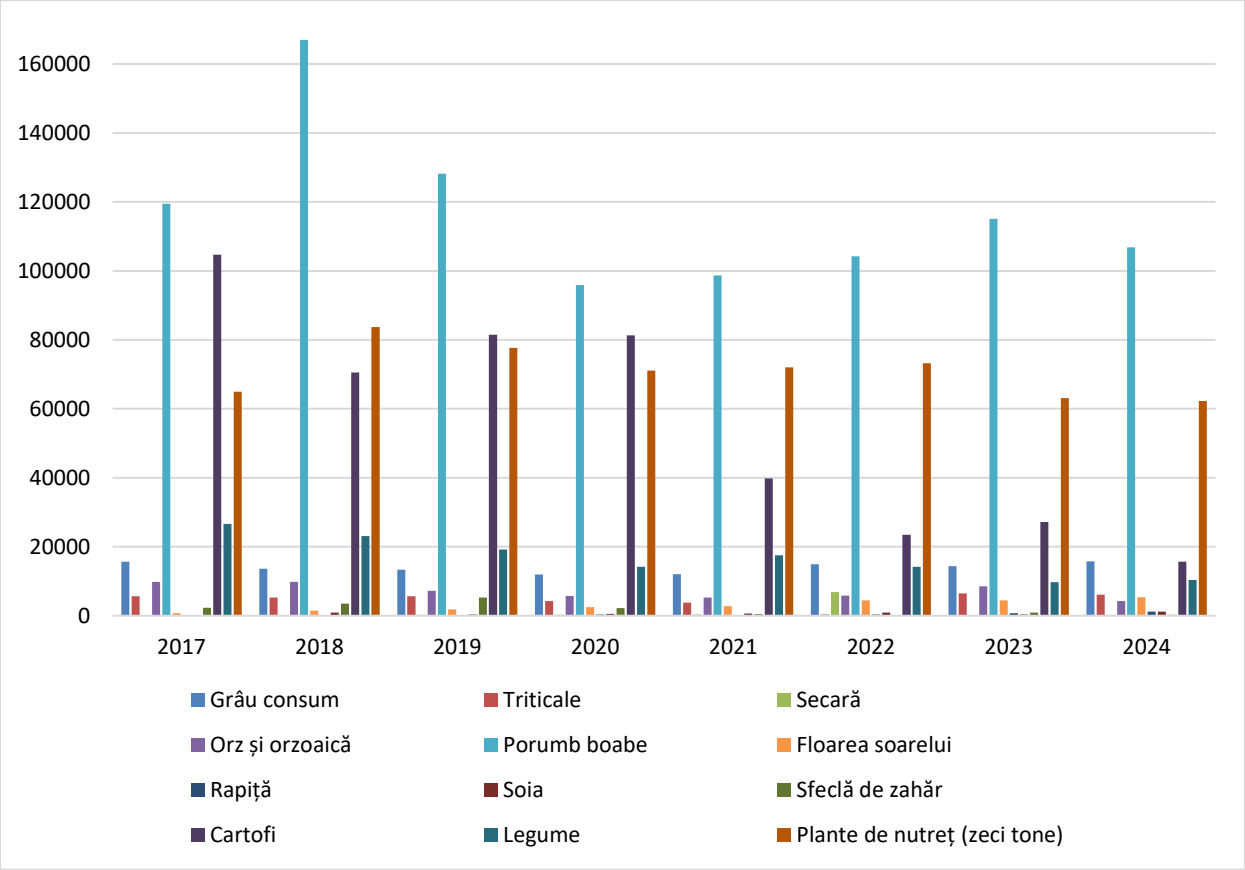

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

În continuarea analizei dinamicii sectorului vegetal din județ, evoluția producției medii la hectar (exprimată în kg/ha) în perioada 2017–2024 oferă o imagine relevantă asupra eficienței tehnologice și a randamentelor obținute în cadrul principalelor culturi vegetale. Comparativ cu anul 2017, anul 2024 a marcat creșteri substanțiale a productivității la hectar în cazul majorității culturilor. Grâul pentru consum a înregistrat o creștere de 69,1%, de la 4.064,9 kg/ha în 2017 la 6.874,2 kg/ha în 2024. Triticalele au crescut cu 15,8%, ajungând la 4.994,3 kg/ha. Secara, care nu era cultivată în 2017, a atins în 2024 un randament de 4.644,4 kg/ha. Și în cazul orzului și al orzoaicei constatăm eficientizarea producției, cu o creștere de 27,3% în cazul orzului (de la 4.063 kg/ha la 5.173 kg/ha) și de 20,6% în cazul orzoaicei (de la 3.430,8 kg/ha la 4.137 kg/ha). Deși porumbul boabe a cunoscut o creștere mai modestă, de 5,2%, de la 5.274 kg/ha la 5.549 kg/ha, rămâne una dintre cele mai productive culturi din județ. Progresul este evident și în cazul floriii-soarelui, unde randamentul a crescut cu 67,4%, ajungând la 2.521 kg/ha în 2024, iar rapița, absentă în 2017, a înregistrat o producție medie de 3.328,6 kg/ha în 2024. Soia a cunoscut o altă creștere importantă din perspectiva productivității, de 109%, de la 1.300 kg/ha în 2017 la 2.718,3 kg/ha în 2024. Pentru sfecla de zahăr, randamentul a crescut cu 44%, de la 33.338 kg/ha la 48.000 kg/ha. În schimb, în cazul cartofilor s-a înregistrat o scădere a producției medii la hectar de 20,6%, de la 12.169,7 kg/ha în 2017 la 9.661,5 kg/ha în 2024, iar în cazul legumelor, scăderea a fost de 13,2%, de la 9.684,5 kg/ha la 8.409 kg/ha. Cu toate acestea, ambele culturi continuă să se situeze printre cele mai productive din județ în termeni de randament la hectar. În ceea ce privește plantele de nutreț, productivitatea a scăzut cu 18,9%, de la 13.709 kg/ha în 2017 la 11.118 kg/ha în 2024, menținând totuși un nivel semnificativ în contextul necesităților zootehniei locale.

Fig. 2.52 DINAMICA PRODUCȚIEI MEDII LA HECTAR (KG) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE PRINCIPALELE CULTURI, 2017-2024

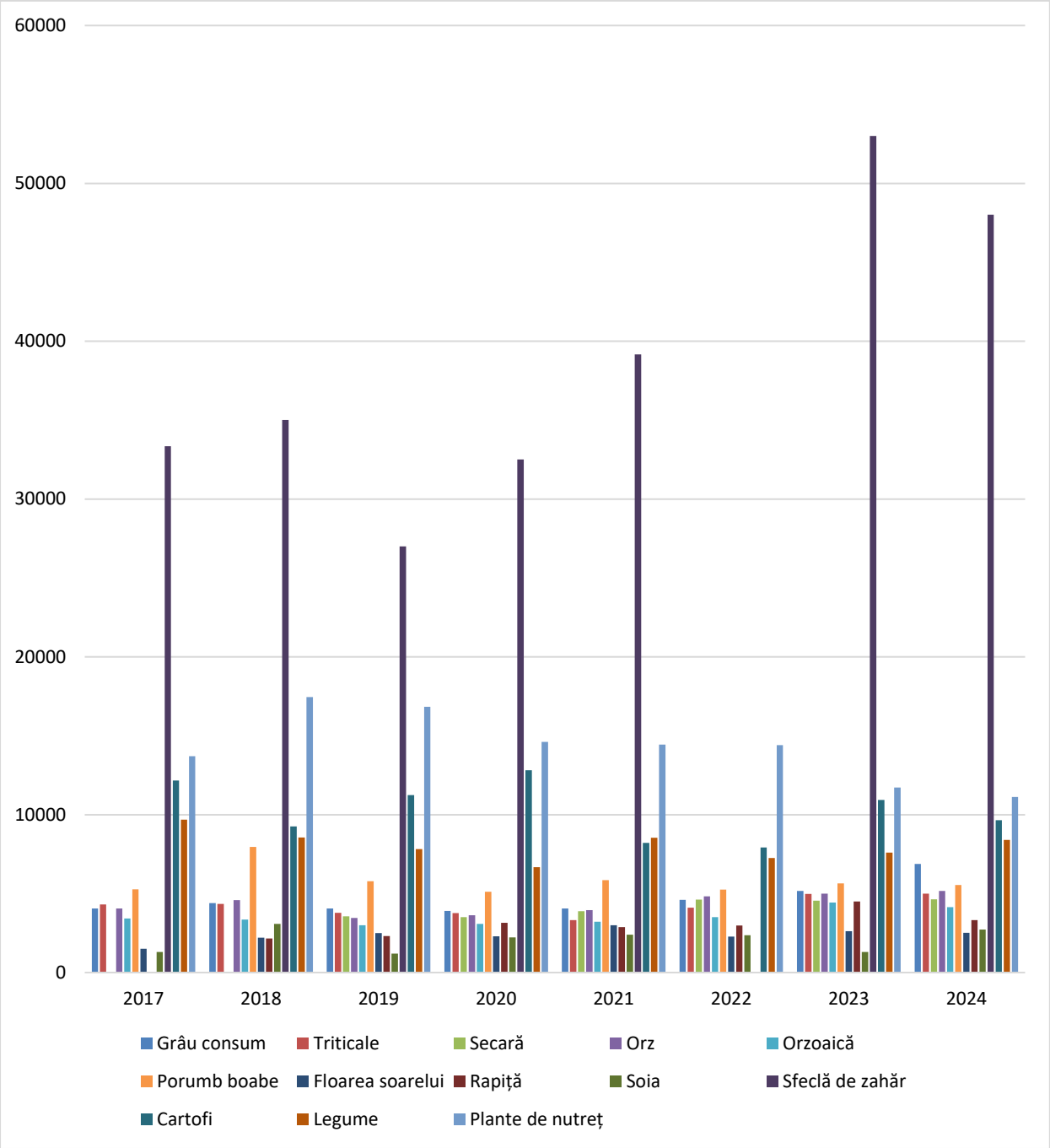

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

În ceea ce privește pomicultura, mărul și prunul sunt speciile cele mai cultivate pe raza județului. La acestea se adaugă și alte specii, precum cireșul, vișinul, părul și nucul, diversificând producția locală de fructe. Potrivit INS, în anul 2024, în Bistrița-Năsăud existau 1.340.987 meri (62,6% din totalul de pomi fructiferi), 556.456 pruni (26%), 126.051 cireși și vișini (5,9%), 57.548 peri (2,7%), 47.031 nuci (2,2%), 921 caiși și zarzări (0,05%), 553 exemplare din alte specii de pomi fructiferi (0,03%), 274 piersici (0,01%) și 260 exemplare de nectarini (0,01%).

Conform INS, în anul 2024, producția medie județeană de fructe a fost cu 30,4% mai mică decât în anul 2014, inclusiv din cauză că numărul de pomi fructiferi s-a redus cu 10,9% în această perioadă.

Fig. 2.53 NUMĂRUL DE POMI FRUCTIFERI (ZECI DE MII) ȘI PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE (KG/POM) LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

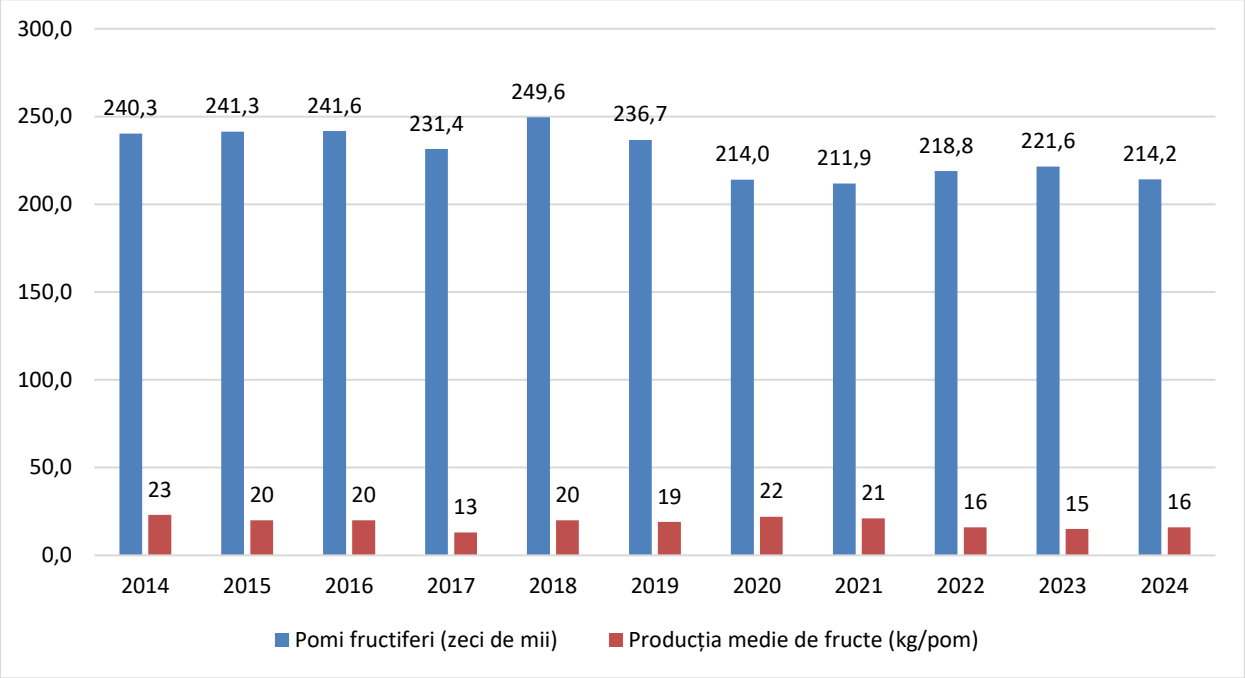

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.54 SPECII DE POMI FRUCTIFERI LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2024

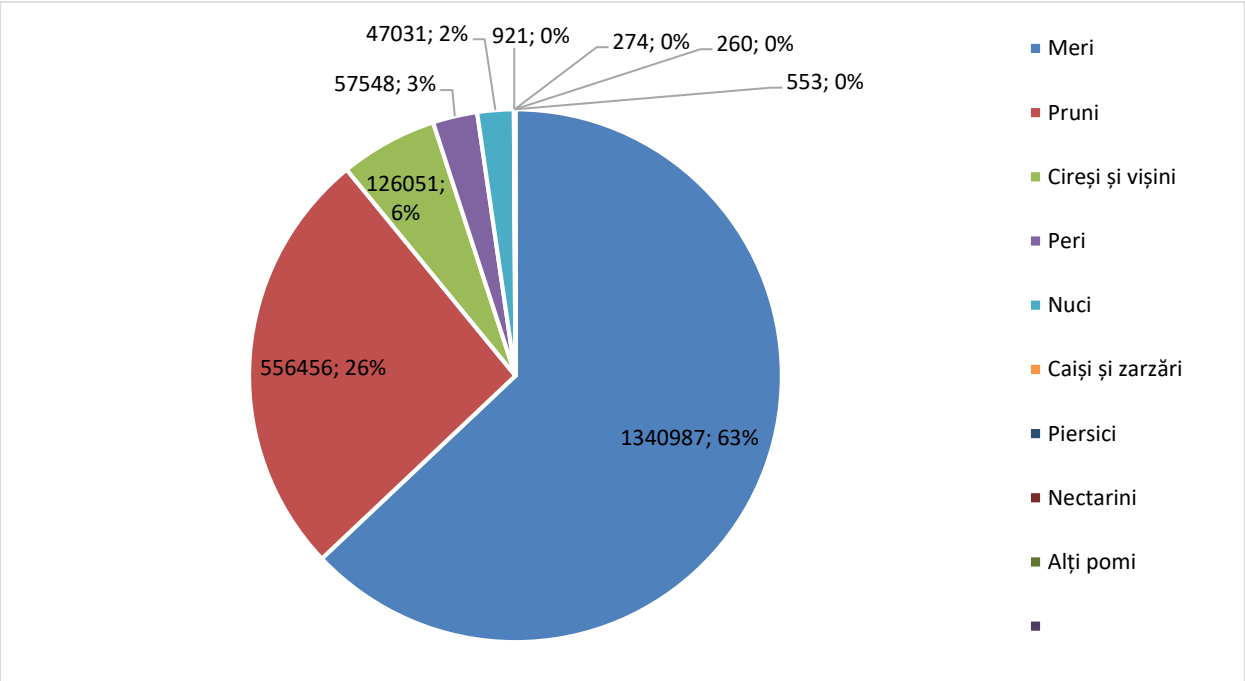

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit DAJ Bistrița-Năsăud, în perioada 2017–2024, Bistrița-Năsăud a înregistrat o scădere a performanței în sectorul pomicol, în ciuda unei relative stabilități a suprafeței cultivate cu pomi fructiferi. Deși suprafața a scăzut ușor, de la 8.095 ha în 2017 la 7.698 ha în 2024 (–4,9%), producția medie de fructe s-a diminuat mult mai vizibil, de la 4.889 kg/ha în 2017 la 3.263 kg/ha în 2024 (–33,3%). Vedem inclusiv că producția totală de fructe a înregistrat o scădere majoră, de la 39.576 tone în 2017 la 25.122 tone în 2024 (echivalentul unei reduceri de 36,5%).

Dacă ne raportăm la speciile de pomi, observăm performanțe foarte bune la nuci, piersici și pere care, în anul 2023, au avut o producție medie mai mare decât mediile de la nivel regional și național. Și merele au înregistrat o producție medie puțin mai mare decât cea regională. În schimb, producția medie de prune, nectarine și alte fructe a fost mai mică decât mediile regionale și naționale. Cireșele, vișinele, caiși și zarzări au înregistrat valori apropiate de mediile naționale și regionale.

Fig. 2.55 SUPRAFAȚA CULTIVATĂ CU POMI FRUCTIFERI, PRODUCȚIA TOTALĂ ȘI PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2017-2024

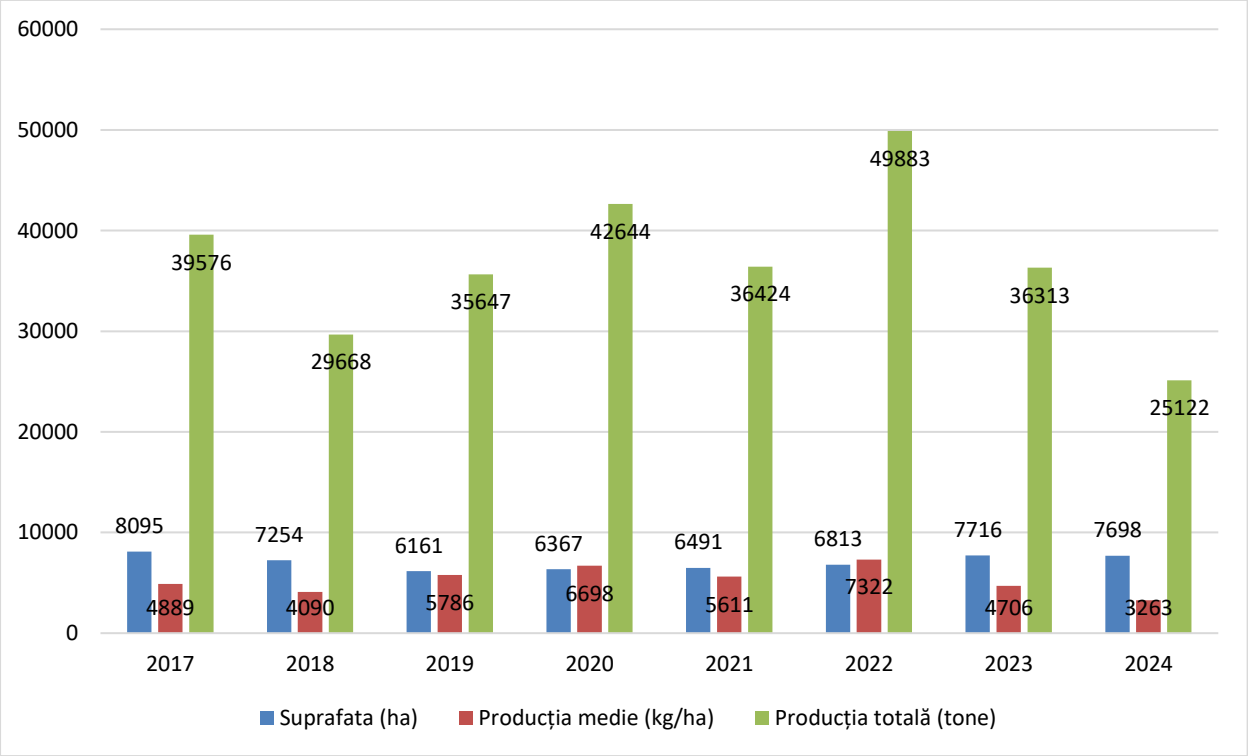

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

Fig. 2.56 PRODUCȚIA MEDIE DE FRUCTE PE SPECII DE POMI (KG/POM) LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2024

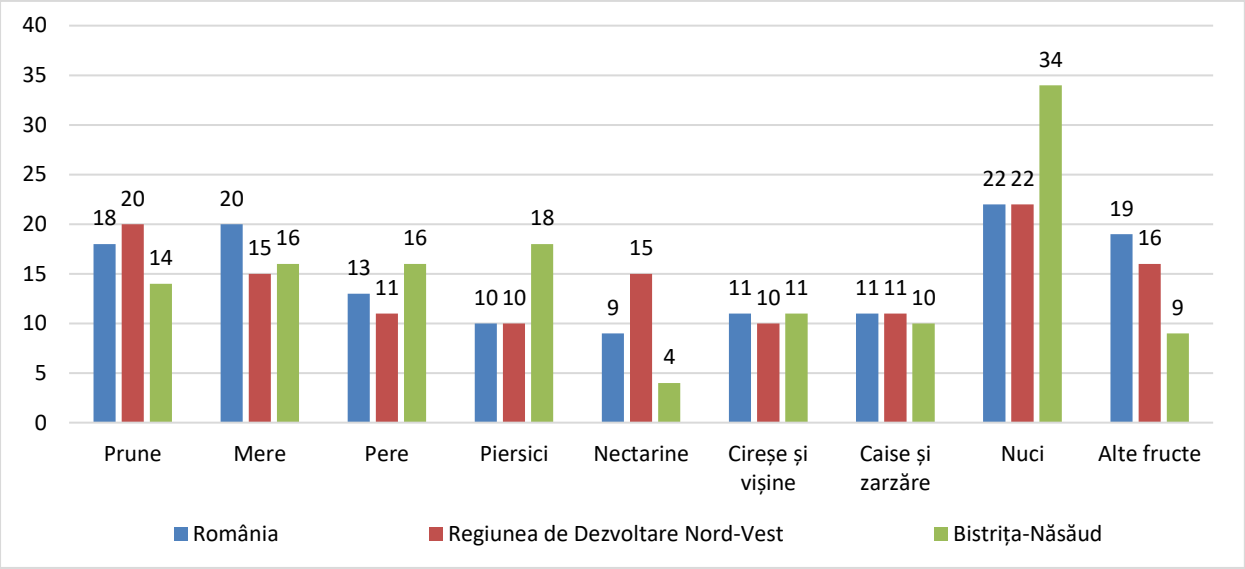

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Datele oferite de DJA Bistrița-Năsăud privind sectorul viticol din județ arată că, în anul 2024, viile ocupau o suprafață de 528 ha, în creștere cu 1,9% față de anul anterior (518 ha) și cu 4,1% față de anul 2017, când suprafața era de 507 ha. Cu toate acestea, producția totală de struguri a înregistrat o scădere semnificativă, ajungând, în anul 2024, la 1.203 tone - diminuare de 62,2% față de producția din 2023 (3.182 tone) și de 57,9% față de cea din 2017 (2.860 tone). Această evoluție negativă s-a reflectat și în randamentul la hectar, care a scăzut la 2.278 kg/ha în 2024, față de 6.143 kg/ha în 2023 (–62,9%) și 5.641 kg/ha în 2017 (–59,6%).

Fig. 2.57 PRINCIPALII INDICATORI AI SECTORULUI VITICOL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

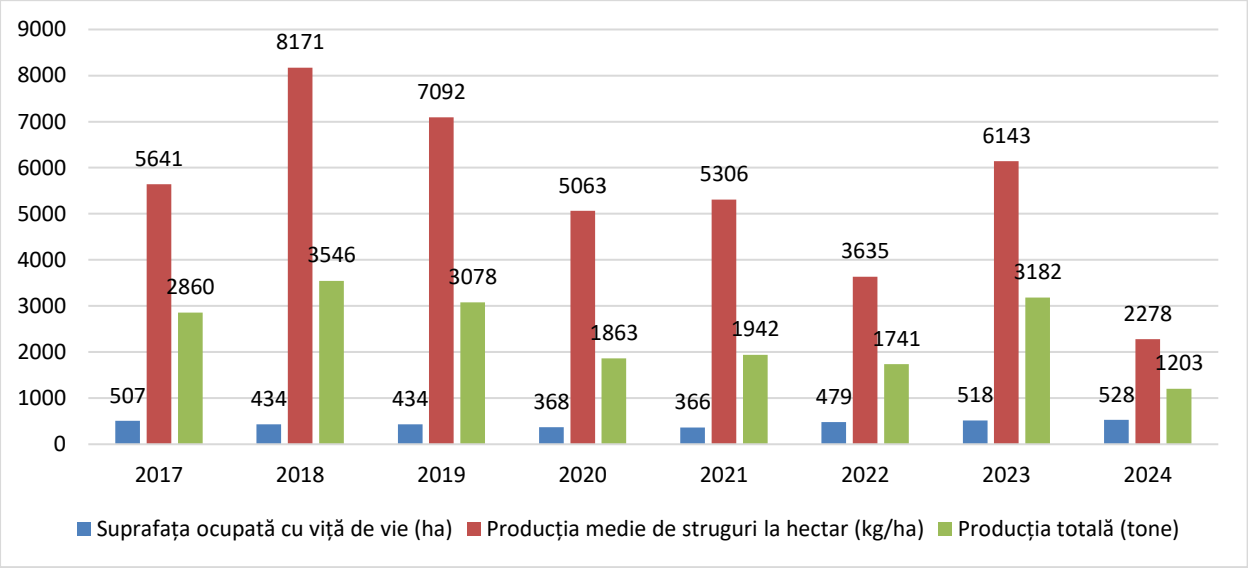

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

În perioada 2017–2024, județul Bistrița-Năsăud a fost afectat recurent de diverse fenomene meteorologice extreme, care au afectate suprafețe importante de teren. Precipitațiile excedentare au reprezentat principalul factor natural cu impact asupra suprafețelor agricole pe parcursul perioadei analizate, afectând suprafețe considerabile, în special în anii 2019 (1.763 ha), 2020 (407 ha) și 2021 (54,5 ha). Grindina a fost un alt fenomen cu impact major, cele mai mari suprafețe afectate fiind raportate în anii 2017 (1.485 ha) și 2024 (519 ha). Episoade izolate au mai fost înregistrate în 2019 (55,3 ha), 2021 (16,2 ha) și 2022 (10,6 ha). Înghețul târziu a produs cele mai mari pierderi în 2017 (1.260 ha) și 2024 (218,4 ha), în timp ce în alți ani suprafețele afectate au fost mai mici: 58,4 ha în 2020, 5,2 ha în 2022, 3,5 ha în 2023. Un alt fenomen natural care a afectat negativ agricultura județului în perioada analizată a fost seceta, aceasta impactând suprafețe extinse de teren agricol în anii 2020 (407 ha) și 2022 (79,3 ha).

FIG. 2.58 SSUPRAFEȚELE AFECTATE DE CALAMITĂȚI NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE TIPUL FENOMENULUI METEOROLOGIC, 2017–2024

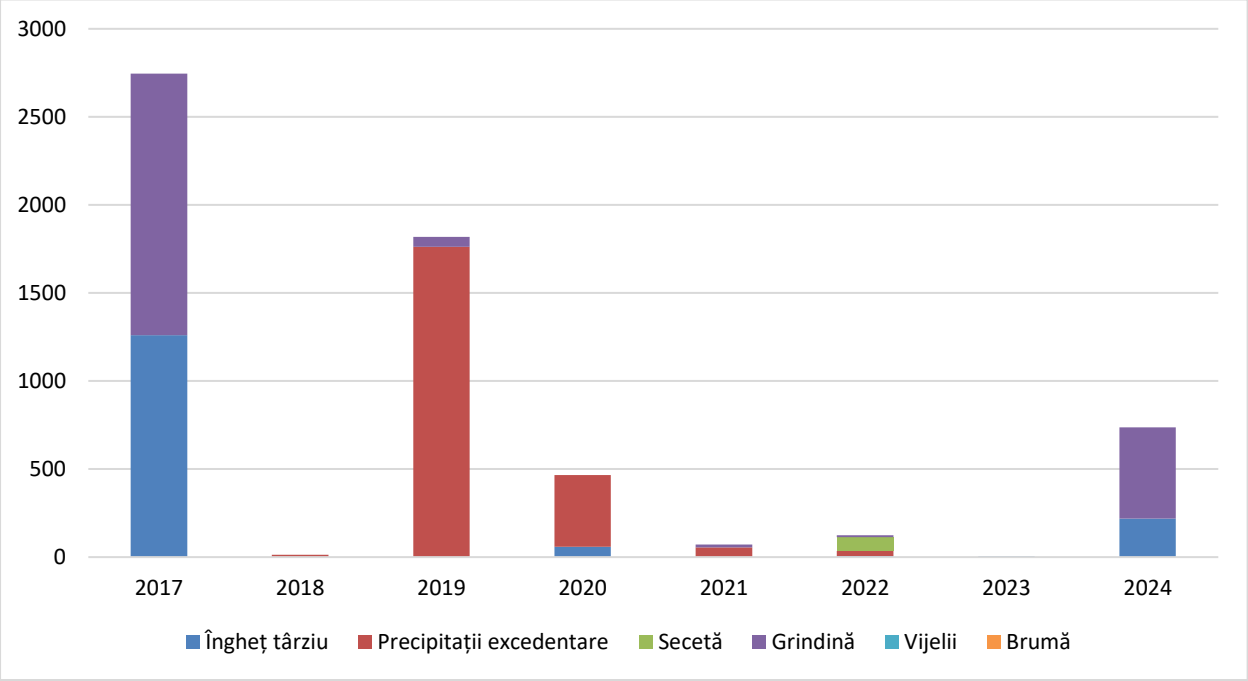

Sursa: Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud.

În același context, merită să menționăm și principalele zone agricole din județul Bistrița-Năsăud care se confruntă cu diverse constrângeri naturale. Conform Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, zonele agricole afectate de constrângeri naturale semnificative sunt, de regulă, caracterizate printr-o productivitate agricolă redusă, ca urmare a influenței unor factori naturali restrictivi (în special cei de tip climatic, la care se pot adăuga, după caz, anumite particularități edafice locale). Pentru ca un UAT să fie încadrat în această categorie, este necesar ca minimum 60% din suprafața sa agricolă să corespundă cel puțin unuia dintre criteriile biofizice

prevăzute în Anexa III a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013. La nivelul județului, UAT-urile care se încadrează în această categorie sunt Budacu de Jos, Dumitra și Livezile. În ceea ce privește zonele montane din Bistrița-Năsăud care se confruntă cu constrângeri naturale, acestea cuprind localitățile: Năsăud, Sângeorz-Băi, Bistrița-Bârgăului, Căianu Mic, Cetate, Ciceu-Giurgești, Coșbuc, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura Ilvei, Nușeni, Parva, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Salva, Spermezeu, Șanț, Șieuț, Telciu, Tiha Bârgăului, Târlișua și Zagra. Zonele montane supuse constrângerilor naturale sunt caracterizate printr-o capacitate redusă de producție agricolă, determinată de condiții climatice și morfologice nefavorabile, pe fondul altitudinii și al pantei terenului. Pentru ca un UAT să fie încadrat în această categorie, acesta trebuie să îndeplinească unul dintre următoarele criterii:

- Este situat la altitudini medii mai mari sau egale cu 600 m;
- Este situat la altitudini medii cuprinse între 400 și 600 m, care prezintă o pantă medie egală sau mai mare de 15%.

Sectorul zootehnic (potențial, producție)

În Bistrița-Năsăud, zootehnia are ca direcții principale creșterea păsărilor, ovinelor, bovinelor și porcinelor. Conform INS, la finele anului 2023, efectivele de animale din județ au cumulat: 666.331 păsări, dintre care 71,3% păsări ouătoare adulte; 389.089 ovine, dintre care 90% oi și mioare; 84.975 bovine, dintre care 72,8% vaci și bivolițe, iar 11,3% juninci; 48.655 porcine, dintre care 8% erau scroafe de prăsilă și 0,3% scrofițe pentru reproducție. La acestea se adăugau 32.310 familii de albine, 23.569 caprine (86,9% fiind capre), 7.168 cabaline (în proporție de 99% cabaline de muncă) și 2.731 iepuri.

Comparativ cu anul 2013, vedem diminuări în cazul efectivelor de iepuri (-70,2%), cabaline (-53%), porcine (-38,7%) și păsări (-10,7%). În schimb, au fost înregistrate creșteri în cazul familiilor de albine (+47,2%), ovinelor (+44,3%), bovinelor (+28,2%) și caprinelor (+10,2%).

Conform datelor INS pentru anul 2023, la nivelul județului, creșterea animalelor se realizează preponderent în gospodăriile populației, după modelul tradițional al fermelor de subzistență: 88,4% din efectivele de bovine, 100% din porcine, 99% din ovine, 99,4% din caprine, 99,7% din cabaline, 97,8% din păsări, 98,6% dintre familiile de albine și toate efectivele de iepuri sunt crescute astfel.

Potrivit aceloraşi statistici, Bistrița-Năsăud depășește atât media națională, cât și pe cea regională în ceea ce privește densitatea porcinelor și bovinelor la 100 de hectare de teren agricol. Și densitatea ovinelor și caprinelor este mai mare decât media regională și cea națională. Mai

precis, județul înregistrează 36 de bovine la 100 ha teren agricol (față de 14,7 la nivel național și 22,8 la nivel regional), 101,3 porcine (comparativ cu 37,5 la nivel național și 56,2 la nivel regional), respectiv 174,8 ovine și caprine (față de 95,2 la nivel național și 116,2 în Regiunea Nord-Vest).

Fig. 2.59 DENSITATEA ANIMALELOR LA 100 HA, LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN ANUL 2023

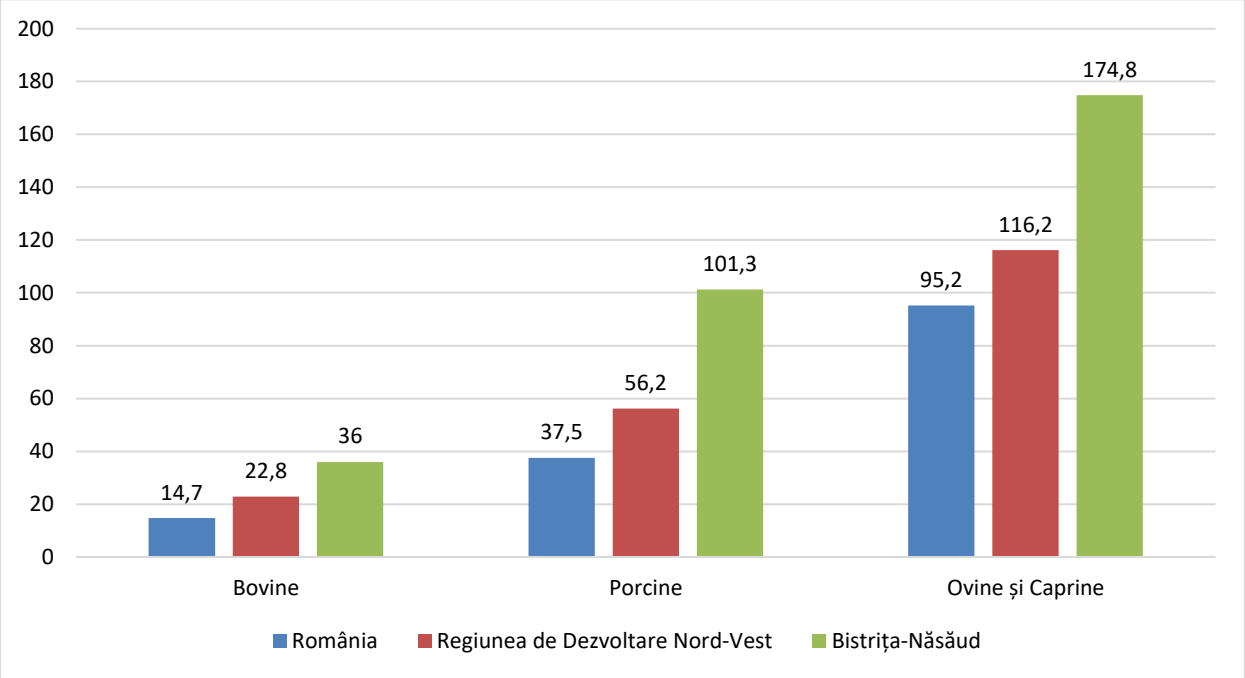

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Tot în baza datelor INS, vedem că, în anul 2023, producția agricolă animală din Bistrița-Năsăud a însumat 16.175 tone de carne, dintre care 42,6% a fost carne de bovine, 28,4% carne de porcine, 16,6% carne de ovine și caprine, iar 12,4% carne de pasăre. În același an, s-au colectat 1.944 mii hectolitri de lapte - 88,9% de la vaci și bivolițe și 11,1% de la oi și capre. De asemenea, județul a asigurat producția a 726 tone de lână, 71 milioane de ouă și 599 tone de miere.

Comparativ cu anul 2013, producția totală de carne a scăzut cu 16,4%, iar cea de ouă cu 26,8%. În schimb, producția de lână a crescut cu 18,2%, cea de lapte cu 9,2%, iar producția de miere a înregistrat o creștere de 39%.

În ceea ce privește ponderea producției județene în producția animală națională, în anul 2023, Bistrița-Năsăud a contribuit cu 1,1% la producția totală de carne. Pe categorii, județul a realizat 4,2% din producția națională de carne de bovine, 1,1% din cea de porcine, 2% din carnea de ovine și caprine și 0,3% din producția de carne de pasăre. Totodată, a furnizat 4,3% din cantitatea totală de lapte produsă la nivel național și a contribuit cu 2,8% la producția de lână, cu 1,2% la cea de ouă și cu 1,9% la producția de miere.

Fig. 2.60 PRODUCȚIA ANIMALĂ DE LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023

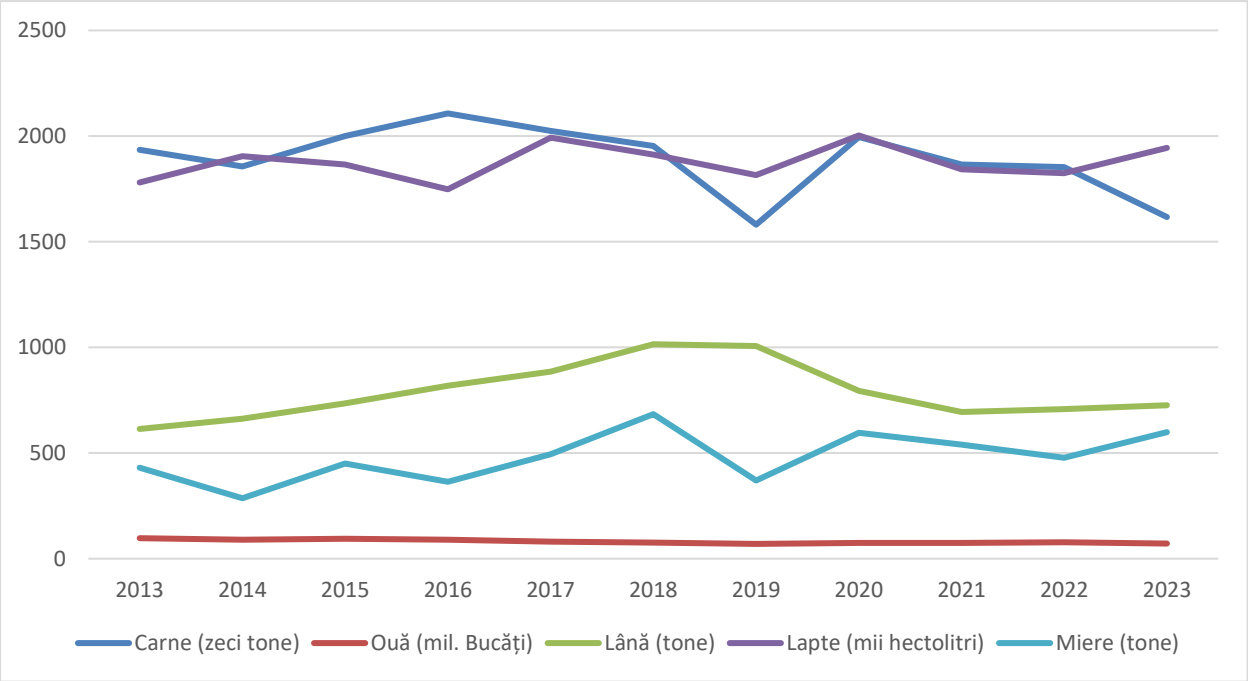

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Dacă ne uităm la datele colectate în cadrul Recensământului General Agricol din 2020, cu privire la distribuția teritorială a sectorului zootehnic în funcție de UAT-uri, constatăm următoarele:

- Cele mai mari efective de bovine erau în Șieuț (6.481 capete), Lechința (5.621 capete), Teaca (3.596 capete), Telciu (2.547 capete) și Tiha Bârgăului (2.456 capete), iar cele mai mici efective (sub 400 capete) se găseau în Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Petru Rareș, Coșbuc și Braniștea.
- Creșterea ovinelor predomina în Șieuț (21.399 capete), Bistrița (14.722 capete), Feldru (12.410 capete), Urmeniș (12.234 capete) și Livezile (12.227 capete). În schimb, Braniștea, Negrilești, Poiana Ilvei, Șieu-Odorhei și Măgura Ilvei înregistrau cele mai puține ovine.
- Creșterea caprinelor avea loc într-o măsură mai mare în Livezile (1.120 capete), Feldru (1.094 capete), Zagra (1.058 capete), Telciu (869 capete) și Maieru (857 capete), însă în Ciceu-Mihăiești, Chiuza, Braniștea, Sânmihaiu de Câmpie și Budești se înregistrau sub 40 de capete.
- Cele mai mari efective de porcine se găseau în Chiochiș (2.673 capete), Maieru (1.940 capete), Urmeniș (1.855 capete), Șintereag (1.572 capete) și Lechința (1.395 capete), iar cele mai puține (sub 350 capete) în Ciceu-Mihăiești, Năsăud, Rebra, Coșbuc și Josenii Bârgăului.
- Cele mai multe păsări erau crescute în Livezile (86.749 capete), Șintereag (28.624 capete), Chiochiș (22.269 capete), Uriu (17.802 capete) și Lechința (17.707 capete). Cele mai puține

păsări se găseau în Rodna (1.358 capete), Sângeorz-Băi (1.557 capete), Parva (1.605 capete), Rebra (1.887 capete) și Șanț (2.057 capete).

- Cele mai multe exemplare de iepuri de casă se regăseau în Uriu (423 exemplare), Livezile (201), Șintereag (195), Beclean (195) și Chiochiș (161). În schimb, în Șieuț, Tiha Bârgăului, Zagra, Leșu, Ilva Mare, Coșbuc, Șanț, Parva, Sângeorz-Băi și Rodna nu era înregistrat niciun exemplar de iepure de casă.
- Cele mai multe familii de albine se înregistrau în Bistrița (3.121 familii), Căianu Mic (2.963 familii), Beclean (1.639 familii), Teaca (1.603 familii) și Feldru (1.541 familii). În schimb, în Parva, Dumitra, Silvașu de Câmpie, Monor și Zagra erau raportate sub 200 de familii.

Potrivit Recensământului Agricol din 2020, structura exploatațiilor agricole din județul Bistrița-Năsăud ce sunt implicate în creșterea animalelor este următoarea: 12.765 exploatații dețin efective de bovine, dintre care 63 au personalitate juridică (0,5%); 18.279 exploatații dețin efective de porcine, dintre care 9 au personalitate juridică (0,05%); 4.575 exploatații dețin efective de ovine, dintre care 21 au personalitate juridică (0,5%); 1.706 exploatații dețin efective de caprine, dintre care 7 au personalitate juridică (0,4%); 28.057 exploatații dețin efective de păsări, dintre care 10 au personalitate juridică (0,04%);

Potrivit DAJ Bistrița-Năsăud, structura efectivelor de animale (număr capete) pe tipuri de exploatații aferentă anului 2024 este următoarea:

- 86.972 capete bovine, dintre care 46.314 sunt deținute de persoane juridice (53,3%) și 40.658 de exploatații individuale (46,7%);
- 44.437 capete porcine, dintre care 2.243 sunt deținute de persoane juridice (5%) și 42.194 de exploatații individuale (95%);
- 526.456 capete ovine, dintre care 104.319 sunt deținute de persoane juridice (19,8%) și 422.137 de exploatații individuale (80,2%);
- 24.305 capete caprine, dintre care 5.493 sunt deținute de persoane juridice (22,6%) și 18.812 de exploatații individuale (77,4%);
- 522.402 capete păsări, dintre care 53.189 sunt deținute de persoane juridice (10,2%) și 469.213 de exploatații individuale (89,8%);
- 5.590 capete cabaline, dintre care 246 sunt deținute de persoane juridice (4,4%) și 5.344 de exploatații individuale (95,6%).

Forța de muncă ocupată în agricultură

Conform INS, în anul 2023, populația ocupată în Bistrița-Năsăud în agricultură era de 16.000 de persoane, reprezentând circa 8,7% din resursele de muncă și 14,3% din populația activă din județ. În comparație cu anul 2013, numărul persoanelor ocupate în agricultură a scăzut cu aproximativ 26.300 de persoane (-62,2%), iar ponderea acestora în totalul populației ocupate s-a redus de la 32,5% la 14,6%. Totuși, în 2023, rata județeană de ocupare în agricultură a fost mai mare decât media regională și cea națională. Majoritatea lucrătorilor din agricultură activează informal în acest domeniu: în anul 2023, doar 2.700 de persoane erau salariate în unitățile locale active din sectorul agricol, reprezentând circa 17% din totalul celor care desfășurau activități agricole. Diferența de circa 13.300 de persoane era acoperită de cei care desfășurau activități agricole în regim de subzistență (pe suprafețe reduse, în principal pentru consumul personal și, eventual, pentru comercializarea surplusului).

Fig. 2.61 FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN AGRICULTURA A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII PERSOANE), DUPĂ STATUTUL OCUPAȚIONAL, ÎN PERIOADA 2013-2023

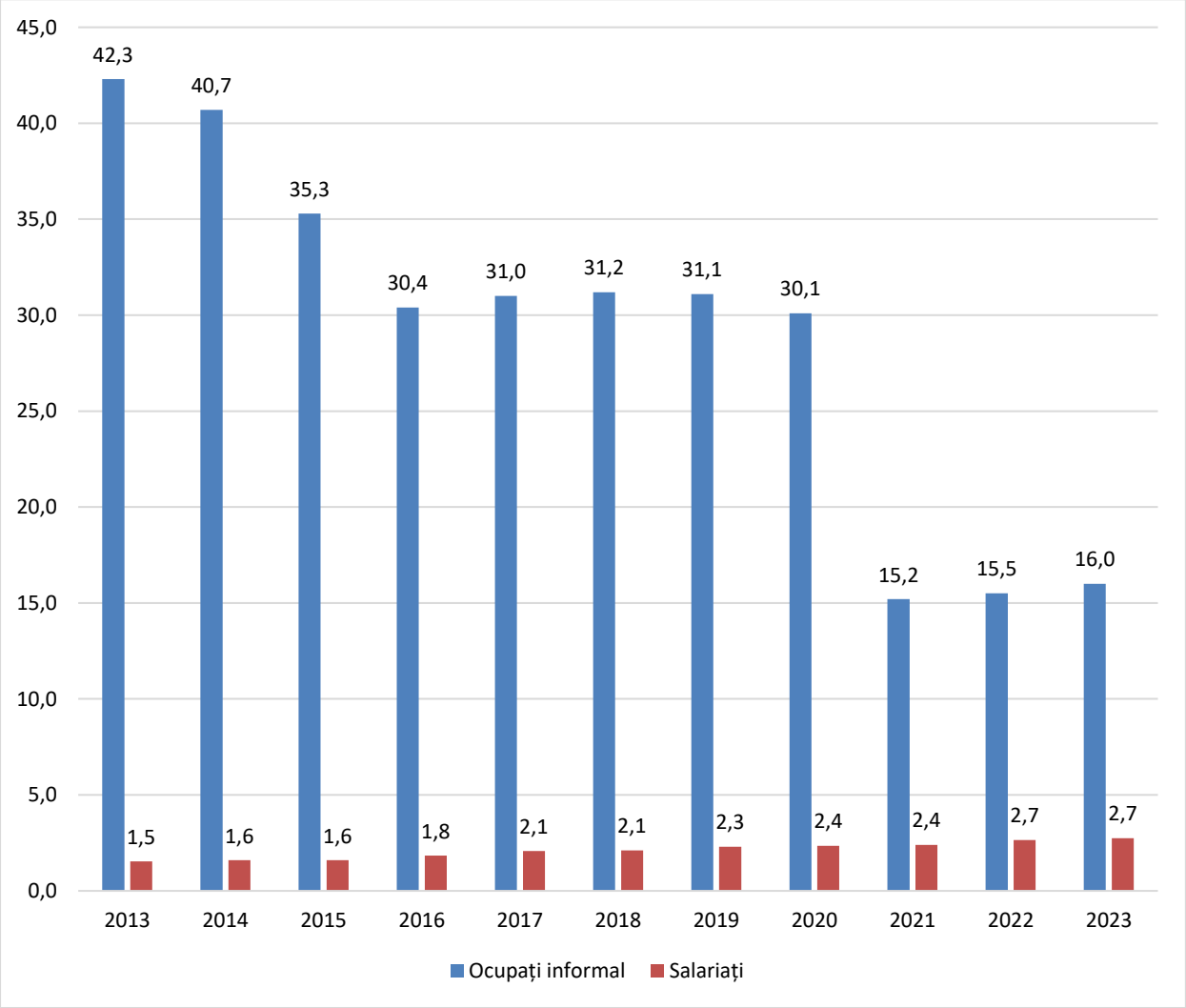

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.62 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN SECTORUL AGRICOL, 2023

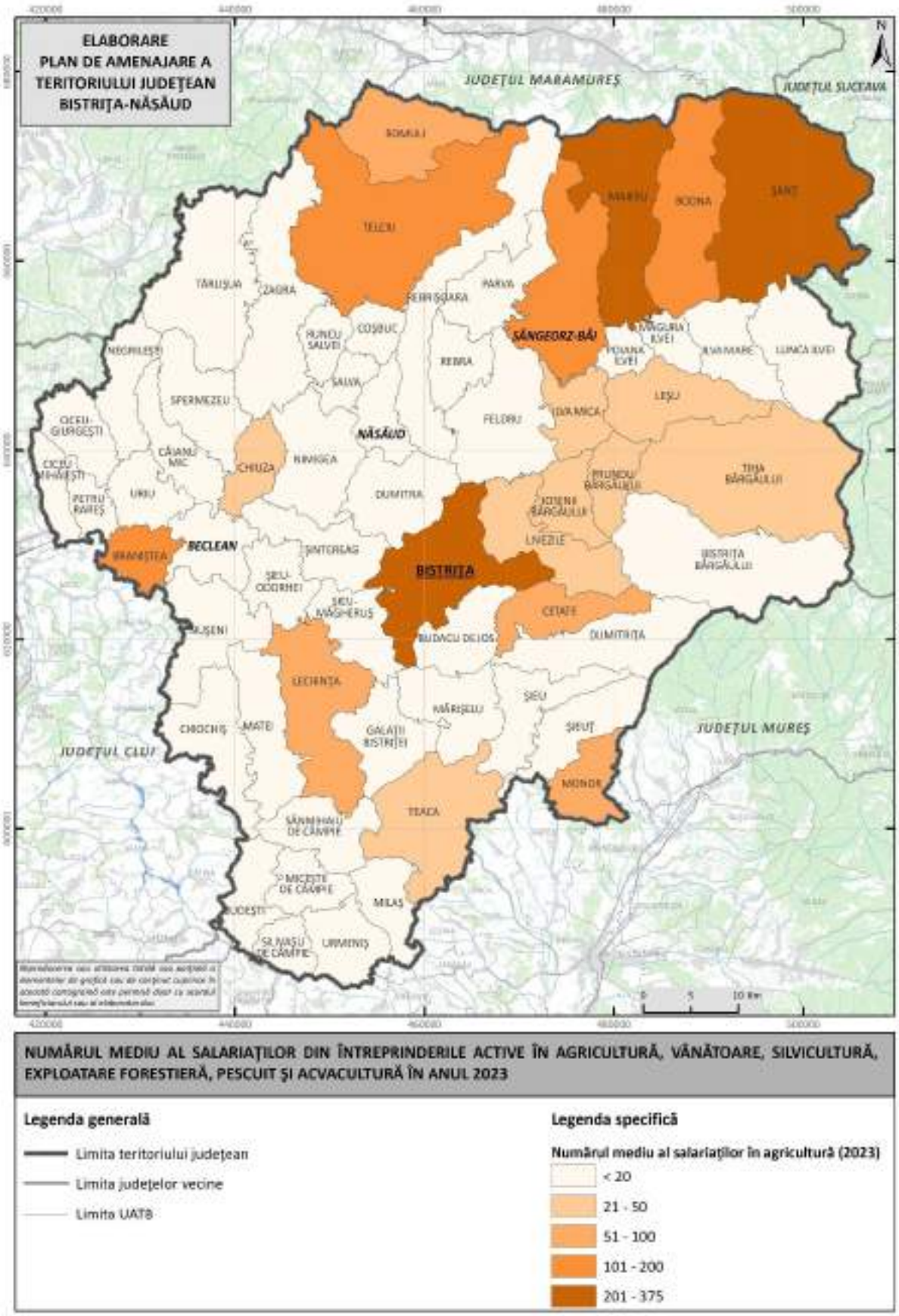

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Potrivit INS, în anul 2023, la nivelul județului Bistrița-Năsăud, salariul mediu net din sectorul agricol a fost de 3.413 lei, fiind cu 3,2% mai mic decât media regională și cu 8% mai mic decât cea națională. În ansamblu, salariul mediu net a cunoscut o creștere de 175,2% în anul 2023, comparativ cu cel înregistrat în anul 2013.

Fig. 2.63 CÂȘTIGUL SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN AGRICULTURĂ, 2013-2023

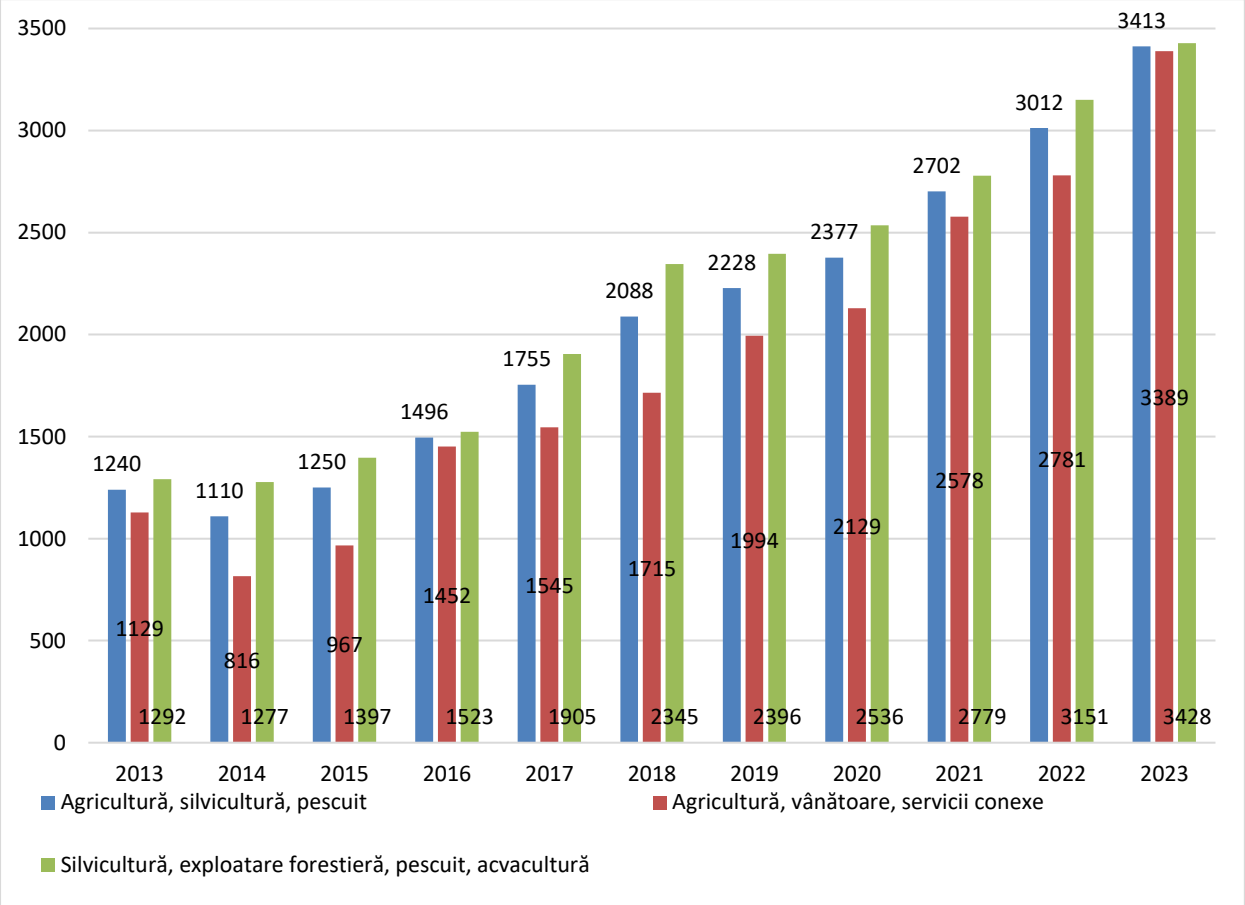

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Recensământul General Agricol din 2020 arată că 113.842 de persoane din Bistrița-Năsăud desfășurau activități în cadrul exploatațiilor agricole, plasând județul pe poziția a patra la nivel regional, după Maramureș, Bihor și Cluj. Din totalul persoanelor ocupate în agricultură, 99,3% activau în exploatații fără personalitate juridică și nuami 0,7% în cele cu personalitate juridică. Distribuția pe genuri era relativ echilibrată: 58.949 de bărbați (51,8%) și 54.893 de femei (48,2%) erau implicați în activități agricole la nivelul județului.

Conform aceleiași surse, în județ figurau 62.799 șefi de exploatații agricole. Cei mai mulți dintre aceștia (56,8%) aveau peste 55 de ani, fiind urmați de cei din categoria de vârstă 35–55 de ani (36,5%), în timp ce numai 6,7% aveau sub 35 de ani. Aproape toți (95,3%) aveau exclusiv experiență practică în agricultură, pe când 4,7% dețineau pregătire agricolă formală: 4,2% aveau

pregătire agricolă de bază, iar 0,5% aveau pregătire agricolă completă. Dintre cei 189 de șefi de exploatații cu pregătire agricolă completă, cei mai mulți aveau peste 55 de ani (58,9%), în timp ce numărul tinerilor cu acest nivel de pregătire era cu 75,1% mai mic.

Fig. 2.64 NUMĂRUL ȘEFILOR DE EXPLOATAȚII AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, DUPĂ GRUPA DE VÂRSTĂ ȘI NIVELUL DE INSTRUIRE

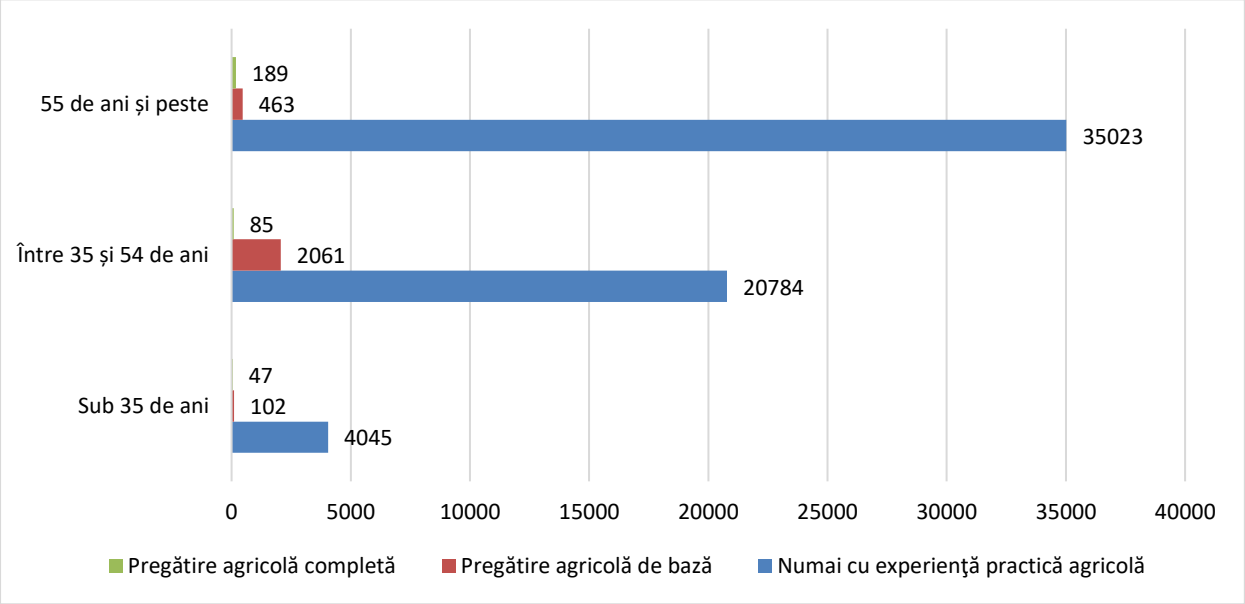

Sursa: Recensământul General Agricol, 2020.

Mecanizarea și chimizarea agriculturii

Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 2.684 de tractoare agricole, 2.176 de pluguri pentru tractoare, 469 de semănători mecanice, 418 prese de balotat paie și fân, 187 de cultivatoare mecanice, 90 de combine autopropulsate pentru recoltat cereale, 34 de mașini de stropit și prăfuit și 15 combine autopropulsate pentru recoltat furaje.

Astfel, în acel an, județul înregistra de 7,5 ori mai multe combine pentru recoltat furaje și de 3,6 ori mai multe prese pentru balotat paie și fân decât în 2013. În aceeași perioadă, vedem o creștere de 2,8% a numărului de tractoare și de 9,2% a numărului de pluguri pentru tractor. Pe de altă parte, din parcul județean de mașini agricole au dispărut vidroverele pentru furaje, dar și combinele și mașinile pentru recoltat cartofi. Scăderi s-au înregistrat și în cazul combinelor pentru recoltat cereale (–59,8%), al mașinilor de stropit și prăfuit (–24,4%), precum și al semănătorilor (–15%) și cultivatoarelor mecanice (–13%).

Conform INS, în județul Bistrița-Năsăud revine, în medie, o suprafață arabilă de 36,7 ha per tractor, valoare considerabil mai mare decât media regională (19,7 ha/tractor), însă ușor sub media națională (38,3 ha/tractor).

Fig. 2.65 DINAMICA PARCULUI DE MAȘINI ȘI UTILAJE AGRICOLE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

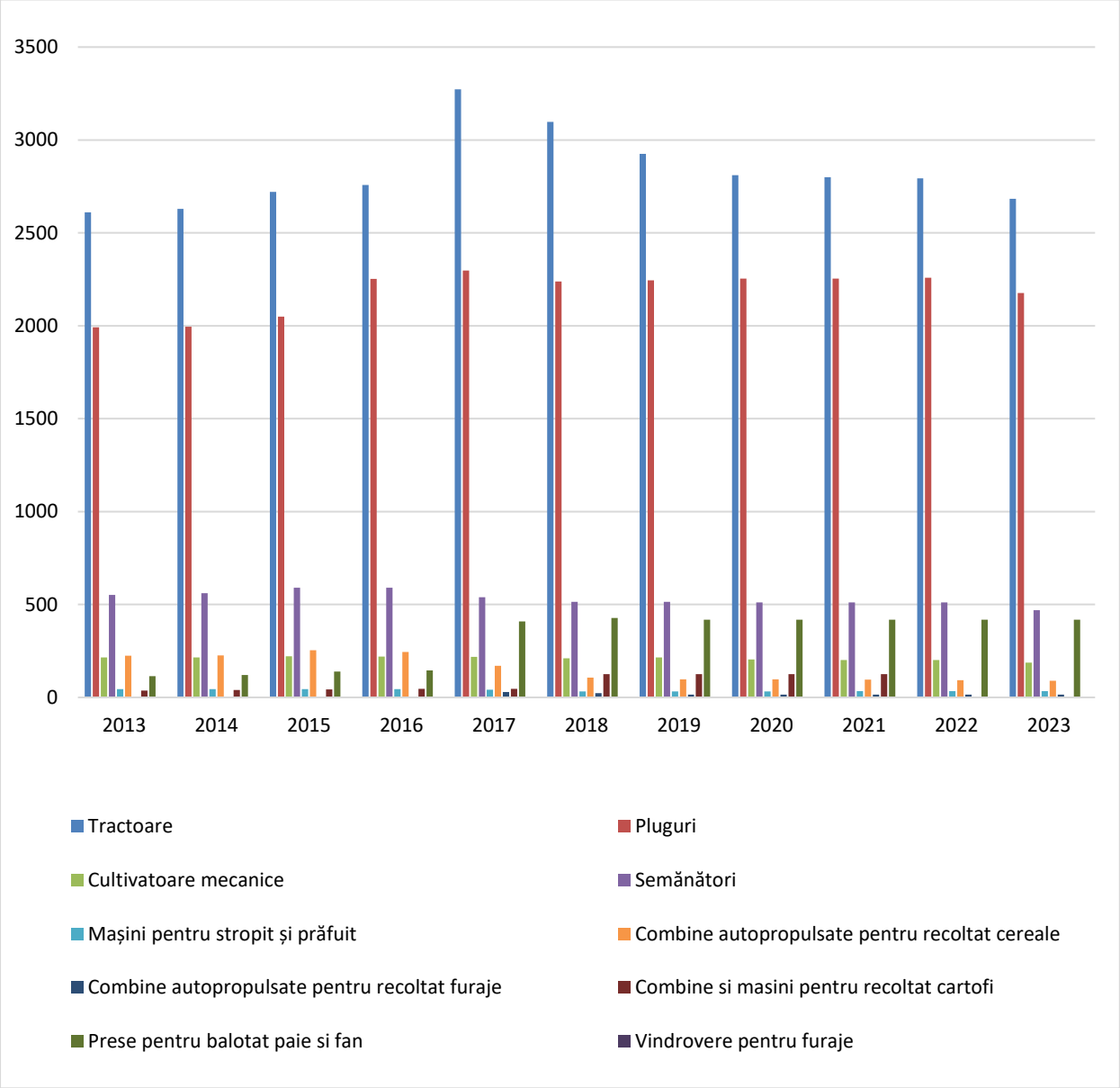

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2024, suprafața agricolă din județul Bistrița-Năsăud pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice a fost de 20.695 ha, conform INS. În funcție de tipul îngrășămintelor chimice utilizate, cele azotoase au fost aplicate pe 20.695 ha, cele fosfatice pe 16.739 ha, iar cele potasice pe 15.539 ha. Îngrășămintele naturale au fost folosite pe o suprafață de 88.424 ha. Comparativ cu anul 2014, utilizarea îngrășămintelor chimice a înregistrat o dublă evoluție: deși suprafața tratată a scăzut cu 7,6%, cantitatea totală aplicată a crescut semnificativ. Astfel, în anul 2024 au fost folosite 2.120 tone de substanță activă, dintre care 43,3% au reprezentat îngrășăminte azotoase, 30% fosfatice și 26,7% potasice, marcând o creștere de 255,7% față de anul 2014.

Fig. 2.66 SUPRAFEȚE PE CARE S-AU FOLOSIT ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE ȘI CANTITATEA ACESTORA, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

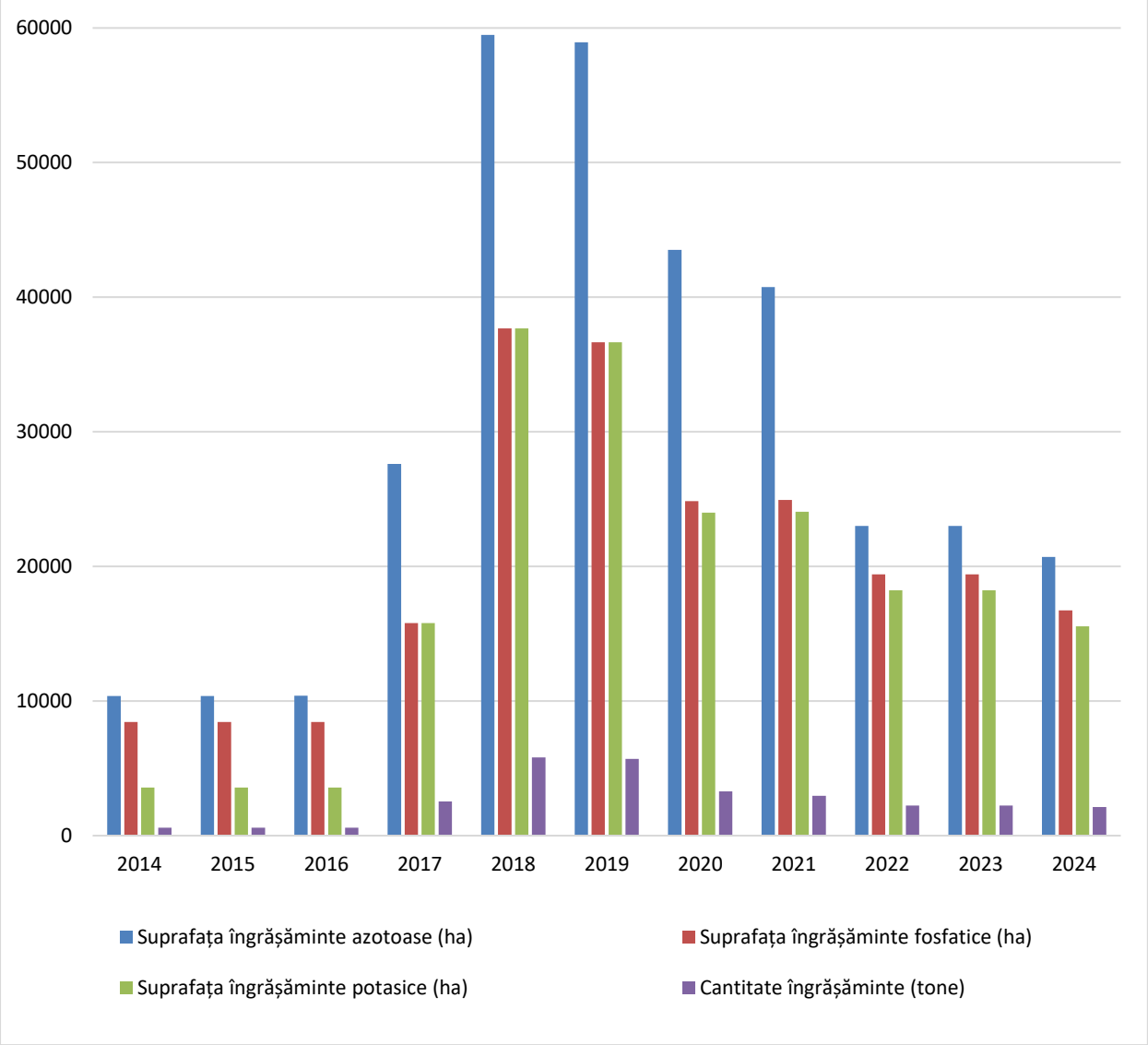

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Utilizarea pesticidelor în agricultură a înregistrat o tendință de scădere în anul 2024, comparativ cu anul 2014. În acest sens, suprafața agricolă tratată pe raza județului cu pesticide s-a redus cu 4,7%, ajungând la 34.334 ha în 2024, iar volumul total de substanțe utilizate a scăzut cu 83,6%, ajungând la 12.163 kg. Din suprafața totală tratată, erbicidele au fost utilizate pe 54,3% din suprafață (18.644 ha), insecticidele pe 29,4% (10.095 ha), iar fungicidele pe 16,3% (5.595 ha).

Fig. 2.67 SUPRAFEȚE PE CARE S-AU APLICAT PESTICIDE CANTITATEA ACESTORA, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014-2024

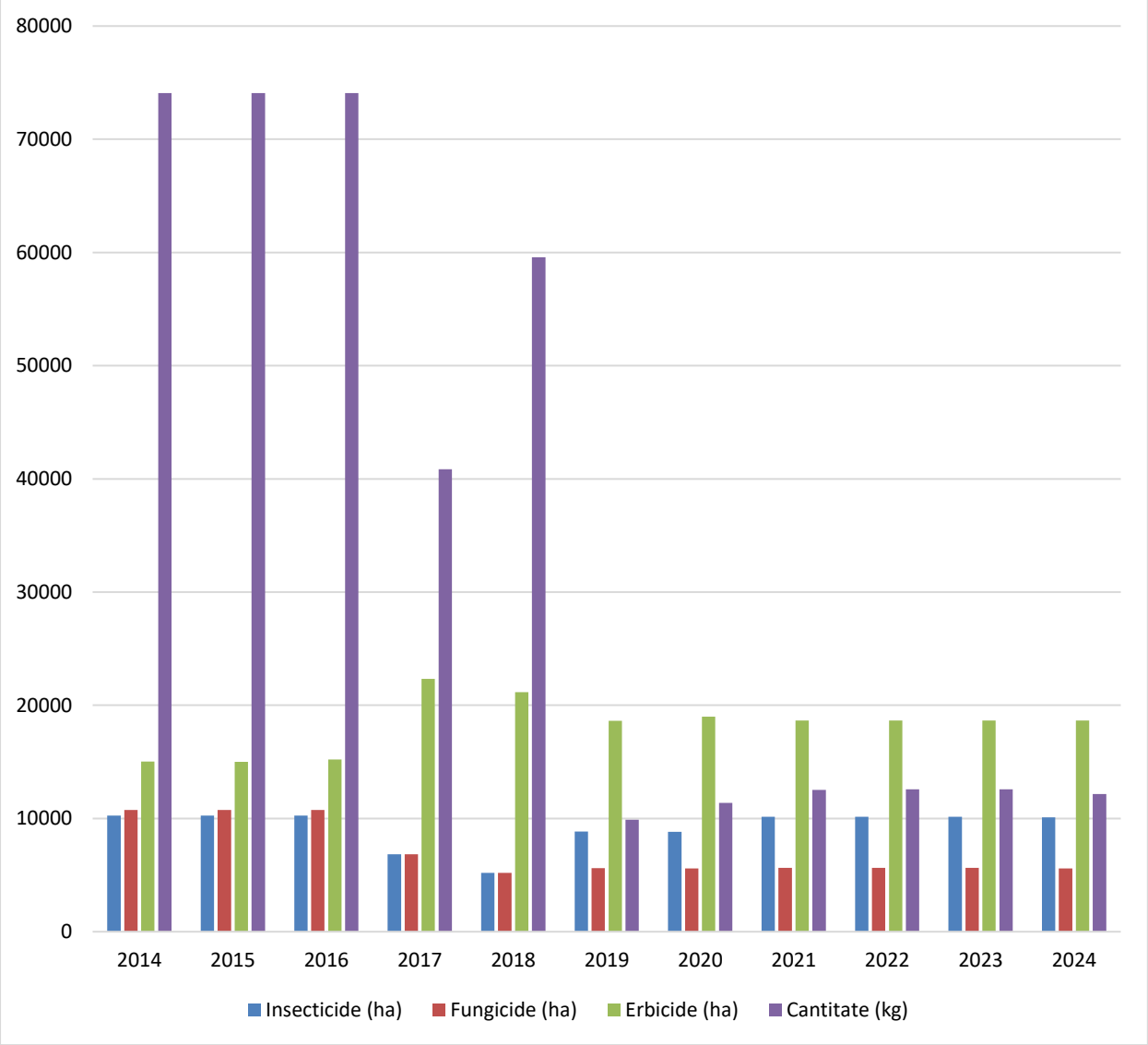

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Valorificarea produselor agricole

Producția agricolă din Bistrița-Năsăud a atins, în anul 2023, o valoare de aproximativ 1,7 miliarde de lei, potrivit datelor INS, consemnând o creștere de 33,3% față de anul 2013. Din această valoare, cea mai mare pondere a revenit producției animale - 1,016 miliarde de lei (61,2%), urmată de producția vegetală, care a totalizat 644 milioane de lei (38,8%). Serviciile agricole au avut o contribuție redusă, însumând 1,4 milioane de lei (0,1%).

Producția agricolă a județului a reprezentat 1,5% din totalul producției agricole la nivel național, contribuind cu 1% la cea vegetală, cu 2,5% la cea animală și cu 0,1% la serviciile agricole. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, județul a generat 11,8% din producția agricolă totală, având o pondere de 8,3% în producția vegetală regională, 16,3% în cea animală și 1,7% în serviciile agricole.

Fig. 2.68 VALOAREA PRODUCȚIEI AGRICOLE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (MII LEI), PE SUBRAMURI, ÎN PERIOADA 2013-2023

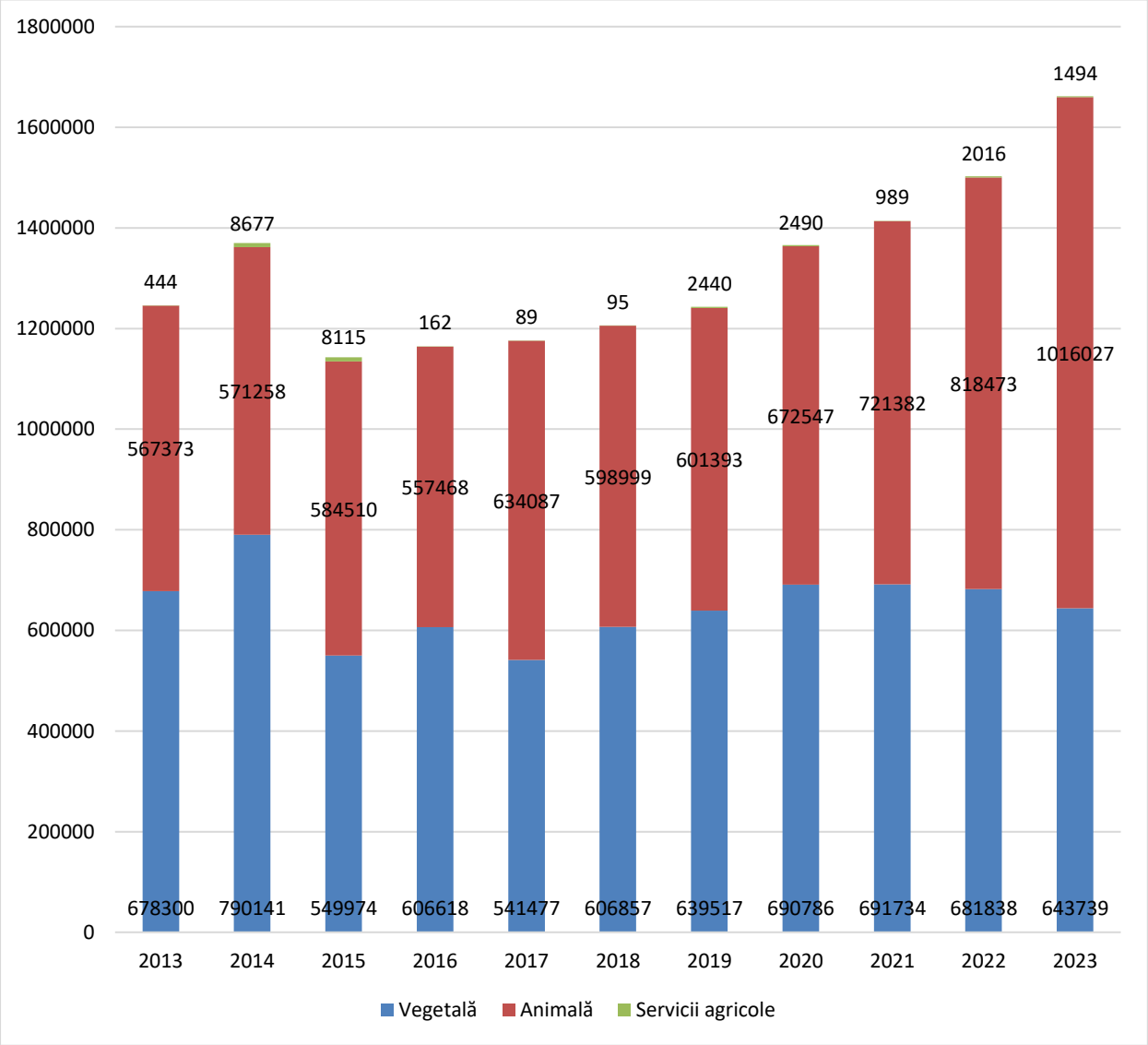

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2024, exporturile de produse agroalimentare realizate de companiile din Bistrița-Năsăud au avut o valoare relativ redusă (13,7 milioane de euro), reprezentând doar 2,1% din totalul exporturilor județene: 83,8% au fost exporturi de animale vii și produse de origine animală, 10,2% produse vegetale, 5,6% produse alimentare, băuturi și tutun, iar 0,5% grăsimi și uleiuri de origine animală și vegetală. Menționăm, totuși, că valoarea reală a exporturilor agroalimentare din județ este probabil mai mare, având în vedere că o parte dintre acestea sunt efectuate prin intermediul unor companii cu sediul în București sau în alte județe din România.

Fig. 2.69 EXPORTURILE FOB (MII EURO) DE PRODUSE AGROALIMENTARE REALIZATE DE COMPANIILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014-2024

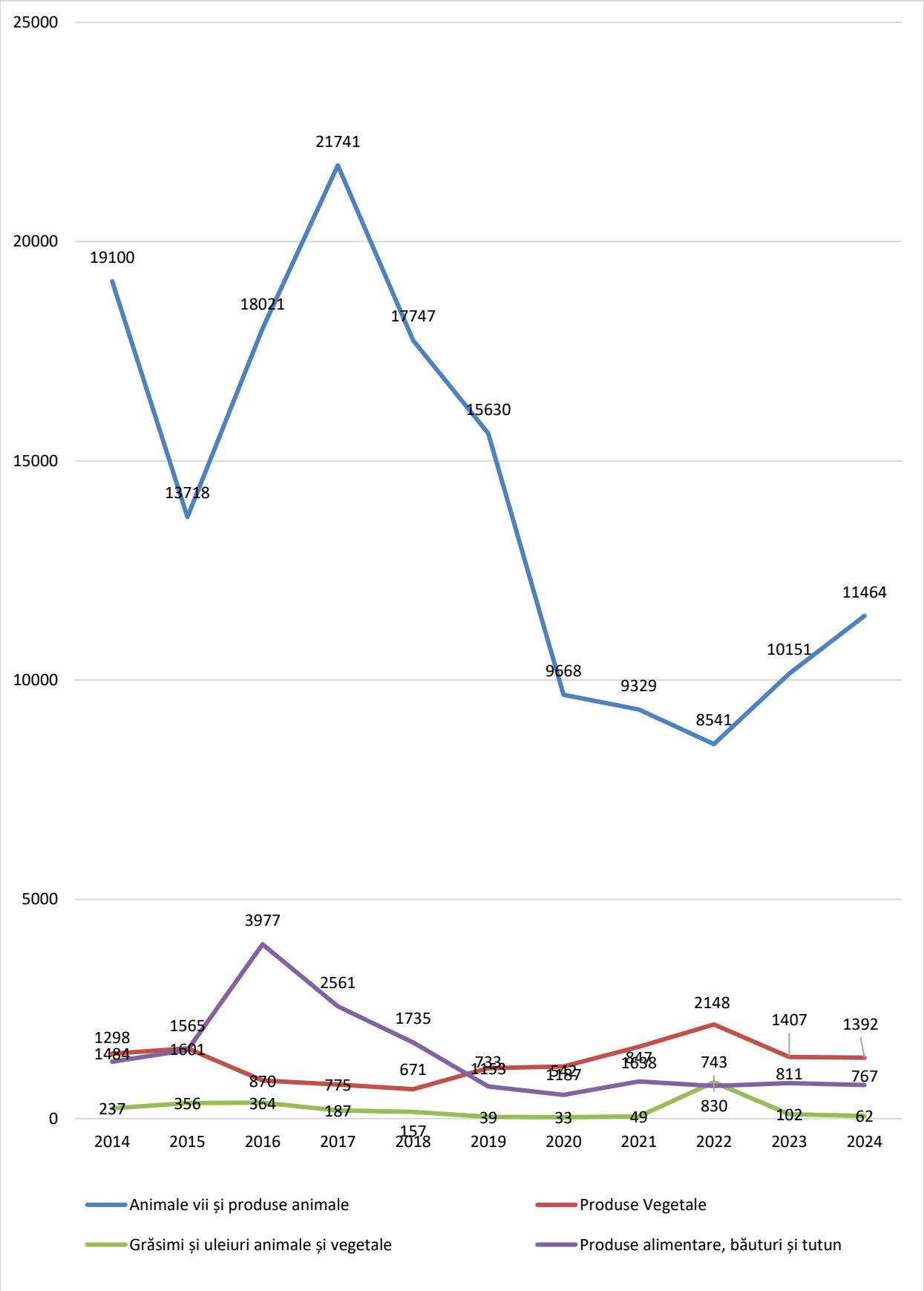

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În ceea ce privește punctele de procesare a materiilor prime agricole din județ, DSVSA Bistrița-Năsăud a raportat, pentru luna iulie 2025, următoarele unități:

- 1 centru de prelucrare a peștelui, 1 centru de colectare a vânatului sălbatic, 1 centru de colectare ouă, 14 carmangerii, 23 măcelării;
- 52 centre de prelucrare a laptelui, 1 atelier local de prelucrare a laptelui;
- 6 unități pentru prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor, 3 unități pentru producția, procesarea și comercializarea ciupercilor, 11 unități pentru fabricarea sucurilor de fructe și legume;
- 1 unitate de morărit, 13 fabrici de pâine, 50 unități mixte pentru fabricarea pâinii/a prăjiturilor și a produselor de patiserie, 90 unități pentru fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie, 1 unitate pentru fabricarea de produse de patiserie conservată;
- 2 unități pentru fabricarea produselor din cacao, a ciocolatei și a produselor zaharoase, 4 fabrici de paste făinoase, 3 unități pentru prelucrarea ceaiului și a cafelei, 1 unitate pentru fabricarea condimentelor, 3 unități pentru fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale, 2 unități pentru fabricarea oțetului, 2 unități pentru fabricarea produselor alimentare congelate, 1 unitate pentru fabricarea altor produse alimentare, 3 fabrici de înghețată și 1 fabrică de pufuleți;
- 4 unități pentru fabricarea băuturilor alcoolice distilate și a alcoolului etilic de fermentație, 10 unități pentru fabricarea vinurilor din struguri, 1 fabrică de bere și 1 unitate pentru producerea de ape minerale

La acestea se adaugă unitățile de comercializare a produselor alimentare și de alimentație publică, respectiv:

- 2 magazine de desfacere a peștelui, 3 magazine de desfacere a mierii de albine și a altor produse apicole, 3 de automate de vânzare a laptelui crud, 13 automate de vânzare de produse agroalimentare, 2 puncte mobile de comercializare a produselor de origine animală;
- 43 hipermarketuri/supermarketuri, 1.463 de magazine alimentare, 185 de unități de comerț cu amănuntul a produselor agroalimentare de origine non-animală (exclusiv supermarketuri/hipermarketuri), 49 de unități pentru comercializarea produselor alimentare congelate de origine non-animală;
- 742 de restaurante, 25 de pizerii, 85 de cantine, 23 de unități de catering, 25 de puncte gastronomice locale, 112 pensiuni turistice, 432 baruri și cafenele;
- 48 laboratoare de cofetărie/patiserie, 43 de cofetării/patiserii.

În Bistrița-Năsăud, există o capacitate totală de stocare a produselor agricole de 14.700 de tone, autorizată de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, aceasta fiind asigurată prin magazii specializate. Cele mai mari spații de depozitare se regăsesc în Lechința (Romfulda Prod SRL – 3.000 tone), Șieu-Odorhei (Agrocom LCD SRL – 2.000 tone) și în Sânmihaiu de Câmpie (Mathe-A SRL – 1.800 tone).

O perspectivă complementară asupra infrastructurii de stocare a produselor agroalimentare din județ este prezentată de DSVSA Bistrița-Năsăud, care a raportat, pentru luna iulie 2025, existența a 33 de depozite alimentare, 20 de unități destinate depozitării legumelor și fructelor, precum și un depozit pentru alte produse alimentare.

Infrastructuri și servicii-suport pentru agricultură. Structuri asociative

Conform Recensământului Agricol din 2020, în Bistrița-Năsăud au fost identificate 100 de exploatații agricole cu suprafață amenajată pentru irigații, însumând 310,94 ha. Dintre acestea, o exploatație se află în mediul urban, mai exact în Beclean, având o suprafață de 1,6 ha, iar celelalte 99 sunt situate în mediul rural, unde suprafața totală amenajată pentru irigații atinge 309,34 ha. Cele mai mari suprafețe amenajate pentru irigații se regăsesc în Șintereag (224,47 ha), această comună fiind urmată de Lechința (62,61 ha) și Cetate (8,56 ha). De asemenea, comunele Dumitra (5,12 ha), Budacu de Jos (6,41 ha), Braniștea (3,14 ha), Matei (2,27 ha) și Nușeni (1,17 ha) dețin suprafețe amenajate pentru irigații.

Fig. 2.70 SUPRAFAȚA AMENAJATĂ PENTRU IRIGAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

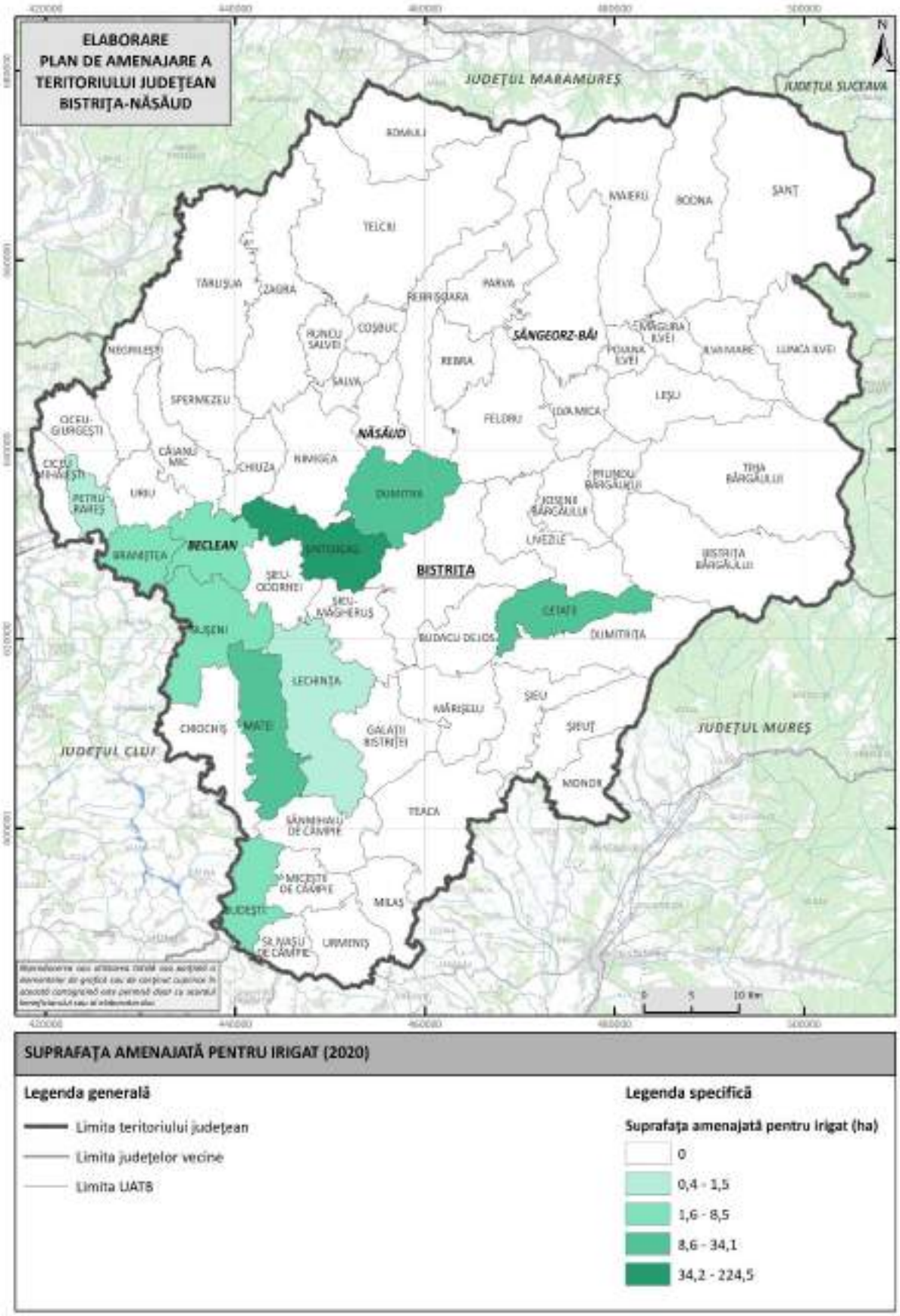

Sursa: Recensământul General Agricol, 2020.

Potrivit INS, în anul 2024, suprafața agricolă din județ amenajată cu lucrări de desecare era de 9.370 ha: terenurile arabile reprezentau 68,3%, fânețele ocupau 21%, pășunile 8,6%, livezile 1,9%, iar viile, pepinierele viticole și hameiștii însumau 0,2%. Suprafața agricolă amenajată cu lucrări de ameliorare și combatere a eroziunii solului se întinde, la nivel județean, pe 51.353 ha: terenurile arabile dețin o pondere de 53,3%, pășunile ocupă 21,5%, fânețele 13,6%, iar livezile, pepinierele și arbuștii fructiferi însumează 8,6%. Viile, pepinierele viticole și culturile de hamei ocupă 2,9% din suprafața totală amenajată în județ pentru combaterea eroziunii solului.

Fig. 2.71 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ AMENAJATĂ CU LUCRĂRI DE DESECARE DIN JUDEȚ, 2024

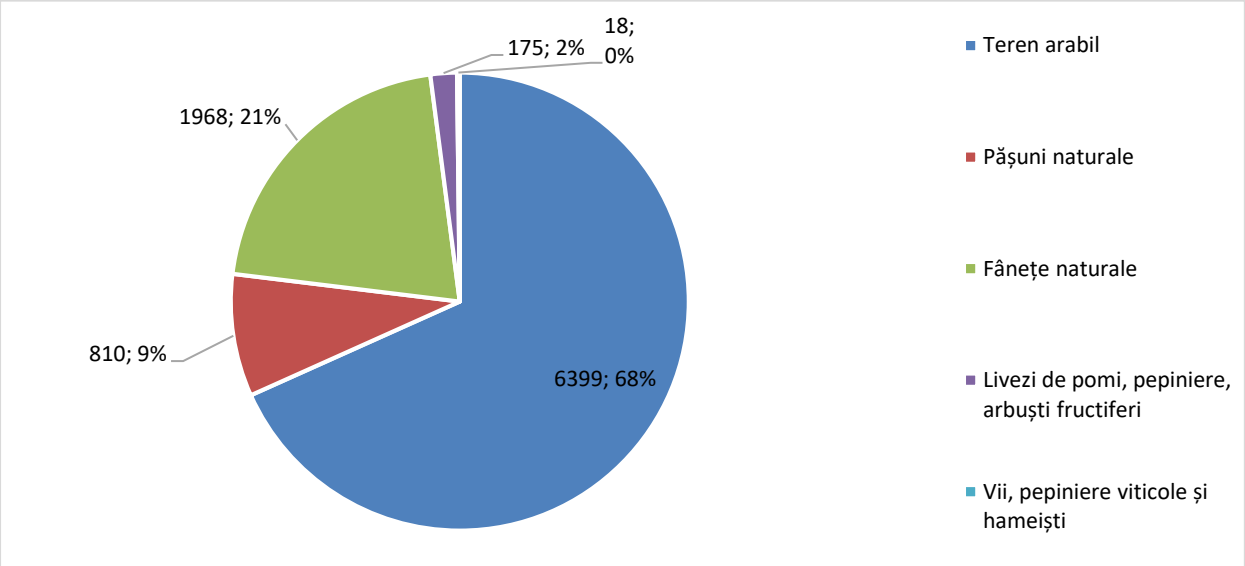

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.72 SUPRAFAȚA AGRICOLĂ AMENAJATĂ CU LUCRĂRI DE AMELIORARE ȘI COMBATEREA EROZIUNII SOLULUI DIN JUDEȚ, 2024

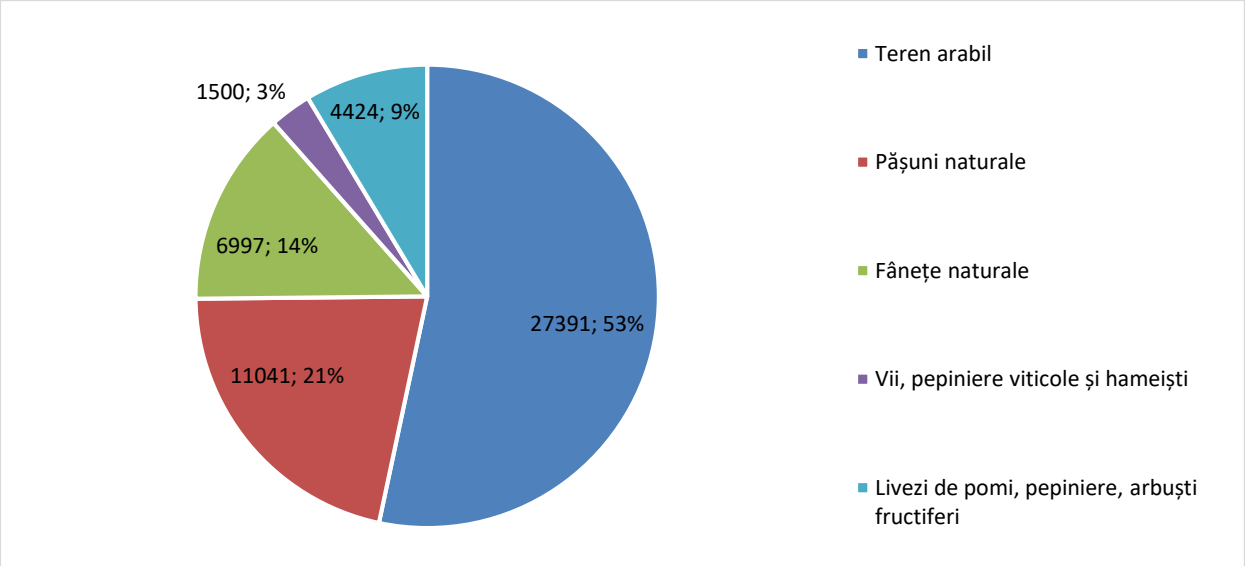

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Din rândul instituțiilor publice care sprijină activitatea agricolă din județul Bistrița-Năsăud, amintim: Centrul Județean APIA (cu centre locale în Bistrița, Beclean, Năsăud, Rodna, Teaca și Lechința), Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, Direcția pentru Agricultură Județeană, Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și a Materialului Săditor Cluj – Filiala Bistrița-Năsăud, Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Cluj, Oficiul Fitosanitar Bistrița-Năsăud, Oficiul Județean de Zootehnie, Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare și Agenția Domeniilor Statului – Reprezentanța Teritorială Bistrița-Năsăud.

Conform datelor furnizate de către DAJ Bistrița-Năsăud și valabile la data de 27.05.2024, la nivelul județului sunt înregistrate 31 de structuri agricole asociative, ce activează în diverse ramuri. Dintre acestea, 20 sunt implicate în activități de producție și valorificare a laptelui, cărnii sau în activități mixte (vegetal și zootehnie), cu o prezență notabilă în localități precum Dumitra, Nușeni, Teaca și Budești. Alte 8 forme asociative se ocupă de legume și fructe, în zone precum Lechința, Nimigea, Breaza, Dumitra, Jelna, Viișoara, Cetate și Beclean. De asemenea, în județ este înregistrată și o asociație a crescătorilor de ovine și caprine, cu sediul în Bistrița, respectiv două cooperative specializate în apicultură, acestea avându-și sediile în Bistrița și Căianu Mic.

Conform Registrului Național al Cooperativelor Agricole, la finalul anului 2023, în Bistrița-Năsăud funcționau 83 de cooperative agricole. Acestea se regăsesc în: Bistrița (6 cooperative), Năsăud (5), Lunca Leșului (4), Ilva Mică (4), Dumitra (3), Lechința (3), Rebra (3), Căianu Mic (3), Archiud (3), Lunca Ilvei (3), Ilva Mare (3), Tărpiu (2), Cepari (2), Măgura Ilvei (2), Runcu Salvei (2), Telciu (2), Ruștior (2), Domnești (2), Teaca (2), Șanț (2), Sângeorz-Băi (1), Parva (1), Blăjenii de Sus (1), Țentea (1), Prundu Bârgăului (1), Romuli (1), Nușeni (1), Cormaia (1), Jelna (1), Viișoara (1), Pinticu (1), Șieuț (1), Stupini (1), Cușma (1), Orheiu Bistriței (1), Beclean (1), Tăure (1), Cristeștii Ciceului (1), Fânațele Silivașului (1), Gersa I (1), Petriș (1), Dumbrava (1), Piatra (1), Perișor (1), Feldru (1), Suplai (1), Negrilești (1), Breaza (1), Sângeorzu Nou (1), Miceștii de Câmpie (1), Fântânița (1), Bârla (1), Urmeniș (1).

Potrivit Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în luna septembrie 2024, județul înregistra o suprafață agricolă totală de 17.924,27 ha certificate în sistem ecologic. În evidențele oficiale figurau 823 de operatori înregistrați în agricultura ecologică, dintre care 807 erau producători agricoli. Raportat la nivel național, județul deține aproximativ 2,3% din suprafața agricolă ecologică din țară și 5,2% din totalul operatorilor certificați în acest sistem.

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea Nord-Vest, Bistrița-Năsăud se situează pe locul 4 din perspectiva suprafeței agricole totale înregistrate în sistem ecologic (după Satu Mare,

Cluj și Sălaj). Și în ceea ce privește numărul operatorilor înregistrați în agricultura ecologică, Bistrița-Năsăud se menține pe aceeași poziție. Raportat la numărul de producători agricoli înscriși în agricultură ecologică, Bistrița-Năsăud (807) depășește județele Satu Mare, Bihor și Maramureș, dar se situează sub județele Cluj și Sălaj.

În județul Bistrița-Năsăud, activitatea de cercetare-dezvoltare în sectorul agricol este susținută de două instituții specializate, care activează în domeniile pomiculturii și silviculturii: Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița (SCDP Bistrița) și Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare și Experimentare-Producție Bistrița, aflată în subordinea Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea".

2.6. Silvicultura

Resurse forestiere

Potrivit INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud dispunea de un fond forestier total de 192.500 ha. Din această suprafață, 107.400 ha (55,8%) erau ocupate de păduri de foioase, 80.500 ha (41,8%) de păduri de rășinoase, iar restul de 4.700 ha (2,4%) reprezentau alte tipuri de terenuri forestiere. La nivel regional, județul Bistrița-Năsăud deține aproximativ 19% din suprafața fondului forestier al Regiunii Nord-Vest, situându-se pe a 3-a poziție în Regiune din perspectiva suprafeței de fond forestier deținute. La nivel național, Bistrița-Năsăud deține circa 2,9% din totalul fondului forestier și ocupă locul 17 în clasamentul județelor.

Conform datelor INS pentru anul 2014, 65,4% din suprafața totală a pădurilor din județ se afla în proprietate privată (deținută de persoane fizice, juridice sau UAT-uri), iar 34,6% aparținea proprietății publice a statului sau a UAT-urilor. Cele mai extinse suprafețe împădurite la nivel județean se regăsesc în: Telciu (19.266 ha), Șanț (18.073 ha), Tiha Bârgăului (16.860 ha), Bistrița-Bârgăului (14.352 ha), Maieru (7.494 ha), Sângeorz-Băi (7.184 ha), Romuli (7.001 ha), Lunca Ilvei (6.652 ha), Zagra (6.592 ha) și Târlișua (6.498 ha).

Fig. 2.73 SUPRAFAȚA OCUPATĂ DE PĂDURI ȘI ALTE SUPRAFEȚE FORESTIERE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014

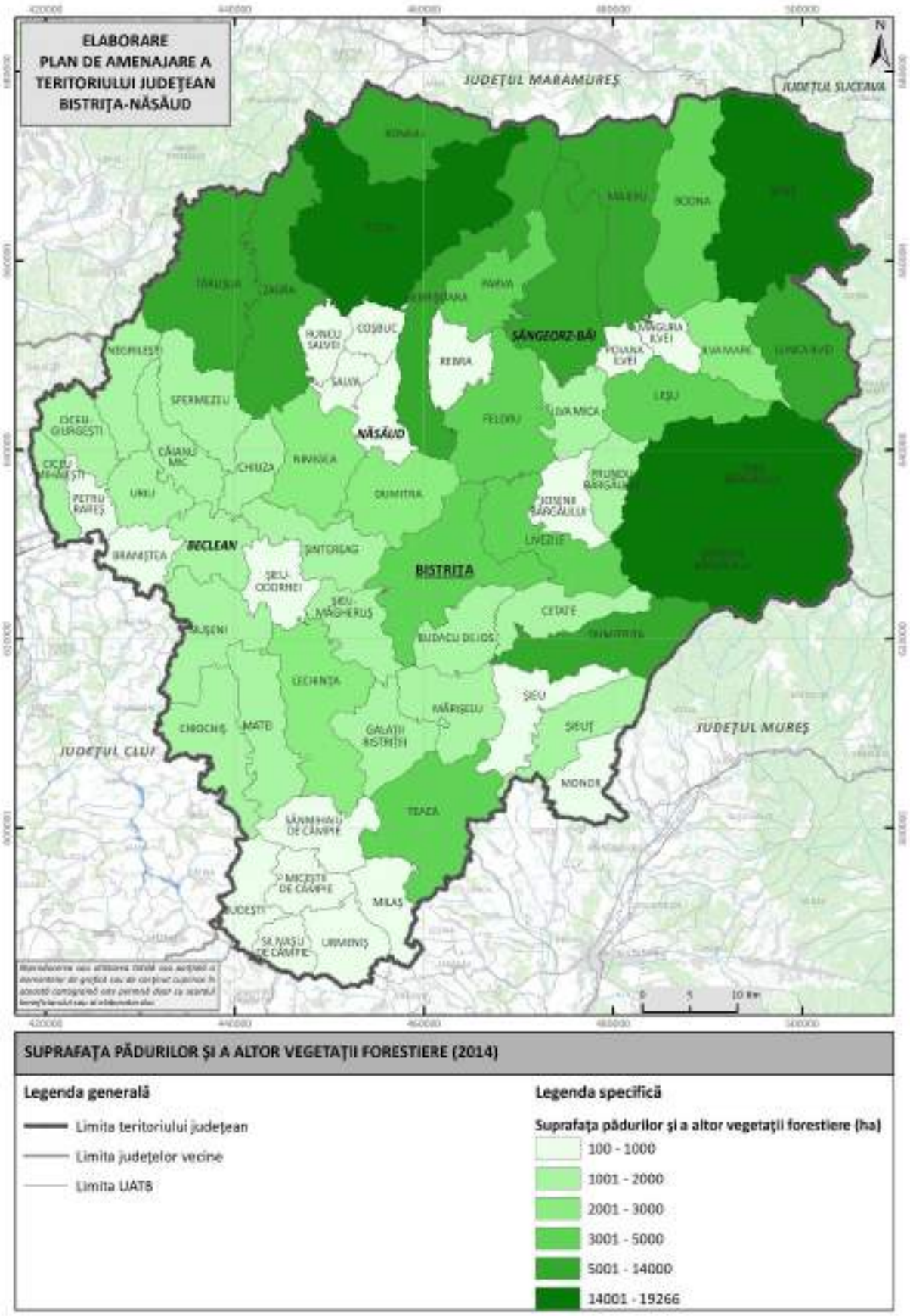

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

Din suprafața totală a fondului forestier din județul Bistrița-Năsăud, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud (DS Bistrița-Năsăud) administrează 14%, diferența de 86% fiind administrată de către alte structuri silvice acreditate. DS Bistrița-Năsăud are ca principal obiect de activitate gestionarea unitară a fondului forestier național, atât public, cât și privat, în conformitate cu prevederile amenajamentelor silvice și cu normele de regim silvic, pentru a contribui la îmbunătățirea condițiilor de mediu. Aceasta coordonează 2 ocoale silvice și o secție de producție la nivel județean: Ocolul Silvic Bistrița, Ocolul Silvic Beclean și Centrul de valorificare a Produselor Pădurii Bistrița, prin intermediul cărora gestionează o suprafață de 30.655 ha. Din suprafața totală administrată de către DS Bistrița-Năsăud la nivelul județului, 14.643 ha (47,8%) se află în proprietatea publică a statului, iar 16.012 ha (52,2%) se află în proprietatea privată a persoanelor fizice, juridice și UAT-urilor din județ. DS Bistrița-Năsăud este cea mai mică unitate a Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva din țară.[4]

Pe lângă activitatea silvică specifică derulată, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud coordonează și Centrul de Valorificare a Produselor Pădurii Bistrița, care are un rol important în integrarea resurselor forestiere în circuitul economic. Aici se desfășoară anual acțiuni de colectare, prelucrare și valorificare a produselor nelemnoase, în special fructe de pădure, o parte semnificativă fiind destinată exportului. De asemenea, centrul este implicat în realizarea de produse meșteșugărești din lemn, apreciate pentru calitatea execuției și valoarea lor estetică.[5]

Fondul forestier aflat în proprietatea publică a statului și administrat de către Direcția Silvică Bistrița-Năsăud se întinde pe o suprafață de 12.477 ha și este alcătuit, în principal, din păduri de foioase, care ocupă aproximativ 10.605 ha (85% din total), și, în proporție mai redusă, din păduri de rășinoase, ce acoperă circa 1.872 ha (15%). Activitatea de gestionare a fondului forestier este facilitată de existența unei infrastructuri extinse de drumuri forestiere, care însumează 116 km și care asigură accesul în toate unitățile de producție. Volumul anual aprobat pentru recoltare este de 15.474 m³, din care se valorifică în medie 13.792 m³, în concordanță cu principiile gospodăririi durabile a pădurilor.[6]

O altă parte a fondului forestier din județ este administrată de către ocoalele silvice private. Conform Anexei 41 din Ordinul nr. 670/2008, care reglementează activitatea ocoalelor silvice ce furnizează servicii silvice la nivelul UAT-urilor, în județ funcționează 16 astfel de structuri private: Ocolul Silvic Bistrița Bârgăului, Ocolul Silvic Cormaia Anieș, Ocolul Silvic

[4] https://timponline.ro/directia-silvica-bistrita-amenintata-cu-desfiintarea-de-ce-nu-face-profit-ce-cheltuieli-are/?fbclid=IwY2xjawLhzLZleHRuA2FlbQIxMQABHlLYi0YsPNdCQgm4BrXQC3ALAc2Nm4YyHjm6sczNQ-HYBmEnOj33L-9nIJnq_aem_UE05DNxvPo6myPmkTS8ySw

[5] https://rasunetul.ro/centrul-de-valorificare-produselor-padurii-condus-de-46-de-ani-de-ing-ecsimion-bodor-printre-cele

[6] https://www.rosilva.ro/unitati_silvice/bistrita-nasaud__l_6.htm

Comunal Romuli, Ocolul Silvic Dealu Negru, Ocolul Silvic Feldru, Ocolul Silvic Izvorul Someșului, Ocolul Silvic Josenii Bârgăului, Ocolul Silvic Lechința, Ocolul Silvic Maieru, Ocolul Silvic Municipal Bistrița, Ocolul Silvic Plaiurile Heniului, Ocolul Silvic Someș-Țibleș, Ocolul Silvic Telciu, Ocolul Silvic Tihuța-Colibița, Ocolul Silvic Valea Ilvei și Ocolul Silvic Valea Șieului. Acestea administrează suprafețe de fond forestier din localitățile Bistrița Bârgăului, Sângeorz-Băi, Romuli, Cetate, Dumitrița, Feldru, Măgura Ilvei, Poiana Ilvei, Șanț, Josenii Bârgăului, Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Mărișelu, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Nușeni, Sânmihaiu de Câmpie, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Silivașu de Câmpie, Teaca, Urmeniș, Maieru, Livezile, Ilva Mică, Leșu, Coșbuc, Rebra, Rebrișoara, Runcu Salvei, Salva, Zagra, Telciu, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Ilva Mare, Lunca Ilvei, Budacu de Jos, Dumitra, Monor, Șieu, Șieuț și Șintereag.

În ceea ce privește protecția pădurilor, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud desfășoară activități specifice pentru prevenirea și combaterea factorilor de risc asupra fondului forestier. Paza pădurilor aflate în proprietatea publică a statului este asigurată prin personalul silvic din cadrul ocoalelor proprii, iar intervențiile pentru menținerea stării fitosanitare se realizează prin lucrări de igienizare, monitorizare a dăunătorilor și tratamente silvotehnice. În același timp, Direcția colaborează cu autoritățile locale, instituțiile de control și alte structuri silvice pentru prevenirea tăierilor ilegale, braconajului și incendiilor de pădure. Totodată, DS Bistrița-Năsăud prestează, pe bază de contract, servicii silvice și pentru pădurile aflate în proprietate privată, contribuind astfel la protejarea și valorificarea durabilă a întregului fond forestier din județ.

Funcțiunile și starea fondului forestier

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud au fost realizate lucrări de regenerare artificială a pădurilor pe o suprafață totală de 220 ha, în scădere cu aproximativ 24,1% față de anul 2013, când au fost regenerate 290 ha. Suprafața regenerată cu rășinoase s-a diminuat cu 30,1% în aceeași perioadă (de la 219 ha în 2013 la 153 ha în 2023), în timp ce regenerările cu foioase au înregistrat o scădere ușoară, de la 71 ha la 67 ha (-5,6%). Structura lucrărilor din anul 2023 evidențiază o pondere majoritară a regenerărilor cu rășinoase, care au reprezentat 69,5% din total, în timp ce regenerările cu foioase au însumat 30,5%.

Fig. 2.74 SUPRAFAȚA TERENURILOR PE CARE S-AU EXECUTAT REGENERĂRI ARTIFICIALE, PE CATEGORII DE REGENERĂRI ARTIFICIALE, LA NIVELUL JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

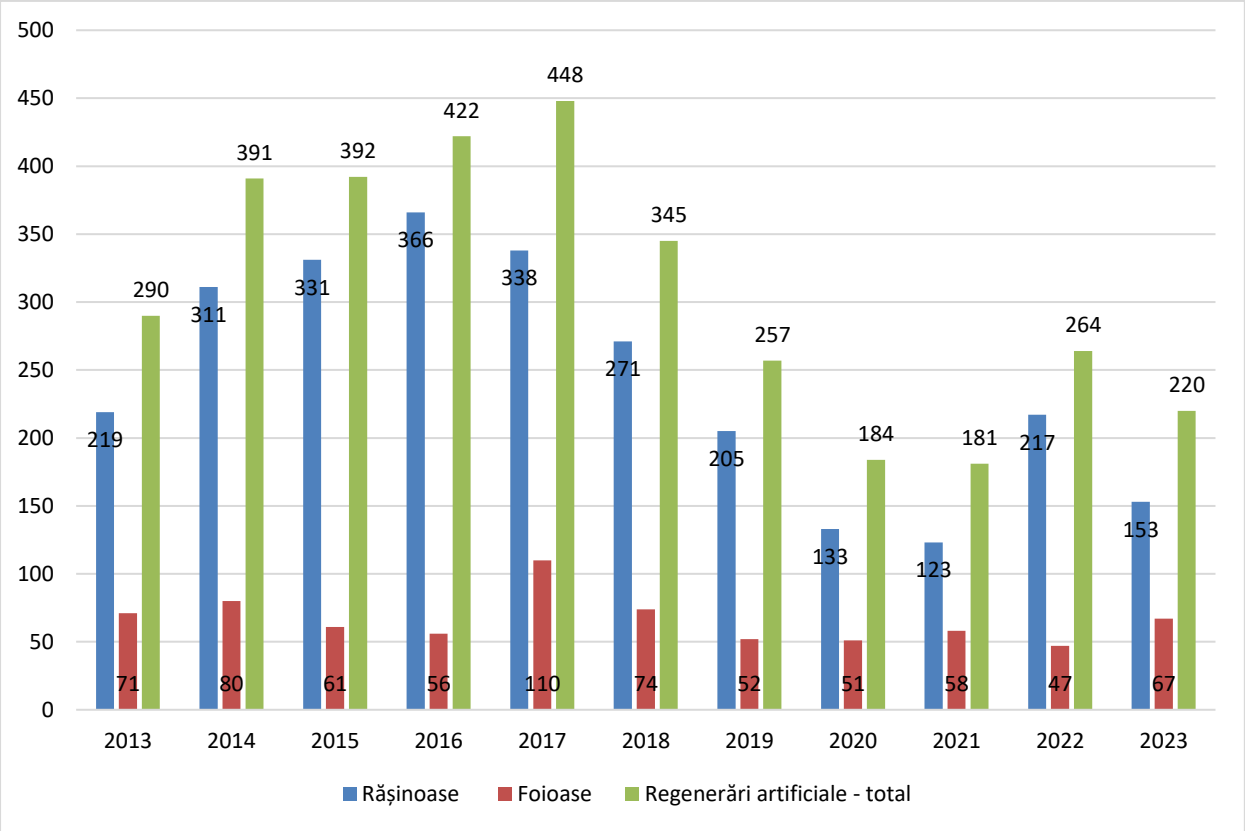

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Valorificarea economică a pădurilor și a produselor silvice

Volumul de lemn ce poate fi recoltat anual din păduri este determinat prin amenajamentele silvice, elaborate pentru fiecare unitate de gospodărire forestieră și aprobate prin ordin de ministru, cu aviz din partea autorităților de mediu. Acestea stabilesc modul de gestionare a pădurilor pe o perioadă standard de 10 ani, cu excepția celor alcătuite din specii cu creștere rapidă, precum plopul și salcia, pentru care perioada de aplicare este de 5 ani. Posibilitatea anuală, adică volumul maxim de masă lemnoasă ce poate fi exploatat într-un an, se calculează prin împărțirea volumului total planificat la durata de valabilitate a amenajamentului. Potrivit articolului 59 din Legea nr. 46/2008 – Codul Silvic, cu modificările și completările ulterioare, respectarea acestui plafon anual este obligatorie și poate fi depășită doar în cazuri justificate, cum ar fi nerecoltarea integrală a posibilității în anii anteriori sau apariția produselor accidentale, precum arborii uscați, doborâți de fenomene naturale sau afectați de dăunători.

În ceea ce privește posibilitatea anuală de recoltare din pădurile aflate în proprietatea publică a statului și administrate de către Direcția Silvică Bistrița-Năsăud, cele mai recente date publicate pe website-ul instituției indică un volum total de 15.474 mc.[7]

Conform Institutului Național de Statistică, în anul 2023, volumul de lemn brut recoltat în Bistrița-Năsăud a fost de 528.900 mc, în scădere cu circa 3,9% față de anul 2013, când s-au înregistrat 550.600 mc. Cea mai mare pondere în structura lemnului recoltat a revenit rășinoaselor - 255.300 mc (48,3% din total), urmate de fag - 192.100 mc (36,3%), diverse specii tari - 47.000 mc (8,9%), stejar - 24.300 mc (4,6%) și diverse specii moi - 10.200 mc (1,9%).

Fig. 2.75 VOLUMUL DE LEMN RECOLTAT (MII MC) ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SPECII, 2013-2023

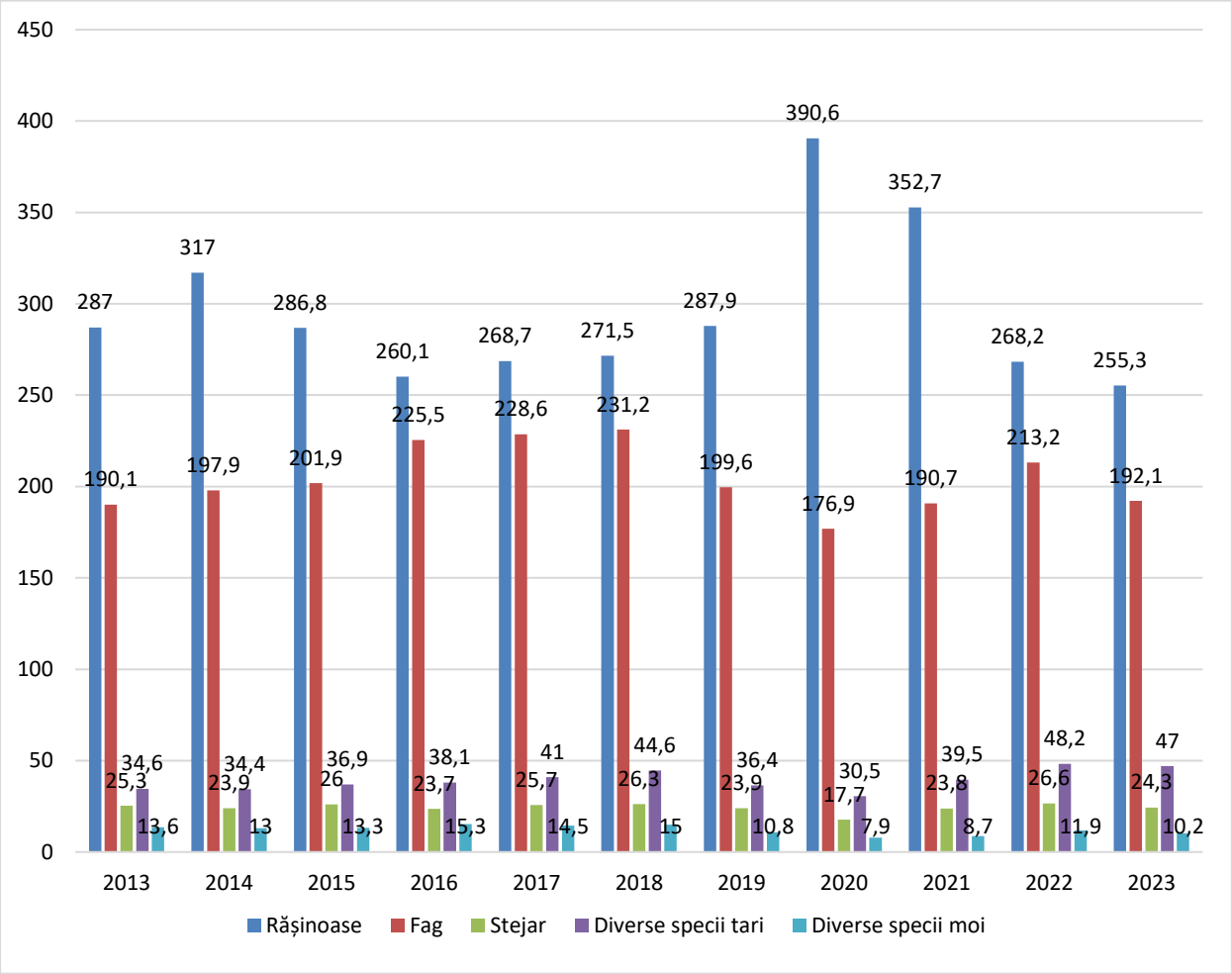

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit datelor privind volumul de masă lemnoasă programat pentru recoltare în anul 2025, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud are alocată o cantitate totală de 3 mii metri cubi, exclusiv sub formă de lemn fasonat. Nu este programată recoltarea de masă lemnoasă pe picior, ceea ce

[7] https://www.rosilva.ro/unitati_silvice/bistrita-nasaud__l_6.htm

înseamnă că întreaga cantitate va fi exploatată, prelucrată și valorificată de unitate în regie proprie sau prin alte forme directe. Comparativ cu alte direcții silvice din țară, Direcția Silvică Bistrița înregistrează cel mai mic volum total de masă lemnoasă programată pentru recoltare în anul curent, reprezentând doar 0,03% din totalul național de 9.000 mii mc.[8]

Direcția Silvică Bistrița-Năsăud obține venituri preponderent din valorificarea resurselor nelemnoase, în condițiile în care fondul forestier de stat pe care îl gestionează este redus, iar volumul de masă lemnoasă disponibil pentru valorificare este limitat. În anul 2024, instituția a realizat o cifră de afaceri de 185.650.000 lei, din care 63% a provenit din valorificarea produselor nelemnoase. Printre acestea se numără circa 400 de tone de fructe de pădure, agrafe din alun exportate în Marea Britanie, ornamente din mușchi exportate în Ungaria, mături, trăsuri și alte produse artizanale din lemn. [9]

Potrivit Asociației Forestierilor din România (ASFOR)[10], în luna iunie 2025, în Bistrița-Năsăud existau 211 operatori economici atestați de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor pentru exploatări forestiere. Cei mai mari operatori din județ, în funcție de volumul de lemn autorizat pentru exploatare, sunt: Austro Somes Trading SRL (201.000 mc), Montana-Iugan SRL (188.000 mc), Biomis Energy Anies (87.000 mc), RNP Romsilva – DS Bistrița Năsăud (83.000 mc) și Eco Somes Land SRL (66.000 mc).

Conform Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor[11], în anul 2024, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 40 de fonduri cinegetice, gestionate de către 25 de entități diferite (ce includ structuri silvice publice și private, asociații de vânătoare și pescuit, organizații private și societăți comerciale), care se întind pe o suprafață totală de 500.732 ha.

Cele mai mari cinci fonduri cinegetice, după suprafață, sunt: Valea Mare (28.968 ha, gestionat de SC Someșul Rodna), Colibița (22.043 ha, OS Bistrița Bârgăului), Micești (19.999 ha, AJVPS BN), Fiad-Romuli (17.264 ha, SV Montana) și Leșu (16.618 ha, Asociația Key Hunting RO Int). După suprafața totală gestionată, cei mai mari cinci administratori sunt: AJVPS BN, AC Ursul Brun și SV Montana.

Conform INS, în anul 2023, Bistrița-Năsăud înregistra 161 de unități locale active în domeniul silviculturii și exploatării forestiere. Dintre acestea, 78,3% erau microîntreprinderi, 18,6% erau clasificate ca întreprinderi mici, iar 3,1% erau întreprinderi mijlocii. Comparativ cu

[8] https://www.rosilva.ro/rnp/disponibil_masa_lemnoasa_2025__p_1297.htm?
[9] https://timponline.ro/directia-silvica-bistrita-amenintata-cu-desfiintarea-de-ce-nu-face-profit-ce-cheltuieli-are/?fbclid=IwY2xjawLhzLZleHRuA2FlbQIxMQABHlLYi0YsPNdCQgm4BrXQC3ALAc2Nm4YyHjm6sczNQ-HYBmEnOj33L-9nIJnq_aem_UE05DNxvPo6myPmkTS8ySw
[10] https://asfor.ro/2025/06/27/situatia-certificatelor-de-atestare-reatestare-iunie-2025/
[11] https://mmediu.ro/domenii/mediu/management-cinegetic/contracte/situatia-contractelor-de-gestionare-2024/

anul 2013, numărul total al unităților din ramura silviculturii și exploatării forestiere a crescut cu 43,8%, microîntreprinderile înregistrând o creștere de 70,3%, iar întreprinderile mijlocii o creștere de 66,7%. În schimb, numărul întreprinderilor mici a scăzut cu 14,3%.

Datele furnizate de către Inspectoratul Teritorial de Muncă Bistrița-Năsăud arată că, în anul 2023, numărul de salariați activi din întreprinderile agricole cu profil silvicultură și exploatare forestieră din județul Bistrița-Năsăud se ridica la 2.385 de persoane (în creștere cu aproape 2% față de anul 2017). În același an, salariul mediu net din acest sector a ajuns la 3.428 lei, înregistrând o creștere de 165,3% comparativ cu anul 2013.

2.7. Piscicultura

În ceea ce privește sectorul pisciculturii, potrivit datelor furnizate de către Institutul Național de Statistică, în anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 9 unități locale active în domeniul pescuitului și acvaculturii, acestea având un număr mediu de 19 de angajați și însumând o cifră de afaceri de circa 2,9 milioane de lei.

Potențial piscicol

Conform INS, suprafețele acoperite de ape însumează aproximativ 7.099 ha în Bistrița-Năsăud, adică 1,3% din suprafața administrativă a județului. Cele mai mari acumulări de apă se află în Bistrița Bârgăului (416 ha), Rebrișoara (350 ha), Telciu (347 ha), Târlișua (246 ha) și Maieru (234 ha). Alte UAT-uri cu suprafețe importante de apă sunt: Teaca (210 ha), Nimigea (203 ha), Bistrița (196 ha), Prundu Bârgăului (185 ha) și Șanț (173 ha).

Exploatații și amenajări piscicole

Conform Registrului Unităților de Acvacultură al MADR, actualizat în iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud funcționează 16 amenajări piscicole[12]:

- Amenajarea piscicolă Budurleni – crescătorie (117,5 ha) și pepinieră (16,5 ha), localitatea Viile Teci;
- Amenajarea piscicolă Brăteni – crescătorie (24 ha), localitatea Sânmihaiu de Câmpie;
- Amenajarea piscicolă Manic-Strugureni (70,1 ha), comuna Chiochiș;
- Pastravăria Fiad – crescătorie (1,8 ha) și pepinieră (0,2 ha), localitatea Telciu;
- Pastravăria Telcișor – pepinieră (0,2 ha), localitatea Telciu;

[12] https://www.anpa.ro/wp-content/uploads/2011/07/RUA-03.07.2025.pdf

- Păstrăvăria Parva (0,2 ha), localitatea Parva;
- Păstrăvăria Leșu (0,1 ha), localitatea Lunca Leșului;
- Păstrăvăria Secu (0,05 ha), localitatea Prundu Bârgăului;
- Păstrăvăria Șoimul de Jos (0,2 ha), localitatea Bistrița-Bârgăului;
- Păstrăvăria Romuli (0,1 ha), localitatea Romuli;
- Ferma piscicolă Păstrăvărie Anieș (0,1 ha), localitatea Maieru;
- Ferma piscicolă pentru creșterea păstrăvului (1,4 ha), localitatea Cormaia;
- Ferma piscicolă Rebrișoara (0,5 ha), comuna Rebrișoara;
- Ferma pentru creşterea păstrăvilor Telcișor (0,2 ha), comuna Telcișor;
- Ferma piscicolă pentru creşterea păstrăvilor şi Centru de vânzare în cadrul fermei (0,4 ha), localitatea Bistrița-Bârgăului;
- Bazine piscicole Ilva Mare (0,4 ha), localitatea Ilva Mare;

Potrivit Planului Strategic Național Multianual pentru Acvacultură 2021–2030, în județul Bistrița-Năsăud funcționează 11 crescătorii salmonicole, desfășurate pe o suprafață totală de 3,32 ha, respectiv 4 pepiniere salmonicole, care ocupă în total 0,4 ha.

Responsabilitatea pentru administrarea resurselor acvatice vii din habitatele piscicole naturale ale apelor de munte din România revine Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva. La nivelul județului Bistrița-Năsăud, Direcția Silvică Bistrița are în gestiune trei astfel de habitate montane, toate reprezentând ape curgătoare, cu o lungime însumată de 159 km.[13]

De asemenea, Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Bistrița-Năsăud administrează 26 de habitate acvatice naturale destinate pescuitului recreativ, situate pe teritoriul județului. Din acestea, 23 sunt ape curgătoare, cu o lungime cumulată de 835 km, iar 3 sunt ape stătătoare, ce acoperă o suprafață totală de 301 ha.[14]

Valorificarea produselor piscicole

Datele publicate de către DSVSA Bistrița-Năsăud în luna iulie 2025 relevă existența a 2 de magazine de vânzare a peștelui și a unui centru de prelucrare a peștelui la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

[13] http://www.anpa.ro/wp-content/uploads/file/lista%20habitate%20Romsilva.pdf
[14] https://www.anpa.ro/wp-content/uploads/2020/07/lista-hpn-contractate-18.02.2025.pdf

Fig. 2.76 SUPRAFAȚA LUCIULUI DE APĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014

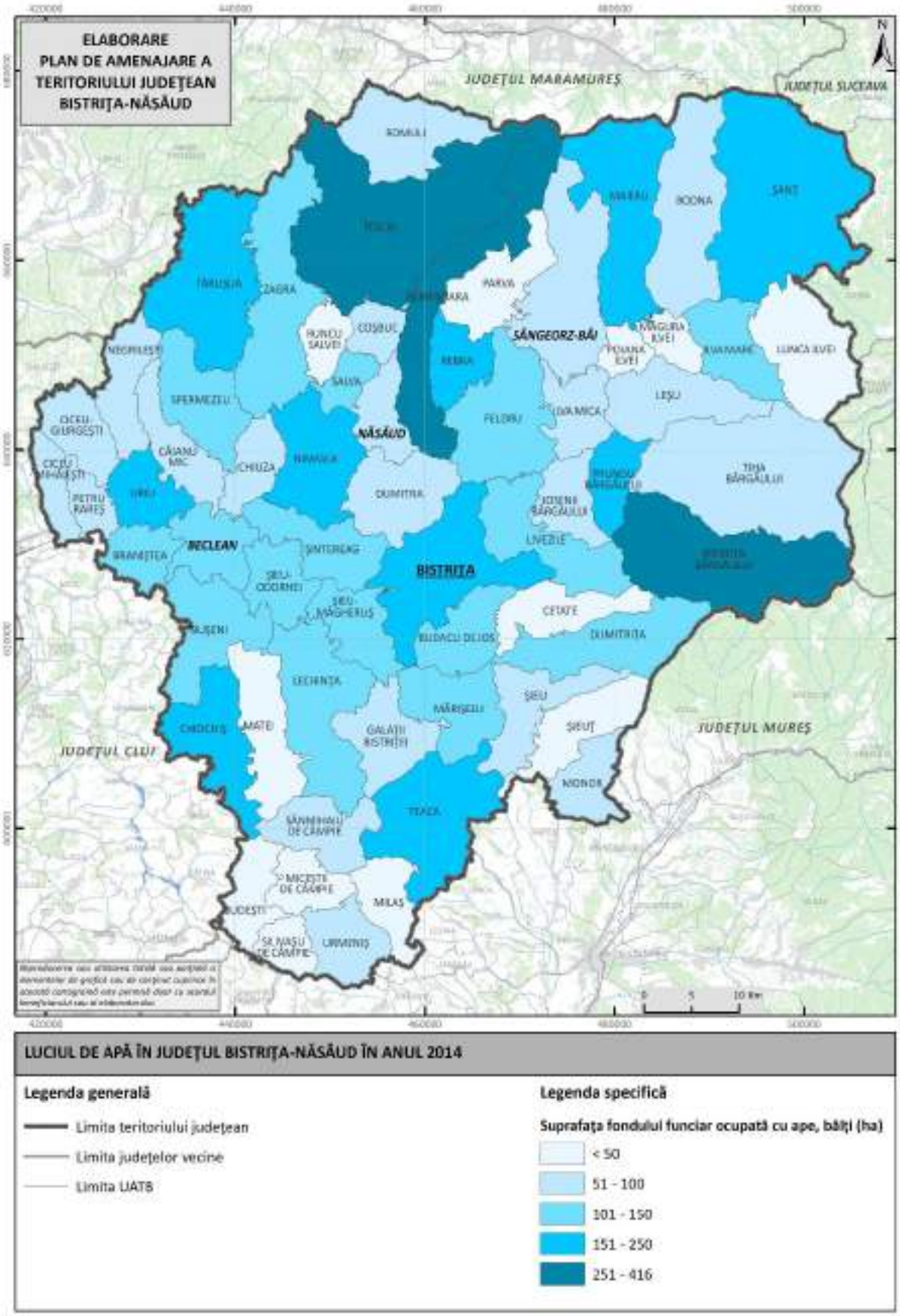

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

2.8. Industria

Resursele locale valorificate în scop industrial

Bistrița-Năsăud dispune de o varietate de resurse cu potențial de valorificare în scop industrial, pe fondul compoziției geologice diverse și a reliefului complex. Subsolul județului este bogat în resurse minerale, precum: minereuri polimetalice (în zona Rodna–Valea Blaznei), minereu de fier, cupru, pirită cupriferă și minereu auro-argentifer (în special în regiunea montană). De asemenea, pe raza județului se găsesc roci magmatice precum andezitul și dacitul industrial (în Măgura Ilvei și Poiana Ilvei), sau calcarul ornamental și marmura (Anieș, Parva), toate având utilizări industriale și pentru domeniul construcțiilor. În completarea resurselor menționate anterior, precizăm și că Bistrița-Năsăud dispune de importante zăcăminte de argilă comună în arealul municipiului Bistrița (în zone precum Podul Jelnei, Pârâul Ascuns și Cărămidărie), precum și în localitățile Șintereag și Budești. De asemenea, în Arcalia, Bața, Cristeștii Ciceului, Chiuza, Mogoșeni și Salva se găsesc nisipuri și pietrișuri.

Din perspectiva geologică, județul este caracterizat prin prezența a trei mari categorii de roci:

- Roci metamorfice (formate prin presiuni și temperaturi ridicate) precum serpentinite, micașisturi, migmatite metablastice, porfiroide, filite, șisturi sericito-cloritoase, șisturi cristaline, șisturi epimetamorfice, amfibolite, dolomite cristaline, gresii;
- Roci magmatice (provenite din activitatea vulcanică), precum dacit, formațiuni vulcanogen-sedimentare (cenușă vulcanică, bombe, piroclastite), andezit, bazalt, diorit, pegmatite, granite, riolite;
- Roci sedimentare (rezultate din procesele de eroziune și acumulare) între care se regăsesc marne, argile, pietrișuri, nisipuri, brecii, conglomerate, gresii, argile cenușii și violacee, calcare, argile șistoase bituminoase, gresii silicioase, diapire de sare, gipsuri.

Această diversitate litologică a favorizat formarea unor zăcăminte importante de substanțe nemetalifere, precum sare, gips, caolin, grafit, tufuri și argile bituminoase, care contribuie la potențialul industrial al județului. În zona de câmpie, în localitățile Bungard, Delureni, Enciu și Fântânele, se află zăcăminte de gaze naturale.

Un alt element strategic pentru județ este rețeaua hidrografică densă și prezența lacului Colibița, o acumulare hidrotehnică majoră cu rol în alimentarea cu apă și potențial hidroenergetic. De asemenea, în județ se găsesc resurse importante de ape minerale, nămoluri și bălți sărate cu valoare terapeutică. Totodată, resursele forestiere, care ocupă o suprafață

însemnată a județului, reprezintă o sursă importantă de materie primă pentru industria lemnului, contribuind semnificativ la economia județului.[15]

Potrivit datelor furnizate de către Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Minier, Petrolier și al Stocării Geologice a Dioxidului de Carbon (ANRMPSG), în luna februarie 2025, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 5 permise pentru exploatarea de nisip și pietriș, 4 permise pentru andezit, unul pentru dacit și unul pentru aur din aluviuni. Perimetrele de exploatare sunt localizate în 9 comune: Petru Rareș (2), Prundu Bârgăului, Ilva Mare, Lunca Ilvei, Uriu, Braniștea, Măgura Ilvei, Maieru și Budacu de Jos.

Tabel 2.4 PERMISE DE EXPLOATARE A RESURSELOR NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2025

DENUMIRE PERIMETRU	SUPRAFAȚĂ PERIMETRU (kmp)	ADMINISTRAȚIE LOCALĂ	SUBSTANȚĂ
Bata	0.005	Petru Rares	Nisip si pietris
Surduc	0.01	Prundu Bargaului	Andezit
Intre Pietre	0.01	Ilva Mare	Andezit
La Stanca 3	0.023	Lunca Ilvei	Andezit
Uriu 3.1	0.02	Uriu	Aur din aluviuni, Nisip si pietris
Malut Tec 2	0.017	Branistea	Nisip si pietris
Cariera M.I.S.-Grup Turnuri	0.004	Magura Ilvei	Andezit
Reteag Amonte Terasa	0.024	Petru Rares	Nisip si pietris
Tunel 9	0.011	Maieru	Dacit
Budus	0.019	Budacu de Jos	Nisip si pietris

Sursa: https://www.namr.ro/resurse-minerale/licentepermise-active/

Pe raza județului Bistrița-Năsăud, la aceeași dată (februarie 2025), erau în vigoare și 8 licențe de exploatare a resurselor naturale: 3 pentru andezit industrial și de construcții (dintre care una includea și produse reziduale miniere și dacit), 2 pentru ape minerale terapeutice, 1 pentru apă minerală naturală, 1 pentru dacit industrial și de construcții și 1 pentru marmură.

După repartiția teritorială, cele mai multe licențe de exploatare din județ (4 licențe) au fost emise pentru perimetre situate în comuna Măgura Ilvei: două pentru andezit, una pentru dacit și una pentru produse reziduale miniere. Două dintre aceste perimetre se extind și pe teritoriul comunei Maieru. În Maieru sunt înregistrate 3 licențe: una pentru dacit și două pentru produse reziduale miniere, dintre care două perimetre se suprapun parțial cu teritoriul comunei Măgura Ilvei. La nivelul orașului Sângeorz-Băi există 2 licențe pentru exploatarea apelor minerale

[15] Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027
Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020

terapeutice, iar în comuna Ilva Mare este înregistrată o licență pentru exploatarea de apă minerală naturală.

Tabel 2.5 LICENȚE DE EXPLOATARE A RESURSELOR NATURALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2025

DENUMIRE PERIMETRU	SUPRAFAȚĂ PERIMETRU (kmp)	ADMINISTRAȚIE LOCALĂ	SUBSTANȚĂ
Tunel I-Magura Ilvei	0.109	Magura Ilvei, Maieru	Dacit industrial si de constructie
Poiana Ilvei-Magura Sturzii	0.266	Magura Ilvei, Maieru	Andezit ind. si de constr.;Dacit;Produs rezidual minier
Anies Valea Secii	0.137	Maieru	Marmura
Arsita-Mg. Ilvei	0.049	Magura Ilvei	Andezit ind. si de constr.
Singeorz-Bai	0.313	Singeorz-Bai	Ape minerale terapeutice
Turnuri-Magura Ilvei	0.188	Magura Ilvei	Andezit ind. si de constr.
Recele	0.042	Ilva Mare	Apa minerala naturala
Sangeorz-Bai Izvorul 6	0.003	Singeorz-Bai	Ape minerale terapeutice

Sursa: https://www.namr.ro/resurse-minerale/licentepermise-active/

Analiza principalilor indicatori ai întreprinderilor cu profil industrial din județ

Conform INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud număra 1.228 de unități industriale locale active, acestea înregistrând o creștere de aproape 30% față de anul 2013 și de 4,8% comparativ cu anul anterior. Dintre acestea, doar 8 erau întreprinderi mari (într-o scădere de 33,3% față de anul 2013, când existau 12 astfel de unități). Din cele 8 întreprinderi mari, 3 activau în domeniul fabricării autovehiculelor de transport rutier, remorcilor și semiremorcilor, iar câte una activa în sectoarele de: fabricarea textilelor, producerea articolelor din cauciuc și mase plastice, fabricarea echipamentelor electrice, construcția de mașini, utilaje și echipamente n.c.a., respectiv captarea, tratarea și distribuția apei.

Tot în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud înregistra 54 de întreprinderi mijlocii active în sectorul industrial, în creștere cu 10,2% față de anul 2013. Cele mai multe dintre acestea activau în industria alimentară și în domeniul construcțiilor metalice (fiecare cu câte 16,7%), fiind urmate de întreprinderile specializate în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (14,8%), echipamente electrice (9,3%), textile (7,4%), prelucrarea lemnului (7,4%) și fabricarea autovehiculelor de transport rutier, remorcilor și semiremorcilor (7,4%).

Per ansamblu, structura unităților industriale locale active din județ este dominată de microîntreprinderi, care însumează aproximativ 82,7% din total. Acestea sunt urmate de întreprinderile mici, cu o pondere de 12,2%, în timp ce întreprinderile mijlocii și mari cumulează împreună în jur de 5% din totalul unităților industriale active.

Fig. 2.77 NUMĂR DE UNITĂȚI INDUSTRIALE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023

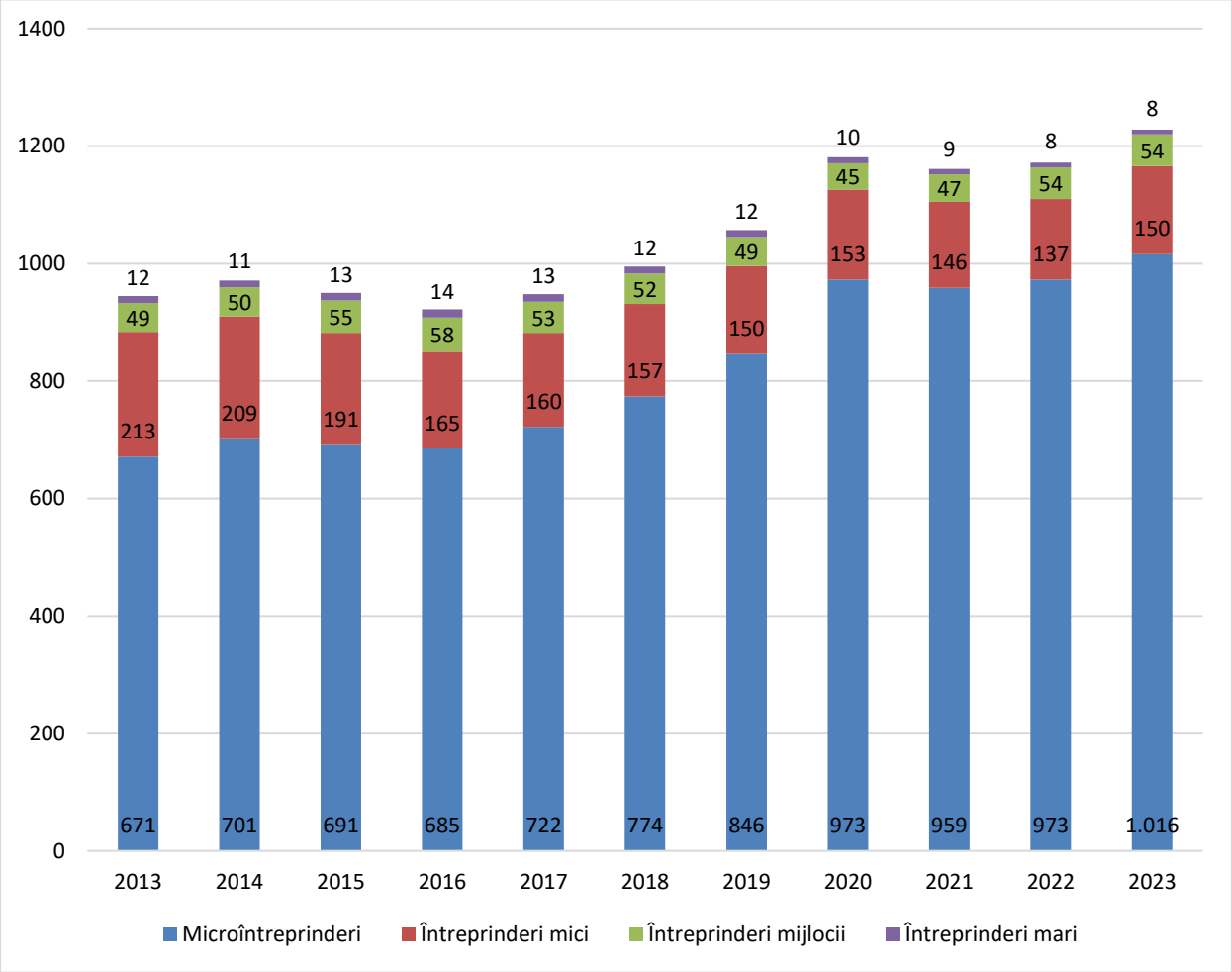

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

O pondere semnificativă a unităților industriale locale active din județ este concentrată în ramuri precum prelucrarea lemnului (16,5%), industria construcțiilor metalice (15,1%), industria alimentară (14,7%), fabricarea mobilei (7,4%) și producția de articole din cauciuc și mase plastice (5,4%).

În raport cu anul 2013, se observă creșteri ale numărului de unități active în industria construcțiilor metalice (+92 de unități), industria alimentară (+57 de unități), industria extractivă (+36 de unități), fabricarea mobilei (+27 de unități), tipărire și reproducerea pe suporți a înregistrărilor (+25 de unități). Pe de altă parte, s-au înregistrat scăderi în ramuri precum prelucrarea lemnului (-20 de unități), fabricarea băuturilor (-6 unități), fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-5 unități), industria pielăriei (-4 unități) și în producția și furnizarea de energie (-1 unitate).

Fig. 2.78 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, ÎN 2023

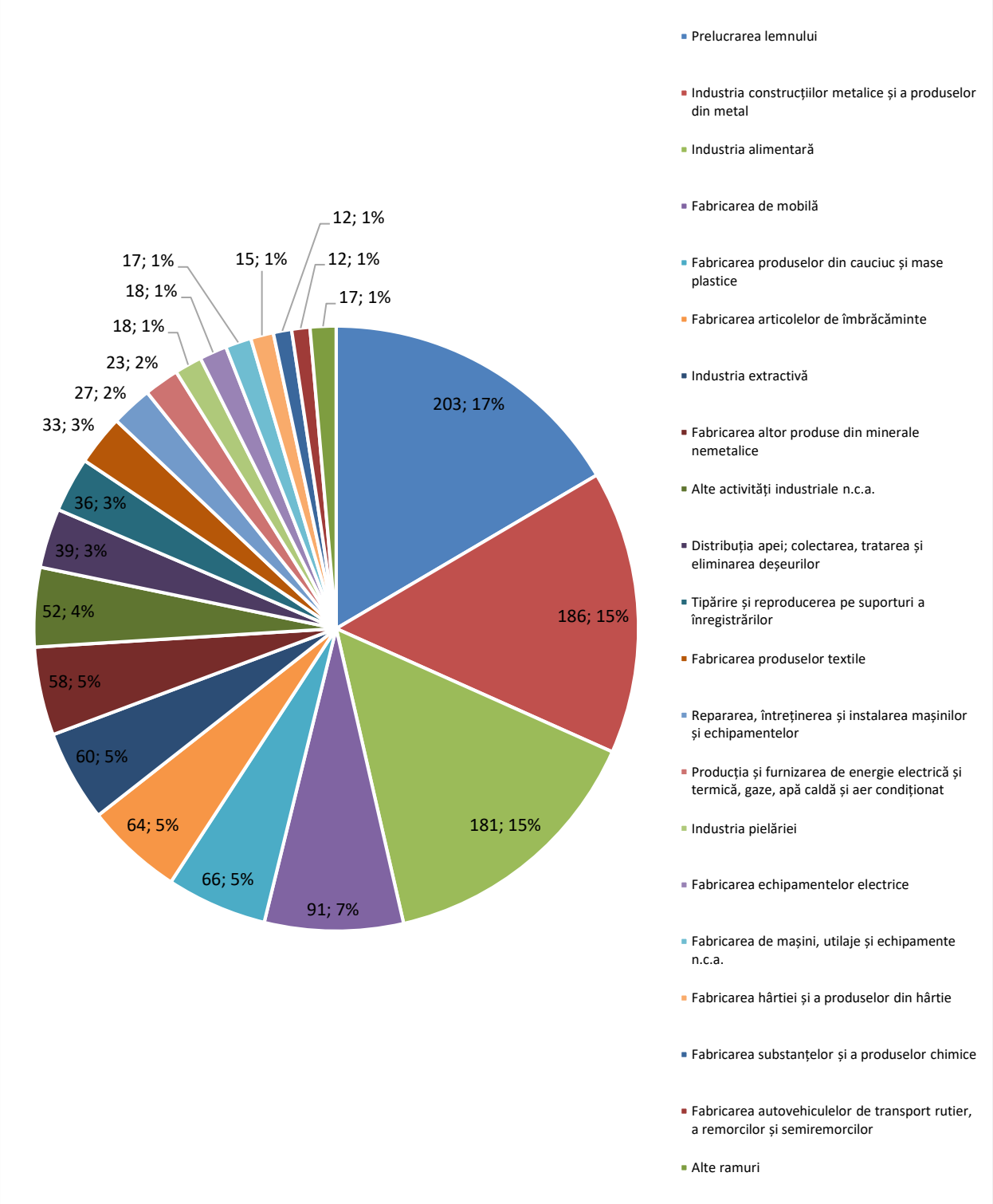

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2023, cifra de afaceri a firmelor din sectorul industrial din județul Bistrița-Năsăud a ajuns la 8.780 milioane lei, înregistrând o creștere de 85,3% față de nivelul consemnat în anul 2013. Această valoare a reprezentat 9,7% din cifra de afaceri totală a firmelor cu profil industrial din Regiunea Nord-Vest, poziționând județul Bistrița-Năsăud pe penultimul loc la nivel regional,

înaintea județului Sălaj și după Cluj, Bihor, Maramureș și Satu Mare. Contribuția județului la producția industrială înregistrată la nivel național a fost de aproximativ 1,1%.

Conform INS, ramura fabricării autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor a înregistrat cea mai mare contribuție (27,7% din total) la cifra de afaceri a unităților locale active din sectorul industrial al județului, în anul 2023. Pe locul al doilea s-a situat fabricarea echipamentelor electrice (15%), aceasta fiind urmată de ramura fabricării produselor din cauciuc și mase plastice (10,3%). Următoarele poziții au fost ocupate de industria alimentară (9,9%) și industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (7,7%), respectiv de ramurile fabricării produselor textile (6,8%), prelucrării lemnului (4,7%) și industriei metalurgice (4%).

Cele mai mici ponderi au fost înregistrate în următoarele ramuri: fabricarea altor mijloace de transport, fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice, fabricarea băuturilor, tipărirea și reproducerea pe suporți a înregistrărilor, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea substanțelor și a produselor chimice, repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor, industria pielăriei, alte activități industriale n.c.a., fabricarea de mobilă și fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie. Fiecare dintre aceste ramuri a generat, individual, sub 1% din cifra totală de afaceri a sectorului industrial din județ.

Fig. 2.79 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

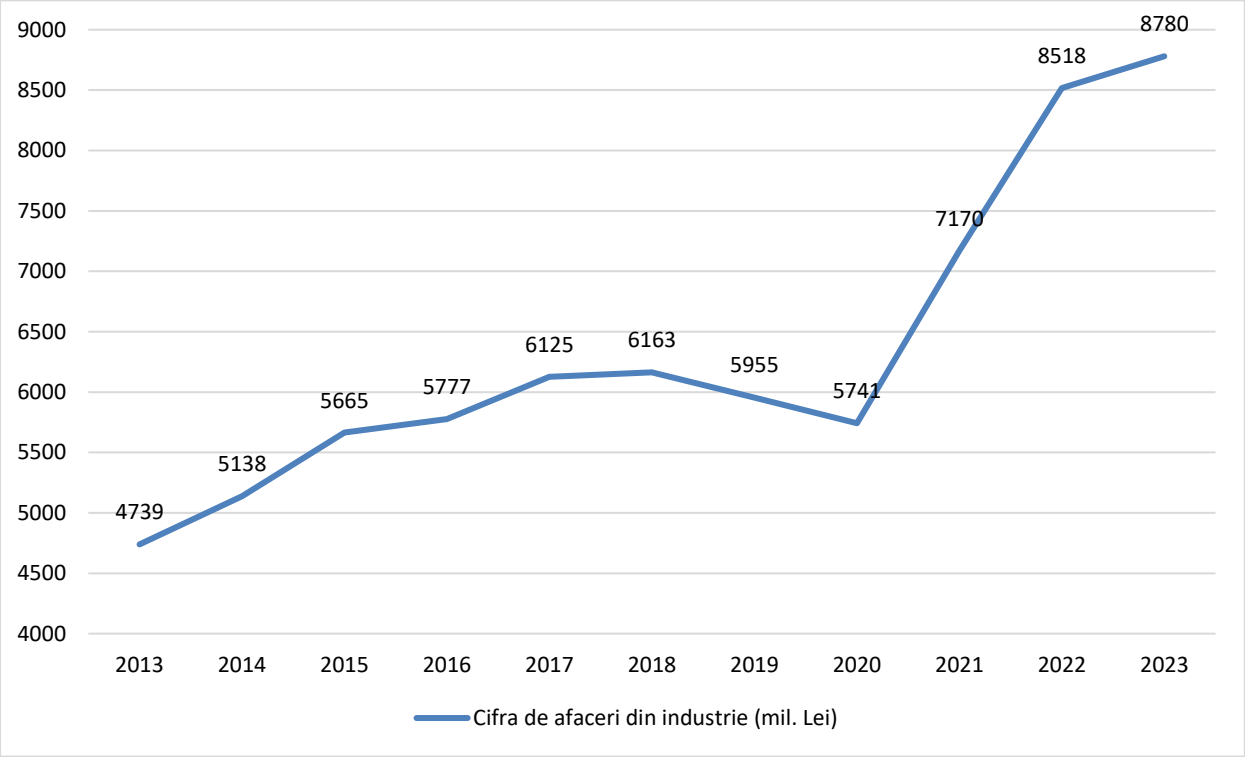

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.80 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI INDUSTRIALE, 2023

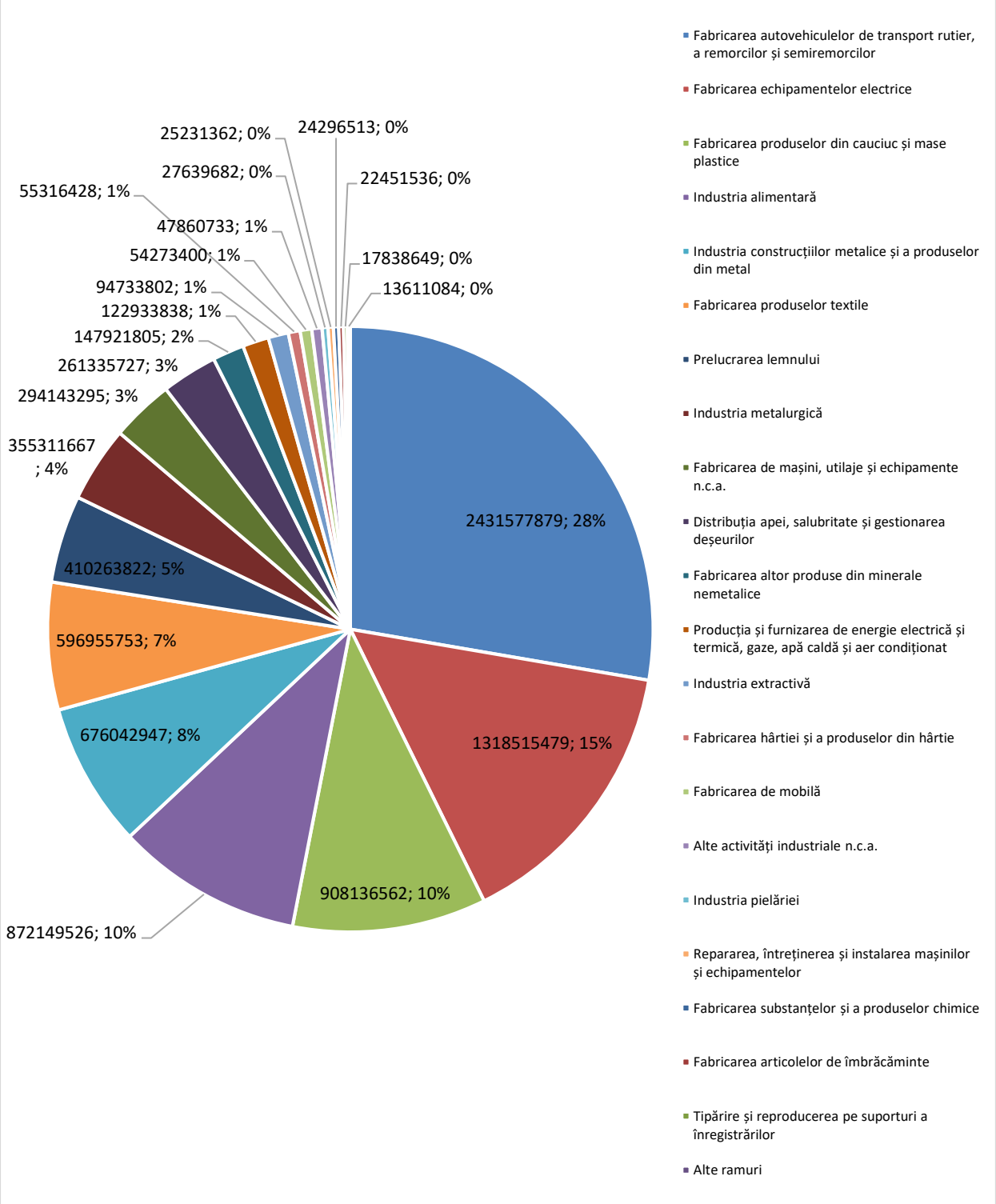

Sursa: Institutul Național de Statistică.

Potrivit INS, în anul 2023, investițiile nete ale unităților locale active din sectorul industrial din județul Bistrița-Năsăud au însumat 589 milioane lei. Distribuția acestora pe principalele ramuri industriale a fost: 78,1% în industria prelucrătoare, 12,4% în activitățile de distribuție a apei, salubritate și gestionarea deșeurilor, 4,8% în sectorul energetic, și 4,8% în

industria extractivă. Comparativ cu anul 2013, valoarea totală a investițiilor nete din industria județeană a crescut cu 110,4% (de la 280 milioane lei în 2013, la 589 milioane lei în 2023).

Evoluția investițiilor pe ramuri în intervalul 2013–2023 arată concentrarea în industria prelucrătoare, ce a atins o creștere în de 309 milioane lei față de nivelul din 2013 (+204,6%). Industria extractivă a fost, de asemenea, marcată de o creștere importantă în aceeași perioadă, de la 2 milioane lei la 28 milioane lei (+1.300%), iar sectorul distribuției apei și gestionării deșeurilor a cunoscut o majorare a investițiilor de 46%. În schimb, sectorul energetic a înregistrat diminuări ale volumului de investiții în perioada analizată (-63,6%).

Fig. 2.81 INVESTIȚIILE NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

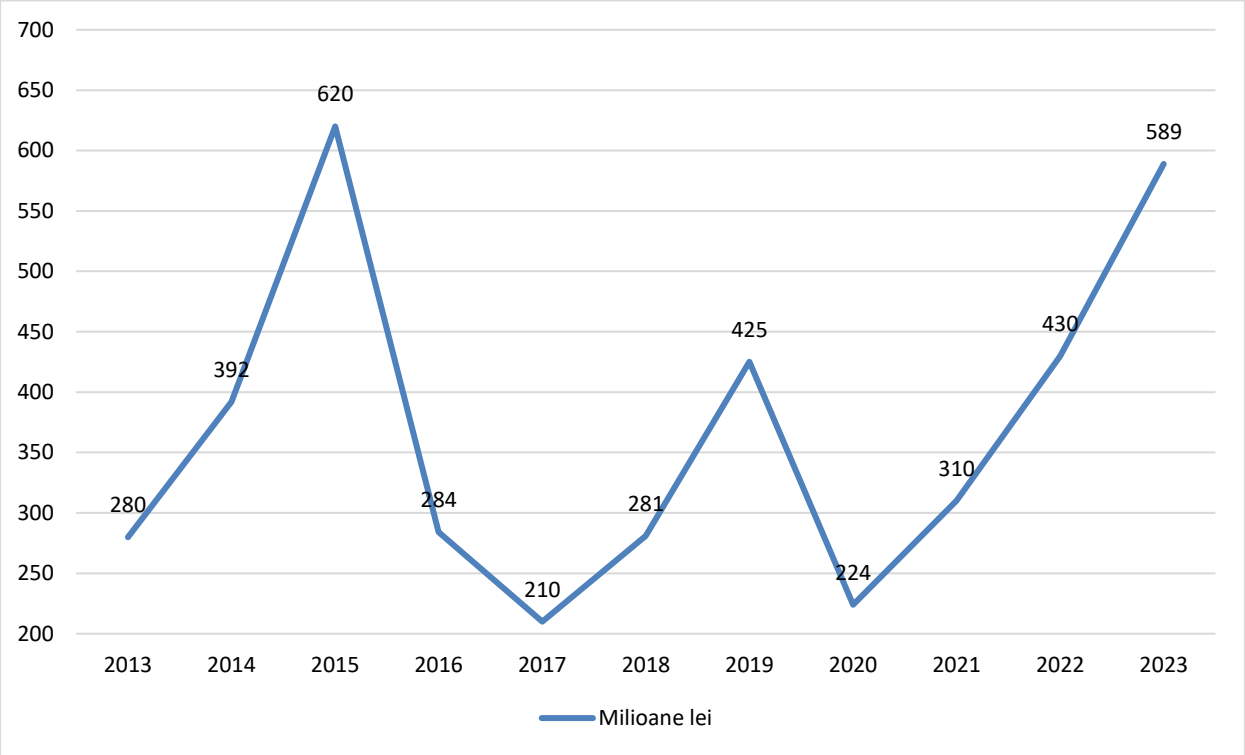

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Principalele ramuri industriale și distribuția acestora în teritoriu. Domenii de excelență

Industria prelucrătoare joacă un rol major în economia județului Bistrița-Năsăud, așa cum rezultă din datele prezentate anterior. Potrivit informațiilor furnizate de Institutul Național de Statistică, unitățile locale active din județ ce operează sub un cod CAEN aferent clasei C au realizat, în anul 2023, o cifră de afaceri totală de 8.300 milioane lei. Dintre subramurile acestei industrii, industria auto și echipamentelor electrice are cea mai importantă contribuție la cifra de afaceri a industriei prelucrătoare din județ, generând venituri de circa 3.750 milioane lei în anul respectiv, adică aproximativ 42,7% din cifra de afaceri înregistrată de industria județeană.

Cea mai reprezentativă companie din această subramură este Leoni Wiring Systems Ro, un jucător de referință în industria componentelor auto din România, parte a grupului german LEONI AG (lider global în furnizarea de sisteme de cablaje și soluții electrice pentru industria auto). Cu o prezență de peste două decenii în județ, compania s-a impus ca principal angajator pe plan județean și unul dintre cei mai mari exportatori industriali din țară. Unitatea Leoni din Bistrița e specializată în proiectarea și fabricarea sistemelor de cablaje complexe pentru constructori auto de renume internațional, incluzând Mercedes-Benz și Volvo. Compania investește constant în modernizarea liniilor de producție și în digitalizare, punând accent pe automatizare, eficiență energetică și soluții smart.[16] Potrivit INS, în anul 2023, Leoni Wiring Systems RO a înregistrat o cifră de afaceri de aproximativ 1,875 miliarde lei, având aproximativ 4.400 de angajați.

Alte companii din județul Bistrița-Năsăud active în industria auto și a echipamentelor electrice, care au înregistrat performanțe economice notabile în anul 2023, cuprind: Rombat (lider pe piața bateriilor auto din România, cu o prezență solidă la nivel național și internațional), Raal (furnizor de sisteme de răcire pentru autovehicule și echipamente industriale), RCB Electro 97 (specializat în fabricarea cablurilor și firelor electrice), Iproeb (producător de cabluri și conductori pentru sectorul energetic și feroviar), Electroplast (producător de cabluri electrice pentru infrastructuri energetice și industriale), Energoplast (producător de cabluri și conductori electrici), E-Cablaje (producător de cablaje electrice pentru industria auto), Multicab Electro (producător de cabluri electrice din cupru). Împreună, aceste firme au generat, în anul 2023, venituri de aproximativ 1.700 milioane lei, susținând circa 3.650 de locuri de muncă la nivel județean.

Alte subramuri industriale relevante pentru economia județului cuprind:

- Industria produselor chimice, din cauciuc, mase plastice și minerale nemetalice, care a generat, în anul 2023, o cifră de afaceri de 1.080 milioane lei, adică 12,3% din cifra de afaceri raportată la nivelul industriei județene. Grupul TeraPlast reunește cele mai importante companii din județul Bistrița-Năsăud active în subramura fabricării produselor din mase plastice și materiale nemetalice, având o prezență dominantă atât prin diversitate, cât și prin capacitatea de producție. Cele mai importante companii de profil din județ sunt: TeraPlast (lider în procesarea PVC, ambalaje și materiale de construcții), Polimed Com (producător de folii și ambalaje din polietilenă și polipropilenă), TeraGlass Bistrița (parte din Grupul TeraPlast, produce articole din material plastic pentru construcții – ferestre, uși), Plastinvest

[16] https://www.leoni.ro/

Prod SRL (producător de folii LDPE și HDPE) și Terabio Pack (filiala TeraPlast dedicată ambalajelor biodegradabile compostabile).

- Industria metalurgică și cea a construcțiilor metalice, care a ajuns la o cifră de afaceri de 1.031 milioane lei în anul 2023 (circa 11,7% din valoarea totală înregistrată de sectorul industrial). În ramura construcțiilor metalice și a produselor din metal, se remarcă Betak, Metrem Beclean, Prodima, Megatitan și Phoenix M.S. Filiala Bistrița, companii specializate în prelucrarea metalelor, confecții metalice, structuri sudate și componente pentru industria grea sau construcții. În cea metalurgică, cea mai importantă companie în funcție de cifra de afaceri înregistrată în anul 2023 este TeraSteel, producător de panouri termoizolante și profile zincate pentru construcții industriale și comerciale, parte a grupului irlandez Kingspan (ca urmare a preluării companiei de la Grupul TeraPlast, în anul 2020).
- Industria alimentară și a băuturilor a avut, în anul 2023, o cifră de afaceri de aproape 877 milioane lei, echivalentul a aproximativ 10% din totalul cifrei de afaceri a sectorului industrial județean. Între principalii actori economici, în funcție de cifra de afaceri realizată în 2023, se numără companiile Carmo-Lact, Agro-Ardeal, Romfulda Prod, Lacto Sinelli și Global Nomadic. Producția acestui sector este diversificată, cuprinzând lapte și produse lactate, carne și preparate din carne, produse de brutărie și panificație, făină, ulei, dar și produse de nișă cu specific local (brânză fermentată de Teaca).
- Industria textilelor, pielăriei și articolelor de îmbrăcăminte a generat, în anul 2023, o cifră de afaceri de 647 milioane lei (7,4%). Cele mai importante companii din această subramură sunt Italtextil Sărata, Intex, Fileca Industry, Tesuti Transilvania și Tessitura Di Sărata. Portofoliul de produse al acestor companii cuprinde o gamă diversificată de articole, precum țesături decorative, lenjerii de pat, prosoape, draperii, confecții textile pentru uz casnic și industrial, articole de îmbrăcăminte dar și produse personalizate destinate pieței hoteliere și de export.
- Industria lemnului, mobilei și hârtiei a contribuit, în anul 2023, cu aproximativ 520 milioane lei la cifra totală de afaceri a industriei din Bistrița-Năsăud, reprezentând aproape 6% din volumul economic al acestui sector. O contribuție importantă în această dinamică o are MIS Grup, un consorțiu industrial cu capital privat românesc. Grupul reunește companii specializate în exploatarea și prelucrarea lemnului, producția de elemente structurale și construcții sustenabile – printre care Montana Iugan, Silvania International Prod și Silvania Sortilemn. Alte companii reprezentative la nivelul acestei subramuri sunt Star Gate, Lignum Trend, Bisbags, Triscastim și Alpina Blazna. Portofoliul acestor companii este variat, cuprinzând tâmplărie din lemn stratificat precum uși și ferestre, mobilier personalizat și

elemente de design interior, ambalaje și produse din hârtie pentru industrie și retail, precum și produse din lemn prelucrat.

Forța de muncă ocupată în industrie

Conform INS, la finele anului 2023, sectorul industrial din județul Bistrița-Năsăud înregistra un total de 23.334 salariați, în creștere cu 2,8% față de nivelul raportat în anul 2013.

Analiza distribuției forței de muncă la nivel de ramuri industriale evidențiază faptul că industria fabricării autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor concentra cel mai mare număr de angajați - 30,8% din totalul salariaților din sectorul industrial județean. Aceasta era urmată de industria alimentară (11,5%), prelucrarea lemnului (9,2%), construcțiile metalice (7,4%), fabricarea produselor textile (7,1%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (6,5%), producția de echipamente electrice (6,5%), serviciile de distribuție a apei, salubritate și gestionarea deșeurilor (5,2%) și fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (4%). Pe de altă parte, ramurile industriale care concentrau cel mai mic număr de angajați erau: fabricarea băuturilor, fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice, fabricarea altor mijloace de transport, repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor și tipărirea și reproducerea pe suporți a înregistrărilor și fabricarea substanțelor și a produselor chimice, care aveau, fiecare, sub 100 de angajați.

În perioada 2013–2023, unele ramuri industriale au înregistrat creșteri semnificative ale numărului de salariați, cele mai importante majorări caracterind: industria construcțiilor metalice (+791 salariați), industria alimentară (+400), fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (+318), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+206) și fabricarea hârtiei (+107).

În schimb, în alte domenii industriale, numărul de salariați a cunoscut o scădere considerabilă. Cele mai accentuate diminuări au fost înregistrate în: fabricarea mașinilor, utilajelor și echipamentelor n.c.a. (−650 salariați), industria metalurgică (−394), producția de articole de îmbrăcăminte (−246), fabricarea băuturilor (−187) și fabricarea de mobilă (-152).

Fig. 2.82 NUMĂRUL DE SALARIAȚI AI UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE DIN DOMENIUL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, 2023

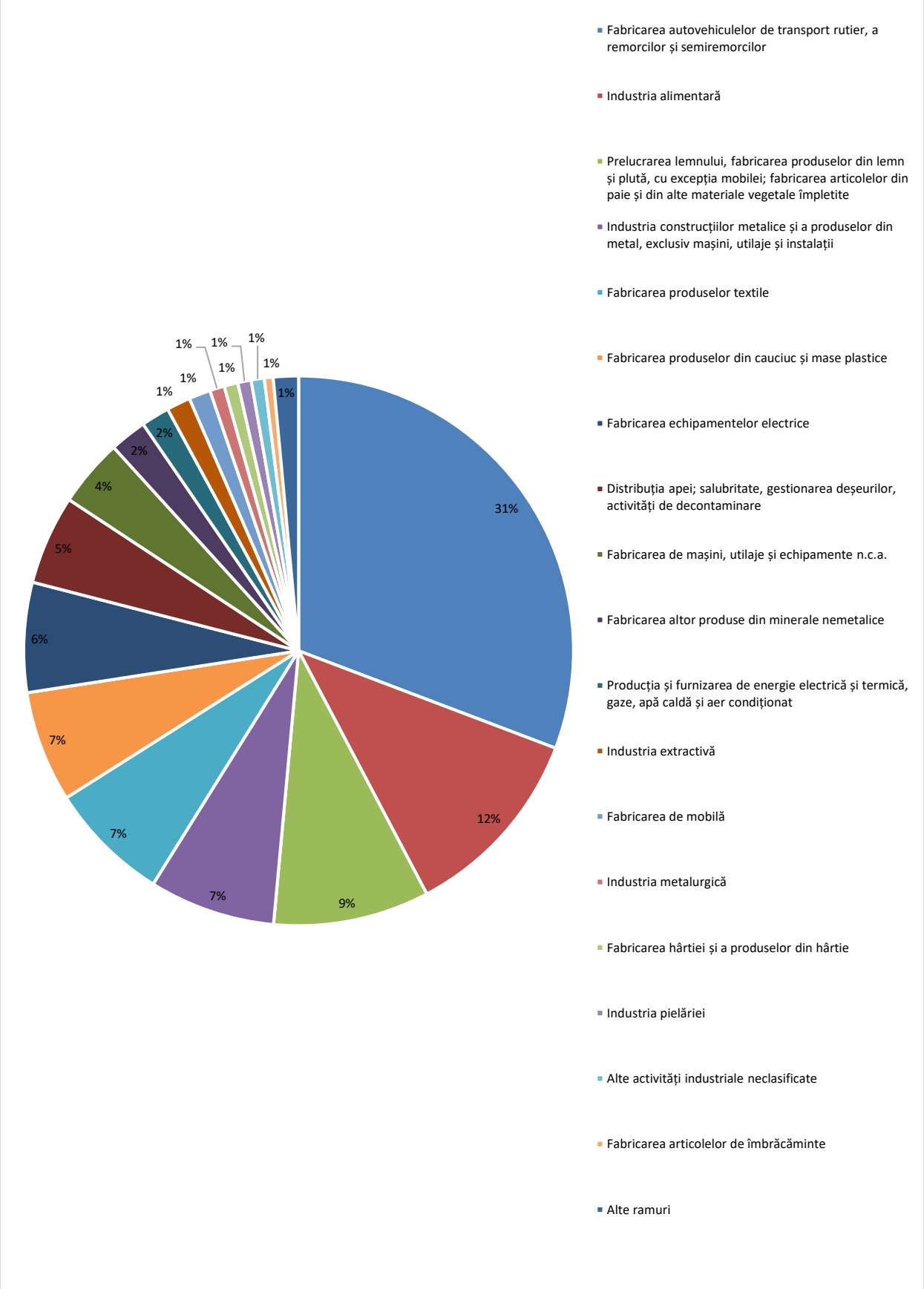

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.83 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL INDUSTRIEI, 2023

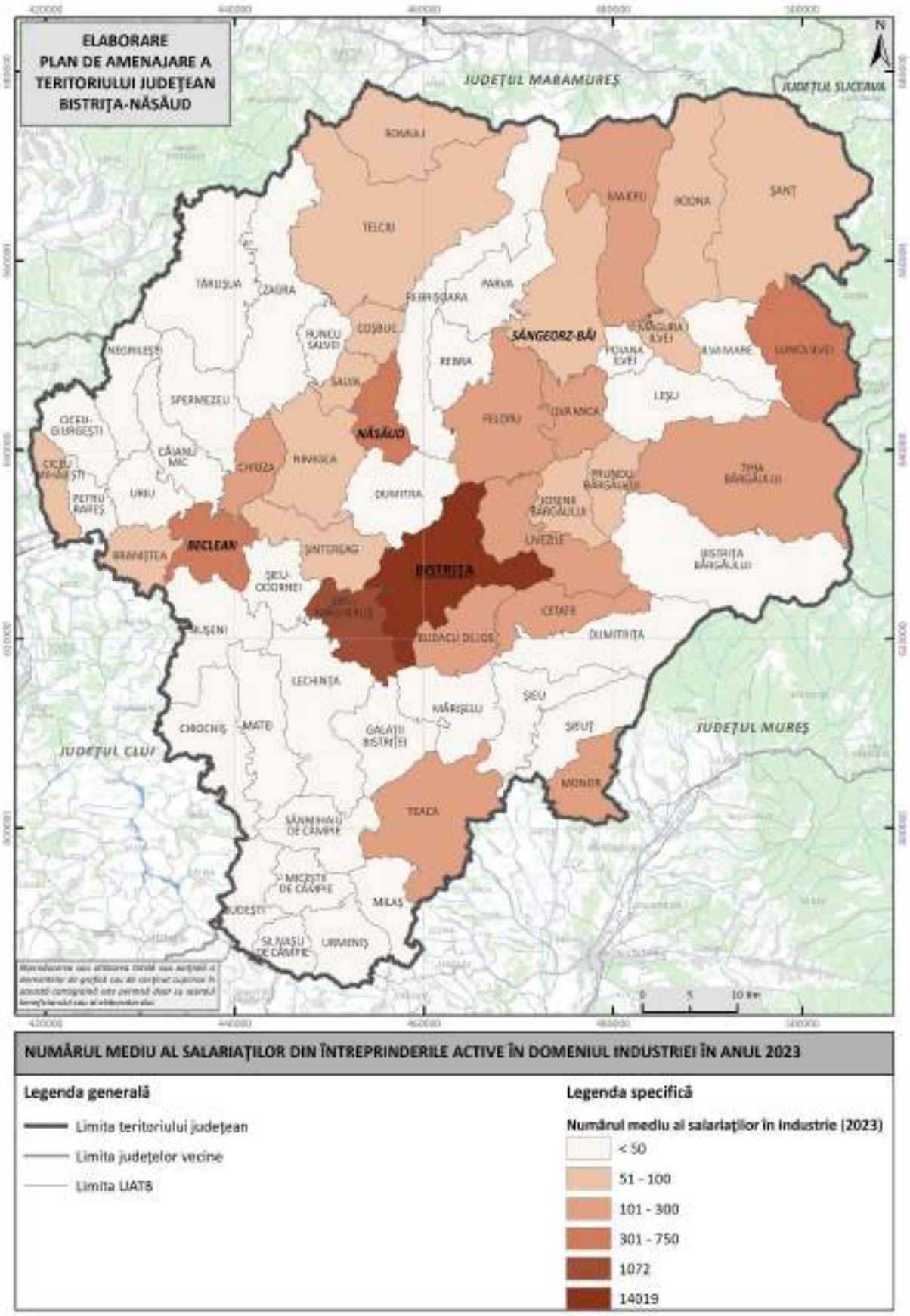

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

În anul 2023, salariul mediu net lunar din sectorul industrial al județului Bistrița-Năsăud a atins valoarea de 3.431 lei, marcând o creștere de aproximativ 167,4% față de nivelul înregistrat în anul 2013. Cu toate acestea, salariul mediu din industria bistrițeană este mai mic decât media regională cu 11% și decât media națională cu 18,3%

Cele mai mari salarii medii nete din sectorul industrial al județului, în anul 2023, au fost înregistrate în: producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (5.931 lei), industria metalurgică (5.858 lei), respectiv repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (5.562 lei). Celelalte ramuri industriale în care s-au consemnat salarii peste media județeană cuprind: fabricarea echipamentelor electrice (4.592 lei), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (4.577 lei), fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (4.150 lei), industria extractivă (3.972 lei), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini (3.876 lei) și fabricarea altor produse din minerale nemetalice (3.612 lei).

În schimb, cele mai mici niveluri ale câștigurilor salariale s-au înregistrat în: fabricarea băuturilor (1.949 lei), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (2.056 lei), fabricarea de mobilă (2.118 lei), fabricarea substanțelor și a produselor chimice (2.198 lei), respectiv industria pielăriei (2.269 lei).

Fig. 2.84 SALARIUL MEDIU NET LUNAR (LEI) PE PRINCIPALELE RAMURI ALE INDUSTRIEI, ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 VS 2023

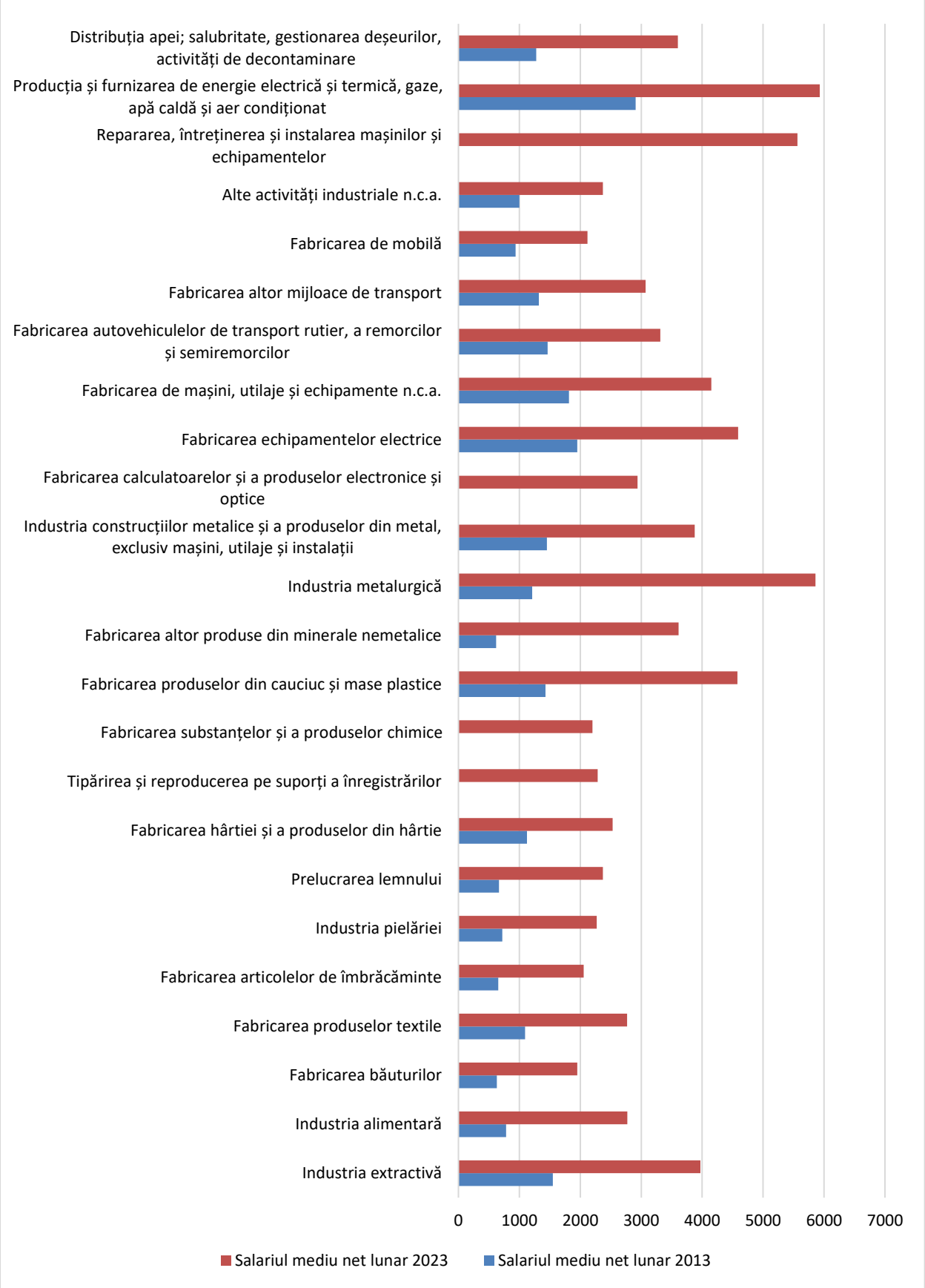

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Suprastructuri industriale (rețele de producție)

La momentul de față, în România, clusterele reprezintă cele mai importante forme de organizare asociativă în jurul unui sector economic. Acestea funcționează ca ecosisteme de inovare și competitivitate, în care actori din ramuri interconectate colaborează în cadrul unor lanțuri de valoare bine definite. Structura unui cluster urmează, de regulă, modelul helixului cvadruplu, cuprinzând patru categorii de actori: întreprinderi, instituții de învățământ superior și/sau organizații de cercetare, autorități publice și organizații catalizatoare – precum firme de consultanță sau structuri de sprijin pentru afaceri – care facilitează dialogul și cooperarea între membri. Potrivit informațiilor cuprinse în Situația clusterelor din România în anul 2025 (document publicat de către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului pe website-ul oficial[17]), în Regiunea Nord-Vest există 10 clustere, acestea fiind active în domeniile digital, industria lemnului și a mobilei, agro-food, energie, eco-inovare, industrii creative, noi materiale și aerospațiale. Dintre acestea, 9 sunt membre ale Asociației Clusterelor din România: Transilvania IT, Transylvanian Furniture Cluster, Cluj IT, AgroTransilvania Cluster, Transylvania Energy Cluster – TREC, Creative Cluster Transilvania, Romanian New Materials Cluster, 3R Green și Space Tech.

Tabel 2.6 CLUSTERELE CE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA ÎN REGIUNEA NORD-VEST

NR. CRT.	DENUMIRE CLUSTER	DOMENII
1.	Transilvania IT	Digital
2.	Transylvanian Furniture Cluster	Industria lemnului și a mobilei
3.	Cluj IT	Digital
4.	AgroTransilvania Cluster	Agro-food
5.	Transylvania Energy Cluster – TREC	Energie
6.	CLEMS-Cluster Eco-Inovativ pentru un Mediu Sustenabil	Eco-Inovare
7.	Creative Cluster Transilvania	Industrii creative
8.	Romanian New Materials Cluster	Noi materiale
9.	3R Green	Energie
10.	Space Tech	Aerospațiale

Sursa: Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului. Situația clusterelor din România 2025.

Infrastructura suport pentru industrie

Potrivit informațiilor publicate de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în aprilie 2025, în România există 116 parcuri industriale. Dintre acestea, 24 sunt

[17] https://economie.gov.ro/politica-de-cluster/

situate în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest: Parcul Industrial Jibou (SJ), Parcul Industrial Tetarom 1 Cluj-Napoca (CJ), Parcul Industrial Tetarom 2 Cluj-Napoca (CJ), Parcul Industrial Dej (CJ), Parcul Industrial Tetarom 3 Cluj-Napoca (CJ), Parcul Industrial Oradea I (BH), Parcul Industrial II Oradea (BH), Parcul Industrial Turda 1 (CJ), Parcul Industrial Turda 2 (CJ), Parcul Industrial Bistrița Sud (BN), Parcul Industrial Schwaben Petrești (SM), Parcul Industrial Câmpia Turzii (CJ), Parcul Industrial III Oradea (BH), Parcul Industrial Tileagd (BH), Parcul Industrial Dej – MG TEC (CJ), Parcul Industrial Cluj Innovation Park (CJ), Parcul Industrial Săcueni (BH), Parcul Industrial Carei Nord (SM), Parcul Industrial Borghesi (BH), Parcul Industrial IV Oradea (BH), Parcul Industrial Agriș (SM), Parcul Industrial Moldovenești 1, Parcul Industrial Moldovenești 2 și Parcul Industrial Tămășeu (BH).

După cum se poate observa, doar unul dintre acestea se află în județul Bistrița-Năsăud - Parcul Industrial Bistrița Sud. Acesta este amplasat în zona Sărata a municipiului Bistrița, ocupând o suprafață de 30 hectare, pe un teren de tip greenfield. Proiectul a fost finalizat în anul 2015, cu o investiție totală de aproximativ 35,17 milioane de lei, finanțată în proporții egale din fonduri europene și surse locale. Administrarea parcului este asigurată de SC Business Park Bistrița Sud SRL, societate înființată în anul 2012 și deținută integral de Consiliul Local Bistrița.[18] Accesul rutier este bine dezvoltat, realizându-se din DN17, prin DJ154 (Sărata–Monor), urmat de un drum de acces dedicat. Datorită amplasării strategice, parcul beneficiază de conexiuni rapide la coridoarele europene (E58/DN17) și se află la doar 1–1,2 km de o linie de cale ferată, cu potențial de conectare directă în viitor. Aeroportul Internațional din Cluj-Napoca se află la o distanță de aproximativ 100 km, oferind deschidere către transportul aerian intern și internațional.[19] Infrastructura tehnico-edilitară a parcului este completă și include:

- Rețele de energie electrică, gaz natural, apă potabilă și industrială;
- Canalizare menajeră și pluvială, cu stație de epurare;
- Rețea de telecomunicații și internet de mare viteză;
- Sistem de iluminat public și încălzire centralizată (cu panouri solare și centrale termice);
- Facilități pentru colectarea și valorificarea deșeurilor.

Parcul e în prezent operațional, găzduind 9 companii. Suprafața acestuia este utilizată astfel: 38% pentru activități industriale, 12% logistică, 5% servicii și funcțiuni administrative, 15% spații verzi, restul fiind ocupat de infrastructura rutieră și tehnico-edilitară. [20]

[18] https://www.presshub.ro/parcul-industrial-bistrita-sud-construit-cu-fonduri-europene-nefunctional-la-7-ani-de-la-finalizarea-investitiei-225791/
[19] https://www.apitsiar.ro/frontend/parc/1?utm
https://www.bizpark.ro/facilitati/?
[20] https://inno.ro/en/parcuri-industriale/business-park-bistrita-south?

Tot în județ, însă în afara rețelei naționale de parcuri industriale acreditate, se află și Parcul Industrial TeraPlast, amplasat în localitatea Sărățel. Acesta este operat în regim privat, fiind dezvoltat de către grupul TeraPlast S.A. Parcul găzduiește unități moderne de producție, în special pentru fabricarea de conducte, fitinguri și alte produse din PVC, destinate rețelelor de apă, canalizare și infrastructură edilitară. Având acces rapid la rețeaua rutieră și fiind situat în apropierea municipiului Bistrița, acesta beneficiază de utilități complete și de forță de muncă locală, fiind un reper economic important în sectorul industrial privat al județului.

La momentul de față, în județul Bistrița-Năsăud este în curs de dezvoltare și IndustriaNova Hub – Parc de Specializare Inteligentă, un proiect al Primăriei Municipiului Bistrița, administrat de aceeași societate care gestionează și Parcul Industrial Bistrița Sud. Acesta se va întinde pe o suprafață de aproximativ 37.650 m², fiind destinat sprijinirii IMM-urilor cu profil inovator. Proiectul beneficiază de o finanțare de 10 milioane de euro prin Programul Regional Nord-Vest 2021–2027 și include infrastructură modernă: drumuri și alei pietonale, utilități complete, instalații de eficiență energetică (panouri fotovoltaice și turbine eoliene), incubator de afaceri și zonă tehnică pentru siguranță și mentenanță.[21]

Tot prin fonduri nerambursabile alocate din Programul Regional Nord-Vest 2021–2027 se construiește în prezent și Parcul de Specializare Inteligentă Beclean, acesta fiind dezvoltat de către UAT Beclean și urmând a fi gestionat de către Societatea de Administrare a Parcului de Specializare Inteligentă în Orașul Beclean, conform H.C.L 102/10.08.2023. Amplasat pe o suprafață de 47.359 mp, parcul va fi împărțit în 5 loturi cu suprafețe cuprinse între 3.124 mp și 6.043,05 mp. Din PR NV 2021-2027, proiectul beneficiază de o finanțare de 1,95 milioane euro, destinată dezvoltării infrastructurii necesare. În plus, există un buget pre-rezervat de 7,5 milioane euro pentru întreprinderile mici și mijlocii ce urmează a fi rezidente în cadrul parcului, sub formă de sprijin financiar pentru dezvoltarea acestora.[22]

2.9. Energia

Resursele energetice disponibile la nivel județean

Atunci când analizăm resursele energetice disponibile la nivelul județului Bistrița-Năsăud, este important să tratăm în special potențialul de energie verde, întrucât acesta reprezintă direcția strategică de dezvoltare a sectorului energetic din România, în conformitate cu prioritățile europene și naționale privind tranziția energetică (trecerea către surse curate de

[21] https://inno.ro/en/parcuri-de-specializare-inteligenta/bistrita-industrianova-hub?
[22] https://inno.ro/beclean

energie, pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, respectiv pentru consolidarea securității energetice și reducerea riscului de sărăcie energetică, prin diversificarea surselor de aprovizionare și reducerea dependenței de combustibilii fosili).

Potențial hidroenergetic

Resursele de apă ale județului Bistrița-Năsăud sunt constituite atât din apele subterane (freatice și de adâncime), cât și din cele de suprafață (reprezentate de o rețea complexă de râuri și lacuri). Din perspectivă hidroenergetică, teritoriul județului este traversat de o rețea hidrografică densă, cu o lungime totală de aproximativ 3.030 km, structurată în jurul unor cursuri principale precum Someșul Mare, Șieul și Bistrița. Principalul colector hidrografic este râul Someșul Mare, care străbate județul pe o distanță de 124 km până la ieșirea din teritoriu și drenează o suprafață de recepție de 4.959 km². Printre afluenții săi principali se numără Anieșul, Cormaia, Rebra, Sălăuța, Ilișua, și Valea Mare (de dreapta), alături de Ilva și Leșu, Șieul și Budacul, Bistrița, Dipșa, și Meleșul din Câmpia Transilvaniei (de stânga). Majoritatea acestor afluenți sunt cursuri de apă cu caracter permanent, cu excepția unor segmente precum Șieu (între izvor și Șieuț), Dipșa (de la izvor până la Chiraleș), Valea Lechința și Meleșul (până la Rusu de Jos), unde caracterul permanent este discontinuu.

Densitatea rețelei hidrografice cu regim permanent de curgere atinge valoarea maximă de 0,6 km/km², reflectând un potențial hidrografic bine conturat. Debitul mediu multianual specific variază semnificativ în funcție de altitudine, oscilând între 25 l/s/km² în zonele montane de peste 1600 m și 2,0 l/s/km² în regiunea colinară vestică.

Pe lângă rețeaua de râuri pe care pot fi amenajate hidrocentrale, județul Bistrița-Năsăud dispune și de mai multe lacuri naturale și artificiale, însă singura amenajare hidrotehnică cu funcții complexe de gestionare a resurselor de apă este lacul Colibița, care joacă un rol important atât în asigurarea alimentării cu apă, cât și în producerea de energie electrică și atenuarea viiturilor. Pe lacul Colibița a fost realizată Amenajarea Hidroenergetică Colibița, o investiție a Administrației Bazinale Someș–Tisa. Energia este produsă în Centrala Hidroelectrică Colibița, aceasta fiind echipată cu un hidroagregat vertical, un generator sincron și o turbină de tip Francis, având o putere instalată de 21 MW. Într-un an hidrologic mediu, centrala produce aproximativ 48 milioane kWh de energie electrică regenerabilă.

Potențial solar

Analizând informațiile disponibile pe platforma Solargis, care prezintă date climatice și statistici privind iradierea solară pentru perioada 1994–2018, observăm că județul Bistrița-Năsăud dispune de un potențial moderat de energie fotovoltaică, raportat la contextul general al resurselor solare din România. Conform hărții ilustrative de mai jos privind potențialul energetic fotovoltaic, județul se află predominant într-o zonă marcată cu nuanțe de galben până la portocaliu deschis, ceea ce indică o producție medie zilnică de energie solară situată între 3,2 și 3,4 kWh/kWp. Raportat la nivel anual, acest interval corespunde unui randament estimat între 1.168 și 1.241 kWh/kWp, evidențiind un nivel moderat, dar constant de captare solară.

Astfel, deși Bistrița-Năsăud nu se numără printre județele cu cel mai ridicat potențial solar din România (precum sunt, de pildă, județele din sudul și sud-estul țării), acesta dispune de condiții favorabile pentru realizarea unor investiții de mici dimensiuni pentru producerea energiei solare, în special sub forma sistemelor fotovoltaice rezidențiale sau comerciale de scară redusă.

Fig. 2.85 POTENȚIALUL FOTOVOLTAIC AL ROMÂNIEI

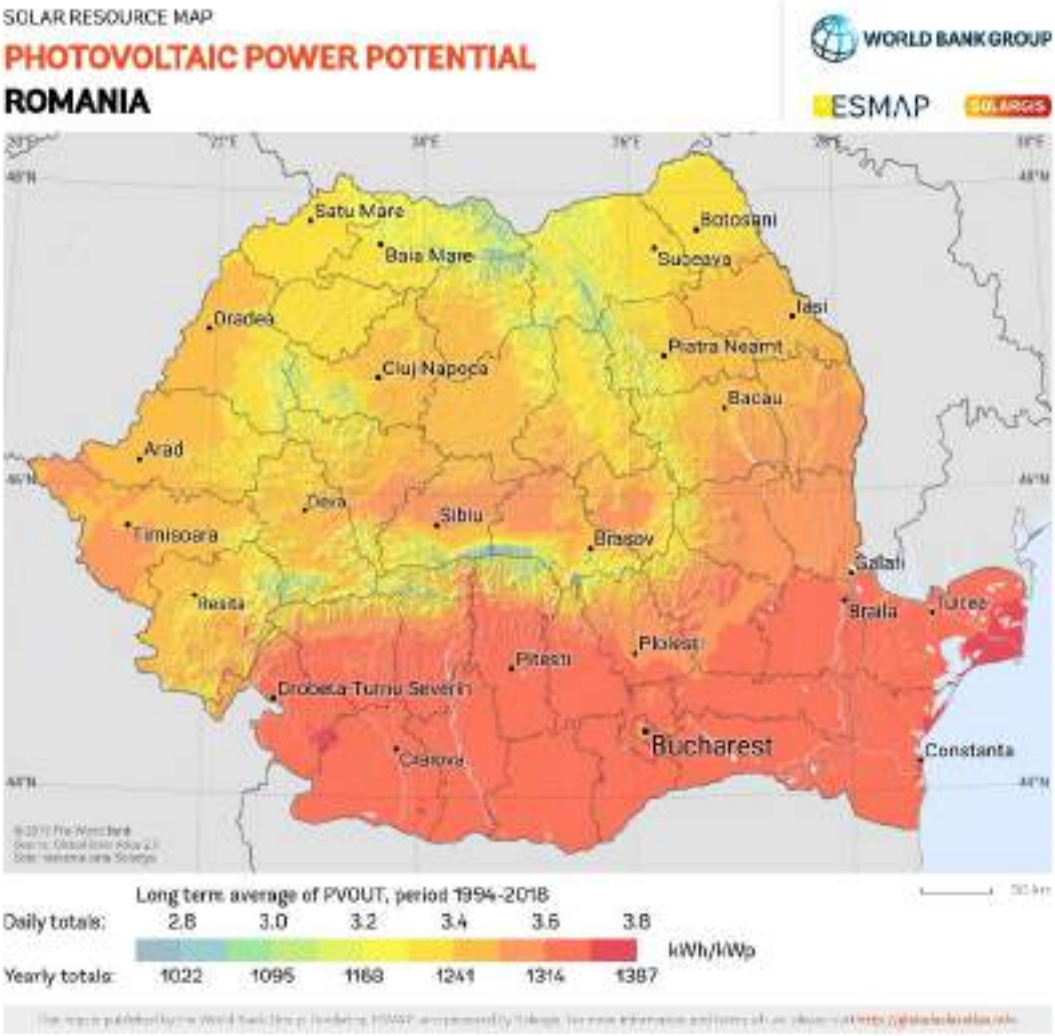

Sursa: Solargis.

Potențial eolian

În ceea ce privește potențialul eolian, datele disponibile pe platforma Global Wind Atlas arată că Bistrița-Năsăud dispune de o capacitate moderată pentru producerea de energie din vânt, numai câteva areale din județ (în special zonele înalte, montane) având o pretabilitate ridicată. Densitatea medie a puterii eoliene, măsurată la o altitudine de 100 de metri în cele mai favorabile 10% dintre zonele județului, este de aproximativ 337 W/m². Această valoare se află la limita pragului de fezabilitate economică pentru proiectele eoliene de mari dimensiuni, care, în mod obișnuit, necesită densități de peste 300 W/m² pentru a fi considerate rentabile. În timp ce o mare parte din suprafața județului este reprezentată pe hartă în nuanțe de albastru deschis, indicând densități reduse ale puterii eoliene (sub 200 W/m²), anumite creste și zone înalte, marcate în galben, portocaliu și roșu, oferă condiții mai favorabile pentru dezvoltarea acestui tip de energie.

Astfel, deși dezvoltarea parcurilor eoliene de mari dimensiuni nu este oportună la nivelul județului din cauza intensității moderate a vântului, există totuși perspective favorabile pentru proiecte de scară mică sau medie, în special dacă acestea sunt amplasate strategic în zonele montane cu potențial eolian mai ridicat.

Fig. 2.86 PUTEREA MEDIE A VÂNTULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

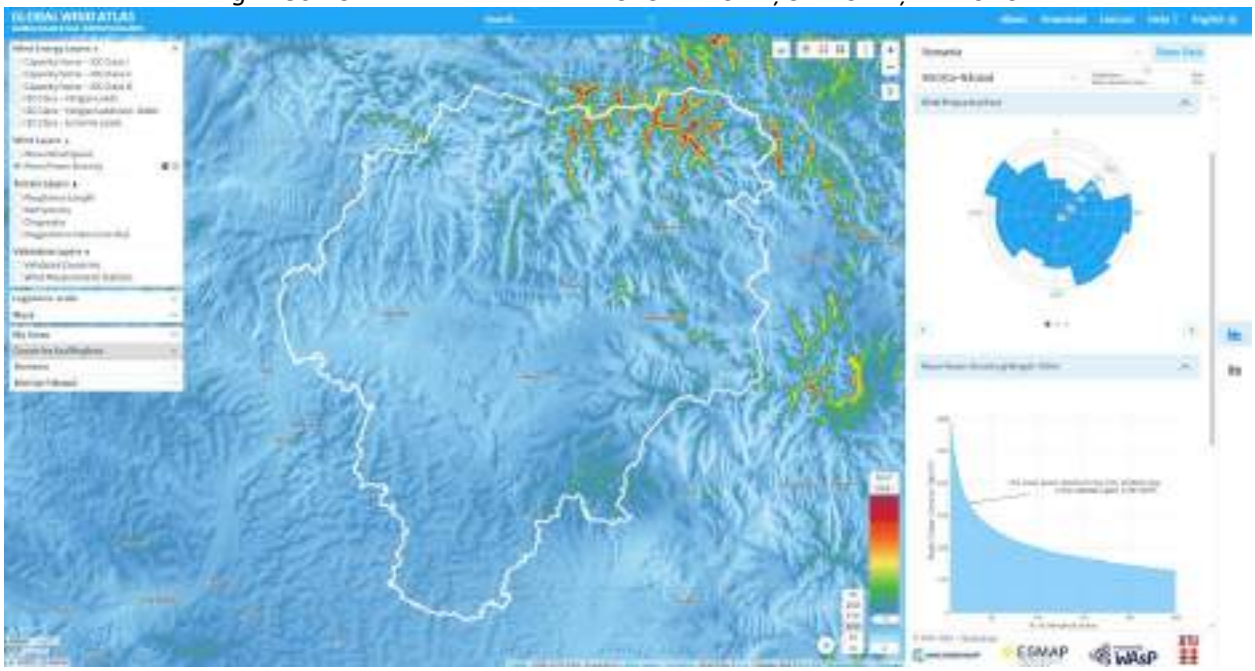

Sursa: Global Wind Atlas.

Biomasă

O altă sursă de energie alternativă este biomasa, al cărei potențial este considerabil la nivelul județului Bistrița-Năsăud, pe fondul prezenței numeroaselor zone rurale și a suprafeței extinse de fond forestier. Aceste caracteristici oferă condiții favorabile pentru valorificarea diverselor forme de biomasă, precum resturile lemnoase, deșeurile agricole și reziduurile provenite din activitățile zootehnice sau agroalimentare.

Principala sursă de biomasă o constituie fondul forestier, care permite colectarea unei game variate de resturi lemnoase — crengi, coajă, rumeguș și alte deșeuri rezultate din exploatarea și prelucrarea lemnului. La acestea se adaugă resturile vegetale provenite din agricultură, precum paiele, cocenii de porumb, tulpinile de floarea-soarelui sau resturile de viță de vie — o resursă relativ abundentă, dar încă insuficient exploatată din punct de vedere energetic. De asemenea, activitățile zootehnice desfășurate în județ generează cantități semnificative de gunoi de grajd, ce poate fi valorificat în instalații de biogaz, oferind o sursă suplimentară de energie verde. Amintim și biodeșeurile municipale, alături de reziduurile din industria agroalimentară, care pot fi integrate în sisteme moderne de digestie anaerobă, pentru a fi folosite în producerea de biogaz.

În prezent, nu există date statistice precise privind potențialul energetic total al biomasei din județul Bistrița-Năsăud, însă, pentru o estimare orientativă, pot fi avute în vedere informațiile privind fondul forestier și cel agricol, prezentate în capitolele anterioare ale acestui studiu.

Capacitățile de producere a energiei și valorificarea acestora în scop energetic

Potrivit celor mai recente date publicate de către Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei, aferente lunii aprilie 2023, puterea instalată totală în capacitățile de producere a energiei electrice din județul Bistrița-Năsăud este de 59,42 MW, provenind din trei surse de energie primară: hidro, solar și eolian. Din punctul de vedere al numărului de unități, predomină capacitățile hidroenergetice (16), urmate de cele solare (13) și cele eoliene (3). În ceea ce privește puterea instalată, ponderea majoritară revine tot capacităților hidroenergetice, cu un total de 38,43 MW, acestea fiind urmate de cele solare (20,70 MW) și cele eoliene (0,285 MW). Cele mai multe unități de producere a energiei electrice din județ sunt localizate în Bistrița (6 unități), Sînicoară (5 unități) și Lechința (4 unități).

Tabel 2.7 SITUAȚIA CAPACITĂȚILOR DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE INSTALATE DE PERSOANELE JURIDICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023

NR. CRT	AGENT ECONOMIC	DENUMIRE CENTRALĂ	LOCALITATE CENTRALĂ	PE (MW)	TIP ENERGIE PRIMARĂ
1	AGRO-CARMOLACT	CEF SIEU ODORHEI	SIEU-ODORHEI	0.1	SOLAR
2	ALESIS	CHEMP ANIES	ANIES	2.1	HIDRO
3	ALPINA BLAZNA [BN]	CEF NIMIGEA	NIMIGEA	1.928	SOLAR
4	BLUE LINE ENERGY	CEF SANICOARA 1	SINICOARA	0.285	SOLAR
5	BLUE LINE ENERGY	CEF SANICOARA 2	SINICOARA	0.285	SOLAR
6	BN SOLAR PARK	CEF LECHINTA 2	LECHINTA	2.926	SOLAR
7	BN SOLAR PARK	CEF LECHINTA 2	LECHINTA	2.073	SOLAR
8	BUDUSEL HIDRO	MHC BUDUSEL	CETATE [BN]	0.891	HIDRO
9	ECOBYN SOLAR	CEF BRANISTEA	BRANISTEA [BN]	0.2	SOLAR
10	ELECTRO MARGO LINE	CEE SINICOARA 1	SINICOARA	0.095	EOLIAN
11	ELECTRO MARGO LINE	CEE SINICOARA 1	SINICOARA	0.095	EOLIAN
12	ELECTRO MARGO LINE	CEE SINICOARA 1	SINICOARA	0.095	EOLIAN
13	GES - GREEN ENERGY SPECIALISTS	CEF LECHINTA 1	LECHINTA	4.62	SOLAR
14	GREEN MOUNTAIN ENERGY	CEF LECHINTA 3	LECHINTA	2.926	SOLAR
15	HYDROSILVANIA	CHEMP IZVORUL BAILOR	RODNA	1.656	HIDRO
16	MHC VALEA MARE	MHC SOMESUL MARE-BARAJ SASARM	SINTEREAG	0.99	HIDRO
17	NOVA POWER & GAS	CEF LIVEZILE	LIVEZILE (BN)	2.874	SOLAR
18	PHOTOVOLTAIK FARM URMENIS	CEF URMENIS	URMENIS	1.5	SOLAR
19	POLIMED COM	CEF BISTRITA 1	BISTRITA	0.652	SOLAR
20	POLIMED COM	CEF BISTRITA 2	BISTRITA	0.331	SOLAR
21	RAIL FORCE	BISTRITA	BISTRITA	0.713	HIDRO
22	RAIL FORCE	BISTRITA	BISTRITA	0.713	HIDRO
23	RAIL FORCE	CHEMP BOLOVANU	BUDACU DE SUS	0.457	HIDRO
24	RAIL FORCE	CHEMP BUDAC 1	BUDACU DE SUS	0.615	HIDRO
25	ROTT HAUS CONSTRUCT	MHC BUDAC 1	BUDACU DE SUS	0.657	HIDRO
26	ROTT HAUS CONSTRUCT	CHEMP BUDAC 2	BUDACU DE SUS	1.87	HIDRO
27	SILVANIA INTERNATIONAL PROD	MHC COBASEL	SANT	0.553	HIDRO
28	SOCIETATEA DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE IN HIDROCENTRALE HIDROELECTRICA	CHE COLIBITA	BISTRITA BARGAULUI	21	HIDRO

NR. CRT	AGENT ECONOMIC	DENUMIRE CENTRALĂ	LOCALITATE CENTRALĂ	PE (MW)	TIP ENERGIE PRIMARĂ
29	UZINSIDER GENERAL CONTRACTOR	UHE I STRAMTORI – FIRIZA	BISTRITA	4.2	HIDRO
30	UZINSIDER GENERAL CONTRACTOR	UHE II NOD PRESIUNE – FERNEZIU	BISTRITA	1.285	HIDRO
31	ZAGRA HIDRO	MHC ZAGRA 1	ZAGRA	0.402	HIDRO
32	ZAGRA HIDRO	MHC ZAGRA 2	ZAGRA	0.331	HIDRO

Sursa: https://anre.ro/participanti-la-piata-de-energie/persoane-juridice/energie-electrica/

Analiza principalilor indicatori ai întreprinderilor din sectorul energetic din județ

În anul 2023, conform datelor Institutului Național de Statistică, sectorul energetic din județul Bistrița-Năsăud cuprindea 23 de unități locale active, cu una mai puțin decât în anul 2013. Dintre acestea, 22 erau microîntreprinderi, iar una era întreprindere mijlocie – Sucursala de Distribuție a Energiei Electrice Bistrița (Electrica).

Cifra de afaceri cumulată a companiilor din acest sector a ajuns, în anul 2023, la 123 milioane lei, înregistrând o creștere de 23% față de anul 2013 (100 milioane lei). În contrast, volumul investițiilor nete realizate de sectorul energetic a înregistrat o scădere de 63,6%: de la 77 milioane lei în anul 2013 la aproximativ 28 milioane lei în anul 2023.

În ceea ce privește forța de muncă angajată în acest sector, vedem o ușoară creștere pe parcursul intervalului analizat, numărul salariaților ajungând la 389 în anul 2023 - o majorare de 13,1% față de nivelul înregistrat în 2013.

Raportat la câștigul salarial mediu lunar net, sectorul energetic oferă cele mai ridicate salarii din industria județeană: salariul mediu net lunar a atins, în anul 2023, suma de 5.931 lei, (în creștere cu 103,9% față de nivelul din 2013). Acesta depășea cu 72,9% media salarială din sectorul industrial al județului, situându-se foarte aproape de media regională (cu doar 0,5% sub aceasta). Totuși, raportat la media națională a sectorului energetic, salariile din județul Bistrița-Năsăud erau cu 17% mai mici.

Fig. 2.87 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL ENERGETIC DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2013-2023

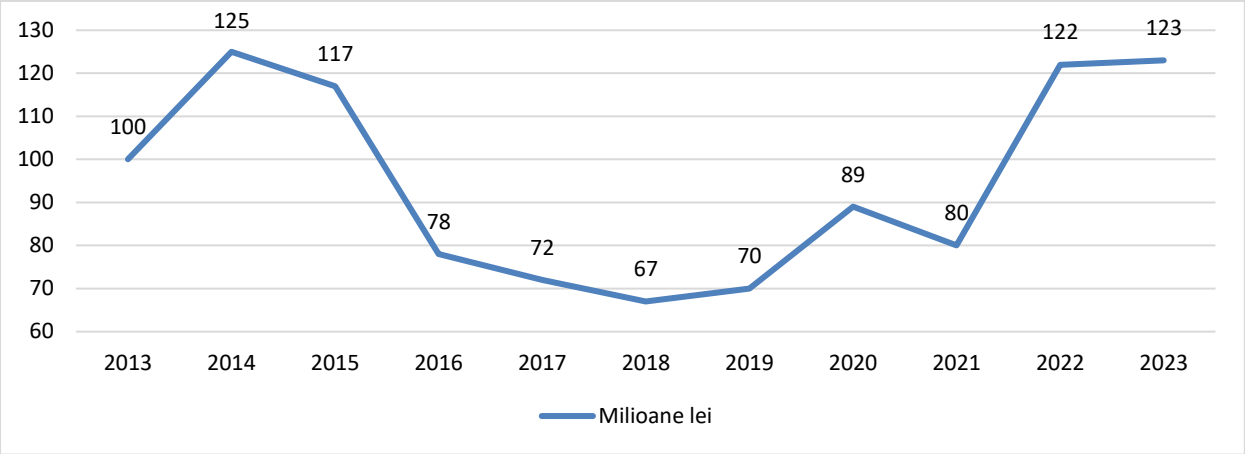

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

2.10. Construcțiile

Analiza indicatorilor principali ai întreprinderilor din domeniul construcțiilor din județ

Conform datelor disponibile pe platforma Tempo a INS, în anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau active 1.601 de unități locale specializate în construcții, numărul acestora înregistrând o creștere de 140,4% comparativ cu anul 2013. Dintre acestea, 1.431 (89,4%) erau microîntreprinderi, 153 (9,6%) erau întreprinderi mici, iar 17 (1,1%) erau întreprinderi mijlocii. În același an, unitățile locale active în sectorul construcțiilor au generat o cifră de afaceri de aproximativ 3.290 milioane de lei, valoare de peste 5,7 ori mai mare comparativ cu cea înregistrată în anul 2013.

În același an, investițiile nete realizate la nivel județean de către unitățile locale din sectorul construcțiilor au însumat 316 milioane de lei, marcând o creștere de peste 10 ori față de valoarea înregistrată în anul 2013. Din perspectiva volumului de investiții, sectorul construcțiilor s-a situat pe al doilea loc în județ, după industria prelucrătoare.

Potrivit Institutului Național de Statistică, firmele de construcții cu cei mai mulți angajați din județ sunt: Frasinul, CML.RO, Dimex 2000 Company, Îndemânarea Prodcom, M.I.S. Grup, Far Foundation, Dacia Asphalt, Datacor, Miron Construct și Amicii Building, fiecare dintre acestea având peste 100 de salariați.

Fig. 2.88 NUMĂR DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023

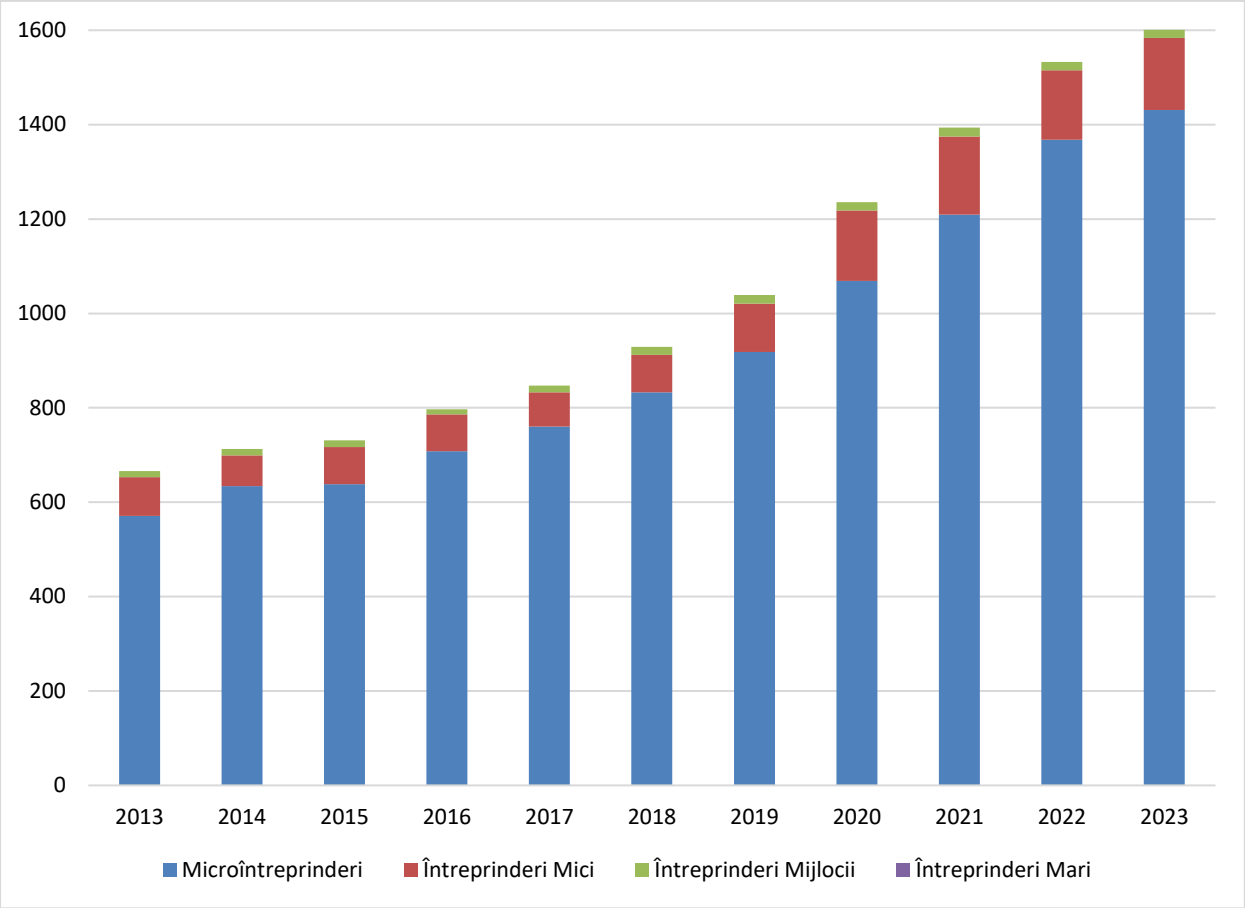

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.89 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

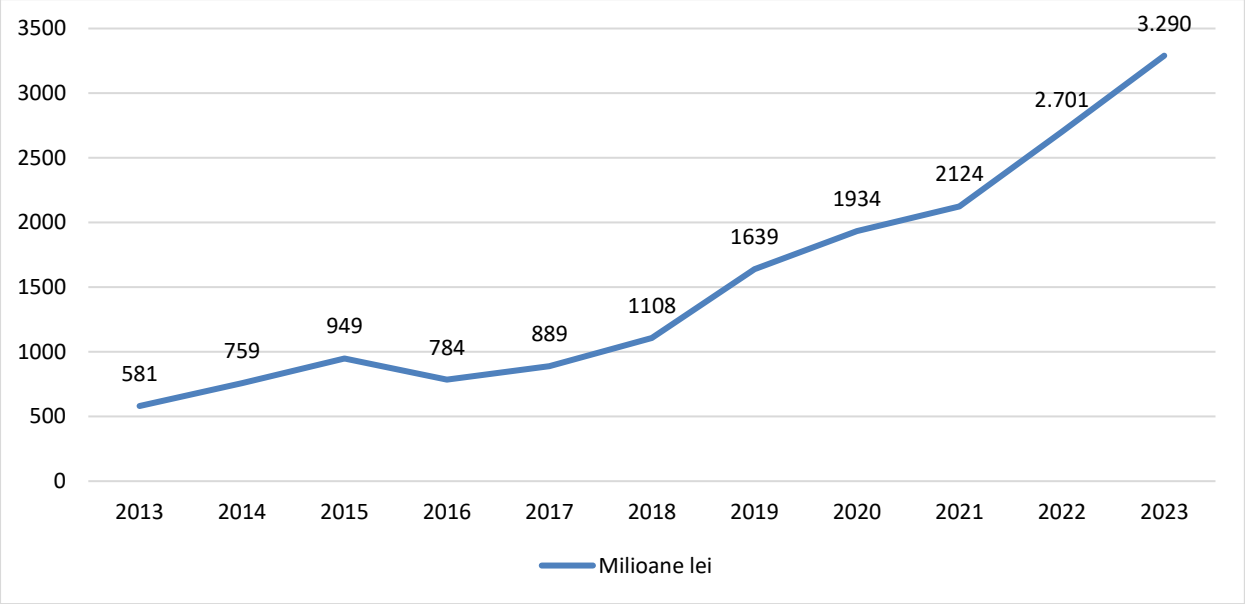

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.90 INVESTIȚIILE NETE REALIZATE DE UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

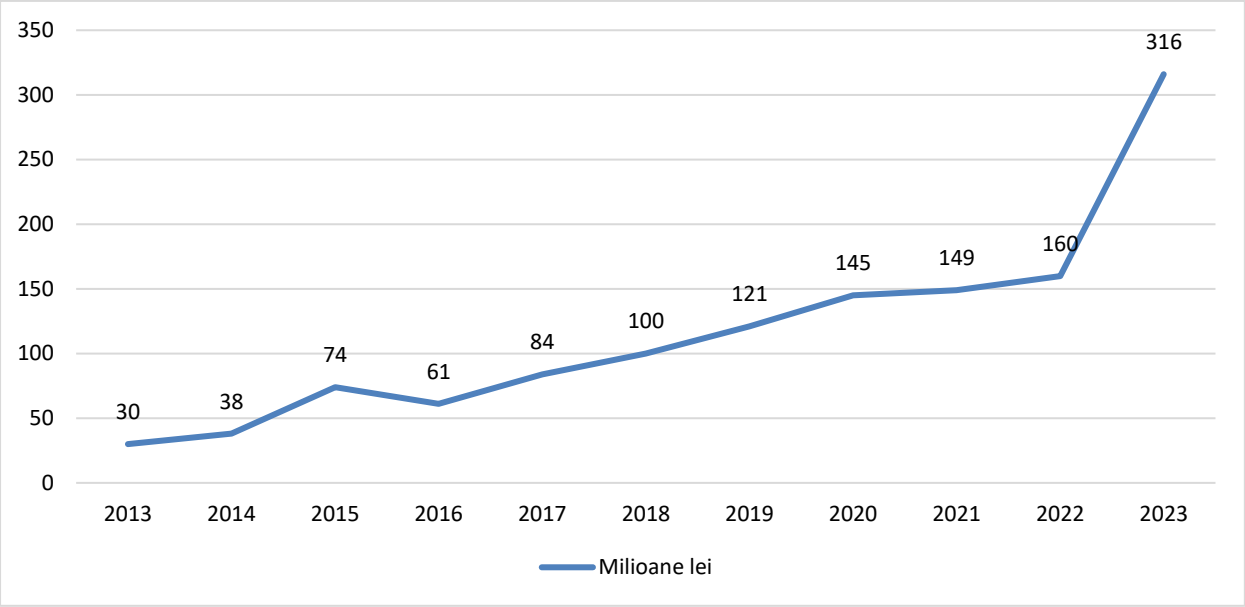

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Analiza forței de muncă din sectorul construcțiilor

În anul 2023, unitățile locale active în sectorul construcțiilor din județul Bistrița-Năsăud au cumulat 7.589 angajați, înregistrând o creștere de 65% față de anul 2013. Ca urmare, ponderea angajaților din construcții în totalul salariaților din județ a crescut de la 7,8% în anul 2013 la 11% în anul 2023.

Fig. 2.91 EFECTIVUL DE SALARIAȚI DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 - 2023

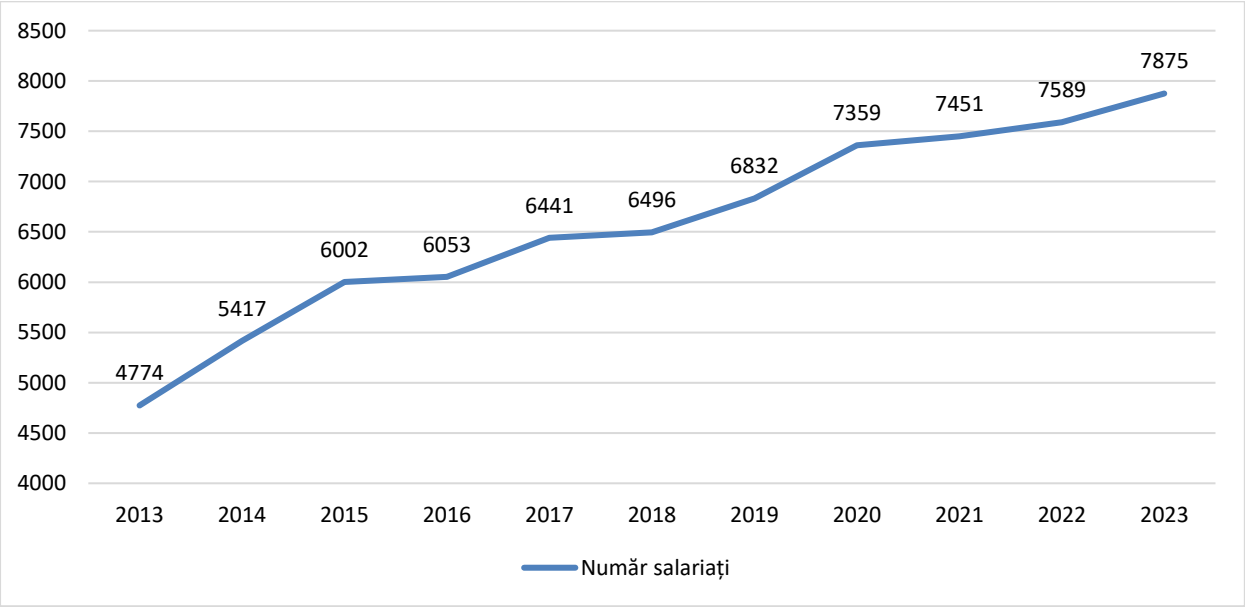

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.92 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR, 2023

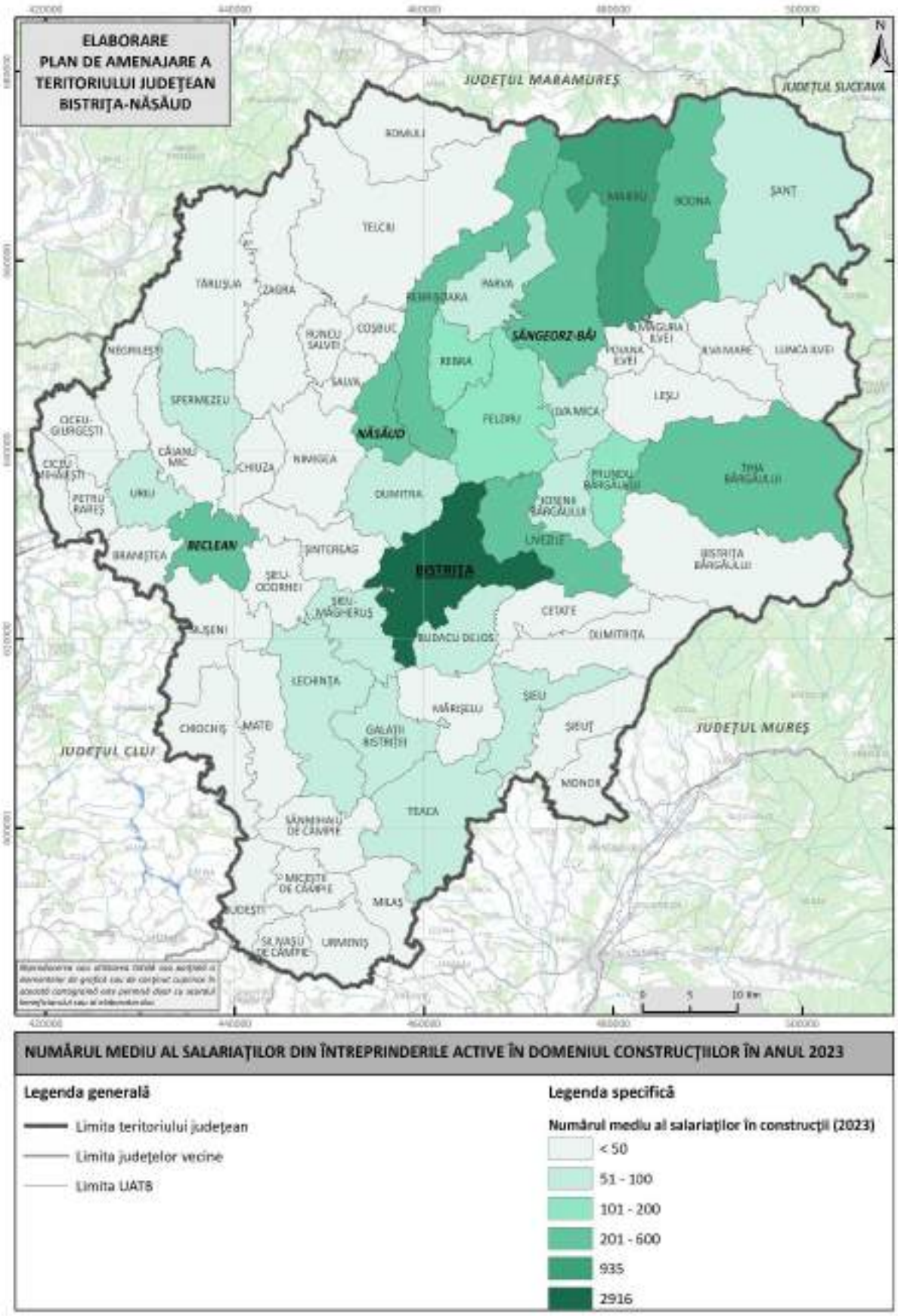

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Potrivit datelor INS, în anul 2023, aproximativ 13.000 de persoane din județul Bistrița-Năsăud erau ocupate în sectorul construcțiilor; dintre acestea, în jur de 5.125 (39,4%) persoane desfășurau activități pe cont propriu, atât pe teritoriul României, cât și în străinătate.

Salariul mediu net lunar în construcții, înregistrat în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023, a fost de 3.818 lei. Comparativ cu anul 2013, acesta a crescut cu aproximativ 309,2%. Față de media salarială județeană, salariul din construcții era cu 10,8% mai ridicat, însă se situa cu 5,6% sub media regională și cu 11,8% sub media națională la nivel de sector.

2.11. Serviciile economice

Analiza indicatorilor principali ai întreprinderilor cu profil de servicii din județ

Potrivit datelor furnizate de INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud înregistra 6.652 de unități locale active în sectorul serviciilor, acestea reprezentând circa 67,7% din totalul unităților locale active din județ. Comparativ cu anul 2013, numărul acestora a crescut cu 57,7%, menținând un trend ascendent pe întreaga perioadă analizată.

Sectorul serviciilor este caracterizat de un grad ridicat de fragmentare, activitatea economică desfășurându-se în principal prin intermediul unor firme de mici dimensiuni. În anul 2023, cea mai mare parte (94,2%) a unităților locale din județ care activau în servicii erau microîntreprinderi, acestea fiind urmate de întreprinderile mici (5,2%), în timp ce întreprinderile mijlocii reprezentau doar 0,6% din total. Din categoria întreprinderilor mari făceau parte două companii din județ – Diatours și Compania Națională Poșta Română.

La nivel județean, observăm că predomină firmele specializate în activități comerciale, acestea reprezentând 37,5% din totalul unităților locale active în sectorul serviciilor. De asemenea, un număr important de unități își desfășoară activitatea în domeniul transporturilor și depozitării (pondere de 17,8%). În proporții mai reduse, unitățile locale din județ activează și în activitățile profesionale, științifice și tehnice (11,5%), HORECA (7,4%), precum și în serviciile administrative și de suport (4,8%). Cele mai puțin reprezentate sectoare, din perspectiva numărului de unități locale active, sunt învățământul (1,3%), intermedierile financiare și asigurările (1,8%) și activitățile culturale și recreative (2,3%).

Între anii 2013 și 2023, numărul unităților locale active a înregistrat cele mai mari creșteri procentuale în cazul învățământului (+248%), al sănătății și asistenței sociale (+223%), al tehnologiei informației și comunicațiilor (+172,8%), al activităților culturale și recreative (+129,9%), respectiv în sectorul tranzacțiilor imobiliare (+111,4%). Ritmuri de creștere mai modeste au caracterizat activitățile de comerț (+16,4%), HORECA (+54,4%), respectiv serviciile

administrative și de suport (+82,8%). Dacă analizăm creșterea în termeni absoluți, cele mai consistente majorări s-au observat în transport și depozitare (+563 unități), activități profesionale, științifice și tehnice (+364 unități) și comerț (+351 unități).

Fig. 2.93 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE CLASE DE MĂRIME, 2013-2023

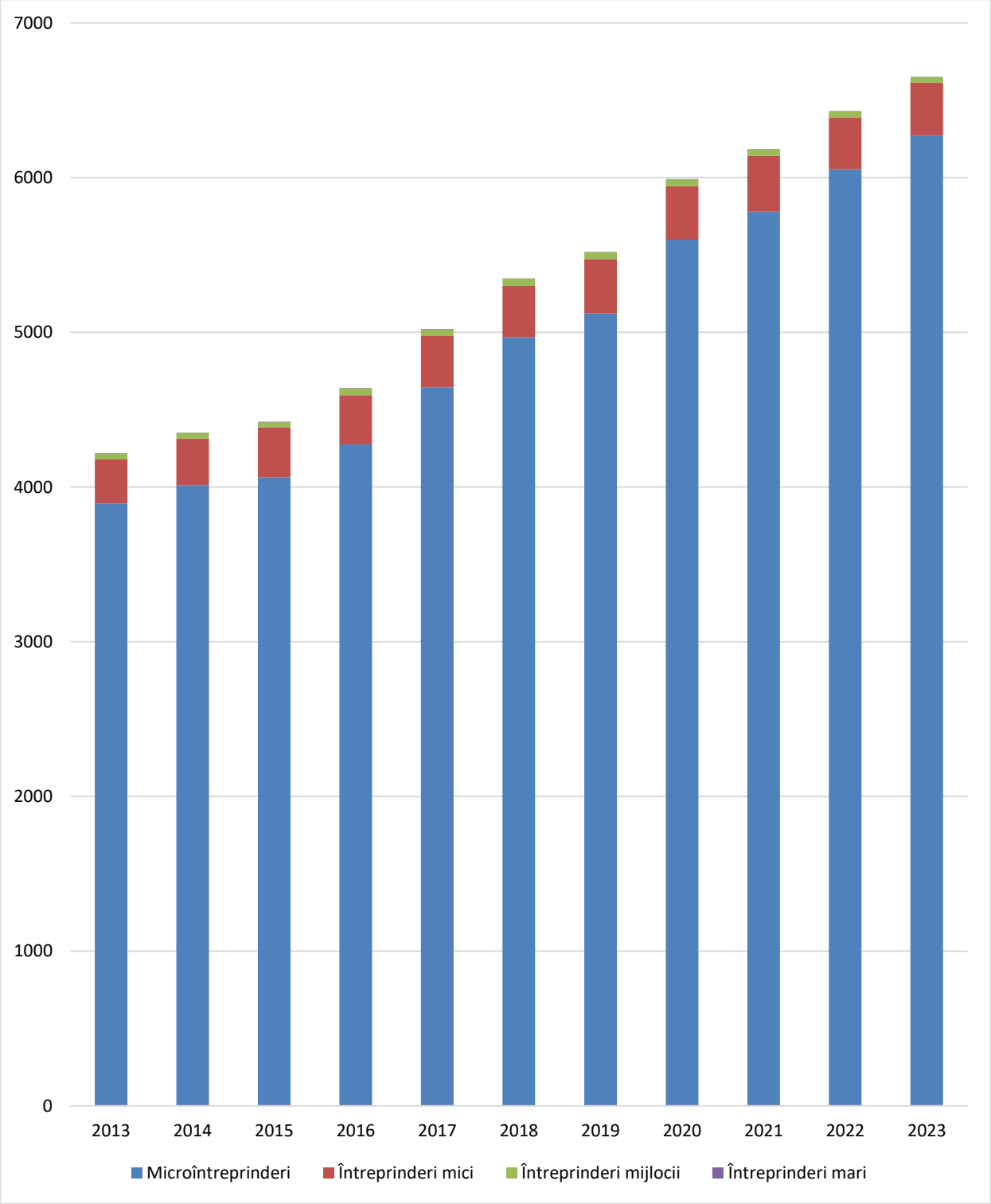

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.94 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ, 2023

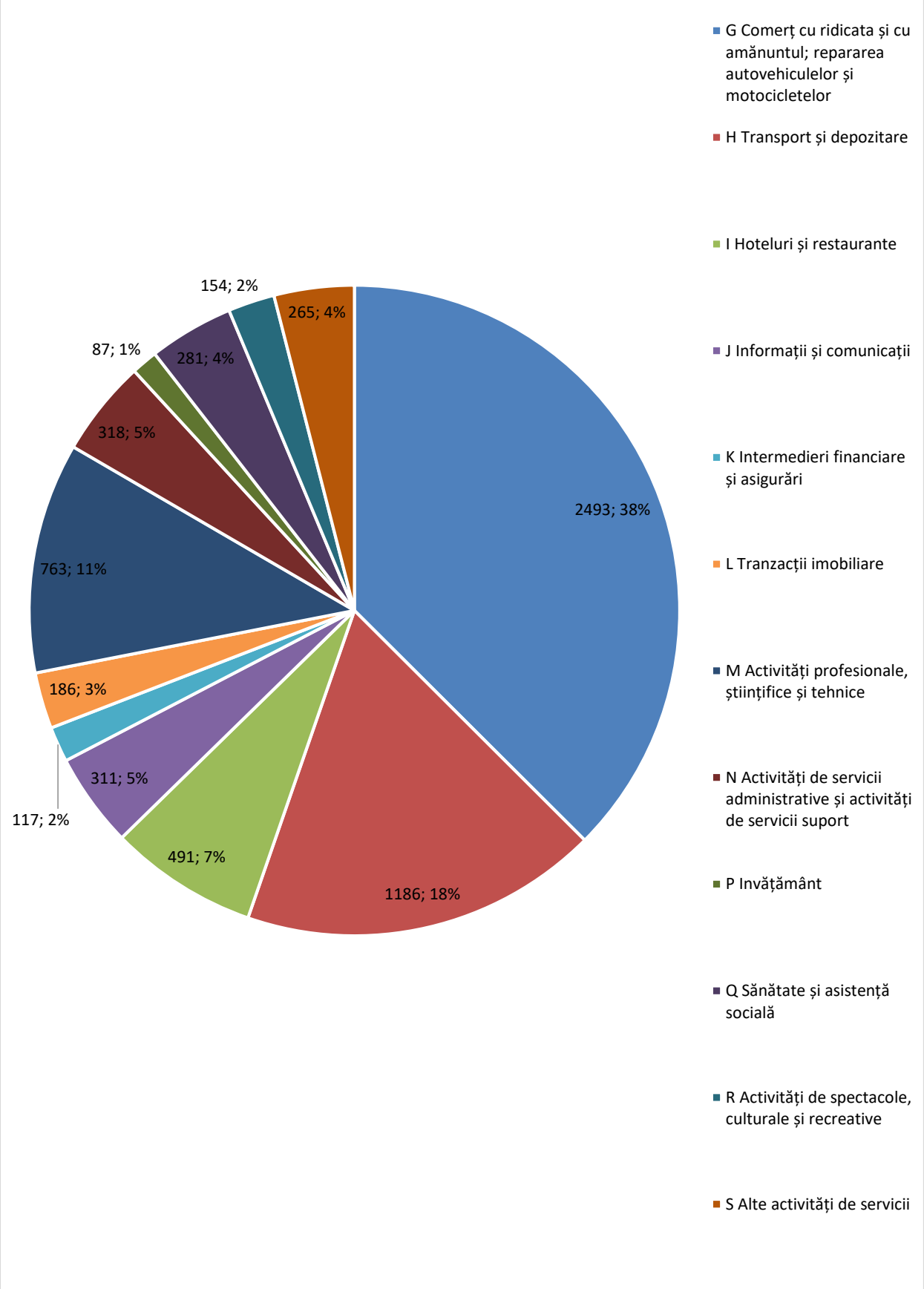

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.95 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL SERVICIILOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2013 VS 2023

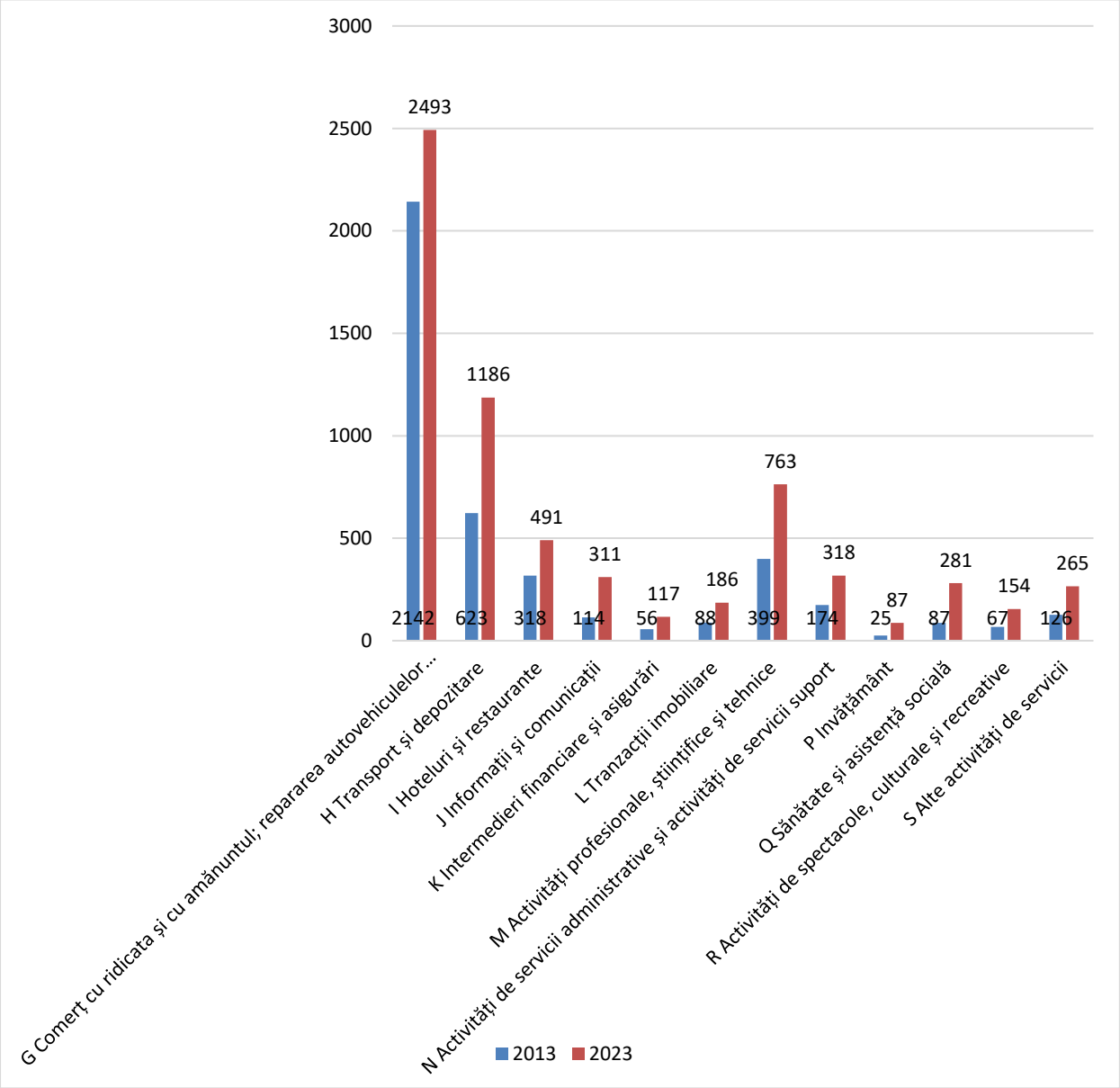

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În perioada 2013-2023, cifra de afaceri a unităților locale active din sectorul serviciilor din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o creștere considerabilă, de 141,7%, urcând de la 3.929 milioane lei (în 2013) la 9.498 milioane lei (în 2023).

Conform datelor INS pentru anul 2023, cea mai mare parte a cifrei de afaceri din servicii a fost generată de comerț, care a contribuit cu 66,5% din totalul indicatorului. Pe locul secund s-a situat subdomeniul transporturilor și depozitării, cu o pondere de 17,3%. Celelalte ramuri au avut contribuții mai reduse: tranzacțiile imobiliare, închirierile și activitățile de servicii dedicate în principal întreprinderilor (inclusiv activitățile profesionale, științifice și tehnice, precum și serviciile administrative și de suport) au însumat 6,4%, iar sectorul HORECA a contribuit cu 3,9%.

Cele mai mici ponderi în cifra de afaceri a serviciilor din județ au fost înregistrate de învățământ (0,1%), IT&C (1,6%), respectiv sănătate și asistență socială (1,9%).

Fig. 2.96 EVOLUȚIA CIFREI DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MILIOANE LEI)

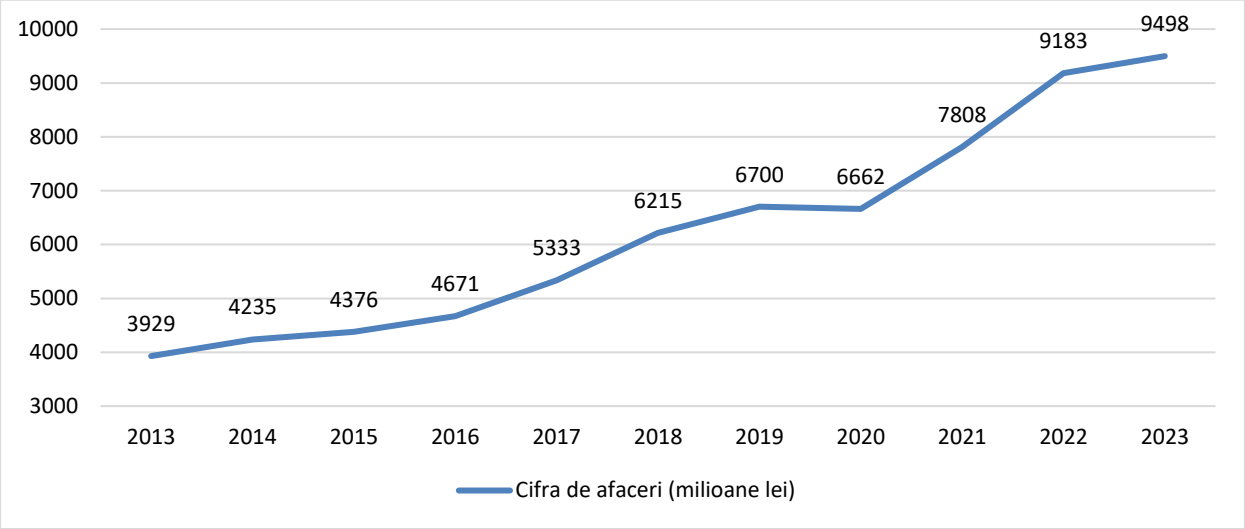

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.97 CIFRA DE AFACERI A UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2023 (MILIOANE LEI)

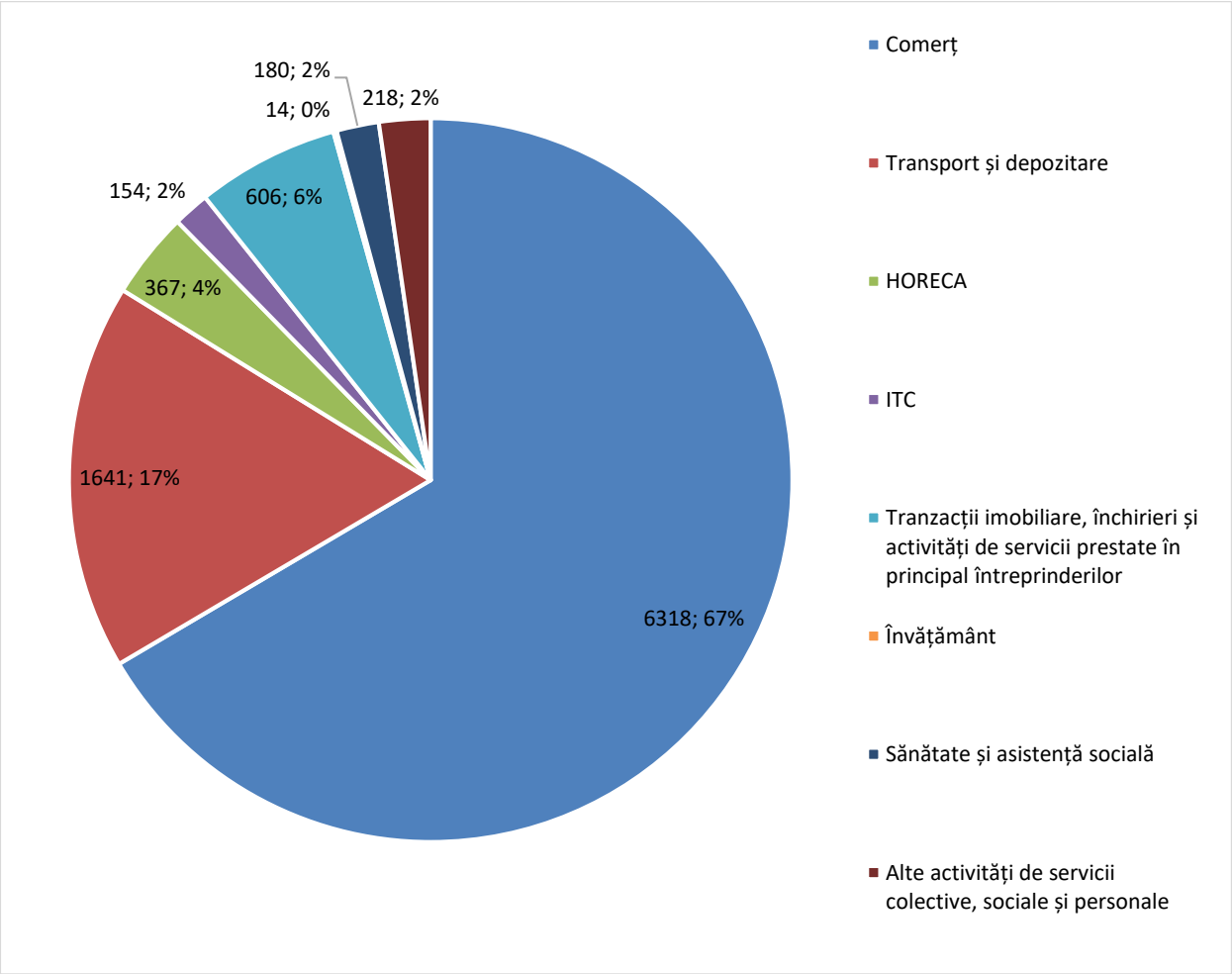

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În același interval de timp (2013–2023), investițiile nete ale unităților locale active din sectorul județean de servicii au urmat un trend general ascendent. Cel mai mare volum al investițiilor a fost înregistrat în anul 2023, când acestea au atins valoarea de 485 milioane lei, (marcând o creștere de 230% comparativ cu anul 2013, când investițiile se ridicau la 147 milioane lei). Chiar dacă în anii 2017 și 2020 s-au înregistrat scăderi ale investițiilor în sectorul serviciilor de piață față de anii precedenți, în anii următori acestea și-au reluat creșterea, contribuind la menținerea unei evoluții generale pozitive pe parcursul perioadei analizate.

Fig. 2.98 DINAMICA INVESTIȚIILOR NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MILIOANE LEI)

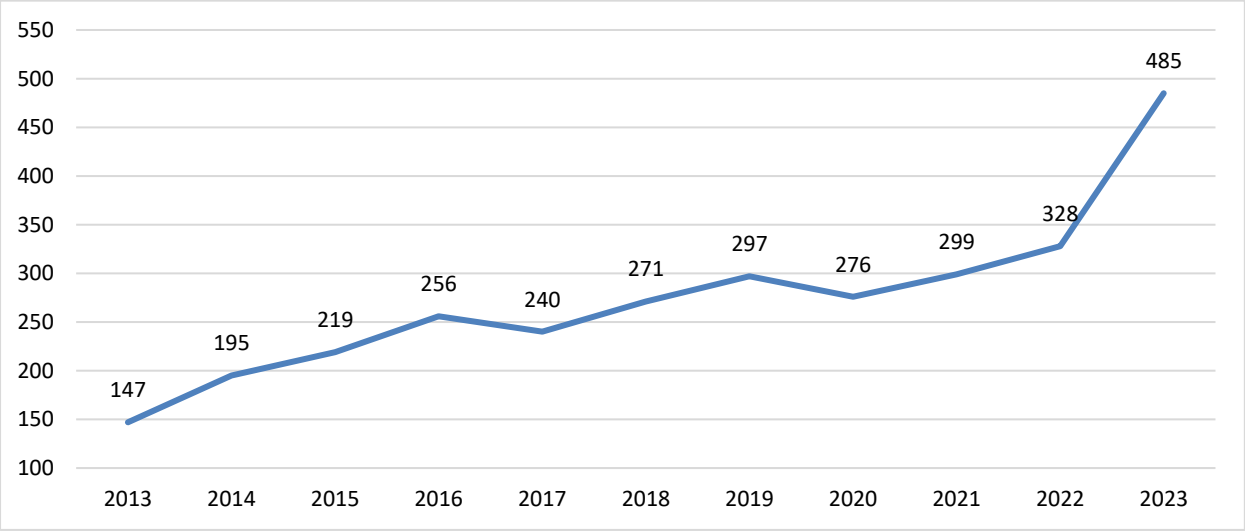

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2023, INS arată că cele mai mari investiții au fost realizate de unitățile locale din domeniul transporturilor, acestea cumulând 29,9% din totalul investițiilor; aproape la egalitate, comerțul a contribuit cu 29,3% din volumul investițional. Tranzacțiile imobiliare, activitățile de închiriere și serviciile prestate în principal întreprinderilor s-au situat pe locul al treilea, cu o contribuție totală de 17,9% din volumul investițiilor. Sectorul HORECA a însumat 10,3%, iar sănătatea și asistența socială a avut o pondere de 6,8% în total. Celelalte subdomenii au atras cote semnificativ mai mici din totalul investițiilor realizate în sectorul serviciilor: alte activități de servicii au însumat 2,7%, IT&C a reprezentat 2,5%, iar învățământul 0,6%.

Fig. 2.99 INVESTIȚIILE NETE ALE UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUB-DOMENII DE SERVICII, 2023 (MILIOANE LEI)

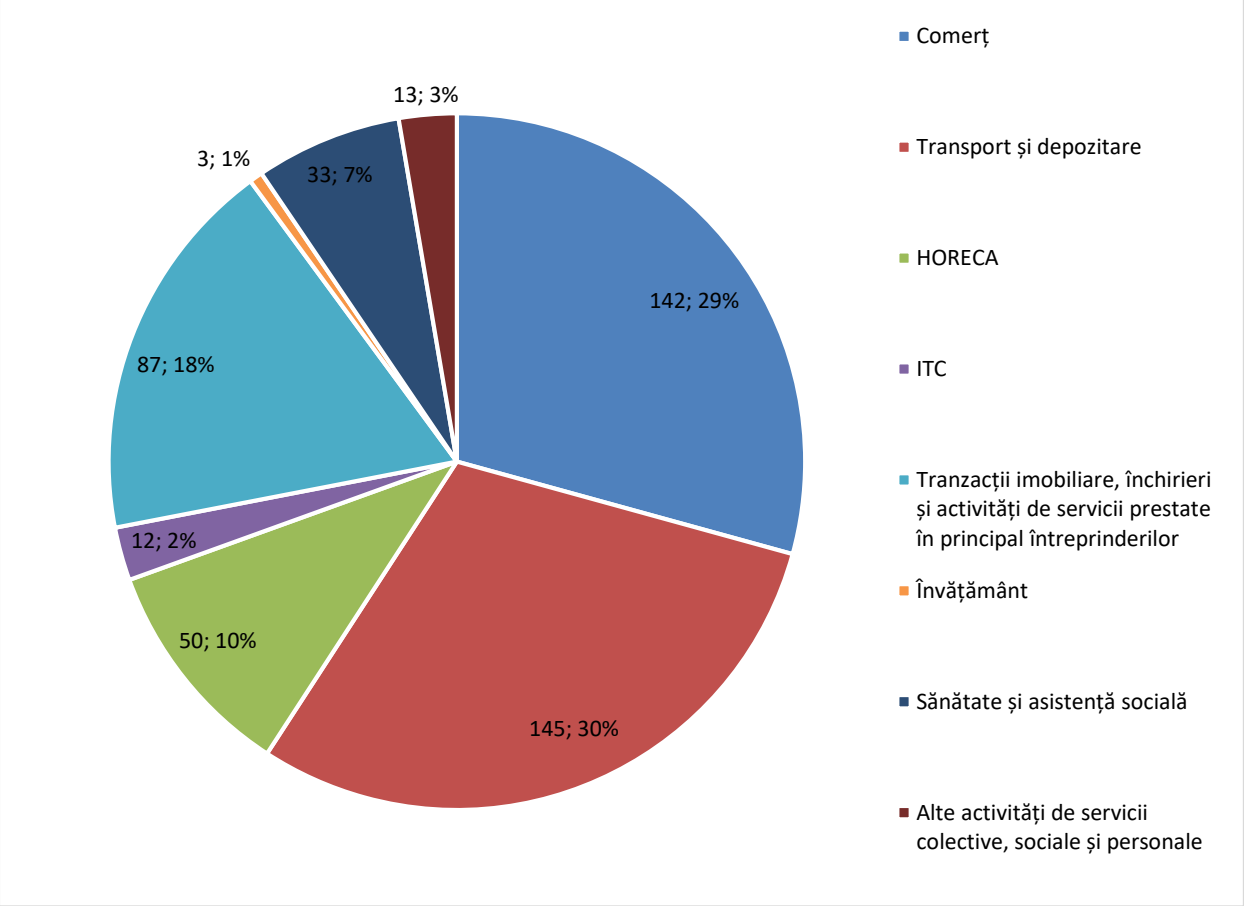

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Analiza forței de muncă din domeniul serviciilor de piață

În anul 2023, în sectorul serviciilor din județul Bistrița-Năsăud erau ocupate aproximativ 46.900 de persoane, înregistrându-se astfel o creștere de 4,7% față de anul 2013. În perioada 2013–2023, numărul persoanelor ocupate în sectorul serviciilor din județul Bistrița-Năsăud a cunoscut fluctuații ușoare. În prima parte a intervalului analizat (2013–2018), nivelul ocupării s-a menținut în jurul unei medii de 44 de mii de persoane, cele mai scăzute valori fiind consemnate în 2015 (43,3 mii) și în 2017 (43,5 mii). Începând cu anul 2019, datele arată o tendință de ușoară creștere a numărului de persoane ocupate în sectorul serviciilor de piață, culminând cu anul 2022, când s-a atins cel mai ridicat nivel al perioadei – 48,4 mii persoane ocupate. În anul 2023, populația ocupată în sectorul serviciilor de piață a înregistrat o scădere de 3,1% comparativ cu anul anterior.

Analiza distribuției populației ocupate pe subdomenii ale serviciilor evidențiază că, în sfera serviciilor de piață, principalele ramuri, în funcție de ponderea în totalul populației ocupate, au fost: comerțul (35,4%), transportul și depozitarea (16,6%), sănătatea și asistența socială (14,1%), învățământul (10,9%) și activitățile din domeniul HORECA (7%). În contrast, subdomenii

precum tranzacțiile imobiliare (0,4%), IT&C (1,1%) și intermedierile financiare și asigurările (1,5%) au înregistrat cele mai reduse ponderi.

Fig. 2.100 EVOLUȚIA POPULAȚIEI OCUPATE CIVILE ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023 (MII PERSOANE)

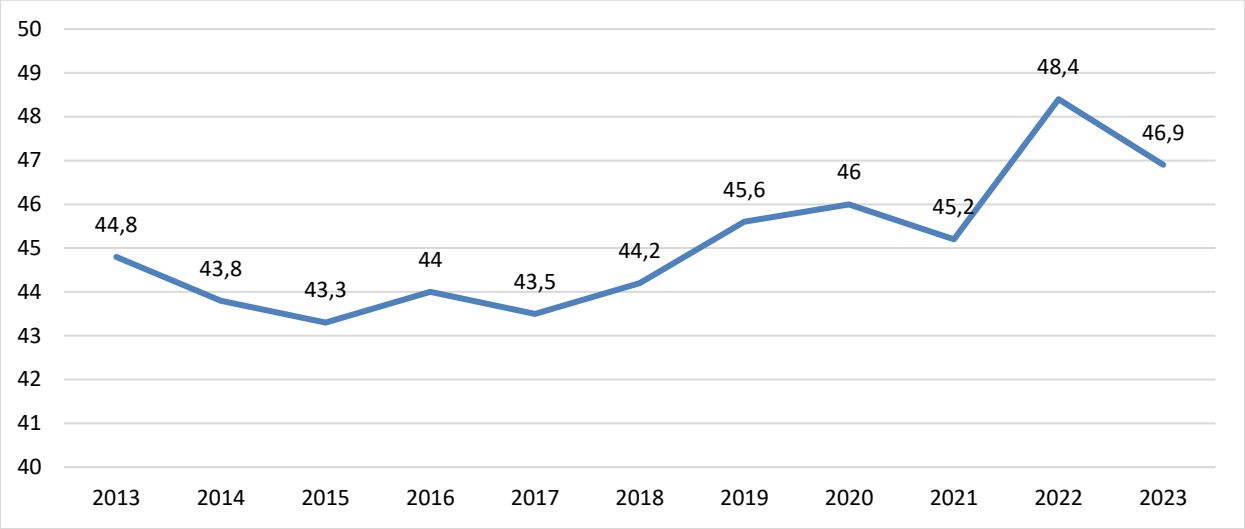

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.101 POPULAȚIA DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD OCUPATĂ ÎN SERVICII, 2023 (MII PERSOANE)

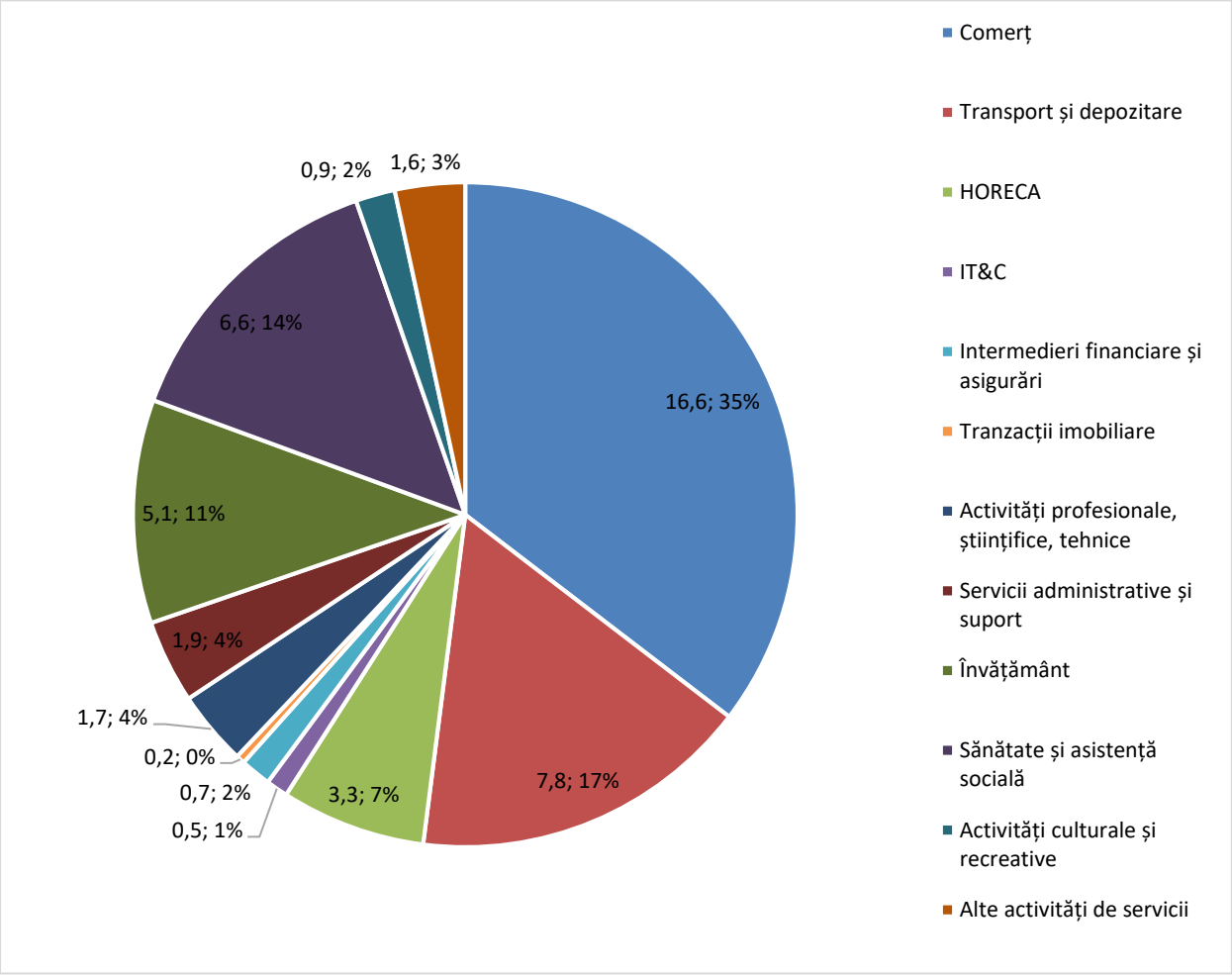

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit datelor INS, în anul 2023, numărul salariaților din sectorul serviciilor din județul Bistrița-Năsăud a ajuns la 35.125 persoane, marcând o creștere de 18,5% comparativ cu anul 2013. Pe subdomenii, cele mai mari creșteri ale numărului de salariați s-au înregistrat în HORECA (+60,6%), tranzacții imobiliare (+55,6%), sănătate și asistență socială (+36,6%), transport și depozitare (+31,1%), respectiv în alte activități de servicii (+26,7%).

În schimb, unele subdomenii au cunoscut scăderi: activitățile cultural-recreative au înregistrat un declin de 25,7%, intermedierile financiare de 14,5%, iar învățământul a consemnat o scădere de 5,3% a numărului de salariați.

În același an, structura salariaților din sectorul serviciilor era dominată de comerț (care concentra 34,1% din totalul angajaților). Acesta era urmat de domeniul sănătății și asistenței sociale (15,7%) și de învățământ (14,6%). Procente semnificative s-au înregistrat și în transport și depozitare (11,2%), precum și în HORECA (7,4%). Serviciile administrative și de suport dețineau o pondere de 5,5%, iar activitățile profesionale, științifice și tehnice cumulau 3,8% din totalul salariaților din serviciile județului Bistrița-Năsăud. Ponderi mai mici au fost înregistrate în activitățile culturale și recreative (2,5%), intermedieri financiare și asigurări (1,9%), alte activități de servicii (1,5%), IT&C (1,4%) și tranzacții imobiliare (0,5%)

În anul 2023, cele mai bine remunerate ramuri ale sectorului de servicii din județul Bistrița-Năsăud au fost intermedierile financiare și asigurările (salariu mediu net lunar de 4.485 lei), alături de sănătate și asistență socială (3.980 lei), învățământ (3.941 lei), IT&C (3.910 lei), respectiv activități profesionale, științifice și tehnice (3.798 lei). Toate aceste domenii au consemnat salarii medii superioare nivelului mediu județean, situat la 3.447 lei.

Celelalte subdomenii ale sectorului de servicii au înregistrat niveluri salariale sub media județeană: tranzacții imobiliare (3.141 lei), transport și depozitare (2.982 lei), activități culturale și recreative (2.929 lei), comerț (2.759 lei), servicii administrative și de suport (2.644 lei), alte activități de servicii (2.286 lei) și HORECA (2.263 lei).

În toate subdomeniile serviciilor, salariile medii oferite la nivelul județului Bistrița-Năsăud au fost mai mici decât cele din Regiunea Nord-Vest și, cu atât mai mult, față de mediile naționale. Diferențele cele mai mari se înregistrează în domeniile de IT&C, intermedieri financiare, activități profesionale și transporturi.

Fig. 2.102 EVOLUȚIA EFECTIVULUI DE SALARIAȚI ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, LA SFÂRȘITUL ANULUI, 2013-2023

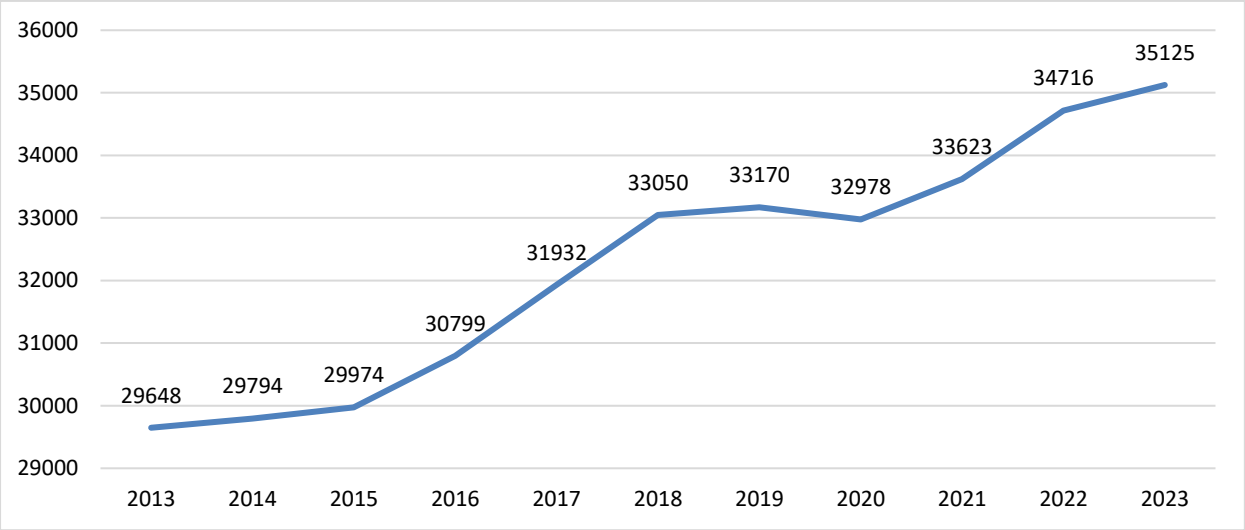

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.103 EVOLUȚIA EFECTIVULUI DE SALARIAȚI ÎN SUBDOMENIILE DE SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 VS 2023

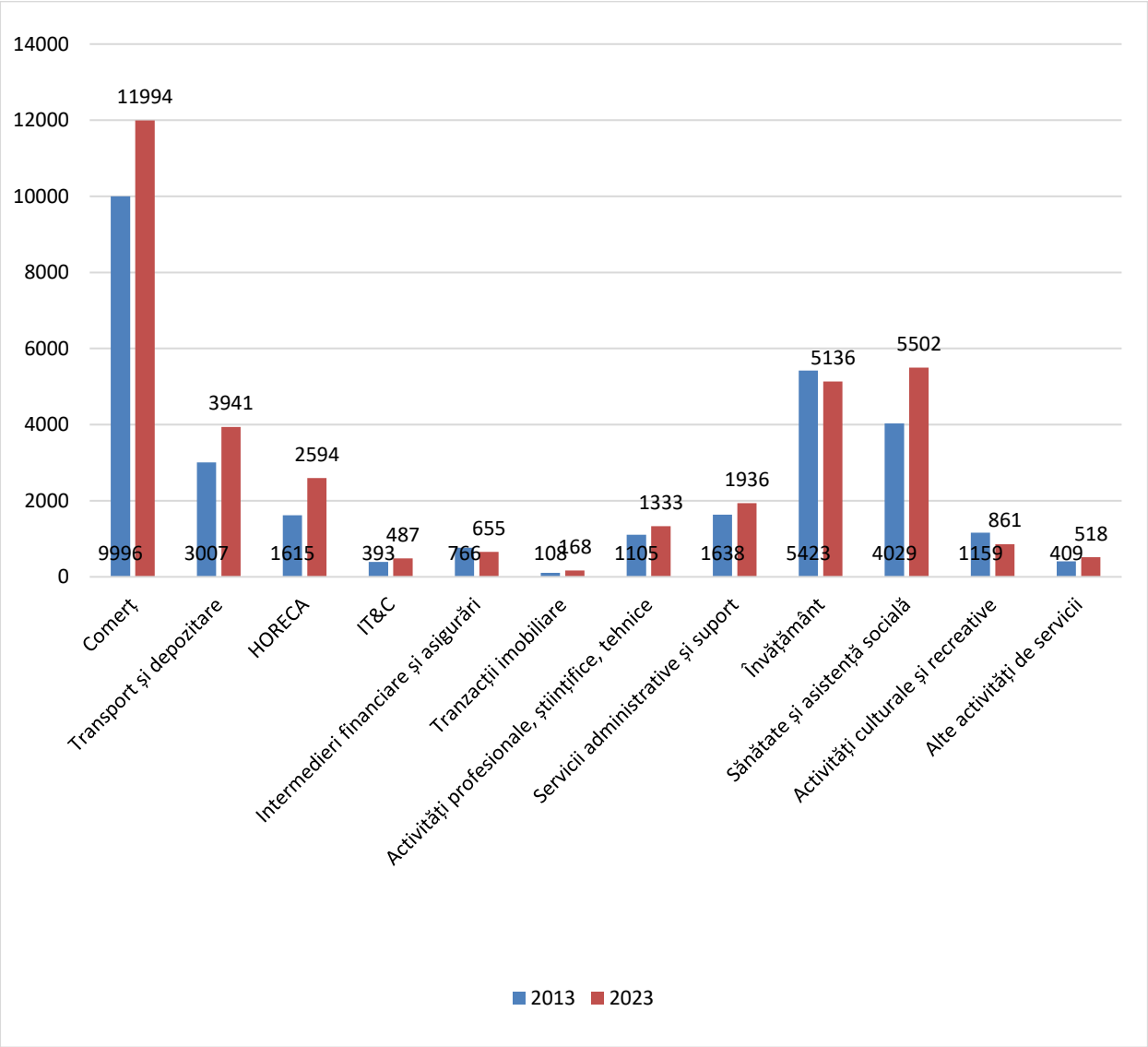

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.104 EFECTIVUL DE SALARIAȚI ÎN SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2023

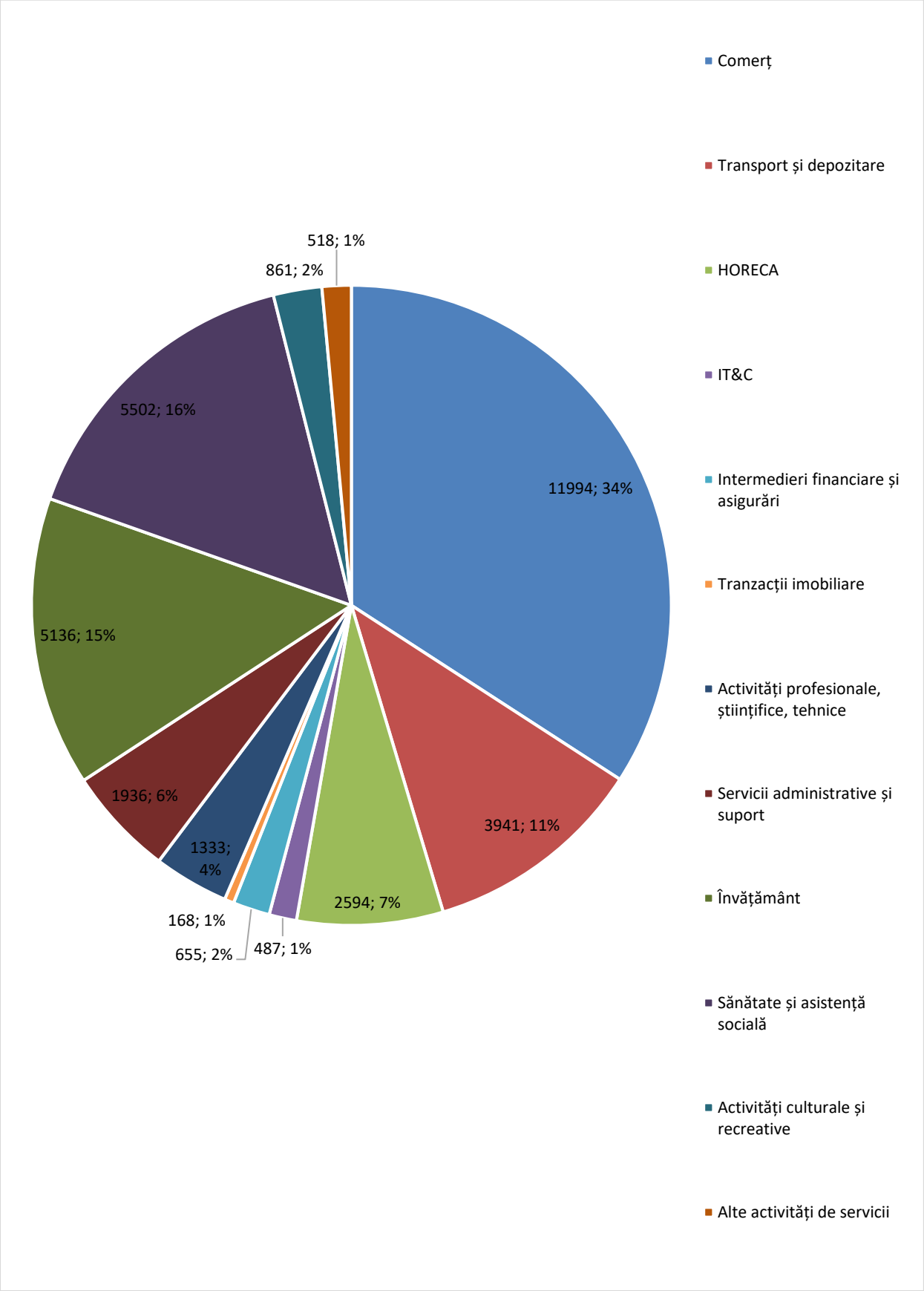

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.105 SALARIUL MEDIU NET LUNAR ÎN SUB-DOMENIILE DE SERVICII LA NIVEL JUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL, 2023

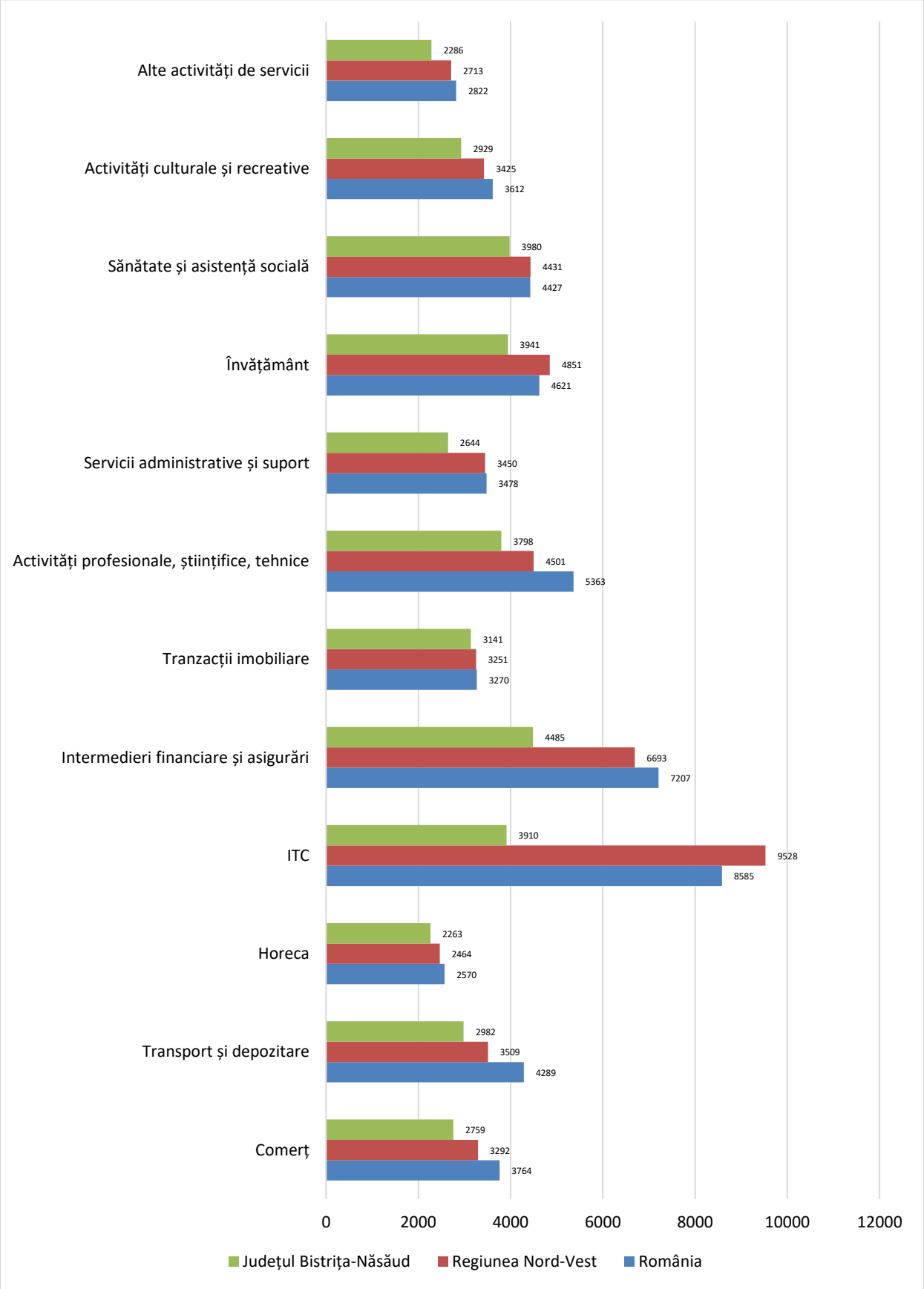

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.106 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN DOMENIUL SERVICIILOR, 2023

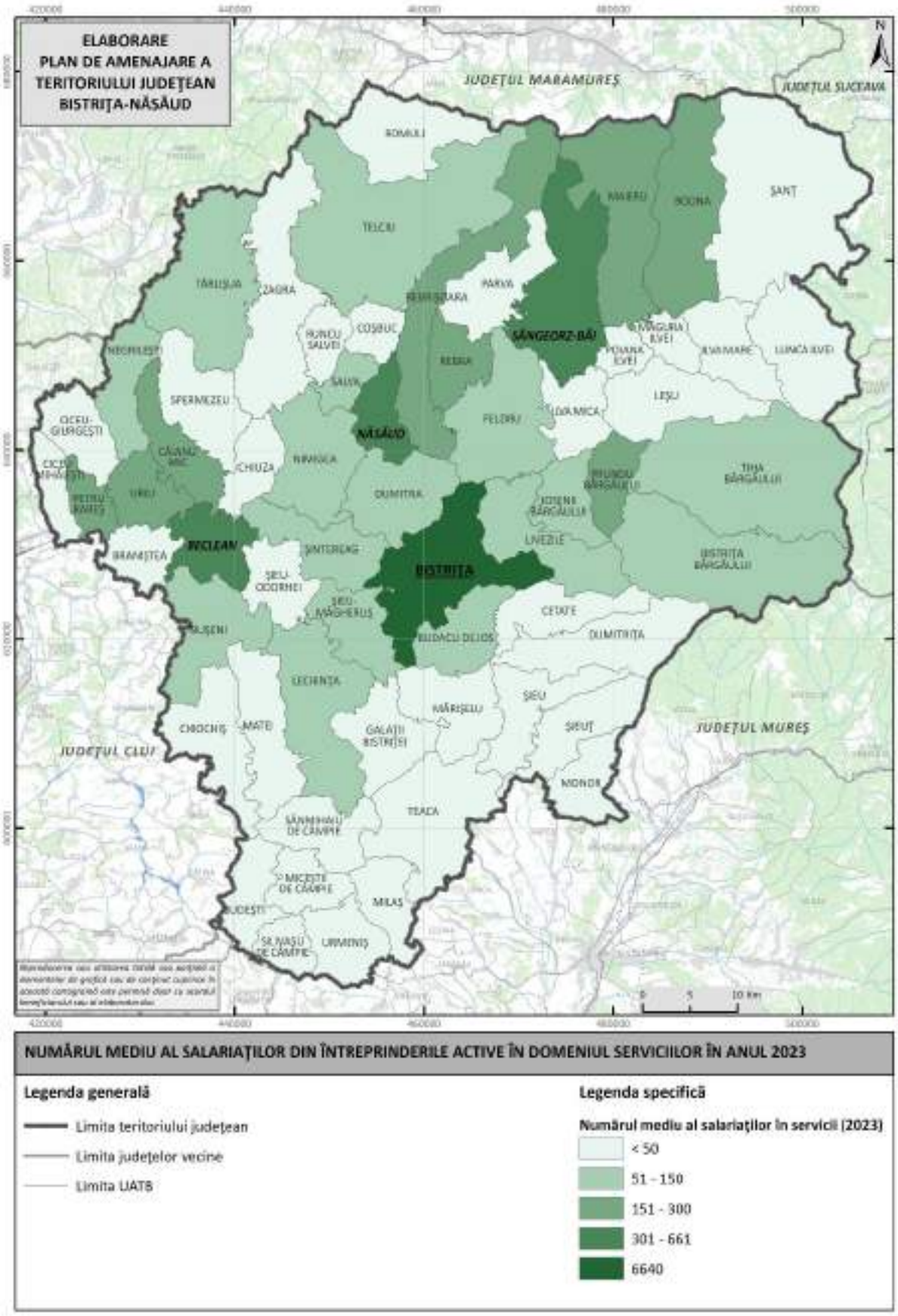

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Analiza subdomeniului de comerț

Conform INS, în anul 2023, în domeniul comerțului din Bistrița-Năsăud erau active 2.493 de unități locale. Acestea au generat o cifră de afaceri totală de 6.318 milioane lei, având 11.994 de salariați. După cifra de afaceri, cele mai reprezentative companii din acest sector cuprind:

- Comerț cu autovehicule: Express Motors, Central Motors, Rubin, Comsig Automobile și Comautosport;
- Întreținerea și repararea autovehiculelor: Servlact, Plus Filadelfia Autoservice, ATP Motors, West-Car Service și Automobile Rulate;
- Comerț cu piese si accesorii pentru autovehicule: Anvelo Mital, Autolak Distribution, Comsig Grup, Unix Auto și Center Electric;
- Activități de intermediere în comerțul cu ridicata: Asirex Star, Euro Line, Birotică Transilvania, CC Pro Equipment, Silvermist și EN Ghedi Distribution;
- Comerț cu ridicata al produselor agricole brute și al animalelor vii: Agrocom LCD, Getuta Skin, Vartosim Business, UNC Zoofarm și Agricola Ardeal Cooperativă Agricolă;
- Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului: Punctual Comimpex, Roxana, Coca-Cola HBC Romania, Amerimarc și Selgros Bistrița.
- Comerț cu ridicata al bunurilor de consum: Bistri-Vet, Rociro, Ikon Trading, Interbrands Marketing Distribution și Aquila Part Prod;
- Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații: Rebtech, Ataline Prosistem, Loyal Center, Service Center Bistrița și Datacor Distribution;
- Comerț cu ridicata al altor mașini, echipamente și furnituri: Komax Testing România, Davalex Rus, ACL Mobile Car Wash, Fermierul Bistrița și Gheorghiță Com;
- Comerț cu ridicata specializat al altor produse: Macon, Meda Plast Transilvania, Tinu House, Globex Tradco și Asiral Investment;
- Comerț cu ridicata nespecializat: Winter Com, Tub Integral, Boson Electro, Black Sea Suppliers, Comat-Trading;
- Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate: Kaufland – punct de lucru Bistrița, Lidl Discount - punct de lucru Bistrița, Profi Rom Food - punct de lucru Bistrița, Influent și Varodimex;
- Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și al produselor din tutun, în magazine specializate: Agroardeal Com, Transeuro, Alces Prod Bistrița, Măcelaria Jupânul și Superb Cookies;

- Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate: Ozana, Mol Romania Petroleum Products, Lukoil România, Petrolium-Privat și Midivox Servcom;
- Comerț cu amănuntul al echipamentului informatic și de telecomunicații în magazine specializate: Orange Shop Bistrița, Lucky Apple Shop, Equal, Smart System și Only Best Device;
- Comerț cu amănuntul al altor produse casnice, în magazine specializate: Dedeman Bistrița 71, Altex Bistrița Greenfield, Mela-Rox Com, Sandy-Cola și Flanco Retail;
- Comerț cu amănuntul de bunuri culturale și recreative, în magazine specializate: Roumasport, Sportisimo Ro, Guzu&Kraft, Prosoft Management și Intertoy Zone Bistrița;
- Comerț cu amănuntul al altor bunuri, în magazine specializate: Dr. Max, Comgaby Moln, H&M Hennes&Mauritz, Farmacia Sanovil și Pepco Retail;
- Comerț cu amănuntul care nu se efectuează prin magazine, standuri, chioșcuri și piețe: Silpeter Coffee Services, Buxi Profesional, Antique Stone, Tuning 86 Bistrița și Optic House Transilvania.

Județul Bistrița-Năsăud găzduiește numeroase unități comerciale aparținând unor importante rețele naționale și internaționale, acestea acoperind atât segmentul hypermarketurilor, cât și pe cel al supermarketurilor. Dintre acestea, menționăm:

- Hypermarketuri: Auchan, cu magazine în Viișoara și Năsăud; Carrefour – 2 magazine în Bistrița; Kaufland – 2 magazine în Bistrița și unul în Năsăud; Selgros – 1 magazin în Bistrița.
- Supermarketuri:
    - Profi operează 7 magazine în municipiul Bistrița, 2 în Sângeorz-Băi și câte unul în Beclean, Căianu Mic, Nimigea de Jos, Salva, Coșbuc, Telciu, Năsăud, Rebrișoara, Dumitra, Maieru, Rodna, Ilva Mare, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Josenii Bârgăului, Lechința, Teaca și Șieu.
    - Lidl deține trei locații în Bistrița și una în Năsăud.
    - Penny Market este prezent cu trei magazine în Bistrița și câte unul în Năsăud, Beclean și Prundu Bârgăului.
    - La Doi Pași are 39 de unități distribuite în localitățile Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi, Prundu Bârgăului, Lechința, Căianu Mic, Dumitra, Dumbrăvița, Teaca, Rodna, Rebra, Feldru, Rusu Bârgăului, Șanț, Maieru, Milaș, Coșbuc, Șieu-Măgheruș, Șintereag, Ciceu-Mihăiești, Ilva Mică, Braniștea, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Lunca Ilvei, Leșu, Satu Nou, Anieș, Valea Mare, Spermezeu și Colibița.

Distribuția carburanților în județul Bistrița-Năsăud este asigurată preponderent prin intermediul stațiilor de alimentare aparținând unor jucători importanți din industrie, precum

Petrom, Rompetrol, Lukoil, MOL, OMV, Socar și Benzinăriile Ro. Pe lângă acestea, funcționează și numeroase unități locale de furnizare a carburanților, răspândite în municipiul Bistrița și în orașele, respectiv în unele comune din județ.

În sectorul farmaceutic, potrivit datelor furnizate de Casa Națională de Asigurări de Sănătate, în județul Bistrița-Năsăud sunt înregistrați 72 de furnizori. Printre cele mai importante lanțuri de farmacii prezente la nivel județean se numără Catena, Dr. Max, Sanovil, Help Net Farma și Farmacia Dona.

Infrastructura comercială din județul Bistrița-Năsăud dispune și de mai multe centre comerciale moderne. Cel mai important centru comercial din județ este Bistrița Retail Park, un complex de mari dimensiuni amplasat în zona de sud a municipiului Bistrița. Acesta găzduiește o varietate de magazine din domeniul modei, sportului, mobilierului și bunurilor pentru casă, printre care se numără Decathlon, Sportisimo, Sinsay, JYSK, TEDi, Dormeo și Xpress. Pe lângă zona de shopping, complexul oferă și servicii precum asistență veterinară, telecomunicații și proiecții cinematografice[23]. Un alt centru comercial important din județ este Winmarkt Bistrița. Situat în centrul municipiului, acesta reunește magazine de îmbrăcăminte, încălțăminte, cosmetice, decorațiuni interioare și articole pentru casă, alături de servicii precum telecomunicații, curierat, farmacie, schimb valutar, saloane de înfrumusețare și opțiuni de recreere și alimentație publică.[24] Cea mai nouă dezvoltare comercială din oraș este OK Shopping Center, inaugurat parțial în primăvara anului 2024. Acesta găzduiește magazine de mobilier, îmbrăcăminte, cosmetice, alimentație și sănătate, fiind în curs de extindere, cu un etaj dedicat serviciilor pentru petrecerea timpului liber. Astfel, complexul va include, pe lângă zona de shopping, și o sală de sport modernă, cafenea, spații de înfrumusețare, un parc de distracții și o zonă food court.[25]

[23] https://new.bistritaretailpark.ro/
[24] https://www.winmarkt.ro/centre/winmarkt-bistrita/
[25] https://timponline.ro/in-curand-o-noua-deschidere-la-ok-shopping-center-bistrita/

Fig. 2.107 NUMĂRUL MEDIU AL SALARIAȚILOR DIN ÎTREPRINDERILE ACTIVE ÎN DOMENIUL COMERȚULUI, 2023

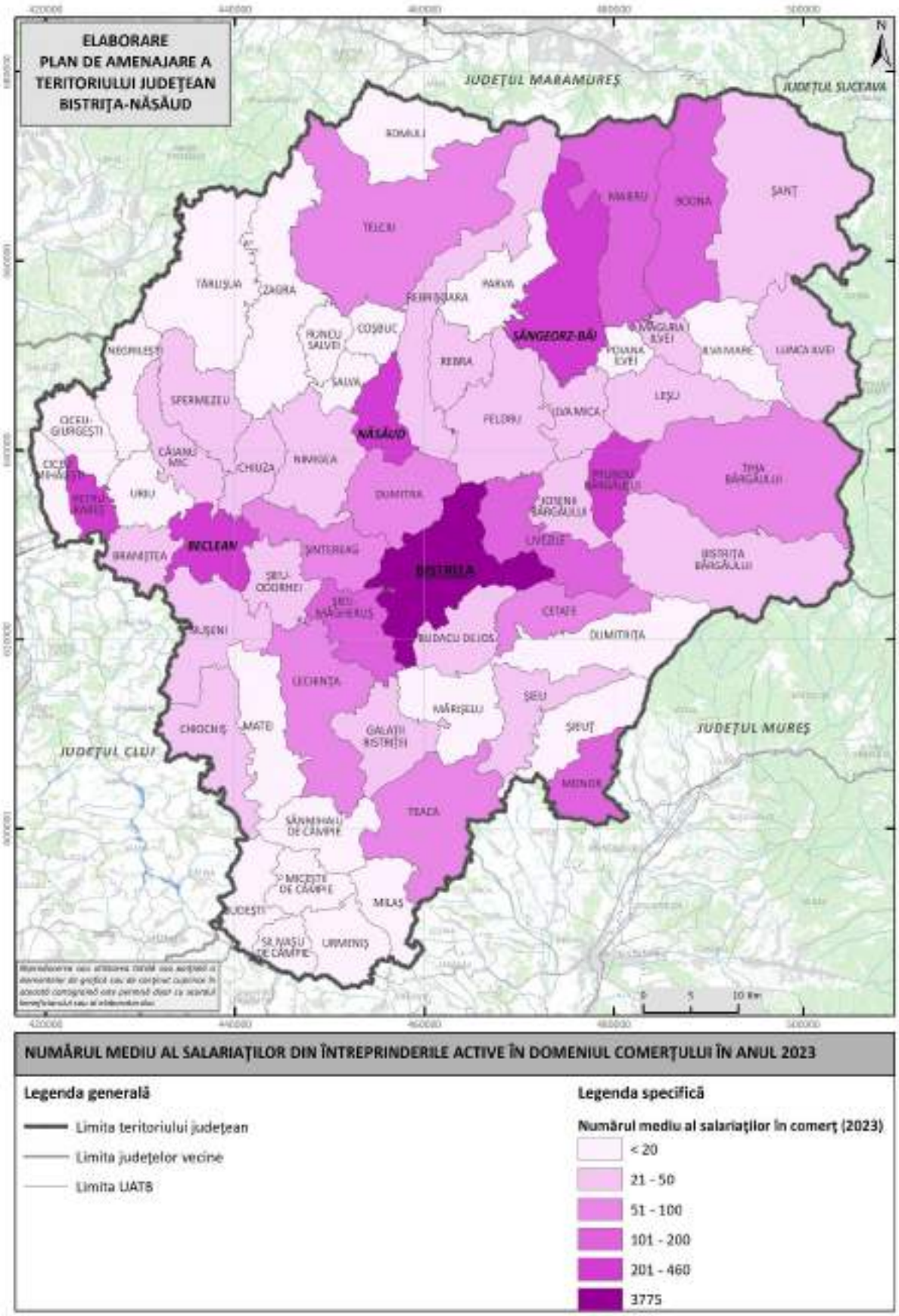

Sursa: Direcția Regională de Statistică Bistrița-Năsăud.

Analiza subdomeniului de transport și logistică

Potrivit INS, 1.186 dintre unitățile locale active în anul 2023 în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate în sectorul transportului și depozitării; acestea au înregistrat o cifră de afaceri de 1.641 milioane lei, având 3.941 salariați.

Dacă ne raportăm la veniturile generate, cei mai importanți actori din domeniul transportului și logisticii, în ordinea descrescătoare a cifrei de afaceri, cuprind: Filadelfia, Tabita Tour, Materom Automotive, Adri-Vasi Express, Rontransmar, King Spedition, Duo Alecaro, Svend E Soerensen, Frigorificos Daniel, Benad Logistic și Kowa Innes Trans. În schimb, după numărul de salariați, primele companii din județ sunt: Compania Națională Poșta Română, Transmixt, Tabita Tour, Filadelfia și Svend E. Soerensen, fiecare având peste 100 de angajați.

În ceea ce privește transportul public de persoane, acesta se realizează la nivel interurban prin intermediul a 98 de companii[26], cu autobuze și microbuze, în baza licențelor de traseu eliberate de către autoritățile administrației publice județene în a căror rază administrativă se află traseele respective, cu avizul Autorității Rutiere Române. Conform datelor publicate de către Autoritatea Rutieră Română[27], la nivel județean sunt autorizați 12 de operatori pentru asigurarea serviciului de transport public județean de persoane, 4 operatori de transport public interjudețean de persoane, 3 operatori de transport public rutier de persoane prin servicii regulate speciale și 11 de operatori de transport rutier public de persoane prin servicii ocazionale.

Conform datelor cuprinse în Programul de transport public judeţean de persoane prin curse regulate în Judeţul Bistriţa-Năsăud, 2024-2033, aprobat prin HCJ de Consiliului Județean Bistrița-Năsăud la data de 29.08.2024[28], numărul total de curse care deservesc cererea de transport generată sau atrasă de județ este de aproximativ 179, acestea fiind distribuite pe 64 trasee.

Potrivit datelor INS pentru anul 2023, cele mai importante companii din subsectorul transporturilor terestre de călători din județ, după cifra de afaceri, sunt: Tabita Tour, Transmixt, Yulyus Travel, Exmitiani și Matei-Unitrans.

În ceea ce privește transportul rutier de mărfuri și serviciile de mutare, cele mai importante companii, după cifra de afaceri, sunt: Filadelfia, Adri-Vasi Express, Rontransmar, King Spedition și Duo Alecaro.

[26] http://www.arr.ro/files/info-utile/transport%20persoane/intreprinderi_pers.pdf
[27] https://en.arr.ro/arr_doc_122_info-operatori-transport-persoane_pg_0.htm?
[28]https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/9E053D809FCF44A1C2258B8F00452C2B/%24FILE/Program%20de%20transport%202024-2033.pdf

Transportul feroviar din județul Bistrița-Năsăud se desfășoară pe rețeaua CFR aferentă magistralei 400, care traversează județul și asigură legături directe cu județele Cluj, Suceava și Satu Mare. Stația Bistrița Nord este conectată prin linia Bistrița-Beclean la magistrala principală, oferind acces spre principalele direcții regionale. Rețeaua feroviară județeană este electrificată în proporție de 57,2%, județul situându-se peste media națională la acest indicator. În plus, traseul Adjud–Beclean pe Someș, parte din rețeaua TEN-T Globală, urmează să fie modernizat și reabilitat pentru a permite viteze mai mari și servicii mai eficiente atât pentru pasageri, cât și pentru transportul de marfă.[29]

În sectorul serviciilor de depozitare și al activităților auxiliare pentru transport, cele mai mari companii, în funcție de cifra de afaceri, sunt: Art Glas, Silviu-Dan-Monica, Phonix Logistics, Taxeuroexpres și VLS Family Entreprise.

În ceea ce privește activitățile de poștă și curierat, principalele companii cuprind: Compania Națională Poșta Română, Capriccio, Dianamar Bistrita, Martini Logistic Center și Pink Post Office.

Analiza subdomeniului de informații și telecomunicații

Conform datelor furnizate de INS pentru anul 2023, în sectorul informațiilor și telecomunicațiilor din județul Bistrița-Năsăud activau 311 unități locale. Acestea au realizat o cifră de afaceri de 154 milioane lei și au angajat 487 de persoane. După contribuția la economia județului, domeniul IT&C are o pondere modestă, reprezentând doar 1,6% din cifra totală de afaceri înregistrată de sectorul serviciilor în 2023. Raportat la cifra de afaceri din anul 2023, principalele companii din județ sunt:

- În domeniul activităților de editare: Case Software;
- În domeniul producției cinematografice, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală: Casa de Filme Noua;
- În domeniul activităţilor de difuzare şi transmitere de programe: Turism Someș Event;
- În domeniul telecomunicațiilor: Vodafone Romania – punct de lucru Bistrița, Telekom România Communications Bistrița, RCS & RDS Bistrița, Nextgen Communications și Tehnic Bistrița.
- În domeniul serviciilor în tehnologia informației: Elcom Internațional, MXT Creation, Nanolabs Electronics, Codexworks Technologies și Duty Ventures;

[29] Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud, 2021-2027.

- În domeniul serviciilor informatice: Namebox.

Analiza subdomeniului de servicii pentru dezvoltarea afacerilor

Activități profesionale, științifice și tehnice

În anul 2023, județul găzduia 763 de unități locale care desfășurau activități profesionale, științifice și tehnice, acestea generând o cifră de afaceri totală de 342 milioane lei și având un efectiv de 1.333 angajați. Printre acestea se regăsesc și companiile specializate în cercetare-dezvoltare, care vor fi analizate în secțiunea următoare. Cei mai importanți actori din domeniu, ierarhizați în funcție de cifra de afaceri, sunt:

- Activități juridice și de contabilitate: Contauditex;
- Activități administrative centrale și de consultanță în management: Punctmarket, France Concept House, TBS Montage Group, Market Business Solution și Industrial M&A Consulting;
- Activități de arhitectură și inginerie, testare și analiză tehnică: KES Business, Registrul Auto Român, Klever System, GDP Concept și Grand Art;
- Publicitate și cercetare de piață: Sepia Print, Hedro Star, Asix-Ro Prodcom, Prisma Lab și Blue Apple Concept;
- Alte activități profesionale, științifice și tehnice: Blue Line Energy, Aminodan 2004 și Storm Oil;
- Activități veterinare: Tar Crinluc, Medivet Martau, Vetpharm și Pro Pet Life.

Servicii de cercetare-dezoltare

În județul Bistrița-Năsăud, sectorul privat de cercetare-dezvoltare este reprezentat de 5 entități, conform datelor INS pentru anul 2023, acestea înregistrând o cifră de afaceri totală de 44 milioane lei și 102 salariați. Cele mai importante entități din sfera activităților de CDI din județ, după cifra de afaceri, sunt Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Tehnologii și Echipamente de Protecția Mediului (ICPE Bistrița) și Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare și Experimentare-Producție Bistrița.

Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Tehnologii și Echipamente de Protecția Mediului – ICPE Bistrița a fost înființat în anul 1983 ca filială a Institutului de Cercetare și Proiectare pentru Electrotehnică din București, devenind în anul 2006 societate comercială cu capital integral privat. În prezent, ICPE Bistrița are aproximativ 50 de specialiști cu studii tehnice

și desfășoară activități de cercetare-dezvoltare, producție de echipamente și implementare de tehnologii în domeniul protecției mediului.[30]

Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare și Experimentare-Producție Bistrița funcționează în subordinea Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea" și continuă activitatea Stațiunii de Cercetare-Experimentare Cluj, fondată în anul 1950. În componența SCDEP Bistrița sunt incluse Secția de Dezvoltare Bistrița, Baza Experimentală Lechința (cu peste 4.200 ha de teren forestier), Baza Experimentală Târgu Mureș și Păstrăvăria Gilău. Stațiunea desfășoară cercetare aplicată în silvicultură, axată pe refacerea arboretelor de cvercinee din Transilvania și dezvoltă soluții tehnologice pentru adaptarea pădurilor la schimbările climatice. Prin activitatea de experimentare și producție se asigură obținerea și valorificarea rezultatelor științifice, care sunt ulterior transferate către operatorii din domeniul forestier, cu scopul de a susține aplicarea unor soluții inovatoare și creșterea eficienței în gestionarea resurselor forestiere.[31]

În același context amintim și Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița, instituție publică cu personalitate juridică, aflată în subordinea Academiei de Științe Agricole și Silvice „Gheorghe Ionescu-Șișești". Aceasta a fost înființată prin reorganizarea fostei Stațiuni de Cercetare și Producție Pomicolă Bistrița și administrează 151,35 ha de teren din domeniul public al statului, destinat activităților de CDI și de multiplicare a materialului biologic pomicol. Stațiunea derulează proiecte strategice de interes național în domeniul agriculturii, inclusiv proiecte ce vizează conservarea resurselor genetice vegetale, beneficiind de finanțare directă din bugetul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. [32]

Totodată, în județ există și inițiative derulate de companii locale, care contribuie activ la inovarea și valorificarea durabilă a resurselor naturale. Un exemplu în acest sens este Centrul de Cercetare, Inovare, Proiectare și Formare Profesională „Silvania", o inițiativă privată în domeniul construcțiilor durabile din lemn, dezvoltată sub egida grupului de firme MIS Grup. Amplasat în imediata vecinătate a fabricii „Silvania Internațional" din Lunca Ilvei, centrul are ca obiectiv valorificarea sustenabilă a resurselor naturale locale (precum lemnul, lâna și piatra), promovarea meșteșugurilor tradiționale și conservarea construcțiilor vechi specifice zonelor montane. Conceput ca un hub educațional și tehnologic, centrul colaborează cu universități, școli profesionale și organizații de specialitate, oferind stagii de practică, cursuri și activități de

[30] https://www.icpebn.ro/ro/despre-noi.html
[31] https://icas.ro/despre-noi/subunitati/bistrita/
[32] https://timponline.ro/infiinteaza-statiunea-cercetare-dezvoltare-pomicultura-bistrita/

cercetare aplicată în domeniile construcțiilor ecologice, prelucrării lemnului și protecției mediului.[33]

Servicii administrative și suport

Potrivit INS, în anul 2023 județul Bistrița-Năsăud găzduia 318 unități locale active în serviciile administrative și de suport, acestea raportând o cifră totală de afaceri de 203 milioane lei și un număr de 1.936 de angajați. Cele mai importante companii din județ, în ordinea descrescătoare a cifrei de afaceri, cuprind:

- Activități de închiriere și leasing: Georgie Tower, Construct Partner Confort, SRT General Construct, Miriam Ema Construct și Terradig Construct;
- Activități de servicii privind forța de muncă: Personova Home Care, Carpensudor, Robot Team, Amerimarc Logistics și Wir Haben Alles;
- Activități ale agențiilor turistice și a tour-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică: Wens Tour, Flumen Viaggi International, Oceania Comtur, Filadelfia Touroperare Go și Ruefa Escape Travel;
- Activități de investigații și protecție: Protecție și Pază Bistrița-Năsăud, Brinks Cash Solutions, MC Protect, Forța Zero Pază și Securitate și Protguard Bistrița-Năsăud;
- Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri: Diatours, Coces Trans, BLA Avantaj Line și Geo-Sil Clean;
- Activităţi de secretariat, servicii suport şi alte activităţi de servicii prestate în principal întreprinderilor: Austroil, Spria Oil Company, Stella Blue, Sting Expert și Profitah 2009.

Analiza subdomeniului financiar și de asigurări

Conform datelor INS pentru anul 2023, în sectorul financiar și al asigurărilor din județul Bistrița-Năsăud activau 150 de unități locale, acestea generând venituri totale de aproximativ 375 milioane de lei și susținând 655 de locuri de muncă. Printre cele mai importante companii, clasate în funcție de cifra de afaceri, se numără:

- Intermedieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii: Banca Transilvania, Banca Comercială Română, BRD-Groupe Societe Generale, Raiffeisen Bank și CEC Bank;

[33] https://www.silvaniabn.ro/lucrari/centrul-de-cercetare-si-inovare-lunca-ilvei

- Activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (cu excepția celor din sistemul public de asigurări sociale): Allianz-Țiriac Asigurări, Asirom Vienna Insurance, ABC Asigurări-Reasigurări și Generali România Asigurare-Reasigurare;
- Activități auxiliare pentru intermedieri financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii: Transilvania Broker de Asigurare, Direktasig Filadelfia Broker de Asigurare, Money Chest, TBK Golden Consulting și 5MM Broker de Asigurare.

Analiza sub-sectorului de servicii private sanitare, educaționale, cultural-recreative și diverse

Servicii educaționale

Potrivit datelor INS, în anul 2023, sectorul serviciilor educaționale din județ totaliza 87 de unități locale active, care au înregistrat o cifră de afaceri totală de circa 14 milioane lei. În total, numărul salariaților din sectorul învățământului (inclusiv cei din sectorul public) totaliza 5.136 persoane. În funcție de cifra de afaceri, cei mai importanți actori privați din piață sunt Super Ok, Martura Expres și Mărțișorul Magic.

În anul școlar 2023–2024, județul Bistrița-Năsăud dispunea de o rețea de 313 unități de învățământ preuniversitar, dintre care 101 erau situate în mediul urban, iar 212 în mediul rural. Din totalul acestora, 299 de unități aparțineau sistemului public, în timp ce 14 funcționau în regim privat. Structura rețelei educaționale cuprindea 123 de creșe și grădinițe, 138 de școli primare, 31 de licee, 5 școli postliceale, precum și 16 unități cu rol complementar, cum ar fi cluburile elevilor sau cluburile sportive.[34]

Servicii de sănătate și asistență socială

Potrivit Institutului Național de Statistică, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un număr de 281 unități locale active în domeniul sănătății și asistenței sociale, acestea generând o cifră de afaceri de aproximativ 180 milioane de lei. Efectivul total de salariați din sectorul sănătății și asistenței sociale (inclusiv cei din sectorul public al sănătății și asistenței sociale) din județ s-a ridicat la 5.502 persoane în anul respectiv. Cele mai importante companii din domeniu, după cifra de afaceri, sunt:

- Activități de asistență medicală spitalicească: Clinica Sanovil și Raal-Medical;
- Asistență medicală ambulatorie și stomatologică: Murivisan, Hard Med Solutions, Radent-Center, Boca Dental Doctors și Soul Dental Studio;

[34] https://sigurantascolara.ro/masurile-dispuse-la-nivelul-inspectoratului-de-politie-judetean-bistrita-nasaud-pentru-un-nou-an-scolar-in-siguranta/

- Alte activități legate de sănătatea umană: Bioclinica Optimus, Dorna Medical, Hiperdia, Physiokinetic Group Ara și Centrul de Radiologie și Ortodonție Avram.

Servicii de spectacole, culturale și recreative

Statisticile INS arată că, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud găzduia 154 de unități locale active în sectorul spectacolelor, culturii și recreației. Acestea au obținut o cifră de afaceri totală de 171 milioane lei și au angajat un număr 861 persoane. Dintre acestea, se remarcă următoarele companii, în ordinea descrescătoare a cifrei de afaceri:

- În domeniul activităților de creație și interpretare artistică: Show and Events Factory;
- În domeniul activităților desfășurate de biblioteci, arhive, muzee și al altor activități culturale: Ideal Company;
- În domeniul activităților sportive, recreative și distractive: The Virtual Escape și Tir Sportiv;
- În domeniul jocurilor de noroc și pariurilor: Riviera Games, Sandinex Club, P.L.J. Bistrița, River Super Slot și Royal Clubinvest.

Alte activități de servicii

Potrivit datelor INS pentru anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud funcționau 265 de unități locale care desfășurau alte activități de servicii, generând împreună o cifră de afaceri de 47 milioane lei și având un total de 518 angajați. Cele mai importante companii, în funcție cifra de afaceri și tipurile de servicii pe care le oferă pe piață, sunt:

- În ceea ce privește reparațiile de calculatoare, articole personale și uz gospodăresc: Multi Masimex, Bobilech, Expert Holding și SGI Service Misu;
- În categoria altor activități de servicii (servicii casnice externalizate, servicii de înfrumusețare și întreținere corporală, pompe funebre etc.): Geodensis Transcom și Societatea Cooperativă Meșteșugărească de Gradul 1 Unirea Bistrița.

Dotarea tehnică și materială din sectorul serviciilor

Dotarea tehnică și materială a sectorului de servicii din județul Bistrița-Năsăud este, în prezent, relativ modestă, comparativ cu cea a altor județe din regiunea Nord-Vest. În general, infrastructura destinată acestui sector este reprezentată de centrele și parcurile de afaceri, spațiile de birouri (inclusiv cele care permit formatul co-working), spațiile pentru evenimente profesionale (conferințe, expoziții etc.) și, desigur, spațiile de comercializare. Bistrița-Năsăud dispune numai de câteva astfel de facilități, majoritatea fiind concentrate în municipiul Bistrița.

Potrivit Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud, în județ funcționează un centru de informare tehnologică, care activează în cadrul Camerei de Comerț și Industrie Bistrița-Năsăud, alături de un oficiu de legătură cu industria, organizat de un operator economic privat. Aceste structuri oferă un sprijin limitat în raport cu nevoile tot mai complexe ale mediului de afaceri local, în special în contextul digitalizării și al cerințelor de inovare tehnologică.

În acest context, Municipiul Bistrița a demarat recent un proiect important, care vizează completarea și modernizarea infrastructurii locale de sprijin pentru afaceri, prin înființarea Incubatorului de afaceri Bistrița IndustriaNova Hub. Inițiativa are ca obiectiv principal susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, cu accent pe domeniile de specializare inteligentă. Pentru implementarea proiectului, autoritatea locală a lansat procedura de selecție a unui partener privat ca societate de administrare, în conformitate cu prevederile Programului Regional Nord-Vest 2021–2027. Incubatorul își propune să stimuleze antreprenoriatul local și să contribuie la creșterea valorii adăugate a economiei județene.[35]

2.12. Piața imobiliară

Analiza indicatorilor principali ai întreprinderilor din domeniul tranzacțiilor imobiliare din județ

Conform datelor furnizate de INS, în anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau active 186 de unități locale specializate în domeniul tranzacțiilor imobiliare, numărul acestora înregistrând o creștere de 111,4% comparativ cu anul 2013 (când erau active 88 de unități). Dintre acestea, 185 (reprezentând 99,5%) erau microîntreprinderi (0-9 persoane), iar o unitate (0,5%) era clasificată ca întreprindere mică (10-49 persoane).

Datele furnizate de către INS arată că, în anul 2023, unitățile active din sectorul tranzacțiilor imobiliare au generat o cifră de afaceri de aproximativ 58,1 milioane de lei. Cele mai importante companii active în domeniul tranzacțiilor imobiliare din județ, în funcție de cifra de afaceri înregistrată în 2023, sunt: Riviera Rezidence, Emi Corporation Serv, Aviaspray, Four Seasons Residence și Demini. Aceste companii sunt specializate în dezvoltarea, vânzarea și administrarea ansamblurilor rezidențiale și a proiectelor imobiliare proprii.

Pe lângă companiile menționate anterior, pe piața imobiliară din județ își desfășoară activitatea și alți actori importanți, specializați în intermedierea și consultanța imobiliară. Aceștia cuprind atât firme cu acoperire locală sau județeană, cât și unități ce fac parte din diverse în rețele naționale.

[35] https://www.primariabistrita.ro/anunt-de-selectie-societate-de-administrare-partener-pentru-incubatorul-de-afaceri-bistrita-industrianova-hub/

Fig. 2.108 NUMĂRUL UNITĂȚILOR LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL TRANZACȚIILOR IMOBILIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013-2023

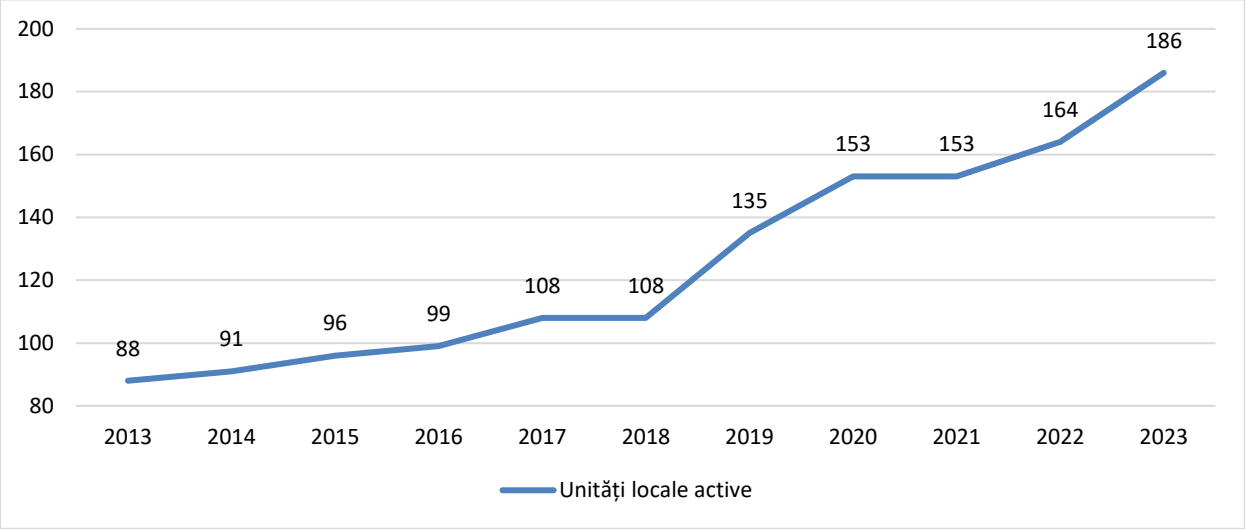

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2023, unitățile locale active în sectorul tranzacțiilor imobiliare din județul Bistrița-Năsăud cumulau un total de 168 angajați - în creștere cu 55,6% față de anul 2013. Pe parcursul intervalului 2013–2019, sectorul tranzacțiilor imobiliare din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat fluctuații semnificative ale numărului de salariați, variind între 36 și 206 persoane, iar începând cu anul 2020 s-a remarcat o creștere constantă a salariaților din acest domeniu (de la 108 salariați în anul 2020, la 168 salariați în anul 2023).

Fig. 2.109 EFECTIVUL DE SALARIAȚI DIN DOMENIUL TRANZACȚIILOR IMOBILIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2013 - 2023

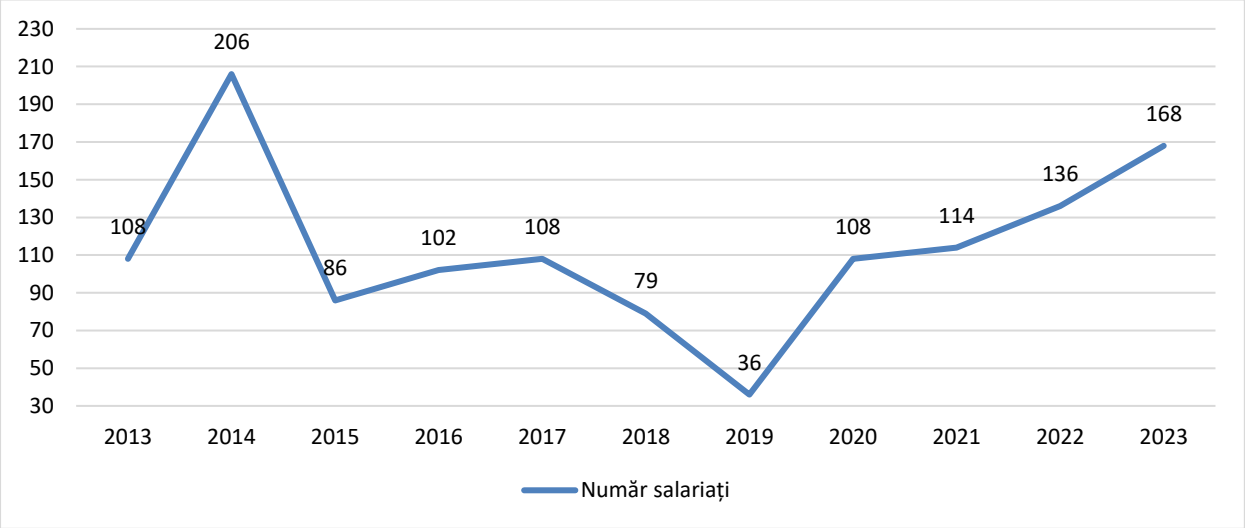

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În același an, salariul mediu net lunar din domeniul tranzacțiilor imobiliare în județul Bistrița-Năsăud a fost de 3.141 lei, înregistrând o creștere de aproximativ 202,9% față de anul

2013. Comparativ cu media salarială județeană, câștigul salarial mediu net din acest domeniu a fost cu aproape 9% mai mic, situându-se, de asemenea, cu 3,4% sub media regională și cu 3,9% sub media națională la nivel de sector.

Elemente de dinamică a dezvoltării imobiliare

Potrivit INS, în anul 2024, în județul Bistrița-Năsăud au fost eliberate în total 800 de autorizații de construire pentru clădiri, dintre care 47,1% în mediul urban (377 autorizații) și 52,9% în mediul rural (423 autorizații). Din totalul autorizațiilor eliberate, cele pentru clădiri rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități) dețin ponderea cea mai mare (641 autorizați - 80,1%), fiind urmate de cele pentru alte tipuri de clădiri (142 autorizații - 17,8%), clădiri destinate comerțului cu ridicata și cu amănuntul (13 autorizații - 1,6%), clădiri rezidențiale colective (2 autorizații - 0,3%), hoteluri și clădiri similare (1 autorizație - 0,1%), respectiv clădiri administrative (1 autorizație - 0,1%).

Aceeași sursă de date arată că în județul Bistrița-Năsăud, numărul total al autorizațiilor de construire eliberate pentru clădiri a crescut ușor în ultimii 10 ani, de la 796 autorizații în anul 2014 la 800 autorizații în anul 2024 (+0,5%). Pe tipuri de construcții, cea mai mare creștere în termeni absoluți s-a înregistrat în cazul autorizațiilor emise pentru construcția de clădiri rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități), care au crescut de la 595 autorizații în 2014 la 641 în 2024 (+7,7%). În cazul clădirilor rezidențiale pentru colectivități, numărul autorizațiilor a crescut de la 1 la 2. Pentru clădirile administrative, s-a înregistrat o scădere semnificativă, de la 10 autorizații în 2014 la doar 1 în 2024 (-90%), tendință asemănătoare cu cea întâlnită în cazul hotelurilor și clădirilor similare, unde numărul autorizațiilor a scăzut de la 16 la 1 (-93,8%). În schimb, pentru clădirile destinate comerțului cu ridicata și cu amănuntul, numărul autorizațiilor s-a dublat, de la 6 în 2014 la 13 în 2024 (+116,7%). Categoria „alte clădiri” a înregistrat o ușoară scădere, de la 168 de autorizații în 2014 la 142 în 2024 (-15,5%).

În anul 2024, cele mai multe autorizații de construire din județul Bistrița-Năsăud au fost eliberate în: Municipiul Bistrița (298 autorizații), Budacu de Jos (40 autorizații), Beclean (30 autorizații), Tiha Bârgăului (27 autorizații), Sângeorz-Băi (26 autorizații), Năsăud (23 autorizații), Șieu-Măgheruș (23 autorizații), Șintereag (21 autorizații) și în comunele Bistrița Bârgăului, Chiuza și Lechința, fiecare cu câte 19 autorizații. La polul opus, cele mai puține autorizații de construire (câte una) au fost eliberate în comunele Budești, Ciceu-Mihăiești, Măgura Ilvei, Runcu Salvei, Sânmihăiu de Câmpie și Silivașu de Câmpie, iar în alte localități, precum Chiochiș, Leșu, Miceștii

de Câmpie, Milaș, Rebra, Rodna, Salva, Spermezeu, Târlișua, Teaca și Urmeniș nu a fost eliberată nicio autorizație.

Fig. 2.110 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE MEDII DE REZIDENȚĂ, 2024

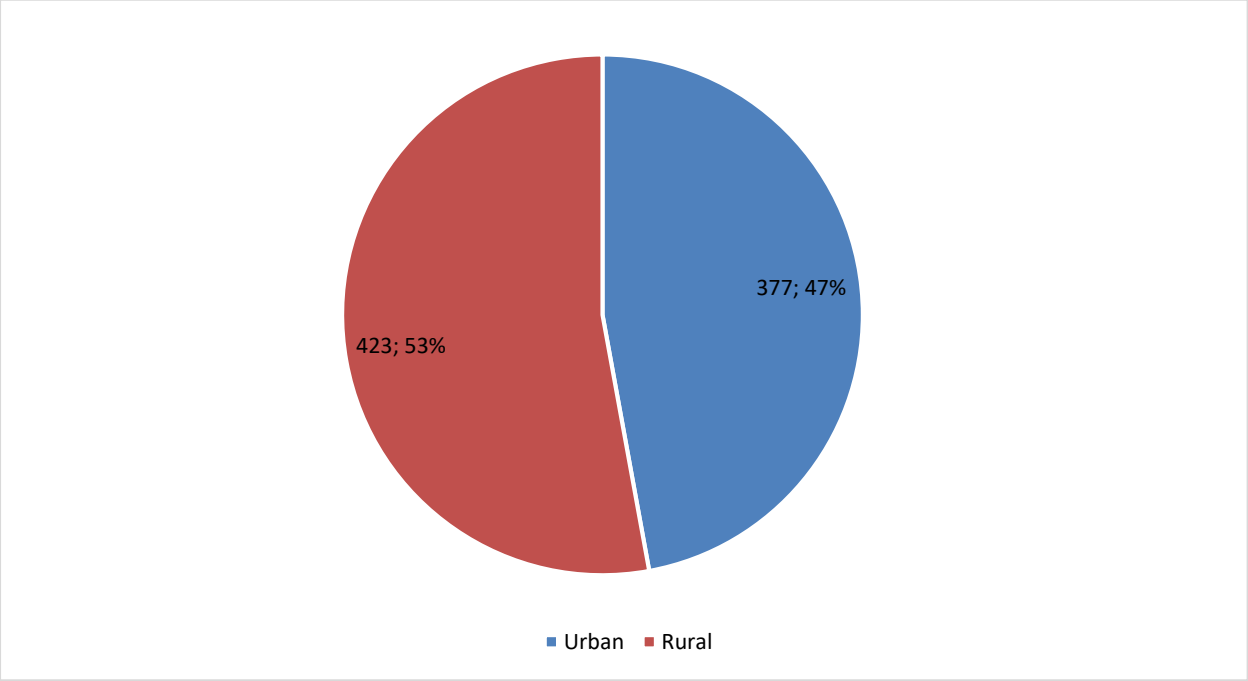

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.111 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE CONSTRUCȚII, 2024

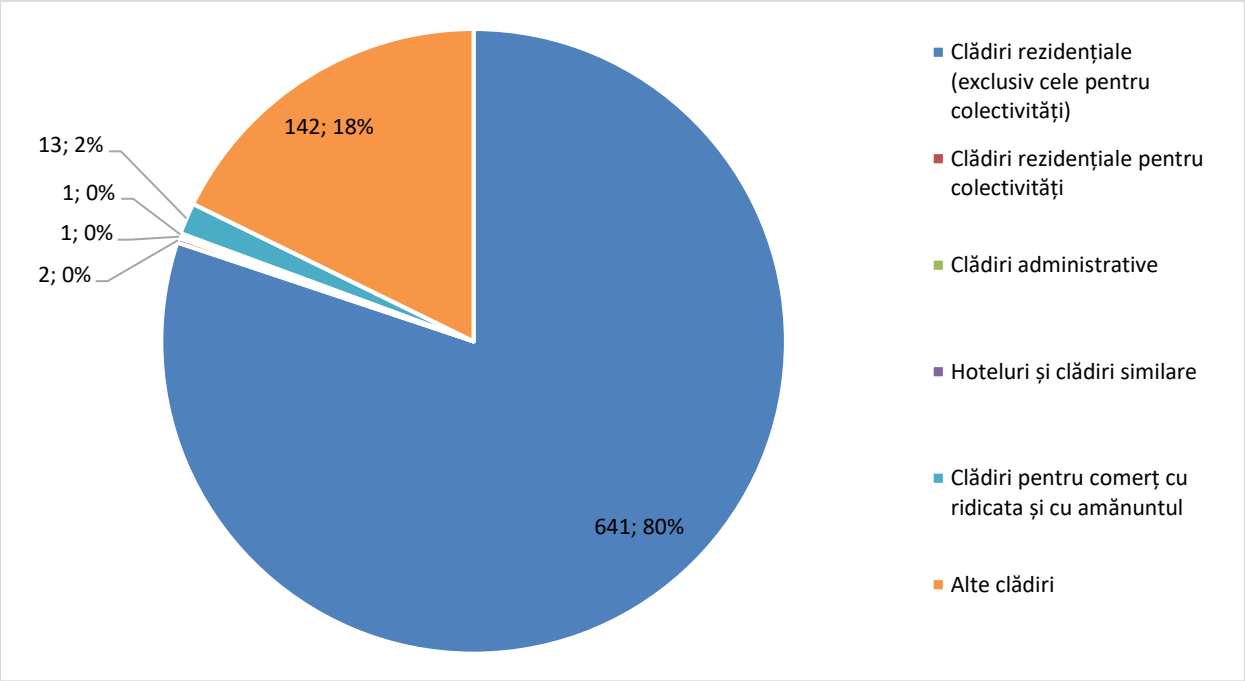

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.112 NUMĂRUL AUTORIZATIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE CONSTRUCȚII, 2014 VS 2024

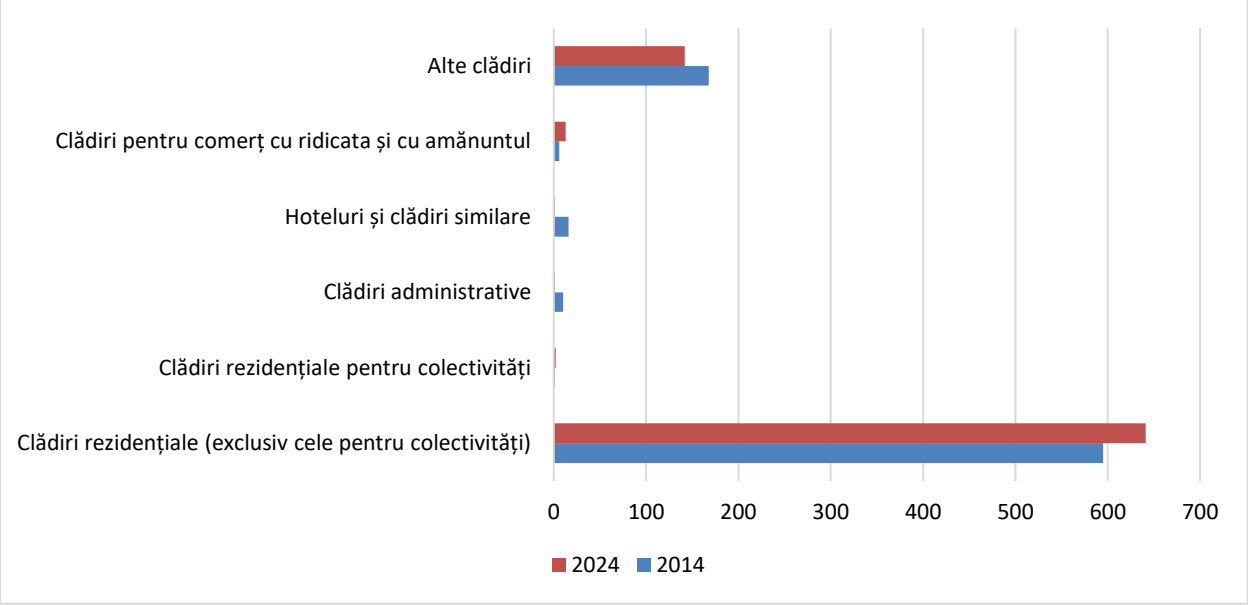

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Potrivit datelor publicate de INS prin intermediul platformei Tempo Online, la finele anului 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 126.911 locuințe. Dintre acestea, 125.015 se aflau în proprietate majoritar privată (98,5%), iar 1.896 în proprietate majoritar de stat (1,5%). Stocul total de locuințe a crescut cu 9.962 unități (+8,5%) în perioada 2013-2023. Pe forme de proprietate, locuințele aflate în proprietate privată au crescut cu 9.532 (+8,3%), iar cele deținute de stat cu 430 (+29,3%).

Analizând repartiția locuințelor pe medii de rezidență, observăm că dintre cele 126.911 locuințe existente în anul 2023, 52.878 erau situate în mediul urban (41,7%), iar 74.033 în mediul rural (58,3%). În ultimii zece ani, numărul de locuințe a crescut mai puternic în mediul urban, unde s-au adăugat 7.600 locuințe (+16,8% față de 2013), în timp ce în mediul rural creșterea a fost mai modestă, fiind consemnat un surplus de doar 2.362 de locuințe (+3,3%).

La finele anului 2023, existau diferențe majore între localitățile județului Bistrița-Năsăud din punctul de vedere al numărului de locuințe existente. Municipiul Bistrița deține cel mai mare stoc, cu 40.333 de locuințe, fiind urmat la distanță de orașele Beclean (4.751 locuințe), Năsăud (4.310) și Sângeorz-Băi (3.484). Acestea sunt urmate, la rândul lor, de comunele cu populație mai numeroasă, precum Tiha Bârgăului (2.621 locuințe), Prundu Bârgăului (2.449), Maieru (2.427), Telciu (2.345), Teaca (2.249) și Rodna (2.145). La polul opus, cel mai mic stoc locativ se înregistrează în Runcu Salvei (463 locuințe), Silivașu de Câmpie (490), Poiana Ilvei (564), Miceștii de Câmpie (592), Ciceu-Mihăiești (595), Monor (618), Ciceu-Giurgești (702), Coșbuc (706), Șieuț (719) și Milaș (721).

Fig. 2.113 NUMĂRUL AUTORIZAȚIILOR DE CONSTRUIRE ELIBERATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

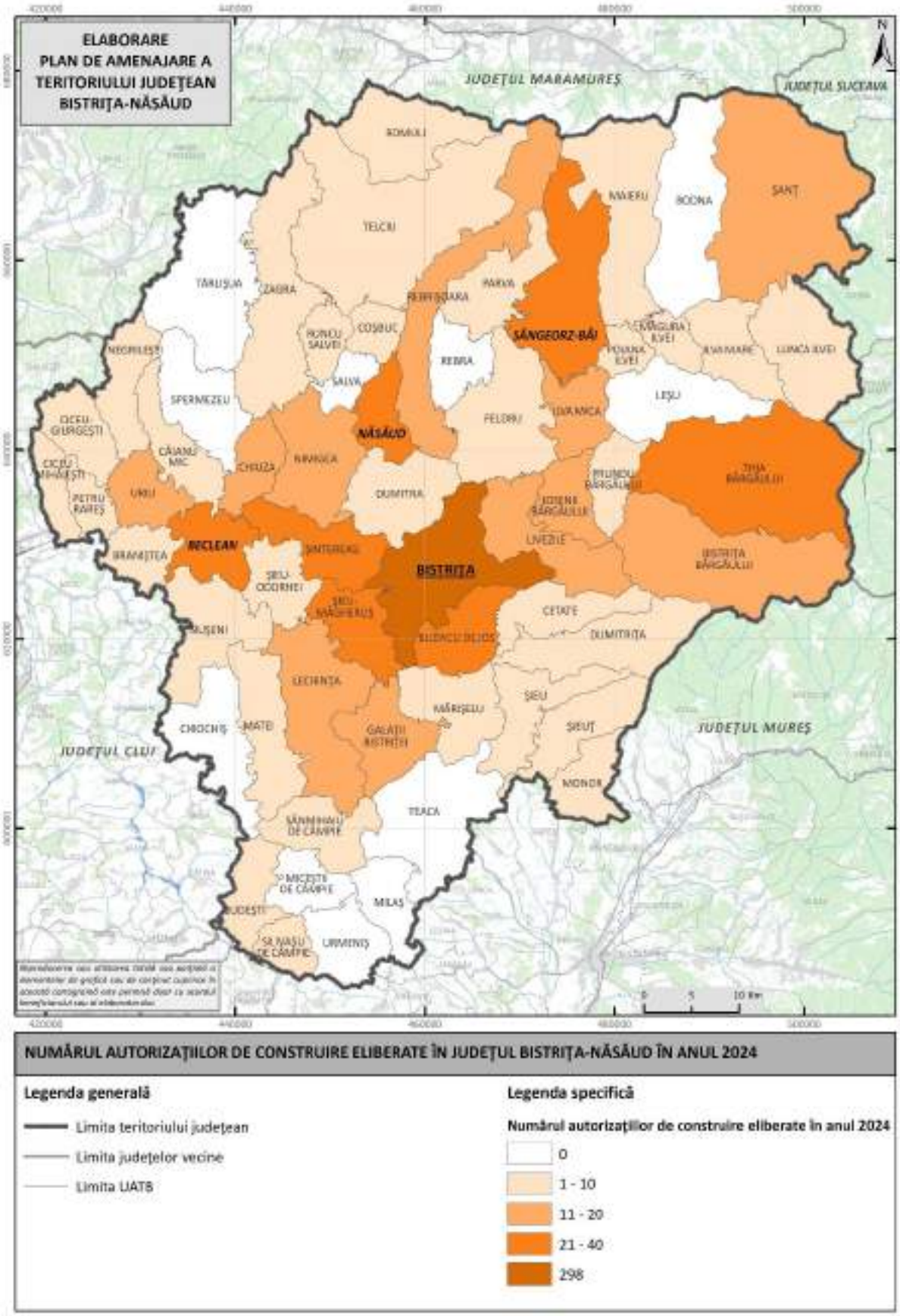

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Fig. 2.114 NUMĂRUL LOCUINȚELOR EXISTENTE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

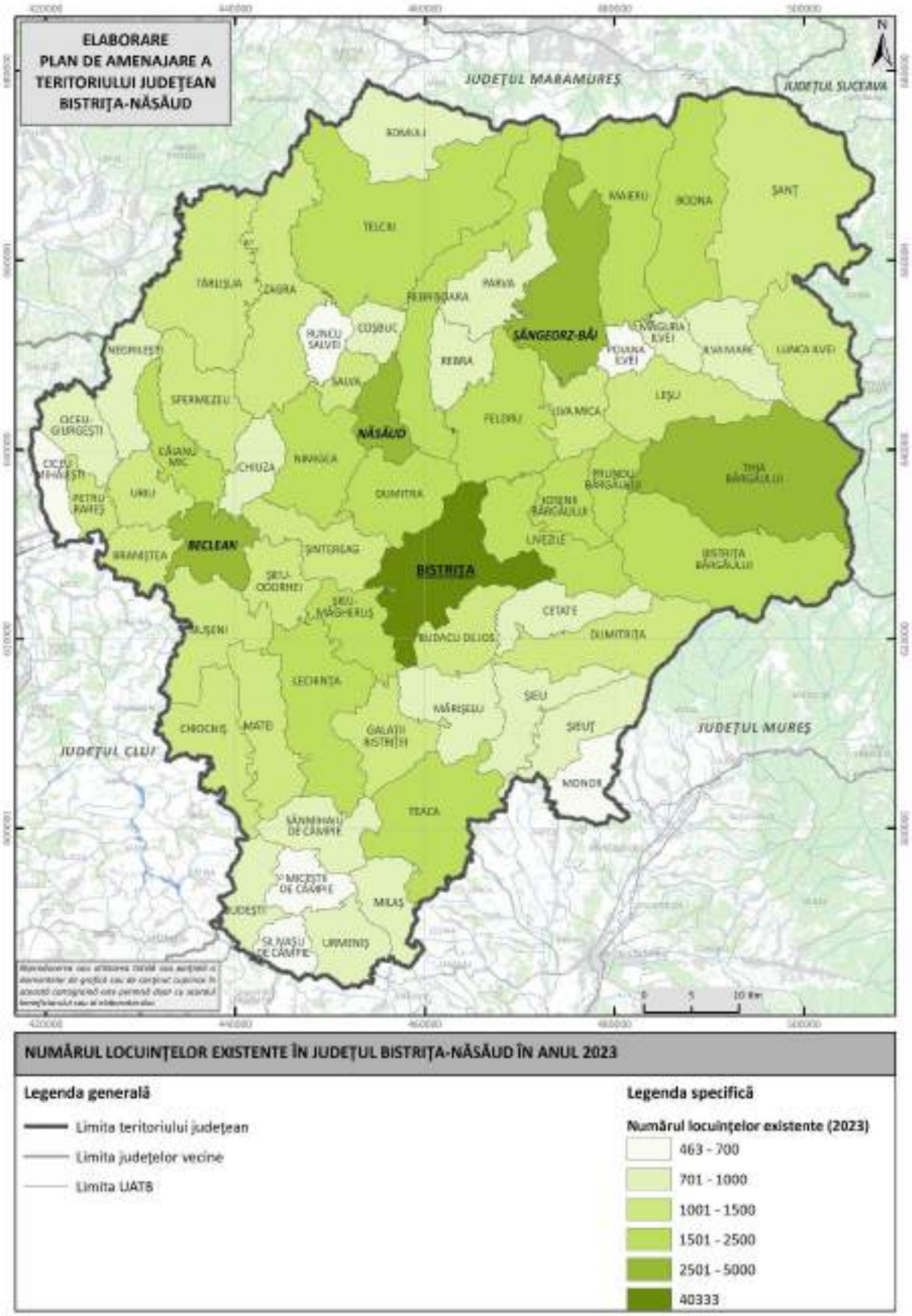

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Conform Institutului Național de Statistică, la finalul anului 2023, suprafața locuibilă din Bistrița-Năsăud ajunsese la 6.590.225 metri pătrați arie desfășurată: 6.523.994 mp se aflau în proprietate majoritar privată (99%), iar 66.231 mp în proprietate majoritar de stat (1%). Comparativ cu anul 2013, suprafața locuibilă totală a crescut cu 641.057 mp (+10,8%). Pe forme de proprietate, suprafața locuibilă aflată în proprietate privată a crescut cu 623.205 mp (+10,6%), iar cea deținută de stat cu 17.852 mp (+36,9%).

Din perspectiva distribuției pe medii de rezidență, la sfârșitul anului 2023 suprafața locuibilă înregistrată la nivelul județului era de 6.590.225 mp, din care 3.857.706 mp (58,5%) în mediul rural și 2.732.519 mp (41,5%) în mediul urban. Comparativ cu anul 2013, suprafața locuibilă din mediul urban a înregistrat o creștere de 445.559 mp (+19,4%), în timp ce în mediul rural majorarea a fost de 196.498 mp (+5,4%).

În ceea ce privește distribuția pe localități, la sfârșitul anului 2023, cele mai mari suprafețe locuibile se regăseau în: Bistrița (2.075.519 mp), Năsăud (234.817 mp), Beclean (232.342 mp) și Sângeorz-Băi (189.841 mp), care erau urmate de Maieru (166.703 mp), Prundu Bârgăului (136.541 mp), Feldru (135.313 mp), Rodna (125.044 mp), Telciu (120.431 mp) și Tiha Bârgăului (119.032 mp). La polul opus, cele mai mici suprafețe locuibile erau înregistrate în comunele Silivașu de Câmpie (16.935 mp), Runcu Salvei (24.290 mp), Ciceu-Mihăiești (27.974 mp), Ciceu-Giurgești (28.914 mp), Milaș (29.336 mp), Miceștii de Câmpie (32.646 mp), Monor (33.664 mp), Urmeniș (33.958 mp), Poiana Ilvei (34.310 mp) și Budești (34.495 mp).

Fig. 2.115 SUPRAFAȚA LOCUIBILĂ EXISTENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

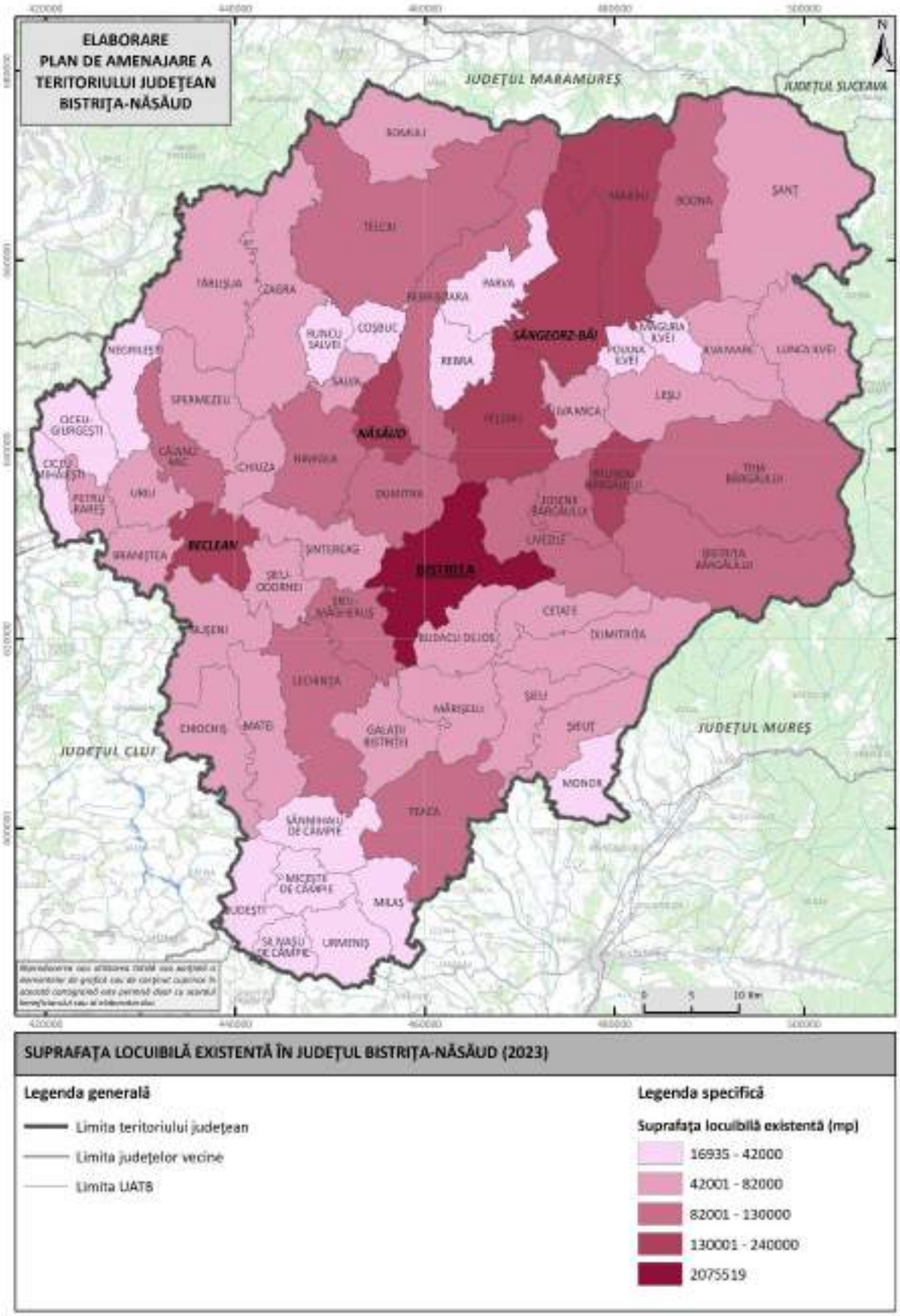

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2023, la nivelul județului au fost finalizate 963 de locuințe, în creștere față de cele 642 de locuințe terminate în anul 2013 (+321 locuințe, +50%), potrivit INS. Din totalul locuințelor finalizate în anul 2023, 946 au fost finanțate din surse private (98,2%), iar 17 locuințe din fonduri publice (1,8%). Comparativ cu anul 2013, numărul locuințelor finanțate din fonduri private a crescut de la 626 la 946 de unități (+320 locuințe, +51,1%), în timp ce numărul celor finanțate din fonduri publice a rămas relativ constant, crescând cu o singură unitate.

În ceea ce privește repartiția locuințelor finalizate în anul 2023 pe medii de rezidență, majoritatea acestora au fost realizate în mediul urban, unde s-au finalizat 722 de unități (75% din total) – consemnând o creștere semnificativă față de cele 345 de locuințe finalizate în 2013 (+377 unități; +109,3%). În mediul rural, au fost terminate 241 de locuințe (25% din total), înregistrând o scădere față de anul 2013, când au fost finalizate 297 de locuințe (-56 unități; -18,9%).

Cele mai multe locuințe finalizate în anul 2023 pe raza județului au fost concentrate în Municipiul Bistrița, unde au fost raportate 662 de unități. Dintre orașe, Beclean a înregistrat 35 de locuințe terminate în același an, Năsăud – 18 și Sângeorz-Băi – 7. În mediul rural, cele mai multe locuințe finalizate s-au regăsit în comunele Lechința (20), Budacu de Jos (19), Chiuza (17), Șintereag (15), Șieu-Măgheruș (14), Maieru (13), Bistrița Bârgăului (12), Josenii Bârgăului (11) și Tiha Bârgăului (11). În același an, 48,4% dintre UAT-urile din județ nu au înregistrat construcții rezidențiale finalizate sau au raportat cel mult o singură locuință finalizată. Printre acestea se numără Braniștea, Căianu Mic, Feldru, Mărișelu, Monor, Negrilești, Parva, Romuli, Sânmihaiu de Câmpie și Spermezeu.

Raport cerere-ofertă de investiţii imobiliare

Piața imobiliară funcționează ca un sistem dinamic de interacțiune între cerere și ofertă, unde prețurile sunt reglate de mecanisme economice și percepții individuale asupra valorii și utilității bunurilor imobile. În acest context, investițiile imobiliare sunt influențate nu doar de disponibilitatea proprietăților și intențiile cumpărătorilor, ci și de stabilitatea reglementărilor și tendințele locale. Un reper cheie pentru evaluarea cererii și ofertei din județul Bistrița-Năsăud este Studiul de piață al fondului imobiliar, elaborat de Napoca Business S.R.L. pentru Camera Notarilor Publici Bistrița-Năsăud; acesta oferă o imagine detaliată asupra valorilor minime practicate în tranzacțiile imobiliare, începând cu data de 01.01.2025.

Evaluarea fondului imobiliar din Municipiul Bistrița

Analizând valorile de piață stabilite pentru apartamentele cu suprafața utilă mai mică de 40 mp în funcție de zonele rezidențiale în care sunt localizate, observăm că valoarea cea mai ridicată se regăsește în Zona 1 – Centrală, unde prețul de piață atinge 5.500 lei/mp. În Zona 2 – Semicentrală și Mediană, valoarea este de 4.400 lei/mp, iar în Zona 3 – Periferică, scade la 3.300 lei/mp. În localitățile aparținătoare ale municipiului Bistrița, valorile pentru apartamentele cu suprafața utilă mai mică de 40 mp sunt semnificativ mai mici comparativ cu zona centrală a orașului. Astfel, prețul este de 3.300 lei/mp în Unirea și Viișoara, respectiv 3.300 lei/mp în Ghinda, Sărata, Sigmir și Slătinița. Raportat la zona centrală a municipiului, aceste prețuri sunt cu aproximativ 36% mai mici. Totuși, ele rămân superioare față de valorile din celelalte orașe ale județului (ex: 2.400 lei/mp în Sângeorz-Băi, 2.500 lei/mp în Năsăud și 3.400 lei/mp în Beclean).

Pentru categoria de apartamente cu suprafețe cuprinse între 40 și 70 mp, datele arată o distribuție valorică asemănătoare cu cu cea întâlnită în cazul apartamentelor mici. În Zona 1 (Centrală), prețul este de 5.000 lei/mp, iar în Zona 2 – Semicentrală, Mediană și în Zona 3 – Periferică valoarea scade la 4.100 lei/mp, ceea ce indică o uniformizare între semicentru și periferie în cazul acestei categorii de imobile. În localitățile aparținătoare ale municipiului Bistrița, valorile sunt mai mici: 3.200 lei/mp în Unirea și Viișoara și 3.200 lei/mp în Ghinda, Sărata, Sigmir și Slătinița. Față de zona centrală, prețurile sunt mai mici cu aproximativ 1.800 lei/mp - o diferență de circa 36% între zona centrală și localitățile aparținătoare municipiului.

În cazul apartamentelor de peste 70 mp, se păstrează aceeași ierarhie valorică, dar cu o tendință ușor descrescătoare a prețurilor unitare, comparativ cu apartamentele mici și medii. În Zona 1 (Centrală), prețul este de 4.600 lei/mp. Pentru celelalte zone ale municipiului Bistrița, apartamentele cu suprafața utilă mai mare de 70 mp se tranzacționează la un preț unitar de 4.000 lei/mp, atât în Zona 2 (semicentrală și mediană), cât și în Zona 3 (periferică). În localitățile aparținătoare municipiului, prețurile sunt mai mici, situându-se în jur de 3.100 lei/mp, atât în Unirea și Viișoara, cât și în Ghinda, Sărata, Sigmir și Slătinița. Astfel, diferența între zona centrală și localitățile limitrofe este de aproximativ 1.500 lei/mp (33%).

În localitățile rurale aflate în zona de influență a Bistriței, prețurile apartamentelor sunt mai reduse comparativ cu cele din oraș, însă variază în funcție de poziționarea geografică și de rolul fiecărei localități. În comune precum Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Dumitrița, Livezile, Teaca sau Tiha Bârgăului, valorile pentru apartamentele sub 40 mp sunt de 2.320 lei/mp, pentru cele între 40 și 70 mp – 2.290 lei/mp, iar pentru cele peste 70 mp – 2.270 lei/mp. În schimb, în satele aparținătoare acestor comune, valorile scad semnificativ: 1.750 lei/mp pentru

apartamente sub 40 mp, 1.710 lei/mp pentru cele între 40–70 mp și 1.650 lei/mp pentru cele peste 70 mp.

Un caz special îl reprezintă zona Colibița, unde apartamentele au valori egale cu cele din comunele aflate în zona de influență a municipiului Bistrița: 2.320 lei/mp (<40 mp), 2.290 lei/mp (40–70 mp), 2.270 lei/mp (>70 mp), ca urmare a statutului său de destinație turistică, cu potențial investițional.

Analizând valorile de piață stabilite pentru terenurile intravilane, pentru partea de suprafață cuprinsă între 1.000 și 2.500 mp, observăm că cele mai mari valori se înregistrează în municipiul Bistrița – Zona 1 (Centrală), unde prețul atinge 800 lei/mp. În Zona 2 – Semicentrală și Mediană, valoarea scade la 600 lei/mp, iar în Zona 3 – Periferică, aceasta coboară la 320 lei/mp. În localitățile aparținătoare municipiului, valorile continuă să scadă progresiv: 210 lei/mp în Unirea și Viișoara și 140 lei/mp în Ghinda, Sărata, Sigmir și Slătinița - scădere de peste 70% a valorii de referință pe mp în localitățile aparținătoare față de valoarea de referință pentru zona centrală. Față de celelalte orașe din județ, Bistrița înregistrează valori de peste patru ori mai mari. Spre comparație, în Beclean, valoarea este de 170 lei/mp, în Năsăud de 110 lei/mp, iar în Sângeorz-Băi de 90 lei/mp.

În ceea ce privește zonele rurale din proximitatea municipiului Bistrița, valorile pentru terenurile intravilane din acest interval de suprafață au o valoare cuprinsă între 20 și 30 lei/mp. În zona Colibița, valoarea urcă la 90 lei/mp.

Și în cazul valorilor de piață pentru casele construite din materiale durabile (piatră, cărămidă, BCA sau beton), municipiul Bistrița are cele mai ridicate niveluri din județ. În Zona 1 – Centrală, prețul este de 2.000 lei/mp, menținându-se și în Zona 2 – Semicentrală și Mediană la același nivel. În schimb, în Zona 3 – Periferică, valoarea scade la 1.800 lei/mp, iar în localitățile aparținătoare municipiului, prețurile se situează la aproximativ 1.700 lei/mp în Unirea și Viișoara, respectiv 1.500 lei/mp în Ghinda, Sărata, Sigmir și Slătinița.

Aceste valori confirmă că locuințele individuale situate în interiorul municipiului, în special în zonele centrale, beneficiază de un plus de atractivitate și stabilitate investițională, fiind cotate mult mai sus față de proprietățile similare din restul județului. De altfel, în orașe precum Beclean sau Năsăud, casele de același tip au valori de 1.500–1.300 lei/mp, iar în mediul rural acestea scad și mai mult, ajungând chiar la 700–900 lei/mp, în funcție de localitate. Prin comparație, valorile pentru casele construite din piatră, cărămidă, BCA sau beton în alte orașe ale județului sunt mult mai mici decât în municipiul Bistrița: în Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, valoarea de referință pe mp pentru aceasta categorie de locuințe este evaluată la 1.500 lei/mp.

Aceeași tendință de concentrare valorică se regăsește și în cazul spațiilor comerciale, categorie la care municipiul Bistrița înregistrează, din nou, cele mai mari valori de piață din județ. În Zona 1 – Centrală, prețul de referință pentru orice tip de spațiu comercial este de 4.000 lei/mp, aceasta fiind urmată de Zona 2 – Semicentrală și Mediană cu 3.800 lei/mp, respectiv de Zona 3 – Periferică cu 3.500 lei/mp. În toate localitățile aparținătoare municipiului, valorile sunt considerabil mai reduse (2.500 lei/mp). Prin comparație, în orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, prețurile spațiilor comerciale se situează în jur de 2.200 lei/mp, marcând o diferență de aproximativ 45%, față de nivelul din zona centrală a Bistriței. La nivelul comunelor din zona de influență a municipiului, valoarea de piață pentru spațiile comerciale este de 2.200 lei/mp, nivel similar cu cel înregistrat în orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

În cazul prețurilor pentru spațiile industriale, tot municipiul Bistrița se situează pe primul loc la nivel județean, cu un preț constant de 1.500 lei/mp în toate cele trei zone – centrală, semicentrală și periferică. Acest nivel de preț se păstrează și în localitățile aparținătoare ale municipiului, ceea ce confirmă percepția asupra acestor zone ca extensii funcționale ale orașului, cu un potențial industrial ridicat. Prin comparație, în orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, spațiile industriale valorează 1.300 lei/mp (diferență de aproximativ 13% față de valorile din Bistrița). În comunele aflate în zona de influență a municipiului, prețul scade la 800 lei/mp, pe fondul reducerii atractivității investiționale odată cu creșterea distanței față de municipiu.

În cazul terenurilor extravilane situate în zona limitrofă cu intravilanul (pentru suprafețe de până la 1.500 mp), municipiul Bistrița înregistrează o valoare de 25 lei/mp (mult superioară celor înregistrate în celelalte orașe: 7 lei/mp în Beclean, 3 lei/mp în Năsăud și Sângeorz-Băi).

În cazul terenurilor agricole productive, municipiul Bistrița și orașul Beclean înregistrează cele mai mari valori de referință din județ - 3 lei/mp fiecare. În orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, valoarea scade la 2 lei/mp.

Tabel 2.8 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN MUNICIPIUL BISTRIȚA ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A MUNICIPIULUI, 01.01.2025

LOCAȚIA	APARTAMENT SU (MP) < 40	APARTAMENT SU (MP) 40 - 70	APARTAMENT SU (MP) > 70	TEREN INTRAVILAN ÎN SUPRAFAȚĂ DE 1000-2500 MP	CASĂ (PIATRĂ, CĂRĂMIDĂ, BCA, BETON)	SPAȚII COMERCIALE (ORICE TIP DE SPAȚIU COMERCIAL)	SPAȚII INDUSTRIALE (INDIFERENT DE STRUCTURĂ)	ZONA LIMITROFĂ CU INTRAVILANUL ȘI PENTRU PARTEA DE SUPRAFAȚĂ PÂNĂ LA 1.500 MP	TEREN AGRICOL - PRODUCTIV
BISTRIȚA - ZONA 1 - CENTRALĂ	5500	5000	4600	800	2000	4000	1500	25	3
BISTRIȚA - ZONA 2 -	4400	4100	4,000	600	2000	3800	1500	-	-

SEMICENTRALĂ ȘI MEDIANĂ									
BISTRIȚA - ZONA 3 - PERIFERICĂ	4100	4100	4000	320	1800	3500	1500	-	-
LOC. APARȚINÂND MUNICIPIULUI BISTRIȚA: UNIREA ȘI VIIȘOARA	3300	3200	3100	210	1700	2500	1500	-	-
LOC. APARȚINÂND MUNICIPIULUI BISTRIȚA: GHINDA, SĂRATA, SIGMIR ȘI SLĂTINIȚA	3300	3200	3100	140	1500	2,500	1500	-	-
COMUNE AFLATE ÎN ZONA DE INFLUENȚĂ A MUNICIPIULUI BISTRIȚA	2320	2290	2270	30	1100	2200	800	3	2

Sursa: Napoca Business S.R.L. Studiu de piață privind fondul imobiliar din judeţul Bistrița-Năsăud.

Evaluarea fondului imobiliar din Orașul Beclean

Analiza valorilor de piață pentru apartamentele cu suprafața utilă sub 40 mp arată că în orașul Beclean, prețul de referință este de 3.400 lei/mp, evidențiind rolul acestuia de centru urban secundar la nivelul județului. În localitățile aparținătoare – Coldău, Figa și Rusu de Jos – valoarea scade la 2.500 lei/mp. În comunele din aria de influență a Becleanului, prețurile sunt de 1.960 lei/mp.

Pentru apartamentele cuprinse între 40 și 70 mp, distribuția valorică urmează aceeași ierarhie. În orașul Beclean, prețul de piață este de 2.600 lei/mp, în timp ce în localitățile aparținătoare acesta coboară la 1.900 lei/mp. În comunele din aria de influență, valoarea este de 1.910 lei/mp.

Pentru apartamentele de peste 70 mp, vedem o ușoară reducere a valorii unitare pe mp: în Beclean, prețul este de 2.500 lei/mp, în localitățile aparținătoare scade la 1.700 lei/mp, însă în comunele din zona de influență valoarea este de 1.850 lei/mp.

În privința terenurilor intravilane cu suprafețe între 1.000 și 2.500 mp, prețul în Beclean este de 170 lei/mp, în timp ce în localitățile aparținătoare coboară la 90 lei/mp. În comunele din zona de influență, valoarea este și mai mică - 25 lei/mp.

Casele construite din materiale durabile au o valoare de 1.500 lei/mp în orașul Beclean, în timp ce în localitățile aparținătoare prețul scade la 1.000 lei/mp. În comunele aflate în aria de influență a orașului, valoarea este de 900 lei/mp.

Pentru spațiile comerciale, prețul în Beclean este de 2.200 lei/mp, iar în localitățile aparținătoare scade la 1.700 lei/mp. În comunele din zona de influență, valoarea de piață este

mai mare decât în cazul localităților aparținătoare, ajungând la același nivel cu cel din Beclean - 2.200 lei/mp.

În cazul spațiilor industriale, prețul de referință este de 1.300 lei/mp, iar în localitățile aparținătoare scade la 1.000 lei/mp. În comunele din zona de influență, valorile se reduc la 800 lei/mp, în concordanță cu accesibilitatea și infrastructura mai limitată.

Pentru terenurile extravilane situate în zona limitrofă intravilanului (până la 1.500 mp), Becleanul înregistrează 7 lei/mp, în timp ce în comunele din zona de influență a orașului se tranzacționează la valoarea de 3 lei/mp.

Terenurile agricole productive situate în extravilanul orașului Beclean sunt evaluate la 3 lei/mp, iar în comunele din zona sa de influență prețul scade la 2 lei/mp.

Tabel 2.9 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN ORAȘUL BECLEAN ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI, 01.01.2025

LOCAȚIA	APARTAMENT SU (MP) < 40	APARTAMENT SU (MP) 40 - 70	APARTAMENT SU (MP) > 70	TEREN INTRAVILAN ÎN SUPRAFAȚĂ DE 1000-2500 MP	CASĂ (PIATRĂ, CĂRĂMIDĂ, BCA, BETON)	SPAȚII COMERCIALE (ORICE TIP DE SPAȚIU COMERCIAL)	SPAȚII INDUSTRIALE (INDIFERENT DE STRUCTURĂ)	ZONA LIMITROFĂ CU INTRAVILANUL ȘI PENTRU PARTEA DE SUPRAFAȚĂ PÂNĂ LA 1.500 MP	TEREN AGRICOL - PRODUCTIV
BECLEAN	3400	2600	2500	170	1500	2200	1300	7	3
LOC. APARȚINÂND ORAȘULUI BECLEAN: COLDĂU. FIGA ȘI RUSU DE JOS	2500	1900	1700	90	1000	1700	1000	-	-
COMUNE AFLATE ÎN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI BECLEAN	1960	1910	1850	25	900	2200	800	3	2

Sursa: Napoca Business S.R.L. Studiu de piață privind fondul imobiliar din judeţul Bistrița-Năsăud.

Evaluarea fondului imobiliar din Orașul Năsăud

Analizând valorile de piață pentru apartamentele cu suprafața utilă sub 40 mp, constatăm că în orașul Năsăud prețul de referință este de 2.500 lei/mp. În localitățile aparținătoare – Liviu Rebreanu și Luşca – valoarea scade la 1.900 lei/mp, iar în comunele din zona de influență a Năsăudului prețul coboară la 820 lei/mp.

Pentru apartamentele cuprinse între 40 și 70 mp, distribuția urmează aceeași ierarhie valorică: în orașul Năsăud prețul este de 2.400 lei/mp, în localitățile aparținătoare scade la 1.800 lei/mp, iar în comunele din aria de influență prețul se situează la 770 lei/mp.

În cazul apartamentelor de peste 70 mp, se menține tendința de scădere ușoară a valorii unitare: 2.300 lei/mp în oraș, 1.700 lei/mp în localitățile aparținătoare și 720 lei/mp în comunele din apropiere.

Referitor la terenurile intravilane cu suprafețe între 1.000 și 2.500 mp, orașul Năsăud înregistrează un preț de 110 lei/mp, în timp ce în localitățile aparținătoare coboară la 80 lei/mp, iar în comunele din zona de influență valoarea ajunge la 15 lei/mp.

Casele realizate din materiale durabile (piatră, cărămidă, BCA, beton) au un preț de 1.500 lei/mp în oraș, care scade la 1.000 lei/mp în localitățile aparținătoare și coboară până la 450 lei/mp în comunele aflate în zona de influență.

Pentru spațiile comerciale, valoarea de piață în Năsăud este de 2.200 lei/mp, scade la 1.700 lei/mp în localitățile aparținătoare, iar în comunele din zona de influență a orașului se menține la 2.200 lei/mp.

În cazul spațiilor industriale, prețul este de 1.300 lei/mp în oraș, 1.000 lei/mp în localitățile aparținătoare și 800 lei/mp în comunele din aria de influență.

Terenurile extravilane din zona limitrofă intravilanului, cu suprafețe de până la 1.500 mp, sunt evaluate la 3 lei/mp atât în orașul Năsăud, cât și în comunele din zona sa de influență.

În ceea ce privește terenurile agricole productive, acestea sunt evaluate la 2 lei/mp în extravilanul orașului Năsăud și la același nivel în comunele din zona sa de influență.

Tabel 2.10 VALOAREA DE REFERINȚĂ (LEI/MP) A FONDULUI IMOBILIAR DIN ORAȘUL NĂSĂUD ȘI DIN COMUNELE DIN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI, 01.01.2025

LOCAȚIA	APARTAMENT SU (MP) < 40	APARTAMENT SU (MP) 40 - 70	APARTAMENT SU (MP) > 70	TEREN INTRAVILAN ÎN SUPRAFAȚĂ DE 1000-2500 MP	CASĂ (PIATRĂ, CĂRĂMIDĂ, BCA, BETON)	SPAȚII COMERCIALE (ORICE TIP DE SPAȚIU COMERCIAL)	SPAȚII INDUSTRIALE (INDIFERENT DE STRUCTURĂ)	ZONA LIMITROFĂ CU INTRAVILANUL ȘI PENTRU PARTEA DE SUPRAFAȚĂ PÂNĂ LA 1.500 MP	TEREN AGRICOL - PRODUCTIV
NĂSĂUD	2500	2400	2300	110	1500	2200	1300	3	2
LOC. APARȚINÂND ORAȘULUI NĂSĂUD: LIVIU REBREANU ȘI LUȘCA	1900	1800	1700	80	1000	1700	1000	-	-
COMUNE AFLATE ÎN ZONA DE INFLUENȚĂ A ORAȘULUI NĂSĂUD	820	770	720	15	900	2200	800	3	2

Sursa: Napoca Business S.R.L. Studiu de piață privind fondul imobiliar din judeţul Bistrița-Năsăud.

Analiza prețurilor apartamentelor pe zone rezidențiale în municipiul Bistrița

Piața apartamentelor din municipiul Bistrița prezintă o dinamică echilibrată, reflectând atât cererea locală, cât și un interes în creștere din partea investitorilor. Conform datelor furnizate de platforma BLITZ.ro (actualizate în iulie 2025), prețul mediu de vânzare pentru un apartament în Bistrița este de 83.298 de euro; prețul de vânzare variază în funcție de mai mulți factori, între care locația, suprafața, numărul de camere și calitatea finisajelor. În ceea ce privește dimensiunea proprietăților rezidențiale, suprafața medie utilă a unui apartament este de aproximativ 61 de metri pătrați.

Analizând graficul de mai jos, privind prețurile medii de vânzare a apartamentelor din municipiul Bistrița, vedem diferențe mari între cartiere: cele mai accesibile zone sunt Central și Calea Moldovei, ambele cu un preț mediu de sub 89.000 euro, fapt ce le face atractive pentru cumpărătorii cu bugete mai reduse. Deși zona centrală este de regulă considerată una de interes ridicat, nivelul mai scăzut al prețurilor poate fi atribuit, cel mai probabil, prezenței unui fond locativ mai vechi, cu caracteristici constructive și funcționale diferite față de standardele locuințelor noi. Urmează cartierele Est, Centură, Nord și Vest, cu prețuri apropiate, cuprinse între 91.000 și 93.000 euro.

La polul opus, cele mai scumpe cartiere din Bistrița sunt Ultracentral, cu un preț mediu de 163.950 euro, și Periferie, cu 125.000 euro. Zona Ultracentral reflectă o poziționare avantajoasă, cu acces facil la principalele instituții, servicii și facilități ale orașului, în timp ce prețurile ridicate din Periferie pot fi explicate prin prezența unor dezvoltări rezidențiale noi, care atrag cumpărătorii interesați de locuințe recent construite, ce dispun de finisaje, dotări și compartimentări moderne. De asemenea, cartierul Cetății se înscrie în segmentul superior al pieței, cu un preț mediu de peste 101.000 euro. În rândul zonelor populare din municipiu, cartierele Central, Calea Moldovei, Centură și Independenței se bucură de un interes ridicat din partea cumpărătorilor, oferind un echilibru între preț, localizare și accesibilitate, ceea ce le menține în topul preferințelor.

Fig. 2.116 PREȚUL MEDIU DE VÂNZARE A APARTAMENTELOR ÎN MUNICIPIUL BISTRIȚA, ÎN FUNCȚIE DE CARTIERE, 2025

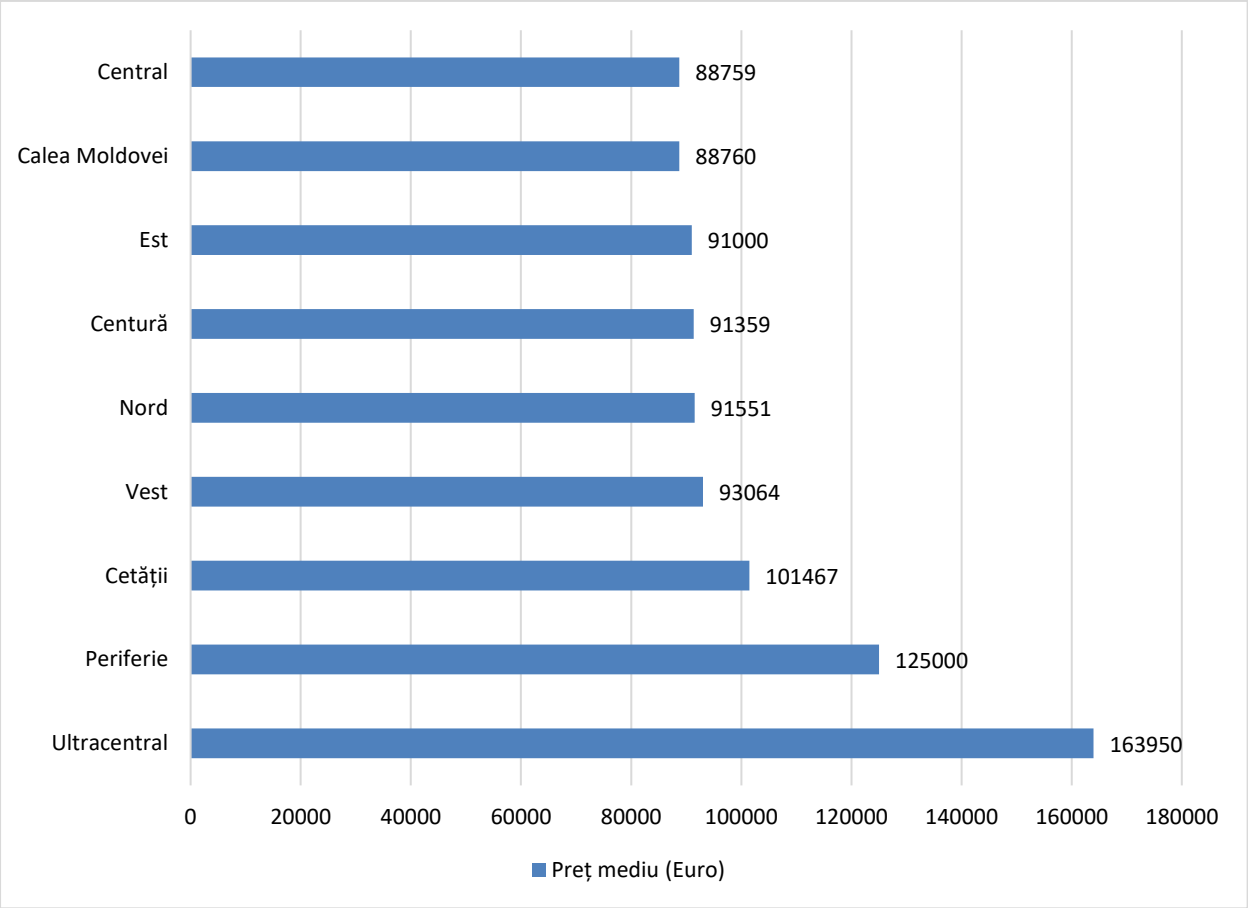

Sursa: Blitz.ro

În ceea ce privește popularitatea cartierelor din Bistrița, datele publicate pe website-ul BLITZ.ro în iulie 2025 arată că zona Independenței se află în fruntea clasamentului, cu un preț mediu de vânzare de 82.108 euro și un număr mare de oferte disponibile. Acesta este urmat de Calea Moldovei, unde prețul mediu este similar, și de cartierul Central, unde apartamentele se tranzacționează, în medie, cu 88.759 euro. De asemenea, cartierele Centură și Sud, fiecare cu un preț mediu de 88.759 euro, se numără printre zonele mai atractive din municipiu.[36]

Conform datelor publicate pe platforma Index Storia – Vocea Cartierelor[37], municipiul Bistrița avea, în luna iulie 2025, un scor total de 69,08 puncte la capitolul calitatea vieții, clasându-se pe locul 16 din 41 de orașe analizate. Prin comparație, Tulcea a înregistrat cel mai mic scor (61,44), fiind orașul cu cel mai scăzut nivel general de satisfacție, în timp ce Sibiu a obținut cel mai mare scor (76,84), ocupând prima poziție în clasamentul național.

Pentru fiecare indicator analizat, Bistrița se prezintă astfel:

[36] https://www.blitz.ro/bistrita/vanzari-apartamente/preturi

[37] Indexul Storia este un instrument de analiză urbană care combină date obiective (precum infrastructura sau serviciile) cu percepțiile subiective ale locuitorilor, obținute prin chestionare, pentru a oferi o imagine cât mai realistă și detaliată a calității vieții în orașele și cartierele din România.

- Siguranță: 75,31 – locul 15 la nivel național;
- Curățenie: 64,23 – locul 18;
- Parcări: 54,06 – locul 4;
- Transport public: 72,57 – locul 25;
- Piste pentru biciclete: 59,06 – locul 5;
- Zgomot: 55,76 – locul 17;
- Apă curentă: 89,09 – locul 36;
- Salubrizare: 69,05 – locul 25;
- Gaz: 81,63 – locul 34;
- Canalizare: 72,29 – locul 28;
- Încălzire: 70,22 – locul 25;
- Grad de mulțumire generală: 72,63 – locul 22;
- Cost general al vieții: 62,12 – locul 14.[38]

Potrivit datelor publicate de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, în luna iunie 2025, Bistrița-Năsăud a înregistrat un total de 569 de tranzacții imobiliare, acestea constituind aproximativ 1,2% din volumul total național (49.193 de tranzacții). Dintre tranzacțiile imobiliare efectuate în iunie 2025 la nivelul județului, 132 au fost tranzacții cu terenuri extravilane (131 de terenuri agricole și 1 teren neagricol) și 344 cu terenuri intravilane (149 de terenuri cu construcții și 195 fără construcții). De asemenea, în aceeași lună s-au înregistrat 93 de vânzări de unități individuale.

În aceeași lună, în municipiul Bistrița s-au înregistrat 343 de tranzacții imobiliare, reprezentând aproximativ 2,9% din totalul de 12.038 de tranzacții realizate în orașele reședință de județ din România. Dintre acestea, 70 au vizat terenuri agricole extravilane, iar în intravilan s-au înregistrat 96 de tranzacții cu terenuri cu construcții și 94 cu terenuri fără construcții. În plus, în aceeași perioadă, s-au vândut 83 de unități individuale.

[38] https://index.storia.ro/data.php#3

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

1. În pofida evoluțiilor pozitive înregistrate în ultimul deceniu la nivelul indicatorilor macro-economici, județul Bistrița-Năsăud continuă să ocupe poziții inferioare în clasamentul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. Astfel, din perspectiva contribuției la PIB-ul regional, județul se află pe penultimul loc, cu o pondere de sub 8%. Situația devine și mai îngrijorătoare atunci când ne uităm PIB-ul pe cap de locuitor: Bistrița-Năsăud se află pe ultima poziție în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, înregistrând un nivel al acestui indicator cu peste 34 % sub media regională, cu 40% sub media națională și cu aproape 54% sub media Uniunii Europene (UE27). Acest decalaj se explică, printre altele, printr-un ritm de creștere al indicatorului mai lent decât cele înregistrate la nivel regional și național (chiar dacă rata de creștere a indicatorului județean a depășit media UE27). O tendință similară observăm și în evoluția Valorii Adăugate Brute din județ, care, la rândul său, a cunoscut un ritm de creștere inferior mediilor înregistrate la nivel regional și național; ca urmare, Bistrița-Năsăud se menține, momentan, pe penultima poziție în clasamentul regional din perspectiva VAB. O altă disfuncționalitate se observă în structura VAB a județului: exceptând industria (ce deține cea mai mare pondere), celelalte sectoare dominante sunt mai puțin favorabile competitivității economice pe termen lung - comerț, transporturi, HORECA, construcții și tranzacții imobiliare. În contrast, sectoarele care se raliază priorităților europene privind tranziția către o economie verde, digitalizată și bazată pe cunoaștere (și anume IT&C, serviciile financiare, cultura și alte servicii) se regăsesc pe ultimele poziții după contribuția la VAB.
2. Nici perspectivele privind comerțul exterior nu mai favorabile, județul Bistrița-Năsăud situându-se pe ultima poziție la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest și pe locul 25 la nivel național, în funcție de volumul exporturilor, cu ponderi foarte reduse în ambele clasamente. Și mai îngrijorător este faptul că, la finele anului 2024, județul înregistra un deficit comercial de aproximativ 183 milioane euro, cauzat de o scădere considerabilă a exporturilor (aproape 17% față de 2018), combinată cu o creștere accentuată a importurilor, care au avansat cu peste 23%.
3. Imaginea de ansamblu a mediului de afaceri din județul Bistrița-Năsăud evidențiază o serie de deficiențe care afectează atât competitivitatea, cât și sustenabilitatea acestuia. În primul rând, județul ocupă o poziție marginală în economia națională, găzduind numai 1,5% din

totalul profesioniștilor activi din punct de vedere juridic la nivelul țării. Această realitate este reflectată și prin densitatea redusă a profesioniștilor activi raportată la 1.000 de locuitori, județul situându-se pe locul al treilea în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, cu o valoare a indicatorului semnificativ sub media regională și ușor sub media națională. În plus, în anul 2024, puțin peste jumătate dintre profesioniștii activi juridic în județ își depuseseră bilanțul contabil, sub 38% raportaseră venituri, iar peste 70% nu aveau niciun angajat. Acest context a fost alimentat, printre altele, de o serie de tendințe negative manifestate în ultimii ani: în anul 2024, numărul radierilor de firme a fost cu aproape 12% mai mare decât în anul 2014, suspendările de activitate au crescut cu 43%, iar dizolvările au atins cel mai ridicat nivel din ultimul deceniu. Totuși, într-o notă pozitivă, menționăm scăderea semnificativă a numărului de insolvențe (cu peste 70% mai puține în anul 2024, față de 2014).

4. Mediul județean de afaceri este caracterizat de o puternică fragmentare, ce limitează perspectivele de realizare a unor economii de scară și de consolidare a avantajelor competitive: în anul 2024, microîntreprinderile reprezentau aproape 92% din totalul unităților active în Bistrița-Năsăud. Această situație este consecința evoluțiilor din perioada 2013–2023, în care numărul microîntreprinderilor a crescut cu aproximativ 70%, în timp ce întreprinderile mici și mijlocii au înregistrat creșteri mult mai modeste – sub 10%, respectiv sub 11%. În contrast, numărul întreprinderilor mari a scăzut cu aproape 30%. Această structură dezechilibrată se manifestă în toate sectoarele economice principale, cu mențiunea că, în domeniile de silvicultură și exploatări forestiere, construcții și energie, la nivelul județului nu este înregistrată nicio întreprindere de mari dimensiuni.
5. Pe lângă fragmentarea accentuată, economia județului Bistrița-Năsăud se confruntă și dependența puternică de sectoarele cu valoare adăugată redusă, caracterizate printr-o intensitate slabă a cunoașterii și tehnologiei. În anul 2024, peste jumătate dintre unitățile locale active din județ își desfășurau activitatea în comerț, construcții, transporturi și depozitare, acestea fiind urmate de firmele active în industria prelucrătoare (ce reprezentau puțin peste 11% din total). Dacă ne uităm la sectorul serviciilor, concentrarea activității în jurul unor domenii cu perspective reduse de competitivitate economică și valoare adăugată devine și mai evidentă: aproape 40% dintre unitățile locale active în serviciile din județ se ocupă de comerț, aproximativ 20% de transporturi și depozitare, iar aproape 10% de HORECA. În schimb, nișele cu potențial real de progres pe termen lung (activitățile profesionale, științifice și tehnice, intermedierile financiare și asigurările, învățământul, activitățile culturale și recreative, respectiv serviciile administrative și de suport) însumează

sub 22% din totalul firmelor de servicii active în județ. Această structură dezechilibrată se reflectă și în componența cifrei de afaceri realizate la nivel județean: sectorul comerțului generează aproape 67% din volumul total, urmat de transporturi și depozitare, care au pondere de peste 17%. Restul activităților au, atât individual, cât și cumulat, contribuții marginale, evidențiind o concentrare excesivă a valorii economice în numai câteva domenii.

6. O altă disfuncționalitate a mediului de afaceri din Bistrița-Năsăud vine pe fondul apetenței reduse a tinerilor pentru inițiativele antreprenoriale; în anul 2024, persoanele cu vârsta de până la 29 de ani constituiau sub 10% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și sub 13% dintre titularii/membrii PFA. De asemenea, județul găzduiește numai 2% din SRL-D-urile înmatriculate în țară (dintre care mai puțin de 70% sunt active), respectiv 3% din totalul firmelor studențești înființate în România în baza HG nr. 166/2003 (sub 40% dintre acestea se află în funcțiune).
7. Tot la categoria de deficiențe ale economiei județene amintim și inegalitatea de gen din rândul antreprenorilor: în anul 2024, aproape 65% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și peste 61% dintre titularii/membrii de PFA-uri erau bărbați, în timp ce femeile reprezentau puțin peste 35% în cazul persoanelor juridice și aproximativ 39% în cazul PFA-urilor.
8. În completarea aspectelor menționate anterior, precizăm și faptul că Bistrița-Năsăud continuă să fie un județ relativ neatractiv pentru investițiile străine; la finele anului 2024, județul găzduia 0,6% din totalul societăților din România cu participare străină la capitalul social (ocupând locul 26 la nivel național și penultimul loc la nivel regional). Mai mult, valoarea capitalului social străin subscris în județ reprezenta 0,2% din totalul național, plasând Bistrița-Năsăud pe locul 32 în plan național și pe ultima poziție în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. În perioada 2014–2024, numărul societăților cu participare străină din județ a înregistrat o creștere relativ modestă (sub 27%), iar valoarea totală a capitalului social străin subscris a cunoscut o evoluție și mai slabă (o majorare aproape nesemnificativă, de 0,8%). Nu în ultimul rând, în intervalul 2013–2023, efectivele de salariați din cadrul acestor companii au scăzut cu 13%, Bistrița-Năsăud situându-se astfel pe penultima poziție în clasamentul regional în funcție de acest indicator.
9. Agricultura județului Bistrița-Năsăud se confruntă cu multiple deficiențe structurale. Una dintre principalele probleme constă în fragmentarea excesivă a exploatațiilor agricole, ce indică predominanța agriculturii de subzistență, lipsa comasării terenurilor și imposibilitatea realizării economiilor de scară: peste 80% dintre acestea au suprafețe sub 5 ha, în timp ce

numai 5 exploatații dețin între 500–1.000 ha, și o singură exploatație depășește 1.000 ha. Tiparul se observă și în sectorul zootehnic, unde aproape toate efectivele de ovine, caprine, cabaline, păsări și familii de albine, precum și întregul efectiv de porcine și iepuri sunt crescute în cadrul gospodăriilor tradiționale, ce sunt orientate preponderent spre autoconsum și nu către valorificarea economică. În plus, agricultura ecologică (care la momentul de față este prioritară, pe fondul atractivității în creștere pentru consumatori și a sustenabilității de mediu ce o definește), situează județul Bistrița-Năsăud pe locul 4 din cele 6 la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, atât în ceea ce privește suprafața alocată, cât și numărul operatorilor înregistrați.

10. În linie cu aspectele menționate anterior, precizăm și faptul că indicatorii de productivitate ai sectorului agricol din Bistrița-Năsăud arată o performanță modestă în comparație cu alte județe din țară, care se traduce într-o contribuție redusă la economia națională: în anul 2023, producția agricolă a județului a reprezentat 1,5% din totalul național, având ponderi de 1% în producția vegetală, 2,5% în producția animală și 0,1% în serviciile agricole (contribuțiile la agricultura regională s-au menținut, de asemenea, la un nivel redus, reflectând același tipar). În acest context, amintim și reducerea de 30% a producției medii de fructe în perioada 2014-2024 (în condițiile în care numărul pomilor fructiferi a scăzut cu aproape 11% în același interval, iar suprafața plantată cu livezi s-a redus ușor între anii 2017 și 2024). Tendințe similare de scădere constatăm și în cazul strugurilor, ai căror producție medie a înregistrat un declin semnificativ în același interval.
11. Totuși, nivelul indicatorilor caracteristici sectorului agricol nu este determinat exclusiv de modul în care această activitate este desfășurată în județ, ci și de influența unor factori suplimentari, ai căror efecte negative se amplifică reciproc prin intercorelare. Printre aceștia se numără pregătirea insuficientă a celor care practică agricultura, peste 95% dintre șefii exploatațiilor agricole din Bistrița-Năsăud având doar experiență practică, pe când numai 0,5% dintre aceștia dețin formare agricolă completă (majoritatea celor din urmă au peste 55 de ani); de asemenea, liceele de profil din județ necesită modernizări pentru a răspunde cerințelor actuale ale sectorului. În plus, județul se confruntă cu un interes redus al tinerilor pentru agricultură (mai puțin de 7% dintre șefii exploatațiilor au sub 35 de ani, în timp ce aproape 57% au peste 55 de ani). Un alt aspect cheie îl constituie persistența practicilor agricole învechite, caracterizate prin slaba adopție a proceselor inovative și a tehnologiilor moderne, la care se adaugă cooperarea insuficientă de-a lungul lanțurilor agricole, agroalimentare, agroindustriale și agroturistice. Deficiențele infrastructurii de suport pentru

activitățile agricole (de la sistemele de irigații și până la spațiile de depozitare, procesare și comercializare) constituie un alt factor restrictiv în dezvoltarea agriculturii din județ. Acestor constrângeri li se adaugă incidența tot mai frecventă și mai intensă a fenomenelor meteorologice extreme, în special precipitațiile excedentare și înghețurile târzii (iar, pe arii mai restrânse, episoadele de grindină și secetă).

12. Structura forței de muncă din județul Bistrița-Năsăud prezintă mai multe disfuncționalități, însă principala vine pe fondul factorilor demografici (scăderea natalității, îmbătrânirea populației, migrația forței de muncă, pandemia COVID-19 etc.) care, acționând cumulativ, au amplificat, în timp, deficitul de resurse umane pe piața județeană a muncii: în anul 2023, resursele de muncă reprezentau puțin peste 60% din populația rezidentă (respectiv puțin peste 57% din populația după domiciliu), în contextul unei scăderi de 11% față de anul 2013. Această contracție a afectat și populația activă, impactul fiind mai accentuat în rândul femeilor, unde ritmul de scădere a fost aproape dublu față de cel al bărbaților; ca urmare, rata de activitate (care ne arată ponderea populației active civile în totalul resurselor de muncă) s-a situat în anul 2023 la puțin peste 61% - sub mediile de la nivel regional și național. Implicit, și numărul persoanelor ocupate a înregistrat un declin în aceeași perioadă, fenomenul fiind, din nou, mai pronunțat în rândul femeilor decât al bărbaților. În consecință, rata de ocupare a resurselor de muncă a scăzut sub 60% în anul 2023, menținându-se sub nivelurile de referință de la nivel regional și național.
13. În același context, amintim și faptul că Bistrița-Năsăud se confruntă cu un nivel ridicat al ocupării informale sau semi-formale: în anul 2023, diferența dintre numărul mediu de salariați și totalul populației ocupate din județ era de aproximativ 40.000 de persoane, indicând faptul că o parte semnificativă a persoanelor implicate în activități economice le deșfășoară în afara formelor standard de angajare. O proporție importantă dintre acestea activează pe cont propriu (de exemplu, prin PFA, II sau IF), uneori chiar fără forme legale. Fenomenul este cel mai vizibil în cazul agriculturii, unde, în același an, doar 17% dintre persoanele implicate în activitățile agricole din județ erau angajate în unitățile locale active din domeniu. O tendință similară vedem și în cazul construcțiilor, unde, tot în anul 2023, peste 39% dintre persoanele ocupate lucrau pe cont propriu (fie pe teritoriul țării, fie în străinătate).
14. Un alt aspect relevant îl constituie structura ocupațională a forței de muncă din județ: în anul 2023, aproape 60% din populația ocupată era formată din muncitori calificați și asimilați acestora, muncitori necalificați, lucrători în domeniul serviciilor, respectiv lucrători calificați

din agricultură, silvicultură și pescuit; în schimb, specialiștii în diverse domenii reprezentau sub 12%, tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic puțin peste 5%, funcționarii administrativi sub 4%, iar membrii corpului legislativ, executiv și înalții funcționari ai administrației publice aproximativ 2%. Această structură este direct influențată de oferta județeană de locuri de muncă, unde cererea este predominant orientată spre poziții care nu necesită calificare înaltă, studii superioare sau expertiză specializată: potrivit AJOFM Bistrița-Năsăud, în anul 2024, primele ocupații după numărul CIM-urilor active în județ au fost dominate de posturile din construcții, transport și comerț (cu sectorul public ca excepție); pe primele locuri s-au situat muncitorii necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, conducătorii auto pentru transport rutier de mărfuri și lucrătorii comerciali – o structură care reflectă, de fapt, profilul economic al județului (domeniile care concentrează cele mai multe unități locale active, cea mai mare cifră de afaceri și, implicit, majoritatea locurilor de muncă).

15. În strânsă corelare cu punctul de mai sus, amintim și faptul că, potrivit AJOFM Bistrița-Năsăud, majoritatea locurilor de muncă vacante în județ în anul 2024 au vizat ocupații necalificate și posturi cu profil operațional din domeniile construcții, industrie, transport și servicii – activități ce implică preponderent muncă fizică, nu intelectuală, și care se desfășoară în sectoare economice de bază, cu valoare adăugată redusă: cele mai numeroase poziții disponibile au fost pentru muncitori necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, muncitori necalificați la asamblarea și montarea pieselor, precum și lucrători comerciali. În concordanță cu această structură a cererii, și ocuparea efectivă a șomerilor înregistrați în anul 2024 s-a realizat, în mare parte, în aceleași categorii ocupaționale: muncitori necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, lucrători comerciali, muncitori necalificați la spargerea și tăierea materialelor de construcții, îngrijitori clădiri, muncitori necalificați la ambalarea produselor solide și semisolide, respectiv femei de serviciu. Totuși, nu putem ignora faptul că, în mare parte, persoanele șomere din județ nu ar putea accede la poziții mai înalte, din cauza nivelului redus de educație pe care îl dețin: de pildă, în luna mai 2025, peste 60% dintre șomerii înregistrați în Bistrița-Năsăud aveau doar studii primare sau gimnaziale, în timp ce mai puțin de 5% erau absolvenți de învățământ superior, iar sub 1% dețineau studii postliceale.
16. Distribuția forței de muncă din Bistrița-Năsăud reflectă același dezechilibru evidențiat în structura mediului de afaceri – o concentrare excesivă în jurul unui număr restrâns de sectoare economice cu nivel redus de competitivitate și, implicit, cu oportunități limitate în ceea ce privește veniturile salariale și dezvoltarea profesională: în anul 2023, aproape 75%

din forța de muncă a județului era ocupată în industrie, comerț, agricultură, construcții, transporturi și depozitare. La polul opus, domeniile care presupun un nivel ridicat de expertiză (precum învățământul, administrația publică, tranzacțiile imobiliare, IT&C, intermedierile financiare și asigurările) înregistrează ponderi foarte reduse în ocuparea forței de muncă, în ciuda faptului că acestea oferă, în general, perspective mai bune de carieră și niveluri salariale superioare. Aceeași structură dezechilibrată se reflectă și în distribuția salariaților (cu toate că pot fi observate ușoare variații): cele mai mari efective medii de angajați se regăsesc în industria prelucrătoare, comerț și construcții, în timp ce domeniile cu valoare adăugată ridicată, precum IT&C, se află la coada clasamentului. Situația devine și mai îngrijorătoare atunci când analizăm distribuția forței de muncă în funcție de nivelul salariilor: de pildă, în cazul serviciilor, ramurile cu cele mai bune remunerații (precum intermedierile financiare și asigurările, IT&C, învățământul, activitățile profesionale, științifice și tehnice) oferă cele mai puține locuri de muncă, iar sectoarele care concentrează cea mai mare parte a resurselor umane (precum comerțul sau transporturile) sunt asociate cu niveluri salariale considerabil mai mici.

17. Deficiențele forței de muncă din Bistrița-Năsăud sunt accentuate de disparitățile teritoriale, structura dezechilibrată pe medii de rezidență (urban-rural) afectând atât competitivitatea economiei județene, cât mai ales bunăstarea locuitorilor (de la nivelul veniturilor, la oportunitățile profesionale). În mediul rural, forța de muncă este concentrată în sectoarele cu productivitate și valoare adăugată relativ reduse, precum agricultura, silvicultura și pescuitul (populația rurală reprezintă 96% din totalul persoanelor ocupate în acest sector la nivelul județului), construcțiile, producția și furnizarea de energie, HORECA, distribuția apei și salubritatea (și industria prelucrătoare). În schimb, ramurile de servicii bazate pe cunoaștere, cu potențial ridicat de inovare și valoare adăugată (IT&C, activități profesionale, științifice și tehnice, intermedieri financiare și asigurări, activități culturale și recreative, tranzacții imobiliare, învățământ, administrație publică) sunt dominate de forța de muncă din mediul urban. Remarcăm și problematica șomajului, fiindcă cele mai recente date (luna mai 2025) arată că peste 71% dintre șomerii înregistrați în județ provin din mediul rural.
18. Bistrița-Năsăud prezintă o atractivitate relativ scăzută pentru forța de muncă inclusiv din perspectiva salariilor (în special pentru tinerele talente, cu un nivel înalt de educație, care au așteptări ridicate privind perspectivele profesionale și nivelul de trai): în anul 2023, câștigul salarial mediu net lunar din județ era cu aproape 18% sub media regională și cu circa 22% mai mic decât media națională, în pofida creșterilor înregistrate în ultimul deceniu. Această

tendință se observă în toate sectoarele economice, iar în domeniile de servicii considerate în prezent cele mai atractive (IT&C, intermedieri financiare, activități profesionale) diferențele față de mediile de pe plan regional și național sunt printre cele mai pronunțate.

19. Toate aceste dezechilibre sunt amplificate de o rată a șomajului care depășește considerabil valorile regionale și naționale (mai mare cu peste 43% față de media pe regiune și cu aproape 14% față de media națională), asociată cu o pondere mare (38%) a persoanelor foarte greu ocupabile sau greu ocupabile - doar 8% încadrându-se în categoria celor ușor ocupabile. Situația este amplificată de ponderea ridicată a tinerilor (sub 39 de ani) în totalul persoanelor șomere – aproape 30% – precum și de faptul că doar 40% dintre șomerii înregistrați beneficiază de indemnizații dedicate.
20. În anul 2024, piața imobiliară din județ a fost caracterizată de o structură dezechilibrată a autorizațiilor de construire, dominată de clădirile rezidențiale individuale și cu o pondere foarte redusă a construcțiilor destinate activităților economice (servicii și turism). Această orientare aproape exclusiv către dezvoltările rezidențiale, fără o diversificare suficientă a funcțiunilor urbane și rurale, reflectă atractivitatea economică scăzută a județului din perspectiva afacerilor și a investițiilor.
21. Piața locuințelor din Bistrița-Năsăud prezintă disparități puternice atât în mediul urban, cât și în mediul rural, reflectând o distribuție neuniformă a atractivității localităților pentru populația județului: în timp ce unele UAT-uri concentrează o proporție semnificativă a populației, altele își pierd atractivitatea (confruntându-se, în unele cazuri, chiar cu depopularea - fenomen resimțit cu precădere în mediul rural). În mediul urban, municipiul reședință concentrează peste 40.000 de locuințe, în timp ce celelalte orașe (Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi) dispun de un stoc locativ de circa zece ori mai mic, subliniind rolul reședinței de județ ca pol de atracție, în contrast cu atractivitatea limitată (atât pentru populație, cât și pentru activitățile economice) a celorlalte centre urbane. Disparitățile sunt la fel de pronunțate și în mediul rural: dacă unele comune (Rodna, Teaca, Telciu, Maieru, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului) dispun de 2.000–2.600 de locuințe, altele (Runcu Salvei, Silivașu de Câmpie, Poiana Ilvei, Miceștii de Câmpie, Ciceu-Mihăiești) înregistrează sub 600 de unități locative. Aceste dezechilibre sunt confirmate și de indicatorii privind suprafața locuibilă, care relevă, la rândul lor, concentrarea disproporționată a dezvoltării rezidențiale în anumite areale, în detrimentul altora.
22. Concluzionând, menționăm și accentuarea disparităților teritoriale din județul Bistrița-Năsăud, nu doar ca raport între mediul urban și cel rural, ci și în cadrul UAT-urilor de același

tip. Diferențele nu se limitează la concentrarea afacerilor, a investițiilor și a forței de muncă în centrele urbane și în localitățile rurale adiacente acestora (fenomen asociat cu polarizarea veniturilor și a oportunităților de dezvoltare profesională și personală în câteva UAT-uri, în contrast cu scăderea nivelului de trai și a calității vieții în restul localităților), ci se manifestă și pe alte paliere ale dezvoltării; ne referim, de exemplu, la infrastructura publică insuficient dezvoltată, care limitează atât perspectivele de creștere ale agenților economici, cât și accesul populației la servicii și facilități de bază, cu efecte negative asupra bunăstării socio-economice. Un alt exemplu constă în manifestarea diferită a fenomenelor demografice negative (precum îmbătrânirea populației, migrația, depopularea, navetismul sau riscul de sărăcie și excluziune socială), care afectează disproporționat UAT-urile, în funcție de localizarea acestora. În corelare cu alți factori (precum diferențele de capacitate administrativă a autorităților publice locale sau gradul de expunere la schimbările climatice și la fenomenele de mediu), aceste realități creează condiții și perspective inechitabile atât pentru populație, cât și pentru mediul antreprenorial, amplificând disparitățile și împiedicând coeziunea economico-socială specifică dezvoltării teritoriale integrate.

3.2 Priorități de intervenție

1. Consolidarea poziției ocupate de economia județeană în contextul regional și național, pe de o parte prin orientarea către prioritățile europene în materie de competitivitate economică (de exemplu, digitalizare, cercetare, inovare, specializare inteligentă, economie circulară) și acțiune climatică (reducerea și captarea emisiilor de carbon, adaptarea la schimbările climatice, independența energetică), iar pe de altă parte, prin adoptarea unor procese menite să stimuleze creșterea și diversificarea sectorului județean de afaceri și să asigure sustenabilitatea acestuia (reducerea barierelor administrative, facilitarea accesului la diverse finanțări publice și private, sprijinirea cooperării strategice inter- și intra-sectoriale inclusiv pentru transfer de cunoștințe și tehnologii, promovarea internaționalizării, consolidarea comerțului extern). Dezvoltarea economiei județului Bistrița-Năsăud va depinde în egală măsură de sprijinirea antreprenoriatului autohton și de atragerea investițiilor străine.
2. Conturarea, la nivelul sectorului industrial județean, a unui cadru orientat către digitalizare și robotizare, concomitent cu adoptarea proceselor și soluțiilor tehnologice specifice sustenabilității de mediu și neutralității climatice (economia verde, net-zero). Pe termen mediu, se va viza alinierea la modelele caracteristice Industriei 4.0, iar pe termen lung, integrarea principiilor Industriei 5.0. În acest sens, se va urmări ca structura portofoliului

industrial al județului să fie dominată de domeniile de specializare inteligentă cu potențial ridicat de creștere (precum electromobilitatea și economia circulară), prin consolidarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare și valorificarea rezultatelor acestora în cadrul industriei județene.

3. Tranziția sectorului de servicii din județ către economia bazată pe cunoaștere, cu potențial ridicat de generare a valorii adăugate prin valorificarea capitalului uman și integrarea tehnologiilor de ultimă generație în procesele recurente (precum Internetul Serviciilor, soluțiile de Cloud Computing – inclusiv PaaS și SaaS –, inteligența artificială sau sistemele de machine learning). Direcțiile strategice de dezvoltare ar trebui să țină cont de: consolidarea cooperării cu sectorul industrial, cel energetic și cel agricol din județ; conturarea unui model de servicii integrate, orientate către client și fundamentate pe principiile sustenabilității (responsabilitate de mediu și amprentă redusă de carbon); respectiv intensificarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare ca pilon central al portofoliului de servicii. Transformarea verde și digitală vor fi urmărite în mod constant, atât la nivelul proceselor interne, cât și în ceea ce privește structura serviciilor furnizate pe piață.
4. Un rol cheie în atingerea priorităților anterior menționate îl va avea dezvoltarea și consolidarea forței de muncă din județ, prin acțiuni integrate, derulate la toate nivelurile: orientarea sistemului de învățământ școlar către domeniile STEM și integrarea unor oportunități (chiar semi-formale sau informale) de dobândire a competențelor digitale, verzi și transversale (precum inteligența emoțională, spiritul de echipă, proactivitatea, creativitatea sau capacitatea de rezolvare a problemelor); extinderea ofertei educaționale de profil vocațional, tehnic și dual și diversificarea portofoliului de programe postliceale și universitare; asigurarea oportunităților de pregătire, calificare și reconversie profesională în linie cu nevoile de actualitate ale agenților economici din județ. Se impune intensificarea eforturilor de dezvoltare a competențelor tehnice specifice economiei contemporane (de exemplu, alfabetizarea digitală pentru persoanele fără cunoștințe de bază, perfecționarea abilităților avansate de digitalizare, formarea așa-numitelor „green skills”), precum și susținerea învățării și formării profesionale pe tot parcursul vieții
5. Valorificarea potențialului agricol al județului prin modernizarea și optimizarea activităților, astfel încât exploatațiile agricole și fermele să adopte practici avansate din punct de vedere tehnologic, sustenabile (metode durabile de cultivare a terenurilor și creștere a animalelor, cu impact redus asupra mediului și climei - inclusiv agricultură ecologică) și integrate, atât la nivel de activitate (de exemplu, pe modelul fermelor mixte), cât și în cadrul lanțurilor valorice

(agricole, agroalimentare, agroindustriale, agroturistice). În egală măsură, ar trebui prioritizată obținerea economiilor de scară și consolidarea avantajelor competitive, prin promovarea asocierii și cooperării (asociații de fermieri, grupuri de producători locali, cooperative agricole), inclusiv prin explorarea posibilității de dezvoltare a unui cluster cu bază agricolă, capabil să integreze diverse ramuri complementare, inclusiv din sectoarele de industrie și servicii. Demersurile ar trebui să vizeze nu numai cultivarea plantelor, ci și sectorul zootehnic, precum și ramurile pomiculturii și viticulturii, acestea din urmă beneficiind de condiții geografice favorabile și de factori complementari oportuni (precum perspectivele de integrare cu sectorul turistic). În acest context, este esențial ca agricultorii și fermierii din județ să beneficieze de sprijin integrat din partea autorităților publice și a entităților de profil, atât sub formă de facilități suport (drumuri de acces, infrastructură de irigații, spații de depozitare și comercializare etc.) și consultanță specializată (tehnologică, financiară, antreprenorială, de mediu și climă), cât și prin facilitarea parteneriatelor strategice și asigurarea accesului la programe de formare și perfecționare profesională.

6. Dezvoltarea durabilă a silviculturii din județ, astfel încât creșterea productivității economice a sectorului să fie întreprinsă în strânsă corelare cu protejarea biodiversității locale, menținerea serviciilor ecosistemice, reducerea amprentei de carbon și întărirea rezilienței climatice. Direcțiile strategice ar trebui să vizeze, în principal: adoptarea unor practici moderne de gestiune forestieră, menite să protejeze ecosistemele naturale și să reducă vulnerabilitatea acestora și a comunităților din județ în fața riscurilor de mediu și climă; alinierea industriilor conexe (prelucrarea lemnului, procesarea produselor pădurii etc.) la standardele europene de performanță și sustenabilitate; respectiv obținerea unor fluxuri de venituri superioare și sustenabile pe termen lung, prin creșterea valorii adăugate, consolidarea competitivității pe piețele de desfacere (prin îmbunătățirea calității produselor), integrarea mai eficientă în lanțurile valorice. Esențiale pentru aceste demersuri vor fi formarea și perfecționarea profesională a forței de muncă din domeniu, precum și promovarea inițiativelor de cercetare-dezvoltare-inovare orientate către construirea unei economii forestiere circulare, capabile să contribuie atât la atenuarea schimbărilor climatice, cât și la adaptarea la efectele negative ale acestora.
7. Orientarea sectorului imobiliar către un model mai echilibrat de dezvoltare, care să răspundă simultan obiectivelor de creștere economică și celor de incluziune socială promovate la nivelul Uniunii Europene. Pentru componenta rezidențială, dezvoltările imobiliare ar trebui să prioritizeze asigurarea unor locuințe accesibile și sigure pentru o categorie cât mai largă a

populației, cu accent pe extinderea fondului de locuințe sociale realizate de administrația publică; acestea ar trebui să deservească atât persoanele vulnerabile (tineri, persoane cu dizabilități, mame singure, familii cu venituri reduse), cât și profesioniștii a căror atragere în județ este de importanță strategică (medici, cadre didactice). Pentru componenta non-rezidențială, evoluția pieței imobiliare ar trebui să se ralieze direcțiilor de dezvoltare economică ale județului, astfel încât să poată răspunde cerințelor specifice modelelor de afaceri vizate (de exemplu, spații de co-working, laboratoare de cercetare-dezvoltare - inclusiv pentru proiectare, testare, prototipare, parcuri logistice, spații expoziționale etc.).

8. În egală măsură cu prioritatea anterioară, fondul construit al județului ar trebui să fie supus unor procese sistematice de reducere a amprentei de carbon și de creștere a capacității de adaptare la schimbările climatice. Demersurile urmărite ar putea avea în vedere: eficientizarea energetică a clădirilor existente; aplicarea principiilor nZEB în cazul noilor construcții; integrarea componentelor de economie circulară pentru gestionarea deșeurilor asociate; implementarea soluțiilor de alimentare cu energie verde; instalarea stațiilor de încărcare pentru vehicule electrice în cadrul sau în imediata vecinătate a clădirilor; utilizarea soluțiilor bazate pe natură (precum acoperișuri și fațade verzi); plantarea de vegetație autohtonă și arbori rezistenți în spațiile interstițiale etc.
9. Un alt element esențial îl reprezintă reconversia funcțională a spațiilor neutilizate sau degradate (în special a celor industriale, dar și a celor comerciale, respectiv a celor destinate altor activități economice), atât pentru a răspunde mai eficient nevoilor de dezvoltare ale agenților economici și pentru a atrage noi investiții, cât și pentru a crește calitatea vieții populației prin îmbunătățirea esteticii urbane și diversificarea funcțiunilor patrimoniului construit. În tot ceea ce ține de piața imobiliară, cadrul strategic trebuie să prevadă în mod implicit adoptarea conceptelor urbanistice moderne, incluzive și accesibile în procesul de planificare spațială, astfel încât aceasta să fie întreprinsă într-o manieră integrată, coezivă și inteligentă, atât în mediul urban, cât și în cel rural.
10. Consolidarea atractivității UAT-urilor din județ pentru mediul de afaceri, ca instrument de promovare a unei dezvoltări economice teritoriale echilibrate, în scopul reducerii riscului de marginalizare economică a anumitor localități. Pentru agenții economici – atât antreprenorii autohtoni, indiferent de nivelul de experiență (inclusiv cei aflați la început de drum, în special tineri), cât și investitorii externi – măsurile ar trebui să vizeze, în mod integrat, asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea activităților economice: conectivitate rutieră și feroviară, accesibilitate logistică (utilități, spații de lucru). Acestea ar trebui completate de

furnizarea serviciilor suport (consultanță în antreprenoriat, finanțare, internaționalizare, digitalizare, promovare și marketing, sustenabilitate) precum și de facilitarea oportunităților de cooperare intrajudețeană, atât în cadrul aceloraşi sectoare (pentru obținerea economiilor de scară), cât și între sectoare (pentru generarea de noi avantaje competitive).

11. Creșterea calității vieții în toate UAT-urile județului, astfel încât acestea să devină mai atractive pentru populație, oferind un nivel de trai ridicat (prin oportunități de muncă, antreprenoriat și creștere profesională, dezvoltare personală și comunitară, recreere), în spiritul incluziunii sociale. Măsurile ar trebui să acopere întregul spectru al facilităților publice necesare (servicii educaționale, medicale și sociale moderne, performante, accesibile și incluzive, condiții de locuire adecvate, spații și infrastructuri pentru petrecerea timpului liber și socializare), astfel încât comunitățile locale să beneficieze de un standard mai ridicat de viață, iar cei din diaspora să fie motivați să revină în județ. Această prioritate presupune inclusiv reducerea riscurilor la care este expusă populația vulnerabilă din județ (copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, indivizi și familii cu venituri reduse, respectiv comunități marginalizate - inclusiv populația de etnie romă). Implementarea tuturor celor de mai sus ar trebui întreprinsă într-o manieră uniformă, la nivelul întregului județ, pentru a preveni adâncirea disparităților teritoriale (în special de tip urban–rural) și a evita accentuarea fenomenului de polarizare socio-economică în jurul municipiului reședință de județ și a unui număr restrâns de localități.

4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
MEDIUL DE AFACERI	
• PIB-ul pe locuitor al județului este mai mic decât media regională, cea națională și cea europeană • Ritmul de creștere a VAB generate pe plan județean este inferior celui înregistrat la nivel regional și national • Structura VAB este dezechilibrată: în afara industriei, predomină sectoarele cu valoare adăugată redusă (comerț, transporturi, HORECA, construcții, tranzacții imobiliare), iar domeniile strategice pentru tranziția verde, digitalizată și bazată pe cunoaștere (IT&C, servicii financiare, cultură) au ponderi foarte mici • Structura serviciilor este dezechilibrată, cu o concentrare excesivă (din perspectiva numărului de unități locale active și a cifrei de afaceri) în numai	• Extinderea și diversificarea infrastructurii de suport pentru întreprinderile din sectorul industrial (parcuri industriale, logistice, tehnologice) și valorificarea la maximum a potențialului parcurilor de specializare inteligentă din Bistrița și Beclean, având în vedere inclusiv reconversia în acest scop a spațiilor părăsite / construcțiilor nefuncționale • Extinderea, modernizarea și diversificarea infrastructurii de sprijin pentru întreprinderile din sectorul serviciilor (incubatoare și acceleratoare de afaceri, spații de co-working, spații comerciale etc.), având în vedere inclusiv reconversia în acest scop a spațiilor părăsite / construcțiilor nefuncționale • Întărirea colaborării dintre administrația publică și sectorul privat, de pildă prin: extinderea oportunităților de parteneriate public-private, instituirea unor cadre formale, constante și transparente de comunicare, consultare și cooperare pe diverse teme de interes comun, digitalizarea serviciilor publice adresate mediului de afaceri etc. • Dezvoltarea și furnizarea unui portofoliu integrat de servicii suport pentru antreprenorii din județ, adaptat nivelului de dezvoltare al acestora (debutanți sau experimentați, din mediul urban sau rural etc.) și acoperind diverse tipuri de nevoi (formare, consultanță, promovare și marketing, matchmaking și networking etc.); acestea ar trebui să acopere nu doar necesitățile de bază, ci și direcții avansate de dezvoltare (formare în sustenabilitate sau managementul riscurilor, consultanță pentru inovare, internaționalizare sau reducerea amprentei de carbon, suport pentru obținerea și protejarea DPI etc.) • Instituirea unor mecanisme dedicate de sprijin pentru antreprenorii aflați la început de drum și pentru start-up-uri, care să cuprindă atât servicii (asistență tehnică, promovare), cât

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
câteva domenii (comerț, transporturi, HORECA) • Comerțul exterior al județului Bistrița-Năsăud înregistrează un deficit comercial tot mai mare, determinat de scăderea exporturilor și creșterea importurilor • Activitatea antreprenorială din județ este slab dezvoltată, numărul profesioniștilor activi reprezentând doar 1,5% din totalul național, iar densitatea acestora situându-se sub media regională și ușor sub media națională • Puțin peste o treime din profesioniștii înregistrați legal în județ sunt și activi din punct de vedere economic • Mai puțin de o treime din totalul profesioniștilor înregistrați legal în județ au personal angajat	și alte tipuri de facilități (granturi nerambursabile, stimulente fiscale, spații de lucru, platforme de „open innovation" pentru dezvoltarea ideilor emergente de afaceri și a soluțiilor inovatoare); prioritizarea ar putea viza antreprenorii proveniți din rândul studenților, femeilor și altor categorii vulnerabile, precum și afacerile orientate către tranziția verde și digitală, inovarea prin cercetare-dezvoltare și inserția pe piața muncii a persoanelor marginalizate (întreprinderile sociale) • Sprijinirea firmelor din județ în accesarea surselor de finanțare disponibile — private (credite, capital de risc, business angels etc.) și publice (fonduri nerambursabile) —, cu prioritate pentru companiile care intenționează să investească în digitalizare și automatizare, cercetare-dezvoltare-inovare, respectiv tranziție verde (reducerea amprentei de carbon, creșterea rezilienței în fața schimbărilor climatice) • Consolidarea capacității de inovare a întreprinderilor din județ (în special a celor de dimensiuni mari, cu resurse adecvate pentru activități de acest tip), prin facilitarea transferului de cunoștințe și tehnologii dinspre mediul universitar către sectorul privat; măsurile ar putea include, printre altele: crearea de spații dedicate pentru cercetare și transfer tehnologic (laboratoare de testare și prototipare), acordarea de stimulente fiscale și financiare pentru implementarea inovațiilor de produs și proces în firme, sprijinirea lansării de afaceri tip spin-off provenite din filialele județene ale UTCN și UBB, organizarea de competiții județene de inovare (ideathon, hackathon), înființarea unui fond județean sau a unor fonduri locale dedicate inovării etc. • Facilitarea cooperării între actorii relevanți (firme, universități, organizații de CDI, administrație publică, alte entități) pe modelul helixului cvadruplu, pentru consolidarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare la nivel județean; în acest sens, prioritară ar trebui să fie sprijinirea proiectelor comune de CDI, dezvoltate nu doar cu parteneri locali, ci și cu alți actori din regiune, țară și UE, prin accesarea finanțărilor disponibile la

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Mediul de afaceri din județ se confruntă cu tendințe negative persistente, reflectate prin creșterea numărului de radieri și suspendări de activitate, precum și prin atingerea unui nivel record al dizolvărilor în ultimul deceniu • Mediul de afaceri este caracterizat de o puternică fragmentare - microîntreprinderile reprezintă aproape 92% din totalul unităților active, în timp ce numărul întreprinderilor mari a scăzut cu aproape 30% în ultimul deceniu • Economia județeană este dependentă de sectoare cu valoare adăugată redusă (comerț, construcții, transporturi și depozitare), care însumează peste jumătate din unitățile active din județ și generează cea mai mare parte a cifrei de afaceri la nivel județean	nivel național (de exemplu, POCIDIF, PNCDI IV) și european (precum Orizont Europa). În egală măsură este importantă identificarea potențialului de dezvoltare a clusterelor și/sau centrelor de excelență specializate în lanțuri strategice de valoare (tradiționale, de specializare inteligentă sau emergente, conform celor mai recente priorități ale UE) și mobilizarea resurselor și oportunităților necesare pentru operaționalizarea acestora • Consolidarea cooperării cu actorii din celelalte județe ale Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, în baza integrării firmelor din județ ca verigi cheie în lanțurile regionale de valoare (ex. industria IT clujeană, industria auto și a plasticului bistrițeană), prin stimularea aderării unui număr mai mare de actori din județ (administrații publice, companii) la clusterele regionale existente • Încurajarea diversificării portofoliului de produse industriale realizate în județul Bistrița-Năsăud, atât prin susținerea companiilor mari din industriile de tradiție (mase plastice și derivate, cablaje, baterii auto, radiatoare etc.), cât și a noilor întreprinderi capabile să consolideze aceste industrii prin dezvoltarea unor nișe emergente conexe • Stimularea diversificării portofoliului de servicii din județul Bistrița-Năsăud, prin sprijinirea dezvoltării unor domenii inovative și competitive, precum ramurile de servicii digitale pentru mediul business (cu accent pe e-comerț și e-logistică, valorificând avantajele existente în materie de comerț, transporturi, depozitare) sau cercetarea și formarea în domeniul medical (având ca bază infrastructura modernă a Spitalului Județean și rețeaua extinsă de clinici, în special din municipiul Bistrița) • Înființarea și operaționalizarea Bistrița Electromobility and Circular Economy Hub, conform conceptului prevăzut în strategiile de dezvoltare ale municipiului și județului, pentru stimularea sectoarelor de electromobilitate și economie

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Implicarea tinerilor în antreprenoriat este foarte limitată • Sectorul antreprenorial este caracterizat de inegalități de gen: femeile reprezintă 35% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și 39% dintre titularii de PFA • Atractivitatea județului pentru investițiile străine este redusă, acesta deținând numai 0,6% din firmele cu capital străin și 0,2% din capitalul străin subscris la nivel național	circulară, prin integrarea unor funcții conexe de sprijin destinate dezvoltării acestor ramuri • Valorificarea potențialului de energie regenerabilă al județului pentru a crește rata de utilizare a energiei verzi în economie și în comunitate, contribuind astfel la reducerea emisiilor de CO_2 generate de sectorul energetic; direcțiile posibile ar putea cuprinde, după cum este prevăzut și în strategia de dezvoltare a județului: proiecte de biomasă în zona Tărpiu, energie eoliană în zona Bârgău–Tihuța, energie solară în arelalul de câmpie, soluții pe bază de biomasă și biogaz (din deșeuri sau din stațiile de epurare a apelor uzate), pompe de căldură etc. • Stimularea adoptării, în cadrul unităților silvice existente, a proceselor și soluțiilor verzi, bazate pe tehnologii moderne, pentru obținerea și procesarea lemnului și a produselor derivate, concomitent cu sprijinirea înființării unor noi întreprinderi specializate în prelucrarea sustenabilă și inovativă a materialului lemnos și în realizarea de produse finite (mobilă, elemente pentru construcții etc.); scopul va fi unul multiplu - protejarea resurselor naturale, accelerarea tranziției către economia circulară în domeniu și creșterea valorii adăugate la nivel județean • Organizarea activităților forestiere și industriale de profil, astfel încât resursele lemnoase să fie exploatate și valorificate eficient și durabil (cu pierderi minime), iar materialele, componentele și produsele să fie refolosite sau reciclate pe cât posibil, închizând ciclul de viață al lemnului; în acest sens, ar putea fi dezvoltate inclusiv parteneriate între companii, pe baza modelului de simbioză industrială (prin care deșeurile rezultate din activitatea uneia devin materie primă pentru alta) • Susținerea colaborării între firme, organizații, instituții și specialiști din domeniul forestier și din ramurile conexe (silvicultura, biologia, geografia sau științele mediului) pentru inițierea și derularea unor proiecte comune de CDI; parteneriatele ar putea viza schimbul de cunoștințe, testarea

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	unor soluții moderne, precum și aplicarea rezultatelor în practici sustenabile și inovatoare, cu impact pozitiv asupra gestionării și valorificării resurselor forestiere • Lansarea unui brand dedicat promovării județului ca destinație atractivă pentru afaceri și investiții, cu vizibilitate atât pe plan național, cât și internațional • Dezvoltarea unei platforme digitale dedicate mediului de afaceri și investiții, care să promoveze resursele și oportunitățile județului (infrastructură de transport, terenuri și spații disponibile, utilități, portofoliu de afaceri din județ, oportunități de colaborare intrajudețene, unități de învățământ etc.) și să ofere un portofoliu complet de servicii de suport — de la primul contact până la dezvoltarea pe piața județeană; platforma ar putea funcționa ca un „one stop shop”, integrând facilități și instrumente utile antreprenorilor și investitorilor • Dezvoltarea unui centru județean multifuncțional pentru evenimentele de afaceri (conferințe, prezentări, ateliere, expoziții etc.) în municipiul reședință de județ, precum și a unor centre satelit, de dimensiuni mai reduse, în celelalte UAT-uri urbane ale județului • Asigurarea participării anuale a unei delegații județene la evenimentele (târguri, expoziții) naționale și internaționale de afaceri, pentru promovarea resurselor și oportunităților economice din județ
AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	
• Exploatațiile agricole sunt foarte fragmentate, ce practică agricultura de subzistență, limitând posibilitatea realizării economiilor de scară • Zootehnia este practicată preponderent în gospodării	• Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru agricultură, urmărind: îmbunătățirea accesibilității (extinderea și modernizarea drumurilor agricole și a căilor de acces către exploatații), reducerea expunerii la factorii nefavorabili de mediu și climă (extinderea infrastructurii de irigații, derularea lucrărilor de îmbunătățiri funciare pentru reducerea eroziunii solului, protecția împotriva inundațiilor și incendiilor de vegetație, stabilizarea versanților predispuși la alunecări de teren), valorificarea potențialului existent (readucerea în

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
tradiționale, orientate spre autoconsum • Agricultura ecologică are pondere redusă, județul ocupând locul 4 din 6 în regiune atât ca suprafață alocată, cât și ca număr de operatori înregistrați • Productivitatea sectorului agricol este scăzută, astfel că județul are o contribuție redusă la producția agricolă națională și cea regională • Nivelul de pregătire profesională a fermierilor este insuficient, iar interesul tinerilor pentru activitățile agricole rămâne redus • Învățământul agricol din județ este insuficient adaptat cerințelor și standardelor actuale ale sectorului • Persistența practicilor agricole învechite, cooperarea redusă	circuitul agricol a terenurilor neproductive) și dezvoltarea capacității de colectare și depozitare a produselor agricole • Stimularea creșterii nivelului de tehnologizare (utilaje, echipamente, instalații) și a gradului de sustenabilitate de mediu și reziliență climatică (procese durabile) în exploatațiile agricole din județ; suportul acordat șefilor de exploatații agricole ar putea cuprinde: informare și educare privind soluțiile și procesele adecvate, sprijin în identificarea celor mai potrivite tehnologii, asistență pentru adoptarea și utilizarea corectă a acestora, consultanță pentru atragerea fondurilor necesare implementării • Accelerarea tranziției verzi a exploatațiilor agricole din județ (de exemplu, prin practicarea agriculturii regenerative) și a reducerii vulnerabilității acestora la riscurile de mediu și climă, (prin măsuri precum plantarea de perdele forestiere pentru protecția culturilor, adoptarea sistemelor agroforestiere ce prevăd combinarea arborilor sau arbuștilor cu culturile agricole și/sau creșterea animalelor pe aceeași suprafață etc.) • Dezvoltarea agriculturii ecologice, prin încurajarea conversiei terenurilor din județ pentru conformarea la standardele necesare obținerii produselor bio, susținerea înființării unităților de producție a alimentelor ecologice (sere, solarii, ciupercării etc.) și sprijinirea certificării acestora în cadrul schemelor de calitate recunoscute la nivel european — Denumire de Origine Controlată (DOC), Denumire de Origine Protejată (DOP), Indicație Geografică (IG) etc. • Orientarea activităților viticole din județ către nișele mediu-premium de vinuri și produse derivate din struguri, precum și integrarea acestora în diverse proiecte strategice de enoturism (de pildă, prin dezvoltarea unor rute viticole județene sau, preferabil, regionale, cu facilități dedicate de cazare, degustare și vânzare, precum cele ce ar putea porni pe culoarul Milaș-Teaca–Lechința)

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Infrastructura de sprijin pentru sectorul agricol este insuficient dezvoltată • Vulnerabilitatea ridicată a exploatațiilor agricole la fenomenele meteorologice extreme	• Creșterea valorificării produselor pădurii — fructe de pădure, ciuperci comestibile, plante medicinale și aromatice, rășină și sevă de arbori, miere de mană, produse pentru meșteșuguri (scoarță, mușchi, licheni, fibre vegetale, conuri etc.) — prin dezvoltarea durabilă a lanțurilor de colectare, procesare și comercializare • Susținerea dezvoltării punctelor gastronomice locale care au fost înființate pe raza județului, nu doar prin clasicele măsuri de promovare, ci și acordarea de sprijin pentru creșterea atractivității (ex. diversificarea meniului) și a capacității de operare (ex. deservirea simultană a unui număr mai mare de turiști) ale acestora, astfel încât acestea să poată atrage fluxuri constante de turiști și clienți (pe tot parcursul anului) • Promovarea și facilitarea asocierii resurselor comune (terenuri, utilități, forță de muncă, utilaje) deținute de către mai mulți agricultori, pentru formarea unor exploatații agricole de mari dimensiuni, preferabil mixte, capabile să utilizeze eficient potențialul disponibil și să crească competitivitatea activităților agricole din județ • Consolidarea structurilor asociative existente (grupuri de producători, cooperative agricole etc.) — inclusiv prin finanțarea dedicată a acestora sau, cel puțin, prin facilitarea accesului la diverse de finanțare pentru dezvoltarea unor proiecte comune, cu impact pozitiv asupra mai multor beneficiari — și încurajarea constituirii unor noi forme de colaborare pe lanțurile de valoare din agricultură (acolo unde acestea lipsesc), precum și pe ramurile conexe (agroalimentar, agroindustrial, bioeconomie, agroturism etc.) • Dezvoltarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare în sectorul agricol, cu prioritate în cadrul structurilor de profil deja existente (precum stațiunile de cercetare); o direcție de acțiune ce merită analizată este înființarea unor laboratoare moderne specializate în agricultură (atât pentru culturile agricole, cât și pentru zootehnie) și, în special, în pomicultură și viticultură,

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	pentru care ar putea fi create chiar centre de excelență - acestea ar putea fi dezvoltate în parteneriat cu organizații de CDI și instituții de învățământ universitar din Regiunea Nord-Vest (ex. USAMV Cluj-Napoca), putând dobândi, în timp, un impact extins, de la nivel județean, la nivel regional (și chiar național) • Încurajarea agricultorilor și fermierilor din județ în vederea dobândirii personalității juridice pentru exploatațiile agricole pe care le gestionează și a integrării acestora în circuitul economic, prin asistență juridică, consultanță financiară și tehnică, și eventual formare profesională; scopul final ar fi transformarea practicilor agricole tradiționale (de subzistență) în activități economice generatoare de venituri, capabile să valorifice pe deplin resursele disponibile și oportunitățile din domeniu (precum fondurile nerambursabile) • Încurajarea și susținerea dezvoltării profesionale și a certificării competențelor agricultorilor și fermierilor din județ (cu prioritate pentru tinerii fermieri), astfel încât aceștia să dobândească cel puțin o pregătire de bază în domeniu și să se familiarizeze cu practicile agricole sustenabile și productive, respectiv cu tehnologiile moderne; în acest sens, merită avute în vedere și oportunitățile de schimburi de experiență / adoptare a bunelor practici, în colaborare cu alți agricultori, procesatori și comercianți din țară și din străinătate • Dezvoltarea învățământului dual în liceele cu profil agricol din județ, prin corelarea activităților teoretice cu formarea practică, realizată în parteneriat cu agricultorii și fermierii din județ; aceștia ar putea fi implicați direct în acoperirea unor costuri (ex. cazare, masă, burse) și în instruirea practică a elevilor, în concordanță cu nevoile proprii în materie de resurse umane • Sprijinirea agricultorilor, fermierilor și procesatorilor din mediul rural (în special a tinerilor fermieri) în accesarea finanțărilor disponibile (fonduri nerambursabile, împrumuturi bancare) pentru dezvoltarea afacerilor în agricultură, dar mai ales în ramurile conexe (nu doar plantații sau ferme zootehnice, ci și, în

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	special, unități de procesare și prelucrare a produselor agricole), în vederea creșterii valorii adăugate la nivel județean și a consolidării lanțurilor valorice integrate (sectoarele agroalimentar, agroindustrial, agroturistic); serviciile oferite ar trebui să acopere întregul spectru necesar: informare, reducerea birocrației, consultanță de afaceri, financiară și tehnică, sprijin pentru pregătirea dosarelor de finanțare și asistență în implementarea proiectelor etc. • Modernizarea unităților de logistică și a celor de comercializare a produselor agricole (piețe, târguri, puncte de vânzare fixe sau mobile) și realizarea unor noi astfel de centre în zonele unde acestea lipsesc, prin asigurarea infrastructurii necesare (spații, utilități, dotări tehnice), implementarea sistemelor de supraveghere video și dezvoltarea unor mecanisme de promovare a produselor vândute în cadrul acestora • Continuarea și diversificarea activităților derulate sub brandul Produs în Bistrița-Năsăud, prin alocarea de resurse financiare, umane și materiale suplimentare, pentru consolidarea și, mai ales, extinderea portofoliului de acțiuni desfășurate, în vederea creșterii performanței și competitivității producătorilor locali, precum și a consolidării vizibilității produselor acestora pe plan regional, național și internațional • Organizarea unor campanii și evenimente cu caracter informativ, educativ și de conștientizare, menite să evidențieze importanța conservării și gestionării durabile a pădurilor, precum și să informeze publicul cu privire la riscurile și consecințele economice, sociale, de mediu și de climă asociate infracțiunilor forestiere • Împădurirea terenurilor degradate și abandonate, inclusiv prin valorificarea finanțărilor nerambursabile disponibile la nivel național (cele destinate acțiunilor de înverzire și plantare de arbori) • Extinderea suprafeței de păduri din județ cuprinse în regimurile speciale de conservare, în conformitate cu legislația națională

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	privind ariile naturale protejate, cu scopul de a asigura protecția biodiversității, menținerea integrității ecosistemelor forestiere și conservarea serviciilor ecologice esențiale (precum furnizarea de apă și aer curate, stocarea carbonului, protecția solului și reglarea microclimatului) • Adoptarea, în activitățile de exploatare forestieră, a unor tehnologii neagresive, în spiritul silviculturii durabile și regenerative (de pildă, selectarea și utilizarea metodelor, procedurilor și utilajelor care minimizează impactul negativ al lucrărilor întreprinse asupra solului, apei, vegetației și faunei din pădure)
PIAȚĂ IMOBILIARĂ	
• Structura autorizațiilor de construire este dezechilibrată, fiind dominată de clădirile rezidențiale individuale, în detrimentul construcțiilor destinate activităților economice • Lipsa diversificării funcțiunilor urbane și rurale, indicând atractivitate economică scăzută pentru afaceri și investiții	• Cartografierea și inventarierea activelor imobile disponibile pentru investiții la nivelul întregului județ (terenuri, construcții existente), clasificarea acestora pe categorii în funcție de tipurile de activități economice pentru care sunt potrivite (industrie, logistică, comerț, turism, servicii pentru populație, servicii pentru afaceri etc.) și promovarea lor către potențialii investitori • Reglementarea urbanistică (inclusiv prin elaborarea Planurilor Urbanistice Zonale) și amenajarea adecvată a zonelor din județ care sunt pretabile pentru desfășurarea activităților economice (de exemplu, parcelarea terenurilor și conectarea acestora la rețelele de utilități și sistemele de transport) • Urgentarea proceselor de reconversie funcțională a construcțiilor degradate sau abandonate de tip brownfield de pe raza județului (în special a fostelor zone industriale și centre comerciale), în vederea readucerii acestora în circuitul economic; măsurile ar putea viza inclusiv acordarea de sprijin administrativ și tehnic investitorilor privați interesați (de pildă, inventarierea imobilelor disponibile, clarificarea situației juridice, evaluarea tehnică a construcțiilor, identificarea potențialului funcțional, asistență în pregătirea documentațiilor de urbanism și a proiectelor tehnice necesare, simplificarea

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	procedurilor de autorizare și acordarea de stimulente fiscale etc.) • Intensificarea eforturilor autorităților publice locale pentru dezvoltarea unui fond locativ public adaptat nevoilor comunităților din județ, prin construirea de locuințe sociale destinate grupurilor vulnerabile și de locuințe de serviciu pentru specialiștii ai căror prezență este necesară la nivelul județului; această abordare ar contribui la contrabalansarea, cel puțin parțială, a tendinței actuale din sectorul imobiliar, orientat preponderent către blocurile de locuințe cu prețuri tot mai ridicate (devenind astfel tot mai puțin accesibile pentru o parte semnificativă a populației) • Finalizarea procesului de înregistrare sistematică a terenurilor din localitățile județului în cadrul Programului Național de Cadastru și Carte Funciară, pentru asigurarea unei evidențe clare și unitare a proprietăților • Actualizarea documentațiilor și a regulamentelor locale de urbanism pentru toate UAT-urile din județ, concomitent cu adoptarea soluțiilor de tip GIS, inclusiv pentru realizarea de baze de date digitale și platforme asociate, accesibile atât cetățenilor, cât și mediului de afaceri, în vederea unei planificări teritoriale mai eficiente și transparente • Actualizarea Planurilor Urbanistice Generale pentru toate UAT-urile din județ, integrând măsuri concrete de limitare a extinderii necontrolate a suprafețelor intravilane, în scopul unei dezvoltări teritoriale echilibrate și sustenabile • Adoptarea și promovarea unei concepții unitare în domeniul urbanismului, prin introducerea în regulamentele locale a unor recomandări clare privind regimul construcțiilor, pentru asigurarea respectării specificului local și prevenirea disonanțelor arhitecturale și urbanistice
FORȚĂ DE MUNCĂ	
• Deficitul de resurse umane pe piața muncii, amplificat	• Elaborarea unei strategii integrate de atragere și retenție a forței de muncă la nivelul județului, fundamentată pe o amplă

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
de factorii demografici (scăderea natalității, îmbătrânirea populației, migrația, efectele pandemiei de COVID-19) • Rata de activitate și rata de ocupare se situează sub mediile regionale și naționale, înregistrând un declin mai pronunțat în rândul femeilor • Nivelul ridicat al ocupării informale și semi-formale, în special în agricultură și construcții • Structura ocupațională este dezechilibrată, fiind dominată de muncitorii calificați și necalificați, lucrătorii în servicii de bază și în agricultură, în timp ce specialiștii și personalul cu studii superioare au o pondere redusă • Cererea de pe piața muncii este dominată de locurile de muncă necalificate sau cu profil operațional, în sectoarele cu valoare adăugată redusă	colaborare între Consiliul Județean, autoritățile publice locale, filiala teritorială a INS, AJOFM, Camera de Comerț, companiile locale și structurile lor de asociere și reprezentare, Inspectoratul Școlar Județean, liceele din județ, reprezentanții extensiilor universitare active în teritoriu, precum și firmele și ONG-urile specializate în formare profesională; strategia ar trebui să urmărească, pe de o parte, o serie de măsuri concrete menite să crească atractivitatea județului pentru forța de muncă calificată (inclusiv pentru tinerele talente) și, pe de altă parte, corelarea nevoilor reale ale pieței muncii cu ofertele de educație și formare profesională • Realizarea unor consultări periodice (se pot avea în vedere diverse instrumente— chestionare, interviuri, grupuri tematice de dezbatere, sesiuni de consultare) cu mediul de afaceri și alți angajatori relevanți din județ, pentru corelarea ofertei de educație și formare profesională cu cerințele reale ale pieței muncii, asigurând astfel o mai bună conectare între competențele disponibile și cele solicitate; consultările ar putea fi structurate pe domenii cheie de activitate • Consolidarea capacității Consiliului Județean de a colabora cu furnizorii de formare profesională — atât publici (precum AJOFM), cât și privați (companii și organizații neguvernamentale) —, precum și cu unitățile de învățământ (liceale, postliceale și universitare), în scopul îmbunătățirii programelor de educație și formare profesională, astfel încât acestea să răspundă eficient și integrat cerințelor de pe piața muncii și obiectivelor de dezvoltare economică asumate la nivel județean (inclusiv în ceea ce privește tendințele emergente) • Derularea la nivel județean a unor campanii de promovare a opțiunilor de ocupare disponibile pe piața muncii (caravane, târguri și burse de locuri de muncă, platforme digitale), respectiv a oportunităților de formare profesională, în special în mediul rural

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Nivelul scăzut de educație al șomerilor, peste 60% având doar studii primare sau gimnaziale • Concentrarea forței de muncă în sectoare economice cu competitivitate redusă și salarizare scăzută (industrie, comerț, agricultură, construcții, transporturi) • Dezechilibrul între nivelul de remunerare și distribuția forței de muncă: sectoarele cu salarii ridicate oferă puține locuri de muncă, în timp ce domeniile cu salarii mai mici concentrează majoritatea angajaților • Atractivitate redusă a județului pentru forța de muncă calificată, pe fondul nivelurilor salariale inferioare mediilor regionale și naționale, în special în domeniile de servicii considerate în prezent cele mai atractive (IT&C, intermedieri	• Diversificarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții și de recalificare sau reconversie profesională pentru adulți, prin programe de formare continuă adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii (ex. dezvoltarea competențelor digitale), cu scopul de a spori atractivitatea profesională și șansele de inserție sau reintegrare în activitatea economică ale categoriilor vulnerabile din populația activă; eforturile ar trebui să țintească în principal persoanele cu un nivel redus de educație și/sau calificare profesională, dar și pe cele cu diplome universitare în domenii mai puțin solicitate pe piață • Asigurarea, la nivel județean, a unor oportunități de educare și formare profesională în domenii de importanță strategică pentru dezvoltarea viitoare a economiei județene (precum digitalizarea, automatizarea, economia circulară, eficiența energetică, energiile regenerabile sau cercetarea medicală), astfel încât forța de muncă să fie pregătită pentru sectoarele cu cel mai mare potențial de creștere și inovare • Facilitarea integrării șomerilor pe piața muncii, prin: organizarea de programe / sesiuni de consiliere și orientare profesională - complementare celor de formare și (re)calificare, implementarea unor mecanisme de recunoaștere a competențelor dobândite în contexte informale, încurajarea principiului de angajare în funcție de competențe, acordarea primelor de inserție și/sau de mobilitate pentru cei care accesează singuri ofertele de muncă etc. • Oferirea suportului suplimentar pentru persoanele care întâmpină dificultăți în accesarea și menținerea unui loc de muncă (precum tinerii, mamele, persoanele cu dizabilități fizice sau deficiențe psiho-sociale, indivizii cu un nivel redus de educație), prin intervenții adaptate nevoilor specifice ale acestora, de exemplu: servicii de consiliere și orientare profesională, facilitarea conectării cu locurile de muncă disponibile, măsuri de sprijinire a companiilor dispuse să angajeze aceste categorii de persoane, instrumente de

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
financiare, activități profesionale) • Nivel ridicat al șomajului, asociat cu ponderea mare a persoanelor greu ocupabile, dificultățile de integrare profesională a tinerilor și accesul limitat la indemnizațiile de șomaj	stimulare a înființării și de susținere a funcționării pe termen lung a întreprinderilor sociale etc. • Adoptarea, prin replicare la nivel județean, a proiectului Școala fără Șomeri (bună practică lansată în București), care vizează integrarea tinerilor NEETs în învățământul cu profil tehnic; proiectul a pornit de la elaborarea unei strategii de dezvoltare a învățământului profesional și tehnic, realizată pentru Municipiul București și Județul Ilfov, pentru identificarea necesităților și stabilirea direcțiilor de acțiune în concordanță cu cerințele pieței muncii • Implementarea unei politici județene de implicare a persoanelor vârstnice în comunitate și economie, prin: asigurarea oportunităților de învățare și formare continuă, facilitarea reconversiei profesionale, crearea unui mediu favorabil pentru integrarea și valorificarea experienței vârstnicilor pe piața muncii etc. • Extinderea capacității extensiilor universitare active în județ (ex. UBB, UTCN, UEB, UMFST), atât prin diversificarea programelor de studiu oferite, cât și prin dezvoltarea infrastructurii necesare desfășurării activităților educaționale (săli de curs și seminar, laboratoare, biblioteci, spații comune etc.) și asigurarea cazării pentru studenți; pentru această ultimă măsură, se poate valorifica potențialul clădirilor existente, care sunt aflate în prezent în stare de neutilizare (reconversie funcțională) • Implicarea mai consistentă a extensiilor universitare active în județ în atragerea absolvenților de liceu către programele de studiu pe care le oferă, prin acțiuni de promovare și informare, consiliere educațională și orientare profesională (în linie cu nevoile tinerilor din județ, respectiv cu specificul economiei județene) • Consolidarea capacității unităților de învățământ din județ de a sprijini formarea competențelor specifice domeniilor STEM în rândul elevilor, prin dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale (de exemplu, crearea și dotarea laboratoarelor

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	școlare cu echipamente moderne) și prin implementarea unor activități extracurriculare dedicate (precum ateliere afterschool, concursuri tematice și proiecte aplicative); aceste inițiative ar putea fi realizate inclusiv în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale și operatorii economici din județ, pentru a asigura o legătură directă între procesul educațional și cerințele pieței muncii • Sprijinirea profesioniștilor din domeniul cercetării-dezvoltării-inovării și din activitățile conexe, pentru a consolida capacitatea resurselor umane din județ de a susține și desfășura activități inovatoare • Diversificarea ofertei de învățământ tehnic, profesional și vocațional, concomitent cu dezvoltarea învățământului dual, inclusiv prin investiții în infrastructura necesară (centre și campusuri școlare modern echipate); aceste demersuri ar presupune, într-o primă etapă, crearea și consolidarea unor parteneriate solide între administrația publică, unitățile de învățământ și mediul privat, pentru a asigura relevanța și sustenabilitatea procesului educațional • Creșterea nivelului de conștientizare privind beneficiile învățământului vocațional, tehnic și dual la nivelul județului, prin organizarea unor campanii și evenimente dedicate, derulate în parteneriat cu agenții economici din teritoriu, pentru a evidenția oportunitățile de carieră și avantajele practice pe care aceste forme de educație le oferă • Stimularea implicării active a sectorului privat în susținerea educației la nivel județean, prin diverse inițiative, precum: oferirea de stagii de practică pentru elevi și internship-uri pentru studenți, organizarea unor programe de mentorat pentru tineri, acordarea de burse de performanță, sponsorizări și donații pentru modernizarea dotărilor unităților de învățământ și a bibliotecilor, organizarea târgurilor de carieră și a altor evenimente dedicate orientării profesionale și facilitării integrării pe piața muncii etc.

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	• Consolidarea capacității Inspectoratului Teritorial de Muncă de a monitoriza aplicarea reglementărilor în domeniul muncii de către operatorii economici, în vederea asigurării conformității cu standardele legale de angajare și a descurajării practicilor de muncă informală / nedeclarată • Creșterea gradului de conștientizare în rândul populației privind dezavantajele și în special riscurile angajării informale, prin campanii de informare și educare menite să evidențieze impactul negativ al acestor forme de muncă asupra securității sociale
DISPARITĂȚI TERITORIALE	
• Majoritatea forței de muncă din mediul rural este concentrată în sectoarele economice cu productivitate scăzută • Peste două treimi din numărul total al șomerilor din județ (71%) provin din mediul rural • Disparități teritoriale pronunțate în atractivitatea localităților, manifestate prin concentrarea populației și a investițiilor în câteva centre urbane și comune, în timp ce majoritatea localităților rurale își pierd atractivitatea, confruntându-se cu fenomenul de depopulare	• Întreprinderea planificării spațial-teritoriale într-o manieră incluzivă, care să țină cont de existența și nevoile comunităților marginalizate; în acest sens, se impune inclusiv adoptarea unor mecanisme eficiente de consultare publică, capabile să antreneze un dialog autentic, asumat și constructiv, prin implicarea cetățenilor, organizațiilor societății civile, mediului de afaceri și altor actori relevanți, asigurând totodată reprezentarea adecvată a categoriilor vulnerabile în procesul decizional • Îmbunătățirea condițiilor de locuire în toate localitățile din județ (în special în cazul celor din mediul rural), prin dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de mobilitate (cu accent pe transportul public și verde, atât rutier, cât și feroviar), a rețelelor de utilități și telecomunicații, respectiv a infrastructurii educaționale, sociale, de sănătate și de intervenție în situații de urgență, în paralel cu implementarea unor măsuri specifice pentru creșterea gradului de siguranță publică • Îmbunătățirea oportunităților de dezvoltare personală, socială și comunitară pentru populația din toate localitățile județului (în special în cele afectate de fenomenele demografice negative), prin implementarea unor programe și campanii dedicate (inclusiv sub formă de voluntariat), pe lângă dezvoltarea infrastructurii aferente (centre de tineret, unități culturale,

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Concentrarea disproporționată a stocului locativ și a suprafeței locuibile în municipiul reședință de județ unde numărul de locuințe este de aproximativ zece ori mai mare decât în celelalte centre urbane • Dezechilibrele în distribuția stocului locativ și a suprafeței locuibile între comunele din județ, unele având de peste patru ori mai multe locuințe decât altele • Polarizarea economică și socială prin concentrarea afacerilor, investițiilor și forței de muncă în câteva UAT-uri, în detrimentul celorlalte localități • Accesul inegal al populației și agenților economici la servicii și facilități de bază, din cauza diferențelor majore în dezvoltarea infrastructurii publice între localitățile din județ	terenuri și facilități sportive, spații de recreere, zone de agrement) • Derularea unor măsuri complementare de stimulare a creșterii demografice, care să integreze într-o manieră cât mai coerentă soluțiile pentru creșterea natalității, cele pentru atragerea de noi rezidenți (în special specialiști din diverse domenii) și cele pentru reîntoarcerea în județ a persoanelor plecate în diaspora, cu accent pe tineri (pentru susținerea formării noilor familii) • Dezvoltarea, diversificarea și, în special, creșterea accesibilității serviciilor medicale (atât cele primare, cât și cele de specialitate, inclusiv în regim ambulatoriu) precum și a serviciilor conexe (precum vizitele medicale la domiciliu pentru persoanele cu mobilitate redusă) printr-o abordare cât mai eficientă din punctul de vedere al costurilor și incluzivă din perspectivă socială; în acest sens, pot fi avute în vedere măsuri precum: înființarea unor centre medicale sau medico-sociale integrate în zonele slab deservite, dotarea UAT-urilor cu ambulanțe ultra-performante sau pilotarea unor caravane medicale mobile, capabile să preia dinamic o parte din sarcinile unităților medicale etc. • Extinderea programelor de sănătate, precum cele dedicate: educației sanitare, adoptării unui stil de viață sănătos, prevenirii bolilor și depistării timpurii a afecțiunilor care reprezintă principalele cauze de morbiditate • Derularea unor campanii de informare și educare a cetățenilor din județ privind drepturile lor medicale, gama completă de servicii și programe de sănătate disponibile la nivel județean, precum și modalitățile corecte de accesare și utilizare a acestora • Dezvoltarea, diversificarea și, în special, creșterea accesibilității serviciilor sociale disponibile pe plan județean, cu prioritate în zonele slab deservite, precum și în UAT-urile unde prezența ZUM-urilor și/sau a ZUR-urilor este mai mare; în acest sens, poate fi avută în vedere atât înființarea unor centre sociale multifuncționale, cât și a unor centre specializate pentru diferite

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
• Impactula neuniform, în funcție de localizare, al fenomenelor demografice negative (precum îmbătrânirea populației, migrația, depopularea, navetismul sau riscul de sărăcie și excluziune social) asupra UAT-urilor din județ • Capacitatea administrativă neuniformă între autoritățile locale ale UAT-urilor din județ • Expunerea diferită la schimbările climatice și fenomenele de mediu în funcție de localizare	categorii de beneficiari (vârstnici, mame singure, copii expuși riscului de abandon școlar, persoane cu dizabilități, persoane cu adicții etc.) • Asigurarea nevoilor de bază în materie de igienă pentru persoanele aparținând diferitelor categorii vulnerabile, prin distribuirea de pachete esențiale (ex. produse de igienă personală, pachete pentru nou-născuți) și amenajarea unor spații dotate cu facilități dedicate (precum băi publice sau mașini comunitare de spălat rufe); astfel de măsuri ar trebui însoțite, desigur, de campanii de informare, educare și conștientizare, menite să promoveze practicile de igienă și sănătate • Extinderea eforturilor întreprinse de către autorităților publice locale (atât ca număr, cât și ca amploare și impact a acțiunilor desfășurate) pentru îmbunătățirea nivelului de trai și a calității vieții în comunitățile marginalizate din județ, având ca țel reducerea riscurilor de sărăcie și excluziune socială la care acestea sunt expuse; măsurile ar trebui să fie derulate într-o manieră integrată, care să abordeze mai multe dimensiuni, de exemplu: actualizarea și monitorizarea permanentă a informațiilor privind zonele urbane marginalizate și zonele rurale marginalizate, soluționarea situațiilor de locuire informală sau ilegală, derularea investițiilor publice necesare pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire (locuințe, utilități, spații adiacente), implementarea unor mecanisme de creștere a accesibilității la serviciile publice esențiale (administrative, medicale, sociale, educaționale) și la alte oportunități, precum cele culturale și sportive • Îmbunătățirea accesului copiilor vulnerabili (în special a celor care provin din zonele rurale izolate și din comunitățile marginalizate) la educație, în vederea reducerii riscului de abandon școlar și a creșterii nivelului lor de educație al acestora; măsurile întreprinse ar trebui să prevadă, pe lângă dezvoltarea infrastructurii școlare, și: facilitarea transportului școlar,

DISFUNCȚIONALITĂȚI IDENTIFICATE	PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR
	asigurarea meselor calde, acordarea burselor sociale și de merit, implementarea programelor de tip afterschool și a atelierelor extracurriculare, organizarea caravanelor educaționale mobile pentru părinți, derularea campaniilor de prevenire a discriminării și bullying-ului, instituirea protocoalelor de sprijin suplimentar pentru copii expuși riscului de abandon școlar etc. • Implementarea unor măsuri integrate (evenimente comunitare, proiecte tematice, campanii de conștientizare, ateliere, programe de tip A doua șansă pentru adulți etc.) de incluziune și desegregare socială, în vederea reducerii marginalizării și a vulnerabilităților ce afectează persoanele defavorizate din județ, respectiv pentru facilitarea integrării acestora în comunitate și pe piața muncii • Înființarea și operaționalizarea unor grupuri de lucru sectoriale și/sau transversale, care să faciliteze dialogul între actorii relevanți de la nivel județean privind valorificarea resurselor și oportunităților de dezvoltare economică; componenta de animare ar putea consta în desfășurarea periodică a unor sesiuni de dezbatere și întâlniri de lucru, organizate pe baza unor agende pre-planificate și asumate de către toți participanții • Cartografierea și promovarea resurselor de afaceri disponibile la nivelul județului, în funcție de specificul fiecărei zone, cu scopul stimulării interesului antreprenorilor și investitorilor pentru inițierea și dezvoltarea de activități economice în cât mai multe localități • Îmbunătățirea condițiilor de operare a afacerilor în toate localitățile județului (în special în cele rurale), prin asigurarea facilităților (terenuri, spații, utilități, infrastructură de acces) necesare desfășurării activităților economice • Ușurarea accesului la oportunitățile de antreprenoriat agricol și non-agricol, cu precădere în mediul rural, și stimularea dezvoltării durabile a afacerilor lansate

5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

5.1 Prognoze

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează că, până în anul 2027, produsul intern brut al județului Bistrița-Năsăud va atinge valoarea de 21,5 miliarde de lei (prețuri curente), înregistrând astfel o creștere de 54,7% față de anul 2022. Rata de creștere prognozată pentru perioada 2022–2027 este mai mică decât cea estimată pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest și apropiată celei preconizate la nivel național (54,6%). În anul 2027, PIB-ul județului Bistrița-Năsăud ar reprezenta 7,9% din PIB-ul Regiunii Nord-Vest și 1% din PIB-ul național.

Fig. 5.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE)

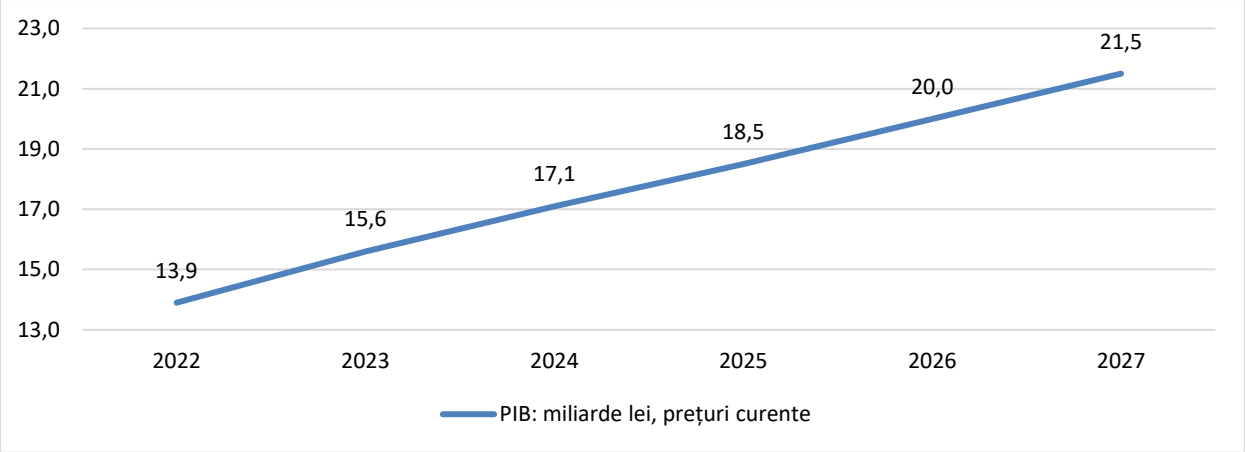

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Conform Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, populația ocupată civilă din județul Bistrița-Năsăud ar urma să ajungă la 116.300 de persoane până la finele anului 2027, resimțind o creștere de 3,7% comparativ cu anul 2022. În anul 2027, județul Bistrița-Năsăud va concentra 10,1% din populația ocupată a Regiunii Nord-Vest și 1,4% din totalul populației ocupate la nivel național. Ritmul de creștere estimat pentru județ este mai mic decât cel prognozat la nivel regional (5,1%) și la nivel național (5,5%).

Potrivit aceleiași surse, numărul mediu de salariați din județ ar ajunge la 72.400 de persoane în anul 2027, pe fondul unei creșteri de 9,9% față de anul 2022. În acest context, județul va concentra 9,2% din numărul mediu de salariați din Regiunea Nord-Vest și 1,3% din cel la nivel național. Rata de creștere prognozată pentru Bistrița-Năsăud este mai mare decât cea anticipată pentru Regiunea Nord-Vest (+9,2%) și decât cea estimată la nivel național (+8,4%).

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează și că numărul șomerilor din Bistrița-Năsăud va ajunge la 2.900 de persoane în anul 2027, înregistrând o scădere de 21,6%

față de anul 2022; județul Bistrița-Năsăud va concentra, deci, aproximativ 16,3% din șomerii Regiunii Nord-Vest și 1,6% din totalul național al acestora. Rata de scădere anticipată de către CNSP în cazul șomerilor din Bistrița-Năsăud pentru perioada 2022–2027 (-21,6%) este sub cele prognozate pentru Regiunea Nord-Vest (-25,5%) și pentru România (-22,2%).

Fig. 5.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE

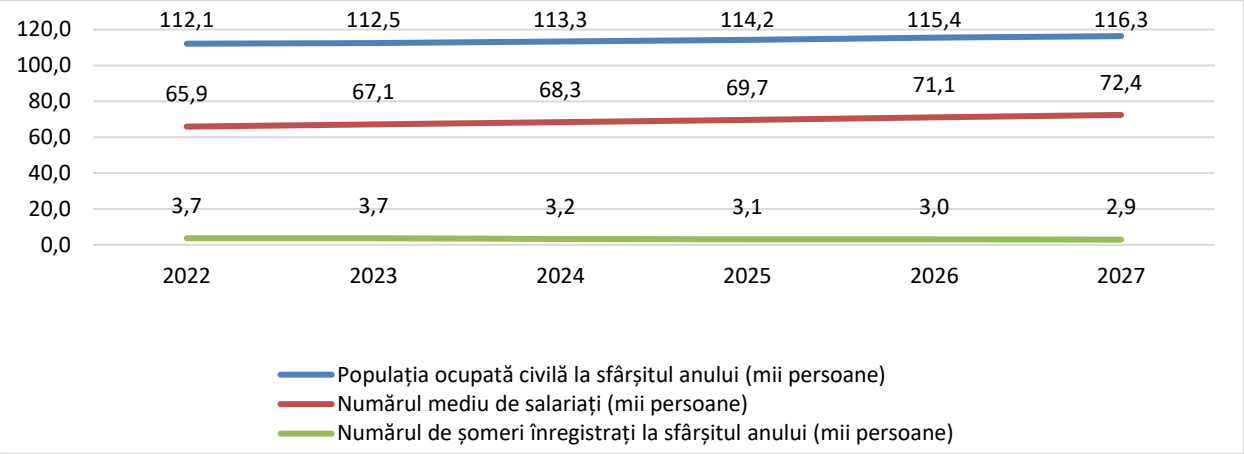

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Potrivit estimărilor Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, rata șomajului din județul Bistrița-Năsăud va scădea de la 3,2% în anul 2022, la 2,4% în anul 2027. Deși urmează aceeași tendință de reducere observată la nivel regional și național, valorile prognozate pentru județ rămân mai mari. În Regiunea Nord-Vest, rata șomajului este estimată să scadă de la 2,2% la 1,5%, iar la nivel național, de la 3,0% la 2,2%. Astfel, pe toată perioada analizată, Bistrița-Năsăud s-ar menține peste media regională și ușor peste media națională.

Fig. 5.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

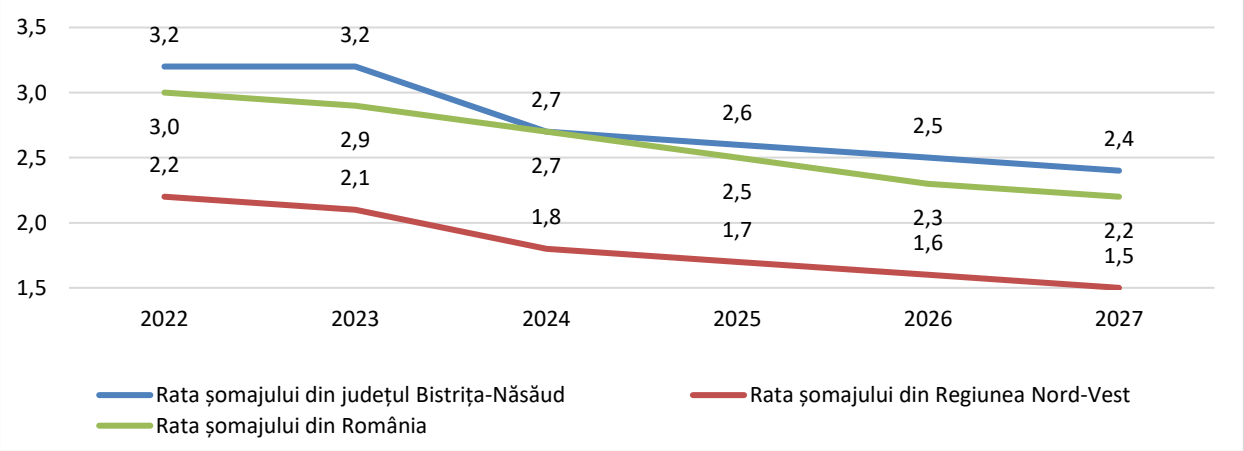

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Tot în linie cu estimările CNSP, câștigul salarial mediu brut din Bistrița-Năsăud ar putea crește cu aproximativ 52,1% în perioada 2022–2027, de la 4.720 lei la 7.180 lei. În același interval, la nivelul Regiunii Nord-Vest se anticipează o majorare de circa 55,3% (de la 5.826 lei la 9.050 lei), la nivel național creșterea estimată fiind de 52% (de la 6.126 lei la 9.310 lei). Astfel, deși valorile salariale din județ vor rămâne sub mediile de la nivel regional și național, ritmul de creștere este comparabil, indicând o evoluție pozitivă a veniturilor salariale în Bistrița-Năsăud.

Fig. 5.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

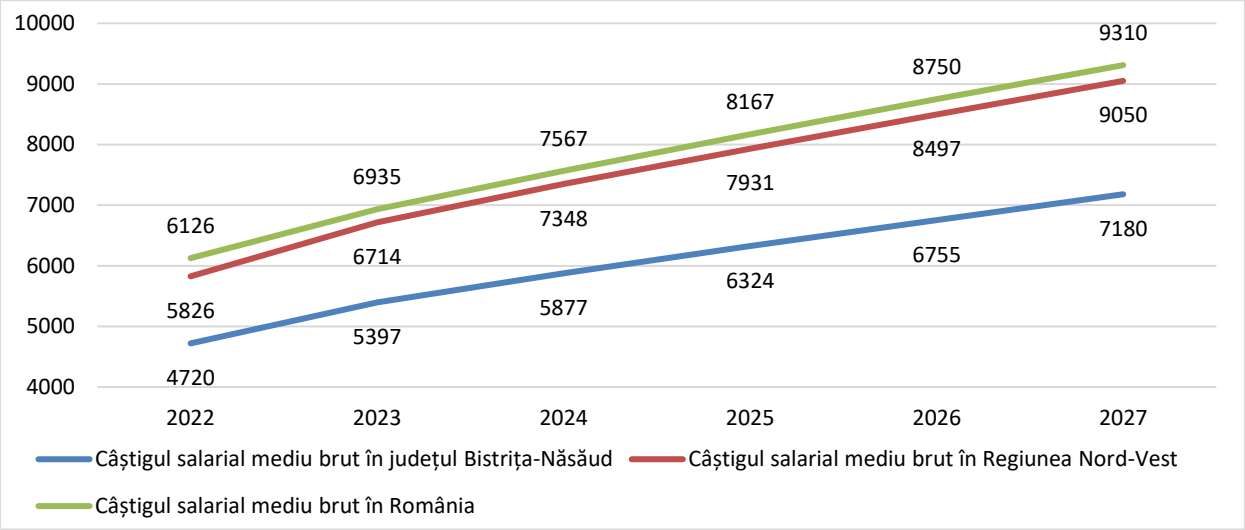

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

5.2 Scenarii / alternative de dezvoltare

Direcția în care se va îndrepta economia județului Bistrița-Năsăud în următorii ani depinde de măsurile ce vor fi întreprinse nu doar de către sectorul de afaceri și investiții, ci în special de cele asumate de către administrația publică județeană și autoritățile publice locale, în raport cu mediul economic. Pe baza analizei contextului actual, a rezultatelor economice anterioare și a tendințelor identificate pentru perioada următoare, au fost conturate mai multe scenarii de dezvoltare, descrise în cele ce urmează.

SCENARIUL „DEZVOLTARE ZERO" („DO NOTHING")

Acest scenariu presupune minima implicare a autorităților publice în susținerea mediului economic, ceea ce s-ar traduce, inevitabil, într-o capacitate limitată de transformare și progres. Administrațiile locale și județene își concentrează eforturile pe finalizarea proiectelor deja începute, fără a iniția intervenții noi și fără a adopta, în timp real, măsuri aliniate la nevoile în continuă schimbare ale agenților economici. În aceste condiții, sprijinul oferit sectorului privat

este de natură mai de grabă administrativă, fără a prevedea intervenții suplimentare care să stimuleze dezvoltarea acestuia. Investițiile publice vizează în special interesul general al comunității, fără o viziune strategică orientată în direcția creșterii economice. Prin urmare, evoluția economică a județului se bazează preponderent pe eforturile individuale ale antreprenorilor și investitorilor, înregistrând un ritm lent de dezvoltare, apropiat de estimările curente ale Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

SCENARIUL DE REFERINȚĂ („DO MINIMUM")

În acest scenariu, administrația publică de la nivelul județului se implică mai vizibil în sprijinirea economiei județene, completând proiectele deja aflate în diverse etape de derulare cu câteva inițiative suplimentare, gândite pentru a facilita și/sau accelera dezvoltarea economică. Măsurile întreprinse de autoritățile locale și județene au în vedere susținerea antreprenoriatului, atragerea de investiții și întărirea capitalului uman, însă resursele limitate alocate în aceste scopuri limitează efectele acestor intervenții. Accentul este pus pe măsuri de tip soft, precum promovarea resurselor locale și a oportunităților existente, digitalizarea serviciilor publice sau consilierea antreprenorilor. Totuși, în lipsa unor forme integrate de sprijin și a unor portofolii diversificate de soluții, impactul economic rămâne sub potențialul maxim. În aceste condiții, este de așteptat ca economia județului să evolueze într-un ritm ușor superior estimărilor CNSP, însă fără schimbări majore în dinamica economică.

SCENARIUL DE DEZVOLTARE („DO SOMETHING")

Acest scenariu reflectă o viziune ambițioasă de dezvoltare economică, în care administrația județeană și autoritățile locale își iau angajamentul de a contribui activ la stimularea antreprenoriatului autohton, atragerea investițiilor externe și consolidarea forței de muncă. Intervențiile propuse combină măsurile soft cu investiții în infrastructura și serviciile publice, vizând crearea unui cadru favorabil pentru stimularea afacerilor din județ, atragerea capitalului străin și crearea de locuri de muncă atractive pentru locuitori. Autoritățile nu se limitează la sprijinirea sectoarelor tradiționale ale județului, ci stimulează și domeniile emergente, în special cele de specializare inteligentă și cele aliniate priorităților europene actuale – transformarea digitală și verde, economia bazată pe cunoaștere, industriile automatizate, agricultura sustenabilă, silvicultura circulară etc. Investițiile publice vizează modernizarea și extinderea infrastructurii de transporturi, telecomunicații și utilități, dezvoltarea facilităților de suport pentru afaceri și diversificarea serviciilor aferente, inclusiv în baza

parteneriatelor public-private. Acest scenariu ar permite, astfel, o evoluție economică ce ar depăși estimările Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

Proiecțiile aferente acestor scenarii sunt reflectate în indicatorii macroeconomici de mai jos, pornind de la estimările realizate de către CNSP, al căror orizont de timp este anul 2027.

Tabel 5.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE

INDICATORI MACRO-ECONOMICI / SCENARIU DE DEZVOLTARE	**U.M.**	**VALOAREA DE REFERINȚĂ (2022)**	**SCENARIUL ”DO NOTHING”**	**SCENARIUL ”DO MINIMUM”**	**SCENARIUL ”DO SOMETHING”**
PIB (prețuri curente)	miliarde lei	13.9	21.5	21.7	22
Populație ocupată	mii persoane	112.1	116.3	116.9	117.5
Număr mediu de salariați	mii persoane	65.9	72.4	73	73.9
Rata șomajului	%	3.2	2.4	2.2	2.0
Salariul mediu brut lunar	lei/salariat	4720	7180	7350	7550

Sursa: Prelucrare proprie, în baza datelor CNSP.

6. ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
✓ Creștere economică constantă, ceea ce indică o dezvoltare susținută. ✓ Reducerea decalajului PIB/capita față de media UE, semn al convergenței economice. ✓ Structură economică diversificată care oferă o bază economică relativ echilibrată. ✓ Creștere semnificativă a valorii adăugate brute (VAB). ✓ Creștere a numărului de profesioniști activi, respectiv de unități locale active. ✓ Creștere accelerată a numărului de persoane juridice. ✓ Densitate antreprenorială peste media națională, ușor sub media regională, dar peste cea a multor județe similare. ✓ Reducere semnificativă a insolvențelor, semn al stabilizării economice. ✓ Creșterea vizibilă a numărului de firme din domenii cu valoare adăugată ridicată, precum activități profesionale, științifice și tehnice. ✓ Creștere a numărului de companii cu capital străin, indicând o atractivitate mai mare pentru investițiile externe. ✓ Diversificarea investițiilor externe în sectoare precum construcții, comerț, transport și servicii profesionale. ✓ Prezența solidă a capitalului străin în industria prelucrătoare. ✓ Creșterea valorii totale a capitalului social străin subscris. ✓ Exporturi importante de produse industriale complexe ✓ Specializare industrială competitivă pe produse cu valoare adăugată relativ mare (componente pentru industria auto, produse metalice prelucrate și textile). ✓ Relieful variat, favorabil dezvoltării culturilor vegetale și unei zootehnii mixte. ✓ Potențialul zootehnic ridicat, evidențiat de densitățile superioare mediei regionale și naționale la speciile bovine, porcine, ovine și caprine. ✓ Producțiile vegetale cu randamente în creștere, în special la culturile de cereale și plante tehnice. ✓ Pajiștile naturale extinse, cu valoare ecologică ridicată. ✓ Tradiția și experiența locală în pomicultură, în special pentru speciile de măr și prun (existența	- Nivel scăzut al PIB-ului pe cap de locuitor, județul Bistrița-Năsăud rămânând printre cele mai slab performante județe. - Sector ITC subdezvoltat, indicând o economie cu potențial redus de a susține transformarea digitală. - Dependență de industrii tradiționale, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare sunt slab reprezentate. - Activitate economică efectivă redusă, doar puțin peste jumătate dintre firme depunând bilanțuri financiare. - Concentrare excesivă a cifrei de afaceri și angajaților în municipiul Bistrița. - Rată mare a dizolvărilor și radierilor, marcând o potențială instabilitate antreprenorială. - Diminuarea numărului de întreprinderi mari, ce limitează capacitatea județului de a susține lanțuri economice complexe și de a atrage investiții de amploare. - Dezechilibru structural dat de ponderea mare a comerțului și construcțiilor, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare au reprezentare slabă. - Risc demografic apărut datorită îmbătrânirii antreprenorilor și migrării tinerilor, fapt care poate afecta regenerarea mediului de afaceri. - Prezență scăzută a femeilor antreprenor. - Poziționarea modestă la nivel național după numărul firmelor cu capital străin și după valoarea capitalului. - Deficitul comercial semnificativ, rezultat al dependenței de importuri pentru materii prime și bunuri necesare proceselor de producție. - Contribuție redusă la exporturile regionale. - Dependența ridicată de câteva companii mari exportatoare, ce vulnerabilizează echilibrul balanței comerciale la nivel județean. - Dependența ridicată de piețele externe pentru materii prime și inputuri industriale. - Ponderea redusă a investițiilor străine în sectoarele inovative - Fragmentarea ridicată a terenurilor agricole și grad redus de comasare. - Productivitatea scăzută în pomicultură și viticultură.

Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița). ✓ Rețeaua bine dezvoltată de structuri asociative active în sectoarele vegetal, zootehnic și apicol. ✓ Fond forestier extins, având o structură echilibrată, care asigură diversitate ecologică și productivitate stabilă. ✓ Dezvoltarea activităților de valorificare a produselor nelemnoase (fructe de pădure, mușchi decorativ, produse artizanale din lemn) ✓ Creșterea semnificativă a salariilor în domeniul silvic. ✓ Infrastructura forestieră dezvoltată, care asigură accesul în unitățile de producție. ✓ Activitatea cinegetică și de protecție a biodiversității extinsă. ✓ Potențialul piscicol ridicat. ✓ Habitatele naturale acvatice extinse. ✓ Tradiția locală în creșterea păstrăvului și valorificarea produselor din acvacultură montană. ✓ Diversitatea geologică și resursele naturale variate. ✓ Tradiție industrială solidă, susținută de ramuri prelucrătoare bine dezvoltate – auto, echipamente electrice, mase plastice, metalurgie, construcții metalice, lemn și mobilă. ✓ Concentrarea de companii cu capital străin și know-how tehnologic ridicat,, care acționează ca poli industriali regionali. ✓ Prezența Parcului Industrial Bistrița Sud și a Parcului Industrial TeraPlast, infrastructuri funcționale cu utilități complete și acces rutier/feroviar facil. ✓ Diversitatea surselor de energie regenerabilă, județul dispunând de resurse hidroenergetice, solare, eoliene și de biomasă. ✓ Rețeaua hidrografică densă, cu potențial hidroelectric valorificabil prin microhidrocentrale. ✓ Potențialul ridicat de producere a energiei din biomasă, susținut de suprafața mare de fond forestier. ✓ Nivelul salarial ridicat în industria energetică. ✓ Expansiunea semnificativă a sectorului construcții în termeni de unități locale active. ✓ Salariile competitive în sectorul construcții. ✓ Prezența unor companii locale puternice și competitive pe plan național, implicate în proiecte majore de infrastructură. ✓ Ponderea majoră a sectorului de servicii în economia județeană și creșterea constantă a numărului de întreprinderi din domeniul serviciilor.	- Capacitatea limitată de depozitare și procesare a produselor agricole. - Exporturile agroalimentare reduse. - Infrastructura de irigații aproape inexistentă. - Echipamentele agricole învechite și gradul redus de mecanizare. - Ponderea ridicată a agriculturii de subzistență și semi-subzistență. - Îmbătrânirea populației agricole. - Nivelul redus de pregătire agricolă formală. - Volumul redus al producției piscicole. - Numărul limitat de unități piscicole și suprafețele mici de exploatare efectivă, comparativ cu potențialul hidrografic existent. - Capacitatea de procesare și comercializare scăzută a produselor piscicole. - Dotările tehnice limitate și infrastructura învechită în majoritatea fermelor piscicole. - Nivelul redus de integrare a sectorului piscicol în lanțurile agroalimentare locale. - Lipsa personalului specializat în acvacultură modernă și managementul resurselor acvatice. - Valoarea adăugată redusă a producției piscicole, bazată în principal pe comercializarea peștelui viu. - Scăderea numărului de unități industriale mari. - Dependența economică puternică de câteva companii mari exportatoare (Leoni, TeraPlast, RAAL, Rombat), ce limitează diversificarea activităților industriale și reduce reziliența economică. - Exploatarea limitată și prelucrarea insuficientă a resurselor naturale locale. - Salariile medii în industrie sub nivelul regional și național. - Deficitul de personal tehnic calificat, accentuat de îmbătrânirea forței de muncă din industrie. - Dezvoltarea industrială dezechilibrată teritorial, activitățile industriale preponderent în municipiul Bistrița și în arealul său periurban, în timp ce alte zone ale județului rămân slab industrializate. - Capacitatea redusă de inovare și cercetare industrială aplicată, limitată de lipsa unui pol universitar tehnologic bine dezvoltat. - Capacitatea totală de producție energetică redusă comparativ cu potențialul natural și cu alte județe din regiune. - Potențialul eolian și solar moderat.

✓ Dezvoltarea infrastructurii comerciale, marcată de apariția, în ultimii ani, a centrelor moderne de retail și servicii precum Bistrița Retail Park, sau OK Shopping Center. ✓ Ecosistemul emergent de cercetare și inovare în jurul ICPE Bistrița, Stațiunii de Cercetare Pomicolă și centrului „Silvania”, cu potențial de integrare în economia bazată pe cunoaștere. ✓ Creșterea rolului serviciilor private, în special a celor medicale, care diversifică oferta și completează sectorul public. ✓ Creșterea semnificativă a numărului de unități active în domeniul tranzacțiilor imobiliare ✓ Creșterea numărului de locuințe finalizate. ✓ Extinderea fondului locativ, cu o creștere mai accentuată în mediul urban. ✓ Creșterea suprafeței locuibile totale, în special în Bistrița, Năsăud și Beclean. ✓ Potențialul ridicat în zona Colibița, unde prețurile imobilelor se aliniază celor din localitățile periurbane Bistriței, confirmând atractivitatea turistică și investițională a zonei.	- Investițiile nete în declin semnificativ, limitând potențialul de modernizare și extindere a infrastructurii energetice. - Inexistența unor proiecte majore noi de producere a energiei regenerabile în ultimii ani. - Dependența de o singură amenajare hidroenergetică principală (Colibița). - Lipsa unor instalații pentru valorificarea biomasei și a biogazului, deși resursele primare sunt abundente. - Deficitul de personal calificat, mai ales în meseriile tehnice și de execuție. - Riscul ridicat de migrație a lucrătorilor în străinătate. - Dependența ridicată de investițiile publice, care determină fluctuații sezoniere în activitate. - Nivelul scăzut de automatizare și digitalizare. - Ponderea scăzută a serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT&C, consultanță, CDI) în structura economică județeană. - Dependența economică de comerț, care indică o structură dezechilibrată. - Capacitatea redusă de inovare și digitalizare în firmele din județ, mai ales în IMM-uri. - Concentrarea teritorială pronunțată a activităților economice și investițiilor în municipiul Bistrița. - Productivitatea scăzută în comparație cu media regională și națională, mai ales în comerț, HORECA și servicii administrative. - Infrastructura de sprijin pentru servicii insuficient dezvoltată. - Polarizarea investițională în municipiul Bistrița, în detrimentul celorlalte UAT-uri din județ. - Diferențele teritoriale accentuate între mediul urban și rural privind ritmul dezvoltării locuințelor și al investițiilor imobiliare. - Nivelul de preț scăzut al proprietăților din localitățile rurale, indicând un interes investițional redus în afara municipiului reședință de județ. - Dependența ridicată de sectorul privat, în absența unor programe publice destinate dezvoltării fondului de locuințe sociale și implementării proiectelor de regenerare urbană.
Oportunități	Amenințări
✓ Valorificarea fondurilor europene 2021–2027 pentru consolidarea sectorului de afaceri, prin investiții destinate dezvoltării, modernizării și inovării.	- Migrarea forței de muncă tinere către centrele universitare regionale, cu impact asupra disponibilității resurselor umane locale.

✓ Dezvoltarea infrastructurii de transport, cu potențial de atragere a investițiilor și de consolidare a poziției economice a județului. ✓ Întărirea sectorului IT prin valorificarea oportunităților oferite de Centrele de Inovare Digitală și de clusterele IT&C din Regiunea Nord-Vest. ✓ Adaptarea industriei, serviciilor și agriculturii la tranziția verde și digitală, în concordanță cu prioritățile europene actuale. ✓ Posibilitatea extinderii activităților economice în mediul rural, contribuind la echilibrul teritorial și la creșterea ocupării forței de muncă. ✓ Creșterea competitivității IMM-urilor prin valorificarea oportunităților de finanțare, formare, mentorat și internaționalizare. ✓ Valorificarea potențialului educațional local (firme studențești, SRL-D) pentru stimularea spiritului antreprenorial și a inovării. ✓ Consolidarea serviciilor profesionale și tehnice, în contextul creșterii cererii de specializare și expertiză pe piața județeană. ✓ Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru afaceri, pentru susținerea antreprenoriatului local și atragerea investițiilor externe. ✓ Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru afaceri, pentru a atrage noi investitori. ✓ Creșterea cererii pentru produse industriale și echipamente electrice – domeniu deja reprezentativ în structura exporturilor județului. ✓ Creșterea interesului investitorilor pentru județele cu costuri operaționale moderate, precum Bistrița-Năsăud. ✓ Consolidarea cooperării economice regionale cu județele Cluj, Bihor și Satu Mare, în vederea intensificării fluxurilor investiționale către Bistrița-Năsăud. ✓ Extinderea colaborărilor cu parteneri internaționali prin intermediul clusterelor industriale și a rețelelor de inovare regională. ✓ Valorificarea potențialului de dezvoltare a agriculturii ecologice, în contextul creșterii cererii pentru produse bio și sustenabile. ✓ Creșterea cererii pentru produse agroalimentare tradiționale și de nișă, precum mierea, produsele lactate artizanale și fructele de pădure. ✓ Diversificarea producției agricole prin introducerea culturilor adaptate schimbărilor climatice și evoluției cerințelor pieței. ✓ Consolidarea cooperării între agricultori și fermieri prin dezvoltarea și extinderea structurilor asociative agricole.	- Vulnerabilitatea crescută la fluctuațiile economice, tot mai frecvente și pronunțate la nivel național, european și global. - Riscul de stagnare economică, determinat de lipsa diversificării economice și de întârzierea tranziției către noile modele europene de creștere și competitivitate. - Posibilitatea suprasaturării în domeniile economice tradiționale (comerț, construcții), fără o creștere corespunzătoare a productivității. - Riscul de stagnare structurală, determinat de ritmul lent al diversificării către sectoare moderne și inovative (IT, cercetare, energie regenerabilă). - Reducerea numărului de întreprinderi mari, cu impact negativ asupra capacității de inovare și a potențialului de atragere a investițiilor externe. - Nivelul redus de competitivitate în atragerea investițiilor de amploare, comparativ cu centrele regionale puternice, precum Clujul. - Vulnerabilitatea sporită la fluctuațiile economice globale, în special în cazul industriei prelucrătoare puternic orientate către export. - Riscul de delocalizare a companiilor existente, pe fondul creșterii costurilor cu forța de muncă și al deficitului de personal calificat. - Majorarea costurilor logistice și energetice, ce poate afecta atractivitatea județului pentru noi investiții. - Nivelul insuficient de adaptare a forței de muncă la cerințele investitorilor străini, în special în domeniile tehnologice și inovative. - Concentrarea exporturilor într-un număr restrâns de sectoare economice, reducând reziliența economică. - Posibilitatea marginalizării la nivel regional, în lipsa unor politici proactive de stimulare și susținere a investițiilor. - Vulnerabilitate ridicată la fenomene climatice extreme (grindină, secetă, înghețuri târzii, precipitații excesive). - Procese accentuate de eroziune și degradare a solurilor, în special în zonele montane și deluroase. - Constrângeri naturale semnificative în zonele montane, care limitează extinderea și productivitatea terenurilor agricole. - Riscul de declin al biodiversității agricole, în lipsa unor măsuri adecvate de conservare și reconversie durabilă.

✓ Modernizarea infrastructurii-suport pentru agricultură (acces, irigații, depozitare, procesare) prin valorificarea fondurilor europene și naționale disponibile. ✓ Dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și promovarea produselor locale, inclusiv prin turism rural, gastronomie locală și inițiative de tip brand teritorial (ex. „Produs în Bistrița-Năsăud”). ✓ Posibilitatea valorificării fondurilor naționale și europene pentru împăduriri, reconversie ecologică și dezvoltarea infrastructurii forestiere. ✓ Extinderea activităților de valorificare a produselor forestiere nelemnoase, cu potențial ridicat de export (fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale, produse de artizanat). ✓ Posibilitatea dezvoltării industriilor conexe (mobilier, produse din lemn, bioenergie), prin valorificarea resurselor locale. ✓ Dezvoltarea clusterelor forestiere și a celor din domeniul lemnului și mobilei, pentru stimularea cooperării între operatori și a inovării la nivel de sector. ✓ Crearea de parteneriate public-private pentru modernizarea infrastructurii forestiere (drumuri, centre de colectare, capacități de prelucrare). ✓ Dezvoltarea ecoturismului prin punerea în valoare a potențialului natural și cultural al zonelor împădurite. ✓ Promovarea certificării forestiere și a practicilor de gestionare durabilă a pădurilor, în conformitate cu standardele internaționale. ✓ Creșterea cererii externe pentru produse sustenabile și certificate, care poate stimula exporturile locale și investițiile verzi. ✓ Accesarea finanțărilor europene și naționale destinate modernizării fermelor piscicole și dezvoltării lanțurilor de procesare. ✓ Valorificarea apelor disponibile și neutilizate în prezent pentru diversificarea producției piscicole. ✓ Integrarea pisciculturii în activitățile de turism rural și agroturism, inclusiv prin dezvoltarea păstrăvăriilor cu funcție recreativă și educativă. ✓ Promovarea produselor locale din pește în circuitul turistic și gastronomic al județului. ✓ Consolidarea cooperării între fermieri și asociațiile piscicole pentru promovare comună și acces la piețele regionale. ✓ Crearea de parteneriate între producători, procesatori și unități HORECA, pentru creșterea valorii adăugate a produselor și serviciilor piscicole.	- Infrastructura logistică insuficient dezvoltată pentru colectarea, depozitarea, prelucrarea și distribuția produselor agricole. - Reducerea continuă a forței de muncă tinere și migrația lucrătorilor agricoli către alte regiuni sau sectoare economice. - Volatilitatea accentuată a prețurilor inputurilor agricole (îngrășăminte, combustibili, semințe). - Presiunea competitivă din partea produselor de import, în special asupra celor locale cu valoare adăugată redusă. - Vulnerabilitatea crescută la schimbările climatice (riscuri de secetă, furtuni și atacuri ale dăunătorilor forestieri). - Procesele de eroziune și degradarea solurilor forestiere, în special în zonele montane și deluroase. - Persistența fenomenului de tăieri ilegale și exploatări neautorizate, cu impact negativ asupra sustenabilității resurselor forestiere. - Dependența ridicată de un număr restrâns de operatori economici de mari dimensiuni, ce poate afecta echilibrul și stabilitatea pieței locale a lemnului. - Presiunea turistică și antropică asupra ecosistemelor forestiere sensibile, în special în arealele Colibița și Bârgău. - Îmbătrânirea forței de muncă din sectorul silvic și deficitul tot mai accentuat de personal calificat - Birocrația ridicată și reglementările complexe privind obținerea avizelor de mediu și a autorizațiilor specifice activităților piscicole. - Scăderea interesului investițional, determinată de rentabilitatea economică redusă și recuperarea lentă a investițiilor în sector. - Vulnerabilitatea crescută la schimbările climatice și la scăderea debitului cursurilor de apă, factori care pot afecta productivitatea și sustenabilitatea fermelor piscicole. - Riscul de poluare și eutrofizare a bazinelor piscicole, cu impact negativ asupra calității apei și a producției. - Presiunea competitivă accentuată din partea peștelui și produselor piscicole importate, care limitează competitivitatea producției locale. - Infrastructura logistică insuficientă pentru transportul și distribuția produselor piscicole în lanț frigorific.

✓ Creșterea cererii pentru produse piscicole sănătoase și sustenabile, în concordanță cu tendințele actuale de consum alimentar. ✓ Valorificarea resurselor minerale și forestiere prin investiții în procesarea locală și orientarea către produse cu valoare adăugată ridicată. ✓ Dezvoltarea industriilor emergente bazate pe resurse locale, precum materialele avansate, bioeconomia, energia verde și economia circulară. ✓ Diversificarea producției industriale prin adoptarea tehnologiilor digitale, a automatizării și a roboticii. ✓ Accesarea fondurilor europene și naționale pentru decarbonizarea și tranziția verde în industrie. ✓ Dezvoltarea infrastructurii de suport și inovare industrială prin proiecte finanțate din surse publice și private (inclusiv PPP). ✓ Consolidarea parteneriatelor regionale cu județele Cluj, Bihor și Satu Mare – centre industriale și de inovare cu rol strategic în Regiunea Nord-Vest. ✓ Creșterea competitivității economice prin implicarea actorilor locali în clustere industriale regionale, pentru stimularea cooperării, inovării și integrării în lanțurile valorice europene. ✓ Promovarea județului Bistrița-Năsăud ca hub regional pentru industria componentelor auto și a echipamentelor electrice. ✓ Creșterea cererii pentru energie verde, stimulată de politicile europene și naționale de decarbonizare. ✓ Accesul la fonduri europene și naționale dedicate investițiilor în energie regenerabilă și creșterea eficienței energetice. ✓ Posibilitatea dezvoltării de microhidrocentrale, parcuri fotovoltaice și eoliene de mici dimensiuni, în special în zonele rurale și montane. ✓ Dezvoltarea sistemelor de stocare a energiei și a microrețelelor inteligente (smart grids) pentru gestionarea eficientă a consumului și distribuției. ✓ Modernizarea și digitalizarea rețelelor de distribuție, în vederea reducerii pierderilor și creșterii eficienței operaționale. ✓ Implicarea comunităților locale în proiecte de energie regenerabilă, prin constituirea și susținerea comunităților energetice locale. ✓ Extinderea rolului administrațiilor publice locale în coordonarea și implementarea proiectelor de energie comunitară. ✓ Promovarea parteneriatelor public-private pentru investiții în producția de energie regenerabilă și infrastructura energetică locală.	- Vulnerabilitatea crescută la fluctuațiile economiei globale, în special în industriile orientate preponderent către export. - Volatilitatea ridicată a prețurilor la energie și materii prime, cu efect direct asupra costurilor de producție și a competitivității. - Întârzierea proceselor de tranziție verde și digitalizare în sectoarele industriale tradiționale. - Scăderea competitivității forței de muncă locale, determinată de migrația tinerilor și de îmbătrânirea populației active. - Concurența regională tot mai intensă în atragerea investițiilor străine directe, în special din partea județelor Cluj și Bihor. - Riscul de stagnare a investițiilor private, generat de lipsa unui cadru de sprijin financiar și legislativ stabil și coerent. - Birocrația ridicată și procedurile de autorizare îndelungate pentru proiectele din domeniul energetic. - Fluctuațiile pe piața certificatelor verzi și incertitudinea legislativă, care pot descuraja investițiile în energie regenerabilă. - Vulnerabilitatea la variațiile climatice, cu impact asupra producției hidroenergetice și a disponibilității resurselor de apă. - Deficiențele în infrastructura de transport și stocare a energiei regenerabile, care limitează integrarea eficientă în rețelele existente. - Riscul de accentuare a decalajelor regionale în procesul de tranziție energetică, în absența unor investiții majore la nivel local. - Dependența ridicată de ciclurile economice și de politicile publice, care pot genera fluctuații semnificative în volumul comenzilor și al investițiilor. - Volatilitatea prețurilor materialelor de construcții și a costurilor energetice, cu impact direct asupra rentabilității proiectelor. - Deficitul structural de forță de muncă calificată, accentuat de migrația lucrătorilor către alte regiuni ale țării sau state membre ale Uniunii Europene. - Îmbătrânirea forței de muncă și interesul scăzut al tinerilor pentru calificările specifice sectorului construcțiilor. - Presiunile crescute legate de reglementările stricte privind sustenabilitatea, eficiența energetică și siguranța construcțiilor.

✓ Accesul extins la fonduri europene și guvernamentale (ex. Programul Regional Nord-Vest, Programul Național de Investiții Anghel Saligny) pentru proiecte de infrastructură, regenerare urbană, clădiri publice etc. ✓ Creșterea cererii pentru locuințe și infrastructură modernă, pe fondul dezvoltării urbane și rurale. ✓ Promovarea construcțiilor verzi și sustenabile, bazate pe utilizarea materialelor ecologice și a tehnologiilor eficiente energetic. ✓ Digitalizarea sectorului construcțiilor prin implementarea tehnologiilor BIM și a sistemelor automatizate de management al șantierelor, pentru creșterea competitivității. ✓ Extinderea programelor de formare și reconversie profesională a forței de muncă, adaptate nevoilor sectorului construcțiilor. ✓ Creșterea investițiilor private în infrastructura logistică și industrială, pe fondul priorităților de creștere economică și competitivitate (inclusiv la nivel regional). ✓ Accesul la finanțări naționale și europene dedicate transformării digitale și verzi, cercetării-dezvoltării-inovării și formării forței de muncă. ✓ Stimularea antreprenoriatului în rândul tinerilor, prin programe dedicate de suport. ✓ Consolidarea competențelor profesionale, în special a celor digitale, tehnice și verzi, în linie cu noile cerințe ale pieței muncii. ✓ Extinderea serviciilor de ITC, consultanță, logistică, sănătate și educație privată, în contextul creșterii cererii pentru servicii moderne și al îmbunătățirii standardelor de viață. ✓ Valorificarea potențialului sectorului transporturilor și logisticii prin modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare, (pe rețeaua TEN-T). ✓ Crearea hub-urilor de inovare și incubatoarelor de afaceri, pentru stimularea dezvoltării serviciilor cu valoare adăugată ridicată. ✓ Dezvoltarea parteneriatelor între mediul de afaceri, instituțiile de învățământ și administrația publică, pentru extinderea serviciilor bazate pe cunoaștere și cercetare aplicată. ✓ Dezvoltarea proiectelor rezidențiale moderne în zonele periurbane ale municipiului Bistrița (Unirea, Viișoara, Ghinda, Sărata, Sigmir, Slătinița). ✓ Creșterea cererii pentru locuințe noi, determinată de migrația internă și de tendința de reorientare a populației către municipiul Bistrița. ✓ Diversificarea tipologiilor rezidențiale (blocuri colective, locuințe individuale moderne,	- Întârzierile administrative și birocrația excesivă în procesul de autorizare și finanțare a proiectelor publice. - Vulnerabilitatea ridicată la fluctuațiile economice și inflaționiste, în special în sectoarele comerțului și HORECA. - Dependența de marile rețele comerciale, care exercită presiune competitivă asupra întreprinderilor locale de mici dimensiuni. - Concurența crescută din partea județelor cu infrastructură de servicii mai bine dezvoltată, precum Cluj și Bihor. - Reducerea disponibilității forței de muncă tinere și calificate, determinată de migrație și relocarea către centrele urbane universitare. - Îmbătrânirea forței de muncă și deficitul de competențe specializate în domeniile serviciilor cu valoare adăugată ridicată. - Riscul de stagnare în procesele de digitalizare, inovare și tranziție verde, în lipsa capitalizării active a oportunităților disponibile în aceste paliere . - Lipsa unei politici coerente și integrate de dezvoltare a sectorului serviciilor la nivel județean. - Vulnerabilitate ridicată la fluctuațiile pieței imobiliare, pe fondul incertitudinilor macroeconomice și al volatilității cererii. - Riscul de supraevaluare a prețurilor în zonele centrale ale municipiului reședință de județ, cu potențiale efecte negative asupra accesibilității locuințelor. - Deficitul de terenuri disponibile în intravilanul municipiului reședință de județ, care limitează extinderea rezidențială și capacitatea de răspuns la cererea în creștere de pe piața imobiliară. - Disparitățile teritoriale accentuate, ce pot amplifica polarizarea socio-economică, mai ales între municipiul reședință de județ și localitățile din mediul rural. - Reducerea numărului de autorizații pentru construcții non-rezidențiale (hoteluri, clădiri administrative, spații comerciale), semnalând o ofertă insuficientă în raport cu nevoile și potențialul mediului de afaceri. - Concurența crescută din partea altor centre urbane regionale (Cluj-Napoca, Oradea) în atragerea investițiilor imobiliare.

ansambluri mixte), pentru a răspunde cererii tot mai variate și dinamice de pe piața imobiliară. ✓ Extinderea fondului de locuințe sociale, ca măsură de sprijin pentru incluziunea socială și accesul echitabil la locuire. ✓ Dezvoltarea segmentului imobiliar destinat spațiilor comerciale și de birouri, susținut de expansiunea mediului de afaceri local și diversificarea activităților economice. ✓	

SURSE BIBLIOGRAFICE

- Institutul Național de Statistică: bazele de date Edemos și Tempo Online.
- Eurostat;
- Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor în domeniul situațiilor de urgență Bistrița-Năsăud, 2024
- Recensământul Populației și Locuințelor, 2011 și 2021;
- Recensământul General Agricol din 2020;
- Planul Strategic Național Multianual pentru Acvacultură 2022-2030;
- Strategia Integrată de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud 2021-2027;
- Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020;
- Situația clusterelor din România în anul 2025 – Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului;
- Listafirme.ro;
- SOLARGIS;
- Global Wind Atlas;
- Informațiile furnizate de către:
    - Consiliul Județean Bistrița-Năsăud;
    - Inspectoratul Teritorial de Muncă Bistrița-Năsăud;
    - Agenţia Județeană Pentru Ocuparea Forței De Muncă Bistrița-Năsăud
    - Direcția Județeană pentru Agricultură Bistrița-Năsăud
- Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Bistrița-Năsăud;
- Oficiul Național al Registrului Comerțului;
- Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltarii Rurale;
- Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului;
- Autoritatea Rutieră Română;
- Comisia Națională de Strategie Și Prognoză;
- Surse online:
    - https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/AllByUNID/profil-administrativteritorial-00009722?OpenDocument
    - https://www.anofm.ro/bistrita-nasaud/326-rata-somajului-inregistrat-in-evidentele-ajofm-bistrita-nasaud-in-luna-mai-2025/

- https://timponline.ro/directia-silvica-bistrita-amenintata-cu-desfiintarea-de-ce-nu-face-profit-ce-cheltuieli-are/?fbclid=IwY2xjawLhzLZleHRuA2FlbQIxMQABHlLYi0YsPNdCQgm4BrXQC3ALAc2Nm4YyHjm6sczNQ-HYBmEnOj33L-9nIJnq_aem_UE05DNxvPo6myPmkTS8ySw
- https://rasunetul.ro/centrul-de-valorificare-produselor-padurii-condus-de-46-de-ani-de-ing-ecsimion-bodor-printre-cele
- https://www.rosilva.ro/unitati_silvice/bistrita-nasaud__l_6.htm
- https://www.rosilva.ro/rnp/disponibil_masa_lemnoasa_2025__p_1297.htm?
- https://timponline.ro/directia-silvica-bistrita-amenintata-cu-desfiintarea-de-ce-nu-face-profit-ce-cheltuieli-are/?fbclid=IwY2xjawLhzLZleHRuA2FlbQIxMQABHlLYi0YsPNdCQgm4BrXQC3ALAc2Nm4YyHjm6sczNQ-HYBmEnOj33L-9nIJnq_aem_UE05DNxvPo6myPmkTS8ySw
- https://asfor.ro/2025/06/27/situatia-certificatelor-de-atestare-reatestare-iunie-2025/
- https://mmediu.ro/domenii/mediu/management-cinegetic/contracte/situatia-contractelor-de-gestionare-2024/
- https://www.anpa.ro/wp-content/uploads/2011/07/RUA-03.07.2025.pdf
- http://www.anpa.ro/wp-content/uploads/file/lista%20habitate%20Romsilva.pdf
- https://www.anpa.ro/wp-content/uploads/2020/07/lista-hpn-contractate-18.02.2025.pdf
- https://www.leoni.ro/
- https://economie.gov.ro/politica-de-cluster/
- https://www.presshub.ro/parcul-industrial-bistrita-sud-construit-cu-fonduri-europene-nefunctional-la-7-ani-de-la-finalizarea-investitiei-225791/
- https://www.apitsiar.ro/frontend/parc/1?utm
- https://www.bizpark.ro/facilitati/?
- https://inno.ro/en/parcuri-industriale/business-park-bistrita-south?
- https://inno.ro/en/parcuri-de-specializare-inteligenta/bistrita-industrianova-hub?
- https://new.bistritaretailpark.ro/
- https://www.winmarkt.ro/centre/winmarkt-bistrita/
- https://timponline.ro/in-curand-o-noua-deschidere-la-ok-shopping-center-bistrita/
- http://www.arr.ro/files/info-utile/transport%20persoane/intreprinderi_pers.pdf
- https://en.arr.ro/arr_doc_122_info-operatori-transport-persoane_pg_0.htm?

- https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/9E053D809FCF44A1C2258B8F00452C2B/%24FILE/Program%20de%20transport%202024-2033.pdf
- https://www.icpebn.ro/ro/despre-noi.html
- https://icas.ro/despre-noi/subunitati/bistrita/
- https://timponline.ro/infiinteaza-statiunea-cercetare-dezvoltare-pomicultura-bistrita/
- https://www.silvaniabn.ro/lucrari/centrul-de-cercetare-si-inovare-lunca-ilvei
- https://sigurantascolara.ro/masurile-dispuse-la-nivelul-inspectoratului-de-politie-judetean-bistrita-nasaud-pentru-un-nou-an-scolar-in-siguranta/
- https://www.primariabistrita.ro/anunt-de-selectie-societate-de-administrare-partener-pentru-incubatorul-de-afaceri-bistrita-industrianova-hub/
- https://www.blitz.ro/bistrita/vanzari-apartamente/preturi
- https://index.storia.ro/data.php#3
- Sursa: https://www.namr.ro/resurse-minerale/licentepermise-active/
- https://anre.ro/participanti-la-piata-de-energie/persoane-juridice/energie-electrica/

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEŢEAN
BISTRIŢA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistriţa, Piaţa Petru Rareş, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.2.3. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND POTENŢIALUL TURISTIC ŞI BALNEAR

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.2.3. – STUDIU PRIVIND POTENȚIALUL TURISTIC ȘI BALNEAR

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Prof. univ. dr. geogr.-urb. Ștefan DEZSI Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 7
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 14
2.1. Analiza potențialului de atractivitate a ofertei turistice ale unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud (evaluarea potențialului de atractivitate al resurselor naturale și antropice, a infrastructurii cu specific turistic și a infrastructurii tehnice în vederea obținerii potențialului de dezvoltare turistică) 14
2.1.1. Repere teoretice și conceptuale generale 14
2.1.2. Metodologia privind evaluarea potenţialului turistic din unitaţile administrativ-teritoriale de bază (UAT) ale județului Bistrița-Năsăud 15
2.2. Resurse turistice naturale 28
2.2.1. Evaluare atractivitate cadru natural 28
2.2.2. Evaluare factori naturali terapeutici/ clasificare stațiune 31
2.2.3. Evaluare arii protejate 31
2.3. Resurse turistice antropice 35
2.3.1. Evaluare monumente istorice de interes național și evaluare patrimoniu cultural (muzee şi colecţii publice, artă şi tradiţie populară, instituţii de spectacole şi concerte, manifestări culturale anuale/repetabile) 35
2.4. Infrastructura specific turistică 41
2.4.1. Evaluare structuri de primire cu funcțiuni de cazare turistică 41
2.4.2. Evaluare infrastructură/dotări, instalații și facilități de tratament 42
2.4.3. Evaluare infrastructura pentru conferințe și centre expoziţionale 44
2.4.4. Evaluarea pârtiilor de schi şi a instalaţiilor de transport pe cablu 45
2.4.5. Evaluare infrastructură/instalaţii și dotări de agrement-divertisment 46
2.5. Infrastructura tehnică 51
2.5.1. Evaluarea accesibilității la infrastructura majoră de transport 51
2.6. Potențialul de dezvoltare turistică 55
2.7. Infrastructura turistică (baza tehnico-materială pentru turism) în intervalul 2018-202459
2.7.1. Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare 59
2.7.2. Evoluţia numărului structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și a locurilor de cazare în perioada 2018-2024 60
2.7.3. Capacitatea de cazare turistică existentă 69
2.7.4. Mărimea medie a infrastructurii de cazare 79
2.8. Circulaţia turistică la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud în intervalul 2018-2024 84
2.8.1. Sosiri ale turiştilor în structurile de primire turistice cu funcţiuni de cazare 84
2.8.2. Înnoptări în structurile de primire turistice cu funcţiuni de cazare (nopți-cazare realizate) 97
2.8.3. Durata medie a sejurului 105
2.9. Tipuri şi forme de turism practicate și practicabile 108
2.10. Trasee și circuite turistice 140
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 174
4. ANALIZA SWOT 183
PUNCTE TARI 183
PUNCTE SLABE 184
AMENINȚĂRI 187

OPORTUNITĂȚI 188
4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 191
5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 221
SURSE BIBLIOGRAFICE 223
ANEXE 231
ANEXA 1. JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – RESURSE TURISTICE ANTROPICE 231
I. EVALUARE MONUMENTE ISTORICE DE INTERES NAȚIONAL 231
II. EVALUARE PATRIMONIU CULTURAL 235
ANEXA 2. JUDETUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ 245
D. EVALUARE INFRASTRUCTURA DE CAZARE 245

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1. DIMENSIUNEA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCŢIUNI DE CAZARE (a) ȘI A CAPACITĂȚII DE PRIMIRE EXISTENTE (b) LA NIVELUL ROMÂNIEI, REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST SI A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN INTERVALUL 2018-2024 61
Tabel 2.2. DIMENSIUNEA INFRASTRUCTURII DE CAZARE TURISTICĂ (NUMĂR STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE) LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN ANUL 2024 63
Tabel 2.3. EVOLUȚIA NUMĂRULUI STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICA CU FUNCTIUNI DE CAZARE TURISTICA PE TIPURI DE STRUCTURI LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024 66
Tabel 2.4. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE TURISTICĂ DIN JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN INTERVALUL 2018-2024 69
Tabel 2.5. CAPACITATEA DE CAZARE (NUMĂR LOCURI ÎN UNITĂŢI DE CAZARE) LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL ANULUI 2024 72
Tabel 2.6. EVOLUTIA CAPACITATII DE CAZARE TURISTICA EXISTENTA (NUMĂRULUI LOCURILOR DE CAZARE) LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024..... 73
Tabel 2.7. EVOLUŢIA CAPACITĂȚII DE CAZARE (NUMĂRULUI LOCURILOR DE CAZARE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN PERIOADA 2018-2024..... 78
Tabel 2.8. MĂRIMEA MEDIE A INFRASTRUCTURII DE CAZARE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024..... 80
Tabel 2.9. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SOSIRI ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA LA NIVEL DE UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024 86
Tabel 2.10. DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI ȘI A PONDERILOR SOSIRILOR TURISTICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN ANUL 2024 96
Tabel 2.11. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTĂRI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICA LA NIVEL DE UAT-URI DIN JUDEȚUL BSITRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024 100
Tabel 2.12. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTARI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ, PE TIPURI DE STRUCTURI DIN JUDEȚUL BSITRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024..... 103
Tabel 2.13. FONDURILE CINEGETICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, GESTIONARII ȘI FORMA DE PERSONALIZARE A ACESTORA..... 137
Tabel 2.14. TRASEE TURISTICE MONTANE OMOLOGATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD - 23 AUGUST 2025..... 147

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL COMPONENTELOR ATRACTIVE ALE CADRULUI NATURAL 30
Fig. 2.2. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ARIILOR NATURALE PROTEJATE LA NIVELUL UAT 33
Fig. 2.3. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL CUMULAT AL RESURSELOR TURISTICE NATURALE 34
Fig. 2.4. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A RESURSELOR ATRACTIVE ANTROPICE LA NIVELUL UAT ... 38
Fig. 2.5. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL RESURSELOR ATRACTIVE ANTROPICE 39
Fig. 2.6. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL AL RESURSELOR ATRACTIVE TURISTICE NATURALE ȘI ANTROPICE 40
Fig. 2.7. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL ACORDAT PENTRU CAPACITATEA DE CAZARE ÎN FUNCȚIUNE ȘI DISTRIBUȚIA TIPURILOR DE STRUCTURI SPECIFIC TURISTICE 49
Fig. 2.8. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL AL INFRASTRUCTURII SPECIFIC TURISTICE 50
Fig. 2.9. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL ACORDAT PENTRU INFRASTRUCTURA TEHNICĂ 54
Fig. 2.10. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL (CUMULAT) AL POTENȚIALULUI DE DEZVOLTARE TURISTICĂ 57
Fig. 2.11. DISTRIBUȚIA ZONELOR CU RESURSE TURISTICE ȘI RELAȚIA CU INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ ȘI TEHNICĂ 58
Fig. 2.12. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024 64
Fig. 2.13. EVOLUȚIA NUMĂRULUI STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICA CU FUNCTIUNI DE CAZARE TURISTICA DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024 67
Fig. 2.14. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A LOCURILOR DE CAZARE DIN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT-URILOR, ÎN ANUL 2024 76
Fig. 2.15. EVOLUȚIA CAPACITĂȚII DE CAZARE (NR. LOCURI) ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN INTERVALUL 2018-2024 77
Fig. 2.16. MĂRIMEA MEDIE A STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024 82
Fig. 2.17. EVOLUTIA NUMĂRULUI DE SOSIRI ALE TURISTILOR ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, TOTAL ȘI PE MEDII DE REZIDENȚĂ, ÎN PERIOADA 2018-2024 90
Fig. 2.18. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SOSIRI TURISTICE ALE TURIȘTILOR ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024 91
Fig. 2.19. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE SOSIRI ALE TURISTILOR ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVEL DE UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 93
Fig. 2.20. PONDEREA SOSIRILOR TURISTICE IN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ PE TIPURI DE STRUCTURI ÎN JUDETUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 95
Fig. 2.21. EVOLUTIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTARI ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ, TOTAL ȘI PE TIPURI DE REZIDENȚĂ, DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024 97

Fig. 2.22. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTĂRI TURISTICE ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024 102
Fig. 2.23. PONDEREA ÎNNOPTARILOR ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN ANUL 2024 103
Fig. 2.24. EVOLUȚIA DURATEI MEDII A SEJURULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, TOTAL ȘI PE MEDII DE REZIDENȚĂ, ÎN PERIOADA 2018-2024..... 105
Fig. 2.25. DURATA MEDIE A SEJURULUI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024..... 106

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) este un instrument strategic cu rol director, conceput pentru a stabili direcțiile esențiale de orientare, prioritizare și administrare eficientă, funcțională și durabilă a teritoriului județean.

Elaborat sub coordonarea Consiliului Județean, în colaborare cu instituțiile responsabile de guvernanța teritorială, PATJ armonizează viziunea administrației publice locale cu perspectivele mediului economic, ale sectorului turistic și ale societății civile. Prin această abordare participativă și integrată, documentul urmărește să asigure o dezvoltare coerentă, echilibrată și sustenabilă a întregului spațiu județean.

Documentația are rolul de a oferi un cadru strategic unitar, menit să susțină implementarea politicilor publice și să ghideze dezvoltarea comunităților locale către creșterea competitivității și a valorii adăugate pe termen lung. Acest obiectiv este atins prin corelarea spațială a strategiilor, programelor și planurilor de dezvoltare inițiate de autoritățile județene, asigurând astfel coerența, eficiența și aplicabilitatea acestora la nivelul întregului teritoriu administrativ.

Prima etapă a acestui demers urmărește analiza detaliată și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. În acest cadru, „Studiu privind potențialul turistic și balnear” ocupă un rol important, oferind suport esențial pentru fundamentarea politicilor publice și pentru procesul de planificare strategică.

Prin identificarea oportunităților și direcțiilor de dezvoltare, studiul conturează o viziune coerentă asupra evoluției economice a teritoriului și devine un instrument de referință pentru toți actorii implicați — administrația publică locală și centrală, mediul privat, instituțiile de specialitate și organizațiile non-guvernamentale.

Scopul principal este de a sprijini coordonarea intervențiilor și de a facilita adoptarea unor măsuri integrate, capabile să susțină dezvoltarea durabilă a sectorului turistic din județul Bistrița-Năsăud, în concordanță cu potențialul teritorial, resursele disponibile și obiectivele strategice.

Elaborarea documentației a fost ghidată de un set de criterii-cheie de evaluare menite să asigure calitatea, relevanța și aplicabilitatea propunerilor strategice, respectiv: relevanța (prin corelarea obiectivelor propuse cu nevoile reale și anticipate ale sectorului turistic din județul Bistrița-Năsăud), eficacitatea (prin raportarea clară la rezultatele vizate și la impactul scontat

asupra dezvoltării turismului), eficiența (prin valorificarea optimă a resurselor disponibile în raport cu obiectivele asumate), coerența și consecvența (prin asigurarea unei aliniări interne a măsurilor propuse și a compatibilității acestora cu documentele strategice relevante la nivel național și european), pragmatismul (prin formularea unor soluții aplicabile și adaptate specificului local) și sustenabilitatea (având în vedere protecția și valorificarea echilibrată a resurselor turistice pe termen lung). Aceste criterii au stat la baza tuturor etapelor procesului de elaborare, contribuind la conturarea unui cadru strategic robust, aplicabil și integrat.

Elaborarea documentației a fost fundamentată pe un set clar de criterii-cheie, menite să garanteze calitatea, relevanța și aplicabilitatea propunerilor strategice, respectiv: relevanța – prin corelarea obiectivelor propuse cu nevoile reale și anticipate ale sectorului turistic din județul Bistrița-Năsăud; eficacitatea – prin raportarea directă la rezultatele vizate și la impactul estimat asupra dezvoltării turismului; eficiența – prin valorificarea optimă a resurselor disponibile în raport cu obiectivele asumate; coerența și consecvența – prin asigurarea unei corelări interne între măsurile propuse și a compatibilității acestora cu documentele strategice relevante la nivel național și european; pragmatismul – prin formularea unor soluții fezabile, adaptate specificului local; sustenabilitatea – prin protejarea și valorificarea echilibrată a resurselor turistice, cu accent pe beneficiile pe termen lung. Aceste principii au ghidat fiecare etapă a procesului de elaborare, contribuind la definirea unui cadru strategic solid, coerent și ușor de aplicat în practică, capabil să susțină dezvoltarea durabilă a turismului în județ.

Pentru atingerea acestor obiective, analiza sectorului turistic ca domeniu strategic pentru județul Bistrița-Năsăud, s-a axat pe mai multe direcții fundamentale menite să ghideze dezvoltarea sustenabilă și eficientă a acestuia, care includ:

- inventarierea și evaluarea resurselor turistice, cu accent pe valoarea lor atractivă, relevanța pentru piața turistică și distribuția lor geografică în teritoriu;
- analiza structurii și evoluției facilităților și serviciilor turistice, precum și a dinamicii circulației turistice la nivel județean și identificarea tendințelor semnificative;
- identificarea tipurilor și formelor de turism practicate și cu potențial de dezvoltare, alături de traseele, rutele și circuitele turistice existente sau propuse pentru diversificarea ofertei;
- evaluarea mijloacelor și canalelor de promovare turistică, precum și a impactului acestora asupra vizibilității, competitivității și atractivității județului pe piața turistică internă și internațională.

Această abordare multidirecțională oferă un cadru clar pentru luarea deciziilor și implementarea unor măsuri care să maximizeze beneficiile economice, sociale și de mediu ale turismului în județul Bistrița-Nsăsud.

Prin integrarea acestor direcții de analiză în cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean, se urmărește susținerea unei dezvoltări economice, sociale și culturale echilibrate, capabile să genereze beneficii pe termen lung. Această abordare contribuie atât la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, cât și la consolidarea atractivității județului pentru turiști, investitori și viitori rezidenți, prin valorificarea sustenabilă a potențialului local și prin crearea unui mediu favorabil dezvoltării.

Pentru a sprijini obiectivele majore ale dezvoltării turismului în județul Bistrița-Năsăud, studiul a formulat un set de obiective specifice menite să asigure o abordare strategică, participativă și eficientă a acestui sector, astfel:

- identificarea principalelor nevoi, probleme și disfuncționalități ale sectorului turistic și alinierea direcțiilor de acțiune la potențialul real al județului, printr-un proces participativ amplu ce implică activ autoritățile județene, comunitățile locale, mediul privat/antreprenorial și organizațiile non-guvernamentale. Scopul este elaborarea de soluții pentru atragerea investițiilor și reducerea dezechilibrelor de dezvoltare între zonele județului, precum și față de alte județe și regiuni turistice din țară.
- *determinarea disfuncționalităților, a barierelor majore și a priorităților de intervenție* care limitează dezvoltarea turismului, prin propunerea de soluții și scenarii ce pot susține o creștere sustenabilă, competitivă și echilibrată a acestui sector strategic.
- *elaborarea unei viziuni strategice coerente* pentru dezvoltarea locațiilor, destinațiilor și zonelor turistice din județ, construită prin consensul tuturor actorilor relevanți — administrație publică, mediul privat și societate civilă. Această viziune va sta la baza stabilirii intervențiilor prioritare și a direcției unitare de dezvoltare turistică.
- *definirea acțiunilor și investițiilor necesare pentru implementarea viziunii strategice*, care să asigure diversificarea și complementaritatea ofertei turistice, valorificarea sustenabilă a resurselor și consolidarea competitivității turistice a județului și a destinațiilor sale de interes.

Pentru a asigura realizarea acestor obiecive este necesară, de asemenea, evaluarea gradului de implementare și corelare a strategiilor județene și locale anterioare cu documente strategice relevante (Planul de Amenajare a Teritoriului Național

(P.A.T.N.), Master Planul General de Transport al României, Planurile Urbanistice Generale și Zonale, Planurile de Mobilitate Urbană Durabilă, Planurile de management și conservare a ariilor naturale protejate, Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020, Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021 – 2027 și alte documente strategice și urbanistice relevante la nivel național, regional și local pentru sectorul turistic), precum și identificarea intervențiilor strategice propuse în documentele menționate care pot fi implementate în perioada 2025–2030, asigurând coerență cu prioritățile definite în strategii europene, naționale, regionale și locale, precum: Strategia pentru Dezvoltarea Teritorială a României – România Policentrică 2035, Strategia de transport intermodal în România (2020–2023), Politica urbană a României 2022–2035, Programele sectoriale de guvernare și alte strategii locale de dezvoltare etc. Pe baza acestora va fi posibilă elaborarea unui plan-cadru strategic de referință, care să ghideze dezvoltarea viitoare a strategiilor și planurilor de acțiune la toate nivelurile administrative – județean, zonal, local (UAT), dar și pentru locații turistice punctuale – facilitând coordonarea integrată a eforturilor la toate nivelurile administrative.

Pentru realizarea prezentului studiu s-recurs la utilizarea unei metodologii riguroase, fundamentată pe analiza detaliată a unor surse primare și secundare de informatii, precum baze de date oficiale și statistici furnizate de INS – TEMPO Online, Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului, Comisia Națională de Prognoză etc., alături de o serie de surse electronice și documente de specialitate, incluse în lista de referințe bibliografice.

Pentru susținerea procesului de analiză și fundamentare, au fost colectate date și informații relevante de la instituții publice locale și județene, ceea ce a permis conturarea unei viziuni coerente și bine argumentate asupra direcțiilor de dezvoltare ale sectorului turistic.

În același timp, pentru a asigura o planificare teritorială strategică, participativă și solid fundamentată, un element central al procesului de elaborare a documentației l-a constituit implicarea activă și constantă a actorilor relevanți la nivel județean și local. Printre aceștia se numără cetățeni, experți sectoriali, reprezentanți ai instituțiilor publice și ai structurilor deconcentrate, entități locale subordonate, investitori privați, organizații neguvernamentale, mass-media și alți parteneri din domeniul turismului.

Aceste demersuri au urmărit, în principal, obținerea sprijinului comunității pentru implementarea planului, dar și promovarea unei abordări integrate în gestionarea problemelor de interes major pentru comunitățile locale și pentru întregul județ.

Demersul a fost susținut de un set coerent de metode, mijloace și instrumente de lucru, printre care se numără: prelucrarea surselor primare, în special a bazelor de date statistice, cu ajutorul programului Microsoft Excel (parte a grupei de programe Microsoft Office); analiza de conținut și procesarea informațiilor provenite din surse secundare, acolo unde a fost cazul; analiza seriilor temporale pentru perioada 2018–2024; prelucrarea și reprezentarea grafică și cartografică a datelor sub formă de grafice, diagrame, cartograme, cartodiagrame, planșe și hărți tematice și factuale; analize de cauzalitate și evaluarea disparităților la nivelul unităților administrativ-teritoriale (UAT); corelarea datelor statistice și a informațiilor locale cu prioritățile strategice naționale și europene etc.

Această abordare complexă contribuie la fundamentarea solidă a unui plan de acțiune integrat, capabil să răspundă nevoilor actuale și să creeze premisele unei dezvoltări sustenabile și competitive a sectorului turistic din județul Bistrița-Năsăud.

Studiul este structurat în cinci secțiuni principale, fiecare având un rol esențial în fundamentarea și dezvoltarea unei strategii eficiente pentru turismul județului Bistrița-Năsăud:

Capitolul 1 definește scopul documentului strategic, obiectivele generale și direcțiile majore care au stat la baza elaborării studiului. În cadrul acestuia este prezentat contextul general, sunt formulate intențiile strategice, demersul fiind ancorat într-un cadru conceptual și metodologic care susține întregul proces analitic.

Capitolul 2, cel mai extins și complex al studiului, vizează inventarierea și analiza detaliată a resurselor turistice primare (naturale și antropice) și secundare (infrastructura turistică și tehnică) din județul Bistrița-Năsăud, pe baza cărora este realizată o estimare a valorii atractive la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale (UAT), utilizând o metodologie complexă, detaliată corespunzător. Sunt analizate în detaliu evoluția structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare în perioada 2018–2024, printr-o serie de indicatori specifici (numărul de unități de cazare, capacitatea de cazare, numărul de sosiri, înnoptări și durata medie a sejurului). Totodată, este inventariată, analizată și evaluată, totodată, infrastructura de tratament, agrement și divertisment, cea dedicată conferințelor și manifestărilor expoziționale, precum și cea destinată sporturilor de iarnă, atât la nivel județean, cât și la nivel de UAT. De asemenea, sunt trecute în revistă principalele trasee turistice, tipurile și formele de turism

practicate, precum și mijloacele și canalele de promovare turistică utilizate pentru atragerea vizitatorilor și valorificarea imaginii județului.

Capitolul 3 furnizează o analiză-diagnostic importantă pentru identificarea disfuncționalităților și stabilirea priorităților de intervenție în dezvoltarea turismului județean. Sunt identificate principalele probleme structurale și funcționale ale sectorului turistic, pentru a căror corectare sunt propuse un set de măsuri și acțiuni concrete care vor permite optimizarea performanțelor sectorului turistic, prin dezvoltarea unui sistem competitiv, sustenabil și adaptat specificului local, care să genereze valoare adăugată pentru comunitățile județene.

Capitolul 4 este dedicat prognozelor și scenariilor alternative de dezvoltare, fiind propuse posibile traiectorii de evoluție ale turismului bistrițean în funcție de impactul potential al unui complex factori interni și externi. Sunt identificate mai multe scenarii strategice care evidențiază modul în care variațiile unor factori precum cererea turistică, contextul socio-economic sau politicile publice pot influența dinamica sectorului turistic. Aceste scenarii oferă fundamente solide pentru luarea deciziilor strategice și permit ajustarea măsurilor planificate în funcție de tendințele anticipate.

Studiile de acest tip reprezintă un instrument esențial atât pentru sectorul public, cât și pentru cel privat, oferind decidenților și actorilor implicați informații relevante privind stadiul actual al dezvoltării turismului, dinamica sectorului, tendințele emergente, oportunitățile existente și provocările cu care se confruntă domeniul. Aceste informații sprijină luarea unor decizii fundamentate, facilitând comparații relevante și permițând ajustarea strategiilor de planificare, dezvoltare și promovare a destinațiilor și zonelor de interes turistic, precum și a întregului ansamblu teritorial județean. În plus, ele contribuie la adaptarea acestor strategii în funcție de potențialul, nevoile specifice și oportunitățile identificate la nivel local.

Pornind de la aceste deziderate, analiza a fost concepută pentru a genera rezultate competitive, care să faciliteze o înțelegere apofundată a fenomenului turistic din județul Bistrița-Năsăud și să asigure transferul beneficiilor către comunitate. Bazat pe o metodologie riguroasă și o abordare interdisciplinară, studiul tratează aspectele esențiale și actuale, oferind soluții adaptate tendințelor și cerințelor pieței, asigurând astfel coerența și alinierea cu strategiile naționale și internaționale relevante. Conturarea unei imagini distincte și atractive a județului Bistrița-Năsăud ca destinație turistică presupune o planificare eficientă, o promovare integrate și servicii calitate superoară, capabile să răspundă cerințelor tot mai variate și sofisticate ale turiștilor.

Prin utilizarea unei metodologii interdisciplinare și a unei abordări orientate spre rezultate concrete se asigură nu doar evaluarea potențialului existent, ci și formularea de strategii concrete, menite să maximizeze beneficiile economice și sociale ale turismului și să contribuie la valorificarea sustenabilă a potențialului turistic al județului Bistrița-Năsăud, facilitând dezvoltarea unui sector turistic competitiv, functional și adaptat cerințelor unei piețe moderne, dinamice în continuă evoluție.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1. Analiza potențialului de atractivitate a ofertei turistice ale unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud (evaluarea potențialului de atractivitate al resurselor naturale și antropice, a infrastructurii cu specific turistic și a infrastructurii tehnice în vederea obținerii potențialului de dezvoltare turistică)

2.1.1. Repere teoretice și conceptuale generale

Potenţialul turistic al unui teritoriu (grupând componentele atractive naturale şi antropice), este sinonim ofertei sale turistice primare sau potenţiale, iar împreună cu infrastructura generală și cea cu specific turistic (care grupează echipamentul de producţie a serviciilor turistice, respectiv structurile de primireturistică cu funcțiuni de cazare, unitățile alimentaţie și celeâ agrement-divertisment), dublate de calitatea, varietatea şi condiţiile de comercializare a produsului touristic și forţa de muncă din domeniu formează ***oferta turistică reală (efectivă) sau patrimoniul turistic***.

Potențialul turistic reprezintă „materia primă" a fenomenului turistic, a cărui prezenţă şi caracteristici calitative și/sau cantitative se constituie în premise esenţiale în organizarea și amenajarea spaţiului turistic, în afirmarea sau, dimpotrivă, inexistenţa unor tipuri şi forme de turism şi, nu în ultimul rând, în polarizarea fluxurilor turistice în măsură să consume produsul turistic rezultat din prezenţa şi amenajarea turistică a elementelor de atractivitate.

Resursele turistice joacă un rol diferit în motivarea cererii turistice spre o anumită destinaţie în funcţie de calitatea, structura şi complexitatea lor, oricare dintre componentele resurselor turistice naturale sau antropice, singure sau în asociere, fiind în măsură să genereze dezvoltarea unuia sau a mai multor forme de turism (desigur, pe fondul existenţei resurselor financiare reclamate de echiparea turistică necesară asigurării condiţiilor optime de afirmare a acestora).

Pe acest fond, analiza noastră vizează o abordare selectivă, pe tipuri de obiective (parcurgând în succesiune logică pașii impuși de un asemenea demers: identificarea, inventarierea și reliefarea particularităţilor resurselor atractive strict individualizate), aceasta permițând realizarea unei estimări/aprecieri mai facile și mai apropiate de realitate a atractivității resurselor cu valențe turistice și realizarea unei ierarhizări valorice a acestora prin compararea aceloraşi elemente concrete sau însuşiri. Acest demers permite cuantificarea potenţialului turistic pe categorii de resurse și asamblarea lor – prin însumarea valorii atractive a tuturor

elementelor de interes recreativ, curativ sau culturalizant inventariate – într-un tot unitar sinonim ofertei attractive relevate de indicele global al atractivității turistice propriu fiecărei UAT care a făcut obiectul prezentei analize.

Cunoaşterea detaliată și ierarhizarea valorică resurselor atractive permite decelarea facilă a tipului sau tipurilor de turism pentru care aceasta relevă cele mai numeroase facilităţi și posibilități, precum și creionarea formelor și activităților turistice practicate sau a căror afirmare este posibilă în cadrul fiecărei UAT în parte. Astfel, decelarea atractivității turistice aferente fiecărui UAT are astfel menirea de a oferi factorilor decizionali, informaţia necesară luării deciziilor oportune nu numai în ceea ce priveşte prioritățile amenajării, ci şi a diversificării ofertei turistice, prin includerea în exploatare a cât mai multor atracţii cât mai variate. Totodată, favorizează delimitarea locațiilor și arealelor pretabile și rentabile care pot și trebuie să facă obiectul viitoarelor demersuri de amenajare turistică, respectiv etapizarea punerii lor în valoare şi, implicit, concentrarea eforturilor de investiţii în locațiile și/sau arealele cu potenţial mai ridicat și a căror includere în circuitele turistice poate fi realizabilă în urma transpunerii în practică a acțiunilor de amenajare turistică creionate cu ajutorul și prin raportare la rezultatele demersului întreprins. Astfel, se creează premisele ca viitoarele inițiative de amenajare să nu devină cazuri izolate, iniţiative strict localizate, ci elemente ale unei matrici teritoriale sistemice, cu un rol bine definit şi funcţii corect precizate.

2.1.2. Metodologia privind evaluarea potenţialului turistic din unitaţile administrativ-teritoriale de bază (UAT) ale județului Bistrița-Năsăud

În pofida formulării în timp de către diverși cercetători a mai multor metode de bonitare şi estimare (apreciere) a valorii atractive a resurselor turistice aferent unor teritorii de extensiuni variabile ca extindere şi complexitate a resurselor atractive grupate în cadrul acestora, metodologia demersului nostru are ca și repere majore cadrul conceptual oficial agreat de către autoritățile superioare de profil în cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Național (validat prin articolul 9 din cadrul Legii nr. 190/25 mai 2009 prin care s-a legiferat Ordonanța de urgență a guvernului nr. 142/2810.2008 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea a VIII-a – ZONE TURISTICE și publicată în M.O. al României, Partea I, nr. 781 din 21 noiembrie 2008, respectiv metodologia din 25 aprilie 2016 pentru analiza potențialului turistic al teritoriului aprobată de Aprobată de Ordinul nr. 549/518/2016 publicat în Monitorul Oficial al

României, Partea I, nr. 444 din 14 iunie 2016), care a vizat componentele turistice grupate la nivelul UAT-urilor fiecărui județ din România.

Opțiunea pentru utilizarea acestei metodologii este motivată, pe de o parte, de faptul că aceasta este asumată și aplicată efectiv, și, deci, verificată și validată de către forurile de specialitate din ministerul de profil, iar pe de altă parte, de posibilitatea comparării rezultatelor obținute în urma actualizării situației existente la nivelul anului 2024 cu cea relevată de demersul anterior (la care am făcut referire mai sus), astfel încât propunerile din strategia de dezvoltare să fie concepute și elaborate în consonanţă cu rezultatele diagnozei turistice efectuate și în urma comparării și ierarhizării valorilor punctajelor parțiale și generale obținute de unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud în momentul de față.

Reperele metodologice majore ale demersului utilizat sunt redate mai jos, însoțite de explicațiile necesare pentru ajustările/adaptările la care s-a recurs (motivate de lipsa unor date fiabile recente sau impuse de anumite evoluții specifice ale unor indicatori), astfel încât perceperea corectă a logicii ”mecanismului” utilizat să fie cât mai facilă.

Evaluarea potenţialului turistic al unităţilor administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud a păstrat elementele stabilite în metodologia de referință menționată, modelul de clasificare a componentelor potenţialului turistic şi al infrastructurii generale și specific turistică respectând succesiunea abordării categoriilor majore, subcategoriiilor și elementelor care sunt implicate în conturarea ofertei turistice a României, a fiecărui județ și UAT în parte, astfel:

- potenţialul turistic natural
- patrimoniul cultural
- infrastructura generală
- infrastructura specific turistică
- calitatea mediului

A. Resurse turistice naturale

A1. Cadrul natural grupând 6 componente:

- relief
- geomorfologie
- vegetaţie

- fauna
- hidrografie
- peisaj

A2. Factori naturali terapeutici cuprinzând următoarele componente:

- ape minerale terapeutice,
- lacuri terapeutice,
- nămoluri terapeutice (sapropelice, minerale, de turbă etc.)
- emanaţii naturale de gaze terapeutice (mofete, solfatare),
- ansamblul elementelor fizico-chimice ale litoralului marin;
- ansamblul elementelor climatice ale litoralului marin;
- factorii sanogeni ai principalelor tipuri de bioclimă ai României, inclusiv de la nivelul peşterilor şi salinelor (bioclimat tonic–stimulent, bioclimat sedativ–indiferent sau de cruţare, bioclimat excitant-solicitant etc.) etc.

A3. Arii protejate cuprinzând următoarele componente:

- rezervaţii ale biosferei,
- parcuri naţionale,
- parcuri naturale,
- alte rezervaţii şi monumente ale naturii

B. RESURSE TURISTICE ANTROPICE

B1. Monumente istorice, cu următoarele categorii (cf. Legii 422/2001, cu modificările și adăugirile ulterioare*): monument, ansambluri, situri* de tipul:

- arheologie
- arhitectură
- monumente de for public
- monumente memoriale-funerare

B2. Muzee şi colecţii publice cu următoarele categorii:

- muzee monumente memoriale-funerare
- colecţii publice

B3. Artă şi tradiţie populară grupând:

- manifestări tradiţionale: serbări, festivaluri, târguri, şezători, obiceiuri şi ritualuri tradiţionale, sărbători etc.
- meşteşuguri populare tradiţionale:
  - obiecte pe suport textil: ţesături, covoare, costume populare, cusături;
  - pictură pe sticlă şi pe lemn, gravură.
  - ateliere de prelucrarea lemnului, metalelor, a pietrei, pielăriei;

B4. Instituţii de spectacole şi concerte

B5. Manifestări culturale anuale/repetabile

C. Infrastructură specific turistică

C1. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare

C2. Instalaţii de tratament

C3. Săli de conferinţă, centre expoziţionale etc.

C4. Pârtii de schi şi instalaţii de transport pe cablu

C5. Alte instalaţii și dotări de agrement-divertisment

D. Infrastructură tehnica

D1. Accesibilitatea la infrastructura majoră de transport

D2. Infrastructură edilitară

D3. Infrastructură de telecomunicaţii

În vederea evaluării şi ierarhizării unităţilor-administrativ teritoriale s-a utilizat, luând în considerare întreaga gamă de elemente componente ale ofertei turistice generale, metoda arborilor de analiză pe criterii de bază şi subcriterii, atribuirea nivelurilor de apreciere făcându-se prin ponderarea unei valori maximale de **100 de puncte**, fiecărei componente alocându-i-se un punctaj variabil în funcție de ponderea lor participativă în alcătuirea ofertei turistice globale.

A. Resurse turistice naturale

Resurselor turistice naturale li s-au acordat un maxim **25 puncte** repartizate la nivelul următoarelor categorii, astfel:

CATEGORIE	PUNCTAJ MAXIM
A1. Cadrul natural	10
A2. Factori naturali terapeutici	10
A3. Arii naturale protejate	5
TOTAL	25

Având la bază criteriile de mai sus, **cadrului natural (categoria A1)** aferent fiecărei unităţi administrativ-teritoriale de baza din cadrul județului Bistrița-Năsăud i s-a alocat un punctaj diferențiat, cuprins între 1 şi 10 (valoarea 1 fiind cea minimă, iar 10 cea maximă, acordată celor cu potenţial turistic natural excepţional).

Poziţia pe trepte de relief	
câmpie	1
dealuri şi podişuri	2
Subcarpaţi	3
munţi	4
litoral şi Delta Dunării	4
Elemente geomorfologice de interes/atractive	
prezenţa unor chei, abrupturi, relief carstic, vecinătatea unor unităţi impunătoare etc.	1
Vegetatie	
pădure peste 30% din suprafaţă	1
pădure sub 30% din suprafaţă	0,5
Fauna	
interes cinegetic mare	1
interes cinegetic mediu	0,5
Hidrografie	
prezenţa unor lacuri, amenajări piscicole, râuri sau segmente de râuri cu faună piscicolă, izvoare minerale, cascade etc.	1
Peisaj	
interes ridicat	2
interes mediu	1

Al doilea doilea criteriu în evaluarea resurselor turistice naturale conform prezentei metodologii (**Factori naturali terapeutici** – **categoria A2**) a vizat următoarele repere:

- Categorii de localităţi cu factori terapeutici naturali:
  - Staţiuni de interes național – în această categorie intră staţiunile cu maximum de factori naturali terapeutici tradiţional valorificaţi, dotări pentru tratament, cazare şi agrement apropiate (în această categorie înscriindu-se 1 stațiune turistică existentă pe raza județului Bistrița-Năsăud).

- Staţiuni de interes local - sunt staţiunile cu minimum de factori naturali terapeutici, dotări pentru satisfacerea cerinţelor de cazare şi/sau tratament pentru un număr relativ redus de turiști/pacienţi, proveniţi de obicei din zone apropiate (în această categorie înscriindu-se 3 stațiuni turistice existente pe raza județului Bistrița-Năsăud).
- Localităţi cu potenţial de factori naturali terapeutici - sunt localităţi cu anumiţi factori naturali terapeutici - de obicei ape minerale, fără dotări de tratament speciale.

• După factorii terapeutici naturali existenţi:

- Bioclimat
  - relaxant, sedativ, indiferent de deal
  - tonic-stimulent de munte
  - excitant de litoral
  - excitant de câmpie
- Ape minerale
  - oligominerale, carbogazoase, clorurate, sodice
  - sulfatate sulfuroase feruginoase iodurate
  - Lac sărat cu proprietăți terapeutice
- Nămol terapeutic:
  - sapropelic
  - de turba
  - mineral

  - Alt factor terapeutic natural:
  - mofeta (solfatar)
  - salina
  - sare extrasa
  - apa marii

• după indicaţiile terapeutice pentru diverse tipuri de afecţiuni, în funcţie de tipul de factori terapeutici naturali existenţi.

În cazul categoriilor de localităţi cu factori terapeutici naturali nu s-a făcut distincţie în acordarea punctajului între staţiunile balneoclimatice şi cele climatice, deosebirea reieşind de la sine din enumerarea factorilor (staţiunile climatice neavând, de obicei, ape minerale, nămol etc.).

Criteriul privind durata este clar şi ţine de multitudinea factorilor terapeutici valorificaţi şi de posibilităţile de tratament existente. În cadrul acestui criteriu sunt cuprinşi, practic, toţi factorii naturali terapeutici.

În cazul apelor minerale s-a avut în vedere compoziţia minerală şi recomandările terapeutice pe diferite tipuri de afecţiuni.

Pentru fiecare dintre factorii terapeutici eventual valorificaţi într-o staţiune s-a acordat un punctaj egal, nediscriminatoriu.

Conform criteriilor menţionate a fost calculat un punctaj pentru fiecare staţiune. Punctajul maxim revine astfel staţiunilor de interes național, care posedă maxim de factori terapeutici naturali, indicaţii terapeutice și locuri de cazare.

Staţiunile au fost grupate conform punctajului obţinut în trei categorii ce determină de fapt şi importanta staţiunii:

1. *Staţiuni de interes național - 10 puncte* (această categorie integrează doar 1 stațiune turistică din județul Bistrița-Năsăud: Sângeorz Băi)

2. *Staţiuni de interes local – 3 puncte* (această categorie grupează 3 stațiuni turistice din județul Bistrița-Năsăud: Colibița, Zona de agrement Băile Figa - orașul Beclean și Rodna-Valea Vinului.

Ierarhizarea staţiunilor conform criteriilor enunţate este legata de componenta balneoclimatică și de clasificarea/statutul statutul stațiunii în clasificarea de profil, folosindu-se un punctaj cumulativ.

Cel de al treilea criteriu pentru analiza și evaluarea resurselor turistice naturale vizează **Ariile naturale protejate (categoria A3),** căruia i s-a alocat un punctaj cuprins între 1-5 puncte, valoarea 5 reprezentând punctajul maxim (acesta fiind acordat unităţilor administrativ-teritoriale al căror teritoriu integrează parcuri naţionale, rezervaţii ale biosferei, parcuri naturale sau rezervaţii cu valoare deosebită).

Evaluarea șii punctajele acordate s-a făcut pe baza următoarelor criterii:

- gradul de reprezentativitate al ariei naturale protejate: 1 p
- suprafaţa totală protejată (ca pondere din suprafaţa UAT): 1 p
- gradul de conservare şi starea actuală a rezervaţiei: 1 p
- valoarea peisagistică a ariei naturale protejate: 1 p
- posibilitatea practicării unei forme de turism: 1 p

Pornind de la punctajul acordat fiecărei rezervaţii, în final s-a acordat un punctaj general fiecărei unităţi administrative-teritoriale care include o arie naturală protejată.

În cazul în care o unitate administrative-teritorială grupează două sau mai multe arii naturale protejate, punctajul final acordat acesteia este cel mai mare punctaj acordat uneia dintre rezervaţii.

B. Resurse turistice antropice

Evaluarea resurselor antropice ale unităţilor administrativ-teritoriale de bază are la bază un punctaj de maxim **25 puncte** repartizate diferențiat pe categorii, astfel:

CATEGORIE	PUNCTAJ MAXIM
B1. Monumente istorice de interes naţional	8
I - arheologie	
II - arhitectura	
III- monumente de for public	
IV - memoriale	
B2. Muzee si colecţii publice	9
B3. Arta si tradiţie populară	8 (sau 4 - vezi mai jos)
I. Festivaluri și manifestări tradiționale, târguri, obiceiuri, sărbători etc.	
II. Meșteșuguri populare	
B4. Instituţii de spectacole şi concerte	8 (sau 4 - vezi mai jos)
- Teatru, operă, filarmonică, orchestre, formațiuni ansambluri artistice etc.	
B5. Manifestări culturale repetabile *- Festivaluri, evenimente etc.*	0 sau 4
TOTAL	**25**

În prima categorie (B1) integrată resurselor turistice antropice au fost supuse evaluării monumentele istorice ce se clasează conform legislaţiei în vigoare în grupa A - monumentele istorice de interes național, valoarea maximă alocată acestei categorii fiind alocat de 8 puncte.

Punctajele din cadrul categoriei muzee și colecții publice (B2) – care pot atinge, de asemenea, o valoare maximă de 9 puncte – au fost acordate prin ponderarea mai multor indicatori (numărul unor astfel de instituții existente pe teritoriul administrativ, notorietatea, valoarea și diversitatea obiectelor/exponatelor și numărul mediu de vizitatori atrași).

Categoria „Manifestări culturale repetabile” include evenimente sau instituţii de la punctele B2) sau B3) sau B4), motiv pentru care i s-au alocat 0 puncte. De exemplu, instituţiilor

de teatru, care prin natura lor organizează „manifestări culturale repetabile” li s-a acordat punctajul 8 la instituţia de teatru şi 0 la „activităţi repetabile”. Unde nu a fost cazul (manifestări repetabile care să nu intre în vreuna din categoriile B2), B3) sau B4), atunci la B5) s-a acordat punctaj de la 0 la 8. De exemplu, dacă există un festival de teatru anual, s-au acordat 4 puncte pentru existenţa instituţiei de spectacol şi 4 pentru festival.

Aceste combinaţii au avut ca scop obţinerea unui punctaj maxim de 8 puncte pentru cele trei categorii cumulate, respectiv B3, B4, B5. De aceea, există astfel posibilitatea acordării unui punctaj de maxim de 4 puncte pentru categoria B3 sau B4. În realitate, fiecare grupă are câte 8, dar ponderate, astfel încât punctajul maxim posibil pe fiecare unitate administrativ-teritorială de bază să nu depăşească valoarea 25.

În aceeaşi manieră a fost acordat punctajul pentru fiecare subcategorie B3I şi B3II, astfel încât însumate acestea să obţină maxim 8 puncte.

C. Infrastructura specific turistică

Etapa a doua a evaluării a constat in evaluarea infrastructurii specific turistice și tehnice, indispensabile derulării eficiente, funcționale și de calitate a activităţilor turistice.

Evaluarea *infrastructurii specific turistice* din cadrul unităţilor administrativ-teritoriale de bază a pornit de la acordarea unui **punctaj maxim de 25 puncte**, distribuit pe categoriile următoare:

CATEGORIE	PUNCTAJ MAXIM
C1. Structuri de primire turistică cu funcţiuni de cazare	8
C2. Instalatii de tratament	7
C3. Săli de conferinţă, centre expoziţionale	7
C4. Pârtii de schi, instalaţii de transport pe cablu	2
C5. Alte Instalaţii, dotări și facilităţi de agremen	1
TOTAL	25

În cadrul grilei de evaluare a infrastructurii specific turistice, structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare omologate li s-a atribuit un punctaj maxim de 8 puncte.

Setul de date statistice din platforma INS și disponibile prin aplicația TEMPO ONLINE (http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table) au fost prelucrate separat la nivelul tuturor categoriilor relevante de indicatori disponibili, care oferă posibilitatea

urmăririi evoluției indicatorilor specifici componentei de cazare în profil temporal, mai exact intervalul 2018-2024.

În funcţie de distribuţia numărului de camere pe tipuri de structuri de primire turistică, au fost atribuite următoarele punctaje:

- hoteluri (inclusiv hostel și hotel-apartament): 3 puncte
- pensiuni turistice (inclusiv pensiune agroturistică) și vile turistice: 1,5 puncte
- alte tipuri de structuri de primire cu funcțiuni de cazare (cu excepţia hotelurilor, pensiunilor turistice și a vilelor turistice): apartamente și camere de închiriat, bungalow, cabană turistică, camping turistic și căsuțe tip camping, hostel, motel, popas turistic, sat de vacanță): 0,5 puncte

Acordarea punctajelor la nivelul fiecărei unităţi administrativ-teritoriale a fost realizată însumând punctajul acordat fiecăreia dintre cele 3 grupe de structuri de cazare individualizate mai sus cu valoarea ponderală aferentă numărului de locuri de cazare din totalul locurilor de cazare existente la nivelul județului analizat, precum și cu capacității de cazare existente aferente fiecărei tip sau categorii de structură de primire turistică cu funcțiuni de cazare.

Aceste punctaje au fost corectate în plus sau în minus în funcţie de distribuţia numărului de locuri, respectiv a numărului de camere pe categorii de confort ale structurilor de primire, dar și al diversității tipologice a structurilor de primire, a numărului de categorii de structuri de cazare autorizate existente în UAT-ul în cauză.

În situaţia în care există o diversitate a distribuţiei numărului de locuri de cazare și camerelor de categorii superioare de confort, o pondere mai ridicată a structurilor de cazare de tip hotel în totalul ofertei de cazare a centrului urban, dar și o diversitate tipologică mai ridicată a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare de care dispune UAT-ul în cauză, a numărului de locuri de cazare din categoriile superioare de confort, punctajele au fost rotunjite în plus, în caz contrar acestea au fost rotunjite în minus, distribuirea punctajelor realizându-se în mod proportional.

Pentru *instalaţiile de tratament* (C2) s-a alocat un punctaj maxim de 7 puncte. Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare a acestor instalaţii au urmărit numărul și diversitatea instalaţiilor de tratament, respectiv a procedurilor pe care le realizează acestea.

Prezenţa facilităţilor pentru wellness/SPA au constituit un avantaj pentru UAT evaluată, primind un punctaj suplimentar, dar fără a depăşi cele 7 puncte maxim posibile.

Pentru infrastructura turistică reprezentată de *săli de conferinţă şi centre expoziţionale* (C3) au fost acordate 7 puncte, plecând de la premisa că turismul de evenimente, pe de o parte, dar și cel de afaceri și congrese, pe de altă parte, sunt aducătoare de venituri mai ridicate comparativ cu alte tipuri sau forme de turism.

Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare a infrastructurii pentru conferinţe, reuniuni, manifestări expoziţionale au fost următoarele:

- numărul spaţiilor individuale pentru reuniuni (săli)
- capacitatea totală a acestor spaţii exprimată în număr de locuri
- UAT cu cea mai capacitate pentru organizarea de reuniuni.

Nr. locuri în săli	**Punctaj**
Peste 10.000 locuri	7,00
8000 – 9999 locuri	6,00
5000 – 7999 locuri	4,00
4000 – 4999 locuri	3,75
3500 – 3999 locuri	3,50
3000 – 3499 locuri	3,25
2500 – 2999 locuri	3,00
2000 – 2499 locuri	2,75
1500 – 1999 locuri	2,50
1000 – 1499 locuri	2,25
800 – 999 locuri	2,00
650 – 799 locuri	1,75
500 – 649 locuri	1,50
250 – 499 locuri	1,25
100 – 249 locuri	1,00
50 – 99 locuri	0,5
sub 50 locuri	0,25

Punctajul maxim acordat *pârtiilor de schi omologate* a fost de 2 puncte, din care 1 punct pentru posesia *instalaţiilor de transport pe cablu*.

Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare a pârtiilor de schi şi a instalaţiilor de transport pe cablu (C4) au fost: numărul și lungimea pârtiilor de schi, respectiv numărul, diversitatea, lungimea şi capacitatea optimă de primire a instalaţiilor de transport pe cablu transport.

În categoria *instalaţii și facilități de agrement-divertisment și sportive* (C5) au fost incluse acele instalaţii și facilități/dotări ce motivează deplasarea turiştilor, respectiv: parcuri de distracţii/aventură, parcuri acvatice, facilități și instalaţii de agrement nautic, parcuri de distracţii,

herghelii, centre echitație, teren golf, terenuri de sport, grădină zoologică, grădină botanică etc. Criteriile care au stat la baza procesului de evaluare a instalaţiilor de agrement au fost numărul și diversitatea instalaţiilor de agrement-divertisment și sportive.

Punctajul maxim oferit UAT din punct de vedere al instalaţiilor și facilităților de agrement-divertisment ce se regăsesc pe raza unităţii respective este de 1 punct.

D. Infrastructura tehnică

Evaluarea infrastructurii tehnice a vizat nivelul de echipare tehnică al unităţilor teritorial administrative, acestei componente alocându-i-se un **punctaj maxim 25 puncte**.

Pentru evaluarea ***accesibilităţii la infrastructura majoră de transport (D1)*** s-a avut în vedere prezenţa pe teritoriul acestora a unor căi/noduri majore de transport de călători, condiţie esenţială pentru ca un teritoriu să poată fi inclus în activitatea turistică.

Din cele 25 de puncte prin care s-a evaluat importanţa echipării tehnice a unei localităţi pentru desfăşurarea unei activităţi turistice, 16 au fost direcţionate către criteriul accesibilităţii. Cei patru indicatori care au fost luaţi în considerare pentru a evalua accesul direct al unităţilor administrativ-teritoriale la reţeaua majoră de transport au fost ponderaţi în funcţie de importanţa acestora într-o reţea internaţională de transport precum şi de intermodalitate în transportul de călători.

INFRASTRUCTURA TEHNICA : 25 puncte				
	Denumire	**Punctaj**		**Evaluar**
Criteriu	Accesul direct la infrastructura majoră de transport	16		
Indicator	Port	1	Da Nu	1 0
	Aeroport naţional/internaţional	5	Da Nu	1 0
	Acces la drum european (E) / autostradă (A)/Cl	5	Da Nu	1 0
	Acces la drum naţional/cale ferată (DN/CF)	5	Acces la DN şi CF	1
			Acces la DN sau C	0,5
			Fără acces reţeaua majoră	0

Punctajul s-a obținut după înmulţirea punctelor de evaluare (între 0 şi 1) pe fiecare indicator cu punctajul de ponderare pe indicatori din cele 16 puncte ale criteriului, astfel:

- din cele 16 de puncte prin care s-a evaluat importanţa accesibilităţii la infrastructura majoră de transport a unei UAT pentru desfăşurarea unei activităţi turistice, 5 au

fost direcţionate către criteriul accesibilităţii la un aeroport național/international

- pentru accesul la drum european sau autostradă şi cale ferată s-au acordat 5 puncte din totalul de 16, dar acestea nu sunt acordate decât dacă localitatea are acces la ambele modalităţi de transport.
- dacă unitatea administrative-teritorială de bază are acces doar la drum naţional sau cale ferată atunci acesta va primi doar jumătate din punctaj (adică 0,5x5 =2,5).

Pentru *infrastructura edilitară* (D2) s-au acordat 7 puncte. Dintre acestea alimentarea cu apă în sistem centralizat şi canalizarea apelor uzate au fost notate cu 4, iar alimentarea cu gaze naturale (în sistem centralizat) cu 3 puncte cunoscut fiind faptul că lipsa acesteia poate fi mai uşor compensată (sisteme proprii de încălzire, inclusiv energie verde/regenerabilă.

După datele disponibile reţeaua de alimentare cu energie electrică acoperă toate unităţile administrativ teritoriale şi de aceea acest indicator nu a fost luat în considerare, deşi la nivel de localitate aceasta poate fi uneori deficitară situaţie ce nu poate fi evaluată din cauza lipsei datelor.

INFRASTRUCTURA TEHNICA : 25 puncte				
	Denumire	Punctaj		Evaluare
Criteriu	Furnizarea de servicii publice de gospodărire comunală - *Infrastructura edilitară*	7		
Indicatori	Alimentare cu apa, canalizarea apelor uzate și pluviale	4	Apă și/sau canalizare Fără sistem de alimentare cu apă	1 0,5 0
	Alimentarea cu gaze naturale	3	Da Nu	1 0

Metodologia de calcul de la primul criteriu se păstrează, astfel că, pentru sistemul de alimentare cu apă şi canalizare, s-a făcut diferit pentru prezenţa ambelor sisteme şi pentru prezenţa doar a celui de apă.

Furnizarea serviciilor de comunicaţii (telefonie fixă și mobilă) a fost notată cu 2 puncte din totalul de 30. Acestea au fost acordate tuturor unităţilor administrativ teritoriale, în fiecare dintre acestea – chiar dacă nu pentru întreg teritoriul admisnitrativ, în unele cazuri (cele al căror teritoriul se extinde, cel puțin parțial, și în zona montană), existând posibilitatea accesării reţelei GSM.

	Denumire	**Punctaj**		**Evaluare**

Criteriu	Furnizarea serviciilor de comunicaţii electronice – *infrastructura de telecomunicaţii*	2		
Indicatori	Acoperirea GSM/ Telefonie la punct fix	2	Acoperirea GSM cu/sau fără telefonie la punct fix Telefonie la punct fix Fără servicii de telecomunicaţii	1 0,5 0

2.2. Resurse turistice naturale

2.2.1. Evaluare atractivitate cadru natural

UNITATEA ADMINISTRATIV TERITORIALA	Poziţia pe trepte de relief	Elemente geomorfologice de interes/atractive	Vegetatie	Fauna	Hidrografie	Peisaj	PUNCTAJ (MAX 10) FINAL
BECLEAN	2		1	0.5	1	1	**5.5**
BISTRIȚA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
BISTRIȚA BÂRGĂULUI	4	1	1	1	1	2	**10**
BRANIȘTEA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
BUDACU DE JOS	3		0.5	0.5	1	1	**6**
BUDEȘTI	2		0.5	0.5	1	1	**5**
CĂIANU MIC	2		0.5	0.5	1	1	**5**
CETATE	3		0.5	1		2	**6.5**
CHIOCHIȘ	2		0.5	0.5	1	1	**5**
CHIUZA	2		1	0.5	1	1	**5.5**
CICEU-GIURGEȘTI	2	1	1	0.5	1	1	**6.5**
CICEU - MIHĂIEȘTI	2		1	0.5	1	1	**5.5**
COȘBUC	3	1	1	0.5	1	2	**8.5**
DUMITRA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
DUMITRIȚA	3	1	1	1		2	**8**
FELDRU	2		1	0.5	1	1	**5.5**
GALAȚII BISTRIȚEI	2		0.5	0.5	1	1	**5**
ILVA MARE	4	1	1	1	1	2	**10**
ILVA MICA	3	1	1	1	1	2	**9**
JOSENII BÂRGĂULUI	3	1	0.5	0.5	1	1	**7**
LECHINȚA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
LEȘU	4	1	1	1	1	2	**10**

LIVEZILE	2		1	0.5	1	1	**5.5**
LUNCA ILVEI	4	1	1	1	1	2	**10**
MAIERU	4	1	1	1	1	2	**10**
MATEI	2		0.5	0.5	1	1	**5**
MĂGURA ILVEI	4	1	0.5	1	1	2	**9.5**
MĂRIȘELU	2		0.5	0.5	1	1	**5**
MICEȘTII DE CÂMPIE	2		0.5	0.5	1	1	**5**
MILAȘ	2		0.5	0.5		1	**4**
MONOR	2		0.5	0.5	1	1	**5**
NĂSĂUD	2		0.5	0.5	1	1	**5**
NEGRILEȘTI	2	1	1	0.5	1	1	**6.5**
NIMIGEA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
NUȘENI	2		0.5	0.5	1	1	**5**
PARVA	4	1	1	1	1	2	**10**
PETRU RAREȘ	2		0.5	0.5	1	1	**5**
POIANA ILVEI	4	1	0.5	1	1	2	**9.5**
PRUNDU BÂRGĂULUI	4	1	1	1	1	2	**10**
REBRA	3	1	1	0.5	1	1	**7.5**
REBRIȘOARA	2	1	1	1	1	2	**8**
RODNA	4	1	1	1	1	2	**10**
ROMULI	4	1	1	1	1	2	**10**
RUNCU SALVEI	3	1	0.5	0.5	1	1	**7**
SALVA	3	1	0.5	0.5	1	1	**7**
SÂNGEORZ-BĂI	4	1	1	1	1	2	**10**
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	2		0.5	0.5	1	1	**5**
SILIVAȘU DE CÂMPIE	2		0.5	0.5	1	1	**5**
SPERMEZEU	2	1	0.5	0.5	1	1	**6**
ȘANȚ	4	1	1	1	1	2	**10**
ȘIEU	2		0.5	0.5	1	1	**5**
ȘIEU-MĂGHERUȘ	2		0.5	0.5	1	1	**5**
ȘIEU-ODORHEI	2		0.5	0.5	1	1	**5**
ȘIEUȚ	2		0.5	0.5	1	1	**5**
ȘINTEREAG	2		0.5	0.5	1	1	**5**
TÂRLIȘUA	4	1	1	1	1	2	**10**
TEACA	2		0.5	0.5	1	1	**5**
TELCIU	4	1	1	1	1	2	**10**
TIHA BÂRGĂULUI	4	1	1	1	1	2	**10**
URIU	2		0.5	0.5	1	1	**5**
URMENIȘ	2		0.5	0.5		1	**4**
ZAGRA	3	1	1	1	1	2	**9**

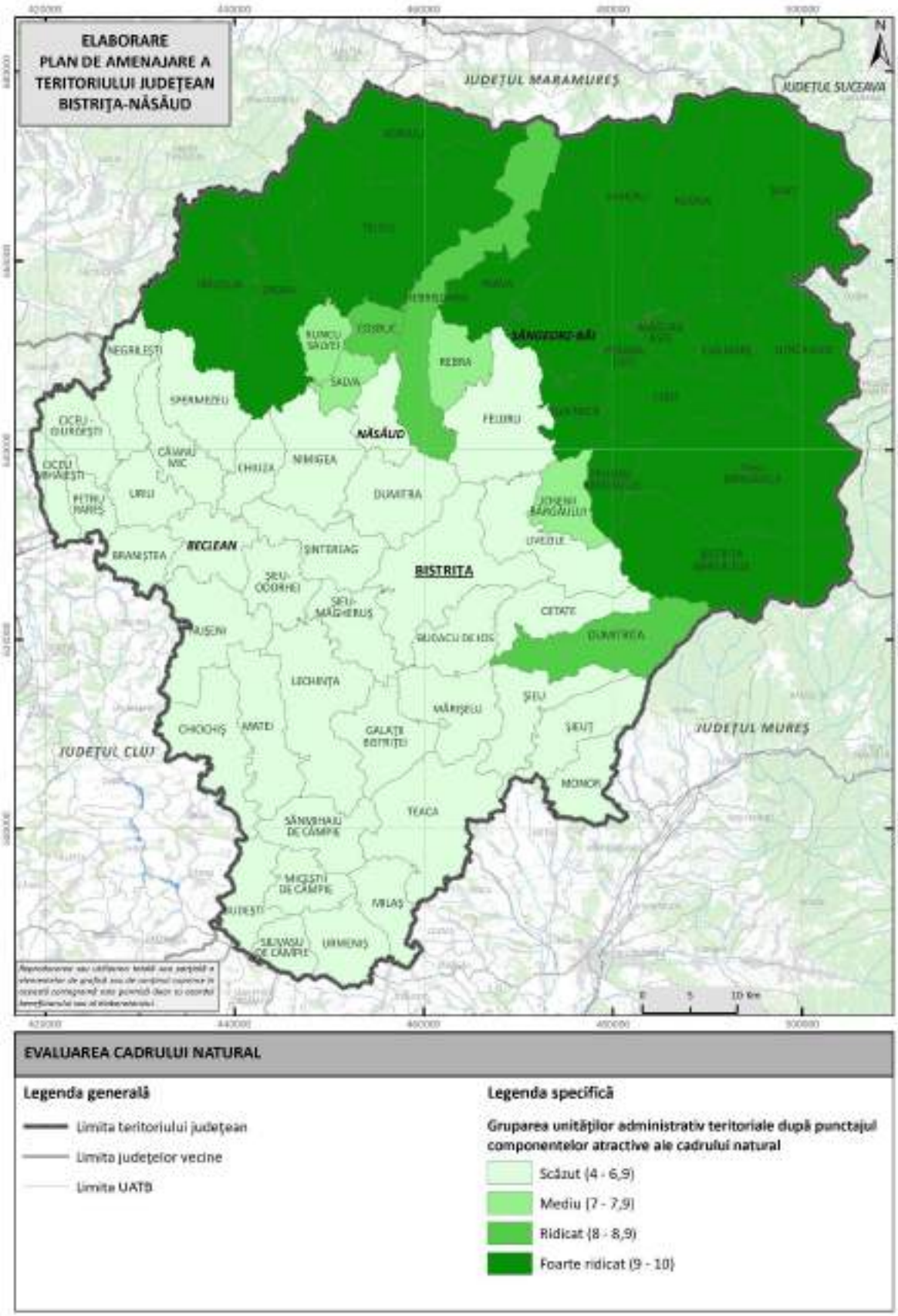

Fig. 2.1.GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL COMPONENTELOR ATRACTIVE ALE CADRULUI NATURAL

2.2.2. Evaluare factori naturali terapeutici/ clasificare stațiune

Nr. crt.	Denumire localitate	UAT	Categorie stațiune	Clasificare după factorii terapeutici naturali					Indicații terapeutice	Punctaj (max 10p)
				biloclimat	apa minerala	lac	nămol	alți factori		
1.	Sângeorz - Băi	Sângeorz – Băi	stațiuni turistică de interes național	r	b,cls,m,cb	–	m	–	d,hb,mn,a(r,ru)	**10**
2.	Colibița	Bistrița Bârgăului	stațiuni turistică de interes local	r	–	la	–	–	–	**3**
3.	Zona de agrement Băile Figa - orașul Beclean	Beclean	stațiuni turistică de interes local	r	cls	–	s	–	ru,r	**3**
4.	Rodna (Valea Vinului)	Rodna	stațiuni turistică de interes local	r	m,cls,b,cb	–	–	–	d,u,hb	**3**

Sursa: PATN, 2008, cu completări/actualizări cf. metodologiei pentru analiza potențialului turistic al teritoriului aprobată de Aprobată de Ordinul nr. 549/518/2016 publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 14 iunie 2016

https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/

https://www.pancarpatica.org/ari4_226-statiuni.html

2.2.3. Evaluare arii protejate

NR. CRT.	DENUMIREA ARIEI PROTEJATE	UNITATEA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ	PUNCTAJ (MAX 5 P)
1.	Parcul Național Călimani, Valea Repedea, Tăul Zânelor, Stâncile Tătarului, Cheile Bistriței Ardelene, SIC Cușma	Bistrița Bârgăului	**5**
2.	Parcul Național Rodnei, Peștera din Valea Cobășelului, Ineu Lala PN-G	Șanț	**5**
3.	Parcul Național Rodnei, Izvoarele Mihăiesei	Maieru	**5**
4.	Vulcanii Noroioși La Gloduri	Monor	**5**
5.	Parcul Național Rodnei, Zăvoaiele Borcutului, SCI Valea Izei și Dealul Solovan	Romuli	**5**
6.	Parcul Național Rodnei, Poiana cu narcise pe de masivul Saca, Ineu Lala PN-G	Rodna	**5**

7.	Parcul Naţional Rodnei, Peştera Tăuşoare, Râpa cu păpuşi, SCI Someşul Mare Superior	Rebrişoara	**5**
8.	Crovul de la Larion	Lunca Ilvei	**5**
9.	Ineu Lala PN-G	Leşu	**5**
10.	Parcul Naţional Rodnei	Sângeorz Băi	**5**
11.	Parcul Naţional Rodnei, SCI Valea Izei şi Dealul Solovan	Telciu	**5**
12.	Parcul Naţional Rodnei	Parva	**5**
13.	Poiana cu narcise de pe Şesul Mogoşenilor	Nimigea	**4**
14.	Piatra Fântânele, SIC Cuşma	Prundu Bârgăului	**4**
15.	Piatra Fântânele, SIC Cuşma	Tiha Bârgăului	**4**
16.	Piatra Cuşmei, Comarnic, SIC Cuşma	Livezile	**4**
17.	Masivul de sare de la Sărăţel, Pădurea Poşmus	Şieu-Măgheruş	**4**
18.	Pădurea Poşmus	Şieu	**3**
19.	Lacul Zagra	Zagra	**3**
20.	La Sărătură, Poiana cu narcise de pe Şesul Mogoşenilor	Şintereag	**3**
21.	Piatra Corbului, Poiana cu narcise pe de Şesul Văii Budacului, Locul fosilifer Râpa Mare, Râpa Verde, Peştera Comarnic, SIC Cuşma	Cetate	**3**
22.	Piatra Corbului, locul fosilifer Râpa Mare, Râpa Verde, SIC Cuşma	Dumitriţa	**3**
23.	Masivul de sare de la Sărăţel	Bistriţa	**1**
24.	Masivul de sare de la Sărăţel	Mărişelu	**1**
25.	SIC Cuşma	Josenii Bârgăului	**1**
26.	SCI Someşul Mare Superior	Feldru	**1**
27.	SCI Someşul Mare Superior	Ilva Mică	**1**
28.	SCI Someşul Mare Superior	Năsăud	**1**

Sursa: PATN, 2008, cu completări/actualizări cf. metodologiei pentru analiza potențialului turistic al teritoriului aprobată de Aprobată de Ordinul nr. 549/518/2016 publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 14 iunie 2016

Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului national - Sectiunea a III-a - zone protejate Publicat în Monitorul Oficial al României nr. 152 din 12 aprilie 2000-

https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Anexa_nr_1.pdf

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_rezerva%C8%9Biilor_naturale_din_jude%C8%9Bul_Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud

https://lege5.ro/Gratuit/gi3donbu/zone-naturale-protejate-de-interes-national-si-monumente-ale-naturii-lege-5-2000?dp=gqzdambuheztq

https://www.cimec.ro/Monumente/Zonenaturale.htm

https://ro.wikipedia.org/wiki/Categorie:Rezerva%C8%9Bii_naturale_din_jude%C8%9Bul_Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud

https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Index:Arii_protejate_%C3%AEn_jude%C5%A3ul_Bistri%C5%A3a-N%C4%83s%C4%83ud

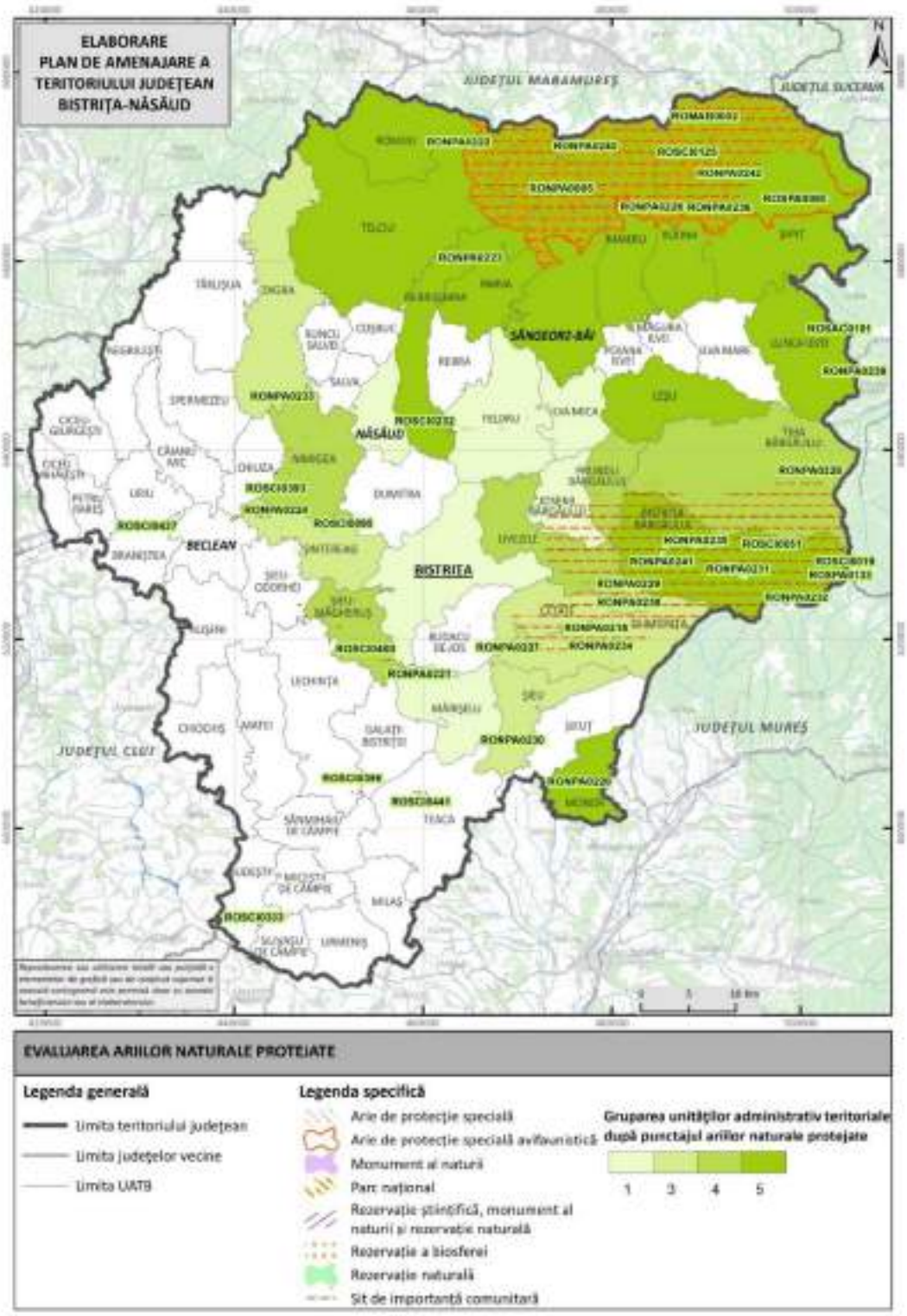

Fig. 2.2. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ARIILOR NATURALE PROTEJATE LA NIVELUL UAT

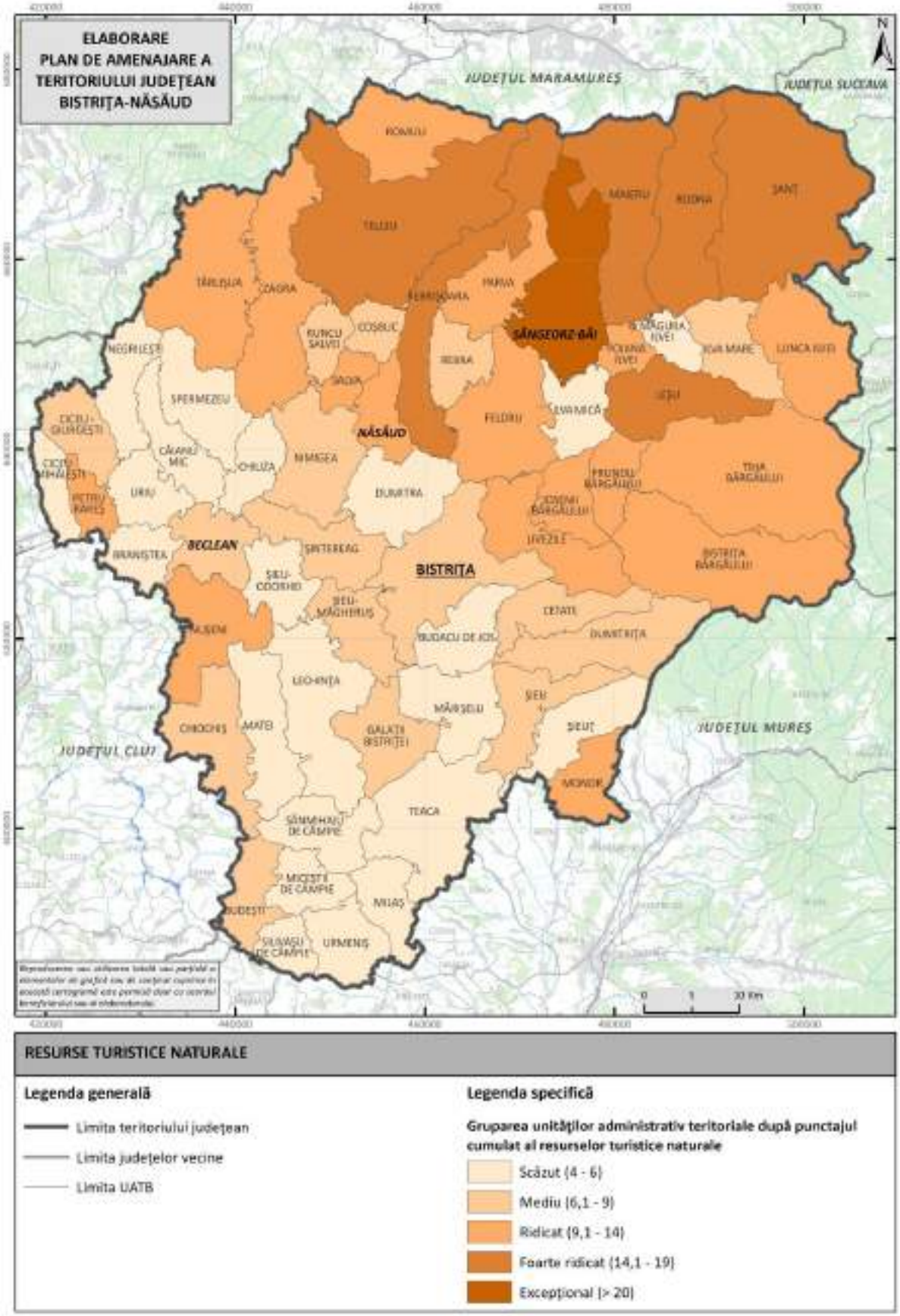

Fig. 2.3. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL CUMULAT AL RESURSELOR TURISTICE NATURALE

2.3. Resurse turistice antropice

2.3.1. Evaluare monumente istorice de interes național și evaluare patrimoniu cultural (muzee şi colecţii publice, artă şi tradiţie populară, instituţii de spectacole şi concerte, manifestări culturale anuale/repetabile)

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială	PUNCTAJ MONUMENTE ISTORICE DE DE INTERES NAȚIONAL	PUNCTAJ MUZEE ȘI COLECȚII PUBLICE	PUNCTAJ ARTA ȘI TRADIȚIE POPULARĂ	PUNCTAJ INSTITUȚII DE SPECTACOLE ȘI CONCERTE	PUNCTAJ MANIFESTĂRI CULTURALE REPETABILE	PUNCTAJ TOTAL RESURSE ANTROPICE
1	BISTRIŢA	**8**	**4**	**4**	**2**	**2**	**20**
2	BECLEAN	**4**	**1**	**2**		**2**	**9**
3	NĂSĂUD	**4**	**4**	**2**	**1**	**2**	**13**
4	SÂNGEORZ-BĂI	**1**	**2**	**2**		**2**	**7**
5	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	**1**		**2**		**2**	**5**
6	BRANIŞTEA	**0**					**0**
7	BUDACU DE JOS	**5**		**2**			**7**
8	BUDEŞTI	**4**					**4**
9	CĂIANU MIC	**3**		**2**			**5**
10	CETATE	**3**		**2**			**5**
11	CHIOCHIŞ	**5**		**2**			**7**
12	CHIUZA	**1**					**1**
13	CICEU-GIURGEŞTI	**1**					**1**
14	CICEU - MIHĂIEŞTI	**3**	**1**	**2**			**6**
15	COŞBUC	**1**	**2**				**3**
16	DUMITRA	**5**					**5**
17	DUMITRIŢA	**3**					**3**
18	FELDRU	**1**	**2**				**3**
19	GALAŢII BISTRIŢEI	**5**	**2**	**4**			**11**

20	ILVA MARE	**0**		**3**			**3**
21	ILVA MICA	**0**		**2**			**2**
22	JOSENII BÂRGĂULUI	**2**					**2**
23	LECHINŢA	**7**					**7**
24	LEŞU	**1**					**1**
25	LIVEZILE	**5**	**2**				**7**
26	LUNCA ILVEI	**0**		**1**			**1**
27	MAIERU	**1**	**1**	**1**			**3**
28	MATEI	**5**					**5**
29	MĂGURA ILVEI	**0**	**1**				**1**
30	MĂRIŞELU	**4**					**4**
31	MICEŞTII DE CÂMPIE	**5**					**5**
32	MILAŞ	**3**					**3**
33	MONOR	**2**	**2**				**4**
34	NEGRILEŞTI	**1**					**1**
35	NIMIGEA	**2**		**4**			**6**
36	NUŞENI	**4**					**4**
37	PARVA	**0**					**0**
38	PETRU RAREŞ	**2**	**2**				**4**
39	POIANA ILVEI	**0**	**1**				**1**
40	PRUNDU BÂRGĂULUI	**1**		**4**			**5**
41	REBRA	**0**					**0**
42	REBRIŞOARA	**2**		**2**			**4**
43	RODNA	**2**	**2**	**1**			**5**
44	ROMULI	**0**					**0**
45	RUNCU SALVEI	**2**		**1**			**3**
46	SALVA	**1**		**3**			**4**
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	**5**					**5**
48	SILIVAŞU DE CÂMPIE	**4**		**2**			**6**
49	SPERMEZEU	**3**	**2**				**5**
50	ŞANŢ	**0**				**2**	**2**
51	ŞIEU	**4**	**2**				**6**

52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	**6**					**6**
53	ŞIEU-ODORHEI	**6**					**6**
54	ŞIEUŢ	**2**					**2**
55	ŞINTEREAG	**3**					**3**
56	TÂRLIŞUA	**1**		**6**			**7**
57	TEACA	**6**	**1**				**7**
58	TELCIU	**1**					**1**
59	TIHA BÂRGĂULUI	**0**		**5**			**5**
60	URIU	**4**					**4**
61	URMENIŞ	**4**		**4**			**8**
62	ZAGRA	**3**					**3**

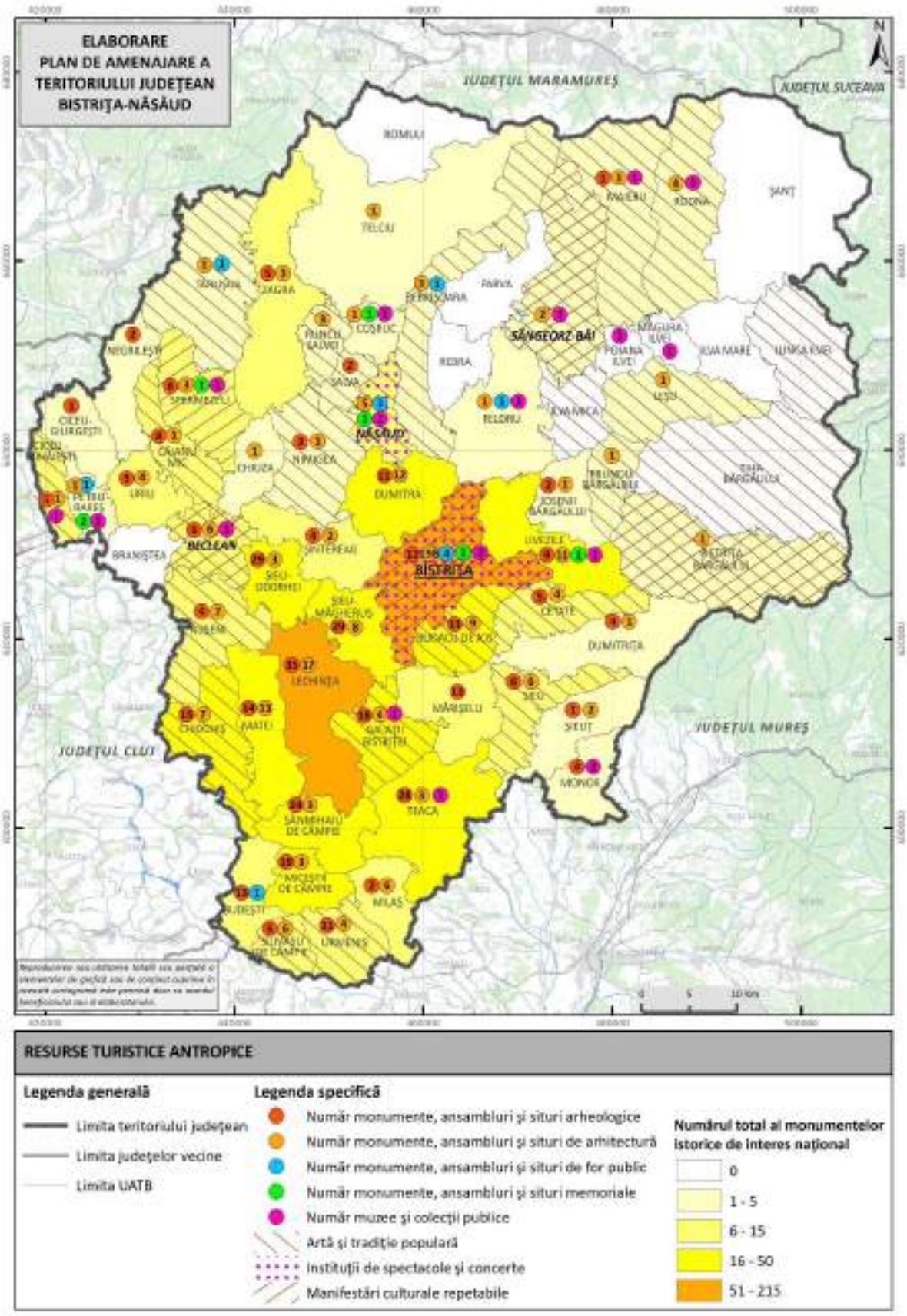

Fig. 2.4. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A RESURSELOR ATRACTIVE ANTROPICE LA NIVELUL UAT

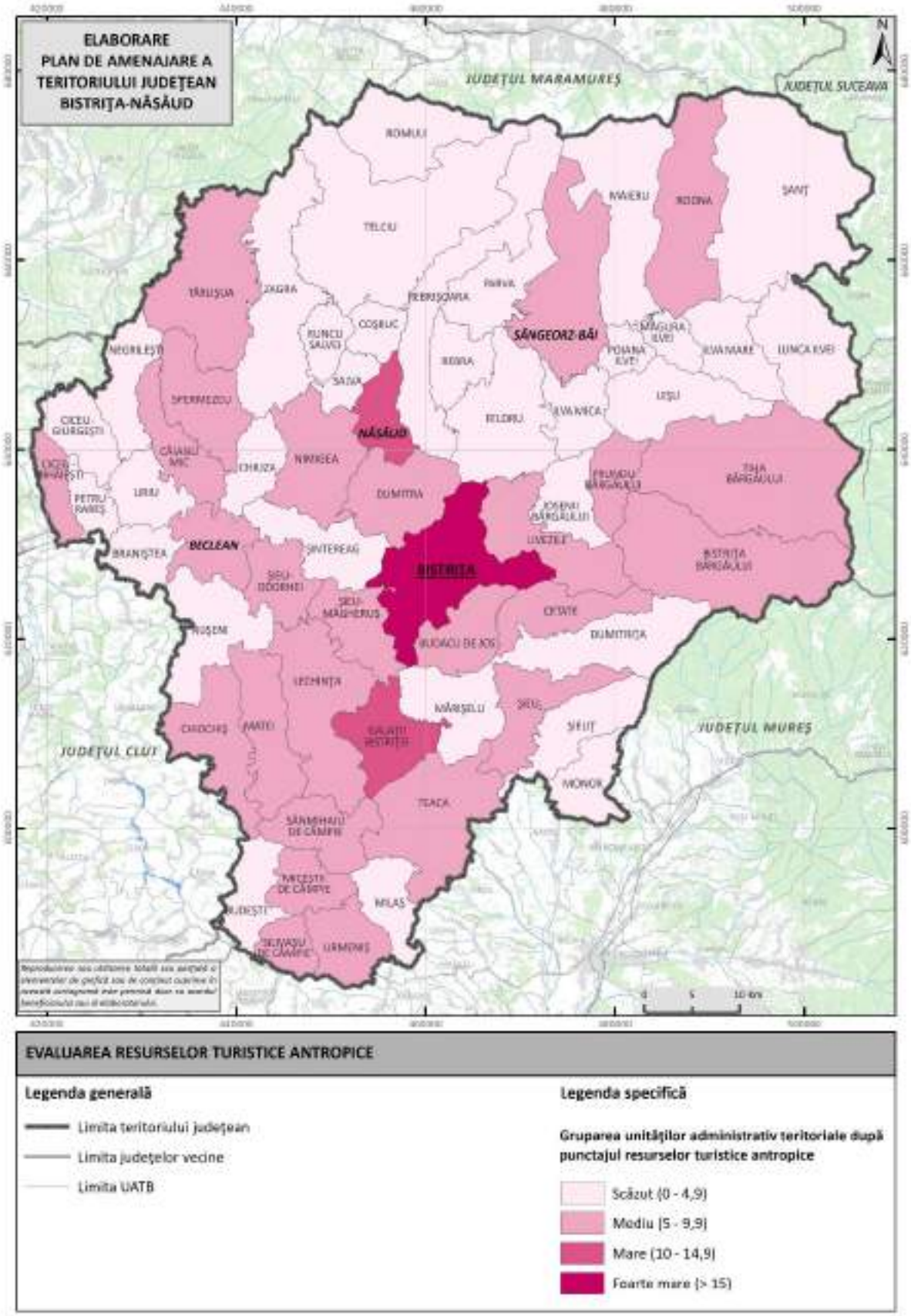

Fig. 2.5. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL RESURSELOR ATRACTIVE ANTROPICE

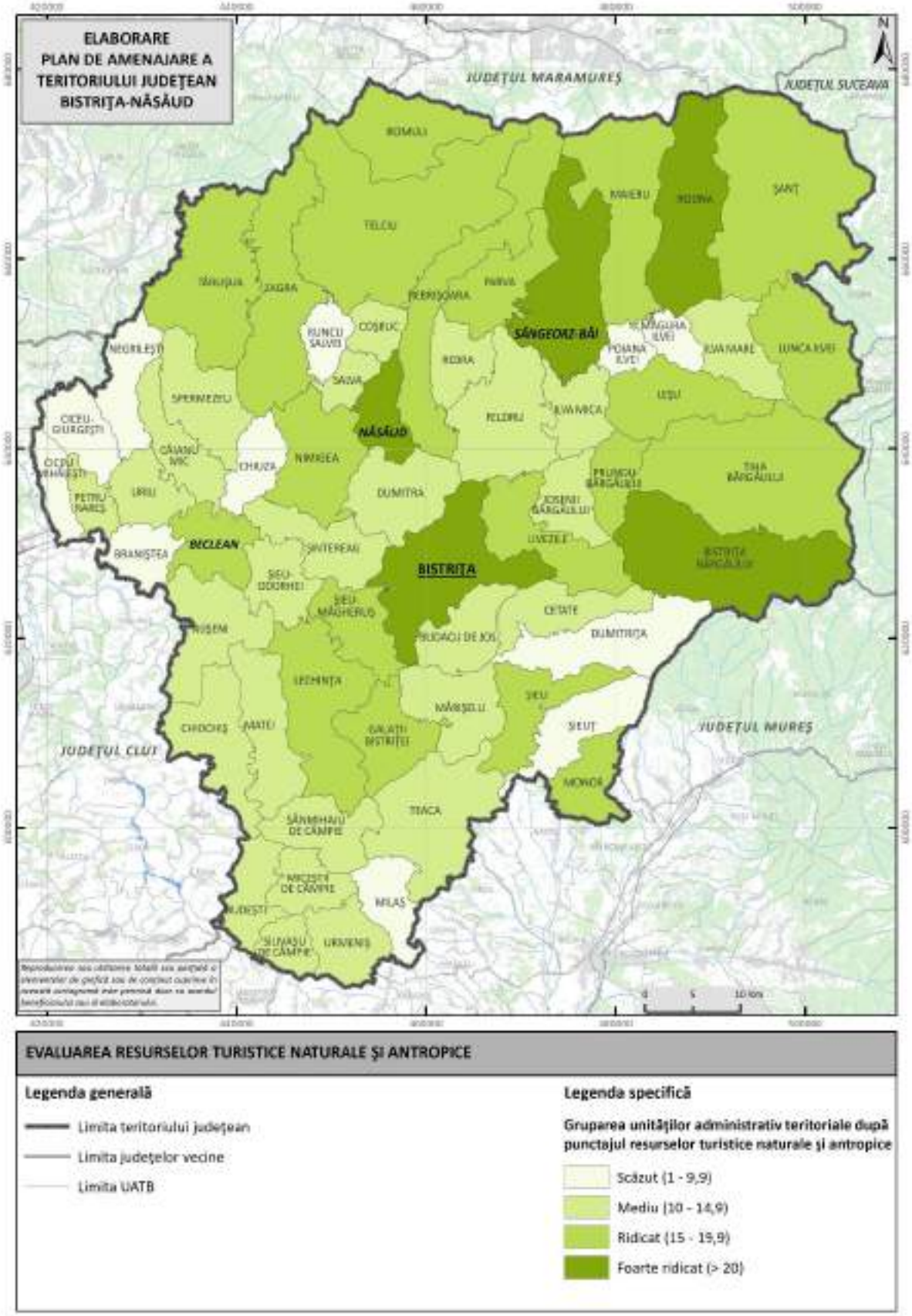

Fig. 2.6. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL AL RESURSELOR ATRACTIVE TURISTICE NATURALE ȘI ANTROPICE

2.4. Infrastructura specific turistică

2.4.1. Evaluare structuri de primire cu funcțiuni de cazare turistică

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială	PUNCTAJ INFRASTRUCTURĂ DE CAZARE
1	BISTRIŢA	**7.5**
2	BECLEAN	**4**
3	NĂSĂUD	**0.5**
4	SÂNGEORZ-BĂI	**6**
5	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	**7**
6	BRANIŞTEA	**0.25**
7	BUDACU DE JOS	**0.25**
8	BUDEŞTI	
9	CĂIANU MIC	**0.5**
10	CETATE	**0.5**
11	CHIOCHIŞ	
12	CHIUZA	**0.25**
13	CICEU-GIURGEŞTI	
14	CICEU - MIHĂIEŞTI	
15	COŞBUC	
16	DUMITRA	**0.25**
17	DUMITRIŢA	**0.25**
18	FELDRU	
19	GALAŢII BISTRIŢEI	
20	ILVA MARE	**0.25**
21	ILVA MICA	
22	JOSENII BÂRGĂULUI	**0.25**
23	LECHINŢA	**0.5**
24	LEŞU	
25	LIVEZILE	**1.5**
26	LUNCA ILVEI	
27	MAIERU	**0.5**
28	MATEI	
29	MĂGURA ILVEI	
30	MĂRIŞELU	
31	MICEŞTII DE CÂMPIE	

32	MILAŞ	
33	MONOR	
34	NEGRILEŞTI	
35	NIMIGEA	**0.25**
36	NUŞENI	
37	PARVA	**0.5**
38	PETRU RAREŞ	**0.25**
39	POIANA ILVEI	**0.25**
40	PRUNDU BÂRGĂULUI	**0.75**
41	REBRA	**0.25**
42	REBRIŞOARA	**0.5**
43	RODNA	**1**
44	ROMULI	**0.5**
45	RUNCU SALVEI	**0.25**
46	SALVA	**0.25**
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	
48	SILIVAŞU DE CÂMPIE	
49	SPERMEZEU	
50	ŞANŢ	**1**
51	ŞIEU	**0.25**
52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	
53	ŞIEU-ODORHEI	
54	ŞIEUŢ	**0.25**
55	ŞINTEREAG	**0.25**
56	TÂRLIŞUA	
57	TEACA	**0.25**
58	TELCIU	**0.5**
59	TIHA BÂRGĂULUI	**2.00**
60	URIU	**0.5**
61	URMENIŞ	
62	ZAGRA	**0.25**

2.4.2. Evaluare infrastructură/dotări, instalații și facilități de tratament

NR. CRT.	UNITATEA ADMINISTRATIV - TERITORIALĂ	Factorul natural de cură	Indicații terapeutice	Instalații tratament, tipuri aparate, proceduri aplicate	Punctaj (max. 7 p)
1	Sângeorz Băi	Climatul de crutare tonico-stimulent si prin anumiti factori sedativi (presiunea	Afectiuni ale tubului digestiv (gastrite cronice hiperacide sau hipoacide, ulcere gastrice	Doua complexe balneare de tratament (hotelul Hebe și hotelului	**5**

		atmosferica scazuta, aerul ozonat, cu aerosoli de padure rasinosi, izvoarele cu ape minerale (9 izvoarele cu ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, clorurate, sodice, calcice, magneziene, hipertone, slab bromurată și iodată, slab feruginoasă, cu un PH de 6-7, cu un conținut de dioxid de carbon de1-1,9 g/l și o mineralizare totală de 8-10 g.), namolul mineral de izvoare si mofetele-emanatiile de bioxid de carbon.	si duodenale, tulburări funcționale ale colonului sechele ale stomacului rezecat, colite cronice, constipatii cronice etc.), hepato-biliare (dischinezie biliara, hepatită cronică persistentă, sechele dupa hepatita cronica, colecistita cronica, litiază biliară, steatoza hepatică diabetică), boli metabolice si de nutritie (diabetul zaharat, sindromul hiperuricemic atropații gutoase, sindromul hiperlipemic, obezitate simplă), guta, boli associate (alergoze, rinite, sinuzite, reumatism cronic articular) s.a. Climatul normalizează și echilibrează activitatea sistemului neurovegetativ și endocrin, prin slaba solicitare a acestora. Bioclimatul de crutare facilitează punerea in repaus a functiilor neurovegetative si endocrine. Namolul, puternic mineralizat (aproximativ 50%), cu un continut de saruri radioactive, este indicat pentru tratarea afectiunilor reumatice, afectiunilor ortopedice postinterventie operatorie, afectiunilor cronice ale sistemului nervos periferic. Mofetele sunt indicate pentru tratarea afectiunilor cardiovasculare centrale si periferice, sechele dupa tromboflebite, rinite si bronsite cronice, afectiuni reumatismale cronice.	Someșul), unde se pot efectua: hidroterapie- bai cu ape minerale, bai de plante, bai cu bule de gaz; termoterapie- impachetari cu parafina, cataplasme cu namol mineral, bai de lumina; electroterapie- ionogalvanizari, raze scurte, raze ultraviolete, infrarosii, curenti diadinamici, ultrasonoterapie, bai galvanice, proceduri cu parafina și nămol mineral pentru împachetări, săli de gimnastică medicală.	
2	Băile Figa / Zona de agrement Băile Figa - orașul Beclean	Lac cu apa sarata Aerosoli salini Namol terapeutic	afectiuni reumatologice / ale aparatului locomotor ale sistemului nervos periferic - neuro-dermatice sau nevralgice, dermatologice, afectiuni ginecologice	bazin cu apa sarata de adancime 1,7 m conectat cu un alt bazin cu adancime aproximativ 0,6 m. hidroterapie cu apa sarata: impachetari si bai cu namol	**3**
3	Rodna – Valea Vinului	izvor cu apa minerala bicarbonatata, sodica, calcica,			**1**

		magneziana, carbogazoasa			

Sursa:

https://www.pancarpatica.org/ari4_226-statiuni.html

https://www.singeorzbai.com/

https://www.singeorzbai.com/tratament

https://www.bailefiga.com/baie-balneara

https://www.cazarebailefiga.ro/baile-figa

https://www.turistinfo.ro/baile_figa/

2.4.3. Evaluare infrastructura pentru conferințe și centre expoziţionale

Nr. crt.	UAT	Capacitate pentru conferinte (total locuri)	Punctaj (max. 7 puncte)
1	BISTRIȚA	1434	**3.75**
2	BUDACU DE JOS / JELNA	450	**1,25**
3	BISTRIȚA BÂRGĂULUI / COLIBIȚA	345	**1,25**

Sursa: prelucrări proprii ale informațiilor preluate de pe site-urile unităților ofertante / structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare

https://www.hotel-bistrita.ro/ro/sala-de-conferinte-hotel-bistrita

https://www.helloromania.com/cazare-colibita/panoramic-colibita-1827

https://www.cazare.online/cazare/colibita/17614/hotel-panoramic-colibita.html

https://www.roserhouse.ro/servicii/sala-conferinta/

https://hoteljelna.ro/teambuilding/

https://coroanagh.ro/corporate/

http://new.dianahotel.ro/conferinte/

https://www.facebook.com/p/Sala-de-conferinte-Pagu-International-100071907731584/

https://rasunetul.ro/hotel-krone-confort-si-ospitalitate-burgul-bistritean

https://hotelozana.com/despre-noi/

https://www.sfaratours.com/hoteluri/hotel/codrisor-bistrita-93057

https://fishermans.eu/corporate/

2.4.4. Evaluarea pârtiilor de schi şi a instalaţiilor de transport pe cablu

Nr. crt	Unitatea admnistrativ teritorială	Ampla-sare	Număr pârtii schi	Denumire pârtie	Grad dificultate	Lungime traseu (metri)	Punctaj (max. 0,5p)	Instalație nocturnă / instalații producere zăpadă artificială	Tip instalaţie de transport	Punctaj (max 0,5p)	Punctaj total (max 1 p)
1	ȘANȚ	Alpina Blazna	1	Alpina Blazna	Medie	1200	0,1	tunuri de zăpadă	teleschi	0,05	**0,15**
2	BISTRIȚA	Bistrița / Unirea	2	Cocoș	Medie	1350	0,1	instalație nocturnă, tunuri de zăpadă,	telescaun	0,05	**0,15**
				Pârtia mică	Ușoară	300					

Sursa:

https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/ (ultima actualizare: 30.07.2025)

https://www.roxy-world.ro/valea-blaznei

https://alpinablazna.ro/

https://www.infobistrita.ro/se-deschide-partia-de-pe-dealul-cocos-din-bistrita-tarife-si-program

2.4.5. Evaluare infrastructură/instalaţii și dotări de agrement-divertisment

NR. CRT.	UNITATEA ADMINISTRATIV - TERITORIALĂ	Instalații și dotări de agrement-divertisment (parcuri de distracții, instalații de agrement nautic, centre wellness & SPA, centre echitație, zoo etc.)	Punctaj (max. 1 p)
1	BISTRIȚA	Parc de aventură Sigmir - la pensiunea Hubertus: 15 ateliere, tiroliană peste lac (lungă de 128 m), plimbări cu barca sau canoe Centrul SPA Scheiner Bistrița Centrul SPA Casa Ema Piscină exterioară - Pensiunea Minerva) Baza de Agrement Lac Bistrita - cea mai mare piscină din Bistriţa Aeroclub Zona de agrement Ștrandul Municipal Ștrandul Municipal Codrișor Ștrand IPE (lînga baza Mecanica) Piscina Unirea – Iuga Parcul din cadrul complexului sportiv și de agrement Unirea-Wonderland (facilități pentru recreere, agrement și manifestări educative, loc de joaca pentru copii, o zonă destinată activităților sportive, un amfiteatru cu scena, trei puncte de observare a peisajului, o zonă de relaxare, așteptare, socializare.	0,75
2	BECLEAN (Băile Figa)	Băile Figa: raul lenes (colace si barcute gonflabile), lac cu apa sarata, sauna, bazin exterior cu apa sarata, bazine exterioare de inot cu apa dulce, Aqualand - tobogane cu jet de apa, piscina interioara, jacuzzi, sauna; plaje cu iarba, plaje cu nisip, sala de fitness, teren fotbal, teren tenis, terasa amenajata rustic, Loc de joaca, loc pentru picnic (zona de gratare), restaurante & cafenele private Herghelia Beclean (bază hipică pentru concursuri de atelaje, bază hipică de antrenament) Bazinul de înot Beclean, bazin acoperit – amplasat lângă fostul Liceu Agricol Beclean	0,75
3	BISTRITA BARGAULUI (Colibița)	Hotel Panoramic Colibița: Piscină tip Infinity Pool încălzită, saună uscată, saună umedă, salonul de masaj, hidromasaj uscat, patinoar, sală de activități și jocuri, fire pit, aparate fitness pentru adulți și spațiile de joacă amplasate în aer liber. Roser House: piscina exterioara infinity încălzită indiferent de sezon, restaurant, centru SPA, terenuri de sport și săli de fitness, loc de joaca pentru copii, cinema Montana Resort Colibița: centrul SPA - piscină de 9×6 metri încălzită la 30-32 grade C cu o adâncime	0,75

		de 1,35 metri, jacuzzi pentru 20 de persoane cu apa încalzită la 36 grade C, saună cu infraroșu, două saune cu aburi – una dintre ele cu aromaterapie, grotă salină, saună finlandeză și zonă de relaxare. Villa Galeria Colibița: centru de fitness, grădină, restaurant, terasă, piscină interioară și saună. Parcul de distracții "Aventuri în Colibița" - două tiroliene și două trasee (pentru adulți – cuprinde 10 ateliere cu o lungime totală de 153 m liniari, tiroliana cu o lungime de 130 ml; traseul pentru copii cuprinde 5 ateliere, cu o lungime totală de 19 ml, iar tiroliana are o lungime de 27 ml). Navigație de agrement pe lac cu hidrobiciclete, bărci cu vâsle, catamaran, windsurfing și vaporașe, Rafting pe râul Bistrița Ardeleană Plimbari cu ATV-ul, Plimbări cu Buggy, Ciclism Montan sau Biciclete electrice Plimbari cu sania trasa de cai iarna	
4	ȘANȚ	Complex turistic Alpina Blazna: Băile dacice și vikinge, Spa, sală fitness, Parc de aventură (poduri suspendate, tiroliene şi un panou de căţărare/escaladă), pârtie de schi	0,5
5	SÂNGEORZ-BĂI	Vila Decorale: restaurant, loc de joacă pentru copii, sală de fitness cu toate dotările, piscină și teren de fotbal	0,25
6	BUDACU DE JOS	Centrul SPA de la Crama Jelna: bazin de înot, sauna umeda si uscata, bazin apa sarata, bazin pentru copii, masaj, bar spa	0,25
7	LIVEZILE	Baza de agrement Poiana Corbilor – Natura Park Dorolea	0,25
8	TIHA BÂRGĂULUI	Tihuța Retreat Piatra Fântânele: spațiu indoor activități, spațiu workshop, spațiu outdoor (2 lacuri private în pădure), foc de tabără	0,25
9	PARVA	Parc de aventură Parva: o zonă este dedicată parcului de aventuri (spaţii de joacă şi de recreere, echipamente de căţărare pentru copii şi adulţi şi tiroliene - una pentru copii şi una pentru adulţi, pod de lemn peste râul Rebra) și o zonă pentru picnic.	0,25

Sursa datelor:

https://www.cazarebailefiga.ro/baile-figa

https://panoramic-colibita.ro/cinema/#

https://aventuricolibita.ro/

https://vilafranceza.ro/ce-poti-face-la-colibita-7-idei-pentru-vacanta/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR1Zy5wXqAgdrustG9Jzx8pZr7qEZDi8zjJAwQ8Qljc4hIHv6z9Gh7uoFzA_aem_IuCRx0J3OfPd9ZhWGgbl2g

https://alpinablazna.ro/agrement/

http://www.365romania.ro/atractii-acvatice/baza-de-agrement-lac-bistrita

https://www.aeroclub-bistrita.ro/?page_id=325

https://www.aeroclub-bistrita.ro/?page_id=8

https://dspbn.bistrita.ro/wp-content/uploads/Zone-de-agrement-Bistrita.pdf

https://www.infobistrita.ro/o-noua-zona-de-agrement-la-sigmir-parc-de-aventura-cu-tiroliana-si-panouri-de-catarare-foto

https://www.hergheliidestat.ro/herghelia-beclean.html

https://www.hergheliidestat.ro/files/Beclean_servicii_2024.pdf

https://www.bistrita.com/descopera/X7/herghelia-beclean

https://timponline.ro/se-deschide-strandul-municipal-codrisor-programul-si-tarifele/

https://www.bistrita.com/descopera/zg/piscine-si-cazari-cu-piscina-din-judetul-bistrita-nasaud

https://borderless.ro/cele-mai-frumoase-cazari-cu-piscina-interioara-din-jud-bistrita-nasaud/destinatii/europa/romania/

https://rasunetul.ro/parc-de-aventura-la-parva-echipamente-de-catarare-tiroliene-spatii-pentru-picnic-tarife-si-date-de

https://timponline.ro/cum-a-ajuns-poiana-corbilor-de-la-dorolea-dintr-o-groapa-de-gunoi-oaza-de-relaxare-cu-piscina-de-400-000-de-euro/

https://tihutaretreat.ro/

https://hoteljelna.ro/spa/

https://www.primariabistrita.ro/wp-content/uploads/2024/02/anunt-finalizare-Wonderland-corectat.pdf

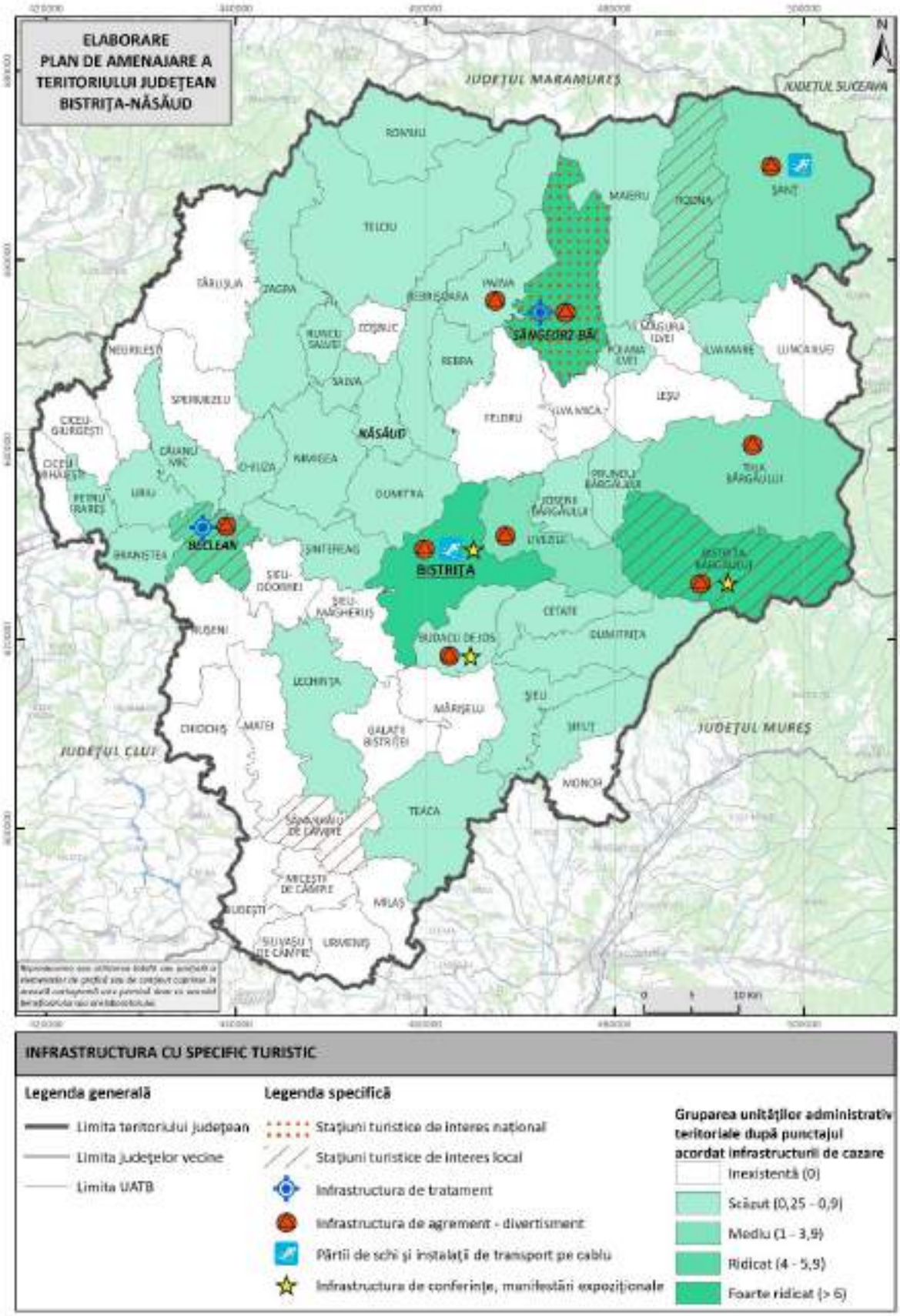

CAPACITATEA DE CAZARE ÎN FUNCȚIUNE ȘI DISTRIBUȚIA TIPURILOR DE STRUCTURI SPECIFIC TURISTICE

Sursa: prelucrări proprii, INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, MEDAT, 2025

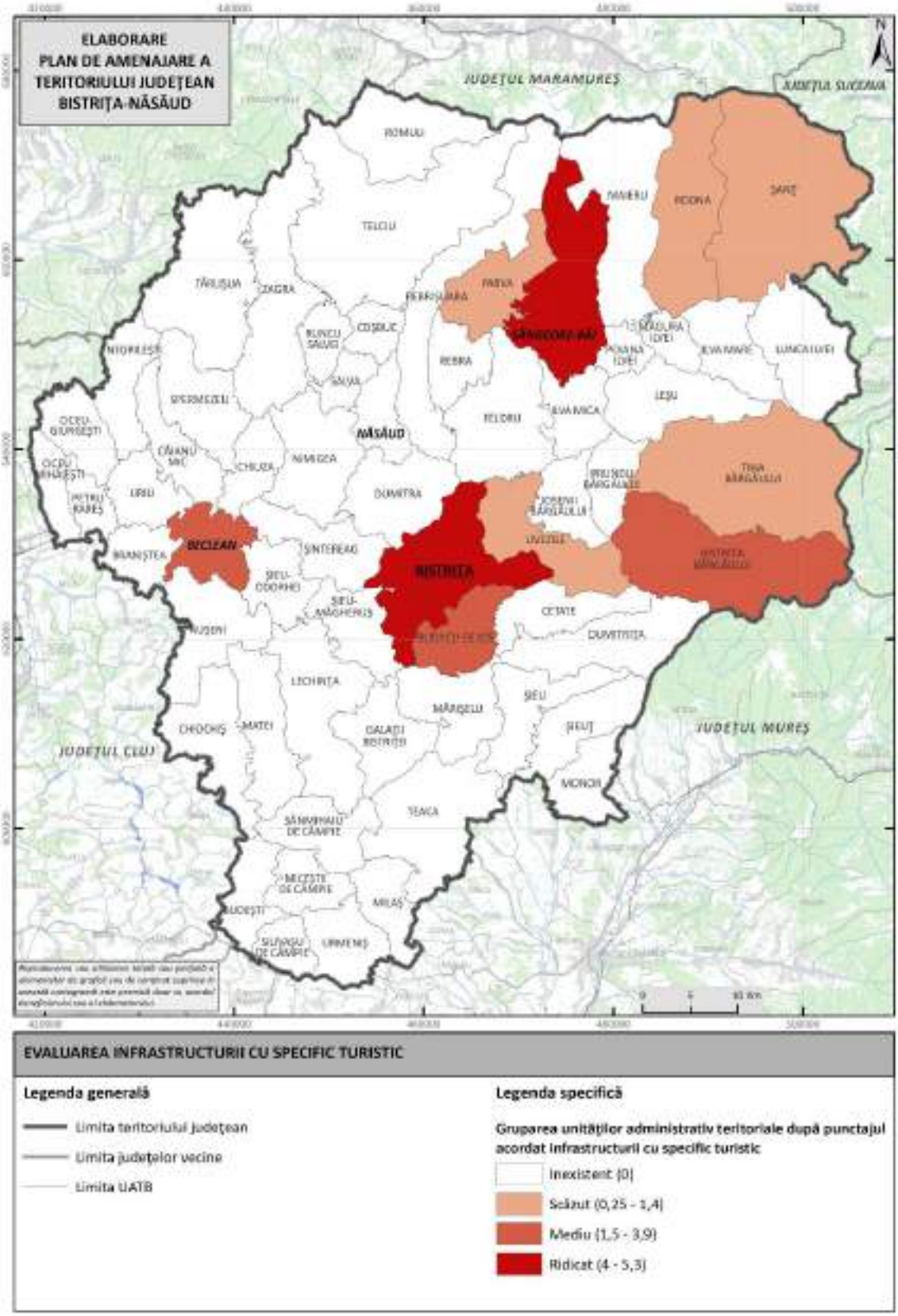

Fig. 2.8. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL AL INFRASTRUCTURII SPECIFIC TURISTICE

2.5. Infrastructura tehnică

2.5.1. Evaluarea accesibilității la infrastructura majoră de transport

NR. CRT.	UNITATEA ADMINISTRATIV TERITORIALA	PORT	AEROPORT	INTEURO/A	ACCES DN_CF	APA_SI_ CANALIZARE	GAZE_ NATURALE	TELECOMUNICATII	*PUNCTAJ (MAX 25)*
a	*b*	*c*	*d*	*e*	*f*	*g*	*h*	*i*	*j*
2	BECLEAN	0	0	5	5	4	3	2	*19*
3	BISTRITA	0	0	5	5	4	3	2	*19*
4	BISTRITA BARGAULUI	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*
5	BRANISTEA	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
6	BUDACU DE JOS	0	0	0	0	2	0	2	*4*
7	BUDESTI	0	0	0	2.5	0	3	2	*7.5*
8	CAIANU MIC	0	0	0	0	2	0	2	*4*
9	CETATE	0	0	0	0	2	0	2	*4*
10	CHIOCHIS	0	0	0	0	0	3	2	*5*
11	CHIUZA	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
12	CICEU GIURGESTI	0	0	0	0	2	0	2	*4*
13	CICEU-MIHAESTI	0	0	5	5	2	0	2	*14*
14	COSBUC	0	0	0	5	0	0	2	*7*
15	DUMITRA	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
16	DUMITRITA	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
17	FELDRU	0	0	0	5	4	0	2	*11*
18	GALATII BISTRITEI	0	0	5	2.5	2	0	2	*11.5*
19	ILVA MARE	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
20	ILVA MICA	0	0	0	5	2	0	2	*9*

21	JOSENII BARGAULUI	0	0	5	5	4	0	2	*19*
22	LECHINTA	0	0	0	2.5	4	3	2	*11.5*
23	LESU	0	0	0	0	2	0	2	*4*
24	LIVEZILE	0	0	5	5	2	0	2	*14*
25	LUNCA ILVEI	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*
26	MAGURA ILVEI	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
27	MAIERU	0	0	0	5	2	0	2	*9*
28	MARISELU	0	0	0	0	0	0	2	*2*
29	MATEI	0	0	0	0	4	3	2	*9*
30	MICESTII DE CAMPIE	0	0	0	0	0	3	2	*5*
31	MILAS	0	0	0	0	4	3	2	*9*
32	MONOR	0	0	0	0	2	0	2	*4*
33	NASAUD	0	0	0	5	4	3	2	*14*
34	NEGRILESTI	0	0	0	0	2	0	2	*4*
35	NIMIGEA	0	0	0	5	2	0	2	*9*
36	NUSENI	0	0	0	0	2	3	2	*7*
37	PARVA	0	0	0	0	4	0	2	*6*
38	PETRU RARES	0	0	5	5	4	0	2	*16*
39	POIANA ILVEI	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
40	PRUNDU BARGAULUI	0	0	5	5	4	0	2	*16*
41	REBRA	0	0	0	0	4	0	2	*6*
42	REBRISOARA	0	0	0	5	4	0	2	*11*
43	RODNA	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*
44	ROMULI	0	0	0	5	2	0	2	*9*
45	RUNCU SALVIEI	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
46	SALVA	0	0	0	5	2	0	2	*9*
47	SANGEORZ BAI	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*

48	SANMIHAIU DE CAMPIE	0	0	0	0	0	3	2	*5*
49	SANT	0	0	0	2.5	2	0	2	*6.5*
50	SIEU	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*
51	SIEU-MAGHERUS	0	0	5	5	4	3	2	*19*
52	SIEU-ODORHEI	0	0	5	5	2	0	2	*14*
53	SIEUT	0	0	0	2.5	4	0	2	*8.5*
54	SILIVASU DE CAMPIE	0	0	0	0	2	3	2	*7*
55	SINTEREAG	0	0	5	5	4	3	2	*19*
56	SPERMEZEU	0	0	0	0	0	0	2	*2*
57	TARLISUA	0	0	0	0	4	0	2	*6*
58	TEACA	0	0	5	2.5	4	3	2	*16.5*
59	TELCIU	0	0	0	5	4	0	2	*11*
60	TIHA BARGAULUI	0	0	5	5	2	0	2	*14*
61	URIU	0	0	5	5	4	3	2	*19*
62	URMENIS	0	0	0	2.5	2	3	2	*9.5*
63	ZAGRA	0	0	0	0	4	0	2	*6*

Sursa:

https://cfir.ro/company/compania-nationala-de-cai-ferate-cfr-sa/harta-retea-cfr-sa/

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_sta%C8%9Biilor_de_cale_ferat%C4%83_din_Rom%C3%A2nia

https://hotnews.ro/trenuri-care-au-disparut-peste-40-de-povesti-triste-cu-linii-pe-care-trenurile-nu-mai-circula-212697

https://arhiva.anre.ro/download.php?f=gKiEhw%3D%3D&t=vdeyut7dlcecrLbbvbY%3D / Localitati din Romania alimentate cu gaze naturale si valorile medii ale Puterii Calorifice Superioare pentru luna august

PATJ 2008, cu modificări/actualizări

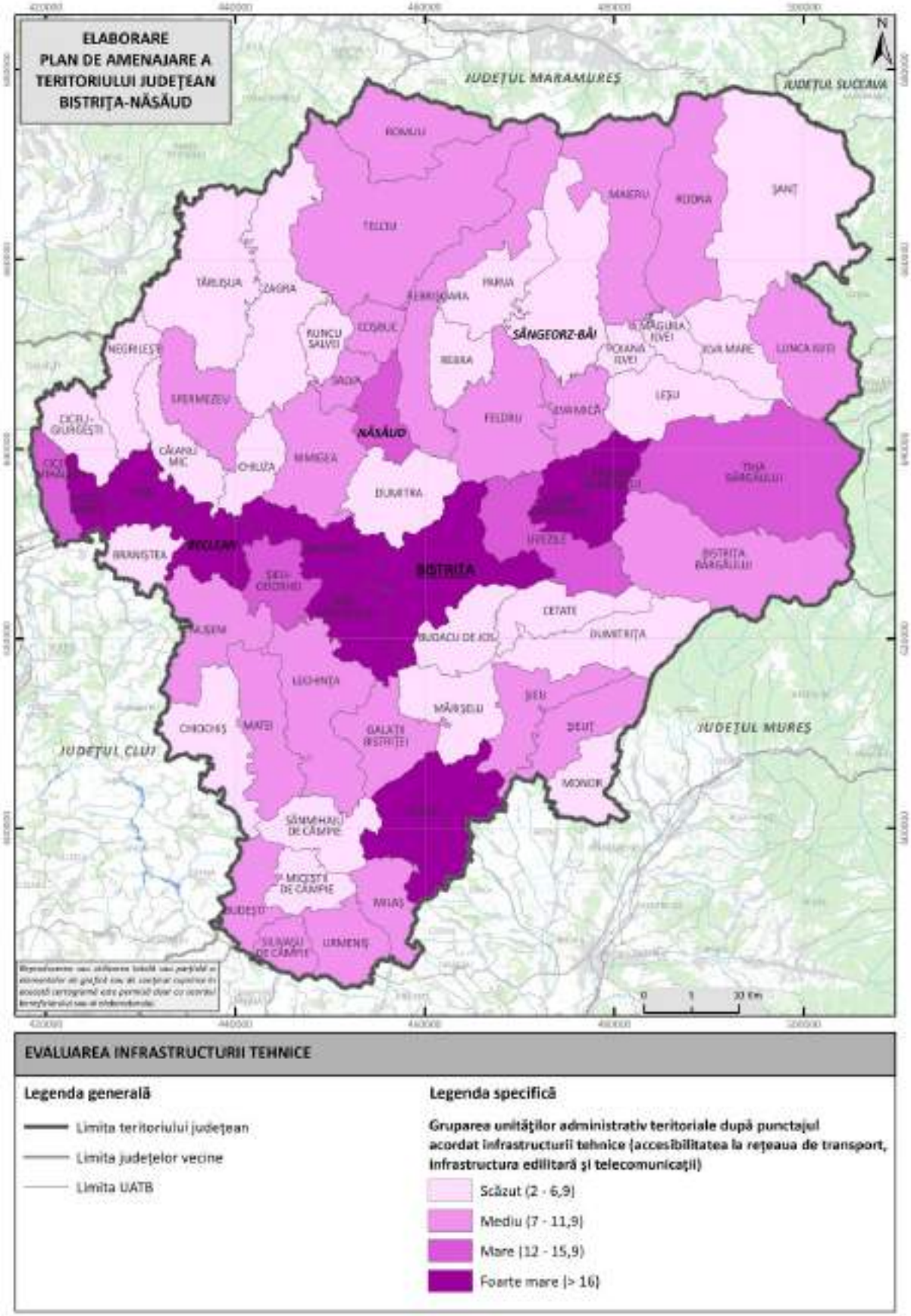

Fig. 2.9. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL ACORDAT PENTRU INFRASTRUCTURA TEHNICĂ

2.6. Potențialul de dezvoltare turistică

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială	Resurse naturale	Resurse antropice	Punctaj total resurse turistice	Infrastructură specific turistică	Infrastructură tehnică	Punctaj total infrastructură	Punctaj total potenţial de dezvoltare turistică
1	BISTRIŢA	**6.5**	20	**26.5**	4.5	*19*	**23.5**	**50.00**
2	BECLEAN	**8**	9	**17**	3.75	*19*	**22.75**	**39.75**
3	NĂSĂUD	**11**	13	**24**		*14*	**14**	**38.00**
4	SÂNGEORZ-BĂI	**20**	7	**27**	5.25	*6.5*	**11.75**	**38.75**
5	BISTRIŢA BÂRGĂULUI	**14**	5	**19**	2	*8.5*	**10.5**	**29.50**
6	BRANIŞTEA	**5**	0	**5**		*6.5*	**6.5**	**11.50**
7	BUDACU DE JOS	**5**	7	**12**	1.5	*4*	**5.5**	**17.50**
8	BUDEŞTI	**6.5**	4	**10.5**		*7.5*	**7.5**	**18.00**
9	CĂIANU MIC	**5**	5	**10**		*4*	**4**	**14.00**
10	CETATE	**8.5**	5	**13.5**		*4*	**4**	**17.50**
11	CHIOCHIŞ	**6.5**	7	**13.5**		*5*	**5**	**18.50**
12	CHIUZA	**5.5**	1	**6.5**		*6.5*	**6.5**	**13.00**
13	CICEU-GIURGEŞTI	**8.5**	1	**9.5**		*4*	**4**	**13.50**
14	CICEU - MIHĂIEŞTI	**5**	6	**11**		*14*	**14**	**25.00**
15	COŞBUC	**8**	3	**11**		*7*	**7**	**18.00**
16	DUMITRA	**5.5**	5	**10.5**		*6.5*	**6.5**	**17.00**
17	DUMITRIŢA	**8**	3	**11**		*6.5*	**6.5**	**17.50**
18	FELDRU	**11**	3	**14**		*11*	**11**	**25.00**
19	GALAŢII BISTRIŢEI	**9**	11	**20**		*11.5*	**11.5**	**31.50**
20	ILVA MARE	**7**	3	**10**		*6.5*	**6.5**	**16.50**
21	ILVA MICA	**6**	2	**8**		*9*	**9**	**17.00**
22	JOSENII BÂRGĂULUI	**11**	2	**13**		*19*	**19**	**32.00**
23	LECHINŢA	**5.5**	7	**12.5**		*11.5*	**11.5**	**24.00**
24	LEŞU	**15**	1	**16**		*4*	**4**	**20.00**
25	LIVEZILE	**14**	7	**21**	0.25	*14*	**14.25**	**35.25**
26	LUNCA ILVEI	**10**	1	**11**		*8.5*	**8.5**	**19.50**
27	MAIERU	**14.5**	3	**17.5**		*9*	**9**	**26.50**
28	MATEI	**5**	5	**10**		*9*	**9**	**19.00**
29	MĂGURA ILVEI	**5**	1	**6**		*6.5*	**6.5**	**12.50**
30	MĂRIŞELU	**5**	4	**9**		*2*	**2**	**11.00**
31	MICEŞTII DE CÂMPIE	**5**	5	**10**		*5*	**5**	**15.00**

32	MILAŞ	**5**	3	**8**		*9*	**9**	**17.00**
33	MONOR	**11.5**	4	**15.5**		*4*	**4**	**19.50**
34	NEGRILEŞTI	**5**	1	**6**		*4*	**4**	**10.00**
35	NIMIGEA	**9**	6	**15**		*9*	**9**	**24.00**
36	NUŞENI	**10**	4	**14**		*7*	**7**	**21.00**
37	PARVA	**10**	0	**10**	0.25	*6*	**6.25**	**16.25**
38	PETRU RAREŞ	**9.5**	4	**13.5**		*16*	**16**	**29.50**
39	POIANA ILVEI	**10**	1	**11**		*6.5*	**6.5**	**17.50**
40	PRUNDU BÂRGĂULUI	**11.5**	5	**16.5**		*16*	**16**	**32.50**
41	REBRA	**8**	0	**8**		*6*	**6**	**14.00**
42	REBRIŞOARA	**15**	4	**19**		*11*	**11**	**30.00**
43	RODNA	**18**	5	**23**	1	*8.5*	**9.5**	**32.50**
44	ROMULI	**12**	0	**12**		*9*	**9**	**21.00**
45	RUNCU SALVEI	**7**	3	**10**		*6.5*	**6.5**	**16.50**
46	SALVA	**10**	4	**14**		*9*	**9**	**23.00**
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	**5**	5	**10**		*5*	**5**	**15.00**
48	SILIVAŞU DE CÂMPIE	**5**	6	**11**		*7*	**7**	**18.00**
49	SPERMEZEU	**6**	5	**11**		*8.5*	**8.5**	**19.50**
50	ŞANŢ	**15**	2	**17**	0.5	*6.5*	**7**	**24.00**
51	ŞIEU	**8**	6	**14**		*8.5*	**8.5**	**22.50**
52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	**9**	6	**15**		*19*	**19**	**34.00**
53	ŞIEU-ODORHEI	**5**	6	**11**		*14*	**14**	**25.00**
54	ŞIEUŢ	**5**	2	**7**		*8.5*	**8.5**	**15.50**
55	ŞINTEREAG	**8**	3	**11**		*19*	**19**	**30.00**
56	TÂRLIŞUA	**10**	7	**17**		*6*	**6**	**23.00**
57	TEACA	**5**	7	**12**		*16.5*	**16.5**	**28.50**
58	TELCIU	**15**	1	**16**		*11*	**11**	**27.00**
59	TIHA BÂRGĂULUI	**14**	5	**19**	0.25	*14.5*	**14.75**	**33.75**
60	URIU	**5**	4	**9**		*19*	**19**	**28.00**
61	URMENIŞ	**4**	8	**12**		*9.5*	**9.5**	**21.50**
62	ZAGRA	**12**	3	**15**		*6*	**6**	**21.00**

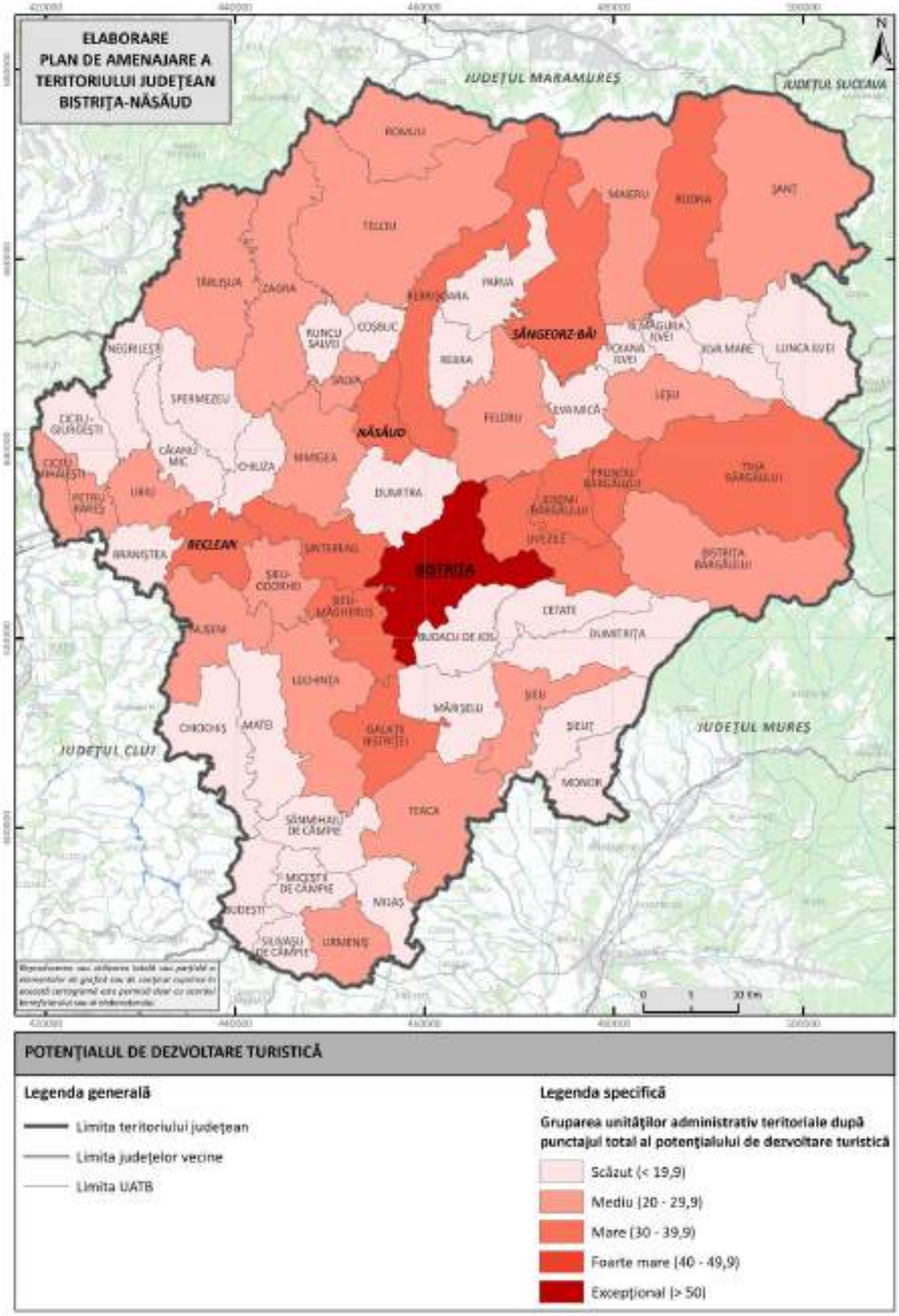

Fig. 2.10. GRUPAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DUPĂ PUNCTAJUL TOTAL (CUMULAT) AL POTENȚIALULUI DE DEZVOLTARE TURISTICĂ

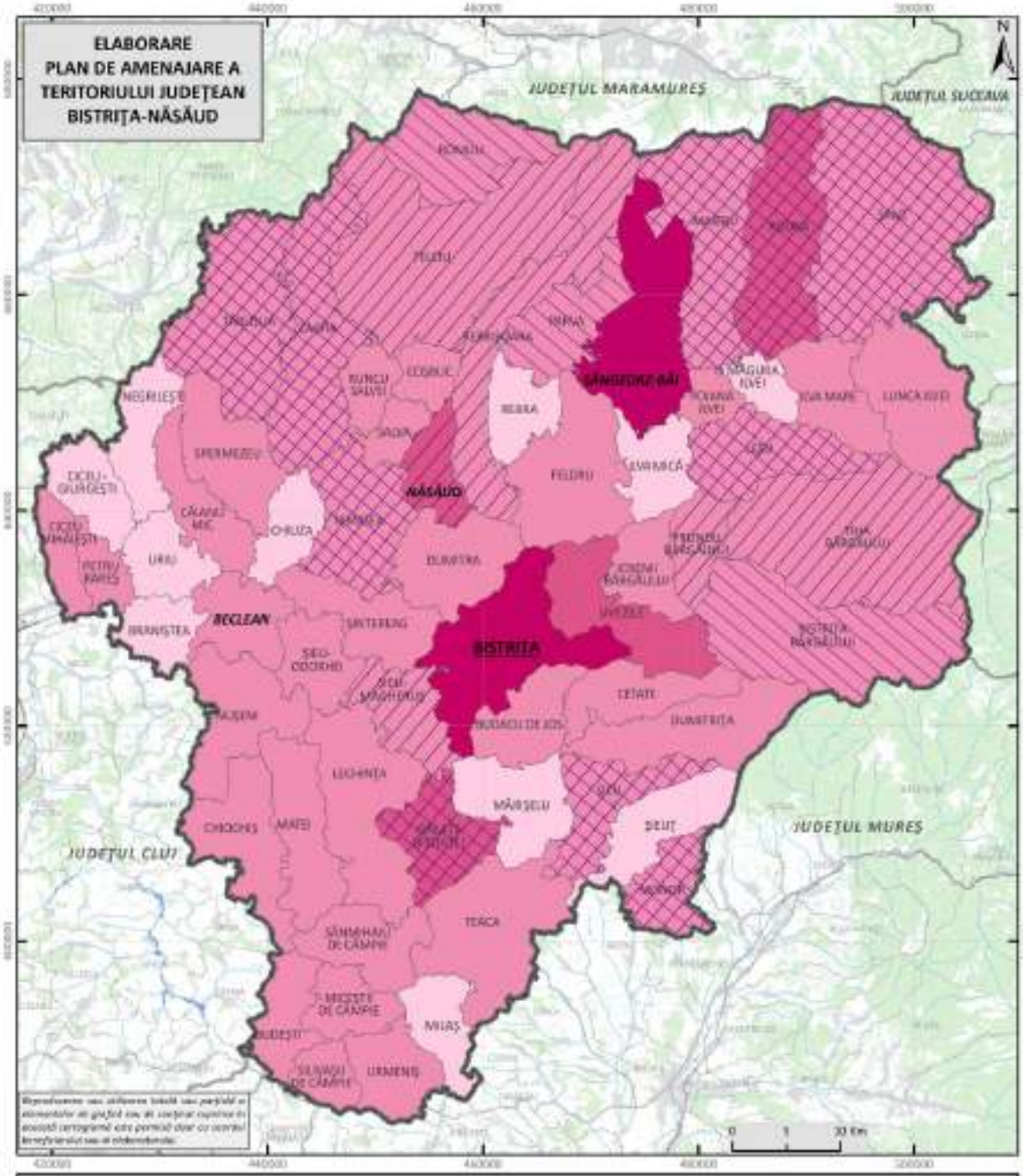

ZONE CU RESURSE TURISTICE, RELAȚIA CU INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ ȘI TEHNICĂ

Legenda generală

- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Legenda specifică

Gruparea unităților administrativ teritoriale după punctajul total al resurselor turistice

- Scăzut (< 9,9)
- Mediu (10 - 19,9)
- Mare (20 - 24,9)
- Foarte mare (> 25)

- Zone de concentrare a resurselor turistice naturale și antropice cu probleme ale infrastructurii turistice
- Zone de concentrare a resurselor turistice naturale și antropice cu probleme ale infrastructurii tehnice

2.11. DISTRIBUȚIA ZONELOR CU RESURSE TURISTICE ȘI RELAȚIA CU INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ ȘI TEHNICĂ

2.7. Infrastructura turistică (baza tehnico-materială pentru turism) în intervalul 2018-2024

Infrastructura turistică, adesea denumită și baza materială turistică, constituie un ansamblu complex de bunuri, facilități și amenajări specifice, destinate să optimizeze valorificarea resurselor turistice atractive dintr-un anumit teritoriu. Aceasta include componente precum structurile de cazare, unitățile de alimentație publică, dotările pentru agrement și sport, centrele de tratament balnear, mijloacele de transport specializat și alte servicii complementare, ansamblul acestora asigurând astfel condițiile necesare pentru o experiență turistică completă, confortabilă și de calitate.

Oferta turistică primară (sau potențialul turistic) al județului Bistrița-Năsăud, analizată în prima parte a studiului, este formată din componente naturale și antropice și reprezintă fundamentul pentru apariția și dezvoltarea turismului. Infrastructura turistică, însă, este elementul decisiv care transformă acest potențial într-un fenomen spațial concret. Prin intermediul acesteia, resursele se transformă în produse turistice funcționale și atractive, contribuind direct la creșterea competitivității și vizibilității destinației pe piața turistică.

În acest context, pentru a răspunde cererii turistice și a susține desfășurarea activităților recreative, curative și culturale din județul, a fost necesară dezvoltarea unei infrastructuri turistice diversificate, incluzând structuri de cazare și alimentație, spații de divertisment, agrement și tratament, transport specializat și alte servicii turistice specifice toate adaptate specificului resurselor și cerințelor actuale ale vizitatorilor.

2.7.1. Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare

Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare reprezintă suportul logistic fundamental al activităților turistice, fiind o condiție indispensabilă pentru atragerea, menținerea și fidelizarea fluxurilor turistice, în scopul valorificării eficiente a ofertei existente. Totodată, acestea servesc drept indicatori relevanți ai direcțiilor de dezvoltare turistică în teritoriu, reflectând atât dinamica cererii, cât și intensitatea fluxurilor, precum și capacitatea de adaptare la noile forme și tendințe din turism.

Există o interdependență directă între nivelul de dezvoltare al bazei de cazare și diversificarea ofertei turistice, atât în plan cantitativ, cât și calitativ. Astfel, caracteristici precum capacitatea de cazare, gradul de confort, perioada de funcționare, funcționalitatea sau tipul de turism deservit permit clasificarea structurilor în structuri de cazare principale (incluzând

hotelurile, motelurile, vilele turistice, cabanele și hanurile) și secundare (grupând structurile pensiuni, bungalouri, campinguri, sate de vacanță, căsuțe turistice etc.).

Tipologia structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare este reglementată prin Ordinul Președintelui Autorității Naționale pentru Turism nr. 65/2013, actualizat prin Ordinul nr. 510/2022, care prevede normele metodologice privind clasificarea, licențierea și funcționarea acestora, fiind individualizate următoarele tipuri de structuri: hoteluri (inclusiv hoteluri apartament), hoteluri pentru tineret (hosteluri), moteluri, hanuri, vile turistice, cabane turistice, bungalouri, campinguri, popasuri turistice, căsuțe turistice, sate de vacanță, pensiuni turistice și agroturistice, tabere pentru elevi și preșcolari, apartamente sau camere de închiriat, spații de cazare aflate pe nave fluviale sau maritime. Aceste categorii sunt utilizate și în sistemul statistic național, fiind reflectate în datele publicate de Institutul Național de Statistică (INS), prin intermediul platformei TEMPO-Online, care constituie sursa principală de informații pentru analiza evoluției și distribuției infrastructurii de cazare turistică în teritoriu.

2.7.2. Evoluţia numărului structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și a locurilor de cazare în perioada 2018-2024

Evoluția bazei de cazare din județul Bistrița-Năsăud în perioada 2018–2024, evidențiază o creștere constantă pe întreaga durată a intervalului analizat – de la 94 de structuri în 2018 la 199 în 2024 – fără întreruperi nici măcar în contextul crizei sanitare generate de pandemia COVID-19. Astfel, anul 2020 a consemnat o creștere semnificativă, de la 95 de structuri în 2019 la 110 unități de cazare, ceea ce reprezintă un avans de 15,78%.

La nivelul anului 2024, județul Bistrița-Năsăud deține 199 de unități de cazare, reprezentând 1,47% din totalul structurilor de primire turistică din România și 8,63% din cele existente în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest. Această valoare este cu 117,7% mai mare față de anul 2018, când erau consemnate doar 94 de unități.

Comparativ, în aceeași ani de referință (2018 și 2024), capacitatea de cazare a înregistrat o evoluție similară, numărul locurilor de cazare puse la dispoziția turiștilor crescând de la 3663 în 2018 la 4572 în anul 2019 (+24,81%), singurul recul (cu valori reduse, totuși), fiind consemnat la nivelul anului 2023 (urmare a dispariției unor structuri de primire de tip hotelier, vilă turistică și pensiune turistică), evoluții care reflectă eforturile de adaptare la cerințele și exigențele unei piețe turistice în continuă schimbare (unități mai mici, însă cu un grad de funcționalitate mai ridicată mai flexibile și mai adaptabile la semnalele transmise de cererea turistică), anul următor consemând reluarea trendul ascendent specific întregii perioade.

Tabel 2.1. DIMENSIUNEA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCŢIUNI DE CAZARE (a) ȘI A CAPACITĂȚII DE PRIMIRE EXISTENTE (b) LA NIVELUL ROMÂNIEI, REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST SI A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN INTERVALUL 2018-2024

a.

Nivelul teritorial de referință	**Ani**															
	1990	**%**	**2018**	**%**	**2019**	**%**	**2020**	**%**	**2021**	**%**	**2022**	**%**	**2023**	**%**	**2024**	**%**
	Număr structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare / %															
România	3213	100	8453	100	8402	100	8610	100	11736	100	12201	100	12697	100	13538	100
Regiunea NORD-VEST / % România	277	8.62	1127	13.33	1124	13.38	1225	14.23	1732	14.76	1952	16.00	2119	16.69	2307	17.04
Jud. Bistrița-Năsăud/ % Regiunea NORD-VEST	27	9.75	94	8.34	95	8.45	110	8.98	143	8.26	184	9.43	191	9.01	199	8.63
Jud. Bistrița-Năsăud / % România		0.84		1.11		1.13		1.28		1.22		1.51		1.50		1.47

b.

Nivelul teritorial de referință	Ani															
	1991	**%**	**2018**	**%**	**2019**	**%**	**2020**	**%**	**2021**	**%**	**2022**	**%**	**2023**	**%**	**2024**	**%**
	Număr locuri în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare / %															
România	312407	100	353835	100	356562	100	358119	100	410291	100	422114	100	433487	100	449928	100
Regiunea NORD-VEST / % România	22230	7.12	22244	6.29	22927	6.43	21722	6.07	25004	6.09	25409	6.02	27193	6.27	26671	5.93
Jud. Bistrița-Năsăud/ % Regiunea NORD-VEST	13686	61.57	12070	54.26	12606	54.98	11375	52.37	13346	53.38	13693	53.89	14700	54.06	13954	52.32
Jud. Bistrița-Năsăud / % România		4.38		3.41		3.54		3.18		3.25		3.24		3.39		3.10

Sursa: INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA, 2025

În profil teritorial, infrastructura de cazare turistică relevă o prezență scăzută la nivelul majorității UAT-urilor bistrițene (25 din totalul celor 62 UAT nu dispun de nicio structură de cazare, iar 29 de UAT dispun de cel mult cinci unităţi de cazare, dintre care 15 UAT dețin o singură unitate și 4 UAT două unități). Categoria UAT cu dimensiune medie a infrastructurii de cazare (respectiv între 6 și 15 structuri de primire) grupează doar 5 UAT-uri, pentru ca în categoria celor cu grad de dotare ridicat (între 16 și 35 structuri de primire) să regăsim doar 2 UAT (Bistrița și Beclean). Poziția de top în prezenta ierarhie revine UAT Bistrița Bârgăului care dispune de un număr de 40 structuri de primire, valoare care o plasează în categoria UAT cu un număr foarte ridicat al structurilor de cazare (între 36-60 structuri), cele trei UAT din categoriile superioare a prezentei ierarhii (cele cu număr ridicat și foarte ridicat) concentrând împreună 47,23% din numărul total al structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare existente la nivel ansamblului județean, respectiv 94 din totalul celor 199 existente în anul 2024.

Tabel 2.2. DIMENSIUNEA INFRASTRUCTURII DE CAZARE TURISTICĂ (NUMĂR STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE) LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN ANUL 2024

Dimensiunea structurilor de cazare turistică	**Institutul Naţional de Statistică (2024)**
Inexistentă *(0 unități)*	BUDEŞTI, CHIOCHIŞ, CICEU-GIURGEŞTI, CICEU-MIHAIESTI, COŞBUC, FELDRU, GALAŢII BISTRIŢEI, ILVA MICA, LEŞU, LUNCA ILVEI, MAGURA ILVEI, MATEI, MĂRIŞELU, MICEŞTII DE CÂMPIE, MILAŞ, MONOR, NEGRILEŞTI, NUŞENI, SÂNMIHAIU DE CÂMPIE, SILIVAŞU DE CÂMPIE, SPERMEZEU, SIEU-MAGHERUS, ŞIEU-ODORHEI, TÂRLIŞUA, URMENIŞ **Total: 25 UAT**
Scăzută *(1-5 unităţi)*	**1 unitate:** BRANISTEA, BUDACU DE JOS, DUMITRA, DUMITRITA, ILVA MARE, JOSENII BARGAULUI, NIMIGEA, PETRU RARES, POIANA ILVEI, REBRA, RUNCU SALVEI, SIEU, SIEUT, TEACA, ZAGRA (15 UAT) **2 unităţi:** NASAUD, CAIANU MIC, SALVA, TELCIU (4 UAT) **3 unităţi:** CHIUZA, PARVA, SINTEREAG, URIU **(**4 UAT) **4 unităţi:** CETATE, LECHINTA, REBRISOARA, ROMULI, SANT (5 UAT) **5 unităţi:** MAIERU (1 UAT) **Total: 60 structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare distribuite în 29 UAT**

Medie *(6-15 unităţi)*	**6 unităţi:** PRUNDU BARGAULUI (1 UAT) **8 unităţi**: LIVEZILE (1 UAT) **10 unităţi:** SANGEORZ-BAI, RODNA (2 UAT) **11 unităţi:** TIHA BARGAULUI (1 UAT) **Total: 45 structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare distribuite în 5 UAT**
Ridicată *16-35 unităţi)*	**25 unităţi**: BISTRITA (1 UAT) **29 unităţi:** BECLEAN (1 UAT) **Total: 54 structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare distribuite în 2 UAT**
Foarte ridicată *(36-50 unităţi)*	**40 unităţi**: BISTRITA BARGAULUI (1 UAT) **Total: 40 unități distribuite în 1 UAT**
TOTAL	**199 structuri de cazare/unităţi distribuite în 37 UAT**

Sursa: INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA, 2025

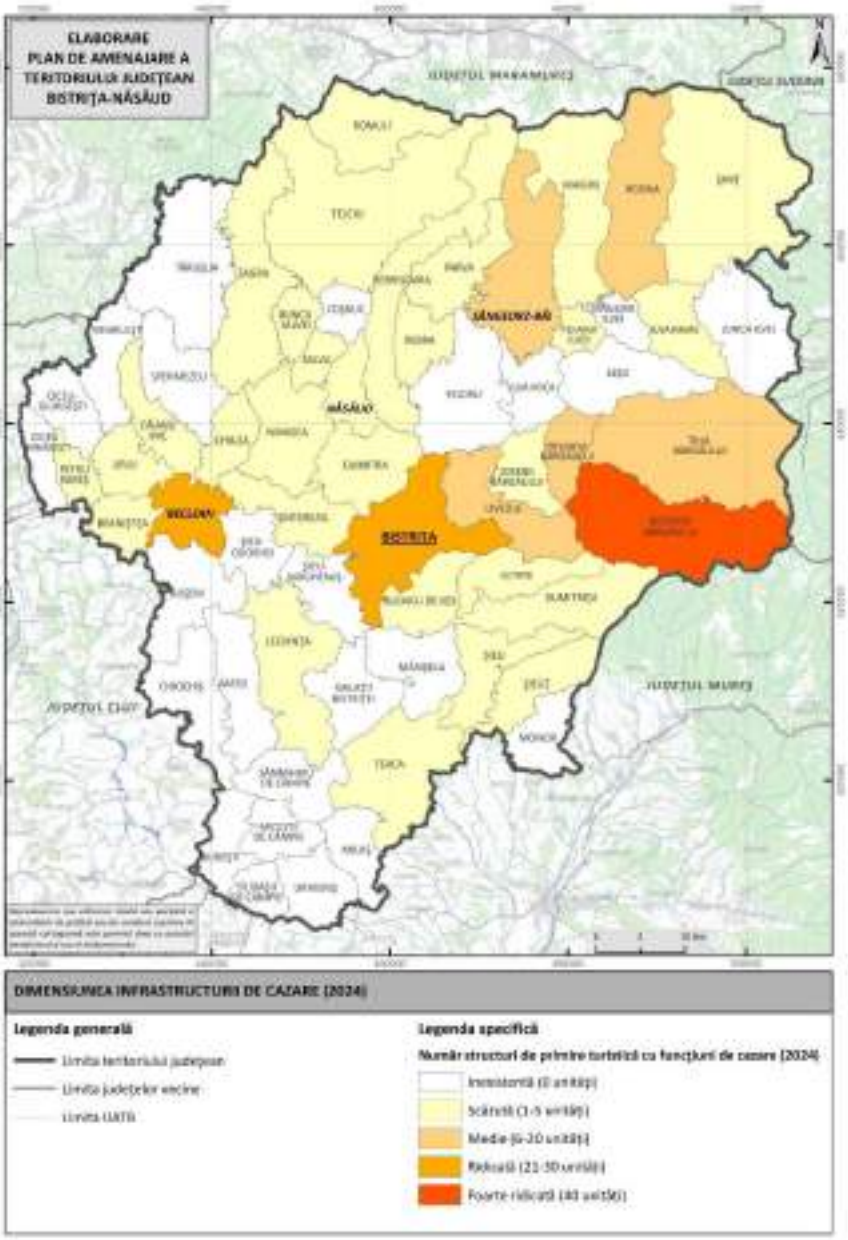

Fig. 2.12. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024

De altfel, putem remarca faptul că dimensiunea bazei materiale existente la nivelul UAT-urilor confirmă superioritatea netă a celor care dețin o concentrare ridicată a obiectivelor turistice aparținând cadrului natural (majoritatea revenind stațiunilor turistice grupate în spaţiul montan și submontan şi de contact marginal localizate în partea estică și nordică și a județului – Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Sângeorz Băi, Rodna, la care se adaugă, desigur, centrele urbane importante (Bistrița și Beclean).

La nivelul mediilor de rezidență se remarcă o puternică polarizare a bazelor de cazare, 133 (respectiv 66,83%) din cele 199 structuri de primire existente la nivelul județului fiind concentrate în 33 de UAT rurale, cu mențiunea că principala contribuție revine UAT Bistrița Bârgăului, pe teritoriul căreia este situată stațiunea Colibița (care concentrează 40 de structuri de cazare din cele 166 aferente spațiului rural bistrițean), urmată, la mare distanță, de Tiha Bârgăului (cu 11 structuri), Rodna (cu 10 structuri), Livezile (cu 8 structuri) și Prundu Bârgăului (cu 6 structuri de cazare). La polul opus se plasează o serie de UAT cu o prezență prezența redusă (Maieru – 5 structuri, Cetate, Lechința, Rebrișoara și Șanț cu 4 structuri, respectiv Parva, Șintereag și Uriu, fiecare cu câte 3 structuri), majoritatea UAT care dețin structuri de cazare situându-se în intervalul 1-2 structuri de cazare.

Centrele urbane grupează doar 66 de structuri de cazare (33,17% din totalul județean), majoritatea acestora fiind deținute de orașul Beclean (cu 29 structuri, aportul majoritar fiind adus de Stațiunea turistică Băile Figa, care concentrează cel mai ridicat număr de unități de cazare) și municipiului reședință Bistrița (25 structuri).

Evoluția numărului structurilor de cazare și media aferentă a urmat un curs ascendent constant față de valorile consemnate la nivelului primului an al intervalului de referință (2018), când ansamblul județean deținea un număr de 94 de cazare, pentru a ajunge la nivelulanul 2024 la 199 structuri (o crștere de 11,7%), mediul urban înregistrând o creștere mai moderată a numărului de unități (de la 31 structuri în 2018 la 66 în 2024) față de mediul rural (unde numărul sturcturilor de cazare a crescut de la 63 la 133, valorile ponderale urmând evoluții similare (respectiv o creștere de 112,9% în mediul urban și 111,11% în cel rural).

Remarcăm și polarizarea ridicată existentă la nivelul structurilor de cazare ale județului, practic doar 6 UAT-uri respectiv 9,67% totalul UAT-urilor din județ (3 urbane: Beclean, Bistrița și Sângeorz Băi, respectiv 3 rurale: Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului și Rodna) concentrează 46,73% din totalul structurilor de cazare de la nivel județean (respectiv 93 din totalul celor 199).

Tabel 2.3. EVOLUȚIA NUMĂRULUI STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICA CU FUNCTIUNI DE CAZARE TURISTICA PE TIPURI DE STRUCTURI LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024

UAT	ANI						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Numar						
TOTAL	**94**	**95**	**110**	**143**	**184**	**191**	**199**
BISTRITA	21	20	19	22	23	23	25
BECLEAN	3	2	3	9	14	26	29
NASAUD	3	3	3	4	4	3	2
SANGEORZ-BAI	4	5	6	7	10	10	10
TOTAL MEDIUL URBAN	**31**	**30**	**31**	**42**	**51**	**62**	**66**
BISTRITA BARGAULUI	12	16	19	28	37	39	40
BRANISTEA	:	:	:	:	1	1	1
BUDACU DE JOS	1	:	1	2	1	1	1
CAIANU MIC	1	1	5	5	6	2	2
CETATE	2	2	3	2	3	3	4
CHIUZA	2	2	2	2	2	3	3
CICEU-MIHAIESTI	1	:	:	:	:	:	:
DUMITRA	:	:	2	1	1	1	1
DUMITRITA	1	:	:	:	:	1	1
ILVA MARE	:	:	:	:	1	1	1
JOSENII BARGAULUI	2	1	1	1	1	1	1
LECHINTA	1	1	3	4	3	4	4
LIVEZILE	2	2	3	5	5	6	8
LUNCA ILVEI	1	1	1	1	1	1	:
MAGURA ILVEI	1	1	:	:	:	:	:
MAIERU	1	1	1	3	4	5	5
NIMIGEA	:	:	:	:	1	1	1
PARVA	1	2	2	3	3	3	3
PETRU RARES	:	:	:	:	1	1	1
POIANA ILVEI	2	2	2	2	2	2	1
PRUNDU BARGAULUI	4	4	4	4	4	5	6
REBRA	:	:	:	:	1	1	1
REBRISOARA	2	2	1	1	3	3	4
RODNA	5	5	6	6	10	10	10
ROMULI	1	1	1	1	2	3	4
RUNCU SALVEI	:	:	:	1	1	1	1
SALVA	:	:	:	:	2	2	2
SANT	3	4	4	5	4	4	4
SIEU	:	1	1	2	1	1	1
SIEU-MAGHERUS	1	1	:	:	:	:	:
SIEUT	:	:	1	1	1	1	1

SINTEREAG	1	1	1	3	3	2	3
TEACA	2	1	1	2	2	2	1
TELCIU	3	3	3	3	4	3	2
TIHA BARGAULUI	8	8	8	11	12	11	11
URIU	2	2	3	2	9	3	3
ZAGRA	:	:	:	:	1	1	1
TOTAL MEDIUL RURAL	**63**	**65**	**79**	**101**	**133**	**129**	**133**

Sursa: INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA, 2025

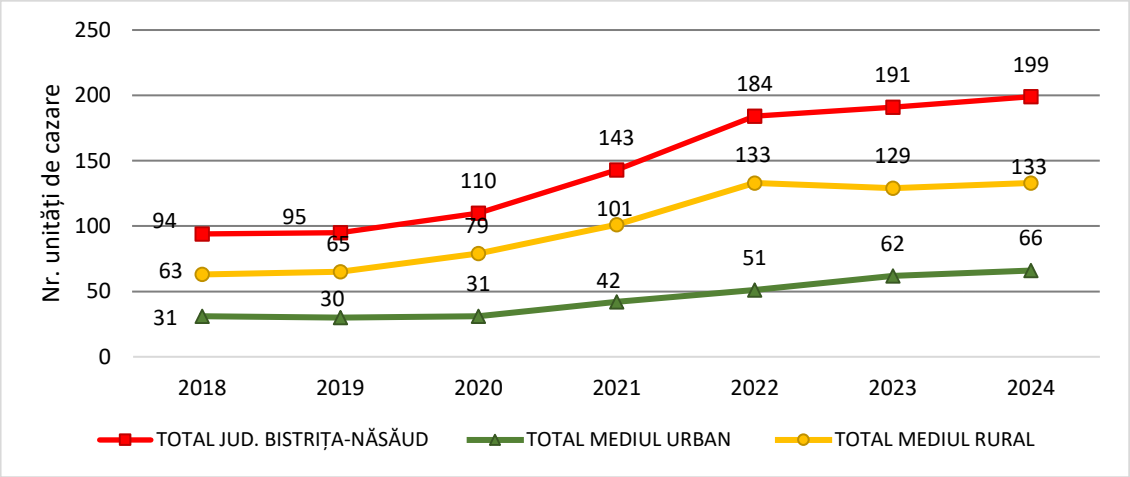

Fig. 2.13. EVOLUȚIA NUMĂRULUI STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICA CU FUNCTIUNI DE CAZARE TURISTICA DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Exceptând UAT Bistrița Bârgăului și Beclean (preponderent prin satul apaținător Figa, care ”găzduiește stațiunea omonimă) care concentrează, grație funcției turistice, cel mai ridicat număr de structuri de primire cu funcțiuni de cazare - 40, din care stațiunii Figa îi revin 29), municipiul Bistrița deține, firesc, cel mai ridicat număr de structuri de cazare în anul 2024 la scara mediului urban bistrițean - 25 unități din totalul celor 66 din mediul urban, respectiv 199 din totalul județean, o valoare mai ridicată față anii 2018 (21 unități), 2019 (20 unități), respectiv 2020 (19, urmare a sistării activității unor structuri hoteliere pe fondul restricțiilor induse de pandemia COVID-19). Celelalte oraşe sunt plasate la distanță mare în această ierarhie (Sângeorz Băi cu 10 structuri și Năsăud cu doar 2 unități), în timp ce UAT Bistrița Bârgăului grupează 40 de structuri.

Distribuţia celor 199 structuri de cazare existente pe raza județului Bistrița-Năsăud pe tipuri de structuri regăsite în statisticile oficiale ale INS la nivelul anului 2024 relevă existența unui număr de 15 hoteluri, cu o evoluție constantă în fiecare an al intervalului de analiză, exceptând

anul 2020, marcat de pandemia CoV-SARS2, când au rămas în funcțiune doar 12 unități hoteliere (fapt care relevă că efectele pandemiei au fost depășite de majoritatea unităților hoteliere).

Majoritatea hotelurilor, mai exact 14 din totalul celor 15 (respectiv o pondere de 93,33% din totalul unităților hoteliere existente la nivel județean) sunt grupate în municipiul reședință de județ (Bistrița, cu 11 hoteluri) și UAT Bistrița Bârgăului (mai exact stațiunea turistică Colibița, care deține 3 structuri hoteliere, aceasta fiind singura UAT rurală care deține astfel de structuri de cazare), urmate la mare distanță de stațiunea turistică Sângeorz Băi care deține o singura structura funcțională de acest tip.

Alături de structurile hoteliere, oferta de cazare a județului Bistrița-Năsăud aferentă ultimului an al intervalului de referință (2024) mai include:

- 50 de structuri de tip *apartamente și camere de închiriat* (structură aparută doar în anul 2021 în oferta de cazare a județului), cele mai multe fiind regăsite în UAT Becelan (24 structuri), Bistrița Bârgăului (12) și Sângeorz Băi (4) etc.;

- *vile turistice*, în număr de 2, regăsite raza UAT Bistrița și Sângeorz Băi;

- *camping* – o singură structură de acest tip localizată în Uriu;

- *căsuțe turistice,* respectiv o singură astfel de structuri de cazare localizată în UAT Bistrița Bârgăului - Colibița;

- 1 structură de tip tabără de elevi si prescolari localizată în Sângeorz Băi;

- cele 11 *pensiuni turistice* completează tabloul structurilor de primire cu funcțiuni de cazare regăsite în oferta județului Bistrița-Năsăud (o valoare relativ constantă pe toată durata intervalului de referință), marea majoritate a acestora (mai exact 7) fiind amplasate în municipiul Bistrița, în timp ce UAT Beclean, Năsăud, Sângeorz Băi și Rebrișoara dețin câte o singură astfel de structură;

- 120 *pensiuni agroturistice* (care au înregistrat o creștere constantă în intervalul analizat de la valoarea de referință de 55 structuri consemnate în 2018), diseminate în nu mai puțin de 35 UAT bistrițene, cele mai multe astfel de structuri fiind amplasate zona rural-montană sau submontană a județului, inclusiv de contact marginal sau de zonele de culoar, unele chiar în UAT-uri situate proximitatea principalelor centre urbane. Astfel, UAT Bistrița Bârgăului este posesoarea celor mai multe astfel de structuri (24), urmată la mare distanță de UAT Tiha Bârgăului (11) și de Rodna (9 structuri), respectiv Prundu Bârgăului, Livezile (fiecare cu 6 structuri), Maieru (cu 4 structuri), Cetate, Chiuza, Lechința, Parva, Rebrișoara, Romuli, Șanț, Șintereag (câte 3 fiecare), Căianu Mic, Salva și Uriu (câte 2 fiecare), ”plutonul” UAT cu câte o

signură astfel de structură înglobând UAT Bistrița, Năsăud, Sângeorz Băi, Braniștea, Budacu de Jos, Dumitra, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Nimigea, Poiana Ilvei, Rebra, Runcu Salvei, Șieu, Șieuț, Teaca, Telciu și Zagra.

Tabel 2.4. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE TURISTICĂ DIN JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN INTERVALUL 2018-2024

Tipuri de structuri de primire turistica	**Ani**						
	Anul 2018	**Anul 2019**	**Anul 2020**	**Anul 2021**	**Anul 2022**	**Anul 2023**	**Anul 2024**
	Numar						
Total	94	95	110	143	184	191	199
Hoteluri	16	15	12	15	16	15	15
Hosteluri	1	1	:	:	:	:	:
Apartamente si camere de inchiriat	:	:	:	16	27	49	50
Moteluri	3	2	1	1	1	:	:
Vile turistice	1	2	3	3	3	2	2
Cabane turistice	6	6	7	7	8	9	8
Bungalouri	:	:	:	:	7	:	:
Campinguri	:	:	:	:	:	1	1
Casute turistice	:	:	1	1	1	1	1
Tabere de elevi si prescolari	1	1	1	1	1	1	1
Pensiuni turistice	11	11	12	13	10	10	11
Pensiuni agroturistice	55	57	73	86	110	103	110

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

2.7.3. Capacitatea de cazare turistică existentă

Structura capacității de cazare turistică din unitățile de primire cu funcțiuni de cazare din județul Bistrița-Năsăud evidențiază atât trăsături evolutive comune cu cele consemnate la nivelul altor județe sau chiar al țării, cât și o distribuție spațială dstincte, observabile atât la nivelul unităților administrativ-teritoriale, cât și în raport cu mediul de locuire (urban/rural).

Capacitatea de cazare a cunoscut o evoluție ascedentă pe întreaga durată a intervalului de referință (2018-2024), prima parte a intervalului (2018-2019) fiind marcată de o creștere numărul locurilor disponibile de la 3364 în 2018 la 4572 în 2024 (respectiv o creștere de 35,9%), trend neafectat, la scara ansamblului județean, nici măcar de restricțiile induse de criza sanitare din perioada pandemiei COVID-19, an în care s-a reușit menținerea, practic, a locurilor de cazare disponibile (3449 locuri în anul 20149, respectiv 3453 locuri în anul 2020).

La nivelul mediilor de rezidență, situația cunoscut o nuanțare în raport cu specificul evolutiv al ansamblului județean în cazul mediului urban, unde, în anul 2020, s-a consemnat un ușor reflux al locurilor de cazare disponibile față de anul precedent (de la 2135 în 2019 la 2110 locuri în 2020), pentru ca începând cu anul 2021 acest indicator să se repoziționeze pe un trend ascendent, numărul locurilor de cazare crescând la 2378 locuri în 2021, la 2530 locuri în 2022 (trendul întrerupt în anul 2023 de un ușor recul cauzat de sistarea activității unei unități hoteliere), respectiv 2457 locuri în anul 2024, valoare care reprezintă un maxim istoric al perioadei de referință.

La nivelul anului 2024, locurile de cazare puse la dispoziția turiștilor sunt concentrate în proporţie de 53,74% în mediul urban (2457 locuri de cazare dintr-un total din 4572 existente la scara ansamblului județean), dintre UAT-urile care grupează cel mai ridicat număr de locuri de cazare detașându-se pe de o parte municipiul reședință de județ Bistrița (care concentrează 1328 locuri de cazare, respectiv 29,04% din totalul județean și 54,04% din totalul ocurilor disponibile în mediul urban, grație funcției administrative, a vizibilității și atractivității induse de evenimentele culturale și sportive) și UAT pe raza cărora funcționează stațiunile turistice consacrate ale județului, care dețin o ofertă atractivă diversă, complexă și complementară (în care resursele hidrominerale terapeutice destinate agrementului nautic, completate de cele bioclimatice, cu un grad de atractivitate cert): Bistrița Bârgăului – stațiunea turistică Colibița (789 locuri), Sângeorz Băi (689 locuri) și Beclean - stațiunea Băile Figa (402), cele patru UAT cumulând împreună nu mai puțin de 3209 locuri, respectiv 70,18% din totalul locurilor disponibile existente în județ, cele trei UAT urbane (Bistrița, Sângeorz Băi și Beclean) grupând 2419 locuri, respectiv 98,45^ din locurile disponibile în mediul urban și 52,09% din totalul locurilor grupate în mediul urban al județului. Cel de-al patrulea centru urban al județului, Năsăud, deține un număr și o pondere sensibil mai reduse în raport cu contingentul de centre urbane menționat cele 38 de locuri reprezentând o pondere de doar 1,54^ din locurile de cazare din urban, respectiv 0,83% din totalul județean, valori care îl poziționează în segmentul inferior al prezentei ierarhii.

Spațiul rural bistrițean grupează un număr semnificativ de locuri de cazare (2155 locuri, respectiv 47,13% din totalul județean), cele mai bine poziționate dintre UAT rurale fiind Bistrița Bârgăului (789 locuri, valoare care o plasează pe locul secund în ierarhia județeană după municipiul Bistrița), Tiha Bârgăului (203 locuri), Rodna (152 locuri), Șanț (134 locuri), grație localizării lor în spațiul rural montan al județului, ”depozitar” al celor mai variate și valoroase resurse naturale cu caracter morfologic și peisagistic, având totodată, în unele cazuri, o densitate

ridicată a resurselor cu valoare etnoculturală și istorică deosebită. Aceste atribute conferă zonei un potențial turistic ridicat, făcând-o una dintre destinațiile predilecte pentru activități recreativ-agrementale. Localitățile situate în acest areal au reușit, într-o mai bună măsură, să-și adapteze oferta turistică în concordanță cu dinamica cererii – aflată într-o continuă creștere și diversificare – prin extinderea capacităților de cazare și prin îmbunătățirea constantă a calității serviciilor oferite, atât în ceea ce privește alimentația publică, cât și opțiunile de agrement și divertisment. În prezent, aceste zone pun la dispoziția vizitatorilor un număr considerabil de locuri de cazare, preponderent în structuri de primire de tip pensiuni agroturistice și, într-o măsură mai redusă, în cabane turistice.

Pe de altă parte, există o serie de UAT care dispun de un număr relativ ridicat de locuri de cazare - peste media înregistrată la nivelul spațiului rural, avantaj care se datorează în principal poziționării lor strategice, fie de-a lungul unor importante axe de circulație și tranzit, fie în proximitatea municipiului Bistrița sau a stațiunilor turistice consacrate sau chiar în lungul unor căi și/sau noduri de comunicație importante, factori ce le conferă o vizibilitate crescută și o accesibilitate sporită.

Astfel, aceste localități devin destinații preferate pentru un segment semnificativ de turiști, care aleg cazarea în zonă datorită apropierii de punctele de interes major. Unele UAT se situează la contactul cu spațiul montan, ceea ce le transformă în puncte de plecare strategice sau porți de acces către destinațiile montane populare. În plus, anumite localități beneficiază de resurse hidrominerale cu potențial curativ și de un patrimoniu cultural, material și imaterial valoros, elemente care le sporesc atractivitatea și susțin dezvoltarea infrastructurii turistice.

Cu toate acestea, UAT din această categorie se poziționează la o distanță apreciabilă în privința numărului de locuri deținute în raport cu triada din fruntea ierarhiei menționată anterior: Livezile (91 locuri), Prundu Bârgăului (73 locuri), Rebrișoara (65 locuri), Romuli (64 locuri), Cetate (58 locuri), Maieru (56 locuri), Căianu Mic (49 locuri), Telciu (45 locuri), Lechința (44 locuri), Chiuza, Parva și Uriu (fiecare cu 32 locuri) și Șintereag (26 locuri).

Un număr mai redus de locuri de cazare (sub 20 de locuri) se regăsește în cadrul unei alte categorii de UAT rurale (16 la număr), situate preponderent în zonele deluroase joase/colinare ale județului, fiind posesoare ale unor resurse morfologice mai puțin spectaculoase sau variate, iar în unele cazuri, dispun de un patrimoniu cultural – material și imaterial – mai slab diversificat sau insuficient conservat, ceea ce limitează potențialul de atracție turistică și dezvoltarea unor capacități de cazare mai ample: Teaca (17 ocuri), Dumitrița și Salva

(fiecare cu 14 locuri), Nimigea (13 locuri), Budacu de Jos și Rebra (12 locuri), I lva Mare, Piana Ilvei, Runcu Salvei, Șieu, Șieuț și Zagra (10 locuri), Josenii Bârgăului și Petru Rareș (8 locuri) ș, respectiv Braniștea și Dumitra (6 locuri).

Majoritatea locurilor de cazare din UAT-urile rurale menționate sunt puse la dispoziția turiștilor prin structuri de tip pensiune turistică sau agropensiune de mici dimensiuni. Specificitatea acestora — dată de caracteristicile constructive, de organizarea flexibilă și de modul eficient de gestionare a activităților — le conferă o funcționalitate ridicată și o eficiență operațională sporită reușind să se adapteze mai ușor la cerințele diverse ale pieței turistice, oferind servicii personalizate într-un cadru autentic și ospitalier.

Tabel 2.5. CAPACITATEA DE CAZARE (NUMĂR LOCURI ÎN UNITĂŢI DE CAZARE) LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL ANULUI 2024

Dimensiunea structurilor de cazare turistică	**Institutul Naţional de Statistică (2024)**
Inexistentă *(0 locuri)*	BUDEŞTI, CHIOCHIŞ, CICEU-GIURGEŞTI, CICEU-MIHAIESTI, COŞBUC, FELDRU, GALAŢII BISTRIŢEI, ILVA MICA, LEŞU, LUNCA ILVEI, MAGURA ILVEI, MATEI, MĂRIŞELU, MICEŞTII DE CÂMPIE, MILAŞ, MONOR, NEGRILEŞTI, NUŞENI, SÂNMIHAIU DE CÂMPIE, SIEU-MAGHERUS, SILIVAŞU DE CÂMPIE, SPERMEZEU, ŞIEU-ODORHEI, TÂRLIŞUA, URMENIŞ **Total: 25 UAT cu 0 locuri cazare**
Foarte scăzută *(1-24 locuri)*	BRANISTEA (6 locuri), DUMITRA (6 locuri), JOSENII BARGAULUI (8 locuri), PETRU RARES (8 locuri), ILVA MARE (10 locuri), POIANA ILVEI (10 locuri), RUNCU SALVEI (10 locuri), SIEU (10 locuri), SIEUT (10 locuri), ZAGRA (10 locuri), BUDACU DE JOS (12 locuri), REBRA (12 locuri), NIMIGEA (13 locuri), DUMITRITA (14 locuri), SALVA (14 locuri), TEACA (17 locuri) **Total: 170 locuri distribuite în 16 UAT**
Scăzută *(25-49 locuri)*	SINTEREAG (26 locuri), CHIUZA (32 locuri), PARVA (32 locuri), URIU (32 locuri), NASAUD (38 locuri), LECHINTA (44 locuri), TELCIU (45 locuri), CAIANU MIC (49 locuri) **Total: 298 locuri distribuite în 8 UAT**
Medie *(50-150 locuri)*	MAIERU (56 locuri), CETATE (58 locuri), ROMULI (64 locuri), REBRISOARA (65 locuri), PRUNDU BARGAULUI (73 locuri), LIVEZILE (91 locuri), SANT (134 locuri), **Total: 541 locuri distribuite în 7 UAT**
Ridicată *(200-699 locuri)*	RODNA (152 locuri), TIHA BARGAULUI (203 locuri), BECLEAN (402 locuri), SANGEORZ-BAI (689 locuri) **Total: 1446 locuri distribuite în 4 uat**
Foarte ridicată *(700-1328 locuri)*	BISTRITA BARGAULUI (789 locuri), BISTRIȚA (1328 locuri) **Total: 2177 locuri distribuite în 2 UAT**
TOTAL	**4572 locuri cazare grupate în 37 UAT**

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Tabel 2.6. EVOLUTIA CAPACITATII DE CAZARE TURISTICA EXISTENTA (NUMĂRULUI LOCURILOR DE CAZARE) LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024

Localitati	ANI						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Locuri						
TOTAL	**3364**	**3449**	**3453**	**4042**	**4543**	**4499**	**4572**
BISTRITA	1291	1280	1195	1274	1298	1318	1328
BECLEAN	92	64	72	221	302	349	402
NASAUD	36	33	55	83	89	73	38
SANGEORZ-BAI	743	758	788	800	841	711	689
MEDIUL URBAN	**2162**	**2135**	**2110**	**2378**	**2530**	**2451**	**2457**
BISTRITA BARGAULUI	189	304	453	602	774	765	789
BRANISTEA	:	:	:	:	6	6	6
BUDACU DE JOS	8	:	8	28	12	12	12
CAIANU MIC	28	28	28	28	49	49	49
CETATE	32	32	40	34	52	52	58
CHIUZA	20	20	20	20	20	32	32
CICEU-MIHAIESTI	10	:	:	:	:	:	:
DUMITRA	:	:	17	6	6	6	6
DUMITRITA	10	:	:	:	:	14	14
ILVA MARE	:	:	:	:	10	10	10
JOSENII BARGAULUI	16	8	8	8	8	8	8
LECHINTA	22	22	38	44	22	44	44
LIVEZILE	18	18	28	61	61	73	91
LUNCA ILVEI	20	20	20	20	21	18	:
MAGURA ILVEI	8	8	:	:	:	:	:
MAIERU	10	10	10	34	44	56	56
NIMIGEA	:	:	:	:	13	13	13
PARVA	10	20	20	32	32	32	32
PETRU RARES	:	:	:	:	8	8	8
POIANA ILVEI	30	30	30	30	30	30	10

PRUNDU BARGAULUI	51	53	51	59	49	61	73
REBRA	:	:	:	:	12	12	12
REBRISOARA	31	31	14	14	30	27	65
RODNA	97	91	103	103	155	151	152
ROMULI	16	16	16	16	32	48	64
RUNCU SALVEI	:	:	:	10	10	10	10
SALVA	:	:	:	:	14	14	14
SANT	120	142	134	157	134	134	134
SIEU	:	8	8	18	10	10	10
SIEU-MAGHERUS	76	76	:	:	:	:	:
SIEUT	:	:	10	10	10	10	10
SINTEREAG	13	14	16	26	26	16	26
TEACA	22	16	24	36	36	29	17
TELCIU	67	67	67	67	77	67	45
TIHA BARGAULUI	258	260	152	181	192	182	203
URIU	20	20	28	20	39	39	32
ZAGRA	:	:	:	:	19	10	10
MEDIUL RURAL	**1202**	**1314**	**1343**	**1664**	**2013**	**2048**	**2115**

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

La scara ansamblului județean, intervalul 2018-2024 relevă o evoluție oscilatorie a capacității de cazare, cu un trend general ascendent (întrerupt în anul de ”sincopa” generalizată indusă de impactul COVID 19, din fericire depășită în anul imediat următor când indicatorul relevă o revenire consistentă, ajungând la o valoare de 4042 locuri față de cele 3449 consemnate în anul 2019, respectiv o creștere cu 17,19%), numărul total al locurilor de cazare urcând de la 3364 în anul 2018 la un maxim de 4572 locuri în anul 2023 (o creștere de 35,9%).

În dreptul majorității UAT-urilor bistrițene s-a consemnat un trend ascendent al acestui indicator, creșteri mai consistente înregistrând UAT Beclean (de la 92 locuri în 2018 la 402 locuri în 2024), dintre localitățile cu statut urban, respectiv Bistrița Bârgăului (de la 189 locuri în 2018 la 789 locuri în 2024), Livezile (de la 18 locuri în 2018 la 91 în 2024) și Rodna (de la 97 la 152), pentru cele rurale.

Au existat și UAT care nu au urmat acest ”model” evolutiv, numărul locurilor de cazare deținute urmând o evoluție ușor descendentă, insuficientă însă pentru a deturna creștere de

ansamblu consemnată la nivelul perioadei de referință (2018-2024) la toate nivelurile (județean, mediul urban și mediul rural). Scăderile numărului locurilor de cazare puse la dispoziția turiștilor consemnate în dreptul unora (puține) dintre UAT bistrițene se datorează unor sistări – definitive sau temporare – ale unor structuri de primire și/sau a ajustărilor funcționale la care au fost nevoiți să recurgă o serie dintre cele rămase pentru a putea depăși urmările pandemiei COVID 19 și a încerca să se adapteze rigorilor unei piețe și cereri turistice în continuă schimbare. Scăderile cele mai consistente sunt consemnate în dreptul UAT Sângeorz Băi (de la 841 locuri în 2022 la 689 locuri în 2024), Tiha Bârgăului (de la 260 locuri în 2019 la 152 locuri în 2020, ulterior fiind reluată treptat creșterea, fără a atinge însă valoarea din perioada prepandemică) și Telciu (de la 77 locuri în 2022 la 45 locuri în 2024)

Pe fondul celor menționate, remarcăm, pe de o parte, apariția în ultimii ani a ofertei de cazare (structuri și, implicit, locuri de cazare) într-o serie de UAT care nu au deținut anterior asemenea structuri (Șieu din 2019, Dumitra și Șieuț din 2020, Runcu Salvei din 2021, Braniștea, Ilva Mare, Nimigea, Petru Rareș, Rebra, Salva și Zagra din anul 2022, Dumitrița din 2023), iar pe de altă parte, dispariția de pe tabloul ofertei de profil a unor unități de cazare și, implicit, a unor locuri de cazare în câteva UAT-uri (Ciceu-Mihăești din 2019, Măgura Ilvei și Șeu Măgheruș din 2020, Lunca Ilvei din 2024).

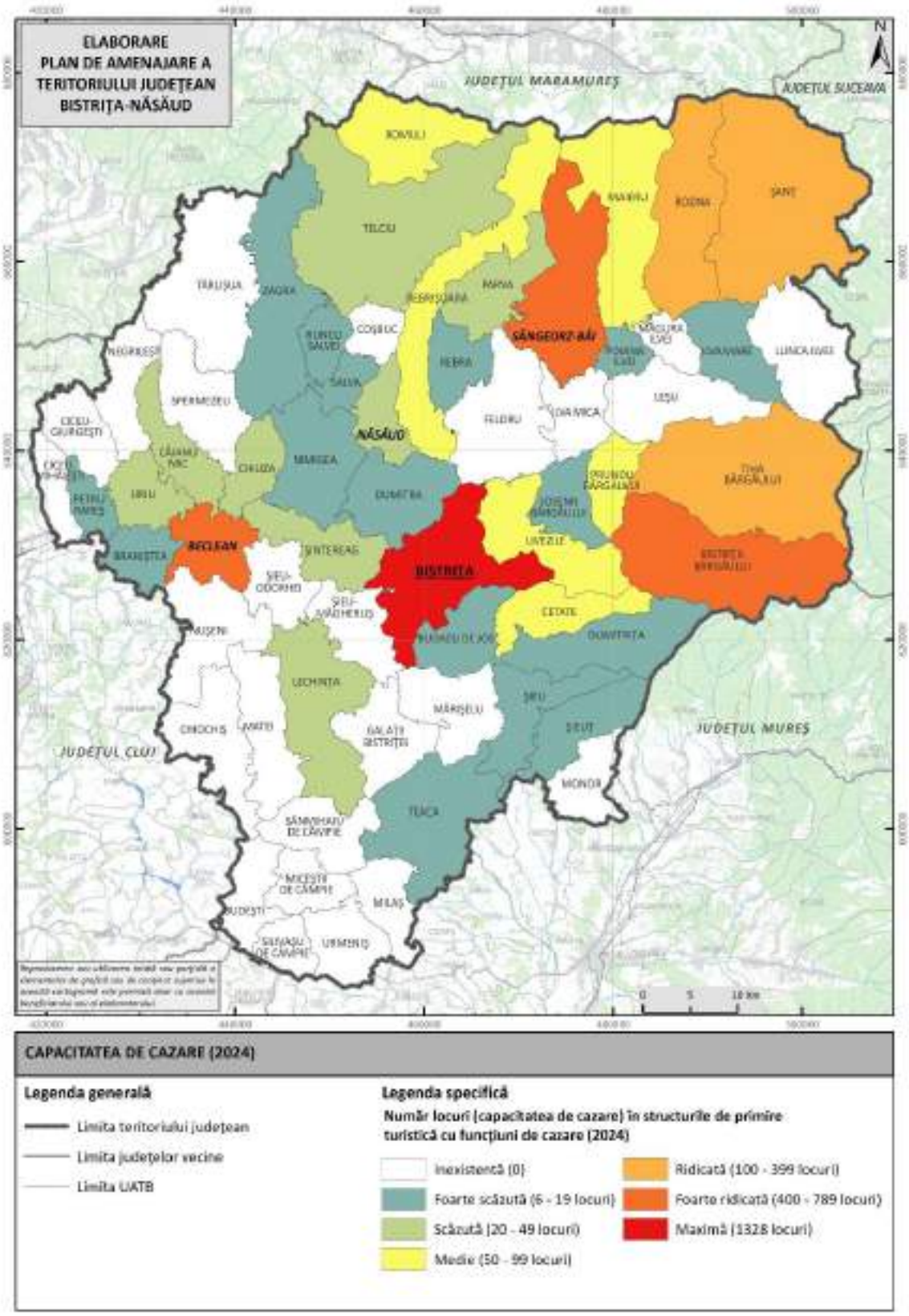

Fig. 2.14. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A LOCURILOR DE CAZARE DIN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT-URILOR, ÎN ANUL 2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Majoritatea locurilor de cazare puse la dispoziția turiștilor cadrul diferitelor tipuri de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare regăsite în oferta de profil a județului Bistrița-Năsăud au consemnat evoluții oscilatorii în intervalul 2018-2023 – cu valori variabile, atât la nivelul cifrelor absolute, cât și al ponderilor deținute la scara ansamblului județean, însă înscrise pe un trend de ansamblu pozitiv - mai reduse sau moderate (hoteluri, tabere de elevi și preșcolari, pensiuni turistice și agroturistice, cabane turistice) sau mai ridicate (vile turistice).

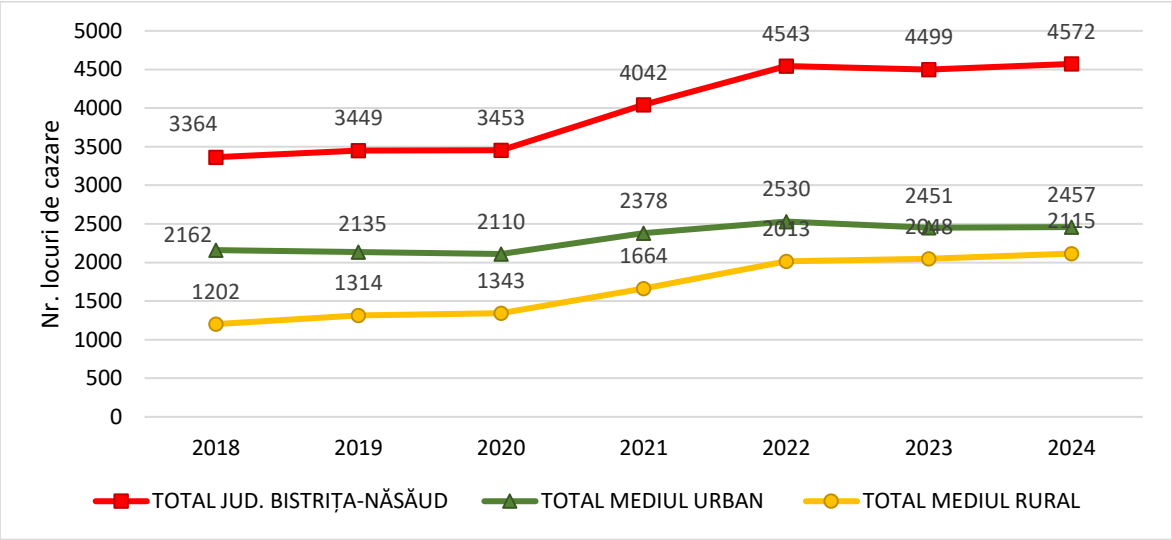

Fig. 2.15. EVOLUȚIA CAPACITĂȚII DE CAZARE (NR. LOCURI) ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN INTERVALUL 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Pe acest fond, principalele beneficiare ale creșterii numărului de locuri puse la dispoziția turiștilor sunt categoria pensiunilor agroturistice (de la 798 locuri în 2018 la 1477 locuri în 2023) și a structurilor de tip apartamente și camere de închiriat (de la 267 în 2021 la 693 locuri 2023), pentru ca numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor să înregistreze diminuări variabile la nivelul hotelurilor (de la 1914 în 2022 la 1668 locuri), cabanelor turistice (de la 203 locuri în 2023 la 190 locuri în 2024), vilelor turistice (de la 74 locuri în 2022 la 39 în 2023 și 2024) etc. Alte categorii de cazare regăsite în oferta județului au consemnat evoluții relativ constante (căsuțe turistice, tabere elevi și preșcolari) sau oscilații variabile în sens pozitiv (hoteluri, pensiuni turistice) sau negativ (campinguri, vile).

De menționat și apariția în tabloul tipurilor de structuri de cazare din județ a categoriei apartamente și camere de închiriat (începând cu anul 2021, cu evoluție rapidă în decursul următorilor doi ani, respectiv de la 267 locuri în 2021 la 693 locuri în 2024), dar și dispariția din

ofertă, începând cu anul 2020 a categoriei hostel și din anul 2023 a categoriei aferente motelurilor.

Tabel 2.7. EVOLUŢIA CAPACITĂȚII DE CAZARE (NUMĂRULUI LOCURILOR DE CAZARE) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN PERIOADA 2018-2024

Tipuri de structuri de primire turistica	**ANI**						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Locuri						
Total	**3364**	**3449**	**3453**	**4042**	**4543**	**4499**	**4572**
Hoteluri	1795	1837	1650	1780	1814	1708	1668
Hosteluri	15	15	:	:	:	:	:
Apartamente si camere de inchiriat	:	:	:	267	447	657	693
Moteluri	136	86	40	40	40	:	:
Vile turistice	25	41	71	71	74	39	39
Cabane turistice	169	169	179	179	189	203	190
Bungalouri	:	:	:	:	19	:	:
Campinguri	:	:	:	:	:	19	12
Casute turistice	:	:	24	24	24	24	24
Tabere de elevi si prescolari	114	116	116	118	135	135	135
Pensiuni turistice	312	318	353	366	325	315	334
Pensiuni agroturistice	798	867	1020	1197	1476	1399	1477

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Chiar dacă evoluția numărului de locuri de cazare aferente structurilor de primire de tip hotelier nu a cunoscut creșteri substanțiale, ci mai degrabă a urmat un curs fluctuant (de la 1795 locuri în 2018 la 1814 locuri în 2022, acesta reprezentând maximul atins în intervalul analizat, cu sincopa negativă consemnată în anul pandemic 2020 și în ultimii doi ani 2023-2024, când s-au consemnat din nou scăderi), acestora le revine, detașat și firesc, am spune, cel mai ridicat număr de locuri de cazare și la nivelul anului 2024, în pofida unui recul față valorile maximale aferente anului precedent (1668 locuri din totalul de 4572 la nivelul județului și valoarea ponderală cea mai ridicată, respectiv 35,48% din totalul județean), secondată cu valori apropiate de categoria pensiuni agroturistice (1477 locuri, respectiv 32,30%).

Valorile aferente primelor două categorii menționate consemnate la nivelul anului 2024 (ultimul al intervalului de referință) se poziționează la mare distanță de celelalte tipuri de structuri plasate pe următoarele patru locuri ale prezentei ierarhii ierarhii (ca valori absolute și ponderale, deopotrivă): apartamente si camere de inchiriat (693 locuri, respectiv 15,15% din totalul județean), pensiuni turistice (334 locuri, respectiv 7,30%), cabane turistice (190 locuri,

respectiv 4,15%) și categoria tabere elevi și preșcolari (135 locuri, respectiv 2,95% din totalul județean).

Celelalte tipuri de structuri regăsite în oferta de cazare a județului Bistrița-Năsăud la nivelul anului 2024 însumează doar 75 locuri de cazare, respectiv o pondere doar 1,64,26% din totalul locurilor de cazare existente la nivel întregului județ (4572 locuri). Dintre acestea, structurilor de primire turistică de tip vilă turistică le revine 39 locuri (0,85% din totalul județean), căsuțe turistice (24 locuri, respectiv 0,52%) și camping (12 locuri, respectiv 0,26% din total).

2.7.4. Mărimea medie a infrastructurii de cazare

Dimensiunea bazei de cazare, definită prin numărul structurilor de primire turistică și prin capacitatea acestora (numărul total de locuri disponibile), reprezintă un indicator central în evaluarea potențialului turistic al fiecărei UAT din județul Bistrița-Năsăud. Acest indicator reflectă atât mărimea medie a infrastructurii de cazare, cât și modul în care resursele turistice sunt distribuite, utilizate și valorificate în teritoriu.

Analiza acestei dimensiuni permite estimarea capacității de atragere și menținere a unui flux turistic constant, aspect esențial pentru păstrarea calității serviciilor și pentru maximizarea beneficiilor economice la nivel local. Informațiile obținute sprijină fundamentarea deciziilor strategice privind dezvoltarea turismului, facilitând prioritizarea investițiilor și identificarea celor mai eficiente direcții de acțiune în amenajarea turistică a teritoriului. Astfel, evaluarea capacității de cazare devine un instrument valoros atât pentru autoritățile publice responsabile de planificarea teritorială, cât și pentru investitorii privați interesați de proiecte viabile și sustenabile de valorificare a resurselor turistice.

Acest indicator relevă, la scara ansamblului județean, o valoare de 27,97 locuri/structură de primire turistică cu funcțiuni de cazare, cu o diferență semnificativă între mediul urban (34,92 locuri/structură de primire turistică) și cel rural (12,82 locuri/structură de primire turistică).

Diferența semnificativă dintre dimensiunea medie a infrastructurii de cazare din mediul urban și cea din mediul rural este generată, în principal, de structura distinctă a ofertei turistice în funcție de tipul de rezidență. În mediul urban, oferta este dominată de unități hoteliere, caracterizate prin capacități mai mari de cazare și servicii standardizate. Acestea sunt concepute pentru a răspunde cerințelor turismului de afaceri, evenimentelor și turismului de masă, ceea ce se reflectă într-un număr mediu mai ridicat de locuri de cazare per unitate și într-o ofertă robustă, adaptată unei cereri ridicate și constante. În schimb, în mediul rural

predomină pensiunile turistice și agroturistice – unități de dimensiuni reduse, cu un număr limitat de locuri, dar care oferă un nivel mai ridicat de intimitate, flexibilitate și autenticitate.

Acestea valorifică resursele naturale, patrimoniul etnocultural și gastronomia locală, fiind orientate către un turism personalizat, de tip slow travel sau recreativ, care pune accent pe experiențe locale și pe apropierea de natură.

Tabel 2.8. MĂRIMEA MEDIE A INFRASTRUCTURII DE CAZARE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

UAT	Număr locuri cazare	Număr structuri de primire turistică	Mărimea medie
BISTRITA	1328	25	53.12
BECLEAN	402	29	13.86
NASAUD	38	2	19.00
SANGEORZ-BAI	689	10	68.90
BISTRITA BARGAULUI	789	40	19.73
BRANISTEA	6	1	6.00
BUDACU DE JOS	12	1	12.00
CAIANU MIC	49	2	24.50
CETATE	58	4	14.50
CHIUZA	32	3	10.67
DUMITRA	6	1	6.00
DUMITRITA	14	1	14.00
ILVA MARE	10	1	10.00
JOSENII BARGAULUI	8	1	8.00
LECHINTA	44	4	11.00
LIVEZILE	91	8	11.38
MAIERU	56	5	11.20
NIMIGEA	13	1	13.00
PARVA	32	3	10.67
PETRU RARES	8	1	8.00
POIANA ILVEI	10	1	10.00
PRUNDU BARGAULUI	73	6	12.17
REBRA	12	1	12.00
REBRISOARA	65	4	16.25
RODNA	152	10	15.20

ROMULI	64	4	16.00
RUNCU SALVEI	10	1	10.00
SALVA	14	2	7.00
SANT	134	4	33.50
SIEU	10	1	10.00
SIEUT	10	1	10.00
SINTEREAG	26	3	8.67
TEACA	17	1	17.00
TELCIU	45	2	22.50
TIHA BARGAULUI	203	11	18.45
URIU	32	3	10.67
ZAGRA	10	1	10.00
TOTAL	**4572**	**199**	**22.97**

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

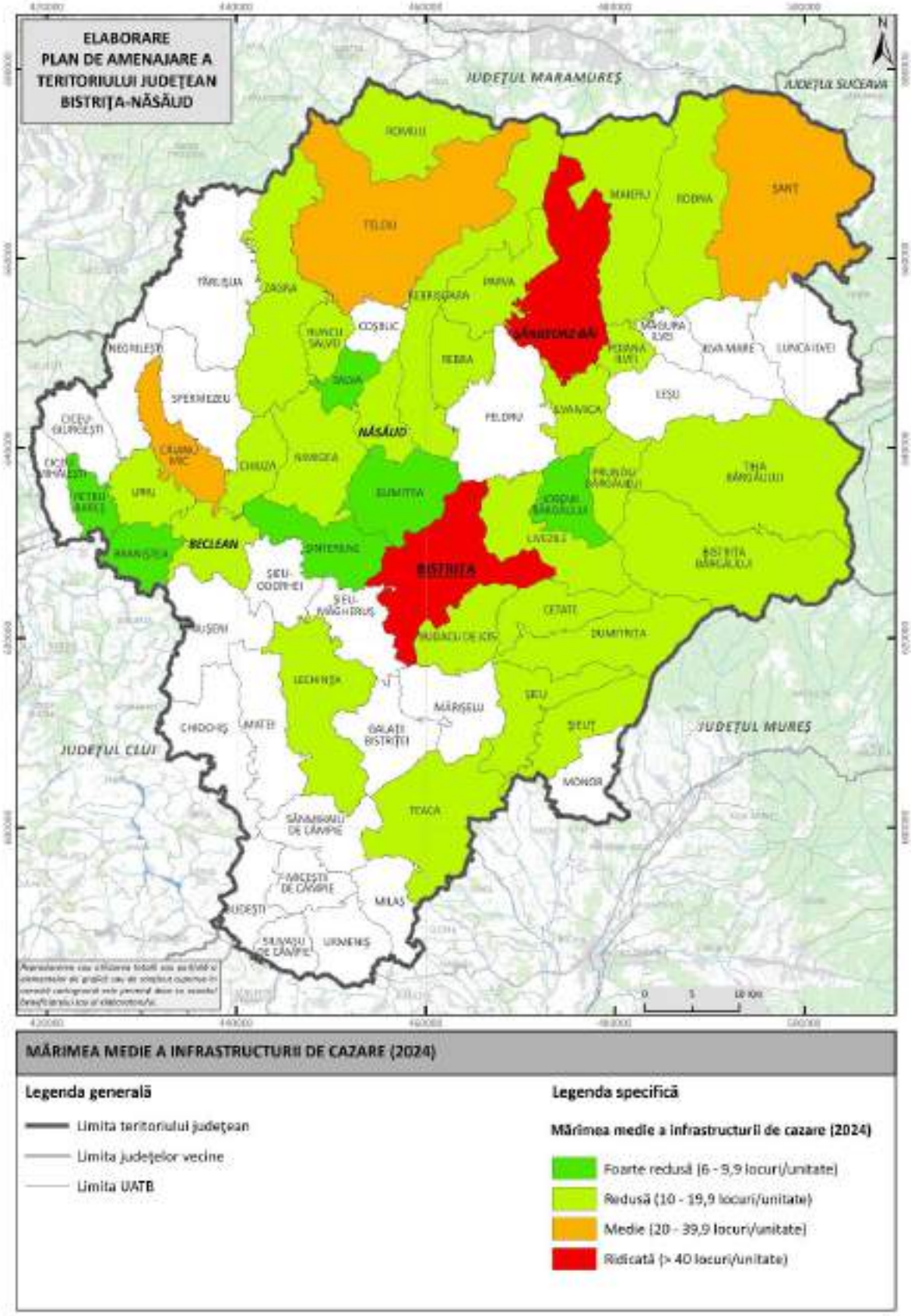

Fig. 2.16. MĂRIMEA MEDIE A STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Structurile de primire turistică de tip pensiune turistică și agroturistică sunt proiectate, în general, pentru a oferi turiștilor experiențe autentice, tradiționale și personalizate, fapt care presupune, în mod firesc, o capacitate de cazare mai redusă. Totuși, dimensiunea limitată este compensată prin valoarea adăugată adusă de interacțiunea directă cu specificul cultural, natural și gastronomic al zonei, ceea ce contribuie semnificativ la atractivitatea turismului rural.

Astfel, contrastul pronunțat dintre capacitatea de cazare din mediul urban și cea din mediul rural nu reflectă doar o diferență cantitativă, ci și diversitatea ofertei turistice la nivel județean, realitatea care impune necesitatea elaborării unor strategii de dezvoltare diferențiate, adaptate particularităților fiecărui tip de spațiu. O abordare calibrată pe profilul local poate asigura valorificarea sustenabilă și coerentă a potențialului turistic, atât în mediul urban, cât și în cel rural.

Făcând abstracţie de UAT-rile care nu dețin structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, remarcăm faptul că cea mai mare parte dintre UAT din județul Bistrița-Năsăud (33 UAT din totalul celor 37 posesoare de unități de cazare la nivelul anului 2024, respectiv 89,18% din total) se plasează sub media județeană (22,37 locuri/structură de primire turistică cu funcțiuni de cazare), aspect valabil și în cazul unora dintre centrele urbane (Năsăud – 19 locuri/structură de cazare, Beclean, cu 13,86 locuri/structură de cazare).

În categoria UAT a căror mărime medie se situează peste media județeană a spațiului rural (12,82 locuri/structură de cazare) se situează: Șanț – 33,50 locuri/structură de cazare și Căianu Mic, cu 24,50 locuri/structură de cazare Telciu – 22,50 locuri/structură de cazare, Bistrița Bârgăului – 19,73 locuri/structură de cazare, Tiha Bârgăului – 18,45 locuri/structură de cazare, Teaca – 17 locuri/structură de cazare, Romuli – 16 locuri/structură de cazare, Rodna 15,2 locuri/structură de cazare, Cetate – 14,50 locuri/structură de cazare, Dumitrița – 14 locuri/structură de cazare și Nimigea 13 locuri/structură de cazare.

În topul UAT din cadrul prezentei ierarhii, cu valori peste media județeană, regăsim două UAT cu statut urban (Sângeorz Băi – 68,90 locuri/structură de cazare și Bistrița – 53,12 cu locuri/structură de cazare), respectiv două UAT din mediul rural (Șanț – 33,50 locuri/structură de cazare și Căianu Mic, cu 24,50 locuri/structură de cazare).

2.8. Circulaţia turistică la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud în intervalul 2018-2024

Analiza circulației turistice derulate perioada 2018–2024 în județul Bistrița-Năsăud are la bază datele statistice oficiale furnizate de Institutul Național de Statistică, disponibile prin platforma INS TEMPO ONLINE, focusându-se asupra numărului de sosiri în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare, respectiv asupra persoanelor care au ales să apeleze la un serviciu de cazare pentru cel puțin o noapte în cadrul unei structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare situată în afara localității de domiciliu sau reședință. Este important de subliniat că aceste statistici nu includ vizitatorii care utilizează reședințe secundare private, zone de agrement informale sau alte tipuri de spații de cazare neînregistrate oficial. Din acest motiv, analiza reflectă exclusiv segmentul de turism formal, ”înregimentat” și reglementat statistic, oferind o imagine parțială, dar totodată relevantă, asupra dinamicii oficiale a fenomenului turistic din județ.

2.8.1. Sosiri ale turiştilor în structurile de primire turistice cu funcţiuni de cazare

Numărul total al sosirilor de turiști consemnate în structurile de primire turistică din județul Bistrița-Năsăud a relevat, în anul 2024, o valoare de 119063 persoane. Evoluția acestui indicator în intervalul 2018–2024 evidențiază o ușoară creștere în primii doi ani, de la 117982 sosiri în 2018 la 118112 în 2019, ceea ce reprezintă o majorare modestă, de 0,11%. Acest avans s-a produs într-un context favorabil, caracterizat de atenuarea efectelor crizei economice internaționale din perioada 2008–2013 și de relansarea treptată a economiei naționale, factori care au sprijinit implicit și revitalizarea sectorului turistic. Creșterea consemnată până în 2019 reflectă capacitatea sistemului turistic județean de a se adapta la noile condiții economice și de a valorifica mai eficient resursele locale.

Trendul pozitiv s-a menținut pe termen scurt și mediu, însă ritmul și intensitatea evoluțiilor anuale au variat în funcție de factori conjuncturali interni și internaționali, ceea ce subliniază vulnerabilitatea și, totodată, reziliența sectorului turistic în fața schimbărilor contextuale.

Anul 2020 a fost marcat profund de criza sanitară generată de pandemia de COVID-19 (SARS-CoV-2), care a produs consecințe severe la nivel global, afectând toate dimensiunile vieții socio-economice. Turismul s-a numărat printre domeniile cele mai grav afectate, fiind expus direct măsurilor restrictive adoptate pentru limitarea răspândirii virusului, în special reducerea

drastică a mobilității populației, restricțiile de călătorie, închiderea frontierelor, carantinarea și suspendarea temporară a numeroaselor activități economice și sociale au avut efecte imediate asupra circulației turistice.

Aceste circumstanțe excepționale s-au reflectat într-o scădere abruptă a numărului de sosiri turistice în județul Bistrița-Năsăud de la 118112 în 2019 la doar 54884 în 2020, ceea ce corespunde unei contracții anuale de –53,54%. Acest declin dramatic reprezintă unul dintre cele mai severe șocuri din istoria recentă a turismului județean, evidențiind atât dependența sectorului de contextul global, cât și vulnerabilitatea sa structurală în fața unor factori externi imprevizibili.

Pe fondul succedării, cu intermitență, a unor perioade de relaxare a restricțiilor de circulație, în funcție de evoluția pandemiei, anul 2021 a marcat reluarea trendului ascendent al circulației turistice. Astfel, numărul sosirilor turistice la nivelul județului Bistrița-Năsăud a atins valoarea de 84699 persoane, ceea ce reprezintă o creștere semnificativă, de 54,32% față de anul precedent. Această evoluție reflectă un proces de recuperare susținută a activităților turistice, chiar dacă nu completă în raport cu situația consemnată în anul pre-pandemic 2019.

Ulterior, în primele luni ale anului 2022 (sfârșitul lunii februarie și începutul lunii martie), s-a consemnat eliminarea completă a restricțiilor de călătorie, fapt ce a contribuit decisiv la consolidarea tendinței de redresare a circulației turistice și, implicit, la creșterea numărului de sosiri. Statisticile aferente acestei perioade indică o revenire constantă a turismului în județ, valorile absolute ale sosirilor crescând la 93277 sosiri de turiști în anul 2022 (fără a tinge, asadar, nivelul consemnat în perioada pre-pandemică, pentru ca această tendință pozitivă să se mențină și în anul 2023, când numărul total al sosirilor turistice a crescut la 112546 persoane, o valoare apropiată celei înregistrate în 2019. Evoluția favorabilă a continuat și în anul 2024, când indicatorul privind numărul sosirilor turistice a atins 119063 persoane, reprezentând o creștere de 116,93% față de anul 2020, repectiv o creștere ușoară (+0,8%) față de anul 2019, ceea ce semnalează o redresare completă și chiar o ușoară expansiune a sectorului turistic la nivel județean, confirmand astfel consolidarea și extinderea activităților turistice în județul Bistrița-Năsăud în perioada post-pandemică.

Cele două etape distincte ale evoluției sosirilor turistice în UAT-urile județului Bistrița-Năsăud în intervalul 2018–2024 s-au manifestat diferențiat, în de contextul economic și sanitar al intervalului menționat, dar și de specificul fiecărei localități care dispunea de structuri de cazare active în circuitul turistic.

Prima perioadă (2018–2019), anterioară pandemiei, a fost caracterizată de o creștere constantă a numărului de sosiri turistice, susținută de dinamica pozitivă a economiei și de creșterea atractivității turistice la nivel local și regional. Astfel, anul 2019 a marcat un vârf al perioadei, indicând consolidarea unui trend ascendent al cererii, în special pentru turismul intern, regional și de proximitate.

A doua etapă (2020–2024) reflectă impactul profund al crizei sanitare și, ulterior, procesul treptat de redresare și relansare a turismului corespunzătoare perioadei post-pandemice. După scăderile drastice din perioada 2020–2021, semnele unei reveniri au devenit vizibile începând cu 2022, pentru ca în 2024 sosirile turistice să depășească nivelurile prepandemice. Această revenire peste pragul din 2019 demonstrează reziliența și adaptabilitatea turismului bistrițean, rezultat al flexibilității structurilor de cazare, al diversificării serviciilor, dar și al eforturilor concertate de promovare și sprijin instituțional la nivel local și regional.

La nivelul fiecărei UAT, evoluțiile au variat în funcție de capacitatea de atragere a turiștilor, diversitatea ofertei turistice, dar și de gradul de flexibilitate și modernizare al infrastructurii de cazare, în raport cu noile așteptări ale turiștilor. Astfel, dinamica numărului de sosiri turistice reflectă un parcurs variabil pe termen scurt, dar înscris într-un trend general ascendent, confirmând o evoluție pozitivă a sectorului turistic din județ în perioada analizată.

La nivelul fiecărei UAT din județul Bistrița-Năsăud, evoluția sosirilor turistice a fost influențată de factori locali specifici, precum capacitatea de atragere a vizitatorilor, diversitatea și atractivitatea ofertei turistice, dar și gradul de adaptare și modernizare a infrastructurii de cazare în raport cu noile cerințe ale pieței. Acești factori au generat diferențe notabile între localități, determinând o dinamică variabilă pe termen scurt, dar care, privită în ansamblu, se înscrie pe un trend general ascendent, confirmand traiectoria pozitivă a dezvoltării sectorului turistic bistrițean, susținută atât de resursele locale, cât și de eforturile de adaptare la schimbările din mediul turistic actual.

Tabel 2.9. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SOSIRI ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA LA NIVEL DE UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024

Localitati	**ANI**						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Numar persoane						
TOTAL	**117982**	**118112**	**54884**	**84699**	**93277**	**112546**	**119063**

MUNICIPIUL BISTRITA	78902	78433	31794	50138	59451	61039	57093
ORAS BECLEAN	1602	1479	1216	3057	2832	3402	6126
ORAS NASAUD	1718	686	1407	874	928	276	294
ORAS SANGEORZ-BAI	3016	3526	1069	2397	2676	4050	3414
MEDIUL URBAN	**85238**	**84124**	**35486**	**56466**	**65887**	**68767**	**66927**
BISTRITA BARGAULUI	5634	6722	7396	15428	12758	24061	30213
BRANISTEA	:	:	:	:	112	95	85
BUDACU DE JOS	:	:	320	:	:	587	855
CAIANU MIC	178	147	170	581	836	773	873
CETATE	1186	1468	628	939	706	1437	2548
CHIUZA	265	316	256	147	81	271	216
DUMITRA	:	:	86	24	36	20	42
DUMITRITA	12	:	:	:	:	428	161
ILVA MARE	:	:	:	:	:	43	:
JOSENII BARGAULUI	388	60	30	28	59	30	20
LECHINTA	1423	1461	854	1075	569	802	878
LIVEZILE	576	126	486	687	413	507	1397
LUNCA ILVEI	169	146	19	85	73	83	:
MAGURA ILVEI	466	350	262	:	:	:	:
MAIERU	276	54	55	35	438	647	696
NIMIGEA	:	:	:	:	:	144	85
PARVA	379	545	614	360	647	786	821
PETRU RARES	:	:	:	:	98	128	120
POIANA ILVEI	542	521	370	281	524	205	94
PRUNDU BARGAULUI	1381	927	728	482	452	712	485
REBRA	:	:	:	:	:	12	38
REBRISOARA	857	1123	126	64	202	387	727
RODNA	1343	1160	807	1248	813	3264	3428
ROMULI	1304	1844	572	515	500	1266	1892
RUNCU SALVEI	:	:	:	:	657	526	519
SALVA	:	:	:	:	94	75	84
SANT	1038	3406	2447	2301	1958	2237	1655
SIEU	:	373	200	150	144	89	60
SIEU-MAGHERUS	2827	1374	:	:	:	:	:

SIEUT	:	:	92	71	131	146	242
SINTEREAG	230	148	:	176	213	253	318
SPERMEZEU	:	:	192	:	:	:	:
TEACA	6	:	:	:	:	:	:
TELCIU	811	1966	514	1071	796	124	133
TIHA BARGAULUI	10155	8426	1912	1842	3100	1969	1978
URIU	1298	1325	262	643	980	1602	1263
ZAGRA	:	:	:	:	:	70	210
MEDIUL RURAL	**32744**	**33988**	**19398**	**28233**	**27390**	**43779**	**52136**

Sursa: INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA, 2025

Anul 2019 a marcat apogeul circulației turistice la nivel județean din perioada prepandemică (118112 sosiri), cele mai ridicate flucuri ale acestui indicator fiind consemnate, pe de parte în contul stațiunilor turistice consecrate și a centrelor urbane cu o structură tipologică (mai) complexă a infrastructurii de cazare, precum și a acelor UAT-uri a căror structuri de primire cu funcțiuni de cazare au fost mai adecvat adaptate tipologic și dimensional necesităților și exigențelor cererii turistice și, pe alocuri, completate/readaptate funcțional și cu o paletă de servicii și produse turistice suplimentare mai diversificate (altele decât cazarea și masa), care au contribuit la o valorificare superioară a potenţialului turistic din perimetrul lor administrativ și/sau în proximitatea acestora.

Astfel, la nivelul anului 2019, poziția de top la nivelul județului este ocupată detașat de UAT Bistrița, în dreptul căreia s-a consemnat un număr de 78433 sosiri de turiști (valoare care reprezintă 66,40% din totalul sosirilor turistice la nivel județean!, fructificând, firesc, avantajele ofertei sale culturale diversificate și a funcțiilor economice și administrative deținute), urmată, la mare distanță, de UAT Tiha Bârgăului (care a înregistrat 8426 sosiri) și de două UAT care dețin stațiuni turistice de renume (Bistrița Bârgăului – care a atras 6722 turiști îndeosebi în stațiunea Colibița) și Sângeorz Băi (cu 3526 sosiri) și de UAT Șanț (cu 3406 sosiri). Celelalt centru urban posesor al unei stațiuni turistice (Beclean, respectiv Băile Figa), a reusit reușind să atragă un număr considerabil mai redus de turiști - 1479 sosiri).

Dacă cele 4 UAT pe teritoriul urbane (Bistrița, Sângeorz Băi, Beclean și Năsăud) au reușit să atragă în anul 2019 un numar de 84124 turiști (71,22% din totalul sosirilor din județ), UAT rurale au reușit să atragă un număr total numai 33988 turiști, respectiv 28,78 din totalul județean). În cadrul acestora, se remarcă comunele al căror teritoriu administrativ-teritorial se

extinde total sau partial în spațiul montan și/sau submontan (fiind posesoare ale unor resurselor atractive ale cadrului natural mai complexe și diversificate) sau cele favorizate în principal de poziționarea lor favorabilă fie de-a lungul unor importante axe de circulație și tranzit, în proximitatea municipiului Bistrița-Năsăud sau a altor centru urbane mai importante și/sau a stațiunilor turistice consacrate, ceea ce le conferă vizibilitate și accesibilitate sporită, devenind astfel destinații preferate de un segment semnificativ de turiști, care optează pentru cazare în aceste localități datorită apropierii de punctele de interes major.

Există și UAT care beneficiază de sosiri turistice datorită poziționării în zonele de contact marginal cu spațiul montan sau premontan, ceea ce le transformă în puncte de plecare strategice sau porți de acces către destinațiile montane de interes turistic.

În plus, există și UAT care dispun de resurse naturale cu valoare atractivă, precum și de valori remarcabile ale patrimoniului cultural, material și imaterial, ceea ce le sporește atractivitatea turistică și susține dezvoltarea fenomenului turistic:

Astfel, poziția de top în ierahie UAT rurale care reușesc să atragă contingente semnificative de turiști este ocupată de Tiha Bârgăului (8426 sosiri în 2019, valoarea care o plasează pe cea de a doua poziție în plan județean, cu valori ale sosirilor de turiști cu mult înaintea centrelor urbane cu excepția Bistriței), urmată de Bistrița Bârgăului - cu stațiunea Colibița (6276 sosiri) și Șanț (3406 sosiri). Valori peste pragul de 1000 sosiri sunt fiind consemnate în cazul unor UAT precum Telciu (1966 sosiri), Romuli (1844 sosiri), Cetate (1468 sosiri), Lechința (1461 sosiri), Șieu Măgheruș (1374 sosiri), Uruiu (1325 sosiri), Rodna (1160 sosiri), Rebrișoara (1123 sosiri),

Celelalte UAT-ri rurale care dețin structuri de cazare înregistrează valori mai reduse ale acestui indicator (sub 1000 sosiri), valorile minime consemnându-se în dreptul UAT Maieru și Josenii Bârgăului (cu 54, respectiv 60 sosiri în anul 2019).

Pe fondul scăderii drastice a numărului de sosiri turistice consemnate în anul 2020, generată de criza sanitară provocată de COVID-19, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un declin de la 118112 sosiri în 2019 la 54884 în 2020, ceea ce echivalează cu o contracție de -53,54%. Impactul a fost însă asimilat diferit în funcție de mediul de rezidență. Astfel, mediul urban a fost mai sever afectat, numărul sosirilor scăzând de la 84124 la 35486 persoane, ceea ce reprezintă o diminuare de -57,82%. În schimb, mediul rural a resimțit o scădere relativ mai atenuată, de la 33988 la 19398 sosiri, adică o reducere de -46,93%. Acest decalaj evidențiază vulnerabilitatea mai accentuată a turismului urban, bazat în principal pe unități hoteliere și pe fluxuri turistice mai ridicate comparativ cu turismul rural sau derulat în mediul rural, unde predomină pensiunile

mici și structurile agroturistice, mai flexibile și mai bine adaptate schimbărilor bruște ale cererii. Această evoluție poate fi explicată prin avantajele specifice turismului rural și agroturismului, care au asigurat condiții optime de distanțare fizică și un nivel mai ridicat de siguranță sanitară pentru turiști în perioada restricțiilor impuse de criza pandemică.

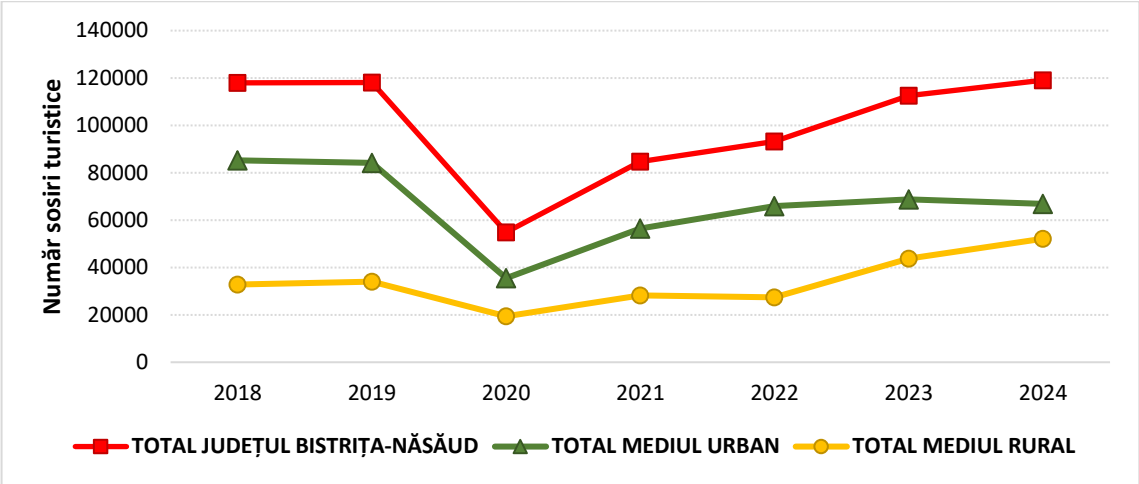

Fig. 2.17. EVOLUTIA NUMĂRULUI DE SOSIRI ALE TURISTILOR ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, TOTAL ȘI PE MEDII DE REZIDENȚĂ, ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

În contrast, structurile de cazare din mediul urban, caracterizate prin densități mari ale locurilor de cazare și prin prezența unor spații comune mai ample (restaurante, săli de conferințe, zone de divertisment), s-au confruntat cu dificultăți sporite de adaptare la noile norme de igienă și siguranță.

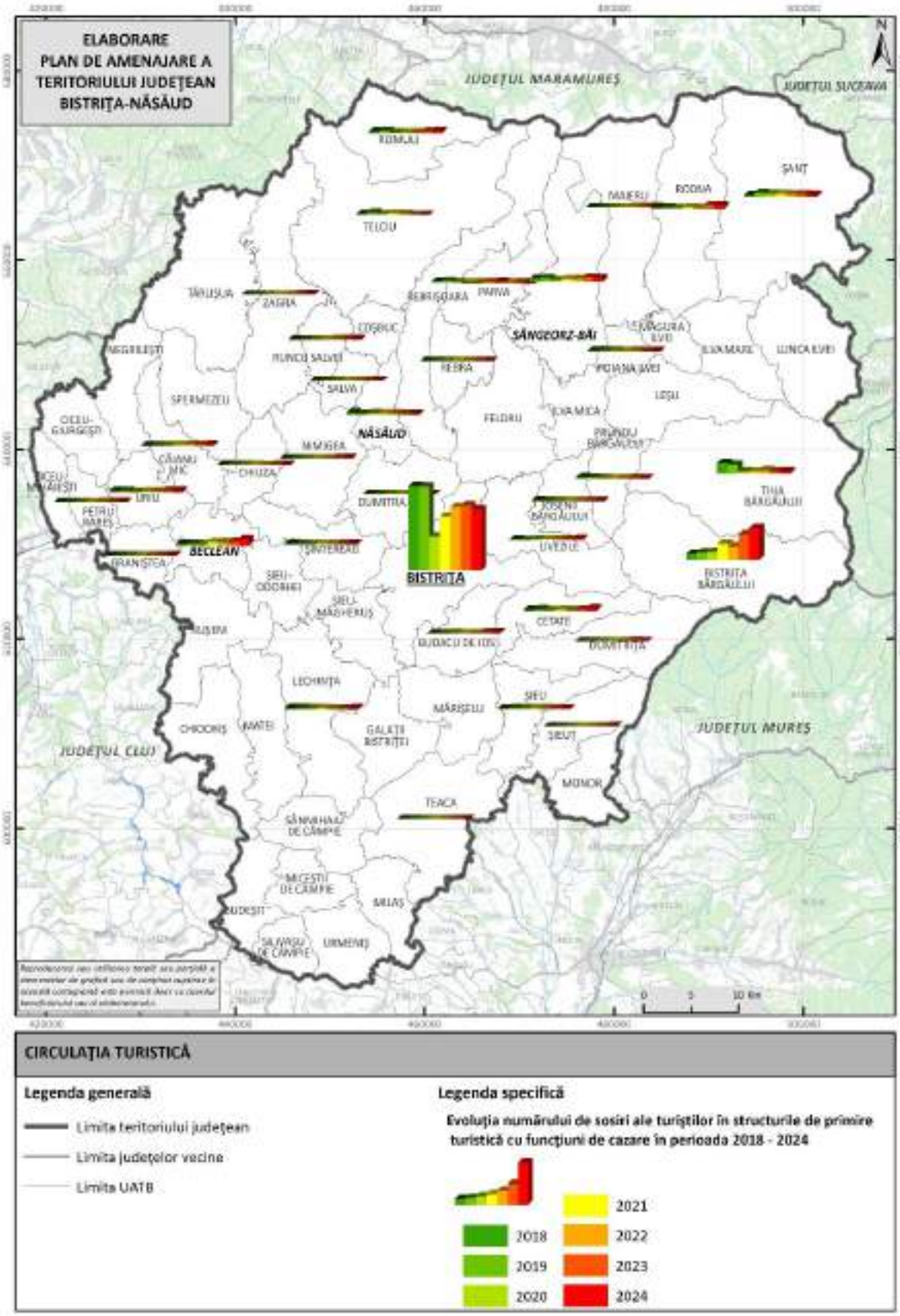

Fig. 2.18. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SOSIRI TURISTICE ALE TURIȘTILOR ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2024

În multe cazuri, respectarea măsurilor sanitare stricte a fost dificilă sau chiar imposibilă, ceea ce a diminuat atractivitatea acestor unități și a determinat o redirecționare semnificativă a fluxurilor turistice către mediul rural, care deține o serie de serie de avantaje clare, care au devenit decisivi pentru alegerea destinației în perioada pandemică și imediat după aceasta. Unitățile de cazare din mediul rural și formele de turism asociate acestora – în special turismul rural și agroturismul – s-au dovedit a fi mai flexibile și mai ușor adaptabile la cerințele de siguranță sanitară impuse în perioada pandemiei. Pensiunile turistice, agroturistice și cabanele montane, prin dimensiunile lor reduse, numărul limitat de locuri de cazare și dispunerea unor spații deschise generoase în aer liber, cu un contact social mai redus și posibilitatea petrecerii timpului în natură, au reușit să respecte mai eficient normele de distanțare fizică.

În plus, accesul direct la natură și oferta de activități recreative derulate în aer liber (outdoor) au oferit vizitatorilor o senzație de libertate și confort psihologic, aspect esențial într-o perioadă dominată de incertitudine și restricții. Aceste structuri organizatorice specifice ruralui au facilitat implementarea mai rapidă a măsurilor sanitare, iar interacțiunea limitată între turiști și personal a contribuit la creșterea sentimentului de siguranță și încredere. Astfel, ruralul a fost perceput ca o alternativă mai sigură, mai relaxantă și mai autentică, ceea ce a condus la creșterea popularității acestor destinații. În mod particular, zonele rurale montane și submontane s-au afirmat drept principale poli de atracție, beneficiind nu doar de resursele estetico-peisagistice complexe și de climatul tonic-stimulativ, ci și de avantajele comparativ superioare față de mediul urban, puternic constrâns de restricții și limitări. Pe acest fond, preferințele de călătorie s-au reorientat puternic către zonele rurale montane și submontane, consolidând atractivitatea acestora și confirmând rolul lor strategic în menținerea activităților turistice într-un context de criză.

Astfel, cele mai semnificative scăderi ale sosirilor aferente anului 2020 în raport cu anul precedent (2019) din mediul urban au fost în consemnate în Sângeorz Băi (-69.69%) și Bistrița (-59,47%), în timp ce în mediul rural cele mai mari valori ponderale negative s-au ”remarcat” în cazul UAT Rebrișoara (--88,79%), Lunca Ilvei (-88,99%), Uriu (-80.13%), Telciu (-73,86%) etc.

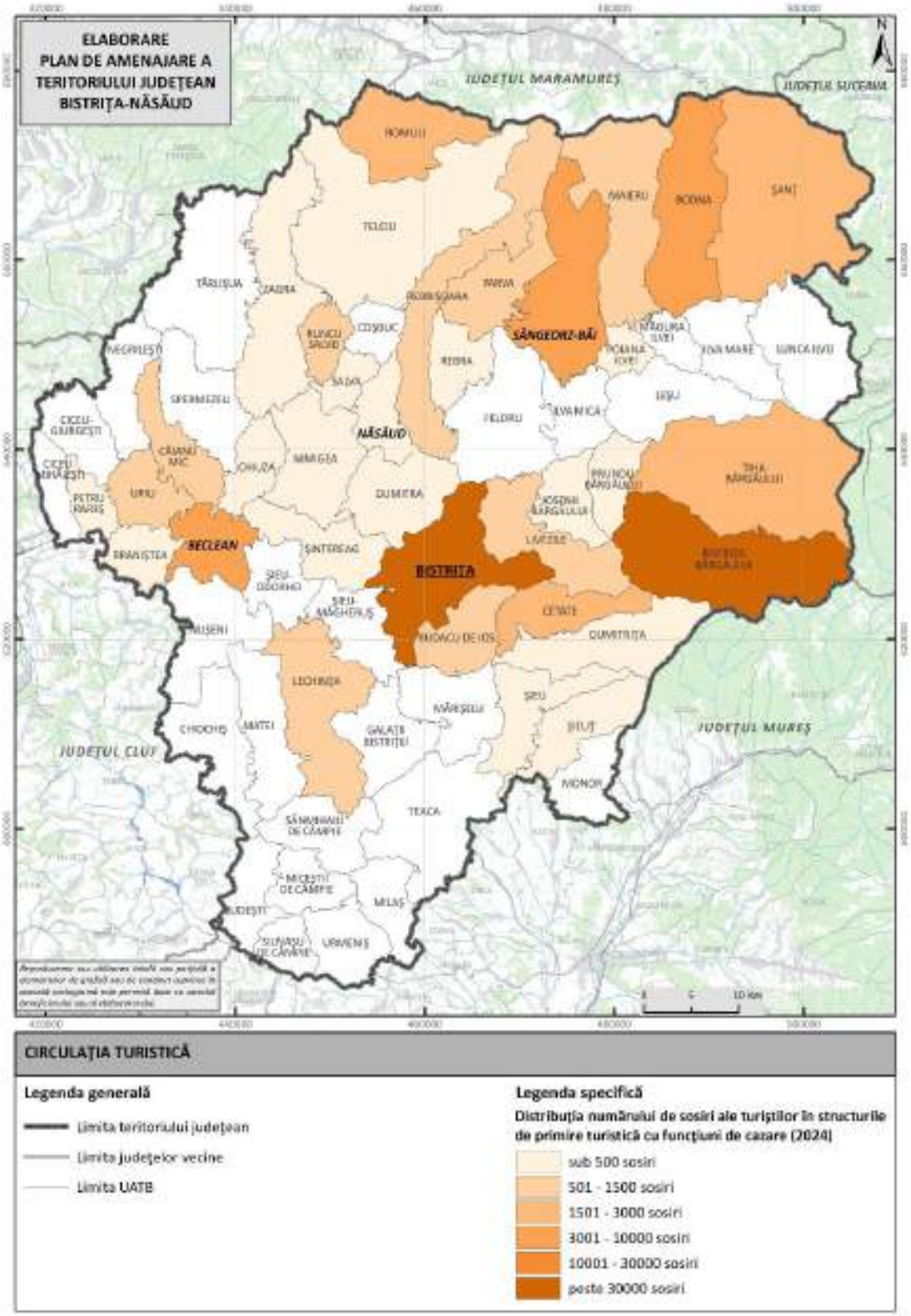

Fig. 2.19. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE SOSIRI ALE TURISTILOR ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVEL DE UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

În pofida trendului general puternic descendent, au existat și o serie de excepții excepții în dreptul cărora s-au consemnat fie scăderi reduse sau o relativă stagnare a sosirilor de turiști înanul pandemic, fie chiar o evoluție cu sens pozitiv, aceste UAT fiind cele care au reusit, pe fondul aspectelor deja mentionate, să gestioneze mai eficient contextul și condițiile specifice perioadei pandemice (Livezile, Bistrița Bârgăului, Parva, Maieru).

Începând cu anul 2021, estomparea treptată a efectelor pandemiei și reluarea mobilității teritoriale și, implicit, a fluxurilor turistice s-au reflectat în creșterea numărului de sosiri atât la nivelul ansamblului județean (care a înregistrat o creștere de la 54884 la 84699 sosiri), al mediilor de rezidență (de la 35486 la 56466 sosiri în urban, respectiv de la 19398 la 28233 sosiri în rural), cât și la cel al UAT-urilor. Deși în anii următori (2022 și 2023) s-au înregistrat fluctuații numerice, cu sensuri contradictorii în unele cazuri (atât creșteri, cât și scăderi, însă cu valori relative reduse), acestea s-au produs pe fondul unui trend general ascendent început în 2021 și menținut în următorii ani ai intervalului de analiză.

Astfel, până în anul 2024, numărul total al sosirilor turistice a atins și chiar a depășit ușor valoarea înregistrată în ultimul an prepandemic (2019), confirmând faptul că sectorul turistic bistrițean a reușit nu doar să își revină după impactul indus de pandemie, ci să și depășească pragul de referință anterior crizei, anul 2024 consemnând 119063 sosiri, față de cele 118112 din anul 2019.

”Revenirile” cele mai consistente ale sosirilor de turiști în anul 2021 fața de anul pandemic 2020 consemnate în cadrul mediului urban aparțin UAT Beclean (+151,39%), Sângeorz Băi (124,22%) și Bistrița (57,69%), în timp ce în mediul rural se detașează UAT Lunca Ilvei (+337,36%), Căianu Mic (+241,76%), Uriu (145,42%), Bistrița Bârgăului (+108,59%), Telciu (+105,36%) etc.

La polul opus, se situează unele UAT-uri care nu au reușit în perioada imediat următoare ridicării restricțiilor de circulație să identifice rapid soluții eficiente pentru atragerea unui număr mai ridicat de turiști, acestea continuat să înregistreze evoluții regresive, unele chiar semnificative: UAT Dumitra (-72,1%), Rebrișoara (49,97%), Chiuza (-42,68%), Parva (-41,37%), Maieru (-36,37%) etc.

Pe de altă parte, în anul 2022 un contingent consistent de UAT-uri au continuat să-și fortifice poziția crescătoare pe care s-au poziționat deja în primul an postpandemic (2021), atât în mediul urban (toate centrele urbane), cât și în cel rural (unde creșterile procentuale cele mai semnificative au revenit UAT Maieru, Josenii Bârgăului, Parva, Căianu Mic, Șieuț, Uriu etc.),

existând și un contingent semnificativ de UAT care au regresat, cu valori variabile, la acest indicator (Lechința, Chiuza, Livezile, Rodna, Telciu etc.).

Reținem, de asemenea, existența unei grupări de UAT în care sosirile de turiști consemnate în anul 2022 au ramas ”consecvente” și au menținut trendul ascendent și în perioada următoare (2023-2024) a intervalului de analiză, atat în mediul urban (Sângeorz Băi, Beclean), cât și rural (Bistrița Bârgăului, Rodna, Cetate, Căianu Mic, Lechința, Livezile, Maieru, Parva, Rebrișoara, Romuli, Prundu Bârgăului, Șieuț, Șintereag, Uriu etc.), precum și a unui grup care a urmat un curs contrar (reculuri valorice, însă diferențiate valoric), respectiv Braniștea, Josenii Bârgăului, Poiana Ilvei, Runcu Salvei, Salva, Șieu, Telciu etc.).

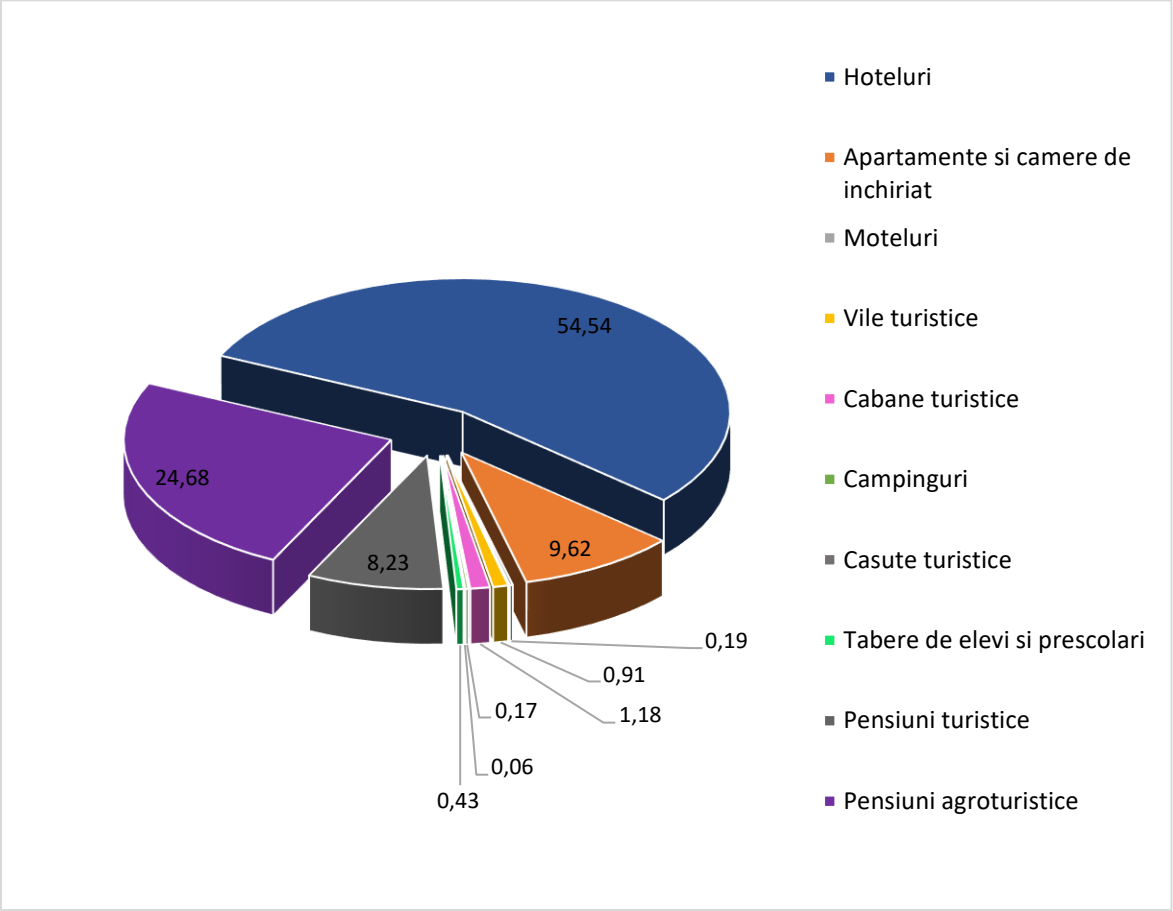

Fig. 2.20. PONDEREA SOSIRILOR TURISTICE IN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ PE TIPURI DE STRUCTURI ÎN JUDETUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Remarcăm faptul că evoluția în perioada postpandemică (2021-2024) consemnată la nivelul UAT-urilor a urmat un curs relativ similar celui urmat de ansamblul județean, creșterile valorilor absolute și ponderale ale sosirilor turistice fiind variabile în majoritatea cazurilor,

reușind să atingă și să depășească, unele începând cu anul 2022 sau 2023, altele doar în 2024, valorile anterioare perioadei pandemice (cu o serie de excepții care nu au reușit să atragă mai mulți turiști decât în anul prepandemic, precum Bistrița, Livezile, Lunca Ilvei, Poiana Ilvei, Rebrișoara, Șanț, Șieu, Telciu, Tiha Bârgăului, Uriu etc.).

Tabel 2.10. DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI ȘI A PONDERILOR SOSIRILOR TURISTICE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN ANUL 2024

Tipuri de structuri de primire turistica	**Anul 2024**	**%**
Total	119063	**100**
Hoteluri	64936	54.54
Apartamente si camere de inchiriat	11452	9.62
Moteluri	221	0.19
Vile turistice	1089	0.91
Cabane turistice	1400	1.18
Campinguri	202	0.17
Casute turistice	66	0.06
Tabere de elevi si prescolari	508	0.43
Pensiuni turistice	9804	8.23
Pensiuni agroturistice	29385	24.68

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Cei 119063 turiști care s-au cazat în anul 2024 pe raza județului Bistrița-Năsăud au optat pentru 10 tipuri de structuri de primire cu funcțiuni de cazare (hoteluri, apartamente și camere de închiriat, moteluri, vile turistice, cabane turistice, campinguri, căsuțe turistice, tabere de elevi și preșcolari, pensiuni turistice și pensiuni agroturistice), ponderea covârşitoare revenind unităților hoteliere (54,54% din totalul sosirilor consemnate la nivel județean, respectiv 64936 persoane), urmate, la mare distanță, de pensiunile agroturistice (24,68% din totalul sosirilor înregistrate, respectiv 29385 persoane), apartamentele și camerele de închiriat (9,62%, respectiv 11452 persoane) și pensiunile turistice (8,23%, respectiv 9804 persoane). Tuturor celelorlalte categorii de cazare regăsite în oferta de cazare a județului – cabane turistice, vile turistice, tabere de elevi și preșcolari, moteluri, campinguri și căsuțe turistice - le revine o pondere cumulată relativ redusă, de doar 2,94 % (3486 sosiri).

2.8.2. Înnoptări în structurile de primire turistice cu funcţiuni de cazare (nopți-cazare realizate)

Evoluția numărului de înnoptări realizate de turiști în structurile de primire turistică din județul Bistrița-Năsăud în perioada 2018–2024, urmează, în linii mari, aceeași tendință cu indicatorul sosiri turistice, însă se diferențiază prin dinamica și amplitudinea variațiilor consemnate. Traiectoria acestui indicator a fost marcată de trei momente-cheie care și-au pus amprenta asupra evoluției sale:

- 2019 – anul de vârf al perioadei pre-pandemice, pe fondul unei creșteri constante înregistrate după depășirea efectelor crizei financiare globale din 2008–2012, context favorabil care a stimulat o intensificare a sejururilor și o utilizare mai bună a infrastructurii turistice disponibile;
- 2020 – moment de cotitură negativă, caracterizat de o prăbușire bruscă a numărului de înnoptări, ca urmare a restricțiilor severe impuse de criza sanitară COVID-19, care au limitat mobilitatea populației și au afectat direct sectorul turistic;
- 2022 – anul relansării vizibile, marcat de reluarea tendinței ascendente în contextul ridicării treptate a restricțiilor de călătorie (începând cu finalul lunii februarie), revenire care a reflectat atât dorința acumulată a turiștilor de a călători, cât și capacitatea industriei turistice de a se adapta rapid la noile cerințe de siguranță și confort.

Aceste praguri au conturat evoluția sectorului turistic local, evidențiind atât schimbările de comportament ale turiștilor, cât și reziliența și adaptabilitatea structurilor de cazare din județ în fața unor contexte externe imprevizibile și de a răspunde noilor realități.

Fig. 2.21. EVOLUTIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTARI ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ, TOTAL ȘI PE TIPURI DE REZIDENȚĂ, DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024

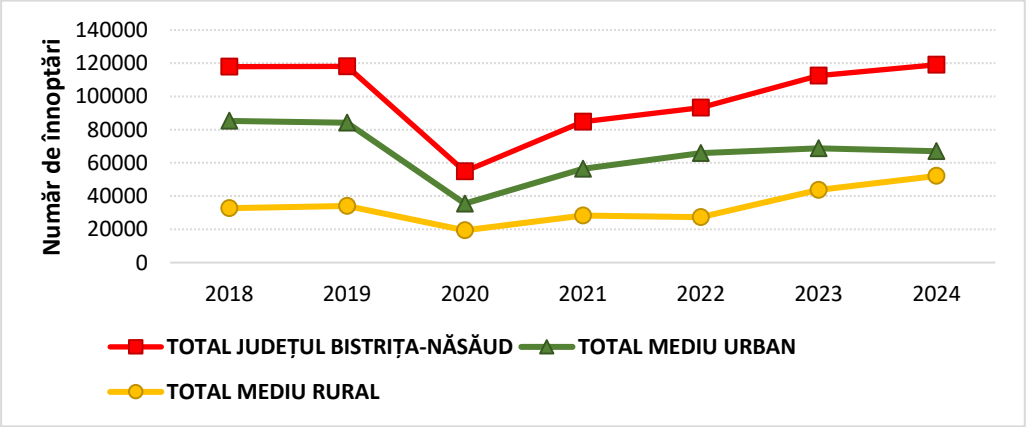

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

În anul 2019, județul Bistrița-Năsăud a atins cel mai ridicat nivel al înnoptărilor din perioada pre-pandemică, cu un total de 220105 înnoptări realizate de turiștii sosiți și cazați în structurile de primire turistică. Această valoare de vârf reflectă valorificarea eficientă a potențialului turistic al județului, rezultat al extinderii și diversificării bazei de cazare, prin dezvoltarea de noi structuri și modernizarea celor existente și creșterii calității și varietății facilităților complementare (divertisment, agrement, activități culturale și sportive) care au contribuit la prelungirea duratei medii a sejurului și la fidelizarea vizitatorilor. Interesul sporit manifestat pentru turismul din județ în această perioadă confirmă importanța investițiilor în infrastructura turistică ca factor strategic, capabil să consolideze poziția Bistriței-Năsăud ca destinație atractivă și competitivă pe piața turictică națională și, de ce nu?, internațională.

Restricțiile privind mobilitatea populației și cerințele de distanțare socială și fizică impuse în anul 2020 pe fondul pandemic menționat au avut un impact imediat asupra circulației turistice, conducând la o scădere abruptă a numărului de înnoptări realizate. Astfel, la nivelul județului Bistrița-Năsăud, acest indicator a înregistrat o reducere drastică, atingând doar 98694 înnoptări, ceea ce reprezintă o scădere cu 55,17% față de anul anterior. Această „prăbușire" a numărului de înnoptări evidențiază amploarea efectelor pandemiei asupra sectorului turistic și asupra economiei locale. La nivelul mediilor de rezidență, scăderile consemnate în spațiul rural au fost mai reduse comparativ cu cel urban (-33,33% în rural, respectiv -64,05% în urban), din rațiunile și în circumstanțele trecute în reviztă anterior.

În profil teritorial, la nivelul UAT-urilor, impactul scăderii înnoptărilor a variat semnificativ, însă cu ponderi variabile, cele mai consistente diminuări fiind consemnate în dreptul UAT urbane Sângeorz Băi (-94,71%!), secondată de Bistrița (-47,46%), în timp ce la nivelul spațiului rural cele mai drastice s-au consemnat în cazul UAT Lunca Ilvei (-88,97%), Rebrișoara (-88,14%), Josenii Bârgăului (-85%), Telciu (-23,47%), Tiha Bârgăului (-71,17%) etc. În schimb, corelate cu dinamica sosirilor, înnoptările au înregistrat scăderi mai moderate în unele UAT din zona montană și submontană: Poiana Ilvei (-4,4%), Prundu Bârgăului (-8%) și Parva (-10,42%) etc.

Mai mult, există și cazuri punctuale unde s-au consemnat creșteri ale numărului de înnoptări, cum este situația UAT Bistrița Bârgăului, cu o evoluție pozitivă de +10,75%, semnalând o capacitate sporită de reziliență turistică în fața contextului pandemic.

Asemenea evoluției indicatorului sosiri turistice, și numărul de înnoptări a intrat, odată cu depășirea treptată a crizei sanitare și cu relansarea generală a economiei, pe un trend ascendent clar, atât la scara ansamblului județean (numărul înnoptărilor crescând de la 98694 în

2020 la 161568 în anul 2021), cât și la nivelul mediilor de rezidență, unde dinamica pozitivă s-a resimțit atât în urban (unde numărul înnoptărilor a crescut de la 56.213 la 107.858), cât și în rural (de la 42.481 la 53.710) și, implicit, la nivelul majorității UAT, confirmând o redresare generalizată a sectorului turistic.

Creșteri mai consistente au fost consemnate de către centrele urbane (în primul rând Sângeorz Băi, cu +1165,54%! și Beclean, cu +221,61%), respectiv de unele UAT rurale localizate în proximitatea acestora sau lungul căilor de circulație importante: Căianu Mic (306,73%), Livezile (208.73%), Lunca Ilvei (443,1%), Telciu (+120,58%) etc. și mai moderate în cazul unor UAT din zona montană și premontană a județului cu ofertă atractivă mai diversificată (naturală, în primul rând, secondată, în unele cazuri, de o componentă cultural-istorică și/sau curative și/sau agrementală), precum Bistrița Bârgăului (66,81%), Rodna (24,81%) etc.

La scara ansamblului județean, în pofida repoziționării acestui indicator pe un trend ascendent începând cu anul 2021, nu s-a consemnat revenirea la valoarea maximă atinsă în perioada prepandemică (220105 înnoptări în anul 2019), anul 2024 consemnând o valoare de ”doar” 210944 înnoptări, situația fiind similară și la nivelul mediului urban (156379 înnoptări în 2019, respectiv 120203 înnoptări în 2024). În schimb, ”reacția” mediului rural a fost una diametral opusă, aici recuperarea deficitului indus de restricțiile sanitare fiind mai rapidă în raport cu anul 2019 (cand s-au înregistrat 63726 înnoptări), acest cuantum find recuperat și depășit încă din anul 2023 (78919 înnoptări), trend continuat și consolidat în anul 2024, când s-au înregistrat 90741 înnoptări.

Chiar dacă, în anii post-pandemici (2021–2023), o parte dintre UAT-urile județului Bistrița-Năsăud s-au repoziționat pe un trend ascendent, reușind să atingă și chiar să depășească valorile prepandemice (ex. Beclean, Bistrița Bârgăului, Căianu Mic, Cetate, Livezile, Maieru, Rodna, Șintereag), există și o serie de localități unde recuperarea a fost parțială și insuficientă.

Astfel, anumite UAT-uri urbane (Bistrița, Năsăud, Sângeorz Băi) și rurale (Chiuza, Josenii Bârgăului, Lechința, Parva, Prundu Bârgăului, Rebrișoara, Șanț, Uriu) au consemnat creșteri importante ale numărului de înnoptări, dar fără a reuși să atingă nivelurile din perioada prepandemică. Cauzele țin, pe de o parte, de dificultățile întâmpinate în perioada crizei sanitare, iar pe de altă parte de reorientarea unei părți a fluxurilor turistice către destinații montane și zone anterior mai greu accesibile în timpul pandemiei.

O situație și mai dificilă s-a înregistrat în cazul unor UAT-uri unde perioada post-pandemică a adus scăderi și mai accentuate ale numărului de înnoptări (Poiana Ilvei, Prundu

Bârgăului, Șieu, Telciu, Tiha Bârgăului), iar în unele cazuri s-a ajuns chiar la dispariția din peisajul turistic județean a unor UAT care dețineau anterior structuri de cazare și înregistrau fluxuri de turiști (Măgura Ilvei, Spermezeu, Șieu Măgheruș).

Pe de altă parte, perioada post-pandemică a adus și noutăți pozitive, marcate de apariția unor UAT-uri noi pe harta ofertei de cazare și, implicit, pe cea a fluxurilor turistice, precum: Braniștea, Budacu de Jos, Dumitrița, Nimigea, Runcu Salvei, Salva și Zagra.

Tabel 2.11. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTĂRI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICA LA NIVEL DE UAT-URI DIN JUDEȚUL BSITRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024

Localitati	**ANI**						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Numîr înnoptări						
TOTAL	**197812**	**220105**	**98694**	**161568**	**171315**	**197651**	**210944**
MUNICIPIUL BISTRITA	115096	119857	50982	**77936**	87768	86865	82585
ORAS BECLEAN	3677	2312	1888	**6072**	5463	7119	12456
ORAS NASAUD	1899	782	1573	1450	1488	361	387
ORAS SANGEORZ-BAI	20921	33428	1770	22400	21413	24387	24775
MEDIUL URBAN	**141593**	**156379**	**56213**	**107858**	**116132**	**118732**	**120203**
BISTRITA BARGAULUI	11502	14954	16562	27627	25137	41883	48417
BRANISTEA	:	:	:	:	392	108	130
BUDACU DE JOS	:	:	640	:	:	1188	1627
CAIANU MIC	507	473	208	846	1830	943	1308
CETATE	1440	1728	1094	1764	767	2084	4003
CHIUZA	387	904	747	283	203	591	408
DUMITRA	:	:	168	29	108	20	122
DUMITRITA	48	:	:	:	:	428	161
ILVA MARE	:	:	:	:	:	109	:
JOSENII BARGAULUI	1261	200	30	72	182	68	35
LECHINTA	2118	2356	1887	1749	1066	1416	1519
LIVEZILE	628	252	790	2439	664	910	2027
LUNCA ILVEI	583	524	58	315	369	219	:

MAGURA ILVEI	592	444	328	:	:	:	:
MAIERU	326	88	120	92	1022	1590	1415
NIMIGEA	:	:	:	:	:	261	129
PARVA	974	1574	1410	803	1247	1394	1403
PETRU RARES	:	:	:	:	108	128	238
POIANA ILVEI	1370	1454	1390	792	1156	474	421
PRUNDU BARGAULUI	2566	1625	1495	984	1060	1281	833
REBRA	:	:	:	:	:	120	72
REBRISOARA	2023	3401	400	160	430	754	1714
RODNA	2316	2598	1523	1901	1382	6009	6342
ROMULI	2328	3032	1881	1684	1706	2560	3860
RUNCU SALVEI	:	:	:	:	1794	1612	1820
SALVA	:	:	:	:	213	255	267
SANT	3949	8563	5786	5175	5335	5853	5083
SIEU	:	637	420	600	412	251	160
SIEU-MAGHERUS	4316	2024	:	:	:	:	:
SIEUT	:	:	369	164	491	474	560
SINTEREAG	232	148	:	326	553	369	418
SPERMEZEU	:	:	370	:	:	:	:
TEACA	6	:	:	:	:	:	:
TELCIU	1664	3242	860	1897	1372	174	173
TIHA BARGAULUI	13488	11506	3317	2996	4854	3386	3671
URIU	1595	1999	628	1012	1330	1847	1525
ZAGRA	:	:	:	:	:	160	880
MEDIUL RURAL	**56219**	**63726**	**42481**	**53710**	**55183**	**78919**	**90741**

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Analiza indicatorului înnoptărilor turistice din perspectiva distribuţiei valorilor înregistrate la nivelul tipurilor de structuri de primire turistică cu funcțiuni cazare din anul 2019 aduce în prim plan aceleaşi structuri care au ”monopolizat” și sosirile turistice (cumulând nu mai puțin de 94,1% din totalul nopților-cazare realizate), respectiv hotelurile, care au găzduit 63,42% din înnoptările realizate de turiștii cazați în structurile de cazare din județul Bistrița-Năsăud (mai exact 139584 nopți-cazare din totalul celor 220105 înnoptări realizate la nivelul întregului județ), urmate, la

distanță considerabilă, de categoria pensiunilor agroturistice (cu 47434 înnoptări, respectiv 21,55% din total) și a pensiunilor turistice (20104 înnoptări, respectiv 9,13 % din totalul județean). Toate celelalte tipuri de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare regăsite în oferta de profil a județului în 2019 (tabere de elevi si prescolari, cabane turistice, vile turistice și moteluri) cumulează împreună o pondere de numai 5,89% din totalul înnoptărilor realizate, fapt care atestă aportul limitat al acestora în privința numărului de înnoptări realizate la scara ansamblului județean și, implicit, în economia generală a sectorului turistic al județului Bistrița-Năsăud.

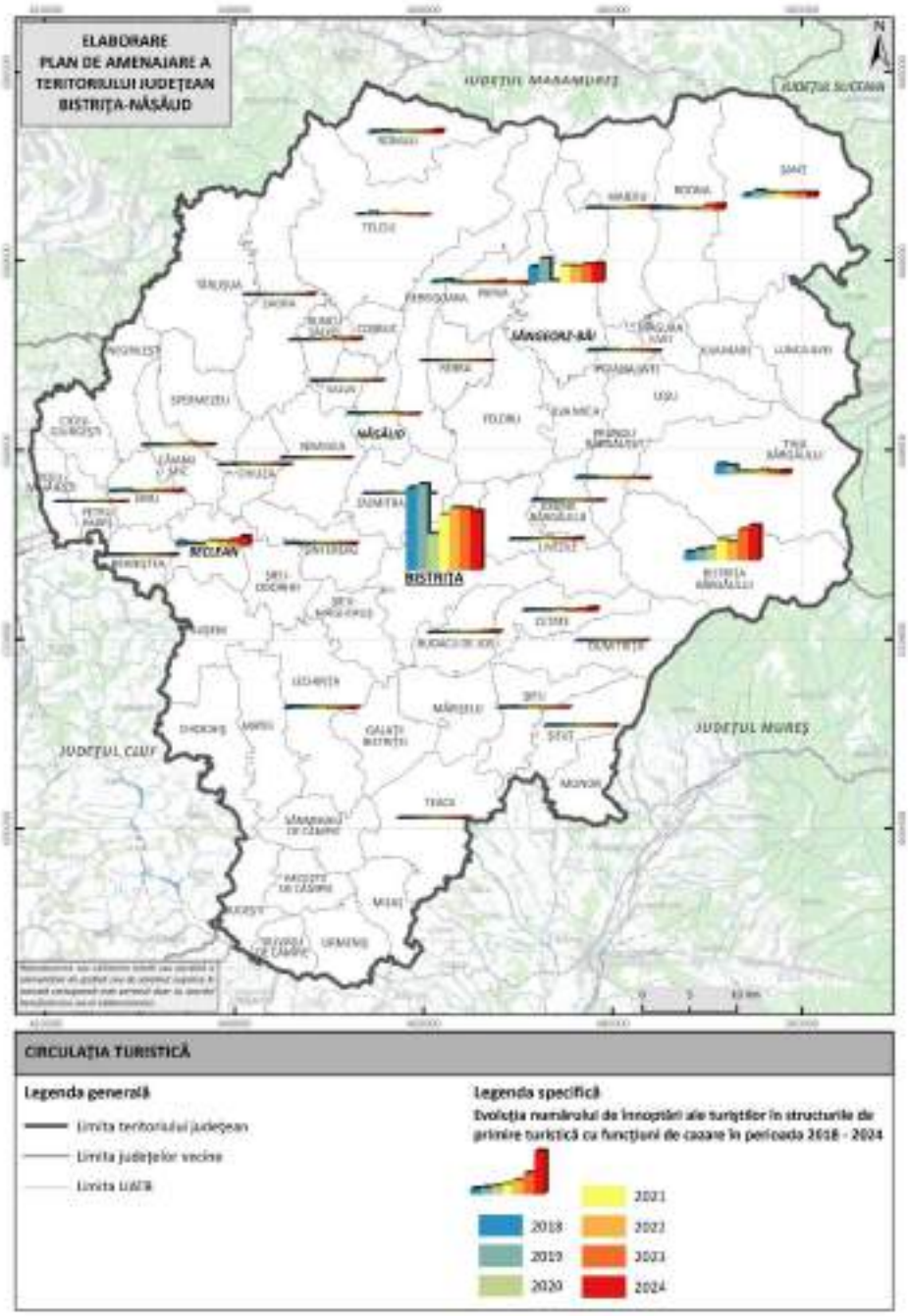

Fig. 2.22. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTĂRI TURISTICE ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Tabel 2.12. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNNOPTARI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ, PE TIPURI DE STRUCTURI DIN JUDEȚUL BSITRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024

Tipuri de structuri de primire turistica	**ANI**						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Numar						
Total	**197812**	**220105**	**98694**	**161568**	**171315**	**197651**	**210944**
Hoteluri	128827	139584	49151	99371	97255	108289	109808
Apartamente si camere de inchiriat	:	:	:	10515	7769	14232	21260
Moteluri	5923	3803	973	440	1112	245	471
Hoteluri	363	818	1057	2224	2032	2087	1649
Apartamente si camere de inchiriat	3323	3787	2972	3222	2684	3592	2256
Moteluri	:	:	:	:	:	516	239
Hoteluri	:	:	:	265	274	411	96
Apartamente si camere de inchiriat	4367	4575	:	:	3907	3633	3556
Moteluri	16891	20104	12281	15297	17639	13866	13124
Hoteluri	38118	47434	32260	30234	38643	50780	58485

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

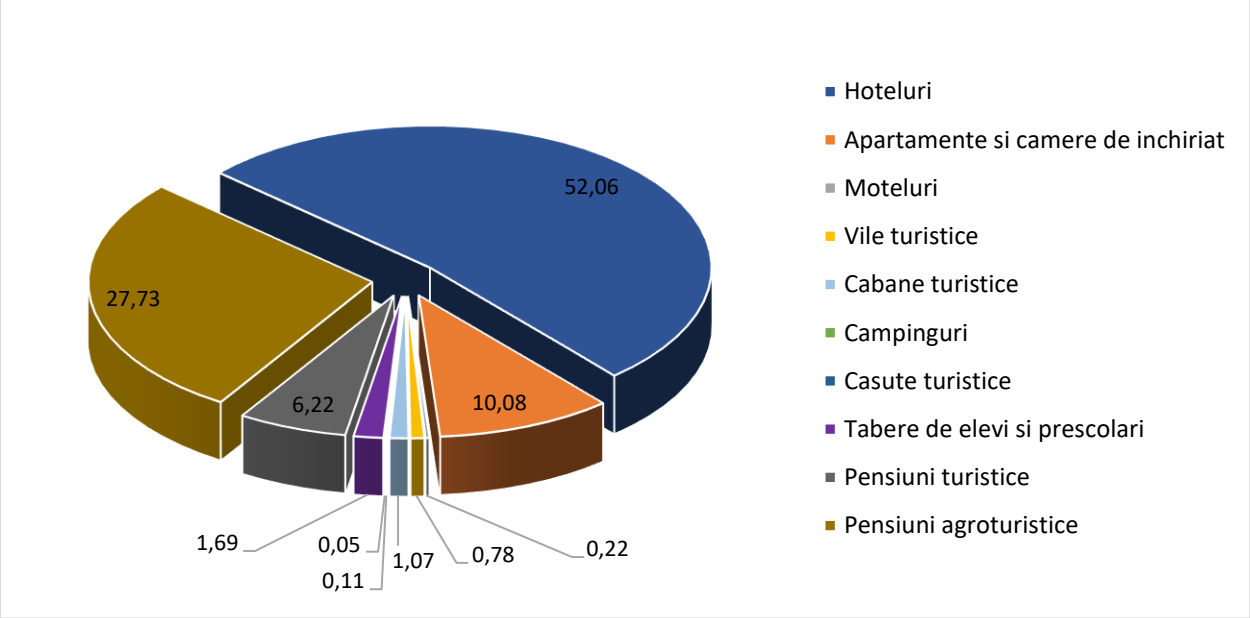

Fig. 2.23. PONDEREA ÎNNOPTARILOR ÎN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE TIPURI DE STRUCTURI, ÎN ANUL 2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Restricțiile sanitare și de circulație din anul 2020 proprii perioadei pandemice au condus, inevitabil, la diminuarea dramatică a acestui indicator, cele mai afectate tipuri de structuri de cazare fiind unitățile de tip motel (-74,41%), urmate de hoteluri (-64,79%), pensiuni turistice (-38,91%), scăderi, prin comparație, mai puțin consistente semnalându-se în cazul cabanelor turistice (-21,52%) și pensiunilor agroturistice (-21,99). Excepția de la acest trend a fost furnizată de vilele turistice, singura categorie de cazare în dreptul căreia s-a consenat o creștere (+29,22%) în anul de referință.

Pe măsura ce restricțiile s-au diminuat pe anumite perioade, la nivelul anului 2021, ponderea înnoptărilor realizate a înregistrat valori mai ridicate în raport cu cele aferente anului anterior în cazul vilelor turistice (+110.41%), hotelurilor (+102,17%), pensiunilor turistice (+24,56%) și cabanelor turistice (+8.41%), în timp ce categoriile pensiune agroturistică (-6,27%) și motel (-54,78%) au relevat o capacitate mai redusă capacitate de recuperare/revenire la valorile anterioare pandemiei. Mai mult, în perioada pandemiei categoria tabere de elevi și preșcolari și-a sistat temporar activitatea și nu au mai figurat în statisticile oficiale ca și structuri funcționale de cazare, funcție reluată în anul 2021: În schimb, oferta de cazare a județului a fost îmbogățită începând din acest an (2021) cu o nouă categorie de cazare (apartamente și camera de închiriat (care a realizat 10513 nopți cazare, respectiv 6,5% din totalul județean).

Dacă anul 2022 a marcat, corelat cu numărul sosirilor turistice, o evoluție diferențiată a indicatorului la nivelul diferitelor tipuri de structuri de primire (evoluții pozitive fiind consemnate în cazul hotelurilor, motelurilor, pensiunilor turistice și agroturistice și negative în cel al hotelurilor, apartamentelor și camerelor de închiriat, vilelor turistice, cabanelor turistice), anul 2023 consemnează reluarea și/sau consolidarea trendului crescător la scara ansamblului județean, majoritatea tipurilor de structuri de cazare nereușind însă să recupereze suficient din declinul abrupt al anului 2020 pentru a ajunge sau depăși valorile consemnate în perioada prepandemică (2019), relevând dificultăți în depășirea urmărilor acesteia și adaptării la noua conjunctură socio-economică postpandemică. Excepțiile sunt furnizate de categoriile motel, tabere de elevi și preșcolari și pensiuni turistice, singurele categorii care au reușit surmontarea integrală a deficitului propriu perioadei pandemice. Evoluțiile ascendente cele mai consistente revin categoriei hoteluri (de la 97255 înnoptări în 2022 la 108289 în 2023), respectiv apartamente și camere de închiriat (de la 7769 la 14232 înnoptări în anul 2022, respectiv 2023).

În anul 2024, distribuția nopților-cazare realizate în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare din județul Bistrița-Năsăud reflectă o situație similară celei consemnate în 2019,

indicatorul „înnoptări” urmând în mod firesc dinamica sosirilor turistice. Structurile care au atras și reținut turiștii pentru cele mai multe nopți-cazare – cumulând împreună 96,08% din totalul înnoptărilor – au fost hotelurile, cărora le revine cea mai mare pondere (52,06%) grație celor 109808 nopți-cazare din totalul județean de 210808, urmate de pensiunile agroturistice - cu 58485 înnoptări (27,73%), apartamentele și camerele de închiriat - cu 21.260 înnoptări (10,08%) și pensiunile turistice - cu 13.124 înnoptări (6,22%). Celelalte tipuri de structuri de primire turistică au avut o contribuție redusă, însumând 8267 nopți-cazare, ceea ce reprezintă doar 3,92% din totalul județean.

2.8.3. Durata medie a sejurului

Durata medie a sejurului este determinată prin raportarea numărului total de înnoptări turistice (nopți-cazare realizate) la numărul de sosiri înregistrate, reprezentând un indicator important al atractivității și sustenabilității destinației turistice prin faptul că oferă o imagine clară asupra capacității ofertei turistice de a reține vizitatorii pentru o perioadă determinată (exprimată în zile) în în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare.

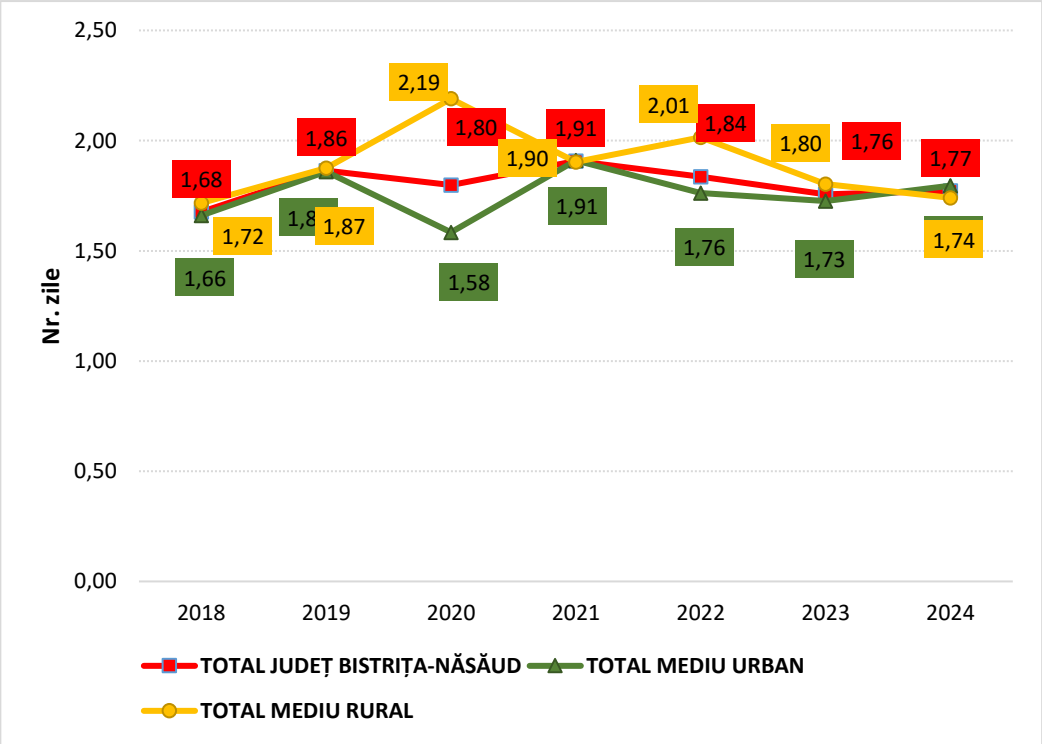

Fig. 2.24. EVOLUȚIA DURATEI MEDII A SEJURULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, TOTAL ȘI PE MEDII DE REZIDENȚĂ, ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

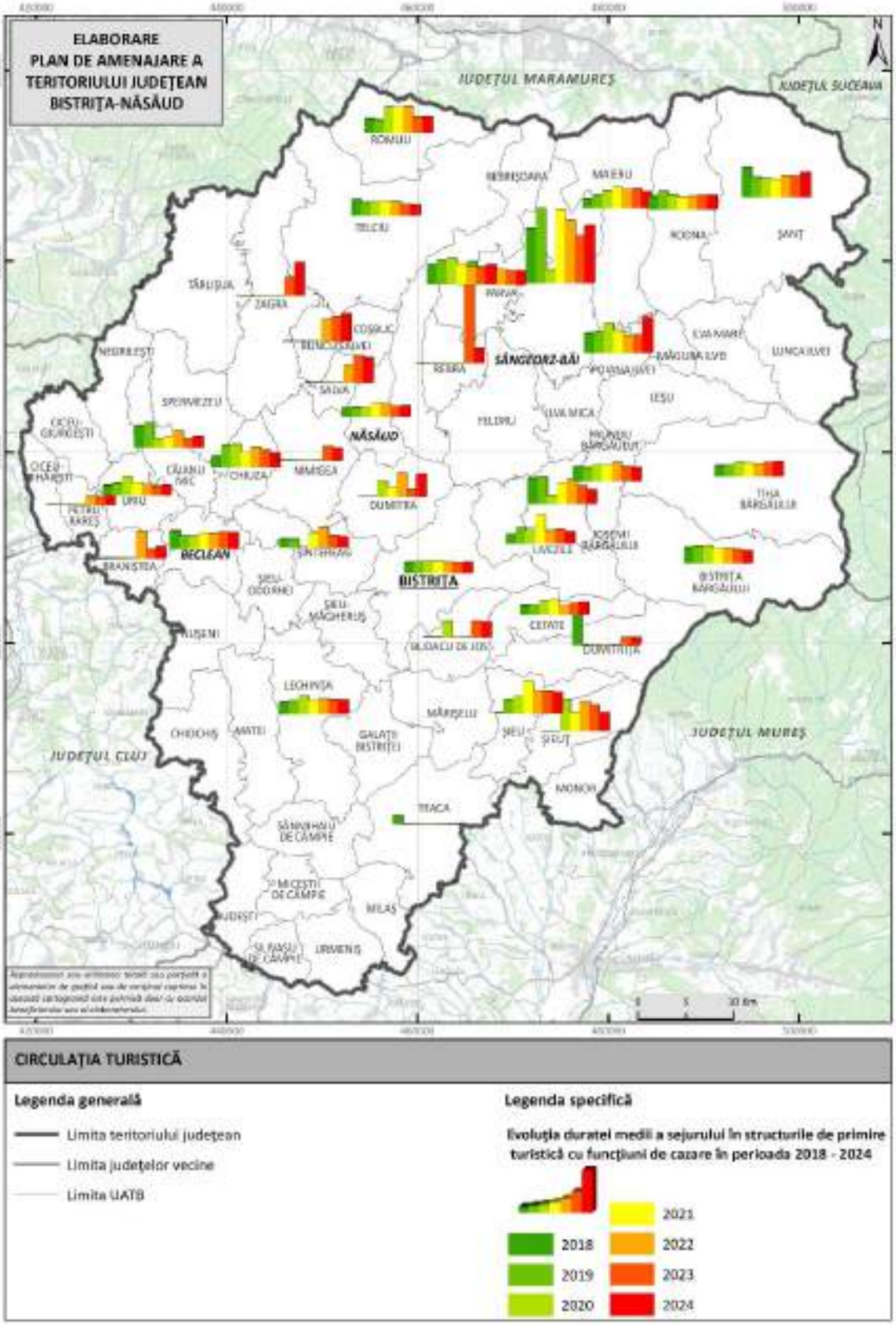

Fig. 2.25. DURATA MEDIE A SEJURULUI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024

Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

În intervalul de referință (2018-2024), durata medie a sejurului consemnată în structurile de cazare turistică din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o valoare de 1,77 zile/sejur, ușor mai ridicată în mediul urban (1,8 zile/sejur) în raport cu cel rural (1,74 zile/sejur).

Valorile mai ridicate ale înnoptărilor înregistrate la nivelul județului Bistrița-Năsăud – și, în special, în mediul urban – mai mari comparativ cu mediile regională și națională, reflectă aportul semnificativ al stațiunilor balneoturistice Sângeorz-Băi și Figa, care, prin specificul lor, integrează turismul balnear în oferta lor și determină șederi mai lungi, necesare desfășurării complete a curelor de tratament, contribuind implicit la creșterea duratei medii a sejurului.

În contrast, valorile considerabil mai scăzute din mediul rural evidențiază o capacitate mai redusă de fidelizare și reținere a turiștilor pe perioade suficient de lungi pentru a genera o eficiență economică ridicată.

Trendul evolutiv al duratei medii a sejurului turistic în județul Bistrița-Năsăud a urmat o traiectorie oscilantă în perioada 2018–2024, însă cu variații anuale relativ moderate. La nivel județean, indicatorul a înregistrat o creștere de la 1,68 zile/sejur în 2018 la 1,86 zile/sejur în 2019, urmată de o scădere la 1,80 zile/sejur în 2020, influențată de criza sanitară COVID-19, care a redus durata șederilor. Anul 2021 a reprezentat punctul maxim al perioadei, cu 1,91 zile/sejur, dar începând din 2022 trendul a redevenit descendent, ajungând la 1,77 zile/sejur în 2024.

În mediul urban, evoluțiile au fost caracterizate de fluctuații mai temperate: o scădere inițială de la 1,66 zile/sejur în 2018 la 1,58 în 2020, urmată de o redresare până la 1,91 zile/sejur în 2021, după care valorile au coborât din nou, atingând 1,73 zile/sejur în 2023 și un ușor reviriment în 2024, la 1,80 zile/sejur.

În contrast, mediul rural a consemnat variații mai ample. Dacă între 2018 și 2019 durata medie a sejurului a crescut moderat (de la 1,81 la 1,87 zile/sejur), în anul pandemic 2020 s-a înregistrat o creștere abruptă, până la 2,19 zile/sejur. Această evoluție confirmă capacitatea spațiului rural și a structurilor sale de cazare (pensiuni turistice, agroturistice, cabane montane) de a atrage și reține turiștii în condițiile restricțiilor sanitare, oferind siguranță, intimitate și acces direct la natură. Totuși, perioada postpandemică nu a reușit să consolideze acest trend, indicatorul revenind treptat pe o tendință descendentă, sub influența unui complex de factori economici, sociali și culturali, care au afectat comportamentul de consum turistic și capacitatea de fidelizare a vizitatorilor.

Dacă la scara ansamblului județean în anul 2024 s-au consemnat o valoare a duratei sejului de 1,77 zile (respectiv 1,80 zile/sejur pentru mediul urban și 1,74 zile/sejur pentru cel

rural), valori ale duratei sejurului care depășesc media consemnată a mediului de rezidență căruia îi aparțin se regăsesc în cazul orașelor-stațiune Sângeorz Băi (7,26 zile/sejur) și Beclean / Băile Figa (2,03 /sejur).

În cazul mediului rural, cele mai ridicate valori ale acestui indicator revin UAT Budacu de Jos (1,90 zile/sejur), Chiuza (1,89 zile/sejur), Dumitra (2,90 zile/sejur), Maieru (2,03 zile/sejur), Petru rareș (1,98 zile/sejur), Poiana Ilvei (4,48 zile/sejur), Rebra (1,89 zile/sejur), Rebrișoara (2,36 zile/sejur), Rodna (1,85 zile/sejur), Romuli (2,04 zile/sejur), Runcu Salvei (3,51 zile/sejur), Salva (3,18 zile/sejur), Șanț (3,07 zile/sejur), Șieu (2,67 zile/sejur), Șieuț (2,31 zile/sejur), Tiha Bârgăului (1,86 zile/sejur), Zagra (4,19 zile/sejur), respectiv Josenii Bârgăuliu și Lechința (1,75 zile/sejur), toate celelalte UAT care posedă unități de cazare care au înregistrat cazări de turiști în anul 2024 plasându-se sub valoarea medie menționată.

2.9. Tipuri şi forme de turism practicate și practicabile

Județul Bistrița-Năsăud se remarcă printr-un patrimoniu turistic deosebit de variat și complex, care îi conferă un profil distinct și competitiv, capabil să răspundă unei game extinse de interese, nevoi și preferințe ale vizitatorilor.

Diversitatea și complexitatea fenomenului turistic, evidențiate prin procesul de identificare, inventariere, ierarhizare și evaluare a resurselor atractive – atât naturale, cât și antropice — precum și a componentelor infrastructurii turistice și tehnice, conturează județul Bistrița-Năsăud ca un spațiu ideal pentru dezvoltarea turismului complex, care poate oferi experiențe autentice, personalizabile și complementare care constituie baza unei dezvoltări armonioase și echilibrate a celor trei tipuri majore de turism: cultural, recreativ și curative.

Prezența, diversitatea și gruparea în teritoriu a elementelor de atractivitate turistică constituie nu doar premise favorabile pentru practicarea unui număr ridicat de forme de turism, ci și baza pentru structurarea unor areale turistice cu funcții specializate sau complexe, care vor trebui valorificate strategic în cadrul politicilor de dezvoltare a turismului din județul Bistrița-Năsăud în următorul deceniu.

Aceste forme de turism se configurează fie în mod direct, prin valorificarea unor resurse atractive cu caracter material sau imaterial (turism cultural și cultural-religios, turism balnear, turism pentru sporturi de iarnă, turism de evenimente, turism gastronomic etc.), fie în mod indirect, prin exploatarea valențelor estetico-peisagistice și a cadrului natural (ecoturism,

cicloturism, drumeție, turism climateric etc.). Această diversitate permite integrarea județului într-un sistem teritorial turistic funcțional, capabil să interacționeze și cu sistemele turistice învecinate, consolidând atractivitatea și competitivitatea regională.

Resursele de natură antropică ocupă un loc deosebit de important în structura potențialului turistic al județului Bistrița-Năsăud. Ele reflectă atât evoluția istorică și culturală multiseculară a comunităților locale, cât și interferențele entice și culturale specifice Transilvaniei, care au conferit acestui teritoriu o identitate distinctă la scara spațiului românesc. Patrimoniul construit, tradițiile, obiceiurile și expresiile artistice s-au coagulat în timp într-un mozaic cultural complex, care exprimă particularități unice în peisajul național.

La nivel etnic, pe lângă populația majoritar românească — cu aportul său consistent la configurarea patrimoniului cultural și spiritual, vizibil în aproape toate localitățile județului — se remarcă și elementul germanic (săsesc), cu o prezență importantă și dominantă în anumite areale vreme de peste șapte secole. Amprenta acestuia este vizibilă în arhitectura specifică, organizarea satelor și gospodăriilor, tradiții, obiceiuri, port, muzică, gastronomie și mentalitate. Aceste contribuții, păstrate și transmise de-a lungul timpului, nu și-au pierdut unicitatea, ci s-au integrat într-un ansamblu regional transilvănean mai larg, păstrând în același timp o personalitate culturală bine individualizată, cu valoare turistică deosebită.

Cele mentionate relevă faptul că structura teritorială și complementaritatea resurselor fac din județul Bistrița-Năsăud o destinație cu un potențial turistic diversificat și competitiv, capabil să atragă atât turiști interesați de experiențe culturale, cât și de relaxare sau tratament.

Localizarea geografică a atracțiilor, diversitatea tematică și gradul diferențiat de accesibilitate permit atât dezvoltarea unor forme variate de turism, cât și conturarea unor zone și destinații turistice cu funcții specializate sau mixte, fiecare cu un potențial clar de afirmare pe termen mediu și lung. Aceste destinații și areale constituie repere strategice pentru planificarea și dezvoltarea turismului județean în următorul deceniu, oferind premise solidă pentru valorificarea sustenabilă a resurselor, diversificarea ofertei turistice și adaptarea acesteia continuă la cerințele în schimbare ale pieței turistice.

Turismul cultural-istoric – se situează în vârful piramidei formelor de turism datorită existenței unui patrimoniu cultural bogat și complex, cu o tradiție istorică multimilenară. Acesta permite conturarea unei oferte turistice diversificate și complementare, din punct de vedere structural, fizionomic și funcțional, oferind, pe termen lung, posibilitatea generării unor fluxuri

turistice convergente care să valorifice acest patrimoniu la niveluri superioare de eficiență socială și economică. Potențialul său atractiv este evidențiat de numeroasele obiective istorice și culturale, diseminate la nivelul unor multor localități bistrițene unde turismul cultural-istoric relevă posibilități de afirmare grație prezenței unor obiective specifice care pot contura o ofertă turistică a cărei o imagine este legată de un obiectiv singular/unicat sau un grup - elemente specifice și definitorii ale peisajului cultural-istoric al comunităților care le-au edificat și care fac ca turismul cultural-istoric să găsească în județul Bistrița-Năsăud (atât în mediul urban, cât și rural) un câmp de practicare complex, divers și complementar.

Toate aspectele și elementele care concură la autenticitatea și punerea în valoare a zonei constituie instrumente utile atât în păstrarea coeziunii comunităților cât și în promovarea zonei în întregul său, ca o valoare unică pentru regiune, pentru România și Europa: de la elementele de patrimoniu natural și construit, la tradiții, obiceiuri, gastronomie, port, repertoriul de cântece și dansuri, la evenimente cu caracter de unicitate. Este evident că județul Bistrița-Năsăud deține un patrimoniu istoric și cultural remarcabil de bogat, cu numeroase elemente de diferențiere, care poate contribui semnificativ la dezvoltarea culturală a județului și la dezvoltarea turismului, deopotrivă. Din păcate însă, rezultatele – în special pe componenta de turism – indică faptul că tot acest patrimoniu necesită o abordare sofisticată în valorificare, potrivit complexității, diversității și bogăției sale. Regenerarea identității locale și zonale presupune colaborarea între instituțiile relevante, angajarea și susținerea de către sectorul privat, precum și implicarea comunităților care sunt datoare să transfere către noile generații aceste valori.

O categorie relevantă este reprezentată de *vestigiile și siturile arheologice*, dintre care reținem ca fiind reprezentative la nivel județean situl arheologic de la Bistrița, situl arheologic „Băile Figa”, ruinele Cetății Ciceului etc. Începând cu luna iulie 2024, un număr de 46 de componente (dintr-un total de 277 existente la nivel național) incluse în Lista Patrimoniului Mondial din județul Bistrița-Năsăud integrate ”Frontierelor Imperiului Roman – Dacia” (segmentul nordic al frontierei romane); județul deținând un loc central în cadrul sitului transnațional UNESCO menționat. Acestea sunt răspândite în mai multe unități administrativ-teritoriale (UAT), majoritatea fiind situate în zone rurale, pe traseul fostului limes. Localizarea principalelor monumente arheologice incluse în listă evidențiază o distribuție teritorială structurată, acestea fiind grupate pe unități administrative și puncte specifice, în funcție de rolul lor în sistemul defensiv roman. Cea mai mare concentrare se regăsește în comuna Negrilești, care reprezintă un nucleu important al

infrastructurii de supraveghere, caracterizat prin prezența unui număr semnificativ de turnuri de pază și fortificații de mici dimensiuni (burgus-uri). Printre punctele relevante se numără Dealul Muncelului, unde a fost identificat un turn de supraveghere roman, zona Negru Vodă, asociată vestigiilor sistemului defensiv, precum și Cornul Malului (punctele 1 și 2), care funcționau ca puncte strategice de observație. De asemenea, în arealul Purcărete – Fața Carpenului (1 și 2) sunt localizate turnuri ce facilitau comunicarea vizuală între diferitele componente ale sistemului de apărare.

În comuna Căianu Mic, în special în satul Ciceu-Poieni, sunt identificate puncte de control și supraveghere relevante pentru linia de frontieră, precum Strunga Găvojdenilor, Podul Milcoaiei și Vârful Osoiului, acesta din urmă reprezentând unul dintre cele mai înalte puncte de observație din sectorul nordic.

Un rol central în organizarea sistemului defensiv revine castrelor și așezărilor militare, considerate pilonii principali ai rutei. Castrul roman de la Ilișua (comuna Uriu), cunoscut sub denumirea de Arcobadara, reprezintă cel mai important sit arheologic din județ, incluzând fortificația propriu-zisă, băile romane și așezarea civilă adiacentă (vicus). Alte puncte esențiale sunt castrul de la Livezile, amplasat strategic pentru controlul accesului spre zona montană, și castrul de piatră de la Orheiu Bistriței (comuna Cetate), cu rol major în apărarea sectorului nord-estic al Daciei romane.

În completarea acestui sistem, alte localități precum Spermezeu, Șieuț (sat Lunca), Salva și Târlișua găzduiesc turnuri de pază și puncte de observație amplasate pe culmile dealurilor sau în zone greu accesibile, având rolul de a supraveghea culoarele de circulație și de a asigura controlul teritorial. De exemplu, la Șieuț este identificat un burgus bine documentat arheologic, iar în zona Salva turnurile de pază erau orientate spre monitorizarea văii Someșului Mare.

Din punct de vedere tipologic, ansamblul include trei castre majore (Ilișua, Livezile și Orheiu Bistriței) și aproximativ 44 de turnuri de pază și burgus-uri, distribuite de-a lungul liniei de demarcație dintre Imperiul Roman și Barbaricum.

Majoritatea acestor situri beneficiază de protecție la nivel național, fiind incluse și în Lista Monumentelor Istorice (LMI). Ele pot fi identificate în teren atât prin elemente morfologice specifice (precum valurile de pământ), cât și prin intermediul panourilor informative instalate recent în cadrul Programului Național Limes, contribuind astfel la valorificarea și promovarea patrimoniului arheologic.

La acestea se adaugă *cetăţile şi elementele de fortificaţie* (ex. fragmente ale zidului de incintă a Cetății medievale Bistritz, șanțul de apărare al Cetății medievale Bistritz, valul de apărare al Cetății medievale Bistritz, Turnul Dogarilor - "Fassbinterturm", *ansamblurile sau edificiile cu*

valoare istorică și arhitecturală deosebită (ex. Ansamblul urban medieval Bistrița (Bistritz) - sec. XIII – XVIII, Ansamblul urban „Șirul Sugălete”/ Piața de cereale, Kornmarkt” - sec. XV - XIX etc., Sediul Casei de Cultură a Sindicatelor Bistriţa - clădire de patrimoniu construită în 1892, imobilul destinat activităţilor meseriaşilor saşi, azi Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, Asociaţia meseriaşilor din Bistriţa / Bistritzer Gewerbeverein, azi Centrul Cultural Municipal „George Coşbuc", sau primăria veche „Domus Consistorialis”, Cazarma Regimentului 63 Infanterie, azi Muzeul Bistrița; Muzeul Memorial „George Coșbuc”; „Casa săsească" Livezile; Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”; Cazarma Regimentului II Românesc de Graniţă, "Şvarda", azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean; Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul” etc.), *muzeele și casele memoriale* (ex. Casa Argintarului - Centrul German Bistriţa, Muzeul de Artă Comparată, Muzeul „Casa săsească”, Muzeul Mineritului Rodna Muzeul Grăniceresc Năsăudean, Muzeul Memorial „George Coşbuc”, Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”, Biserica Evanghelică Herina, Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul”, Muzeul Literar şi Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul Protopopiatului Ortodox Beclean, Muzeul „Casa de Vânătoare”, Muzeul „Cuibul Visurilor”, Casa tradiţională de pe Văile Ţibleşului amenajată şi donată de Episcopul Macarie Drăgoi, Muzeul sătesc „Casa Ethnos”, Colecţia etnografică „George Nichiti”, Casa Muzeu din Măgura Ilvei, Muzeul Literar şi Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul etnografic sătesc Archiud, Punct muzeal Poiana Ilvei, Punct muzeal Ciceu Mihăieşti), *edificiile habituale reprezentative* (ex. cele 15 castele, în diferite stadii de conservare, cele mai multe necesită interventii de consolidare / conservare / restaurare, cele mai cunoscute fiind Castelul Hye - Ilișua, Castelul Wesselényi – Comlod, Castelul Teleki – Posmuș, Castelul Banffy – Urmeniș etc.) și, nu în ultimul rând, *centrele istorice urbane* (în intravilanul cărora sunt grupate numeroase obiective din categoria celor menţionate - Bistrița, Năsăud, Beclean etc.) *și ansamblurile arhitecturale amplasate în mediul rural* (ex. Ansamblul rural Dorolea, Ansamblul rural Livezile, Ansamblu rural "Runcu Salvei" etc.) etc.

Pe lângă elementele de patrimoniu cu statut consacrat, județul Bistrița-Năsăud dispune și de un fond valoros de *monumente de for public*, care, deși nu beneficiază de încadrarea oficială în categoria monumentelor istorice, reprezintă repere identitare și culturale importante pentru comunități (14 monumente sunt localizate în municipiul Bistrița, 1 în Năsăud, 2 în Beclean, 2 în Sângeorz-Băi și 2 în Rodna), fiecare contribuind la configurarea unei memorii colective locale și regionale. În același timp, patrimoniul cultural al județului este completat de bunurile culturale mobile aflate în gestiunea Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud (cu unitățile subordonate), care însumează un număr impresionant (cca. 75 de piese, aparținând unor domenii variate precum

arheologie, istorie, etnografie, artă plastică și știință), cărora li se adaugă aproximativ 5.000 de bunuri culturale mobile gestionate de punctele muzeale sătești, adevărate centre de conservare și transmitere a valorilor tradiționale.

O privire sintetică asupra patrimoniului construit al județului evidențiază, existența unui fond arhitectural și istoric deosebit de divers și valoros care poate stimula și susține afirmarea turismul cultural-istoric, care cuprinde: 2 ansambluri urbane, 4 ansambluri rurale, 81 de biserici și mănăstiri, 191 de case cu valoare istorică, 15 castele, 2 cetăți, 2 cazarme, 17 elemente de fortificație, 6 muzee, 6 școli, 11 monumente de for public, un pod (Podul acoperit din lemn, aș-numitul "pod grăniceresc" peste râul Sălauţa - sat Coșbuc, comuna Coșbuc), o piatră tombală și un mormânt. Totodată, patrimoniul religios este reprezentat prin 60 de unități de arhitectură de zid și 21 de unități de arhitectură de lemn, iar oferta turistică este completată de 18 imobile urbane și rurale accesibile vizitării publicului larg. Deși aceste date conturează un tablou reprezentativ al diversității patrimoniului construit, trebuie menționat că actualizarea oficială a evidențelor Institutului Național al Patrimoniului (https://patrimoniu.ro/ro/articles/lista-monumentelor-istorice), însă cea mai recentă versiune disponibilă care se regăsește pe Lista Monumentelor Istorice datează din anul 2015.

Împreună și/sau la nivel individual, aceste resurse contribuie la diversificarea și consolidarea patrimoniului cultural județean, oferind oportunități semnificative pentru valorificarea turistică, educațională și identitară a Bistriței-Năsăud, precum și pentru întărirea rolului său în peisajul cultural național.

Turismul cultural-religios este stimulat susținut de existența unui patrimoniu religios bogat și divers, care include atât biserici de piatră sau din lemn, cât și edificii cu valoare arhitecturală și culturală deosebită. Aceste lăcașuri de cult devin atractive pentru turiști nu doar prin valoarea lor istorică și arhitecturală, ci și prin manifestările religioase pe care le găzduiesc (cum sunt hramurile sau slujbele asociate sărbătorilor religioase) care permit integrarea lor în circuite turistice funcționale, valorificate prin pelerinaje religioase sau vizite de factură culturală.

Prin aceste componente, lăcașurile de cult se transformă în puncte de atracție în itinerariile tematice, consolidând turismul cultural-religios. În plus, valorificarea lor turistică nu numai că păstrează vie tradiția spirituală locală, ci contribuie și la dezvoltarea durabilă a turismului, generând beneficii socio-economice pentru comunitățile locale, precum oportunități culturale, educaționale și economice.

Această categoriae include o serie de *edificii religioase de zid* (biserici și mânăstiri disipate pe întreg teritoriul ansamblului județean), cele mai relevante fiind: Biserica evanghelică-reformata veche din Tonciu, Biserica Evanghelică din Bistriţa, Biserica romano-catolice "Sf. Treime" Bistrița, Biserica ortodoxe "Intrarea in Biserică a Maicii Domnului" Bistrița, Biserica evanghelică Herina, Sinagoga Bistrița, Biserica reformată Beclean, Biserica evanghelică (azi biserica reformată) Lechința, Biserica evanghelică Livezile, Biserica Ortodoxă Română "Sf. Ierarh Nicolae" Năsăud, Biserica greco - catolică "Sf.M. Mc. Gheorghe", înglobând o parte din corul și ruinele bisericii medievale (sec. XIII) Rodna etc.

Patrimoniul religios al județului este îmbogățit de numeroase *biserici de lemn*, remarcabile prin arhitectura lor specifică, care reunește armonios funcționalitatea locuințelor tradiționale țărănești cu simbolismul edificiilor sacre. Aceste construcții ecleziastice îmbină cu măiestrie elemente tehnice și de plan inspirate din arhitectura vernaculară, conferindu-le o identitate stilistică distinctă și o integrare perfectă în peisajul natural și cultural al zonei (ex. Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" – sat Apatiu, comuna Chiochiș, Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului" sat Budurleni, comuna Teaca, Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" - sat Bungard; comuna Lechinţa, Biserica de lemn "Sf. Ioan Botezătorul" - sat Comlod; comuna Milaş, Biserica de lemn "Buna Vestire" - sat aparţinător Cormaia; oraş Sângeorz-Băi, Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" - sat Dobricel; comuna Spermezeu, Biserica din lemn "Adormirea Maicii Domnului" - sat Păltineasa; comuna Spermezeu, Biserica de lemn "Sf. Arhg.Mihail şi Gavriil" - sat Dumbrava; comuna Livezile, Ansamblul bisericii de lemn ''Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil'' - sat Fânaţele Silivaşului; comuna Silivaşu de Câmpie, Biserica din lemn "Sf. Prooroc Ilie" - sat Petriş; comuna Cetate, Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" - sat Rebrişoara; comuna Rebrişoara, Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" - sat Runcu Salvei; comuna Runcu Salvei, Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil"- sat Sălcuţa; comuna Sânmihaiu de Câmpie, Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" - localitate componentă Sărata; municipiul Bistriţa, Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" - sat Sângeorzu Nou; comuna Lechinţa, Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" - sat Silivaşu de Câmpie; comuna Silivaşu de Câmpie, Biserica din lemn "Sf. Arhg.Mihail şi Gavriil" - sat Strugureni; comuna Chiochiş, Biserica din lemn "Sf. M.Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" - sat Şintereag; comuna Şintereag, Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" - sat ŢIGĂU; comuna Lechinţa, Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil", cu turn clopotniţă din piatră - sat Suplai; comuna Zagra, Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" - sat Zagra; comuna Zagra)

Județul Bistrița-Năsăud dispune de un potențial complex și deosebit de valoros pentru dezvoltarea și consolidarea ***turismului balnear și medical***, datorită cadrului natural de excepție, a diversității și calității curative a izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza judeţului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase şi 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat, care le conferă o gamă largă de indicații terapeutice), precum și a unei tradiții îndelungate în valorificarea acestora în scopuri curative și profilactice. Mai mult, prin amplasarea la intersecția influențelor montane și subcarpatice cu cele colinare, județul Bistrița-Năsăud beneficiază atât de întinse zone cu un climat tonic stimulent echilibrat, favorabil refacerii organismului și tratamentului afecțiunilor cronice (compartimentul nord-estic și estic), precum și întinse zone colinare cu un bioclimat sedativ-indiferent relaxant. Această configurație naturală susține dezvoltarea turismului de sănătate în cele trei forme fundamentale: turismul balnear, turismul medical și turismul de wellness.

Cea mai importantă stațiune balneară a județului este *Sângeorz Băi,* care și-a dobândit în timp o notorietate pentru eficiența curativă a resurselor naturale și pentru tradiția îndelungată în tratamentele balneare și medicale. Aceasta (dispune de ape minerale utilizate atât în cure interne, cât și în băi și inhalații, fiind o stațiune de interes național cu un potențial ridicat pentru turismul balnear și de wellness, renumită prin cele 9 izvoare (inițial existau cinci izvoare cu ape minerale, iar din anul 1951 s-au captat prin forare încă patru) cu ape minerale bicarbonatate, clorurate, sodice, calcice, magneziene, carbogazoase, hipertone (mineralizare totala: 8-10 g/l), care rivalizeaza sub aspect calitativ cu izvoarele minerale de la Vichy (Franța) si Karlovy Vary (Cehia), la care se adaugă namolul mineral de izvoare si mofetele - emanatiile de bioxid de carbon. Ele sunt folosite în tratamente interne (cura de apă) și externe (băi, termoterapie-împachetări cu parafină, cataplasme cu namol mineral, băi de lumina; electroterapie-ionogalvanizari, raze scurte, raze ultraviolete, infrarosii, curenti diadinamici, ultrasonoterapie, băi galvanice, proceduri cu parafină și nămol mineral pentru împachetări etc). Compoziția chimică a acestor apelor minerale, mofetelor și nămolului terapeutic le face eficiente în tratarea afectiunilor tubului digestiv, hepato-biliare, boli metabolice si de nutritie, guta, boli associate și altele. Nămolul, puternic mineralizat (aproximativ 50%), cu un conținut de săruri radioactive, este indicat pentru tratarea afecțiunilor reumatice, afectiunilor ortopedice postintervenție operatorie, afectiunilor cronice ale sistemului nervos periferic, în timp ce mofetele sunt indicate

pentru tratarea afecțiunilor cardiovasculare centrale și periferice, sechele după tromboflebite, rinite și bronșite cronice, afecțiuni reumatismale cronice și altele. Stațiunea balneoclimaterică Sângeorz-Băi se evidențiază prin tradiția sa îndelungată și prin notorietatea izvoarelor minerale, a căror diversitate chimică și valoare terapeutică sunt recunoscute la nivel național și internațional. Aceasta se adresează, pe lângă turiștii locali și regionali, și unei clientele naționale și chiar externe, interesată de tratamente complexe și cure balneare de lungă durată.

Un proces important de dezvoltare în domeniul turismului balnear – însă orientat în special către clientela locală și regională – s-a concretizat mai recent la *Băile Figa* (situată pe raza UAT Beclean), unde a fost amenajată o infrastructură modernă destinată atât serviciilor de tratament (având la bază lacul cu apă sărată, aerosolii salini și nămolul terapeutic, precum și bazinul cu apă sarată cu o de adancime 1,7 m conectat cu un alt bazin cu adâncime de aproximativ 0,6 m, care permit efectuarea hidroterapiei cu apă sărată și a impachetărilor și a băilor cu nămol, eficiente în tratamentul unor afectiuni reumatologice / ale aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic - neuro-dermatice sau nevralgice, dermatologice, afectiuni ginecologice), cât și activităților de agrement (acestea facilitează petrecerea timpului liber în aer liber, individual sau în grupuri, îmbinând funcția curativă cu cea recreativă și de socializare). Această abordare mixtă, care combină componenta curativă cu cea recreativă și de socializare, a transformat Băile Figa într-o destinație accesibilă și atractivă pentru un public divers, cu precădere din cadrul sau din proximitatea județului.

Astfel, cele două destinații balneare ale județului se completează reciproc: dacă Sângeorz-Băi joacă rolul unei stațiuni consacrate, cu tradiție și adresabilitate extinsă, Băile Figa reprezintă o alternativă modernă, flexibilă și adaptată turismului de weekend sau sejururilor scurte, punând accent pe integrarea tratamentului cu agrementul. Împreună, ele consolidează poziția județului ca un pol emergent al turismului balnear și de sănătate în regiunea de Nord-Vest a României.

La acestea se daugă și stațiunea de interes local *Rodna – Valea Vinului*, care completează foarte bine profilul balnear și montan al județului. Stațiunea se bazează pe existența izvoarelor de ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, feruginoase, slab mineralizate, precum și pe factorii climatici specifici zonei montane (aer curat, bogat în aerosoli și oxigen, presiune atmosferică scăzută, climat tonic-stimulativ), care creează un mediu propice pentru refacerea organismului și ameliorarea unor afecțiuni cronice (boli ale aparatului digestiv (gastrite hipoacide, dispepsii, colite cronice), boli de nutriție și metabolism (diabet zaharat incipient,

obezitate), afecțiuni ale aparatului renal și urinar, anemii și tulburări de asimilare (datorită conținutului de fier al apelor minerale), stări de convalescență, oboseală cronică și surmenaj, afecțiuni respiratorii ușoare, datorită calității aerului montan.

Stațiunea de interes local Rodna – Valea Vinului îmbină tradiția valorificării resurselor naturale terapeutice cu avantajele turismului montan, constituindu-se într-o destinație cu dublă valență – curativă și recreativă. Deși necesită investiții în infrastructura de cazare și tratament pentru a-și valorifica pe deplin potențialul, aceasta rămâne un reper important în rețeaua turismului balnear și montan din județul Bistrița-Năsăud.

Ținând cont de cele prezentate anterior, se poate concluziona că județul dispune de resurse naturale cu un potențial deosebit pentru transformarea și dezvoltarea unor localități în stațiuni climaterice și balneoclimaterice de interes local și regional. Printre aceste areale cu perspective clare de valorificare turistică se numără Valea Mare, Lunca Ilvei, Parva, Mița-Colibița și Cușma, localități situate în zone pitorești, caracterizate printr-un climat tonic, peisaje spectaculoase și un cadru natural care favorizează turismul recreativ și de sănătate.

De asemenea, numeroase izvoare hidrominerale existente pe teritoriul județului posedă resursecare pot susține diversificarea ofertei turistice și crearea unor centre de agrement și tratament cu accesibilitate sporită și chiar amenajarea ca microstațiuni destinate în special populației locale (precum cele de la Viișoara, Cepari, Figa, Sărățel, Pintic și Blăjenii de Jos).

O altă direcție de valorificare economică o constituie captarea și îmbutelierea apelor minerale, în zonele în care debitul izvoarelor permite desfășurarea unei asemenea activități la scară durabilă. Printre arealele cu potențial în acest sens se remarcă Valea Vinului, Rodna, Anieș, Parva și Lunca Ilvei, unde calitatea și debitul apelor minerale pot susține dezvoltarea unei industrii locale competitive, complementare turismului balnear (vezi și Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020, pag. 12-13).

În pofida potențialului hidromineral semnificativ, județul Bistrița-Năsăud se situează sub media națională în clasamentul capacității de cazare a stațiunilor balneoclimaterice, înregistrând un decalaj major față de destinațiile de top ale țării (precum Băile Felix, Olănești, Băile Herculane sau Vatra Dornei), recunoscute pentru infrastructura lor complexă și pentru zecile de unități hoteliere moderne. În schimb, stațiunile de interes local din județ se caracterizează printr-o infrastructură limitată, fragmentată și neuniformă din punct de vedere al confortului, multe

dintre unitățile de cazare necesitând modernizări substanțiale pentru a corespunde standardelor actuale de calitate și siguranță.

O situație similară se regăsește și în cazul bazelor de tratament, unde lipsa investițiilor consistente a condus la rămânerea în urmă din punct de vedere tehnologic și funcțional. Reabilitarea acestor spații și dotarea lor cu echipamente moderne ar permite nu doar alinierea la nivelul centrelor balneare occidentale, ci și extinderea ofertei către segmentul wellness, un domeniu aflat în continuă expansiune la nivel european. Integrarea tratamentului clasic cu servicii complementare de relaxare, prevenție și recreere ar diversifica substanțial oferta județului și ar răspunde cerințelor unui public tot mai preocupat de sănătate, echilibru și calitatea vieții.

Astfel, sectorul balnear, medical și de wellness al județului prezintă un potențial ridicat de dezvoltare, cu șanse reale de atragere a unor segmente variate de turiști – de la vârstnici și pacienți cu afecțiuni cronice, până la turiști activi, familii sau persoane interesate de profilaxie și menținerea stării de sănătate. Pentru valorificarea acestui potențial, este însă esențială mobilizarea de resurse financiare publice și private, orientate către modernizarea infrastructurii de cazare și tratament, diversificarea serviciilor și implementarea unor standarde ridicate de calitate și sustenabilitate. În acest mod, județul Bistrița-Năsăud ar putea să își consolideze treptat poziția pe piața turismului balnear și wellness, devenind o destinație competitivă și atractivă la nivel național și internațional.

Turismul climateric constituie o componentă esențială a turismului curativ, fiind favorizat de existența unui bioclimat montan tonic-stimulant și a bioclimatului sedativ specific zonei subcarpatice. Ambele tipuri de bioclimat se disting prin aerul curat, bogat în ioni negativi, care contribuie la crearea unui mediu terapeutic natural, cu beneficii semnificative pentru sănătate, favorizând recuperarea funcțională, prevenția afecțiunilor cronice și relaxarea generală, aducând un sprijin suplimentar programelor de recuperare, tratament și menținere a sănătății și a stării de bine).

Bioclimatul montan este caracterizat printr-o ionizare intensă, oxigenare crescută, radiație solară puternică și o umiditate relativ ridicată, factori care stimulează procesele de adaptare și întărire a organismului. În paralel, bioclimatul subcarpatic, cu efecte sedative și de reglare neuro-psihică, contribuie la diminuarea stresului și la restabilirea echilibrului fizic și psihic.

Aceste condiții se regăsesc în arealele montane și submontane învecinate situate la peste 700–800 m altitudine, din masivele Rodna, Călimani și Bârrgău-Țibleș și arealele subcarpatice din proximitatea acestora (cu precădere Colibița, Valea Vinului, Piatra Fântânele, Valea Blaznei, Valea Rebrei, Valea Bistriței), care oferă condiții ideale pentru practicarea climatoterapiei montane, datorită calităților lor curative remarcabile. Astfel, climatoterapia montană și submontană se conturează drept forme complementare de turism curativ, cu un potențial remarcabil pentru dezvoltarea unor stațiuni climaterice moderne și atractive, capabile să integreze atât dimensiunea medicală, cât și pe cea recreativă.

Turismul de drumeție (pietonal) se conturează drept una dintre cele mai accesibile și atractive forme de turism, adresându-se persoanelor care caută relaxare, recreere activă și refacere fizică și psihică. Principalul său avantaj rezidă în simplitatea practicării, nefiind condiționat de infrastructuri complexe, ci bazându-se pe un mod de desfășurare flexibil și prietenos cu mediul, cu un impact redus asupra acestuia.

Turismul de drumeție este susținut de cadrul natural deosebit al unităților montane din zona estică și nord-estică a județului, unde diversitatea petrografică – dominată de șisturi cristaline și calcare, respectiv vulcanice – în combinație cu procesele de modelare subaeriană, au dat naștere unei game variate de forme de relief, cu grade diferite de spectaculozitate și atractivitate, care se remarcă prin spectaculozitate și atractivitate, creând peisaje naturale de mare frumusețe, care transformă zona într-un areal privilegiat pentru turismul de drumeție. Prin valorificarea responsabilă și sustenabilă a acestor resurse, turismul de drumeție din județ are potențialul de a se dezvolta continuu, contribuind la diversificarea ofertei turistice și la promovarea unei relații armonioase între om și natură.

Practicarea turismul pietonal (de drumeție) este posibilă grație existenței la nivelul ansamblului județean a *44 trasee montane omologate* de către Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului (până la data de 23.08.2025), 34 dintre acestea fiind în administrarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și unul al Consiliului Local Rodna. Un număr de 23 dintre aceste trase sunt grupate în arealul Munților Rodnei, 12 în arealul Munților și Piemontului Călimani și 9 în arealul Munților Bârgăului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/).

Traseele turistice prezintă grade variate de dificultate, lungimi și durate de parcurgere diferite, fiind adaptate nivelurilor diverse de pregătire fizică și experiență ale vizitatorilor.

Acestea asigură accesul către obiective individualizate de interes turistic, locații sau areale cu un potențial peisagistic deosebit, puncte de belvedere spectaculoase ori spre vârfurile aflate pe culmile principale ale masivelor montane. Majoritatea traseelor sunt amenajate de-a lungul drumurilor forestiere ce pătrund adânc în văile montane, oferind atât accesibilitate, cât și o experiență de explorare autentică a mediului natural. Unele trasee se remarcă însă printr-un grad ridicat de dificultate, mai ales în zonele alpine sau în condiții meteorologice nefavorabile, ceea ce impune prudență sporită și o bună pregătire. În sezonul rece, numeroase trasee devin greu accesibile, iar parcurgerea lor este nerecomandată sau chiar interzisă din motive de siguranță.

Având în vedere că unitățile administrativ-teritoriale (UAT) ale căror teritorii se suprapun parțial sau aproape integral peste zona montană și submontană din județul dispun de un potențial natural cu valori atractive net superioare patrimoniului antropic, turismul montan și de drumeție se conturează drept o resursă fundamentală pentru dezvoltarea durabilă a ofertei turistice locale.

Această formă de turism trebuie privită nu doar ca o opțiune de sine stătătoare, ci ca o componentă complementară, firească și coerent integrată în ansamblul celorlalte forme de turism practicate sau practicabile în zonele montane, submontane sau colinare ale județului.

Atractivitatea naturală deosebită — evidențiată prin peisajele montane spectaculoase, bogata biodiversitate florală și faunistică, rețeaua bine conturată de trasee de drumeție și multiplele oportunități pentru sporturi de aventură — constituie un avantaj strategic major, care potențează și diversifică valoarea tuturor celorlalte forme de turism dezvoltate în regiunea montană și submontană a județului.

În acest context, valorificarea coerentă a resurselor naturale montane și submontane prin integrarea lor în strategiile locale de dezvoltare turistică devine esențială, corelarea turismului montan cu forme complementare (precum turismul cultural, ecoturismul sau turismul de sanatate, dar nu numai), având potențialul de a consolida atractivitatea județului Bistrița-Năsăud. Astfel, vizitatorii pot beneficia de experiențe complexe și diversificate, în care relaxarea, aventura și reconectarea cu natura se îmbină armonios, într-un cadru sustenabil și autentic.

Ecoturismul și turismul sustenabil reprezintă o formă de turism orientată către conservarea naturii și protejarea patrimoniului natural și cultural, având ca principale destinații ariile naturale protejate, dar extinzându-se și asupra altor zone cu valoare ecologică, peisagistică sau culturală. Acestea promovează un comportament responsabil față de mediu, utilizarea

echilibrată a resurselor locale și implicarea activă a comunităților gazdă în activitățile turistice. Prin natura sa, ecoturismul îmbină recreerea cu educația ecologică, oferind vizitatorilor ocazia de a interacționa direct cu mediul natural prin activități cu impact redus: drumeții, observarea faunei și florei, explorarea peisajelor naturale sau interpretarea patrimoniului cultural local. Organizarea acestor activități trebuie realizată atent, pentru a minimiza impactul asupra ecosistemelor fragile și, în același timp, pentru a maximiza beneficiile socio-economice pentru comunitățile locale.

Principiul central al turismului sustenabil este menținerea unui echilibru între dezvoltare și conservare, satisfăcând nevoile actuale ale turiștilor și comunităților, fără a compromite dreptul generațiilor viitoare de a beneficia de aceleași resurse. Astfel, ecoturismul și turismul sustenabil nu doar că oferă experiențe turistice autentice, recreative și educative, ci devin și instrumente valoroase pentru protecția biodiversității și a patrimoniului natural și cultural, stimulând totodată o conștiință ecologică activă în rândul turiștilor și al actorilor locali implicați în activitatea turistică. Totodată, ecoturismul contribuie la diversificarea economică locală prin crearea de locuri de muncă, promovarea produselor tradiționale, revitalizarea meșteșugurilor și tradițiilor, consolidând totodată identitatea culturală a comunităților.

În județul Bistrița-Năsăud, asocierea ecoturismului cu ariile naturale protejate a condus la includerea acestuia în oferta turistică actuală sau potențială a numeroaselor UAT care dețin suprafețe integrate în sistemul de protecție. Această integrare extinde accesul către o gamă variată de experiențe ecoturistice, bazate pe valorile unice ale acestor areale – fie că vorbim despre parcuri naționale, rezervații naturale, monumente ale naturii, situri Natura 2000 sau arii de protecție special avifaunistică ((Parcul Naţional Rodna și Parcul Naţional Călimani) și obiectivele/locațiile sau arealele integrate acestora sau diseminate pe teritorii/areale diferite ale județului (Valea Repedea, Tăul Zânelor, Stâncile Tătarului, Cheile Bistriţei Ardelene, Peștera din Valea Cobăşelului, Zăvoaiele Borcutului, Poiana cu narcise pe de masivul Saca, Ineu Lala, Peştera Tăuşoare, Râpa cu păpuşi, Crovul de la Larion, Poiana cu narcise de pe Şesul Mogoşenilor, Piatra Fântânele, Piatra Cuşmei, Masivul de sare de la Sărăţel, Pădurea Poşmus, Lacul Zagra, Piatra Corbului, Poiana cu narcise pe de Şesul Văii Budacului, Locul fosilifer Râpa Mare, Râpa Verde, Peștera Comarnic, Masivul de sare de la Sărăţel etc. - vezi cap. 2.2.3).

Fiecare arie naturală protejată din județ contribuie la structurarea unei oferte ecoturistice diversificate, capabile să atragă segmente de turiști interesați de protecția mediului și de explorarea sustenabilă a patrimoniului natural. Aceste zone nu sunt doar destinații turistice,

ci și centre de educație ecologică și conștientizare, unde turiștii pot înțelege valoarea biodiversității și importanța conservării resurselor naturale.

Prin promovarea unui turism responsabil și prietenos cu mediul, ariile protejate susțin dezvoltarea economică a comunităților locale, stimulând totodată implicarea acestora în gestionarea și valorificarea durabilă a resurselor. Activitățile ecoturistice care se pot desfășura în cadrul acestor areale – drumeții, tururi ghidate, observarea faunei și florei, vizitarea obiectivelor geologice sau a celor cu valoare culturală unică – trebuie adaptate specificului fiecărei zone și organizate astfel încât să aibă un impact minim asupra mediului.

În acest fel, ariile protejate oferă nu doar experiențe turistice autentice, recreative și educative, ci devin și instrumente eficiente de conservare a ecosistemelor locale. Ele contribuie activ la protejarea patrimoniului natural și cultural și la consolidarea unei atitudini responsabile în rândul turiștilor, devenind repere strategice pentru dezvoltarea sustenabilă a turismului la nivel județean.

Turismul pentru sporturi de iarnă (turismul de agrement hivernal) relevă oportunități semnificative de dezvoltare și diversificare în zona montană (aceasta acoperă aproximativ 33% din suprafața județului).

Această zonă cuprinde o serie de areale ce dispun de condiții morfometrice și climatice favorabile, capabile să susțină practicarea diferitelor sporturi de iarnă în condiții bune și, în anumite locuri, chiar foarte bune (îndeosebi în cadrul Munților Rodnei (unde durata stratului de zăpada este de cca. 20 zile anual) pe durata sezonului care se întinde din decembrie până în martie sau chiar aprilie, subliniind astfel caracterul accentuat al sezonalității), dar și în Călimani și Bârgău).

Din păcate, aceste premise favorabile sunt subvalorificate, infrastructura și facilitățile dedicate sporturilor de iarnă fiind încă departe de a oferi posibilitatea unei valorificări în concordanță cu potențialul oferit de componentele specifice ale cadrului natural, la nivelul județului existând o singură pârtie de schi omologată în spațiul montan (Alpina Blazna - de dificultate medie, cu o lungime de 1200 m, dotate cu sisteme de producer a zăpezii artificiale și 1 teleschi), la care se adaugă pârtiile de pe raza UAT Bistrița/Unirea (Cocoș - de categorie medie, cu o lungime de 1350 m, instalație de nocturnă, tunuri de zăpadă, respectiv Pârtia mică, categoria ușoară, lungime de 300 m, dotate instalație de nocturnă, tunuri de zăpadă și telescaun).

Având în vedere faptul că teritoriile comunelor Lunca Ilvei, Măgura Ilvei și Bistrița Bârgăului (sub vârful Bistricioru, în proximitatea zonei Colibița) sunt vizate sau propuse pentru

dezvoltarea unor pârtii de schi (vezi Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020, pag. 387, 388, 415) și, implicit, a unor infrastructuri destinate sporturilor de iarnă (pârtii de schi, domenii schiabile, centre de agrement specifice sezonului hibernal), potențialul de afirmare al turismului montan de iarnă în arealele mentionate va putea cunoaște o creștere semnificativă, având șanse de a se contura, în perioada următoare, ca și veritabili poli de atracție pentru amatorii de activități outdoor specifice sezonului hibernal.

Pentru atingerea acestui obiectiv, este necesară amenajarea unor noi pârtii și domenii schiabile și, ulterior extinderea treptată a acestora, cât și prin diversificarea infrastructurii existente. Astfel, includerea traseelor pentru schi de tură, a pârtieiilor de sanie, a pistelor pentru bob sau a altor facilități dedicate sporturilor de iarnă va permite adaptarea ofertei la diferite niveluri de experiență și performanță ale utilizatorilor. De asemenea, prin diversificarea gradului de dificultate și a lungimii traseelor, zona montană poate atrage un spectru mai larg de practicanți – de la începători la sportivi avansați –, ceea ce va contribui la creșterea competitivității sale pe piața turistică regională și națională și la consolidarea imaginii sale ca destinație de iarnă modernă și atractivă.

Pe de altă parte, pârtiile naturale pot constitui un element esențial de diversificare a ofertei turistice în anumite UAT din județul Bistrița-Năsăud, în special în cele situate în zonele montane și submontane, unde condițiile naturale sunt prielnice practicării sporturilor de iarnă (mai ales la activități precum săniușul și schiul de tură, adresate în principal turiștilor amatori sau celor aflați la început de experiență). Principalul avantaj al acestor pârtii constă în accesibilitatea lor sporită și în caracterul neamenajat, care oferă o experiență autentică, apropiată de natură și, adesea, superioară din punct de vedere al peisajului și al liniștii ambientale față de cea disponibilă în stațiunile consacrate. Astfel, pârtiile naturale pot funcționa ca alternative atractive și viabile la infrastructura de iarnă din județele învecinate (îndeosbi Maramureș, Suceava, Harghita sau Mureș), către care se orientează frecvent o parte dintre iubitorii sporturilor de iarnă bistrițeni, în lipsa unei oferte locale suficient de diversificate.

Prin urmare, valorificarea pârtiilor naturale poate constitui un pilon important în dezvoltarea turismului de iarnă la nivel local, oferind alternative accesibile și autentice pentru iubitorii sporturilor hibernale. Integrarea acestora în oferta turistică nu doar că diversifică posibilitățile de agrement, dar contribuie și la dinamizarea economiei comunităților montane și submontane prin atragerea unui segment turistic aflat în creștere – cel al practicilor recreative de iarnă, precum săniușul sau schiul de tură. În acest fel, pârtiile naturale pot deveni resurse

valoroase pentru dezvoltarea durabilă a turismului, consolidând atractivitatea județului Bistrița-Năsăud în raport cu alte destinații regionale.

Turismul de agrement și divertisment cunoaște o evoluție ascendentă în utimii ani, beneficiind de o diversificare continua a modalităților de petrecere a timpului liber, datorită apariției și extinderii structurilor specializate în recreere și activități ludice. Această evoluție contribuie la diminuarea dependenței față de factorii naturali, oferind alternative atractive, unele accesibile pe tot parcursul anului, indiferent de condițiile meteorologice sau sezonalitate.

Prin edificarea unor facilități moderne de divertisment – parcuri tematice, centre wellness, baze sportive, aqua park-uri, spații multifuncționale pentru evenimente etc. – destinațiile turistice reușesc să atragă un public mai larg, interesat de experiențe recreative diverse. Astfel, acest tip de turism extinde perioada de ședere a vizitatorilor, contribuie la prelungirea sezonului turistic și sprijină o distribuție mai echilibrată a fluxurilor turistice în decursul anului.

Turismul de agrement și divertisment a cunoscut în ultimii ani o dezvoltare constant ascendentă, stimulată de diversificarea continuă a modalităților de petrecere a timpului liber și de apariția unor structuri specializate dedicate recreerii și activităților ludice. Această tendință reduce dependența față de factorii naturali și de sezonalitate, oferind vizitatorilor alternative atractive, disponibile pe tot parcursul anului. Edificarea și modernizarea facilităților de divertisment – parcuri tematice, centre wellness și spa, aqua park-uri, baze sportive, spații multifuncționale pentru evenimente culturale și sociale etc. – contribuie la consolidarea atractivității destinațiilor turistice și la lărgirea publicului-țintă, răspunzând atât cerințelor familiilor, cât și celor ale tinerilor sau turiștilor activi.

Prin diversitatea experiențelor oferite, turismul de agrement și divertisment nu doar că stimulează creșterea duratei medii de ședere, dar contribuie și la extinderea sezonului turistic și la o distribuție mai echilibrată a fluxurilor de vizitatori pe parcursul anului. În acest sens, el devine un vector important al dezvoltării durabile și competitive a destinațiilor, capabil să completeze în mod armonios celelalte forme de turism practicate la nivel regional sau local.

Mai mult, turismul de agrement și divertisment aduce beneficii economice semnificative comunităților locale, atât direct (prin crearea de locuri de muncă și stimularea investițiilor), cât și indirect (prin dezvoltarea serviciilor complementare, precum HORECA, comerțul sau transportul). Această ramură turistică favorizează o formă de dezvoltare sustenabilă, fiind mai

puțin vulnerabilă la sezonalitate și la factori exogeni, inclusiv schimbările climatice, care afectează în special turismul dependent de resurse naturale. În aceste condiții, investițiile în infrastructura de agrement și divertisment devin esențiale pentru creșterea atractivității și competitivității destinațiilor turistice, pentru consolidarea rezilienței economiei locale și pentru diversificarea ofertei turistice. Ele asigură nu doar un echilibru între diferitele forme de turism, ci și un model de dezvoltare inovator, capabil să răspundă în mod flexibil cerințelor și tendințelor pieței turistice actuale.

Principalele locații care concentrează cele mai importante structuri/centre de agrement sunt: municipiul Bistrița (Parc de aventură Sigmir - la pensiunea Hubertus: 15 ateliere, tirolianǎ peste lac lungă de 128m, plimbări cu barca sau canoe; Centrul SPA Scheiner, Centrul SPA Casa Ema, Baza de Agrement Lac Bistrița, zona de agrement Ștrandul Municipal, Ștrandul Municipal Codrișor, Ștrand IPE, Piscina Unirea – Iuga), stațiunile Băile Figa (râu leneș – cu colace si barcute gonflabile, lac cu apă sărată, saună, bazin exterior cu apa sărată, bazine exterioare de înot cu apă dulce, Aqualand – cu tobogane cu jet de apa, piscină interioară, jacuzzi, saună; plaje cu iarba, plaje cu nisip, sala de fitness, teren fotbal, teren tenis, terasa amenajata rustic, loc de joaca, loc pentru picnic (zona de gratare), restaurante & cafenele private; la acestea se adaugă și Herghelia Beclean - bază hipică pentru concursuri de atelaje, bază hipică de antrenament și bazinul de înot Beclean) și Colibița (parcul de distracții "Aventuri în Colibița": cu două tiroliene și două trasee – cea pentru adulți cuprinde 10 ateliere cu o lungime totală de 153 m liniari, tiroliana cu o lungime de 130 ml; traseul pentru copii cuprinde 5 ateliere, cu o lungime totală de 19 ml, iar tiroliana are o lungime de 27 ml; navigație de agrement pe lac cu hidrobiciclete, bărci cu vâsle, catamaran, windsurfing și vaporașe, Rafting pe râul Bistrița Ardeleană, plimbari cu ATV-ul, plimbări cu Buggy, ciclism montan sau biciclete electrice, plimbari cu sania trasa de cai iarna; la acestea se adaugă specific pusă la dispoziția turiștilor în cadrul unor structure de primire, precum: Hotel Panoramic Colibița: piscină tip Infinity Pool încălzită, saună uscată, saună umedă, salonul de masaj, hidromasaj uscat, patinoar, sală de activități și jocuri, fire pit, aparate fitness pentru adulți și spațiile de joacă amplasate în aer liber; Roser House: piscina exterioara infinity încălzită indiferent de sezon, restaurant, centru SPA, terenuri de sport și săli de fitness, loc de joaca pentru copii, cinema; Montana Resort: centrul SPA – cu piscină de 9×6 metri încălzită la 30-32 grade C cu o adâncime de 1,35 metri, jacuzzi pentru 20 de persoane cu apa încalzită la 36 grade C, saună cu infraroșu, două saune cu aburi – una dintre ele cu aromaterapie, grotă salină, saună finlandeză

și zonă de relaxare; Villa Galeria Colibița: centru de fitness, grădină, restaurant, terasă, piscină interioară și sauna;

Alături de acestea, o serie de alte localități bistrițene dispun de facilități destinate agrementului și divertismentului: Șanț (Complex turistic Alpina Blazna: băile dacice și vikinge, Spa, sală fitness, Parc de aventură – cu poduri suspendate, tiroliene şi un panou de căţărare/escaladă), pârtie de schi), Budacu de Jos (Centrul SPA de la Crama Jelna: bazin de înot, sauna umeda si uscata, bazin apa sarata, bazin pentru copii, masaj, bar spa), Livezile (Baza de agrement Poiana Corbilor – Natura Park Dorolea), Tiha Bârgăului (Tihuța Retreat Piatra Fântânele: spațiu indoor activități, spațiu workshop, spațiu outdoor care include 2 lacuri private în pădure, foc de tabără) și Parva (parc de aventură cu o zonă este dedicată parcului de aventuri - spaţii de joacă şi de recreere, echipamente de căţărare pentru copii şi adulţi şi tiroliene - una pentru copii şi una pentru adulţi, pod de lemn peste râul Rebra).

De asemenea, anumite sectoare ale cursurilor râurilor (îndeosebi ale Someșului Mare și Bistriței Ardelene), alături de suprafețele lacustre (pe lângă lacul Colibița, un interes turistic real ar putea dobândi și acumulările Budurleni, Brăteni și Tonciu, utilizate în prezent cu precădere pentru piscicultură și/sau pescuit), dispun de un potențial semnificativ pentru dezvoltarea agrementului nautic. Valorificarea acestuia presupune însă amenajări specifice, adaptate tipologic, structural, funcțional și dimensional, care să răspundă atât nevoilor de siguranță, cât și cerințelor de diversitate a activităților. Implementarea unor infrastructuri adecvate ar putea susține extinderea și diversificarea ofertei recreative la nivel județean.

Totodată, efectul de margine rezultat din asocierea luciului de apă cu lizierele forestiere și cu peisajele naturale deosebit de atractive are capacitatea de a stimula turismul de weekend și cel de vacanță. Aceste areale pot deveni spații privilegiate de relaxare și evadare, oferind turiștilor experiențe autentice de apropiere de natură, în special în perioadele de concedii și vacanțe școlare.

Prin urmare, valorificarea responsabilă și durabilă a acestor resurse hidrografice, realizată în armonie cu cerințele de protecție a mediului, poate transforma aceste zone în adevărate centre de atracție pentru turismul activ, agrement și recreere. O astfel de abordare are potențialul de a stimula dezvoltarea economică a comunităților locale și de a consolida atractivitatea județului Bistrița-Năsăud, poziționându-l ca o destinație turistică sustenabilă și competitivă pe termen mediu și lung.

Turismul de evenimente se află într-o continuă dezvoltare și diversificare, fiind susținut de o agendă variată de manifestări desfășurate în peste 25 de localități. Evenimentele includ un spectru larg de tematici, de la festivaluri culturale și artistice (muzică, folclor, poezie, pictură, artă plastică, teatru folkloric, manifestări dedicate culturii minorităților săsești, maghiare și rrome etc.) până la târguri de meșteșuguri și produse tradiționale, festivaluri locale, serbări și sărbători populare, precum și zile ale localităților. Aceste manifestări atrag, pe lângă artiști și participanți oficiali, și spectatori nu doar locali, ci și din diverse alte zone, contribuind astfel la creșterea vizibilității județului și la consolidarea imaginii sale ca destinație turistică activă, dinamică și atractivă.

Majoritatea acestor evenimente se desfășoară anual, iar numărul comunităților implicate este în continuă creștere, cu o concentrare preponderentă în mediul urban. Municipiul Bistrița se evidențiază, în mod firesc, ca principal centru al turismului de evenimente la nivel județean. Aceste manifestări joacă un rol esențial în dinamizarea fluxurilor turistice și în consolidarea ofertei de agrement, atrăgând vizitatori din categorii variate de vârstă și interese. Totodată, ele contribuie la prelungirea sezonului turistic și la diversificarea motivațiilor de vizitare, conferind județului și localităților organizatoare un plus de atractivitate prin evenimente capabile să mobilizeze și să atragă publicuri țintă distincte.

Atractivitatea și impactul socio-economic al evenimentelor culturale și de divertisment derulate în județul Bistrița-Năsăud variază semnificativ în funcție de specificul comunităților gazdă și de amploarea sau tipul manifestărilor. Diversitatea evenimentelor permite atragerea unui public variat – de la locuitorii locali, care participă cu interes la sărbători tradiționale și zile ale orașului, până la turiști din județele învecinate, din alte regiuni ale țării și, în cazul celor de anvergură, chiar din străinătate. Capacitatea de a atrage diferite categorii de vizitatori contribuie la dinamizarea vieții sociale și culturale a comunităților locale, stimulând în același timp economia prin creșterea consumului de servicii turistice, comerciale și de alimentație publică și pot spori totodată vizibilitatea județului, constituindu-se astfel în elemente definitorii ale identității turistice și culturale a regiunii (ex. Bistriţa Folk, Pasaje Film FestivaL Toamna Bistrițeană – Viișoara, Festivalul internaţional de poezie şi muzică "Poezia e la Bistriţa", Zilele Medievale în Cetatea Bistriţei, Ziua Internațională a Romilor / Festivalul Tradițional al Romilor, Celtic Transilvania, Băile Figa din Beclean, Întâlnirile din Maxonia, artforest – Sângeorz Băi, Colibița Folk Fest – Festival folk, Tabăra de pictură Colibița).

De asemenea, în diverse locații și perioade ale anului, se organizează manifestări cu tematică tradițională (precum festivaluri, serbări și sărbători populare, nedei, precum și târguri dedicate meșteșugurilor și produselor tradiționale) care joacă un rol esențial în promovarea și conservarea patrimoniului cultural local și contribuie la dezvoltarea durabilă a comunităților (promovarea culturii și tradițiilor locale, sprijinirea producătorilor locali, consolidarea identității locale și regionale, educarea publicului și creșterea conștientizării asupra proceselor de producție, simbolisticii și istoriei produselor tradiționale, precum și promovarea unui stil de viață sănătos prin accesul la produse naturale realizate conform metodelor tradiționale etc.). Aceste evenimente contribuie, de asemenea, la animarea vieții culturale și turistice a comunităților și locațiilor care le organizează și a județului, deopotrivă, dar devin și piloni ai sustenabilității economice și identitare în mediul rural și urban bistrițean.

Dintre cele cele mai reprezentative evenimente de acest tip menționăm: Zilele Bistriței; Sărbătoarea Saților, Târgul Mare al Bistriței, Târgul de Crăciun, Festivalul - Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Valeria Peter Predescu”, Festivalul Interpretare Concurs Național de a Cântecului Popular Românesc ”Pană de păun”, Festivalul – Concurs Județean de Folclor „În grădina raiului” – toate la Bistrița; Ziua Săratei – cântec, joc și voie bună; Festivalului folcloric ,,De Ispas la Năsăud”, serbarea câmpeneasca "Laleaua Pestrita" – Cetate/Budacu de Jos, Târgul Mare al Chiochișului, Serbările Cetății Ciceului, Festivalul Sânzienelor de pe Hagău - Galații Bistriței, Ziua meșteșugarilor și Cântec și joc la hotarul toamnei – Tonciu; Festivalul Județean „Sâmbra Oilor” - Ilva Mare; Cântec, joc și voie bună cu diaspora-mpreună, Văleni; Festival de interpretare instrumentala a muzicii populare Rapsodia trișcașilor – Leșu etc.

Participarea la manifestările culturale tradiționale, la târguri sau festivaluri depinde de preferințele fiecărui turist și de interesul său pentru tradiții și activități de agrement. Această libertate de alegere face ca experiența turistică să poată fi personalizată în funcție de dorințele individuale. Unii vizitatori aleg să se implice activ în activități interactive – precum ateliere meșteșugărești, dansuri populare sau demonstrații culinare – în timp ce alții preferă să participe doar ca spectatori sau să exploreze în ritm propriu oferta gastronomică și produsele artizanale locale. Această diversitate de opțiuni sporește atractivitatea evenimentelor și contribuie la consolidarea unei conexiuni autentice între turiști și comunitățile gazdă, sprijinind în același timp promovarea și transmiterea patrimoniului cultural.

Turism rural și agroturismul reprezintă forme de turism care valorifică în mod autentic resursele naturale și culturale ale mediului rural, integrând activități tradiționale specifice comunităților locale (precum obiceiurile și meșteșugurile populare, portul tradițional, folclorul, arhitectura rurală, instalațiile țărănești sau gastronomia specifică zonei) și oferind vizitatorilor experiențe autentice și memorabile. Acestea contribuie astfel în mod semnificativ la susținerea economiei locale prin dezvoltarea structurilor de cazare dedicate (pensiuni rurale și agroturistice) și prin facilități auxiliare gestionate de membrii comunității sau de familii cu inițiativă antreprenorială. În acest fel, beneficiile turistice se reflectă direct în bunăstarea comunităților, sprijinind păstrarea tradițiilor și revitalizarea spațiului rural.

Prin dezvoltarea unor experiențe turistice integrate, vizitatorii pot descoperi produse și activități autentice, ceea ce contribuie nu doar la dezvoltarea și consolidarea turismului sustenabil, ci și la conservarea și promovarea tradițiilor locale. În acest fel, turismul rural și agroturismul devin un model viabil de dezvoltare durabilă pentru mediul rural.

În localitățile care nu dispun încă de unități de cazare dedicate, dezvoltarea turismului rural și a agroturismului depinde în mare măsură de atractivitatea generală a ofertei turistice, de inițiativa antreprenorială a comunității locale și de sprijinul acordat de administrațiile publice și organizațiile neguvernamentale de profil. Astfel, chiar și în lipsa unei infrastructuri turistice extinse, aceste localități pot atrage vizitatori interesați de experiențe autentice și personalizate, contribuind la dinamizarea economiei locale și la promovarea patrimoniului cultural și tradițiilor rurale.

Localitățile cu specific tradițional, care păstrează elemente culturale și patrimoniale valoroase – precum casele vechi din lemn, obiceiurile și ritualurile autentice, meșteșugurile locale sau produsele alimentare tradiționale etc. – constituie o resursă deosebit de importantă pentru dezvoltarea turismului rural și a agroturismului. Valorificarea acestora contribuie semnificativ la consolidarea identității locale și regionale, oferind vizitatorilor experiențe turistice autentice și memorabile. În plus, patrimoniul cultural și tradițional nu doar că diversifică oferta turistică, ci se transformă într-o soluție viabilă pentru revitalizarea socio-economică a comunităților rurale bistrițene, sprijinind în același timp dezvoltarea durabilă și conservarea moștenirii culturale.

Astfel, pe lângă UAT cu localități deja consacrate în circuitele de turism rural și agroturism – dintre care cea mai reprezentativă este Bistrița Bârgăului (îndeosebi Colibița) –

numeroase alte UAT din județul Bistrița-Năsăud dispun de un potențial semnificativ pentru a deveni destinații atractive în acest domeniu.

La nivelul anlui 2024, în 39 UAT funcționează un total de 110 pensiuni agroturistice, cele mai multe fiind concentrate, pe lângă Bistrița Bârgăului (care deține 24 pensiuni agroturistice), în Tiha Bârgăului (12 unități, majoritatea în zona Tihuța-Piatra Fântânele), Rodna (9 unități), respectiv Prundu Bârgăului și Livezile (fiecare cu câte 6 structuri) și Maieru (cu 4 unități), în timp ce restul în UAT bistrițene funcționează între 1 și 3 astfel de structuri. Alături de acestea, o serie de alte destinații se pretează pentru dezvoltarea turismului rural și agroturismului și a turismului etnocultural cu precădere cele care care îmbină resurse naturale atractive cu tradiții și elemente de patrimoniu cultural autentic (îndeosebi satele de pe văile Someșului Mare, Ilvei, Leșului, Cormaiei, Rebrei, Sălăuței, Ideciului, Bârgăului, Șieului, Luțului, Ilișua).

Afirmarea acestor forme de turism generează oportunități importante de dezvoltare economică, prin crearea de locuri de muncă și stimularea inițiativelor antreprenoriale la nivel local, sprijinind, în același timp, păstrarea tradițiilor, a meșteșugurilor și a identității culturale specifice fiecărei localități și zone. Prin aceste beneficii, turismul rural și agroturismul pot deveni instrumente eficiente pentru asigurarea unei dezvoltări durabile și pentru consolidarea imaginii culturale și turistice atât a comunităților implicate, cât și a județului în ansamblu.

Turismul gastronomic (culinar) poate constitui o direcție viabilă de dezvoltare a turismului în anumite localități din zonele etno-folclorice ale județului, fiecare dintre acestea distingându-se printr-un specific culinar propriu, modelat de tradițiile culturale și de practicile agricole locale. Gastronomia tradițională are o valoare aparte, strâns corelată cu potențialul agriculturii ecologice, chiar dacă, în prezent, aceasta beneficiază doar de o certificare limitată.

Turismul gastronomic oferă oportunități de afirmare atât ca formă de turism independentă, cât și ca element complementar care completează și diversifică alte tipuri de experiențe turistice. El este deosebit de valoros în localitățile ce dispun de structuri de cazare și alimentație publică sau de restaurante certificate, capabile să promoveze o ofertă culinară variată. Aceasta poate include preparate tradiționale locale și regionale, dar și specialități cu specific particular – ciobănesc, pescăresc, vânătoresc, dar preparate obținute din struguri și frunte (mai ales măr și priun) etc. – care adaugă autenticitate și atractivitate experienței turistice.

La nivel județean, turismul gastronomic se sprijină pe un ansamblu de elemente culinare specifice – produse tradiționale, rețete autentice, ingrediente locale – care se regăsesc atât în

zonele gastronomice ce corespund celor etno-folclorice clasice, cât și în anumite localități individualizate prin tradiția culinară.

Astfel, la nivelul lunii iulie 2025, din cele 783 produse atestate și înregistrate în *Registrul național al produselor tradiționale (RNPT)*, în județul Bistrița-Năsăud erau atestate un număr de *32 produse tradiționale*:

- 27 dintre acestea sunt produse de Asociația AFI PROFAMILIA din localitatea Bistrița-Bârgăului, majoritatea acestora fiind încadrate categoriei de produse ”legume-fruncte” (Povilă de Bârgău, liptar, hece pece, chisăliță de pere pietroase, chisăliță de pene de acăț, chisăliță de pene de rujă, chisăliță de cireșe pădurețe, chisăliță de mură, chisăliță de nuci verzi, chisăliță de merișor sălbatic, chisăliță de soc, chisăliță de afine, chisăliță de zneură, sirop de zneură, sirop de afine, sirop de mură, sirop de soc, sirop de nintă, sirop din pene de acâț, sirop din pene de rujă, sirop din pene de tei, sirop din pene de soc, sirop din șimbru de câmp, sirop din muguri de buhaș, chisăliță de pomnițe, chisăliță de pene de lilie) și doar unul în categoria de produse ”paine, produse de panificație și patiserie” (pită cu crumpiri);
- 3 produse atestate (brânză de vaci Romfulda din Beclean, telemea de vacă Romfulda din Beclean și brânză frământată în burduf Romfulda din Beclean) sunt încadrate categoriei de produse ”lapte şi produse din lapte” aparținând firmai ROMFULDA PROD S.R.L. din Beclean;
- 1 produs atestat (brânză frământată Sinelli de Teaca) din categoria de produse ”lapte şi produse din lapte” este marca firmei LACTO SINELLI S.R.L. din Teaca
- 1 produs atestat (brânză frământată de Sângeorz Băi) din categoria de produse ”lapte şi produse din lapte” fabricat de Societatea Cooperativa Agricolă de Gradul 1, Grupul de producători Sîngeorz Băi.

(https://www.madr.ro/industrie-alimentara/produse-traditionale-romanesti/implementarea-ordinului-nr-724-2013-privind-atestarea-produselor-traditionale-cu-modificarile-si-completarile-ulterioare.html - actualizat în 31 iulie 2025)

Valorificarea produselor gastronomice poate fi realizată eficient prin dezvoltarea punctelor gastronomice locale (PGL), care oferă un cadru ideal pentru promovarea preparatelor tradiționale autentice și a specificului culinar al fiecărei zone, localități sau comunități. În aceste puncte, vizitatorii pot degusta mâncăruri pregătite după rețete transmise din generație în generație, reflectând identitatea culturală a zonei. Un avantaj major al PGL-urilor este utilizarea

ingredientelor naturale și, adesea, ecologice, provenite din gospodăriile locale sau din producția proprie. Astfel, ele oferă nu doar o experiență culinară autentică, ci și promovează un stil de viață sănătos, bazat pe consumul de produse sustenabile și realizate responsabil față de mediu.

În plus, aceste puncte contribuie activ la economia locală, oferind micilor producători oportunitatea de a-și comercializa direct produsele, într-un cadru cu puternic impact cultural. Prin urmare, PGL-urile reprezintă un element strategic în diversificarea și dezvoltarea turismului rural și gastronomic, asigurând păstrarea patrimoniului culinar românesc și oferind turiștilor experiențe autentice, relevante și memorabile.

Din cele 592 puncte gastronomice locale (PGL) înregistrate oficial în Registrul Punctelor Gastronomice Locale din România, în județul Bistrița-Năsăud se regăsesc un număr de 27 de astfel de unități, grupate în următoarele localități: Ardan (comuna Șieu), Arșița (comuna Măgura Ilvei), Colibița și Bistrița Bârgăului (comuna Bistrița Bârgăului), Cormaia - 2 PGL și Sângeorz Băi, Cușma (comuna Livezile), Gledin (comuna Monor), Ilva Mare și Ivăneasa (comuna Ilva Mare), Lunca Ilvei și Maieru (comuna Maieru), Poiana Ilvei (comuna Poiana Ilvei), Rodna (comuna Rodna), Runcu Salvei (comuna Runcu Salvei), Șanț (cu 3 PGL), Mureșenii Bârgăului (comuna Tiha Bârgăului), Petriș și Satu Nou (comuna Cetate), Simionești (comuna Budacu de Jos), Slătinița (Bistrița) și Susenii Bârgăului (comuna Prundu Bârgăului) (https://azm.gov.ro/punctele-gastronomice-locale-din-romania/ - accesat în 12 iunie 2025).

Gastronomia tradițională constituie un puternic factor de atracție pentru turiști, atât români, cât și străini, mai ales atunci când prepararea și servirea mesei respectă obiceiurile autentice ale locului. Experiența devine cu adevărat completă și memorabilă atunci când este integrată în atmosfera patriarhală a satului românesc, unde decorul tradițional, ritualurile servirii și implicarea turiștilor în procesul culinar sporesc autenticitatea. Participarea activă a vizitatorilor – de la pregătirea ingredientelor până la servirea mesei – creează o legătură emoțională puternică între aceștia și cultura locală, transformând simpla masă într-o experiență culturală vie și interactivă. Astfel, valorificarea autentică a patrimoniului culinar nu doar că oferă turiștilor experiențe unice, ci devine și un instrument eficient de promovare a destinațiilor rurale, stimulând economia locală și consolidând identitatea culturală a comunităților.

Turismul vitivinicol (oenologic) beneficiază de condiții propice de afirmare – consolidare – dezvoltare în județul Bistrița-Năsăud, având la bază podgoria Lechința (aparținând Regiunii viticole a Podișului Transilvaniei), care include patru centre viticole, trei dintre acestea fiind

extinse pe teritoriul mai multor UAT (integral sau doar al unora dintre localitățile aparținătoare acestora), astfel:

- Centrul viticol Lechința: include UAT Lechinţa (cu localitățile Sângeorzu Nou, Vermeş, Ţigău, Sâniacob), Galaţii Bistriţei (cu localitățile Galaţii Bistriţei, Herina, Tonciu), Matei (cu localitățile Matei, Corvineşti, Enciu, Bidiu), Nuşeni (cu localitățile Nuşeni, Malin), Braniştea (cu localitățile Braniştea, Cireşoaia), Petru Rareş (cu localitatea Reteag), Ciceu-Mihăieşti (cu localitatea Ciceu-Mihăieşti), Uriu (cu localitățile Uriu, Cristeştii Ciceului), Şieu-Odorhei (cu localitățile Şieu-Odorhei, Bretea, Cristur-Şieu), Sânmihaiu de Câmpie (cu localitățile ânmihaiu de Câmpie, Zoreni, Stupini, Sălcuţa), Miceştii de Câmpie (cu localitățile Miceştii de Câmpie, Fântâniţa, Visuia), Budeşti (cu localitățile Budeşti, Budeşti-Fânaţe, Ţagu, Ţăgşoru) și Chiochiş (cu localitățile Chiochiş, Strugureni);

- Centrul viticol Teaca: include UAT Teaca (cu localitățile Teaca, Viile Tecii, Archiud, Ocniţa, Pinticu), Urmeniş (cu localitatea Urmeniş), Silivaşu de Câmpie (cu localitatea Silivaşu de Câmpie), Milaş (cu localitățile Milaş, Orosfaia, Comlod), Şieu (cu localitățile Şieu, Ardan, Posmuş, Şoimuş;

- Centrul viticol Bistriţa include localitățile componente Bistriţa, Ghinda, Viişoara și UAT Dumitra (cu localitățile Dumitra, Cepari), Budacu de Jos (cu localitățile Budacu de Jos, Buduş, Simioneşti, Jelna), Livezile (cu localitatea Livezile), Mărişelu (cu localitățile Mărişelu, Jeica), Şieu-Măgheruş (cu localitățile Şieu-Măgheruş, Crainimăt, Podirei) și Cetate (cu localitățile Petriş, Satu Nou). Acestora se adaugă și centrul viticol Batoș din județul Mureș, care include UAT Batoș, Reghin, Sărmașu, Band, Mădăraș, Grebenișu de Câmpie, Șăulia, Ceuașu de Câmpie Râciu și Sâmpetru de Câmpie, cu mai multe localități aparținătoare (Ordinul nr. 1205/2018 pentru aprobarea Nominalizării arealelor viticole şi încadrării localităţilor pe regiuni viticole, podgorii şi centre viticole, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 527 din 27 iunie 2018 (https://lege5.ro/Gratuit/gi4dombrgaya/ordinul-nr-1205-2018-pentru-aprobarea-nominalizarii-arealelor-viticole-si-incadrarii-localitatilor-pe-regiuni-viticole-podgorii-si-centre-viticole?pid=262061629#p-262061629).

Procesul de producție, vinificație și comercializare este realizat în cadrul și prin intermediul a cinci crame / case de vinuri: Casa de Vinuri Zaig din Teaca (cu o podgorie extinsă pe 13 hectare, principalele soiuri de struguri ale acesteia fiind: Chardonnay, Muscat Ottonel, Sauvignon Blanc, Neuburger, Traminer, Fetească Neagră, Pinot Noir, Fetească Albă, Fetească Regală), Crama Vie-Vin Lechința (cu o podgorie în suprafața 15 hectare, soiuri de struguri:

Neuburger, Sauvignon blanc, Feteasca alba, Feteasca regala, Muscat ottonel, Pinot noir), Crama Lechburg din Lechința (70 hectare de vie, soiuri de struguri: Pinot Gris, Sauvignon Blanc, Gewurztraminer, Riesling de Rhin, Chardonnay, Pinot noir, Muscat Ottonel, Feteasca Regală, Feteasca Neagră), Crama Jelna localizată în Satu Nou, comuna Cetate (practică viticultura sustenabilă, deținând o podgorie de 26 hectare, soiuri de struguri, cultivați pe: Feteasca Albă, Feteasca Regală, Muscat Ottonel) și Crama Valea Ascună din Teaca (cu 20 hectare de vie, soiuri de struguri: Fetească Albă, Chardonnay, Muscat Ottonel, Sauvignon Blanc, Fetească Regală, Fetească Neagră) (https://www.crameromania.ro/crame/2/?all).

Producția viticolă din Podgoria Lechința se remarcă prin calitatea superioară a vinurilor, fapt confirmat atât prin recunoașterea la nivel național, cât și prin numeroase distincții internaționale obținute la concursuri de profil (ex. Casa de Vinuri ZAIG din Teaca a obținut 3 medalii de aur la prestigiosul concurs VINARIUM International Wine Contest – ediția XVIII, cel mai important concurs de profil din Europa de Est, pentru vinurile Chardonnay 2020, Sauvignon Blanc 2020 și Pinot Noir 2020. Acest succes a fost repurtat pentru al doilea an consecutiv în cazul Sauvignon Blanc). Brandurile asociate cramelor din zonă și-au consolidat reputația, reușind să susțină exporturi constante către piețe externe exigente, ceea ce confirmă competitivitatea vinurilor pe plan global.

Pentru turiștii pasionați de oenologie, cramele din podgorie oferă pachete diversificate de experiențe autentice, care includ degustări ghidate de vinuri, prezentări despre procesul de vinificație și combinații gastronomice inspirate. Aceste programe le permit vizitatorilor să descopere subtilitățile soiurilor cultivate, să aprecieze complexitatea cupajelor locale și să înțeleagă tradiția viticolă ce stă la baza identității regiunii. Astfel, degustările devin mai mult decât simple momente de consum – ele reprezintă experiențe culturale și educative, menite să apropie turiștii de patrimoniul vitivinicol autentic al Podgoriei Lechința și județului Bistrița-Năsăud totodată.

Aceaste initiative ar putea încuraja cramele să dezvolte pe viitor o serie experiențe integrate pentru vizitatori care să includă degustări tematice (orientate pe soiuri, cupaje și stiluri), pachete enogastronomice care combină vinurile premiate cu preparate locale, povești ale vinului spuse direct de producători, într-un cadru autentic și memorabil etc.

Turismul activ (pescuit, cinegetic) beneficiază de condiții propice și o serie de facilități specifice într-o serie o serie de locații și areale din județ în vederea practicării unei game diverse de activități recreative specifice.

Turismul piscicol (sportiv sau de agrement) este strâns influențat de caracteristicile rețelei hidrografice și de existența unui fond piscicol adecvat. În județul Bistrița-Năsăud, această formă de turism are condiții favorabile de dezvoltare datorită unei rețele hidrografice dense, relativ bine conservate, care, în mare parte, nu a fost afectată major de poluare.

Cu toate acestea, defrișările masive din ultimul secol – intensificate semnificativ în ultimele trei decenii – au perturbat regimul hidrologic al apelor, diminuând, în anumite cazuri considerabil, potențialul biologic piscicol, reducând biodiversitatea și afectând capacitatea naturală de reproducere a unor specii valoroase din fondul piscicol autohton.

În ciuda acestor constrângeri, pescuitul sportiv și de agrement rămâne o activitate atractivă, sprijinită de o ofertă variată și diversificată, distribuită pe întreg teritoriul județului. Râurile, lacurile de acumulare și amenajările piscicole constituie habitate propice pentru o mare varietate de specii – cu predominanța ciprinidelor (crap, caras, plătică etc.) – ceea ce le transformă în destinații frecvent accesate de pescari amatori și sportivi.

Aceste zone nu atrag doar prin abundența resurselor piscicole, ci și prin peisajele pitorești, liniștea naturii și accesibilitatea bună, ceea ce sporește atractivitatea experienței pentru turiști. Astfel, pescuitul de agrement devine un vector important în diversificarea ofertei turistice a județului, având potențial real de dezvoltare în cadrul unui turism activ, recreativ și sustenabil.

Pentru valorificarea pe termen lung, este necesară corelarea activităților de pescuit cu măsuri de conservare a habitatelor acvatice și cu programe de repopulare controlată a apelor cu specii valoroase, care să asigure echilibrul ecologic și menținerea atractivității zonei. Printr-o gestionare responsabilă, turismul piscicol poate contribui nu doar la atragerea unui număr sporit de vizitatori, ci și la susținerea economiei locale și la consolidarea imaginii județului Bistrița-Năsăud ca destinație turistică diversificată și prietenoasă cu natura.

Dintre locațiile pentru pescuit intens accesate și apreciate reținem: Balta lui Otto (Uriu), Balta La Cretu (Anieș), Lacul Mariselu, Balta Lac Tonciu (https://www.pescuitmania.ro/balti-pescuit/judet/bistrita-nasaud).

De asemenea, pe baza autorizatiilor emise, membrii pescari ai AJVPS Bistrița-Năsăud au posibilitatea de a practica pescuitul recreativ-sportiv într-o seire de areale/zone de pescuit gestionate de aceasta: Lacul Izvorul / Măgurii (0,2 Ha), Lacul Tăul Zânelor (0,8 Ha), Lacul Colibița (300 ha), Râul Anieș (46 km), Râul Țibleș (40 km), Râul Bistrița (25 km), Pârâul Rosua (12 km),

Jelna (12 km), Râul Sălăuța Inferioară (70 Km), Izvoare – conf. pârâul Bumbului (75 km), Râul Gersa (26 km), Râul Cormaia (41 km), Râul Someșul Mare inferior (41 km), Râul Valea Ilvei (61 km), Pârâul Valea Leșului (55 km), Râul Șieu (68 km), Râul Budacul inferior (9 km), Râul Budacul superior (26 km), Râul Bordușelu (18 km) (https://arebaltapeste.ro/asociatie-ajvps-bistrita-nasaud). La acestea se adaugă Pârâul Iliuța (Izvoare – conf. râul Valea Ilvei), Pârâul Meleș (Izvoare-conf. Someșul Mare), Râul Bistrița (Conf. pârâul Pietroasa – podul Mijlocenii Bârgăului), Râul Bistrița (Podul Mijlocenii Bârgăului – conf. Șieu), Râul Colibița superioară (Izvoare – vărsare în lacul Colibița), Râul Colibița inferioară (Aval baraj Colibița – conf. pârâul Pietroasa), Pârâul Lechința (Izvoare-conf. Șieu), Pârâul Lechința (Izvoare-conf. Șieu) (https://locuridepescuit.ro/asociatie-pescari/bistrita-nasaud/ajvps-bistritanasaud/).

Turismul cinegetic (de vânătoare) beneficiază în județul Bistrița-Năsăud de un patrimoniu faunistic bogat și diversificat, care include atât specii mici (iepuri, fazani, potârnichi, prepelițe, porumbei, guguștiuci, rațe sălbatice), cât și specii mari (căprioare, cerbi, mistreți, urși, capre negre, cocoși de munte). Această diversitate oferă un potențial remarcabil pentru dezvoltarea turismului cinegetic, practicat atât în scop recreativ, cât și pentru obținerea de trofee valoroase.

Cele mai importante resurse cinegetice se regăsesc în arealele montane și submontane împădurite, unde presiunea activităților antropice este redusă, urmate de zonele colinare cu păduri extinse. Aceste teritorii asigură habitate optime pentru conservarea și regenerarea faunei sălbatice, datorită gradului mai scăzut de fragmentare și a influenței limitate a exploatărilor forestiere, agricole sau miniere.

Dincolo de componenta recreativă, turismul cinegetic poate genera beneficii economice semnificative, inclusiv prin atragerea vânătorilor străini interesați de partide organizate pentru obținerea de trofee. Astfel, această activitate poate contribui la diversificarea veniturilor locale și la stimularea economiei județului.

Totuși, practicarea vânătorii presupune respectarea strictă a cadrului legal și a principiilor de sustenabilitate. Activitatea este reglementată și monitorizată de personal silvic specializat, care are responsabilitatea de a controla respectarea perioadelor legale de vânătoare, a cotelor de recoltă și a speciilor permise. În același timp, protejarea habitatelor naturale și a zonelor de reproducere este esențială pentru menținerea unui fond cinegetic sănătos și echilibrat.

Prin gestionarea responsabilă a resurselor, turismul cinegetic poate deveni nu doar o formă de valorificare economică, ci și un instrument eficient de conservare a biodiversității și de susținere a comunităților locale, contribuind la o dezvoltare durabilă a județului.

Turismul cinegetic din județul Bistrița-Năsăud este organizat în cadrul unor fondurilor cinegetice gestionate de diferite asociații de vânătoare, ocoale silvoce și de alte asociații de profil (vezi tabelul de mai jos).

Tabel 2.13. FONDURILE CINEGETICE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, GESTIONARII ȘI FORMA DE PERSONALIZARE A ACESTORA

Nr.	**Denumirea gestionarului**	**Forma de personalizarea a gestionarului**
1	Societatea de Vânătoare Montana Cosbuc	SV Montana Cosbuc
2	Asociaţia Societatea Cinegetică Someşul	Asociaţia Societatea Cinegetică Someşul
3	Asociaţia Judeţeană a Vânătorilor şi Pescarilor Sportivi Bistriţa Năsăud	AJVPS Bistriţa Năsăud
4	Organizaţia Vânătorească Transilvania Bistriţa	OV Transilvania Bistriţa
5	Asociaţia de Vânătoare Diana Bistriţa	AV Diana Bistriţa
6	Asociaţia Vânătorilor și Pescarilor Sportivi ”Calimani - Şieu”	AVPS ”Calimani - Şieu”
7	Asociaţia de Vânătoare şi Pescuit Sportiv Acvila Teaca	AVPS Acvila Teaca
8	Asociaţia de Vânătoare Vulpea Herina	AV Vulpea Herina
9	Asociaţia Cinegetică Ursul Brun	Asoc. Cin. Ursul Brun
10	Ocolul Silvic Comunal Telciu RA	OS Comunal Telciu RA
11	Ocolul Silvic Comunal Josenii Bârgăului	OSC Josenii Bârgăului
12	Asociaţia de Vânătoare Ardealul	Asociaţia de Vânătoare Ardealul
13	Ocolul Silvic Feldru	OS Feldru
14	Ocolul Silvic Bistriţa Bârgăului	OS Bistriţa Bârgăului
15	Ocolul Silvic Someş Ţibleş	OS Someş Ţibleş
16	Asociaţia Vânătorească "Artemis" Lechinţa	AV "Artemis" Lechinţa
17	Asociaţia Cinegetică Izvorul Ilvei	AC Izvorul Ilvei
18	Asociaţia Vânătorilor "Colţ Alb"	AV "Colţ Alb"
19	Asociaţia Societatea Cinegetică Plaiurile Bistriţei	ASC Plaiurile Bistriţei
20	Regia Publică Locală Ocolul Silvic al Municipiului Bistriţa	RPL OS al Municipiului Bistriţa
21	Asociaţia de Vânătoare Buia	AV Buia

22	Asociaţia de Vânătoare şi Pescuit Meleşul Beclean	AVP Meleşul Beclean
23	Asociația Cinegetică ”Hunter-Ioviță” Leșu	AC ”Hunter-Ioviță” Leșu
24	Asociația Key Hunting România Internațional	Asociația Key Hunting România Internațional
25	Asociația Cerbul de Țibleș	Asociația Cerbul de Țibleș
26	Asociaţia Vânătorilor şi Pescarilor Sportivi Cerbul Dumitra	AVPS Cerbul Dumitra

Sursa:

https://mmediu.ro/domenii/mediu/management-cinegetic/gestionari/situatia-gestionarilor-fondurilor-cinegetice-2025/

https://timponline.ro/top-10-cele-mai-mari-fonduri-de-vanatoare-din-judet-cu-cati-bani-se-alege-statul/

https://www.vanatoareromania.com/caut-vanatoare-romania

Amenajarea, în perioada următoare, a unor parcuri de vânătoare specializate – localizate cu prioritate în zonele montane, dar și în areale colinare – constituie o direcție strategică esențială pentru dezvoltarea sustenabilă a turismului cinegetic în județul Bistrița-Nsăsud. Aceste parcuri, dotate cu infrastructură modernă și facilități conforme reglementărilor legale, pot asigura desfășurarea activităților de vânătoare în condiții controlate, sigure și responsabile, reducând presiunea exercitată asupra fondului cinegetic natural. Printr-un cadru bine organizat, astfel de amenajări contribuie simultan la conservarea biodiversității și la creșterea atractivității județului ca destinație pentru un turism de nișă cu valoare adăugată ridicată.

Impactul economic al acestor parcuri este de asemenea semnificativ. Ele pot atrage turiști specializați, autohtoni și străini, interesați de experiențe cinegetice de calitate, stimulează investițiile locale și facilitează crearea de noi locuri de muncă în servicii conexe (ghidaj, ospitalitate, gastronomie, meșteșuguri). În plus, prin concentrarea activităților într-un perimetru delimitat și atent monitorizat, se reduce riscul supraexploatării resurselor sălbatice, ceea ce asigură un echilibru pe termen lung între turism, conservare și dezvoltare economică.

Astfel, parcurile de vânătoare pot deveni instrumente strategice pentru consolidarea imaginii județului Bistrița-Năsăud ca destinație turistică responsabilă și competitivă, reușind să îmbine protecția patrimoniului natural cu valorificarea sustenabilă a resurselor cinegetice.

Turismul de profesional (științific, tehnic, de afaceri și congrese) reprezintă o formă particulară de mobilitate turistică, în care persoanele – angajați, specialiști sau alte categorii profesionale – călătoresc către o destinație, națională sau internațională, din motive strict legate de activitatea lor profesională (interes de serviciu), având ca și motivație principală participarea la reuniuni de specialitate, precum conferințe, congrese, simpozioane, seminarii, workshop-uri, târguri și expoziții, dar și la activități de tip team-building sau întâlniri de afaceri.

Deși scopul principal este unul profesional, acest tip de turism generează, indirect, și beneficii pentru sectorul turistic local. În intervalele de pauză sau după finalizarea programului oficial, participanții au posibilitatea să descopere patrimoniul cultural și natural al destinației gazdă, să viziteze obiective turistice, să experimenteze oferta gastronomică locală sau să acceseze facilități de agrement și divertisment. Astfel, turismul profesional devine o formă hibridă, aflată la granița dintre activitatea de serviciu și experiența turistică propriu-zisă (motiv pentru care mai este ”catalogat” de unii cercetăroti ca fiind ”pseudoturism”), contribuind la diversificarea fluxurilor de vizitatori și la prelungirea șederii în destinațiile gazdă. Totodată, datorită caracterului său organizat și a participării unui public specializat, turismul profesional poate avea un impact economic semnificativ, prin stimularea cererii pentru servicii de cazare, alimentație, transport și organizare de evenimente, consolidând în același timp prestigiul și vizibilitatea destinației la nivel regional, național sau chiar internațional.

Desfășurarea sa la standarde ridicate reclamă existența unor facilități tehnice și infrastructurale specifice, precum săli moderne, echipate cu aparatură media, audio-video și sisteme digitale de comunicare, dar și servicii logistice adaptate nevoilor participanților. Totodată, succesul evenimentelor de tip conferințe, congrese, târguri sau expoziții nu depinde doar de infrastructura fizică, ci și de funcționarea unui sistem turistic integrat al destinației, capabil să asigure colaborarea eficientă dintre actorii locali – autorități, unități de cazare, furnizori de servicii, operatori de transport și agenți economici. Convergența acestor resurse contribuie la menținerea prestigiului și a brandului locației ca destinație de profil, consolidând în același timp vizibilitatea și atractivitatea acesteia la nivel național și internațional. Astfel, dezvoltarea turismului profesional presupune nu doar investiții în infrastructură modernă, ci și o

strategie de management și promovare coerentă, orientată spre calitate, inovație și competitivitate.

După perioada de regres cauzată de pandemie, turismul profesional și-a reluat trendul ascendent caracteristic anilor anteriori, devenind din nou un sector dinamic și competitiv.

Deși oferta pentru turismul profesional a județului este, în ansamblu, relativ limitată și insuficient diversificată, cerințele de bază necesare pentru organizarea și desfășurarea reuniunilor în condiții optime sunt totuși acoperite de infrastructura existentă. Principalele facilități se regăsesc în special în municipiul reședință de județ – Bistrița, care concentrează cea mai mare parte a capacităților dedicate, dar și în câteva destinații complementare, precum Jelna.și Colibița. Aceste locații caută să se alinieze standardelor și exigențelor unei clientele tot mai rafinate și sofisticate, investind în modernizarea infrastructurii și în diversificarea serviciilor. Prin aceste eforturi, ele reușesc să răspundă nevoilor actuale ale pieței, consolidând atractivitatea județului ca destinație viabilă pentru evenimente profesionale de diferite tipuri și dimensiuni.

2.10. Trasee și circuite turistice

Varietatea și complexitatea patrimoniului natural și cultural al județului Bistrița-Năsăud, corelate cu distribuția sa teritorială eterogenă – de la zone cu o densitate ridicată a atracțiilor, la locații izolate sau punctiforme – conturează premise solide pentru structurarea unor trasee și circuite turistice diversificate, adaptate diferitelor niveluri de dificultate, interes și adresabilitate. Această diversitate se reflectă atât în accesibilitatea variabilă a obiectivelor (determinată de infrastructura rutieră și de gradul de conectivitate regională), cât și în potențialul de valorificare turistică diferențiată al fiecărei zone și destinații turistice.

Astfel, resursele turistice ale județului pot fi puse în valoare printr-o gamă extinsă de tipuri, forme și produse turistice – de la turismul clasic (balnear, montan, cultural-istoric, religios) până la segmente mai recente, emergente, precum turismul ecologic, de aventură, gastronomic, vitivinicol/oenologic, cinegetic ori de evenimente. În plus, caracterul sezonier al unor activități poate fi exploatat complementar: unele trasee sau destinații pot fi valorificate pe tot parcursul anului, în timp ce altele se pretează mai ales pentru anumite perioade (ex. iarna pentru sporturi montane, vara pentru turism activ și de agrement, toamna pentru circuite gastronomice și viticole).

În acest context, pentru o valorificare sustenabilă și coerentă a patrimoniului material și imaterial al județului, au fost identificate și propuse o serie de trasee tematice menite să evidențieze unicitatea culturală și naturală a fiecărei zone, să sporească atractivitatea turistică a județului prin diversificarea ofertei, să ofere vizitatorilor experiențe memorabile și personalizate, cu valoare educativă și recreativă și, nu ân ultimul rând, stimuleze dezvoltarea socio-economică locală prin implicarea comunităților în furnizarea de servicii și produse conexe. Aceste trasee tematice reprezintă nu doar o modalitate de a organiza și promova resursele existente, ci și o strategie integrată prin care județul Bistrița-Năsăud își poate consolida poziția pe harta turismului național și internațional, punând accent pe autenticitate, sustenabilitate și inovație în experiența turistică.

Având la bază experiența acumulată în domeniul dezvoltării turistice și înțelegând rolul strategic al diversificării produselor turistice pentru a răspunde cât mai bine nevoilor, cerințelor și așteptărilor vizitatorilor, precum și pentru a spori competitivitatea sectorului, Serviciul Relații Internaționale și Afaceri Europene în Domeniul Turismului din cadrul Ministerului Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului a implementat un sistem voluntar de „recunoaștere" a Rutelor Cultural-Turistice. Acest mecanism de recunoaștere reprezintă un instrument esențial pentru validarea, structurarea și promovarea rutelor tematice dezvoltate fie de organizații cu activitate în domeniul turismului și culturii, fie de autorități publice locale interesate să stimuleze atractivitatea și vizibilitatea teritoriilor pe care le administrează. În acest mod, turismul cultural – segment cu o dinamică în creștere pe piața internațională – devine un vector de dezvoltare durabilă la nivel național și regional.

Pentru a fi eligibile, Rutele Cultural-Turistice Naționale trebuie să includă obiective turistice de interes din minimum trei județe, demonstrând o coerență tematică și o capacitate de a genera circuite de amploare, atractive pentru turiști atât români, cât și străini. La nivel regional, criteriile sunt adaptate specificului local: rutele trebuie să cuprindă obiective turistice din cel puțin două localități, creând premisele unei colaborări intercomunitare și a unei promovări integrate a patrimoniului.

Această inițiativă are dublu rol: pe de o parte, stimulează profesionalizarea și standardizarea modului de concepere și promovare a rutelor culturale, iar pe de altă parte, facilitează accesul la sprijin instituțional, vizibilitate și integrare în rețele naționale și internaționale de promovare turistică. Astfel, recunoașterea oficială a rutelor cultural-turistice nu este doar un act formal, ci o garanție a calității, coerenței și sustenabilității produsului turistic,

cu beneficii directe asupra imaginii României ca destinație competitivă și diversă pe piața globală (https://turism.gov.ro/web/rute-cultural-turistice/).

Astfel, în cadrul acestui sistem și sub egida Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului și Agenției de Investiții din Republica Moldova, au fost acreditate/atestate o serie de rute cultural-turistice la nivel transnațional, dintre acestea ”*Ruta bisericilor de lemn din România și din Republica Moldova”* integrând și biserici de lemn din județul Bistrița-Năsăud (alături de edificii similare din alte județe - vezi mai jos *Ruta bisericilor de lemn din România*) și din Republica Moldova (https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2025/06/TRANSNATIONALE-1-3-12.pdf).

La scara națională, rutele cultural-turistice dezvoltate care integrează și componente și, implicit, sectoare/segmente ale acestora din cadrul și aparținând județului Bistrița-Năsăud sunt (https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2024/10/NATIONALE-3.01.2022-12.pdf):

- *Ruta bisericilor de lemn din România*, care integrează, alături de edificii din județul Bistrița-Năsăud, biserici de lemn din judeţele Bihor, Cluj, Maramureş, Satu Mare, Suceava, Neamţ, Arad, Mehedinţi, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Constanța, Botoșani, Harghita, Vâlcea, Vaslui, Alba, Vrancea, Iași Hunedoara, Gorj (instituția aplicant/administrator din partea județului Bistrița-Năsăud fiind Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”);
- *Ruta “Porţile Transilvaniei“* cuprinde *obiective turistice din judeţele* Bistriţa-Năsăud. Braşov și Sibiu, este produs turistic dezvoltat din inițiativa Muzeului de Etnografie Brasov, Primaria Rasinari din judetul Sibiu si Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”). Ruta cultural-turistica "Portile Transilvaniei" promoveaza trei destinatii importante din punct de vedere cultural și turistic: Brașov, Sibiu si Bistrița si imprejurimile acestora.

Numele "Portile Transilvaniei" a fost inspirat din faptul ca, datorita pozitiei geo-economice ale celor trei orase, in apropierea trecatorilor dintre Tarile Romane si Imperiul Otoman, inca din Evul Mediu, Brasov, Sibiu si Bistrita au beneficiat de avantajele economico-sociale, fiind adevarate porti de intrare a diferitelor marfuri, cunostinte si persoane in spatiul Transilvaniei si Europei Centrale. Ruta are o lungime de 1141 km, iar cele peste 100 de obiective turistice cu valoare culturala, incluse in acest program, pot fi vizitate pe cale rutiera in decurs de 16 zile. Initiatorii rutei culturale "Portile Transilvaniei" au propus spre vizitare 54 de localitati din cele trei județe (Brașov, Poiana Brașov, Săcele, Vama Buzăului, Râșnov, Bran , Moieciu, Fundata,

Peștera, Măgura, Zărnești, Poiana Mărului, Șinca, Ohaba, Șercaia, Hălmeag, Făgăraș, Cincșor, Sâmbăta de Sus, Drăguș, Cârța, Cârțișoara, Bâlea, Arpașu de Sus, Tălmaciu, Tălmăcel, Sadu, Cisnădie, Cisnădioara, Rășinari, Păltiniș, Gura Râului , Sibiel, Orlat, Sălișteș, Tilișca, Poiana Sibiului, Jina, Miercurea Sibiului, Apold, Ocna Sibiului, Sibiu, *Teaca, Herina, Parva, Săngeorz Bai, Năsăud, Coșbuc/Rodna/Telciu, Salva, Colibița, Pasul Tihuța, Bistrița*). Dintre cele mai importante obiective turistice cuprinse in Ruta cultural-turistica "Portile Transilvaniei" se numără Piata Sfatului, Biserica Neagră, Biserica Romano-Catolică Sf. Petru şi Pavel sau Bastionul Țesătorilor din Braşov (județul Brașov), respectiv Muzeul ASTRA, Biserica Evanghelică, Turnul Sfatului, Muzeul Brukenthal din Sibiu, Biserica Cuvioasa Paraschiva, Mausoleul Andrei Șaguna și Casa Emil Cioran din Rășinari (județul Sibiu) și *Centrul Istoric, Biserica Evanghelică și Casa Argintarului din Bistrița* (județul Bistrița-Năsăud) (https://www.roturistic.ro/brasov/descopera-ruta-cultural-turistica-portile-transilvaniei_a151.htm - accesat în 8/25/2025 7:01:48 PM).

- *Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice din România* integrează orașele și stațiunile balneare care dețin patrimoniu din perioada romană din perioada medievală (inclusiv dn județul Bistrița-Năsăud);

- *”Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO în România”* – include, începând cu luna iulie 2024, 46 de componente (dintr-un total de 277 existente la nivel național) incluse în Lista Patrimoniului Mondial din județul Bistrița-Năsăud integrate ”Frontierelor Imperiului Roman – Dacia” (segmentul nordic al frontierei romane); județul deținând un loc central în cadrul sitului transnațional UNESCO menționat. Acestea răspândite în mai multe unități administrativ-teritoriale (UAT), majoritatea fiind situate în zone rurale, pe traseul fostului limes.

Localizarea principalelor monumente arheologice incluse în listă evidențiază o distribuție teritorială structurată, acestea fiind grupate pe unități administrative și puncte specifice, în funcție de rolul lor în sistemul defensiv roman.

Cea mai mare concentrare se regăsește în comuna Negrilești, care reprezintă un nucleu important al infrastructurii de supraveghere, caracterizat prin prezența unui număr semnificativ de turnuri de pază și fortificații de mici dimensiuni (burgus-uri). Printre punctele relevante se numără Dealul Muncelului, unde a fost identificat un turn de supraveghere roman, zona Negru Vodă, asociată vestigiilor sistemului defensiv, precum și Cornul Malului (punctele 1 și 2), care funcționau ca puncte strategice de observație. De asemenea, în arealul Purcărete – Fața Carpenului (1 și 2) sunt localizate turnuri ce facilitau comunicarea vizuală între diferitele componente ale sistemului de apărare.

În comuna Căianu Mic, în special în satul Ciceu-Poieni, sunt identificate puncte de control și supraveghere relevante pentru linia de frontieră, precum Strunga Găvojdenilor, Podul Milcoaiei și Vârful Osoiului, acesta din urmă reprezentând unul dintre cele mai înalte puncte de observație din sectorul nordic.

Un rol central în organizarea sistemului defensiv revine castrelor și așezărilor militare, considerate pilonii principali ai rutei. Castrul roman de la Ilișua (comuna Uriu), cunoscut sub denumirea de Arcobadara, reprezintă cel mai important sit arheologic din județ, incluzând fortificația propriu-zisă, băile romane și așezarea civilă adiacentă (vicus). Alte puncte esențiale sunt castrul de la Livezile, amplasat strategic pentru controlul accesului spre zona montană, și castrul de piatră de la Orheiu Bistriței (comuna Cetate), cu rol major în apărarea sectorului nord-estic al Daciei romane.

În completarea acestui sistem, alte localități precum Spermezeu, Șieuț (sat Lunca), Salva și Târlișua găzduiesc turnuri de pază și puncte de observație amplasate pe culmile dealurilor sau în zone greu accesibile, având rolul de a supraveghea culoarele de circulație și de a asigura controlul teritorial. De exemplu, la Șieuț este identificat un burgus bine documentat arheologic, iar în zona Salva turnurile de pază erau orientate spre monitorizarea văii Someșului Mare.

Din punct de vedere tipologic, ansamblul include trei castre majore (Ilișua, Livezile și Orheiu Bistriței) și aproximativ 44 de turnuri de pază și burgus-uri, distribuite de-a lungul liniei de demarcație dintre Imperiul Roman și Barbaricum.

Majoritatea acestor situri beneficiază de protecție la nivel național, fiind incluse în Lista Monumentelor Istorice (LMI). Ele pot fi identificate în teren atât prin elemente morfologice specifice (precum valurile de pământ), cât și prin intermediul panourilor informative instalate recent în cadrul Programului Național Limes, contribuind astfel la valorificarea și promovarea patrimoniului arheologic;

- *Ruta Vinului din Regiunile Istorice ale României* cuprinde domenii viticole și crame incluse în mai multe Rute Cultural Turistice, printre care și ruta cultural-turistică “Povestea Vinului din Podgoria Lechința“ realizată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”, care integrează**:** Crama Liliac, localitatea Batoș, județul Mureș, Crama Sântu, localitatea Sântu, județul Mureș, Crama Vie-Vin, localitatea Lechința, județul Bistrița-Năsăud, Crama Leichburg, localitatea Lechința, județul Bistrița-Năsăud, Crama Zaig, localitatea Teaca, județul Bistrița-Năsăud, Crama Teaca, localitatea Teaca, județul Bistrița-Năsăud, Crama Jelna, localitatea Jelna, județul Bistrița-Năsăud, Crama Valea ascunsa, localitatea Viile Tecii, județul Bistrița-Năsăud, Crama Harsian, localitatea Dumitra, județul Bistrița-Năsăud.

În cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) finanțat de Uniunea Europeană s-a conceput și realizat platformă multimedia *România Atractivă* (care reprezintă primul proiect/program destinat promovării turismului cultural în România), în cadrul căreia au fost identificate, concepute și propuse spre amenajare-dezvoltare 12 rute tematice din 35 de județe și totalizează 275 de obiective culturale (detaliile aferente fiecărei rute pot fi consultate accesând site-ul https://romania-atractiva.ro/ro/rute), însoțite de un set sugestiv de materiale multimedia (accesibile pe pagina de prezentare a fiecărui obiectiv în parte), 6 dintre acestea integrând obiective și/sau locații din județul Bistrița-Năsăud, astfel:

- *Ruta castelelor* integrează 21 de obiective la nivel national, printer care și 2 astfel de edificii amplasate pe raza județului Bistrița-Năsăud: Castelul Bethlen din Arcalia, comuna Șieu-Măgheruș și Castelul Bethlen din Beclean;

- *Ruta gastronomiei tradiționale românești* include, alaturi de alte 29 de trasee identificvate la nivel național, și Traseul gustului de Foioioi din Poarta Transilvaniei – județul Bistrița-Năsăud („Poartă" situată la confluența a trei culturi: română, săsească și maghiară, cu posibilitatea de a beneficia de produse locale - precum brânzeturile sărate, dulcețurile de fructe de pădure și pâinea coaptă în cuptor cu lemne, zacusca cu păstrăv afumat de la Păstrăvăria RIN din Romuli, un produs emblematic al zonei, cu zacusca, un preparat tradițional românesc și vinuri rafinate din zona viticolă a Lechinței);

- *"Ruta bisericilor fortificate"* vizează 15 astfel de obiective edificate în satele săsești din Transilvania, 3 dintre acestea fiind amplasate pe teritoriul județulu iBistrița-Năsăud: Ansamblul Bisericii Evanghelice C.A. Jelna, Biserica Reformată Șieu Odorhei Biserica și Biserica Evanghelică Herina (una din cele mai reprezentative construcții romanice nu doar din România ci chiar din Europa centrală a secolului al XIII-lea).

- *"Ruta bisericilor de lemn"* reunește nu mai puțin de 53 de obiective de acest tip, diseminate în 17 județe, dintre care 2 în județul Bistrița-Năsăud: Biserica de lemn „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" - Leurda (relocată în curtea Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud) și Biserica de lemn „Sf. Prooroc Ilie" din Petriș, comuna Cetate), celelalte fiind diseminate în județele Alba 5, Argeș 6, Bacău 1, Bihor 5, Bistrița-Năsăud 2, Botoșani 7, Cluj 1, Gorj 1, Hunedoara 1, Iași 1, Maramureș 2, Mehedinți 2, Neamț 1, Suceava 5, Timiș 1, Vâlcea 11 și Vrancea 2; - *Ruta castrelor romane* grupează, la scară națională, 22 de obiective din această categorie, inclusiv una două din județul Bistrița-Năsăud: Castrul Roman Ilișua (amplasat în

partea de sud-est a satului Ilișua; este datat din secolele II-III d.Hr., fiind identificate 3 etape de construcție, ultima constând în refacerea în piatră a fortului din pământ și lemn ridicat într-o fază anterioară; vizitatorii pot vedea doar ruinele termelor romane, care făceau parte din așezarea civilă)

- *Ruta cetăților* include și 2 obiective din județul Bistrița-Năsăud: Cetatea Ciceului (construită în anii 1293-1304 și demantelată în anul 1544 în u rma deciziei Dietei Transilvaniei) și Cetatea Medievală Bistrița (actualmente doar Turnul Dogarilor și o parte din zidurile sudice și estice se mai păstrează din fortificația edificată în secolul XV)

În același context, sunt propuse (vezi https://romania-atractiva.ro/ro/rute) alte trei trasee tematice în ”Ținutul haiducilor” care integrează o serie de obietive și povești interesante:

- *Drumul romanilor*, care vizează Turnul roman de la Ponița, ruinele termelor romane de la Ilișua și multe alte vestigii din epoca romană.
- *Drumul credinței* care integrează bisericile greco-catolice din Păltineasa și Spermezeu, biserica romano-catolică din Cristeștii Ciceului, bisericile reformate din Beclean, Reteag, Săsarm, Uriu sau Cuzdrioara, precum și bisericile ortodoxe de lemn din Suplai, Zagra, Runcu Salvei și Dobricel
- *Drumul poveștilor*, care are ca și elemnte centrale o serie de personaje legendare, uriași și haiduci, dar și legende despre mistere și comori ascunse, dezvăluite în cadrul Muzeului memorial Ion Pop Reteganul din comuna Petru Rareș, locul unde cunoscutul prozator și publicist a editat valoroase culegeri de folclor, în care a surprins bogăția și farmecul spiritualității și culturii populare românești

De asemenea, Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud a identificat și propus un ”*Circuit al bisericilor de lemn din Bisatrița-Năsăud”* (https://complexulmuzealbn.ro/ro/publicatii/circuitul-bisericilor-de-lemn-din-bistrita-nasaud) care reunește 4 dintre edificiile relevante din această categorie, însoțite de descrieri detaliate ale elemtelor de interers pentru turiști (Biserica de lemn din curtea Muzeului Județan, Biserica de lemn ”Sfântul Dimitrie” din Arcalia, comuna Șieu Măgjhruș, Biserica de lemn din Țigău, comuna Lechința și Biserica de lemn din Strugureni, coumna Chiochiș).

Alături de acestea, în zona montană și piemontană a județului Bistrița-Năsăud sunt amenajate *44 trasee turistice montane* omologate de către Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului (până la data de 23.08.2025) și aflate în administrarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud (34 dintre acestea), respectiv a Consiliului Local Rodna (1 traseu). Un

număr de 23 dintre aceste trase sunt grupate în arealul Munților Rodnei, 12 în arealul Munților și Piemontului Căimani și 9 în arealul Munților Bârgăului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/) (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/ - site-ul furnizând informatii inclusive cu privire la sezonalitate și nivelul de echipare solicitat pentru parcurgere).

Tabel 2.14. TRASEE TURISTICE MONTANE OMOLOGATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD - 23 AUGUST 2025

Nr. crt.	Denumire traseu	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate
1	Pasul Rotunda - Șaua cu Lac - Vf. Galațiului - Tarnița la Cruce- Vf. Muncelul Râios - Pas Șetref	M-ţii Rodnei	bandă roșie	24 - 25 h	mare
2	Șaua Găgii - Lacul Lala (traseu de legătură)	M-ţii Rodnei	punct roșu	1 h	mic
3	Comuna Șanț - Tabăra Valea Blaznei - Vf. Ineuț	M-ţii Rodnei	cruce albastră	6 h	mare
4	Com. Rodna -Vf. Beneș - Șaua Curățel - Șaua cu Lac - Tăul Lala Mare	M-ţii Rodnei	punct albastru	13 h	mare
5	Sat Valea Vinului - Izvorul Roșu - Tarnița Putredu	M-ţii Rodnei	triunghi albastru	4 h	mediu
6	Sat Valea Vinului - Șaua Curățel	M-ţii Rodnei	triunghi roșu	13 h	mediu
7	Sat Anieș - Valea Anieșului - Șaua Gărgălăului	M-ţii Rodnei	cruce albastră	12 h	mediu
8	Între Anieșe - Izvorul Mare - Tarnița Bârsanului	M-ţii Rodnei	bandă galbenă	3 h	mic
9	Între Anieșe - Valea Anieșului Mic - Șaua Între Izvoare	M-ţii Rodnei	cruce galbenă	3 h	mic
10	Cabana Farmecul Pădurii - Vf. Nedeia -Vf. Rabla - Șaua Între Izvoare	M-ţii Rodnei	punct roșu	8 h	mediu

11	Stațiunea Sângeorz Băi - Valea Cormaia -Cabana "Farmecul Pădurii" -Vf. Cormaia	M-ţii Rodnei	triunghi roșu	10 h	mediu
12	Stat. Sângeorz Băi - Vf. Craia - Vf. Țapului -Tarnița Obârșia Rebrei	M-ţii Rodnei	bandă albastră	12 h	mare
13	Sat Parva - Valea Rebrei -Tarnița La Cruce	M-ţii Rodnei	triunghi albastru	12 h	mediu
14	Sat Parva - Șaua Bașca - Peștera Tăușoare - Izvorul Negru	M-ţii Rodnei	punct albastru	6 h	mic
15	Sat Parva - Muntele Locurele	M-ţii Rodnei	triunghi galben	6 h	mic
16	Valea Rebrei - Izvorul Ursului - Șaua Craia	M-ţii Rodnei	cruce galbenă	2 h	mic
17	Valea Rebrei - Izvorul Guștău - Șaua Zânelor	M-ţii Rodnei	cruce albastră	2 h	mic
18	Comuna Rebrișoara - Valea Rebrei - Tarnița La Cruce	M-ţii Rodnei	triunghi albastru	12 h	mediu
19	Comuna Telciu - Valea Telcișorulului - Vf. Tomnatec - Tarnița Bătrânei	M-ţii Rodnei	punct roșu	12 h	mediu
20	Comuna Romuli - Valea Strâmba - Zăvoaiele Borcutului - Tarnița Bătrânei	M-ţii Rodnei	triunghi roșu	8 h	mediu
21	Dealul Ștefăniței - Valea Fundoaia - La Jgheaburi	M-ţii Rodnei	triunghi albastru	3 h	mic
22	Comuna Romuli - Zăvoaiele Borcutului -Șaua Tomnatec	M-ţii Rodnei	punct galben	1 ½ h	mic
23	Vf. Bistriciorul - M. Viișoara - Poiana sub Măgură - Sat Piatra Fântânele	M-ţii Călimani	bandă roșie	9 h	mare
24	Sat Mița - Valea Colbul -Vf. Bistriciorul	M-ţii Călimani	triunghi albastru	6 h	mediu
25	Sat Mița - Valea Bistriței - Valea Colbul - Poiana Dălbidanul - Muntele Viișoara	M-ţii Călimani	triunghi roșu	5 h	mare

26	Satul Mița - Izvorul Lung - Șaua Terha	M-ţii Călimani	triunghi roșu	4 h	mic
27	Satul Mița - Valea Tirimiul de Jos - Tăul Zânelor	M-ţii Călimani	punct albastru	4 h	mic
28	Baraj lac de acumulare Colibița - Tăul Zânelor	M-ţii Călimani	punct galben	5 h	mic
29	Valea Repedea - P-na Calului - P-na Cofuri - Valea Pănuleț - sat Mița	M-ţii Călimani	triunghi galben	12 h	mediu
30	Sat Cușma - Dealul Negru - Poiana Lungă - Vf. Zurzugău	M-ţii Călimani	bandă galbenă	12 h	mediu
31	Baraj lac acum. Colibița - Poiana Capul Dealului - Vf. Piatra lui Orban-sat Mița	M-ţii Călimani	punct roșu	5 h	mediu
32	Sat Piatra Fântânele - Pasul Tihuța - Vf. Frâu - Vf. Siminic - Pasul Grădinița	M-ţii Bârgăului	bandă roșie	5 h	mediu
33	Sat Leșu Ilvei - Deal Murguleț - Vf. Heniul Mare - Heniul Mic - Comuna Prundu Bârgăului	M-ţii Bârgăului	triunghi albastru	12 h	mare
34	Comuna Leșu - Valea Leșului - Satul Piatra Fântânele	M-ţii Bârgăului	triunghi roșu	9 h	mediu
35	Sat Piatra Fântânele - P-na Zimbrului - P-na Ciungii- Valea lui Toader - Sat Mița	M-ţii Bârgăului	cruce roșie	5 h	mediu
36	Sat Piatra Fântânele - drum comunal Dornișoara - Izvorul "La Borcut"	M-ţii Bârgăului	punct albastru	1 h	mic
37	Sat Piatra Fântânele - drum comunal Ciosa - Izvorul "Drumul Romanilor" - drum E58	M-ţii Bârgăului	punct roșu	5 h	mic
38	Sat Piatra Fântânele - Vf. Zâmbroia - Vf. Miroslava - Vf. Heniul Mare - Pasul Strâmba	M-ţii Bârgăului	bandă albastră	12 h	mare
39	Rodna - Vârful Fâmtânele - Vârful Căpățânii - Vârful Păltiniș - Vârful	Munții Rodnei	cruce roșie	8 -10 h	mare

	Saca - Poarta Beneș - Vârful Corundiș - Vârful Omului				
40	Via Transilvanica - Tronsonul VT BN 1 Pasul Grădinița - Sat Lunca Ilvei - Poiana Gălan - traseu "Drumul Romanilor" - Baza Tășuleasa	Munții Bârgăului	punct roșu	8 h	mediu
41	Via Transilvanica - Tronsonul VT BN 2 Baza Tășuleasa - traseu turistic "Drumul Romanilor" - Valea Lăzăroaia - Valea Străjii - Sat Mureșenii Bârgăului - Poiana "Brazii Buni" - Comuna Bistrița Bârgăului	Munții Bârgăului	punct roșu	8 h	mediu
42	Via Transilvanica - Tronsonul VT BN 3 Comuna Bistrița Bârgăului - Drum forestier Blidireasa - Drum forestier Dealu Negru - Satu Nou - Sat Petriș - Sat Orheiul Bistriței	Munții Căliman, Piemontul Călimanului	punct roșu	9 h	mediu
43	Via Transilvanica - Tronsonul VT BN 4 Sat Orheiul Bistriței - Șesul Orheiului - Padurea Măgurele - Sat Măgurele - Comuna Mărișelu - Sat Jeica	Piemontul Munților Căliman	punct roșu	8 h	mediu
44	Via Transilvanica - Tronsonul VT BN 5 Sat Jeica - comuna Monor	Piemontul Munților Căliman	punct roșu	9 h	mediu

Sursa: http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/

Un traseu tematic deosebit, intitulat *"Poteca caprei negre din Rezervaţia Biosferei Munţii Rodnei"* a fost amenajat în Munții Rodnei, cu scopul de a facilita observarea caprelor negre, specie emblematică a masivului. Itinerariul urmează marcajul bandă roșie și are un rol dublu: de drumeție montană spectaculoasă și de educație ecologică. Traseul străbate: BR – muntele Gaja – șaua Gaja – vârful Ineuț – Șaua cu Lac – vârful Ineu – Șaua cu Lac – șaua Ineuț – lacul Lala Mare – șaua Gajei – muntele Gaja. Pe segmentul șaua Ineuț – șaua Gaja au fost instalate

27 de panouri informative – panoramice, tip fântână, cu ferestre rotative sau montate pe picior sunt amplasate pe un traseu tematic intitulat ”Capra neagră cu trei iezi” şi dedicat observării caprelor negre din Munţii Rodnei. Acestea oferă informații detaliate despre capra neagră, dar și despre alte specii de floră și faună specifice Munților Rodnei. Acest traseu nu este doar o oportunitate de observare a vieții sălbatice, ci și un instrument educațional și ecoturistic, contribuind la conștientizarea importanței protejării biodiversității din una dintre cele mai spectaculoase arii montane ale României(https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/, https://timponline.ro/poteca-caprei-negre-din-muntii-rodnei-refacuta/)

Un alt traseu tematic, cu o puternică încărcătură legendară, este „*Poteca Zânelor*” dedicată iubitorilor de natură și povești. Traseul pornește de la Colibița, are o lungime de 5.006 metri și pleacă din zona intersecția Țiganca (cota 1.017 m), unde există facilități pentru turiști: loc de parcare, platformă pentru camparea corturilor și mese de lemn. Drumul urcă treptat, iar după aproximativ 2 km se ajunge la un punct de observație pentru mamifere mari, un loc privilegiat pentru pasionații de faună sălbatică. După alți 2 km, traseul se bifurcă spre Tăul Zânelor, o arie naturală protejată situată la circa 1.280 m altitudine, între Vârful Bistriciorul (1.980 m) și Vârful Țiganca (1.596 m). Tăul Zânelor are o suprafață de aproximativ 25 ha și include un mic lac glaciar, cu o lungime de 75 m, o lățime de 50 m și o adâncime maximă de 4 m. În partea de nord, turiștii descoperă o poiană pitorească, iar întreaga zonă este înconjurată de păduri dense de molid, care sporesc atmosfera de basm a locului. Poteca Zânelor combină drumeția cu legenda și observarea naturii, oferind o experiență complexă, de la contactul cu biodiversitatea montană la descoperirea unui spațiu natural ce păstrează intacte poveștile și misterele transmise din vechime (https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/).

Via Transilvanica este cel mai amplu traseu de drumeție de lungă distanță din România, conceput după modelul marilor rute internaționale – Camino de Santiago sau Appalachian Trail. Proiectul a fost inițiat în 2018 și finalizat în 2022, cu scopul de a conecta comunități diverse și de a crea o legătură vie între natură, cultură și oameni, traversând regiuni istorice de referință precum Bucovina, Transilvania și Banatul. Traseul are o lungime inițială de 1.428 km, pornind de la Mănăstirea Putna (Suceava) și ajungând la Drobeta-Turnu Severin. Ulterior, a fost extins până la 1.599 km, prin includerea unei ramificații în județul Brașov. În drumul său, Via Transilvanica traversează 10 județe și peste 400 de comunități locale, devenind un coridor cultural și turistic unic la nivel european. Un element distinctiv al traseului îl constituie bornele din andezit sculptate manual de artiști români și internaționali, amplasate la fiecare kilometru. Acestea

transformă călătoria într-o veritabilă galerie de artă în aer liber, îmbinând experiența drumeției cu cea estetică. Sistemul de orientare este completat de marcaje clare – simboluri portocalii în formă de „T” pe fond alb și săgeți direcționale – care asigură navigația ușoară și sigură pe întreaga rută. Diversitatea peisajelor întâlnite de-a lungul traseului este remarcabilă: păduri seculare în Bucovina, dealuri line și sate săsești în Transilvania, câmpii și zone de stepă în Banat și Oltenia. Totodată, traseul include 12 situri UNESCO, printre care se numără mănăstiri pictate, cetăți medievale și monumente de arhitectură de valoare universală. Realizat sub coordonarea ONG-ului Tășuleasa Social și cu implicarea a peste 10.000 de voluntari, proiectul a atras recunoaștere internațională, fiind distins cu două premii European Heritage Awards – Europa Nostra (pentru implicare civică și premiul publicului). Astfel, Via Transilvanica este considerat un model de ecoturism și dezvoltare rurală durabilă, capabil să genereze atât beneficii economice, cât și sociale și culturale. Traseul se adresează pasionaților de drumeție, cicloturism sau călărie și promovează conceptul de slow tourism, punând accent pe experiențe autentice: cazare în pensiuni locale, case tradiționale sau campinguri, mese bazate pe produse locale și interacțiunea directă cu comunitățile. Ghidurile dedicate și aplicația mobilă oficială facilitează planificarea și orientarea, oferind informații actualizate despre traseu. Totuși, anumite secțiuni montane impun o pregătire fizică solidă și echipament adecvat (bocanci, provizii, baterii externe etc.).

Pe raza județului Bistrița-Năsăud, Via Transilvanica însumează 134 km omologați (din cei aproximativ 142 km cât însumează întreaga regiune „Ținutul de Sus” începând de la Sovata), marcând începutul acestui ambițios proiect de amploare care conectează comunități și peisaje diverse, străbătând un ansamblu de localități și peisaje cu identitate distinctă: Lunca Ilvei, Tiha Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Livezile, Cetate, Dumitrița, Mărișelu, Șieu, Șieuț și Monor, trecând inclusiv prin pădurile comunei Prundu Bârgăului. Această diversitate oferă drumeților experiențe autentice – de la sate pitorești și tradiții vii până la zone naturale bine conservate. Din Sovata traseul traversează Dealurile Mureșului spre Reghin, continuă către Monor, Posmuș și Șieu, apoi urcă de la Orheiu Bistriței spre Munții Călimani, prin Valea Bistriței, până la spectaculosul Pas Tihuța. Aici, Via Transilvanica dezvăluie nu doar frumusețea munților, ci și modul în care oamenii locului au învățat să trăiască în armonie cu natura și să se adapteze condițiilor aspre impuse de relieful montan și de vremuri. Această combinație de peisaj natural, patrimoniu cultural și povești locale transformă „Ținutul de Sus” într-un segment definitoriu al traseului, oferind vizitatorilor o experiență memorabilă de slow tourism, cu ritmuri autentice și întâlniri pline de sens.

Mai mult decât un simplu traseu, Via Transilvanica reprezintă o călătorie culturală și identitară, un dialog între oameni, natură, artă și istorie. Este o invitație de a descoperi România și o parte a județului Bistrița-Năsăud „pas cu pas”, printr-o experiență care unește trecutul, prezentul și viitorul (https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/).

Un traseu feroviar inedit – cel al *Mocăniței Transilvaniei* - funcționează astăzi pe singurul tronson activ, cuprins între Râciu (Mureș) și Teaca (Bistrița-Năsăud), pe o distanță de aproximativ 34–35 km. Transportul este asigurat de o locomotivă cu abur (construită în Polonia în 1949) și de două vagoane, cu o capacitate maximă de circa 100 de persoane. Viteza redusă (aproximativ 35–40 km/h) transformă călătoria într-o experiență autentică de slow tourism, oferind timp suficient pentru contemplare și descoperirea peisajului. După încetarea circulației și trecerea liniei în conservare în anul 1997, anul 2014 a consemnat reactivarea sa începând cu 2014 prin implicarea Asociației Mocănița Transilvaniei, care este implicaă în întreținerea liniei și a gărilor, dar și în organizarea de evenimente tematice menite să valorifice patrimoniul feroviar și cultural al zonei. Călătoria cu Mocănița oferă o incursiune într-un cadru natural pitoresc și divers, marcat de tuneluri de vegetație densă, livezi parfumate, o rezervație cinegetică, ruine istorice și un vechi castru roman. Îmbinarea acestor elemente creează o atmosferă aparte, unde fiecare kilometru parcurs dezvăluie noi fațete ale peisajului transilvănean. Dincolo de frumusețea naturală și istorică, experiența se distinge prin ospitalitatea autentică oferită turiștilor: popasuri cu gulaș la ceaun, focuri de tabără și tarife accesibile, care transformă călătoria într-o adevărată vacanță de poveste (vezi Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027, pag. 260-263 - https://www.mocanitatransilvaniei.ro/, https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trenul-mic-din-campia-transilvaniei-mocanita/, https://www.romania-travel-guide.com/atractii/activitati/mocanita-transilvaniei.html).

Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional, instituție care funcționează sub egida Ministerul Culturii şi Cultelor, a identificat și propus o serie de trasee trasee cultural-turistice *tematice, astfel:*

I. BISERICI DE LEMN

a) Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Uriu – Dobricel – Spermezeu – Păltineasa – Chiuza – Mocod – Zagra - Suplai – Mocod – Runcu Salvei – Năsăud (pauză pentru masă) – Rebrişoara – Cormaia – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, DOBRICEL, nr. 40 A.

- BISERICA „NAȘTEREA FECIOAREI MARIA”, SPERMEZEU, nr. 219 A.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, PĂLTINEASA, nr. 14 A.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHIVA”, ZAGRA, nr. 131.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SUPLAI, nr. 53.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, RUNCU SALVEI, nr. 437.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE”, CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire”.

b) Bistriţa – Petriş – Sărata – Ţigău – Lechinţa - Sângeorzu Nou – Bungard – Sălcuţa – Brăteni (pauză de masă) – Budurleni – Teaca – Silivaşu de Câmpie – Fânaţele Silivaşului – jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA DIN LEURDA, jud. Cluj, amplasată în anul 1998 în curtea interioară a Muzeului Bistrița, str. G-ral Grigore Bălan, nr. 19.
- BISERICA „SF. PROROC ILIE”, PETRIȘ, nr. 101.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂRATA, nr. 142.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, ȚIGĂU, nr. 27 A.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SÂNGIORZU NOU, nr. 265 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, BUNGARD, nr. 34.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂLCUȚA, nr. 21.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI”, BUDURLENI, nr. 68.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA”, SILIVAȘU DE CÂMPIE, nr. 307.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, FÂNAȚELE SILIVAȘULUI, nr. 51.

c) Jud. Maramureş (intrare pe DN 17C) – Rebrişoara – Cormaia – Bistriţa (pauză de masă) - Dumbrava - Petriş – Sărata – Sărăţel (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE”, CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire”.
- BISERICA DIN LEURDA, jud. Cluj, amplasată în anul 1998 în curtea interioară a Muzeului Bistrița, str. G-ral Grigore Bălan, nr. 19.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, DUMBRAVA, nr. 20.
- BISERICA „SF. PROROC ILIE” PETRIȘ, nr. 101.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL”, SĂRATA, nr. 142.

d) Sărăţel – Ţigău – Lechinţa - Sângeorzu Nou – Bungard – Sălcuţa – Brăteni (pauză de masă) – Budurleni – Teaca – Silivaşu de Câmpie – Fânaţele Silivaşului – jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA" ȚIGĂU, nr. 27 A
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA", SÂNGIORZU NOU, nr. 265 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", BUNGARD, nr. 34.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", SĂLCUȚA, nr. 21.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI", BUDURLENI, nr. 68.
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHEVA", SILIVAȘU DE CÂMPIE, nr. 307.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", FÂNAȚELE SILIVAȘULUI, nr. 51.

e) Jud. Maramureş (intrare pe DN 17C) – Rebrişoara – Cormaia - Năsăud (pauză pentru masă) – Runcu Salvei – Mocod – Zagra – Suplai - Mocod – Chiuza – Păltineasa – Spermezeu – Dobricel – Dobric – Uriu – Beclean (cazare) - jud. Cluj, cu următoarele obiective:

- doar Valea Someşului Mare –
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", REBRIȘOARA, nr. 560 A.
- BISERICA „BUNA VESTIRE", CORMAIA, nr. 109 A, în incinta Mănăstirii Ortodoxe „Buna Vestire".
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", RUNCU SALVEI, nr. 437
- BISERICA „CUVIOASA PARASCHIVA", ZAGRA, nr. 131.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", SUPLAI, nr. 53.
- BISERICA „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI", PĂLTINEASA, nr. 14 A.
- BISERICA „NAȘTEREA FECIOAREI MARIA", SPERMEZEU, nr. 219 A.
- BISERICA „SF. ARHG. MIHAIL ȘI GAVRIIL", DOBRICEL, nr. 40 A.

II. ARHITECTURA ECLEZIASTICĂ DE ZID

Variante:

1. De tranzit:

a) Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) - Malin – Nușeni – Vița – Chiochiş - Strugureni - Bozieş – Beclean (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.

- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ MALIN, nr. 43 A.
- BISERICA REFORMATĂ NUȘENI, nr. 38.
- BISERICA REFORMATĂ VIȚA, nr. 68.
- BISERICA REFORMATĂ STRUGURENI, nr. 123.
- BISERICA REFORMATĂ BOZIEȘ, nr. 23 A.

b) Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şintereag – Şieu Măgheruş – Crainimăt - Herina – Dipşa – Teaca – Jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘINTEREAG, nr. 42.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 253.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CRAINIMĂT, nr. 196.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.

c) Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şieu Odorhei – Şirioara – Arcalia – Herina – Dipşa – Teaca – Jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘIEU ODORHEI, nr. 191.
- BISERICA REFORMATĂ ȘIRIOARA, nr. 131 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ARCALIA, nr. 84.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.

- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.

d) Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Uriu – Cristeştii Ciceului - Beclean (pauză pentru masă) – Şintereag – Şieu Măgheruş – Crainimăt – Viişoara – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- BISERICA REFORMATĂ RETEAG, nr. 412.
- BISERICA REFORMATĂ URIU, nr. 314.
- BISERICA ROMANO – CATOLICĂ, CRISTEȘTII CICEULUI, nr. 325.
- BISERICA REFORMATĂ BECLEAN, Piața Libertății, nr. 4.
- BISERICA REFORMATĂ ȘINTEREAG, nr. 42.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 253.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CRAINIMĂT, nr. 196.
- BISERICA EVANGHELICĂ VIIȘOARA, nr. 175.

2. Trasee de o zi și cazare la Bistrița:

a) Bistrița – Unirea – Slătinița –Livezile (pauză pentru masă) - Dorolea - Jelna – Petriș - Dumitriţa – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ CA, BISTRIȚA, Piața Centrală, sec. XIV - XVI;
- SINAGOGA, BISTRIȚA, str. Gen. Grigore Bălan, nr. 10, sf. sec. XIX;
- BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE, BISTRIȚA, Piața Unirii, nr. 9
- BISERICA ROMANO-CATOLICĂ, BISTRIȚA, str. Gh. Șincai, nr. 26.
- BISERICA REFORMATĂ, BISTRIŢA, B-dul Independenţei, nr. 9.
- MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ, azi Cămin pentru persoane vârstnice, Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23.
- BISERICA ORTODOXĂ „SF. TREI IERARHI”, BISTRIȚA, str. Alexandru Odobescu, nr. 5.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SLĂTINIȚA, nr. 83 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- BISERICA ORTODOXĂ LIVEZILE.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.
- BISERICA EVANGHELICĂ, JELNA, nr. 34.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, PETRIS, nr. 292.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRIȚA, nr. 151.

b) Bistrița – Viișoara - Șărata – Monariu - Șieu – Posmuş - – Teaca (pauză pentru masă) – Dipșa – Albeștii Bistriței – Tonciu - Herina – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, VIIȘOARA, nr. 175.
- BISERICA REFORMATĂ, SĂRATA, nr. 104.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI PENTICOSTALĂ, MONARIU, nr. 46 A.
- BISERICA REFORMATĂ, ȘIEU, nr. 295.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI GRECO-CATOLICĂ, POSMUȘ, nr. 130.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ALBEȘTII BISTRIȚEI, nr. 79.
- BISERICA REFORMATĂ, TONCIU, nr. 10.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.

c) Bistrița – Arcalia – Chiraleş – Ţigău - Lechinţa - Corvineşti – Matei – Moruţ - Fântânele – Lechința (pauză pentru masă) - Vermeș - Sângeorzu Nou – Bistriţa, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, ARCALIA, nr. 84.
- BISERICA EVANGHELICĂ, CHIRALEȘ, nr. 215.
- BISERICA REFORMATĂ, ȚIGĂU, nr. 20.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI REFORMATĂ, LECHINȚA, nr. 222.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CORVINEȘTI, nr. 171.
- BISERICA REFORMATĂ, MATEI, nr. 90.
- BISERICA REFORMATĂ, MORUȚ, nr. 35.
- BISERICA REFORMATĂ, FÂNTÂNELE, nr. 82.
- BISERICA EVANGHELICĂ, VERMEȘ, nr. 18 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SÂNGEORZU NOU, nr. 150.

d) Bistriţa – Tărpiu – Cepari – Feldru – Sângeorz Băi (pauză pentru masă) - Maieru – Rodna - Dumitra – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, TĂRPIU, nr. 262.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CEPARI, nr. 36.
- BISERICA ORTODOXĂ, FELDRU, nr. 940.
- BISERICA ORTODOXĂ, MAIERU, nr. 499.
- BISERICA ORTODOXĂ RODNA, nr.
- BISERICA GRECO-CATOLICĂ RODNA, nr. 761.

- RUINELE BISERICII MEDIEVALE, RODNA, nr. 761.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRA, nr. 1.

e) Bistrița – Unirea - Slătinița - Livezile – Dorolea – Livezile (pauză pentru masă) - Mijlocenii Bârgăului – Bistrița-Bârgăului – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SLĂTINIȚA, nr. 83 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- BISERICA ORTODOXĂ LIVEZILE.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.
- BISERICA ORTODOXĂ MIJLOCENII BÂRGĂULUI, nr. 198.
- BISERICA ORTODOXĂ BISTRIȚA-BÂRGĂULUI, nr. 60.

III. BURGURI DIN TRANSILVANIA – CETATEA BISTRITZ (poate fi traseu interjudețean, în contextul noțiunii de Siebenbürgen)

Primăria Municipiului Bistrița a întocmit proiectul „Bistrița, oraș al pasajelor" ideea centrală fiind aceea de a propune trei axe pietonale ce permit parcurgerea centrului istoric folosind vechile pasaje (17 în total) ce făceau legătura între arterele principale ale cetății medievale. Multe dintre pasaje sunt acum insalubre și imposibil de folosit. Proiectul are avizul MCCPN pentru propunerile de reabilitare, documentația fiind depusă pentru finanțare din fonduri structurale prin POR. Reabilitarea presupune pavarea pasajelor, fiind propuse modele diferite pentru fiecare axă, împrejmuire cu zid din piatră unde este necesară delimitarea pasajului de curțile proprietate privată, sistem de iluminat, supraveghere video, bănci, indicatoare cu obiectivele turistice, machete din bronz ale evoluției urbane a orașului etc.

Prin proiectul „*Regenerare urbană a centrului istoric Bistrița – Axa Turistică 1, 2, 3*", municipiul Bistrița și-a redescoperit și revalorizat patrimoniul medieval, punând în evidență vechile pasaje care făceau legătura între principalele artere ale cetății.

Cele trei axe pietonale reconstituie trasee încărcate de istorie, iar reabilitarea lor a fost completată prin instalarea de sisteme de iluminat, bănci, indicatoare cu obiective turistice, machete din bronz ale evoluției urbane a orașului, fântâni arteziene și cișmele. Astfel, plimbarea prin centrul istoric devine o experiență culturală și recreativă, care invită la descoperirea poveștilor ascunse în spatele zidurilor vechi.

Cele trei axe pietonale ale Bistriței nu sunt doar trasee turistice urbane, ci adevărate „coridoare culturale", care îmbină patrimoniul istoric cu modernitatea amenajărilor urbane. Ele

oferă vizitatorilor o incursiune în trecutul cetății, punând în valoare arhitectura, tradițiile și memoria istorică a unuia dintre cele mai importante orașe medievale din Transilvania (https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/).

Cele trei axe propuse sunt:

a) Axa Coroanei, ce urmăreşte intrarea în Ansamblul urban medieval de la est la vest prin B-dul Republicii, se continuă pe Str. Dornei, str. Liviu Rebreanu, str. Vasile Alexandri, str. Zorilor, str. Ecaterina Teodorescu, având ca punct final Parcul Municipal. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASE, str. Dornei, nr. 51, 43, 35, 29, 28, 25, 23, 22, 19, 17, 15, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 3, 1.
- CASA ARGINTARULUI, str. Dornei, nr. 5.
- CASE, Piaţa Unirii, nr. 1-7, 9.
- BISERICA MĂNĂSTIRII MINORITE, BISTRIȚA, Piața Unirii, nr. 9.
- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Piaţa Unirii nr. 8-9;
- CASE, str. Liviu Rebreanu 1-8, 10 – 15, 17, 20 – 28, 32, 35, 37, 39, 40, 42 – 45, 47.
- CASĂ, str. Liviu Rebreanu, nr. 27 – fostul Hotel „Coroana Regală”.
- CASE, str. Vasile Alexandri, nr. 2, 4, 13, 14, 16, 19, 23.
- CASE, str. Zorilor, nr. 1, 3, 4, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 21, 23.
- CASE, str. Ecaterina Teodoroiu, nr. 2, 4, 6.
- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Ecaterina Teodoroiu nr. 2-4, 6, 8.
- ȘANȚ ȘI VAL DE APĂRARE APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Parcul Municipal.

b) Axa artelor, ce poate fi parcursă în continuarea primei Axe. Din Parcul Municipal se ajunge în Piaţa Mică, Piaţa Centrală şi se iese în B-dul Republicii prin Pasajul Măcelarilor, azi str. Spiru Haret. Acest pasaj, situat între atelierele, respectiv Galeria UAP şi Liceul de Arte Platice, urmează să fie acoperit şi să ofere spaţiu pentru comerţul cu artă. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASA ASOCIAŢIEI MESERIAŞILOR, azi Centrul Cultural Municipal Bistriţa, str. Albert Berger, nr. 10.
- CASE, str. Albert Berger, nr. 1, 3 - 8.
- CASE, Piaţa Mică, nr. 1-13, 16, 17, 19 – 21.

- BISERICA EVANGHELICĂ CA, BISTRIȚA, Piața Centrală.
- CASE, Piaţa Centrală, nr. 1 – 33, 37 – 47.
- CASA PAROHIALĂ A BISERICII EVANGHELICE, Piaţa Centrală, nr. 13.
- CASA PETERMANN, Piaţa Centrală, nr. 15.
- CASA ANDREAS BEUCHEL, cunoscută sub denumirea CASA ION ZIDARU, Piaţa Centrală, nr. 30.
- ANSAMBLUL ŞIRUL SUGĂLETE, Piaţa Centrală, nr. 13 – 24.
- GIMNAZIUL EVANGHELIC, azi Colegiul Naţional „Liviu Rebreanu", B-dul Republicii, nr. 8.
- ŞCOALA AGRICOLĂ, B-dul Republicii, nr. 10.
- ŞCOALA MAGHIARĂ DE STAT, azi Colegiul Naţional Andrei Mureşanu, B-dul Republicii, nr. 26
- CINEMATOGRAFUL OMNIA, B-dul Republicii, nr. 35.
- CASE, B-dul Republicii, nr. 15, 16, 18, 20, 25, 27, 33, 43, 61, 63, 77, 79.

c) ***Axa breslelor*** continuă Axa precedentă, din B-dul Republicii ajungându-se prin Pasajul I în str. Gheorghe Şincai, apoi în str. Ţibleşului, str. N. Titulescu, str. Dogarilor, punctul final fiind Parcul Municipal. În imediata vecinătate a Parcului există posibilităţi multiple de cazare şi masă. Obiectivele propuse pentru acest traseu sunt:

- CASE, str. Gh. Şincai, nr. 1-7, 8 – 25, 27, 29 – 35, 37.
- BISERICA ROMANO-CATOLICĂ, BISTRIȚA, str. Gh. Șincai, nr. 26.
- CASE, str. Nicolae Titulescu, nr. 1 – 42, 44, 46, 48, 50.
- CASE, str. Dogarilor, nr. 6 – 8, 12, 14, 16, 20.
- TURNUL DOGARILOR, BISTRIȚA, str. Dogarilor, nr. 18.
- MĂNĂSTIREA DOMINICANĂ, azi Cămin pentru persoane vârstnice, Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 23.
- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Mihail Kogălniceanu nr. 1-1; str. Dogarilor nr. 2-6, 18, 22.

IV. ARHITECTURĂ SĂSEASCĂ

a) Bistrița – Tărpiu – Cepari - Dumitra - Bistrița, cu următoarele obiective:

- ANSAMBLUL URBAN FORTIFICAT, BISTRIȚA, cu urmărirea axelor expuse la punctul III.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, TĂRPIU, nr. 262.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, CEPARI, nr. 36.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DUMITRA, nr. 1.

b) Bistrița – Unirea – Livezile (pauză pentru masă) – Dorolea – Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, UNIREA, nr. 265 A.
- ANSAMBLUL RURAL LIVEZILE, nr. 59 – 600.
- MUZEUL „CASA SĂSEASCĂ” LIVEZILE, nr. 158.
- BISERICA EVANGHELICĂ, LIVEZILE, nr. 209 A.
- ANSAMBLUL RURAL DOROLEA, nr. 15 – 216.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DOROLEA, nr. 50.

c) Bistrița – Viișoara - Herina – Dipșa – Teaca (pauză pentru masă) – Lechința – Vermeș - Sângeorzu Nou – Chiraleș - Bistrița, cu următoarele obiective:

- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, VIIȘOARA, nr. 175.
- BISERICA EVANGHELICĂ HERINA, nr. 171.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, DIPȘA, nr. 25.
- BISERICA EVANGHELICĂ, TEACA, nr. 345.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI REFORMATĂ, LECHINȚA, nr. 222.
- BISERICA EVANGHELICĂ, VERMEȘ, nr. 18 A.
- BISERICA EVANGHELICĂ, AZI ORTODOXĂ, SÂNGEORZU NOU, nr. 150.
- BISERICA EVANGHELICĂ, CHIRALEȘ, nr. 215.

V. CETĂŢI ŞI CASTELE

Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Ciceu Corabia – Ilişua - Cristeştii Ciceului – Chiochiş – Beclean (pauză pentru masă) – Cristur-Şieu – Şieu Măgheruş – Bistriţa (cazare), cu următoarele obiective:

- RUINELE CETĂȚII CICEULUI, CICEU-CORABIA, la 9 km faţă de DN 17, la nord-estul localității. Construită în anul 1294, demantelată în anul 1544.
- CASTELUL HYE, ILIȘUA, nr. 268.
- CASTELUL TORMA, CRISTEȘTII-CICEULUI, nr. 288.
- CASTELUL DE VÂNĂTOARE WESELLENY, CHIOCHIȘ, nr. 17 A.
- CASTELUL BETHLEN, BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 6.
- CASTELUL DE VÂNĂTOARE BETHLEN, BECLEAN, Aleea Ghiocelului nr. 8.
- CASTELUL BETHLEN, BECLEAN, Piața Libertății, nr. 2.
- CASTELUL BETHLEN, CRISTUR-ȘIEU, nr. 31.
- CASTELUL RAKOCZI, ȘIEU MĂGHERUȘ, nr. 140 A.

b) Bistriţa – Arcalia – Sărata – Posmuș –Teaca (pauză pentru masă) – Milaş – Comlod – Silivaşu de Câmpie - Urmeniş - jud. Mureş, cu următoarele obiective:

- FRAGMENTE ALE ZIDULUI DE INCINTĂ APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Piaţa Unirii nr. 8-9; Ecaterina Teodoroiu nr. 2-4, 6, 8; Mihail Kogălniceanu nr. 1-1; str. Dogarilor nr. 2-6, 18, 22.
- TURNUL DOGARILOR, BISTRIȚA, str. Dogarilor, nr. 18.
- ȘANȚ ȘI VAL DE APĂRARE APARȚINÂND CETĂȚII MEDIEVALE BISTRITZ, BISTRIȚA, Parcul Municipal.
- CASTELUL BETHLEN ȘI PARCUL DENDROLOGIC, ARCALIA, nr. 132.
- CASTELUL LAZĂR IMRE, SĂRATA, nr. 204.
- CASTELUL TELEKI, POSMUȘ, nr. 12.
- CASTELUL TELEKI, COMLOD, nr. 62.
- CASTELUL BANFY, URMENIȘ, nr. 206.

VI. GRĂNICERII

Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Runcu Salvei - Coșbuc – Năsăud (pauză pentru masă) – Feldru – Maieru – Rodna – Năsăud, cu următoarele obiective:

- ANSAMBLUL RURAL RUNCU SALVEI, nr. 229 – 301.
- POD DE LEMN ACOPERIT (GRĂNICERESC) PESTE RÂUL SĂLĂUȚA, COȘBUC, nr. 149.
- MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUD, CAZARMA SVARDA a Regimentului al II-lea grăniceresc, B-dul Grănicerilor, nr. 19.
- BISERICA GRECO-CATOLICĂ „GRĂNICEREASCĂ” NĂSĂUD, nr.
- BISERICA ORTODOXĂ, FELDRU, nr. 940. 1771
- BISERICA ORTODOXĂ, MAIERU, nr. 499. 1817 – 1818
- BISERICA GRECO-CATOLICĂ RODNA, nr. 761. 1812

VII. PERSONALITĂȚI ALE JUDEȚULUI

Jud. Cluj (intrare pe DN 17) – Reteag – Coşbuc – Năsăud (pauză pentru masă) – Maieru - Liviu Rebreanu – Bistriţa

- CASA MEMORIALĂ ION POP RETEGANU, RETEAG, nr. 41.
- MORMÂNTUL LUI ION POP RETEGANU, RETEAG.
- CASA MEMORIALĂ GEORGE COȘBUC, COȘBUC, nr. 140.
- GIMNAZIUL SUPERIOR GRECO-CATOLIC ROMÂNESC, azi COLEGIUL NAŢIONAL „GEORGE COŞBUC”, NĂSĂUD, nr. Grănicerilor, nr. 2.

- CASA MEMORIALĂ LIVIU REBREANU, nr. 126 A.
- MUZEUL „CUIBUL VISURILOR” MAIERU, nr. 133.

CASA MEMORIALĂ ANDREI MUREȘANU, BISTRIȚA, str. Andrei Mureșanu,

Principalele canale de promovare a ofertei turistice a județului Bistrița-Năsăud sunt, firesc, cele din mediul online, care permit vizibilitate rapidă și acces facil la informații pentru un public divers și tot mai conectat digital.

Cea mai complexă și relevantă resursă în acest sens este platforma oficială de promovare a destinației turistice Bistrița-Năsăud - https://bnpoartatransilvaniei.ro/ - bine structurată, permanent actualizată și construită pe baza unui concept integrator, proiect organizat și susținut de Consiliul Județean Bistrița. Aceasta reunește și grupează tematic un set amplu de informații documentate, prezentate detaliat și ușor de accesat, grupate pe următoarele secțiuni: *Turism* (cu link-uri dedicate celor ”100 de locuri musai de vizitat din județ”, grupate pe categoriile relevante ale ofertei turistice a județului: biserici, mănăstiri, monumente istorice, muzee, obiective turistice, rezervații și stațiuni) și un link dedicat ”Rutei cultural-turistice ”Povestea Vinului din Podgoria Lechința”), *Sport, Social, Sănătate*, *Infrastructură, Educație și Cultură.*

Un alt site complex și bine documentat de promovare a principalelor destinații turistice ale județului Bistrița-Năsăud este https://www.bistrita.com/, (proiect organizat și susținut de Visit Bistrița), punând la dispoziția celor interesați o serie de informatii detaliate de interes turistic pentru pentru principalele elemente de interes identificate, grupate pe următoarele categorii: atracții turistice, muzee, monumente istorice, alte obiective, Bistrița Medievală, Despre Bistrița și Diverse.

Interfața ambelor platforme web este prietenoasă și intuitivă, oferind o navigare facilă pentru utilizatori. Informațiile sunt relevante, bine documentate și prezentate, fiind însoțite și de o serie fotografii care ilustrează sugestiv obiectivele și locațiile turistice prezentate.

Prin modul său de organizare, aceste platforme funcționează ca un instrument de marketing turistic strategic, oferind vizitatorilor nu doar informații utile, ci și posibilitatea de a-și construi itinerarii personalizate, adaptate propriilor interese și niveluri de experiență.

De asemenea, o parte dintre UAT bistrițene cu un profil turistic mai bine conturat au integrat, pe paginile web ale primăriilor, secțiuni dedicate turismului. Acestea includ informatii, despre obiectivele și locațiile de interes turistic, mai mult sau mai puți detaliate sau structurate,

majoritatea prezentate într-o manieră accesibilă și structurată. Conținutul poate fi consultat direct prin intermediul link-urilor create și gestionate de administrațiile locale, oferind vizitatorilor posibilitatea de a accesa rapid și sigur date actualizate privind atracțiile disponibile în fiecare localitate sau UAT (ex. https://www.primariabistrita.ro/municipul-bistrita/bistrita-turistica/, https://primariabeclean.ro/web/#, https://www.primarianasaud.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3075&Itemid=355, http://www.prundubargaului.ro/, https://www.sangeorz-bai.ro/strategie-de-dezvoltare, https://www.primariabistritabirgaului.ro/ro/turism,https://comunarodna.ro/prezentare-comuna-rodna/turism.html, https://feldru.ro/turism, https://primariailvamare.ro/?page_id=48, https://www.primarialuncailvei.ro/ro/turism,https://www.primariamaieru.ro/ro/turism, https://poianailvei.ro/comuna/turism/,https://primariaromuli.ro/despre-romuli, https://primariatarlisua.ro/cultura-locala/turism/, https://telciu.ro/despre-telciu/obiective-turistice,https://www.primariauriu.ro/#info-general, https://www.primariaurmenis.ro/comuna-urmenis etc.).

În ultimii ani, utilizarea rețelelor de socializare și a mediului online a devenit unul dintre cele mai eficiente și frecvent utilizate instrumente de promovare turistică. Platformele cu impact ridicat – precum Facebook, Instagram, TikTok, YouTube etc. – reprezintă canale de comunicare esențiale, mai ales pentru atragerea îndeosebi a publicului tânăr, activ în mediul digital și receptiv la conținut vizual și interactiv. Prezența constantă, coerentă și bine gestionată pe aceste rețele contribuie în mod direct la creșterea vizibilității destinațiilor, stimulând interesul și influențând decizia de călătorie a turiștilor.

În completarea mediului digital, strategiile de promovare pot fi consolidate prin utilizarea mass-mediei tradiționale – televiziune, radio, publicații de profil sau reviste de turism – care permit atingerea unor segmente de public mai largi și mai variate. Aceste canale oferă un cadru suplimentar pentru consolidarea imaginii județului ca destinație turistică de interes, asigurând totodată accesul la informații detaliate și credibile despre atracțiile locale. Prin combinarea inteligentă a mijloacelor digitale și tradiționale, se conturează premisele unui brand turistic puternic pentru județul Bistrița-Năsăud, fundamentat pe diversitatea resurselor naturale și culturale, promovarea eficientă a valorilor și tradițiilor locale, integrarea acestora în pachete turistice atractive, coerente și adaptate cerințelor actuale ale pieței, dar nu numai.

Astfel, mixul strategic dintre online și offline devine un catalizator pentru dezvoltarea turismului local, contribuind la poziționarea județului Bistrița-Năsăud ca destinație competitivă pe harta turismului național și internațional.

Alături de mediul online și de mass-media, un rol esențial în promovarea resurselor turistice ale județului Bistrița-Nsăsăud – fie că ne referim la întregul teritoriu, la anumite zone sau localități, la obiective individuale ori la trasee tematice – revine *instituțiilor și organizațiilor locale și județene implicate în dezvoltarea și valorificarea turismului și a culturii*.

De asemenea, *centrele de informare și promovare turistică* au un rol cheie în facilitarea accesului vizitatorilor la informații clare și actualizate, oferind suport direct în planificarea itinerariilor și în descoperirea atracțiilor locale.

În completare, *agențiile de turism* – atât tour-operatoare, cât și detailiste – contribuie prin integrarea destinațiilor și a resurselor turistice ale județului în pachete variate, adaptate diferitelor categorii de public. Prin implicarea coordonată a acestor actori – instituții, centre de promovare și agenții specializate – se consolidează vizibilitatea județului ca destinație turistică, iar oferta existentă este mai bine valorificată, atât pe plan național, cât și internațional.

Inițiativele de promovare turistică din județul Bistrița-Năsăud sunt, în mare parte, derulate de *centrele de informare turistică, agențiile de turism și structurile de primire turistică*, având ca obiectiv principal valorificarea patrimoniului natural și cultural. Aceste entități utilizează o paletă variată de canale de comunicare – de la platformele digitale și rețelele sociale, până la mass-media tradițională – pentru a transmite mesajele de promovare către un public cât mai divers, atât pe plan național, cât și internațional.

Prin aceste acțiuni, se contribuie semnificativ la creșterea vizibilității și atractivității destinațiilor turistice locale, dar și la consolidarea imaginii județului ca o destinație competitivă și diversificată. În același timp, promovarea strategică a resurselor existente facilitează integrarea acestora în circuite și pachete turistice coerente, adaptate diferitelor segmente de public, stimulând astfel o dezvoltare durabilă a turismului la nivel regional.

Centrele de informare și promovare turistică au un rol esențial în dezvoltarea și consolidarea turismului la nivel local, funcționând ca adevărate puncte de intermediere între vizitatori și destinațiile din județul Bistrița-Năsăud.

Pe lista oficială a Centrelor Naționale de Informare și Promovare Turistică (CNIPT) din județul Bistrița-Năsăud figurează, la data de 28.07.2025, doar două astfel de structuri, ceea ce

evidențiază atât potențialul de extindere, cât și necesitatea consolidării acestei rețele pentru a răspunde mai eficient cerințelor pieței turistice actuale: CNIPT Bistrița și CNIPT Năsăud (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/), din categoria *centrelor locale de informare și promovare turistică* neregăsindu-se, din pacate, nicio astfel de structură pe raza județului Bistrița-Năsăud.

Centrele de informare și promovare turistică joacă un rol esențial în orientarea și sprijinirea vizitatorilor, funcționând ca adevărate hub-uri de valorizare a patrimoniului local. Prin activitatea lor, ele oferă informații clare și actualizate despre atracțiile naturale și culturale, traseele tematice, activitățile de agrement și outdoor, posibilitățile de cazare, precum și despre evenimentele și manifestările locale. Aceste centre nu se limitează la furnizarea de informații, ci contribuie la crearea unor experiențe turistice personalizate și bine structurate. Prin ghiduri, hărți, broșuri și pachete turistice coerente, ele promovează atât obiectivele consacrate, cât și destinațiile mai puțin cunoscute, stimulând astfel o distribuție mai echilibrată a fluxurilor turistice și o valorificare mai amplă a resurselor județului. Un alt aspect important îl constituie colaborarea constantă cu autoritățile locale, agențiile de turism și structurile de primire turistică. Această rețea de parteneriate asigură un flux de informații bine organizat și accesibil, integrând oferta turistică într-un cadru competitiv și adaptat cerințelor actuale ale pieței.

Astfel, centrele de informare nu doar facilitează accesul la informație, ci și consolidează imaginea județului ca destinație turistică diversă, primitoare și bine pregătită. Prin funcția lor de intermediar între vizitatori și teritoriu, ele devin adevărați ambasadori ai turismului local.

Agențiile de turism din județul Bistrița-Năsăud joacă un rol activ în promovarea destinației, prin dezvoltarea și comercializarea unor pachete turistice integrate care valorifică patrimoniul cultural, resursele naturale, peisajele pitorești și activitățile recreative specifice zonei. Aceste oferte sunt concepute pentru a răspunde unei game variate de interese, adresându-se atât turiștilor pasionați de cultură și patrimoniu, cât și celor atrași de turism rural și ecologic, drumeții, ciclism, sporturi montane, turism de aventură, dar și de turism balnear, wellness, gastronomie locală sau participarea la evenimente tradiționale. Prin diversificarea serviciilor și personalizarea pachetelor, agențiile reușesc să creeze experiențe autentice și memorabile, contribuind la creșterea atractivității județului, stimularea circulației turistice și extinderea duratei medii de ședere. Totodată, colaborarea cu operatorii locali – unități de cazare,

ghizi, producători, meșteșugari și centre culturale – sprijină direct economia comunităților și încurajează dezvoltarea durabilă.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud funcționează (la data de 27.08.2025) un număr de 25 *agenții turistice autorizate*, 14 dintre acestea fiind de tip intermediar (13 fiind localizate în municipiul reședință de județ – Bistrița și 1 în comuna Bistrița-Bârgăului - sat Josenii Bârgăului), 10 fiind organizatoare (9 fiind localizate în municipiul reședință de județ – Bistrița și 1 în comuna Bistrița-Bârgăului) și 1 de tip intermediar online (în Bistrița), cu mențiunea că agențiile de tip organizatoare online lipsesc din oferta de profil a județului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/).

La rândul lor, *structurile de primire turistică, alături de cele care oferă servicii balneare și de agrement-divertisment*, au un rol semnificativ în promovarea destinațiilor turistice. Prin intermediul rețelelor de socializare și al platformelor online, acestea își promovează atât serviciile oferite turiștilor, cât și atracțiile locale, contribuind la conturarea unei imagini atractive și competitive a destinațiilor și, implicit, a județului în ansamblu. Prin implicarea activă în diverse inițiative și proiecte, aceste entități susțin valorificarea potențialului turistic și cultural local, contribuind la consolidarea unei imagini coerente și distinctive a județului ca destinație turistică.

Pe acest fond, trebuie menționată implicarea activă a unor direcții și departamente cu atribuții în domeniul dezvoltării și promovării turismului și patrimoniului cultural, aflate sub autoritatea instituțiilor naționale și județene, precum Ministerul Culturii și Consiliul Județean Bistrița-Năsăud.

În acest sens, Direcția Județeană pentru Cultură Bistrița-Năsăud și Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud au un rol esențial în sprijinirea dezvoltării turismului la nivel județean, prin prerogative clare de inițiere și implementare a proiectelor specifice. Aceste instituții colaborează în vederea modernizării infrastructurii turistice, restaurării și valorificării patrimoniului cultural, precum și promovării festivalurilor și evenimentelor cu potențial de atracție turistică. În același timp, ele contribuie activ la promovarea valorilor culturale, artistice și tradiționale pe plan local, național și internațional, prin organizarea de activități culturale, educaționale și artistice. Prin aceste inițiative, sprijină nu doar dezvoltarea turismului, ci și consolidarea identității culturale a comunității, oferind totodată oportunități de formare și dezvoltare personală. Astfel, aceste instituții devin actori-cheie în construirea unei imagini atractive și competitive a județului ca destinație turistică și culturală

(https://www.facebook.com/patrimoniubn/?locale=ro_RO,https://cjcbn.ro, https://www.primariabistrita.ro/primaria/acte-necesare/directia-patrimoniu/).

Organizațiile nonguvernamentale, fundațiile, asociațiile și cluburilor de turism active la nivel regional, județean și local au un rol semnificativ în dezvoltarea turismului. Aceste entități contribuie la promovarea și valorificarea destinațiilor și arealelor turistice, sprijinind dezvoltarea economică durabilă și protecția patrimoniului natural și cultural. Prin inițiative diverse – precum crearea de trasee tematice, organizarea de evenimente culturale și educative sau colaborarea cu sectorul privat pentru dezvoltarea unor oferte turistice sustenabile etc. – acestea completează eforturile instituționale și stimulează dinamica turismului local. În plus, implicarea comunităților locale în aceste proiecte ajută la păstrarea și promovarea valorilor tradiționale și naturale, consolidând identitatea culturală și atractivitatea județului.

Dintre acestea menționăm: Asociația de Dezvoltare Intercomunitară "Turism în Bistrița-Năsăud", Asociația Tășuleasa Social (cu sediul în satul Piatra Fântânele, comuna Tiha Bârgăului), Asociația de Turism Gențiana Bistrița, Asociația pentru Ecologie și Turism Montan Heniu Prundu Bârgăului (sat Bistrița Bârgăului), Clubul Montan Iubitorii Naturii Maieru, Grupul pentru un Viitor Verde Bistrița, Fundatia Turism Pro Bistrita etc. (https://www.bistrita.com/evenimente/o/37/asociatia-de-dezvoltare-intercomunitara-turism-in-bistrita-nasaud/trecut, https://www.facebook.com/people/Asociatia-de-Dezvoltare-Intercomunitara-Turism-%C3%AEn-Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud/100066415910995/ https://www.turistmania.ro/sporturi-montane/asociatii-cluburi/bistrita-nasaud.html https://listainstitutii.ro/ong-fundatia-turism-pro-bistrita-66977).

De asemenea, este foarte importanet ca instituțiile și organizațiile publice sau private implicate în dezvoltarea și gestionarea turismului din județul Bistrița-Năsăud să acorde o atenție prioritară colaborării interregionale și interinstituționale. Cooperarea cu alte județe și regiuni din România, precum și cu Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului, trebuie consolidată pentru a asigura promovarea unitară și coerentă a ofertei turistice, atât pe platforme naționale și internaționale, cât și în cadrul *târgurilor de turism, expozițiilor și campaniilor naționale de promovare specializate*. Astfel de parteneriate strategice facilitează creșterea vizibilității județului pe piețele turistice, contribuie la atragerea unui număr mai mare de vizitatori și sprijină dezvoltarea durabilă a sectorului turistic local. În plus, cooperarea

interinstituțională permite schimbul de bune practici, coordonarea proiectelor comune și integrarea ofertei turistice locale în circuite și rute regionale sau naționale, sporind atractivitatea și competitivitatea județului.

Promovarea ofertei turistice a județului Bistrița-Năsăud la târgurile naționale poate valorifica numeroase oportunități, cea mai importantă fiind cea oferită de Târgul de Turism al României de la București. Evenimentul, organizat anual la Complexul Expozițional ROMEXPO, va ajunge în perioada 20–23 noiembrie 2025 la cea de-a XXXIX-a ediție. Participarea la acest târg permite județului să-și prezinte oferta turistică actuală într-un cadru profesional, să pună la dispoziția vizitatorilor informații utile și atractive și să valorifice experiența acumulată în cadrul edițiilor anterioare, adaptând strategiile de prezentare și promovare pentru a răspunde mai eficient cerințelor publicului și tendințelor pieței turistice.

În cadrul ediției la ediția de primăvară din anul 2018 (derulată între 22-25 februarie) a acestei prestigioase manifestări au fost prezente Consiliul Județean Bistrița-Năsăud și CNIPT Bistrița-Năsăud, punctele de maximă atracție pregătite fiind: lansarea aplicației "Visit Bistrița-Năsăud" optimizată pentru dispozitivele mobile, care oferă informații în timp real despre obiectivele și traseele turistice, evenimentele și modalitățile de petrecere a vacanțelor; expoziția de produse locale "Produs în Bistrița-Năsăud" și atelierul de meșteșuguri, cu participarea meșterului popular Virginia Linul; evenimentul "Descoperă Bistrița-Năsăud" – o experiență inedită despre tradițiile și portul nostru popular, cu participarea Ansambului profesionist "Dor Românesc" al Centrului Județean pentru Cultură; degustarea de preparate speciale pe bază de păstrăv realizate de chef Nina Rus, brânzeturi marca Lech Lacto Lechinița și băuturi tradiționale din județul nostru (prezentare Crama Jelna. "Passport to Transylvania" – apreciat anul trecut la TTR, Târgurile Internaționale de la Berlin și Paris drept unul din cele mai bune produse viticole din Europa); promovarea turistică vine acum cu oferte concrete din partea unui număr de 17 operatori din turism și servicii conexe. Din acest "peisaj" nu a lipsit Contele Dracula, care a invitat întreaga audiență să trăiască experiențe de neuitat în adevăratul său ținut din Bistrița-Năsăud (https://timponline.ro/bistrita-nasaud-targul-turism-romaniei-care-sunt-punctele-maxima-atractie/).

O delegație din Bistrița-Năsăud a fost prezentă și la ediția de primăvară din anul 2020 a Târgului de Turism de la București, standul județului având ca și principale repere "Borgo Pass", meșteri și locuri speciale, mâncare bună și două proiecte de marcă: Via Transilvanica (celui mai frumos drum din România) și Povestea Vinului în Mocănița Transilvaniei (proiectul inițiat de

Asociatia Mocanița Transilvaniei care își propune să spună lumii povestea vinului și a cramelor din Podgoria Lechința (https://www.infobistrita.ro/tibi-useriu-promoveaza-judetul-bistrita-nasaud-la-targul-de-turism-de-la-romexpo-foto)

Județul Bistrița-Năsăud a participat și la ediția din 2021 a Târgului de Turism al României, derulată online din cauza pandemiei de COVID-19, unde s-au prezentat patru povești, respectiv câte una pentru fiecare zi a târgului, cu scopul de promova latura turistică a județului (prima zi s-a centrat pe Poarta Transilvaniei ca și loc de unde începe povestea, a doua zi a fost dedicată unei povești a obiectivelor turistice emblematice ale județului, a treia zi s-a focusat pe drumul care unește - Via Transilvanica, iar a patra zi pe Povestea Vinului în Mocănița Transilvaniei (https://ziardebistrita.ro/bistrita-nasaud-va-participa-si-anul-acesta-la-targul-de-turism-al-romaniei-vor-fi-promovate-patru-povesti-reprezentative-pentru-judet/).

Participarea la *târgurile internaționale de turism* reprezintă o oportunitate strategică pentru promovarea ofertei sale turistice, atât la nivel general, cât și pentru componentele și destinațiile specifice. Astfel de evenimente expoziționale de anvergură, organizate în 2025 în țară (București) și în străinătate (Viena, Stuttgart, Madrid, Paris, Tel Aviv, Chișinău, Berlin, Almaty, Frankfurt, Varșovia, Rimini, Londra, Barcelona) (https://turism.gov.ro/web/targuri-2/, https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2024/08/Ordinul-2035_31.07.2024-privind-aprobarea-Listei-cu-manifestarile-expozitionale-internationale-de-turism-din-tara-si-din-strainatate-la-care-MEAT-participa-in-anul-2025.pdf), constituie platforme ideale pentru prezentarea resurselor naturale, culturale și recreative ale județului. Prezența la aceste târguri ar permite creșterea vizibilității nu doar a țării, ci și a Transilvaniei și a județului Bistrița-Năsăud, stimularea interesului turiștilor internaționali și integrarea atracțiilor județului în pachete turistice diversificate și adaptate cerințelor pieței globale.

O oportunitate deosebit de eficientă pentru promovarea destinației turistice România, dar și a regiunilor și județelor cu potențial turistic ridicat, este reprezentată de târgul internațional World Travel Market (WTM), organizat anual la Londra, în format Business-to-Business (B2B).

La ediția desfășurată între 6–8 noiembrie 2023, fiecare co-expozant a beneficiat de un spațiu dedicat întâlnirilor B2B, conceput special pentru o promovare directă și eficientă către operatori de turism, agenții internaționale și alți parteneri de profil. Standul României a inclus, pe lângă zona expozițională, și un spațiu pentru conferințe (16 locuri), unde au avut loc 10

prezentări tematice axate pe produse turistice variate (city break, servicii SPA și balneare, turism medical, dar și alte atracții representative). Un punct central al participării a fost proiecția celor 8 filme de promovare a României, realizate în colaborare cu producătorul britanic Charlie Ottley, cunoscut pentru documentarele „Wild Carpathia" și „Flavours of Romania". Filmele au evidențiat frumusețea țării în toate cele patru anotimpuri, dar și patru forme de turism cu potențial distinctiv, fiind prezentate în cadrul unui eveniment special la care au fost invitați și jurnaliști ai televiziunii BBC. Astfel, WTM Londra s-a dovedit nu doar un târg de promovare, ci și o platformă de networking de prim rang, contribuind la consolidarea imaginii României ca destinație turistică competitivă pe piața internațională(https://adevarul.ro/economie/romania-promovata-la-targul-international-de-2314164.html).

La ultima ediție a târgului internațional de turism „World Travel Market" (WTM) Londra, desfășurată în perioada 5–7 noiembrie 2024, fiecare co-expozant al standului României a beneficiat de un spațiu special de întâlniri B2B, amenajat pentru promovarea eficientă și pentru stabilirea de contacte profesionale directe. Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului (MEDAT) a urmărit consolidarea vizibilității României pe piața britanică și internațională printr-o strategie integrată de promovare, ce a inclus participarea la WTM, eveniment de referință pentru profesioniștii din turism, în format Business-to-Business (B2B) și o campanie de promovare outdoor (OOH) derulată pe autobuzele din marile orașe britanice – Londra, Manchester, Birmingham și Liverpool. Campania a fost programată strategic în luna noiembrie, înaintea sezonului sărbătorilor de iarnă, și a fost orientată spre atragerea atât a turiștilor britanici, cât și a celor internaționali.

Standul național al României a reunit 35 de co-expozanți – tour-operatori, hotelieri, asociații și federații de profil, precum și Organizații de Management al Destinației (OMD). Aceștia au beneficiat de spații dedicate pentru întâlniri B2B, utile pentru dezvoltarea de parteneriate și contracte comerciale, o zonă de conferințe, unde, pe parcursul celor trei zile de târg, au fost susținute prezentări tematice despre oferta turistică locală și națională.

Astfel, România și-a consolidat prezența în cadrul uneia dintre cele mai prestigioase manifestări expoziționale internaționale, valorificând oportunitatea de a-și promova diversitatea turistică și de a-și crește atractivitatea pe piețele externe (https://economie.gov.ro/destinatia-turistica-romania-isi-consolideaza-prezenta-in-regatul-unit-prin-participarea-la-world-travel-market-londra-si-campania-ooh-de-promovare-pe-autobuzele-din-principalele-orase-britanice/).

În acest context, Târgul internațional de turism WTM (World Travel Market) de la Londra constituie una dintre cele mai importante platforme de promovare a destinației turistice România, dar și a regiunilor și județelor sale, inclusiv județul Bistrița-Năsăud. Participarea în cadrul acestui eveniment de referință, printr-o implicare activă a tuturor actorilor relevanți – autorități publice, organizații de management al destinației, agenții de turism, structuri de primire turistică și ONG-uri – ar putea asigura județului o vizibilitate internațională semnificativă. Astfel, resursele turistice locale (naturale, culturale, istorice și gastronomice) ar putea fi integrate într-o ofertă diversificată și promovată coerent pe piețe externe competitive, contribuind la consolidarea imaginii județului ca destinație autentică, atractivă și competitivă.

Totuși, în pofida acestor oportunități, se remarcă faptul că activitatea actuală de promovare și marketing turistic la nivel județului este fragmentată și insuficient dezvoltată. Lipsa unei strategii unitare și a unor campanii de promovare cu impact național și internațional limitează valorificarea resurselor locale și împiedică transformarea județului într-o destinație bine conturată pe harta turistică europeană. În consecință, este necesară o intensificare a cooperării interinstituționale și o profesionalizare a demersurilor de promovare, pentru a asigura o prezență constantă și eficientă a județului pe piețele turistice emergente și consacrate.

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

Principalele disfuncționalități identificate în urma analizei efectuate și propunerile de eliminare / diminuare a acestora sunt redate sintetic în tabelul de mai jos:

Disfuncționalități identificate	Prioritate de intervenție
Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a potențialului turistic al cadrului natural	• Dezvoltarea sustenabilă a potențialului turistic natural al județului care vizează valorificarea integrată și responsabilă a resurselor naturale, prin intervenții adaptate specificului fiecărei zone și prin implementarea unor infrastructuri moderne și funcționale. Aceasta are ca obiective principale crearea unui sistem coerent de utilizare turistică, creșterea accesibilității, garantarea siguranței și diversificarea experiențelor pentru vizitatori, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile Direcțiile strategice de acțiune și măsurile aferente vizează: ▪ Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice montane și submontane - dezvoltarea rețelei de trasee turistice prin amenajarea și omologarea de noi trasee, modernizarea și/sau refacerea marcajelor existente și instalarea de indicatoare și panouri informative tematice; - crearea de puncte de odihnă, refugii, adăposturi și cabane montane; - dezvoltarea de platforme multifuncționale și baze de salvare montană pentru creșterea siguranței turiștilor. ▪ Dezvoltarea și promovarea turismului sustenabil („verde”) - identificarea și certificarea unor destinații ecoturistice în zone naturale protejate; - crearea de trasee ecodidactice și programe de turism educațional (ex. tabere tematice cu rol formativ); - promovarea formelor alternative de turism: turism de aventură, speologie, birdwatching, ciclism montan etc.; - crearea de pachete turistice ecologice în parteneriat cu ONG-uri și sectorul privat. ▪ Valorificarea resurselor pentru sporturi de iarnă - evaluarea tehniică, inventarierea și cartarea domeniului schiabil al județului; - amenajarea de noi pârtii și domenii schiabile dotate cu telescaune, telegondole, instalații de zăpadă artificială și ilunimat nocturn; - dezvoltarea de infrastructuri complementare (après-ski, tabere tematice, organizare de competiții sportive).

	▪ Punerea în valoare a resurselor hidrominerale - Inventarierea, cartarea și evaluarea tehnică a resurselor (debit, volum, parametri fizico-chimici și terapeutici); - Delimitarea perimetrelor de cantonare și captare și implementarea măsruilor de protecție; - dezvoltarea unor facilități de tratament balnear, spa-uri naturale și zone/puncte de agrement bazate pe valorificarea sustenabilă a resurselor. ▪ Amenajarea sectoarelor de râu și a suprafețelor lacustre pentru turism - Implementarea infrastructurii pentru pescuit sportiv și agrement; - dezvoltarea de baze nautice pentru caiac, bărci, stand-up paddle; - amenajarea de zone de picnic și promenadă în proximitatea lacurilor și cursurilor de apă. ▪ Dezvoltarea turismului cinegetic controlat - amenajarea de parcuri de vânătoare reglementate, care să permită practicarea vânătorii turistice în condiții de responsabilitate și siguranță; - implementarea de sisteme pentru monitorizarea circulației turiștilor, informare și ghidare turiștilor în teren; - respectarea strictă a legislației și a principiilor de protecție a biodiversității.
Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a patrimoniului turistic antropic material (construit) și imaterial (spiritual) al județului	• Facilitarea valorificării sustenabilă a patrimoniului turistic cultural și spiritual al județului în vederea punerii în valoare integrată și eficientă a patrimoniului construit, rural și gastronomic, care reflectă identitatea culturală locală și regională în vederea reactivării și promovării coerente a patrimoniului cultural-istoric și imaterial, prin integrarea acestuia în circuite turistice și evenimente cu potențial de atracție națională și internațională, deziderat ce prespune traspunerea în practică a următoarelor direcții strategice de acțiune și măsuri efective: ▪ Inventarierea, restaurarea și reconversia patrimoniului construit - realizarea unui registru complet și actualizat al obiectivelor cultural-istorice (vestigii/situri arheologice cetăți, conace, case tradiționale, monumente de cult, etc.); - clarificarea statutului juridic al obiectivelor și identificarea surselor de finanțare (fonduri UE, PNRR, parteneriate public-private); - restaurarea și reconversia obiectivelor degradate în scopuri turistice (centre culturale, pensiuni tematice, muzee); - integrarea obiectivelor (îndeosbi a celor restaurate) în pachete și trasee tematice.

	▪ Turism de evenimente și promovare culturală - crearea unui calendar anual al evenimentelor culturale și turistice (festivaluri, târguri, concerte, reconstituiri istorice etc.); - sprijin logistic și financiar pentru organizatorii de evenimente în destinații consacrate sau emergente; - promovarea activă a evenimentelor prin canale digitale, mass-media și parteneriate regionale. ▪ Turism rural și autenticitate - identificarea și sprijinirea satelor cu potențial turistic autentic (arhitectură tradițională, obiceiuri, gastronomie); - conceperea și crearea de circuite rurale tematice; ▪ Turism educațional și susținerea meșteșugurilor tradiționale - organizarea de tabere tematice (folclor, ceramică, țesut, lemnărie); - integrarea meșteșugarilor locali în rețeaua turistică prin centre de demonstrație și vânzare; - sprijinirea atelierelor mobile și expozițiilor interactive dedicate patrimoniului imaterial. ▪ Dezvoltarea turismului gastronomic - extinderea rețelei de puncte gastronomice locale (simplificarea proceselor de autorizare și promovare); - valorificarea produselor locale (brânzeturi, dulceață, țuică, produse tradiționale de post); - organizarea de festivaluri și evenimente gastronomice sezoniere; - integrarea gastronomiei locale în trasee turistice tematice. ▪ Semnalizare turistică și digitalizare - implementarea unui sistem unitar de semnalizare turistică în toate centrele urbane și rurale; - montarea de panouri informative și direcționale (în română și engleză), amplasate strategic la intrările în localități și lângă obiective; - digitalizarea semnalizării prin coduri QR cu informații multimedia conectate la platformele turistice județeane existente.
Accesibilitate și mobilitate deficitară spre unele obiective sau areale de interes turistic din zona montană, submontană/piemontană sau din localitățile rurale situate marginal față de principalele coridoare rutiere și/sau feroviare, lipsa interconectării/conexiune	• Intervenție strategică pentru îmbunătățirea infrastructurii de acces și mobilitate turistică prin modernizarea și extinderea infrastructurii fizice și de transport pentru a crește accesibilitatea, mobilitatea și conectivitatea către și între obiectivele turistice din zona montană, submontană și premontană și din localitățile rurale marginale în vederea facilitării accului fluxurilor turistice interne și internaționale și generării unor culoare turistice atractive pentru investiții în domeniu.

limitată între unele locații/destinații și/sau areale cu obiective de interes turistic	Realizarea acestui deziderat presupune urmarea următoarele direcții de acțiune: -interconectarea arealelor turistice prin planificarea și realizarea de rute de legătură între centrele turistice, stațiuni, obiective culturale și naturale, folosind infrastructură rutieră modernizată și dedicată turismului; -reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces către zonele montane, stațiunile balneare, satele turistice și obiectivele izolate, inclusiv prin dezvoltarea de „drumuri turistice" tematice, marcate și semnalizate corespunzător, urmărindu-se crearea de legături rapide și funcționale cu principalele coridoare rutiere și feroviare; -dezvoltarea mobilității turistice publice prin introducerea de microbuze și linii sezoniere dedicate turismului, asigurarea accesului intermodal către zonele montane și rurale, precum și crearea de parcări moderne (inclusiv etajate sau intermodale) în proximitatea obiectivelor, implementarea unui sistem digital de monitorizare și ghidare a traficului turistic (aplicații mobile cu rute alternative, informații privind gradul de aglomerare, timpi de acces); -dezvoltarea infrastructurii pentru mobilitate alternativă și turism activ prin amenajarea de trasee cicloturistice interconectate cu centrele urbane și obiectivele turistice, benzi dedicate bicicliștilor, trasee pietonale tematice și drumuri de drumeție cu dotări specifice (refugii, puncte de informare, panouri interpretative); -conceperea de circuite turistice tematice și regionale care să conecteze obiective istorice, mănăstiri, monumente de artă religioasă, sate cu arhitectură tradițională și meșteșuguri. Aceste circuite trebuie completate de servicii complementare: ghidaj profesionist, transport bagaje, aplicații mobile cu realitate augmentată; -integrarea județului în rețelele turistice naționale și europene prin includerea traseelor în rute consacrate (Via Transilvanica, Rutele Culturale Europene, rețele cicloturistice), asigurarea conexiunilor cu aeroporturi regionale (Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Baia Mare, Suceava) și dezvoltarea de parteneriate transjudețene și transregionale pentru circuite tematice comune.
Distribuție neechilibrată / decalaje majore între baza materială turistică a destinaţiillor și arealelor de interes turistic ridicat din judeţ (centrele urbane și unele localități rurale din proximitatea acestora sau posesoare ale	Decalajul existent între potențialul turistic ridicat al județului Bistrița-Năsăud și nivelul relativ scăzut al valorificării efective generează o serie de disfuncționalități: ▪ concentrarea fluxurilor turistice în câteva destinații consacrate, cu riscul suprasolicitării acestora; ▪ subutilizarea resurselor din zonele marginale sau mai puțin promovate;

unor obiective naturale sau antropice de interes din zona montană și submontană și din stațiunile balneoclimaterice consacrate) și cea a majoritîții UAT rurale, unele chiar poseoare ale unor obiective turistice valoroase și resurse tradiționale bine conservate, decalaj care limitează șansele unor locații și/sau zone cu resurse autentice de a deveni destinații competitive pe piața turistică și conduc la l dezvoltare insuficientă a acesotora și șa o reprezentare redusă în circuitele turistice majore	▪ reducerea impactului economic al turismului în comunitățile rurale; ▪ scăderea competitivității generale a județului ca destinație turistică integrată și diversificată. Pentru corectarea acestor dezechilibre și pentru susținerea unei dezvoltări turistice durabile este necesară o abordare strategică integrată, care să vizeze modernizarea și extinderea infrastructurii turistice, care trebuie să includă: ▪ extinderea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii și a rețelelor de utilități publice în zonele cu potențial turistic ridicat; ▪ stimularea investițiilor în infrastructura turistică din areale cu resurse insuficient valorificate; ▪ crearea de legături funcționale între destinații prin infrastructuri de acces, semnalizare turistică și trasee tematice; ▪ integrarea teritorială și tematică a obiectivelor turistice în circuite, produse și pachete unitare; ▪ promovarea coerentă a ofertei turistice a județului, bazată pe diversitate, complementaritate și sustenabilitate. Măsurile prioritare care să asigure realizarea obiectivelor urmărească: ▪ Accesibilitate și infrastructură de transport - edificarea, modernizarea și reabilitarea drumurilor de acces către principalele obiective și destinații turistice - crearea de rute tematice turistice marcate și interconectarea lor cu centre urbane și stațiuni ▪ Infrastructură publică de sprijin - modernizarea rețelelor de apă-canal, energie electrică, gaze și comunicații în areale turistice - dezvoltarea facilităților de parcare, iluminat public și digitalizare pentru gestionarea fluxurilor de vizitatori ▪ Structuri de primire turistică și cazare - extinderea și modernizarea unităților de cazare, cu creșterea gradului de confort și alinierea la standardele europene. - promovarea pensiunilor tematice și unităților cu specific local. ▪ Siguranță și infrastructură montană - reabilitarea și dotarea posturilor Salvamont - crearea de refugii montane, centre de salvare și infrastructură de orientare (panouri, aplicații digitale) ▪ Turism de sănătate și agrement - modernizarea și extinderea bazelor de tratament balneo-climaterice - dezvoltarea centrelor wellness & spa, balneo-spa, piscine, ștranduri și terenuri sportive

	- amenajarea de noi pârtii de schi, modernizarea și a pârtiilor de schi existente, facilităților pentru sporturi de iarnă și a pistelor de cicloturism ▪ Turism cultural și evenimente - construirea și modernizarea spațiilor pentru spectacole, festivaluri, competiții și evenimente recreative. - organizarea de circuite tematice (religioase, istorice, gastronomice, etnografice). ▪ Turism de afaceri și profesional - Dezvoltarea centrelor multifuncționale pentru conferințe, congrese, manifestări științifice și evenimente corporate. ▪ Turism gastronomic - Extinderea și diversificarea rețelei de restaurante, cu accent pe unități cu specific local, regional și internațional și a punctelor gastronomice locale (PGL). - Integrarea gastronomiei tradiționale în pachetele turistice tematice și festivaluri culinare, inclusiv prin valorizarea eficientă a tradiției vitivinicole și pomicole din județ).
Organizare și coordonare deficitară la nivel local și județean privind asigurarea condițiilor de organizare, desfășurare, gestionare, coordonare și promovare a activităților turistice, care manifestă prin: suprapuneri instituționale și lipsa unei delimitări clare a responsabilităților între autorități, instituții și organizații de profil; absența unei viziuni comune și unitare între actorii implicați (autorități publice, mediul privat, ONG-uri, comunități locale), slaba valorificare a potențialului turistic existent, ceea ce reduce atractivitatea județului ca destinație competitivă; dificultăți în dezvoltarea de produse turistice integrate și bine promovate, care să conecteze patrimoniul natural, cultural și infrastructura de agrement într-o ofertă coerentă și sustenabilă; fragmentarea inițiativelor de promovare turistică, lipsa unor campanii	Stimularea parteneriatelor locale și a sectorului asociativ în turism constituie un pilon esențial al dezvoltării turistice sustenabile care vizează crearea și consolidarea unui cadru de colaborare durabil între autoritățile locale, operatorii din turism, organizațiile neguvernamentale și comunitățile locale în vederea dezvoltării unui turism regional integrat, fundamentat pe valorificarea resurselor comune și a patrimoniului tradițional, prin: - formarea de rețele și parteneriate locale și regionale care să faciliteze planificarea, promovarea și gestionarea integrată a destinațiilor turistice, asigurând coerență și complementaritate în ofertă; - implicarea activă a comunităților locale în procesul de dezvoltare turistică, pentru stimularea sentimentului de apartenență, identitate și responsabilitate față de patrimoniul cultural și natural; - încurajarea antreprenoriatului local, în special în rândul tinerilor și al femeilor, prin oferirea de consultanță, mentorat, programe de formare profesională și asistență tehnică pentru inițierea și dezvoltarea de afaceri în domeniul turismului; - sprijin instituțional pentru autoritățile județene și locale în elaborarea și implementarea de proiecte turistice durabile, prin instrumente de planificare strategică și mecanisme de coordonare interinstituțională; - identificarea și atragerea surselor de finanțare externe, în special a fondurilor europene și transfrontaliere, pentru investiții în infrastructura turistică, diversificarea ofertei, profesionalizarea resursei umane și promovarea integrată a destinațiilor;

unitare și insuficienta prezență pe piețele externe.	- implementarea unui sistem de management al calității în turism, care să garanteze standarde ridicate ale serviciilor și adaptarea permanentă la cerințele pieței internaționale; - iitegrarea microfermelor bio și a micilor producători locali în lanțurile turistice de producție și consum, prin sprijinirea dezvoltării de structuri agroturistice (cazare, gastronomie tradițională), creând astfel experiențe autentice pentru vizitatori; - promovarea turismului cu specific local și autentic, bazat pe gastronomia tradițională, meșteșuguri, arhitectură vernaculară și peisaje culturale, în vederea diferențierii județului pe piața turistică.
Promovarea insuficientă, necompetitivă și fragmentată a ofertei turistice, atât la nivelul majorității locațiilor și arealelor de interes, cât și la nivelul ansamblului teritorial. Lipsa unei strategii unitare și a unei campanii de marketing coerente conduce la vizibilitate scăzută pe piața națională și internațională, reducerea atractivității județului ca destinație turistică competitivă, fragmentarea și suprapunerea inițiativelor locale (care se desfășoară adesea izolat, fără integrare într-o imagine comună de brand), subutilizarea resurselor de promovare moderne (platforme digitale, realitate augmentată, marketing experiențial) în favoarea unor metode tradiționale cu impact redus, dificultăți în crearea și menținerea unei identități turistice distinctive la nivel regional și județean.	Creșterea vizibilității și competitivității ofertei turistice la toate nivelurile și pentru toate tipurile de turism cu potențial de afirmare, aceasta implicând îmbunătățirea accesibilității informațiilor turistice, promovarea eficientă și coerentă a tuturor resurselor de interes turistic din județ, sprijinirea vizitatorilor în luarea unor decizii informate, printr-o abordare modernă, digitalizată și integrată. Pentru atingerea acestor obiective, se propun următoarele direcții de acțiune și măsuri asociate: ▪ Platformă digitală integrată de promovare turistică - crearea unei platforme unice și centralizate la nivel județean, cu informații actualizate constant la nivel zonal, local și punctual; - integrarea destinațiilor, obiectivelor și activităților turistice într-un sistem unitar, accesibil online și mobil; ▪ Brand turistic județean puternic - definirea și implementarea unei identități vizuale și a unui mesaj clar; - utilizarea brandului în toate formele de comunicare și promovare turistică; - crearea de produse turistice „emblematice” (icoană), reprezentative pentru județ sau pentru anumite areale; ▪ Promovarea traseelor tematice integrate - valorificarea resurselor culturale, istorice, naturale și spirituale prin circuite și trasee tematice. - crearea unor produse turistice coerente, atractive pentru segmente diferite de vizitatori. ▪ Amenajare și semnalizare turistică - implementarea unor planuri speciale de semnalizare, în special la intrările în județ pe principalele rute de acces. - evidențierea clară și atractivă a zonelor și destinațiilor turistice. ▪ Materiale de promovare atractive și moderne - realizarea de ghiduri, hărți și materiale tipărite și digitale (broșuri, videoclipuri, aplicații mobile). - distribuirea acestora în centrele de informare turistică din

	țară și străinătate, precum și în punctele de acces în județ. ▪ Optimizarea și extinderea centrelor de informare turistică - modernizarea centrelor existente și adaptarea serviciilor la nevoile vizitatorilor. - integrarea de instrumente digitale interactive (kiosk-uri multimedia, aplicații AR/VR); - extinderea rețelei în locații strategice. ▪ Promovare digitală și multimedia - crearea de conținut interactiv (video, tururi virtuale, povești multimedia). - consolidarea prezenței online și în social media. - colaborarea cu influenceri și bloggeri de turism. - conectarea website-urilor oficiale pentru vizibilitate sporită. ▪ Campanii și parteneriate strategice - organizarea de campanii publicitare integrate (online și offline). - participarea la târguri, expoziții și evenimente internaționale de turism. - dezvoltarea de parteneriate cu agenții de turism, tour-operatori și instituții de profil pentru crearea de pachete turistice integrate. ▪ Modernizarea infrastructurii de vizitare și promovare ecoturistică - amenajarea de facilități și trasee în ariile naturale protejate (parcuri, rezervații). - marcarea clară a punctelor de acces și integrarea lor în rețele turistice durabile. - promovarea patrimoniului natural prin concepte de turism sustenabil.
Deficit de forță de muncă calificată pentru unele sectoare de activitate și ocupații specifice din domeniul turistic (afectând calitatea serviciilor și competitivitatea industriei turistice locale), accesul limitat al persoanelor a persoanelor din categoriile defavorizate la oportunitățile de angajare din sectorul turistic (accentuând dezechilibrele existente, în special în zonele rurale și periferice), lipsa de corelare între nevoile reale ale angajatprilor din turism și programele de formare profesională din domeniu (fapt	Asigurarea forței de muncă calificate și profesionalizarea sectorului turistic pentru a susține dezvoltarea unui turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale, prin implementarea unui set de măsuri care să asigure pregătirea și adaptarea continuă a resursei umane la cerințele pieței: - dezvoltarea resursei umane prin atragerea, pregătirea și menținerea personalului în sectorul turistic, cu accent pe implicarea tinerilor și a persoanelor din mediul rural; - îmbunătățirea formării profesionale prin actualizarea curriculelor și modernizarea metodelor de predare și extinderea colaborării cu operatorii din industrie pentru adaptarea continuă la cerințele reale ale pieței; - programe specializate de ghidaj turistic pentru pregătirea ghizilor autorizați și promovarea lor ca vectori ai unei experiențe turistice de calitate; - creșterea atractivității profesiilor din turism prin promovarea activă a profesiilor din domeniu și îmbunătățirea

care descurajează atragerea și menținerea resursei umane în domeniu), statut social și prestigiu scăzute ale profesiilor din turism și al ocupațiilor din domeniu neconform cu importanța socială și economică a acestora (percepție care contribuie la fluctuația ridicată a personalului și la retenția redusă a angajaților bine pregătiți)	imaginii acestora și asigurarea unor condiții salariale și de muncă adecvate pentru a reduce fluctuația personalului; - modernizarea infrastructurii educaționale prin dezvoltarea centrelor de formare profesională și atragerea de finanțări externe, dublate de crearea de parteneriate public-private pentru formarea continuă a personalului turistic. Asigurarea forței de muncă calificate pregătite și adaptate cerințelor actuale ale pieței, profesionalizarea sectorului turistic prin îmbunătățirea continuă a pregătirii și corelarea ofertei educaționale cu realitățile și tendințele industriei, facilitarea inserției profesionale a persoanelor aparținând categoriilor vulnerabile sau defavorizate, sprijinirea continua a îmbunătăţirii pregătirii, a ofertei educaționale din domeniu și încurajarea conexiunii permanente în vederea adaptării funcționale între educaţie/formare profesională şi necesitățile pieței de muncă din turism prin implementarea unui set de măsuri menite să consolideze capacitatea județului de a susține un turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale: ▪ dezvoltarea resursei umane prin atragerea, pregătirea și menținerea personalului în sectorul turistic, cu accent pe implicarea tinerilor și a persoanelor din mediul rural; ▪ ridicarea standardelor de formare profesională prin actualizarea curriculelor, modernizarea metodelor de predare și extinderea colaborării cu operatorii din industrie; ▪ implementarea de programe specializate de ghidaj turistic și promovarea profesională a ghizilor autorizați, ca vectori ai experienței turistice de calitate; ▪ promovarea activă a profesiilor din domeniul turistic, îmbunătățirea imaginii acestora și creșterea atractivității locurilor de muncă prin asigurarea unor condiții salariale și de muncă adecvate; ▪ modernizarea infrastructurii educaționale și a centrelor de formare profesională, inclusiv prin atragerea de finanțări externe și crearea de parteneriate public-private în domeniu.

4. ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI

1. Resurse naturale și peisagistice

- Cadru natural spectaculos, cu peisaje variate, biodiversitate bogată și zone rurale pitorești și populare redusă ceea ce sporește atractivitatea ecoturistică
- Existența unor atracții naturale importante (parcuri naționale + zone protejate) și arii relativ bine conservate și nepoluate, în special în sudul și sud-estul județului
- Existența izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza judeţului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase şi 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat), de care se leagă și renumele stațiunii Sângeorz Băi

2. Patrimoniu cultural și arhitectural

- Patrimoniu cultural și istoric divers, complex și valoros, incluzând un număr important de clădiri istorice și monumente de valoare și areale/destinații cu peisaje culturale bine conservate și cu potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului cultural (orașul medieval Bistrița, biserici fortificate săsești, muzee și patrimoniu industrial, cetăți și castele nobiliare de importanță istorică și arhitecturală - ex.: Rodna, Castelul Teleki din Posmuș – restaurat și introdus în circuitul cultural cu o componentă educațională, siturile arheologice de epocă romană (46 componente) situate pe raza județului Bistriţa-Năsăud înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, integrate bunului cultural serial național „Frontierele Imperiului Roman - Dacia" / FRE - Dacia) etc.
- Existența unui patrimoniu rural și a unor peisaje cu valoare culturală ridicată, care pot atrage un segment de turiști interesați de experiențe autentice
- Identitate turistică autentică (Via Transilvanica în proximitate, potențial pentru turism de drumeții și cicloturism, festivități tradiționale - Festivaluri de folclor, produse tradiționale, sărbători locale, tradiții autentice - port popular, folclor, meșteșuguri etc.)
- Patrimoniu textil unic la nivel național, concentrat în special în zona Salva
- Patrimoniu feroviar valoros, cu trasee spectaculoase din punct de vedere peisagistic (Năsăud–Vatra Dornei, Bistrița–Valea Bârgăului, Mocănița Transilvaniei), coroborat cu revitalizarea infrastructurii feroviare tradiționale (Mocănița Transilvaniei), care leagă biserici, castele și crame, punând în valoare atât patrimoniul istoric, cât și cadrul natural

3. Turism rural, slow și eno-gastronomic

- Turism rural și agroturism în creștere (cererea în creștere pentru experiențe autentice, activități în natură, agrement în ferme)
- Resurse deosebite pentru turism rural slow (eno-gastronomic și ecoturism), mai ales în zonele sudice și centrale, până acum mai puțin valorificate
- Sate cu arhitectură tradițională ce permite restaurări sustenabile, cu ambianțe autentice, puțin sau neafectate de modernizări improprii, trafic sau industrie (ex.: Comlod, Jeica, Dorolea).
- Gastronomie locală variată, promovată prin restaurante de cramă și puncte gastronomice dezvoltate prin inițiative precum „Produs în Bistrița-Năsăud”
- Existența podgoriei Lechința cu include trei centre viticole active din județ (Lechința, Teaca și Jelna) premiate internațional și implicate în exporturi semnificative, Crama Jelna consituind un exemplu de viticultură sustenabilă, integrată într-o rețea tot mai dezvoltată de produse gastronomice locale certificate și bio

4. Trasee și circuite turistice

- Existența unor trasee turistice de valoare și notorietate (precum Via Transilvanica, Drumul Vinului și al Mărului, Mocănița Transilvaniei, dar și altele) care permit crearea unor conexiuni eficiente între atracțiile naturale și culturale, integrând județul în circuitele turistice naționale și internaționale

5. Infrastructură și servicii turistice

- Infrastructura de cazare în proces de modernizare, atât în sectorul hotelier, cât și în pensiunile eco și premium, dublate de dezvoltarea de spații private de cazare care pun în valoare arhitectura istorică și cadrul natural
- Creștere constantă a frecventării turistice în județ, cu accent pe municipiul Bistrița, zonele montane (Rodna, Parva, Sângeorz-Băi, Colibița) și Băile Figa
- Implementarea proiectului european „Intelligent Cities Challenge” (ICC) la nivelul municipiului Bistrița, cu potențial de replicare și în zonele rurale

PUNCTE SLABE

1. Patrimoniu construit și peisagistic

- Stare precară de conservare a patrimoniului imobil, în special cel rural (case, biserici, gospodării tradiționale)
- Slaba protejare a patrimoniului peisagistic și arhitectural din mediul rural

- Degradarea fondului construit valoros prin demolări, intervenții neconforme și construcții noi nespecifice mediului rural, care afectează identitatea satelor tradiționale
- Marginalizarea patrimoniului săsesc din zona rurală sudică și lipsa unei promovări adecvate, deși acest patrimoniu are un potențial turistic ridicat
- Grad ridicat de distrugerea a patrimoniului construit în partea de nord a județului
- Zona de sud a județului slab dezvoltată și insuficient valorificată turistic

2. Infrastructură turistică și servicii

- Infrastructură turistică inegal dezvoltată (unele zone - precum Colibița - au potențial mare, dar investiții limitate în servicii)
- Infrastructură balneară învechită și turism de sănătate aflat în declin (Sângeorz-Băi)
- Sezonalitate accentuate (flux ridicat vara și iarna, dar scăzut în extra-sezon) care limitează distribuția constantă a fluxurilor turistice
- Infrastructură turistică dispersată (lipsa constantă de semnalizare turistică coerentă, trasee marcate insuficiente sau întreținute, accesibilitatea în zone unele zone rurale și montane deficitară - poate fi sezonieră - drumuri, drumuri forestiere)
- Infrastructura pentru turismul de agrement slab dezvoltată și neatractivă în comparație cu cea a județelor vecine
- Infrastructură de evenimente subdezvoltată (evenimente majore derulate în principal în anumite orașe; lipsa hub-urilor de întâlnire pentru turismul de afaceri și investiții)
- Capacitatea de cazare și calitatea serviciilor (diferențe mari între unități: standarde, servicii, accesibilitate pentru grupuri, lipsa formării profesionale continue)
- Capacitate de cazare nouă cu o rată de ocupare scăzută, ceea ce reflectă un dezechilibru între investiții și cerere
- Calitatea redusă a numeroaselor structuri de cazare noi, mai ales în raport cu respectarea arhitecturii tradiționale locale

3. Accesibilitate și infrastructură generală

- Infrastructură rutieră deficitară în zonele montane și rurale, ceea ce limitează accesibilitatea către obiectivele turistice
- Transport public cvasi-inexistent către punctele de acces în zonele de interes turistic, în special cele montane), ceea ce limitează accesul vizitatorilor fără mașină personală
- Probleme de semnalizare rutieră și turistică, inclusiv la punctele de acces (gări, autogări, intrări în trasee montane)

- Conectivitate redusă (acoperire deficitară de internet și semnal mobil în zone turistice imporante, în special în areale montane și izolate)

4. Organizare și coordonare instituțională

- Lipsa unei rețele de turism funcționale și slabă coordonare între inițiativele existente (pensiuni, agenții, producători locali etc.)
- Lipsa unei oferte turistice integrate (pachete/experiențe complete), ceea ce diminuează atractivitatea la nivel regional
- Pondere redusă a finanțării și dificultăți în accesarea fondurilor europene de către actorii locali (investiții în restaurări, consolidări, promovare, accesarea fondurilor UE uneori complexă pentru actorii locali etc.)

5. Resursă umană și servicii turistice

- Deficit de personal calificat în turism: ghizi, personal în ospitalitate, specialiști în administrație turistică
- Slaba pregătire profesională a personalului din turism, mai ales în pensiuni și unități mici de cazare
- Lipsa de programe consistente de formare și instruire pentru dezvoltarea competențelor în turism

6. Evenimente, marketing și imagine turistică

- Lipsa unor festivaluri de anvergură și a infrastructurii adecvate pentru organizarea acestora
- Marketing și promovare fragmentate, slab coordonate și cu impact redus
- Brandul turistic al județului este insuficient conturat și competitiv comparativ cu județele vecine (ex. Maramureș, Cluj, Brașov)

7. Administrare și politici culturale

- Lipsa de implicare a administrațiilor locale în protejarea patrimoniului construit și peisagistic
- Număr scăzut de proiecte civice și inițiative comunitare pentru conservarea patrimoniului
- Proiecte de urbanism, dotări publice și dotări culturale învechite, în special în mediul rural
- Lipsa unor pârghii eficiente de intervenție din partea Direcției Județene pentru Cultură și cooperare slabă între instituțiile responsabile

8. Aspecte sociale și comunitare

- Sate cu comunități marginalizate, aflate în condiții de sărăcie extremă, ceea ce limitează dezvoltarea turismului rural sustenabil

- Neintegrarea acestor comunități în inițiativele turistice și lipsa unor programe de incluziune care să valorifice resursele culturale și umane existente

9. Presiunea competitivă

- Concurență ridicată din partea județelor vecine, care beneficiază de branduri mai consolidate și de o poziționare turistică mai vizibilă, chiar dacă atractivitatea resurselor este comparabilă

AMENINȚĂRI

1. Presiuni urbanistice și asupra mediului

- Dezvoltare urbanistică haotică, mai ales în zonele naturale valoroase (Piatra Fântânele, Colibița, valea Someșului), care riscă să compromită atractivitatea turistică
- Poziționare turistică slab diferențiată față de județele vecine, ceea ce limitează capacitatea județului Bistrița-Năsăud de a atrage o clientelă proprie, mai ales în turismul patrimonial și ecoturistic
- Impact negativ al schimbărilor climatice: veri cu ploi torențiale, condiții meteorologice extreme – acestea pot afecta sezonul turistic în zone montane, riscul de secetă și epuizarea resurselor de apă în sudul județului, factori ce pot afecta direct experiența turistică
- Gestiunea defectuoasă a resurselor și presiunea asupra mediului natural până la degradarea resurselor (suprasolicitarea unor zone sensibile fără planuri de gestionare pot afecta atractivitatea pe termen lung; ex. turism necontrolat la Colibița)

2. Patrimoniu și protecție culturală

- Lipsa sprijinului adecvat din partea autorităților centrale pentru întreținerea și reabilitarea patrimoniului construit
- Stare precară de conservare a multor monumente istorice și clădiri tradiționale rurale
- Slaba protejare și promovare a patrimoniului săsesc din zona sudică a județului

3. Degradarea patrimoniului cultural și arhitectural

- Continuarea procesului de degradare a fondului construit istoric, în special în mediul rural
- Reabilitări necorespunzătoare ale siturilor arheologice, clădirilor istorice, cu reconstruiri artificiale sau pastișe care afectează autenticitatea
- Lipsa pârghiilor de intervenție pentru stoparea construirilor ilegale, neconforme și a demolărilor de clădiri de patrimoniu
- Nerespectarea și nealinierea la standardele europene de sustenabilitate în restaurare

4. Peisaje culturale și comunități

- Afectarea până la distrugerea a peisajelor culturale prin intervenții urbanistice sau arhitecturale nepotrivite mediului rural
- Neintegrarea comunităților locale în proiectele de reactivare a patrimoniului, ceea ce reduce sustenabilitatea acestor inițiative
- Valorificarea limitată a potențialului turismului cultural și eno-gastronomic bazat pe patrimoniul rural, ceea ce conduce la pierderea unei oportunități de diferențiere pe piața turistică
- Depopularea satelor și emigrarea – risc de pierdere a tradițiilor și identității locale
- Lipsa de personal calificat (deficit de ghizi, personal, administrație turistică)
- Securitate și accesibilitate (Infrastructura drumurilor în anumite zone, problemă de semnalizare, lipsa conectivității în zone izolate).

OPORTUNITĂȚI

1. Trasee și circuite culturale

- Creșterea interesului pentru turism cultural (în special turiști străini)
- Valorificarea la cote superioare de eficiență a traseului Via Transilvanica ca axă de conectare a noilor produse turistice cu fluxuri internaționale de turiști
- Dezvoltarea de trasee tematice (istorice, viticole, culturale, religioase, gastronomice etc.) care să integreze resurse diverse (peisaje, gastronomie, patrimoniu) și de nișă (trasee Dracula la Pasul Tihuța, turism religios - biserici fortificate, turism activ - drumeții, cicloturism etc)
- Valorificarea integrată a componentelor FRE - Dacia prin dezvoltarea unui traseu tematic dedicat, care să contribuie la creșterea atractivității turistice a arealului și la diversificarea ofertei turistice. Inițiativa presupune, totodată, definirea unor condiții clare de implementare și gestionare a traseului. Având în vedere caracterul transjudețean al siturilor care compun FRE-Dacia, această oportunitate vizează și includerea în planul de acțiune al PATJ BN a unor mecanisme de cooperare interjudețeană, menite să asigure o abordare coordonată și sustenabilă a dezvoltării turistice.
- Crearea de produse turistice complexe: „pachete turistice” (natură + cultură + tradiții + gastronomie)
- Extinderea turismului regional integrat (dezvoltarea unui traseu interjudețean sau crearea de pachete turistice și integrarea lor în circuite regionale (Maramureș – Bucovina – Transilvania).

2. Turism rural și ecoturism

- Creșterea interesului pentru turism rural și ecoturism (turism în ariile protejate, observarea faunei, excursii cu ghid în natură, eco-lodging etc.)
- Dezvoltarea turismului rural bazat pe resurse autentice, adaptate cererii actuale (ex.: turism ecvestru, experiențe agroturistice etc.)
- Crearea de produse turistice de natură, orientate spre activități active (camping, cabane în zone montane mai izolate)
- Posibilitatea utilizării schimbărilor climatice ca avantaj prin stimularea interesului pentru turism slow, sejururi prelungite și experiențe rurale liniștite

3. Turism balnear și wellness

- Reabilitarea patrimoniului arhitectural și a infrastructurii stațiunii Sângeorz-Băi prin fonduri europene, pentru a dezvolta produse moderne de turism de sănătate și wellness

4. Turism viticol și gastronomic

- Dezvoltarea turismului gastronomic / culinar și agroturismului (sărbători ale produselor, degustări tematice, puncte gastronomice locale, tabere culinare, ferme deschise pentru vizite etc.)
- Dezvoltarea recentă a domeniului viticol (Lechința, Jelna, Teaca), cu vinuri premiate internațional, reprezintă o resursă pentru crearea unor rute oenologice integrate cu gastronomia locală și patrimoniul cultural
- Posibilitatea de interconectare a ofertei viticole cu inițiative similare din județele învecinate, pentru a crește atractivitatea regiunii la nivel național și internațional

5. Patrimoniu și cultură

- Reabilitarea și refuncționalizarea clădirilor de patrimoniu abandonate pentru scopuri culturale și educaționale
- Posibilitatea implementării unor proiecte sustenabile de restaurare care să respecte standardele europene

6. Fonduri europene și politici publice

- Accesarea fondurilor europene pentru reabilitarea inteligentă a patrimoniului construit, în special în mediul rural, și integrarea acestuia în circuite culturale și economice (restaurarea, promovarea unor ansambluri istorice, a minei/industriei tradiționale, crearea centrelor de interpretare etc.)

- Reorientarea politicilor de finanțare europeană spre sustenabilitate și conservare, ceea ce poate sprijini proiecte turistice durabile, inclusiv pentru dezvoltarea infrastructurii turistice și de agreement, promovare, trainingul personalului, digitalizare, rețele de trasee turistice etc.)

7. Inițiative locale și parteneriate

- Prezența unor ONG-uri active în domeniul cultural și patrimonial (ex.: Centrul pentru Studierea Modernității și a Lumii Rurale din Telciu, Mocănița Transilvaniei).
- Posibilități de colaborare cu mediul universitar și cu sectorul privat pentru proiecte de cercetare, dezvoltare și experiment în domeniul turismului sustenabil.
- Posibilitatea de a crește vizibilitatea online prin digitalizare, promovare online și storytelling vizual (platforme locale de rezervări, portaluri de turiști, strategii de marketing în social media, conținut narativ despre poveștile locale etc.).

4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

Acțiunile prioritare de intervenție propuse în vederea diminuării și/sau eliminării disfuncționalităților identificate sunt redate mai jos:

Prioritate de intervenție	Propuneri de diminuare / eliminare a disfuncționalităților
Valorificarea sustenabilă, integrată și responsabilă a patrimoniului turistic natural, prin intervenții adaptate specificului fiecărei zone și prin implementarea unor elemente de infrastructură și servicii moderne și funcționale (demers care are ca și obiective principale crearea unui sistem coerent de utilizare turistică, creșterea accesibilității, garantarea siguranței și diversificarea experiențelor pentru vizitatori, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile)	Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice în zona montană și submontane prin: - dezvoltarea rețelei de trasee turistice prin amenajarea și omologarea de noi rute pietonale și de drumeție în zonele montane (Munții Rodnei, Călimani, Bârgăului), submontane și piemontane, cu scopul de a consolida aceste areale ca destinații de referință pentru turismul montan activ, oferind oportunități diversificate pentru drumeție și recreere în natură, răspunzând astfel cererii tot mai mari pentru turism pietonal și experiențe autentice în mediul montan - marcarea, reabilitarea și întreținerea traseelor existente, instalarea de indicatoare de orientare și panouri informative moderne (hărți, puncte de interes, durată de parcurgere, grad de dificultate, reguli de siguranță și de protecție a mediului), măsuri care vor spori atractivitatea, funcționalitatea și siguranța traseelor, reducând totodată impactul asupra mediului prin canalizarea fluxurilor turistice (ex. Top 10 Trasee in Bistrița-Năsăud - https://romaniatravel.guide/ro/trasee/bistrita-nasaud/trasee-in-bistrita-nasaud/117737142/ sau https://www.outdooractive.ro/ro/trasee/bistrita-nasaud/trasee-in-bistrita-nasaud/117737142/, Trasee montane in Bistrița-Năsăud - https://romaniatravel.guide/ro/trasee-montane/bistrita-nasaud/trasee-montane-in-bistrita-nasaud/175937613/ sau https://www.outdooractive.ro/ro/trasee-montane/bistrita-nasaud/trasee-montane-in-bistrita-nasaud/175937613/, Cele mai frumoase drumeții in Bistrița-Năsăud - https://romaniatravel.guide/ro/drumetii/bistrita-nasaud/drumetii-in-bistrita-nasaud/135398932/ etc.) - identificarea exactă a locațiilor pretabile pentru și amenajarea platformelor de regrupare și odihnă și dezvoltarea unei rețele coerente de refugii și cabane montane, care trebuie localizate strategic (în lungul sau la intersecțiile traseelor montane) și adaptate cerințelor de confort și protecție a mediului; - modernizarea cabanelor existente (asigurarea accesului la utilități, integrarea energiilor regenerabile, facilități adaptate cerințelor actuale ale turiștilor); - înființarea unor puncte de sprijin dotate cu truse de prim-ajutor, stații de comunicare, cu acces la internet, materiale informative și panouri de orientare;

	- asigurarea serviciilor de ghidaj montan sau consultanță turistică locală, realizate în parteneriat cu autorități locale, ONG-uri și operatori turistici locali; - operaționalizarea platformelor multifuncționale, ca nuclee de intervenție și siguranță, în colaborare cu Serviciul Public Salvamont Județean, jandarmeria montană (prin Posturile de jandarmi montani Rodna, Piatra-Fântânele și Colibița) și serviciile medicale amplasate strategic în areale cu grad ridicat de accesare și frecventare turistică (în special în zonele cu relief fragmentat sau unde se practică forme de turism active), facilitând astfel creșterea siguranței turiștilor, reducerea timpului de reacție în caz de accident sau situații de urgență, coordonarea eficientă între serviciile de salvare montană, autoritățile locale și structurile turistice, îmbunătățirea percepției asupra siguranței în zonele turistice montane, ca element de atractivitate în sine; - campanii de educație și prevenție pentru turiști și comunități, în parteneriat cu școli, ONG-uri și structuri specializate (Salvamont, Jandarmeria Montană, ONG-uri, ghizi autorizați, școli etc.), vizând cultura responsabilității și reducerea riscului de accidente. Dezvoltarea ecoturismului și a turismului verde, îndeosebi în cadrul siturilor și arealelor naturale, rezervațiilor și zonelor de protecție a biodiversității care vor fi administrate conform unor principii de protecție strictă și susținute prin practici de vizitare care minimizează impactul asupra mediului (în primul rând Parcurile Naţionale Rodna și Călimani și obiectivele/locațiile sau arealele integrate acestora sau diseminate în cadrul județului) prin: certificarea și promovarea ca și destinații ecoturistice (pe baza criteriilor oficiale de ecoturism din Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului aprobată prin H.G. 358/2019) însoțite de elaborarea de planuri de dezvoltare și management ecoturistic, cartografierea precisă a traseelor, instalarea de panouri educative, puncte de observație și platforme de belvedere, care vor contribui la creșterea atractivității turistice a județului, la consolidarea identității ecoturistice locale și la implicarea comunităților în protejarea și valorificarea sustenabilă a resurselor naturale; destinațiile inițiale ale acestui demers ar putea viza: zona Jelna-Posmuș-Teaca-Comlod-Lechința sau o zone mai larga care să le includă și să se axeze în jurul Mocăniței Transilvaniei; zona lacului Colibița cu o eventuală includere a zonei Piatra Fântânele și chiar a zonei munților Călimani; zona munții Rodnei: Valea Someșului Mare de la Șanț la Sângeorz-Băi cu o extensie în zona rurală a văii Ilvei (Poiana Ilvei – Măgura Ilvei – Lunca Ilvei – Ilva Mare), zona montană și rurală Romuli-Telciu-Parva-Coșbuc-Năsăud și Municipiul Bistrița (Strategia de dezvoltare a județului Bistrița=Năsăsud în perioada 2021-2027, pag. 152-153); - promovarea ecoturismului și a destinațiilor ecoturistice prin editarea unui ghid ecoturistic județean, campanii media și social media, participarea la inițiative naționale și internaționale pentru turism sustenabil, organizarea de campanii de informare ce atrag

	atenția asupra importanței conservării resurselor naturale și a utilizării acestora în mod rațional și echilibrat - organizarea unor tabere pentru tineret axate pe formarea conştiinţei şi atitudinii proecologice și organizarea de trasee ecodidactice cu ghizi specializați; - diversificarea ofertei pentru turism de nișă (cicloturism/mountain bike, alpinism, parapantă, planorism, river rafting, observare faună/floră etc.), sprijinit de infrastructură adecvată (trasee marcate, puncte de observare, parcări, spații de cazare, puncte medicale), organizarea de programe și evenimente/concursuri sportive (cicloturism/mountain bike, snowboard, parapantă, cros/alergare montană, motocros, căţărări, cicloturism, tiroliană/canopy, observare / filmare / fotosafari animale/păsări/floră/peisaje, parapantă, planorism etc.) sau acvatice (river rafting, canoeing etc.), cu promovarea adecvată (elaborarea unei hărți și actualizarea hărților turistice existente), coroborate cu măsuri efective de atragere a investițiilor în vederea edificarea dotărilor și logisticii necesare derulării lor în condiții optime (puncte de observare, zone de regrupare, parcări, spații de cazare/campare, alimentație, surse de apă potabilă, spații pentru asigurarea igienei corporale și toalete, punct medical etc.) și cu acordarea de consultanță și susținere efectivă a organizatorilor și promotorilor de evenimente în vederea mediatizării eficiente; - implicarea comunităților locale în organizarea de activități ecoturistice și promovarea valorilor naturale și culturale, ca sursă de venit sustenabil și responsabilitate comunitară. Extinderea și dezvoltarea domeniului schiabil, care presupune parcugerea în succesiune a următorilor pași: inventarierea și evaluarea potențialului schiabil al județului prin efectuarea unor studii tehnice actualizate, cartografiere și identificarea locațiilor favorabile pentru pârtii de toate gradele de dificultate (în funcție de accesibilitatea zonelor pantă, lungime, orientare, altitudine, durata de menținere a stratului de zăpadă, viabilitatea tehnică și siguranța traseelor, cu impact minim asupra peisajului natural); planificarea instalațiilor de transport pe cablu (inclusiv identificarea potențialelor locații de amplasare, cu corelarea capacității de primire cu cererea estimată, pentru a asigura funcționarea eficientă a viitorului domeniu schiabil pe întreaga durată a anului, inclusiv în perioadele de vârf turistic (weekenduri, vacanțe) și infrastructurii conexe (utilaje pentru întreținerea pârtiilor, sisteme de iluminat, producere zăpadă artificială etc.); diversificarea ofertei (snowboarding, schi fond, snowshoeing, tubing, patinaj, activități apres-ski); dezvoltarea și diversificarea infrastructurii conexe (cazare, restaurante, spații comerciale, parcări, centre wellness și de agrement etc.);

	identificarea și gestionarea resurselor de apă necesare alimentării tunurilor de zăpadă (identificarea surselor viabile, extinderea capacității lacurilor de acumulare existente, optimizarea sistemelor de alimentare pentru zăpadă artificială) implementarea unor măsuri complementare pentru extinderea turismului pe tot parcursul anului (trasee de vară, activități outdoor etc.); măsuri de protecție a mediului prin reducerea defrișărilor, integrarea în peisaj și măsuri compensatorii ecologice. Principalele areale vizate sunt situate în perimetrul UAT Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Bistrița Bârgăului (sub vârful Bistricioru, în proximitatea zonei Colibița), Tiha Bârgăului (Piatra Fântânele), Șanț (Valea Blaznei), Rodna (Valea Vinului), Sângeorz Băi (Nedea Țăranului), Ilva Mică, Prundu Bârgăului (Valea Bârgăului), (Rebra (Valea Rebrei), Romuli, dar și altele care vor relevă pretabilitate în acest sens ("Gura Plaiului" cota 1570 din Munții Calimani) Inventarierea, evaluarea integrală și protejarea durabilă și valorificarea resurselor hidrominerale, care presupune: - inventarierea științifică completă/actualizarea și a resurselor hidrominerale, cu hărți detaliate vizând delimitarea și cartarea exactă a perimetrelor de cantonare a acviferelor, stabilirea rezervelor exploatabile (ținând cont de capacitatea naturală de regenerare a resursei, cu includerea tuturor parametrilor relevanți - localizare, debit, temperatură, compoziție, potențial terapeutic etc.), definirea modalităților de exploatare durabilă și a dotărilor tehnice specifice și a pretabilității valorificării balneare în vederea dezvoltării de infrastructuri pentru turism balnear și de sănătate în locațiile posesoare ale unor resurse de acest tip (Anieş, Rodna, Maieru, Sângeorz Băi, Valea Vinului, Valea Mare, Lunca Ilvei, Parva, Miţa-Colibiţa, Cuşma, Viişoara, Cepari, Figa, Sărăţel, Pintic, Blăjenii de Jos, Livezile - Zona Valea Cărămizilor-Haga etc.); - instituirea de măsuri pentru protejarea și conservarea resurselor hidrominerale pe termen lung și a utilizării sustenabile a acestor resurse naturale valoroase, asigurându-se/având-se în vedere: delimitarea exactă și, unde este cazul, extinderea perimetrelor de protecție ale surselor și captărilor de apă minerală, monitorizarea permanentă a calității apei prin implementarea unui sistem modern de supraveghere hidrochimică, controlul strict asupra activităților economice desfășurate în proximitatea acviferelor și în perimetrele de protecție interzicerea pășunatului, a agriculturii intensive și a oricăror activități care pot afecta calitatea apei în zonele sensibile (inclusiv zonele de alimentare subterană și lacustre), amenajarea și întreținerea corespunzătoare a izvoarelor și captărilor, pentru a preveni degradarea acestora sau valorificarea necontrolată, campanii de conștientizare și educație ecologică dedicate comunităților locale pentru protejarea resurselor și utilizarea lor responsabilă.

	Valorificarea ecosistemelor acvatice din județ (vezi cap. 2.9) prin dezvoltarea turismului de pescuit sportiv și recreativ și a activităților de agrement nautic în zonele lacustre și din proximitatea apelor curgătoare care relevă pretabilitate ridicată în acest sens, urmând o serie de direcții de acțiune și măsuri specifice: - amenajarea locațiilor pentru pescuit sportiv și recreativ, cu facilități specifice (pontoane, suporturi pentru undițe, spații de adăpost, panouri informative etc.). extinderea și amenajarea luciului de apă prin realizarea de noi iazuri și heleștee și/sau extinderea suprafețelor existente de luciu de apă și amenajarea acestora cu infrastructură specifică pentru pescuit și agrement, asigurarea accesibilității și a integrării peisagistice etc. (ex. lacului Chiliceu din Ţăgşoru – com. Budești) - crearea de infrastructuri pentru agrement nautic (debarcadere, pontoane și rampe de lansare pentru ambaecațiuni, centre de închiriere echipamente navigație și pescuit, trasee acvatice marcate). - integrarea zonelor acvatice în circuitele ecoturistice și rurale, prin pachete tematice (pescuit, gastronomie locală, tururi ghidate), organizarea de ateliere ecologice și activități ecoturistice (observarea biodiversității, tururi educaționale pentru copii și tineri) etc. - amenajarea de spații de odihnă și regrupare (cu facilități de picnic, refugii acoperite, grupuri sanitare ecologice, puncte de hidratare), inserarea de panouri informative (cu hărți și trasee, reguli de comportament ecologic etc.) și puncte de prim-ajutor, consolidarea măsurilor de siguranță și prevenire a accidentelor în zonele frecventate etc. Dezvoltarea turismului cinegetic și gestionarea sa în condiții controlate și cu respectarea strictă a principiilor de conservare, etică vânătorească și siguranță, care presupune: - amenajarea unor parcuri de vânătoare controlată în zonele montane și submontane, dar și colinare ale județului, cu infrastructură minim invazivă, care să respecte strict principiile de conservare, etică vânătorească și siguranță, respectarea strictă a principiilor de conservare, etică vânătorească și siguranță (drumuri și poteci marcate pentru accesul controlat al vehiculelor și pietonilor, parcări ecologice în apropierea intrărilor și a punctelor de regrupare, dotate cu indicatoare pentru orientare și informare, asigurarea accesului facil pentru echipele de intervenție și întreținere, sisteme de monitorizare, control și securitate moderne - camere de supraveghere, drone, puncte de control pentru verificarea echipamentelor, armelor de vânătoare și a documentației legale, foișoare, observatoare și refugii de supraveghere, oferirea de echipamente specifice (binocluri, GPS, hărți detaliate) pentru turiștii implicați în vânătoare sau observarea faunei; - diversificarea ofertei prin activități de observare a faunei și tururi ghidate, alături de experiențe de vânătoare etică și responsabilă; - refugii ecologice și servicii turistice integrate care să ofere confort minim, respectând caracterul autentic al experienței;

	- educație și informare prin servicii turistice de ghidaj și programe ecologice.
Valorificarea competitivă și sustenabilă a patrimoniului turistic antropic prin punerea în valoare, conservarea, promovarea și integrarea responsabilă a resurselor atractive materiale și spiritual în circuitul turistic, în concordanță cu tendințele și cerințele actuale ale pieței	• Inventarierea, cunoașterea detaliată, monitorizarea și reglementarea patrimoniului prin: - crearea și actualizarea permanentă a unei baze de date integrate și accesibile privind starea fizică a monumentelor istorice și arhitecturale, care să permită o gestionare eficientă, prioritizarea intervențiilor și fundamentarea deciziilor strategice; - clarificarea și reglementarea statutului juridic al monumentelor, în special al celor aflate în situații critice, prin sprijinirea procedurilor legale, oferirea de consiliere specializată și colaborarea activă cu autoritățile competente, pentru eliminarea blocajelor administrative și accelerarea proceselor de intervenție. • Conservarea, reabilitarea și reconversia patrimoniului construit prin: - implementarea de proiecte de stabilizare, consolidare și restaurare pentru clădirile aflate în stare avansată de degradare, cu scopul de a preveni pierderi ireversibile și de a salva elementele arhitecturale și culturale valoroase; - lansarea unor programe dedicate reabilitării obiectivelor de patrimoniu de interes județean și național, care să asigure reintegrarea rapidă și coerentă a acestora în circuitul turistic și cultural; - reconversia funcțională și revitalizarea monumentelor abandonate sau insuficient valorificate, prin adaptarea lor la cerințele contemporane de vizitare, interpretare și protecție, astfel încât să dobândească o utilitate actuală și sustenabilă. • Integrarea obiectivelor în circuite și produse turistice tematice prin: dezvoltarea/extinderea/consolidarea traseelor tematice (culturale, istorice, etnografice, gastronomice, religioase etc.) deja existente prin includerea de noi segmente care să permită integrarea unor noi areale și/sau obiective de interes turistic Ex. - devierea traseului *Via Transilvanica* în vederea includerii a 9 clădiri de patrimoniu *”Mocănița Transilvaniei”* – al cărei traseu a fost ”resuscitat” parțial în anul 2018, respectiv pe o lungime de cca. 4 kilometri între localitățile Teaca și Milaș, din totalul celor 23 de kilometri din cadrul județului Bistrița-Năsăud - străbătând o zona rural-arhaică cu un specific viticol și cu o varietate florală și faunistică deosebită și relativ puțin afectată de intervenția umană; terasamentul căii ferate dintre Teaca și Lechința (o distanță de cca. 20 km unde nu mai există cale ferată,) este vizat pentru a fi valorificat ca și pistă pentru biciclete, pentru permițând astfel îmbunătățirea mobilității rurale prin facilitarea accesului locuitorilor din sate către centrul de comună, precum și crearea de circuite cicloturistice care să conecteze cramele, arealele viticole de pe traseu (Teaca – Viile Tecii – Valea Ascunsă – Dipșa, Tonciu – Lechința Kofenberg – Lechința) și Via Transilvanica (Posmuș – Jeica – Valea Ascunsă – Viile Tecii – Teaca,

	integrand trei monumente cu valoare cultural-istorică și ecleziastică deosebită - Castelul Teleki, Comlod, Biserica Evanghelică din Teaca și Biserica Reformată din Lechința; Povestea Vinului în Mocănița Transilvaniei este, ca urmare, proiectul propus pentru a conferi valoare specificului traseului Mocăniței, arealului viticol al Podgoriei Lechința, creându-se astfel o legătură puternică între turismul viticol și cel feroviar, prin transformarea gărilor, hambarelor și a clădirilor ce țin de calea ferată îngustă, în locuri cochete pentru degustare vin, produse locale și experiențe meșteșugărești autentice (vezi Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027, pag. 260-263) - ruta oenologică „*Povestea vinului din Podgoria Lechința*" - cea mai nouă inițiativă de promovare a patrimoniului viticol și cultural din România, recunoscută oficial de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, care include șapte crame care produc vinuri cu denumirea de origine controlată (DOC) Lechința, fiecare dintre ele pregătită să împărtășească vizitatorilor – români și străini – tradițiile și secretele viticulturii locale. Traseul are o lungime de 322 km și străbate județele Bistrița-Năsăud și Mureș, fiind gândit ca o experiență turistică de cinci zile. Pe lângă degustările și poveștile din crame, programul include vizite la obiective culturale și de patrimoniu, experiențe gastronomice autentice și întâlniri cu tradițiile comunităților locale. Un punct de atracție deosebit îl reprezintă Castelul Teleki din Posmuș, integrat în rută ca reper istoric și cultural, aflat în apropierea localității Teaca, unde turiștii pot descoperi două dintre cramele reprezentative – Valea Ascunsă și Zaig. La o distanță relativ mică, în județul Mureș, se află alte două opriri importante: Crama Liliac din Batoș și Crama Sântu. Ruta este completată de puncte gastronomice locale (PGL-uri), unde vizitatorii pot degusta preparate tradiționale realizate cu ingrediente locale, dar și de biserici de lemn, monumente istorice și alte obiective turistice care pun în valoare bogăția culturală și spirituală a regiunii. Astfel, „Povestea vinului din Podgoria Lechința" devine mai mult decât o simplă experiență viticolă – este o călătorie prin istorie, tradiții și peisaje deosebite, unind într-un mod armonios turismul vitivinicol, gastronomia autentică și patrimoniul cultural transilvănean. (https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/ruta-cultural-turistica-povestea-vinului-din-podgoria-lechinta/, https://timponline.ro/sapte-crame-vor-spune-turistilor-povestea-vinului-din-podgoria-lechinta/) - conceperea, dezvoltarea și amenajarea de trasee sau circuite tematice sau mixte noi noi diferite de cele deja existente, centrate pe resurse precum diverse arhitectura rurală tradițională, situri arheologice sau personalități marcante (Ex. Circuitul Cetăților și Fortificațiilor Medievale - Cetatea Bistriței, Cetatea Rodnei, bisericile fortificate săsești din Teaca, Lechința, Herina etc.; Pe urmele Grănicerilor Năsăudeni – pentru punerea în valoare a istoriei

	Regimentului grăniceresc năsăudean, vizite la muzeele locale, precum Muzeul Grăniceresc Năsăudean, case memoriale, cu reconstituiri militare, expoziții de uniforme și arme, tururi ghidate cu povestiri istorice etc.; - dezvoltarea traseului tematic dedicat *„Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO în România"* care să integreze și valorifice integrat componentele FRE-Dacia de pe teritoriul administrativ al județului Bistrița-Năsăud. Acest demers trebuie să fie precedat de realizarea unei evaluări riguroase a potențialului turistic al siturilor UNESCO care compun FRE - Dacia în județul Bistrița-Năsăud, deoarece acestea relevă un contrast semnificativ între valoarea istorică excepțională și nivelul actual de amenajare. Pentru o abordare coerentă, demersul de evaluare ar trebui structurat pe trei piloni principali: - Potențialul turistic (valoare și atractivitate). Segmentul din Bistrița-Năsăud corespunde „limitei de nord" a Daciei romane, constituie un peisaj cultural remarcabil, unde frontiera între Imperiu și spațiul dacilor liberi se distinge încă prin elemente topografice; acesta deține un potențial ridicat pentru forme de turism de nișă – cultural, educațional, de cercetare și recreativ (drumeții tematice, reconstituiri istorice, festivaluri antice). Mai mult, existența castrului de la Ilișua, unde cercetările arheologice au evidențiat descoperiri spectaculoase (piese de echipament militar), oferă o bază solidă pentru dezvoltarea unui viitor parc arheologic. - Accesibilitatea fizică (infrastructură) relevă, în cazul castrelor de la Ilișua, Livezile și Orheiu Bistriței, faptul că ușor accesibile pe cale rutieră, deoarece sunt amplasate în proximitatea drumurilor naționale (DN17) sau județene modernizate. De asemenea, celelalte puncte secundare componente ale FRE–Dacia (turnuri, burgus-uri) se află pe culmi sau terenuri agricole, fapt care restricționează sau face mai dificil accesul publicului larg. Din pacate, se constată lipsa potecilor amenajate, a parcărilor și a infrastructurii de bază (toalete, zone de odihnă) și starea actuală precară a multa dintre situri, în special din zonele Negrilești sau Ciceu-Poieni, care necesită echipament de drumeție și ghidaj local, nefiind incluse în circuite turistice formale. - Accesibilitatea intelectuală (prezentare și interpretare) este domeniul cu cele mai mari nevoi de intervenție. Prezentarea in situ relevă faptul că, în majoritatea cazurilor, vizibilitatea vestigiilor este redusă (acestea sunt adesea acoperite și se disting doar prin denivelări de teren). Componenta de interpretarea relevă, de asemenea, lipsa lipsa panourilor explicative moderne, materialelor digitale de interpretare (reconstituiri 3D, hărți stratigrafice, coduri QR) etc. Pe de altă parte, Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud oferă un cadru interpretativ prin expozițiile dedicate artefactelor descoperite la Ilișua și Orheiu Bistriței. Cât privește componenta de digitalizare, remercăm faptul că deși există o platformă (Limes România) care

	furnizează informații de bază, nu există încă o aplicație mobilă sau un instrument digital interactiv (AR) care să faciliteze vizitarea și perceperea siturilor în peisajul actual. Având în vedere caracterul transjudețean al siturilor care compun FRE-Dacia, traseul vizează și includerea în planul de acțiune al PATJ BN a unor mecanisme de cooperare interjudețeană, menite să asigure o abordare coordonată și sustenabilă a dezvoltării turistice. Analiza aprofundată a rutei Frontierele Imperiului Roman (FRE) – Dacia impune o schimbare de paradigmă care vizează trecerea de la obiective izolate la un sistem teritorial integrat. În acest context, redenumirea traseului în „Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din județul Bistrița-Năsăud" reflectă mai corect noul statut juridic și simbolic dobândit în 2024 și permite o mai bună poziționare în marketingul cultural. Direcțiile de aprofundare privind dezvoltarea traseelor tematice, atât la nivel transjudețean, cât și local, evidențiază necesitatea unei abordări integrate, care să valorifice potențialul siturilor incluse în cadrul FRE–Dacia și să asigure coerența experienței turistice. În primul rând, caracterul transjudețean al sitului UNESCO FRE–Dacia impune dezvoltarea unor rute care să depășească limitele administrative și să reflecte continuitatea sistemului defensiv roman. În acest sens, se conturează două axe majore de conectivitate: - Axa vestică (Sălaj – Cluj – Bistrița-Năsăud) vizează integrarea marilor castre de la Porolissum (Moigrad), Caseiu și Ilișua, configurând o veritabilă „poartă nordică" a Daciei romane, în care turistul poate percepe unitatea și funcționalitatea sistemului de apărare; - Axa estică (Mureș – Bistrița-Năsăud) urmărește conexiunea dintre castrul de la Orheiu Bistriței și cel de la Brâncovenești, valorificând culoarul Mureșului și trecătorile montane, esențiale pentru înțelegerea controlului frontierelor estice. La nivel local, în județul Bistrița-Năsăud, dezvoltarea unor trasee tematice coerente presupune structurarea ofertei turistice pe mai multe niveluri de experiență. Astfel, traseul „Văii Someșului" (Ilișua – Căianu Mic – Negrilești) are ca tematică principală administrația romană și viața civilă, combinând vizitarea castrului de la Ilișua (cu rol de centru de interpretare) cu explorarea turnurilor de supraveghere din zona Negrilești, ilustrând funcționarea sistemului de monitorizare („ochiul Imperiului"). Traseul „Porții de Est" (Livezile – Orheiu Bistriței) se concentrează asupra strategiei militare și a contactelor cu populațiile din afara Imperiului, evidențiind rolul castrelor de piatră în controlul accesului spre Carpații Orientali. În fine, traseul „Limesului Montan" (Șieuț – Monor) valorifică dimensiunea de arheologie a peisajului, prin integrarea unor puncte izolate, dar strategice, precum burgus-ul de la Lunca.

	Pentru a depăși limitările legate de vizibilitatea redusă a vestigiilor arheologice, dezvoltarea traseelor trebuie susținută de instrumente moderne de interpretare și accesibilizare. În acest sens, se impune realizarea unor centre teritoriale de interpretare (de exemplu, la Ilișua și Orheiu Bistriței), care să funcționeze ca hub-uri informaționale, precum și dezvoltarea unor soluții de cartografiere digitală (GIS) destinate turiștilor, capabile să suprapună realitatea antică peste cea actuală. De asemenea, implementarea unei semnalistici/signalectici unitare, corelată cu identitatea vizuală UNESCO, este esențială pentru crearea unei imagini coerente a rutei. În ceea ce privește implementarea, se recomandă dezvoltarea de parteneriate public-private, inclusiv prin implicarea structurilor de cazare din mediul rural ca puncte de informare și promovare („Info Limes”), precum și organizarea unor evenimente tematice itinerante (festivaluri de reconstituire istorică), care să stimuleze parcurgerea integrală a traseului. În contextul prioritizării investițiilor, o abordare etapizată este esențială. Deși integrarea digitală (aplicații mobile, realitate augmentată) reprezintă un instrument valoros pentru interpretare, aceasta nu poate substitui infrastructura fizică de bază. Într-o primă etapă, prioritatea trebuie acordată accesibilizării siturilor prin amenajarea traseelor, instalarea signalecticii și crearea unor puncte de belvedere, care să permită o experiență directă și sigură. Ulterior, digitalizarea poate funcționa ca un instrument de „revelare” a patrimoniului, facilitând vizualizarea structurilor dispărute și optimizarea experienței de vizitare. Prin urmare, strategia optimă de dezvoltare a rutei presupune o abordare în două etape: inițial, consolidarea infrastructurii fizice și a accesibilității, urmată de integrarea soluțiilor digitale avansate, care să completeze și să valorifice experiența turistică. Această ierarhizare asigură sustenabilitatea pe termen lung a produsului turistic și alinierea acestuia la standardele contemporane de interpretare și promovare a patrimoniului. Pentru transformarea statutului UNESCO al componentelor integrate acestei rute într-un flux turistic sustenabil, factorii de decizie din județul Bistrița-Năsăud trebuie să parcurgă tranziția de la o „protecție pasivă” la o „punere în valoare activă” a patrimoniului. Direcțiile prioritare ar trebui să includă amenajarea de centre de vizitare și expoziții tematice la Ilișua, crearea de trasee de drumeție și cicloturism care să conecteze castelele principale și turnurile de pază, precum și dezvoltarea unei rețele integrate de semnalizare, interpretare și digitalizare, care să asigure atât protejarea siturilor, cât și o experiență educativă și turistică accesibilă. Prin implementarea acestor măsuri, segmentul nordic al Frontierei Imperiului Roman – Dacia ar putea deveni un model de valorificare contemporană a patrimoniului mondial, capabil să echilibreze protecția, cercetarea și utilizarea cultural-turistică;

	- Drumul Marii Uniri – traseu dedicat personalităților năsăudene care au contribuit la Marea Unire de la 1918, cu vizitarea caselor memoriale George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Andrei Mureșanu și organizarea de evenimente culturale tematice; Turism spiritual și memorial – cu vizitarea mănăstirilor și bisericilor de lemn, precum mănăstirea Rebra-Parva, Biserica de lemn din Dobric, Sângeorz-Băi, integrarea unor tururi ghidate tematice despre rolul spiritualității în istoria județului, cu posibilitatea de retragere în tabere de meditație și reculegere; Itinerariul scriitorilor și creatorilor năsăudeni - tur cultural-literar pe urmele lui Liviu Rebreanu, George Coșbuc și Andrei Mureșanu, cu vizitarea caselor memoriale, participarea la ateliere de scriere creativă și cluburi de lectură, eventual organizarea unui festival anual dedicat literaturii năsăudene; Traseul tradițiilor și al identității culturale – care să ofere experiențe autentice în satele năsăudene, cu participarea la obiceiuri și tradiții locale (nunți, jocuri populare, colinde), ateliere de meșteșuguri tradiționale, precum cusături, sculptură în lemn, pictură pe sticlă și degustări de gastronomie locală și vinuri din Podgoria Lechința etc.). - crearea de pachete turistice integrate care să combine situri arheologice, edificii religioase, centre de artă tradițională, muzee și case memoriale, oferind o experiență culturală autentică și diversificată Ex. Pachetul „Pe urmele Grănicerilor Năsăudeni”, cu tematica: istorie militară și identitate culturală, inluzând vizite la muzee și case memorial (Muzeul Grăniceresc Năsăudean, Casa Memorială George Coșbuc, Casa Memorială Liviu Rebreanu), edificii religioase (bisericile de lemn din zona Năsăudului (ex. Rebra, Salva) și centre de artă tradițională (ateliere de cusături și costume populare grănicerești), cu tur ghidat cu povești despre regimentul grăniceresc, expoziții de uniforme și arme, serată culturală cu poezie și muzică patriotică; Pachetul „Drumul Scriitorilor” cu tematică focusată pe literatură și patrimoniu cultural, incluzând vizite la case memoriale (George Coșbuc - Hordou, Liviu Rebreanu - Prislop, Andrei Mureșanu – Bistrița), muzee (Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud - colecțiile de etnografie și istorie), centre de artă tradițională: ateliere de pictură pe sticlă și sculptură în lemn, însoțite de recitaluri de poezie și lecturi publice, vizite ghidate tematice „pe urmele scriitorilor”, workshop de creație literară și artă populară; Pachetul „Istorie Vie”, ci cu tematică focusată pe patrimoniul istoric și multicultural al Bistriței, incluzând vizite la siturile arheologice (castrul roman de la Ilișua), edificii religioase (Biserica Evanghelică din Bistrița, Biserica romano-catolică din Rodna), muzee și case memorial (Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud - colecțiile etnografice locale), incluzând un tur ghidat al Bistriței medievale, reconstituiri istorice, participare la festivaluri medievale sau târguri tradiționale; Pachetul „Drumul Scriitorilor” – cu tematică orientate pe literatură și patrimoniu cultural, incluzând vizite la case memorial (George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Andrei Mureșanu), muzee (Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud), centre de

	artă tradițională (ateliere de pictură pe sticlă și sculptură în lemn); Pachetul „Rădăcini și Continuitate” – cu tematică orientate pe valorificarea patrimoniului arheologic și spiritual al județului, incluzând vizitarea de situri arheologice (situl de la Ilișua - așezarea romană, castrul roman de la Livezile), edificii religioase (Biserica Evanghelică din Bistrița, Biserica de lemn din Dobric), centre de artă tradițională (ateliere de țesături și lemnărie din satele năsăudene), însoțite de prezentări interactive despre continuitatea daco-romană, degustări de produse tradiționale, tur ghidat pe traseul „Spiritualitate și istorie”; Pachetul „Artă, Credință și Meșteșug” – a cărei tematică să fie calată pe tradiția și spiritualitatea transilvăneană, incluzând vizitarea unor edificii religioase (Mănăstirea Rebra-Parva, Biserica Evanghelică din Bistrița, Mănăstirea Salva), centre de artă tradițională (ateliere de icoane pe sticlă, olărit și țesături), muzee (Muzeul de Artă Comparată din Sângeorz-Băi), dublate de participare la slujbe și coruri tradiționale, inițiere în tehnica icoanei pe sticlă, degustări de gastronomie tradițională etc. • Valorificarea patrimoniului imaterial și a istoriei locale prin: dezvoltarea de produse turistice tematice care să integreze episoade semnificative din istoria județului Ex. „Scriitori ai neamului – Rebreanu, Coșbuc, Mureșanu”, focusat pe tematica afirmării culturale a Năsăudului ca „Ținut al Academicienilor”, incluzând un circuit literar prin Hordou (George Coșbuc), Prislop (Liviu Rebreanu), Bistrița (Andrei Mureșanu), vizite la case memoriale, cu tururi interactive și lecturi tematice, la ateliere de scriere creativă, lecturi publice și cluburi de carte, organizarea unui festival anual „Pe urmele scriitorilor năsăudeni”; „Drumul Grănicerilor Năsăudeni” calat pe existența Regimentului II de Graniță Năsăud (secolele XVIII–XIX), care să include un tur ghidat prin Năsăud și localitățile grănicerești, vizite la Muzeul Grăniceresc Năsăudean, case memoriale (Coșbuc, Rebreanu), reconstituiri istorice cu uniforme și exerciții militare, organizarea de ateliere interactive despre disciplina, rolul și privilegiile grănicerilor, organizarea de seri tematice cu muzică patriotică și gastronomie „grănicerească” și promovarea valorilor etnografice și folclorice prin festivaluri, ateliere, spectacole, parade și tururi ghidate care să reflecte specificul comunităților; „Pe urmele Unirii și ale Revoluțiilor” – având în centru Revoluția de la 1848 și participarea la Marea Unire din 1918, oferind un traseu cultural ”Pe urmele lui Andrei Mureșanu” (autorul „Deșteaptă-te, române!”), vizite la case memoriale și expoziții de documente și fotografii istorice și un tur tematic despre personalitățile năsăudene care au sprijinit Unirea și organizarea unui eveniment cultural cu recitaluri de poezie patriotică și muzică corală; „Drumul Aurului și al Minerilor din Rodna” – calat pe valorificarea exploatărilor miniere medievale și moderne din Munții Rodnei, incluzând vizite la Muzeul Mineritului Rodna și la galerii miniere vechi, tururi tematice despre viața minerilor și comerțul cu aur și

	argint, organizarea/participarea la ateliere interactive pentru turiști (extragerea aurului prin metode tradiționale) și oferirea unor experiențe gastronomice inspirate din alimentația minerilor; „Scriitori ai neamului – Rebreanu, Coșbuc, Mureșanu” – centrat pe promovarea afirmării culturale a Năsăudului ca „Ținut al Academicienilor”, oferind turiștilor un circuit literar prin Hordou (George Coșbuc), Prislop (Liviu Rebreanu), Bistrița (Andrei Mureșanu), vizite la case memoriale, cu tururi interactive și lecturi tematice, participarea la ateliere de scriere creativă, lecturi publice și cluburi de carte, organizarea unui festival anual „Pe urmele scriitorilor năsăudeni”; „Tradiții și rezistență culturală” – care vizează păstrarea tradițiilor populare și a identității etnice (români, sași, maghiari), cu organizarea unor tururi tematice prin sate tradiționale (Salva, Maieru, Șanț), vizite la centre de artă tradițională (cusături, icoane pe sticlă, lemn), participare la sărbători populare (ex. „Nunta de la Nușeni”), festivaluri de colinde și jocuri populare și la ateliere pentru turiști (calate pe dansuri populare, gastronomie tradițională etc.). • Modernizarea și diversificarea serviciilor turistice conexe prin: - creșterea atractivității serviciilor muzeale, prin introducerea de expoziții interactive, prezentări multilingve, ghidaje tematice și utilizarea tehnologiilor digitale inovatoare (realitate augmentată, aplicații mobile dedicate). - organizarea de evenimente culturale evocatoare, care să valorifice tradițiile și legendele locale, demonstrații hipice, concursuri gastronomice, parade cu porturi populare sau spectacole tematice, menite să ofere turiștilor experiențe autentice și memorabile. • Organizarea de evenimente culturale de impact și calendar turistic anual vizând: crearea și consolidarea unor festivaluri de amploare, cu caracter repetitiv și desfășurare pe mai multe zile, care să devină repere culturale și turistice la nivel regional și național și consolidarea imaginii și atractivității celor existente (ex. Festivalul „Grănicerii Năsăudului” calat pe istoria și tradițiile Regimentului II de Graniță Năsăud; „Cetăți vii” – Festival Medieval Bistrița – focusat pe patrimoniul medieval săsesc și maghiar; Festivalul „Scriitori ai neamului” – vizând valorificarea patrimoniului literar local - Coșbuc, Rebreanu, Mureșanu) „Pe Someș, pe Valea Mare” – Festivalul folclorului năsăudean; Festivalul Tradițiilor Multietnice; Festivalul „Drumul Vinului și al Mărului” etc.); - elaborarea unei Agende Culturale Județene, un calendar integrat al manifestărilor culturale și artistice, menit să concentreze și să coordoneze evenimentele, menținând un flux turistic constant pe tot parcursul anului. • Extinderea ariei de promovare turistică prin: - dezvoltarea de pachete turistice tematice sau mixte, care să includă atât atracțiile cultural-istorice consacrate (din Bistrița, Năsăud,

	Beclean, Sângeorz Băi), cât și atracții cultural-istorice din localitățile rurale posesoare ale unor obiective valoroase (ex. Rodna, Herina, Livezile, Dorolea, Ilișua, Comlod, Posmuș, Urmeniș, Runcu Salvei etc.); - promovarea obiectivelor în corelație cu atracțiile turistice majore, astfel încât să se asigure o distribuție echilibrată a fluxurilor turistice și o sporire a vizibilității și notorietății patrimoniului cultural local. • Creșterea gradului de conștientizare și promovarea patrimoniului cultural imaterial prin: implicarea activă a comunităților locale, administrațiilor publice, ONG-urilor și a mediului privat în protejarea și valorificarea tradițiilor și obiceiurilor locale; - păstrarea și promovarea tradițiilor ca pilon al identității locale și regionale, contribuind la consolidarea sentimentului de apartenență și mândrie comunitară; - derularea de campanii de informare și educare, amenajarea de ateliere tematice și organizarea de evenimente dedicate, care să sublinieze importanța patrimoniului imaterial și să îl integreze într-un context turistic atractiv. • Dezvoltarea turismului rural și a agroturismului prin extinderea și diversificarea ofertei de pensiuni turistice și agroturistice, precum și prin integrarea în circuitele turistice a localităților ce păstrează ansambluri rurale autentice și gospodării tradiționale bine conservate, traseele turistice urmând să fie orientate spre satele cu un patrimoniu cultural și etnografic valoros, promovând autenticitatea vieții rurale și a tradițiilor locale, în corelație cu asocierea cu produsele gastronomice specifice și cu meșteșugurile tradiționale ale zonei, oferind vizitatorilor o experiență integrată și reprezentativă pentru identitatea rurală (îndeosebi satele de pe văile Someșului Mare, Ilvei, Leșului, Cormaiei, Rebrei, Sălăuței, Ideciului, Bârgăului, Șieului, Luțului, precum Maieru – tradiții populare, legături literare (Liviu Rebreanu); Romuli – peisaje montane, păstorit tradițional; Telciu – festivaluri culturale, tradiții rurale; Parva – păstrăvării, gastronomie locală; Salva – centru folcloric important, tradiții muzicale și coregrafice; Rebrișoara – folclor autentic, gospodării tradiționale; Runcu Salvei – case tradiționale bine păstrate, turism rural autentic; Nimigea – tradiții agrare și meșteșugărești; Tiha Bârgăului – tradiții locale, artizanat, gastronomie; Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei – „Țara Ilvelor”, cu sate deținătoare ale unui potențial ridicat pentru turism rural (tradiții, gastronomie), Chiuza – meșteșuguri și evenimente culturale locale, Monor – peisaje pitorești și tradiții rurale etc.). • Organizarea de evenimente culturale sezoniere și tematice prin promovarea patrimoniului imaterial local, desfășurate periodic (în special în sezonul turistic) și dedicate tradițiilor și sărbătorilor populare, manifestări pot atrage vizitatori prin autenticitate și

	diversitate, generând în același timp beneficii economice pentru comunitățile gazdă. (ex. Festivalul Tradițional al Romilor, Târgul tradițional de Paști al sașilor – Ostermarkt, De Ispas la Năsăud, Festivalul „Etnii și Tradiții Unite”, Târgul de Florii și Paște „Produs în Bistrița-Năsăud”, Festivalul Jumărilor, Înstrutatul boului de la Figa, Craii de la Mocod, Hâzii din Chintelnic, Festivalul Sânzienelor de pe Hagău - comuna Galații Bistriței etc.). • Înființarea de centre pentru artizani locali în localitățile cu potențial turistic ridicat (ex. Bistrița și unele localități periurbane - Slătinița, Ghinda, Budacu de Jos; zona Năsăud și împrejurimi - Năsăud, Podeni, Rebrișoara, Salva, Runcu Salvei, Nimigea; Poienile Zagrei, Șanț, Zona Bârgăului - Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Tiha Bârgăului, Colibița, zona Ilvelor – Leșu, Ilva Mare, Ilva Mică, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei; Rodna și Valea Vinului etc.), cu caracter temporar sau permanent, în care meșteșugarii să își poată expune și comercializa produsele tradiționale. Aceste centre vor stimula economia locală, vor contribui la conservarea meșteșugurilor și vor îmbogăți experiența turistică prin contactul direct cu patrimoniul cultural autentic. • Extinderea și diversificarea agendei culturale locale, inclusiv în mediul rural, prin crearea unei oferte culturale coerente și atractive, care să includă organizarea de festivaluri și manifestări culturale proprii, care să valorifice tradițiile locale, portul popular, muzica, dansul și meșteșugurile tradiționale; • Sprijinirea specializării și certificării meșterilor în domeniul construcțiilor tradiționale și revitalizarea meseriilor tradiționale prin tabere folclorice, școli de vară transdiscipinare (ex. Școala de Vară de la Telciu) și ateliere de artă populară, menite să promoveze turismul educațional și să asigure transmiterea meșteșugurilor către noile generații. Aceste inițiative pot avea caracter național și internațional, incluzând demonstrații practice, expoziții și sesiuni interactive (în deosebi în localitățile cu o identitate culturală puternică, precum Mocod, Chintelnic, Maieru, satele de pe Valea Bârgăului, din zona Ilvelor, de pe Valea Someșului, Rodna, Șintereag etc.). • Dezvoltarea și susținerea turismului gastronomic ca vector de promovare a identității locale și regionale în vederea valorificării superioare a otențialului ridicat al gastronomiei locale, caracterizat prin diversitate, autenticitate și legătură profundă cu tradițiile fiecărei zone, prin: - extinderea rețelei de puncte gastronomice locale – în prezent formată din 27 unități distribuite în 14 UAT-uri – prin înființarea de noi structuri, inclusiv de tip agrogastronomic, în localitățile rurale cu activitate turistică și agroturistică intensă, dar și în cele cu potențial emergent în acest segment. Aceste puncte vor avea rolul de a păstra și promova tradițiile culinare locale, oferind vizitatorilor preparate autentice și rețete specifice fiecărei comunități, stimulând totodată economia locală și creând valoare adăugată pentru produsele

	agroalimentare tradiționale, contribuind astfel la consolidarea atractivității turistice a județului - valorificarea produselor tradiționale atestate și înregistrate în Registrul Național al Produselor Tradiționale (în număr de 32 la nivelul lunii iulie 2025), recunoscute la nivel național pentru autenticitate și calitate, acestea fiind în măsură să devină repere emblematice ale identității culinare locale prin integrarea lor în oferte turistice tematice, târguri, festivaluri și trasee gastronomice (vizând inclusiv componentele vitivinicole și fructifere - îndeosbi măr sau prun). Măsuri concrete în acest sens pot viza: elaborarea unui catalog județean al produselor și rețetelor tradiționale (în format digital și tipărit), destinat promovării lor în rândul turiștilor; organizarea de evenimente gastronomice cu participare locală, regională și internațională (demonstrații culinare, ateliere interactive, degustări, competiții tematice); crearea de trasee turistice gastronomice tematice, care să includă vizite la punctele gastronomice locale, gospodării tradiționale și ateliere de prelucrare a produselor agroalimentare, inclusiv struguri și mere; promovarea conceptului de „turism cu gust local" prin campanii de branding, storytelling și parteneriate cu operatori din turism, HoReCa și retailul agroalimentar. • Conceperea și implementarea unui sistem modern de signalistică turistică integrată reprezintă un element esențial pentru creșterea accesibilității și orientării turiștilor în județ, atât în mediul urban, cât și rural, asigurând semnalizarea coerentă, funcțională și estetică a atracțiilor turistice, traseelor tematice, localităților și punctelor de interes din interiorul acestora. Acest sistem ar putea include: - plăcuțe de semnalizare realizate din materiale durabile (ex. bronz sau alte aliaje tratate), montate direct pe fațadele clădirilor istorice sau plasate pe suporturi dedicate, în funcție de specificul amplasării, cu design unitar, adaptat contextului arhitectural și cultural al zonei, cu un simbol distinctiv care să reflecte identitatea turistică a județului - sisteme de iluminat arhitectural și de orientare, care să asigure vizibilitate pe timp de noapte și să accentueze valoarea estetică a obiectivelor; - hărți turistice amplasate în puncte cheie (centre de informare, piețe centrale, intersecții importante), însoțite de coduri QR pentru acces rapid la informații suplimentare în mai multe limbi.
Creșterea accesibilității, mobilității și conectivității turistice în județ, prin dezvoltarea unei infrastructuri moderne, sigure și	Valorificarea potențialului turistic al județului și asigurarea unei experiențe turistice accesibile, moderne și sustenabile presupune implementarea unor direcții strategice și măsuri de intervenție asupra infrastructurii de acces și tematice, după cum urmează: • Dezvoltarea infrastructurii de acces și conectivitate turistică: reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de acces către obiectivele turistice, inclusiv în zone izolate și montane, pentru a

eficiente, care să faciliteze deplasarea către, dinspre și între obiectivele și zonele de interes turistic	asigura conectivitatea între unitățile de cazare, baze de agrement, monumente istorice și atracții naturale dezvoltarea rutelor de transport moderne și sigure, conforme cu standardele europene, care să faciliteze deplasarea rapidă și confortabilă între punctele de interes, promovând totodată soluții ecologice de mobilitate (microbuze electrice, stații de încărcare, transport public sustenabil) crearea infrastructurii rutiere dedicate turismului, inclusiv drumuri turistice specializate, trasee cicloturistice și rute pietonale, amenajarea traseelor către puncte de belvedere și zone cu peisaje spectaculoase, transformând accesul în sine într-o experiență turistică facilitarea investițiilor prin realizare unei infrastructuri de acces adecvate care să susțină și să stimuleze investițiile private în turism, în special în zonele cu potențial ridicat, dar cu o accesibilitate redusă crearea de legături eficiente între principalele căi de comunicație și locațiile turistice, însoțite de măsuri administrative care să stimuleze economia locală și diversificarea serviciilor turistice dezvoltarea infrastructurii de parcare și conectivitate multimodală, prin amenajarea de parcări moderne (etajate sau intermodale), dotate cu facilități pentru persoane cu mobilitate redusă, și conectarea acestora la transport public, piste de biciclete și trasee pietonale dezvoltarea unui transport public turistic dedicat, cu rute specializate adaptate cerințelor sezoniere, care să deservească locațiile turistice mai izolate și să fie integrate în circuitele turistice tematice extinderea rețelei de mobilitate activă, prin piste de biciclete și benzi dedicate care să lege centrele urbane de localitățile și obiectivele turistice rurale sau naturale, cu stații de bike-sharing integrate în rețelele de transport public implementarea sistemelor inteligente de monitorizare a fluxurilor turistice, pentru gestionarea în timp real a vizitatorilor, prevenirea supraaglomerării și protejarea mediului natural, în special în zone montane sensibile sau în perioade de vârf turistic • Dezvoltarea infrastructurii tematice pentru traseele culturale și turistice din județ în vederea sprijinirii dezvoltării turismului cultural și rural durabil și valorificarea potențialului local prin conceperea și implementarea unor trasee tematice coerente, atractive și funcționale, care să promoveze patrimoniul cultural, arhitectural și natural local într-o manieră sustenabilă și să stimuleze implicarea comunităților în circuitul economic și cultural. Realizarea acestui deziderat presupune implementarea unui set de direcții de acțiune și măsuri: realizarea de investiții în infrastructura fizică aferentă traseelor identificate sau a altor trasee cu relevanță culturală și etnografică; reabilitarea și modernizarea clădirilor, drumurilor locale și a zonelor adiacente obiectivelor, respectând specificul arhitectural și natural; amenajarea peisagistică a spațiilor publice și a piețelor din localitățile

	incluse în trasee, pentru sporirea atractivității și funcționalității acestora; realizarea unui system de semnalizare și orientare turistică modernă care să includă panouri informative multilingve, detalii despre trasee, istoricul obiectivelor și indicații de orientare, hărți și coduri QR pentru acces digital la informații suplimentare (ghiduri audio, realitate augmentată, aplicații turistice); elemente de branding vizual (logo, culori, simboluri) pentru identificarea ușoară și atractivă a fiecărui traseu tematic; realizarea de facilități pentru turism activ și durabil prin dezvoltarea de piste de biciclete și trasee de drumeție sau echitație în zonele traversate de traseele tematice, adaptate reliefului și infrastructurii existente, cu amenajarea zonelor de plecare și sosire cu parcări moderne (inclusiv pentru biciclete și autocare), spații de relaxare (bănci, foișoare, toalete publice) și centre de informare turistică cu personal specializat. înființarea sau revitalizarea muzeelor tematice, atelierelor meșteșugărești și caselor tradiționale funcționale, care să ilustreze modul de viață, meșteșugurile și patrimoniul cultural local (valorizarea turistică a județului prin integrarea într-o rețea națională cu circuit închis a caselor vechi din pământ și lemn (unele având și alimentare cu gaz), cu un grup țintă de exclusivist, integrate cu proiecte de redare a aspectului tradițional și a tehnicilor tradiționale de construcție în rândul unor enclave (mini-spații turistice) (ex. Comuna Lechința, Budești, Silivașu etc.) – vezi Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020; acestea vor oferi experiențe interactive turiștilor (demonstrații de meșteșuguri, gătit tradițional, activități educaționale) și vor colabora cu școli și instituții culturale pentru promovarea valorilor locale. amenajarea de puncte de vânzare pentru produse locale și artizanat (spații de comercializare și promovare pentru produse agroalimentare locale - brânzeturi, dulcețuri, produse apicole etc., artizanat și suveniruri tradiționale, inclusiv produse atestate ca tradiționale sau specifice zonei) care vor sprijini dezvoltarea economică locală și vor facilita interacțiunea directă între turiști și producători, generând un impact economic pozitiv în comunitățile implicate. • Amenajarea de trasee și circuite turistice tematice pentru valorificarea durabilă și promovarea patrimoniului religios, istoric, cultural și traditional al județului care să ofere turiștilor o experiență integrată, autentică și diversificată, care presupune crearea unei rețele coerente de trasee turistice care să conecteze principalele așezăminte monahale cu valoare religioasă, artistică și arhitecturală (ex. Mănăstirea „Izvorul Tămăduirii” – Salva, Mănăstirea „Schimbarea la Față” – Ilva Mare, Mănăstirea „Sfântul Ilie” – Nușeni, Mănăstirea „Sfântul Spiridon” – Strâmba, Mănăstirea „Sfântul Evanghelist Luca” – Dobric, Mănăstirea „Buna Vestire” – Cormaia, Mănăstirea „Piatra Fântânele” etc.), localitățile cu centre istorice și

	clădiri valoroase din punct de vedere arhitectural și istoric (ex. Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi etc.), zonele de practicare a meșteșugurilor tradiționale (ex. Maieru, Romuli, Telciu, Parva, Salva, Rebrișoara, Runcu Salvei, Nimigea, Tiha Bârgăului, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei, Chiuza, Monor etc.), localitățile care găzduiesc vestigii arheologice (Bistrița, Băile Figa, ruinele Cetății Ciceului etc.), ansambluri sau edificii cu valoare istorică și arhitecturală deosebită (ex. Ansamblul urban medieval Bistrița (Bistritz) - sec. XIII – XVIII, Ansamblul urban „Șirul Sugălete”/ Piața de cereale, Kornmarkt” - sec. XV - XIX etc., Sediul Casei de Cultură a Sindicatelor Bistriţa - clădire de patrimoniu construită în 1892, imobilul destinat activităţilor meseriaşilor saşi, azi Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, Asociaţia meseriaşilor din Bistriţa / Bistritzer Gewerbeverein, azi Centrul Cultural Municipal „George Coşbuc", sau primăria veche „Domus Consistorialis”, Cazarma Regimentului 63 Infanterie, azi Muzeul Bistrița; Muzeul Memorial „George Coșbuc”; „Casa săsească" Livezile; Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”; Cazarma Regimentului II Românesc de Graniţă, "Şvarda", azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean etc.), muzee și case memoriale (ex. Casa Argintarului - Centrul German Bistriţa, Muzeul de Artă Comparată, Muzeul „Casa săsească”, Muzeul Mineritului Rodna Muzeul Grăniceresc Năsăudean, Muzeul Memorial „George Coşbuc”, Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”, Biserica Evanghelică Herina, Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul”, Muzeul Literar şi Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul Protopopiatului Ortodox Beclean, Muzeul „Casa de Vânătoare”, Muzeul „Cuibul Visurilor”, Casa tradiţională de pe Văile Ţibleşului amenajată şi donată de Episcopul Macarie Drăgoi, Muzeul sătesc „Casa Ethnos”, Colecţia etnografică „George Nichiti”, Casa Muzeu din Măgura Ilvei, Muzeul Literar şi Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul etnografic sătesc Archiud, Punctul muzeal Poiana Ilvei, Punctul muzeal Ciceu Mihăieşti), edificii habituale cu valoare istorică și arhitecturală (ex. cele 15 castele, precum Castelul Hye - Ilișua, Castelul Wesselényi – Comlod, Castelul Teleki – Posmuș, Castelul Banffy – Urmeniș etc.), ansamblurile arhitecturale amplasate în mediul rural (ex. Ansamblul rural Dorolea, Ansamblul rural Livezile, Ansamblu rural "Runcu Salvei" etc.), dar și fostele areale miniere dezafectate din județ (care ar putea consitui obiectul unor demersuri concrete privind funcționalizarea și valorificarea turistică), oferind astfel o imagine completă asupra identității spirituale și culturale a județului, a zonelor sale etnografice și culturale și, implicit, a atractivității turistice a localităților bistrițene. Principalele elemente de sprijin pentru dezvoltarea traseelor turistice sunt reprezentate de modernizarea infrastructurii de acces și conectivitate între obiective, semnalizare turistică unitară și panouri cu informative multilingve, aplicații mobile interactive și ghiduri turistice digitale, amenajarea de spații de odihnă, puncte de informare turistică și locuri de parcare, integrarea acestor trasee în

	circuite turistice regionale și naționale pentru a conecta județul la rețele turistice mai ample etc.
Elaborarea și implementarea de măsuri concrete pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, prin extinderea, modernizarea și reabilitarea rețelelor de facilități și servicii aferente zonelor cu potențial turistic în vederea atragerii unui număr crescut de turiști, de a prelungi durata medie a sejururilor și de a crește eficiența și competitivitatea activităților turistice la nivel județean	Dezvoltarea structurilor de cazare și diversificarea ofertei turistice, astfel: Creșterea numărului, diversificarea tipologică, adaptarea funcțională și îmbunătățirea calității structurilor de primire turistică, cu accent pe categoriile superioare de confort (4-5 stele/margarete), pentru stimularea formelor de turism existente și dezvoltarea celor cu potențial neexploatat din principalelor zone și destinații turistice: centre urbane (dezvoltarea și diversificarea capacităților hoteliere modern), stațiuni montane și balneoclimaterice (consolidarea ofertei de cazare - hoteluri, vile și completarea acesteia cu structuri alternative – pensiuni turistice, cabane, campinguri) și localități incluse în circuit ele de turism rural și agroturism: extinderea rețelei de pensiuni turistice și agroturistice, mai ales în zone cu resurse naturale, culturale sau tradiționale valoroase. Obiectivul este atingerea unei capacități de cazare între 60 și 200 de locuri în fiecare localitate cu potențial turistic, suficientă pentru organizarea de evenimente și atragerea fluxurilor constante de vizitatori. Dezvoltarea stațiunilor balneoclimaterice și montane prin: modernizarea infrastructurii de cazare, alimentație publică și agrement (parcuri tematice, piscine, săli multifuncționale, restaurante tematice și cu produse locale), coroborate cu modernizarea și reabilitarea dotărilor și facilităților de tratament, diversificarea serviciilor (SPA & wellness, tratamente pentru sănătoși, programe de prevenție și relaxare activă, facilități pentru clientela feminină (beauty & care, programe personalizate de întreținere fizică) pentru consolidarea poziției stațiunilor ca destinații competitive de turism de sănătate și wellness (Sângeorz Băi, Băile Figa) extinderea, multiplicarea și diversificarea amenajărilor existente în cadrul stațiunilor de Interes local (Băile Figa, Colibița, Valea Vinului) în vederea transformării în stațiuni de interes național prin crearea de complexe integrate care să includă cazare, tratament, agrement, gastronomie, activități outdoor, evenimente tematice etc. dezvoltarea de clustere turistice în servicii balneare și medicale, dar și de agrement prin amenajarea de noi facilități specifice (inclusiv baze de tratament cu ape minerale, ștranduri) în localitățile cu potențial turistic latent pentru dezvoltarea treptată a unor mici stațiuni turistice de interes local, axate pe valorificarea potențialului climateric (ex. Valea Mare, Lunca Ilvei, Parva, Miţa-Colibiţa-Bistricioru, Cuşma etc.) și balneclimateric (ex. Viişoara, Cepari, Figa, Sărăţel, Pintic, Blăjenii de Jos etc.), dar și a resurselor climaterice și geomorfologice care pot susține turismul hibernal/pentru sporturi de iarnă (Tiha Bârgăului - Piatra Fântânele, Șanț - Valea Blaznei,

	Rodna - Valea Vinului, Sângeorz Băi - Nedea Țăranului), Lunca Ilvei, Măgura Ilvei – zona pasului Rotunda, Ilva Mică, Bistrița Bârgăului - sub vârful Bistricioru, Prundu Bârgăului - Valea Bârgăului, Rebra - Valea Rebrei, dar și altele care vor releva pretabilitate în acest sens, acestea putându-se constitui și ca puncte de pornire ale unor trasee pietonale/de drumeție montană în cadrul unităților montane din județ) Stimularea turismului de agrement și activități recreative prin: - extinderea și modernizarea facilităților de agrement estival și hibernal (parcuri acvatice, SPA & wellness, parcuri de aventură, centre de echitație, săli de sport, spații multifuncționale) - încurajarea investițiilor private și public-private pentru locații recreative moderne, adaptate standardelor de confort, siguranță și sustenabilitate proximitatea centrelor urbane (unde există o cerere constantă pentru activități recreative de weekend și timp liber), dar și în stațiunile turistice și zonele cu potențial turistic, pentru a sprijini prelungirea sejururilor și diversificarea motivelor de vizitare - crearea unui portofoliu variat de activități pentru toate categoriile de turiști (familii, tineri activi, seniori, turiști wellness etc.), pentru prelungirea sejururilor și reducerea sezonalității, crearea de noi locuri de muncă și oportunități antreprenoriale în industrii conexe (servicii, construcții, transport, alimentație publică etc.), consolidarea imaginii județului ca destinație de turism activ, relaxant și modern, accesibilă și competitivă pe plan național și regional etc. Extinderea dotărilor și diversificarea serviciilor turistice complementare în centrele urbane, stațiunile turistice și localitățile rurale cu potențial turistic bine conturat, pentru consolidarea și maturizarea ofertei turistice la nivel județean, care presupune: - dezvoltarea de facilități și activități turistice suplimentare, adaptate specificului local și profilului actual al vizitatorilor, menite să completeze experiența turistică și să încurajeze prelungirea duratei sejururilor; - adaptarea tipologică, funcțională și dimensională a investițiilor în funcție de formele de turism practicate (balnear, cultural, rural, ecoturism, turism activ etc.) și de profilul piețelor-țintă (familii, turiști activi, seniori, wellness etc.); - fundamentarea deciziilor investiționale pe studii și analize de prospectare turistică, cerere și prognoze de piață, vizând identificarea tendințelor în comportamentul turiștilor, analiza motivațiilor de călătorie și determinarea factorilor care influențează alegerea destinației și durata sejurului. Dezvoltarea turismului cultural și sportiv prin: - amenajarea de teatre de vară, amfiteatre și scene în aer liber în locații cu potențial turistic ridicat pentru spectacole, festivaluri și evenimente culturale - organizarea de competiții sportive sezoniere: concursuri de schi, activități montane, sporturi extreme (motobike, off-road etc.),

	sporturi care necesită mult spațiu (hipism, golf, tir cu arcul, tir cu pistolul etc.), sărbători tematice - implicarea comunităților locale în promovarea valorilor culturale și tradiționale - crearea unui calendar anual de evenimente turistice cu impact economic și social Dezvoltarea turismului gastronomic prin: - extinderea și diversificarea rețelei de restaurante cu specific local și regional în stațiuni, centre urbane și localități rurale cu potențial turistic - promovarea preparatelor tradiționale, folosirea ingredientelor locale, integrarea conceptelor tematice vânătorești, pescărești, pastorale, vitivinicole și pomicole - organizarea de evenimente culinare, ateliere demonstrative și colaborarea cu producători locali pentru stimularea economiei rurale și atragerea turiștilor interesați de turismul gastronomic și experiential (inclusiv prin valorizarea tradiției vitivinicole și pomicole din județ) Dezvoltarea turismul de afaceri și congrese prin: - crearea infrastructurii dedicate: centre multifuncționale și săli polivalente moderne pentru conferințe, simpozioane, expoziții și reuniuni internaționale, cu dotări tehnologice de ultimă generație (traducere simultană, echipamente audio-video, conexiune rapidă la internet, servicii logistice și suport tehnic), localizate strategic în interiorul sau în proximitatea principalelor centre urbane și stațiunilor turistice consacrate pentru a asigura accesibilitate optimă, inclusiv conexiuni rapide cu infrastructura de transport național și internațional - integrarea evenimentelor profesionale în pachete turistice complete (cazare, catering, activități recreative și de relaxare, pentru transformarea participării într-o experiență turistică complete)
Conceperea și elaborarea unui sistem integrat și coerent de coordonare, monitorizare și promovare a activităților turistice (cu mecanisme complexe pentru colectarea și analizarea datelor, indicatori de performanță turistică și instrumente digitale moderne pentru promovare, informare și comunicare), care să asigure dezvoltarea	• Sprijinirea dezvoltării turismului durabil și a sectorului asociativ activ pentru a facilta crearea unui sector turistic asociativ funcțional și implicarea activă a comunităților locale, pentru integrarea ofertelor turistice ale unităților administrativ-teritoriale cu potențial turistic similar și valorificarea eficientă și sustenabilă a resurselor disponibile. Această abordare va permite crearea de pachete turistice coerente și atractive, bazate pe resurse și tradiții comune, asigurând experiențe autentice și diversificate pentru turiști. Direcțiile strategice și măsurile principale vizează: Crearea și consolidarea rețelelor de colaborare prin: stimularea parteneriatelor între autorități locale, operatori turistici, ONG-uri, antreprenori și comunități promovarea unei oferte turistice regionale integrate, valorificând specificul cultural și natural al fiecărei zone încurajarea turismului colaborativ, bazat pe complementaritatea resurselor și serviciilor oferite de diferite localități Implicarea activă a comunităților locale prin:

durabilă și eficientă a turismului la nivel județean prin colaborarea activă între autorități publice, operatori economici, ONG-uri și ceilalți actori implicați în sectorul turistic. comunități locale	organizarea de workshopuri, sesiuni de informare și traininguri pentru locuitorii din mediul rural și urban dezvoltarea competențelor antreprenoriale și conștientizarea beneficiilor turismului sprijinirea inițiativelor locale de promovare a meșteșugurilor, tradițiilor și produselor autentice susținerea înființării de asociații și ONG-uri în domeniul protecției patrimoniului (ex. Asociația Locus/Herculane Project – implicate în județul Bistrița-Năsăud într-un proiect de reabilitare a patrimoniului balnear din Sângeorz- Băi) Susținerea antreprenoriatului și a start-up-urilor turistice prin: oferirea de consultanță, mentorat și sprijin financiar pentru înființarea de afaceri în turism (pensiuni, restaurante, centre de agrement, ateliere meșteșugărești etc.) încurajarea inițiativelor tinerilor și a întreprinderilor familiale din mediul rural dezvoltarea de programe de formare profesională adaptate pieței turistice locale dezvoltarea de rețele de turism specializate și strategii locale specializate și adaptate fiecărei specificului fiecărei locații și destinații în parte, elaborarea de planuri de dezvoltare regională, inclusiv investiții în infrastructură, promovare și produse turistice tematice, iImplementarea proiectelor concrete pentru valorificarea resurselor culturale, istorice și naturale (cetăți, castele, muzee, biserici de lemn, peisaje spectaculoase etc), crearea de pachete turistice integrate (circuite, sejururi) care să includă activități variate (gastronomie, drumeții, echitație, turism cultural și religios etc.) Promovarea identității culturale și etnografice prin: valorificarea zonelor etnografice și a locațităților cu patrimoniu traditional bine conservat (îndeosebi satele de pe văile Someșului Mare, Ilvei, Leșului, Cormaiei, Rebrei, Sălăuței, Ideciului, Bârgăului, Șieului, Lutului, precum Maieru, Romuli, Telciu, Parva, Salva, Rebrișoara, Runcu Salvei, Nimigea, Tiha Bârgăului, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei, Chiuza, Monor etc. organizarea de evenimente tematice, festivaluri și târguri tradiționale, pentru atragerea turiștilor și promovarea valorilor locale (reluarea și/sau consolidarea celor tradiționale – precum Festivalul Tradițional al Romilor, Târgul tradițional de Paști al sașilor – Ostermarkt, De Ispas la Năsăud, Festivalul „Etnii și Tradiții Unite”, Târgul de Florii și Paște „Produs în Bistrița-Năsăud”, Festivalul Jumărilor, Înstruțatul boului de la Figa, Craii de la Mocod, Hâzii din Chintelnic, Festivalul Sânzienelor de pe Hagău - comuna Galații Bistriței etc.), ”resuscitarea” unor datini și obiceiuri (Cununa Grâului, Sărbătoarea Sânzienelor, Înstruţatul Boului, Craii de la Mocod, Sângeorzul pe Valea Bârgăului, Hâzii de la Chintelnic, Fărșangul de la Ţigău, Wiesenfest la Teaca, Vergelul la Agrieş, Alaiul Nunţilor pe Valea Bârgăului, Sărbătoarea Tradiţională a Romilor de la Lechinta, Maialul Bistrițean în Bistrița, Împletirea Papurei la Tonciu, a

	obiceiurilor de iarnă, precum Pluguşorul, Irodul, Berea, Alduitul și gesturile de oficiere - Calendarul de ceapă, Legatul parilor, Rezimatul lemnelor, Creanga de măr, Usile deschise si focul nestins) sau a evenimente și/sau festivaluri de tradiție (ex. Colocviile şi Festivalul naţional de Poezie „George Coşbuc", Saloanele şi Festivalul Naţional de Proză „Liviu Rebreanu, Festivalul Naţional şi Internaţional de Satiră şi Umor "Mărul de Aur", Teatrul nescris din comuna Şanţ. Festivalul Cireșelor de la Cireșoaia, Festivalul rapsozilor populari „La poale de Ţibleş" din Târlişua, Festivalul tradiţional a fanfarelor, Serbarea Cetăţii Ciceului, Festivalul Rapsodia Trişcaşilor din Leşu), dar și a unora care vor putea fi concepute pe viitor (ex. Festivalul „Grănicerii Năsăudului" calat pe istoria și tradițiile Regimentului II de Graniță Năsăud; „Cetăți vii" – Festival Medieval Bistrița – focusat pe patrimoniul medieval săsesc și maghiar; Festivalul „Scriitori ai neamului" – vizând valorificarea patrimoniului literar local creat de Coșbuc, Rebreanu, Mureșanu, „Pe Someș, pe Valea Mare" – Festivalul folclorului năsăudean; Festivalul Tradițiilor Multietnice; Festivalul „Drumul Vinului și al Mărului" etc.) crearea unei platforme de promovare care să reunească inițiativele locale într-o strategie coerentă, vizibilă la nivel regional, național și internațional Sprijin pentru autorități și acces la finanțări prin: oferirea de consultanță pentru dezvoltarea infrastructurii turistice și elaborarea de produse inovatoare organizarea de sesiuni de informare pentru UAT-uri, ONG-uri și întreprinderi pentru accesarea fondurilor europene și elaborarea de proiecte sustenabile Sprjinirea inițiativei și creării de parteneriate strategice prin: facilitarea colaborării între administrație, instituții de învățământ, mediul de afaceri și societatea civilă pentru valorificarea sinergiilor existente corelarea inițiativelor și proiectelor turistice cu strategia generală de dezvoltare a județului, în vederea creșterii competitivității și atractivității destinației Implementarea unui sistem județean de management al calității în turism prin: - stabilirea de standarde clare pentru serviciile turistice. înființarea unui sistem județean de evaluare și promovare a prestatorilor de servicii de calitate superioară Integrarea microfermelor bio și turismului rural prin: promovarea produselor locale prin integrarea micilor producători în rețele turistice și lanțuri de aprovizionare crearea de structuri de cazare și alimentație publică în cadrul microfermelor, oferind experiențe autentice (viața la fermă, mese tradiționale, activități agricole etc.) dezvoltarea de pachete turistice integrate, inclusiv infrastructură turistică (rute tematice, marcaje, facilități pentru turiști)

Asigurarea și calificarea forței de muncă în turism prin programe de formare adaptate nevoilor angajatorilor, facilitarea accesului categoriilor defavorizate, și dezvoltarea parteneriatelor public-private pentru a asigura competențe relevante, actuale și competitive.	Dezvoltarea unui sector turistic profesionist, competitiv și atractiv prin implementarea unui set coerent de măsuri dedicate formării și calificării resursei umane, creșterii standardelor de calitate și creării unui cadru motivațional pentru toți cei care activează sau doresc să activeze în turism. Principalele măsuri vizează următoarele direcții de acțiune și măsuri specifice: Asigurarea guvernanței turistice calificate și expertizei profesioniste prin înființarea Organizației de management a destinației Bistrița-Năsăud (OMD) care să asigure reunirea minim formalizată (asociație, parteneriat etc.) a Consiliului Județean și a actorilor (stakeholderilor) din domeniul turistic înțeles în sens larg, ca incluzând orice persoană fizică sau juridică care are legătură cu domeniul turismului cu rolul de de a implementa strategia turistică a județului, inclusiv urmărirea măsurilor necesare infrastructurale sau de reabilitare a patrimoniului și de a asigura managementul marketingului territorial, monitorizare a evoluției turistice, a produselor turistice și a nevoilor de intervenție în ce privește modificarea acestora astfel încât dezvoltarea turistică să rămână viabilă, durabilă și benefică comunităților locale (vezi Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăsud în perioada 2021-2027, pag. 152) Dezvoltarea resursei umane prin atragere și formare prin: stimularea angajatorilor pentru recrutarea personalului calificat și cu experiență în turism, precum și sprijinirea integrării debutanților și a persoanelor aflate la început de carieră adaptarea ofertei educaționale la nevoile pieței prin diversificarea specializărilor și actualizarea curriculei în învățământul profesional, liceal, universitar, dual și vocațional, cu accent pe domenii deficitare precum HORECA și ghidajul turistic specializat dezvoltarea programelor de formare pentru grupuri vulnerabile (persoane cu dizabilități, minorități etnice, studenți) pentru integrarea acestora pe piața muncii turistice, în roluri adaptate abilităților fiecăruia Îmbunătățirea calității și standardelor formării profesionale prin: crearea unui campus de învățământ dual specializat în turism, dotat cu infrastructură modernă pentru pregătirea practică în servicii hoteliere, alimentație publică și activități conexe înființarea unui centru județean de formare vocațională în turism, care să ofere cursuri de specializare și perfecționare pentru personalul existent și noii angajați în domenii precum management turistic, ospitalitate, ghidaj și comunicare cu turiștii alinierea curriculei la standardele europene, cu accent pe învățarea practică și dobândirea de competențe competitive pe piața turistică regională și națională Asigurarea ghidajului turistic specializat și recunoașterea profesioniștilor din domeniu prin:

	promovarea și susținerea formării ghizilor turistici specializați (ghizi culturali, montani, locali) capabili să valorifice autenticitatea patrimoniului local și să ofere servicii de înaltă calitate implementarea unui sistem de recunoaștere a experienței dobândite în străinătate sau prin învățare non-formală, facilitând reîncadrarea rapidă în sectorul turistic județean Promovarea profesiilor din turism și îmbunătățirea condițiilor de muncă prin: derularea de campanii publice pentru valorizarea carierei în turism prin evenimente, materiale educative și activități de informare menite să atragă noi generații de profesioniști promovarea unui sistem de remunerare și recunoaștere profesională corectă, care să crească atractivitatea muncii în turism și să contribuie la stabilizarea forței de muncă în acest sector Îmbunătățirea infrastructurii de formare și dezvoltare profesională prin: organizarea periodică de evenimente, conferințe, workshopuri și sesiuni de instruire tematice, cu accent pe bune practici, inovație și excelență în turism stabilirea parteneriatelor public-private și a colaborărilor interinstituționale între autorități, mediul educațional și cel de afaceri pentru alinierea obiectivelor de dezvoltare și creșterea competitivității turismului în județ.
Creșterea vizibilității ofertei turistice a județului pentru toate formele de turism cu potențial de valorificare, prin asigurarea unui acces facil la informații turistice relevante, corecte și actualizate. Aceasta va include promovarea eficientă a tuturor resurselor și atracțiilor de interes turistic, astfel încât vizitatorii să poată lua decizii rapide și bine fundamentate privind alegerea destinațiilor și activităților disponibile în județ.	Această prioritate poate fi ghidată de o serie de direcții de acțiune și măsuri specifice, precum: Conceperea unei strategii de marketing-comunicare turistică și creare/consolidare a brandului turistic al județului în paralel cu derularea unei campanii integrate de promovare la nivel instituțional, privat, ONG și academic (sub egida OMD Bistrița – susținută și în Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăsud în perioada 2021-2027, pag. 153) pentru a evidenția trilogia „Natură – Cultură – Tradiție Vie” și unei „Transilvanii autentice” mai puțin comerciale, unde tradiția, natura și istoria convieţuiesc armonios, cu accent pe autenticitate și experiențe personalizate. Pilonii brandului pot viza: patrimoniul cultural (Bistrița medievală - una dintre cele 7 cetăți săsești fortificate, biserici fortificate, meșteșuguri), natura (Munții Rodnei - Parcul Național, vârfuri glaciare, cascade), Munții Căimani și Colibița („Marea de la munte”), tradițiile și și gastronomia (produse locale: brânzeturi, pălincă, mâncare tradițională), festivaluri etnografice. Prin integrarea resurselor naturale spectaculoase (Rodna, Călimani, Colibița etc.), a patrimoniului istoric (Bistrița medievală) și a tradițiilor locale, județul se poate poziționa ca o destinație de turism durabil și autentic în inima Transilvaniei. Brandul turistic județean poate fi dublat de crearea de branduri locale/regionale tematice pentru locații și areale turistice reprezentative (ex. Lacul Colibița, Parcul Național Munții Rodnei; Pasul Tihuța (Borgo); Cheile Bistriței Ardelene și Cheile Bistricioarei; orașul medieval Bistrița – promovat din 2011 sub auspiciile

	sloganului ”Poarta Transilvaniei” - cu Biserica Evanghelică, Casa Argintarului, casele renascentiste, centrul istoric bine conservat etc.; bisericile fortificate săsești – cum ar fi cele din Herina, Lechința, Teaca, reprezentative pentru patrimoniul transilvănean; Cetatea Rodnei și patrimoniul său minier medieval - simbol al istoriei economice a regiunii; Castelul Teleki din Posmuș - unul dintre cele mai frumoase castele baroce din Transilvania; Țara Năsăudului – renumită pentru folclor, port popular, tradiții muzicale și sărbători locale; Festivalul „Nunta Zamfirei” – Bistrița, unul dintre cele mai mari festivaluri internaționale de folclor din România; satele tradiționale din zona Ilvelor și Valea Someșului Mare – care pot oferi experiențe de agroturism, gastronomie locală, meșteșuguri (țesături, lemnărie); Năsăud – „orașul academicienilor”, centru cultural cu tradiție istorică și educațională etc. Promovarea produselor turistice „icoană” care să devină simboluri ale județului (ex. Lacul Colibița – „Marea de la munte” - produs-icoană pentru turism de natură, wellness și aventură; Parcul Național Munții Rodnei - produs-icoană pentru ecoturism, drumeții și turism științific; Biserica Evanghelică din Bistrița - Produs-icoană pentru turism cultural și urban, Cetatea Rodnei și patrimoniul minier medieval - produs turistic-icoană prin reconstrucție și interpretare istorică, Valea Someșului Mare și Țara Năsăudului - produs-icoană pentru turism cultural autentic și experiențe rurale, Festivalul „Nunta Zamfirei” derulat în Bistrița - produs-icoană de turism cultural și de eveniment, Meșteșugurile tradiționale (lemn, textile, ceramică) - produs-icoană pentru turism experiențial și gastronomic etc.) Crearea unei platforme digitale oficiale multifuncționale/integrate (portal ”smart tourism”) pentru promovarea turismului bistrițean, conectat la site-urile instituționale și private relevante, care să coordoneze evenimentele și activitățile turistice din toate localitățile, cu integrarea unei hărți GIS interactive (cu filtre avansate pentru obiective turistice, cazare, restaurante, trasee, evenimente și facilități turistice, acces facil la informații detaliate: locație, program, transport, cazare, bilete online, activități conexe și atracții în proximitate), dublată de dezvoltarea unei versiuni digitale interactive de ghid turistic optimizată pentru dispozitive mobile (cu tururi virtuale, hărți interactive, imagini și recomandări personalizate) pentru a permite unui potențial turist să-și conceapă într-un mod cât mai facil un itinerar turistic complet, pe baza propriilor particularități și preferințe, dar fără să fie necesar ca acesta să se documenteze în avans despre obiectivele și destinațiile turistice și posibilitățile de accesare a acestora și, implicit, de practicare a diferitelor forme de turism în județ Promovare activă în mediul online și crearea de conținut digital interactiv: prezență activă pe rețele de socializare și platforme de recenzii

	producția de conținut multimedia: videoclipuri 360°, tururi virtuale, ghiduri PDF, newslettere tematice și colaborări cu influenceri din turism derularea campaniilor publicitare online targetate pe segmente de interes: ecoturism, turism cultural, aventură etc. Conceperea, elaborarea și promovarea unor produse roduse turistice care au potențial major de a contribui la o poziționare competitivă și de nișă a județului Bistrița-Năsăud pe trei paliere: promovarea eco-turismului activ în zona montană prin centralizarea locurilor de cazare și experiențelor oferite pe toate platformele, promovarea punctelor de gastronomie locală și arhitecturii tradiționale modernizate; apărarea patrimoniului peisagistic și subvenționarea serviciilor de certificare ecologică, promovarea profesionistă a patrimoniului textil de pe Valea Someșului ca brand international și punct de interes al turismului cultural (Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăsud în perioada 2021-2027, pag. 153), detaliate la nivel de măsuri concrete și argumentate (pag. 153-163), astfel: Promovarea eco-turismului activ în zona montană Promovarea eno-gastro-turismului cuplat cu city-break și cu turism patrimonial Promovarea turismului patrimonial Promovarea eco-turismului cu eno-gastro-turism în zona de vest a județului Promovarea turismului de wellness la Sângeorz-Băi cuplat cu eco-turism (rural) și eno-gastro-turism City-break la Bistrița Promovarea sejurului de lungă durată pentru tinerii artiști, cercetători sau artizani Promovarea turismului de tranzit velo sau trekking Promovarea turismului de eveniment Acestea sunt dublate de o serie de măsuri-cheie organizate pe trei domenii, în funcție de zonele unde ele se manifestă cel mai puternic: zona patrimoniului arhitectural, zona gestiunii deșeurilor și zona managementului forestier durabil (pag. 165), precum și de un set de produse turistice competitive (Eco-turism activ în zona montană, Sejur de lungă durată pentru tinerii artiști sau artizani, Turism de tranzit velo sau trekking). În acest context, au fost identificate un set de tipuri de proiecte cu rol de „deblocare” a turismului în județul Bistrița-Năsăud (pag. 164), grupate în jurul unor propuneri concrete de măsuri direct legate de crearea produselor turistice, formulate punctual și însoțite de exemple de propuneri concrete fiabile (pag. 168): Trasee de biciclete/velo-rute pentru conectare inter-modală a infrastructurii feroviare (gările) cu marile zone de atracție turistică, în special cele rurale, montane și balneare (ex. conectarea gărilor din proximitate cu Băile Figa sau cu lacul Colibița);

	Trasee de biciclete pentru conectarea căilor de acces menționate mai sus de obiectivele de patrimoniu (Posmuș, Teaca, etc.). Amenajarea zonelor de campare cu abordare pe bază de bune practici ecologice europene (ex. alimentare electrică sustenabilă, ape uzate gestionate durabil, etc.) și amplasare inteligentă în cadru natural curat, autentic, dar în proximitatea rețelelor de bicicletă sau a căilor ferate menționate mai sus - Amenajarea de puncte de belvedere pe bază de criterii de peisagistică pentru punerea în valoare a naturii și patrimoniului județului (pentru amenajarea unor puncte de belvedere în teritoriu există propuneri concrete de soluții în ghidul realizat pentru zona transfrontalieră România-Bulgaria), un exemplu concret identificat fiind cel de punere legătură a infrastructurii pentru biciclete sau cea de promenadă publică cu pontoane cu acces public în zona lacului Colibița) - Crearea de zone de promenadă în jurul lacurilor, pentru a deschide către public întreaga zonă naturală a unor atracții atât de importante ca lacul Colibița și a crea o atmosferă de imersiune calmă și fără oprelişti în natura bistrițeană - Amenajarea unor baze de recuperare medicală în zona lacurilor/ montană care să profite de existența unei clientele străine interesate de servicii de recuperare în cadru curat natural (pe baza Directivei 2011/24/UE privind aplicarea drepturilor pacienților în cadrul asistenței medicale transfrontaliere). Alături de acestea, este propus un proiect turistic definit ca ”prioritar” – Via Nösnerlandia, care reprezintă un traseu turistic integrat (patrimonial, cicloturistic, eno-gastronomic, enoturistic și ecologic), menit a identifica o serie de soluții concrete pentru a răspunde unor proiecte europene decalate temporal (întârziate) calate pe o serie probleme stringente (reducerea amprentei sale de carbon precum și pentru carențe legate de sărăcie și situația comunităților marginalizate, respectiv deteriorarea patrimoniului pe care se bazează turismul sustenabil din zonele vizate), fiind prezentate atat atuurile zonei pentru dezvoltarea unui turism sustenabil (grupate în 9 categorii), cât și acțiunile concrete (grupate pe 12 componente) care trebuie vizate pentru crearea unui coridor turistic sustenabil cu respectarea cadrului european de finanțare și interpretare (pag. 169-171). Conceperea de trasee tematice și experiențe turistice immersive: identificarea, promovarea și conectarea traseelor istorice, culturale, naturale și spirituale colaborarea cu asociațiile de turism pentru valorificarea patrimoniului local crearea de experiențe turistice imersive care diversifică fluxurile turistice și sprijină dezvoltarea economică locală Crearea de noi centre de informare turistică și modernizarea celor existente, care presupune:

	reactivarea și/sau extinderea rețelei de centre de informare turistică în locații strategice (ex. Măgura Ilvei, Dumitra, Rodna etc.) integrarea centrelor de informare turistică într-o rețea digitală unificată cu aplicații mobile, coordonate GPS și informații actualizate în timp real formarea personalului și adaptarea conținutului la așteptările turiștilor, oferind informații despre istorie, tradiții, facilități și activități sezoniere etc. Conceperea și elaborarea de materiale și participare la evenimente de promovare: elaborarea de broșuri, hărți, pliante și afișe distribuite în locații turistice și puncte de intrare participarea la târguri de turism naționale și internaționale, cu standuri tematice interactive, degustări și demonstrații tradiționale colaborarea cu presa de specialitate, televiziuni și publicații de lifestyle pentru promovarea continuă a ofertei turistice Modernizarea punctelor de acces în parcuri și rezervații naturale, care presupune: amenajarea porților tematice de intrare, integrate în peisajul natural, și dotarea cu panouri informative și standuri de informare cu personal specializat crearea de puncte de relaxare și observație, toalete ecologice, spații de parcare și facilități pentru transport ecologic asigurarea unei semnalizări clare și coduri QR pentru accesul rapid la informații, ghiduri audio și digitale pentru trasee și biodiversitate.

5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

În sinteză, cele trei scenarii posibile ("Do Nothing", "Do Minimum", "Do Something") implică stabilirea următoarelor valori-țintă pentru principalii indicatori ai activității turistice din județul Bistrița-Năsăud, având ca orizont de prognoză anul 2030 (ultimul an pentru care acești indicatori pot fi estimați cu o marjă de eroare rezonabilă):

Indicatori macro-economici / Scenariu de dezvoltare	**U.M.**	**Valoarea de referință / anul 2024**	**Scenariul "Do Nothing" / anul 2030**	**Scenariul "Do Minimum" / anul 2030**	**Scenariul "Do Something" / anul 2030**
Număr structuri de cazare (total județ)*	număr	199	199	230	325
Număr locuri de cazare (total județ)*	locuri	4572	4572	5400	6500
Capacitate de cazare existentă (total județ)*	Locuri-zile	1668780	1668780	1971000	2372500
Număr structuri de cazare de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	Număr	41	41	50	65
Număr locuri de cazare în structuri de primire de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	locuri	935	935	1100	1430
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate (total județ)**	Număr	89	89	95	120
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate de 4 și 5 stele (total județ)**	Număr	6	6	10	17
Sosiri turiști (total)*	Număr	119063	119063	135000	165000
Înnoptări turistice/nopți-cazare realizate (total județ)*	Număr	210944	210944	1650000	1950000
Durata medie a sejurului (media județ)	Număr zile	1,77	1,77	2,0	2,5
Stațiuni turistice de interes național	Număr	1	1	2	3

Stațiuni turistice de interes local	Număr	3	3	4	6
Pârtii schi omologate (total județ)**	Număr	3	3	5	8
Pârtii schi omologate (total județ)**	Km	2,85	2,85	4,0	10
Instalații de transport pe cablu (total județ)**	Număr	2	2	4	8
Trasee montane omologate (total județ**	Număr	44	44	50	60
Parcuri distracție/aventură/aqua park (total județ)	Număr	5	5	7	10
Centre wellness&SPA/balneo SPA, piscine/facilități natație	Număr	15	15	18	25
Localități/destinații care dețin centre/dotări/facilități de agrement-divertisment, centre echitație etc. (total județ)	Număr	6	6	8	10
Centre de informare turistică (total județ)**	Număr	2	2	4	7
Agenții turistice**	Număr	25	25	30	40
Destinații ecoturistice (total) **	Număr	0	0	1	3
Organizații de Management al Destinației (OMD) **	Număr	0	0	1	2
Puncte gastronomice (total județ)***	Număr	27	27	35	50
Produse tradiționale înregistrate în Registrul național al produselor tradiționale (RNPT) (total județ)***	Număr	32	32	40	55

*Sursa datelor pentru valoarea de referință aferentă anului 2024: http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table/

**Sursa datelor pentru valoarea de referință aferentă datei de referință 28.08.2025: https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/

***Sursa datelor: https://dadrmh.madr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=181&catid=11&Itemid=202

SURSE BIBLIOGRAFICE

Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului national - Sectiunea a III-a - zone protejate Publicat în Monitorul Oficial al României nr. 152 din 12 aprilie 2000-

Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea a VIII-a – ZONE TURISTICE și publicată în M.O. al României, Partea I, nr. 781 din 21 noiembrie 2008

Sectiunea a III-a - zone protejate Publicat în Monitorul Oficial al României nr. 152 din 12 aprilie 2000-

Metodologia pentru analiza potențialului turistic al teritoriului aprobată de Aprobată de Ordinul nr. 549/518/2016 publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 14 iunie 2016

*** Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2014-2020, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud

*** Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud

http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table

https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/

https://www.pancarpatica.org/ari4_226-statiuni.html

https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Anexa_nr_1.pdf

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_rezerva%C8%9Biilor_naturale_din_jude%C8%9Bul_Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud

https://lege5.ro/Gratuit/gi3donbu/zone-naturale-protejate-de-interes-national-si-monumente-ale-naturii-lege-5-2000?dp=gqzdambuheztq

https://www.cimec.ro/Monumente/Zonenaturale.htm

https://ro.wikipedia.org/wiki/Categorie:Rezerva%C8%9Bii_naturale_din_jude%C8%9Bul_Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud

https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Index:Arii_protejate_%C3%AEn_jude%C5%A3ul_Bistri%C5%A3a-N%C4%83s%C4%83ud

https://www.pancarpatica.org/ari4_226-statiuni.html

https://www.singeorzbai.com/

https://www.singeorzbai.com/tratament

https://www.bailefiga.com/baie-balneara

https://www.cazarebailefiga.ro/baile-figa

https://www.turistinfo.ro/baile_figa/

https://www.hotel-bistrita.ro/ro/sala-de-conferinte-hotel-bistrita

https://www.helloromania.com/cazare-colibita/panoramic-colibita-1827

https://www.cazare.online/cazare/colibita/17614/hotel-panoramic-colibita.html

https://www.roserhouse.ro/servicii/sala-conferinta/

https://hoteljelna.ro/teambuilding/

https://coroanagh.ro/corporate/

http://new.dianahotel.ro/conferinte/

https://www.facebook.com/p/Sala-de-conferinte-Pagu-International-100071907731584/

https://rasunetul.ro/hotel-krone-confort-si-ospitalitate-burgul-bistritean

https://hotelozana.com/despre-noi/

https://www.sfaratours.com/hoteluri/hotel/codrisor-bistrita-93057

https://fishermans.eu/corporate/

https://www.roxy-world.ro/valea-blaznei

https://alpinablazna.ro/

https://www.infobistrita.ro/se-deschide-partia-de-pe-dealul-cocos-din-bistrita-tarife-si-program

https://www.cazarebailefiga.ro/baile-figa

https://panoramic-colibita.ro/cinema/#

https://aventuricolibita.ro/

https://vilafranceza.ro/ce-poti-face-la-colibita-7-idei-pentru-vacanta/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR1Zy5wXqAgdrustG9Jzx8pZr7qEZDi8zjJAwQ8Qljc4hIHv6z9Gh7uoFzA_aem_IuCRx0J3OfPd9ZhWGgbl2g

https://alpinablazna.ro/agrement/

http://www.365romania.ro/atractii-acvatice/baza-de-agrement-lac-bistrita

https://www.aeroclub-bistrita.ro/?page_id=325

https://www.aeroclub-bistrita.ro/?page_id=8

https://dspbn.bistrita.ro/wp-content/uploads/Zone-de-agrement-Bistrita.pdf

https://www.infobistrita.ro/o-noua-zona-de-agrement-la-sigmir-parc-de-aventura-cu-tiroliana-si-panouri-de-catarare-foto

https://www.hergheliidestat.ro/herghelia-beclean.html

https://www.hergheliidestat.ro/files/Beclean_servicii_2024.pdf

https://www.bistrita.com/descopera/X7/herghelia-beclean

https://timponline.ro/se-deschide-strandul-municipal-codrisor-programul-si-tarifele/

https://www.bistrita.com/descopera/zg/piscine-si-cazari-cu-piscina-din-judetul-bistrita-nasaud

https://borderless.ro/cele-mai-frumoase-cazari-cu-piscina-interioara-din-jud-bistrita-nasaud/destinatii/europa/romania/

https://rasunetul.ro/parc-de-aventura-la-parva-echipamente-de-catarare-tiroliene-spatii-pentru-picnic-tarife-si-date-de

https://timponline.ro/cum-a-ajuns-poiana-corbilor-de-la-dorolea-dintr-o-groapa-de-gunoi-oaza-de-relaxare-cu-piscina-de-400-000-de-euro/

https://tihutaretreat.ro/

https://hoteljelna.ro/spa/

https://www.primariabistrita.ro/wp-content/uploads/2024/02/anunt-finalizare-Wonderland-corectat.pdf

https://cfir.ro/company/compania-nationala-de-cai-ferate-cfr-sa/harta-retea-cfr-sa/

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_sta%C8%9Biilor_de_cale_ferat%C4%83_din_Rom%C3%A2nia

https://hotnews.ro/trenuri-care-au-disparut-peste-40-de-povesti-triste-cu-linii-pe-care-trenurile-nu-mai-circula-212697

https://arhiva.anre.ro/download.php?f=gKiEhw%3D%3D&t=vdeyut7dlcecrLbbvbY%3D

https://patrimoniu.ro/ro/articles/lista-monumentelor-istorice

https://www.madr.ro/industrie-alimentara/produse-traditionale-romanesti/implementarea-ordinului-nr-724-2013-privind-atestarea-produselor-traditionale-cu-modificarile-si-completarile-ulterioare.html

https://azm.gov.ro/punctele-gastronomice-locale-din-romania/

https://lege5.ro/Gratuit/gi4dombrgaya/ordinul-nr-1205-2018-pentru-aprobarea-nominalizarii-arealelor-viticole-si-incadrarii-localitatilor-pe-regiuni-viticole-podgorii-si-centre-viticole?pid=262061629#p-262061629

https://www.crameromania.ro/crame/2/?all

https://www.pescuitmania.ro/balti-pescuit/judet/bistrita-nasaud

https://arebaltapeste.ro/asociatie-ajvps-bistrita-nasaud

https://locuridepescuit.ro/asociatie-pescari/bistrita-nasaud/ajvps-bistritanasaud/

https://mmediu.ro/domenii/mediu/management-cinegetic/gestionari/situatia-gestionarilor-fondurilor-cinegetice-2025/

https://timponline.ro/top-10-cele-mai-mari-fonduri-de-vanatoare-din-judet-cu-cati-bani-se-alege-statul/

https://www.vanatoareromania.com/caut-vanatoare-romania

https://turism.gov.ro/web/rute-cultural-turistice

https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2025/06/TRANSNATIONALE-1-3-12.pdf

https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2024/10/NATIONALE-3.01.2022-12.pdf

https://www.roturistic.ro/brasov/descopera-ruta-cultural-turistica-portile-transilvaniei_a151.htm

https://romania-atractiva.ro/ro/rute

https://complexulmuzealbn.ro/ro/publicatii/circuitul-bisericilor-de-lemn-din-bistrita-nasaud

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/
https://timponline.ro/poteca-caprei-negre-din-muntii-rodnei-refacuta/

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trasee-turistice/

https://www.mocanitatransilvaniei.ro/

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/trenul-mic-din-campia-transilvaniei-mocanita/

https://www.romania-travel-guide.com/atractii/activitati/mocanita-transilvaniei.html

https://bnpoartatransilvaniei.ro/

https://www.bistrita.com/

https://www.primariabistrita.ro/municipul-bistrita/bistrita-turistica/

https://primariabeclean.ro/web/#
https://www.primarianasaud.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3075&Itemid=355
http://www.prundubargaului.ro/
https://www.sangeorz-bai.ro/strategie-de-dezvoltare
https://www.primariabistritabirgaului.ro/ro/turism,https://comunarodna.ro/prezentare-comuna-rodna/turism.html
https://feldru.ro/turism
https://primariailvamare.ro/?page_id=48
https://www.primarialuncailvei.ro/ro/turism,https://www.primariamaieru.ro/ro/turism
https://poianailvei.ro/comuna/turism/,https://primariaromuli.ro/despre-romuli
https://primariatarlisua.ro/cultura-locala/turism/,https://telciu.ro/despre-telciu/obiective-turistice
https://www.primariauriu.ro/#info-general
https://www.primariaurmenis.ro/comuna-urmenis
https://www.facebook.com/patrimoniubn/?locale=ro_RO,https://cjcbn.ro
https://www.primariabistrita.ro/primaria/acte-necesare/directia-patrimoniu/
https://www.bistrita.com/evenimente/o/37/asociatia-de-dezvoltare-intercomunitara-turism-in-bistrita-nasaud/trecut
https://www.facebook.com/people/Asociatia-de-Dezvoltare-Intercomunitara-Turism-%C3%AEn-Bistri%C8%9Ba-N%C4%83s%C4%83ud/100066415910995/
https://www.turistmania.ro/sporturi-montane/asociatii-cluburi/bistrita-nasaud.html
https://listainstitutii.ro/ong-fundatia-turism-pro-bistrita-66977
https://timponline.ro/bistrita-nasaud-targul-turism-romaniei-care-sunt-punctele-maxima-atractie/
https://www.infobistrita.ro/tibi-useriu-promoveaza-judetul-bistrita-nasaud-la-targul-de-turism-de-la-romexpo-foto
https://ziardebistrita.ro/bistrita-nasaud-va-participa-si-anul-acesta-la-targul-de-turism-al-romaniei-vor-fi-promovate-patru-povesti-reprezentative-pentru-judet/
https://turism.gov.ro/web/targuri-2/

https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2024/08/Ordinul-2035_31.07.2024-privind-aprobarea-Listei-cu-manifestarile-expozitionale-internationale-de-turism-din-tara-si-din-strainatate-la-care-MEAT-participa-in-anul-2025.pdf

https://adevarul.ro/economie/romania-promovata-la-targul-international-de-2314164.html

https://economie.gov.ro/destinatia-turistica-romania-isi-consolideaza-prezenta-in-regatul-unit-prin-participarea-la-world-travel-market-londra-si-campania-ooh-de-promovare-pe-autobuzele-din-principalele-orase-britanice/

https://romaniatravel.guide/ro/trasee/bistrita-nasaud/trasee-in-bistrita-nasaud/117737142/ https://www.outdooractive.ro/ro/trasee/bistrita-nasaud/trasee-in-bistrita-nasaud/117737142/ https://romaniatravel.guide/ro/trasee-montane/bistrita-nasaud/trasee-montane-in-bistrita-nasaud/175937613/

https://www.outdooractive.ro/ro/trasee-montane/bistrita-nasaud/trasee-montane-in-bistrita-nasaud/175937613/

https://romaniatravel.guide/ro/drumetii/bistrita-nasaud/drumetii-in-bistrita-nasaud/135398932/

https://bnpoartatransilvaniei.ro/index.php/listing-item/ruta-cultural-turistica-povestea-vinului-din-podgoria-lechinta/

https://timponline.ro/sapte-crame-vor-spune-turistilor-povestea-vinului-din-podgoria-lechinta/

https://dadrmh.madr.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=181&catid=11&Itemid=202

https://patrimoniu.ro/en/profiles/lista-monumentelor-istorice

https://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-BN.pdf

https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/182787 - OMC nr. 3810/03.10.2016 privind clasarea în Lista monumentelor istorice a Bisericii Ortodoxe Române „Sf. Ierarh Nicolae“, Piaţa Unirii nr. 1, oraşul Năsăud, judeţul Bistriţa-Năsăud, categoria II-arhitectură, categoria m-monument, grupa valorică B publicat înMonitorul Oficial al României nr. 829/20.10.2016

https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/275055 - OMC nr. 2887/25.04.2023 privind clasarea imobilului Cinematograful „Bulevard“ (corp C1), Bd. Republicii nr. 35, municipiul Bistriţa, judeţul Bistriţa-Năsăud, cu codul LMI BN-II-m-B-21205 publicat în Monitorul Oficial al României nr. 897/05.10.2023 -

https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/

https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=130&-complexul-muzeal-bistrita-nasaud

https://www.bistrita.com/evenimente/1008/via-transilvanica-maratonFestival-concurs

https://cjcbn.ro/evenimente/2024-08-15/

https://cjcbn.ro/eveniment/festival-concurs-judetean-de-muzica-populara-pentru-copii-si-tineret-maria-butaciu-maria-peter/

https://cjcbn.ro/eveniment/la-poale-de-tibles-4/

https://cjcbn.ro/eveniment/mandra-i-sara-de-craciun-2/

https://cjcbn.ro/eveniment/sangeorzul/

https://cjcbn.ro/eveniment/ziua-internationala-a-romilor-4/

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/zilele-bistritei-2025-691

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/ziua-saratei-689

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/festivalul-international-de-poezie-i-muzica-and34-poezia-e-la-bistritaand34-editia-a-xvii-a-687

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/zilele-medievale-in-cetatea-bistritei-683

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/pasaje-film-festival-deschiderea-piff-2024-visul-trigon-575

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/1-iunie-ziua-copilului-676

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/bistrta-folk-2024-ziua-ii-597

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/toamna-bistriteana-21-22-septembrie-2024-complexul-heidenfeld-viisoara-578

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/comemorarea-a-80-de-ani-de-la-exodul-sailor-576

https://w2.prundubargaului.ro/index.php/cultura/

https://www.facebook.com/festivalulusturoiului/

https://rasunetul.ro/29-mai-are-loc-xxi-editie-festivalului-folcloric-de-ispas-la-nasaud-un-proiect-cultural-care-va-fi

https://portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/49FFCD899B6F00ADC2258C4B00308ECE/%24FILE/Raport%20manager%20C

JCBN%202024%20.pdf - Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud, RAPORT DE ACTIVITATE AL MANAGERULUI pentru anul 2024

https://www.gazetadeagricultura.info/dezvoltare-rurala/obiceiuri-si-traditii/13711-festivaluri-targuri-si-manifestari-folclorice-in-ardeal.html

https://ziare.com/bistrita/stiri-actualitate/festivalul-interjudetean-de-folclor-romaneste-de-purtat-o-indragita-sarbatoare-folclorica-a-comunei-urmenis-6851103

ANEXE

ANEXA 1. JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – RESURSE TURISTICE ANTROPICE

I. EVALUARE MONUMENTE ISTORICE DE INTERES NAȚIONAL

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială	NUMĂR MONUMENTE, ANSAMBLURI ȘI SITURI ARHEOLOGICE				NUMĂR MONUMENTE , ANSAMBLURI ȘI SITURI DE ARHITECTURĂ				NUMĂR MONUMENTE, ANSAMBLURI ȘI SITURI DE FOR PUBLIC				NUMĂR MONUMENTE, ANSAMBLURI ȘI SITURI MEMORIALE				NUMĂR TOTAL MONUMENTE ISTORICE DE DE INTERES NAȚIONAL	PUNCTAJ
		I - arheologie				II - arhitectura				III - monumente de for public				IV -memoriale					
		m [1]	a	s	Total	m	a	s	Total	m	a	s	Total	m	a	s	Total		
1	BISTRIŢA	4		8	12	193	5		198	4			4	1			1	215	8
2	BECLEAN	3		3	6	5	1		6				0				0	12	4
3	NĂSĂUD				0	5			5	3			3	1			1	9	4
4	SÂNGEORZ-BĂI				0	2			2				0				0	2	1
5	BISTRIŢA BÂRGĂULUI				0	1			1				0				0	1	1
6	BRANIŞTEA				0				0				0				0	0	0
7	BUDACU DE JOS	4		9	13	8	1		9				0				0	22	5

8	BUDEŞTI	7		6	13				0	1			1				0	14	4
9	CĂIANU MIC	6		2	8	1			1				0				0	9	3
10	CETATE	2		3	5	3	1		4				0				0	9	3
11	CHIOCHIŞ	8		7	15	6	1		7				0				0	22	5
12	CHIUZA				0	1			1				0				0	1	1
13	CICEU-GIURGEŞTI			1	1				0				0				0	1	1
14	CICEU - MIHĂIEŞTI	2		3	5	1			1				0				0	6	3
15	COŞBUC				0	1			1				0	1			1	2	1
16	DUMITRA	8		3	11	10	2		12				0				0	23	5
17	DUMITRIŢA	2		2	4	1			1				0				0	5	3
18	FELDRU				0	1			1	1			1				0	2	1
19	GALAŢII BISTRIŢEI	11		7	18	4			4				0				0	22	5
20	ILVA MARE				0				0				0				0	0	0
21	ILVA MICA				0				0				0				0	0	0
22	JOSENII BÂRGĂULUI			2	2	1			1				0				0	3	2
23	LECHINŢA	24		11	35	14	3		17				0				0	52	7
24	LEŞU				0	1			1				0				0	1	1
25	LIVEZILE	4		5	9	9	2		11				0	1			1	21	5
26	LUNCA ILVEI				0				0				0				0	0	0
27	MAIERU			1	1	1			1				0				0	2	1
28	MATEI	8		6	14	8	3		11				0				0	25	5
29	MĂGURA ILVEI				0				0				0				0	0	0
30	MĂRIŞELU	4		8	12				0				0				0	12	4

31	MICEŞTII DE CÂMPIE	12		7	19	2	1		3				0				0	22	5
32	MILAŞ			2	2	5	1		6				0				0	8	3
33	MONOR	2		2	4				0				0				0	4	2
34	NEGRILEŞTI			2	2				0				0				0	2	1
35	NIMIGEA			3	3	1			1				0				0	4	2
36	NUŞENI			4	4	5	2		7				0				0	11	4
37	PARVA				0				0				0				0	0	0
38	PETRU RAREŞ				0	1			1	1			1	2			2	4	2
39	POIANA ILVEI				0				0				0				0	0	0
40	PRUNDU BÂRGĂULUI				0	1			1				0				0	1	1
41	REBRA				0				0				0				0	0	0
42	REBRIŞOARA				0	2	1		3	1			1				0	4	2
43	RODNA				0	3	1		4				0				0	4	2
44	ROMULI				0				0				0				0	0	0
45	RUNCU SALVEI				0	2	1		3				0				0	3	2
46	SALVA			2	2				0				0				0	2	1
47	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	17		7	24	2	1		3				0				0	27	5
48	SILIVAŞU DE CÂMPIE	3	3		6	4	2		6				0				0	12	4
49	SPERMEZEU	3		3	6	3			3				0	1			1	10	3
50	ŞANŢ				0				0				0				0	0	0
51	ŞIEU	3		3	6	5	1		6				0				0	12	4
52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	16		13	29	5	2	1	8				0				0	37	6
53	ŞIEU-ODORHEI	18		11	29	3			3				0				0	32	6
54	ŞIEUŢ			1	1	2			2				0				0	3	2

55	ŞINTEREAG			4	4	2			2				0				0	6	3
56	TÂRLIŞUA				0	1			1	1			1				0	2	1
57	TEACA	18		10	28	3			3				0				0	31	6
58	TELCIU				0	1			1				0				0	1	1
59	TIHA BÂRGĂULUI				0				0				0				0	0	0
60	URIU	6		3	9	4			4				0				0	13	4
61	URMENIŞ	8		3	11	3	1		4				0				0	15	4
62	ZAGRA	3		2	5	3			3				0				0	8	3
	TOTAL	206		169	377	340	33	1	374	12			12	7		0	7	770	

Sursa:

https://patrimoniu.ro/en/profiles/lista-monumentelor-istorice

https://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-BN.pdf

https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/182787 - OMC nr. 3810/03.10.2016 privind clasarea în Lista monumentelor istorice a Bisericii Ortodoxe Române „Sf. Ierarh Nicolae“, Piaţa Unirii nr. 1, oraşul Năsăud, judeţul Bistriţa-Năsăud, categoria II-arhitectură, categoria m-monument, grupa valorică B publicat înMonitorul Oficial al României nr. 829/20.10.2016

https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/275055 - OMC nr. 2887/25.04.2023 privind clasarea imobilului Cinematograful „Bulevard“ (corp C1), Bd. Republicii nr. 35, municipiul Bistriţa, judeţul Bistriţa-Năsăud, cu codul LMI BN-II-m-B-21205 publicat în Monitorul Oficial al României nr. 897/05.10.2023 -

II. EVALUARE PATRIMONIU CULTURAL

NR. CRT.	UAT	LOCALITATI	Muzee, case memoriale si colectii publice	Punctaj	Arta si traditie populară		Punctaj	Instituţii de spectacole şi concerte etc	Punctaj	Manifestări culturale repetabile	Punctaj
					I. Festivaluri, concursuri, târguri obiceiuri, sărbători etc.	II. Mestesugurii populare					
1	MUNICIPIUL BISTRIŢA	BISTRIŢA	1. Complexul Muzeal Bistriţa cu 2 unităţi subordinate: Casa Argintarului - Centrul German Bistriţa şi Casa Argintarului - Centrul German Bistriţa	4	1. Zilele Bistriței – Sărbătoare urbană, luna iulie; 2. Sărbătoarea Sasilor Bistrița – Tradițională 3. Târgul Mare al Bistriței – Târg tradițional 4. Ziua Săratei – cântec, joc şi voie bună, iulie, Sărata 5. Târgul de Crăciun – Eveniment tematic-cultural, Bistrița, decembrie 6. Festivalul - Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Valeria Peter Predescu”, 15-16 mai 2024 7. Festivalul Interpretare	1. Pictură pe sticlă/lemn	4	1. Centrul Cultural Municipal „George Coşbuc”; 2. Centrul Multicultural Sinagoga Bistriţa	2	*1.* BISTRIŢA FOLK 2024, 15-16 noimbrie 2024, Bistrița *2.* PASAJE FILM FESTIVAL / DESCHIDEREA PIFF 2024: VISUL + TRIGON - Joi, 19 septembrie 2024 *3.* Toamna Bistrițeană, 21-22 septembrie 2024, complexul Heidenfeld – Viișoara *4.* Festivalul internaţional de poezie şi muzică "POEZIA E LA BISTRIŢA" ediţia a-XVII-a , 3 iulie 2025, Bistrița	2

					Concurs Național de a Cântecului Popular Românesc, ”Pană de păun” ediția a XIV-a 8. Festivalul – Concurs Județean de Folclor „În grădina raiului” dedicat interpretării și promovării colindelor și obiceiurilor tadiționale românești, 17 decembrie 2024					*5.* ZILELE MEDIEVALE ÎN CETATEA BISTRIŢEI, 20 iunie, Bistrița *6.* Ziua Internațională a Romilor, Bistrița, 8 aprilie 2025 / Festivalul Tradițional al Romilor, ediția a XXIII – a Bistrița, 8 august 2024	
2	ORAŞ BECELAN	BECELAN	1. Muzeul Protopopiatului Ortodox Beclean 2. Muzeul „Casa de Vânătoare”	1							
		FIGA			1. Înstruţatul boului – obicei străvechi ce se practică în această zonă a ţării de Rusalii		2			*1.* Celtic Transilvania, Băile Figa din Beclean, 19, 20, 21 iulie 2024, ediția a VIII-a	2
3	ORAŞ NĂSĂUD	NĂSĂUD	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul	2	1. Festivalului folcloric „De Ispas la Năsăud” ediție a XXI-a, 29 mai,	1. ţesături, cusături, covoare	2	***1.*** Tea trul de vară	1		

			Grăniceresc Năsăudean								
		LIVIU REBREANU	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”	2							
4	ORAȘ SÂNGEORZ BĂI	SÂNGEORZ -BĂI	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul de Artă Comparată	2	1. Sărbătoarea Sf. Mare Mc. Gheorghe și ”Târgul Lapcelui Ge Oi”, Sângeorz-Băi, 23 aprilie 2025	1. Pictură pe sticlă/lemn	2			*1.* Întâlnirile din Maxonia, artforest ediția a VII-a, 1-25 august 2024	2
5	BISTRIȚA BÂRGĂULUI	COLIBIȚA				1. țesături, cusături, covoare				1. Colibița Folk Fest – Festival folk, Colibița, august; 2. Tabăra de pictură Colibița – eveniment artistic, anual.	2
6	BUDACU DE JOS	BUDACU DE JOS			1. "Laleaua Pestrita" - serbare campeneasca		2				
7	CĂIANU MIC	CĂIANU MIC			1.Înstruțatul boului – obicei străvechi ce se practică în această zonă a țării de Rusalii		2				
8	CHIOCHIȘ	CHIOCHIȘ			1. Târgul Mare al Chiochișului, 28 - 29 septembrie 2024		2				

9	CICEU-MIHĂEȘTI	CICEU-MIHĂEȘTI	1. Punct muzeal Ciceu Mihăieşti	1	1. Serbările Cetăţii Ciceului ediţia 54, 18 august 2024		2				
10	CETATE	CETATE			*1.* "Laleaua Pestrita" - serbare campeneasca		2				
11	COȘBUC	COȘBUC	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul Memorial „George Coşbuc”	2							
12	FELDRU	FELDRU	1. Muzeul sătesc „Casa Ethnos” Colecţia etnografică „George Nichiti”	1							
13	GALAȚII BISTRIȚEI	HERINA	1. Complexul Muzeal Bistrița – Biserica Evanghelică Herina	2	*1.*Festivalul Sânzienelor de pe Hagău, Galații Bistriței, 24 iunie 2024		2				
		TONCIU			1. Ziua meșteșugarilor din Tonciu, 20 octombrie 2024 2. Cântec și joc la hotarul toamnei, 9 noiembrie 2024		2				
14	ILVA MARE	ILVA MARE			1. Festivalul Judeţean „Sâmbra Oilor”, Ilva Mare, 23-24 iunie 2024	1. Prelucrare lemn, metal, piatră	3				
15	ILVA MICĂ	ILVA MICĂ			1. Cântec, joc și voie bună cu		2				

					diaspora-mpreună, ediția a III-a, Parcul din Văleni, 29 august 2024						
16	LEȘU	LEȘU			1. Rapsodia triscasilor, festival de interpretare instrumentala a muzicii populare		2				
17	LIVEZILE	LIVEZILE	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul „Casa săsească”	2							
18	LUNCA ILVEI	LUNCA ILVEI				1. Prelucrare lemn, metal, piatră	1				
19	MĂGURA ILVEI	MĂGURA ILVEI	1. Casa Muzeu din Măgura Ilvei	1							
20	MAIERU	MAIERU	1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul „Cuibul Visurilor”	1		1. țesături, cusături, covoare	1				
21	MONOR		1. Complexul Muzeal Bistrița – Muzeul Literar și Memorial „Teodor Tanco” 2. Muzeul Literar și Memorial „Teodor Tanco”	2							
22	NIMIGEA	MOCOD			1. Craii de la Mocod – obicei mistic din		2				

					calendarul primăverii						
		TĂURE			1. Înstruţatul bouluii – obicei străvechi ce se practică în această zonă a ţării de Rusalii		2				
23	NUŞENI	VIŢA			1. Festivalul dansului şi cântecului câmpenesc (al comunităţii maghiare)		2				
24	PETRU RAREŞ	RETEAG	1. Complexul Muzeal Bistriţa – Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul”	2							
25	POIANA ILVEI	POIANA ILVEI	1. Punct muzeal Poiana Ilvei	1							
26	PRUNDU BÂRGĂULUI	PRUNDU BÂRGĂULUI			*1.* Festivalul Internațional de Folclor Regele Brazilor *2.* Târgul Mare al Bârgăului – Târg tradițional, luna august *3.* Alaiul nunţilor de pe Bârgău		4				
27	RODNA	RODNA	1. Complexul Muzeal Bistriţa –	2		*1.* ţesături	1				

			Muzeul Mineritului Rodna								
28	REBRISOARA	REBRISOARA			1. Sânziene la Rebrişoara – Obicei tradițional, 24 iunie		2				
29	RUNCU SALVEI	RUNCU SALVEI				1. Prelucrare lemn, metal, piatră	1				
30	SALVA	SALVA			*1.* Festival-concurs județean de muzică populară pentru copii și tineret Maria Butaciu – Maria Peter, Salva – 9 iunie 2025	1. țesături, cusături, covoare	3				
31	SILIVAŞU DE CÂMPIE	SILIVAŞU DE CÂMPIE			1. Festivalul Cântecului, Jocului şi Portului de pe Câmpie, 30 iunie 2024		2				
32	ŞANŢ	ŞANŢ								1. Festivalul de teatru folcloric și nescris „Constantin Iugan''	2
33	ŞIEU	ŞIEU			1. Festivalul Cântecului, jocului și portului de pe Valea Şieului, Şieu - Pădurea Posmuş, 15 august 2024		2				

34	SPERMEZEU	SPERMEZEU	1. Complexul Muzeal Bistrița – Casa tradiţională de pe Văile Ţibleşului amenajată şi donată de Episcopul Macarie Drăgoi	2							
35	TÂRLIŞUA	TÂRLIŞUA			*1.* Festival-concurs Interjudețean de folclor dedicate rapsozilor populari ”La poale de Țibleș, ediția a XVI-a, 25 mai 2025, Târlișua		2				
		AGRIEŞ			1. Festival – Concurs de pricesne „Maica Cerului” ediţia III, 4 august 2024 2. Festival – Concurs Interjudețean de Colinde „Mândră-i sara de Crăciun” ediția a III-a, 15 decembrie 2024		4				
36	TEACA	ARCHIUD	*1.* Muzeul etnografic sătesc Archiud	1							
37	TIHA BÂRGĂULUI	PIATRA FÂNTÂNELE			*1.* Via Transilvanica Maraton – 23 august		4				

					2. Festivalul Usturoiului - in Tinutul Contelui Dracula 9-10 august 2025						
		MUREŞENII BÂRGĂULUI				1. ţesături, cusături, covoare	1				
38	URMENIŞ	URMENIŞ			*1.* Festivalul Interjudeţean ,,Jocuri din Bătrâni" *2.* Festivalul Interjudetean de Folclor "Romaneste de purtat"		4				

Sursa datelor:

https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/

https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=130&-complexul-muzeal-bistrita-nasaud

https://www.bistrita.com/evenimente/1008/via-transilvanica-maratonFestival-concurs

https://cjcbn.ro/evenimente/2024-08-15/

https://cjcbn.ro/eveniment/festival-concurs-judetean-de-muzica-populara-pentru-copii-si-tineret-maria-butaciu-maria-peter/

https://cjcbn.ro/eveniment/la-poale-de-tibles-4/

https://cjcbn.ro/eveniment/mandra-i-sara-de-craciun-2/

https://cjcbn.ro/eveniment/sangeorzul/

https://cjcbn.ro/eveniment/ziua-internationala-a-romilor-4/

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/zilele-bistritei-2025-691

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/ziua-saratei-689

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/festivalul-international-de-poezie-i-muzica-and34-poezia-e-la-bistritaand34-editia-a-xvii-a-687

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/zilele-medievale-in-cetatea-bistritei-683

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/pasaje-film-festival-deschiderea-piff-2024-visul-trigon-575

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/1-iunie-ziua-copilului-676

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/bistrta-folk-2024-ziua-ii-597

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/toamna-bistriteana-21-22-septembrie-2024-complexul-heidenfeld-viisoara-578

https://www.palatulculturiibistrita.ro/eveniment/comemorarea-a-80-de-ani-de-la-exodul-sailor-576

https://w2.prundubargaului.ro/index.php/cultura/

https://www.facebook.com/festivalulusturoiului/

https://rasunetul.ro/29-mai-are-loc-xxi-editie-festivalului-folcloric-de-ispas-la-nasaud-un-proiect-cultural-care-va-fi

https://portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.nsf/49FFCD899B6F00ADC2258C4B00308ECE/%24FILE/Raport%20manager%20CJCBN%202024%20.pdf - Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud, RAPORT DE ACTIVITATE AL MANAGERULUI pentru anul 2024

https://www.gazetadeagricultura.info/dezvoltare-rurala/obiceiuri-si-traditii/13711-festivaluri-targuri-si-manifestari-folclorice-in-ardeal.html

https://ziare.com/bistrita/stiri-actualitate/festivalul-interjudetean-de-folclor-romaneste-de-purtat-o-indragita-sarbatoare-folclorica-a-comunei-urmenis-6851103

ANEXA 2. JUDETUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ

D. EVALUARE INFRASTRUCTURA DE CAZARE

UAT	TIP	DATE	TOTAL	TIP STRUCTURĂ DE PRIMIRE TURISTICĂ	NUMĂR LOCURI / TIP STRUCTURĂ DE PRIMIRE TURISTICĂ	CAPACITATEA DE CAZARE EXISTENTĂ (NR. LOCURI *365)	PUNCTAJ PE TIP DE STRUCTURĂ DE PRIMIRE TURISTICĂ	PUNCTAJ FINAL (MAX. 8 p)
BISTRIȚA	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități	5	hotel și hostel	954	348210	23.87	**7.5**
		Nr. locuri	92	pensiune și vilă turistică	282	102930	7.67	
				alt tip de unitate de cazare	92	33580	2.51	
	Hotel	Nr. unități	11	25				
		Nr. locuri	954	1328				
	Pensiune turistică	Nr. unități	7					
		Nr. locuri	223					
	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1					
		Nr. locuri	32					
	Vilă turistică	Nr. unități	1					
		Nr. locuri	27					
BECLEAN	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități	24	hotel și hostel	0	0	0	**4**
		Nr. locuri	346	pensiune și vilă turistică	48	17520	2.55	
				alt tip de unitate de cazare	354	129210	8.24	
	Cabane turistice	Nr. unități	1	29				

		Nr. locuri	8	402				
	Pensiune turistică	Nr. unități Nr. locuri	1 16					
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 32					
NĂSĂUD	Pensiune turistică	Nr. unități Nr. locuri	1 10	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 38 0	0 13870 0	0 2.33 0	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 28	2 38				
SÂNGEORZ BĂI	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	4 32	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	436 76 177	159140 27740 64605	12.54 3.16 4.37	**6**
	Hotel	Nr. unități Nr. locuri	1 436	10 689				
	Cabane turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 10					
	Pensiune turistică	Nr. unități Nr. locuri	1 50					
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 14					
	Vilă turistică	Nr. unități	1					

		Nr. locuri	12					
	Tabere de elevi și preșcolari	Nr. unități Nr. locuri	1 135					
BISTRIȚA BÂRGĂULUI	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	12 154	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	278 333 178	101470 121545 64970	9.08 8.78 4.39	**7**
	Hotel	Nr. unități Nr. locuri	3 278	40 789				
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	24 333					
	Căsuțe turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 24					
BRANIȘTEA	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 6	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 6 0	0 2190 0	0 1.63 0	**0.25**
BUDACU DE JOS	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 12	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 12 0	0 4380 0	0 1598700 0.50	**0.25**
CĂIANU MIC	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	2 49	hotel și hostel pensiune și vilă turistică	0 49	0 17885	0 6528025	**0.5**

				alt tip de unitate de cazare	0	0	0.50	
CETATE	Cabane turistice	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.5**
		Nr. locuri	22	pensiune și vilă turistică	36	13140	2.29	
	Pensiune agroturistică	Nr. unități	3	alt tip de unitate de cazare	22	8030	0.98	
		Nr. locuri	36					
CHIUZA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	3	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	32	pensiune și vilă turistică	32	11680	4263200	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0.50	
DUMITRA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	6	pensiune și vilă turistică	6	2190	1.63	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
DUMITRIȚA	Cabane turistice	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	14	pensiune și vilă turistică	0	0	0	
				alt tip de unitate de cazare	14	5110	0.81	
ILVA MARE	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	10	pensiune și vilă turistică	10	3650	1.72	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
JOSENII BÂRGĂULUI	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**

		Nr. locuri	8	pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	8 0	2920 0	1.67 0	
LECHINȚA	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	1 6	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 38 6	0 13870 2190	0 2.33 0.63	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 38	4				
LIVEZILE	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	1 27	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 54 37	0 19710 13505	0 2.68 1.31	**1.5**
	Cabane turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 10	8 91				
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	6 54					
MAIERU	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	1 12	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 44 12	0 16060 4380	0 2.46 0.76	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	4 44					

NIMIGEA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	13	pensiune și vilă turistică	13	4745	1.78	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
PARVA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	3	hotel și hostel	0	0	0	**0.5**
		Nr. locuri	32	pensiune și vilă turistică	32	11680	2.20	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
PETRU RAREȘ	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	8	pensiune și vilă turistică	0	0	0	
				alt tip de unitate de cazare	8	2920	0.67	
POIANA ILVEI	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	10	pensiune și vilă turistică	10	3650	1.72	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
PRUNDU BÂRGĂULUI	Pensiune agroturistică	Nr. unități	6	hotel și hostel	0	0	0	**0.75**
		Nr. locuri	73	pensiune și vilă turistică	73	26645	3.10	
				alt tip de unitate de cazare		0	0	
REBRA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**
		Nr. locuri	12	pensiune și vilă turistică	12	4380	1.76	

				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
REBRIȘOARA	Pensiune turistică	Nr. unități Nr. locuri	1 35	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 65 0	0 23725 0	0 2.92 0	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 30					
RODNA	Cabane turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 26	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 126 26	0 45990 9490	0 4.26 1.07	**1**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	9 126					
ROMULI	Apart. și camere de închiriat	Nr. unități Nr. locuri	1 16	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 48 16	0 17520 5840	0 2.55 0.85	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 48					
RUNCU SALVEI	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 10	hotel și hostel pensiune și vilă turistică	0 10	0 3650	0 1.72	**0.25**

				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
SALVA	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	2 14	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 14 0	0 5110 0	0 1.81 0	**0.25**
ȘANȚ	Cabane turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 84	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 50 84	0 18250 30660	0 2.59 2.34	**1**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 50	134				
ȘIEU	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 10	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 10 0	0 3650 0	0 1.72 0	**0.25**
ȘIEUȚ	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 10	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	 10 0	0 3650 0	0 1.72 0	**0.25**
ȘINTEREAG	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	3 26	hotel și hostel pensiune și vilă turistică	0 26	0 9490	0 2.07	**0.25**

				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	
TEACA	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 17	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 17 0	0 6205 0	0 1.87 0	**0.25**
TELCIU	Cabane turistice	Nr. unități Nr. locuri	1 16	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 29 16	0 10585 5840	0 2.13 0.85	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	1 29					
TIHA BÂRGĂULUI	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	11 203	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 203 0	0 74095 0	0 5.94 0	**2**
URIU	Camping	Nr. unități Nr. locuri	1 12	hotel și hostel pensiune și vilă turistică alt tip de unitate de cazare	0 20 12	0 7300 4380	0 1.94 0.76	**0.5**
	Pensiune agroturistică	Nr. unități Nr. locuri	2 20					
ZAGRA	Pensiune agroturistică	Nr. unități	1	hotel și hostel	0	0	0	**0.25**

		Nr. locuri	10	pensiune și vilă turistică	10	3650	1.72	
				alt tip de unitate de cazare	0	0	0	

TOTAL JUDEȚ	**Nr. unități**	**199**
	Nr. locuri	**4572**
	Nr. locuri hotel și hostel	**1688**
	Nr. locuri pensiuni și vile turistice	**1850**
	Nr. alt tip de unitate de cazare	**1034**
	Capacitatea de cazare existentă	**1668780**

Notă: Categoria pensiune turistică include și categoria pensiune agroturistică; categoria alt tip de unitate de cazare include categoriile: apartamente și camere de închiriat, bungalou, cabană turistică, căsuțe turistice, camping turistic, motel, popas turistic, sat de vacanță

Sursa datelor: http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table (ultima accesare: 30.07.2025)

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.2. STUDII DE FUNDAMENTARE CU CARACTER ANALITIC ŞI PROSPECTIV

Livrabil I.2.2.4. – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ DE IMPLEMENTARE A PATJ BISTRIȚA-NĂSĂUD

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.2.2.4. – TITLU STUDIU DE FUNDAMENTARE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a Județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Județului Bistrița-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, Nr. 1, Municipiul Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Șef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Dr. econ.-urb Marius CRISTEA Expert RUR, simbol F2, G4 **Econ. Dorina-Cheția CRIȘAN**	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Drd. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 7
2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE 10
2.1 Capacitate financiară 10
2.1.1 Execuția bugetară anuală pe ultimii 5 ani 10
2.1.1.1 Venituri totale 10
2.1.1.2 Cheltuieli totale 65
2.2 Capacitate organizațională 109
2.2.1 Organigrama Consiliului Județean, numărul și gradul de ocupare a posturilor, pe departamente/structuri de specialitate 112
2.2.2. Organigrama primăriilor din județ, numărul și gradul de ocupare a posturilor, pe departamente/structuri de specialitate 117
2.3 Capacitatea operațională 120
2.3.1 Gradul de digitalizare al serviciilor publice oferite de Consiliul Județean 120
2.3.2 Gradul de digitalizare al serviciilor publice oferite de primăriile din județ 129
3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE 133
3.1 Disfuncționalități 133
3.2. Priorități de intervenție 138
4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR 146
5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE 159
5.1. Prognoze 159
5.1.1. Capacitatea financiară 164
5.1.2. Capacitatea organizaţională 165
5.1.3. Capacitatea tehnică, operaţională şi de gestionare a patrimoniului public şi privat al judeţului 166
5.1.4. Capacitatea asociativă 167
5.1.5. Capacitatea participativă 168
5.1.6. Guvernanța teritorială 169
5.1.7. Capacitatea administrativă a UAT-urilor din județ 170
5.2. Scenarii de dezvoltare 171
SURSE BIBLIOGRAFICE 174

LISTĂ TABELE

Tabel 2.1 VALORILE MEDII ŞI CELE EXTREME ALE VENITURILOR PROPRII PE TIPURI DE UAT-URI19
Tabel 2.2 ALTE TIPURI DE CHELTUIELI 105
Tabel 2.3 NUMĂRUL POSTURILOR DIN COMUNE, CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE 110
Tabel 2.4 NUMĂRUL POSTURILOR DIN ORAȘE CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE .. 110
Tabel 2.5 NUMĂRUL POSTURILOR DIN MUNICIPII CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE 111
Tabel 2.6 MEDIA NUMĂRULUI LOCUITORILOR CORESPUNZĂTOR GRUPEI, PE CATEGORII DE UNITĂȚI/SUBDIVIZIUNI ADMINISTRATIV-TERITORIALE 111
Tabel 2.7 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD 116
Tabel 2.8 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL APARATULUI DE SPECIALITATE AL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA- NĂSĂUD, PE STRUCTURI DE SPECIALITATE 117
Tabel 2.9 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL APARATULUI DE SPECIALITATE URBANISM LA NIVELUL UAT-URILOR, JUDEȚ BISTRIȚA-NĂSĂUD 118
Tabel 2.10 DOTAREA UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CU PROGRAME INFORMATICE PENTRU ACTIVITATEA DE URBANISM 131

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 DINAMICA VENITURILOR TOTALE ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 10
Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA VENITURILOR TOTALE ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2024) 11
Fig. 2.3 HARTA VENITURILOR TOTALE ÎN UAT-URILE DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 2024 . 12
Fig. 2.4 DINAMICA VENITURILOR TOTALE (2020-2024) 13
Fig. 2.5 EVOLUŢIA VENITURILOR TOTALE ÎN UAT-URILE DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2020 ŞI 2024 14
Fig. 2.6 VENITURI CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA) 15
Fig. 2.7 DINAMICA VENITURLOR PROPRII ALE JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 16
Fig. 2.8 DINAMICA VENITURLOR PROPRII (2020-2024). 17
Fig. 2.9 EVOLUŢIA VENITURILOR PROPRII ÎN UAT-URILE DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 18
Fig. 2.10 DISTRIBUȚIA VENITURLOR PROPRII (2024). 19
Fig. 2.11 VENITURI PROPRII ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 2024 20
Fig. 2.12 VENITURI PROPRII CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 PER CAPITA 22
Fig. 2.13 PROCENT VENITURI PROPRII DIN VENITURI TOTALE 24
Fig. 2.14 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 25
Fig. 2.15 EVOLUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PE TIPURI DE UAT-URI ŞI CONSILIUL JUDEŢEAN (2020-2024) 26
Fig. 2.16 EVOLUŢIA VENITURILOR REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT (2020-2024) 27
Fig. 2.17 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITELE PE VENIT (2024) .. 29
Fig. 2.18 VENITURI PROPRII DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT(2024) 30
Fig. 2.19 VENITURI PROPRII CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT, EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA 32
Fig. 2.20 DISTRIBUŢIA VENITURILOR REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITELE PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024) 33

Fig. 2. 21 VENITURI REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024) 34
Fig. 2.22 VENITURI PROPRII CUMULATE (2020-2024) REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA). 36
Fig. 2.23 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE PENTRU JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 37
Fig. 2.24 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2020-2024) DUPĂ TIPUL DE UAT 38
Fig. 2.25 EVOLUŢIA VENITURILOR REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE ÎNTRE 2020 ȘI 2024. 39
Fig. 2.26 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL JUDEŢULUI ŞI A LOCALITĂŢILOR (2024) 40
Fig. 2.27 VENITURI PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL JUDEŢULUI ŞI AL LOCALITĂŢILOR (2024) 41
Fig. 2.28 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL CONSILIULUI JUDEŢEAN AL JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 42
Fig. 2.29 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 43
Fig. 2.30 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL UAT-URILOR (2020-2024) 43
Fig. 2.31 DINAMICA VENITURILOR PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL LOCALITĂŢILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024). 44
Fig. 2.32 VENITURILE CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL CONSILIULUI JUDEŢEAN ŞI AL LOCALITĂŢILOR (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA). 46
Fig. 2.33 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024). 47
Fig. 2.34 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024) 48
Fig. 2.35 VENITURI REZULTATE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024) 49
Fig. 2.36 VENITURILE CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 REZULTATE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (ÎN LEI PER CAPITA) 51
Fig. 2.37 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE LA NIVELUL UAT-URILOR ŞI AL CONSILIULUI JUDEŢEAN (2020-2024) 52
Fig. 2.38 EVOLUŢIA VENITURILOR UAT-URILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PROVENITE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2020-2024) 53
Fig. 2.39 DINAMICA VENITURILOR DIN SUBVENŢII ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 54
Fig. 2.40 DINAMICA VENITURILOR DIN SUBVENŢII – CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI DIFERITE TIPURI DE LOCALITĂŢI (2020-2024) 55
Fig. 2.41 EVOLUŢIA VENITURILOR DIN SUBVENŢII A UAT-URILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 56
Fig. 2.42 VENITURILE DIN SUBVENŢII CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA) 58

Fig. 2.43 DISTRIBUŢIA VENITURILOR CUMULATE DIN SUBVENŢII (2020-2024) 59
Fig. 2.44 DINAMICA VENITURILOR DIN FINANŢĂRI EXTERNE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 60
Fig. 2.45 DISTRIBUŢIA VENITURILOR PROVENITE DIN FINANŢĂRI EXTERNE (2024) 60
Fig. 2.46 VENITURI PROVENITE DIN FINANŢĂRI EXTERNE ÎN 2024 62
Fig. 2.47 DISTRIBUŢIA ALTOR VENITURI REALIZATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 63
Fig. 2.48 ALTE VENITURI CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA) 64
Fig. 2.49 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR TOTALE (2024) 65
Fig. 2.50 CHELTUIELI TOTALE ÎN 2024 66
Fig. 2.51 CHELTUIELI TOTALE CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI, PER CAPITA) 68
Fig. 2.52 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR TOTALE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 70
Fig. 2.53 DINAMICA CHELTUIELILOR TOTALE 2020-2024 71
Fig. 2.54 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ TITLURI DE CHELTUIELI (2024) 72
Fig. 2.55 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR DE PERSONAL (2024) 73
Fig. 2.56 CHELTUIELI DE PERSONAL ÎN 2024 74
Fig. 2.57 CHELTUIELI DE PERSONAL CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA) 76
Fig. 2.58 DINAMICA CHELTUIELILOR DE PERSONAL ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 77
Fig. 2.59 DINAMICA CHELTUIELILOR DE PERSONAL PE TIPURI DE UAT (2020-2024) 78
Fig. 2.60 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR DE PERSONAL PE UAT-URI (2020-2024) 79
Fig. 2.61 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR PENTRU BUNURI SI SERVICII (2024) 80
Fig. 2.62 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR PENTRU BUNURI SI SERVICII (2024) 81
Fig. 2.63 CHELTUIELI CUMULATE 2020-2024 PENTRU BUNURI ŞI SERVICII (IN LEI PER CAPITA) . 83
Fig. 2.64 DINAMICA CHELTUIELILOR JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU BUNURI SI SERVICII (2020-2024) 84
Fig. 2.65 DINAMICA CHELTUIELILOR CU BUNURI ŞI SERVICII DUPA TIPUL DE UAT (2020-2024 .. 85
Fig. 2.66 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 PENTRU BUNURI ŞI SERVICII (ÎN LEI PER CAPITA) 86
Fig. 2.67 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR PENTRU ASISTENŢA SOCIALĂ (2021) 87
Fig. 2.68 CHELTUIELI CU ASISTENŢA SOCIALĂ (2024) 88
Fig. 2.69 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ASISTENŢA SOCIALĂ LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 89
Fig. 2.70 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ASISTENŢA SOCIALĂ, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI DIFERITE TIPURI DE UAT (2020-2024) 90
Fig. 2.71 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR UAT-URILOR CU ASISTENŢA SOCIALĂ (2020-2024) 91
Fig. 2.72 CHELTUIELI CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 PENTRU ASISTENŢA SOCIALĂ (IN LEI PER CAPITA) 93
Fig. 2.73 DINAMICA CHELTUIELILOR DE CAPITAL ALE JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 94
Fig. 2.74 DINAMICA CHELTUIELILOR DE CAPITAL, PE CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI TIPURI DE LOCALITĂŢI (2020-2024) 95
Fig. 2.75 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR DE CAPITAL ÎN UAT-URILE DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 96
Fig. 2.76 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR DE CAPITAL (2024) 97
Fig. 2.77 CHELTUIELILE DE CAPITAL ALE UAT-URILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2024) .. 98
Fig. 2.78 CHELTUIELI DE CAPITAL CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA) 100
Fig. 2.79 DINAMICA CHELTUIELILOR CU FINANŢARE DIN FONDURI EXTERNE A JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024) 101

Fig. 2.80 DINAMICA CHELTUIELILOR CU FINANŢARE EXTERNĂ A CONSILIULUI JUDEŢEAN ŞI A DIFERITELOR TIPURI DE UAT (2020-2024) 102
Fig. 2.81 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR CU PROIECTE CU FINANŢARE EXTERNĂ (2021) 102
Fig. 2.82 CHELTUIELI CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 CU PROIECTE CU FINANŢARE EXTERNĂ (ÎN LEI PER CAPITA) 104
Fig. 2.83 DINAMICA ALTOR TIPURI DE CHELTUIELI (2020-2024) 105
Fig. 2.84 DINAMICA CHELTUIELILOR CU TRANSFERURI ÎNTRE UNITĂŢI ALE ADMINISTRAŢIEI PUBLICE, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT-URI (2020-2024) 106
Fig. 2.85 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ALTE TRANSFERURI, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT-URI (2020-2024) 107
Fig. 2.86 DINAMICA CHELTUIELILOR CU DOBÂNZI, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT (2020-2024) 108
Fig. 2.87 DINAMICA CHELTUIELILOR CU OPERAŢIUNI FINANCIARE, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT (2020-2024) 108
Fig. 2.88 DISTRIBUȚIA POSTURILOR ÎN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE STATUTUL PERSONALULUI 112
Fig. 2.89 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE POSTURI DIN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE STRUCTURI DE SPECIALITATE 115

1. DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Acest studiu de fundamentare are ca principal obiectiv analiza organizării, funcționării și a capacității de implementare de proiecte a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și a unităților administrativ teritoriale din județul Bistrița-Năsăud, precum și analiza și evaluarea calitativă a formelor de guvernanță locală și teritorială la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

Județul Bistrița-Năsăud este încadrat de Nomenclatorul Comun al Unităților Teritoriale de Statistică la nivelul 3 și face parte din Regiunea de dezvoltare Nord-Vest, alături de județele Bihor, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Întinzându-se pe o suprafață de 5.355 km^2, județul Bistrița-Năsăud cuprinde un municipiu, 3 orașe, 58 de comune (încorporând 232 de sate), formând astfel o structură administrativă complexă și diversificată.

Din punctul de vedere al resurselor umane din administrația publică din județul Bistrița-Năsăud, datele INS arată că numărul salariaților era de 2.635 persoane în anul 2023, reprezentând 3,3% din totalul salariaților înregistrați în județ, pondere care se situează între valorile raportate în profil regional (2,8%), respectiv național (3,7%).

Consiliul Județean Bistrița-Năsăud este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivelul județului Bistrița-Năsăud, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. Consiliul Județean Bistrița-Năsăud se constituie ca rezultat al alegerilor locale, organizate în condițiile legii, pentru un mandat de câte 4 ani. În prezent (mandat 2024-2028), Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, în calitate de autoritate deliberativă, este constituit dintr-un număr de 30 de consilieri județeni. Consiliul județean se completează cu președintele consiliului județean, ales în condițiile legii, care are drept de vot, conduce ședințele acestuia și care reprezintă autoritatea executivă la nivelul județului.

Consiliul județean, ca și structură funcțională cu activitate permanentă, este format din Președintele Consiliului județean, 2 Vicepreședinți aleși din rândul consilierilor județeni, Administratorul public al județului, consilierii personali ai președintelui (4 consilieri) și a celor 2 vicepreședinți (2 consilieri), precum și aparatul de specialitate al consiliului județean.

Aparatul de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud este format din 111 persoane încadrate în compartimente funcționale, fără personalitate juridică. Secretarul general al județului, funcție publică de conducere specifică, face parte din aparatul de specialitate al consiliului județean. Structura organizatorică a aparatului de specialitate a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud cuprinde 4 direcții, 8 servicii și 23 de compartimente.

În subordinea/finanțarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud se află un număr de 13 de instituții/servicii publice, conform organigramei aparatului de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud aprobat prin Hotărârea nr.219/20.12.2023 (Serviciul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor al Județului Bistrița-Năsăud; Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud; Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud; Biblioteca Județeană „George-Coșbuc" Bistrița-Năsăud; Centrul Școlar de Educație Inclusivă Nr.2 Bistrița; Centrul Școlar de Educație Inclusiva „Lacrima" Bistrița; Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Bistrița- Năsăud; Școala Profesională Specială „Sfânta Maria" Bistrița; Centrul Școlar de Educație Inclusiva Nr. 1 Bistrița; Centrul Școlar de Educație Inclusivă Beclean; Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Bistrița-Năsăud; Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița; Clubul Sportiv Gloria Bistrița).

Relațiile dintre autoritățile administrației publice locale din comune, orașe și municipii și cele de la nivel județean se bazează pe raporturi de colaborare. Raporturile dintre Consiliul Județean Bistrița-Năsăud și consiliile locale ale comunelor, orașelor și municipiilor sunt fundamentate pe principii ale autonomiei locale, legalității, cooperării, solidarității, egalității de tratament și responsabilității. La nivelul Județului Bistrița-Năsăud funcționează un număr de 62 de consilii locale, ca autorități deliberative și 62 de primari, ca autorități executive.

Autonomia locală este un concept ce stă la baza administrațiilor publice, recunoscut la nivel supranațional, prin Carta Europeană a Autonomiei Locale. La nivel național, articolul 120 din Constituție prevede că administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice. O parte importantă a reglementării privind autonomia locală este legată de transferul responsabilităților și competențelor de la nivelul central către autoritățile administrației publice locale. La fiecare nivel administrativ-teritorial este aplicat principiul subsidiarității, cu scopul de a asigura rezolvarea problemelor cât mai aproape de cetățean. Această abordare facilitează evidențierea diferențelor dintre atribuțiile Consiliului Județean și cele ale administrațiilor publice locale (APL). Pe de o parte, primăriile se concentrează exclusiv asupra administrării și soluționării problemelor la nivel local, urmând a obține mai multe competențe de la administrația centrală, în timp, ca urmare a procesului de descentralizare. Pe de altă parte, Consiliul Județean intervine în situații în care primăriile se confruntă cu probleme ce depășesc capacitatea lor de rezolvare la nivel local.

Atribuțiile Consiliului Județean Bistrița-Năsăud sunt evidențiate în Codul Administrativ, precum și în Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Potrivit art. 173 alin.1 din Codul administrativ, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții:

a) atribuții privind înființarea, organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, ale instituțiilor publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean.
b) atribuții privind dezvoltarea economico-socială a județului;
c) atribuții privind administrarea domeniului public și privat al județului;
d) atribuții privind gestionarea serviciilor publice de interes județean;
e) atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern;
f) alte atribuții prevăzute de lege.

2. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1 Capacitate financiară

2.1.1 Execuția bugetară anuală pe ultimii 5 ani

2.1.1.1 Venituri totale

Județul Bistrița-Năsăud a avut în anul 2024 venituri de aproximativ 2 miliarde de lei, de cu 49% mai mari decât în anul 2020 și cu 26% mai mari decât în 2023 (figura 2.1). Așadar, din perspectiva veniturilor totale, în anul 2024, județul s-a poziționat pe locul 29 în țară și pe locul 7 în Transilvania, după județe precum Hunedoara și Alba.

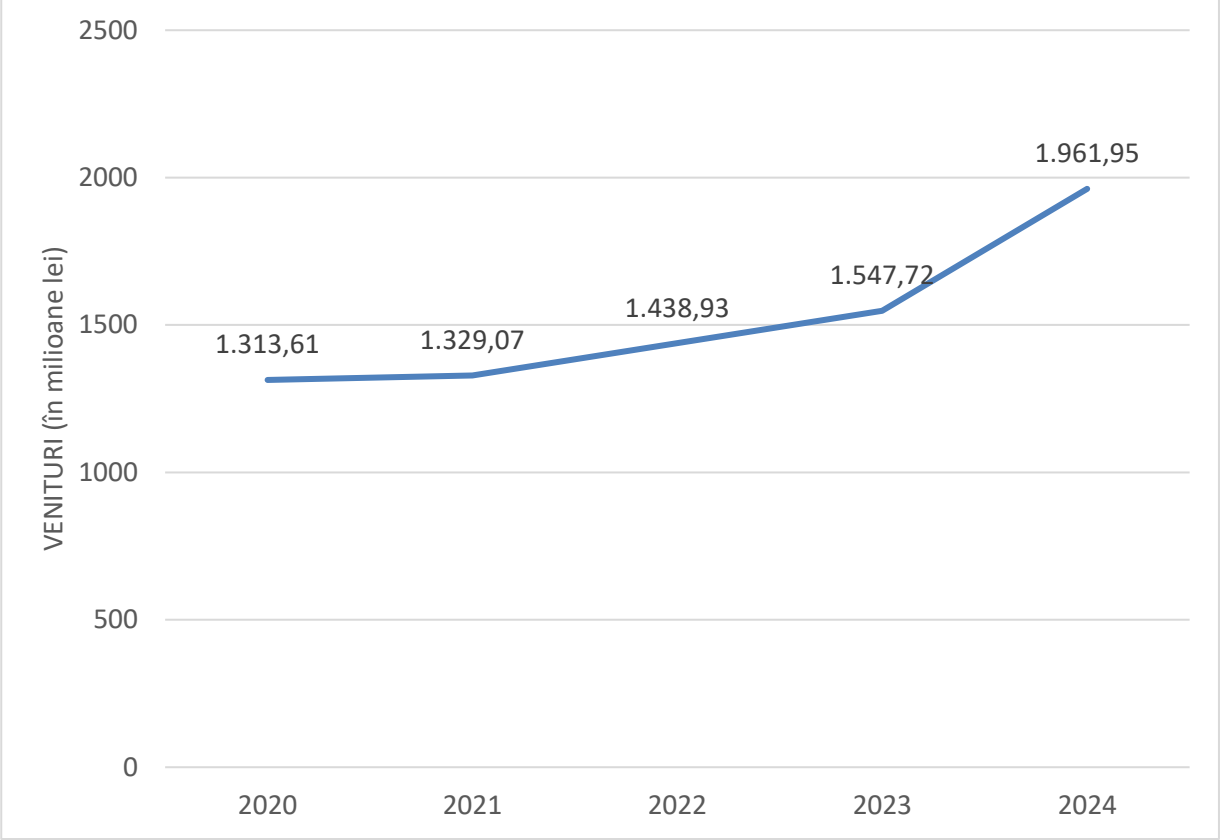

Fig. 2.1 DINAMICA VENITURILOR TOTALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

În ceea ce privește împărțirea venitului total obținut la nivelul județului Bistrița-Năsăud în 2024; 46,6% a fost realizat de comune; 23,6% de muncipiul Bistrița şi 21,4% de Consiliul Județean. Restul de 8,4% din venit a fost generat de cele 3 orașe din județ (figura 2.2).

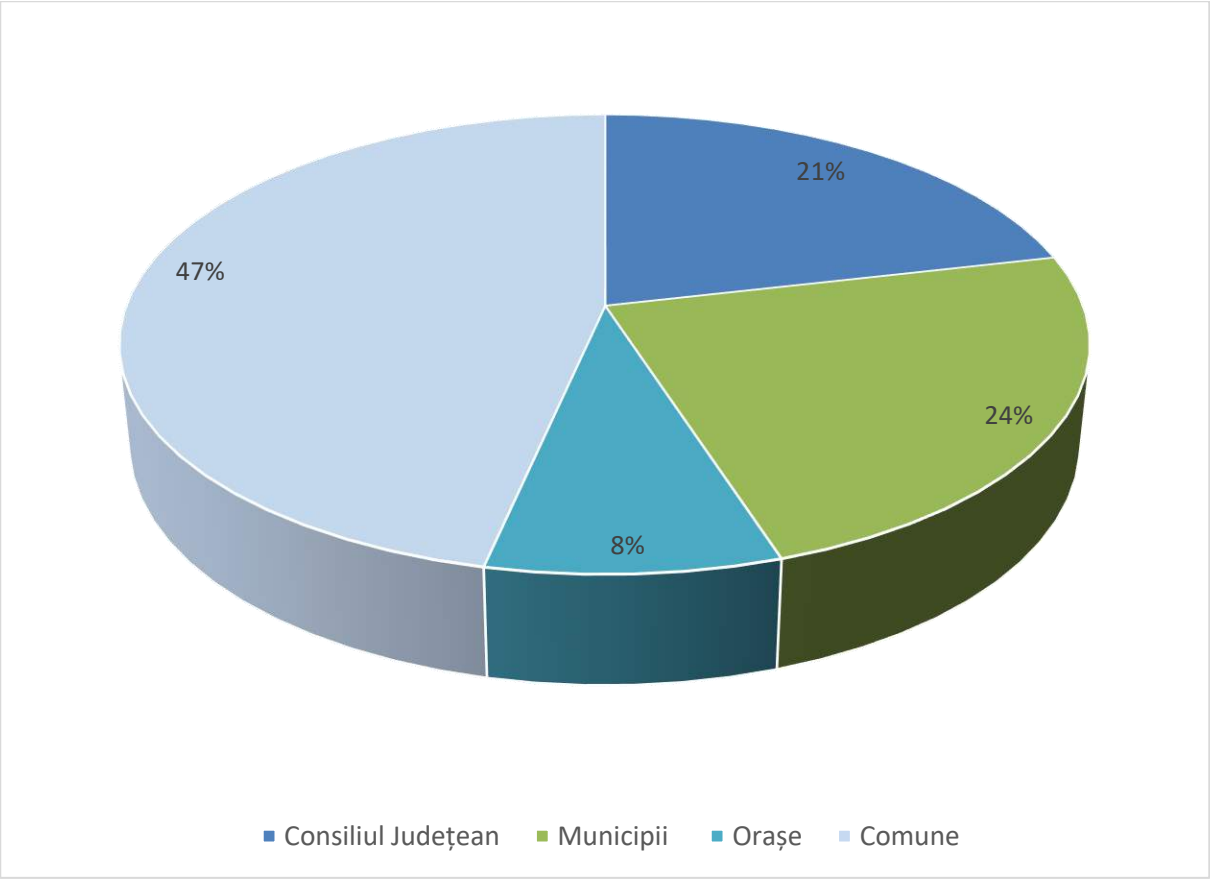

Fig. 2.2 DISTRIBUȚIA VENITURILOR TOTALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Dintre localități, după municipiul Bistrița au urmat cele 3 orașe din județ și anume: Beclean (64,8 milioane lei), Năsăud (60,1 milioane lei), respectiv Sângeorz-Băi (39,8 milioane lei). Comunele cu cele mai mari venituri totale în anul 2024 au fost Tiha Bârgăului (33,4 milioane lei) Șieu-Măgheruș (30 milioane lei) și Feldru (29,7 milioane lei). Pe de altă parte, comunele Silivașu de Câmpie (3,7 milioane lei), Miceștii de Câmpie (5,3 milioane lei) și Budești (6,4 milioane lei) au trebuit să gestioneze cele mai mici bugete (figura 2.3). Trebuie, însă, specificat că aceste comune au și un număr redus de locuitori.

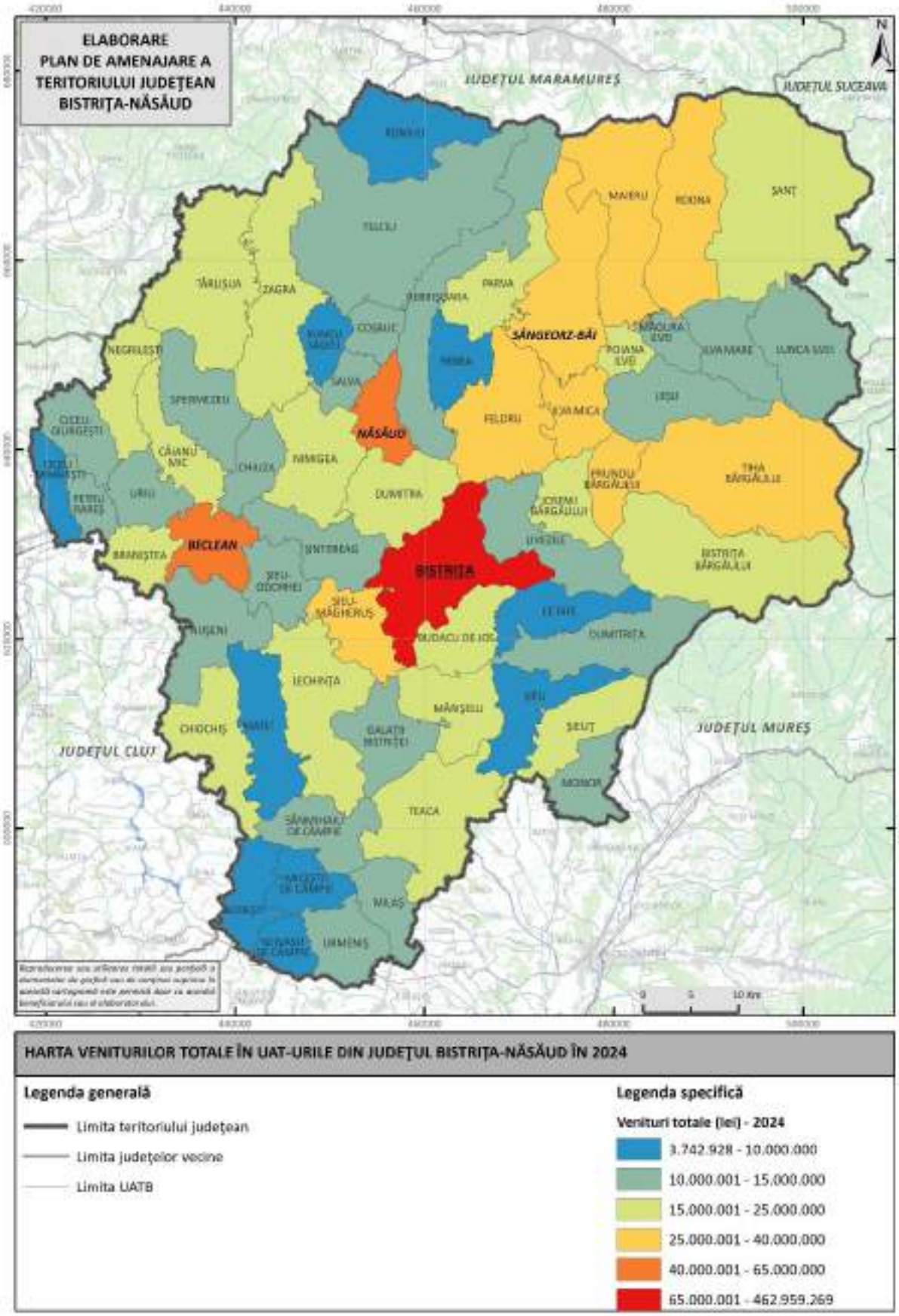

Fig. 2.3 HARTA VENITURILOR TOTALE ÎN UAT-URILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 2024
Sursa: Prelucrare proprie

Analizând dinamica veniturilor totale începând cu anul 2020 și până în 2024, se poate observa că cea mai mare creștere a avut-o municipiul Bistrița (63,7%), urmat, la mică distanță, de localitățile rurale (+61%), în timp ce veniturile totale ale Consiliului Județean au crescut cu 42,9%, iar cele ale orașelor au scăzut cu 2,6% (figura 2.4).

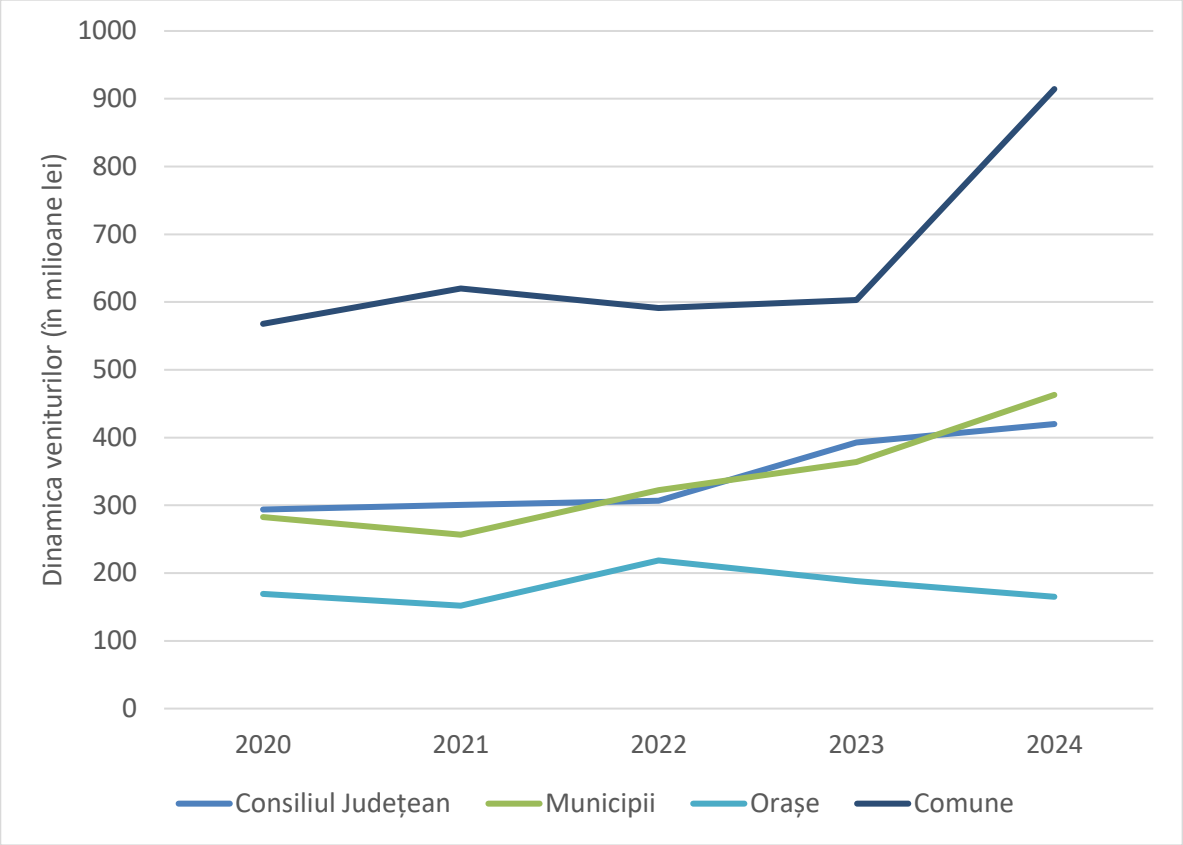

Fig. 2.4 DINAMICA VENITURILOR TOTALE (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Pe lângă municipiul Bistrița, din 2020 și până în 2024, veniturile totale ale orașelor au variat între limite mult mai ample. De exemplu, veniturile totale ale orașelor Beclean (-21,8%) și Sângeorz-Băi (-28,9%) au scăzut în această perioadă de cinci ani. Spre deosebire de acestea, orașul Năsăud a avut venituri în creștere cu 98,4%. În ceea ce privește comunele, cele mai mari creșteri în perioada 2020-2024 le-au înregistrat Milaș (221,5%), Sânmihaiu de Câmpie (211,1%) și Poiana Ilvei (201,7%), iar cele mai mari scăderi Nușeni (-17,3%), Bistrița Bârgăului (-15,3%), Silivașu de Câmpie (-8,3%) și Livezile (-7,6%) (figura 2.5).

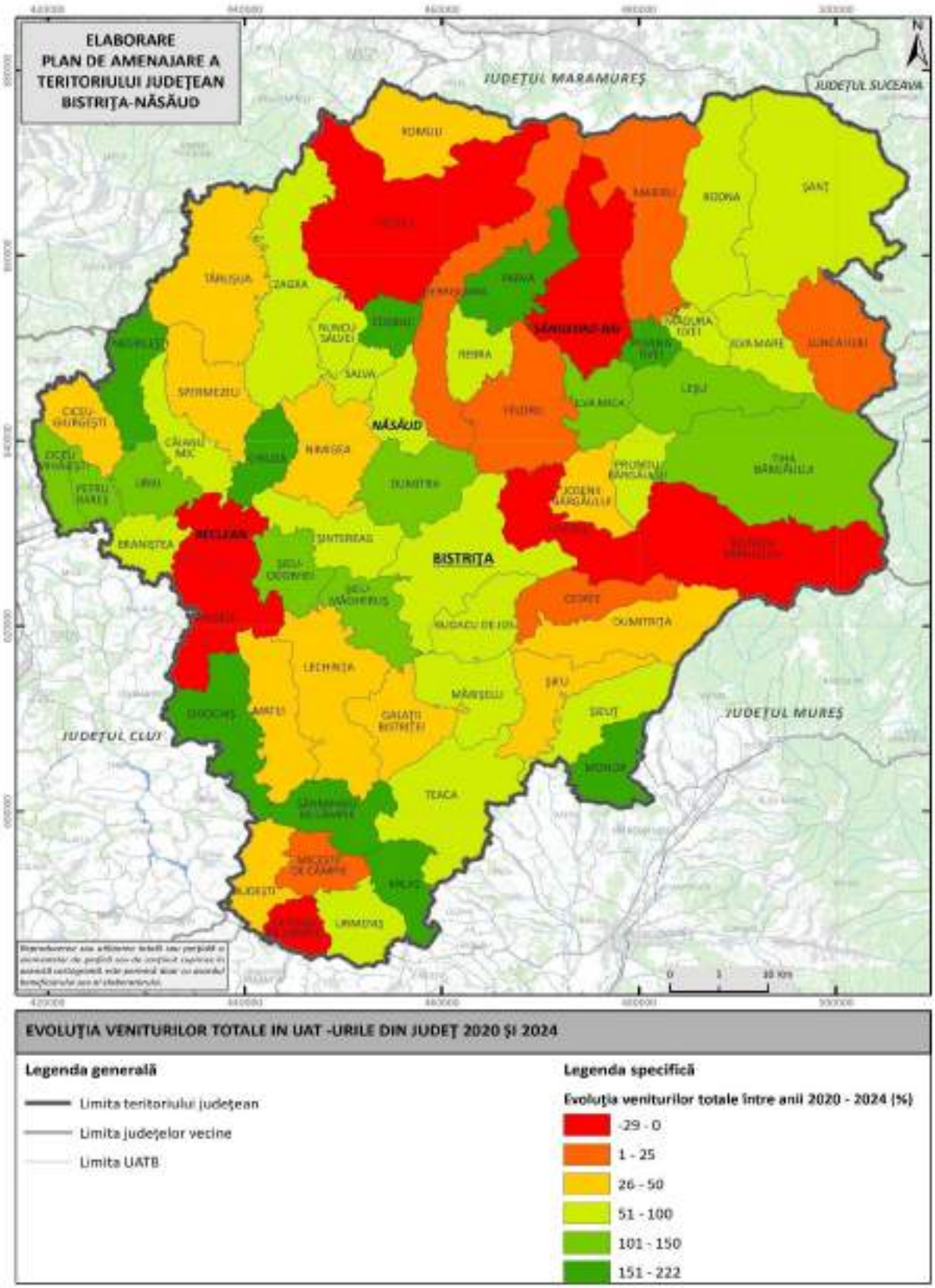

Fig. 2.5 EVOLUȚIA VENITURILOR TOTALE ÎN UAT-URILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2020 ȘI 2024

Sursa: Prelucrare proprie

Având în vedere evoluția veniturilor totale de la an la an (fiind înregistrate atât creșteri cât și scăderi) și diferențele de populație între UAT-uri, ar avea sens să ne raportăm și la suma

investițiilor totale împărțită la populația din fiecare UAT. Astfel, rezultatele pot fi vizualizate în figura 2.6.

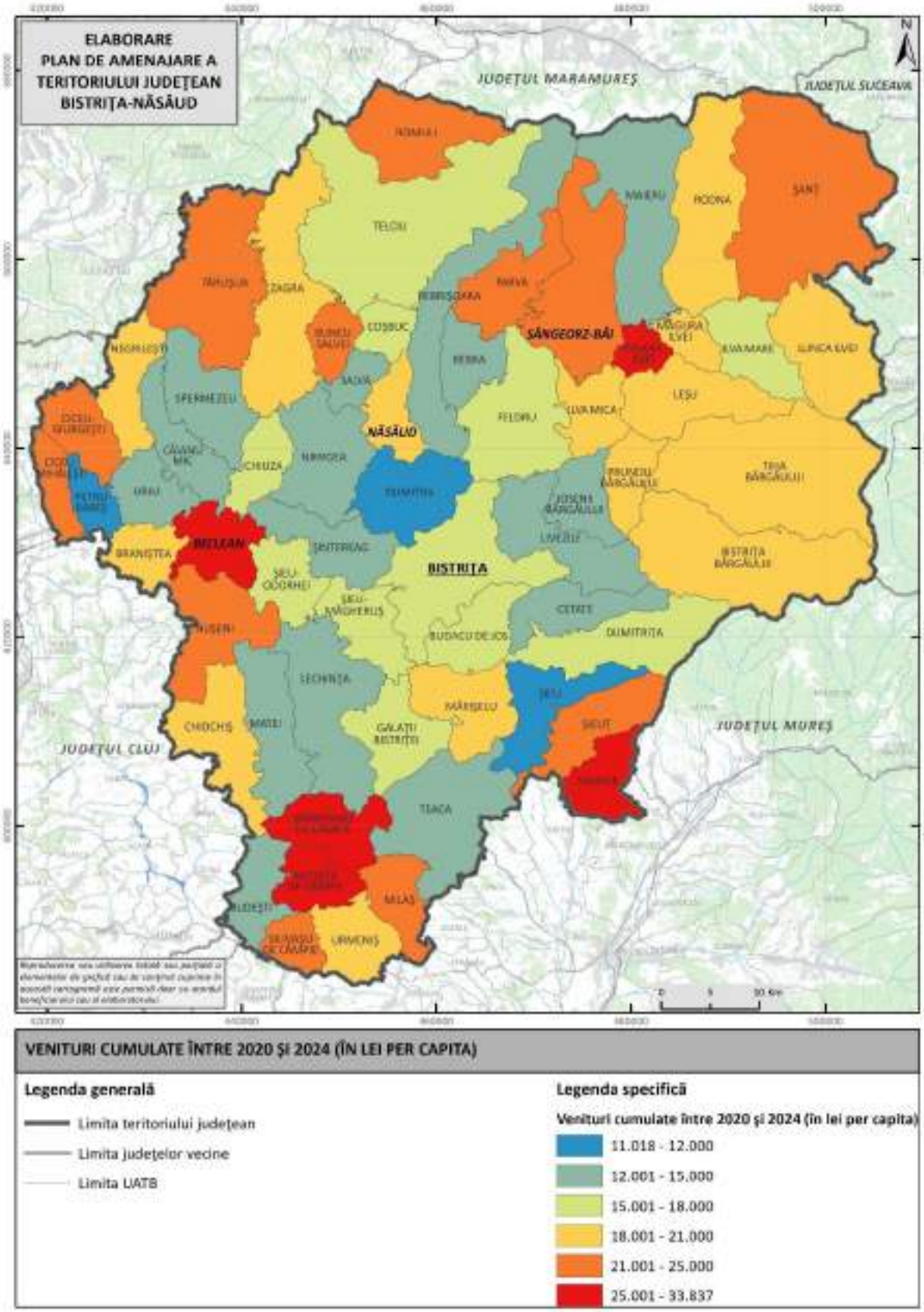

Fig. 2.6 VENITURI CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA)
Sursa: Prelucrare proprie

Potrivit fig. 2.6, cele mai mai mici valori în ceea ce priveşte UAT-urile rurale se înregistrează în localitățile relativ mari (2700-5850 locuitori), precum Dumitra (11.018 lei/capita), Petru Rareș (11.526 lei/capita), Șieu (12.000 lei/capita), Rebra (12.398 lei/capita) și Uriu (12.655 lei/capita), în timp ce cele mai mari valori se înregistrează în comunele mici (cu o populaţie între 980 şi 1450 locuitori: Miceștii de Câmpie (30.459 lei/capita), Monor (29.513 lei/capita), Poiana Ilvei (28.470 lei) şi Sânmihaiu de Câmpie (25.421 lei/capita). Per ansamblu, în comune, veniturile cumulate între 2020 şi 2024 ajung, în medie, la 18.187 lei/capita, puţin sub media de 18.506 lei/capita la nivelul tuturor UAT-urilor din judeţul Bistrița. Municpiul Bistrița a avut venituri cumulate per capita mai mici (17.839 lei) pe când oraşele au avut, în medie, cele mai mari venituri totale cumulate (24.903 per capita). Așadar, la nivelul UAT-urilor urbane cele mai mari venituri totale cumulate au fost înregistrate în Beclean (33.837 lei/capita) iar cele mai mici în Năsăud (18.416 lei/capita).

VENITURI PROPRII

În anul 2024, aproximativ 30,4% din veniturile totale (596 de milioane) au provenit din veniturile proprii obţinute la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud (cu 49% mai mari decât în 2020 şi cu 3,8% mai mari decât în 2023 – figura 2.7).

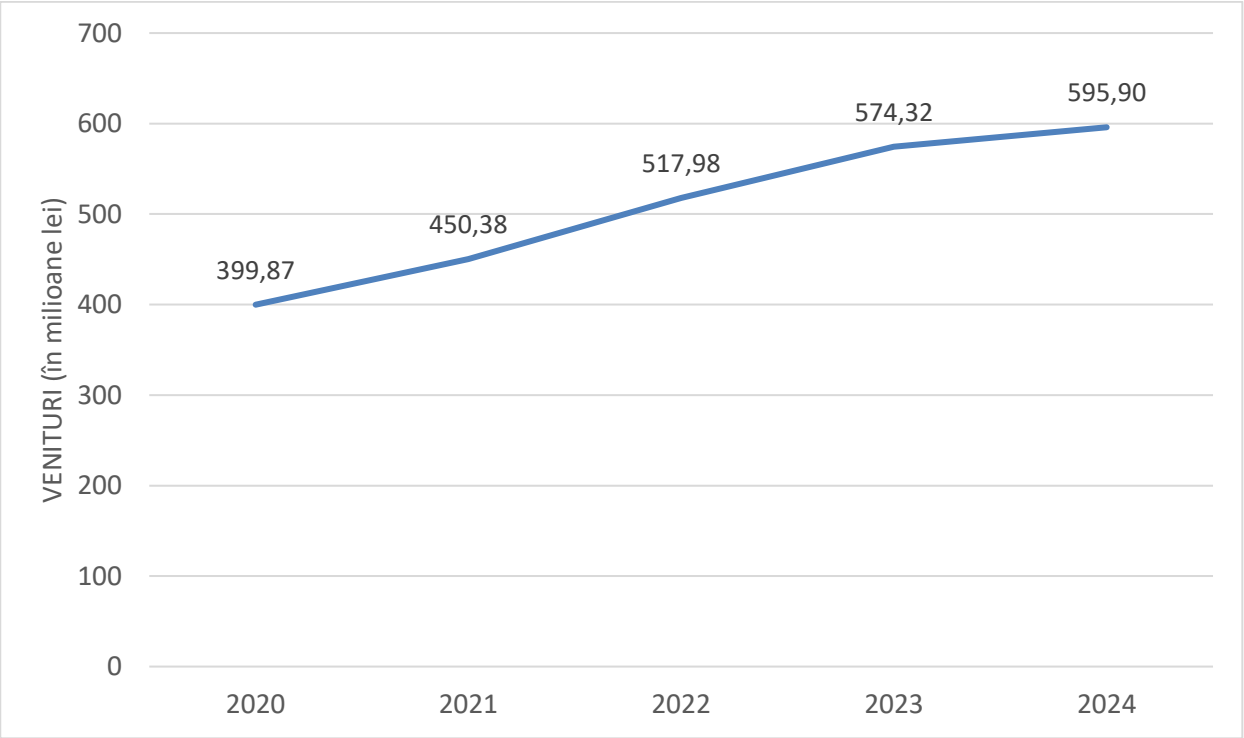

Fig. 2.7 DINAMICA VENITURLOR PROPRII ALE JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024).
Sursa: Prelucrare proprie

De-a lungul perioadei analizate (2020- 2024), veniturile proprii au crescut în medie între 64,8% (în cazul Consiliului Județean) și 40,1% (în cazul orașelor). În aceeași perioadă de timp, veniturile proprii ale comunelor au crescut cu 44,8%, iar cele ale municipiului Bistrița cu 51,7% (figura 2.8).

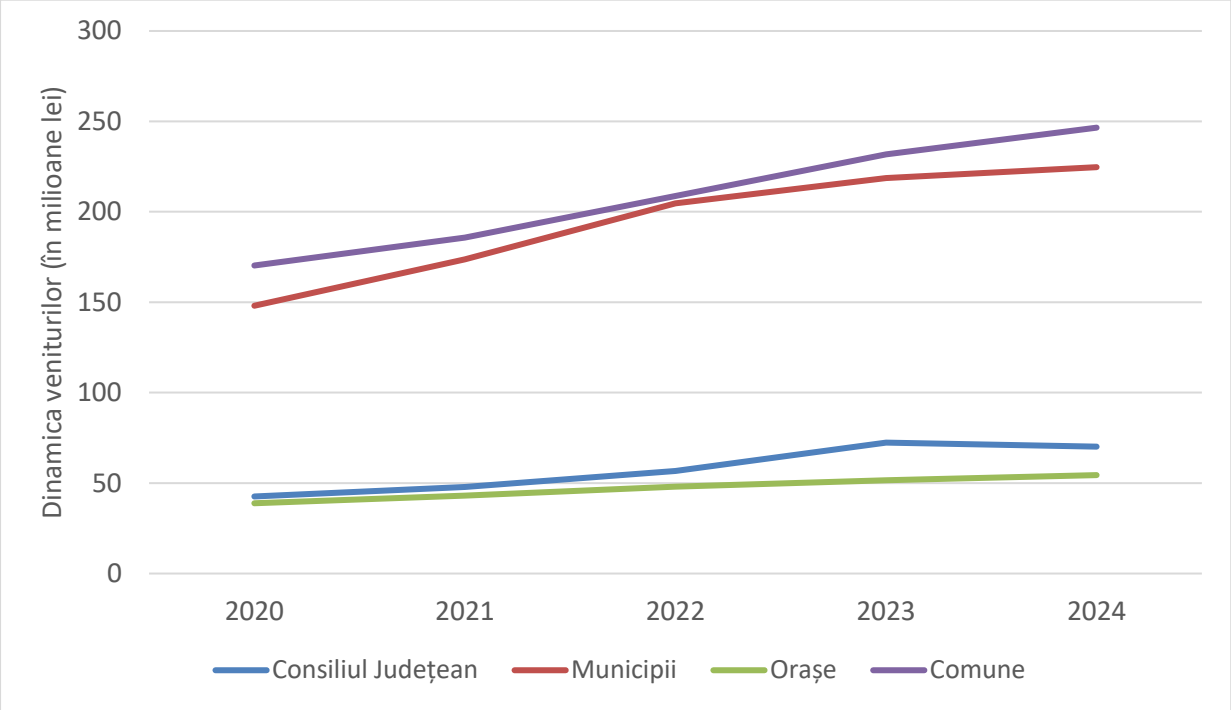

Fig. 2.8 DINAMICA VENITURLOR PROPRII (2020-2024).
Sursa: Prelucrare proprie

În cazul UAT-urile rurale, comunele care au înregistrat cele mai mari creşteri ale veniturilor proprii sunt: Monor (192,3%), Măgura Ilvei (123,8%), Parva (104%), Braniștea (98,2%) și Chiochiș (90,5%). Totodată două comune au înregistrat scăderi ale veniturilor proprii între 2020 şi 2024, respectiv comuna Șanț (-28,4%) și comuna Șieu-Odorhei (-12%) (figura 2.9). În ceea ce privește UAT-urile urbane, cel mai mult au crescut veniturile proprii ale oraşului Sângeorz-Băi (66,1%), urmat de Năsăud (33,3%) și Beclean (31,7%).

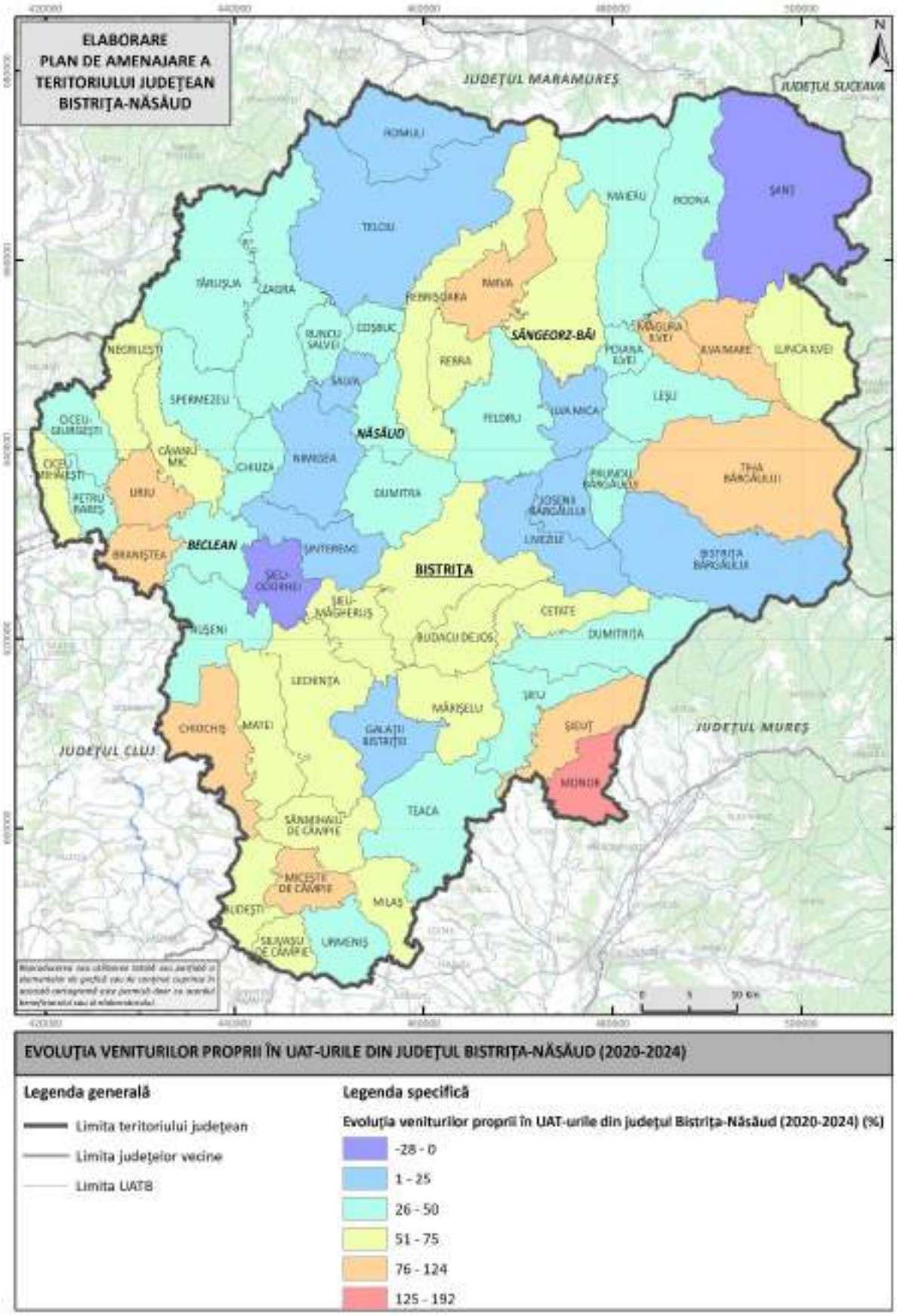

Fig. 2.9 EVOLUȚIA VENITURILOR PROPRII ÎN UAT-URILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

În ceea ce privește distribuția veniturilor proprii în anul 2024, localităţile urbane au contribuit în total cu 46,8% (din care municipiile cu 37,7%), în timp ce, comunele au realizat împreună aproximativ 41,4% din veniturile proprii ale judeţului. La aceasta se adaugă aportul Consiliului Judeţean de 11,8% (figura 2.10).

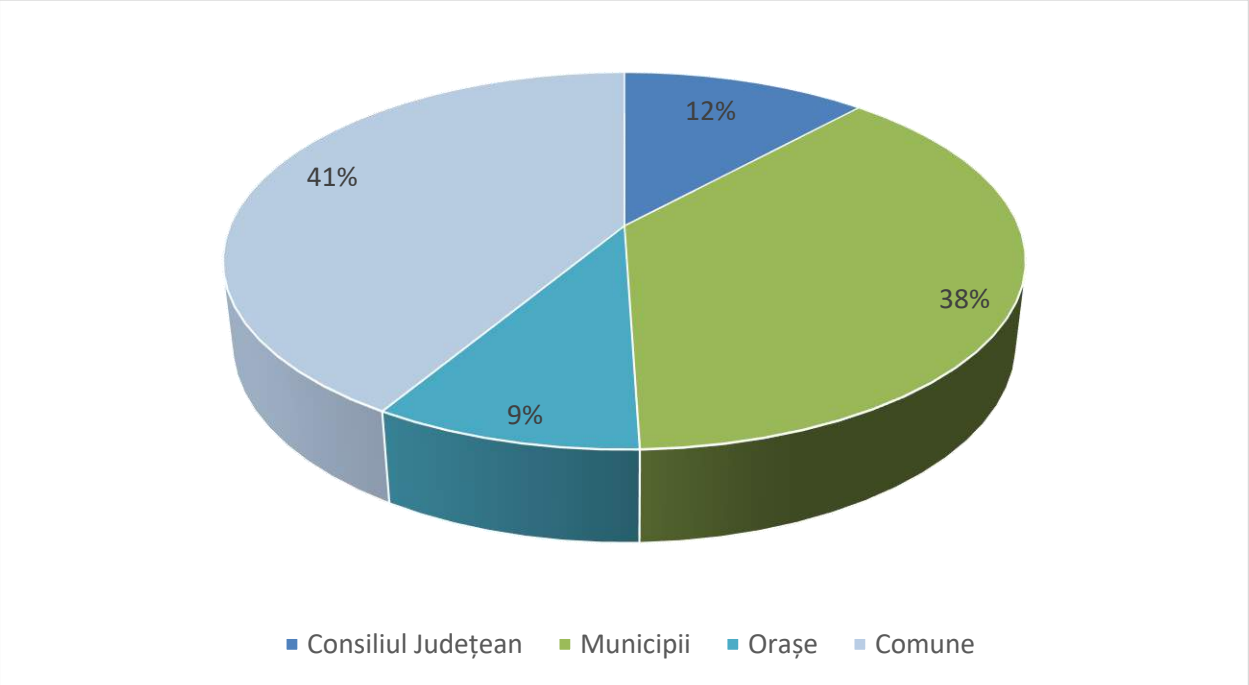

Fig. 2.10 DISTRIBUȚIA VENITURLOR PROPRII (2024).
Sursa: Prelucrare proprie

Pe lângă municipiul Bistrița, care a avut în anul 2024 venituri proprii mai mari decât toate oraşele la un loc (224 miloane lei), cele mai mari valori au fost înregistrate preponderent în zonele urbane. Orașul Năsăud a avut venituri proprii de 19,9 milioane de lei (reprezentând 3.4% din veniturile proprii totale), urmat de Beclean (3,3%) și Sângeorz Băi (2,4%). În cazul comunelor veniturile proprii în 2024 au variat între 1,4 (Silivașu de Câmpie) şi 15,05 (Prundu Bârgăului) milioane lei (tabel 2.1 şi figura 2.11). De remarcat că veniturile proprii ale comunei Prundu Bârgăului sunt mai mari decât cele ale oraşului Sângeorz Băi (tabel 1).

Tabel 2.1 VALORILE MEDII ŞI CELE EXTREME ALE VENITURILOR PROPRII PE TIPURI DE UAT-URI

	URBAN	**RURAL**
VALOAREA MEDIE	69.779.046 lei	4.250.735 lei
VALOAREA MINIMĂ	14.549.386 lei (Sângeorz-Băi)	14.46.988 lei (Silivașu de Câmpie)
VALOAREA MAXIMĂ	224.691.102 lei (Bistrița)	15.046.977 lei (Prundu Bârgăului)

Sursă: Prelucrare proprie.

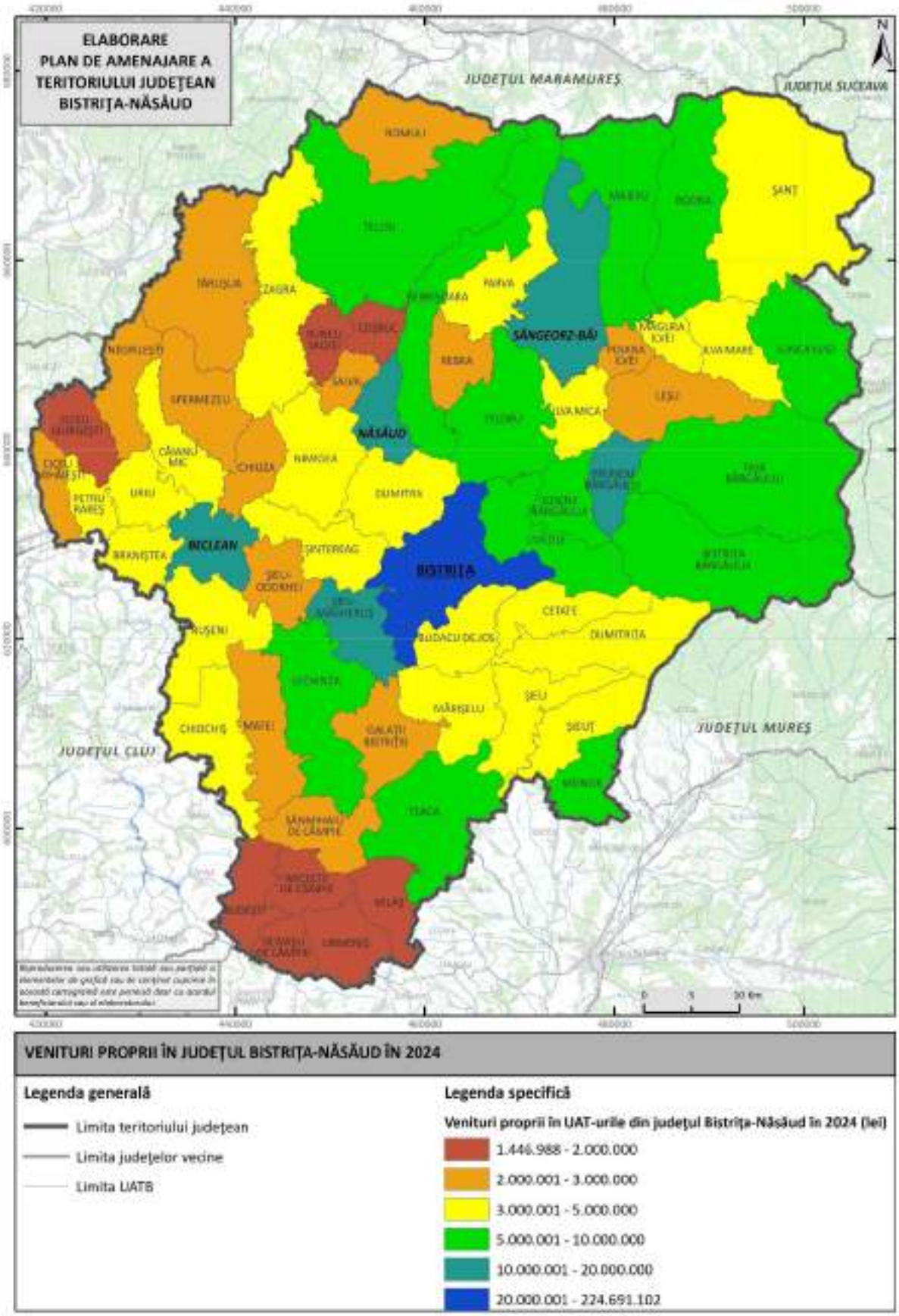

Fig. 2.11 VENITURI PROPRII ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN 2024
Sursa: Prelucrare proprie

Dacă raportăm veniturile proprii totale cumulate la nivel de județ (între 2020 şi 2024) la populaţie rezultă o medie de 7.799 lei per locuitor.

Dintre cele trei tipuri de UAT-uri, Municipiul Bistrița (10.243 lei/capita) a realizat venituri proprii mult mai mari decât oraşele (6.636 lei/capita în medie) şi comunele (5.614 lei/capita în medie). Mai mult decât atât, veniturile proprii ale oraşelor se incadrează între 7.613 lei (Năsăud) şi 4.939 lei (Sângeorz-Băi). În cazul comunelor ecartul între cele mai mici (3.193 lei/capita, comuna Dumitra) şi cele mai mari (22.599 lei/capita, comuna Monor) venituri proprii este mult mai mare (figura 2.12).

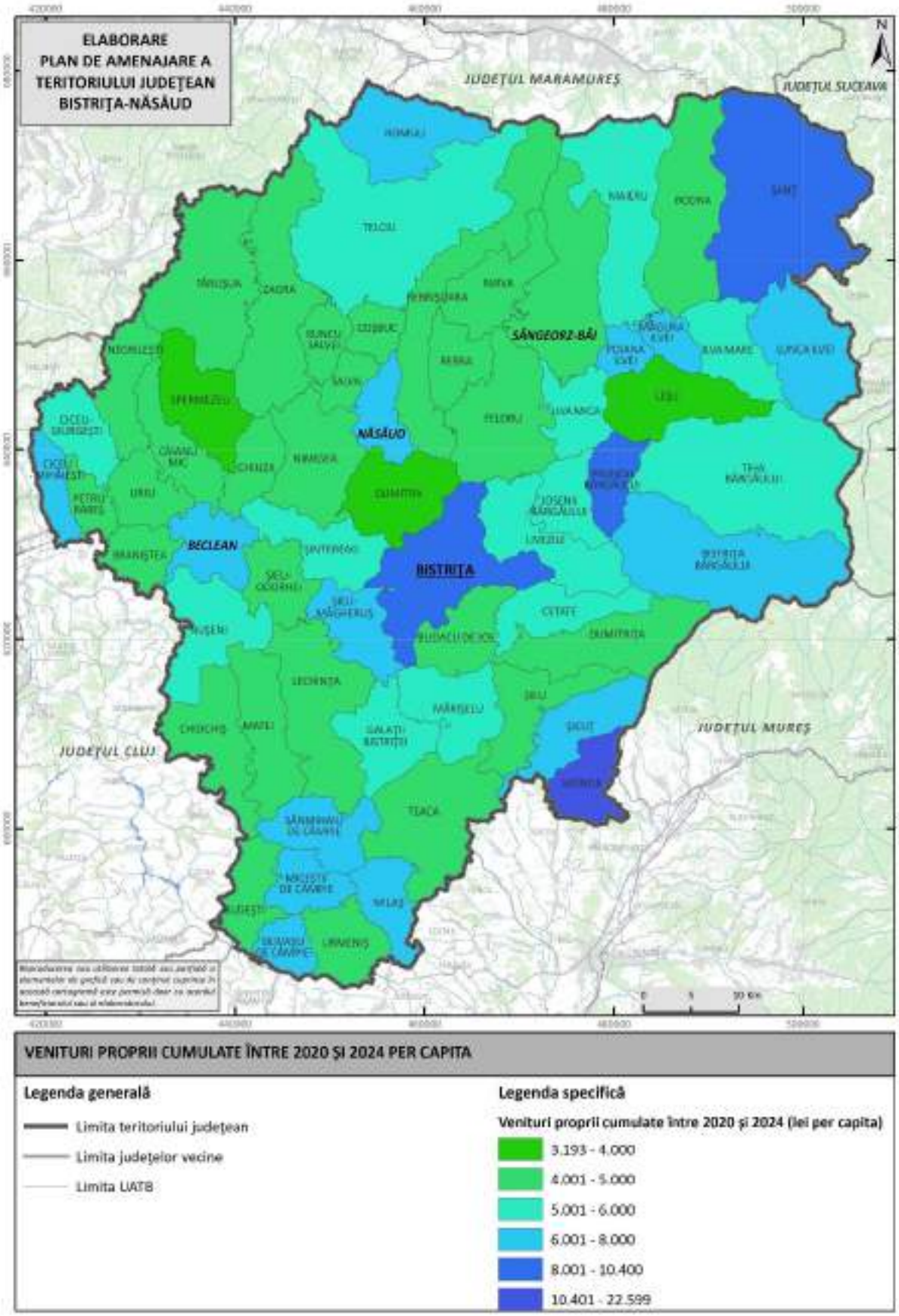

Fig. 2.12 VENITURI PROPRII CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 PER CAPITA
Sursa: Prelucrare proprie

Este foarte interesant de semnalat că, dacă le raportăm la populaţie, veniturile proprii ale comunelor nu sunt neapărat mai mici decât cele ale localităţilor urbane. Din contră, unele comune au venituri proprii per capita mult mai mari şi decât cele ale orașului Sângeorz-Băi, care se află pe locul 36 în clasament. De asemenea, comune precum Prundu Bârgăului (10.063 lei/ capita), Șanț (8.188) și Romuli (7.625) au obținut venituri proprii care se situează peste cele ale orașelor Năsăud și Beclean. În același timp, comuna Monor cu venituri/capita ce depășesc 22.599 lei reușește să depășească municipiul Bistrița și să ocupe locul 1 în clasament în ceea ce privește veniturile proprii cumulate (figura 2.12).

De remarcat şi că unele comune beneficiază de o bază de impozitare foarte solidă care le permite să alcătuiască cea mai mare parte din bugetul anual necesar pe baza veniturilor realizate pe plan local (figura 2.13). Astfel, aproximativ 77% din bugetul comunei Monor s-a bazat în perioada 2020-2024 pe veniturile realizate pe plan local. O altă comună de succes este Prundu Bârgăului. Aceasta a reușit ca în ultimii 5 ani să genereze peste 52% din veniturile totale pe plan local, procent apropiat de cel al municipiului Bistrița (figura 2.13). Comunele Bistrița Bârgăului, Livezile, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei și Telciu au reuşit în perioada 2020-2024 să îşi asigure în jur de 40% din buget din venituri proprii.

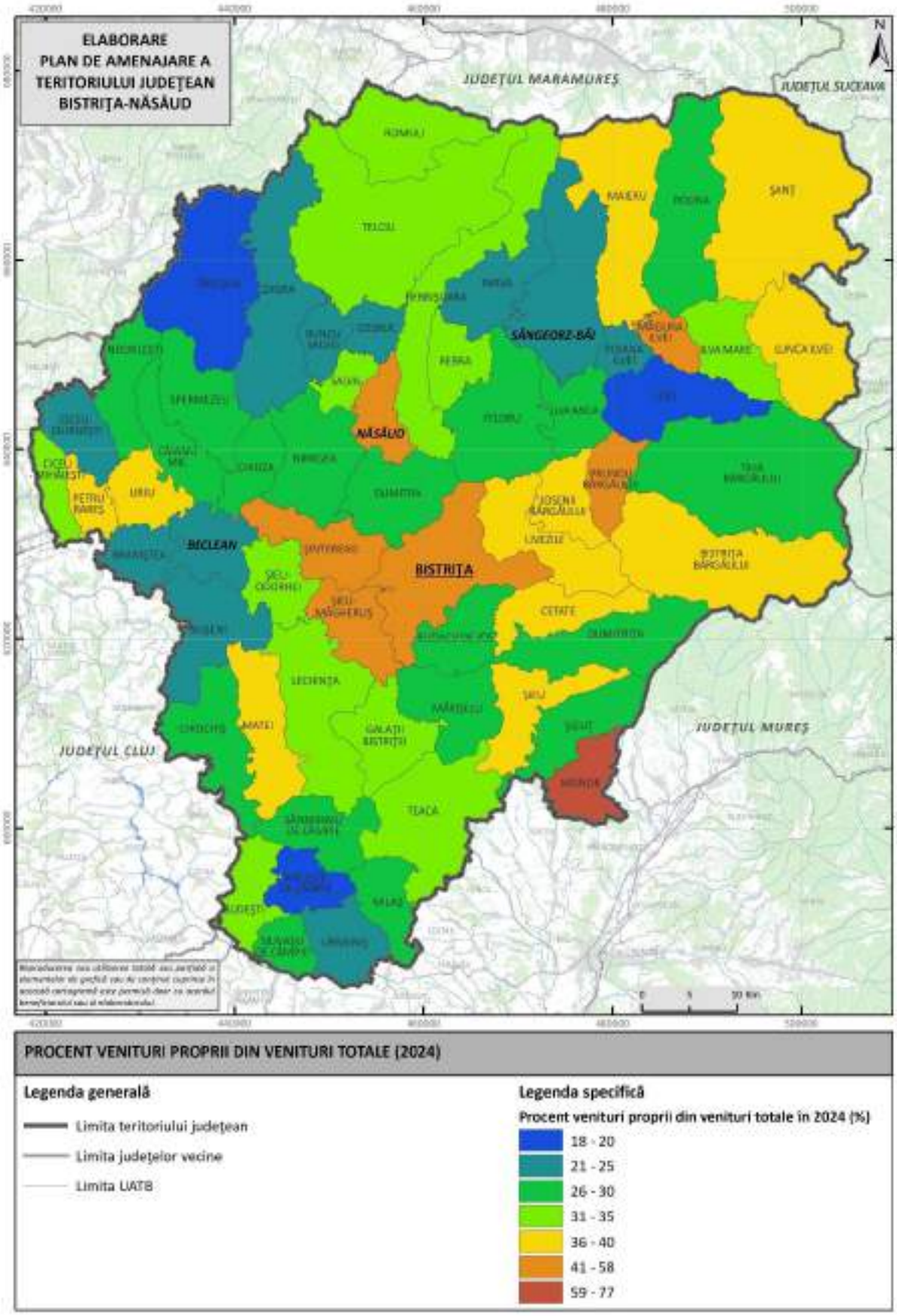

Fig. 2.13 PROCENT VENITURI PROPRII DIN VENITURI TOTALE
Sursa: Prelucrare proprie

Veniturile proprii la nivelul UAT-urilor provin, în primul rând, din cote defalcate din impozitul pe profit la care se adaugă veniturile obţinute din diverse impozite (pe clădiri, pe terenuri, pe proprietate), taxe (pe mijloace de transport, pe eliberarea de diverse licenţe), contribuţii şi vărsăminte precum şi veniturile de pe urma unor proprietăţi sau alte active sau rezultate din amenzi, penalităţi şi confiscări.

VENITURI PROPRII REZULTATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT

La nivel județean, din 2020 și până în 2024, veniturile realizate din defalcarea impozitului pe venit au crescut cu aproximativ 45,9%. Urmărind dinamica acestora (figura 2.14) se poate observa evoluția de la valoarea minimă (172 de milioane), înregistrată în anul 2020, la cea maximă (266 de milioane), înregistrată în anul 2023 (+54%). Comparativ cu anul 2023, în 2024 aceste venituri au scăzut cu 5,3%.

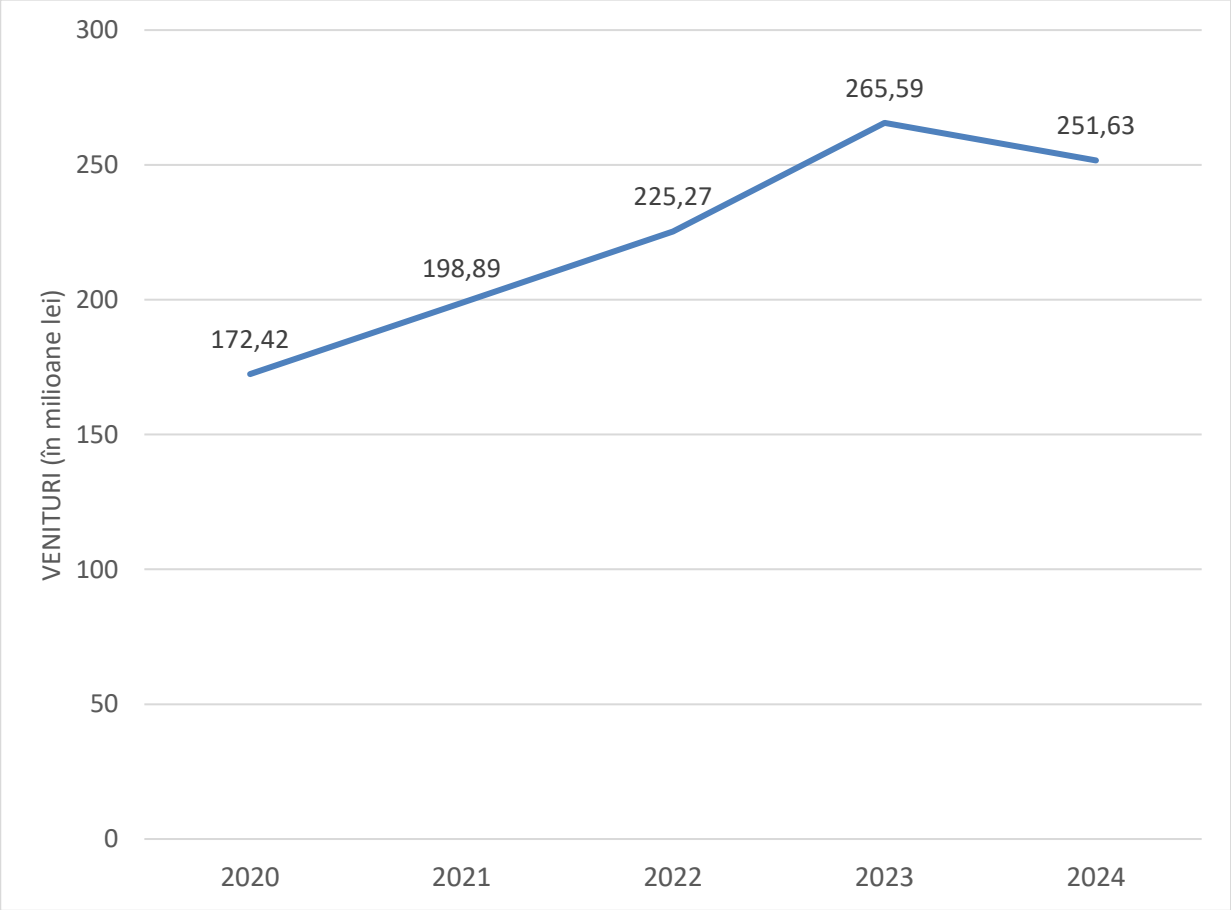

Fig. 2.14 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

În același timp, comparativ cu anul 2020, în 2024 veniturile Consiliului Județean au crescut cu 51,2%. Veniturile UAT-urilor urbane au crescut cu aproximativ 41% (41,5% fiind media

municipiului și 41,1% cea a orașelor), în timp ce, UAT-urile rurale au avut o creștere mai semnificativă a veniturilor, cu 56,4% (figura 2.15).

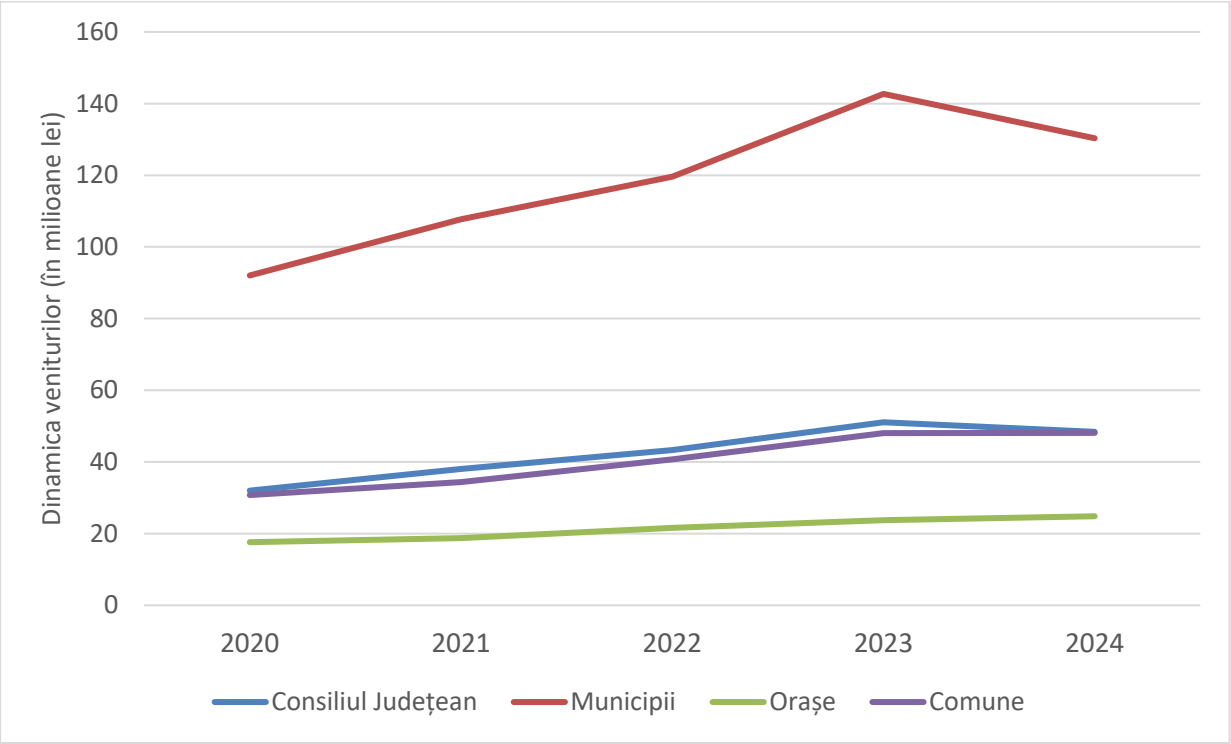

Fig. 2.15 EVOLUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PE TIPURI DE UAT-URI ŞI CONSILIUL JUDEŢEAN (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Raportându-ne la localitățile urbane, cel mai mult în această perioadă de timp au crescut veniturile oraşului Năsăud (45,5%) şi cel mai puţin cele ale orașului Beclean (37,1%), în timp ce, veniturile rezultate din cotele defalcate din impozitul pe venit ale municipiului Bistrița și ale orașului Sângeorz-Băi au crescut cu 41,5%, respectiv 40,1%. Dintre comune, cel mai mult au crescut veniturile comunei Șieu-Măgheruș (+309,4%), pe când veniturile comunei Monor au scăzut cu 16,8%. Creșteri mai mici de 20% au înregistrat şi veniturile de acest tip ale comunelor Nușeni și Miceștii de Câmpie (figura 2.16).

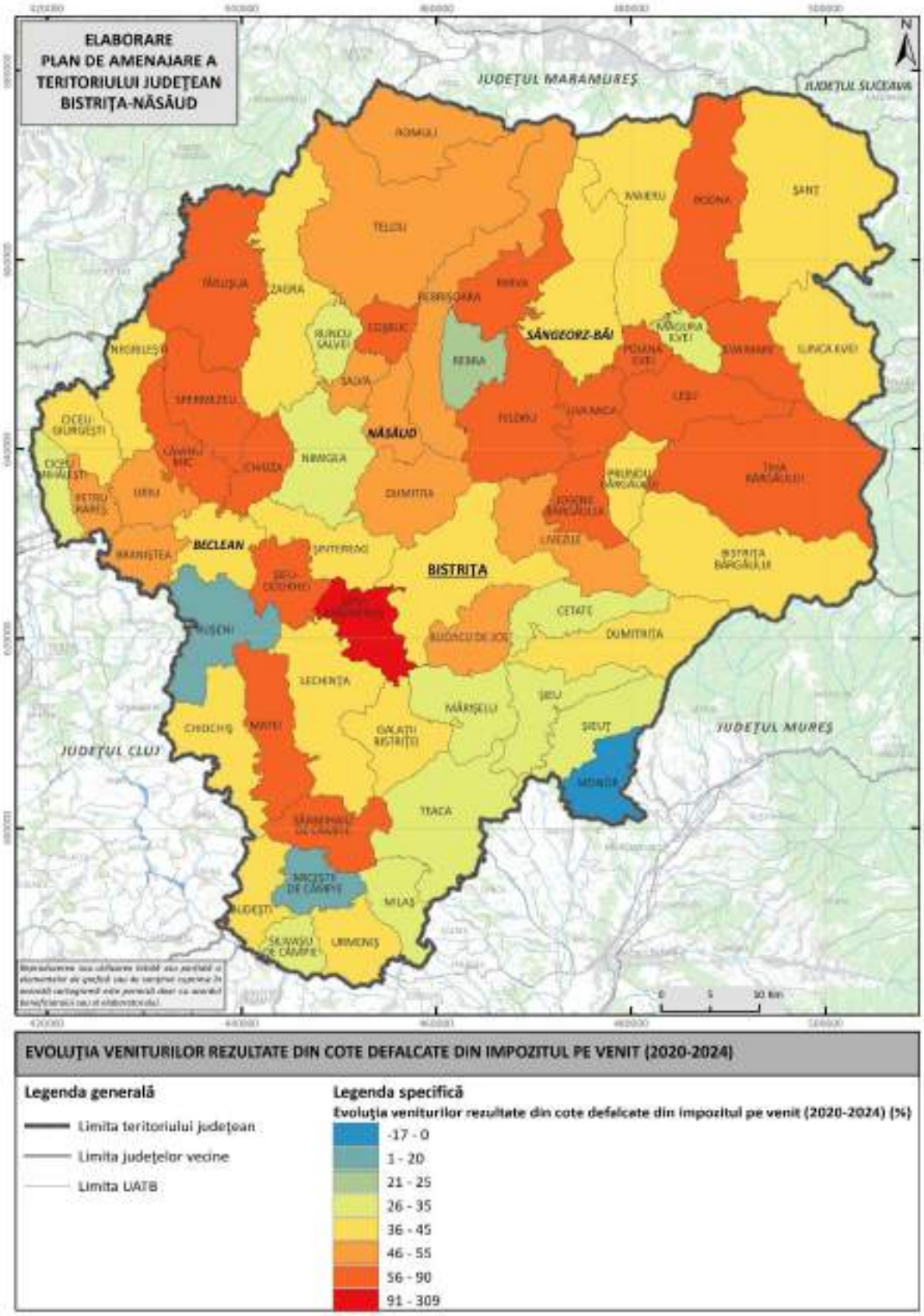

Fig. 2.16 EVOLUȚIA VENITURILOR REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT (2020-2024)

Sursa: Prelucrare proprie

În anul 2025, începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, prin derogare de la prevederile art. 32 şi 33 din Legea nr. 273/2006 privind finanţele publice locale, cu modificările şi completările ulterioare, din impozitul pe venit cuvenit bugetelor locale, estimat a fi încasat la bugetul de stat, la nivelul fiecărei unităţi administrativ-teritoriale se repartizează prin decizie a directorului direcţiei generale regionale a finanţelor publice/şefului administraţiei judeţene a finanţelor publice următoarele cote:

a) a)15% la bugetul local al judeţului;
b) b)63% la bugetele locale ale comunelor, oraşelor şi municipiilor pe al căror teritoriu îşi desfăşoară activitatea plătitorii de impozit pe venit. În cazul în care media pe locuitor, calculată la nivelul fiecărui municipiu, oraş sau comună, după caz, ca raport între suma corespunzătoare cotei prevăzute la prezentul alineat şi numărul de locuitori, este mai mare de 2.000 lei/locuitor/an în cazul municipiilor şi, respectiv, 1.500 lei/locuitor/an în cazul oraşelor şi comunelor, la diferenţa rezultată între suma aferentă cotei de 63% şi cea calculată prin înmulţirea numărului de locuitori cu media per locuitor corespunzătoare tipului unităţii administrativ-teritoriale se aplică o reţinere de 15% în cazul municipiilor şi 10% în cazul oraşelor şi comunelor. În baza reţinerilor de 15%, respectiv 10%, prevăzute la prezentul alineat, se calculează coeficienţi de corecţie care se utilizează lunar la determinarea sumelor aferente cotelor cuvenite unităţilor administrativ-teritoriale respective şi care se aprobă prin ordin al viceprim-ministrului, ministrul finanţelor, în termen de 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Reţinerile astfel aplicate sunt venituri definitive ale bugetului de stat;
c) 6% într-un cont distinct deschis pe seama direcţiei generale regionale a finanţelor publice/administraţiei judeţene a finanţelor publice, ce se repartizează bugetelor locale ale comunelor, oraşelor şi municipiilor prin hotărâre a consiliului judeţean;
d) 14% într-un cont distinct, deschis la Trezoreria operativă centrală, codificat cu codul de identificare fiscală 8609468, pentru echilibrarea la nivel naţional a bugetelor locale ale comunelor, oraşelor, municipiilor şi judeţelor;
e) 2% într-un cont distinct deschis pe seama direcţiilor generale regionale ale finanţelor publice/administraţiilor judeţene ale finanţelor publice, pentru finanţarea instituţiilor publice de spectacole din subordinea autorităţilor administraţiei publice locale ale unităţilor administrativ-teritoriale din judeţe, respectiv teatre, opere şi filarmonici.

Peste 251 de milioane lei în anul 2024 (adică aproximativ 13% din veniturile totale, respectiv 43% din veniturile proprii ale judeţului Bistrița-Năsăud) au provenit din cotele defalcate

din impozitul pe venit. Municipiul Bistrița a acumulat aproximativ jumătate (51,8%) din totalul pe judeţ al acestor venituri în 2024 (figura 2.17), reprezentând 6,6% din veniturile totale ale județului și 21,9% din veniturile proprii.

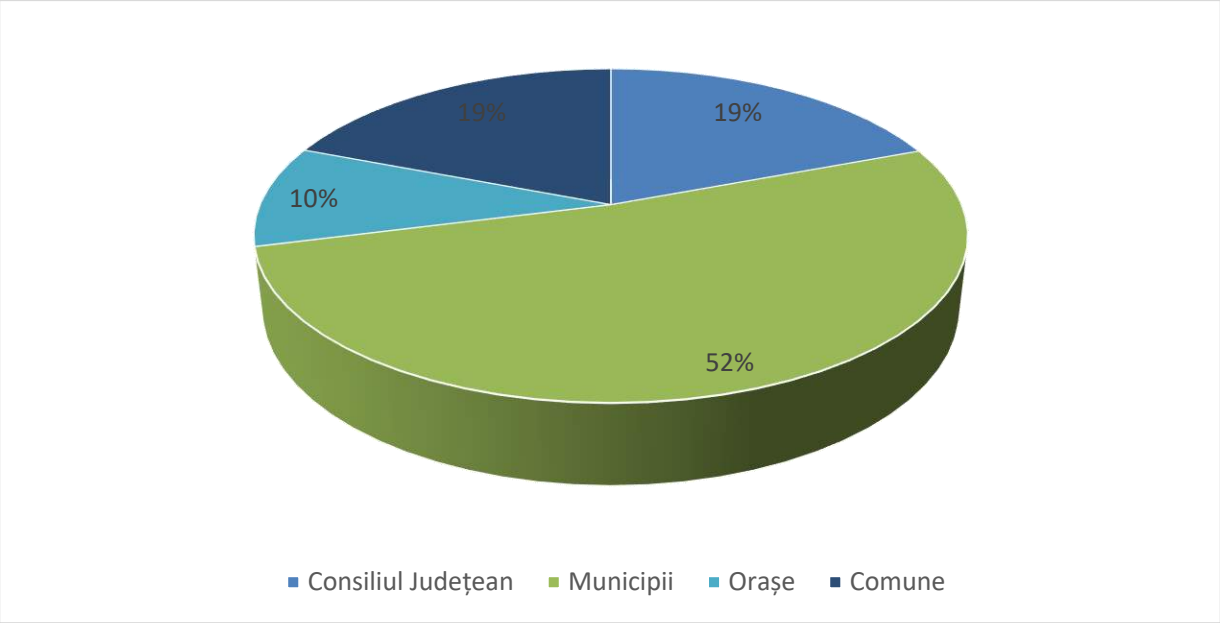

Fig. 2.17 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITELE PE VENIT (2024)
Sursa: Prelucrare proprie

În 2024, orașele au contribuit cu 9,9% la veniturile județene provenite din cotele defalcate din impozitul pe venit. Dintre acestea, cele mai mari sume le-a înregistrat Năsăud (10,7 milioane lei), urmat îndeaproape de Beclean (10,4 milioane lei), în timp ce Sângeorz-Băi a avut venituri de 3,8 milioane lei.

În același an, comune precum Prundu Bârgăului (5,4 milioane lei) și Șieu-Măgheruş (5,08 milioane lei) au avut venituri din cotele defalcate ale impozitului pe venit mai mari decât Sângeorz-Băi, ceea ce evidențiază performanța lor economică. Totodată, venituri semnificative de acest tip au fost înregistrate și în comunele Maieru (2,3 milioane lei), Telciu (1,5 milioane lei) și Tiha Bârgăului (1,5 milioane lei). Cu toate acestea, privit în ansamblu, aportul comunelor rămâne modest, contribuind doar cu 19,1% la totalul veniturilor proprii provenite din cotele defalcate ale impozitului pe venit, ceea ce accentuează dependența de fonduri externe sau de redistribuirea bugetară. Motivul este că, spre deosebire de comunele de succes amintite anterior, unele au încasat sume nesemnificative din impozitul pe venit. De exemplu, comuna Miceștii de Câmpie a obținut doar 102.572 lei în 2024, iar comunele Runcu Salvei, Silivașu de Câmpie și Sânmihaiu de Câmpie aproximativ 170 mii lei fiecare (figura 2.18). în ansamblu, această contribuție este considerabil mai mică decât în cazul veniturilor totale sau al veniturilor proprii.

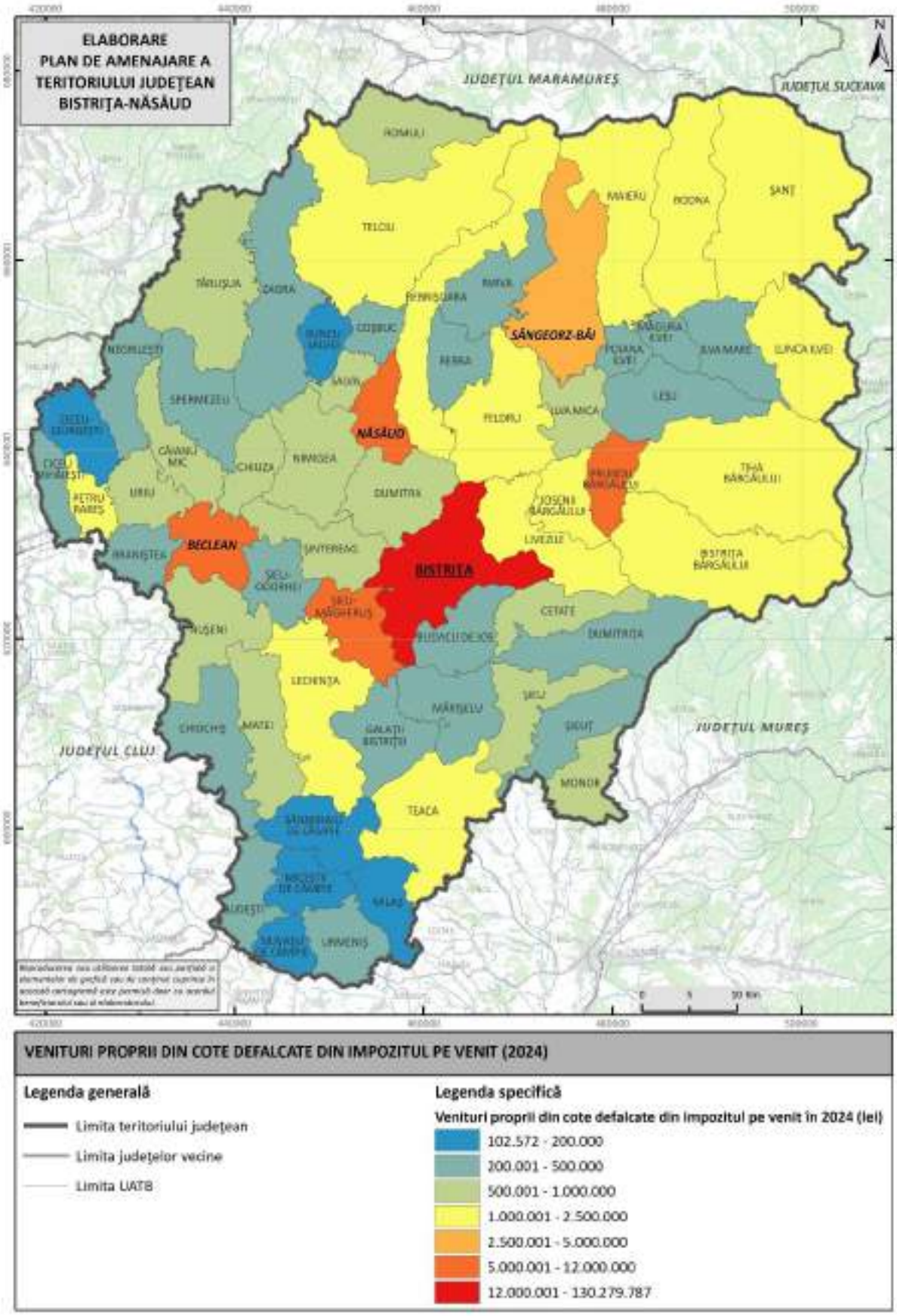

Fig. 2.18 VENITURI PROPRII DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT(2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Aceste diferenţe pot fi înţelese şi mai bine dacă ne raportăm la populație. Astfel, dacă media la nivelul judeţului a fost de 3.422 lei/capita pentru veniturile cumulate între 2020 şi 2024, iar dacă eliminăm veniturile Consiliului Judeţean, media UAT-urilor este de 2.768 lei/capita. Media localităților rurale este mult mai mică (967 lei/capita). În marea majoritate a comunelor, veniturile per capita rezultate din impozitul pe venit au fost sub 1.000 lei, iar în 4 din acestea Spermezeu (428 lei per locuitor), Șieu-Odorhei (430 lei per locuitor), Dumitrița (473 lei per locuitor), Miceștii de Câmpie (476 lei per locuitor) chiar sub 500 de lei (figura 2.19). La polul opus se află comuna Prundu Bârgăului unde veniturile cumulate de acest tip în perioada 2020-2024 au fost de aproape 10 ori mai mari și anume de 4.172 lei/ capita, urmată de Monor (3.401 lei/capita) și Șieu-Măgheruș (2.595 lei per locuitor).

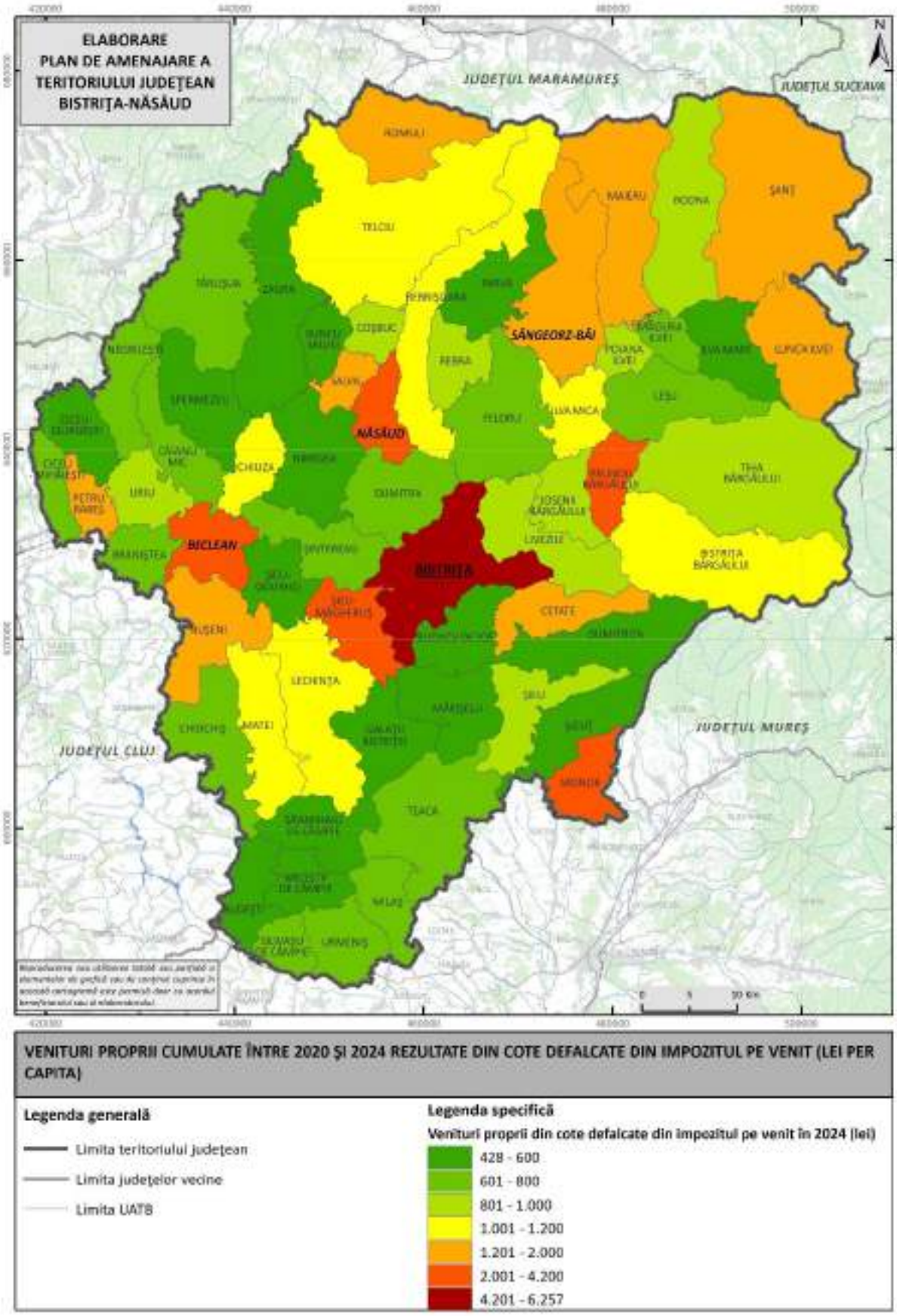

Fig. 2.19 VENITURI PROPRII CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT, EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA
Sursa: Prelucrare proprie

Municipiul Bistrița (6.257 lei per capita) şi oraşele (3.008 lei per locuitor, în medie) au avut performanţe mai bune decât comunele, însă şi aici există diferenţe importante între localităţi (figura 2.19). Astfel, în perioada 2020-2024, orașul Năsăud a obţinut venituri de 3.957 lei per capita, Beclean de 3.714 lei per capita, în timp ce Sângeorz-Băi a obținut doar 1.353 lei. Așadar, putem evidenția faptul că cele mai mari venituri per capita din cotele defalcate din impozitul pe venit au fost înregistrate în localităţile urbane şi comunele suburbane.

VENITURI DIN SUME ALOCATE DIN SUMELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE

Aproximativ 45,2 milioane lei din veniturile proprii ale judeţului Bistrița-Năsăud au provenit în 2024 din cotele defalcate din impozitul pe venit pentru echilibrarea bugetelor locale. Mai bine de 80% din această sumă a fost alocată comunelor, în timp ce Consiliul Județean a primit 15%, iar 4,2% a revenit orașelor. Pe de altă parte, în același an, municipiul Bistrița nu a beneficiat de nicio alocare din această sumă (figura 2.20 & figura 2.21).

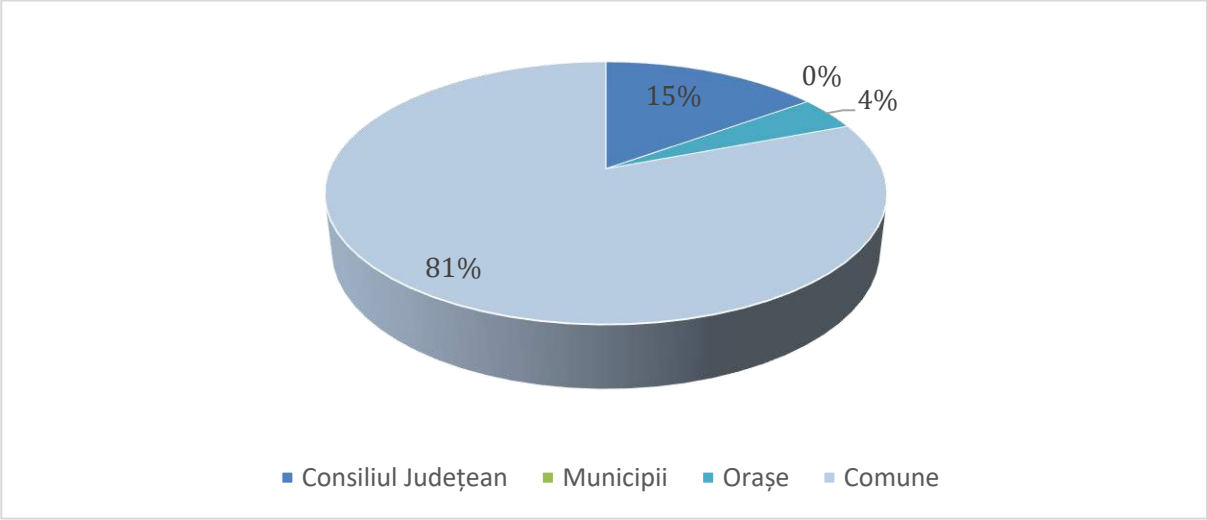

Fig. 2.20 DISTRIBUŢIA VENITURILOR REZULTATE DIN COTE DEFALCATE DIN IMPOZITELE PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Referitor la zonele urbane, pe lângă orașul Sângeorz Băi, 9 comune au primit peste 1 milion de lei în 2024 și anume: Feldru (1,5 milioane lei), Maieru (1,3 milioane lei), Tiha Bârgăului (1,2 milioane lei), Dumitra (1,1 milioane lei), Teaca (1,09 milioane lei), Rodna (1.09 milioane lei), Lechința (1,08 milioane lei), Nimigea (1,08 milioane lei), Josenii Bârgăului (1,02 milioane lei). La polul opus, localităților cu resurse financiare, precum cele 2 orașe Beclean și Năsăud , respectiv comuna Prundu Bârgăului nu le-a fost alocat niciun leu în anul 2024.

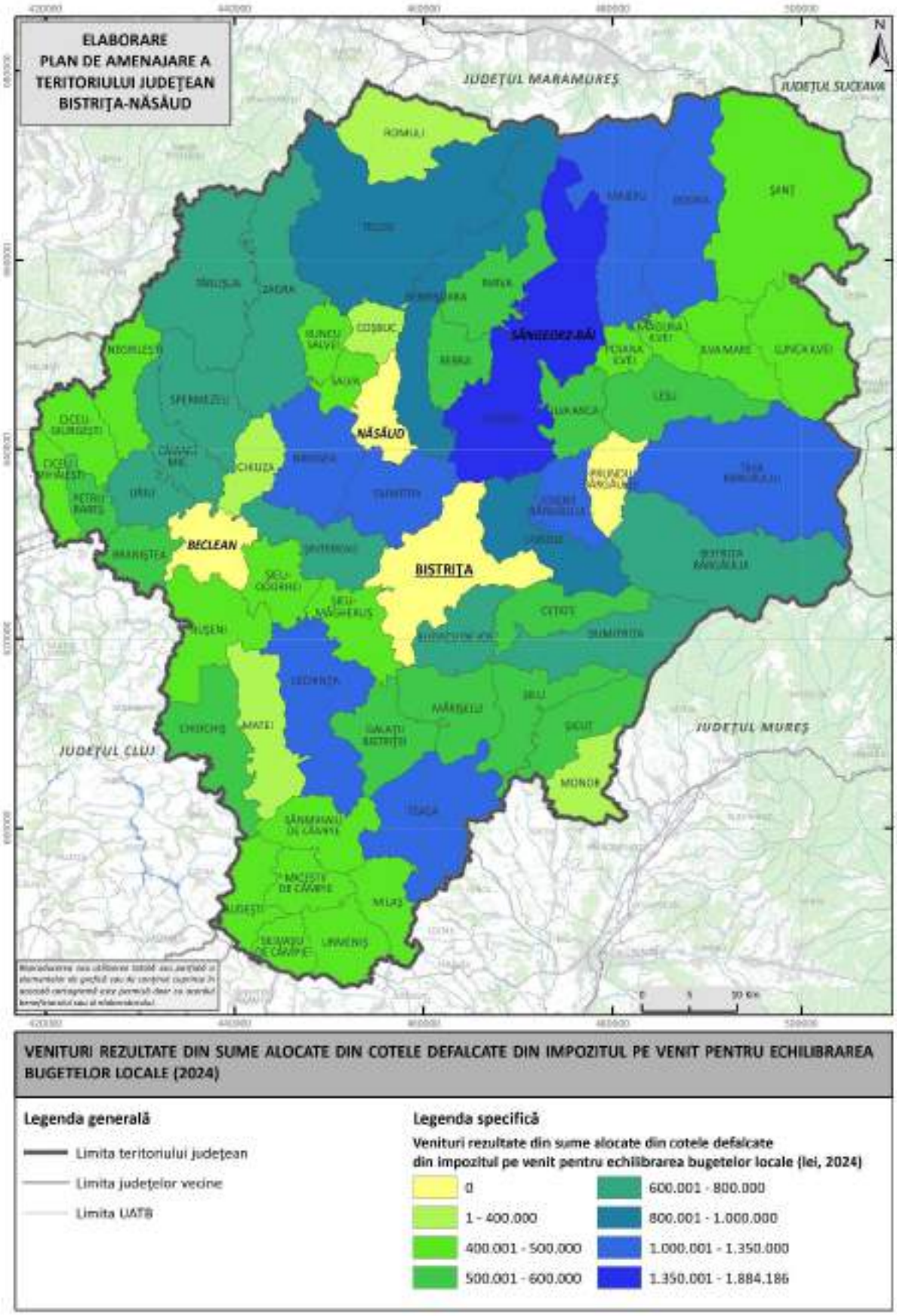

Fig. 2. 21 VENITURI REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024)
Sursa: Prelucrare proprie

Dacă ţinem cont de populaţie, cel mai mult a revenit comunelor foarte mici (după populaţie): Silivașu de Câmpie (1.993 lei venituri cumulate/capita), Miceștii de Câmpie (1.823 lei/locuitor) și Milaș (1.497 lei/capita), iar cel mai puţin au primit comunele cu o bază economică solidă: Prundu Bârgăului (22 lei venituri cumulate/capita) şi Șieu-Măgheruș (524 lei/locuitor). La acestea s-au adaugat și cele 3 orașe: Beclean (68 de lei/capita), Năsăud (66 lei/capita) și Sângeorz-Băi (687 lei/capita) (figura 2.22). Comunele au primit, în medie, 896 lei per locuitor, pe când oraşele au trebuit să se mulţumească cu mult mai puțin și anume în medie 274 lei per locuitor. În principiu, cu cât localitatea este mai mare şi mai prosperă, cu atât are venituri per capita mai mici din această categorie şi cu cât este mai mică şi mai puţin eficientă din punct de vedere economic, cu atât primeşte în compensaţie sume mai mari pentru echilibrarea bugetelor locale (figura 2.22)

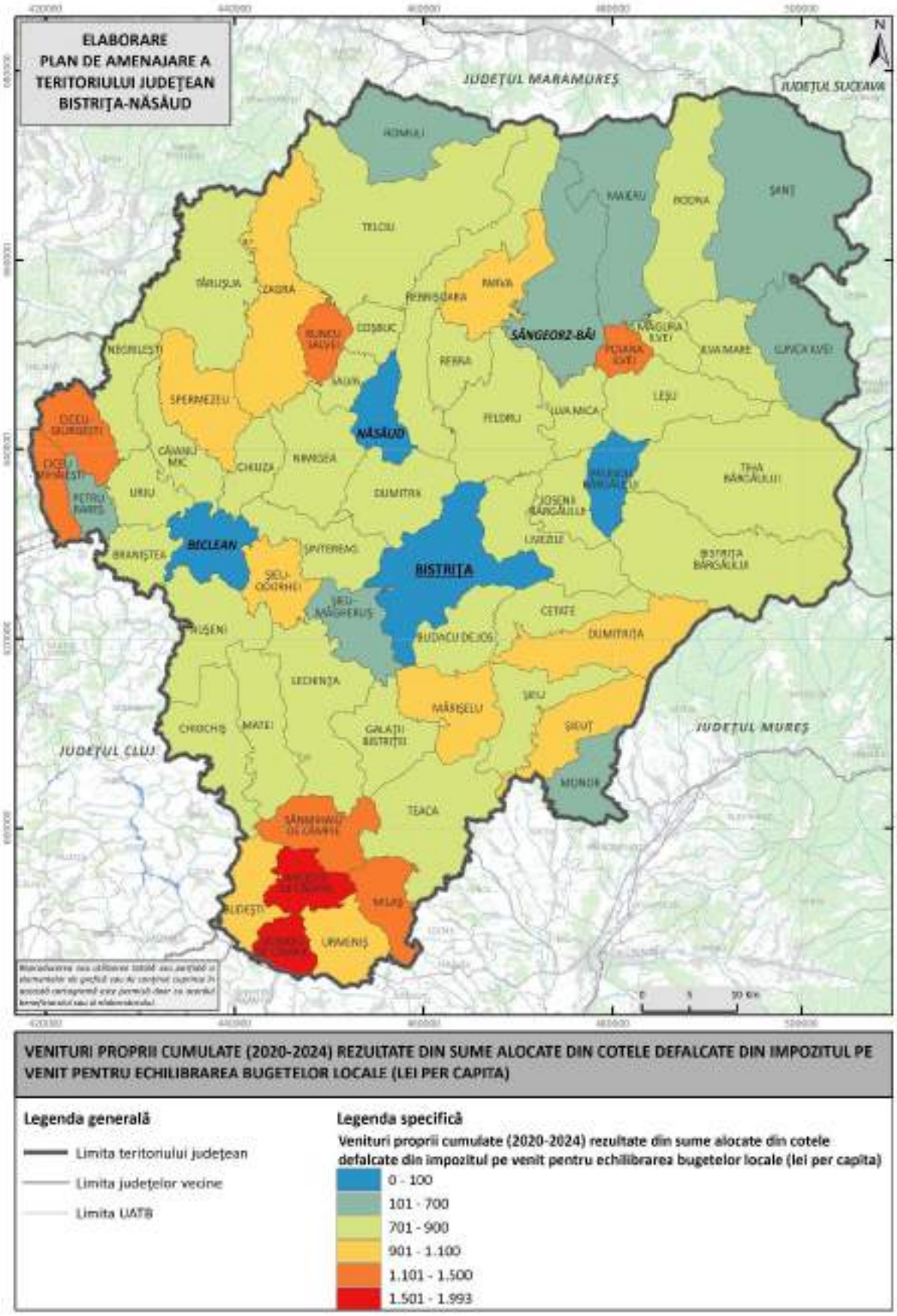

Fig. 2.22 VENITURI PROPRII CUMULATE (2020-2024) REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA).

Sursa: Prelucrare proprie

Dacă analizam perioada 2020-2024, la nivelul județului Bistrița-Năsăud, aceste venituri au fost în creștere până în anul 2023, urmând o scădere de 5.25% în anul 2024 (figura 2.23).

Îndreptând analiza spre aspecte mai particulare (pe tipuri de UAT), se poate observa cum anul 2023 reprezintă maximul perioadei de referință. De-a lungul celor 5 ani cele mai mari creșteri ale veniturilor pentru echilibrarea bugetelor locale au avut loc în dreptul comunelor (54,6%) și al Consiliului Județean (49,7%). (figura 2.24).

Cele mai mari scăderi sunt vizibile în cazul veniturilor orașelor (Beclean și Năsăud) şi a comunei Prundu Bârgăului, care s-au prăbuşit la 0 între 2020 şi 2024. Creşteri pot fi observate în cazul a 57 de localități, cele mai mari fiind înregistrate în Monor (275,9%), Silivașu de Câmpie (96,8%), Sânmihaiu de Câmpie (96,4%), Ciceu-Giurgești (95,9%), Miceștii de Câmpie (95,8%) și Runcu Salvei (95%) localităţi în general cu populaţie limitată şi activitate economică redusă (figura 2.25).

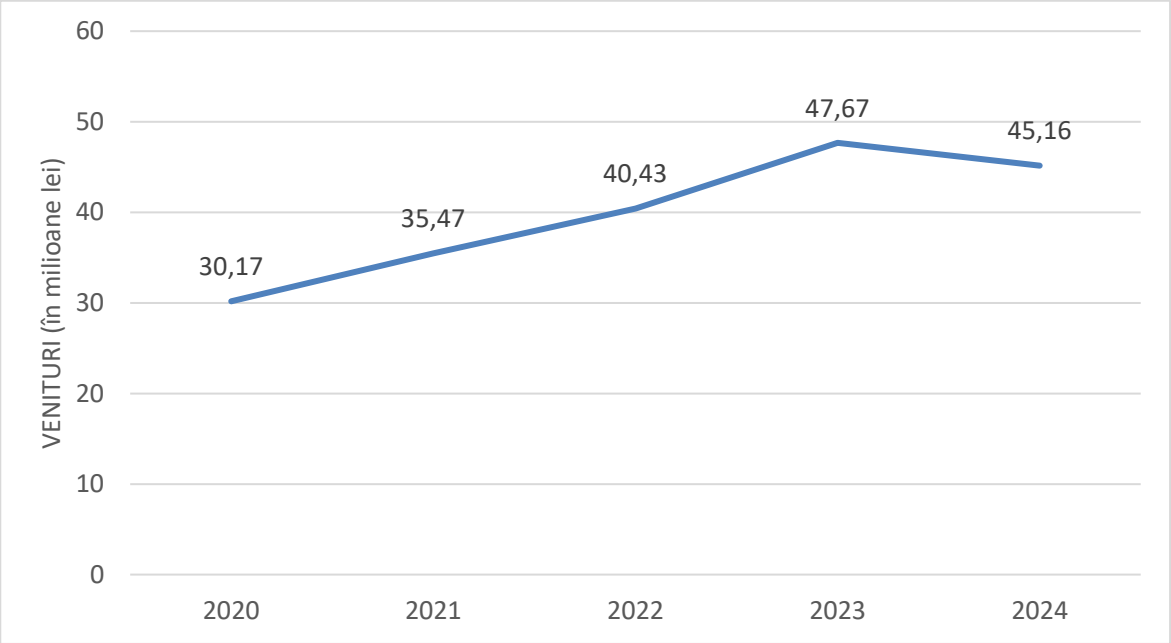

Fig. 2.23 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE PENTRU JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursa: Prelucrare proprie

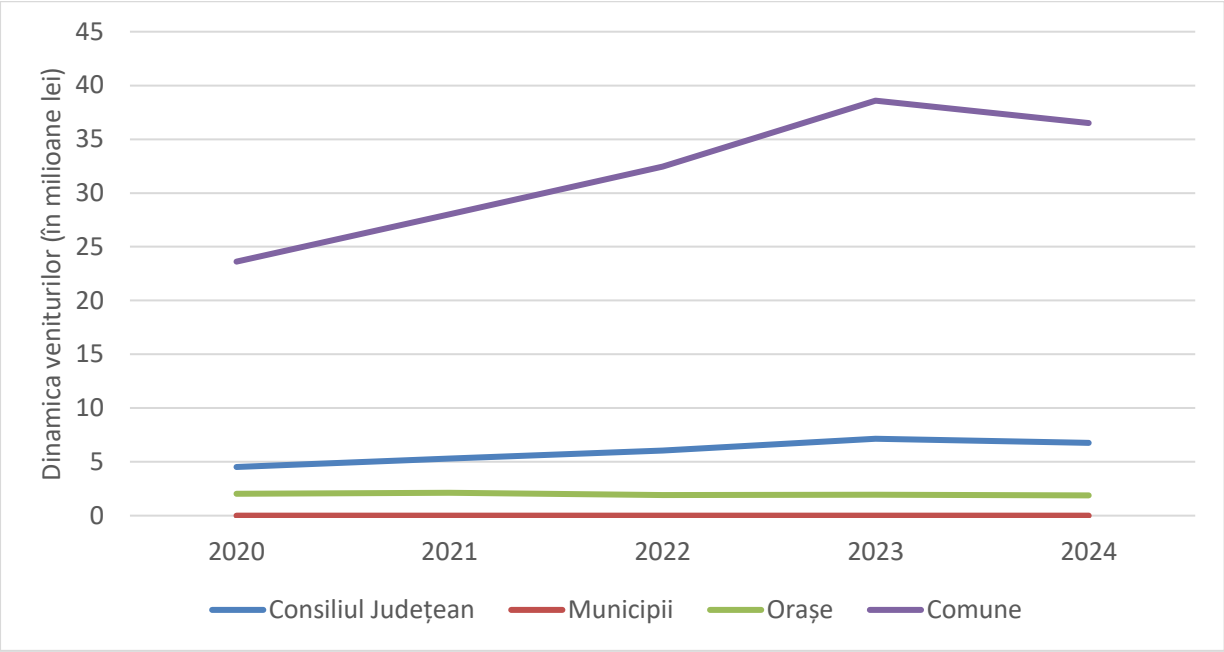

Fig. 2.24 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2020-2024) DUPĂ TIPUL DE UAT

Sursă: Prelucrare proprie.

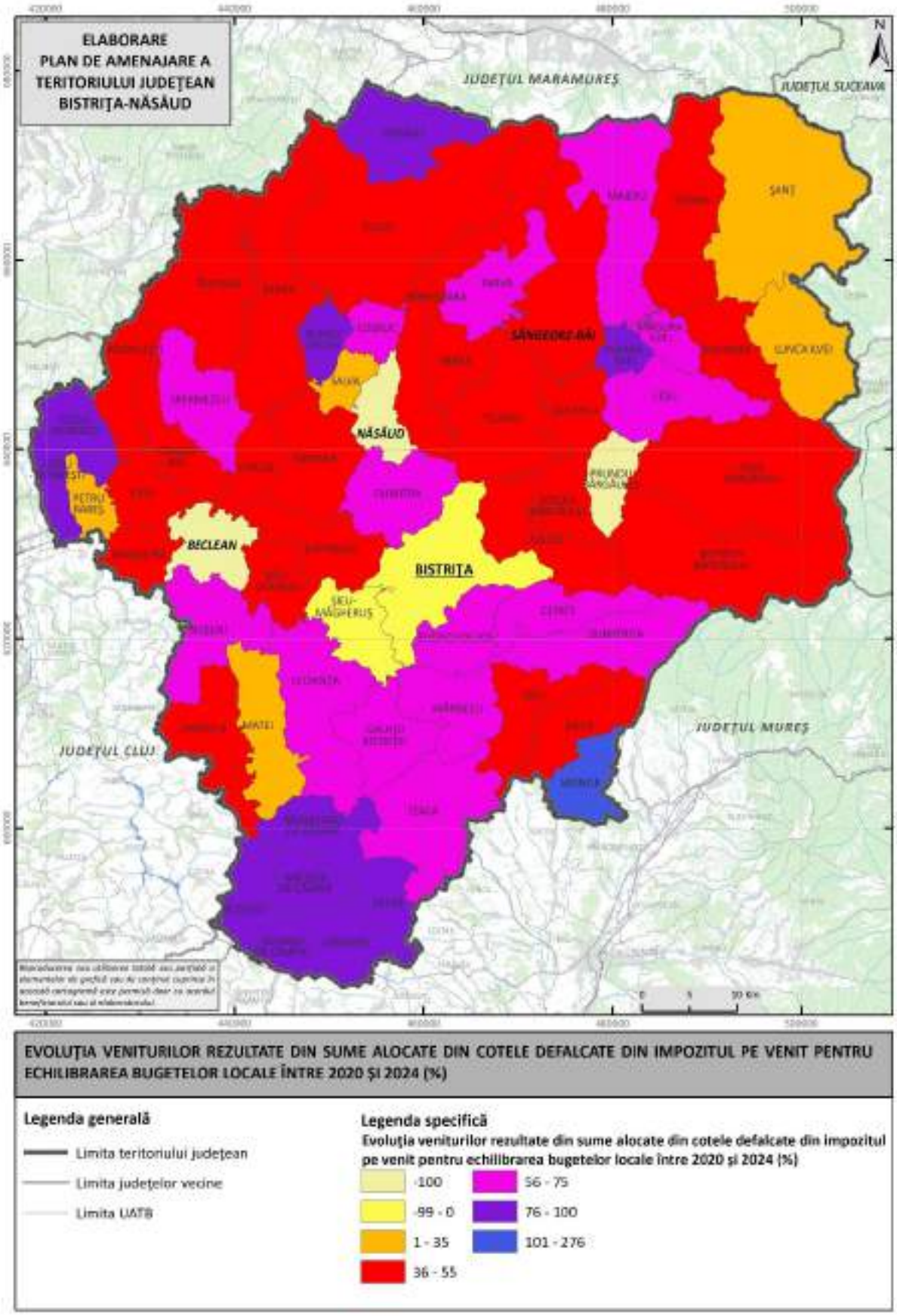

Fig. 2.25 EVOLUȚIA VENITURILOR REZULTATE DIN SUME ALOCATE DIN COTELE DEFALCATE DIN IMPOZITUL PE VENIT PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE ÎNTRE 2020 ȘI 2024.
Sursă: Prelucrare proprie.

O altă parte din veniturile locale totale este reprezentată de sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat, subvenţii primite de la bugetul de stat sau de la alte bugete şi din donaţii şi sponsorizări din ţară şi străinătate (inclusiv din fonduri UE).

VENITURI PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL JUDEŢULUI ŞI AL LOCALITĂŢILOR

O contribuţie importantă (326,1 milioane lei, în 2024) la bugetele locale este reprezentată de cotele defalcate din TVA pentru finanţarea cheltuielilor descentralizate la nivelul localităţilor urbane şi rurale şi la nivelul judeţului. Din suma totală alocată judeţului Bistrița-Năsăud, Consiliul Judeţean a primit 22,6%, municipiile 16,1%, oraşele doar 9,4% iar comunele restul de 51,9% (figura 2.26).

Municipiul Bistrița a avut venituri de acest tip de aproape 52,4 milioane lei, (mai mult decât toate orașele la un loc). Dintre oraşe, cele mai mari venituri de acest le-au avut în 2024 Sângeorz-Băi (11,4 milioane lei), urmat de Năsăud (9,9 milioane) și Beclean (9,5 milioane lei). În ceea ce privește veniturile provenind din cotele defalcate din TVA pentru finanţarea cheltuielilor descentralizate la nivelul comunelor, se remarcă Maieru (7,1 milioane lei), Nimigea (5,6 milioane lei) şi Feldru (5,5 milioane lei). Asezările mai mici au, însă, venituri reduse, ca de exemplu, Ciceu-Mihăiești (720 mii lei), Silivașu de Câmpie (846 mii lei), Miceștii de Câmpie (103 mii lei), Runcu Salvei şi Monor (aproximativ 130 mii lei fiecare) (figura 2.27).

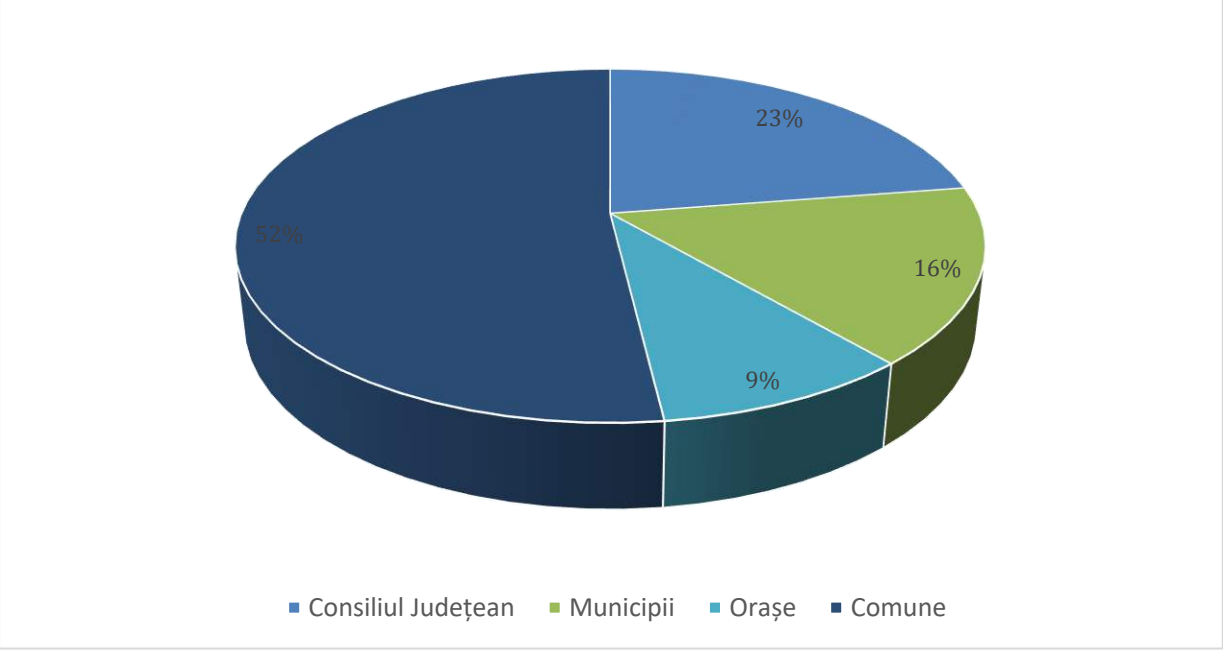

Fig. 2.26 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL JUDEŢULUI ŞI A LOCALITĂŢILOR (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

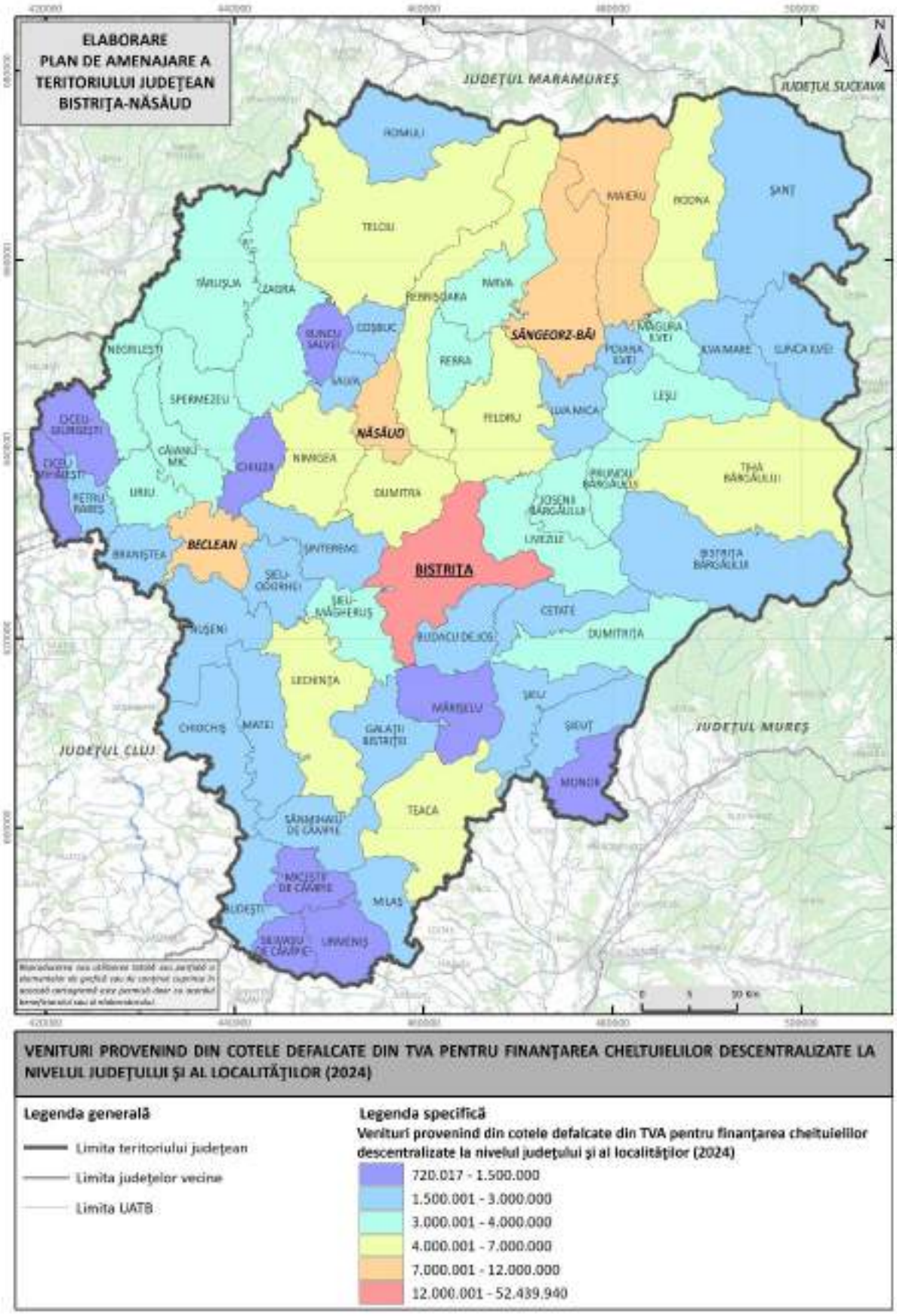

Fig. 2.27 VENITURI PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL JUDEŢULUI ŞI AL LOCALITĂŢILOR (2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

Veniturile din sume defalcate din TVA pentru finanţarea cheltuielilor descentralizate la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud, nivelul Consiliului Judeţean şi al localităţilor au crescut constant între 2020 şi 2024 (figurile 2.29, 2.28, 2.30). Toate UAT-urile din judeţul Bistrița Năsăud au înregistrat creșteri ale veniturilor în această perioadă (figura 2.31). Cele mai semnificative creșteri le-au înregistrat comunele Dumitra, Josenii Bargaului, Leșu, Dumitrița - înregistrând creșteri de peste 240%. La polul opus, deși au depășit 80%, cele mai mici creșteri ale veniturilor le-au înregistrat comunele: Budești, Mărișelu, Prundu Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Ciceu-Mihăiești.

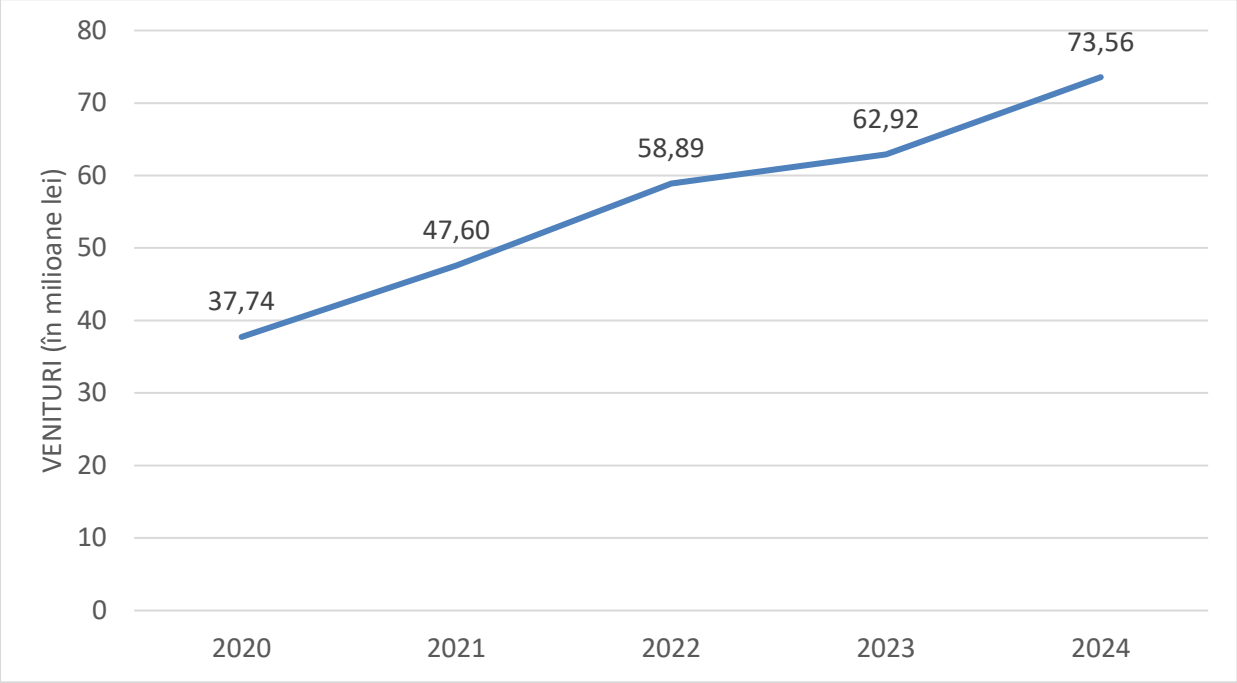

Fig. 2.28 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL CONSILIULUI JUDEŢEAN AL JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

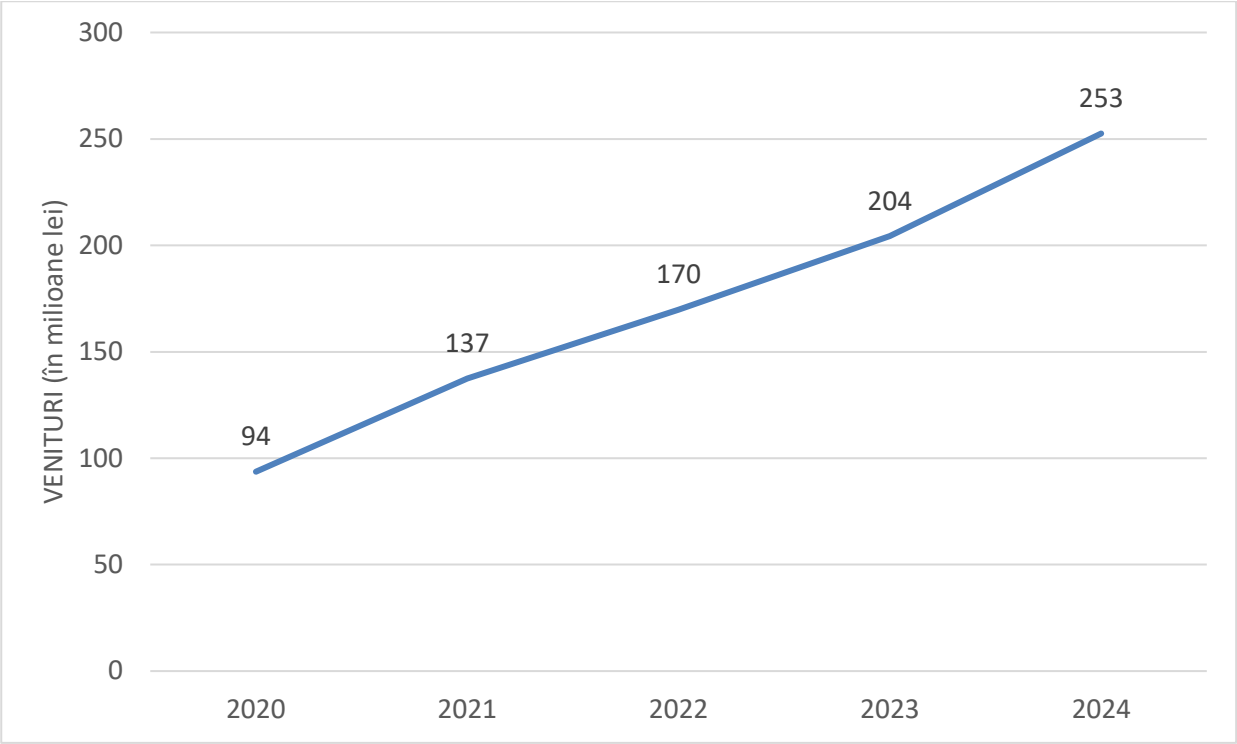

Fig. 2.29 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

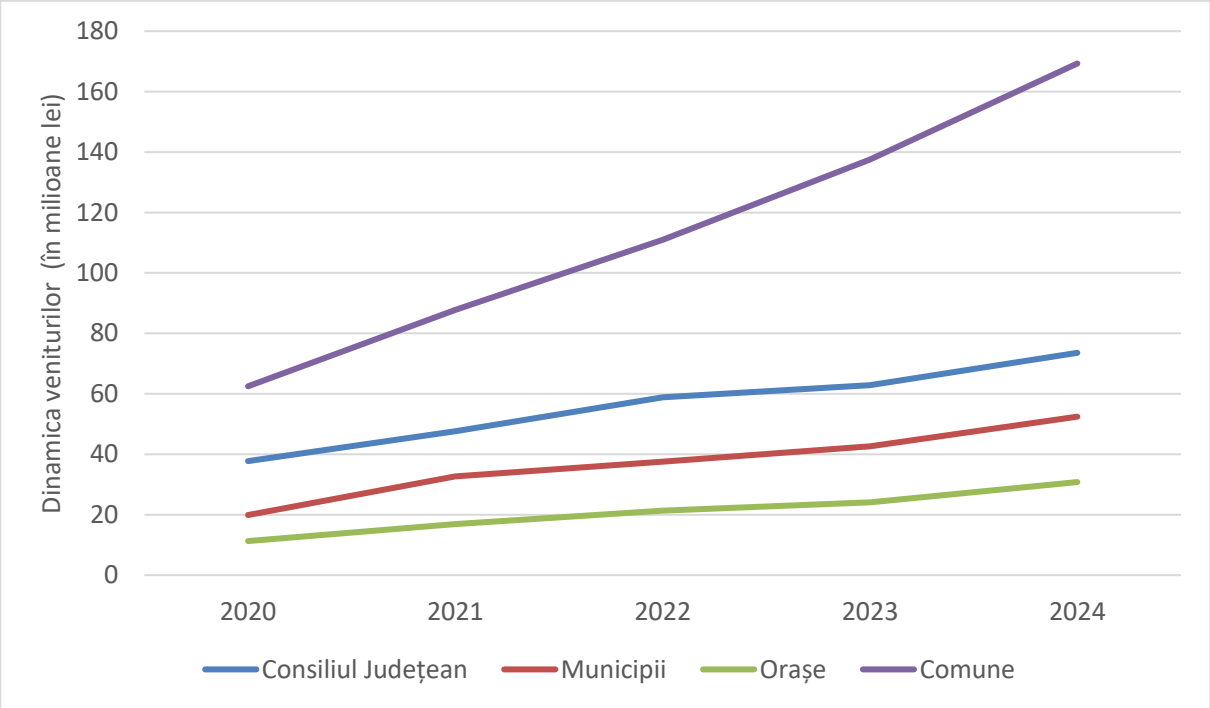

Fig. 2.30 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANŢAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL UAT-URILOR (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

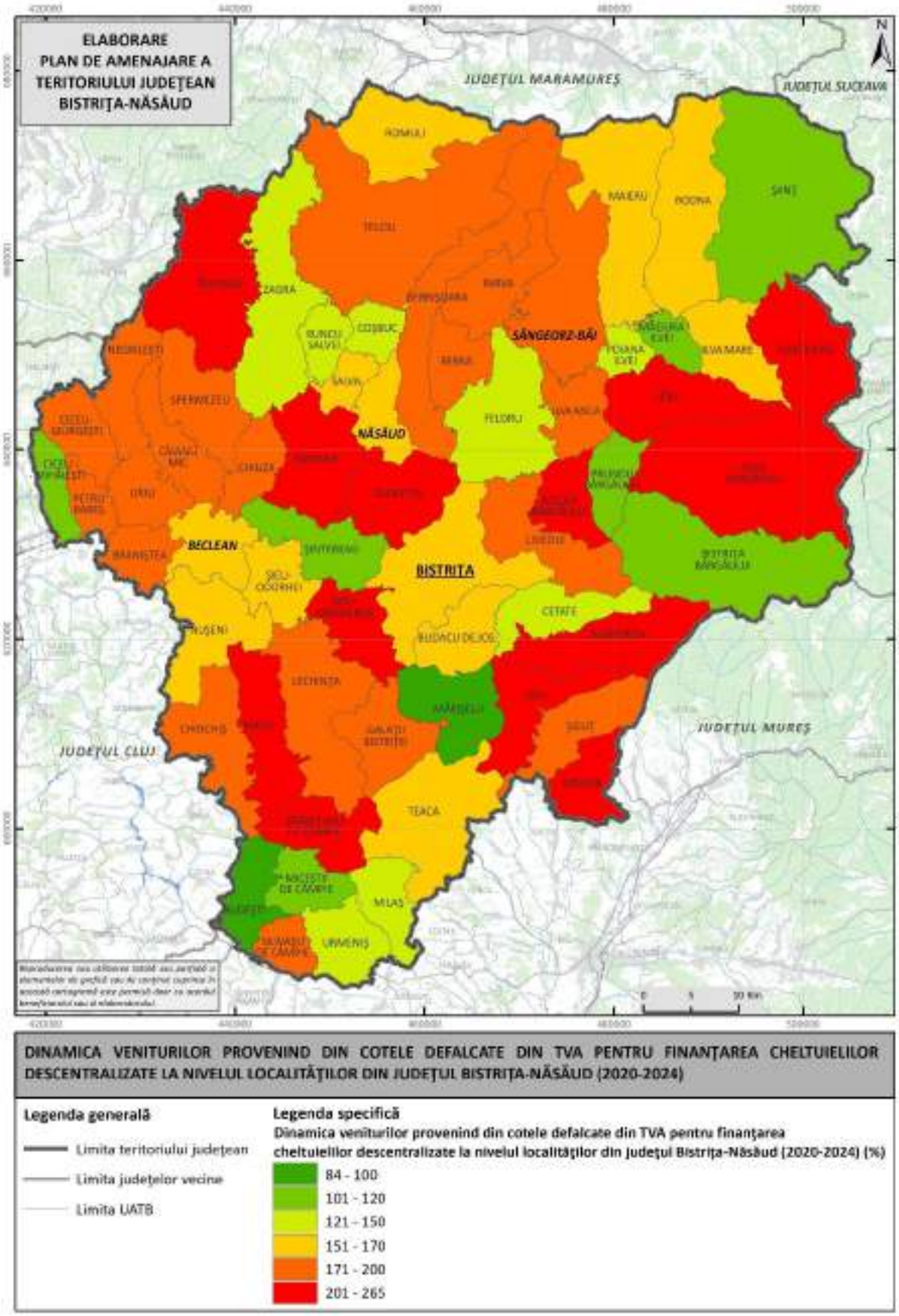

Fig. 2.31 DINAMICA VENITURILOR PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANȚAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024).

Sursă: Prelucrare proprie.

Prin cumularea veniturilor pe cei cinci ani și raportarea acestora la populaţie, se poate observa cum cele mai mari valori le au comunele cu un număr mai redus de locuitori (cea mai mare fiind de 5.197 lei/capita, comuna Poiana Ilvei), iar cele mai mici comunele care au peste 3.000 de locuitori (cea mai mică valoare fiind de 1.862 lei/ capita, comuna Chiuza). Așadar, cele mai mari venituri, dacă ne referim la UAT-urile rurale, se înregistrează în Poiana Ilvei, Măgura Ilvei (5.196 lei/capita) şi Milaș (4.980 lei/capita), iar cele mai mici la Chiuza, Bistrița Bârgăului (1.871 lei/capita) și Josenii Bârgăului (2.022 lei/capita). În cazul UAT-urilor urbane (municipii şi oraşe), valorile se situează între 1.957 lei (Bistrița) şi 3.142 lei (Sângeorz-Băi) per capita (figura 2.32).

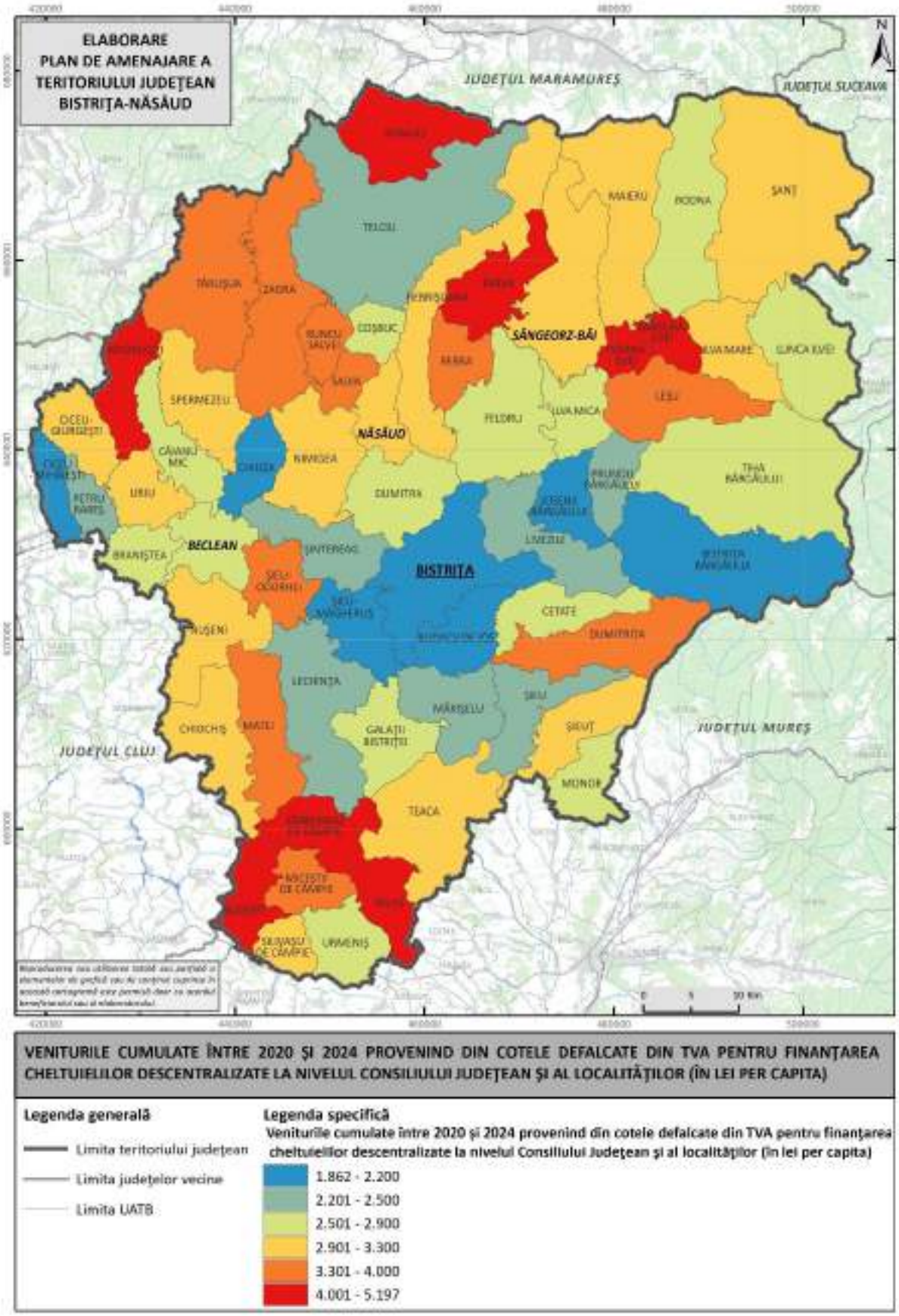

Fig. 2.32 VENITURILE CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU FINANȚAREA CHELTUIELILOR DESCENTRALIZATE LA NIVELUL CONSILIULUI JUDEȚEAN ȘI AL LOCALITĂȚILOR (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA).

Sursă: Prelucrare proprie.

Judeţul Bistrița-Năsăud a mai primit în 2024 aproximativ 15 milioane lei din sume defalcate din TVA pentru drumuri (cu 34,6% mai mult decât în 2020). Întreaga sumă a fost preluată la Consiliul Judeţean.

Alte sume defalcate din TVA au fost primite de judeţul Bistrița-Năsăud pentru finanţarea învăţământului particular sau confesional. Între 2020 şi 2024, aceste sume au crescut cu 289,9%, de la aproximativ 3,7 milioane lei în 2020, la 14,8 milioane lei în 2024. În total, în perioada 2020-2024, aceste venituri s-au ridicat la 40,4 milioane lei, adică 125 lei per capita. Aproape întreaga sumă a fost primită pentru unităţile de învăţământ din Bistrița (88,8% din valoarea totală cumulată). Astfel, municipiul Bistrița a primit în total 35,9 milioane lei sau 380 lei per capita iar orașul Beclean s-a ales cu 1,3 milioane lei (3,1% din suma totală) în total sau 104 lei per locuitor. O singură comună, Feldru a primit 3,3 milioane lei în perioada 2020-2024 (8,1% din suma totală), adică 420 lei pe locuitor.

VENITURI PROVENIND DIN COTELE DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE

În măsura în care aceste fonduri primite de la centru se dovedesc a fi insuficiente pentru bugetele unor UAT-uri, acestea pot primi fonduri suplimentare din defalcarea TVA pentru echilibrarea bugetelor locale. În 2024, judeţul Bistrița-Năsăud a primit de la centru 243 milioane lei cu această destinaţie. Aceasta sumă a fost cu 0,5% mai mică decât în 2020, dar cu 0,4% mai mare decât în 2023 (figura 2.33).

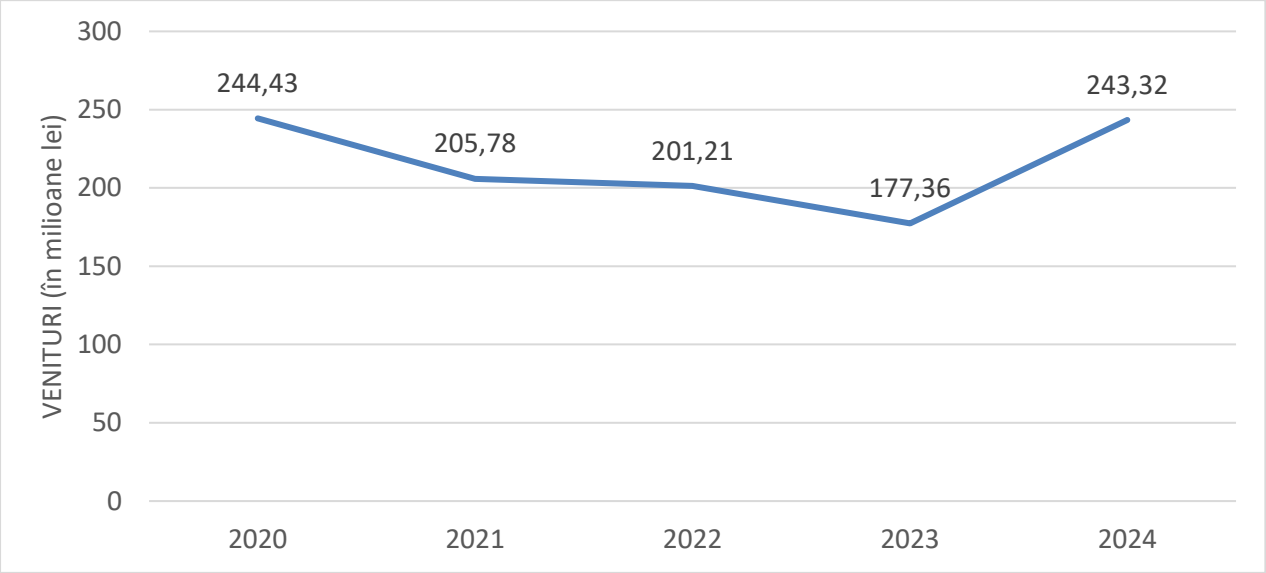

Fig. 2.33 DINAMICA VENITURILOR DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024).
Sursă: Prelucrare proprie.

Cea mai mare parte (55%) din această sumă a revenit comunelor (figura 2.34). O sumă semnificativ mai mai mică a mers la Consiliul Judeţean (33%), pe când oraşele (5,6%) şi municipiul Bistrița (6,3%) nu au beneficiat semnificativ de astfel de venituri (figura 2.34).

Cu toate acestea, Bistrița a avut în anul 2024 cele mai mari venituri la nivel de județ, primind 15,4 milioane în acest scop de la centru. Orașele au avut sume destul de variate cuprinse între 6,1 milioane de lei și 2,9 milioane de lei. În ceea ce privește UAT-urile rurale, sumele s-au incadrat în ecartul dat de minima de 1,2 mii lei (Romuli) şi maxima de 4,7 milioane lei (Feldru) (figura 2.35).

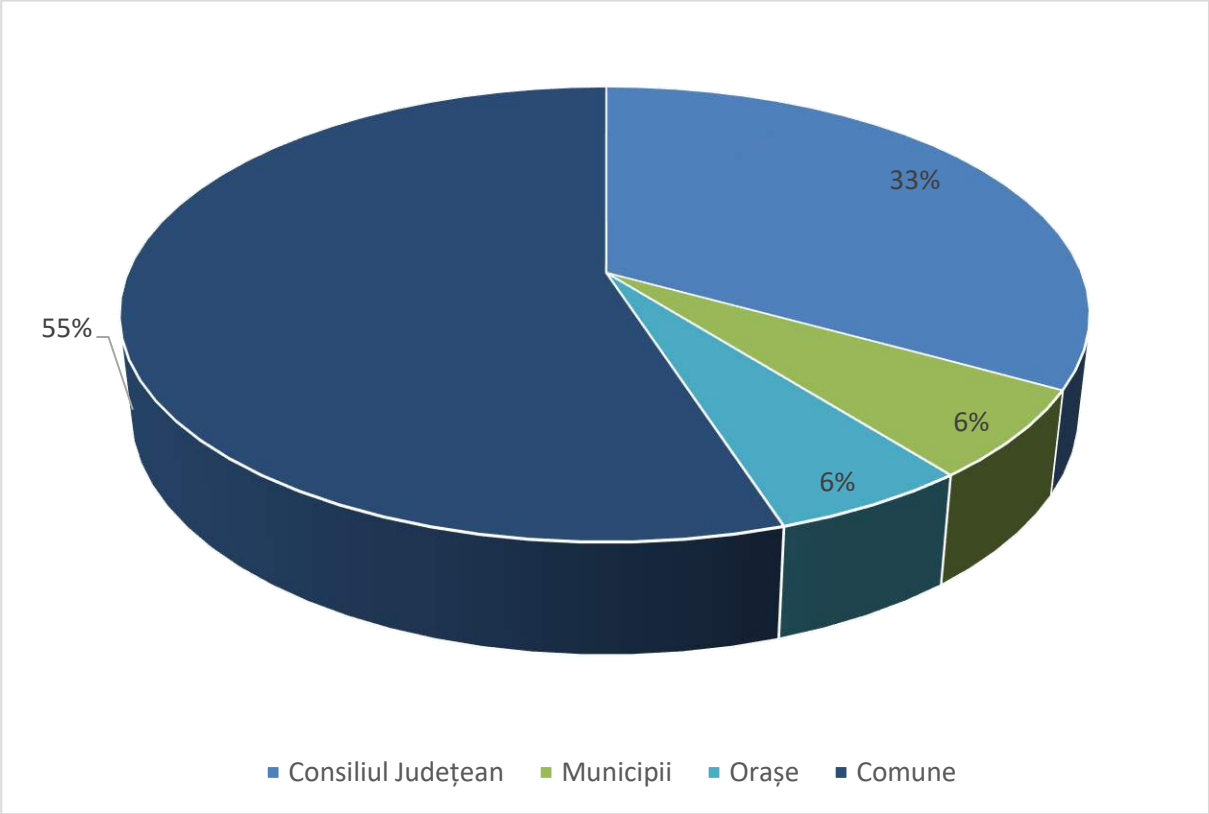

Fig. 2.34 DISTRIBUŢIA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

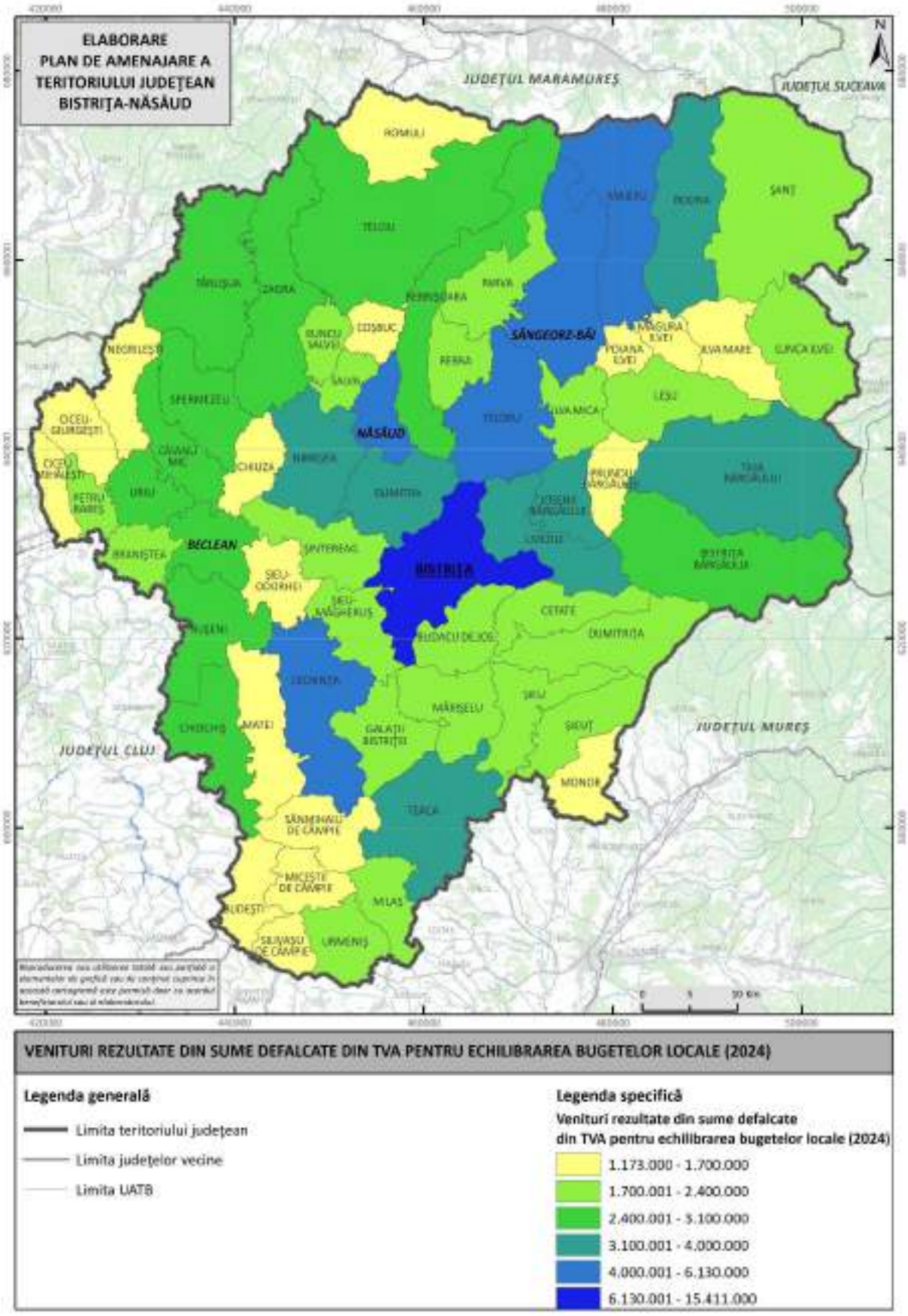

Fig. 2.35 VENITURI REZULTATE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

Dacă se ţine cont de populaţie, pe podium se situează Miceștii de Câmpie (8.442 lei per locuitor), Silivașu de Câmpie (7.214 lei per locuitor) şi Runcu Salvei (6.977 lei per locuitor) (figura 2.36). La polul opus, se găsesc comunele suburbane Prundu Bârgăului (691 lei/capita) şi Șieu-Măgheruș (2.360 lei per capita) care au înregistrat cele mai mici valori dintre localitățile suburbane (figura 2.36). În cazul oraşelor, remarcăm suma primită de Sângeorz-Băi în cei cinci ani (2.735 lei/capita), în timp ce Beclean (827 lei/capita) şi Năsăud (1.530 lei/capita) au primit sume mult mai mici, atunci când le raportăm la populaţie. Municipiul Bistrița a primit sume şi mai mici (426 lei/ capita) (figura 2.36). În concluzie, se observă, din figura 2.36, că cele mai mari valori s-au înregistrat în UAT-urile mici, iar cele mai mici valori sunt legate de UAT-urile mai mari şi mai dezvoltate economic, care au avut venituri proprii mai mari.

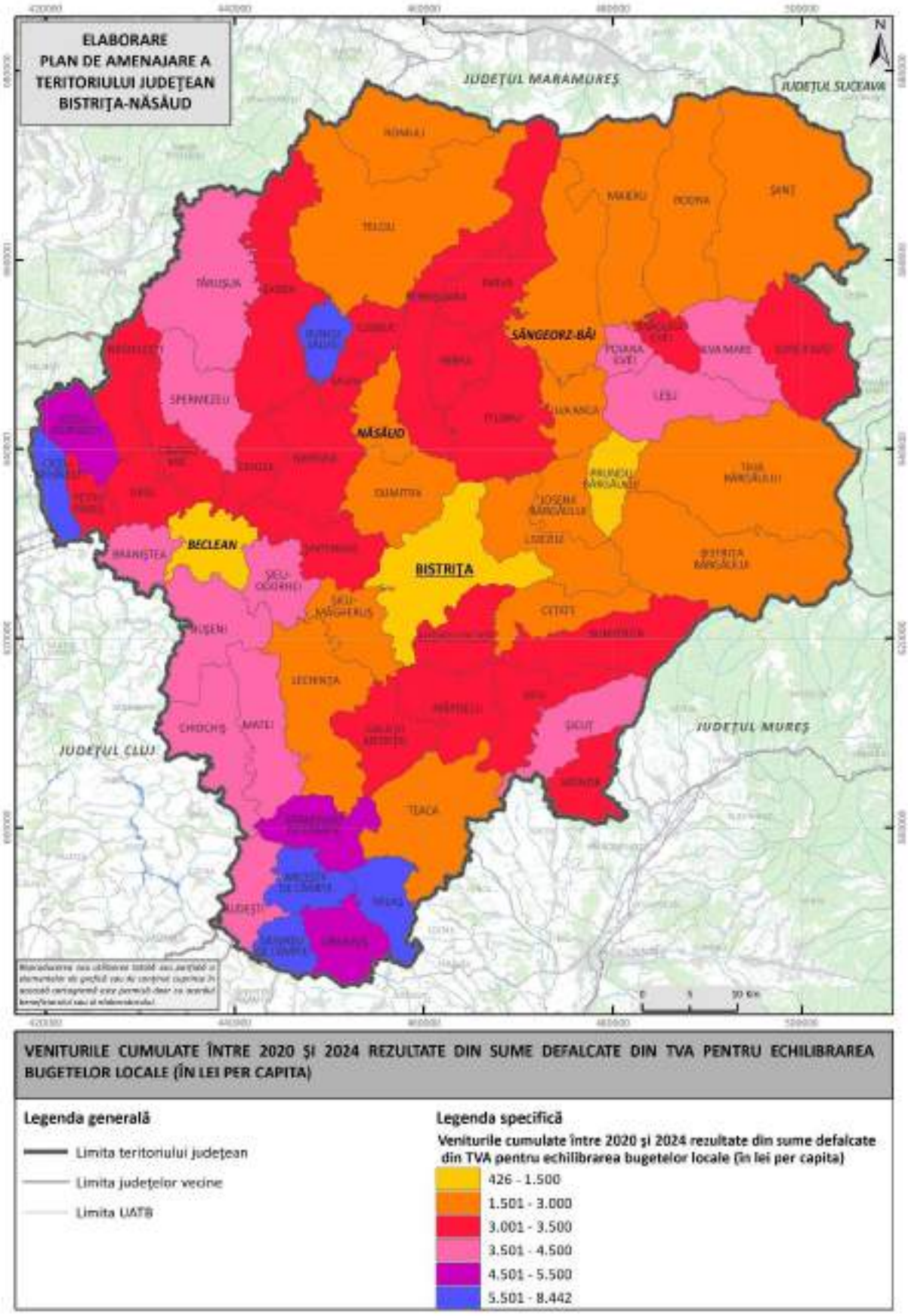

Fig. 2.36 VENITURILE CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 REZULTATE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (ÎN LEI PER CAPITA)

Sursă: Prelucrare proprie.

În perioada 2020-2024 aceste venituri au fluctuat semnificativ. Cel mai mult au crescut sumele destinate municipiilor, cu 180,2%, pornindu-se de la valoarea de 5,5 milioane lei în anul 2020. Totodată, spre deosebire de 2020 (69 mil. lei), sumele care au mers la Consiliul Județean au crescut cu 16,2%, pe când cele ale orașelor și comunelor au scăzut cu 14,8%, respectiv 12,9%.

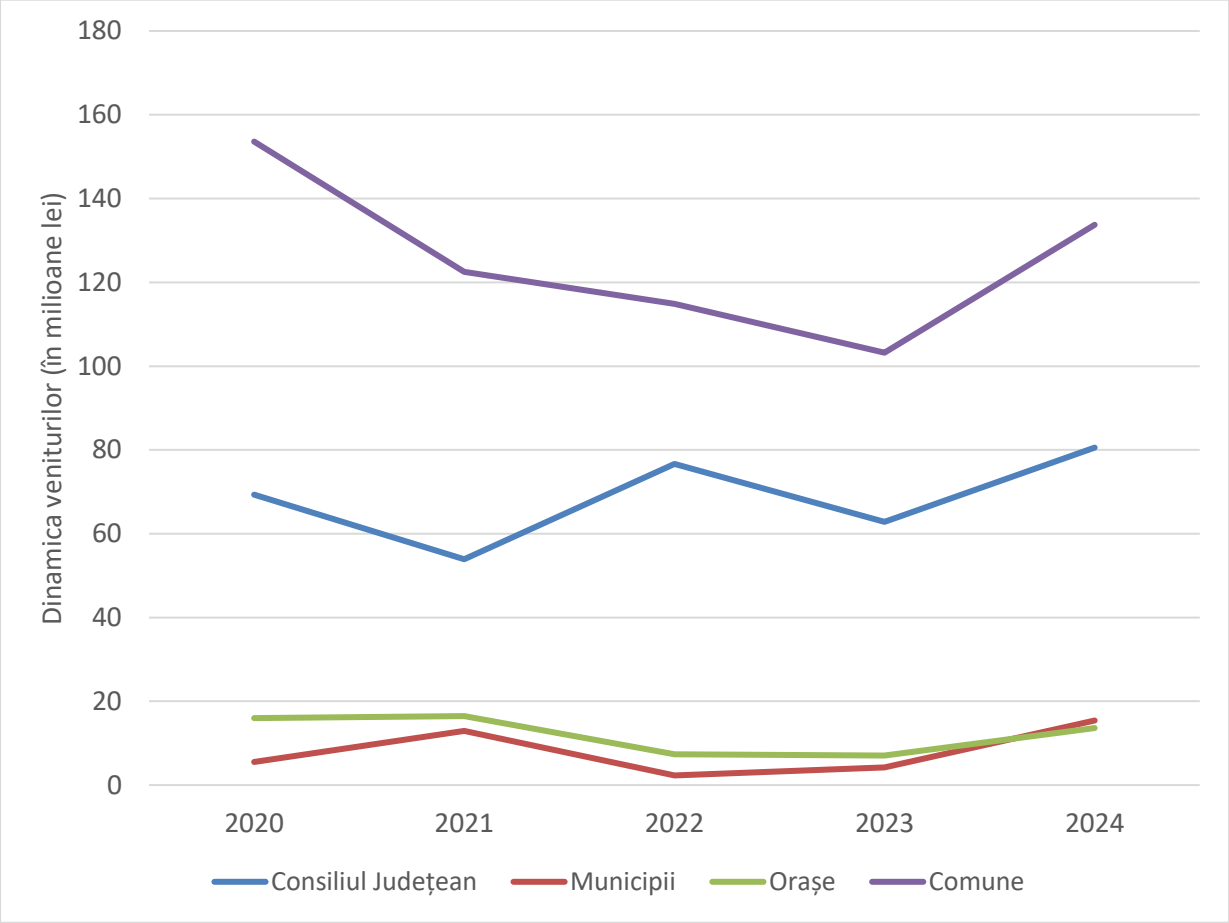

Fig. 2.37 DINAMICA VENITURILOR DIN COTE DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE LA NIVELUL UAT-URILOR ŞI AL CONSILIULUI JUDEŢEAN (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

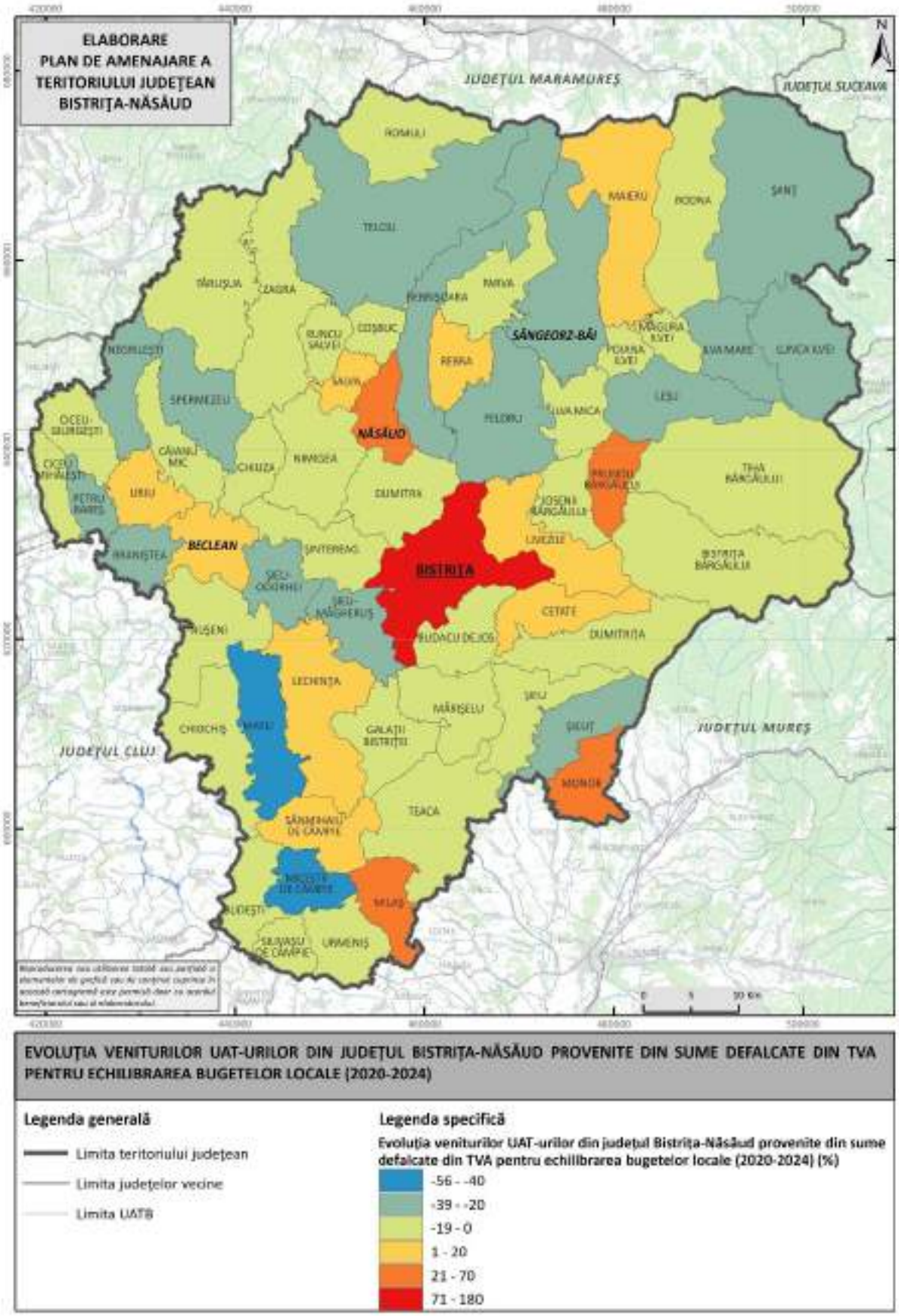

Fig. 2.38 EVOLUȚIA VENITURILOR UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PROVENITE DIN SUME DEFALCATE DIN TVA PENTRU ECHILIBRAREA BUGETELOR LOCALE (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

În aceeaşi perioadă de timp, veniturile oraşelor Beclean și Năsăud au crescut cu 1,8%, respectiv 22,2%, iar ale orașului Sângeorz Băi au scăzut cu 34,6%. În cazul comunelor, cele mai mai creșteri au fost înregistrate în Prundu Bârgăului (69,5%), Monor (39,2%) și Milaș (32,7%), în timp ce scăderi semnificative au fost în comunele Matei (-56,2%), Miceștii de Câmpie (-51,7%) și Șieu-Măgheruș (-38,%).

VENITURI DIN SUBVENŢII DE LA BUGETUL STAT

O altă parte (mai mare sau mai mică) din bugetele locale poate să provină din subvenţii de la bugetul de stat.

În 2024, veniturile sub formă de subvenţii în judeţul Bistrița-Năsăud au fost de 666 milioane lei, aproape triple faţă de anul 2023. Din 2020 până în 2024, subvenţiile au crescut de 5 ori. (figura 2.39). Creșteri semnificative au fost înregistrate în cazul Consiliului Județean (1.293%) şi al Municipiului Bistrița (912,5%). În aceeaşi perioadă de timp, subvenţiile acordate UAT-urilor urbane și celor rurale au crescut cu 81,2%, respectiv cu 264,1% (figura 2.40).

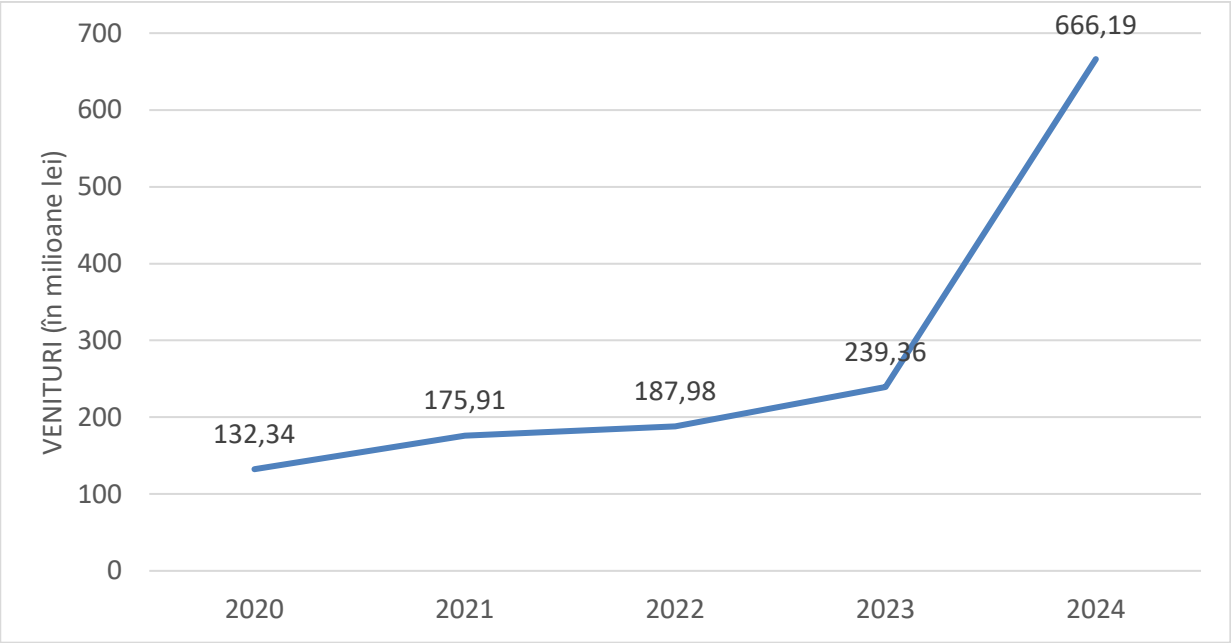

Fig. 2.39 DINAMICA VENITURILOR DIN SUBVENŢII ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

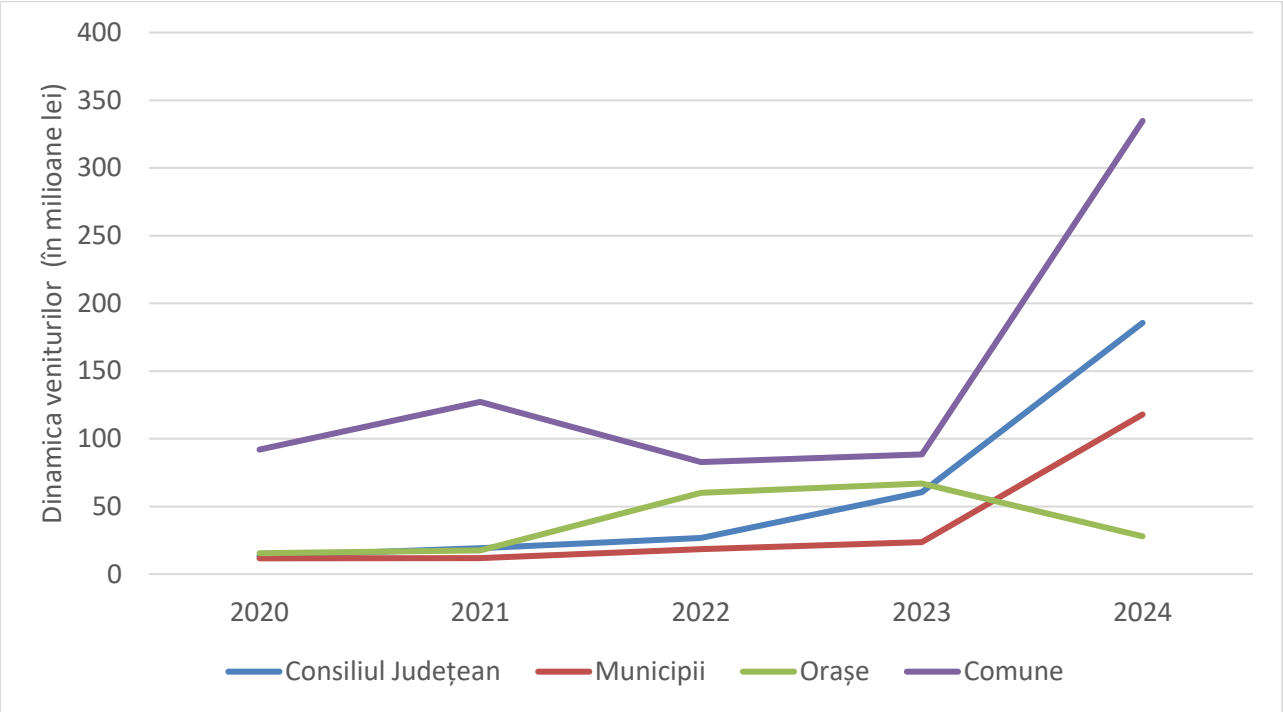

Fig. 2.40 DINAMICA VENITURILOR DIN SUBVENŢII – CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI DIFERITE TIPURI DE LOCALITĂŢI (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

La nivelul comunelor, cele mai mari creşteri ale subvenţiilor în perioada 2020-2024 s-au înregistrat în Șintereag (unde suma alocată a crescut de la 660 de lei în 2020 la 4.122.182 lei în 2024), umat de Milaș (+106.343,4%), Rebra (+64.105,2%), Chiochiș (+13.920,8%) şi Petru Rareș (+7.114,4%). Spre deosebire de aceste creșteri substanțiale, în 11 comune subvenţiile au scăzut, iar cele mai mai notabile diminuări au fost în Silivașu de Câmpie (-95,4%), Monor (-54,3%), Nușeni (-26,2%) şi Lunca Ilvei (- 20,2%). Şi în ceea ce priveşte UAT-urile urbane au existat variaţii destul de mari. Astfel, în perioada 2020-2024, subvenţiile primite de oraşul Năsăud au crescut cu 392,6%, iar cele destinate oraşului Sângeorz-Băi cu doar 87,2%. Totodată, subvențiile destinate orașului Beclean au scăzut cu 10,3% (figura 2.41).

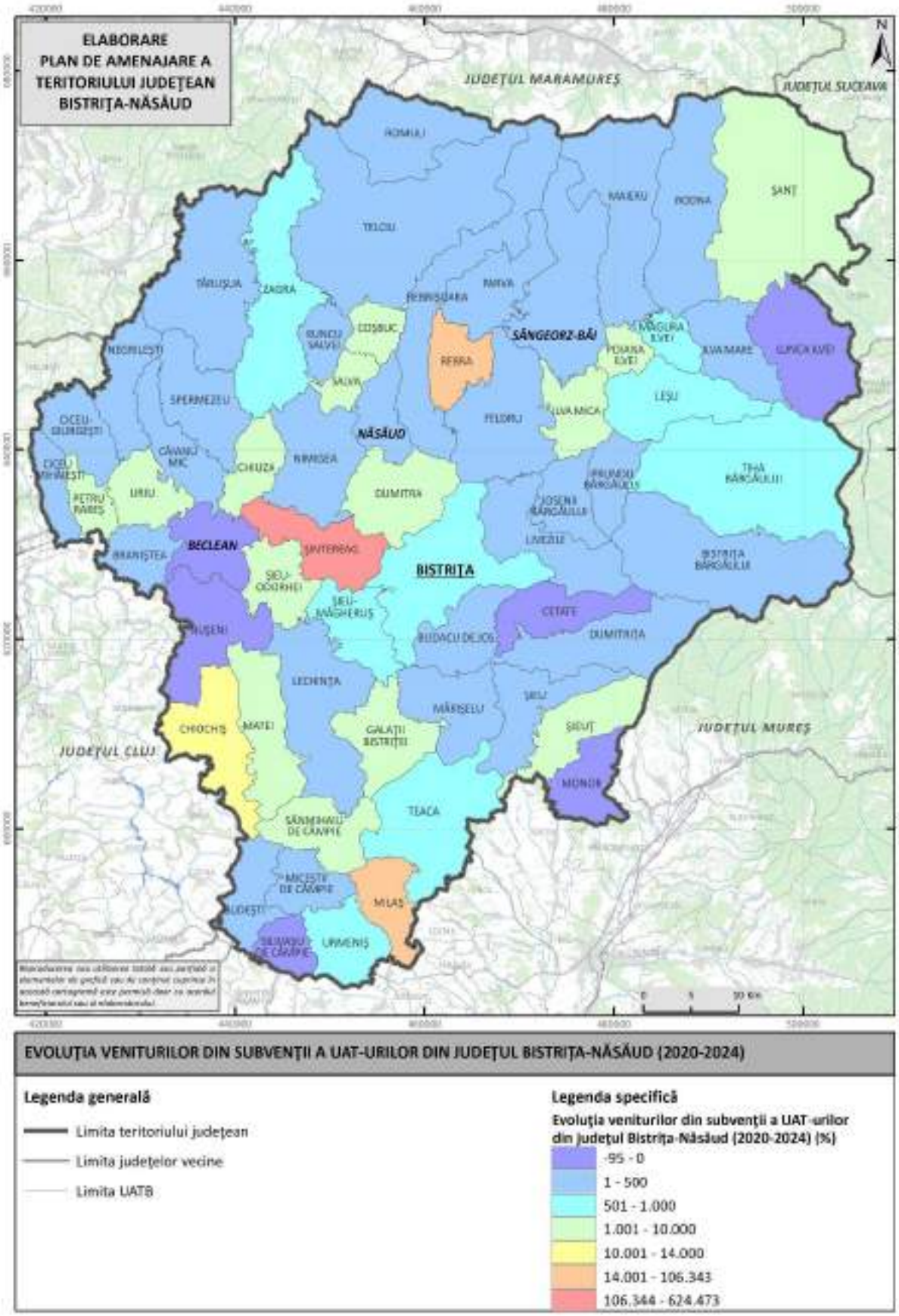

Fig. 2.41 EVOLUȚIA VENITURILOR DIN SUBVENȚII A UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

Având în vedere aceste variaţii între valorile veniturilor din subvenţii, în continuare vom analiza veniturile însumate între 2020 şi 2024 şi nu veniturile obţinute într-un an anume. De asemenea, vom lua în considerare şi populaţia fiecărui UAT. Comunele au primit în medie subvenţii în valoare de 4.268 lei/capita. Unele comune, însă (în general cele mici), au primit subvenţii mult mai mari per capita în această perioadă. În acest sens se remarcă următoarele localități rurale: Miceștii de Câmpie (11.681 lei/capita), Ciceu-Giurgești (9.489 lei/capita), Târlișua (9.477 lei/capita) și Poiana Ilvei (9.201 lei/capita). La polul opus se încadrează comunele mai mari şi mai bogate din punct de vedere economic, cum ar fi: Monor (doar 575 lei/capita), Matei (1.051 lei/capita), Livezile (1.072 lei/capita) și Prundu Bârgăului (1.073 lei/capita) (figura 2.42). Între zonele urbane, subvenţii mai consistente a primit Beclean (11.689 lei/capita), în timp ce orașele Năsăud și Sângeorz-Băi au primit subvenţii cumulate în cei cinci ani, în valoare de doar 2.259,2 lei/capita, respectiv 1.634,2 lei/capita. Per ansamblu, media în cazul oraşelor este de 5194 lei/capita. La acestea se aduagă și municipiul Bistrița care a avut venituri cumulate din subvențiii de 4.315,3 lei/capita (figura 2.42).

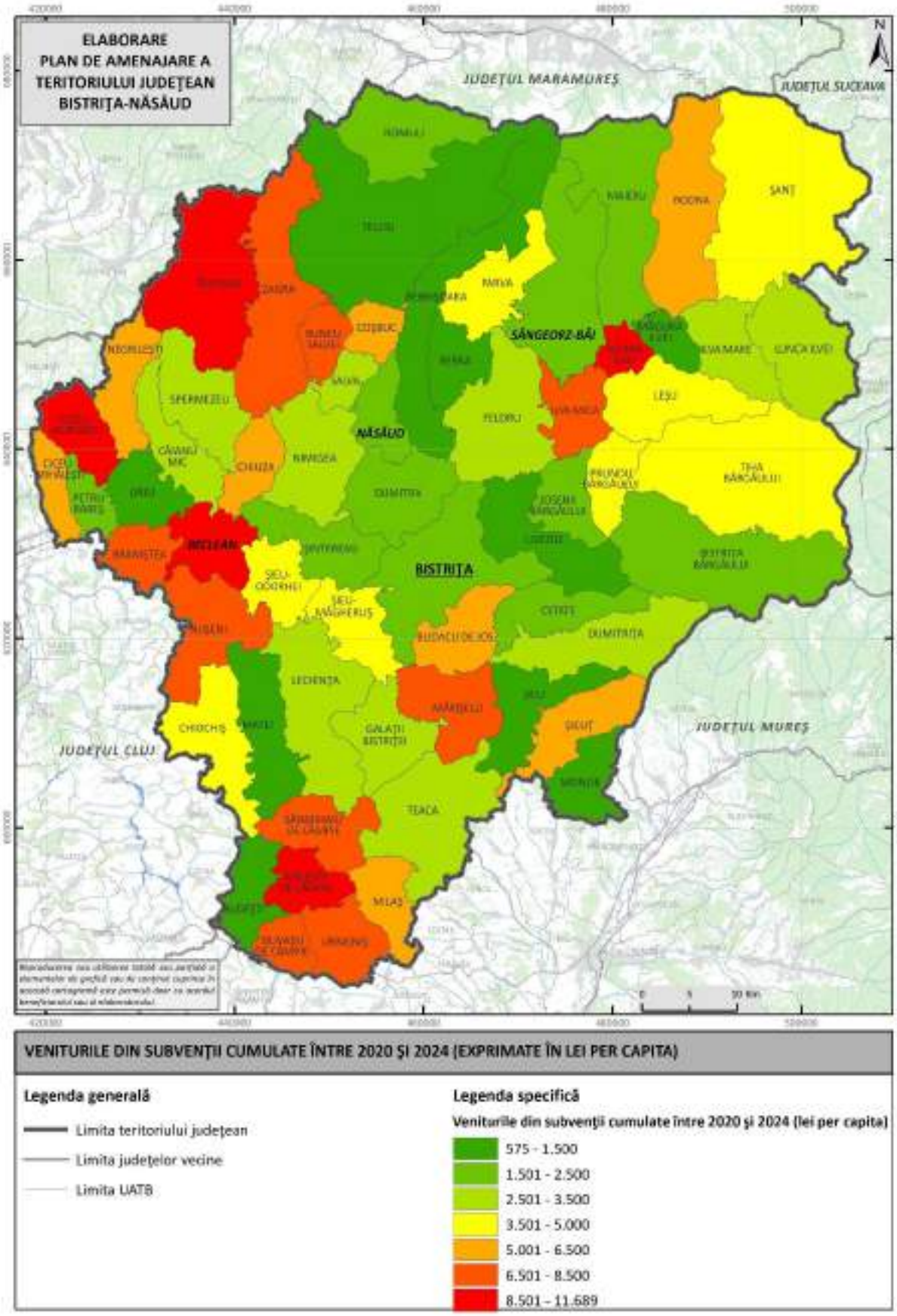

Fig. 2.42 VENITURILE DIN SUBVENȚII CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 (EXPRIMATE ÎN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

În perioada 2020-2024, judeţul Bistrița-Năsăud a primit subvenţii în valoare de 666 de milioane lei. Din aceasta valoare aproape jumătate (50,2%) a revenit zonelor rurale, în timp ce Municipiul Bistrița și orașele au primit doar 17,8%, respectiv 4,2%. De asemenea, Consiuliul Județean a primit aproximativ 28,9%, echivalentul a 185.580.243 lei (figura 2.43).

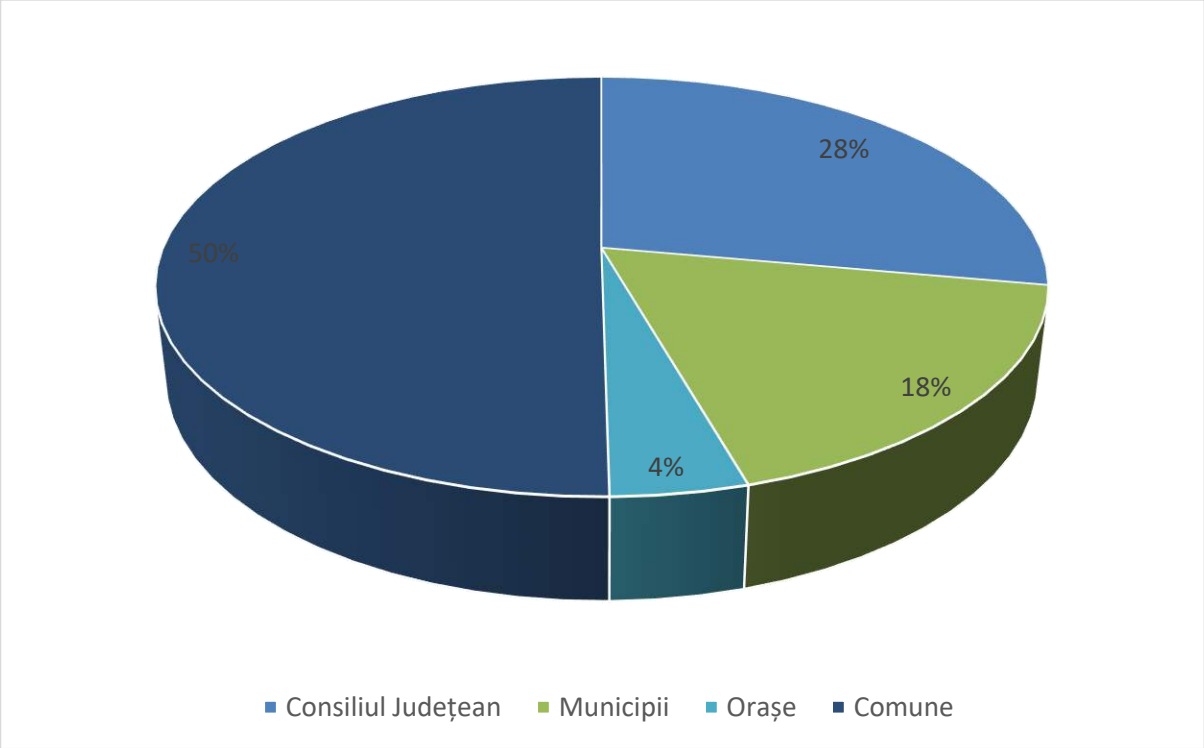

Fig. 2.43 DISTRIBUŢIA VENITURILOR CUMULATE DIN SUBVENŢII (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

FINANŢĂRI EXTERNE

Judeţul Bistrița-Năsăud a primit, în 2024, approximativ 100 de milioane lei din finanţări externe (de la UE şi de la alţi donatori), cu 72% mai puțin decât în 2020 şi cu 60,2% mai puțin decât în 2023 (figura 2.44). Cea mai mare parte (39,2%) a acestor fonduri a mers la municipiul Bistrița, în timp ce oraşele şi comunele au primit 37,3% şi respectiv 28,6 % din această sumă (figura 2.45).

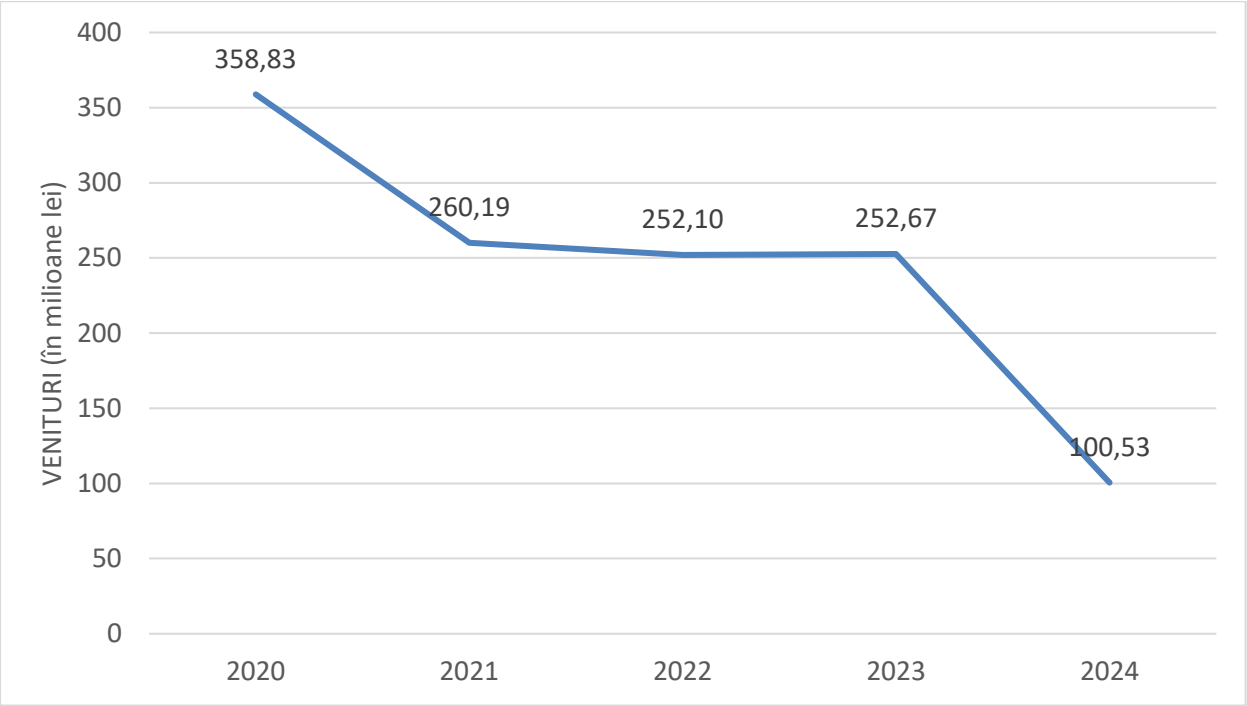

Fig. 2.44 DINAMICA VENITURILOR DIN FINANŢĂRI EXTERNE ÎNTRE 2020 ȘI 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

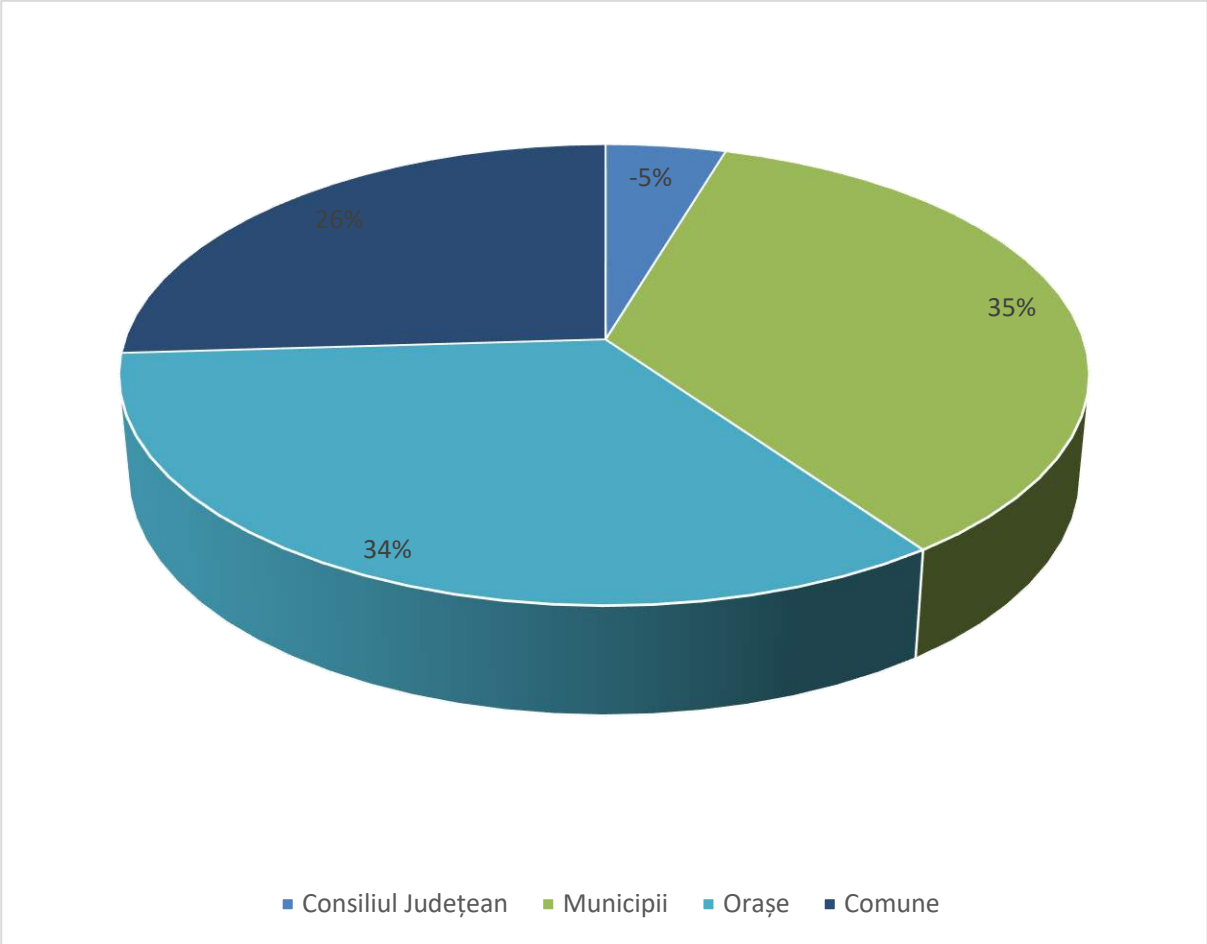

Fig. 2.45 DISTRIBUŢIA VENITURILOR PROVENITE DIN FINANŢĂRI EXTERNE (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Municipiul Bistrița a obţinut, în 2021, finanţări externe în valoare de 39,4 milioane lei (mai mult decât toate oraşele la un loc). În acelaşi an, orașele au atras finanţări de la Uniunea Europeană şi de la alţi donatori în valoare de peste 37 de milioane lei (adică mai mult decât toate comunele luate împreună). Cele mai mari venituri din finanţări externe le-a avut Beclean (23,5 milioane lei) și Năsăud (12,4 milioane lei), în timp ce Sângeorz-Băi a reuşit să atragă doar 1,5 milioane din străinatate în 2024 (figura 2.46). Relativ puţine comune şi-au completat substanțial veniturile cu finanţări externe substanţiale. Cele mai mari sume din extern au atras comuna Parva (peste 7,6 milioane lei) şi comunele Șanț, Feldru si Tiha Bârgăului (peste 3 milioane lei fiecare). În acelaşi timp, 24 de comune nu au obţinut deloc venituri din finanţări externe (figura 2.46).

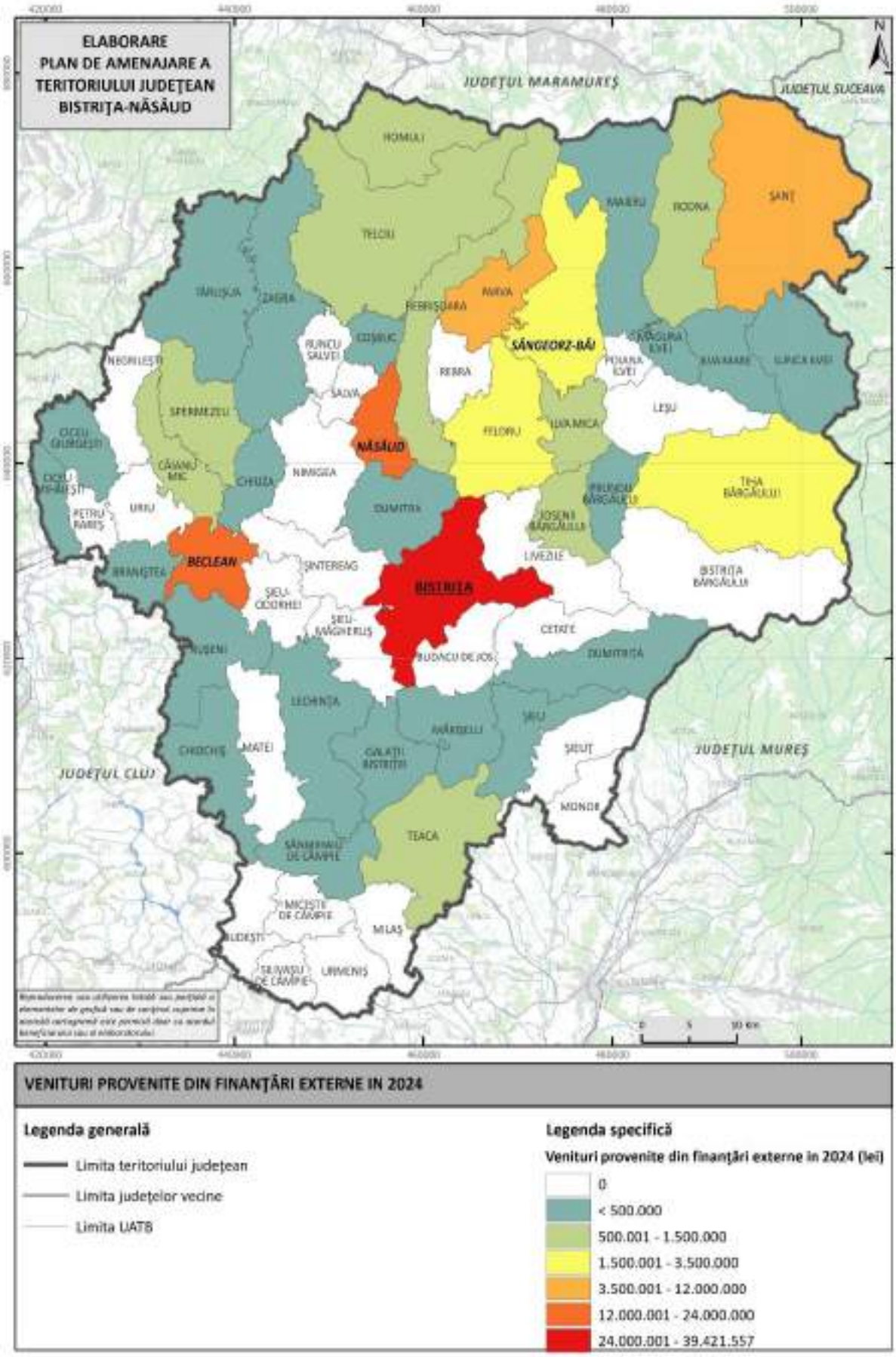

Fig. 2.46 VENITURI PROVENITE DIN FINANȚĂRI EXTERNE ÎN 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

ALTE VENITURI

Cea mai mare parte din veniturile unui UAT sunt din surse care pot fi încadrate la categoriile discutate mai devreme. Pe lângă acestea, unele UAT-uri pot obţine venituri şi din alte surse pe care le putem agrega la categoria alte venituri. Pentru judeţul Bistrița-Năsăud, aceste venituri s-au ridicat, în perioada 2020-2024, la peste 107 milioane lei. Comunele au realizat aproape 83,8% treimi din aceste venituri totale obţinute la nivel judeţean, Consiului județean 13,3%, iar localităţile urbane au contribuit cu 3% (2,75% orașele și 0,22% municipiul Bistrița) (figura 2.47).

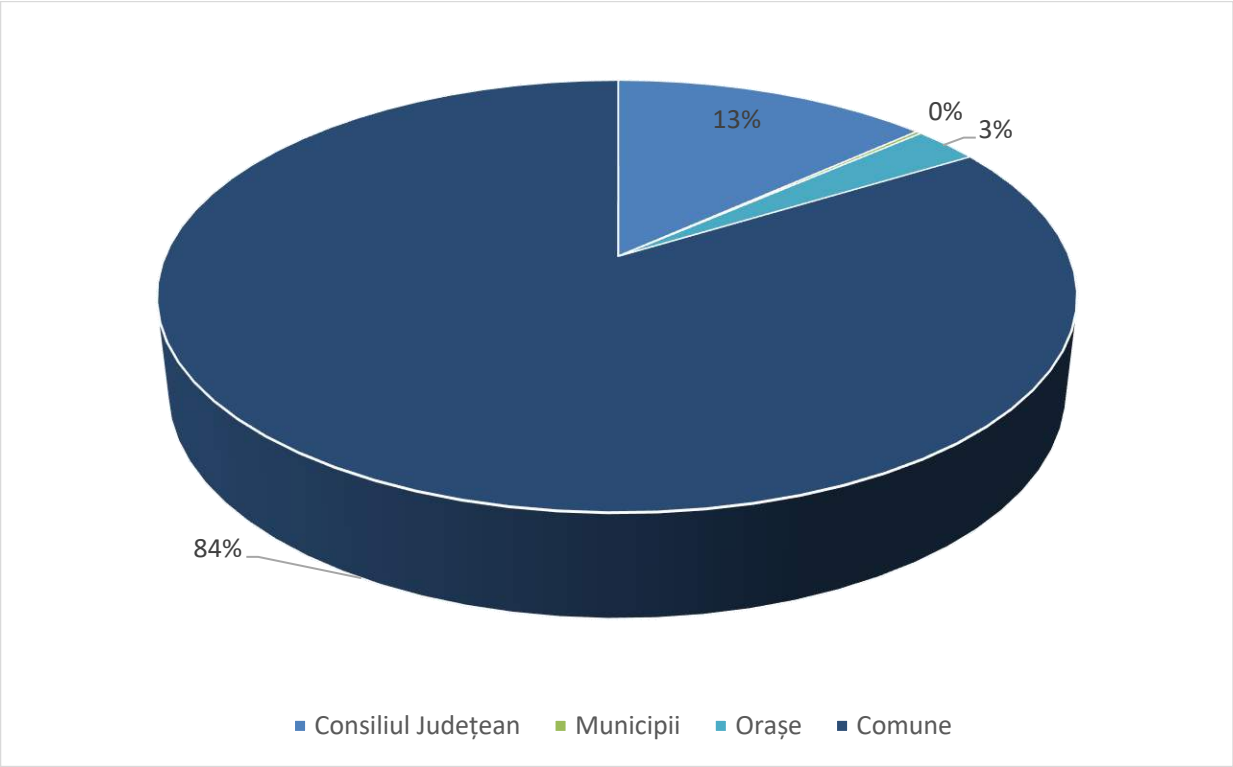

Fig. 2.47 DISTRIBUŢIA ALTOR VENITURI REALIZATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

Dacă ținem seama de populaţia localităţilor, situaţia la nivelul UAT-urilor din judeţul Bistrița-Năsăud este surprinsă în figura 2.48.

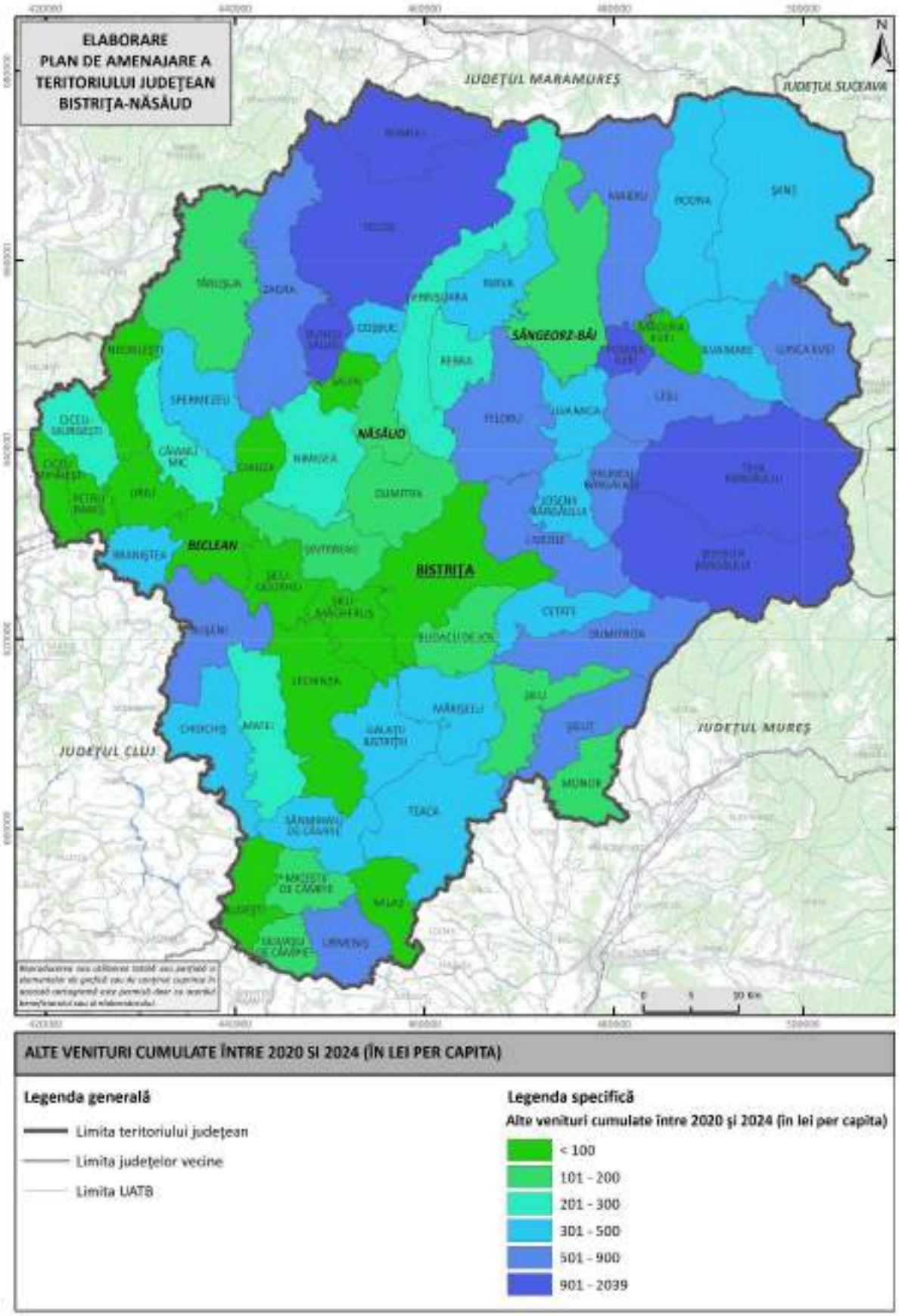

Fig. 2.48 ALTE VENITURI CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

2.1.1.2 Cheltuieli totale

În 2024, judeţul Bistrița-Năsăud a avut cheltuieli totale în valoare de 1,9 miliarde lei. Din această sumă, cheltuielile totale ale Consiliului Judeţean au reprezentat 21,8% (figura 2.49).

Dintre UAT-uri urbane, municipiul Bistrița a cheltuit 23,1%, iar cele 3 orașe doar 6,9%. Din aceasta categorie, în anul 2024, după Bistrița, cele mai mari cheltuieli le-a avut orașul Năsăud (48 de milioane), și cele mai mici Sângeorz-Băi (39 de milioane). În cele din urmă, cele 58 de comune au contribuit semnificativ, cu 48,2% la cheltuielile totale ale judeţului Bistrița-Năsăud. Comuna Tiha Bârgăului a avut cheltuieli de aproape 35 de milioane lei in 2024, urmată de alte comune cu cheltuieli importante, precum Prundu Bârgăului, Maieru, Rodna, Feldru cu cheltuieli de peste 28 milioane lei. La pol opus, comunele Silivașu de Câmpie, Budești, Miceștii de Câmpie, Ciceu-Mihăiești și Șieu au avut cele mai mici cheltuieli (între 5 şi 8 milioane lei) (figura 2.50).

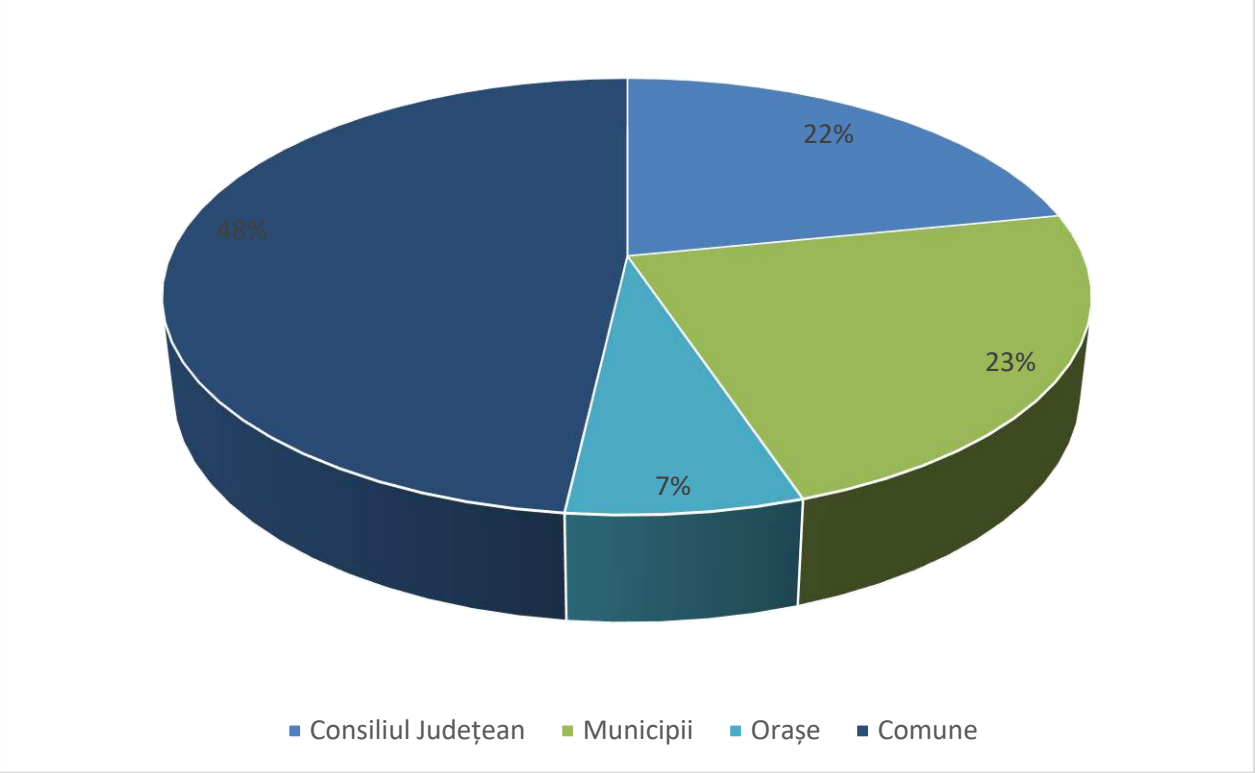

Fig. 2.49 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR TOTALE (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

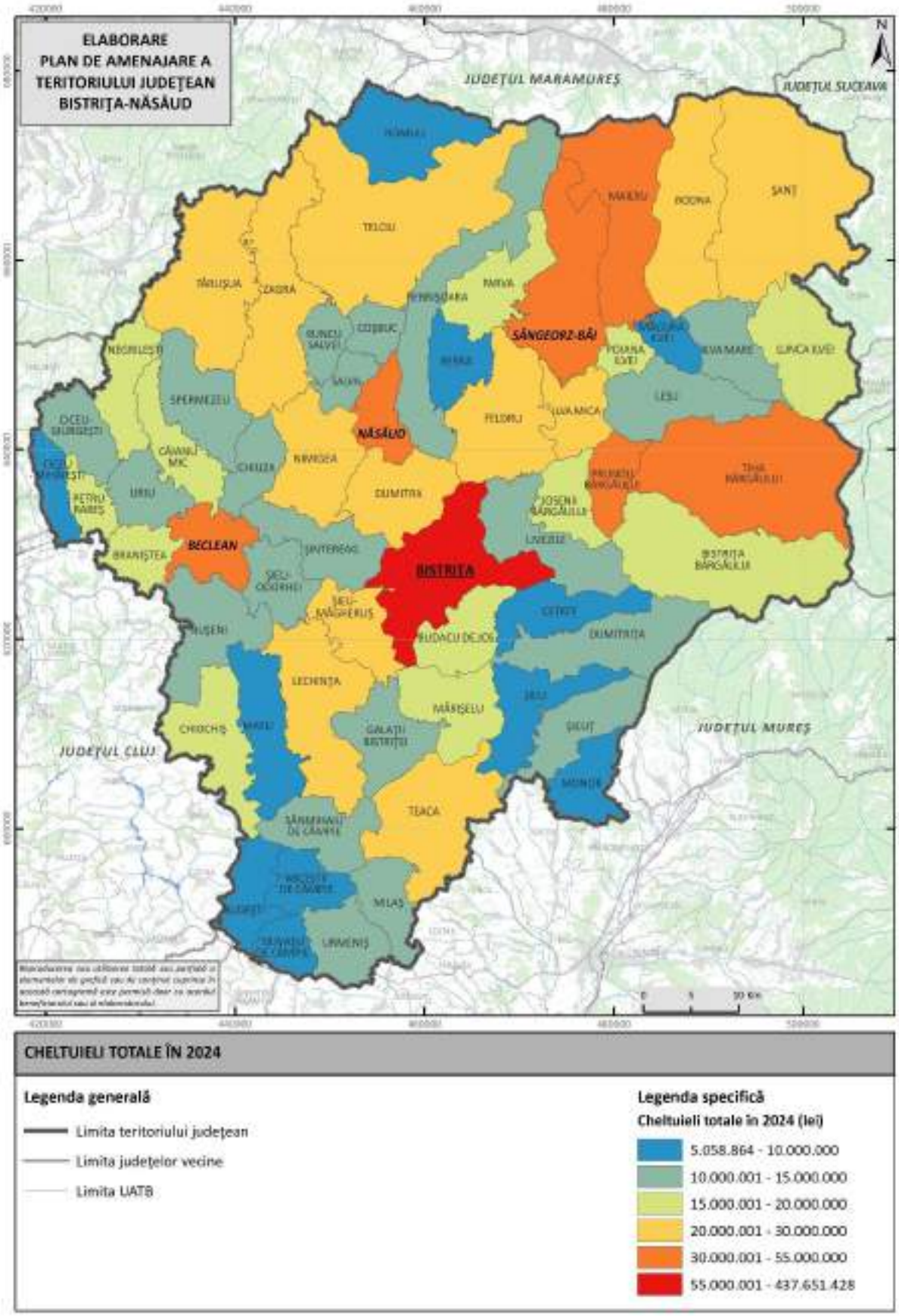

Fig. 2.50 CHELTUIELI TOTALE ÎN 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

Prin însumarea cheltuielilor din perioada 2020-2024 și raportarea acestora și la populație, se poate observa cum cele mai mari valori au fost în localitățile mici. Un exemplu în acest sens este comuna Miceștii de Câmpie care a avut cheltuieli de 29.594 lei/capita, cu mult peste media localităților rurale de 18.027 lei. Alte trei comune care au depășit suma de 25.000 lei/capita au fost Monor (27.423 lei), Poiana Ilvei (27.910 lei) și Romuli (27.400 lei). În același timp, comune precum Dumitra, Petru Rareș, Rebra, Șieu și Șintereag, (depășind 2.500 de locuitori) au avut cheltuieli cuprinse între 12.165 lei/ capita și 10.890 lei/capita (figura 2.51). În cazul oraşelor, media este de 24.079 lei per capita. Astfel, cele mai mari cheltuieli le-a avut Beclean (32.375 lei/capita) care este unul dintre cele mai mari localități (după populație) din judeţul Bistrița-Năsăud (după municipiul Bistrița și orașul Sângeorz-Băi). Pe de altă parte, cele mai mici cheltuieli au fost înregistrate în Năsăud (17.439 lei/capita) (figura 2.51). Totodată, municipiul Bistrița cheltuie, în medie, 17.413 lei/capita (figura 2.51).

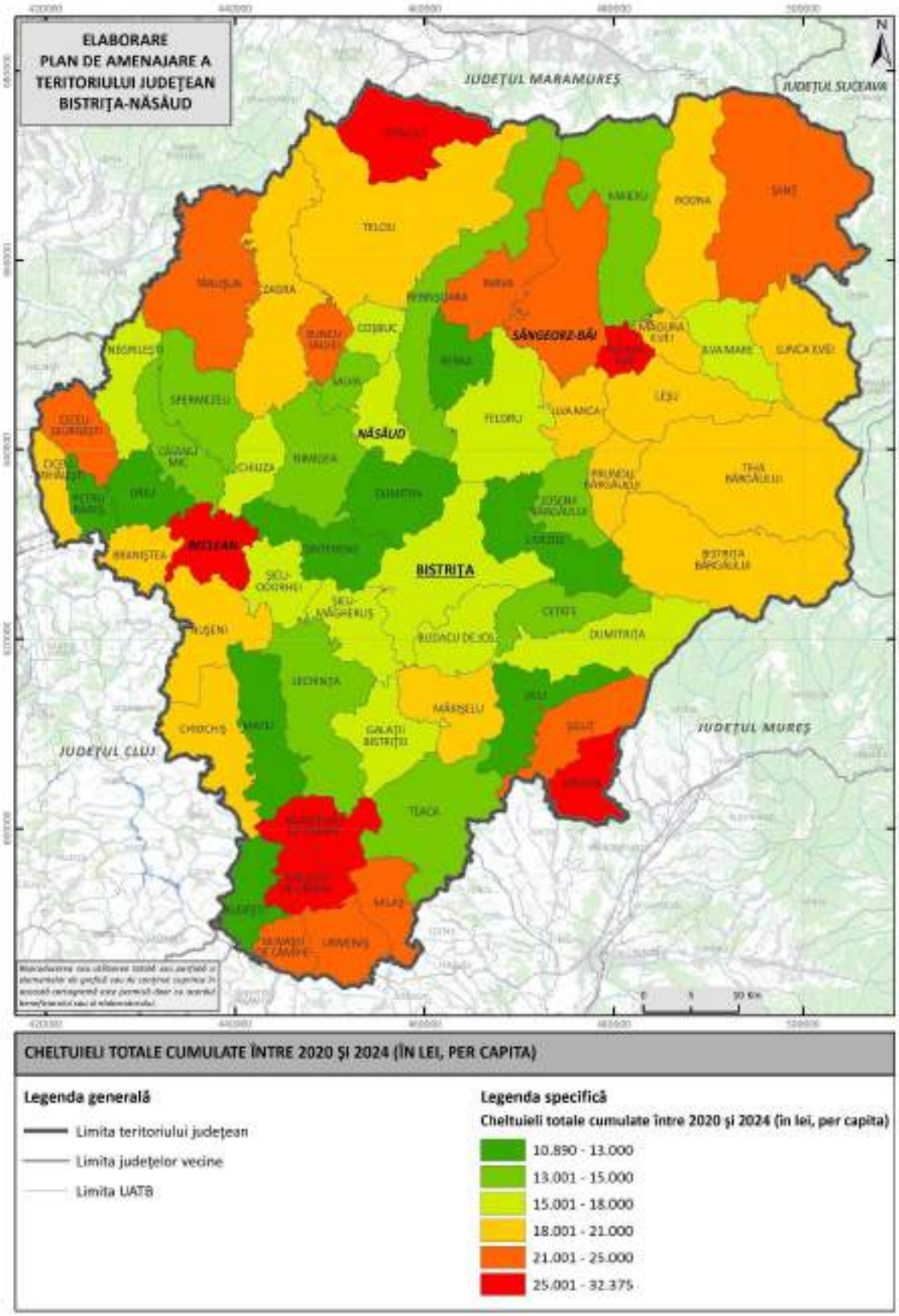

Fig. 2.51 CHELTUIELI TOTALE CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI, PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

În ceea ce priveşte dinamica cheltuielilor totale, în perioada 2020-2024, doar 7 comune au înregistrat scăderi (cea mai semnificativă a fost de 20,6% în cazul comunei Nuseni) şi 51 de comune au înregistrat creşteri (figura 2.52). Cel mai mult au crescut cheltuielile totale ale comunelor Milaș (338%), Negrilești (299,9%), Șieu-Odorhei (238,8%) și Sânmihaiu de Câmpie (205,3%). Dintre localităţile urbane, cheltuielile oraşului Beclean au scăzut în perioada 2020-2024 cu 44,1%, și cele ale orașului Sângeorz-Băi cu 23,03%. În rest, cheltuielile totale ale oraşului Năsăud au crescut cu 66,1% şi cele ale municipiului Bistrița cu 76,6%.

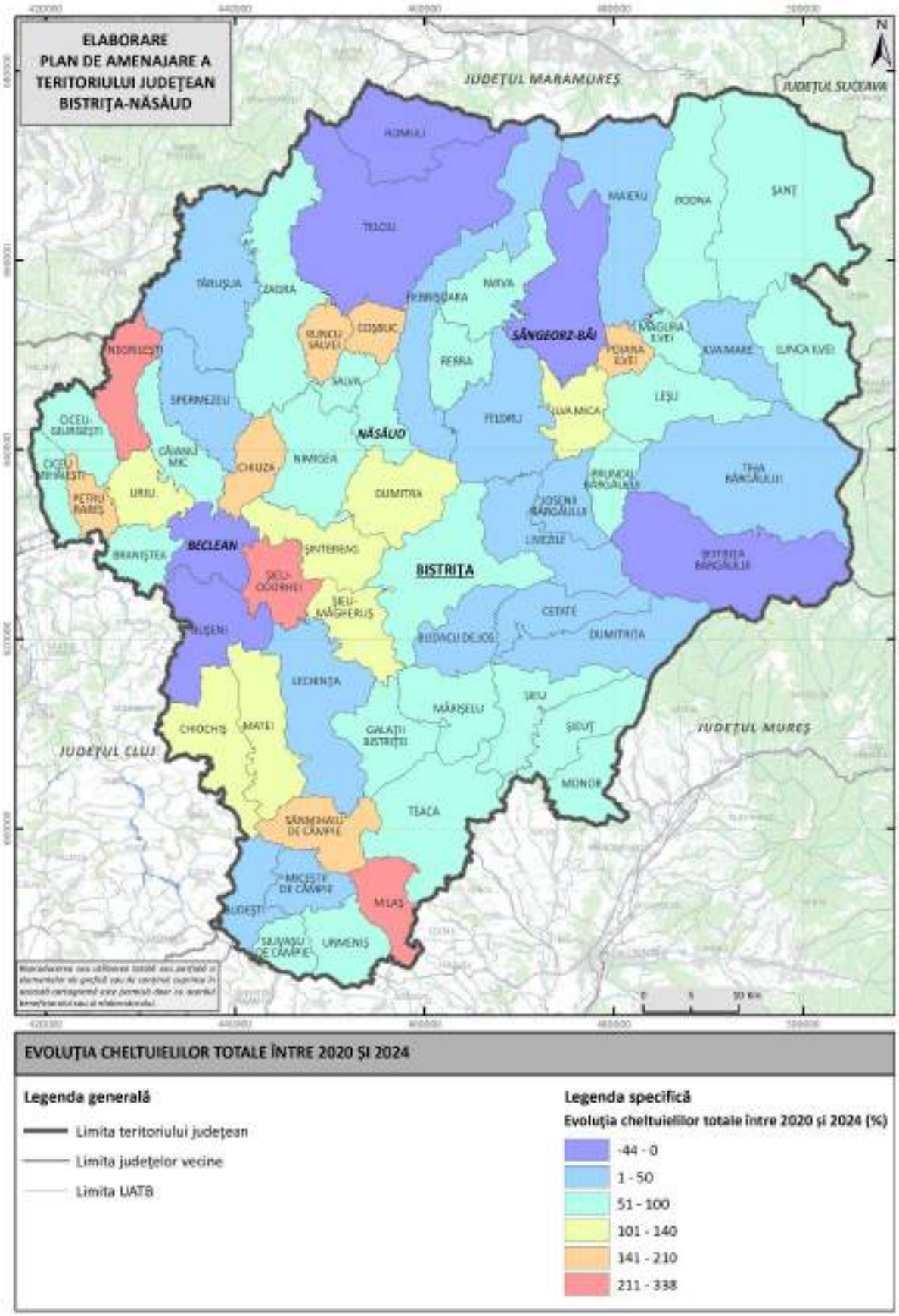

Fig. 2.52 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR TOTALE ÎNTRE 2020 ȘI 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

Figura 2.53 de mai jos ne arată că cea mai semnificativă creştere între 2020 şi 2024 au avut-o cheltuielile Municipiului Bistrița (+76,6%), în timp ce cheltuielile comunelor au crescut cu 61,4%, iar cele ale Consiliului Județean cu 48,3%. În același timp, cheltuielile totale ale orașelor au scăzut per ansamblu cu 17%, în perioada 2020- 2024.

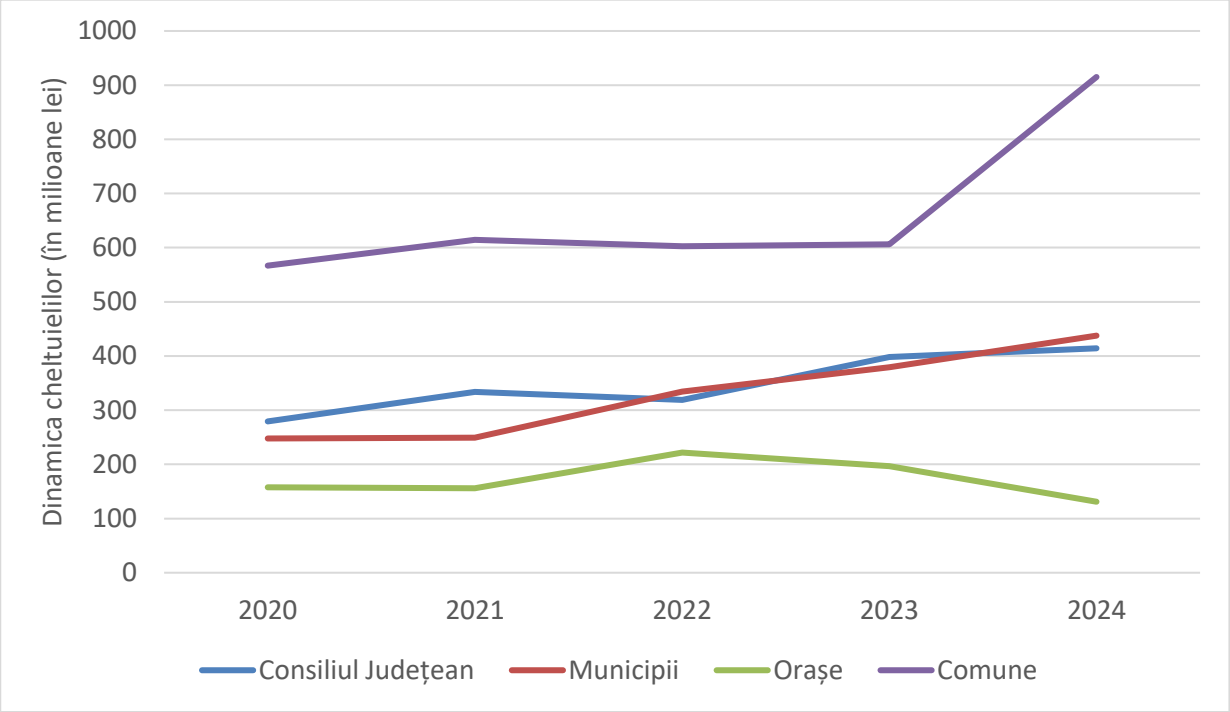

Fig. 2.53 DINAMICA CHELTUIELILOR TOTALE 2020-2024
Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI DUPĂ TITLURI DE CHELTUIELI

După titluri, cele mai mari cheltuieli ale judeţului Bistrița-Năsăud în 2024 au fost cele legate de investiţii (39,6%) şi cele de personal (25,2% din total), în timp ce cheltuielile cu asistența socială (12,5%) și alte categorii de cheltuieli (2,3%) au fost cele mai mici (figura 2.54).

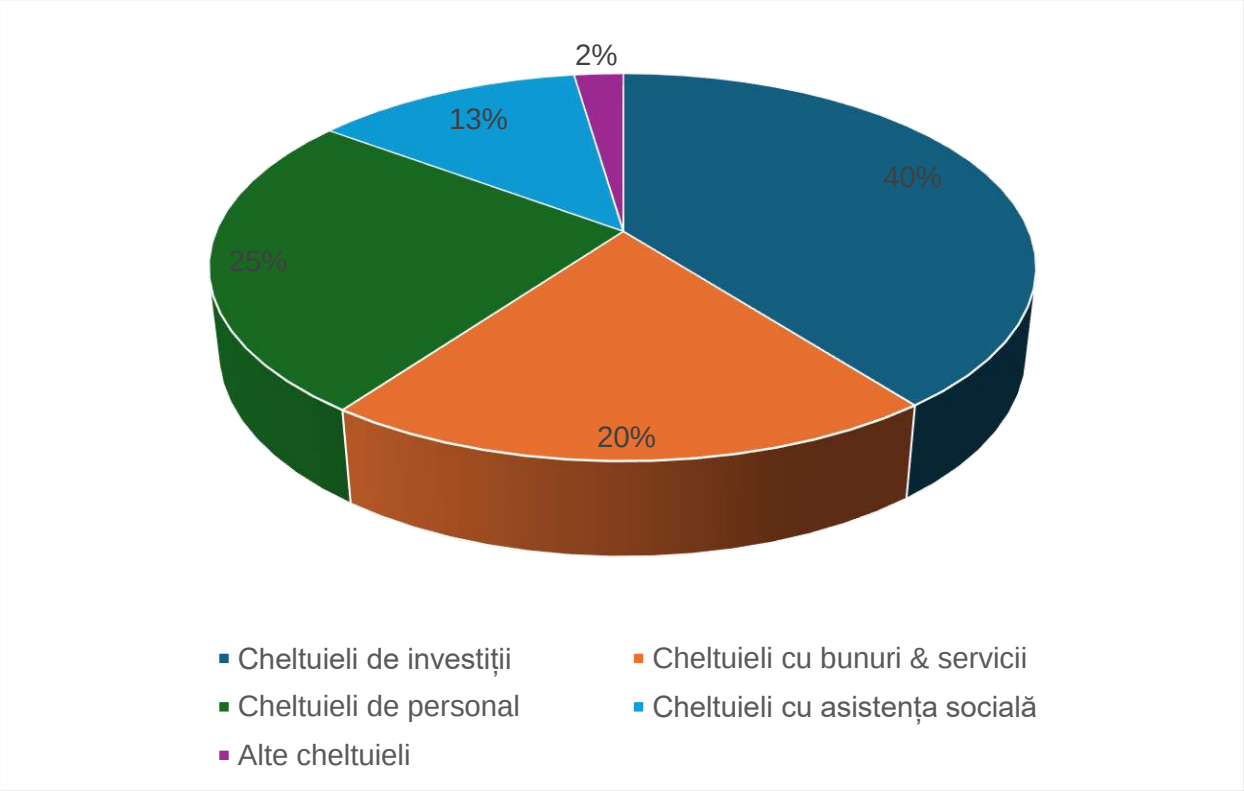

Fig. 2.54 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ TITLURI DE CHELTUIELI (2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI DE PERSONAL

Cheltuielile de personal se referă la cheltuielile UAT-urilor cu salariile, îndemnizaţiile de conducere, contribuţiile aferente salariaţilor, sumele destinate deplasărilor personalului, tichetele de masă şi de vacanţă etc. În anul 2024, 88 de milioane lei (adică 19,2% din totalul cheltuielilor) au fost reprezentate de cheltuielile cu personalul (figura 2.54). Aproximativ 50% din aceasta suma a fost cheltuită la nivelul comunelor, restul revenind Municipiului Bistrița (24,2%), Consiliului Județean (15,9%) și orașelor (10,1%) (figura 2.55).

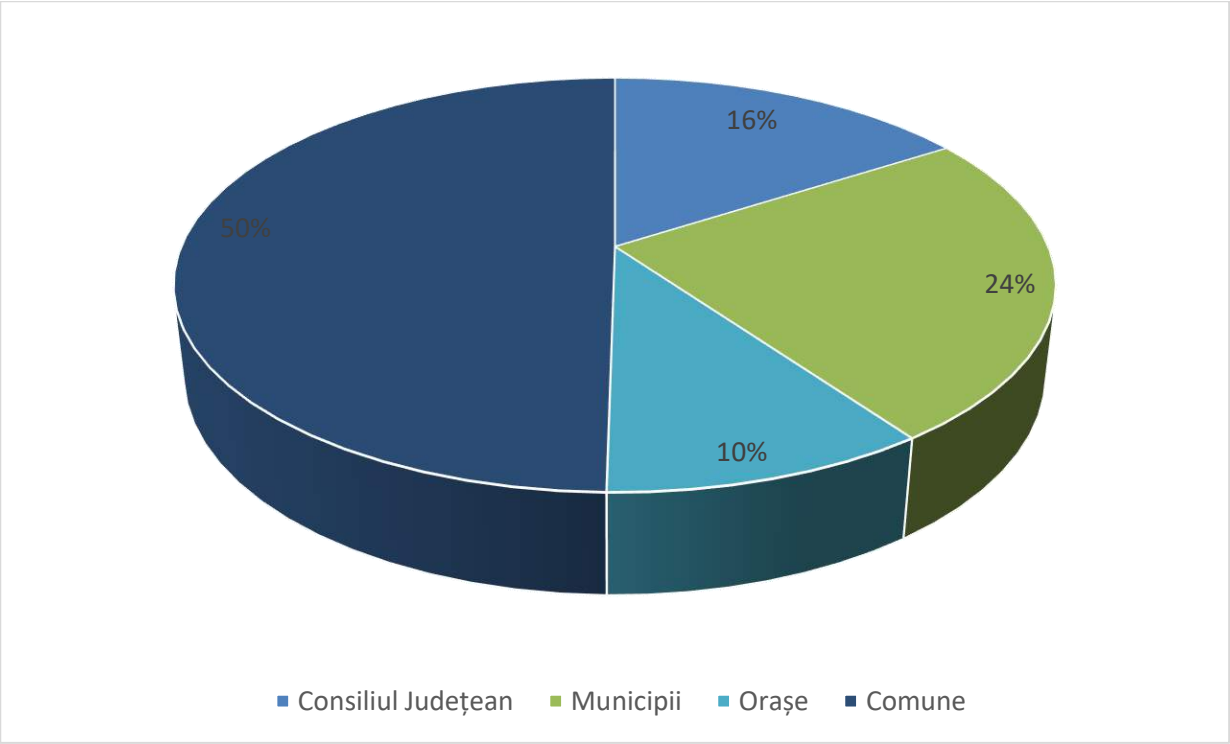

Fig. 2.55 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR DE PERSONAL (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Municipiul Bistrița a cheltuit în 2024 mai mult decât toate oraşele la un loc (figura 2.56). Dintre oraşe, cele mai mari cheltuieli de personal le-a avut Sângeorz-Băi (14,06 milioane lei), urmat de Năsăud (11,1 milioane lei) și Beclean (10,1 milioane lei) (figura 2.56). În ceea ce priveşte localităţile rurale, cele mai mari cheltuieli cu personalul le-au avut comunele mari, Maieru (6,5 milioane lei), Feldru (6,1 milioane lei) şi Nimigea (5,2 milioane lei). Au fost, însă, şi comune care au cheltuit mai puţin de 1 milion lei cu personalul în 2024 și anume comune precum Silivașu de Câmpie, Ciceu-Mihăiești și Sânmihaiu de Câmpie.

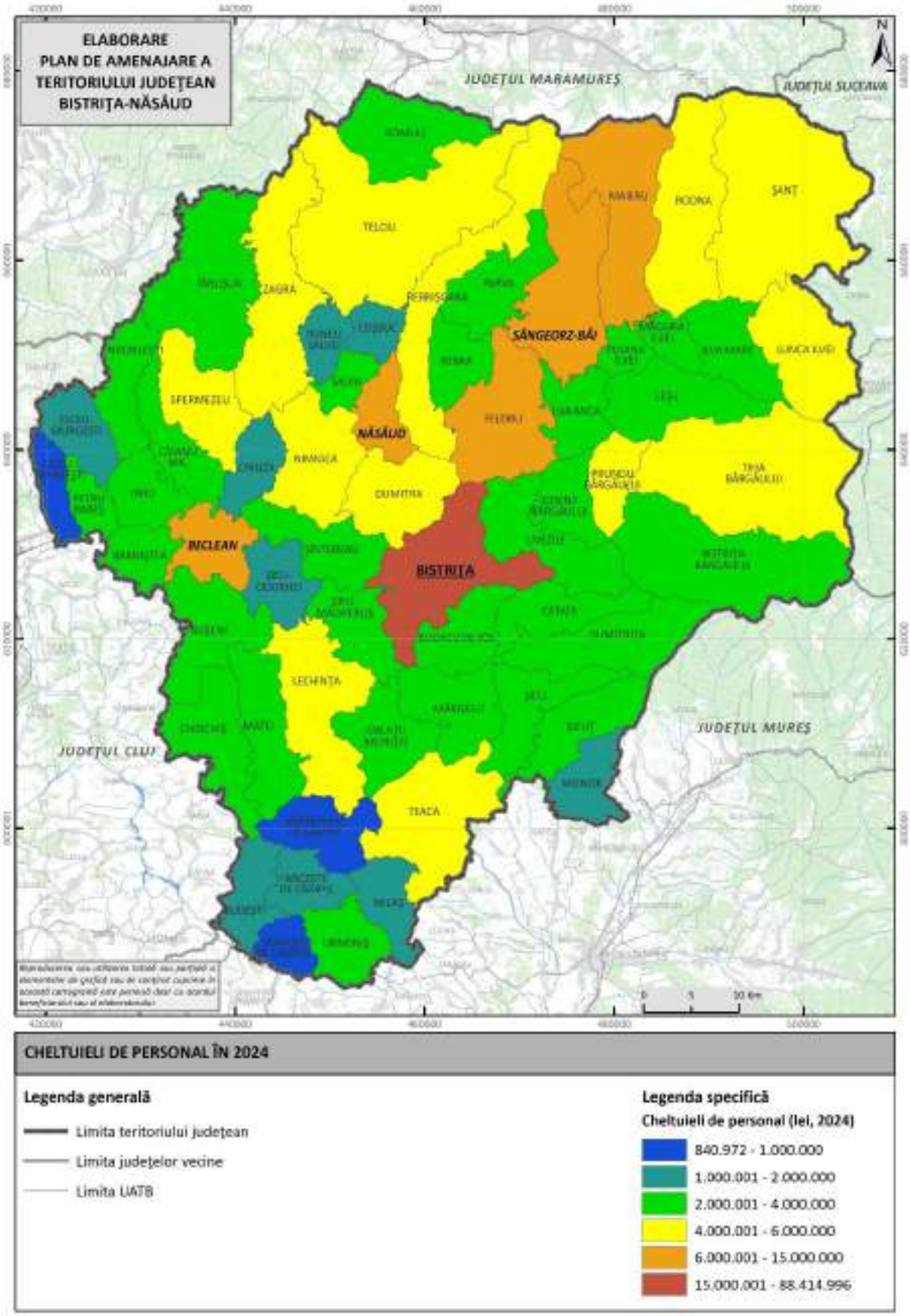

Fig. 2.56 CHELTUIELI DE PERSONAL ÎN 2024
Sursă: Prelucrare proprie.

O imagine mai exactă în ceea ce priveşte amploarea cheltuielilor cu personalul putem avea raportând totalul cheltuielilor la numărul populaţiei din fiecare localitate. Așadar, este de așteptat ca cele mai puțin eficiente să fie localitățile rurale mai mici care, raportat la numărul de locuitori, au cheltuieli mai mari cu personalul. În acest sens, cele mai ineficiente comune în aceasta perioadă au fost: Romuli (7.301 lei per locuitor), Milaș (7.073 lei per locuitor) și Măgura Ilvei (6.823 lei per locuitor). Comunele mai mari s-au dovedit a avea cheltuieli mai mici cu personalul, dacă se ia în considerare numărul locuitorilor. Astfel, comuna Căianu Mic a cheltuit pe personal doar 2.271 lei per locuitor, iar Șieu-Măgheruș 2.640 lei per capita (figura 2.57). Dacă analizăm situaţia la nivelul localităţilor urbane, observăm că oraşul Beclean a avut cheltuieli cu personalul de 3.300 lei/capita, în timp ce Năsăud și Sângeorz-Băi au variat între 4.137 lei şi 4.835 lei per locuitor. Pe de altă parte, municipiul Bistrița a avut cheltuieli de personal cumulate (per capita) de 3.630 lei.

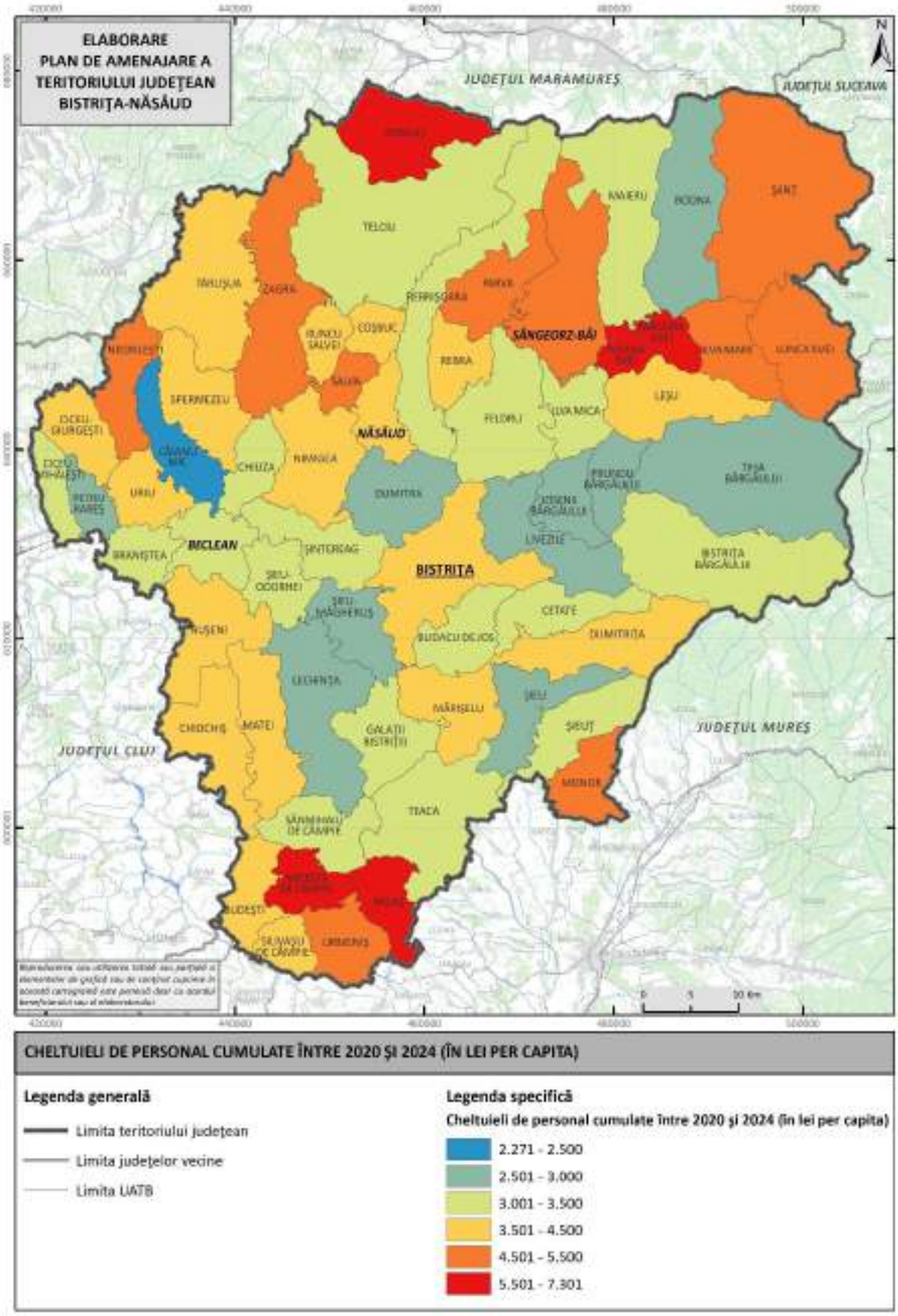

Fig. 2.57 CHELTUIELI DE PERSONAL CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cheltuielile de personal în judeţul Bistrița-Năsăud au fost în continuă creștere și aproape s-au dublat în 2024 faţă de 2020 (figura 2.58).

Cel mai mult au crescut în timp cheltuielile de personal ale municipiului Bistrița (57,4%), urmate de cele ale comunelor (56,2%) și orașelor (45,2%). La nivelul Consiliului Județean, aceste cheltuieli au crescut cel mai puțin, cu 13,9% (figura 2.59).

La nivel de orașe, cele mai mai creșteri ale cheltuielilor s-au înregistrat în Beclean (73,3%), urmat de Năsăud (40,6%), respectiv Sângeorz-Băi (32,2%).

În zonele rurale, creșteri semnificative între 2020 și 2024 au avut loc în rândul comunelor Spermezeu (114,6%), Dumitrița (108,5%) și Căianu Mic (107,7%). La polul opus, menționăm comunele Silivașu de Câmpie și Sânmihaiu de Campie care au avut creșteri mai puțin semnificative de 18,1%, respectiv 8,4%.

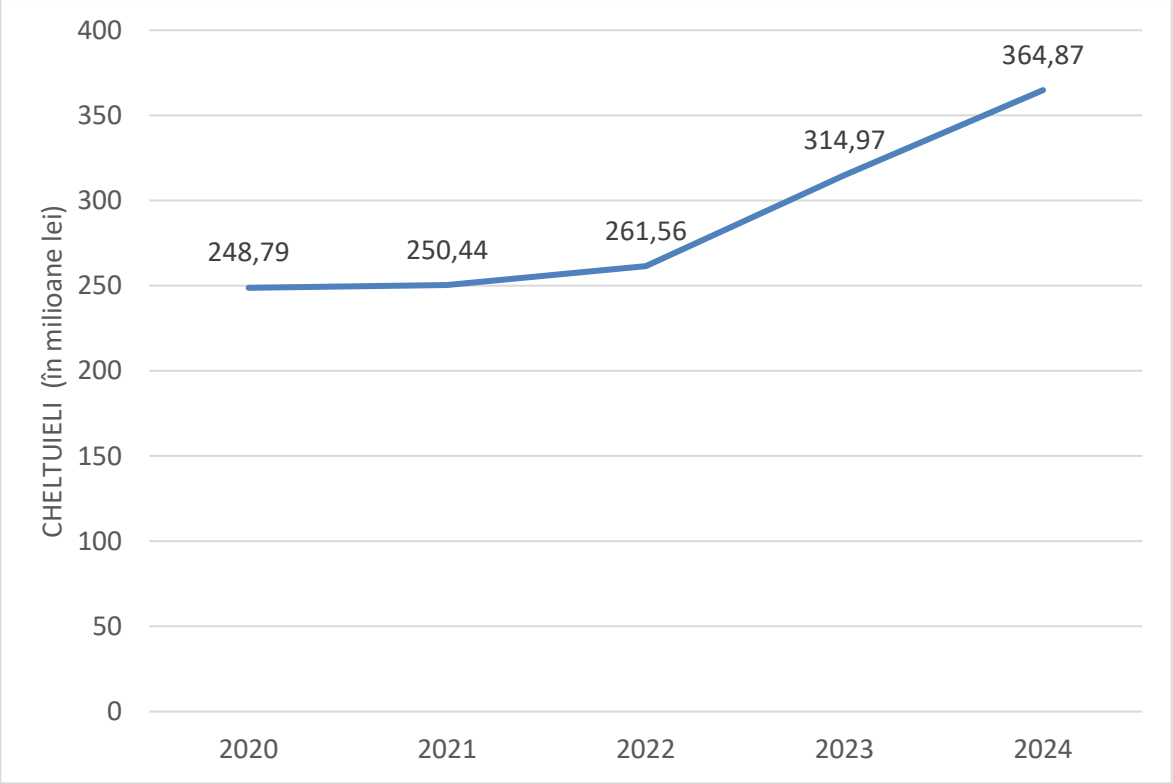

Fig. 2.58 DINAMICA CHELTUIELILOR DE PERSONAL ÎN JUDEŢUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

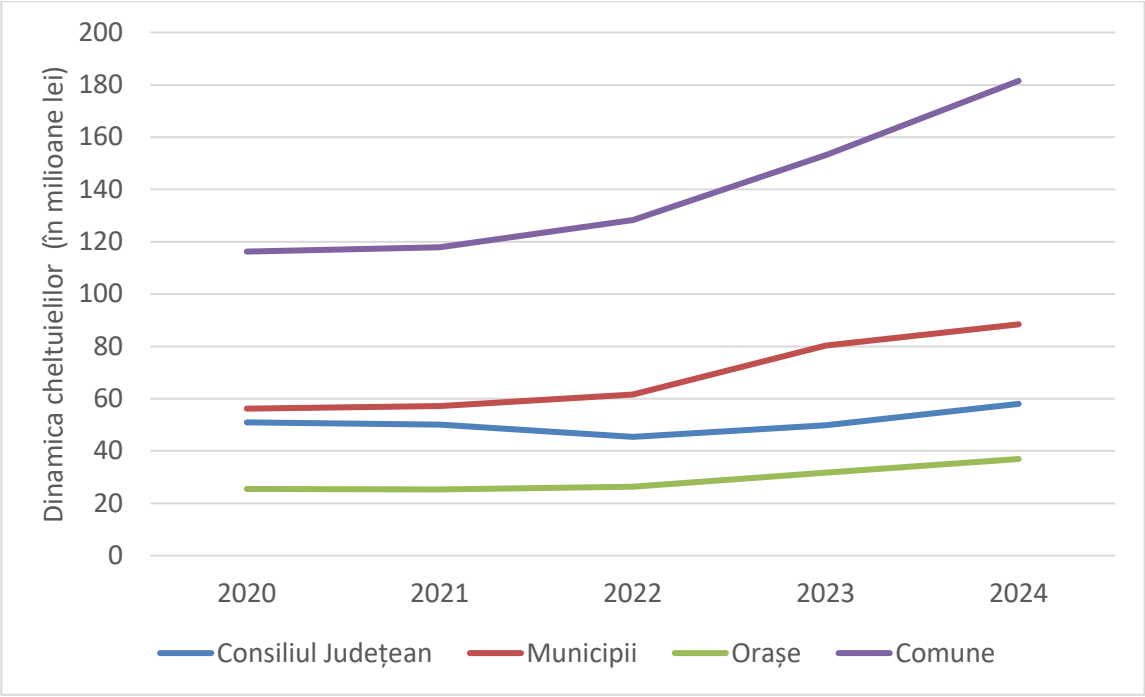

Fig. 2.59 DINAMICA CHELTUIELILOR DE PERSONAL PE TIPURI DE UAT (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

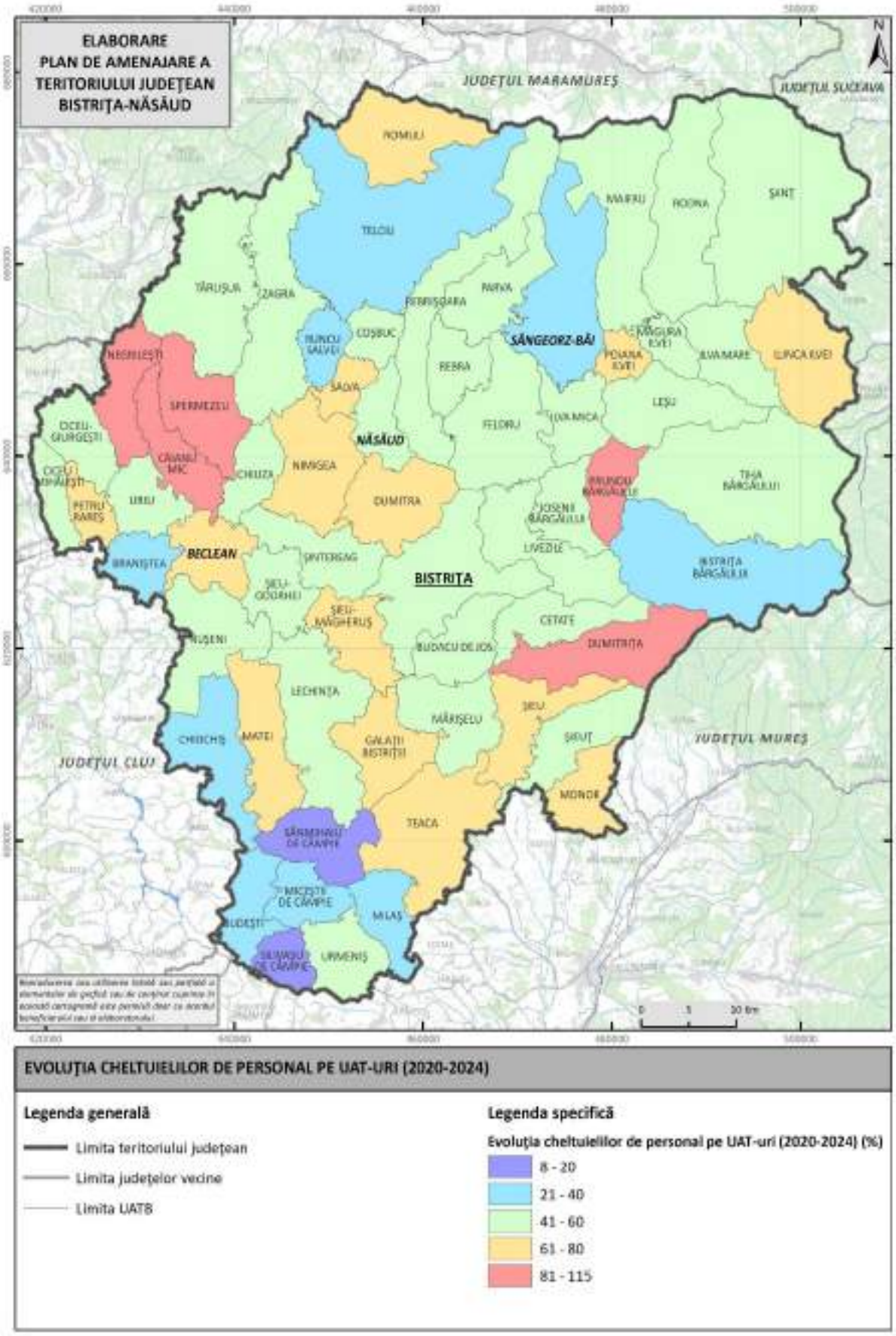

Fig. 2.60 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR DE PERSONAL PE UAT-URI (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI PENTRU BUNURI ŞI SERVICII

Aproximativ 295 de milioane lei din bugetul judeţului Bistriţa-Năsăud a fost cheltuit în 2024 pe bunuri şi servicii contractate (15,5% din totalul cheltuielilor judeţului). Aproape jumătate din această sumă a fost cheltuită de localităţile rurale (48%), în timp ce localităţile urbane au cheltuit 36,3% (26,8% municipiul Bistriţa şi 9,5% cele 3 oraşe). Restul de 16% a fost reprezentat de cheltuielile efectuate de Consiliul Judeţean (figura 2.61).

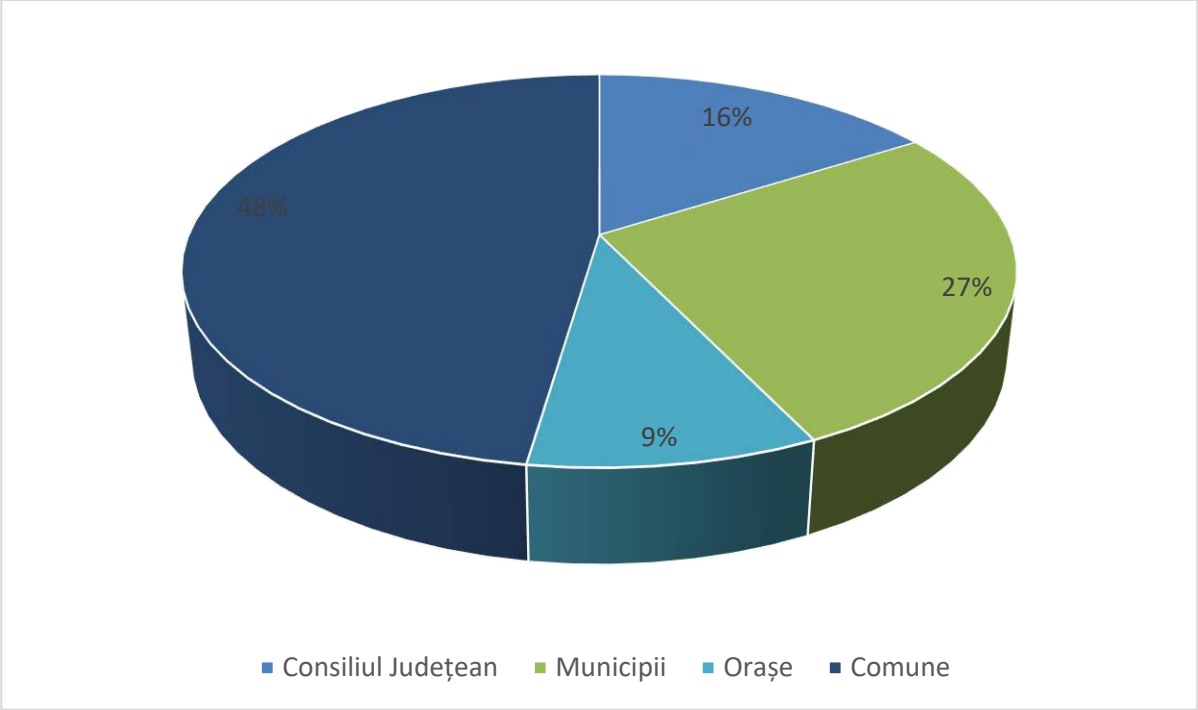

Fig. 2.61 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR PENTRU BUNURI SI SERVICII (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

După municipiul Bistriţa, ca şi valoare a cheltuielilor pentru bunuri şi servicii au urmat oraşele Năsăud (aproximativ 12 milioane lei), Sângeorz-Băi (8,4 milioane lei) şi Beclean (7,6 milioane lei).

În ceea ce priveşte UAT-urile rurale, există comune mari care aproape au egalat marile oraşe în ceea ce priveşte cheltuielile pentru bunuri şi servicii în 2024. De exemplu, cheltuielile anuale ale comunei Prundu Bârgăului s-au ridicat la peste 7,5 milioane lei, iar comunele Maieru, Feldru, Tiha Bârgăului, Rodna şi Telciu au avut cheltuieli care au depăşit 4 milioane lei (figura 2.62). Pe de altă parte, un număr de opt comune au avut cheltuieli sub 1 milion lei în 2021: Ciceu-Giurgeşti, Ciceu-Mihăieşti, Chiuza, Magura Ilvei, Negrileşti, Poiana Ilvei, Runcu Salvei, Silivaşu de Câmpie (figura 2.62).

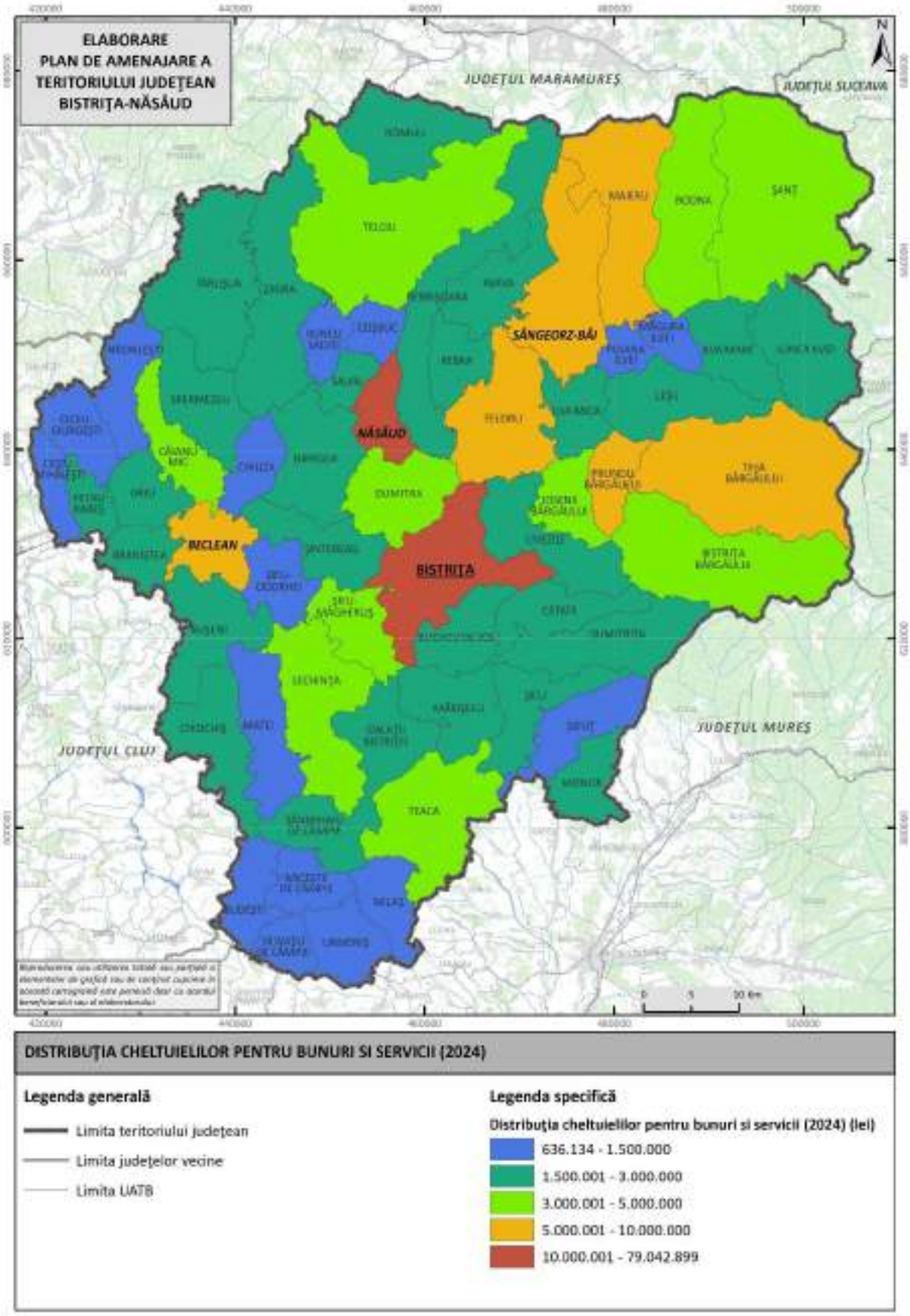

Fig. 2.62 DISTRIBUȚIA CHELTUIELILOR PENTRU BUNURI SI SERVICII (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

De asemenea, raportat la populaţie, cele mai mari cheltuieli cu bunuri şi servicii le-a avut UAT-urile mici. Astfel, cea mai mare valoare apare în dreptul comunei Miceștii de Câmpie (6.125 lei/capita), o localitate cu o populaţie de numai 973 de persoane în anul 2024 (figura 2.63). Cele mai mici cheltuieli, sub 2.300 lei/capita, au fost făcute de șapte comune, în frunte cu comuna Chiuza (1.855 lei/capita). În ceea ce privește orașele, Beclean și Sângeorz-Băi au cheltuit între 2020 şi 2024 sub 3.000 lei/capita, în timp ce Năsăud a ajuns la 4.596 lei/capita. Totodată și municipiul Bistrița a cheltuit în perioada 2020-2024 mai mult de 3.403 lei/ capita (figura 2.63).

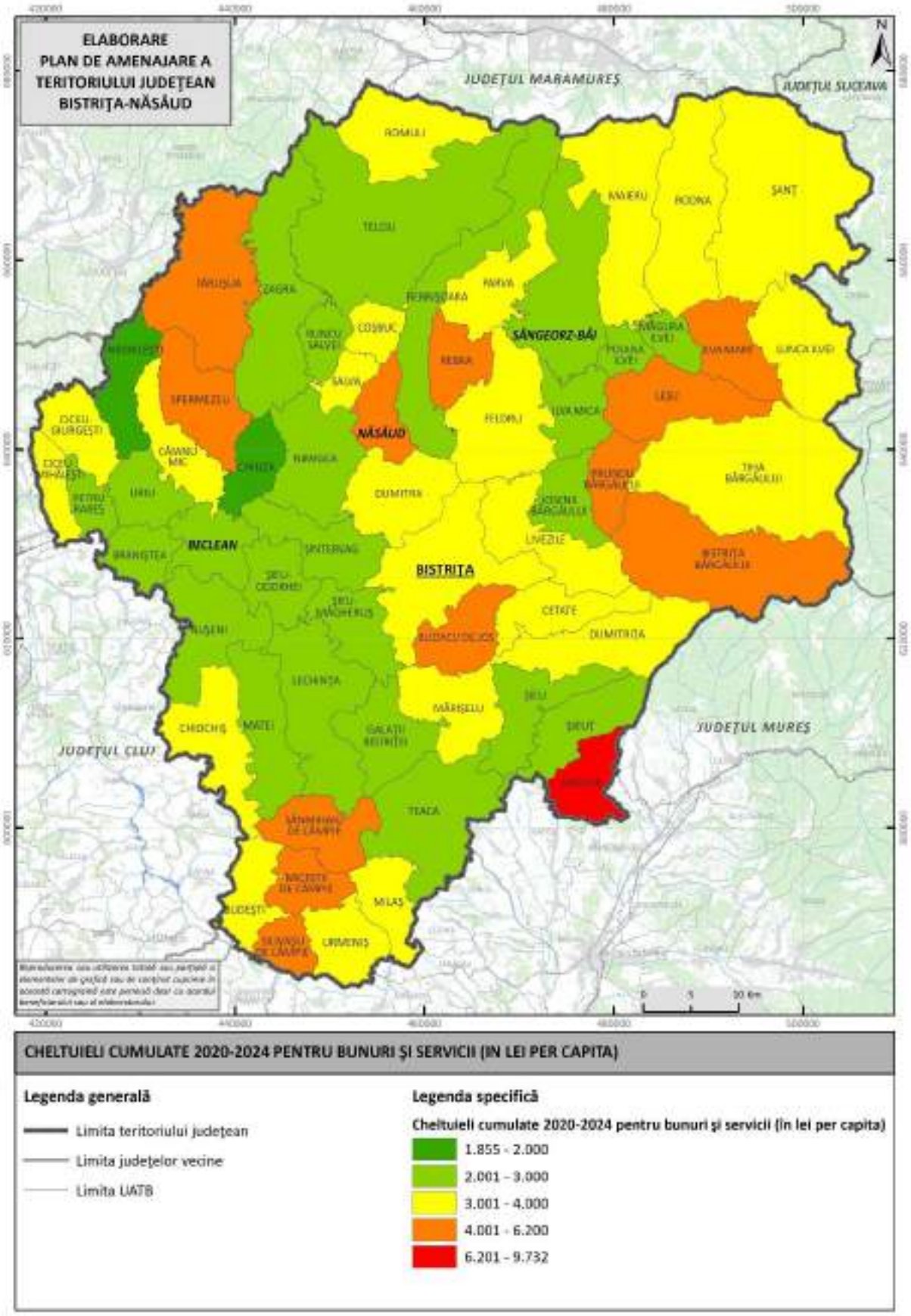

Fig. 2.63 CHELTUIELI CUMULATE 2020-2024 PENTRU BUNURI ŞI SERVICII (IN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cu excepția anilor 2021 și 2023, cheltuielile pentru bunuri şi servicii au fost în creștere, astfel că, în anul 2024, cheltuielile de acest tip au fost cu 49% mai mari decât în 2020 la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud (figura 2.64). Aceste creşteri se regăsesc şi în cazul cheltuielilor localităţilor din judeţ care variază între 50% (municipiului Bistrița) 29,2% (orașe), 21,3% (comune) și 16,6% (Consiliul Județean).

La nivelul UAT-urilor, evoluţia cheltuielilor pentru bunuri şi servicii este mai nuanţată.

Astfel, cele mai mari creşteri le-au înregistrat comunele Josenii Bârgăului (+155,2%), Lechința (113,6%), Prundu Bârgăului (112,9%), Șanț (105,9%) și Uriu (105,2%). Pe de altă parte, un număr de 16 comune au înregistrat o diminuare a cheltuielilor pentru bunuri și servici în 2024 faţă de 2020, mai ales Ciceu - Giurgesti (-39,9%), Budacu de Jos (-38%), Rodna (-29,2%), Ilva Mare (-28,9%) și Spermezeu (-26%) (figura 2.66).

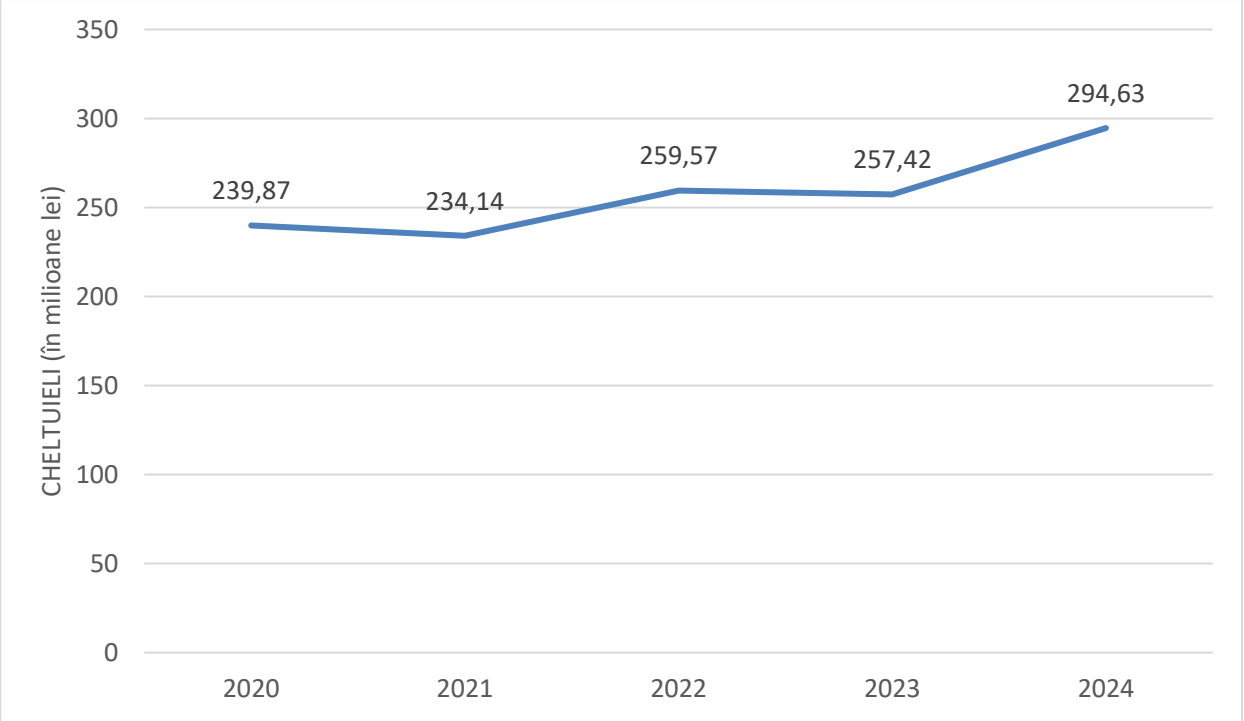

Fig. 2.64 DINAMICA CHELTUIELILOR JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU BUNURI SI SERVICII (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

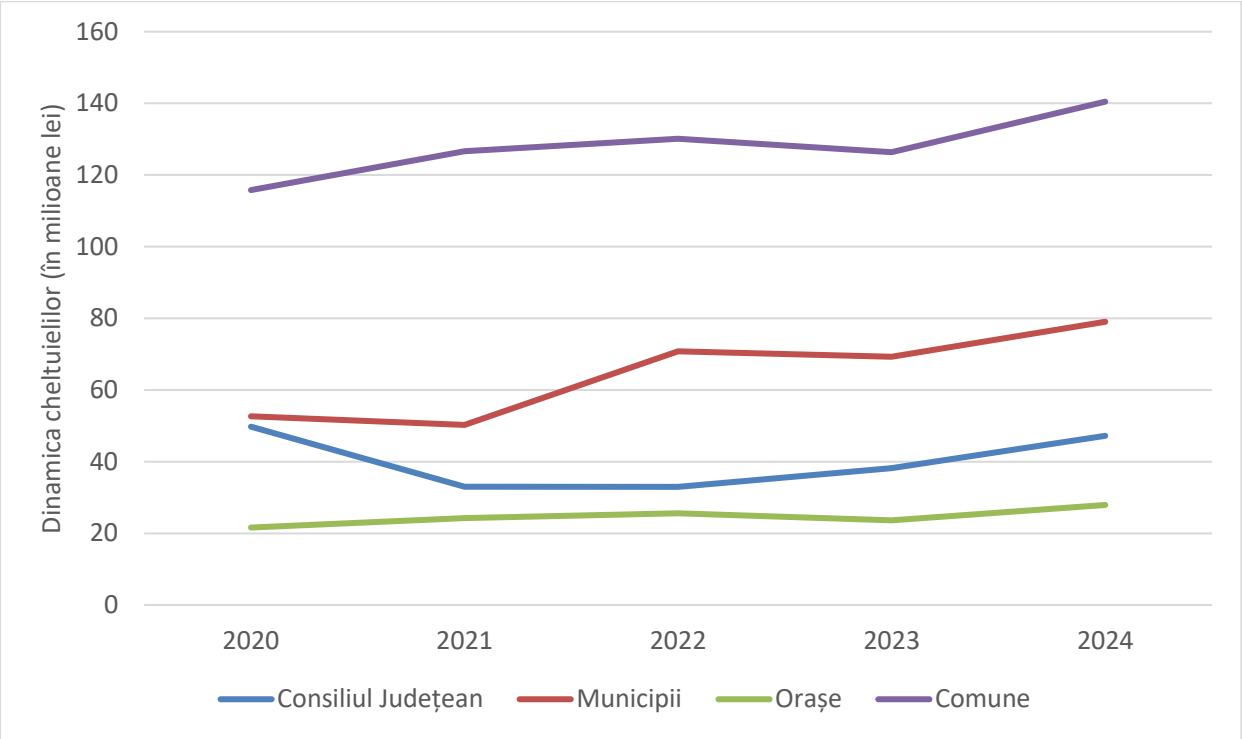

Fig. 2.65 DINAMICA CHELTUIELILOR CU BUNURI ŞI SERVICII DUPA TIPUL DE UAT (2020-2024
Sursă: Prelucrare proprie.

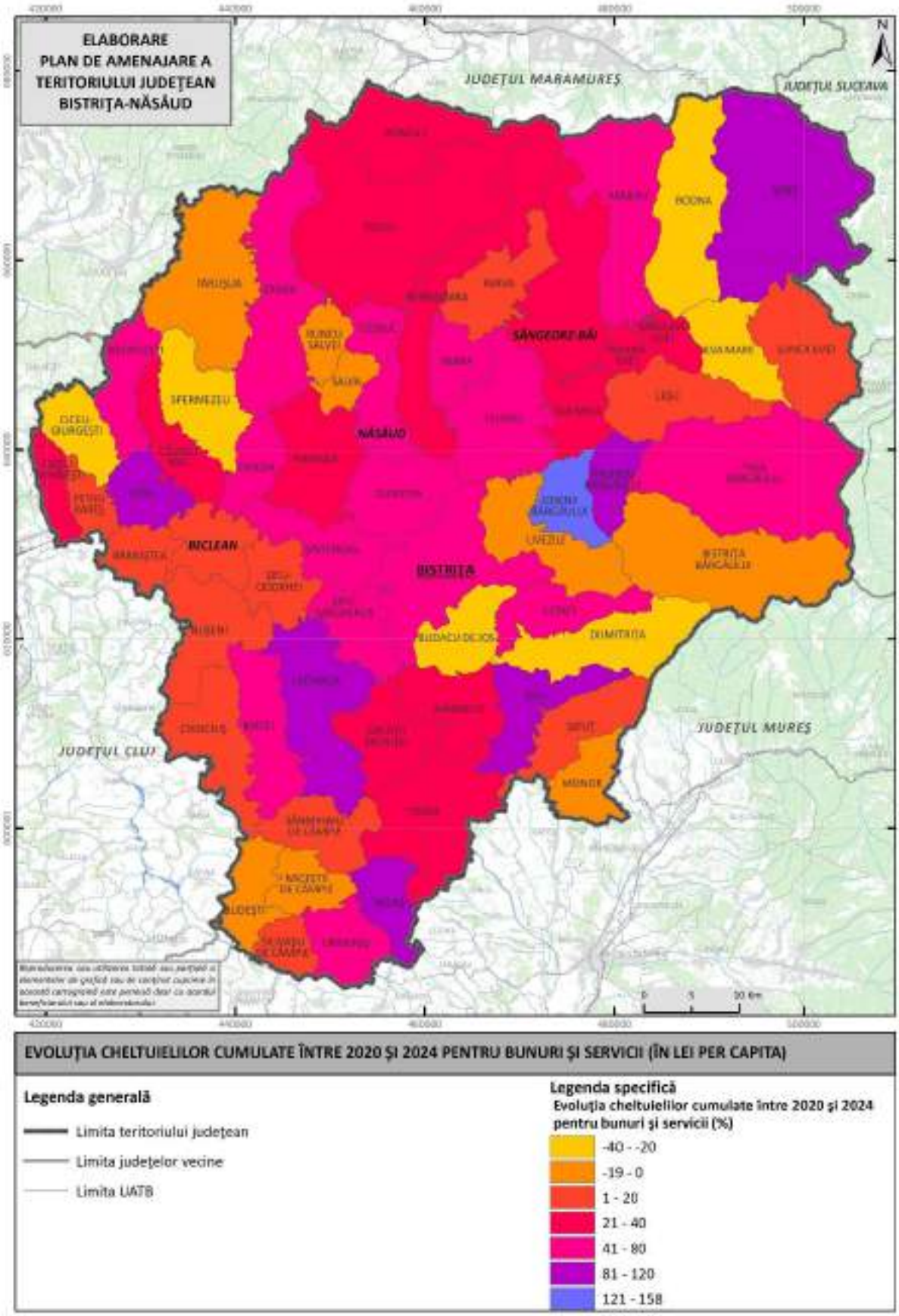

Fig. 2.66 EVOLUŢIA CHELTUIELILOR CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 PENTRU BUNURI ŞI SERVICII (ÎN LEI PER CAPITA)

Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI CU ASISTENŢA SOCIALĂ

Un segment mai mic de cheltuieli (9,5%) este cel cu asistenţa socială. Aproximativ 180 milioane lei din cheltuielile judeţului Bistrița-Năsăud au avut această destinaţie.

Din acest total, aproximativ 108 milioane lei (60%) au fost cheltuiți de localitățile rurale, 29% de cele urbane (în special, Municipiul Bistrița cu 17,8%) și 11% de către Consiliul Județean. (figura 2.67).

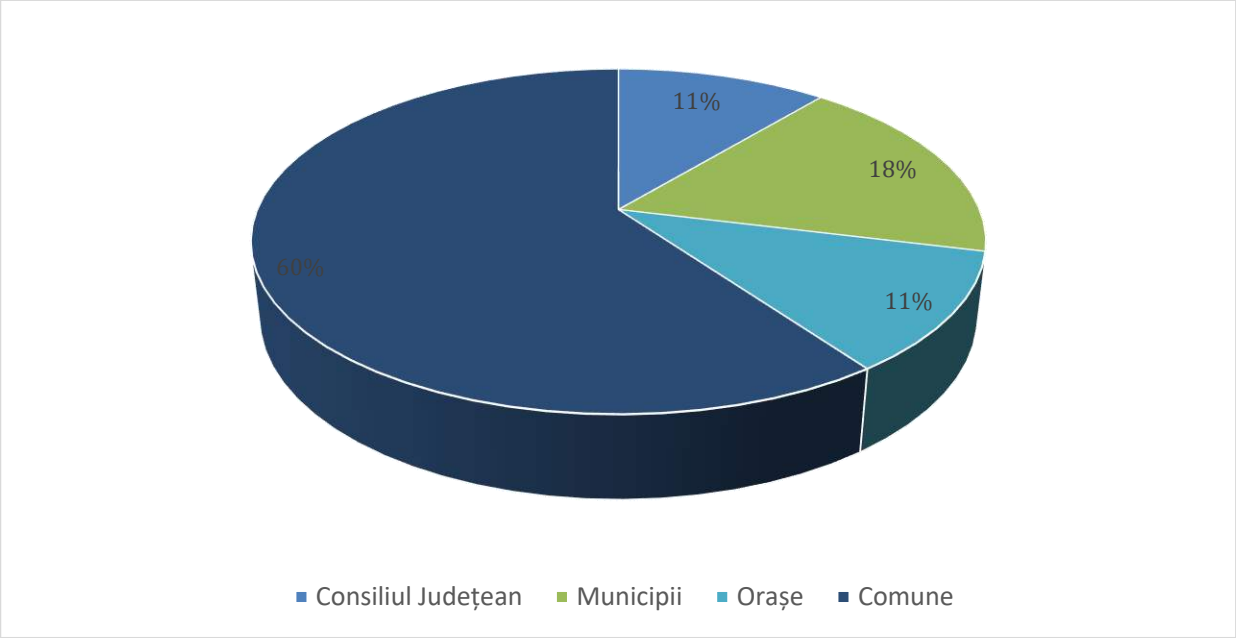

Fig. 2.67 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR PENTRU ASISTENŢA SOCIALĂ (2021)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cele mai mari cheltuieli la nivel de UAT le-a avut municipiul Bistrița (32 de milioane), mai mult decât toate oraşele la un loc. Dintre oraşe, cele mai mari cheltuieli pentru asistenţa socială le-a avut Năsăud (7 milioane lei) şi cele mai mici Beclean (6,3 milioane lei) (figura 2.68). Cele 58 de comune au cheltuit, în 2024, cu asistenţa socială mai mult decât localitățile urbane și Consiliul Județean la un loc.

Cu toate acestea, la nivel de comună cele mai mari cheltuieli în 2024 s-au ridicat la 4 milioane lei (comuna Dumitra), în timp ce 12 comune au alocat pentru consum sub 1 milion de lei, iar comuna Urmeniș a avut nu mai mult de 562.724 lei cheltuiți pentru asistența socială (figura 2.68).

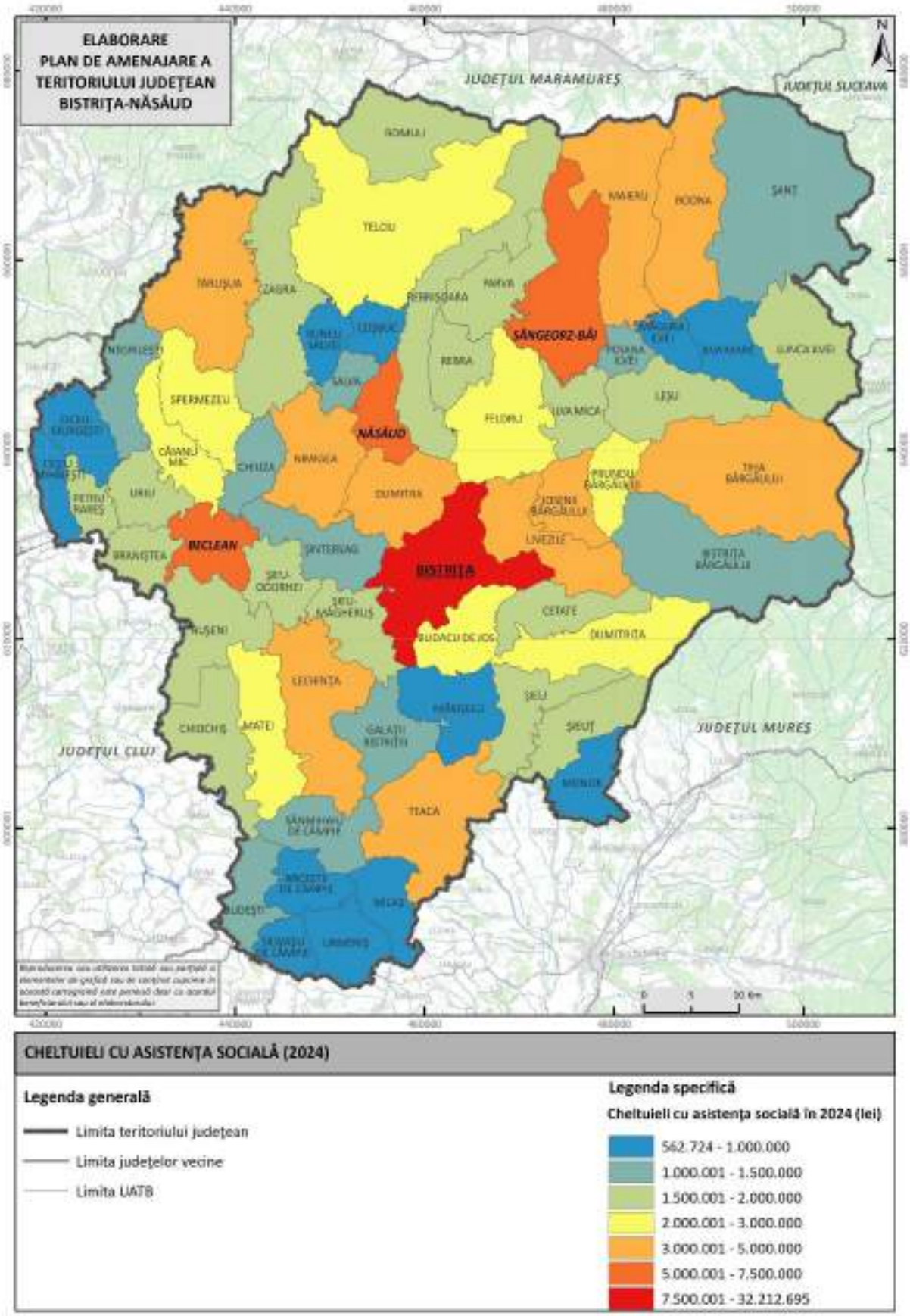

Fig. 2.68 CHELTUIELI CU ASISTENȚA SOCIALĂ (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

În intervalul de timp cuprins între 2020 și 2024, cheltuielile cu asistența socială s-au majorat în mod constant, înregistrând o creștere de peste 186% (figura 2.69).

Dacă municipiul Bistrița a cheltuit cu 143% mai mult în anul 2024 față de 2020, comunele și orașele și-au mărit cheltuielile cu asistența socială cu mai bine de 175%, respectiv 253% (figura 2.70). Cu toate acestea, cele mai mai creșteri în ceea ce privește acest tip de cheltuieli se observă la nivelul Consiliului Județean (315%). Așadar, atât în municipiul Bistrița, cât și în cele 3 orașe, respectiv cele 58 de comune aceste cheltuieli au crescut în perioada menționată cu cel puţin 65%. Este important de menționat și că în cazul a 55 de localități creşterile au fost de peste 100%, însemnând ca aceste cheltuieli s-au dublat (figura 71).

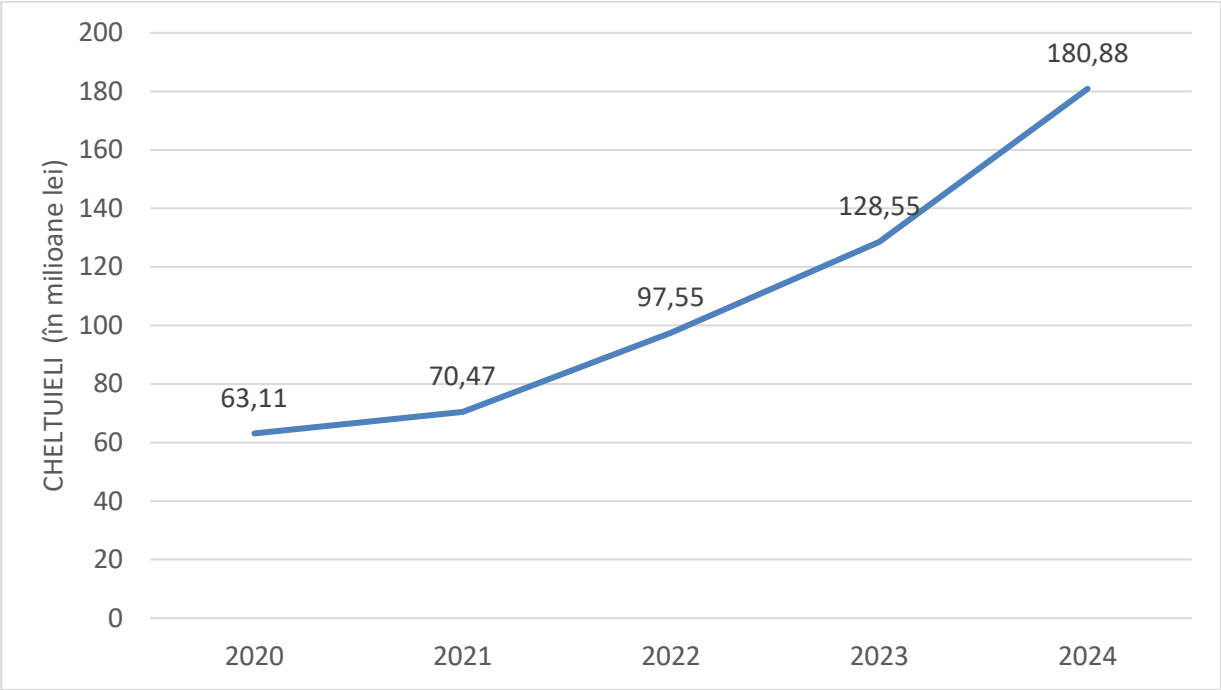

Fig. 2.69 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ASISTENŢA SOCIALĂ LA NIVELUL JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

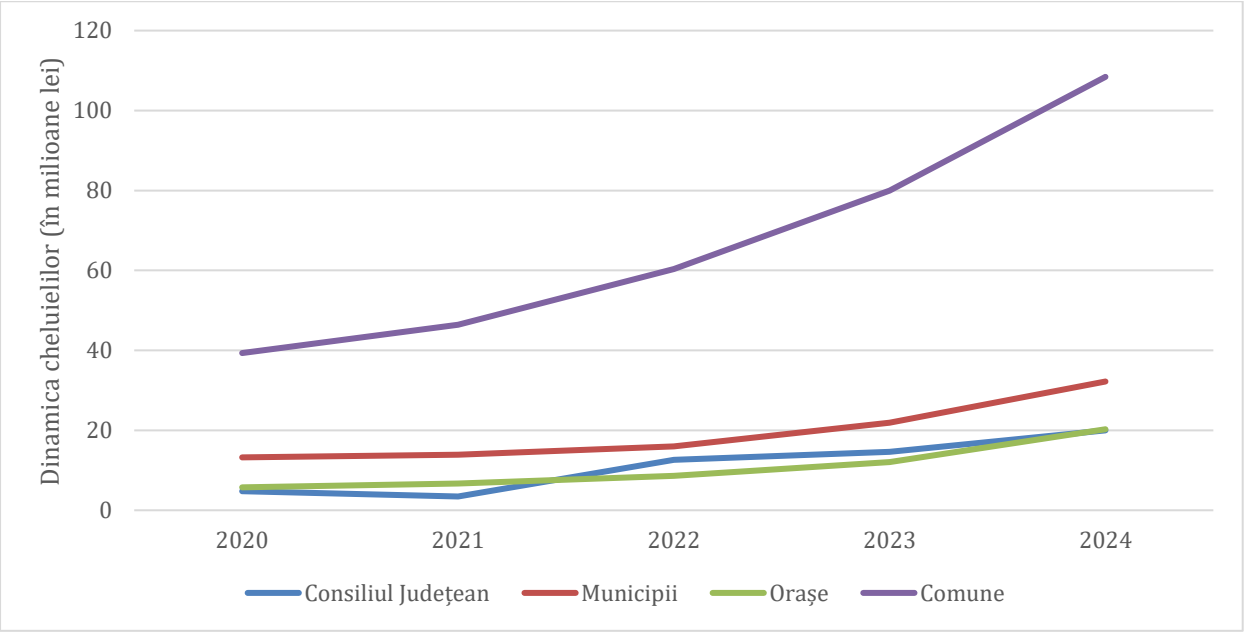

Fig. 2.70 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ASISTENŢA SOCIALĂ, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI DIFERITE TIPURI DE UAT (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

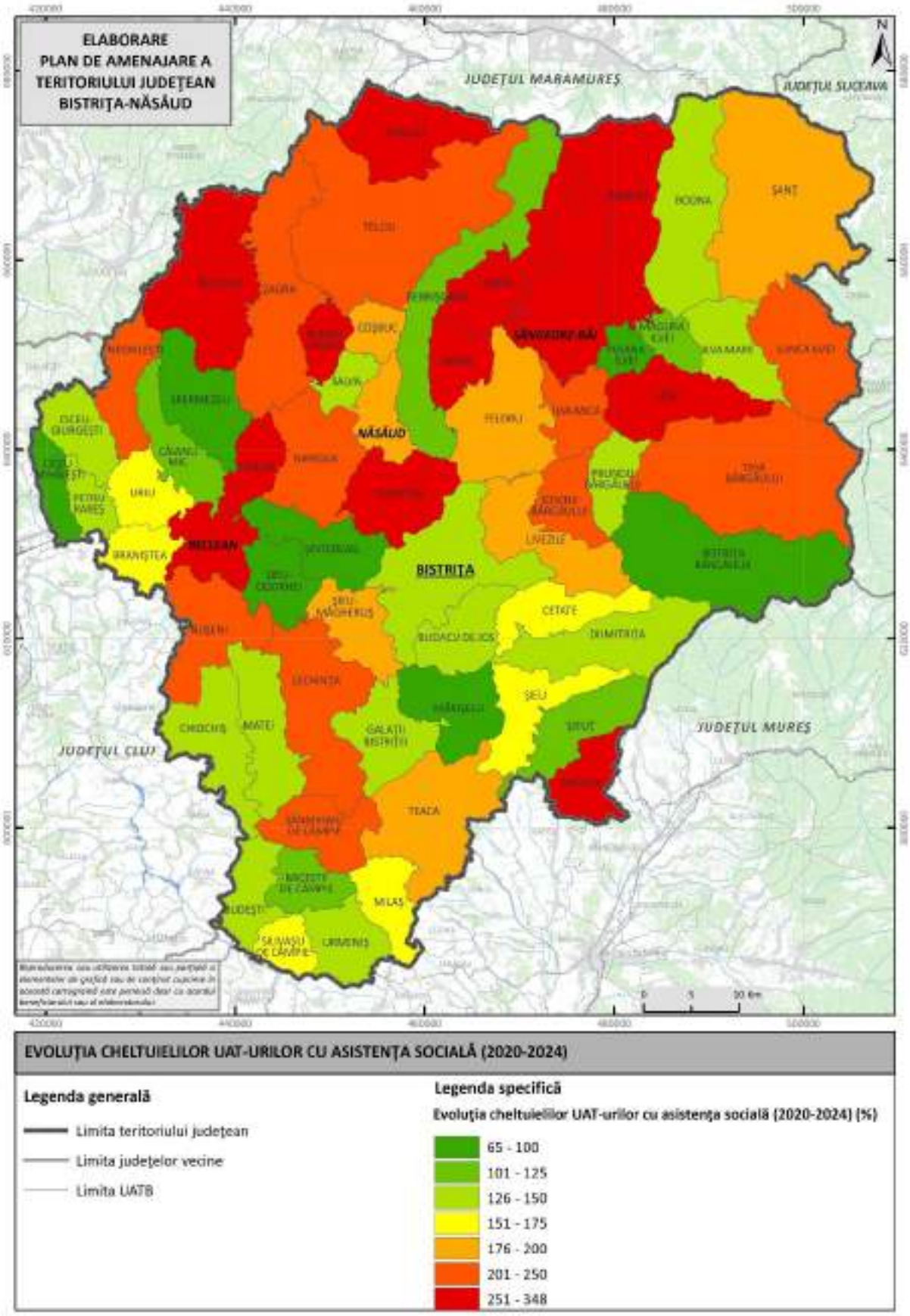

Fig. 2.71 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR UAT-URILOR CU ASISTENȚA SOCIALĂ (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

În continuare, vom analiza cheltuielile UAT-urilor cu asistenţa socială luând în considerare variaţiile anuale şi populaţia localităţilor. În medie, cele mai mari cheltuieli cu asistenţa socială în perioada 2020-2024 le-au avut comunele (1.835 lei/capita) cu valori ce au depășit 3000 de lei în localități precum Sânmihaiu de Câmpie (3.351 lei/capita) și Poiana Ilvei (3.175 lei/capita) (figura 2.72). Cele mai mici cheltuieli în medie le-au avut Feldru (1.095 lei lei/capita), Urmeniș (1.099 lei/capita) și Telciu (1.133 lei/capita). În cazul orașelor, Năsăud (1.824 lei/capita) și Sângeorz-Băi (1.457 lei/capita) au fost nevoite să plătească mai mult pentru asistenţa socială, în timp ce oraşul Beclean (1.235 lei) a avut cheltuieli puțin mai mici când ne raportăm la numărul populaţiei (figura 2.72). Cu toate acestea, cel mai puțin a cheltuit per capita municipiul Bistrița, care a plătit doar 1.027 lei pentru asistența socială (figura 2.72).

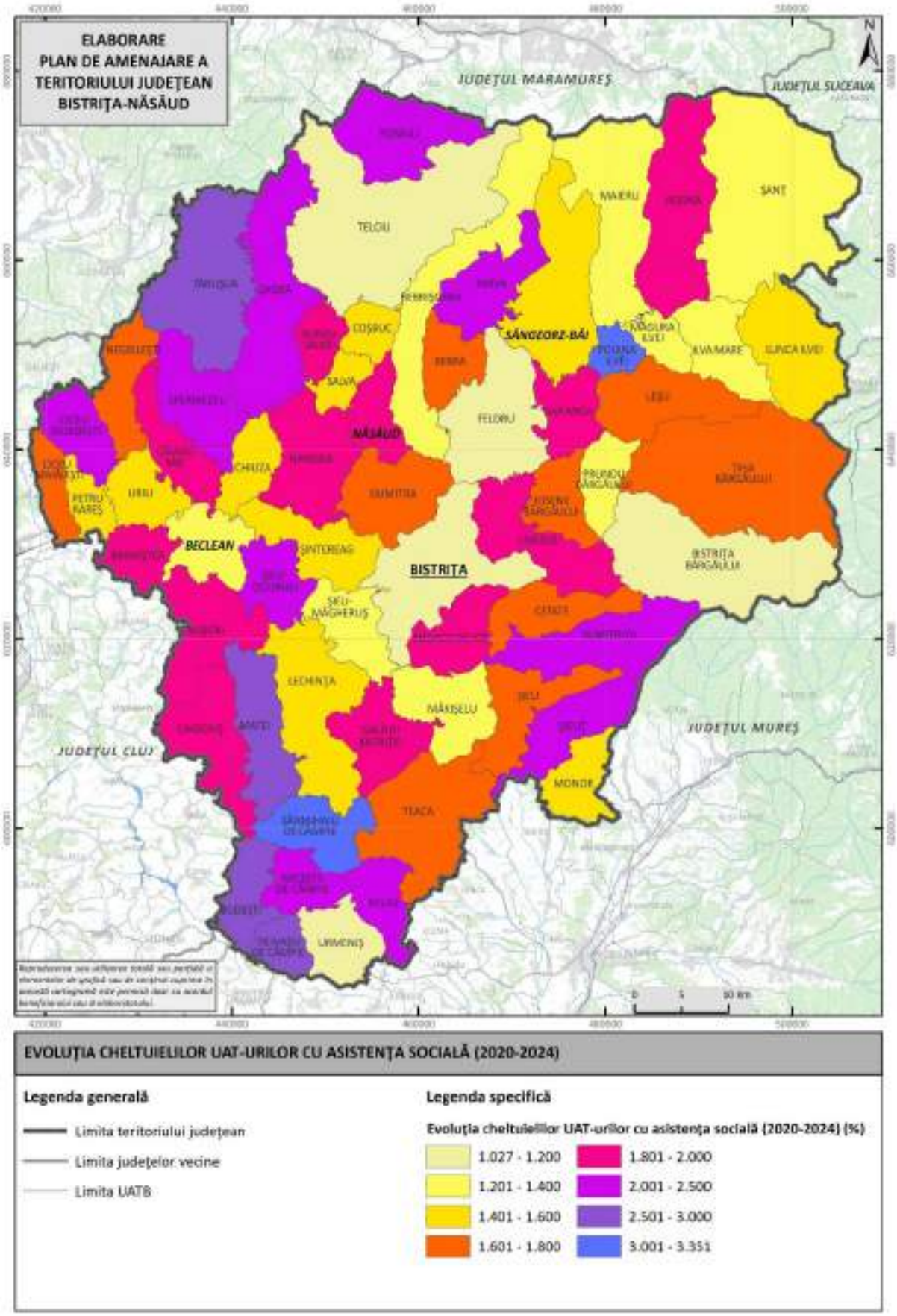

Fig. 2.72 CHELTUIELI CUMULATE ÎNTRE 2020 ŞI 2024 PENTRU ASISTENȚA SOCIALĂ (IN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI DE INVESTIŢII

Aproximativ 30% din totalul cheltuielilor judeţului Bistrița-Năsăud în 2024 au fost cheltuieli de investiţii (1.9 miliarde lei). Acestea includ atât cheltuielie de capital cât şi cele cu fonduri europene.

Cheltuielile de capital s-au ridicat la 500 de milioane de lei în anul 2024, cu 141% mai mult decât în anul 2020 (figura 2.73). Cel mai mult în ultimii 5 ani au crescut cheltuielile de capital efectuate de municipiul Bistrița (194,3%), urmat de comune (161,5%) care au avut o creștere substanțială, în special în anul 2024. Totuși, analizând evoluția față de anul 2020, cheltuielile se situează la niveluri mai moderate, respectiv +90,7% pentru Consiliul Județean și +18,8% pentru cele trei orașe (figura 2.74).

La nivelul UAT-urilor, un număr de 6 comune au avut creşteri cu peste 1.000% ale cheltuielilor de capital (cea mai mare valoare a fost de +3.187% în cazul comunei Milaș), iar dintre oraşe se remarcă Năsăud cu creşteri de 624,3% între 2020 şi 2024. Surprinzător, 5 comune şi 2 oraşe (Beclean şi Sângeorz-Băi) au înregistrat scăderi în ceea ce privește cheltuielile de capital în 2024 faţă de 2020. Acestea au fost cuprinde între 66,5% (Comuna Silivașu de Câmpie) și 10,5% (orașul Sângeorz-Băi) (figura 2.75).

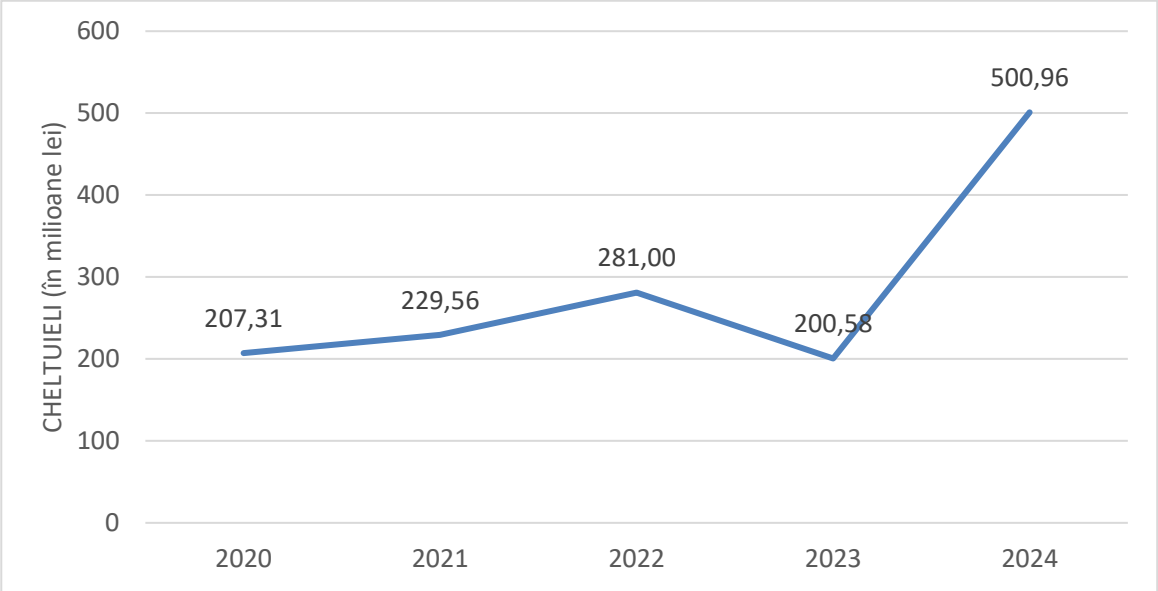

Fig. 2.73 DINAMICA CHELTUIELILOR DE CAPITAL ALE JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

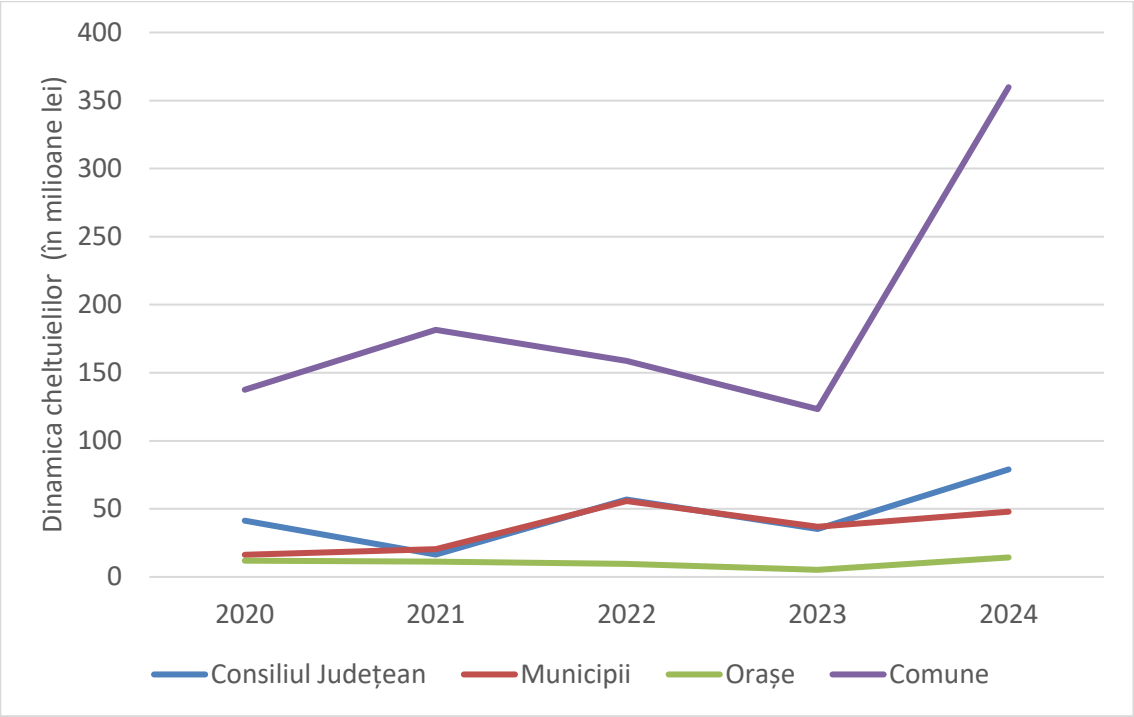

Fig. 2.74 DINAMICA CHELTUIELILOR DE CAPITAL, PE CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI TIPURI DE LOCALITĂŢI (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

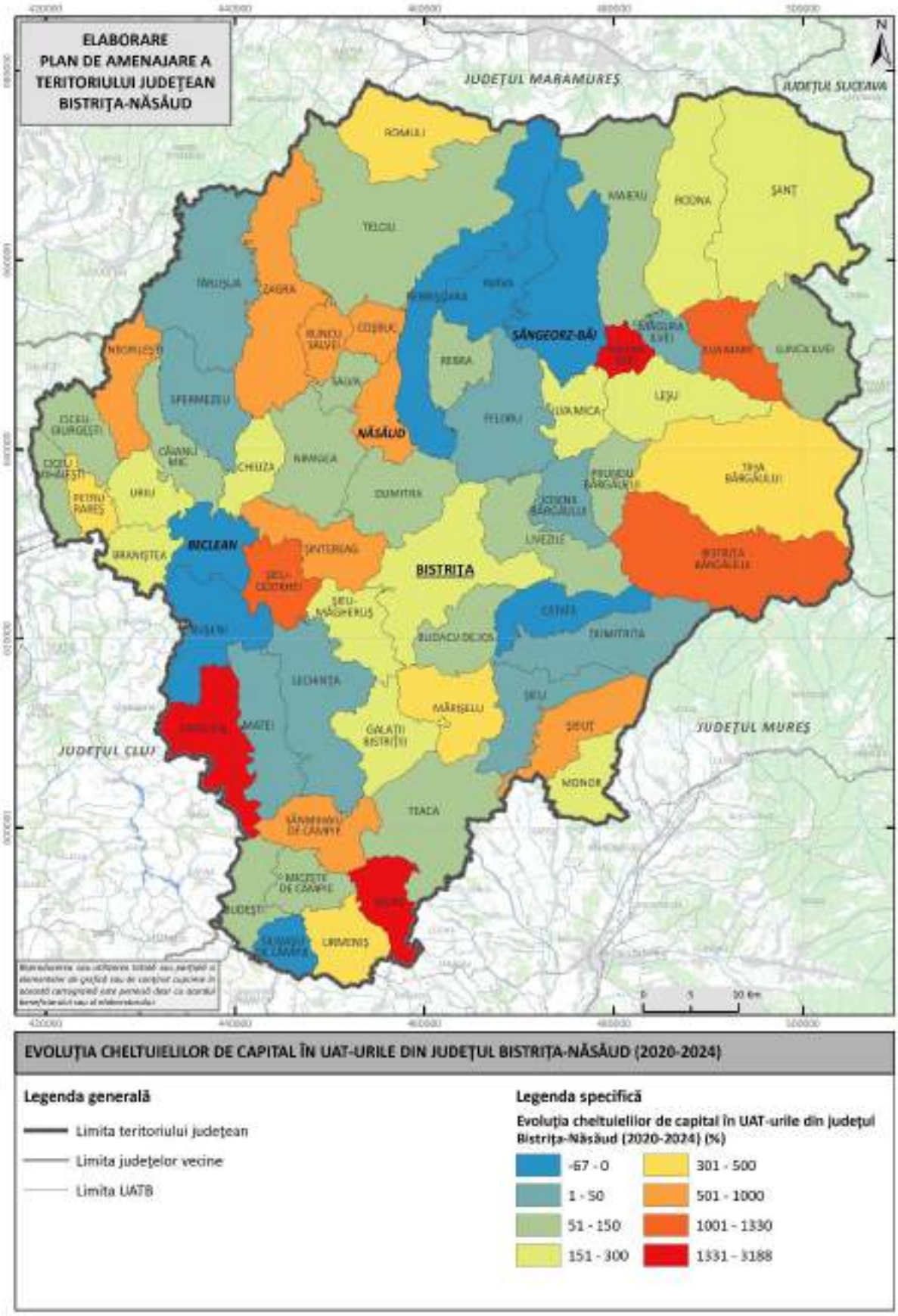

Fig. 2.75 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR DE CAPITAL ÎN UAT-URILE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

Având în vedere analiza evoluției cheltuielilor din ultimii 5 ani, se observă o creștere semnificativă a acestora în rândul comunelor, reprezentând peste 71% din totalul cheltuielilor de capital înregistrate la nivelul județului Bistrița-Năsăud, ceea ce indică o concentrare tot mai mare a investițiilor publice în mediul rural (figura 2.76). De exemplu, în 2024 comune precum Șieu-Măgheruș și Ilva Mică au cheltuit 16,8 milioane de lei, respectiv 13,4 milioane de lei în acest scop, depășind cu mult cele 3 orașe (figura 2.77). Desigur, sunt şi comune care au cheltuit mult mai puţin. De exemplu, cheltuielile de capital ale comunei Silivașu de Câmpie au atins numai 353 mii lei, iar cele ale comunei Măgura Ilvei au ajuns la 537 de mii lei în anul 2024 (figura 2.77).

În ceea ce privește cheltuielie de capital ale Consiliului Județean, acestea au ajuns la peste 78 de milioane de lei, reprezentând 15,76% din cheltuilelie de acest tip ale județului Bistrița-Năsăud. De asemenea, municipiul Bistrița-Năsăud a avut cheltuieli de capital de peste 47 de milioane de lei (aproximativ 10% din totalul județean).

Contribuţia oraşelor a fost, conform figurii 2.76 de 2,9%, de la 34 de milioane de lei (Sângeorz-Băi) până la 52 milioane (Năsăud).

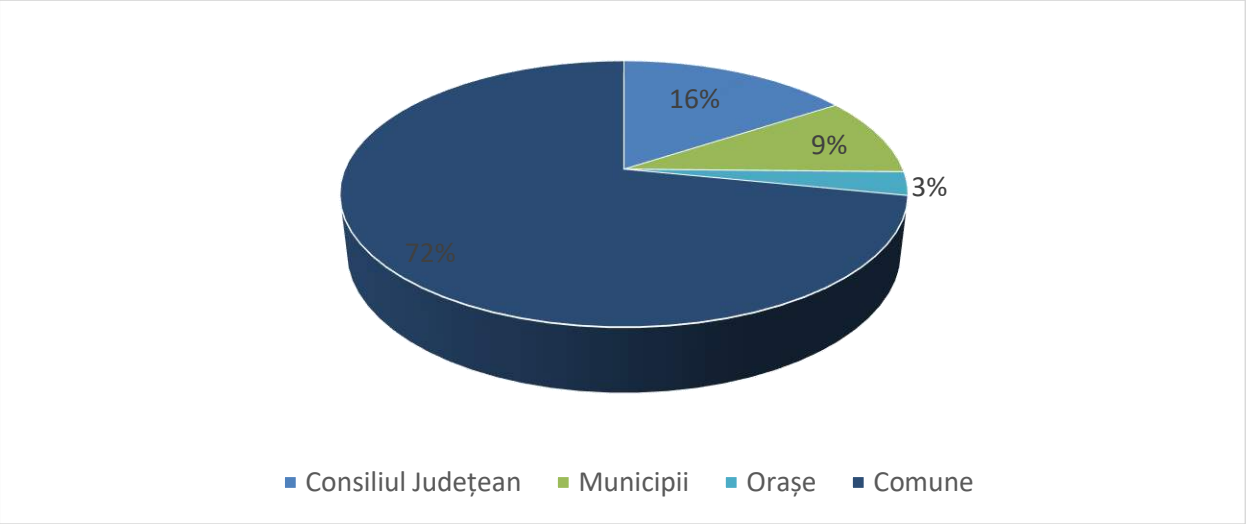

Fig. 2.76 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR DE CAPITAL (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

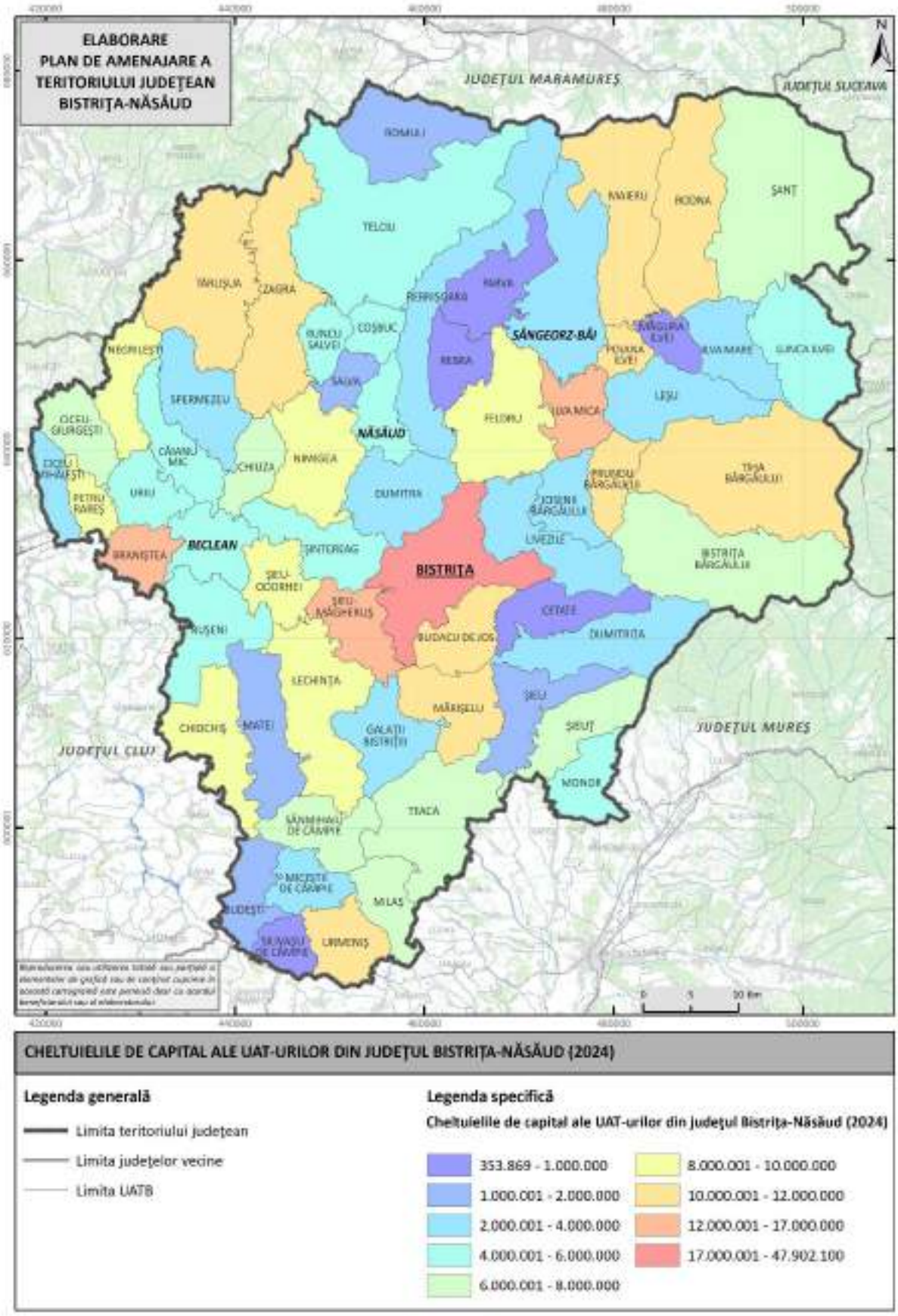

Fig. 2.77 CHELTUIELILE DE CAPITAL ALE UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cu toate acestea, pentru a avea o imagine mai exactă, vom evalua cheltuielile de capital ale UAT-urilor din judeţul Bistrița-Năsăud, luând în considerare şi populaţia acestora. Se observă, astfel, că UAT-urile mai mari tind sa aibă cheltuieli per capita mai mici, pe când UAT-urile mai mici cheltuie mai mult. De exemplu, comuna Miceștii de Câmpie, care avea doar 973 locuitori în anul 2024, a avut în perioada 2020-2024 cheltuieli de capital de peste 14.800 lei per capita, pe când comuna Dumitra, cu o populaţie de 5.833 locuitori, a cheltuit doar 1.779 lei pentru fiecare locuitor (figura 2.78).

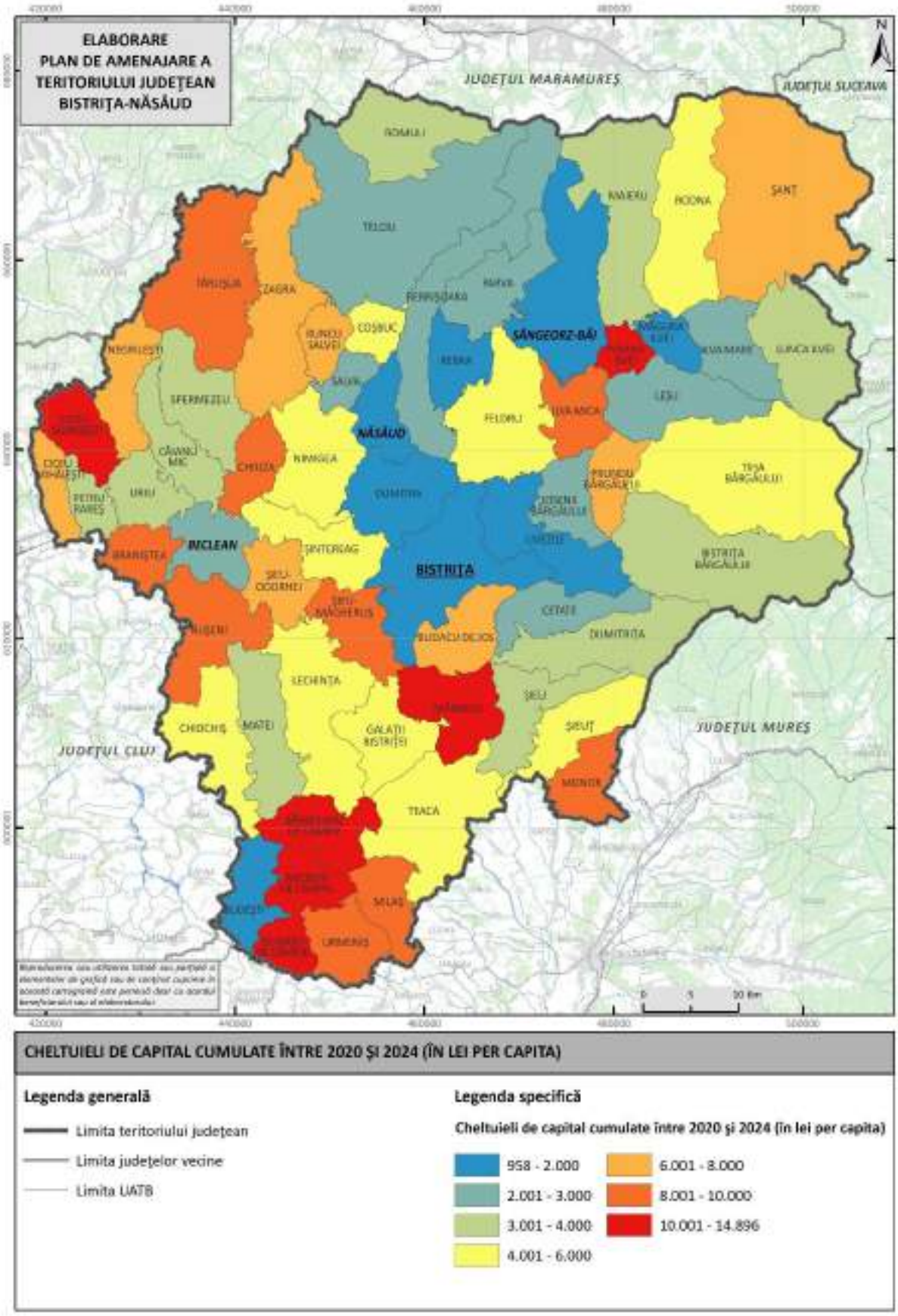

Fig. 2.78 CHELTUIELI DE CAPITAL CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 (ÎN LEI PER CAPITA)
Sursă: Prelucrare proprie.

CHELTUIELI CU PROIECTE CU FINANŢARE DIN FONDURI EXTERNE NERAMBURSABILE

Judeţul Bistrița-Năsăud a cheltuit, în 2024, peste 70 milioane lei cu implementarea proiectelor care au primit fonduri externe. Aceasta reprezintă o scădere cu mai bine de 82% faţă de anul 2020 (figura 2.79). Conform figurii 2.80, se poate observa că, deși la nivelul Consiliului Județean și al celor trei tipuri de UAT cheltuielile aferente proiectelor cu finanțare externă au înregistrat evoluții diferite, în anul 2024 acestea au cunoscut scăderi semnificative. Această tendință poate fi explicată, cel puțin parțial, prin faptul că o parte dintre datele utilizate sunt raportate din categoria proiectelor cu finanțare din fonduri externe nerambursabile aferente cadrului financiar 2014-2020. Astfel, la nivelul Consiliului Judeţean, aceste cheltuieli s-au înjumătățit, ajungând la 85.680 lei (figura 2.81). Municipiul Bistrița, care a înregistrat o scădere de 76,1% a acestor tipuri de cheltuieli, a ajuns la 16 milioane de lei în 2024. Cheltuielile oraşelor cu aceste proiecte au scăzut și ele semnificativ în această perioadă (cu 91,43%). De exemplu, orașul Năsăud a ajuns la cheltuieli de doar 453.612 lei în 2024. De asemenea, și în cazul comunelor din judeţul Bistița-Năsăud cheltuielile cu proiecte cu finanţare externă au scăzut (-67,3%) între 2020 şi 2024 (figura 2.80) şi, în timp ce trei comune (Parva, Șanț şi Tiha Bârgăului) au fost nevoite să cheltuiască peste 5 milioane lei cu aceste proiecte în 2024, alte 22 comune nu au avut cheltuieli în acest sens.

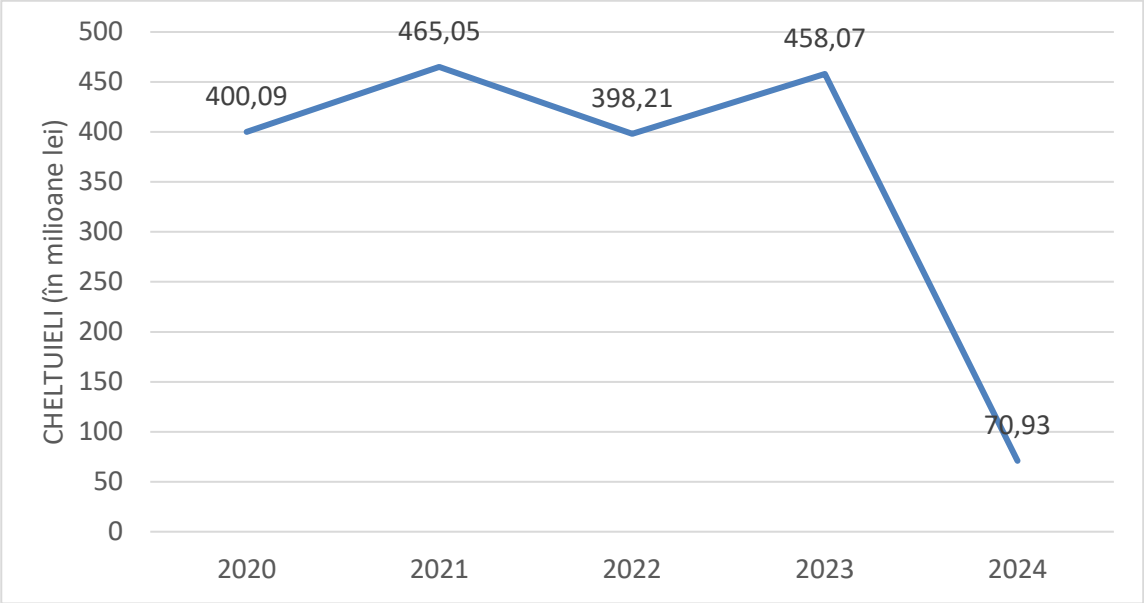

Fig. 2.79 DINAMICA CHELTUIELILOR CU FINANŢARE DIN FONDURI EXTERNE A JUDEŢULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

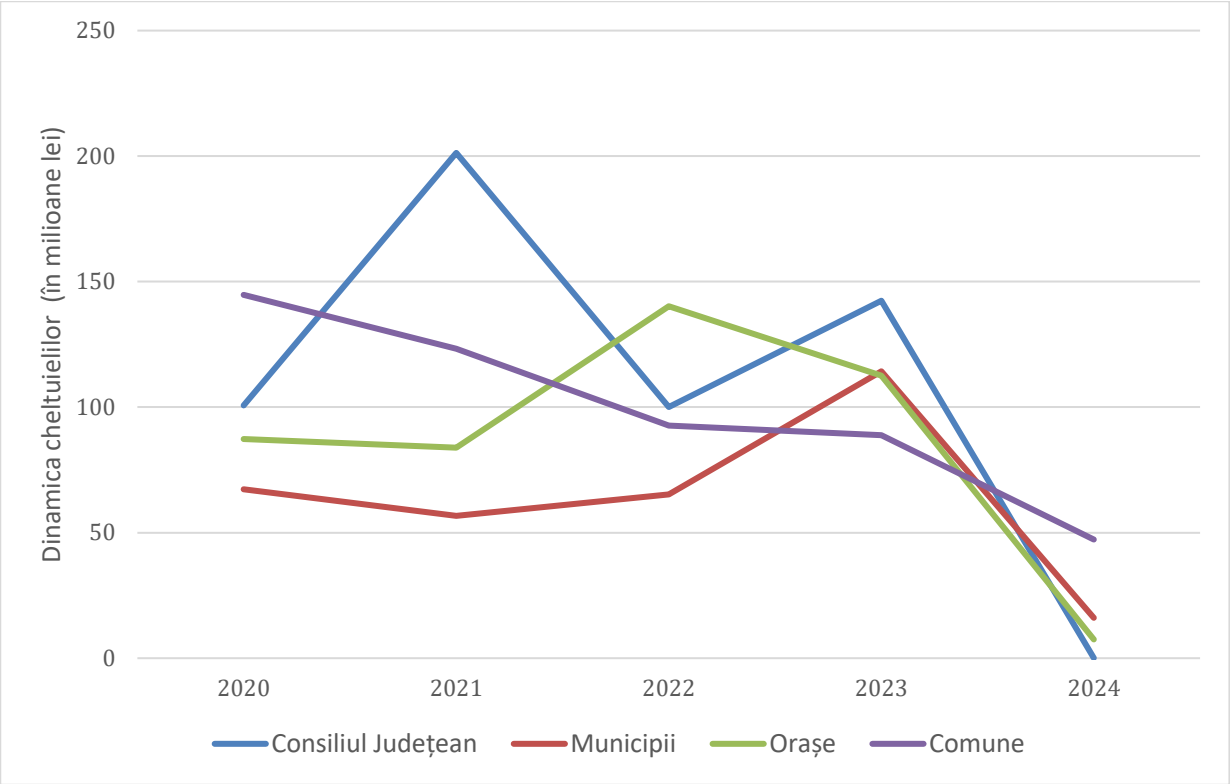

Fig. 2.80 DINAMICA CHELTUIELILOR CU FINANŢARE EXTERNĂ A CONSILIULUI JUDEŢEAN ŞI A DIFERITELOR TIPURI DE UAT (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

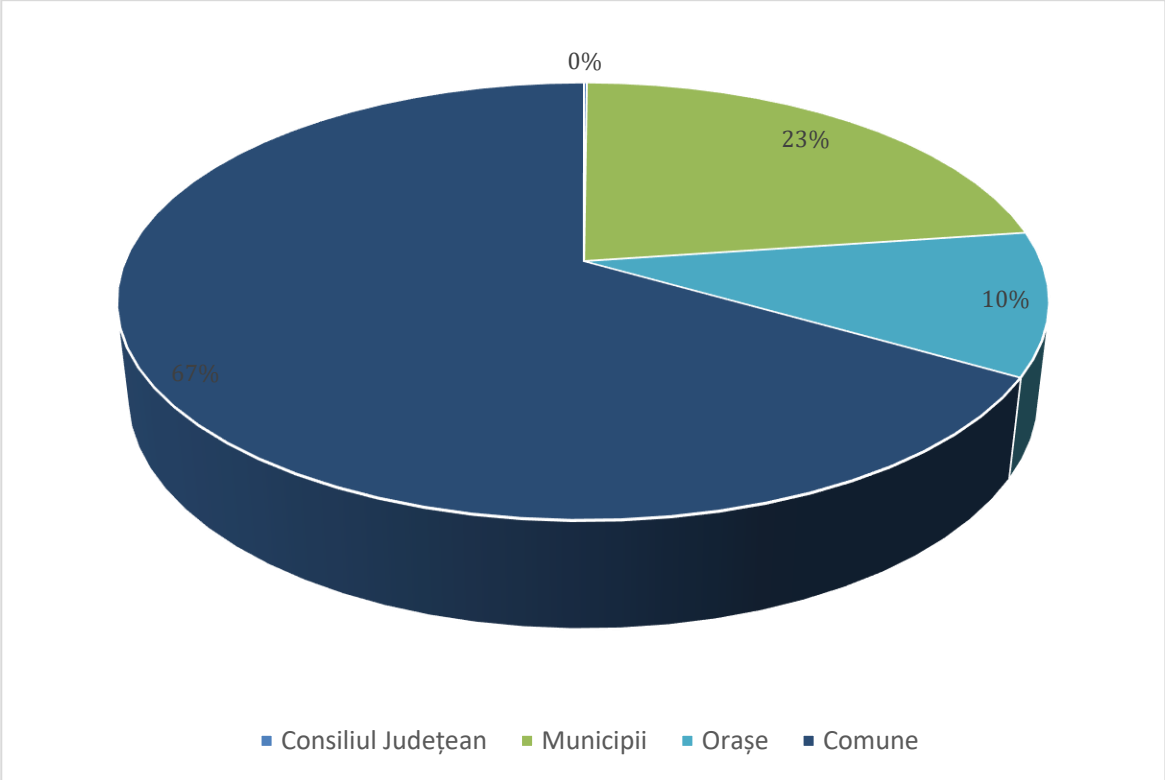

Fig. 2.81 DISTRIBUŢIA CHELTUIELILOR CU PROIECTE CU FINANŢARE EXTERNĂ (2021)
Sursă: Prelucrare proprie.

Având în vedere dinamica cheltuielilor, o analiză a cheltuielilor cumulate în cei cinci ani ar fi preferată analizei cheltuielilor pe un singur an. Mai mult decât atât, pentru a avea o imagine mai exactă a situaţiei cheltuielilor cu proiecte cu finanţare externă, vom ţine cont şi de populaţia UAT-urilor. În urma acestei analize, a rezultat că cele mai mari cheltuieli per capita le-au avut orașele Beclean și Sângeorz-Băi (20.475 lei și 11.351 lei). Dintre UAT-urile rurale, cele mai mari cheltuieli de acest tip le-au avut Parva (7.963 lei/capita), Romuli (10.278 lei/capita) și Telciu (7.868 lei/capita). În acelaşi timp, 2 UAT-uri (Matei și Șieu-Măgheruș) nu au avut cheltuieli de acest timp în perioada 2020-2024 (figura 2.82).

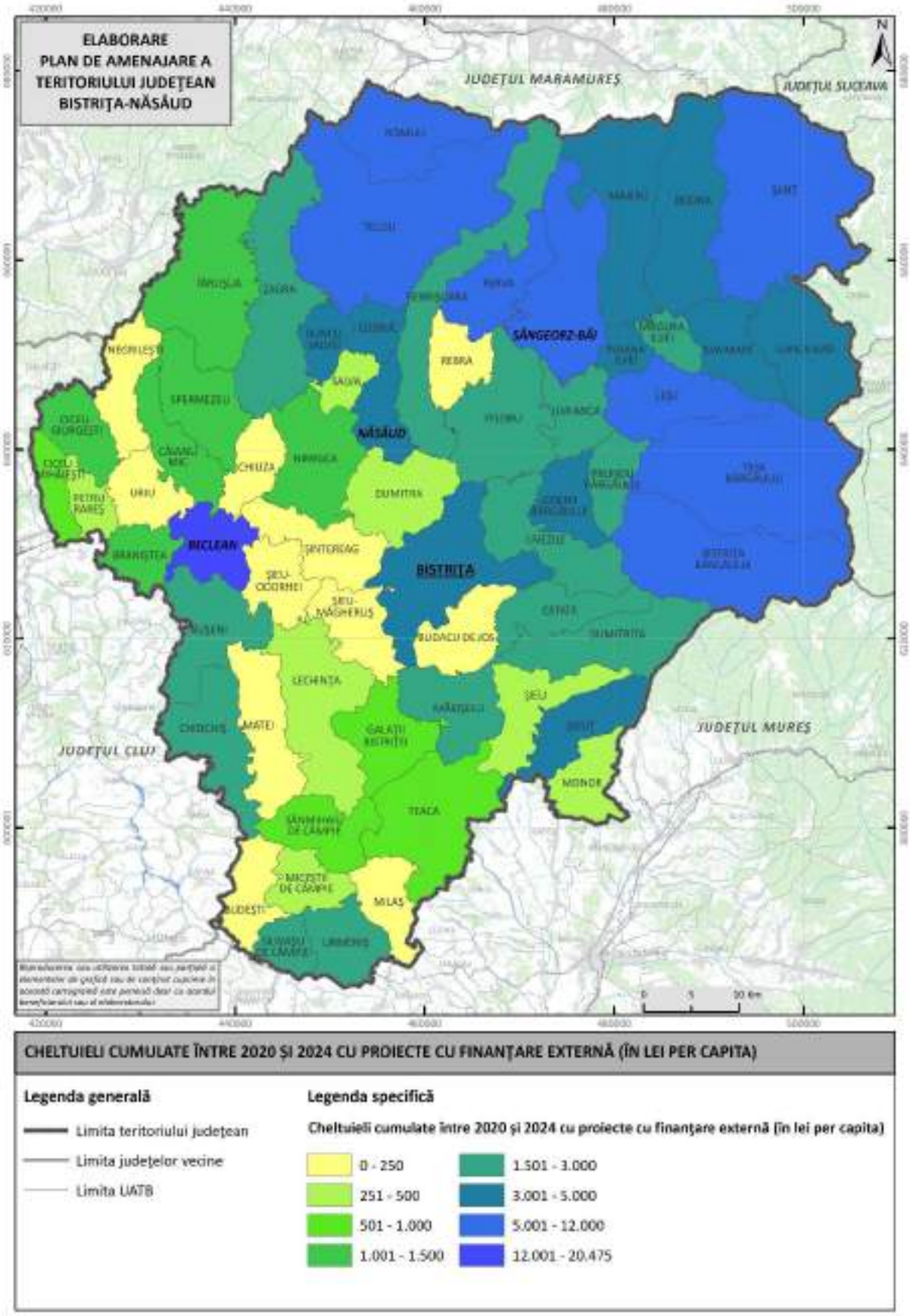

Fig. 2.82 CHELTUIELI CUMULATE ÎNTRE 2020 ȘI 2024 CU PROIECTE CU FINANȚARE EXTERNĂ (ÎN LEI PER CAPITA)

Sursă: Prelucrare proprie.

ALTE CHELTUIELI

Această categorie cuprinde restul cheltuielilor pe care le au UAT-urile din judeţ şi care nu au fost incluse şi discutate în cadrul secţiunilor anterioare. Aceste cheltuieli includ (între altele): dobânzi, subvenţii, transferuri între unităţi ale administraţiei publice precum şi alte transferuri şi operaţiuni financiare.

În anul 2024, totalul acestor cheltuieli s-a ridicat la 237 milioane lei, adică aproximativ 734 lei/capita. Din această sumă, cheltuielile cu transferuri între unitati administrative au reprezentat aproape jumătate (tabel 2.2).

Tabel 2.2 ALTE TIPURI DE CHELTUIELI

TIP DE CHELTUIELI	VALOAREA CHELTUIELILOR (IN LEI)	PROPORŢIA TIPULUI DE CHELTUIELI DIN TOTAL (%)
Dobânzi	14.309.854	1,6%
Operaţiuni financiare	42.547.122	10. %
Subvenţii	26.256.335	16.5%
Transferuri între unităţi administrative	100.306.996	47.6%
Alte transferuri	20.901.947	7%
Altele	33.135.632	16.7%
Total alte cheltuieli	237.457.886	100%

Sursă: Prelucrare proprie.

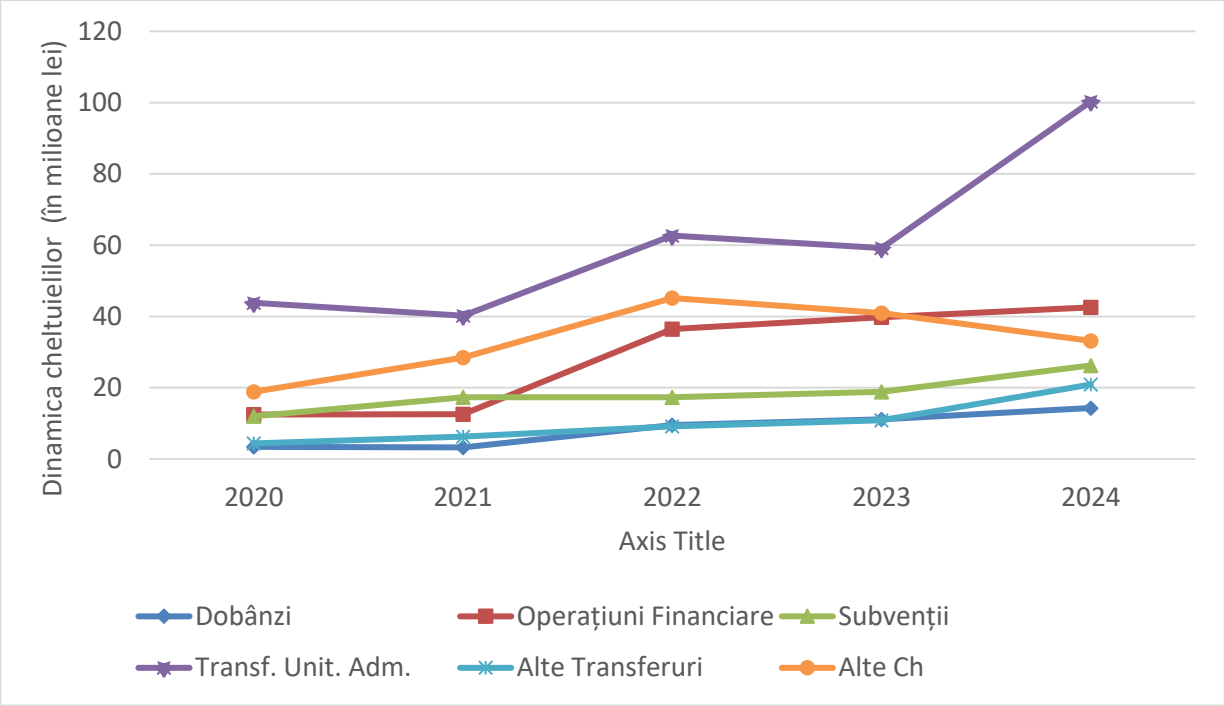

Fig. 2.83 DINAMICA ALTOR TIPURI DE CHELTUIELI (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cheltuieli cu transferuri între unităţi ale administraţiei publice

Aceste cheltuieli au variat de-a lungul celor cinci ani (figura 2.83). În 2024, judeţul Bistrița-Năsăud a cheltuit cu aceste transferuri cu 128,7% mai mult decât în 2020 (figura 2.83). Cele mai mari creşteri sunt vizibile la nivelul Consiliului Județean (+215,7%) și la nivelul celor 3 orașe (+134,5%), în timp ce cheltuielile municipiului Bistrița au scăzut cu 12% în această perioadă. Dintre comune, doar 31 au înregistrat cheltuieli cu transferuri între unităţi ale administraţiei publice în perioada 2020 -2024.

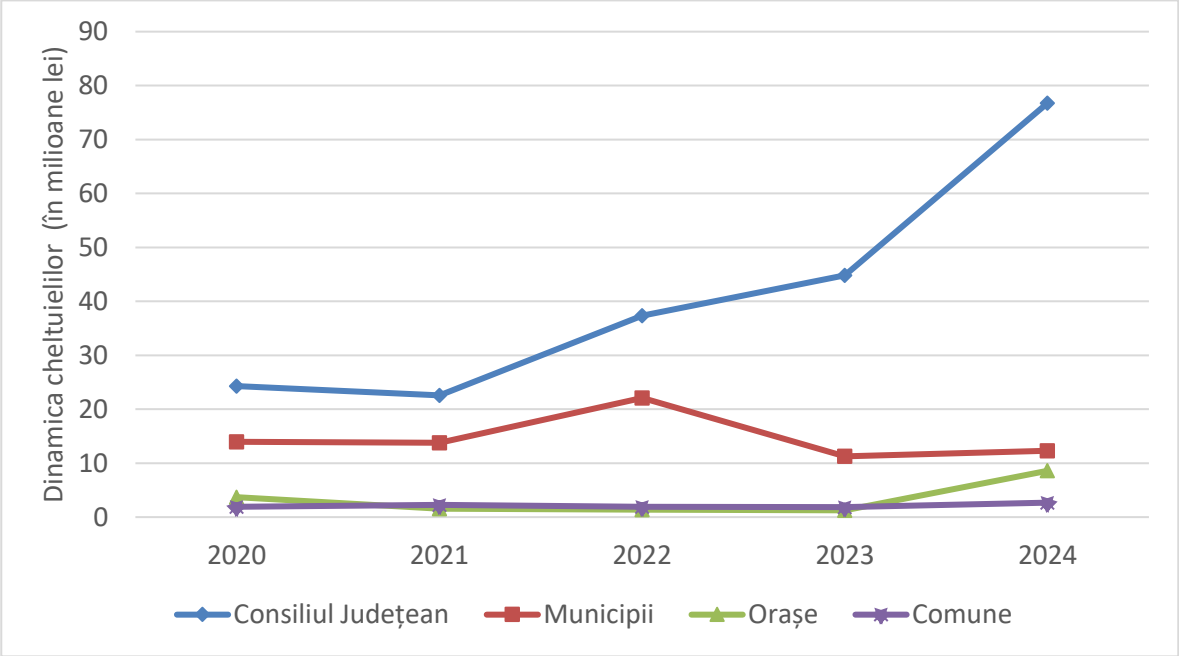

Fig. 2.84 DINAMICA CHELTUIELILOR CU TRANSFERURI ÎNTRE UNITĂŢI ALE ADMINISTRAŢIEI PUBLICE, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT-URI (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cheltuieli cu alte transferuri

Această categorie de cheltuieli la nivelul judeţului Bistrița-Năsăud a crescut de aproape 5 ori între 2020 şi 2024, ajungând la aproximativ 21 de milioane lei în 2024 (figura 2.83). Acest lucru se datorează în special creşterii substanțiale, cu 2127,3%, a aportului zonelor urbane şi cu 434,3% a cheltuielilor efectuate de comune (figura 2.85). În această perioadă, 21 de UAT-uri au avut cheltuieli în această categorie (19 comune, orașul Beclean și municipiul Bistrița). Pe de altă parte, municipiul Bistrița a avut cheltuieli de 413 lei/capita cu alte transferuri, iar orașul Beclean de 104 lei/capita. De asemenea, trei comune au raportat cheltuieli de peste 130 lei/capita în perioada 2020-2024 (Feldru, Măgura Ilvei și Petru Rareș).

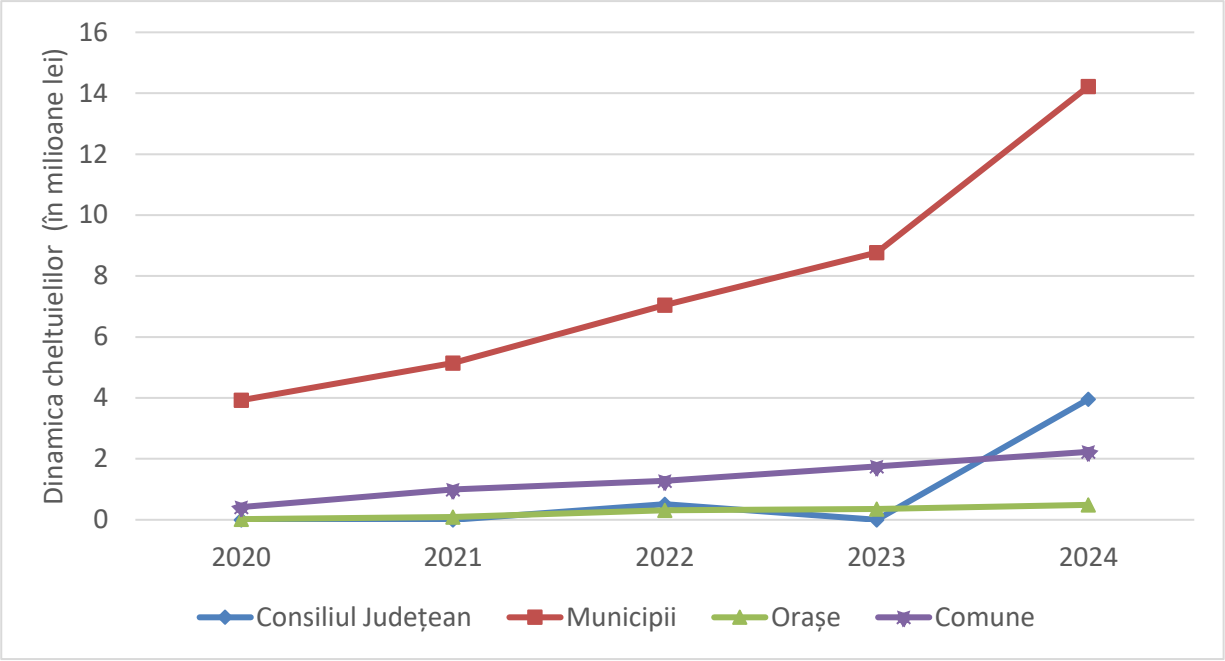

Fig. 2.85 DINAMICA CHELTUIELILOR CU ALTE TRANSFERURI, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT-URI (2020-2024)

Sursă: Prelucrare proprie.

Cheltuieli cu subvenţii

Acestea s-au ridicat în 2024 la 26,3 milioane lei (cu 118,82% mai mult decât in 2020) (figura 2.83). Din această sumă, municipiul Bistrița a cheltuit 88,9%. Alte UAT-uri care au mai înregistrat cheltuieli cu subvenţii în 2024 au fost Beclean (3,77%), Năsăud (1,70%) și Lechința (0,85%).

Cheltuieli cu dobânzi

Aceste cheltuieli s-au ridicat în 2021 la 14,3 milioane lei (+318% fată de 2020 şi +28,6% faţă de 2023) (figura 2.83). Municipiul Bistrița a fost responsabil pentru aproape jumătate din această sumă, în timp ce orașele au avut cheltuieli cu dobânzile de aproximativ 3 milioane de lei (22,81%), iar Consiliul Județean și comunele câte 2 milioane de lei fiecare (figura 2.86). Cele mai ridicate valori per capita au fost înregistrate în dreptul orașului Becelan și al comunei Galații Bistriței, în timp ce multe UAT-uri nu au cheltuit niciun leu în acest scop, ceea ce denotă că nu au împrumuturi.

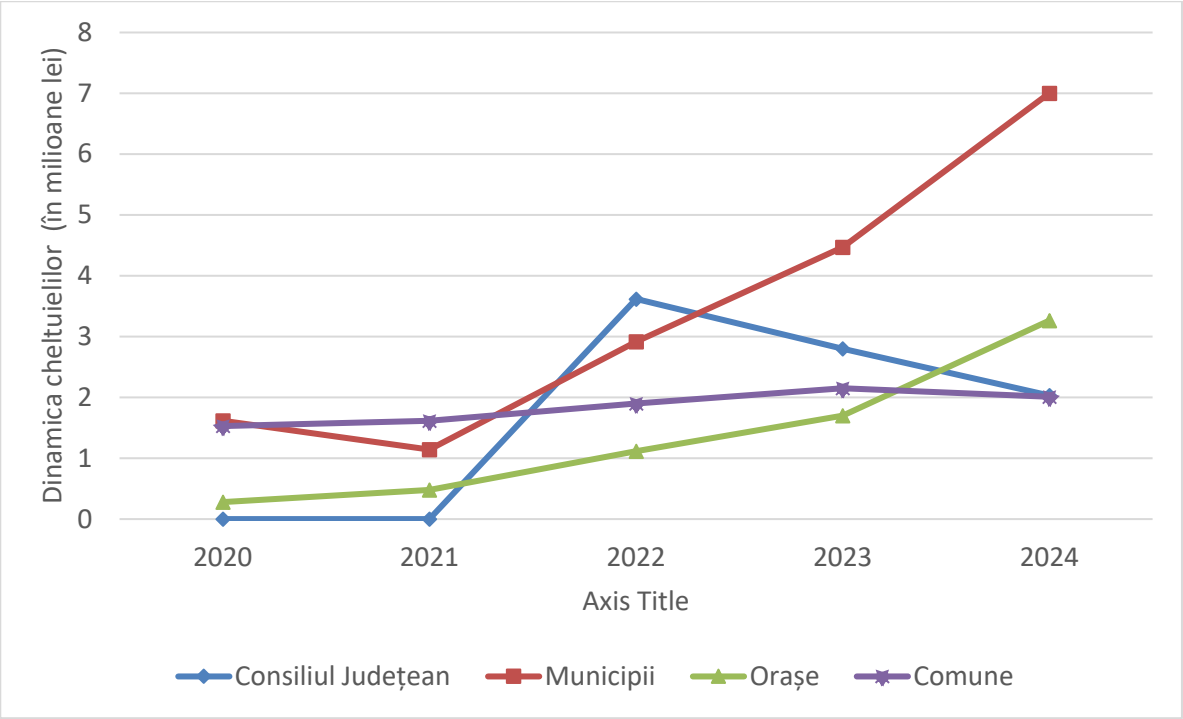

Fig. 2.86 DINAMICA CHELTUIELILOR CU DOBÂNZI, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

Cheltuieli cu operaţiuni financiare

În 2024, cheltuielile judeţului Bistrița-Năsăud cu operaţiuni financiare s-au majorat cu 241,2% faţă de 2020 (și faţă de 2023 au crescut cu 7%) (figura 2.83). Consiliul Județean a cheltuit cea mai mare parte a celor 42,5 milioane lei în 2024 și anume 46,4% (figura 2.87).

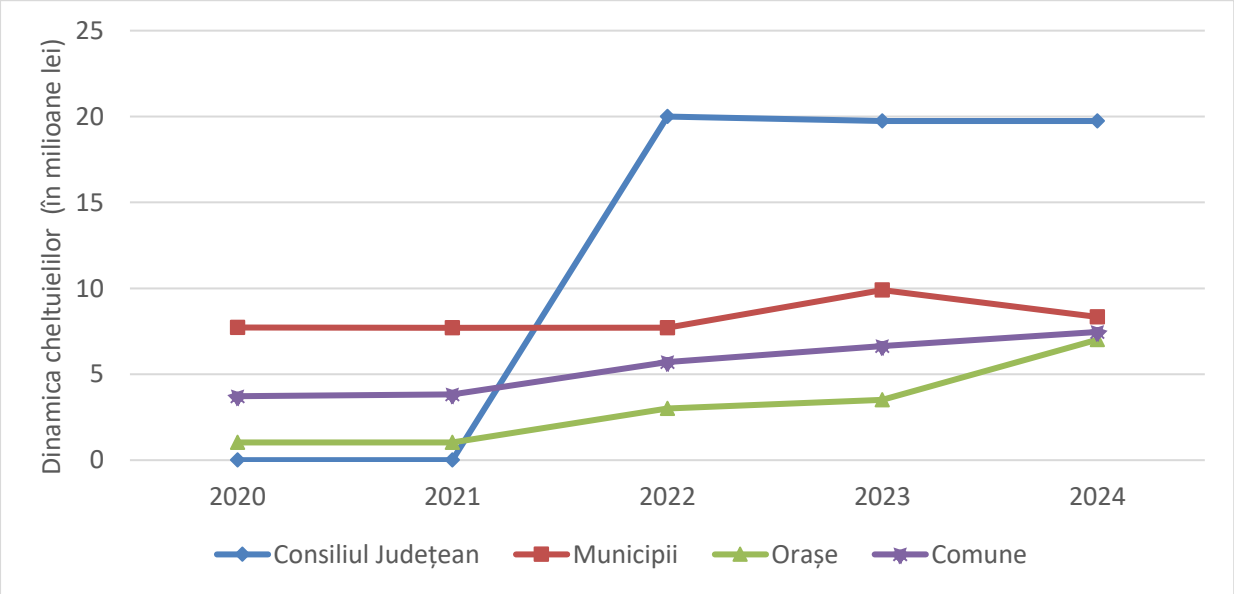

Fig. 2.87 DINAMICA CHELTUIELILOR CU OPERAŢIUNI FINANCIARE, CONSILIUL JUDEŢEAN ŞI CELE TREI TIPURI DE UAT (2020-2024)
Sursă: Prelucrare proprie.

2.2 Capacitate organizațională

Pentru a putea furniza servicii publice de calitate și a lucra eficient este mai mult decât necesar ca în administrația publică locală să existe un număr optim de angajați. Pe de-o parte, deși poate contribui la reducerea cheltuielilor cu personalul, un aparat administrativ subdimensionat nu va reuși să răspundă adecvat solicitărilor cetățenilor, ceea ce poate conduce la servicii deficitare și implicit nemulțumiri din partea comunității. Pe de altă parte, un număr prea mare de angajați duce la utilizarea ineficientă a resurselor, cu preponderență a celor financiare. Așadar, pentru a evita aceste dezechilibre este necesar ca administrația să dispună de un număr adecvat de posturi și de resurse umane bine pregătite. Planificarea strategică a personalului devine astfel un element central al managementului resurselor umane, asigurând prevenirea atât a deficitului, cât și a surplusului de angajați.

În principiu, planificarea forței de muncă în cadrul administrației publice locale în România este influențată de factori precum:

- Numărul de posturi aprobat prin act administrativ;
- Prevederile referitoare la elaborarea planului de ocupare a funcțiilor publice;
- Dinamica resurselor umane (în special numărul angajaților care urmează să se pensioneze în anii următori);
- Bugetul disponibil al unității administrativ teritoriale;
- Numărul de locuri și evoluția estimată a acestora;

În ceea ce priveşte numărul de posturi din organigrama UAT-urilor, acesta se calculează în funcţie de următorii factori:

- Populaţia Unităților Administrativ Teritoriale la data de 1 ianuarie a anului precedent;
- Numărul maxim de posturi menționat la punctul 1 din anexa la ordonanţa de urgenţă a guvernului (OUG) numărul 63 din 2010;
- Numărul de posturi stabilit pentru serviciul public de evidenţa persoanelor conform punctului 2 din anexa la OUG 63/2010;
- Numărul de posturi stabilit pentru poliţia comunitară şi paza obiectivelor de interes judeţean, conform punctului 3 din anexa la OUG 63/2010;
- Numărul de posturi necesare pentru conducerea autobuzelor sau microbuzelor scolare, potrivit punctului 5 din anexa la OUG 63/2010;
- Numărul de posturi necesare pentru implementare sau post-implementare proiecte finanţate din fonduri externe nerambursabile, conform punctului 6 din anexa la ordonanţa de urgentă a guvernului numărul 63 din 2010;

- Numărul de posturi suplimentare necesare pentru organizarea şi desfăşurarea activităţii de neutralizare a deşeurilor de origine animală.

Anexa la OUG 63/2010 se referă la modalitatea de stabilire a numărului de posturi pentru fiecare unitate administrativ-teritorială. Aceste posturi nu includ cele din cadrul capitolelor bugetare "învăţământ", "asigurări şi asistenţă socială" finanţate din bugetele locale sau cele care fac parte din capitolul "sănătate", indiferent de sursa de finanţare.

La data de 07.08.2025, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației anunța deschiderea procedurii de transparență decizională a procesului de elaborare a următorului proiect de act normativ - Lege privind adoptarea unor măsuri pentru creșterea capacității financiare a unităților administrativ-teritoriale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Astfel că, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum şi pentru stabilirea unor măsuri financiare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 2 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare, respectiv Anexa 1- procedura de stabilire a numărului maxim de posturi ce pot fi încadrate la nivelul unităţilor/subunităţilor administrativ-teritoriale, cu excepţia celor din cadrul capitolelor bugetare "Învăţământ" şi "Asigurări şi asistenţă socială", finanţate din bugetele locale, precum şi din capitolul bugetar "Sănătate", indiferent de sursa de finanţare se modifică, după cum urmează:

Tabel 2.3 NUMĂRUL POSTURILOR DIN COMUNE, CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE

GRUPA DE POPULAŢIE	**NUMĂRUL POSTURILOR**		
	MINIM	**MEDIU**	**MAXIM**
Cel mult 1500 locuitori	8	11	13
1501-3000 locuitori	14	15	18
3001-5000 locuitori	19	20	24
5001-10.000 locuitori	25	30	34

Sursa: Legea nr. 273/2006.

Tabel 2.4 NUMĂRUL POSTURILOR DIN ORAȘE CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE

GRUPA DE POPULAŢIE	**NUMĂRUL POSTURILOR**		
	MINIM	**MEDIU**	**MAXIM**
10.001-20.000 locuitori	61	80	104

Sursă: Legea nr. 273/2006.

Tabel 2.5 NUMĂRUL POSTURILOR DIN MUNICIPII CORESPUNZĂTOR GRUPELOR DE POPULAȚIE

GRUPA DE POPULAŢIE	NUMĂRUL POSTURILOR		
	MINIM	MEDIU	MAXIM
50.001-100.000 locuitori	280	375	470

Sursă: Legea nr. 273/2006.

Tabel 2.6 MEDIA NUMĂRULUI LOCUITORILOR CORESPUNZĂTOR GRUPEI, PE CATEGORII DE UNITĂȚI/SUBDIVIZIUNI ADMINISTRATIV-TERITORIALE

GRUPA DE POPULAŢIE	MEDIA NUMĂRULUI LOCUITORILOR		
	COMUNE	ORAŞE	MUNICIPII
Cel mult 1500 locuitori	1.133	1.372	X
1501-3000 locuitori	2.176	2.357	X
3001-5000 locuitori	3.721	4.108	X
5001-10.000 locuitori	6.043	7.258	9.126
10.001-20.000 locuitori	11.928	12.769	16.062
20.001-50.000 locuitori	27.535	29.022	29.292
50.001-100.000 locuitori	52.735	53.434	66.549

Sursă: Legea nr. 273/2006.

Trebuie să ţinem cont de faptul că numărul posturilor astfel obţinut nu poate să fie sub numărul minim sau peste numărul maxim de posturi aşa cum sunt ele date în tabelele de mai sus (tabel 2.5- 2.5). În situaţia în care număul astfel rezultat nu este un număr întreg, el va fi rotunjit în jos când fracţiunile sunt mai mici de 50 sau în sus când fracţiunile sunt de 50 sau mai mari. Trebuie specificat ca numărul maxim de posturi îi include şi pe primar, viceprimar(i) şi secretar. La numărul de posturi astfel obţinut se pot adăuga şi alte posturi (punctul 3 din Anexa 1):

a) un post pentru fiecare 1.200 de locuitori pentru comune, oraşe, municipii;
b) un post pentru fiecare 6.500 de locuitori pentru judeţe;
c) unităţile administrativ-teritoriale cu numărul locuitorilor mai mic de 4.500 nu pot înființa poliție locală decât dacă pot asigura din venituri proprii integral cheltuielile cuprinse în secțiunea de funcționare. În acest caz numărul este de maxim 3 polițiști locali. Numărul posturilor astfel determinat poate fi prevăzut şi utilizat numai pentru serviciul public de poliţie locală, respectiv serviciul de pază a obiectivelor de interes judeţean. Numărul maxim de posturi rezultat la poliția locală cuprinde funcționari publici care ocupă funcții publice specifice de polițist local, funcționari publici care ocupă funcții publice generale și personal contractual.

2.2.1 Organigrama Consiliului Județean, numărul și gradul de ocupare a posturilor, pe departamente/structuri de specialitate

Capacitatea organizațională a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud este definită de resursele umane, care reprezintă unul dintre pilonii-cheie în vederea realizării cu succes a obiectivelor planificate la nivelul administrației. Creșterea capacității organizaționale necesită un nivel înalt de calitate a capitalului uman, care poate fi în esență urmărit prin intermediul a trei componente, și anume:

- Procedura de angajare și selecție;
- Sistemul de pregătire și dezvoltare a carierei personalului;
- Evaluarea performanțelor resurselor umane.

Potrivit organigramei Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, aprobată prin HJCJBN nr.219/20.12.2023, aparatul de specialitate al instituției totalizează 111 funcții, din care:

- 2 funcții publice de conducere specifică;
- 11 funcții publice de conducere;
- 76 funcții publice de execuție;
- 22 funcții contractuale de execuție.

Astfel, se poate observa că cea mai mare parte a posturilor cuprinse în organigrama CJ Bistriţa-Năsăud sunt alocate funcțiilor publice de execuție 68,5%, urmate de funcțiile contractuale de execuție 19,8% și de funcțiile publice de conducere 9,9%. Cea mai mică pondere în totalul posturilor cuprinse în organigrama instituției o au posturile de conducere specifică (1,8%). După tipurile de funcții deținute, Consiliul Județean Bistrița Năsăud funcționează cu un procentaj de 88,3% funcții de execuție și 11,7% funcții de conducere.

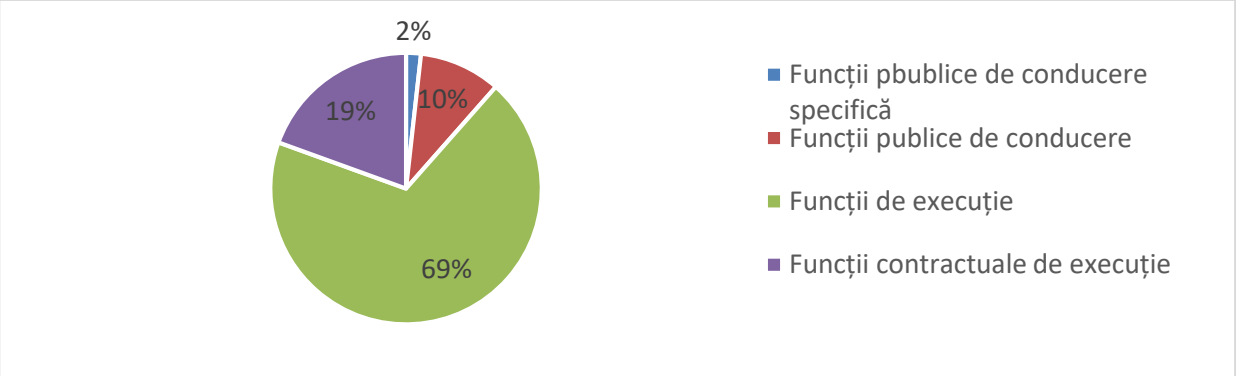

Fig. 2.88 DISTRIBUȚIA POSTURILOR ÎN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE STATUTUL PERSONALULUI
Sursă: Website-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Organigrama Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, aprobată prin HCJBN nr.219/2023.

Raportat la structura organigramei aparatului de specialitate al CJ Bistrița-Năsăud, trebuie menționat faptul că resursele umane sunt repartizate în cadrul unor structuri de specialitate, care cuprind:

- 4 Direcții (Economică; Juridică, administrație locală; Investiții, drumuri județene; Arhitect șef);
- 8 Servicii (Buget, monitorizare investiții; Financiar contabilitate; Resurse umane, organizare, relația cu consiliul județean, IT; Coordonare instituții subordonate, relații publice; Managementul investițiilor publice; Administrare drumuri județene; Coordonare servicii publice, mediu; Achiziții publice, contracte);
- 23 de Compartimente (Buget, monitorizare investiții; Administrativ; Parc auto; Financiar contabilitate, salarizare, datorie publică; Venituri, evidență patrimoniu; Resurse umane; Pregătire documente, Monitorul Oficial Local; IT; Coordonare instituții subordonate; Administrare domeniul public și privat; Relații publice, registratură; Juridic, coordonare consilii locale; Administrare, avizare, control drumuri județene; Urmărire lucrări, implementare proiecte drumuri județene; Mediu, utilități publice, ghișeu unic de eficiență energetică; Autoritatea Județeană de Transport; Salvamont Bistrița-Năsăud; Urbanism, amenajarea teritoriului, GIS; Fonduri europene, dezvoltare; Achiziții publice, contracte; Planificare, logistic; Control; Audit public intern).

În subordinea/finanțarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud se află un număr de 13 de instituții/servicii publice, conform organigramei aparatului de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud aprobat prin Hotărârea nr.219/20.12.2023 (Serviciul public comunitar de evidență a persoanelor al județului Bistrița-Năsăud, Centrul județean pentru cultură Bistrița-Năsăud, Complexul muzeal Bistrița-Năsăud, Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud, Centrul școlar de educație incluzivă nr.2 Bistrița, Centrul școlar de educație incluzivă „Lacrima” Bistrița, Centrul județean de resurse și asistență educațională Bistrița-Năsăud, Școala profesională specială „Sfânta Maria” Bistrița, Centrul școlar de educație incluzivă nr.1 Bistrița, Centrul școlar de educație incluzivă Beclean, Direcția generală de asistență socială și protecția copilului Bistrița-Năsăud, Spitalul clinic județean de urgență Bistrița, Clubul sportiv „Gloria 2018” Bistrița-Năsăud).

Analizând distribuția numărului de posturi pe structuri de specialitate, observăm că cele mai multe posturi se regăsesc în cadrul Serviciului coordonare servicii publice, mediu (10,7%), urmat de Serviciul buget, monitorizare investiții (9,9%). Ponderi ridicate din perspectiva posturilor existente se regăsesc și în cadrul Serviciului financiar contabilitate, Serviciul resurse

umane, organizare, relația cu CJ, IT, Serviciul coordonare instituții subordonate, relații publice, Serviciul managementul investițiilor publice, Serviciul administrare drumuri județene (având fiecare o pondere de 9,1% din total). În plus, Compartimentul cabinet președinte, Compartimentul juridic, coordonare consilii locale, Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului, GIS, Compartimentul fonduri europene, dezvoltare dețin fiecare o pondere de câte 3,3% din totalul posturilor. Cele mai puține posturi se regăsesc în cadrul compartimentelor Cabinet vicepreședinte (2), Audit public intern (2 posturi) și Corp Control (1 post). La acestea se adaugă cele 3 funcții de demnitate publică (președintele și cei doi vicepreședinți), secretarul general al județului, administratorul public și cele 4 funcții de conducere ale direcțiilor (3 directori executivi și 1 Arhitect-șef).

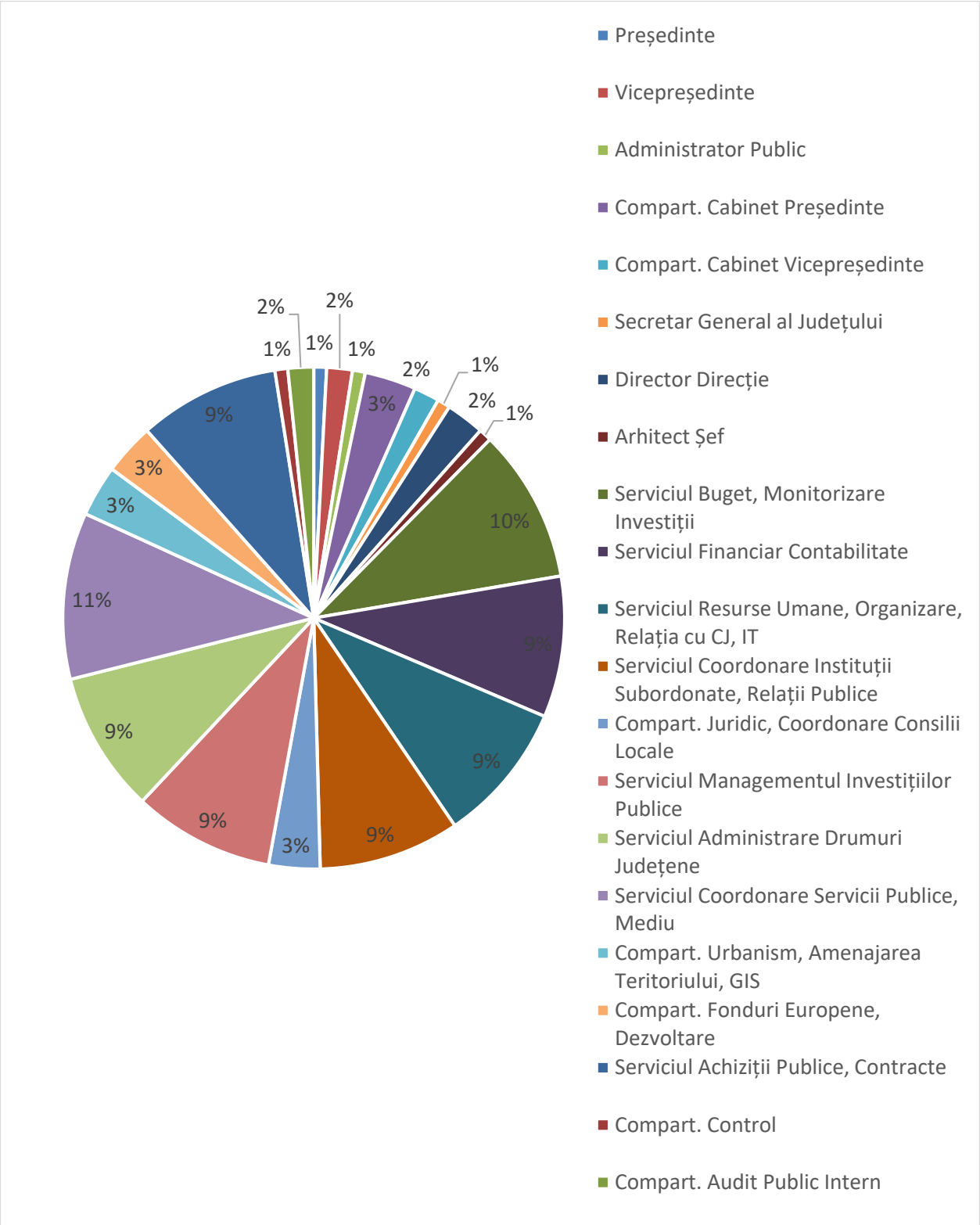

Fig. 2.89 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE POSTURI DIN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE STRUCTURI DE SPECIALITATE

Sursă: Website-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Organigrama Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, aprobată prin HCJBN nr.219/2023.

În ceea ce privește gradul de ocupare al posturilor aprobate în organigrama Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, este important de menționat faptul că nivelul capacității administrative este influențat de proporția în care acestea sunt ocupate. Potrivit statului de

funcții aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr. 219/2023, cu modificările și completările ulterioare, gradul de ocupare al posturilor din cadrul Aparatului de Specialitate al entității este de 86%. Nivelul ridicat al ocupării reflectă existența la nivelul CJBN a resurselor umane și competențelor necesare livrării de servicii publice de un înalt nivel calitativ, derulării cu celeritate a proceselor interne și asigurării un grad ridicat de specializare, toate acestea, bineînțeles, în condițiile în care resursele umane sunt gestionate corespunzător.

Tabel 2.7 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

FUNCȚIE ÎN ORGANIGRAMĂ	**NUMĂR TOTAL POSTURI**	**POSTURI OCUPATE**	**POSTURI VACANTE**	**GRADUL DE OCUPARE (%)**
Demnitari	3	3	0	100%
Administrator public	1	1	0	100%
Funcții publice de conducere	11	10	1	91%
Funcții publice de conducere specifică	2	2	0	100%
Funcții publice de execuție	76	64	12	84%
Funcții contractuale	28	24	4	86%

Sursă: Website-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Organigrama Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, aprobată prin HCJBN nr.219/2023.

Din analiza datelor furnizate în tabelul de mai jos (2.8), se poate observa că, per ansamblu, majoritatea structurilor din cadrul aparatului de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud au posturi ocupate. Pe de altă parte, Serviciul financiar contabilitate, Serviciul managementul investițiilor publice, Serviciul administrare drumuri județene, Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului, GIS, Serviciul achiziții publice, contracte, Compartimentul planificare, logistic, Compartimentul audit public intern, Serviciul coordonare servicii publice, mediu au posturi vacante, dar care nu depășesc 30% din totalul celor disponibile. Important de menționat în contextul analizei este faptul că, la nivelul Compartimentului de audit public intern nu există nici un post ocupat. Fiecare dintre aceste compartimente are un rol esențial în funcționarea eficientă a instituției, iar absența de personal poate conduce la întârzieri în procesele administrative, în luarea deciziilor sau în implementarea proiectelor și programelor. Ca urmare, absența personalului din aceste structuri de specialitate are potențialul de a afecta capacitatea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud de a oferi servicii publice de calitate și de a aborda provocările specifice domeniilor lor de responsabilitate.

Tabel 2.8 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL APARATULUI DE SPECIALITATE AL CONSILIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA- NĂSĂUD, PE STRUCTURI DE SPECIALITATE

Structura de specialitate	Număr total de posturi	Posturi ocupate	Posturi vacante
Secretarul general al județului	1	1	0
Direcția economică	1	1	0
Serviciul buget monitorizare investiții	12	12	0
Serviciul financiar contabilitate	11	9	2
Direcția juridică, administrație locală	1	1	0
Serviciul resurse umane, organizare, relația cu consiliul județean, IT	11	10	1
Serviciul coordonare instituții subordonate, relații publice	11	10	1
Compartimentul juridic, coordonare consilii locale	4	3	1
Direcția investiții, drumuri județene	1	1	0
Serviciul managementul investițiilor publice	11	10	1
Serviciul administrare drumuri județene	11	6	5
Arhitect șef	1	1	0
Serviciul coordonare servicii publice, mediu	7	6	1
Compartimentul SALVAMONT Bistrița-Năsăud	6	6	0
Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului, GIS	4	3	1
Compartimentul fonduri europene, dezvoltare	4	4	0
Serviciul achiziții publice, contracte	7	6	1
Compartimentul planificare, logistic	4	3	1
Compartimentul control	1	1	0
Compartimentul audit public intern	2	0	2

Sursă: Organigrama Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, aprobată prin HCJBN nr.219/2023, cu modificările și completările ulterioare

2.2.2. Organigrama primăriilor din județ, numărul și gradul de ocupare a posturilor, pe departamente/structuri de specialitate

Analiza cadrului instituțional al urbanismului în județul Bistrița-Năsăud evidențiază o structură diversă, adaptată profilului fiecărei comunități. În zona urbană, mai ales în municipiul Bistrița, există un serviciu specializat, cu personal dedicat și procese clar definite. Orașele Beclean și Năsăud mențin, la rândul lor, compartimente funcționale. În majoritatea comunelor, însă, atribuțiile de urbanism sunt incluse în compartimente mixte, alături de cadastru, fond funciar, evidență agricolă, achiziții publice, taxe sau protecția mediului. În câteva cazuri, activitatea se desfășoară doar prin delegare, fără un post distinct. Se întâlnesc și posturi vacante sau scoase la

concurs (ex. Livezile, Runcu Salvei, Șieu-Măgheruș, Telciu, Uriu), ceea ce arată dificultăți în completarea personalului de specialitate. Per ansamblu, în mediul rural se resimte nevoia de consolidare a compartimentelor de urbanism sau de colaborare între UAT-uri pentru a asigura servicii mai coerente și mai eficiente.

Tabel 2.9 GRADUL DE OCUPARE AL POSTURILOR ÎN CADRUL APARATULUI DE SPECIALITATE URBANISM LA NIVELUL UAT-URILOR, JUDEȚ BISTRIȚA-NĂSĂUD

UAT	Număr posturi	Denumire compartiment
Bistrița	10	În domeniul urbanismului sunt ocupate 15 posturi din 21, dintre care 10 posturi la serviciul urbanism
Beclean	2 pers + arhitect șef	Urbanism
Năsăud	2 pers + arhitect șef	Urbanism
Sângheorz-Băi	3	Urbanism și disciplina în construcții
Bistrița Bârgăului	1	Urbanism
Braniștea	1	Relația cu publicul, evidență agricolă și cadastru
Budacu de Jos	1	Urbanism, amenajarea teritoriului
Budești	1	Compartiment agricol, fond funciar, cadastru, urbanism și amenajarea teritoriului
Căianu Mic	1	Urbanism, protecția mediului și gestionarea riscurilor comunitare
Cetate	1	Urbanism, amenajarea teritoriului, disciplina în construcții, fond funciar,
Ciceu-Giurgești	1	Compartiment agricol, urbanism, achiziții publice și monitorizarea procedurilor administrative
Ciceu-Mihăiești	1	Compartiment agricol, urbanism, achiziții publice și monitorizarea procedurilor administrative
Chiuza	1	Urbanism
Coșbuc	0	Atribuțiile sunt delegate prin dispoziția primarului în fișa postului
Dumitra	1	Compartiment amenajarea teritoriului și urbanism, disciplina în construcții
Dumitrița	1	Compartiment urbanism și amenajarea teritoriului
Feldru	1	Compartiment urbanism, cadastru, topografie și agricultură
Galații Bistriței	1	Urbanism
Ilva Mare	1	Compartiment evidență agricolă, urbanism și amenajarea teritoriului
Ilva Mică	1	Urbanism
Josenii Bârgăului	1	Compartiment tehnic, urbanism, achiziții publice și licitații
Lechința	1	Compartiment achiziții publice, urbanism și transport public
Leșu	1	Compartiment evidență agricolă, urbanism și amenajarea teritoriului
Livezile	1	Compartiment agricol, urbanism, evidență imobiliară, patrimoniu și mediu (vacant)

Lunca Ilvei	1	Urbanism
Maieru	1	Urbansim
Matei	1	Compartiment contabilitate, achiziții publice și urbanism
Măgura Ilvei	1	Compartiment agricol, cadastru, amenajarea teritoriului și urbanism
Mărișelu	1	Urbanism
Miceștii de Câmpie	0	Activitatea de urbanism se execută prin desemnarea unei persoane prin dispoziție de primar
Milaș	0	Persoană cu delegare de atribuții
Monor	1	Compartiment agricol, fond funciar, cadastru, urbanism și amenajarea teritoriului
Negrilești	0	Desemnarea atribuțiilor prin dispoziția nr. 102/24.08.2021
Nimigea		Compartiment evidență agricolă și cadastru (5 posturi, 2 vacante)
Petru Rareș	1	Cadastru, registru agricol și monitorizarea procedurilor administrative
Poiana Ilvei	1	Persoană cu atribuții în domeniul urbanismului; compartiment evidență agricolă, cadastru, urbanism și amenajarea teritoriului
Rebrișoara	1	Compartiment evidență agricolă, cadastru, urbanism, fond funciar, amenajarea teritoriului
Rodna	1	Compartiment evidență agricolă, cadastru, fond funciar, amenajarea teritoriului, sistematizare și disciplina în construcții
Romuli	1	Compartiment cadastru, urbanism, amenajarea teritoriului, protecția mediului și relații publice
Runcu Salvei	1	Agricol, fond funciar, urbanism (1 post vacant)
Salva	1	Compartiment evidență agricolă, urbanism și amenajarea teritoriului (postul de responsabil cu urbanismul nu este ocupat)
Silivașu de Câmpie	1	Compartiment financiar-contabil, taxe și impozite, achiziții publice și urbanism
Spermezeu	1	Compartiment achiziții publice, urbanism și relația cu publicul
Șanț	1	Urbanism, secretariat
Șieu	0	Activitatea se desfășoară prin delegare de atribuții
Șieu-Măgheruș	1	Post vacant scos la concurs (compartiment cadastru și fond funciar)
Șieu-Odorhei	1	Compartiment agricol, urbanism și monitorizarea procedurilor administrative
Șieuț	0	Activitatea se desfășoară prin delegare de atribuții
Șintereag	1	Urbanism
Târlișua	1	Compartiment stare civilă, urbanism și resurse umane
Telciu	1	Compartiment urbanism și amenajarea teritoriului (post vacant)
Tiha Bârgăului	1	Urbanism
Uriu	1	Compartiment urbanism, control și disciplina în construcții (vacant)

Sursă:Consiliul Județean Bistrița-Năsăud.

2.3 Capacitatea operațională

2.3.1 Gradul de digitalizare al serviciilor publice oferite de Consiliul Județean

CONSIDERENTE TEORETICE

Având în vedere subiectul analizat, pentru început, este indicat să clarificăm și să explicăm conceptul de digitalizare deoarece, încă există multă confuzie în ceea ce priveşte definiţia acestuia. Deși termeni precum "digitizare", "digitalizare" sau transformare digitală pot părea asemănători, de fapt, acestia descriu procese diferite (Durachi & colab., 2021). În primul rând, conceptul de digitizare denotă pur şi simplu trecerea unui element din formă analogă în formă digitală. Pe de altă parte, conceptul de digitalizare este mai complex şi face referire la "utilizarea tehnologiilor digitale și a datelor pentru a schimba modul de lucru și de interacțiune între părțile interesate, pentru a atrage noi venituri, pentru a înlocui sau transforma anumite procese și pentru a crea un mediu centrat pe utilizarea informațiilor digitale" (Durachi & colab., 2021). Totodată, transformarea digitală este cel mai complex dintre aceste procese şi se referă la integrarea tehnologiei digitale în toate ariile unei afaceri, înlocuind total procesele non-digitale sau manuale cu procesele digitalizate (Durachi & colab., 2021). Astfel, acest concept se referă la un demers complex de schimbare organizațională și de digitalizare a proceselor instituționale (Roja & Boc, 2021). Prin urmare, potrivit cercetărilor din literatura de specialitate, digitizarea (posibilitatea de a descărca unele formulare de pe internet) sau digitalizarea (completarea acestor formularea în online) în administraţie nu este suficientă pentru a trece la e-guvernare ci este necesară o transformare digitală completă (Durachi & colab., 2021).

Așadar, transformarea digitală devine tot mai importantă în administraţia publică și duce la eficientizarea activităţii instituţionale prin utilizarea mai eficientă a resurselor şi reducerea costurilor (Roja & Boc, 2021). De exemplu, cetăţenii pot interacţiona cu administraţia publică prin intermediul diverselor forme digitale, de la pagini web locale şi forumuri până la chat bot şi alte tehnologii. Folosirea tehnologiilor digitale în administraţie permite cetăţenilor să acceseze mai uşor serviciile publice si să participle activ în guvernanţa locală aspecte care contribuie la susţinerea democraţiei participative. Mai mult decât atât, digitalizarea oferă celor din administraţie posibilitatea să răspundă mai rapid la solicitările cetăţenilor, în felul acesta crescând calitatea şi transparenta actului administrativ, precum şi încrederea cetăţenilor în instituţiile publice (Roja & Boc, 2021). În același timp, se poate economisi timp cu completarea şi depunerea diferitelor documente, reducându-se birocraţia în timp ce instituțiile publice devin mai accesibile (Mihăilă, 2018; Damaschin & Mihăilă, 2020).

La rândul lor și instituţile publice care folosesc tehnologia digitală pentru a eficientiza relaţia cu cetăţenii pot fi întâlnite sub diferite denumiri precum: administrație publică digitală, digitalizată, administrație digitală, guvernanță digitală, e-guvernanță, sau e-guvernare. Guvernanţa digitală se referă la "utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor, în particular, rețeaua Internet pentru a transforma relațiile dintre administrația publică și cetățeni într-o manieră pozitivă" (Roja & Boc, 2021). Similar, termenul de e-guvernare implică folosirea tehnologiilor digitale de către administratiile publice cu scopul de a crește eficienţa serviciilor publice oferite (Mihăilă, 2018). Așadar, guvernanţa digitală sau e-guvernarea pe lângă faptul că facilitează accesul cetătenilor la serviciile publice și impulsionează participarea cetătenilor în procesul de guvernare şi transparentizează actul de guvernare determinând astfel autorităţile publice să devină mai responsabile (Vrabie, 2016). Aceste aspecte sunt foarte importante, în acest fel crescând încrederea cetăţeanului faţă de administraţie (Damaschin & Mihăilaă, 2020).

Mai mult decât atât, transformarea digitală este în același timp și un obiectiv strategic al Comisiei Europene care consideră că adoptarea tehnologiilor digitale în actul administrativ va genera incluziune. Acesta este și motivul pentru care se urmărește crearea unei Pieţe Unice Digitale în care reţelele şi serviciile digitale să se dezvolte într-un mediu concurenţial. Desigur că, acest aspect implică şi dezvoltarea tehnologică într-un ritm susţinut pentru a asigura dezvoltarea unor reţele de comunicaţii cu bandă largă şi protejate de atacuri cibernetice şi a platformelor digitale care pot intermedia serviciile de e-guvernare. În acest sens, Comisia Europeană pune accent în mod special pe conceperea, dezvoltarea şi implementarea tehnologiilor care să ofere soluţiile cele mai bune pentru transformarea digitală a actului de guvernare (Roja & Boc, 2021). Potivit statisticilor Eurostat, la nivel continental cererea pentru servicii digitalizate este în creştere, iar aproape două treimi din cetăţenii UE deja apelează la acest tip de servicii în relaţia cu administraţia. Pentru a monitoriza evoluţia digitalizării, la nivelul Comisiei Europene a fost introdus indicele economiei si societăţile digitale (DESI), un indice compozit alcătuit din cinci componente (conectivitatea, capitalul uman, utilizarea serviciilor de internet, integrarea tehnologiei digitale şi serviciile publice digitale). România se află pe ultimul loc în Uniunea Europeană în acest clasament. Tot din aceste statistici, reseise faptul că viteza cu care administraţiile publice locale (atât cetăţenii cât şi firmele private) adoptă aceste tehnologii şi le ajustează pentru a uşura interacţiunea cu publicul este foarte redusă (Damaschin & Mihăilă, 2020). În ciuda faptului că reforma digitală a fost inclusă în programele de guvernare, digitalizarea relaţiei dintre administraţie şi cetăţeni nu a reprezentat o prioritate a guvernelor. În consecintă, România este o țară mai puţin "prietenoasă" cu organizaţiile comerciale din punctul

de vedere al digitalizării serviciilor (de exemplu înfiinţarea unei firme şi cele mai importante operaţiuni pe care acestea le desfaşoară în relaţie cu administraţia). Cu toate acestea, interesant este că România este una dintre țările membre ale UE cu cea mai bună infrastructură de comunicaţii şi se situează peste media europeană în ceea ce priveşte numărul utilizatorilor serviciilor online, în contextul în care tehnologiile digitale au fost adoptate deja masiv de către organizaţiile care funcţionează cu scop comercial și ale căror servicii sunt folosite de un număr tot mai mare de cetăţeni, inclusiv pentru a socializa (Roja & Boc, 2021). Dar, cu toate că în Romania numărul cetăţenilor care utilizează serviciile digitale în comunicarea cu autorităţile este în creştere, mulţi cetăţeni, în special din mediul rural şi peste o anumită vârstă, nu dispun de abilităţile necesare pentru a le accesa. Într-adevăr, România se clasa pe ultimul loc în Uniunea Europeană în clasamentul DESI la capitolul referitor la capitalul uman. Ce este mai îngrijorător este faptul că nu doar persoanele mai în vârstă au această problemă ci şi foarte mulţi tineri. Astfel, dacă ne referim doar la tinerii între 16 şi 24 ani, 44% dintre ei nu au competenţe digitale elementare, ceea ce ne situează din nou pe ultimul loc în UE (Durachi & colab., 2021).

Totuşi disponibilitatea cetăţenilor de a utiliza serviciile publice în formă digitalizată este un fapt încurajator în demersul administraţiilor locale în direcţia transformării digitale și pentru a impulsiona digitalizarea actului administrativ, Romania a adoptat de-a lungul timpului mai multe strategii. Una dn primele hotărâri de guvern în acest sens s-a luat in 2001 cand a fost aprobată „Strategia privind informatizarea administrației publice”. Acest act prevedea informatizarea serviciilor publice şi accesul neîngradit al cetăţenilor la tehnologiile informaţionale. Mult mai târziu, în 2020 a venit „Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020” care, printre altele prevedea şi faptul că scopul principal al digitalizării era realizarea unei e-guvernări la nivelul administraţiilor publice de pe teritoriul României. Aceste acte normative au obligat administraţiile publice să accepte comunicarea cu cetătenii prin email si să primească documente în format electronic de la aceştia (Durachi & colab., 2021). Astfel că, fiecare UAT are partea sa de responsabilitate în ceea ce priveşte digitalizarea serviciilor publice pe care le oferă cetăţenilor de pe teritoriul său (Damaschin &i Mihăilă, 2020). Din păcate, acest aspect a ajuns să fie și dezavantajul acestei strategii, întrucât serviciile publice digitale din România au ajuns să fie fragmentate atât la nivel teritorial, cât și între nivelurile decizionale (Durachi & colab., 2021). Chiar dacă unele UAT-uri care beneficiază de mai multe resurse sunt mai avansate în cadrul procesului de digitalizare şi pot oferi cetăţenilor posibilitatea de a le elibera documentele necesare în format electronic sau se laudă chiar cu existenţa unui funcţionar virtual, majoritatea nu posedă resursele necesare pentru a introduce acest gen de tehnologii

digitale în relaţia cu cetăţenii (Durachi & colab., 2021). Cert este că procesul de digitalizare trebuie sa devină o necesitate pentru toate administraţiile publice locale (Damaschin & Mihăilă, 2020), dar nu presupune înlocuirea în totalitate a serviciilor publice "faţă în faţă" (Roja & Boc, 2021) deoarece nu toată lumea are acces la această tehnologie. Această reorientare spre servicii digitale, trebuie să fie complementară și cu alte acțiuni (Roja & Boc, 2021) care să educe populaţia în ceea ce priveşte tehnologiile digitale astfel încât un număr din ce in ce mai mare de cetăţeni să poată folosi serviciile publice sub formă digitalizată (Damaschin & Mihăilă, 2020).

În momentul în care când evaluăm gradul de digitalizare al unei instituții din administrația publică, ne putem referi la conceptul de e-guvernare sau guvernare digitală. Acesta vizează utilizarea de către administrația publică a noilor tehnologii de comunicare și a aplicațiilor informatice, în vederea optimizării activității instituțiilor administrative și a îmbunătățirii calității serviciilor publice.[1]

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, în ultimii ani, Consiliul Județean a depus eforturi semnificative pentru a crește gradul de digitalizare al administrației publice. În acest sens, au fost inițiate numeroase acțiuni, iar printre cele mai extinse inițiative digitale este chiar website-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Cum administrației publice îi revine responsabilitatea de a comunica eficient și transparent cu cetățenii, site-ul este conceput ca o platforma modernă care să faciliteze informarea și interacțiunea dintre instituție și locuitori.

Meniul principal este structurat în 6 secțiuni. Secțiunea ,,Despre instituție'', organizată pe patru coloane prezintă structura și funcționarea CJBN. Astfel, se pot accesa informații referitoare la executiv (cadrul legislativ, conducere, structură organizatorică, instituții subordonate, carieră), deliberativ (consilieri județeni, comisii de specialitate, regulamentul de organizare și funcționare, graficul ședințelor de comisii de specialitate și materialele de ședință), documentația strategică a consiliului (inclusiv strategia de dezvoltare a județului, planul de menținere a calității aerului, planul de gestionare a deșeurilor și programul de investiții), precum și pentru rapoarte și studii (rapoarte de activitate ale președintelui, rapoarte de soluționare a petițiilor, rapoarte privind normele de conduită și activitatea societăților aflate sub autoritatea CJBN).

,,Informații de interes public" este o secțiune construită în jurul obligațiilor de transparență și acces la date, conform legislației în vigoare. Buletinul informativ, execuțiile bugetare, rapoartele financiare, datoriile publice, declarațiile de avere și de interese sunt

[1] https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf

exemple de documente care permit cetățenilor să înțeleagă cum sunt gestionate resursele publice. Dincolo de caracterul tehnic, această secțiune consolidează încrederea publicului în instituție oferindu-se un cadru complet pentru monitorizarea activității financiare și administrative.

Rubrica „Transparență decizională" conține proiectele de acte normative aflate în consultare publică, formularul prin care cetățenii pot trimite propuneri și opinii conform Legii nr. 52/2003, rapoartele de activitate privind transparența decizională și lista responsabililor cu aplicarea legii.

Meniul „Integritate instituțională" prezintă resurse legate de etică: Codul de conduită, mecanismul de raportare a încălcărilor legii precum și Strategia Națională Anticorupție. Astfel, este subliniat faptul că administrația județeană își asumă public standardele etice și canalele de sesizare a neregulilor.

„Monitorul Oficial local" oferă acces la regulamente, statutul unităţii administrativ teritoriale, hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorităţii executive precum și la documente și informații financiare. Este, în esență, un registru al actelor oficiale emise de CJBN. Astfel, cetățenii, presa sau specialiștii pot accesa oricând arhiva deciziilor luate la nivel județean.

Meniul „Contact" listează coordonatele de contact, relația cu presa (purtătorul de cuvânt), programul de funcționare, programul de audiențe și programul de lucru cu publicul. Această abordare dovedește că portalul nu este doar o arhivă digitală, ci și o poartă activă spre dialog.

Sub meniu, sunt evidențiate prin imagini şi blocuri colorate domenii tematice majore. Prin intermediul panourilor interactive, utilizatorii pot explora identitatea județului (prezentarea județului, date generale, cultură și turism), informații referitoare la drumurile județene, documentele de urbanism și planificare teritorială (Planul de Amenajare a Teritoriului Județului) și un agregat de informații despre mediu, transport public județean și ghișeul unic de eficiență energetică. După această secțiune de navigare, un rând de șase panouri oferă acces rapid către servicii și resurse esențiale.

Primul panou, „Servicii electronice pentru cetățeni", duce la ePortal, care reprezintă componenta cea mai evidentă a procesului de digitalizare a administrației județene. Acesta prezintă aproape toate tipurile de interacțiuni pe care un cetățean le poate avea cu instituția, reprezentând o alternativă la tradiționalul drum la ghișeu. Serviciile disponibile sunt fie pe bază de autentificare sau pot fi accesate fără cont (unele solicitări implică acces la date personale și altele pot fi făcute fără formalități suplimentare). Cetățenii sau persoanele juridice pot solicita

acorduri prealabile pentru lucrări, pot comunica începerea sau încheierea unor execuții și pot cere eliberarea de adeverințe sau copii de documente din arhiva consiliului. Tot aici, sunt integrate formulare pentru solicitări de informații de interes public conform Legii nr. 544/2001 și pentru depunerea de sugestii în baza Legii nr. 52/2003, consolidând transparența decizională. Prin opțiuni precum înscrierea la audiențe, cererile de stagii de practică sau depunerea petițiilor, ePortalul deschide instituția către comunitate, transformând interacțiunea birocratică într-un proces accesibil. Serviciile fără autentificare acoperă în special nevoile imediate ale cetățenilor, fără a fi necesară crearea unui cont (de ex: cereri pentru emiterea sau prelungirea certificatelor de urbanism sau pentru autorizarea accesului pe drumurile județene). Pe lângă aceste funcționalități, ePortalul include servicii electronice publice care ilustrează cel mai bine viziunea modernă asupra administrației locale. „Semnalarea problemelor" este o aplicație prin care locuitorii pot notifica direct deficiențele sau situațiile care intră în competența CJBN, în timp ce „Harta sesizărilor" permite vizualizarea și analiza acestor notificări într-o manieră interactivă. „Harta investițiilor" (încă nu este activă) ar oferi acces în timp real la proiectele în derularem iar „Dulapul Inteligent/DocuBox", un sistem prin care documentele pot fi depuse sau ridicate în regim non-stop. În plus, funcționalitatea de depunere a documentelor online fără autentificare și modulul de „Bugetare participativă" întăresc ideea de colaborare între instituție și cetățeni, oferindu-le acestora din urmă posibilitatea nu doar de a cere, ci și de a propune și influența deciziile publice.

În continuare, panoul „Finanțări" ofertă informații pentru finanțări nerambursabile, inclusiv programe sportive și prevederi ale Legii nr. 350/2005. „Proiecte" reunește proiectele în desfășurare și cele finalizate, oferind o imagine asupra investițiilor și dezvoltărilor curente. Panoul „Primării" pune la dispoziție legături către paginile web ale tuturor primăriilor din județ, facilitând contactul direct cu administrațiile locale. „ATOP" (Autoritatea Teritorială de Ordine Publică) te direcționează spre informații privind siguranța la nivel județean, iar panoul „Salvamont" face legătura cu Serviciul Județean Salvamont Bistrița-Năsăud.

Secțiunea „Administrația locală la zi" centralizează două coloane de informații: una de știri și una de comunicate, servind ca portal de informare pentru evenimente şi hotărâri. La finalul paginii, sunt oferite coordonatele de contact ale consiliului (adresă, telefon, fax și e-mail), un fragment de hartă interactivă a sediului CJBN și o serie de legături spre resurse locale și naționale. De asemenea, se menţionează că portalul este cofinanţat din Fondul Social European, prin Programul Operaţional Capacitate Administrativă (SIPOCA 667 / MySMIS 129687), evidenţiind dimensiunea de digitalizare susţinută prin fonduri europene.

Pe lângă website-ul oficial, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud gestionează și o pagină de facebook, instagram și youtube, unde publică materiale de promovare și informare. Aceste instrumente de Social Media oferă cetățenilor acces la informații despre evenimentele și activitățile desfășurate în județ, programele și proiectele aflate în derulare. Prin intermediul paginii de Facebook, Consiliul Județean Bistrița- Năsăud menține o legătură interactivă cu cetățenii și le oferă oportunitatea de a fi la curent cu noutățile din județ. În concluzie, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud își asumă rolul de administrație deschisă, transparentă și orientată către cetățean. Prin integrarea acestor servicii, instituția creează premisele unei guvernări locale eficiente, bazate pe digitalizare, dialog și participare publică.

Totodată, județul Bistrița-Năsăud s-a orientat în direcția digitalizării prin numeroase proiecte ambițioase, iar rezultatele presupun o transformare vizibilă: administrații mai eficiente, servicii publice online, școli dotate cu tehnologie, spitale digitalizate, deci, comunități locale mai „smart". În primul rând, un proiect emblematic pentru județ și întreaga regiune de Nord-Vest este crearea Centrului Regional de Date (Cloud-ul Regional Nord-Vest). Cloud-ul de date este un produs informatic destinat interconectării sistemelor digitale ale sectorului public din cele 6 județe ale Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest (Bistrița-Năsăud, Bihor, Cluj, Maramureș, Sălaj, Satu Mare), acesta fiind un element fundamental pentru transformarea digitală. Scopul principal al cloud-ului este de a asigura interoperabilitatea bazelor de date (comunicare între bazele de date ale fiecărei instituții în parte). Astfel, se vor reduce costurile și va crește calitatea activităților sectorului public în ceea ce privește prestarea serviciilor publice și accesibilitatea serviciilor de e-guvernare. Cloud-ul Regional va fi finanțat prin Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 Prioritatea 2 O regiune cu localități SMART, pentru care Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest este autoritate de management. Prioritatea dispune de o alocare financiară de 60,332 milioane de euro și are ca obiectiv specific valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice. [2]

În 2022, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a derulat un proiect menit să reducă birocrația și să eficientizeze relația cu cetățenii, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014–2020. Cu o valoare de aproximativ 2,36 milioane lei (SMIS 155019), inițiativa a urmărit realizarea unor seturi de proceduri simplificate pentru reducerea birocrației pentru cetățeni la nivel local, respectiv creșterea nivelului de cunoștințe și abilități ale

[2] https://www.nord-vest.ro

personalului Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, în vederea sprijinirii măsurilor/acțiunilor vizate de acest obiectiv specific;[3]

Tot în acea perioadă, compania AQUABIS S.A. Bistrița, cu sprijinul Consiliului Județean, a implementat un proiect amplu de digitalizare a infrastructurii de apă și apă uzată. Investiția, în valoare de circa 11,85 milioane lei (cu TVA), a presupus: instalarea a aproximativ 11.000 de contoare electromagnetice inteligente, cu citire la distanță, cu debit de pornire 0 și durată de viață de 15 ani; implementarea unui sistem software de citire; creșterea acurateței înregistrărilor și reducerea pierderilor de apă prin citire automată și alertare rapidă asupra eventualelor defecțiuni.[4]

În domeniul educației, un proiect de referință este dotarea liceelor și cluburilor elevilor cu laboratoare digitale de tip "Smart Lab", inițiativă finanțată prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), Componenta C15 - Educație. În februarie 2024, au fost semnate contractele de finanțare cu directorii din 23 de unități de învățământ din județ, selecționate pentru acest program. Fiecare instituție va amenaja unul sau două laboratoare inteligente ("smart lab"), echipate cu tehnologii digitale moderne specifice unui mediu educațional STEAM (Știință, Tehnologie, Inginerie, Arte și Matematică). Valoarea fiecărui contract de finanțare se ridică la circa 295.000 lei per unitate școlară, fondurile acoperind achiziția de echipamente IT, mobilier modern și materiale didactice digitale. [5]

Cea mai amplă investiție din sectorul public de sănătate este proiectul de extindere a Spitalului Județean de Urgență Bistrița, care prevede construirea unui pavilion nou (2 subsoluri, parter și 4 etaje, cu heliport) și legătura acestuia cu clădirea existentă printr-o pasarelă. Cu o valoare de peste 82 de milioane de euro (95% finanțare PNRR), proiectul include și reabilitarea energetică a pavilioanelor vechi, digitalizarea spitalului și dotarea cu aparatură medicală. În mai 2025, unitatea a înregistrat o premieră: prima operație realizată cu robotul chirurgical Da Vinci, demonstrând că investițiile în tehnologie pot îmbunătăți actul medical. Pe lângă aceste inițiative, personalul medical din spital este implicat în proiectul european "Innovation Skills for Nurses" (Erasmus+), derulat alături de universități și instituții din cinci țări europene. Proiectul urmărește dezvoltarea abilităților inovatoare pentru asistentele medicale de specialitate și de practică avansată, precum și perfecționarea formatorilor și lectorilor implicați în pregătirea acestora. [6]

[3] https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/
[4] https://www.portalbn.ro/portal/bistrita-nasaud/portal.
[5] https://rasunetul.ro
[6] https://sjub.ro/prezentare/programe/

De asemenea, la nivel județean, autoritățile din Bistrița-Năsăud au investit semnificativ în digitalizarea serviciilor publice și arhivelor administrative, cu scopul de a simplifica procedurile, a reduce birocrația și a crește transparența. Proiectul „RAISE: Retro-Digitalizarea Arhivei şi Informatizarea Serviciilor Electronice la Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud" finanţat din Fondul Social European (FSE) prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 a avut ca rezultate principale: modernizarea site-ului instituției, implementarea portalului de servicii către cetățeni, realizarea avizierului electronic, actualizarea sistemului de management de documente și retro-digitalizarea a peste 1.600.000 documente din arhiva instituției.

În plus, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud a derulat în 2023 două proiecte majore de digitizare prin care publicul va putea accesa online documente și anume:

- eVITALA- proiect finanţat prin POCA 2014-2020, a vizat trecerea în format electronic a instrumentelor de evidenţă ale fondurilor Arhivelor Naţionale. La Bistriţa-Năsăud s-au digitizat 238 de inventare (aprox. 6.000 pagini) şi circa 400 de registre (253.310 file).
- eANR („Starea civilă electronică") a presupus digitizarea registrelor de stare civilă. În judeţ s-au verificat 320.000 pagini şi s-au scanat/indexat 260.000 pagini şi înregistrări.

Rezultatul este apariția unui portal online, integrat în site-ul Arhivelor Naționale, care permite căutarea digitală în registre, reducând timpii de cercetare de la zile sau săptămâni (cât dura consultarea fizică prin corespondență) la secunde. Totodată, originalele sunt protejate de manipularea repetată, consultarea realizându-se pe copii digitale de înaltă rezoluție.

Acest efort de digitalizare a patrimoniului documentar, desfășurat în paralel cu digitalizarea instituțională, arată o viziune integrată: nu doar administrația curentă devine electronică, ci și arhivele județului sunt aduse în era digitală. În viitor, astfel de baze de date ar putea fi interconectate cu alte sisteme (de exemplu, cu evidența populației pentru a facilita automatizări sau cu platforme educaționale pentru proiecte școlare de istorie locală). Important este că Bistrița-Năsăud a îmbrățișat digitalizarea în multiple forme și sectoare, iar toate aceste eforturi converg spre același obiectiv: creșterea calității vieții cetățenilor și dezvoltarea sustenabilă a județului. Desigur, provocări există: de la necesitatea de formare continuă a personalului pentru a utiliza noile sisteme, până la sustenabilitatea pe termen lung (costuri de mentenanță IT, upgrade-uri tehnologice periodice) și nevoia de a asigura securitatea cibernetică a infrastructurilor create. Însă județul pornește cu un atu major, anume experiența deja acumulată în implementarea unor astfel de proiecte.

De asemenea, completăm analiza cu informații referitoare la dotările instituției Consiliului Județean în ceea ce privește programele informatice pentru activitatea de urbanism.

Este utilizat Sistemul GIS GeoMedia WebMap 6.1, având DB Version: 13.5 și WF DB Version: 1.3. Acesta funcționează în baza unei licențe perpetue, ceea ce înseamnă că instituția are drept de utilizare nelimitat în timp, fără necesitatea reînnoirii licenței sau a plății unor costuri suplimentare pentru menținerea funcționalității. Totodată, această licență permite crearea și utilizarea unui număr nelimitat de conturi de utilizator, fără restricții privind accesul simultan. Sistemul a fost implementat în anul 2015, în cadrul proiectului european „Gestiunea în sistem informatic a Registrului Agricol și a altor servicii publice destinate cetățenilor", cod SMIS 48353. Proiectul a fost derulat de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, cu finanțare prin Programul Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice", din fonduri acordate de Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR). Obiectivul principal al proiectului a fost digitalizarea registrului agricol și îmbunătățirea serviciilor publice pentru cetățeni. În cadrul acestui proiect, mai multe unități administrativ-teritoriale (UAT) din județul Bistrița-Năsăud au fost înscrise în sistemul GIS și au primit conturi de acces (user și parolă). Acestea sunt: Beclean, Bistrița-Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate, Josenii-Bârgăului, Lechința, Leșu, Livezile, Milaș, Monor, Năsăud, Prundu-Bârgăului, Șieu, Sângeorz-Băi și Teaca.

Echipamentele utilizate de Structura Arhitect Șef- Compartimentul Urbanism, Amenajarea Teritoriului, GIS, aflate în stare bună de funcționare, sunt următoarele:

- 4 calculatoare PC utilizate în activitățile curente de urbanism și GIS;
- 1 copiator color RICOH Aficio MP C3300;
- 1 plotter Epson T7200 cu funcții de scanare, copiere și imprimare;
- 1 dispozitiv de stocare a datelor NAS de tip QNAP – QTS TS-228A.

2.3.2 Gradul de digitalizare al serviciilor publice oferite de primăriile din județ

În ceea ce privește inovația și competitivitatea, în mai 2025, Primăria Bistrița și Primăria Beclean au anunțat două proiecte, cu finanțare europeană prin Programul Regional Nord-Vest 2021-2027. La Bistrița, proiectul „PARC de Specializare Inteligentă - Bistrița IndustriaNova Hub" (cod SMIS 302277) are o valoare totală de 27,35 milioane lei, din care peste 10 milioane lei sunt fonduri nerambursabile (FEDR și bugetul național). Până la sfârșitul lui 2027 va fi creat un hub tehnologic multidisciplinar pe un teren de aproape 38.000 mp, destinat cercetării și producției avansate, cu spații pentru IMM-uri, drumuri de acces, utilități, spații verzi și soluții de eficiență energetică.[7] La Beclean, proiectul „Înființare parc de specializare inteligentă" (cod SMIS 310414) are o valoare totală de 19,87 milioane lei, cu o finanțare nerambursabilă de circa 9,7 milioane lei

[7] Comunicat Primăria Bistrița, mai 2025

(din care 8,24 milioane lei contribuția UE). Până în mai 2027, terenul va fi amenajat cu utilități, drumuri, infrastructură rutieră și sisteme verzi, urmând să fie selectate minimum cinci IMM-uri care vor deveni rezidenți ai parcului. Aceste investiții creează premisele unor ecosisteme antreprenoriale locale orientate spre inovare, tehnologii avansate și sustenabilitate, consolidând profilul județului Bistrița-Năsăud ca pol regional pentru industrii inteligente.[8]

Inițiativele de digitalizare în mediul urban se regăsesc și în componenta ecologică, Năsăud fiind primul oraș din județ care a introdus, un sistem digitalizat de colectare a deșeurilor. Cu o investiție de peste 2 milioane lei din PNRR, au fost instalate insule ecologice în cartierele de blocuri, iar platformele, încuiate și monitorizate, previn depozitările necontrolate și mirosurile insalubre, asigurând o colectare mai eficientă și mai curată.[9] În Bistrița au fost înlocuite 246 de platforme vechi cu 100 de insule ecologice inteligente, finanțate prin PNRR. Acestea vor fi dotate cu senzori și cititoare de card, iar locuitorii vor putea depune deșeurile pe fracții folosind un card sau o aplicație mobilă, sistemul înregistrând cantitatea și tipul acestora. [10]

La nivelul localităților din județul Bistrița-Năsăud (în special în mediul rural), investițiile în tehnologie au venit prin proiecte punctuale, în special în școli, unde modernizarea spațiilor și dotarea cu echipamente digitale au reprezentat direcția principală. Prin PNRR (Componenta C15 Educație) și POC 2014-2020 s-au achiziționat tablete, laptopuri, table interactive, camere video, routere sau sisteme all-in-one, iar multe unități școlare și-au modernizat și mobilierul sau laboratoarele. Pe lângă educație, în comune precum Budești și Feldru s-au implementat proiecte ITS și TIC pentru transport verde și supraveghere video. La Galații-Bistriței se dezvoltă un sistem local de management smart, iar Sângeorz-Băi lucrează la actualizarea planurilor urbanistice cu instrumente GIS. Totodată, bibliotecile rurale devin huburi pentru competențe digitale: proiecte în Chiuza, Teaca, Parva vizează echipamente și servicii moderne, transformând aceste spații în centre pentru învățare și acces la tehnologie.

Nu lipsesc nici proiectele care aduc tehnologia în domenii mai tehnice, dar esențiale:

- „Realizarea lucrărilor de înregistrare sistematică în vederea înscrierii imobilelor situate în sectoarele cadastrale aparținând UAT Comuna Căianu Mic";
- „Nomenclator stradal registru electronic" – implementat în comuna Nimigea.

În ceea ce privește documentațiile de urbanism (PUG și SDL) din județul Bistrița-Năsăud, majoritatea UAT-urilor dețin variante fie scanate, fie în format PDF, însă multe dintre acestea necesită actualizare pentru a răspunde cerințelor curente. Doar o parte redusă dintre localități

[8] **Comunicat Primăria Beclean, martie 2025**
[9] https://ziardebistrita.ro/ /
[10] https://ziardebistrita.ro/ /

au trecut la forme electronice structurate, iar în câteva cazuri documentațiile sunt încă în lucru ori disponibile doar pe suport fizic la sediul primăriilor. Această situație evidențiază necesitatea unei treceri treptate către formate electronice standardizate, care să faciliteze gestionarea mai eficientă a datelor teritoriale.

Analizând dotările unităților administrativ-teritoriale cu programe informatice dedicate activității de urbanism (tabel 2.10) se poate observa cum doar câteva dintre acestea au implementat soluții GIS sau aplicații specializate (de exemplu, pentru transpunerea PUG/SDL ori pentru eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire). În multe cazuri sunt folosite doar aplicații punctuale sau de evidență, iar în cele mai numeroase localități astfel de instrumente lipsesc complet. Deși există proiecte în derulare ori contracte pentru transpunerea documentațiilor în format GIS, lipsa unei standardizări și a unei acoperiri uniforme limitează eficiența proceselor de planificare, de gestionare a datelor teritoriale și de sprijinire a deciziilor în domeniul dezvoltării locale.

Tabel 2.10 DOTAREA UAT-URILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CU PROGRAME INFORMATICE PENTRU ACTIVITATEA DE URBANISM

UAT	**Dotarea instituției cu programe informatice pentru activitatea de urbanism**
Năsăud	Nu
Sângheorz-Băi	În derulare proiect „Implementare infrastructura TIC” (PNRR) – include hartă digitală, aplicație GIS WEBOFFICE, nomenclator stradal; urmează achiziția
Bistrița Bârgăului	Nu există
Braniștea	Autocad
Budești	Nu există
Căianu Mic	Nu are în dotare GIS
Cetate	Da
Ciceu-Giurgești	Nu
Ciceu-Mihăiești	Nu
Chiochiș	Nu
Chiuza	Nu
Coșbuc	Nu
Dumitra	Nu deține programe informatice specializate pentru urbanism
Dumitrița	Există contract pentru transpunerea PUG-ului în GIS
Feldru	Nu există; se folosește aplicație locală de evidență pentru emitere certificate/autorizări; înrolat în Registrul Electronic Național de Nomenclatură Stradală
Galații Bistriței	GIS spații verzi
Ilva Mare	Există program informatic pentru eliberare certificate de urbanism/autorizări
Ilva Mică	Sunt inițiate demersuri pentru actualizare PUG/RLU

Josenii Bârgăului	Program GIS pentru transpunerea PUG
Lechința	Nu
Leșu	Sistem informatic pentru certificate/autorizări (Sobis Solution, 2016)
Livezile	Software pentru eliberarea certificatelor și autorizațiilor
Lunca Ilvei	Nu
Maieru	Nu
Matei	se folosește GIS
Măgura Ilvei	Există contract pentru transpunere în GIS
Mărișelu	Nu
Miceștii de Câmpie	Nu
Milaș	Nu
Monor	Nu există; singurul program este Doc Manager – registrul de urbanism
Nimigea	Nu
Parva	Nu
Petru Rareș	Nu
Poiana Ilvei	Nu
Prundu Bârgăului	Nu
Rebra	Nu
Rodna	În curs de implementare
Romuli	Utilizează program pentru certificate/autorizări (SC Activ Controlling SRL)
Runcu Salvei	Nu
Salva	Nu
Silivașu de Câmpie	Sistem informatic GIS contractat
Spermezeu	Nu
Șanț	Nu
Șieu	Nu
Șieu-Măgheruș	Proiect „Elaborarea în format GIS a PUG” finalizat (PNRR); documentația disponibilă pe Observatorul Teritorial
Șieu-Odorhei	Nu
Șieuț	Nu
Șintereag	Nu deține programe informatice specializate
Târlișua	Nu
Teaca	Utilizează program informatic pentru activitatea de urbanism
Telciu	Nu
Tiha Bârgăului	Utilizează program pentru certificate de urbanism și autorizații de construire
Uriu	Nu
Zagra	Nu

Sursă: Consiliului Județean Bistrița-Năsăud

3. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

3.1 Disfuncționalități

1. Analizând dinamica veniturilor totale în perioada 2020-2014, concluzia ar părea una optimistă întrucât bugetul județului are o evoluție ascendentă. Cu toate acestea, creșterea nu provine uniform din toate sursele și nici nu este distribuită echilibrat între localități. Municipiul Bistrița reușește treptat să își consolideze poziția de pol principal economic și administrativ, cum baza fiscală solidă îi permite să finanțeze servicii publice de calitate și concentrează peste un sfert din veniturile județului. Mai mult decât atât, diferența tot mai mare dintre municipiu și restul teritoriului în ceea ce privește veniturile totale accentuează diferențele deja existente dintre urban și rural, cu impact direct asupra serviciilor publice. Per capita, în anul 2024, contrastul dintre localități devine semnificativ, unele depășind 10.000 lei/locuitor, în timp ce, altele nu ajung la suma de 4.000 lei. Așadar, în același județ, un locuitor poate beneficia de servicii de 2-3 ori mai bine finanțate decât altul.
2. Tot la nivel de județ si veniturile proprii au crescut vizibil în ultimii ani. Doar că și această categorie, la rândul ei, rămâne inegal distribuită. Prezența unor mari angajatori în municipiul Bistrița (LEONI, RAAL, Rombat, Comelf) contribuie semnificativ la sumele din impozitul pe venit, respectiv impozitul pe proprietate (provenit din spații industriale, comerciale, de birouri). Astfel, fără Bistrița, județul ar avea o autonomie fiscală mult mai scăzută, mai ales că în anul 2024 orașele Năsăud și Beclean au colectat raportat la populație cam la jumătate din nivelul Bistriței.
3. În mediul rural, veniturile proprii reprezintă în medie aproximativ 30% din buget. Cu toate acestea, se observă și diferențe importante între comune, iar în timp ce unele reușesc să își consolideze resursele financiare, majoritatea rămân dependente de transferuri pentru funcționarea curentă. Baza fiscală a zonelor rurale (în special a comunelor mici) este vulnerabilă și la migrație sau depopulare, care duc implicit la scăderea colectării. În plus, această dependență poate reprezenta un risc pentru stabilitatea financiară și pentru continuitatea serviciilor publice, mai ales dacă modul de alocare a fondurilor se modifică.
4. Sumele defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate nu sunt corelate cu performanța economică a unei localități, ci mai degrabă cu structura rețelei de servicii (număr de elevi, clase, beneficiari sociali). Așadar, valoarea pe locuitor diferă în funcție de

caracteristicile fiecărei localități. În mediul urban alocările sunt, în general, mai reduse pe cap de locuitor, în timp ce în zonele unde rețelele de servicii sunt împrăștiate și costurile per beneficiar sunt mai mari. Astfel, comunele mici și răsfirate ajung să primească mai mult pe locuitor, nu pentru că ar face ceva mai bine, ci doar pentru că au o rețea mai scumpă de întreținut. Cu toate acestea, UAT-urile cu venituri reduse nu pot susține pe termen lung cheltuielile curente fără transferuri externe, iar în absența unor politici de optimizare, decalajele per capita se vor adânci. Este important de menționat și că aceste fonduri depind de politici naționale și aduc cu sine cheltuieli recurente (chiar dacă veniturile proprii scad sau transferurile se ajustează, obligațiile de plată rămân).

5. În numeroase comunități din județ, bugetele se sprijină într-o măsură semnificativă pe alocările provenite din mecanismele naționale de echilibrare. În acest context, o situație de criză sau modificări legislative care ar determina diminuarea transferurilor, ar putea plasa aceste comunități într-o situație critică. Chiar și în absența unor modificări, dependența de aceasta categorie de venituri limitează spațiul de decizie al autorităților locale când vine vorba de utilizarea banilor.
6. Structura actuală a mecanismelor de echilibrare poate crea și efecte neintenționate. În condițiile în care sprijinul financiar scade pe măsură ce veniturile proprii cresc, motivația autorităților pentru extinderea bazei de impozitare și pentru intensificarea colectării poate fi scăzută.
7. Resursele care susțin dezvoltarea afacerilor (spații logistice, centre comerciale) rămân concertate în câteva teritorii și depind de amplasarea infrastructurii, lăsând multe comune fără industrie cu venituri modeste la bugetele locale. Șieu-Măgheruș (cu Parcul Industrial TeraPlast), sau Prundu Bârgăului (fabrica RAAL), sunt exemple de comune care au beneficiat de avantajele menționate anterior.
8. Județul are multe unități administrativ-teritoriale, unele cu populații sub 3000 de locuitori și cu resurse economice limitate. Menținerea unei administrații proprii pentru fiecare implică cheltuieli fixe semnificative, care apasă asupra unor bugete mici. În plus, suprafețele mari și satele dispersate cresc costurile pentru drumuri, utilități și servicii de bază, fără să aducă venituri proporționale.
9. Municipiul și orașele dispun, de regulă, de personal specializat și de resurse pentru cofinanțare, ceea ce le permite să deruleze simultan proiecte și să ofere servicii care sprijină întreaga zonă. La polul opus, multe unități administrativ-teritoriale mici au o capacitate redusă de planificare și execuție, întâmpinând dificultăți în pregătirea documentațiilor, în

asigurarea contribuției proprii sau în gestionarea proiectelor. În astfel de cazuri, fondurile nerambursabile apar doar acolo unde există sprijin administrativ sau parteneriate locale bine structurate.

10. În gestionarea bugetelor locale, modul în care sunt stabilite prioritățile de investiții poate influența semnificativ impactul asupra comunității. Există situații în care proiectele implementate nu generează rezultatele dorite sau nu răspund pe deplin nevoilor imediate ale locuitorilor, ceea ce poate crea percepția unei utilizări mai puțin eficiente a fondurilor publice.
11. În perioada 2020- 2024, ponderea cheltuielilor de personal în bugetele autorităților locale din județul Bistrița-Năsăud a urmat o tendință ascendentă, ca urmare a creșterilor salariale în sectorul public și a necesității respectării unui minim de posturi în administrația locală. Aceste sume au o natură mai puțin flexibilă și evidențiază vulnerabilitatea unei structuri teritoriale fragmentate, unde cerințele legale sunt aceleași indiferent de mărimea populației sau de veniturile disponibile În municipiul Bistrița, aceste cheltuieli reprezintă o proporție sustenabilă raportat la veniturile totale și la portofoliul de investiții. În localitățile cu venituri stagnante sau în scădere, presiunea asupra bugetelor este însă mai ridicată. Provocarea devine evidentă acolo unde cheltuielile salariale ajung să reprezinte și 40% din total, limitând resursele pentru investiții și întreținere (de ex: Sângeorz-Băi sau comune precum Salva, Romuli ori Măgura Ilvei).
12. Comunele mari, mai ales cele din proximitatea municipiului Bistrița, sunt un caz aparte în ceea ce privește cheltuielile de personal. Acestea au un număr mai mare de locuitori, comparabil cu cel al unor orașe, însă, fiind comune, au, la aceeași populație, un număr mai mic de posturi decât localitățile urbane. Pe de altă parte, locuitorii acestor comune se deplasează în număr mare către Bistrița, beneficiind de o parte din serviciile publice oferite de către administrația acestui municipiu (de ex. școli, spitale, centre sociale etc.), nefiind nevoie astfel de un număr mare de angajați la primăriile din aceste comune.
13. Posturile ocupate la nivelul fiecărei primării rurale sunt în general cele care asigură furnizarea unor servicii publice de bază (financiar-contabil-taxe și impozite locale, fond funciar, asistență socială), în timp ce bună parte dintre acestea nu au angajați specialiști în urbanism, achiziții publice, investiții, management de proiect sau asistență juridică etc.
14. În numeroase localități rămân neocupate poziții strategice: viceprimar, consilier al primarului, compartiment urbanism, achiziții, juridic, asistență socială sau personal pentru proiecte europene. Chiar dacă sunt scoase la concurs, salariile nu compensează mereu

complexitatea muncii și nivelul de pregătire cerut, iar amplasarea geografică a multor primării înseamnă timp mare de navetă sau relocare într-un sat mic, fără avantaje compensatorii. Astfel, atribuțiile ajung să fie delegate temporar altor funcționari fără pregătire adecvată.

15. În ceea ce privește cheltuielile cu bunuri și servicii, municipiul Bistrița reușește să mențină o structură echilibrată, iar dacă adăugăm cheltuielile de personal, operaționalul rămâne sub 40%. În special, în mediul urban, acestea sunt menținute la un nivel proporțional cu veniturile și cu dimensiunea patrimoniului administrat. În cazul comunelor, dinamica este mai variată și dacă provin din contracte scumpe sau din lipsa unui control adecvat asupra întreținerii, pot pune presiuni inutile asupra bugetului.
16. Privite pe cap de locuitor, cheltuielile evidențiază dificultatea comunelor mici de a beneficia de economii de scară: o factură de utilități sau un contract de deszăpezire se împarte la un număr redus de contribuabili, ceea ce ridică inevitabil valorile per capita. Exemple precum Monor sau Miceștii de Câmpie confirmă această tendință, spre deosebire de localitățile cu populație mai numeroasă, unde costurile sunt distribuite mai uniform. Reducerea excesivă a cheltuielilor pentru bunuri și servicii poate duce la degradarea investițiilor recente, iar lipsa controlului asupra lor poate diminua spațiul pentru proiecte noi.
17. Volumul cheltuielilor cu asistența socială este influențat puternic de reglementări naționale, precum majorarea indemnizațiilor sau creșterea salariului minim, care atrag după sine și contribuții mai mari. Aceste presiuni apar adesea în paralel cu scumpirea energiei, a combustibilului și a altor servicii, dublând impactul asupra bugetelor locale. Acolo unde primăria administrează centre sociale, after-school-uri, cămine pentru bătrâni sau sprijină ONG-uri active, cheltuiala bugetară crește. O parte a acestor costuri este acoperită prin transferuri de la bugetul de stat, însă diferențele rămase în sarcina administrațiilor locale generează presiuni suplimentare, mai ales acolo unde veniturile proprii sunt reduse.
18. După acoperirea cheltuielilor curente menționate la punctele anterioare, multe administrații locale din județ dispun de resurse limitate pentru proiecte de dezvoltare, cum ar fi modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă și canalizare sau reabilitarea școlilor. În aceste condiții, investițiile depind în mare măsură de finanțări externe: fonduri europene, programe naționale ori alocări de la nivel județean sau guvernamental. În ultimii ani, județul a reușit să atragă sume importante pentru proiecte ample, ceea ce a crescut semnificativ ponderea cheltuielilor destinate dezvoltării în bugetul general. Totuși, nu toate localitățile

reușesc să acceseze în mod egal aceste oportunități, în special au capacitate administrativă redusă pentru pregătirea și gestionarea proiectelor.

19. Multe cheltuieli apar la nivel județean sau urban, deși beneficiarii sunt din întregul teritoriu. Centrele pentru persoane cu dizabilități, transportul public sau alte servicii comune sunt plătite din bugetele mari, ceea ce creează aparența că CJ sau municipiul cheltuie în exces, când de fapt acoperă nevoi colective.
20. Decalajele în dezvoltarea socio-economică dintre diferitele unități administrativ-teritoriale ale județului se manifestă și prin disparitățile vizibile în materie de capacitate administrativă. La rândul lor, aceste diferențe influențează abilitatea administrațiilor publice de a se implica în procese participative (fie ele la nivel local, județean sau chiar național / internațional), de a gestiona patrimoniul, de a implementa proiecte de dezvoltare și de a lua parte în inițiative de cooperare teritorială etc.
21. De asemenea, deşi majoritatea UAT-urilor din judeţul Bistrița au site-uri de Internet care sunt active şi, într-o oarecare măsură, actualizate periodic, informațiile disponibile sunt relativ puține, mai ales în cazul comunelor, rezumându-se în general la cele prevăzute de lege, cu impact scăzut în reducerea birocrației (de ex. prin descărcarea sau chiar transmiterea unor cereri, sesizări, programări etc.) De asemenea, foarte puține localități oferă informații cu privire la potențialul de investiții sau turistic al zonei.
22. Prezența unor structuri asociative în peisajul socio-economic joacă un rol deosebit de important în promovarea colaborării la nivelul județului. În mare parte, portofoliul de cooperare rămâne concentrat aproape exclusiv pe infrastructura clasică (ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud, ADI Apă-Canal și structurile derivate precum Someș-Rosua sau Gaz Rebra-Rebrișoara-Feldru), în timp ce domenii strategice precum digitalizarea administrației, sprijinirea IMM-urilor sau economia verde nu beneficiază de structuri asociative comparabile. Rezultatele parteneriatelor internaționale ale Consiliului Județean cum ar fi experiența în managementul situațiilor de urgență și turism din Mecklenburgische Seenplatte, schimburile educaționale cu Consiliul Regional Brenner (Israel) sau oportunitățile economice discutate cu Szabolcs-Szatmár-Bereg și Hunan nu sunt integrate în strategiile de dezvoltare, ceea ce limitează efectul concret al acestor relații asupra comunităților locale. În plus, capacitatea administrativă de a gestiona și valorifica aceste rețele este disproporționată și multe colaborări rămân adesea la nivel de protocoale și evenimente culturale, fără a produce inițiative consistente în economie, educație tehnologică, turism integrat sau inovare administrativă.

3.2. Priorități de intervenție

În vederea eliminării/diminuării disfuncţionalităţilor identificate în prezentul studiu de fundamentare propunem următoarele acţiuni prioritare de intervenţie.

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
Diversificarea surselor de venit la nivel local și consolidarea capacității de colectare	• Extinderea și actualizarea registrelor de proprietate, evaluarea periodică a valorilor impozabile și implementarea de taxe pe activități economice emergente (de ex. turism rural) pentru a crește veniturile proprii. • Constituirea unui fond de rezervă (din excedentele anilor anteriori) pentru a sprijini temporar comunele cu venituri foarte reduse, fără a crea o dependență permanentă. • Inventarierea tuturor terenurilor publice și private pretabile pentru investiții private; • Realizarea unui portal județean de promovare a județului pentru investitiori și turiști; • Organizarea unor sesiuni de informare pentru antreprenorii locali în vederea informării lor cu privire la oportunitățile de finanțare internă și externă; • Înființarea de noi parcuri industriale și logistice și dezvoltarea celor existente; • Organizarea de târguri și evenimente culturale care pot genera taxe locale și venituri din turism. • Adaptarea nivelului de taxare la realitățile economice (de ex., supraimpozitare a terenurilor nelucrate sau a clădirilor abandonate în municipiu, dar reduceri în comunele agricole), astfel încât stimulentele să fie corect calibrate. • Folosirea plăților online, sistemelor de notificare automată și reducerilor pentru plata anticipată pentru a crește colectarea taxelor locale. Informarea cetățenilor despre

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	destinația taxelor și beneficiile plății la timp, pentru a reduce neîncrederea și a crește colectarea voluntară.
Eficeintizarea bugetelor locale prin prioritizarea investițiilor și optimizarea cheltuielilor curente	• Evaluarea costurilor de funcționare în fiecare UAT pentru a identifica economiile potențiale (ex. externalizarea unor servicii sau acțiuni pentru reducerea consumului de energie). • Calcularea periodică la nivel de UAT a costurilor unitare (ex. cost per km de drum întreținut, per beneficiar social) și adoptarea de măsuri de eficientizare unde costurile depășesc media. • Stabilirea, prin hotărâre a CJ, a unui plafon procentual (ex. maxim 35 % din buget) pentru cheltuielile de personal, cu excepția situațiilor justificate (depășirile să fie motivate și aprobate separat). • Propunerea unui plafon pentru sumele pe locuitor prin stabilirea unui prag minim și maxim al sumelor alocate, astfel încât să fie eliminate diferențele extreme și să fie asigurată o bază echitabilă de finanțare, luând în considerare nu doar veniturile proprii ale UAT-urilor, ci și nevoile reale ale comunităților (nivelul de sărăcie, starea infrastructurii) • Instituirea unui mecanism de plată condiționată de performanță (o parte din transferuri să fie acordată numai după verificarea execuției bugetare și a transparenței în ceea ce privește publicarea execuțiilor,) • Implicarea cetățenilor și a mediului de afaceri în decizii privind utilizarea unei părți din bugetul local (de exemplu: 5 % din veniturile proprii), astfel încât presiunea publică să orienteze sumele către investiții cu impact social.

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
Creșterea volumului de investiții publice	• Prioritizarea investițiilor printr-un sistem care să evalueze proiectele pe baza unor indicatori (impactul socio-economic, cost per beneficiar, echitate teritorială), pentru a asigura selecția celor mai relevante și fezabile inițiative. • Realizarea în prealabil a unei evaluări riguroase a costurilor de operare și întreținere a investiților, pentru a evita proiectele care nu pot fi susținute ulterior din punct de vedere financiar sau tehnic. • Organizarea regulată a unor evenimente de informare pentru unitățile administrativ-teritoriale, coordonate de către Consiliul Județean și eventual derulate în colaborare cu entități specializate (ADR, organizații neguvernamentale sau firme de consultanță etc.) cu scopul prezentării informațiilor despre oportunitățile de finanțare disponibile prin programele europene și naționale. • Derularea unei campanii online (prin intermediul newsletter-urilor sau prin crearea unei platforme digitale dedicate / a unei pagini distincte pe website-ul Consiliului Județean) cu privire la apelurile de finanțare disponibile prin intermediul programelor guvernamentale, naționale și europene de finanțare. • Alocarea de către CJ a unui fond flexibil pentru cofinanţarea proiectelor, cu reguli clare de accesare şi plafon pe proiect, astfel încât UAT-urile să nu piardă finanţări din lipsă de lichiditate. • Instituirea unui grup de lucru format din reprezentanți ai consiliului județean, orașelor, comunelor și societății civile, care să evalueze trimestrial proiectele noi și să emită recomandări pentru finanțare.

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	• Întărirea rolului structurilor asociative (ADI-uri, GAL-uri) în atragerea și gestionarea resurselor financiare externe destinate investițiilor de interes comun.
Consolidarea capacității administrative, inclusiv prin simplificarea procedurilor și dezvoltarea serviciilor digitale	• Elaborarea și distribuirea de ghiduri actualizate periodic pentru domenii cheie (achiziții publice, urbanism, registratură) și crearea unei baze de date cu modele de documente accesibile tuturor UAT-urilor, pentru reducerea timpului de elaborare și uniformizarea standardelor. • Constituirea unor grupuri tematice la nivel de județ(achiziții, proiecte europene, management financiar) care să se întâlnească trimestrial pentru schimb de experiență și soluții. • Dezvoltarea și implementarea unor programe/ sesiuni de instruire și învățare pentru personalul din administrația locală, pe teme juridice, financiare și de gestionare a proiectelor, îmbunătățind competențele existente. • Dezvoltarea și publicarea anuală a unui scor care să coreleze dimensiunea aparatului administrativ cu calitatea și volumul serviciilor livrate prin monitorizarea unor indicatori precum timpul de răspuns la solicitări, costul per serviciu, volumul de lucrări procesate • Efectuarea unui audit al competențelor în fiecare UAT, cu identificarea posturilor deficitare • Aderarea unităților administrativ-teritoriale și a Consiliului Județean la diverse rețele europene (de exemplu, cele constituite sub egida programului Urbact sau Prietenii Noului Bauhaus European), prin intermediul cărora pot dezvolta competențe variate, în conformitate cu domeniile de expertiză / interes ale acestor rețele.

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	• Accesarea oportunităților de învățare puse la dispoziție gratuit de către diverse organizații europene de renume (de exemplu, resursele virtuale publicate pe platformele gestionate de către EUI, Urbact, Interreg Europa, FAs in the EU etc.).
Reducerea birocrației și creșterea transparenței decizionale a autorităților administrației publice	• Simplificarea portalurilor instituționale: adoptarea unor interfețe intuitive pentru ca procedurile electronice să fie ușor de parcurs (iconuri simple și filmulețe explicative). • Conectarea sistemelor locale cu cele naționale (ANAF, Carte Funciară, Evidența Populației) pentru a evita solicitarea repetitivă de documente și a reduce timpul de procesare a cererilor. • Instalarea unor terminale self-service cu ecran tactil în primării, unde cetățenii pot accesa portalurile și pot scana documente. • Parteneriate cu companii IT locale pentru dezvoltarea de soluții personalizate (aplicații de raportare a problemelor, hărți online) și pentru mentenanța sistemelor digitale. • Dezvoltarea, în parteneriat cu clusterele IT din județ, a unor soluții informatice care să deservească toate UAT din județ; • Formarea personalului din administrația locală în vederea utilizării diferitelor soluții informatice. • Aplicarea, la nivelul fiecărui UAT, a metodologiei de audit digital dezvoltat de către Comisia Europeană, în vederea evaluării coerente și unitare a nivelului de maturitate digitală din fiecare administrație publică și a dezvoltării, în baza rezultatelor obținute, a unor soluții specifice de creștere a nivelului de digitalizare, împreună cu entități de profil (hub-urile naționale de inovare digitală, firme de IT din județ, organizații de profil din regiune, ADR etc).

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	• Accesarea fondurilor nerambursabile disponibile (de exemplu, prin PR și hub-urile acreditate de inovare digitală etc.) pentru digitalizarea administrațiilor publice, în acord cu nevoile reale ale acestora. • Adoptarea semnăturii electronice în cadrul tuturor instituțiilor publice din județ (și în cadrul fiecărei localități) pentru a evita duplicarea documentelor deja existente în format electornic și care trebuiesc printate doar pentru semnatura fizică. • Valorificarea tehnologiilor GIS la nivelul fiecărui UAT, respectiv crearea unei platforme GIS metropolitane (de exemplu, pe modelul celei dezvoltate pentru Zona Metropolitană Cluj).
Consolidarea colaborării la nivelul unităților administrativ-teritoriale	• Implementarea unui portal județean prin care UAT-urile pot anunța proiecte, pot căuta parteneri și pot publica achiziții comune, facilitând colaborarea. • Maparea serviciilor care pot fi partajate la nivel de județ (de ex. IT, juridic, gestionarea deșeurilor) și elaborarea unui plan de implementare graduală a cooperării. • Conturarea unei zone urbane funcționale Bistrița, definită prin criterii demografice și economice, împreună cu explorarea unor forme de cooperare instituțională care să reunească autorități locale, județene și parteneri economici, pentru o mai bună aliniere a politicilor de mobilitate, urbanism și dezvoltare economică. • Implementarea unor platforme comune pentru taxe, transport şi informare publică, astfel încât locuitorii să beneficieze de servicii unificate indiferent de localitatea de domiciliu

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	• Consolidarea și dezvoltarea Grupurilor de Acțiune Locală și a Asociațiilor pentru Dezvoltare Intercomunitară, astfel încât acestea să își lărgească spectrul de servicii oferite, proiecte derulate și inițiative lansate / coordonate. • Stimularea colaborării dintre Grupurile de Acțiune Locală, în vederea implementării de măsuri cu impact la nivel intra și chiar inter-județean. • Încheierea unor noi acorduri de înfrățire cu localități din România și străinătate, și exploatarea acestora, alături de consolidarea parteneriatelor deja existente, inclusiv prin inițierea de proiecte comune (de pildă, prin atragerea fondurilor disponibile în cadrul programelor europene de cooperare transnațională). • Implicarea ONG-urilor în activități educative, sociale sau medicale ar putea completa serviciile publice și sprijini comunitățile vulnerabile.
Formularea și implementarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a județului Bistrița-Năsăud	• Revizuirea anuală a priorităților județene și locale prin actualizarea listei de proiecte în funcție de gradul de execuție și de disponibilitatea surselor de finanțare, astfel încât fondurile să fie redirecționate către inițiativele cele mai mature și fezabile. • Înființarea unui departament de cercetare și dezvoltare care să analizeze tendințele socio-economice, demografice și tehnologice și să propună soluții inovatoare (smart city, infrastructură verde) pentru comunele și orașele din județ. • Implementarea unei platforme unde se pot vizualiza execuţiile bugetare, cu grafice şi comparaţii între UAT-uri. , astfel încât cetăţenii şi experţii să le poată analiza. • Actualizarea și revizuirea strategiilor de dezvoltare locală ale unităților administrativ-teritoriale, în acord cu Planul de

PRIORITATE DE INTERVENȚIE	ACȚIUNI PROPUSE
	Amenajare a Teritoriului Județean și cu Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a județului Bistrița- Năsăud 2030. • Actualizarea și realizarea, în format GIS, a Planurilor Urbanistice Generale pentru toate UAT-urile din județ care au reglementări urbanistice mai vechi de 10 ani. • Realizarea unor Planuri Urbanistice Zonale pentru regenerarea sau extinderea zonelor de dezvoltare, exclusiv prin intermediul concursurilor de soluții.

4. PROPUNERI DE ELIMINARE / DIMINUARE A DISFUNCȚIONALITĂȚILOR

DISFUNCŢIONALITĂŢI ŞI DISPARITĂŢI SPAŢIALE	PROPUNERI DE ELIMINARE/DIMINUARE A DISFUNCŢIONALITĂŢILOR ŞI DISPARITĂŢILOR
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA FINANCIARĂ • Analiza bugetelor și a capacității administrative arată că resursele financiare și competențele instituționale sunt distribuite inegal între municipiul reședință, orașe și comune. Datele analizate evidențiază diferențe mari atât în veniturile proprii pe cap de locuitor cât și în gradul de colectare a taxelor, respectiv modul în care sunt finanțate și furnizate serviciile publice	• Digitalizarea procedurilor fiscale (plăți online, notificări electronice pentru evitarea restanțelor) și actualizarea registrelor fiscale și cadastrale (în format electronic) pentru diminuarea evaziunii și a erorilor de colectare. • Monitorizarea cheltuielilor descentralizate (educație, sănătate) și identificarea unor soluții specifice de optimizare a acestora, bazate pe caracteristicile locale. • Stimularea atragerii de investiții imobiliare și industriale în județ (hale de producție, spații comerciale), care să susțină activitățile economice și să contribuie la consolidarea bazei de impozitare. • Colaborarea cu mediul de afaceri din județ în vederea dezvoltării de noi inițiative economice • UAT-urile afectate de depopulare și îmbătrânirea populației se pot implica în atragerea, în mod activ, de noi rezidenți, prin acordarea de loturi de teren tinerilor care vor să-și construiască o casă. Aceștia, prin impozitele plătite, vor contribui la creșterea încasărilor la bugetul local. • Pe termen scurt, o soluție echitabilă pentru orașe ar fi ca și comunele din jurul lor să contribuie la costurile pe care le implică dezvoltarea și funcționarea unor funcțiuni publice care deservesc și cetățenii lor. În mod evident, acest lucru ar implica existența resurselor la bugetele locale ale UAT rurale, dar și o legislație clară în domeniu. • Pentru a îmbunătăţi calitatea serviciilor medicale şi de învăţământ în zona rurală, se pot realiza hărți cost/elev sau cost/pacient pentru a identifica unitățile subdimensionate și cele performante. În plus, se pot lua în considerare

• Dependenta excesivă de transferuri limitează autonomia financiară și capacitatea locală de planificare și reacție la nevoi imediate. • În multe localități rurale, structura bugetelor locale este rigidă (majoritatea fondurilor se duc pe salarii, utilități și alte cheltuieli curente), limitând resursele pentru investiții • Cheltuielile ridicate ale UAT-urilor urbane cu infrastructura și serviciile de educație și sănătate care deservesc	comasări țintite pentru a realiza economii și a oferi servicii de calitate (de ex. renunțarea la predarea simultană, asigurarea stabilității locului de muncă pentru cadrele didactice/ medici, programe after-school etc.), inclusiv cu dezvoltarea sistemului de transport școlar. • UAT-urile ar putea, de asemenea, să colaboreze pentru înfiinţarea unor policlinici rurale, centre SMURD sau centre de permanență, care să ofere servicii medicale variate şi de calitate locuitorilor din comunele asociate. Oricare din aceste două soluţii s-ar alege, este nevoie să se îmbunatăţească serviciile de transport public care leagă locuitorii de aceste centre de învăţământ şi sănătate. • Analiza periodică a costurilor de întreținere pentru proiectele noi, indiferent de nivelul la care acestea sunt implementate (ex. drumuri, clădiri la nivel județean sau local) poate ajuta la estimarea corectă a bugetelor viitoare și la protejarea investițiilor pe termen lung. • Crearea unui fond de rezervă la nivelul fiecărui UAT (de minimum 5% din bugetul de funcționare) poate asigura resurse pentru situații neprevăzute și continuitatea proiectelor atunci când transferurile bugetare scad. • Cu sprijin metodologic din partea Ministerului Finanțelor și a Consiliului Județean, se pot realiza planuri de contingență fiscală. Direcțiile economice și compartimentele de audit pot identifica anticipat cheltuieli care pot fi reduse sau amânate în cazul unei crize economice ori al unei scăderi a veniturilor, protejând în același timp serviciile publice esențiale. • Monitorizarea constantă a indicatorilor macroeconomici și demografici (de către serviciile de planificare strategică și de compartimentele de buget din primării), în colaborare cu Institutul Național de Statistică și consiliile județene. Analiza periodică a prognozelor economice și a tendințelor

arealele rurale din jur. • Existența a numeroase comune cu populații reduse duce la costuri administrative mari pe cap de locuitor	populaționale permite ajustarea rapidă a veniturilor estimate și prioritizarea cheltuielilor. În plus, se pot realiza evaluări ale impactului modificărilor legislative (ex. schimbări în codul fiscal) asupra bugetelor locale și ajustarea proactivă a politicilor locale. • Elaborarea unei hărți a costurilor administrative, prin care să fie comparate cheltuielile cu personalul și serviciile publice pe cap de locuitor pentru fiecare unitate administrativ-teritorială pentru o evaluare obiectivă a eficienței aparatului administrativ • Identificarea imobilelor publice neutilizate pentru concesionare în scop turistic/comercial prin proceduri transparente de licitație precum și dezvoltarea de parteneriate public–privat pentru reabilitarea clădirilor istorice, construcția de parcări ori centre educaționale și sociale, unde investitorul privat asumă o parte din costuri în schimbul unor facilități.
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ • Limitări în ceea ce privește competențele și capacitatea administrativă care pot influența ritmul de valorificare a fondurilor și nivelul de calitate	• Realizarea unei evaluări a organizării interne din instituțiile publice, pentru a corela mai bine posturile și atribuțiile cu nevoile reale ale comunității. Un astfel de exercițiu, derulat la nivel județean, poate contribui la utilizarea eficientă a resurselor umane și la creșterea calității serviciilor publice. • Atunci când este mai eficient din punct de vedere al costurilor și al resurselor, administrațiile locale pot lua în considerare externalizarea unor servicii suport (ex. IT, contabilitate, pază) către furnizori specializați, inclusiv prin formule comune la nivel județean. • Întărirea şi conştientizarea rolului Serviciului de resurse umane ca partener strategic al managementului Consiliului Județean Bistrița- Năsăud. • Desfășurarea de cursuri destinate angajaților din administrația locală, cu scopul de a îi familiariza cu utilizarea eficientă a

al serviciilor publice. • În primăriile rurale, pozițiile ocupate de obicei sunt cele care se ocupă de furnizarea serviciilor publice de bază.	soluțiilor informatice. Aceste cursuri pot viza diverse competențe și specializări în domeniul TIC, precum administrarea bazelor de date, administrarea sistemelor, analiza datelor și programarea pe diferite platforme. Se poate avea în vedere inclusiv certificarea ICDL (The Digital Skills Standard). • Organizarea, la nivel județean, a unor cursuri pentru personalul din primării responsabil de achiziții și administrarea contractelor, cu accent pe legislație, evaluarea ofertelor și gestionarea riscurilor. • Programe de formare pentru angajați în domenii precum securitate cibernetică, dezvoltare software, analiză de date, design de servicii; acordându-se prioritate personalului din zone rurale. • Crearea unui sistem digital unitar și integrat de management al resurselor umane, destinat utilizării interne de către autoritățile și instituțiile publice, în vederea automatizării și standardizării proceselor aferente: administrarea datelor cu privire la personal, management organizațional, managementul timpului (pontaj, cereri de concediu, raportare etc.) • Implementarea tehnologiilor de automatizare a proceselor de lucru și a soluțiilor bazate pe inteligență artificială, care să ajute angajații în sarcinile cotidiene, repetitive și care nu necesită luarea de decizii sau creativitatea umană. RPA poate fi folosit pentru a executa o varietate de sarcini, inclusiv prin dezvoltarea chatbot-urilor care să înlocuiască metodele tradiționale de comunicare cu publicul. • Implementarea la nivelul Consiliului Județean a unor proceduri de achiziții centralizate pentru mai multe UAT-uri poate aduce economii semnificative prin obținerea de prețuri mai bune și reducerea costurilor administrative.

DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA TEHNICĂ ȘI OPERAȚIONALĂ • Diferențe între instituțiile publice și între mediul urban și cel rural, unde echipamentele sunt adesea depășite sau insuficiente. • Platformele și bazele de date folosite de diverse instituții nu sunt întotdeauna compatibile sau conectate, ceea ce limitează eficiența serviciilor publice. • Fluxuri administrative încă parțial manuale, cu proceduri complicate și integrare redusă între sistemele informatice. • Atât în rândul populației, cât și al personalului din	• Stabilirea de parteneriate între unitățile administrativ-teritoriale și diverse organizații specializate în transformarea digitală (hub-uri de inovare digitală, clustere IT sau universități cu expertiză în domeniul informaticii), în vederea efectuării unei auditări și mapări a competențelor și capacităților digitale din administrația publică. Acest proces ar reprezenta un pas premergător etapelor de dezvoltare și implementare a unor soluții inovatoare de digitalizare în administrația locală, care să fie adaptate la nivelul de maturitate digitală al fiecărei instituții în parte. • Utilizarea digitalizării și a noilor instrumente (inclusiv soluții bazate pe inteligență artificială) pentru generarea de rapoarte, analiza datelor și gestionarea bugetelor. Aceste platforme pot oferi nu doar evidențe, ci și recomandări concrete pentru optimizarea proceselor, menținând totodată coerența între diferite rapoarte și baze de date. • Realizarea la nivelul Consiliului Județean, în colaborare cu UAT-urile, a unor analize comparative între performanțele administrațiilor locale din județ și cu cele ale unor județe similare, facilitează identificarea și replicarea bunelor practici, consolidând învățarea instituțională și stimulând îmbunătățirea continuă a serviciilor publice. • Colaborări cu startup-uri tech locale pentru a dezvolta soluții IT adaptate nevoilor fiecărei comunități (ex. platforme de raportare a problemelor publice sau de informare a cetățenilor, instrumente pentru managementul documentelor sau planificarea investițiilor. • Crearea platformelor integrate de gestionare și a aplicațiilor pentru accesarea documentelor emise de mai multe instituții sau servicii locale. • Implementarea de soluții pentru managementul digital al arhivelor la nivelul fiecărui UAT din județ.

instituții publice, există decalaje în folosirea tehnologiilor moderne, ceea ce afectează eficiența implementării.	• Crearea funcționarilor publici virtuali la nivelul Consiliului Județean și al administrațiilor publice. • Actualizarea constantă a site-urilor web ale Primăriilor cu informații de interes public, cum ar fi proiecte de hotărâri, achiziții publice, informații financiare, și înregistrarea audio-video a ședințelor Consiliilor Locale și Județene. • Dezvoltarea unei soluții tehnice de detecție și analiză a malware-ului, pentru a crea capacitățile necesare de securitate cibernetică în vederea contracarării potențialelor amenințări cibernetice. Se poate avea în vedere crearea unei soluții antivirus care să utilizeze algoritmi de inteligență artificială pentru detectarea avansată și prevenirea aplicațiilor malware. • Implementarea de sisteme și platforme pentru monitorizarea activității în spații publice, piețe, zone de agrement și alte locuri de interes, cu scopul de a reduce infracționalitatea și de a menține siguranța publică • Organizarea de competiții între elevi și / sau studenți pentru dezvoltarea unor soluții digitale care pot fi implementate la nivelul administrațiilor publice locale. • Stabilirea și dezvoltarea de parteneriate cu universități și centre de cercetare, în special cu cele cu experiență relevantă în domeniul administrativ, axate pe implementarea soluțiilor și instrumentelor dezvoltate de către acestea și care pot fi utile pentru activitatea autorităților locale din județ. • Încheierea de parteneriate între Consiliul Județean și Primării pentru achiziționarea echipamentelor necesare. De asemenea, mai multe unități administrative teritoriale ar putea să se asocieze pentru a achiziționa echipamente și pentru a realiza în comun lucrări tehnico-edilitare.

	• Îmbunătățirea proceselor prin instrumente digitale comune, în special din mediul rural, prin soluții informatice integrate și asistență adecvată, pentru a simplifica activitățile administrative și a susține o planificare mai eficientă la nivel local. • Stabilirea unui parteneriat între Consiliul Județean, primării și universitățile tehnice sau institutele de cercetare, pentru aplicarea soluțiilor de inteligență artificială și Internet of Things în serviciile publice (precum monitorizarea traficului sau a calității aerului), stimulează inovarea și utilizarea inteligentă a datelor, în vederea creșterii calității vieții și a eficienței administrației.
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA DE GESTIONARE A PATRIMONIULUI • Județul are nevoie de soluții digitale integrate și de o abordare coordonată pentru inventarierea, administrarea și valorificarea patrimoniului, astfel încât resursele să fie utilizate eficient și sustenabil.	• Identificarea imobilelor publice neutilizate pentru concesionare în scop turistic/comercial prin proceduri transparente de licitație precum și dezvoltarea de parteneriate public–privat pentru reabilitarea clădirilor istorice, construcția de centre educaționale și sociale, unde investitorul privat asumă o parte din costuri în schimbul unor facilități. • Derularea de programe comune de marketing teritorial, precum dezvoltarea unui brand județean, organizarea de festivaluri regionale sau campanii de promovare, poate atrage turiști și investitori în zone mai puțin valorificate, stimulând astfel dezvoltarea economică locală. • Consolidarea investițiilor în infrastructură cu rol catalizator pentru investiții (Drumuri de acces către zonele destinare afacerilor din județ, extinderea și modernizarea rețelelor de utilități pentru acele zone) • Facilitarea accesului firmelor județene la lanțurile regionale de aprovizionare și export (crearea unor rețele de firme partenere, participarea la târguri regionale destinate afacerilor)

	• Elaborarea de studii și rapoarte referitoare la patrimoniul și resursele județului. • Implementarea de acțiuni menite să promoveze resursele și avantajele pe care le oferă județul în fața investitorilor străini și a oamenilor de afaceri români. Această acțiune poate cuprinde inclusiv dezvoltarea și crearea unui portal web care să ofere toate informațiile relevante pentru potențialii investitori în județ. • Armonizarea extinderii ariei urbane pentru localitățile aflate în imediata vecinătate a centrelor urbane, pentru a corespunde mai bine necesităților reale ale comunităților locale. • Desfășurarea de concursuri pentru soluții privind proiectele publice majore, în domenii precum: regenerarea urbană, construcțiile de interes public, restaurarea monumentelor, dezvoltarea zonelor verzi și de agrement etc. • Elaborarea de planuri pentru conservarea și întreținerea obiectivelor de patrimoniu.
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA ASOCIATIVĂ ȘI PARTICIPATIVĂ • Fără cooperare, costurile de investiție și de furnizare a serviciilor sunt ridicate	• Îmbunătățirea proceselor la nivel de județ prin dezvoltarea de instrumente digitale comune, (în special din mediul rural), pentru a simplifica activitățile administrative și a susține o planificare mai eficientă la nivel local. • Monitorizarea și evaluarea transparentă a proiectelor comune, prin stabilirea unor indicatori de performanță clar definiți (de exemplu, numărul de navetiști deserviți, reducerea timpului de călătorie, investițiile atrase), însoțită de publicarea periodică a rezultatelor pe platformele oficiale ale Consiliului Județean și ale UAT-urilor implicate. • Încheierea de colaborări între administrațiile locale, universități și centre de cercetare poate transforma UAT-urile în spații-pilot pentru soluții inovatoare, consolidând în același timp capacitatea administrației de a gestiona proiecte moderne.

• Numai câteva dintre UAT-urile din județ sunt înfrățite cu localități din alte țări, fapt ce limitează capacitatea acestora de a profita de beneficiile care pot rezulta din colaborările cu parteneri internaționali.	• Dezvoltarea unei platforme de colaborare intercomunitară, găzduită de Consiliul Județean și accesibilă UAT-urilor membre, oferă un spațiu digital în care administrațiile pot partaja documente, contracte-model și proceduri, precum și solicita sprijin tehnic, consolidând cooperarea și transferul de bune practici. • Inițierea unor programe de mentorat și schimb de experiență între administrațiile locale, valorificând exemplele de bună practică și expertiza deja existentă în județ. Aceste programe ar putea include ateliere tematice, vizite de lucru, facilitând transferul de cunoștințe, creșterea competențelor manageriale și consolidarea unei culturi organizaționale orientate către performanță și cooperare. • Parteneriate cu instituții publice, universități și ONG-uri pentru furnizarea de servicii moderne (telemedicină, after-school, consiliere, educație pentru adulți) și extinderea accesului acestora în mediul rural și la creșterea capacității administrative în domeniul social și educațional. • Implicarea mediului privat în susținerea evenimentelor culturale și sportive, prin sponsorizări și programe de mecenat, poate diversifica sursele de finanțare și reduce presiunea asupra bugetului public pentru astfel de activități. • Încurajarea participării investitorilor privați la planificarea dezvoltării locale pentru a se asigura alinierea proiectelor publice cu interesele de afaceri. • Înființarea unei structuri de cooperare între municipiu și comunele periurbane (Șieu Măgheruș, Livezile, Dumitra, Nimigea) ar permite coordonarea planificării urbane, a transportului și a infrastructurilor de interes comun. • Extinderea și diversificarea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară (ADI), atât prin consolidarea celor deja

	existente, cât și prin înființarea altora dedicate transportului public (autobuze electrice, rute sincronizate cu fluxurile de navetiști și bilet unic), serviciilor de apă-canal, sănătății și crearea unui portal unde membrii ADI pot partaja documente, planuri și pot urmări implementarea proiectelor în timp real. • Implicarea tinerilor din județ în procesele de planificare și în inițiativele de dezvoltare locală. • Poate fi analizată oportunitatea unor forme de cooperare mai strânsă între comune de dimensiuni reduse cu scopul de a consolida baza impozabilă și de a optimiza costurile per capita.
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA GUVERNANȚA TERITORIALĂ • Municipiul și localitățile învecinate îşi desfăşoară în mare măsură activitatea în mod autonom, deși sunt strâns interdependente prin fluxuri de navetişti, investiţii şi infrastructură. • Formele asociative din peisajul socio-economic al județului nu aduc beneficii	• Dezvoltarea unei strategii județene de guvernanță inovativă, anticipativă și transparentă în administrația publică, care să se concentreze pe conturarea de instrumente moderne de planificare. • Îmbunătățirea sistemului de evaluare preliminară a impactului politicilor, reglementărilor, proiectelor și altor inițiative propuse în cadrul județului . • Dezvoltarea unui sistem de management și corelare a strategiilor pe termen lung, prin revizuirea periodică a acestora și implementarea unor mecanisme clare de coordonare. • Organizarea de schimburi de experiență cu ADI-urile formate în România, cu scopul de a asimila bune practici. • Desfășurarea de inițiative de instruire, inclusiv programe de formare, cursuri și workshop-uri, pentru personalul din structurile de tip ADI și GAL, pe diverse teme, precum: cooperarea teritorială și inter-instituțională, managementul proiectelor, parteneriatele public-private, planificarea financiară, managementul financiar, implementarea

semnificative pentru administrațiile locale în materie de investiții avand priorități strategice generalizate și insuficient corelate cu particularitățile locale și județene	proiectelor cu finanțare externă, transformarea digitală, sustenabilitate etc. • Acordarea de sprijin financiar din partea Consiliului Județean și a administrațiilor publice locale membre pentru acoperirea cheltuielilor de funcționare, susținerea activităților de animare și implementarea acțiunilor de cooperare din cadrul Grupurilor de Acțiune Locală. • Stabilirea de parteneriate între UAT-urile din județ, inclusiv pentru finanțarea proiectelor de interes comun, cu aplicarea principiilor de echitate (de exemplu, contribuție financiară proporțională cu populația deservită). • Îmbunătățirea și consolidarea guvernanței economiei locale, prin constituirea unui task force care să se ocupe de problemele economice ale județului. Acest task force ar trebui să colaboreze în mod transversal cu mai multe departamente din cadrul Consiliului Județean dar și cu Primăriile din județ. De asemenea, acolo unde problemele depășesc competențele interne, s-ar putea contracta și expertiză externă.
DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVITOARE LA CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A UAT-URILOR DIN JUDEȚ • Diferențele în dezvoltarea socio-economică dintre diversele UAT-uri ale județului sunt observabile și în ceea ce privește capacitatea	• Adoptarea personalizată a soluțiilor propuse anterior, la nivelul individual al fiecărui UAT, în funcție de specificul local și acolo unde soluțiile propuse se pretează / există contextul adecvat pentru implementarea acestora. • Consolidată cooperarea interinstituțională între primării, consilii județene și asociațiile de dezvoltare intercomunitară, astfel încât bugetarea și proiectele locale să fie aliniate cu strategiile regionale de dezvoltare. Această coordonare crește reziliența județelor și municipiilor la șocurile economice și financiare. • Adoptarea la nivelul consiliilor locale și al Consiliului Județean a bugetării pe programe și rezultate, cu obiective bine definite și indicatori de monitorizare și performanță (precum venituri proprii pe cap de locuitor, gradul de colectare a taxelor, nivelul

administrativă, de la aspecte financiare, organizaționale, operaționale și tehnice și până la potențialul de asociere, respectiv nivelul de implicare participativă.	investițiilor per capita și calitatea serviciilor), permite urmărirea impactului fiecărei cheltuieli publice, în vederea unei utilizări mai eficiente a resurselor și a creșterii responsabilității față de comunitat • Publicarea bugetelor, indicatorilor financiari și a cheltuielilor publice pe site-ul primăriei, conform principiilor guvernării deschise, astfel încât cetățenii să poată monitoriza alocarea banilor • Actualizarea tuturor strategiilor locale, ținând cont de resursele financiare reale ale fiecărui UAT (bugetele operaționale), de prioritățile strategice europene, naționale, regionale, județene și metropolitane, precum și de nevoile / provocările / așteptările reale ale diferitelor grupuri țintă din ecosistemul local (cetățeni, mediul de afaceri, turiști, vizitatori, sectorul ONG etc.), respectiv de capacitățile de implementare ale administrațiilor locale. • Actualizarea Planurilor Urbanistice Generale a căror perioadă de valabilitate a expirat, luând în calcul: alocarea de resurse suficiente pentru fundamentare, elaborarea prin procese participative și selectarea proiectanților în baza concursurilor de soluții, în special în cazul orașelor și comunelor mari. • Elaborarea Planurilor de Amenajare Zonală pentru teritoriile cu caracteristici specifice din județ. • Antrenarea profesioniștilor și a specialiștilor din sectorul privat și din administrația locală în procesul de elaborare a documentațiilor de urbanism, în vederea asigurării conformității cu legislația specifică. • Digitalizarea și standardizarea bazelor de date GIS asociate documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului, alături de automatizarea eliberării certificatelor de urbanism, a adeverințelor de adresă și a altor documente similare.

	• Participarea personalului din primăriile din județ la workshop-urile, webinariile și evenimentele organizate de organizații cu expertiză în dezvoltarea urbană și cooperarea teritorială. • Dezvoltarea capacității unităților administrativ-teritoriale de a planifica și gestiona dezvoltarea prin fundamentarea pe date (procese data-driven / evidence-based). • Crearea unui punct unic de contact pentru unitățile administrativ-teritoriale din județ, care să ofere asistență tehnică și sprijin în accesarea fondurilor nerambursabile disponibile.

5. PROGNOZE, SCENARII SAU ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

5.1. Prognoze

În prezentarea prognozelor previzionate pentru evoluția capacității administrative de la nivelul județului, merită să pornim de la Strategia Națională Pentru Consolidarea Administrației Publice (SCAP) 2014-2020. Cu toate că perioada de referință a acestui document strategic s-a încheiat, obiectivele și principiile pe care le cuprinde sunt cele care încă definesc (cel puțin până la publicarea unei versiuni actualizate a SCAP) direcțiile de consolidare a capacității administrației publice, iar efectele atingerii obiectivelor stabilite se vor vedea și în următorii ani la nivelul administrațiilor publice de pe teritoriul întregii țări și, implicit, a celor din raza județului Bistrița-Năsăud.

Astfel, Viziunea Guvernului României cu privire la administrația publică se fundamentează pe trei piloni cheie:

1. O administraţie publică orientată spre beneficiarii de servicii publice;

2. O administraţie publică deschisă și receptivă la soluții inovatoare;

3. O administraţie care simplifică şi consolidează instituţii şi mecanisme:

3.1. Proces decizional predictibil și fundamentat;

3.2. Resurse umane profesioniste;

3.3. Management financiar în interesul public.

În vederea atingerii acestei viziuni, administrațiile publice din România trebuie să se conformeze unui set de principii directoare, indiferent de nivelul de reprezentare al acestora. În raport cu cetățenii, este necesară punerea în aplicare a principiilor ce țin de transparență, participare, echitate, egalitate de șanse și dezvoltare durabilă. În raport cu propria activitate, se au în vedere principiile care corespund cu buna guvernare, responsabilitatea, eficiența și eficacitatea, stabilitatea și predictibilitatea, proporționalitatea și subsidiaritatea.

Cadrul strategic de dezvoltare a administrațiilor publice din România este structurat în jurul a patru obiective generale, care sunt subdivizate în obiectivele specifice aferente. Acestea ar trebui să reflecte nivelul actual al autorităților publice din țară și să fundamenteze elaborarea / actualizarea viitoarei Strategiei Naționale pentru Consolidarea Administrației Publice:

1. Adaptarea structurii și mandatului administrației la nevoile cetățenilor și la posibilitățile reale de finanțare:

1.1. Creșterea gradului de predictibilitate în privința organizării și funcționării instituțiilor de la nivelul administrației publice centrale și a politicilor pe care acestea le gestionează;

1.2. Asigurarea cadrului optim pentru repartizarea competențelor între administrația publică centrală și administrația publică locală şi exercitarea lor sustenabilă;

1.3. Reorganizarea administrativ-teritorială.

2. Implementarea unui management performant în administrația publică:

2.1. Creșterea coerenței, eficienței, predictibilității și transparenței procesului decizional în administrația publică;

2.2. Adaptarea politicilor și sistemului de resurse umane la obiectivele și exigențele unei administrații moderne;

2.3. Promovarea eticii și integrității în administrația publică și continuarea măsurilor privind reducerea și prevenirea corupției și sprijinirea implementării recomandărilor aferente formulate în cadrul Mecanismul de Cooperare și Verificare;

2.4. Soluții IT pentru eficientizarea administrației publice;

2.5. Îmbunătățirea proceselor interne la nivelul instituțiilor publice;

2.6. Calitate, cercetare și inovare în administrația publică;

2.7. Îmbunătățirea managementului resurselor materiale la nivelul autorităților și instituțiilor publice de la nivel central.

3. Debirocratizare și simplificare pentru cetățeni / mediul de afaceri și administrație:

3.1. Reducerea birocrației pentru cetățeni;

3.2. Reducerea birocrației pentru mediul de afaceri;

3.3. Reducerea birocrației inter și intra-instituționale.

4. Consolidarea capacității administrației publice de a asigura calitatea și accesul la serviciile publice:

4.1. Creșterea calității și accesului la serviciile publice prin eficientizarea costurilor și reducerea timpilor de furnizare a serviciilor publice;

4.2. Consolidarea capacității financiare a autorităţilor administraţiei publice locale;

4.3. Dezvoltarea de mecanisme de monitorizare și evaluare a serviciilor publice.

În continuare, vom sintetiza principalele direcții de acțiune asociate obiectivelor de mai sus și care sunt relevante pentru contextul actual al județului Bistrița-Năsăud. Aceste direcții au fost inițial propuse pentru a atinge viziunea asumată prin SCAP, dar rămân valabile în definirea viitoarelor măsuri ce ar trebui întreprinse pentru a consolida și mai puternic capacitatea administrativă a autorităților locale:

- Întărirea capacităţii structurilor instituționale implicate în transferul competențelor între diferitele paliere administrative: utilizarea și partajarea de date statistice și informații certe,

care, într-un mediu partenerial, transparent și bazat pe dialog, să contribuie la sprijinirea procesului decizional.

- Dezvoltarea de mecanisme de monitorizare şi evaluare a modului de exercitare de către autoritățile administrației publice locale a competențelor descentralizate: evaluarea corectă a capacității administrative a autorităților administrației publice locale de a exercita, pe fiecare domeniu în parte, competențele conferite de lege, în special cele partajate, și măsura în care acestea pot primi altele noi.
- Revizuirea cadrului legal şi instituţional necesar pentru reorganizarea administrativ-teritorială a României: măsuri legislative de îmbunătățire a structurii, organizării și funcționării autorităților administrației publice locale și a relației acestora cu organele de specialitate ale administraţiei publice centrale, cu alte instituții publice, precum şi cu cetăţenii.
- Întărirea capacității administrative a autorităților administrației publice regionale precum și a aparatelor acestora de specialitate: dezvoltarea de instrumente menite să asigure un nivel optim al capacității administrative și instituționale a autorităților regionale și a aparatelor acestora de specialitate.
- Creșterea calității procesului decizional la nivelul administrației publice locale, pentru a răspunde în mod fundamentat și coerent nevoilor comunităţilor locale: creșterea calității procesului de fundamentare a deciziei la nivelul autorităților administrației publice locale și îmbunătățirea corelării componentei bugetare cu componenta strategică în cadrul procesului decizional la nivel local.
- Consolidarea transparenței procesului decizional: întărirea capacității administrației publice locale de a implementa principiul transparenței decizionale.
- Dezvoltarea capacității societății civile, mediului academic și altor parteneri sociali relevanți (sindicate, patronate etc.) de a susține și promova reforma administrației publice.
- Consolidarea capacității structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale: dezvoltarea de competențe specifice la nivelul personalului de specialitate din cadrul structurilor asociative, întărirea cooperării structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale cu administrația publică centrală și dezvoltarea unor canale de comunicare eficiente în cadrul structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale.
- Clarificarea rolurilor şi responsabilităţilor asociate fiecărei categorii de personal care îşi desfăşoară activitatea în autorităţi şi instituţii publice.

- Creşterea gradului de profesionalizare şi a stabilităţii în funcţia publică, ca urmare a adaptării procedurilor de recrutare, selecţie şi evaluare la cerinţele managementului performanţei.
- Revizuirea politicilor motivaţionale în domeniul resurselor umane din administraţia publică, inclusiv din perspectiva oportunităţilor de carieră şi a salarizării orientate către performanţă.
- Promovarea eticii şi integrităţii în administraţia publică: dezvoltarea și utilizarea de mecanisme instituționale și interinstituționale, în parteneriat cu societatea civilă și / sau autoritățile administrației publice locale și implementarea măsurilor de prevenire a corupției la nivelul administrației publice locale.
- Preluarea documentelor şi datelor în format electronic de la cetăţeni / mediu de afaceri.
- Creșterea gradului de utilizare a sistemului de control intern / managerial (standardelor de management) în administrația publică.
- Întărirea capacității auditului intern la nivelul structurilor din administrația publică.
- Promovarea bunelor practici și a inovării în administraţia publică şi încurajarea schimbului de experienţă și a networking-ului între instituţiile și autorităţile publice.
- Instituirea de mecanisme de bench-marking, bench-doing și bench-learning în administraţia publică.
- Colaborarea cu mediul academic și de cercetare pentru identificarea și implementarea de concepte și metode inovative în domeniul administrației publice.
- Creșterea gradului de utilizare a sistemelor și instrumentelor de management al calității în administrația publică.
- Simplificarea și raționalizarea procedurilor administrative pentru cetățeni.
- Implementarea unor soluții IT pentru simplificarea unor proceduri orizontale, trans-sectoriale pentru mediul de afaceri.
- Extinderea utilizării instrumentelor IT&C în comunicarea inter și intra-instituțională.
- Încurajarea asocierii unităţilor administrativ-teritoriale, în vederea furnizării de servicii publice mai eficiente: identificarea unei liste a serviciilor publice care pot fi furnizate cel mai bine în colaborare între mai multe unităţi administrativ-teritoriale, dezvoltarea mecanismelor de prestare a serviciilor publice în sistem asociativ / partenerial între unitățile administrativ-teritoriale.
- Dezvoltarea culturii manageriale în instituțiile și autoritățile care furnizează servicii publice.
- Îmbunătățirea accesului beneficiarilor la serviciile publice: prezentarea acestora sub o interfață accesibilă, eficientizarea activităților de relații cu publicul și apropierea de cetățean.

- Elaborarea unor mecanisme pentru asigurarea predictibilității alocării sumelor de la bugetul de stat în vederea finalizării investițiilor locale.
- Identificarea şi exploatarea de surse alternative generatoare de venituri proprii sau modalităţi alternative de diminuare a cheltuielilor bugetare.
- Măsuri care să asigure creşterea gradului de colectare a impozitelor şi taxelor locale.

În aceeași ordine de idei, merită să menționăm câteva măsuri relevante din Strategia Pentru Funcția Publică 2022-2027. Implementarea acestor măsuri va avea un impact pozitiv asupra capitalului uman din administrațiile publice locale ale județului Bistrița- Năsăud:

- Standardizare, simplificare şi debirocratizare prin E-ANFP - Platformă de gestiune a funcționarilor publici (nivel central, teritorial, local) pentru toate procesele aferente parcursului de carieră și pentru interconectarea cu instituțiile colaboratoare: crearea unei platforme interactive și colaborative de evidență și management al funcționarilor publici de la nivelul administrației publice centrale, teritoriale și locale, prin extinderea / dezvoltarea sistemelor existente și asigurarea interoperabilității cu alte registre naționale și europene.
- Elaborarea şi implementarea etapizată a cadrelor de competenţe la nivelul administraţiei publice, pentru a asigura personal adecvat în domeniul funcţiei publice şi a îmbunătăţi calitatea serviciilor publice: competenţele generale, grupate pe categorii, propuse pentru administraţia publică din România, cuprind eficiența personală (rezolvarea problemelor şi luarea deciziilor, iniţiativă, planificare şi organizare), eficiența interpersonală (comunicare, lucru în echipă), responsabilitatea socială (orientare către cetăţean, integritate), abilitățile manageriale (managementul performanţei, dezvoltarea echipei), leadership-ul (generarea angajamentului, promovarea inovației şi iniţierea schimbării).
- Acţiuni în domeniul formării şi perfecţionării profesionale: programe de formare pentru personalul din departamentele de resurse umane, compartimentele IT etc. și programe de formare în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor etc..
- Atragerea, păstrarea şi dezvoltarea personalului profesionist: programe de formare, motivare şi păstrare în administraţia publică a funcţionarilor publici prin tematici specifice, corelate cu avansarea în carieră, atragerea şi păstrarea specialiştilor IT în administraţia publică și stagii de practică pentru studenți și absolvenți în administrația publică.
- Reforma sistemului de carieră şi a managementului performanţei în domeniul funcţiei publice: sistem coerent şi obiectiv de evaluare a performanţelor funcţionarilor publici, politică de mobilitate orientată spre dezvoltarea profesională, motivarea şi promovarea performanţei profesionale, planificarea recrutării și mobilității în corelare cu anticiparea

pensionări, ajustarea condițiilor de lucru în administrația publică în contextul tehnologic şi social, pentru performanţă, sănătate, inovare, flexibilitate etc

În continuare, prezentăm principalele prognoze conturate ca urmare a elaborării prezentului studiu de fundamentare:

5.1.1. Capacitatea financiară

Dacă urmărim graficele legate de evoluţia în timp a diferitelor tipuri de venituri şi cheltuieli (subcapitolul 2) observăm că au existat creşteri şi scăderi de la an la an fără a putea identifica un anumit „trend”. Din acest motiv ar fi dificil să lansăm scenarii de evoluţie în viitor. Există însă câteva tipuri de venituri şi cheltuieli pentru care putem să facem prognoze:

- În lipsa investițiilor locale și a extinderii activităților economice, este probabil ca veniturile proprii ale comunelor să rămână modeste. Scăderea și îmbătrânirea populației, tendințe vizibile și la nivel național, vor reduce treptat baza de contribuabili și, implicit, încasările din impozitul pe venit. Acest trend afectează în special stabilitatea financiară a UAT-urilor mici, unde oportunitățile economice sunt deja limitate, iar dependența de transferuri este ridicată.
- Dezvoltarea economică inegală în diferite zone ale județului este de așteptat să stimuleze în continuare migrația internă: localitățile prospere vor continua să atragă forță de muncă și investiții, în timp ce zonele cu o infrastructură și oportunități economice limitate riscă să piardă populația activă, accentuând dezechilibrele teritoriale.
- Actuala perioadă de programare a fondurilor UE 2021-2027 va continua să ofere un flux important de resurse pentru proiectele locale. Odată cu lansarea noului cadru financiar european, este posibil să se producă o reașezare a priorităților și o ajustare a volumului finanțărilor. Județul ar putea beneficia de oportunități pentru proiecte inovatoare sau integrate, cu condiția alinierii la noile direcții europene, ceea ce ar putea permite menținerea unui ritm constant al modernizării infrastructurii și serviciilor publice.
- Tendința de creștere a prețurilor la energie și materiale, vizibilă în Europa în ultimii ani, va continua să influențeze bugetele locale, determinând o majorare a cheltuielilor curente pentru utilități și servicii. Atunci când aceste costuri sunt compensate parțial prin programe naționale sau prin eficiență energetică, presiunea asupra capacității financiare a UAT-urilor ar fi atenuată.
- Se anticipează că reformele fiscale la nivel național (cum ar fi modificarea cotelor de impozitare, digitalizarea ANAF și schimbările în modul de distribuire a veniturilor) vor influența direct colectarea și alocarea resurselor către autoritățile locale. Unitățile cu

capacitate administrativă redusă pot întâmpina dificultăți în adaptarea la noile reguli, în timp ce administrațiile mai bine pregătite vor reuși să valorifice mai eficient schimbările.

- Dezvoltarea turismului în zone montane poate genera venituri suplimentare, însă impactul pe bugetele locale va rămâne modest dacă infrastructura și promovarea nu vor reuși să atragă fluxuri constante de vizitatori.
- Având în vedere presiunea crescândă pentru corectarea deficitului bugetar, susținută de nevoia guvernului central de a controla cheltuielile, există riscul ca alocările bugetare pentru UAT-uri să fie plafonate sau reduse, ceea ce ar putea restrânge spațiul pentru investiții și ar impune măsuri de prioritizare și eficientizare a serviciilor publice. Măsurile de consolidare fiscală, corelate cu posibile condiționări pentru accesarea fondurilor europene, vor încuraja orientarea investițiilor către proiecte cu impact rapid și o deschidere mai mare către parteneriate public-private. Aceste mecanisme pot contribui la menținerea unui nivel acceptabil al investițiilor chiar și în scenarii de limitare a fondurilor nerambursabile.

5.1.2. Capacitatea organizațională

- Modernizarea parțială a infrastructurii IT și implementarea unor instrumente digitale (ghișeu online, semnătură electronică, arhive electronice) contribuie la eficientizarea activității administrației locale. Totuși, fără investiții constante în formarea personalului și în optimizarea fluxurilor de lucru, discrepanțele dintre instituțiile din mediul urban și cele din mediul rural vor rămâne considerabile.
- Pe măsură ce la nivel european se extind platformele de open data și guvernanță digitală, presiunea pentru adoptarea lor va crește. Localitățile care vor integra rapid aceste instrumente vor putea consolida dialogul cu cetățenii și investitorii, creând premise pentru o guvernanță mai participativă și mai predictibilă.
- Este probabil ca, în lipsa unor politici coerente de atragere și menținere a personalului, să persiste inegalitățile de resurse umane între municipiul Bistrița și orașele mai mari, pe de o parte, și comunele din județ, pe de altă parte. Centrele urbane rămân mai atractive pentru profesioniști, oferind perspective mai bune de carieră, acces la infrastructură și pachete salariale mai competitive. În același timp, comunele ar putea continua să se confrunte cu deficit de personal calificat, cauzat de migrația internă a specialiștilor către orașe sau către sectorul privat, limitând stabilitatea resurselor umane și calitatea serviciilor publice locale.

- Participarea la programe de perfecționare este posibil să rămână inegal distribuită, cu un acces mai redus în mediul rural, evidențiind diferențele de competențe între structurile urbane și cele comunale.
- Recrutarea de specialiști în domenii precum achiziții, IT sau management de proiect poate rămâne dificilă, în special în comunitățile mai mici sau izolate, dacă diferențele de atractivitate față de alte sectoare persistă, cu efecte asupra capacității instituționale a UAT-urilor mici.

5.1.3. Capacitatea tehnică, operaţională şi de gestionare a patrimoniului public şi privat al judeţului

- La nivel european încă se resimte nevoia de îmbunătățire a eficienței administrației publice, astfel încât aceasta să nu mai fie percepută ca fiind un organism birocratic și fragmentat, caracterizat de o deschidere limitată spre schimbul / partajarea de informații, o colaborare deficitară între diversele departamente și un interes redus pentru cooperarea externă etc. Astfel, furnizarea serviciilor online (inclusiv prin aplicații mobile pentru cetățeni), împreună cu digitalizarea fluxurilor interne de lucru și implicita creare a infrastructurii digitale performante în cadrul administrațiilor publice, devin priorități clare în contextul transformării digitale promovate la nivel european.
- În ansamblu, este de așteptat ca digitalizarea să devină un vector pragmatic de modernizare și de creștere a calității serviciilor publice, cu posibile efecte pozitive asupra transparenței, eficienței și colaborării interinstituționale. Impactul va depinde însă de modul în care vor fi implementate măsurile: simplificarea prealabilă a procedurilor, standardizarea și interoperabilitatea, investițiile predictibile în infrastructură și competențe, precum și asigurarea unei guvernanțe solide a datelor și a securității. Dacă procesul va fi acordat gradual și cu sprijin tehnic adecvat, este probabil să genereze câștiguri rapide și sustenabile; în lipsa acestor condiții, există riscul ca digitalizarea să rămână fragmentată și subutilizată.
- Programele de sprijin disponibile și scăderea treptată a costurilor tehnologiilor regenerabile ar putea crea oportunități pentru accelerarea. Accesul la energie verde, mai ales în localitățile capabile să atragă fonduri și să dezvolte parteneriate public-private.
- Este probabil ca, în absența unor planuri coerente de întreținere preventivă, să persiste intervențiile reactive, cu costuri ridicate, în special în rețelele de apă și canalizare.
- Dependența de investițiile centrale este probabil să se mențină în cazul proiectelor majore de infrastructură (precum drumurile județene sau rețelele de gaz) acestea fiind legate

aproape exclusiv de programele naționale. Întârzierile în derularea lor ar putea afecta localitățile, însă utilizarea fondurilor europene, parteneriatele regionale și o planificare mai eficientă ar putea contribui la diversificarea surselor de finanțare și la accelerarea implementării.

5.1.4. Capacitatea asociativă

- În absența unei practici consolidate de cooperare, succesul anumitor inițiative ar putea depinde, în continuare, de implicarea unor lideri locali, ceea ce ar putea genera evoluții inegale. Totuși, criteriile de finanțare care încurajează parteneriatele și evidențierea avantajelor colaborării pot contribui la stimularea inițiativelor colective. În acest sens, încă de la sfârșitul lui decembrie 2022 a intrat în vigoare legea care dă posibilitatea ca două sau mai multe unități administrativ-teritoriale învecinate să se asocieze în consorții administrative în vederea conlucrării pentru elaborarea documentației de atribuire și derulare a procedurilor de achiziții publice, închiriere, concesionare pentru realizarea unor obiective de interes local, diferite documentații pentru amenajarea teritoriului și urbanism, servicii de asistență socială, activități de stare civilă și alte activități (acolo unde nu există personal specializat angajat în cadrul primăriei).
- Rolul Consiliului Județean ar putea rămâne esențial în stimularea cooperării dintre UAT-uri; în absența unei direcții strategice și a unui sprijin concret, localitățile mai mici pot întâmpina dificultăți în inițierea unor asociații. Totuși, prin consolidarea rolului de facilitator și prin sprijin logistic și metodologic, CJ poate deveni un catalizator al parteneriatelor locale.
- Pe termen mediu, este de așteptat ca procesul de cooperare intercomunitară să evolueze gradual, stimulat de accesul la finanțări externe, de presiunea pentru eficientizarea serviciilor publice și de nevoia de a gestiona probleme comune, precum infrastructura, mediul sau dezvoltarea economic. Ritmul progresului va depinde de claritatea cadrului legislativ, de sprijinul administrativ și de capacitatea tehnică a autorităților locale.
- Dacă reorganizarea teritorială va avansa, este de așteptat ca presiunea pentru comasarea unor UAT-uri să influențeze motivația pentru asociații voluntare. Totuși, reglementări clare și promovarea beneficiilor cooperării flexibile pot sprijini menținerea unor parteneriate adaptate nevoilor locale.
- În ultimii ani, la nivel european, s-au lansat numeroase oportunități de învățare pentru administrațiile publice, care le oferă acces la resurse educaționale (cum sunt platforma EUI Portico sau ToolBox-ul ESPON), la materiale informative (precum cele disponibile în hub-ul

de cunoaștere Urbact sau prin platforma de învățare Interreg), și la o varietate de instrumente, atât fizice, cât și virtuale (cum este cazul compasului Noului Bauhaus European, al helpdesk-ului de politică al Interreg sau al soluțiilor informatice digiNEB). Aceste resurse pot fi utilizate de către administrația publică pentru a-și consolida capacitățile în diferite domenii, de la dezvoltare teritorială integrată și digitalizare până la incluziune socială și schimbări climatice etc. De asemenea, au apărut numeroase oportunități pentru schimburi de experiențe (precum fondurile dedicate prin EUI City-2-City / Peer Review sau TAIEX Regio Peer2Peer), absorbție de bune practici (precum platforma Functional Areas in the EU), și colaborare în cadrul rețelelor internaționale (precum rețelele Urbact sau prietenii Noului Bauhaus European), pe care administrațiile publice le pot accesa prin aderarea la respectivele comunități.

5.1.5. Capacitatea participativă

- La nivelul Uniunii Europene, tot mai multe administrații publice au început să implice cetățenii și factorii interesați în modernizarea proceselor, serviciilor și investițiilor publice, prin punerea în aplicare a unor principii de guvernare centrate pe deschidere, transparență și incluziune. Astfel, în acord cu tendințele de guvernare participativă observate în spațiul european, procesele participative, în care comunitatea și ecosistemul local sunt consultate în permanență, ar trebui să devină practici firești, atât în cadrul Consiliului Județean, cât și mai ales în cadrul Primăriilor, începând de la identificarea inițială a nevoilor și așteptărilor și până la monitorizarea și evaluarea gradului de satisfacție referitor la îndeplinirea acestor nevoi / așteptări.
- Este probabil ca relația dintre administrație și cetățeni să se consolideze progresiv, pe măsură ce serviciile publice se digitalizează, iar proiectele comunitare aduc mai multă vizibilitate rezultatelor. Chiar dacă în anumite zone participarea rămâne redusă, inițiativele care promovează colaborarea și transparența pot încuraja o implicare tot mai activă.
- Se anticipează că mediul online va continua să devină un spațiu relevant pentru exprimarea opiniilor și propunerilor, iar, odată cu dezvoltarea unor mecanisme de canalizare a acestora, este de așteptat ca ideile generate pe platformele sociale să fie valorificate mai frecvent în procesul de luare a deciziilor. Generațiile tinere, familiarizate cu instrumentele digitale, vor manifesta, cel mai probabil, o disponibilitate tot mai mare de a contribui la procesele consultative; adaptarea treptată a procedurilor administrative poate deschide calea către o participare mai incluzivă.

- Este probabil ca, în unele administrații locale, deschiderea față de participarea publicului să evolueze gradual, pe măsură ce mecanismele devin mai bine definite și se consolidează încrederea între autorități și cetățeni. Programele de formare și exemplele de succes pot susține această tranziție. Pe termen scurt, este probabil ca nivelul de implicare a cetățenilor în procesele decizionale, în special în mediul rural și în comunele mici, să rămână relativ redus, influențat de gradul limitat de informare și de o tradiție de delegare a responsabilității către autorități. Pe termen mediu, este de așteptat ca procesul de consultare publică să câștige treptat consistență, odată cu diversificarea bunelor practici și a instrumentelor de comunicare.

5.1.6. Guvernanța teritorială

- Politicile și proiectele elaborate în acord cu specificul local (place-based) au devenit noul mijloc de promovare a prosperității la nivelul Uniunii Europene, fiindcă acestea au capacitatea de a crește competitivitatea unui teritoriu mai larg, prin consolidarea capacității fiecărei subdiviziuni teritoriale în parte. Astfel, procesele de guvernanță teritorială ar trebui să ia în calcul caracteristicile fiecărui UAT din județ (identificând și corelând provocările localităților componente) și să valorifice proactiv potențialul de creștere al acestora. Prin proiecte cu impact clar și prim alianțe teritoriale bine conturate, județele cu populație mai redusă își pot consolida prezența în procesele de decizie națională, atrăgând mai multe resurse și sprijin pentru prioritățile locale.
- O altă recomandare, care începe să fie tot mai frecvent pusă în practică în spațiul european, constă în conceptul de guvernanță pe mai multe niveluri, care subliniază importanța consolidării colaborării între Consiliul Județean și administrațiile publice locale, precum și în relația cu ministerele naționale.
- Presiunile constructive din partea Comisiei Europene în direcția coeziunii teritoriale vor continua să creeze un cadru favorabil pentru investiții în reducerea disparităților. Deși procedurile pot necesita timp, experiența dobândită în utilizarea fondurilor europene poate accelera absorbția acestora și poate susține implementarea unor soluții adaptate nevoilor județului.
- Discuțiile privind reorganizarea administrativă la nivel național, alimentate de presiunile economice, pot readuce în atenție reducerea numărului de UAT-uri sau comasarea voluntară, însă experiența acumulată prin proiecte comune și asociații intercomunitare poate încuraja

soluții flexibile pentru gestionarea costurilor și coordonarea serviciilor, chiar în lipsa unei reforme teritoriale imediate.

- Este probabil ca, în următorii ani, județul Bistrița-Năsăud să beneficieze de noi oportunități pentru cooperare în cadrul regiunii Nord-Vest, pe măsură ce proiectele cu finanțare europeană și inițiativele comune vor căpăta vizibilitate.
- În condițiile unor constrângeri financiare persistente, este de așteptat să crească interesul pentru cooperarea inter-municipală. La nivel european sunt promovate consorții pentru furnizarea de servicii partajate, iar în județ pot apărea inițiative de constituire a unor asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) Există însă riscul ca aceste parteneriate să fie dominate de localitățile mai puternice, în lipsa unor mecanisme clare de reprezentare și finanțare. Fără reguli echilibrate, comunele mici și satele foarte dispersate pot rămâne în afara acestor structuri, ceea ce ar putea accentua izolarea unor zone rurale și decalajele de acces la servicii publice.
- Continuarea migrației periurbane, prin care locuitorii din municipiul Bistrița se stabilesc în comunele învecinate, este de așteptat să intensifice cererea de infrastructură și servicii în aceste zone. În lipsa unei coordonări metropolitane, presiunea asupra bugetelor locale și asupra planificării urbanistice ar putea crește, riscând fragmentarea dezvoltării.

5.1.7. Capacitatea administrativă a UAT-urilor din județ

- Modernizarea administrației publice a fost recunoscută ca fiind o prioritate cheie în cele mai recente studii elaborate de către Comisia Europeană, studii care menționează că principalele pârghii pe care autoritățile publice le pot activa pentru stimularea creșterii economice constau în: digitalizare, reformarea sistemului de achiziții publice, reducerea sarcinilor administrative și creșterea transparenței. Într-o perioadă în care administrațiile publice se confruntă cu presiuni tot mai mari asupra resurselor bugetare, provocarea de a furniza servicii publice eficiente, dar în același timp, de înaltă calitate, respectiv de a derula investiții publice generatoare de schimbări pozitive în societate și economie, este tot mai stringentă. Astfel, se impune nevoia de adoptare a unor măsuri precum cele tocmai amintite, care să poată susține schimbările structurale de care e nevoie pentru a stimula creșterea economică a unităților administrativ-teritoriale.
- Capacitatea administrativă a județului este influențată de interacțiunile ce au loc între multiplele autorități publice care operează la nivel local, respectiv cu și între diverse entități subordonate Consiliului Județean.

- Se anticipează că digitalizarea, standardizarea și consultanța oferită prin programe de sprijin vor simplifica treptat procedurile administrative, ceea ce va facilita accesul UAT-urilor la finanțări și implementarea de proiecte locale. implementarea unor sisteme informatice integrate pentru finanțe, documente și resurse umane va avansa într-un ritm moderat, cu diferențe notabile între localități. Este probabil ca UAT-urile cu bugete reduse să continue să utilizeze, pentru o perioadă, soluții parțiale sau mai vechi, până când costurile și programele de sprijin vor permite extinderea platformelor moderne.
- Digitalizarea va continua să fie un factor major de transformare instituțională. Profesionalizarea va progresa într-un ritm diferențiat între UAT-uri. Unitățile cu echipe consolidate și bugete mai mari vor înregistra progrese rapide, în timp ce localitățile cu resurse reduse vor beneficia de sprijin suplimentar pentru reducerea decalajelor.
- Procesul de aliniere la standardele de guvernanță va evolua treptat. Accesul la instruire, finanțări dedicate și proiecte comune va constitui un factor de accelerare a acestui proces.
- Tendințele globale (telemuncă, inteligență artificială) pot crea oportunități de externalizare și automatizare a unor funcții administrative; totuși, fără investiții în infrastructură IT și în competențe digitale, mai ales în mediul rural, adoptarea lor va rămâne redusă.

5.2. Scenarii de dezvoltare

Având în vedere datele prezentate în prezentul studiu de fundamentare și ținând cont de prognozele și tendințele menționate cu privire la dezvoltarea capacității administrative a județului Bistrița-Năsăud în contextul național și european, prezentăm în continuare scenariile de dezvoltare aferente.

- **Scenariul ”Dezvoltare Zero” (”Do Nothing”):** Acest scenariu se fundamentează pe ipoteza conform căreia capacitatea administrativă a Consiliului Județean și a Primăriilor din județ va rămâne la nivelul actual (cel analizat în cadrul acestui studiu). Așadar, pe lângă implementarea proiectelor aflate în desfășurare și a inițiativelor care sunt în stadiul de derulare, vor mai avea loc implementarea proiectelor mature, care figurează deja pe lista proiectelor ce urmează să fie depuse în curând spre finanțare, precum și a celor aflate în faza de evaluare. Deci, în acest scenariu, administrația se va baza strict pe ceea ce a realizat până acum (proiecte deja întreprinse și echipamentele deja achiziționate), precum și pe soluțiile și rezultatele obținute. Din acest punct, nu se vor depune alte eforturi suplimentare pentru consolidarea capacității financiare, organizaționale, tehnice, operaționale, participative,

asociative sau de gestionare a patrimoniului, nici la nivelul Consiliului Județean și al organismelor subordonate, și nici la nivelul Primăriilor din unitățile administrativ-teritoriale componente ale județului Bistrița-Năsăud.

- **Scenariul de Referință (”Do Minimum”):** Acest scenariu presupune implementarea unor măsuri minime pentru consolidarea capacității administrative la nivelul Consiliului Județean și al primăriilor din județ. Pe lângă realizările deja obținute, autoritățile continuă să depună proiecte pentru a atrage finanțări din programe relevante, precum Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 sau PNRR. Cooperarea existentă între UAT-uri se păstrează, la fel și parteneriatele deja încheiate cu alte localități, cu mediul privat și cu comunitatea locală. Programele de formare destinate personalului public vor continua. Totuși, în acest scenariu nu sunt vizate măsuri complexe, precum: digitalizarea pentru optimizarea și monitorizarea fluxurilor financiare, aderarea la rețele europene de colaborare, schimburile de experiență și bune practici, planificarea investițiilor majore la nivel metropolitan, dezvoltarea de noi parteneriate strategice, diversificarea formelor de participare civică sau crearea unor structuri asociative de tip cluster.
- **Scenariul de Dezvoltare (”Do Something”):** Acest scenariu presupune o implicare semnficiativă și resurse constante din partea Consiliului Județean și a primăriilor, pentru consolidarea capacității administrative, creșterea eficienței și transparenței, precum și pentru dezvoltarea unor parteneriate stabile și de încredere (atât între UAT-uri, cât și cu mediul privat și cetățenii). O prioritate este creșterea vizibilității UAT-urilor din județul Bistrița-Năsăud la nivel european, prin colaborări cu actori internaționali. În plus, administrația publică se concentrează pe optimizarea bugetelor de venituri și cheltuieli, prin identificarea de surse suplimentare: reforme locale, valorificarea patrimoniului imobiliar și proiecte strategice de investiții, inclusiv prin parteneriate public-private. Consiliul Județean, ADI-urile și GAL-urile derulează programe strategice de investiții bazate pe principiul dezvoltării teritoriale integrate, cu impact economic și social semnificativ. UAT-urile realizează atât investiții „hard” (echipamente, utilaje), cât și „soft” (formarea capitalului uman), pentru accelerarea transformării digitale și pentru o mai bună administrare a bunurilor publice și private. Se alocă resurse pentru proiecte colaborative și pentru consolidarea cooperării cu localități din județ și cu parteneri externi. În plus, sunt introduse procese și soluții inovatoare care implică cetățenii și actorii interesați în decizie, planificare strategică și în toate etapele investițiilor publice: dezvoltare, implementare, evaluare și monitorizare. Programele de formare sunt gândite astfel încât să ofere cunoștințe și abilități

nu doar în domenii strategice (digitalizare, gestionarea fondurilor europene), ci și în conformitate cu cele mai noi tendințe europene (securitate cibernetică, neutralitate Per ansamblu, prin implementarea acestei varietăți de măsuri operaționale și structurale, punerea în aplicare a acestui scenariu va consolida capacitatea administrativă nu doar în cadrul Consiliului Județean, ci și la nivelul tuturor unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

SURSE BIBLIOGRAFICE

- Consiliul Județean Bistrița-Năsăud
- Damaschin, R. & Mihăilă, M.G. (2021). Digitalizarea administrației publice din România în raport cu tendințele europene. In, C. Vrabie & D. Dincă (coord.), "Smart Cities" - Orașul inteligent, ediția a VIII-a (pp. 47-64). București: Editura Universul Academic & Editura Universitară
- Durachi, F., Marcut, M., Puchiu, R., & Stefan, V. (2021). De la digitalizare la transformare digitală în
- România. Policy Briefs, 9. București: Institutul European din România.
- Parlamentul României. (2006). *Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare.* Monitorul Oficial al României.
- Mihăilă M.G. (2018). E-guvernarea, România 2000-2030. Orașe inteligente și dezvoltare urbană. In,
- „Smart Cities"- Orașul inteligent, ediția a VI-a (pp. 267-277). București: Editura Universul Academic & Editura Universitară.
- Roja, A. & Boc, M. (2021). Administrație publică digitală – propunere de model de transformare digitala a institutiilor publice. Revista Transilvana de Științe Administrative, 1(48), 83-105.
- Consiliul Județean Bistrița-Năsăud. (2030). *Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a județului Bistrița-Năsăud 2030.*
- Guvernul României – MDRAP/MDRAPFE. (2014–2020). *Strategia Națională pentru Consolidarea Administrației Publice (SCAP) 2014–2020.*
- Guvernul României / Agenția Națională a Funcționarilor Publici. (2022–2027). *Strategia pentru funcția publică 2022–2027.*
- Asociația Română a Băncilor (ARB). (s.a.). *Studiu e-Guvernare.* Disponibil la: https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf.
- Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest. (s.a.). *Site oficial ADR Nord-Vest.* Disponibil la: https://www.nord-vest.ro.
- MDLPA – Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale. (s.a.). *Populație UAT-uri.* Disponibil la: http://www.dpfbl.mdrap.ro/populatie_uat-uri.html.

- (s.a.). *Situații privind veniturile și cheltuielile UAT.* Disponibil la: http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html.

- Răsunetul. (s.a.). *Site de presă – Bistrița-Năsăud.* Disponibil la: https://rasunetul.ro.
- Spitalul Județean de Urgență Bistrița. (s.a.). *Prezentare – Programe.* Disponibil la: https://sjub.ro/prezentare/programe/.
- Site-ul oficial al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud (PortalBN). (s.a.). Disponibil la: https://www.portalbn.ro/
- Primăria Municipiului Bistrița. (2025, mai). *Comunicat de presă.*
- Primăria Orașului Beclean. (2025, martie). *Comunicat de presă.*
- ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud. (s.a.). *Site oficial.* Disponibil la: https://adideseuribn.ro/.
- ADI Apă-Canal Bistrița-Năsăud. (s.a.). *Site oficial.* Disponibil la: https://adiac-bn.ro/.
- Ziar de Bistrița. (s.a.). *Site de știri.* Disponibil la: https://ziardebistrita.ro/

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița,
Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080,
Tel: (40) 263/213657, Fax:
0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ȘI PROGNOZA EVOLUȚIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

VOLUMUL I.3. STUDIU DE FUNDAMENTARE CU CARACTER CONSULTATIV – **SONDAJ DE OPINIE ÎN RÂNDUL POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD**

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.3. STUDIU DE FUNDAMENTARE CU CARACTER CONSULTATIV – SONDAJ DE OPINIE ÎN RÂNDUL POPULAȚIEI JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA şi FAZA PROIECT	ETAPA 1 – Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	Arh. Cristina-Annamaria KEREKES Arhitect Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	NUME	SEMNĂTURĂ
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ŞTIINŢIFIC	Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	NUME	SEMNĂTURĂ
	Soc. dr. Ana Cornelia BULAI	
RESPONSABIL GIS	NUME	SEMNĂTURĂ
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

1. METODOLOGIA STUDIULUI 5
2. STRATEGIE. PERCEPȚIE. VALORIZĂRI. 9
3. DEZVOLTARE ECONOMICĂ. 14
4. DEPLASĂRI. NAVETISM. INFRASTRUCTURI. 19
5. SĂNĂTATE 27
6. POPULAȚIE. SOCIAL. 30
7. PATRIMONIUL CULTURAL. 36
8. TURISM 41
9. ARII PROTEJATE 49
10. SCHIMBĂRI CLIMATICE 53
11. RISCURI 55
12. AVANTAJE. DEZAVANTAJE 60

TABEL DE FIGURI

Figură 1-Agregarea teritorială pe microzone de analiză 5
Figură 2-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (A) 6
Figură 3-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (B) 7
Figură 4-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (C) 8
Figură 5-Percepția generală a județului. Atribute definitorii 9
Figură 6-Atribute definitorii ale județului. Diferențe la nivel de microzone 10
Figură 7-Satisfacția privind indicatorii de evaluare a calității vieții 12
Figură 8-Satisfacția privind indicatorii de evaluare a calității vieții. Diferențe zonale 13
Figură 9-Avantaje percepute pentru investitorii potențiali 14
Figură 10-Avantaje percepute pentru investitori. Diferențe zonale 15
Figură 11-Percepția principalilor factori de blocaj în dezvoltarea economică a județului 16
Figură 12-Percepția principalilor factori de blocaj în dezvoltarea economică a județului. Diferențe zonale 18
Figură 13-Intensitatea și mijloacele de deplasare internă 19
Figură 14-Deplasările în afara localității. Comparație zonală 20
Figură 15-Mijloacele de deplasare internă. Comparație zonală 22
Figură 16-Satisfacția privind infrastructurile teritoriale 23
Figură 17-Satisfacția privind infrastructurile teritoriale. Diferențe zonale 24
Figură 18-Interesul pentru sisteme alternative de producere a energiei electrice. Diferențe zonale 26
Figură 19-Satisfacția privind infrastructura medicală 28
Figură 20-Satisfacția privind infrastructura medicală. Diferențe zonale 29
Figură 21-Situația locuirii. Nivelul chiriilor 30
Figură 22-Migrația în străinătate. Țări de destinație 31
Figură 23-Migrația în străinătate. Intenția de migrație 32
Figură 24-Intenția de migrație internă în următorii 5 ani 33
Figură 25-Principalele avantaje de a fi locuitor al județului Bistrița-Năsăud 34
Figură 26-Principalele avantaje de a fi locuitor al județului Bistrița-Năsăud. Diferențe zonale 35
Figură 27-Principalele obiective culturale urbane 36
Figură 28-Principalele obiective culturale rurale 37
Figură 29-Cele mai importante evenimente culturale la nivel județean 38
Figură 30- Cele mai importante tradiții/obiceiuri care se păstrează la nivel județean 39
Figură 31-Principalele elemente de atractivitate turistică 41
Figură 32-Principalele elemente de atractivitate turistică. Diferențe zonale 42
Figură 33-Percepția celor mai frumoase obiective turistice 43
Figură 34- Ierarhia localităților considerate cele mai atractive 44
Figură 35-Percepția privind principalele elemente care caracterizează din punct de vedere turistic județul 45
Figură 36-Percepția privind principalele elemente care caracterizează din punct de vedere turistic județul. Comparație zonală 46
Figură 37-Principalele bariere percepute în dezvoltarea turismului 47
Figură 38-Principalele bariere percepute în dezvoltarea turismului. Diferențe zonale 48
Figură 39- Utilizarea de către populație a resurselor naturale din zonă 49
Figură 40-Utilizarea de către populație a resurselor naturale din zonă. Diferențe regionale 50
Figură 41-Cunoașterea ariilor protejate la nivel de județ și zonal 51

Figură 42- Percepția populației privind impactul terierilor masive de pădure în județ 52
Figură 43-Percepția populației cu privire la schimbările climatice 53
Figură 44-Percepția fenomenelor de risc pentru populație 54
Figură 45-Percepția fenomenelor de risc pentru populație. Diferențe zonale 54
Figură 46-Ierarhia fenomenelor naturale cu impact negativ asupra populației și nivelul de pregătire pentru situații de risc 55
Figură 47-Fenomene de risc natural. Diferențe zonale 56
Figură 48-Gradul de pregătire perceput de populația din județ pentru diferite tipuri de riscuri 57
Figură 49- Percepția privind intervenția în caz de calamitate 58
Figură 50-Percepția privind intervenția în caz de calamitate. Diferențe zonale 58
Figură 51-Avantaje și dezavantaje ale județului în opinia populației 60

1. METODOLOGIA STUDIULUI

Studiul a fost realizat în perioada august–septembrie 2025 printr-o anchetă pe bază de chestionar adresată populației adulte din județul Bistrița-Năsăud. Eșantionul a cuprins 502 respondenți, selectați din toate unitățile administrativ-teritoriale ale județului, printr-o procedură de eșantionare multistadială și multistratificată, cu selecție aleatorie în ultima etapă. Acesta este reprezentativ pentru populația județului, cu o marjă de eroare de ±4,5%, la un nivel de încredere de 95%. Chestionarul a fost aplicat exclusiv persoanelor de peste 18 ani, aspect care trebuie avut în vedere la interpretarea mediei de vârstă a eșantionului. Ca regulă metodologică, a fost administrat un singur chestionar per gospodărie.

Pentru a asigura dispersia maximă a eșantionului și comparabilitatea la nivel teritorial, județul a fost împărțit în cinci subregiuni, conform structurii stabilite de beneficiarul studiului. Metodologia aplicată în cazul Bistrița-Năsăud a urmărit obținerea unei reprezentativități atât la nivelul județului în ansamblu, cât și pentru fiecare dintre aceste cinci subregiuni. O astfel de împărțire permite evidențierea diferențelor zonale în ceea ce privește percepțiile populației, nivelul de satisfacție și principalele nevoi de dezvoltare.

Prelucrarea datelor s-a realizat în două etape: 1) la nivel de județ, pe baza datelor ponderate conform INS Tempo-POP107D pentru a asigura reprezentativitatea județeană și 2) la nivel de sub-regiune pe baza eșantioanelor echivalente ca volum.

Figură 1-Agregarea teritorială pe microzone de analiză

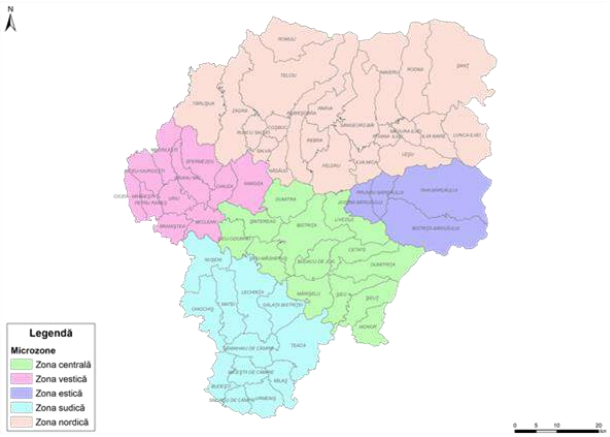

	UTP	Localități componente
1	Zona centrală	Bistrița, Cetate, Dumitra, Dumitrița, Livezile, Mărișelu, Monor, Șieu-Odorhei, Șieu, Șieuț, Șieu-Măgheruș, Șintereag, Budacu de Jos
2	Zona estică	Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului
3	Zona nordică	Coșbuc, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Maieru, Năsăud, Parva, Poiana Ilvei, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Sângeorz-Băi, Șanț, Târlișua, Telciu, Zagra
4	Zona sudică	Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Nușeni, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Teaca, Urmeniș
5	Zona vestică	Beclean, Braniștea, Căianu Mic, Chiuza, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Negrilești, Nimigea, Petru Rareș, Spermezeu, Uriu

Agregarea pe microzone are o dublă justificare:

- Funcțional-teritorială – județul Bistrița-Năsăud prezintă un profil eterogen, îmbinând zone montane (Munții Rodnei, Bârgău, Călimani), de deal și de câmpie, ceea ce determină modele diferite de locuire, infrastructură și accesibilitate. Zona vestică Mare funcționează ca un coridor de dezvoltare (Bistrița – Năsăud – Beclean), în timp ce zonele montane (Rodna, Sângeorz-Băi, Colibița) sunt periferice.
- Sociologică – distribuția populației, mobilitatea și tiparele ocupaționale diferă semnificativ între aceste zone, ceea ce impune analiza separată și comparativă. Municipiul Bistrița concentrează peste 25% din populația județului, fiind polul administrativ, economic și educațional. Orașele mici (Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi) au roluri funcționale secundare, dar disparitățile față de rural sunt evidente în ceea ce privește veniturile, serviciile publice și infrastructurile. Zonele rurale (comune mari precum Lechința, Maieru, Prundu Bârgăului) sunt

eterogene: unele cu dinamici economice agricole și viticole, altele dependente de navetă sau migrație externă.

În termeni metodologici, această structurare pe unități teritoriale de planificate (UTP) permite:

- analize comparative spre exemplu între spațiul urban polarizat de Bistrița și zonele predominant rurale;
- corelarea percepțiilor cu realitățile socio-economice specifice;
- captarea disparităților în privința accesului la servicii publice, infrastructuri și locuri de muncă.

Chestionarul aplicat a fost structurat pe 11 arii tematice la care s-a adăugat o serie de 12 itemi socio-demografici și de ponderare. Chestionarul aplicat a fost aprobat de autoritatea contractantă și este anexat prezentului raport. Baza de date finală cumulează 220 variabile. Procesul de colectare a datelor s-a desfășurat fără dificultăți notabile. Mulțumim pe această cale autorităților locale și județene care au sprijinit procesul de aplicare a chestionarelor în plan teritorial.

Figură 2-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (A)

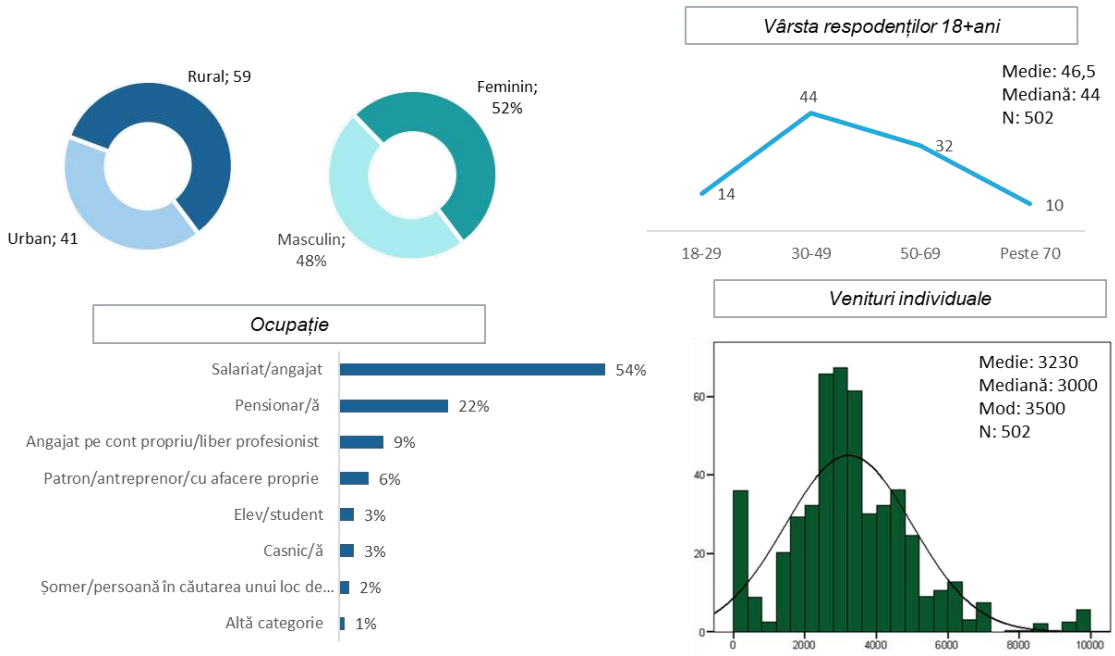

Eșantionul rezultat reflectă realitatea socio-demografică și economică a județului. Analiza structurii eșantionului relevă o distribuție echilibrată din punct de vedere al genului, cu 48% respondenți bărbați și 52% femei, ceea ce asigură o reprezentare echitabilă a opiniilor celor două categorii. Din perspectiva vârstei, se remarcă o pondere ridicată a populației active, categoria 30–49 de ani fiind cea mai consistentă (44%), urmată de segmentul 50–69 de ani (32%). Tinerii între 18 și 29 de ani dețin o proporție mai redusă (14%), în timp ce persoanele de peste 70 de ani reprezintă 10% din totalul participanților. Această structură oferă o imagine relevantă asupra percepțiilor populației adulte, cu accent pe generațiile active și mature.

Din punct de vedere ocupațional, majoritatea respondenților sunt salariați (54%), ceea ce confirmă importanța sectorului angajat formal în economia județului. Pensionarii constituie un segment semnificativ (22%), fapt ce reflectă atât îmbătrânirea populației, cât și greutatea socială și economică a acestei categorii. De asemenea, 9% dintre participanți se regăsesc în categoria lucrătorilor pe cont propriu sau a liber-profesioniștilor, iar 6% sunt patroni sau antreprenori, indicatori ai unei inițiative

private prezente la nivel local. Categoriile cu pondere mai redusă, precum elevii/studenții și casnicele (câte 3%), completează structura socială a eșantionului, în timp ce doar 2% dintre respondenți se declară șomeri sau aflați în căutarea unui loc de muncă.

Analiza distribuției veniturilor evidențiază o concentrare majoră a acestora între 2000 și 4000 lei lunar, cu variații reduse către extreme. Această tendință confirmă existența unui nivel de trai mediu la nivel județean.

Figură 3-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (B)

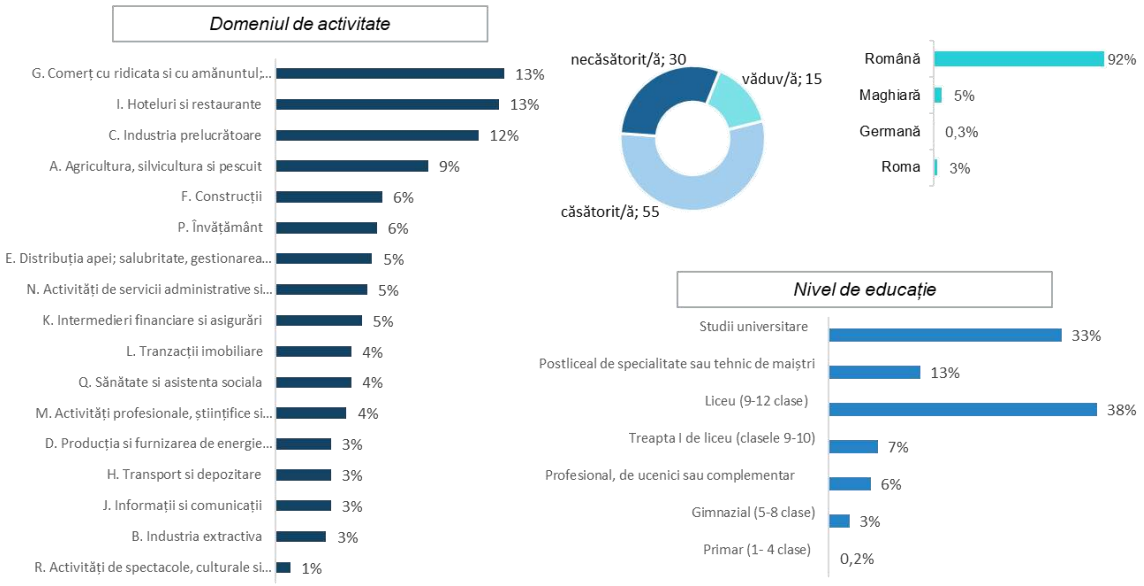

În ceea ce privește sectoarele economice de activitate, cele mai multe persoane active se regăsesc în comerț cu ridicata și cu amănuntul (13%), în hoteluri și restaurante (13%) și în industria prelucrătoare (12%). Acest lucru evidențiază rolul important al sectorului terțiar (serviciile, în special turismul și comerțul) și al sectorului secundar în structura economică a județului. Agricultura, silvicultura și pescuitul sunt menționate de 9% dintre respondenți, confirmând rolul tradițional al acestui sector, dar și tendința de scădere față de deceniile anterioare. Domenii precum construcțiile (6%), transporturile și depozitarea (3%) sau activitățile financiare și de asigurări (5%) reflectă o economie diversificată, însă cu ponderi relativ mici în ceea ce privește ocuparea forței de muncă.

Din punct de vedere al statutului profesional, majoritatea respondenților se identifică drept salariați (82%), ceea ce sugerează un grad ridicat de integrare pe piața formală a muncii. Ponderea lucrătorilor pe cont propriu este de 5%, iar cea a patronilor/antreprenorilor de doar 3%, valori care indică o reprezentare redusă a inițiativelor antreprenoriale în eșantion. De asemenea, șomerii reprezintă 0,3% din eșantion, ceea ce confirmă tendința națională de scădere a ratei șomajului, dar poate reflecta și o sub-raportare.

La nivelul educației, structura eșantionului arată o distribuție echilibrată: cel mai mare segment este reprezentat de absolvenții de liceu (9–12 clase), cu 38% din respondenți. Un procent semnificativ, de 33%, declară studii universitare, ceea ce sugerează un capital uman ridicat la nivel județean și o resursă importantă pentru dezvoltare. În același timp, 13% au absolvit școli postliceale sau de specialitate, iar restul categoriilor (școli profesionale, gimnaziu sau primar) au ponderi mai reduse, reflectând schimbările din structura educațională a populației.

În ansamblu, analiza relevă o populație activă majoritar integrată în sectoarele de servicii și industrie, cu un nivel de educație relativ ridicat și o pondere mare a salariaților. Totuși, ponderea redusă a antreprenorilor și a lucrătorilor independenți poate fi interpretată ca o vulnerabilitate structurală, legată de dependența de angajatori mari și de lipsa unui sector privat local robust.

Este de remarcat în figura anterioară că 30% dintre respondenți sunt necăsătoriți, ceea ce indică un potențial deficit al pieței maritale cu reflectare ulterioară în accentuarea sporului demografic negativ.

Figură 4-Caracteristicile socio-demografice ale eșantionului (C)

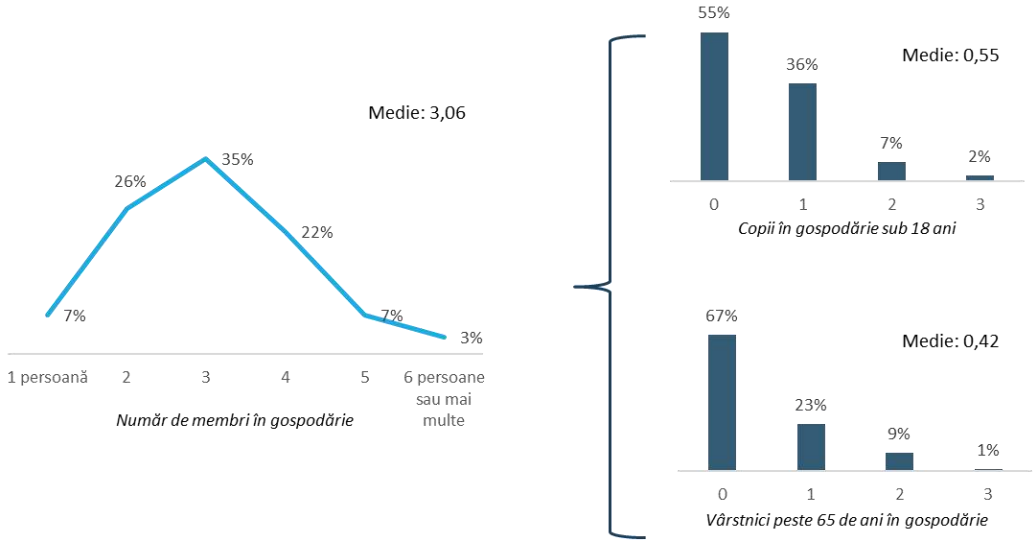

Distribuția pe număr de membri arată că cele mai frecvente gospodării sunt cele formate din 3 persoane (35%) și 2 persoane (26%), urmate de gospodăriile cu 4 membri (22%). Gospodăriile unipersonale au o pondere redusă (7%), în timp ce structurile familiale extinse, cu 6 sau mai multe persoane, sunt foarte rare (3%). Această structură confirmă tendința generală de nuclearizare a familiei în România, unde familia mică (2–3 membri) este normă, iar gospodăriile extinse apar doar punctual, mai ales în mediul rural tradițional sau în comunități cu fertilitate mai ridicată.

Un indicator esențial pentru analiza demografică și a nevoilor sociale este numărul de copii minori prezenți în gospodării. Datele arată că: 55% dintre gospodării nu au copii minori, 36% au un copil și doar 9% au doi sau mai mulți copii. Aceste cifre sugerează o îmbătrânire treptată a populației, tendință prezentă și în statisticile naționale. În plus, pentru politicile publice județene, acest aspect semnalează presiuni pe termen lung asupra sistemului educațional (cerere mai scăzută) și asupra pieței muncii (o bază mai redusă de viitori angajați).

Din date reiese că 67% dintre gospodării nu includ persoane vârstnice, iar în 23% există câte un vârstnic, respectiv 10% includ doi sau mai mulți. Acest tablou indică o realitate mixtă: pe de o parte, predomină gospodăriile „tinere” sau de vârstă medie, dar, pe de altă parte, o proporție semnificativă de gospodării include persoane vârstnice dependente. În contextul migrației externe puternice din Bistrița-Năsăud, acest lucru poate fi asociat cu fenomenul „părinților rămași acasă” sau cu gospodării unde generațiile conviețuiesc pentru sprijin reciproc.

2. STRATEGIE. PERCEPȚIE. VALORIZĂRI.

Modul în care populația din județul Bistrița-Năsăud percepe imaginea și identitatea județului este dominat de ospitalitate, care este trăsătura cel mai des asociată județului (3,81), ceea ce indică o identitate socială și culturală puternic legată de tradiția comunităților locale și de relațiile sociale bazate pe deschidere și solidaritate. Dimensiunea industrială (3,69) și percepția de județ „în dezvoltare" (3,60) ocupă următoarele poziții, subliniind faptul că Bistrița-Năsăud este văzut nu doar ca un spațiu tradițional, ci și ca unul cu un potențial economic activ, susținut de industrii locale și de o economie în transformare

Figură 5-Percepția generală a județului. Atribute definitorii

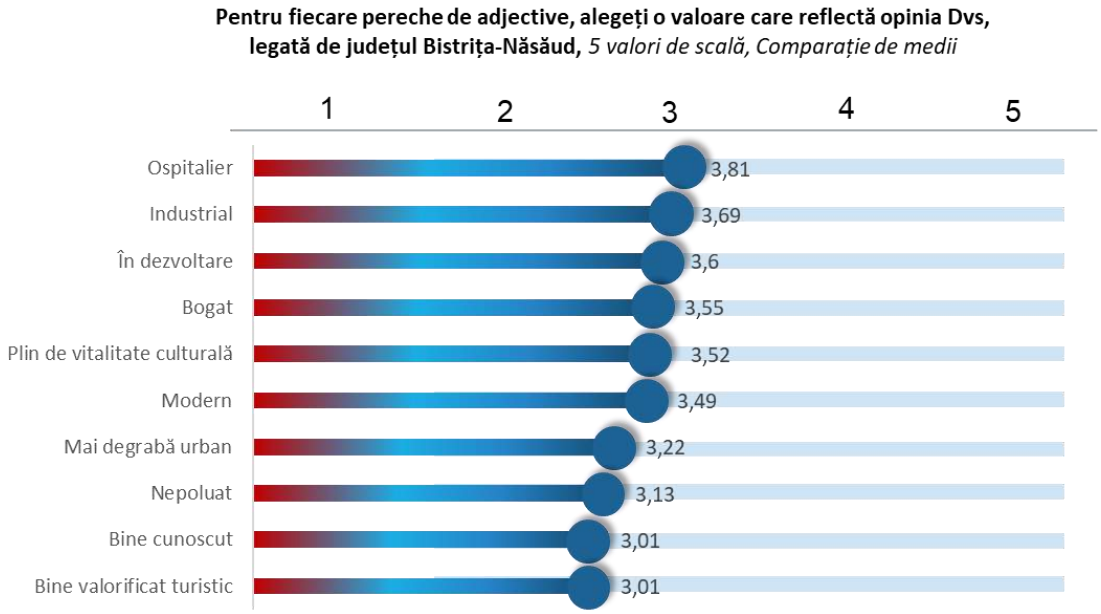

Județul este perceput ca bogat (3,55) și „plin de vitalitate culturală" (3,52), două calificative care, puse împreună, sugerează echilibrul între resurse materiale (industriale, agricole, naturale) și capitalul cultural (tradiții, manifestări artistice, patrimoniu). Imaginea de județ „modern" (3,49) și „mai degrabă urban" (3,22) se conturează însă moderat, ceea ce înseamnă că dezvoltarea urbană nu este percepută ca fiind dominantă, iar modernizarea infrastructurii și a serviciilor încă nu a devenit un element definitoriu în ochii populației.

Zonele de vulnerabilitate identitară, care au cumulat calificative medii mai slabe sunt cele care vizează faptul că județul nu este perceput ca fiind bine cunoscut (3,01) sau „bine valorificat turistic" (3,01). Acest lucru indică o problemă de vizibilitate externă și de promovare, dar și de utilizare insuficientă a resurselor turistice. Totodată, scorul relativ scăzut pentru dimensiunea „nepoluat" (3,13) sugerează o percepție critică legată de mediu, fie din cauza industrializării, fie din cauza presiunilor asupra resurselor naturale (ex. exploatarea pădurilor).

Imaginea județului Bistrița-Năsăud este una pozitivă și echilibrată, construită în jurul ospitalității, vitalității culturale și potențialului economic. Totuși, județul nu reușește încă să își creeze o identitate turistică solidă și vizibilă, iar percepția legată de mediu și poluare reprezintă un punct de atenție. Pentru strategia de dezvoltare teritorială (PATJ), aceste rezultate indică două direcții prioritare: 1) consolidarea identității județului ca spațiu ospitalier, cultural și în dezvoltare, dar cu ancorare într-o

modernizare durabilă și 2) creșterea vizibilității externe prin promovare turistică strategică și valorificarea resurselor naturale și culturale într-un mod sustenabil.

Percepțiile asupra caracteristicilor generale ale județului Bistrița-Năsăud evidențiază o stratificare socială și teritorială care influențează semnificativ modul în care populația se raportează la identitatea județului:

- Respondenții din mediul rural descriu județul într-o manieră mai tradițională, asociindu-l mai ales cu agricultura, ospitalitatea comunităților, lipsa de densitate demografică și o valorificare turistică insuficientă. Această percepție se explică prin apropierea directă de activitățile agricole și printr-o expunere mai redusă la infrastructuri și servicii moderne, care sunt mai vizibile în mediul urban;
- Ospitalitatea este o trăsătură care câștigă intensitate în percepție odată cu înaintarea în vârstă, ceea ce sugerează că valorile tradiționale și experiențele sociale directe au o importanță mai mare pentru generațiile mai în vârstă. În schimb, pentru tineri, aceste dimensiuni tind să fie eclipsate de alte criterii, cum ar fi modernizarea sau oportunitățile economice;
- Un aspect semnificativ este faptul că femeile atribuie într-o măsură mai mare județului caracterul de modernitate. Această diferență de gen poate reflecta o sensibilitate crescută la transformările legate de infrastructură, servicii și calitatea vieții, domenii în care femeile, prin rolurile sociale și familiale, pot avea o percepție mai acută asupra nevoii de modernizare și adaptare la standarde actuale;
- Percepția asupra județului ca spațiu „industrial" scade odată cu nivelul de educație al respondenților. Acest fapt sugerează că persoanele cu studii superioare tind să aibă o imagine mai nuanțată și critică a economiei locale, observând probabil limitările în diversificarea sectoarelor economice și gradul relativ redus de competitivitate industrială;
- Un alt aspect interesant este asocierea mai mare a județului cu trăsături precum „rural", „agricol", „sărac" și „în regres" în cazul familiilor cu mai mulți copii. Acest lucru poate fi explicat prin presiunea economică mai mare resimțită de gospodăriile numeroase, unde veniturile trebuie distribuite între mai mulți membri. În aceste cazuri, infrastructura, oportunitățile de dezvoltare și sprijinul instituțional sunt percepute ca insuficiente.

Figură 6-Atribute definitorii ale județului. Diferențe la nivel de microzone

Pentru fiecare adjectiv, alegeți o valoare care reflectă opinia Dvs., legată de județul Bistrița-Năsăud,
5 valori de scală, Comparație de medii

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Modern	3,65	3,03	3,46	3,49	3,43
Mai degrabă urban	3,42	3,05	3,55	3,13	3,08
Industrial	3,76	3,57	3,59	3,97	3,56
Bine valorificat turistic	2,96	2,74	3,13	3,01	3,08
Bine cunoscut	3,18	2,84	3,10	3,08	2,89
Ospitalier	4,08	3,41	4,08	3,95	3,60
Nepoluat	3,20	2,91	3,07	3,05	3,16
Plin de vitalitate culturală	3,58	3,25	3,77	3,65	3,45
Bogat	3,59	3,23	3,68	3,43	3,57
În dezvoltare	3,78	3,18	3,55	3,67	3,53

Tabelul anterior scoate în evidență diferențele zonale în percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra principalelor caracteristici ale teritoriului. Valorile medii surprind modul în care identitatea locală este asociată cu factori precum modernitatea, urbanizarea, ospitalitatea, nivelul de dezvoltare sau valorificarea turistică:

- Zona centrală se conturează prin valori relativ ridicate asociate caracteristicilor de ospitalitate, bogăție, industrializare și dezvoltare, însă fără a înregistra maximele la nivel județean pentru niciuna dintre acestea. Totodată, se remarcă nivelul redus al percepției privind notorietatea județului („bine cunoscut"), ceea ce sugerează un decalaj între potențialul economic și vizibilitatea externă a teritoriului.
- Zona vestică se individualizează printr-o percepție mai puternică asupra caracterului industrial, ospitalier și în dezvoltare al județului. Este de subliniat faptul că aici se înregistrează media cea mai ridicată pentru percepția caracterului industrial, ceea ce confirmă rolul acestei zone în dinamica economică a județului. În contrapondere, scorurile cele mai scăzute sunt asociate cu percepția că județul este „nepoluat" sau „bine valorificat turistic".
- Zona estică reprezintă una dintre zonele cu cel mai pronunțat atașament local, întrucât înregistrează valorile medii cele mai ridicate pentru jumătate dintre atributele analizate. Respondenții percep județul Bistrița-Năsăud ca fiind urbanizat, bogat, bine valorificat turistic, ospitalier și plin de vitalitate culturală, într-o măsură superioară celorlalte zone.
- Zona nordică se distinge prin cea mai înaltă medie cumulată a percepțiilor pozitive, configurându-se drept regiunea unde imaginea județului este cea mai favorabilă. Aici, județul este descris ca fiind modern, bine cunoscut, ospitalier, nepoluat și în dezvoltare, ceea ce reflectă atât atașamentul comunitar, cât și o percepție echilibrată între dimensiunile economice și culturale.
- Zona sudică, aflată la polul opus, înregistrează cea mai redusă medie cumulată a atributelor de percepție. Pentru respondenții din această zonă, județul Bistrița-Năsăud este perceput ca fiind preponderent rural, poluat, slab valorificat turistic și insuficient cunoscut,

Percepțiile populației asupra județului Bistrița-Năsăud sunt eterogene și evidențiază diferențe clare între zone. Zona nordică și Zona estică conturează cele mai favorabile imagini, asociate modernizării, vitalității culturale și ospitalității, în timp ce Zona sudică se detașează printr-o percepție predominant negativă, centrată pe ruralitate și lipsa de vizibilitate. Zona centrală și Zona vestică au profiluri intermediare, oscilând între potențial industrial și limite în valorificarea turistică sau ecologică, ceea ce sugerează un parcurs diferit de integrare în dinamica generală a dezvoltării județene.

Analiza nivelului de satisfacție al populației din județul Bistrița-Năsăud privind principalele domenii de viață și infrastructură, evaluat pe o scală de la 1 la 10, conturează un profil al județului în care anumite domenii se evidențiază printr-o apreciere mai ridicată, în timp ce altele rămân zone sensibile, aflate sub așteptările populației:

Pe primul loc în ierarhia percepțiilor se află infrastructura digitală (internet și telefonie), cu o medie de 7,13. Acest rezultat arată că județul este bine conectat și că populația beneficiază de servicii moderne de comunicare, un element esențial pentru viața de zi cu zi și pentru atragerea de investiții. Tot în zona punctelor tari se află spațiile verzi, infrastructura turistică și viața culturală, toate cu valori peste 6,5. Aceste rezultate confirmă faptul că județul dispune de resurse naturale și culturale apreciate, care contribuie la calitatea vieții și la atractivitatea generală a zonei.

Figură 7-Satisfacția privind indicatorii de evaluare a calității vieții

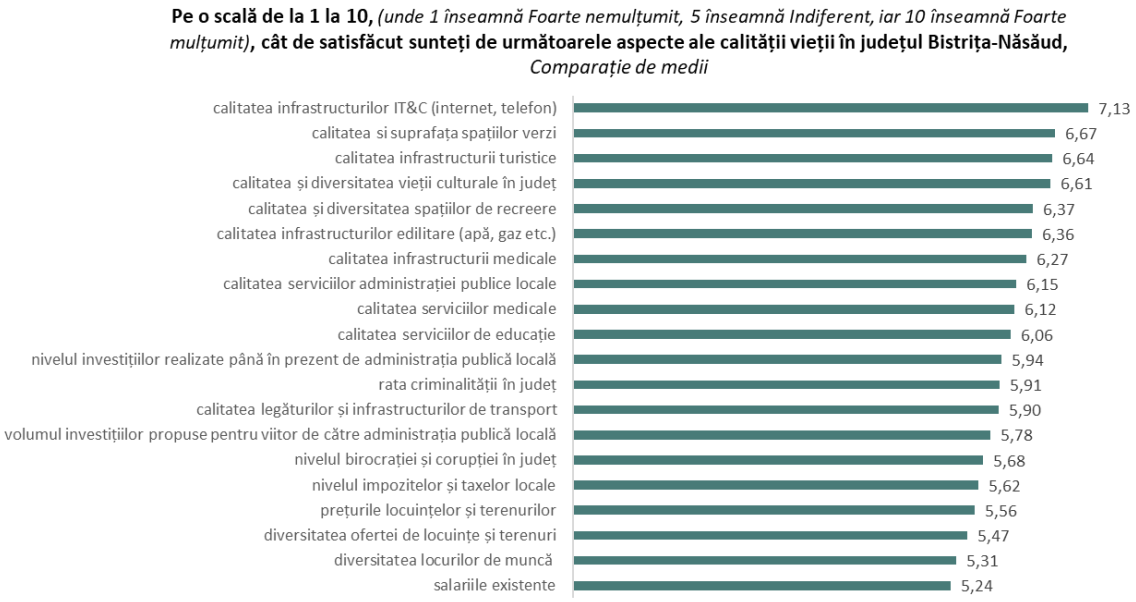

Într-o zonă intermediară se regăsesc infrastructura edilitară și medicală, serviciile administrative și educația, toate situându-se în jurul valorii de 6. Percepția este una medie ceea ce sugerează existența unor servicii de bază funcționale, însă cu un potențial clar de îmbunătățire. Așa cum o să vedem pe parcurs, în capitolele tematice, lipsa mediu universitar la nivel județean, nemulțumirile legate de lipsa parcărilor, de deficitul iluminatului public, sau deficitul de infrastructură pentru transport ecologic reflectă aceste valori mediane.

Dificultățile majore se conturează însă în domeniul economic și al administrației publice. Investițiile realizate până acum, calitatea infrastructurii de transport și modul de gestionare a resurselor publice sunt privite cu rezervă, mediile situându-se sub pragul de 6. Populația resimte nivelul ridicat al birocrației și corupției, precum și presiunea fiscală la nivel local.

Cele mai critice aspecte se leagă însă de salariile existente, de diversitatea locurilor de muncă și de accesul la locuințe și terenuri. Toate aceste dimensiuni se situează la baza clasamentului, cu scoruri apropiate de 5, ceea ce arată că pentru mulți locuitori provocările economice și lipsa de oportunități rămân cele mai importante surse de nemulțumire.

Așadar, deși Bistrița-Năsăud se prezintă ca un județ cu atuuri clare în ceea ce privește conectivitatea digitală, patrimoniul natural și resursele culturale, dar care se confruntă cu probleme structurale serioase în domeniul economic și administrativ. Dacă infrastructura digitală și turistică oferă motive de optimism, salariile reduse, lipsa locurilor de muncă și infrastructura rutieră insuficient dezvoltată reprezintă provocările majore pentru viitor.

Figură 8-Satisfacția privind indicatorii de evaluare a calității vieții. Diferențe zonale

Pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă Foarte nemulțumit, 5 înseamnă Indiferent, iar 10 înseamnă Foarte mulțumit, cât de satisfăcut sunteți de următoarele aspecte ale calității vieții în județul Bistrița-Năsăud *Comparație de medii*

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
diversitatea locurilor de muncă	5,22	4,69	4,78	5,11	5,56
salariile existente	5,41	4,31	5,72	4,86	5,33
diversitatea ofertei de locuințe și terenuri	5,09	5,09	5,50	5,10	5,82
prețurile locuințelor și terenurilor	5,56	5,48	5,70	5,46	5,64
calitatea legăturilor și infrastructurilor de transport	5,79	5,68	5,94	5,55	6,11
calitatea infrastructurilor edilitare (apă, gaz etc,)	5,87	6,69	6,17	5,98	6,60
calitatea si suprafața spațiilor verzi	6,90	5,76	6,72	6,41	6,69
calitatea infrastructurilor IT&C (internet, telefon)	7,52	5,68	6,33	6,79	7,23
calitatea serviciilor de educație	5,98	5,60	6,02	5,45	6,37
calitatea serviciilor medicale	5,89	5,48	6,28	5,73	6,44
calitatea infrastructurii medicale	6,21	5,38	5,56	6,50	6,35
calitatea serviciilor sociale (asistență socială, asistență sanitară, servicii paliative)	6,65	5,56	6,85	6,53	6,66
calitatea infrastructurii sociale (aziluri, centre de zi, cantine sociale etc,)	5,90	5,87	6,73	6,84	6,46
calitatea și diversitatea vieții culturale în județ	6,03	5,60	5,74	6,02	6,31
calitatea și diversitatea spațiilor de recreere	5,49	5,28	5,78	5,31	5,83
rata criminalității în județ	5,57	5,12	5,48	5,49	5,96
nivelul investițiilor realizate până în prezent de administrația publică locală	5,93	4,98	5,92	5,59	6,23
volumul investițiilor propuse pentru viitor de către administrația publică locală	5,83	5,44	6,15	5,54	6,19
calitatea și diversitatea serviciilor turistice	5,54	4,95	6,16	5,90	6,03

Analiza diferențiată pe zone a percepției calității vieții în județul Bistrița-Năsăud, pe baza elementelor semnificative conturează câteva particularități:

- Zona centrală se evidențiază prin cele mai ridicate valori asociate percepției calității vieții, confirmând statutul de nucleu urban și principal pol economic al județului. Aici sunt înregistrate scorurile cele mai mari pentru diversitatea locurilor de muncă (5,56) și oferta de locuințe și terenuri (5,82), precum și pentru calitatea legăturilor și infrastructurilor de transport (6,11). Totodată, municipiul concentrează satisfacția cea mai ridicată pentru serviciile de educație (6,37), infrastructura medicală (6,44), viața culturală (6,31) și spațiile de recreere (5,83). De asemenea, nivelul perceput al investițiilor realizate până în prezent (6,23) și al celor propuse pentru viitor (6,19) este peste media județeană, subliniind concentrarea resurselor și a infrastructurii publice în această zonă.
- Zona vestică se remarcă prin aprecierea calității infrastructurii medicale (6,50) și a infrastructurii sociale (6,84), ambele peste media județeană. Aceste valori indică o percepție pozitivă asupra disponibilității și funcționalității serviciilor de bază în zonă, dar fără a se regăsi aceeași consistență și în alte dimensiuni ale calității vieții.
- Zona estică înregistrează valori semnificative pentru nivelul salarial (5,72), prețurile locuințelor și terenurilor (5,70), precum și pentru calitatea serviciilor sociale (6,85). De asemenea, volumul investițiilor propuse de administrația locală (6,15) și calitatea și diversitatea serviciilor turistice (6,16) sunt percepute la niveluri superioare, confirmând importanța zonei în structura economică și turistică a județului.
- Zona Zona sudică se află la polul opus, cumulând cele mai scăzute niveluri de satisfacție generală comparativ cu celelalte zone. Singurul indicator la care zona depășește media județeană este calitatea infrastructurilor edilitare (6,69), ceea ce sugerează că percepțiile pozitive sunt limitate și concentrate pe aspecte punctuale.

- Zona nordică se poziționează într-o zonă mediană, împreună cu Zona estică și Zona vestică, remarcându-se însă prin nivelul ridicat de satisfacție pentru infrastructura IT&C (7,52 – cel mai mare scor la nivel județean) și pentru calitatea și suprafața spațiilor verzi (6,90). Aceste rezultate confirmă specificul zonei, care îmbină o bună conectivitate și infrastructură digitală cu un mediu natural apreciat de populație.

Pe ansamblu, județul este perceput ca fiind ospitalier și în dezvoltare, însă imaginea generală rămâne marcată de vulnerabilități: un grad relativ scăzut de valorizare turistică, discrepanțe între urban și rural și o percepție modestă privind notorietatea județului. Totodată, elementele de infrastructură modernă – precum conectivitatea digitală sau accesul la servicii medicale și educaționale – sunt apreciate în mod diferențiat între microzone, ceea ce confirmă existența unor centre de excelență (Bistrița, Zona nordică), dar și a unor zone periferice cu oportunități reduse și o calitate a vieții mai scăzută. Zona centrală concentrează cele mai ridicate niveluri de satisfacție, confirmând rolul său de pol urban, administrativ și economic, unde diversitatea locurilor de muncă, calitatea serviciilor publice și investițiile sunt percepute ca fiind superioare. În schimb, Zona sudică se plasează constant la valori inferioare, sugerând un decalaj de dezvoltare și o percepție negativă asupra condițiilor de trai.

3. DEZVOLTARE ECONOMICĂ.

Analiza principalelor atuuri percepute de populația județului Bistrița-Năsăud pentru dezvoltarea economică locală și pentru atragerea investițiilor arată că județul beneficiază de câteva avantaje competitive clare, dar și de limitări structurale care frânează potențialul de dezvoltare.

Pe primul loc, cu 47% dintre răspunsuri, se situează accesul la materii prime locale ieftine și de calitate. Această percepție reflectă resursele agricole, forestiere și naturale ale județului, considerate fundament pentru industriile tradiționale și pentru sectoarele emergente de procesare. În strânsă legătură, 43% dintre respondenți au menționat existența unei rețele de furnizori locali, ceea ce indică o economie relativ bine ancorată în teritoriu, bazată pe colaborări și circuite economice scurte.

Figură 9-Avantaje percepute pentru investitorii potențiali

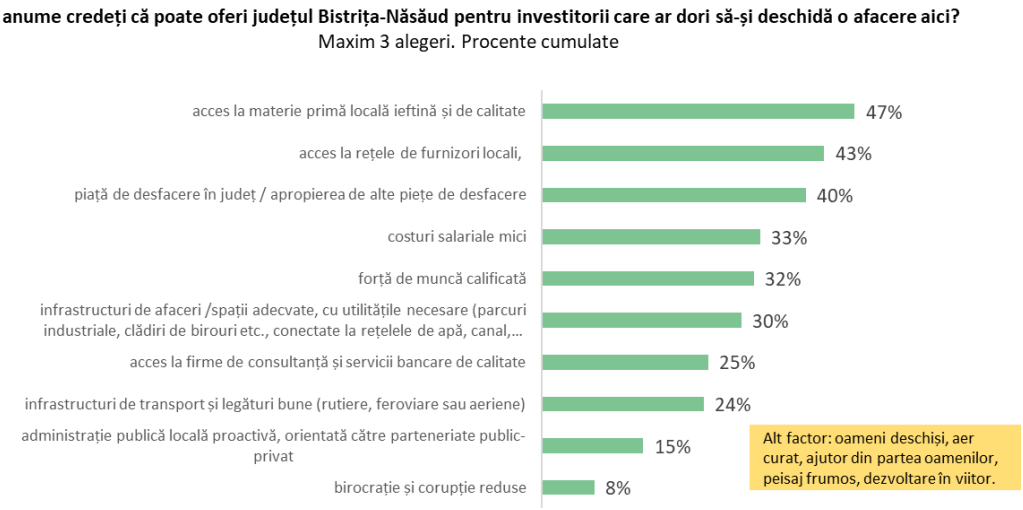

De asemenea, 40% dintre respondenți apreciază proximitatea piețelor de desfacere – atât cea locală, cât și accesibilitatea altor centre economice din regiune – ceea ce confirmă poziționarea județului ca un nod de legătură între Transilvania și Moldova.

Alți factori competitivi identificați sunt costurile salariale mai reduse (33%), dublate de existența unei forțe de muncă calificate (32%), aspecte care sugerează un echilibru între accesibilitatea resurselor umane și nivelul lor de pregătire. În același timp, aproximativ 30% dintre respondenți au menționat infrastructurile de afaceri și spațiile adecvate ca argument de dezvoltare – ceea ce indică o percepție pozitivă, dar nu dominantă, privind condițiile de susținere a mediului antreprenorial.

În schimb, factorii care arată o mai bună guvernanță și conectivitate – cum sunt infrastructura de transport și legăturile rutiere sau feroviare (24%), administrația publică proactivă (15%) ori nivelul redus al birocrației și corupției (8%) – sunt menționați semnificativ mai rar. Această discrepanță subliniază faptul că, în percepția populației, avantajele economice ale județului se bazează mai mult pe resursele și structurile locale tradiționale decât pe modernizarea instituțională și infrastructurală.

Într-o notă pozitivă, la categoria „alți factori", respondenții au invocat deschiderea oamenilor, aerul curat, peisajul frumos și potențialul de dezvoltare în viitor. Aceste elemente arată o încredere în resursele sociale și de mediu ale județului, care pot fi convertite în avantaje economice printr-o strategie adecvată de dezvoltare.

Percepția populației evidențiază faptul că resursele locale, rețelele de furnizori și poziția geografică constituie principalele atuuri economice ale județului Bistrița-Năsăud. În același timp, există o nevoie evidentă de consolidare a infrastructurii de transport și a calității guvernanței publice pentru a transforma aceste avantaje naturale în oportunități reale de dezvoltare economică sustenabilă.

Figură 10-Avantaje percepute pentru investitori. Diferențe zonale

Ce anume credeți că poate oferi județul Bistrița-Năsăud pentru investitorii care ar dori să-și deschidă o afacere aici?
Maxim 3 alegeri. Procente cumulate.

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
infrastructuri de afaceri /spații adecvate, cu utilitățile necesare (parcuri industriale, clădiri de birouri etc., conectate la rețelele de apă, canal, electricitate, internet, telefonie)	35%	20%	23%	28%	30%
infrastructuri de transport și legături bune (rutiere, feroviare sau aeriene)	29%	32%	25%	25%	23%
piață de desfacere în județ / apropierea de alte piețe de desfacere	41%	35%	41%	32%	42%
acces la rețele de furnizori locali	39%	42%	33%	32%	50%
acces la materie primă locală ieftină și de calitate	48%	41%	54%	32%	52%
acces la firme de consultanță și servicii bancare de calitate	25%	19%	20%	15%	29%
forță de muncă calificată	29%	38%	41%	51%	24%
costuri salariale mici	32%	38%	37%	32%	32%
administrație publică locală proactivă, orientată către parteneriate public-privat	14%	23%	15%	34%	9%
birocrație și corupție reduse	5%	10%	8%	16%	7%

Analiza particularităților pe microzone a percepțiilor locuitorilor din Bistrița-Năsăud privind factorii favorabili dezvoltării economice remarcă o serie de diferențe semnificative între regiuni, care conturează specificitățile economice și resursele locale:

- Zona centrală se poziționează ca cel mai puternic pol economic al județului, înregistrând cele mai ridicate valori pentru accesul la rețele de furnizori locali (50%) și pentru proximitatea piețelor de desfacere (42%). Aceasta confirmă rolul municipiului Bistrița și al zonei periurbane ca centru de gravitație economică, unde se concentrează infrastructura de sprijin pentru mediul de afaceri și oportunitățile de piață.
- Zona vestică se distinge prin ponderea ridicată a celor care consideră forța de muncă calificată un avantaj competitiv (51%), ceea ce sugerează prezența unor resurse umane pregătite în industrii și servicii locale. Totodată, percepția unei administrații proactive (34%) este mai accentuată decât în alte zone, indicând un potențial de colaborare mai bun între mediul public și cel privat.
- Zona estică evidențiază avantajul clar în ceea ce privește accesul la materie primă locală ieftină și de calitate (54%), aspect strâns legat de resursele naturale și de tradiția industrială a zonei. De asemenea, proximitatea piețelor de desfacere (41%) este percepută drept un atu, consolidând imaginea zonei ca spațiu de producție integrat în circuite economice mai largi.
- Zona sudică se remarcă mai degrabă prin limitări, în special salariale, dar are totuși o percepție relativ ridicată asupra importanței infrastructurilor de transport și legături rutiere (32%), ceea ce reflectă nevoia stringentă de conectivitate pentru valorificarea resurselor locale.
- Zona nordică se diferențiază prin accentul pus pe infrastructurile de afaceri (35%) și pe apropierea de piețele de desfacere (41%), conturându-se ca o zonă cu potențial de dezvoltare a micilor afaceri și a investițiilor locale, însă mai puțin dependentă de factorii industriali.

În ansamblu, analiza scoate în evidență faptul că fiecare zonă identifică avantaje diferite: Zona centrală concentrează resursele de piață și infrastructură, Zona vestică dispune de resurse umane calificate, Zona estică are acces la materie primă și resurse locale, iar Zona nordică și Zona sudică se conturează mai degrabă prin nevoi de infrastructură și prin potențial de dezvoltare viitoare.

Figură 11-Percepția principalilor factori de blocaj în dezvoltarea economică a județului

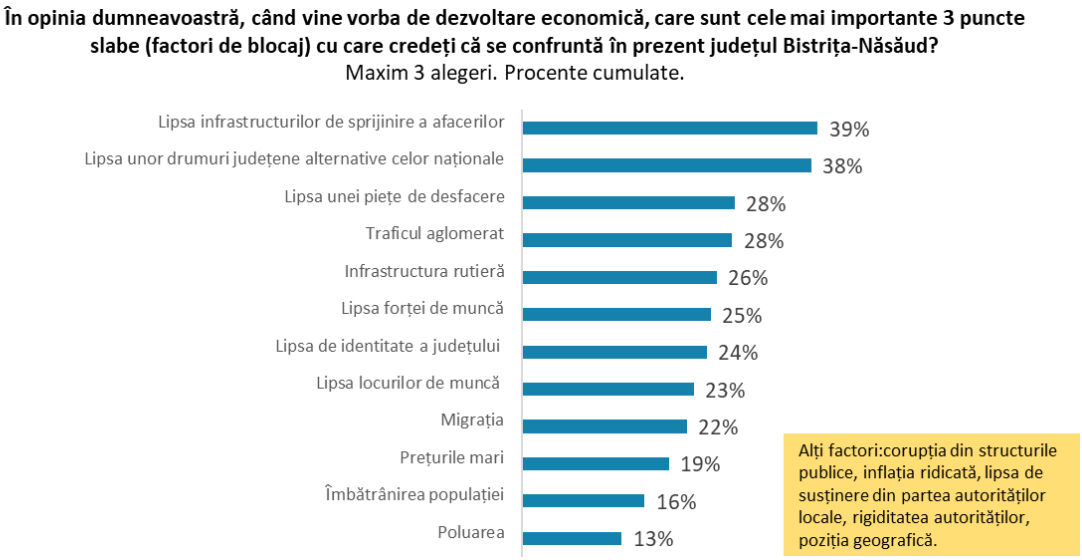

Ierarhia percepției populației din județul Bistrița-Năsăud asupra principalelor obstacole în dezvoltarea economică arată că cele mai frecvent menționate bariere sunt lipsa infrastructurilor de sprijinire a afacerilor (39%) și lipsa unor drumuri județene alternative celor naționale (38%), ceea ce indică dificultăți structurale semnificative în ceea ce privește mediul antreprenorial și conectivitatea rutieră. Un alt aspect de interes este proporția respondenților care menționează lipsa piețelor de desfacere (28%) și traficul aglomerat (28%), ceea ce reflectă constrângeri atât pe partea de acces la consumatori,

cât și pe partea de mobilitate internă. Infrastructura rutieră insuficient dezvoltată (26%) și lipsa forței de muncă (25%) completează tabloul problemelor structurale, semnalând vulnerabilități pe termen lung în atragerea investițiilor și menținerea competitivității economice.

Probleme precum lipsa unei identități economice și sociale a județului (24%) și lipsa locurilor de muncă (23%) subliniază o nevoie semnificativă de consolidare a imaginii și atractivității teritoriale. Fenomenele demografice și sociale – migrația (22%) și îmbătrânirea populației (16%) – sunt percepute ca riscuri emergente, care pot eroda și mai mult baza activă de forță de muncă. În plus, costurile ridicate (19%) și poluarea (13%) apar ca factori secundari, dar nu lipsiți de relevanță. Acest diagnostic sugerează că strategiile viitoare trebuie să abordeze simultan atât investițiile în infrastructură și sprijinirea mediului de afaceri, cât și măsurile de retenție și atragere a forței de muncă.

Dacă punem în oglindă avantajele și obstacolele percepute de populația din județul Bistrița-Năsăud, se conturează un tablou dual al dezvoltării economice, în care punctele tari sunt adesea contrabalansate de lipsuri structurale:

- Acces la materie primă locală ieftină și de calitate (47%) apare ca principal avantaj, dar este umbrit de lipsa infrastructurilor de sprijinire a afacerilor (39%), ceea ce înseamnă că resursele există, dar nu sunt susținute suficient prin infrastructuri de procesare și valorificare.
- Accesul la rețele de furnizori locali (43%) și apropierea de piețele de desfacere (40%) reprezintă atuuri economice, însă aceste avantaje sunt limitate de lipsa unei piețe de desfacere consolidate (28%) și de traficul aglomerat (28%), ceea ce reduce eficiența circuitului economic.
- Costurile salariale mici (33%) și forța de muncă calificată (32%) sunt percepute ca factori de atracție pentru investitori, dar sunt contrabalansate de lipsa locurilor de muncă (23%), migrație (22%) și îmbătrânirea populației (16%), ceea ce indică riscul de scădere a bazei active de resurse umane.
- Infrastructurile de transport și legăturile bune (24%), văzute ca un avantaj, se confruntă cu percepția semnificativă a unor deficiențe de infrastructură rutieră (26%) și lipsa drumurilor județene alternative (38%), ceea ce arată un decalaj clar între așteptări și realitate.
- Accesul la firme de consultanță și servicii bancare de calitate (25%) este perceput ca un punct pozitiv, dar este contrabalansat de birocrație și corupție (8%) și de lipsa identității economice a județului (24%), care diminuează atractivitatea pentru investiții pe termen lung.

Prin urmare, populația județului percepe că Bistrița-Năsăud dispune de resurse naturale, capital uman și acces la piețe, dar toate aceste atuuri sunt limitate de carențe în infrastructură, sprijin instituțional insuficient și vulnerabilități demografice. Aceste constatări indică faptul că oportunitățile de care dispune județul se pot transforma în avantaje competitive durabile în condițiile unor investiții direcționate și a unor politici coerente de susținere a mediului de afaceri.

diferențele zonale în ceea ce privește percepția populației asupra principalelor obstacole economice din județul Bistrița-Năsăud, subliniind faptul că provocările nu sunt uniform distribuite, ci variază în funcție de specificul fiecărei microzone:

- Zona sudică se distinge prin nivelul semnificativ mai ridicat al percepției asupra lipsei locurilor de muncă (33%), lipsei forței de muncă (31%) și al infrastructurii rutiere deficitare (31%). Această zonă, cu un profil mai degrabă rural și cu o dinamică economică modestă, resimte mai acut lipsa oportunităților de angajare și dificultățile de mobilitate;
- Zona vestică este marcată de o problemă specifică: lipsa infrastructurilor de sprijinire a afacerilor (42%) și lipsa drumurilor județene alternative celor naționale (52%). Această

percepție sugerează o nevoie urgentă de investiții în infrastructură și de consolidare a mediului antreprenorial, zona având un potențial economic insuficient valorificat;

- Zona estică indică semnificativ probleme legate de lipsa unei piețe de desfacere (36%), dar și de poluare (18%), ceea ce reflectă atât izolarea geografică, cât și vulnerabilități de mediu.
- Zona centrală, principalul pol urban al județului, se confruntă în special cu percepții legate de lipsa unei identități clare a județului (37%) și de traficul aglomerat (29%). Într-un context în care zona concentrează cea mai mare parte a activității economice, presiunea urbană și deficitul de branding teritorial sunt probleme semnificative pentru dezvoltarea durabilă.
- Zona nordică apare mai puțin evidențiată în acest context, dar se remarcă prin percepția asupra prețurilor mari (27%), ceea ce sugerează că nivelul costurilor locale este resimțit mai acut aici.

Figură 12-Percepția principalilor factori de blocaj în dezvoltarea economică a județului. Diferențe zonale

În opinia dumneavoastră, când vine vorba de dezvoltare economică, care sunt cele mai importante 3 puncte slabe (factori de blocaj) cu care credeți că se confruntă în prezent județul Bistrița-Năsăud?
Maxim 3 alegeri. Procente cumulate.

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Lipsa locurilor de muncă	25%	33%	30%	19%	22%
Migrația	23%	19%	21%	25%	21%
Lipsa forței de muncă	23%	31%	20%	20%	29%
Lipsa de identitate a județului	20%	13%	22%	5%	37%
Infrastructura rutieră	27%	31%	24%	31%	21%
Traficul aglomerat	28%	21%	28%	21%	29%
Lipsa infrastructurilor de sprijinire a afacerilor	40%	37%	33%	42%	38%
Poluarea	16%	13%	18%	10%	13%
Lipsa unei piețe de desfacere	24%	29%	36%	34%	28%
Prețurile mari	27%	25%	21%	23%	11%
Lipsa unor drumuri județene alternative celor naționale	30%	31%	38%	52%	38%
Îmbătrânirea populației	19%	14%	11%	18%	14%

În ansamblu, analiza arată că fiecare microzonă se confruntă cu obstacole distincte, ceea ce sugerează necesitatea unor politici publice diferențiate: infrastructură și mobilitate în Zona sudică, sprijin pentru afaceri și drumuri alternative în Zona vestică, piețe de desfacere în Zona estică, gestionarea traficului și identitate teritorială în Zona centrală, respectiv măsuri de echilibrare a costurilor în Zona nordică.

Analiza percepțiilor populației și a particularităților fiecărei microzone indică oportunitatea următorului set de direcții prioritare pentru consolidarea dezvoltării economice în județ. Acestea vizează atât infrastructura și conectivitatea, cât și sprijinirea mediului de afaceri și consolidarea identității economice județene:

- Creșterea conectivității teritoriale și îmbunătățirea infrastructurii 1) prin investiții în modernizarea și diversificarea infrastructurii rutiere, cu accent pe drumurile județene și conexiunile alternative la rețeaua națională, 2) prin reducerea gradului de izolare a microzonelor periferice (Zona vestică, Zona sudică) și fluidizarea traficului în Zona centrală, afectată de aglomerare urbană și 3) prin crearea unor condiții logistice mai bune pentru mobilitatea forței de muncă și transportul mărfurilor.

- Sprijinirea mediului de afaceri și stimularea pieţelor locale care presupun dezvoltarea de infrastructuri dedicate afacerilor (parcuri industriale, spaţii logistice, incubatoare și hub-uri de afaceri) în zone cu potenţial nevalorificat, precum Zona vestică și Zona estică, susţinerea producătorilor locali prin facilitarea accesului la pieţe și consolidarea reţelelor de furnizori și distribuţie și implementarea de programe de sprijin pentru atragerea și menţinerea forţei de muncă calificată, inclusiv prin parteneriate cu sistemul educaţional.
- Reducerea disparităţilor zonale și consolidarea identităţii economice a judeţului. Nu în ultimul rând, considerăm oportune crearea și promovarea unui brand teritorial integrat al judeţului Bistriţa-Năsăud, care să valorifice complementaritatea dintre zone (industrial, agricol, turistic, cultural), politici de echilibrare a dezvoltării între Zona centrală – pol economic consolidat – și microzonele cu oportunităţi mai reduse (Zona nordică, Zona estică, Zona sudică) și intensificarea sprijinului pentru reducerea costurilor și creșterea atractivităţii investiţionale în microzonele unde percepţia populaţiei indică bariere majore (de exemplu, nivelul costurilor în Zona nordică).

4. DEPLASĂRI. NAVETISM. INFRASTRUCTURI.

Datele colectate conturează un profil echilibrat, dar fragmentat, al mobilităţii populaţiei din judeţul Bistriţa-Năsăud. În ceea ce privește frecvenţa deplasărilor, se evidenţiază două extreme aproape egale: 27% dintre respondenţi declară că efectuează deplasări zilnice, în timp ce tot 27% afirmă că se deplasează mai rar de o dată pe săptămână. Această polarizare indică o diferenţiere semnificativă între categoriile de populaţie: pe de o parte, persoanele active economic sau cu obligaţii zilnice (serviciu, școală), iar pe de altă parte, populaţia inactivă sau mai puţin mobilă (vârstnici, pensionari). Între aceste două extreme se situează cei care se deplasează ocazional, fie în week-end (22%), fie cu o frecvenţă regulată, dar mai redusă (de 3-4 ori pe săptămână – 15%, respectiv o dată pe săptămână – 16%).

Figură 13-Intensitatea și mijloacele de deplasare internă

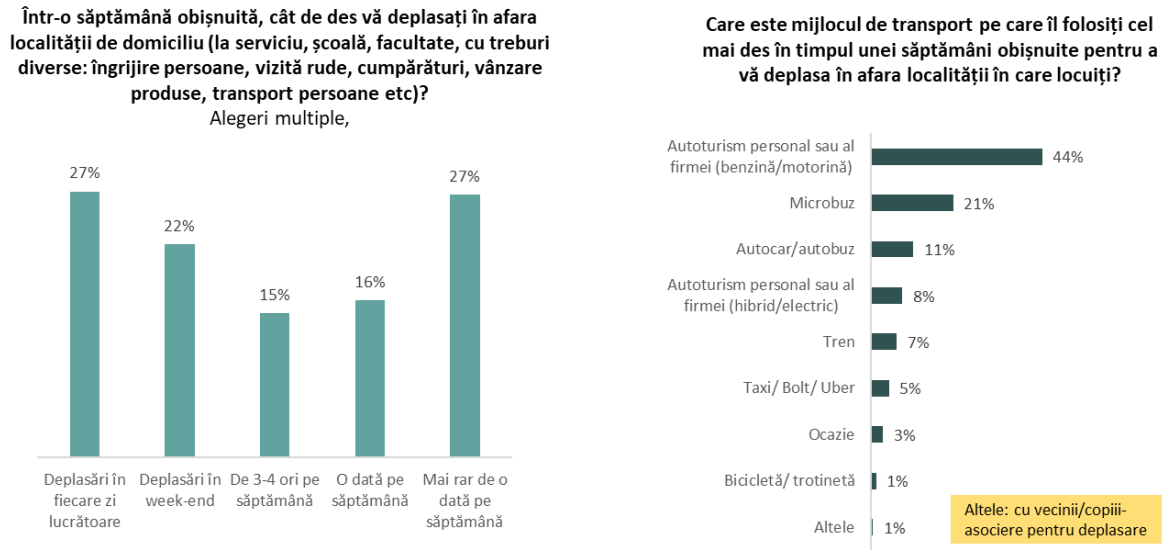

În ceea ce privește mijloacele de transport utilizate, predominanţa autoturismului personal sau al firmei (44%) confirmă rolul decisiv al transportului auto individual în mobilitatea judeţului. Această dependenţă ridicată de automobil subliniază atât nivelul scăzut de atractivitate și funcţionalitate al

transportului public, cât și lipsa alternativelor sustenabile. Transportul de tip microbuz (21%) și cel cu autocar/autobuz (11%) continuă să aibă un rol important, dar rămân opțiuni secundare, în special pentru cei care nu dispun de mijloace proprii de deplasare.

Pe segmente marginale, se regăsesc utilizatorii de autoturisme hibride sau electrice (8%), respectiv tren (7%), ceea ce arată un potențial emergent pentru diversificarea modalităților de transport, dar insuficient dezvoltat în prezent. Transportul alternativ (bicicletă, trotinetă, ridesharing informal cu vecini sau prieteni) este foarte puțin utilizat, cu valori situate sub 2%.

Ansamblul acestor date indică o dependență structurală de transportul auto personal, care este folosit nu doar pentru navetă, ci și pentru deplasările curente. În același timp, există o cerere latentă de alternative, mai ales în rândul celor care depind de transportul public sau ar putea adopta soluții moderne, dacă acestea ar fi disponibile și eficiente.

Figură 14-Deplasările în afara localității. Comparație zonală

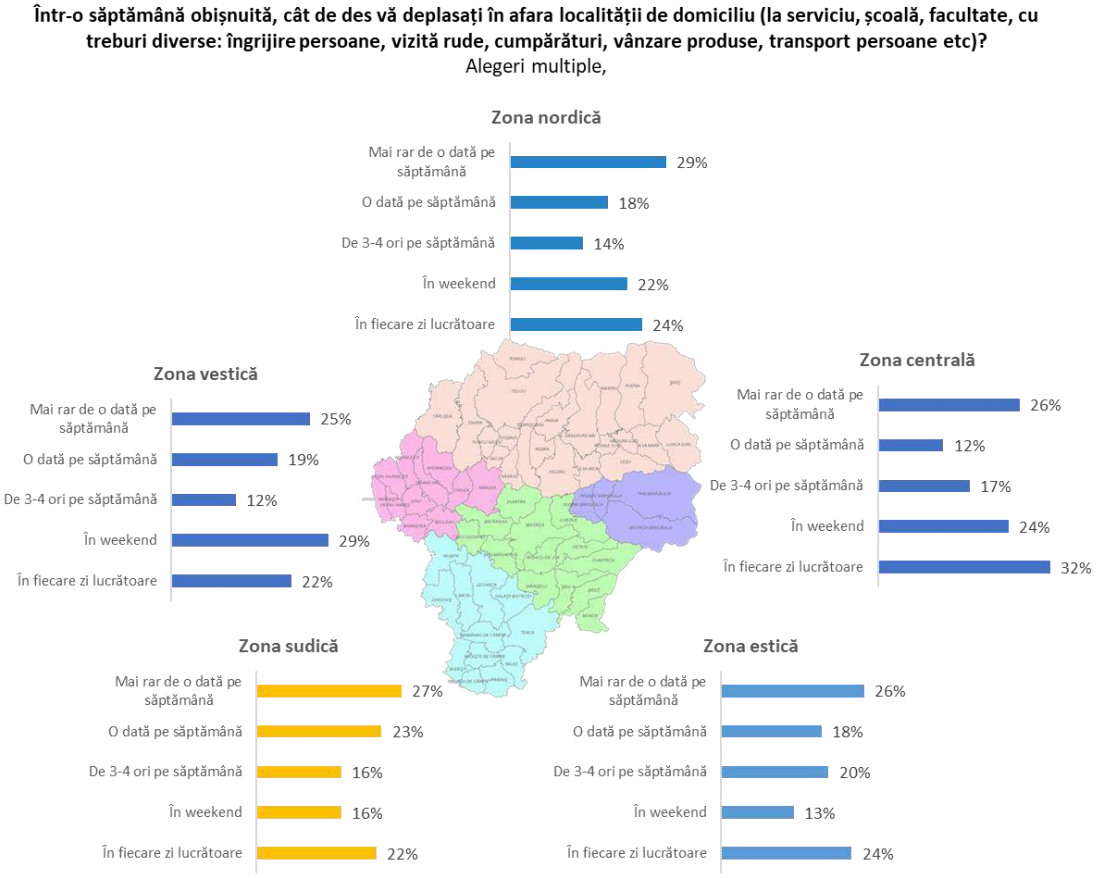

Analiza distribuției frecvenței deplasărilor pe microzone evidențiază diferențe semnificative între teritoriile județului Bistrița-Năsăud, reflectând particularitățile socio-economice și nivelul de accesibilitate al fiecărei regiuni:

- Zona centrală se remarcă prin cea mai ridicată pondere a persoanelor care efectuează deplasări zilnice (32%), confirmând statutul municipiului ca principal pol economic și administrativ al județului. Concentrarea locurilor de muncă, a serviciilor publice și a infrastructurilor de educație și sănătate determină un flux constant și intens de mobilitate zilnică.

- Zona nordică și Zona estică se situează la un nivel intermediar, cu 24% dintre respondenți care efectuează deplasări zilnice. Totuși, aici se observă și o proporție semnificativă a celor care călătoresc mai rar de o dată pe săptămână (29% în Zona nordică și 26% în Zona estică), ceea ce sugerează o structură socială mai mixtă: o parte din populație este activă economic, dar există și segmente consistente (în special populația vârstnică sau ocupată în activități agricole locale) cu mobilitate redusă.

- Zona sudică și Zona vestică se disting prin ponderi mai scăzute ale deplasărilor zilnice (22% în ambele cazuri), dar cu valori relativ mai mari pentru deplasările ocazionale. De pildă, Zona vestică înregistrează cea mai ridicată proporție de respondenți care călătoresc în special în week-end (29%), ceea ce indică o orientare mai accentuată spre activități recreative, sociale sau de cumpărături, în detrimentul navetei zilnice.

Din această perspectivă, se conturează o polarizare teritorială a mobilității caracterizată prin faptul că în zona urbană (Bistrița) predomină navetismul zilnic, corelat cu funcția economică și administrativă a municipiului, iar în zonele rurale și periferice (Zona nordică, Zona estică, Zona sudică, Zona vestică), mobilitatea este mai redusă și mai intermitentă, cu accent pe deplasări ocazionale sau săptămânale.

Analiza de contingență evidențiază asocieri semnificative între profilul socio-demografic al populației și mijloacele de transport utilizate în județul Bistrița-Năsăud, confirmând existența unor tipare de mobilitate diferențiate pe categorii sociale și teritoriale:

- Mediul de rezidență constituie un determinant major al mobilității. Respondenții din mediul rural utilizează într-o proporție semnificativ mai ridicată toate mijloacele de transport, cu excepția taxiului, comparativ cu cei din mediul urban. Această situație indică o dependență mai accentuată a populației rurale de soluțiile de mobilitate disponibile, în special pentru naveta spre locurile de muncă, accesarea serviciilor publice și participarea la viața economică.
- Vârsta generează diferențe consistente în alegerile de transport. Utilizarea autoturismelor hibride sau electrice este semnificativ mai redusă (sub 1%) în rândul persoanelor de peste 50 de ani, ceea ce reflectă atât diferențe generaționale în raport cu noile tehnologii, cât și accesibilitatea financiară mai redusă. În schimb, persoanele vârstnice se orientează mai frecvent către transportul în comun: ponderea utilizatorilor de microbuze este dublă în rândul celor peste 70 de ani comparativ cu media populației, iar utilizarea autobuzului este de patru ori mai ridicată în rândul seniorilor față de tinerii între 18–35 de ani. Situații similare se regăsesc și în cazul trenului, utilizat de 14% dintre respondenții peste 50 de ani, față de doar 4% în rândul celor sub 29 de ani. Interesant, chiar și utilizarea bicicletei este semnificativ mai ridicată în rândul vârstnicilor (2,5%) decât în cazul tinerilor (0,1%), ceea ce sugerează o adaptare diferită a generațiilor la resursele de mobilitate disponibile.
- Genul influențează și el comportamentele de transport. Femeile utilizează într-o proporție semnificativ mai mare transportul ecologic (11% față de 5% dintre bărbați), dar și transportul în comun (12% față de 9%). Inclusiv utilizarea bicicletei este dublă în rândul femeilor (2%) comparativ cu bărbații (0,8%). Aceste rezultate indică o mai mare diversificare a mijloacelor de mobilitate în rândul femeilor, comparativ cu orientarea predominantă spre autoturism a bărbaților.
- Nivelul de educație corelează semnificativ cu opțiunile de transport. Cu cât nivelul de educație este mai ridicat, cu atât crește probabilitatea utilizării autoturismului clasic sau hibrid/electric – de la 37% în cazul celor cu studii profesionale, la 52% în cazul celor cu studii universitare. În schimb, utilizarea transportului în comun scade semnificativ, de la 27% în rândul celor cu studii

elementare la doar 8% în rândul persoanelor cu studii superioare. O situație similară se constată și pentru tren: 14% dintre cei cu studii medii îl utilizează, comparativ cu doar 4% dintre cei cu studii universitare.

- Structura gospodăriei joacă un rol important în modelarea comportamentelor de mobilitate. Prezența copiilor minori determină o creștere semnificativă a utilizării autoturismului personal: de la 40% în cazul gospodăriilor fără copii, la 79% în cazul celor cu trei copii. În opoziție, gospodăriile cu vârstnici prezintă o probabilitate mai ridicată de utilizare a transportului public (autobuze, microbuze, tren), în detrimentul autoturismului.

Figură 15-Mijloacele de deplasare internă. Comparație zonală

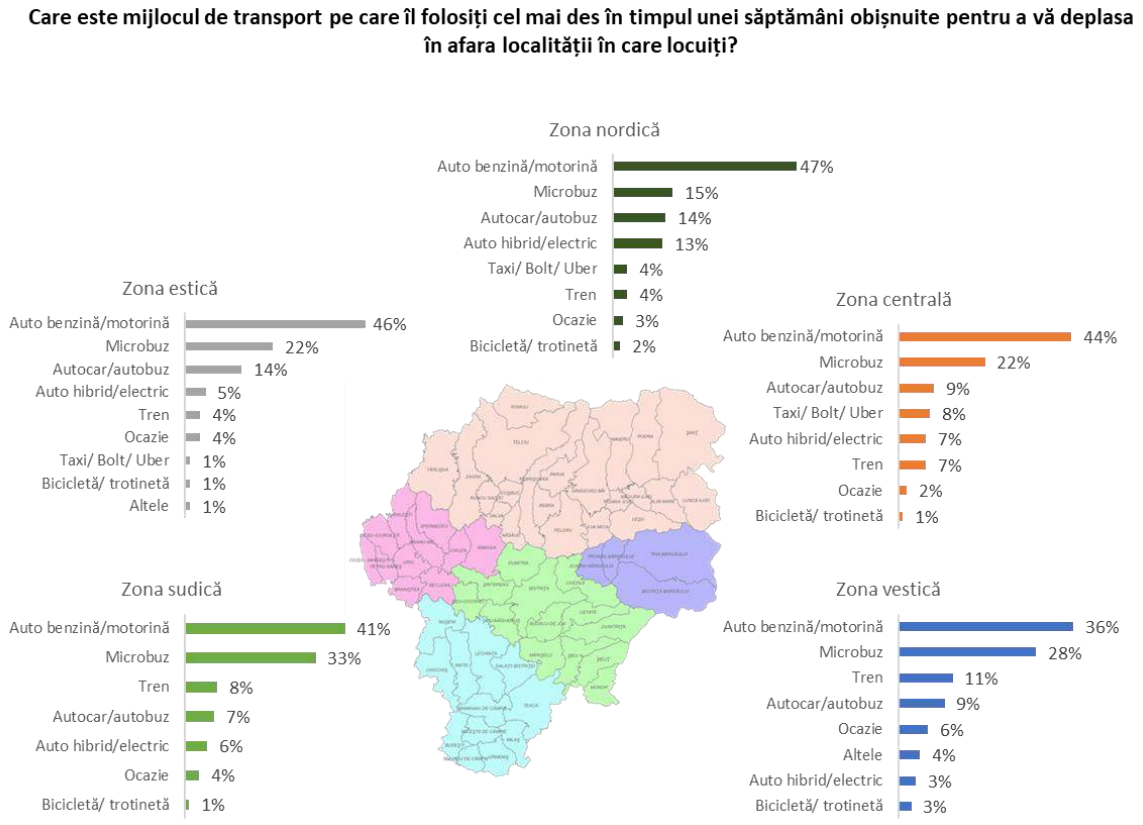

Tabloul teritorial arată că dependența de autoturismul personal este ridicată, mai ales în zonele rurale și montane, în timp ce Zona centrală se evidențiază prin cea mai mare diversitate de opțiuni de transport. Microbuzele joacă un rol esențial în conectarea comunităților rurale la centrele urbane, iar infrastructura feroviară și cea pentru transport ecologic rămân insuficient valorificate

Autoturismul personal pe benzină/motorină rămâne principala opțiune de deplasare în toate zonele județului, însă cu ponderi diferite: de la 36% în Zona vestică, la 47% în Zona nordică și 46% în Zona estică. Aceste date confirmă faptul că zonele rurale cu acces limitat la alternative de transport public se bazează semnificativ pe autoturismul propriu. Zona centrală se distinge printr-un profil ceva mai diversificat: autoturismul personal (44%) este utilizat alături de microbuz (22%) și de mijloace complementare precum taxi/Bolt/Uber (8%) sau tren (7%). Această diversitate reflectă gradul mai ridicat de urbanizare și oferta mai variată de transport în municipiu și localitățile limitrofe. Autoturismele hibride sau electrice înregistrează valori reduse în toate zonele (între 3% și 7%), însă ceva mai ridicate în Zona centrală, confirmând accesibilitatea mai mare la infrastructură și la resursele financiare ale populației urbane.

Microbuzul reprezintă alternativa de transport public cea mai utilizată în mediile rurale. Cele mai ridicate ponderi se înregistrează în Zona sudică (33%) și Zona vestică (28%), zone caracterizate prin dispersie teritorială și nevoia de legături de navetă spre centre urbane. În restul zonelor, valorile variază între 15–22%. Autocarele și autobuzele sunt utilizate în special în Zona nordică și Zona estică (14%), ca soluții de mobilitate pe distanțe mai mari, inclusiv spre municipiu sau județele vecine.

Transportul feroviar are ponderi moderate, dar semnificative în Zona vestică (11%) și Zona sudică (7%), fiind mai puțin prezent în zonele montane și în cele cu acces dificil. Mijloacele alternative (biciclete, trotinete, ocazie) au o pondere scăzută, dar constantă (1–4%), cu valori mai mari în zonele rurale (Zona vestică și Zona nordică), ceea ce arată o mobilitate mai adaptată la distanțe scurte și resurse limitate.

În continuare modul în care locuitorii județului Bistrița-Năsăud evaluează diverse aspecte legate de infrastructura și serviciile de transport, utilități și mobilitate urbană arată un contrast semnificativ între satisfacția relativ ridicată legată de serviciile edilitare de bază (apă, canalizare) și nivelul redus de satisfacție privind infrastructura și serviciile de transport. De asemenea, mobilitatea alternativă (piste pentru biciclete/trotinete) este bine apreciată din punct de vedere calitativ, dar percepută ca insuficient dezvoltată ca acoperire. Prioritățile de intervenție se conturează astfel în zona transportului interurban și feroviar, a siguranței rutiere și a calității drumurilor.

Figură 16-Satisfacția privind infrastructurile teritoriale

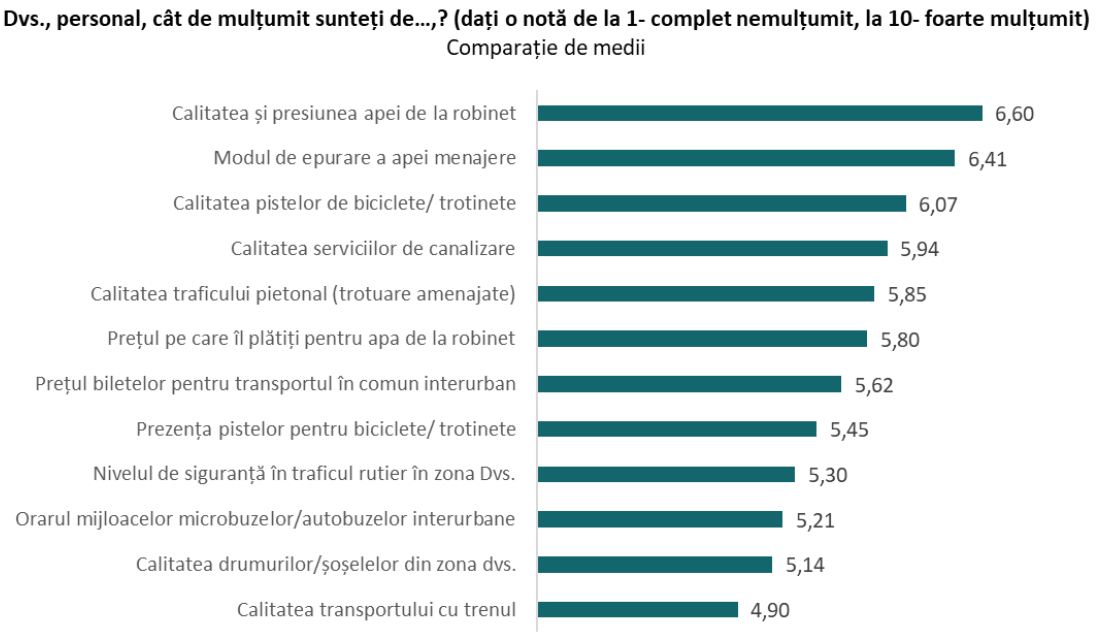

Cele mai ridicate niveluri de satisfacție se regăsesc în zona serviciilor de alimentare cu apă. Calitatea și presiunea apei de la robinet obțin cel mai mare scor (6,60), urmată de modul de epurare a apei menajere (6,41). Aceste valori sugerează un grad semnificativ de încredere al populației în infrastructura edilitară de bază, considerată relativ bine gestionată.

Infrastructura pentru mobilitate alternativă este evaluată pozitiv, dar cu nuanțe. Calitatea pistelor de biciclete/trotinete (6,07) se situează pe locul trei, însă prezența acestora este apreciată mai modest (5,45), ceea ce sugerează o discrepanță între calitatea infrastructurii existente și gradul ei de acoperire. Serviciile de canalizare (5,94) și calitatea traficului pietonal (trotuare amenajate) (5,85) au scoruri peste medie, indicând o satisfacție relativ stabilă, dar și potențial de îmbunătățire în ceea ce privește extinderea și modernizarea infrastructurii urbane. În privința costurilor, percepția este neutră: prețul

apei de la robinet este evaluat la 5,80, iar prețul biletelor pentru transportul în comun interurban la 5,62, ceea ce arată o acceptabilitate moderată a tarifelor, dar și o sensibilitate a populației față de costurile serviciilor de bază.

Aspectele mai problematice se concentrează în zona transportului. Orarul mijloacelor de transport interurban (microbuze, autobuze) primește un scor modest (5,21), iar calitatea drumurilor/șoselelor (5,14) și calitatea transportului cu trenul (4,90) se află la coada clasamentului. Aceste valori indică deficiențe semnificative resimțite de populație în ceea ce privește accesibilitatea și calitatea infrastructurii de transport rutier și feroviar, zone care necesită intervenții prioritare. Nivelul de siguranță rutieră este și el perceput ca deficitar (5,30), semnalând preocuparea populației pentru siguranța în trafic și nevoia de măsuri de reducere a riscurilor rutiere

Percepția asupra infrastructurilor utilitare și de transport la nivel de microzone evidențiază două arii de interes: pe de o parte Zona centrală, Zona nordică și Zona estică, cu nivele relativ ridicate de satisfacție pentru aspecte punctuale, iar pe de altă parte Zona sudică și Zona vestică cu vulnerabilități structurale semnificative.

Figură 17-Satisfacția privind infrastructurile teritoriale. Diferențe zonale

Dvs., personal, cât de mulțumit sunteți de...,? (dați o notă de la 1- complet nemulțumit, la 10- foarte mulțumit)
Comparație de medii

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Calitatea drumurilor/șoselelor din zona dvs.	4,72	5,45	5,46	4,59	5,36
Orarul mijloacelor microbuzelor/autobuzelor interurbane	4,69	5,07	5,92	4,98	5,55
Prețul biletelor pentru transportul în comun interurban	5,58	5,20	6,33	5,56	5,60
Calitatea transportului cu trenul	4,85	4,07	4,27	5,09	5,20
Nivelul de siguranță în traficul rutier în zona Dvs.	4,76	5,25	5,80	4,78	5,65
Prezența pistelor pentru biciclete/ trotinete	5,18	5,00	5,59	4,72	5,86
Calitatea pistelor de biciclete/ trotinete	6,43	5,14	5,41	5,59	6,15
Calitatea traficului pietonal (trotuare amenajate)	5,68	5,60	5,79	4,76	6,26
Calitatea și presiunea apei de la robinet (apa de la distribuitorul local)	7,00	5,17	5,61	6,11	6,71
Prețul pe care îl plătiți pentru apa de la robinet	5,93	5,35	5,61	5,35	5,84
Calitatea serviciilor de canalizare	5,59	5,43	6,02	5,06	6,40
Modul de epurare a apei menajere	6,52	4,87	5,66	6,12	6,58

- Transport și infrastructuri rutiere: Zona vestică înregistrează cel mai scăzut nivel de satisfacție privind calitatea drumurilor (4,59), semnalând vulnerabilități majore în această zonă și o percepție negativă asupra infrastructurii rutiere. În opoziție, Zona estică este percepută mai bine în privința calității drumurilor (5,46), orarului mijloacelor de transport interurban (5,92) și a prețului biletelor (6,33) ceea ce arată o funcționalitate relativ mai bună a transportului public local. De asemenea, în această zonă înregistrăm cea mai ridicată medie de apreciere a siguranței în trafic (5,80).
- Mobilitate alternativă: Zona centrală se remarcă printr-o percepție semnificativ pozitivă asupra infrastructurii de mobilitate alternativă: calitatea transportului cu trenul (5,20), a pistelor pentru biciclete și trotinete (5,86) și a traficului pietonal (6,26) sunt evaluate peste medie. Aceste rezultate sugerează un impact al inițiativelor locale de modernizare și accesibilitate și confirmă rolul municipiului ca promotor al unor soluții de transport alternativ, oferind în același timp un reper comparativ pentru restul județului.
- Utilități publice: Zona nordică are cel mai ridicat nivel de satisfacție privind calitatea și presiunea apei de la robinet (7,00), ceea ce indică un serviciu public considerat performant de

populație. Tot aici, scorul pentru prețul apei (5,93) sugerează o percepție relativ bună a raportului cost-calitate. Zona centrală excelează în ceea ce privește calitatea serviciilor de canalizare (6,40), mult peste alte regiuni și modul de epurare a apei menajere (6,58), ceea ce reflectă concentrarea investițiilor edilitare în zona urbană centrală.

Diferențele și vulnerabilitățile identificate în percepția locuitorilor din județ pentru infrastructura de transport și utilități indică o serie de recomandări pentru reducerea disparităților teritoriale prin modernizarea drumurilor în zonele deficitare, extinderea infrastructurii pentru transport alternativ și armonizarea calității serviciilor de utilități publice la nivel județean care să aibă în vedere:

- Echilibrarea investițiilor în infrastructura rutieră și transport public interurban prin prioritizarea Zonei vestice pentru modernizarea drumurilor, unde satisfacția este semnificativ mai scăzută (4,59), indicând o infrastructură deficitară și extinderea și sincronizarea orarelor de transport public, replicând bunele practici din Zona estică, unde percepția asupra transportului interurban și siguranței rutiere este peste medie;
- Promovarea mobilității alternative și sustenabile prin extinderea rețelei de piste de biciclete și trotinete din Zona centrală spre microregiunile limitrofe, pentru a reduce presiunea pe transportul rutier clasic și a oferi soluții accesibile populației tinere și dezvoltarea de centre intermodale care să conecteze transportul feroviar, rutier și cel ecologic, folosind experiența pozitivă a municipiului ca punct de plecare;
- Consolidarea calității serviciilor de utilități publice prin extinderea standardelor ridicate din Zona nordică (calitatea apei, presiune, cost) și Zona centrală (canalizare, epurare) către zonele rurale din Zona sudică, prin programe integrate de investiții în infrastructura de apă-canal și prin crearea unui sistem de monitorizare și transparență privind calitatea apei și a serviciilor edilitare, care să asigure echitate teritorială și să reducă percepțiile de inegalitate între urban și rural.

Nu în ultimul rând recomandăm conceperea și implementarea de acțiuni care să vizeze creșterea atractivității transportului alternativ și ecologic pentru tineri și reducerea dependenței de autoturisme personale prin:

- Infrastructură prietenoasă cu tinerii, respectiv extinderea pistelor de biciclete și trotinete din Zona centrală către campusuri școlare, licee și zone rezidențiale, cu accent pe siguranță și conectivitate și crearea unor trasee interurbane pentru biciclete între localitățile apropiate, facilitând navetismul sustenabil al elevilor și studenților, cel puțin în sezonul cald.
- Stimulente pentru utilizarea transportului public și ecologic utilizând reduceri semnificative la abonamentele de transport pentru elevi și studenți, integrate digital într-o aplicație județeană de mobilitate și introducerea unor scheme de tip „bike-sharing” și „e-scooter-sharing” în Bistrița și extinderea lor graduală către microregiunile adiacente.
- Campanii educaționale și de conștientizare cu programe în școli care să promoveze beneficiile transportului ecologic pentru sănătate și mediu și evenimente locale („Săptămâna mobilității verzi”, „Ziua fără mașină”) în care să fie implicată activ populația tânără.

În privința nivelului de interes al populației din județul Bistrița-Năsăud pentru utilizarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice pentru consum propriu (panouri fotovoltaice, turbine eoliene de mică putere, biomasă etc.) observăm următoarele tendințe generale:

- 45% dintre respondenți se declară interesați sau foarte interesați de utilizarea energiilor alternative, ceea ce evidențiază un potențial ridicat de adopție, în special în contextul creșterii prețurilor la energie și al oportunităților de finanțare europeană.

- 21% dintre respondenți se situează în categoria mediu interesați, ceea ce arată o deschidere condiționată, probabil influențată de factori economici (costuri inițiale, acces la finanțare).

- 34% dintre respondenți sunt puțin sau deloc interesați, ceea ce sugerează bariere structurale: lipsa informării, percepția unor costuri prea mari sau lipsa de încredere în eficiența acestor soluții.

Figură 18-Interesul pentru sisteme alternative de producere a energiei electrice. Diferențe zonale

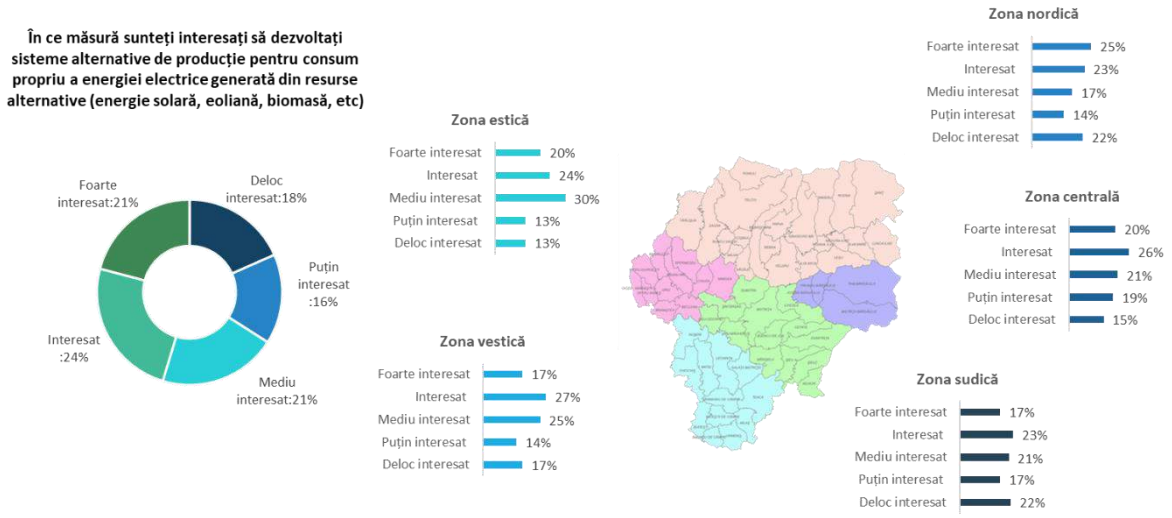

Rezultatele arată că există o masă critică de locuitori deschiși la soluții de producere a energiei electrice din surse alternative, însă diferențele între microregiuni sunt relevante: mediul urban (Zona centrală) și zonele cu gospodării dispersate (Zona nordică) manifestă interes mai ridicat, în timp ce regiunile cu populație mai vulnerabilă economic (Zona sudică și parțial Zona vestică) au un nivel mai crescut de reținere:

- Zona nordică se remarcă prin cel mai mare procent de foarte interesați (25%), ceea ce sugerează o orientare către soluții moderne, probabil stimulată de caracterul semi-rural al zonei, unde gospodăriile individuale pot beneficia direct de independența energetică.
- Zona centrală concentrează cel mai mare procent de interesați (26%), confirmând rolul mediului urban ca pol al adoptării tehnologiilor noi, unde accesul la informație și infrastructură este mai facil.
- Zona vestică prezintă o pondere echilibrată între interesați (27%) și mediu interesați (25%), dar doar 17% se declară foarte interesați, ceea ce sugerează un potențial latent, condiționat de suport financiar și campanii de informare.
- Zona estică are cea mai mare pondere de mediu interesați (30%), ceea ce indică o deschidere, dar și nevoia unor stimulente suplimentare pentru transformarea interesului în acțiune concretă.
- Zona sudică se evidențiază prin reticență: doar 17% se declară foarte interesați, iar 22% deloc interesați, ceea ce indică bariere mai puternice – acces mai redus la resurse financiare, informare insuficientă sau scepticism.

Aceste date indică oportunitatea unui mixt de politici ar trebui să combine sprijinul financiar diferențiat cu informarea și educarea publică, astfel încât să se reducă decalajele între microregiuni și să se creeze o masă critică pentru tranziția energetică. Aceste politici ar putea să includă: 1) un program județean diferențiat de sprijin pentru instalarea sistemelor de energie regenerabilă care să vizeze în zonele cu interes ridicat (Zona nordică, Zona centrală), unde există deja o deschidere semnificativă, scheme de cofinanțare rapidă și simplificată pentru panouri fotovoltaice sau sisteme hibride, stimulând adoptarea imediată, iar în zonele reticente (Zona sudică, Zona estică), să includă subvenții mai mari și mecanisme de creditare avantajoasă, pentru a reduce barierele economice și a transforma interesul latent în acțiune și 2)campanii de informare și demonstrații practice pe microregiuni cu organizarea de centre demonstrative și campanii publice adaptate specificului fiecărei microregiuni (ex. în mediul rural – accent pe independența energetică și reducerea costurilor; în urban – accent pe tehnologii moderne și beneficii de mediu) și implicarea școlilor și liceelor tehnice din județ pentru a educa tinerii în domeniul energiilor regenerabile, cu scopul de a crește interesul generațiilor viitoare și a transforma energia verde într-o normalitate.

5. SĂNĂTATE

Percepția populației din Bistrița-Năsăud în legătură cu serviciile medicale este relativ pozitivă, dar scoate în evidență și câteva vulnerabilități:

- Diversitatea serviciilor medicale (6,80) este percepută cel mai favorabil, ceea ce indică faptul că locuitorii resimt existența unei game variate de specializări și servicii medicale la nivel județean. Această diversitate contribuie la sentimentul de securitate sanitară și la încrederea în sistemul medical local.
- Nivelul de pregătire al personalului medical (6,53) se situează, de asemenea, la un nivel ridicat, ceea ce sugerează o apreciere constantă pentru competențele profesionale ale cadrelor medicale. Acest aspect este esențial, deoarece încrederea populației în pregătirea medicilor are un impact direct asupra adresabilității către sistemul public de sănătate.
- Calitatea serviciilor din spitalele municipale (6,34) și rețeaua de cabinete medicale (6,12) sunt percepute ceva mai modest, dar încă la un nivel rezonabil, semnalând o infrastructură funcțională, însă cu loc pentru îmbunătățiri, mai ales în zonele rurale, unde accesul și diversitatea cabinetelor sunt mai limitate.
- La polul opus, sub categoria „Alt aspect”, scorul scade la 4,93, iar aici respondenții au menționat probleme precum seriozitatea și promptitudinea medicilor și timpul de așteptare pentru analize. Acestea sunt elemente sensibile, care reflectă experiențele directe ale pacienților și care pot influența negativ percepția generală, chiar dacă infrastructura și pregătirea profesională sunt bine apreciate.

Figură 19-Satisfacția privind infrastructura medicală

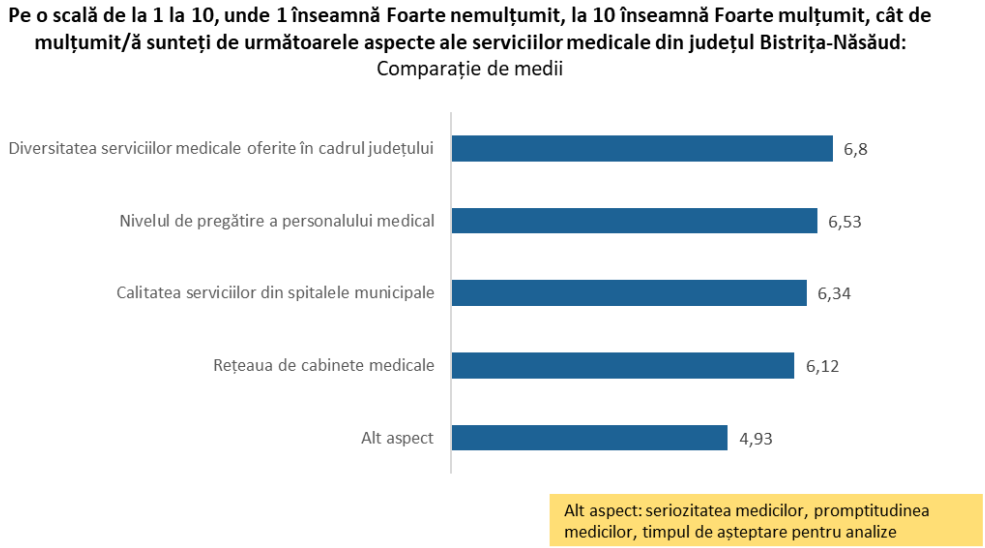

Analiza diferențelor semnificative de medii (ANOVA) scoate în evidență următoare tendințe în ceea ce privește percepția asupra serviciilor medicale din județ:

- Vârsta influențează semnificativ nivelul de satisfacție: aprecierea rețelei de cabinete medicale și a calității serviciilor spitalicești crește odată cu înaintarea în vârstă. Dacă tinerii de 18–29 de ani acordă o medie de 6,09 puncte, persoanele de peste 70 de ani ajung la un nivel de 7,20 puncte, ceea ce indică o mai mare mulțumire a seniorilor față de sistem.
- Mediul de rezidență face diferența pentru trei dintre cele patru caracteristici analizate. Respondenții din urban se declară semnificativ mai mulțumiți decât cei din rural: 6,48 vs. 5,85 pentru rețeaua de cabinete medicale, 6,46 vs. 6,25 pentru calitatea serviciilor spitalicești și 6,87 vs. 6,28 pentru nivelul de pregătire al personalului medical. Aceste diferențe sugerează un acces mai bun la servicii și o percepție pozitivă asupra calității acestora în zonele urbane.
- Genul contează: femeile manifestă un nivel mai ridicat de satisfacție decât bărbații pentru mai multe dimensiuni. Rețeaua de cabinete medicale este evaluată la 6,37 puncte de femei față de 5,83 de bărbați, pregătirea personalului medical la 6,58 vs. 6,46, iar diversitatea serviciilor medicale la 6,90 vs. 6,68.
- Educația are un efect invers: cu cât nivelul de școlarizare crește, cu atât scade satisfacția față de rețeaua de cabinete medicale. Persoanele cu studii elementare oferă un scor mediu de 7 puncte, în timp ce cei cu studii post-liceale coboară la 5,74, ceea ce sugerează așteptări mai mari și poate o evaluare mai critică din partea celor cu educație superioară.
- Structura gospodăriei influențează, de asemenea, percepția. Prezența copiilor tinde să crească gradul de satisfacție față de rețeaua de cabinete medicale, dar reduce aprecierea pentru calitatea serviciilor din spitalele municipale. O tendință similară se observă și în cazul familiilor cu vârstnici: rețeaua de cabinete este mai bine evaluată (5,90 puncte în gospodăriile fără vârstnici vs. 7 puncte în cele cu doi sau mai mulți vârstnici).

Figură 20-Satisfacția privind infrastructura medicală. Diferențe zonale

Pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă Foarte nemulțumit, la 10 înseamnă Foarte mulțumit, cât de mulțumit/ă sunteți de următoarele aspecte ale serviciilor medicale din județul Bistrița-Năsăud:
Comparație de medii

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Rețeaua de cabinete medicale	5,43	6,20	6,18	5,97	6,55
Calitatea serviciilor din spitalele municipale	6,40	5,43	6,61	5,51	6,72
Nivelul de pregătire a personalului medical	6,30	5,36	6,14	5,93	7,14
Diversitatea serviciilor medicale oferite în cadrul județului	7,00	5,57	6,89	6,43	6,98

Diferențele teritoriale privind satisfacția populației față de serviciile medicale sugerează o concentrare a calității și diversității serviciilor medicale în zona urbană centrală (Bistrița), în timp ce regiunile periferice rămân în poziții secundare. Zona nordică constituie o excepție parțială, prin percepția pozitivă asupra diversității serviciilor, ceea ce deschide oportunitatea consolidării rolului său ca pol secundar de servicii medicale în județ.

- Zona centrală se detașează prin cele mai ridicate niveluri de satisfacție pe trei dimensiuni esențiale: rețeaua de cabinete medicale (6,55), calitatea serviciilor din spitalele municipale (6,72) și nivelul de pregătire al personalului medical (7,14). Aceste scoruri confirmă statutul municipiului ca principal pol medical al județului, unde se concentrează investițiile, resursele umane calificate și accesul la servicii diversificate.
- Zona nordică marchează un punct de diferențiere prin evaluarea diversității serviciilor medicale (7,00), cea mai ridicată din județ. Aceasta poate sugera o percepție pozitivă asupra ofertei disponibile raportată la nevoile comunității, chiar dacă nivelul general de infrastructură și personal este mai limitat comparativ cu Zona centrală.
- Zona estică și Zona vestică înregistrează o percepție mai moderată sau chiar nevoia de îmbunătățire a accesului și calității serviciilor medicale.
- Zona sudică înregistrează valorile medii cumulate cele mai scăzute, ceea ce confirmă un decalaj teritorial în ceea ce privește satisfacția populației față de infrastructura și serviciile medicale disponibile.

Datele privind percepția populației cu privire la serviciile de sănătate din județ indică oportunitatea unor intervenții menite să reducă decalajele teritoriale în Bistrița-Năsăsud precum: 1) consolidarea rețelei medicale în zonele periferice prin dezvoltarea unor centre medicale integrate în Zona estică, Zona vestică și Zona sudică, cu servicii de bază (cabinete medicale, specialități de urgență, pediatrie, medicină internă) și conectarea acestora la rețele de telemedicină pentru acces rapid la expertiza specialiștilor din Bistrița. Această intervenție ar contribui la reducerea presiunii asupra spitalelor municipale și la asigurarea unei acoperiri echitabile a serviciilor medicale în întreg județul și 2) dezvoltarea resurselor umane medicale prin stimulente teritoriale pentru a echilibra distribuția personalului medical, prin măsuri de stimulare (financiare, locuințe de serviciu, pachete de sprijin pentru familie) pentru atragerea medicilor și asistenților în regiunile cu scoruri mai scăzute de satisfacție (Zona sudică, Zona vestică). În paralel, pot fi dezvoltate parteneriate cu universități medicale și programe de rezidențiat cu stagii obligatorii în aceste zone, pentru a crește accesibilitatea la personal calificat.

6. POPULAȚIE. SOCIAL.

Secțiunea include patru tematici: analiza modului de locuire, migrație externă, intenția de migrație internă și evaluarea satisfacției privind calitatea vieții.

Evaluarea structurii modului de locuire în județul Bistrița-Năsăud și relevă următoarele tendințe semnificative:

- Predominanța proprietății personale – 92% dintre respondenți locuiesc în locuințe proprii, ceea ce confirmă specificul local și național, unde proprietatea de tip individual este norma dominantă. Această situație reduce presiunea pe piața de închiriere, dar limitează mobilitatea rezidențială, în special pentru tineri sau pentru cei aflați în căutarea unui loc de muncă în alte zone.
- Pondere redusă a chiriașilor – doar 7% locuiesc în chirii de la persoane particulare și doar 1% în locuințe închiriate de la stat. În plus, locuirea „cu titlu gratuit" (0,4%) confirmă existența unor aranjamente familiale sau de solidaritate, dar într-o proporție marginală.
- Diferențe teritoriale semnificative – ponderea chiriașilor este mai ridicată în Zona nordică (11%), ceea ce confirmă cererea urbană ridicată (tineri, navetiști, mobilitate de tranziție), oferta redusă de locuințe disponibile la închiriere, dar și prin presiunea concentrării serviciilor și oportunităților economice în jurul municipiului Năsăud. În schimb, în zonele rurale precum Zona vestică sau Zona estică, chiriașii sunt mult mai puțini (în jur de 3–6%), ceea ce reflectă stabilitatea locuirii în proprietăți familiale și presiune redusă pe piața imobiliară locală.
- Nivelul chiriilor – media chiriilor este cea mai ridicată în Zona nordică (2460 lei/lună), semnificativ mai mare decât în celelalte microregiuni (de exemplu, 1543 lei în Zona centrală), ceea ce evidențiază rolul municipiului Năsăud ca pol urban și economic, dar și faptul că în Zona nordică piața imobiliară este mai restrânsă decât în Bistrița, iar proprietarii practică chiriile ridicate pentru că oferta este mică și cererea constantă.

Figură 21-Situația locuirii. Nivelul chiriilor

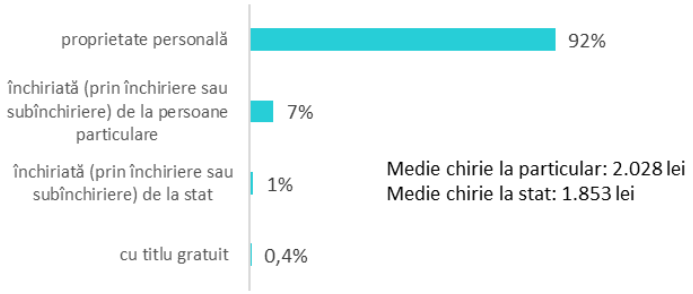

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Pondere chiriași particulari	11%	8%	3%	6%	7%
Medie chirie particulari	2.460 lei	2.325 lei	1.950 lei	2.229 lei	1.543 lei

% din total populație

Aceste constatări indică oportunitatea unor intervenții pentru accesibilizarea locuințelor de închiriat în Zona nordică prin parteneriate public–privat pe terenuri ale UAT și prin mecanisme de tip „Build-to-Rent cu chirie reglementată”, prezum și a unor instrumente transversale pentru întreaga piață de tip ”Observator județean al chiriilor” (barometru trimestrial) însoțit de contract-cadru de închiriere pentru a crește transparența, a reduce litigiile eventuale și a ancora politicile pe date reale sau/și parteneriate cu angajatori mari pentru „employer-assisted housing” (garanții la chirie/depozit, acces prioritar la locuințe reglementate), util mai ales în Zona nordică unde cererea e ridicată.

Analiza fenomenului migrației externe evidențiază amploarea fenomenului: 14% dintre respondenți (în medie unul din șapte) declară că au cel puțin un membru al familiei care lucrează în străinătate. Din totalul gospodăriilor cu persoane plecate, ponderea cea mai mare este reprezentată de familiile cu un singur membru migrant (6%) sau doi membri (6%). Cazurile cu trei sau mai mulți membri plecați sunt mult mai rare (sub 2%). Această structură arată că migrația afectează mai degrabă echilibrul familial punctual decât să conducă la „golirea” completă a gospodăriilor.

Spania (28%) și Italia (19%) rămân principalele țări de destinație, confirmând legătura istorică și comunitățile deja consolidate ale diasporei românești în aceste state. Germania (15%) și Anglia (13%) constituie următoarea categorie de atracție, semnalând migrații mai recente, dar în creștere, corelate cu oportunitățile de muncă mai diversificate. State precum SUA (7%), Belgia (4%), Franța, Israel, Austria și Canada (câte 3%) reflectă ramificații mai dispersate ale migrației, dar și capacitatea unei părți a populației de a accesa piețe de muncă mai competitive.

Figură 22-Migrația în străinătate. Țări de destinație

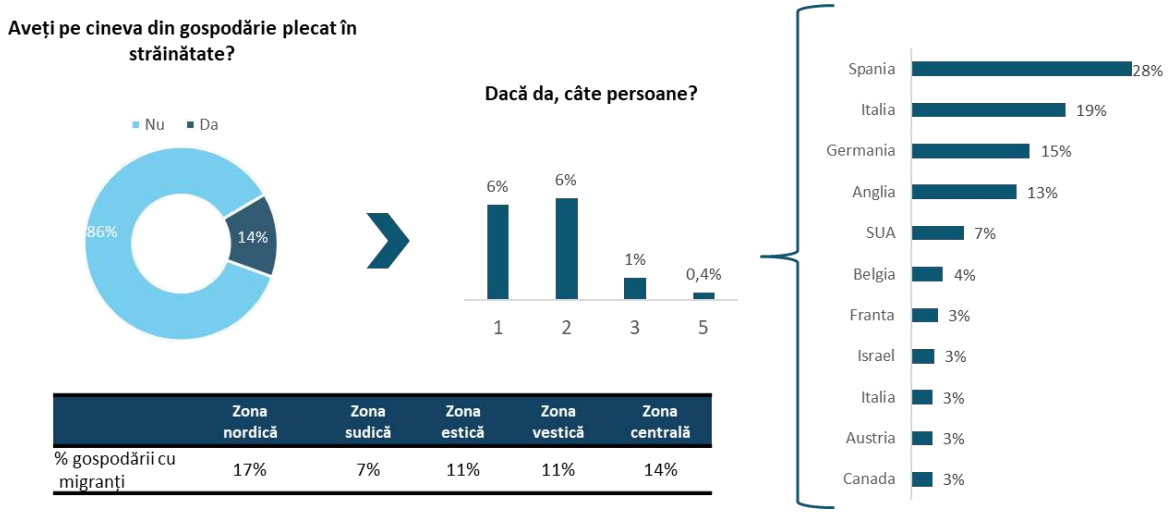

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
% gospodării cu migranți	17%	7%	11%	11%	14%

Zona nordică se remarcă printr-o pondere relativ mai ridicată a gospodăriilor cu membri plecați, ceea ce confirmă caracterul său de zonă urbanizată și conectată economic, unde migrația apare ca strategie de mobilitate și completare a veniturilor. Zona centrală – cu 14% gospodării având membri plecați, se aliniază la același nivel cu Zona nordică, ceea ce arată că migrația nu este doar un fenomen rural, ci afectează și polii urbani ai județului. Nivelul ridicat al migrației poate fi legat și de așteptările mai ridicate privind standardele de viață, care împing familiile să caute venituri mai mari în străinătate, chiar dacă există oportunități locale de angajare Zona estică și Zona vestică – înregistrează de asemenea procente vizibile, semnalând o expunere semnificativă la migrație, probabil legată de oportunitățile limitate de muncă locală și de tradiția plecărilor sezoniere. Zona sudică – ponderea este

mai redusă, ceea ce sugerează o stabilitate mai mare a populației, fie prin integrare în agricultura locală, fie printr-o mai mică presiune demografică.

Figură 23-Migrația în străinătate. Intenția de migrație

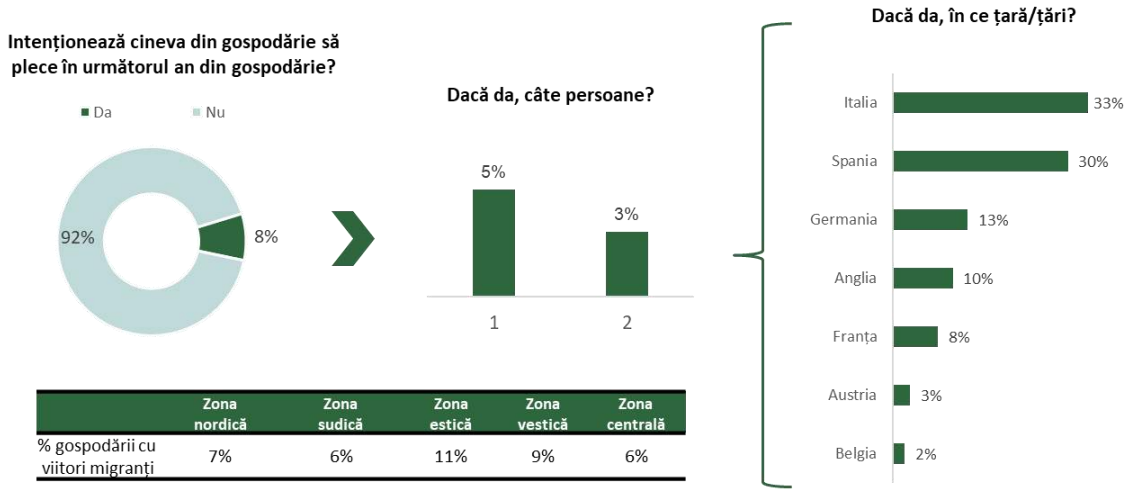

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
% gospodării cu viitori migranți	7%	6%	11%	9%	6%

La nivel județean, 8% dintre respondenți declară intenția de a emigra în anul următor. Analiza structurii acestui procent relevă un aspect deosebit de important: 6% dintre cei care doresc să plece provin din gospodării fără experiență migratorie anterioară, iar doar 2% din gospodării cu migranți deja stabiliți în străinătate. Aceasta sugerează că fenomenul se va amplifica și se va extinde către noi categorii de populație, nu doar prin consolidarea rețelelor migraționale existente.

- Zona estică (11%) și Zona vestică (9%) înregistrează cele mai ridicate intenții de plecare, semnalând zone vulnerabile unde presiunile economice și lipsa oportunităților locale stimulează dorința de migrație.
- În Zona nordică (7%), nivelul intenției de migrare se menține apropiat de media județeană, în timp ce în Zona sudică (6%) și Zona centrală (6%) valorile sunt mai reduse. Pentru Zona centrală, procentul scăzut poate fi explicat prin rolul municipiului ca pol urban și centru economic, oferind mai multe alternative de integrare locală.

Țările vizate confirmă tendințele tradiționale ale migrației românești: Italia (33%) și Spania (30%) rămân principalele destinații, beneficiind de rețele comunitare consolidate. Germania (13%) și Anglia (10%) atrag prin perspective economice și educaționale mai bune, în timp ce Franța, Austria și Belgia au ponderi mai reduse (2–8%).

Intenția de migrare reflectă o presiune socială latentă: chiar dacă doar 8% exprimă intenția clară de a pleca, extinderea fenomenului către gospodării fără experiență anterioară sugerează o dinamică emergentă a migrației. Zonele rurale montane (Zona estică și Zona vestică) par cele mai expuse riscului de pierdere a forței de muncă tinere și active. În opoziție, municipiul Bistrița acționează ca un factor de stabilizare, reținând populația prin oferta educațională, servicii și oportunități economice.

Tendințele migratorii accentuate pot fi atenuate prin: 1) Stimularea economică și antreprenorială în zonele cu risc ridicat (Zona estică și Zona vestică) bazată pe crearea de programe de sprijin pentru antreprenoriat rural (granturi, microcredite, incubatoare de afaceri) orientate către tineri și persoane aflate la risc de migrațiune, dezvoltarea de poli economici locali prin atragerea investițiilor în industrii prelucrătoare, agroalimentare și turism montan, care pot genera locuri de muncă stabile și

implementarea de parteneriate public-private pentru valorificarea resurselor locale; și 2) Programe sociale și educaționale pentru creșterea atractivității de a rămâne în județ prin lansarea unor burse locale de studii și calificare pentru tineri, condiționate de angajarea ulterioară în județ (în sectoare deficitare: sănătate, educație, construcții, IT), dezvoltarea de centre comunitare și programe culturale/sportive menite să întărească sentimentul de apartenență și să reducă atractivitatea migrației externe și programe dedicate familiilor tinere (sprijin pentru locuințe, creșe, after-school), pentru a oferi stabilitate și alternative de trai față de emigrare.

Figură 24-Intenția de migrație internă în următorii 5 ani

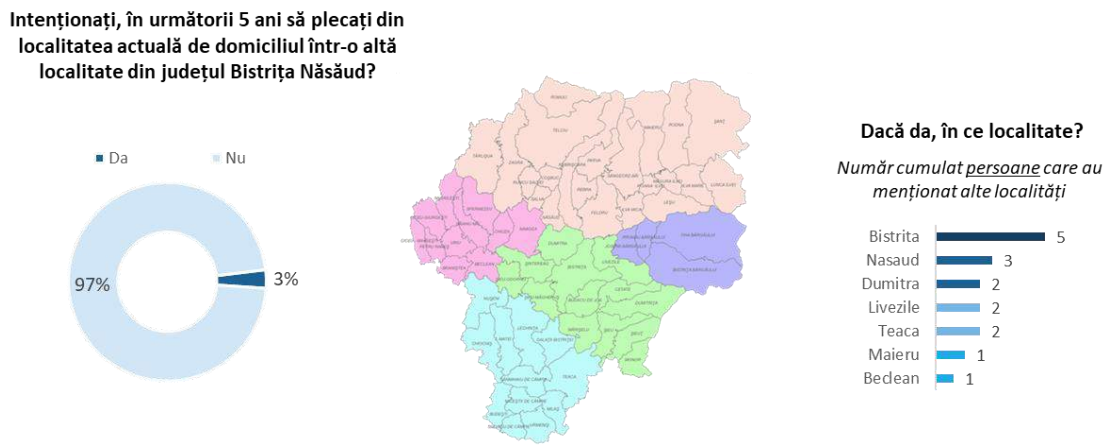

Județul Bistrița-Năsăud are o populație puternic ancorată în comunitățile de origine, iar migrația internă are o dimensiune marginală, doar 3% dintre respondenți declarând că iau în calcul mutarea dintr-o localitate în alta. Procentul foarte ridicat al celor care nu intenționează să se mute (97%) indică un grad mare de atașament față de comunitățile locale și, probabil, un nivel relativ ridicat de satisfacție în ceea ce privește condițiile de locuire, accesul la servicii de bază și legăturile familiale. Pentru cei puțini care se gândesc la mutare, atracția se concentrează spre Bistrița (5 mențiuni) și, în plan secundar, spre Năsăud (3 mențiuni). Acestea sunt poli urbani care concentrează locuri de muncă, infrastructuri educaționale și medicale mai bine dezvoltate, precum și o ofertă mai variată de locuințe. Localitățile precum Dumitra, Livezile sau Teaca (câte 2 mențiuni fiecare) atrag probabil prin proximitatea față de centre urbane și un cost al vieții mai scăzut.

Această mobilitate internă redusă contrastează cu nivelul mai ridicat de intenție de migrație externă. Practic, cei nemulțumiți sau aflați în căutarea unor oportunități preferă să plece direct în afara țării, mai degrabă decât să se relocheze în altă zonă din județ.

Figură 25-Principalele avantaje de a fi locuitor al județului Bistrița-Năsăud

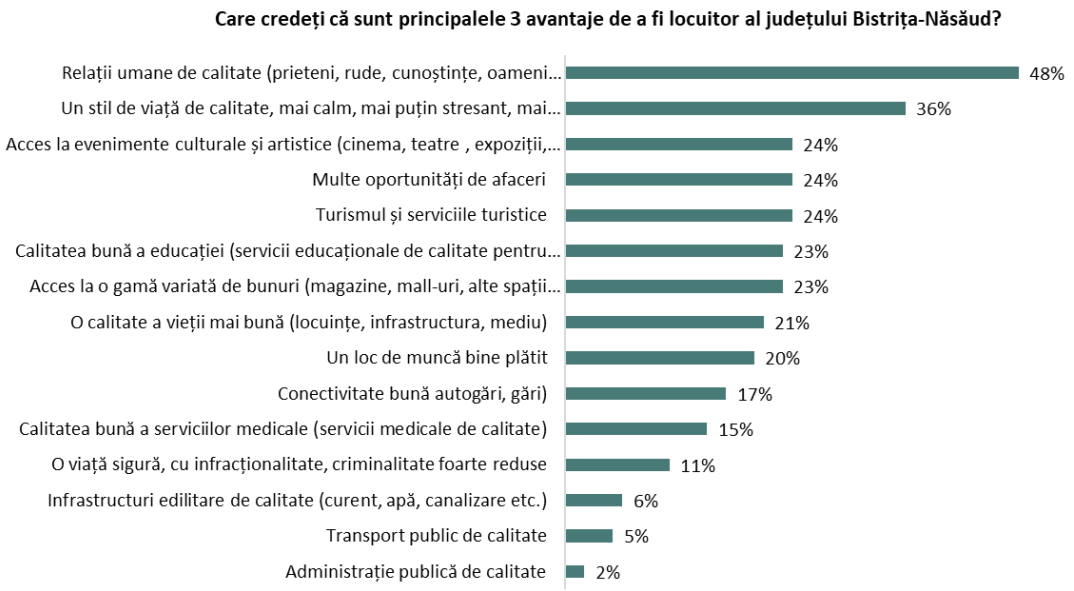

Ierarhia motivelor de satisfacție privind calitatea vieții în județul Bistrița-Năsăud, oferă o oglindă a factorilor pozitivi care definesc percepția locuitorilor asupra calității de locuitor al județului Bistrița-Năsăud. Graficul evidențiază faptul că percepția calității vieții în județul Bistrița-Năsăud este fundamentată în primul rând pe relațiile interumane și pe mediul social confortabil – aspecte menționate de aproape jumătate dintre respondenți (48%). Acest lucru sugerează că capitalul social și coeziunea comunitară joacă un rol central în satisfacția locuitorilor, compensând parțial lipsurile de infrastructură sau servicii. Pe locul al doilea, cu 36% din răspunsuri, se află stilul de viață mai calm și mai puțin stresant, caracteristic zonelor mai puțin aglomerate. Acest avantaj competitiv al județului în raport cu marile centre urbane este semnificativ pentru strategiile de dezvoltare axate pe atractivitatea rezidențială și turistică.

Un al doilea grup de factori, cu ponderi între 20–24%, reflectă oportunitățile oferite de județ: accesul la evenimente culturale și artistice, existența oportunităților de afaceri, dezvoltarea turismului, calitatea educației și diversitatea bunurilor și serviciilor disponibile. Toate acestea arată că există deja o infrastructură socio-culturală și economică în curs de consolidare, percepută pozitiv de către populație. Factorii cu ponderi mai mici semnalează direcțiile unde satisfacția este limitată: conectivitatea interjudețeană (17%), serviciile medicale (15%) și siguranța cetățeanului (11%). Acestea indică zone de vulnerabilitate ce necesită intervenții mai clare la nivel de politici publice.

La finalul ierarhiei se află elemente considerate deficitare: infrastructurile edilitare (6%), transportul public (5%) și calitatea administrației publice (doar 2%). Aceste valori scăzute confirmă decalajele între capitalul social ridicat și infrastructura materială insuficient dezvoltată.

Figură 26-Principalele avantaje de a fi locuitor al județului Bistrița-Năsăud. Diferențe zonale

Care credeți că sunt principalele 3 avantaje de a fi locuitor al județului Bistrița- Năsăud?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Un loc de muncă bine plătit	24%	21%	20%	9%	24%
O calitate a vieții mai bună (locuințe, infrastructura, mediu)	29%	33%	25%	17%	16%
Calitatea bună a educației (servicii educaționale de calitate pentru mine sau familie)	25%	27%	26%	11%	25%
Calitatea bună a serviciilor medicale (servicii medicale de calitate)	15%	12%	12%	6%	20%
Acces la evenimente culturale și artistice (cinema, teatre , expoziții, concerte)	24%	23%	21%	24%	25%
Relații umane de calitate (prieteni, rude, cunoștințe, oameni ospitalieri, politicoși)	49%	56%	49%	54%	42%
Conectivitate bună autogări, gări)	10%	13%	9%	12%	28%
Multe oportunități de afaceri	22%	21%	24%	25%	26%
Un stil de viață de calitate, mai calm, mai puțin stresant, mai "occidental"	37%	35%	49%	52%	25%
Acces la o gamă variată de bunuri (magazine, mall-uri, alte spații comerciale)	30%	13%	16%	31%	20%
O viață sigură, cu infracționalitate, criminalitate foarte reduse	8%	14%	9%	21%	8%
Transport public de calitate	4%	4%	7%	7%	5%
Infrastructuri edilitare de calitate (curent, apă, canalizare etc.)	4%	10%	12%	8%	5%
Administrație publică de calitate	1%	8%	4%	4%	0%
Turismul și serviciile turistice	19%	9%	17%	20%	32%

În plan teritorial analiza percepției asupra indicatorilor de satisfacție privind calitatea vieții evidențiază următoarele particularități:

- Zona sudică se remarcă prin relațiile umane de calitate (56%), ceea ce confirmă rolul rețelelor sociale și al comunităților coezive în satisfacția locuitorilor. De asemenea punctează cel mai ridicat nivel în ceea ce privește calitatea vieții (33%) și administrația publică de calitate (8%), indicând o percepție mai bună asupra infrastructurilor și a serviciilor locale. Aceste constatări indică oportunitatea în zonă a unor măsuri care să sprijine coagularea comunităților locale (centre comunitare, programe pentru implicarea civică și socială), având în vedere importanța relațiilor umane de calitate și a unor investiții în infrastructura de bază și servicii publice (drumuri, utilități, administrație digitalizată), pentru a consolida percepția pozitivă deja existentă asupra calității vieții și a administrației publice.
- Zona nordică se evidențiază prin menționarea mai frecvent oportunitatea unui loc de muncă bine plătit (24%), ceea ce sugerează un context economic relativ favorabil care indică oportunitatea unor măsuri de atragere a investițiilor și sprijin pentru IMM-uri, care să creeze și să mențină locuri de muncă bine plătite și de dezvoltare a unor hub-uri de formare profesională conectate cu piața muncii, pentru a crește calificarea și adaptabilitatea forței de muncă.
- Zona estică se evidențiază prin calitatea educației (26%), respectiv prin accesul mai bun la servicii educaționale. Acest lucru poate fi legat de infrastructura școlară sau de apropierea de centre cu oferte educaționale mai diversificate. Tot aici înregistrăm și nivel cel mai ridicat de satisfacție față de calitatea infrastructurilor edilitare (12%). Aceste percepții pot fi valorificate prin prioritizarea modernizării infrastructurii școlare și a parteneriatelor cu universități/centre educaționale regionale, pentru a crește avantajul perceput în domeniul educației și prin continuarea investițiilor în infrastructuri edilitare de calitate (apă, canalizare, energie), pentru a consolida avantajul comparativ și a răspunde cerințelor populației.
- Zona vestică domină clar la capitolul stil de viață de calitate (52%), dar și la acces la bunuri (31%) și siguranță (21%). Aceasta conturează imaginea unei zone mai liniștite, percepută ca

mai sigură și cu un standard de viață mai puțin stresant. Această percepție poate fi consolidată prin măsuri pentru menținerea și dezvoltarea unui stil de viață mai sănătos și mai sigur: programe pentru spații verzi, zone de recreere și infrastructuri pentru mobilitate alternativă (piste biciclete, trasee turistice) și prin consolidarea serviciilor de siguranță publică și prevenție, pentru a sprijini percepția de zonă liniștită și sigură.

- Zona centrală se detașează pe mai multe dimensiuni: accesul la servicii medicale (20%), accesul la evenimente culturale (25%), conectivitatea (28%), accesul la bunuri (26%) și mai ales turismul și serviciile turistice (32%). Așadar, zona urbană concentrează în mod evident avantajele legate de servicii și infrastructuri, reflectând statutul municipiului ca pol de dezvoltare. Acest statut poate fi accentuat prin intervenții pentru dezvoltare culturală și turistică integrată, care să valorifice statutul municipiului ca pol de atracție (festivaluri, turism urban și cultural, infrastructuri turistice moderne) și prin îmbunătățirea accesului la servicii medicale și de conectivitate, prin investiții în sănătate și transport interurban, pentru a menține atractivitatea urbană și a susține zonele rurale dependente de aceste servicii.

7. PATRIMONIUL CULTURAL

Secțiunea are în vedere patru repere tematice: percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra celor mai importante obiective culturale din orașele județului, din satele și comunele județului, ierarhia celor mai importante evenimente culturale așa cum le percep locuitorii și ierarhia percepției celor mai importante tradiții și obiceiuri care se păstrează în județul Bistrița-Năsăud din perspectiva locuitorilor acestui județ.

Figură 27-Principalele obiective culturale urbane

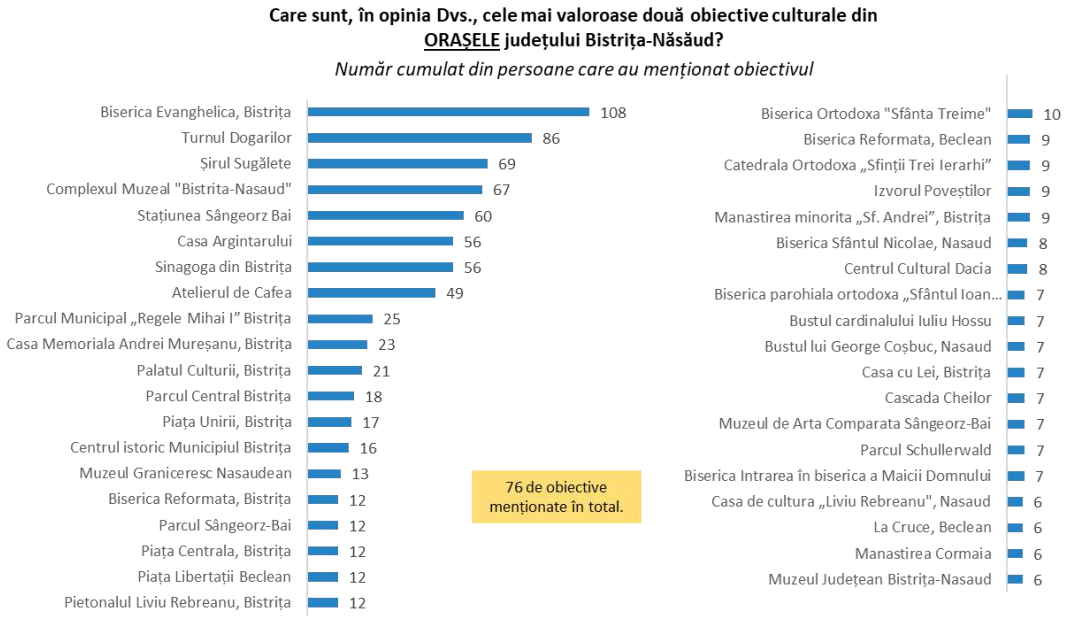

Orașul reședință concentrează cele mai importante repere culturale, care sunt și cel mai frecvent menționate: Biserica Evanghelică (108 mențiuni) și Turnul Dogarilor (86), simboluri arhitecturale ale orașului medieval. Șirul Șugălete (69) și Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud (67), alături de obiective precum Casa Argintarului, Sinagoga și Casa Memorială Andrei Mureșanu, conturează un nucleu urban puternic. Aceste rezultate confirmă rolul Bistriței ca principal centru cultural și turistic al județului, unde patrimoniul construit și muzeal are cea mai mare vizibilitate.

Pe lângă municipiu, alte orașe punctează prin câteva obiective cu relevanță: Stațiunea Sângeorz-Băi (60 mențiuni) și Muzeul de Artă Comparată (7), care reflectă profilul balnear și cultural al orașului. Năsăudul, cu Muzeul Grăniceresc (13), busturile lui George Coșbuc și cardinalului Iuliu Hossu (câte 7), marchează identitatea cultural-istorică grănicească și personalitățile de referință. Becleanul apare în clasament prin Piața Libertății (12) și Biserica Reformată, dar și prin obiective cu notorietate mai redusă, ceea ce sugerează un potențial turistic insuficient valorificat.

Obiectivele culturale din orașele mai mici, cum ar fi Beclean sau Năsăud, sunt mult mai puțin menționate comparativ cu cele din Bistrița. Deși patrimoniul există și are valoare (ex. biserici, busturi memoriale, muzee locale), nivelul de percepție publică și promovare este scăzut. Astfel, analiza relevă o asimetrie puternică între Bistrița și celelalte orașe. Percepția locuitorilor și vizitatorilor asupra patrimoniului cultural urban arată că Bistrița domină clar prin patrimoniul său medieval și muzeal, municipiul concertând peste jumătate dintre mențiuni, în timp ce Năsăudul, Becleanul și Sângeorz-Băi se conturează ca poli secundari, cu vizibilitate redusă, dar cu potențial de consolidat prin promovare și integrare în circuite culturale și turistice.

Figură 28-Principalele obiective culturale rurale

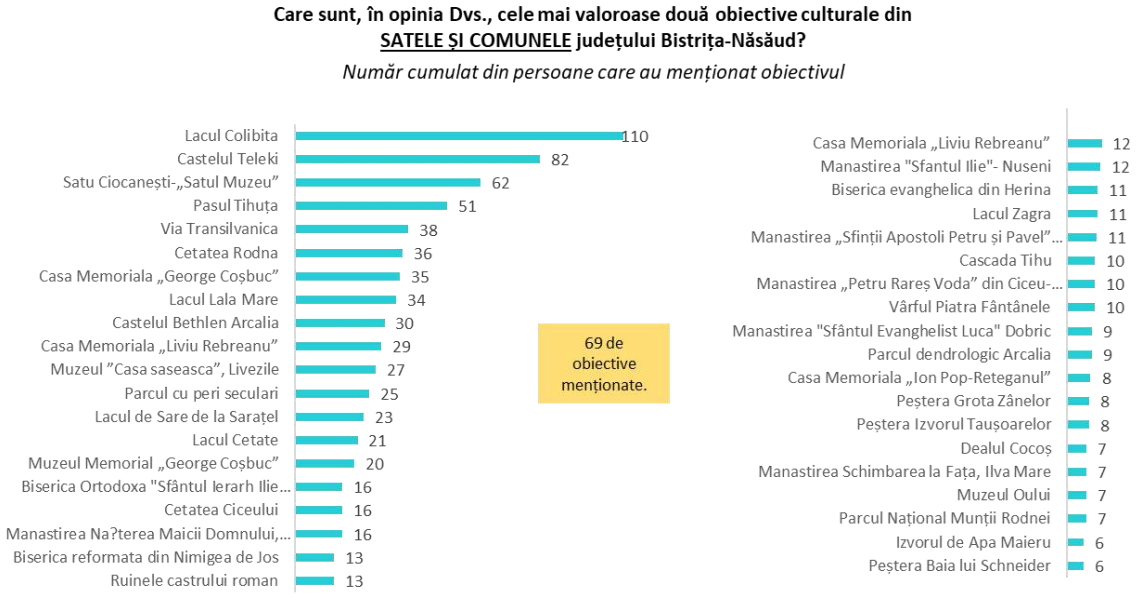

Percepția asupra obiectivelor culturale din satele județului Bistrița-Năsăud arată că unele obiective din mediul rural au o vizibilitate foarte ridicată, comparabilă cu reperele urbane: Lacul Colibița (110 mențiuni) domină topul și se confirmă ca principal simbol turistic și de recreere al județului, castelul Teleki din Posmuș (82 mențiuni) se detașează ca reper de patrimoniu aristocratic cu potențial turistic în creștere iar satele-muzeu (Ciocănești, 62 mențiuni) și Pasul Tihuța (51), cu deschidere spre turismul cultural și natural, completează imaginea unor destinații puternic ancorate în tradiție și peisaj.

O serie de repere cu valoare istorică și literară confirmă importanța patrimoniului cultural rural: Via Transilvanica (38 mențiuni) și Cetatea Rodna (36), în care se combină patrimoniul construit cu traseele culturale și de drumeție, casele memoriale dedicate lui George Coșbuc (35 mențiuni) și Liviu Rebreanu (29 mențiuni), care ancorează județul în circuitul valorilor literare naționale. Alte puncte precum Castelul Bethlen din Arcalia (30 mențiuni), Muzeul „Casa săsească” din Livezile (27) și Parcul cu peri seculari (25) întăresc diversitatea patrimoniului rural, de la aristocrație la tradiții săsești și valori naturale.

În satele județului, patrimoniul natural se îmbină cu obiectivele religioase lacurile (Lala Mare – 34 mențiuni, Sărat – 23 mențiuni, Zagra – 11 mențiuni) reprezintă repere turistice naturale de mare atractivitate; Mănăstirile și bisericile medievale (ex. Mănăstirea Nașterea Maicii Domnului – 16 mențiuni, Biserica ortodoxă „Sf. Ierarhi" Livezile – 16, Biserica reformată din Nimigea de Jos – 13) contribuie la profilul spiritual și cultural al mediului rural. O serie de repere cu valoare patrimonială semnificativă au o vizibilitate mai scăzută (sub 10 mențiuni): Parcul dendrologic Arcalia (9 mențiuni), Peștera Grota Zânelor (8), Parcul Național Munții Rodnei (7) sau Muzeul Oului (7). Acestea au potențial de dezvoltare, dar sunt insuficient promovate în prezent.

Percepția asupra patrimoniului cultural rural arată o polarizare între câteva repere de mare vizibilitate (Colibița, Teleki, Ciocănești, Tihuța, casele memoriale) și un număr mare de obiective cu vizibilitate redusă, dar cu valoare turistică și identitară semnificativă. Imaginea turistică a satelor este construită în jurul resurselor naturale și literare, dar are nevoie de o mai bună integrare și promovare pentru a echilibra notorietatea obiectivelor.

Figură 29-Cele mai importante evenimente culturale la nivel județean

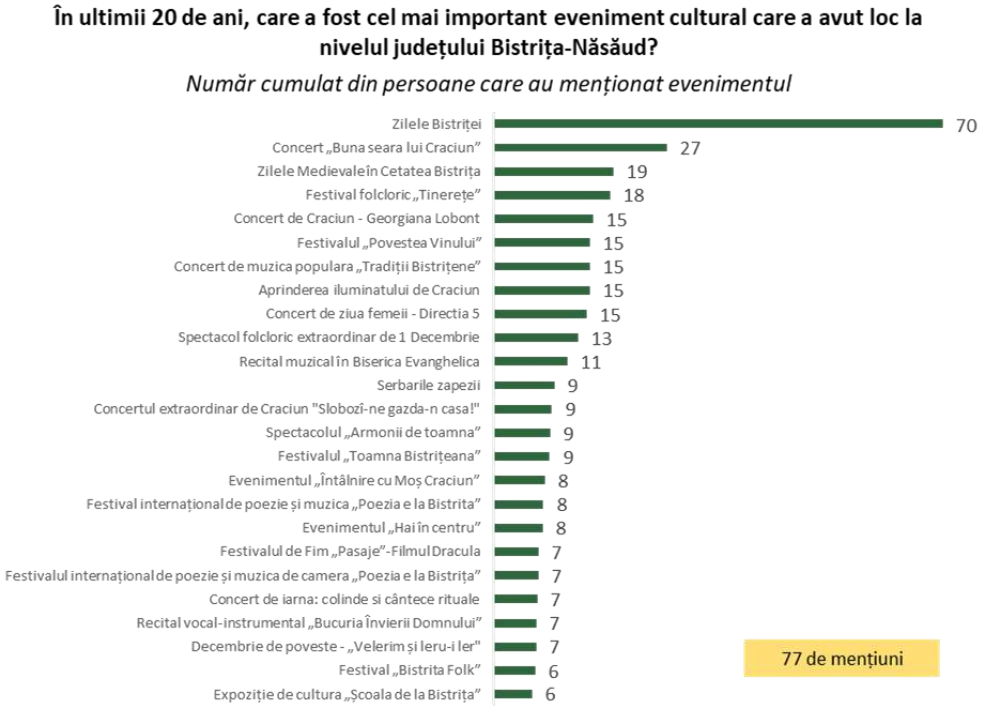

Ierarhia evenimentelor culturale și artistice din județul Bistrița-Năsăud, așa cum sunt ele percepute de locuitori, pe baza celor mai semnificative repere organizate în ultimele două decenii conturează o polarizare între evenimentele mari, cu caracter comunitar sau tradițional (Zilele Bistriței, concertele și festivalurile folclorice) și evenimentele de nișă (literare, de artă sau film), care atrag audiențe mai reduse, dar contribuie la diversitatea culturală și la consolidarea imaginii județului ca spațiu cu deschidere spre modernitate:

Zilele Bistriței (70 de mențiuni) domină clasamentul și confirmă rolul lor de reper identitar și comunitar major. Este evenimentul cel mai vizibil și mai reprezentativ pentru viața culturală a județului, aducând împreună diversitate artistică, tradiții și spectacole de anvergură. Concertul „Bună seara lui Crăciun" (27 mențiuni) ocupă un loc secund, demonstrând importanța tradițiilor religioase și culturale legate de sărbătorile de iarnă.

Mai multe festivaluri și evenimente recurente se situează într-o zonă intermediară de vizibilitate: Zilele Medievale din Cetatea Bistriței (19 mențiuni) – valorifică patrimoniul istoric urban, festivalul Folcloric „Tinereții" (18 mențiuni) – ancorează tradiția și identitatea culturală locală, festivalul „Povestea Vinului" (15 mențiuni) și Festivalul „Toamna Bistrițeană" (9 mențiuni) – conectează comunitatea la resurse locale (viticultură, gastronomie, agricultură). Evenimente folclorice și muzicale (concertul de Crăciun al Georgianei Lobonț, „Tradiții Bistrițene", spectacolele de 1 Decembrie) au câte 15 mențiuni fiecare, arătând echilibrul între tradiție și celebrarea momentelor naționale.

Deși mai puțin vizibile în raport cu festivalurile mari, există și o zonă consistentă de manifestări artistice: recitalurile muzicale în Biserica Evanghelică (11 mențiuni) confirmă valoarea patrimoniului ca spațiu cultural viu, festivalurile de poezie și muzică „Poezia la Bistrița" (8 mențiuni) aduc județul pe harta evenimentelor literare internaționale, festivalul de film „Dracula" (7 mențiuni) și expozițiile de cultură (6 mențiuni) diversifică paleta de oferte, adresându-se unor publicuri variate.

Figură 30- Cele mai importante tradiții/obiceiuri care se păstrează la nivel județean

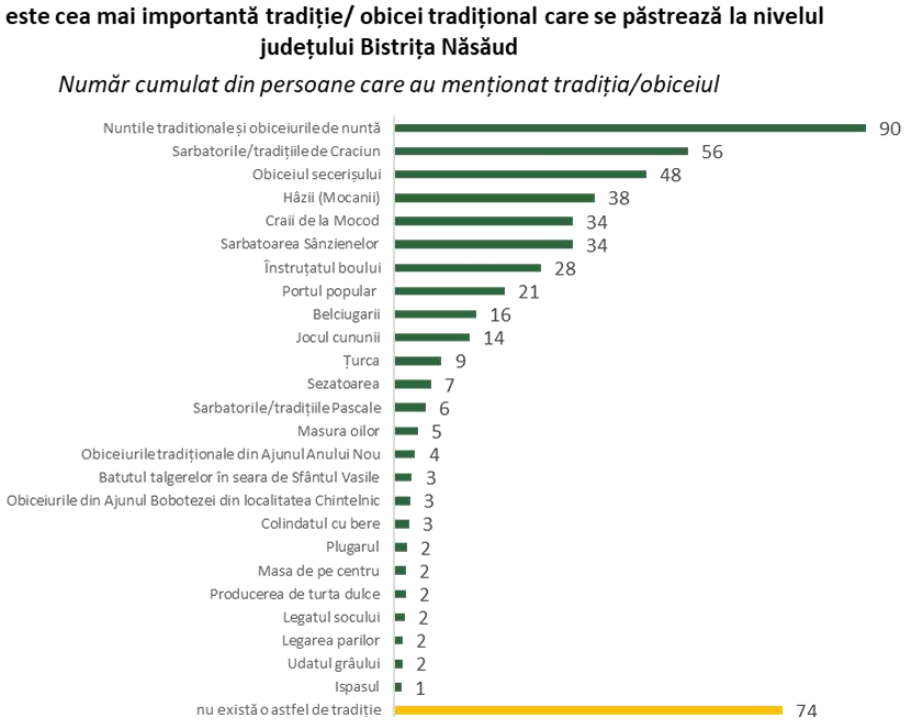

Ierarhia tradițiilor și obiceiurilor tradiționale care s-au păstrat în județul Bistrița-Năsăud, configurează o imagine semnificativă a vitalității patrimoniului cultural imaterial:

- Clasamentul este dominat de câteva tradiții culturale majore: Nunta tradițională și obiceiurile de nuntă (90 mențiuni) ocupă detașat primul loc, confirmând importanța acestor practici ca evenimente fundamentale de coeziune socială și transmitere a identității culturale. Nunta tradițională rămâne astfel un reper al continuității și al identității locale. Sărbătorile și tradițiile de Crăciun (56 mențiuni) se situează pe locul doi, reflectând forța colindatului și a obiceiurilor de iarnă ca simboluri puternice ale comunității. Obiceiul Secerișului (48 mențiuni) completează podiumul, semnalând încărcătura simbolică a sărbătorilor calendarului popular și menținerea legăturii cu tradițiile precreștine.
- In plan secundar se evidențiază câteva elemente cu rezonanță locală, care arată diversitatea și specificitatea patrimoniului Hâzii de Bobotează, Craii de la Mocod (38–34 mențiuni) sunt

tradiții locale unice, cu mare forță identitară. Sărbătoarea Sânzâienelor (34 mențiuni) și Înstrușatul boului (28 mențiuni) marchează momente-cheie din calendarul agrar și al comunității rurale.

- Portul popular (21 mențiuni) și Belciugarii (16 mențiuni) reflectă practici culturale legate de dans, port și manifestări comunitare. O serie de tradiții au un grad de menționare mai restrâns, dar rămân importante pentru diversitatea culturală: Jocul cununii (14 mențiuni), Țurca (9 mențiuni), Șezătoarea (7 mențiuni) sunt specifice anumitor sate sau zone.
- Tradițiile pascale (6 mențiuni), măsuratul oilor (5 mențiuni), obiceiurile de Anul Nou sau Ajunul Bobotezei altele decât cele menționate anterior (3–4 mențiuni) conturează un calendar de practici cu rădăcini comunitare, dar cu vizibilitate mai scăzută la scară județeană. Mai multe obiceiuri au fost menționate doar punctual (Plugarul, masa de pe centru, legatul socului, legarea parilor, udatul grâului etc., cu câte 1–2 mențiuni).

De asemenea, 74 de respondenți (15% din total eșantion) au indicat că nu evidențiază un set clar de tradiții, ceea ce poate semnala o diminuare a interesului sau o lipsă de cunoaștere inter generațională.

Datele prezentare anterior indică oportunitatea a două potențiale direcții de intervenție publică:

- Politici de valorizare și diversificare a patrimoniului cultural urban și rural prin: 1) Integrarea obiectivelor din orașe și sate într-o rețea cultural-turistică coerentă, care să conecteze patrimoniul „consacrat" (Biserica Evanghelică din Bistrița, Castelul Teleki, Muzeul Bistrița-Năsăud) cu reperele comunităților rurale (Lacul Colibița, Cetatea Rodna, Casa Memorială „George Coșbuc", tradițiile din Mocod sau Hălmăsău); 2) Digitalizarea și promovarea patrimoniului imaterial (nunți tradiționale, colindat, seceriș, Sânzâiene), prin arhive video/audio, platforme interactive și includerea acestora în programele școlare locale și 3) susținerea turismului cultural experiențial: pachete integrate (trasee tematice, ateliere de meșteșuguri, festivaluri tradiționale) care să atragă turiști, dar și să ofere comunităților oportunități economice.
- Politici de consolidare și transmitere inter generațională a tradițiilor și evenimentelor prin 1) sprijin pentru evenimentele majore și tradițiile identitare (Zilele Bistriței, Zilele Medievale, Festivalul Tinereții, nunțile tradiționale, obiceiurile de Crăciun), cu accent pe transformarea lor în „marcă" de identitate a județului, 2) reactivarea tradițiilor cu vizibilitate redusă, prin parteneriate cu școli, biserici și asociații culturale (ex: șezători, măsuratul oilor, jocul cununii, țurca), pentru a evita pierderea lor și 3) crearea unui program județean pentru patrimoniu cultural imaterial, care să finanțeze micro-proiecte comunitare (documentarea obiceiurilor, reconstituiri, festivaluri locale) și să încurajeze implicarea tinerilor în transmiterea valorilor tradiționale.

8. TURISM

Turismul în județ este perceput ca fiind în primul rând de tip natural și cultural-experiențial, bazat pe relief, peisaj, tradiții și evenimente, însă infrastructura turistică și de agrement nu susține suficient această ofertă.

Figură 31-Principalele elemente de atractivitate turistică

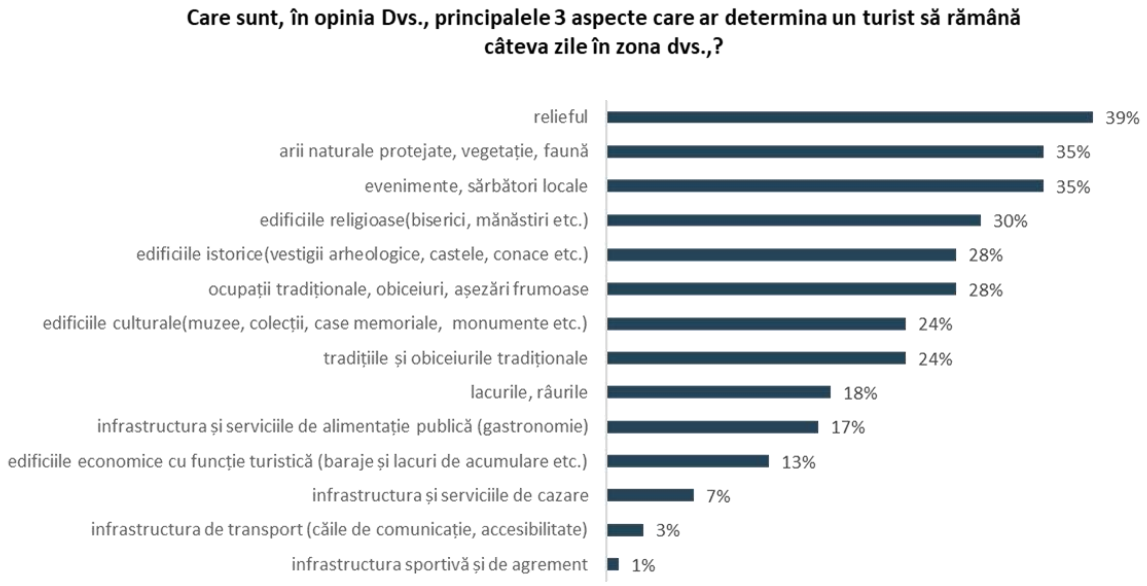

Percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra elementelor care pot convinge un turist să rămână câteva zile în județ evidențiază următoarele aspecte:

- Atracțiile naturale domină clasamentul: relieful (39%) și ariile naturale protejate, vegetația și fauna (35%) sunt considerate atuuri majore, ceea ce confirmă potențialul montan și peisagistic al județului. Aceste resurse naturale se asociază cu turismul de aventură, ecoturismul și drumețiile.
- Dimensiunea culturală și evenimențială este la fel de puternică: evenimentele și sărbătorile locale (35%), edificiile religioase (30%) și cele istorice (28%), precum și ocupațiile tradiționale și așezările pitorești (28%) reflectă rolul patrimoniului cultural și spiritual în atractivitatea zonei.
- Elementele identitare – tradițiile și obiceiurile tradiționale (24%), muzeele și casele memoriale (24%) – completează tabloul, confirmând că experiențele autentice, legate de viața locală, sunt resimțite ca puncte forte.
- Gastronomia (17%) și lacurile și râurile (18%) apar într-o poziție secundară, dar au potențial de integrare în pachete turistice tematice.
- Infrastructura (cazare – 7%, transport – 3%, agrement sportiv – 1%) este percepută ca punct slab, ceea ce arată că oferta turistică se sprijină mai ales pe resursele naturale și culturale, nu pe infrastructuri dezvoltate.

Figură 32-Principalele elemente de atractivitate turistică. Diferențe zonale

Care sunt, în opinia Dvs., principalele 3 aspecte care ar determina un turist să rămână câteva zile în zona dvs.?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
relieful	45%	49%	33%	30%	39%
lacurile, râurile	25%	18%	24%	22%	9%
arii naturale protejate, vegetație, faună	35%	29%	29%	28%	40%
edificiile istorice(vestigii arheologice, castele, conace etc.)	32%	30%	30%	36%	22%
edificiile religioase(biserici, mănăstiri etc.)	25%	33%	32%	40%	25%
edificiile culturale(muzee, colecții, case memoriale, monumente etc.)	20%	32%	37%	35%	19%
edificiile economice cu funcție turistică (baraje și lacuri de acumulare etc.)	12%	20%	20%	20%	8%
evenimente, sărbători locale	34%	20%	36%	28%	38%
ocupații tradiționale, obiceiuri, așezări frumoase	27%	18%	23%	27%	31%
infrastructura și serviciile de cazare	7%	8%	9%	8%	5%
infrastructura și serviciile de alimentație publică (gastronomie)	15%	17%	13%	18%	21%
infrastructura de transport (căile de comunicație, accesibilitate)	2%	6%	3%	0%	4%
tradițiile și obiceiurile tradiționale	22%	19%	13%	8%	41%
infrastructura sportivă și de agrement	1%	1%	0%	0%	0%

Analiza diferențelor teritoriale în percepția locuitorilor privind elementele care ar putea determina un turist să rămână câteva zile în județul Bistrița-Năsăud scoate în relief următoarele particularități:

- Zona nordică se remarcă prin lacuri și râuri (25%) ceea ce sugerează potențial pentru turism de agrement și ecoturism în proximitatea resurselor naturale de apă. Alte dimensiuni sunt mai slab percepute decât în alte zone, ceea ce indică o potențială concentrare a turismului în jurul resurselor naturale, mai puțin pe infrastructuri sau evenimente.
- Zona sudică se distinge prin relief (49%) și tradiții/obiceiuri (6% – cel mai ridicat nivel aici, chiar dacă procentul e modest). Această zonă este percepută ca având atractivitate naturală, dar și prin autenticitate culturală, deși infrastructura turistică este puțin menționată.
- Zona estică are valori maxime la edificii culturale (37%) și la edificii economice cu funcție turistică (20%). Acest lucru reflectă potențialul ridicat al patrimoniului construit (muzee, castele, baraje, lacuri de acumulare), ceea ce diferențiază Zona estică ca zonă cu resurse turistice mixte: culturale și economice.
- Zona vestică se remarcă prin arii naturale protejate (36%), edificii religioase (40%) și la edificii economice cu funcție turistică (20%). Această zonă combină atractivitatea naturală cu patrimoniul religios, semnalând un potențial ridicat pentru turism spiritual și de natură.
- Zona centrală concentrează cele mai multe valori ridicate: arii naturale protejate (40%), evenimente și sărbători locale (38%), ocupații tradiționale și așezări frumoase (31%), gastronomie (21%) și mai ales tradiții și obiceiuri tradiționale (41%). Această diversitate confirmă statutul municipiului și al zonei urbane ca pol turistic integrator, unde natura, patrimoniul cultural și infrastructura modernă se completează reciproc.

Percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra celor mai frumoase și importante obiective turistice locale reflectă un echilibru între resurse naturale de anvergură (Colibița, Munții Rodnei, Tihuța) și patrimoniul urban și istoric din Bistrița (biserici, muzee, centrul vechi). Totuși, există obiective culturale și naturale de mare valoare cu vizibilitate scăzută, ceea ce indică un deficit de promovare și integrare în circuitul turistic.

Figură 33-Percepția celor mai frumoase obiective turistice

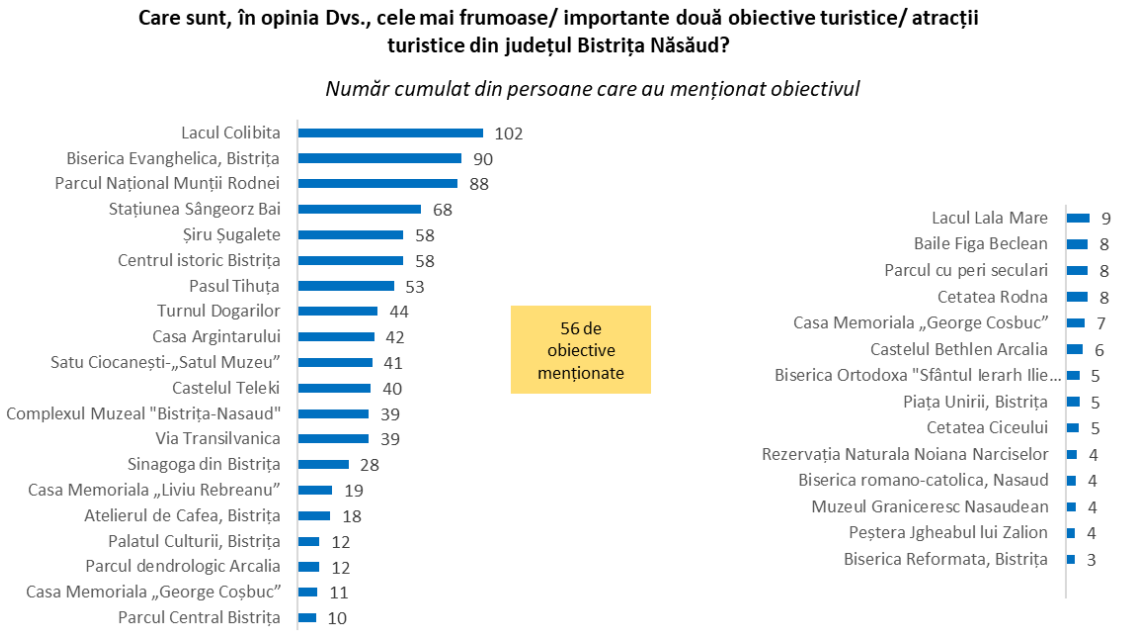

- Topul este dominat de resurse naturale și patrimoniu urban istoric. Lacul Colibița ocupă detașat primul loc (102 mențiuni), confirmând statutul său de „perla turismului bistrițean” și atractivitate centrală pentru agrement, relaxare și turism de weekend. Biserica Evanghelică din Bistrița (90 mențiuni) și Parcul Național Munții Rodnei (88 mențiuni) completează podiumul, arătând echilibrul între patrimoniul construit și cel natural în percepția locuitorilor.
- Stațiunea Sângeorz-Băi (68 mențiuni) se poziționează bine, ceea ce sugerează potențial pentru relansarea turismului balnear, deși infrastructura actuală este limitată.
- Patrimoniul urban al municipiului Bistrița are vizibilitate puternică: Șirul Șugălete și Centrul istoric (58 mențiuni fiecare), Turnul Dogarilor (44), Casa Argintarului (42) și Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud (39) demonstrează interesul pentru conservarea și valorificarea orașului vechi.
- Traseele și patrimoniul cultural-rural sunt bine reprezentate: Pasul Tihuța (53) și Via Transilvanica (39) indică atractivitatea turismului de natură activă. Satu Ciocănești – Satul Muzeu (41) și Castelul Teleki (40) pun în valoare tradițiile rurale și patrimoniul aristocratic.
- Elemente secundare, dar semnificative sunt Sinagoga din Bistrița (28) care marchează patrimoniul multicultural și Casele memoriale precum Liviu Rebreanu (19) și George Coșbuc (11), împreună cu spațiile verzi urbane (Parcul Central – 10), conturează un profil diversificat.
- Obiective cu vizibilitate redusă (sub 10 mențiuni) includ Cetatea Rodna, Băile Figa, Parcul dendrologic Arcalia, Muzeul Grăniceresc Năsăudean, Peștera Izvorul Tăușoarelor sau Cetatea Ciceului fiind resurse importante, dar cu notorietate scăzută în rândul publicului local.

Ierarhia localităților considerate de locuitori cele mai atractive turistic din județul Bistrița-Năsăud arată o structură turistică în trei trepte format din polul urban și balnear Bistrița și Sângeorz-Băi, localitățile rurale și montane cu specific puternic Ciocănești, Telciu, Rodna, Tiha Bârgăului și destinații cu potențial parțial valorificat – Colibița, Năsăud și satele tradiționale. Aceasta structură confirmă faptul că județul are un potențial turistic policentric care necesită însă interconectare și promovare integrată pentru a genera un brand unitar.

Figură 34- Ierarhia localităților considerate cele mai atractive

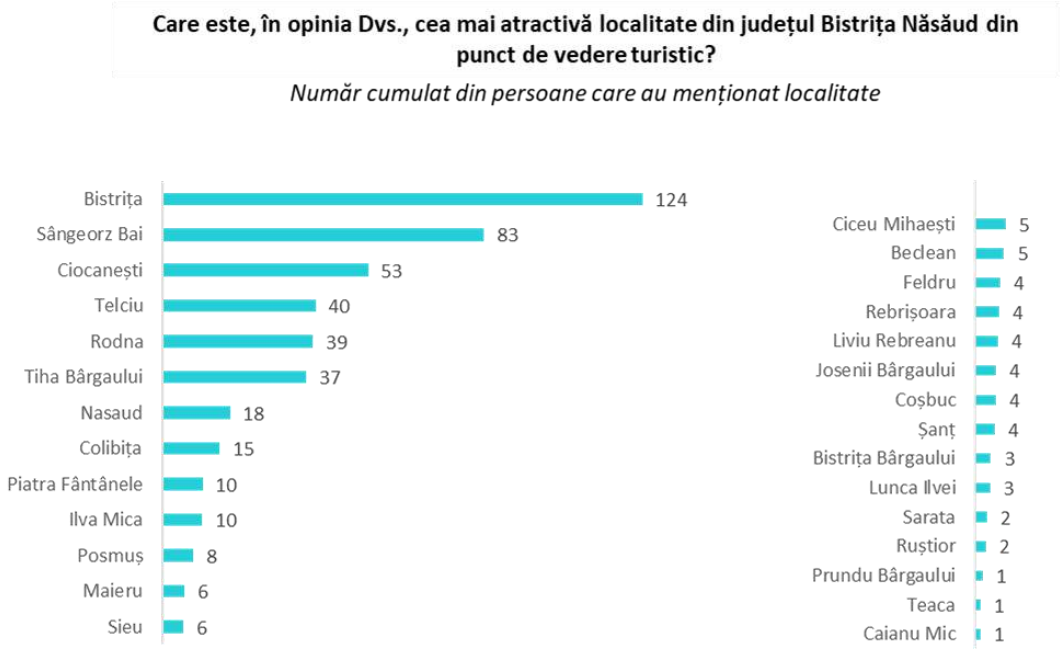

Bistrița conduce detașat (124 mențiuni), confirmându-și statutul de principal pol turistic urban prin concentrarea de obiective istorice, culturale și prin rolul său de centru de evenimente. Poziția dominantă sugerează că municipiul este perceput ca poarta de intrare turistică în județ. Sângeorz-Băi (83 mențiuni) ocupă locul secund, ceea ce arată potențialul turismului balnear și de wellness, chiar dacă infrastructura este în prezent parțial degradată. Importanța stațiunii rămâne foarte puternică în percepția comunității.

Ciocănești (53), Telciu (40), Rodna (39) și Tiha Bârgăului (37) se detașează ca centre rurale și montane atractive, fiecare cu specific propriu: tradiții vii, evenimente culturale, proximitatea de Munții Rodnei și peisaje spectaculoase. Aceste localități confirmă potențialul de dezvoltare a turismului autentic rural și ecoturistic. Năsăud (18) și Colibița (15) apar în poziții semnificative, dar surprinzător de joase raportat la notorietatea lor. Năsăudul beneficiază de patrimoniu cultural (memoriale, identitatea grănicerească), însă se pare că vizibilitatea lui turistică rămâne modestă. Colibița, deși un brand natural puternic, nu este menționată la fel de intens, posibil din cauza accesului limitat sau a lipsei unei infrastructuri turistice diversificate.

Piatra Fântânele (10) și Ilva Mică (10), alături de localități mai mici precum Posmuș, Maieru, Șieu, Ciceu-Mihești sau Beclean, apar în percepția locuitorilor prin aport punctual: peisaje naturale, tradiții sau infrastructuri turistice de tip local. Un număr mare de sate cu câte 1–4 mențiuni (Prundu Bârgăului, Lunca Ilvei, Rebra, Teaca, Caianu Mic etc.) confirmă că există un potențial dispersat de turism rural și cultural, însă insuficient valorizat și promovat la scară județeană.

În percepția generală a locuitorilor săi imaginea turistică a județului Bistrița-Năsăud se conturează în jurul a trei axe principale: natură spectaculoasă și diversă (munți, rezervații, lacuri), patrimoniu cultural și gastronomic autentic (tradiții, obiceiuri, produse locale) și valori istorice și spirituale (cetăți, biserici, castele, muzee). Pe lângă acestea, sporturile și evenimentele contribuie la profilul unui județ care poate să se promoveze ca destinație turistică integrată, cu experiențe pentru toate gusturile.

Figură 35-Percepția privind principalele elemente care caracterizează din punct de vedere turistic județul

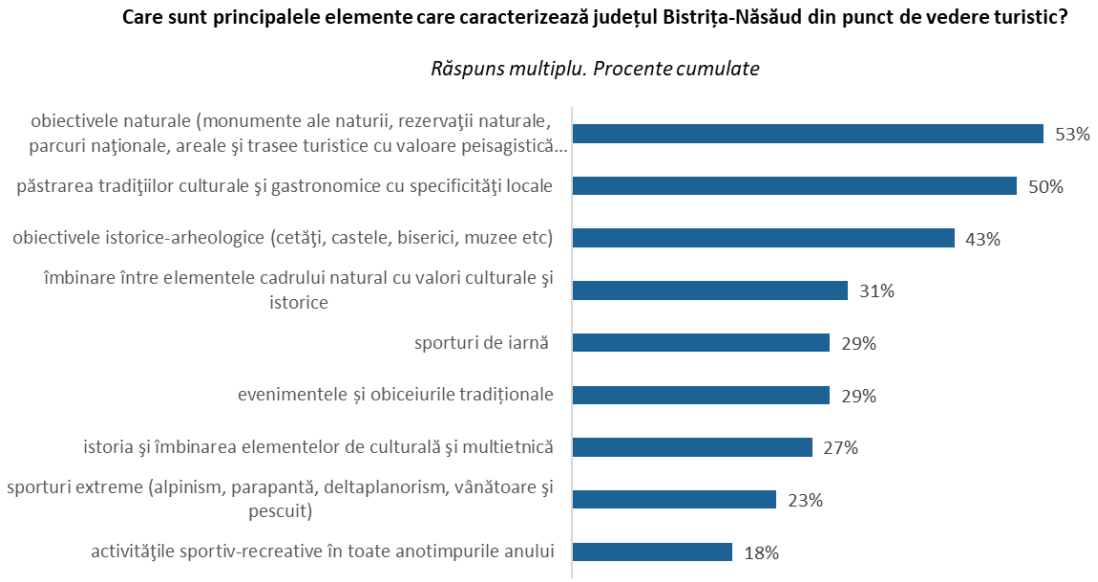

Elementul definitoriu al județului ca destinație turistică este patrimoniul natural cu monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naționale și trasee turistice cu valoare peisagistică (53%). Această percepție confirmă faptul că relieful montan și ariile protejate (Munții Rodnei, Colibița, pasurile montane etc.) constituie cartea de vizită a județului în turism. Tradițiile culturale și gastronomia locală (50%) ocupă locul al doilea în ierarhia percepțiilor, la mică distanță de obiectivele naturale. Aceasta arată forța identității culturale rurale și relevă oportunitatea pentru dezvoltarea turismului cultural-gastronomic (festivaluri, experiențe culinare, tururi tematice). Obiectivele istorice și arheologice (43%) – cetăți, biserici, castele, muzee – completează podiumul, indicând importanța patrimoniului construit. Prezența lor în top arată că locuitorii conștientizează resursele istorice, dar și faptul că acestea pot fi integrate într-un circuit turistic complex.

Pe locuri intermediare apar îmbinarea cadrului natural cu valorile culturale și istorice (31%), sporturile de iarnă (29%) și evenimentele și obiceiurile tradiționale (29%). Acest grup de mențiuni evidențiază un potențial turistic multifuncțional, care combină experiența culturală cu cea recreativă și sportivă. În plan secundar, dar semnificativ, se află istoria și diversitatea culturală/multietnică (27%), care arată rolul convieţuirii tradiționale în conturarea unei imagini distincte a județului și sporturile extreme (23%) – alpinism, parapantă, vânătoare, pescuit – ce indică o nișă în dezvoltare și activitățile sportiv-recreative pe tot parcursul anului (18%), care reflectă un potențial mai redus, dar de completare pentru oferta turistică globală.

Analiza diferențelor zonale privind elementele definitorii pentru turismul din județ, evidențiază următoarele aspecte:

- Zona centrală se detașează la aspectele privind obiective naturale (64%) și obiective istorice-arheologice (48%). Această percepție confirmă statutul Bistriței ca pol urban și turistic, unde patrimoniul natural (ex. proximitatea Munților Călimani sau Colibița) se combină cu patrimoniul construit (biserici, turnuri, clădiri istorice).
- Zona vestică punctează are valoarea cea mai ridicată la sporturi de iarnă (42%) care, alături de obiectivele naturale și păstrarea tradițiilor culturale adaugă interesul pentru turism activ.

- Zona estică adaugă obiectivelor naturale și tradițiilor istoria și îmbinarea elementelor de cultură multietnică. Aceasta confirmă faptul că identitatea culturală rurală și calendarul tradițional reprezintă un punct forte, de exploatat prin festivaluri și turism cultural.
- Zona sudică înregistrează ponderi mai mari decât celelalte regiuni la indicatorii privind sporturile extreme (25%) și activități sportive-recreative pe tot parcursul anului (26%) și evenimentele și obiceiurile tradiționale (34%). Acest lucru sugerează o orientare spre turism de aventură și experiențial, unde natura deschisă și relieful mai blând se pretează la activități de tip outdoor.
- Zona nordică atinge cea mai mare pondere la păstrarea tradițiilor culturale și gastronomice locale (54%) și înnegurează ponderi mai mari decât celelalte regiuni la îmbinarea cadrului natural cu valorile culturale (41%). Aceasta conturează o zonă cu vocație mixtă – culturală și naturală – unde gastronomia tradițională și identitatea locală sunt principalele atuuri.

Figură 36-Percepția privind principalele elemente care caracterizează din punct de vedere turistic județul. Comparație zonală

Care sunt principalele elemente care caracterizează județul Bistrița-Năsăud din punct de vedere turistic?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
obiectivele naturale (monumente ale naturii, rezervaţii naturale, parcuri naţionale, areale şi trasee turistice cu valoare peisagistică deosebită)	44%	57%	42%	52%	64%
sporturi de iarnă	34%	40%	22%	42%	19%
sporturi extreme (alpinism, parapantă, deltaplanorism, vânătoare şi pescuit)	22%	25%	20%	19%	23%
obiectivele istorice-arheologice (cetăţi, castele, biserici, muzee etc)	41%	37%	43%	38%	48%
îmbinare între elementele cadrului natural cu valori culturale şi istorice	41%	18%	29%	26%	26%
istoria şi îmbinarea elementelor de culturală şi multietnică	27%	23%	40%	23%	26%
activităţile sportiv-recreative în toate anotimpurile anului	15%	26%	21%	21%	15%
păstrarea tradiţiilor culturale şi gastronomice cu specificităţi locale	54%	41%	51%	52%	49%
evenimentele şi obiceiurile tradiţionale	23%	34%	32%	28%	29%

Percepția locuitorilor asupra barierelor majore care împiedică dezvoltarea turismului în județul Bistrița-Năsăud configurează câteva direcții critice:

- Problema centrală este percepută ca fiind lipsa de valorificare și integrare coerentă a patrimoniului turistic existent – atât natural, cât și cultural- valoarea resurselor turistice este insuficient exploatată (46%). Resursele există, dar nu sunt puse în valoare prin produse turistice atractive și competitive.
- Insuficiența materialelor de promovare turistică (43%) evidențiază faptul că promovarea deficitară reduce vizibilitatea județului pe harta turismului național și internațional. Există potențial, dar lipsește marketingul strategic (ghiduri, platforme online, campanii de branding).
- Oferta scăzută de agrement (37%), lipsa infrastructurii și a serviciilor complementare (parcuri de aventură, facilități de sport și relaxare, trasee tematice) face ca turiștii să nu fie motivați să rămână mai multe zile.
- Calitatea scăzută a serviciilor turistice (34%). Locuitorii percep că serviciile turistice nu corespund așteptărilor (ospitalitate, servicii hoteliere, ghidaj), ceea ce limitează experiența vizitatorilor.
- Deficitul de forță de muncă specializată (34%), lipsa personalului calificat în domenii precum ospitalitate, turism rural sau organizare de evenimente duce la servicii mai slabe.

- Concurența din partea județelor învecinate (33%). În percepția locuitorilor din Bistrița-Năsăud, zonele limitrofe (Maramureș, Cluj, Suceava) au reușit să dezvolte branduri turistice mai puternice și atrag o mare parte din fluxurile de vizitatori.

Figură 37-Principalele bariere percepute în dezvoltarea turismului

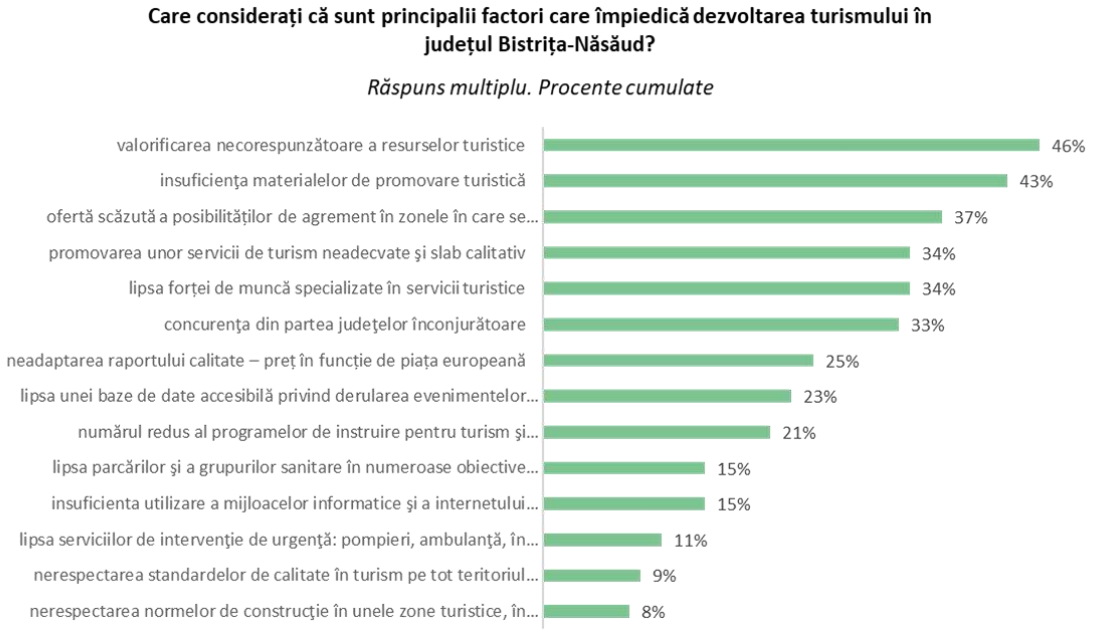

Un al doilea palier este reprezentat de factori de blocaj secundari, dar relevanți:

- Neadaptarea prețurilor la standardele europene (25%), raportul calitate-preț fiind perceput ca dezechilibrat.
- Lipsa unei baze de date accesibile privind evenimentele (23%), ceea ce face dificilă planificarea vizitelor.
- Număr redus de programe de instruire pentru turism (21%) și lipsa de educație profesională în domeniu.
- Probleme de infrastructură (parcări, grupuri sanitare 15%) și acces la internet (15%) sunt elemente esențiale pentru turismul modern.

Percepția comunității arată că problemele turismului nu țin de lipsa resurselor, ci de gestionarea și promovarea lor. Slăbiciunile identificate de către respondenți (promovare deficitară, lipsă de agrement și infrastructură, servicii slabe) sugerează un decalaj între potențialul turistic foarte mare al județului și realitatea actuală a ofertei.

Analiza modului în care sunt percepute principalele obstacole pentru dezvoltarea turismului în județul Bistrița-Năsăud, diferențiată pe microzone, evidențiind specificitățile fiecărei regiuni:

- Zona nordică se evidențiază proporția mare a celor care consideră că problema centrală este valorificarea necorespunzătoare a resurselor turistice (47%). Aceasta confirmă faptul că zona are un patrimoniu cultural și natural bogat (tradiții, obiective memoriale, peisaje), dar nu este suficient pus în valoare.
- Zona sudică: problemele dominante sunt oferta scăzută de agrement (44%) și calitatea slabă a serviciilor turistice (41%). Percepția localnicilor arată că turiștii nu găsesc aici suficiente activități atractive pentru a rămâne mai mult timp, iar calitatea serviciilor nu este competitivă.

- Zona estică se remarcă prin accentul pe oferta redusă de agrement (46%) și resurse insuficient valorificate (43%). Zona are un potențial natural și turistic important (ex. Colibița), dar este percepută ca insuficient amenajată pentru turism de sejur.

Figură 38-Principalele bariere percepute în dezvoltarea turismului. Diferențe zonale

Care consideraţi că sunt principalii factori care împiedică dezvoltarea turismului în judeţul Bistriţa-Năsăud?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
neadaptarea raportului calitate – preţ în funcţie de piaţa europeană	22%	36%	25%	36%	21%
promovarea unor servicii de turism neadecvate şi slab calitativ	36%	41%	28%	40%	31%
lipsa forţei de muncă specializate în servicii turistice	37%	34%	35%	31%	35%
concurenţa din partea judeţelor înconjurătoare	37%	32%	31%	32%	32%
valorificarea necorespunzătoare a resurselor turistice	47%	36%	43%	41%	50%
ofertă scăzută a posibilităţilor de agrement în zonele în care se practică turism rural	38%	44%	46%	37%	34%
insuficienţa materialelor de promovare turistică	35%	35%	36%	41%	53%
lipsa unei baze de date accesibilă privind derularea evenimentelor culturale	24%	25%	32%	29%	21%
numărul redus al programelor de instruire pentru turism şi neadaptarea celor existente la nişele de piaţă	22%	17%	20%	21%	20%
nerespectarea normelor de construcţie în unele zone turistice, în special în perimetrul parcurilor şi ariilor protejate	7%	10%	4%	9%	9%
lipsa serviciilor de intervenţie de urgenţă: pompieri, ambulanţă, în zonele de risc (la baza pârtiilor, trasee turistice)	13%	14%	20%	17%	4%
lipsa parcărilor şi a grupurilor sanitare în numeroase obiective turistice	20%	19%	16%	15%	9%
insuficienta utilizare a mijloacelor informatice şi a internetului pentru informare, marketing şi rezervare	15%	14%	22%	20%	14%
nerespectarea standardelor de calitate în turism pe tot teritoriul judeţului	7%	15%	15%	19%	5%

- Zona vestică: cele mai frecvente mențiuni vizează servicii de turism slabe (40%), respectiv resurse nevalorificate (41%) și insuficiența materialelor de promovare turistică (41%). În această zonă identificăm o dublă problemă: nu doar resursele nu sunt exploatate suficient, dar și calitatea serviciilor descurajează dezvoltarea.
- Zona centrală este o arie în care domină percepția legată de lipsa materialelor de promovare turistică (53%), urmată de resurse insuficient valorificate (50%). Fiind un pol urban, Bistrița este recunoscută pentru infrastructura culturală și istorică, însă localnicii consideră că nu există suficientă vizibilitate externă și marketing turistic profesionist.

Constatările prezentate anterior indică faptul că în județul Bistrița-Năsăud poate fi oportună dezvoltarea unei strategii construite pe trei piloni:

- Valorificarea integrată și diferențiată a resurselor turistice naturale și culturale. Județul Bistrița-Năsăud dispune de un patrimoniu turistic divers – de la relieful spectaculos al Munților Rodnei și Lacul Colibița, la bogăția tradițiilor și patrimoniul cultural urban (Biserica Evanghelică, Cetatea Bistriței, Complexul Muzeal). Totuși, percepțiile locuitorilor arată că aceste resurse sunt insuficient valorificate și slab promovate. O direcție de politică ar fi dezvoltarea unor branduri turistice zonale distincte, care să pună în valoare specificul fiecărei microregiuni: turism montan și de agrement la Colibița și Zona estică, turism cultural și urban în Bistrița, turism de tradiție și memorie în Zona nordică, turism etnografic și de experiențe rurale în Zona vestică și Zona sudică.
- Creșterea calității serviciilor turistice și diversificarea ofertei de agrement. Un obstacol major identificat de populație este calitatea scăzută a serviciilor și oferta redusă de agrement, mai ales în zonele rurale și montane. Politicile publice trebuie să vizeze profesionalizarea forței de muncă în turism, prin programe de formare și parteneriate cu liceele și universitățile din

regiune, dar și sprijinirea investițiilor în infrastructuri de agrement – pârtii de schi și centre de sporturi de iarnă în Zona estică, trasee cicloturistice și de drumeție pe Via Transilvanica, centre de agrement acvatic și wellness la Colibița și Sângeorz-Băi. Acest demers ar încuraja turiștii să rămână mai multe zile în județ și ar transforma vizitele scurte în sejururi complexe.

- Promovare turistică modernă și parteneriate interregionale. Zona urbană a Bistriței, deși pol cultural și turistic recunoscut, se confruntă cu lipsa materialelor de promovare și a unei strategii coerente de marketing. Este necesară o platformă digitală integrată de promovare a turismului județean, care să includă hărți interactive, calendare de evenimente, rezervări online și pachete turistice tematice. În paralel, parteneriatele cu județele vecine (Cluj, Suceava, Maramureș) ar putea poziționa Bistrița-Năsăud ca parte a unor circuite turistice regionale mai largi – de exemplu, „Drumul cetăților medievale" sau „Traseul tradițiilor din nordul Transilvaniei".

9. ARII PROTEJATE

Secțiunea tratează următoarele aspecte: utilizarea de către locuitori a resurselor naturale din zonă, informarea despre ariile naturale protejate și percepția privind măsura în care județul Bistrița-Năsăud a fost afectat de tăierile masive de pădure.

Figură 39- Utilizarea de către populație a resurselor naturale din zonă

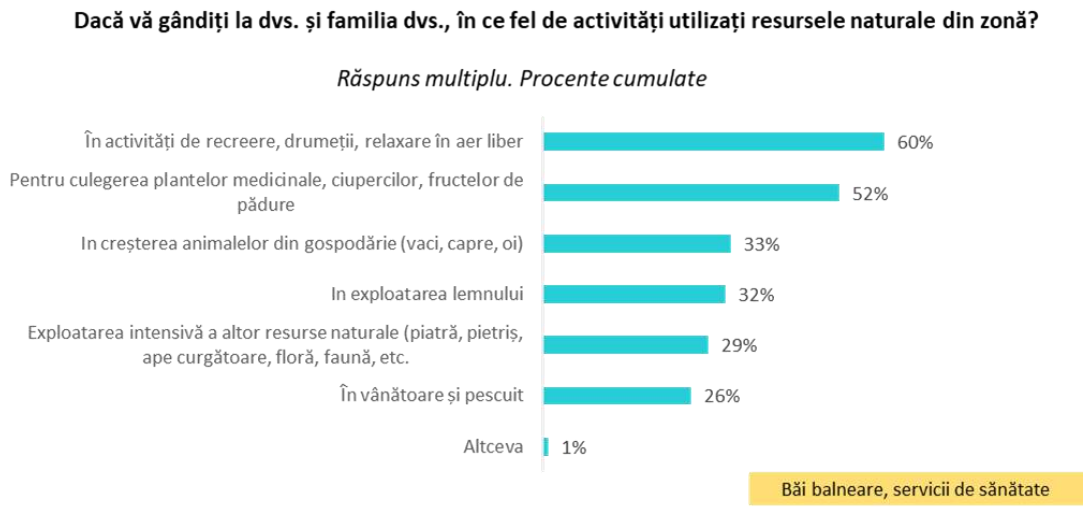

Modul în care locuitorii utilizează resursele naturale din zonă evidențiază un echilibru între dimensiunea recreativă, cea de subzistență și cea economică. Recreerea și turismul local ocupă primul loc (60%), ceea ce arată că pentru majoritatea populației ariile naturale reprezintă mai ales spații pentru drumeții, relaxare în aer liber și activități de timp liber. Acest lucru confirmă valoarea socială și de sănătate a mediului natural, care depășește strict rolul economic. Culegerea resurselor vegetale (plante medicinale, ciuperci, fructe de pădure) se situează pe locul doi (52%), semnalând continuitatea unor practici tradiționale și valoarea economică și alimentară a acestor resurse. Creșterea animalelor (33%) și exploatarea lemnului (32%) rămân activități importante, care reflectă rolul resurselor naturale în susținerea gospodăriilor și a economiei locale. O pondere mai redusă, dar semnificativă, o are exploatarea intensivă a altor resurse naturale (29%), precum piatra, pietrișul, apa curgătoare sau biodiversitatea, ceea ce sugerează presiuni asupra mediului care trebuie gestionate atent. Vânătoarea și pescuitul (26%) completează tabloul, fiind practici tradiționale, dar cu impact direct asupra faunei și

cu un rol recreativ pentru o parte dintre locuitori. Doar 1% au menționat alte utilizări, printre care s-a evidențiat potențialul balnear și serviciile de sănătate, indicând nișe emergente pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale. Percepțiile locuitorilor arată că resursele naturale sunt văzute mai ales ca spațiu de viață și recreere, dar rămân și o bază pentru economia de subzistență și industriile tradiționale (agricultură, exploatarea lemnului, vânătoare).

Distribuțiile pe microzone arată că toate microzonele valorifică resursele naturale pentru recreere și pentru culesul de plante/fructe, ceea ce confirmă rolul acestor activități ca practici comune, adânc înrădăcinate.

Figură 40-Utilizarea de către populație a resurselor naturale din zonă. Diferențe regionale

Dacă vă gândiți la dvs. și familia dvs., în ce fel de activități utilizați resursele naturale din zonă?

Răspuns multiplu. Procente cumulate

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
In creșterea animalelor din gospodărie (vaci, capre, oi)	40%	38%	30%	27%	32%
Pentru culegerea plantelor medicinale, ciupercilor, fructelor de pădure	69%	50%	57%	59%	37%
În vânătoare și pescuit	28%	30%	11%	10%	31%
În activități de recreere, drumeții, relaxare în aer liber	56%	57%	63%	74%	59%
In exploatarea lemnului	33%	27%	26%	22%	37%
Exploatarea intensivă a altor resurse naturale (piatră, pietriș, ape curgătoare, floră, faună, etc.	30%	29%	24%	26%	28%
Altceva	1%	0%	0%	1%	0%

- Zona nordică se remarcă printr-un nivel foarte ridicat al utilizării resurselor pentru culegerea de plante medicinale, ciuperci și fructe de pădure (69%). Acest fapt sugerează o puternică tradiție locală în valorificarea resurselor forestiere și o dependență de aceste practici pentru hrană, sănătate sau venituri suplimentare.
- Zona sudică prezintă o orientare echilibrată între activitățile recreative (57%) și culegerea de plante și fructe (50%). Zona pare mai puțin centrată pe creșterea animalelor sau pe exploatarea directă a resurselor, ceea ce poate fi explicat prin specificul agricol al regiunii, unde terenul cultivabil este resursa dominantă.
- Zona estică combină două dimensiuni: o utilizare intensă pentru recreere și drumeții (63%), dar și o prezență semnificativă în culegerea de plante și fructe de pădure (57%). Acest profil mixt reflectă atât rolul zonei ca destinație turistică, cât și caracterul ei tradițional rural.
- Zona vestică se detașează clar prin ponderea cea mai ridicată a activităților de recreere, drumeții și relaxare (74%). Aceasta sugerează că zona este percepută mai mult ca spațiu de agrement, cu valoare turistică și de relaxare, și mai puțin ca teritoriu pentru activități economice tradiționale. Totuși, culegerea de plante și fructe de pădure (59%).
- Zona centrală are un profil mai urbanizat, în care recreerea și drumețiile (59%) sunt în prim-plan, dar există și interes pentru creșterea animalelor (32%) și exploatarea lemnului (37%) ceea ce reflectă specificul unei zone de tranziție între mediul urban și cel rural, unde gospodăriile tradiționale coexistă cu noile funcțiuni turistice și de agrement.

Județul Bistrița-Năsăud se conturează ca un spațiu în care tradițiile de valorificare a resurselor naturale coexistă cu tendința de transformare a acestora în resurse pentru turism și agrement, cu diferențe notabile între zonele montane, cele de câmpie și centrul urban. Această diversitate poate fi văzută atât ca o provocare pentru politici publice adaptate la specificul local, cât și ca un avantaj competitiv pentru

dezvoltarea durabilă, prin integrarea patrimoniului natural și cultural în oferte turistice și economice distincte.

Figură 41-Cunoașterea ariilor protejate la nivel de județ și zonal

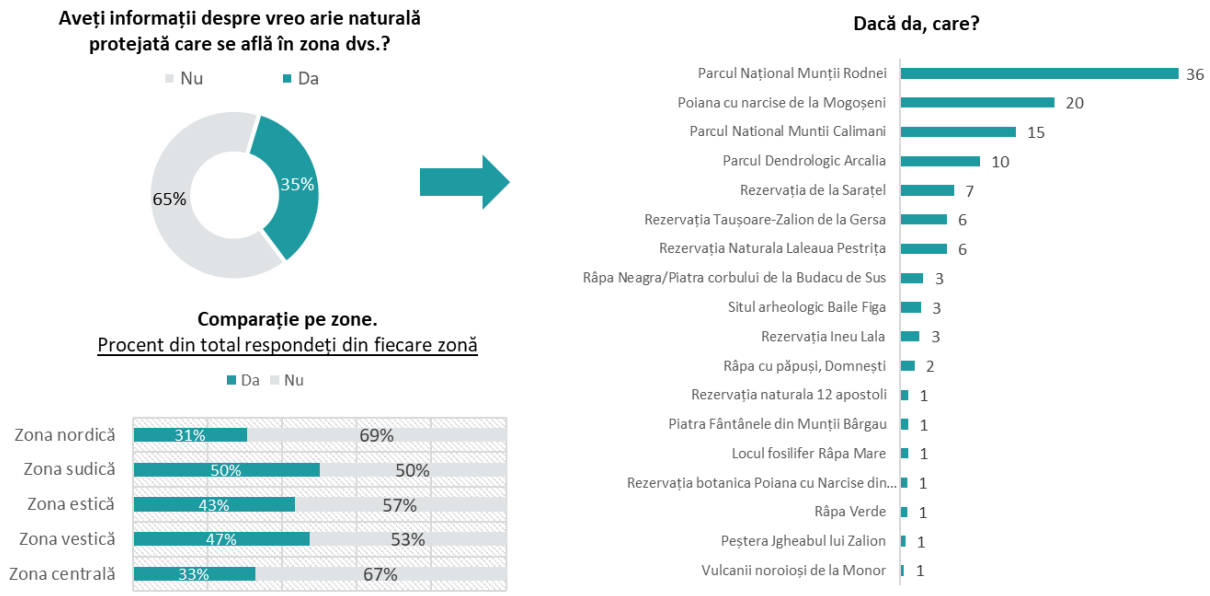

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, nivelul de informare al locuitorilor cu privire la ariile naturale protejate se conturează ca fiind unul relativ scăzut. Doar 35% dintre respondenți declară că au cunoștință despre ariile protejate, în timp ce 65% recunosc lipsa de informare. Acest dezechilibru evidențiază nu doar o problemă de comunicare instituțională, ci și o lipsă de educație ecologică și de integrare a valorilor de mediu în viața de zi cu zi.

Comparația la nivelul microzonelor identifică diferențe semnificative. Zona sudică se detașează surprinzător printr-un nivel de informare mai ridicat (50%), deși nu este zona cu cele mai spectaculoase resurse montane. Aceasta sugerează fie o mai bună circulație a informației, fie o percepție sporită a nevoii de protejare a mediului în raport cu resursele disponibile. În schimb, Zona vestică (47%) și Zona estică (43%) au o poziționare firească, fiind zone unde contactul cu ariile protejate este direct, datorită apropierii de masivele Rodnei și Călimani sau de destinații turistice precum Colibița. Situația este mai problematică în Zona nordică (31%) și în Zona centrală (33%), unde nivelul scăzut de informare poate reflecta o deconectare între locuitori și mediul natural înconjurător. În mediul urban, această deconectare se explică prin prioritizarea altor tipuri de resurse și servicii, în timp ce în Zona nordică, unde tradițiile montane sunt încă vii, se resimte o lipsă de conștientizare formală asupra statutului juridic și protejat al ariilor.

În ceea ce privește notorietatea ariilor protejate, datele sugerează o concentrare aproape exclusivă pe câteva obiective emblematice. Parcul Național Munții Rodnei este de departe cel mai cunoscut (36 mențiuni), urmat de Poiana cu narcise de la Mogoșeni (20) și Parcul Național Călimani (15). În schimb, alte arii naturale, deși de o valoare deosebită, sunt aproape necunoscute la nivel public – Rezervația „12 Apostoli”, Râpa Verde, Peștera Izvorul Tăușoarelor sau Piatra Fântânele. Această polarizare arată că imaginea județului ca destinație naturală este conturată doar de câteva repere majore, în timp ce restul obiectivelor rămân marginale, pierzându-și șansa de a fi integrate într-un circuit turistic coerent.

Per ansamblu, situația relevă o ruptură între bogăția patrimoniului natural al județului și gradul redus de cunoaștere al acestuia. Deși Bistrița-Năsăud dispune de resurse naturale spectaculoase și variate, ele nu sunt suficient de cunoscute sau valorificate în percepția localnicilor. Această discrepanță poate genera o lipsă de implicare în protejarea lor și, implicit, o sub-exploatare a potențialului turistic durabil.

Figură 42- Percepția populației privind impactul terierilor masive de pădure în județ

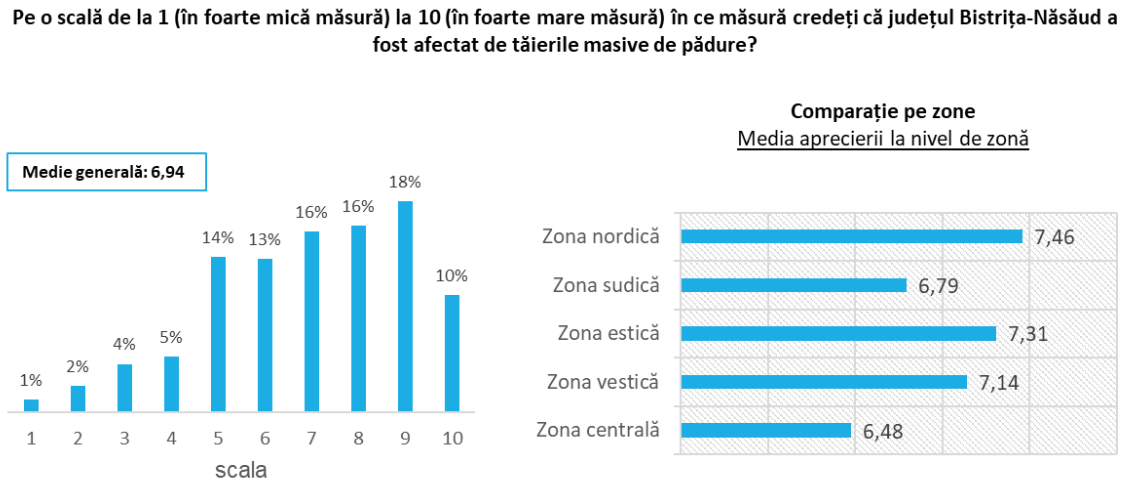

Percepția locuitorilor din județul Bistrița-Năsăud asupra impactului tăierilor masive de pădure, evidențiază o îngrijorare pronunțată la nivel general și diferențe semnificative între microzone.

La nivel județean, distribuția pe scala de la 1 la 10 arată că percepția este înclinată spre niveluri ridicate de afectare: 18% dintre respondenți au ales nivelul 9, iar 10% nivelul maxim, 10, ceea ce înseamnă că aproape o treime dintre locuitori percep fenomenul ca fiind foarte grav. De asemenea, valorile medii (7 și 8) cumulează încă 32% din răspunsuri. În schimb, nivelurile de percepție scăzute (1–4) sunt marginale, însumând doar 12%. Astfel, percepția dominantă este că tăierile masive de pădure reprezintă o problemă vizibilă și alarmantă pentru comunitate.

Valorile medii ale scorurilor la nivel de microregiuni oferă o imagine mai detaliată. Zona nordică (7,46) și Zona estică (7,31) se situează la vârful percepției, confirmând o sensibilitate ridicată a acestor zone montane, unde contactul direct cu pădurile este intens, iar efectele defrișărilor (peisaj modificat, alunecări de teren, scăderea biodiversității) sunt resimțite mai acut. Zona vestică (7,14) se află de asemenea la un nivel ridicat, ceea ce indică faptul că locuitorii percep schimbări semnificative și în această zonă, probabil prin fragmentarea habitatelor sau diminuarea calității mediului. Zona sudică (6,79) și mai ales Zona centrală (6,48) se situează la valori mai scăzute. Aceste scoruri, deși peste pragul de „indiferență", arată că populația urbană și cea din zonele agricole percep fenomenul mai degrabă indirect – prin discuții, mediatizare sau efecte climatice, și mai puțin prin experiențe directe.

Rezultatele analizelor prezentate anterior indică oportunitatea a două direcții de politică publică în domeniul ariilor protejate pentru județul Bistrița-Năsăud. Prima direcție vizează consolidarea informării și educației ecologice la nivel local, cu adaptări în funcție de specificul microzonelor. În condițiile în care doar o treime dintre locuitori declară că sunt informați despre ariile protejate, este necesar un efort de comunicare și educare, mai ales în mediul urban și în zonele de câmpie, unde nivelul de cunoaștere este mai scăzut. Campaniile de sensibilizare, programele educaționale pentru școli și inițiativele de turism responsabil pot contribui la creșterea gradului de conștientizare asupra valorii patrimoniului natural. În același timp, în zonele montane (Zona nordică, Zona estică, Zona vestică), unde contactul direct cu resursele naturale este mai intens, accentul ar trebui pus pe promovarea bunelor practici de utilizare sustenabilă (culegere responsabilă a fructelor de pădure și plantelor medicinale, drumeții reglementate, activități recreative prietenoase cu mediul).

A doua direcție se referă la gestionarea durabilă a pădurilor și limitarea impactului defrișărilor, având în vedere că percepția generală asupra tăierilor masive este alarmantă, în special în zonele montane. Politicile publice trebuie să vizeze un echilibru între utilizarea economică a resurselor și conservarea

ecosistemelor: intensificarea controalelor asupra exploatării lemnului, extinderea programelor de reîmpădurire, sprijinirea comunităților locale pentru dezvoltarea unor surse alternative de venit (turism ecologic, produse forestiere nelemnoase) și crearea de parteneriate cu organizații de mediu. În plus, pentru zonele urbane și de câmpie, unde defrișările sunt resimțite mai degrabă indirect, măsurile pot încuraja crearea de coridoare verzi și zone de agrement naturale, care să aducă pădurea mai aproape de comunitate și să evidențieze beneficiile acesteia pentru sănătate și calitatea vieții.

10. SCHIMBĂRI CLIMATICE

Secțiunea tratează două aspecte: percepția generală a populației cu privire la schimbările climatice și principalele fenomene percepute a afecta viața cotidiană a locuitorilor din Bistrița-Năsăud.

Figură 43-Percepția populației cu privire la schimbările climatice

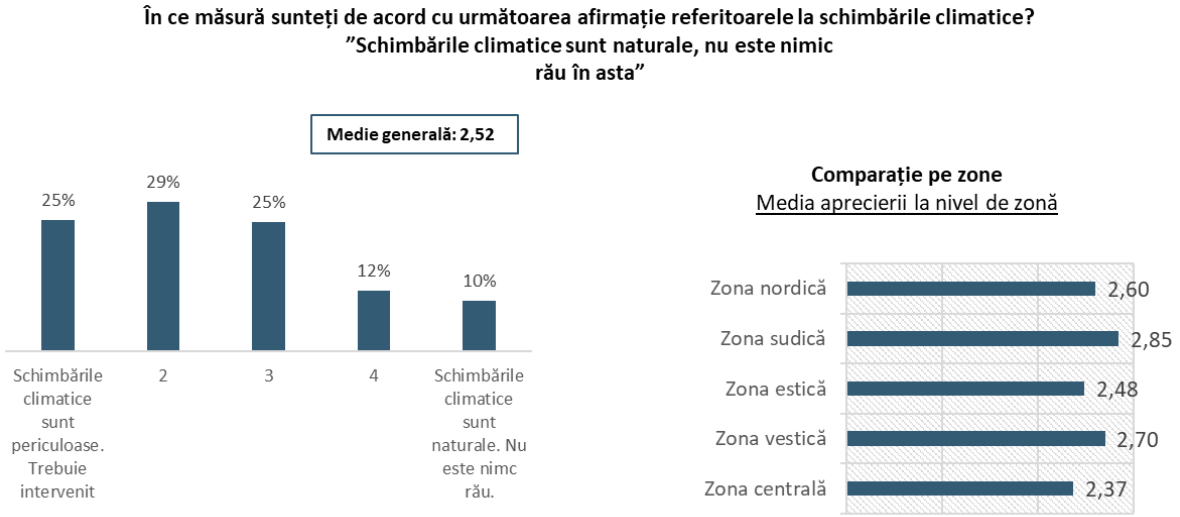

Majoritatea respondenților privesc schimbările climatice ca o problemă reală și potențial periculoasă. Aproximativ jumătate dintre ei (25% + 29%) se situează în zona de acord puternic cu afirmația că „schimbările climatice sunt periculoase și trebuie intervenit". Totodată, un alt sfert (25%) adoptă o poziție intermediară, sugerând conștientizarea riscurilor, dar și un anumit grad de rezervă. Doar o minoritate (22% cumulat) consideră că schimbările climatice sunt „naturale" și „nu este nimic rău", ceea ce arată că negarea sau minimizarea fenomenului este limitată.

Analiza pe microzone scoate în evidență următoarele variații:

- Zona sudică (2,85) are cel mai scăzut nivel al percepției pericolului schimbărilor climatice, ceea ce poate fi explicat printr-o percepție mai redusă a impactului direct sau prin prioritizarea altor preocupări, legate de agricultură și dezvoltare locală.
- Zona vestică (2,70) și Zona nordică (2,60) manifestă un nivel moderat de conștientizare, locuitorii recunoscând existența fenomenului, dar fără a-l percepe ca pe o amenințare imediată.
- Zona estică (2,48) reflectă o percepție mai ridicată a riscului, posibil influențată de vulnerabilitatea resurselor naturale și de efectele resimțite în zone montane (păduri, resurse de apă, turism).
- Zona centrală (2,37) se remarcă prin cel mai ridicat nivel al percepției pericolului schimbărilor climatice, ceea ce sugerează o sensibilitate mai mare la teme de mediu în mediul urban, unde

schimbările climatice pot fi asociate cu poluarea, calitatea aerului și fenomenele meteo extreme.

Se configurează astfel o hartă a percepțiilor în care zonele urbane și montane (Bistrița și Zona estică) sunt cele mai atente la pericolul schimbărilor climatice, în timp ce zonele de câmpie și rurale tind să le perceapă ca mai puțin alarmante.

Figură 44-Percepția fenomenelor de risc pentru populație

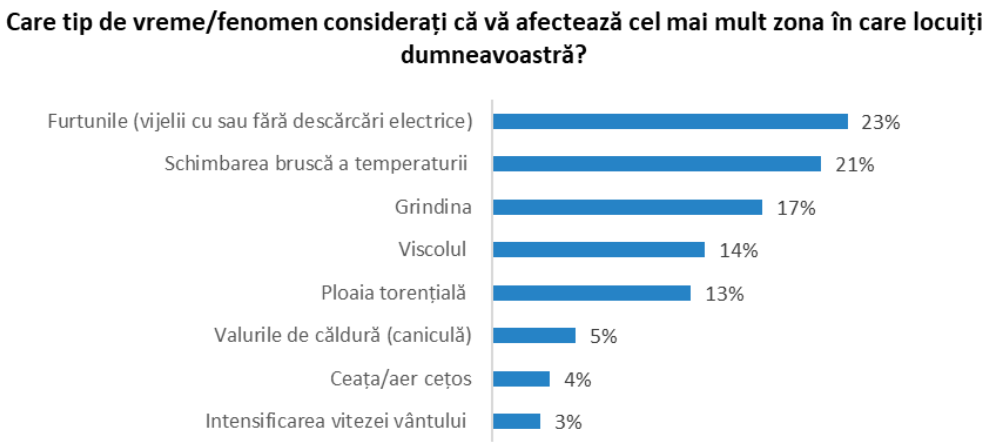

În ierarhia fenomenelor climatice extreme care, în percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud, afectează cel mai mult zonele în care trăiesc furtunile și vijeliile (23%) ocupă primul loc, fiind percepute drept cel mai frecvent și mai periculos fenomen. Cel mai probabil această percepție este legată de pagubele directe asupra locuințelor, culturilor agricole și infrastructurii. Schimbările bruște de temperatură (21%) se poziționează pe loc secund, ceea ce reflectă o sensibilitate crescută față de variabilitatea climatică și impactul acesteia asupra agriculturii și sănătății. Grindina (17%) se află pe locul al treilea, un fenomen cu efecte imediate asupra recoltelor și bunurilor materiale. Ierarhia este completată de fenomene cu impact moderat: viscolul (14%) și ploi torențiale (13%) sunt recunoscute ca riscuri importante, dar mai degrabă specifice unor zone (montane sau periurbane), nu generalizate la nivelul întregului județ. Valurile de căldură (canicula) (5%), ceața (4%) și intensificarea vântului (3%) sunt mai puțin menționate, sugerând că fie sunt considerate mai rare, fie nu au efecte resimțite la fel de puternic ca fenomenele de pe primele locuri. Totuși, având în vedere tendințele climatice la nivel global, este posibil ca importanța lor să fie subestimată în prezent.

Figură 45-Percepția fenomenelor de risc pentru populație. Diferențe zonale

Care tip de vreme/fenomen considerați că vă afectează cel mai mult zona în care locuiți dumneavoastră?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Schimbarea bruscă a temperaturii	21%	16%	19%	16%	21%
Ploaia torențială	12%	14%	16%	17%	14%
Viscolul	11%	19%	19%	15%	13%
Intensificarea vitezei vântului	2%	6%	4%	2%	5%
Grindina	24%	14%	16%	24%	12%
Ceața/aer cețos	2%	8%	5%	3%	4%
Furtunile (vijelii cu sau fără descărcări electrice)	23%	16%	16%	19%	26%
Valurile de căldură (caniculă)	6%	8%	5%	4%	5%

Deși județul în ansamblu este expus la multiple tipuri de fenomene meteo extreme, fiecare microzonă are, din perspectiva locuitorilor propriile vulnerabilități climatice, ceea ce sugerează necesitatea unor măsuri adaptate local atât pentru prevenție, cât și pentru managementul riscurilor:

- În Zona nordică, principalele riscuri sunt asociate cu schimbările bruște de temperatură (21%), dar și cu fenomene violente precum grindina (24%) și furtunile (23%), ceea ce conturează un profil de zonă expusă instabilităților atmosferice și evenimentelor meteorologice severe.
- În Zona sudică, accentul cade pe viscol (19%), ceea ce sugerează un impact mai pronunțat al iernilor aspre, cu efecte directe asupra mobilității și activităților agricole.
- Zona estică este marcată de o percepție echilibrată a riscurilor, unde atât viscolul, cât și schimbările bruște de temperatură (19% fiecare) sunt considerate fenomene dominante, confirmând vulnerabilitatea zonei la condiții meteo imprevizibile și extreme.
- În Zona vestică, populația identifică grindina (24%) ca fenomenul climatic cel mai perturbator, probabil în strânsă legătură cu specificul agricol al zonei și impactul direct asupra culturilor.
- În schimb, Zona centrală se confruntă mai ales cu furtuni (26%) și oscilații termice bruște (21%), caracteristici tipice pentru un mediu urban și periurban unde astfel de fenomene afectează infrastructura, siguranța populației și activitățile economice.

Analiza percepțiilor privind schimbările climatice și a fenomenelor meteo extreme asociate relevă un profil complex al vulnerabilităților la nivelul județului Bistrița-Năsăud, dar și diferențe clare între microzone, ceea ce impune politici publice adaptate. La nivel județean, se conturează o direcție comună: creșterea rezilienței comunităților în fața schimbărilor climatice prin măsuri integrate de prevenție și adaptare. Aceasta presupune programe de informare și educație climatică, modernizarea infrastructurilor de protecție (rețele de drenaj, perdele forestiere, sisteme de avertizare timpurie) și promovarea practicilor agricole și forestiere sustenabile. De asemenea, consolidarea capacității instituționale locale pentru managementul riscurilor climatice devine o prioritate.

11.RISCURI

Figură 46-Ierarhia fenomenelor naturale cu impact negativ asupra populației și nivelul de pregătire pentru situații de risc

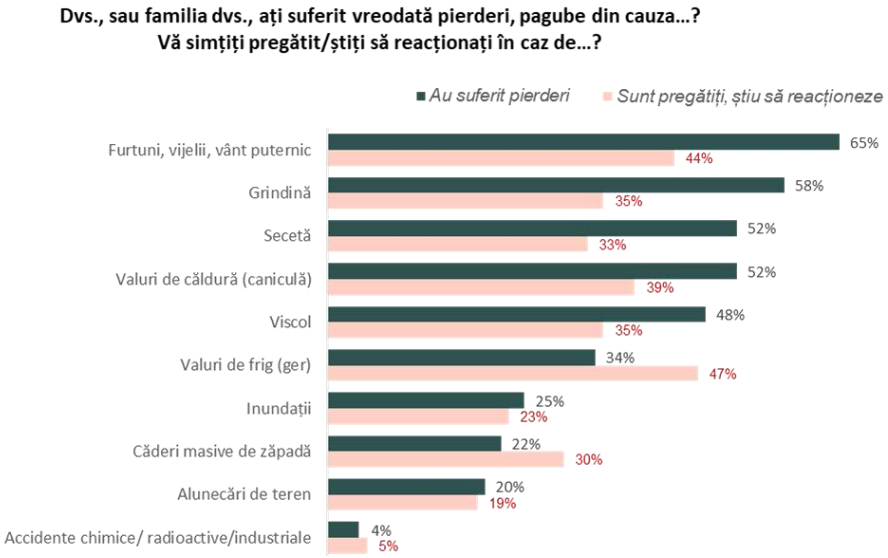

Analiza comparativă a declarațiilor respondenților privind gestionarea situațiilor de risc evidențiază faptul că deși o proporție semnificativă a populației a suferit pierderi directe de pe urma fenomenelor climatice extreme, nivelul de pregătire este semnificativ mai redus, în special pentru riscurile mai greu de anticipat sau localizate (inundații, alunecări de teren). Astfel, există o neconcordanță între experiența directă a populației și capacitatea declarată de reacție, ceea ce evidențiază necesitatea unor campanii de instruire și măsuri de prevenție adaptate specific fiecărui tip de risc.

Riscurile cu cel mai mare impact prin pierderi directe, în experiența respondenților sunt: furtunile, vijeliile și vântul puternic (65%), care se detașează net ca principal factor de pierderi pentru locuitori. Acest lucru confirmă vulnerabilitatea crescută a județului la fenomene meteo extreme. Grindina (58%) și seceta (52%) completează topul, arătând că atât fenomenele meteorologice bruște, cât și cele de durată au produs pagube semnificative. Valurile de căldură (52%) și viscolul (48%) reprezintă de asemenea amenințări majore, cu un impact direct asupra gospodăriilor și agriculturii. Pierderile datorate inundațiilor (25%), căderilor masive de zăpadă (22%) și alunecărilor de teren (20%) sunt mai reduse comparativ cu elementele menționate anterior, dar nu neglijabile, reflectând un caracter localizat al acestor riscuri. Riscul perceput ca marginal este cel al accidentelor chimice/industriale (4%), ceea ce indică o preocupare scăzută pentru acest tip de amenințare.

Cele mai ridicate niveluri de pregătire declarată apar în cazul valurilor de frig (47%), furtunilor (44%) și valurilor de căldură (39%), fenomene cu care populația s-a confruntat frecvent și pentru care există o memorie colectivă de adaptare. În cazul grindinei și viscolului (35%), precum și al secetei (33%), există un nivel intermediar de pregătire, deși acestea sunt fenomene cu impact ridicat. Această discrepanță între pierderile ridicate și pregătirea relativ redusă indică un punct vulnerabil al comunităților. La polul opus, pentru inundații (23%), căderi de zăpadă (30%) și alunecări de teren (19%), pregătirea este scăzută, reflectând lipsa unor măsuri clare de prevenire și instruire la nivel local. Cele mai reduse valori apar pentru accidentele chimice/industriale (5%), ceea ce confirmă că aceste riscuri nu sunt prioritare în conștiința publică.

Figură 47-Fenomene de risc natural. Diferențe zonale

Dvs., sau familia dvs., ați suferit vreodată pierderi, pagube din cauza...

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Furtuni, vijelii, vânt puternic	71%	64%	54%	81%	57%
Grindină	66%	56%	53%	64%	51%
Secetă	65%	45%	55%	57%	43%
Valuri de căldură (caniculă)	68%	34%	42%	53%	44%
Valuri de frig (ger)	21%	42%	44%	36%	40%
Viscol	40%	41%	47%	56%	52%
Căderi masive de zăpadă	18%	39%	24%	25%	19%
Inundații	28%	33%	23%	27%	20%
Alunecări de teren	25%	34%	28%	19%	13%
Accidente chimice/ radioactive/industriale	3%	6%	1%	5%	4%

Diferențele dintre microzonele județului Bistrița-Năsăud în ceea ce privește ponderea populației care declară că a suferit pierderi din cauza diverselor fenomene de risc sunt următoarele:

- Zona nordică prezintă cele mai ridicate valori pentru aproape toate tipurile de fenomene: furtuni/vijelii/vânt puternic (71%), grindină (66%), secetă (65%), valuri de căldură (68%).

Aceasta arată că Zona nordică este o zonă deosebit de vulnerabilă, unde populația resimte direct efectele schimbărilor climatice și ale fenomenelor extreme.

- Zona vestică se remarcă prin cea mai ridicată proporție a celor afectați de furtuni (81%), chiar mai mare decât în Zona nordică, ceea ce confirmă expunerea ridicată la fenomene meteorologice violente. De asemenea, grindina (64%) reprezintă un risc major, afectând în special gospodăriile și agricultura. Pentru celelalte riscuri, valorile sunt de asemenea ridicate (53–57%) și indică totuși o expunere constantă.
- Zona sudică înregistrează ponderile în general mai scăzute decât în Zona nordică și Zona vestică: furtuni (64%), grindină (56%) și valori moderate pentru alte riscuri. Aceasta sugerează o zonă mai puțin afectată de fenomene extreme, dar unde populația resimte totuși pierderi semnificative.
- Zona estică cumulează valori mai reduse față de celelalte microzone: furtuni (54%), grindină (53%), secetă (55%).
- Zona centrală în care valorile sunt mai scăzute decât în mediile rurale, dar rămân semnificative: furtuni (57%), grindină (51%), viscol (52%). Profilul zonei este marcat de caracterul său de tranziție între rural și urban: pierderile există, dar sunt mai dispersate, fiind legate atât de agricultură, cât și de infrastructura urbană.

Figură 48-Gradul de pregătire perceput de populația din județ pentru diferite tipuri de riscuri

Vă simțiți pregătit/știți să reacționați în caz de...

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Furtuni, vijelii, vânt puternic	56%	46%	21%	42%	40%
Grindină	36%	38%	38%	43%	33%
Secetă	34%	27%	50%	20%	35%
Valuri de căldură (caniculă)	46%	31%	21%	44%	38%
Valuri de frig (ger)	44%	46%	49%	36%	51%
Viscol	32%	44%	38%	39%	34%
Căderi masive de zăpadă	37%	37%	28%	25%	27%
Inundații	30%	19%	23%	25%	20%
Alunecări de teren	29%	28%	11%	8%	14%
Accidente chimice/ radioactive/industriale	6%	6%	3%	4%	7%

Nivelul de pregătire nu este foarte ridicat, ponderea maximă fiind de aproximativ 56%, ceea ce sugerează că, în multe cazuri, jumătate sau chiar mai puțin dintre locuitori știu cum să reacționeze în situații de risc. Comparativ se conturează diferențe sensibile între microzone, care reflectă atât experiența directă cu fenomenele extreme, cât și gradul de informare și infrastructura locală de răspuns.

- Zona nordică se remarcă printr-o pondere mai ridicată a celor pregătiți să reacționeze la furtuni/vijelii (56%) și valuri de căldură (46%), ceea ce confirmă faptul că populația este mai expusă acestor fenomene și a dezvoltat mecanisme de reacție.
- Zona sudică înregistrează o pregătire mai redusă (46%) atât pentru furtuni, cât și pentru viscol, ceea ce indică vulnerabilitate sporită la lipsa de reacție organizată.
- Zona estică prezintă un profil specific montan: pregătirea este mai ridicată pentru secetă (50%) și viscol (49%), ceea ce reflectă adaptarea la condițiile de mediu dure.

- Zona vestică are o pondere de 44% la valurile de căldură și 39% la viscol, indicând un nivel moderat de conștientizare și pregătire pentru fenomene atât de vară, cât și de iarnă.
- Zona centrală se evidențiază printr-o pondere ridicată (51%) a celor care știu să reacționeze la valuri de frig (ger), ceea ce sugerează o experiență urbană combinată cu elemente rurale în care condițiile de iarnă severă sunt gestionate mai bine decât alte tipuri de riscuri.

Figură 49- Percepția privind intervenția în caz de calamitate

În cazul în care ați suferi pagube materiale și umane în urma unei astfel de calamități cine credeți că ar trebui să vă ofere cel mai important ajutor?

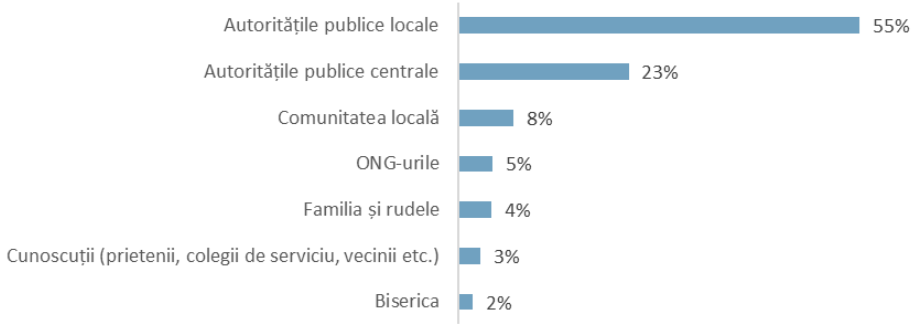

Așteptările populației privind intervenția în caz de calamități arată o orientare covârșitoare spre instituțiile publice, în special la nivel local. Autoritățile publice locale sunt considerate principalii responsabili: 55% dintre respondenți se așteaptă ca acestea să intervină în situații de risc. Această pondere ridicată arată încrederea în proximitatea și capacitatea administrațiilor locale de a reacționa rapid, dar și o presiune foarte mare pe structurile administrative locale, care nu întotdeauna dispun de resursele necesare. Autoritățile publice centrale sunt menționate de 23%, ceea ce reflectă percepția că statul, prin structurile sale naționale, are rolul de coordonare și sprijin, dar nu este perceput ca primul răspuns în caz de calamitate. Comunitatea locală (8%) și ONG-urile (5%) sunt văzute marginal ca surse de sprijin, deși în practică acestea pot juca un rol esențial în mobilizarea rapidă a resurselor și a voluntarilor. Familia și rudele (4%), cunoscuții (3%) și biserica (2%) apar pe ultimele locuri, ceea ce arată că solidaritatea comunitară tradițională sau sprijinul informal sunt mult mai puțin valorizate în raport cu așteptările de intervenție instituțională.

Figură 50-Percepția privind intervenția în caz de calamitate. Diferențe zonale

În cazul în care ați suferi pagube materiale și umane în urma unei astfel de calamități cine credeți că ar trebui să vă ofere cel mai important ajutor?

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
Autoritățile publice locale	49%	44%	61%	51%	62%
Autoritățile publice centrale	28%	30%	21%	20%	23%
Biserica	3%	6%	1%	0%	1%
ONG-urile	5%	9%	3%	2%	5%
Comunitatea locală	5%	3%	10%	22%	3%
Cunoscuții (prietenii, colegii de serviciu, vecinii etc.)	5%	4%	4%	3%	2%
Familia și rudele	6%	5%	0%	3%	4%

La nivel de microzonă identificăm următoarele elemente notabile:

- Zona nordică – aproape jumătate dintre respondenți (49%) așteaptă intervenția autorităților locale, iar 28% menționează autoritățile centrale. Distribuția arată un echilibru relativ între nivelul local și central, cu o percepție mai clară a rolului statului național decât în alte microzone.
- Zona sudică – are valori mai reduse pentru autoritățile locale (44%), dar cel mai mare nivel al așteptărilor față de autoritățile centrale (30%). Acest fapt sugerează o percepție a dependenței mai mari de structurile naționale și o încredere ceva mai scăzută în capacitatea administrației locale.
- Zona estică – se remarcă prin cel mai ridicat nivel de așteptări față de autoritățile publice locale (61%) și cel mai scăzut față de autoritățile centrale (21%). Populația se bazează preponderent pe structurile locale, ceea ce reflectă atât relativa izolare geografică, cât și tradiția unei relații directe cu administrația locală.
- Zona vestică – are o distribuție mai echilibrată, cu 51% care așteaptă intervenția autorităților locale și 22% care se bazează pe comunitatea locală. Este singura zonă unde comunitatea apare semnificativ, ceea ce indică o mai mare încredere în solidaritatea locală și auto-organizare.
- Zona centrală – populația are cele mai ridicate așteptări de la autoritățile publice locale (62%), dar mult mai reduse față de cele centrale (23%). Această pondere ridicată pentru nivelul local reflectă percepția că infrastructura urbană și serviciile publice municipale sunt principala sursă de protecție în caz de calamități.

Particularitățile prezentate anterior arată că deși există o așteptare generală ca autoritățile locale să intervină, politicile de gestionare a riscurilor trebuie adaptate zonal: în zonele rurale și montane prin consolidarea capacității administrațiilor locale și sprijinirea auto-organizării comunitare, iar în zonele urbane prin creșterea capacității instituționale și a rezilienței infrastructurii.

Luând în considerare constatările la nivelul populației privind experiența cu situații de risc, pregătirea pentru situații de risc și așteptările privind intervențiile de sprijin în situații de risc considerăm oportune două direcții majore de politică publică în domeniul gestionării riscurilor:

Consolidarea capacității de pregătire și reacție la nivel local și comunitar. Deoarece majoritatea populației se bazează pe autoritățile publice locale pentru intervenție, dar nivelul de pregătire individuală rămâne scăzut, este necesară dezvoltarea unor programe integrate de educație pentru situații de urgență. Acestea pot include instruiri periodice pentru populație, simulări în școli și comunități, ghiduri simple de intervenție și campanii de conștientizare. Politicile ar trebui diferențiate pe zone: în Zona nordică și Zona vestică, unde pierderile sunt mari din cauza furtunilor, secetei și grindinei, accentul să cadă pe informarea gospodăriilor și a fermierilor despre metode de protecție și asigurare; în Zona sudică, unde oamenii privesc mai mult către autoritățile centrale, ar fi nevoie de consolidarea legăturii dintre comunități și structurile naționale de intervenție (ISU, Apele Române), dar și de creșterea încrederii în capacitatea administrației locale; în Zona estică, unde vulnerabilitatea este mai redusă dar accesul poate fi dificil, accentul să fie pe organizarea comunităților locale și dotarea autorităților cu echipamente de reacție rapidă.

Crearea unei rețele de coordonare multilevel între autorități locale, centrale și comunități. Având în vedere că populația din mediul urban (Zona centrală) are cea mai mare încredere în administrația locală, iar în Zona vestică comunitatea locală joacă un rol mai vizibil, este necesară o strategie de intervenție diferențiată, dar coordonată. Aceasta poate presupune: echipe mixte locale–centrale de intervenție rapidă, adaptate particularităților fiecărei microzone; platforme de comunicare și baze de date accesibile privind riscurile și resursele disponibile, astfel încât populația să știe la cine să apeleze;

susținerea comunităților locale prin micro-granturi pentru infrastructura de protecție (diguri, drumuri de acces, puncte de adăpost), în special acolo unde oamenii deja se sprijină reciproc (Zona vestică).

12. AVANTAJE. DEZAVANTAJE

Figură 51-Avantaje și dezavantaje ale județului în opinia populației

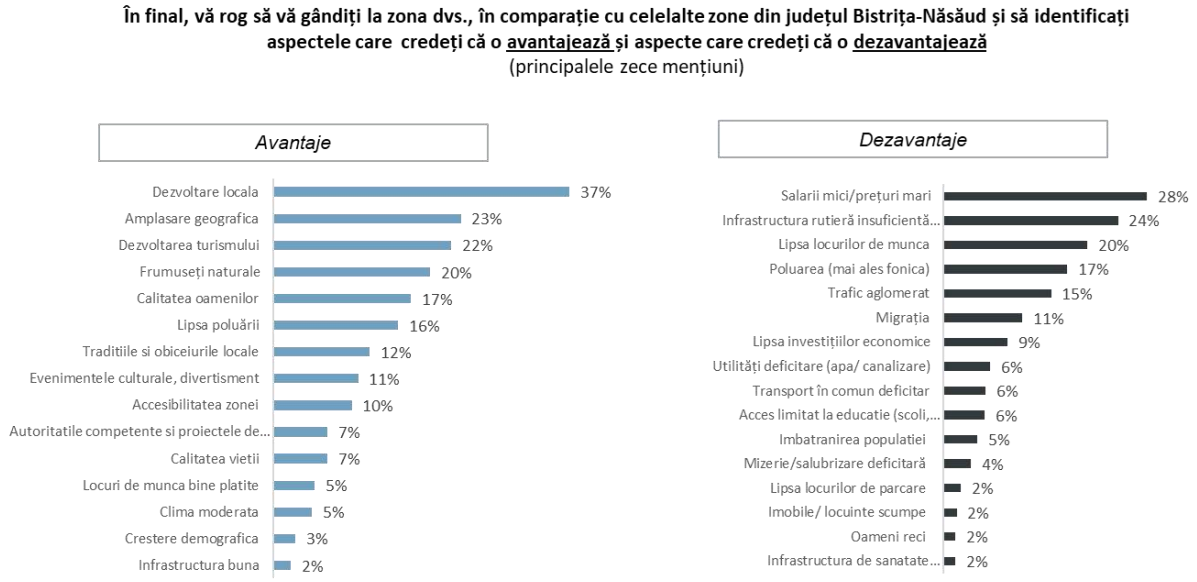

Graficul sintetic prezentat anterior surprinde imaginea ambivalentă pe care locuitorii județului Bistrița-Năsăud o au despre județul lor, balansată între atuurile care dau speranță pentru viitor și vulnerabilitățile care frânează dezvoltarea.

Sub aspect pozitiv, dezvoltarea locală este percepută drept cel mai important avantaj (37%), semn că populația resimte o dinamică a transformărilor în plan economic, social și infrastructural. Aceasta se completează cu amplasarea geografică favorabilă (23%) și cu potențialul de dezvoltare turistică (22%), indicând o conștientizare clară a resurselor naturale și culturale care pot constitui motorul de creștere pe termen lung. În același registru se înscriu și mențiunile privind frumusețile naturale (20%), calitatea oamenilor (17%) și lipsa poluării (16%), care proiectează o identitate locală legată de mediu, tradiții și capital social.

În schimb, în planul provocărilor, discursul comunităților este dominat de probleme socio-economice: salarii mici și prețuri mari (28%), lipsa locurilor de muncă (20%) și migrația (11%) semnalează insecuritatea economică și pierderea resurselor umane active. La acestea se adaugă infrastructura rutieră insuficient dezvoltată (24%) și poluarea (17%, mai ales fonică), care conturează imaginea unor neajunsuri legate de mobilitate și calitatea vieții urbane. Mențiunile mai reduse privind utilități deficitare, transport public slab sau acces limitat la educație indică probleme punctuale, dar relevante pentru coeziunea socială.

În ansamblu, graficul arată un echilibru fragil între resursele naturale, tradițiile locale și potențialul turistic, pe de o parte, și lipsurile economice și infrastructurale, pe de altă parte. Dacă oportunitățile sunt asociate mai ales cu mediul și cultura, blocajele vin din sfera socio-economică și administrativă. Această percepție sugerează că direcțiile viitoare de politică publică trebuie să vizeze capitalizarea avantajelor naturale și culturale prin turism și dezvoltare locală integrată, diminuarea vulnerabilităților socio-economice prin investiții în infrastructură, crearea de locuri de muncă și politici de stopare a migrației.

Concluzia generală a raportului evidențiază faptul că județul Bistrița-Năsăud se află într-un punct de echilibru delicat între potențial și vulnerabilitate. Analizele din capitolele anterioare au conturat o imagine complexă: un teritoriu cu resurse naturale valoroase, tradiții puternice, identitate culturală și un potențial turistic deosebit, dar în același timp confruntat cu presiuni economice, sociale și de mediu care îi pot frâna dezvoltarea.

Turismul se conturează ca unul dintre motoarele majore de creștere, susținut de patrimoniul natural, ariile protejate, tradițiile culturale și gastronomice, dar este blocat de factori precum infrastructura deficitară, promovarea insuficientă și lipsa forței de muncă specializate. Ariile protejate și resursele naturale sunt folosite într-un mod ce reflectă atât practici tradiționale, cât și noi orientări spre recreere și agrement, dar vulnerabilitatea percepută la tăierile masive de pădure arată nevoia de politici ferme de protecție și educație ecologică. În ceea ce privește schimbările climatice, populația le percepe ca fiind reale și periculoase, mai ales în zonele expuse la fenomene extreme precum furtuni, grindină sau viscol. Diferențele zonale arată că percepțiile și riscurile sunt profund localizate, ceea ce face necesară o abordare diferențiată, adaptată fiecărei microzone. Capitolul despre riscuri scoate în evidență contrastul dintre proporția ridicată a celor care au suferit pierderi și nivelul redus al celor care se simt pregătiți să reacționeze, dar și încrederea covârșitoare în autoritățile publice locale ca prim actor responsabil în gestionarea situațiilor de criză. Aceasta subliniază necesitatea consolidării capacității instituțiilor locale și a programelor de pregătire comunitară. În plan mai larg, percepțiile despre avantaje și probleme definesc județul ca un spațiu al oportunităților legate de mediu, cultură și turism, dar în același timp confruntat cu provocări socio-economice precum salariile mici, migrația și infrastructura insuficient dezvoltată.

Astfel, concluzia finală este că dezvoltarea durabilă a județului Bistrița-Năsăud depinde de capacitatea de a integra resursele naturale și culturale în politici economice și sociale coerente, de a valorifica turismul și patrimoniul local ca motoare de dezvoltare și de a crește reziliența comunităților în fața schimbărilor climatice și a riscurilor naturale fiind necesară o abordare integrată, diferențiată pe microzone, care să transforme percepțiile de vulnerabilitate în șanse reale de consolidare și creștere pentru întreaga comunitate.

ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

N
S
E
V
JUDEŢUL SUCEAVA
JUDEŢUL MARAMUREŞ
JUDEŢUL MUREŞ
JUDEŢUL CLUJ
ROMUŞLI
TELCIU
ŞANŢ
MAIERU
RODNA
ZAGRA
REBRIŞOARA
PARVA
COŞBUC
RUNCU SALVEI
SÂNGEORZ-BĂI
MĂGURA ILVEI
ILVA MARE
POIANA ILVEI
ILVAMARE
LUNCA ILVEI
REBRA
SALVA
NĂSĂUD
FELDRU
ILVAMICĂ
LEŞU
NEGRILEŞTI
CICEU-GIURGEŞTI
CĂIANU MIC
SPERMEZEU
CHIUZA
NIMIGEA
PRUNDU BÂRGĂULUI
JOSENII BÂRGĂULUI
TIHA BÂRGĂULUI
BISTRIŢA BÂRGĂULUI
LIVEZILE
PETRU RAREŞ
URIU
BECLEAN
BRANIŞTEA
ŞINTEREAG
BISTRIŢA
ŞIEU-ODORHEI
ŞIEU-MĂGHERUŞ
CETATE
BUDACU DE JOS
DUMITRIŢA
NUŞENI
CHIOCHIŞ
LECHINŢA
MĂRIŞELU
ŞIEU
ŞIEUŢ
GALAŢII BISTRIŢEI
MATEI
MONOR
SÂNMIHAIU DE CÂMPIE
TEACA
BUDEŞTI
MICEŞTII DE CÂMPIE
MILAŞ
SILIVAŞU DE CÂMPIE
URMENIŞ
ÎNVIŞ
ÎNTIMUŞ
ÎNTIMUŞ
ÎNTIMU

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ȘI PROGNOZA EVOLUȚIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.4. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE. ELEMENTE DE DEZVOLTARE. ZONE CU POTENȚIAL

Livrabil I.4.1 – Analiza situației existente

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.4.1 – ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a Județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Județului Bistrița-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, Nr. 1, Municipiul Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Șef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Lector univ. dr. Ștefana-Alexandra-Diana VARVARI	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Conf. univ. dr. geogr.-urb Sorin FILIP** Expert RUR, simbol F5 **Conf. univ. dr. geogr. Ioan FODOREAN** **Șef lucr. dr. geogr. Sanda ROȘCA** **Șef lucr. dr. geogr. Csaba HORVÁTH**	

	Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ **Dr. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 3
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 8
1. STRUCTURA TERITORIULUI 9
1.1 Localizare geografică 9
1.2 Cadrul natural / mediul 10
1.3 Patrimoniul natural și construit, peisaje 41
1.4 Rețeaua de localități 60
1.5 Infrastructurile tehnice majore 69
1.6 Zonificarea teritoriului 92
2. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ 97
2.1 Evoluția populației și potențialul demografic 97
2.2 Resurse umane 103
2.3 Infrastructura socială (educație, sănătate, asistență socială) 113
2.4 Alte infrastructuri de servicii publice (sport, agrement, cultură, religie, ordine publică, securitate, pază și protecție, intervenții în situații de urgență) 123
3. STRUCTURA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE 127
3.1 Agricultură, silvicultură și pescuit 133
3.2 Industrie, producție și distribuție energie, construcții 139
3.3 Construcții 145
3.4 Servicii economice sociale (comerț, transporturi și telecomunicații, cercetare-dezvoltare, informatică, servicii pentru dezvoltarea afacerilor, finanțe-bănci, administrație publică și asigurări sociale, învățământ, sănătate, cultură) 146
3.5 Turism 149
4. CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL 170
4.1 Coridoare de transport, orașe-poartă 170
4.2 Structura policentrică, poli de creștere și de dezvoltare, centre urbane 171
4.3 Zone de cooperare teritorială 171
4.4 Zone metropolitane, periurbane, zone urbane funcționale 174
5. ZONE CU POTENȚIAL 176
Zone cu potențial natural 176
Zone cu potențial cultural 177
ANALIZA SWOT 179
SURSE BIBLIOGRAFICE 212

LISTĂ TABELE

Tabel 1.1 STAREA ECOLOGICĂ A PRINCIPALELOR RÂURI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2022 – 2024) 71
Tabel 1.2 CAPACITĂȚI DE TRANSPORT ÎN NUMĂR DE TRENURI / 24 ORE 82
Tabel 1.3. FRECVENŢĂ COLECTARE DEŞEURI 92

LISTĂ FIGURI

FIG. 1.1 LOCALIZAREA JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD 9
Fig. 1.2 HARTA HIPSOMETRICĂ 10
Fig. 1.3. TEMPERATURA MEDIE ANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024. 11
Fig. 1.4 REGIUNILE BIOGEOGRAFICE ȘI ASOCIAȚIILE VEGETALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD 14
Fig. 1.5 LEGENDA HĂRȚII ASOCIAȚIILOR VEGETALE 15
Fig. 1.6. REȚEAUA HIDROGRAFICĂ ȘI AMENAJĂRILE HIDROTEHNICE 17
Fig. 1.7 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PĂDURILOR 20
Fig. 1.8 HARTA GEOLOGICĂ ȘI A RESURSELOR DE SUBSOL 22
Fig. 1.9 LEGENDA HĂRȚII GEOLOGICE 23
Fig. 1.10 CALITATEA AERULUI. SURSELE DE POLUARE ȘI REȚEAUA DE MONITORIZARE 24
Fig. 1.11. REȚEAUA DE MONITORIZARE A CALITĂȚII APEI 27
Fig. 1.12 SISTEMUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL DEȘEURILOR BISTRIȚA-NĂSĂUD 31
Fig. 1.13 ZONAREA UAT DUPĂ POTENȚIALUL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN CONFORM SECTIUNII V, ZONE DE RISC NATURAL, 2001. 37
Fig. 1.14. HARTA AREALELOR INUNDABILE ȘI A ZONELOR CU RISC POTENȚIAL SEMNIFICATIV LA INUNDAȚII 39
Fig. 1.15 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI NAȚIONAL 42
Fig. 1.16 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL 44
Fig. 1.17 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA TIPOLOGIILOR DE PEISAJE NATURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 46
Fig. 1.18 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI / SITURI CLASATE LMI, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 48
Fig. 1.19 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI CLASATE ÎN GRUPA VALORICĂ B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 50
Fig. 1.20 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE DIN LISTA INDICATIVĂ UNESCO, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 51
Fig. 1.21 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHITECTURĂ CONFORM LMI 2015 54
Fig. 1.22 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND ZONELE ETNOGRAFICE, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD 59
Fig. 1.23 CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ SUPRAFAȚĂ. 61
Fig. 1.24 CLASIFICAREA UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ. 63
Fig. 1.25 DENSITATEA POPULAȚIEI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVEL DE UAT ÎN 2025. 67
Fig. 1.26 LUNGIMEA REȚELEI DE CANALIZARE (2025) 73
Fig. 1.27 INFRASTRUCTURA RUTIERĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 75

Fig. 1.28 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – 2022 79
Fig. 1.29 STRUCTURA REȚELEI FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025) 81
Fig. 1.30 RUTELE DE TRANSPORT PUBLIC RUTIER JUDEȚEAN 83
Fig. 1.31 STRUCTURA TERENURILOR (HA) DUPĂ DESTINAȚIE, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST 92
Fig. 1.32 REPARTIȚIA (HA) TERENURILOR AGRICOLE PE CLASE DE CALITATE ÎN ANUL 2023 93
Fig. 1.33 UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CARE INTRĂ ÎN CATEGORIA ZONELOR RURALE DEFAVORIZATE 94
Fig. 1.34 DINAMICA SUPRAFEȚELOR INTRAVILANE DIN LOCALITĂȚILE URBANE ALE JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN PERIOADA 1993-2023 96
Fig. 2.1 EVOLUȚIA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2011 ȘI 2021 98
Fig. 2.2 RATA SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 100
Fig. 2.3 RATA SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 102
Fig. 2.4 RATA DE ACTIVITATE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023 103
Fig. 2.5 RATA DE OCUPARE A POPULAȚIEI ÎN VARSTĂ DE MUNCĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 105
Fig. 2.6 PONDEREA POPULAȚIEI OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE, 2021 107
Fig. 2.7 PONDEREA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021 109
Fig. 2.8. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 113
Fig. 2.9. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A POPULAȚIEI ȘCOLARE TOTALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 115
Fig. 2.10. RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / CADRU DIDACTIC ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025 117
Fig. 2.11. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE FAMILIE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024 119
Fig. 2.12. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A PERSONALULUI SANITAR MEDIU DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023 121
Fig. 3.1 PIB/LOCUITOR (PPS) ÎN ANUL 2023 127
Fig. 3.2 DINAMICA PIB/LOCUITOR (PPS) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN PERIOADA 2013-2023 128
Fig. 3.3 STRUCTURA VAB ÎNREGISTRATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2023 128
Fig. 3.4 PROFESIONIȘTII ACTIVI JURIDIC ÎNREGISTRAȚI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA APRILIE 2015-APRILIE 2025 129
Fig. 3.5 DEMOGRAFIA PROFESIONIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024 130
Fig. 3.6 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN ANUL 2023 131
Fig. 3.7 NUMĂRUL SOCIETĂȚILOR CU PARTICIPARE STRĂINĂ LA CAPITAL ȘI VALOAREA INVESTIȚIILOR STRĂINE, SUB FORMA PARTICIPĂRILOR LA CAPITALUL FIRMELOR, ÎN REGIUNEA NORD-VEST (LA 31 DECEMBRIE 2024) 133
Fig. 3.8 SUPRAFAȚA TOTALĂ A FONDULUI FUNCIAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014 ... 134

Fig. 3.9 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, ÎN 2023 141
Fig. 3.10 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ, 2023 147
Fig. 3.11 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL SERVICIILOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2013 VS 2023 148
Fig. 3.12. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024..... 150
Fig. 3.13. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A LOCURILOR DE CAZARE DIN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT-URILOR, ÎN ANUL 2024 151
Fig. 3.14. DURATA MEDIE A SEJURULUI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024 154
Fig. 4.1 DINAMICILE TERITORIALE DE LA NIVELUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST..... 170
Fig. 4.2 COMPONENȚA GRUPURILOR DE ACȚIUNE LOCALĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD .. 173
Fig. 4.3 ZONELE URBANE FUNCȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD..... 174
Fig. 4.4. UAT DIN COROANA I ȘI II A MUNICIPIULUI BISTRIȚA CARE AR PUTEA INTRA ÎN COMPONENȚA ZONEI METROPOLITANE 175

LISTĂ ACRONIME

AJOFM - Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANANP – Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate

ANCPI – Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

ANIF - Agenția Națională Pentru Îmbunătățiri Funciare

ANM – Administrația Națională de Meteorologie

ANRM - Agenția Națională a Resurselor Minerale

APM – Agenția pentru Protecția Mediului

CDI – Cercetare-Dezvoltare-Inovare

GAL - Grup de Acțiune Locală

HORECA - Hoteluri, Restaurante, Catering

INS – Institutul Național de Statistică

INHGA - Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor

ISU – Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență

ITC - Tehnologia informației și comunicațiilor

LMI – Lista Monumentelor Istorice

MADR - Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

ONG – Organizație neguvernamentală

PAAR – Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor

PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului Național

PIB – Produsul intern brut

PNDR – Programul Național pentru Dezvoltare Rurală

PUG - Plan Urbanistic General

PUZ – Plan Urbanistic Zonal

RAN – Repertoriul Arheologic Național

RGA - Recensământul General Agricol

RPL – Recensământul Populației și Locuințelor

SGA – Sistemul de Gospodărire a Apelor

TEN-T - Rețeaua transeuropeană de transport

UAT – Unitate Administrativ Teritorială

UATB – Unitate Administrativ Teritorială de Bază

VAB - Valoarea adăugată brută

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Analiza situației existente a fost realizată prin sintetizarea și interpretarea datelor relevante din fiecare studiu de fundamentare. Aceasta are ca scop identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, evidențierea problemelor, disfuncționalităților și tendințelor, identificarea zonelor cu potențial natural sau cultural, analizând următoarele domenii-țintă: structura teritoriului (localizare, cadrul natural, mediul, patrimoniul natural și construit, rețeaua de localități, infrastructuri tehnice majore și zonificarea teritoriului), structura socio-demografică (populație, resurse umane și infrastructura socială - educație, infrastructura medicală), structura activităților economice (agricultură, silvicultură, piscicultură, industrie, transport, energie, construcții, turism și servicii economice) și contextul teritorial interjudețean, regional și național.

În elaborarea Analizei situației existente, și a studiilor de fundamentare care stau la bază, s-a realizat corelarea cu prevederile din principalele documente de la nivel internațional (ex. Agenda Teritorială 2030 a Uniunii Europene, Noua Agendă Urbană a ONU, Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă), de la nivel național și regional (ex. Strategia de dezvoltare teritorială a României, Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Strategia de transport intermodal în România 2020-2023, Master Planul General de Transport al României, Lista monumentelor Istorice, Planul de Dezvoltare Regională 2021-2027 Regiunea Nord-Vest), precum și de la nivel local (ex. Strategia de Dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027, master planuri județene pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare, planurile de gestionare a deșeurilor, hărți de hazard, planuri de analiză și acoperire a riscurilor, planuri de management ale ariilor naturale protejate), inclusiv proiecte implementate sau în curs de implementare la nivelul județului.

1. STRUCTURA TERITORIULUI

1.1 Localizare geografică

Județul Bistrița-Năsăud este poziționat în partea nordică a României, respectiv în partea estică a regiunii de dezvoltare Nord-Vest (Transilvania de Nord), din care face parte, alături de județele Bihor, Cluj, Maramureș, Sălaj și Satu Mare. Se învecinează cu județul Maramureș la nord, cu județul Suceava la est, cu județul Mureș la sud și cu județul Cluj la vest. Județul Bistrița-Năsăud este traversat de paralela de 47°N și de meridianele de 24°E și 25°E.

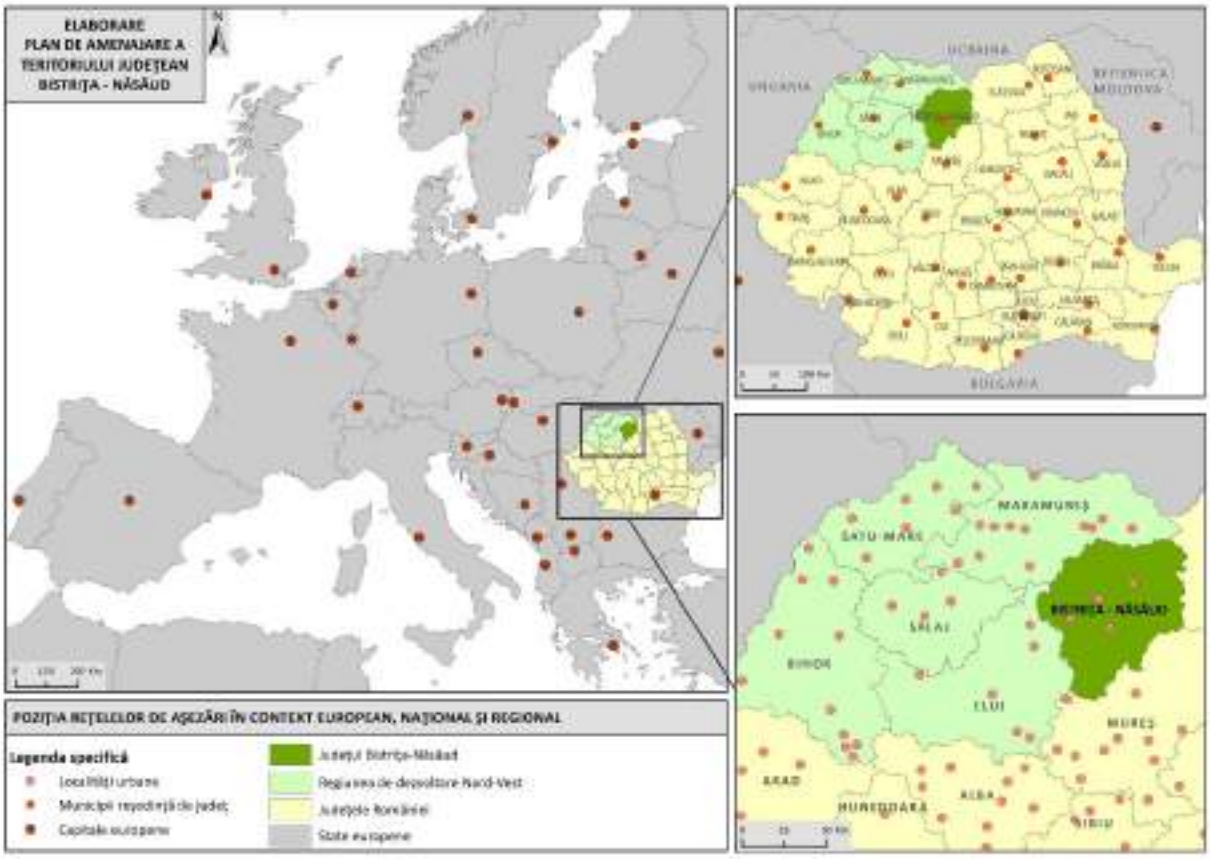

FIG. 1.1 LOCALIZAREA JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

Sursa: autorii

Județul are o suprafață de 5355 km^2, ceea ce reprezintă 2,25% din suprafața teritoriului național, fiind al 26-lea ca suprafață din România, dar al patrulea ca extindere din Regiunea Nord-Vest, după județele Bihor, Cluj și Maramureș, dar în fața județelor Satu Mare și Sălaj.

Populația sa a fost de 295.988 de locuitori la ultimul recensământ (2021), fiind al 32-lea din România din acest punct de vedere, iar la nivel regional este abia pe locul cinci, depășind din punct de vedere demografic doar județul Sălaj.

1.2 Cadrul natural / mediul

1.2.1 Cadrul natural

În raport cu *unitățile de relief*, teritoriul județului Bistrița-Năsăud se suprapune peste subunități ale Carpaților Orientali și ale Depresiunii Transilvaniei. Relieful montan este dat de culmile Carpaților Orientali, în partea de nord (Munții Țibleș și Munții Rodnei) și de est (Munții Bârgăului și Munții Călimani). Altitudinea scade în partea centrală, vestică și sudică a județului, care corespunde unor unități deluroase și depresionare aparținând Depresiunii Transilvaniei, atât unității marginale a acesteia (Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Năsăudului, Dealurile Bistriței, Piemontul Călimanilor), cât și unității centrale (Câmpia Transilvaniei). Astfel, munții dețin circa 42% din suprafață, iar subunitățile deluroase și culoarele de vale din cadrul acestora dețin 58% din suprafața județului, ecartul altitudinal fiind de 2.047 m, desfășurat între Vf. Ineu (2.279 m) din Munții Rodnei și valea Someșului Mare (cca. 232 m).

Fig. 1.2 HARTA HIPSOMETRICĂ

Sursa: autorii

Clima județului Bistrița-Năsăud se înscrie în tiparul climatului temperat-continental moderat, cu pronunțate influențe vestice, specific zonei central-nordice a României.

Analiza regimului climatic din județul Bistrița-Năsăud evidențiază un trend ascendent semnificativ statistic al temperaturilor, atât în cazul mediilor anuale, cât și al valorilor extreme (minime și maxime). Această evoluție confirmă intensificarea procesului de încălzire climatică la nivel regional, cu implicații directe asupra ecosistemelor și resurselor locale.

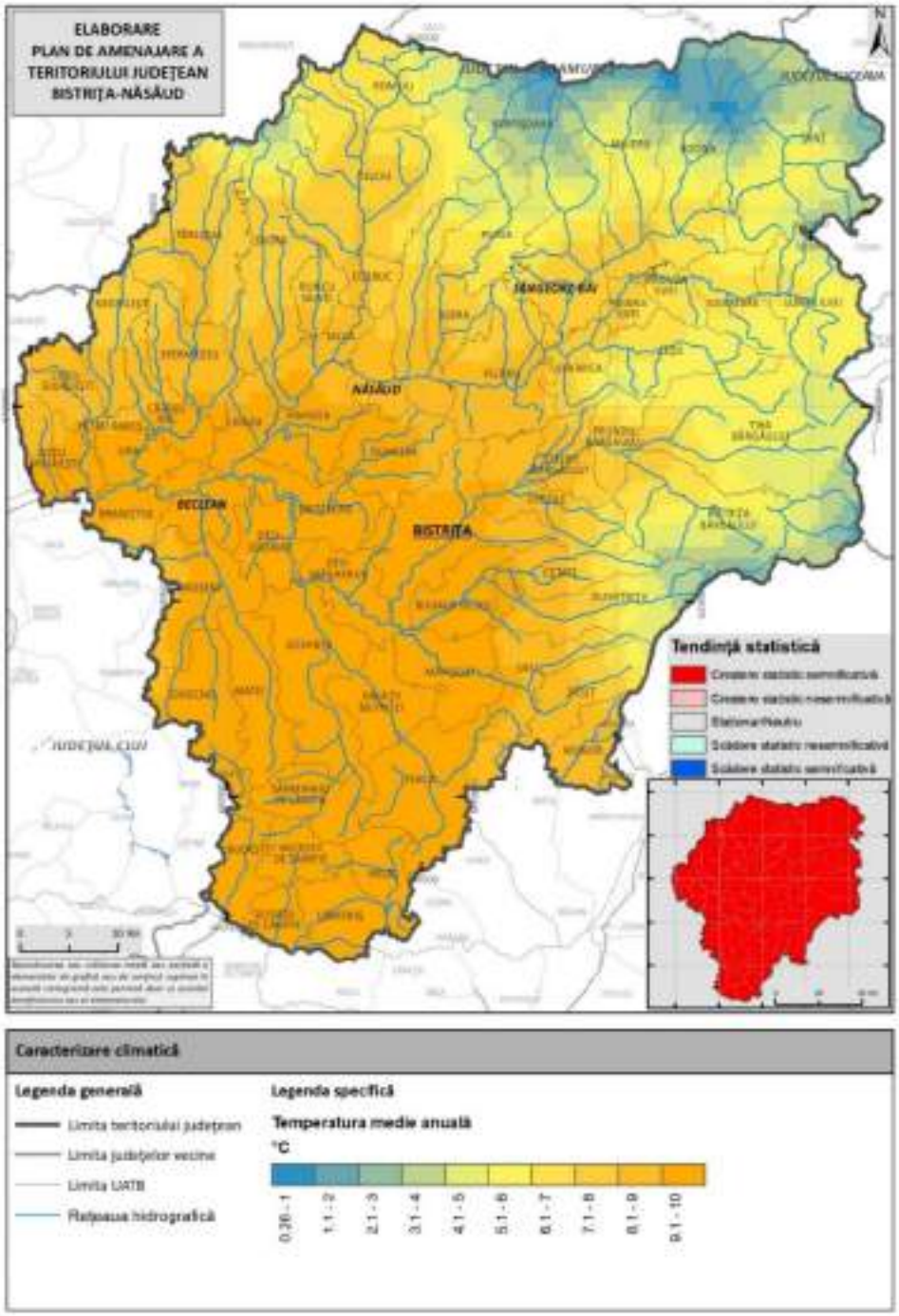

Fig. 1.3. TEMPERATURA MEDIE ANUALĂ A AERULUI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD 1961-2024.

Sursa: date prelucrate după baza de date furnizată de ANM

În ceea ce privește regimul pluviometric, deși se observă o tendință generală de creștere a cantităților anuale de precipitații, aceasta nu este statistic semnificativă, ceea ce indică o variabilitate ridicată și un grad sporit de incertitudine în proiecțiile climatice viitoare. Aceste constatări subliniază necesitatea unor strategii de adaptare la schimbările climatice, axate pe reducerea vulnerabilității și creșterea rezilienței teritoriale.

Diversitatea biotopurilor existente induce o mare diversitate și pentru *regnul animal*. Particularitățile biotopurilor și lanțurile trofice specifice urmăresc în general etajarea impusă de altitudine. În etajul boreal ecosistemele specifice sunt cele ale pajiștilor, ale tufărișurilor subalpine și ecosistemele forestiere. Este specifică o diversitate mare de păsări insectivore (ex. pitulicea, ciocănitoarea neagră, ciocănitoarea de munte), cocoșul de munte și forfecuța, șorecarul comun, uliul porumbar, acvila de munte; dintre reptile se remarcă câteva specii cum ar fi vipera, vipera cu corn ori șopârla de piatră și tritonul de munte. La rândul lor, mamiferele prezintă o diversitate ridicată: sunt prezenți șoarecii, veverița, capra neagră, pârșul, jderul, râsul, lupul, vulpea, iar vârful lanțului trofic este marcat de prezența ursului. În etajul nemoral varietatea speciilor din regnul animal este de asemenea, ridicată. Sunt prezente păsările - privighetoarea, pițigoi, muscarul negru, cucul, mierla, ciocănitoarea, ghionoaia sură, ciocănitoarea verde, gaița, etc. Reptilele sunt reprezentate prin șarpele orb, șopârle, batracieni. Mamiferele sunt reprezentate de șoareci, arici, părș, veverița, mistrețul, căpriorul, nevăstuica, dihorul, lupul, vulpea, dar și ursul, care coboară din etajul boreal, mai ales în zonele unde densitatea exemplarelor excede optimului. Zona pădurilor de foioase, puternic modificată antropic, cu extensiune mare a culturilor agricole care au luat locul ecosistemului forestier astfel că habitatele naturale au extensiune mult redusă și alternează cu cele antropizate. Dintre mamifere pot fi amintite specii cum ar fi: popândăul, nevăstuica, dihorul, cățelul pământului, iepurele de câmp, șoarecii și hârciogul. Pajiștile sunt caracterizate de prezența unor specii de păsări precum potârnichea, pitpalacul, fâsa de câmp, ciocârlia de câmp, prigoria, pupăză, iar în tufărișurile din păduri este prezentă privighetoarea. Dintre păsările răpitoare se pot aminti șorecarul mare și șoimul rândunelelor. De asemenea se remarcă prezența unor reptilieni cum ar fi șopârla de câmp și șarpele de casă. Ihtiofauna este diferențiată în funcție de particularitățile fizico-chimice și dinamice ale mediului acvatic. În etajul montan sunt prezenți pești din familia salmonidelor – păstrăvul, lipanul, zglăvocul și moioagă. Etajul deluros este caracterizat de prezența unor pești precum mihalțul, scobarul, cleanul, porcușorul, bibanul. Se adaugă reptile, cum sunt broasca țestoasă cu coadă lungă, dar și o specie invazivă de broască țestoasă - *Trachemys scripta scripta*.

În conformitate cu poziția latitudinală și cu etajarea altitudinală, nordul și estul teritoriului județean aparține regiunii biogeografice alpine, care ocupă cca 39% din suprafață, restul de 61% fiind inclus în regiunea biogeografică continentală.

Conform Hărții Geobotanice a României (Institutul Geologic al României, 1975), pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente 9 *asociații vegetale* zonale, dispuse în concordanță cu tipul de ecosisteme și o asociație vegetală intrazonală, care reflectă variabilitatea condițiilor naturale și care sunt constituite din: culturi și pajiști în zonele stepei și silvostepei; , pajiști cu asociații din etajul alpin inferior și superior, culturi și pajiști cu asociații din lunci în sectoarele colinare și depresiuni subcarpatice, precum și păduri. Cea mai extinsă asociație vegetală (peste 35% din teritoriul județului) este cea de *Agrostis tenuis*, *Festuca valesiaca* și local, de *Festuca rubra, Nardus stricta, Nardus stricta, Genista sagittalis, Vulpia myuros, Pteridium aquilinum*, etc. Cu privire la asociațiile vegetale forestiere se constată faptul că larga extensiune a reliefului montan și deluros pe teritoriul județului Bistrița - Năsăud creează condițiile de favorabilitate pentru o bună dezvoltare a fondului forestier, astfel încât această categorie funciară totalizează o suprafață de 1.983 km^2 (ANCPI, 2024) ceea ce reprezintă o pondere de 37% din suprafața administrativă a județului.

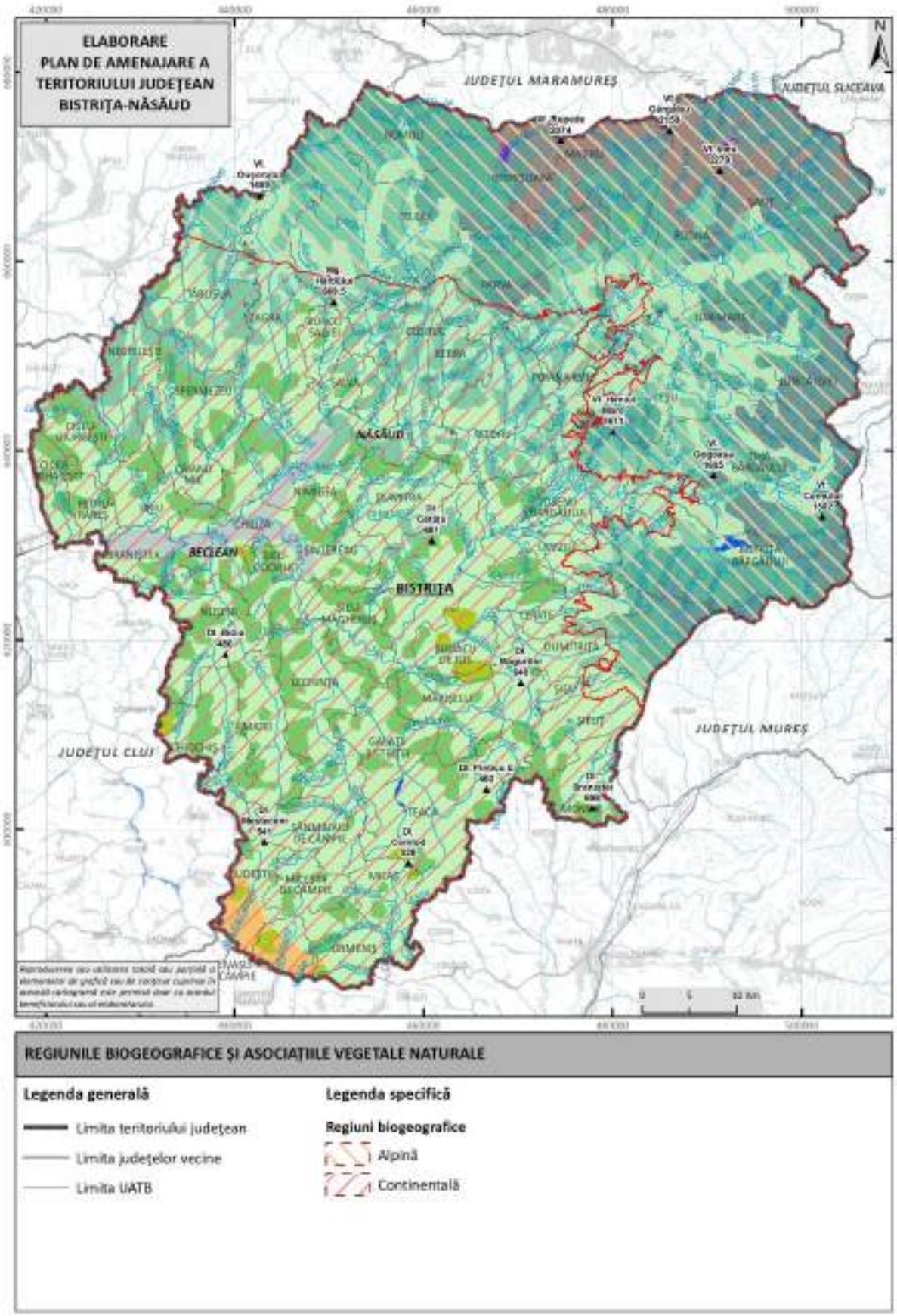

Fig. 1.4 REGIUNILE BIOGEOGRAFICE ȘI ASOCIAȚIILE VEGETALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD

Sursa: autorii

Pajiști cu asociații din etajul alpin inferior: Festuca supina, Nardus stricta, Festuca rubra ssp. fallax, Agrostis rupestris, Potentilla ternata, Geum montanum, Vaccinium vitis idaea, Vaccinium myrtilus, Juniperus sibirica, Pinus montana și din etajul montan superior: Carex curvula, Juncus trifidus, Ranunculus crenatus, Salix herbacea, Primula minima, Loiseluria procumbens, Vaccinium uliginosum, Rhododendron kotschii, Elyna myosuroides, Silene acualis, Festuca amethystina, Minuartia setacea.

Păduri de Picea excelsa cu sau fără Abies alba, Fagus sylvatica și asociații de Polytrichum, Hypnum triquetrum, Dryopteris filix mas, Athyrium filix femina, Aspidium spinulosum, Oxalis acetosella, Soldanella montana, Dentaria glandulosa, Luzula sylvatica cu: Lycopodium anntinum, Lycopodium selago, Polygonatum verticillatum, Prenanthes purpurea, Listera cordata, etc.

Păduri de amestec Fagus sylvatica, Picea excelsa și Abies alba cu: Campanula abietina, Ranunculus carpaticus, Soldanella montana, Symphitum cordatum, Paris quadrifolia, etc.

Păduri de Fagus sylvatica (Fagia sylvaticae) cu sau fără Quercus sessiflora, Picea excelsa, Abies alba și asociații de Asperula odorata, Asarum europaeum, Galeobdolon luteum, Festuca drymeia, Salvia glutinosa, Symphitum cordatum cu Sanicula europaea, Hieracium sylvaticum, Majantheum bifolium, Moehringia trinervia, Cardamine impatiens, Pirola secunda, Paris quadrifolia, specii de mușchi și de ferigi.

Pajiști în locul pădurilor de Fagus sylvatica, Picea excelsa și a pădurilor de amestec, în care domină asociațiile de Festuca rubra ssp. fallax, Nardus stricta, Festuca supina, Agrostis tenuis, Deschampsia flexuosa, Vaccinium myrtillus și speciile: Primula elatior, Orchis maculata, Gymnadenia conopea, Alchemila hybrida, Veratrum album, Geum rivale, Gentiana asclepiadea, etc.

Păduri de Quercus sessiflora (Quercia sessiliflorae)cu sau fără Fagus sylvatica, Q. cerris, Q. frainetto și asociații de Poa nemoralis, Galium vernum, G. schltesii, Luzula luzuloides, Genista tinctoria, Carex montana, Dentaria bulbifera, Melica uniflora cu Campanula persicifolia, Chrysanthenum corymbosum, Veronica officinalis, etc.

Pajiști și culturi în locul pădurilor de Quercus sessiflora în care domină asociații de Agrostis tenuis, Festuca valesiaca și local, de Festuca rubra, Nardus stricta, Nardus stricta, Genista sagittalis, Vulpia myuros, Pteridium aquilinum, etc.

Păduri de Quercus frainetto (Quercia frainetti) cu Quercus cerris, local cu Quercus sessiliflora, și asociații de Carex praecox, de Poa pratensis ssp. angustifolia, de Festuca valesiaca, de Chrysopogon gryllus cu: Polygonatum latifolium, Helleborus odorus, Dactylis glomerata, Crocus moesiacus, etc.

Culturi și pajiști în zonele stepei și silvostepei, cu asociații de Festuca ovina și Agrostis tenuis

Culturi și pajiști cu asociații din lunci în sectoarele de câmpie și deal: Agrostis stolonifera, Festuca pratensis, Alopecurus pratensis, Poa pratensis și din lunci în sectoare de deal și depresiuni subcarpatice: Agrostis canina, Holcus lanatus, Arrhenatherum elatius, etc.

Fig. 1.5 LEGENDA HĂRȚII ASOCIAȚIILOR VEGETALE

În cadrul ariilor naturale protejate de interes comunitar la nivel județean au fost identificate 12 *habitate prioritare*, care sunt în majoritate asociate habitatelor forestiere, pajiștilor și tufărișurilor. Dintre acestea, unele habitate precum 4070 (păduri montane de fag), 6230 (pajiști alpine și boreale), 7110 (pajiști subalpine și alpine), 7220 (pajiști alpine și subalpine cu vegetație de Rhododendron) și 91E0 (habitate asociate râurilor montane) prezintă, în anumite

situri, o stare de conservare nefavorabilă - inadecvată, ceea ce impune adoptarea unor măsuri concrete de gestionare și îmbunătățire a conservării acestora. Deși potențialul biodiversității este ridicat în județ, există zone și habitate specifice care necesită intervenții urgente pentru asigurarea unui nivel optim de conservare.

La nivelul ariilor naturale protejate de interes comunitar din județul Bistrița-Năsăud au fost identificate 7 *specii prioritare*. Printre acestea, cele mai frecvente elemente faunistice sunt carnivorele mari, precum lupul și ursul brun, care beneficiază de o stare bună de conservare și se regăsesc, în special, în habitate forestiere întinse. Din punct de vedere floristic, se remarcă prezența speciei Campanula serrata, care se află într-o stare bună de conservare în situl ROSCI0125 Munții Rodnei, în timp ce în situl ROSCI0051 Cușma starea acestei specii este evaluată ca nefavorabilă-inadecvată. Un caz aparte îl reprezintă specia prioritară Rosalia alpina, pentru care starea este necunoscută, fiind necesară efectuarea unor monitorizări in situ pentru stabilirea situației reale și adoptarea măsurilor corespunzătoare.

Presiunile și amenințările identificate asupra habitatelor din ariile naturale protejate ce dețin un plan de management reflectă o gamă de factori antropici și naturali ce pot afecta negativ conservarea ariilor naturale protejate din județ, precum: pășunat intensiv sau lipsa pășunatului; replantarea unor habitate forestiere cu specii alohtone și manifestarea altor activități silvice; extragerea de resurse naturale; investiții de infrastructură (drumuri, autostrăzi, căi ferate, rețele de utilități); turism necontrolat (drumeții, camping, vizitare excesivă a peșterilor, vandalism); poluarea de diferite tipuri; incendii, prăbușiri de teren, inundații și secetă, factori naturali accentuați de acțiuni umane; prezența speciilor invazive.

Rețeaua hidrografică a județului Bistrița-Năsăud este densă și bine reprezentată, însumând aproximativ 3.030 km lungime totală a cursurilor de apă. Someșul Mare străbate județul pe o lungime de circa 111,6 km, drenând o suprafață de bazin de aproximativ 5.000 km² pe teritoriul județului (echivalentul a aproximativ 94% din suprafața acestuia). Din punct de vedere hidrografic, județul aparține aproape în totalitate bazinului Someșului Mare, care îl drenează pe direcție nord-est – sud-vest, de la izvoare și până aproape de confluența cu Someșul Mic de lângă Dej, având o serie de afluenți importanți de stânga (Ilva, Șieu) și de dreapta (Rebra, Sălăuța, Ilișua), de-a lungul cărora s-au dezvoltat numeroase așezări, situate de-a lungul principalelor căi de comunicație.

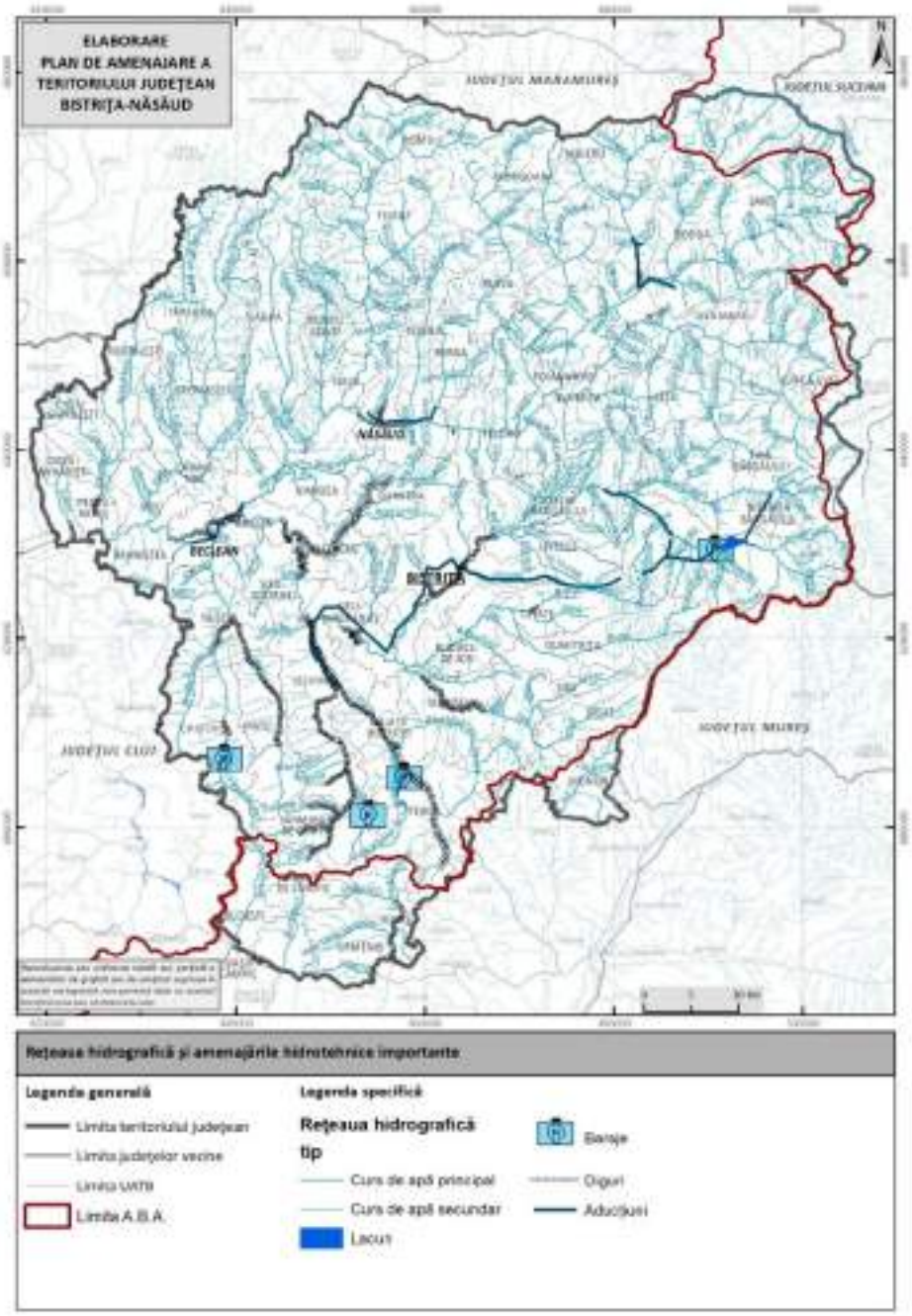

Fig. 1.6. REȚEAUA HIDROGRAFICĂ ȘI AMENAJĂRILE HIDROTEHNICE

Sursa: autorii

Teritoriul județului Bistrița-Năsăud nu dispune de *lacuri* naturale întinse, acestea fiind puțin numeroase și de dimensiuni reduse, dar cu valoare științifică (glaciare, nival, de baraj natural), fiind localizate preponderent în zona montană înaltă (Munții Rodnei și Călimani). Printre acestea amintim: Lacul Lala Mare, Lacul Lala Mică, Tăul Negru, Tăul Zânelor, Tăul din Valea Măgurii.

Lacurile antropice din județ includ în principal helețeie, iazuri piscicole și un mare lac de acumulare cu folosințe complexe. Cea mai importantă amenajare hidrotehnică este Lacul

Colibița, situat pe cursul superior al râului Bistrița (Bistrița Ardeleană), la altitudinea de circa 800 m în Munții Bârgăului. Lacul Colibița are un volum de circa 75 milioane m³ și se întinde pe o lungime de aproximativ 7,4 km, cu o lățime maximă de aproximativ 1,1 km, fiind încadrat de versanți montani împăduriți. Alte lacuri antropice notabile în județ sunt: Lacul Bistrița, Lacul Brăteni, Lacul Budurleni, Lacul Cetățele, Lacul Tăul lui Alac, Lacul Sărățel și Lacul lui Gondoș. Aceste lacuri mici au în general un rol local (pescuit sportiv, microclimat, agrement), dar contribuie și ele la diversitatea peisagistică și ecologică a județului.

Provocările majore legate de apele de suprafață țin de protecția împotriva inundațiilor, menținerea calității apei în contextul poluării difuze și adaptarea la variabilitatea climatică, precum și valorificarea durabilă a potențialului hidrologic (pentru alimentare cu apă, energie, agrement) fără degradarea ecosistemelor acvatice.

Resursele de *apă subterană* în județul Bistrița-Năsăud sunt condiționate de structura geologică variată, care determină existența mai multor tipuri de acvifere: acvifere poroase în depozitele aluviale ale văilor, acvifere fisurale în rocile dure ale munților și acvifere carstice locale în zonele calcaroase. În ansamblu, datorită preponderenței formațiunilor cu permeabilitate redusă (cristaline, argilo-marnoase) și a grosimii modeste a depozitelor acvifere, județul nu dispune de rezerve subterane abundente. Principalele acvifere freatice poroase sunt cele dezvoltate în depozitele aluviale din luncile și terasele râurilor importante (Someșul Mare, Șieu, Bistrița, Ilva, etc.). Un al doilea tip major de acvifer îl reprezintă acviferele fisurale din rocile compacte care alcătuiesc munții – în special rocile cristaline (șisturi, cuarțite) și cele vulcanice (andezite, bazalte) din Carpați. În Munții Rodnei, Munții Bârgău sau Călimani, numeroase izvoare apar la contactul dintre diferite straturi litologice sau la baza versanților, dar majoritatea au un debit modest (sub 1 l/s) și adesea caracter semipermanent (pot seca în perioade foarte uscate). Apele freatice reprezintă o resursă vitală pentru alimentarea localităților rurale situate departe de rețelele centralizate, respectiv a comunităților montane izolate.

Un element valoros al patrimoniului hidrologic subteran al județului îl reprezintă *apele minerale*. Datorită structurii geologice complexe (prezența unor roci vulcanice cu degajări de CO_2, dar și a zăcămintelor de sare și gips), în Bistrița-Năsăud se găsesc numeroase izvoare cu ape minerale carbogazoase sau sărate. Cele mai cunoscute sunt izvoarele minerale de la Sângeorz-Băi, stațiune balneoclimaterică renumită la nivel național. Aici există cel puțin șapte izvoare de ape minerale naturale, bogate în bicarbonat, clorură de sodiu, calciu și magneziu, puternic carbogazoase (conțin CO_2 în exces) și cu mineralizare totală ridicată (~2-6 g/l). O enumerare

sintetică arată că izvoarele cu ape minerale se întâlnesc mai frecvent în arealele Sângeorz-Băi, Colibița, Lunca Ilvei, Parva, Ilva Mare, Poiana Ilvei, Rodna ș.a.

Pe teritoriul județului Bistrița - Năsăud sunt prezente 12 clase de *sol*, care reflectă diversitatea condițiilor pedogenetice: protisoluri, cernisoluri, luvisoluri, cambisoluri, luvisoluri, spodisoluri, vertisoluri, andisoluri, hidrisoluri, salsodisoluri, histisoluri și antrisoluri. Cele mai mari suprafețe sunt ocupate de cambisoluri (44%) și spodisoluri (31%). Semnificative ca extensiune sunt și luvisolurile (cca. 26%) și protisolurile (cca. 8%).

Pornind de la condiționărilor naturale, cele mai mari ponderi ale terenurilor agricole (peste 80 %) sunt în Sânmihaiu de Câmpie, Budești, Miceștii de Câmpie, Milaș, Urmeniș, Silivașu de câmpie, Șieu și Monor; la cealaltă extremă cu ponderi sub 25% se remarcă comunele Romuli și Bistrița Bârgăului. În ceea ce privește terenurile arabile, ponderi ridicate (peste 60% din terenul agricol) sunt specifice în UAT-urile Urmeniș, Milaș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Chiochiș și Sânmihaiu de Câmpie. Larga extensiune a spațiului montan face ca una din caracteristicile modului de utilizare a terenurilor agricole să fie concretizată sub forma pășunilor și fânețelor care, în unele cazuri, ajung să aibă ponderi de peste 90% (Șanț, Lunca Ilvei, Rodna, Parva, Sângeorz-Băi), iar în cazul a 43 de UAT-uri valoare acestei ponderi să fie de peste 50%. Pe de altă parte, relieful colinar oferă condiții de favorabilitate pentru pomicultură, fapt ce se reflectă în ponderea importantă a acestei utilizări agricole: Braniștea (20%), Bistrița (18%), Ciceu-Mihăiești (13%) și Josenii Bârgăului (13%).

Pe teritoriul județului Bistrița – Năsăud suprafețele *forestiere* au o bună reprezentare, ocupând 198.314,2 ha, ceea ce reprezintă 37% din suprafață; cele mai extinse și mai compacte suprafețe forestiere fiind localizate în nordul și estul județului. La nivel de UAT cele mai mari suprafețe sunt prezente în comunele Șanț, Telciu, Bistrița Bârgăului și Tiha Bârgăului, cu peste 10.000 ha. Din punct de vedere al ponderii ocupate de păduri, cele mai mari valori sunt specifice în comunele Bistrița Bârgăului (71%), Lunca Ilvei (66%), Șanț (65,5%), Telciu (61%), Romuli (60,8%), Tiha Bârgăului (55%), în orașul Sângeorz-Băi (52%) și în comuna Parva (51,9%). În ceea ce privește speciile de arbori, cea mai mare pondere o ocupă pădurile de foioase (57%), iar cele de rășinoase dețin 43% din suprafață. Pe teritoriul județului sunt prezente două areale cu statut de păduri virgine, localizate în comunele Șanț (44,9 ha) și Telciu (165,2 ha).

Fig. 1.7 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PĂDURILOR

Conform Raportului APM Bistrița Năsăud privind starea mediului (2023), pe teritoriul județului s-au manifestat o serie de fenomene de degradare a fondului forestier dintre care mai importante sunt incendiile, doborâturile de vânt și dăunătorii de *felul Ips typographus*; acesta din urmă afectează cu precădere pădurile de rășinoase, suprafețe mai mari infestate fiind pe teritoriul comunelor Dumitrița, Șanț, Telciu, Rodna, Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului și Prundu Bârgăului. Acestora li se adaugă suprafețe de pădure afectate de incendii: 5 ha în anul 2019, 106,68 ha în anul 2020 și 63,11 ha în anul 2022.

Fondul forestier ocupă 35,9% din suprafața județului în anul de referință 2025, reprezentând o resursă importantă pentru captarea carbonului și purificarea aerului. Cu toate acestea, există zone cu deficit de vegetație forestieră în raza teritorială a unor comune din sudul județului, în zona de câmpie, unde gradul de împădurire scade sub 15%.

Din punct de vedere al suprafeței afectate de tăieri, se constată o tendință de scădere, de la aproape 50.000 ha în anul 2019 la cca 25.000 ha în 2023.

Lucrările de regenerare a pădurilor au fost efectuate, în anul 2023, pe o suprafață de 483 ha, din care 263 ha regenerare naturală, iar restul de 220 ha au fost din categoria regenerărilor artificiale.

În cadrul tuturor UAT-urilor din județ se regăsesc suprafețe extinse de pajiști din categoria HNV (înaltă valoare naturală), având suprafețe cuprinse între 734 ha (Petru Rareș) și 9238 ha (Telciu).

În concordanță cu caracteristicile petrografice, structurale și paleoevolutive ale substratului, pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente o serie de *resurse de subsol*. Corespunzător marii diversități petrografice a substratului, pe teritoriul județului Bistrița sunt prezente numeroase *roci utile*, distribuite în toate unitățile structurale: caolin (Parva), argilă (Nimigea, Năsăud, Telciu, Anieș, Sângeorz-Băi), andezite (Ilva, Rodna), dacite (Anieș, Sângeorz-Băi), marmură (Cormaia), nisipuri și pietrișuri (Sărățel, Săsarm), tuf vulcanic (Cepari, Dumbrava, Reteag, Susenii Bârgăului), gresii (cu largă răspândire în subunitățile deluroase), bentonită (Rodna, Anieș, Telciu, Chiuza, Chiochiș, Căianu Mic), travertin (Sângeorz - Băi); sarea este prezentă în mai multe locații asociate structurilor diapire poziționate marginal în cadrul bazinului sedimentar transilvănean (Sărățel, Chiuza, Dumbrăvița, Slătinița).

Se adaugă o serie de *minereuri nemetalifere*, prezente în compartimentul montan: grafitul (Anieș, Maieru), mica (Parva) și minereuri polimetalice din sudul Munților Rodnei (Rodna) și din Munții Țibleșului.

Din punct de vedere al gestionări acestor resurse se constată că există un număr de 19 perimetre de concesionare; acestea se suprapun pe teritoriul a 12 UAT-uri: Chiuza, Ilva Mare, Maieru, Măgura Ilvei, Nimigea, Parva, Sângeorz-Băi, Șanț, Șintereag, Telciu și Zagra

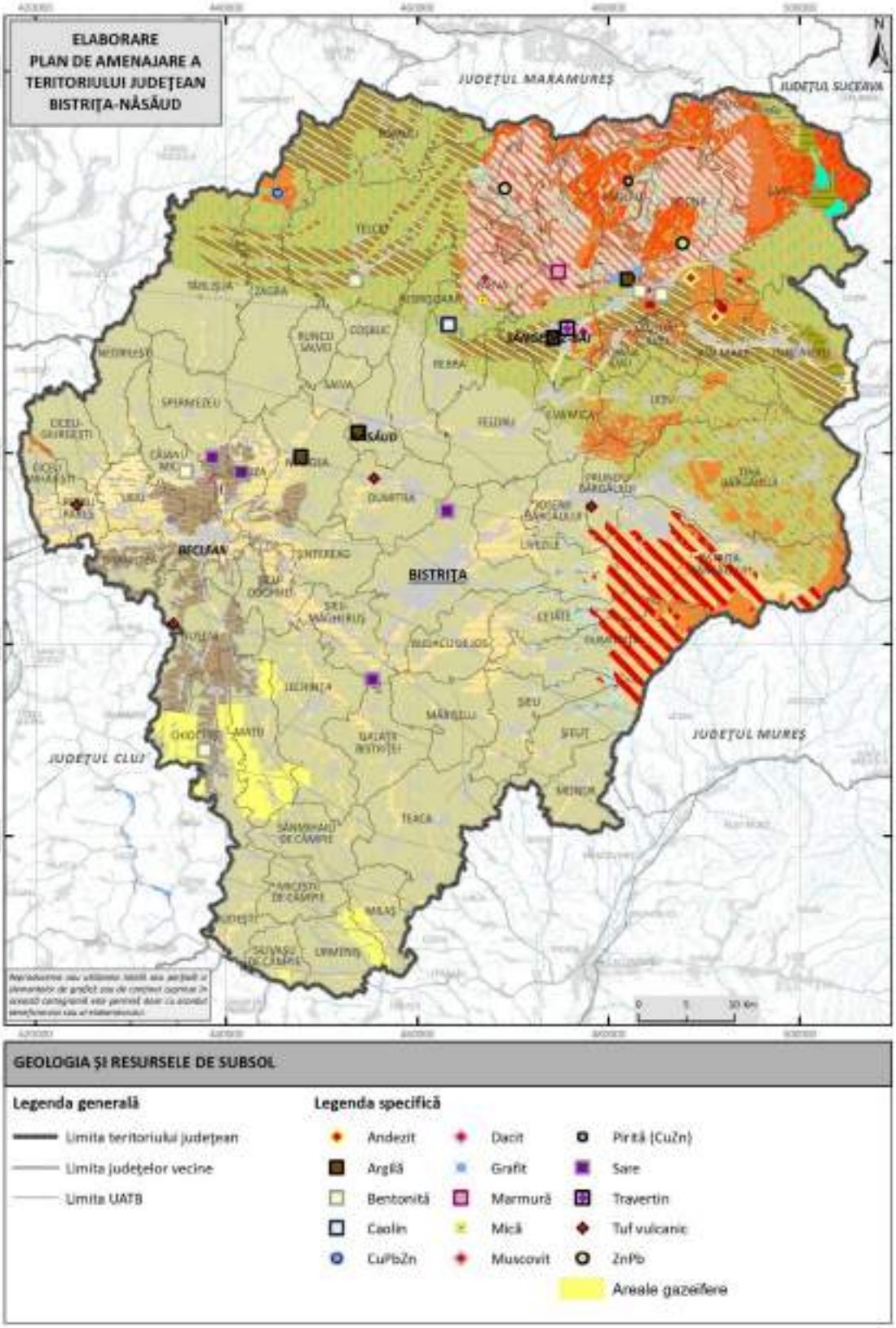

Fig. 1.8 HARTA GEOLOGICĂ ȘI A RESURSELOR DE SUBSOL

Sursa datelor: Harta Geologică a României, 1:200000, Institutul Geologic, 1968; ANRM, 2023

Fig. 1.9 LEGENDA HĂRȚII GEOLOGICE

Hidrocarburile (gaze naturale) sunt asociate structurilor domale din Câmpia Transilvaniei (Enciu, Silivașu de Câmpie, Monor). Mai sunt prezenți *cărbuni* de vârstă miocenă dar în cantități mici, cu dispunere sub forma unor orizonturi (cu grosime de câțiva zeci de centimetri) în Dealurile Bistriței (Budacu de Jos și Galații Bistriței).

1.2.2 Starea mediului

În județul Bistrița Năsăud calitatea aerului este monitorizată prin măsurări continue în stația automată amplasată în zona urban-industrială Bistrița (stația BN-1), conform criteriilor de amplasare prevăzute în Ordinul M.A.P.M. nr. 592/2002. Stația automată face parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului constituită la nivelul țării din peste 140 de stații.

De asemenea, monitorizarea calității aerului din județ se realizează și prin auto monitoring, prin intermediul determinărilor efectuate de către laboratoarele celor mai

importanți agenți economici cu emisii relevante. După cum se observă din analiză, nu s-au înregistrat depășiri ale valorilor limită pentru niciunul dintre poluanții atmosferici.

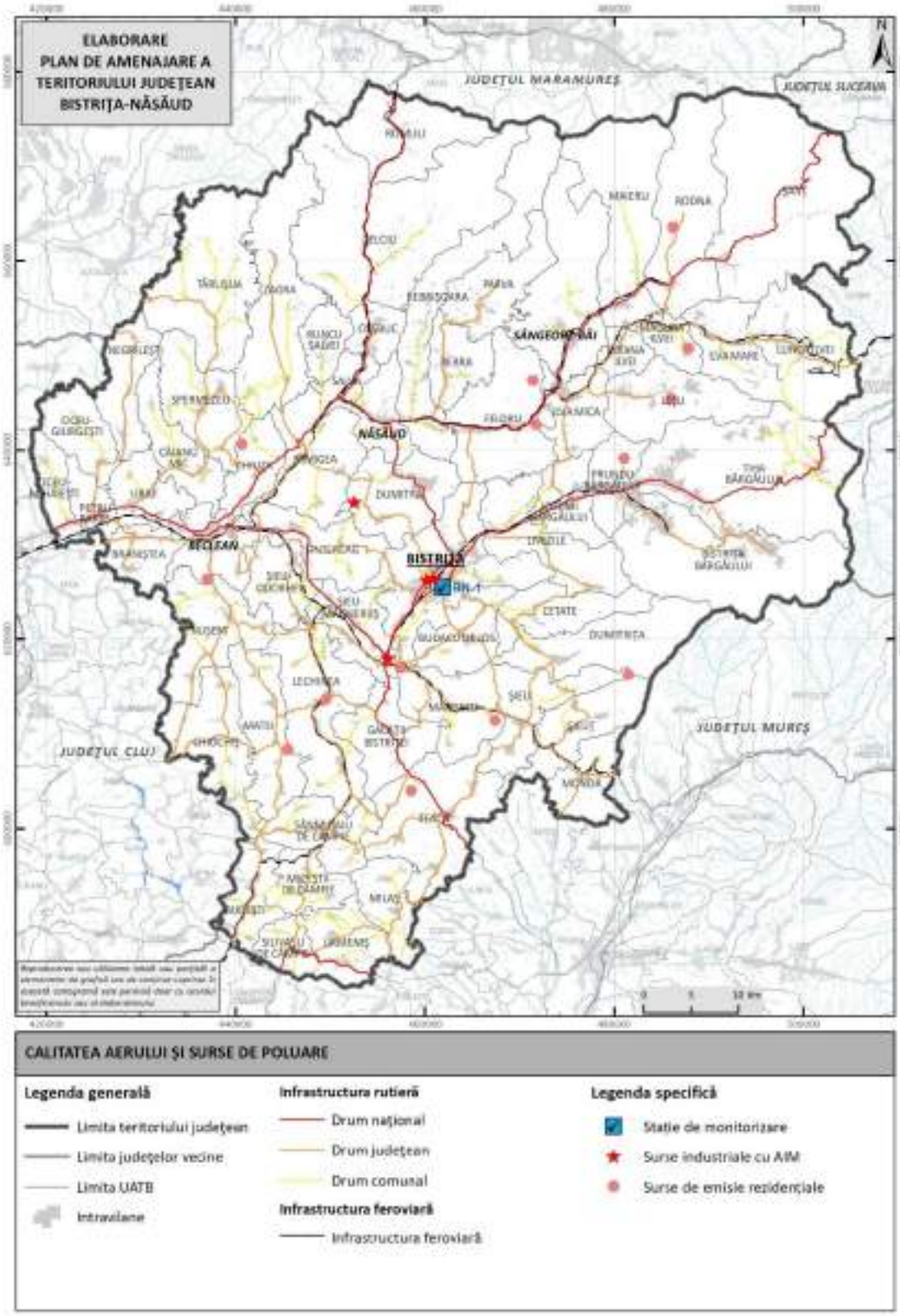

Fig. 1.10 CALITATEA AERULUI. SURSELE DE POLUARE ȘI REȚEAUA DE MONITORIZARE

Sursa: Planul de menținere a calității aerului Bistrița Năsăud 2023-2027euro, Raportul anual starea mediului APM Bistrița Năsăud 2023, PAAR ISU Bistrița Năsăud

Particulele în suspensie PM_{10} și $PM_{2,5}$ reprezintă principalul impact pentru calitatea aerului în județul Bistrița-Năsăud. În ultimii 3 ani, emisiile totale de PM_{10} au fost de peste 2.000 tone, iar cele de $PM_{2,5}$ de peste 1.750 tone. La stația de monitorizare automată BN-1 din municipiul Bistrița se înregistrează 5-10 depășiri anuale ale valorii limită zilnice de 50 µg/m³ pentru PM_{10}, depășiri care s-au produs în lunile noiembrie și decembrie din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile. În perioada 2015-2022, numărul de depășiri ale valorii limită zilnice pentru PM_{10} a variat între 1 și 13 pe an, fără a depăși numărul maxim permis de 35 de depășiri pe an.

Concentrația medie anuală de dioxid de azot înregistrată la stația BN-1 a fost de 23,19 µg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită anuală de 40 µg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane.

În ceea ce privește monoxidul de carbon, valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore înregistrată la stația BN-1 a fost de 5,23 mg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită de 10 mg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane.

Concentrația medie anuală de dioxid de sulf, înregistrată la stația de monitorizare, a fost de 4,26 µg/m³, iar valoarea maximă orară a fost de 19,97 µg/m³. Nu s-au înregistrat depășiri ale valorii limită orare de 350 µg/m³ sau ale valorii limită zilnice de 125 µg/m³ pentru acest poluant.

Concentrația medie anuală de benzen în anul 2020 a fost de 2,23 µg/m³, valoare care se situează sub valoarea limită anuală de 5 µg/m³ stabilită pentru protecția sănătății umane. Principalele surse de benzen sunt reprezentate de traficul rutier și evaporarea combustibililor în procesele de stocare și distribuție.

Emisiile de metale grele (plumb, cadmiu, arsen, nichel) constituie o preocupare specială datorită toxicității acestora și capacității de acumulare în organismele vii. Aceste metale grele sunt monitorizate prin analiza particulelor în suspensie colectate la stația BN-1 și prin prelevări manuale în alte puncte din județ.

Cele mai afectate zone din punct de vedere a calității aerului din județ sunt cele asociate cu activitățile industriale, de transport sau specific urban-rezidențiale. Pe tot parcursul acestor procese tehnologice (în majoritate arderi de combustibili) sunt emise cantități importante de poluanți, care pot produce impacte semnificative atât asupra calității aerului cât și asupra sănătății populației.

Din perspectiva poluării complexe specific urbane și în prezent arealul urban-industrial Bistrița este cel mai expus la fenomene de poluare, situație determinată de specificul activităților actuale (concentrat urbane: cu emisii de poluanți provenite din arderile de combustibili din

procesele tehnologice, de la centralele termice pentru producerea energiei termice și a apei calde menajere, activități industriale diverse și din traficul rutier) dar și de poluarea remanentă provocată de activitățile industriale neconforme din trecut.

În celelalte concentrări urbane mai mici și în localitățile rurale din județ, principalele surse de emisii poluante sunt reprezentate de traficul auto sau unitățile de producere a energiei termice de mică capacitate (majoritatea locuințelor utilizând surse individuale de încălzire). Astfel, în funcție de tipurile de combustibili utilizați (lignit, păcură, lemn și deșeuri de lemn etc.), în aceste zone evoluția concentrațiilor emisiilor de poluanți este determinată de cantitățile de combustibili consumate și de condițiile meteo-climatice, neexistând probleme majore de poluare.

Pe lângă poluatorii industriali amplasați în centrele urbane importante, la nivel de județ se manifestă și surse liniare de poluare în lungul culoarele trasate de arterele rutiere cu intensități mari de trafic. De asemenea, surse importante de emisii poluante sunt reprezentate și de șantierele de lucrări pentru infrastructură, precum și de instalațiile termice pentru încălzirea rezidențială și cele utilizate de agenții economici, care sunt amplasate de regulă în zonele aglomerărilor urbane și în apropierea nodurilor rutiere importante.

Monitorizarea *calității apelor de suprafață și subterane* din județul Bistrița-Năsăud este realizată de Administrația Națională „Apele Române” prin intermediul Administrației Bazinale Someș-Tisa, care coordonează o rețea de puncte de observație și secțiuni de monitorizare peste 100 de bucăți amplasate pe principalele cursuri de apă, lacuri și corpuri de apă subterane. Acestea permit urmărirea evoluției indicatorilor fizico-chimici și biologici, asigurând o bază de date necesară pentru evaluarea stării corpurilor de apă. Starea corpurilor de apă din județ reflectă atât influența factorilor naturali, cât și efectele activităților antropice.

Apele de suprafață sunt supuse presiunilor provenite din zonele urbane, din agricultură și, punctual, din industrie.

Din perspectiva calității chimice, datele existente arată o conformare generală la nivel județean, toate corpurilor de apă fiind încadrate în clasa de calitate bună. Acest lucru confirmă respectarea limitelor pentru substanțele periculoase și pentru metalele grele reglementate la nivel european. Lacul de acumulare monitorizat (Colibița) prezintă, de asemenea, o calitate chimică corespunzătoare.

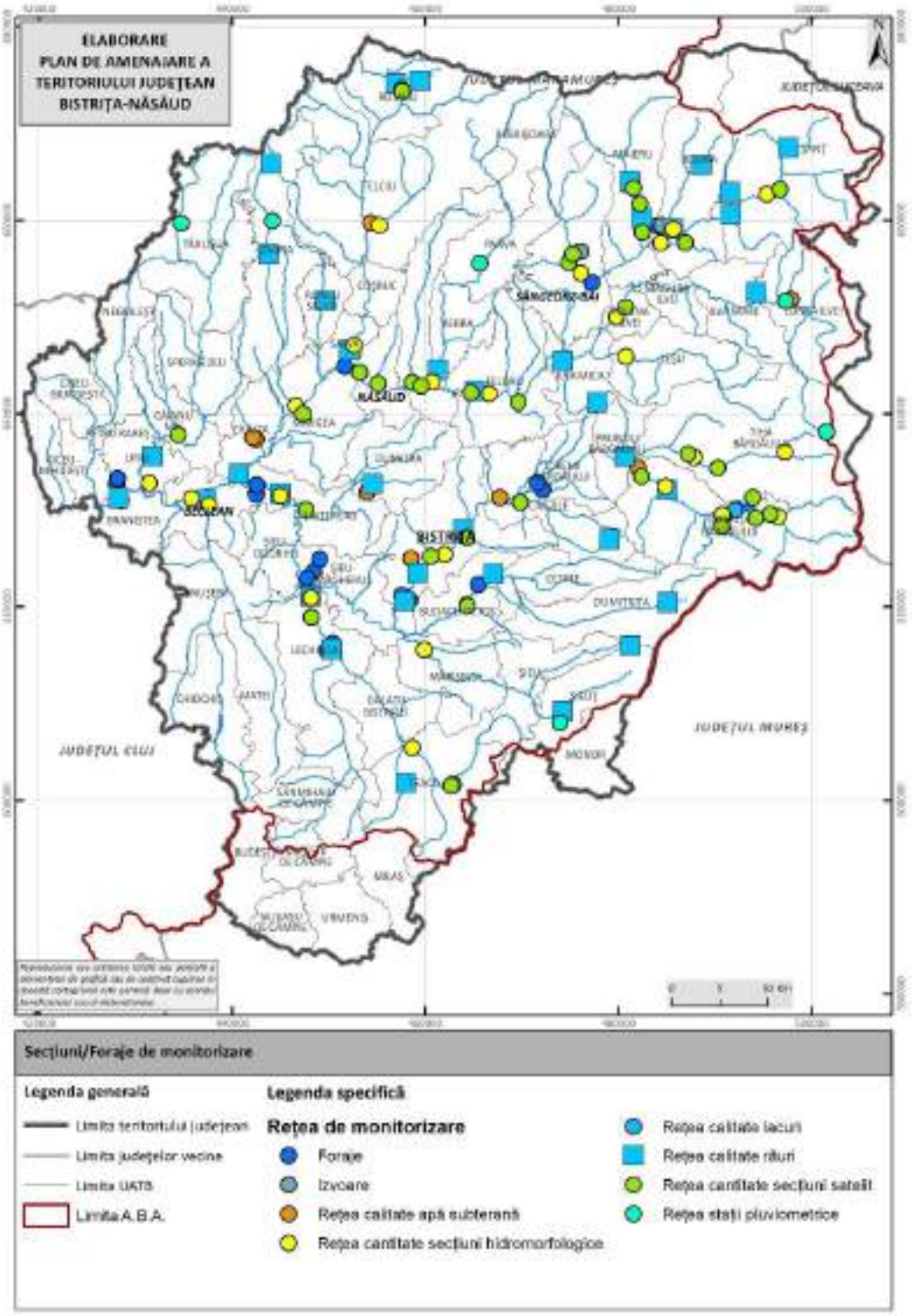

Fig. 1.11. REȚEAUA DE MONITORIZARE A CALITĂȚII APEI

Sursa: ANAR

În schimb, evaluările stării ecologice relevă diferențe între diversele corpuri de apă. O parte dintre acestea ating nivelul bun, însă există și secțiuni încadrate în clase moderate, ca urmare a presiunilor exercitate de activitățile agricole, evacuările insuficient tratate, modificările hidromorfologice, precum și prezența cadmiului și a compușilor acestuia în apele de suprafață.

Poluările accidentale ale apelor de suprafață sunt generate de mai multe surse, dintre care se remarcă deversările de ape uzate neepurate, ce aduc încărcări organice și chimice semnificative, scurgerile de levigat cu conținut de substanțe toxice, precum și, în mod deosebit, apele de mină. Acestea din urmă reprezintă principala problemă la nivel județean, întrucât, începând cu anul 2015, episoadele de scurgere din perimetrele miniere apar de mai multe ori, contribuind la poluarea persistentă cu metale grele, cu efecte de durată asupra ecosistemelor acvatice și a calității generale a resurselor de apă.

La nivel județean, principalele surse de presiune asupra calității apelor subterane sunt asociate practicilor agricole intensive, utilizării îngrășămintelor chimice și stocării necorespunzătoare a dejecțiilor animaliere. În localitățile rurale, unde infrastructura de canalizare este parțial dezvoltată, contaminarea difuză provenită din gospodării și exploatații agricole reprezintă un risc real pentru resursele de apă potabilă.

În județul Bistrița-Năsăud, evaluarea corpurilor de apă subterană scoate în evidență diferențe semnificative între zonele de câmpie și cele montane. Corpul de apă ROSO09 – Someșul Mare, lunca și terasele prezintă depășiri ale concentrațiilor de cloruri și sulfați, determinate de condiții naturale locale, în special de prezența zonelor de diapire, unde forajele sunt amplasate în formațiuni cu conținut mineral ridicat. În plus, s-au constatat depășiri ale indicatorului fosfați pe o suprafață extinsă, care reprezintă aproximativ 47,3% din totalul corpului de apă, ceea ce depășește pragul de 20% stabilit pentru clasificare. Din această cauză, corpul ROSO09 a fost încadrat în stare chimică slabă începând cu anul 2023, deși anterior se afla într-o stare bună. Această deteriorare subliniază vulnerabilitatea crescută a apelor subterane din zonele de luncă și terase la poluări difuze și locale.

În contrast, corpul de apă subterană ROSO15 – Munții Rodnei se menține într-o stare chimică bună, neînregistrând depășiri ale indicatorilor de calitate. Acest fapt reflectă gradul mai redus de presiune antropică asupra zonelor montane și o protecție naturală mai eficientă a resurselor subterane.

Calitatea solurilor din județul Bistrița Năsăud este afectată în principal atât prin fenomenele de degradare naturală cât și de fenomenele de poluare produse de diferitele activități antropice prezente sau din trecut (industriale, agricole, menajere etc.). Rezultatul cel mai semnificativ al impactelor naturale și antropice asupra calității solurilor este reprezentat de suprafețele cu soluri degradate și de siturile contaminate sau potențial contaminate cu diferite substanțe.

Conform datelor actualizate furnizate de APM Bistrița-Năsăud (Inventar situri contaminate istoric, situri contaminate, situri potențial contaminate, remediate 2015-2018 și 2019-2024-întocmit în baza HG 1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării / aprilie 2025) care realizează anual inventarul siturilor potențial contaminate, siturilor contaminate si siturilor remediate, în prezent lista este următoarea. Sunt monitorizate în total 3 situri (Uzina termică Bistrița, SC LDP SA Baza de producție 2 Bistrița și tot SC LDP SA Baza de producție 2 Bistrița), repartizate preponderent în municipiul Bistrița și care sunt legate de arealele cu alte activități industriale complexe (industrie energetică și lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor), de depozitarea combustibililor.

Din totalul terenurilor agricole existente în județul Bistrița Năsăud, cea mai mare parte a suprafețelor asociate diferitelor moduri de utilizare agricolă a terenurilor sunt încadrate în clasa a III-a de calitate (28%) și în clasa a IV-a de calitate (33%). Caracterul mai puțin favorabil este subliniat de faptul că în clasele I și a II-a de calitate, conform evaluărilor făcute de către Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Bistrița Năsăud se încadrează doar 17% din suprafețele aferente diferitelor moduri de utilizare agricolă a terenurilor.

Din datele disponibile la nivelul a 16 UATB (care au studii pedologice) rezultă că fenomenele de degradare afectează suprafețe extinse mai ales în zona colinară, fiind prezente însă și în zona premontană și montană. Cel mai mai răspândit fenomen de degradare este cel de eroziune areală sau în adâncime (spălare sau ravenație și torențialitate) care afectează peste 22000 ha. Din totalul de peste 8300 ha afectate de alunecări de teren, cele mai mari suprafețe (60%) sunt alunecări superficiale, de tipul alunecărilor în brazde, la care se adaugă alunecările în valuri (20% din suprafața cu alunecări), iar celelalte tipuri de alunecări ocupă suprafețe mai reduse.

O categorie aparte de soluri degradate este cea în care apa, fie prin prezența în exces, fie prin dinamica sa (eroziune), modifică proprietățile fizico-chimice ale solului. Astfel, pe teritoriul celor 16 UATB sunt afectate de exces hidric cca 5000 ha, iar prin stagnogleizare și gleizare sunt afectate cca 14000 ha.

Inundațiile afectează frecvent o suprafață întinsă cu terenuri, respectiv peste 3000 ha. Dintre suprafețele afectate de inundații, studiile au arătat faptul că peste 1000 ha sunt foarte frecvent afectate de inundații de cel puțin o dată pe an.

Analiza datelor sursă ale PJGD pentru perioada 2013-2018 relevă o evoluție fluctuantă a cantităților de *deșeuri* produse dar cu tendință generală crescătoare a cantităților de deșeuri

municipale generate în județul Bistrița-Năsăud. În anul 2018, cantitatea totală de deșeuri municipale a fost de 62.086 tone, reprezentând o creștere semnificativă (aproape dublare) față de 39.867 tone în 2013. Această evoluție reflectă nu doar creșterea efectivă a generării, ci și îmbunătățirea gradului de colectare și acoperire cu servicii de salubrizare de la 88,72% în 2013 la 100% în 2017. Structura deșeurilor municipale este dominată de deșeurile menajere și similare, care în 2018 au reprezentat 62.363 tone (aproximativ 95% din total). Din acestea, deșeurile menajere de la populație colectate în amestec constituie componenta majoră cu 39.205 tone, urmată de deșeurile similare de la agenți economici cu 15.829 tone. Deșeurile din servicii municipale (stradale, din piețe și spații verzi) au totalizat 4.883 tone. Un aspect remarcabil este evoluția colectării separate a deșeurilor reciclabile, care a crescut de la 466 tone în 2013 la 2.091 tone în 2018, reflectând impactul pozitiv al implementării Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor (SMID). De asemenea, cantitățile de deșeuri reciclabile colectate prin alte sisteme decât cel de salubrizare au înregistrat o creștere substanțială, de la 2.796 tone în 2013 la 5.160 tone în 2018.

Fracția biodegradabilă reprezintă peste 50 % din masa totală, constituind componenta dominantă și evidențiind potențialul semnificativ pentru compostare și valorificare biologică. Deșeurile de hârtie și carton alcătuiesc cca. 20% din total, materialele plastice tot 20%, reflectând o proporție echilibrată între aceste două fracții reciclabile majore. Metalele reprezintă 8% din compoziție, o proporție relativ ridicată care indică un potențial bun de valorificare materială. Sticla constituie doar 2% din total, o proporție mai mică comparativ cu alte regiuni, posibil datorită practicilor locale de reutilizare sau colectare informale. Lemnul reprezintă 1%, iar materialele inerte 2,5%, proporții care reflectă caracteristicile rurale ale unei părți semnificative a județului. Pentru deșeurile stradale, compoziția se caracterizează prin 37% biodeșeuri, 17% hârtie și carton, 17% materiale plastice și 24% inerte, în timp ce deșeurile din piețe conțin 39% biodeșeuri, 24% materiale plastice și 15% hârtie și carton.

Implementarea SMID în județul Bistrița-Năsăud a reprezentat o transformare fundamentală a sistemului de colectare și transport a deșeurilor. Județul este împărțit în șase zone de colectare: Năsăud (Zona 1), Sângeorz-Băi (Zona 2), Beclean (Zona 3), Galații Bistriței (Zona 4), Bistrița (Zona 5) și Dumitra (Zona 6), fiecare deservind un anumit număr de unități administrativ-teritoriale.

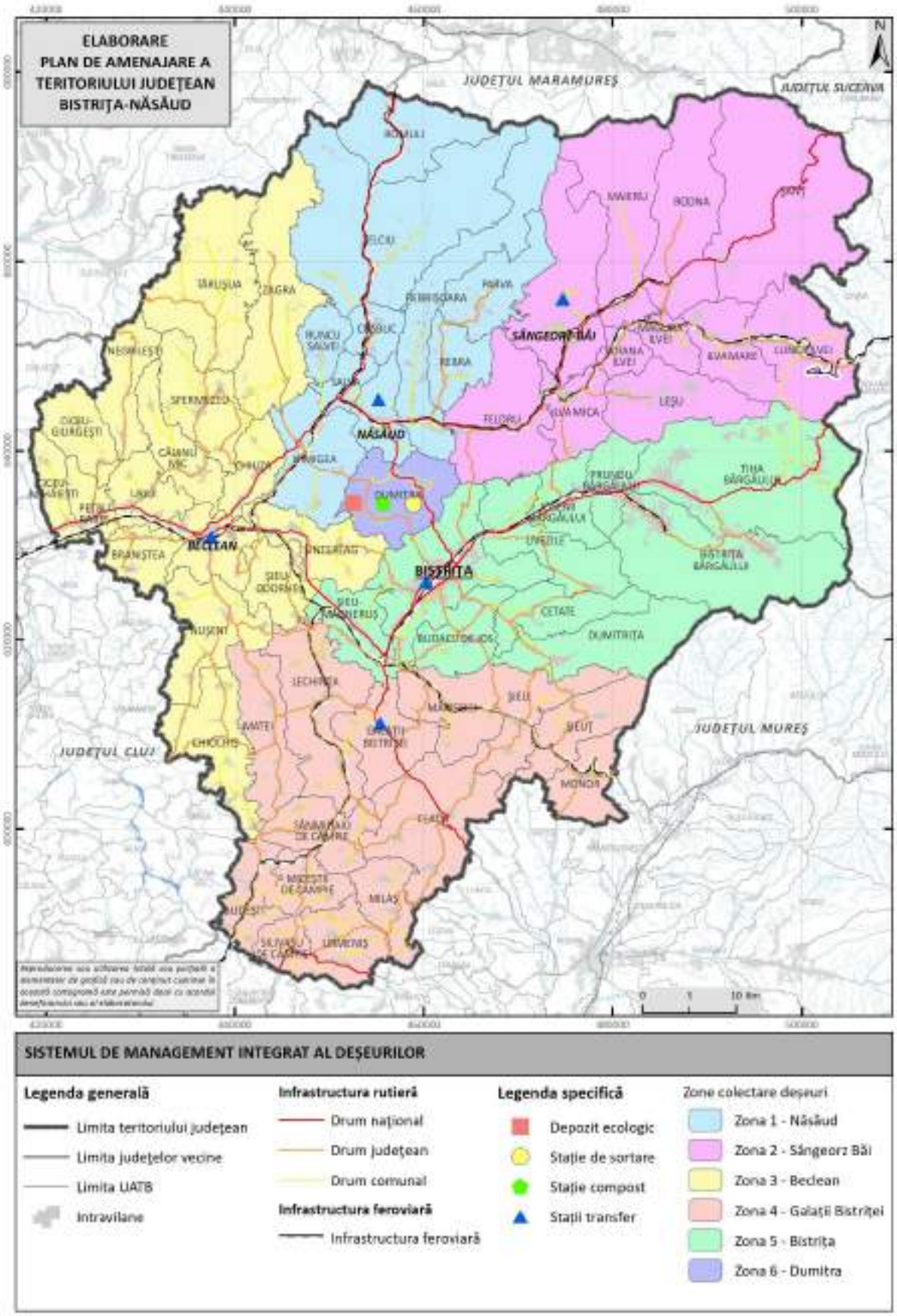

Fig. 1.12 SISTEMUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL DEȘEURILOR BISTRIȚA-NĂSĂUD

Sursa: PJGD Bistrița Năsăud

Infrastructura de colectare este substanțială și modernă, cuprinzând 2.238 containere semi-îngropate de 3 mc pentru colectarea separată pe trei fracții (hârtie/carton, plastic/metal, sticlă), distribuite în 968 de platforme de colectare. Sistemul include de asemenea 81.800 europubele de 120 litri pentru deșeurile reziduale din zona de case din mediul urban și rural, 1.054 containere supraterane de 1100 l, prevăzute cu sisteme de închidere și cartelă pentru deșeurile reziduale din zona de blocuri din mediul urban și zonele greu accesibile din mediul urban și rural , 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția Hârtie/Carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID), 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția plastic/metal și 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția sticlă – europubele de 120 litri (prevăzute cu TAG-RFID).

Sistemul de transfer cuprinde cinci stații de transfer strategice amplasate în Năsăud (capacitate 7.800 t/an), Sângeorz-Băi (9.200 t/an), Beclean (9.800 t/an), Galații Bistriței (6.100 t/an) și Bistrița-Valea Boilor (31.700 t/an), cu o capacitate totală de 64.600 tone/an. Aceste stații sunt dotate cu containere de 32 mc, echipamente de presare și vehicule pentru transportul containerelor către CMID Tărpiu. De asemenea, sunt amenajate 5 Centre de Colectare care necesită, conform prevederilor legale, colectarea separată: deșeurile voluminoase, deșeurile din activități de reamenajare și reabilitare interioară a locuințelor populației, deșeurile textile și deșeurile periculoase menajere din gospodării. Aceste Centre de Colectare sunt amenajate în municipiul Bistrița (2), Năsăud (1), Sângeorz-Băi (1), Beclean (1).

Sistemul de tratare a deșeurilor din județul Bistrița-Năsăud se bazează pe infrastructura realizată în cadrul CMID Tărpiu, care include o stație de sortare cu capacitatea proiectată de 13.000 tone/an și o stație de compostare cu capacitatea de 12.000 tone/an. Stația de sortare, operată de Societatea Vitalia Servicii pentru Mediu, a procesat cantități fluctuante în perioada analizată: 1.869 tone în 2013, cu o scădere la 1.457 tone în 2017. Randamentul de sortare a variat între 60-75%, cu recuperarea materialelor reciclabile după cum urmează: în 2017 au fost sortate 417 tone hârtie/carton, 156 tone plastic, 28 tone metal și zero tone sticlă.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud toate depozitele menajere clasa „b„ au fost închise și ecologizate prin proiectul “Sistem Integrat de Management al Deșeurilor Solide în județul Bistrița-Năsăud”. După sistarea activității depozitelor a rămas funcțional depozitul ecologic de deșeuri menajere, fiind în proprietatea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, situat în localitatea Tărpiu și fiind operat de Societatea Vitalia Servicii Pentru Mediu Tratarea Deșeurilor SRL Sucursala Bistrița, conform autorizației integrate de mediu în vigoare.

Eliminarea finală a deșeurilor se realizează în depozitul ecologic conform de la Tărpiu, primul și singurul depozit conform din județul Bistrița-Năsăud, construit conform standardelor europene și naționale. Depozitul are o capacitate proiectată totală de 1.165.842 mc, cu prima celulă construită având o capacitate de 310.000 mc.

1.2.3 Obiective de protecția mediului

La toate nivelele teritoriale se urmărește armonizarea dezvoltării economice cu protejarea mediului și cu adaptarea la schimbările climatice, prin mecanisme de reglementare, investiții și educație de mediu. Astfel, principalele *obiective de protecția mediului* la nivel național sunt stabilite prin Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030. Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Dintre cele 17 obiective ale strategiei există câteva care fac trimitere directă la problematica de protecția mediului, dintre care le menționăm pe cele mai importante: Obiectivul 6: Apă curată și sanitație - Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți; Obiectivul 7: Energie curată și la prețuri accesibile - Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern; Obiectivul 11: Orașe și comunități durabile - Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile; Obiectivul 12: Consum și producție responsabile - Asigurarea unor modele de consum și producție durabile; Obiectivul 13: Acțiune în domeniul schimbărilor climatice - Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor; Obiectivul 15: Viața terestră - Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.

În cadrul *Programului Regional Nord-Vest 2021-2027*, există o prioritate dedicată aspectelor legate de mediu, Prioritatea 3 O regiune cu localități prietenoase cu mediul, dar elemente legate de durabilitate se regăsesc și în celelalte priorități. Prioritatea 3 din programul regional, răspunde Obiectivului de politică 2 O Europă mai verde, respectiv obiectivelor specifice care vizează promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; promovarea energiei din surse regenerabile, respectiv creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare stabilite la nivel european. Acțiunile preconizate în cadrul Priorității 3 a PR Nord-Vest vizează: creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor; sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv clădiri de

patrimoniu; promovarea energiei regenerabile în comunitățile rurale; dezvoltarea unor orașe verzi și îmbunătățirea infrastructurii verzi din zonele urbane.

În cadrul *Strategiei de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027*, un capitol aparte este dedicat protecției mediului, respectiv capitolul ”7. Mediul și infrastructura de mediu”, unde sunt analizate diferite componente de mediu: apele, solurile, terenurile și schimbările climatice; biodiversitatea și protecția naturii; eficiența utilizării resurselor și deșeurile; pădurile. De asemenea, aspecte de mediu sunt vizate de Obiectivul strategic 2 definit în cadrul acestei strategii, și anume: Un județ mai verde, care face tranziția spre emisii nete 0 de carbon. Acest obiectiv strategic este ulterior detaliat în cinci obiective generale (O industrie mai verde; O agricultură mai verde; O mai bună gestiune a relației dintre mediu și comunități; Dezvoltarea transportului sustenabil; Consolidarea măsurilor de adaptare la criza climatică și politicile de dezvoltare teritorială), precum și obiective specifice și măsuri, direcții de acțiune, priorități.

În cadrul *Strategiei de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027*, sunt prevăzute ca măsuri în directă concordanță cu protecția naturii următoarele 5 direcții:

- extinderea suprafeței ariilor protejate din județ până la 30% din suprafața totală;
- identificarea și atragerea resurselor pentru implementarea unor mecanisme de compensare juste pentru proprietari, comunitățile locale și consumatori locali în schimbul limitării accesului la drepturi și angajamentelor voluntare pentru consolidarea și menținerea serviciilor ecosistemice;
- promovarea pădurilor mixte și diversificării speciilor;
- lansarea și sprijinirea în parteneriat cu specialiști și institute de cercetare a unor proiecte de știință participativă (*citizen science*) în domeniul mediului;
- monitorizarea apelor de munte și construirea unor cascade pentru oxigenarea apei, estomparea viiturilor și favorizarea biodiversității.

În conformitate cu *Planul Local de Acțiune pentru Mediu. Județul Bistrița-Năsăud,* pentru protecția naturii, obiectivul general stabilit vizează menținerea și conservarea biodiversității din ariile naturale protejate. În acest sens au fost prevăzute mai multe obiective cu acțiuni specifice:

- Obiectiv specific 1. Protejarea mai eficientă a ariilor naturale protejate de interes național prin a). elaborarea și implementarea planurilor de management și b). cartarea ariilor protejate de interes național;

- Obiectiv specific 2. Protecția mai eficientă și conservarea biodiversității siturilor Natura 2000 prin elaborarea și implementarea planurilor de management, cu realizarea unor studii privind evaluarea stării lor;
- Obiectiv specific 3. Reducerea intervențiilor antropice asupra ariilor naturale protejate, respectiv reducerea efectelor negative produse de activitățile antropice de exploatare a resurselor naturale;
- Obiectiv specific 4. Asigurarea condițiilor de practicare ale turismului ecologic;
- Obiectiv specific 5. Extinderea suprafețelor de spații verzi din zonele urbane și periurbane.

Un alt obiectiv general, regăsit în aceeași documentație se axează pe educația ecologică, respectiv conștientizarea populației privind protecția mediului înconjurător prin creșterea nivelului de implicare în acțiuni de protecția mediului, atragerea cetățenilor în acțiuni de îmbunătățire a calității vieții în orașul în care trăiesc.

Riscuri naturale și tehnologice

Teritoriul administrativ al județului Bistrița Năsăud se află în clasa intensitate *seismică* pe scara MSK (Medvedev-Sponheuer-Karnik), în zona de intensitate VI-VII 1/2 (cutremur puternic sau foarte puternic). În contextul seismicității din județul Bistrița Năsăud, un cutremur de magnitudini variabile pe scara Medvedev-Sponheuer-Karnik (MSK) poate genera efecte deosebit de grave. Această scară de evaluare a intensității seismice măsoară efectele cutremurelor asupra clădirilor, mediului și populației.

În prezent, la nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există o bază de date comprehensivă care să descrie tipologia structurală a clădirilor, incluzând caracteristici precum cadre de beton armat, pereți de beton sau zidărie simplă. Această lacună informațională reprezintă o provocare semnificativă pentru evaluarea precisă a riscului seismic la nivel regional. Responsabilitatea investigării structurale a tuturor clădirilor din teritoriul administrativ revine autorităților locale din fiecare jurisdicție.

Conform datelor regăsite în secțiunea V – Zone de risc natural a PATN, unitățile administrativ teritoriale cu un potențial ridicat de producere a *alunecărilor de teren* sunt în număr de șaisprezece: Beclean, Bistrița, Braniștea, Budacu De Jos, Căianu Mic, Chiochiș, Lechința, Livezile, Mărișelu, Miceștii De Câmpie, Năsăud, Petru Rareș, Rebra, Sânmihaiu De Câmpie, Șieuț, Teaca, iar alte șase: Coșbuc, Feldru, Parva, Rebrișoara, Târlișua și Zagra, sunt încadrate în categoria de risc mediu-ridicat.

Suprafața afectată de procese de versant se ridică la 3.440 hectare din întreg teritoriul județean pagubele materiale și riscul indus populației prin pierderi materiale, îngreunarea circulației persoanelor, întreruperea alimentării cu apă și energie electrică a populației impune acordarea unei atenții sporite asupra posibilității de apariție a alunecărilor de teren și a reactivării celor existente.

Alunecările de teren care se manifestă la nivelul zonei de studiu sunt alunecări de suprafață (cu o adâncime a suprafeței de alunecare sub 1m), alunecări de adâncime mică (1-5 m), alunecări adânci (5-10 m) și foarte adânci (peste 20 de m).

În funcție de viteza de alunecare sunt prezente alunecări de teren cu viteză extrem de rapide (peste 3 m/s), foarte rapide (0.3 m/min– 3 m/s), rapide (0,3 m/min – 1.5 m/zi), moderate (1,5 m/zi – 1.5 m lună), lente (1.5 m/lună – 1.5 m/an), foarte lente (1.5 m – 0.06 m/an), și extrem de lente (sub 0,06 m/an), cauzele de apariție și dinamică ale acestora fiind puse pe seama ploilor torențiale, a mișcărilor tectonice, a prăbușirilor unor grote sau ca urmare a eroziunii puternice manifestate pe versanți, cele mai frecvente alunecări de teren fiind cele care afectează infrastructura de transport. La nivelul județului se remarcă alunecările de teren delapsive de la baza versantului în direcția opusă deplasării acumulatorului deci alunecări de teren cu caracter regresiv și alunecări de teren detrusive în care evoluția alunecării se face în direcția acumulatorului de alunecare deci este vorba despre alunecări cu caracter progresiv.

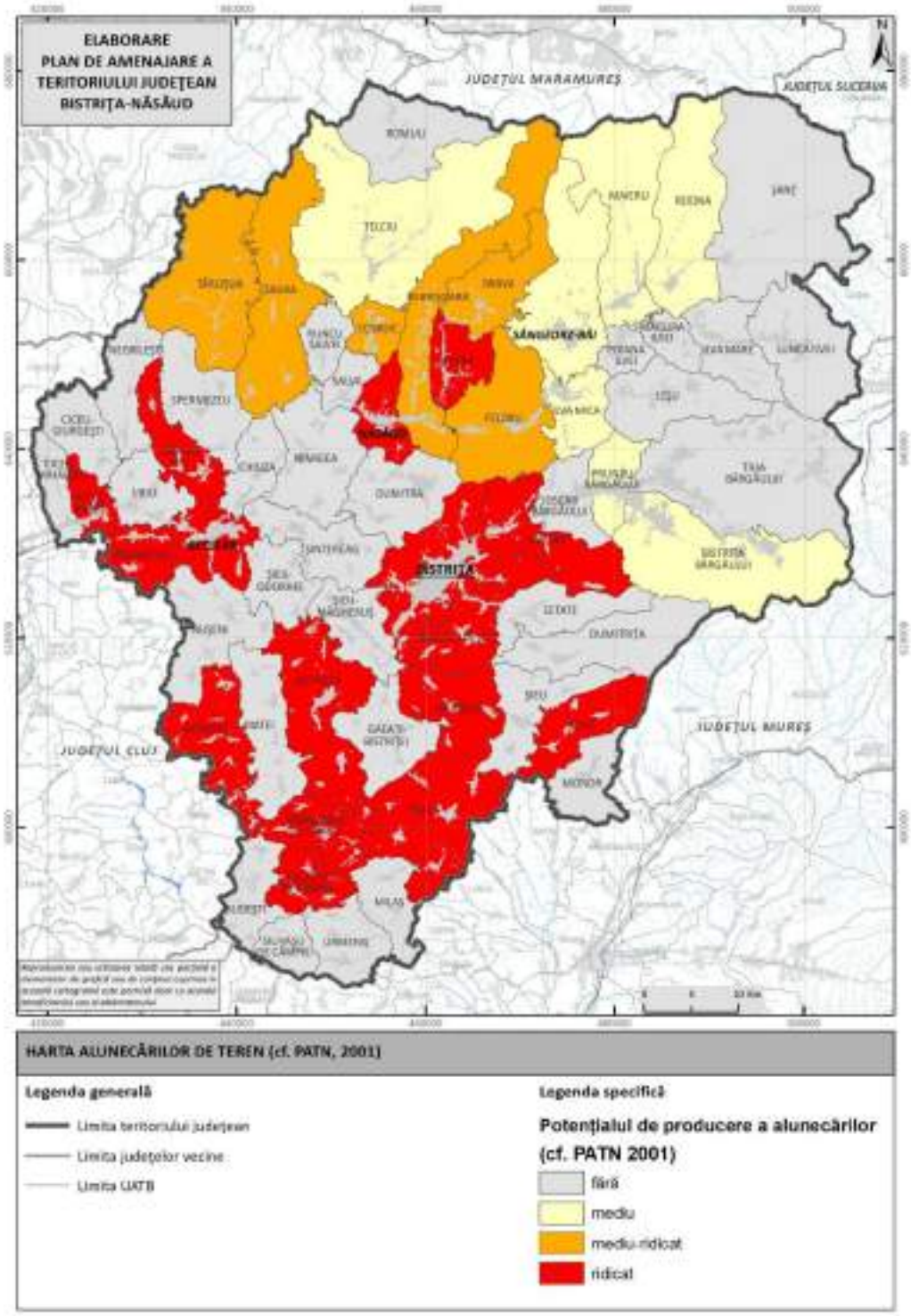

Fig. 1.13 ZONAREA UAT DUPĂ POTENȚIALUL DE PRODUCERE A ALUNECĂRILOR DE TEREN CONFORM SECTIUNII V, ZONE DE RISC NATURAL, 2001.

Zone afectate sau cu risc de *avalanșe* de zăpadă sunt conform datelor obținute de la Serviciul Salvamont, în arealul Munților Călimani – căldarea Bistricior, Munții Rodnei – zona Gărgălău, zona Vf. Roșu, zona Vf. Ineu, Valea Cobățel, Valea Corongiș și Valea Vinului.

Analizând *extremele termice*, se evidențiază o creștere constantă a temperaturilor pe întreg teritoriul județului Bistrița-Năsăud. Studiul tendințelor indică o creștere semnificativă a

valorilor extreme ale temperaturilor, distribuindu-se pe întreaga regiune. Temperaturile maxime cele mai ridicate sunt frecvent întâlnite în regiunile de câmpie, în timp ce temperaturile minime se concentrează în zona submontană, depresionară, reflectând influența altitudinii asupra regimului termic local. Pentru *valurile de frig* (definite ca perioade cu minimum trei zile consecutive în care factorul de răcire extremă negativ este prezent), cele mai ridicate valori se regăsesc în zonele montane, tendința generală prezintă o scădere semnificativă din punct de vedere statistic în mare parte a județului. *Valurile de căldură*, se manifestă pe întreg teritoriul județului dar cu o intensitate mică, cu o tendință de creștere, indicând o intensificare a fenomenelor de încălzire extremă la nivel local.

Analiza *precipitațiilor* în județul Bistrița-Năsăud relevă o variabilitate semnificativă, caracterizată printr-o tendință ascendentă. În ceea ce privește cantitatea anuală de precipitații, nu se poate observa o variație clară și constantă, se constată o ușoară creștere a precipitațiilor, dar aceasta nu este suficient de pronunțată pentru a fi considerată semnificativă din punct de vedere statistic.

Intensificare a precipitațiilor corespunde cu tendințele observate la nivel național, care sugerează o creștere a frecvenței și intensității fenomenelor extreme de precipitații în unele zone dar nesemnificative statistic, valoarea maximă a precipitațiilor într-o singură zi arată chiar trenduri de scădere la nivelul județului, dar și acestea sunt statistic nesemnificative.

Județul Bistrița-Năsăud, prin poziția sa în bazinul Someșului Mare și configurația sa geomorfologică, a fost de-a lungul timpului puternic afectat de *inundații*. Multe localități s-au dezvoltat în lungul văilor și pe terase joase, în proximitatea zonelor inundabile, ceea ce le expune riscului de inundații în diverse scenarii de viitură. Analizele istorice și studiile recente evidențiază o vulnerabilitate semnificativă atât în mediul rural (comune riverane), cât și în intravilanul urban situat pe malurile râurilor.

Studiile recente din cadrul Planului de Management al Riscului la Inundații (PMRI, ciclul II) au identificat zone cu Risc Potențial Semnificativ la Inundații (APSFR) pe teritoriul județului. Aceste zone corespund sectoarelor unde există probabilitate importantă de inundații cu impact asupra comunităților. Conform evaluărilor, în Bistrița-Năsăud au fost desemnate APSFR-uri pe cursurile Someșului Mare și ale principalilor săi afluenți: de exemplu, sectorul superior al Someșului Mare (în zona Șanț – Valea Mare – Romuli), care drenează versanții abrupți ai Rodnei și Țibleșului, prezintă risc de viituri rapide; râul Ilva (afluent de stânga al Someșului Mare) – sectorul aval de confluența cu pârâul Silhoasa – este de asemenea în această categorie; la fel râul

Sălăuța (aval de Telciu) și râul Țibleș (aval de Suplai) au fost evidențiate ca având potențial de viituri semnificative.

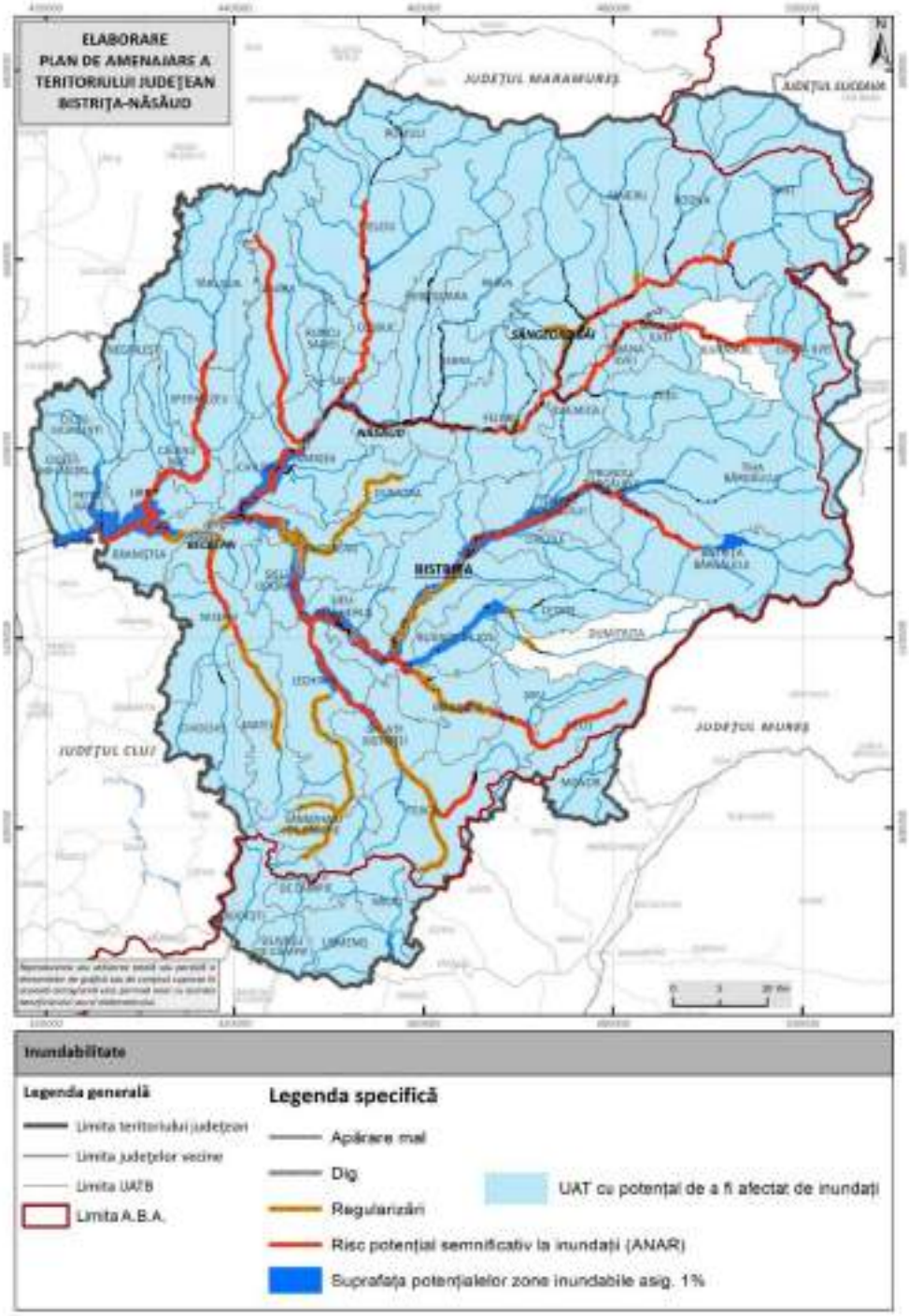

Fig. 1.14. HARTA AREALELOR INUNDABILE ȘI A ZONELOR CU RISC POTENȚIAL SEMNIFICATIV LA INUNDAȚII

În bazinul Șieului, zonele cu risc includ cursul principal al Șieului și unii afluenți din bazinul mijlociu: pârâul Dipșa (între confluența cu Pintic și cu Șieu) și pârâul Pintic (aval de Posmuș) sunt indicate ca sectoare inundabile relevante. Identificarea acestor APSFR confirmă practic "harta vulnerabilității" județului: sectoarele de vale din Munții Rodnei și Țibleșului (cu

viituri torențiale greu de controlat) și zonele joase din Depresiunea Transilvaniei (unde inundarea luncilor Șieului și Someșului poate afecta localități și căi de comunicație).

Pe lângă excesul de apă, județul Bistrița-Năsăud se confruntă și cu situația opusă: *lipsa apei* în albiile râurilor în verile secetoase. Fenomenul de secare a unor cursuri de apă – temporar sau permanent – este strâns legat de caracteristicile locale de relief, geologie și climat.

Conform datelor din Atlasul Secării și ale Planului de Management Bazinal, în Bistrița-Năsăud se pot da exemple concrete de cursuri cu regim nepermanent pronunțat: râul Șieu în porțiunea sa superioară (de la izvor până în zona localității Șieuț) prezintă adesea scurgeri discontinue – practic dispare de la suprafață pe unele tronsoane în anii foarte secetoși; pârâul Dipșa (care curge în sudul județului, trecând pe lângă Teaca și desemnând confluența cu Șieu la Chiraleș) are un sector superior care seacă aproape anual în lipsa precipitațiilor; Valea Lechinței (pârâu ce drenează Câmpia Transilvaniei spre nord, spre Șieu) este prin excelență un curs intermitent, cu curgere doar la viituri sau primăvara, în verile fără ploi albia sa rămânând uscată. De asemenea, afluentul Meleș al Someșului Mare (venind dinspre sud-vest, zona de câmpie) are un caracter similar – se alimentează doar din ploi, secând în perioadele fără precipitații notabile.

La nivelul Județului Bistrița - Năsăud, a fost identificat un singur operator economic care poate provoca *accidente tehnologice:* S.C. ROMBAT S.A.

Pe baza analizei datelor de identificare a operatorilor economici clasificați și a avizelor solicitate de beneficiari pentru transportul de deșeuri periculoase, au fost identificați și catalogați agenții economici care constituie surse de risc chimic prin deținerea de substanțe periculoase la nivelul județului: TERAPLAST SA, TERASTEEL SA, BETAK:SA, OZANA SRL

Zonele vulnerabile la *poluări accidentale ale apelor* sunt cele aflate în proximitatea schelelor și parcurilor de extracție/exploatare petrolieră, precum și în apropierea căilor de comunicații rutiere pe care sunt transportate produse toxice sau periculoase pentru mediu și populație.

Activitățile zootehnice constituie o sursă semnificativă de poluare, evidențiată prin cazul S.C. „Agroindustriala" S.A. din Lechinița, care operează o fermă zootehnică din anul 1996. Această unitate prezintă potențial de poluare accidentală prin evacuarea de substanțe organice și amoniu, cu impact direct asupra Văii Lechinței (codul de identificare II.1.24.6.4., Hm=27), situată în amonte de confluența cu râul Șieu, la cota hidrometrică H=0. Natura specifică a poluanților asociați activității zootehnice reflectă procesele biochimice caracteristice descompunerii materiei organice animale și metabolismului azotului.

Sectorul petrolier generează riscuri semnificative de poluare accidentală, materializate prin activitatea S.C. „Compatrik" S.R.L. din Rebrișoara, care administrează un depozit de carburanți în Năsăud din anul 2001. Potențialul de contaminare cu produse petroliere afectează Valea Podului, afluent de dreapta al râului Someșul Mare, și cursul principal al acestuia de la kilometrul hidrometric 692 și în aval. Paralelel, S.C. „Intex" S.A. din Năsăud, prin intermediul centralei termice operaționale din 2001, prezintă un risc similar de poluare accidentală cu produse petroliere, cu impact asupra Văii Podului până la 30 de metri în amonte de confluența cu râul Someșul Mare.

Activitățile miniere din Perimetrul Minier Cobășel generează o categorie specifică de poluare accidentală caracterizată prin evacuarea de suspensii și metale grele, inclusiv mangan, cupru, fier și zinc. Impactul acestei activități extractive se propagă asupra mai multor cursuri de apă, afectând pârâul Fluieroasa, pârâul Cobășel și râul Someșul Mare. Prezența metalelor grele în mediul acvatic reprezintă o preocupare majoră datorită persistenței acestora în ecosistem și potențialului de bioaccumulare în lanțul trofic.

Gestionarea apelor uzate orășenești este asigurată prin S.C. „Aquabis" S.A. B.N., care administrează stația de epurare a apelor uzate orășenești. Această infrastructură critică joacă un rol esențial în reducerea impactului poluării urbane asupra resurselor hidrice locale, însă eficiența sa depinde de capacitatea tehnologică de tratare și de respectarea parametrilor operaționali optimi. Complexitatea compoziției apelor uzate orășenești, care include întreaga gamă de poluanți menționați anterior, necesită procese de tratare avansate pentru asigurarea conformității cu standardele de calitate a apei.

1.3 Patrimoniul natural și construit, peisaje

1.3.1 Patrimoniul natural

La nivel județean, suprafața ocupată de *arii naturale protejate* este de 209.442,984 ha, cea mai mare parte fiind reprezentată de ariile incluse în rețeaua Natura 2000, în special siturile de importanță comunitară (40,6%) și ariile de protecție specială avifaunistică (21,5%).

Analiza distribuției ariilor protejate în județul Bistrița-Năsăud relevă o variabilitate semnificativă în gradul de acoperire al UAT-urilor cu astfel de zone: 1 UAT are peste 75% din suprafață desemnat ca arie protejată, în timp ce alte 5 UAT-uri depășesc pragul de 50%, iar 7 se situează peste 25%; majoritatea, adică 32 UAT-uri, prezintă însă o acoperire sub 25%. Această repartiție indică o concentrare a eforturilor de conservare în anumite zone, sugerând o abordare mai puțin uniformă a protecției biodiversității la nivelul întregului județ.

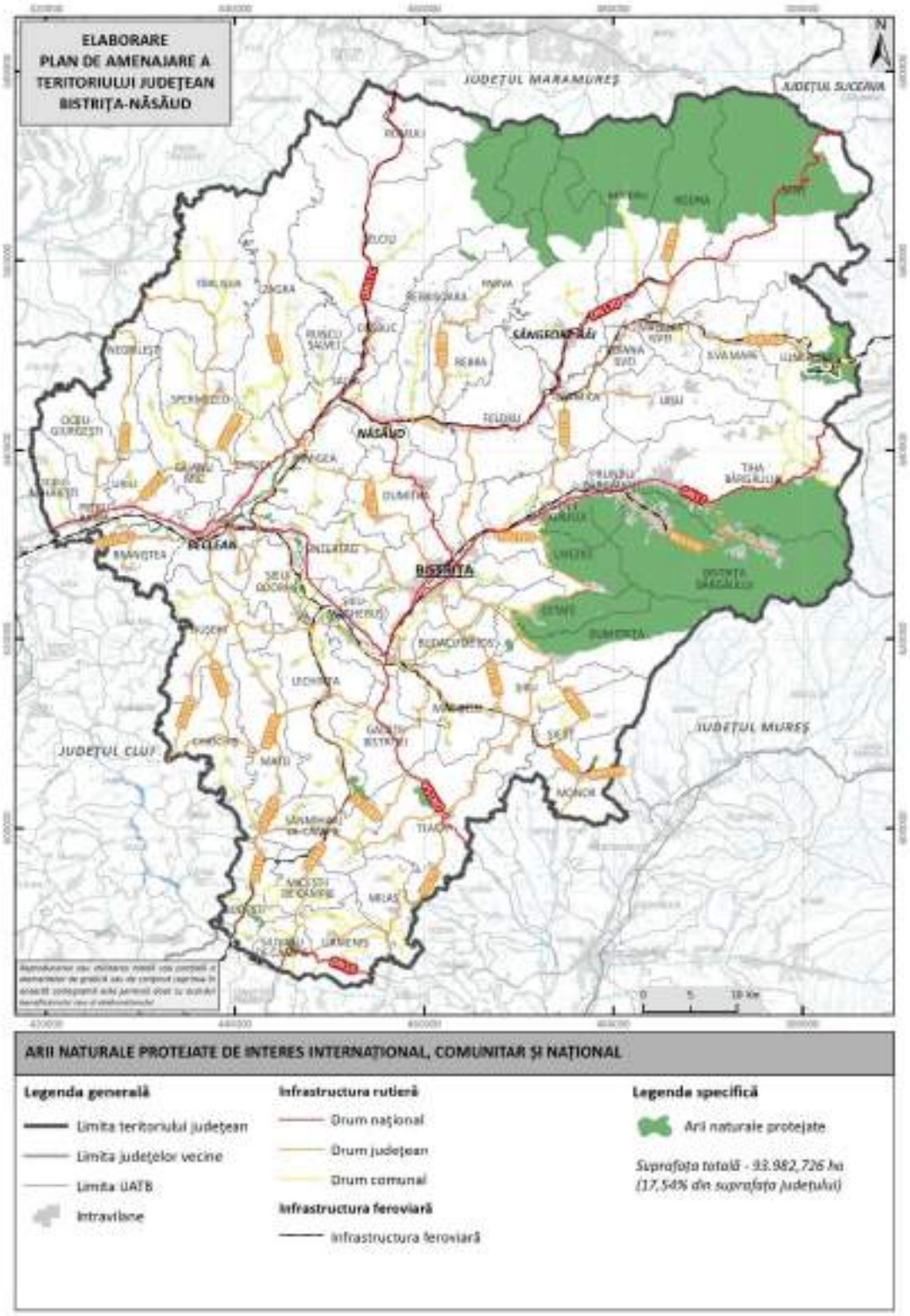

Fig. 1.15 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI NAȚIONAL

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

Rezervația biosferei Pietrosul Rodnei, reprezintă un areal deosebit de important pentru conservarea biodiversității, caracterizat printr-o diversitate impresionantă de habitate, de la păduri alpine și subalpine de fag, molid și pin, până la pajiști alpine cu specii endemice și

amenințate. Marea importanță a rezervației este atestată de diversitatea ariilor naturale protejate de pe suprafața acesteia, prin existența a 4 zone de protecție strictă: Pietrosul Mare – 3084 ha; Piatra Rea - 201 ha; Ineu - Lala - 960 ha și Corongiș - 401 ha, alături de rezervațiile mixte „Peștera și Izbucul Izvorul Albastru al Izei” (100 ha) și „Izvoarele Mihăiesei” (61 ha), rezervația botanică „Poiana cu Narcise din Masivul Saca” (7,8 ha), rezervația speologică „Peștera Cobășel” (1 ha) și rezervația naturală Izvorul Bătrâna (0,5 ha), amplasate în zona de protecție integral a Parcului Național Munții Rodnei, conform zonării interne a parcului aprobată prin OM nr. 307/2019.

La nivel județean sunt desemnate un număr de 30 arii protejate cu importanță națională, dintre care 2 parcuri naționale ce cuprind în componența lor o serie complexă de rezervații naturale și științifice, monumente ale naturii și alte tipuri de rezervații naturale. Această structură diversificată reflectă angajamentul pentru conservarea patrimoniului natural și științific al regiunii prin protejarea unor ecosisteme valoroase și rare.

Pe lângă rețeaua națională de arii protejate, au fost create și arii naturale protejate de interes comunitar, integrate în rețeaua ecologică europeană „Natura 2000”. În județul Bistrița-Năsăud au fost identificate 17 astfel de situri Natura 2000, dintre care 3 sunt arii SPA (arii de protecție specială avifaunistică), iar restul reprezintă SCI (situri de importanță comunitară). Majoritatea acestor situri se suprapun parțial sau total cu limitele altor arii protejate de rang național, reflectând o concentrare a eforturilor de protecție pe anumite zone sensibile. Conform Hotărârii nr. 685/2022, care reglementează instituirea regimului ariilor naturale protejate în cadrul rețelei Natura 2000 din România, 1 sit SCI situat în județul Bistrița-Năsăud a fost clasificat oficial și ca arie specială de conservare (SAC), consolidând astfel măsurile de protecție pentru această zonă deosebită din punct de vedere ecologic.

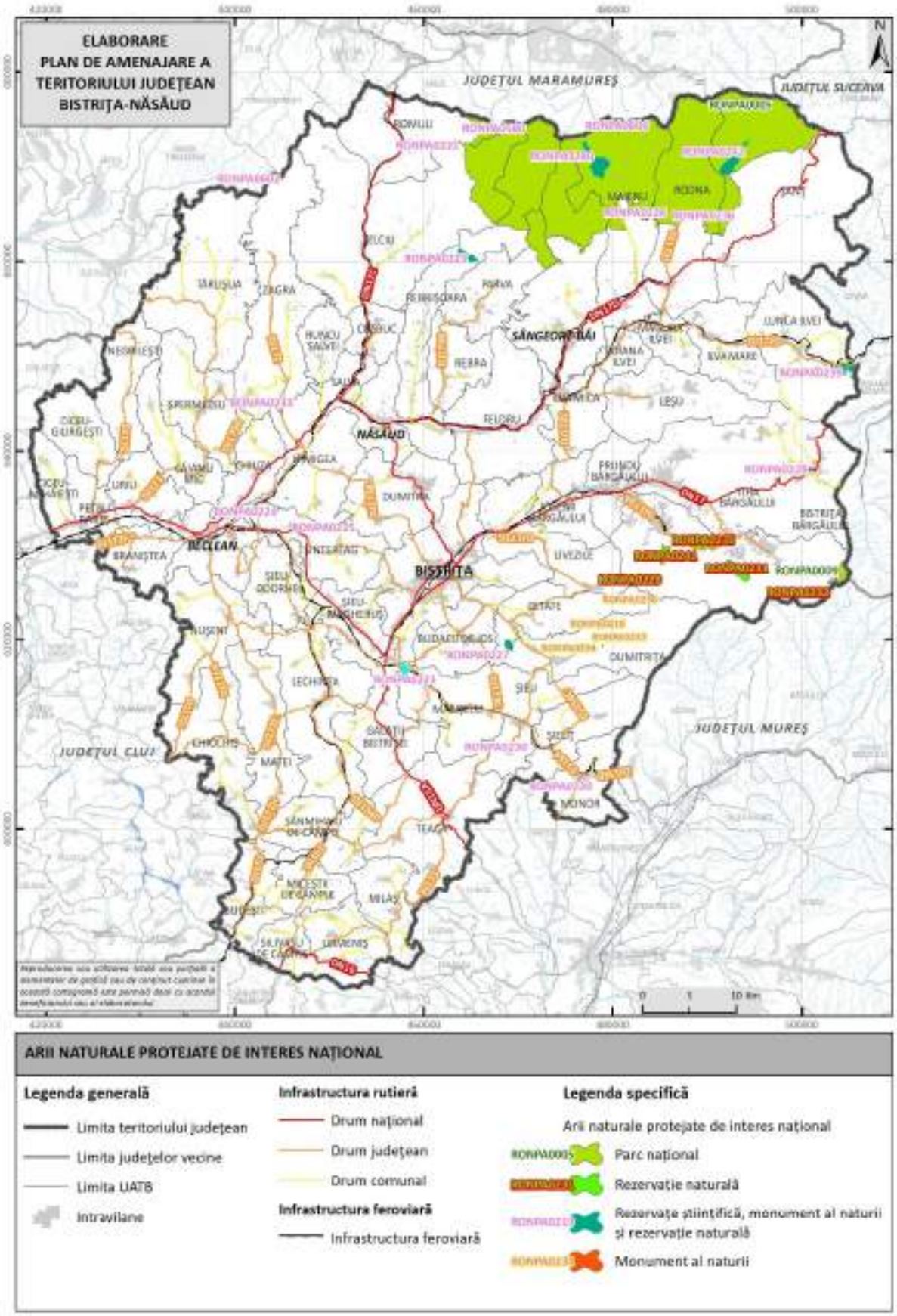

Fig. 1.16 ARIILE NATURALE PROTEJATE DE INTERES NAȚIONAL

Sursa: Bilanț teritorial ANCPI

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, doar o parte dintre ariile naturale protejate beneficiază de un plan de management aprobat prin acte normative oficiale (majoritatea ariilor de mari dimensiuni, cum ar fi parcurile naționale și siturile Natura 2000). Din cele 47 arii naturale protejate analizate: 31 dispun de planuri de management aprobate; 5 au planul de management în curs de aprobare; 11 nu dispun de un plan de management aprobat.

1.3.2 Peisajul natural

Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%), colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă. Se remarcă prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ.

Județul are suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate.

Pe teritoriul județului putem observa complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj.

De asemenea, pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud există zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității.

Pe teritoriul județului regăsim 7 tipologii diferite de relief care cresc treptat în altitudine pe direcția NV de la și peisajul colinar silvostepic predominant agricol (în SE) la peisajul înalt montan alpin (în NV).

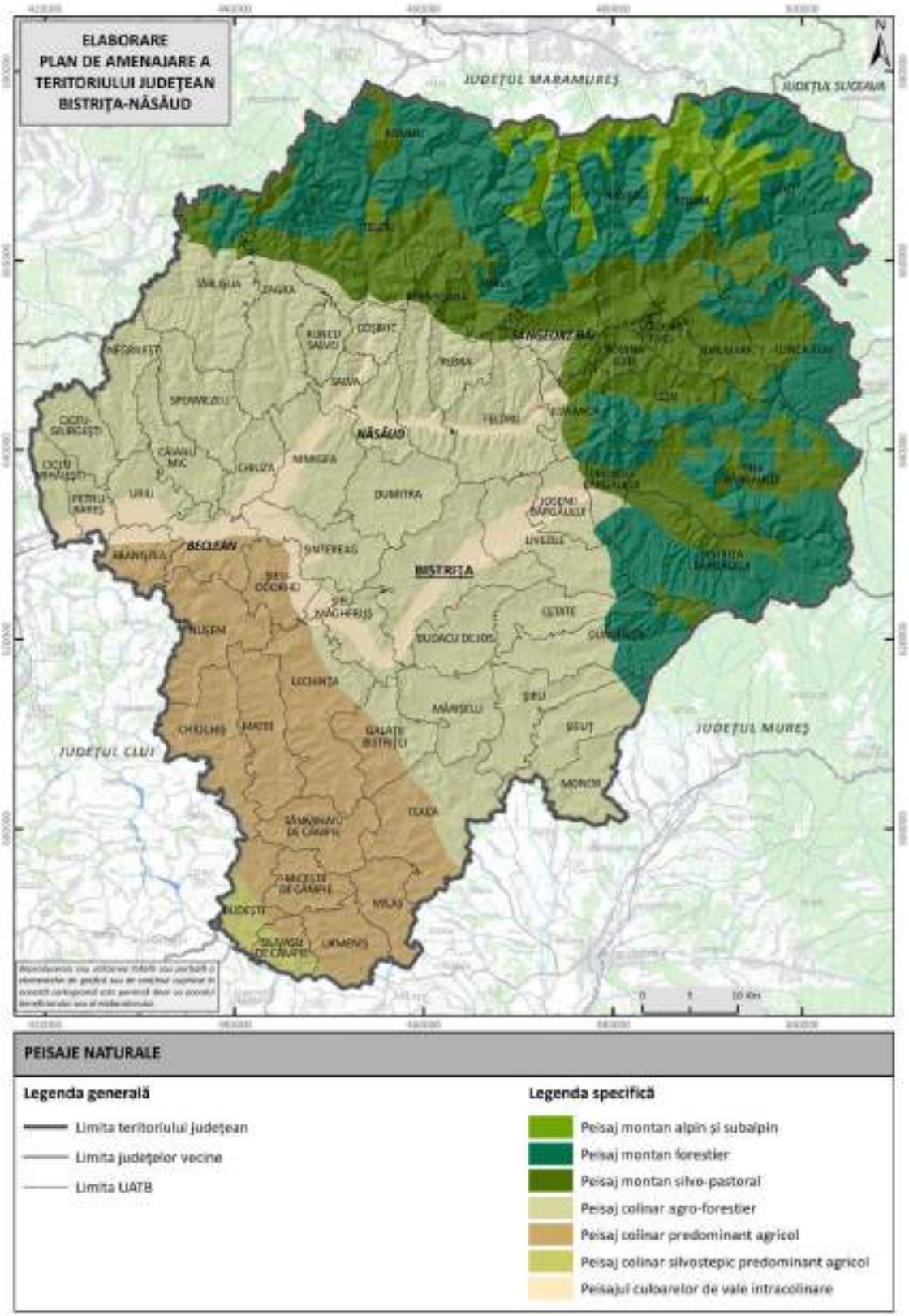

Fig. 1.17 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DELIMITAREA TIPOLOGIILOR DE PEISAJE NATURALE, LA NIVELUL JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa 1: autorii, pe baza Livrabil I.2.1 – STUDIU DE FUNDAMENTARE PRIVIND CADRUL NATURAL, CALITATEA MEDIULUI, PROTEJAREA ȘI DEZVOLTAREA PATRIMONIULUI NATURAL RISCURILE NATURALE ȘI ANTROPICE

1.3.3 Patrimoniul construit protejat

În județul Bistrița-Năsăud, Lista Monumentelor Istorice include în prezent 174 de *situri arheologice* (codul BN-I-s), dintr-un total de 380 monumente de arheologie (cu codul BN-I), care sunt documentate și protejate prin intermediul acestei liste.

Orașul Bistrița se distinge prin concentrarea cea mai ridicată, cu 25 de situri în Repertoriul Arheologic Național și 8 poziții în Lista Monumentelor Istorice, confirmând rolul său istoric de centru urban medieval și modern. Alături de acesta, localități precum Lechința și Teaca, cu 26 și respectiv 21 de situri, dintre care 12 și 10 protejate ca monumente istorice, marchează nucleele rurale cu semnificație deosebită pentru evoluția teritoriului.

În mediul rural, tipologia satelor cu densitate medie de situri arheologice și monumente istorice relevă structuri comunitare cu memorie materială persistentă. Localități precum Budacu de Jos (13 situri, 8 în LMI), Mărișelu (15 situri, 8 în LMI) sau Matei (20 situri, 6 în LMI) ilustrează un profil de continuitate istorică, unde reperele arheologice se intersectează cu arhitectura tradițională protejată. Distribuția fragmentară a altor localități, cum este cazul Dumitra, Dumitrița sau Nimigea, cu valori cuprinse între 7 și 12 situri și 2–3 monumente protejate, indică existența unor areale cu patrimoniu de importanță secundară, dar necesare în definirea rețelei teritoriale.

Chiar și în comunele cu valori reduse, precum Monor, Silivașu de Câmpie sau Uriu, unde se înregistrează între 3 și 7 situri și câteva monumente protejate, persistența acestor repere determină constrângeri urbanistice, dar și oportunități pentru consolidarea identității locale.

Există totodată o serie de unități administrativ-teritoriale. În localități precum Bistrița Bârgăului, Coșbuc, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu sau Șanț patrimoniul se reflectă doar prin codul de identificare în RAN, fără a fi asociat unui număr semnificativ de situri sau monumente în LMI, confirmând o distribuție inegală a resurselor patrimoniale pe teritoriul județului. În mod similar, comune precum Rebra, Rebrișoara, Romuli sau Runcu Salvei nu figurează cu valori numerice ridicate, dar păstrează relevanța prin localizarea în zone de interes istoric sau prin integrarea în peisaje culturale de valoare.

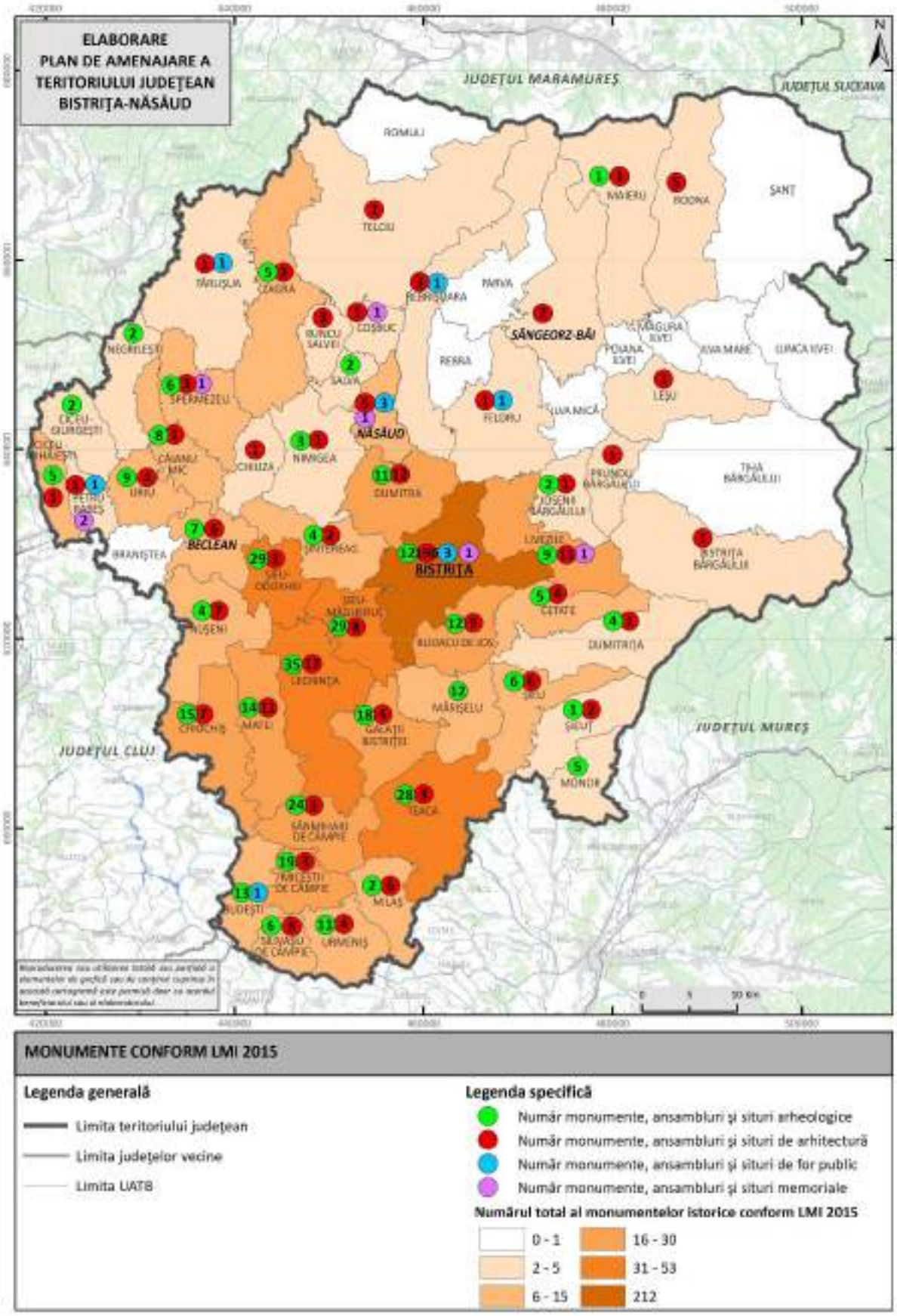

Fig. 1.18 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI / SITURI CLASATE LMI, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, cf. Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Județul Bistrița-Năsăud găzduiește un număr semnificativ de *obiective incluse în categoria patrimoniului cultural de importanță națională*, respectiv monumente istorice cu valoare excepțională. Județul deține un număr mult mai ridicat de monumente și ansambluri de arhitectură în grupa valorică A, înscrise în Lista Monumentelor Istorice (LMI) din 2015 și distribuite pe întreg teritoriul județului. Acestea includ structuri romane, biserici, mănăstiri, castele, poduri și case, reprezentând elemente semnificative ale patrimoniului național, care se regăsesc în mediul urban, în special în Municipiul Bistrița (55), urmat de orașele Beclean (9), Năsăud (4) și Sângeorz-Băi (1), dar ele sunt prezente și în mediul rural în: Șieu-Măgheruș (18), Șieu-Odorhei (12), Lechința (11), Dumitra (9), Șieu (9), Nușeni (8), Uriu (8), Cetate (7), Livezile (6), Budacu de Jos (5), Chiochiș (5), Dumitrița (4), Matei (4), Nimigea (4), Rodna (4), Ciceu Mihăiești (3), Silivașu de Câmpie (3), Spermezeu (3), Urmeniș (3), Coșbuc (2), Galații Bistriței (2), Maieru (2), Milaș (2), Zagra (2), Rebrișoara (1), Runcu Salvei (1), Șintereag (1), Târlișua (1) și Teaca (1).

Patrimoniul construit al județului Bistrița-Năsăud, clasificat în categoria structurală a *monumentelor de arhitectură de interes local*, reflectă o distribuție teritorială eterogenă, în care centrele urbane de prim rang se detașează prin densitatea ridicată a obiectivelor. Municipiul Bistrița concentrează 156 de monumente încadrate în grupa valorică B, protejate prin regim juridic specific, fiind urmat, la mare distanță, de orașele secundare Beclean și Năsăud, care dispun de 4 și respectiv 5 monumente, completând rețeaua urbană cu repere arhitecturale de epocă modernă și tradițională. La acestea se adaugă unități precum Sângeorz-Băi sau Bistrița Bârgăului, fiecare cu câte un monument protejat, care, deși numeric reduse, contribuie la echilibrul cultural-teritorial.

În mediul rural, prezența monumentelor de arhitectură se manifestă sub forma unor ansambluri și edificii dispersate, configurând un mozaic al identităților locale. Localități precum Lechința, cu 41 de monumente, sau Galații Bistriței, cu 20 de repere, confirmă rolul comunităților rurale în conservarea structurilor tradiționale și a arhitecturii vernaculare. De asemenea, Budacu de Jos (16 monumente), Căianu Mic (9 monumente) ori Chiochiș (17 monumente) marchează zone cu o densitate medie, unde presiunile antropice și factorii naturali impun strategii coerente de protecție.

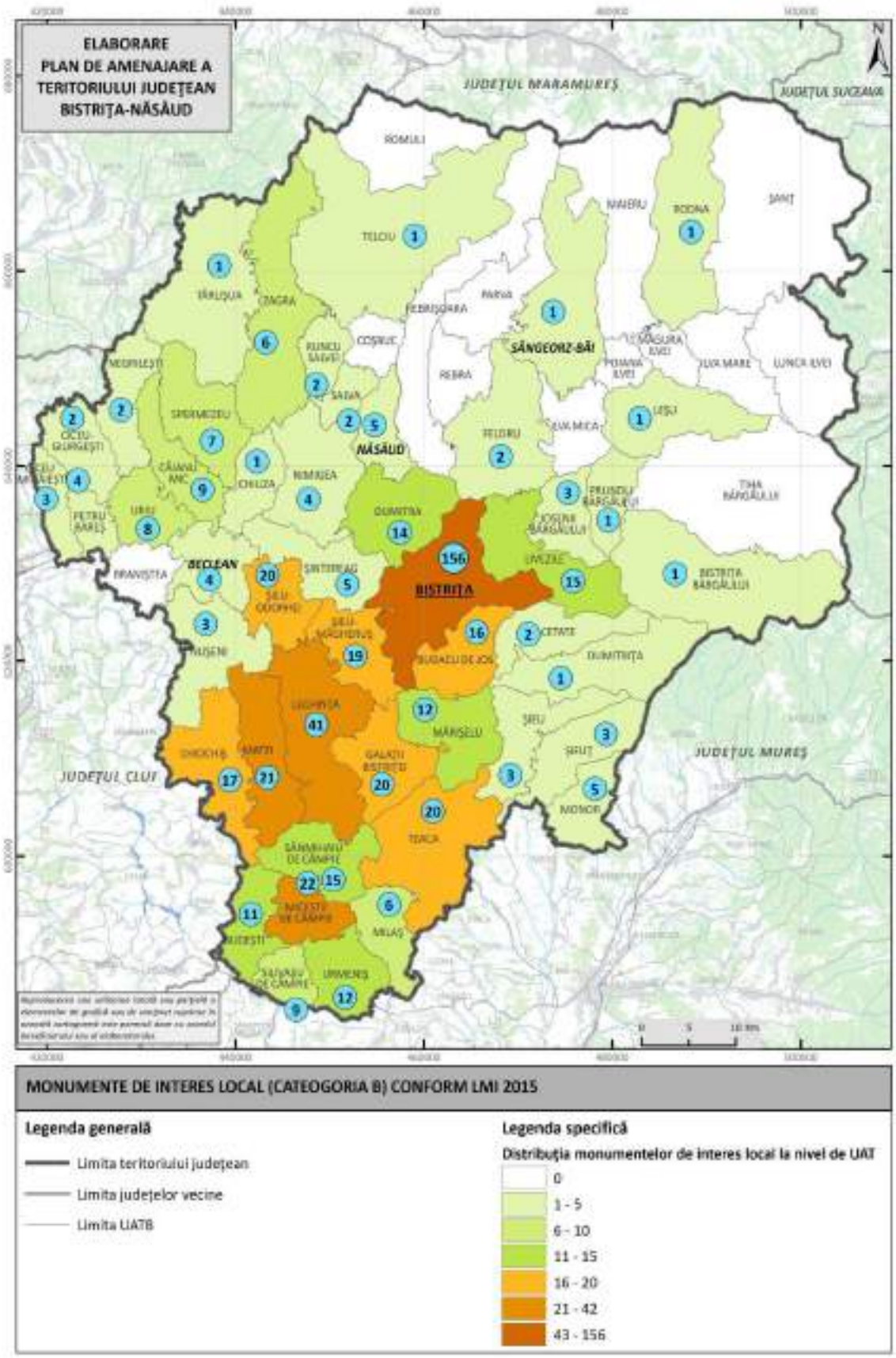

Fig. 1.19 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE MONUMENTE / ANSAMBLURI CLASATE ÎN GRUPA VALORICĂ B, LA NIVEL DE UAT, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, cf. Listei Monumentelor Istorice, județul Bistrița Năsăud (2015)

Distribuția teritorială a obiectivelor de arhitectură neclasate, dar cu valoare peisajeră, urbanistică, arhitecturală, ambientală și istorică, conturează o imagine diferențiată a patrimoniului construit din județul Bistrița-Năsăud. Municipiul Bistrița se detașează printr-un număr de 20 de obiective, urmat de Năsăud cu 12 și Beclean cu 1, ceea ce indică o concentrare preponderent urbană a acestor structuri.

În baza de date Repertoriul Arheologic Național sunt înscrise, în jud. Bistrița-Năsăud, în prezent, 412 puncte cu *descoperiri arheologice*. În lista indicativă UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia - Documents - UNESCO World Heritage Centre) sunt înscrise 46 situri arheologice din jud. Bistrița-Năsăud.

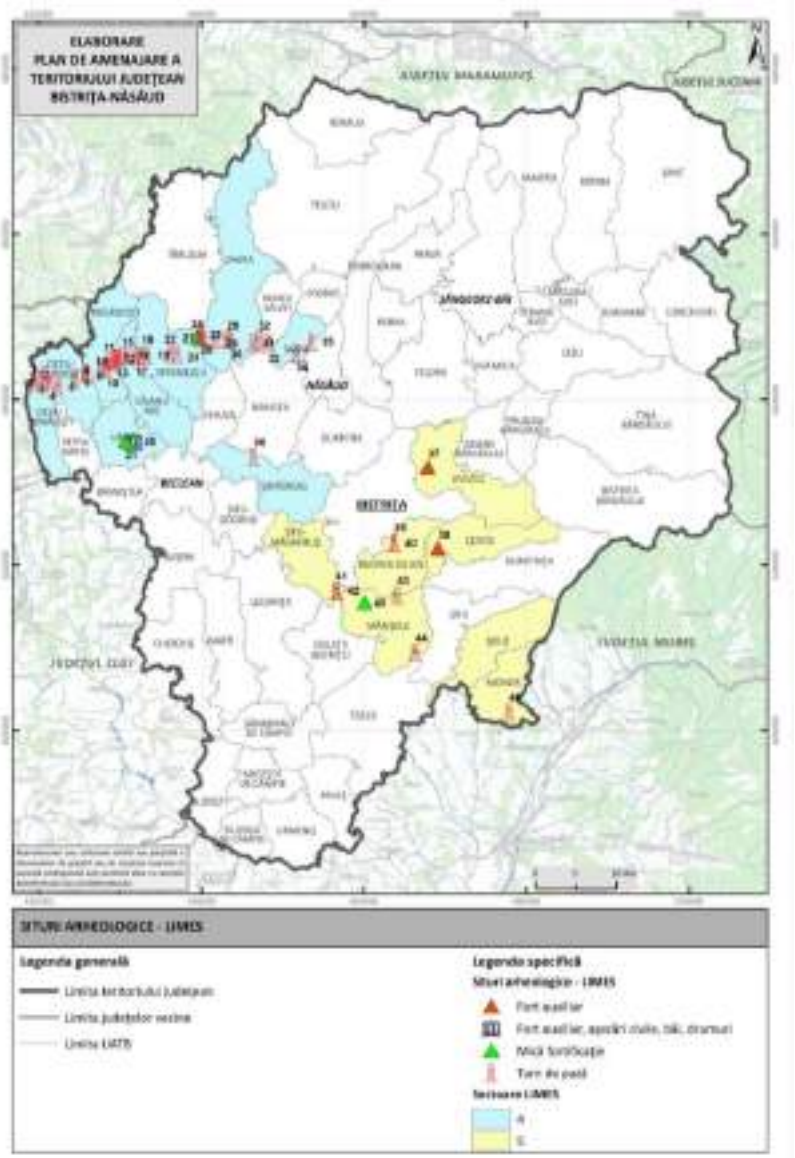

Fig. 1.20 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SITURI ARHEOLOGICE DIN LISTA INDICATIVĂ UNESCO, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, cf. https://limesromania.ro/ro/articole/situri-arheologice/

Conform LMI, *monumentele de for public* din județul Bistrița-Năsăud sunt: Bustul lui Liviu Rebreanu din mun. Bistrița, Bustul lui Vasile Nașcu din Feldru, Bustul lui George Coșbuc din Năsăud, Bustul lui Liviu Rebreanu din Năsăud, Bustul lui Vasile Nașcu din Năsăud, Bustul lui Ion Pop Reteganu din sat Reteag, comuna Petru Rareș, Bustul lui Liviu Rebreanu din Târlișua, Statuia lui George Coșbuc din mun. Bistrița, Statuia lui Andrei Mureșeanu din mun. Bistrița, Relief de bronz închinat lui Iacob și Ioachim Mureșan, sat Rebrișoara, comuna Rebrișoara și Monumentul "Apărătorii Păcii", sat Budești, comuna Budești.

Monumentele *memoriale și funerare clasate* din județul Bistrița-Năsăud sunt 6 la număr: Piatra tombală a lui Johann Hügel din mun. Bistrița, Mormântul lui Ion Pop Reteganul, sat Reteag, comuna Petru Rareș, Muzeul memorial „George Coșbuc”, sat Coșbuc, comuna Coșbuc, Muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, localitate componentă Liviu Rebreanu, oraș Năsăud, „Casa săsească” Livezile, sat Livezile; comuna Livezile, Muzeul memorial „Ion Pop Reteganul”, sat Reteag; comuna Petru Rareș și Biserica „Nașterea Fecioarei Maria”, sat Spermezeu, comuna Spermezeu.

Situația delimitării *Zonelor Construite Protejate* din localitățile urbane din județul Bistrița Năsăud este după cum urmează:

- Municipiul Bistrița: Zona centrală cuprinde între subzone: CP – subzona centrală aflată în interiorul zonei de protecţie a patrimoniului construit al municipiului Bistriţa conform PUZCP. Se menționează că, întrucât municipiul Bistriţa beneficiază de un Plan Urbanistic Zonal al Zonei Construite Protejate a Municipiului Bistriţa (PUZCP), şi se va aplica Regulamentul Local de Urbanism aferent PUZCP.
- Oraș Beclean: PUG nu definește Zone Construite Protejate, însă menționează monumente și situri arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură deja clasate la momentul elaborării PUG (1999-2000) , precum și alte obiective propuse spre clasare. Totuși, nu sunt definite Zone Construite Protejate în conformitate cu cele specificate prin Ordinul MLPTL nr. 562/2003.
- Oraș Năsăud: Se menționează faptul că ”Zona centrală va face obiectul unui P.U.Z. care să cuprindă întreaga zonă centrală protejată, avizat de Comisia Monumentelor istorice, fiind exclusă acordarea autorizaţiei de construire numai pe baza unor Planuri Urbanistice necorelate”;
- Oraș Sângeorz-Băi: nu există date privind ZCP delimitate prin PUG sau alte documentații de urbanism.

În conformitate cu Legea 5/6 martie 2000 privind aprobarea PATN – Secțiunea III – Zone protejate – Anexa III, la Capitolul II – Unități Administrativ Teritoriale cu concentrație foarte mare a valorilor culturale de interes național, județul Bistrița Năsăud are înscrise:

- 2 UAT-uri urbane: municipiul Bistrița, orașul Beclean
- 9 UAT-uri rurale: comunele Budacu de Jos, Cetate, Dumitra, Galații Bistriței, Livezile, Mărișelu, Milaș, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Teaca.

În multiple localități rurale, ansamblurile și centrele istorice rurale sunt reglementate fragmentar, în PUG-uri vechi. Existența siturilor arheologice cu potențial ridicat din localități precul Budacu de jos, Cetate, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Coșbuc, Dumitra, nu este reflectată corespunzător în PUG-uri. Peisajele culturale din Valea Șieului, Bârgău, Rodna, nu au protecție legală explicită. Regimul de protecție lipsește în cazul arhitecturii vernaculare din zona Bârgăului. Cele trei obiective de timp monumente memoriale și funerare neclasate, din orașul Năsăud, nu au regim de protecție. Monumentele memoriale clasate (grupa B) din Bistrița, Năsăud, Petru Rareș au un regim de protecție conform Legii 422/2001. Toate acestea, duc la apariția unor probleme de genul: risc de intervenții necontrolate și pierderea identității urbane, autorizări necorelate, patrimoniu expus transformărilor necontrolate, fragmentarea peisajului, modernizări necontrolate, întreținere precară, degradări materiale.

De asemenea, în conformitate cu lista siturilor UNESCO, județul Bistrița Năsăud are 16 UAT-uri rurale care surprind situri UNESCO, și anume: comunele Salva, Zagra, Spermezeu, Căianu Mic, Uriu, Negrilești, Ciceu Giurgești, Ciceu Mihăiești, Șintereag, Șieu-Măgheruș, Mărșielu, Budacu de Jos, Cetate, Livezile, Șieuț, Monor.

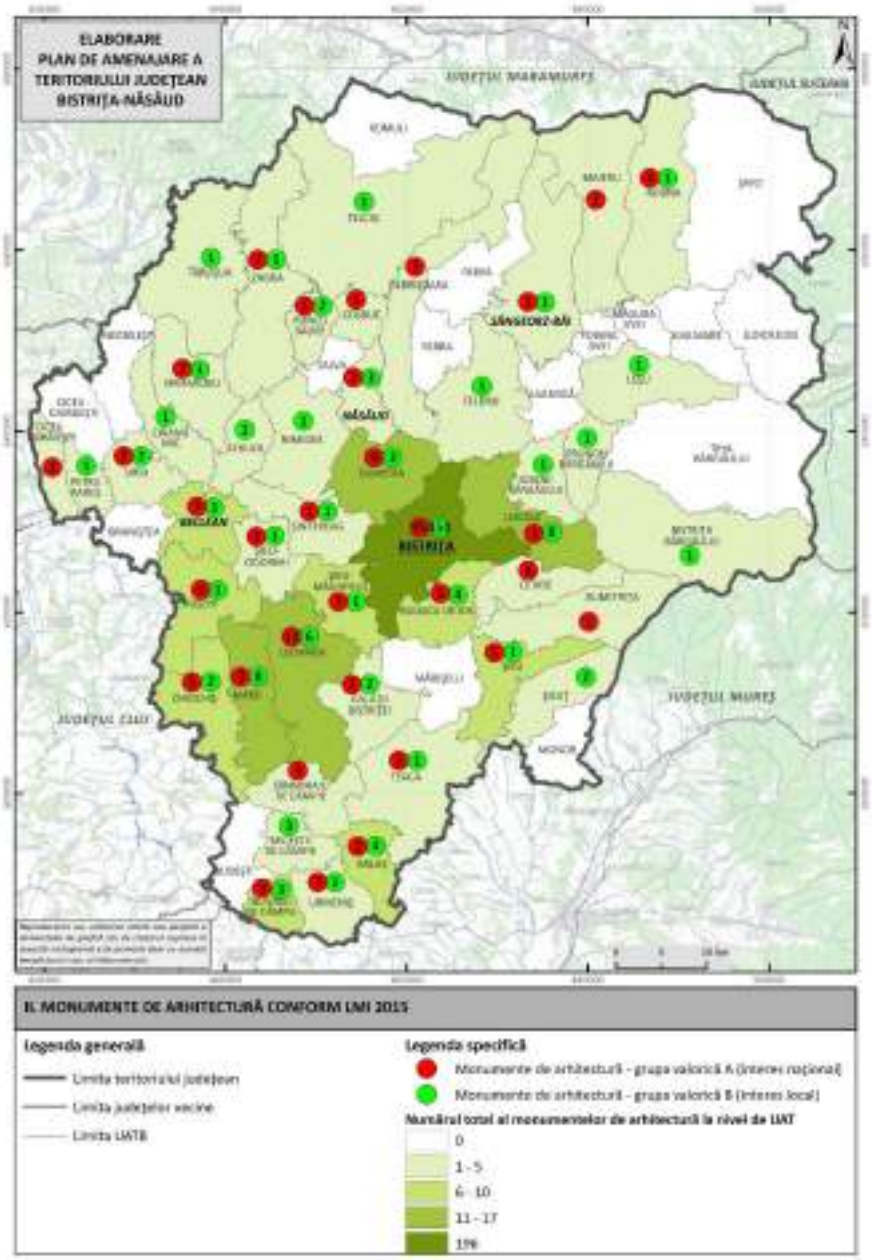

Fig. 1.21 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND NUMĂRUL DE MONUMENTE DE ARHITECTURĂ CONFORM LMI 2015

Din punct de vedere al *concentrării obiectivelor de patrimoniu construit cu valoare de interes local și național/internațional* (conform LMI 2015), județul Bistrița-Năsăud prezintă următoarele situații în cadrul UAT-urilor:

- Bistrița: include un total de 196 de monumente de arhitectură, dintre care:
    - 45 sunt în grupa valorică A (interes național)
    - 151 în grupa valorică B (interes local)
- Lechința: include 17 monumente de arhitectură, dintre care:
    - 11 în grupa valorică A
    - 6 în grupa valorică B

- Dumitra: include 12 monumente de arhitectură, dintre care:
    - 9 în grupa valorică A
    - 3 în grupa valorică B
- Matei: include 11 monumente de arhitectură, dintre care:
    - 3 în grupa valorică A
    - 8 în grupa valorică B
- Livezile: include 11 monumente de arhitectură, dintre care
    - 3 în grupa valorică A
    - 8 în grupa valorică B

Din punct de vedere al concentrării obiectivelor de patrimoniu construit cu valoare strict de interes național/internațional, se disting următoarele UAT-uri: Bistrița cu 45 monumente, Lechința cu 11 monumente, Dumitra cu 9 monumente, Șieu-Măgheruș cu 7 monumente, Nușeni cu 6 monumente, Șieu și Budacu de Jos, fiecare cu câte 5 monumente de arhitectură grupa valorică A.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, în listele Patrimoniului Cultural Național sunt incluse 749 de obiective, dintre care 145 de bunuri sunt clasate în categoria tezaur, la care se adaugă 18 bunuri culturale mobile clasate în Tezaur, proprietatea BOR, iar 586 de bunuri fac parte din categoria fond.

Instituții locale care dețin obiective incluse în Patrimoniul Cultural Național sunt:

- Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Municipiul Bistrița;
- Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Municipiul Bistrița.

În județul Bistrița Năsăud funcționează în prezent 24 de *case memoriale, muzee și colecții publice* distribuie după cum urmează: Bistrița (3), Năsăud (2), Beclean (2), Sângeorz-Băi (1), Feldru (2), Monor (2), Ciceu-Mihăiești (1), Petru Rareș (1), Spermezeu (1), Coșbuc (1), Rebrișoara (1), Maieru (1), Poiana Ilvei (1), Măgura Ilvei (1), Rodna (1), Galații Bistriței (1), Teaca (1).

UAT-ul cu cea mai mare concentrare de case memoriale, muzee și colecții publice din județul Bistrița Năsăud este municipiul Bistrița. În Bistrița se află și instituția care păstrează cele mai multe obiecte clasate în listele Patrimoniului Național Mobil și anume Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud care deține 720 din cele 731 de obiective clasate în județ.

În județ au fost identificate 35 de obiective monument/ansamblu de arhitectură necalaste, care prin valorile pe care le reprezintă dun punct de vedere istoric, urbanistic și arhitectural au fost propuse spre clasare în documentații de urbanism și necesită un anumit

regim de protecție și punere în valoare. Acestea sunt de tipul: clădiri/ansambluri civile urbane (23); biserici și ansambluri mănăstirești (9); castele și reședințe nobiliare (2); obiective de patrimoniu industrial (1). Aceste obiective se regăsesc în municipiul Bistrița (20), orașele Năsăud (8) și Beclean (1) și satele Șieu Odorhei (2), Arcalia (1), Beudiu (1), Maieru (1) și Vermeș (1).

În ceea ce privește obiectivele de tip sit arheologic neclasate, cu valoare peisajeră, urbanistică, arhitecturală, ambientală, istorică, au fost identificate 5 astfel de obiective, două în orașul Năsăud (punctul ”Podirei” și punctul ”Prisaca”) și câte unul în comunele Chiuza (situl arheologic de la Săsarm), Matei (situl arheologic Fântânele) și Șintereag (situl arheologic de la Caila).

În orașul Năsăud au fost identificate trei obiective memoriale și funerare neclasate, cu valoare arhitecturală, istorică: Cripta din Cimitirul romano-catolic (morminte ale unor condamnați ai Regimentului); Morminte ale unor personalități din secolele XIX-XX; Crucea ce marchează moartea lui Vasile Nașcu.

În ultimii ani, județul Bistrița-Năsăud a cunoscut o reactivare culturală notabilă în domeniul artelor vizuale contemporane, manifestată printr-o serie de expoziții, simpozioane și proiecte experimentale care îmbină modernismul cu expresii emergente.

În județul Bistrița-Năsăud, *patrimoniul cultural imaterial* constituie o resursă identitară fundamentală, reflectând continuitatea tradițiilor grănicerești, a obiceiurilor de iarnă, a meșteșugurilor și a creațiilor folclorice. Tradițiile grănicerești din zona Năsăudului, meșteșugurile legate de prelucrarea lemnului și a textilelor, precum și târgurile urbane precum Târgul Mare al Bistriței — organizat încă din anul 1353 — devin repere de continuitate culturală, alături de creațiile literare și folclorice promovate de personalități precum George Coșbuc și Liviu Rebreanu.

Județul Bistrița-Năsăud cuprinde 235 de sate, fiecare zonă fiind purtătoare de tradiții și expresii locale specifice. În aceste spații rurale, repertoriul cultural imaterial se manifestă prin obiceiuri de iarnă, colinde, jocuri cu măști, nedei și sărbători câmpenești, dintre care se remarcă Târgul Săptămânal din Prundu Bârgăului — desfășurat neîntrerupt de 230 de ani, Înstrușatul Boului la Figa sau Sânzienele de la Rebrișoara.

Manifestările socio-culturale sunt variate, printre care: Zilele Bistriței, Festivalul Mărul de Aur și Festivalul Nunta Zamfirei în municipiul Bistrița, precum și „De la Ispas la Năsăud” în orașul Năsăud. Zona Tihuța atrage turiști datorită pitorescului său și legendelor asociate, găzduind hoteluri tematice precum Castelul Contelui Dracula și Hotelul Dracula.

Turismul cultural se fundamentează pe rețeaua complexă de obiective grupate pe teme de interes. Acestea sunt propuse în trasee tematice, conform Direcției Județene pentru Cultură Bistrița-Năsăud, care valorifică în mod integrat monumentele istorice, ansamblurile urbane și rurale, precum și expresiile patrimoniului imaterial. Structurate pe mari categorii – biserici de lemn, arhitectură ecleziastică de zid, burguri transilvănene, arhitectură săsească, cetăți și castele, zone grănicerești, case memoriale și muzee – aceste trasee configurează o hartă culturală coerentă, ce reflectă diversitatea istorică și etnică a regiunii. Propunerile vizează atât circuite interjudețene, cu conexiuni spre Cluj și Mureș, cât și itinerarii de o zi, centrate pe municipiul Bistrița, ca nucleu de cazare și distribuție turistică. În acest cadru, patrimoniul material – de la bisericile de lemn din Valea Someșului Mare și până la ruinele cetății Ciceului ori castelele de la Arcalia și Posmuș – se împletește cu patrimoniul imaterial, activ prin festivaluri, evenimente anuale și tradiții comunitare. Turismul cultural devine astfel un instrument de revitalizare teritorială și de consolidare a identității locale, capabil să stimuleze dezvoltarea durabilă și să sprijine integrarea județului în circuitele turistice naționale și europene.

1.3.4 Peisajul cultural

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud au fost identificate conform literaturii de specialitate 7 zone etnografice sau unități majore de peisaj cu identitate culturală distinctă, structurate pe criterii istorice, geografice și de cultură materială:

- *Zona Ciceu-Beclean* - Situată în vestul județului, pe valea Ilișua și afluenții săi. Structura satelor este mai compactă, cu gospodării dispuse de-a lungul drumurilor de vale. Arhitectura vernaculară evidențiază case cu plan dreptunghiular simplu și acoperișuri de două ape, cu pante moderate.
- *Zona Năsăud* - Centrul grăniceresc istoric, cuprinzând văile Sălăuței, Gersei și Rebrei, se remarcă printr-o identitate bine consolidată. Organizarea gospodăriilor este riguroasă, cu parcele regulate și anexe dispuse ordonat. Casele prezintă pivnițe boltite, socluri înalte de piatră și prispe cu stâlpi de lemn. Portul și repertoriul decorativ al tâmplăriei sunt elemente definitorii pentru această zonă.
- *Zona Rodna* – situată în zona văii superioare a Someșului Mare și Văii Ilvei, în apropierea pasurilor transcarpatice. Comunitățile de aici au menținut legături comerciale și culturale cu Moldova, fapt reflectat în arhitectura cu plan alungit, acoperișuri înalte și utilizarea

extensivă a lemnului. Organizarea satelor este mai răsfirată, adaptată reliefului accidentat.

- *Zona Bârgău* - Se desfășoară de-a lungul văii Bârgăului. Structura satelor urmează axul văii, cu gospodării dispuse linear. Casele prezintă acoperișuri în pantă mare, adaptate climatului cu ninsori abundente, și sunt ridicate pe socluri înalte, cu prispă continuă.
- *Zona Bistrița* - Include nucleul urban și satele învecinate, de pe văile Budacului și ale Bistriței. Specificul zonei derivă din convieţuirea istorică dintre români, saşi şi maghiari, ceea ce a generat o mare diversitate tipologică. Se remarcă aliniamente clare la stradă, gospodării cu curți adânci și prezența unor detalii arhitecturale de inspirație săsească, precum ancadramente profilate sau frontoane simple.
- *Zona Șieu* - Aflată de-a lungul văii Șieului și a afluenților săi, această zonă este un spațiu de tranziție între comunități românești și săsești. Satul tradițional are fronturi clare la drum, cu case înșiruite, iar gospodăriile sunt adesea închise cu porți masive din lemn. Arhitectura vernaculară îmbină elemente românești cu influențe ale construcțiilor săsești.
- *Zona Câmpie* - Corespunde sud-vestului județului. Satul este organizat în vetre mai compacte, gospodăriile sunt joase, iar casele au plan simplu, acoperișuri cu pante moderate și garduri scunde din lemn sau plasă. Specificul zonei este unul agrar, legat de exploatarea câmpului.

Delimitările teritoriale propuse de Ordinul Arhitecților din România pentru zona Transilvaniei Centrale configurează patru areale cu relevanță pentru reglementările propuse la scara arhitecturală după cum urmează: *Țara Bistriței*, corespunzătoare municipiului și satelor periurbane colinare; *Zona Năsăud și Bârgău*, ce integrează întreg arealul montan și submontan nord-estic, cuprinzând culoarele Someșului Mare, Ilvelor și Bârgăului; *Câmpia Transilvaniei*, asociată sud-vestului județului și în continuarea câmpiei clujene și mureșene; respectiv *subzona Monor*, individualizată la contactul cu județul Mureș, pentru particularitățile sale de țesut și scară edilitară.

Prin aplicarea metodologiei de delimitare a subzonelor peisajelor culturale rezultă 45 de subunități de peisaje culturale după cum urmează: 5 unități cuprinse în zona etnografică Bistrița; 9 unități cuprinse în zona etnografică Bârgău; 8 unități cuprinse în zona etnografică Ciceu-Beclean; 2 unități cuprinse în zona etnografică Câmpie; 9 unități cuprinse în zona etnografică Năsăud; 7 unități cuprinse în zona etnografică Rodna; 5 unități cuprinse în zona etnografică Șieu.

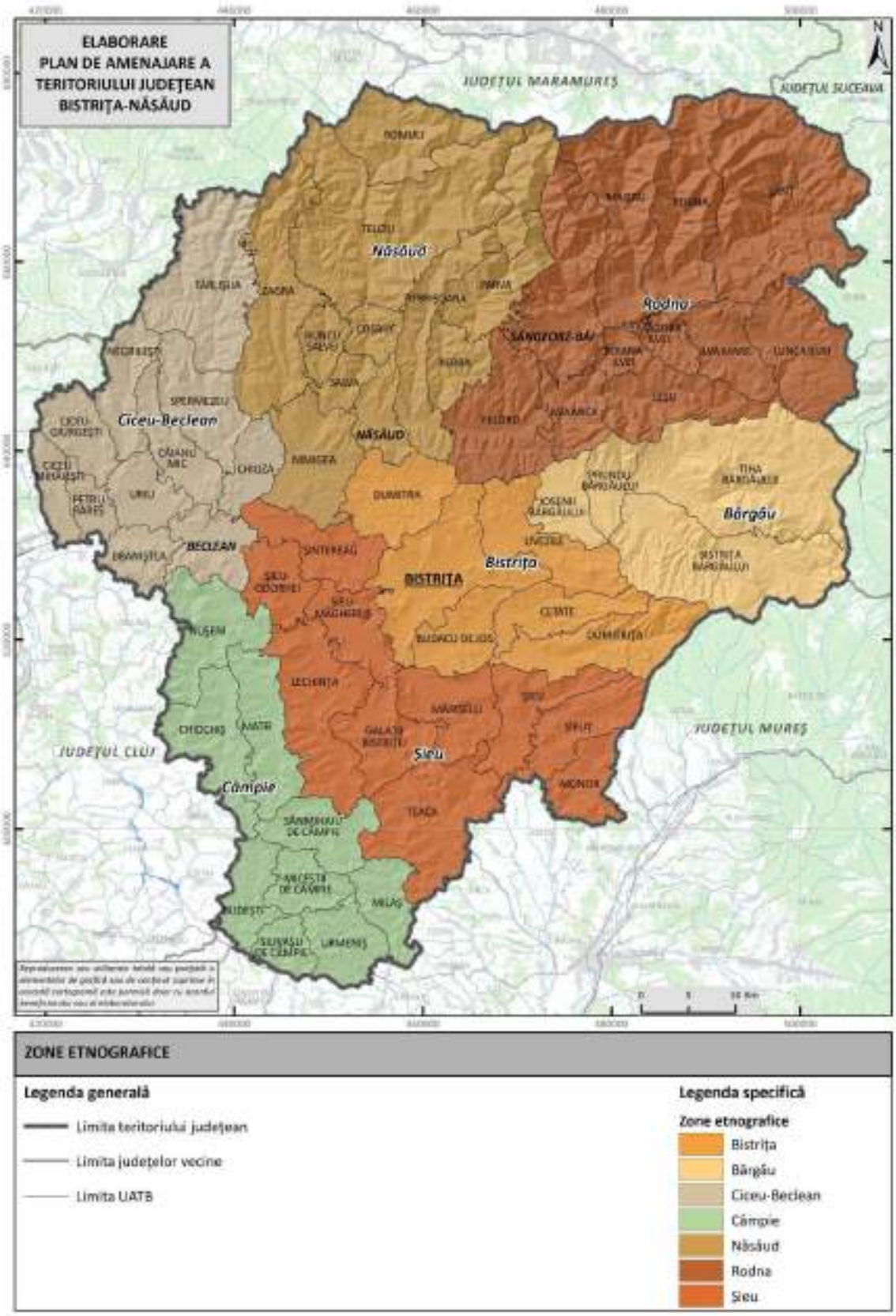

Fig. 1.22 CARTOGRAMĂ PREZENTÂND ZONELE ETNOGRAFICE, PENTRU JUD. BISTRIȚA NĂSĂUD

Sursa: autorii, pe baza lucrării - JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD: INCADRARE ȘI ZONARE ETNOGRAFICA, N. Dunăre

1.4 Rețeaua de localități

În județul Bistrița-Năsăud există 62 de unități administrativ-teritoriale de bază, respectiv un municipiu, 3 orașe și 58 de comune, care includ 249 de localități. Municipiul Bistrița este reședința de județ, fiind de departe și cel mai important centru urban al județului, având peste 75.000 de locuitori.

Suprafețele UAT variază între 2.315 hectare (comuna Poiana Ilvei, având un singur sat, relativ recent înființată, 0,4% din suprafața județului) și 28.537 hectare (comuna Telciu, al cărei teritoriu care se extinde foarte mult în Munții Țibleș și Munții Rodnei, 5,3% din suprafața județului). Media județului Bistrița-Năsăud este de 8637,4 ha / UAT, peste media națională, care este de 7385,3 ha / UAT, ca urmare a prezenței reliefului montan pe o bună parte din suprafața județului.

Se constată că în partea de nord și de est a județului se localizează UAT-urile cu suprafețele cele mai extinse, iar în aria centrală și sudică a județului se situează UAT-urile cu suprafețele cele mai reduse. Acest fapt se datorează unui cumul de factori, în primul rând cei fizico-geografici, respectiv prezența ariilor montane în partea de nord și de est a județului, în contrast cu relieful colinar, de depresiune și culoar în partea centrală și de sud, în al doilea rând cei geografico-umani, respectiv popularea mai slabă a ariilor montane, ca urmare a condițiilor mai dificile de habitat, fapt care a condiționat exploatarea lor de către așezări situate uneori la poalele munților, la distanțe destul de mari, și care astfel ajung să dețină teritorii întinse, dar de obicei slab populate, respectiv concentrarea populației în sate cu vetre de tip adunat sau liniar pe principalele văi, totodată axe principale de comunicație.

Aproximativ o treime din unitățile administrativ-teritoriale de bază (21 din 62, adică 33,8%) au doar unul sau două sate aparținătoare. Surprinde numărul relativ ridicat de comune cu un singur sat, 8, situate aproape toate pe principalele văi: Culoarul Someșului Mare sau în apropierea acestuia (Salva, Runcu Salvei, Ilva Mică), pe Ilva (Poiana Ilvei, Lunca Ilvei), pe Rebra (Rebra, Parva) sau pe Sălăuța (Coșbuc). Multe din aceste comune au fost înființate sau reorganizate în perioada 2002-2005.

Un număr de 20 de UAT-uri (32,2%) au 3 sau 4 sate aparținătoare sau localități componente. Între acestea se numără și cele 3 orașe din județ, Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, precum și 17 comune, localizate în toate regiunile județului: Câmpia Transilvaniei, Culoarul Someșului Mare, Dealurile Someșului Mare, valea Șieului, valea Sălăuța, valea Bistriței și Dealurile Bistriței.

Recordul de sate aparținătoare, 10, îl dețin 3 comune din partea vestică, respectiv sudică a județului: Târlișua (pe valea Ilișua în Dealurile Someșului Mare, cu extindere până în Munții Țibleș), Chiochiș și Urmeniș, ambele în Câmpia Transilvaniei.

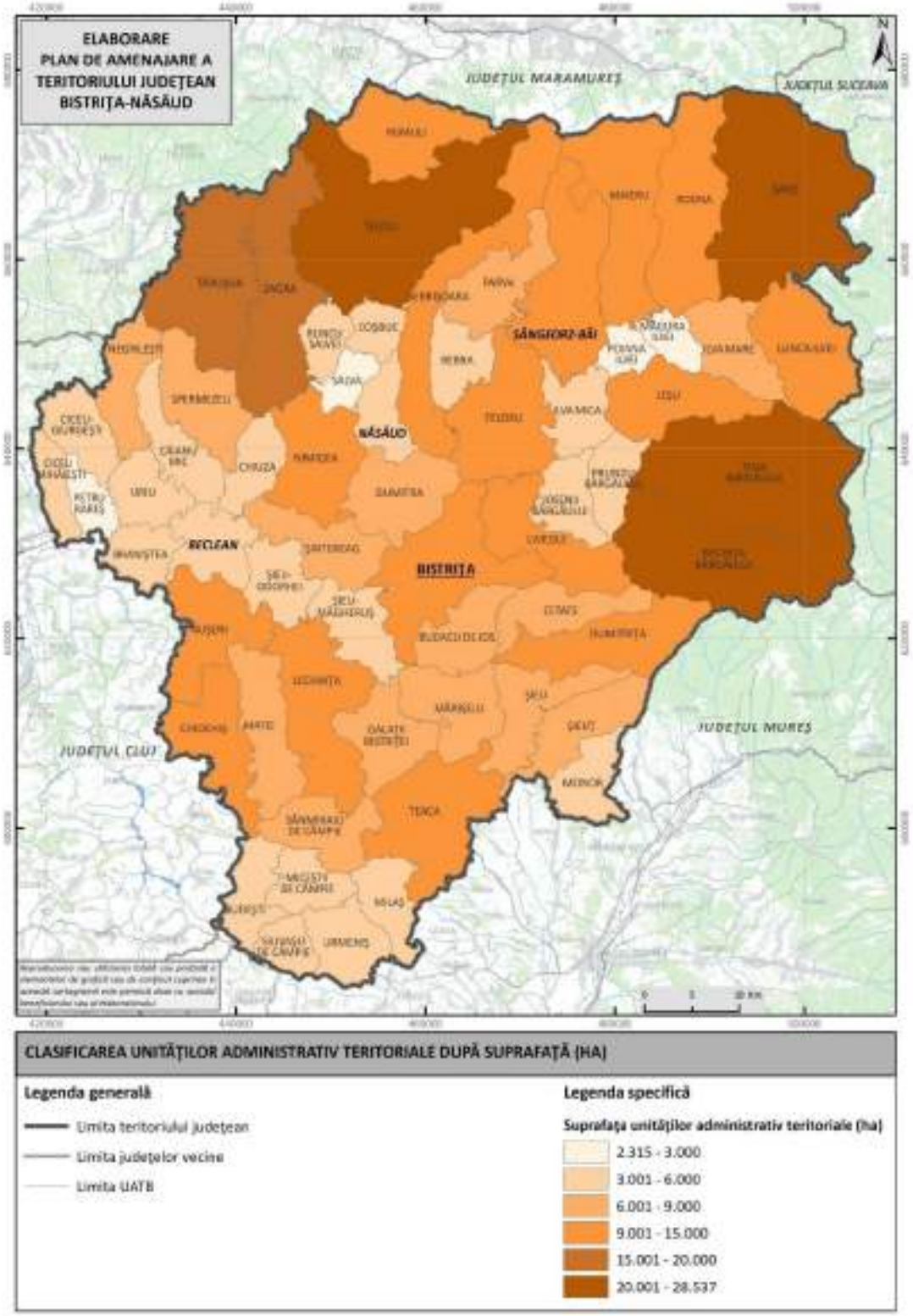

Fig. 1.23 CLASIFICAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DE BAZĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ SUPRAFAȚĂ.

Sursa: INS (2025)

Din cele 249 de localități ale județului Bistrița-Năsăud, 4 sunt localități urbane (1,6%) iar 245 sunt localități rurale (98,4%), dintre care 13 sate aparținătoare sau localități componente ale orașelor și municipiului (5,2%), 58 de sate reședință de comună (23,3%) și 174 de sate nereședință (69,9%), aparținătoare comunelor.

Din perspectiva *mărimii demografice* la nivel de UAT, s-au utilizat datele de la INS (platforma TEMPO-ONLINE) cu privire la populația cu domiciliul stabil de la 1 ianuarie 2025. Astfel, centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud se pot clasifica în: un oraș mijlociu, având între 20000 și 100000 de locuitori (Bistrița) și 3 orașe mici, cu o populație sub 20000 de locuitori (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi).

Un număr de 12 comune (20,7% din comune) se încadrează în categoria comunelor foarte mari, o pondere foarte ridicată comparativ cu alte județe din țară. Aceste comune au peste 5.000 de locuitori, atingând un maxim de 8.224 de locuitori în cazul comunei Maieru. Din punct de vedere teritorial, ele se localizează cu precădere în partea montană a județului, în arealul cunoscut pentru natalitatea tradițional ridicată, respectiv pe cursul superior și mijlociu al Someșului Mare, în zona Bârgaielor, pe Sălăuța, în Dealurile Bistriței și Șieului, precum și în zona periurbană a municipiului Bistrița. Alte 16 UAT-uri (27,6% din comune) se încadrează în categoria comunelor mari, având între 3001 și 5000 de locuitori. Și acestea sunt localizate preponderent tot pe cursul Someșului Mare, în Dealurile Someșului Mare sau la contactul cu Munții Călimani sau cu Munții Bârgăului, la care se adaugă două comune de pe valea Șieului. Rezultă că aproape jumătate (mai exact 48,3%) din comunele județului Bistrița-Năsăud sunt comune mari și foarte mari, fapt care conferă numeroase avantaje competitive.

Foarte bine reprezentate sunt și comunele mijlocii, astfel 21 de UAT-uri (36,2%) sunt în această categorie, având o populație între 1500 și 3000 de locuitori. Acestea se localizează pe tot cuprinsul județului. Comunele mici și foarte mici sunt cele care au coborât sub pragul demografic de 1500 de locuitori, care este necesar în prezent pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Acestea, în număr de 9 (15,5% din totalul comunelor) sunt în general situate la periferia județului, în special în partea vestică (Dealurile Ciceului) și sudică (Câmpia Transilvaniei). Două comune, Miceștii de Câmpie și Silivașu de Câmpie, au coborât chiar sub pragul de 1000 de locuitori, fiind astfel singurele comune foarte mici din județul Bistrița-Năsăud.

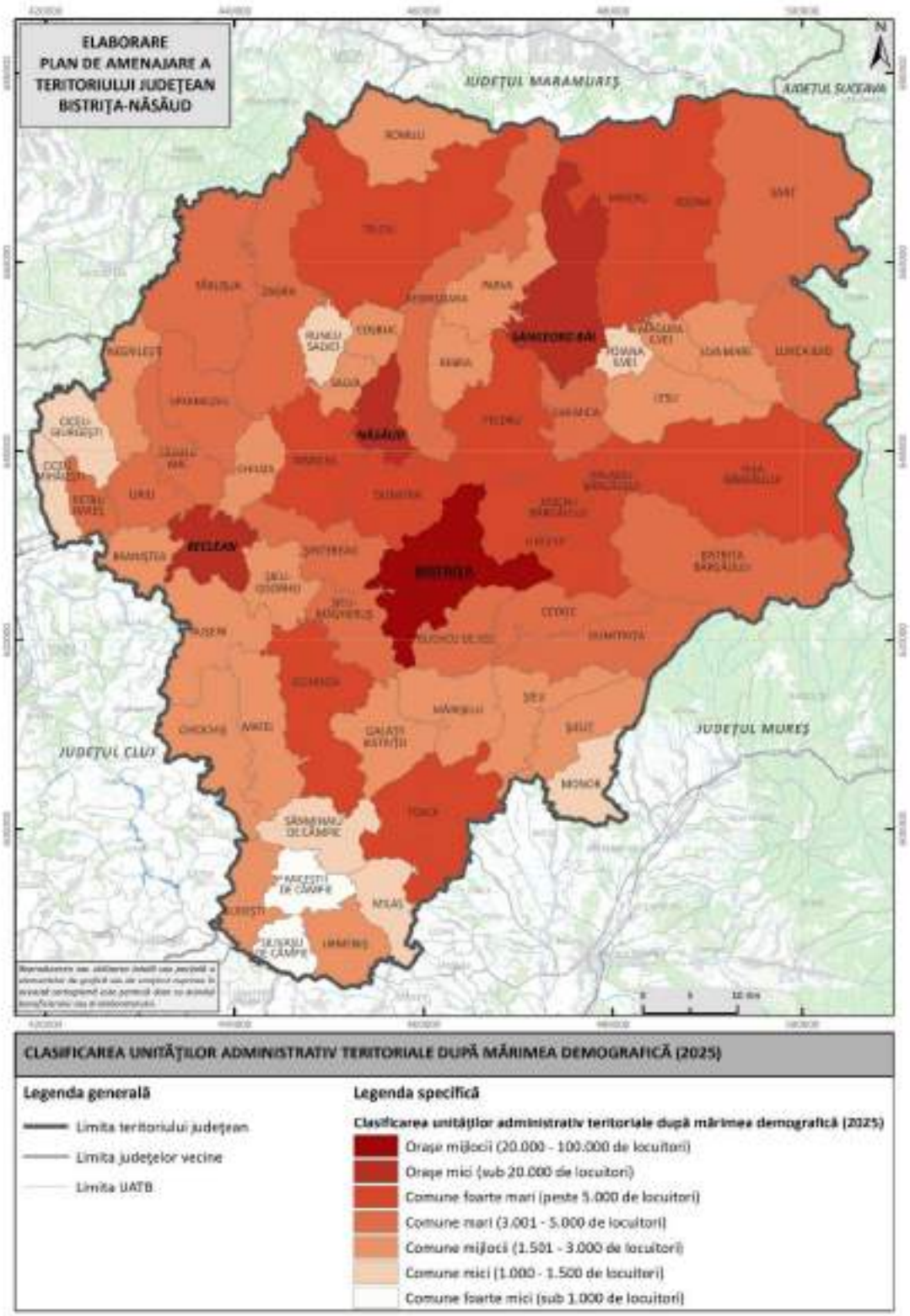

Fig. 1.24 CLASIFICAREA UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DUPĂ MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ.

Sursă: INS – TEMPO-ONLINE (2025)

Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori conform Recensământului populației. Dintre acestea, majoritatea, mai exact 92 (37,6% din totalul satelor din județ) sunt sate mici, având între 101 și 500 de locuitori. Ele sunt distribuite destul de uniform pe teritoriul

județului, însă cu o mai mare pondere în Câmpia Transilvaniei, Dealurile Bistriței și Șieului, Dealurile Someșului Mare. Cu toate acestea, astfel de sate se întâlnesc și în aria montană. Satele foarte mici sunt în număr de 25 (10,2% din totalul satelor din județ) și reprezintă așezările cu cele mai mari probleme demografice, având o populație de până la 100 de locuitori, dar totodată și socio-economice, viabilitatea lor pe termen lung fiind pusă sub semnul întrebării. Din fericire, în județul Bistrița-Năsăud nu se întâlnesc deocamdată sate complet depopulate sau aproape depopulate, având mai puțin de 6 locuitori. Cele mai mici sate sunt Nețeni (comuna Mărișelu) și Porumbenii (comuna Silivașu de Câmpie), care ambele aveau 9 locuitori la recensământul din 2021.

În Legea 315/2001, în anexe (anexa nr. II, punctele 6.0 și 6.1), sunt precizate și care sunt acele *zone lipsite de orașe* pe o rază de 25-30 km. În zona 12, acoperind o bună parte din Câmpia Transilvaniei (îndeosebi partea centrală a acesteia) și ajungând până în Dealurile Șieului, sunt incluse comune din județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate 11 comune din partea sudică a județului (Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Teaca, Urmeniș), acoperind o suprafață aproximativă 82.187 ha (821,87 km^2) și cu o populație care la momentul respectiv era estimată la 31.459 de locuitori. Trebuie precizat că în prezent populația acestor comune a scăzut considerabil, ca urmare a declinului demografic accelerat pe care l-a suferit această regiune din județul Bistrița-Năsăud în ultimele decenii. Pe de altă parte, prin promovarea comunei Sărmașu (în 2003) din județul Mureș la statutul de oraș, practic nu se mai poate considera că această regiune este una exclusiv rurală, iar distanța față de cel mai apropiat oraș a scăzut pentru majoritatea acestor comune sub pragul de 25-30 km menționat în lege.

Pe lângă aceste comune din jumătatea sudică a județului, în anexa IV, dedicată așezărilor rurale, Legea 351/2001 indică și care sunt acele comune unde s-au produs scăderi accentuate de populație în perioada 1966-1998, și care necesită acțiuni de sprijin și revitalizare. În județul Bistrița-Năsăud există 5 comune cu scăderi între 30% și 50% din populație în perioada menționată (Budești, Chiochiș, Matei, Silivașu de Câmpie, Târlișua) și 4 comune cu scăderi demografice de peste 50% în perioada menționată (Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș).

În județul Bistrița-Năsăud există o așezare de rangul 2, și anume municipiul Bistrița, care are acest statut de municipiu din 1979. De asemenea, există trei așezări de rangul 3, respectiv orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi. Așezările de rangul 4 sunt cele 58 de sate reședință de comună, iar așezările de rangul 5 sunt cele 187 de așezări rurale nereședință, respectiv sate

aparținătoare comunelor și orașului Beclean și localități rurale componente ale municipiului Bistrița și ale orașelor Năsăud și Sângeorz-Băi.

Din toate punctele de vedere, municipiul Bistrița deține un nivel de dotare și echipare la un nivel cel puțin egal cu cerințele formulate de lege. De asemenea, toate cele trei orașe din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile demografice, economice și de accesibilitate stipulate de lege. Lucrurile nu mai sunt însă atât de simple când se ia în considerare nivelul de dotare și echipare conform legii. Dintre dotările care lipsesc anumitor orașe de rangul 3 din județul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele (acestea au început să fie închise încă din anii 1990), tribunalul (de fapt, acesta este specific doar reședințelor de județ, și în consecință această cerință este o eroare a legii), spitalul (lipsește la Sângeorz-Băi), judecătoria (lipsește de asemenea la Sângeorz-Băi), creșa (nu există la Beclean), muzeul (nu există la Beclean), sala de expoziții (nu există în niciunul din orașe, cel puțin nu cu această denumire), etc.

Majoritatea celor 58 de reședințe de comună din județul Bistrița-Năsăud dețin dotările, instituțiile și serviciile enumerate în lege. Există însă și mici excepții, mai ales în domeniul medical. În 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. Situația terenurilor de sport este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot. În ceea ce privește managementul deșeurilor, situația s-a modificat foarte mult în ultimele decenii, iar în prezent colectarea, transportul, tratarea, reciclarea și depozitarea deșeurilor se face centralizat, la nivel județean, iar punctele locale pentru depozitarea controlată a deșeurilor nu mai sunt necesare. De asemenea, alimentarea cu apă prin cișmele stradale, deși binevenită acolo unde există, nu mai are importanța pe care o avea în trecut, având în vedere extinderea progresivă a rețelelor de alimentare cu apă potabilă, care deservesc un număr tot mai ridicat de gospodării

În județul Bistrița-Năsăud, în cazul satelor care nu sunt reședință de comună, principala problemă o reprezintă punctul sanitar, în unele cazuri inexistent, și de altfel destul de ambiguu denumit. În principiu, medicul de familie din centrul de comună ar trebui să dețină (și de multe

ori chiar deține) câte un sediu (fostul dispensar sau punct sanitar) în fiecare din satele aparținătoare. Aceasta nu înseamnă că medicul este acolo în fiecare zi, ci mai degrabă o dată sau de două ori pe săptămână, după cum își poate realiza programul. Astfel, putem considera că existența punctului sanitar este insuficientă, dacă nu este dublată de prezența unui cadru medical.

La nivelul anului 2025, luând în considerare datele demografice publicate de INS pe platforma TEMPO-ONLINE, *densitatea populației* județului Bistrița-Năsăud este de 60,26 loc./km^2, o valoare destul de scăzută în raport cu media națională.

În profil teritorial se pot observa diferențieri semnificative în privința densității populației. Cele mai mari valori se înregistrează în zona centrală a județului, unde sunt concentrate centrele urbane (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi), precum și în apropierea acestora. Cea mai mare valoare o înregistrează municipiul Bistrița (646,87 loc/km^2), urmat de orașul Năsăud (254,47 loc/km^2) și Beclean (206,5 loc/km^2).

Valorile cele mai mici se remarcă pe măsură ce ne îndepărtăm de regiunea centrală, în zona periferică județului. În regiunea sudică, în special în Câmpia Transilvaniei, se înregistrează cele mai mici valori ale densității populației, sub 30 loc/km. Această densitate redusă se datorează emigrației populației din regiunea Câmpiei Transilvaniei începând cu perioada comunistă, fapt care a determinat o depopulare tot mai severă a satelor din această parte a județului.

Valori mici ale densității se înregistrează și în regiunea montană, îndeosebi din partea nordică a județului (Munții Rodnei și Munții Țibleșului, și la contactul acestora cu Dealurile și valea Someșului Mare), cu relief accidentat și teritorii extinse ale comunelor. În partea de est, o densitate mai scăzută se înregistrează în comuna Bistrița Bârgăului, tot ca urmare a extensiunii acesteia în aria montană (a Munților Călimani).

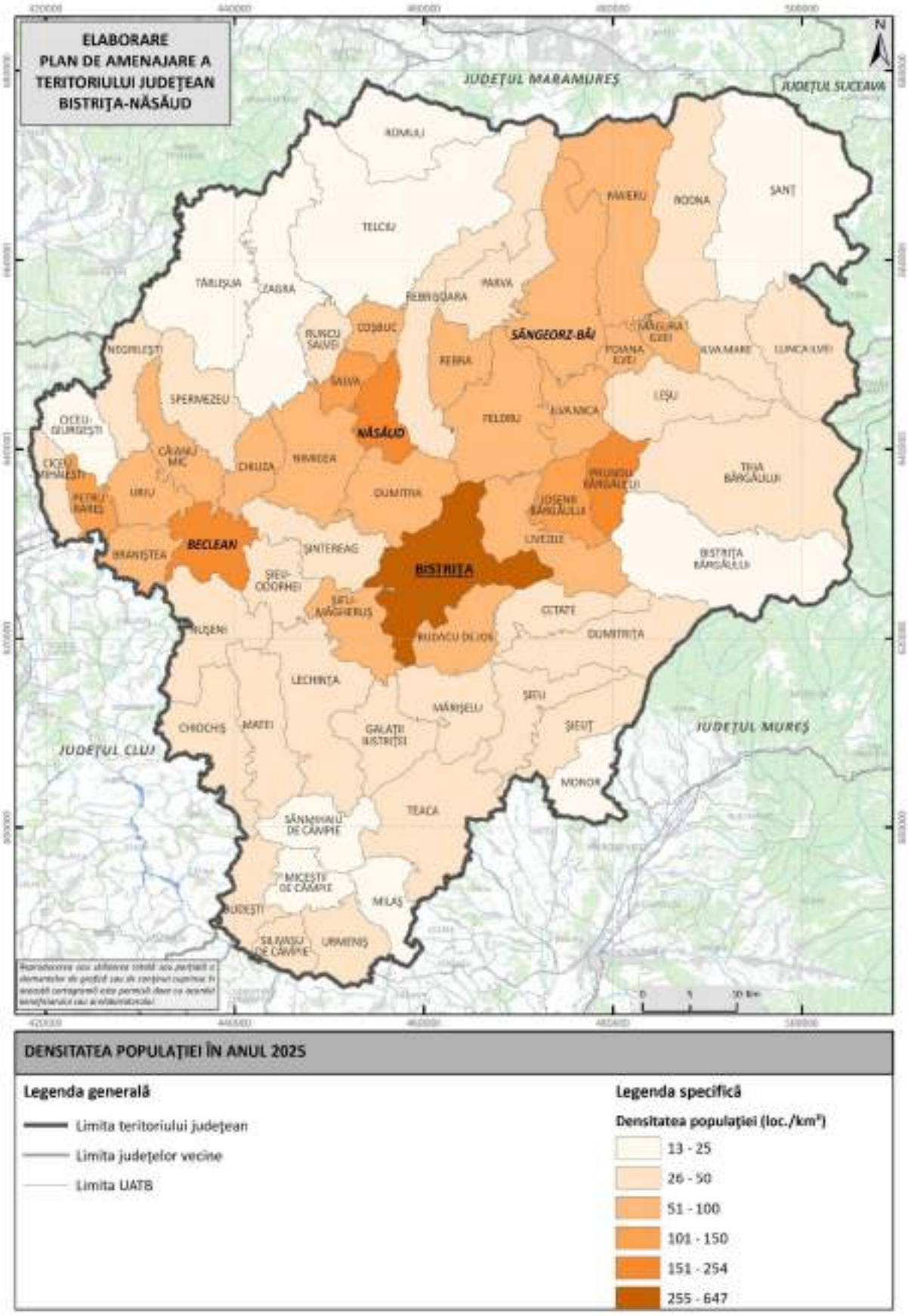

Fig. 1.25 DENSITATEA POPULAȚIEI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVEL DE UAT ÎN 2025

Sursă: INS TEMPO-ONLINE (2025)

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară. De altfel, se poate spune că multe din unitățile administrativ-teritoriale sunt la limită din perspectiva îndeplinirii criteriilor stipulate de lege pentru a corespunde rangului lor.

O situație asemănătoare se înregistrează și în cazul comunelor. În momentul de față, nici o comună din județul Bistrița-Năsăud nu atinge (și nici nu se apropie) de pragul demografic de 10000 de locuitori prevăzut de Legea 351/2001 (modificată de Legea 100 din 2007) pentru a putea promova la statutul de oraș (cea mai populată comună este Maieru, cu puțin peste 8200 de locuitori). Posibilitatea enunțată de articolul 4 din Legea 351/2001 privind unificarea administrativă a două sau mai multor comune pentru înființarea unui oraș ar putea fi luată în calcul pentru cursul superior al Someșului Mare (Maieru – Rodna) sau în zona Bârgaielor (Prundu Bârgăului – Josenii Bârgăului – Tiha Bârgăului – Bistrița Bârgăului), dar aceste comune nu se află în zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km.

Pe de altă parte însă, există nu mai puțin de 9 comune (15,5% din numărul total de comune) care nu ating pragul demografic minimal de 1500 de locuitori stipulat de Legea 351/2001 pentru comune. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, una dintre soluții, sugerată și de alin. (2) din articolul 4 al Legii 351/2001, este unificarea administrativă.

Analiza a identificat un grup de localități, în principal din comunele localizate în regiuni periferice ale județului, în care calitatea locuirii este scăzută, infrastructura edilșitară este insuficientă, iar fondul construit este asociat cu declin demografic și socio-economic, făcând ca acestea să fie prioritare pentru intervenții de revitalizare și îmbunătățire a condițiilor de locuire. Astfel, localitățile din sudul județului (Câmpia Transilvaniei), Budești, Chiochiș, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Urmeniș prezintă standarde scăzute ale locuirii și nicesită intervenții de regenerare și reabilitare a fondului constuit. Tot cu standarde de locuire scăzute mai putem menționa și Lechința, Galații Bistriței sau Teaca.

Zona periurbană a municipiului Bistrița (comunele Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Cetate, Șieu-Măgheruș), precum și localitățile componente Unirea și Viișoara, au cunoscut o dezvoltare imobiliară accelerată, concretizată prin expansiunea constantă și uneori spectaculoasă a suprafeței incluse în intravilan, necorelate cu dotările publice și infrastructura tehnico-edilitară, generând un fenomen de sprawl, punând presiune asupra redesenării mobilității și scăderea eficienței funcționale a teritoriului.

Municipiul Bistrița este într-o etapă de expansiune urbană, vizibilă prin accelerarea și extinderea procesului de suburbanizare dincolo de primul inel de comune din jurul municipiului. Astfel, influențe ale dezvoltării periurbane se resimt și în comunele din al doilea inel, în special în zona Bârgaielor (Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului etc.). Acest proces nu este întotdeauna însoțit de dezvoltarea adecvată a rețelelor de dotări (sociale și comerciale) și infrastructură, generând dependență de automobil, trafic, fragmentare spațială și presiune asupra intravilanului.

1.5 Infrastructurile tehnice majore

1.5.1 Gospodărirea apelor

Județul Bistrița-Năsăud este situat în partea central-nordică a României și este traversat de câteva râuri importante care constituie bazinul hidrografic al râului Someș, unul dintre cele mai semnificative cursuri de apă din Transilvania. Rețeaua hidrografică a județului este diversă și joacă un rol esențial în alimentarea cu apă, producerea de energie hidroenergetică și dezvoltarea turismului.

Râul Someș izvorăște din Munții Rodnei și trece prin județul Bistrița-Năsăud, formând un complex de afluenți și lacuri care hrănesc regiunea. Pe teritoriul județului, Someșul este alimentat de numeroase râuri și afluenți care adaugă la complexitatea rețelei hidrografice.

Relieful montan și submontan al județului Bistrița-Năsăud, precum și rețeaua hidrografică bine dezvoltată, au permis formarea și amenajarea unor lacuri și baraje cu roluri diverse: alimentare cu apă, producere de energie electrică, piscicultură, agrement și protecție împotriva inundațiilor. Aceste elemente hidrografice constituie resurse strategice pentru dezvoltarea durabilă a județului și contribuie la echilibrul ecologic regional.

Județul Bistrița-Năsăud beneficiază de un potențial hidrologic subteran semnificativ, rezultat din structura geologică variată, din prezența formațiunilor permeabile (pietrișuri, nisipuri, roci fisurate), precum și din climatul umed specific regiunilor montane și submontane. Resursele de apă subterană și minerală constituie o componentă importantă a patrimoniului natural, fiind valorificate atât în scopuri gospodărești, cât și terapeutice și economice. Zone importante pentru alimentarea cu apă potabilă din subteran sunt regiunile Bistrița, Beclean, Năsăud și Valea Șieului, unde sistemele publice de alimentare utilizează, în mare parte, aceste surse subterane. Pe teritoriul județului sunt identificate mai multe izvoare de apă minerală, datorate în special prezenței unor formațiuni geologice vulcanice, sedimentare și cu conținut ridicat de săruri. Aceste ape au compoziții chimice variate (carbogazoase, feruginoase,

bicarbonatate, calcice), fiind recunoscute pentru proprietățile terapeutice și potențialul balneoclimateric.

În județul Bistrița-Năsăud, valorificarea potențialului hidrografic montan și submontan a condus la realizarea unor importante amenajări hidrotehnice, în special sub forma barajelor de acumulare. Acestea au un rol esențial în reglarea regimului hidrologic al râurilor, în protecția împotriva inundațiilor, în alimentarea cu apă a localităților și în producerea de energie electrică, contribuind totodată la dezvoltarea economică și turistică a regiunii.

În județul Bistrița-Năsăud, lacurile naturale sunt mai puțin numeroase comparativ cu cele artificiale, dar ele constituie elemente importante ale peisajului montan și submontan. Aceste lacuri au fost formate în urma unor procese geologice naturale, cum ar fi erodarea glaciara sau formarea de ablațiuni în masivele montane.

Utilizarea și gestionarea eficientă a resurselor de apă implică implementarea unor schimbări de comportament atât al producătorilor de bunuri și servicii de gospodărire a apelor, cât și al utilizatorilor, al populației față de resursele de apă și față de mediu.

În județul Bistrița-Năsăud, infrastructura de îmbunătățiri funciare este orientată preponderent către *desecări și combaterea eroziunii solului*. Conform PLAM BN (rev. 2023), capacitatea amenajată este de 10.116 ha (desecări gravitaționale) și 51.969 ha (combaterea eroziunii). În perioada 2017–2020 s-au efectuat lucrări în bazinele Dipșa, Roșua, Budeștiul inferior, Lechința, Budac, Bratoșa, cu finanțări anuale specifice. Infrastructura cu stații de pompare este redusă (SGA BN consemnează 1 stație de pompe în evidențele hidrotehnice). Sunt în derulare/au fost recent executate lucrări de combatere a eroziunii – ex. Dumitra (Valea Morii) și Budești (ANIF), vizând stabilizarea versanților și eliminarea excesului de umiditate.

În mediul rural, o parte semnificativă a apei este utilizată în agricultură, în special pentru *irigații* și adăparea animalelor. Totuși, infrastructura de irigații este limitată, iar utilizarea apei în acest sector depinde adesea de surse individuale, cum ar fi fântânile sau captările locale. Se remarcă astfel, lipsa sistemelor și inexistența unor organizații funcționale ale utilizatorilor de apă pentru irigații.

Râul Șieu contribuie la susținerea activităților agricole prin sistemele de irigații. Lacul Teaca (barajul de la Teaca), este un lac de acumulare de interes local, folosit pentru irigații.

În ceea ce privește amenajările pentru asigurarea necesarului de apă pentru stingerea incendiilor, putem menționa că în mai multe sisteme locale de alimentare cu apă sunt prevăzuți hidranți supraterani pentru intervenții în caz de urgență: sistemul de limentare cu apă Sângeorz-Băi (11 hidranți supraterani + stație de pompare care funcționează doar în caz de incendiu),

rezervorul Reteag – sistem Petru Rareș – Uriu (600mc), rezervoarele Poiana Ilvei (2 rezervoare de 100mc). În cazul sistemului zonal de alimentare cu apă Bârgău există zone în care nu este asigurată presiunea necesară la consum normal sau la combaterea incendiilor.

SC Aquabis SA Bistrița, ca operator regional pentru servicii de alimentare cu apă și de canalizare, deține și gestionează la nivelul județului Bistrița-Năsăud un număr de 16 stații de tratare a apei. Conform datelor furnizate de SC Aquabis SA în anul 2023 s-a captat o cantitate de 18.604.987 mc apă și s-au distribuit 15.962.095 mc. Cu toate că în 2023 cantitățile captate și distribuite au scăzut față de anul anterior, tendința liniară a volumelor captate și distribuite are o pantă ascendentă.

Tabel 1.1 STAREA ECOLOGICĂ A PRINCIPALELOR RÂURI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2022 – 2024)

Râu	Stare ecologică generală	Observații principale
Bistrița	Bună	Ușor afectat de scurgeri urbane și agricultură în aval
Someșul Mare	Bună spre moderată	Posibile influențe industriale și agricole în anumite sectoare
Șieu	Moderată	Poluare agricolă și aport de sedimente din versanți
Ilva	Bună	Apă limpede, zone montane cu puține surse de poluare
Rebra	Bună	Stare naturală conservată, fără surse semnificative de contaminare
Sălăuța	Bună spre foarte bună	Afectare minimă, ape curate de munte
Lechința	Moderată	Ușor afectat de agricultură și deșeuri menajere sporadice

Sursa: APAVIL SA

În cursul anului 2023 cele mai importante evenimente meteorologice și hidrologice periculoase în județul Bistrița Năsăud s-au înregistrat în lunile iunie și iulie datorită precipitațiilor abundente care au dus la inundații locale. Localitățile din județul Bistrița-Năsăud afectate de fenomene hidrometeorologice în anul 2023 au fost în număr de 97, pe teritoriul a 48 de UAT-uri.

Rețeaua de alimentare cu apă din județul Bistrița-Năsăud este constituită dintr-un ansamblu de conducte, rezervoare, stații de pompare și echipamente de control care asigură distribuția apei potabile de la sursele de captare și stațiile de tratare către consumatorii finali – gospodării, instituții publice, agenți economici și obiective sociale.

Rețeaua este operată în principal de Aquabis S.A., operatorul regional de apă și canalizare, în colaborare cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) pentru Servicii de Alimentare cu Apă și de Canalizare din județul Bistrița-Năsăud. În unele comune izolate sau cu infrastructură proprie, alimentarea cu apă este administrată la nivel local.

În 2024, județul dispunea de aproximativ 1633,5 km de rețea de distribuție a apei potabile, acoperind peste 70% din populația județului, cu extinderi planificate prin proiecte europene și guvernamentale.

Municipiul Bistrița este complet racordat la rețeaua publică, beneficiind de un sistem modern, cu reabilitări recente ale conductelor și extinderi în cartierele noi (ex. Subcetate, Unirea).

În zona periurbană și rurală, rețeaua a fost extinsă semnificativ în ultimele decenii, acoperind localități precum Dumitra, Livezile, Lechința, Năsăud, Beclean, Tiha Bârgăului, și altele. În localitățile montane sau mai izolate, cum ar fi Ilva Mare, Romuli, Măgura Ilvei, sistemele sunt în curs de modernizare sau funcționează parțial, în paralel cu surse individuale (fântâni, izvoare).

Sistemul de canalizare din aglomerarea Bistrița este realizat în sistem unitar. În general, sistemul de canalizare funcționează gravitațional, cu excepția sistemelor aferente unor cartiere, unde apele uzate sunt colectate gravitațional până la stațiile de pompare, de unde sunt pompate în colectoarele principale și transportate spre stația de epurare. Lungimea rețelei de canalizare este de 350.820 m, cu diametre cuprinse între 150 și 1.500 mm și sunt realizate din conducte de beton (cu secțiune circulară și ovoidală), PVC și PEID.

Evacuarea apelor uzate spre SEAU Bistrița se realizează prin intermediul a 5 SPAU și a conductelor de refulare aferente.

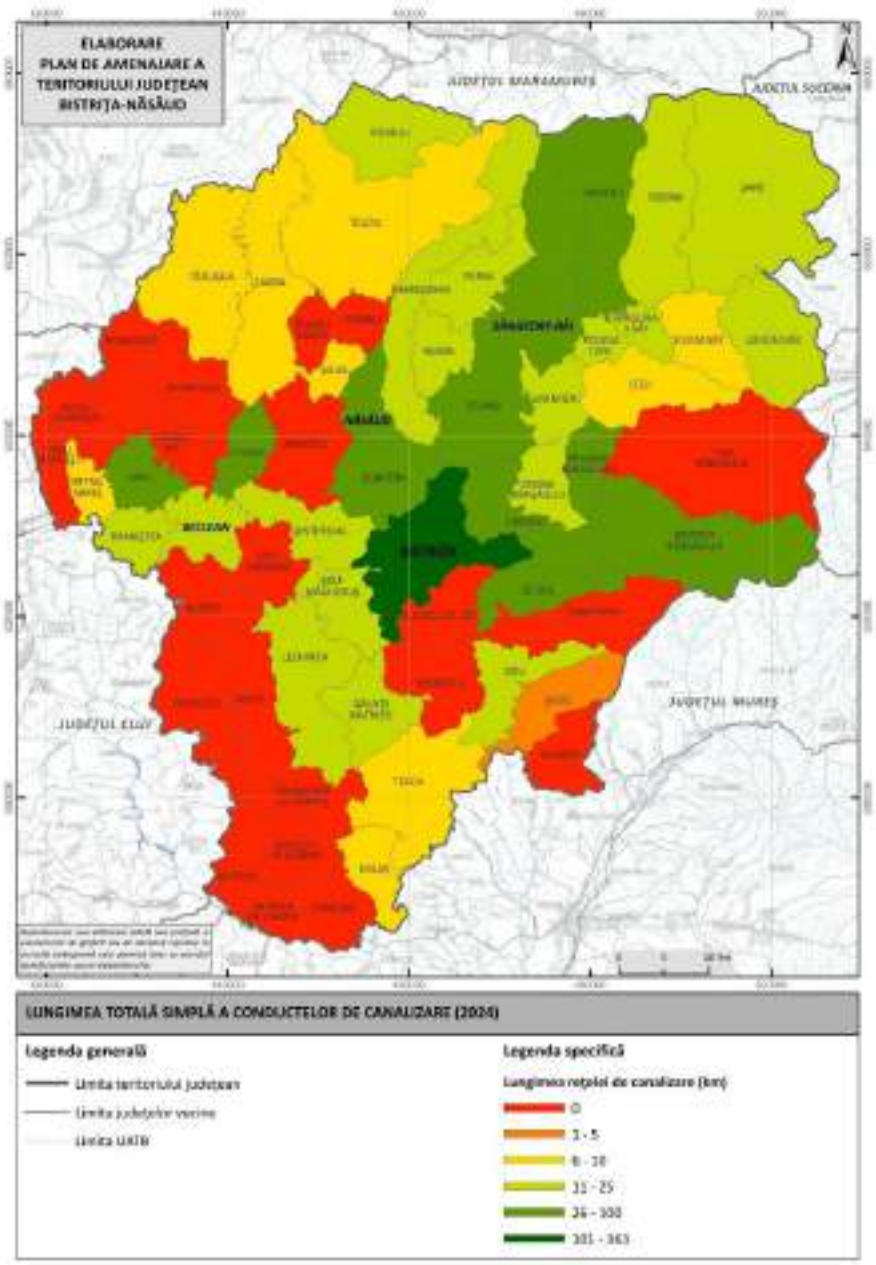

Fig. 1.26 LUNGIMEA REȚELEI DE CANALIZARE (2025)
Sursa: date prelucrate după date de la INS

1.5.2 Rețeaua de căi de comunicații și transport

Județul Bistrița-Năsăud este traversat de o rețea importantă de *drumuri naționale*, care asigură legătura cu Moldova și Maramureș. Aceste artere rutiere au un rol esențial pentru mobilitatea populației, pentru transportul de mărfuri, dar și pentru dezvoltarea turismului în zonă. Cel mai important drum național din județul analizat este DN 17 (E58), ce unește Transilvania de Bucovina prin Pasul Tihuța. De asemenea, DN 15A conectează municipiul Bistrița cu Reghin, realizând legătura dintre DN 16 și DN 17. Prin DN 17C, municipiul Bistrița este legat direct de Maramureș, iar DN 16 traversează județul, făcând legătura dintre Cluj-Napoca și Reghin.

Totodată, DN 17D asigură accesul către județul Suceava, trecând prin localitățile Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

În perioada 2015–2024, rețeaua de *drumuri publice* din județul Bistrița-Năsăud a cunoscut o transformare semnificativă în funcție de tipul de acoperământ. Lungimea drumurilor modernizate a scăzut de la 454 km în 2015, reprezentând 28,06% din total, până la 386 km în 2024, ceea ce corespunde unei ponderi de 23,81%. Drumurile cu îmbrăcăminți ușoare rutiere au avut o evoluție semnificativă, crescând de la 453 km în 2015 (28%) la 765 km în 2024 (47,19%), devenind categoria predominantă. Drumurile pietruite, în schimb, au înregistrat o scădere semnificativă, de la 452 km în 2015 (27,94%) la 256 km în 2024 (15,79%). Această reducere cu aproape 200 km indică faptul că o mare parte din aceste drumuri au fost modernizate și/sau reabilitate în cursul ultimului deceniu. Drumurile de pământ au urmat aceeași tendință, scăzând de la 259 km (16,01%) în 2015 la 214 km (13,2%) în 2024.

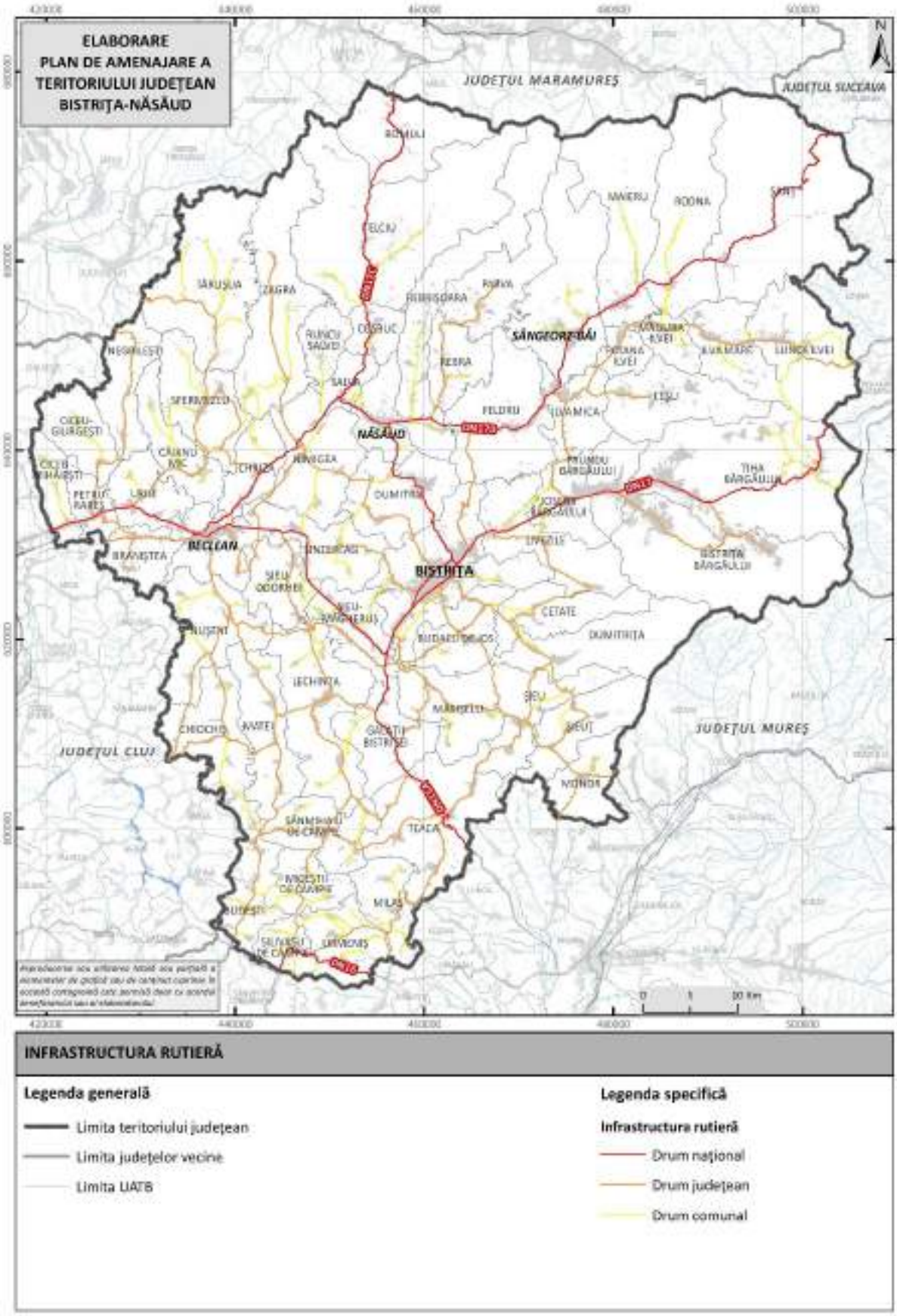

Fig. 1.27 INFRASTRUCTURA RUTIERĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursa: prelucrare după date de la ANCPI, 2025

În perioada 2015 – 2024, rețeaua de drumuri naționale din județul Bistrița-Năsăud a rămas relativ stabilă în ceea ce privește lungimea totală, dar a cunoscut o ușoară tendință de îmbunătățire în ceea ce privește starea infrastructurii. Ponderea drumurilor naționale modernizate a fost ridicată pe întreaga perioadă, variind între 89,52% în 2018 și 94,08% în 2021. În ceea ce privește drumurile județene, la nivelul lunii septembrie 2025, 95% dintre acestea sunt reabilitate, modernizate sau în curs de asfaltare, conform informațiilor furnizate de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud. Rețeaua de drumuri comunale din Bistrița-Năsăud este caracterizată printr-o proporție mare de drumuri pietruite și de pământ, cu o pondere constantă a drumurilor cu îmbrăcăminți ușoare și foarte puține drumuri modernizate, conform INS.

Conform Direcției Regionale de Drumuri și Poduri Cluj, drumurile naționale (DN) din județul Bistrița-Năsăud au o lungime de 316,588 km. Acestea sunt realizate în proporție de 89,21% din beton asfaltic, 5,63% din îmbrăcăminți asfaltice ușoare, 4,64% din beton de ciment și 0,51% din pietriș. Drumul DN 17D are 17,532 km realizați din pietriș (km 86+100 – 103+632). Din punct de vedere a îmbrăcămintii asfaltice, drumurile județene din județul Bistrița-Năsăud sunt realizate din îmbrăcăminte asfaltică ușoară (93,31%), pietriș (4,34%) și pământ (2,35%). În județul studiat, drumurile județene din pietriș și pământ sunt o provocare serioasă pentru șoferi, mai ales în condiții meteorologice nefavorabile.

Din punct de vedere a stării de viabilitate a drumurilor naționale din județul Bistrița-Năsăud, după lungimea acestora, se evidențiază următoarele: 36,84% se află în stare bună, 20,52% se află în stare medie, iar 42,64% sunt în stare rea. Cele menționate anterior scot în evidență faptul că pe o lungime destul de ridicată drumurile naționale încadrate ca DN din județul Bistrița-Năsăud sunt de o calitate scăzută, ceea ce se reflectă și în buna desfășurare a circulației autovehiculelor. Conform datelor furnizate de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, starea drumurilor județene se prezintă astfel: 39,19% se află într-o stare foarte bună, 36,43% sunt în stare bună, 15,66% se încadrează la stare mediocră, 6,58% sunt în stare rea, iar pentru 2,15% din rețeaua rutieră nu există informații disponibile.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu au fost identificate baraje care să asigure calea pentru drumurile clasificate din județ, dar a fost identificat un viaduct, două pasaje rutiere pe rețeaua de infrastructură clasificată, respectiv 80 de poduri și podețe pe drumurile naționale, construite din diverse materiale. În cuprinsul județului analizat există două poduri aflate în clasa tehnică V, ceea ce înseamnă că nu asigură condiții minime de siguranță a circulației, și anume: lucrările de artă de la km 14+085 și de la km 79+750 de pe DN 17C. 47,5% dintre acestea se regăsesc în cea de-a treia clasă tehnică, iar 36,25% în clasa tehnică IV.

Infrastructura rutieră din județul Bistrița-Năsăud, deservită de cele 105 de poduri este esențială pentru conectivitate și dezvoltarea județului. Aceste structuri, realizate din diverse materiale de construcție, au un rol crucial în asigurarea unui transport eficient și în siguranță. Cele mai multe dintre acestea se află în prima și în cea de-a doua clasă tehnică, urmate fiind de cele din clasa tehnică III. La nivelul județului studiat, 18 poduri aflate pe drumurile județene se află în clasa tehnică IV. Referitor la materialele utilizate în construcția acestora, la nivelul județului suprastructura podurilor situate pe drumurile județene este alcătuită din beton prefabricat, beton armat, beton, oțel ondulat și combinația metal + beton, în timp ce infrastructura acestora este realizată din beton, beton armat, beton + zid de piatră.

În județul Bistrița-Năsăud există 18 sensuri giratorii pe drumurile clasificate, cu rol important în fluidizarea traficului, unde intensitatea circulației este ridicată.

în județul Bistrița-Năsăud, există două tipuri de intersecții între drumuri și căi ferate: intersecții la nivel și intersecții denivelate. Intersecțiile la nivel sunt cele mai comune, dar și cele mai riscante pentru că accidentele pot fi evitate doar prin respectarea cu strictețe a semnalizării rutiere (semne de circulație și semnale luminoase sau acustice). Intersecțiile denivelate sunt considerabile mai sigure, deoarece drumul și calea ferată sunt separate pasaje, eliminând riscul de coliziune directă între vehicule și trenuri. În județul Bistrița-Năsăud există 70 de intersecții de drumuri clasificate cu căile ferate și 174 de intersecții de drumurile neclasificate cu căile ferate, la nivel. Analizând intersecțiile dintre drumuri și căile ferate am constatat că drumurile naționale se intersectează cu calea ferată în 19 locuri, drumurile județene se intersectează în 32 locuri cu calea ferată, iar drumurile comunale se intersectează cu calea ferată în 19 locuri.

În cuprinsul județului Bistrița-Năsăud au fost identificate 18 stații de alimentare cu carburant, aparținând de diverse companii. Stațiile de alimentare cu carburant sunt concentrate în cea mai mare parte în cadrul localităților urbane. Carburanții comercializați în cadrul județului sunt benzină, motorină și GPL-ul, fiecare stație de alimentare având disponibil unul sau mai multe tipuri de carburanți.

Considerate o soluție mai curată și mai eficientă energetic în comparație cu mașinile cu motor pe combustie internă, mașinile electrice încep să fie din ce în ce mai vizibile pe drumurile din județul Bistrița-Năsăud. În ultimii ani, în județul studiat numărului de vehicule electrice a crescut semnificativ, reflectând astfel tendințele naționale privind tranziția către mobilitatea sustenabilă. În anul 2020, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 29 vehicule electrice: 24 autoturisme și 5 autovehicule pentru transport mărfuri, fără autotractare. La nivelul anului 2023, în județul studiat erau înmatriculate 7 motociclete electrice, un moped electric, 445 de

autoturisme electrice, 22 de autobuze și microbuze și 16 autovehicule pentru transport mărfuri, fără autotractare. În cuprinsul județului Bistrița-Năsăud, în prezent, există 50 de stații de alimentare a mașinilor electrice. Majoritatea stațiilor de alimentare a mașinilor electrice sunt situate în municipiul Bistrița. La nivelul județului Bistrița-Năsăud există 75 parcări amenajate de-a lungul drumurilor naționale, după cum urmează: DN 17 – 33, DN 15A – 27, DN 17C – 8, DN 17D – 4 și VBN – 3.

Analiza traficului din județul Bistrița-Năsăud se bazează pe recensământul de trafic realizat de către Centrul de Studii Tehnice Rutiere și Informatică (CESTRIN) în 2022. Recensământul de trafic a fost efectuat pe drumurile naționale și județene.

În cadrul recensământului de trafic au fost recenzate 16 sectoare de drum național și 38 de sectoare de drum județean. Conform rezultatelor obținute s-a constatat că în cuprinsul județului se reîntâlnesc toate cele 5 clase tehnice de drum.

În cadrul județului, pe un sector de drum traficul depășește 16.001 vehicule pe zi, acestea fiind sectorul drumului național DN 17, cuprins între DN 15A și Bistrița. În cea de-a două clasă, în cuprinsul județului regăsim 2 sectoare de drum aparținând drumului național DN 17. În cea de-a treia clasă se regăsesc 10 sectoare de drum, acestea având traficul mediu. În această categorie se află doar sectoare de drum național. În cea de-a patra clasă tehnică au fost raportate 28 de sectoare de drum, în timp ce în cea de-a cincea clasă tehnică se află 12 de sectoare de drum.

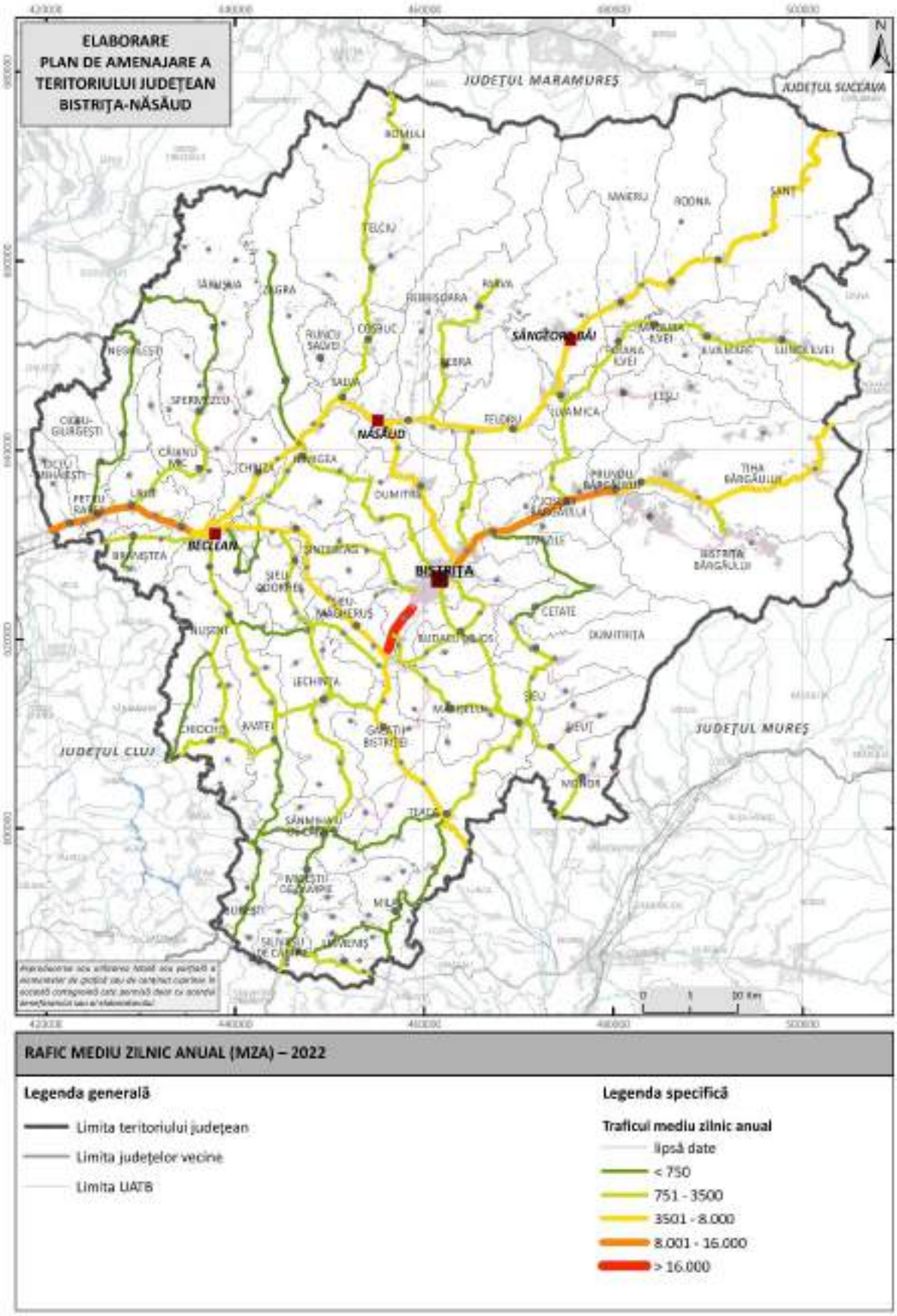

Fig. 1.28 TRAFIC MEDIU ZILNIC ANUAL (MZA) DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD – 2022
Sursa: date prelucrate CESTRIN, 2025

În ceea ce privește accidentele rutiere, per ansamblu, între 2015 și 2024, se observă o evoluție oscilantă, dar cu o tendință generală de creștere, de la puțin peste 500 de accidente anual, la aproape 700 în ultimul an al perioadei analizate. Această situație evidențiază necesitatea unor măsuri suplimentare pentru creșterea siguranței rutiere în județ, precum intensificarea controalelor, modernizarea infrastructurii și campanii de responsabilizare a participanților la trafic.

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, *rețeaua feroviară* este alcătuită atât din căi ferate operabile, cât și din căi ferate neoperabile. De-a lungul anilor, lungimea căilor ferate în exploatare a variat de la an la an, pentru ca în 2024, conform INS, acestea să măsoare 324 km, comparativ cu 320 km, cât măsura în 2015. Trebuie menționat faptul că lungimea căilor ferate oferită de Institutul Național de Statistică reprezintă doar lungimea dintre stații, indiferent câte căi de circulație există, în timp ce valorile puse la dispoziție de Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj-Napoca reprezintă lungimea efectivă a rețelei. Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj-Napoca, pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, lungimea căilor ferate în exploatare este de 321,80 km.

Rețeaua feroviară din județ se compune din: Linia 416, Dej – Beclean, fir I și II, Linia 418, Beclean – Deda, Linia 416B, Beclean + Ilva Mică, Linia 424, Ilva Mică – Rodna Veche, Linia 421, Sărățel – Bistrița Bârgăului, Linia 502, Ilva Mică – Vatra Dornei (linie închisă), Luduș – Șieu Măgheruș și Linia 422, Salva – Vișeu de Jos.

Județul Bistrița-Năsăud dispune de o rețea feroviară care include atât linii simple, cât și linii duble. La nivel județean, conform INS, 5,25% sunt căi ferate duble, în timp ce restul de 94,75% sunt căi ferate simple. Singura linie dublă este Linia 416, Dej – Beclean.

În județul Bistrița-Năsăud, sectoarele de cale ferată electrificată reprezintă 58,33% din lungimea totală a liniilor ferate, în timp ce sectoarele neelectrificate reprezintă 41,66%.

Liniile electrificate din județ sunt: Linia 416 (Dej – Beclean), Linia 418 (Beclean – Deda), Linia 416B (Beclean – Salva – Ilva Mică), Linia 421 (pe segmentul Sărățel – Bistrița) și Linia 502 (Ilva Mică – Vatra Dornei).

Numărul călătorilor cu trenul variază semnificativ în funcție de factori precum ziua săptămânii, sezonul și destinațiile alese. În general, cele mai multe călătorii au loc în timpul săptămânii, mai ales în orele de vârf, când oamenii se deplasează către locurile de muncă sau școli, iar trenurile sunt mai aglomerate. În weekend, numărul călătorilor tinde să scadă, deoarece mulți navetiști rămân acasă. Totuși, trenurile care circulă spre Cluj-Napoca pot înregistra o creștere a cererii, datorită numărului mare de studenți care studiază în reședința județului Cluj.

Traficul de pasageri scade considerabil în timpul vacanțelor școlare, iar acest lucru poate determina modificări în programul trenurilor.

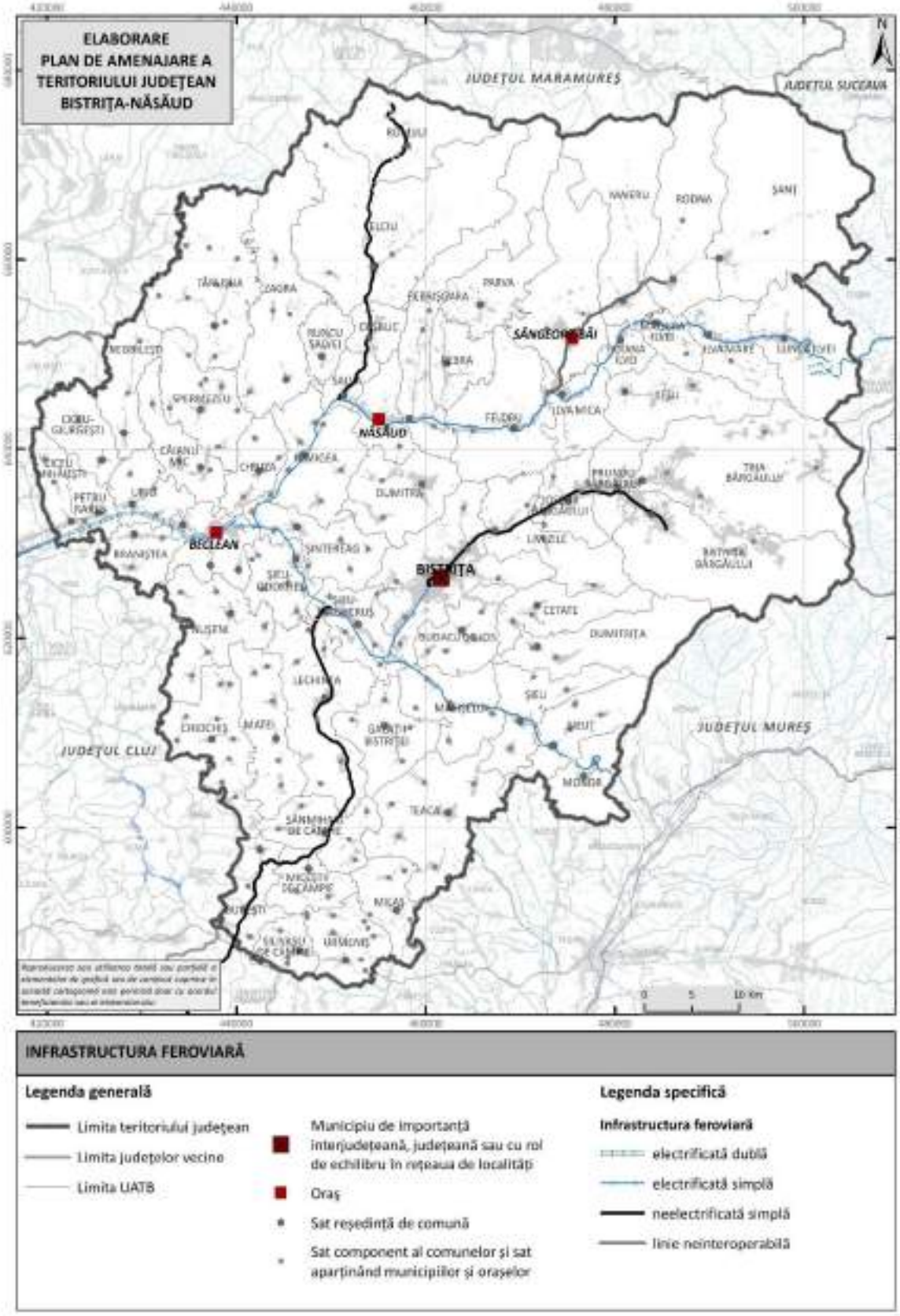

Fig. 1.29 STRUCTURA REȚELEI FEROVIARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD (2025)
Sursa: Compania Națională de Căi Ferate "CFR" SA, 2022

Conform Sucursalei Regionale de Căi Ferate Cluj, numărul trenurilor disponibile la nivel de rută în cursul unei zile este redat în următorul tabel:

Tabel 1.2 CAPACITĂȚI DE TRANSPORT ÎN NUMĂR DE TRENURI / 24 ORE

Linia	Număr de trenuri în 24 de ore
Dej – Beclean	43
Beclean – Ilva Mică	38
Beclean – Sărățel	38
Sărărțel – Bistrița	45
Bistrița – Bistrița Bârgăului	13
Sărățel – Deda	15
Salva – Vișeu de Jos	52

Sursa: prelucrare după date de la Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj, 2025

În privința transportului de marfă, la nivelul județului Bistrița-Năsăud există unele restricții de capacitate și manevră. Stațiile cu restricții în activitatea de manevră privind descompunerea temporară a trenurilor de marfă, cupluri, SMR sunt: Reteag, Coldău, Năsăud, Rebrișoara, Feldru, Șintereag, Măgheruș Șieu, Sărățel, Mărișelu, Șieu, Coșbuc, Telciu și Nimigea. (Anexa 19 din Documentul de Referință al Rețelei CFR, 2024).

De asemenea, în cuprinsul județului există stații/hălți de mișcare care pot fi utilizate pentru remizarea locomotivelor și staționarea garniturilor de tren.

Județul Bistrița-Năsăud nu dispune de un *aeroport* propriu, însă transportul aerian poate fi realizat prin intermediul altor aeroporturi, cel mai apropiat fiind Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud există un aerodrom, Aerodromul Bistrița, situat în cartierul Unirea. Accesul se poate face dinspre DN 17 pe strada Aerodromului sau DC 8 pe strada Valea Ghinzii.

Conform Institutului Național de Statistică, singurele localități care beneficiază de *transport public local* sunt reședința de județ, Bistrița și orașul Beclean. Conform aceleiași surse numărul vehiculelor în inventar pentru transportul public local de pasageri a fost de 51 de autobuze și microbuze în 2024 pentru municipiul Bistrița și de 9 autobuze și microbuze pentru orașul Beclean.

Distribuția teritorială a serviciilor de transport public în interiorul județului este ilustrată în figura de mai jos.

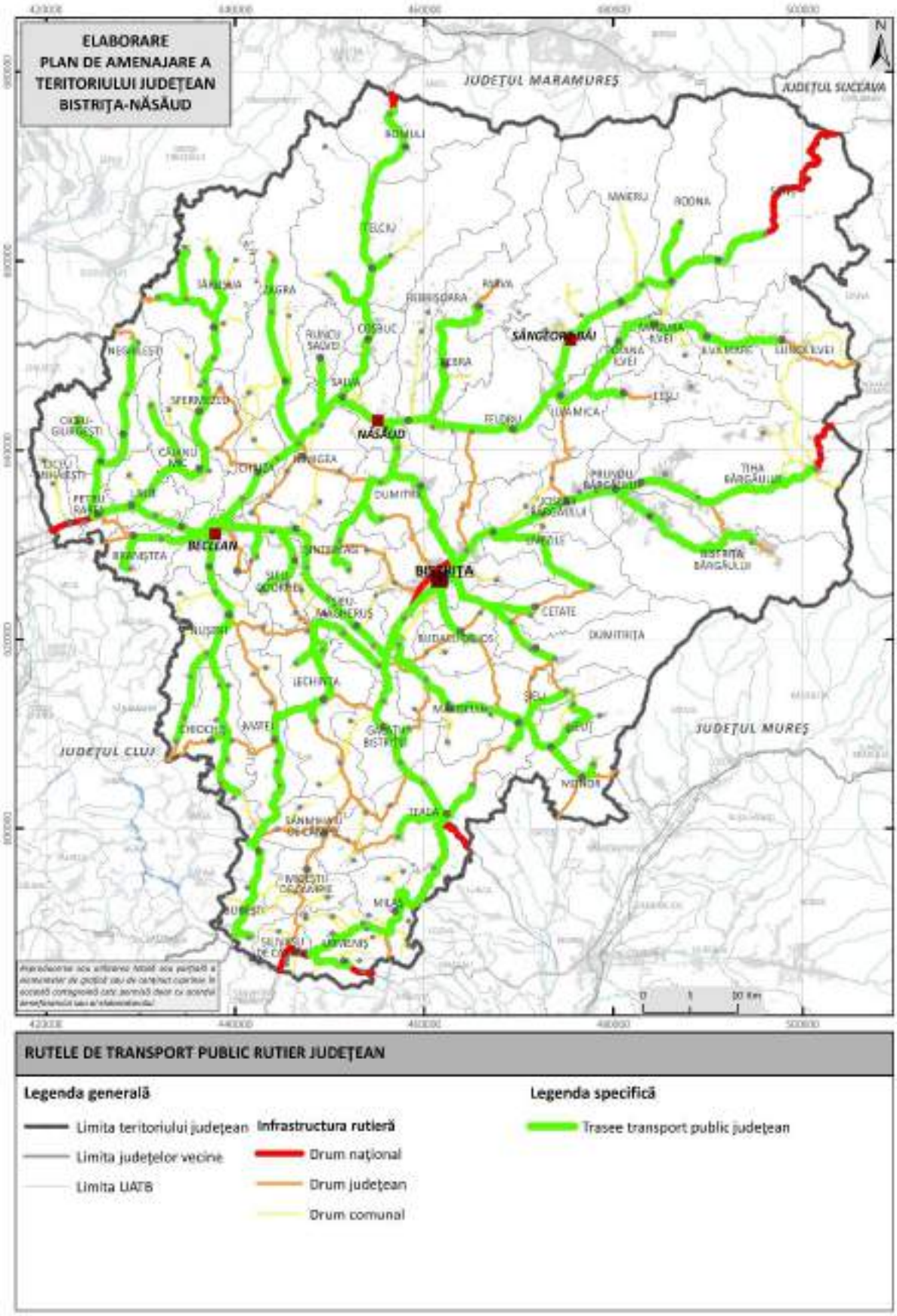

Fig. 1.30 RUTELE DE TRANSPORT PUBLIC RUTIER JUDEȚEAN
Sursa: date prelucrate Consiliul Județean Bistrița-Năsăud

În municipiul Bistrița sunt amenajați peste 26 km de piste de ciclişti, semnalizate corespunzător, pe 28 de străzi din municipiul. De asemenea, sunt au fost instalate 7 stații închiriere biciclete – tip bike-sharing, 5 stații independente energetic și 2 care vor fi dotate inclusiv cu biciclete electrice. Stațiile au în componență terminale inteligente, stații de andocare pentru cele 175 biciclete achiziționate, capabile să genereze economii de energie și reducerea nivelului de poluare. Stațiile de tip bike-sharing sunt amenajate și sunt amplasate pe str. Drumul Cetății intersecție cu str. Poligonului, str. Independenței zona Biserica Sf. Ana, parcul Mihai Eminescu lângă EMI Center, cartier Decebal str. Trandafirilor, str. Parcului lângă Stadion, zona Han lângă fântâna arteziană, și Calea Moldovei lângă Piață.

Locuitorii orașului Beclean, dar și turiștii beneficiază de circa 20 de km de piste pentru bicilete, piste realizate prin fonduri europene.

Județul Bistrița-Năsăud este traversat de Via Transilvanica, iar cei care aleg transportul cu bicicleta au parte de o experiență aparte. Călătoria pe bicicletă, de-a lungul Via Transilvanica, nu este doar o aventură sportivă, ci și o incursiune culturală și spirituală, care oferă ocazia de a redescoperi frumusețea autentică.

Județul Bistrița-Năsăud este echipat cu o stație intermodală feroviar-rutier pentru transportul de marfă în containere. Terminalul intermodal feroviar-rutier este la Bistrița, în prezent este activ, și are o macara în funcțiune.

În municipiul Bistrița, zona autogării și cea a gării au un potențial ridicat pentru dezvoltarea transportului multimodal din oraș.

1.5.3 Energie electrică și termică

Distribuția energiei electrice este asigurată de Distribuție Energie Electrică România S.A. (DEER) – Sucursala Bistrița, parte a zonei Transilvania Nord. Rețeaua de distribuție acoperă întreg teritoriul județului și include linii electrice aeriene și subterane, cu capacități de 0,4, 20 și 110 kV; 983 de posturi de transformare și 9 stații de transformare.

Din cei 139.034 de abonați, 93% sunt consumatori casnici și restul industriali, doar 15% fiind oe branșament trifazic. La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există gospodării semnificative neelectrificate. De asemenea, funcționează 19 unități mobile de intervenție pentru întreținerea rețelelor de distribuție în localitățile Bistrița, Lechința, Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi.

Conform datelor furnizate de către Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), pe teritoriul municipiului Bistrița există 26 de unități de producere a energiei electrice din surse regenerabile, pentru alte 53 de unități existând avize tehnice de racordare.

Majoritatea unităților de producere au puteri instalate mici, de sub 0,01 MW, fiind vorba de mici unități de producere a energiei solare utilizate de persoane fizice. Cele mai mari puteri instalate (peste 0,1 MW) se regăsesc în cadrul următorilor producători:

- TERAPLAST SA – 1,6 MW putere instalată (centrală electrică solară);
- Mineral Oil SRL – 1,426 MW putere instalată (microhidrocentrală pe râul Bistrița – lac agrement).
- POLIMED COM SRL – două unități de producere cu puteri instalate de 0,668 MW și 0,332 MW (centrale electrice solare).

În municipiul Bistrița nu există un sistem centralizat de alimentare cu *energie termică*, fiind utilizate sisteme individuale de încălzire, bazate în principal pe rețeaua de alimentare cu gaze naturale. Planul de acțiune pentru energie durabilă și climă al municipiului Bistrița estimează că 88 % din locuitorii municipiului folosesc ca sursă de încălzire gazele naturale, însă există și gospodării, în special în zonele rurale/periurbane, care utilizează combustibili solizi (lemn de foc, brichete sau peleți). Această situație contribuie la emisii ridicate de particule fine (PM10 și PM2,5), cu impact negativ asupra calității aerului în sezonul rece.

1.5.4 Rețele de transport prin conducte, gaze naturale

Alimentarea cu *gaze naturale* a municipiului Bistrița se face din structura gazeiferă Fântânele din comuna Matei, județul Bistrița-Năsăud. Rețeaua de gaze naturale a municipiului este gestionată de compania E.ON Energie România S.A . Ca urmare a creșterii consumului de gaze naturale în rândul populației și al agenților economici, este necesară dublarea capacității de transport a conductelor de gaze naturale ce alimentează municipiul. În prezent, doar 51 % din totalul străzilor existente la nivelul municipiului beneficiază de prezența rețelelor de gaze naturale. Cu toate acestea, cele 200 de străzi neracordate sunt locuite de mai puțin de 12 % din populația orașului .

Zonele nedeservite în prezent de rețeaua de distribuție a gazelor naturale sunt: zona Drumul Cetății – Simion Mândrescu și zona valea Budacului din municipiul Bistrița, noile zone rezidențiale din Unirea (inclusiv zona aerodromului), sud-vestul localității Viișoara și localitățile Slătinița și Sărata.

Județul este parțial conectat la Sistemul Național de Transport al gazelor naturale, administrat de TRANSGAZ S.A. Conductele de înaltă presiune traversează zona sudică și centrală a județului, permițând alimentarea cu gaze naturale în municipiul Bistrița și alte localități.

Distribuția efectivă a gazelor este realizată de Delgaz Grid S.A., acoperind municipiul și principalele orașe și comune. Cu toate acestea, mai există zone care nu sunt racordate la rețeaua de gaze.

1.5.5 Rețele de telecomunicații

Municipiul Bistrița are o infrastructură modernă bazată pe fibră optică, cablu coaxial și cupru, utilizată pentru telefonie fixă, internet și televiziune digitală. Lungimea totală estimată a rețelei de fibră optică este de 85 de km subterană și 25 de km aeriană. Rețelele sunt dimensionate pentru capacități de transport între 10 ș 100 Gbps. Peste 95% din gospodării sunt acoperite de telefonie fixă.

La nivel județean, infrastructura de telecomunicații prezintă o distribuție neuniformă, cu o acoperire ridicată în centrele urbane și o extindere progresivă în mediul rural. Conectarea localităților la rețelele naționale se realizează prin magistralele de fibră optică, care traversează județul pe direcțiile DN17 (Dej-Beclea-Bistrița-Vatra Dornei) și DN15A (Bistrița-Reghin).

Orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi dispun de rețele proprii de distribuție a serviciilor de comunicații electronice, racordate la magistralele de fibră optică interjudețene. În aceste localități, acoperirea cu servicii broadband depășește 90 %. În mediul rural, rețele de fibră optică și cablu digital sunt prezente în comunele Lechința, Teaca, Mărișelu, Dumitra, Șintereag, Uriu, Petru Rareș, Livezile și Ciceu-Mihăiești. În zona colinară și montană (Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Lunca Ilvei, Romuli, Ilva Mare, Parva, Rebra, Rebrișoara), acoperirea se realizează în principal prin soluții radio fixe și rețele mobile 4G LTE, cu viteze medii între 30 și 150 Mbps.

Serviciile de televiziune sunt furnizate prin cablu digital, satelit (DTH) și IPTV, având o rată de penetrare de aproximativ 90 % la nivel județean.

Municipiul Bistrița și localitățile componente nu se află pe lista zonelor albe NGN (Next Generation Network) întocmită de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) în anul 2018, fiind astfel deservit de rețele fixe cu viteze de peste 30 Mbps (broadband) de acces la Internet. Din informațiile furnizate de către primărie, municipiul Bistrița nu a dezvoltat o rețea fixă de acces broadband cu scopul de a închiria infrastructura către firme specializate, accesul la Internet de mare viteză realizându-se exclusiv prin intermediul rețelelor dezvoltate de către operatorii privați. Municipiul Bistrița gestionează însă propria infrastructură cuprinzând 2 tronsoane de fibră optică ce conectează diferite imobile în care funcționează compartimente ale primăriei, asigurând astfel accesul la propriul centru de date. În decembrie 2021, municipiul Bistrița nu avea încă acces la tehnologia 5G172.

Principala problema a telecomunicatiilor in judetul Bistrita constă în serviciile de telefonie mobilă care înregistrează deficienţe de calitate în anumite zone ale judeţului.

1.5.6 Gestionarea deșeurilor

Consiliul Județean Bistrița-Năsăud este autoritatea competentă la nivelul județului pentru elaborarea, adoptarea și revizuirea Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD), asigurând în același timp sprijin și asistență tehnică consiliilor locale pentru implementarea acestui document strategic. Rolul principal în cadrul Sistemului de management integrat al deșeurilor solide în județul Bistrița-Năsăud îi revine Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și Asociației de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în Județul Bistrița-Năsăud (ADI Deșeuri). Sistemul integrat de gestiune a deșeurilor solide în județul Bistrița-Năsăud este constituit din:

Centrul de management integrat al deșeurilor în localitatea Tărpiu, comuna Dumitra – cuprinde o stație de sortare deșeuri și o stație de compostare deșeuri, precum și singurul depozit ecologic la nivel județean.

Cinci stații de transfer amplasate în: Năsăud (capacitate 7.800 t/an), Sângeorz-Băi (9.200 t/an), Beclean (9.800 t/an), Galații Bistriței (6.100 t/an) și Bistrița – Valea Boilor (31.700 t/an), cu o capacitate totală de 64.600 t/an. Aceste stații sunt dotate cu containere de 32 mc, echipamente de presare și vehicule pentru transportul containerelor către CMID Tărpiu.

Cinci centre de colectare a deșeurilor: 2 în mun. Bistrița (cartier Viișoara și str. Narciselor) și câte unul în orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, pentru deșeurile voluminoase, deșeurile din activități de reamenajare și reabilitare interioară a locuințelor populației, deșeurile textile și deșeurile periculoase menajere din gospodării.

Platforme dalate dotate cu containere semiîngropate pentru colectarea selectivă a deșeurilor, în toate localitățile din mediul urban și rural din județ.

Astfel, pe teritoriul municipiului Bistrița există o stație de transfer amplasată pe Valea Boilor, cu o capacitate proiectată de 31.700 tone/an. Stația de transfer deservește zona 5 Bistrița de colectare a deșeurilor la nivel județean, ce acoperă municipiul Bistrița și 9 comune. În zona 5, în municipiul Bistrița, există și 2 centre de colectare deșeuri voluminoase, periculoase menajere și deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE), pe strada Narciselor și în cartierul Viișoara.

Sistemul integrat de colectare a deșeurilor municipale a funcționat integral în anul 2015 – de altfel, județul a avut primul Sistem de Management Integrat al Deșeurilor funcțional din țară

(în anul 2015). În cadrul județului se realizează colectarea separată a deșeurilor pe 4 fracții: plastic-metal, hârtie-carton, sticlă și deșeuri menajere.

Începând din septembrie 2014 se realizează colectarea separată, după cum urmează: în zona de case colectare din poartă în poartă a deșeurilor menajere și din containerele de 3 mc a deșeurilor reciclabile colectate separat, pentru fracțiile hârtie-carton și plastic-metal, respectiv în zona de blocuri din containerele de 3 mc, atât a deșeurilor reciclabile pe cele 3 fracții (hârtie-carton, plastic-metal și sticlă), cât și a deșeurilor menajere.

Începând din data de 1 noiembrie 2019, în scopul implementării dispozițiilor OUG nr.74/2018, s-a realizat achiziționarea de către Operatorul de salubritate a unui număr de 60.000 pubele galbene de 240 de litri, echipate cu CIP-uri, pentru colectarea din poartă în poartă a fracției de deșeurilor reciclabile plastic-metal din zona de case din mediul rural și urban (până la furnizarea pubelelor de 240 de litri, operatorul a pus la dispoziția utilizatorilor saci galbeni pentru fracția plastic-metal).

De asemenea, începând cu 1 iunie 2022, Operatorul de salubritate a pus la dispoziția utilizatorilor din zona rurală și zona de case din mediul urban saci albaștri pentru fracția hârtie-carton și saci verzi pentru fracția sticlă. În mediul urban, zona de blocuri, Operatorul a completat infrastructura din punctele de colectare echipate cu containere de 3 mc, cu containere de 1100 litri pentru deșeurile menajere, închise, încasetate și arondate fiecărei asociație de locatari/proprietari.

Tot in zona urbană, containerele de 3 mc pentru deșeurile menajere au fost transformate în containere pentru sticlă, în cazul platformelor cu 3 containere semi-îngropate de 3 mc și în containere pentru plastic-metal, în cazul platformelor cu 4 containere semi-îngropate de 3 mc, astfel realizându-se colectarea separată a deșeurilor pe 4 fracții: plastic-metal, hârtie-carton, sticlă și deșeuri menajere.

Județul Bistrița-Năsăud, prin Consiliul Județean a completat în anul 2022 infrastructura realizată prin SMID prin achiziționarea a 2000 europubele galbene de 240 l prevăzute cu TAG-RFID, pentru colectarea deșeurilor reciclabile (plastic, metal), puse la dispoziția U.A.T.-urilor județului pentru a deservi gospodăriile individuale pentru colectarea selectivă a deșeurilor reciclabile.

La data de 01.09.2023, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a semnat Contractul de finanțare nr. 2307/01.09.2023 pentru proiectul „Recipiente de colectare a deșeurilor pentru Dezvoltarea și Modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor din Județul Bistrița-Năsăud” Cod SMIS 2014+ 158205, finanțat din Fondul de Coeziune prin Programul

Operațional Infrastructură Mare. În cadrul Etapei I a acestui proiect, în perioada septembrie-noiembrie 2023 s-a achiziționat un număr de 21.443 buc. europubele deșeuri reciclabile 240 l pentru plastic/metal și 83.443 buc. europubele deșeuri reciclabile 120 l pentru sticlă (prevăzute cu TAG-RFID). Acestea au fost predate de către Consiliul Județean Asociației de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în județul Bistrița-Năsăud, care la rândul său, le-a predat operatorului responsabil de colectarea separată a deșeurilor, Supercom S.A. în vederea predării utilizatorilor persoane fizice din fiecare gospodărie din mediul rural și urban din județul Bistrița-Năsăud.

De asemenea, în data de 01.07.2024, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a semnat Contractul de finanțare nr. 38/01.07.2024 al proiectului „Recipiente de colectare a deșeurilor pentru Dezvoltarea și Modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor din Județul Bistrița-Năsăud" – etapa II, Cod SMIS 2014+ 319875, finanțat din Fondul de Coeziune prin Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 care se află în implementare.

În luna ianuarie 2025 a fost semnat contractul de furnizare nr. 272/09.01.2025 în cadrul căruia vor fi achiziționate un număr de 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția hârtie/carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID). Contractul se află în implementare, până la data de 02.09.2025 au fost livrate și recepționate toate cele 83.443 recipiente pentru colectarea deșeurilor fracția hârtie/carton – europubele de 240 litri (prevăzute cu TAG-RFID).

După o creștere în perioada 2015 – 2019, cantitatea totală de deșeuri colectată în municipiul Bistrița a scăzut în anul 2020, ajungând la 22.299,53 tone (circa 236 kg/locuitor).

În anul 2020 s-a înregistrat cea mai mare cantitate de deșeuri reciclabile colectate – 1.361,89 tone (6,11 % din total) – vezi și figura de mai jos. Din această cantitate, doar circa 12 % a fost reciclată sau valorificată în anul 2020 (169 tone). Ponderea deșeurilor reciclate sau valorificate din totalul deșeurilor reciclate a scăzut astfel considerabil comparativ cu anul 2019 (circa 89 %). Astfel, în anul 2020 rata de reciclare și valorificare a deșeurilor colectate a fost de doar 0,75 % din totalul deșeurilor menajere colectate.

Conform datelor furnizate de către Asociația de Dezvoltare intercomunitară pentru gestionarea integrată a deșeurilor municipale în județul Bistrița-Năsăud, procentul de locuințe racordate la serviciul de salubrizare a municipiului Bistrița este de 100 **%** încă din anul 2015.

Un rol important în tratarea deșeurilor periculoase la nivel județean îl are SC ROMBAT SA, care a colectat în anul 2020 369,189 tone baterii uzate de pe raza județului, întreaga cantitate fiind apoi transportată spre valorificare la punctul de lucru REBAT Copșa Mică, din județul Sibiu.

De asemenea, în anul 2020 au fost predate de către cetățeni 103,51 tone de deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE) la punctele de colectare din municipiul Bistrița. În municipiul Bistrița există și 4 operatori economici autorizați pentru colectarea și tratarea vehiculelor scoase din uz 183.

În ceea ce privește problema nămolului de la stația de epurare a apelor uzate, până la momentul actual eliminarea nămolurilor la nivelul județului Bistrița-Năsăud s-a realizat pe depozitul de deșeuri conform din cadrul CMID Tărpiu. Pe viitor, este necesară identificarea unor soluții alternative de gestiune a nămolurilor de la stația de epurare.

Noul Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Bistrița-Năsăud cuprinde următoarele obiective și investiții pentru perioada 2020-2025:

- Extinderea la nivel județean a sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile;
- Asigurarea unei rate minime de capturare a deșeurilor reciclabile de 30 % în 2023, 57 % în 2024, 80 % în 2025, 85 % în 2030 și 91 % în 2035;
- Creșterea cu circa 8.000 tone/an a capacității proiectate a stației de sortare a deșeurilor reciclabile;
- Implementarea colectării deșeurilor biodegradabile din mediul urban și rural de la populație – asigurarea unei rate de colectare a biodeșeurilor de la populație și agenți economici de 60 % începând cu 2024 – 2029, 70% din 2030 – 2034 și 80% începând cu 2035, precum și o rată de colectare a biodeșeurilor din piețe de 80 % începând cu 2024 – 2029 și 90 % începând din 2030.
- Asigurarea capacităților de reciclare a biodeșeurilor prin digestie anaerobă;
- Extinderea colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini – atingerea unei rate de colectare de 40 % în 2022, 50 % în 2023 și 100% începând din 2024.
- Asigurarea capacităților de reciclare a biodeșeurilor verzi prin compostare – achiziționarea unei linii de digestie anaerobă pentru biodeșeurile colectate separat de la populație, similare și din piețe cu o capacitate totală de 22.500 tone/an – din 2024.
- Tratarea deșeurilor reziduale municipale într-o instalație de tratare mecano-biologică cu digestie anaerobă – punerea în funcțiune a unei instalații noi cu capacitate de tratare mecanică de 19.000 tone/an și o linie de digestie anaerobă de 9.500 tone/an – din 2024.

Municipiul Bistrița poate contribui la atingerea acestor obiective propuse prin Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor 2020-2025, prin îmbunătățirea sistemului local de colectare separată a deșeurilor reciclabile și a celor biodegradabile (inclusiv biodeșeuri verzi din parcuri și grădini sau biodeșeuri din piețe).

Conform Regulamentului de Salubrizare 2025, colectarea separată și transportul separat al deșeurilor menajere și al deșeurilor similare provenind din activități comerciale din industrie și instituții, inclusiv fracții colectate separat se realizeaza in urmatorul mod:

- Următoarele fracții/tipuri de deșeuri municipale sunt colectate separat:

a) deșeuri reciclabile de hârtie, metal, plastic și sticlă, inclusiv deșeuri de ambalaje, de la toți producătorii de deșeuri și din toate punctele de colectare, în fluxuri separate de la utilizatorii casnici și non-casnici;

b) deșeuri reziduale, de la toți utilizatorii și din toate punctele de colectare. Se va asigura colectarea separată și transportul separat al deșeurilor reziduale de la platformele publice din zona de blocuri a localităților urbane, într-un flux distinct de cel din zona de case, în fluxuri separate de la utilizatori casnici și non- casnici;

c) deșeuri biodegradabile (verzi);

d) deșeuri textile, de la toți utilizatorii în cadrul campaniilor gratuite de colectare și/sau din toate punctele de colectare sau, după caz, de la toate punctele/spațiile special amenajate și dotate cu containere/recipiente specifice colectării acestor deșeuri, stabilite de către autoritățile administrației publice locale;

e) deșeuri periculoase din deșeurile menajere, de la toți utilizatorii casnici, prin campanii de colectare;

- Operatorul colecteaza separat următoarele categorii de deșeuri generate ocazional și/sau care nu pot fi colectate prin sistemele destinate colectării celorlalte fracții/tipuri de deșeuri municipale:

a) deșeuri voluminoase, inclusiv saltelele și mobila, de la toți utilizatorii, prin campanii de colectare și/sau din locurile/spațiile special amenajate stabilite de către autoritățile administrației publice locale, precum și, contra cost, la solicitarea utilizatorilor;

b) deșeuri din construcții provenite din locuințe, generate de activități de reamenajare și reabilitare interioară și/sau exterioară a acestora, pentru care nu este obligatorie emiterea unei autorizații de construire/desființare potrivit prevederilor art. 11 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, de la toți utilizatorii casnici, din locurile/spațiile special amenajate stabilite de către autoritățile administrației publice locale și/sau, contra cost, la solicitarea utilizatorilor casnici;

c) deșeurile similare provenite de la evenimentele publice, pe baze contractuale, la solicitarea organizatorilor;

d) deșeuri abandonate, conform procedurii convenite cu autoritatea administrației publice locale și/sau la solicitarea acesteia.

Colectarea în amestec sau separat, de la locurile de producere și punctele de colectare la locul de tratare se face cu frecvența stabilită de către autoritățile administrației publice locale sau, după caz, de asociația de dezvoltare intercomunitară, cu respectarea următoarelor frecvențe:

Tabel 1.3. FRECVENŢĂ COLECTARE DEŞEURI

Tip deşeu	Mediul Urban		Mediul Rural	
	Case	Blocuri	Case	Blocuri
Rezidual	4 ori/lună	5 ori/săptămână	3 ori/lună	de 2 ori/săpt.
hârtie+carton	1 dată/ lună	1 dată/la 2 săpt.	1 dată/ 2 luni	1 dată /lună
plastic+metal	1 dată/ lună	1 dată /săpt.	1 dată /lună	1 dată /lună
sticlă	1 dată/ lună	1 dată /lună	1 dată/ 2 luni	1 dată/ lună

Sursa: Regulament salubrizare, 2025

1.6 Zonificarea teritoriului

Fondul funciar limitat alocat culturii plantelor, în contextul în care județul ocupă locul 32/41 la nivel național din perspectiva extensiei terenurilor arabile. Subdezvoltarea viticulturii, care practică pe o suprafață mai mare de 100 ha doar în comuna Lechința.

Fragmentarea proprietății agricole și, implicit, potențialul limitat de comasare a parcelelor de teren arabil, în condițiile în care doar 8 UAT-uri din județ au peste 3.000 de hectare de teren arabil.

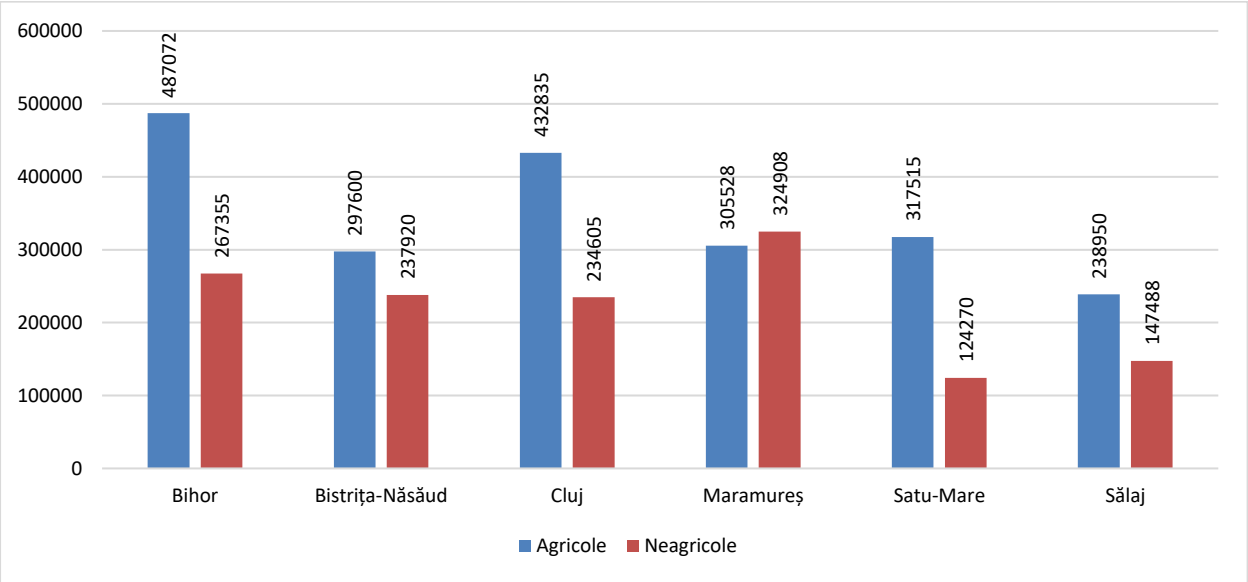

Fig. 1.31 STRUCTURA TERENURILOR (HA) DUPĂ DESTINAȚIE, LA NIVELUL JUDEȚELOR DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST
Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

Calitatea precară a suprafețelor agricole din județ concretizată în faptul că 56% din totalul terenurilor sunt încadrate în clasele IV și V de fertilitate. În plus, 130.000 ha au deficit de humus, 90.000 ha au deficit de fosfor, 90.000 ha sunt soluri acide cu potențial productiv diminuat, 20.000 ha sunt afectate de eroziune, iar 14.000 ha de alunecări de teren. Per ansamblu, 33 de UAT-uri sunt amplasate în zone montane defavorizate, iar alte 9 sunt în zone defavorizate de condiții naturale specifice.

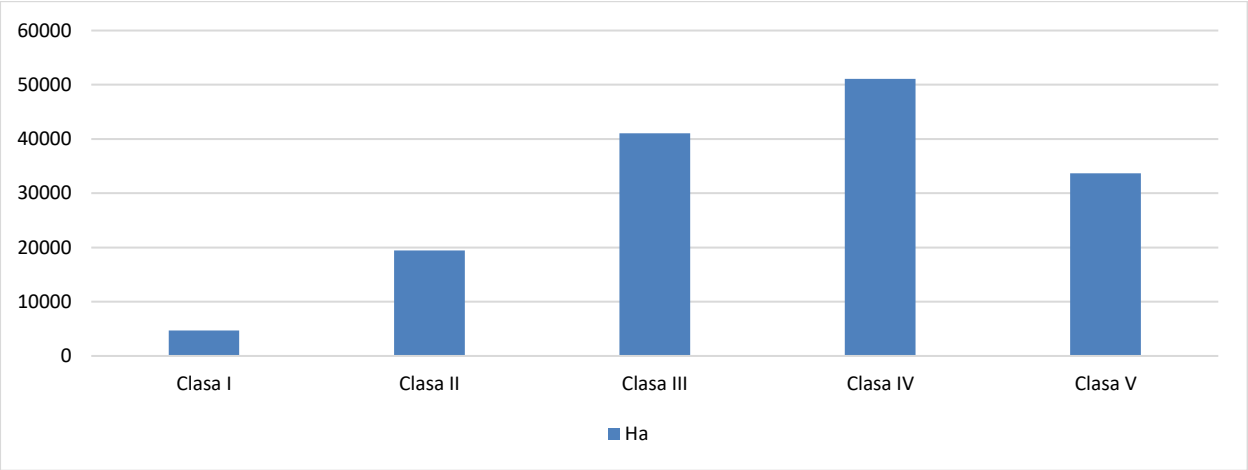

Fig. 1.32 REPARTIȚIA (HA) TERENURILOR AGRICOLE PE CLASE DE CALITATE ÎN ANUL 2023
Sursă: APM Bistrița-Năsăud. Raportul anual privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud în anul 2023.

Modul de utilizare al terenurilor s-a modificat în ultimii 30 ani, în principal prin scăderea suprafeței ocupate cu păduri (-11.000 ha), terenuri arabile (-4.000 ha) și livezi (-4.000 ha).

La nivelul județului Bistrița-Năsăud în categoria *zone montane defavorizate* (ZMD) intră următoarele UAT-uri: Bistrița-Bârgăului, Căianu Mic, Cetate, Ciceu-Giurgești, Coșbuc, Dumitrița, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura Ilvei, Năsăud, Negrilești, Nușeni, Parva, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Sângeorz-Băi, Spermezeu, Șanț, Șieuț, Târlișua, Telciu, Tiha Bârgăului și Zagra.

La aceste zone montane se adaugă, în cazul județului Bistrița-Năsăud, și *zone defavorizate de condiții naturale specifice* (ZDS), în care productivitatea agricolă este limitată. În această categorie intră o serie de comune din Podișul Transilvaniei care au terenuri cu fertilitate scăzută, respectiv: Budești, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie și Teaca. Și în aceste cazuri fermierii primesc o serie de compensații financiare.

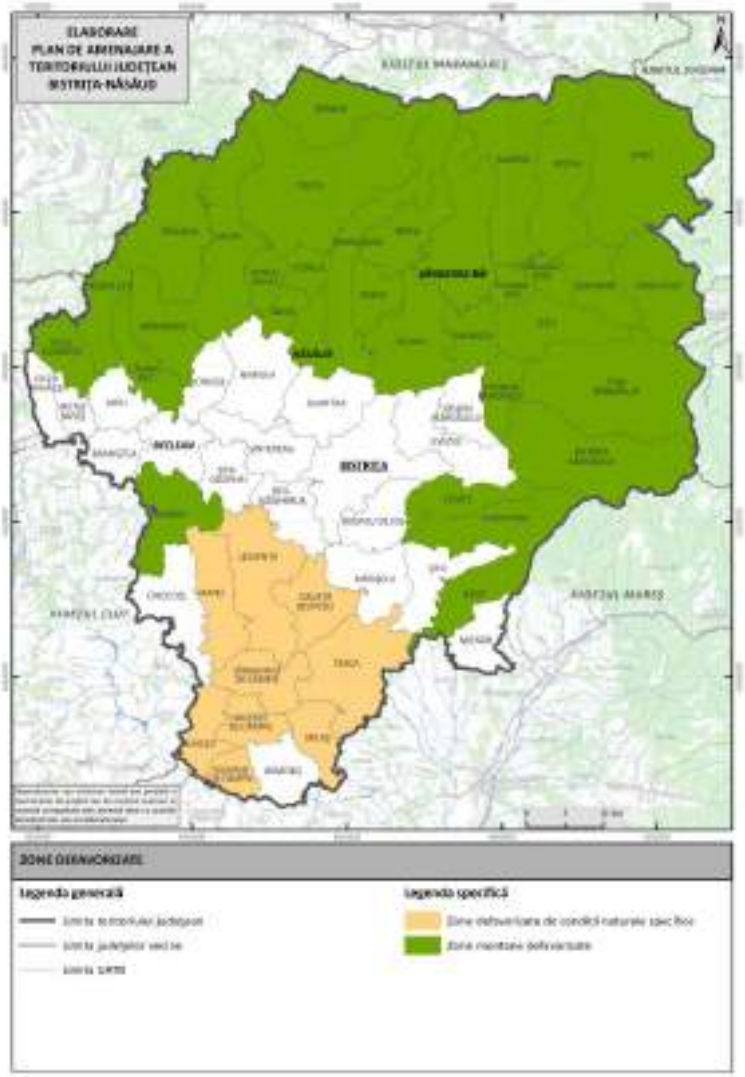

Fig. 1.33 UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD CARE INTRĂ ÎN CATEGORIA ZONELOR RURALE DEFAVORIZATE

Sursă: APIA.

Pe baza analizei legate de modul de utilizare a terenurilor la nivelul județului Bistrița-Năsăud pentru diferite folosințe (agricole, silvice, locative, industriale etc.), putem delimita o serie de zone cu anumite trăsături specifice din această perspectivă:

- *Zone urbane cu funcțiuni complexe*: Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi;
- *Zone rurale cu profil mixt*, puternic integrate funcțional cu centrele urbane (periurbane): Șieu-Măgheruș, Mărișelu, Cetate, Livezile, Galații Bistriței, Dumitra, Budacu de Jos, Dumitrița, Șieu-Odorhei, Lechința, Matei, Șintereag, Josenii Bârgăului, Șieu, Prundu Bârgăului, Braniștea, Salva;
- *Zone rurale intermediare*, în curs de integrare funcțională cu centrele urbane: Uriu, Nușeni, Chiuza, Rebrișoara, Bistrița Bârgăului, Monor, Teaca, Nimigea, Tiha Bârgăului, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Chiochiș, Coșbuc, Feldru, Ilva Mică, Maieru, Milaș, Monor, Petru Rareș, Rodna, Silivașu de Câmpie, Urmeniș, Poiana Ilvei, Runcu Salvei;

- *Zone rurale îndepărtate de centre urbane polarizatoare*, *cu profil preponderent agro-silvic*: Budești, Căianu Mic, Ilva Mare, Leșu, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Miceștii de Câmpie, Parva, Rebra, Romuli, Sânmihaiu de Câmpie, Spermezeu, Șanț, Șieuț, Telciu, Târlișua, Zagra, Negrilești.

Unul dintre obiectivele declarate ale Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României este *eficientizarea utilizării prudente și ecologice a teritoriului*, ca resursă principală a dezvoltării. În vederea monitorizării ducerii la îndeplinire a acestui deziderat, sunt propuși doi indici:

- Indicele POTA, procentul de ocupare a teritoriului administrativ (%) = suprafața ocupată de construcții și căi de comunicații raportată la suprafața teritoriului administrativ al UAT, indicat pentru analiza situației utilizării terenului;
- Indicele PITA, procentul teritoriului intravilan din teritoriul administrativ (%) = suprafața teritoriului intravilan propus prin PUG raportată la suprafața teritoriului administrativ al UAT, utilizat pentru controlul propunerilor de dezvoltare.

Valoarea medie a indicelui POTA este de 3,2% la nivel județean, însă aceasta înregistrează diferențe majore între UAT-uri. Astfel, valoarea maximă se înregistrează în municipiul Bistrița (14,6%) și în orașul Beclean (10%), în timp ce valori mult peste medie sunt raportate pentru orașul Năsăud (6,9%) și comunele Rebra (8,3%), Salva (7%), Uriu (6,8%), Urmeniș (6,5%), Milaș (6%) și Ciceu-Mihăiești (6%). Cele mai scăzute valori ale indicelui se înregistrează în orașul Sângeorz-Băi (1,2%) și în comunele Șanț (0,8%), Parva (0,8%), Tiha Bârgăului (0,9%), Leșu (1,2%), Romuli (1,2%), Zagra (1,3%), Bistrița Bârgăului (1,4%), Runcu Salvei (1,5%), Șieuț (1,5%). Acestea din urmă înregistrează cele mai mari rezerve de terenuri neconstruite și de peisaje antroprizate, fiind în general așezări din zona montană, cu mari suprafețe ocupate de păduri și pășuni.

Creșterea accentuată (cu peste 2.000 ha, respectiv 70%) a *intravilanului* celor patru centre urbane din județ, în pofida unei ușoare scăderi a populației stabile a acestora. Această scădere a densității în vatra localităților a venit cu lipsa unor reglementări și dotări adecvate a noilor zone de expansiune.

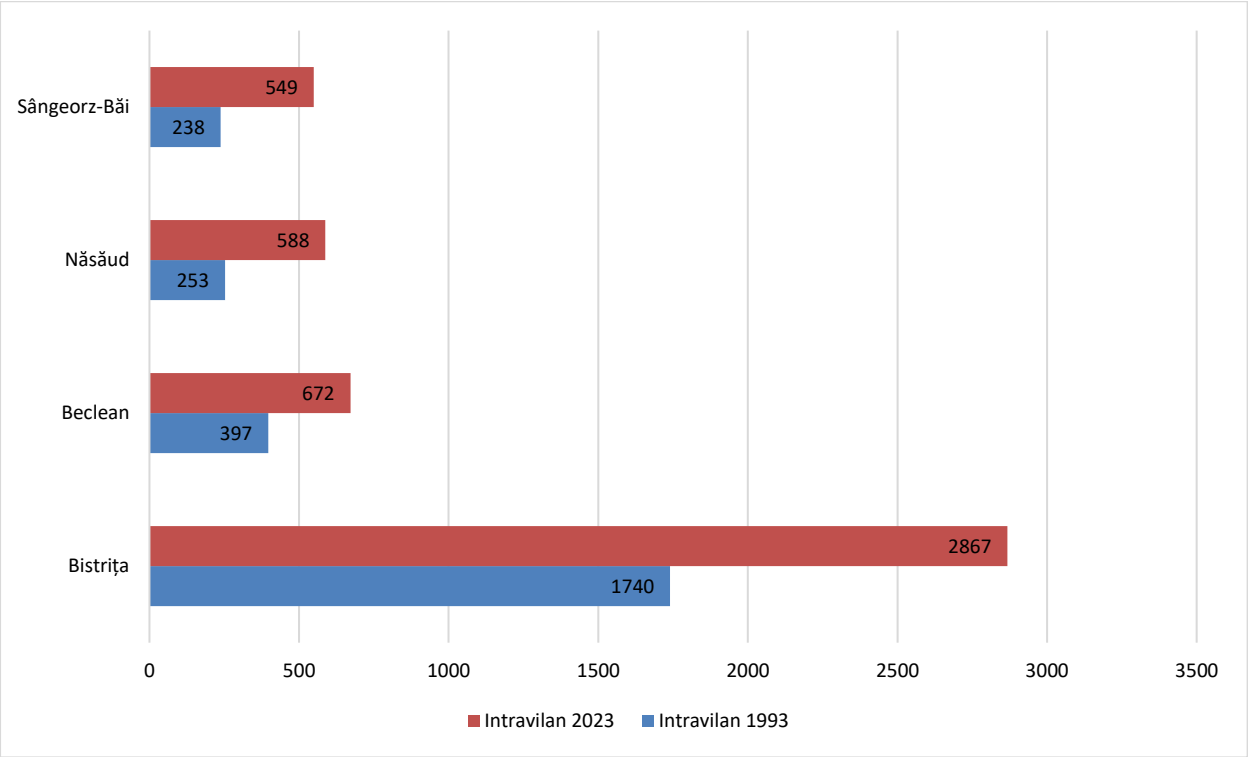

Fig. 1.34 DINAMICA SUPRAFEȚELOR INTRAVILANE DIN LOCALITĂȚILE URBANE ALE JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD , ÎN PERIOADA 1993-2023
Sursă: INS. Baza de date Tempo Online.

Deși a început de mai mulți ani, procesul de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru e într-o fază incipientă în majoritatea UAT-urilor din județ, acesta fiind finalizat în doar 7 UAT (circa 10% din suprafața administrativă a județului)

La nivelul județului există suprafețe extinse de *terenuri contaminate și potențial contaminate* (13 situri), respectiv de terenuri neproductive (în 6 UAT-uri acestea măsoară peste 750 ha). De asemenea, în județ există 33 de halde de steril și 3 iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate.

2. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

2.1 Evoluția populației și potențialul demografic

Populația județului Bistrița-Năsăud a avut o creștere aproape constantă de la primul recensământ oficial postbelic (1948) și până în 1992. După 1992 s-a înregistrat o tendință de scădere, care a continuat până în anul 2011. În perioada 2011-2021, populația județului Bistrița-Năsăud a crescut ușor, înregistrând la recensământul din anul 2021 o valoare de 295.988 de locuitori.

Creșteri s-au înregistrat la nivelul centrelor urbane precum municipiul Bistrița și orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi. Creșteri înregistrează și localitățile periurbane din apropierea centrelor urbane (Dumitra, Căianu Mic, Șieu-Măgheruș, Budacu de Jos, Livezile, Cetate). Pe de altă parte, există și UAT-uri care înregistrează o scădere demografică cum este cazul localităților situate la o distanță mai mare față de centrele urbane, la periferia județului: Urmeniș, Chiochiș, Negrilești, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie.

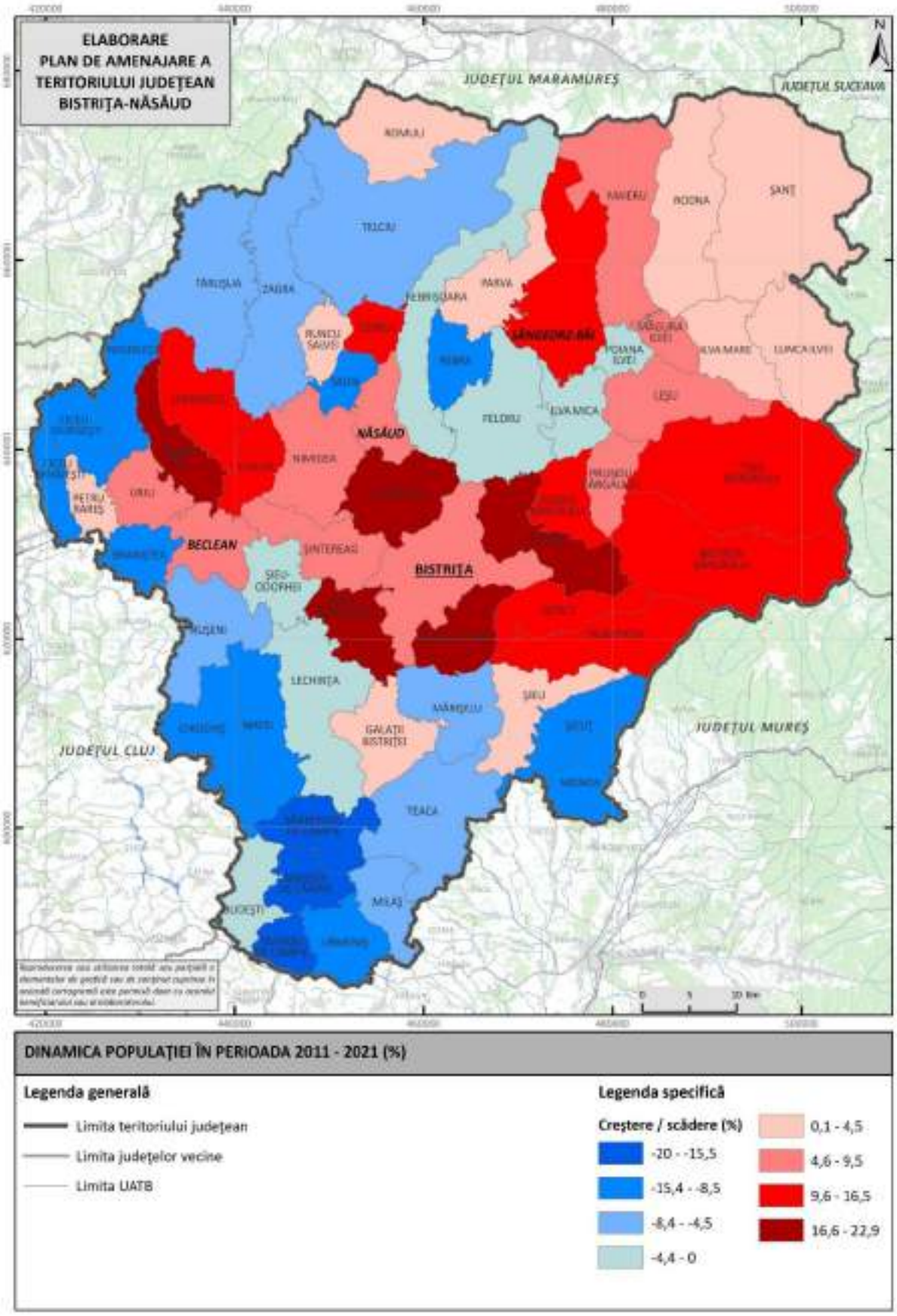

Fig. 2.1 EVOLUȚIA POPULAȚIEI LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎNTRE 2011 ȘI 2021

Sursa: INS – TEMPO-ONLINE (2025)

Conform datelor de pe Tempo-Online, densitatea populației județului Bistrița-Năsăud ar fi de 60,26loc./km^2. În județul Bistrița-Năsăud există o structură echilibrată pe sexe, cu o ușoară majoritate a populației feminine (50,37%). Județul Bistrița-Năsăud are o populație preponderent rurală, respectiv 59,48% din populația județului are domiciliul stabil în mediul rural.

Analiza structurii pe grupe de vârstă indică o accentuare a fenomenului de îmbătrânire demografică la nivelul județului Bistrița-Năsăud, ca de altfel și la nivelul întregii țări, dar într-o proporție mai redusă. Astfel, ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind puțin ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%, ceea ce înseamnă că există totuși un ușor echilibru între populația tânără și cea vârstnică la nivelul anului 2025.

Din punct de vedere etnic, aproximativ 92% din populația județului este de etnie română, iar circa 83% de confesiune ortodoxă română. La acestea s-ar mai putea adăuga din perspectivă etnică: maghiari, romi, ucraineni și germani, iar la nivel confesional: penticostali, baptiști, reformați, precum și alții, cu valori reduse.

Rata natalității a scăzut de la 14,19‰ în 1992 la 8,23‰ în 2024. Rata fertilității a avut o evoluție similară cu cea a natalității, scăzând constant, de la 68,4‰ în anul 1990 la 35,9‰ în 2024. Rata mortalității s-a menținut constantă în perioada analizată, înregistrând o tendință ascendentă spre finalul perioadei, în perioada pandemiei, ajungând în anul 2020 la o valoare de 12,46‰, iar în anul 2021 la 14,17‰. În ultimul an pentru care există date, 2024, valoarea a fost de 9,83‰. Rata sporului natural a cunoscut o evoluție sinuoasă, dar preponderent descendentă, de la valori pozitive până în anii 2000, la valori negative după anii 2000, ajungând la valoarea minimă, -3,92‰, în 2021.

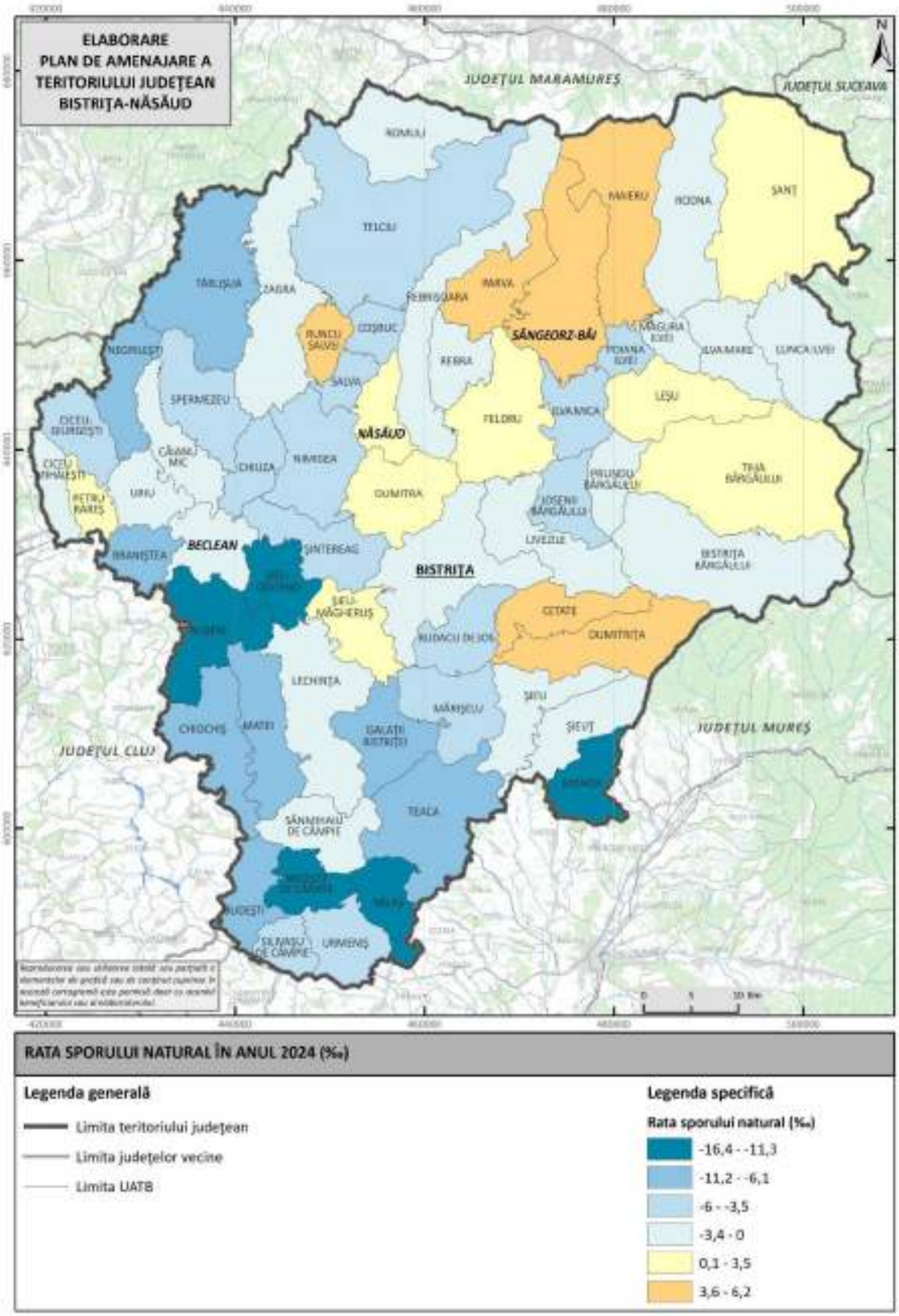

Fig. 2.2 RATA SPORULUI NATURAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursă: INS – TEMPO-ONLINE (2025)

Rata imigrației a prezentat o tendință ușor ascendentă. Astfel, se poate afirmă că, începând cu anul 2012, de când rata imigrației a depășit constant 12‰, însăși imigrația a avut în fiecare an un aport mai important la creșterea populației județului decât natalitatea. Rata imigrației a fost de 16,6‰ în anul 2024, ultimul pentru care mai există date.

Rata emigrației a ajuns să depășească rata mortalității în toți anii. În perioada 1990-2012 valorile au tot oscilat, pentru a se menține constant ridicate după anul 2012. Chiar dacă atât rata imigrației cât și a emigrației prezintă o tendință ascendentă, emigranții prezintă valori mai mari de unde rezultă și un spor migratoriu exclusiv negativ.

Rata sporului total a fost în cea mai mare măsură negativă cu excepția a patru ani când a fost pozitiv și anume 1992, 1993, 2003 și 2009, acest lucru evidențiind rata sporului natural și a celui migratoriu, care a fost unul negativ cu ușoare fluctuații. Valoarea cea mai mare înregistrată a fost în anul 1993 (0,75‰), iar cea mai redusă în anul 2021 (-5,93‰). În perioada pandemiei, ca urmare a unei creșteri semnificative a ratei mortalității transpusă într-o scădere bruscă a ratei sporului natural, rata sporului total a înregistrat valori mult mai scăzute, chiar valori destul de reduse, care nu au mai fost întâlnite în niciun an din perioada analizată. În anul 2024 a avut o valoare de -3,19‰.

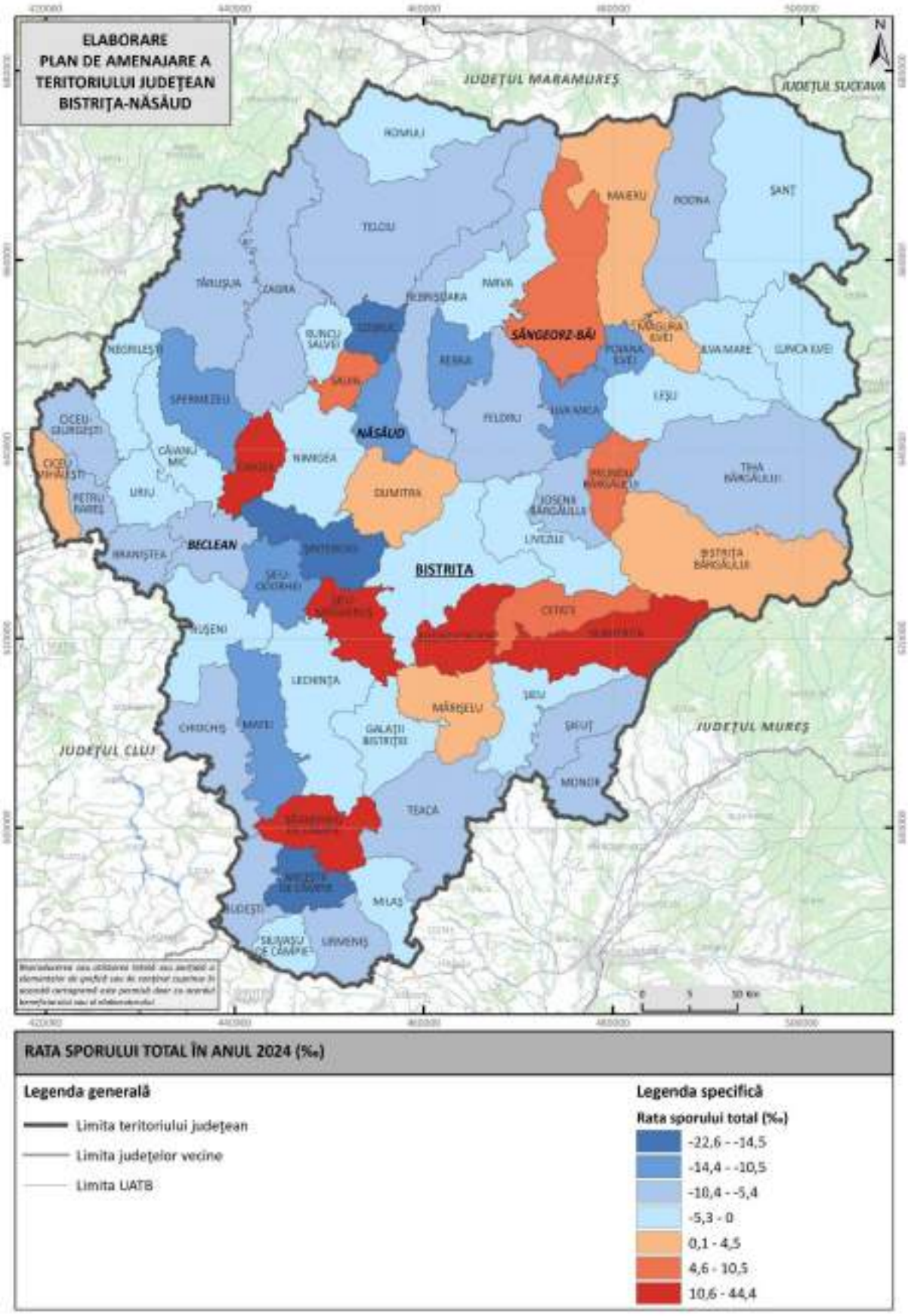

Fig. 2.3 RATA SPORULUI TOTAL LA NIVEL DE UAT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024

Sursă: INS – TEMPO-ONLINE (2025)

În urma analizei populației județului Bistrița-Năsăud din perspectivă socio-demografică, concluzia la care s-a ajuns este aceea că fenomenul de îmbătrânire demografică crește constant și acaparează tot mai mult din teritoriul județului, în special în ultimii ani. Pe baza valorilor identificate și a cartogramelor realizate, fenomenul de îmbătrânire demografică se concentrează în regiunea sudică: Miceștii de Câmpie, Chiochiș, Silivașu de Câmpie, Milaș, Matei, Monor, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș, Telciu, Nușeni, și vestică: Ciceu-Giurgești, Braniștea, Târlișua, Negrilești, Spermezeu, Uriu.

2.2 Resurse umane

Resursele de muncă din Bistrița-Năsăud însumau, în anul 2023, 184.800 de persoane, potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, mai exact 62,2% din populația rezidentă și 57,1% din populația după domiciliu (raportate la data de 1 ianuarie 2024). Din acest total, 52,2% erau bărbați și 47,8% femei. În anul 2023, resursele de muncă din județul Bistrița-Năsăud se contractaseră cu 11,4% față de anul 2013, scăderea fiind uniformă - atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor.

În același an, populația activă a județului, care cuprinde atât persoanele ocupate civil, cât și șomerii înregistrați, s-a ridicat la 113.200 de persoane. Din total, 56,6% erau bărbați, iar 43,4% femei. Comparativ cu anul 2013, populația activă a județului a înregistrat o scădere de 17,3%: 12,6% în rândul bărbaților și 22,7% în rândul femeilor. În anul 2023, rata de activitate a ajuns la 61,3% pe plan județean (cu 4,3 puncte procentuale mai puțin față de nivelul înregistrat în 2013), rămânând sub media regională (68,8%) și sub cea națională (65,9%).

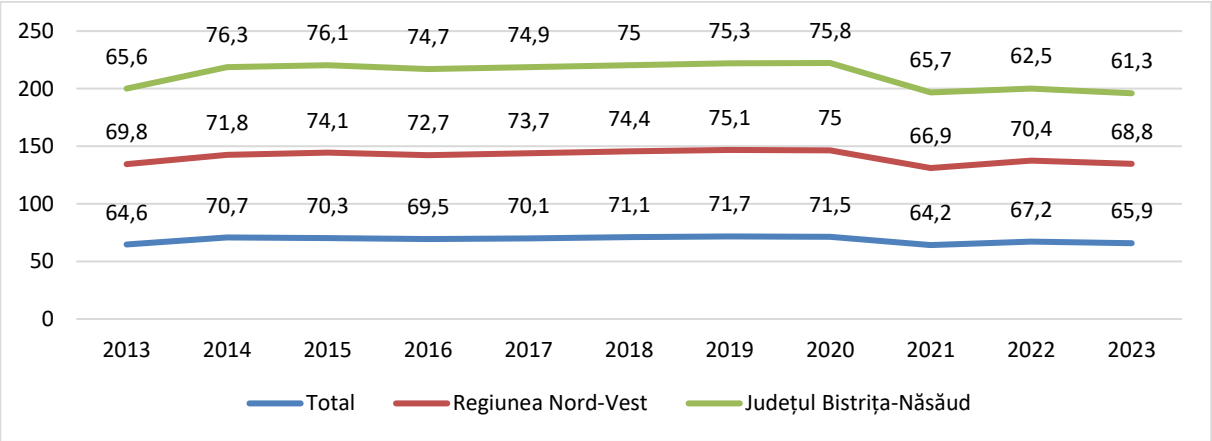

Fig. 2.4 RATA DE ACTIVITATE A RESURSELOR DE MUNCĂ LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2013-2023

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Uitându-ne la statisticile INS despre populația ocupată în județ, observăm că, în anul 2023, indicatorul cumula 109.300 de persoane; din totalul populației ocupate, 43,2% erau femei și 56,8% bărbați. În perioada 2013–2023, numărul persoanelor ocupate a scăzut cu 16,1%, reducerea fiind mai pronunțată în rândul femeilor (−22%) decât în cazul bărbaților (−10,9%). În anul 2023, rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Bistrița-Năsăud, a fost de 59,1%, nivel superior cu 3,3 puncte procentuale față de cel înregistrat în anul 2013. Cu toate acestea, rata de ocupare din județ s-a menținut sub media regională, de 67,3%, și sub media națională, de 64%.

Potrivit Recensământului Populației și Locuințelor din 2011, cea mai mare parte a persoanelor ocupate din Bistrița-Năsăud (46,6%) își desfășura activitatea în sectorul privat, în timp ce 43,4% lucrau în cadrul propriei gospodării. Sectorul public concentra 9,4% din populația ocupată, iar sub 1% activa în sectorul neguvernamental. Din perspectiva distribuției geografice, 36,4% dintre persoanele ocupate proveneau din mediul urban, iar 63,6% din mediul rural.

În anul 2023, industria prelucrătoare înregistra cel mai mare procent din populația ocupată în județul Bistrița-Năsăud, mai exact 26%. Comerțul deținea o pondere de 15,2% din totalul populației ocupate, următoarele poziții fiind ocupate de agricultură, silvicultură și pescuit (14,6%), construcții (11,9%), respectiv transport și depozitare (7,1%). Cu ponderi mai reduse se regăseau sănătatea și asistența socială (6%), învățământul (4,7%), sectorul hotelier și de alimentație publică (3%), administrația publică (2,4%) și serviciile administrative și de suport (1,7%). Cele mai mici procente în structura populației ocupate din județ s-au înregistrat în cazul tranzacțiilor imobiliare (0,2%), industriei extractive (0,3%), producției și distribuției de energie (0,4%), sectorului IT&C (0,5%) respectiv al intermedierilor financiare și asigurărilor (0,6%).

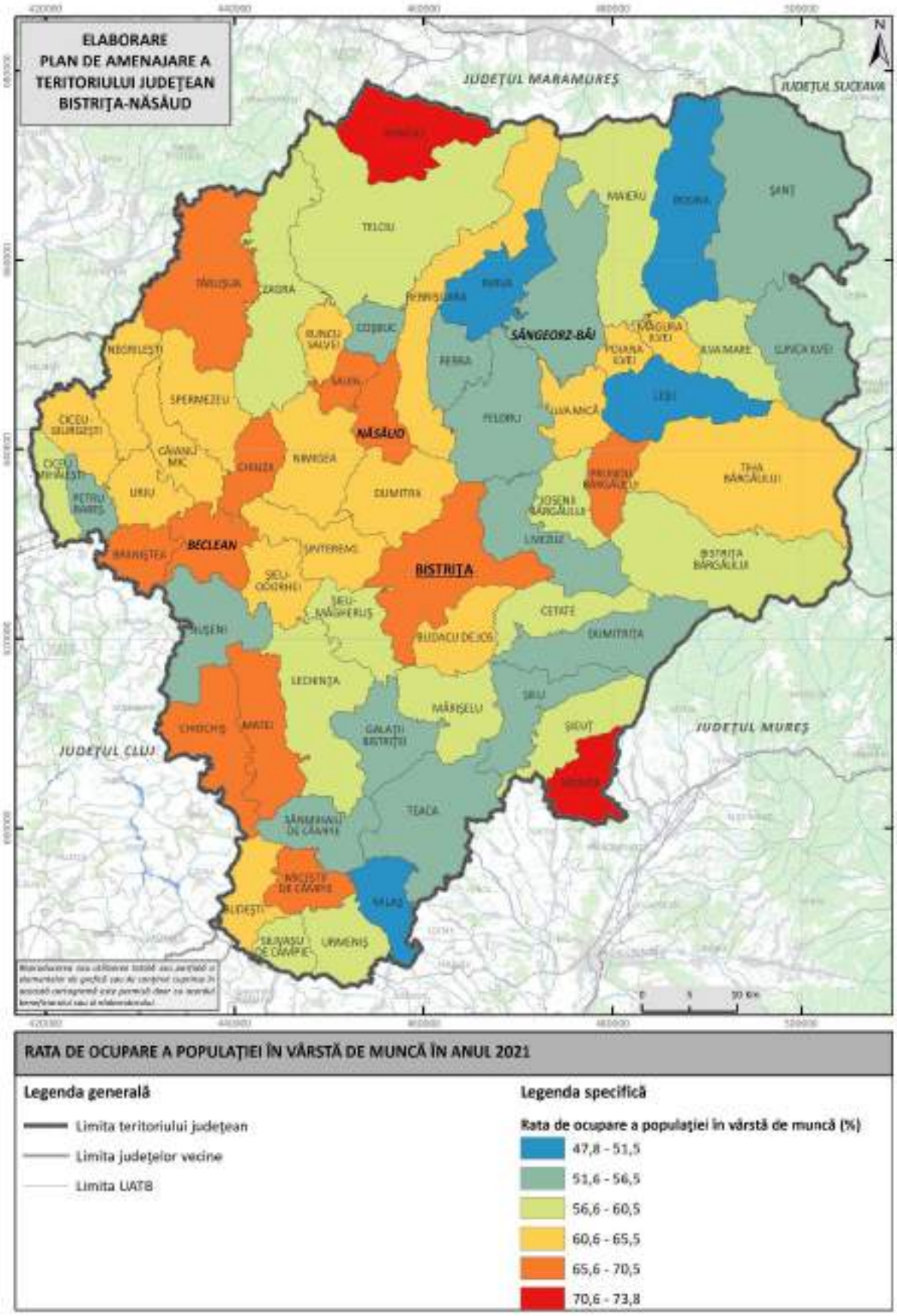

Fig. 2.5 RATA DE OCUPARE A POPULAȚIEI ÎN VARSTĂ DE MUNCĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului din 2021.

Datele de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021 arată diferențe semnificative între mediul rural și cel urban în ceea ce privește structura populației ocupate pe sectoare economice: în mediul rural, forța de muncă este concentrată preponderent în agricultură, silvicultură și pescuit (96% din populația totală ocupată la nivel județean în acest sector), construcții (67,3%), producția și furnizarea de energie (60,4%), HORECA (60,4%), distribuția apei și salubritate (59,5%) și industria prelucrătoare (56,4%). În celelalte ramuri economice, populația ocupată provine în mare parte din mediul urban: cele mai ridicate ponderi se înregistrează în domeniul intermedierilor financiare și al asigurărilor (77,7%), la care se adaugă activitățile culturale, artistice și recreative (75,2%), IT&C (70,5%), tranzacțiile imobiliare (69,4%) și activitățile profesionale, științifice și tehnice (63%. Și în ramurile de transport și depozitare (59,7%), învățământ (58,3%), servicii administrative și de suport (56%), comerț (55,9%), administrație publică (52,3%), industrie extractivă (50,9%) și alte activități ale economiei naționale (50,5%), populația ocupată provine în proporție majoritară tot din mediul urban.

Potrivit aceleași surse de date, specializarea economică a localităților din județul Bistrița-Năsăud se conturează după cum urmează: majoritatea (61 de localități) au profiluri economice mixte, în timp ce o singură localitate (comuna Romuli) are un profil economic predominant agricol. Dintre localitățile cu profil mixt, puțin peste jumătate (31 de localități) au specific agro-industrial, acestea fiind urmate de localitățile cu profil industrial și de servicii, care însumează 16,4% (10 localități), apoi de cele cu profil agricol și de servicii – 14,8% (9 localități). Celelalte tipuri întâlnite în rândul UAT-urilor din Bistrița-Năsăud sunt: agricol și de construcții (11,5% – 7 localități), construcții și servicii (4,9% – 3 localități), respectiv comercial și de servicii (1,6% – o localitate).

Potrivit Recensământului Populației și Locuințelor din 2021 cea mai mare parte a populației ocupate din județul Bistrița-Năsăud este formată din muncitorii calificați și asimilați acestora, care reprezintă 19,9% din total. Aceștia sunt urmați de lucrătorii din domeniul serviciilor (15,5%), muncitorii necalificați (13,2%), specialiștii în diverse domenii de activitate (11,6%) și lucrătorii calificați din agricultură, silvicultură și pescuit (9,8%). La polul opus, cele mai mici ponderi se regăsesc în rândul membrilor corpului legislativ, executiv și al înalților funcționari ai administrației publice (2%), funcționarilor administrativi (3,6%) și tehnicienilor sau altor specialiști din domeniul tehnic (5,2%).

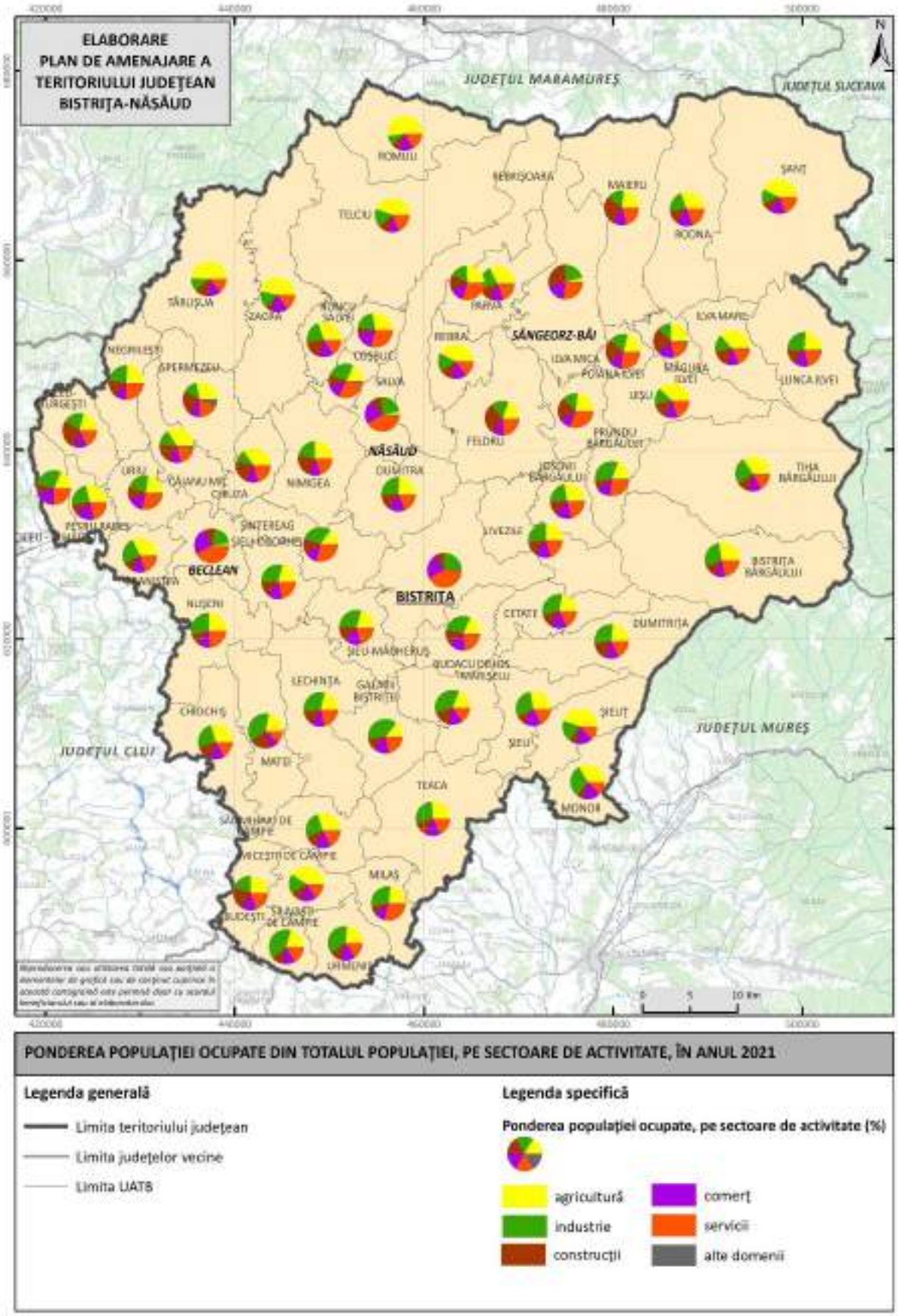

Fig. 2.6 PONDEREA POPULAȚIEI OCUPATE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE, 2021

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor, 2021.

Conform INS, în luna aprilie 2025, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrați 3.775 de șomeri, în scădere cu 179 persoane (-4,5%) față de luna precedentă și cu 789 persoane (-17,3%) comparativ cu aceeași lună a anului anterior. Dintre aceștia, 46,7% erau femei, iar 53,3% erau bărbați. Dintre cei 3.775 de șomeri înregistrați, 71,2% proveneau din mediul rural, iar 28,8% din mediul urban. În aceeași lună, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în: Bistrița (549), Sângeorz-Băi (235), Teaca (168), Cetate (157), Beclean (155), Năsăud (148), Tiha Bârgăului (122), Zagra (119), Rodna (111) și Petru Rareș (109).

Din totalul șomerilor înregistrați în județul Bistrița-Năsăud în luna aprilie 2025, 1.506 persoane (40% din total) beneficiau de indemnizație de șomaj, numărul acestora fiind în scădere cu 7,4% față de luna anterioară. Comparativ cu aceeași lună a anului anterior, numărul șomerilor indemnizați a înregistrat o scădere de 30%.

În ceea ce privește structura șomerilor înregistrați în mai 2025 în Bistrița-Năsăud (3.691 șomeri), datele arată că majoritatea acestora (32,1%) aveau studii gimnaziale. Următoarea categorie ca pondere a fost reprezentată de persoanele cu studii primare (28,8% din totalul șomerilor înregistrați în județ). Persoanele cu studii liceale au reprezentat 19,3%, acestea fiind urmate de cele cu studii profesionale (14,3%). Doar 4,7% dintre șomerii consemnați în luna mai 2025 erau absolvenți de învățământ superior. Persoanele cu studii postliceale au avut cea mai mică pondere - 0,8% din total.

Conform AJOFM Bistrița-Năsăud, în anul 2024, cele mai numeroase locuri de muncă vacante declarate la nivelul județului au vizat în principal ocupațiile necalificate și posturile cu profil operațional, din sectoarele de construcții, industrie, transport și servicii. Pe primul loc s-a aflat ocupația de muncitor necalificat la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje (648 posturi), aceasta fiind urmată de cea de muncitor necalificat la asamblarea și montarea pieselor (563 posturi). Cererea a fost ridicată și pentru lucrătorii comerciali (282), îngrijitorii de clădiri (185), conducătorii auto pentru transport rutier de mărfuri (170), manipulanții de mărfuri (159), respectiv muncitorii necalificați la spargerea și tăierea materialelor de construcții (154). În topul celor mai căutate ocupații se regăseau și șoferii de autoturisme și camionete (135 posturi) și diverse posturi din sectorul serviciilor - femeie de serviciu și ajutor de bucătar, fiecare cu câte 108 posturi vacante. Datele reflectă o cerere pronunțată pentru forța de muncă necalificată și semicalificată, cu precădere în domenii care implică munca fizică și activitățile de bază.

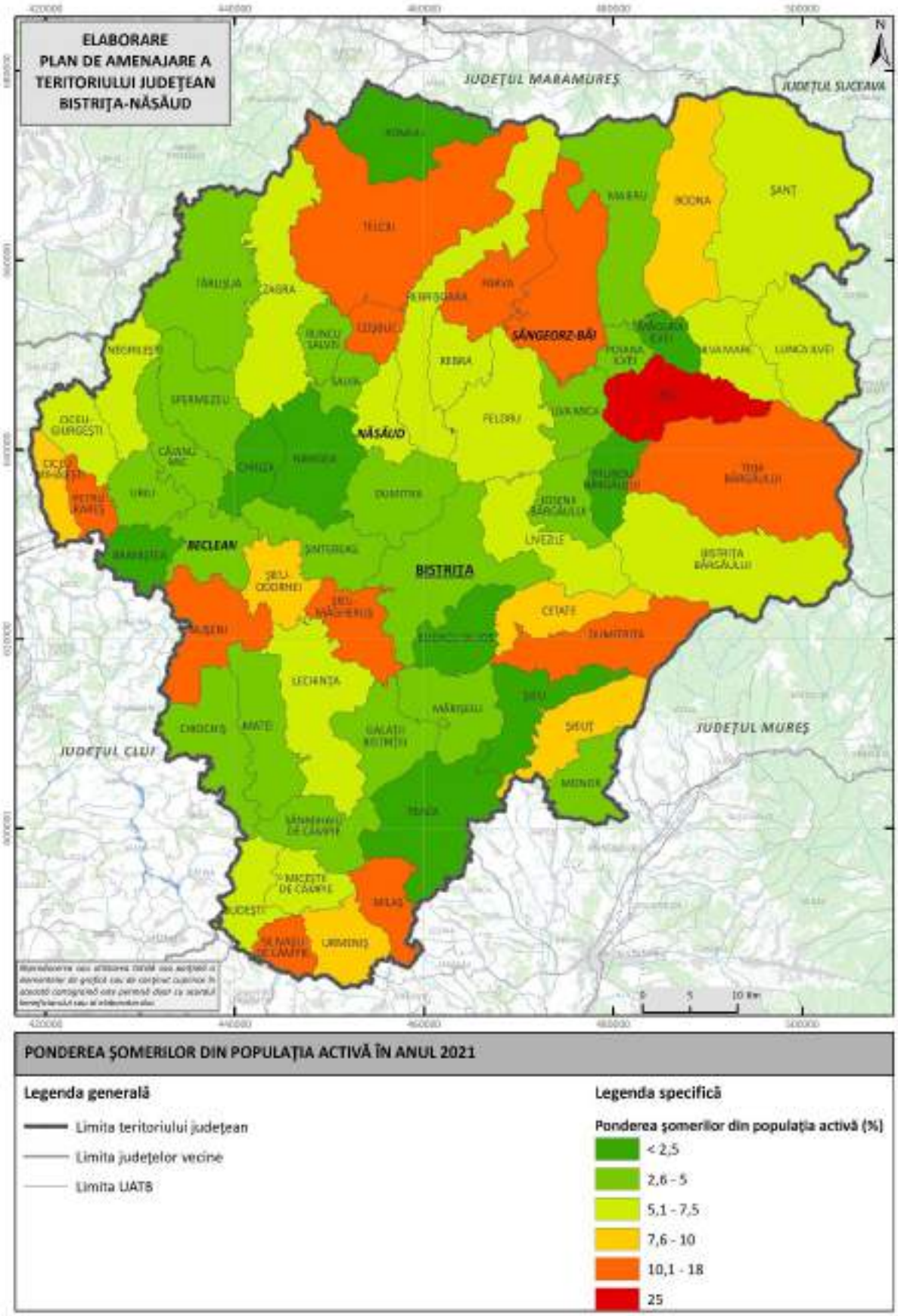

Fig. 2.7 PONDEREA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2021

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor, 2021.

Structura forței de muncă din județul Bistrița-Năsăud prezintă mai multe disfuncționalități, însă principala vine pe fondul factorilor demografici (scăderea natalității, îmbătrânirea populației, migrația forței de muncă, pandemia COVID-19 etc.) care, acționând cumulativ, au amplificat, în timp, deficitul de resurse umane pe piața județeană a muncii: în anul 2023, resursele de muncă reprezentau puțin peste 60% din populația rezidentă (respectiv puțin peste 57% din populația după domiciliu), în contextul unei scăderi de 11% față de anul 2013. Această contracție a afectat și populația activă, impactul fiind mai accentuat în rândul femeilor, unde ritmul de scădere a fost aproape dublu față de cel al bărbaților; ca urmare, rata de activitate (care ne arată ponderea populației active civile în totalul resurselor de muncă) s-a situat în anul 2023 la puțin peste 61% - sub mediile de la nivel regional și național. Implicit, și numărul persoanelor ocupate a înregistrat un declin în aceeași perioadă, fenomenul fiind, din nou, mai pronunțat în rândul femeilor decât al bărbaților. În consecință, rata de ocupare a resurselor de muncă a scăzut sub 60% în anul 2023, menținându-se sub nivelurile de referință de la nivel regional și național.

În același context, amintim și faptul că Bistrița-Năsăud se confruntă cu un nivel ridicat al ocupării informale sau semi-formale: în anul 2023, diferența dintre numărul mediu de salariați și totalul populației ocupate din județ era de aproximativ 40.000 de persoane, indicând faptul că o parte semnificativă a persoanelor implicate în activități economice le desfășoară în afara formelor standard de angajare. O proporție importantă dintre acestea activează pe cont propriu (de exemplu, prin PFA, II sau IF), uneori chiar fără forme legale. Fenomenul este cel mai vizibil în cazul agriculturii, unde, în același an, doar 17% dintre persoanele implicate în activitățile agricole din județ erau angajate în unitățile locale active din domeniu. O tendință similară vedem și în cazul construcțiilor, unde, tot în anul 2023, peste 39% dintre persoanele ocupate lucrau pe cont propriu (fie pe teritoriul țării, fie în străinătate).

Un alt aspect relevant îl constituie structura ocupațională a forței de muncă din județ: în anul 2023, aproape 60% din populația ocupată era formată din muncitori calificați și asimilați acestora, muncitori necalificați, lucrători în domeniul serviciilor, respectiv lucrători calificați din agricultură, silvicultură și pescuit; în schimb, specialiștii în diverse domenii reprezentau sub 12%, tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic puțin peste 5%, funcționarii administrativi sub 4%, iar membrii corpului legislativ, executiv și înalții funcționari ai administrației publice aproximativ 2%. Această structură este direct influențată de oferta județeană de locuri de muncă, unde cererea este predominant orientată spre poziții care nu necesită calificare înaltă, studii superioare sau expertiză specializată: potrivit AJOFM Bistrița-Năsăud, în anul 2024, primele

ocupații după numărul CIM-urilor active în județ au fost dominate de posturile din construcții, transport și comerț (cu sectorul public ca excepție); pe primele locuri s-au situat muncitorii necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, conducătorii auto pentru transport rutier de mărfuri și lucrătorii comerciali – o structură care reflectă, de fapt, profilul economic al județului (domeniile care concentrează cele mai multe unități locale active, cea mai mare cifră de afaceri și, implicit, majoritatea locurilor de muncă).

În strânsă corelare cu punctul de mai sus, amintim și faptul că, potrivit AJOFM Bistrița-Năsăud, majoritatea locurilor de muncă vacante în județ în anul 2024 au vizat ocupații necalificate și posturi cu profil operațional din domeniile construcții, industrie, transport și servicii – activități ce implică preponderent muncă fizică, nu intelectuală, și care se desfășoară în sectoare economice de bază, cu valoare adăugată redusă: cele mai numeroase poziții disponibile au fost pentru muncitori necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, muncitori necalificați la asamblarea și montarea pieselor, precum și lucrători comerciali. În concordanță cu această structură a cererii, și ocuparea efectivă a șomerilor înregistrați în anul 2024 s-a realizat, în mare parte, în aceleași categorii ocupaționale: muncitori necalificați la demolarea clădirilor și lucrări de finisaje, lucrători comerciali, muncitori necalificați la spargerea și tăierea materialelor de construcții, îngrijitori clădiri, muncitori necalificați la ambalarea produselor solide și semisolide, respectiv femei de serviciu. Totuși, nu putem ignora faptul că, în mare parte, persoanele șomere din județ nu ar putea accede la poziții mai înalte, din cauza nivelului redus de educație pe care îl dețin: de pildă, în luna mai 2025, peste 60% dintre șomerii înregistrați în Bistrița-Năsăud aveau doar studii primare sau gimnaziale, în timp ce mai puțin de 5% erau absolvenți de învățământ superior, iar sub 1% dețineau studii postliceale.

Distribuția forței de muncă din Bistrița-Năsăud reflectă același dezechilibru evidențiat în structura mediului de afaceri – o concentrare excesivă în jurul unui număr restrâns de sectoare economice cu nivel redus de competitivitate și, implicit, cu oportunități limitate în ceea ce privește veniturile salariale și dezvoltarea profesională: în anul 2023, aproape 75% din forța de muncă a județului era ocupată în industrie, comerț, agricultură, construcții, transporturi și depozitare. La polul opus, domeniile care presupun un nivel ridicat de expertiză (precum învățământul, administrația publică, tranzacțiile imobiliare, IT&C, intermedierile financiare și asigurările) înregistrează ponderi foarte reduse în ocuparea forței de muncă, în ciuda faptului că acestea oferă, în general, perspective mai bune de carieră și niveluri salariale superioare. Aceeași structură dezechilibrată se reflectă și în distribuția salariaților (cu toate că pot fi observate ușoare variații): cele mai mari efective medii de angajați se regăsesc în industria prelucrătoare, comerț

și construcții, în timp ce domeniile cu valoare adăugată ridicată, precum IT&C, se află la coada clasamentului. Situația devine și mai îngrijorătoare atunci când analizăm distribuția forței de muncă în funcție de nivelul salariilor: de pildă, în cazul serviciilor, ramurile cu cele mai bune remunerații (precum intermedierile financiare și asigurările, IT&C, învățământul, activitățile profesionale, științifice și tehnice) oferă cele mai puține locuri de muncă, iar sectoarele care concentrează cea mai mare parte a resurselor umane (precum comerțul sau transporturile) sunt asociate cu niveluri salariale considerabil mai mici.

Deficiențele forței de muncă din Bistrița-Năsăud sunt accentuate de disparitățile teritoriale, structura dezechilibrată pe medii de rezidență (urban-rural) afectând atât competitivitatea economiei județene, cât mai ales bunăstarea locuitorilor (de la nivelul veniturilor, la oportunitățile profesionale). În mediul rural, forța de muncă este concentrată în sectoarele cu productivitate și valoare adăugată relativ reduse, precum agricultura, silvicultura și pescuitul (populația rurală reprezintă 96% din totalul persoanelor ocupate în acest sector la nivelul județului), construcțiile, producția și furnizarea de energie, HORECA, distribuția apei și salubritatea (și industria prelucrătoare). În schimb, ramurile de servicii bazate pe cunoaștere, cu potențial ridicat de inovare și valoare adăugată (IT&C, activități profesionale, științifice și tehnice, intermedieri financiare și asigurări, activități culturale și recreative, tranzacții imobiliare, învățământ, administrație publică) sunt dominate de forța de muncă din mediul urban. Remarcăm și problematica șomajului, fiindcă cele mai recente date (luna mai 2025) arată că peste 71% dintre șomerii înregistrați în județ provin din mediul rural.

Bistrița-Năsăud prezintă o atractivitate relativ scăzută pentru forța de muncă inclusiv din perspectiva salariilor (în special pentru tinerele talente, cu un nivel înalt de educație, care au așteptări ridicate privind perspectivele profesionale și nivelul de trai): în anul 2023, câștigul salarial mediu net lunar din județ era cu aproape 18% sub media regională și cu circa 22% mai mic decât media națională, în pofida creșterilor înregistrate în ultimul deceniu. Această tendință se observă în toate sectoarele economice, iar în domeniile de servicii considerate în prezent cele mai atractive (IT&C, intermedieri financiare, activități profesionale) diferențele față de mediile de pe plan regional și național sunt printre cele mai pronunțate.

Toate aceste dezechilibre sunt amplificate de o rată a șomajului care depășește considerabil valorile regionale și naționale (mai mare cu peste 43% față de media pe regiune și cu aproape 14% față de media națională), asociată cu o pondere mare (38%) a persoanelor foarte greu ocupabile sau greu ocupabile - doar 8% încadrându-se în categoria celor ușor ocupabile. Situația este amplificată de ponderea ridicată a tinerilor (sub 39 de ani) în totalul persoanelor

șomere – aproape 30% – precum și de faptul că doar 40% dintre șomerii înregistrați beneficiază de indemnizații dedicate.

2.3 Infrastructura socială (educație, sănătate, asistență socială)

2.3.1 Educație

În județul Bistrița-Năsăud sunt disponibile toate nivelurile de educație, de la nivelul antepreșcolar (creșe) până la studiile superioare (învățământ universitar), ființând un total de 123 de unități de învățământ în anul școlar 2024-2025, dintre care 33,33% sunt situate în municipiul Bistrița. Evident că cele mai numeroase sunt în municipiul Bistrița (41 unități de învățământ), iar în restul orașelor și localităților numărul lor este sub 10. Orașul Năsăud deține 7 unități de învățământ, orașul Beclean doar 6, iar orașul Sângeorz-Băi 4 unități de învățământ. Localitatea Feldru deține cel mai mare număr de unități de învățământ de la nivel rural, mai exact 3, iar comunele Braniștea, Lunca Ilvei, Maieru, Matei și Tiha Bârgăului câte 2 unități de învățământ. În rest, există doar câte o singură unitate de învățământ, în centrul de comună.

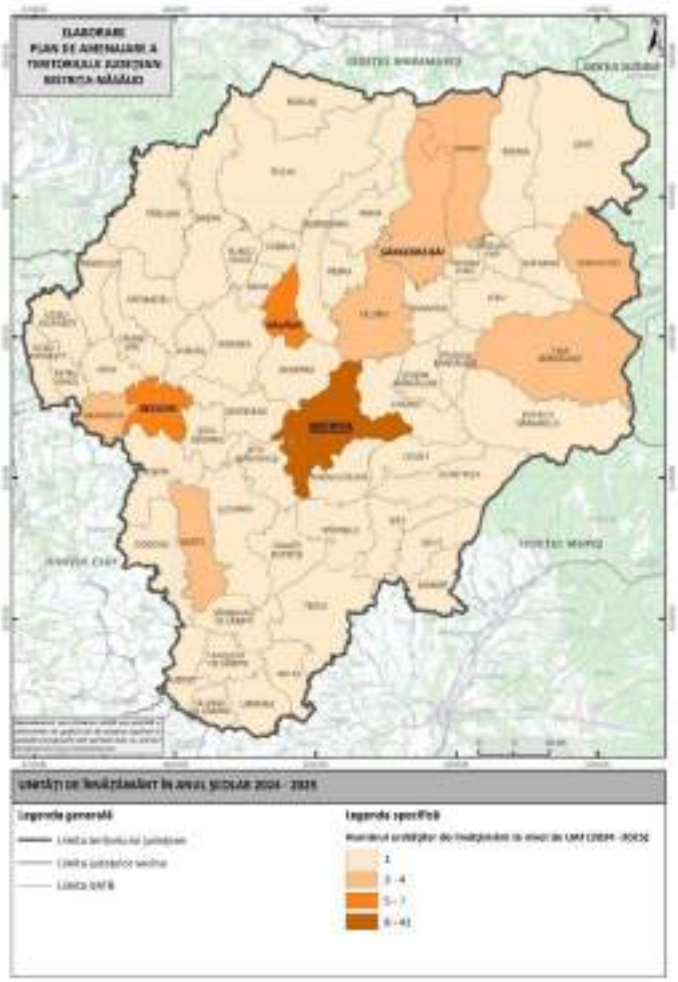

Fig. 2.8. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: IȘJ-BN (2025)

Din punct de vedere al infrastructurii de educație, doar municipiul Bistrița, orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, respectiv comunele Lunca Ilvei și Rodna dețin învățământ antepreșcolar (creșe). Multe clase nu au număr suficient de elevi, atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial, însă la nivel primar situația este cu atât mai alarmantă în comune precum Mărișelu, Matei, Milaș, Urmeniș, Nușeni, Ilva Mare, Braniștea, Lunca Ilvei, Negrilești. Conform datelor oferite de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, în comuna Braniștea, numărul elevilor din învățământul primar este 15 ceea ce înseamnă că există clase cu predare simultană.

Clădirile unităților de învățământ sunt relativ vechi, marea majoritate datând din secolul al XX-lea, dar există și clădiri mai vechi (chiar de importanță istorică). În mediul rural, numărul de laboratoare este redus, unele unități de învățământ având doar 1-2 laboratoare, iar în multe cazuri chiar niciunul. Situația este și mai problematică în cazul atelierelor școlare, care sunt în total 109 la nivelul întregului județ, respectiv 0,89 ateliere școlare / unitate de învățământ. Cu o singură excepție, atelierele școlare există doar în unitățile de învățământ din mediul urban (79 în municipiul Bistrița, iar celelalte areale urbane au sub 10). Un număr mare de unități de învățământ din mediul rural nu au nici teren de sport (Braniștea, Ciceu-Mihăiești, Nușeni, Matei, Chiochiș, Budești, Livezile, Ilva Mare, Leșu, Urmeniș, Budacu de Jos, Miceștii de Câmpie, Monor, Târlișua). Sălile de gimnastică sunt și mai puține, multe comune având maximum una (Braniștea, Chiochiș, Parva, Nimigea, Zagra, Urmeniș, Milaș, Monor, Maieru, Mărișelu, Ilva Mare, Ilva Mică). În și mai multe unități administrativ-teritoriale, nu există săli de gimnastică în cadrul unităților de învățământ, de exemplu la Budești, Livezile, Cetate, Dumitrița, Chiuza, Căianu Mic, Leșu, Lunca Ilvei, Rodna, Șanț, Nușeni, Șieu-Odorhei, Șieu-Măgheruș.

Gradul de dotare cu ateliere școlare, echipament IT, laboratoare, săli de clasă, săli de gimnastică și terenuri de sport este mai ridicat în mediul urban și în apropierea acestuia, însă, pe măsură ce ne îndepărtăm de orașe, accesul la aceste facilități este mai limitat.

În anul școlar 2024-2025, județul Bistrița-Năsăud însuma o populație școlară de 49.105 elevi, dintre care la nivelul învățământului primar 31,01%, la nivel gimnazial 23,53%, iar la nivel liceal și profesional 22,38%. Învățământul universitar se concentrează în mare măsură în spațiul urban, în municipiul Bistrița, municipiu ce dispune de facilități în acest sens.

Analizând evoluția numărului de studenți până în anul 2024, se constată că acesta s-a menținut relativ constant în ultimul deceniu, de la 1253 de studenți în anul 2014 la o valoare de 1339 de studenți în anul 2024.

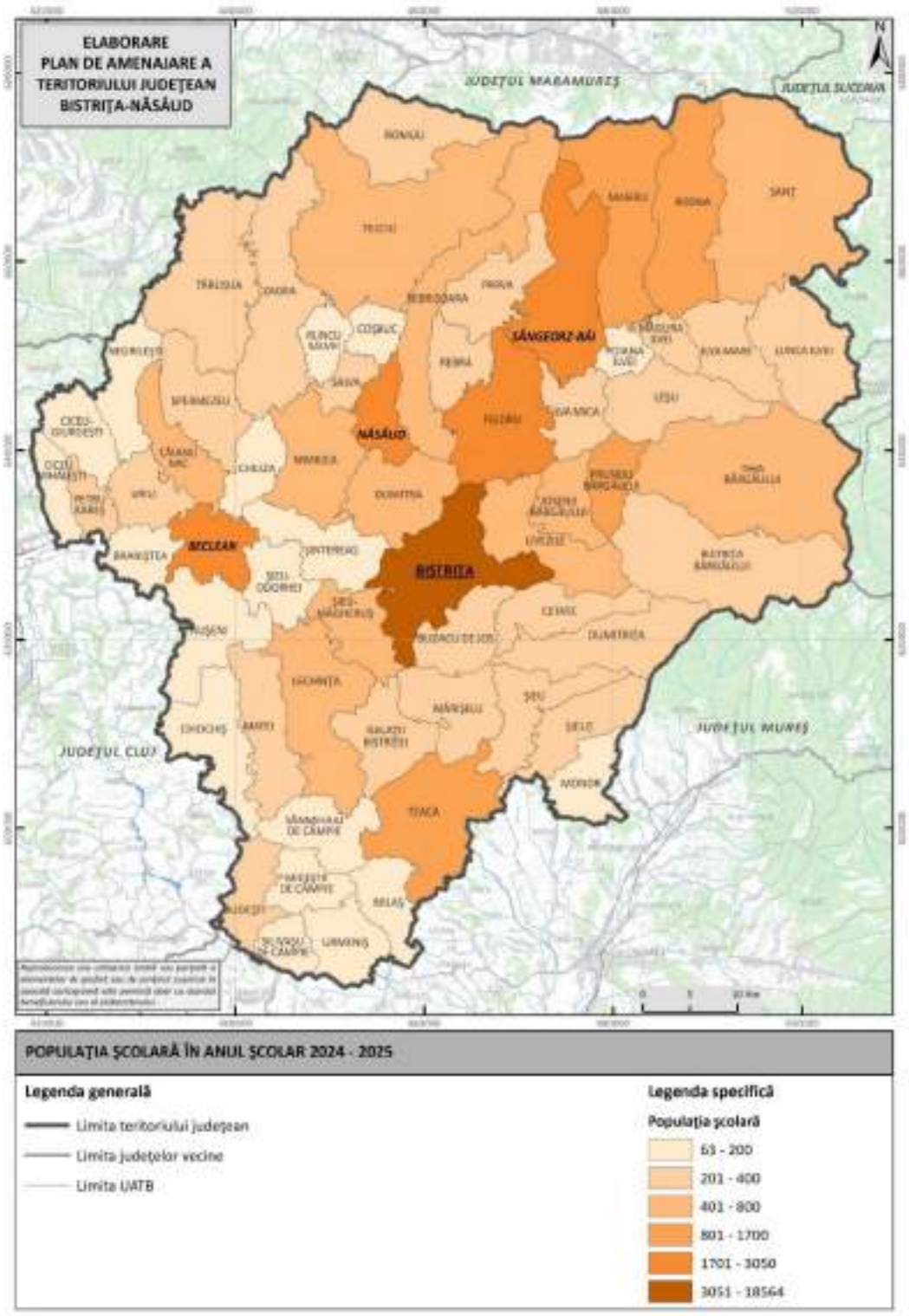

Fig. 2.9. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A POPULAȚIEI ȘCOLARE TOTALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: IȘJ-BN (2025)

În ceea ce privește raportul dintre populația școlară / sala de clasă, la nivelul anului 2024-2025, în județul Bistrița-Năsăud a fost de 17,6 populație școlară / sala de clasă. Arealele cu cele mai mari valori au fost Feldru (36,3 populație școlară / sala de clasă), Prundu Bârgăului (22,5 populație școlară / sala de clasă), Parva (21,6 populație școlară / sala de clasă). La nivelul

centrelor urbane, cea mai mare valoare a înregistrat-o orașul Sângeorz-Băi (22,1 populație școlară / sala de clasă), urmat de orașul Năsăud (21,6 populație școlară / sala de clasă) și municipiul Bistrița (21 populație școlară / sala de clasă).

Personalul didactic însuma în anul școlar 2024-2025 valoarea de 3.523 de cadre didactice. Un număr mai ridicat de cadre didactice se înregistrează în unitățile de învățământ din comune precum Maieru (83 de cadre didactice), Rodna (80 de cadre didactice), Feldru (66 de cadre didactice), Teaca (64 de cadre didactice), Tiha Bârgăului (59 cadre didactice), Lechința, Telciu, Dumitra, Livezile, o parte din ele fiind situate în apropierea spațiilor urbane (ariile periurbane). La capătul opus, valori scăzute ale cadrelor didactice, sub 13, se remarcă în comunele Ciceu-Giurgești, Negrilești, Silivașu de Câmpie (12 cadre didactice), Coșbuc, Monor, Poiana Ilvei, Urmeniș (11 cadre didactice), Milaș (9 cadre didactice) și Ciceu-Mihăiești (6 cadre didactice), unde, ca urmare a numărului redus de elevi, se poate face și predare simultană.

În anul 2024-2025, raportul populație școlară / cadru didactic la nivelul județului Bistrița-Năsăud a fost de 13,9 elevi / cadru didactic. Ponderi ridicate s-au înregistrat în comune precum Prundu Bârgăului (27,9 elevi / cadru didactic), Feldru (26,4 elevi / cadru didactic), orașul Sângeorz-Băi (18 elevi / cadru didactic), Rebra (17,9 elevi / cadru didactic), orașul Năsăud (17,7 elevi / cadru didactic), Romuli (16,8 elevi / cadru didactic), Maieru (16 elevi / cadru didactic), Lunca Ilvei (15,6 elevi / cadru didactic), Nimigea (15,5 elevi / cadru didactic). În privința municipiului Bistrița, acest raport a fost puțin sub media județeană, 13,4 elevi / cadru didactic.

Din punct de vedere al personalului didactic, unele unități de învățământ au puține cadre didactice, cu un minim absolut în Ciceu-Mihăiești, unde există 6 cadre didactice, și cu altă situație asemănătoare, sub 10 cadre didactice, la Milaș (9 cadre didactice).

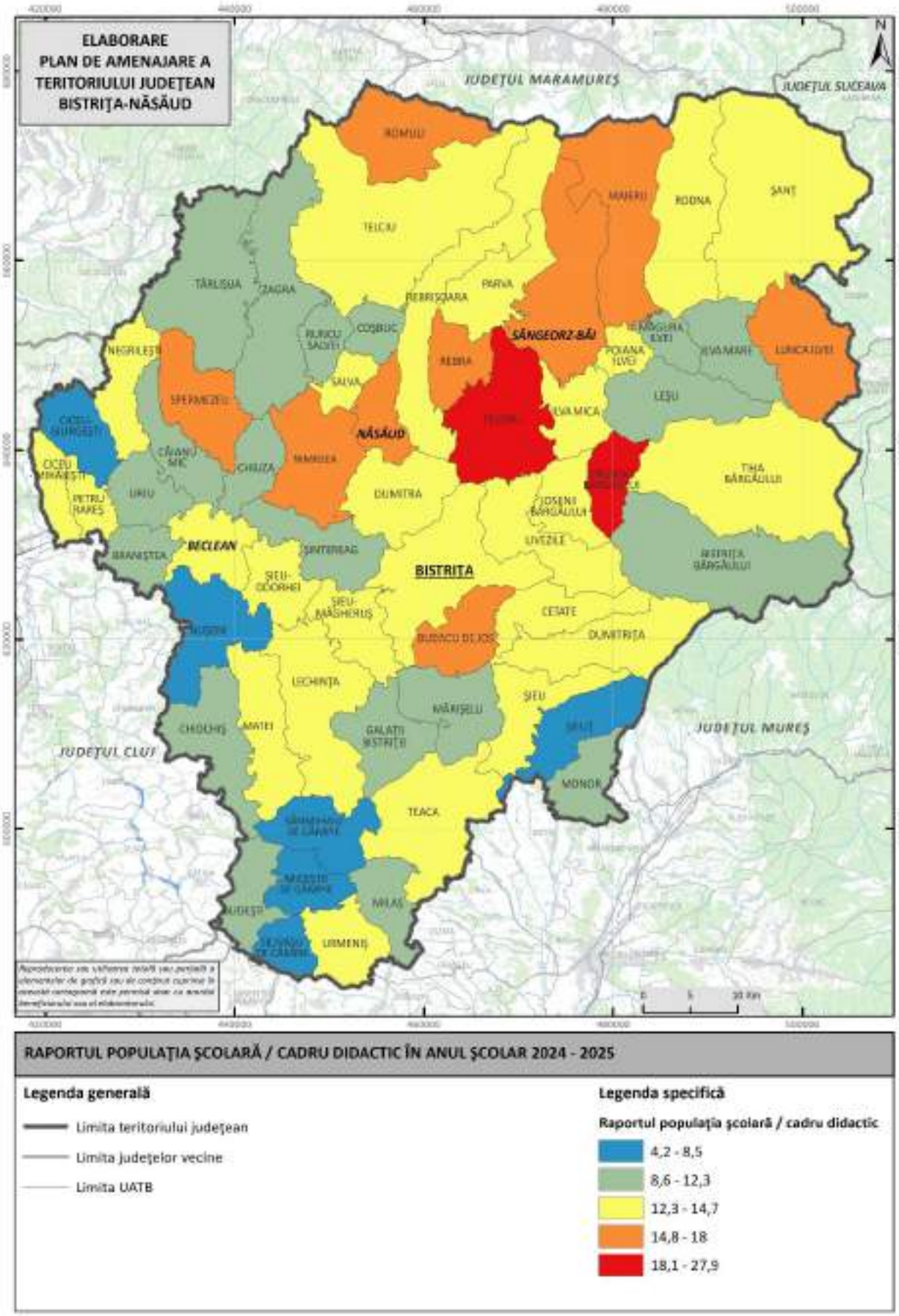

Fig. 2.10. RAPORTUL POPULAȚIE ȘCOLARĂ / CADRU DIDACTIC ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025
Sursa: IȘJ-BN (2025)

2.3.2 Sănătate

În județul Bistrița-Năsăud principalele categorii de furnizori de servicii de sănătate sunt: spitalele, serviciile de urgență, serviciile de reabilitare, ambulatoriile și cabinetele de specialitate, unitățile de asistență medico-socială, cabinetele de medicină de familie, serviciile de îngrijire la domiciliu și paliative, cabinetele stomatologice (de medicină dentară) și farmaciile, toate fiind analizate în studiul dedicat infrastructurii de sănătate.

În județul Bistrița-Năsăud funcționau în anul 2024 un număr de 4 spitale, dintre care 3 publice și 1 privat. Cele 3 spitale publice și unitatea privată sunt localizate în centrele urbane. Municipiul Bistrița deține un spital public și unul privat, iar orașele Năsăud și Beclean au în componența lor câte o singură unitate spitalicească. În afara acestora mai funcționează unități medico-sociale, centre medicale de specialitate, centre de dializă. La nivelul anului 2023, există un centru de sănătate mintală în municipiul Bistrița. Tot în anul 2023, se remarcă 2 unități medico-sociale în mediul rural, în Teaca și Prundu Bârgăului, aparținând domeniului public, respectiv un centru privat de dializă și unul public de hemodializă în municipiul Bistrița.

Toate aceste spitale, centre medicale de specialitate, unități medico-sociale, centre de dializă, dețineau în total 1821 paturi în anul 2024 (conform datelor de pe platforma TEMPO-ONLINE), rezultând o medie de 5,6 paturi/1000 de locuitori. Numărul de paturi a crescut ușor, în special în perioada pandemiei de COVID-19, iar numărul de locuitori a cunoscut o tendință descendentă.

Analiza repartiției teritoriale a cabinetelor medicale de familie și a celor de medicină generală indică o relație de proporționalitate directă între localizarea acestor cabinete și populația (numărul de locuitori) din localitățile respective. Cele mai multe astfel de cabinete se întâlnesc în mediul urban (66 din 126, respectiv 52,4%). Se constată că în 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș).

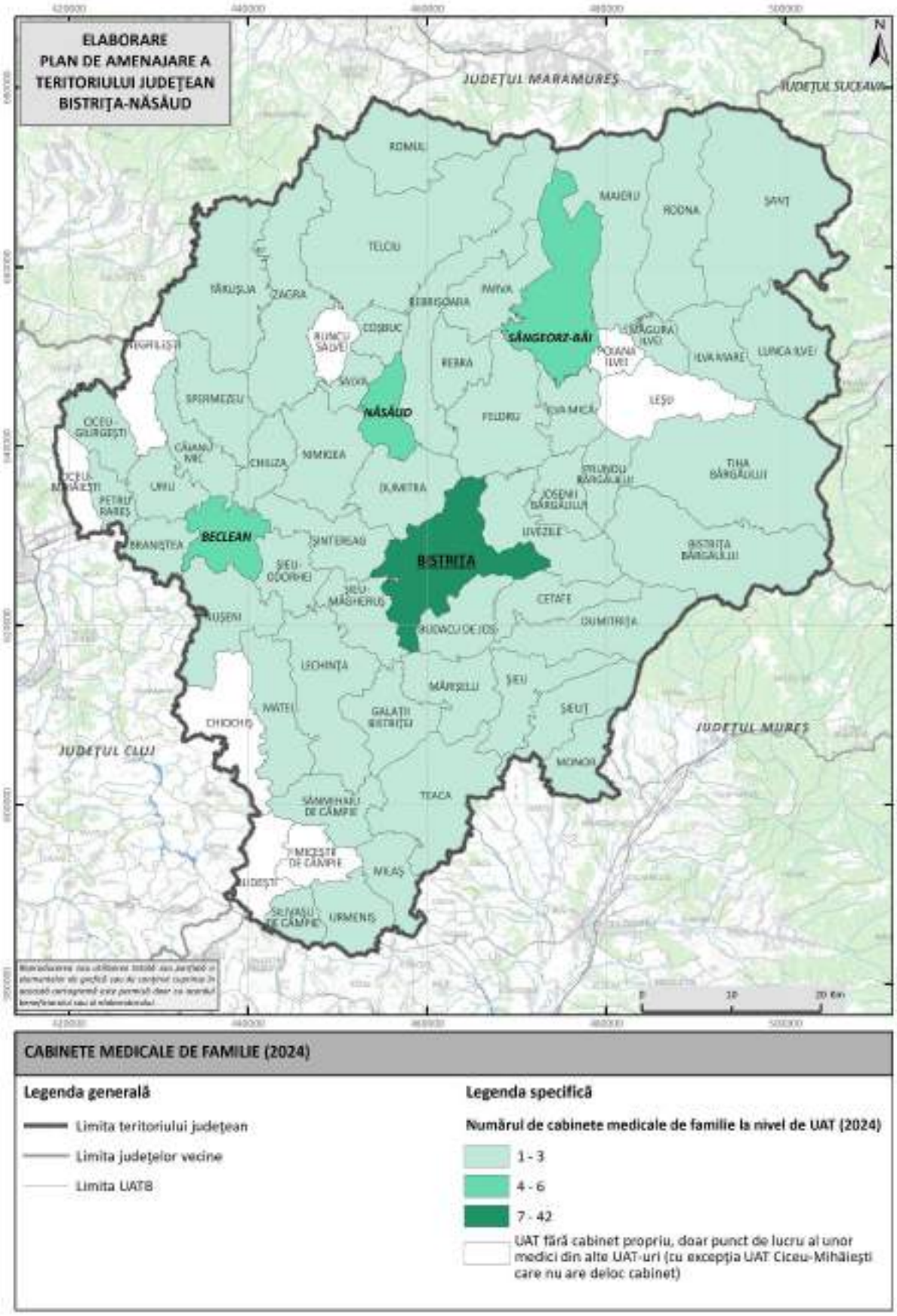

Fig. 2.11. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A CABINETELOR MEDICALE DE FAMILIE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2024
Sursa: Direcția de Sănătate Publică Bistrița-Năsăud (2024)

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, majoritatea comunelor (98,28%) nu dispun de cabinete medicale de specialitate. Astfel, populația rurală este nevoită să se deplaseze la ambulatoriile spitalelor sau la cabinetele medicale de specialitate din orașele mai mari. Orașul Sângeorz-Băi nu deține spital și are un singur cabinet medical de specialitate. Comunele Târlișua, Runcu Salvei, Uriu, Braniștea, Ciceu-Mihăiești, Chiochiș, Sânmihaiu de Câmpie, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Budești, Șintereag, Poiana Ilvei, Leșu, Ilva Mare, Lunca Ilvei și Monor nu au nici cabinet de specialitate, iar unele nici cabinet de medicină de familie, motiv pentru care cetățenii din aceste comune sunt nevoiți să se deplaseze în comunele învecinate pentru rezolvarea problemelor medicale. Există totuși situații în care medicul de familie dintr-o comună prestează servicii și în altă / alte comune ceea ce înseamnă că localnicii comunei / comunelor respective nu dispun de servicii medicale zilnic, doar în anumite zile din săptămână și în anumite intervale orare.

În mediul rural, 43 de comune (74,1% din numărul total de comune din județ) dispun de un cabinet stomatologic, fiind vorba de comunele cu o populație mai numeroasă. Printre comunele care nu dețin un astfel de cabinet se numără: Parva, Romuli, Milaș, Dumitrița, Matei, Șieu-Odorhei, Braniștea, Chiuza, Runcu Salvei, Negrilești, Ciceu-Mihăieşti, Silivaşu de Câmpie, Mărişelu, Budacu de Jos. Multe din ele se rezumă doar la un singur astfel de cabinet (Poiana Ilvei, Ilva Mică, Bistrița-Bârgăului, Coșbuc, Salva, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei). Întrucât nu toate comunele au farmacie, situația este dificilă pentru populația vârstnică, mai vulnerabilă.

În județul Bistrița-Năsăud activau în anul 2023 un număr de 510 medici, dintre care majoritatea (60,8%) erau angajați în sectorul public. În același an, personalul sanitar mediu din județul Bistrița-Năsăud includea 1.944 de persoane, dintre care 63,9% lucrau în sectorul public, cu precădere în spitale și ambulatoriile de specialitate ale acestora. Indiferent de sector, se constată că o pondere foarte ridicată a acestei categorii de personal medical (86,4%) activa în mediul urban, cu precădere în Bistrița (1337 de persoane, respectiv 68,8%), Năsăud (158 de persoane, respectiv 8,1%) și Beclean (147 persoane, respectiv 7,6%). Cea mai redusă valoare o înregistrează orașul Sângeorz-Băi (38 persoane, 2%).

În mediul rural, cifra maximă se înregistrează în Prundu Bârgăului (29 de persoane). Valori ridicate se mai înregistrează și în Teaca, Feldru, Maieru și Nușeni. Se constată că în comunele Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor nu există personal sanitar mediu având în vedere că nu există nici cabinet de familie sau de medicină generală și nici medic.

Trei comune, Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor, nu dispun de personal sanitar mediu, iar majoritatea comunelor au mai puțin de 10 persoane din această categorie (86,2%, de exemplu Ilva Mare, Leșu, Măgura Ilvei, Romuli, Șieuț, Spermezeu, Negrilești, Parva, Milaș). Se remarcă totodată și lipsa serviciilor de îngrijire la domiciliu în multe areale puternic îmbătrânite, acestea fiind prezente doar în municipiul Bistrița.

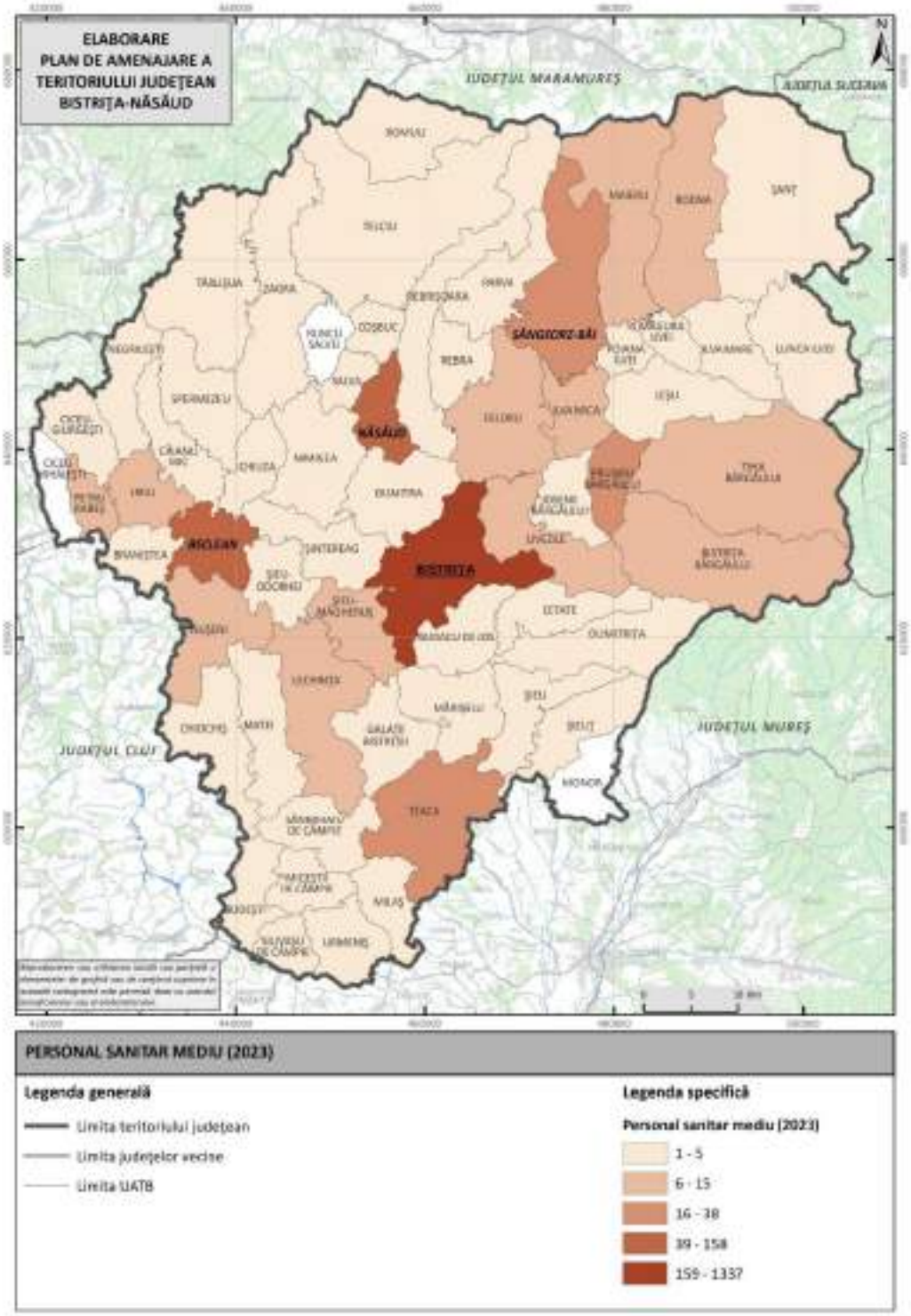

Fig. 2.12. DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A PERSONALULUI SANITAR MEDIU DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 2023
Sursa: INS – TEMPO-ONLINE (2025)

2.3.3 Asistență socială

Domeniul asistenței sociale este reprezentat pe de o parte, de sectorul public, prin DGASPC Bistrița-Năsăud, Direcțiile de Asistență Socială din cadrul Primăriilor municipiilor și orașelor și Serviciile Publice de Asistență Socială, constituite la nivelul comunelor, iar pe de altă parte, de sectorul privat, alcătuit din ONG-uri/asociații/fundații, la care se adaugă cultele și unii operatori economici, în condițiile prevăzute de lege.

La nivelul lunii iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud, erau acreditați, în baza Legii 197/2012, 60 de furnizori de servicii sociale, din care 23 de furnizori publici și 37 de furnizori privați.

Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente raportate la nevoile existente și lipsa serviciilor în comunitate, cu precădere a serviciilor de prevenire.

Situația este parțial compensată de cei 35 de furnizori privați de servicii sociale, între care 30 de asociații și fundații, 3 operatori economici, care activează în condiții speciale, prevăzute de lege și 2 din categoria cultelor recunoscute în România. Se constată că majoritatea furnizorilor privați de servicii sociale se concentrează în mediul urban, și cu precădere în municipiul Bistrița, unde sunt prezenți 18 de astfel de furnizori, câte 3 în Budacu de Jos și Beclean, 2 în Teaca, iar în comunele Matei, Ilva Mică, Feldru, Poiana Ilvei, Șieu-Măgheruș, Prundu Bârgăului, Coșbuc, Năsăud și Petru Rareș câte un singur furnizor privat.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Bistrița-Năsăud avea în subordine mai multe centre de protecție și promovare a drepturilor copilului.

Centrele de îngrijire și asistență pentru persoanele adulte cu dizabilități și vârstnici sunt distribuite astfel: Centrul de abilitare și reabilitare pentru persoane adulte cu dizabilități Beclean; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități nr. 2 Beclean; Căminul pentru persoane vârstnice Nușeni; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități nr. 1 Beclean; Centrul de zi pentru adulți Beclean; Locuință maxim protejată nr. 1; Locuință maxim protejată nr. 2; Locuință maxim protejată nr. 3; Locuință maxim protejată Viișoara; Centrul de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu Bistrița.

La nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud nu au fost identificate și raportate așezări informale.

2.4 Alte infrastructuri de servicii publice (sport, agrement, cultură, religie, ordine publică, securitate, pază și protecție, intervenții în situații de urgență)

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, conform Registrului Sportiv al Ministerului Tineretului și Sportului, în anul 2025, în județul Bistrița-Năsăud existau 161 de *structuri sportive*, dintre care 5 de drept public și 156 de drept privat (10 dintre acestea fiind asociații județene pe ramuri).

Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Astfel, în județul Bistrița-Năsăud existau în anul 2025, conform Registrului Sportiv al MTS, 127 de structuri sportive în mediul urban și 34 de structuri sportive în mediul rural. Majoritatea structurilor sportive din mediul rural sunt localizate în comuna Rodna și în alte comune din imediata apropiere a municipiului Bistrița (Livezile, Cetate, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș). Cele 34 de structuri sportive existente în mediul rural acoperă doar 21 din cele 58 de comune ale județului, așadar, gradul de acoperire cu structuri sportive în mediul rural este de 36,2%.

Principala problemă existentă în domeniul sportului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este reprezentată de slaba dezvoltare a infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. De exemplu, multe baze sportive sunt nefuncționale sau în paragină (CSM Bistrița-Pârtie sanie; terenul de sport - Colegiului Național ,,Liviu Rebreanu”; Lac – MHC; teren de handbal – Grup Școlar ,,Infoel” Bistrița; bazele sportive de la Chiuza, Rodna, Nușeni; baza sportivă Mecanica – Bistrița). În același timp, deși cerința pentru practicarea sportului de masă este mare, copiii și părinții lor au anumite standarde pe care le urmăresc în momentul în care aleg un anumit sport, astfel că trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, la nivel național și implicit în județul Bistrița-Năsăud, nu există baze pentru refacerea organismului după efort. În lipsa unei infrastructuri adecvate, accesul pentru practicarea sportului de performanță și a sportului de masă este limitat, iar dezvoltarea acestui domeniu este afectată semnificativ.

Infrastructura de agrement cuprinde infrastructura dedicată turismului pietonal sau de drumeție, cicloturismului, pentru practicarea sporturilor de iarnă și sporturi extreme sau pentru sporturile de agrement nautic. De asemenea, include centrele spa, wellness, centrele de natație,

ștrandurile și piscinele publice, parcurile de aventură, centrele de echitație (ecvestre), pescuitul sportiv și de agrement și centrele de agrement.

Infrastructura de agrement din județul Bistrița-Năsăud este deficitară, în special în raport cu cererea existentă. De exemplu, există un număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient, insuficiente trasee pentru cicloturism, insuficiente trasee marcate pentru drumeții (și marcaje vechi, uneori greu vizibile sau chiar deja dispărute în anumite zone), insuficiente spații verzi, amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural.

Toate instituțiile și companiile de *spectacole și concerte* își au sediul în municipiul Bistrița, respectiv una din categoria celor de păpuși și marionete (inclusiv secțiile de teatru): Centrul Cultural Municipal „George Coșbuc”; una din categoria filarmonică și orchestre simfonice și 11 aparțin altor tipuri de unități culturale, la care se adaugă 2 cinematografe. La nivelul anului 2024, în județul Bistrița-Năsăud s-au înregistrat 165690 de vizitatori la muzee, dintre care cei mai numeroși în municipiul Bistrița, 36,8%. În contrast cu muzeele, cinematografele și alte instituții culturale, numărul de biblioteci a scăzut în ultimele decenii în județul Bistrița-Năsăud, existând însă și perioade cu fluctuații. În anul 2024, numărul acestora a ajuns la 157.

Una dintre disfuncționalitățile cu caracter general este interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură (mai ales cele tradiționale), fapt care este susținut statistic de datele care indică o scădere a numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole. Perioada de pandemie a fost una deosebit de dificilă pentru multe instituții culturale (teatre, cinematografe, filarmonică, biblioteci, muzee), care au fost nevoite să se ”reinventeze”, cel puțin temporar, sau să limiteze accesul, uneori chiar să închidă, tot temporar, porțile publicului larg, fapt care a însemnat o lovitură în plus pentru cultură. Multe festivaluri, turnee, concerte, au fost de asemenea anulate. Situația a revenit între timp la normal, dar unele consecințe ale perioadei pandemice se vor resimți și pe termen mediu.

În unele localități care dețin muzee și colecții publice, numărul de vizitatori este foarte redus, chiar la mai puțin de 100 de vizitatori anual, una din ele fiind comuna Petru Rareș, ceea ce pune sub semnul întrebării sustenabilitatea acestor instituții și capacitatea acestora de a atrage potențiali turiști.

Probleme mai grave se înregistrează în cazul bibliotecilor. Unele comune nu dețin bibliotecă (Runcu Salvei și Budacu de Jos), iar multe dintre acestea au doar o bibliotecă școlară, inaccesibilă publicului larg (Coșbuc, Livezile, Telciu, Spermezeu, Rebra, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie). De asemenea, există cazuri în care, deși există bibliotecă,

nu există personal angajat. Aceste biblioteci sunt declarate ca instituții funcționale deoarece o persoană cu o altă funcție de bază îndeplinește în același timp și funcția de bibliotecar.

În paralel cu scăderea numărului de biblioteci, a scăzut și numărul de volume existente în biblioteci, de la 1946861 volume în anul 2009 la 1600925 volume în anul 2024. Numărul de cititori activi, înregistrați ca atare la bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud, a scăzut dramatic în ultimii ani, de la aproape 100000 de cititori la începutul anilor 1990 (89046 cititori) la mai puțin de jumătate, 31154 de cititori în anul 2024.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, au fost identificate 421 de *lăcașuri de cult*, aparținând majorității cultelor religioase existente în România. În profil teritorial, un număr ridicat de lăcașuri de cult se localizează în municipiul Bistrița, care deține aproximativ 9,5% din totalul lăcașurilor de cult din județ.

Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult în ultimele decenii, începând cu anul 1990, când și în România a existat o libertate religioasă și de credință în adevăratul sens al cuvântului, legiferată și sprijinită și de stat. Din acest punct de vedere, nu se poate vorbi de disfuncționalități evidente în teritoriu. De obicei, lipsa anumitor lăcașuri de cult în noile arii rezidențiale, recent construite, poate fi suplinită prin lăcașurile de cult deja existente, chiar dacă situate la o distanță mai mare, iar în viitor este posibilă ridicarea de noi lăcașuri de cult, pentru a deservi populația din aceste zone rezidențiale.

Pe de altă parte, există lăcașuri de cult a căror funcție religioasă a devenit mai puțin importantă, în măsura în care credincioșii aparținând cultului respectiv au dispărut aproape complet. Este cazul, îndeosebi, a bisericilor evaghelice de confesiune augustană, care au deservit majoritatea locuitorilor de etnie germană (sași) din județul Bistrița-Năsăud, și din care, în momentul de față, a rămas un număr extrem de redus de enoriași. Bisericile evanghelice de confesiune augustană au așadar mai degrabă o importanță culturală, istorică și turistică, și mai puțin una religioasă, în condițiile în care serviciul religios se mai oficiază doar cu ocazii deosebite în unele dintre ele, mai ales în mediul rural.

Într-o situație similară, poate chiar mai gravă, se află și sinagogile, care sunt în număr mult mai mic, mai exact a mai rămas doar una (în municipiul Bistrița). Având în vedere numărul extrem de mic de evrei, și aceasta are momentan mai degrabă o funcție cultural-istorică decât una religioasă.

Infrastructura de *ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență* cuprinde instituțiile publice care au ca scop asigurarea ordinii publice, a securității, pazei și intervențiilor în situații de urgență, între care: Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-

Năsăud, poliția de proximitate (poliția locală din municipiul Bistrița și din cele 3 orașe), Inspectoratul de Jandarmi Județean „Gelu Voievod” Bistrița-Năsăud, Inspectoratul pentru Situații de Urgență ”Bistrița”. Toate aceste instituții sunt membre ale Autorității Teritoriale de Ordine Publică a Județului Bistrița-Năsăud (A.T.O.P.), aflată în subordinea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Poliția de proximitate (Poliția Locală) s-a înființat doar în municipiul Bistrița și în cele trei orașe și comuna Prundu Bârgăului, celelalte comune nu beneficiază de asemenea servicii.

În ceea ce privește infrastructura fizică propriu-zisă, respectiv unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult.

3. STRUCTURA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE

Potrivit EUROSTAT, în anul 2023, PIB-ul din Bistrița-Năsăud a ajuns la 5.255,49 milioane euro (SPC/PPS), înregistrând o creștere de 81,2% față de nivelul din 2013. În ciuda majorării din intervalul 2013-2023, județul s-a situat pe penultimul loc în ceea ce privește contribuția la PIB-ul regional, cu o pondere de 7,7%, fiind devansat de județele Cluj (44%), Bihor (18,9%), Maramureș (13,1%) și Satu Mare (9,6%), în timp ce Sălajul (6,7%) a înregistrat cea mai scăzută constribuție la PIB-ul regional. În pofida evoluțiilor pozitive înregistrate în ultimul deceniu la nivelul indicatorilor macro-economici, județul Bistrița-Năsăud continuă să ocupe poziții inferioare în clasamentul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. Astfel, din perspectiva contribuției la PIB-ul regional, județul se află pe penultimul loc, cu o pondere de sub 8%.

Situația devine și mai îngrijorătoare atunci când ne uităm PIB-ul pe cap de locuitor: Bistrița-Năsăud se află pe ultima poziție în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, înregistrând un nivel al acestui indicator cu peste 34 % sub media regională, cu 40% sub media națională și cu aproape 54% sub media Uniunii Europene (UE27). Acest decalaj se explică, printre altele, printr-un ritm de creștere al indicatorului mai lent decât cele înregistrate la nivel regional și național (chiar dacă rata de creștere a indicatorului județean a depășit media UE27). Totuși, între anii 2013 și 2023, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o majorare de 73,5% a PIB-ului pe cap de locuitor, indicând un ritm constant de creștere economică, însă sub cel consemnat la nivel regional (+119,5%) și național (+109,2%), depășind însă rata medie de creștere a Uniunii Europene (+46%). În ansamblu, observăm o reducere graduală a decalajului economic față de media UE: dacă în anul 2013 PIB-ul pe locuitor din Bistrița-Năsăud reprezenta 39,1% din media Uniunii, în anul 2023 acesta a urcat la aproximativ 46,5%.

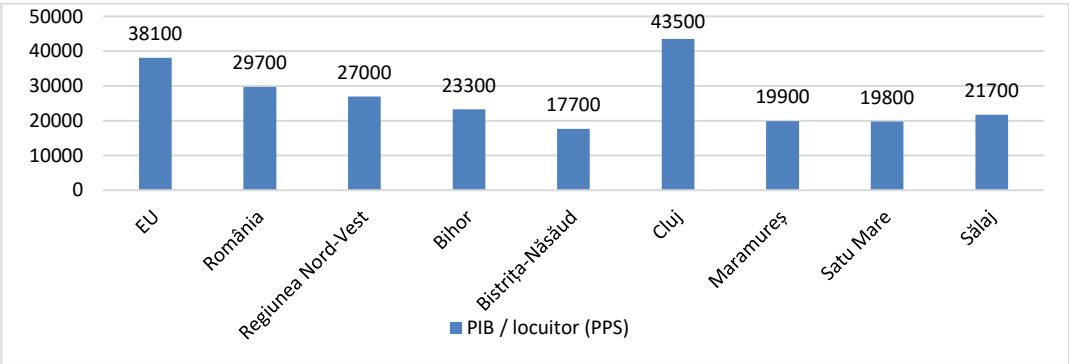

Fig. 3.1 PIB/LOCUITOR (PPS) ÎN ANUL 2023

Sursa: Eurostat.

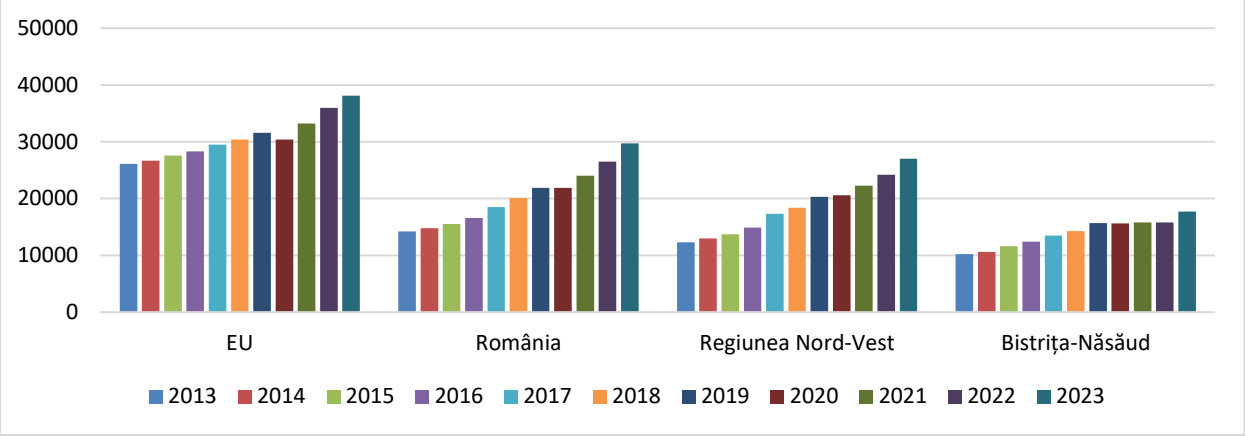

Fig. 3.2 DINAMICA PIB/LOCUITOR (PPS) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, ÎN PERIOADA 2013-2023

Sursa: Eurostat.

O tendință similară observăm și în evoluția Valorii Adăugate Brute din județ, care, la rândul său, a cunoscut un ritm de creștere inferior mediilor înregistrate la nivel regional și național; ca urmare, Bistrița-Năsăud se menține, momentan, pe penultima poziție în clasamentul regional din perspectiva VAB. O altă disfuncționalitate se observă în structura VAB a județului: exceptând industria (ce deține cea mai mare pondere), celelalte sectoare dominante sunt mai puțin favorabile competitivității economice pe termen lung - comerț, transporturi, HORECA, construcții și tranzacții imobiliare. În contrast, sectoarele care se raliază priorităților europene privind tranziția către o economie verde, digitalizată și bazată pe cunoaștere (și anume IT&C, serviciile financiare, cultura și alte servicii) se regăsesc pe ultimele poziții după contribuția la VAB.

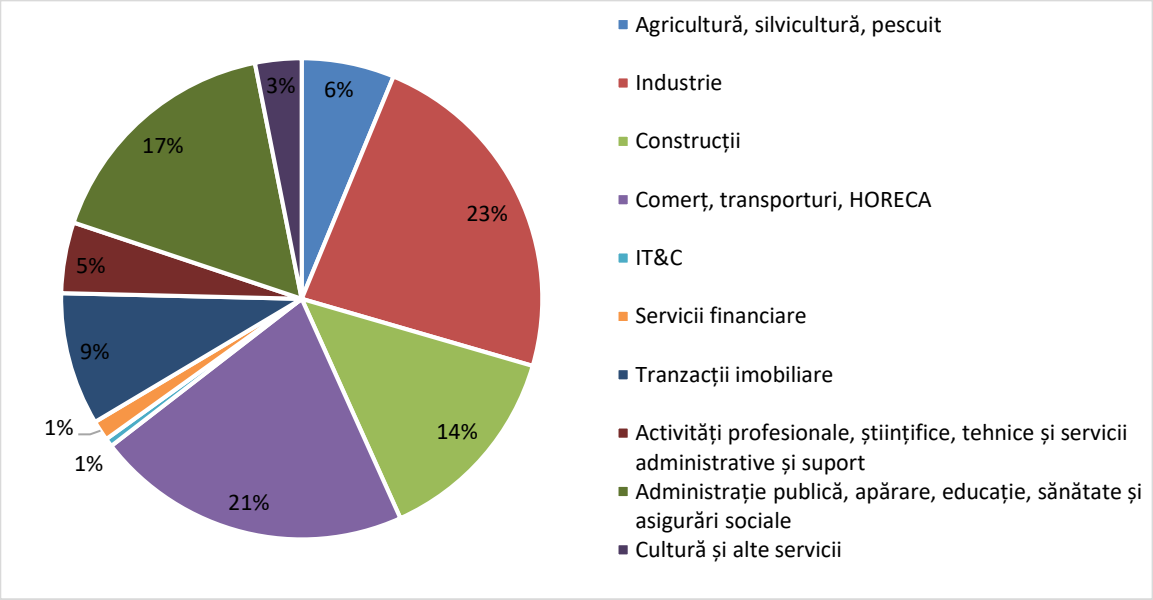

Fig. 3.3 STRUCTURA VAB ÎNREGISTRATE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN ANUL 2023

Sursa: Eurostat.

Nici perspectivele privind comerțul exterior nu sunt mai favorabile, județul Bistrița-Năsăud situându-se pe ultima poziție la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest și pe locul 25 la nivel național, în funcție de volumul exporturilor, cu ponderi foarte reduse în ambele clasamente. Și mai îngrijorător este faptul că, la finele anului 2024, județul înregistra un deficit comercial de aproximativ 183 milioane euro, cauzat de o scădere considerabilă a exporturilor (aproape 17% față de 2018), combinată cu o creștere accentuată a importurilor, care au avansat cu peste 23%.

Imaginea de ansamblu a mediului de afaceri din județul Bistrița-Năsăud evidențiază o serie de deficiențe care afectează atât competitivitatea, cât și sustenabilitatea acestuia. În primul rând, județul ocupă o poziție marginală în economia națională, găzduind numai 1,5% din totalul profesioniștilor activi din punct de vedere juridic la nivelul țării.

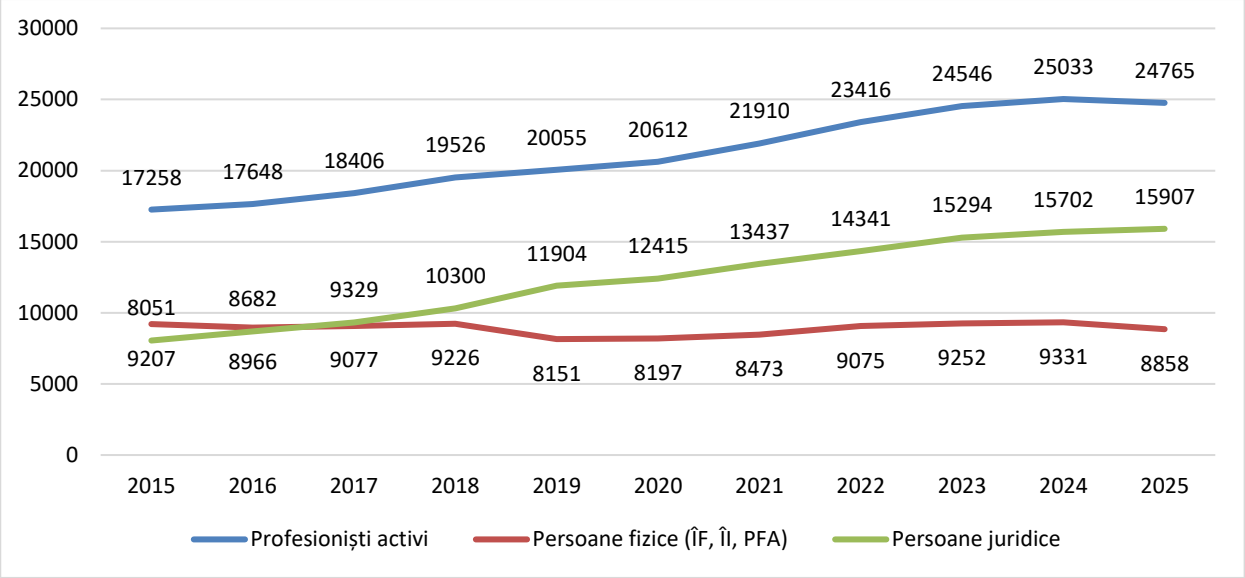

Fig. 3.4 PROFESIONIȘTII ACTIVI JURIDIC ÎNREGISTRAȚI ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA APRILIE 2015-APRILIE 2025

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Această realitate este reflectată și prin densitatea redusă a profesioniștilor activi raportată la 1.000 de locuitori, județul situându-se pe locul al treilea în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, cu o valoare a indicatorului semnificativ sub media regională și ușor sub media națională. În plus, în anul 2024, puțin peste jumătate dintre profesioniștii activi juridic în județ își depuseseră bilanțul contabil, sub 38% raportaseră venituri, iar peste 70% nu aveau niciun angajat.

Acest context a fost alimentat, printre altele, de o serie de tendințe negative manifestate în ultimii ani: în anul 2024, numărul radierilor de firme a fost cu aproape 12% mai

mare decât în anul 2014, suspendările de activitate au crescut cu 43%, iar dizolvările au atins cel mai ridicat nivel din ultimul deceniu. Totuși, într-o notă pozitivă, menționăm scăderea semnificativă a numărului de insolvențe (cu peste 70% mai puține în anul 2024, față de 2014).

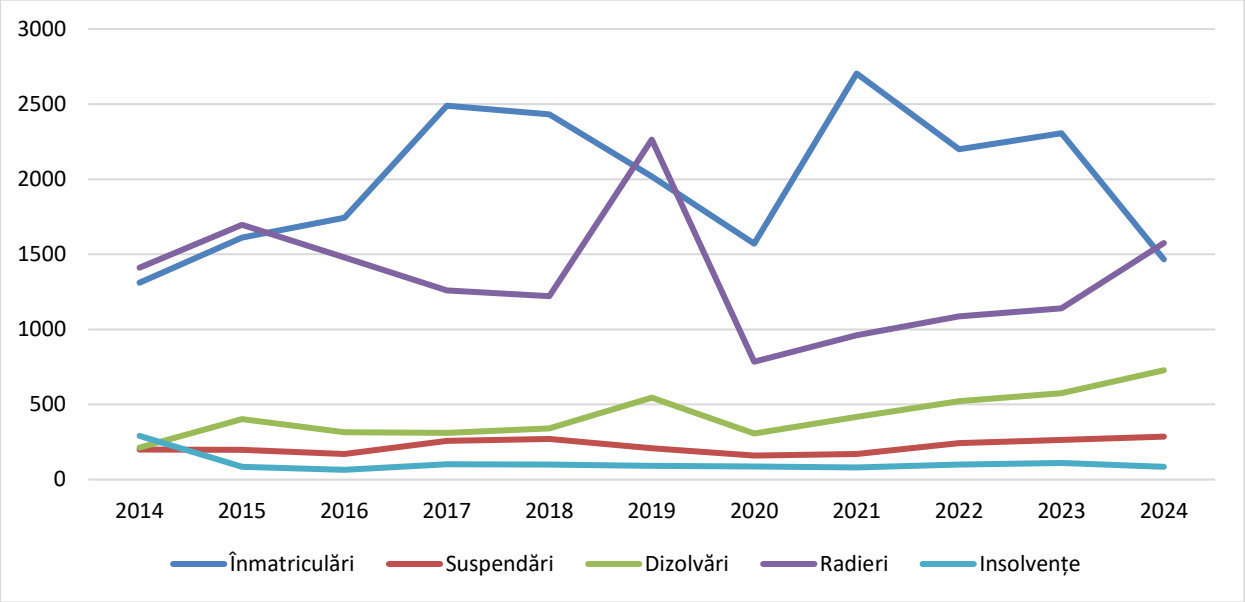

Fig. 3.5 DEMOGRAFIA PROFESIONIȘTILOR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2014-2024

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Mediul județean de afaceri este caracterizat de o puternică fragmentare, ce limitează perspectivele de realizare a unor economii de scară și de consolidare a avantajelor competitive: în anul 2024, microîntreprinderile reprezentau aproape 92% din totalul unităților active în Bistrița-Năsăud. Această situație este consecința evoluțiilor din perioada 2013–2023, în care numărul microîntreprinderilor a crescut cu aproximativ 70%, în timp ce întreprinderile mici și mijlocii au înregistrat creșteri mult mai modeste – sub 10%, respectiv sub 11%. În contrast, numărul întreprinderilor mari a scăzut cu aproape 30%. Această structură dezechilibrată se manifestă în toate sectoarele economice principale, cu mențiunea că, în domeniile de silvicultură și exploatări forestiere, construcții și energie, la nivelul județului nu este înregistrată nicio întreprindere de mari dimensiuni.

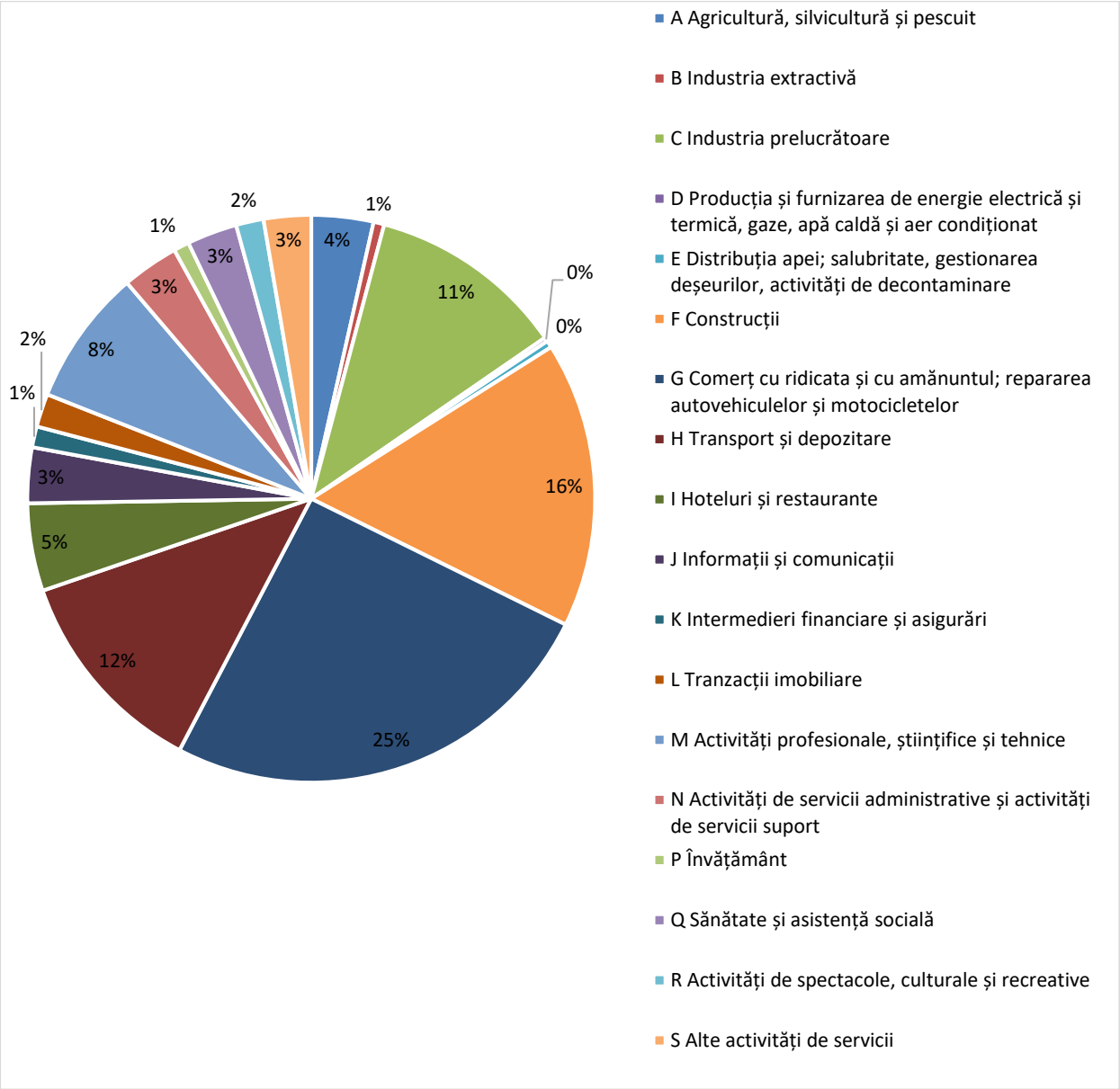

Fig. 3.6 UNITĂȚILE LOCALE ACTIVE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD PE DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN ANUL 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Pe lângă fragmentarea accentuată, economia județului Bistrița-Năsăud se confruntă și dependența puternică de sectoarele cu valoare adăugată redusă, caracterizate printr-o intensitate slabă a cunoașterii și tehnologiei. În anul 2024, peste jumătate dintre unitățile locale active din județ își desfășurau activitatea în comerț, construcții, transporturi și depozitare, acestea fiind urmate de firmele active în industria prelucrătoare (ce reprezentau puțin peste 11% din total). Dacă ne uităm la sectorul serviciilor, concentrarea activității în jurul unor domenii cu perspective reduse de competitivitate economică și valoare adăugată devine și mai evidentă: aproape 40% dintre unitățile locale active în serviciile din județ se ocupă de comerț, aproximativ

20% de transporturi și depozitare, iar aproape 10% de HORECA. În schimb, nișele cu potențial real de progres pe termen lung (activitățile profesionale, științifice și tehnice, intermedierile financiare și asigurările, învățământul, activitățile culturale și recreative, respectiv serviciile administrative și de suport) însumează sub 22% din totalul firmelor de servicii active în județ. Această structură dezechilibrată se reflectă și în componența cifrei de afaceri realizate la nivel județean: sectorul comerțului generează aproape 67% din volumul total, urmat de transporturi și depozitare, care au pondere de peste 17%. Restul activităților au, atât individual, cât și cumulat, contribuții marginale, evidențiind o concentrare excesivă a valorii economice în numai câteva domenii.

O altă disfuncționalitate a mediului de afaceri din Bistrița-Năsăud vine pe fondul apetenței reduse a tinerilor pentru inițiativele antreprenoriale; în anul 2024, persoanele cu vârsta de până la 29 de ani constituiau sub 10% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și sub 13% dintre titularii/membrii PFA. De asemenea, județul găzduiește numai 2% din SRL-D-urile înmatriculate în țară (dintre care mai puțin de 70% sunt active), respectiv 3% din totalul firmelor studențești înființate în România în baza HG nr. 166/2003 (sub 40% dintre acestea se află în funcțiune).

Tot la categoria de deficiențe ale economiei județene amintim și inegalitatea de gen din rândul antreprenorilor: în anul 2024, aproape 65% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și peste 61% dintre titularii/membrii de PFA-uri erau bărbați, în timp ce femeile reprezentau puțin peste 35% în cazul persoanelor juridice și aproximativ 39% în cazul PFA-urilor.

În completarea aspectelor menționate anterior, precizăm și faptul că Bistrița-Năsăud continuă să fie un județ relativ neatractiv pentru investițiile străine; la finele anului 2024, județul găzduia 0,6% din totalul societăților din România cu participare străină la capitalul social (ocupând locul 26 la nivel național și penultimul loc la nivel regional). Mai mult, valoarea capitalului social străin subscris în județ reprezenta 0,2% din totalul național, plasând Bistrița-Năsăud pe locul 32 în plan național și pe ultima poziție în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. În perioada 2014–2024, numărul societăților cu participare străină din județ a înregistrat o creștere relativ modestă (sub 27%), iar valoarea totală a capitalului social străin subscris a cunoscut o evoluție și mai slabă (o majorare aproape nesemnificativă, de 0,8%). Nu în ultimul rând, în intervalul 2013–2023, efectivele de salariați din cadrul acestor companii au scăzut cu 13%, Bistrița-Năsăud situându-se astfel pe penultima poziție în clasamentul regional în funcție de acest indicator.

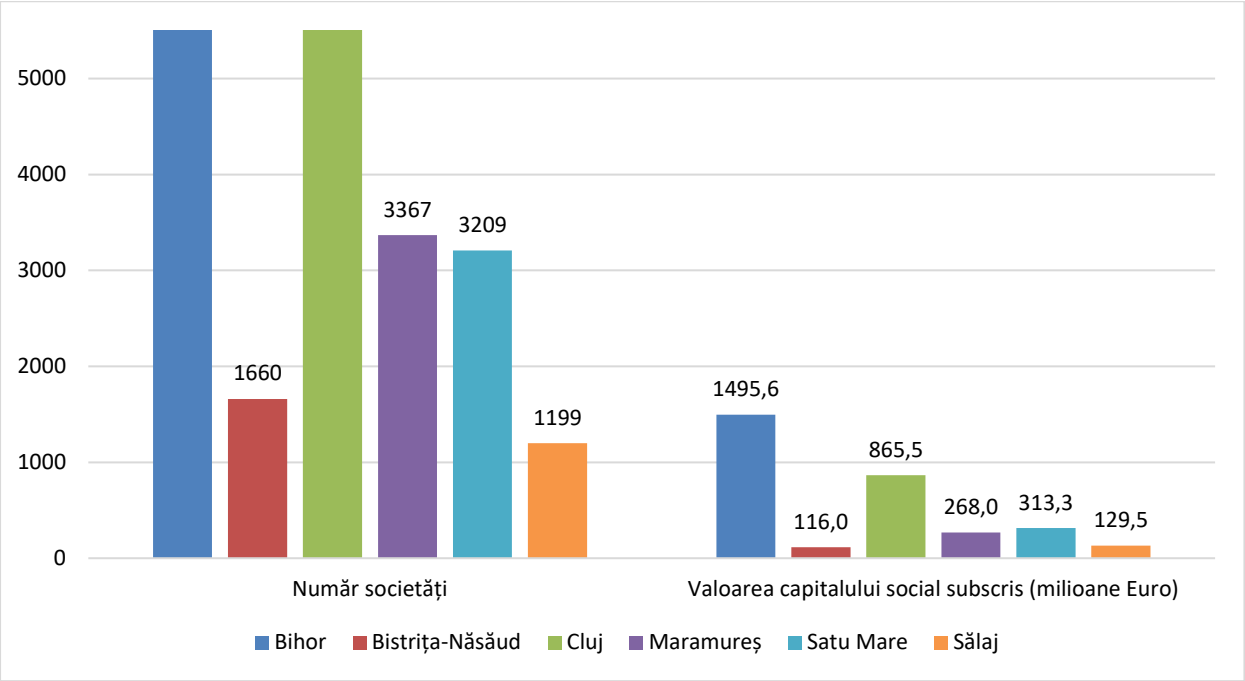

Fig. 3.7 NUMĂRUL SOCIETĂȚILOR CU PARTICIPARE STRĂINĂ LA CAPITAL ȘI VALOAREA INVESTIȚIILOR STRĂINE, SUB FORMA PARTICIPĂRILOR LA CAPITALUL FIRMELOR, ÎN REGIUNEA NORD-VEST (LA 31 DECEMBRIE 2024)

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

3.1 Agricultură, silvicultură și pescuit

Conform celor mai recente date publicate de INS (anul 2014 – statistici mai noi urmând a fi disponibile după finalizarea cadastrării naționale), județul Bistrița-Năsăud dispune de o suprafață agricolă de 297.600 ha, ce reprezintă 55,6% din arealul total al județului (535.520 ha). Din totalul suprafeței agricole din județ, 36,2% unt pășuni, 33,1% reprezintă teren arabil, 27,8% sunt fânețe, 2,8% sunt livezi și pepiniere pomicole, iar 0,1% sunt ocupate de vii și pepiniere viticole.

Restul de 44,4% din suprafața județului este neagricolă, cea mai mare parte fiind acoperită de păduri, care însumează 194.695 ha (81,8% din suprafața neagricolă). Apele și bălțile ocupă 7.099 ha (3%), construcțiile acoperă 8.871 ha (3,7%), căile de comunicații se întind pe 8.140 ha (3,4%), iar terenurile degradate și neproductive reprezintă 19.115 ha (8%).

Fig. 3.8 SUPRAFAȚA TOTALĂ A FONDULUI FUNCIAR DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, 2014

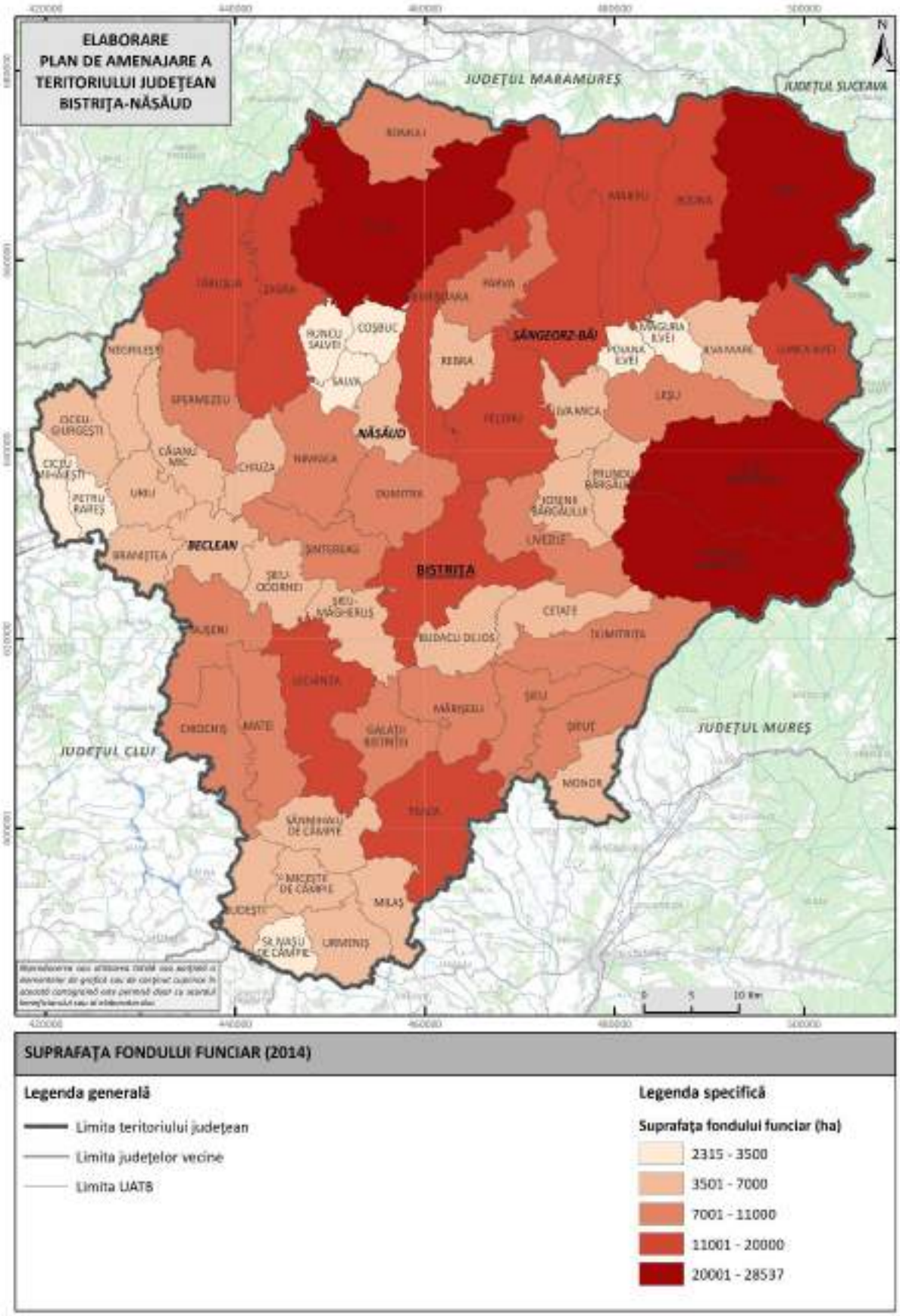

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online.

Conform Recensământului Agricol din 2020, în Bistrița-Năsăud au fost identificate 100 de exploatații agricole cu suprafață amenajată pentru irigații, însumând 310,94 ha. Dintre acestea, o exploatație se află în mediul urban, mai exact în Beclean, având o suprafață de 1,6 ha, iar celelalte 99 sunt situate în mediul rural, unde suprafața totală amenajată pentru irigații atinge 309,34 ha. Cele mai mari suprafețe amenajate pentru irigații se regăsesc în Șintereag (224,47 ha), această comună fiind urmată de Lechința (62,61 ha) și Cetate (8,56 ha). De asemenea, comunele Dumitra (5,12 ha), Budacu de Jos (6,41 ha), Braniștea (3,14 ha), Matei (2,27 ha) și Nușeni (1,17 ha) dețin suprafețe amenajate pentru irigații.

Potrivit INS, în anul 2024, suprafața agricolă din județ amenajată cu lucrări de desecare era de 9.370 ha: terenurile arabile reprezentau 68,3%, fânețele ocupau 21%, pășunile 8,6%, livezile 1,9%, iar viile, pepinierele viticole și hameiștii însumau 0,2%. Suprafața agricolă amenajată cu lucrări de ameliorare și combatere a eroziunii solului se întinde, la nivel județean, pe 51.353 ha: terenurile arabile dețin o pondere de 53,3%, pășunile ocupă 21,5%, fânețele 13,6%, iar livezile, pepinierele și arbuștii fructiferi însumează 8,6%. Viile, pepinierele viticole și culturile de hamei ocupă 2,9% din suprafața totală amenajată în județ pentru combaterea eroziunii solului.

Agricultura județului Bistrița-Năsăud se confruntă cu multiple deficiențe structurale. Una dintre principalele probleme constă în fragmentarea excesivă a exploatațiilor agricole, ce indică predominanța agriculturii de subzistență, lipsa comasării terenurilor și imposibilitatea realizării economiilor de scară: peste 80% dintre acestea au suprafețe sub 5 ha, în timp ce numai 5 exploatații dețin între 500–1.000 ha, și o singură exploatație depășește 1.000 ha. Tiparul se observă și în sectorul zootehnic, unde aproape toate efectivele de ovine, caprine, cabaline, păsări și familii de albine, precum și întregul efectiv de porcine și iepuri sunt crescute în cadrul gospodăriilor tradiționale, ce sunt orientate preponderent spre autoconsum și nu către valorificarea economică. În plus, agricultura ecologică (care la momentul de față este prioritară, pe fondul atractivității în creștere pentru consumatori și a sustenabilității de mediu ce o definește), situează județul Bistrița-Năsăud pe locul 4 din cele 6 la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, atât în ceea ce privește suprafața alocată, cât și numărul operatorilor înregistrați.

În linie cu aspectele menționate anterior, precizăm și faptul că indicatorii de productivitate ai sectorului agricol din Bistrița-Năsăud arată o performanță modestă în comparație cu alte județe din țară, care se traduce într-o contribuție redusă la economia națională: în anul 2023, producția agricolă a județului a reprezentat 1,5% din totalul național,

având ponderi de 1% în producția vegetală, 2,5% în producția animală și 0,1% în serviciile agricole (contribuțiile la agricultura regională s-au menținut, de asemenea, la un nivel redus, reflectând același tipar). În acest context, amintim și reducerea de 30% a producției medii de fructe în perioada 2014-2024 (în condițiile în care numărul pomilor fructiferi a scăzut cu aproape 11% în același interval, iar suprafața plantată cu livezi s-a redus ușor între anii 2017 și 2024). Tendințe similare de scădere constatăm și în cazul strugurilor, ai căror producție medie a înregistrat un declin semnificativ în același interval.

Totuși, nivelul indicatorilor caracteristici sectorului agricol nu este determinat exclusiv de modul în care această activitate este desfășurată în județ, ci și de influența unor factori suplimentari, ai căror efecte negative se amplifică reciproc prin intercorelare. Printre aceștia se numără pregătirea insuficientă a celor care practică agricultura, peste 95% dintre șefii exploatațiilor agricole din Bistrița-Năsăud având doar experiență practică, pe când numai 0,5% dintre aceștia dețin formare agricolă completă (majoritatea celor din urmă au peste 55 de ani); de asemenea, liceele de profil din județ necesită modernizări pentru a răspunde cerințelor actuale ale sectorului. În plus, județul se confruntă cu un interes redus al tinerilor pentru agricultură (mai puțin de 7% dintre șefii exploatațiilor au sub 35 de ani, în timp ce aproape 57% au peste 55 de ani). Un alt aspect cheie îl constituie persistența practicilor agricole învechite, caracterizate prin slaba adopție a proceselor inovative și a tehnologiilor moderne, la care se adaugă cooperarea insuficientă de-a lungul lanțurilor agricole, agroalimentare, agroindustriale și agroturistice. Deficiențele infrastructurii de suport pentru activitățile agricole (de la sistemele de irigații și până la spațiile de depozitare, procesare și comercializare) constituie un alt factor restrictiv în dezvoltarea agriculturii din județ. Acestor constrângeri li se adaugă incidența tot mai frecventă și mai intensă a fenomenelor meteorologice extreme, în special precipitațiile excedentare și înghețurile târzii (iar, pe arii mai restrânse, episoadele de grindină și secetă).

Potrivit INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud dispunea de un fond forestier total de 192.500 ha. Din această suprafață, 107.400 ha (55,8%) erau ocupate de păduri de foioase, 80.500 ha (41,8%) de păduri de rășinoase, iar restul de 4.700 ha (2,4%) reprezentau alte tipuri de terenuri forestiere. Conform datelor INS pentru anul 2014, 65,4% din suprafața totală a pădurilor din județ se afla în proprietate privată (deținută de persoane fizice, juridice sau UAT-uri), iar 34,6% aparținea proprietății publice a statului sau a UAT-urilor. Cele mai extinse suprafețe împădurite la nivel județean se regăsesc în: Telciu (19.266 ha), Șanț (18.073 ha), Tiha Bârgăului (16.860 ha), Bistrița-Bârgăului (14.352 ha), Maieru (7.494 ha), Sângeorz-Băi (7.184 ha), Romuli (7.001 ha), Lunca Ilvei (6.652 ha), Zagra (6.592 ha) și Târlișua (6.498 ha).

Pe lângă activitatea silvică specifică derulată, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud coordonează și Centrul de Valorificare a Produselor Pădurii Bistrița, care are un rol important în integrarea resurselor forestiere în circuitul economic. Aici se desfășoară anual acțiuni de colectare, prelucrare și valorificare a produselor nelemnoase, în special fructe de pădure, o parte semnificativă fiind destinată exportului. De asemenea, centrul este implicat în realizarea de produse meșteșugărești din lemn, apreciate pentru calitatea execuției și valoarea lor estetică. În ceea ce privește protecția pădurilor, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud desfășoară activități specifice pentru prevenirea și combaterea factorilor de risc asupra fondului forestier. Paza pădurilor aflate în proprietatea publică a statului este asigurată prin personalul silvic din cadrul ocoalelor proprii, iar intervențiile pentru menținerea stării fitosanitare se realizează prin lucrări de igienizare, monitorizare a dăunătorilor și tratamente silvotehnice.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud au fost realizate lucrări de regenerare artificială a pădurilor pe o suprafață totală de 220 ha, în scădere cu aproximativ 24,1% față de anul 2013, când au fost regenerate 290 ha. Suprafața regenerată cu rășinoase s-a diminuat cu 30,1% în aceeași perioadă (de la 219 ha în 2013 la 153 ha în 2023), în timp ce regenerările cu foioase au înregistrat o scădere ușoară, de la 71 ha la 67 ha (-5,6%). Structura lucrărilor din anul 2023 evidențiază o pondere majoritară a regenerărilor cu rășinoase, care au reprezentat 69,5% din total, în timp ce regenerările cu foioase au însumat 30,5%.

Conform Institutului Național de Statistică, în anul 2023, volumul de lemn brut recoltat în Bistrița-Năsăud a fost de 528.900 mc, în scădere cu circa 3,9% față de anul 2013, când s-au înregistrat 550.600 mc. Cea mai mare pondere în structura lemnului recoltat a revenit rășinoaselor - 255.300 mc (48,3% din total), urmate de fag - 192.100 mc (36,3%), diverse specii tari - 47.000 mc (8,9%), stejar - 24.300 mc (4,6%) și diverse specii moi - 10.200 mc (1,9%). Comparativ cu alte direcții silvice din țară, Direcția Silvică Bistrița înregistrează cel mai mic volum total de masă lemnoasă programată pentru recoltare în anul curent, reprezentând doar 0,03% din totalul național de 9.000 mii mc.

Direcția Silvică Bistrița-Năsăud obține venituri preponderent din valorificarea resurselor nelemnoase, în condițiile în care fondul forestier de stat pe care îl gestionează este redus, iar volumul de masă lemnoasă disponibil pentru valorificare este limitat. În anul 2024, instituția a realizat o cifră de afaceri de 185.650.000 lei, din care 63% a provenit din valorificarea produselor nelemnoase. Printre acestea se numără circa 400 de tone de fructe de pădure, agrafe din alun

exportate în Marea Britanie, ornamente din mușchi exportate în Ungaria, mături, trăsuri și alte produse artizanale din lemn.

Potrivit Asociației Forestierilor din România (ASFOR), în luna iunie 2025, în Bistrița-Năsăud existau 211 operatori economici atestați de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor pentru exploatări forestiere. Conform Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, în anul 2024, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 40 de fonduri cinegetice, gestionate de către 25 de entități diferite (ce includ structuri silvice publice și private, asociații de vânătoare și pescuit, organizații private și societăți comerciale), care se întind pe o suprafață totală de 500.732 ha.

Conform INS, în anul 2023, Bistrița-Năsăud înregistra 161 de unități locale active în domeniul silviculturii și exploatării forestiere. Dintre acestea, 78,3% erau microîntreprinderi, 18,6% erau clasificate ca întreprinderi mici, iar 3,1% erau întreprinderi mijlocii. Comparativ cu anul 2013, numărul total al unităților din ramura silviculturii și exploatării forestiere a crescut cu 43,8%, microîntreprinderile înregistrând o creștere de 70,3%, iar întreprinderile mijlocii o creștere de 66,7%. În schimb, numărul întreprinderilor mici a scăzut cu 14,3%.

Pădurile din județ reprezintă o resursă strategică pentru turismul montan și ecoturism. Infrastructura forestieră (drumuri, trasee potențiale) permite dezvoltarea de rețele de drumeție și ciclism. Fondurile cinegetice oferă bază pentru turism cinegetic controlat și wildelife watching. Se indică direcția de dezvoltare a ecoturismului în zonele împădurite ca prioritate strategică (a se vedea secțiunea dedicată turismului).

În ceea ce privește sectorul pisciculturii, potrivit datelor furnizate de către Institutul Național de Statistică, în anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau înregistrate 9 unități locale active în domeniul pescuitului și acvaculturii, acestea având un număr mediu de 19 de angajați și însumând o cifră de afaceri de circa 2,9 milioane de lei.

Conform Registrului Unităților de Acvacultură al MADR, actualizat în iulie 2025, în județul Bistrița-Năsăud funcționează 16 amenajări piscicole/păstrăvării: Budurleni, Brăteni, Manic-Strugureni, Fiad, Telcișor, Parva, Leșu, Secu, Șoimu de Jos, Romuli, Anieș, Cormaia, Rebrișoara, Telcișor, Bistrița-Bârgăului și Ilva Mare. Potrivit Planului Strategic Național Multianual pentru Acvacultură 2021–2030, în județul Bistrița-Năsăud funcționează 11 crescătorii salmonicole, desfășurate pe o suprafață totală de 3,32 ha, respectiv 4 pepiniere salmonicole, care ocupă în total 0,4 ha. De asemenea, Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Bistrița-Năsăud administrează 26 de habitate acvatice naturale destinate pescuitului recreativ, situate pe teritoriul județului. Din acestea, 23 sunt ape curgătoare, cu o lungime cumulată de 835 km, iar 3 sunt ape stătătoare, ce acoperă o suprafață totală de 301 ha.

Datele publicate de către DSVSA Bistrița-Năsăud în luna iulie 2025 relevă existența a 2 de magazine de vânzare a peștelui și a unui centru de prelucrare a peștelui la nivelul județului Bistrița-Năsăud.

3.2 Industrie, producție și distribuție energie, construcții

Bistrița-Năsăud dispune de o varietate de resurse cu potențial de valorificare în scop industrial, pe fondul compoziției geologice diverse și a reliefului complex. Subsolul județului este bogat în resurse minerale, precum: minereuri polimetalice (în zona Rodna–Valea Blaznei), minereu de fier, cupru, pirită cupriferă și minereu auro-argentifer (în special în regiunea montană). De asemenea, pe raza județului se găsesc roci magmatice precum andezitul și dacitul industrial (în Măgura Ilvei și Poiana Ilvei), sau calcarul ornamental și marmura (Anieș, Parva), toate având utilizări industriale și pentru domeniul construcțiilor. În completarea resurselor menționate anterior, precizăm și că Bistrița-Năsăud dispune de importante zăcăminte de argilă comună în arealul municipiului Bistrița (în zone precum Podul Jelnei, Pârâul Ascuns și Cărămidărie), precum și în localitățile Șintereag și Budești. De asemenea, în Arcalia, Bața, Cristeștii Ciceului, Chiuza, Mogoșeni și Salva se găsesc nisipuri și pietrișuri.

Conform INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud număra 1.228 de unități industriale locale active, acestea înregistrând o creștere de aproape 30% față de anul 2013 și de 4,8% comparativ cu anul anterior. Dintre acestea, doar 8 erau întreprinderi mari (într-o scădere de 33,3% față de anul 2013, când existau 12 astfel de unități). Din cele 8 întreprinderi mari, 3 activau în domeniul fabricării autovehiculelor de transport rutier, remorcilor și semiremorcilor, iar câte una activa în sectoarele de: fabricarea textilelor, producerea articolelor din cauciuc și mase plastice, fabricarea echipamentelor electrice, construcția de mașini, utilaje și echipamente n.c.a., respectiv captarea, tratarea și distribuția apei.

Tot în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud înregistra 54 de întreprinderi mijlocii active în sectorul industrial, în creștere cu 10,2% față de anul 2013. Cele mai multe dintre acestea activau în industria alimentară și în domeniul construcțiilor metalice (fiecare cu câte 16,7%), fiind urmate de întreprinderile specializate în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (14,8%), echipamente electrice (9,3%), textile (7,4%), prelucrarea lemnului (7,4%) și fabricarea autovehiculelor de transport rutier, remorcilor și semiremorcilor (7,4%).

Per ansamblu, structura unităților industriale locale active din județ este dominată de microîntreprinderi, care însumează aproximativ 82,7% din total. Acestea sunt urmate de

întreprinderile mici, cu o pondere de 12,2%, în timp ce întreprinderile mijlocii și mari cumulează împreună în jur de 5% din totalul unităților industriale active.

O pondere semnificativă a unităților industriale locale active din județ este concentrată în ramuri precum prelucrarea lemnului (16,5%), industria construcțiilor metalice (15,1%), industria alimentară (14,7%), fabricarea mobilei (7,4%) și producția de articole din cauciuc și mase plastice (5,4%).

În raport cu anul 2013, se observă creșteri ale numărului de unități active în industria construcțiilor metalice (+92 de unități), industria alimentară (+57 de unități), industria extractivă (+36 de unități), fabricarea mobilei (+27 de unități), tipărire și reproducerea pe suporți a înregistrărilor (+25 de unități). Pe de altă parte, s-au înregistrat scăderi în ramuri precum prelucrarea lemnului (-20 de unități), fabricarea băuturilor (-6 unități), fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-5 unități), industria pielăriei (-4 unități) și în producția și furnizarea de energie (-1 unitate).

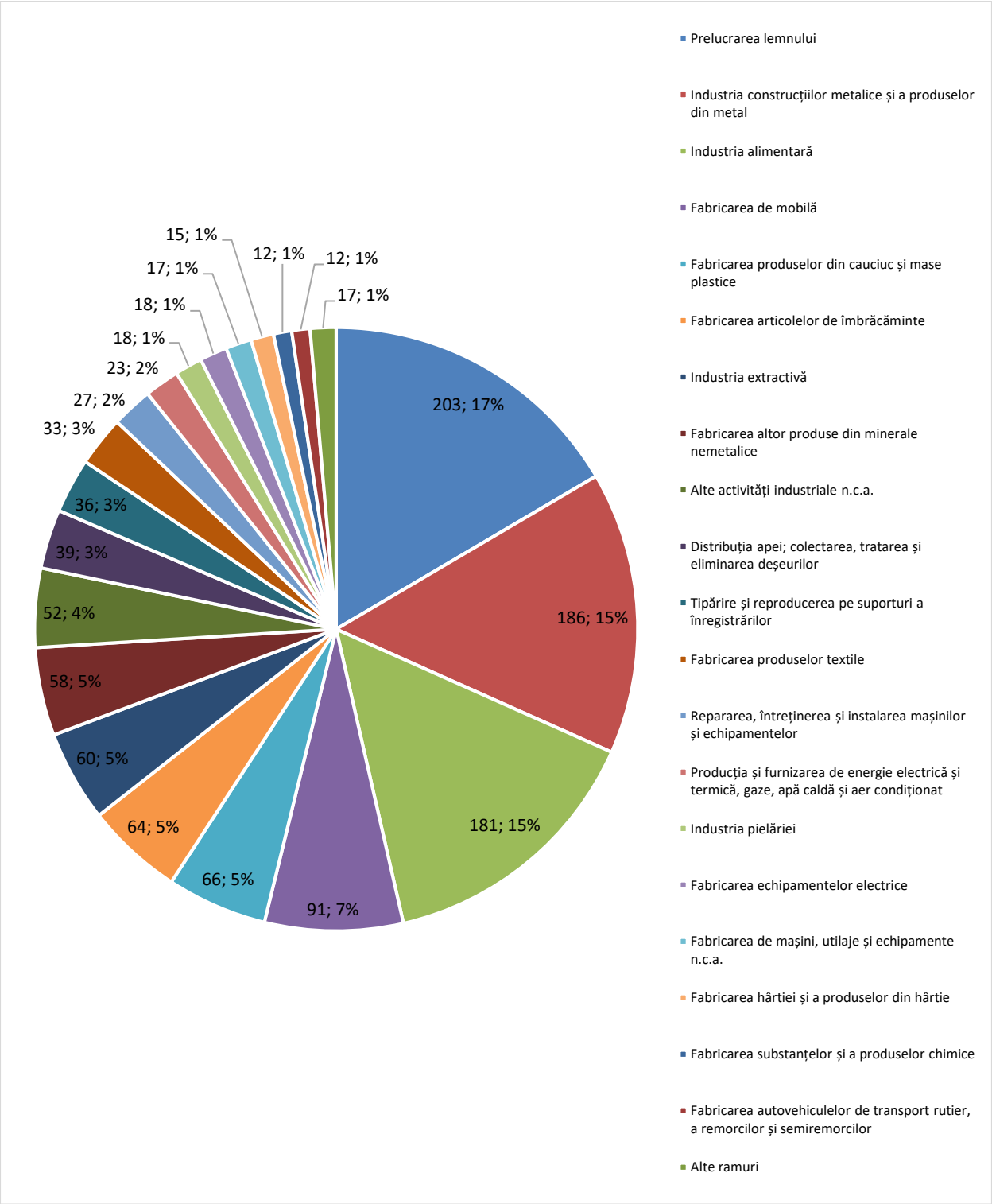

Fig. 3.9 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE RAMURI, ÎN 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

Conform INS, ramura fabricării autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor a înregistrat cea mai mare contribuție (27,7% din total) la cifra de afaceri a unităților locale active din sectorul industrial al județului, în anul 2023. Pe locul al doilea s-a situat fabricarea echipamentelor electrice (15%), aceasta fiind urmată de ramura fabricării produselor

din cauciuc și mase plastice (10,3%). Următoarele poziții au fost ocupate de industria alimentară (9,9%) și industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (7,7%), respectiv de ramurile fabricării produselor textile (6,8%), prelucrării lemnului (4,7%) și industriei metalurgice (4%).

Cele mai mici ponderi au fost înregistrate în următoarele ramuri: fabricarea altor mijloace de transport, fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice, fabricarea băuturilor, tipărirea și reproducerea pe suporți a înregistrărilor, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea substanțelor și a produselor chimice, repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor, industria pielăriei, alte activități industriale n.c.a., fabricarea de mobilă și fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie. Fiecare dintre aceste ramuri a generat, individual, sub 1% din cifra totală de afaceri a sectorului industrial din județ.

Industria prelucrătoare joacă un rol major în economia județului Bistrița-Năsăud, așa cum rezultă din datele prezentate anterior. Potrivit informațiilor furnizate de Institutul Național de Statistică, unitățile locale active din județ ce operează sub un cod CAEN aferent clasei C au realizat, în anul 2023, o cifră de afaceri totală de 8.300 milioane lei. Dintre subramurile acestei industrii, industria auto și echipamentelor electrice are cea mai importantă contribuție la cifra de afaceri a industriei prelucrătoare din județ, generând venituri de circa 3.750 milioane lei în anul respectiv, adică aproximativ 42,7% din cifra de afaceri înregistrată de industria județeană. Cea mai reprezentativă companie din această subramură este Leoni Wiring Systems Ro, un jucător de referință în industria componentelor auto din România, parte a grupului german LEONI AG (lider global în furnizarea de sisteme de cablaje și soluții electrice pentru industria auto). Alte companii din județul Bistrița-Năsăud active în industria auto și a echipamentelor electrice, care au înregistrat performanțe economice notabile în anul 2023, cuprind: Rombat (lider pe piața bateriilor auto din România, cu o prezență solidă la nivel național și internațional), Raal (furnizor de sisteme de răcire pentru autovehicule și echipamente industriale), RCB Electro 97 (specializat în fabricarea cablurilor și firelor electrice), Iproeb (producător de cabluri și conductori pentru sectorul energetic și feroviar), Electroplast (producător de cabluri electrice pentru infrastructuri energetice și industriale), Energoplast (producător de cabluri și conductori electrici), E-Cablaje (producător de cablaje electrice pentru industria auto), Multicab Electro (producător de cabluri electrice din cupru). Împreună, aceste firme au generat, în anul 2023, venituri de aproximativ 1.700 milioane lei, susținând circa 3.650 de locuri de muncă la nivel județean.

Alte subramuri industriale relevante pentru economia județului cuprind:

- Industria produselor chimice, din cauciuc, mase plastice și minerale nemetalice, care a generat, în anul 2023, o cifră de afaceri de 1.080 milioane lei, adică 12,3% din cifra de afaceri raportată la nivelul industriei județene. Grupul TeraPlast reunește cele mai importante companii din județul Bistrița-Năsăud active în subramura fabricării produselor din mase plastice și materiale nemetalice, având o prezență dominantă atât prin diversitate, cât și prin capacitatea de producție. Cele mai importante companii de profil din județ sunt: TeraPlast (lider în procesarea PVC, ambalaje și materiale de construcții), Polimed Com (producător de folii și ambalaje din polietilenă și polipropilenă), TeraGlass Bistrița (parte din Grupul TeraPlast, produce articole din material plastic pentru construcții – ferestre, uși), Plastinvest Prod SRL (producător de folii LDPE și HDPE) și Terabio Pack (filiala TeraPlast dedicată ambalajelor biodegradabile compostabile).
- Industria metalurgică și cea a construcțiilor metalice, care a ajuns la o cifră de afaceri de 1.031 milioane lei în anul 2023 (circa 11,7% din valoarea totală înregistrată de sectorul industrial). În ramura construcțiilor metalice și a produselor din metal, se remarcă Betak, Metrem Beclean, Prodima, Megatitan și Phoenix M.S. Filiala Bistrița, companii specializate în prelucrarea metalelor, confecții metalice, structuri sudate și componente pentru industria grea sau construcții. În cea metalurgică, cea mai importantă companie în funcție de cifra de afaceri înregistrată în anul 2023 este TeraSteel, producător de panouri termoizolante și profile zincate pentru construcții industriale și comerciale, parte a grupului irlandez Kingspan (ca urmare a preluării companiei de la Grupul TeraPlast, în anul 2020).
- Industria alimentară și a băuturilor a avut, în anul 2023, o cifră de afaceri de aproape 877 milioane lei, echivalentul a aproximativ 10% din totalul cifrei de afaceri a sectorului industrial județean. Între principalii actori economici, în funcție de cifra de afaceri realizată în 2023, se numără companiile Carmo-Lact, Agro-Ardeal, Romfulda Prod, Lacto Sinelli și Global Nomadic. Producția acestui sector este diversificată, cuprinzând lapte și produse lactate, carne și preparate din carne, produse de brutărie și panificație, făină, ulei, dar și produse de nișă cu specific local (brânză fermentată de Teaca).
- Industria textilelor, pielăriei și articolelor de îmbrăcăminte a generat, în anul 2023, o cifră de afaceri de 647 milioane lei (7,4%). Cele mai importante companii din această subramură sunt Italtextil Sărata, Intex, Fileca Industry, Tesuti Transilvania și Tessitura Di Sărata. Portofoliul de produse al acestor companii cuprinde o gamă diversificată de articole, precum țesături decorative, lenjerii de pat, prosoape, draperii, confecții textile pentru uz casnic și industrial, articole de îmbrăcăminte dar și produse personalizate destinate pieței hoteliere și de export.

- Industria lemnului, mobilei și hârtiei a contribuit, în anul 2023, cu aproximativ 520 milioane lei la cifra totală de afaceri a industriei din Bistrița-Năsăud, reprezentând aproape 6% din volumul economic al acestui sector. O contribuție importantă în această dinamică o are MIS Grup, un consorțiu industrial cu capital privat românesc. Grupul reunește companii specializate în exploatarea și prelucrarea lemnului, producția de elemente structurale și construcții sustenabile – printre care Montana Iugan, Silvania International Prod și Silvania Sortilemn. Alte companii reprezentative la nivelul acestei subramuri sunt Star Gate, Lignum Trend, Bisbags, Triscastim și Alpina Blazna. Portofoliul acestor companii este variat, cuprinzând tâmplărie din lemn stratificat precum uși și ferestre, mobilier personalizat și elemente de design interior, ambalaje și produse din hârtie pentru industrie și retail, precum și produse din lemn prelucrat.

Din cele 24 de parcuri industriale din regiunea Nord-Vest, în județul Bistrița-Năsăud există un singur parc, Parcul Industrial Bistrița Sud. Acesta este amplasat în zona Sărata a municipiului Bistrița, ocupând o suprafață de 30 hectare, pe un teren de tip greenfield. Proiectul a fost finalizat în anul 2015, cu o investiție totală de aproximativ 35,17 milioane de lei. Administrarea parcului este asigurată de SC Business Park Bistrița Sud SRL, societate înființată în anul 2012 și deținută integral de Consiliul Local Bistrița. Datorită amplasării strategice, parcul beneficiază de conexiuni rapide la coridoarele europene (E58/DN17) și se află la doar 1–1,2 km de o linie de cale ferată, cu potențial de conectare directă în viitor. Aeroportul Internațional din Cluj-Napoca se află la o distanță de aproximativ 100 km, oferind deschidere către transportul aerian intern și internațional. Infrastructura tehnico-edilitară a parcului este completă. Parcul e în prezent operațional, găzduind 9 companii. Suprafața acestuia este utilizată astfel: 38% pentru activități industriale, 12% logistică, 5% servicii și funcțiuni administrative, 15% spații verzi, restul fiind ocupat de infrastructura rutieră și tehnico-edilitară.

Tot în județ, însă în afara rețelei naționale de parcuri industriale acreditate, se află și Parcul Industrial TeraPlast, amplasat în localitatea Sărățel. Acesta este operat în regim privat, fiind dezvoltat de către grupul TeraPlast S.A. Parcul găzduiește unități moderne de producție, în special pentru fabricarea de conducte, fitinguri și alte produse din PVC, destinate rețelelor de apă, canalizare și infrastructură edilitară. Având acces rapid la rețeaua rutieră și fiind situat în apropierea municipiului Bistrița, acesta beneficiază de utilități complete și de forță de muncă locală, fiind un reper economic important în sectorul industrial privat al județului.

La momentul de față, în județul Bistrița-Năsăud este în curs de dezvoltare și IndustriaNova Hub – Parc de Specializare Inteligentă, un proiect al Primăriei Municipiului Bistrița, administrat de aceeași societate care gestionează și Parcul Industrial Bistrița Sud. Acesta se va

întinde pe o suprafață de aproximativ 37.650 m², fiind destinat sprijinirii IMM-urilor cu profil inovator. Proiectul beneficiază de o finanțare de 10 milioane de euro prin Programul Regional Nord-Vest 2021–2027 și include infrastructură modernă: drumuri și alei pietonale, utilități complete, instalații de eficiență energetică (panouri fotovoltaice și turbine eoliene), incubator de afaceri și zonă tehnică pentru siguranță și mentenanță.

Tot prin fonduri nerambursabile alocate din Programul Regional Nord-Vest 2021–2027 se construiește în prezent și Parcul de Specializare Inteligentă Beclean, acesta fiind dezvoltat de către UAT Beclean și urmând a fi gestionat de către Societatea de Administrare a Parcului de Specializare Inteligentă în Orașul Beclean, conform H.C.L 102/10.08.2023. Amplasat pe o suprafață de 47.359 mp, parcul va fi împărțit în 5 loturi cu suprafețe cuprinse între 3.124 mp și 6.043,05 mp. Din PR NV 2021-2027, proiectul beneficiază de o finanțare de 1,95 milioane euro, destinată dezvoltării infrastructurii necesare. În plus, există un buget pre-rezervat de 7,5 milioane euro pentru întreprinderile mici și mijlocii ce urmează a fi rezidente în cadrul parcului, sub formă de sprijin financiar pentru dezvoltarea acestora.

3.3 Construcții

Conform datelor disponibile pe platforma Tempo a INS, în anul 2023, în județul Bistrița-Năsăud erau active 1.601 de unități locale specializate în construcții, numărul acestora înregistrând o creștere de 140,4% comparativ cu anul 2013. Dintre acestea, 1.431 (89,4%) erau microîntreprinderi, 153 (9,6%) erau întreprinderi mici, iar 17 (1,1%) erau întreprinderi mijlocii. În același an, unitățile locale active în sectorul construcțiilor au generat o cifră de afaceri de aproximativ 3.290 milioane de lei, valoare de peste 5,7 ori mai mare comparativ cu cea înregistrată în anul 2013.

În același an, investițiile nete realizate la nivel județean de către unitățile locale din sectorul construcțiilor au însumat 316 milioane de lei, marcând o creștere de peste 10 ori față de valoarea înregistrată în anul 2013. Din perspectiva volumului de investiții, sectorul construcțiilor s-a situat pe al doilea loc în județ, după industria prelucrătoare.

Potrivit Institutului Național de Statistică, firmele de construcții cu cei mai mulți angajați din județ sunt: Frasinul, CML.RO, Dimex 2000 Company, Îndemânarea Prodcom, M.I.S. Grup, Far Foundation, Dacia Asphalt, Datacor, Miron Construct și Amicii Building, fiecare dintre acestea având peste 100 de salariați.

3.4 Servicii economice sociale (comerț, transporturi și telecomunicații, cercetare-dezvoltare, informatică, servicii pentru dezvoltarea afacerilor, finanțe-bănci, administrație publică și asigurări sociale, învățământ, sănătate, cultură)

Potrivit datelor furnizate de INS, în anul 2023, județul Bistrița-Năsăud înregistra 6.652 de unități locale active în sectorul serviciilor, acestea reprezentând circa 67,7% din totalul unităților locale active din județ. Comparativ cu anul 2013, numărul acestora a crescut cu 57,7%, menținând un trend ascendent pe întreaga perioadă analizată.

Sectorul serviciilor este caracterizat de un grad ridicat de fragmentare, activitatea economică desfășurându-se în principal prin intermediul unor firme de mici dimensiuni. În anul 2023, cea mai mare parte (94,2%) a unităților locale din județ care activau în servicii erau microîntreprinderi, acestea fiind urmate de întreprinderile mici (5,2%), în timp ce întreprinderile mijlocii reprezentau doar 0,6% din total. Din categoria întreprinderilor mari făceau parte două companii din județ – Diatours și Compania Națională Poșta Română.

La nivel județean, observăm că predomină firmele specializate în activități comerciale, acestea reprezentând 37,5% din totalul unităților locale active în sectorul serviciilor. De asemenea, un număr important de unități își desfășoară activitatea în domeniul transporturilor și depozitării (pondere de 17,8%). În proporții mai reduse, unitățile locale din județ activează și în activitățile profesionale, științifice și tehnice (11,5%), HORECA (7,4%), precum și în serviciile administrative și de suport (4,8%). Cele mai puțin reprezentate sectoare, din perspectiva numărului de unități locale active, sunt învățământul (1,3%), intermedierile financiare și asigurările (1,8%) și activitățile culturale și recreative (2,3%).

Între anii 2013 și 2023, numărul unităților locale active a înregistrat cele mai mari creșteri procentuale în cazul învățământului (+248%), al sănătății și asistenței sociale (+223%), al tehnologiei informației și comunicațiilor (+172,8%), al activităților culturale și recreative (+129,9%), respectiv în sectorul tranzacțiilor imobiliare (+111,4%). Ritmuri de creștere mai modeste au caracterizat activitățile de comerț (+16,4%), HORECA (+54,4%), respectiv serviciile administrative și de suport (+82,8%). Dacă analizăm creșterea în termeni absoluți, cele mai consistente majorări s-au observat în transport și depozitare (+563 unități), activități profesionale, științifice și tehnice (+364 unități) și comerț (+351 unități).

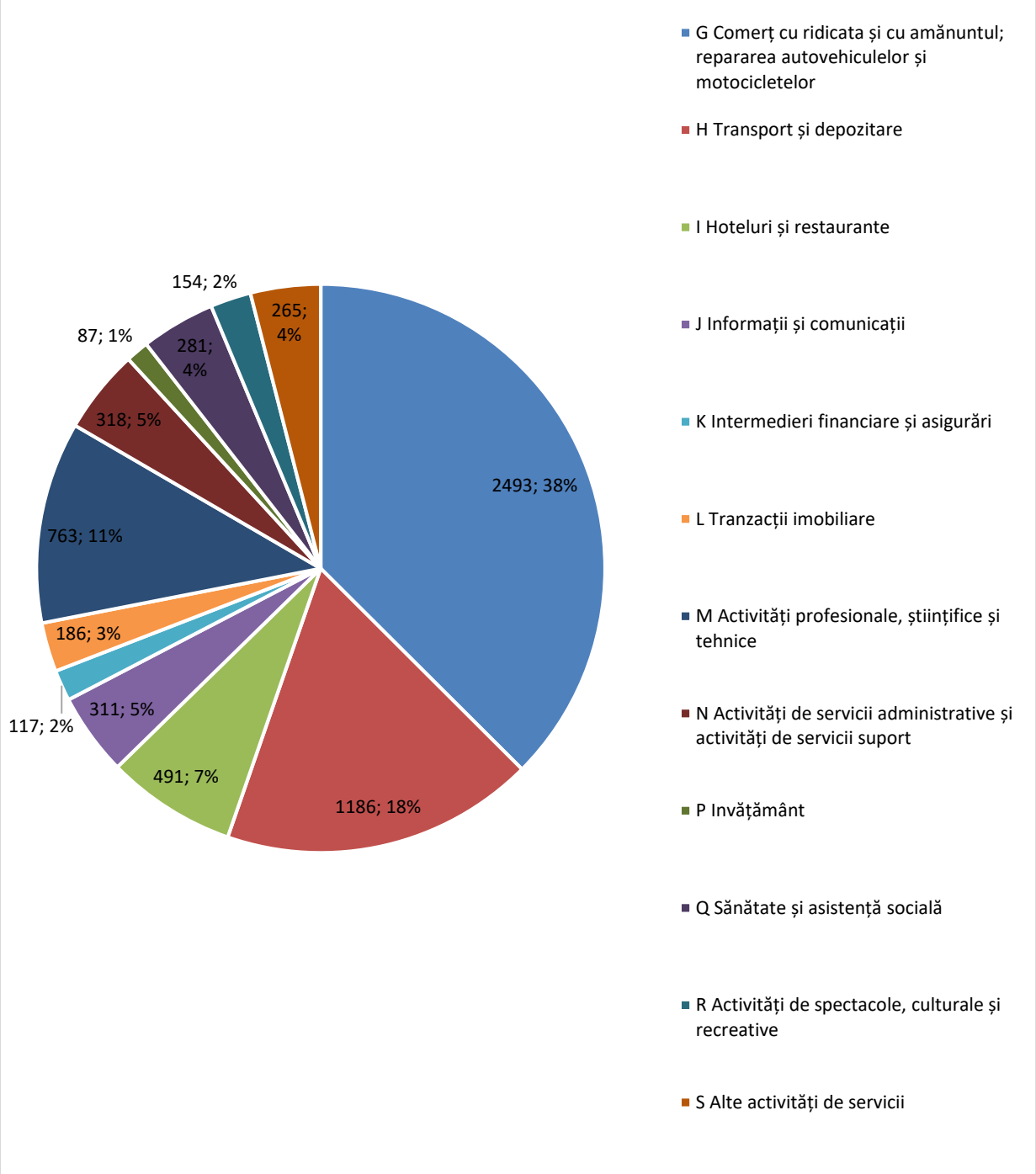

Fig. 3.10 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE CU PROFIL SERVICII DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN FUNCȚIE DE ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ, 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

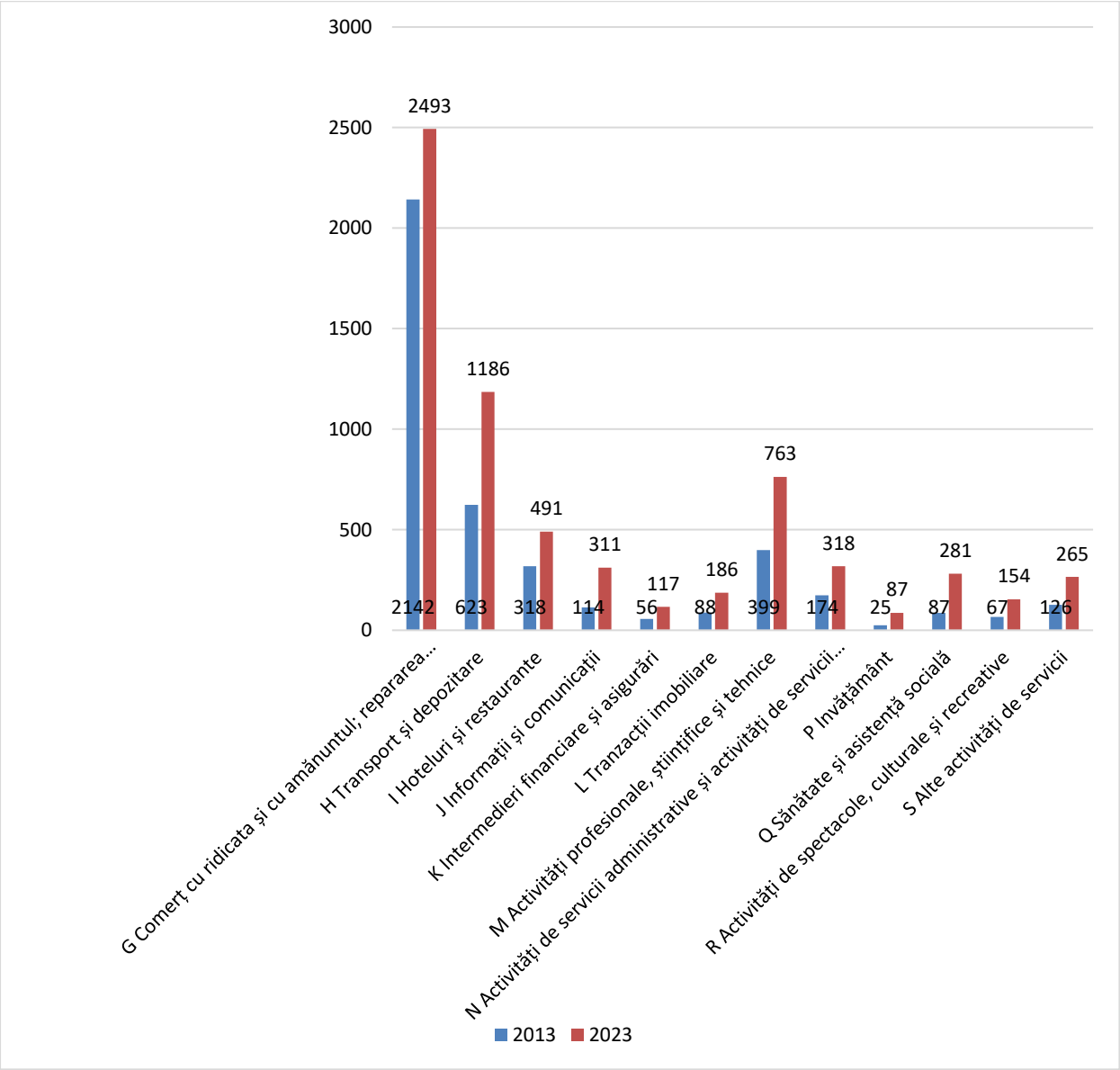

Fig. 3.11 NUMĂRUL DE UNITĂȚI LOCALE ACTIVE DIN SECTORUL SERVICIILOR ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, PE SUBDOMENII DE SERVICII, 2013 VS 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică. Baza de date Tempo Online.

În anul 2024, piața imobiliară din județ a fost caracterizată de o structură dezechilibrată a autorizațiilor de construire, dominată de clădirile rezidențiale individuale și cu o pondere foarte redusă a construcțiilor destinate activităților economice (servicii și turism). Această orientare aproape exclusiv către dezvoltările rezidențiale, fără o diversificare suficientă a funcțiunilor urbane și rurale, reflectă atractivitatea economică scăzută a județului din perspectiva afacerilor și a investițiilor.

Piața locuințelor din Bistrița-Năsăud prezintă disparități puternice atât în mediul urban, cât și în mediul rural, reflectând o distribuție neuniformă a atractivității localităților pentru populația județului: în timp ce unele UAT-uri concentrează o proporție semnificativă a populației,

altele își pierd atractivitatea (confruntându-se, în unele cazuri, chiar cu depopularea - fenomen resimțit cu precădere în mediul rural). În mediul urban, municipiul reședință concentrează peste 40.000 de locuințe, în timp ce celelalte orașe (Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi) dispun de un stoc locativ de circa zece ori mai mic, subliniind rolul reședinței de județ ca pol de atracție, în contrast cu atractivitatea limitată (atât pentru populație, cât și pentru activitățile economice) a celorlalte centre urbane. Disparitățile sunt la fel de pronunțate și în mediul rural: dacă unele comune (Rodna, Teaca, Telciu, Maieru, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului) dispun de 2.000–2.600 de locuințe, altele (Runcu Salvei, Silivașu de Câmpie, Poiana Ilvei, Miceștii de Câmpie, Ciceu-Mihăiești) înregistrează sub 600 de unități locative. Aceste dezechilibre sunt confirmate și de indicatorii privind suprafața locuibilă, care relevă, la rândul lor, concentrarea disproporționată a dezvoltării rezidențiale în anumite areale, în detrimentul altora.

3.5 Turism

Evoluția bazei de cazare din județul Bistrița-Năsăud în perioada 2018–2024, evidențiază o creștere constantă pe întreaga durată a intervalului analizat – de la 94 de structuri în 2018 la 199 în 2024 – fără întreruperi nici măcar în contextul crizei sanitare generate de pandemia COVID-19, ceea ce arată o creștere cu 117,7% în această perioadă. Cele 199 de unități de cazare din 2024, reprezintă 1,47% din totalul structurilor de primire turistică din România și 8,63% din cele existente în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest.

În profil teritorial, infrastructura de cazare turistică relevă o prezență scăzută la nivelul majorității UAT-urilor bistrițene (25 din totalul celor 62 UAT nu dispun de nicio structură de cazare, iar 29 de UAT dispun de cel mult cinci unități de cazare, dintre care 15 UAT dețin o singură unitate și 4 UAT două unități). Poziția de top în prezenta ierarhie revine UAT Bistrița Bârgăului care dispune de un număr de 40 structuri de primire, valoare care o plasează în categoria UAT cu un număr foarte ridicat al structurilor de cazare (între 36-60 structuri).

De altfel, putem remarca faptul că dimensiunea bazei materiale existente la nivelul UAT-urilor confirmă superioritatea netă a celor care dețin o concentrare ridicată a obiectivelor turistice aparținând cadrului natural (majoritatea revenind stațiunilor turistice grupate în spațiul montan și submontan şi de contact marginal localizate în partea estică și nordică și a județului – Bistrița Bârgăului, Tiha Bârgăului, Prundu Bârgăului, Sângeorz Băi, Rodna, la care se adaugă, desigur, centrele urbane importante (Bistrița și Beclean).

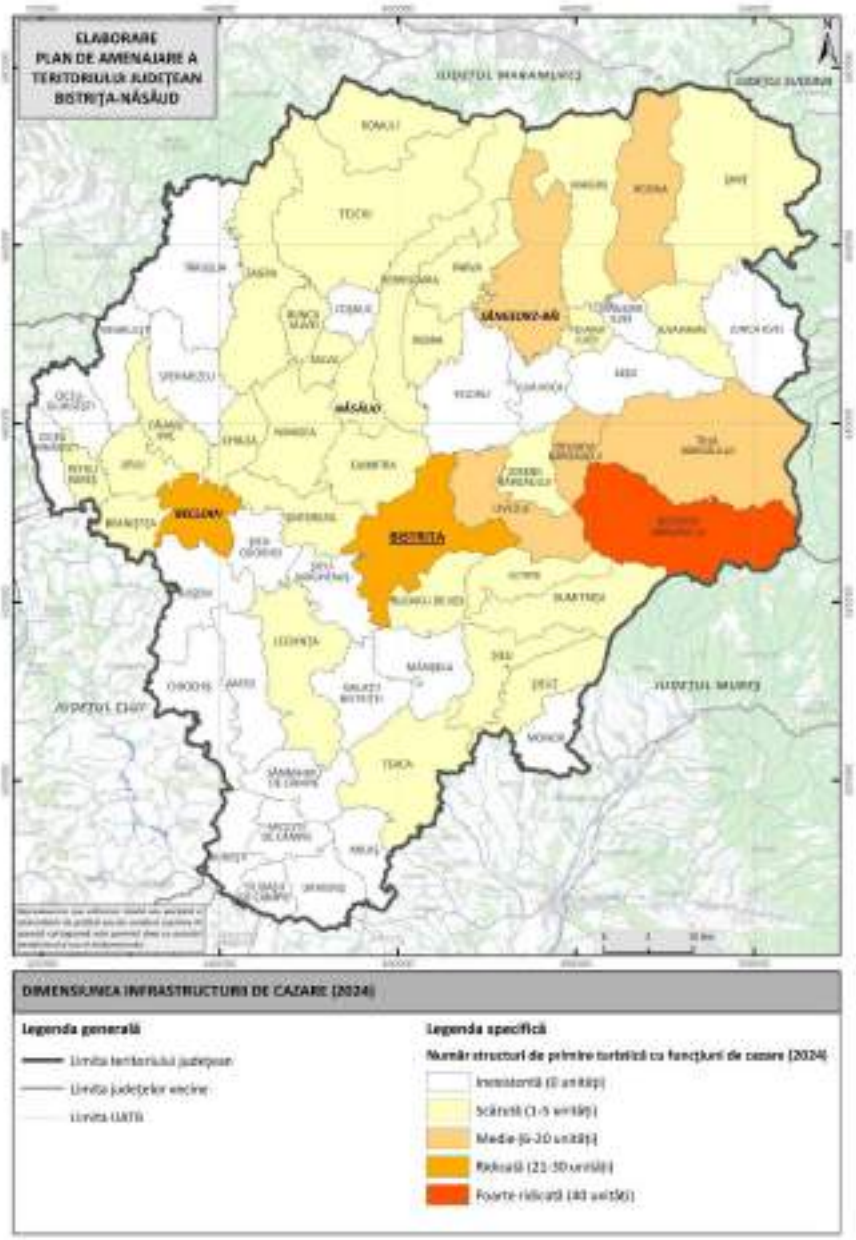

Fig. 3.12. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A NUMĂRULUI DE STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT, ÎN ANUL 2024
Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Distribuția celor 199 structuri de cazare existente pe raza județului Bistrița-Năsăud pe tipuri de structuri regăsite în statisticile oficiale ale INS la nivelul anului 2024 relevă existența unui număr de 15 hoteluri (11 în municipiul Bistrița, 3 în comuna Bistrița Bârgăului și unul în orașul Sângeorz Băi), cu o evoluție constantă în fiecare an al intervalului de analiză.

Alături de structurile hoteliere, oferta de cazare a județului Bistrița-Năsăud aferentă ultimului an al intervalului de referință (2024) mai include: 50 de structuri de tip *apartamente și camere de închiriat* - cele mai multe fiind regăsite în UAT Becelan și Bistrița Bârgăului; *vile turistice*, în număr de 2, regăsite raza UAT Bistrița și Sângeorz Băi; *camping* – o singură structură

de acest tip localizată în Uriu; *căsuțe turistice,* respectiv o singură astfel de structuri de cazare localizată în UAT Bistrița Bârgăului - Colibița; 1 structură de tip tabără de elevi si preșcolari localizată în Sângeorz Băi; 11 *pensiuni turistice* - marea majoritate a acestora (mai exact 7) fiind amplasate în municipiul Bistrița, în timp ce UAT Beclean, Năsăud, Sângeorz Băi și Rebrișoara dețin câte o singură astfel de structură; 120 *pensiuni agroturistice*, diseminate în nu mai puțin de 35 UAT bistrițene, cele mai multe astfel de structuri fiind amplasate zona rural-montană sau submontană a județului, inclusiv de contact marginal sau de zonele de culoar, unele chiar în UAT-uri situate proximitatea principalelor centre urbane.

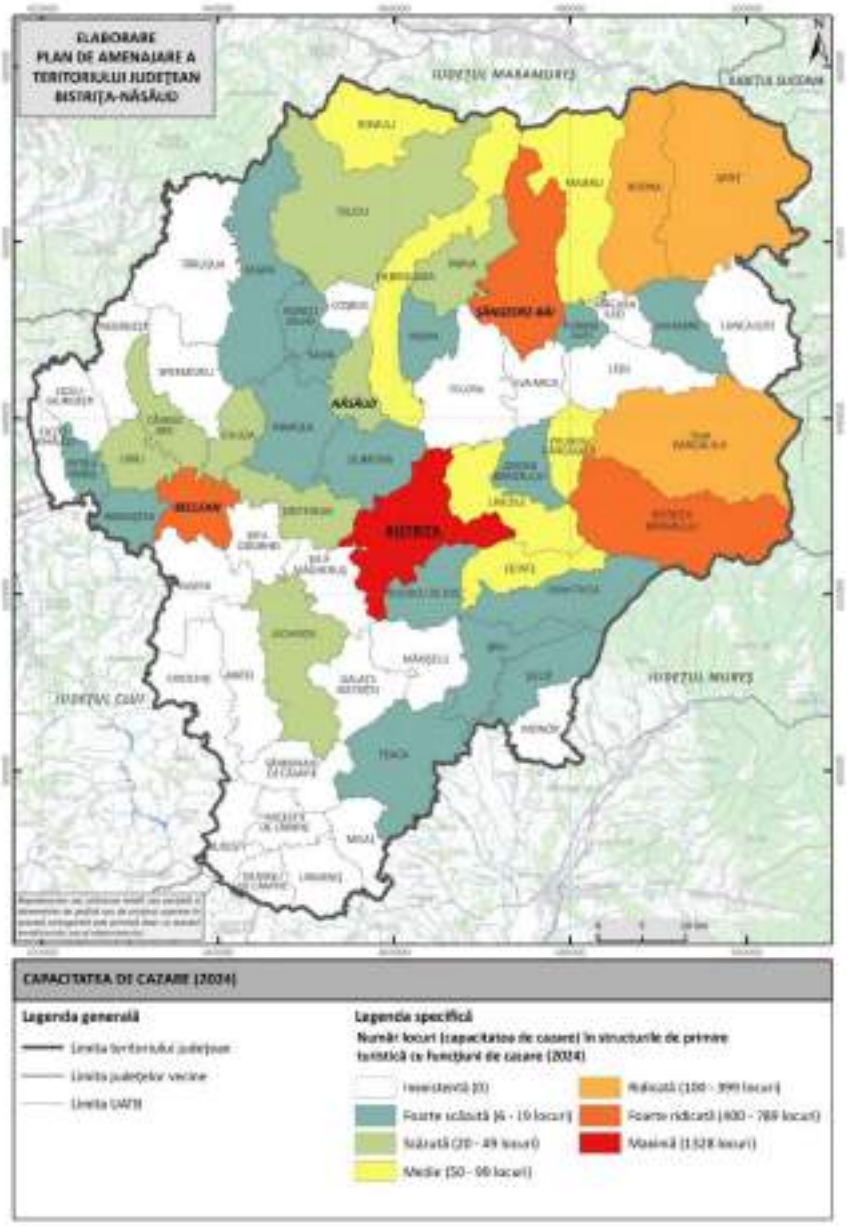

Fig. 3.13. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A LOCURILOR DE CAZARE DIN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISTICĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD LA NIVELUL UAT-URILOR, ÎN ANUL 2024
Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Capacitatea de cazare a cunoscut o evoluție ascendentă pe întreaga durată a intervalului de referință (2018-2024), de la 3.364 în 2018 la 4.572 în 2024 (respectiv o creștere de 35,9%), trend neafectat, la scara ansamblului județean, nici măcar de restricțiile induse de criza sanitare din perioada pandemiei COVID-19.

La nivelul anului 2024, locurile de cazare puse la dispoziția turiștilor sunt concentrate în proporție de 53,74% în mediul urban (2.457 locuri de cazare), dintre UAT-urile care grupează cel mai ridicat număr de locuri de cazare detașându-se pe de o parte municipiul reședință de județ Bistrița (care concentrează 29% din totalul județean) și UAT-urile pe raza cărora funcționează stațiunile turistice consacrate ale județului, care dețin o ofertă atractivă diversă, complexă și complementară: Bistrița Bârgăului – stațiunea turistică Colibița, Sângeorz Băi și Beclean - stațiunea Băile Figa.

Numărul total al sosirilor de turiști consemnate în structurile de primire turistică din județul Bistrița-Năsăud a relevat, în anul 2024, o valoare de 119.063 persoane. Evoluția acestui indicator în intervalul 2018–2024 evidențiază o ușoară creștere în primii doi ani, de la 117.982 sosiri în 2018 la 118.112 în 2019, ceea ce reprezintă o majorare modestă, de 0,11%. A doua etapă (2020–2024) reflectă impactul profund al crizei sanitare și, ulterior, procesul treptat de redresare și relansare a turismului corespunzătoare perioadei post-pandemice. După scăderile drastice din perioada 2020–2021, semnele unei reveniri au devenit vizibile începând cu 2022, pentru ca în 2024 sosirile turistice să depășească nivelurile prepandemice. Această revenire peste pragul din 2019 demonstrează reziliența și adaptabilitatea turismului bistrițean, rezultat al flexibilității structurilor de cazare, al diversificării serviciilor, dar și al eforturilor concertate de promovare și sprijin instituțional la nivel local și regional.

Evoluția numărului de înnoptări realizate de turiști în structurile de primire turistică din județul Bistrița-Năsăud în perioada 2018–2024, urmează, în linii mari, aceeași tendință cu indicatorul sosiri turistice, însă se diferențiază prin dinamica și amplitudinea variațiilor consemnate. Traiectoria acestui indicator a fost marcată de trei momente-cheie care și-au pus amprenta asupra evoluției sale:

- 2019 – anul de vârf al perioadei pre-pandemice, pe fondul unui context favorabil care a stimulat o intensificare a sejururilor și o utilizare mai bună a infrastructurii turistice disponibile;
- 2020 – moment de cotitură negativă, caracterizat de o prăbușire bruscă a numărului de înnoptări, ca urmare a restricțiilor severe impuse de criza sanitară COVID-19, care au limitat mobilitatea populației și au afectat direct sectorul turistic;

- 2022 – anul relansării vizibile, marcat de reluarea tendinței ascendente în contextul ridicării treptate a restricțiilor de călătorie (începând cu finalul lunii februarie), revenire care a reflectat atât dorința acumulată a turiștilor de a călători, cât și capacitatea industriei turistice de a se adapta rapid la noile cerințe de siguranță și confort.

În anul 2024, distribuția nopților-cazare realizate în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare din județul Bistrița-Năsăud reflectă o situație similară celei consemnate în 2019, indicatorul „înnoptări" urmând în mod firesc dinamica sosirilor turistice. Structurile care au atras și reținut turiștii pentru cele mai multe nopți-cazare – cumulând împreună 96,08% din totalul înnoptărilor – au fost hotelurile, cărora le revine cea mai mare pondere (52,06%) grație celor 109.808 nopți-cazare din totalul județean de 210.808, urmate de pensiunile agroturistice - cu 58.485 înnoptări (27,73%), apartamentele și camerele de închiriat - cu 21.260 înnoptări (10,08%) și pensiunile turistice - cu 13.124 înnoptări (6,22%). Celelalte tipuri de structuri de primire turistică au avut o contribuție redusă, însumând 8267 nopți-cazare, ceea ce reprezintă doar 3,92% din totalul județean.

În intervalul de referință (2018-2024), durata medie a sejurului consemnată în structurile de cazare turistică din județul Bistrița-Năsăud a înregistrat o valoare de 1,77 zile/sejur, ușor mai ridicată în mediul urban (1,8 zile/sejur) în raport cu cel rural (1,74 zile/sejur).

Valorile mai ridicate ale înnoptărilor înregistrate la nivelul județului Bistrița-Năsăud – și, în special, în mediul urban – mai mari comparativ cu mediile regională și națională, reflectă aportul semnificativ al stațiunilor balneoturistice Sângeorz-Băi și Figa, care, prin specificul lor, integrează turismul balnear în oferta lor și determină șederi mai lungi, necesare desfășurării complete a curelor de tratament, contribuind implicit la creșterea duratei medii a sejurului. În contrast, valorile considerabil mai scăzute din mediul rural evidențiază o capacitate mai redusă de fidelizare și reținere a turiștilor pe perioade suficient de lungi pentru a genera o eficiență economică ridicată.

Valori ale duratei sejurului care depășesc media consemnată a mediului de rezidență căruia îi aparțin se regăsesc în cazul orașelor-stațiune Sângeorz Băi (7,26 zile/sejur) și Beclean / Băile Figa (2,03 /sejur).

În cazul mediului rural, cele mai ridicate valori ale acestui indicator revin UAT Budacu de Jos (1,90 zile/sejur), Chiuza (1,89 zile/sejur), Dumitra (2,90 zile/sejur), Maieru (2,03 zile/sejur), Petru Rareș (1,98 zile/sejur), Poiana Ilvei (4,48 zile/sejur), Rebra (1,89 zile/sejur), Rebrișoara (2,36 zile/sejur), Rodna (1,85 zile/sejur), Romuli (2,04 zile/sejur), Runcu Salvei (3,51 zile/sejur), Salva (3,18 zile/sejur), Șanț (3,07 zile/sejur), Șieu (2,67 zile/sejur), Șieuț (2,31 zile/sejur), Tiha Bârgăului

(1,86 zile/sejur), Zagra (4,19 zile/sejur), respectiv Josenii Bârgăului și Lechința (1,75 zile/sejur), toate celelalte UAT care posedă unități de cazare care au înregistrat cazări de turiști în anul 2024 plasându-se sub valoarea medie menționată.

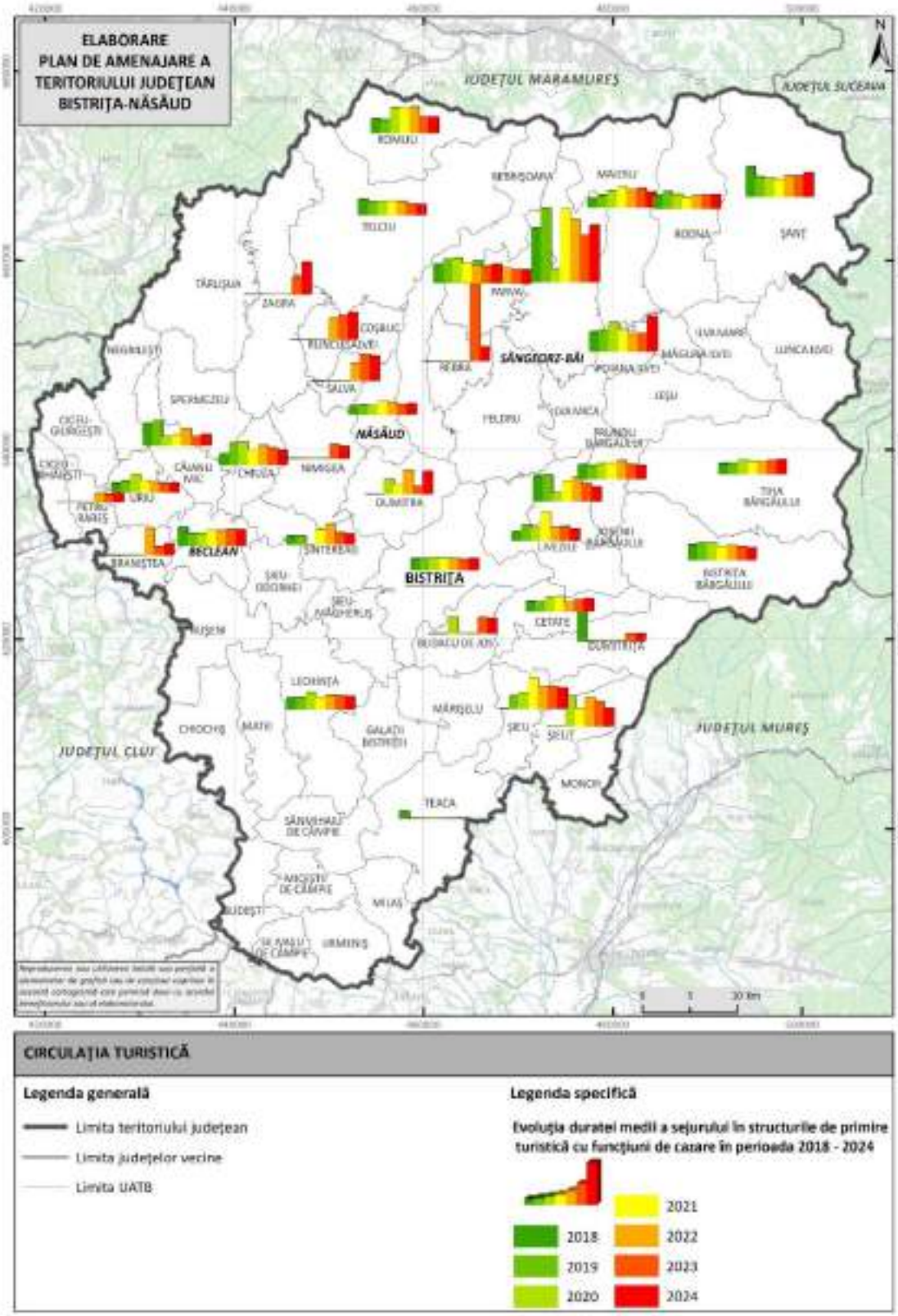

Fig. 3.14. DURATA MEDIE A SEJURULUI ÎN STRUCTURILE DE PRIMIRE TURISICĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE LA NIVELUL UAT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎN PERIOADA 2018-2024
Sursa: INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2025

Județul Bistrița-Năsăud se remarcă printr-un patrimoniu turistic deosebit de variat și complex, care îi conferă un profil distinct și competitiv, capabil să răspundă unei game extinse de interese, nevoi și preferințe ale vizitatorilor.

Aceste forme de turism se configurează fie în mod direct, prin valorificarea unor resurse atractive cu caracter material sau imaterial (turism cultural și cultural-religios, turism balnear, turism pentru sporturi de iarnă, turism de evenimente, turism gastronomic etc.), fie în mod indirect, prin exploatarea valențelor estetico-peisagistice și a cadrului natural (ecoturism, cicloturism, drumeție, turism climateric etc.).

Turismul cultural-istoric – se situează în vârful piramidei formelor de turism datorită existenței unui patrimoniu cultural bogat și complex, cu o tradiție istorică multimilenară. Acesta permite conturarea unei oferte turistice diversificate și complementare, din punct de vedere structural, fizionomic și funcțional, oferind, pe termen lung, posibilitatea generării unor fluxuri turistice convergente care să valorifice acest patrimoniu la niveluri superioare de eficiență socială și economică. Potențialul său atractiv este evidențiat de numeroasele obiective istorice și culturale, diseminate la nivelul unor multor localități bistrițene unde turismul cultural-istoric relevă posibilități de afirmare grație prezenței unor obiective specifice care pot contura o ofertă turistică a cărei o imagine este legată de un obiectiv singular/unicat sau un grup - elemente specifice și definitorii ale peisajului cultural-istoric al comunităților care le-au edificat și care fac ca turismul cultural-istoric să găsească în județul Bistrița-Năsăud (atât în mediul urban, cât și rural) un câmp de practicare complex, divers și complementar.

Cele mai relevante categorii aparțin categoriilor *vestigii arheologice* (ex. situl arheologic de la Bistrița, Situl arheologic „Băile Figa”, ruinele Cetății Ciceului etc.), *cetăți și elemente de fortificație* (ex. fragmente ale zidului de incintă a Cetății medievale Bistritz, șanțul de apărare al Cetății medievale Bistritz, valul de apărare al Cetății medievale Bistritz, Turnul Dogarilor - "Fassbinterturm"), *ansambluri sau edificii cu valoare istorică și arhitecturală deosebită* (ex. Ansamblul urban medieval Bistrița (Bistritz) - sec. XIII – XVIII, Ansamblul urban „Șirul Sugălete”/ Piața de cereale, Kornmarkt” - sec. XV - XIX etc., Sediul Casei de Cultură a Sindicatelor Bistrița - clădire de patrimoniu construită în 1892, imobilul destinat activităților meseriașilor sași, azi Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, Asociația meseriașilor din Bistrița / Bistritzer Gewerbeverein, azi Centrul Cultural Municipal „George Coșbuc", sau primăria veche „Domus Consistorialis”, Cazarma Regimentului 63 Infanterie, azi Muzeul Bistrița; Muzeul Memorial „George Coșbuc”; „Casa săsească" Livezile; Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”; Cazarma Regimentului II Românesc de Graniță, "Șvarda", azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean; Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul”

etc.), *muzee și case memoriale* (ex. Casa Argintarului - Centrul German Bistrița, Muzeul de Artă Comparată, Muzeul „Casa săsească”, Muzeul Mineritului Rodna Muzeul Grăniceresc Năsăudean, Muzeul Memorial „George Coșbuc”, Muzeul Memorial „Liviu Rebreanu”, Biserica Evanghelică Herina, Muzeul Memorial „Ion Pop Reteganul”, Muzeul Literar și Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul Protopopiatului Ortodox Beclean, Muzeul „Casa de Vânătoare”, Muzeul „Cuibul Visurilor”, Casa tradițională de pe Văile Țibleșului amenajată și donată de Episcopul Macarie Drăgoi, Muzeul sătesc „Casa Ethnos”, Colecția etnografică „George Nichiti”, Casa Muzeu din Măgura Ilvei, Muzeul Literar și Memorial „Teodor Tanco”, Muzeul etnografic sătesc Archiud, Punct muzeal Poiana Ilvei, Punct muzeal Ciceu Mihăiești), *edificii habituale* (ex. cele 15 castele, în diferite stadii de conservare, cele mai multe necesită interventii de consolidare / conservare / restaurare, cele mai cunoscute fiind Castelul Hye - Ilișua, Castelul Wesselényi – Comlod, Castelul Teleki – Posmuș, Castelul Banffy – Urmeniș etc.) și *centre istorice urbane* (în intravilanul cărora sunt grupate numeroase obiective din categoria celor menționate - Bistrița, Năsăud, Beclean etc.) *și ansambluri arhitecturale amplasate în mediul rural* (ex. Ansamblul rural Dorolea, Ansamblul rural Livezile, Ansamblu rural "Runcu Salvei" etc.) etc.

O privire sintetică asupra patrimoniului construit al județului evidențiază, existența unui fond arhitectural și istoric deosebit de divers și valoros care poate stimula și susține afirmarea turismul cultural-istoric, care cuprinde: 2 ansambluri urbane, 4 ansambluri rurale, 81 de biserici și mănăstiri, 191 de case cu valoare istorică, 15 castele, 2 cetăți, 2 cazarme, 17 elemente de fortificație, 6 muzee, 6 școli, 11 monumente de for public, un pod (Podul acoperit din lemn, aș-numitul "pod grăniceresc" peste râul Sălăuța - sat Coșbuc, comuna Coșbuc), o piatră tombală și un mormânt. Totodată, patrimoniul religios este reprezentat prin 60 de unități de arhitectură de zid și 21 de unități de arhitectură de lemn, iar oferta turistică este completată de 18 imobile urbane și rurale accesibile vizitării publicului larg.

Turismul cultural-religios este stimulat susținut de existența unui patrimoniu religios bogat și divers, care include atât biserici de piatră sau din lemn, cât și edificii cu valoare arhitecturală și culturală deosebită. Aceste lăcașuri de cult devin atractive pentru turiști nu doar prin valoarea lor istorică și arhitecturală, ci și prin manifestările religioase pe care le găzduiesc (cum sunt hramurile sau slujbele asociate sărbătorilor religioase) care permit integrarea lor în circuite turistice funcționale, valorificate prin pelerinaje religioase sau vizite de factură culturală.

Această categorie include o serie de *edificii religioase de zid* (biserici și mânăstiri disipate pe întreg teritoriul ansamblului județean), cele mai relevante fiind: Biserica evanghelică-reformata veche din Tonciu, Biserica Evanghelică din Bistriţa, Biserica romano-catolice "Sf.

Treime" Bistrița, Biserica ortodoxe "Intrarea in Biserică a Maicii Domnului" Bistrița, Biserica evanghelică Herina, Sinagoga Bistrița, Biserica reformată Beclean, Biserica evanghelică (azi biserica reformată) Lechința, Biserica evanghelică Livezile, Biserica Ortodoxă Română "Sf. Ierarh Nicolae" Năsăud, Biserica greco - catolică "Sf.M. Mc. Gheorghe", înglobând o parte din corul și ruinele bisericii medievale (sec. XIII) Rodna etc. Patrimoniul religios al județului este îmbogățit de numeroase *biserici de lemn*, remarcabile prin arhitectura lor specifică, care reunește armonios funcționalitatea locuințelor tradiționale țărănești cu simbolismul edificiilor sacre.

Județul Bistrița-Năsăud dispune de un potențial complex și deosebit de valoros pentru dezvoltarea și consolidarea *turismului balnear și medical*, datorită cadrului natural de excepție, a diversității și calității curative a izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza județului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase şi 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat, care le conferă o gamă largă de indicații terapeutice), precum și a unei tradiții îndelungate în valorificarea acestora în scopuri curative și profilactice. Mai mult, prin amplasarea la intersecția influențelor montane și subcarpatice cu cele colinare, județul Bistrița-Năsăud beneficiază atât de întinse zone cu un climat tonic stimulent echilibrat, favorabil refacerii organismului și tratamentului afecțiunilor cronice (compartimentul nord-estic și estic), precum și întinse zone colinare cu un bioclimat sedativ-indiferent relaxant. Această configurație naturală susține dezvoltarea turismului de sănătate în cele trei forme fundamentale: turismul balnear, turismul medical și turismul de wellness.

Cea mai importantă stațiune balneară a județului este *Sângeorz Băi,* care și-a dobândit în timp o notorietate pentru eficiența curativă a resurselor naturale și pentru tradiția îndelungată în tratamentele balneare și medicale. Un proces important de dezvoltare în domeniul turismului balnear – însă orientat în special către clientela locală și regională – s-a concretizat mai recent la *Băile Figa* (situată pe raza UAT Beclean), unde a fost amenajată o infrastructură modernă destinată atât serviciilor de tratament, cât și activităților de agrement. La acestea se adaugă și stațiunea de interes local *Rodna – Valea Vinului*, care completează foarte bine profilul balnear și montan al județului. Stațiunea se bazează pe existența izvoarelor de ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, feruginoase, slab mineralizate, precum și pe factorii climatici specifici zonei montane.

Turismul de drumeție/pietonal este susținut de cadrul natural deosebit al unităților montane din zona estică și nord-estică a județului, unde diversitatea petrografică – dominată de

șisturi cristaline și calcare, respectiv vulcanice – în combinație cu procesele de modelare subaeriană, au dat naștere unei game variate de forme de relief, cu grade diferite de spectaculozitate și atractivitate, care se remarcă prin spectaculozitate și atractivitate, creând peisaje naturale de mare frumusețe, care transformă zona într-un areal privilegiat pentru turismul de drumeție. Prin valorificarea responsabilă și sustenabilă a acestor resurse, turismul de drumeție din județ are potențialul de a se dezvolta continuu, contribuind la diversificarea ofertei turistice și la promovarea unei relații armonioase între om și natură.

Practicarea turismul pietonal (de drumeție) este posibilă grație existenței la nivelul ansamblului județean a *44 trasee montane omologate* de către Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului (până la data de 23.08.2025), 34 dintre acestea fiind în administrarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și unul al Consiliului Local Rodna. Un număr de 23 dintre aceste trase sunt grupate în arealul Munților Rodnei, 12 în arealul Munților și Piemontului Călimani și 9 în arealul Munților Bârgăului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/).

Ecoturismul și turismul sustenabil reprezintă o formă de turism orientată către conservarea naturii și protejarea patrimoniului natural și cultural, având ca principale destinații ariile naturale protejate, dar extinzându-se și asupra altor zone cu valoare ecologică, peisagistică sau culturală. Acestea promovează un comportament responsabil față de mediu, utilizarea echilibrată a resurselor locale și implicarea activă a comunităților gazdă în activitățile turistice.

În județul Bistrița-Năsăud, asocierea ecoturismului cu ariile naturale protejate a condus la includerea acestuia în oferta turistică actuală sau potențială a numeroaselor UAT care dețin suprafețe integrate în sistemul de protecție. Această integrare extinde accesul către o gamă variată de experiențe ecoturistice, bazate pe valorile unice ale acestor areale – fie că vorbim despre parcuri naționale, rezervații naturale, monumente ale naturii, situri Natura 2000 sau arii de protecție special avifaunistică ((Parcul Național Rodna și Parcul Național Călimani) și obiectivele/locațiile sau arealele integrate acestora sau diseminate pe teritorii/areale diferite ale județului (Valea Repedea, Tăul Zânelor, Stâncile Tătarului, Cheile Bistriței Ardelene, Peștera din Valea Cobășelului, Zăvoaiele Borcutului, Poiana cu narcise pe de masivul Saca, Ineu Lala, Peștera Tăușoare, Râpa cu păpuși, Crovul de la Larion, Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor, Piatra Fântânele, Piatra Cușmei, Masivul de sare de la Sărățel, Pădurea Poșmus, Lacul Zagra, Piatra Corbului, Poiana cu narcise pe de Șesul Văii Budacului, Locul fosilifer Râpa Mare, Râpa Verde, Peștera Comarnic, Masivul de sare de la Sărățel etc.).

Turismul pentru sporturi de iarnă (turismul de agrement hibernal) relevă oportunități semnificative de dezvoltare și diversificare în zona montană (aceasta acoperă aproximativ 33% din suprafața județului).

Această zonă cuprinde o serie de areale ce dispun de condiții morfometrice și climatice favorabile, capabile să susțină practicarea diferitelor sporturi de iarnă în condiții bune și, în anumite locuri, chiar foarte bune (îndeosebi în cadrul Munților Rodnei (unde durata stratului de zăpada este de cca. 20 zile anual) pe durata sezonului care se întinde din decembrie până în martie sau chiar aprilie, subliniind astfel caracterul accentuat al sezonalității), dar și în Călimani și Bârgău).

La nivelul județului există o singură pârtie de schi omologată în spațiul montan (Alpina Blazna - de dificultate medie, cu o lungime de 1200 m, dotate cu sisteme de producere a zăpezii artificiale și 1 teleschi), la care se adaugă pârtiile de pe raza UAT Bistrița/Unirea (Cocoș - de categorie medie, cu o lungime de 1350 m, instalație de nocturnă, tunuri de zăpadă, respectiv Pârtia mică, categoria ușoară, lungime de 300 m, dotate instalație de nocturnă, tunuri de zăpadă și telescaun). Având în vedere faptul că teritoriile comunelor Lunca Ilvei, Măgura Ilvei și Bistrița Bârgăului (sub vârful Bistricioru, în proximitatea zonei Colibița) sunt vizate sau propuse pentru dezvoltarea unor pârtii de schi și, implicit, a unor infrastructuri destinate sporturilor de iarnă (pârtii de schi, domenii schiabile, centre de agrement specifice sezonului hibernal).

Turismul de agrement și divertisment cunoaște o evoluție ascendentă în ultimii ani, beneficiind de o diversificare continua a modalităților de petrecere a timpului liber, datorită apariției și extinderii structurilor specializate în recreere și activități ludice.

Principalele locații care concentrează cele mai importante structuri/centre de agrement sunt: municipiul Bistrița (Parc de aventură Sigmir - la pensiunea Hubertus: 15 ateliere, tirolianǎ peste lac lungă de 128m, plimbări cu barca sau canoe; Centrul SPA Scheiner, Centrul SPA Casa Ema, Baza de Agrement Lac Bistrița, zona de agrement Ștrandul Municipal, Ștrandul Municipal Codrișor, Ștrand IPE, Piscina Unirea – Iuga), stațiunile Băile Figa (râu leneș – cu colace si barcute gonflabile, lac cu apă sărată, saună, bazin exterior cu apa sărată, bazine exterioare de înot cu apă dulce, Aqualand – cu tobogane cu jet de apa, piscină interioară, jacuzzi, saună; plaje cu iarba, plaje cu nisip, sala de fitness, teren fotbal, teren tenis, terasa amenajata rustic, loc de joaca, loc pentru picnic (zona de gratare), restaurante & cafenele private; la acestea se adaugă și Herghelia Beclean - bază hipică pentru concursuri de atelaje, bază hipică de antrenament și bazinul de înot Beclean) și Colibița (parcul de distracții "Aventuri în Colibița": cu două tiroliene și două trasee – cea pentru adulți cuprinde 10 ateliere cu o lungime totală de 153 m liniari, tiroliana cu o lungime

de 130 ml; traseul pentru copii cuprinde 5 ateliere, cu o lungime totală de 19 ml, iar tiroliana are o lungime de 27 ml; navigație de agrement pe lac cu hidrobiciclete, bărci cu vâsle, catamaran, windsurfing și vaporașe, Rafting pe râul Bistrița Ardeleană, plimbari cu ATV-ul, plimbări cu Buggy, ciclism montan sau biciclete electrice, plimbari cu sania trasa de cai iarna; la acestea se adaugă specific pusă la dispoziția turiștilor în cadrul unor structure de primire, precum: Hotel Panoramic Colibița: piscină tip Infinity Pool încălzită, saună uscată, saună umedă, salonul de masaj, hidromasaj uscat, patinoar, sală de activități și jocuri, fire pit, aparate fitness pentru adulți și spațiile de joacă amplasate în aer liber; Roser House: piscina exterioara infinity încălzită indiferent de sezon, restaurant, centru SPA, terenuri de sport și săli de fitness, loc de joaca pentru copii, cinema; Montana Resort: centrul SPA – cu piscină de 9×6 metri încălzită la 30-32 grade C cu o adâncime de 1,35 metri, jacuzzi pentru 20 de persoane cu apa încalzită la 36 grade C, saună cu infraroșu, două saune cu aburi – una dintre ele cu aromaterapie, grotă salină, saună finlandeză și zonă de relaxare; Villa Galeria Colibița: centru de fitness, grădină, restaurant, terasă, piscină interioară și sauna;

Alături de acestea, o serie de alte localități bistrițene dispun de facilități destinate agrementului și divertismentului: Șanț (Complex turistic Alpina Blazna: băile dacice și vikinge, Spa, sală fitness, Parc de aventură – cu poduri suspendate, tiroliene şi un panou de căţărare/escaladă), pârtie de schi), Budacu de Jos (Centrul SPA de la Crama Jelna: bazin de înot, sauna umeda si uscata, bazin apa sarata, bazin pentru copii, masaj, bar spa), Livezile (Baza de agrement Poiana Corbilor – Natura Park Dorolea), Tiha Bârgăului (Tihuța Retreat Piatra Fântânele: spațiu indoor activități, spațiu workshop, spațiu outdoor care include 2 lacuri private în pădure, foc de tabără) și Parva (parc de aventură cu o zonă este dedicată parcului de aventuri - spaţii de joacă şi de recreere, echipamente de căţărare pentru copii şi adulţi şi tiroliene - una pentru copii şi una pentru adulţi, pod de lemn peste râul Rebra).

Turismul de evenimente se află într-o continuă dezvoltare și diversificare, fiind susținut de o agendă variată de manifestări desfășurate în peste 25 de localități. Evenimentele includ un spectru larg de tematici, de la festivaluri culturale și artistice (muzică, folclor, poezie, pictură, artă plastică, teatru folkloric, manifestări dedicate culturii minorităților săsești, maghiare și rrome etc.) până la târguri de meșteșuguri și produse tradiționale, festivaluri locale, serbări și sărbători populare, precum și zile ale localităților. Aceste manifestări atrag, pe lângă artiști și participanți oficiali, și spectatori nu doar locali, ci și din diverse alte zone, contribuind astfel la creșterea vizibilității județului și la consolidarea imaginii sale ca destinație turistică activă, dinamică și atractivă.

Capacitatea de a atrage diferite categorii de vizitatori contribuie la dinamizarea vieții sociale și culturale a comunităților locale, stimulând în același timp economia prin creșterea consumului de servicii turistice, comerciale și de alimentație publică și pot spori totodată vizibilitatea județului, constituindu-se astfel în elemente definitorii ale identității turistice și culturale a regiunii (ex. Bistriţa Folk, Pasaje Film FestivaL Toamna Bistrițeană – Viișoara, Festivalul internaţional de poezie şi muzică "Poezia e la Bistriţa", Zilele Medievale în Cetatea Bistriţei, Ziua Internațională a Romilor / Festivalul Tradițional al Romilor, Celtic Transilvania, Băile Figa din Beclean, Întâlnirile din Maxonia, artforest – Sângeorz Băi, Colibița Folk Fest – Festival folk, Tabăra de pictură Colibița).

Dintre cele cele mai reprezentative evenimente de tip manifestări cu tematică tradițională menționăm: Zilele Bistriței; Sărbătoarea Sașilor, Târgul Mare al Bistriței, Târgul de Crăciun, Festivalul - Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Valeria Peter Predescu”, Festivalul Interpretare Concurs Național de a Cântecului Popular Românesc ”Pană de păun”, Festivalul – Concurs Județean de Folclor „În grădina raiului” – toate la Bistrița; Ziua Săratei – cântec, joc și voie bună; Festivalului folcloric ,,De Ispas la Năsăud”, serbarea câmpeneasca "Laleaua Pestrita" – Cetate/Budacu de Jos, Târgul Mare al Chiochișului, Serbările Cetății Ciceului, Festivalul Sânzienelor de pe Hagău - Galații Bistriței, Ziua meșteșugarilor și Cântec și joc la hotarul toamnei – Tonciu; Festivalul Județean „Sâmbra Oilor” - Ilva Mare; Cântec, joc și voie bună cu diaspora-mpreună, Văleni; Festival de interpretare instrumentala a muzicii populare Rapsodia trișcașilor – Leșu etc.

Turism rural și agroturismul reprezintă forme de turism care valorifică în mod autentic resursele naturale și culturale ale mediului rural, integrând activități tradiționale specifice comunităților locale (precum obiceiurile și meșteșugurile populare, portul tradițional, folclorul, arhitectura rurală, instalațiile țărănești sau gastronomia specifică zonei) și oferind vizitatorilor experiențe autentice și memorabile.

Localitățile cu specific tradițional, care păstrează elemente culturale și patrimoniale valoroase – precum casele vechi din lemn, obiceiurile și ritualurile autentice, meșteșugurile locale sau produsele alimentare tradiționale etc. – constituie o resursă deosebit de importantă pentru dezvoltarea turismului rural și a agroturismului. Valorificarea acestora contribuie semnificativ la consolidarea identității locale și regionale, oferind vizitatorilor experiențe turistice autentice și memorabile. În plus, patrimoniul cultural și tradițional nu doar că diversifică oferta turistică, ci se transformă într-o soluție viabilă pentru revitalizarea socio-economică a

comunităților rurale bistrițene, sprijinind în același timp dezvoltarea durabilă și conservarea moștenirii culturale.

Astfel, pe lângă UAT cu localități deja consacrate în circuitele de turism rural și agroturism – dintre care cea mai reprezentativă este Bistrița Bârgăului (îndeosebi Colibița) – numeroase alte UAT din județul Bistrița-Năsăud dispun de un potențial semnificativ pentru a deveni destinații atractive în acest domeniu.

La nivelul anului 2024, în 39 UAT funcționează un total de 110 pensiuni agroturistice, cele mai multe fiind concentrate, pe lângă Bistrița Bârgăului (care deține 24 pensiuni agroturistice), în Tiha Bârgăului (12 unități, majoritatea în zona Tihuța-Piatra Fântânele), Rodna (9 unități), respectiv Prundu Bârgăului și Livezile (fiecare cu câte 6 structuri) și Maieru (cu 4 unități), în timp ce restul în UAT bistrițene funcționează între 1 și 3 astfel de structuri. Alături de acestea, o serie de alte destinații se pretează pentru dezvoltarea turismului rural și agroturismului și a turismului etnocultural cu precădere cele care care îmbină resurse naturale atractive cu tradiții și elemente de patrimoniu cultural autentic (îndeosebi satele de pe văile Someșului Mare, Ilvei, Leșului, Cormaiei, Rebrei, Sălăuței, Ideciului, Bârgăului, Șieului, Luțului, Ilișua).

Turismul gastronomic (culinar) poate constitui o direcție viabilă de dezvoltare a turismului în anumite localități din zonele etno-folclorice ale județului, fiecare dintre acestea distingându-se printr-un specific culinar propriu, modelat de tradițiile culturale și de practicile agricole locale. Gastronomia tradițională are o valoare aparte, strâns corelată cu potențialul agriculturii ecologice, chiar dacă, în prezent, aceasta beneficiază doar de o certificare limitată.

La nivel județean, turismul gastronomic se sprijină pe un ansamblu de elemente culinare specifice – produse tradiționale, rețete autentice, ingrediente locale – care se regăsesc atât în zonele gastronomice ce corespund celor etno-folclorice clasice, cât și în anumite localități individualizate prin tradiția culinară.

Astfel, la nivelul lunii iulie 2025, din cele 783 produse atestate și înregistrate în *Registrul național al produselor tradiționale (RNPT)*, în județul Bistrița-Năsăud erau atestate un număr de *32 produse tradiționale*. Din cele 592 puncte gastronomice locale (PGL) înregistrate oficial în Registrul Punctelor Gastronomice Locale din România, în județul Bistrița-Năsăud se regăsesc un număr de 27 de astfel de unități, grupate în următoarele localități: Ardan (comuna Șieu), Arșița (comuna Măgura Ilvei), Colibița și Bistrița Bârgăului (comuna Bistrița Bârgăului), Cormaia - 2 PGL și Sângeorz Băi, Cușma (comuna Livezile), Gledin (comuna Monor), Ilva Mare și Ivăneasa (comuna Ilva Mare), Lunca Ilvei și Maieru (comuna Maieru), Poiana Ilvei (comuna Poiana Ilvei), Rodna

(comuna Rodna), Runcu Salvei (comuna Runcu Salvei), Șanț (cu 3 PGL), Mureșenii Bârgăului (comuna Tiha Bârgăului), Petriș și Satu Nou (comuna Cetate), Simionești (comuna Budacu de Jos), Slătinița (Bistrița) și Susenii Bârgăului (comuna Prundu Bârgăului) (https://azm.gov.ro/punctele-gastronomice-locale-din-romania/ - accesat în 12 iunie 2025).

Turismul vitivinicol (oenologic) beneficiază de condiții propice de afirmare – consolidare – dezvoltare în județul Bistrița-Năsăud, având la bază podgoria Lechința (aparținând Regiunii viticole a Podișului Transilvaniei), care include patru centre viticole, trei dintre acestea fiind extinse pe teritoriul mai multor UAT (integral sau doar al unora dintre localitățile aparținătoare acestora), astfel: Centrul viticol Lechința; Centrul viticol Teaca; Centrul viticol Bistriţa.

Turismul activ (pescuit, cinegetic) beneficiază de condiții propice și o serie de facilități specifice într-o serie o serie de locații și areale din județ în vederea practicării unei game diverse de activități recreative specifice.

Turismul piscicol (sportiv sau de agrement) este strâns influențat de caracteristicile rețelei hidrografice și de existența unui fond piscicol adecvat. În județul Bistrița-Năsăud, această formă de turism are condiții favorabile de dezvoltare datorită unei rețele hidrografice dense, relativ bine conservate, care, în mare parte, nu a fost afectată major de poluare.

Dintre locațiile pentru pescuit intens accesate și apreciate reținem: Balta lui Otto (Uriu), Balta La Cretu (Anieș), Lacul Mariselu, Balta Lac Tonciu (https://www.pescuitmania.ro/balti-pescuit/judet/bistrita-nasaud).

De asemenea, pe baza autorizatiilor emise, membrii pescari ai AJVPS Bistrița-Năsăud au posibilitatea de a practica pescuitul recreativ-sportiv într-o seire de areale/zone de pescuit gestionate de aceasta: Lacul Izvorul / Măgurii (0,2 Ha), Lacul Tăul Zânelor (0,8 Ha), Lacul Colibița (300 ha), Râul Anieș (46 km), Râul Țibleș (40 km), Râul Bistrița (25 km), Pârâul Rosua (12 km), Jelna (12 km), Râul Sălăuța Inferioară (70 Km), Izvoare – conf. pârâul Bumbului (75 km), Râul Gersa (26 km), Râul Cormaia (41 km), Râul Someșul Mare inferior (41 km), Râul Valea Ilvei (61 km), Pârâul Valea Leșului (55 km), Râul Șieu (68 km), Râul Budacul inferior (9 km), Râul Budacul superior (26 km), Râul Borduşelu (18 km) (https://arebaltapeste.ro/asociatie-ajvps-bistrita-nasaud). La acestea se adaugă Pârâul Iliuța (Izvoare – conf. râul Valea Ilvei), Pârâul Meleș (Izvoare-conf. Someșul Mare), Râul Bistrița (Conf. pârâul Pietroasa – podul Mijlocenii Bârgăului), Râul Bistrița (Podul Mijlocenii Bârgăului – conf. Șieu), Râul Colibița superioară (Izvoare – vărsare în lacul Colibița), Râul Colibița inferioară (Aval baraj Colibița – conf. pârâul Pietroasa), Pârâul Lechința (Izvoare-conf. Șieu), Pârâul Lechința (Izvoare-conf. Șieu) (https://locuridepescuit.ro/asociatie-pescari/bistrita-nasaud/ajvps-bistritanasaud/).

Turismul cinegetic (de vânătoare) beneficiază în județul Bistrița-Năsăud de un patrimoniu faunistic bogat și diversificat, care include atât specii mici (iepuri, fazani, potârnichi, prepelițe, porumbei, guguștiuci, rațe sălbatice), cât și specii mari (căprioare, cerbi, mistreți, urși, capre negre, cocoși de munte). Această diversitate oferă un potențial remarcabil pentru dezvoltarea turismului cinegetic, practicat atât în scop recreativ, cât și pentru obținerea de trofee valoroase.

Turismul cinegetic din județul Bistrița-Năsăud este organizat în cadrul unor fondurilor cinegetice gestionate de 25 de asociații de vânătoare, ocoale silvice și de alte asociații de profil.

Turismul de profesional (științific, tehnic, de afaceri și congrese) reprezintă o formă particulară de mobilitate turistică, în care persoanele – angajați, specialiști sau alte categorii profesionale – călătoresc către o destinație, națională sau internațională, din motive strict legate de activitatea lor profesională (interes de serviciu), având ca și motivație principală participarea la reuniuni de specialitate, precum conferințe, congrese, simpozioane, seminarii, workshop-uri, târguri și expoziții, dar și la activități de tip team-building sau întâlniri de afaceri.

Deși oferta pentru turismul profesional a județului este, în ansamblu, relativ limitată și insuficient diversificată, cerințele de bază necesare pentru organizarea și desfășurarea reuniunilor în condiții optime sunt totuși acoperite de infrastructura existentă. Principalele facilități se regăsesc în special în municipiul reședință de județ – Bistrița, care concentrează cea mai mare parte a capacităților dedicate, dar și în câteva destinații complementare, precum Jelna și Colibița. Aceste locații caută să se alinieze standardelor și exigențelor unei clientele tot mai rafinate și sofisticate, investind în modernizarea infrastructurii și în diversificarea serviciilor. Prin aceste eforturi, ele reușesc să răspundă nevoilor actuale ale pieței, consolidând atractivitatea județului ca destinație viabilă pentru evenimente profesionale de diferite tipuri și dimensiuni.

Varietatea și complexitatea patrimoniului natural și cultural al județului Bistrița-Năsăud, corelate cu distribuția sa teritorială eterogenă – de la zone cu o densitate ridicată a atracțiilor, la locații izolate sau punctiforme – conturează premise solide pentru structurarea unor *trasee și circuite turistice* diversificate, adaptate diferitelor niveluri de dificultate, interes și adresabilitate.

La scara națională, rutele cultural-turistice dezvoltate care integrează și componente și, implicit, sectoare/segmente ale acestora din cadrul și aparținând județului Bistrița-Năsăud sunt (https://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2024/10/NATIONALE-3.01.2022-12.pdf):

- *Ruta bisericilor de lemn din România*, care integrează, alături de edificii din județul Bistrița-Năsăud, biserici de lemn din judeţele Bihor, Cluj, Maramureş, Satu Mare, Suceava, Neamţ, Arad, Mehedinţi, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Constanța, Botoșani,

Harghita, Vâlcea, Vaslui, Alba, Vrancea, Iași Hunedoara, Gorj (instituția aplicant/administrator din partea județului Bistrița-Năsăud fiind Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”);

- *Ruta “Porţile Transilvaniei“* cuprinde *obiective turistice din judeţele* Bistriţa-Năsăud. Braşov și Sibiu, este produs turistic dezvoltat din inițiativa Muzeului de Etnografie Brasov, Primaria Rasinari din judetul Sibiu si Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”). Ruta cultural-turistica "Portile Transilvaniei" promoveaza trei destinatii importante din punct de vedere cultural și turistic: Brașov, Sibiu si Bistrița si imprejurimile acestora.
- *Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice din România* integrează orașele și stațiunile balneare care dețin patrimoniu din perioada romană din perioada medievală (inclusiv dn județul Bistrița-Năsăud);
- *”Ruta Patrimoniului material UNESCO în România”* – include obiective turistice incluse în Lista Patrimoniului Mondial, județul Bistrița-Năsăud deținând componente integrate elemente integrate ”Frontierelor Imperiului Roman”;
- *Ruta Vinului din Regiunile Istorice ale României* cuprinde domenii viticole și crame incluse în mai multe Rute Cultural Turistice, printre care și ruta cultural-turistică “Povestea Vinului din Podgoria Lechința“ realizată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Turism în Bistrița-Năsăud”, care integrează: Crama Liliac, localitatea Batoș, județul Mureș, Crama Sântu, localitatea Sântu, județul Mureș, Crama Vie-Vin, localitatea Lechința, județul Bistrița-Năsăud, Crama Leichburg, localitatea Lechința, județul Bistrița-Năsăud, Crama Zaig, localitatea Teaca, județul Bistrița-Năsăud, Crama Teaca, localitatea Teaca, județul Bistrița-Năsăud, Crama Jelna, localitatea Jelna, județul Bistrița-Năsăud, Crama Valea ascunsa, localitatea Viile Tecii, județul Bistrița-Năsăud, Crama Harsian, localitatea Dumitra, județul Bistrița-Năsăud.

În cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) finanțat de Uniunea Europeană s-a conceput și realizat platformă multimedia România Atractivă (care reprezintă primul proiect/program destinat promovării turismului cultural în România), în cadrul căreia au fost identificate, concepute și propuse spre amenajare-dezvoltare 12 rute tematice din 35 de județe și totalizează 275 de obiective culturale (detaliile aferente fiecărei rute pot fi consultate accesând site-ul https://romania-atractiva.ro/ro/rute), însoțite de un set sugestiv de materiale multimedia (accesibile pe pagina de prezentare a fiecărui obiectiv în parte), 6 dintre acestea integrând obiective și/sau locații din județul Bistrița-Năsăud, astfel:

- Ruta castelelor integrează 21 de obiective la nivel national, printer care și 2 astfel de edificii amplasate pe raza județului Bistrița-Năsăud: Castelul Bethlen din Arcalia, comuna Șieu-Măgheruș și Castelul Bethlen din Beclean;
- Ruta gastronomiei tradiționale românești include, alaturi de alte 29 de trasee identificvate la nivel național, și Traseul gustului de Foioioi din Poarta Transilvaniei – județul Bistrița-Năsăud („Poartă" situată la confluența a trei culturi: română, săsească și maghiară, cu posibilitatea de a beneficia de produse locale - precum brânzeturile sărate, dulcețurile de fructe de pădure și pâinea coaptă în cuptor cu lemne, zacusca cu păstrăv afumat de la Păstrăvăria RIN din Romuli, un produs emblematic al zonei, cu zacusca, un preparat tradițional românesc și vinuri rafinate din zona viticolă a Lechinței);
- "Ruta bisericilor fortificate" vizează 15 astfel de obiective edificate în satele săsești din Transilvania, 3 dintre acestea fiind amplasate pe teritoriul județulu iBistrița-Năsăud: Ansamblul Bisericii Evanghelice C.A. Jelna, Biserica Reformată Șieu Odorhei Biserica și Biserica Evanghelică Herina (una din cele mai reprezentative construcții romanice nu doar din România ci chiar din Europa centrală a secolului al XIII-lea).
- "Ruta bisericilor de lemn" reunește nu mai puțin de 53 de obiective de acest tip, diseminate în 17 județe, dintre care 2 în județul Bistrița-Năsăud: Biserica de lemn „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" - Leurda (relocată în curtea Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud) și Biserica de lemn „Sf. Prooroc Ilie" din Petriș, comuna Cetate), celelalte fiind diseminate în județele Alba 5, Argeș 6, Bacău 1, Bihor 5, Bistrița-Năsăud 2, Botoșani 7, Cluj 1, Gorj 1, Hunedoara 1, Iași 1, Maramureș 2, Mehedinți 2, Neamț 1, Suceava 5, Timiș 1, Vâlcea 11 și Vrancea 2; - Ruta castrelor romane grupează, la scară națională, 22 de obiective din această categorie, inclusiv una două din județul Bistrița-Năsăud: Castrul Roman Ilișua (amplasat în partea de sud-est a satului Ilișua; este datat din secolele II-III d.Hr., fiind identificate 3 etape de construcție, ultima constând în refacerea în piatră a fortului din pământ și lemn ridicat într-o fază anterioară; vizitatorii pot vedea doar ruinele termelor romane, care făceau parte din așezarea civilă)
- Ruta cetăților include și 2 obiective din județul Bistrița-Năsăud: Cetatea Ciceului (construită în anii 1293-1304 și demantelată în anul 1544 în u rma deciziei Dietei Transilvaniei) și Cetatea Medievală Bistrița (actualmente doar Turnul Dogarilor și o parte din zidurile sudice și estice se mai păstrează din fortificația edificată în secolul XV)

În acelaşi context, sunt propuse (vezi https://romania-atractiva.ro/ro/rute) alte trei trasee tematice în "Ținutul haiducilor" care integrează o serie de obietive și povești interesante:

- *Drumul romanilor*, care vizează Turnul roman de la Ponița, ruinele termelor romane de la Ilișua și multe alte vestigii din epoca romană.
- *Drumul credinței* care integrează bisericile greco-catolice din Păltineasa și Spermezeu, biserica romano-catolică din Cristeștii Ciceului, bisericile reformate din Beclean, Reteag, Săsarm, Uriu sau Cuzdrioara, precum și bisericile ortodoxe de lemn din Suplai, Zagra, Runcu Salvei și Dobricel
- *Drumul poveștilor*, care are ca și elemnte centrale o serie de personaje legendare, uriași și haiduci, dar și legende despre mistere și comori ascunse, dezvăluite în cadrul Muzeului memorial Ion Pop Reteganul din comuna Petru Rareș, locul unde cunoscutul prozator și publicist a editat valoroase culegeri de folclor, în care a surprins bogăția și farmecul spiritualității și culturii populare românești

De asemenea, Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud a identificat și propus un ”Circuit al bisericilor de lemn din Bisatrița-Năsăud” (https://complexulmuzealbn.ro/ro/publicatii/circuitul-bisericilor-de-lemn-din-bistrita-nasaud) care reunește 4 dintre edificiile relevante din această categorie, însoțite de descrieri detaliate ale elemtelor de interers pentru turiști (Biserica de lemn din curtea Muzeului Județan, Biserica de lemn ”Sfântul Dimitrie” din Arcalia, comuna Șieu Măgjhruș, Biserica de lemn din Țigău, comuna Lechința și Biserica de lemn din Strugureni, coumna Chiochiș).

Alături de acestea, în zona montană și piemontană a județului Bistrița-Năsăud sunt amenajate 44 trasee turistice montane omologate de către Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului (până la data de 23.08.2025) și aflate în administrarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud (34 dintre acestea), respectiv a Consiliului Local Rodna (1 traseu). Un număr de 23 dintre aceste trase sunt grupate în arealul Munților Rodnei, 12 în arealul Munților și Piemontului Căimani și 9 în arealul Munților Bârgăului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/) (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/ - site-ul furnizând informatii inclusive cu privire la sezonalitate și nivelul de echipare solicitat pentru parcurgere).

Un traseu tematic deosebit, intitulat *”Poteca caprei negre din Rezervaţia Biosferei Munţii Rodnei”* a fost amenajat în Munții Rodnei, cu scopul de a facilita observarea caprelor negre, specie emblematică a masivului. Un alt traseu tematic, cu o puternică încărcătură legendară, este „*Poteca Zânelor*” dedicată iubitorilor de natură și povești.

Via Transilvanica este cel mai amplu traseu de drumeție de lungă distanță din România, conceput după modelul marilor rute internaționale – Camino de Santiago sau Appalachian Trail. Proiectul a fost inițiat în 2018 și finalizat în 2022, cu scopul de a conecta comunități diverse și de

a crea o legătură vie între natură, cultură și oameni, traversând regiuni istorice de referință precum Bucovina, Transilvania și Banatul. Pe raza județului Bistrița-Năsăud, Via Transilvanica însumează 134 km omologați (din cei aproximativ 142 km cât însumează întreaga regiune „Ținutul de Sus" începând de la Sovata), marcând începutul acestui ambițios proiect de amploare care conectează comunități și peisaje diverse, străbătând un ansamblu de localități și peisaje cu identitate distinctă: Lunca Ilvei, Tiha Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Livezile, Cetate, Dumitrița, Mărișelu, Șieu, Șieuț și Monor, trecând inclusiv prin pădurile comunei Prundu Bârgăului.

Primăria Municipiului Bistrița a întocmit proiectul „Bistrița, oraș al pasajelor" ideea centrală fiind aceea de a propune trei axe pietonale ce permit parcurgerea centrului istoric folosind vechile pasaje (17 în total) ce făceau legătura între arterele principale ale cetății medievale. Multe dintre pasaje sunt acum insalubre și imposibil de folosit.

Principalele canale de promovare a ofertei turistice a județului Bistrița-Năsăud sunt, firesc, cele din mediul online, care permit vizibilitate rapidă și acces facil la informații pentru un public divers și tot mai conectat digital.

Cea mai complexă și relevantă resursă în acest sens este platforma oficială de promovare a destinației turistice Bistrița-Năsăud - https://bnpoartatransilvaniei.ro/ - bine structurată, permanent actualizată și construită pe baza unui concept integrator, proiect organizat și susținut de Consiliul Județean Bistrița. Aceasta reunește și grupează tematic un set amplu de informații documentate, prezentate detaliat și ușor de accesat, grupate pe următoarele secțiuni: *Turism* (cu link-uri dedicate celor "100 de locuri musai de vizitat din județ", grupate pe categoriile relevante ale ofertei turistice a județului: biserici, mănăstiri, monumente istorice, muzee, obiective turistice, rezervații și stațiuni) și un link dedicat "Rutei cultural-turistice "Povestea Vinului din Podgoria Lechința"), *Sport, Social, Sănătate*, *Infrastructură, Educație și Cultură.*

Un alt site complex și bine documentat de promovare a principalelor destinații turistice ale județului Bistrița-Năsăud este https://www.bistrita.com/ (proiect organizat și susținut de Visit Bistrița), punând la dispoziția celor interesați o serie de informatii detaliate de interes turistic pentru pentru principalele elemente de interes identificate, grupate pe următoarele categorii: atracții turistice, muzee, monumente istorice, alte obiective, Bistrița Medievală, Despre Bistrița și Diverse.

Menționăm și site-ul https://garantatcolibita.ro/, menit a promova una dintre destinațiile de marcă ale județului, un site complex structurat, bine documentat (cu informații

documentate privind faciltățile de cazare, activitățile posibil a fi derulate etc.) si cu o interfață intuitivă, ușor de accesat.

Centrele de informare și promovare turistică au un rol esențial în dezvoltarea și consolidarea turismului la nivel local, funcționând ca adevărate puncte de intermediere între vizitatori și destinațiile din județul Bistrița-Năsăud.

Pe lista oficială a Centrelor Naționale de Informare și Promovare Turistică (CNIPT) din județul Bistrița-Năsăud figurează, la data de 28.07.2025, doar două astfel de structuri, ceea ce evidențiază atât potențialul de extindere, cât și necesitatea consolidării acestei rețele pentru a răspunde mai eficient cerințelor pieței turistice actuale: CNIPT Bistrița și CNIPT Năsăud (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/), din categoria *centrelor locale de informare și promovare turistică* neregăsindu-se, din pacate, nicio astfel de structură pe raza județului Bistrița-Năsăud.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud funcționează (la data de 27.08.2025) un număr de 25 *agenții turistice autorizate*, 14 dintre acestea fiind de tip intermediar (13 fiind localizate în municipiul reședință de județ – Bistrița și 1 în comuna Bistrița-Bârgăului - sat Josenii Bârgăului), 10 fiind organizatoare (9 fiind localizate în municipiul reședință de județ – Bistrița și 1 în comuna Bistrița-Bârgăului) și 1 de tip intermediar online (în Bistrița), cu mențiunea că agențiile de tip organizatoare online lipsesc din oferta de profil a județului (https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/).

4. CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL

4.1 Coridoare de transport, orașe-poartă

Analizat în context regional și național, județul Bistrița-Năsăud este traversat de un singur coridor de transport rutier, respectiv cel care leagă Transilvania de Bucovina prin Pasul Tihuța. Acest coridor se suprapune peste traseul DN 17/E 58, legând Dejul (unde există ramificații către Cluj-Napoca, respectiv către Baia Mare și Satu Mare) de Beclean, Bistrița, Vatra Dornei și Suceava. Acest traseu este intens circulat, context în care face obiectul unui studiu de fezabilitate pentru un drum de mare viteză care va include și varianta de ocolire a municipiului Bistrița. Legătura feroviară adiacentă acestui coridor major de transport parcurge un traseu diferit (magistrala CF 502: Suceava – Vatra Dornei – Ilva Mică și CF 401: Ilva Mică – Năsăud – Salva – Beclean pe Someș – Dej – Apahida), care face, la rândul său, obiectul unui studiu de fezabilitate și al unui proiect tehnic pentru modernizare.

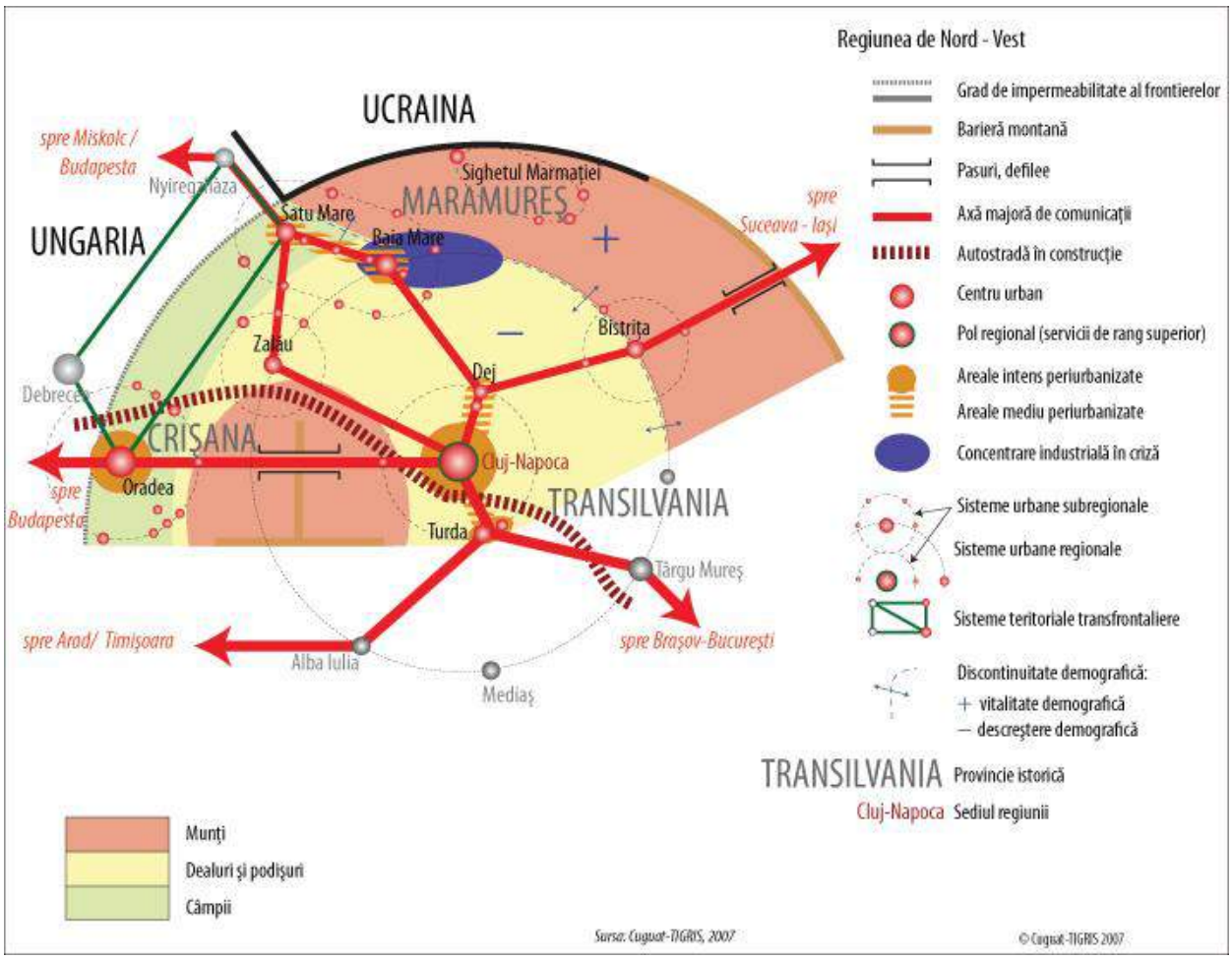

Fig. 4.1 DINAMICILE TERITORIALE DE LA NIVELUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST
Sursă: MDRAP. Atlasul Teritorial al României

În același context național și regional, după cum reiese și din figura de mai sus, județul Bistrița-Năsăud se află în aria de polarizare a municipiului Cluj-Napoca, care are și statutul de pol de creștere al regiunii Nord-Vest. La recensământul din 2021 un număr de 12587 de bistrițeni trăiau în județul Cluj (din care 9375 în mediul urban), 4660 în județul Timiș (1648 în urban), 3971 în județul Mureș (2301 în urban) și 3823 în județul Arad (1390 în urban).

Municipiul Bistrița poate fi privit ca un oraș-poartă la intrarea în regiunea istorică a Transilvaniei dinspre cea a Moldovei pe coridorul de transport care leagă cele două regiuni prin Pasul Tihuța. Din punct de vedere istoric, Bistrița este și una dintre cele șapte cetăți (”sieben Bürgen”) ale sașilor transilvăneni, fiind singura din partea de nord a Transilvaniei.

4.2 Structura policentrică, poli de creștere și de dezvoltare, centre urbane

Județul se suprapune teritorial peste aria de polarizare a polului de creștere Cluj-Napoca, rezultatul fiind cei peste 12.000 de bistrițeni care s-au mutat acolo de-a lungul timpului.

Orașele mici din județ au o capacitate redusă de polarizare (de ex. în zona urbană funcțională a orașului Sângeorz-Băi nu există nicio comună, iar în cazul orașelor Năsăud și Beclean există o singură localitate rurală). Deși zona urbană funcțională a municipiului Bistrița este una extinsă, la nivelul acesteia nu a fost încă constituită o zonă metropolitană. eros.

4.3 Zone de cooperare teritorială

La nivelul județului Bistrița-Năsăud sunt constituite următoarele asociații de dezvoltare intercomunitară:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Servicii de Alimentare cu Apă și de Canalizare în județul Bistrița-Năsăud – înființată în anul 2007, numără în prezent 59 de membri. Asociația a fost constituită în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a UAT-urilor membre. Ca urmare a acestei asocieri, operatorul regional Aquabis a realizat investiții de peste 250 mil. Euro din POS Mediu, POIM și PDD. Cel mai recent proiect major vizează investiții în 15 sisteme de alimentare cu apă și 13 aglomerări de apă uzată.
- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Municipale în Judetul Bistrița-Năsăud – s-a constituit în anul 2008 și are 63 de membri, mai exact 62 de membri și Consiliul Județean Bistrița-Năsăud. Scopul constituirii asociației este

înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de colectare, transport, tratare și depozitare a deșeurilor municipale. În urma acestei asocieri, CJ Bistrița-Năsăud a implementat proiectul „Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Bistrița-Năsăud. Acest proiect include un Depozit ecologic pentru deșeuri municipale amplasat în localitatea Tărpiu, comuna Dumitra, un Centru de Management Integrat al Deșeurilor cu stație de sortare și stație de compostare situat pe acelasi amplasament, 5 stații de transfer (Bistrița, Beclean, Sângeorz Băi, Năsăud și Galații Bistriței) și 5 centre de colectare a deșeurilor voluminoase, a DEEE-urilor și a deșeurilor periculoase (2 în Bistrița, 1 Beclean, 1 Sângeorz Băi, 1 Năsăud).

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ”Turism în Bistrița-Năsăud” – a fost înființată în anul 2014 și are ca scop dezvoltarea și promovarea patrimoniului turistic al județului.

Grupurile de Acțiune Locală (GAL) se constituie în zonele rurale și în orașele cu mai puțin de 20.000 de locuitori și reunesc reprezentanți ai intereselor socio-economice locale din sectoarele public și privat, fără ca vreun grup de interese să dețină controlul asupra procesului decizional. Scopul lor este de a sprijini comunitățile membre prin acțiuni adaptate direct nevoilor locale, concretizate într-o strategie de dezvoltare locală. Aceste parteneriate au beneficiat de finanțare prin PNDR în două perioade de programare și vor continua să primească sprijin și în etapa următoare.

Grupurile de Acțiune Locală ce cuprind unități administrativ teritoriale din județul Bistrița-Năsăud sunt:

- Asociația ”GAL Progres Transilvan”: cuprinde UAT-urile Galații Bistriței, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Teaca;
- ”Federația pentru dezvoltarea zonei rurale Bârgău-Călimani”: cuprinde UAT-urile Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate, Dumitrița, Josenii Bârgăului, Livezile, Mărișelu, Monor, Prundu Bârgăului, Șieu, Șieuț, Tiha Bârgăului;
- Asociația ”GAL Lider Bistrița-Năsăud”: cuprinde UAT-urile Ilva Mare, Ilva Mică, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Leșu, Lunca Ilvei, Rodna, Maieru, Șanț, Sângeorz-Băi;
- Asociația ”GAL Țara Năsăudului”: cuprinde UAT-urile Coșbuc, Dumitra, Feldru, Nimigea, Parva, Rebra, Rebrișoara, Romuli, Salva, Șieu-Măgheruș, Șintereag, Telciu, Năsăud;
- Asociația ”Parteneriat GAL Ținutul Haiducilor”: cuprinde UAT-urile Braniștea, Budești, Căianu Mic, Chiochiș, Chiuza, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Lechința, Matei, Negrilești, Nușeni, Petru Rareș, Runcu Salvei, Spermezeu, Șieu-Odorhei, Târlișua, Uriu, Zagra, Beclean.

În plus, comuna Urmeniș face parte din Asociația ”GAL Zona Luț, Șar, Câmpie” cu sediul în județul Mureș.

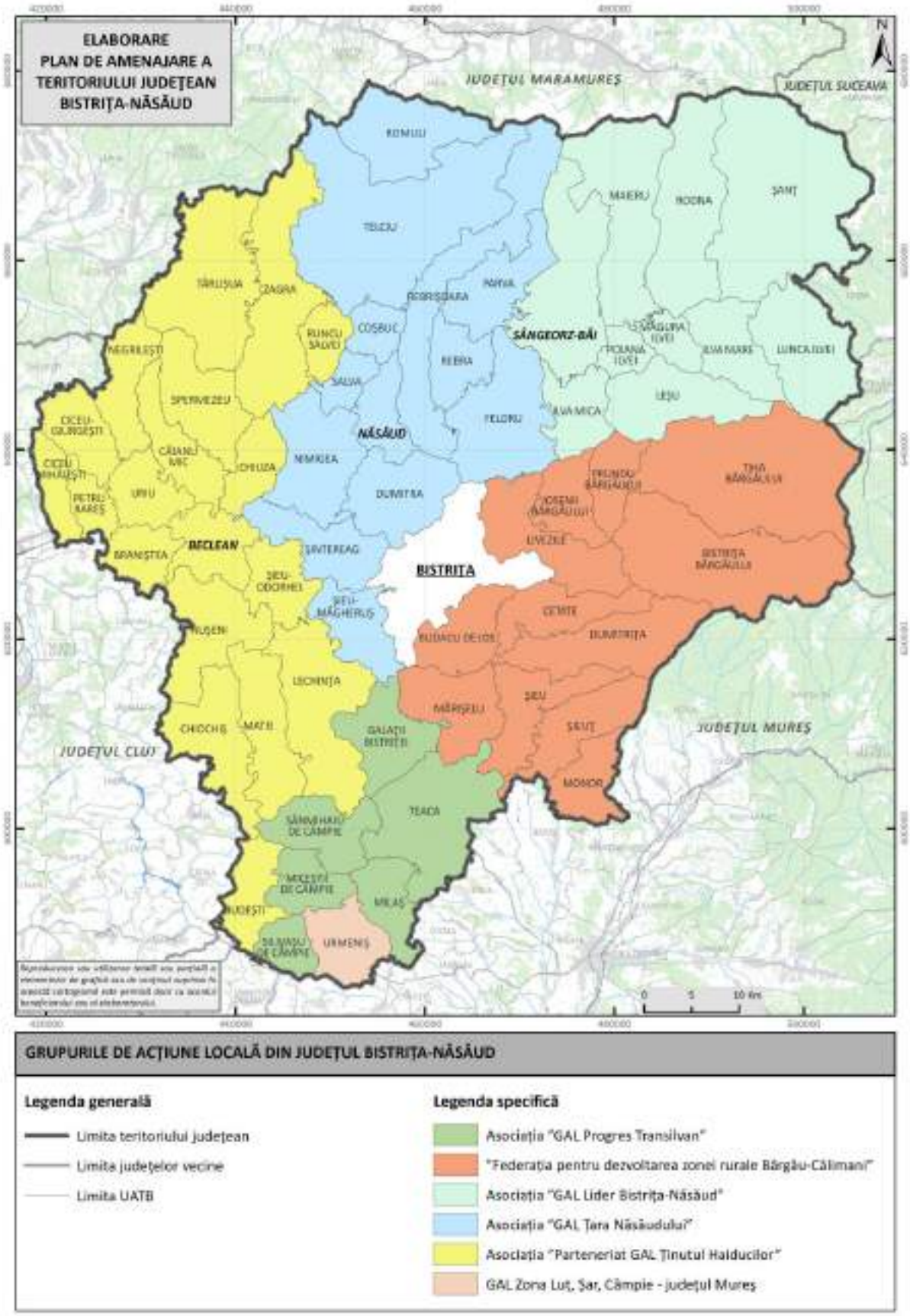

Fig. 4.2 COMPONENȚA GRUPURILOR DE ACȚIUNE LOCALĂ DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursă: Planșă proprie pe baza datelor puse la dispoziție de MADR.

4.4 Zone metropolitane, periurbane, zone urbane funcționale

Prin aplicarea metodologiei OECD rezultă o zonă urbană funcțională a municipiului Bistrița care ocupă cea mai mare parte a zonei centrale a județului. În componența acesteia intră comunele Șieu-Măgheruș, Mărișelu, Cetate, Livezile, Galații Bistriței, Dumitra, Budacu de Jos, Dumitrița (cu o rată a navetismului între 30-40% din forța de muncă totală), Șieu-Odorhei, Lechința, Matei, Șintereag, Josenii Bârgăului, Șieu, Prundu Bârgăului (între 20-30% din populația ocupată). Zona urbană funcțională a orașului Beclean cuprinde comuna Braniștea, cu o rată a navetismului de aproape 20%. În cazul orașului Năsăud, în zona urbană funcțională intră doar comuna Salva, cu o rată a navetismului de 19%.

În context teritorial județean, zonele urbane funcționale ale celor 3 orașe formează un spațiu continuu care polarizează activitatea economică și forța de muncă.

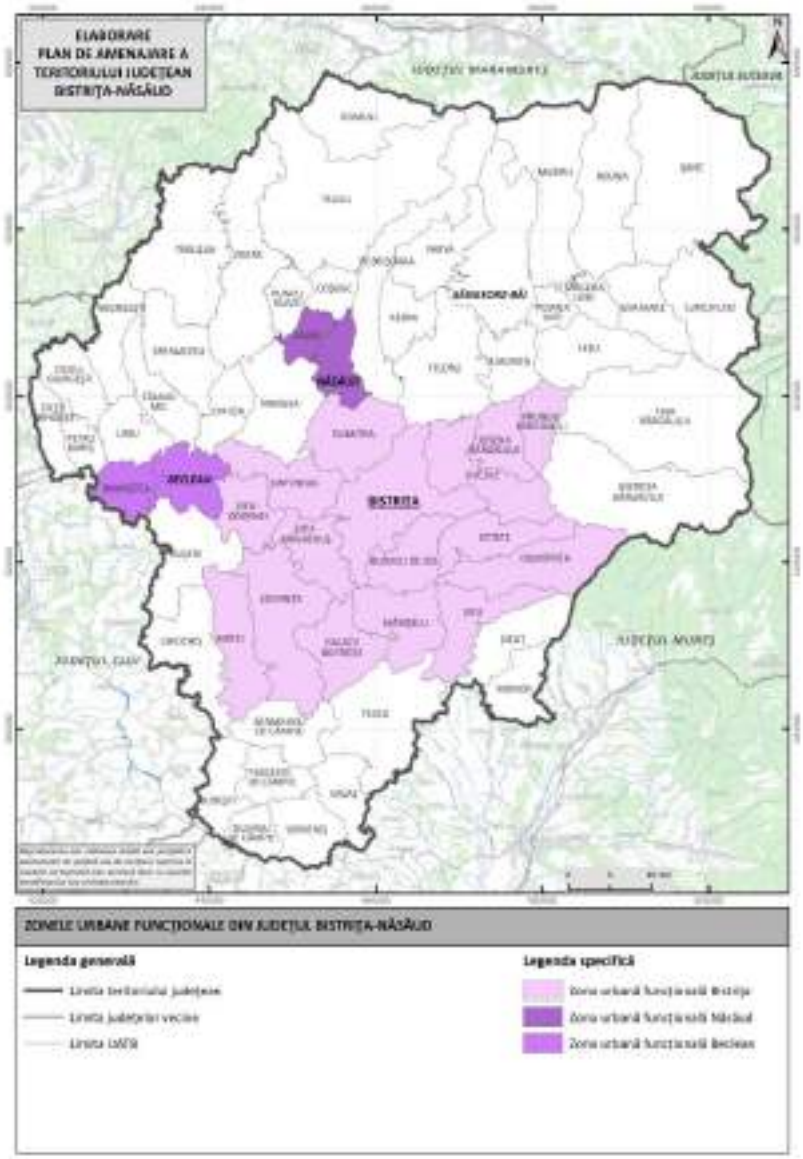

Fig. 4.3 ZONELE URBANE FUNCȚIONALE DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD
Sursă: Planșă proprie pe baza rezultatelor finale ale RPL 2011.

Guvernul României a aprobat Legea nr. 246/2022 privind zonele metropolitane care definesc teritoriul metropolitan ca fiind format din primele două coroane urbane din jurul municipiilor reședință de județ, respectiv din prima coroană urbană pentru restul municipiilor. În cazul municipiului Bistrița zona metropolitană rezultată prin această metodologie ar intra orașele Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi și comunele Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate, Chiuza, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Galații Bistriței, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Lechința, Livezile, Mărișelu, Nimigea, Parva, Rebra, Rebrișoara, Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Șintereag, Teaca.

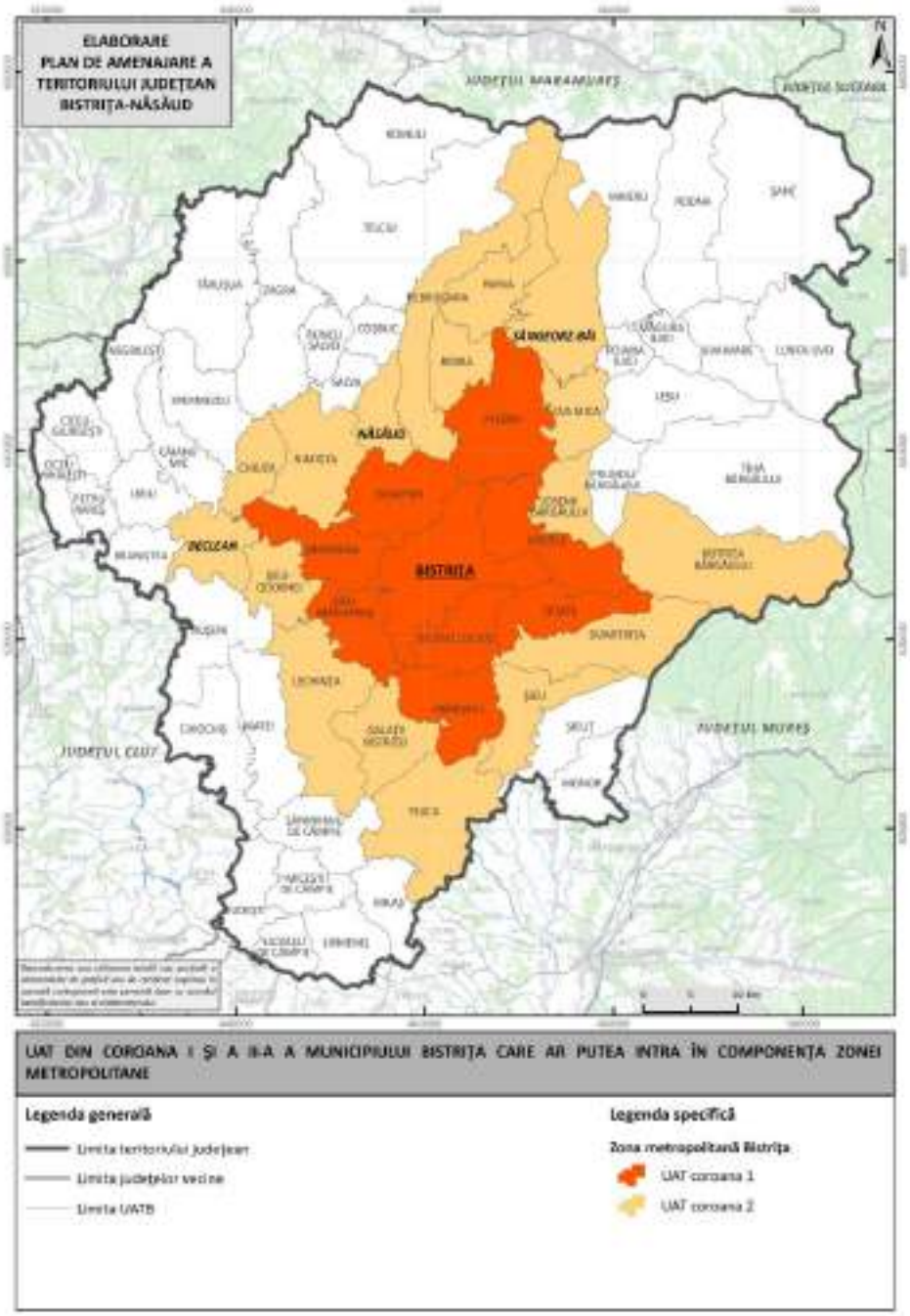

Fig. 4.4. UAT DIN COROANA I ȘI II A MUNICIPIULUI BISTRIȚA CARE AR PUTEA INTRA ÎN COMPONENȚA ZONEI METROPOLITANE

Sursă: Planșă proprie pe baza textului legii nr. 246/2022.

5. ZONE CU POTENȚIAL

Zone cu potențial natural

În județul Bistrița-Năsăud au fost identificate mai multe categorii de teritorii cu valoare naturală ridicată, evidențiate prin prezența monumentelor naturii, a zonelor protejate natural, precum și a arealelor cu valoare ecologică, faunistică, cinegetică și peisagistică deosebită.

În categoria *monumentelor naturii*, se poate menționa Peștera Comarnic, o formațiune carstică unică, cu valoare speologică și geologică importantă, aflată în stare bună de conservare. Stâncile Tătarului reprezintă un alt exemplu relevant, prin spectaculozitatea formațiunilor stâncoase și valoarea geomorfologică și peisagistică ridicată. De asemenea, arealul Ineu–Lala din Munții Rodnei, care include lacuri glaciare și floră alpină endemică, este clasificat drept monument al naturii, fiind într-o stare foarte bună de conservare și integrat în Parcul Național Munții Rodnei.

Zonele protejate natural cuprind două arii majore de interes național: Parcul Național Călimani, ce adăpostește ecosisteme montane și jnepenișuri carpatine, și Parcul Național Munții Rodnei, care concentrează cea mai mare biodiversitate a județului, cu lacuri glaciare și vârfuri ce depășesc 2.000 m altitudine. Alături de acestea, sunt menționate rezervațiile Cușma, Piatra Rea, Crovul de la Larion și Izvoarele Mihăiesei, zone care conservă habitate acvatice și forestiere rare, izvoare carstice și ecosisteme hidrologice de interes științific. Starea generală de conservare a acestor arii este bună spre foarte bună, iar documentele recomandă continuarea programelor de monitorizare ecologică și armonizarea activităților turistice cu regimul de protecție.

Din perspectiva valorii ecologice, masivele Călimani, Cușma, Rodnei și Țibleș sunt identificate ca ecosisteme complexe, cu păduri de fag și molid, pășuni alpine și specii de floră și faună de interes comunitar, între care Cypripedium calceolus, Rosalia alpina, Osmoderma eremita sau Carabus variolosus. Aceste areale sunt în stare bună spre foarte bună și necesită măsuri de prevenire a fragmentării habitatelor.

Zonele cu valoare faunistică și cinegetică se regăsesc în special pe Văile Someșului Mare, Ilvei și Bârgăului, unde există habitate favorabile pentru fauna carpatină – urs, cerb, mistreț, râs, cocoș de munte – și fonduri de vânătoare administrate în regim reglementat. Starea acestor habitate este apreciată ca bună, fiind recomandată corelarea gestionării cinegetice cu conservarea biodiversității.

Pe plan peisagistic, masivele montane, depresiunile Ilvei și Năsăudului, precum și văile Someșului și Bârgăului oferă peisaje naturale de înaltă valoare estetică și identitară. Aceste

teritorii, aflate în stare foarte bună de conservare, se disting prin continuitatea mozaicului natural și vizual și sunt recomandate pentru includerea în planurile teritoriale și turistice sub conceptul de „peisaj cultural natural”.

Zone cu potențial cultural

Analiza patrimoniului construit și imaterial evidențiază existența unor zone cu potențial cultural complex, distribuite pe întreg teritoriul județului, grupate în funcție de tipul valorii predominante: istorică, arhitecturală, urbanistică, etnică sau cultural-peisagistică.

În categoria monumentelor istorice, județul deține 768 obiective clasate, dintre care 229 de importanță națională (grupa valorică A) și 539 de interes local (grupa valorică B). Acestea se regăsesc preponderent în municipiul Bistrița și orașele Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi, dar și în numeroase comune – Rodna, Lechința, Galaţii Bistriţei, Budacu de Jos, Maieru, Cetate etc. Printre exemplele reprezentative se află ansamblul urban medieval din Bistrița, Biserica Evanghelică din Herina, Castelul Teleki Posmuș și siturile arheologice de la Ilișua, Orheiu Bistriței și Negrilești. Starea de conservare a acestor obiective este variabilă, mai bună în centrele urbane și mai precară în mediul rural, fiind recomandate programe coordonate de reabilitare.

Zonele protejate construite sunt definite prin PUZCP-uri (planuri urbanistice zonale pentru zone construite protejate) în principalele localități urbane. Municipiul Bistrița dispune de un Plan Urbanistic Zonal al Zonei Construite Protejate a Municipiului Bistriţa (PUZCP). În orașul Beclean, PUG nu definește Zone Construite Protejate, însă menționează monumente și situri arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură deja clasate la momentul elaborării PUG (1999-2000), precum și alte obiective propuse spre clasare. Totuși, nu sunt definite Zone Construite Protejate în conformitate cu cele specificate prin Ordinul MLPTL nr. 562/2003. Pentru Năsăud se menționează faptul că ”Zona centrală va face obiectul unui P.U.Z. care să cuprindă întreaga zonă centrală protejată, avizat de Comisia Monumentelor Istorice, fiind exclusă acordarea autorizaţiei de construire numai pe baza unor Planuri Urbanistice necorelate”. În Sângeorz-Băi, deși sunt menționate zone istorice, acestea nu beneficiază încă de regim juridic de protecție. Starea generală a fondului construit este bună spre medie, iar documentul recomandă actualizarea PUZCP-urilor și extinderea regimului de protecție.

Sub aspect arhitectural și urbanistic, județul păstrează ansambluri și tipologii distincte: arhitectura săsească (Bistrița, Lechința, Teaca), arhitectura grănicerească (Năsăud, Feldru, Rebrișoara) și arhitectura de târg (Bistrița, Beclean). Aceste zone conservă parcelarul medieval, fronturile continue și decorațiile de epocă, fiind apreciate ca zone cu valoare urbanistică de

patrimoniu. Starea lor este bună în nucleele istorice, însă fragilă în zonele periurbane, motiv pentru care se recomandă elaborarea de ghiduri de intervenție arhitecturală și promovarea restaurării controlate.

În ceea ce privește valoarea istorică, studiul de fundamentare specific, menționează rețeaua densă de situri arheologice – 412 înregistrate în RAN și 380 în LMI – dintre care unele, precum cele de la Ilișua, Orheiu Bistriței, Negrilești, Ciceu–Poieni și Rodna, reprezintă repere de importanță națională. Aceste situri reflectă evoluția istorică stratificată a teritoriului și constituie o bază solidă pentru dezvoltarea turismului cultural și educațional.

Valoarea etnică și culturală este exprimată prin existența a șapte zone etnografice distincte – Bistrița, Năsăud, Bârgău, Rodna, Ciceu, Șieu și Câmpie – care conservă specificul etnic (românesc, săsesc, maghiar), meșteșugurile, portul popular și tradițiile locale. Aceste zone se află într-o stare variabilă de conservare, cu riscuri de degradare prin abandon sau modernizări necontrolate, fiind necesare programe dedicate de protejare a patrimoniului imaterial și de stimulare a turismului cultural.

La nivel de peisaj cultural, se remarcă zonele rurale din Năsăud, Ilva și Bârgău, unde gospodăriile tradiționale, bisericile de lemn și structurile agricole istorice definesc un peisaj identitar specific. Acestea se află parțial conservate, iar documentele recomandă integrarea protecției culturale în strategiile de dezvoltare locală, pentru a asigura o relație echilibrată între modernizare și conservarea valorilor istorice.

ANALIZA SWOT

Cadrul natural / mediu	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Județul este situat în zona de contact între Carpații Orientali și Depresiunea Transilvaniei, ceea ce conferă o diversitate geomorfologică ridicată și o structură variată a reliefului (montan, colinar). ✓ Ecart altitudinal ridicat (de la cca. 232 m până la peste 2.200 m) și prezența unor areale alpine și subalpine favorizează o gamă largă de ecosisteme și habitate naturale. ✓ Prezența unor geotopuri particulare cu caracter insolit, accentuată de diversitatea litologică și morfologică. ✓ Legislația armonizată cu UE; sisteme și stații de monitorizare; strategii naționale; plan județean privind calitatea aerului, acces public la date; proiecte pentru centuri de ocolire; închiderea instalațiilor poluante; reducerea emisiilor; extinderea gazului natural; reînnoire parc auto. ✓ Resurse suficiente și diversificate; planuri de management; proiecte de modernizare; experiență în fonduri externe; structuri administrative funcționale. ✓ Ferme ecologice; studii pentru protecția solului; reglementări privind bune practici agricole; programe de împădurire. ✓ Legislație armonizată; SMID Bistrița-Năsăud funcțional, CMID Tărpiu; colectare selectivă; infrastructură de reciclare, planuri naționale și județene; operatori autorizați; ADI Deșeuri; date statistice disponibile. ✓ Planuri apărare inundații; risc seismic redus; sisteme de avertizare; fonduri nerambursabile. ✓ Implicarea ONG și ISj în proiecte de conștientizare; proiecte educaționale; campanii de responsabilizare. ✓ Colaborare inter-instituțională; grad de conștientizare crescut.	- Fragmentarea accentuată creează zone cu accesibilitate redusă și dificultăți în utilizarea agricolă și forestieră a terenurilor. - Zonele montane au un potențial de eroziune accelerată, mai ales în condițiile unor intervenții antropice necontrolate. - În unele zone, exploatarea resurselor de subsol a generat degradări locale (ex. cariere). - Zone industriale amplasate în orașe; poluare locală; lipsa dotărilor moderne; investiții reduse în tehnologii verzi; trafic aglomerat; lipsă centuri; spații verzi insuficiente; arderi necontrolate; laborator neacreditat. - Infrastructură insuficientă în rural și periferii; poluări frecvente; sisteme de alimentare și canalizare învechite; costuri mari racordare. - Schimbare folosință terenuri; lipsă evidențe actualizate; depozite periculoase neînchise; monitorizare insuficientă. - Rezistența populației; implicare redusă a autorităților locale; abandon deșeuri; educație ecologică slabă. - Lipsă amenajări hidrotehnice; zone cu risc de alunecări și inundații; - lipsă sistem integrat de monitorizare. - Fonduri insuficiente; puține ONG active; lipsă coerciție; educație insuficientă în școli. - Lipsă specialiști; colaborare discontinuă; necunoaștere legislație; lipsă priorități clare.
Oportunități	Amenințări

✓ Posibilitatea dezvoltării unor proiecte ecoturistice și educaționale datorită diversității morfologice. ✓ Posibilități de valorificare durabilă a resurselor naturale minerale cu tehnologii prietenoase cu mediul. ✓ Îmbunătățirea infrastructurii în zonele colinare și montane poate augmenta accesibilitatea teritorială. ✓ Fonduri naționale și europene; introducerea energiilor regenerabile; sprijin tehnic UE; investiții private în tehnologii verzi. ✓ Fonduri de coeziune și structurale; master plan județean; parteneriate public-private; proiecte pentru reducerea riscului de inundații. ✓ Agricultura ecologică; acces la fonduri externe; reabilitarea siturilor industriale. ✓ Fonduri europene și guvernamentale; valorificarea biogazului; piața de reciclare; dezvoltare și modernizare SMID. ✓ Îmbunătățirea legislației; fonduri pentru prevenire; creșterea responsabilității civice. ✓ Legislație voluntariat; sprijin primărie; programe comunitare; educație ecologică extinsă. ✓ Programe de perfecționare; atragerea specialiștilor; implicarea societății civile.	- Eroziunea accelerată, agravată de tendințele climatice de aridizare și de tăierile ilegale. - Degradări cauzate de intervențiile antropice necontrolate (carieră, defrișări), care afectează stabilitatea geomorfologică. - Procese geomorfologice accelerate cum ar fi ravenația și alunecările de teren pe versanți. - Costuri mari de conformare; capacitate redusă a autorităților și agenților economici; creșterea traficului și poluării urbane. - Capacitate administrativă scăzută; lipsă corelare urban-infrastructură; schimbări climatice; risc crescut de inundații. - Capacitate redusă de reabilitare; birocrație; lipsă de date complete privind calitatea solului. - Creșterea volumului deșeurilor; lipsa stațiilor de sortare pentru deșeurile din construcții și defrișări; costuri ridicate de conformare. - Defrișări neautorizate în zone vulnerabile; schimbări climatice; lipsă investiții; dezvoltare urbană necontrolată. - Lipsă finanțare; mentalitate neorientată spre mediu; lipsă modele ecologice. - Legislație instabilă; lipsă încredere publică; dificultăți financiare; salarii reduse pentru specialiști.
Patrimoniul natural și construit, peisaje	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Biodiversitate bogată; 20% din teritoriu protejat; acces la fonduri pentru susținerea gestionării; interes pentru ecoturism și agricultură ecologică. ✓ Fond forestier bine conservat; drumuri modernizate; compensații pentru restricții ✓ Diversitate semnificativă de habitate și specii de interes conservativ; ✓ Existența unui număr mare și variat de arii naturale protejate (internaționale, naționale, comunitare, locale); ✓ Prezența rezervației biosferei cu biodiversitate remarcabilă; ✓ Coexistența habitatelor naturale cu activități umane sustenabile (ecoturism, bune practici agricole și pastorale promovate);	- Neadaptarea legislației și implementarea insuficientă a normelor de management pentru arii protejate; - Lipsa planurilor de management pentru toate ariile protejate; - Neuniformitate în acoperirea cu arii protejate la nivel UAT; - Starea de conservare a unor habitate și specii prioritare raportată ca “nefavorabilă-inadecvată” sau “nefavorabilă-rea”; - Degradarea habitatelor datorită presiunilor antropice (exploatare forestieră, extragere resurse, poluare, fragmentare habitate, specii invazive etc.); - Disfuncționalități administrative și dificultăți de coordonare între autorități, ONG-uri și alte părți implicate;

✓ Existența unei baze de date spațială a categoriilor de arii protejate de interes internațional, național, comunitar, cu elemente de biodiversitate cartate; ✓ Înregistrarea în Catalogul arborilor remarcabili a 41 de exemplare de arbori cu circumferințe record sau cu valoare istorică/locală. ✓ Diversitatea peisajelor naturale: Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%), colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă. ✓ Prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ. ✓ Suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate. ✓ Complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj. ✓ Zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității. ✓ Zestre culturală complexă: patrimoniu material (arheologie, arhitectură, for public, memorial) structurat conform Legii 422/2001; acoperă întregul județ și oferă bază pentru politici de protecție și valorizare. ✓ Rețea coerentă de peisaje culturale: 7 zone etnografice (Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu, Câmpie) și 45 de subunități delimitate metodologic—cadru bun pentru intervenții teritoriale diferențiate. ✓ Valori de nivel internațional: includerea unor situri în lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia, 2024) întărește profilul județean. ✓ Infrastructură de date: documentația va integra o bază GIS pe straturi tematice (Stereo ’70), utilă pentru actualizări și monitorizare. ✓ Cadru natural și accesibilitate: coridoare hidrografice Someșul Mare–Șieu, așezări aliniate pe vale cu acces rutier/feroviar bun între Beclean și Bistrița.	- Deficit de personal uman și lipsa unor monitorizări continue in situ a ecosistemelor; - Implementarea neuniformă și incompletă a normelor de conservare. - Fragilitatea peisajelor naturale în fața intervențiilor antropice: Extinderea terenurilor agricole, urbanizarea și activitățile extractive (cariere, panouri fotovoltaice) reduc suprafețele naturale și alterează coeziunea habitatelor. - Fragmentarea habitatelor și peisajelor naturale ca urmare a infrastructurii și dezvoltării umane, afectând unitatea și calitatea peisajelor. - Procese de degradare a peisajului, cauzate de defrișări sau dezechilibre geomorfologice (eroziuni accelerate, alunecări), favorizate de activități neadecvat planificate. - Aspect mozaicat, instabil al peisajelor, ce reflectă stări degradate temporare, cum sunt pajiști secundare și geofaciesuri cu vegetație redusă, cauzate de exploatări și tăieri necontrolate. - Presiunea asupra peisajelor montane, cauzată de fenomene naturale extreme (incendii, doborâturi de vânt, atacul dăunătorilor) și intervențiile forestiere necontrolate. - Inconsistențe între registre: diferențe majore între RAN (412 situri) și LMI 2015 (174 situri din cele 380 de monumente de arheologie) la nivelul localităților; necesară aducerea la zi a LMI. - Capacitate culturală oscilantă la municipiul Bistrița: infrastructură cu variații, resurse umane fluctuante și participare modestă — performanță medie la „Vitalitate culturală 2021”. - Necesitatea reînnoirii cadrului urbanistic: reactualizarea PUG-urilor apare ca prioritate explicită. - Vulnerabilități fizice ale teritoriului: băltiri pe lunci, exces de umiditate, eroziune de suprafață în zone colinare — constrângeri pentru utilizări și protecția siturilor. - Presiuni morfologice în localități: apariția de construcții cu volumetrii/finisaje discordante față de fondul vernacular.

✓ Resurse identitare active: tradiții grănicerești, meșteșuguri, târguri istorice (ex. Târgul Mare al Bistriței), repertoriu folcloric — fundament pentru turism cultural. ✓ Arii naturale protejate relevante în subunități (ex. ROSPA0133 Munții Călimani, ROSCI0051 Cușma) — potențial pentru produse turistice integrate natură-cultură.	
Oportunități	Amenințări
✓ Finanțări nerambursabile; ecoturism; agricultură ecologică; investiții rurale. ✓ Finanțări PNDR, PNRR; scheme silvomediu și climatice; cartare modernă; cadru legislativ armonizat. ✓ Crearea unor coridoare ecologice pentru creșterea conectivității habitatelor; ✓ Atragerea de fonduri europene pentru conservarea biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi; ✓ Dezvoltarea ecoturismului responsabil, cu beneficii pentru comunitățile locale și economia verde; ✓ Campanii de informare a proprietarilor de terenuri a căror terenuri sunt incluse în arii naturale proteajte privind beneficiile serviciilor ecosistemice regăsite in situ; ✓ Campanii de implicare a comunităților locale în acțiuni de conservare; ✓ Lucrări de restaurare pentru ecosisteme degradate; ✓ Campanii continue de monitorizare in situ a stării habitatelor și speciilor prioritare; ✓ Crearea unor strategii de marketing pentru vizitatorii ariilor naturale protejate; ✓ Extinderea bazei de date spațială existentă prin crearea unui sistem informatic integrat ce include o serie de metadate pentru toate categoriile de arii naturale protejate de la nivel județean; ✓ Colaborare crescută între autorități, administrații, comunități și mediul academic pentru o gestionare integrată. ✓ Dezvoltarea turismului ecologic și durabil în zonele cu peisaje montane și alpine, valorificând diversitatea naturală și patrimonială.	- Amplificarea presiunilor antropice prin manifestarea amenințărilor preconizate (exploatare resurse, turism necontrolat, infrastructură, poluare, specii invazive); - Pierderea biodiversității și a ecosistemelor fragile ca urmare a fragmentării și a managementului defectuos; - Opoziție locală la restricțiile necesare conservării, conflicte între dezvoltare economică și protecție; - Schimbări climatice ce pot accentua degradarea ecosistemelor și specii amenințate. Distrugerea habitatelor; lipsa finanțării pentru arii protejate; extinderea construcțiilor în zone naturale. - Tăieri ilegale; exploatare excesivă; fenomene naturale extreme. - Extinderea necontrolată a activităților antropice (agricultură intensivă, extinderea intravilanului, extractive), care pot duce la pierderea ireversibilă a peisajelor naturale. - Degradarea accelerată a ecosistemelor și peisajelor naturale din cauza schimbărilor climatice, cum ar fi aridizarea, creșterea frecvenței incendiilor sau fenomene extreme. - Pierdere a biodiversității prin invazia speciilor alogene și fragmentarea peisajelor naturale. - Scăderea calității estetice și ecologice a peisajului ca urmare a abandonului terenurilor agricole - Vulnerabilitate ridicată a peisajelor montane la procese de eroziune accelerată și degradare pedologică, ca urmare a defrișărilor necontrolate. - Eroziunea patrimoniului imaterial sub presiunea schimbărilor sociale și a globalizării — risc de pierdere fără mecanisme de transmitere.

✓ Implementarea unor politici și proiecte de conservare și refacere a habitatelor și peisajelor naturale, inclusiv restaurarea pajiștilor și managementul pădurilor regenerabile. ✓ Posibilități de finanțare în domeniul mediului și dezvoltării rurale pentru menținerea și promovarea peisajelor tradiționale și naturale. ✓ Valorificarea peisajelor ca elemente integratoare în planurile urbane și rurale, pentru susținerea calității vieții și identității locale. ✓ Extinderea suprafețelor protejate și crearea unor arii tematice care să includă diversitatea peisajelor naturale. ✓ Actualizarea PUG-urilor și corelarea cu baza GIS — instrument pentru clarificarea regimurilor de protecție, trasee de punere în valoare și management unitar al patrimoniului. ✓ Construcția de produse turistice pe „coloana" peisajelor culturale (45 subunități) + rute tematice (arheologie, arhitectură, tradiții) menționate ca direcție de analiză. ✓ Capitalizarea statutului UNESCO (vizibilitate, finanțări dedicate, standarde de management) și extinderea beneficiilor la siturile conexe din rețeaua locală. ✓ Întărirea patrimoniului imaterial prin educație formală/neformală și parteneriate instituții – comunități – societate civilă, recomandate explicit. ✓ Integrarea ariilor Natura 2000 și a resurselor agro-pastorale în oferte de agroturism și eco-turism, cu beneficii pentru sate și peisaje.	- Persistența neconcordanțelor RAN–LMI poate bloca protecția eficientă, avizare, finanțări și intervenții de salvare. - Factori fizico-geografici: stagnarea apei pe lunci, eroziune pe versanți, cu potențial de afectare a siturilor și a tramei rurale. - Degradarea imaginii localităților prin intervenții neintegrate în fondul vernacular, cu efect asupra atractivității turistice. - Capacitate instituțională fragilă (resurse umane culturale fluctuante) care poate întârzia implementarea proiectelor.
Rețeaua de localități	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Localizarea municipiului reședință de județ Bistrița în partea centrală a județului, acesta fiind relativ ușor accesibil tuturor locuitorilor județului; ✓ Județul se caracterizează prin prezența mai multor axe de dezvoltare cu conectivitate ridicată, cea mai importantă fiind cea pe direcție vest-est, la care se adaugă cea pe direcție nord-sud (spre Maramureș, respectiv spre județul Mureș); ✓ Centrele urbane și comunele localizate de-a lungul axelor de dezvoltare și în apropierea acestora se caracterizează printr-un reviriment demografic, care se materializează și prin investiții în dotările socio-economice și tehnico-edilitare, menite să ridice standardele de viață ale locuitorilor;	- Prezența a doar 4 unități administrativ-teritoriale cu statut urban (un municipiu și 3 orașe), cu mult sub media națională; - Cele trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) sunt incluse în categoria centrelor urbane mici, depășind cu foarte puțin pragul demografic de 10000 de locuitori, specific orașelor; - La nivelul acestor trei orașe, lipsesc anumite dotări specificate de lege: spitalul și judecătoria nu se găsesc la Sângeorz-Băi, muzeul şi creşa la Beclean, cinematografele în niciunul dintre orașe; - 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul

✓ Aproape jumătate din comune (28 din totalul de 58 de comune) se încadrează în categoria comunelor mari și foarte mari, deținând dotări și facilități diverse pentru rangul lor, și chiar peste cerințele specifice ale legii; ✓ Majoritatea comunelor din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile din lege asociate rangului lor;	demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori; - 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, nu dețin cabinet de medicină de familie; - Farmaciile și punctele faramceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei); - În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă; - Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori, fiind supuse riscului de depopulare.
Oportunități	Amenințări
✓ Construcția viitoarei autostrăzi A14 (Autostrada Nordului) prin județul Bistrița-Năsăud va consolida principala axă de dezvoltare a județului pe direcție vest-est și va întări rolul municipiului Bistrița la nivel regional și național; ✓ Fenomenul de periurbanizare (suburbanizare) va conduce la o dezvoltare treptată a localităților din apropierea municipiului Bistrița și a celorlalte orașe din județ; ✓ Investițiile în infrastructură și în dezvoltarea tehnico-edilitară a localităților vor continua și vor contribui la ridicarea nivelului de trai și a standardelor de viață în majoritatea așezărilor din județ;	- Declinul demografic accelerat va determina o depopulare tot mai accentuată a unor sate foarte mici din județ, în special din Câmpia Transilvaniei, Dealurile Someșului Mare și Munții Țibleșului; - Dezvoltarea imobiliară din noile cartiere de locuințe și din așezările rurale periurbane nu este asociată cu un nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară adecvat noilor investiții; - O posibilă reformă administrativă va reduce semnificativ numărul unităților administrativ-teritoriale din județ, în special al comunelor, unele putând fi comasate, ca urmare a neîndeplinirii criteriilor specifice rangului lor; - Infrastructura precară din anumite zone rurale a generat fenomene de depopulare, iar populația actualmente redusă din aceste zone nu justifică investițiile în îmbunătățirea infrastructurii, deși aceasta este singura șansă de ieșire din izolare;
Infrastructuri tehnice majore	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Poziție regională favorabilă: DN 17 (axă națională importantă, legătură E58) traversează județul și facilitează traficul de tranzit și comerțul local. ✓ Rețea feroviară funcțională cu stații importante (Gara Bistrița Nord) care asigură circulație regională și legături cu orașele din zonă.	- Acces aerian indirect: județul nu are aeroport propriu; accesul la zboruri regulate se face prin aeroporturi aflate la distanțe semnificative (ex. Cluj-Napoca), ceea ce mărește costul și timpul de conectare pentru afaceri și turism.

✓ Existența unui operator regional (SC Aquabis SA) cu 16 stații de tratare a apei. ✓ Tendință generală de creștere a volumelor captate și distribuite (≈ 18,6 mil. m³ captate, 15,9 mil. m³ distribuite). ✓ Implementarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice la nivelul bazinelor hidrografice. ✓ Experiență în monitorizarea și managementul riscului la inundații și secetă. ✓ Operator regional unic (AQUABIS S.A.) cu acoperire extinsă urban–rural. ✓ Proiecte POIM în derulare pentru extinderea și modernizarea rețelelor. ✓ Eficiență crescută a epurării apelor uzate și conformare la standardele europene. ✓ Existența unor lucrări antierozionale și de protecție împotriva inundațiilor. ✓ Potențial agricol ridicat pe suprafețele amenajabile (peste 2.000–3.000 ha vizate pentru reabilitare). ✓ Rețea energetică dezvoltată, racordată la Sistemul Energetic Național. ✓ Există 26 unități de producere din surse regenerabile și 53 avize de racordare. ✓ Potențial ridicat pentru dezvoltarea energiei solare și microhidro. ✓ Dezvoltare de proiecte solare și microhidro în derulare. ✓ Potențial semnificativ pentru biomasă, biogaz și pompe de căldură. ✓ Implicare a mediului privat și a municipalității în proiecte verzi. ✓ Rețea de transport existentă, conectată la sistemul național. ✓ Experiență în exploatarea și întreținerea instalațiilor. ✓ Rețele existente în curs de modernizare, acoperire bună urbană. ✓ Interes al operatorilor pentru creșterea calității serviciilor și extinderea rețelelor. ✓ Existența Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Tărpiu. ✓ Sistem județean organizat pentru colectare și sortare.	- Porțiuni de infrastructură județeană și comunală învechite sau cu capacitate redusă: multe drumuri necesită modernizare - Dependență relativă de traficul rutier — aglomerări la intrările în Bistrița pe DN17 și necesitatea unor pasaje/soluții pentru fluidizare. - Vulnerabilitate crescută la poluare a surselor de apă. - Necesitatea menținerii zonelor de protecție sanitară cu regim sever. - Calitatea inegală a apelor subterane și deficit de resurse în anumite zone. - Lipsa investițiilor suficiente în infrastructura hidrotehnică și în protecția împotriva secetei. - Grad de acoperire nesatisfăcător al rețelei de canalizare în mediul rural. - Infrastructură tehnică învechită și pierderi mari pe rețelele de distribuție. - Stații de epurare insuficiente în aglomerările mici (<2.000 l.e.). - Infrastructură de irigații și drenaj învechită și nefuncțională (<20% utilizare). - Lipsa OUAI funcționale și a investițiilor în sistemele de desecare/irigații. - Fragmentarea excesivă a proprietății funciare. - Echipamente și linii vechi (anii ’80) cu uzură fizică și morală accentuată. - Lipsa sistematizării rețelelor subterane și iluminat public deficitar. - Lipsă de investiții majore în reparații capitale și modernizări. - Valoare redusă a investițiilor și proiecte dispersate. - Limitări de rețea și deficit de competențe tehnice locale. - Condiționalități stricte de mediu pentru anumite tehnologii (MHC, biomasă). - Conducte și stații de reglare-măsurare cu durată de viață depășită (>20 ani). - Nerespectarea distanțelor de siguranță și amplasări neconforme. - Insuficientă contorizare la nivelul consumatorilor. - Deficiențe de calitate ale serviciilor mobile în anumite zone. - Rețele fixe parțial depășite tehnic. - Colectare separată deficitară, în special în mediul rural. - Lipsa monitorizării activităților de salubritate și nerespectarea selectării pe fracții. - Nivel scăzut de educație ecologică.

Oportunități	Amenințări
✓ Proiecte de modernizare aprobate sau în fază de planificare (pasaje pe DN17, modernizări de DJ), care pot reduce congestia, crește siguranța și atrage investiții. Implementarea lor ar îmbunătăți corelativ accesibilitatea economică a județului. ✓ Acces la fonduri naționale și la programe europene pentru modernizarea infrastructurii locale. ✓ Dezvoltarea transportului multimodal ✓ Posibilitatea de implementare a măsurilor din Directiva Cadru Apă (2000/60/EC). ✓ Acces la finanțări pentru măsuri de combatere a secetei, inundațiilor și poluării. ✓ Creșterea conștientizării publice privind utilizarea eficientă a resurselor de apă. ✓ Acces la fonduri europene (PNRR) pentru extinderea sistemelor de apă - canalizare. ✓ Implementarea sistemelor inteligente de management al apei („smart water”). ✓ Posibilitatea reutilizării apelor uzate pentru irigații. ✓ Programe de reabilitare și modernizare a sistemelor de irigații existente. ✓ Acces la fonduri pentru digitalizarea bazei de date privind amenajările funciare. ✓ Integrarea cu programe agricole și de protecție antierozională. ✓ Modernizarea stațiilor de transformare și integrarea sistemelor smart-grid. ✓ Extinderea microcentralelor locale și a producției descentralizate. ✓ Finanțări europene pentru eficiență energetică și energie verde. ✓ Programe pentru tranziția energetică și prosumatori. ✓ Platforme județene pentru achiziții verzi și autonomie energetică locală. ✓ Extinderea parcurilor fotovoltaice pe terenuri neproductive. ✓ Extinderea rețelelor de transport și distribuție gaze naturale către mediul rural.	- Întârzieri birocratice sau lipsă de finanțare punctuală pot amâna proiectele de infrastructură de transport. - Creșterea traficului de tranzit fără soluții de infrastructură adecvate (ex. DN 17 prin orașe) poate genera blocaje, accidente și degradare accelerată a carosabilului. - Competitivitate regională: orașe mai mari cu aeroporturi mai apropiate (Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Baia Mare) atrag investiții și turiști. - Schimbările climatice și variațiile hidrologice sezoniere accentuate. - Suprapresiunea asupra acviferelor freatice din cauza exploatării excesive. - Risc crescut de degradare a calității apelor de suprafață și subterane. - Întârzierea programelor de investiții și nerespectarea termenelor din directivele UE privind apele. - Poluarea apelor de suprafață și subterane din cauza deficiențelor de epurare - Inundații recurente pe cca. 12.000 ha de terenuri agricole și localități riverane. - Creșterea riscului de eroziune și degradare a solurilor. - Creșterea cererii de energie fără modernizarea corespunzătoare a rețelelor. - Posibile întreruperi și defecțiuni ale rețelei de energie în zone cu infrastructură uzată. - Finanțare necorelată cu calendarul local de proiecte energetice. - Risc de blocaj din cauza birocrației și a limitărilor tehnice de racordare la rețeaua de energie. - Pericole de coroziune, pierderi și explozii cauzate de uzura conductelor de gaz. - Creșterea prețului gazului și riscul de abandon al consumului rezidențial. - Lipsa investițiilor private în infrastructura de telecomunicații în zone rurale cu rentabilitate redusă. - Întârzierea implementării infrastructurii digitale în localitățile mici - Persistența depozitării necontrolate și a colectării neconforme a deșeurilor.

✓ Investiții în modernizare și reabilitare a infrastructurii de gaz existente. ✓ Extinderea rețelelor de fibră optică și a hotspoturilor wireless. ✓ Implementarea soluțiilor smart-city în municipiul reședință de județ. ✓ Digitalizarea administrației și conectarea instituțiilor publice. ✓ Implementarea economiei circulare și valorificarea energetică a deșeurilor. ✓ Acces la fonduri pentru extinderea infrastructurii și educarea populației în domeniul deșeurilor ✓ Introducerea sistemelor digitale de monitorizare și plată diferențiată („plătești pentru cât arunci”).	- Impact negativ al poluării generate de deșeuri asupra mediului și sănătății publice.
Zonificarea teritoriului	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Relief variat și complex ✓ Varietate mare de resurse naturale ✓ Suprafață ridicată ocupată de pășuni și fânețe ✓ Fondul pomicol bine dezvoltat ✓ Fond forestier extins ✓ Existența unor arii naturale protejate, având ca obiectiv conservarea habitatelor, florei și faunei,	- Suprafața restrânsă a terenurilor arabile - Majoritatea terenurilor agricole se află în clasele IV și V de fertilitate - Ponderea ridicată a terenurilor agricole care prezintă restricții cu privire la calitatea solurilor - Numărul mare de UAT-uri care se află în zone montane defavorizate și zone defavorizate de condiții naturale specifice - Creșterea accentuată a suprafețelor scoase din circuitul agricol și forestier pentru trecerea în intravilan - Scăderea densității în vatră a localităților și dezvoltarea insuficient planificată a periurbanului - Ritmul lent de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru - Existența unor suprafețe extinse de terenuri degradate și neproductive - Amplasarea pe teritoriul județului a unor halde de steril și iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate
Oportunități	Amenințări
✓ Avantajele prevăzute de Legea nr. 197/2018 pentru localitățile din zona montană ✓ Derularea Programului Național de Cadastru și Carte Funciară	- Expansiunea urbană necontrolată, cu implicații negative asupra infrastructurii și serviciilor publice, mediului etc. - Accentuarea degradării solurilor pe fondul schimbărilor climatice

✓ Acordarea de subvenții, inclusiv din fonduri europene, pentru terenurile din zonele montane defavorizate și zonele defavorizate de condiții naturale specifice ✓ Aprobarea Codului Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor ✓ Disponibilitatea fondurilor europene pentru împăduriri și practici agricole ecologice	- Creșterea atractivității marilor centre universitare și amplificarea migrației interne către acestea - Reducerea fondurilor europene alocate Politicii de Coeziune
Structura socio-demografică	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Populație în creștere la recensământul din 2021 în raport cu cel din anul 2011. ✓ Speranță de viață ridicată. ✓ Spor natural pozitiv pe parcursul unui interval destul de lung, până în 2019 inclusiv. ✓ Echilibru între populația tânără și populația vârstnică în anul 2025. ✓ Mortalitate infantilă scăzută. ✓ Tendință generală de creștere a numărului de salariați, cu o dinamică pozitivă în majoritatea sectoarelor economice. ✓ Creșteri notabile ale ocupării în domeniile IT&C și activități profesionale și tehnice. ✓ Diminuarea șomajului. ✓ Creșterea veniturilor salariale în special în construcții și servicii culturale. ✓ Predominanța companiilor private, indicând o economie locală dinamică și orientată spre piață. ✓ Rată moderată a navetismului, ceea ce reflectă o concentrare relativ bună a locurilor de muncă în apropierea zonelor de reședință.	- Ponderea populației tinere într-o continuă scădere. - Ponderea populației vârstnice într-o creștere constantă. - Spor natural descendent în ultimii ani, caracterizat printr-o rată a mortalității mai mare decât rata natalității. - Spor migratoriu exclusiv negativ datorită ratei emigrației mai mare decât a imigrației. - Fertilitate în scădere, corelată cu modul de evoluție a ratei natalității. - Scăderea resurselor de muncă, reflectând îmbătrânirea populației și migrarea forței de muncă tinere. - Diminuarea populației active și a celei ocupate, în special în rândul femeilor. - Disparități rural–urban în ce privește rata de ocupare. - Diferența de remunerare între femei și bărbați, reflectată prin salariul mai mic în rândul fenecilor. - Nivel scăzut al populației cu studii superioare. - Dependență de forța de muncă necalificată și semi-calificată, mai ales în construcții, transport și industrie. - Prezență redusă a sectoarelor cu valoare adăugată mare (IT&C, servicii profesionale, financiare). - Aproximativ o treime din populația ocupată activează informal sau semi-formal.
Oportunități	Amenințări

✓ Creșterea calității vieții, a calității locuirii, cadrul natural prielnic, urbanismul sustenabil, revitalizarea centrelor istorice / patrimoniului istoric poate atrage populație nouă în județ și reduce exodul tinerilor. ✓ Politicile migratorii severe din multe țări occidentale pot fi o ocazie pentru atragerea de noi locuitori în zonele care se depopulează sau în cele cu deficit de forță de muncă. ✓ Reducerea fenomenului de îmbătrânire demografică, creșterea ratei natalității (prin creșterea ratei fertilității), limitarea migrației externe, reducerea declinului demografic, diminuarea disparităților demografice din interiorul județului printr-o distribuție spațială mai echilibrată a dinamicii demografice. ✓ Existența unor locuri de muncă ofertante completate de salarii pe măsură ar putea reduce considerabil migrația externă, în special a persoanelor tinere. ✓ Dezvoltarea infrastructurii de transport pentru a permite populației tinere să aibă acces la potențialele locuri de muncă care ar putea lua naștere în localitățile mai puțin dezvoltate pentru a facilita navetismul. ✓ Creșterea accesului la locuințe publice. ✓ Găsirea unor soluții financiare care să motiveze tânăra generație în a contribui la creșterea numerică a populației. ✓ Implementarea unor politici publice și dezvoltarea unei infrastructuri care să ofere suport părinților, pentru posibilitatea existenței unui echilibru între sarcinile profesionale și cele parentale. ✓ Valorificarea oportunităților de finanțare disponibile prin Programul Regional și Programele Operaționale, în vederea dezvoltării profesionale a forței de muncă. ✓ Extinderea și consolidarea sistemului de educație duală, cu prioritate în domeniile industriale. ✓ Localitățile situate la distanțe mai mari față de centrele urbane ar putea valorifica ,,telemunca” (jobul remote), populația implicată având posibilitatea de a lucra din confortul propriei case. ✓ Stimularea antreprenoriatului în rândul tinerilor și al femeilor, prin valorificarea programelor de sprijin precum Start-Up Nation și Femeia Antreprenor. ✓ Îmbunătățirea mobilității intrajudețene prin diversificarea și modernizarea opțiunilor de transport, cu accent pe transportul public rutier și feroviar.	- Accesul dificil la utilități (apă, canalizare, lumină, gaz), sănătate și educație, precum și infrastructura rutieră deficitară, cu precădere în mediul rural, determină o rată scăzută a natalității, deoarece tinerii emigrează. - Accelerarea procesului de îmbătrânire demografică. - Rata crescută a vârstnicilor menține ridicată rata mortalității. - Perpetuarea unei culturi a emigrației. - Continuarea procesului de depopulare și migrare a forței de muncă tinere. - Risc de depopulare. - Populația adultă în risc de scădere tot mai mare. - Accentuarea fenomenului de suburbanizare (periurbanizare). - Riscul accentuării polarizării teritoriale, prin concentrarea locurilor de muncă bine remunerate în municipiul Bistrița. - Creșterea presiunii salariale și a costurilor cu forța de muncă, fără o evoluție corespunzătoare a productivității. - Posibilitatea stagnării dezvoltării competențelor profesionale și a necorelării acestora cu cerințele actuale ale pieței muncii. - Deficitul de specialiști în domenii strategice, precum tehnologia, sănătatea și energia.

✓ Valorificarea potențialului economic al mediului rural, prin dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și susținerea economiei locale.	
Infrastructura socială (educație, sănătate, asistență socială)	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Prezența unor licee de prestigiu la nivel național; ✓ În fiecare unitate de învățământ există echipament IT; ✓ Dezvoltarea învățământului universitar în ultimii ani prin apariția extensiei UTCN și a Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș; ✓ Implementarea numeroaselor proiecte de tip Erasmus în tot mai multe unități de învățământ din județ; ✓ Accentul pe pregătirea continuă cu relevanță în practică și mai ales în tranziția verde; ✓ Investiții în infrastructura școlară urbană și rurală, în special în clădiri; ✓ Investiții masive în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița din perspectiva aparaturii de ultimă generație, reabilitarea clădirii, construirea de noi corpuri; ✓ Investiții în ambulatoriile din Bistrița și Beclean; ✓ Prezența celui de-al treilea heliport din România; ✓ Investiții în capacitate de primiri urgențe la cele mai ridicate standarde; ✓ Construirea de unități locative pentru medici pentru a-i fideliza județului; ✓ Inexistența zonelor de sărăcie locativă extremă în municipiul Bistrița; ✓ Prezența constantă a proiectelor de ameliorare a sărăciei; ✓ Capacitatea de a organiza competiții naționale și internaționale în județ; ✓ Atitudine pro-activă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud în dezvoltarea instituțională și sprijinul financiar pentru domeniul sportului; ✓ Îmbunătățirea structurilor sportive existente și dezvoltarea altora noi; ✓ Patrimoniu natural și arhitectural impresionant; ✓ Infrastructura de cazare în curs de modernizare, în special cea hotelieră; ✓ Creștere a frecventării turistice în județ și în special în municipiul Bistrița;	- Precaritatea infrastructurii specifice învățământului antepreșcolar (creșe), mai ales în zona rurală; - Multe clase nu au un număr suficient de elevi; - Rata mare de abandon școlar, mai ales în ciclul gimnazial și liceal; - Majoritatea clădirilor școlare sunt vechi; - Limitări și inegalități urban-rural din perspectiva dotărilor (săli de gimnastică, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport, cabinete medicale pentru elevi); - Absența unei universități cu sediul central în județ; - Navetism școlar extins pe fondul insuficientelor rețele de internate adecvate în mediul urban; - Subdezvoltarea învățământului profesional în raport cu nevoile industriei prelucrătoare și agriculturii mai ales; - Lipsa de centre de formare integrativă specializate pe profesii cerute pe piața care să țintească tinerii din mediul rural care au căzut victime ale abandonului școlar; - Predarea simultană pune în dificultate calitatea procesului didactic; - Salarizarea modestă a personalului debutant implicat în sistemul de educație; - Lipsa programelor anti-bullying; - Lipsa bazinelor școlare de înot; - Personal și infrastructură deficitară din perspectiva medicinei de familie; - Inexistența unei unități spitalicești în orașul Sângeorz-Băi; - Număr redus de cabinete medicale de specialitate în mediul rural; - Cel mai mic număr al paturilor de spital din întreaga regiune de nord-vest; - Un singur centru de dializă; - Nu toate unitățile administrativ-teritoriale dețin farmacie / punct farmaceutic, cabinet stomatologic;

✓ Existența unei rețele de case memoriale/muzee dedicate unor scriitori de talie națională și internațională ; ✓ Existența unor spații expoziționale generoase, atât în instituțiile de cultură locale, cât și în sfera privată; ✓ Existența în municipiul Bistrița și într-o serie de localități rurale a unor clădiri de patrimoniu care, odată restaurate și dotate adecvat, pot deveni centre de creație artistică, dotate cu spații de cazare, pentru artiștii rezidenți și pentru artiștii și meșteșugarii locali; ✓ Biserici și mănăstiri cu valoare arhitecturală, artistică și istorică (bisericile evanghelice de confesiune augustană, sinagoga); ✓ Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult după anii 1990 pe fondul libertății religioase;	- Accesibilitatea la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile, în zona montană de nord-est, în regiunea sudică și din medii defavorizate este foarte precară; - Lipsa aproape totală a accesului la îngrijire stomatologică gratuită este extrem de gravă, în special pentru copii, adolescenți și în mediile sărace; - O lipsă a eficienței programelor de prevenție în domeniul sănătății; - Digitalizarea inegală a sistemului medical; - Precaritatea inițiativelor de educație sanitară în sistemul de educație; - Insuficiență și dotare inegală a centrelor pentru vârstnici și persoane cu dizabilități; - În 43 de comune lipsește compartimentul specializat din cadrul primăriilor; - Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente, lipsa serviciilor în comunitate (serviciile de prevenire); - Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici; - Inexistența structurilor de monitorizare a situației sărăciei locative la nivel județean; - Numărul redus de centre medico-sociale; - Management defectuos al organizațiilor sportive locale, care se ocupă de implementarea sportului în rândul copiilor; - Scăderea numărului de copii care se îndreaptă spre sport și a numărului de sportivi de performanță legitimați; - Infrastructură sportivă insuficientă sau inadecvată; - Multe baze sportive abandonate sau nefuncționale; - Inexistența medicilor sportivi și a cabinetelor sportive; - Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural; - Existența unui număr limitat de specialiști din domenii conexe sportului, care pot contribui la creșterea performanței; - Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.); - Nu există baze pentru refacerea organismului după efort; - Număr redus de arbitri sportivi; - Număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient; - Insuficiente trasee pentru cicloturism;

	- Insuficiente trasee marcate pentru drumeții; - Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural; - Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură; - Scăderea numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole; - Nu toate comunele dețin bibliotecă; - Lipsa personalului angajat în anumite biblioteci; - Scăderea numărul de volume existente în biblioteci. - Poliția Locală este prezentă doar în municipiul Bistrița, cele 3 orașe și o comună; - se constată o anumită uzură fizică și morală la unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult; - Funcția de șef serviciu voluntar pentru situații de urgență, în unele unități administrativ-teritoriale, este încadrată prin cumul (viceprimar, casier, polițist local), iar persoanele în cauză nu-și pot îndeplini în totalitate atribuțiile legale conform fișei postului; - În cadrul unor unități administrativ-teritoriale nu există personal voluntar care să încadreze funcțiile specifice (compartiment prevenire și echipe specializate); - Nealocarea de către autoritățile publice locale a fondurilor financiare necesare pentru achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pentru membrii grupelor de intervenție/echipelor specializate, care sunt necesare pentru avizarea serviciului voluntar pentru situații de urgență și pentru participarea la intervenții; - Din totalul de 62 de unități administrativ-teritoriale cu 249 de localități, 6 unități cu 24 de localități nu sunt asigurate cu echipamente de alarmare; - La nivelul administrațiilor locale nu există un interes sporit în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare care sunt depășite fizic și moral.
Oportunități	Amenințări

✓ Modernizarea și reabilitarea unităților de învățământ prin programe naționale sau europene; ✓ Accesarea de fonduri europene sau guvernamentale pentru a realiza investiții din perspectiva laboratoarelor, atelierelor școlare, sălilor de gimnastică, terenurilor de sport în localitățile unde ele nu există, în special în mediul rural; ✓ Parteneriate între primării și dezvoltatori imobiliari pentru construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane și periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerată; ✓ Facilități acordate de autoritățile locale cadrelor didactice (transport și cazare gratuită); ✓ Acordarea de servicii de consiliere elevilor proveniți din medii defavorizate sau cu probleme economice și sociale deosebite; ✓ Reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale prin programele dedicate; ✓ Prezența caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele unde populația nu are asemenea facilități; ✓ Telemedicina, realizată cu scopul de a evita deplasările în special în cazul persoanelor cu probleme de mobilitate; ✓ Angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale; ✓ Atrageri de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale; ✓ Construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile, prin accesarea unor programe și proiecte dedicate acestora; ✓ Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României; ✓ Înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului; ✓ Crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport;	- Risc de abandon școlar în rândul populației din mediile sărace; - Datorită numărului redus de elevi, există unități de învățământ care ar putea fi desființate; - Subfinanțarea educației din localitățile cu puțini elevi; - Perpetuarea lipsei de implicare atât a elevilor, cât și a personalului didactic dacă nu sunt asigurate facilitățile necesare; - Risc crescut de morbiditate și mortalitate în rândul localităților unde nu există servicii medicale; - Procesul continuu de îmbătrânire a populației va pune presiune pe sistemul medical; - Pe măsură ce municipiul Bistrița se va dezvolta, dominanța economică a acestuia în teritoriul învecinat va produce inegalități din ce în ce mai vizibile între localitățile din aria de influență; - Perpetuarea reticenței administrației la legalizarea așezărilor informale; - Degradarea bazei materiale sportive din mediul rural; - Perpetuarea sedentarismului determină un procent semnificativ al populației cu probleme de sănătate; - Baza de selecție redusă pentru sportul de performanță; - Infrastructură învechită sau insuficientă - degradarea accentuată a unor baze sportive, care poate duce într-un final la închiderea acestora; - Stagnarea/pierderea unor ramuri sportive datorită lipsei finanțării și măsurilor deficitare de motivare/retenție a resursei umane calificate; - Emigrarea tinerilor cu potențial pentru practicarea sportului; - Număr redus de turiști în contextul în care oferta turistică nu este regândită / îmbunătățită; - Numărul redus de turiști va determina și atragerea de fonduri insuficiente, investițiile realizate nu vor reuși astfel să acopere cerințele pieței, ajungându-se în acest caz la închiderea anumitor stațiuni; - Risc de dispariție a bibliotecilor în cadrul cărora funcționalitatea lor este asigurată de o persoană cu o altă funcție de bază; - Numărul redus de cititori va genera un interes tot mai scăzut pentru cultură, finanțarea va fi redusă, colecțiile se vor învechi și va apărea izolarea culturală;

✓ Existența unor programe în domeniul sportului care facilitează dezvoltarea infrastructurii sportive prin creșterea numărului de baze sportive și îmbunătățirea celor deja existente; ✓ Obținerea de fonduri de către autoritățile locale în vederea achiziționării echipamentului necesar pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare;	- Numărul redus de vizitatori în muzee și colecții publice va determina un declin economic, o pierdere a patrimoniului și ulterior, închiderea lor; - Un număr mic de spectatori va genera o diminuare a producției artistice, care se va solda cu un număr mai mic a locurilor de muncă în acest domeniu; - Izolarea generațiilor tinere de valorile culturale și religioase tradiționale. - Lipsa de interes în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare pune în pericol acționarea în timp util în cazul unei situații de urgență; - Situarea doar în spațiul urban a poliției de proximitate (Poliția Locală) limitează timpi de deplasare a acesteia în spațiul rural aflat la periferia județului;
Structura activităților economice	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Creștere economică constantă, ceea ce indică o dezvoltare susținută. ✓ Reducerea decalajului PIB/capita față de media UE, semn al convergenței economice. ✓ Structură economică diversificată care oferă o bază economică relativ echilibrată. ✓ Creștere semnificativă a valorii adăugate brute (VAB). ✓ Creștere a numărului de profesioniști activi, respectiv de unități locale active. ✓ Creștere accelerată a numărului de persoane juridice. ✓ Densitate antreprenorială peste media națională, ușor sub media regională, dar peste cea a multor județe similare. ✓ Reducere semnificativă a insolvențelor, semn al stabilizării economice. ✓ Creșterea vizibilă a numărului de firme din domenii cu valoare adăugată ridicată, precum activități profesionale, științifice și tehnice. ✓ Creștere a numărului de companii cu capital străin, indicând o atractivitate mai mare pentru investițiile externe. ✓ Diversificarea investițiilor externe în sectoare precum construcții, comerț, transport și servicii profesionale. ✓ Prezența solidă a capitalului străin în industria prelucrătoare. ✓ Creșterea valorii totale a capitalului social străin subscris.	- Nivel scăzut al PIB-ului pe cap de locuitor, județul Bistrița-Năsăud rămânând printre cele mai slab performante județe. - Sector ITC subdezvoltat, indicând o economie cu potențial redus de a susține transformarea digitală. - Dependență de industrii tradiționale, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare sunt slab reprezentate. - Activitate economică efectivă redusă, doar puțin peste jumătate dintre firme depunând bilanțuri financiare. - Concentrare excesivă a cifrei de afaceri și angajaților în municipiul Bistrița. - Rată mare a dizolvărilor și radierilor, marcând o potențială instabilitate antreprenorială. - Diminuarea numărului de întreprinderi mari, ce limitează capacitatea județului de a susține lanțuri economice complexe și de a atrage investiții de amploare. - Dezechilibru structural dat de ponderea mare a comerțului și construcțiilor, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare au reprezentare slabă. - Risc demografic apărut datorită îmbătrânirii antreprenorilor și migrării tinerilor, fapt care poate afecta regenerarea mediului de afaceri.

✓ Exporturi importante de produse industriale complexe ✓ Specializare industrială competitivă pe produse cu valoare adăugată relativ mare (componente pentru industria auto, produse metalice prelucrate și textile). ✓ Relieful variat, favorabil dezvoltării culturilor vegetale și unei zootehnii mixte. ✓ Potențialul zootehnic ridicat, evidențiat de densitățile superioare mediei regionale și naționale la speciile bovine, porcine, ovine și caprine. ✓ Producțiile vegetale cu randamente în creștere, în special la culturile de cereale și plante tehnice. ✓ Pajiștile naturale extinse, cu valoare ecologică ridicată. ✓ Tradiția și experiența locală în pomicultură, în special pentru speciile de măr și prun (existența Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița). ✓ Rețeaua bine dezvoltată de structuri asociative active în sectoarele vegetal, zootehnic și apicol. ✓ Fond forestier extins, având o structură echilibrată, care asigură diversitate ecologică și productivitate stabilă. ✓ Dezvoltarea activităților de valorificare a produselor nelemnoase (fructe de pădure, mușchi decorativ, produse artizanale din lemn) ✓ Creșterea semnificativă a salariilor în domeniul silvic. ✓ Infrastructura forestieră dezvoltată, care asigură accesul în unitățile de producție. ✓ Activitatea cinegetică și de protecție a biodiversității extinsă. ✓ Potențialul piscicol ridicat. ✓ Habitatele naturale acvatice extinse. ✓ Tradiția locală în creșterea păstrăvului și valorificarea produselor din acvacultură montană. ✓ Diversitatea geologică și resursele naturale variate. ✓ Tradiție industrială solidă, susținută de ramuri prelucrătoare bine dezvoltate – auto, echipamente electrice, mase plastice, metalurgie, construcții metalice, lemn și mobilă. ✓ Concentrarea de companii cu capital străin și know-how tehnologic ridicat,, care acționează ca poli industriali regionali.	- Prezență scăzută a femeilor antreprenor. - Poziționarea modestă la nivel național după numărul firmelor cu capital străin și după valoarea capitalului. - Deficitul comercial semnificativ, rezultat al dependenței de importuri pentru materii prime și bunuri necesare proceselor de producție. - Contribuție redusă la exporturile regionale. - Dependența ridicată de câteva companii mari exportatoare, ce vulnerabilizează echilibrul balanței comerciale la nivel județean. - Dependența ridicată de piețele externe pentru materii prime și inputuri industriale. - Ponderea redusă a investițiilor străine în sectoarele inovative - Fragmentarea ridicată a terenurilor agricole și grad redus de comasare. - Productivitatea scăzută în pomicultură și viticultură. - Capacitatea limitată de depozitare și procesare a produselor agricole. - Exporturile agroalimentare reduse. - Infrastructura de irigații aproape inexistentă. - Echipamentele agricole învechite și gradul redus de mecanizare. - Ponderea ridicată a agriculturii de subzistență și semi-subzistență. - Îmbătrânirea populației agricole. - Nivelul redus de pregătire agricolă formală. - Volumul redus al producției piscicole. - Numărul limitat de unități piscicole și suprafețele mici de exploatare efectivă, comparativ cu potențialul hidrografic existent. - Capacitatea de procesare și comercializare scăzută a produselor piscicole. - Dotările tehnice limitate și infrastructura învechită în majoritatea fermelor piscicole. - Nivelul redus de integrare a sectorului piscicol în lanțurile agroalimentare locale. - Lipsa personalului specializat în acvacultură modernă și managementul resurselor acvatice. - Valoarea adăugată redusă a producției piscicole, bazată în principal pe comercializarea peștelui viu.

✓ Prezența Parcului Industrial Bistrița Sud și a Parcului Industrial TeraPlast, infrastructuri funcționale cu utilități complete și acces rutier/feroviar facil. ✓ Diversitatea surselor de energie regenerabilă, județul dispunând de resurse hidroenergetice, solare, eoliene și de biomasă. ✓ Rețeaua hidrografică densă, cu potențial hidroelectric valorificabil prin microhidrocentrale. ✓ Potențialul ridicat de producere a energiei din biomasă, susținut de suprafața mare de fond forestier. ✓ Nivelul salarial ridicat în industria energetică. ✓ Expansiunea semnificativă a sectorului construcții în termeni de unități locale active. ✓ Salariile competitive în sectorul construcții. ✓ Prezența unor companii locale puternice și competitive pe plan național, implicate în proiecte majore de infrastructură. ✓ Ponderea majoră a sectorului de servicii în economia județeană și creșterea constantă a numărului de întreprinderi din domeniul serviciilor. ✓ Dezvoltarea infrastructurii comerciale, marcată de apariția, în ultimii ani, a centrelor moderne de retail și servicii precum Bistrița Retail Park, sau OK Shopping Center. ✓ Ecosistemul emergent de cercetare și inovare în jurul ICPE Bistrița, Stațiunii de Cercetare Pomicolă și centrului „Silvania”, cu potențial de integrare în economia bazată pe cunoaștere. ✓ Creșterea rolului serviciilor private, în special a celor medicale, care diversifică oferta și completează sectorul public. ✓ Creșterea semnificativă a numărului de unități active în domeniul tranzacțiilor imobiliare ✓ Creșterea numărului de locuințe finalizate. ✓ Extinderea fondului locativ, cu o creștere mai accentuată în mediul urban. ✓ Creșterea suprafeței locuibile totale, în special în Bistrița, Năsăud și Beclean. ✓ Potențialul ridicat în zona Colibița, unde prețurile imobilelor se aliniază celor din localitățile periurbane Bistriței, confirmând atractivitatea turistică și investițională a zonei.	- Scăderea numărului de unități industriale mari. - Dependența economică puternică de câteva companii mari exportatoare (Leoni, TeraPlast, RAAL, Rombat), ce limitează diversificarea activităților industriale și reduce reziliența economică. - Exploatarea limitată și prelucrarea insuficientă a resurselor naturale locale. - Salariile medii în industrie sub nivelul regional și național. - Deficitul de personal tehnic calificat, accentuat de îmbătrânirea forței de muncă din industrie. - Dezvoltarea industrială dezechilibrată teritorial, activitățile industriale preponderent în municipiul Bistrița și în arealul său periurban, în timp ce alte zone ale județului rămân slab industrializate. - Capacitatea redusă de inovare și cercetare industrială aplicată, limitată de lipsa unui pol universitar tehnologic bine dezvoltat. - Capacitatea totală de producție energetică redusă comparativ cu potențialul natural și cu alte județe din regiune. - Potențialul eolian și solar moderat. - Investițiile nete în declin semnificativ, limitând potențialul de modernizare și extindere a infrastructurii energetice. - Inexistența unor proiecte majore noi de producere a energiei regenerabile în ultimii ani. - Dependența de o singură amenajare hidroenergetică principală (Colibița). - Lipsa unor instalații pentru valorificarea biomasei și a biogazului, deși resursele primare sunt abundente. - Deficitul de personal calificat, mai ales în meseriile tehnice și de execuție. - Riscul ridicat de migrație a lucrătorilor în străinătate. - Dependența ridicată de investițiile publice, care determină fluctuații sezoniere în activitate. - Nivelul scăzut de automatizare și digitalizare. - Ponderea scăzută a serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT&C, consultanță, CDI) în structura economică județeană. - Dependența economică de comerț, care indică o structură dezechilibrată.

	- Capacitatea redusă de inovare și digitalizare în firmele din județ, mai ales în IMM-uri. - Concentrarea teritorială pronunțată a activităților economice și investițiilor în municipiul Bistrița. - Productivitatea scăzută în comparație cu media regională și națională, mai ales în comerț, HORECA și servicii administrative. - Infrastructura de sprijin pentru servicii insuficient dezvoltată. - Polarizarea investițională în municipiul Bistrița, în detrimentul celorlalte UAT-uri din județ. - Diferențele teritoriale accentuate între mediul urban și rural privind ritmul dezvoltării locuințelor și al investițiilor imobiliare. - Nivelul de preț scăzut al proprietăților din localitățile rurale, indicând un interes investițional redus în afara municipiului reședință de județ. - Dependența ridicată de sectorul privat, în absența unor programe publice destinate dezvoltării fondului de locuințe sociale și implementării proiectelor de regenerare urbană.
Oportunități	Amenințări
✓ Valorificarea fondurilor europene 2021–2027 pentru consolidarea sectorului de afaceri, prin investiții destinate dezvoltării, modernizării și inovării. ✓ Dezvoltarea infrastructurii de transport, cu potențial de atragere a investițiilor și de consolidare a poziției economice a județului. ✓ Întărirea sectorului IT prin valorificarea oportunităților oferite de Centrele de Inovare Digitală și de clusterele IT&C din Regiunea Nord-Vest. ✓ Adaptarea industriei, serviciilor și agriculturii la tranziția verde și digitală, în concordanță cu prioritățile europene actuale. ✓ Posibilitatea extinderii activităților economice în mediul rural, contribuind la echilibrul teritorial și la creșterea ocupării forței de muncă. ✓ Creșterea competitivității IMM-urilor prin valorificarea oportunităților de finanțare, formare, mentorat și internaționalizare. ✓ Valorificarea potențialului educațional local (firme studențești, SRL-D) pentru stimularea spiritului antreprenorial și a inovării.	- Migrarea forței de muncă tinere către centrele universitare regionale, cu impact asupra disponibilității resurselor umane locale. - Vulnerabilitatea crescută la fluctuațiile economice, tot mai frecvente și pronunțate la nivel național, european și global. - Riscul de stagnare economică, determinat de lipsa diversificării economice și de întârzierea tranziției către noile modele europene de creștere și competitivitate. - Posibilitatea suprasaturării în domeniile economice tradiționale (comerț, construcții), fără o creștere corespunzătoare a productivității. - Riscul de stagnare structurală, determinat de ritmul lent al diversificării către sectoare moderne și inovative (IT, cercetare, energie regenerabilă). - Reducerea numărului de întreprinderi mari, cu impact negativ asupra capacității de inovare și a potențialului de atragere a investițiilor externe.

✓ Consolidarea serviciilor profesionale și tehnice, în contextul creșterii cererii de specializare și expertiză pe piața județeană. ✓ Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru afaceri, pentru susținerea antreprenoriatului local și atragerea investițiilor externe. ✓ Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru afaceri, pentru a atrage noi investitori. ✓ Creșterea cererii pentru produse industriale și echipamente electrice – domeniu deja reprezentativ în structura exporturilor județului. ✓ Creșterea interesului investitorilor pentru județele cu costuri operaționale moderate, precum Bistrița-Năsăud. ✓ Consolidarea cooperării economice regionale cu județele Cluj, Bihor și Satu Mare, în vederea intensificării fluxurilor investiționale către Bistrița-Năsăud. ✓ Extinderea colaborărilor cu parteneri internaționali prin intermediul clusterelor industriale și a rețelelor de inovare regională. ✓ Valorificarea potențialului de dezvoltare a agriculturii ecologice, în contextul creșterii cererii pentru produse bio și sustenabile. ✓ Creșterea cererii pentru produse agroalimentare tradiționale și de nișă, precum mierea, produsele lactate artizanale și fructele de pădure. ✓ Diversificarea producției agricole prin introducerea culturilor adaptate schimbărilor climatice și evoluției cerințelor pieței. ✓ Consolidarea cooperării între agricultori și fermieri prin dezvoltarea și extinderea structurilor asociative agricole. ✓ Modernizarea infrastructurii-suport pentru agricultură (acces, irigații, depozitare, procesare) prin valorificarea fondurilor europene și naționale disponibile. ✓ Dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și promovarea produselor locale, inclusiv prin turism rural, gastronomie locală și inițiative de tip brand teritorial (ex. „Produs în Bistrița-Năsăud”). ✓ Posibilitatea valorificării fondurilor naționale și europene pentru împăduriri, reconversie ecologică și dezvoltarea infrastructurii forestiere. ✓ Extinderea activităților de valorificare a produselor forestiere nelemnoase, cu potențial ridicat de export (fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale, produse de artizanat).	- Nivelul redus de competitivitate în atragerea investițiilor de amploare, comparativ cu centrele regionale puternice, precum Clujul. - Vulnerabilitatea sporită la fluctuațiile economice globale, în special în cazul industriei prelucrătoare puternic orientate către export. - Riscul de delocalizare a companiilor existente, pe fondul creșterii costurilor cu forța de muncă și al deficitului de personal calificat. - Majorarea costurilor logistice și energetice, ce poate afecta atractivitatea județului pentru noi investiții. - Nivelul insuficient de adaptare a forței de muncă la cerințele investitorilor străini, în special în domeniile tehnologice și inovative. - Concentrarea exporturilor într-un număr restrâns de sectoare economice, reducând reziliența economică. - Posibilitatea marginalizării la nivel regional, în lipsa unor politici proactive de stimulare și susținere a investițiilor. - Vulnerabilitate ridicată la fenomene climatice extreme (grindină, secetă, înghețuri târzii, precipitații excesive). - Procese accentuate de eroziune și degradare a solurilor, în special în zonele montane și deluroase. - Constrângeri naturale semnificative în zonele montane, care limitează extinderea și productivitatea terenurilor agricole. - Riscul de declin al biodiversității agricole, în lipsa unor măsuri adecvate de conservare și reconversie durabilă. - Infrastructura logistică insuficient dezvoltată pentru colectarea, depozitarea, prelucrarea și distribuția produselor agricole. - Reducerea continuă a forței de muncă tinere și migrația lucrătorilor agricoli către alte regiuni sau sectoare economice. - Volatilitatea accentuată a prețurilor inputurilor agricole (îngrășăminte, combustibili, semințe). - Presiunea competitivă din partea produselor de import, în special asupra celor locale cu valoare adăugată redusă. - Vulnerabilitatea crescută la schimbările climatice (riscuri de secetă, furtuni și atacuri ale dăunătorilor forestieri).

✓ Posibilitatea dezvoltării industriilor conexe (mobilier, produse din lemn, bioenergie), prin valorificarea resurselor locale. ✓ Dezvoltarea clusterelor forestiere și a celor din domeniul lemnului și mobilei, pentru stimularea cooperării între operatori și a inovării la nivel de sector. ✓ Crearea de parteneriate public-private pentru modernizarea infrastructurii forestiere (drumuri, centre de colectare, capacități de prelucrare). ✓ Dezvoltarea ecoturismului prin punerea în valoare a potențialului natural și cultural al zonelor împădurite. ✓ Promovarea certificării forestiere și a practicilor de gestionare durabilă a pădurilor, în conformitate cu standardele internaționale. ✓ Creșterea cererii externe pentru produse sustenabile și certificate, care poate stimula exporturile locale și investițiile verzi. ✓ Accesarea finanțărilor europene și naționale destinate modernizării fermelor piscicole și dezvoltării lanțurilor de procesare. ✓ Valorificarea apelor disponibile și neutilizate în prezent pentru diversificarea producției piscicole. ✓ Integrarea pisciculturii în activitățile de turism rural și agroturism, inclusiv prin dezvoltarea păstrăvăriilor cu funcție recreativă și educativă. ✓ Promovarea produselor locale din pește în circuitul turistic și gastronomic al județului. ✓ Consolidarea cooperării între fermieri și asociațiile piscicole pentru promovare comună și acces la piețele regionale. ✓ Crearea de parteneriate între producători, procesatori și unități HORECA, pentru creșterea valorii adăugate a produselor și serviciilor piscicole. ✓ Creșterea cererii pentru produse piscicole sănătoase și sustenabile, în concordanță cu tendințele actuale de consum alimentar. ✓ Valorificarea resurselor minerale și forestiere prin investiții în procesarea locală și orientarea către produse cu valoare adăugată ridicată. ✓ Dezvoltarea industriilor emergente bazate pe resurse locale, precum materialele avansate, bioeconomia, energia verde și economia circulară. ✓ Diversificarea producției industriale prin adoptarea tehnologiilor digitale, a automatizării și a roboticii.	- Procesele de eroziune și degradarea solurilor forestiere, în special în zonele montane și deluroase. - Persistența fenomenului de tăieri ilegale și exploatări neautorizate, cu impact negativ asupra sustenabilității resurselor forestiere. - Dependența ridicată de un număr restrâns de operatori economici de mari dimensiuni, ce poate afecta echilibrul și stabilitatea pieței locale a lemnului. - Presiunea turistică și antropică asupra ecosistemelor forestiere sensibile, în special în arealele Colibița și Bârgău. - Îmbătrânirea forței de muncă din sectorul silvic și deficitul tot mai accentuat de personal calificat - Birocrația ridicată și reglementările complexe privind obținerea avizelor de mediu și a autorizațiilor specifice activităților piscicole. - Scăderea interesului investițional, determinată de rentabilitatea economică redusă și recuperarea lentă a investițiilor în sector. - Vulnerabilitatea crescută la schimbările climatice și la scăderea debitului cursurilor de apă, factori care pot afecta productivitatea și sustenabilitatea fermelor piscicole. - Riscul de poluare și eutrofizare a bazinelor piscicole, cu impact negativ asupra calității apei și a producției. - Presiunea competitivă accentuată din partea peștelui și produselor piscicole importate, care limitează competitivitatea producției locale. - Infrastructura logistică insuficientă pentru transportul și distribuția produselor piscicole în lanț frigorific. - Vulnerabilitatea crescută la fluctuațiile economiei globale, în special în industriile orientate preponderent către export. - Volatilitatea ridicată a prețurilor la energie și materii prime, cu efect direct asupra costurilor de producție și a competitivității. - Întârzierea proceselor de tranziție verde și digitalizare în sectoarele industriale tradiționale. - Scăderea competitivității forței de muncă locale, determinată de migrația tinerilor și de îmbătrânirea populației active.

✓ Accesarea fondurilor europene și naționale pentru decarbonizarea și tranziția verde în industrie. ✓ Dezvoltarea infrastructurii de suport și inovare industrială prin proiecte finanțate din surse publice și private (inclusiv PPP). ✓ Consolidarea parteneriatelor regionale cu județele Cluj, Bihor și Satu Mare – centre industriale și de inovare cu rol strategic în Regiunea Nord-Vest. ✓ Creșterea competitivității economice prin implicarea actorilor locali în clustere industriale regionale, pentru stimularea cooperării, inovării și integrării în lanțurile valorice europene. ✓ Promovarea județului Bistrița-Năsăud ca hub regional pentru industria componentelor auto și a echipamentelor electrice. ✓ Creșterea cererii pentru energie verde, stimulată de politicile europene și naționale de decarbonizare. ✓ Accesul la fonduri europene și naționale dedicate investițiilor în energie regenerabilă și creșterea eficienței energetice. ✓ Posibilitatea dezvoltării de microhidrocentrale, parcuri fotovoltaice și eoliene de mici dimensiuni, în special în zonele rurale și montane. ✓ Dezvoltarea sistemelor de stocare a energiei și a microrețelelor inteligente (smart grids) pentru gestionarea eficientă a consumului și distribuției. ✓ Modernizarea și digitalizarea rețelelor de distribuție, în vederea reducerii pierderilor și creșterii eficienței operaționale. ✓ Implicarea comunităților locale în proiecte de energie regenerabilă, prin constituirea și susținerea comunităților energetice locale. ✓ Extinderea rolului administrațiilor publice locale în coordonarea și implementarea proiectelor de energie comunitară. ✓ Promovarea parteneriatelor public-private pentru investiții în producția de energie regenerabilă și infrastructura energetică locală. ✓ Accesul extins la fonduri europene și guvernamentale (ex. Programul Regional Nord-Vest, Programul Național de Investiții Anghel Saligny) pentru proiecte de infrastructură, regenerare urbană, clădiri publice etc. ✓ Creșterea cererii pentru locuințe și infrastructură modernă, pe fondul dezvoltării urbane și rurale. ✓ Promovarea construcțiilor verzi și sustenabile, bazate pe utilizarea materialelor ecologice și a tehnologiilor eficiente energetic.	- Concurența regională tot mai intensă în atragerea investițiilor străine directe, în special din partea județelor Cluj și Bihor. - Riscul de stagnare a investițiilor private, generat de lipsa unui cadru de sprijin financiar și legislativ stabil și coerent. - Birocrația ridicată și procedurile de autorizare îndelungate pentru proiectele din domeniul energetic. - Fluctuațiile pe piața certificatelor verzi și incertitudinea legislativă, care pot descuraja investițiile în energie regenerabilă. - Vulnerabilitatea la variațiile climatice, cu impact asupra producției hidroenergetice și a disponibilității resurselor de apă. - Deficiențele în infrastructura de transport și stocare a energiei regenerabile, care limitează integrarea eficientă în rețelele existente. - Riscul de accentuare a decalajelor regionale în procesul de tranziție energetică, în absența unor investiții majore la nivel local. - Dependența ridicată de ciclurile economice și de politicile publice, care pot genera fluctuații semnificative în volumul comenzilor și al investițiilor. - Volatilitatea prețurilor materialelor de construcții și a costurilor energetice, cu impact direct asupra rentabilității proiectelor. - Deficitul structural de forță de muncă calificată, accentuat de migrația lucrătorilor către alte regiuni ale țării sau state membre ale Uniunii Europene. - Îmbătrânirea forței de muncă și interesul scăzut al tinerilor pentru calificările specifice sectorului construcțiilor. - Presiunile crescute legate de reglementările stricte privind sustenabilitatea, eficiența energetică și siguranța construcțiilor. - Întârzierile administrative și birocrația excesivă în procesul de autorizare și finanțare a proiectelor publice. - Vulnerabilitatea ridicată la fluctuațiile economice și inflaționiste, în special în sectoarele comerțului și HORECA. - Dependența de marile rețele comerciale, care exercită presiune competitivă asupra întreprinderilor locale de mici dimensiuni. - Concurența crescută din partea județelor cu infrastructură de servicii mai bine dezvoltată, precum Cluj și Bihor.

✓ Digitalizarea sectorului construcțiilor prin implementarea tehnologiilor BIM și a sistemelor automatizate de management al șantierelor, pentru creșterea competitivității. ✓ Extinderea programelor de formare și reconversie profesională a forței de muncă, adaptate nevoilor sectorului construcțiilor. ✓ Creșterea investițiilor private în infrastructura logistică și industrială, pe fondul priorităților de creștere economică și competitivitate (inclusiv la nivel regional). ✓ Accesul la finanțări naționale și europene dedicate transformării digitale și verzi, cercetării-dezvoltării-inovării și formării forței de muncă. ✓ Stimularea antreprenoriatului în rândul tinerilor, prin programe dedicate de suport. ✓ Consolidarea competențelor profesionale, în special a celor digitale, tehnice și verzi, în linie cu noile cerințe ale pieței muncii. ✓ Extinderea serviciilor de ITC, consultanță, logistică, sănătate și educație privată, în contextul creșterii cererii pentru servicii moderne și al îmbunătățirii standardelor de viață. ✓ Valorificarea potențialului sectorului transporturilor și logisticii prin modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare, (pe rețeaua TEN-T). ✓ Crearea hub-urilor de inovare și incubatoarelor de afaceri, pentru stimularea dezvoltării serviciilor cu valoare adăugată ridicată. ✓ Dezvoltarea parteneriatelor între mediul de afaceri, instituțiile de învățământ și administrația publică, pentru extinderea serviciilor bazate pe cunoaștere și cercetare aplicată. ✓ Dezvoltarea proiectelor rezidențiale moderne în zonele periurbane ale municipiului Bistrița (Unirea, Viișoara, Ghinda, Sărata, Sigmir, Slătinița). ✓ Creșterea cererii pentru locuințe noi, determinată de migrația internă și de tendința de reorientare a populației către municipiul Bistrița. ✓ Diversificarea tipologiilor rezidențiale (blocuri colective, locuințe individuale moderne, ansambluri mixte), pentru a răspunde cererii tot mai variate și dinamice de pe piața imobiliară. ✓ Extinderea fondului de locuințe sociale, ca măsură de sprijin pentru incluziunea socială și accesul echitabil la locuire.	- Reducerea disponibilității forței de muncă tinere și calificate, determinată de migrație și relocarea către centrele urbane universitare. - Îmbătrânirea forței de muncă și deficitul de competențe specializate în domeniile serviciilor cu valoare adăugată ridicată. - Riscul de stagnare în procesele de digitalizare, inovare și tranziție verde, în lipsa capitalizării active a oportunităților disponibile în aceste paliere . - Lipsa unei politici coerente și integrate de dezvoltare a sectorului serviciilor la nivel județean. - Vulnerabilitate ridicată la fluctuațiile pieței imobiliare, pe fondul incertitudinilor macroeconomice și al volatilității cererii. - Riscul de supraevaluare a prețurilor în zonele centrale ale municipiului reședință de județ, cu potențiale efecte negative asupra accesibilității locuințelor. - Deficitul de terenuri disponibile în intravilanul municipiului reședință de județ, care limitează extinderea rezidențială și capacitatea de răspuns la cererea în creștere de pe piața imobiliară. - Disparitățile teritoriale accentuate, ce pot amplifica polarizarea socio-economică, mai ales între municipiul reședință de județ și localitățile din mediul rural. - Reducerea numărului de autorizații pentru construcții non-rezidențiale (hoteluri, clădiri administrative, spații comerciale), semnalând o ofertă insuficientă în raport cu nevoile și potențialul mediului de afaceri. - Concurența crescută din partea altor centre urbane regionale (Cluj-Napoca, Oradea) în atragerea investițiilor imobiliare.

✓ Dezvoltarea segmentului imobiliar destinat spațiilor comerciale și de birouri, susținut de expansiunea mediului de afaceri local și diversificarea activităților economice. ✓	
Turismul	
Puncte tari	Puncte slabe
1. Resurse naturale și peisagistice ✓ Cadru natural spectaculos, cu peisaje variate, biodiversitate bogată și zone rurale pitorești și populare redusă ceea ce sporește atractivitatea ecoturistică. ✓ Existența unor atracții naturale importante (parcuri naționale + zone protejate) și arii relativ bine conservate și nepoluate, în special în sudul și sud-estul județului ✓ Existența izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza județului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase și 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat), de care se leagă și renumele stațiunii Sângeorz Băi ***2. Patrimoniu cultural și arhitectural*** ✓ Patrimoniu cultural și istoric divers, complex și valoros, incluzând un număr important de clădiri istorice și monumente de valoare și areale/destinații cu peisaje culturale bine conservate și cu potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului cultural (orașul medieval Bistrița, biserici fortificate săsești, muzee și patrimoniu industrial, cetăți și castele nobiliare de importanță ISTORICĂ ȘI arhitecturală (ex.: Rodna, Castelul Teleki din Posmuș – restaurat și introdus în circuitul cultural cu o componentă educațională) ✓ Existența unui patrimoniu rural și a unor peisaje cu valoare culturală ridicată, care pot atrage un segment de turiști interesați de experiențe autentice ✓ Identitate turistică autentică (Via Transilvanica în proximitate, potențial pentru turism de drumeții și cicloturism, festivități tradiționale - Festivaluri de folclor, produse tradiționale, sărbători locale, tradiții autentice - port popular, folclor, meșteșuguri etc.) ✓ Patrimoniu textil unic la nivel național, concentrat în special în zona Salva	***1. Patrimoniu construit și peisagistic*** - Stare precară de conservare a patrimoniului imobil, în special cel rural (case, biserici, gospodării tradiționale) - Slaba protejare a patrimoniului peisagistic și arhitectural din mediul rural - Degradarea fondului construit valoros prin demolări, intervenții neconforme și construcții noi nespecifice mediului rural, care afectează identitatea satelor tradiționale - Marginalizarea patrimoniului săsesc din zona rurală sudică și lipsa unei promovări adecvate, deși acest patrimoniu are un potențial turistic ridicat - Grad ridicat de distrugerea a patrimoniului construit în partea de nord a județului - Zona de sud a județului slab dezvoltată și insuficient valorificată turistic ***2. Infrastructură turistică și servicii*** - Infrastructură turistică inegal dezvoltată (unele zone - precum Colibița - au potențial mare, dar investiții limitate în servicii) - Infrastructură balneară învechită și turism de sănătate aflat în declin (Sângeorz-Băi) - Sezonalitate accentuate (flux ridicat vara și iarna, dar scăzut în extra-sezon) care limitează distribuția constantă a fluxurilor turistice - Infrastructură turistică dispersată (lipsa constantă de semnalizare turistică coerentă, trasee marcate insuficiente sau întreținute, accesibilitatea în zone unele zone rurale și montane deficitară - poate fi sezonieră - drumuri, drumuri forestiere) - Infrastructura pentru turismul de agrement slab dezvoltată și neatractivă în comparație cu cea a județelor vecine

✓ Patrimoniu feroviar valoros, cu trasee spectaculoase din punct de vedere peisagistic (Năsăud–Vatra Dornei, Bistrița–Valea Bârgăului, Mocănița Transilvaniei), coroborat cu revitalizarea infrastructurii feroviare tradiționale (Mocănița Transilvaniei), care leagă biserici, castele și crame, punând în valoare atât patrimoniul istoric, cât și cadrul natural ***3. Turism rural, slow și eno-gastronomic*** ✓ Turism rural și agroturism în creștere (cererea în creștere pentru experiențe autentice, activități în natură, agrement în ferme) ✓ Resurse deosebite pentru turism rural slow (eno-gastronomic și ecoturism), mai ales în zonele sudice și centrale, până acum mai puțin valorificate ✓ Sate cu arhitectură tradițională ce permite restaurări sustenabile, cu ambianțe autentice, puțin sau neafectate de modernizări improprii, trafic sau industrie (ex.: Comlod, Jeica, Dorolea). ✓ Gastronomie locală variată, promovată prin restaurante de cramă și puncte gastronomice dezvoltate prin inițiative precum „Produs în Bistrița-Năsăud” ✓ Existența podgoriei Lechința cu include trei centre viticole active din județ (Lechința, Teaca și Jelna) premiate internațional și implicate în exporturi semnificative, Crama Jelna consituind un exemplu de viticultură sustenabilă, integrată într-o rețea tot mai dezvoltată de produse gastronomice locale certificate și bio ***4. Trasee și circuite turistice*** ✓ Existența unor trasee turistice de valoare și notorietate (precum Via Transilvanica, Drumul Vinului și al Mărului, Mocănița Transilvaniei, dar și altele) care permit crearea unor conexiuni eficiente între atracțiile naturale și culturale, integrând județul în circuitele turistice naționale și internaționale ***5. Infrastructură și servicii turistice*** ✓ Infrastructura de cazare în proces de modernizare, atât în sectorul hotelier, cât și în pensiunile eco și premium, dublate de dezvoltarea de spații private de cazare care pun în valoare arhitectura istorică și cadrul natural ✓ Creștere constantă a frecventării turistice în județ, cu accent pe municipiul Bistrița, zonele montane (Rodna, Parva, Sângeorz-Băi, Colibița) și Băile Figa ✓ Implementarea proiectului european „Intelligent Cities Challenge” (ICC) la nivelul municipiului Bistrița, cu potențial de replicare și în zonele rurale	- Infrastructură de evenimente subdezvoltată (evenimente majore derulate în principal în anumite orașe; lipsa hub-urilor de întâlnire pentru turismul de afaceri și investiții) - Capacitatea de cazare și calitatea serviciilor (diferențe mari între unități: standarde, servicii, accesibilitate pentru grupuri, lipsa formării profesionale continue) - Capacitate de cazare nouă cu o rată de ocupare scăzută, ceea ce reflectă un dezechilibru între investiții și cerere - Calitatea redusă a numeroaselor structuri de cazare noi, mai ales în raport cu respectarea arhitecturii tradiționale locale ***3. Accesibilitate și infrastructură generală*** - Infrastructură rutieră deficitară în zonele montane și rurale, ceea ce limitează accesibilitatea către obiectivele turistice - Transport public cvasi-inexistent către punctele de acces în zonele de interes turistic, în special cele montane), ceea ce limitează accesul vizitatorilor fără mașină personală - Probleme de semnalizare rutieră și turistică, inclusiv la punctele de acces (gări, autogări, intrări în trasee montane) - Conectivitate redusă (acoperire deficitară de internet și semnal mobil în zone turistice imporante, în special în areale montane și izolate) ***4. Organizare și coordonare instituțională*** - Lipsa unei rețele de turism funcționale și slabă coordonare între inițiativele existente (pensiuni, agenții, producători locali etc.) - Lipsa unei oferte turistice integrate (pachete/experiențe complete), ceea ce diminuează atractivitatea la nivel regional - Pondere redusă a finanțării și dificultăți în accesarea fondurilor europene de către actorii locali (investiții în restaurări, consolidări, promovare, accesarea fondurilor UE uneori complexă pentru actorii locali etc.) ***5. Resursă umană și servicii turistice***

	- Deficit de personal calificat în turism: ghizi, personal în ospitalitate, specialiști în administrație turistică - Slaba pregătire profesională a personalului din turism, mai ales în pensiuni și unități mici de cazare - Lipsa de programe consistente de formare și instruire pentru dezvoltarea competențelor în turism ***6. Evenimente, marketing și imagine turistică*** - Lipsa unor festivaluri de anvergură și a infrastructurii adecvate pentru organizarea acestora - Marketing și promovare fragmentate, slab coordonate și cu impact redus - Brandul turistic al județului este insuficient conturat și competitiv comparativ cu județele vecine (ex. Maramureș, Cluj, Brașov) ***7. Administrare și politici culturale*** - Lipsa de implicare a administrațiilor locale în protejarea patrimoniului construit și peisagistic - Număr scăzut de proiecte civice și inițiative comunitare pentru conservarea patrimoniului - Proiecte de urbanism, dotări publice și dotări culturale învechite, în special în mediul rural - Lipsa unor pârghii eficiente de intervenție din partea Direcției Județene pentru Cultură și cooperare slabă între instituțiile responsabile ***8. Aspecte sociale și comunitare*** - Sate cu comunități marginalizate, aflate în condiții de sărăcie extremă, ceea ce limitează dezvoltarea turismului rural sustenabil - Neintegrarea acestor comunități în inițiativele turistice și lipsa unor programe de incluziune care să valorifice resursele culturale și umane existente ***9. Presiunea competitivă***

	- Concurență ridicată din partea județelor vecine, care beneficiază de branduri mai consolidate și de o poziționare turistică mai vizibilă, chiar dacă atractivitatea resurselor este comparabilă
Oportunități	Amenințări
1. Trasee și circuite culturale ✓ Creșterea interesului pentru turism cultural (în special turiști străini) ✓ Valorificarea la cote superioare de eficiență a traseului Via Transilvanica ca axă de conectare a noilor produse turistice cu fluxuri internaționale de turiști ✓ Dezvoltarea de trasee tematice (istorice, viticole, culturale, religioase, gastronomice etc.) care să integreze resurse diverse (peisaje, gastronomie, patrimoniu) și de nișă (trasee Dracula la Pasul Tihuța, turism religios - biserici fortificate, turism activ - drumeții, cicloturism etc) ✓ Crearea de produse turistice complexe: „pachete turistice" (natură + cultură + tradiții + gastronomie) ✓ Extinderea turismului regional integrat (dezvoltarea unui traseu interjudețean sau crearea de pachete turistice și integrarea lor în circuite regionale (Maramureș – Bucovina – Transilvania). ***2. Turism rural și ecoturism*** ✓ Creșterea interesului pentru turism rural și ecoturism (turism în ariile protejate, observarea faunei, excursii cu ghid în natură, eco-lodging etc.) ✓ Dezvoltarea turismului rural bazat pe resurse autentice, adaptate cererii actuale (ex.: turism ecvestru, experiențe agroturistice etc.) ✓ Crearea de produse turistice de natură, orientate spre activități active (camping, cabane în zone montane mai izolate) ✓ Posibilitatea utilizării schimbărilor climatice ca avantaj prin stimularea interesului pentru turism slow, sejururi prelungite și experiențe rurale liniștite ***3. Turism balnear și wellness*** ✓ Reabilitarea patrimoniului arhitectural și a infrastructurii stațiunii Sângeorz-Băi prin fonduri europene, pentru a dezvolta produse moderne de turism de sănătate și wellness ***4. Turism viticol și gastronomic***	***1. Presiuni urbanistice și asupra mediului*** - Dezvoltare urbanistică haotică, mai ales în zonele naturale valoroase (Piatra Fântânele, Colibița, valea Someșului), care riscă să compromită atractivitatea turistică - Poziționare turistică slab diferențiată față de județele vecine, ceea ce limitează capacitatea județului Bistrița-Năsăud de a atrage o clientelă proprie, mai ales în turismul patrimonial și ecoturistic - Impact negativ al schimbărilor climatice: veri cu ploi torențiale, condiții meteorologice extreme – acestea pot afecta sezonul turistic în zone montane, riscul de secetă și epuizarea resurselor de apă în sudul județului, factori ce pot afecta direct experiența turistică - Gestiunea defectuoasă a resurselor și presiunea asupra mediului natural până la degradarea resurselor (suprasolicitarea unor zone sensibile fără planuri de gestionare pot afecta atractivitatea pe termen lung; ex. turism necontrolat la Colibița) ***2. Patrimoniu și protecție culturală*** - Lipsa sprijinului adecvat din partea autorităților centrale pentru întreținerea și reabilitarea patrimoniului construit - Stare precară de conservare a multor monumente istorice și clădiri tradiționale rurale - Slaba protejare și promovare a patrimoniului săsesc din zona sudică a județului ***3. Degradarea patrimoniului cultural și arhitectural*** - Continuarea procesului de degradare a fondului construit istoric, în special în mediul rural - Reabilitări necorespunzătoare ale clădirilor istorice, cu reconstruiri artificiale sau pastișe care afectează autenticitatea - Lipsa pârghiilor de intervenție pentru stoparea construirilor ilegale, neconforme și a demolărilor de clădiri de patrimoniu

✓ Dezvoltarea turismului gastronomic / culinar și agroturismului (sărbători ale produselor, degustări tematice, puncte gastronomice locale, tabere culinare, ferme deschise pentru vizite etc.) ✓ Dezvoltarea recentă a domeniului viticol (Lechința, Jelna, Teaca), cu vinuri premiate internațional, reprezintă o resursă pentru crearea unor rute oenologice integrate cu gastronomia locală și patrimoniul cultural ✓ Posibilitatea de interconectare a ofertei viticole cu inițiative similare din județele învecinate, pentru a crește atractivitatea regiunii la nivel național și internațional ***5. Patrimoniu și cultură*** ✓ Reabilitarea și refuncționalizarea clădirilor de patrimoniu abandonate pentru scopuri culturale și educaționale ✓ Posibilitatea implementării unor proiecte sustenabile de restaurare care să respecte standardele europene ***6. Fonduri europene și politici publice*** ✓ Accesarea fondurilor europene pentru reabilitarea inteligentă a patrimoniului construit, în special în mediul rural, și integrarea acestuia în circuite culturale și economice (restaurarea, promovarea unor ansambluri istorice, a minei/industriei tradiționale, crearea centrelor de interpretare etc.) ✓ Reorientarea politicilor de finanțare europeană spre sustenabilitate și conservare, ceea ce poate sprijini proiecte turistice durabile, inclusiv pentru dezvoltarea infrastructurii turistice și de agreement, promovare, trainingul personalului, digitalizare, rețele de trasee turistice etc.) ***7. Inițiative locale și parteneriate*** ✓ Prezența unor ONG-uri active în domeniul cultural și patrimonial (ex.: Centrul pentru Studierea Modernității și a Lumii Rurale din Telciu, Mocănița Transilvaniei). ✓ Posibilități de colaborare cu mediul universitar și cu sectorul privat pentru proiecte de cercetare, dezvoltare și experiment în domeniul turismului sustenabil. ✓ Posibilitatea de a crește vizibilitatea online prin digitalizare, promovare online și storytelling vizual (platforme locale de rezervări, portaluri de turiști, strategii de marketing în social media, conținut narativ despre poveștile locale etc.).	- Nerespectarea și nealinierea la standardele europene de sustenabilitate în restaurare ***4. Peisaje culturale și comunități*** - Afectarea până la distrugerea a peisajelor culturale prin intervenții urbanistice sau arhitecturale nepotrivite mediului rural - Neintegrarea comunităților locale în proiectele de reactivare a patrimoniului, ceea ce reduce sustenabilitatea acestor inițiative - Valorificarea limitată a potențialului turismului cultural și eno-gastronomic bazat pe patrimoniul rural, ceea ce conduce la pierderea unei oportunități de diferențiere pe piața turistică - Depopularea satelor și emigrarea – risc de pierdere a tradițiilor și identității locale - Lipsa de personal calificat (deficit de ghizi, personal, administrație turistică) - Securitate și accesibilitate (Infrastructura drumurilor în anumite zone, problemă de semnalizare, lipsa conectivității în zone izolate).

Contextul teritorial interjudețean, regional și național	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Amplasarea județului de-a lungul unui coridor de transport și de dezvoltare care leagă Transilvania de Moldova ✓ Zona urbană funcțională extinsă din jurul municipiului Bistrița ✓ Înființarea unor structuri asociative ale UAT-urilor care au permis atragerea de finanțări nerambursabile majore	- UAT-uri care nu îndeplinesc criteriile minimale din lege pentru rangurile de oraș și comună în care sunt încadrate - Polarizarea intensă a județului de către polul de creștere Cluj-Napoca Lipsa unei zone metropolitane funcționale în jurul Bistriței, în pofida adoptării legislației în domeniu
Oportunități	Amenințări
✓ Avantajele prevăzute de Legea nr. 197/2018 pentru localitățile din zona montană ✓ Derularea Programului Național de Cadastru și Carte Funciară ✓ Acordarea de subvenții, inclusiv din fonduri europene, pentru terenurile din zonele montane defavorizate și zonele defavorizate de condiții naturale specific ✓ Aprobarea Codului Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor ✓ Disponibilitatea fondurilor europene pentru împăduriri și practici Agricole ecologice	- Expansiunea urbană necontrolată, cu implicații negative asupra infrastructurii și serviciilor publice, mediului etc. - Accentuarea degradării solurilor pe fondul schimbărilor climatice - Creșterea atractivității marilor centre universitare și amplificarea migrației interne către acestea - Reducerea fondurilor europene alocate Politicii de Coeziune
Capacitate administrativă	
Puncte tari	Puncte slabe
✓ Bugetul județului Bistrița-Năsăud a înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani, indicând o consolidare a capacității financiare. ✓ Creșterea ponderii investițiilor în bugetele locale. ✓ Municipiul Bistrița are o bază fiscală solidă ce îi permite să finanțeze servicii publice eficiente. ✓ Prezența unor actori economici importanți (LEONI, Rombat, RAAL, Comelf) sporește veniturile proprii ale județului prin impozitele pe venit și proprietate generate, mărind autonomia financiară la nivel local. ✓ Consiliul Județean Bistrița-Năsăud are capacitatea de a atrage și gestiona fonduri nerambursabile pentru proiecte strategice. ✓ UAT-urile urbane dispun de personal calificat, structuri administrative bine organizate și pot gestiona simultan proiecte complexe.	- Disparități economice și administrative între municipiu și restul județului; polarizare accentuată urban-rural. - Majoritatea comunelor nu dispun de o bază economică solidă și nu atrag investiții private relevante, ceea ce menține veniturile locale la un nivel scăzut. - UAT-urile mici au dificultăți în susținerea cheltuielilor curente fără sprijin extern. Cheltuielile curente și administrative au o pondere ridicată, diminuând posibilitățile de finanțare pentru inițiative de dezvoltare. - Dependenta ridicată de trasnferuri limitează autonomia financiară a multor administrații locale. - Activitatea economică generatoare de venituri este concentrată în câteva zone cu infrastructură dezvoltată.

✓ UAT-urile urbane au experiență în implementarea proiectelor europene și naționale. ✓ Proiectele implementate cu finanțare europeană au contribuit la modernizarea infrastructurii de transport, educație și utilități publice. ✓ Pondere echilibrată a cheltuielilor de personal și operaționale în municipiul reședință, cu spațiu pentru investiții. ✓ Existența unor asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domenii cheie. ✓ Proiectele implementate în municipiu generează efecte pozitive asupra întregului teritoriu județean. ✓ Consiliul Județean derulează proiecte majore în infrastructură și servicii publice care deservesc întregul județ. ✓ Existența unor proiecte de modernizare a infrastructurii digitale sprijină eficientizarea activității administrative. ✓ Consiliul Județean dispune de o bază instituțională solidă pentru coordonarea dezvoltării teritoriale. ✓ Majoritatea primăriilor din județ au website-uri funcționale, care sprijină transparența și comunicarea publică. ✓ Infrastructură de servicii publice cu impact regional (spitale, unități de învățământ, transport public), asigură accesul locuitorilor din întreg județul la servicii esențiale. ✓ Comunele periurbane au o structură administrativă eficientă și costuri reduse de funcționare datorită proximității față de municipiul Bistrița și utilizării infrastructurii urbane existente. ✓ Parteneriatele internaționale ale Consiliului Județean oferă oportunități de schimb de bune practici și proiecte comune.	- Există dezechilibre între veniturile per capita ale localităților rurale și cele urbane. - Costurile sociale și de funcționare cresc într-un ritm mai rapid decât veniturile, generând presiune suplimentară asupra bugetelor locale. - Multe administrații publice rurale se confruntă cu dificultăți în atragerea personalului calificat, în special în domenii precum urbanism, achiziții publice sau management de proiecte. - Salariile necompetitive și localizarea izolată îngreunează atragerea personalului calificat în mediul rural. - Deficitul de specialiști determină suprasolicitarea personalului existent, afectează implementarea eficientă a proiectelor și calitatea serviciilor publice. - Diferențele de capacitate administrativă între localități amplifică decalajele teritoriale de dezvoltare. - Lipsa instrumentelor de analiză și evaluare unitară a performanței administrative între UAT-uri. - Lipsa de instrumente pentru monitorizarea execuției bugetare. - Ponderea ridicată a cheltuielilor operaționale restrânge spațiul bugetar disponibil pentru investiții și dezvoltare locală. - În comunele mici cheltuielile operaționale sunt împărțite între puțini contribuabili, crescând costurile per capita. - Echipamentele tehnice ale administrațiilor locale sunt adesea învechite și insuficiente. - Digitalizarea administrației este limitată în mediul rural. Gradul redus de digitalizare menține un nivel ridicat de birocrație și îngreunează relația dintre cetățeni și administrație. - Lipsa interconectării bazelor de date administrative generează redundanță și birocrație. - Formele asociative existente nu acoperă domenii strategice precum digitalizarea, inovarea sau economia verde. - UAT-urile mici dispun de capacitate administrativă scăzută pentru implicarea activă în rețele de cooperare internațională. - Parteneriatele externe și colaborările internaționale nu sunt valorificate la potențialul maxim în proiecte economice și educaționale.

	- Fragmentarea administrativ-teritorială implică costuri de funcționare semnificative raportate la resursele disponibile. - Comunele cu populație redusă și sate dispersate se confruntă cu costuri ridicate pentru infrastructură și utilități.
Oportunități	Amenințări
✓ Programe guvernamentale disponibile pentru investiții în infrastructură și utilități publice. ✓ Digitalizarea administrațiilor locale prin proiecte cu finanțare externă. ✓ Atragerea investițiilor private prin crearea de parcuri industriale și logistice. ✓ Crearea unui portal județean de promovare pentru investitori și turiști. ✓ Dezvoltarea infrastructurii economice în jurul principalelor centre urbane. ✓ Promovarea activă a oportunităților de afaceri prin platforme și evenimente economice. ✓ Stimularea antreprenoriatului local prin programe de formare și sprijin pentru IMM-uri. ✓ Cooperarea între UAT-uri pentru achiziții comune și reducerea costurilor administrative. ✓ Investiții în soluții de eficiență energetică pentru clădirile publice. ✓ Acces la multiple programe de finanțare europeană pentru infrastructură și digitalizare. ✓ Crearea unei platforme județene de informare privind apelurile de finanțare disponibile. ✓ Diversificarea domeniilor de cooperare intercomunală. ✓ Colaborarea cu sectorul IT regional pentru dezvoltarea de soluții informatice personalizate. ✓ Înființarea unui fond județean de cofinanțare pentru proiectele locale. ✓ Accesarea programelor de formare profesională prin fonduri europene dedicate administrației publice. ✓ Crearea unor platforme software comune pentru gestionarea documentelor și raportarea problemelor. ✓ Înființarea serviciilor județene comune pentru IT, audit și consultanță juridică. ✓ Extinderea parteneriatelor public-private.	- Dependența ridicată de deciziile naționale și riscul reducerii transferurilor bugetare. - Dificultăți de adaptare la reformele fiscale și administrative. - Impredictibilitatea politicilor fiscale și a formulelor de finanțare locală. - Continuarea procesului de depopulare și îmbătrânire a populației în mediul rural, cu impact asupra bazei de impozitare. - Creșterea cheltuielilor sociale în contextul scăderii numărului de contribuabili activi. - Păstrarea structurii administrative fragmentate și a ineficiențelor asociate. - Lipsa cooperării între UAT-uri pentru servicii comune. - Creșterea costurilor de funcționare din cauza inflației și a scumpirilor la energie și materiale. - Majorări salariale impuse central fără creșterea corespunzătoare a veniturilor proprii. - Dezechilibru bugetar și amânare a investițiilor locale. - Dificultăți în atragerea și păstrarea personalului calificat în administrația locală, mai ales în mediul rural. - Persistența decalajelor digitale între UAT-uri și riscul excluderii comunităților slab tehnologizate. - Risc de pierdere a datelor, atacuri informatice și afectarea încrederii publice. - Scăderea capacității de atragere a investițiilor și a fondurilor externe comparativ cu județele vecine. (ex. Cluj, Bihor). - Nevalorificarea parteneriatelor și a cooperării internaționale. - Risc de erodare a încrederii publice în instituțiile locale, în lipsa transparenței și eficienței. - Instabilitate politică locală determinată de neîncrederea cetățenilor și de lipsa rezultatelor vizibile.

✓ Corelarea planificării teritoriale cu obiectivele europene de tranziție verde și digitalizare. ✓ Aplicarea tehnologiilor emergente pentru creșterea eficienței administrative. ✓ Consolidarea securității cibernetice la nivel județean. ✓ Extinderea cooperării teritoriale și internaționale prin rețele europene și proiecte comune. ✓ Implementarea plăților online și a sistemelor automate de notificare pentru colectarea taxelor. ✓ Implicarea cetățenilor și mediului de afaceri în deciziile bugetare locale. ✓ Constituirea de grupuri tematice județene pentru schimb de experiență între administrații. ✓ Interconectarea bazelor de date locale cu cele naționale (ANAF, Cadastru, Evidența Populației). ✓ Dezvoltarea de soluții informatice personalizate în parteneriat cu sectorul IT local. ✓ Formarea personalului administrativ în utilizarea soluțiilor informatice. ✓ Accesarea fondurilor nerambursabile pentru digitalizare prin hub-uri și programe specializate. ✓ Promovarea colaborării între GAL-uri la nivel interjudețean. ✓ Încheierea de noi parteneriate și acorduri de înfrățire cu localități din țară și străinătate. ✓ Implicarea ONG-urilor în furnizarea serviciilor sociale, educaționale și medicale. ✓ Actualizarea registrelor fiscale și cadastrale în format electronic. ✓ Comasări țintite de unități educaționale și servicii medicale rurale. ✓ Monitorizarea macroindicatorilor și ajustarea proactivă a politicilor locale. ✓ Evaluarea organizării interne și corelarea posturilor cu nevoile comunității. ✓ Implementarea RPA și chatbot-uri pentru automatizarea proceselor. ✓ Parteneriate cu hub-uri de inovare digitală, clustere IT și universități. ✓ Platforme digitale pentru rapoarte, analiză de date și management bugetar. ✓ Analize comparative interjudețene ale performanței administrațiilor. ✓ Colaborări cu startup-uri tech pentru soluții IT locale. ✓ Platforme integrate pentru accesarea documentelor interinstituționale.	- Dezastre naturale, crize sanitare sau efectele schimbărilor climatice pot afecta infrastructura, serviciile publice și stabilitatea financiară a administrațiilor locale, mai ales în lipsa fondurilor de rezervă și a planurilor de contingență. - Crizele economice, rectificările bugetare negative sau modificările în legislația finanțelor publice pot reduce drastic veniturile locale, afectând furnizarea serviciilor publice de bază. - Migrația tinerilor și scăderea natalității diminuează baza de impozitare și forța de muncă locală, crescând presiunea asupra serviciilor sociale și medicale. - Diferențele tot mai mari între Bistrița și zonele rurale pot duce la polarizare economică, infrastructură deficitară și scăderea coeziunii teritoriale. - Inflația, creșterea costurilor la energie și materiale pot afecta activitatea economică locală, cu impact asupra veniturilor și ocupării forței de muncă. - Capacitatea administrativă redusă a unor UAT-uri poate duce la pierderea oportunităților de finanțare, amplificând decalajele față de județele mai dezvoltate. - Reticența funcționarilor la digitalizare, reorganizare sau cooperare intercomunitară poate limita eficiența reformelor și valorificarea investițiilor publice. - Lipsa continuității proiectelor și nevalorificarea rezultatelor studiilor și cooperărilor existente pot duce la stagnare instituțională și pierderea credibilității strategice. - Participare civică redusă. - Presiune bugetară asupra comunelor periurbane din cauza migrației.

✓ Management digital al arhivelor la nivelul fiecărui UAT. ✓ Programe de mentorat și schimb de experiență între administrații. ✓ Implicarea tinerilor în planificare și proiecte locale. ✓ Schimburi de experiență cu ADI-uri din țară. ✓ Posibilitatea alinierii la noile priorități și condiționalități europene. ✓ Dezvoltarea turismului montan și rural ca sursă suplimentară de venituri. ✓ Acces la programe de eficiență energetică și utilizare a energiei verzi. ✓ Acces la platforme europene de guvernanță digitală și open data. ✓ Consolidarea rolului Consiliului Județean în facilitarea cooperării între UAT-uri. ✓ Acces la rețele europene de învățare și bune practici administrative. ✓ Diversificarea surselor de finanțare prin proiecte comune și fonduri regionale. ✓ Elaborarea unui brand județean și promovarea integrată a resurselor turistice și economice.	

SURSE BIBLIOGRAFICE

Studiile de fundamentare realizate în Etapa 1 a PATJ Bistrița-Năsăud

- ✓ Studiu privind cadrul natural și calitatea mediului
- ✓ Studiu istoric și arheologic
- ✓ Studiu privind organizarea teritoriului județean
- ✓ Studiu privind contextual teritorial interjudețean, regional și național
- ✓ Studiu privind riscurile naturale și antropice
- ✓ Studiu privind infrastructurile tehnice majore
- ✓ Studiu privind infrastructurile de servicii publice
- ✓ Studiu socio-demografic
- ✓ Studiu privind activitățile economice
- ✓ Studiu privind forța de muncă
- ✓ Studiu privind piața imobiliară
- ✓ Studiu privind potențialul turistic și balnear
- ✓ Studiu privind capacitatea administrativă de implementare a PATJ Bistrița-Năsăud

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 1.1. MEDIUL

SITUAŢIA EXISTENTĂ, PROBLEME ŞI DISFUNCŢIONALITĂŢI

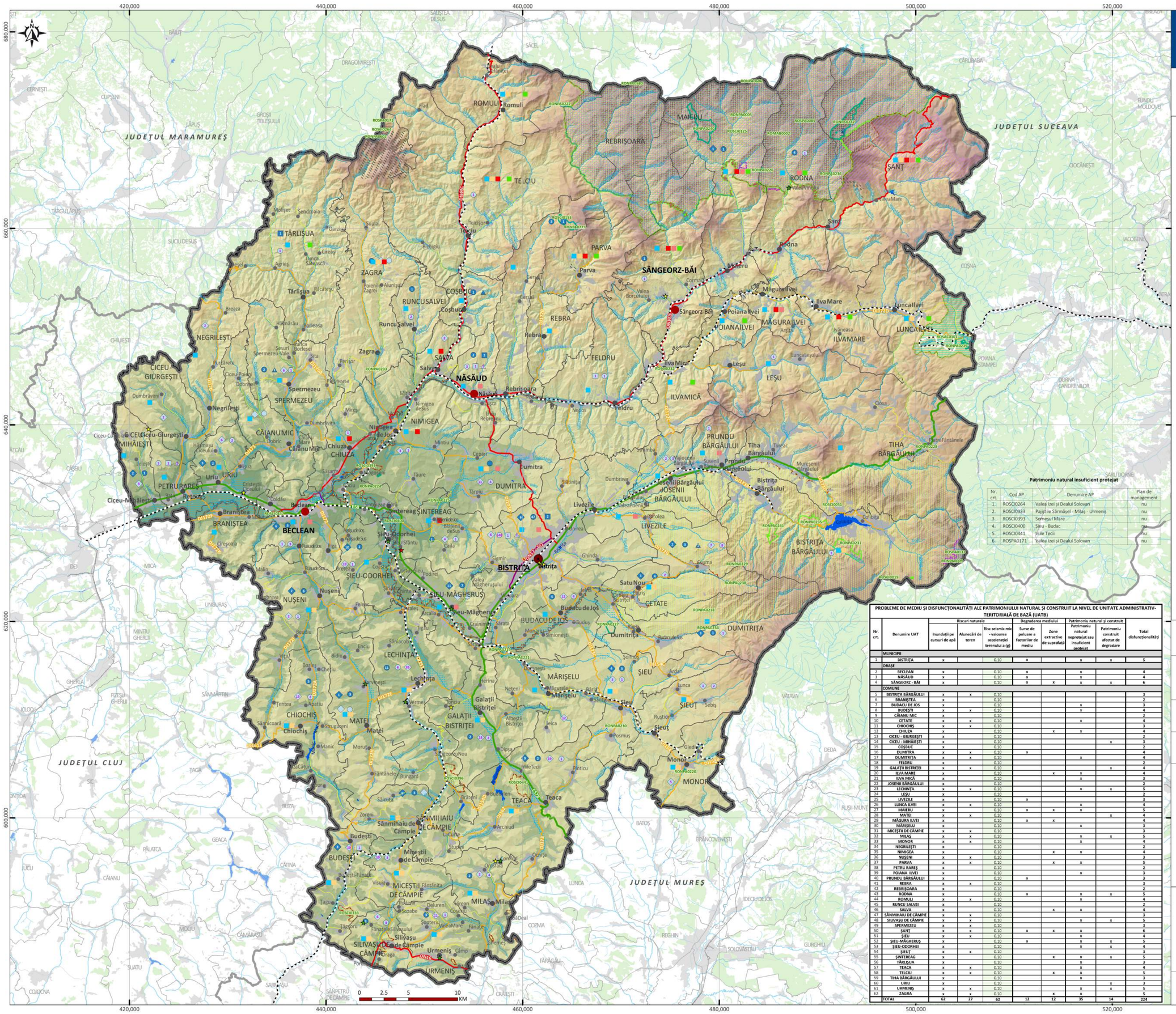

Patrimoniu natural insuficient protejat

Nr. crt.	Cod AP	Denumire AP	Plan de management
1.	ROSCI0264	Valea Izei și Dealul Solovan	nu
2.	ROSCI0333	Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș	nu
3.	ROSCI0393	Someșul Mare	nu
4.	ROSCI0400	Șieu - Budac	nu
5.	ROSCI0441	Valile Tecii	nu
6.	ROSPA0171	Valea Izei și Dealul Solovan	nu

PROBLEME DE MEDIU ȘI DISFUNCŢONALITĂŢI ALE PATRIMONIULUI NATURAL ȘI CONSTRUIT LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ DE BAZĂ (UATB)

Nr. crt.	Denumire UAT	Riscuri naturale			Degradarea mediului		Patrimoniu natural și construit		Total disfuncționalități
		Inundații pe cursuri de apă	Alunecări de teren	Risc seismic mic - valoarea accelerației terenului a (g)	Surse de poluare a factorilor de mediu	Zone extractive de suprafață	Patrimoniu natural neprotejat sau insuficient protejat	Patrimoniu construit afectat de degradare	
	MUNICIPII								
1	BISTRIŢA	x		0.10	x		x	x	5
	ORAŞE								
2	BECLEAN	x		0.10	x		x		4
3	NĂSĂUD	x		0.10	x		x		4
4	SÂNGEORZ - BĂI	x		0.10	x	x	x	x	6
	COMUNE								
5	BISTRIŢA BĂRGĂULUI	x	x	0.10					3
6	BRANIŞTEA	x		0.10					2
7	BUDACU DE JOS	x		0.10			x		3
8	BUDEŞTI	x	x	0.10			x		4
9	CĂIANU MIC	x		0.10					2
10	CETATE	x	x	0.10			x		4
11	CHIOCHIŞ	x	x	0.10					3
12	CHIUZA	x		0.10		x	x		4
13	CICEU - GIURGEŞTI	x		0.10					2
14	CICEU - MIHAIEŞTI	x		0.10				x	3
15	COŞBUC	x		0.10					2
16	DUMITRA	x	x	0.10	x				4
17	DUMITRIŢA	x	x	0.10			x		4
18	FELDRU	x		0.10					2
19	GALAŢII BISTRIŢEI	x	x	0.10				x	4
20	ILVA MARE	x		0.10		x	x		4
21	ILVA MICĂ	x		0.10			x		3
22	JOSENII BÂRGĂULUI	x		0.10					2
23	LECHINŢA	x	x	0.10			x	x	5
24	LEŞU	x		0.10					2
25	LIVEZILE	x		0.10	x				3
26	LUNCA ILVEI	x	x	0.10			x		4
27	MAIERU	x		0.10	x	x	x		5
28	MATEI	x	x	0.10				x	4
29	MĂGURA ILVEI	x		0.10	x	x			4
30	MĂRIŞELU	x		0.10			x		3
31	MICEŞTII DE CĂMPIE	x	x	0.10					3
32	MILAŞ	x	x	0.10			x	x	5
33	MONOR	x	x	0.10			x		4
34	NEGRILEŞTI	x		0.10					2
35	NIMIGEA	x		0.10		x	x		4
36	NUŞENI	x	x	0.10					3
37	PARVA	x	x	0.10		x	x		5
38	PETRU RAREŞ	x		0.10					2
39	POIANA ILVEI	x		0.10			x		3
40	PRUNDU BÂRGĂULUI	x		0.10	x				3
41	REBRA	x	x	0.10					3
42	REBRIŞOARA	x		0.10					2
43	RODNA	x		0.10	x		x	x	5
44	ROMULI	x	x	0.10			x		4
45	RUNCU SALVEI	x		0.10					2
46	SALVA	x		0.10		x	x		4
47	SÂNMIHAIU DE CĂMPIE	x	x	0.10					3
48	SILIVAŞU DE CĂMPIE	x	x	0.10			x	x	5
49	SPERMEZEU	x	x	0.10					3
50	ŞANŢ	x	x	0.10	x	x	x		6
51	ŞIEU	x	x	0.10			x		4
52	ŞIEU-MĂGHERUŞ	x		0.10	x		x	x	5
53	ŞIEU-ODORHEI	x		0.10			x	x	4
54	ŞIEUŢ	x	x	0.10					3
55	ŞINTEREAG	x		0.10		x	x	x	5
56	TÂRLIŞUA	x		0.10			x		3
57	TEACA	x	x	0.10			x		4
58	TELCIU	x	x	0.10		x	x		5
59	TIHA BĂRGĂULUI	x		0.10			x		3
60	URIU	x		0.10				x	3
61	URMENIŞ	x	x	0.10			x	x	5
62	ZAGRA	x	x	0.10		x	x		5
	TOTAL	62	27	62	12	12	35	14	224

Legenda generală

- Municipiu de importanță națională (reședință de județ)
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Limite administrative

- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB
- Localități

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Curs de apă secundar
- Lacuri, iazuri, bălți

Infrastructura de comunicație rutieră

- Drum național-european
- Drum național
- Drum județean
- Drum comunal
- Varianta/centura ocolitoare

Infrastructura de comunicație feroviară

- Cale ferată

Legenda specifică

Trepte altitudinale (m)

- 233 - 300
- 301 - 400
- 401 - 600
- 601 - 800
- 801 - 1,000
- 1,001 - 1,200
- 1,201 - 1,400
- 1,401 - 1,700
- 1,701 - 2,000
- 2,001 - 2,279

Zone/localități expuse sau afectate de riscuri naturale

- Areal inundabil în scenariul mediu (Q1%)

Zone/factori naturali care necesită măsuri de protecție

Arii naturale protejate de interes internațional

- Rezervație a biosferei

Situri NATURA 2000

- Arie de protecție specială (SAC)
- Arie de protecție specială avifaunistică (SPA)
- Sit de importanță comunitară (SCI)

Arii naturale protejate de interes național

- Parc național
- Rezervație naturală
- Rezervație științifică, monument al naturii și rezervație naturală
- Monument al naturii

Patrimoniu construit și cultural

Monumente istorice LMI - grupa valorică A

- Monumente de arheologie
- Monumente de arhitectură
- Monumente de for public
- Monumente memoriale și funerare

Monumente istorice LMI - grupa valorică B

- Monumente de arheologie
- Monumente de arhitectură
- Monumente de for public
- Monumente memoriale și funerare

Disfuncționalități cadru natural și mediu

- UATB afectate și expuse la inundații
- UATB afectate și expuse la alunecări de teren
- UATB afectate de zone extractive de suprafață
- UATB expuse la poluarea factorilor de mediu
- UATB cu resurse balneare insuficient protejate

Zone/localități expuse sau afectate de riscuri tehnologice

- Unități care se supun legii 59/2016 - Directiva SEVESO

Disfuncționalități patrimoniu construit

Starea monumentelor

- precolaps
- colaps parțial
- colaps

Zone cu peisaj degradat

- Zone cu peisaj degradat

Titlu proiect:

ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Beneficiar:

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Titlu planșă:

Planșa nr. 1.1. Mediul - Situația existentă, probleme și disfuncționalități

Data	*Contract*
05.2026	**18213 / 10.06.2025**
Nr. planșă	*Scara*
nr. 1.1.	**1:125000**

Director de proiect:

Șef lucr. dr. geogr.-urb.
Sandu-Ciprian MOLDOVAN

Consultant științific:

Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb.
BENEDEK József

Specialiști-consultanți:

Conf. univ. dr. geogr. urb. Iuliu VESCAN

Conf. univ. dr. geogr. urb. Sorin FILIP

Șef lucr. dr. ing. Sanda ROȘCA

Șef lucr. dr. Csaba HORVATH

Arh. urb. Cătălina Dana PREDA

Specialiști GIS-Întocmit planșă

Conf. univ. dr. Ioan FODOREAN

Conf. univ. dr. geogr. urb. Titus-Cristian MAN

Dr. Cosmina-Daniela URSU

Contractant general:

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
Facultatea de Geografie

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABES-BOLYAI TUDOMANYEGYETEM
BABES-BOLYAI UNIVERSITAT
BABES-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIE ET EXCELLENTIA

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 2.1. REŢEAUA DE LOCALITĂŢI ŞI POPULAŢIA

SITUAŢIA EXISTENTĂ, PROBLEME ŞI DISFUNCŢIONALITĂŢI

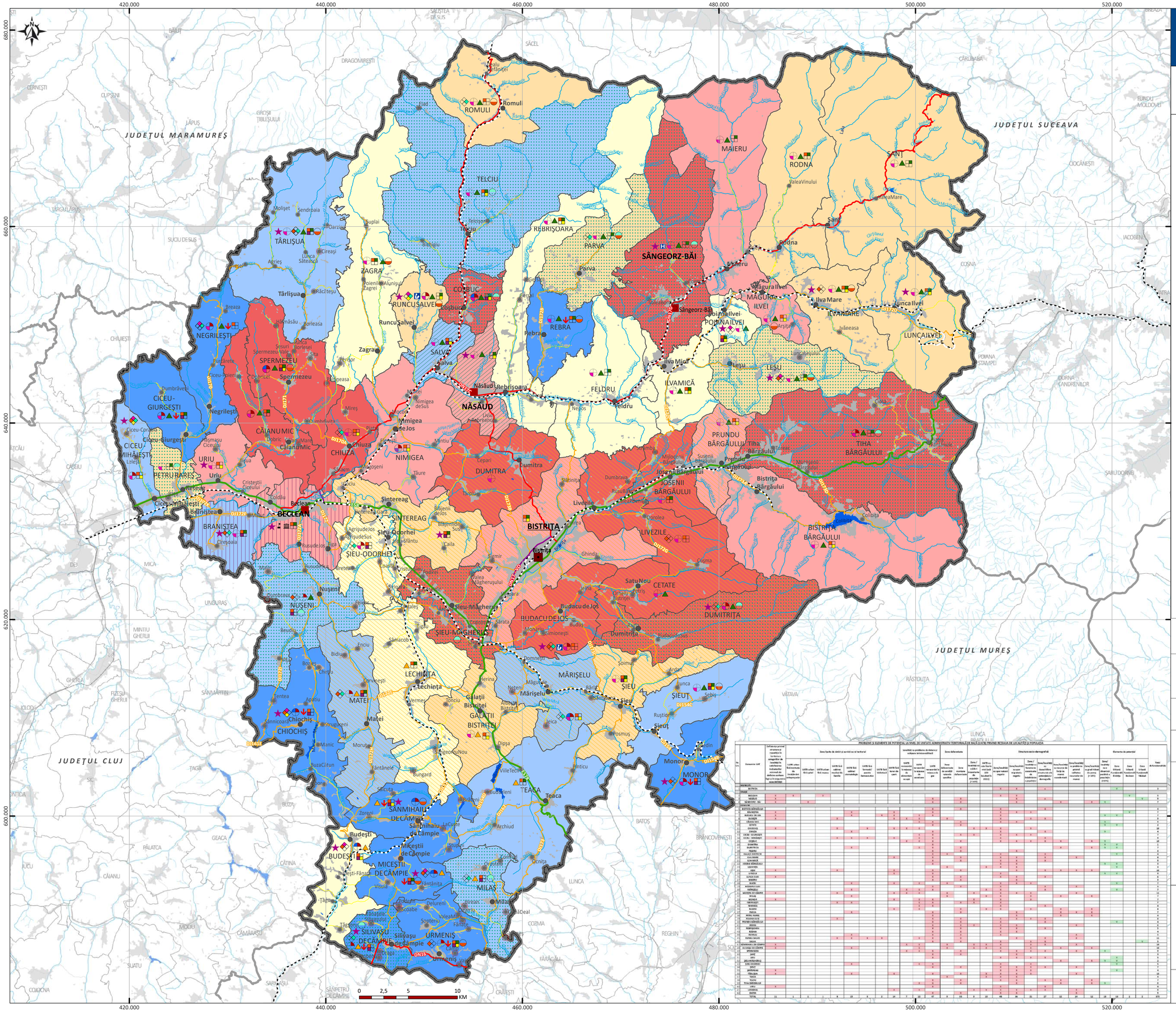

Legenda generală

- Rangul II - Municipii
- Rangul III - Oraşe
- Rangul IV - Sate reşedinţă de comună
- Rangul V - Sate componente ale comunelor şi sate aparţinând municipiilor sau oraşelor

Limite administrative

- Limita teritoriului judeţean
- Limita judeţelor vecine
- Limita UATB
- Localităţi

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălţi

Infrastructura de comunicaţie rutieră

- Drum naţional-european
- Drum naţional
- Drum judeţean
- Drum comunal
- Variantă /centură ocolitoare

Infrastructura de comunicaţie feroviară

- Cale ferată

Legenda specifică

Reţeaua de localităţi

- Deficienţe privind structura şi repartiţia în teritoriu a categoriilor de localităţi în satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform legii şi în asigurarea accesibilităţii
- Localităţi nedeservite de transport public rutier
- Localităţi nedeservite de transport feroviar

Zone lipsite de dotări şi servicii cu rol teritorial

- UATB urban fără instituţie de învăţământ antepreşcolar
- UATB urban fără spital
- UATB urban fără muzeu
- UATB fără cabinet medical de familie
- UATB fără cabinet stomatologic
- UATB fără farmacie / punct farmaceutic
- UATB fără teren de sport
- UATB fără bibliotecă

Localităţi cu probleme de dotare şi echipare tehnico-edilitară

- UATB neracordat la reţeaua de alimentare cu apă
- UATB neracordat la reţeaua de canalizare
- UATB neracordat la reţeaua de gaz

Zone defavorizate

- Zone montane defavorizate
- Zone defavorizate de condiţii naturale specifice

Creşterea / scăderea populaţiei în perioada 2011 - 2021 (%)

- -20 - -10
- -9 - -5
- -4 - 0
- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 23
- Zone / localităţi cu scăderi importante de populaţie (> 10%)
- Sate foarte mici (sub 100 locuitori în 2021)
- Zone/localităţi cu spor natural negativ
- Zone/localităţi cu spor migratoriu negativ
- Zone / localităţi cu fenomene accentuate de îmbătrânire a populaţiei
- Zone/localităţi cu dezechilibre structurale ale potenţialului demografic
- Zone/localităţi cu resurse de forţă de muncă excedentară
- Zone/localităţi cu probleme privind calitatea resurselor de muncă
- Zone/localităţi cu grad ridicat de şomaj

Zone Urbane Funcţionale

- Bistriţa
- Năsăud
- Beclean

Titlu proiect: **ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD**	*Beneficiar:* **CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD**
Titlu planşă: **Planşa nr. 2.1. Reţeaua de localităţi şi populaţia - Situaţia existentă, probleme şi disfuncţionalităţi**	*Data* **5.2026** / *Contract* **18213 / 10.06.2025**
	Nr. planşă **nr. 2.1.** / *Scara* **1:125000**
Director de proiect: **Şef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN**	
Consultant ştiinţific: **Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József**	
Specialişti-consultanţi: **Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU** **Ec. urb. dr. geogr. Marius CRISTEA** **Ing. urb. Niculina NEGOIŢĂ** **Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ**	
Specialişti GIS-Întocmit planşă **Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN** **Dr. Cosmina - Daniela URSU** **Geomat. dr. geogr. Bogdan-Eugen DOLEAN**	
Contractant general: **UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI Facultatea de Geografie**	

PROBLEME SI ELEMENTE DE POTENŢIAL LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV TERITORIALĂ ŞI BAZĂ DATE PRIVIND REŢEAUA DE LOCALITĂŢI ŞI POPULAŢIA

Nr. crt.	Denumire UAT	Deficienţe privind structura şi repartiţia în teritoriu a categoriilor de localităţi în satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform legii şi în asigurarea accesibilităţii	Zona fără de medici şi servicii cu rol teritorial						Localităţi cu probleme de dotare şi echipare tehnico-edilitară			Zone defavorizate		Structura socio-demografică						Elemente de potenţial			
			UATB urban fără instituţie de învăţământ antepreşcolar	UATB urban fără spital	UATB urban fără muzeu	UATB fără cabinet medical de familie	UATB fără cabinet stomatologic	UATB fără farmacie / punct farmaceutic	UATB fără teren de sport	UATB fără bibliotecă	UATB neracordat la reţeaua de alimentare cu apă	UATB neracordat la reţeaua de canalizare	UATB neracordat la reţeaua de gaz	Zone montane defavorizate	Zone defavorizate de condiţii naturale specifice	Zone / localităţi cu spor natural negativ	Zone / localităţi cu spor migratoriu negativ	Zone / localităţi cu fenomene accentuate de îmbătrânire a populaţiei	Zone/localităţi cu resurse de forţă de muncă excedentară	Zone/localităţi cu probleme privind calitatea resurselor de muncă	Zone/localităţi cu grad ridicat de şomaj (> 10%)	Zone Urbane Bistriţa	Zone Urbane Năsăud	Zone Urbane Beclean	Total (A+B+C+D+E+F+G)
	MUNICIPIU BISTRIŢA																								
	ORAŞE																								
1	BECLEAN	X	X		X							X			X		X						Y		9
2	NĂSĂUD	X										X		X			X								9
3	MUNICIPIU - RG	X		X								X					X		X		X		X		9
	COMUNE																								
1	BISTRIŢA-BĂRĂGAUL																								0
2	BRANIŞTEA	X				X						X			X		X					Y			7
3	BUDACU DE JOS	X						X		X		X										Y	Y		7
4	BUDEŞTI				X					X		X		X			X								7
5	CĂIANU MIC											X													0
6	CICEU-GIURGEŞTI	X										X													0
7	CHIOCHIŞ				X		X			X		X		X	X		X		X						10
8	CHIUZA																X					Y			4
9	CICEU - MIHĂIEŞTI											X		X			X		X						6
10	CICEU - OPRAŞA	X				X		X		X		X					X				X	Y			10
11	CĂIANU MIC											X					X					Y			3
12	DUMITRIŢA					X						X										Y	Y		5
13	FEGERNIC																X								1
14	FILIAŞI - BISTRIŢA											X											Y		4
15	GALAŢII BISTRIŢEI	X								X		X					X		X						6
16	ILIŞUA BĂRĂGAU											X					X								3
17	LIVEZILE											X										Y	Y		5
18	LUNCA				X							X													2
19	MAGURA ILVEI	X								X		X					X		X						6
20	MARIŞELU											X													0
21	MATEI					X				X		X			X							Y	Y		8
22	MILAŞ											X													0
23	MICEŞTII DE CĂMPIE					X				X		X										Y	Y		6
24	MONOR	X										X													0
25	NĂSĂUDU DE JOS					X						X										Y	Y		5
26	NEPOS											X													0
27	NIMIGEA											X													0
28	NUŞENI	X										X													0
29	PARVA											X													0
30	PRUNDU BĂRGĂULUI											X													0
31	RUNCU ŞALVEI											X													0
32	SALVA											X													0
33	SÂNGEORZ-BĂI											X													0
34	SINTEREAG											X													0
35	SIEU-MĂGHERUS											X													0
36	SIEU-ODORHEI											X													0
37	SILIVAŞU DE CĂMPIE	X										X													0
38	SOMEŞU MIC											X													0
39	SPERMEZEU											X													0
40	TEAGA											X													0
41	TIHA BĂRGĂULUI											X													0
42	URMENIŞ	X										X													0
43	VIILE TECHE											X													0
44	ZAGRA											X													0
	TOTAL	11	1	2	3	8	1	4	2	19	0	47	0	10	10	16	21	27	22	24	12	19	2	2	229

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TÖRVÉNYHATÓSÁG
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADIŢIE ŞI EXCELENŢĂ

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 3.1.1. INFRASTRUCTURILE TEHNICE ALE TERITORIULUI - REŢELE DE CĂI DE COMUNICAŢII

SITUAŢIA EXISTENTĂ, PROBLEME ŞI DISFUNCŢIONALITĂŢI

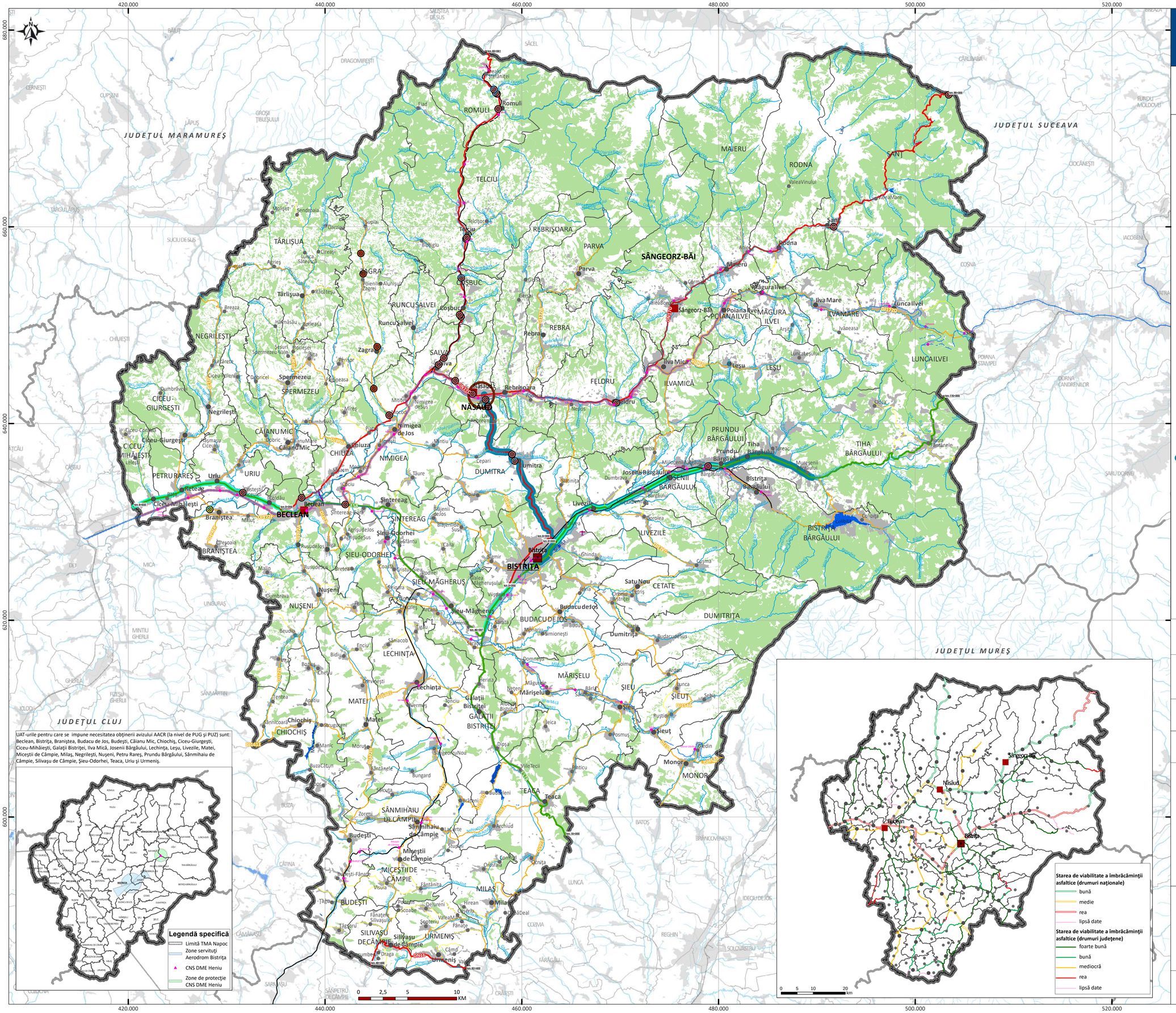

UAT-urile pentru care se impune necesitatea obţinerii avizului AACR (la nivel de PUG şi PUZ) sunt: Beclean, Bistriţa, Braniştea, Budacu de Jos, Budeşti, Căianu Mic, Chiochiş, Ciceu-Giurgeşti, Ciceu-Mihăieşti, Galaţii Bistriţei, Ilva Mică, Josenii Bărgăului, Lechinţa, Leşu, Livezile, Matei, Miceştii de Câmpie, Milaş, Negrileşti, Nuşeni, Petru Rareş, Prundu Bărgăului, Sânmihaiu de Câmpie, Silivaşu de Câmpie, Şieu-Odorhei, Teaca, Uriu şi Urmeniş.

Legenda generală

Limite administrative

- Limita teritoriului judeţean
- Limita judeţelor vecine
- Limita UATB
- Localităţi
- Municipiu de importanţă naţională (reşedinţă de judeţ)
- Oraş
- Sat reşedinţă de comună
- Sat aparţinător sau localitate componentă

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălţi
- CNS DME Heniu

Legenda specifică

Infrastructura de comunicaţie rutieră

- Drum naţional-european
- Drum naţional
- Drum judeţean
- Drum comunal
- Variantă / centură ocolitoare
- Lipsa podurilor rutiere
- Poduri rutiere în stare calitativă nesatisfăcătoare şi rea (drumuri naţionale)
- Poduri rutiere în stare calitativă rea (drumuri judeţene)
- Trasee sau sectoare rutiere suprasolicitate
- Trasee intens solicitate, deficitare în asigurarea transportului în comun interurban
- Lipsa arterelor ocolitoare

Infrastructura de comunicaţie feroviară

- electrificată dublă
- electrificată simplă
- neelectrificată simplă
- linie neinteroperabilă
- Staţii feroviare
- Trasee sau sectoare feroviare nemodernizate

Infrastructura de comunicaţie aeriană

- Aerodrom Bistriţa

Titlu proiect: **ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD**	*Beneficiar:* **CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD**
Titlu planşă: **Planşa nr. 3.1.1. Infrastructurile tehnice ale teritoriului - Situaţia existentă, probleme şi disfuncţionalităţi Reţele de căi de comunicaţii**	*Data* **5.2026** / *Contract* **18213 / 10.06.2025** / *Nr. planşă* **nr. 3.1.1.** / *Scara* **1:125000**
Director de proiect: **Şef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN**	
Consultant ştiinţific: **Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József**	
Specialişti-consultanţi: **Ing.-urb. Niculina NEGOIŢĂ** **Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ** **Geogr. Alexandra Ecaterina VETU**	
Specialişti GIS-Întocmit planşă **Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN** **Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ**	
Contractant general: **UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI Facultatea de Geografie**	

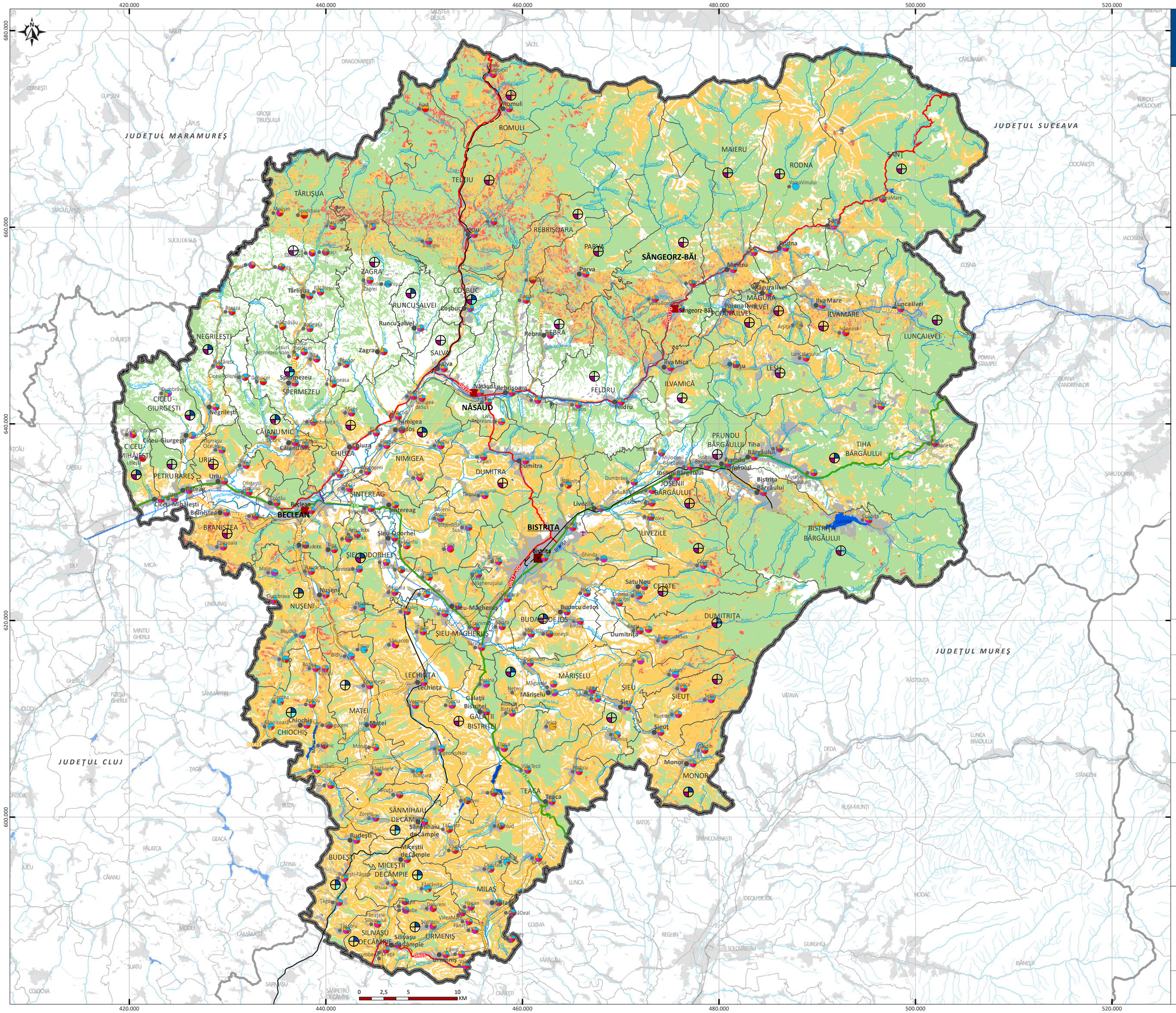

P.A.T.J. BISTRIȚA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

PLANȘA NR. 3.1.2. INFRASTRUCTURILE TEHNICE ALE TERITORIULUI - REȚELE ENERGETICE, TELECOMUNICAȚII, GOSPODĂRIREA APELOR

SITUAȚIA EXISTENTĂ, PROBLEME ȘI DISFUNCȚIONALITĂȚI

Legenda generală

Limite administrative

- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB
- Localități
- Municipiu de importanță națională (reședință de județ)
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălți

Infrastructura de comunicație rutieră

- Drum național-european
- Drum național
- Drum județean
- Drum comunal
- Variantă / centură ocolitoare

Infrastructura de comunicație feroviară

- electrificată dublă
- electrificată simplă
- neelectrificată simplă
- linie neinteroperabilă

Infrastructura de comunicație aeriană

- Aerodrom Bistrița

Legenda specifică

Alimentare cu apă

- UATB lipsit total de rețele de alimentare cu apă

Sisteme de canalizare

- UATB lipsit total de rețele de canalizare

Rețele energetice

- UATB fără conectare la sistemul centralizat de alimentare cu gaze naturale

Rețele de telecomunicații

Digi | Orange | Telekom | Vodafone

Rețeaua Transgaz

- Conducta transport
- Conductă tehnologică
- Conductă terți
- Racord alimentare gaz
- Conductă proiectată

Zone de protecție

- Zonă de protecție 20m
- Zonă de protecție 200m

Probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren

Medie-mare (0,3 - 0,5) | Mare (0,5 - 0,718)

Titlu proiect: **ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**	*Beneficiar:* **CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**
Titlu planșă: **Planșa nr. 3.1.2. Infrastructurile tehnice ale teritoriului - situația existentă, probleme și disfuncționalități Rețele energetice, telecomunicații**	*Data*: **5.2026** *Contract*: **18213 / 10.06.2025** *Nr. planșă*: **nr. 3.1.2.** *Scara*: **1:125000**
Director de proiect: **Șef lucr. dr. geogr.-urb.** **Sandu-Ciprian MOLDOVAN**	
Consultant științific: **Acad. prof. univ. dr. geogr-urb.** **BENEDEK József**	
Specialiști-consultanți: **Ing.-urb. Niculina NEGOIȚĂ** **Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ** **Geogr. Alexandra Ecaterina VETU**	
Specialiști GIS-Întocmit planșă **Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN** **Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ**	
Contractant general: **UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI** **Facultatea de Geografie**	

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 4.1. STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ŞI ZONIFICAREA TERITORIULUI

SITUAŢIA EXISTENTĂ, PROBLEME ŞI DISFUNCŢIONALITĂŢI

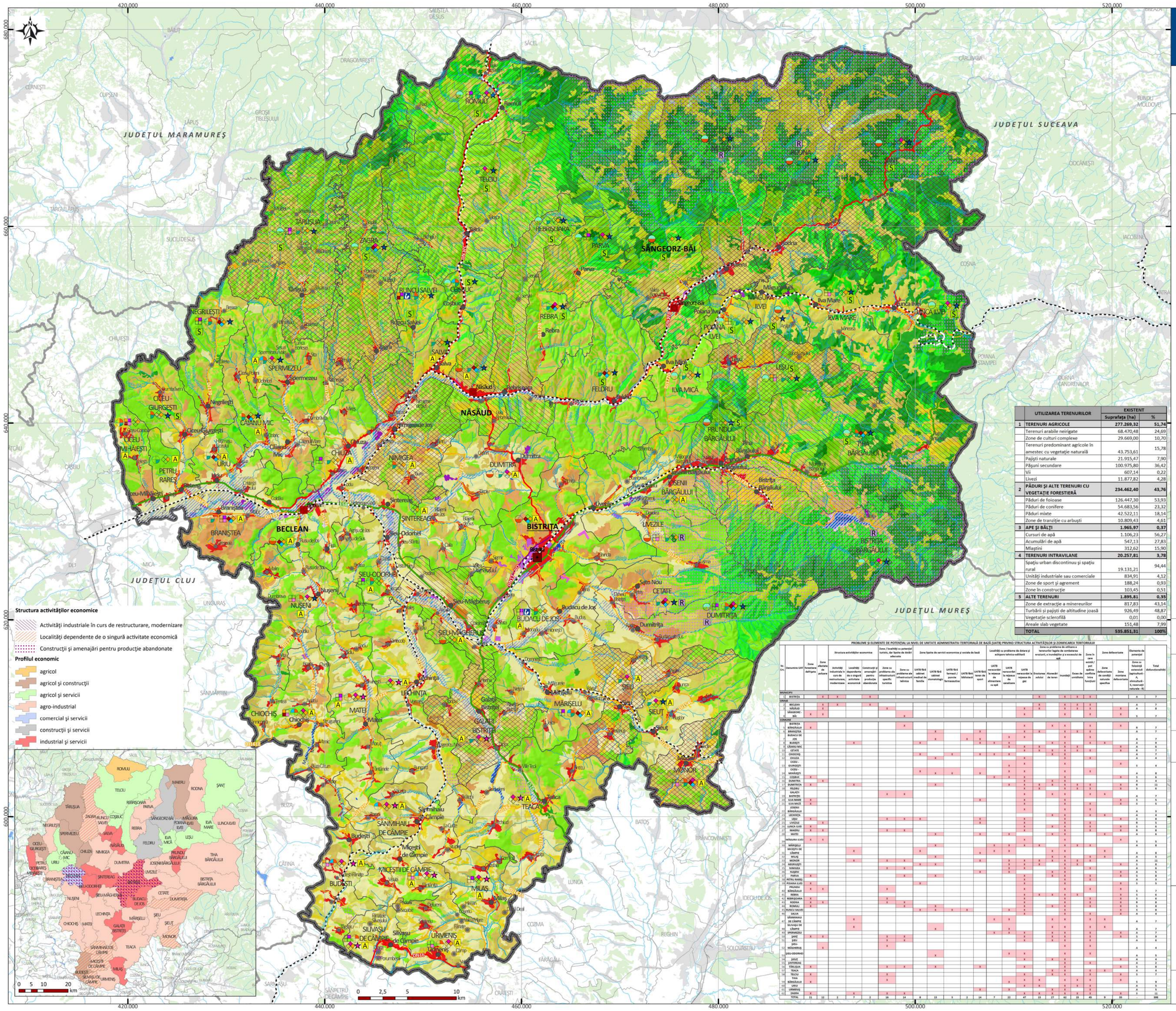

Legenda generală

- Municipiu de importanţă naţională (reşedinţă de judeţ)
- Oraş
- Sat reşedinţă de comună
- Sat aparţinător sau localitate componentă

Limite administrative

- Limita teritoriului judeţean
- Limita judeţelor vecine
- Limita UATB

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Curs de apă secundar
- Lacuri, iazuri, bălţi

Infrastructura de comunicaţie rutieră

- Drum naţional-european
- Drum naţional
- Drum judeţean
- Drum comunal
- Variantă /centură ocolitoare

Infrastructura de comunicaţie feroviară

- Cale ferată

Legenda specifică

Structura activităţilor economice

- UATB cu zone forestiere defrişate
- UATB cu zone afectate de poluare

Zone / localităţi cu potenţial turistic, dar lipsite de dotări adecvate

- Zone cu probleme ale infrastructurii specific turistice
- Zone cu probleme ale infrastructurii tehnice

Zone lipsite de servicii economice şi sociale de bază

- UATB fără cabinet medical de familie
- UATB fără cabinet stomatologic
- UATB fără farmacie / punct farmaceutic
- UATB fără teren de sport
- UATB fără bibliotecă
- UATB neracordat la reţeaua de alimentare cu apă
- UATB neracordat la reţeaua de canalizare
- UATB neracordat la reţeaua de gaz
- Localităţi nedeservite de transport public rutier
- Localităţi nedeservite de transport feroviar

Zone cu folosinţă extensivă

- A agricultură
- S silvicultură
- R rezervaţii naturale

Zonificarea teritoriului - Utilizarea terenurilor

Terenuri agricole

- Terenuri arabile neirigate
- Zone de culturi complexe
- Terenuri predominant agricole în amestec cu vegetaţie naturală
- Pajişti naturale
- Păşuni secundare
- Vii
- Livezi

Păduri şi alte terenuri forestiere

- Păduri de conifere
- Păduri de foioase
- Păduri mixte
- Zone de tranziţie cu arbuşti

Terenuri intravilane

- Spaţiu urban discontinuu şi spaţiu rural
- Unităţi industriale sau comerciale
- Zone de sport şi agrement
- Zone în construcţie

Ape şi bălţi

- Acumulări de apă
- Cursuri de apă
- Mlaştini

Alte terenuri

- Zone de extracţie a minereurilor
- Vegetaţie sclerofilă
- Turbării şi pajişti de altitudine joasă
- Areale slab vegetate

Zone cu probleme de utilizare a terenurilor

- UATB cu probleme privind combaterea eroziunii
- UATB afectat şi expus la alunecări de teren
- UATB afectat şi expus la inundaţii
- UATB cu probleme privind excesul de umiditate
- Areal inundabil în scenariul mediu (Q1%)
- Zone în care există / pot apărea conflicte între funcţiuni

Zone defavorizate

- Zone montane defavorizate
- Zone defavorizate de condiţii naturale specifice

	UTILIZAREA TERENURILOR	EXISTENT	
		Suprafaţa (ha)	%
1	**TERENURI AGRICOLE**	**277.269,32**	**51,74**
	Terenuri arabile neirigate	68.470,48	24,69
	Zone de culturi complexe	29.669,00	10,70
	Terenuri predominant agricole în amestec cu vegetaţie naturală	43.753,61	15,78
	Pajişti naturale	21.915,47	7,90
	Păşuni secundare	100.975,80	36,42
	Vii	607,14	0,22
	Livezi	11.877,82	4,28
2	**PĂDURI ŞI ALTE TERENURI CU VEGETAŢIE FORESTIERĂ**	**234.462,40**	**43,76**
	Păduri de foioase	126.447,30	53,93
	Păduri de conifere	54.683,56	23,32
	Păduri mixte	42.522,11	18,14
	Zone de tranziţie cu arbuşti	10.809,43	4,61
3	**APE ŞI BĂLŢI**	**1.965,97**	**0,37**
	Cursuri de apă	1.106,23	56,27
	Acumulări de apă	547,13	27,83
	Mlaştini	312,62	15,90
4	**TERENURI INTRAVILANE**	**20.257,81**	**3,78**
	Spaţiu urban discontinuu şi spaţiu rural	19.131,21	94,44
	Unităţi industriale sau comerciale	834,91	4,12
	Zone de sport şi agrement	188,24	0,93
	Zone în construcţie	103,45	0,51
5	**ALTE TERENURI**	**1.895,81**	**0,35**
	Zone de extracţie a minereurilor	817,83	43,14
	Turbării şi pajişti de altitudine joasă	926,49	48,87
	Vegetaţie sclerofilă	0,01	0,00
	Areale slab vegetate	151,48	7,99
	TOTAL	**535.851,31**	**100%**

PROBLEME ŞI ELEMENTE DE POTENTIAL LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV TERITORIALĂ DE BAZĂ (UATB) PRIVIND STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ŞI ZONIFICAREA TERITORIULUI

Nr. crt.	Denumire UAT	Structura activităţilor economice: Zone forestiere defrişate	Structura activităţilor economice: Zone afectate de poluare	Structura activităţilor economice: Activităţi industriale în curs de restructurare, modernizare	Structura activităţilor economice: Localităţi dependente de o singură activitate economică	Structura activităţilor economice: Construcţii şi amenajări pentru producţie abandonate	Zone / localităţi cu potenţial turistic, dar lipsite de dotări adecvate: Zone cu probleme ale infrastructurii specific turistice	Zone / localităţi cu potenţial turistic, dar lipsite de dotări adecvate: Zone cu probleme ale infrastructurii tehnice	Zone lipsite de servicii economice şi sociale de bază: UATB neracordat la reţeaua de alimentare cu apă	Zone lipsite de servicii economice şi sociale de bază: UATB neracordat la reţeaua de canalizare	Zone lipsite de servicii economice şi sociale de bază: UATB neracordat la reţeaua de gaz	Localităţi cu probleme de deteriorare şi achipare tehnico-edilitară: UATB fără cabinet medical de familie	Localităţi cu probleme de deteriorare şi achipare tehnico-edilitară: UATB fără cabinet stomatologic	Localităţi cu probleme de deteriorare şi achipare tehnico-edilitară: UATB fără farmacii / punct farmaceutic	Localităţi cu probleme de deteriorare şi achipare tehnico-edilitară: UATB fără teren de sport	Localităţi cu probleme de deteriorare şi achipare tehnico-edilitară: UATB fără bibliotecă	Zone cu probleme de utilizare a terenurilor lipsite de combaterea eroziunii, a inundaţiilor şi a excesului de apă: Eroziune solului	Zone cu probleme de utilizare a terenurilor lipsite de combaterea eroziunii, a inundaţiilor şi a excesului de apă: Alunecări de teren	Zone cu probleme de utilizare a terenurilor lipsite de combaterea eroziunii, a inundaţiilor şi a excesului de apă: Inundaţii	Zone cu probleme de utilizare a terenurilor lipsite de combaterea eroziunii, a inundaţiilor şi a excesului de apă: Exces de umiditate	Zone defavorizate: Zone defavorizate de condiţii naturale specifice	Zone defavorizate: Zone montane defavorizate	Elemente de potenţial: Zone cu potenţial ridicat pentru agricultură (A)	Elemente de potenţial: Zone cu potenţial ridicat pentru silvicultură - S, rezervaţii naturale - R)	Total disfuncţionalităţi
MUNICIPIU																								
1	BISTRIŢA			X	X		X											X		X	X	X		A	7
ORAŞE																									
2	BECLEAN			X	X		X											X		X	X	X		A	7
3	NĂSĂUD			X				X									X	X		X	X		X	A	8
4	SĂNGEORZ-BĂI		X	X					X								X			X	X			S	7
COMUNE																									
5	BISTRIŢA BARGĂULUI	X						X									X		X	X		X	X	R	7
6	BRANIŞŢEA								X								X	X		X	X			A	7
7	BUDACU DE JOS								X			X	X		X		X			X				A	7
8	BUDEŞTI					X		X				X	X	X	X		X		X	X	X		X	A	8
9	CĂMĂSNA MIC														X	X	X	X	X	X	X		X	A	6
10	CETATE														X	X	X	X	X	X	X		X	A	7
11	CHIOCHIŞ							X		X		X	X	X			X		X	X				A	4
12	CHUDA																X			X				A	4
13	CICEU - GIURGEŞTI														X		X						X	S	4
14	CICEU-MIHAIEŞTI							X		X		X			X		X			X				A	6
15	COSBUC	X											X		X		X			X			X	A	6
16	DUMITRIŢA	X		X											X		X			X				A	4
17	FELDRU	X			X			X							X	X	X	X	X	X		X	X	R	11
18	GALAŢI BISTRIŢEI						X	X							X		X	X		X	X			S	6
19	ILVA MARE	X									X				X			X				X		A	7
20	ILVA MICĂ	X													X			X		X		X		S	5
21	JOIŢENI BĂRGĂULUI														X		X	X				X		S	5
22	LECHINŢA																X	X		X	X			A	3
23	LEŞU	X					X	X	X		X							X				X		A	4
24	LIVEZILE		X								X							X				X		R	5
25	LUNCA ILVEI	X													X			X				X		R	6
26	MARIEU	X	X				X	X			X				X			X				X		R	8
27	MANTI	X							X			X		X				X		X				R	6
28	MĂGURA ILVEI	X	X												X			X				X		S	5
29	MĂRŞEU								X				X	X	X		X	X	X					A	8
30	MICEŞTII DE CÂMPIE					X		X				X					X			X		X		A	8
31	CÂMPIE								X			X					X			X	X	X		A	8
32	MILAŞ														X		X			X				A	4
33	MINOIU				X		X	X				X			X	X	X	X	X	X				A	11
34	NEGRILEŞTI							X	X				X	X	X		X			X		X		A	6
35	NIMIGEA							X	X						X		X			X				A	6
36	NUŞENI								X				X		X		X			X		X		A	5
37	PARVA	X						X							X		X			X		X		A	5
38	PETRU RAREŞ	X													X		X			X		X		A	5
39	POIANA ILVEI	X							X						X		X			X		X		A	5
40	PRUNDU BĂRGĂULUI	X	X					X							X		X			X		X		S	7
41	REBRA														X	X	X	X	X	X		X		S	6
42	REBRIŞOARA	X						X							X			X		X		X		S	6
43	RODNA	X	X					X	X						X			X		X		X		S	8
44	ROMUL	X	X						X						X		X	X		X		X		S	8
45	RUNCU SALVEI							X		X	X	X			X			X		X		X		S	8
46	SALVA														X			X		X		X		S	4
47	SĂMBĂTAU DE CÂMPIE				X								X	X				X		X	X			A	7
48	SILVAŞU DE CÂMPIE				X				X						X			X		X	X			A	7
49	SPERMEZEU												X	X	X			X		X		X		A	7
50	ŞANT	X	X					X							X			X		X				A	5
51	ŞIEU - SĂRUI							X	X						X			X		X				A	6
52	MĂGHERUŞ		X															X						A	4
53	ŞIEU-ODORHEI								X						X	X		X				X		A	5
54	ŞINTEREAG														X			X				X		A	4
55	TÂRLIŞUA	X						X	X		X		X		X			X		X		X		S	8
56	TEACA														X			X		X	X			S	6
57	TELCIU	X						X							X			X		X		X		S	7
58	THA BĂRGĂULUI	X						X							X	X		X	X	X		X		S	8
59	URIU														X	X		X	X	X		X		A	6
60	URMENIŞ														X			X		X		X		A	5
61	ZAGRA	X			X		X	X				X			X	X	X	X	X	X		X		A	11
	TOTAL	21	12	2	7	2	16	14	9	11	7	3	14	7	22	47	15	27	62	15	45	9	33	-	398

Titlu proiect:

ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Titlu planşă:

Planşa nr. 4.1. Structura activităţilor şi zonificarea teritoriului Situaţia existentă, probleme şi disfuncţionalităţi

Beneficiar:

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Data	*Contract*
5.2026	**18213 / 10.06.2025**
Nr. planşă	*Scara*
nr. 4.1.	**1:125000**

Director de proiect:

Şef lucr. dr. geogr.-urb.
Sandu-Ciprian MOLDOVAN

Consultant ştiinţific:

Acad. prof. univ. dr. geogr-urb.
BENEDEK József

Specialişti-consultanţi:

Ec.-urb. dr. geogr. Marius CRISTEA

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Sorin FILIP

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Iuliu VESCAN

Prof. univ. dr. habil. geogr.-urb. Ştefan DEZSI

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU

Şef lucr. dr. ing. Sanda ROŞCA

Ing. urb. Niculina NEGOIŢĂ

Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ

Şef lucr. dr. Csaba HORVATH

Specialişti GIS-Întocmit planşă

Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN

Dr. Cosmina-Daniela URSU

Conf. univ. dr. Ioan FODOREAN

Geomat. dr. geogr. Bogdan-Eugen DOLEAN

Contractant general:

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
Facultatea de Geografie

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADIȚIE ȘI EXCELENȚĂ

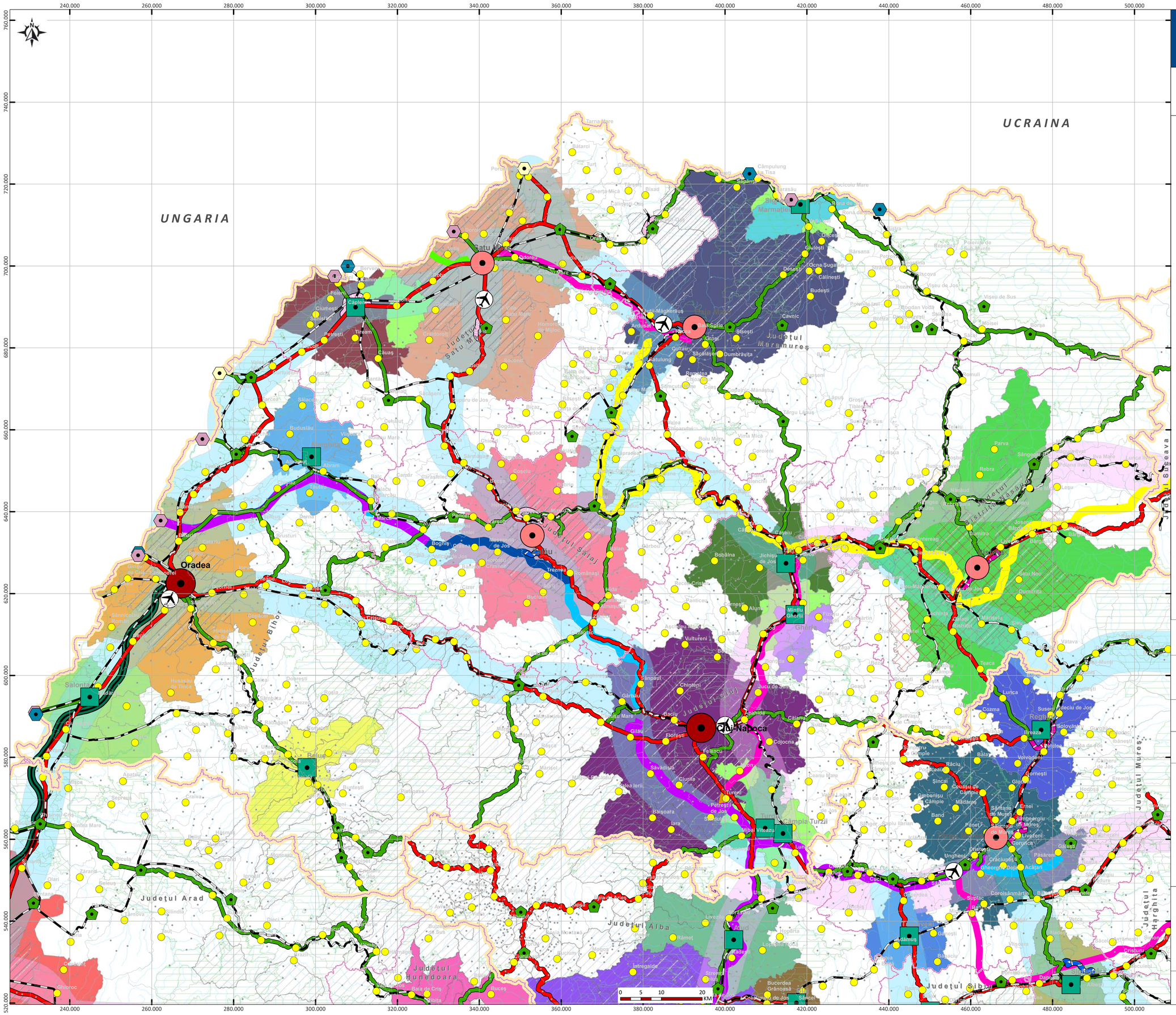

P.A.T.J. BISTRIȚA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

PLANȘA NR. 5.1. CONTEXT TERITORIAL

SITUAȚIA EXISTENTĂ ȘI DISFUNCȚIONALITĂȚI

Legenda generală

Limite administrative

- Limita regiunilor de dezvoltare
- Limita teritoriului județean

Ierarhizarea localităților

- rangul I - municipii de importanță națională
- rangul II - municipii reședință de județ
- rangul II - alte municipii
- rangul III - orașe
- rangul IV - sate reședința de comună
- rangul V - sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor și orașelor

Punct de trecere a frontierei

- feroviar
- rutier
- mixt

Hidrografie

- Cursuri de apă principale

Infrastructura de comunicație rutieră majoră

- Autostradă
- Autostrăzi în execuție / proiectare și execuție lucrări
- Autostrăzi în licitație faza execuție / proiectare și execuție lucrări
- Autostrăzi în pregătire faza proiectare (SF, PT)
- Drum expres
- Drum expres în licitație faza execuție / proiectare și execuție lucrări
- Drumuri expres în pregătire faza proiectare (SF, PT)
- Drum express propus
- Drum național-european
- Drum național
- Variantă / centură ocolitoare existentă
- Variante ocolitoare în pregătire faza proiectare / elaborare SF / elaborare SF+PT
- Variante ocolitoare, proiecte în execuție
- Variante ocolitoare propusă

Infrastructura de comunicație feroviară

- Cale ferată

Infrastructura de comunicație aeriană

- Aeroport internațional

Legenda specifică

Zone metropolitane

- Zona Metropolitană Aiud
- Zona Metropolitană Alba Iulia
- Zona Metropolitană Arad
- Zona Metropolitană Baia Mare
- Zona Metropolitană Beiuș
- Zona Metropolitană Bistrița
- Zona Metropolitană Blaj
- Zona Metropolitană Brad
- Zona Metropolitană Carei
- Zona Metropolitană Cluj
- Zona Metropolitană Dej
- Zona Metropolitană Gherla
- Zona Metropolitană Marghita
- Zona Metropolitană Oradea
- Zona Metropolitană Reghin
- Zona Metropolitană Salonta
- Zona Metropolitană Satu Mare
- Zona Metropolitană Sighetu Marmației
- Zona Metropolitană Sighișoara
- Zona Metropolitană Turda
- Zona Metropolitană Târgu Mureș
- Zona Metropolitană Tărnăveni
- Zona Metropolitană Zalău
- Comune aflate pe teritoriul metropolitan a două municipii

Zone urbane funcționale

- Zona urbană funcțională Bistrița
- Zona urbană funcțională Năsăud
- Zona urbană funcțională Beclean

Coridoare de dezvoltare

- Rețeaua TEN-T de bază
- Rețeaua TEN-T extinsă

Zone defavorizate (cf. PNDR 2014-2020)

- Zonă montană defavorizată

UATB în care există/pot apărea conflicte între funcțiuni

- Presiune antropică

Arii protejate

- Situri Natura 2000

Titlu proiect: **ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**	*Beneficiar:* **CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**
Titlu planșă: **Planșa nr. 5.1. Context teritorial - situația existentă și disfuncționalități**	*Data* **5.2026** / *Contract* **18213 / 10.06.2025** / *Nr. planșă* **nr. 5.1.** / *Scara* **1:300000**
Director de proiect: **Șef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN**	
Consultant științific: **Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József**	
Specialiști-consultanți: **Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU** **Ing.-urb. Niculina NEGOIȚĂ** **Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ** **Conf. univ. dr. geogr.-urb. Iuliu VESCAN** **Ec.-urb. dr. Marius CRISTEA** **Geogr. Alexandra Ecaterina VETU**	
Specialiști GIS-Întocmit planșă **Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN** **Dr. Iulia Hărănguș**	
Contractant general: **UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI Facultatea de Geografie**	

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.5. ELABORAREA DIAGNOSTICULUI PROSPECTIV ȘI GENERAL AL STADIULUI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

Livrabil I.5.1 – DIAGNOSTIC PROSPECTIV

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.5.1 – DIAGNOSTIC PROSPECIV

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistriţa-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza şi prognoza evoluţiei dezvoltării teritoriale a Judeţului Bistriţa-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Judeţului Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD** Piaţa Petru Rareş, Nr. 1, Municipiul Bistriţa, Jud. Bistriţa-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistriţa-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Lector univ. dr. Ștefana-Alexandra-Diana VARVARI	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 4
1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ 5
Varianta medie 6
Varianta intermediară 6
Varianta optimistă 7
Varianta pesimistă 7
Varianta constantă 7
2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ 9
3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI 17
Infrastructuri tehnice majore 17
Infrastructuri de servicii publice 20
Patrimoniu 25
Factorii de mediu 28
Organizarea teritoriului 34
Capacitate administrativă 37
SURSE BIBLIOGRAFICE 40

LISTĂ TABELE

Tabel 1.1 - POPULAȚIA REZIDENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎNREGISTRATĂ ÎN ANUL 2015 ȘI PROIECTATĂ PENTRU ANII 2030 ȘI 2060 6
Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE 13
Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030 18

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE) 9
Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE 10
Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 11
Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 11

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Diagnosticul prospectiv al dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud a fost formulat pornind de la problemele și disfuncționalitățile identificate în partea de analiză a situației existente. Studiul prezintă condițiile de evoluție viitoare a fenomenelor și proceselor specifice domeniilor țintă diagnosticate pentru a evidenția problemele și oportunitățile, raportate la necesități și obiective.

Diagnosticul prospectiv are în vedere prognozele demografice și socio-economice, precum și tendințele în structura teritoriului.

1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ

În demersul de estimare a evoluției demografice a județului Bistrița-Năsăud, s-a ținut cont, în primul rând, de cele două componente ale sistemului demografic – mișcarea naturală și mișcarea migratorie, dar și de prognozele demografice oferite de Institutul Național de Statistică. Atât conform tendințelor actuale ale sporului natural și ale celui migratoriu, cât și dinamicii demografice dintre ultimele două recensăminte, și totodată în conformitate cu raportul ”Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060” (Institutul Național de Statistică, 2017), prognoza pentru județul Bistrița-Năsăud este una de declin demografic, cel puțin în viitorul apropiat.

Există totuși mai multe variante de prognoză demografică: varianta medie (sau ”realistă”), varianta optimistă și varianta pesimistă. Varianta medie este o formă de proiectare a populației, folosită ca reper, care pleacă de la ipoteza că nivelul de fertilitate, speranța de viață și valorile nete ale migrației se vor menține constante pe termen lung, deci folosește caracteristicile demografice din anul de referință pentru a previziona tendința demografică viitoare. Varianta optimistă presupune că sporul natural și cel migratoriu vor crește în județul Bistrița-Năsăud. Varianta pesimistă pleacă de la o analiză de trend, care indică faptul că, în ultimii ani, rata fertilității și sporul natural au scăzut, iar sporul migratoriu a înregistrat fluctuații, aflându-se de asemenea într-un moment de scădere.

În conformitate cu raportul realizat de Institutul Național de Statistică ”Proiectarea populației României, în profil teritorial, la orizontul anului 2060”, care oferă o imagine asupra evoluției probabile a populației, pornind de la componentele mișcării populației (fertilitate, mortalitate, migrație) se poate remarca faptul că se prognozează o scădere a populației din 2020, până în 2060, cu peste 16% (aproximativ 45 de mii de locuitori).

Conform recensământului din 2021, populația județului era deja de 295.988 locuitori, ceea ce se situa considerabil peste valoarea previzionată pentru 2030. În varianta pesimistă a raportului menționat, populația județului Bistrița-Năsăud previzionată pentru anul 2030 era de 261448 locuitori, cu mult sub cifra de la recensământul din 2021.

Totuși, se poate spune că județul Bistrița-Năsăud urmează o dinamică demografică mai puțin îngrijorătoare în context național și regional, declinul său demografic din ultimii ani fiind mai puțin accelerat decât cel de la nivel național sau din cadrul regiunii Nord-Vest.

Au fost identificate cinci variante a evoluției probabile a populației județului Bistrița-Năsăud: medie, intermediară, optimistă, pesimistă și constantă.

Tabel 1.1 - POPULAȚIA REZIDENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎNREGISTRATĂ ÎN ANUL 2015 ȘI PROIECTATĂ PENTRU ANII 2030 ȘI 2060

Variantă	Populația rezidentă înregistrată la 1 iulie 2015 (persoane)	Populația rezidentă proiectată pentru anii (persoane)		Diferențe între anii 2060 și 2015	
		2030	2060	persoane	%
Medie	282.964	264,309	231,772	-51.192	-18,1
Intermediară	282.964	267.531	263.973	-18.991	-6,7
Optimistă	282.964	268.424	276.173	-15,791	-5,6
Pesimistă	282.964	261.448	205.786	-77.178	-27,3
Constantă	282.964	256.570	180.166	-102.798	-36,3

Sursa: INS, 2017

Varianta medie

Această variantă de prognoză se bazează pe valorile medii ale principalelor fenomene demografice înregistrate în perioada 2012-2015, disparitățile teritoriale existente se vor menține, rata fertilității la nivel județean ar înregistra o scădere ușoară până în anul 2050, iar în anul 2060 va ajunge la valoarea înregistrată în anul 2015, iar speranța de viață în profil teritorial în anul 2060 va fi cuprinsă între 77-79 de ani pentru bărbați și 83-86 de ani pentru femei. În această variantă de proiectare, populația județului Bistrița-Năsăud va scădea cu 51.192 de persoane (18,1%) în perioada 2015-2060, înregistrând totuși cea mai scăzută rată de descreștere (după județul Cluj) în cadrul Regiunii Nord-Vest și o rată de descreștere de 6,6% în perioada 2015-2030. La nivel național, în județul Bistrița-Năsăud și județele Brașov, Cluj, Covasna, Giurgiu, Harghita, Ialomița, Iași, Sălaj, Sibiu, Timiș, Tulcea și Vaslui, diminuarea populației ar fi de sub 100.000 de persoane.

Varianta intermediară

În această variantă rata fertilității în profil județean ar urma să fie cuprinsă între 1,40 și 2,61 copii la o femeie de vârstă fertilă (anul 2030) și între 1,70 și 2,83 copii la o femeie de vârstă fertilă (în anul 2060), speranța de viață pe județ, în anul 2060 va fi cuprinsă între de 79 de ani și 84 de ani (pentru bărbați) și între 86 de ani și 89 de ani (pentru femei). Se apreciază o reducere treptată a soldului negativ al migrației internaționale la nivel județean până în anul 2060.

Această variantă de evoluție a populației este una favorabilă pentru județul Bistrița-Năsăud, populația înregistrând o rată de descreștere de 6,7% în perioada 2015-2060, fiind situată mult sub rata de creștere a populației din cadrul regiunii Nord-Vest și de la nivelul țării. În perioada 2015-2030 rata de descreștere la nivelul județului Bistrița-Năsăud ar fi de 5,5 %.

Varianta optimistă

Această variantă ar presupune o evoluție ascendentă a ratei fertilității către nivelul de înlocuire a generațiilor, între 1,55 și 2,66 copii la o femeie (în anul 2030) și între 2,00 și 3,08 copii la o femeie (în anul 2060), respectiv reducerea treptată a mortalității pe vârste astfel încât durata medie a vieții va oscila în anul 2060 între 80 de ani și 86 de ani pentru bărbați și între 89 de ani și 91 de ani pentru femei. În varianta optimistă, populația județului Bistrița-Năsăud ar scădea cu doar 2,4%, până în 2060.

Varianta pesimistă

La nivel județean rata totală a fertilității va urma o evoluție ușor descendentă înregistrând valori cuprinse între 1,00 și 1,30 copii la o femeie (în anul 2050), între 0,95 și 1,50 copii la o femeie (în anul 2060), speranța de viață în profil județean va oscila între 76 de ani și 78 de ani pentru bărbați și între 82 de ani și 85 de ani pentru femei (în anul 2060). În varianta pesimistă populația județului ar scădea cu 27,3%, în timp ce în celelalte județe ale regiunii Nord-Vest (excepție Cluj) se înregistrează scăderi de peste 30% (Bihor, Satu Mare) sau chiar peste 40% (Maramureș, Sălaj).

Varianta constantă

Varianta aceasta este mai mult teoretică și se bazează pe ipoteza că până în anul 2060 se vor păstra constante valorile principalelor fenomene demografice înregistrate în anul 2015. Varianta constantă anticipează o scădere de 36,3% a populației județului Bistrița-Năsăud în perioada 2015-2060 și de 40% a Regiunii Nord-Vest.

Datorită faptului că județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un declin demografic mai puțin accelerat decât la nivel național sau regional, putem spune că prognoza demografică nu poate fi una foarte pesimistă. Populația din județul Bistrița-Năsăud a scăzut cu 4,64% între 1992 și 2002 (un ritm mediu anual de scădere de 0,46%/an), cu 8,16% între 2002 și 2011 (un ritm mediu anual de scădere de 0,82%/an), dar a crescut cu 3,41% între 2011 și 2021 (0,34%/an). Se observă că în ultimele două decenii, scăderea a alternat cu creșterea demografică. În varianta optimistă, în 2030 populația județului se preconizează că va fi de 283.615 locuitori, ceea ce înseamnă că va mai scădea în raport cu anul 2021, ca urmare a tendinței demografice negative, înregistrată mai

ales începând din perioada pandemiei. Astfel, scăderea ratei natalității din ultimii ani și creșterea subită a ratei mortalității în pandemie (cu efecte post-pandemice, în special din perspectiva morbidității mai ridicate, și deci a vulnerabilității mai ridicate a populației), ar putea conduce la o cifră mai apropiată de cea oferită de INS pentru anul 2030, în varianta ”optimistă”. Mai departe, dacă ar fi să luăm în calcul această variantă optimistă, declinul demografic în județul Bistrița-Năsăud nu ar fi accelerat, populația previzionată pentru anul 2040 fiind de 269.576 de locuitori, pentru 2050 ar fi 254.156 de locuitori, iar pentru 2060, 237.661 de locuitori. Acest parcurs ar putea fi însă afectat de alte procese demografice, mai greu de previzionat, precum migrația.

Din perspectivă demografică, județul Bistrița-Năsăud s-ar putea dezvolta prin atragerea forței de muncă tinere din alte județe și menținerea populației proprii în județ, prin limitarea migrației externe, pentru a beneficia de un potențial reproductiv superior, în vederea creșterii ratei natalității și implicit a sporului natural și a sporului total, respectiv diminuarea fenomenului de îmbătrânire demografică.

Municipiul Bistrița și zona sa periurbană trebuie să își consolideze poziția de pol atractor la nivel regional și chiar național, reprezentând o destinație predilectă pentru populația tânără, atât din județ, cât și din afara acestuia. O atenție deosebită trebuie acordată absolvenților de studii superioare, care au nevoie de locuri de muncă adecvate, pe măsura calificării lor, pentru a rămâne în județul Bistrița-Năsăud și a contribui la bunăstarea economică și socială generală, având totodată un potențial reproductiv crescut, care trebuie valorificat, prin oferirea unor condiții de muncă propice tinerelor mame.

În paralel, și oarecum chiar în partea opusă a spectrului societal, trebuie găsite soluții de încurajare a menținerii unei rate ridicate a natalității în acele părți ale județului unde aceasta nu a înregistrat un declin semnificativ, respectiv în comunitățile cu natalitate tradițional ridicată din regiunea nordică, nord-estică și estică, Munții Rodnei, Munții Țibleșului și Munții Bârgăului.

În acest fel, se conturează două modele de dezvoltare: o creștere demografică pe bază de imigrare și fertilitate ridicată în zona periurbană a municipiului Bistrița (și, pe cât posibil, și în alte părți ale județului), și o creștere demografică pe bază strict de fertilitate în partea nordică, nord-estică și estică, cu precădere în unitățile administrativ-teritoriale cu natalitate tradițional ridicată. În timp, și celelalte părți ale județului, care momentan înregistrează un declin demografic și au relativ puține soluții de a inversa acest trend (partea sudică, vestică și sud-vestică), vor beneficia de pe urma proceselor demografice din ariile cu o dinamică pozitivă. Dezvoltarea infrastructurii conective ar putea juca un rol major în redistribuirea spațială a populației în viitor.

2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează că, până în anul 2027, produsul intern brut al județului Bistrița-Năsăud va atinge valoarea de 21,5 miliarde de lei (prețuri curente), înregistrând astfel o creștere de 54,7% față de anul 2022. Rata de creștere prognozată pentru perioada 2022–2027 este mai mică decât cea estimată pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest și apropiată celei preconizate la nivel național (54,6%). În anul 2027, PIB-ul județului Bistrița-Năsăud ar reprezenta 7,9% din PIB-ul Regiunii Nord-Vest și 1% din PIB-ul național.

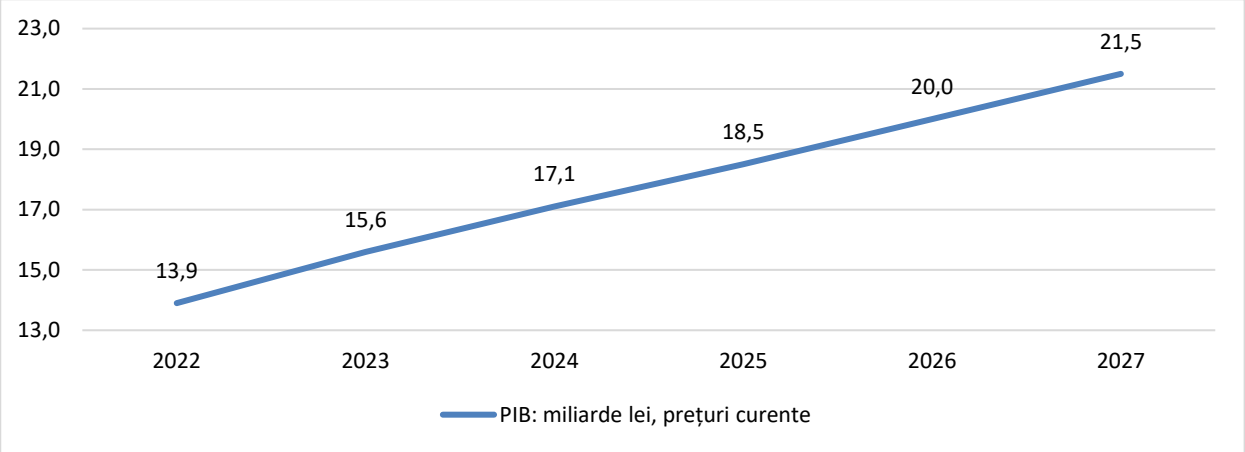

Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE)

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Conform Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, populația ocupată civilă din județul Bistrița-Năsăud ar urma să ajungă la 116.300 de persoane până la finele anului 2027, resimțind o creștere de 3,7% comparativ cu anul 2022. În anul 2027, județul Bistrița-Năsăud va concentra 10,1% din populația ocupată a Regiunii Nord-Vest și 1,4% din totalul populației ocupate la nivel național. Ritmul de creștere estimat pentru județ este mai mic decât cel prognozat la nivel regional (5,1%) și la nivel național (5,5%).

Potrivit aceleiași surse, numărul mediu de salariați din județ ar ajunge la 72.400 de persoane în anul 2027, pe fondul unei creșteri de 9,9% față de anul 2022. În acest context, județul va concentra 9,2% din numărul mediu de salariați din Regiunea Nord-Vest și 1,3% din cel la nivel național. Rata de creștere prognozată pentru Bistrița-Năsăud este mai mare decât cea anticipată pentru Regiunea Nord-Vest (+9,2%) și decât cea estimată la nivel național (+8,4%).

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează și că numărul șomerilor din Bistrița-Năsăud va ajunge la 2.900 de persoane în anul 2027, înregistrând o scădere de 21,6% față de anul 2022; județul Bistrița-Năsăud va concentra, deci, aproximativ 16,3% din șomerii Regiunii Nord-Vest și 1,6% din totalul național al acestora. Rata de scădere anticipată de către CNSP în cazul șomerilor din Bistrița-Năsăud pentru perioada 2022–2027 (-21,6%) este sub cele prognozate pentru Regiunea Nord-Vest (-25,5%) și pentru România (-22,2%).

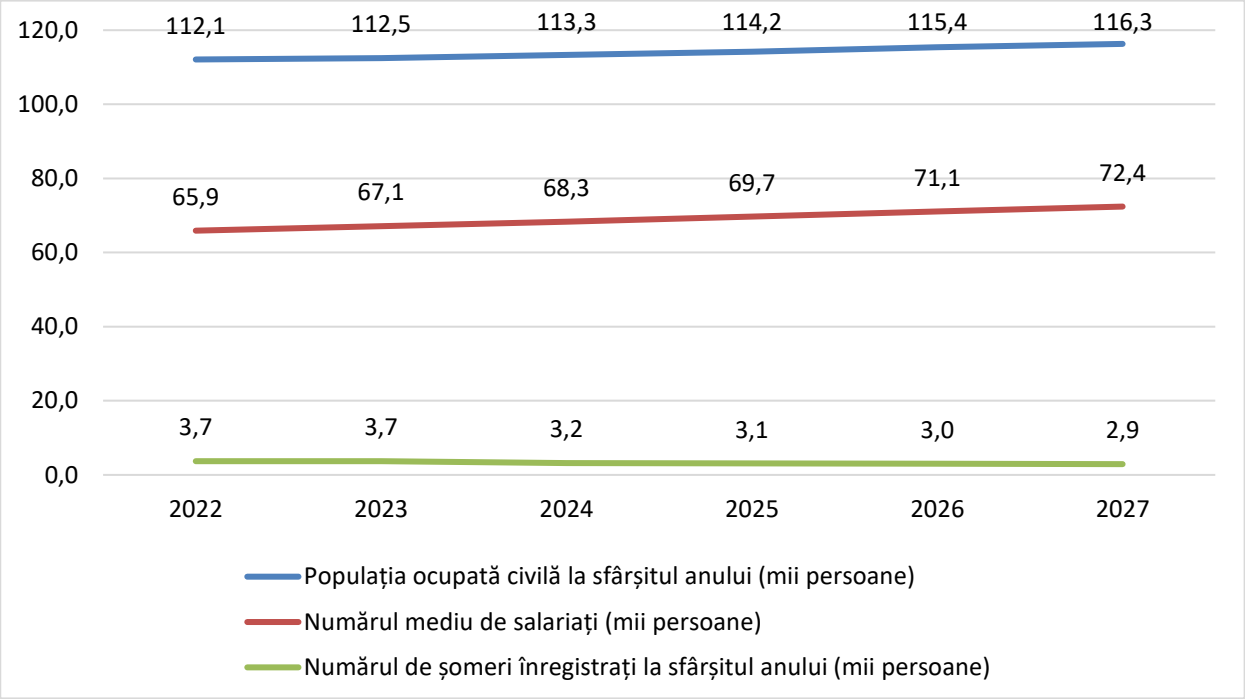

Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Potrivit estimărilor Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, rata șomajului din județul Bistrița-Năsăud va scădea de la 3,2% în anul 2022, la 2,4% în anul 2027. Deși urmează aceeași tendință de reducere observată la nivel regional și național, valorile prognozate pentru județ rămân mai mari. În Regiunea Nord-Vest, rata șomajului este estimată să scadă de la 2,2% la 1,5%, iar la nivel național, de la 3,0% la 2,2%. Astfel, pe toată perioada analizată, Bistrița-Năsăud s-ar menține peste media regională și ușor peste media națională.

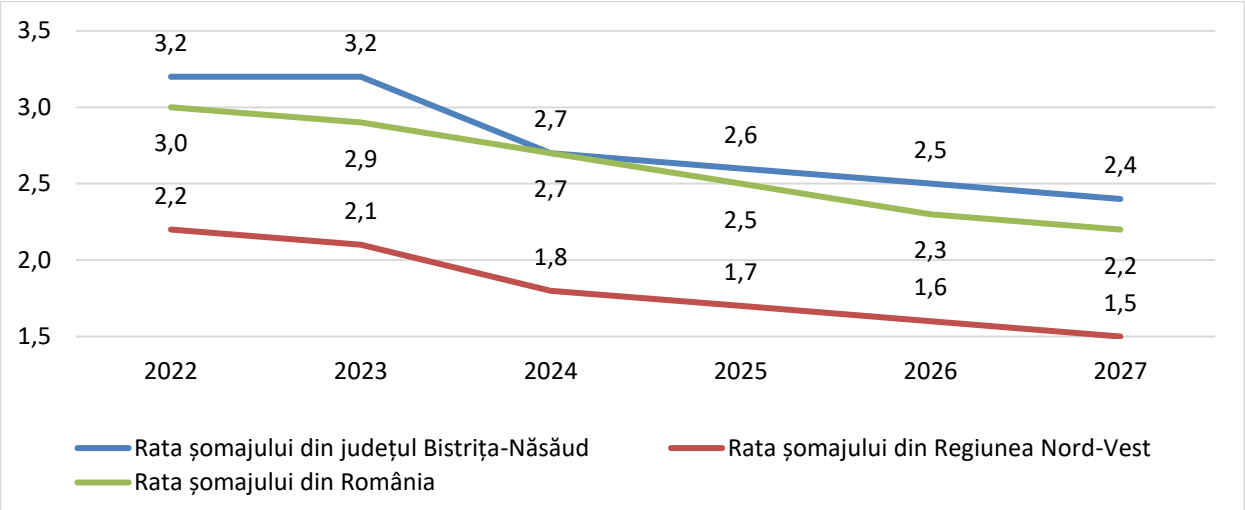

Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Tot în linie cu estimările CNSP, câștigul salarial mediu brut din Bistrița-Năsăud ar putea crește cu aproximativ 52,1% în perioada 2022–2027, de la 4.720 lei la 7.180 lei. În același interval, la nivelul Regiunii Nord-Vest se anticipează o majorare de circa 55,3% (de la 5.826 lei la 9.050 lei), la nivel național creșterea estimată fiind de 52% (de la 6.126 lei la 9.310 lei). Astfel, deși valorile salariale din județ vor rămâne sub mediile de la nivel regional și național, ritmul de creștere este comparabil, indicând o evoluție pozitivă a veniturilor salariale în Bistrița-Năsăud.

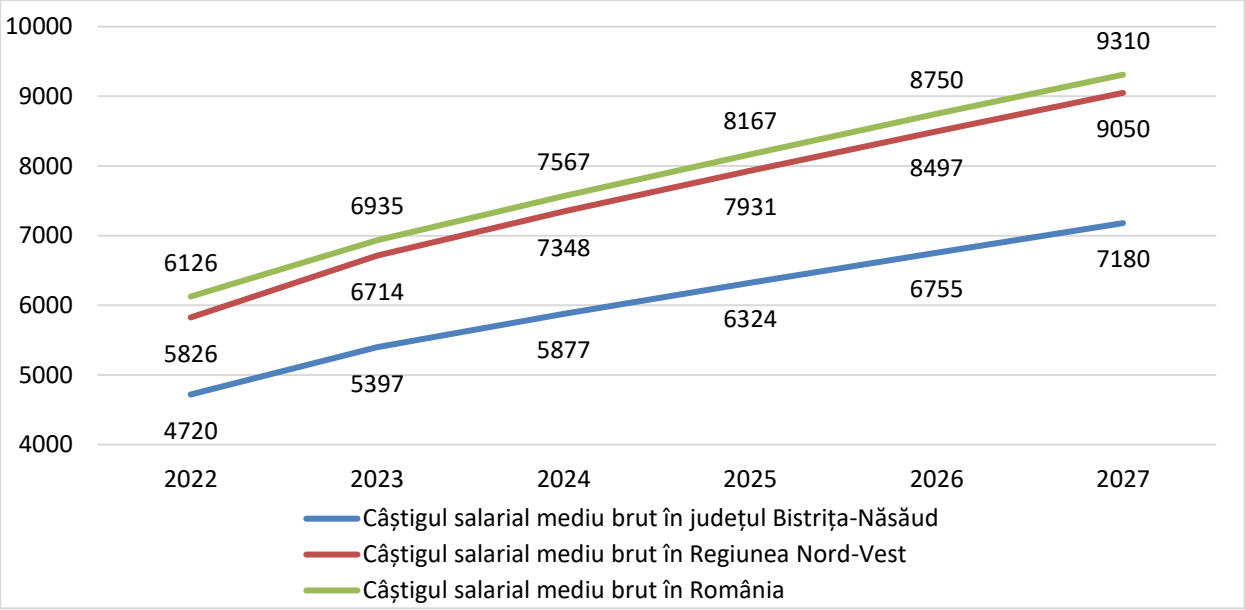

Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Direcția în care se va îndrepta economia județului Bistrița-Năsăud în următorii ani depinde de măsurile ce vor fi întreprinse nu doar de către sectorul de afaceri și investiții, ci în special de cele asumate de către administrația publică județeană și autoritățile publice locale, în raport cu mediul economic. Pe baza analizei contextului actual, a rezultatelor economice anterioare și a tendințelor identificate pentru perioada următoare, au fost conturate mai multe scenarii de dezvoltare, descrise în cele ce urmează.

SCENARIUL „DEZVOLTARE ZERO" („DO NOTHING")

Acest scenariu presupune minima implicare a autorităților publice în susținerea mediului economic, ceea ce s-ar traduce, inevitabil, într-o capacitate limitată de transformare și progres. Administrațiile locale și județene își concentrează eforturile pe finalizarea proiectelor deja începute, fără a iniția intervenții noi și fără a adopta, în timp real, măsuri aliniate la nevoile în continuă schimbare ale agenților economici. În aceste condiții, sprijinul oferit sectorului privat este de natură mai de grabă administrativă, fără a prevedea intervenții suplimentare care să stimuleze dezvoltarea acestuia. Investițiile publice vizează în special interesul general al comunității, fără o viziune strategică orientată în direcția creșterii economice. Prin urmare, evoluția economică a județului se bazează preponderent pe eforturile individuale ale antreprenorilor și investitorilor, înregistrând un ritm lent de dezvoltare, apropiat de estimările curente ale Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

SCENARIUL DE REFERINȚĂ („DO MINIMUM")

În acest scenariu, administrația publică de la nivelul județului se implică mai vizibil în sprijinirea economiei județene, completând proiectele deja aflate în diverse etape de derulare cu câteva inițiative suplimentare, gândite pentru a facilita și/sau accelera dezvoltarea economică. Măsurile întreprinse de autoritățile locale și județene au în vedere susținerea antreprenoriatului, atragerea de investiții și întărirea capitalului uman, însă resursele limitate alocate în aceste scopuri limitează efectele acestor intervenții. Accentul este pus pe măsuri de tip soft, precum promovarea resurselor locale și a oportunităților existente, digitalizarea serviciilor publice sau consilierea antreprenorilor. Totuși, în lipsa unor forme integrate de sprijin și a unor portofolii diversificate de soluții, impactul economic rămâne sub potențialul maxim. În aceste condiții, este de așteptat ca economia județului să evolueze într-un ritm ușor superior estimărilor CNSP, însă fără schimbări majore în dinamica economică.

SCENARIUL DE DEZVOLTARE („DO SOMETHING”)

Acest scenariu reflectă o viziune ambițioasă de dezvoltare economică, în care administrația județeană și autoritățile locale își iau angajamentul de a contribui activ la stimularea antreprenoriatului autohton, atragerea investițiilor externe și consolidarea forței de muncă. Intervențiile propuse combină măsurile soft cu investiții în infrastructura și serviciile publice, vizând crearea unui cadru favorabil pentru stimularea afacerilor din județ, atragerea capitalului străin și crearea de locuri de muncă atractive pentru locuitori. Autoritățile nu se limitează la sprijinirea sectoarelor tradiționale ale județului, ci stimulează și domeniile emergente, în special cele de specializare inteligentă și cele aliniate priorităților europene actuale – transformarea digitală și verde, economia bazată pe cunoaștere, industriile automatizate, agricultura sustenabilă, silvicultura circulară etc. Investițiile publice vizează modernizarea și extinderea infrastructurii de transporturi, telecomunicații și utilități, dezvoltarea facilităților de suport pentru afaceri și diversificarea serviciilor aferente, inclusiv în baza parteneriatelor public-private. Acest scenariu ar permite, astfel, o evoluție economică ce ar depăși estimările Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

Proiecțiile aferente acestor scenarii sunt reflectate în indicatorii macroeconomici de mai jos, pornind de la estimările realizate de către CNSP, al căror orizont de timp este anul 2027.

Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE

INDICATORI MACRO-ECONOMICI / SCENARIU DE DEZVOLTARE	**U.M.**	**VALOAREA DE REFERINȚĂ (2022)**	**SCENARIUL ”DO NOTHING”**	**SCENARIUL ”DO MINIMUM”**	**SCENARIUL ”DO SOMETHING”**
PIB (prețuri curente)	miliarde lei	13.9	21.5	21.7	22
Populație ocupată	mii persoane	112.1	116.3	116.9	117.5
Număr mediu de salariați	mii persoane	65.9	72.4	73	73.9
Rata șomajului	%	3.2	2.4	2.2	2.0
Salariul mediu brut lunar	lei/salariat	4720	7180	7350	7550

Sursa: Prelucrare proprie, în baza datelor CNSP

În sinteză, cele trei scenarii posibile ("Do Nothing", "Do Minimum", "Do Something") implică stabilirea următoarelor valori-țintă pentru principalii indicatori ai *activității turistice* din

județul Bistrița-Năsăud, având ca orizont de prognoză anul 2030 (ultimul an pentru care acești indicatori pot fi estimați cu o marjă de eroare rezonabilă):

Indicatori macro-economici / Scenariu de dezvoltare	**U.M.**	**Valoarea de referință / anul 2024**	**Scenariul "Do Nothing" / anul 2030**	**Scenariul "Do Minimum" / anul 2030**	**Scenariul "Do Something" / anul 2030**
Număr structuri de cazare (total județ)*	număr	199	199	230	325
Număr locuri de cazare (total județ)*	locuri	4.572	4.572	5.400	6.500
Capacitate de cazare existentă (total județ)*	Locuri-zile	1.668.780	1.668.780	1.971.000	2.372.500
Număr structuri de cazare de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	Număr	41	41	50	65
Număr locuri de cazare în structuri de primire de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	locuri	935	935	1.100	1.430
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate (total județ)**	Număr	89	89	95	120
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate de 4 și 5 stele (total județ)**	Număr	6	6	10	17
Sosiri turiști (total)*	Număr	119.063	119.063	135.000	165.000
Înnoptări turistice/nopți-cazare realizate (total județ)*	Număr	210.944	210.944	1.650.000	1.950.000
Durata medie a sejurului (media județ)	Număr zile	1,77	1,77	2,0	2,5
Stațiuni turistice de interes național	Număr	1	1	2	3
Stațiuni turistice de interes local	Număr	3	3	4	6
Pârtii schi omologate (total județ)**	Număr	3	3	5	8
Pârtii schi omologate (total județ)**	Km	2,85	2,85	4,0	10
Instalații de transport pe cablu (total județ)**	Număr	2	2	4	8

Trasee montane omologate (total județ**	Număr	44	44	50	60
Parcuri distracție/aventură/aqua park (total județ)	Număr	5	5	7	10
Centre wellness&SPA/balneo SPA, piscine/facilități natație	Număr	15	15	18	25
Localități/destinații care dețin centre/dotări/facilități de agrement-divertisment, centre echitație etc. (total județ)	Număr	6	6	8	10
Centre de informare turistică (total judeţ)**	Număr	2	2	4	7
Agenții turistice**	Număr	25	25	30	40
Destinații ecoturistice (total) **	Număr	0	0	1	3
Organizații de Management al Destinației (OMD) **	Număr	0	0	1	2
Puncte gastronomice (total județ)***	Număr	27	27	35	50
Produse tradiționale înregistrate în Registrul național al produselor tradiționale (RNPT) (total judeţ)***	Număr	32	32	40	55

Pe baza studiului ESPON 2019 „Cadrul teritorial de referință pentru Europa" (A Territorial Reference Framework for Europe) s-au identificat pentru județul Bistrița-Năsăud două scenarii de dezvoltare privind structura activităților economice:

- *Scenariul de referință „Muddling-through"* - Acest scenariu a fost modelat folosind modelul MASST4 și se bazează pe demografia stabilă, creșterea îmbătrânirii populației și migrație, iar din punct de vedere macroeconomic pe ipoteza conform căreia schimbările structurale intervenite în timpul crizei vor rămâne predominante și în viitor. Scenariul în ansamblu este caracterizat de schimbări politice care pretind mai degrabă să repare decât să reformeze structurile guvernamentale. Conform acestui scenariu la nivelul statelor Central și Est-Europene CEE în perioada 2018-2035 creșterea medie anuală a PIB-ului va fi de 1,72%, a productivității 0,75%, iar a ocupării forței de muncă 0,38% (ESPON, 2019), ratele anuale de creștere fiind mai ridicate decât în cazul statelor EU-15. Acest scenariu nu favorizează regiunea

Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud, având în vedere că rata de creștere a PIB-ul pe cap de locuitor la nivelul regiunilor din România ar rămâne neschimbată în 2035, iar în majoritatea regiunilor din țările Europei de Nord, dar și a celor din Europa Centrală vor înregistra valori mai ridicate.

- *Scenariul „Enabling Cooperation" (încurajarea cooperării)* - Acest scenariu a fost conceput pentru a arăta o evoluție pozitivă a scenariului „Muddling-through" prin urmărire unei cooperări teritoriale de succes între statele membre, dar și între regiuni și orașe, eliminând într-o anumită măsură barierele legislative și instituționale în calea cooperării. Acest scenariu urmărește creșterea cooperării, guvernanță mai bună și dezvoltare tehnologică. Conform acestui scenariu va exista o redistribuire a bugetului european în favoarea securității, migrației, fluxuri comerciale mai mari între țările europene, exporturi mai mari, rețele mai puternice de cooperare între orașe etc. Acest scenariu favorizează regiunea Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud. Din 2018 până în 2035 media anuală a PIB-ului regional va înregistra o creștere sub 0,17%. Deși această creștere este sub cea prognozată pentru restul regiunilor din România (între 0,29-0,45%), prezintă o evoluție mai bună decât în cazul scenariului anterior și ar permite județului Bistrița-Năsăud ca până în anul 2035 să ajungă din urmă media UE și să reducă decalajul față de aceasta.

3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI

Infrastructuri tehnice majore

Pentru județul Bistriţa-Năsăud se propun următoarele scenarii de dezvoltare a infrastructurii de transport rutier și feroviar pentru următorul deceniu:

Scenariul de Referință („Do Minimum") are în vedere finalizarea proiectelor aflate în derulare și pentru care există surse de finanțare. În această situație, se prevăd următoarele aspecte: odată cu finalizarea lucrărilor de modernizare, calitatea asfaltului se va îmbunătăți semnificativ, ceea ce va duce la reducerea timpului de deplasare. De asemenea, modernizarea podurilor și podețelor incluse în proiectele de dezvoltare va spori siguranța circulației. Totuși, anumite zone din județ vor rămâne greu accesibile. Construirea drumului de mare viteză va contribui la descongestionarea traficului din județ, reducând astfel timpul de deplasare și oferind o alternativă eficientă pentru șoferii care tranzitează județul.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something") presupune finalizarea proiectelor de investiții publice aflate în desfășurare, precum și implementarea celor propuse, având ca obiectiv principal îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor de transport din județ. Prin realizarea acestor proiecte, se estimează o creștere semnificativă a nivelului de dezvoltare al județului, cu beneficii directe pentru mobilitate. Crearea unui sistem de transport multimodal va permite integrarea eficientă a diverselor moduri de transport, ceea ce va spori accesibilitatea și conectivitatea între localitățile județului. Aceasta va facilita deplasările rapide și sigure, reducând timpii de așteptare și congestionarea traficului din Bistrița. Pe termen lung, implementarea acestui sistem va contribui la fluidizarea traficului urban și la optimizarea rețelei de transport, cu efecte pozitive asupra economiei locale și asupra calității vieții cetățenilor.

Prognoza cerințelor de apă s-a elaborat în anul 2014 pentru orizontul de timp 2020 - 2030. Pentru realizarea prognozei cerințelor de apă pentru anul 2030 a fost aplicată „Metodologia de prognoză a cerințelor de apă ale folosințelor", elaborată în cadrul Institutului Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor, metodologie aplicată în elaborarea Planului Național de Amenajare a Bazinelor Hidrografice, parte componentă a Schemei Directoare de Amenajare și Management a Bazinelor Hidrografice.

Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030

Folosința de apă	Cerința de apă (mil. mc)
2030	
Populație	2.097
Industrie	7.383
Irigații	1.689
Zootehnie	164
Acvacultură/piscicultură	949
Total România	**12.282**

Gospodărirea apelor

Scenariul 1 – Dezvoltare echilibrată. În acest scenariu se are în vedere: reabilitarea sistemelor existente de captare și distribuție a apei; consolidarea digurilor și acumulărilor pentru protecție împotriva viiturilor și monitorizarea calității apei și întreținerea cursurilor de apă.

Scenariul 2 – Dezvoltare integrată și sustenabilă. Prin acest scenariu se susține: implementarea unui sistem integrat de gestionare a apei pentru consum, irigații și protecția împotriva inundațiilor; creșterea suprafețelor irigate prin modernizarea infrastructurii și implementarea soluțiilor verzi de retenție și filtrare a apei.

Scenariul 3 – Dezvoltare accelerată. Scenariul presupune: construirea de noi acumulări și canale de colectare; extinderea rapidă a sistemelor de irigații și protecție a localităților, precum și proiecte de desalinizare/filtrare avansată pentru apă potabilă în zone critice.

Îmbunătățiri funciare

În primul scenariu, *Scenariul 1 – Consolidare*, se urmărește: reabilitarea sistemelor existente de drenaj și irigații, lucrări antierozionale în zonele colinare și montane și organizarea utilizatorilor de apă pentru irigații.

Cel de-al doilea scenariu, *Scenariul 2 – Modernizare și eficiență*, are în vedere: digitalizarea rețelelor de irigații și drenaj; implementarea lucrărilor de stabilizare a versanților și împăduriri și crearea de proiecte integrate cu agricultura și infrastructura rutieră.

Scenariul al treilea, *Scenariul 3 – Dezvoltare pilot și replicabilă*, presupune: amenajarea unor zone pilot pentru irigații și desecări eficiente; testarea unor tehnologii inovative de combatere a eroziunii solului și extinderea proiectelor de succes la scară județeană.

În domeniul alimentării cu apă și canalizării au fost identificate trei scenarii, după cum urmează: *Scenariul 1 – Consolidare*, care vizează Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare existente și Reducerea pierderilor și modernizarea stațiilor de pompare; *Scenariul 2 – Extindere progresivă*, care are în vedere Extinderea rețelelor către localitățile izolate sau periferice și Implementarea de stații de epurare noi în comunități rurale și urbane mici și *Scenariul 3 –*

Dezvoltare durabilă și inteligentă, prin care se urmărește Implementarea unor sisteme de management inteligent al apei (smart water); Utilizarea energiei regenerabile pentru funcționarea stațiilor de epurare și Promovarea reutilizării apelor uzate pentru irigații.

În ceea ce privește alimentarea cu energie electrică, avem următoarele trei scenarii: *Scenariul 1 – Modernizare și întreținere* (Reabilitarea rețelelor electrice existente, Reducerea pierderilor și creșterea fiabilității alimentării); *Scenariul 2 – Extindere și diversificare* (Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări, Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială) și *Scenariul 3 – Dezvoltare verde* (Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală, Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean, Proiecte pilot pentru autonomie energetică locală în comunități rurale).

Telecomunicații

Scenariul 1 – Extindere rețele tradiționale, prin acțiuni de modernizare a rețelelor fixe și a infrastructurii de internet și de creștere a acoperirii în localitățile rurale.

Scenariul 2 – Digitalizare și conectivitate. Acest scenariu are în vedere: extinderea rețelelor de fibră optică și implementarea de hotspoturi și soluții wireless pentru zone greu accesibile.

Scenariul 3 – Smart și integrat, scenariul dorit, prin care se urmărește implementarea unei infrastructuri smart-city în reședința de județ, extinderea serviciilor digitale pentru administrație, școli și sănătate, precum și dezvoltarea de platforme integrate pentru gestionarea datelor județene.

În urma analizei sectorului de salubrizare și management al deșeurilor, au fost identificate trei scenarii de dezvoltare, după cum urmează:

- *Scenariul 1 – Consolidare*

• Modernizarea și eficientizarea sistemelor de colectare și transport al deșeurilor, inclusiv prin introducerea de containere inteligente și vehicule specializate.

• Reabilitarea controlată a depozitelor existente, cu accent pe conformarea la standardele de mediu și reducerea impactului negativ asupra solului și apelor.

- *Scenariul 2 – Extindere și eficiență*

• Extinderea serviciilor de colectare în toate localitățile, inclusiv în mediul rural, pentru a asigura acoperire completă.

• Implementarea graduală a sistemelor de sortare și reciclare la nivel local, corelate cu programe de informare și educare a populației.

- *Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și circulară*

• Crearea de stații de compost și centre regionale integrate pentru tratarea deșeurilor biodegradabile și reciclarea materialelor recuperabile.

• Lansarea de proiecte pentru valorificarea energetică a deșeurilor biodegradabile, cu integrarea în sistemele locale de producere a energiei verzi.

• Implementarea unor sisteme digitale de monitorizare și raportare, pentru creșterea transparenței și evaluarea continuă a eficienței și a impactului asupra mediului.

Alimentare cu gaze naturale

Scenariul 1 – Consolidare. Scenariul are în vedere: reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze existente în localitățile unde acestea funcționează, extinderea treptată a rețelei de distribuție către comunele limitrofe municipiului Bistrița, precum și crearea unor centre de distribuție locale pentru îmbunătățirea continuității serviciului.

Scenariul 2 – Extindere accelerată. Acest scenariu vizează realizarea de noi magistrale și stații de reglare pentru conectarea localităților rurale la rețeaua națională de gaze, asigurarea accesului la gaze naturale pentru gospodării și agenți economici din cel puțin 70% din localitățile județului până în 2035 și corelarea extinderilor cu dezvoltarea rețelelor de apă, canalizare și drumuri, pentru optimizarea investițiilor.

Scenariul 3 – Dezvoltare sustenabilă și alternativă, este un scenariu care presupune implementarea unor proiecte pilot de gaze verzi (biometan din deșeuri agricole și zootehnice, hidrogen verde injectat în rețea). De asemenea, Infrastructura trebuie adaptată la cerințele de tranziție energetică și reducerea dependenței de resursele convenționale. În acest scenariu se au în vedere și acțiuni de promovare a soluțiilor mixte: rețea clasică + producție locală de biometan/hidrogen pentru comunitățile rurale.

Infrastructuri de servicii publice

Din perspectiva educației, va continua tendința de scădere a populației școlare în majoritatea centrelor urbane și comunelor din județ, direct proporțională cu scăderea sau stagnarea ratei natalității, și cu creșterea ratei emigrației. Unele unități de învățământ, cu un număr mic de elevi, s-ar putea închide sau comasa cu alte unități de învățământ. Pe de altă parte, o latură pozitivă care poate fi prognozată ar fi creșterea constantă a gradului de dotare a unităților de învățământ din județul Bistrița-Năsăud, și reabilitarea succesivă a mai multor clădiri care adăpostesc unități de învățământ, asigurând astfel condiții tot mai bune pentru

desfășurarea procesului educațional. În acest sens, conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți actul educațional: dotarea cu echipamente digitale a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud în vederea dezvoltării competențelor digitale ale elevilor; dotarea cu mobilier, echipamente și materiale didactice, echipamente sportive, materiale specifice a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud și a cabinetelor școlare de asistență psihopedagogică și terapii specifice gestionate de Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Bistrița-Năsăud (CJRAE) din municipiul Bistrița, în vederea îmbunătățirii condițiilor de învățare a elevilor și crearea unor condiții optime de desfășurare a procesului educațional și terapeutic; dotarea cu echipamente digitale, echipamente și materiale didactice specifice calificărilor profesionale a unui atelier de practică din cadrul unității de învățământ profesional și tehnic, Școala Profesională Specială „Sfânta Maria" Bistrița, în vederea dezvoltării abilităților practice ale elevilor; renovarea energetică a mai multor clădiri: Centrul Școlar de Educație Incluzivă Beclean, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Bistrița, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Bistrița, Școala Profesională ,,Sfânta Maria" Bistrița.

O altă tendință pozitivă este scăderea constantă a ratei abandonului școlar, ca urmare a creșterii nivelului de trai al populației și a îmbunătățirii accesului la educație a elevilor proveniți din medii defavorizate.

În privința educației, se are în vedere creșterea calității serviciilor educaționale la toate nivelurile, prin îmbunătățirea constantă a gradului de dotare al unităților de învățământ, precum și prin atragerea și menținerea unui personal didactic calificat și suficient la toate materiile.

Un alt scenariu de dezvoltare, care deja s-a confirmat parțial în perioada de pandemie, este creșterea nivelului de digitalizare în toate unitățile de învățământ.

Pentru un învățământ modern și de calitate, este nevoie și de un număr tot mai mare de consilieri școlari, care să ofere asistență și consiliere elevilor și uneori chiar părinților, în vederea prevenirii și combaterii unor situații dificile, inclusiv a abandonului școlar.

De asemenea, este nevoie de corelarea și armonizarea ofertei educaționale din învățământul universitar, liceal și profesional cu necesitățile de pe piața muncii și cu nevoile de dezvoltare ale tinerei generații. În acest sens, sunt foarte utile parteneriatele dintre unitățile de învățământ și potențialii angajatori din sfera publică și privată, inclusiv în vederea desfășurării de practici instituționale (de tip internship) a elevilor și studenților în cadrul instituțiilor publice sau firmelor private.

Trebuie avută în vedere, pe de altă parte, și dezvoltarea programelor de educație non-formală, a celor de reconversie profesională și a celor de educație pe tot parcursul vieții, care să fie capabile să ajute populația să se adapteze la schimbările permanente de pe piața muncii, într-o societate tot mai dinamică.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, la fel ca și în alte domenii, se poate anticipa o concentrare tot mai mare a serviciilor medicale de specialitate în municipiul Bistrița, o îmbunătățire a gradului de dotare a unităților spitalicești, dar și a cabinetelor medicale, inclusiv a celor stomatologice. Astfel, tot conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți serviciile medicale: dotarea Ambulatoriului Integrat din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice- Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și tratează cancerul – Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, extinderea pavilionului Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița prin construirea unei clădiri noi.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, un scenariu favorabil, care deja se întrevede, este construcția de noi unități spitalicești, dotate cu tehnologie modernă, în clădiri construite în acest scop, menite a asigura o îngrijire medicală la cele mai înalte standarde. Construirea unor noi corpuri la Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița și dotarea acestuia cu tehnologie de ultimă generație, prin eforturile Consiliului Județean, va reprezenta un însemnat pas înainte în asigurarea asistenței medicale de specialitate pentru pacienții cu boli acute. În același timp, se vor elibera spații absolut necesare în celelalte unități spitalicești, care vor continua să funcționeze, la alți parametri.

Totodată, se poate prognoza o îmbunătățire a accesului populației la serviciile medicale de bază, cu precădere a populației din mediul rural. Aceasta se poate realiza și ca urmare a unei infrastructuri de transport și comunicații mai bună, dar și ca urmare a acoperirii necesarului de medici de familie în mediul rural, și a altor maniere alternative de a asigura actul medical (caravane medicale, telemedicină) în spațiile mai greu accesibile. Din păcate, accelerarea procesului de îmbătrânire demografică, cu precădere în spațiul rural, va însemna o creștere a morbidității și totodată un număr tot mai ridicat de cazuri care necesită tratament specializat, ceea ce va accentua presiunea asupra facilităților medicale existente.

Pe termen lung, se poate previziona o dezvoltare calitativă a serviciilor medicale din spitale și din cabinetele medicale specializate, prin îmbunătățirea gradului de dotare cu

aparatură medicală, precum și prin atragerea și menținerea unui personal medical calificat, în număr suficient, și a unui personal mediu sanitar competent și suficient. Totodată, scenariul optimist (de dezvoltare) ar presupune și dezvoltarea serviciilor medicale de bază în mediul rural, dar și construcția de așezăminte medico-sociale pentru persoanele vârstnice vulnerabile.

În domeniul asistenței sociale, una dintre tendințele pozitive este creșterea numărului de furnizori de servicii sociale din județul Bistrița-Năsăud. O astfel de creștere este una binevenită, în contextul necesităților actuale din domeniul asistenței sociale. Totodată, se poate prognoza o creștere a cooperării între serviciile publice de asistență socială și furnizorii privați de servicii sociale, fapt care ar fi în beneficiul persoanelor vizate de aceste servicii.

În domeniul asistenței sociale, scenariul favorabil vizează dezvoltarea infrastructurii de asistență socială, și totodată creșterea calității serviciilor sociale din județul Bistrița-Năsăud, prin creșterea numărului de furnizori de servicii sociale, atât publici, cât și privați, și prin creșterea numărului de angajați în domeniul asistenței sociale. De asemenea, este necesară consolidarea și dezvoltarea serviciilor adresate persoanelor cu dizabilități.

Din perspectiva infrastructurii sportive, există o tendință de creștere a numărului de structuri sportive, dar și de concentrare a acestora în mediul urban, cu precădere în municipiul Bistrița. Cele mai populare ramuri sportive rămân sporturile de echipă (fotbalul, handbalul), dar și unele sporturi individuale, cu un număr ridicat de practicanți (atletismul, tenisul, schiul) și cu numeroase structuri sportive care au secții dedicate acestor ramuri.

Tendințele de dezvoltare a infrastructurii sportive sunt evidente, cel mai recent exemplu în acest sens fiind inaugurarea noii săli polivalente aflată la periferia municipiului Bistrița în luna august a anului 2022. O modalitate de susținere a dezvoltării domeniului sportului la nivel județean este reprezentată de finanțarea proiectelor de activitate sportivă, de către Consiliul Județean. Totodată, majoritatea cluburilor sportive vor aplica pentru fonduri în vederea aplicării propriilor proiecte de dezvoltare sportivă. Din acest punct de vedere, sportul la nivelul județului Bistrița-Năsăud se va putea dezvolta și mai mult, atât la nivel de sport de masă, cât și ca sport de mare performanță. De asemenea, în acest sens se are în vedere construirea unui nou stadion la periferia municipiului Bistrița. Acesta va fi compus din sală de sport cu spaţii de cazare şi terenurile de sport exterioare, bază sportivă de tip 1, precum şi pistă de atletism. Stadionul va fi destinat, în principal, disciplinelor de fotbal şi rugby și va cuprinde locuri pentru spectatori, VIP, media și locuri pentru persoanele cu dizabilități.

Infrastructura de agrement va cunoaște o dezvoltare constantă, după cum arată tendințele actuale, și după felul în care crește cererea pentru serviciile de agrement. Județul

Bistrița-Năsăud dispune de un patrimoniu natural și cultural valoros, care poate reprezenta un atu important în vederea diversificării ofertei de agrement în viitor.

Dezvoltarea infrastructurii de agrement va fi corelată cu cererea tot mai ridicată pentru agrement, cu precădere din partea locuitorilor din mediul urban. Din fericire, județul Bistrița-Năsăud dispune de toate atuurile naturale și culturale necesare dezvoltării în continuare a infrastructurii de agrement, mai ales în stațiunile existente și în ariile montane.

Tendințele sunt pozitive și în privința anumitor manifestări culturale. Numărul de spectatori din cinematografe a crescut constant, odată cu creșterea și numărului de cinematografe și modernizarea acestora, ceea ce sugerează o cerere ridicată în acest sens. Manifestările și evenimentele culturale, inclusiv festivalurile și concertele, au revenit în forță după încheierea pandemiei, și se bucură de o audiență în creștere.

Pe de altă parte, prognozele nu sunt neapărat dintre cele mai optimiste în privința muzeelor și bibliotecilor. Muzeele din județ au un număr redus de vizitatori, și dezinteresul față de colecțiile muzeale tradiționale este tot mai ridicat în rândul potențialilor vizitatori. O situație și mai gravă se înregistrează în cazul bibliotecilor, ale căror fonduri de carte sunt tot mai învechite, ca urmare a unui buget limitat, iar numărul de cititori este în continuă scădere.

În domeniul culturii, tendințele pozitive înregistrate pentru anumite forme de cultură vor continua și se vor materializa prin audiențe tot mai ridicate sau constant ridicate în cazul cinematografelor. Muzeele și colecțiile publice din județ vor fi nevoite să se adapteze cerințelor unui public tot mai exigent pentru a-și recâștiga vizitatorii. De asemenea, Biblioteca Județeană ,,George Coșbuc" și celelalte biblioteci publice și școlare din județ vor trebui să găsească căile cele mai potrivite și mai adecvate pentru a aduce din nou cititorii la bibliotecă.

Evenimente precum Festivalul ,,Povestea Vinului", Festivalul Biolavandei, Festivalul Usturoiului, Festivalul Internațional de Film „Pasaje" vor continua să se desfășoare periodic și să se bucure de un real succes în rândul publicului.

Infrastructura religioasă cunoaște o dezvoltare fără precedent, încă începând din anii 1990, iar situația pare să continue și în viitor. Se vor construi noi lăcașe de cult, de care să beneficieze locuitorii din anumite zone mai slab deservite în acest sens. Pe de altă parte, va crește importanța culturală, istorică și turistică a lăcașelor de cult, mai ales a celor a căror funcție religioasă este în prezent una secundară, cum este cazul bisericilor evanghelice de confesiune augustană sau a sinagogii.

Infrastructura religioasă se va amplifica, prin construcția de noi lăcașuri de cult în zonele mai slab deservite. Numeroase lăcașuri de cult mai vechi (în special bisericile evanghelice de

confesiune augustană și sinagoga) își vor consolida funcția culturală, istorică și turistică, în detrimentul celei religioase, rămasă în plan secundar, odată cu emigrarea sau dispariția celei mai mari părți a credincioșilor.

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență se prevăd îmbunătățiri, fiind în pregătire două proiecte, în perioada 2025-2035 și anume crearea a două noi subunități de pompieri, una la Teaca și alta la Reteag (comuna Pentru Rareș).

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, instituțiile abilitate în vederea menținerii ordinii publice, a securității, pazei și protecției, și a intervențiilor în situații de urgență, precum Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud, polițiile de proximitate (Poliția Locală) și Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud trebuie să coopereze mai bine în vederea prevenției și combaterii fenomenelor infracționale și pentru intervenții eficiente în situații de urgență.

Patrimoniu

Ca alternative de dezvoltare propuse pentru conservarea naturii semnalăm 3 potențiale scenarii:

Scenariul 1: Conservare minimă (status quo îmbunătățit) presupune menținerea cadrului instituțional și operațional actual, cu aplicarea unor intervenții punctuale. Activitățile de conservare ar continua în forma lor actuală, fiind prioritizate doar acele arii naturale protejate care dispun deja de planuri de management aprobate. Principalele avantaje ale acestui scenariu constă în costurile relativ reduse necesare pentru implementare, precum și în nevoia minimă de intervenții administrative sau restructurări instituționale. Totuși, această abordare menține dezechilibrele existente în acoperirea teritorială cu arii protejate. În plus, persistă riscul degradării continue a habitatelor și speciilor în zonele fără planuri de management și se menține o capacitate scăzută de reacție în fața presiunilor și amenințărilor ecologice, fie ele naturale sau antropice.

Scenariul 2: Dezvoltare moderată propune consolidarea cadrului actual de protecție a ariilor naturale prin completarea și actualizarea tuturor planurilor de management, inclusiv pentru acele zone care nu dispun încă de astfel de documente. În paralel, se prevede crearea unei baze de date spațiale integrate la nivel județean, care să permită o monitorizare eficientă a stării ariilor protejate și a biodiversității asociate. Totodată, scenariul vizează creșterea finanțării

pentru instituțiile responsabile cu administrarea ariilor protejate, în special ANMP Bistrița-Năsăud și RNP ROMSILVA, precum și instruirea proprietarilor de terenuri ale căror suprafețe sunt incluse în situri Natura 2000, pentru a le clarifica drepturile și obligațiile. Printre avantajele acestui scenariu se numără uniformizarea administrării ariilor protejate, o mai mare eficiență în conservarea biodiversității și consolidarea cooperării interinstituționale la nivel local și regional. Cu toate acestea, implementarea sa necesită resurse financiare și umane suplimentare, iar aplicarea măsurilor propuse se va face gradual, pe o perioadă extinsă de timp, implicând o bună planificare și coordonare între actorii implicați.

Scenariul 3: Dezvoltare sustenabilă activă – conservare și valorificare responsabilă propune un model integrat de dezvoltare care urmărește combinarea conservării biodiversității cu valorificarea durabilă a resurselor naturale, în beneficiul comunităților locale. Se pune accent pe echilibrul dintre protecție și utilizare, încurajând implicarea comunităților în activități ecoturistice, care contribuie la diversificarea rurală și la reziliența climatică. Scenariul este compatibil cu principalele linii de finanțare europene dedicate tranziției verzi. Pentru a gestiona riscurile potențiale, sunt prevăzute măsuri precum reglementarea fluxurilor turistice prin sisteme de rezervare și limitarea capacității de vizitare, realizarea de studii de impact detaliate pentru prevenirea unor conflicte, precum și implementarea unor sisteme de monitorizare în timp real pentru a detecta rapid presiunile asupra biodiversității și a permite intervenții prompte.

Evoluția patrimoniului cultural și a peisajelor culturale din județul Bistrița-Năsăud este direct dependentă de calitatea politicilor publice și de nivelul de implicare al autorităților și comunităților locale. În lipsa unor măsuri ferme de protejare și valorificare, tendințele actuale de degradare a monumentelor istorice, de diminuare a arhitecturii vernaculare și de transformare haotică a peisajelor culturale riscă să se accentueze. Prognozele indică necesitatea consolidării capacității instituționale și financiare, precum și a unor programe de educație culturală pentru a asigura transmiterea patrimoniului mobil și imaterial către generațiile viitoare.

În același timp, dinamica socio-economică a județului – caracterizată prin migrația populației, îmbătrânirea demografică și presiunea dezvoltărilor rezidențiale – poate fi convertită într-o oportunitate prin valorificarea patrimoniului ca resursă pentru turism cultural, agroturism și economie creativă. Pe termen mediu și lung, un cadru coerent de reglementare urbanistică și integrarea patrimoniului în strategiile de dezvoltare teritorială reprezintă condiții esențiale pentru creșterea atractivității județului.

Scenariul de Referință („Do Minimum”)

Acest scenariu ia în considerare aplicarea unor măsuri minimale, menite doar să prevină degradările ireversibile ale patrimoniului construit, mobil, imaterial și ale peisajelor culturale:

- La nivel instituțional: menținerea unor servicii de supraveghere și control pentru monitorizarea stării patrimoniului; adoptarea unor politici de protecție care să conserve starea actuală a obiectivelor; delimitarea minimală a zonelor protejate.
- La nivel individual: intervenții punctuale de reparații/întreținere realizate de proprietari; promovarea izolată a unor zone cu potențial cultural și natural; inițiative locale nesistematice de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor.

Acest scenariu ar conduce la menținerea unei părți din resurse, dar fără a crea premisele pentru o dezvoltare integrată și durabilă.

Scenariul Alternativ Intermediar („Do Medium”)

Acest scenariu reprezintă o variantă de tranziție între măsurile minimale și cele optime de dezvoltare, prin care patrimoniul cultural și peisajele culturale ale județului sunt protejate și valorificate selectiv, în funcție de resursele disponibile și de gradul de implicare al comunităților. El este caracterizat de un nivel moderat de intervenție, bazat pe prioritizarea unor obiective cu impact semnificativ la scară locală și județeană.

- La nivel instituțional: sunt avute în vedere reactualizări parțiale ale documentațiilor urbanistice, cu delimitarea unor zone construite protejate în localitățile cu valoare ridicată, precum Bistrița, Năsăud și Sângeorz-Băi; implementarea unor programe pilot pentru restaurarea și punerea în valoare a câtorva monumente reprezentative; inițierea unor parteneriate transjudețene pentru circuite culturale tematice, dar cu aplicabilitate limitată la obiective consacrate (ex. biserici de lemn, castele).
- La nivel individual: proprietarii și comunitățile locale beneficiază de sprijin financiar parțial pentru lucrări de reparații și întreținere; tradițiile și meșteșugurile sunt promovate prin evenimente locale și proiecte educaționale în școli, însă fără a acoperi integral teritoriul județului; implicarea comunităților se realizează prin acțiuni sporadice, adesea legate de evenimente punctuale (festivaluri, aniversări culturale).

Acest scenariu intermediar asigură conservarea unui nucleu valoros de patrimoniu, menține vie memoria culturală și creează premise pentru dezvoltări ulterioare, dar nu reușește să genereze o schimbare sistemică la nivelul județului. Astfel, impactul pozitiv este vizibil în anumite zone prioritare, în timp ce alte areale cu valori culturale importante rămân vulnerabile la degradare și subutilizare.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something")

Scenariul optim pentru județul Bistrița-Năsăud presupune implementarea unor măsuri consistente și coordonate, atât la nivel instituțional, cât și individual, vizând protejarea și valorificarea patrimoniului:

- La nivel instituțional: elaborarea și reactualizarea documentațiilor urbanistice (PUG/PUZCP) cu integrarea zonelor protejate; implementarea unor proceduri de management al riscurilor pentru monumentele vulnerabile; includerea în programele de investiții a proiectelor de punere în valoare a arhitecturii vernaculare și a peisajelor culturale; cooperare transregională pentru circuite culturale comune (ex. biserici fortificate, castele, sate grănicerești).
- La nivel individual: păstrarea și transmiterea meșteșugurilor și tradițiilor; implicarea comunităților în inițiative culturale și proiecte de turism responsabil; formarea de asociații locale pentru promovarea peisajelor culturale și atragerea de fonduri externe.

Prin aplicarea acestui scenariu, patrimoniul județului nu este doar conservat, ci devine o resursă activă pentru dezvoltare teritorială, turism cultural și consolidarea identității comunităților locale.

Factorii de mediu

Scenariile de dezvoltare avute în vedere în raport cu componentele cadrului natural au la bază două posibile atitudini și comportamente ale componentei antropice :

- *Scenariul pasiv/atitudinea pasivă*, cu un comportament constatativ urmat de un model de dezvoltare reactiv (reacție post-factum)
- *Scenariul activ/atitudinea activă și proactivă*, cu un comportament adaptiv, bazat pe valorificarea experiențelor, pe valorificarea progreselor științifice și a celor tehnice, urmat de un model de dezvoltare proactiv, în care se prioritizează sustenabilitatea.

<u>Componenta substrat și sol</u>

Scenariul pasiv în raport cu problematica substratului ar presupune neimplicarea autorităților în gestionarea problematicii exploatărilor de resurse, fapt ce ar contravine politicilor de mediu ale României. Printre consecințele unei astfel de situații s-ar număra extinderea brownfield-urilor miniere și industriale, cu efecte negative atât la nivelul factorilor biotici cât și în raport cu componenta antropică.

În *scenariul alternativ* se presupune asumarea unei atitudini proactive din partea autorităților, cu adoptarea unor coduri de bune practici în domeniul reconversiei zonelor miniere, astfel încât odată cu încetarea activității extractive să fie implementate acele măsuri și acțiuni menite a restabili o stare environmentală cât mai apropiată de cea naturală (ex. continuarea și completarea unor proiecte de reconversie a brownfieldurilor, de tipul CABERNET).

Componenta meteo-climatică și hidrică

Un *scenariu pasiv* în ceea ce privește gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice ar presupune o neimplicare activă a autorităților în implementarea măsurilor de adaptare și atenuare a efectelor schimbărilor climatice. Aceasta ar contraveni strategiilor naționale și internaționale de protecție a mediului și ar putea conduce la amplificarea fenomenelor climatice extreme, precum valurile de căldură, inundațiile și secetele. Neimplicarea autorităților ar putea duce la creșterea frecvenței și severității acestor fenomene, afectând atât sănătatea populației, cât și infrastructura și ecosistemele naturale din județ.

Într-un *scenariu alternativ*, se presupune adoptarea unei abordări proactive din partea autorităților locale și naționale, cu implementarea unui set de bune practici pentru gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice. Acest scenariu ar include măsuri concrete de adaptare la schimbările climatice, precum:

- Crearea și implementarea unor coduri de bune practici în proiectele de infrastructură pentru gestionarea apelor pluviale și prevenirea inundațiilor: Aceste coduri ar trebui să includă modernizarea sistemelor de canalizare, construirea unor bazine de retenție pentru apa pluvială și dezvoltarea unor soluții de drenaj adaptate la volumul crescut de precipitații, pentru a preveni inundațiile în zonele urbane și rurale.
- Dezvoltarea de soluții sustenabile pentru reducerea stresului termic în mediul urban: Extinderea spațiilor verzi, folosirea materialelor „cool” (materiale reflectorizante și cu capacitate de absorbție redusă a căldurii) în construcții și promovarea acoperișurilor verzi sunt măsuri eficiente pentru atenuarea efectelor valurilor de căldură în zonele urbane.
- Încurajarea proiectelor de reîmpădurire și crearea perdelelor forestiere: Aceste proiecte sunt esențiale în stabilizarea solului, reducerea eroziunii și controlul viiturilor rapide, mai ales în zonele montane. Perdelele forestiere ajută la reținerea apei în sol și la protejarea terenurilor vulnerabile, contribuind astfel la un ecosistem mai rezilient.

- Modernizarea și extinderea rețelelor de monitorizare meteorologică și hidrologică, împreună cu implementarea sistemelor de avertizare timpurie: Prin extinderea acestor rețele și îmbunătățirea sistemelor de alertă, autoritățile pot obține informații în timp real despre fenomenele extreme și pot comunica rapid cu populația, prevenind astfel potențialele pierderi materiale și umane.
- Implementarea unui plan de combatere a poluării difuze și punctiforme din resursele de apă, cauzată de apele uzate din aglomerările umane: Este necesară instalarea unor sisteme eficiente de colectare și tratare a apelor uzate, în special în localitățile fără infrastructură adecvată. Această măsură ar reduce impactul poluării asupra ecosistemelor acvatice și ar contribui la îmbunătățirea calității apei, protejând biodiversitatea și resursele de apă potabilă.

Un astfel de scenariu proactiv ar contribui la reducerea vulnerabilității județului în fața riscurilor climatice și hidrologice, asigurând o tranziție mai lină către un mediu mai sigur și mai rezilient față de schimbările climatice pe termen lung.

Componenta biotică

Scenariu de tip pasiv în raport cu componenta biotică a instituțiilor și organismelor cu responsabilitate în domeniu este de natură să favorizeze o exploatare irațională a resurselor forestiere și a pajiștilor precum, a fondului cinegetic și a celui piscicol; în plus ar fi de așteptat la o reducere a suprafețelor împădurite, nerespectarea regimului de protecție pentru diferitele areale, reducerea biodiversității.

Scenariul de asumare a unei atitudini active și proactive a comunităților umane locale și a autorităților, ar avea ca posibile rezultate gestionarea adecvată a fondului forestier și menținerea biodiversității.

Calitatea mediului

Oarecum sincron cu situația de pe plan național, se poate sesiza o tendință generală de îmbunătățire a calității factorilor de mediu și de realizare a unui echilibru între dezideratele de dezvoltare socio-economică și cele de protecția mediului la nivelul județului pe baza următoarelor elemente generale:

- Actualizarea legislației în domeniile protecției mediului, conservării naturii și managementului riscurilor naturale și antropice;
- Reducerea impactelor naturale și antropice generatoare de fenomene de poluare și risc prin implementarea prevederilor legislative și adoptarea tehnologiilor nepoluante;
- Creșterea nivelului de educație ecologică și conștiință civică a populației.

Calitatea aerului

În privința calității aerului pentru următorii ani poate fi întrevăzut următorul scenariu:

- Chiar dacă gazele naturale sunt combustibilul fosil cu potențialul poluant cel mai redus, pe fondul creșterii prețului gazelor naturale, populația se va orienta spre utilizarea altor tipuri de combustibil chiar și în zonele unde există rețea de distribuție a gazelor.
- Pe raza județului nu se întrevăd creșteri ale emisiilor provenite din transporturi, datorită compensării efectelor factorilor pozitivi și negativi de influență. Vor fi finalizate într-o proporție importantă marile lucrări de infrastructură încetând emisiile aferente etapelor de construcție. Urmare a îmbunătățirii calității infrastructurii va crește intensitatea traficului însă fluența va fi mai bună.
- Agricultura va trebui să se eficientizeze (inclusiv din punct de vedere al eficienței energetice și gestionării deșeurilor) și să se orienteze către producții bio-eco. În acest sens probabil că vor scădea cantitățile de îngrășăminte minerale, pesticide și ierbicide utilizate, se va recupera potențialul de generare a biogazului și implicit vor scădea emisiile. Se poate anticipa că emisiile de poluanți în atmosferă provenite din agricultură se vor reduce. Totuși o atenție sporită ar trebui acordată emisiilor care provin de la marile ferme care pot afecta calitatea aerului din vecinătate.
- Industriile poluante din județ nu își vor relua activitatea pe termen scurt. Siturile contaminate rămase în urmă constituie o problemă prin pulberile antrenate de vânt de pe suprafața acestora. Obiectivele vechi la care s-au constatat probleme de emisii vor ajunge să fie nevoite să își prelungească autorizația de mediu, situație în care vor fi nevoite să demonstreze că emisiile lor se încadrează în valorile limită, fiind astfel obligate de situație să rezolve tehnic și investițional acest aspect. Noile investiții vor fi nevoite din start să se încadreze în valorile limită și conform tendinței observate, acestea nu se vor amplasa în imediata vecinătate a zonelor rezidențiale. În viitor emisiile provenite din industrie și prestări servicii vor avea un trend descendent. Niveluri ale concentrației/concentrațiilor de poluanți pe teritoriul județului se vor încadra în valorile limită.
- Nivelurile concentrației/concentrațiilor și numărul de depășiri ale valorii limită și/sau valorii țintă în următorii ani pot fi depășite local și doar în cazuri accidentale.

Calitatea apelor

Scenariile de evoluție a calității mediului acvatic sunt influențate de măsurile și deciziile instituționale și individuale adoptate în urma identificării disfuncționalităților și propunerii

soluțiilor. Planurile de management ale bazinelor hidrografice au stabilit reguli pentru utilizarea apei și menținerea calității acesteia.

Scenariilor posibile în ceea ce privește evoluția calității mediului acvatic sunt determinate de modul de implicare/acțiune al instituțiilor care gestionează resursa de apă, dar și al acțiunilor întreprinse la nivel individual/personal în relație cu acest demers.

Scenariul pasiv ia în calcul adoptarea unor măsuri minimale, la nivel individual și instituțional, legate de protejarea mediului acvatic de eventuale alterări calitative:

La nivel individual este vorba de aplicarea unui management restrictiv la nivel de gospodărie privind utilizarea resursei acvatice, fără a genera risipă și alterări calitative majore, pe baza unor măsuri de tipul: instalarea contoarelor de apă, evitarea aruncării unor reziduuri non-degradabile în rețeaua de canalizare, respectiv în albiile râurilor (uleiuri alimentare, vopsele) și colectarea lor la centre specializate, evitarea depunerii sau evacuării oricăror materiale de factură organică (resturi vegetale, rumeguș în preajma cursurilor de apă; colectarea selectivă a deșeurilor

La nivel instituțional sunt necesare:

- asigurarea unor servicii eficiente de preluare a reziduurilor generate în gospodării individuale și spații locative comune și depozitarea lor în spații adecvate, care să nu implice degradarea stării calitative a apelor;
- promovarea unor politici de protecție a mediului acvatic prin decizii care să asigure cel puțin conservarea strii calitative actuale;
- aplicarea unor măsuri de supraveghere și control eficiente, care să descurajeze situațiile critice potențial generatoare de poluare, la nivelul agenților economici, dar și la nivel individual.

Scenariul proactiv este cel prin care autoritățile publice locale și județene își prioritizează acțiunile în sensul promovării acțiunilor, măsurilor, proiectelor și programelor ce concură la menținerea și/sau îmbunătățirea stării calitative a mediului acvatic:

- implementarea unor proceduri de gestionare a riscurilor în cazul poluărilor din cauze naturale sau provocate de acțiuni voluntare sau involuntare ale oamenilor;
- implementarea unei strategii privind eliminarea nămolurilor rezultate în procesele de tratare a apei;
- acțiuni de conștientizare a populației privind potențialului de poluare al activităților antropice;

- reducerea și prevenirea poluării cu nitrați trebuie să fie una din politicile prioritare de aplicat în cazul surselor de poluare difuze de proveniență agricolă pe terenurile adiacente cursurilor de apă e necesară constituirea unor zone de protecție și benzi tampon (fâșii de protecție) unde să fie interzisă desfășurarea activităților agricole, respectiv aplicarea fertilizanților și a pesticidelor de orice fel.

Realizarea unei prognoze a calității apelor e foarte dificilă, ea fiind direct legată de tendința presiunilor generate de factorul antropic și mai ales de respectarea legislației. În contextul actual este posibilă o tendință de scădere a calității mediului acvatic, dacă nu aplică cel puțin scenariul de referință.

Managementul deșeurilor

Conform PJGD scenariul dezvoltat pentru următorii ani pentru a fi implementat în perioada de planificare vizează, pe lângă dezvoltarea infrastructurii existente, următoarele obiective:

- Creșterea gradului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă din deșeurile menajere și deșeurile similare);
- Introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile de plastic/metal și hârtie/carton, în zonele de case urban și în mediul rural;
- Extinderea la nivelul întregului județ a colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini;
- Extinderea colectării deșeurilor biodegradabile de la zonele urbane de blocuri și de la agenții economici și din piețe;
- Îmbunătățirea compostării individuale a biodeșeurilor în gospodăriile populației;
- Centre de colectare prin aport voluntar pentru colectarea separata a deșeurilor reciclabile si a fluxurilor speciale de deseuri;
- Optimizarea și/sau reabilitarea unora din stațiile de transfer existente pentru asigurarea funcționării la capacitățile de transfer proiectate;
- Optimizarea și/sau reabilitare stațiilor de sortare existente, pentru asigurarea funcționării la capacitățile proiectate, creșterea randamentului de sortare;
- După perioada de planificare acoperita de PJGD, va fi necesară punerea în funcțiune a unor noi capacități de depozitare.

Organizarea teritoriului

Tendințele actuale la nivelul rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud sunt contrastante. Pe de o parte, în municipiul Bistrița și zona sa periurbană (în special comunele Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate) și de-a lungul Culoarul Someșului Mare se înregistrează fenomene de urbanizare și suburbanizare accelerată, cauzate de o dezvoltare economică și socială semnificativă în ultimii ani, cu efecte vizibile în teritoriu, unele pozitive, altele negative (expansiunea de tip sprawl). Pe de altă parte, cu mici excepții, în restul județului se înregistrează fenomene de dezurbanizare, depopulare și îmbătrânire demografică. Din păcate, aceste tendințe s-ar putea menține și în viitor, conducând la propagarea unui model de dezvoltare inegală la nivelul județului, dacă nu vor exista intervenții în vederea sprijinului și revitalizării ariilor rurale profund afectate în ultimele decenii, în special din Câmpia Transilvaniei și Dealurile Someșului Mare.

Municipiul Bistrița, important centru urban al Regiunii de Nord-Vest – Transilvania de Nord, va reprezenta și în viitor principalul nod polarizator al județului, dezvoltarea sa socială și economică fiind esențială pentru întreaga regiune, prin efectele pe care le poate genera la nivelul întregii societăți. Teritorial, municipiul Bistrița este într-o etapă de expansiune urbană, mai greu vizibilă la nivel administrativ, dar care este cât se poate evidentă prin accelerarea și extinderea procesului de suburbanizare dincolo de primul inel de comune din jurul municipiului. Acest proces de suburbanizare are drept efect o creștere mai redusă a populației în centru (municipiul Bistrița, în special localitatea urbană Bistrița), care emite populație spre zonele periurbane, dar o creștere semnificativă a populației din comunele din zona periurbană, precum Budacu de Jos, Dumitra, Livezile, Șieu-Măgheruș, Cetate, ajungând până în zona Bârgaielor, la care se adaugă localitățile rurale componente ale municipiului Bistrița (îndeosebi Unirea și Viișoara). Practic, acest fenomen spontan, neplanificat, va conduce pe termen mediu și lung la o unificare a acestor localități cu municipiul reședință de județ, într-o aglomerare urbană de dimensiuni mari, și în care actualele comune periurbane vor funcționa ca niște cartiere. În funcție și de viitoarele acte normative care vor viza organizarea administrativ-teritorială în România, această comasare *de facto* a unităților administrative de bază din aria periurbană a municipiului Bistrița cu acesta va fi transpusă (sau nu) și într-o viitoare organizare administrativ-teritorială.

Fenomenul de suburbanizare se va extinde însă tot mai mult și spre inelele exterioare, ajungând să cuprindă, pe termen lung, și alte comune, situate la 20-25 km de municipiul Bistrița, în special în zona Bârgaielor. Practic, viitoarea aglomerație urbană Bistrița va cuprinde toate aceste comune din jurul municipiului reședință de județ.

În afara zonei centrale a județului, dominată de municipiul Bistrița și zona sa de influență, o contribuție importantă vor avea și orașele Beclean (în vest), Năsăud (în nord) și Sângeorz-Băi (în nord-est). Toate aceste centre urbane vor avea un rol important în menținerea unui echilibru în dezvoltarea policentrică a județului și realizarea coeziunii teritoriale. Se va contura un sistem de așezări cu axele majore de dezvoltare dispuse în ”cruce”, având municipiul Bistrița și aglomerația sa urbană în partea centrală a județului, axa Someșului Mare pe direcție vest-est (dublată de valea Bistriței pe aceeași direcție), iar perpendicular pe aceasta o axă nord-sud, cu două segmente distincte, unul pe valea Sălăuța spre Maramureș (nord) și unul prin Dealurile Șieului spre Reghin și județul Mureș (sud). Acest al doilea segment, sudic, ar putea avea o importanță tot mai mare în viitor, pe măsură ce și infrastructura conectivă din județul Mureș se va dezvolta, conturând o alternativă de acces la alte axe de comunicație din partea centrală și estică a Transilvaniei.

Practic, pe termen mediu și lung se poate prognoza o dezvoltare policentrică, având în centru municipiul Bistrița cu zona sa de influență tot mai largă, orașul Beclean în vest, orașul Năsăud în nord și orașul Sângeorz-Băi în nord-est, aceste trei orașe fiind localizate de-a lungul axei Someșului Mare, formând împreună polii de creștere ai unui sistem coerent de așezări, care va reprezenta motorul de dezvoltare al județului în următoarele decenii. Singura regiune mai problematică a acestui sistem va rămâne, probabil, cea sudică și sud-vestică, respectiv regiunea Câmpiei Transilvaniei, care va fi greu de conectat la principalele ”linii de forță” ale teritoriului. De asemenea, aceste axe de dezvoltare nu vor atinge, cel puțin într-o primă fază, extremitățile județului (din toate punctele cardinale), cărora va fi nevoie ca și în continuare să li se acorde o atenție specială, pentru ca și acestea să beneficieze de o dezvoltare similară și echilibrată, în armonie și coeziune cu restul sistemului de așezări.

În afara zonelor aflate direct sub influența acestor centre urbane, este esențial ca unele comune să devină centre cu rol de deservire intercomunal în acele areale lipsite de orașe pe distanțe destul de mari. Deși în acest moment cele mai mari comune (sub aspect demografic) sunt Maieru, Feldru și Tiha Bârgăului, accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune care dețin deja anumite dotări și facilități, au o anumită tradiție ca centre supracomunale, și care să poată astfel să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de deservire intercomunală sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. O eventuală unificare administrativă a acestora cu una sau mai multe comune învecinate, în sensul Legii 351/2001, art.

4, alin. (1), ar putea determina promovarea acestora la statutul de oraș, în condițiile prevăzute de lege. Fără a avea parte de intervenții prioritare din partea statului, comunele situate la distanțe mai mari față de centrele urbane importante și față de axele de dezvoltare vor continua să se depopuleze și vor deveni adevărate ”pungi de sărăcie”, fiind axate pe activități din sfera sectorului primar (agricultură, pastoralism, silvicultură) sau prelucrare primară a lemnului. Satele mici și foarte mici, cu o populație preponderent vârstnică, își vor continua procesul de depopulare, și doar în viitorul mai îndepărtat se poate spera la o revitalizare a unora dintre ele, în măsura în care anumiți locuitori din mediul urban vor căuta să se stabilească cât mai ”departe de lumea dezlănțuită”, în locații relativ izolate.

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară.

Dacă promovarea la un statut superior nu este recomandată sau posibilă în actualul context, sunt în schimb destule unități administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud care ar putea fi ”retrogradate” în cazul promulgării unei legi mai stricte, care să vizeze o amplă reformă administrativă la nivel național. Astfel, nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, o posibilă soluție ar putea fi și unificarea administrativă, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (2).

Pentru multe spații rurale, o alternativă viabilă de dezvoltare o reprezintă o bună infrastructură conectivă, mai ales către centrele urbane importante din județ, a căror dinamică pozitivă ar putea antrena și spațiile rurale din vecinătate. Astfel, municipiul Bistrița și zona sa periurbană își vor consolida statutul de pol atractor al întregului județ, beneficiind de o localizare optimă, la intersecția principalelor axe de dezvoltare ale județului, axa vest-est pe direcția Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța – Vatra Dornei și axa nord-sud pe direcția Maramureș (Vișeu de Sus) – valea Sălăuța – Salva – Năsăud – Bistrița – Teaca – Reghin – Târgu Mureș. Cele două axe majore de dezvoltare trebuie să antreneze în dinamica lor și spațiile rurale înconjurătoare și să vitalizeze și alte axe, secundare, precum cea de pe cursul superior al Someșului Mare sau cea din Câmpia Transilvaniei.

Deja se poate constata că localitățile din primul inel periurban al municipiului Bistrița sunt foarte bine conectate la municipiul reședință de județ, și beneficiază din plin de un aport semnificativ de populație tânără și înalt calificată, care poate accesa cu relativă ușurință serviciile

din municipiu, aducând un plus de dinamism și comunităților în care se integrează. Fenomenul de periurbanizare va continua și în viitor, și va antrena spații tot mai largi, pe măsură ce infrastructura conectivă se va dezvolta și va facilita accesul spre polii atractori (Bistrița, în principal), și din spațiile rurale mai îndepărtate de acestea. De altfel, o ”emigrare” a procesului de periurbanizare din primul inel periurban înspre al doilea inel periurban al municipiului Bistrița și chiar spre alte zone ale județului se face deja simțită, având în vedere impactul tot mai pronunțat al telemuncii și al posibilității accesării unor servicii de la distanță. Cu toate acestea, atragerea unei populații tinere în mediul rural nu poate fi posibilă fără asigurarea unui nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară similar sau măcar apropiat cu cel din mediul urban. Astfel, se consolidează necesitatea ridicării permanente a standardelor de locuire și a nivelului de dotare și echipare tehnico-edilitară a localităților rurale, inclusiv acces facil spre și dinspre locul de muncă, servicii de bază în localitate, conexiune rapidă la internet, servicii de telefonie mobilă.

Se creionează așadar, pe termen lung, un model policentric echilibrat de dezvoltare a rețelei de localități din județul Bistrița, având drept efect coeziunea teritorială de durată a teritoriului județean.

Capacitate administrativă

Având în vedere datele prezentate în studiul de fundamentare dedicat Capacității administrative și ținând cont de prognozele și tendințele observate în ceea ce privește dezvoltarea capacității administrative a județului Bistrița-Năsăud în contextul național și european, prezentăm în continuare scenariile de dezvoltare aferente:

Scenariul ”Dezvoltare Zero” (”Do Nothing”): Acest scenariu se fundamentează pe ipoteza conform căreia capacitatea administrativă a Consiliului Județean și a Primăriilor din județ va rămâne la nivelul actual (cel analizat în cadrul acestui studiu). Așadar, pe lângă implementarea proiectelor aflate în desfășurare și a inițiativelor care sunt în stadiul de derulare, vor mai avea loc implementarea proiectelor mature, care figurează deja pe lista proiectelor ce urmează să fie depuse în curând spre finanțare, precum și a celor aflate în faza de evaluare. Deci, în acest scenariu, administrația se va baza strict pe ceea ce a realizat până acum (proiecte deja întreprinse și echipamentele deja achiziționate), precum și pe soluțiile și rezultatele obținute. Din acest punct, nu se vor depune alte eforturi suplimentare pentru consolidarea capacității financiare, organizaționale, tehnice, operaționale, participative, asociative sau de gestionare a

patrimoniului, nici la nivelul Consiliului Județean și al organismelor subordonate, și nici la nivelul Primăriilor din unitățile administrativ-teritoriale componente ale județului Bistrița-Năsăud.

Scenariul de Referință ("Do Minimum"): Acest scenariu presupune implementarea unor măsuri minime pentru consolidarea capacității administrative la nivelul Consiliului Județean și al primăriilor din județ. Pe lângă realizările deja obținute, autoritățile continuă să depună proiecte pentru a atrage finanțări din programe relevante, precum Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 sau PNRR. Cooperarea existentă între UAT-uri se păstrează, la fel și parteneriatele deja încheiate cu alte localități, cu mediul privat și cu comunitatea locală. Programele de formare destinate personalului public vor continua. Totuși, în acest scenariu nu sunt vizate măsuri complexe, precum: digitalizarea pentru optimizarea și monitorizarea fluxurilor financiare, aderarea la rețele europene de colaborare, schimburile de experiență și bune practici, planificarea investițiilor majore la nivel metropolitan, dezvoltarea de noi parteneriate strategice, diversificarea formelor de participare civică sau crearea unor structuri asociative de tip cluster.

Scenariul de Dezvoltare ("Do Something"): Acest scenariu presupune o implicare semnificativă și resurse constante din partea Consiliului Județean și a primăriilor, pentru consolidarea capacității administrative, creșterea eficienței și transparenței, precum și pentru dezvoltarea unor parteneriate stabile și de încredere (atât între UAT-uri, cât și cu mediul privat și cetățenii). O prioritate este creșterea vizibilității UAT-urilor din județul Bistrița-Năsăud la nivel european, prin colaborări cu actori internaționali. În plus, administrația publică se concentrează pe optimizarea bugetelor de venituri și cheltuieli, prin identificarea de surse suplimentare: reforme locale, valorificarea patrimoniului imobiliar și proiecte strategice de investiții, inclusiv prin parteneriate public-private. Consiliul Județean, ADI-urile și GAL-urile derulează programe strategice de investiții bazate pe principiul dezvoltării teritoriale integrate, cu impact economic și social semnificativ. UAT-urile realizează atât investiții „hard" (echipamente, utilaje), cât și „soft" (formarea capitalului uman), pentru accelerarea transformării digitale și pentru o mai bună administrare a bunurilor publice și private. Se alocă resurse pentru proiecte colaborative și pentru consolidarea cooperării cu localități din județ și cu parteneri externi. În plus, sunt introduse procese și soluții inovatoare care implică cetățenii și actorii interesați în decizie, planificare strategică și în toate etapele investițiilor publice: dezvoltare, implementare, evaluare și monitorizare. Programele de formare sunt gândite astfel încât să ofere cunoștințe și abilități nu doar în domenii strategice (digitalizare, gestionarea fondurilor europene), ci și în conformitate cu cele mai noi tendințe europene (securitate cibernetică, neutralitate). Per ansamblu, prin implementarea acestei varietăți de măsuri operaționale și structurale, punerea în aplicare a

acestui scenariu va consolida capacitatea administrativă nu doar în cadrul Consiliului Județean, ci și la nivelul tuturor unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Comisia Națională de Strategie și Prognoză - https://cnp.ro/prognoze-macroeconomice/
2. ESPON (2019) A Territorial Framework for Europe - https://archive.espon.eu/etrf
3. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2011 - https://recensamantromania.ro/rpl-2011/
4. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2021 – www.recensamantromania.ro
5. Institutul Național de Statistică (2017), Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060, INS, București - https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiti_romaniei_in_profil_teritorial_la_orizontul_2060.pdf

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ȘI PROGNOZA EVOLUȚIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD
VOLUMUL I.5. ELABORAREA DIAGNOSTICULUI PROSPECTIV ȘI GENERAL AL STADIULUI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

Livrabil I.5.2 – DIAGNOSTIC GENERAL

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

LIVRABIL I.5.2 – DIAGNOSTIC GENERAL

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 1 –** Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a Județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a Județului Bistrița-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, Nr. 1, Municipiul Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect-Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
DIRECTOR PROIECT	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Șef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Lector univ. dr. Ștefana-Alexandra-Diana VARVARI	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

CUPRINS 2
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 4
DISFUNCȚIONALITĂȚI REZULTATE DIN ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE DIN PATJ BISTRIȚA-NĂSĂUD 2025 5
CONCLUZII PRIVIND DIAGNOSTICUL GENERAL – abordare integrată 30
Potențiale soluții de eliminare / atenuare a problemelor identificate – Priorități de intervenție 60
SURSE BIBLIOGRAFICE 92

LISTĂ ACRONIME

AJOFM – Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANANP – Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate

ANCPI – Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

ANIF – Agenția Națională Pentru Îmbunătățiri Funciare

ANM – Administrația Națională de Meteorologie

ANRM – Agenția Națională a Resurselor Minerale

APM – Agenția pentru Protecția Mediului

CDI – Cercetare-Dezvoltare-Inovare

GAL – Grup de Acțiune Locală

HORECA – Hoteluri, Restaurante, Catering

INS – Institutul Național de Statistică

INHGA – Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor

ISU – Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență

ITC – Tehnologia informației și comunicațiilor

LMI – Lista Monumentelor Istorice

MADR – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

ONG – Organizație neguvernamentală

PAAR – Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor

PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului Național

PIB – Produsul intern brut

PNDR – Programul Național pentru Dezvoltare Rurală

PUG – Plan Urbanistic General

PUZ – Plan Urbanistic Zonal

RAN – Repertoriul Arheologic Național

RGA – Recensământul General Agricol

RPL – Recensământul Populației și Locuințelor

SGA – Sistemul de Gospodărire a Apelor

TEN-T – Rețeaua transeuropeană de transport

UAT – Unitate Administrativ Teritorială

UATB – Unitate Administrativ Teritorială de Bază

VAB – Valoarea adăugată brută

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Diagnosticul general al teritoriului județului Bistrița-Năsăud a fost formulat pe baza diagnosticului prospectiv și a evaluării decalajului dintre situația actuală și cea considerată necesară pentru orizontul de timp stabilit. Acesta are ca scop integrarea rezultatelor analizelor situației existente din faza precedentă, în vederea evidențierii principalelor aspecte negative care afectează structurile socio-economice ale teritoriului județean, precum și a atuurilor și oportunităților de care acesta beneficiază. Se vor stabili relațiile dintre diferite domenii pentru a obține formulări sintetice ale unor probleme complexe în vederea stabilirii ierarhiei priorităților de soluționare a acestora, în funcție de gravitatea lor.

În formularea diagnosticului prospectiv și general sunt evidențiate obiectivele de mediu, precum și măsurile necesare pentru prevenirea, reducerea și compensarea posibilelor efecte negative semnificative asupra mediului, inclusiv măsurile de monitorizare, ca parte integrantă a documentației.

Pe baza problemelor identificate și a priorităților stabilite, vor fi identificate acțiunile și măsurile pentru asigurarea cerințelor prioritare în cadrul domeniilor-țintă analizate.

DISFUNCȚIONALITĂȚI REZULTATE DIN ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE DIN PATJ BISTRIȚA-NĂSĂUD 2025

În etapa anterioară s-a elaborat analiza situației existente, în cadrul căreia au fost identificate o serie de disfuncționalități grupate pe domenii de dezvoltare. În continuare se prezintă, în formă sintetică aceste disfuncționalități, precum și potențialul existent la nivelul județului Bistrița-Năsăud pe domeniile de dezvoltare analizate în cadrul studiilor de fundamentare.

Domenii	Disfuncționalități / probleme
Cadrul natural și calitatea mediului	
Substrat și substrat	- Tendința de aridizare a climatului favorizează procesele de degradare a solului - Tendința de aridizare a climatului generează frecvența crescută a situațiilor de secetă pedologică. - Sunt afectate prin fenomene de supraumectare terenuri situate în cadrul a 15 UAT-uri.
Componenta biotică	- Diminuarea suprafețelor cu asociații vegetale naturale, rezultat al extinderii suprafețelor luate în folosință agricolă, a celor artificializate prin extinderea intravilanelor și a unor activități economice (ex. Activități extractive, amplasarea de panouri fotovoltaice, etc.) - Fragmentarea habitatelor naturale, rezultat al intervențiilor antropice (intravilane, elemente de infrastructură) - Invazia speciilor alogene - Fenomenul afectează cu precădere componenta vegetală (ex. *Ambrosia artemisiifolia, Acer negundo și Ailanthus altissima, Reynoutria japonica*). - Declinul biodiversității locale, rezultat al abandonului suprafețelor agricole
Calitatea aerului	- Nereprezentativitatea rețelei de monitorizare a calității aerului din județ.
Calitatea apelor	- Poluarea apelor cu ape uzate menajere.
Gestiunea deșeurilor	- Colectarea separată a deșeurilor este implementată doar parțial atât în mediul urban, cât și în mediul rural.
Patrimoniul natural, arii naturale protejate și biodiversitate	- Deficiențe în managementul ariilor naturale protejate, materializate în lipsa sau existența cu întârziere a planurilor de management aprobate pentru multe arii protejate, fragmentarea responsabilităților administrative între entități diferite și, implicit, neclarități în competențe și deficite de coordonare, capacitate redusă de monitorizare permanentă și actualizată in situ a stării habitatelor și speciilor, cu date parțiale sau incomplete, la care se adaugă o finanțare inadecvată sau neuniformă pentru administrarea eficientă a parcurilor și rezervațiilor. - Lipsa unei baze de date complete, inclusiv spațiale, cu ariile naturale protejate de interes județean/local;

	- Starea necorespunzătoare a unor habitate prioritare în multe arii protejate (stări nefavorabile, neidentificate sau în degradare), acompaniate de vulnerabilitatea speciilor prioritare, multe dintre ele în stare nefavorabilă sau cu tendință de scădere. Aceste deficiențe conduc la pierderea conectivității ecologice între habitate datorită fragmentării și presiunilor antropice. - Informare precară a proprietarilor de terenuri a căror terenuri se suprapun cu varii arii protejate, mai ales în cazul siturilor Natura 2000, în ceea ce privește activitățile permise. - Neadaptarea legislației sau implementarea insuficientă a normelor legale care reglementează ariile protejate și necesitatea actualizării și armonizării documentațiilor de management și a strategiei de conservare; - Sincope în ceea ce privește educația de mediu și implicarea comunităților locale în protejarea ariilor naturale.
Riscuri	
Riscuri naturale și tehnologice	- Manifestarea unor presiuni antropice și amenințări directe asupra habitatelor și speciilor de interes conservative, precum pășunatul excesiv, necontrolat sau neadecvat în ariile protejate, exploatare forestieră neadecvată, inclusiv tăieri fără regenerare și folosirea de specii alohtone, fragmentarea habitatelor prin infrastructuri și dezvoltări neplanificate, turism necontrolat și activități recreative perturbatoare (vehicule motorizate, camping neautorizat), invazia și răspândirea speciilor invazive, degradare și poluare a mediului; - Impactul unor factori naturali și a unor fenomene extreme, precum incendii, avalanșe, furtuni, inundații, eroziune și colmatare; - Existența riscurilor de accident și poluare complexă datorate activităților de prospectare și exploatare a resurselor de hidrocarburi din trecut; - Existența surselor și fenomenelor de poluare accidentale; - Existența unităților și amplasamentelor aferente în care se utilizează și transportă substanțe periculoase; - Insuficienta informare a populației din privind riscurile antropice și tehnologice.
Riscurile legate de activitățile de exploatare minieră și petrolieră	- Pondere importantă suprafețelor afectate de activitățile miniere la nivelul unor UATB-uri - Poziționarea haldelor de steril în imediata apropiere a unor linii de drenaj
Patrimoniul construit, peisaje	
Monumente și ansambluri de arhitectură	- Starea de conservare a unor monumente, în special biserici fortificate și conace, nu este monitorizată sistematic și actualizată. Se constată existența unor degradări incipiente, vizibile la nivelul componentelor structurale și decorative, care afectează imaginea arhitecturală și pot evolua spre procese de deteriorare accentuată în lipsa unor intervenții de întreținere și consolidare. - Monumente deja înscrise în LMI 2015 care se află într-o stare critică, fiind încadrate în categoria de pericol iminent, precolaps sau colaps.

	- Presiunea intervențiilor urbane contemporane asupra zonelor istorice. În Bistrița, Năsăud și Beclean, construcțiile noi intră în conflict cu țesutul istoric, atât prin înălțimi, cât și prin volumetrie. Lipsa unor reglementări stricte în PUG-uri, precum și aplicarea deficitară în procesul de edificare, accentuează fenomenul. - Intervenții fragmentare de restaurare. În diverse comune, monumentele au beneficiat de lucrări punctuale de restaurare, însă fără o strategie județeană coordonată. În consecință, se pierde coerența ansamblurilor. - Abordare limitată cu privire la punerea în valoare a arhitecturii tradiționale a satelor săsești și românești. Nivelul actual de protecție și promovare este minim, ceea ce conduce la alterarea progresivă a specificului local și la riscul uniformizării peisajului construit rural.
Situri arheologice	- Inaccesibilitatea și punerea în valoare deficitară a siturilor. Monumentele de arheologie clasate în Lista Monumentelor Istorice (2015) nu beneficiază, în prezent, de o valorizare corespunzătoare relevanței lor istorice și culturale. Atât obiectivele de grupa valorică A, cât și cele de grupa valorică B sunt insuficient integrate în circuite de vizitare și interpretare, ceea ce limitează potențialul lor de includere în trasee turistice locale și regionale. - Corespondență deficitară între LMI și RAN. În ceea ce privește siturile arheologice înscrise în Repertoriul Arheologic Național (RAN), majoritatea se află în continuare fără o localizare precisă, fapt care îngreunează protecția și monitorizarea lor. În plus, procesul de identificare și de înscriere a unor noi obiective arheologice în Lista Monumentelor Istorice rămâne fragmentar, ceea ce generează un deficit de cunoaștere și de gestionare coerentă a resurselor arheologice. - Repertoriul Arheologic Național înregistrează pentru jud. Bistrița-Năsăud, 412 de situri arheologice. În LMI Bistrița-Năsăud 2015 sunt înregistrate 174 de situri arheologice. - Subdocumentarea arealelor cu potențial arheologic ridicat. Valea Someșului, zona Bârgăului și valea Ilişua nu sunt reprezentate adecvat în RAN, deși descoperirile indică prezențe arheologice consistente. Lipsa cercetărilor sistematice lasă aceste situri vulnerabile. Localități precum Spermezeu, Rodna sau Chiuza ilustrează aceste carențe. - Lipsa integrării descoperirilor în documentațiile urbanistice. În Bistrița, Năsăud și Beclean, planurile urbanistice generale nu includ complet siturile arheologice neclasate, fapt ce duce la pierderea controlului asupra zonelor cu potențial. Dezvoltările edilitare riscă să distrugă stratigrafia arheologică. Astfel, patrimoniul rămâne expus.
Monumente de for public	- Degradarea fondului statuar urban. Numeroase monumente de for public și memoriale din județ prezintă degradări cauzate de acțiunea factorilor naturali și de lipsa unor măsuri periodice de întreținere. Fenomenul se regăsește atât în mediul urban, cât și în

	cel rural, unde busturi, statui și plăci comemorative sunt expuse direct intemperiilor, fără protecție adecvată sau lucrări de conservare preventivă. Utilizarea unor materiale sensibile la variațiile climatice, combinate cu absența intervențiilor de mentenanță, determină procese accelerate de deteriorare, care afectează integritatea și valoarea estetică a acestor obiective. - Lipsa unei politici de integrare urbană. În numeroase spații publice, monumentele coexistă cu elemente de mobilier urban incoerente și cu rețele edilitare vizibile, ceea ce afectează calitatea estetică și urbanistică a cadrului construit. Lipsa unei concepții unitare de amenajare determină supraîncărcarea vizuală a spațiului și reduce capacitatea monumentelor de a fi percepute ca repere culturale și identitare. - Valorificare turistică insuficientă. Numeroase monumente memoriale dedicate unor personalități culturale nu sunt integrate în circuite tematice sau programe culturale coerente. În lipsa acestor conexiuni, obiectivele rămân izolate în spațiul urban sau rural, fără a genera fluxuri turistice, educaționale ori comunitare.
Monumente memorial și funerare	- Lipsa vizibilității și contextualizării. Numeroase monumente memoriale și funerare nu beneficiază de panouri explicative, de marcaje interpretative sau de integrare în trasee culturale. În absența acestor instrumente, ele rămân repere izolate în cadrul comunităților, fără a îndeplini o funcție educativă sau turistică. - Degradarea prin factori naturali și antropici. Numeroase cruci și plăci comemorative sunt afectate de procese de eroziune naturală și de acte de vandalizare, situație accentuată de fragilitatea materialelor utilizate. În lipsa unor lucrări de conservare și întreținere periodică, aceste obiective se confruntă cu un risc ridicat de deteriorare ireversibilă sau chiar de pierdere. - Neintegrarea în proiecte educaționale și turistice. În numeroase localități, mormintele colective și monumentele de război nu sunt incluse în circuite culturale sau programe de promovare. Absența acestor inițiative reduce vizibilitatea și valoarea istorică percepută a obiectivelor, limitându-le rolul educativ și comunitar.
Zone construite protejate	- Lipsa delimitărilor clare, a comunicării și a conștientizării cu privire la importanța Zonelor Construite Protejate. Absența reglementărilor lasă patrimoniul expus transformărilor. Aceasta favorizează intervențiile necontrolate. - Nivelul redus de comunicare și conștientizare în cadrul administrațiilor locale privind rolul ZCP pentru dezvoltarea sustenabilă a comunităților determină o slabă aplicare a principiilor de protecție. - Lipsa ghidurilor de bună practică și a programelor educaționale, atât în școli, cât și în comunități, conduce la un deficit de cultură a conservării patrimoniului construit, mobil și tehnic. - Fondul construit istoric este adesea afectat de intervenții inadecvate: extinderi urbane necontrolate, înlocuirea clădirilor tradiționale cu construcții noi lipsite de coerență stilistică sau

	utilizarea unor materiale improprii în zonele de protecție ale monumentelor. - Documentații urbanistice depășite. În numeroase localități, delimitările de Zone Construite Protejate nu sunt sprijinite prin documentații de tip PUZCP actualizate și funcționale. Reglementările existente, adesea depășite, nu mai corespund realităților teritoriale și urbanistice actuale. - Alterarea prin construcții moderne. În numeroase situații, ansamblurile istorice clasate sunt afectate de proximitatea noilor dezvoltări rezidențiale și a extinderilor urbane necontrolate. Absența unor mecanisme eficiente de reglementare urbanistică generează conflicte vizuale și funcționale între fondul construit tradițional și noile construcții. Această dinamică conduce la compromiterea coerenței istorice și la diminuarea valorii patrimoniale a ansamblurilor protejate
UAT-uri cu concentrație mare de patrimoniu	- În Lechința și Galații Bistriței, numărul mare de monumente depășește capacitatea administrativă locală. Lipsa resurselor conduce la întreținere deficitară. Aceste comune devin vulnerabile. - În Budacu de Jos și Chiochiș, deși există numeroase obiective, nu sunt accesate programe de restaurare. Resursele locale nu pot acoperi nevoile. Monumentele rămân expuse degradării. - În Uriu și Urmeniș, patrimoniul este fragmentat în teritoriu, ceea ce face dificilă gestionarea integrată. Obiectivele izolate sunt mai vulnerabile. Protecția devine inegală.
Patrimoniu mobil	- Colectarea și inventarierea incompletă limitează vizibilitatea. - Depozitarea necorespunzătoare creează riscuri de deteriorare. - Patrimoniul mobil nu este valorificat prin expoziții itinerante. Obiecte cu valoare identitară rămân inaccesibile comunităților rurale.
Patrimoniu imaterial	- Transmiterea tradițiilor este fragmentată. În numeroase comunități rurale, manifestările tradiționale de tip târg sau iarmaroc nu dispun de o strategie de promovare coerentă și integrată. - Modernizarea rurală reduce interesul generațiilor tinere pentru obiceiurile tradiționale. În numeroase comunități rurale, practicile coregrafice tradiționale înregistrează un declin vizibil. - Lipsa includerii patrimoniului imaterial în proiecte educaționale accentuează vulnerabilitatea. Simbolurile culturale asociate cu dansurile comunitare tradiționale nu beneficiază de o promovare sistematică, ceea ce reduce vizibilitatea lor în strategiile culturale actuale.
Peisaje culturale	- Numeroase zone rurale se confruntă cu parcelări necontrolate și cu intensificarea exploatărilor agricole, procese care afectează structura tradițională a teritoriului. - La nivel peisager și cultural, cadrul legislativ național nu oferă instrumente clare pentru delimitarea peisajelor și a peisajelor culturale, fie ele locale sau transfrontaliere, ceea ce împiedică integrarea acestora în strategiile de dezvoltare. Lipsesc trasee

	cultural-peisagistice coerente între ariile naturale protejate și obiectivele de patrimoniu antropic, iar intervențiile urbanistice recente au adesea un impact negativ asupra echilibrului dintre intravilan și extravilan. - Fenomenele antropice și naturale – defrișările, construcțiile în zone inundabile, transformarea terenurilor agricole și a pășunilor – contribuie la alterarea peisajelor culturale rurale, cu efecte ireversibile asupra identității comunităților. - În anumite zone montane, traseele turistice intersectează areale cu valoare arheologică și peisajeră, fără a fi însoțite de măsuri adecvate de protecție și gestionare.
Organizarea teritoriului	
Rețeaua de așezări	- Dezvoltarea inegală a localităților județului, contrastele dintre urban și rural continuând să se accentueze, iar disparitățile regionale continuă să crească. - În contrast cu regiunea Bistriței și a principalelor axe de dezvoltare, regiunile sudice (Câmpia Transilvaniei, în special) și vestice (Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Năsăudului) au înregistrat un declin demografic în ultimele decenii. - Cu excepția comunelor din apropierea centrelor urbane și a celor de pe principalele axe de comunicație, localitățile rurale nu au beneficiat de aceeași atenție din partea autorităților, rezultatul fiind o emigrație masivă spre mediul urban, ceea ce a condus la o contracție semnificativă a resurselor de muncă în mediul rural, la instalarea proceselor demografice de declin și îmbătrânire demografică, care au început astfel în unele sate încă din perioada comunistă. Declinul este cu atât mai accelerat cu cât acestea sunt mai izolate, mai depărtate de un centru urban sau de axă majoră de transport, fiind afectate și de procesul de îmbătrânire demografică. - Situația este foarte gravă din punct de vedere demografic, reflectând declinul economic din județ din perioada post-socialistă și, cel puțin deocamdată, această tendință de scădere va continua pe termen scurt și mediu, având în vedere că județul se confruntă cu rate negative ale sporului natural și migratoriu. - Dimensiunea demografică redusă a așezărilor rurale reprezintă una dintre caracteristicile de bază ale rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud, în ciuda faptului că în județ există și numeroase comune mari și foarte mari. Dimensiunea demografică redusă a acestor sate reprezintă un motiv serios de îngrijorare, deoarece aceste așezări se află la limita inferioară a subzistenței, fiind, în majoritatea cazurilor, supuse unor fenomene de risc, precum îmbătrânirea demografică, declinul demografic asociat cu cel socio-economic, infrastructura precară, lipsa celor mai elementare dotări, care toate împreună contribuie la o evoluție (sau mai degrabă involuție) de tip spirală negativă, fără oportunități reale de dezvoltare în sistem pe termen scurt.

	- Declinul demografic se reflectă și în neîndeplinirea criteriilor minimale definite de Legea 351/2001 pentru diferitele ranguri, completată cu Legea 100/2007. Astfel, orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi abia depășesc pragul demografic minimal pentru un oraș, care, odată cu modificarea Legii 351/2001 prin Legea 100/2007, este de 10.000 de locuitori. - Orașele din județul Bistrița-Năsăud nu au nivelul de dotare și echipare specific, prevăzut în lege. Dintre dotările care lipsesc orașelor din județul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele, tribunalul, spitalul, judecătoria, creșa, muzeul, sala de expoziții. - Nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1.500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Aceste comune mici sau foarte mici sunt localizate în general la distanță față de principalele axe și coridoare de transport, dar și față de principalele centre urbane, având astfel o conectivitate și o accesibilitate mai redusă, o infrastructură deseori deficitară, o populație îmbătrânită și în declin. - În 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). - Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. - Situația terenurilor de sport este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. - Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot. - În special în mediul rural, se constată că rețelele tehnico-edilitare nu acoperă toată lungimea străzilor, populația este reticentă în a se branșa la rețelele nou-introduse, costurile mari fiind de natură să sperie populația sărăcită și îmbătrânită din satele de la periferia județului. - Unele localități periurbane, în special cele din apropierea municipiului Bistrița, au beneficiat de o creștere demografică în ultimii ani, așa cum este cazul comunelor Livezile, Budacu de Jos, Dumitra, Cetate, Șieu-Măgheruș, fără ca aceasta să se reflecte și într-o îmbunătățire la fel de semnificativă a gradului de dotare și echipare edilitară a acestor localități. - Se remarcă expansiunea constantă și uneori chiar spectaculoasă a suprafețelor incluse în intravilan, inclusiv în unele din localitățile componente ale municipiului Bistrița (Unirea, Viișoara).

	Dezvoltarea imobiliară nu a fost însă mereu însoțită și de dotările sociale și comerciale obișnuite în cazul unor noi cartiere de locuințe, astfel că, de multe ori, fenomenul de navetism s-a accentuat și datorită faptului că locuitorii din noile arii rezidențiale au fost nevoiți să se deplaseze în centrul localității sau în alte cartiere pentru cele mai elementare necesități, pe lângă deplasarea zilnică la și de la locul de muncă. - Noile cartiere rezidențiale nu au beneficiat de fiecare dată de o infrastructură adecvată și nu sunt toate deservite de mijloacele de transport în comun, rezultând o utilizare aproape exclusivă a transportului individual cu mașina, ceea ce generează noi probleme privind traficul (cu ambuteiajele aferente) și poluarea excesivă.
Infrastructuri tehnice majore	
Gospodărirea apelor, alimentare cu apa potabilă și canalizare	- Insuficiența lucrărilor de reabilitare și întreținere a îndiguirilor și regularizărilor existente; - Lipsa sistemului centralizat de alimentare cu apă în unele din localitățile rurale; - Lipsa sistemului centralizat de canalizare și epurarea apei uzate în localitățile rurale pierderi mari de apă potabilă distribuită spre consum; - Funcționarea stațiilor de epurare a apelor uzate din localitățile urbane în condiții necorespunzătoare normelor de calitate în vigoare. - Pierderi de apă: din cauza conductelor vechi, o parte semnificativă din apă se pierde pe traseu (estimările variază între 20–30%). - Zone fără acoperire: aproximativ 30% din populația județului, în special din satele izolate, nu este racordată la o rețea centralizată. - Presiune scăzută în zonele înalte: în comunele cu relief accidentat, presiunea apei este uneori insuficientă, necesitând stații de repompare. - Variații sezoniere ale consumului: în zonele turistice sau agricole, consumul poate varia puternic, ceea ce necesită flexibilitate operațională. - Datorită diminuării veniturilor locuitorilor din mediul rural, a avut ca și consecință negativă, o rată foarte mică de branșare/ racordare la sistemul public de alimentare cu apă și canalizare.
Îmbunătățiri funciare	- Infrastructura de îmbunătățiri funciare este în mare parte învechită și scoasă din uz, gradul de utilizare fiind sub 20% din potențial. - Lipsa investițiilor și inexistența unor organizații funcționale ale utilizatorilor de apă pentru irigații fac imposibilă exploatarea la scară extinsă a sistemelor. - Inundațiile afectează periodic luncile Someșului și Bistriței, punând în pericol cca. 12.000 ha de terenuri agricole și localități riverane. - Fragmentarea excesivă a proprietății funciare reduce eficiența intervențiilor tehnice.

Distribuția energiei electrică	- Liniile de transport a energiei electrice, realizate la începutul anilor 80 nu au beneficiat de reparații capitale. Starea tehnică a unora este necorespunzătoare, unele echipamente și materiale prezentând un grad înaintat de uzură, caracteristici tehnice depășite. - Majoritatea echipamentelor primare și secundare din stațiile de transformare au o uzură fizică morală înaintată. Sistemele de tel conducere zone din localitățile urbane, rețelele electrice subterane nu sunt sistematizate. Astfel, unele lucrări de intervenție la rețelei de apă- canal duc la deranjamente în rețeaua electrică și invers. Iluminatul public este deficient în multe localități ale județului (atât rurale cât și urbane). - Există localități în care extinderea extravilanului, a condus la construirea unor cartiere de locuințe unde autoritățile locale trebuie să asigure alimentarea cu energie electrică..
Energie regenerabilă	- Valoare redusă a investițiilor: multe proiecte punctuale, dar puține proiecte integrate la nivel comunal/județean. - Limitări de rețea (distribuție): posturi de transformare saturate, costuri mari de întărire, timp lung de avizare. - Lipsă de agregare a consumului termic public. - Deficit de competențe pentru operarea instalațiilor (MHC, biogaz, pompe de căldură). - Condiționalități de mediu stricte (microhidro, biomasă). - Finanțare necorelată cu calendarul proiectelor locale.
Rețeaua de transport gaze naturale	- Conductele de transport gaze au o vechime de peste 20 de ani, fiind necesare lucrări de intervenție și reabilitare. - Stațiile de reglare, măsurare cu durata de viață normată depășită, (cca) 29% din numărul lor, necesită lucrări de modernizare și reabilitare. - Rețelele de distribuție au o vechime de peste 15 ani, necesitând lucrări de reabilitare. - Nerespectarea distanțelor minime de siguranță fată de aceste conducte. Această situație a apărut după 1989 ca urmare a realizării construcțiilor în zone nou incluse în intravilan sau chiar în extravilan. - Depășirea duratei normale de funcționare la conductele de repartiție/distribuție constituie o disfuncționalitate care este accentuată de caracterul acid al terenului, ceea ce conduce la corodarea conductelor, la creșterea pericolului de explozie. - Insuficienta contorizare la nivel de consumator de gaze naturale constituie o disfuncționalitate care se manifestă din ce în ce mai accentuat odată cu creșterea prețului gazelor, cu apariția de noi consumatori în cadrul sistemelor existente.
Telecomunicații	- Principala disfuncționalitate constă în serviciile de telefonie mobilă care înregistrează deficiențe de calitate în anumite zone ale județului.
Salubrizare și managementul deșeurilor	- Folosirea neadecvată de către utilizatori a infrastructurii de colectare separată a deșeurilor, prin colectarea incorectă a

	fracțiilor de deșeuri, conduce la randamente scăzute în stația de sortare; - Datorită mecanismului financiar aplicat pentru încasarea prestației privind serviciul de salubrizare, nu se cunosc cu exactitate cantitățile de deșeuri colectate de la populație și de la agenți economici, ele fiind apreciate de operatorul de salubrizare. - Scăderea în perioada studiată, la nivel județean, a procentului de colectare separată a deșeurilor voluminoase și de construcții și demolări; - Scăderea în perioada studiată, la nivel județean, a cantităților de deșeuri din parcuri și grădini, piețe; colectarea deșeurilor se realizează doar în mediul urban, de către servicii ale primăriilor, a căror activitate nu este monitorizată; - Colectarea separată a deșeurilor biodegradabile se realizează doar sporadic, pentru deșeurile verzi din parcuri și grădini și în campaniile bianuale de curățenie (primăvara și toamna), iar deșeurile colectate sunt nesemnificative în contextul capacității proiectate a stației de compostare. - Timiditatea autorităților administrației publice locale în amendarea cazurilor de depozitări necontrolate a deșeurilor municipale și de colectare neconformă a deșeurilor pe categorii, cu impact negativ asupra mediului. - Nivelul încă scăzut de educare a populației în ceea ce privește impactul gestionării necorespunzătoare a deșeurilor asupra mediului și legătura strânsă dintre o gestionare eficientă a acestora și conservarea resurselor naturale promovată prin principiile economiei circulare. - Insuficienta promovare și cunoaștere a măsurilor de la vârful ierarhiei deșeurilor: prevenirea generării deșeurilor și pregătirea pentru reutilizare. - Slaba implicare a autorităților administrației publice locale în aplicarea unor măsuri de stimulare / cointeresare a populației pentru colectarea selectivă. - Apariția unor disfuncționalități în funcționarea lanțului „colectare – valorificare” a deșeurilor, datorate în principal inexistenței unor facilități fiscale pentru operatorii economici care activează în acest domeniu.
Căi de comunicații și transport	
Transport rutier	- Avansarea destul de greoaie în ceea ce privește construcția de noi drumuri (variante ocolitoare) și suprasolicitarea infrastructurii rutiere prin tranzitarea drumurilor naționale sau județene prin intravilanul localităților urbane. - Lipsa autostrăzilor, având ca efect intensificarea nejustificată a traficului rutier pe drumurile neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale. - Stare de viabilitate rea a unor sectoare de drumuri naționale. - Drumuri comunale în stare precară: un procent semnificativ din drumurile comunale sunt neasfaltate sau au asfalt deteriorat, afectând mobilitatea și siguranța circulației.

	- Calitatea precară a unor lucrări de artă la nivelul drumurilor naționale și județene. - Calitatea precară a spațiilor de parcare, oprire și staționare de pe drumurile naționale. - Slaba deservire cu stații de încărcare pentru vehiculele electrice la nivelul drumurilor naționale. - Suprasolicitarea infrastructurii rutiere la nivelul localităților urbane.
Transport feroviar	- Calitatea scăzută a dotărilor din stațiile feroviare. - Existența sectoarelor de cale ferată scoase din funcțiune. - Viteză de circulație pe calea ferată mult mai scăzută decât prevăd standardele europene, din cauza stării avansate de uzură a rețelei feroviare. - Declinul transportului feroviar în favoarea transportului rutier.
Infrastructura aeriană	- Lipsa unui aeroport: județul nu dispune de aeroport, limitând accesul rapid la transportul aerian.
Transport public județean	- Gradul de acoperire cu servicii de transport public intrajudețean este diferențiat. - Existența unui număr însemnat de localități neconectate la rețeaua de transport public intrajudețean realizat prin curse regulate sau la rețeaua de cale ferată.
Transport nemotorizat	- Rețeaua de piste pentru biciclete este insuficientă.
Transport intermodal și multimodal	- Lipsa dotărilor și amenajărilor specifice unui terminal multimodal în municipiul Bistrița.
Structura socio-demografică	
Structura demografică	- Tendința de scădere a populației. Chiar dacă la recensământul din anul 2021, populația a fost ușor mai ridicată în comparație cu cea din anul 2011, luând în considerare modul în care evoluează parametrii demografici precum natalitatea și mortalitatea în ultimii ani, declinul demografic se va relua. - Îmbătrânirea demografică este totodată corelată cu scăderea populației tinere. Ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind puțin ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%. - Populația cea mai îmbătrânită din județ se localizează în comunele din sudul județului, îndeosebi în Câmpia Transilvaniei, unde ponderea populației vârstnice (de 65 de ani și peste) depășește în cea mai mare măsură 20%, dar și în vest. - Ponderi ridicate ale populației vârstnice se înregistrează și în cadrul orașelor: Năsăud (17,91%) și municipiul Bistrița (16,76%). Îmbătrânirea demografică nu mai este un fenomen prezent doar în mediul rural. În aceste cazuri, una din explicații ar fi migrația populației tinere și adulte din ariile urbane spre ariile periurbane. - În ceea ce privește emigrația, aceasta este caracteristică grupelor de vârstă cuprinse între 15 și 44 de ani, fapt care afectează direct nu doar structura pe vârste, ci și rata natalității, deoarece o parte dintre cei emigrați își întemeiază familii în altă parte. Se pot

	remarca de-a lungul anilor valori de peste 10‰. În perioada analizată, cea mai mare valoare a fost înregistrată în anul 2024 (18,18‰). În ultimii ani, valorile s-au menținut peste 17‰. Cu atât mai mult, sporul migratoriu negativ de-a lungul anilor dovedește și numărul mare de migranți spre exterior. - După anul 2000, rata natalității a scăzut în județul Bistrița-Năsăud sub 12‰ în fiecare an, iar după anii 2020, rata natalității a scăzut la valori sub 10‰ cu excepția anului 2021, când s-a înregistrat puțin peste 10‰ (10,25‰). Amintim inclusiv centre urbane precum municipiul Bistrița și orașul Beclean, unde se înregistrează valori foarte scăzute, sub 8‰ și sub media județeană. Situația este cu adevărat îngrijorătoare, mai ales în cazul orașelor, care ar trebui să aibă o structură mai echilibrată pe grupe de vârstă, care să permită o natalitate mai ridicată. - Creșterea ratei mortalității din ultimii ani, corelată cu scăderea ratei natalității respectiv a fertilității în aceeași perioadă, a determinat o scădere a ratei sporului natural, care a ajuns la valori negative, respectiv -1,6‰ în 2024. Deși este posibil ca această situație să se datoreze (și) perioadei de pandemie, trebuie tras un serios semnal de alarmă cu privire la potențialul demografic al județului Bistrița-Năsăud, mai ales că toate elementele converg spre o accelerare a proceselor actuale, cu consecințe dintre cele mai grave pe termen lung.
Locuire	- Noile cartiere rezidențiale (și implicit noile locuințe) nu sunt întotdeauna construite pe măsura așteptărilor, dar cererea foarte mare pentru locuințe noi a creat premisele unor derogări de la niște standarde de calitate, care nu ar trebui permise. - În plus, fenomenul de suburbanizare, care este un rezultat al acestei dezvoltări imobiliare, atrage după sine alte posibile probleme, care ar putea să aibă drept consecință o scădere a calității vieții, în total contrast cu nivelul de expectativă al populației.
Infrastructuri de servicii publice	
Educație	- Din punct de vedere al infrastructurii de educație, doar municipiul Bistrița, orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, respectiv comunele Lunca Ilvei și Rodna dețin învățământ antepreșcolar (creșe). - Multe clase nu au număr suficient de elevi, atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial, însă la nivel primar situația este cu atât mai alarmantă. Conform datelor oferite de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, în comuna Braniștea, numărul elevilor din învățământul primar este 15 ceea ce înseamnă că există clase cu predare simultană. - Clădirile unităților de învățământ sunt relativ vechi, marea majoritate datând din secolul al XX-lea, dar există și clădiri mai vechi (chiar de importanță istorică). - În mediul rural, numărul de laboratoare este redus, unele unități de învățământ având doar 1-2 laboratoare, iar în multe cazuri chiar niciunul. Situația este și mai problematică în cazul atelierelor școlare, care sunt în total 109 la nivelul întregului județ, respectiv

	0,89 ateliere școlare / unitate de învățământ. Cu o singură excepție, atelierele școlare există doar în unitățile de învățământ din mediul urban. - Un număr mare de unități de învățământ din mediul rural nu au nici teren de sport. Sălile de gimnastică sunt și mai puține, multe comune având maximum una. În și mai multe unități administrativ-teritoriale, nu există săli de gimnastică în cadrul unităților de învățământ. - Din punct de vedere al personalului didactic, unele unități de învățământ au puține cadre didactice, cu un minim absolut în Ciceu-Mihăiești, unde există 6 cadre didactice, și cu altă situație asemănătoare, 9 cadre didactice, la Milaș.
Sănătate	- Din perspectiva infrastructurii de sănătate, majoritatea comunelor (98,28%) nu dispun de cabinete medicale de specialitate. Astfel, populația rurală este nevoită să se deplaseze la ambulatoriile spitalelor sau la cabinetele medicale de specialitate din orașele mai mari. - Orașul Sângeorz-Băi nu deține spital și are un singur cabinet medical de specialitate. Comunele Târlișua, Runcu Salvei, Uriu, Braniștea, Ciceu-Mihăiești, Chiochiș, Sânmihaiu de Câmpie, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Budești, Șintereag, Poiana Ilvei, Leșu, Ilva Mare, Lunca Ilvei și Monor nu au nici cabinet de specialitate, iar unele din ele (respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei) nu au nici cabinet de medicină de familie, motiv pentru care cetățenii din aceste comune sunt nevoiți să se deplaseze în comunele învecinate pentru rezolvarea problemelor medicale. - Există situații în care medicul de familie dintr-o comună prestează servicii și în altă / alte comune ceea ce înseamnă că localnicii comunei / comunelor respective nu dispun de servicii medicale zilnic, doar în anumite zile din săptămână și în anumite intervale orare. - În mediul rural, 43 de comune (74,1% din numărul total de comune din județ) dispun de un cabinet stomatologic, fiind vorba de comunele cu o populație mai numeroasă. Multe din ele se rezumă doar la un singur astfel de cabinet. - Întrucât nu toate comunele au farmacie, situația este dificilă pentru populația vârstnică, mai vulnerabilă. - Trei comune, Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor, nu dispun de personal sanitar mediu, iar majoritatea comunelor au mai puțin de 10 persoane din această categorie (86,2%). - Se remarcă totodată și lipsa serviciilor de îngrijire la domiciliu în multe areale puternic îmbătrânite, acestea fiind prezente doar în municipiul Bistrița.
Servicii sociale	- Se constată lipsa unui compartiment specializat (Serviciu sau Compartiment de Asistență Socială) în 43 de comune. - Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente

	raportate la nevoile existente și lipsa serviciilor în comunitate, cu precădere a serviciilor de prevenire. - Se remarcă și absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici în majoritatea arealelor care, sunt cele mai afectate de îmbătrânirea demografică din județ.
Sport	- Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Cele 34 de structuri sportive existente în mediul rural acoperă doar 21 din cele 58 de comune ale județului, așadar, gradul de acoperire cu structuri sportive în mediul rural este de 36,2%. - Principala problemă existentă în domeniul sportului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este reprezentată de slaba dezvoltare a infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. De exemplu, multe baze sportive sunt nefuncționale sau în paragină. - Deși cerința pentru practicarea sportului de masă este mare, copiii și părinții lor au anumite standarde pe care le urmăresc în momentul în care aleg un anumit sport, astfel că trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. - Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, la nivel național și implicit în județul Bistrița-Năsăud, nu există baze pentru refacerea organismului după efort. În lipsa unei infrastructuri adecvate, accesul pentru practicarea sportului de performanță și a sportului de masă este limitat, iar dezvoltarea acestui domeniu este afectată semnificativ.
Agrement	- Infrastructura de agrement din județul Bistrița-Năsăud este deficitară, în special în raport cu cererea existentă. De exemplu, există un număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient, insuficiente trasee pentru cicloturism, insuficiente trasee marcate pentru drumeții (și marcaje vechi, uneori greu vizibile sau chiar deja dispărute în anumite zone), insuficiente spații verzi, amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural.
Cultură	- Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură (mai ales cele tradiționale), fapt care este susținut statistic de datele care indică o scădere a numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole. - Perioada de pandemie a fost una deosebit de dificilă pentru multe instituții culturale (teatre, cinematografe, filarmonică, biblioteci, muzee), care au fost nevoite să se ”reinventeze”, cel puțin temporar, sau să limiteze accesul, uneori chiar să închidă, tot temporar, porțile publicului larg, fapt care a însemnat o lovitură în plus pentru cultură. Multe festivaluri, turnee, concerte, au fost de

	asemenea anulate. Situația a revenit între timp la normal, dar unele consecințe ale perioadei pandemice se vor resimți și pe termen mediu. - În unele localități care dețin muzee și colecții publice, numărul de vizitatori este foarte redus, chiar la mai puțin de 100 de vizitatori anual, ceea ce pune sub semnul întrebării sustenabilitatea acestor instituții și capacitatea acestora de a atrage potențiali turiști. - Unele comune nu dețin bibliotecă (Runcu Salvei și Budacu de Jos), iar multe dintre acestea au doar o bibliotecă școlară, inaccesibilă publicului larg (Coșbuc, Livezile, Telciu, Spermezeu, Rebra, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Miceștii de Câmpie, Silivașu de Câmpie). De asemenea, există cazuri în care, deși există bibliotecă, nu există personal angajat. - În paralel cu scăderea numărului de biblioteci, a scăzut și numărul de volume existente în biblioteci. Numărul de cititori activi, înregistrați ca atare la bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud, a scăzut dramatic în ultimii ani.
Religie	- Există lăcașuri de cult a căror funcție religioasă a devenit mai puțin importantă, în măsura în care credincioșii aparținând cultului respectiv au dispărut aproape complet. Este cazul, îndeosebi, a bisericilor evanghelice de confesiune augustană, care au deservit majoritatea locuitorilor de etnie germană (sași) din județul Bistrița-Năsăud, și din care, în momentul de față, a rămas un număr extrem de redus de enoriași. Bisericile evanghelice de confesiune augustană au așadar mai degrabă o importanță culturală, istorică și turistică, și mai puțin una religioasă, în condițiile în care serviciul religios se mai oficiază doar cu ocazii deosebite în unele dintre ele, mai ales în mediul rural. - Într-o situație similară, poate chiar mai gravă, se află și sinagogile, care sunt în număr mult mai mic, mai exact a mai rămas doar una (în municipiul Bistrița). Având în vedere numărul extrem de mic de evrei, și aceasta are momentan mai degrabă o funcție cultural-istorică decât una religioasă.
Ordine publică, Securitate, pază, protecție și intervenții în situații de urgență	- Poliția de proximitate (Poliția Locală) s-a înființat doar în municipiul Bistrița și în cele trei orașe și comuna Prundu Bârgăului, celelalte comune nu beneficiază de asemenea servicii. - În ceea ce privește infrastructura fizică propriu-zisă, respectiv unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult.
Structura activităților economice	
Context macroeconomic	- PIB-ul pe locuitor al județului este mai mic decât media regională, cea națională și cea europeană. - Ritmul de creștere a VAB generate pe plan județean este inferior celui înregistrat la nivel regional și național. - Structura VAB este dezechilibrată: în afara industriei, predomină sectoarele cu valoare adăugată redusă (comerț, transporturi,

	HORECA, construcții, tranzacții imobiliare), iar domeniile strategice pentru tranziția verde, digitalizată și bazată pe cunoaștere (IT&C, servicii financiare, cultură) au ponderi foarte mici. - Comerțul exterior al județului Bistrița-Năsăud înregistrează un deficit comercial tot mai mare, determinat de scăderea exporturilor și creșterea importurilor. - Atractivitatea județului pentru investițiile străine este redusă, acesta deținând numai 0,6% din firmele cu capital străin și 0,2% din capitalul străin subscris la nivel național.
Mediul de afaceri / Antreprenoriat	- Activitatea antreprenorială din județ este slab dezvoltată, numărul profesioniștilor activi reprezentând doar 1,5% din totalul național, iar densitatea acestora situându-se sub media regională și ușor sub media națională. - Puțin peste o treime din profesioniștii înregistrați legal în județ sunt și activi din punct de vedere economic. - Mai puțin de o treime din totalul profesioniștilor înregistrați legal în județ au personal angajat. - Mediul de afaceri din județ se confruntă cu tendințe negative persistente, reflectate prin creșterea numărului de radieri și suspendări de activitate, precum și prin atingerea unui nivel record al dizolvărilor în ultimul deceniu. - Mediul de afaceri este caracterizat de o puternică fragmentare - microîntreprinderile reprezintă aproape 92% din totalul unităților active, în timp ce numărul întreprinderilor mari a scăzut cu aproape 30% în ultimul deceniu. - Economia județeană este dependentă de sectoare cu valoare adăugată redusă (comerț, construcții, transporturi și depozitare), care însumează peste jumătate din unitățile active din județ și generează cea mai mare parte a cifrei de afaceri la nivel județean - Implicarea tinerilor în antreprenoriat este foarte limitată. - Sectorul antreprenorial este caracterizat de inegalități de gen: femeile reprezintă 35% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și 39% dintre titularii de PFA.
Structura economică	<u>Agricultură, silvicultură, pescuit:</u> - Exploatațiile agricole sunt foarte fragmentate, ce practică agricultura de subzistență, limitând posibilitatea realizării economiilor de scară - Zootehnia este practicată preponderent în gospodării tradiționale, orientate spre autoconsum - Agricultura ecologică are pondere redusă, județul ocupând locul 4 din 6 în regiune atât ca suprafață alocată, cât și ca număr de operatori înregistrați - Productivitatea sectorului agricol este scăzută, astfel că județul are o contribuție redusă la producția agricolă națională și cea regională - Nivelul de pregătire profesională a fermierilor este insuficient, iar interesul tinerilor pentru activitățile agricole rămâne redus

	- Învățământul agricol din județ este insuficient adaptat cerințelor și standardelor actuale ale sectorului - Persistența practicilor agricole învechite, cooperarea redusă - Infrastructura de sprijin pentru sectorul agricol este insuficient dezvoltată - Vulnerabilitatea ridicată a exploatațiilor agricole la fenomenele meteorologice extreme. <u>Industrie și servicii:</u> - Pe lângă fragmentarea accentuată, economia județului Bistrița-Năsăud se confruntă și dependența puternică de sectoarele cu valoare adăugată redusă, caracterizate printr-o intensitate slabă a cunoașterii și tehnologiei. În anul 2024, peste jumătate dintre unitățile locale active din județ își desfășurau activitatea în comerț, construcții, transporturi și depozitare, acestea fiind urmate de firmele active în industria prelucrătoare (ce reprezentau puțin peste 11% din total). - Structura serviciilor este dezechilibrată, cu o concentrare excesivă (din perspectiva numărului de unități locale active și a cifrei de afaceri) în numai câteva domenii (comerț, transporturi, HORECA). Este evidentă concentrarea activității în sectorul serviciilor în jurul unor domenii cu perspective reduse de competitivitate economică și valoare adăugată: aproape 40% dintre unitățile locale active în serviciile din județ se ocupă de comerț, aproximativ 20% de transporturi și depozitare, iar aproape 10% de HORECA. - Nișele cu potențial real de progres pe termen lung (activitățile profesionale, științifice și tehnice, intermedierile financiare și asigurările, învățământul, activitățile culturale și recreative, respectiv serviciile administrative și de suport) însumează sub 22% din totalul firmelor de servicii active în județ. - Această structură dezechilibrată se reflectă și în componența cifrei de afaceri realizate la nivel județean: sectorul comerțului generează aproape 67% din volumul total, urmat de transporturi și depozitare, care au pondere de peste 17%. Restul activităților au, atât individual, cât și cumulat, contribuții marginale, evidențiind o concentrare excesivă a valorii economice în numai câteva domenii. <u>Piața imobiliară:</u> - Structura autorizațiilor de construire este dezechilibrată, fiind dominată de clădirile rezidențiale individuale, în detrimentul construcțiilor destinate activităților economice - Lipsa diversificării funcțiunilor urbane și rurale, indică atractivitate economică scăzută pentru afaceri și investiții. <u>Turism:</u> - Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a potențialului turistic al cadrului natural - Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a patrimoniului turistic antropic material (construit) și imaterial (spiritual) al județului

	- Accesibilitate și mobilitate deficitară spre unele obiective sau areale de interes turistic din zona montană, submontană/piemontană sau din localitățile rurale situate marginal față de principalele coridoare rutiere și/sau feroviare, lipsa interconectării/conexiune limitată între unele locații/destinații și/sau areale cu obiective de interes turistic - Distribuție neechilibrată / decalaje majore între baza materială turistică a destinațiilor și arealelor de interes turistic ridicat din județ (centrele urbane și unele localități rurale din proximitatea acestora sau posesoare ale unor obiective naturale sau antropice de interes din zona montană și submontană și din stațiunile balneoclimaterice consacrate) și cea a majorității UAT rurale, unele chiar posesoare ale unor obiective turistice valoroase și resurse tradiționale bine conservate, decalaj care limitează șansele unor locații și/sau zone cu resurse autentice de a deveni destinații competitive pe piața turistică și conduc la l dezvoltare insuficientă a acestora și șa o reprezentare redusă în circuitele turistice majore - Organizare și coordonare deficitară la nivel local și județean privind asigurarea condițiilor de organizare, desfășurare, gestionare, coordonare și promovare a activităților turistice, care se manifestă prin: suprapuneri instituționale și lipsa unei delimitări clare a responsabilităților între autorități, instituții și organizații de profil; absența unei viziuni comune și unitare între actorii implicați (autorități publice, mediul privat, ONG-uri, comunități locale); slaba valorificare a potențialului turistic existent, ceea ce reduce atractivitatea județului ca destinație competitivă; dificultăți în dezvoltarea de produse turistice integrate și bine promovate, care să conecteze patrimoniul natural, cultural și infrastructura de agrement într-o ofertă coerentă și sustenabilă; fragmentarea inițiativelor de promovare turistică, lipsa unor campanii unitare și insuficienta prezență pe piețele externe. - Promovarea insuficientă, necompetitivă și fragmentată a ofertei turistice, atât la nivelul majorității locațiilor și arealelor de interes, cât și la nivelul ansamblului teritorial. - Lipsa unei strategii unitare și a unei campanii de marketing coerente conduce la vizibilitate scăzută pe piața națională și internațională, reducerea atractivității județului ca destinație turistică competitivă, fragmentarea și suprapunerea inițiativelor locale (care se desfășoară adesea izolat, fără integrare într-o imagine comună de brand), subutilizarea resurselor de promovare moderne (platforme digitale, realitate augmentată, marketing experiențial) în favoarea unor metode tradiționale cu impact redus, dificultăți în crearea și menținerea unei identități turistice distinctive la nivel regional și județean. - Deficit de forță de muncă calificată pentru unele sectoare de activitate și ocupații specifice din domeniul turistic (afectând calitatea serviciilor și competitivitatea industriei turistice locale),

	accesul limitat al persoanelor a persoanelor din categoriile defavorizate la oportunitățile de angajare din sectorul turistic (accentuând dezechilibrele existente, în special în zonele rurale și periferice), lipsa de corelare între nevoile reale ale angajatorilor din turism și programele de formare profesională din domeniu (fapt care descurajează atragerea și menținerea resursei umane în domeniu), statut social și prestigiu scăzute ale profesiilor din turism și al ocupațiilor din domeniu neconform cu importanța socială și economică a acestora (percepție care contribuie la fluctuația ridicată a personalului și la retenția redusă a angajaților bine pregătiți).
Disparități teritoriale	- Majoritatea forței de muncă din mediul rural este concentrată în sectoarele economice cu productivitate scăzută - Peste două treimi din numărul total al șomerilor din județ (71%) provin din mediul rural - Disparități teritoriale pronunțate în atractivitatea localităților, manifestate prin concentrarea populației și a investițiilor în câteva centre urbane și comune, în timp ce majoritatea localităților rurale își pierd atractivitatea, confruntându-se cu fenomenul de depopulare - Concentrarea disproporționată a stocului locativ și a suprafeței locuibile în municipiul reședință de județ unde numărul de locuințe este de aproximativ zece ori mai mare decât în celelalte centre urbane - Dezechilibrele în distribuția stocului locativ și a suprafeței locuibile între comunele din județ, unele având de peste patru ori mai multe locuințe decât altele - Polarizarea economică și socială prin concentrarea afacerilor, investițiilor și forței de muncă în câteva UAT-uri, în detrimentul celorlalte localități - Accesul inegal al populației și agenților economici la servicii și facilități de bază, din cauza diferențelor majore în dezvoltarea infrastructurii publice între localitățile din județ - Impactul neuniform, în funcție de localizare, al fenomenelor demografice negative (precum îmbătrânirea populației, migrația, depopularea, navetismul sau riscul de sărăcie și excluziune social) asupra UAT-urilor din județ - Capacitatea administrativă neuniformă între autoritățile locale ale UAT-urilor din județ - Expunerea diferită la schimbările climatice și fenomenele de mediu în funcție de localizare
Forța de muncă	- Deficitul de resurse umane pe piața muncii, amplificat de factorii demografici (scăderea natalității, îmbătrânirea populației, migrația, efectele pandemiei de COVID-19) - Rata de activitate și rata de ocupare se situează sub mediile regionale și naționale, înregistrând un declin mai pronunțat în rândul femeilor - Nivelul ridicat al ocupării informale și semi-formale, în special în agricultură și construcții

	- Structura ocupațională este dezechilibrată, fiind dominată de muncitorii calificați și necalificați, lucrătorii în servicii de bază și în agricultură, în timp ce specialiștii și personalul cu studii superioare au o pondere redusă - Cererea de pe piața muncii este dominată de locurile de muncă necalificate sau cu profil operațional, în sectoarele cu valoare adăugată redusă - Nivelul scăzut de educație al șomerilor, peste 60% având doar studii primare sau gimnaziale - Concentrarea forței de muncă în sectoare economice cu competitivitate redusă și salarizare scăzută (industrie, comerț, agricultură, construcții, transporturi) - Dezechilibrul între nivelul de remunerare și distribuția forței de muncă: sectoarele cu salarii ridicate oferă puține locuri de muncă, în timp ce domeniile cu salarii mai mici concentrează majoritatea angajaților - Atractivitate redusă a județului pentru forța de muncă calificată, pe fondul nivelurilor salariale inferioare mediilor regionale și naționale, în special în domeniile de servicii considerate în prezent cele mai atractive (IT&C, intermedieri financiare, activități profesionale) - Nivel ridicat al șomajului, asociat cu ponderea mare a persoanelor greu ocupabile, dificultățile de integrare profesională a tinerilor și accesul limitat la indemnizațiile de șomaj.
Zonificarea teritoriului și context	
Zonificarea teritoriului	- Fondul funciar limitat alocat culturii plantelor, în contextul în care județul ocupă locul 32/41 la nivel național din perspectiva extensiei terenurilor arabile. Subdezvoltarea viticulturii, care practică pe o suprafață mai mare de 100 ha doar în comuna Lechința. - Fragmentarea proprietății agricole și, implicit, potențialul limitat de comasare a parcelelor de teren arabil, în condițiile în care doar 8 UAT-uri din județ au peste 3000 de hectare de teren arabil. - Calitatea precară a suprafețelor agricole din județ concretizată în faptul că 56% din totalul terenurilor sunt încadrate în clasele IV și V de fertilitate. În plus, 130.000 ha au deficit de humus, 90.000 ha au deficit de fosfor, 90.000 ha sunt soluri acide cu potențial productiv diminuat, 20.000 ha sunt afectate de eroziune, iar 14.000 ha de alunecări de teren. Per ansamblu, 33 de UAT-uri sunt amplasate în zone montane defavorizate, iar alte 9 sunt în zone defavorizate de condiții naturale specifice. - Modul de utilizare al terenurilor s-a modificat în ultimii 30 ani, în principal prin scăderea suprafeței ocupate cu păduri (-11000 ha), terenuri arabile (-4000 ha) și livezi (-4000 ha). - Creșterea accentuată (cu peste 2000 ha, respectiv 70%) a intravilanului celor patru centre urbane din județ, în pofida unei ușoare scăderi a populației stabile a acestora. Această scădere a densității în vatra localităților a venit cu lipsa unor reglementări și dotări adecvate a noilor zone de expansiune

	- Deși a început de mai mulți ani, procesul de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru e într-o fază incipientă în majoritatea UAT-urilor din județ, acesta fiind finalizat în doar 7 UAT (circa 10% din suprafața administrativă a județului) - La nivelul județului există suprafețe extinse de terenuri contaminate și potențial contaminate (13 situri), respectiv de terenuri neproductive (în 6 UAT-uri acestea măsoară peste 750 ha). De asemenea, în județ există 33 de halde de steril și 3 iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate.
Contextul interjudețean, regional și național	- 18 UAT-uri din județ intră în categoria zonelor rurale îndepărtate de centre urbane polarizatoare, cu profil preponderent agro-silvic, care sunt cele mai expuse riscului de excluziune de la o calitate ridicată a vieții. - Orașele mici nu îndeplinesc o serie de criterii minimale impuse de legislația în vigoare pentru rangul lor, iar 9 comune nu îndeplinesc pragul minimal de populație. - Județul se suprapune teritorial peste aria de polarizare a polului de creștere Cluj-Napoca, rezultatul fiind cei peste 12.000 de bistrițeni care s-au mutat acolo de-a lungul timpului. - Orașele mici din județ au o capacitate redusă de polarizare (de ex. în zona urbană funcțională a orașului Sângeorz-Băi nu există nicio comună, iar în cazul orașelor Năsăud și Beclean există o singură localitate rurală). Deși zona urbană funcțională a municipiului Bistrița este una extinsă, la nivelul acesteia nu a fost încă constituită o zonă metropolitană.
Capacitate administrativă	
Buget	- Creșterea, în perioada 2014-2020, a veniturilor totale nu provine uniform din toate sursele și nici nu este distribuită echilibrat între localități. Municipiul Bistrița reușește treptat să își consolideze poziția de pol principal economic și administrativ, cum baza fiscală solidă îi permite să finanțeze servicii publice de calitate și concentrează peste un sfert din veniturile județului. - Diferența tot mai mare dintre municipiu reședință de județ și restul teritoriului în ceea ce privește veniturile totale accentuează diferențele deja existente dintre urban și rural, cu impact direct asupra serviciilor publice. Per capita, în anul 2024, contrastul dintre localități devine semnificativ, unele depășind 10.000 lei/locuitor, în timp ce, altele nu ajung la suma de 4.000 lei. Așadar, în același județ, un locuitor poate beneficia de servicii de 2-3 ori mai bine finanțate decât altul. - Și veniturile proprii ale UAT-urilor rămân inegal distribuite. Prezența unor mari angajatori în municipiul Bistrița (LEONI, RAAL, Rombat, Comelf) contribuie semnificativ la sumele din impozitul pe venit, respectiv impozitul pe proprietate (provenit din spații industriale, comerciale, de birouri). Astfel, fără Bistrița, județul ar avea o autonomie fiscală mult mai scăzută, mai ales că, în anul 2024, orașele Năsăud și Beclean au colectat raportat la populație cam la jumătate din nivelul Bistriței.

	- În mediul rural, veniturile proprii reprezintă în medie aproximativ 30% din buget. Cu toate acestea, se observă diferențe importante și între comune, iar în timp ce unele reușesc să își consolideze resursele financiare, majoritatea rămân dependente de transferuri pentru funcționarea curentă. Baza fiscală a zonelor rurale (în special a comunelor mici) este vulnerabilă și la migrație sau depopulare, care duc implicit la scăderea colectării. În plus, această dependență poate reprezenta un risc pentru stabilitatea financiară și pentru continuitatea serviciilor publice, mai ales dacă modul de alocare a fondurilor se modifică. - Sumele defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate nu sunt corelate cu performanța economică a unei localități, ci mai degrabă cu structura rețelei de servicii (număr de elevi, clase, beneficiari sociali). Așadar, valoarea pe locuitor diferă în funcție de caracteristicile fiecărei localități. În mediul urban alocările sunt, în general, mai reduse pe cap de locuitor, în timp ce în zonele unde rețelele de servicii sunt împrăștiate și costurile per beneficiar sunt mai mari. Astfel, comunele mici și răsfirate ajung să primească mai mult pe locuitor, nu pentru că ar face ceva mai bine, ci doar pentru că au o rețea mai scumpă de întreținut. Cu toate acestea, UAT-urile cu venituri reduse nu pot susține pe termen lung cheltuielile curente fără transferuri externe, iar în absența unor politici de optimizare, decalajele per capita se vor adânci. Este important de menționat și că aceste fonduri depind de politici naționale și aduc cu sine cheltuieli recurente (chiar dacă veniturile proprii scad sau transferurile se ajustează, obligațiile de plată rămân). - În numeroase comunități din județ, bugetele se sprijină într-o măsură semnificativă pe alocările provenite din mecanismele naționale de echilibrare. În acest context, o situație de criză sau modificări legislative care ar determina diminuarea transferurilor, ar putea plasa aceste comunități într-o situație critică. Chiar și în absența unor modificări, dependența de aceasta categorie de venituri limitează spațiul de decizie al autorităților locale când vine vorba de utilizarea banilor. - Structura actuală a mecanismelor de echilibrare poate crea și efecte neintenționate. În condițiile în care sprijinul financiar scade pe măsură ce veniturile proprii cresc, motivația autorităților pentru extinderea bazei de impozitare și pentru intensificarea colectării poate fi scăzută. - Resursele care susțin dezvoltarea afacerilor (spații logistice, centre comerciale) rămân concertate în câteva teritorii și depind de amplasarea infrastructurii, lăsând multe comune fără industrie cu venituri modeste la bugetele locale. Șieu-Măgheruș (cu Parcul Industrial TeraPlast), sau Prundu Bârgăului (fabrica RAAL), sunt exemple de comune care au beneficiat de avantajele menționate anterior.
Organizare	- Județul are multe unități administrativ-teritoriale, unele cu populații sub 3.000 de locuitori și cu resurse economice limitate.

	Menținerea unei administrații proprii pentru fiecare implică cheltuieli fixe semnificative, care apasă asupra unor bugete mici. În plus, suprafețele mari și satele dispersate cresc costurile pentru drumuri, utilități și servicii de bază, fără să aducă venituri proporționale. - Multe unități administrativ-teritoriale mici, din mediul rural, au o capacitate redusă de planificare și execuție, întâmpinând dificultăți în pregătirea documentațiilor, în asigurarea contribuției proprii sau în gestionarea proiectelor. În astfel de cazuri, fondurile nerambursabile apar doar acolo unde există sprijin administrativ sau parteneriate locale bine structurate. - În gestionarea bugetelor locale, modul în care sunt stabilite prioritățile de investiții poate influența semnificativ impactul asupra comunității. Există situații în care proiectele implementate nu generează rezultatele dorite sau nu răspund pe deplin nevoilor imediate ale locuitorilor, ceea ce poate crea percepția unei utilizări mai puțin eficiente a fondurilor publice. - În municipiul Bistrița, cheltuielile de personal reprezintă o proporție sustenabilă raportat la veniturile totale și la portofoliul de investiții. În localitățile cu venituri stagnante sau în scădere, presiunea asupra bugetelor este însă mai ridicată. Provocarea devine evidentă acolo unde cheltuielile salariale ajung să reprezinte și 40% din total, limitând resursele pentru investiții și întreținere (de ex: Sângeorz-Băi sau comune precum Salva, Romuli ori Măgura Ilvei). - Comunele mari, mai ales cele din proximitatea municipiului Bistrița, sunt un caz aparte în ceea ce privește cheltuielile de personal. Acestea au un număr mai mare de locuitori, comparabil cu cel al unor orașe, însă, fiind comune, au, la aceeași populație, un număr mai mic de posturi decât localitățile urbane. Pe de altă parte, locuitorii acestor comune se deplasează în număr mare către Bistrița, beneficiind de o parte din serviciile publice oferite de către administrația acestui municipiu (de ex. școli, spitale, centre sociale etc.), nefiind nevoie astfel de un număr mare de angajați la primăriile din aceste comune. - Posturile ocupate la nivelul fiecărei primării rurale sunt în general cele care asigură furnizarea unor servicii publice de bază (financiar-contabil-taxe și impozite locale, fond funciar, asistență socială), în timp ce bună parte dintre acestea nu au angajați specialiști în urbanism, achiziții publice, investiții, management de proiect sau asistență juridică etc. - În numeroase localități rămân neocupate poziții strategice: viceprimar, consilier al primarului, compartiment urbanism, achiziții, juridic, asistență socială sau personal pentru proiecte europene. Chiar dacă sunt scoase la concurs, salariile nu compensează mereu complexitatea muncii și nivelul de pregătire cerut, iar amplasarea geografică a multor primării înseamnă timp mare de navetă sau relocare într-un sat mic, fără avantaje

	compensatorii. Astfel, atribuțiile ajung să fie delegate temporar altor funcționari fără pregătire adecvată. - În cazul comunelor, dinamica cheltuielilor cu bunuri și servici este variată și dacă provin din contracte scumpe sau din lipsa unui control adecvat asupra întreținerii, pot pune presiuni inutile asupra bugetului. - Privite pe cap de locuitor, cheltuielile evidențiază dificultatea comunelor mici de a beneficia de economii de scară: o factură de utilități sau un contract de deszăpezire se împarte la un număr redus de contribuabili, ceea ce ridică inevitabil valorile per capita. Exemple precum Monor sau Miceștii de Câmpie confirmă această tendință, spre deosebire de localitățile cu populație mai numeroasă, unde costurile sunt distribuite mai uniform. Reducerea excesivă a cheltuielilor pentru bunuri și servicii poate duce la degradarea investițiilor recente, iar lipsa controlului asupra lor poate diminua spațiul pentru proiecte noi. - Volumul cheltuielilor cu asistența socială este influențat puternic de reglementări naționale, precum majorarea indemnizațiilor sau creșterea salariului minim, care atrag după sine și contribuții mai mari. Aceste presiuni apar adesea în paralel cu scumpirea energiei, a combustibilului și a altor servicii, dublând impactul asupra bugetelor locale. Acolo unde primăria administrează centre sociale, after-school-uri, cămine pentru bătrâni sau sprijină ONG-uri active, cheltuiala bugetară crește. O parte a acestor costuri este acoperită prin transferuri de la bugetul de stat, însă diferențele rămase în sarcina administrațiilor locale generează presiuni suplimentare, mai ales acolo unde veniturile proprii sunt reduse. - După acoperirea cheltuielilor curente menționate la punctele anterioare, multe administrații locale din județ dispun de resurse limitate pentru proiecte de dezvoltare, cum ar fi modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă și canalizare sau reabilitarea școlilor. În aceste condiții, investițiile depind în mare măsură de finanțări externe: fonduri europene, programe naționale ori alocări de la nivel județean sau guvernamental. În ultimii ani, județul a reușit să atragă sume importante pentru proiecte ample, ceea ce a crescut semnificativ ponderea cheltuielilor destinate dezvoltării în bugetul general. Totuși, nu toate localitățile reușesc să acceseze în mod egal aceste oportunități, în special au capacitate administrativă redusă pentru pregătirea și gestionarea proiectelor. - Multe cheltuieli apar la nivel județean sau urban, deși beneficiarii sunt din întregul teritoriu. Centrele pentru persoane cu dizabilități, transportul public sau alte servicii comune sunt plătite din bugetele mari, ceea ce creează aparența că CJ sau municipiul cheltuie în exces, când de fapt acoperă nevoi colective. - Decalajele în dezvoltarea socio-economică dintre diferitele unități administrativ-teritoriale ale județului se manifestă și prin disparitățile vizibile în materie de capacitate administrativă. La

	rândul lor, aceste diferențe influențează abilitatea administrațiilor publice de a se implica în procese participative (fie ele la nivel local, județean sau chiar național / internațional), de a gestiona patrimoniul, de a implementa proiecte de dezvoltare și de a lua parte în inițiative de cooperare teritorială etc. - De asemenea, deși majoritatea UAT-urilor din județul Bistrița au site-uri de Internet care sunt active și, într-o oarecare măsură, actualizate periodic, informațiile disponibile sunt relativ puține, mai ales în cazul comunelor, rezumându-se în general la cele prevăzute de lege, cu impact scăzut în reducerea birocrației (de ex. prin descărcarea sau chiar transmiterea unor cereri, sesizări, programări etc.) De asemenea, foarte puține localități oferă informații cu privire la potențialul de investiții sau turistic al zonei. - În mare parte, portofoliul de cooperare rămâne concentrat aproape exclusiv pe infrastructura clasică (ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud, ADI Apă-Canal și structurile derivate precum Someș-Rosua sau Gaz Rebra-Rebrișoara-Feldru), în timp ce domenii strategice precum digitalizarea administrației, sprijinirea IMM-urilor sau economia verde nu beneficiază de structuri asociative comparabile. Rezultatele parteneriatelor internaționale ale Consiliului Județean cum ar fi experiența în managementul situațiilor de urgență și turism din Mecklenburgische Seenplatte, schimburile educaționale cu Consiliul Regional Brenner (Israel) sau oportunitățile economice discutate cu Szabolcs-Szatmár-Bereg și Hunan nu sunt integrate în strategiile de dezvoltare, ceea ce limitează efectul concret al acestor relații asupra comunităților locale. - Capacitatea administrativă de a gestiona și valorifica rețelele de cooperare este disproporționată și multe colaborări rămân adesea la nivel de protocoale și evenimente culturale, fără a produce inițiative consistente în economie, educație tehnologică, turism integrat sau inovare administrativă.

CONCLUZII PRIVIND DIAGNOSTICUL GENERAL – abordare integrată

Diagnosticul general realizează o integrare a rezultatelor studiilor de fundamentare sectoriale, punând în evidență atât potențialul județului (aspectele pozitive), cât și aspectele negative, disfuncționalitățile care afectează structurile teritoriale, economice și sociale ale județului Bistriţa-Năsăud. În formularea acestui diagnostic s-au avut în vedere aspectele economice, sociale și de mediu.

Dezvoltarea economică a teritoriului și forța de muncă

În ceea ce privește **dezvoltarea economică a teritoriului și forța de muncă** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ PIB-ul pe locuitor a urcat de la 39,1% din media UE în 2013 la 46,5% în 2023, semn al convergenței economice, arătând o reducere a decalajului față de media UE.
- ✓ Structura economică diversificată oferă o bază economică relativ echilibrată: Industria (23,3%) și ramurile comerț–transport–HORECA (21,3%).
- ✓ Evoluție pozitivă a numărului de profesioniști activi, reflectată de o creștere cu 43,5% între 2015–2025, adică cu aproape 25.000 de entități active, ceea ce reprezintă 1,5% din totalul național.
- ✓ Creștere a numărului de unități locale active cu 62,2% între 2013–2023, ceea ce reprezintă o expresie a dinamismului economic.
- ✓ Creștere accelerată a numărului de persoane juridice cu 97,6% în ultimul deceniu, indicând profesionalizarea mediului de afaceri.
- ✓ Densitate antreprenorială peste media națională, de 77,2 profesioniști/1.000 locuitori, ușor sub media regională, dar peste cea a multor județe similare.
- ✓ Reducere semnificativă a insolvențelor cu –70,4% față de 2014, ceea ce denotă o stabilizare economică.
- ✓ Creșterea vizibilă, în ultimul deceniu, a numărului de firme din domenii cu valoare adăugată ridicată. Unitățile active în activități profesionale, științifice și tehnice au crescut cu 364.
- ✓ Tendință generală de creștere a numărului de salariați, cu o dinamică pozitivă în majoritatea sectoarelor economice.
- ✓ Expansiunea sectoarelor emergente, relevată de creșteri notabile ale ocupării în domeniile IT&C (+25%) și activități profesionale și tehnice (+21,4%).

- ✓ Diminuarea șomajului cu peste 40% între 2013–2023.
- ✓ Creșterea veniturilor salariale, cele mai mari creșteri înregistrându-se în construcții (+309,2%) și servicii culturale (+245%).
- ✓ Predominanța companiilor private (75,1%), indicând o economie locală dinamică și orientată spre piață.
- ✓ Rată moderată a navetismului (sub 40%), ceea ce reflectă o concentrare relativ bună a locurilor de muncă în apropierea zonelor de reședință.
- ✓ Creștere a numărului de companii cu capital străin cu 26,7% între 2014–2024, indicând o atractivitate mai mare pentru investițiile externe.
- ✓ Diversificarea investițiilor externe în sectoare precum construcții, comerț, transport și servicii profesionale.
- ✓ Prezența solidă a capitalului străin în industria prelucrătoare, oferind județului o bază industrială competitivă.
- ✓ Creșterea valorii totale a capitalului social străin subscris, într-un context economic global volatil.
- ✓ Exporturi importante de produse industriale complexe, peste o treime fiind constituite din mașini, echipamente și aparate electrice – indicator al unei industrii prelucrătoare conectate la lanțurile valorice europene.
- ✓ Ponderi ridicate ale produselor cu valoare adăugată relativ mare (componente pentru industria auto, produse metalice prelucrate și textile), ceea ce denotă o specializare industrială competitivă.
- ✓ Relieful variat este favorabil dezvoltării culturilor vegetale și unei zootehnii mixte.
- ✓ Potențialul zootehnic ridicat este evidențiat de densitățile superioare mediei regionale și naționale la speciile bovine, porcine, ovine și caprine.
- ✓ Producțiile vegetale cu randamente în creștere, în special la culturile de cereale și plante tehnice.
- ✓ Pajiștile naturale extinse, peste 200.000 ha, cu valoare ecologică ridicată.
- ✓ Tradiția și experiența locală în pomicultură, în special pentru speciile de măr și prun, sprijinită de activitatea Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița.
- ✓ Rețeaua bine dezvoltată de structuri asociative, reprezentată de 83 de cooperative agricole și 31 de asociații active în sectoarele vegetal, zootehnic și apicol.
- ✓ Fond forestier extins cu o suprafață de 192.500 ha, reprezentând 2,9% din suprafața forestieră națională.

- ✓ Structura forestieră echilibrată asigură diversitate ecologică și productivitate stabilă (55,8% păduri de foioase și 41,8% de rășinoase).
- ✓ Dezvoltarea activităților de valorificare a produselor nelemnoase (fructe de pădure, mușchi decorativ, produse artizanale din lemn)
- ✓ Evoluția pozitivă a sectorului privat din domeniul silvic, marcată de o creștere cu 43,8% a numărului de unități locale active între 2013–2023.
- ✓ Creșterea semnificativă a salariilor din domeniul silvic, de +165% în perioada 2013–2023.
- ✓ Infrastructura forestieră dezvoltată, cu 116 km drumuri forestiere, care asigură accesul în unitățile de producție.
- ✓ În județ se găsesc 40 de fonduri cinegetice, care se întind pe o suprafață de 500.732 ha și sunt gestionate de 25 de entități diferite, fapt ce reflectă o activitatea cinegetică și de protecție a biodiversității extisă.
- ✓ Potențialul piscicol ridicat, la nivelul județului regăsind 7.099 ha de suprafețe acoperite de ape (1,3% din teritoriul județului), cu acumulări importante în Bistrița Bârgăului, Rebrișoara, Telciu și Târlișua.
- ✓ Habitatele naturale acvatice extinse, reprezentate de peste 159 km de ape montane administrate de Direcția Silvică și 835 km de ape curgătoare destinate pescuitului sportiv.
- ✓ Tradiția locală în creșterea păstrăvului și valorificarea produselor din acvacultură montană.
- ✓ Diversitatea geologică și resursele naturale variate, incluzând andezit, dacit, marmură, calcar, argilă, nisipuri, pietrișuri și minereuri metalifere, alături de resurse strategice precum ape minerale terapeutice, nămoluri, gaze naturale și resurse forestiere cu potențial industrial ridicat.
- ✓ Tradiție industrială solidă, susținută de ramuri prelucrătoare bine dezvoltate – auto, echipamente electrice, mase plastice, metalurgie, construcții metalice, lemn și mobilă.
- ✓ Concentrarea de companii cu capital străin și know-how tehnologic ridicat, precum Leoni Wiring Systems, TeraPlast Group, Rombat, RAAL, TeraSteel și Iproeb, care acționează ca poli industriali regionali.
- ✓ Contribuția semnificativă a industriei prelucrătoare la economia județeană, peste 42% din cifra de afaceri industrială provenind din industria auto și a echipamentelor electrice.
- ✓ Creșterea constantă a cifrei de afaceri industriale, cu 85% în perioada 2013–2023, ceea ce reflectă competitivitatea sectorului.
- ✓ Investițiile majore în modernizare, în special în industria prelucrătoare.

- ✓ Prezența Parcului Industrial Bistrița Sud și a Parcului Industrial TeraPlast, infrastructuri funcționale cu utilități complete și acces rutier/feroviar facil.
- ✓ Proiectele noi de specializare inteligentă (IndustriaNova Hub Bistrița, Parcul de Specializare Inteligentă Beclean).
- ✓ Forța de muncă industrială stabilă.
- ✓ Diversitatea surselor de energie regenerabilă, județul dispunând de resurse hidroenergetice, solare, eoliene și de biomasă.
- ✓ Ponderea semnificativă a energiei hidro, reprezentând cea mai mare contribuție la producția locală.
- ✓ Rețeaua hidrografică densă (3.030 km), cu potențial hidroelectric valorificabil prin microhidrocentrale.
- ✓ Potențialul ridicat de producere a energiei din biomasă, susținut de suprafața mare de fond forestier.
- ✓ Nivelul salarial ridicat în domeniul energetic, fiind cel mai mare din industria județeană, cu +72,9% peste media locală.
- ✓ Numărul unităților locale active din sectorul construcțiilor a crescut cu 140,4% între 2013–2023, ajungând la 1.601 firme.
- ✓ Cifra de afaceri din domeniul construcțiilor este în creștere accelerată, cu 470% în 2023 față de 2013.
- ✓ Investițiile nete în construcții au crescut de peste 10 ori în ultimul deceniu, reflectând dinamismul investițional ridicat din acest sector.
- ✓ Creșterea constantă a numărului de angajați (+65%), evidențiind dinamismul sectorului construcții și creșterea cererii pentru servicii specializate la nivel local.
- ✓ Sectorul construcțiilor oferă salariile competitive, cu 10,8% peste media județeană.
- ✓ Prezența unor companii locale puternice și competitive pe plan național: Frasinul, Dimex 2000 Company, MIS Grup, CML.RO, Îndemânarea Prodcom, implicate în proiecte majore de infrastructură.
- ✓ Ponderea majoră a sectorului de servicii în economia județeană, peste două treimi din totalul unităților locale active.
- ✓ Creșterea constantă a numărului de întreprinderi din domeniul serviciilor, evidențiază consolidarea și diversificarea sectorului terțiar.
- ✓ Creșterea substanțială a cifrei de afaceri în servicii cu 141,7% între 2013–2023, reflectând adaptarea sectorului la cerințele pieței.

- ✓ Investițiile nete în creștere cu 230% între 2013–2023, în special în ramurile de transport și comerț.
- ✓ **Creșterea numărului de salariați** cu 18,5%, în special în HORECA, imobiliare și sănătate.
- ✓ Dezvoltarea infrastructurii comerciale, marcată de apariția, în ultimii ani, a centrelor moderne de retail și servicii precum Bistrița Retail Park, sau OK Shopping Center.
- ✓ Ecosistemul emergent de cercetare și inovare în jurul ICPE Bistrița, Stațiunii de Cercetare Pomicolă și centrului „Silvania", cu potențial de integrare în economia bazată pe cunoaștere.
- ✓ Creșterea rolului serviciilor private, în special a celor medicale, care diversifică oferta și completează sectorul public.
- ✓ Creșterea semnificativă a numărului de unități active în domeniul tranzacțiilor imobiliare cu +111,4% între 2013–2023, indicând maturizarea pieței și creșterea interesului investițional.
- ✓ Creșterea numărului de angajați în sectorul imobiliar cu 55,6% între 2013–2023, în contextul extinderii activităților din domeniu.
- ✓ Câștigul salarial mediu net din sectorul imobiliar a crescut cu 202,9% în ultimul deceniu, arătând o dinamică pozitivă a salariilor în acest sector
- ✓ Creșterea numărului de locuințe finalizate cu 50% față de 2013, în special în mediul urban, unde creșterea a fost de 109,3%, ceea ce reflectă extinderea fondului locativ
- ✓ Ponderea ridicată a locuințelor finanțate din surse private (98,2% în 2023).
- ✓ Creșterea suprafeței locuibile totale, în special în Bistrița, Năsăud și Beclean.
- ✓ Potențialul ridicat în zona Colibița, unde prețurile imobilelor se aliniază celor din localitățile periurbane Bistriței, confirmând atractivitatea turistică și investițională a zonei.
- ✓ Cadru natural spectaculos, cu peisaje variate, biodiversitate bogată și zone rurale pitorești și populare redusă ceea ce sporește atractivitatea ecoturistică
- ✓ Existența unor atracții naturale importante (parcuri naționale + zone protejate) și arii relativ bine conservate și nepoluate, în special în sudul și sud-estul județului
- ✓ Existența izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza județului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase și 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat), de care se leagă și renumele stațiunii Sângeorz Băi

- ✓ Patrimoniu cultural și istoric divers, complex și valoros, incluzând un număr important de clădiri istorice și monumente de valoare și areale/destinații cu peisaje culturale bine conservate și cu potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului cultural (orașul medieval Bistrița, biserici fortificate săsești, muzee și patrimoniu industrial, cetăți și castele nobiliare de importanță ISTORICĂ ȘI arhitecturală (ex.: Rodna, Castelul Teleki din Posmuș – restaurat și introdus în circuitul cultural cu o componentă educațională)
- ✓ Existența unui patrimoniu rural și a unor peisaje cu valoare culturală ridicată, care pot atrage un segment de turiști interesați de experiențe autentice
- ✓ Identitate turistică autentică (Via Transilvanica în proximitate, potențial pentru turism de drumeții și cicloturism, festivități tradiționale - Festivaluri de folclor, produse tradiționale, sărbători locale, tradiții autentice - port popular, folclor, meșteșuguri etc.)
- ✓ Patrimoniu textil unic la nivel național, concentrat în special în zona Salva
- ✓ Patrimoniu feroviar valoros, cu trasee spectaculoase din punct de vedere peisagistic (Năsăud–Vatra Dornei, Bistrița–Valea Bârgăului, Mocănița Transilvaniei), coroborat cu revitalizarea infrastructurii feroviare tradiționale (Mocănița Transilvaniei), care leagă biserici, castele și crame, punând în valoare atât patrimoniul istoric, cât și cadrul natural
- ✓ Turism rural și agroturism în creștere (cererea în creștere pentru experiențe autentice, activități în natură, agrement în ferme)
- ✓ Resurse deosebite pentru turism rural slow (eno-gastronomic și ecoturism), mai ales în zonele sudice și centrale, până acum mai puțin valorificate
- ✓ Sate cu arhitectură tradițională ce permite restaurări sustenabile, cu ambiențe autentice, puțin sau neafectate de modernizări improprii, trafic sau industrie (ex.: Comlod, Jeica, Dorolea).
- ✓ Gastronomie locală variată, promovată prin restaurante de cramă și puncte gastronomice dezvoltate prin inițiative precum „Produs în Bistrița-Năsăud”
- ✓ Existența podgoriei Lechința cu include trei centre viticole active din județ (Lechința, Teaca și Jelna) premiate internațional și implicate în exporturi semnificative, Crama Jelna consituind un exemplu de viticultură sustenabilă, integrată într-o rețea tot mai dezvoltată de produse gastronomice locale certificate și bio
- ✓ Existența unor trasee turistice de valoare și notorietate (precum Via Transilvanica, Drumul Vinului și al Mărului, Mocănița Transilvaniei, dar și altele) care permit crearea unor conexiuni eficiente între atracțiile naturale și culturale, integrând județul în circuitele turistice naționale și internaționale

- ✓ Infrastructura de cazare în proces de modernizare, atât în sectorul hotelier, cât și în pensiunile eco și premium, dublate de dezvoltarea de spații private de cazare care pun în valoare arhitectura istorică și cadrul natural
- ✓ Creștere constantă a frecventării turistice în județ, cu accent pe municipiul Bistrița, zonele montane (Rodna, Parva, Sângeorz-Băi, Colibița) și Băile Figa
- ✓ Implementarea proiectului european „Intelligent Cities Challenge" (ICC) la nivelul municipiului Bistrița, cu potențial de replicare și în zonele rurale.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Județul are o contribuție redusă la PIB-ul regional, contribuind cu doar 7,7%, clasându-se pe penultimul loc între județele din Regiunea Nord-Vest.
- Bistrița-Năsăud rămâne printre cele mai slab performante județe , având un PIB pe cap de locuitor cu 34,4% sub media regională și 40,4% sub media națională,.
- Sector ITC este subdezvoltat (doar 0,6% din VAB-ul județean), indicând o economie cu potențial redus de a susține transformarea digitală.
- Județul este dependent de industrii tradiționale, industria prelucrătoare fiind dominnantă, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare sunt slab reprezentate.
- Activitate economică efectivă redusă, doar 56,4% dintre firme depunând bilanțuri financiare, iar 72% nu au angajați.
- Peste 50% din cifra de afaceri și majoritatea angajaților provin din municipiul reședință de județ, ceea ce arată o concentrare excesivă în municipiul Bistrița.
- Rata mare a dizolvărilor și radierilor, în creștere cu 242% pentru dizolvări și 11,6% pentru radieri față de 2014, marchează o potențială instabilitate antreprenorială.
- Diminuarea numărului de întreprinderi mari, cu 28,6%, fapt care limitează capacitatea județului de a susține lanțuri economice complexe și de a atrage investiții de amploare.
- Ponderea mare a comerțului și construcțiilor, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare (IT, servicii financiare) au reprezentare slabă, denotă un dezechilibru structural la nivelul județului.
- Îmbătrânirea antreprenorilor și migrarea tinerilor, pot afecta regenerarea mediului de afaceri, reprezentând un risc demografic.
- Doar aproximativ o treime dintre asociați/acționari în cadrul firmelor sunt femei, lucru care denotă o prezență scăzută a femeilor antreprenor la nivelul județului.

- Scăderea resurselor de muncă cu 11,4% între 2013–2023, reflectă îmbătrânirea populației și migrarea forței de muncă tinere.
- Diminuarea populației active și a celei ocupate, în special în rândul femeilor.
- 63,6% din populația ocupată provine din mediul rural, unde predomină ocupațiile cu productivitate scăzută (agricultură, construcții).
- Diferența de remunerare între femei și bărbați, rezultă din faptul că salariul în rândul femeilor este cu 8,4% mai mic decât al bărbaților.
- Nivel scăzut al populației cu studii superioare, doar 10,8% din populație având studii superioare, în timp ce o proporție semnificativă are doar studii gimnaziale sau primare.
- Dependență de forța de muncă necalificată și semi-calificată, mai ales în construcții, transport și industrie.
- Prezență redusă a sectoarelor cu valoare adăugată mare (IT&C, servicii profesionale, financiare).
- Aproximativ o treime din populația ocupată activează informal sau semi-formal.
- Poziționarea modestă la nivel național din punct de vedere al capitalului străin atras. Județul ocupă locul 26 după numărul firmelor cu capital străin și locul 32 după valoarea capitalului.
- Scăderea efectivului de angajați în firmele cu capital străin cu 13% între 2013–2023.
- Județul a înregistrat un deficit comercial semnificativ de –183 milioane euro în 2024, rezultat al dependenței de importuri pentru materii prime și bunuri necesare proceselor de producție.
- Județul are o contribuție redusă la exporturile regionale, acumulând doar 6,2% din totalul Regiunii Nord-Vest.
- Dependența ridicată de câteva companii mari exportatoare, ce vulnerabilizează echilibrul balanței comerciale la nivel județean.
- Dependența ridicată de piețele externe pentru materii prime și inputuri industriale.
- Ponderea redusă a investițiilor străine în sectoarele inovative: IT&C, servicii profesionale.
- Fragmentarea ridicată a terenurilor agricole și grad redus de comasare, peste 80% dintre exploatațiile agricole din județ deținând sub 5 ha de teren agricol, ceea ce limitează competitivitatea și eficiența economică a acestora.
- Productivitatea scăzută în pomicultură și viticultură.

- Capacitatea limitată de depozitare și procesare în depozite autorizate.
- Exporturile agroalimentare județene sunt reduse.
- Infrastructura de irigații este aproape inexistentă, în județ existând doar 311 ha amenajate pentru irigații.
- Echipamentele agricole învechite și gradul redus de mecanizare.
- Ponderea ridicată a agriculturii de subzistență și semi-subzistență, doar 17% din forța de muncă din sectorul agricol fiind angajată cu contract de muncă.
- Îmbătrânirea populației agricole, reflectată de faptul că 57% dintre șefii de exploatații au peste 55 de ani, și numai 6,7% au sub 35 de ani.
- Nivelul redus de pregătire agricolă formală, doar 4,7% dintre fermieri beneficiind de formare profesională în domeniu.
- Scăderea suprafețelor regenerate artificial cu 24% între 2013 și 2023.
- Capacitatea limitată de procesare locală a lemnului și a produselor nelemnoase.
- Fragmentarea proprietății forestiere, cu 65,4% din suprafață aflată în proprietate privată, fiind gestionată neuniform.
- Dotarea tehnică deficitară pentru intervenții fitosanitare și prevenirea incendiilor forestiere.
- Capacitatea redusă de valorificare turistică a patrimoniului forestier și cinegetic.
- Volumul redus al producției piscicole, cu o contribuție neglijabilă la economia județeană.
- Numărul limitat de unități piscicole și suprafețele mici de exploatare efectivă, comparativ cu potențialul hidrografic existent.
- Capacitatea de procesare și comercializare scăzută.
- Dotările tehnice limitate și infrastructura învechită în majoritatea fermelor piscicole.
- Nivelul redus de integrare a sectorului piscicol în lanțurile agroalimentare locale.
- Lipsa personalului specializat în acvacultură modernă și managementul resurselor acvatice.
- Valoarea adăugată redusă a producției piscicole, bazată în principal pe comercializarea peștelui viu.
- Dependența accentuată de condițiile climatice și hidrologice, în contextul lipsei sistemelor moderne de control și gestionare a producției.
- Ponderea ridicată a microîntreprinderilor industriale, cu o productivitate și capacitate investițională limitată.

- Scăderea numărului de unități industriale mari cu 33% între 2013–2023.
- Dependența economică puternică de câteva companii mari exportatoare (Leoni, TeraPlast, RAAL, Rombat), ce limitează diversificarea activităților industriale și reduce reziliența economică.
- Exploatarea limitată și prelucrarea insuficientă a resurselor naturale locale.
- Salariile medii în industrie sub nivelul regional și național, reducând atractivitatea pieței locale a muncii.
- Deficitul de personal tehnic calificat, accentuat de îmbătrânirea forței de muncă din industrie.
- Dezvoltarea industrială dezechilibrată teritorial, activitățile industriale preponderent în municipiul Bistrița și în arealul său periurban, în timp ce alte zone ale județului rămân slab industrializate.
- Capacitatea redusă de inovare și cercetare industrială aplicată, limitată de lipsa unui pol universitar tehnologic bine dezvoltat.
- Dependența ridicată de importurile de materii prime și semifabricate, care amplifică deficitul comercial.
- Capacitatea totală de producție energetică redusă (59,42 MW) comparativ cu potențialul natural și cu alte județe din regiune.
- Potențialul eolian și solar moderat, ce restrânge atractivitatea economică a proiectelor de mari dimensiuni.
- Investițiile nete în declin semnificativ cu 63,6% între 2013–2023, limitând potențialul de modernizare și extindere a infrastructurii energetice.
- Dominanța microîntreprinderilor (22 din 23 de unități active în 2023), cu resurse financiare și tehnologice limitate.
- Inexistența unor proiecte majore noi de producere a energiei regenerabile în ultimii ani.
- Dependența de o singură amenajare hidroenergetică principală (Colibița).
- Lipsa unor instalații pentru valorificarea biomasei și a biogazului, deși resursele primare sunt abundente.
- Structura dominată de microîntreprinderi în sectorul construcțiilor, limitând capacitatea de execuție și inovație.
- Deficitul de personal calificat în construcții, mai ales în meseriile tehnice și de execuție.

- În sectorul construcțiilor de remarcă diferența salarială negativă față de media regională și națională, ceea ce afectează retenția forței de muncă.
- Riscul ridicat de migrație a lucrătorilor în construcții în străinătate, aproape 40% dintre persoanele ocupate lucrând pe cont propriu, inclusiv în afara țării.
- Dependența ridicată de investițiile publice, care determină fluctuații sezoniere în activitatea de construcții.
- Nivelul scăzut de automatizare și digitalizare în construcții.
- Numărul redus de întreprinderi mijlocii și mari, ce limitează capacitatea de integrare a serviciilor în rețelele economice regionale și naționale.
- Ponderea scăzută a serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT&C, consultanță, CDI) în structura economică județeană.
- Dependența economică de comerț (care deține 66,5% din cifra de afaceri a serviciilor), care indică o structură dezechilibrată.
- Capacitatea redusă de inovare și digitalizare în rândul firmele din sectorul serviciilor din județ, mai ales în IMM-uri.
- Concentrarea teritorială pronunțată a activităților economice de servicii și investițiilor în municipiul Bistrița.
- Productivitatea scăzută în comparație cu media regională și națională, mai ales în comerț, HORECA și servicii administrative.
- Salariile medii sub nivelul regional și național în majoritatea ramurilor din sectorul terțiar.
- Infrastructura de sprijin pentru servicii insuficient dezvoltată.
- Câștigul salarial mediu net sub media regională și națională în domeniul tranzacțiilor imobiliare.
- Polarizarea investițională în sectorul imobiliar în municipiul Bistrița, în detrimentul celorlalte UAT-uri din județ.
- Diferențele teritoriale accentuate între mediul urban și rural privind ritmul dezvoltării locuințelor și al investițiilor imobiliare.
- Nivelul de preț scăzut al proprietăților din localitățile rurale, indicând un interes investițional redus în afara municipiului reședință de județ.
- Dependența ridicată de sectorul privat, în absența unor programe publice destinate dezvoltării fondului de locuințe sociale și implementării proiectelor de regenerare urbană.

- Stare precară de conservare a patrimoniului imobil, în special cel rural (case, biserici, gospodării tradiționale)
- Slaba protejare a patrimoniului peisagistic și arhitectural din mediul rural
- Degradarea fondului construit valoros prin demolări, intervenții neconforme și construcții noi nespecifice mediului rural, care afectează identitatea satelor tradiționale
- Marginalizarea patrimoniului săsesc din zona rurală sudică și lipsa unei promovări adecvate, deși acest patrimoniu are un potențial turistic ridicat
- Grad ridicat de distrugerea a patrimoniului construit în partea de nord a județului
- Zona de sud a județului slab dezvoltată și insuficient valorificată turistic
- Infrastructură turistică inegal dezvoltată (unele zone - precum Colibița - au potențial mare, dar investiții limitate în servicii)
- Infrastructură balneară învechită și turism de sănătate aflat în declin (Sângeorz-Băi)
- Sezonalitate accentuate (flux ridicat vara și iarna, dar scăzut în extra-sezon) care limitează distribuția constantă a fluxurilor turistice
- Infrastructură turistică dispersată (lipsa constantă de semnalizare turistică coerentă, trasee marcate insuficiente sau întreținute, accesibilitatea în zone unele zone rurale și montane deficitară - poate fi sezonieră - drumuri, drumuri forestiere)
- Infrastructura pentru turismul de agrement slab dezvoltată și neatractivă în comparație cu cea a județelor vecine
- Infrastructură de evenimente subdezvoltată (evenimente majore derulate în principal în anumite orașe; lipsa hub-urilor de întâlnire pentru turismul de afaceri și investiții)
- Capacitatea de cazare și calitatea serviciilor (diferențe mari între unități: standarde, servicii, accesibilitate pentru grupuri, lipsa formării profesionale continue)
- Capacitate de cazare nouă cu o rată de ocupare scăzută, ceea ce reflectă un dezechilibru între investiții și cerere
- Calitatea redusă a numeroaselor structuri de cazare noi, mai ales în raport cu respectarea arhitecturii tradiționale locale
- Infrastructură rutieră deficitară în zonele montane și rurale, ceea ce limitează accesibilitatea către obiectivele turistice

- Transport public cvasi-inexistent către punctele de acces în zonele de interes turistic, în special cele montane), ceea ce limitează accesul vizitatorilor fără mașină personală
- Probleme de semnalizare rutieră și turistică, inclusiv la punctele de acces (gări, autogări, intrări în trasee montane)
- Conectivitate redusă (acoperire deficitară de internet și semnal mobil în zone turistice importante, în special în areale montane și izolate)
- Lipsa unei rețele de turism funcționale și slabă coordonare între inițiativele existente (pensiuni, agenții, producători locali etc.)
- Lipsa unei oferte turistice integrate (pachete/experiențe complete), ceea ce diminuează atractivitatea la nivel regional
- Pondere redusă a finanțării și dificultăți în accesarea fondurilor europene de către actorii locali (investiții în restaurări, consolidări, promovare, accesarea fondurilor UE uneori complexă pentru actorii locali etc.)
- Deficit de personal calificat în turism: ghizi, personal în ospitalitate, specialiști în administrație turistică
- Slaba pregătire profesională a personalului din turism, mai ales în pensiuni și unități mici de cazare
- Lipsa de programe consistente de formare și instruire pentru dezvoltarea competențelor în turism
- Lipsa unor festivaluri de anvergură și a infrastructurii adecvate pentru organizarea acestora
- Marketing și promovare fragmentate, slab coordonate și cu impact redus
- Brandul turistic al județului este insuficient conturat și competitiv comparativ cu județele vecine (ex. Maramureș, Cluj, Brașov)
- Lipsa de implicare a administrațiilor locale în protejarea patrimoniului construit și peisagistic
- Număr scăzut de proiecte civice și inițiative comunitare pentru conservarea patrimoniului
- Proiecte de urbanism, dotări publice și dotări culturale învechite, în special în mediul rural
- Lipsa unor pârghii eficiente de intervenție din partea Direcției Județene pentru Cultură și cooperare slabă între instituțiile responsabile

- Sate cu comunități marginalizate, aflate în condiții de sărăcie extremă, ceea ce limitează dezvoltarea turismului rural sustenabil
- Neintegrarea acestor comunități în inițiativele turistice și lipsa unor programe de incluziune care să valorifice resursele culturale și umane existente
- Concurență ridicată din partea județelor vecine, care beneficiază de branduri mai consolidate și de o poziționare turistică mai vizibilă, chiar dacă atractivitatea resurselor este comparabilă.

Căi de comunicații și transport

Analiza din punct de vedere a **căilor de comunicații și transportului** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Poziție regională favorabilă: DN 17 (axă națională importantă, legătură E58) traversează județul și facilitează traficul de tranzit și comerțul local.
- ✓ Rețea feroviară funcțională cu stații importante (Gara Bistrița Nord) care asigură circulație regională și legături cu orașele din zonă.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Acces aerian indirect: județul nu are aeroport propriu; accesul la zboruri regulate se face prin aeroporturi aflate la distanțe semnificative (ex. Cluj-Napoca), ceea ce mărește costul și timpul de conectare pentru afaceri și turism.
- Porțiuni de infrastructură județeană și comunală învechite sau cu capacitate redusă: multe drumuri necesită modernizare
- Dependență relativă de traficul rutier — aglomerări la intrările în Bistrița pe DN17 și necesitatea unor pasaje/soluții pentru fluidizare..

Organizarea teritoriului

În ceea ce privește ***organizarea teritoriului*** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Localizarea municipiului reședință de județ Bistrița în partea centrală a județului, acesta fiind relativ ușor accesibil tuturor locuitorilor județului;

- ✓ Județul se caracterizează prin prezența mai multor axe de dezvoltare cu conectivitate ridicată, cea mai importantă fiind cea pe direcție vest-est, la care se adaugă cea pe direcție nord-sud (spre Maramureș, respectiv spre județul Mureș);
- ✓ Centrele urbane și comunele localizate de-a lungul axelor de dezvoltare și în apropierea acestora se caracterizează printr-un reviriment demografic, care se materializează și prin investiții în dotările socio-economice și tehnico-edilitare, menite să ridice standardele de viață ale locuitorilor;
- ✓ Aproape jumătate din comune (28 din totalul de 58 de comune) se încadrează în categoria comunelor mari și foarte mari, deținând dotări și facilități diverse pentru rangul lor, și chiar peste cerințele specifice ale legii;
- ✓ Majoritatea comunelor din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile din lege asociate rangului lor;.

Principalele <u>aspecte negative</u> în cazul acestui domeniu sunt:

- Prezența a doar 4 unități administrativ-teritoriale cu statut urban (un municipiu și 3 orașe), cu mult sub media națională;
- Cele trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) sunt incluse în categoria centrelor urbane mici, depășind cu foarte puțin pragul demografic de 10000 de locuitori, specific orașelor;
- La nivelul acestor trei orașe, lipsesc anumite dotări specificate de lege: spitalul și judecătoria nu se găsesc la Sângeorz-Băi, muzeul şi creşa la Beclean, cinematografele în niciunul dintre orașe;
- 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori;
- 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei nu dețin cabinet de medicină de familie;
- Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei);
- În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă;

- Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori, fiind supuse riscului de depopulare.

Demografie și social (infrastructuri de servicii publice)

În cadrul domeniului ***demografie și social*** s-au constatat următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Populație în creștere la recensământul din 2021 în raport cu cel din anul 2011.
- ✓ Speranță de viață ridicată.
- ✓ Spor natural pozitiv pe parcursul unui interval destul de lung, până în 2019 inclusiv.
- ✓ Echilibru între populația tânără și populația vârstnică în anul 2025.
- ✓ Mortalitate infantilă scăzută.
- ✓ Prezența unor licee de prestigiu la nivel național;
- ✓ În fiecare unitate de învățământ există echipament IT;
- ✓ Dezvoltarea învățământului universitar în ultimii ani prin apariția extensiei UTCN și a Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș;
- ✓ Implementarea numeroaselor proiecte de tip Erasmus în tot mai multe unități de învățământ din județ;
- ✓ Accentul pe pregătirea continuă cu relevanță în practică și mai ales în tranziția verde;
- ✓ Investiții în infrastructura școlară urbană și rurală, în special în clădiri;
- ✓ Investiții masive în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița din perspectiva aparaturii de ultimă generație, reabilitarea clădirii, construirea de noi corpuri;
- ✓ Investiții în ambulatoriile din Bistrița și Beclean;
- ✓ Prezența celui de-al treilea heliport din România;
- ✓ Investiții în capacitate de primiri urgențe la cele mai ridicate standarde;
- ✓ Construirea de unități locative pentru medici pentru a-i fideliza județului;
- ✓ Inexistența zonelor de sărăcie locativă extremă în municipiul Bistrița;
- ✓ Prezența constantă a proiectelor de ameliorare a sărăciei;
- ✓ Capacitatea de a organiza competiții naționale și internaționale în județ;
- ✓ Atitudine pro-activă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud în dezvoltarea instituțională și sprijinul financiar pentru domeniul sportului;

- ✓ Îmbunătățirea structurilor sportive existente și dezvoltarea altora noi;
- ✓ Patrimoniu natural și arhitectural impresionant;
- ✓ Infrastructura de cazare în curs de modernizare, în special cea hotelieră;
- ✓ Creștere a frecventării turistice în județ și în special în municipiul Bistrița;
- ✓ Existența unei rețele de case memoriale/muzee dedicate unor scriitori de talie națională și internațională ;
- ✓ Existența unor spații expoziționale generoase, atât în instituțiile de cultură locale, cât și în sfera privată;
- ✓ Existența în municipiul Bistrița și într-o serie de localități rurale a unor clădiri de patrimoniu care, odată restaurate și dotate adecvat, pot deveni centre de creație artistică, dotate cu spații de cazare, pentru artiștii rezidenți și pentru artiștii și meșteșugarii locali;
- ✓ Biserici și mănăstiri cu valoare arhitecturală, artistică și istorică (bisericile evanghelice de confesiune augustană, sinagoga);
- ✓ Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult după anii 1990 pe fondul libertății religioase.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Ponderea populației tinere într-o continuă scădere.
- Ponderea populației vârstnice într-o creștere constantă.
- Spor natural descendent în ultimii ani, caracterizat printr-o rată a mortalității mai mare decât rata natalității.
- Spor migratoriu exclusiv negativ datorită ratei emigrației mai mare decât a imigrației.
- Fertilitate în scădere, corelată cu modul de evoluție a ratei natalității.
- Precaritatea infrastructurii specifice învățământului antepreșcolar (creșe), mai ales în zona rurală;
- Multe clase nu au un număr suficient de elevi;
- Rata mare de abandon școlar, mai ales în ciclul gimnazial și liceal;
- Majoritatea clădirilor școlare sunt vechi;
- Limitări și inegalități urban-rural din perspectiva dotărilor (săli de gimnastică, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport, cabinete medicale pentru elevi);
- Absența unei universități cu sediul central în județ;

- Navetism școlar extins pe fondul insuficientelor rețele de internate adecvate în mediul urban;
- Subdezvoltarea învățământului profesional în raport cu nevoile industriei prelucrătoare și agriculturii mai ales;
- Lipsa de centre de formare integrativă specializate pe profesii cerute pe piața care să țintească tinerii din mediul rural care au căzut victime ale abandonului școlar;
- Predarea simultană pune în dificultate calitatea procesului didactic;
- Salarizarea modestă a personalului debutant implicat în sistemul de educație;
- Lipsa programelor anti-bullying;
- Lipsa bazinelor școlare de înot;
- Personal și infrastructură deficitară din perspectiva medicinei de familie;
- Inexistența unei unități spitalicești în orașul Sângeorz-Băi;
- Număr redus de cabinete medicale de specialitate în mediul rural;
- Cel mai mic număr al paturilor de spital din întreaga regiune de nord-vest;
- Un singur centru de dializă;
- Nu toate unitățile administrativ-teritoriale dețin farmacie / punct farmaceutic, cabinet stomatologic;
- Accesibilitatea la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile, în zona montană de nord-est, în regiunea sudică și din medii defavorizate este foarte precară;
- Lipsa aproape totală a accesului la îngrijire stomatologică gratuită este extrem de gravă, în special pentru copii, adolescenți și în mediile sărace;
- O lipsă a eficienței programelor de prevenție în domeniul sănătății;
- Digitalizarea inegală a sistemului medical;
- Precaritatea inițiativelor de educație sanitară în sistemul de educație;
- Insuficiență și dotare inegală a centrelor pentru vârstnici și persoane cu dizabilități;
- În 43 de comune lipsește compartimentul specializat din cadrul primăriilor;
- Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente, lipsa serviciilor în comunitate (serviciile de prevenire);
- Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici;
- Inexistența structurilor de monitorizare a situației sărăciei locative la nivel județean;
- Numărul redus de centre medico-sociale;

- Management defectuos al organizațiilor sportive locale, care se ocupă de implementarea sportului în rândul copiilor;
- Scăderea numărului de copii care se îndreaptă spre sport și a numărului de sportivi de performanță legitimați;
- Infrastructură sportivă insuficientă sau inadecvată;
- Multe baze sportive abandonate sau nefuncționale;
- Inexistența medicilor sportivi și a cabinetelor sportive;
- Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural;
- Existența unui număr limitat de specialiști din domenii conexe sportului, care pot contribui la creșterea performanței;
- Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.);
- Nu există baze pentru refacerea organismului după efort;
- Număr redus de arbitri sportivi;
- Număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient;
- Insuficiente trasee pentru cicloturism;
- Insuficiente trasee marcate pentru drumeții;
- Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural;
- Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură;
- Scăderea numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole;
- Nu toate comunele dețin bibliotecă;
- Lipsa personalului angajat în anumite biblioteci;
- Scăderea numărul de volume existente în biblioteci.
- Poliția Locală este prezentă doar în municipiul Bistrița, cele 3 orașe și o comună;
- Unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult;
- Funcția de șef serviciu voluntar pentru situații de urgență, în unele unități administrativ-teritoriale, este încadrată prin cumul (viceprimar, casier, polițist local),

iar persoanele în cauză nu-și pot îndeplini în totalitate atribuțiile legale conform fișei postului;

- În cadrul unor unități administrativ-teritoriale nu există personal voluntar care să încadreze funcțiile specifice (compartiment prevenire și echipe specializate);
- Nealocarea de către autoritățile publice locale a fondurilor financiare necesare pentru achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pentru membrii grupelor de intervenție/echipelor specializate, care sunt necesare pentru avizarea serviciului voluntar pentru situații de urgență și pentru participarea la intervenții;
- Din totalul de 62 de unități administrativ-teritoriale cu 249 de localități, 6 unități cu 24 de localități nu sunt asigurate cu echipamente de alarmare;
- La nivelul administrațiilor locale nu există un interes sporit în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare care sunt depășite fizic și moral.

Echiparea tehnică a teritoriului

Astfel, în ceea ce privește ***echiparea tehnică a teritoriului*** se remarcă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Rețea hidrografică bogată (Someșul Mare, Bistrița, Ilva, Șieu etc.) cu rol major în alimentarea localităților.
- ✓ Existența sistemelor de monitorizare hidrologică și a măsurilor de protecție împotriva inundațiilor.
- ✓ Colaborare instituțională între ABA Someș-Tisa, Aquabis și autoritățile locale.
- ✓ Posibilitatea utilizării apelor de suprafață și subterane pentru alimentare și industrie.
- ✓ Existența unui operator regional unic (Aquabis SA) cu 16 stații de tratare și 23 stații de epurare.
- ✓ Dezvoltarea sistemelor zonale de alimentare (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi, Bârgău).
- ✓ Rată mare de conectare în mediul urban (>95%) și extindere treptată în rural.
- ✓ Proiecte majore în implementare prin POIM și PNRR pentru modernizare și extindere rețele.
- ✓ Existența unor amenajări de desecare și drenaj în luncile Someșului, Șieului și Bistriței.
- ✓ Lucrări antierozionale și de consolidare a versanților în derulare în zonele cu risc.

- ✓ Potențial agricol ridicat, care justifică investiții în reabilitarea sistemelor de irigații.
- ✓ Programe de întreținere a barajelor și acumulărilor existente.
- ✓ Racordarea integrală a localităților la sistemul energetic național.
- ✓ Existența unor capacități locale de producție și distribuție (26 unități regenerabile).
- ✓ Disponibilitatea terenurilor pentru extinderea rețelelor de joasă și medie tensiune.
- ✓ Colaborare între distribuitorii de energie și autoritățile județene
- ✓ Dezvoltarea centralelor fotovoltaice, microhidro și a proiectelor pe biomasă.
- ✓ Potențial ridicat de energie solară și eoliană în zonele deschise și de culme.
- ✓ Interes al investitorilor privați pentru proiecte verzi.
- ✓ Există studii și avize de racordare pentru noi capacități regenerabile.
- ✓ Rețea principală existentă, conectată la Sistemul Național de Transport Gaze.
- ✓ Proiecte de extindere către localitățile neconectate.
- ✓ Experiență locală în operarea și mentenanța instalațiilor.
- ✓ Acoperire satisfăcătoare în mediul urban și periurban.
- ✓ Dezvoltarea rețelelor de fibră optică și a serviciilor digitale publice.
- ✓ Operatorii principali (Telekom, Orange, Vodafone, RCS&RDS) activi în teritoriu.
- ✓ Proiecte în derulare pentru extinderea acoperirii 4G/5G și conectarea instituțiilor.
- ✓ Sistem județean funcțional, cu CMID Tărpiu în operare.
- ✓ Rețea de colectare și transport coordonată de ADI Deșeuri.
- ✓ Introducerea colectării selective în mediul urban.
- ✓ Infrastructură de compostare și sortare existentă.

Principalele <u>aspecte negative</u> în cazul acestui domeniu sunt:

- Poluarea punctuală a apelor din surse menajere, agricole și industriale.
- Zone vulnerabile la inundații, alunecări și eroziuni de maluri.
- Infrastructura hidrotehnică parțial degradată și insuficientă pentru controlul debitelor.
- Lipsa lucrărilor de regularizare și întreținere periodică pe cursurile de apă secundare.
- Grad scăzut de conectare la canalizare în mediul rural (<35% din populație).
- Pierderi semnificative în rețelele de distribuție și stații de pompare învechite.
- Diferențe teritoriale mari între zonele urbane și comunele izolate.
- Capacități reduse de epurare în localitățile mici și lipsa sistemelor conforme.
- Infrastructura de irigații și desecare este în mare parte nefuncțională sau degradată.

- Lipsa organizațiilor de utilizatori ai apei pentru irigații (OUAI) operaționale.
- Întreținerea precară a canalelor și a construcțiilor hidrotehnice minore.
- Lipsa fondurilor locale dedicate refacerii lucrărilor de îmbunătățiri funciare.
- Rețele vechi, subdimensionate, cu grad ridicat de uzură tehnică.
- Necesitatea reparațiilor capitale la posturile de transformare.
- Discontinuități în alimentare în zonele periferice și rurale montane.
- Lipsa investițiilor în rețele subterane și sisteme inteligente de control.
- Număr limitat de proiecte implementate efectiv.
- Dificultăți de racordare din cauza capacității limitate a rețelei.
- Lipsa unei strategii județene integrate pentru tranziția energetică.
- Reticență locală față de amplasarea unor parcuri fotovoltaice sau eoliene.
- Conducte vechi și stații de reglare-măsurare uzate fizic.
- Lipsa investițiilor în reabilitarea și modernizarea infrastructurii.
- Distribuție inegală a rețelei – numeroase UAT-uri rurale fără acces.
- Risc tehnic crescut (pierderi, coroziune, neconformități de amplasare).
- Zone cu semnal redus sau absent în depresiunile montane.
- Rețele fixe învechite și infrastructură subterană insuficientă.
- Lipsa de coerență în planificarea cablajelor între operatori.
- Costuri mari de extindere în mediul rural cu densitate mică.
- Colectare separată deficitară în mediul rural și zone izolate.
- Lipsa monitorizării și a controlului asupra operatorilor locali.
- Nivel scăzut de educație ecologică și participare civică.
- Persistența depozitărilor necontrolate și arderilor ilegale.

Patrimoniu natural, construit, peisaje

În cadrul domeniului ***patrimoniu natural, construit, peisaje*** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Biodiversitate bogată; 20% din teritoriu protejat; acces la fonduri pentru susținerea gestionării; interes pentru ecoturism și agricultură ecologică.
- ✓ Fond forestier bine conservat; drumuri modernizate; compensații pentru restricții
- ✓ Diversitate semnificativă de habitate și specii de interes conservativ;

- ✓ Existența unui număr mare și variat de arii naturale protejate (internaționale, naționale, comunitare, locale);
- ✓ Prezența rezervației biosferei cu biodiversitate remarcabilă;
- ✓ Coexistența habitatelor naturale cu activități umane sustenabile (ecoturism, bune practici agricole și pastorale promovate);
- ✓ Existența unei baze de date spațială a categoriilor de arii protejate de interes internațional, național, comunitar, cu elemente de biodiversitate cartate;
- ✓ Înregistrarea în Catalogul arborilor remarcabili a 41 de exemplare de arbori cu circumferințe record sau cu valoare istorică/locală.
- ✓ Diversitatea peisajelor naturale: Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%), colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă.
- ✓ Prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ.
- ✓ Suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate.
- ✓ Complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj.
- ✓ Zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității.
- ✓ Zestre culturală complexă: patrimoniu material (arheologie, arhitectură, for public, memorial) structurat conform Legii 422/2001; acoperă întregul județ și oferă bază pentru politici de protecție și valorizare.
- ✓ Rețea coerentă de peisaje culturale: 7 zone etnografice (Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu, Câmpie) și 45 de subunități delimitate metodologic—cadru bun pentru intervenții teritoriale diferențiate.
- ✓ Valori de nivel internațional: includerea unor situri în lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia, 2024) întărește profilul județean.
- ✓ Infrastructură de date: documentația va integra o bază GIS pe straturi tematice (Stereo ’70), utilă pentru actualizări și monitorizare.
- ✓ Cadru natural și accesibilitate: coridoare hidrografice Someșul Mare–Șieu, așezări aliniate

pe vale cu acces rutier/feroviar bun între Beclean și Bistrița.

- ✓ Resurse identitare active: tradiții grănicerești, meșteșuguri, târguri istorice (ex. Târgul Mare al Bistriței), repertoriu folcloric — fundament pentru turism cultural.
- ✓ Arii naturale protejate relevante în subunități (ex. ROSPA0133 Munții Călimani, ROSCI0051 Cușma) — potențial pentru produse turistice integrate natură-cultură.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Neadaptarea legislației și implementarea insuficientă a normelor de management pentru arii protejate;
- Lipsa planurilor de management pentru toate ariile protejate;
- Neuniformitate în acoperirea cu arii protejate la nivel UAT;
- Starea de conservare a unor habitate și specii prioritare raportată ca "nefavorabilă-inadecvată" sau "nefavorabilă-rea";
- Degradarea habitatelor datorită presiunilor antropice (exploatare forestieră, extragere resurse, poluare, fragmentare habitate, specii invazive etc.);
- Disfuncționalități administrative și dificultăți de coordonare între autorități, ONG-uri și alte părți implicate;
- Deficit de personal uman și lipsa unor monitorizări continue in situ a ecosistemelor;
- Implementarea neuniformă și incompletă a normelor de conservare.
- Fragilitatea peisajelor naturale în fața intervențiilor antropice: Extinderea terenurilor agricole, urbanizarea și activitățile extractive (cariere, panouri fotovoltaice) reduc suprafețele naturale și alterează coeziunea habitatelor.
- Fragmentarea habitatelor și peisajelor naturale ca urmare a infrastructurii și dezvoltării umane, afectând unitatea și calitatea peisajelor.
- Procese de degradare a peisajului, cauzate de defrișări sau dezechilibre geomorfologice (eroziuni accelerate, alunecări), favorizate de activități neadecvat planificate.
- Aspect mozaicat, instabil al peisajelor, ce reflectă stări degradate temporare, cum sunt pajiști secundare și geofaciesuri cu vegetație redusă, cauzate de exploatări și tăieri necontrolate.
- Presiunea asupra peisajelor montane, cauzată de fenomene naturale extreme (incendii, doborâturi de vânt, atacul dăunătorilor) și intervențiile forestiere necontrolate.

- Inconsistențe între registre: diferențe majore între RAN (412 situri) și LMI 2015 (174 situri) la nivelul localităților; necesară aducerea la zi a LMI.
- Capacitate culturală oscilantă la municipiul Bistrița: infrastructură cu variații, resurse umane fluctuante și participare modestă — performanță medie la „Vitalitate culturală 2021".
- Necesitatea reînnoirii cadrului urbanistic: reactualizarea PUG-urilor apare ca prioritate explicită.
- Vulnerabilități fizice ale teritoriului: băltiri pe lunci, exces de umiditate, eroziune de suprafață în zone colinare — constrângeri pentru utilizări și protecția siturilor.
- Presiuni morfologice în localități: apariția de construcții cu volumetrii/finisaje discordante față de fondul vernacular.

Cadrul natural, calitatea mediului și riscuri

Principalele aspecte pozitive observate în cazul domeniului ***cadrul natural, calitatea mediului și riscuri*** sunt:

- ✓ Județul este situat în zona de contact între Carpații Orientali și Depresiunea Transilvaniei, ceea ce conferă o diversitate geomorfologică ridicată și o structură variată a reliefului (montan, colinar).
- ✓ Ecart altitudinal ridicat (de la cca. 232 m până la peste 2.200 m) și prezența unor areale alpine și subalpine favorizează o gamă largă de ecosisteme și habitate naturale.
- ✓ Prezența unor geotopuri particulare cu caracter insolit, accentuată de diversitatea litologică și morfologică.
- ✓ Legislația armonizată cu UE; sisteme și stații de monitorizare; strategii naționale; acces public la date; proiecte pentru centuri de ocolire; închiderea instalațiilor poluante; reducerea emisiilor; extinderea gazului natural; reînnoire parc auto.
- ✓ Resurse suficiente și diversificate; planuri de management; proiecte de modernizare; experiență în fonduri externe; structuri administrative funcționale.
- ✓ Ferme ecologice; studii pentru protecția solului; reglementări privind bune practici agricole; programe de împădurire.
- ✓ Legislație armonizată; SMID Tărpiu; colectare selectivă; planuri naționale și județene; operatori autorizați; ADI Deșeuri; date statistice disponibile.

- ✓ Planuri apărare inundații; risc seismic redus; sisteme de avertizare; fonduri nerambursabile.
- ✓ Implicarea ONG și ISj în proiecte de conștientizare; proiecte educaționale; campanii de responsabilizare.
- ✓ Colaborare inter-instituțională; grad de conștientizare crescut.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Fragmentarea accentuată creează zone cu accesibilitate redusă și dificultăți în utilizarea agricolă și forestieră a terenurilor.
- Zonele montane au un potențial de eroziune accelerată, mai ales în condițiile unor intervenții antropice necontrolate.
- În unele zone, exploatarea resurselor de subsol a generat degradări locale (ex. cariere).
- Zone industriale amplasate în orașe; poluare locală; lipsa dotărilor moderne; investiții reduse în tehnologii verzi; trafic aglomerat; lipsă centuri; spații verzi insuficiente; arderi necontrolate; laborator neacreditat.
- Infrastructură insuficientă în rural și periferii; poluări frecvente; sisteme de alimentare și canalizare învechite; costuri mari racordare.
- Schimbare folosință terenuri; lipsă evidențe actualizate; depozite periculoase neînchise; monitorizare insuficientă.
- Rezistența populației; implicare redusă a autorităților locale; abandon deșeuri; infrastructură de reciclare incompletă; educație ecologică slabă.
- Lipsă amenajări hidrotehnice; zone cu risc de alunecări și inundații;
- Lipsă sistem integrat de monitorizare.
- Fonduri insuficiente; puține ONG active; lipsă coerciție; educație insuficientă în școli.
- Lipsă specialiști; colaborare discontinuă; necunoaștere legislație; lipsă priorități clare.

Zonificare și context teritorial

Analiza **contextului teritorial** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Relief variat și complex
- ✓ Varietate mare de resurse naturale

- ✓ Suprafață ridicată ocupată de pășuni și fânețe
- ✓ Fondul pomicol bine dezvoltat
- ✓ Fond forestier extins
- ✓ Existența unor arii naturale protejate, având ca obiectiv conservarea habitatelor, florei și faunei,
- ✓ Amplasarea județului de-a lungul unui coridor de transport și de dezvoltare care leagă Transilvania de Moldova
- ✓ Zona urbană funcțională extinsă din jurul municipiului Bistrița
- ✓ Înființarea unor structuri asociative ale UAT-urilor care au permis atragerea de finanțări nerambursabile majore.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Suprafața restrânsă a terenurilor arabile
- Majoritatea terenurilor agricole se află în clasele IV și V de fertilitate
- Ponderea ridicată a terenurilor agricole care prezintă restricții cu privire la calitatea solurilor
- Numărul mare de UAT-uri care se află în zone montane defavorizate și zone defavorizate de condiții naturale specifice
- Creșterea accentuată a suprafețelor scoase din circuitul agricol și forestier pentru trecerea în intravilan
- Scăderea densității în vatră a localităților și dezvoltarea insuficient planificată a periurbanului
- Ritmul lent de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru
- Existența unor suprafețe extinse de terenuri degradate și neproductive
- Amplasarea pe teritoriul județului a unor halde de steril și iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate
- UAT-uri care nu îndeplinesc criteriile minimale din lege pentru rangurile de oraș și comună în care sunt încadrate
- Polarizarea intensă a județului de către polul de creștere Cluj-Napoca
- Lipsa unei zone metropolitane funcționale în jurul Bistriței, în pofida adoptării legislației în domeniu

Capacitate administrativă

Analiza **capacității administrative** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Bugetul județului Bistrița-Năsăud a înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani, indicând o consolidare a capacității financiare.
- ✓ Creșterea ponderii investițiilor în bugetele locale.
- ✓ Municipiul Bistrița are o bază fiscală solidă ce îi permite să finanțeze servicii publice eficiente.
- ✓ Prezența unor actori economici importanți (LEONI, Rombat, RAAL, Comelf) sporește veniturile proprii ale județului prin impozitele pe venit și proprietate generate, mărind autonomia financiară la nivel local.
- ✓ Consiliul Județean Bistrița-Năsăud are capacitatea de a atrage și gestiona fonduri nerambursabile pentru proiecte strategice.
- ✓ UAT-urile urbane dispun de personal calificat, structuri administrative bine organizate și pot gestiona simultan proiecte complexe.
- ✓ UAT-urile urbane au experiență în implementarea proiectelor europene și naționale.
- ✓ Proiectele implementate cu finanțare europeană au contribuit la modernizarea infrastructurii de transport, educație și utilități publice.
- ✓ Pondere echilibrată a cheltuielilor de personal și operaționale în municipiul reședință, cu spațiu pentru investiții.
- ✓ Existența unor asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domenii cheie.
- ✓ Proiectele implementate în municipiu generează efecte pozitive asupra întregului teritoriu județean.
- ✓ Consiliul Județean derulează proiecte majore în infrastructură și servicii publice care deservesc întregul județ.
- ✓ Existența unor proiecte de modernizare a infrastructurii digitale sprijină eficientizarea activității administrative.
- ✓ Consiliul Județean dispune de o bază instituțională solidă pentru coordonarea dezvoltării teritoriale.
- ✓ Majoritatea primăriilor din județ au website-uri funcționale, care sprijină transparența și comunicarea publică.
- ✓ Infrastructură de servicii publice cu impact regional (spitale, unități de învățământ, transport public), asigură accesul locuitorilor din întreg județul la servicii esențiale.

- ✓ Comunele periurbane au o structură administrativă eficientă și costuri reduse de funcționare datorită proximității față de municipiul Bistrița și utilizării infrastructurii urbane existente.
- ✓ Parteneriatele internaționale ale Consiliului Județean oferă oportunități de schimb de bune practici și proiecte comune..

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Disparități economice și administrative între municipiu și restul județului; polarizare accentuată urban-rural.
- Majoritatea comunelor nu dispun de o bază economică solidă și nu atrag investiții private relevante, ceea ce menține veniturile locale la un nivel scăzut.
- UAT-urile mici au dificultăți în susținerea cheltuielilor curente fără sprijin extern. Cheltuielile curente și administrative au o pondere ridicată, diminuând posibilitățile de finanțare pentru inițiative de dezvoltare.
- Dependenta ridicată de trasnferuri limitează autonomia financiară a multor administrații locale.
- Activitatea economică generatoare de venituri este concentrată în câteva zone cu infrastructură dezvoltată.
- Există dezechilibre între veniturile per capita ale localităților rurale și cele urbane.
- Costurile sociale și de funcționare cresc într-un ritm mai rapid decât veniturile, generând presiune suplimentară asupra bugetelor locale.
- Multe administrații publice rurale se confruntă cu dificultăți în atragerea personalului calificat, în special în domenii precum urbanism, achiziții publice sau management de proiecte.
- Salariile necompetitive și localizarea izolată îngreunează atragerea personalului calificat în mediul rural.
- Deficitul de specialiști determină suprasolicitarea personalului existent, afectează implementarea eficientă a proiectelor și calitatea serviciilor publice.
- Diferențele de capacitate administrativă între localități amplifică decalajele teritoriale de dezvoltare.
- Lipsa instrumentelor de analiză și evaluare unitară a performanței administrative între UAT-uri.
- Lipsa de instrumente pentru monitorizarea execuției bugetare.

- Ponderea ridicată a cheltuielilor operaționale restrânge spațiul bugetar disponibil pentru investiții și dezvoltare locală.
- În comunele mici cheltuielile operaționale sunt împărțite între puțini contribuabili, crescând costurile per capita.
- Echipamentele tehnice ale administrațiilor locale sunt adesea învechite și insuficiente.
- Digitalizarea administrației este limitată în mediul rural. Gradul redus de digitalizare menține un nivel ridicat de birocrație și îngreunează relația dintre cetățeni și administrație.
- Lipsa interconectării bazelor de date administrative generează redundanță și birocrație.
- Formele asociative existente nu acoperă domenii strategice precum digitalizarea, inovarea sau economia verde.
- UAT-urile mici dispun de capacitate administrativă scăzută pentru implicarea activă în rețele de cooperare internațională.
- Parteneriatele externe și colaborările internaționale nu sunt valorificate la potențialul maxim în proiecte economice și educaționale.
- Fragmentarea administrativ-teritorială implică costuri de funcționare semnificative raportate la resursele disponibile.
- Comunele cu populație redusă și sate dispersate se confruntă cu costuri ridicate pentru infrastructură și utilități.

În acest demers de elaborare a diagnosticului general au fost luate în considerare și prioritățile stabilite în cadrul Agendei Teritoriale 2030: O Europă justă și O Europă verde. Domeniile de analiză sunt conectate cu prioritățile AT 2030, la fel și prioritățile/ soluțiile propuse pentru soluționarea disfuncționalităților și problemelor identificate la nivel sector:

1. O Europă justă – aici se integrează analizele din studiile de fundamentare: Zonificarea teritoriului, Context teritorial, Structura socio-demografică și Economia.

2. O Europă verde – aici se integrează analizele din studiile de fundamentare: Cadrul natural și calitatea mediului, Patrimoniu natural și construit, Riscuri naturale și antropice și Infrastructuri tehnice majore.

În cele ce urmează sunt prezentate potențialele soluții de eliminare sau atenuare a problemelor identificate, adică prioritățile de intervenție, ierarhizate în funcție de nivelul de

complexitate (intervenții majore, ample, care necesită resurse financiare mari și care presupun o abordare integrată, răspunzând mai multor probleme dintre cele identificate), precum și în funcție de impactul acestora la nivel teritorial (prioritate fiind acordată intervențiilor cu impact la nivel de județ, doar apoi la nivel de arie sau de localitate). Astfel, ordinea la nivel de domeniu, stabilită pe baza complexității și a impactului este: Economie și forța de muncă, Transport, Organizarea teritoriului, Structura socio-demografică, Infrastructuri de servicii publice, Infrastructura tehnică majoră, Patrimoniu, Mediu și riscuri și Zonificare și context teritorial.

Potențiale soluții de eliminare / atenuare a problemelor identificate – Priorități de intervenție

1. **Economie și forța de muncă**

- Dezvoltarea economiei județului Bistrița-Năsăud va depinde în egală măsură de sprijinirea *antreprenoriatului* autohton și de atragerea *investițiilor străine*. Consolidarea poziției ocupate de economia județeană în contextul regional și național prin:
  - orientarea către prioritățile europene în materie de competitivitate economică (de exemplu, digitalizare, cercetare, inovare, specializare inteligentă, economie circulară) și acțiune climatică (reducerea și captarea emisiilor de carbon, adaptarea la schimbările climatice, independența energetică),
  - adoptarea unor procese menite să stimuleze creșterea și diversificarea sectorului județean de afaceri și să asigure sustenabilitatea acestuia (reducerea barierelor administrative, facilitarea accesului la diverse finanțări publice și private, sprijinirea cooperării strategice inter- și intra-sectoriale inclusiv pentru transfer de cunoștințe și tehnologii, promovarea internaționalizării, consolidarea comerțului extern).

- Conturarea, la nivelul *sectorului industrial* județean, a unui cadru orientat către digitalizare și robotizare, concomitent cu adoptarea proceselor și soluțiilor tehnologice specifice sustenabilității de mediu și neutralității climatice (economia verde, net-zero):
  - pe termen mediu, se va viza alinierea la modelele caracteristice Industriei 4.0
  - pe termen lung, integrarea principiilor Industriei 5.0.
  - În acest sens, se va urmări ca structura portofoliului industrial al județului să fie dominată de domeniile de specializare inteligentă cu potențial ridicat de creștere (precum electromobilitatea și economia circulară), prin consolidarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare și valorificarea rezultatelor acestora în cadrul industriei județene.

- Tranziția *sectorului de servicii* din județ către economia bazată pe cunoaștere, cu potențial ridicat de generare a valorii adăugate prin valorificarea capitalului uman și integrarea tehnologiilor de ultimă generație în procesele recurente (precum Internetul Serviciilor, soluțiile de Cloud Computing – inclusiv PaaS și SaaS –, inteligența artificială sau sistemele de machine learning). Direcțiile strategice de dezvoltare ar trebui să țină cont de:
  - consolidarea cooperării cu sectorul industrial, cel energetic și cel agricol din județ;
  - conturarea unui model de servicii integrate, orientate către client și fundamentate pe principiile sustenabilității (responsabilitate de mediu și amprentă redusă de carbon);
  - intensificarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare ca pilon central al portofoliului de servicii.
  - transformarea verde și digitală vor fi urmărite în mod constant, atât la nivelul proceselor interne, cât și în ceea ce privește structura serviciilor furnizate pe piață.

- Dezvoltarea și consolidarea *forței de muncă* din județ, prin acțiuni integrate, derulate la toate nivelurile:
  - orientarea sistemului de învățământ școlar către domeniile STEM și integrarea unor oportunități (chiar semi-formale sau informale) de dobândire a competențelor digitale, verzi și transversale (precum inteligența emoțională, spiritul de echipă, proactivitatea, creativitatea sau capacitatea de rezolvare a problemelor);
  - extinderea ofertei educaționale de profil vocațional, tehnic și dual și diversificarea portofoliului de programe postliceale și universitare;
  - asigurarea oportunităților de pregătire, calificare și reconversie profesională în linie cu nevoile de actualitate ale agenților economici din județ.
  - intensificarea eforturilor de dezvoltare a competențelor tehnice specifice economiei contemporane (de exemplu, alfabetizarea digitală pentru persoanele fără cunoștințe de bază, perfecționarea abilităților avansate de digitalizare, formarea așa-numitelor „green skills”),
  - susținerea învățării și formării profesionale pe tot parcursul vieții.

- Valorificarea *potențialului agricol* al județului prin modernizarea și optimizarea activităților, astfel încât exploatațiile agricole și fermele să adopte practici avansate din punct de vedere tehnologic, sustenabile (metode durabile de cultivare a terenurilor și

creștere a animalelor, cu impact redus asupra mediului și climei - inclusiv agricultură ecologică) și integrate, atât la nivel de activitate (de exemplu, pe modelul fermelor mixte), cât și în cadrul lanțurilor valorice (agricole, agroalimentare, agroindustriale, agroturistice).

- Ar trebui prioritizată obținerea economiilor de scară și consolidarea avantajelor competitive, prin promovarea asocierii și cooperării (asociații de fermieri, grupuri de producători locali, cooperative agricole), inclusiv prin explorarea posibilității de dezvoltare a unui cluster cu bază agricolă, capabil să integreze diverse ramuri complementare, inclusiv din sectoarele de industrie și servicii. Demersurile ar trebui să vizeze nu numai cultivarea plantelor, ci și sectorul zootehnic, precum și ramurile pomiculturii și viticulturii, acestea din urmă beneficiind de condiții geografice favorabile și de factori complementari oportuni (precum perspectivele de integrare cu sectorul turistic).
- Este esențial ca agricultorii și fermierii din județ să beneficieze de sprijin integrat din partea autorităților publice și a entităților de profil, atât sub formă de facilități suport (drumuri de acces, infrastructură de irigații, spații de depozitare și comercializare etc.) și consultanță specializată (tehnologică, financiară, antreprenorială, de mediu și climă), cât și prin facilitarea parteneriatelor strategice și asigurarea accesului la programe de formare și perfecționare profesională.
- Dezvoltarea durabilă a *silviculturii* din județ, astfel încât creșterea productivității economice a sectorului să fie întreprinsă în strânsă corelare cu protejarea biodiversității locale, menținerea serviciilor ecosistemice, reducerea amprentei de carbon și întărirea rezilienței climatice. Direcțiile strategice ar trebui să vizeze, în principal:
  - adoptarea unor practici moderne de gestiune forestieră, menite să protejeze ecosistemele naturale și să reducă vulnerabilitatea acestora și a comunităților din județ în fața riscurilor de mediu și climă;
  - alinierea industriilor conexe (prelucrarea lemnului, procesarea produselor pădurii etc.) la standardele europene de performanță și sustenabilitate; respectiv obținerea unor fluxuri de venituri superioare și sustenabile pe termen lung, prin creșterea valorii adăugate, consolidarea competitivității pe piețele de desfacere (prin îmbunătățirea calității produselor), integrarea mai eficientă în lanțurile valorice.
  - formarea și perfecționarea profesională a forței de muncă din domeniu, precum și promovarea inițiativelor de cercetare-dezvoltare-inovare orientate către construirea

unei economii forestiere circulare, capabile să contribuie atât la atenuarea schimbărilor climatice, cât și la adaptarea la efectele negative ale acestora.

- Orientarea *sectorului imobiliar* către un model mai echilibrat de dezvoltare, care să răspundă simultan obiectivelor de creștere economică și celor de incluziune socială promovate la nivelul Uniunii Europene.
  - Pentru componenta rezidențială, dezvoltările imobiliare ar trebui să prioritizeze asigurarea unor locuințe accesibile și sigure pentru o categorie cât mai largă a populației, cu accent pe extinderea fondului de locuințe sociale realizate de administrația publică; acestea ar trebui să deservească atât persoanele vulnerabile (tineri, persoane cu dizabilități, mame singure, familii cu venituri reduse), cât și profesioniștii a căror atragere în județ este de importanță strategică (medici, cadre didactice).
  - Pentru componenta non-rezidențială, evoluția pieței imobiliare ar trebui să se ralieze direcțiilor de dezvoltare economică ale județului, astfel încât să poată răspunde cerințelor specifice modelelor de afaceri vizate (de exemplu, spații de co-working, laboratoare de cercetare-dezvoltare - inclusiv pentru proiectare, testare, prototipare, parcuri logistice, spații expoziționale etc.).

- *Fondul construit* al județului ar trebui să fie supus unor procese sistematice de reducere a amprentei de carbon și de creștere a capacității de adaptare la schimbările climatice. Demersurile urmărite ar putea avea în vedere: eficientizarea energetică a clădirilor existente; aplicarea principiilor nZEB în cazul noilor construcții; integrarea componentelor de economie circulară pentru gestionarea deșeurilor asociate; implementarea soluțiilor de alimentare cu energie verde; instalarea stațiilor de încărcare pentru vehicule electrice în cadrul sau în imediata vecinătate a clădirilor; utilizarea soluțiilor bazate pe natură (precum acoperișuri și fațade verzi); plantarea de vegetație autohtonă și arbori rezistenți în spațiile interstițiale etc.
- Un alt element esențial îl reprezintă reconversia funcțională a *spațiilor neutilizate sau degradate* (în special a celor industriale, dar și a celor comerciale, respectiv a celor destinate altor activități economice), atât pentru a răspunde mai eficient nevoilor de dezvoltare ale agenților economici și pentru a atrage noi investiții, cât și pentru a crește calitatea vieții populației prin îmbunătățirea esteticii urbane și diversificarea funcțiunilor patrimoniului construit.

- În tot ceea ce ține de piața imobiliară, cadrul strategic trebuie să prevadă în mod implicit adoptarea conceptelor urbanistice moderne, incluzive și accesibile în procesul de planificare spațială, astfel încât aceasta să fie întreprinsă într-o manieră integrată, coezivă și inteligentă, atât în mediul urban, cât și în cel rural.
- *Consolidarea atractivității UAT-urilor din județ pentru mediul de afaceri*, ca instrument de promovare a unei dezvoltări economice teritoriale echilibrate, în scopul reducerii riscului de marginalizare economică a anumitor localități. Pentru agenții economici – atât antreprenorii autohtoni, indiferent de nivelul de experiență (inclusiv cei aflați la început de drum, în special tineri), cât și investitorii externi – măsurile ar trebui să vizeze, în mod integrat:
  - asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea activităților economice: conectivitate rutieră și feroviară, accesibilitate logistică (utilități, spații de lucru).
  - completate de furnizarea serviciilor suport (consultanță în antreprenoriat, finanțare, internaționalizare, digitalizare, promovare și marketing, sustenabilitate), precum și de facilitarea oportunităților de cooperare intrajudețeană, atât în cadrul aceloraşi sectoare (pentru obținerea economiilor de scară), cât și între sectoare (pentru generarea de noi avantaje competitive).

- *Creșterea calității vieții* în toate UAT-urile județului, *astfel încât acestea să devină mai atractive pentru populație*, oferind un nivel de trai ridicat (prin oportunități de muncă, antreprenoriat și creștere profesională, dezvoltare personală și comunitară, recreere), în spiritul incluziunii sociale. Măsurile ar trebui să acopere întregul spectru al facilităților publice necesare (servicii educaționale, medicale și sociale moderne, performante, accesibile și incluzive, condiții de locuire adecvate, spații și infrastructuri pentru petrecerea timpului liber și socializare), astfel încât comunitățile locale să beneficieze de un standard mai ridicat de viață, iar cei din diaspora să fie motivați să revină în județ. Această prioritate presupune inclusiv reducerea riscurilor la care este expusă populația vulnerabilă din județ (copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, indivizi și familii cu venituri reduse, respectiv comunități marginalizate - inclusiv populația de etnie romă). Implementarea tuturor celor de mai sus ar trebui întreprinsă într-o manieră uniformă, la nivelul întregului județ, pentru a preveni adâncirea disparităților teritoriale (în special de tip urban–rural) și a evita accentuarea fenomenului de polarizare socio-economică în jurul municipiului reședință de județ și a unui număr restrâns de localități.

- Dezvoltarea sustenabilă a *potențialului turistic natural* al județului care vizează valorificarea integrată și responsabilă a resurselor naturale, prin intervenții adaptate specificului fiecărei zone și prin implementarea unor infrastructuri moderne și funcționale. Aceasta are ca obiective principale crearea unui sistem coerent de utilizare turistică, creșterea accesibilității, garantarea siguranței și diversificarea experiențelor pentru vizitatori, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile
- Facilitarea valorificării sustenabilă a *patrimoniului turistic cultural și spiritual* al județului în vederea punerii în valoare integrată și eficientă a patrimoniului construit, rural și gastronomic, care reflectă identitatea culturală locală și regională în vederea reactivării și promovării coerente a patrimoniului cultural-istoric și imaterial, prin integrarea acestuia în circuite turistice și evenimente cu potențial de atracție națională și internațională, deziderat ce prespune traspunerea în practică a următoarelor direcții strategice de acțiune și măsuri efective:
  - Intervenție strategică pentru îmbunătățirea infrastructurii de acces și mobilitate turistică prin modernizarea și extinderea infrastructurii fizice și de transport pentru a crește accesibilitatea, mobilitatea și conectivitatea către și între obiectivele turistice din zona montană, submontană și premontană și din localitățile rurale marginale în vederea facilitării accesului fluxurilor turistice interne și internaționale și generării unor culoare turistice atractive pentru investiții în domeniu.
  - Stimularea parteneriatelor locale și a sectorului asociativ în turism constituie un pilon esențial al dezvoltării turistice sustenabile care vizează crearea și consolidarea unui cadru de colaborare durabil între autoritățile locale, operatorii din turism, organizațiile neguvernamentale și comunitățile locale în vederea dezvoltării unui turism regional integrat, fundamentat pe valorificarea resurselor comune și a patrimoniului tradițional, prin:
  - Asigurarea forței de muncă calificate și profesionalizarea sectorului turistic pentru a susține dezvoltarea unui turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale, prin implementarea unui set de măsuri care să asigure pregătirea și adaptarea continuă a resursei umane la cerințele pieței:
  - Asigurarea forței de muncă calificate pregătite și adaptate cerințelor actuale ale pieței, profesionalizarea sectorului turistic prin îmbunătățirea continuă a pregătirii și corelarea ofertei educaționale cu realitățile și tendințele industriei, facilitarea inserției profesionale a persoanelor aparținând categoriilor vulnerabile sau

defavorizate, sprijinirea continua a îmbunătățirii pregătirii, a ofertei educaționale din domeniu și încurajarea conexiunii permanente în vederea adaptării funcționale între educație/formare profesională și necesitățile pieței de muncă din turism prin implementarea unui set de măsuri menite să consolideze capacitatea județului de a susține un turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale:

2. Căi de comunicații și transport

a. Infrastructura de transport rutier

- Stabilirea priorităților de investiții în infrastructura de transport rutier
- Redirecționarea traficului de tranzit prin:
  - realizarea drumului de mare viteză Baia Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei - Suceava
  - realizarea Variantei Ocolitoare Năsăud
- Creșterea calității traficului rutier prin:
  - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile naționale cu stare de viabilitate rea
  - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile județene cu stare de viabilitate rea
- Este necesar ca drumurile județene să fie reabilitate, nu doar modernizate, pentru a răspunde cerințelor de siguranță rutieră, dar și pentru a crește durabilitatea infrastructurii.
- Reabilitarea sau modernizarea podurilor și podețelor aflate în stare foarte rea, rea sau satisfăcătoare de la nivelul drumurilor naționale și de la nivelul drumurilor județene
- Amenajarea spațiilor de parcare, oprire și staționare de pe drumurile naționale
- Instalarea de stații de încărcare electrice pe drumurile naționale
- Creșterea gradului de mobilitate în zona periurbană prin:
  - Realizarea unui terminal multimodal de transport în cuprinsul municipiului Bistrița
- Creșterea siguranței traficului rutier prin:
  - Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată
  - Măsuri de limitare a vitezelor ilegale de deplasare în intravilanele localităților tranzitate de drumurile naționale și județene
  - Semaforizarea trecerilor de pietoni pe drumurile intens circulate din cadrul localităților tranzitate de drumuri de rang superior.

b. Infrastructura de transport feroviar

- Dotarea stațiilor feroviare cu panourilor electronice cu mersul trenurilor, instalarea de sisteme de supraveghere video, instalarea de sisteme care să permită accesul la internet a publicului călător, modernizarea clădirilor
- Reintegrarea unor sectoare de cale ferată scoase din funcțiune
- Reabilitarea și modernizarea căilor ferate pentru eliminarea restricțiilor de viteză datorate stării căii

c. Transport public județean

- Identificarea rutelor viabile și neviabile ale transportului public intrajudețean pentru creșterea gradului de acoperire a teritoriului.

d. Transport nemotorizat

- Extinderea sau amenajarea de noi piste pentru biciclişti.

e. Transport intermodal și multimodal

- Crearea unui terminal multimodal în municipiul Bistrița.

3. Organizarea teritoriului

- Principala prioritate o reprezintă inversarea tendinței de declin demografic, social și economic la nivelul tuturor localităților din județ. În acest sens, o atenție deosebită trebuie acordată centrelor urbane, în primul rând municipiului Bistrița, a cărui dezvoltare ar trebui să antreneze și restul județului pe o pantă ascendentă. Deocamdată, declinul demografic trebuie în primul rând atenuat, înainte de o inversare a tendinței, prin aducerea de investitori, crearea unui climat economic sănătos, stimularea mediului de afaceri, care să atragă forță de muncă sau cel puțin să oprească emigrația resurselor de muncă.
- Centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud dețin unele dotări și servicii, dar acestea trebuie permanent îmbunătățite și adaptate la standarde tot mai înalte, iar procesele de revitalizare și regenerare urbană ar fi absolut necesare în viitor.
- O altă prioritate o reprezintă dezvoltarea echilibrată a centrelor urbane din județ, prin investiții în infrastructura conectivă, dar și prin creșterea gradului de cooperare între centrele urbane.
- În mediul rural, Legea 351/2001 a identificat o serie de comune care au înregistrat scăderi demografice semnificative și care ar trebui să beneficieze de acțiuni de sprijin și revitalizare. Acestea sunt împărțite în două categorii, în funcție de procentul în care

populația comunei a fost afectată. La nivelul județului Bistrița-Năsăud, sunt enumerate următoarele comune care necesită acțiuni de sprijin și revitalizare:

a. Comune cu scăderi de populație de 30,0-50,0% (Budești, Chiochiș, Matei, Silivașu de Câmpie, Târlișua)
b. Comune cu scăderi de populație de peste 50,0% (Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș)

- O reactualizare a acestei liste într-un act normativ în conformitate cu datele demografice de la ultimele recensăminte (2002, 2011, 2021) ar fi necesară pentru elaborarea de strategii și politici de redresare și revitalizare a acestor comune, sau a altor măsuri care s-ar putea impune. Chiar și mai important ar fi ca guvernul să acorde într-adevăr prioritate acelor proiecte care vizează în primul rând aceste comune, cele mai afectate de declinul demografic și socio-economic din ultimele decenii.
- Tot în această lege, în anexe (anexa nr. II, punctele 6.0 și 6.1), sunt precizate și care sunt acele zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km. În zona 12, acoperind o bună parte din Câmpia Transilvaniei (îndeosebi partea centrală a acesteia) și ajungând până în Dealurile Șieului, sunt incluse comune din județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate 11 comune din partea sudică a județului, acoperind o suprafață aproximativă 82187 ha (821,87 km^2) și cu o populație care la momentul respectiv era estimată la 31459 de locuitori. Trebuie precizat că în prezent populația acestor comune a scăzut considerabil, ca urmare a declinului demografic accelerat pe care l-a suferit această regiune din județul Bistrița-Năsăud în ultimele decenii. Este adevărat, pe de altă parte, că prin trecerea de la statutul de comună la cel de oraș al unității administrativ-teritoriale Sărmașu (județul Mureș) în 2003, situația s-a schimbat din punct de vedere al distanței față de cel mai apropiat oraș pentru unele comune din listă, iar această zonă nu mai poate fi numită ca fiind ”lipsită de orașe” - Zona 12 Bistrița-Năsăud: Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Teaca, Urmeniș.
- Fără îndoială însă că simpla promovare a acestei comune la statutul urban nu este totuși suficientă pentru a transforma aceste localități; în realitate, orașul Sărmașu din județul vecin, Mureș, încă mai păstrează destule caracteristici rurale, iar conexiunea comunelor din sudul județului Bistrița-Năsăud la acest oraș este foarte redusă, impactul teritorial al noului oraș fiind aproape nul.

- Această arie, pe de altă parte, poate fi considerată și ca fiind defavorizată în raport cu restul județului. Dincolo de rezolvarea ”scriptică” a problemei, prin promovarea unei comune (dintr-un alt județ) la statutul urban, localizarea majorității comunelor din listă la o oarecare depărtare de orașele și axele principale ale județului Bistrița-Năsăud a determinat și o rată mai ridicată a emigrației în ultimul secol, deoarece distanțele prea mari și infrastructura deficitară nu au permis navetismul, decât în situații rare, astfel că aceste comune au cunoscut un declin demografic mai accentuat și mai profund decât celelalte comune din județ. Reducerea contingentelor de adulți și de tineri a avut repercusiuni în privința ratei natalității, care a scăzut considerabil mai mult decât în alte părți ale județului, iar rata mortalității a crescut, ca urmare a unei ponderi tot mai semnificative a populației vârstnice, mai puțin predispusă la migrație, și care în bună măsură a rămas în aceste localități.
- În plus, nu contează de fapt doar distanțele față de centrele urbane, ci și timpii de parcurs și tipul de centre urbane care sunt situate mai aproape. În aceste cazuri, se poate constata că de fapt aceste distanțe trebuie parcurse, în cele mai multe cazuri, pe drumuri secundare, mai greu practicabile și mai slab întreținute, care străbat numeroase localități, ceea ce mărește și mai mult timpii de parcurs. În plus, cele mai apropiate orașe sunt mici (Beclean, Sărmașu în județul Mureș), cu dotări și facilități specifice acestui tip de oraș, cu zone de influență reduse și oportunități socio-economice limitate. În realitate, raportarea ar trebui să se facă la municipiul Bistrița, cel mai dinamic centru urban al județului, și care se află la o distanță mult mai mare comparativ cu cea calculată față de cel mai apropiat oraș, rezultând așadar o izolare și mai ridicată a acestor comune în raport cu restul județului.

4. Demografie și locuire

- Prioritățile de intervenție ar trebui să se axeze pe diminuarea sau stoparea procesului de îmbătrânire demografică, precum și pe diminuarea sau stoparea migrației externe.
- Îmbătrânirea demografică este un rezultat direct al scăderii ratei natalității în ultimele decenii și al migrației externe, pe de o parte, și al creșterii duratei medii a vieții, pe de altă parte. Dacă creșterea duratei medii a vieții este un fenomen pozitiv, și care este de dorit să se perpetueze și în continuare, având în vedere progresele constante din medicină, creșterea nivelului de trai și a calității locuirii, scăderea ratei natalității și migrația externă sunt fenomene care au efecte sociale și economice negative.

- Aceste fenomene se inter-relaționează și se determină reciproc. Îmbătrânirea demografică este și cauzată de o rată scăzută a natalității (pe o perioadă mai lungă de timp), dar la rândul ei determină o rată scăzută a natalității în momentul actual, deoarece persoanele vârstnice nu mai pot să contribuie la o eventuală creștere a natalității, iar persoanele tinere dețin o pondere tot mai redusă din populația totală. Migrația externă, la rândul său, contribuie la scăderea ratei natalității și totodată la fenomenul de îmbătrânire demografică, deoarece majoritatea celor care pleacă sunt persoane tinere, cu vârste cuprinse între 15 și 44 de ani, și astfel se subțiază și mai mult cohortele aflate la vârsta optimă din punct de vedere al fertilității.
- Pe de altă parte, asistăm și la o dinamică demografică inegală la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Anumite părți din județ (în special în vest și sud) au o populație îmbătrânită, în contrast cu zona periurbană a municipiului Bistrița, cu o populație predominant tânără și activă. Aceste dezechilibre determină valori crescute ale raportului de dependență și la reducerea potențialului reproductiv al populației în ariile de declin, fiind necesară identificarea unor forme de atragere a populației din regiunile dinamice înspre cele cu deficit demografic.
- Din perspectiva locuințelor, o prioritate absolută ar fi creșterea constantă a calității locuirii. Dezvoltarea imobiliară din ultimii ani a avut la bază o necesitate firească a unei părți a populației, în special din clasa de mijloc, de a beneficia de o locuință mai adecvată, în raport cu nevoile curente ale fiecăruia. Cu toate acestea, noile cartiere rezidențiale (și implicit noile locuințe) nu sunt întotdeauna construite pe măsura așteptărilor, dar cererea foarte mare pentru locuințe noi a creat premisele unor derogări de la niște standarde de calitate, care nu ar trebui permise. În plus, fenomenul de suburbanizare, care este un rezultat al acestei dezvoltări imobiliare, atrage după sine alte posibile probleme, care ar putea să aibă drept consecință o scădere a calității vieții, în total contrast cu nivelul de expectativă al populației.
- O altă prioritate ar trebui să o constituie locuințele sociale, care sunt necesare unui număr important de locuitori, din păturile sărace ale societății, în special în municipiul Bistrița.

5. Infrastructuri de servicii publice

a. Educație

- În privința infrastructurii educaționale, construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane și periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerată este o prioritate, deoarece

aceste arii suferă de un deficit de unități de învățământ (creșe, grădinițe, școli), în contextul în care aceste comune sunt predominant locuite de familii tinere, cu mulți copii. Această situație se înregistrează la Dumitra, Budacu de Jos, Cetate. O soluție ar fi ca primăriile în cauză să discute cu dezvoltatorii imobiliari, mai ales cei care construiesc cartiere de o anumită mărime, să se realizeze unui parteneriat care să presupună, între altele, și construcția de noi unități de învățământ în noile cartiere, sau cel puțin conservarea unor anumite spații pentru construcția ulterioară a acestora.

- De asemenea, este necesară reabilitarea unităților de învățământ, mai ales a celor care au un grad mai ridicat de degradare, sau a celor mai vechi. Deși există deja, de mulți ani, fonduri disponibile pentru reabilitarea și chiar construcția de noi unități de învățământ, și unele dintre acestea au fost accesate cu succes de autoritățile locale, încă există numeroase unități de învățământ, în special în mediul rural, care nu au beneficiat de programe de reabilitare, și oferă condiții deplorabile de învățământ. Asigurarea unor condiții elementare pentru desfășurarea normală a procesului educațional reprezintă premisa de bază pentru orice unitate de învățământ. Îmbunătățirea acestor condiții ar crește și atractivitatea unităților de învățământ în cauză. O soluție pe termen lung, asociată cu cea menționată, este și creșterea gradului de dotare al unităților de învățământ, cu precădere în mediul rural. Deși în unele cazuri dotarea este mai dificilă (de exemplu terenurile de sport sau sălile de gimnastică necesită spații extinse și fonduri consistente), amenajarea unor săli de clasă ca laboratoare sau ateliere școlare se poate realiza cu mai mare ușurință, prin accesarea unor fonduri europene sau guvernamentale.
- Unitățile de învățământ din mediul rural nu trebuie să fie atractive doar pentru elevi, ci și pentru personalul didactic calificat. Acolo unde este necesar, și unde personalul didactic calificat lipsește (la anumite materii), autoritățile locale trebuie să găsească soluții pentru a atrage profesori, învățătoare sau educatoare la unitățile de învățământ din comunele respective, furnizând anumite facilități (transport și cazare gratuite, la modul ideal) pentru acele cadre didactice care ar fi dispuse să vină și să predea în aceste unități de învățământ.
- În vederea prevenirii abandonului școlar, trebuie avută în vedere acordarea de servicii de consiliere elevilor proveniți din medii defavorizate sau cu probleme economice și sociale deosebite. Pentru a crește accesibilitatea la educație, este necesară organizarea transportului cu autobuzele școlare a copiilor din zonele rurale defavorizate, marginalizate sau greu accesibile. Deși autobuzele școlare funcționează deja, ele sunt

limitate la o singură comună (sau oraș), și vizează de multe ori doar transportul la școala gimnazială din centrul de comună a elevilor din satele aparținătoare. Elevii de liceu sunt însă de cele mai multe ori obligați să găsească singuri soluții pentru transportul zilnic spre și dinspre liceul unde studiază, sau să găsească cazare în centrele urbane, acolo unde unitatea de învățământ liceal sau profesional nu dispune de internat.

- Pentru a diminua ponderea celor care pleacă să studieze la universități din afara județului Bistrița-Năsăud (inclusiv în străinătate), este necesară creșterea atractivității și competitivității instituțiilor de învățământ universitar din județ. Ele sunt deja destul de competitive la nivel național, însă standardele academice trebuie constant menținute la un nivel foarte înalt, pentru a răspunde exigențelor de pe piața învățământului superior.

b. Sănătate

- În infrastructura de sănătate, este necesară de asemenea reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale. În privința serviciilor medicale de specialitate, o idee care s-a dovedit utilă și care poate fi aplicată cu succes și în viitor este aceea a caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele din județul Bistrița-Năsăud, și în cadrul cărora medicii specialiști să poată acorda consultații persoanelor din aceste localități care au dificultăți în a accesa serviciile de specialitate din orașe. O altă variantă o reprezintă programul de telemedicină, care a funcționat în bune condiții și în perioada de pandemie, dar care are unele limitări inerente.
- În mediul rural, este foarte important ca autoritățile locale să poată acorda facilități (transport, cazare) personalului medical, atât medicilor, cât și personalului sanitar mediu, în vederea unei mai bune acoperiri teritoriale cu servicii medicale primare. Este necesară înființarea cu prioritate a cabinetelor medicale de familie în comunele unde acestea lipsesc și găsirea de spații pentru cabinete medicale în satele aparținătoare, unde medicii să poată consulta periodic pacienții nedeplasabili sau greu deplasabili din aceste sate. În același spirit, este necesară înființarea de cabinete stomatologice și de puncte farmaceutice în comunele unde acestea lipsesc, chiar și cu un program redus, prin furnizarea de spații în regim de comodat medicilor stomatologi, respectiv farmaciștilor, de către autoritățile locale..

c. Servicii sociale

- Există necesitatea creșterii fondurilor acordate pentru servicii de asistență socială, în detrimentul fondurilor pentru beneficii sociale, care creează dependență. În continuare trebuie făcute eforturi de extindere a acoperirii cu servicii sociale, în special în mediul rural. O soluție binevenită ar fi angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale. Una dintre competențele care trebuie dezvoltate pentru SPAS-uri este cea de management al proiectelor, în vederea atragerii de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale.
- De asemenea, este necesară construcția de noi clădiri destinate serviciilor sociale. Printre altele, ar fi de dorit construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile. O soluție complexă ar fi combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României..

d. Sport

- Este pregnantă nevoia de sprijinire a dezvoltării sportului în mediul rural, de exemplu, prin înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului sau prin crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport.
- O prioritate absolută trebuie să fie și dezvoltarea infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. Trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, ar trebui create condiții pentru refacerea organismului după efort.
- În privința cabinetului medical sportiv, având în vedere că nu există niciunul la nivelul județului, ar trebui luată în considerare crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive în cadrul localităților din județ.

e. Agrement

- Din perspectiva agrementului, o propunere ar viza deschiderea de noi pârtii de schi și chiar a noi domenii schiabile în județ, având în vedere cererea existentă, dar și existența condițiilor minimale pentru realizarea unor astfel de investiții. De asemenea, în ariile montane, ar fi necesară deschiderea de noi trasee de cicloturism (profitând de existența a numeroase drumuri forestiere), precum și de noi poteci marcate. Pe de altă parte, este necesară menținerea marcajelor existente, și remarcarea traseelor acolo unde marcajele sunt atât de vechi încât nu mai sunt (aproape deloc) vizibile.
- Infrastructura de agrement nu ar trebui să fie accesibilă doar tinerilor sau locuitorilor din marile orașe. Este necesar ca și oamenii mai în vârstă și locuitorii din mediul rural să poată beneficia de oportunități de agrement, chiar și în localitatea lor de domiciliu. Un prim pas în acest sens ar fi crearea de spații dedicate agrementului, eventual prin transformarea spațiilor verzi existente, sau prin investiții la nivel local în infrastructura de agrement.
- Infrastructura de agrement se concentrează cu precădere în stațiunile turistice din județ și în apropierea acestora, precum și în principalele arii montane ale județului Bistrița-Năsăud. Ar fi necesară diversificarea ofertei de agrement existentă în aceste stațiuni (Sângeorz Băi, Colibița, Figa, Valea Blaznei), care deocamdată se mulțumesc să furnizeze servicii de agrement specializate, de cele mai multe ori strâns legate de specificul stațiunii. Aceste stațiuni ar trebui să vizeze și furnizarea unor servicii de agrement complementare celor existente..

f. Cultură

- Bibliotecile rămân importante și este necesară susținerea lor de către autoritățile locale (în cazul bibliotecilor publice), respectiv de către unitățile de învățământ (în cazul bibliotecilor școlare). În cazul tuturor bibliotecilor, atragerea unui număr mai mare de cititori se poate realiza prin diverse mijloace, precum crearea unor evenimente la bibliotecă (cu adresabilitate largă, sau strict pentru cititorii de o anumită vârstă, de exemplu cei mai tineri), sau digitalizarea unei părți a volumelor și publicațiilor existente. Deja multe publicații sunt disponibile online, iar aceasta se pare că este tendința care va caracteriza piața de carte și în viitor, având în vedere că unele publicații apar doar în format digital și se renunță uneori complet la formatul fizic, clasic. În acest sens, ar fi foarte util dacă bibliotecile ar putea continua politica de deschidere spre online, și ar putea amenaja săli cu rețele de calculatoare, de unde să se acceseze diferite volume, disponibile în format digital.

- Pe de altă parte, mai ales în mediul rural, fondul de carte este unul învechit și neatrăgător pentru majoritatea cititorilor, în special cei tineri. În momentul de față, scăderea numărului de cititori este o consecință a tendinței generale de îmbătrânire demografică și, mai periculos, a dezinteresului tot mai mare a tinerilor față de carte, în general, în favoarea altor forme ale culturii, audio și video, mai ușor de accesat și de înțeles. Este așadar imperios necesar ca tinerii să se regăsească la rândul lor în spațiile bibliotecilor, ceea ce sugerează o adaptare și chiar o reinventare a acestora, prin furnizarea de volume noi, de maxim interes pentru tineri, dar și a unor alte forme de cultură (proiecții de filme, sau de spectacole vizual-auditive, în parteneriat cu alte instituții culturale), care să-i determine pe cei tineri să devină parteneri stabili ai bibliotecilor publice sau școlare..

g. Religie

- Construcția de noi lăcașuri de cult în zonele rezidențiale mai noi și unde locuitorii nu beneficiază de o infrastructură religioasă adecvată este un aspect de care reprezentanții cultelor, în parteneriat cu autoritățile locale, trebuie să țină cont.
- În ceea ce privește lăcașurile de cult aparținând Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană, pe lângă reprezentanții acestui cult, există numeroase organizații non-guvernamentale, asociații și fundații, constituite de multe ori din fii ai satului răspândiți prin lumea largă (dar preponderent în Germania), care contribuie material la întreținerea acestora. Întrucât aceste lăcașuri de cult reprezintă și monumente istorice și atracții turistice, ar fi de dorit ca și autoritățile abilitate, locale, județene și centrale, să continuă să aibă contribuții semnificative la păstrarea în cele mai bune condiții a acestor lăcașuri de cult, care fac deja parte din patrimoniul național construit.
- Sinagoga existentă în Bistrița este la rândul ei întreținută din fonduri dintre cele mai diverse, având în vedere că actuala comunitate evreiască este extrem de redusă numeric. Și aceasta are statut de monument istoric și importanță turistică, deși este mai rar accesată de turiști comparativ cu bisericile evanghelice. În acest sens, ar trebui să existe o deschidere mai mare a administratorului sinagogii către fenomenul turistic, prin crearea unor pagini web, lansarea unor campanii de informare a potențialilor turiști, și parteneriate cu principalul punct și oficiu de informare turistică din municipiul Bistrița, pentru ca sinagoga să reintre în circuitul turistic cultural din cadrul orașului.
- Educația religioasă a tinerilor (și nu numai a lor) este una dintre misiunile care revin tuturor reprezentanților cultelor. Această educație trebuie să se bazeze pe valorile

tradiționale și pe credință, dar trebuie să aibă în vedere și progresul tehnologic, noile tendințe din societate, precum și interesele și dorințele de emancipare ale generației tinere, pentru a nu crea o fractură și mai mare între diferitele culte și organizații religioase și generația tânără..

h. Ordine publică și intervenții în situații de urgență

- Clădirile care adăpostesc instituțiile de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, trebuie reabilitate și retehnologizate, respectiv dotate cu aparatură de ultimă generație, pentru a răspunde cât mai eficient noilor provocări din societate. În unele cazuri, trebuie găsite soluții de relocare a anumitor instituții, sau construcția de sedii noi, adecvate, pentru acestea.
- Sunt necesare investiții pentru a atrage personal în special pentru a asigura un management eficient în cazul Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență.
- Este necesară asigurarea de fonduri de către autoritățile locale pentru a fi posibilă achiziționarea unor echipamente speciale, necesare pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare.

6. Infrastructuri tehnice majore

a. Gospodărirea apelor

Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și a apelor subterane în județul Bistrița Năsăud , prin acțiuni de:

- încadrare în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unități socio-economice în emisarii naturali și / sau în rețelele de canalizare a localităților;
- respectare a termenelor de realizare a rețelelor de canalizare și stații de epurare, conform programului de implementare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane;
- aplicare a măsurilor pentru atingerea standardelor europene în domeniu, Conform Directivei Cadru în domeniul apelor (2000/60/EC), toate apele din România trebuie să atingă “starea bună” (respectiv clasele de calitate I și II);
- implementare a măsurilor identificate în Planul Local de Acțiune pentru Mediu al Județului Bistrița Năsăud ;

- extinderi și modernizări în scopul obținerii unor randamente de funcționare superioare în cadrul serviciilor de gospodărie comunală, respectiv stațiile de epurare existente;
- retehnologizări la stațiile de epurare ale agenților economici
- realizarea și reabilitarea unor stații de epurare pentru localitățile urbane și rurale
- respectarea și aplicarea Planului Național de Reducere a Poluării cu Nitrați a Apelor Subterane.

b. Sisteme de alimentare cu apă și canalizare

- reabilitarea și modernizarea rețelelor de canalizare și a stațiilor de epurare din localitățile urbane în condițiile stipulate în Capitolul 22 din Tratatul de Aderare
- realizarea sistemelor de canalizare a apelor uzate în localitățile rurale care au sistem de alimentare cu apă;
- instaurarea și păstrarea zonelor de protecție sanitară cu regim sever la sursele de apă, micșorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;
- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafață pentru alimentarea localităților rurale;
- Asigurarea calității surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă
- Retehnologizarea stațiilor de tratare a apei pentru potabilizare, întreținerea și reabilitarea rețelei de distribuție a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Reabilitarea rețelelor de distribuție apă, rețele de canalizare, stații de pompare apă uzată, branșamente, racorduri existente;
- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației în procent de 100%, reabilitarea captării de apă), măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Realizarea sistemelor de canalizare în aglomerări sub 2.000 locuitori echivalenți. Deși nu au fost incluse în programul de investiții, există posibilitatea de creare a unor scheme regionale la scară mai redusă pentru colectarea și tratarea apelor uzate.

c. Rețele de transport gaze naturale

- Creșterea numărului de locuințe din mediul urban și rural conectate la rețelele existente
- Extinderea rețelelor de transport în zonele rurale care nu sunt racordate la sistemul de distribuție de gaze al județului

- Extinderea rețelelor de distribuție gaze naturale în zonele rurale ale județului care nu beneficiază de această infrastructură
- Investiții în infrastructura de transport gaze naturale, stații de reglare, măsurare și rețele de distribuție existente

Pentru localitățile cu distribuții de gaze, existente, se propune:

- înlocuiri de conducte – rețele de distribuție și branșamente acolo unde este cazul, din fondurile de investiții și reparații capitale;
- executarea lucrărilor de revizii la 10 ani și cele de verificare la 2 ani a instalațiilor interioare de gaze, la toate punctele de ardere;
- extinderea rețelelor de gaze către noi consumatori casnici și social-edilitari în localitățile racordate la rețelele de gaze.
- se propun conducte de transport gaze deînaltă presiune și stațiile de reglare măsurare aferente localităților propuse a fi racordate la rețelele de gaze naturale.

d. Energie regenerabilă

- Program PV pe acoperișuri publice („Rooftop public”) cu baterii și stații de încărcare EV.
- Parcuri PV comunale/zonale (1–5 MW) pe terenuri neproductive.
- Biogaz/biometan din ferme agricole și zootehnice, utilizat pentru cogenerare sau injecție în rețea.
- Microhidro cu standard ecologic ridicat, prioritizat pe cursuri cu impact redus.
- Pompe de căldură și rețele termice mici („micro-SDG”) pentru campusuri publice.
- Proiecte hibride PV + baterii la stații de apă-canal, centre logistice, iluminat public.
- Platformă județeană pentru agregare și achiziții verzi (multi-UAT).

e. Distribuția energiei electrice

- Îmbunătățirea și dezvoltarea surselor de producere a energiei electrice regenerabila
- Modernizarea și extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice
- Stații de transformare vor fi supuse unor lucrări de retehnologizare și modernizare
- În dezvoltarea rețelelor de medie și joasă tensiune se preconizează următoarele:
- Electrificarea localităților rurale neelectrificate încă și extinderea rețelelor în localități parțial electrificate.

- Înlocuirea rețelelor electrice aeriene de joasă tensiune de tip clasic, neizolate cu conductoare izolate torsadate.
- Modernizarea rețelei de iluminat public. Informatizarea gestiunii clienților și îmbunătățirea sistemului de măsurare a energiei electrice..

e. Îmbunătățiri funciare

- reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații și drenaj pe suprafețe compacte, vizând în perspectivă cel puțin 2.000–3.000 ha de teren arabil;
- lucrări antierozionale pe suprafețele colinare și montane expuse (peste 60.000 ha cu risc mediu și ridicat), prin perdele forestiere, împăduriri și terasări;
- măsuri de protecție împotriva inundațiilor: consolidarea digurilor, extinderea zonelor de retenție și modernizarea acumulărilor, cu impact asupra celor 12.000 ha vulnerabile din lunci;
- valorificarea fondului pastoral prin lucrări de întreținere și modernizare pe cel puțin 50.000 ha de pășuni și fânețe degradate, pentru susținerea sectorului zootehnic;
- crearea și sprijinirea organizațiilor de utilizatori ai apei (OUAI), esențiale pentru funcționarea sistemelor de irigații și atragerea de finanțări;
- digitalizarea bazei de date privind amenajările funciare, pentru planificarea și monitorizarea intervențiilor..

f. Salubrizare și managementul deșeurilor

- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din acest domeniu;
- intensificarea acțiunilor de îndrumare și control privind:
    - respectarea de către administrația publică locală a legislației din domeniul gestionării deșeurilor (cu accent pe aplicarea principiului “plătești pentru cât arunci” și colectarea selectivă);
    - aplicarea responsabilității extinse a producătorului prin verificarea modului în care operatorii economici care introduc pe piață produse ambalate în ambalaje reutilizabile realizează programul de colectare a ambalajelor reutilizabile de pe piață și informarea consumatorilor cu privire la acesta;
    - prin verificarea modului în care operatorii economici generatori de deșeuri elaborează și implementează programe de prevenire a generării deșeurilor;

- prin verificarea modului în care sunt respectate cerințele privind gestionarea deșeurilor din construcții și desființări;

- acordarea de facilități fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri de deșeuri mai puțin atractive din punct de vedere al rentabilității economice.
- încurajarea reutilizării și/sau a reparării produselor defecte sau a componentelor acestora prin acordarea de facilități fiscale operatorilor economici din domeniu sau prin sprijinirea ori înființarea unor centre și rețele acreditate de reparare și de reutilizare;
- încurajarea valorificării deșeurilor și reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare prin promovarea compostării individuale în zona rurală;.

g. Telecomunicații

- Creșterea calității serviciilor de telecomunicații prin modernizarea rețelelor. Societățile de telecomunicații de pe raza județului duc o politică ce vizează creșterea calității serviciilor, a eficienței economice, a vânzărilor și relațiilor cu clienții. În acest sens, Direcția de Telecomunicații a urmărit să modernizeze rețelele în scopul aducerii acestora la parametrii tehnici necesari.
- Sunt prevăzute instalarea atât a unor rețele telefonice noi cât și înlocuirea celor vechi, precum și îmbunătățirea și extinderea serviciilor de telecomunicații.

7. Patrimoniu

Reactualizarea și corelarea documentațiilor de urbanism

- În condițiile în care numeroase unități administrativ-teritoriale nu dispun de PUG-uri actualizate, se impune accelerarea procesului de revizuire și corelare a acestora, cu respectarea legislației în vigoare pentru delimitarea Zonelor Construite Protejate (ZCP) și stabilirea reglementărilor aferente în cadrul Regulamentelor Locale de Urbanism.
- Delimitarea Zonelor de protecție ale monumentelor istorice și a ZCP-urilor trebuie realizată pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, asigurând astfel conservarea integrată a monumentelor și a contextului lor construit sau natural, în conformitate cu prevederile Legii nr. 422/2001. În acest sens, este necesară elaborarea de PUZ-uri pentru centrele istorice ale localităților, cu rol în protejarea și revitalizarea fondului construit, în amenajarea spațiilor publice și în stabilirea priorităților de restaurare.

- Ca măsură complementară, este prioritară realizarea unei baze de date informatizate la nivel județean pentru patrimoniul construit și mobil, care să sprijine stabilirea priorităților de intervenție și alocarea finanțărilor, cu accent asupra obiectivelor aflate în stare de degradare avansată sau precolaps.
- În paralel, proiectele de punere în valoare a patrimoniului trebuie corelate cu patrimoniul imaterial și cu specificul peisajelor culturale locale, integrând tradițiile și obiceiurile comunităților.
- Conștientizarea comunităților locale asupra valorii patrimoniului, urmată de acțiuni de punere în siguranță și ulterior de restaurare, reprezintă o etapă esențială pentru protecția și revitalizarea obiectivelor emblematice ale fiecărei localități.
- De asemenea, se impune formarea la nivel local a competențelor în meserii tradiționale necesare restaurării construcțiilor, valorificarea arhitecturii rurale in situ, monitorizarea calității peisajelor naturale și culturale și realizarea unor trasee cultural-peisagistice care să integreze drumuri istorice și puncte de belvedere.
- Echiparea edilitară a satelor cu valoare culturală și reabilitarea căilor de acces către obiectivele de patrimoniu, cu respectarea contextului natural și vernacular, completează direcțiile prioritare de intervenție.

Conservarea și reabilitarea patrimoniului construit și arheologic.

- Prioritatea o constituie intervențiile asupra obiectivelor de valoare națională și internațională, în special cele incluse pe lista indicativă UNESCO („Frontiers of the Roman Empire – Dacia”), pentru care se impune implementarea unor standarde ridicate de protecție și management integrat.
- În paralel, este necesară intervenția sistematică asupra ansamblurilor istorice rurale aflate în stare de degradare, prin măsuri de sprijin financiar și prin elaborarea de ghiduri de bună practică adresate comunităților locale.
- Pentru o gestionare coerentă, delimitarea zonelor de protecție aferente monumentelor istorice și a zonelor construite protejate trebuie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scopul de a asigura atât conservarea monumentului, cât și a cadrului său construit și natural. Realizarea de PUZ-uri dedicate centrelor istorice urbane și rurale va permite atât protejarea fondului construit, cât și amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- O direcție complementară constă în dezvoltarea unei baze de date informatizate privind patrimoniul construit și mobil, care să sprijine planificarea intervențiilor și a finanțărilor,

cu prioritate pentru obiectivele aflate în pericol de degradare, precolaps sau colaps. În același timp, proiectele de conservare trebuie corelate cu valorificarea patrimoniului imaterial și cu protejarea peisajelor culturale caracteristice zonelor etnografice.

- Pentru aceasta, este esențială formarea de competențe locale în meserii tradiționale, utilizarea materialelor locale și punerea în valoare a arhitecturii rurale tradiționale.
- De asemenea, sunt necesare programe de monitorizare a calității peisajelor culturale și naturale, marcarea traseelor cu valoare istorică și peisageră (drumuri romane, medievale), precum și echiparea edilitară prioritară a satelor situate în zone de patrimoniu.
- Îmbunătățirea accesului către obiective, prin reabilitarea drumurilor de acces cu materiale adaptate contextului natural și prin păstrarea traseelor vernaculare, constituie o măsură complementară pentru integrarea patrimoniului în procesele de dezvoltare durabilă.

Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale.

- Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale presupune integrarea reglementărilor urbanistice care să prevină alterarea prin intervenții arhitecturale incompatibile, cu respectarea legislației în vigoare privind delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate.
- Delimitarea zonelor de protecție pentru monumente și ansambluri istorice, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, constituie o condiție esențială pentru conservarea integrată și valorificarea cadrului construit și natural. Acest demers trebuie dublat de realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice urbane și rurale, care să asigure protejarea fondului construit, amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- În paralel, este necesară crearea unei baze de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil, în vederea prioritizării intervențiilor, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare sau precolaps.
- Programele de punere în valoare a patrimoniului construit vor fi corelate cu patrimoniul imaterial și cu identitatea culturală a fiecărei zone etnografice, prin încurajarea utilizării materialelor locale și prin revitalizarea meșteșugurilor tradiționale. Aceste măsuri contribuie la menținerea caracterului identitar al comunităților rurale și la dezvoltarea unor produse de agroturism și ecoturism sustenabile.

- De asemenea, revitalizarea peisajelor culturale presupune monitorizarea calității mediului construit și natural, prevenirea fragmentării terenurilor prin parcelări necontrolate, precum și reluarea traseelor istorice sau de peisaj.
- Amenajarea de puncte de belvedere și reabilitarea drumurilor de acces, cu materiale adaptate contextului local, sunt măsuri esențiale pentru valorificarea peisajelor culturale și pentru integrarea acestora în circuite turistice.
- Totodată, echiparea edilitară prioritară a localităților situate în zone cu peisaje valoroase asigură o dezvoltare coerentă, în care resursele culturale și naturale sunt protejate și puse în valoare.

Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial.

- Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial reprezintă o prioritate strategică, în condițiile în care tradițiile, meșteșugurile și repertoriul folcloric sunt supuse presiunilor generate de schimbările sociale și de fenomenul globalizării.
- Pentru susținerea acestora, se impune dezvoltarea de programe educaționale și culturale adaptate comunităților locale, în vederea consolidării identității și a asigurării transmiterii intergeneraționale.
- Proiectele de punere în valoare a patrimoniului imaterial trebuie corelate cu patrimoniul construit, prin delimitarea zonelor protejate și prin reglementări urbanistice specifice, integrate în documentațiile de tip PUG și PUZ.
- O componentă importantă o constituie realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze patrimoniul imaterial la nivel județean și să permită stabilirea priorităților de sprijin și finanțare. În acest context, zonele etnografice cu tradiții încă active devin repere pentru integrarea patrimoniului imaterial în peisaje culturale, prin valorificarea obiceiurilor locale, a meșteșugurilor tradiționale și a manifestărilor artistice comunitare.
- Parteneriatele între instituțiile publice, administrațiile locale și mediul asociativ sunt esențiale pentru implementarea unor programe de salvgardare și revitalizare, capabile să asigure transmiterea patrimoniului în context contemporan.
- Totodată, revitalizarea patrimoniului imaterial trebuie să fie susținută prin ghiduri de bună practică și prin sprijin pentru formarea în meserii tradiționale, cu rol dublu – conservarea valorilor culturale și crearea de locuri de muncă.

- Conștientizarea comunităților față de unicitatea și importanța patrimoniului lor constituie o premisă pentru dezvoltarea unor produse culturale, turistice și educaționale integrate, care să valorifice resursele identitare și să contribuie la coeziunea socială.

Consolidarea capacității instituționale și financiare.

- Consolidarea capacității instituționale și financiare constituie o condiție esențială pentru protecția și valorificarea patrimoniului construit, arheologic și peisager, mai ales în unitățile administrativ-teritoriale cu densitate mare de obiective culturale, unde resursele administrative locale sunt depășite de complexitatea gestionării. În acest sens, este necesară crearea unor mecanisme județene de coordonare, capabile să integreze reglementările urbanistice privind delimitarea Zonelor Construite Protejate și Zonelor de protecție ale monumentelor istorice, conform cadrului legislativ în vigoare. Documentația PATJ va integra aceste prevederi prin corelarea cu PUG-urile și PUZ-urile existente și va formula direcții pentru actualizările viitoare.
- Totodată, o prioritate o reprezintă realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice, sprijinite prin fonduri județene, naționale și europene, care să asigure punerea în valoare a patrimoniului construit și amenajarea coerentă a spațiilor publice.
- Crearea unei bănci de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil la nivel județean constituie un instrument de planificare financiară și instituțională, permițând stabilirea priorităților de intervenție, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare.
- Acest mecanism va fi completat de programe de formare profesională în meserii tradiționale, consolidând astfel resursele umane locale implicate în conservarea patrimoniului.
- O altă direcție strategică o constituie dezvoltarea unor proiecte integrate care să valorifice patrimoniul construit și imaterial în cadrul peisajelor culturale. Prin atragerea de resurse europene și crearea de parteneriate interinstituționale și comunitare, aceste proiecte vor sprijini atât protecția patrimoniului, cât și dezvoltarea socio-economică locală.
- În acest cadru, echiparea edilitară și îmbunătățirea accesibilității către obiectivele de patrimoniu devin priorități pentru integrarea lor în circuite culturale și turistice, asigurând astfel un impact durabil asupra comunităților.

Managementul riscurilor naturale.

- Managementul riscurilor naturale constituie o direcție strategică în condițiile vulnerabilităților recurente din zonele de luncă și colinare, unde excesul de umiditate,

băltirile și eroziunea de suprafață afectează atât comunitățile locale, cât și patrimoniul construit și arheologic. Este necesară integrarea acestor probleme în documentațiile de urbanism (PUG și PUZ), prin delimitarea zonelor de risc și prin reglementări specifice de construire și utilizare a terenului. Documentația PATJ va avea rol director, preluând prevederile existente și formulând propuneri pentru elaborările viitoare.

- Măsurile prioritare includ realizarea de PUZ-uri pentru localitățile cu zone protejate vulnerabile la riscuri naturale, corelate cu lucrări de consolidare a versanților și de ameliorare hidrotehnică.
- În paralel, este necesară realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze obiectivele de patrimoniu expuse riscurilor, facilitând stabilirea priorităților de intervenție și finanțare.
- Programele de punere în siguranță și restaurare trebuie să se concentreze asupra monumentelor emblematice aflate în pericol, urmând să fie sprijinite prin mecanisme de finanțare națională și europeană.
- De asemenea, managementul riscurilor naturale trebuie corelat cu protecția peisajelor culturale, prin monitorizarea calității mediului, conștientizarea comunităților locale și implementarea de programe de prevenire.
- În acest cadru, echiparea edilitară adaptată și îmbunătățirea infrastructurii de acces către obiectivele de patrimoniu constituie măsuri complementare pentru reducerea vulnerabilității și asigurarea unei dezvoltări integrate. Astfel, protecția patrimoniului construit și arheologic se realizează într-un cadru coerent, care ține cont atât de valorile identitare, cât și de procesele naturale ce le pot afecta.

8. Mediu și riscuri

a. Riscuri naturale

- Aplicarea corectă a lucrărilor agrotehnice, o limitare a defrișărilor (mai ales pe versanți) astfel încât eroziunea solului să fie redusă la o rată cât mai apropiată de cea naturală. În ceea ce privește excesul de umiditate, se impune executarea și extinderea lucrărilor de drenaj și adoptarea unor soluții constructive care să faciliteze drenajul excesului de umiditate.
- Stabilizarea versanților afectați de procese geomorfologice accelerate.

- Asigurarea accesului public la informațiile referitoare la bonitatea solurilor de pe teritoriul județului (fișe de bonitate, hărți de bonitate, studii pedologice, etc.), în vederea corelării dintre pretabilitatea naturală și utilizarea antropică.
- Limitarea extinderii intravilanelor în arealele naturale cu valoare de biodiversitate ridicată.
- Prioritizarea utilizării terenurilor prin reintegrare peisagistice și environmentale a terenurilor degradate
- Eradicarea sau controlul mecanic al speciilor invazive
- Reintroducerea speciilor locale adaptate după îndepărtarea celor invazive (ex. salcia albă, stejarul brumăriu, plante erbacee locale); refacerea echilibrului ecologic și a acoperirii vegetale, pentru a preveni reinvazia
- Campanii locale de informare a populației, fermierilor, administrației locale, privind: identificarea speciilor invazive; pericolul ecologic și sanitar (ex. alergii); obligațiile legale (ex. Legea 62/2018 privind combaterea ambroziei).
- Reglementarea plantărilor ornamentale cu specii invazive (ex. interzicerea folosirii speciei Ailanthus în zonele urbanizate)
- Reducerea numărului de inundații și viituri: Defrișările din zonele montane și gestionarea necorespunzătoare a albiilor râurilor duc la viituri frecvente. Este esențială supravegherea managementului forestier și întreținerea cursurilor de apă pentru a diminua acest risc.
- Atenuarea viiturilor de tip flash-flood: Amenajările hidrotehnice mici, cum ar fi barajele, sunt necesare pentru a atenua undele de viitură în bazinele hidrografice torențiale și pentru a preveni alunecările de teren.
- Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și avertizare: Modernizarea sistemelor de prognoză și avertizare timpurie, precum și instalarea stațiilor automate, sunt esențiale pentru reducerea timpului de răspuns și protejarea populației în caz de fenomene extreme.
- Reglementarea construcțiilor în zonele inundabile: Interzicerea construcțiilor în zonele de risc și aplicarea strictă a autorizațiilor de construire sunt esențiale pentru a preveni expansiunea urbană în zonele inundabile și pentru a educa comunitățile cu privire la pericolele hidrologice.
- Strategii și planuri locale pentru adaptarea la schimbările climatice: Elaborarea și implementarea unor planuri de acțiune la nivel local, care să vizeze adaptarea și atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin măsuri concrete și personalizate pentru fiecare comunitate.

- Monitorizarea și prevenirea stresului termic: Implementarea unor sisteme performante de monitorizare a climei urbane și elaborarea de hărți cu puncte de prim-ajutor în caz de stres termic, alături de îmbunătățirea avertizărilor în caz de fenomene meteorologice extreme.
- Reabilitarea termică și structurală a clădirilor: Pentru clădirile existente, adoptarea soluțiilor de tip „cool roofs" și reabilitarea termică pentru a reduce stresul termic, iar pentru construcțiile noi, integrarea soluțiilor de tip „cool/green roofs" încă din faza de proiectare.
- Adaptarea sistemului medical la schimbările climatice: Pregătirea sistemului medical pentru a face față incidenței crescute a bolilor tropicale și a altor probleme de sănătate asociate temperaturilor extreme, în paralel cu îmbunătățirea infrastructurii de sănătate publică.

b. Factorii de mediu

- Reducerea poluării datorată traficului rutier prin metode directe sau indirecte (transport în comun, piste velo, transport ecologic, infrastructură, centuri de ocolire);
- Schimbarea metodelor de încălzire tradițională a gospodăriilor din zona rurală (sobe tradiționale) cu sobe modernizate care folosesc drept combustibil peleți și care au randamente de ardere mari și emisii de poluanți mai reduse;
- Prevederea de instalații de reținere, captare, stocare a substanțelor poluante (filtre electrostatice, arzătoare cu NOx redus, scrubere, etc.);
- Creșterea gradului de reprezentativitate a rețelei de monitorizare;
- Actualizarea și implementarea Planului de menținere a calității aerului, pentru menținerea/îmbunătățirea calității aerului în județ.
- Creșterea gradului de conectare a populației la sistemele centralizate de colectare și tratare a apelor uzate;
- Extinderea sistemelor de monitorizare a calității mediului acvatic, în special a celui subteran, prin implementarea la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale a unor foraje/puțuri de supraveghere calitativă a apei care să surprindă rapid eventualele deteriorări ale fondului hidric natural (elemente chimice vizate: nitrați, cloruri, sulfați);
- Multiplicarea acțiunilor de monitorizare a mediului hidric, efectuarea unor controale periodice cu frecvență mai mare, identificarea surselor de poluare difuze și punctiforme

care printr-o evidență mai riguroasă să conducă la stabilirea de măsuri ce să asigure creșterea stării calitative a corpurilor de apă la nivelul asociat stării ecologice „bune”;

- Măsuri de protecție a corpurilor de apă lacustre, împotriva unor potențiale activități cu efecte negative asupra calității apei, în cazul în care acestea se constituie ca și sură de apă pentru sistemele de alimentare hidro-edilitare.
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru colectarea separată a deșeurilor și monitorizarea modului în care populația aplică noile prevederi de colectare separată valabile din 1 iulie 2019;
- Accesarea de fonduri pentru implementarea unor proiecte care să vizeze tratarea biodeșeurilor;
- Identificarea unei locații optime în vederea amplasării unei noi facilități pentru eliminarea deșeurilor.
- Realizarea de campanii de informare și educarea populației privind reciclarea deșeurilor și stimularea scăderii cantității de deșeuri generate în rândul populației.

c. Arii naturale protejate și biodiversitate

- Management optimizat al ariilor naturale protejate fără plan de management;
- Elaborarea planurilor de management pentru toate ariile naturale protejate din județ și avizarea planurilor de management ce sunt în curs de elaborare;
- Precizarea explicită a măsurilor de conservare în cadrul planurilor de management și aplicarea acestora;
- Inventarierea continuă a speciilor protejate;
- actualizarea și constituirea unei baze de date integrată cu toate categoriile de arii naturale protejate, atât de interes internațional, național, comunitar cât și județean/local, cu precizarea în mod explicit a obiectivelor de conservare ale acestora;
- acțiuni de promovare a ariilor naturale protejate, propunere venită pe fondul unei informări lacunare/precare a publicului larg legată de respectarea unui comportament adecvat acestor tipuri de areale;
- acțiuni de informare și conștientizare a comunităților locale implicate privind beneficiile asociate ariilor naturale protejate, a serviciilor de ecosisteme oferite de către acestea, a activităților permisive/restrictive în interiorul ariilor protejate, în funcție de obiectivele de management ale acestora etc.;

- stimularea ofertei ecoturistice a destinațiilor ecoturistice existente (Țara Hațegului-Retezat), asociată cu practicarea unui ecoturism și turism lent (slow tourism);
- redobândirea statutului de rezervație a biosferei Retezat;
- armonizarea reglementărilor ariilor protejate cu documentațiile de planificare la nivel local și județean și stabilirea unor coordonate strategice la nivel județean în funcție de restricțiile pe care legislația privind protecția naturii sau planurile de management în vigoare le impun..

d. Riscuri naturale și tehnologice

- Reconstrucția ecologică a arealelor afectate de poluarea datorată activităților petroliere din trecut;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Acțiuni de informare a populației privind riscurile antropice și tehnologice.
- Creșterea capacității de adaptare instituționale și autonome la posibilitatea apariției alunecărilor de teren noi și în caz de reactivare a celor vechi și asigurarea unui comportament adecvat în cazul producerii evenimentelor de alunecare.
- Creșterea gradului de conștientizare și informare a populației de toate vârstele pentru riscul la care sunt expuși precum și a regulilor de comportament în momentul apariției evenimentelor de alunecare;
- Realizarea studiilor geotehnice înaintea realizării unor construcții în zonele cu potențial mediu și mediu-mare de producere a alunecărilor de teren, cu scopul identificării necesității realizării unor măsuri de amenajare a versanților înaintea construirii.
- Obligativitatea realizării studiilor geotehnice de stabilitate (realizate de firme specializate) în momentul realizării unor construcții noi sal a reabilitării unora deja existente și impunerea unor amenzi în momentul în care obligații nu sunt respectate..
- Ecologizarea arealelor afectate de activitățile miniere
- Limitarea proceselor erozionale și de creștere a debitului solid prin stabilizarea haldelor.

9. Zonificare și context teritorial

- Întărirea capacității administrative, operaționale și financiare a structurilor asociative ale UAT-urilor, în special a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și a grupurilor de acțiune locală, pentru a sprijini cooperarea și dezvoltarea teritorială integrată.
- Înființarea și operaționalizarea zonei metropolitane a municipiului Bistrița, cu accent pe domenii strategice precum mobilitatea, dezvoltarea economică și turistică sau planificarea spațială.
- Consolidarea capacității de polarizare a orașelor mici din județ și întărirea legăturii acestora cu zonele rurale adiacente pe care le deservesc.
- Accelerarea implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară la nivel județean, ca fundament esențial pentru o planificare echilibrată și predictibilă a dezvoltării.
- Trecerea de la expansiunea urbană necontrolată la o planificare coerentă bazată pe conceptul de oraș compact, în care extinderea intravilanului este corelată cu dinamica populației rezidente și cu nevoile reale de dezvoltare.
- Conservarea rezervelor de teren agricol, în special a celor situate în proximitatea centrelor urbane și a coridoarelor de transport, concomitent cu creșterea calității terenurilor prin lucrări de îmbunătățiri funciare care să reducă efectele eroziunii, alunecărilor de teren sau excesului de umiditate.
- Ecologizarea și valorificarea siturilor contaminate sau potențial contaminate, prin soluții precum împădurirea ori amenajarea de parcuri pentru producerea energiei regenerabile.
- Creșterea suprafețelor împădurite în zonele deficitare, înființarea de perdele forestiere de protecție și conservarea fondului forestier existent, inclusiv a pădurilor aflate în proprietate privată.
- Conservarea biodiversității și limitarea fragmentării habitatelor naturale, în special în cadrul siturilor Natura 2000, cu o atenție deosebită asupra marilor proiecte de infrastructură..

10. Capacitate administrativă

- Diversificarea surselor de venit la nivel local și consolidarea capacității de colectare
- Eficeintizarea bugetelor locale prin prioritizarea investițiilor și optimizarea cheltuielilor curente

- Creșterea volumului de investiții publice
- Consolidarea capacității administrative, inclusiv prin simplificarea procedurilor și dezvoltarea serviciilor digitale
- Reducerea birocrației și creșterea transparenței decizionale a autorităților administrației publice
- Consolidarea colaborării la nivelul unităților administrativ-teritoriale
- Formularea și implementarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a județului Bistrița-Năsăud.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Studiile de fundamentare realizate în Etapa 1 a PATJ Bistrița-Năsăud

- ✓ Studiu privind cadrul natural și calitatea mediului
- ✓ Studiu istoric și arheologic
- ✓ Studiu privind organizarea teritoriului județean
- ✓ Studiu privind contextul teritorial interjudețean, regional și național
- ✓ Studiu privind riscurile naturale și antropice
- ✓ Studiu privind infrastructurile tehnice majore
- ✓ Studiu privind infrastructurile de servicii publice
- ✓ Studiu socio-demografic
- ✓ Studiu privind activitățile economice
- ✓ Studiu privind forța de muncă
- ✓ Studiu privind piața imobiliară
- ✓ Studiu privind potențialul turistic și balnear
- ✓ Studiu privind capacitatea administrativă de implementare a PATJ Bistrița-Năsăud

Anexa nr.3
la Hotararea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.____ din _____.2026

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA II: STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. PLAN DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR P.AT.J. BISTRIȚA-NĂSĂUD

VOLUMUL II.1. STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

VOLUMUL II.1. STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (P.A.T.J.) Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	Etapa 2: Strategia de Dezvoltare Teritorială a Județului Bistriţa-Năsăud. Plan de Acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, nr. 1, Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Dr. econ.-urb. Marius CRISTEA Expert RUR, simbol F2, G4	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Conf. univ. dr. Ioan FODOREAN** **Dr. geogr. Iulia HĂRĂNGUŞ** **Dr. geogr. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

INTRODUCERE 5
FACTORII-CHEIE ÎN STRUCTURAREA ȘI DEZVOLTAREA TERITORIULUI JUDEȚEAN 7
CONTEXTUL STRATEGIC AL ELABORĂRII STRATEGIEI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ 8
Contextul strategic de la nivel global 8
Contextul strategic de la nivel european 9
Contextul strategic de la nivel național 12
Contextul strategic de la nivel regional 22
Contextul strategic de la nivel județean 25
Contextul normativ al elaborării Strategiei de Dezvoltare Teritorială 34
SCENARII DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2025-2035 35
Scenariul I de dezvoltare teritorială (Scenariul ”Do Nothing”/ de referință) 35
Scenariul II de dezvoltare teritorială (Scenariul ”Do Something”) 36
Scenariul III de dezvoltare teritorială (Scenariul ”Do Maximum”) 37
PRINCIPII AVUTE ÎN VEDERE LA FORMULAREA VIZIUNII 40
Viziunea de dezvoltare teritorială 42
Misiunea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud 47
OBIECTIVE, POLITICI ȘI PROGRAME DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ 48
Scopul PATJ 48
Obiective Strategice Generale de Dezvoltare a Teritoriului (OSGDT) 49
Corelarea Strategiei de Dezvoltare a Teritoriului cu alte documente programatice de la nivel european și național 53
Obiective Specifice, Politici (PDT) și Programe (PGDT) de Dezvoltare Teritorială 57
PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE LA NIVEL JUDEȚEAN, ZONAL ȘI LOCAL 105
IMPLEMENTAREA STRATEGIEI 143
Resursele umane necesare pentru implementarea PATJ 143
Resursele financiare necesare pentru implementarea PATJ 144
Resursele logistice necesare pentru implementarea PATJ 144
Resursele informaționale necesare pentru implementarea PATJ 145
Măsuri propuse pentru facilitarea implementării PATJ 145
MANAGEMENTUL RISCURILOR 149
IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE 152
Sondajul de opinie 152
Planul de comunicare și diseminare 183

LISTĂ FIGURI

Fig. 1.OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ 8
Fig. 2. DIRECŢII DE DEZVOLTARE A REŢELEI DE CĂI RUTIERE 12
Fig. 3. DIRECŢII DE DEZVOLTARE A REŢELEI DE CĂI FEROVIARE 13
Fig. 4. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A II-A – APA 13
Fig. 5. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A III-A – ZONE PROTEJATE 14
Fig. 6. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A IV-A – REȚEAUA DE LOCALITĂȚI 14
Fig. 7. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A V-A – ZONE DE RISC NATURAL 15
Fig. 8. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A VIII-A– ZONE TURISTICE 15
Fig. 9. CLASIFICAREA JUDEŢELOR PE BAZA INDICILOR TEHNICO-EDILITARI 17
Fig. 10. ACCESIBILITATEA REŢELEI URBANE ÎN TERITORIU 18
Fig. 11. IERARHIZAREA REŢELEI NAŢIONALE DE LOCALITĂŢI URBANE ŞI ZONE LIPSITE DE ORAŞE (PE O RAZĂ DE 25-30 KM) 19
Fig. 12. SCENARIUL I DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO NOTHING”/ DE REFERINȚĂ) 36
Fig. 13. SCENARIUL II DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO SOMETHING”) 37
Fig. 14. SCENARIUL III DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO MAXIMUM”) 39
Fig. 15. COREMA JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD 47
Fig. 16. OSGDT 1 - ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESIBILITĂȚII ȘI A CONECTIVITĂȚII JUDEȚULUI LA REȚELELE MAJORE DE TRANSPORT ȘI UTILITĂȚI 61
Fig. 17. OSGDT 2 - CONSOLIDAREA CREȘTERII ECONOMICE A JUDEȚULUI ȘI CREAREA DE LOCURI DE MUNCĂ 75
Fig. 18. OSGDT 3 - CONSERVAREA PATRIMONIULUI NATURAL ȘI ASIGURAREA TRANZIȚIEI LA UN TERITORIU REZILIENT LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE 81
Fig. 19. OSGDT 4 - REGENERAREA URBANĂ ȘI CONSOLIDAREA ZONELOR URBANE FUNCȚIONALE 86
Fig. 20. OSGDT 5 - REVITALIZAREA ZONEI RURALE A JUDEȚULUI ȘI REDUCEREA DECALAJULUI RURAL-URBAN 94
Fig. 21. OSGDT 6 - CONSERVAREA, PROTEJAREA ȘI VALORIFICAREA DURABILĂ A PATRIMONIULUI CONSTRUIT ȘI CULTURAL 98
Fig. 22. OSGDT 7 - ÎMBUNĂTĂȚIREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI A GUVERNANȚEI TERITORIALE 104

LISTĂ ABREVIERI/ ACRONIME

ANCPI – Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

ANMAP – Agenția Națională pentru Mediu și Arii Protejate

BECEH – Bistrița Electromobility and Circular Economy Hub

CATUC – Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor

CDI – Cercetare, Dezvoltare, Inovare

GIS – Geographic Information System (Sistem Informaţional Geografic)

IMM – Întreprinderi Mici și Mijlocii

ODD – Obiectiv de Dezvoltare Durabilă

ONU – Organizația Națiunilor Unite

OSGDT - Obiectiv Strategic General de Dezvoltare a Teritoriului

PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului Naţional

PATZ – Plan de Amenajare a Teritoriului Zonal

PDT – Politică de Dezvoltare Teritorială

PGDT – Program General de Dezvoltare Teritorială

PUG – Plan Urbanistic General

RLU – Regulament Local de Urbanism

SDTR – Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României

TEN-T – Rețeaua transeuropeană de transport

UAT – Unitate Administrativ-Teritorială

INTRODUCERE

Strategia de Dezvoltare Teritorială constituie cea de-a treia componentă a **Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud** și a fost elaborată în conformitate cu prevederile **Ordinului MDRAP nr. 233/2016**, privind normele metodologice de aplicare a **Legii nr. 350/2001** privind amenajarea teritoriului și urbanismul.

Această strategie, parte integrantă a PATJ Bistrița-Năsăud, este corelată cu **Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021–2027**, reflectându-se în propuneri, programe și proiecte menite să orienteze și să coordoneze dezvoltarea echilibrată a teritoriului județean. Ea vizează, în special, investițiile prioritare pentru dotarea teritoriului cu infrastructuri moderne, consolidarea conectivității, creșterea competitivității economice și sprijinirea inițiativelor locale și regionale aflate în responsabilitatea **Consiliului Județean Bistrița-Năsăud** și a **autorităților administrației publice locale**.

Obiectivele strategiei sunt următoarele:

- Asigurarea alinierii cu art. 42, alin. (3) din Legea nr. 350/2001, care stipulează că PATJ, în calitate de document director, trebuie să exprime în mod spațial **strategia de dezvoltare socio-economică a județului**;
- Promovarea **cooperării și parteneriatelor teritoriale** între unitățile administrativ-teritoriale, având ca fundament Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021–2027, în vederea atingerii unor obiective comune de dezvoltare cu impact teritorial clar definit;
- **Coordonarea utilizării terenurilor** la nivelul UAT-urilor, în corelare cu dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de transport și de servicii publice, în scopul creșterii calității vieții, a atractivității teritoriale și a echilibrului între dezvoltare și protecția mediului;
- **Stabilirea caracterului obligatoriu** al prevederilor PATJ Bistrița-Năsăud pentru toate documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism elaborate ulterior de UAT-uri, odată cu aprobarea sa, conform cerințelor instituțiilor avizatoare.

Strategia include o **viziune de dezvoltare** pe termen mediu și lung și un set de **șapte obiective generale strategice de dezvoltare a teritoriului**, detaliate prin politici și programe de acțiune, acoperind un **orizont de timp de 10 ani**, specific documentelor de planificare teritorială.

În conținutul său sunt prezentate, într-o manieră sintetică:

- Contextul strategic de la nivel global, european, național, regional și județean (inclusiv **Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Bistrița-Năsăud**);
- Corelarea obiectivelor strategice cu **prioritățile Uniunii Europene**, în special cu cele prevăzute în **Agenda Teritorială a Uniunii Europene 2030** și în **Strategia de Dezvoltare Teritorială a României**;
- **Scenariile de dezvoltare teritorială** propuse pentru județ, în raport cu potențialul economic, demografic și natural al teritoriului;
- **Mecanismele de implementare** a strategiei, inclusiv cele referitoare la gestionarea riscurilor teritoriale și la monitorizarea progresului;
- **Sistemul de monitorizare și evaluare** a aplicării strategiei, bazat pe indicatori de performanță;
- **Rezultatele proceselor de consultare publică** și implicarea actorilor locali în fundamentarea propunerilor;
- **Planul de comunicare și diseminare** a prevederilor PATJ.

Documentul strategic cuprinde atât o **componentă scrisă**, care dezvoltă argumentele, direcțiile și politicile de intervenție, cât și **reprezentări grafice (cartograme)**, care ilustrează în mod vizual structura teritorială, zonele de intervenție și principalele direcții de dezvoltare ale județului Bistrița-Năsăud.

FACTORII-CHEIE ÎN STRUCTURAREA ȘI DEZVOLTAREA TERITORIULUI JUDEȚEAN

Structura și evoluția teritorială a județului Bistrița-Năsăud au fost modelate de-a lungul timpului de deciziile politice și administrative, prin procesele de planificare, organizare și implementare a unor acțiuni care au orientat utilizarea resurselor și au determinat configurarea actuală a spațiului județean. Această evoluție este rezultatul interacțiunii complexe dintre factori abiotici, biotici și antropici. Tabelul de mai jos sintetizează principalii factori care au influențat și continuă să influențeze dezvoltarea județului, precum și rolul specific al fiecăruia în dinamica teritorială.

Factori economici	• Accesul la resurse naturale (minerale, teren agricol, apă etc.) • Structura economică (diversificarea ramurilor economice, prezența industriilor competitive) • Investițiile publice și private • Accesul la piețe (locale, regionale, internaționale) • Gradul de inovare și antreprenoriat • Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, incubatoare, facilități logistice)
Factori sociali	• Nivelul educațional al populației • Calificarea forței de muncă • Accesul la servicii publice (sănătate, educație, cultură) • Demografie (structura de vârstă, migrație, densitatea populației)
Factori de infrastructură	• Rețele de transport (rutier, feroviar) • Accesul la infrastructură tehnico-edilitară (apă, canalizare, energie electrică, internet) • Conectivitatea digitală (digitalizare, broadband)
Factori geografici și de mediu	• Poziția geografică (proximitatea de centre urbane, coridoare de transport) • Caracteristicile fizico-geografice (relief, climă, sol, risc natural) • Calitatea mediului natural și peisajului
Factori culturali și identitari	• Patrimoniul cultural și natural • Identitatea locală/regională

CONTEXTUL STRATEGIC AL ELABORĂRII STRATEGIEI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ

Contextul strategic de la nivel global

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă

În septembrie 2015, toate cele 193 de state membre ale Organizației Națiunilor Unite (ONU) au adoptat **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă** – un plan de acțiune ambițios ce cuprinde **17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)** menite să transforme lumea până în anul 2030.

Agenda 2030 este un angajament global care urmărește eradicarea sărăciei, protejarea planetei și asigurarea prosperității pentru toți oamenii. Obiectivele sale se adresează tuturor statelor – dezvoltate, în curs de dezvoltare și celor mai puțin dezvoltate – și pun accent pe cooperarea internațională, incluziune socială și sustenabilitate economică și ecologică.

Fig. 1.OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Contextul strategic de la nivel european

Noua Cartă de la Leipzig

Noua Cartă de la Leipzig este un document strategic adoptat în anul 2020, care stabilește direcțiile viitoare ale politicilor urbane în Uniunea Europeană. Aceasta reprezintă o actualizare a Cartei originale de la Leipzig din 2007 și reflectă noile provocări ale orașelor europene, precum schimbările climatice, digitalizarea, inegalitățile sociale și necesitatea unei dezvoltări durabile și echitabile.

Documentul pune accent pe **orașul echitabil, verde și productiv** – cele trei dimensiuni fundamentale ale dezvoltării urbane durabile. Orașul echitabil promovează incluziunea socială, accesul echitabil la locuințe, servicii publice de calitate și participarea cetățenilor la procesul decizional. Orașul verde încurajează tranziția ecologică prin soluții durabile pentru mobilitate, energie, spații verzi și reducerea amprentei de carbon. Orașul productiv susține inovația, economia circulară, digitalizarea și colaborarea între actorii publici și privați pentru a stimula competitivitatea locală.

Un alt element central al Noii Carte este **guvernanța urbană integrată și participativă**, care presupune cooperarea între nivelurile de guvernare – local, regional, național și european – și implicarea cetățenilor și actorilor locali în conturarea politicilor urbane. Această abordare integrată permite adaptarea soluțiilor la nevoile locale, în timp ce participarea consolidează legitimitatea și eficiența deciziilor luate.

Noua Cartă de la Leipzig reafirmă rolul orașelor ca motoare ale dezvoltării durabile și ale coeziunii teritoriale în Europa. Prin promovarea principiilor sale, se urmărește transformarea orașelor europene în spații mai reziliente, incluzive și sustenabile pentru generațiile viitoare.

Agenda Teritorială 2030: ”Un viitor pentru toate teritoriile”

Agenda Teritorială 2030 este un document strategic adoptat de miniștrii responsabili cu dezvoltarea teritorială din statele membre ale Uniunii Europene în decembrie 2020. Aceasta reprezintă o viziune comună pentru dezvoltarea echilibrată, durabilă și integrată a teritoriului european până în anul 2030. Documentul nu este obligatoriu din punct de vedere

juridic, dar are un rol important în orientarea politicilor teritoriale și spațiale la nivel european, național și regional.

Agenda pornește de la constatarea că teritoriul european se confruntă cu o serie de provocări majore – schimbările climatice, scăderea populației în anumite regiuni, urbanizarea accelerată, inegalitățile socio-economice dintre regiuni, digitalizarea, dar și pandemia de COVID-19 care a afectat în mod diferit regiunile. În acest context, Agenda Teritorială 2030 promovează o abordare integrată și coordonată a dezvoltării teritoriale, care să sprijine coeziunea economică, socială și teritorială a Uniunii Europene.

Agenda Teritorială 2030 este structurată în jurul a două obiective principale: **O Europă echitabilă** și **O Europă verde**. Primul obiectiv pune accentul pe reducerea disparităților regionale, sprijinirea zonelor afectate de declin demografic, stimularea economiilor locale și consolidarea solidarității între regiuni. Al doilea obiectiv promovează utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, tranziția către o economie verde și reziliența teritoriilor în fața schimbărilor climatice și a altor șocuri externe.

În sprijinul acestor obiective, Agenda propune <u>șase principii strategice denumite „priorități pentru o dezvoltare teritorială durabilă”</u>:

1. *O Europă echitabilă și funcțională;*
2. *O Europă verde și rezilientă;*
3. *O guvernanță teritorială mai bună;*
4. *O mai bună conectivitate;*
5. *Coerența politicilor la nivel teritorial;*
6. *O mai bună utilizare a resurselor locale.*

Un aspect important al Agendei este ideea de „place-based approach” – o abordare adaptată specificului fiecărei regiuni. Acest lucru înseamnă că dezvoltarea teritorială trebuie să țină cont de caracteristicile, nevoile și potențialul fiecărui loc, fie că este vorba de o metropolă sau o zonă rurală izolată. Politicile europene, naționale și regionale trebuie să fie flexibile și adaptabile, astfel încât să poată răspunde cât mai eficient acestor realități diverse.

De asemenea, Agenda Teritorială 2030 promovează o mai bună cooperare între nivelurile de guvernanță – european, național, regional și local. Se încurajează participarea actorilor locali în procesele de planificare și implementare a politicilor teritoriale, pentru a asigura o mai mare coerență și eficiență. Documentul susține și utilizarea instrumentelor inovatoare de planificare și monitorizare, precum platformele digitale, sistemele GIS și mecanismele de colectare a datelor teritoriale în timp real.

Agenda Teritorială 2030 a UE oferă un cadru strategic ambițios pentru o dezvoltare echilibrată și durabilă a Europei. Ea încurajează solidaritatea teritorială, protejarea mediului, inovarea și cooperarea între regiuni și actori. Deși implementarea sa rămâne în responsabilitatea statelor membre și a autorităților regionale, orientările și principiile acesteia au potențialul de a transforma modul în care Europa își gestionează dezvoltarea spațială în următorii ani.

Pactul Verde European

Pactul Verde European (în engleză, *European Green Deal*) este o inițiativă strategică lansată de Comisia Europeană în decembrie 2019, având ca scop transformarea Uniunii Europene într-o economie durabilă, competitivă și neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon până în anul 2050. Această strategie reprezintă răspunsul UE la schimbările climatice și la degradarea mediului, fiind considerată una dintre cele mai ambițioase politici ecologice din lume.

Obiectivul central al Pactului Verde este reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 (comparativ cu nivelurile din 1990) și atingerea neutralității climatice până în 2050. Pentru a realiza acest lucru, Pactul propune măsuri în mai multe domenii-cheie: energie, industrie, agricultură, transport, clădiri și biodiversitate.

Printre cele mai importante inițiative incluse în Pact se numără: tranziția către surse de energie regenerabilă, renovarea clădirilor pentru a le face mai eficiente energetic, promovarea mobilității curate (precum vehiculele electrice și transportul public), reducerea poluării, protejarea ecosistemelor naturale și sprijinirea economiei circulare.

Pentru a asigura o tranziție echitabilă, Comisia Europeană a creat și Mecanismul pentru o Tranziție Justă, care are rolul de a sprijini regiunile și sectoarele cele mai afectate de schimbările economice implicate de Pactul Verde. Acest mecanism prevede finanțări și sprijin tehnic pentru comunități, lucrători și întreprinderi.

Pactul Verde nu este doar o politică de mediu, ci și o strategie economică. El propune transformarea Europei într-un lider global în domeniul tehnologiilor verzi și al sustenabilității, contribuind în același timp la crearea de locuri de muncă și la creșterea competitivității economiei europene.

Contextul strategic de la nivel național

Planul de Amenajare a Teritoriului Național

Reprezintă o bază de amenajare pentru programele sectoriale strategice, determinând scopul și prioritățile pentru dezvoltarea teritorială a țării în relație cu politicile UE și cuprinde următoarele secțiuni:

• Secțiunea I – Rețele de transport – aprobată prin Legea nr. 363/2006:

Fig. 2. DIRECŢII DE DEZVOLTARE A REŢELEI DE CĂI RUTIERE

Sursa: PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA I – REŢELE DE TRANSPORT

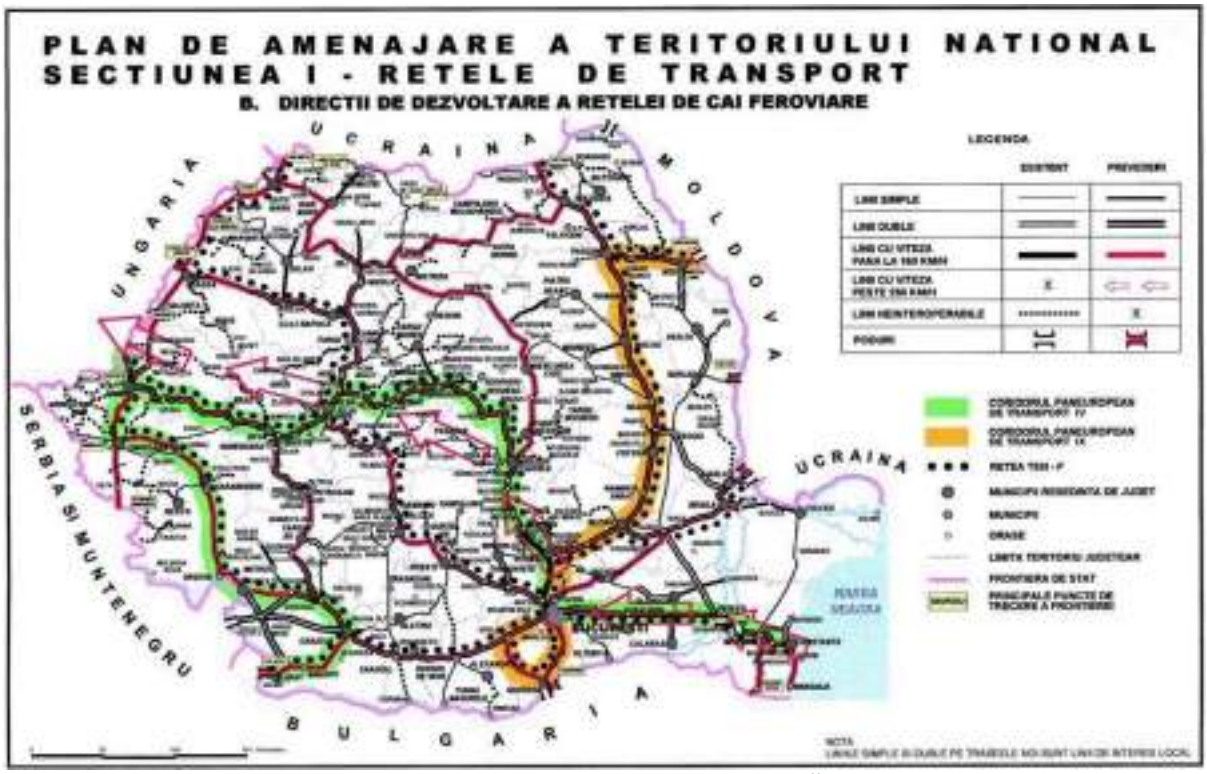

Fig. 3. DIRECŢII DE DEZVOLTARE A REŢELEI DE CĂI FEROVIARE

Sursa: PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA I – REŢELE DE TRANSPORT

• Secțiunea a II-a – Apa – aprobată prin Legea nr. 171/1997:

Fig. 4. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A II-A – APA

• Secțiunea a III-a – Zone protejate – aprobată prin Legea nr. 5/2000:

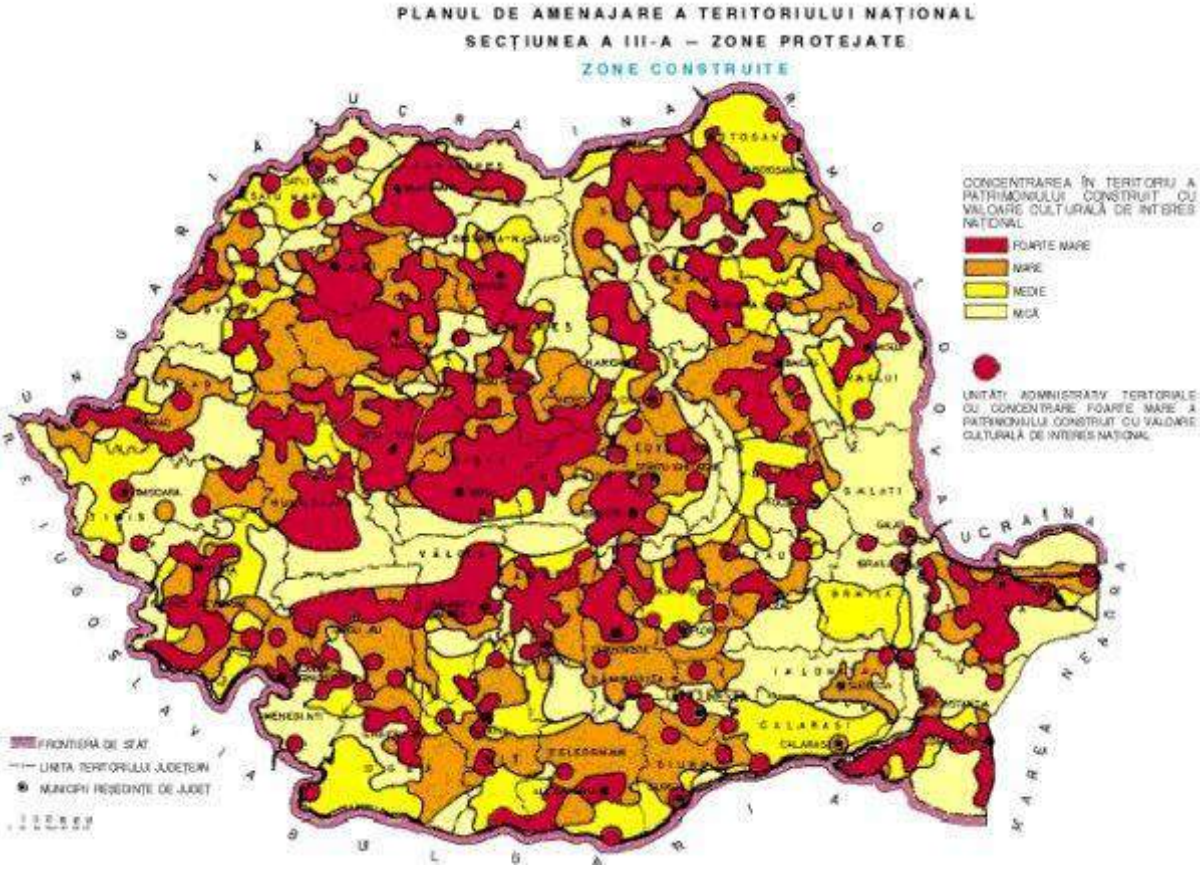

Fig. 5. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAȚIONAL, SECȚIUNEA A III-A – ZONE PROTEJATE

• Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități – aprobată prin Legea nr. 351/2001:

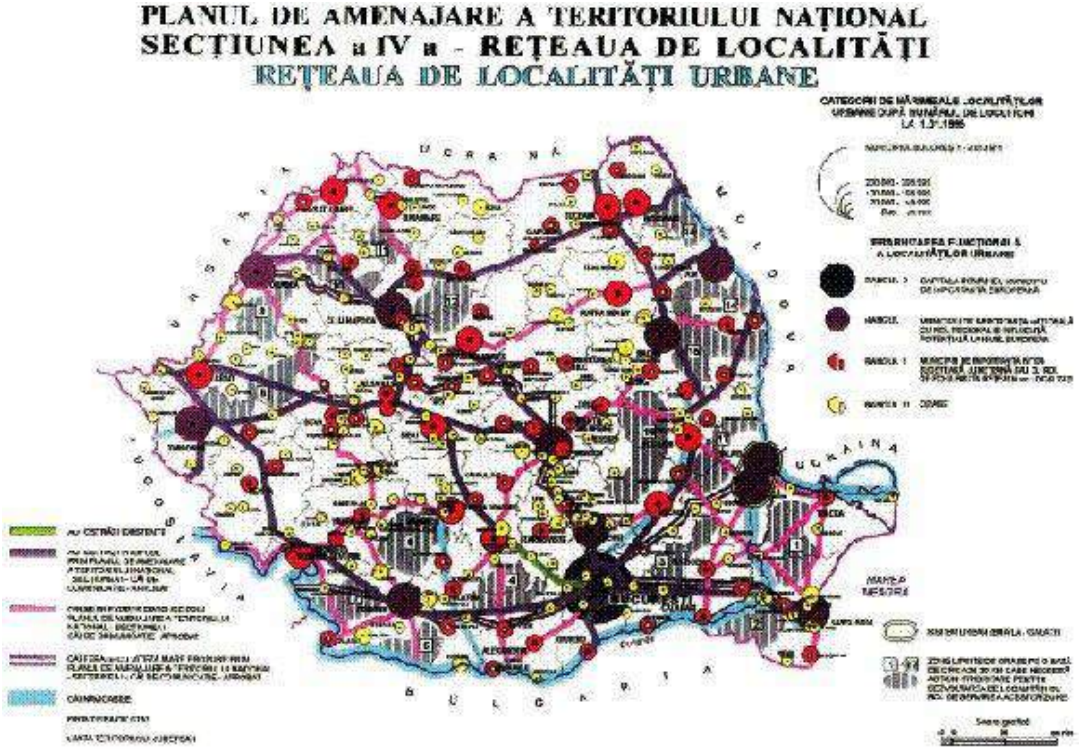

Fig. 6. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAȚIONAL, SECȚIUNEA A IV-A – REȚEAUA DE LOCALITĂȚI

• Secțiunea a V-a – Zone de risc natural – aprobată prin Legea nr. 575/2001:

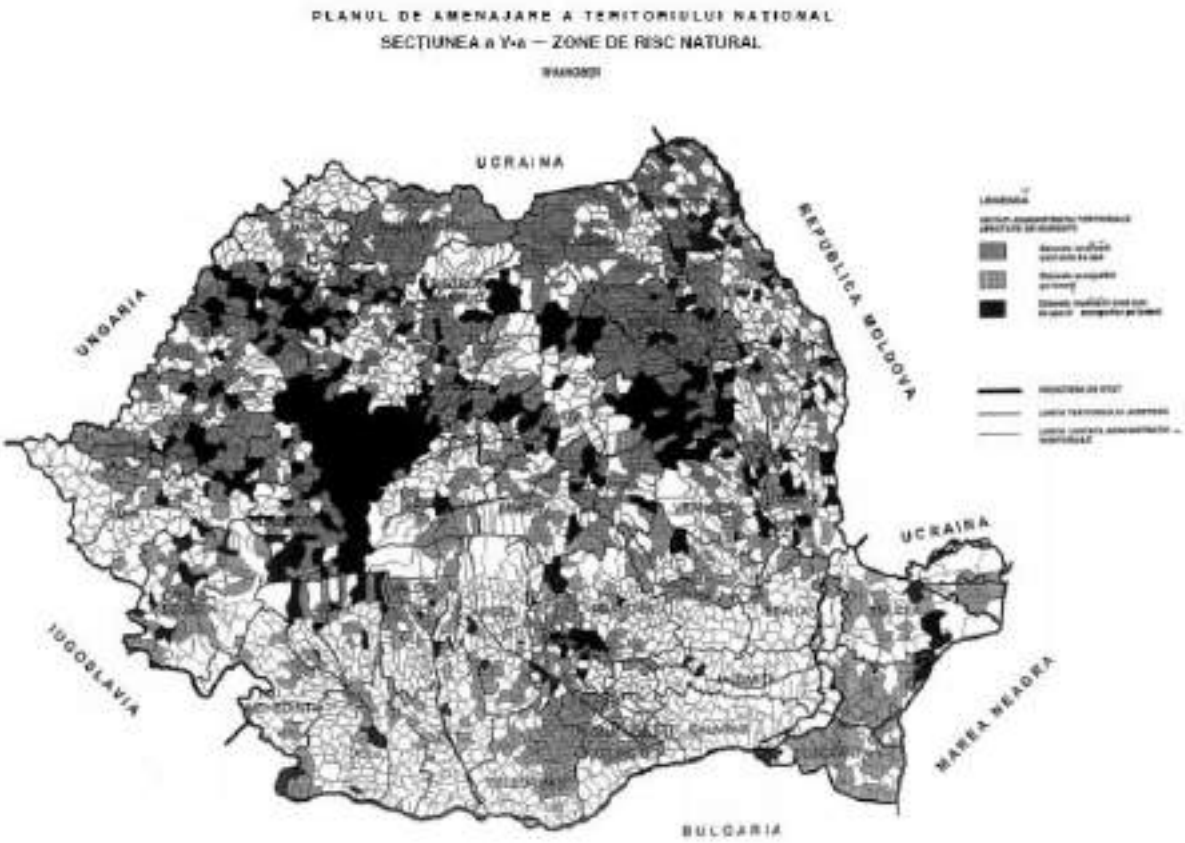

Fig. 7. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A V-A – ZONE DE RISC NATURAL

• Secțiunea a VIII-a – Zone turistice – aprobată prin Legea nr. 190/2009:

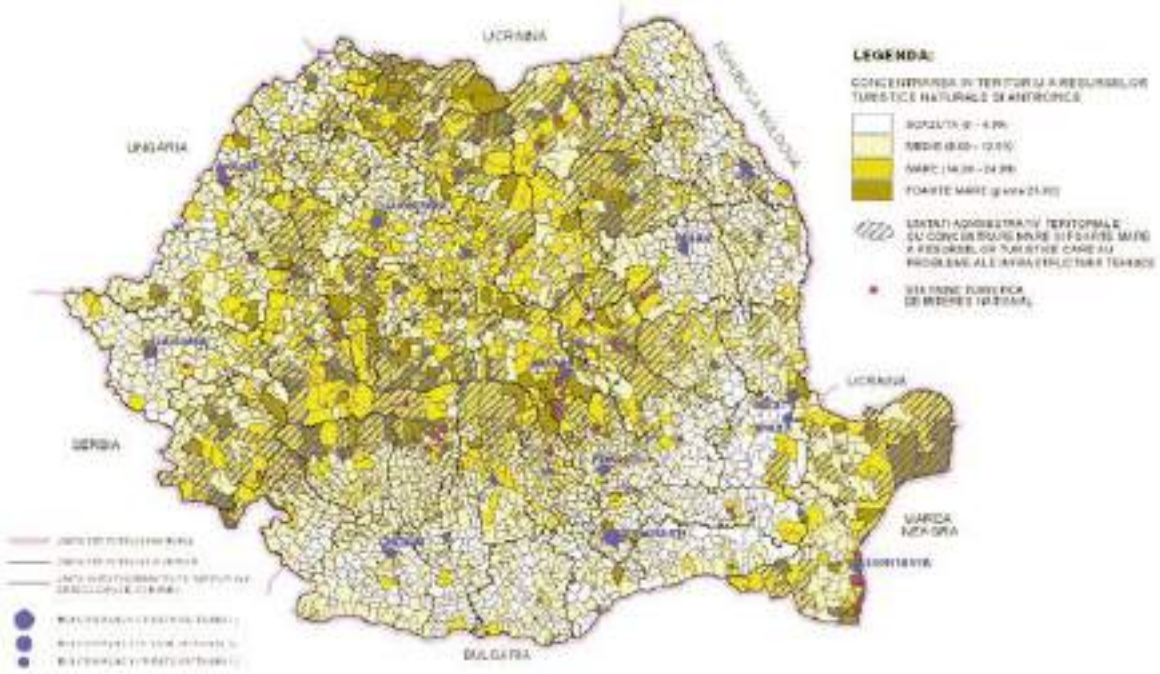

Fig. 8. PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAŢIONAL, SECŢIUNEA A VIII-A– ZONE TURISTICE

Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României: România Policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni.

Prin SDTR este stabilit cadrul strategic de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României pe termen lung, necesar pentru sprijinirea și ghidarea procesului de dezvoltare teritorială la nivel național, cu scopul valorificării oportunităților și a nivelului de dezvoltare al fiecărui teritoriu. Scenariul România Policentrică urmărește, în perspectiva anului 2035, dezvoltarea teritoriului național la nivelul unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capitaluri (orașe mari/medii) și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriile europene.

În cadrul Strategiei au fost identificate 5 obiective generale și obiectivele specifice aferente:

1. Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband:

- Dezvoltarea unei rețele de transport eficientă și diversificată capabilă să asigure gestionarea fluxurilor de oameni și mărfuri generate de schimburile economice între teritoriul național și piețele din spațiul european;
- Dezvoltarea și extinderea infrastructurii portuare și aeroportuare, precum și a legăturii acestora cu centrele urbane naționale în scopul consolidării poziției României de nod logistic regional;
- Consolidarea infrastructurii de transport a energiei și conectarea acesteia la proiectele pan-europene cu impact regional și național.

2. Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive:

- Asigurarea unei echipări complete cu infrastructură de utilități publice a localităților urbane și rurale;

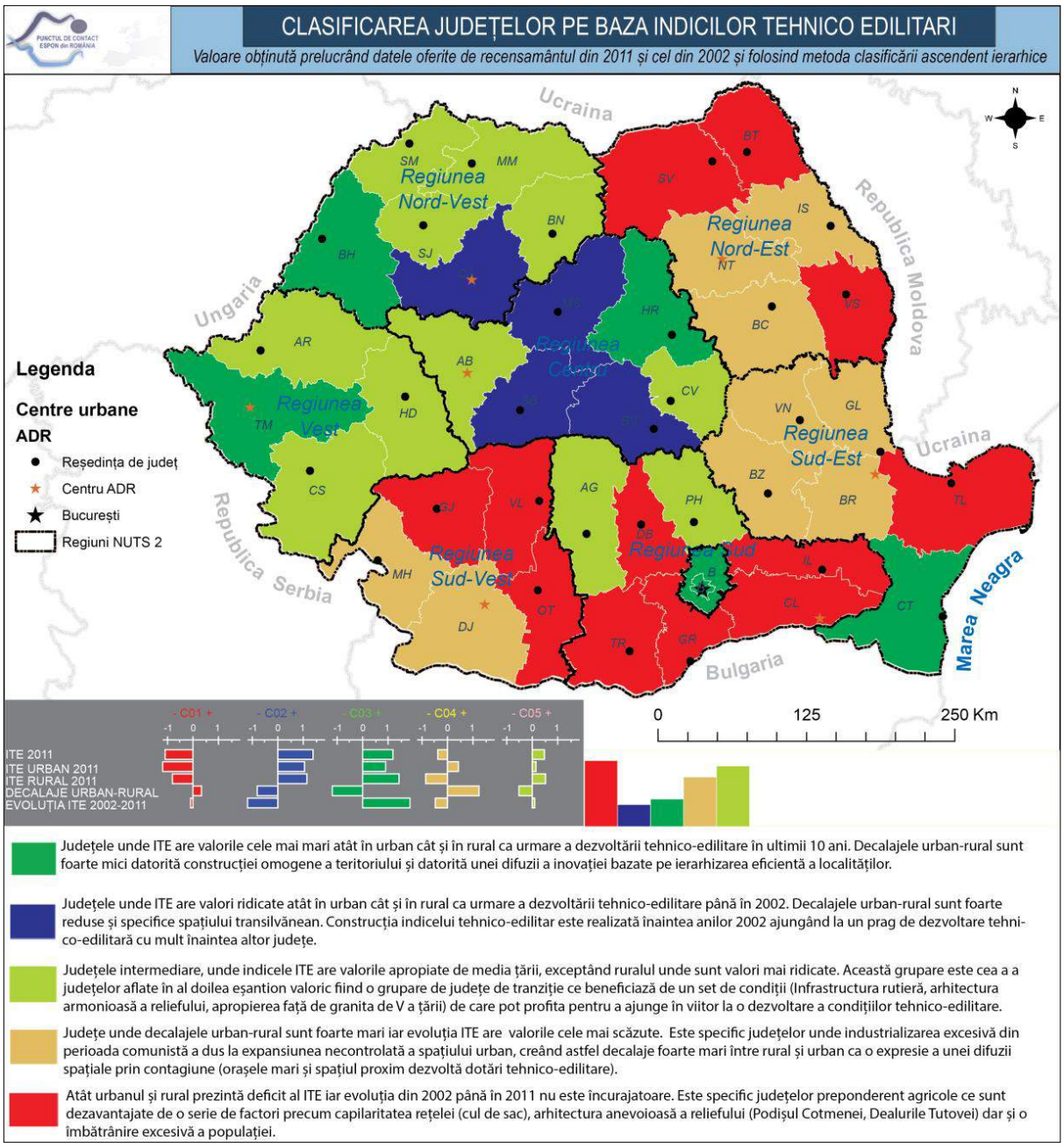

Fig. 9. CLASIFICAREA JUDEŢELOR PE BAZA INDICILOR TEHNICO-EDILITARI

Sursa: Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României

• Asigurarea unei accesibilități crescute la nivelul teritoriului și a unei conectivități eficiente între orașele mari și zona urbană funcțională;

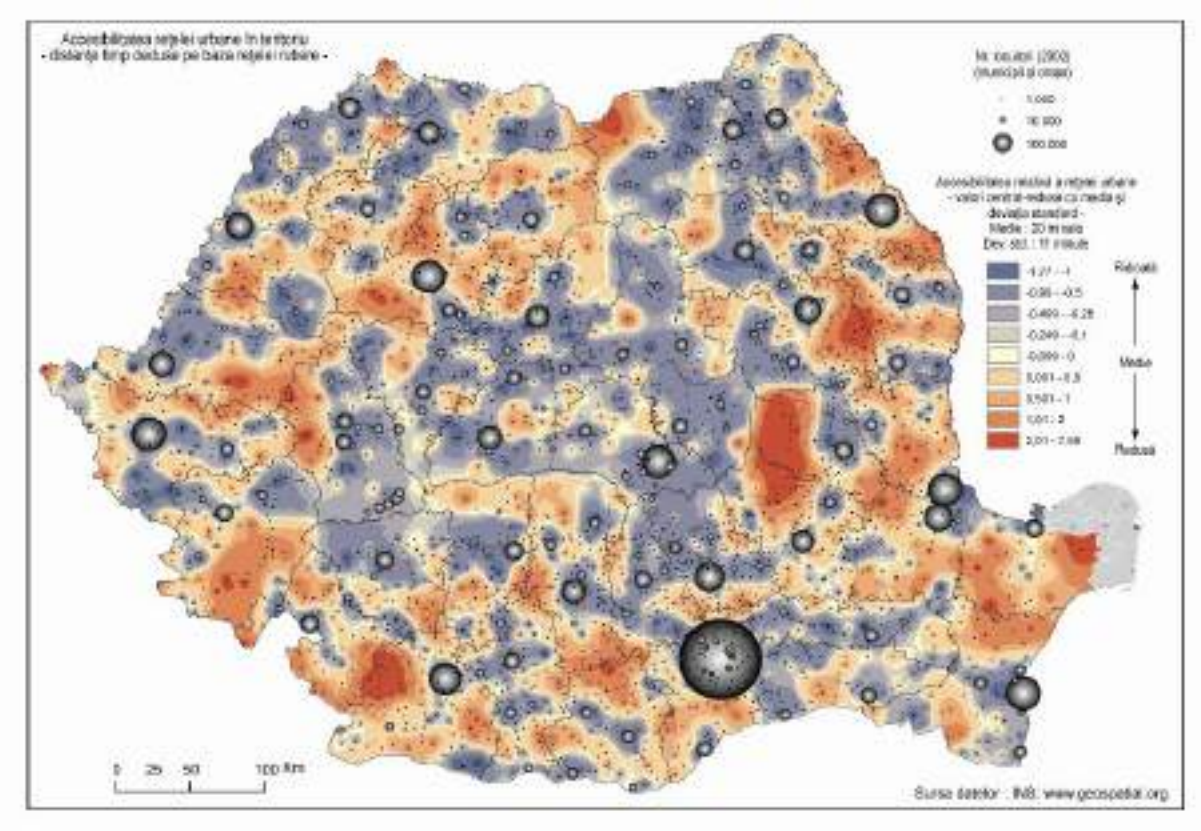

Fig. 10. ACCESIBILITATEA REȚELEI URBANE ÎN TERITORIU

Sursa: Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României

• Creșterea atractivității spațiilor urbane și rurale prin îmbunătățirea funcțiilor rezidențiale, dezvoltarea unor spații publice de calitate și a unor servicii de transport adaptate nevoilor și specificului local;

• Furnizarea unor servicii sociale de calitate prin asigurarea unei diversificări a acestor servicii la nivelul teritoriului și îmbunătățirea gradului de acces a populației.

3. Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane:

• Dezvoltarea unor centre urbane specializate și inteligente cu vocație de poli internaționali și racordarea lor eficientă la rețeaua urbană europeană;

• Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcționale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului;

• Consolidarea rolului localităților rurale cu potențial de polarizare în scopul asigurării unei accesibilități crescute a populației rurale la servicii de interes general;

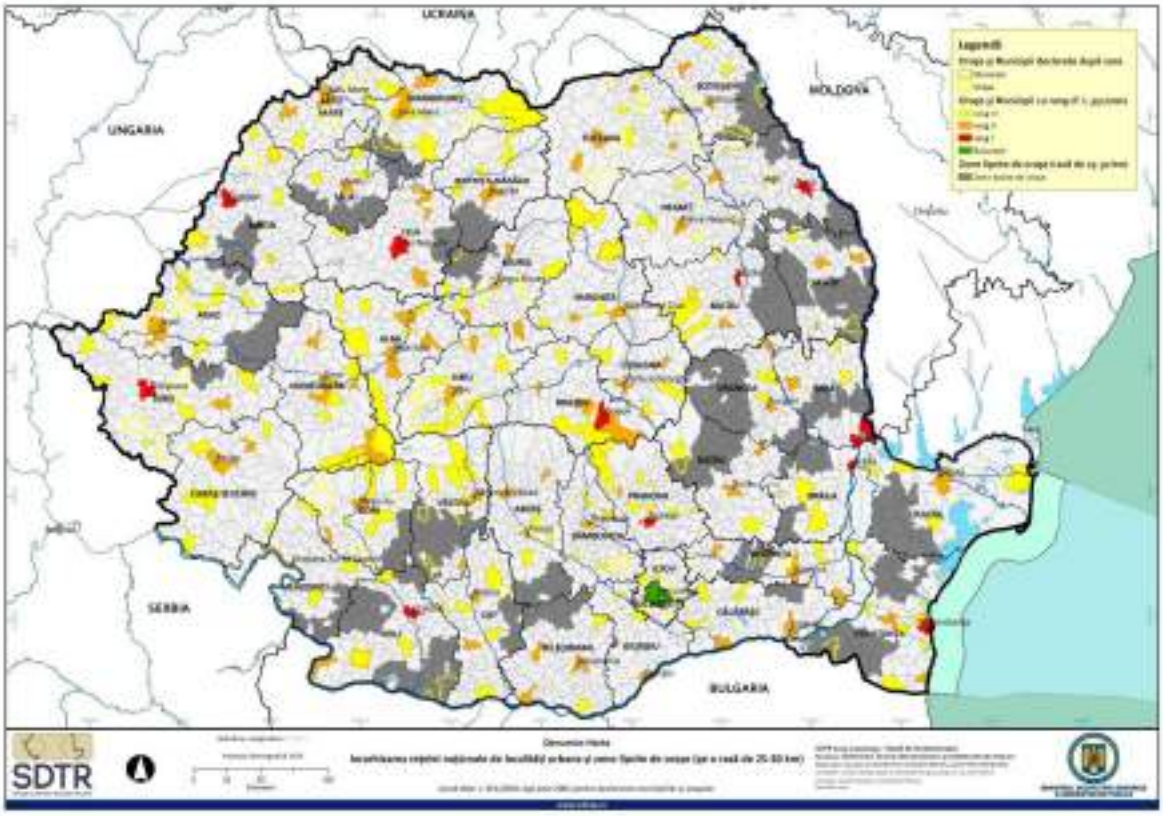

Fig. 11. IERARHIZAREA REŢELEI NAŢIONALE DE LOCALITĂŢI URBANE ŞI ZONE LIPSITE DE ORAŞE (PE O RAZĂ DE 25-30 KM)

Sursa: Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României

• Sprijinirea dezvoltării sistemelor urbane și a axelor de dezvoltare de la nivelul teritoriului prin asigurarea unor intervenții integrate teritorial.

4. Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială:

• Protejarea patrimoniului și promovarea măsurilor de regenerare a capitalului natural;

• Protejarea și reabilitarea patrimoniului construit în scopul conservării identității naționale și creșterii atractivității spațiilor culturale cu potențial turistic deosebit;

• Reducerea vulnerabilității zonelor supuse riscurilor naturale;

• Asigurarea echilibrului în dezvoltarea mediului rural și urban prin protejarea resurselor funciare agricole și limitarea extinderii intravilanului localităților.

5. Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială:

• Consolidarea capacității structurilor de guvernanță la niveluri multiple și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice;

• Consolidarea instrumentelor de planificare spațială și a instituțiilor cu rol în gestionarea și planificarea proceselor de dezvoltare a teritoriului (sau de amenajare a teritoriului);

• Consolidarea capacității de cooperare și planificare în domeniul transfrontalier și transnațional.

De asemenea, au fost definite măsuri, acțiuni și exemple de proiecte pentru zone urbane, zone rurale, zone montane, zone transfrontaliere și zona costieră. SDTR instituie următoarele linii directoare de planificare:

• Încurajarea concentrării locuirii în interiorul intravilanului localităților și limitarea dezvoltării urbane în zone care nu sunt deja echipate cu infrastructura tehnico-edilitară;

• Încurajarea concentrării activităților industriale în parcuri tehnologice din exteriorul localităților și limitarea amplasării lor în intravilanul localităților;

• Încurajarea construirii în zone industriale deja utilizate (brownfields) și interzicerea construirii în zone verzi;

• Încurajarea locuirii sustenabile în centrele istorice ale localităților orașelor;

• Dezvoltarea complementarității între zonele urbane și zonele rurale;

• Încurajarea dezvoltării care utilizează energie verde și interzicerea construirii de imobile care utilizează în exploatare exclusiv combustibili fosili;

• Luarea măsurilor necesare pentru diminuarea efectelor negative ale riscurilor naturale și industriale;

• Încurajarea transportului sustenabil și obligativitatea elaborării planurilor de mobilitate;

• Încurajarea planificării și proiectării de calitate și limitarea derogării de la planurile de dezvoltare urbană și teritorială în vigoare;

• Încurajarea implicării cetățenilor și comunităților în elaborarea strategiilor de dezvoltare și obligativitatea consultării publicului asupra fiecărei etape ale acestora.

Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive și Competitive 2022-2035 - Politica Urbană a României

Strategia propune o viziune de dezvoltare urbană durabilă, incluzivă și rezilientă a României pentru perioada 2022 – 2035, un instrument concret de transpunere la nivel național a obiectivelor și principiilor documentelor cadru la nivel european și la nivel global. De asemenea, constituie un cadru de fundamentare a politicilor urbane și a strategiilor locale,

cu respectarea principiului autonomiei locale și al subsidiarității, o agendă comună a autorităților publice de la nivel central și local pentru îmbunătățirea cadrului de dezvoltare urbană, prin furnizarea unui set de măsuri coerente și prin coordonarea și corelarea domeniilor sectoriale și a diferiților actori.

Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive și Competitive 2022-2035 (SNDU) promovează următoarele principii:

- Planificarea orașelor pentru oameni și, în mod esențial, pentru sănătatea și bunăstarea locuitorilor:
- Orientarea orașelor către o economie circulară;
- Dezvoltarea de orașe mai compacte și o concentrare mai mare pe reutilizarea potențialului existent prin regenerare urbană;
- Adoptarea și maximizarea evoluției tehnologice atât în economiile orașelor, cât și în furnizarea către cetățeni de servicii prin abordări de tip oraș inteligent;
- Sprijinirea orașului ca spațiu incluziv, care să ofere oportunități tuturor locuitorilor;
- Promovarea abordărilor participative în dezvoltarea urbană;
- Colaborarea și parteneriatele între diversele categorii de orașe, în interiorul și între regiuni vor fi cruciale pentru construirea unei noi abordări de multi-guvernanță a dezvoltării urbane;
- Cooperarea dintre orașe și unitățile administrativ teritoriale din teritoriul metropolitan pentru a asigura cadrul necesar de dezvoltare urbană durabilă;
- Colaborarea dintre autoritățile publice de la niveluri teritoriale diferite (abordarea multi-nivel) pentru o dezvoltare urbană durabilă și integrată; ▪ Stabilirea unei viziuni clare pentru dezvoltarea urbană, aliniată la dimensiunea urbană europeană și internațională.

Obiective prioritare ale Politicii Urbane:

- Obiectivul prioritar 1: Sustenabilitatea spațială
- Obiectivul prioritar 2: Orașe verzi și reziliente - crearea de orașe inteligente din punct de vedere climatic, prin dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre pentru a atenua și a se adapta la riscurile urbane

- Obiectivul prioritar 3: Orașe competitive - intensificarea activității economice, prin oferirea unor condiții de trai prielnice, creșterea ofertei locurilor de muncă și îmbunătățirea accesului la centre de afaceri bine deservite
- Obiectivul prioritar 4*:* Orașul social - îmbunătățirea condițiilor de viață, în special prin extinderea accesului la locuințe și servicii publice
- Obiectivul prioritar 5: Îmbunătățirea capacității administrative și a cooperării între jurisdicții și sectoare

Contextul strategic de la nivel regional

Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Nord-Vest 2021-2027

Viziunea pe termen lung (2034): Comunitățile din Regiunea Nord-Vest (Transilvania de Nord) înțeleg să valorifice împreună, respectând principiile dezvoltării durabile, resurse naturale, materiale, umane, tradițiile istorice și interculturale în scopul unei dezvoltări susținute, constante care face din Transilvania de Nord una dintre cele mai dinamice regiuni europene.

Obiective strategice de dezvoltare pe termen lung (2034):

- Valorificarea avantajelor competitive prin investiții în domeniile de specializare inteligentă ale regiunii.
- Racordarea Regiunii la fluxurile internaționale de mărfuri, turiști, investiții, informații și valori culturale.
- Creșterea investițiilor în capitalul uman al regiunii, în vederea adaptării la economia digital și industria 4.0.
- Creșterea eficienței economiei rurale, conservând totodată calitatea mediului și patrimoniul etnofolcloric extrem de bogat al regiunii.
- Transformarea centrelor urbane în spații de influență și de atracție regională și trans-regională
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
- Promovarea tranziției către surse de energie regenerabilă și gestiunea responsabilă a resurselor

- Valorificarea spiritului civic în procesul de dezvoltare urbană
- Dezvoltarea sistemelor de transport cu emisii reduse și încurajarea mobilității active
- Dezvoltarea bazelor de date pe mai multe niveluri (local, județean, regional) pentru a susține procesul de planificare urbană

Obiectiv general: Creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea, în vederea diminuării disparităților intra- și inter-regionale și creșterea standardului de viață.

Obiective specifice și direcții de acțiune:

- O.S.1: Economie competitivă, bazată pe inovare și digitalizare:
    - D.A.1.1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri
    - D.A.1.2. Sprijinirea ecosistemului de inovare și a activităților economice în domeniile de specializare inteligentă
    - D.A.1.3. Stimularea CDI și adoptării tehnologiilor avansate, în mediul public și privat
    - D.A.1.4. Promovarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale
- O.S.2: Capital uman și social dezvoltat:
    - D.A.2.1. Sprijinirea inserției pe piața muncii și corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței
    - D.A.2.2. Stimularea participării la procesele de educație și formare continuă, bazate pe o infrastructură modernă și pe digitalizare
    - D.A.2.3. Modernizarea, digitalizarea și dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sănătate, promovarea prevenției și a unui mod de viață sănătos
    - D.A.2.4. Sprijinirea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
    - D.A.2.5. Cultivarea spiritului civic și a implicării comunității în procesele de dezvoltare locală
- O.S.3: Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv:

- D.A.3.1. Dezvoltarea integrată și sustenabilă a zonelor urbane funcționale, a municipiilor și orașelor
- D.A.3.2. Dezvoltarea zonelor rurale și creșterea calității vieții în mediul rural, prin echiparea cu infrastructură și dotări
- D.A.3.3. Dezvoltarea infrastructurii și susținerea evenimentelor culturale, sportive și de agrement
- D.A.3.4. Digitalizarea serviciilor publice dedicate comunității, vizitatorilor și actorilor economici
- D.A.3.5. Protejarea și valorificarea patrimoniului antropic
- D.A.3.6. Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic

o O.S.4: Mediu natural valorificat responsabil:

- D.A.4.1. Protejarea și valorificarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi
- D.A.4.2. Creșterea rezilienței la hazarduri naturale și schimbări climatice
- D.A.4.3. Reducerea poluării, ameliorarea și monitorizarea calității factorilor de mediu
- D.A.4.4. Promovarea utilizării sustenabile a resurselor energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă
- D.A.4.5. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de management al apelor, apelor uzate și deșeurilor
- D.A.4.6. Sprijinirea economiei circulare în vederea eliminării deșeurilor și (re)utilizării continue a resurselor

o O.S.5: Conectivitate fizică și digitală ridicată:

- D.A.5.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport în lungul rețelei TEN-T
- D.A.5.2. Creșterea conectivității locale feroviare și rutiere la rețeaua TEN-T
- D.A.5.3. Sprijinirea mobilității durabile intra-regionale, inclusiv cu scop turistic și de agrement
- D.A.5.4. Sprijinirea mobilității durabile în cadrul zonelor urbane funcționale, municipiilor și orașelor
- D.A.5.5. Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor digitale

Contextul strategic de la nivel județean

Strategia de Dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027

Viziunea de dezvoltare:

I. Tranziția spre industrie și servicii bazate pe cunoaștere și tranziția verde

Viziunea noastră pentru 2027 este cea a unui județ în care dezvoltarea industrială începe să facă joncțiunea cu economia cunoașterii pe calea stimulării interferentelor între cercetare universitară și sectorul privat din zona IMM-urilor și a companiilor mari deopotrivă. Dar cum specializarea regională este în termeni obiectivi un imperativ economic determinant, abordarea noastră își asuma explicit un proiect aferent acestui obiectiv: un hub de cercetare-dezvoltare axat pe două elemente subsumate imperativului european al tranziției spre net 0: electromobilitate în industria auto și economie circulară în industria maselor plastice (Bistrița Electromobility and Circular Economy Hub sau BECEH), nișă în care analiza noastră vede principalul potențial de specializare inteligentă a județului.

Acest hub va putea centraliza și potența prin efecte de proximitate și rețea proiectele de inovație existente, va servi ca platforma de consultanță financiară și digitalizare a proceselor de producție pentru firmele din rețea, va atrage antreprenorii din branșă oferind co-working space pentru start-up-uri și spin-off-uri, va amplifica inițiativele de educație și formare din sistemul public și privat, în special cele structurate în jurul CCIBN și va fi un one stop shop de prezentare pentru partenerii comerciali ai județului în zona industriei și serviciilor aferente electromobilității. La maturizare, BECEH va avea potențialul să devina un proiect-magnet pentru toate firmele mari și IMM-urile cu activități relevante în această zonă a electromobilității, de departe cel mai mare proiect industrial recent al Uniunii Europene.

Acest proiect-fanion completează prin specializarea să și accentual pus pe natura alianței incipiente între mari jucători (UTCN, marii exportatori) nou-aprobatul proiect al Primăriei Municipiului Bistrița numit Inova@2027, un proiect care va genera, odată implementat, un impact pozitiv asupra unei nișe definită diferit de BECEH: IMM-urile.

Județul are, evident, și alte surse de specializare, de la transport de marfă la mase plastice, și strategia apreciază acest lucru, făcând propuneri relevante pentru ele, de la reforma învățământului județean (atât universitar cat și profesional) la digitalizare și debirocratizare.

Însă de departe electromobilitatea se aliniază cel mai bine priorităților de finanțare ale UE, potențialului existent deja în Bistrița și tranziției mobilității de la motorul termic la cel electric.

Pe baza analizei noastre îndrăznim chiar să spunem că de acest proiect depinde viitorul pe termen mediu al industriei de subansamble auto în care este ancorată economia județului.

II. Tranziția spre agricultura de cluster, viticultura medie-premium și zootehnia cu amprentă minima de carbon

Dată fiind dispunerea predominant rurală a județului am creionat o viziune aprofundată pe agricultura. Vedem acolo un județ care iese din blestemul agriculturii fărâmițate și începe să aibă primele aglomerări organizate (clustere) agricole și viticole dotate cu hub-uri de logistica, procesare și consultanță de specialitate atât de necesare profilului agricultorilor medii din județ: talentați la agricultura și zootehnie tradițională dar nepregătiți să facă față birocrației, coordonării pentru a livra cantități mari în extrasezon și fără abilități de identificare a oportunităților din piață.

Vedem în acest sens măsuri ale autorităților județene care să ducă la o specializare crescândă pe hrana bio și gourmet cu certificare DOC, agricultura și silvicultura de tip regenerativ, și folosirea terenurilor lăsate pârloagă în scopul captării carbonului prin programele de reîmpădurire susținute de finanțări europene dar și private (piața de certificate verzi). În paralel cu ancorarea sectorului în proiecte enoturistice, viticultura trebuie să facă tranziția spre nișa medie-premium și biodinamica în care intra azi vinurile din Europa de Est.

În fine, dat fiind ca direcția de reglementare europeană în era încălzirii globale este forțarea zootehniei să își reducă amprenta de carbon, sunt necesare măsuri de asistență pentru fermele zootehnice care să facă tranziția spre gradul maxim de decarbonizare permis de natura acestui sector.

III. Un județ-magnet pentru calitatea vieții

În 2027 județul nu va fi probabil în topurile naționale de venituri nete pe cap de locuitor. Însă are deja multe atuuri pe acest palier (costuri reduse, biodiversitate, investiții în sănătate, infrastructura și învățământ) și, beneficiind de reorientarea preferințelor de viață în context pandemic, cu resursele europene care se întrevăd în 2021 județul poate avea zone-magnet pentru cei care caută o viața cu suficiente oportunități dar cu un aport suplimentar

de mediu sănătos, servicii de sănătate, cultura și învățământ accesibile și pe care se poate conta, toate acestea în condiții de proximitate față de poluri dinamice dar scumpe cum ar fi Cluj-Napoca.

În acest sens vedem în județ un centru de cercetare și pregătire medicală aferentă medicinei de urgență aeropurtate (tip medevac) dar și altor zone de specialitate prin programe de rezidențiat în parteneriat cu UMF Cluj sau Târgu-Mureș. Vedem un sector turistic care face din Bistrița-Năsăud o sursă de bune practici pe sustenabilitate și turism cultural, cu un patrimoniu urban și rural cuprins în mari programe de restaurare și revitalizare. Cu un sector HORECA care va începe să iasă din paradigma hotelurilor și pensiunilor fără caracter și concurând ineficient pe cost, spre spații de cazare și eno-gastronomie în clădiri de patrimoniu și/sau noi dar sustenabile și estetic construite și decorate.

Nu în ultimul rând propunem viziunea unui județ care crește incluziv și sofisticat cultural, atacând frontal problemele sărăciei, accesului precar la servicii de sănătate, poluării, dezvoltării sub potențial a sectorului cultural și a persistenței eșecului școlar în jurul mediei naționale.

IV. Un județ mai pregătit pentru acutizarea crizei climatice

Criză climatica deja declanșată cere la rândul ei nu doar perfectarea rețelei de apă potabilă și pentru irigații sau mărirea capacității de a interveni la inundații, incendii de pădure, ci și atragerea de fonduri masive pentru reîmpădurire, economia circulară, sisteme de sănătate pregătite pentru cataclisme climatice, accentul pus pe mobilitatea pietonală și velo și creșterea ponderii transportului sustenabil de mărfuri și persoane pe calea ferată electrificată.

Într-o lume în care consecințele crizei climatice combinate cu urbanismul eșuat, congestia și poluarea din marile orașe românești vor mări atractivitatea zonelor relativ dinamice însă mai verzi și mai vivabile, Bistrița-Năsăud are potențialul de a deveni un loc care atrage în primul rând prin structuri de rezistență și reziliență la provocările extreme ce vor veni.

<u>Obiective strategice, generale și specifice:</u>

Obiectiv Strategic	**Obiectiv general**	Obiectiv specific
1. Un judet mai competitiv și mai inteligent	1.1. Tranziția industriei județene spre nișele industriale specifice	1.1.1. Dezvoltarea și susținerea activității unei pepiniere de inițiative colaborative între CDI și întreprinderi

	tranziției verzi, digitalizate și spre Industria 4.0	de tipul unui consorțiu județean de inovare („hub de inovare”)
		1.1.2. Impulsionarea tranziției spre activități economice de avangardă care sunt promovate de UE
		1.1.3. Impulsionarea investițiilor private autohtone în IMM-uri, start-up-uri și spin-off-uri inovatoare
		1.1.4. Tranziția digitală a industriei județene
		1.1.5. Promovarea accesului la piețe europene și internaționale și atragerea investițiilor străine directe în domenii de specializare inteligentă.
	1.2. Tranziția serviciilor din județ spre activități verzi si/sau cu valoare adăugată mare	1.1.6. Promovarea digitalizării în servicii
	1.2. Tranziția de la agricultura fărâmițata la agricultura de dimensiuni medii, cu infrastructuri de aglomerare /clusterizare pregătite pentru tranziția verde în sector	1.2.1. Consolidarea capacitații publice de consultanță agricolă la nivel județean.
		1.2.2. Tranziția spre forme competitive de agricultură, zootehnie și viticultură (clustere, cooperative)
		1.2.3. Repornirea pomiculturii și legumiculturii la volume mari
		1.2.4. O regiune specializată în vinuri pe segmentul mediu și premium
		1.2.5. Creșterea gradului de profesionalism în ferme
	1.3. Digitalizarea economiei județene	1.3.1. Digitalizarea administrației
		1.3.2. Stimularea digitalizarii sectorului privat
	1.4. Educația și formarea unei forțe de muncă competitive și pregătite pentru economia inteligentă	1.4.1. Grija sporită față de adevărul că formarea unei forțe de muncă competitive începe încă din faza ante preșcolară (ECEC)
		1.4.2. Dezvoltarea competențelor de bază
		1.4.2. Evitarea renunțării timpurii la educație și pregătire
		1.4.3. Dezvoltarea educației superioare

		1.4.4. Creșterea angajabilității absolvenților
		1.4.5. Dezvoltarea activităților medicale universitare la Bistrița
	1.5. Un județ mai competitiv pe piața turistică	1.5.1. Dezvoltarea unui sistem de guvernanță a turismului durabil la nivel județean – „guvernanța turistică”
		1.5.2. Așezarea patrimoniului cultural, arhitectural şi arheologic în centrul „propunerii” turistice a județului Bistrița-Năsăud.
		1.5.3. Promovarea turismului de nișă
2. Un județ mai verde, care face tranziția spre emisii nete 0 de carbon	2.1. O industrie mai verde	2.1.1. Dezvoltarea industriei și cercetării axata pe industriile sustenabile (în special electromobilitate și economie circulară)
		2.1.2. Încurajarea folosirii in servicii a sistemelor de economie circulară și a sistemelor energetice și de mobilitate sustenabile.
	2.2. O agricultură mai verde	2.2.1. Integrarea agriculturii, zootehniei și viticulturii în lanțuri alimentare scurte, precum și în inițiativele de turism sustenabil propuse în Strategie.
		2.2.2. Reducerea emisiilor de carbon in sectorul zootehnic
	2.3. O mai bună gestiune a relației dintre mediu și comunități	2.3.1. Folosirea cadrului natural pentru a obține mai multă adaptare la schimbările climatice
		2.3.2. Susținerea prelucrării inovative a produselor forestiere
		2.3.3. Protejarea, conservarea, restaurarea biodiversității și consolidarea și menținerea serviciilor ecosistemice; dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre
		2.3.4. Extinderea spațiilor verzi și de agrement
		2.3.4. Implicarea și sprijinirea comunităților locale în îndeplinirea obiectivelor de mediu
		2.3.5. Gestiunea sustenabilă a deșeurilor

		2.3.6. Modernizarea protecției cursurilor de apă
		2.3.7. Pregătirea teritoriului pentru tranziția climatică
		2.3.8. Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității
		2.3.9. Sprijinirea turismului ecologic
	2.4. Dezvoltarea transportului sustenabil	2.4.1. Dezvoltarea transportului public feroviar
		2.4.2. Dezvoltarea transportului rutier sustenabil
	2.5. Consolidarea măsurilor de adaptare la criza climatică în politicile de dezvoltare teritorială	2.5.1. Reducerea amprentei de carbon a sistemului energetic
		2.5.2. Reducerea consumului de energie
		2.5.3. Gestiunea sustenabilă a resurselor de apă
3. Un județ mai bine conectat prin creșterea mobilității	3.1. Decongestionarea traficului	3.1.1. Extinderea strategică a infrastructurii rutiere
		3.1.2. Fluidizarea digitală a traficului
	3.2. Creșterea accesibilității și a mobilității rutiere în județ	3.2.1. Dezvoltarea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport rutier
	3.3. Dezvoltarea infrastructurii digitale	3.3.1. Condiții stricte pentru companiile ce asigură servicii de internet pentru a se asigura o calitate mai uniformă a internetului la standardele ultimilor generații de rețele
4. Un județ mai social și mai incluziv	4.1. Reducerea sărăciei extreme	4.1.1. Mărirea capacității administrative și tehnice de a implementa proiecte legate de prezența sărăciei extreme.
		4.1.2. Legalizarea așezărilor informale și prevenirea formării de zone informale noi de sărăcie extremă
		4.1.3. Eradicarea locuirii în condiții nedemne și construcția de ansambluri de case la o scală care să prevină segregarea
	4.2. Îmbunătățirea accesului populației la serviciile medicale	4.2.1. Dezvoltarea bazei materiale a sistemului medical și a capitalului uman în sistemul medical
		4.2.2. Reducerea discrepanțelor regionale și județene în ceea ce

		privește îngrijirea primară și serviciile din spitale existente
	4.3. Promovarea modelelor alternative pentru prestarea serviciilor medicale publice	4.3.1. Degrevarea SJU de cazurile simple prin descentralizarea infrastructurii medicale publice și întărirea medicinei preventive
	4.4. Digitalizarea sistemului medical prin soluții E-Health	4.4.1. Tranziția sistemului medical spre soluții digitale de tip E-Health
	4.5. Cultivarea sănătății mentale și stării de bine	4.5.1. Construirea de sisteme dedicate sănătății mentale în școli
	4.6. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale	4.6.1. Creșterea gradului de acoperire a populației cu servicii sociale
		4.6.2. Creșterea gradului de implicare a comunității în viața socială
		4.6.2. Dezvoltarea resursei umane în sistemul medical
	4.7. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de educație	4.7.1. Construcția, extinderea, reabilitarea, modernizarea infrastructurii educaționale și îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților educaționale
		4.7.2. Dezvoltarea calității resursei umane în domeniul educațional și de formare
	4.8. Activități de dezvoltare a activităților medicale universitare la Bistrița	4.8.1. Promovarea legăturilor cu universitățile de medicină pentru a poziționa Bistrița în nișe neacoperite pe piața cercetării și pregătirii medicale universitare
5. Un județ marcat de dezvoltare integrată și sustenabilă	5.1. Bistrița-Năsăud ca pol regional de dezvoltare culturală cu o definită dimensiune economică, socială și europeană	5.1.1. Diversificarea actului cultural și consolidarea legăturii dintre politicile culturale și politicile pentru tineret
		5.1.2. Transformarea Bistriței în pol cultural de importanță regională
		5.1.3. Îmbunătățirea finanțării pentru cultură
		5.1.4. Atragerea de talent din orașele care dau tonul în cultură
		5.1.4. Promovarea și stimularea culturii scrise și lecturii
		5.1.5. Promovarea și stimularea programelor culturale dedicate minorităților etnice și religioase din județul Bistrița-Năsăud

		5.1.6. Promovarea integrării culturii și vieții universitare
		5.1.7. Conectarea programelor culturale la calitatea vieții persoanelor vârstnice
		5.1.8. Promovarea formelor de artă aflate în simbioză cu tehnica
		5.1.9. Dezvoltarea infrastructurii culturale
	5.2. Bistrița-Năsăud: cel mai bun județ pentru familiile cu copii	5.2.1. Asigurarea unei infrastructuri de îngrijire de top pentru a atrage populație tânără în județ
	5.3. Dezvoltarea infrastructurii sportive și susținerea evenimentelor sportive și de agrement	5.3.1. Construirea, reabilitarea, extinderea și modernizarea facilităților sportive 5.3.2. Construirea, reabilitarea, extinderea și modernizarea zonelor de agrement 5.3.3. Susținerea sportului de performanță 5.3.4. Elaborarea strategiei de dezvoltare a educației fizice și a sportului în județul Bistrița-Năsăud pe o perioadă similară cu a strategiei naționale privitoare la sport 5.3.5. Elaborarea și implementarea unui sistem de monitorizare a gradului de realizare a măsurilor propuse în prezenta strategie 5.3.6. Finanțarea proiectelor din domeniul sportului și educației fizice în acord cu direcțiile, obiectivele și măsurile strategiei 5.3.7. Cercetarea periodică a realităților din domeniul sportului pentru a înțelege în profunzime dinamica socială și sportivă, pentru a putea previziona evoluția fenomenului sportiv în următoarea perioadă 5.3.8. Acțiuni de informare în școli cu privire la importanța sportului și a educației fizice 5.3.9. Acțiuni de informare în școli cu privire la taberele de tineret și promovarea activităților recreative și de sport

		5.3.10. Utilizarea de către comunitate a bazelor sportive existente la nivelul judeţului 5.3.11. Facilitarea accesului tuturor categoriilor sociale (copii, persoane vârstnice, familii tinere, persoane cu dizabilități, persoane cu probleme de socializare) la bazele sportive și tabere sportive 5.3.12. Utilizarea de către cluburile sportive județene, cu performanțe dovedite, a bazelor sportive existente la nivel județean precum și a taberelor pentru organizarea de cantonamente și stagii de pregătire 5.3.13. Organizarea de tabere sportive cu deschidere spre toate categoriile sociale 5.3.14. Crearea de parteneriate public-privat și sprijinul autorităților publice locale și județene pentru înființarea și dezvoltarea taberelor sportive și de agrement 5.3.15. Atragerea de finanțări nerambursabile 5.3.16. Cooperare interinstituțională 5.3.17. Cooperare cu federații și inspectoratul școlar 5.3.18. Cooperarea cu mediul privat 5.3.19. Perfecționarea resursei umane implicate direct în sportul de performanță (sportivi, antrenori, medici etc.) în vederea dobândirii de noi competențe 5.3.20. Măsuri de susținere a școlarizării sportivilor de performanță pentru finalizarea tuturor ciclurilor educaționale 5.3.21. Crearea de parteneriate cu mediul universitar pentru susținerea perspectivei interdisciplinare (sociologică, psihologică, medicală, economică) a performanței sportive 5.3.22. Identificarea structurilor sportive care au în componență sportivi de performanță și mare

		performanță performante pe baza unor criterii prestabilite 5.3.23. Sprijinirea LPS și a cluburilor locale pentru a deveni pepiniere ale sportului de performanță 5.3.24. Desfășurarea de competiții – festivaluri sportive între structurile sportive și centrele rurale 5.3.25. Creşterea nivelului competițional şi promovarea judeţului în competițiile sportive naționale şi internaționale 5.3.26. Crearea de parteneriate public-privat și sprijinul autorităților publice locale și județene pentru dezvoltarea cluburilor sportive cu performanțe la nivel național și internațional

Contextul normativ al elaborării Strategiei de Dezvoltare Teritorială

Art. 42 – (1) al Legii 350/2001 republicată cu modificările ulterioare precizează că „Planul de amenajare a teritoriului județean are caracter director și reprezintă expresia spațială a programului de dezvoltare socio-economică a județului. Planul de amenajare a teritoriului județean se corelează cu Planul de amenajare a teritoriului național, cu Planul de amenajare a teritoriului zonal, cu programele guvernamentale sectoriale, precum și cu alte programe de dezvoltare”.

În conformitate cu Normele Metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism, aprobate prin Ordinul nr. 233 din 26 februarie 2016 (art. 11), “Partea a 3-a a P.A.T.J. cuprinde strategia de dezvoltare teritorială a județului cu direcțiile și prioritățile de dezvoltare a județului în plan teritorial, stabilite în baza diagnosticului prospectiv, urmărind să se asigure eliminarea/reducerea decalajelor de dezvoltare. În situația existenței unei strategii de dezvoltare socioeconomică a județului, strategia de dezvoltare teritorială transpune în plan teritorial prevederile acesteia și o completează cu obiective și măsuri specifice”.

SCENARII DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD PENTRU PERIOADA 2025-2035

Pe baza concluziilor Diagnosticului Prospectiv, au fost definite 3 scenarii de dezvoltare teritorială posibile, respectiv:

Scenariul I de dezvoltare teritorială (Scenariul ”Do Nothing”/ de referință)

Acest scenariu presupune menținerea trendurilor actuale de dezvoltare economică, demografică și teritorială, lipsa intervențiilor publice semnificative în infrastructură, echipare tehnico-edilitară, protecția mediului sau dezvoltarea urbană, continuarea dezechilibrelor teritoriale existente între mediul urban și rural, persistența problemelor de mediu, accesibilitate și competitivitate regională.

Din perspectiva demografiei și a rețelei de așezări, va continua declinul demografic în zonele rurale defavorizate, îmbătrânirea populației rurale prin migrația tinerilor către centrele urbane sau în străinătate, consolidarea Bistriței ca pol unic de creștere, degradarea funcțională a localităților mici și pierderea serviciilor publice de bază de la nivelul acestora.

Din punctul de vedere al economiei și ocupării, în acest scenariu se menține o economie preponderent agricolă și de subzistență în mediul rural, lipsa investițiilor masive în industrie și servicii inovative, continuarea dependenței de activități tradiționale cu valoare adăugată redusă, persistența disparităților economice între municipiul-reședință și restul județului.

Din perspectiva accesibilității, infrastructura rutieră va rămâne deficitară mai ales în zona montană, fără investiții în conectivitatea externă, iar județul va ocupa o poziție periferică față de rețelele majore de transport, cu un transport public slab integrat, cu legături ineficiente între orașe și comune.

Cu privire la mediu și resurse naturale, va continua degradarea acestora sub impactul exploatărilor forestiere necontrolate și a depozitării necontrolate a deșeurilor. De asemenea, va persista vulnerabilitatea crescută la riscuri naturale (inundații, alunecări de teren) din cauza lipsei măsurilor de prevenție și reabilitare, precum și lipsa valorificării durabile a patrimoniului natural.

În ceea ce privește serviciile publice și calitatea vieții, județul va continua să prezinte un acces limitat la servicii de sănătate și educație în mediul rural, precum și disparități teritoriale în accesul la apă potabilă, canalizare sau energie. Per ansamblu, localitățile mici își vor scădea atractivitatea pentru tineri și investitori.

Patrimoniul cultural (tradiții, arhitectură vernaculară etc.) va continua să se degradeze, iar turismul rural și ecoturismul vor continua să stagneze pe fondul deficiențelor de infrastructură și promovare, resimțindu-se și lipsa cooperării între localități în promovarea rutelor turistice tematice.

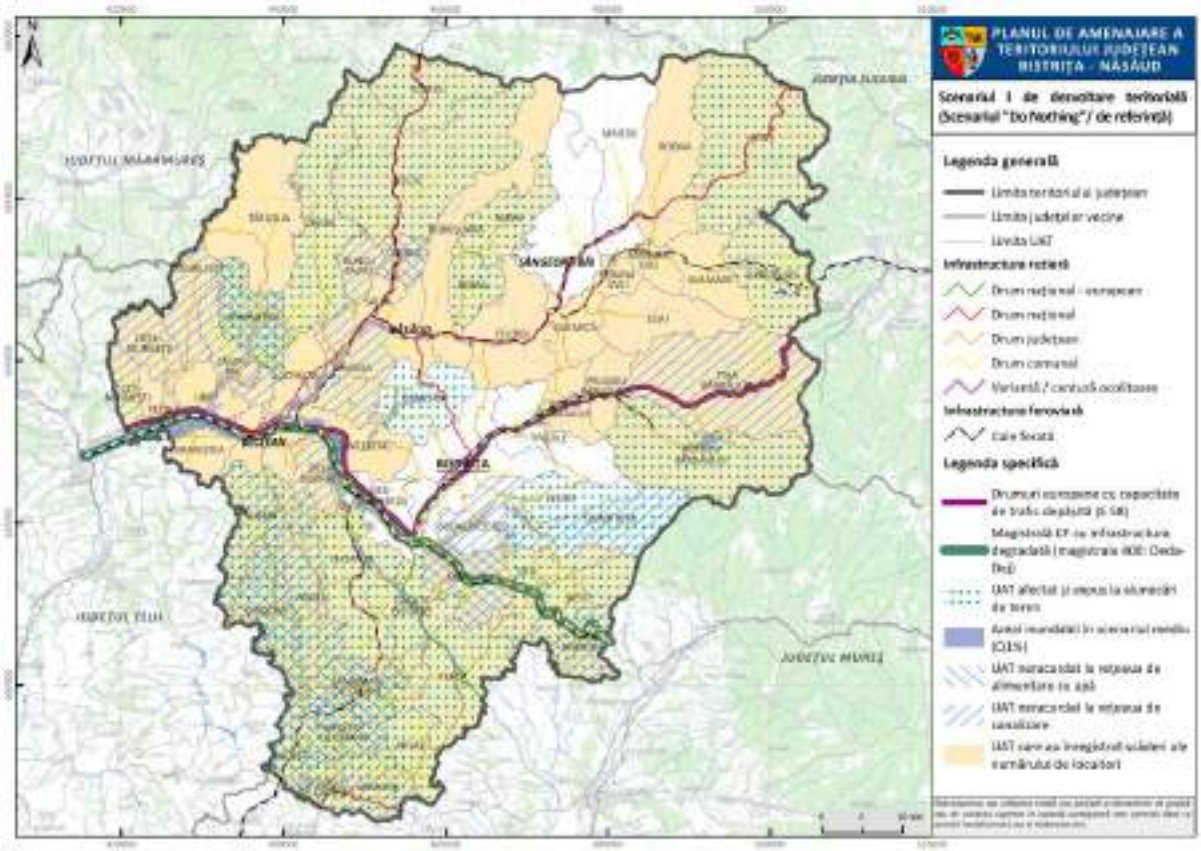

Fig. 12. SCENARIUL I DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO NOTHING"/ DE REFERINȚĂ)

Scenariul II de dezvoltare teritorială (Scenariul "Do Something")

Acest scenariu reprezintă o variantă strategică intermediară, situată între scenariul „Do nothing" (menținerea tendințelor actuale fără intervenții majore) și scenariul „Do maximum" (dezvoltare accelerată, bazată pe investiții majore și politici proactive). În acest scenariu se întreprind măsuri pentru susținerea centrelor urbane secundare (Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi) și a unor microcentre rurale ca poli de dezvoltare locală și reducerea presiunii asupra municipiului Bistrița, îmbunătățirea accesului rutier și feroviar intern, a

legăturilor cu rețelele TEN-T și cu județele vecine, precum și promovarea transportului public. Din perspectivă economică, se vor face eforturi pentru dezvoltarea industriilor locale în cadrul unor infrastructuri de afaceri, a agriculturii ecologice și agroturismului, meșteșugurilor și economiei verzi. Cadrul natural va fi valorificat durabil prin susținerea zonelor montane (de ex. Munții Rodnei, Valea Bârgăului, Colibița) și a celor cu resurse balneare (de ex. Sângeorz-Băi), în contextul unui turism responsabil și a conservării ecosistemelor. Din punct de vedere al calității vieții, acest scenariu va promova un acces echitabil la servicii publice (educație, sănătate, cultură, digitalizare). În domeniul cooperării teritoriale, vor fi stimulate cooperările intercomunale și parteneriatele public-private pentru implementarea de proiecte comune.

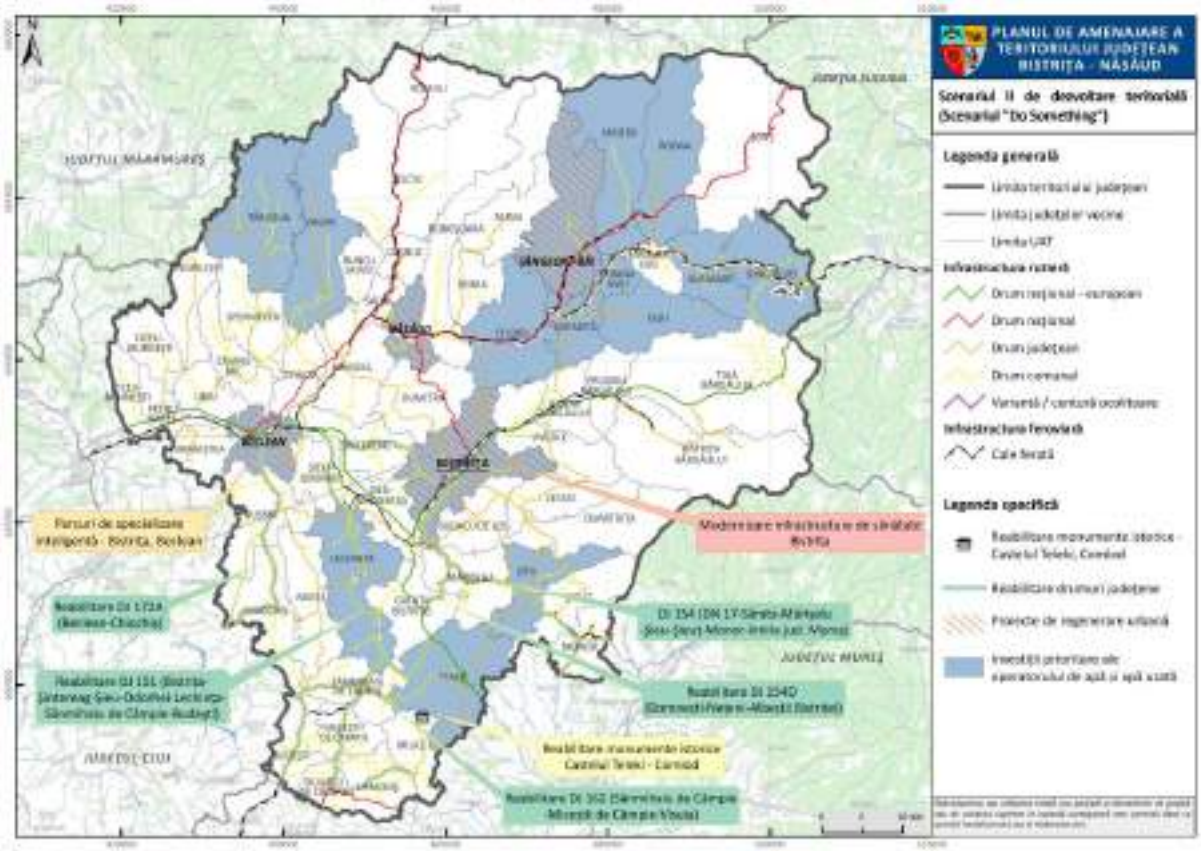

Fig. 13. SCENARIUL II DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO SOMETHING")

Scenariul III de dezvoltare teritorială (Scenariul "Do Maximum")

Acest scenariu este unul maximal, orientat spre transformare, în care județul va beneficia de conectivitate rapidă, cu rețele moderne de mobilitate și utilități, o economie competitivă cu lanțuri valorice locale, turism bazat pe natură și sănătate care să acopere toate sezoanele, așezări bine echipate, reziliente climatic și demografic.

Din perspectiva modelului teritorial, acest scenariu va avea în centrul său municipiul Bistrița și zona sa urbană funcțională, ca nod de servicii regionale, cele trei orașe mici cu rol de poli secundari, o axă de dezvoltare est-vest de-a lungul drumului express, care polarizează activitatea industrială și logistică, respectiv un coridor nord-sud, cu profil turism și bioeconomie. Se conturează astfel, pe lângă zona urbană funcțională a Bistriței, cu funcțiuni intensive de locuire, mobilitate sau de educație duală/superioară, Valea Someșului (cu funcțiuni logistice, de industrie nepoluantă sau agro-procesare), zona montană (axată pe silvicultură durabilă, bio-economie și turism) și zonele profund rurale din sudul județului (cu potențial ridicat pentru energie regenerabilă/fotovoltaică și micro-hub-uri de servicii).

În domeniul conectivității și mobilității, scenariul propune construirea unui drum rapid care să traverseze de la vest la est teritoriul județean, în paralel cu actualul drum european E58, variante de ocolire ale municipiului Bistrița, respectiv ale orașelor Beclean (completare) și Năsăud, modernizarea căii ferate care leagă Transilvania de regiunea Moldovei, dezvoltarea unei rețele velo, a unor coridoare de mobilitate urbană în interiorul celor patru centre urbane și promovarea unui transport public integrat și ecologic.

În domeniul serviciilor publice, se va asigura acoperirea cu servicii de alimentare cu apă și canalizare a tuturor localităților, conform directivelor europene, dezvoltarea infrastructurii de producere, transport și distribuție a energiei verzi (solar, biomasă), inclusiv a stațiilor de încărcare electrică pentru vehicule, precum și extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale în amestec cu hidrogenul. Sistemul de management al deșeurilor va fi extins și completat, astfel încât să fie atinse țintele de reciclare. Infrastructura 5G va fi asigurată de-a lungul tuturor coridoarele de dezvoltare, iar rețeaua de fibră optică în toate localitățile.

Din punct de vedere economic, se propune crearea de parcuri de specializare inteligentă în centrele urbane și în centrele de polarizare rurale amplasate de-a lungul coridoarelor de transport, centre de formare duală și înființarea de noi clustere (sau aderarea la cele existente).

Turismul va fi dezvoltat cu precădere la nivelul stațiunilor turistice, cu accent pe valorificarea resurselor balneare, a peisajelor montane și a obiectivelor culturale (situri memoriale, etnografie, gastronomie, evenimente etc.), și având ca obiectiv reducerea sezonalității.

Rețeaua de așezări va beneficia de o densificarea calitativă în intravilan, axată pe regenerarea zonelor industriale vechi, construirea de locuințe nZEB, inclusiv din fonduri

publice pentru tineri și specialiști. Serviciile publice vor fi dezvoltate în jurul conceptului de centre ”15 minute” în fiecare pol secundar, iar în mediul rural vor fi concentrate în huburi rurale de sănătate (de ex. centre de permanență), educație, cultură și sport. La nivelul municipiului Bistrița se va investi în continuare pentru modernizarea infrastructurii de deservire de importanță județeană, precum instituțiile de cultură, de învățământ special sau de sănătate (Spitalul Județean de Urgență).

În domeniul mediului și climei, județul se va dezvolta în baza viziuni strategice de adaptare climatică și de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. La nivelul acestuia se va derula un program masiv de reabilitare termică a clădirilor publice și rezidențiale, de schimbare a combustibililor solizi, de prioritizare a transportului public și nemotorizat în defavoarea deplasărilor cu autoturismul propriu.

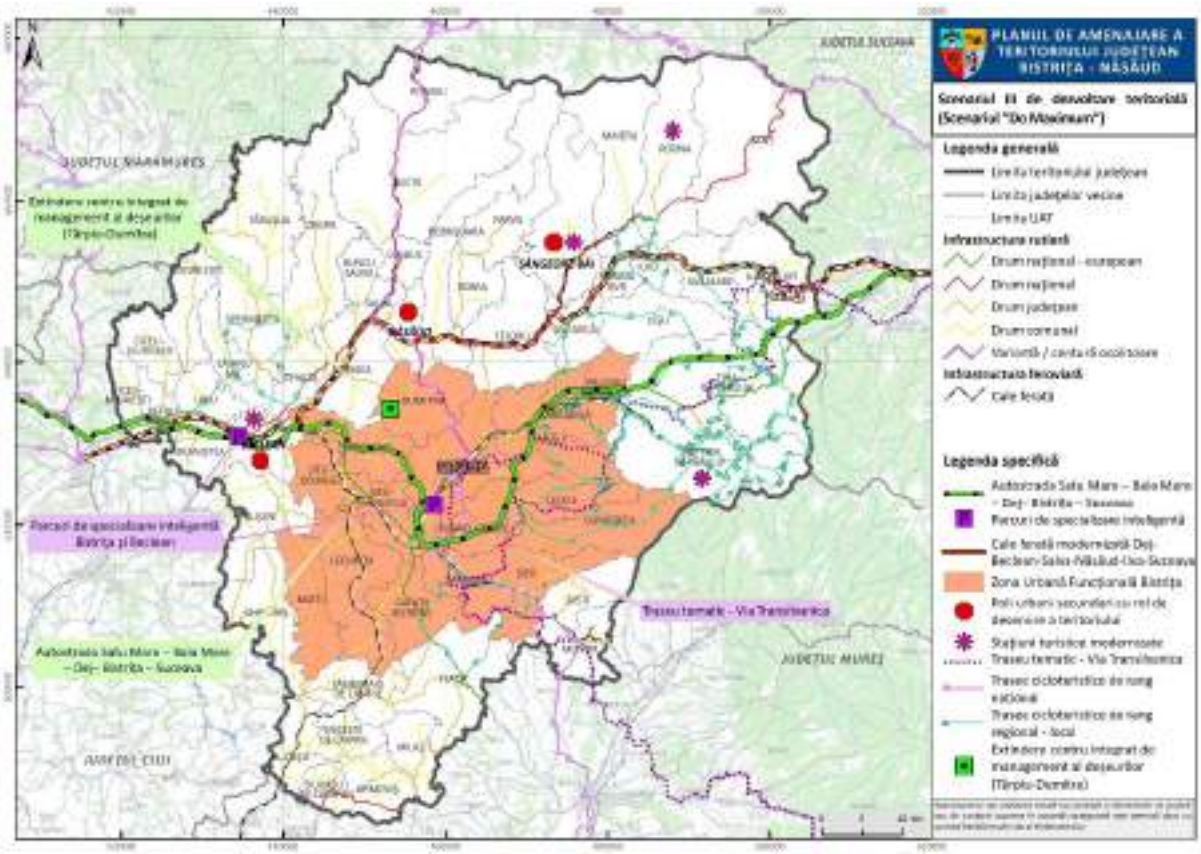

Fig. 14. SCENARIUL III DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ (SCENARIUL „DO MAXIMUM”)

În urma consultării cu actorii locali a reieșit faptul că scenariul preferat de dezvoltare este cel de-al treilea.

PRINCIPII AVUTE ÎN VEDERE LA FORMULAREA VIZIUNII

a) Coeziune teritorială

Viziunea de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud se fundamentează pe consolidarea coeziunii teritoriale printr-o structură policentrică echilibrată, în care municipiul Bistrița, orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi acționează ca poli complementari ai dezvoltării economice și sociale. Această abordare sprijină integrarea funcțională a zonelor montane, de vale și colinare, valorificând diversitatea naturală și culturală a județului. Se urmărește conectarea coerentă a teritoriului prin infrastructuri moderne și durabile, care să asigure mobilitatea sigură și sustenabilă a persoanelor, mărfurilor și serviciilor. Accesul echitabil la resursele naturale – păduri, ape, terenuri agricole – și la patrimoniul cultural al Țării Năsăudului și al Văii Someșului Mare constituie o prioritate strategică, fără a compromite echilibrul ecologic. Consiliul Județean își asumă rolul de a garanta o accesibilitate inteligentă și prietenoasă cu mediul, care exprimă identitatea locală și valorile comunităților bistrițene.

b) Incluziune socială și echitate teritorială

Viziunea de dezvoltare a județului reflectă un angajament ferm pentru construirea unor comunități incluzive, echitabile și reziliente, capabile să răspundă nevoilor tuturor cetățenilor – de la mediul urban la cel rural, de la zonele de câmpie la cele montane. Politicile publice vor fi centrate pe nevoile reale ale populației, indiferent de vârstă, gen, etnie, venit sau localizare geografică. Diversitatea culturală a județului – marcată de influențele săsești, românești și maghiare – este valorizată ca resursă de coeziune și inovație socială. Consiliul Județean va susține proiecte și programe care promovează accesul echitabil la educație, sănătate, locuire decentă, digitalizare și servicii publice de bază, contribuind astfel la reducerea disparităților dintre mediul urban și cel rural și la întărirea capitalului social local.

c) Participare și guvernanță deschisă

Procesul de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud se bazează pe participarea publică autentică și pe un dialog constant între administrație, mediul privat, instituții academice și societatea civilă. Consiliul Județean își propune să consolideze capacitatea comunităților locale de a contribui activ la elaborarea și monitorizarea politicilor publice, prin consultări transparente și mecanisme digitale de

implicare. Guvernanța deschisă va fi orientată spre transparență, colaborare și responsabilitate, transformând cetățenii în parteneri reali ai administrației în construcția unui viitor comun, sustenabil și echitabil pentru județ.

d) Calitate, siguranță și sustenabilitate

Viziunea de dezvoltare a județului promovează o cultură a calității, siguranței și sustenabilității în toate etapele planificării teritoriale – de la conceperea proiectelor până la implementarea lor concretă. Se urmărește creșterea calității vieții prin infrastructuri moderne și durabile, servicii publice performante și un cadru construit sigur, eficient energetic și adaptat specificului local. Consiliul Județean își propune implementarea unor politici proactive pentru protecția mediului, reducerea riscurilor naturale (inundații, alunecări de teren, secetă) și adaptarea la schimbările climatice, cu accent pe utilizarea soluțiilor verzi și albastre. Parteneriatele cu mediul privat și academic vor fi esențiale pentru atingerea acestor obiective. Calitatea și siguranța devin astfel piloni ai rezilienței teritoriale și ai atractivității județului Bistrița-Năsăud.

e) Coordonare strategică și integrare multiscalară

Pentru a asigura o dezvoltare coerentă și integrată, viziunea județului promovează corelarea permanentă între documentațiile de amenajare a teritoriului, planurile urbanistice și strategiile sectoriale, atât la nivel local, cât și regional sau național. Consiliul Județean va consolida rolul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ Bistrița-Năsăud) ca instrument strategic de integrare și de aliniere la obiectivele politicilor europene de dezvoltare durabilă. Utilizarea sistemelor GIS, a bazelor de date spațiale deschise și a instrumentelor digitale de planificare va permite o abordare bazată pe evidențe, favorizând coordonarea interinstituțională și eficiența în luarea deciziilor.

f) Cooperare teritorială și parteneriate locale

Dezvoltarea policentrică și echilibrată a județului Bistrița-Năsăud depinde de intensificarea cooperării între autorități locale, mediul economic, organizațiile civice și comunitățile rurale. Consiliul Județean va încuraja:

1. Parteneriate funcționale între zonele urbane și rurale (ex. Bistrița–Beclean–Năsăud–Sângeorz-Băi și satele din ariile lor de influență), pentru furnizarea integrată a serviciilor publice, educației și mobilității;

2. Inițiative comune pentru atragerea investițiilor și dezvoltarea de lanțuri economice locale verzi și competitive în domenii precum agro-alimentar, lemn-mobilier, turism și energie regenerabilă;
3. Programe intercomunitare de valorificare a patrimoniului cultural și natural (Țara Năsăudului, Colibița, Munții Rodnei, Sângeorz-Băi), promovând un turism responsabil și durabil;
4. Colaborări pentru digitalizare și eficientizarea serviciilor publice, cu accent pe infrastructuri comune de transport, utilități și mediu.

Prin aceste direcții, cooperarea teritorială devine un motor al coeziunii, competitivității și identității județului Bistrița-Năsăud în contextul regional și european, consolidându-i rolul de pod între Transilvania și nordul Moldovei.

Viziunea de dezvoltare teritorială

În orizontul anului 2035, județul Bistrița-Năsăud își propune să devină un teritoriu echilibrat, conectat și rezilient, capabil să valorifice durabil resursele sale naturale, umane și culturale, oferind locuitorilor un nivel ridicat al calității vieții și oportunități echitabile de dezvoltare în toate zonele sale. Viziunea de dezvoltare teritorială are la bază principiile Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030), Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României – Orizont 2035 (SDTR) și Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021–2027, urmărind consolidarea coeziunii teritoriale, a echității sociale și a tranziției verzi și digitale.

În acord cu Agenda Teritorială Europeană 2030, viziunea propune transformarea județului într-un spațiu mai echilibrat, mai verde, mai conectat și mai incluziv, în care comunitățile locale dispun de infrastructuri moderne, servicii publice de calitate și oportunități economice diversificate. Bistrița-Năsăud va promova o guvernanță teritorială participativă, bazată pe cooperare între mediul urban și cel rural, între autorități, mediul privat și societatea civilă, contribuind astfel la realizarea obiectivelor europene de coeziune și durabilitate.

În conformitate cu Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, județul va urmări integrarea sa funcțională în rețelele de dezvoltare ale Transilvaniei de Nord, prin:

- consolidarea sistemului urban policentric format din municipiul Bistrița și orașele Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi;
- îmbunătățirea conectivității la coridoarele naționale și europene de transport;
- valorificarea durabilă a resurselor naturale și culturale;
- consolidarea economiei locale prin inovare, antreprenoriat și digitalizare;
- creșterea rezilienței teritoriale la schimbările climatice și la riscurile naturale.

Pornind de la direcțiile stabilite în Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud 2021–2027, viziunea teritorială 2035 prevede transformarea județului într-un pol regional de dezvoltare durabilă și echilibrată, în care:

- municipiul Bistrița devine un centru urban competitiv și inovator, integrat în rețeaua orașelor medii europene;
- zonele rurale sunt revitalizate prin diversificarea economiei locale, dezvoltarea agroturismului și îmbunătățirea infrastructurii;
- patrimoniul natural și cultural este protejat și valorificat ca resursă strategică pentru dezvoltarea turismului și creșterea calității vieții;
- administrația județeană și locală dispune de o capacitate instituțională sporită, capabilă să gestioneze eficient proiecte integrate de dezvoltare.

Prin implementarea direcțiilor strategice ale Planului de Amenajare a Teritoriului Județean, județul își propune:

- Să asigure o dezvoltare teritorială echilibrată, prin consolidarea centrelor urbane și revitalizarea spațiului rural, reducând disparitățile de acces la infrastructuri, servicii publice și oportunități economice;
- Să îmbunătățească accesibilitatea și conectivitatea la rețelele naționale și europene de transport, energie și comunicații, facilitând integrarea județului în economia regională;
- Să promoveze un model de dezvoltare economică sustenabilă, bazat pe inovare, digitalizare, bioeconomie și turism responsabil, sprijinind întreprinderile locale și economia verde;

- Să conserve și să valorifice patrimoniul natural și cultural ca element identitar și resursă strategică pentru dezvoltarea durabilă;
- Să întărească reziliența teritorială și adaptarea la schimbările climatice, prin protejarea ecosistemelor, gestionarea riscurilor naturale și promovarea soluțiilor verzi în amenajarea teritoriului;
- Să modernizeze guvernanța teritorială, prin creșterea capacității administrative, cooperarea intercomunală și utilizarea instrumentelor digitale în planificare și decizie publică.

Modul de dezvoltare a sistemului urban și a rețelei de localități în relație cu o zonificare integrată a teritoriului și identificarea principalelor centre zonale viitoare

Dezvoltarea sistemului urban și a rețelei de localități va fi în strânsă corelație cu extinderea și modernizarea infrastructurii conective, care va genera și va întări un sistem de așezări policentric, coeziv, cu poli urbani bine definiți și interconectați între ei. Luând în considerare actuala matrice teritorială și tendințele care se desfășoară de-a lungul principalelor axe de dezvoltare, se poate anticipa că un rol important va fi jucat de viitoarea autostradă A14 (Satu Mare – Baia Mare – Bistrița – Suceava), care va lega nord-vestul României de Maramureș, Transilvania, Bucovina și Moldova, va conecta principalele orașe din nordul țării și totodată aceste regiuni cu centrul și vestul Europei, și va consolida actuala axă vest-est de la nivelul județului Bistrița-Năsăud, desfășurată aproximativ de-a lungul actualului drumului european E58, centrată pe municipiul Bistrița, al cărui rol se va augmenta, ca pol regional de creștere. Astfel, viitoarea zonă metropolitană a municipiului Bistrița va avea importante funcții economice, sociale, administrative și logistice, la nivelul întregului județ și chiar dincolo de limitele județului. De altfel, localizarea favorabilă a municipiului Bistrița, dar și a orașelor Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, pe principala axă de transport sau în apropierea acesteia, va conduce la o expansiune progresivă a zonei metropolitane Bistrița, care, în timp, va include și cele trei centre urbane mai mici ale județului, rezultând o dezvoltare pe termen lung a centrelor urbane din județ, în condițiile unei complementarități funcționale a celor patru orașe, precum și a regiunilor periurbane ale acestora, care sunt deja atractive, dar vor deveni și mai atrăgătoare pentru potențialii investitori. O infrastructură conectivă adecvată va putea determina extinderea acestor avantaje competitive și spre partea de nord, respectiv cea de sud a județului, de-a lungul celor două axe majore ale județului de pe direcție nord-

sud, cea de pe valea Sălăuța, spre Maramureș, și cea spre Reghin și valea Mureșului, spre sud, care și în prezent joacă un rol foarte important, prin conectarea la infrastructura rutieră din județul Mureș (autostrăzile A3 și A8). Dezvoltarea centrelor urbane mici ar răspunde și obiectivului de a decongestiona și deconcentra serviciile din municipiul reședință de județ, Bistrița, având drept consecință și o echilibrare a dezvoltării în teritoriu față de reședința de județ. Totodată, este importantă consolidarea celorlalte axe de dezvoltare din județ: axa de pe cursul superior al Someșului Mare, axa Sălăuței, axa Ilvelor, axa Șieului, axa Câmpiei Transilvaniei, de-a lungul cărora se vor intensifica fluxurile de materie, energie și informație, pe măsură ce așezările adiacente se vor dezvolta.

În mediul rural, investițiile în infrastructură ar facilita conectarea la oportunitățile oferite de orașele dinamice și cu funcții complexe din zona metropolitană Bistrița. Aceasta va reprezenta cea mai viabilă alternativă de supraviețuire și chiar de dezvoltare a localităților rurale, în vederea diversificării profilului funcțional. Investițiile în infrastructura de comunicații și cea tehnico-edilitară ar determina o creștere a nivelului de trai și ar face localitățile rurale mai atractive, chiar și pe cele mai depărtate de centrele urbane, fapt care va extinde fenomenul de periurbanizare până la comune tot mai îndepărtate, în condițiile în care acestea vor deveni mai accesibile și vor oferi standarde de viață similare sau apropiate cu cele din mediul urban, având avantajele specifice localizării în arii mai pitorești, în strânsă legătură cu natura. Un obiectiv firesc este și dezvoltarea localităților rurale care ar putea întruni condiții de a deveni centre în teritoriu cu rol intercomunal. Accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune situate la o oarecare distanță de centrele urbane, care să poată să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de deservire intercomunală, ca centre zonale viitoare, sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. Comuna Rodna este situată pe cursul superior al Someșului Mare, având deja unele dotări cu rol supracomunal (liceul, de exemplu), fiind o localitate cu tradiție urbană ca centru minier încă din Evul Mediu. În mod firesc, această comună polarizează deja o bună parte din așezările mari situate în acest bazin hidrografic (comunele Maieru și Șanț), iar acest rol polarizator trebuie consolidat și sprijinit, având în vedere și localizarea optimă, tradiția care-i conferă și unele avantaje competitive și unele dotări. Comuna Prundu Bârgăului este localizată în partea centrală a zonei ”Bârgaielor”, respectiv pe cursul superior și mijlociu al

Bistriței și al afluenților acesteia, în primul rând Bârgăul, o regiune aflată în plină expansiune din punct de vedere demografic, dar și economic și social, de-a lungul principalei axe de comunicație a județului (drumul european E58 spre pasul Tihuța). Această comună deservește deja toate comunele din această regiune (unde încă nu există niciun oraș), având dotări specifice (liceu) și un potențial de dezvoltare deosebit, materializat și prin prezența unor unități economice importante. Comuna Lechința are la rândul său deja un rol de deservire la nivel supracomunal și este cea mai importantă comună de la contactul Dealurilor Șieului cu Câmpia Transilvaniei, având și o anumită tradiție viticolă, într-o arie lipsită de orașe pe distanțe destul de mari. Toate aceste trei comune sunt localizate în regiuni periferice ale județului, unde trebuie intervenit cu prioritate, deoarece aici se constată prezența a numeroase fenomene de risc din punct de vedere social și economic, pe fondul unei infrastructuri deficitare și a unei calități mai scăzute a standardelor de locuire, precum și un nivel de trai mai redus decât media județeană.

Astfel, județul Bistrița-Năsăud va trece de la un sistem de așezări excesiv monocentric, dominat aproape exclusiv de municipiul Bistrița, către un model policentric echilibrat, bazat pe consolidarea centrelor urbane secundare, Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi, și pe integrarea funcțională a spațiului rural, prin dezvoltarea coridoarelor economice și de transport și crearea unor centre zonale, precum Rodna, Prundu Bârgăului sau Lechința.

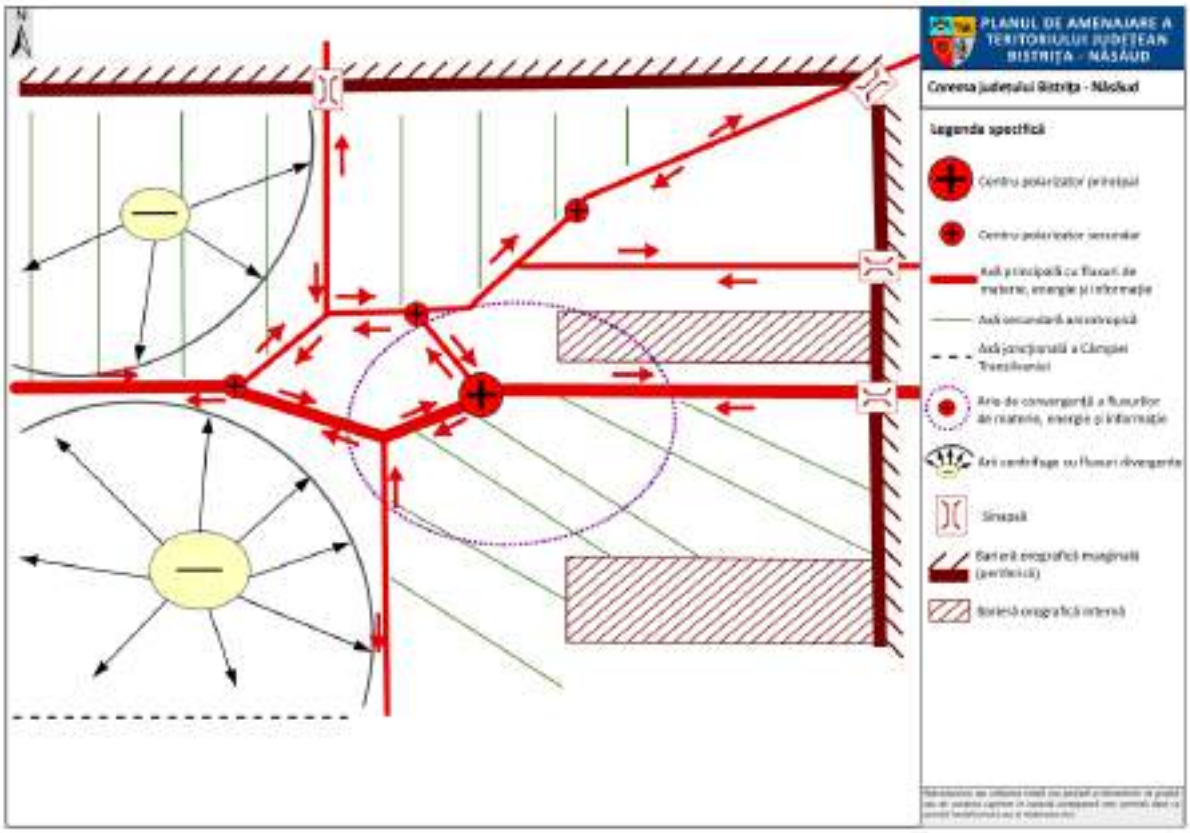

Fig. 15. COREMA JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

Misiunea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud

Misiunea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud este de a orienta, coordona și integra dezvoltarea durabilă a teritoriului județean, prin valorificarea echilibrată a resurselor naturale, economice și umane, în concordanță cu principiile coeziunii teritoriale, ale sustenabilității și competitivității stabilite la nivel european, național și regional.

PATJ Bistrița-Năsăud are rolul de document director și strategic care fundamentează deciziile privind utilizarea spațiului, localizarea investițiilor și dezvoltarea infrastructurilor, contribuind la crearea unui teritoriu coerent, atractiv și rezilient. Prin corelarea politicilor publice de dezvoltare economică, socială și de mediu, planul urmărește să ofere un cadru integrat pentru:

- armonizarea dezvoltării urbane și rurale, prin consolidarea rețelei policentrice de localități și creșterea echilibrului teritorial;
- îmbunătățirea accesibilității și conectivității, prin integrarea județului în rețelele regionale și europene de transport și utilități;

- protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului natural și cultural, ca resurse strategice de dezvoltare;
- creșterea atractivității economice și a calității vieții, prin investiții coordonate în infrastructură, servicii publice, educație și inovație;
- dezvoltarea capacității administrative și a guvernanței teritoriale, pentru o planificare participativă și eficientă.

Misiunea PATJ se aliniază orientărilor stabilite de Agenda Teritorială a Uniunii Europene 2030, care promovează o dezvoltare echilibrată și coezivă a teritoriilor, și de Strategia de Dezvoltare Teritorială a României – Orizont 2035, care susține cooperarea între nivelurile de guvernanță și consolidarea identității teritoriale. De asemenea, planul reflectă obiectivele Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud 2021–2027, asigurând integrarea dimensiunii spațiale în procesele de dezvoltare județeană.

OBIECTIVE, POLITICI ȘI PROGRAME DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ

Scopul PATJ

Scopul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud este de a asigura o dezvoltare teritorială echilibrată, durabilă și competitivă a județului, prin orientarea strategică a utilizării spațiului, integrarea infrastructurilor majore, valorificarea potențialului local și reducerea disparităților teritoriale, în concordanță cu principiile și obiectivele stabilite la nivel european, național și regional.

PATJ Bistrița-Năsăud urmărește crearea unui teritoriu coerent și rezilient, capabil să ofere condiții optime de locuire, muncă, mobilitate și protecție a mediului, printr-o planificare spațială integrată și o guvernanță eficientă.

Obiective Strategice Generale de Dezvoltare a Teritoriului (OSGDT)

În ceea ce privește defalcarea pe termen scurt, mediu și lung a obiectivelor strategice generale, OSGDT 1 este propus spre implementare în următorii 6 ani, astfel încât infrastructura conectivă să poată contribui la creșterea economică a județului, context în care OSGDT 2 are un orizont de implementare pe termen mediu și lung. OSGDT 3, OSGDT 6 și OSGDT 7, care se referă la obiectivele de mediu, de conservare a patrimoniului construit și de guvernanță teritorială, vor fi implementate continuu de-a lungul celor 10 ani. Investițiile în regenerarea localităților urbane și rurale vor fi derulate pe termen scurt și mediu, în contextul în care o bună parte a acestora sunt deja în implementare și vor fi finalizate până în jurul anului 2032.

Obiective Strategice Generale de dezvoltare a teritoriului ale PATJ	Defalcare pe orizont de timp pentru implementare:		
	Termen scurt (1-3 ani)	Termen mediu (4-6 ani)	Termen lung (7-10 ani)
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități			
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă			
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice			
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale			
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban			
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural			

OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale			

Corelarea Obiectivelor Strategice Generale de Dezvoltare a Teritoriului cu prioritățile altor documente strategice de la nivel global, european, național și județean;

Obiective Strategice Generale de dezvoltare a teritoriului ale PATJ	**Corelare cu:**			
	Obiectivele de dezvoltare sustenabilă (SDG) ale UN - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă	**Principiile strategice (PS) ale Agendei Teritoriale 2030**	**Obiectivele generale (OG) ale SDTR**	**Obiectivele strategice (OS) ale Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027**
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități	SDG 9: ”Industrie, inovație și infrastructură”	PS4. O mai bună conectivitate	OG1. Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband	OS 3: Un județ mai bine conectat prin creșterea mobilității
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	SDG 8: ”Muncă decentă și creștere economică” SDG 9: ”Industrie, inovație și infrastructură” SDG 12: ”Consum și producție responsabile”	PS6. O mai bună utilizare a resurselor locale		OS 1: Un județ mai competitiv și mai intelligent
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului	SDG 6: ”Apă curată și sanitație”	PS2. O Europă verde și rezilientă	OG 4. Protejarea patrimoniului natural și	OS 2: Un județ mai verde, care face tranziția

natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	SDG 7: ”Energie curată și la prețuri accesibile” SDG 12: ”Consum și producție responsabile” SDG 13: ”Acțiune climatică” SDG 14: ”Viață acvatică” SDG 15: ”Viață terestră”		construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială	spre emisii nete 0 de carbon
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	SDG 11: Orașe și comunități durabile SDG 1: ”Fără sărăcie” SDG 2: ”Foamete zero” SDG 3: ”Sănătate și bunăstare” SDG 4: ”Educație de calitate” SDG 5: ”Egalitate de gen” SDG 6: ”Apă curată și sanitație” SDG 7: ”Energie curată și la prețuri accesibile” SDG 10: ”Inegalități reduse”	PS1. O Europă echitabilă și funcțională	OG2. Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive OG3. Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane	OS 4: Un județ mai social și mai incluziv OS 5: Un județ marcat de dezvoltare integrată și sustenabilă
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a	SDG 1: ”Fără sărăcie”	PS1. O Europă	OG2. 2. Creșterea calității vieții	OS 4: Un județ mai social și mai incluziv

județului și reducerea decalajului rural-urban	SDG 2: ”Foamete zero” SDG 3: ”Sănătate și bunăstare” SDG 4: ”Educație de calitate” SDG 5: ”Egalitate de gen” SDG 6: ”Apă curată și sanitație” SDG 7: ”Energie curată și la prețuri accesibile” SDG 10: ”Inegalități reduse”	echitabilă și funcțională	prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive OG3. Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane	OS 5: Un județ marcat de dezvoltare integrată și sustenabilă
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	SDG 11: Orașe și comunități durabile	PS1. O Europă echitabilă și funcțională	OG 4. Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială	OS 5: Un județ marcat de dezvoltare integrată și sustenabilă
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	SDG 16: Pace, justiție și instituții eficiente SDG 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor	PS3. O guvernanță teritorială mai bună	OG 5. Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială	

Corelarea Strategiei de Dezvoltare a Teritoriului cu alte documente programatice de la nivel european și național

Corelarea Strategiei de Dezvoltare a Teritoriului cu alte documente programatice de la nivel european și național este prezentată sintetic în tabelul de mai jos:

Documentul programatic	Modul de corelare cu SDT aferentă PATJ Bistrița-Năsăud
Declarația de la București „Către un cadru comun pentru dezvoltare urbană în Uniunea Europeană“ (2019)	Strategia de Dezvoltare Teritorială, cu precădere Obiectivul Strategic General nr. 4, oferă o atenție deosebită aspectelor legate de dezvoltarea urbană și relațiilor urban-rural, în conformitate cu direcțiile asumate prin Declarația de la București. De asemenea, OSGDT nr. 6 subliniază importanța dimensiunii integrate și participative a dezvoltării urbane. Tema culturii, patrimoniului și spațiilor publice din mediul urban este reflectată în OSGDT nr. 4.
Noua Agendă Urbană a ONU (2016)	Prioritățile din Noua Agenda Urbană a ONU, precum dezvoltarea urbană durabilă și echilibrată teritorial, abordarea integrată urban-rural și dimensiunea socială sunt reflectate în OSGDT nr. 4 al Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferente PATJ Bistrița-Năsăud. Temele legate de guvernanța multi-nivel și participativă, respectiv planificarea spațială bazată pe date și cunoaștere sunt preluate de OSGDT nr. 6. Reziliența, schimbările climatice și protecția mediului sunt teme predilecte ce se regăsesc în OSGDT nr. 3.
Pactul de la Amsterdam privind stabilirea principiilor Agendei Urbane a Uniunii Europene (2016)	Subiectele abordării integrate a dezvoltării urbane, al orașelor sustenabile, reziliente și de calitate, al orașelor mici și mijlocii, respectiv al legăturilor urban-rural au fost preluate în OSGDT nr. 4 al Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferente PATJ Bistrița-Năsăud. Cooperarea multi-nivel și parteneriatele, mai buna reglementare, finanțare și cunoaștere (de ex. GIS) sunt teme care se regăsesc în OSGDT nr. 6 cu privire la guvernanța teritorială.
Pactul teritorial „Valorificarea deplină a Strategiei Europa 2020 prin Parteneriat” (2011)	Pactul teritorial este strâns legat de cele 3 priorități ale Strategiei Europa 2020 și este axat pe principiul parteneriatului și al guvernanței multi-nivel, care să susțină coeziunea și dezvoltarea policentrică. În OSGDT nr. 6 al Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud se regăsește tematica guvernanței teritoriale în baza unui parteneriat între nivelul național (de ex. prin finalizarea lucrărilor de cadastru realizate de ANCPI), nivelul județean (PATJ, Strategia de dezvoltare a județului, alte strategii sectoriale), inter-comunal (PATZ) și local (PUG, strategie de dezvoltare locală). Tematica coeziunii teritoriale și a policentrismului se regăsește mai ales în OSGDT nr. 4 și nr. 5, unde regăsim, de exemplu

	politici și programe care țintesc dezvoltarea zonei urbane funcționale a municipiului Bistrița, regenerarea urbană și dotarea orașelor mici, a comunelor cu rol polarizator etc.
Strategia Europa 2020 (2010)	Corelarea cu prioritatea de dezvoltare inteligentă se realizează la nivelul OSGDT nr. 2 din Strategia de Dezvoltare Teritorială, unde regăsim politici și programe care susțin economia bazată pe cunoaștere și inovare, utilizarea tehnologiei și a datelor. Prioritatea de dezvoltare durabilă este reflectată mai ales în OSGDT nr. 3, unde se face referire la utilizarea eficientă a resurselor, protecția mediului și adaptarea la schimbările climatice, dar și în OSGDT nr. 4 și nr. 5, unde regăsim tranziția la o economie verde. În fine, prioritatea legată de dezvoltarea favorabilă incluziunii se regăsește în OSGDT nr. 4 și 5, unde au fost introduse politici și programe care se referă la reducerea sărăciei și a excluziunii sociale, accesul egal la servicii și oportunități.
Declarația de la Toledo privind dezvoltarea urbană (2010)	Declarația de la Toledo afirmă explicit că dezvoltarea urbană trebuie să fie integrată, coerentă și adaptată contextului local. De asemenea, aceasta recunoaște rolul orașelor ca motoare ale dezvoltării economice și sociale care trebuie să fie conectate funcțional cu teritoriile care le înconjoară, fiind necesară practic o abordare a relațiilor funcționale dincolo de granițele administrative. În Strategia de Dezvoltare Teritorială a PATJ Bistrița-Năsăud a fost introdus un obiectiv strategic general de dezvoltare a teritoriului care este dedicat dezvoltării urbane și consolidării zonelor urbane funcționale, mai ales a zonei din jurul municipiului Bistrița.
Noua Cartă de la Atena: Viziunea Consiliului European al Urbaniștilor asupra orașelor din secolul al XXI-lea (2003)	Noua Cartă de la Atena definește orașul ca pe un sistem complex, independent economic, social, cultural și de mediu, integrat într-un teritoriu mai larg. De asemenea, aceasta vorbește despre consolidarea identității locului, protejarea patrimoniului natural și construit, respectarea diversității teritoriale, dezvoltarea durabilă și responsabilitatea față de generațiile viitoare, coeziunea socială și calitatea vieții, relația oraș-teritoriu și urban-rural. Toate aceste teme se regăsesc în OSGDT nr. 4 al Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud, care este dedicat regenerării urbane integrate a centrelor urbane din județ și consolidării zonelor urbane funcționale din jurul acestora.
Directivele și Recomandările Consiliului Europei în domeniu: Cartea Verde privind Coeziunea Teritorială „Transformarea diversității teritoriale într-	Alinierea Strategiei de Dezvoltare Teritorială inclusă în PATJ Bistrița-Năsăud cu Cartea Verde privind Coeziunea Teritorială (2008) se realizează chiar la nivel de scop al PATJ, respectiv acela de a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată, prin difuzarea către teritoriile rurale adiacente a efectelor creșterii celor patru centre urbane și a oportunităților oferite de acestea. De asemenea, prin intervenții propuse prin OSGDT nr. 4 și 5 care se referă la îmbunătățirea echipării localităților urbane și rurale cu diferite funcțiuni (edilitare, educaționale, sociale, medicale, culturale, sportive, recreative, de locuire etc.) se are în vedere reducerea disparităților intra-județene, în timp ce prin restaurarea patrimoniului cultural și a peisajelor se țintește valorificarea diversității teritoriale.

un avantaj" (2008), Convenția Europeană a Peisajului (2000), Carta Europeană pentru Zonele Rurale etc.	Corelarea cu Convenția Europeană a Peisajului se realizează la nivelul OSGDT nr. 3 în ceea ce privește componenta de patrimoniu natural, respectiv OSGDT nr. 4 și nr. 5 în ceea ce privește patrimoniul construit din mediul urban și rural. Alinierea cu Carta Europeană pentru Zonele Rurale se realizează la nivelul OSGDT nr. 5, care este dedicat dezvoltării rurale în ansamblul ei, recunoscând astfel faptul că spațiul rural este vital pentru echilibrul teritorial. Componenta de dezvoltare economică a localităților rurale se regăsește în OSGDT nr. 2., iar cea de guvernanță în OSGDT nr. 6.
Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar: „Spre o dezvoltare spațială echilibrată și durabilă a teritoriului Uniunii Europene" (1999)	Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar promovează policentrismul ca alternativă la concentrarea excesivă, dezvoltarea echilibrată a sistemelor de așezări, reducerea disparităților teritoriale, interdependența urban-rural, conectivitatea teritorială, accesul egal la infrastructură și cunoaștere, gestionarea prudentă a patrimoniului natural și cultural și integrarea politicilor sectoriale. Toate aceste priorități au fost avute în vedere la definirea obiectivelor, politicilor și programelor din cadrul Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud. Astfel, scopul PATJ, precum și OSGDT nr. 4 și nr. 5 se referă explicit la dezvoltarea echilibrată a teritoriului, prin investiții în diferite tipuri de infrastructuri și servicii, ca și prin promovarea legăturilor urban-rural în interiorul zonelor urbane funcționale. OSGDT nr. 1 acoperă prioritatea legată de conectivitatea teritorială.
Rezoluțiile Conferințelor Europene ale Miniștrilor Responsabili cu Amenajarea Teritoriului (CEMAT): Noua Cartă de la Leipzig (2020) și Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile (2007); Principii directoare pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului pe continentul european (Hanovra, 2000); Carta Europeană a	Noua Cartă de la Leipzig reafirmă dezvoltarea urbană durabilă integrată ca abordare-cheie bazată pe integrarea dimensiunilor sociale, coordonarea politicilor publice și viziunea pe termen lung. Dezvoltarea urbană este structurată pe trei dimensiuni: orașul just, orașul verde și orașul productiv. Carta promovează abordarea "place-based" și valorificarea specificului local. Strategia de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud promovează, la nivelul OSGDT nr. 4, un model de dezvoltare urbană axată pe o regenerare profundată și integrată a orașelor din județ, care să țină cont de specificul acestora (municipiu reședință de județ și trei orașe mici). Specificul local este prioritizat și prin politicile de valorificare a patrimoniului construit din OSGDT nr. 4 pentru localitățile urbane și OSGDT nr. 5 pentru localitățile rurale. Tematica integrării urban-rural și a teritoriilor funcționale se regăsește în OSGDT nr. 4, care face referire explicită la zonelor urbane funcționale din jurul orașelor. Aspectele legate de guvernanța multi-nivel se regăsesc în OSGDT nr. 6. În ceea ce privește Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile, corelarea cu Strategia de Dezvoltare Durabilă se axează pe accentul pus pe calitatea spațiului urban și a mediului construit, respectiv pe politicile integrate pentru zonele urbane defavorizate (a se vedea politicile de regenerare urbană din OSGDT nr. 4). Principiile directoare pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului au stat la baza definirii Strategiei de Dezvoltare Teritorială. Astfel, scopul PATJ vorbește despre echilibrul între dezvoltarea economică, coeziunea socială și protecția mediului, respectiv utilizarea rațională a resurselor

Amenajării Teritoriului (Torremolinos, 1983) etc.	teritoriale. Tematica dezvoltării policentrice, a echilibrului teritoriale și a integrării relațiilor urban-rural a stat la baza definirii OSGDT nr. 4 și nr. 5, ambele fiind axate pe reducerea disparităților și consolidarea relațiilor funcționale urban-rural. Strategia de Dezvoltare Teritorială a PATJ Bistrița-Năsăud este profund corelată cu Carta Europeană a Amenajării Teritoriului (Torremolinos, 1983), întrucât: aplică amenajarea teritoriului ca politică publică integrată (toate OSGDT); urmărește dezvoltarea echilibrată și coeziunea teritorială (OSGDT nr. 4 și 5); promovează utilizarea rațională a resurselor (OSGDT nr. 3); organizează coerent rețeaua de localități (OSGDT nr. 4 și 5); susține guvernanța și participarea (OSGDT nr. 6).
Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 877/2018	Cele 17 obiective ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă au fost transpuse în obiectivele strategice generale de dezvoltare a teritoriului din cadrul Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud. Astfel, obiectivele 1, 2,3,4,5,6,7,10,12 s-au transpus în OSGDT nr. 4 și 5, obiectivul 8 în OSGDT nr. 2, obiectivul 9 în OSGDT nr. 1 și OSGDT nr. 2, obiectivul 10 în OSGDT nr. 4, obiectivele 13,14,15 în OSGDT nr. 3, obiectivele 16 și 17 în OSGDT nr. 6.
Strategia de transport intermodal în România 2020	Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud nu se regăsesc terminale intermodale propuse prin Strategia de transport intermodal, însă Obiectivul Strategic General de Dezvoltare a Teritoriului nr. 1 din Strategia de Dezvoltare Teritorială a PATJ Bistrița-Năsăud prevede politici și programe care vor contribui la îmbunătățirea accesului la locațiile unde sunt propuse astfel de terminale (de ex. Suceava).
Master Planul General de Transport al României (2016)	În Obiectivul Strategic General de Dezvoltare a Teritoriului nr. 1 din Strategia de Dezvoltare Teritorială a PATJ Bistrița-Năsăud au fost prevăzute politici și programe de îmbunătățire a infrastructurii rutiere (drumuri cu viteză sporită, variante de ocolire) și feroviare (linii de cale ferată cu viteză sporită, stații de cale ferată) corelate cu prioritățile din Master Planul General de Transport al României. Proiectele concrete preluate din Master Plan sunt incluse în Planul de Acțiune aferent PATJ.
Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 245/2015	În Obiectivul Strategic General de Dezvoltare a Teritoriului nr. 1, respectiv nr. 6 din Strategia de Dezvoltare Teritorială a PATJ Bistrița-Năsăud au fost prevăzute politici și programe legate de dezvoltarea infrastructurii de broadband (5G) din județ, respectiv de E-guvernare, Open Data și Big Data referitoare la seturile de date aferente activității de amenajare a teritoriului și urbanism (GIS, bănci de date teritoriale, Ghișeu Unic etc.).
Strategia națională privind	În Obiectivul Strategic General de Dezvoltare a Teritoriului nr. 3 al Strategiei de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud au fost preluate obiectivele și prioritățile din Strategia națională privind

protecția infrastructurilor critice, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 718/2011	protecția infrastructurii critice, cu precădere în ceea ce privește managementul situațiilor de urgență.
Strategia pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor publice la nivelul administrației publice centrale, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 870/2007.	În formularea obiectivelor strategice generale din Strategia de Dezvoltare Teritorială aferentă PATJ Bistrița-Năsăud s-a ținut cont de planurile strategice instituționale ale ministerelor de resort (MAT, MCID, MC, MeC, ME, MS, MTI) pentru perioada 2022-2025 (a se vedea: https://sgg.gov.ro/1/planuri-strategice-institutionale/).

Obiective Specifice, Politici (PDT) și Programe (PGDT) de Dezvoltare Teritorială

OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități

Justificarea obiectivului: Unul dintre obiectivele majore ale politicilor teritoriale europene și naționale îl reprezintă reducerea disparităților spațiale și asigurarea unei conectivități eficiente între teritorii, în vederea creșterii coeziunii economice, sociale și teritoriale. În acest context, îmbunătățirea accesibilității județului Bistrița-Năsăud la rețelele majore de transport și utilități devine o prioritate strategică a Planului de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ).

Conform Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030, dezvoltarea echilibrată a teritoriilor europene depinde în mod esențial de asigurarea unei conectivități adecvate între centrele urbane, zonele rurale și rețelele transeuropene de transport și energie. Documentul subliniază principiul *„Better connectivity for balanced territorial development”*, încurajând investițiile în infrastructuri sustenabile, intermodale și reziliente, care să sprijine atât mobilitatea persoanelor, cât și fluxurile economice. Bistrița-Năsăud, situat în zona de nord a

țării, la interfața dintre Transilvania și nordul Moldovei, prezintă un potențial teritorial semnificativ, însă este încă marcat de o accesibilitate deficitară față de principalele coridoare europene de transport (TEN-T), precum și de o conectare insuficientă la rețelele regionale de gaze naturale, energie electrică de înaltă capacitate și infrastructură digitală de ultimă generație.

De asemenea, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 accentuează importanța conectării județelor din regiunile de interior și de munte la principalele axe de transport și la rețelele de utilități, pentru a sprijini dezvoltarea economică policentrică și reducerea izolării teritoriale. SDTR identifică județul Bistrița-Năsăud ca parte a unui teritoriu cu potențial de creștere, aflat în proximitatea unor axe strategice (Cluj–Suceava, Bistrița–Dej–Baia Mare), dar cu infrastructuri de transport subdimensionate și o conectivitate limitată la rețelele naționale de mobilitate și energie. În acest sens, strategia recomandă consolidarea legăturilor rutiere și feroviare cu principalele centre urbane regionale (Cluj-Napoca, Suceava, Târgu Mureș), modernizarea infrastructurii de transport județean și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și digitale, ca vectori ai echilibrării dezvoltării teritoriale.

În prezent, accesibilitatea Bistriței-Năsăud este afectată de lipsa unei autostrăzi sau drumuri expres care să conecteze direct județul la rețeaua europeană, de starea neuniformă a infrastructurii feroviare și de insuficiența serviciilor publice moderne în mediul rural. Aceste deficiențe limitează atractivitatea teritoriului pentru investiții, accentuează fenomenul de migrație a forței de muncă și îngreunează valorificarea resurselor locale – naturale, turistice și agricole.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv strategic de dezvoltare teritorială privind îmbunătățirea accesibilității și conectivității este pe deplin justificată și aliniată atât principiilor europene, cât și celor naționale. Acest obiectiv ar trebui să vizeze:

- integrarea județului în rețelele majore de transport (autostrăzi / drumuri expres, căi ferate modernizate);
- extinderea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare (rețele de gaze, apă, canalizare, energie și digitalizare);
- reducerea disparităților interne prin îmbunătățirea legăturilor între zonele rurale și centrele urbane.

Obiective de dezvoltare teritorială	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități	• Acces aerian indirect: județul nu are aeroport propriu; accesul la zboruri regulate se face prin aeroporturi aflate la distanțe semnificative (ex. Cluj-Napoca), ceea ce mărește costul și timpul de conectare pentru afaceri și turism. • Porțiuni de infrastructură județeană și comunală învechite sau cu capacitate redusă: multe drumuri necesită modernizare • Dependență relativă de traficul rutier — aglomerări la intrările în Bistrița pe DN17 și necesitatea unor pasaje/soluții pentru fluidizare. • Rețele electrice vechi, subdimensionate, cu grad ridicat de uzură tehnică. • Conducte vechi de transport a gazelor naturale și stații de reglare-măsurare uzate fizic • Risc tehnic crescut al rețelelor de apă (pierderi, coroziune, neconformități de amplasare). • Zone cu semnal redus sau absent în depresiunile montane	• Poziție regională favorabilă: DN 17 (axă națională importantă, legătură E58) traversează județul și facilitează traficul de tranzit și comerțul local. • Rețea feroviară funcțională cu stații importante (Gara Bistrița Nord) care asigură circulație regională și legături cu orașele din zonă • Amplasarea județului de-a lungul unui coridor de transport și de dezvoltare care leagă Transilvania de Moldova • Dezvoltarea rețelelor de fibră optică și a serviciilor digitale publice. • Operatorii principali (Telekom, Orange, Vodafone, RCS&RDS) activi în teritoriu. • Posibilitatea utilizării apelor de suprafață și subterane pentru alimentare și industrie. • Rețea hidrografică bogată (Someșul Mare, Bistrița, Ilva, Șieu etc.) cu rol major în alimentarea localităților • Proiecte majore în implementare prin POIM și PNRR pentru modernizare și extindere rețele. • Racordarea integrală a localităților la sistemul energetic național.

		• Disponibilitatea terenurilor pentru extinderea rețelelor de joasă și medie tensiune. • Rețea principală existentă, conectată la Sistemul Național de Transport Gaze.

Obiective strategice generalede dezvoltare a teritoriului	Obiective specifice	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități	OS 1.1. Îmbunătățirea accesului la infrastructura majoră de transport	PDT 1.1. Conectarea județului la rețeaua TEN-T și întărirea legăturilor urban-rural prin infrastructură de transport îmbunătățită	PGDT 1.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță națională
			PGDT 1.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță județeană
			PGDT 1.1.3. Devierea traficului de tranzit și a traficului greu din interiorul localităților
			PGDT 1.1.4. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport feroviar
	OS 1.2. Îmbunătățirea accesului la infrastructura majoră de utilități publice	PDT 1.2. Conectarea județului la magistrale de transport a energiei electrice, gazelor naturale, apei potabile și la infrastructura de broadband	PGDT 1.2.1. Investiții în rețele de transport a gazelor naturale
			PGDT 1.2.2. Investiții în rețele de transport a energiei electrice
			PGDT 1.2.3. Investiții în sisteme zonale de aprovizionare cu apă potabilă
			PGDT 1.2.4. Investiții în infrastructura de broadband

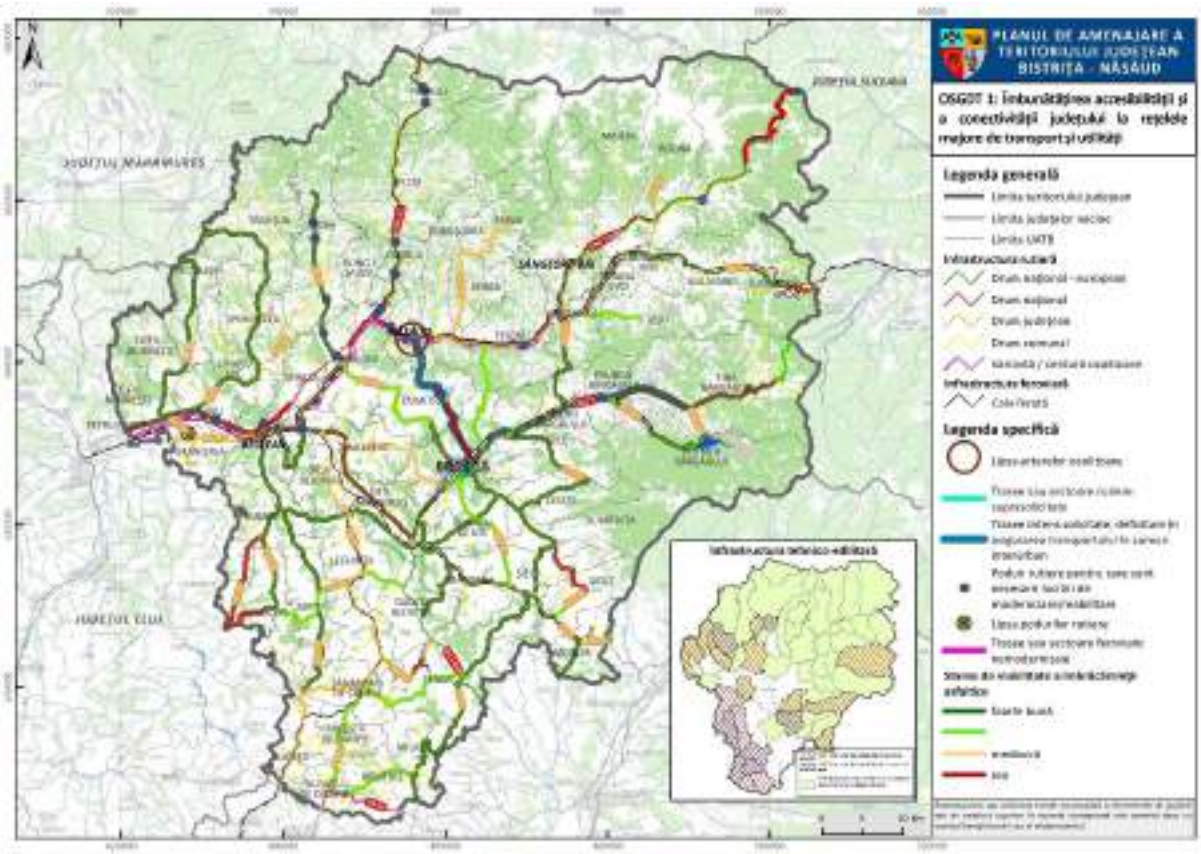

Fig. 16. OSGDT 1 - ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESIBILITĂȚII ȘI A CONECTIVITĂȚII JUDEȚULUI LA REȚELELE MAJORE DE TRANSPORT ȘI UTILITĂȚI

OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă

Justificarea obiectivului: În contextul transformărilor economice și teritoriale din ultimele decenii, consolidarea bazei economice locale și crearea de locuri de muncă durabile reprezintă o prioritate esențială pentru județul Bistrița-Năsăud. Acest obiectiv trebuie asumat strategic în cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ), ca răspuns la provocările legate de competitivitate, migrație, echilibru teritorial și adaptare la noile tendințe economice europene.

Conform Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030), dezvoltarea teritorială echilibrată a Europei trebuie să se bazeze pe consolidarea economiilor locale și regionale, printr-o mai bună valorificare a potențialului endogen și prin stimularea inovării, a digitalizării și a tranziției verzi. Principiul „A fair and green transition for all places" subliniază nevoia ca regiunile mai puțin dezvoltate, inclusiv cele montane sau periferice, să fie sprijinite prin politici integrate care să reducă dezechilibrele economice și să asigure o ocupare sustenabilă a forței de muncă. În acest sens, Bistrița-Năsăud, cu o structură

economică diversă, dar dominată încă de sectoare tradiționale (industrie prelucrătoare, agricultură și exploatări forestiere), are nevoie de o repoziționare strategică în economia regională și națională, prin sprijinirea IMM-urilor, dezvoltarea industriilor creative, promovarea turismului durabil și stimularea investițiilor în economie circulară și inovare.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 evidențiază în mod clar necesitatea consolidării rețelei policentrice de dezvoltare economică, în care fiecare județ trebuie să-și definească un rol competitiv în cadrul sistemului teritorial național. SDTR recomandă dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor endogene, diversificarea bazei productive și crearea de ecosisteme economice inovative. În cazul Bistriței-Năsăud, strategia identifică potențialul de creștere în industriile manufacturiere moderne, în bioeconomie, în turismul montan și cultural, precum și în serviciile bazate pe tehnologie. Totodată, documentul subliniază importanța consolidării rețelelor de localități mici și mijlocii ca poli secundari de dezvoltare economică, capabili să ofere locuri de muncă și servicii publice adecvate populației rurale.

La nivel teritorial, județul se confruntă cu o serie de provocări structurale: dependența ridicată de câteva sectoare industriale, scăderea populației active prin migrație externă, insuficienta specializare a forței de muncă și infrastructura economică limitată în mediul rural. Aceste elemente contribuie la menținerea unor decalaje semnificative între mediul urban și cel rural și la o productivitate scăzută comparativ cu media națională.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv de dezvoltare teritorială dedicat consolidării creșterii economice și creării de locuri de muncă este pe deplin justificată. Acest obiectiv ar trebui să urmărească:

- diversificarea economiei județului prin sprijinirea sectoarelor emergente și inovative;
- stimularea investițiilor în infrastructura de sprijin pentru afaceri (parcuri industriale, hub-uri de inovare, centre logistice);
- promovarea formării profesionale și a parteneriatelor între mediul educațional și cel economic;
- valorificarea resurselor locale prin dezvoltarea lanțurilor scurte de producție și distribuție;
- susținerea turismului durabil ca vector de ocupare și dezvoltare rurală.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	• Județul are o contribuție redusă la PIB-ul regional, contribuind cu doar 7,7%, clasându-se pe penultimul loc între județele din Regiunea Nord-Vest. • Bistrița-Năsăud rămâne printre cele mai slab performante județe, având un PIB pe cap de locuitor cu 34,4% sub media regională și 40,4% sub media națională,. • Sector ITC este subdezvoltat (doar 0,6% din VAB-ul județean), indicând o economie cu potențial redus de a susține transformarea digitală. • Județul este dependent de industrii tradiționale, industria prelucrătoare fiind dominantă, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare sunt slab reprezentate. • Activitate economică efectivă redusă, doar 56,4% dintre firme depunând bilanțuri financiare, iar 72% nu au angajați. • Peste 50% din cifra de afaceri și majoritatea angajaților provin din municipiul reședință de județ, ceea ce arată o concentrare excesivă în municipiul Bistrița. • Rata mare a dizolvărilor și radierilor, în creștere cu 242% pentru dizolvări și 11,6% pentru radieri față de 2014, marchează o potențială instabilitate antreprenorială. • Diminuarea numărului de întreprinderi mari, cu 28,6%, fapt care limitează capacitatea	• PIB-ul pe locuitor a urcat de la 39,1% din media UE în 2013 la 46,5% în 2023, semn al convergenței economice, arătând o reducere a decalajului față de media UE. • Structura economică diversificată oferă o bază economică relativ echilibrată: Industria (23,3%) și ramurile comerț–transport–HORECA (21,3%). • Evoluție pozitivă a numărului de profesioniști activi, reflectată de o creștere cu 43,5% între 2015–2025, adică cu aproape 25.000 de entități active, ceea ce reprezintă 1,5% din totalul național. • Creștere a numărului de unități locale active cu 62,2% între 2013–2023, ceea ce reprezintă o expresie a dinamismului economic. • Creștere accelerată a numărului de persoane juridice cu 97,6% în ultimul deceniu, indicând profesionalizarea mediului de afaceri. • Densitate antreprenorială peste media națională, de 77,2 profesioniști/1.000 locuitori, ușor sub media regională, dar peste cea a multor județe similare. • Reducere semnificativă a insolvențelor cu –70,4% față de 2014, ceea ce denotă o stabilizare economică. • Creșterea vizibilă, în ultimul deceniu, a numărului de firme din domenii cu valoare adăugată ridicată. Unitățile active în

	județului de a susține lanțuri economice complexe și de a atrage investiții de amploare. • Ponderea mare a comerțului și construcțiilor, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare (IT, servicii financiare) au reprezentare slabă, denotă un dezechilibru structural la nivelul județului. • Îmbătrânirea antreprenorilor și migrarea tinerilor, pot afecta regenerarea mediului de afaceri, reprezentând un risc demografic. • Doar aproximativ o treime dintre asociați/acționari în cadrul firmelor sunt femei, lucru care denotă o prezență scăzută a femeilor antreprenor la nivelul județului. • Scăderea resurselor de muncă cu 11,4% între 2013–2023, reflectă îmbătrânirea populației și migrarea forței de muncă tinere. • Diminuarea populației active și a celei ocupate, în special în rândul femeilor. • 63,6% din populația ocupată provine din mediul rural, unde predomină ocupațiile cu productivitate scăzută (agricultură, construcții). • Diferența de remunerare între femei și bărbați, rezultă din faptul că salariul în rândul femeilor este cu 8,4% mai mic decât al bărbaților. • Nivel scăzut al populației cu studii superioare, doar 10,8% din populație având studii superioare, în timp ce o proporție semnificativă are doar studii gimnaziale sau primare.	activități profesionale, științifice și tehnice au crescut cu 364. • Tendință generală de creștere a numărului de salariați, cu o dinamică pozitivă în majoritatea sectoarelor economice. • Expansiunea sectoarelor emergente, relevată de creșteri notabile ale ocupării în domeniile IT&C (+25%) și activități profesionale și tehnice (+21,4%). • Diminuarea șomajului cu peste 40% între 2013–2023. • Creșterea veniturilor salariale, cele mai mari creșteri înregistrându-se în construcții (+309,2%) și servicii culturale (+245%). • Predominanța companiilor private (75,1%), indicând o economie locală dinamică și orientată spre piață. • Rată moderată a navetismului (sub 40%), ceea ce reflectă o concentrare relativ bună a locurilor de muncă în apropierea zonelor de reședință. • Creștere a numărului de companii cu capital străin cu 26,7% între 2014–2024, indicând o atractivitate mai mare pentru investițiile externe. • Diversificarea investițiilor mexterne în sectoare precum construcții, comerț, transport și servicii profesionale. • Prezența solidă a capitalului străin în industria prelucrătoare, oferind județului o bază industrială competitivă. • Creșterea valorii totale a capitalului social străin subscris, într-un context economic global volatil. • Exporturi importante de produse industriale complexe, peste o treime fiind constituite din

	• Dependență de forța de muncă necalificată și semi-calificată, mai ales în construcții, transport și industrie. • Prezență redusă a sectoarelor cu valoare adăugată mare (IT&C, servicii profesionale, financiare). • Aproximativ o treime din populația ocupată activează informal sau semi-formal. • Poziționarea modestă la nivel național din punct de vedere al capitalului străin atras. Județul ocupă locul 26 după numărul firmelor cu capital străin și locul 32 după valoarea capitalului. • Scăderea efectivului de angajați în firmele cu capital străin cu 13% între 2013–2023. • Județul a înregistrat un deficit comercial semnificativ de –183 milioane euro în 2024, rezultat al dependenței de importuri pentru materii prime și bunuri necesare proceselor de producție. • Județul are o contribuție redusă la exporturile regionale, acumulând doar 6,2% din totalul Regiunii Nord-Vest. • Dependența ridicată de câteva companii mari exportatoare, ce vulnerabilizează echilibrul balanței comerciale la nivel județean. • Dependența ridicată de piețele externe pentru materii prime și inputuri industriale. • Ponderea redusă a investițiilor străine în sectoarele inovative: IT&C, servicii profesionale. • Fragmentarea ridicată a terenurilor agricole și grad redus de comasare, peste 80% dintre exploatațiile agricole din județ deținând sub 5 ha de	mașini, echipamente și aparate electrice – indicator al unei industrii prelucrătoare conectate la lanțurile valorice europene. • Ponderi ridicate ale produselor cu valoare adăugată relativ mare (componente pentru industria auto, produse metalice prelucrate și textile), ceea ce denotă o specializare industrială competitivă. • Relieful variat este favorabil dezvoltării culturilor vegetale și unei zootehnii mixte. • Potențialul zootehnic ridicat este evidențiat de densitățile superioare mediei regionale și naționale la speciile bovine, porcine, ovine și caprine. • Producțiile vegetale cu randamente în creștere, în special la culturile de cereale și plante tehnice. • Pajiștile naturale extinse, peste 200.000 ha, cu valoare ecologică ridicată. • Tradiția și experiența locală în pomicultură, în special pentru speciile de măr și prun, sprijinită de activitatea Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița. • Rețeaua bine dezvoltată de structuri asociative, reprezentată de 83 de cooperative agricole și 31 de asociații active în sectoarele vegetal, zootehnic și apicol. • Fond forestier extins cu o suprafață de 192.500 ha, reprezentând 2,9% din suprafața forestieră națională. • Structura forestieră echilibrată asigură diversitate ecologică și productivitate stabilă (55,8% păduri de foioase și 41,8% de rășinoase).

	teren agricol, ceea ce limitează competitivitatea și eficiența economică a acestora. • Productivitatea scăzută în pomicultură și viticultură. • Capacitatea limitată de depozitare și procesare în depozite autorizate. • Exporturile agroalimentare județene sunt reduse. • Infrastructura de irigații este aproape inexistentă, în județ existând doar 311 ha amenajate pentru irigații. • Echipamentele agricole învechite și gradul redus de mecanizare. • Ponderea ridicată a agriculturii de subzistență și semi-subzistență, doar 17% din forța de muncă din sectorul agricol fiind angajată cu contract de muncă. • Îmbătrânirea populației agricole, reflectată de faptul că 57% dintre șefii de exploatații au peste 55 de ani, și numai 6,7% au sub 35 de ani. • Nivelul redus de pregătire agricolă formală, doar 4,7% dintre fermieri beneficiind de formare profesională în domeniu. • Scăderea suprafețelor regenerate artificial cu 24% între 2013 și 2023. • Capacitatea limitată de procesare locală a lemnului și a produselor nelemnoase. • Fragmentarea proprietății forestiere, cu 65,4% din suprafață aflată în proprietate privată, fiind gestionată neuniform. • Dotarea tehnică deficitară pentru intervenții fitosanitare și	• Dezvoltarea activităților de valorificare a produselor nelemnoase (fructe de pădure, mușchi decorativ, produse artizanale din lemn) • Evoluția pozitivă a sectorului privat din domeniul silvic, marcată de o creștere cu 43,8% a numărului de unități locale active între 2013–2023. • Creșterea semnificativă a salariilor din domeniul silvic, de +165% în perioada 2013–2023. • Infrastructura forestieră dezvoltată, cu 116 km drumuri forestiere, care asigură accesul în unitățile de producție. • În județ se găsesc 40 de fonduri cinegetice, care se întind pe o suprafață de 500.732 ha și sunt gestionate de 25 de entități diferite, fapt ce reflectă o activitatea cinegetică și de protecție a biodiversității extisă. • Potențialul piscicol ridicat, la nivelul județului regăsind 7.099 ha de suprafețe acoperite de ape (1,3% din teritoriul județului), cu acumulări importante în Bistrița Bârgăului, Rebrișoara, Telciu și Târlișua. • Habitatele naturale acvatice extinse, reprezentate de peste 159 km de ape montane administrate de Direcția Silvică și 835 km de ape curgătoare destinate pescuitului sportiv. • Tradiția locală în creșterea păstrăvului și valorificarea produselor din acvacultură montană. • Diversitatea geologică și resursele naturale variate, incluzând andezit, dacit, marmură, calcar, argilă, nisipuri, pietrișuri și minereuri metalifere, alături de resurse strategice precum ape

	prevenirea incendiilor forestiere. • Capacitatea redusă de valorificare turistică a patrimoniului forestier și cinegetic. • Volumul redus al producției piscicole, cu o contribuție neglijabilă la economia județeană. • Numărul limitat de unități piscicole și suprafețele mici de exploatare efectivă, comparativ cu potențialul hidrografic existent. • Capacitatea de procesare și comercializare scăzută. • Dotările tehnice limitate și infrastructura învechită în majoritatea fermelor piscicole. • Nivelul redus de integrare a sectorului piscicol în lanțurile agroalimentare locale. • Lipsa personalului specializat în acvacultură modernă și managementul resurselor acvatice. • Valoarea adăugată redusă a producției piscicole, bazată în principal pe comercializarea peștelui viu. • Dependența accentuată de condițiile climatice și hidrologice, în contextul lipsei sistemelor moderne de control și gestionare a producției. • Ponderea ridicată a microîntreprinderilor industriale, cu o productivitate și capacitate investițională limitată. • Scăderea numărului de unități industriale mari cu 33% între 2013–2023. • Dependența economică puternică de câteva companii mari exportatoare (Leoni,	minerale terapeutice, nămoluri, gaze naturale și resurse forestiere cu potențial industrial ridicat. • Tradiție industrială solidă, susținută de ramuri prelucrătoare bine dezvoltate – auto, echipamente electrice, mase plastice, metalurgie, construcții metalice, lemn și mobilă. • Concentrarea de companii cu capital străin și know-how tehnologic ridicat, precum Leoni Wiring Systems, TeraPlast Group, Rombat, RAAL, TeraSteel și Iproeb, care acționează ca poli industriali regionali. • Contribuția semnificativă a industriei prelucrătoare la economia județeană, peste 42% din cifra de afaceri industrială provenind din industria auto și a echipamentelor electrice. • Creșterea constantă a cifrei de afaceri industriale, cu 85% în perioada 2013–2023, ceea ce reflectă competitivitatea sectorului. • Investițiile majore în modernizare, în special în industria prelucrătoare. • Prezența Parcului Industrial Bistrița Sud și a Parcului Industrial TeraPlast, infrastructuri funcționale cu utilități complete și acces rutier/feroviar facil. • Proiectele noi de specializare inteligentă (IndustriaNova Hub Bistrița, Parcul de Specializare Inteligentă Beclean). • Forța de muncă industrială stabilă. • Diversitatea surselor de energie regenerabilă, județul dispunând de resurse hidroenergetice, solare, eoliene și de biomasă.

	TeraPlast, RAAL, Rombat), ce limitează diversificarea activităților industriale și reduce reziliența economică. • Exploatarea limitată și prelucrarea insuficientă a resurselor naturale locale. • Salariile medii în industrie sub nivelul regional și național, reducând atractivitatea pieței locale a muncii. • Deficitul de personal tehnic calificat, accentuat de îmbătrânirea forței de muncă din industrie. • Dezvoltarea industrială dezechilibrată teritorial, activitățile industriale preponderent în municipiul Bistrița și în arealul său periurban, în timp ce alte zone ale județului rămân slab industrializate. • Capacitatea redusă de inovare și cercetare industrială aplicată, limitată de lipsa unui pol universitar tehnologic bine dezvoltat. • Dependența ridicată de importurile de materii prime și semifabricate, care amplifică deficitul comercial. • Capacitatea totală de producție energetică redusă (59,42 MW) comparativ cu potențialul natural și cu alte județe din regiune. • Potențialul eolian și solar moderat, ce restrânge atractivitatea economică a proiectelor de mari dimensiuni. • Investițiile nete în declin semnificativ cu 63,6% între 2013–2023, limitând potențialul de modernizare și extindere a infrastructurii energetice.	• Ponderea semnificativă a energiei hidro, reprezentând cea mai mare contribuție la producția locală. • Rețeaua hidrografică densă (3.030 km), cu potențial hidroelectric valorificabil prin microhidrocentrale. • Potențialul ridicat de producere a energiei din biomasă, susținut de suprafața mare de fond forestier. • Nivelul salarial ridicat în domeniul energetic, fiind cel mai mare din industria județeană, cu +72,9% peste media locală. • Numărul unităților locale active din sectorul construcțiilor a crescut cu 140,4% între 2013–2023, ajungând la 1.601 firme. • Cifra de afaceri din domeniul construcțiilor este în creștere accelerată, cu 470% în 2023 față de 2013. • Investițiile nete în construcții au crescut de peste 10 ori în ultimul deceniu, reflectând dinamismul investițional ridicat din acest sector. • Creșterea constantă a numărului de angajați (+65%), evidențiind dinamismul sectorului construcții și creșterea cererii pentru servicii specializate la nivel local. • Sectorul construcțiilor oferă salariile competitive, cu 10,8% peste media județeană. • Prezența unor companii locale puternice și competitive pe plan național: Frasinul, Dimex 2000 Company, MIS Grup, CML.RO, Îndemânarea Prodcom, implicate în proiecte majore de infrastructură. • Ponderea majoră a sectorului de servicii în economia județeană, peste două treimi din totalul unităților locale active.

	• Dominanța microîntreprinderilor (22 din 23 de unități active în 2023), cu resurse financiare și tehnologice limitate. • Inexistența unor proiecte majore noi de producere a energiei regenerabile în ultimii ani. • Dependența de o singură amenajare hidroenergetică principală (Colibița). • Lipsa unor instalații pentru valorificarea biomasei și a biogazului, deși resursele primare sunt abundente. • Structura dominată de microîntreprinderi în sectorul construcțiilor, limitând capacitatea de execuție și inovație. • Deficitul de personal calificat în construcții, mai ales în meseriile tehnice și de execuție. • În sectorul construcțiilor de remarcă diferența salarială negativă față de media regională și națională, ceea ce afectează retenția forței de muncă. • Riscul ridicat de migrație a lucrătorilor în construcții în străinătate, aproape 40% dintre persoanele ocupate lucrând pe cont propriu, inclusiv în afara țării. • Dependența ridicată de investițiile publice, care determină fluctuații sezoniere în activitatea de construcții. • Nivelul scăzut de automatizare și digitalizare în construcții. • Numărul redus de întreprinderi mijlocii și mari, ce limitează capacitatea de integrare a serviciilor în rețelele economice regionale și naționale.	• Creșterea constantă a numărului de întreprinderi din domeniul serviciilor, evidențiază consolidarea și diversificarea sectorului terțiar. • Creșterea substanțială a cifrei de afaceri în servicii cu 141,7% între 2013–2023, reflectând adaptarea sectorului la cerințele pieței. • Investițiile nete în creștere cu 230% între 2013–2023, în special în ramurile de transport și comerț. • Creșterea numărului de salariați cu 18,5%, în special în HORECA, imobiliare și sănătate. • Dezvoltarea infrastructurii comerciale, marcată de apariția, în ultimii ani, a centrelor moderne de retail și servicii precum Bistrița Retail Park, sau OK Shopping Center. • Ecosistemul emergent de cercetare și inovare în jurul ICPE Bistrița, Stațiunii de Cercetare Pomicolă și centrului „Silvania”, cu potențial de integrare în economia bazată pe cunoaștere. • Creșterea rolului serviciilor private, în special a celor medicale, care diversifică oferta și completează sectorul public. • Creșterea semnificativă a numărului de unități active în domeniul tranzacțiilor imobiliare cu +111,4% între 2013–2023, indicând maturizarea pieței și creșterea interesului investițional. • Creșterea numărului de angajați în sectorul imobiliar cu 55,6% între 2013–2023, în contextul extinderii activităților din domeniu. • Câștigul salarial mediu net din sectorul imobiliar a crescut cu 202,9% în ultimul deceniu,

	• Ponderea scăzută a serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT&C, consultanță, CDI) în structura economică județeană. • Dependența economică de comerț (care deține 66,5% din cifra de afaceri a serviciilor), care indică o structură dezechilibrată. • Capacitatea redusă de inovare și digitalizare în rândul firmele din sectorul serviciilor din județ, mai ales în IMM-uri. • Concentrarea teritorială pronunțată a activităților economice de servicii și investițiilor în municipiul Bistrița. • Productivitatea scăzută în comparație cu media regională și națională, mai ales în comerț, HORECA și servicii administrative. • Salariile medii sub nivelul regional și național în majoritatea ramurilor din sectorul terțiar. • Infrastructura de sprijin pentru servicii insuficient dezvoltată. • Câștigul salarial mediu net sub media regională și națională în domeniul tranzacțiilor imobiliare. • Polarizarea investițională în sectorul imobiliar în municipiul Bistrița, în detrimentul celorlalte UAT-uri din județ. • Diferențele teritoriale accentuate între mediul urban și rural privind ritmul dezvoltării locuințelor și al investițiilor imobiliare. • Nivelul de preț scăzut al proprietăților din localitățile rurale, indicând un interes investițional redus în afara municipiului reședință de județ.	arătând o dinamică pozitivă a salariilor în acest sector • Creșterea numărului de locuințe finalizate cu 50% față de 2013, în special în mediul urban, unde creșterea a fost de 109,3%, ceea ce reflectă extinderea fondului locativ • Ponderea ridicată a locuințelor finanțate din surse private (98,2% în 2023). • Creșterea suprafeței locuibile totale, în special în Bistrița, Năsăud și Beclean. • Potențialul ridicat în zona Colibița, unde prețurile imobilelor se aliniază celor din localitățile periurbane Bistriței, confirmând atractivitatea turistică și investițională a zonei. • Cadru natural spectaculos, cu peisaje variate, biodiversitate bogată și zone rurale pitorești și populare redusă ceea ce sporește atractivitatea ecoturistică • Existența unor atracții naturale importante (parcuri naționale + zone protejate) și arii relativ bine conservate și nepoluate, în special în sudul și sud-estul județului • Existența izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza județului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase și 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat), de care se leagă și renumele stațiunii Sângeorz Băi • Patrimoniu cultural și istoric divers, complex și valoros, incluzând un număr important de clădiri istorice și monumente de

	• Dependența ridicată de sectorul privat, în absența unor programe publice destinate dezvoltării fondului de locuințe sociale și implementării proiectelor de regenerare urbană. • Stare precară de conservare a patrimoniului imobil, în special cel rural (case, biserici, gospodării tradiționale) • Slaba protejare a patrimoniului peisagistic și arhitectural din mediul rural • Degradarea fondului construit valoros prin demolări, intervenții neconforme și construcții noi nespecifice mediului rural, care afectează identitatea satelor tradiționale • Marginalizarea patrimoniului săsesc din zona rurală sudică și lipsa unei promovări adecvate, deși acest patrimoniu are un potențial turistic ridicat • Grad ridicat de distrugerea a patrimoniului construit în partea de nord a județului • Zona de sud a județului slab dezvoltată și insuficient valorificată turistic • Infrastructură turistică inegal dezvoltată (unele zone - precum Colibița - au potențial mare, dar investiții limitate în servicii) • Infrastructură balneară învechită și turism de sănătate aflat în declin (Sângeorz-Băi) • Sezonalitate accentuate (flux ridicat vara și iarna, dar scăzut în extra-sezon) care limitează distribuția constantă a fluxurilor turistice • Infrastructură turistică dispersată (lipsa constantă de semnalizare turistică coerentă, trasee marcate insuficiente sau	valoare și areale/destinații cu peisaje culturale bine conservate și cu potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului cultural (orașul medieval Bistrița, biserici fortificate săsești, muzee și patrimoniu industrial, cetăți și castele nobiliare de importanță ISTORICĂ ȘI arhitecturală (ex.: Rodna, Castelul Teleki din Posmuș – restaurat și introdus în circuitul cultural cu o componentă educațională) • Existența unui patrimoniu rural și a unor peisaje cu valoare culturală ridicată, care pot atrage un segment de turiști interesați de experiențe autentice • Identitate turistică autentică (Via Transilvanica în proximitate, potențial pentru turism de drumeții și cicloturism, festivități tradiționale - Festivaluri de folclor, produse tradiționale, sărbători locale, tradiții autentice - port popular, folclor, meșteșuguri etc.) • Patrimoniu textil unic la nivel național, concentrat în special în zona Salva • Patrimoniu feroviar valoros, cu trasee spectaculoase din punct de vedere peisagistic (Năsăud–Vatra Dornei, Bistrița–Valea Bârgăului, Mocănița Transilvaniei), coroborat cu revitalizarea infrastructurii feroviare tradiționale (Mocănița Transilvaniei), care leagă biserici, castele și crame, punând în valoare atât patrimoniul istoric, cât și cadrul natural • Turism rural și agroturism în creștere (cererea în creștere pentru experiențe autentice, activități în natură, agrement în ferme)

	întreținute, accesibilitatea în zone unele zone rurale și montane deficitară - poate fi sezonieră - drumuri, drumuri forestiere) • Infrastructura pentru turismul de agrement slab dezvoltată și neatractivă în comparație cu cea a județelor vecine • Infrastructură de evenimente subdezvoltată (evenimente majore derulate în principal în anumite orașe; lipsa hub-urilor de întâlnire pentru turismul de afaceri și investiții) • Capacitatea de cazare și calitatea serviciilor (diferențe mari între unități: standarde, servicii, accesibilitate pentru grupuri, lipsa formării profesionale continue) • Capacitate de cazare nouă cu o rată de ocupare scăzută, ceea ce reflectă un dezechilibru între investiții și cerere • Calitatea redusă a numeroaselor structuri de cazare noi, mai ales în raport cu respectarea arhitecturii tradiționale locale • Infrastructură rutieră deficitară în zonele montane și rurale, ceea ce limitează accesibilitatea către obiectivele turistice • Transport public cvasi-inexistent către punctele de acces în zonele de interes turistic, în special cele montane), ceea ce limitează accesul vizitatorilor fără mașină personală • Probleme de semnalizare rutieră și turistică, inclusiv la punctele de acces (gări, autogări, intrări în trasee montane)	• Resurse deosebite pentru turism rural slow (eno-gastronomic și ecoturism), mai ales în zonele sudice și centrale, până acum mai puțin valorificate • Sate cu arhitectură tradițională ce permite restaurări sustenabile, cu ambianțe autentice, puțin sau neafectate de modernizări improprii, trafic sau industrie (ex.: Comlod, Jeica, Dorolea). • Gastronomie locală variată, promovată prin restaurante de cramă și puncte gastronomice dezvoltate prin inițiative precum „Produs în Bistrița-Năsăud” • Existența podgoriei Lechința cu include trei centre viticole active din județ (Lechința, Teaca și Jelna) premiate internațional și implicate în exporturi semnificative, Crama Jelna consituind un exemplu de viticultură sustenabilă, integrată într-o rețea tot mai dezvoltată de produse gastronomice locale certificate și bio • Existența unor trasee turistice de valoare și notorietate (precum Via Transilvanica, Drumul Vinului și al Mărului, Mocănița Transilvaniei, dar și altele) care permit crearea unor conexiuni eficiente între atracțiile naturale și culturale, integrând județul în circuitele turistice naționale și internaționale • Infrastructura de cazare în proces de modernizare, atât în sectorul hotelier, cât și în pensiunile eco și premium, dublate de dezvoltarea de spații private de cazare care pun în valoare arhitectura istorică și cadrul natural • Creștere constantă a frecventării turistice în județ, cu accent pe municipiul Bistrița, zonele

	• Conectivitate redusă (acoperire deficitară de internet și semnal mobil în zone turistice importante, în special în areale montane și izolate) • Lipsa unei rețele de turism funcționale și slabă coordonare între inițiativele existente (pensiuni, agenții, producători locali etc.) • Lipsa unei oferte turistice integrate (pachete/experiențe complete), ceea ce diminuează atractivitatea la nivel regional • Pondere redusă a finanțării și dificultăți în accesarea fondurilor europene de către actorii locali (investiții în restaurări, consolidări, promovare, accesarea fondurilor UE uneori complexă pentru actorii locali etc.) • Deficit de personal calificat în turism: ghizi, personal în ospitalitate, specialiști în administrație turistică • Slaba pregătire profesională a personalului din turism, mai ales în pensiuni și unități mici de cazare • Lipsa de programe consistente de formare și instruire pentru dezvoltarea competențelor în turism • Lipsa unor festivaluri de anvergură și a infrastructurii adecvate pentru organizarea acestora • Marketing și promovare fragmentate, slab coordonate și cu impact redus • Brandul turistic al județului este insuficient conturat și competitiv comparativ cu județele vecine (ex. Maramureș, Cluj, Brașov)	montane (Rodna, Parva, Sângeorz-Băi, Colibița) și Băile Figa • Implementarea proiectului european „Intelligent Cities Challenge” (ICC) la nivelul municipiului Bistrița, cu potențial de replicare și în zonele rurale.

	• Sate cu comunități marginalizate, aflate în condiții de sărăcie extremă, ceea ce limitează dezvoltarea turismului rural sustenabil • Neintegrarea acestor comunități în inițiativele turistice și lipsa unor programe de incluziune care să valorifice resursele culturale și umane existente • - Concurență ridicată din partea județelor vecine, care beneficiază de branduri mai consolidate și de o poziționare turistică mai vizibilă, chiar dacă atractivitatea resurselor este comparabilă.	

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	**Obiective specifice**	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	OS 2.1. Consolidarea județului ca destinație de investiții	PDT 2.1. Creșterea atractivității județului pentru investiții private cu valoare adăugată ridicată, generatoare de locuri de muncă bine plătite	PGDT 2.1.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru activități agricole, de producție și de servicii
			PGDT 2.1.2. Investiții în activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic
			PGDT 2.1.3. Promovarea producției și consumului de produse locale
	OS 2.2. Consolidarea județului ca destinație turistică	PDT 2.2. Consolidarea județului ca destinație turistică și creșterea ponderii sectorului HORECA în PIB județean	PGDT 2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice

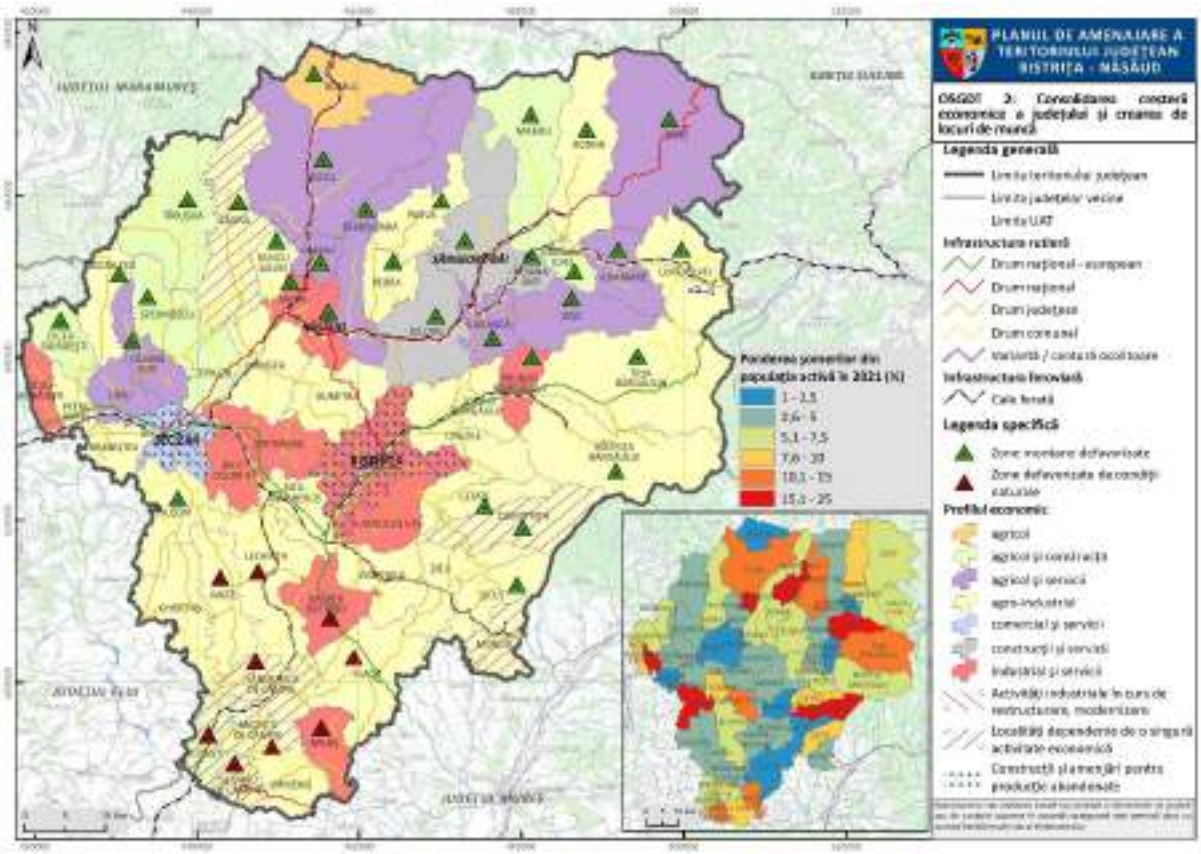

Fig. 17. OSGDT 2 - CONSOLIDAREA CREȘTERII ECONOMICE A JUDEȚULUI ȘI CREAREA DE LOCURI DE MUNCĂ

OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice

Justificarea obiectivului: În contextul actual al intensificării schimbărilor climatice și al presiunilor crescânde asupra mediului, conservarea patrimoniului natural și creșterea rezilienței teritoriale reprezintă direcții strategice esențiale pentru dezvoltarea durabilă a județului Bistrița-Năsăud. Această orientare trebuie integrată explicit în Planul de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ), întrucât teritoriul județului dispune de un capital natural valoros, dar vulnerabil, care include ecosisteme montane, păduri extinse, arii naturale protejate, resurse de apă importante și peisaje cu valoare ecologică și turistică deosebită.

Agenda Teritorială a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030) subliniază importanța „*Healthy environment and resilience for all regions*”, încurajând teritoriile să adopte politici de adaptare la schimbările climatice și de utilizare sustenabilă a resurselor naturale. Documentul promovează o abordare teritorială integrată, prin care mediul, economia și societatea să funcționeze în echilibru, punând accent pe prevenirea riscurilor naturale, conservarea biodiversității și reducerea amprentei de carbon. În acest cadru,

Bistrița-Năsăud se află într-o poziție de responsabilitate majoră, dat fiind caracterul montan al unei mari părți din teritoriu, susceptibil la fenomene climatice extreme (inundații, alunecări de teren, secetă, degradarea solurilor), care pot afecta infrastructura, așezările și activitățile economice locale.

De asemenea, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 plasează tranziția ecologică și protejarea patrimoniului natural printre direcțiile prioritare ale dezvoltării teritoriale durabile. Strategia promovează principiul dezvoltării „verzi" și recomandă consolidarea coridoarelor ecologice, crearea infrastructurii verzi și albastre, reabilitarea peisajelor degradate și creșterea rezilienței așezărilor la riscuri climatice. Pentru județul Bistrița-Năsăud, SDTR identifică potențialul de a deveni un model regional de gestionare durabilă a resurselor naturale, prin corelarea între conservarea mediului, dezvoltarea turismului ecologic și utilizarea eficientă a resurselor regenerabile de energie.

În prezent, teritoriul județului se confruntă cu o serie de vulnerabilități de mediu: defrișări locale, degradarea terenurilor agricole, pierderea biodiversității, intensificarea fenomenelor meteorologice extreme și o presiune crescută asupra resurselor de apă și sol. De asemenea, procesul de urbanizare și extinderea infrastructurii pot conduce la fragmentarea ecosistemelor, în lipsa unor măsuri coerente de planificare teritorială orientate spre sustenabilitate.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv de dezvoltare teritorială dedicat conservării patrimoniului natural și asigurării tranziției către un teritoriu rezilient la schimbările climatice este pe deplin justificată și necesară. Acest obiectiv ar trebui să urmărească:

- protejarea și extinderea ariilor naturale și a coridoarelor ecologice;
- reducerea vulnerabilității la riscuri naturale prin planificare adaptivă și infrastructuri verzi;
- promovarea economiei verzi și a utilizării resurselor regenerabile de energie;
- reabilitarea ecologică a zonelor afectate de activități antropice;
- consolidarea rolului educației și al participării comunităților locale în protejarea mediului.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	• Fragmentarea accentuată creează zone cu accesibilitate redusă și dificultăți în utilizarea agricolă și forestieră a terenurilor. • Zonele montane au un potențial de eroziune accelerată, mai ales în condițiile unor intervenții antropice necontrolate. • În unele zone, exploatarea resurselor de subsol a generat degradări locale (ex. cariere). • Zone industriale amplasate în orașe; poluare locală; lipsa dotărilor moderne; investiții reduse în tehnologii verzi; trafic aglomerat; lipsă centuri; spații verzi insuficiente; arderi necontrolate; laborator neacreditat. • Infrastructură insuficientă în rural și periferii; poluări frecvente; sisteme de alimentare și canalizare învechite; costuri mari racordare. • Schimbare folosință terenuri; lipsă evidențe actualizate; depozite periculoase neînchise; monitorizare insuficientă. • Rezistența populației; implicare redusă a autorităților locale; abandon deșeuri; infrastructură de reciclare incompletă; educație ecologică slabă.	• Județul este situat în zona de contact între Carpații Orientali și Depresiunea Transilvaniei, ceea ce conferă o diversitate geomorfologică ridicată și o structură variată a reliefului (montan, colinar). • Ecart altitudinal ridicat (de la cca. 232 m până la peste 2.200 m) și prezența unor areale alpine și subalpine favorizează o gamă largă de ecosisteme și habitate naturale. • Prezența unor geotopuri particulare cu caracter insolit, accentuată de diversitatea litologică și morfologică. • Legislația armonizată cu UE; sisteme și stații de monitorizare; strategii naționale; acces public la date; proiecte pentru centuri de ocolire; închiderea instalațiilor poluante; reducerea emisiilor; extinderea gazului natural; reînnoire parc auto. • Resurse suficiente și diversificate; planuri de management; proiecte de modernizare; experiență în fonduri externe; structuri administrative funcționale.

	• Lipsă amenajări hidrotehnice; zone cu risc de alunecări și inundații; • Lipsă sistem integrat de monitorizare. • Fonduri insuficiente; puține ONG active; lipsă coerciție; educație insuficientă în școli. • Lipsă specialiști; colaborare discontinuă; necunoaștere legislație; lipsă priorități clare. • Suprafața restrânsă a terenurilor arabile • Majoritatea terenurilor agricole se află în clasele IV și V de fertilitate • Ponderea ridicată a terenurilor agricole care prezintă restricții cu privire la calitatea solurilor • Numărul mare de UAT-uri care se află în zone montane defavorizate și zone defavorizate de condiții naturale specifice • Existența unor suprafețe extinse de terenuri degradate și neproductive • Amplasarea pe teritoriul județului a unor halde de steril și iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate • Neadaptarea legislației și implementarea insuficientă a normelor de management pentru arii protejate; • Lipsa planurilor de management pentru toate ariile protejate; • Neuniformitate în acoperirea cu arii protejate la nivel UAT; • Starea de conservare a unor habitate și specii prioritare	• Ferme ecologice; studii pentru protecția solului; reglementări privind bune practici agricole; programe de împădurire. • Legislație armonizată; SMID Tărpiu; colectare selectivă; planuri naționale și județene; operatori autorizați; ADI Deșeuri; date statistice disponibile. • Planuri apărare inundații; risc seismic redus; sisteme de avertizare; fonduri nerambursabile. • Implicarea ONG și ISj în proiecte de conștientizare; proiecte educaționale; campanii de responsabilizare. • Colaborare inter-instituțională; grad de conștientizare crescut. • Existența unor arii naturale protejate, având ca obiectiv conservarea habitatelor, florei și faunei, • Fond forestier extins • Varietate mare de resurse naturale • Biodiversitate bogată; 20% din teritoriu protejat; acces la fonduri pentru susținerea gestionării; interes pentru ecoturism și agricultură ecologică. • Fond forestier bine conservat; drumuri modernizate;

	raportată ca “nefavorabilă-inadecvată” sau “nefavorabilă-rea”; • Degradarea habitatelor datorită presiunilor antropice (exploatare forestieră, extragere resurse, poluare, fragmentare habitate, specii invazive etc.); • Disfuncționalități administrative și dificultăți de coordonare între autorități, ONG-uri și alte părți implicate; • Deficit de personal uman și lipsa unor monitorizări continue in situ a ecosistemelor; • Implementarea neuniformă și incompletă a normelor de conservare. • Fragilitatea peisajelor naturale în fața intervențiilor antropice: Extinderea terenurilor agricole, urbanizarea și activitățile extractive (cariere, panouri fotovoltaice) reduc suprafețele naturale și alterează coeziunea habitatelor. • Fragmentarea habitatelor și peisajelor naturale ca urmare a infrastructurii și dezvoltării umane, afectând unitatea și calitatea peisajelor. • Procese de degradare a peisajului, cauzate de defrișări sau dezechilibre geomorfologice (eroziuni accelerate, alunecări), favorizate de activități neadecvat planificate.	compensații pentru restricții • Diversitate semnificativă de habitate și specii de interes conservativ; • Existența unui număr mare și variat de arii naturale protejate (internaționale, naționale, comunitare, locale); • Prezența rezervației biosferei cu biodiversitate remarcabilă; • Coexistența habitatelor naturale cu activități umane sustenabile (ecoturism, bune practici agricole și pastorale promovate); • Existența unei baze de date spațială a categoriilor de arii protejate de interes internațional, național, comunitar, cu elemente de biodiversitate cartate • Înregistrarea în Catalogul arborilor remarcabili a 41 de exemplare de arbori cu circumferințe record sau cu valoare istorică/locală. • Diversitatea peisajelor naturale: Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%),

	• Aspect mozaicat, instabil al peisajelor, ce reflectă stări degradate temporare, cum sunt pajiști secundare și geofaciesuri cu vegetație redusă, cauzate de exploatări și tăieri necontrolate. • Presiunea asupra peisajelor montane, cauzată de fenomene naturale extreme (incendii, doborâturi de vânt, atacul dăunătorilor) și intervențiile forestiere necontrolate.	colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă. • Prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ. • Suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate. • Complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj. • Zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	**Obiective specifice**	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială

OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	OS 3.1. Protejarea patrimoniului natural și a biodiversității	PDT 3.1. Conservarea resurselor și patrimoniului natural	PGDT 3.1.1. Protecția biodiversității și a peisajelor
			PGDT 3.1.2. Extinderea suprafețelor împădurite și conservarea fondului forestier
	OS 3.2. Reducerea poluării	PDT 3.2. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu	PGDT 3.2.1. Îmbunătățirea calității aerului
			PGDT 3.2.2. Asigurarea calității apelor
			PGDT 3.2.3. Creșterea calității solurilor
	OS 3.3. Creșterea rezilienței în fața schimbărilor climatice și a riscurilor	PDT 3.3. Adaptarea la schimbările climatice și managementul adecvat al riscurilor	PGDT 3.3.1. Reducerea riscului de inundații
			PGDT 3.3.2. Consolidarea zonelor afectate de alunecări de teren
			PGDT 3.3.3. Dezvoltarea infrastructurii pentru situații de urgență

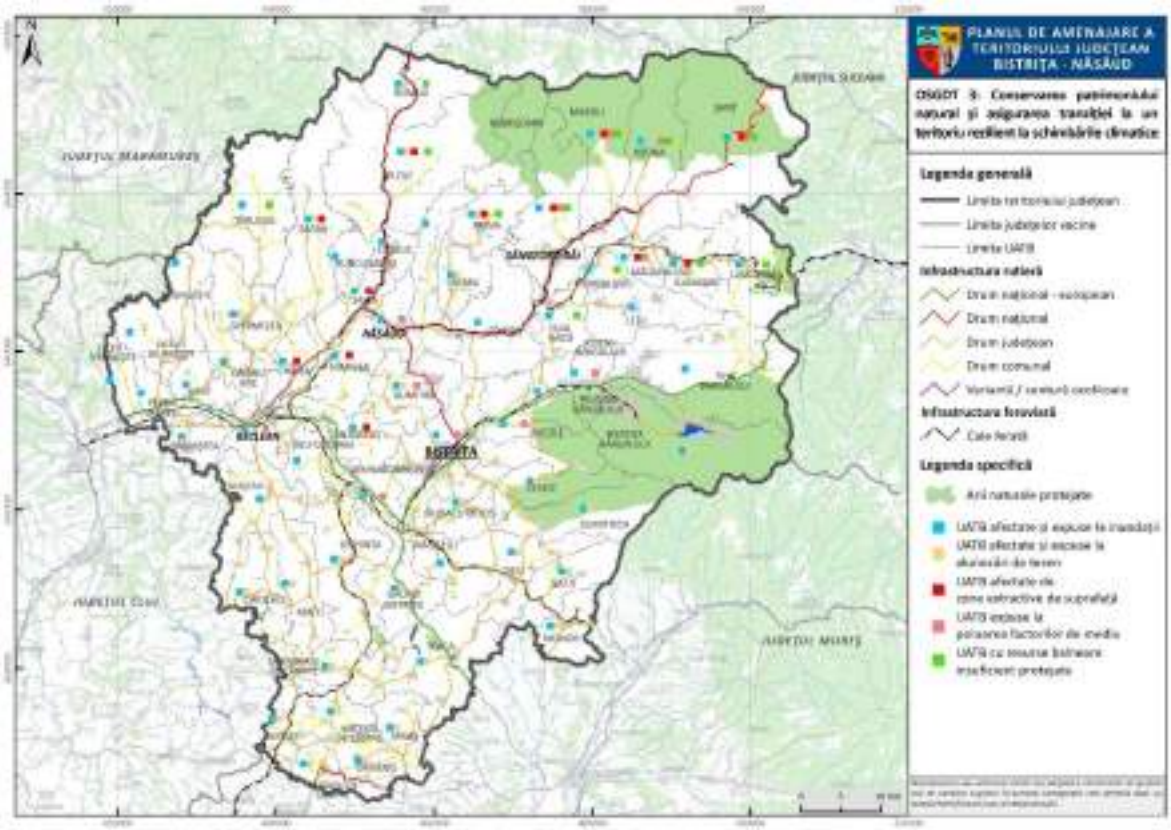

Fig. 18. OSGDT 3 - CONSERVAREA PATRIMONIULUI NATURAL ȘI ASIGURAREA TRANZIȚIEI LA UN TERITORIU REZILIENT LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE

OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale

Justificarea obiectivului: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale reprezintă o direcție strategică esențială pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a județului Bistrița-Năsăud. Procesul de urbanizare din ultimele decenii a determinat transformări profunde ale localităților urbane din județ, în special ale municipiului Bistrița și ale orașelor Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi. Acestea se confruntă cu provocări comune – degradarea spațiilor construite, presiuni asupra infrastructurii publice, dezechilibre funcționale între zonele centrale și periferice, precum și nevoia de adaptare la noile cerințe economice, sociale și ecologice. În acest context, Planul de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ) trebuie să includă un obiectiv dedicat regenerării urbane și consolidării zonelor urbane funcționale, în conformitate cu orientările strategice europene și naționale.

Conform Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030), unul dintre pilonii dezvoltării teritoriale durabile este „Balanced and functional urban systems", care subliniază importanța unei rețele urbane policentrice, conectate și reziliente. Documentul promovează regenerarea urbană ca instrument de îmbunătățire a calității vieții, de creștere a atractivității economice și de adaptare a orașelor la schimbările climatice și tehnologice. În acest sens, intervențiile de regenerare trebuie să integreze dimensiunea socială, ecologică și economică a dezvoltării, prin reabilitarea spațiilor publice, reutilizarea terenurilor și clădirilor abandonate, îmbunătățirea eficienței energetice și promovarea mobilității durabile.

La nivel național, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 acordă un rol central consolidării sistemului urban policentric și dezvoltării zonelor urbane funcționale. SDTR recomandă implementarea programelor de regenerare urbană ca instrumente pentru revitalizarea economică, socială și culturală a orașelor, pentru creșterea coeziunii teritoriale și reducerea disparităților intraurbane. Totodată, strategia promovează cooperarea urban–rural în cadrul zonelor funcționale urbane, considerând că acestea pot deveni motoare regionale de dezvoltare printr-o mai bună integrare a localităților periurbane și rurale în procesele economice și de planificare.

În județul Bistrița-Năsăud, aceste principii sunt deosebit de relevante. Municipiul Bistrița, ca pol de dezvoltare regional, are nevoie de o strategie coerentă de regenerare a zonelor industriale dezafectate, de reabilitare a cartierelor de locuințe și de modernizare a

infrastructurii urbane. Orașele mici – Năsăud, Beclean și Sângeorz-Băi – pot fi consolidate prin valorificarea funcțiilor complementare: educație, turism, industrie ușoară și servicii publice. În același timp, zonele periurbane și localitățile adiacente centrelor urbane trebuie integrate funcțional în rețeaua urbană, prin investiții în infrastructură, servicii și transport public.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv de dezvoltare teritorială privind regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale este pe deplin justificată. Acest obiectiv ar trebui să urmărească:

- reabilitarea și reutilizarea sustenabilă a spațiilor și clădirilor urbane degradate;
- creșterea calității spațiului public și a infrastructurii urbane verzi;
- consolidarea cooperării între centrele urbane și localitățile periurbane;
- dezvoltarea mobilității urbane sustenabile și a infrastructurii inteligente;
- diversificarea funcțiilor economice și sociale ale zonelor urbane.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	• Prezența a doar 4 unități administrativ-teritoriale cu statut urban (un municipiu și 3 orașe), cu mult sub media națională; • Cele trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) sunt incluse în categoria centrelor urbane mici, depășind cu foarte puțin pragul demografic de 10000 de locuitori, specific orașelor; • La nivelul acestor trei orașe, lipsesc anumite dotări specificate de lege: spitalul și judecătoria nu se găsesc la Sângeorz-Băi, muzeul la Beclean, creșele sau cinematografele în niciunul dintre orașe;	• Zona urbană funcțională extinsă din jurul municipiului Bistrița • Existența unui operator regional unic (Aquabis SA) cu 16 stații de tratare și 23 stații de epurar • Dezvoltarea sistemelor zonale de alimentare (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi • Rată mare de conectare în mediul urban (>95%) • Proiecte majore în implementare prin POIM și PNRR pentru modernizare și extindere rețele

	• Polarizarea intensă a județului de către polul de creștere Cluj-Napoca • Capacitate culturală oscilantă la municipiul Bistrița: infrastructură cu variații, resurse umane fluctuante și participare modestă — performanță medie la „Vitalitate culturală 2021”. • Absența unei universități cu sediul central în județ • Subdezvoltarea învățământului profesional în raport cu nevoile industriei prelucrătoare și agriculturii mai ales • Inexistența unei unități spitalicești în orașul Sângeorz-Băi • Cel mai mic număr al paturilor de spital din întreaga regiune de nord-vest; • Un singur centru de dializă; • Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement • Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.); • Infrastructură sportivă insuficientă sau inadecvată • Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici • Pierderi semnificative în rețelele de distribuție și stații de pompare învechite	• Mortalitate infantilă scăzută. • Prezența unor licee de prestigiu la nivel național; • Dezvoltarea învățământului universitar în ultimii ani prin apariția extensiei UTCN și a Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș; • Investiții masive în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița din perspectiva aparaturii de ultimă generație, reabilitarea clădirii, construirea de noi corpuri; • Investiții în ambulatoriile din Bistrița și Beclean; • Investiții în capacitate de primiri urgențe la cele mai ridicate standarde; • Construirea de unități locative pentru medici pentru a-i fideliza județului; • Inexistența zonelor de sărăcie locativă extremă în municipiul Bistrița; •

	• Lipsa investițiilor în rețele subterane și sisteme inteligente de control • Conducte vechi și stații de reglare-măsurare uzate fizic	

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Obiective specifice	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	OS 4.1. Îmbunătățirea echipării localităților urbane	PDT 4.1. Promovarea mobilității urbane durabile	PGDT 4.1.1. Reabilitarea și modernizarea străzilor orășenești, inclusiv poduri, trotuare și piste pentru biciclete
			PGDT 4.1.2. Asigurarea transportului urban și metropolitan de calitate
		PDT 4.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare	PGDT 4.2.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată
			PGDT 4.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de distribuție a gazelor naturale
			PGDT 4.2.3. Asigurarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și de iluminat public
			PGDT 4.2.4. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul integrat al deșeurilor
	OS 4.2. Asigurarea tranziției energetice a localităților urbane	PDT 4.3. Promovarea producției și consumului de energie regenerabilă	PGDT 4.3.1. Dezvoltarea capacităților de producere a energiei regenerabile
	OS 4.3. Creșterea	PDT 4.4. Îmbunătățirea	PGDT 4.4.1. Investiții în infrastructura sanitară

	calității vieții și a locuirii în mediul urban	infrastructurii sanitare, educaționale și sociale	PGDT 4.4.2. Investiții în infrastructura educațională
			PGDT 4.4.3. Investiții în infrastructura de servicii sociale
		PDT 4.5. Creșterea calității locuirii	PGDT 4.5.1. Dezvoltarea fondului public de locuințe
			PGDT 4.5.2. Creșterea performanței energetice a fondului de locuințe
		PDT 4.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos	PGDT 4.6.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale și pentru industrii creative
			PGDT 4.6.2. Investiții în infrastructura sportivă și de recreere
		PDT 4.7. Creșterea calității spațiilor publice urbane	PGDT 4.7.1. Amenajarea și modernizarea spațiilor verzi și a spațiilor publice
		PDT 4.8. Îmbunătățirea fondului construit public	PGDT 4.8.1. Construcția și reabilitarea de clădiri administrative

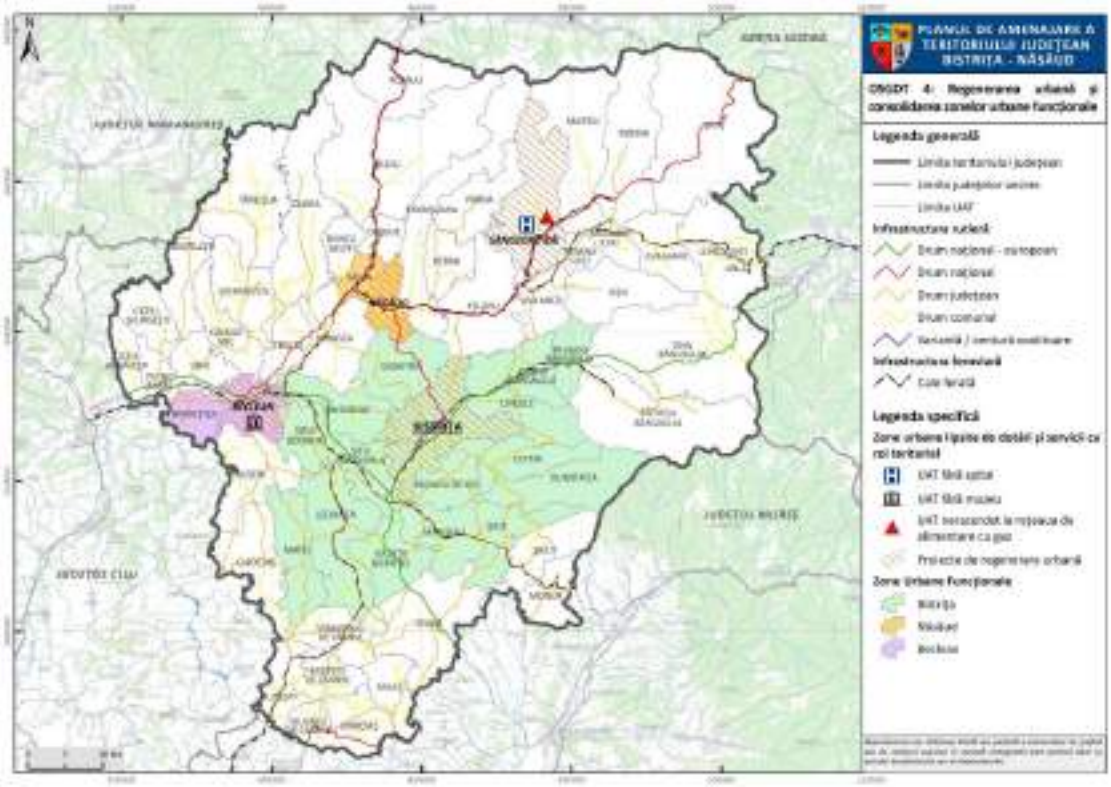

Fig. 19. OSGDT 4 - REGENERAREA URBANĂ ȘI CONSOLIDAREA ZONELOR URBANE FUNCȚIONALE

OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban

Justificarea obiectivului: Revitalizarea spațiului rural și reducerea decalajelor dintre mediul urban și cel rural constituie o prioritate strategică pentru dezvoltarea echilibrată a județului Bistrița-Năsăud. Județul are un profil predominant rural – peste 60% din populație locuiește în comune și sate –, iar economia locală este încă puternic dependentă de agricultură, silvicultură și meșteșuguri tradiționale. Deși mediul rural deține un capital natural, cultural și uman semnificativ, acesta se confruntă cu provocări majore: depopulare, îmbătrânirea populației, infrastructură deficitară, acces limitat la servicii publice și educaționale, precum și oportunități economice reduse. În acest context, Planul de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ) trebuie să includă un obiectiv dedicat revitalizării zonelor rurale, ca instrument de coeziune teritorială și de valorificare durabilă a potențialului local.

Conform Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030), unul dintre obiectivele majore ale dezvoltării teritoriale europene este „Inclusive and future-proof rural areas”. Documentul promovează politici care să sprijine regiunile rurale în procesul de tranziție către economii diversificate, inteligente și reziliente, prin îmbunătățirea conectivității, digitalizării, accesului la servicii și prin consolidarea legăturilor funcționale cu orașele. Agenda accentuează ideea că echilibrul între teritorii urbane și rurale este esențial pentru coeziunea socială și teritorială a Uniunii Europene. În acest sens, Bistrița-Năsăud trebuie să dezvolte o abordare integrată a spațiului rural, bazată pe diversificarea economiei, crearea de locuri de muncă locale și modernizarea infrastructurii.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 reiterează aceste direcții, subliniind necesitatea dezvoltării policentrice și a integrării spațiului rural în rețelele teritoriale de dezvoltare. SDTR recomandă consolidarea relațiilor urban–rural, modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare și sociale din mediul rural, precum și sprijinirea activităților economice non-agricole (turism, servicii, meșteșuguri, industrii creative). În plus, strategia identifică zonele rurale din nordul și centrul Transilvaniei – unde se află Bistrița-Năsăud – ca teritorii cu potențial agricol, turistic și cultural ridicat, dar care necesită intervenții pentru reducerea vulnerabilităților demografice și economice.

În județul Bistrița-Năsăud, numeroase comunități rurale se confruntă cu probleme de accesibilitate, infrastructură tehnică insuficient dezvoltată (apă, canalizare, internet),

venituri scăzute și o dependență ridicată de migrația externă. În același timp, multe sate dețin resurse valoroase – peisaje montane, tradiții, produse locale și potențial turistic – care pot deveni motoare de dezvoltare dacă sunt integrate într-o viziune coerentă de revitalizare rurală.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv de dezvoltare teritorială privind revitalizarea zonei rurale și reducerea decalajului rural–urban este pe deplin justificată. Acest obiectiv ar trebui să vizeze:

- modernizarea infrastructurii de bază și a serviciilor publice;
- digitalizarea și creșterea accesului la educație, sănătate și servicii sociale;
- îmbunătățirea conectivității între sate și centrele urbane;

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban	• 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori; • 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei nu dețin cabinet de medicină de familie; • Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3	• Comunele localizate de-a lungul axelor de dezvoltare și în apropierea acestora se caracterizează printr-un reviriment demografic, care se materializează și prin investiții în dotările socio-economice și tehnico-edilitare, menite să ridice standardele de viață ale locuitorilor; • Aproape jumătate din comune (28 din totalul de 58 de comune) se încadrează în categoria comunelor mari și foarte mari, deținând dotări și facilități diverse pentru rangul lor, și

	comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei); • În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă; • Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori, fiind supuse riscului de depopulare. • Persistența depozitărilor necontrolate și arderilor ilegale. • Costuri mari de extindere în mediul rural cu densitate mică. • Colectare separată deficitară în mediul rural și zone izolate. • Rețele fixe învechite și infrastructură subterană insuficientă. • Distribuție inegală a rețelei de distribuție a gazelor naturale – numeroase UAT-uri rurale fără acces. • Conducte vechi de gaz și stații de reglare-măsurare uzate fizic • Reticență locală față de amplasarea unor parcuri fotovoltaice sau eoliene. • Dificultăți de racordare din cauza capacității limitate a rețelei electrice • Discontinuități în alimentare cu energie electrică în zonele periferice și rurale montane. • Necesitatea reparațiilor capitale la posturile de transformare.	chiar peste cerințele specifice ale legii; • Majoritatea comunelor din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile din lege asociate rangului lor. • Proiecte majore în implementare prin POIM și PNRR pentru modernizare și extindere rețele. • Potențial ridicat de energie solară și eoliană în zonele deschise și de culme. • Proiecte de extindere către localitățile neconectate. • Infrastructură de compostare și sortare existentă. • Sistem județean funcțional, cu CMID Tărpiu în operare. -

	• Capacități reduse de epurare în localitățile mici și lipsa sistemelor conforme • Grad scăzut de conectare la canalizare în mediul rural (<35% din populație). • Pierderi semnificative în rețelele de distribuție a apei și stații de pompare învechite. • Scăderea numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole; • Nu toate comunele dețin bibliotecă; • Lipsa personalului angajat în anumite biblioteci; • Scăderea numărul de volume existente în biblioteci. • Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement • Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural; • Multe baze sportive abandonate sau nefuncționale; • Numărul redus de centre medico-sociale; • Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici • Insuficiență și dotare inegală a centrelor pentru vârstnici și persoane cu dizabilități; • Personal și infrastructură deficitară din perspectiva medicinei de familie;	

	• Număr redus de cabinete medicale de specialitate în mediul rural; • Nu toate unitățile administrativ-teritoriale dețin farmacie / punct farmaceutic, cabinet stomatologic; • Accesibilitatea la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile, în zona montană de nord-est, în regiunea sudică și din medii defavorizate este foarte precară; • Precaritatea infrastructurii specifice învățământului antepreșcolar (creșe), mai ales în zona rurală; • Multe clase nu au un număr suficient de elevi; • Rata mare de abandon școlar, mai ales în ciclul gimnazial și liceal; • Majoritatea clădirilor școlare sunt vechi; • Limitări și inegalități urban-rural din perspectiva dotărilor (săli de gimnastică, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport, cabinete medicale pentru elevi); • Ponderea populației tinere într-o continuă scădere. • Ponderea populației vârstnice într-o creștere constantă.	

	• Spor natural descendent în ultimii ani, caracterizat printr-o rată a mortalității mai mare decât rata natalității. • Spor migratoriu exclusiv negativ datorită ratei emigrației mai mare decât a imigrației. • Fertilitate în scădere, corelată cu modul de evoluție a ratei natalității.	

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	**Obiective specifice**	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban	OS 5.1. Îmbunătățirea echipării localităților rurale	PDT 5.1. Promovarea mobilității rurale durabile	PGDT 5.1.1. Reabilitarea și modernizarea străzilor rurale, inclusiv poduri, trotuare și piste pentru biciclete
		PDT 5.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare	PGDT 5.2.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată
			PGDT 5.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de distribuție a gazelor naturale
			PGDT 5.2.3. Asigurarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și de iluminat public
			PGDT 5.2.4. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul integrat al deșeurilor
	OS 5.2. Asigurarea tranziției energetice a	PDT 5.3. Promovarea producției și consumului de energie regenerabilă	PGDT 5.3.1. Dezvoltarea capacităților de producere a energiei regenerabile

	localităților rurale		
	OS 5.3. Creșterea calității vieții și a locuirii în mediul rural	PDT 5.4. Îmbunătățirea infrastructurii sanitare, educaționale și sociale	PGDT 5.4.1. Investiții în infrastructura sanitară
			PGDT 5.4.2. Investiții în infrastructura educațională
			PGDT 5.4.3. Investiții în infrastructura de servicii sociale
		PDT 5.5. Îmbunătățirea condițiilor de locuire	PGDT 5.5.1. Construcția de locuințe publice
			PGDT 5.5.2. Creșterea performanței energetice a fondului de locuințe
		PDT 5.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos	PGDT 5.6.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale și pentru industrii creative
			PGDT 5.6.2. Investiții în infrastructura sportivă și de recreere
		PDT 5.7. Creșterea calității spațiilor publice rurale	PGDT 5.7.1. Amenajarea și modernizarea spațiilor verzi și a spațiilor publice
		PDT 5.8. Îmbunătățirea fondului construit public	PGDT 5.8.1. Construcția și reabilitarea de clădiri administrative

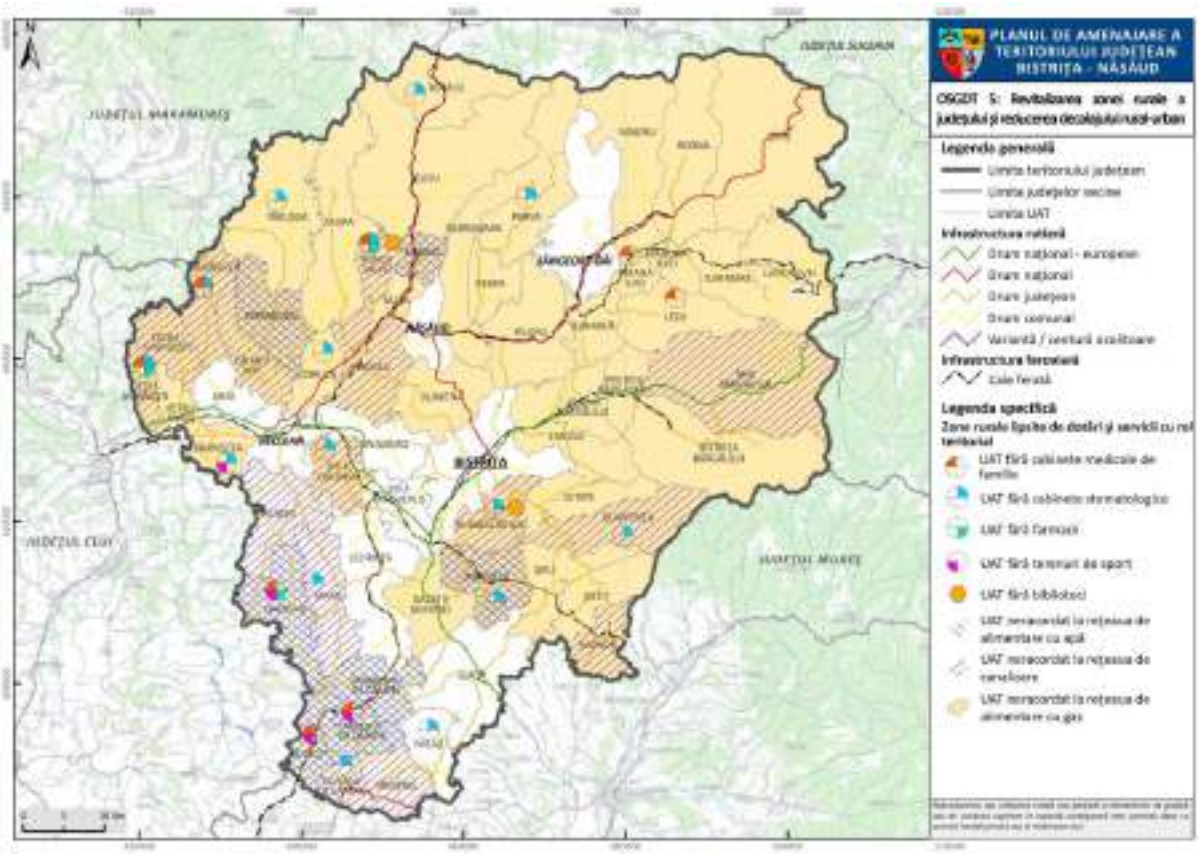

Fig. 20. OSGDT 5 - REVITALIZAREA ZONEI RURALE A JUDEȚULUI ȘI REDUCEREA DECALAJULUI RURAL-URBAN

OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural

Justificarea obiectivului: Acest obiectiv se fundamentează pe necesitatea protejării identității culturale și teritoriale a județului, în contextul presiunilor generate de transformările economice, demografice și funcționale contemporane. Patrimoniul construit reprezintă una dintre cele mai importante resurse teritoriale ale județului, având atât valoare cultural-istorică, cât și rol strategic în dezvoltarea durabilă, coeziunea teritorială și creșterea atractivității locale și regionale. Județul dispune de un patrimoniu construit divers și valoros, alcătuit din centre istorice urbane, ansambluri rurale tradiționale, biserici medievale, monumente religioase și civile, vestigii arheologice și elemente de arhitectură vernaculară specifice spațiului transilvănean.

Necesitatea definirii unui obiectiv strategic dedicat patrimoniului construit este susținută și de orientările europene și naționale privind dezvoltarea teritorială. Agenda Teritorială a Uniunii Europene 2030 subliniază importanța valorificării patrimoniului cultural și a peisajului ca resurse esențiale pentru dezvoltarea locală și regională, promovând o

dezvoltare policentrică și echilibrată, bazată pe specificul și potențialul fiecărui teritoriu. Documentul evidențiază faptul că patrimoniul natural și cultural contribuie la creșterea calității vieții, la consolidarea identității locale și la dezvoltarea oportunităților economice sustenabile, cu accent pe protejarea autenticității și utilizarea responsabilă a resurselor teritoriale.

În același timp, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) promovează principiile coeziunii teritoriale, competitivității și dezvoltării policentrice, subliniind necesitatea protejării patrimoniului cultural și a integrării acestuia în politicile de dezvoltare teritorială și urbană. SDTR consideră patrimoniul construit drept factor de atractivitate și element determinant pentru creșterea calității mediului de locuire și pentru consolidarea identității teritoriale a localităților urbane și rurale.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, contextul teritorial evidențiază atât existența unor resurse patrimoniale importante, cât și o serie de vulnerabilități care justifică intervenții strategice integrate. Municipiul Bistrița păstrează un nucleu medieval valoros, reprezentativ pentru patrimoniul urban transilvănean, având ca element emblematic ansamblul Bisericii Evanghelice și structura istorică a fostului burg săsesc. De asemenea, în mediul rural se regăsesc numeroase biserici de lemn, biserici fortificate, ansambluri tradiționale și elemente de arhitectură vernaculară care conferă specific și identitate spațiului județean. Cu toate acestea, o parte importantă a fondului construit valoros se confruntă cu degradare fizică, abandon, intervenții necorespunzătoare sau lipsa unor funcțiuni economice și sociale compatibile. În numeroase localități rurale se constată pierderea progresivă a specificului arhitectural tradițional și presiuni generate de dezvoltarea necontrolată.

În acest context, obiectivul strategic propus urmărește integrarea patrimoniului construit în procesele de dezvoltare teritorială durabilă, prin promovarea unor măsuri de conservare activă, regenerare urbană și rurală, revitalizare funcțională și valorificare economică responsabilă. Patrimoniul construit trebuie abordat nu doar ca element de protejat, ci și ca resursă strategică pentru dezvoltarea turismului cultural, pentru consolidarea identității comunităților locale și pentru creșterea competitivității teritoriale a județului. Totodată, obiectivul contribuie la reducerea disparităților teritoriale și la stimularea dezvoltării policentrice, în concordanță cu principiile europene și naționale privind dezvoltarea echilibrată a teritoriului. Prin valorificarea patrimoniului construit, județul

Bistrița-Năsăud își poate consolida rolul de teritoriu cu identitate culturală distinctă și cu potențial ridicat de dezvoltare durabilă bazată pe resurse locale.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	• Starea avansată de degradare a unor obiective de patrimoniu, inclusiv abandondarea unora dintre acestea și realizarea de intervenții necorespunzătoare la nivel lor • Pierderea treptată a specificului arhitecturl tradiționale	• Existența în municipiul Bistrița a unor clădiri de patrimoniu care, odată restaurate și dotate adecvat, pot deveni centre de creație artistică, dotate cu spații de cazare, pentru artiștii rezidenți și pentru artiștii și meșteșugarii locali; • Zestre culturală complexă: patrimoniu material (arheologie, arhitectură, for public, memorial) structurat conform Legii 422/2001 • Rețea coerentă de peisaje culturale: 7 zone etnografice (Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu, Câmpie) și 45 de subunități delimitate metodologic—cadru bun pentru intervenții teritoriale diferențiate. • Valori de nivel internațional: includerea unor situri în lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia, 2024) • Resurse identitare active: tradiții grănicerești, meșteșuguri, târguri istorice (ex. Târgul Mare al Bistriței), repertoriu folcloric — fundament pentru turism cultural.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Obiective specifice	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și	OS 6.1. Conservarea patrimoniului, a	PDT 6.1. Protejarea, restaurarea și valorificarea	PGDT 6.1.1. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în

valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	peisajului urban și îmbunătățirea fondului construit	patrimoniului arheologic, urban și arhitectural	pericol (degradare, precolaps, colaps)
			PGDT 6.1.2. Intervenții integrate pentru monumentele clasate în LMI 2015, cu accent pe ansambluri urbane și biserici fortificate
			PGDT 6.1.3. Reabilitarea și amenajarea spațiilor publice din centrele istorice, inclusiv drumuri de acces și rețele edilitare compatibile cu patrimoniul
			PGDT 6.1.4. Conservarea și valorificarea patrimoniului arheologic din mediul urban
		PDT 6.2. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale urbane	PGDT 6.2.1. Conservarea și revitalizarea grădinilor și a parcurilor istroce urbane, corelate cu trasee turistice și culturale
	OS 6.2. Conservarea patrimoniului, a peisajului rural și îmbunătățirea fondului construit	PDT 6.3. Protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic, vernacular și arhitectural, cu precădere a bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO	PGDT 6.3.1. Implementarea obiectivelor cuprinse în cadrul de gestiune și protecție a bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO
			PGDT 6.3.2. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps)
			PGDT 6.3.3. Intervenții asupra monumentelor clasate în LMI 2015, cu prioritate pentru biserici de lemn și ansambluri memoriale
			PGDT 6.3.4. Protecția și revitalizarea arhitecturii tradiționale din centrele satelor, inclusiv

			infrastructura de acces și spațiile publice asociate
			PGDT 6.3.5. Conservarea și valorificarea patrimoniului arheologic din mediul rural (altul decât cel inclus în FRE-Dacia)
		PDT 6.4. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale rurale	PGDT 6.4.1. Integrarea peisajelor cu valori naturale și antropice tradiționale (pajiști, fânețe, zone grănicerești) în produsele de agroturism și ecoturism

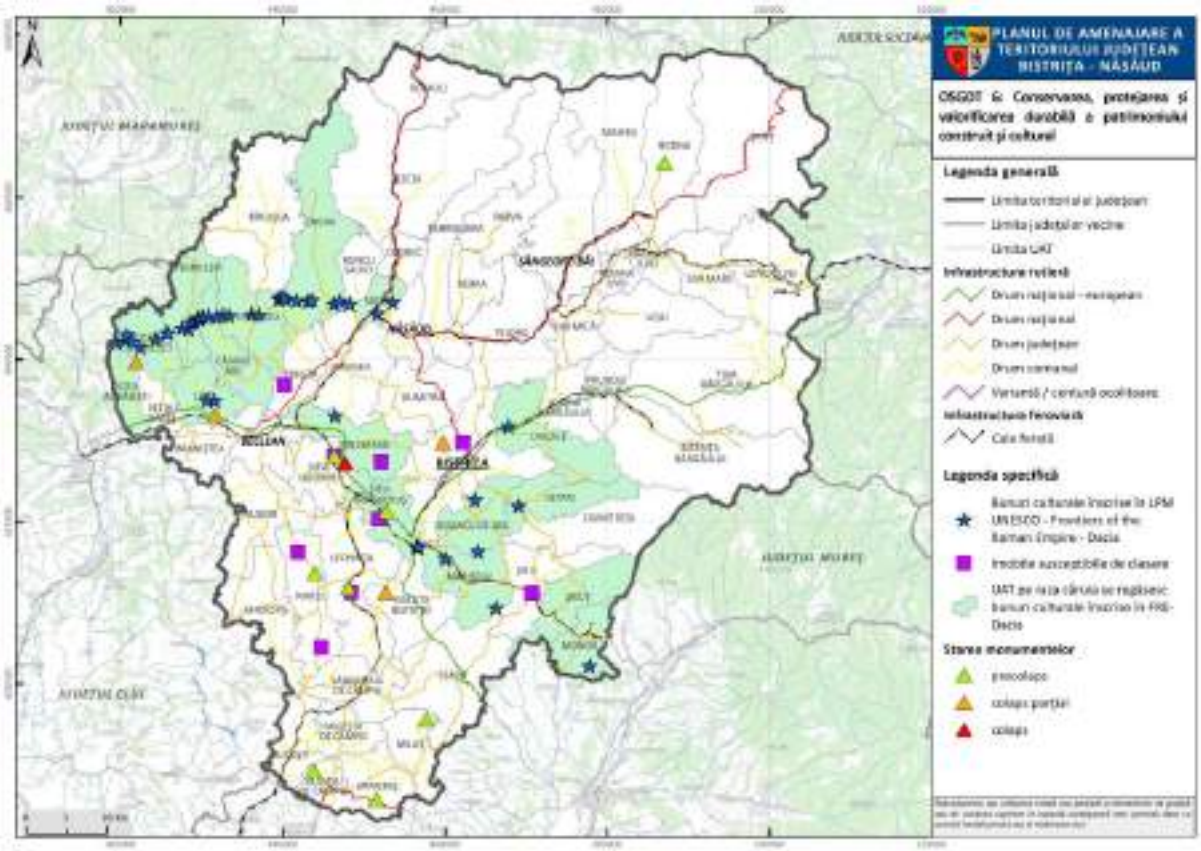

Fig. 21. OSGDT 6 - CONSERVAREA, PROTEJAREA ȘI VALORIFICAREA DURABILĂ A PATRIMONIULUI CONSTRUIT ȘI CULTURAL

OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale

Justificarea obiectivului: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale reprezintă o condiție esențială pentru implementarea eficientă a politicilor publice și pentru valorificarea potențialului de dezvoltare al județului Bistrița-Năsăud. Într-un context marcat de nevoia de coordonare între nivelurile administrative, de utilizare eficientă a resurselor și de adaptare la provocările complexe ale dezvoltării durabile, Planul de Amenajare a Teritoriului Județului (PATJ) trebuie să includă un obiectiv strategic care să vizeze consolidarea capacității instituționale și modernizarea guvernanței teritoriale.

Conform Agendei Teritoriale a Uniunii Europene 2030 (Territorial Agenda 2030), principiul „Better governance through cooperation" subliniază importanța colaborării între actorii teritoriali, a planificării integrate și a guvernanței multi-nivel. Documentul promovează o abordare bazată pe parteneriate teritoriale, implicarea comunităților locale în procesele decizionale și creșterea capacității administrative de a implementa politici coerente la nivel regional și local. În viziunea Agendei, guvernanța teritorială eficientă este cheia unei dezvoltări echilibrate și sustenabile, capabilă să răspundă provocărilor sociale, economice și climatice contemporane.

La nivel național, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) – Orizont 2035 pune accent pe consolidarea capacității de planificare, management și implementare a politicilor publice teritoriale. SDTR recunoaște că una dintre principalele vulnerabilități ale sistemului administrativ românesc este fragmentarea instituțională și lipsa coordonării între nivelurile de guvernanță. Strategia promovează dezvoltarea competențelor administrative, întărirea structurilor de planificare județeană și intercomunală, precum și utilizarea instrumentelor moderne de management teritorial – baze de date geografice, sisteme GIS, platforme digitale de cooperare și participare publică.

În cazul județului Bistrița-Năsăud, aceste direcții sunt deosebit de relevante. Deși județul se remarcă printr-un nivel relativ ridicat de inițiativă locală și o administrație județeană activă, există încă disfuncționalități în coordonarea dintre localități, în planificarea integrată a investițiilor și în capacitatea de atragere și gestionare a fondurilor europene. Fragmentarea administrativă, disparitățile între mediul urban și rural, precum și lipsa unor mecanisme eficiente de cooperare intercomunală limitează potențialul de dezvoltare coerentă și sustenabilă a teritoriului.

Prin urmare, includerea în PATJ a unui obiectiv de dezvoltare teritorială privind îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale este pe deplin justificată. Acest obiectiv ar trebui să urmărească:

- consolidarea capacității instituțiilor județene și locale de planificare strategică și de implementare a proiectelor;
- promovarea cooperării intercomunale și a formelor asociative teritoriale (ADI-uri, parteneriate urbane și rurale);
- crearea unui sistem integrat de management teritorial bazat pe date actualizate și instrumente digitale;
- profesionalizarea personalului administrativ și creșterea transparenței decizionale;
- implicarea comunităților locale și a mediului privat în procesele de guvernanță participativă.

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Disfuncționalități (aspecte negative)	Potențial (aspecte pozitive)
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	• Disparități economice și administrative între municipiu și restul județului; polarizare accentuată urban-rural. • Majoritatea comunelor nu dispun de o bază economică solidă și nu atrag investiții private relevante, ceea ce menține veniturile locale la un nivel scăzut. • UAT-urile mici au dificultăți în susținerea cheltuielilor curente fără sprijin extern. Cheltuielile curente și administrative au o pondere ridicată, diminuând posibilitățile de finanțare pentru inițiative de dezvoltare. • Dependenta ridicată de trasnferuri limitează	• Bugetul județului Bistrița-Năsăud a înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani, indicând o consolidare a capacității financiare. • Creșterea ponderii investițiilor în bugetele locale. • Municipiul Bistrița are o bază fiscală solidă ce îi permite să finanțeze servicii publice eficiente. • Prezența unor actori economici importanți (LEONI, Rombat, RAAL, Comelf) sporește veniturile proprii ale județului prin impozitele pe venit și proprietate generate, mărind autonomia financiară la nivel local.

	autonomia financiară a multor administrații locale. • Activitatea economică generatoare de venituri este concentrată în câteva zone cu infrastructură dezvoltată. • Există dezechilibre între veniturile per capita ale localităților rurale și cele urbane. • Costurile sociale și de funcționare cresc într-un ritm mai rapid decât veniturile, generând presiune suplimentară asupra bugetelor locale. • Multe administrații publice rurale se confruntă cu dificultăți în atragerea personalului calificat, în special în domenii precum urbanism, achiziții publice sau management de proiecte. • Salariile necompetitive și localizarea izolată îngreunează atragerea personalului calificat în mediul rural. • Deficitul de specialiști determină suprasolicitarea personalului existent, afectează implementarea eficientă a proiectelor și calitatea serviciilor publice. • Diferențele de capacitate administrativă între localități amplifică decalajele teritoriale de dezvoltare. • Lipsa instrumentelor de analiză și evaluare unitară	• Consiliul Județean Bistrița-Năsăud are capacitatea de a atrage și gestiona fonduri nerambursabile pentru proiecte strategice. • UAT-urile urbane dispun de personal calificat, structuri administrative bine organizate și pot gestiona simultan proiecte complexe. • UAT-urile urbane au experiență în implementarea proiectelor europene și naționale. • Proiectele implementate cu finanțare europeană au contribuit la modernizarea infrastructurii de transport, educație și utilități publice. • Pondere echilibrată a cheltuielilor de personal și operaționale în municipiul reședință, cu spațiu pentru investiții. • Existența unor asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domenii cheie. • Proiectele implementate în municipiu generează efecte pozitive asupra întregului teritoriu județean. • Consiliul Județean derulează proiecte majore în infrastructură și servicii publice care deservesc întregul județ. • Existența unor proiecte de modernizare a infrastructurii digitale

	a performanței administrative între UAT-uri. • Lipsa de instrumente pentru monitorizarea execuției bugetare. • Ponderea ridicată a cheltuielilor operaționale restrânge spațiul bugetar disponibil pentru investiții și dezvoltare locală. • În comunele mici cheltuielile operaționale sunt împărțite între puțini contribuabili, crescând costurile per capita. • Echipamentele tehnice ale administrațiilor locale sunt adesea învechite și insuficiente. • Digitalizarea administrației este limitată în mediul rural. Gradul redus de digitalizare menține un nivel ridicat de birocrație și îngreunează relația dintre cetățeni și administrație. • Lipsa interconectării bazelor de date administrative generează redundanță și birocrație. • Formele asociative existente nu acoperă domenii strategice precum digitalizarea, inovarea sau economia verde. • UAT-urile mici dispun de capacitate administrativă scăzută pentru implicarea activă în rețele de cooperare internațională. • Parteneriatele externe și colaborările internaționale nu sunt	sprijină eficientizarea activității administrative. • Consiliul Județean dispune de o bază instituțională solidă pentru coordonarea dezvoltării teritoriale. • Majoritatea primăriilor din județ au website-uri funcționale, care sprijină transparența și comunicarea publică. • Infrastructură de servicii publice cu impact regional (spitale, unități de învățământ, transport public), asigură accesul locuitorilor din întreg județul la servicii esențiale. • Comunele periurbane au o structură administrativă eficientă și costuri reduse de funcționare datorită proximității față de municipiul Bistrița și utilizării infrastructurii urbane existente. • Parteneriatele internaționale ale Consiliului Județean oferă oportunități de schimb de bune practici și proiecte comune. • Înființarea unor structuri asociative ale UAT-urilor care au permis atragerea de finanțări nerambursabile majore.

	valorificate la potențialul maxim în proiecte economice și educaționale. • Fragmentarea administrativ-teritorială implică costuri de funcționare semnificative raportate la resursele disponibile. • Comunele cu populație redusă și sate dispersate se confruntă cu costuri ridicate pentru infrastructură și utilități • Lipsa unei zone metropolitane funcționale în jurul Bistriței, în pofida adoptării legislației în domeniu • Scăderea densității în vatră a localităților și dezvoltarea insuficient planificată a periurbanului • Ritmul lent de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru • Creșterea accentuată a suprafețelor scoase din circuitul agricol și forestier pentru trecerea în intravilan	

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	**Obiective specifice**	Politici de dezvoltare teritorială	Programe de dezvoltare teritorială
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	OS 7.1. Îmbunătățirea cadrului de planificare strategică și teritorială	PDT 7.1. Clarificarea regimului juridic și de proprietate asupra terenurilor și clădirilor	PGDT 7.1.1. Realizarea lucrărilor de înregistrare cadastrală a proprietăților
		PDT 7.2. Elaborarea documentațiilor de planificare strategică	PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii și planuri de dezvoltare

		PDT 7.3. Elaborarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism	PGDT 7.3.1. Actualizare planuri urbanistice generale și zonale
			PGDT 7.3.2. Elaborarea documentații de amenajare a teritoriului
	OS 7.2. Asigurarea transformării digitale a administrației locale	PDT 7.4. Digitalizarea activității de amenajare a teritoriului și urbanism	PGDT 7.4.1. Elaborarea bazelor / băncilor de date teritoriale
			PGDT 7.4.2. Implementarea sistemelor GIS
			PGDT 7.4.3. Dezvoltarea soluțiilor de tip ”Ghișeu unic”

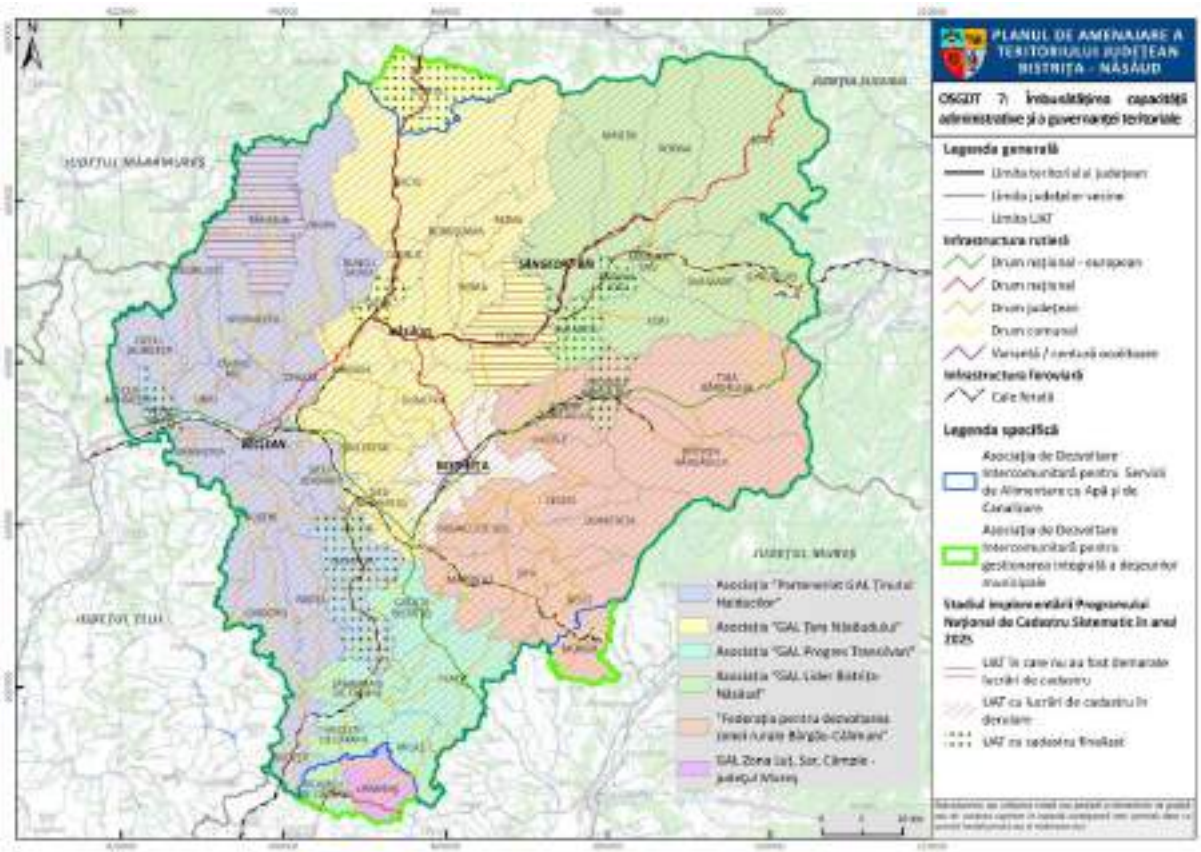

Fig. 22. OSGDT 7 - ÎMBUNĂTĂȚIREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI A GUVERNANȚEI TERITORIALE

PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE LA NIVEL JUDEȚEAN, ZONAL ȘI LOCAL

Pe baza studiilor de fundamentare elaborate și a diagnosticului general, au fost identificate următoarele priorități de dezvoltare defalcate pe obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului:

Obiective strategice generale de dezvoltare a teritoriului	Priorități de dezvoltare la nivel județean, zonal și local
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități	• Stabilirea priorităților de investiții în infrastructura de transport rutier • Redirecționarea traficului de tranzit prin: o realizarea drumului de mare viteză Baia Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei - Suceava o realizarea Variantei Ocolitoare Năsăud • Creșterea calității traficului rutier prin: o Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile naționale cu stare de viabilitate rea o Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile județene cu stare de viabilitate rea • Este necesar ca drumurile județene să fie reabilitate, nu doar modernizate, pentru a răspunde cerințelor de siguranță rutieră, dar și pentru a crește durabilitatea infrastructurii. • Reabilitarea sau modernizarea podurilor și podețelor aflate în stare foarte rea, rea sau satisfăcătoare de la nivelul drumurilor naționale și de la nivelul drumurilor județene • Amenajarea spațiilor de parcare, oprire și staționare de pe drumurile naționale • Instalarea de stații de încărcare electrice pe drumurile naționale • Creșterea gradului de mobilitate în zona periurbană prin:

- Realizarea unui terminal multimodal de transport în cuprinsul municipiului Bistrița

- Creșterea siguranței traficului rutier prin:
  - Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată
  - Măsuri de limitare a vitezelor ilegale de deplasare în intravilanele localităților tranzitate de drumurile naționale și județene
  - Semaforizarea trecerilor de pietoni pe drumurile intens circulate din cadrul localităților tranzitate de drumuri de rang superior.
- Dotarea stațiilor feroviare cu panourilor electronice cu mersul trenurilor, instalarea de sisteme de supraveghere video, instalarea de sisteme care să permită accesul la internet a publicului călător, modernizarea clădirilor
- Reintegrarea unor sectoare de cale ferată scoase din funcțiune
- Reabilitarea și modernizarea căilor ferate pentru eliminarea restricțiilor de viteză datorate stării căii
- Identificarea rutelor viabile și neviabile ale transportului public intrajudețean pentru creșterea gradului de acoperire a teritoriului.
- Extinderea sau amenajarea de noi piste pentru biciclişti
- Crearea unui terminal multimodal în municipiul Bistrița
- Creșterea calității serviciilor de telecomunicații prin modernizarea rețelelor. Societățile de telecomunicații de pe raza județului duc o politică ce vizează creșterea calității serviciilor, a eficienței economice, a vânzărilor și relațiilor cu clienții. În acest sens, Direcția de Telecomunicații a urmărit să modernizeze rețelele în scopul aducerii acestora la parametrii tehnici necesari.

	• Sunt prevăzute instalarea atât a unor rețele telefonice noi cât și înlocuirea celor vechi, precum și îmbunătățirea și extinderea serviciilor de telecomunicații.
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	➢ Dezvoltarea economiei județului Bistrița-Năsăud va depinde în egală măsură de sprijinirea antreprenoriatului autohton și de atragerea investițiilor străine. Consolidarea poziției ocupate de economia județeană în contextul regional și național prin: - orientarea către prioritățile europene în materie de competitivitate economică (de exemplu, digitalizare, cercetare, inovare, specializare inteligentă, economie circulară) și acțiune climatică (reducerea și captarea emisiilor de carbon, adaptarea la schimbările climatice, independența energetică), - adoptarea unor procese menite să stimuleze creșterea și diversificarea sectorului județean de afaceri și să asigure sustenabilitatea acestuia (reducerea barierelor administrative, facilitarea accesului la diverse finanțări publice și private, sprijinirea cooperării strategice inter- și intra-sectoriale inclusiv pentru transfer de cunoștințe și tehnologii, promovarea internaționalizării, consolidarea comerțului extern). ➢ Conturarea, la nivelul sectorului industrial județean, a unui cadru orientat către digitalizare și robotizare, concomitent cu adoptarea proceselor și soluțiilor tehnologice specifice sustenabilității de mediu și neutralității climatice (economia verde, net-zero): - pe termen mediu, se va viza alinierea la modelele caracteristice Industriei 4.0

- pe termen lung, integrarea principiilor Industriei 5.0.
- În acest sens, se va urmări ca structura portofoliului industrial al județului să fie dominată de domeniile de specializare inteligentă cu potențial ridicat de creștere (precum electromobilitatea și economia circulară), prin consolidarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare și valorificarea rezultatelor acestora în cadrul industriei județene.

➢ Tranziția sectorului de servicii din județ către economia bazată pe cunoaștere, cu potențial ridicat de generare a valorii adăugate prin valorificarea capitalului uman și integrarea tehnologiilor de ultimă generație în procesele recurente (precum Internetul Serviciilor, soluțiile de Cloud Computing – inclusiv PaaS și SaaS –, inteligența artificială sau sistemele de machine learning). Direcțiile strategice de dezvoltare ar trebui să țină cont de:

- consolidarea cooperării cu sectorul industrial, cel energetic și cel agricol din județ;
- conturarea unui model de servicii integrate, orientate către client și fundamentate pe principiile sustenabilității (responsabilitate de mediu și amprentă redusă de carbon);
- intensificarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare ca pilon central al portofoliului de servicii.
- transformarea verde și digitală vor fi urmărite în mod constant, atât la nivelul proceselor interne, cât și în ceea ce privește structura serviciilor furnizate pe piață.

➢ Dezvoltarea și consolidarea forței de muncă din județ, prin acțiuni integrate, derulate la toate nivelurile:

- orientarea sistemului de învățământ școlar către domeniile STEM și integrarea unor oportunități (chiar semi-formale sau informale) de dobândire a competențelor digitale, verzi și transversale (precum inteligența emoțională, spiritul de echipă, proactivitatea, creativitatea sau capacitatea de rezolvare a problemelor);
- extinderea ofertei educaționale de profil vocațional, tehnic și dual și diversificarea portofoliului de programe postliceale și universitare;
- asigurarea oportunităților de pregătire, calificare și reconversie profesională în linie cu nevoile de actualitate ale agenților economici din județ.
- intensificarea eforturilor de dezvoltare a competențelor tehnice specifice economiei contemporane (de exemplu, alfabetizarea digitală pentru persoanele fără cunoștințe de bază, perfecționarea abilităților avansate de digitalizare, formarea așa-numitelor „green skills”),
- susținerea învățării și formării profesionale pe tot parcursul vieții.

➢ Valorificarea potențialului agricol al județului prin modernizarea și optimizarea activităților, astfel încât exploatațiile agricole și fermele să adopte practici avansate din punct de vedere tehnologic, sustenabile (metode durabile de cultivare a terenurilor și creștere a animalelor, cu impact redus asupra mediului și climei - inclusiv agricultură ecologică) și integrate, atât la nivel de activitate (de exemplu, pe modelul fermelor mixte), cât și în cadrul lanțurilor valorice (agricole, agroalimentare, agroindustriale, agroturistice).

- Ar trebui prioritizată obținerea economiilor de scară și consolidarea avantajelor competitive, prin promovarea asocierii și cooperării (asociații de fermieri, grupuri de producători locali, cooperative agricole), inclusiv prin explorarea posibilității de dezvoltare a unui cluster cu bază agricolă, capabil să integreze diverse ramuri complementare, inclusiv din sectoarele de industrie și servicii. Demersurile ar trebui să vizeze nu numai cultivarea plantelor, ci și sectorul zootehnic, precum și ramurile pomiculturii și viticulturii, acestea din urmă beneficiind de condiții geografice favorabile și de factori complementari oportuni (precum perspectivele de integrare cu sectorul turistic).
- Este esențial ca agricultorii și fermierii din județ să beneficieze de sprijin integrat din partea autorităților publice și a entităților de profil, atât sub formă de facilități suport (drumuri de acces, infrastructură de irigații, spații de depozitare și comercializare etc.) și consultanță specializată (tehnologică, financiară, antreprenorială, de mediu și climă), cât și prin facilitarea parteneriatelor strategice și asigurarea accesului la programe de formare și perfecționare profesională.
- Dezvoltarea durabilă a silviculturii din județ, astfel încât creșterea productivității economice a sectorului să fie întreprinsă în strânsă corelare cu protejarea biodiversității locale, menținerea serviciilor ecosistemice, reducerea amprentei de carbon și întărirea rezilienței climatice. Direcțiile strategice ar trebui să vizeze, în principal:
  - adoptarea unor practici moderne de gestiune forestieră, menite să protejeze ecosistemele naturale

și să reducă vulnerabilitatea acestora și a comunităților din județ în fața riscurilor de mediu și climă;

- alinierea industriilor conexe (prelucrarea lemnului, procesarea produselor pădurii etc.) la standardele europene de performanță și sustenabilitate; respectiv obținerea unor fluxuri de venituri superioare și sustenabile pe termen lung, prin creșterea valorii adăugate, consolidarea competitivității pe piețele de desfacere (prin îmbunătățirea calității produselor), integrarea mai eficientă în lanțurile valorice.
- formarea și perfecționarea profesională a forței de muncă din domeniu, precum și promovarea inițiativelor de cercetare-dezvoltare-inovare orientate către construirea unei economii forestiere circulare, capabile să contribuie atât la atenuarea schimbărilor climatice, cât și la adaptarea la efectele negative ale acestora.

➢ Orientarea sectorului imobiliar către un model mai echilibrat de dezvoltare, care să răspundă simultan obiectivelor de creștere economică și celor de incluziune socială promovate la nivelul Uniunii Europene.

- Pentru componenta rezidențială, dezvoltările imobiliare ar trebui să prioritizeze asigurarea unor locuințe accesibile și sigure pentru o categorie cât mai largă a populației, cu accent pe extinderea fondului de locuințe sociale realizate de administrația publică; acestea ar trebui să deservească atât persoanele vulnerabile (tineri, persoane cu dizabilități, mame singure, familii cu venituri reduse), cât și profesioniștii

a căror atragere în județ este de importanță strategică (medici, cadre didactice).

- Pentru componenta non-rezidențială, evoluția pieței imobiliare ar trebui să se ralieze direcțiilor de dezvoltare economică ale județului, astfel încât să poată răspunde cerințelor specifice modelelor de afaceri vizate (de exemplu, spații de co-working, laboratoare de cercetare-dezvoltare - inclusiv pentru proiectare, testare, prototipare, parcuri logistice, spații expoziționale etc.).

- Fondul construit al județului ar trebui să fie supus unor procese sistematice de reducere a amprentei de carbon și de creștere a capacității de adaptare la schimbările climatice. Demersurile urmărite ar putea avea în vedere: eficientizarea energetică a clădirilor existente; aplicarea principiilor nZEB în cazul noilor construcții; integrarea componentelor de economie circulară pentru gestionarea deșeurilor asociate; implementarea soluțiilor de alimentare cu energie verde; instalarea stațiilor de încărcare pentru vehicule electrice în cadrul sau în imediata vecinătate a clădirilor; utilizarea soluțiilor bazate pe natură (precum acoperișuri și fațade verzi); plantarea de vegetație autohtonă și arbori rezistenți în spațiile interstițiale etc.
- Un alt element esențial îl reprezintă reconversia funcțională a spațiilor neutilizate sau degradate (în special a celor industriale, dar și a celor comerciale, respectiv a celor destinate altor activități economice), atât pentru a răspunde mai eficient nevoilor de dezvoltare ale agenților economici și pentru a atrage noi investiții, cât și pentru a crește calitatea vieții populației prin îmbunătățirea

esteticii urbane și diversificarea funcțiunilor patrimoniului construit.

- În tot ceea ce ține de piața imobiliară, cadrul strategic trebuie să prevadă în mod implicit adoptarea conceptelor urbanistice moderne, incluzive și accesibile în procesul de planificare spațială, astfel încât aceasta să fie întreprinsă într-o manieră integrată, coezivă și inteligentă, atât în mediul urban, cât și în cel rural.
- Consolidarea atractivității UAT-urilor din județ pentru mediul de afaceri, ca instrument de promovare a unei dezvoltări economice teritoriale echilibrate, în scopul reducerii riscului de marginalizare economică a anumitor localități. Pentru agenții economici – atât antreprenorii autohtoni, indiferent de nivelul de experiență (inclusiv cei aflați la început de drum, în special tineri), cât și investitorii externi – măsurile ar trebui să vizeze, în mod integrat:
  - asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea activităților economice: conectivitate rutieră și feroviară, accesibilitate logistică (utilități, spații de lucru).
  - completate de furnizarea serviciilor suport (consultanță în antreprenoriat, finanțare, internaționalizare, digitalizare, promovare și marketing, sustenabilitate), precum și de facilitarea oportunităților de cooperare intrajudețeană, atât în cadrul aceloraşi sectoare (pentru obținerea economiilor de scară), cât și între sectoare (pentru generarea de noi avantaje competitive).
- Creșterea calității vieții în toate UAT-urile județului, astfel încât acestea să devină mai atractive pentru populație,

oferind un nivel de trai ridicat (prin oportunități de muncă, antreprenoriat și creștere profesională, dezvoltare personală și comunitară, recreere), în spiritul incluziunii sociale. Măsurile ar trebui să acopere întregul spectru al facilităților publice necesare (servicii educaționale, medicale și sociale moderne, performante, accesibile și incluzive, condiții de locuire adecvate, spații și infrastructuri pentru petrecerea timpului liber și socializare), astfel încât comunitățile locale să beneficieze de un standard mai ridicat de viață, iar cei din diaspora să fie motivați să revină în județ. Această prioritate presupune inclusiv reducerea riscurilor la care este expusă populația vulnerabilă din județ (copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, indivizi și familii cu venituri reduse, respectiv comunități marginalizate - inclusiv populația de etnie romă). Implementarea tuturor celor de mai sus ar trebui întreprinsă într-o manieră uniformă, la nivelul întregului județ, pentru a preveni adâncirea disparităților teritoriale (în special de tip urban–rural) și a evita accentuarea fenomenului de polarizare socio-economică în jurul municipiului reședință de județ și a unui număr restrâns de localități.

- Dezvoltarea sustenabilă a potențialului turistic natural al județului care vizează valorificarea integrată și responsabilă a resurselor naturale, prin intervenții adaptate specificului fiecărei zone și prin implementarea unor infrastructuri moderne și funcționale. Aceasta are ca obiective principale crearea unui sistem coerent de utilizare turistică, creșterea accesibilității, garantarea siguranței și diversificarea experiențelor pentru vizitatori, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile

- Facilitarea valorificării sustenabilă a patrimoniului turistic cultural și spiritual al județului în vederea punerii în valoare integrată și eficientă a patrimoniului construit, rural și gastronomic, care reflectă identitatea culturală locală și regională în vederea reactivării și promovării coerente a patrimoniului cultural-istoric și imaterial, prin integrarea acestuia în circuite turistice și evenimente cu potențial de atracție națională și internațională, deziderat ce prespune traspunerea în practică a următoarelor direcții strategice de acțiune și măsuri efective:
  - Intervenție strategică pentru îmbunătățirea infrastructurii de acces și mobilitate turistică prin modernizarea și extinderea infrastructurii fizice și de transport pentru a crește accesibilitatea, mobilitatea și conectivitatea către și între obiectivele turistice din zona montană, submontană și premontană și din localitățile rurale marginale în vederea facilitării accesului fluxurilor turistice interne și internaționale și generării unor culoare turistice atractive pentru investiții în domeniu.
  - Stimularea parteneriatelor locale și a sectorului asociativ în turism constituie un pilon esențial al dezvoltării turistice sustenabile care vizează crearea și consolidarea unui cadru de colaborare durabil între autoritățile locale, operatorii din turism, organizațiile neguvernamentale și comunitățile locale în vederea dezvoltării unui turism regional integrat, fundamentat pe valorificarea resurselor comune și a patrimoniului tradițional, prin:
  - Asigurarea forței de muncă calificate și profesionalizarea sectorului turistic pentru a susține

	dezvoltarea unui turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale, prin implementarea unui set de măsuri care să asigure pregătirea și adaptarea continuă a resursei umane la cerințele pieței: - Asigurarea forței de muncă calificate pregătite și adaptate cerințelor actuale ale pieței, profesionalizarea sectorului turistic prin îmbunătățirea continuă a pregătirii și corelarea ofertei educaționale cu realitățile și tendințele industriei, facilitarea inserției profesionale a persoanelor aparținând categoriilor vulnerabile sau defavorizate, sprijinirea continua a îmbunătățirii pregătirii, a ofertei educaționale din domeniu și încurajarea conexiunii permanente în vederea adaptării funcționale între educație/formare profesională și necesitățile pieței de muncă din turism prin implementarea unui set de măsuri menite să consolideze capacitatea județului de a susține un turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale:
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	➢ Aplicarea corectă a lucrărilor agrotehnice, o limitare a defrișărilor (mai ales pe versanți) astfel încât eroziunea solului să fie redusă la o rată cât mai apropiată de cea naturală. În ceea ce privește excesul de umiditate, se impune executarea și extinderea lucrărilor de drenaj și adoptarea unor soluții constructive care să faciliteze drenajul excesului de umiditate. ➢ Stabilizarea versanților afectați de procese geomorfologice accelerate.

- Asigurarea accesului public la informațiile referitoare la bonitatea solurilor de pe teritoriul județului (fișe de bonitate, hărți de bonitate, studii pedologice, etc.), în vederea corelării dintre pretabilitatea naturală și utilizarea antropică.
- Limitarea extinderii intravilanelor în arealele naturale cu valoare de biodiversitate ridicată.
- Prioritizarea utilizării terenurilor prin reintegrare peisagistice și environmentale a terenurilor degradate
- Eradicarea sau controlul mecanic al speciilor invazive
- Reintroducerea speciilor locale adaptate după îndepărtarea celor invazive (ex. salcia albă, stejarul brumăriu, plante erbacee locale); refacerea echilibrului ecologic și a acoperirii vegetale, pentru a preveni reinvazia
- Campanii locale de informare a populației, fermierilor, administrației locale, privind: identificarea speciilor invazive; pericolul ecologic și sanitar (ex. alergii); obligațiile legale (ex. Legea 62/2018 privind combaterea ambroziei).
- Reglementarea plantărilor ornamentale cu specii invazive (ex. interzicerea folosirii speciei Ailanthus în zonele urbanizate)
- Reducerea numărului de inundații și viituri: Defrișările din zonele montane și gestionarea necorespunzătoare a albiilor râurilor duc la viituri frecvente. Este esențială supravegherea managementului forestier și întreținerea cursurilor de apă pentru a diminua acest risc.
- Atenuarea viiturilor de tip flash-flood: Amenajările hidrotehnice mici, cum ar fi barajele, sunt necesare

pentru a atenua undele de viitură în bazinele hidrografice torențiale și pentru a preveni alunecările de teren.

- Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și avertizare: Modernizarea sistemelor de prognoză și avertizare timpurie, precum și instalarea stațiilor automate, sunt esențiale pentru reducerea timpului de răspuns și protejarea populației în caz de fenomene extreme.
- Reglementarea construcțiilor în zonele inundabile: Interzicerea construcțiilor în zonele de risc și aplicarea strictă a autorizațiilor de construire sunt esențiale pentru a preveni expansiunea urbană în zonele inundabile și pentru a educa comunitățile cu privire la pericolele hidrologice.
- Strategii și planuri locale pentru adaptarea la schimbările climatice: Elaborarea și implementarea unor planuri de acțiune la nivel local, care să vizeze adaptarea și atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin măsuri concrete și personalizate pentru fiecare comunitate.
- Monitorizarea și prevenirea stresului termic: Implementarea unor sisteme performante de monitorizare a climei urbane și elaborarea de hărți cu puncte de prim-ajutor în caz de stres termic, alături de îmbunătățirea avertizărilor în caz de fenomene meteorologice extreme.
- Reabilitarea termică și structurală a clădirilor: Pentru clădirile existente, adoptarea soluțiilor de tip „cool roofs” și reabilitarea termică pentru a reduce stresul termic, iar pentru construcțiile noi, integrarea soluțiilor de tip „cool/green roofs” încă din faza de proiectare.
- Adaptarea sistemului medical la schimbările climatice: Pregătirea sistemului medical pentru a face față

incidenței crescute a bolilor tropicale și a altor probleme de sănătate asociate temperaturilor extreme, în paralel cu îmbunătățirea infrastructurii de sănătate publică.

- Reducerea poluării datorată traficului rutier prin metode directe sau indirecte (transport în comun, piste velo, transport ecologic, infrastructură, centuri de ocolire);
- Schimbarea metodelor de încălzire tradițională a gospodăriilor din zona rurală (sobe tradiționale) cu sobe modernizate care folosesc drept combustibil peleți și care au randamente de ardere mari și emisii de poluanți mai reduse;
- Prevederea de instalații de reținere, captare, stocare a substanțelor poluante (filtre electrostatice, arzătoare cu NOx redus, scrubere, etc.);
- Creșterea gradului de reprezentativitate a rețelei de monitorizare;
- Actualizarea și implementarea Planului de menținere a calității aerului, pentru menținerea/îmbunătățirea calității aerului în județ.
- Creșterea gradului de conectare a populației la sistemele centralizate de colectare și tratare a apelor uzate;
- Extinderea sistemelor de monitorizare a calității mediului acvatic, în special a celui subteran, prin implementarea la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale a unor foraje/puțuri de supraveghere calitativă a apei care să surprindă rapid eventualele deteriorări ale fondului hidric natural (elemente chimice vizate: nitrați, cloruri, sulfați);
- Multiplicarea acțiunilor de monitorizare a mediului hidric, efectuarea unor controale periodice cu frecvență mai mare, identificarea surselor de poluare difuze și punctiforme care printr-o evidență mai riguroasă să

conducă la stabilirea de măsuri ce să asigure creșterea stării calitative a corpurilor de apă la nivelul asociat stării ecologice „bune”;

- Măsuri de protecție a corpurilor de apă lacustre, împotriva unor potențiale activități cu efecte negative asupra calității apei, în cazul în care acestea se constituie ca și sură de apă pentru sistemele de alimentare hidro-edilitare.
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru colectarea separată a deșeurilor și monitorizarea modului în care populația aplică noile prevederi de colectare separată valabile din 1 iulie 2019;
- Accesarea de fonduri pentru implementarea unor proiecte care să vizeze tratarea biodeșeurilor;
- Identificarea unei locații optime în vederea amplasării unei noi facilități pentru eliminarea deșeurilor.
- Realizarea de campanii de informare și educarea populației privind reciclarea deșeurilor și stimularea scăderii cantității de deșeuri generate în rândul populației.
- Management optimizat al ariilor naturale protejate fără plan de management;
- Elaborarea planurilor de management pentru toate ariile naturale protejate din județ și avizarea planurilor de management ce sunt în curs de elaborare;
- Precizarea explicită a măsurilor de conservare în cadrul planurilor de management și aplicarea acestora;
- Inventarierea continuă a speciilor protejate;
- actualizarea și constituirea unei baze de date integrată cu toate categoriile de arii naturale protejate, atât de interes internațional, național, comunitar cât și județean/local, cu

precizarea în mod explicit a obiectivelor de conservare ale acestora;

- acțiuni de promovare a ariilor naturale protejate, propunere venită pe fondul unei informări lacunare/precare a publicului larg legată de respectarea unui comportament adecvat acestor tipuri de areale;
- acțiuni de informare și conștientizare a comunităților locale implicate privind beneficiile asociate ariilor naturale protejate, a serviciilor de ecosisteme oferite de către acestea, a activităților permisive/restrictive în interiorul ariilor protejate, în funcție de obiectivele de management ale acestora etc.;
- armonizarea reglementărilor ariilor protejate cu documentațiile de planificare la nivel local și județean și stabilirea unor coordonate strategice la nivel județean în funcție de restricțiile pe care legislația privind protecția naturii sau planurile de management în vigoare le impun.
- Reconstrucția ecologică a arealelor afectate de poluarea datorată activităților petroliere din trecut;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Acțiuni de informare a populației privind riscurile antropice și tehnologice.
- Creșterea capacității de adaptare instituționale și autonome la posibilitatea apariției alunecărilor de teren

noi și în caz de reactivare a celor vechi și asigurarea unui comportament adecvat în cazul producerii evenimentelor de alunecare.

- Creșterea gradului de conștientizare și informare a populației de toate vârstele pentru riscul la care sunt expuși precum și a regulilor de comportament în momentul apariției evenimentelor de alunecare;
- Realizarea studiilor geotehnice înaintea realizării unor construcții în zonele cu potențial mediu și mediu-mare de producere a alunecărilor de teren, cu scopul identificării necesității realizării unor măsuri de amenajare a versanților înaintea construirii.
- Obligativitatea realizării studiilor geotehnice de stabilitate (realizate de firme specializate) în momentul realizării unor construcții noi sal a reabilitării unora deja existente și impunerea unor amenzi în momentul în care obligații nu sunt respectate.
- Ecologizarea arealelor afectate de activitățile miniere
- Limitarea proceselor erozionale și de creștere a debitului solid prin stabilizarea haldelor.
- Reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații și drenaj pe suprafețe compacte, vizând în perspectivă cel puțin 2.000–3.000 ha de teren arabil;
- Lucrări antierozionale pe suprafețele colinare și montane expuse (peste 60.000 ha cu risc mediu și ridicat), prin perdele forestiere, împăduriri și terasări;
- Măsuri de protecție împotriva inundațiilor: consolidarea digurilor, extinderea zonelor de retenție și modernizarea acumulărilor, cu impact asupra celor 12.000 ha vulnerabile din lunci;

	➢ Valorificarea fondului pastoral prin lucrări de întreținere și modernizare pe cel puțin 50.000 ha de pășuni și fânețe degradate, pentru susținerea sectorului zootehnic; ➢ Crearea și sprijinirea organizațiilor de utilizatori ai apei (OUAI), esențiale pentru funcționarea sistemelor de irigații și atragerea de finanțări; ➢ Digitalizarea bazei de date privind amenajările funciare, pentru planificarea și monitorizarea intervențiilor. ➢ Clădirile care adăpostesc instituțiile de intervenții în situații de urgență, trebuie reabilitate și retehnologizate, respectiv dotate cu aparatură de ultimă generație, pentru a răspunde cât mai eficient noilor provocări din societate. În unele cazuri, trebuie găsite soluții de relocare a anumitor instituții, sau construcția de sedii noi, adecvate, pentru acestea. ➢ Sunt necesare investiții pentru a atrage personal în special pentru a asigura un management eficient în cazul Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență. ➢ Este necesară asigurarea de fonduri de către autoritățile locale pentru a fi posibilă achiziționarea unor echipamente speciale, necesare pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare.
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	➢ Diminuarea sau stoparea procesului de îmbătrânire demografică, precum și pe diminuarea sau stoparea migrației externe. ➢ Centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud dețin unele dotări și servicii, dar acestea trebuie permanent îmbunătățite și adaptate la standarde tot mai înalte, iar

procesele de revitalizare și regenerare urbană ar fi absolut necesare în viitor.

- O altă prioritate o reprezintă dezvoltarea echilibrată a centrelor urbane din județ, prin investiții în infrastructura conectivă, dar și prin creșterea gradului de cooperare între centrele urbane.
- O atenție deosebită trebuie acordată centrelor urbane, în primul rând municipiului Bistrița, a cărui dezvoltare ar trebui să antreneze și restul județului pe o pantă ascendentă. Deocamdată, declinul demografic trebuie în primul rând atenuat, înainte de o inversare a tendinței, prin aducerea de investitori, crearea unui climat economic sănătos, stimularea mediului de afaceri, care să atragă forță de muncă sau cel puțin să oprească emigrația resurselor de muncă.
- Creșterea constantă a calității locuirii
- O altă prioritate ar trebui să o constituie locuințele sociale, care sunt necesare unui număr important de locuitori, din păturile sărace ale societății, în special în municipiul Bistrița.
- Construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane cu dezvoltare rezidențială accelerate
- Reabilitarea unităților de învățământ, mai ales a celor care au un grad mai ridicat de degradare, sau a celor mai vechi.
- Creșterea atractivității și competitivității instituțiilor de învățământ universitar din județ. Ele sunt deja destul de competitive la nivel național, însă standardele academice trebuie constant menținute la un nivel foarte înalt, pentru a răspunde exigențelor de pe piața învățământului superior.

- Reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale.
- Există necesitatea creșterii fondurilor acordate pentru servicii de asistență socială, în detrimentul fondurilor pentru beneficii sociale, care creează dependență.
- De asemenea, este necesară construcția de noi clădiri destinate serviciilor sociale. Printre altele, ar fi de dorit construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile. O soluție complexă ar fi combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României.
- Dezvoltarea infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. Trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, ar trebui create condiții pentru refacerea organismului după efort.
- În privința cabinetului medical sportiv, având în vedere că nu există niciunul la nivelul județului, ar trebui luată în considerare crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive în cadrul localităților din județ.
- În cazul tuturor bibliotecilor, atragerea unui număr mai mare de cititori se poate realiza prin diverse mijloace, precum crearea unor evenimente la bibliotecă (cu

adresabilitate largă, sau strict pentru cititorii de o anumită vârstă, de exemplu cei mai tineri), sau digitalizarea unei părți a volumelor și publicațiilor existente. Deja multe publicații sunt disponibile online, iar aceasta se pare că este tendința care va caracteriza piața de carte și în viitor, având în vedere că unele publicații apar doar în format digital și se renunță uneori complet la formatul fizic, clasic. În acest sens, ar fi foarte util dacă bibliotecile ar putea continua politica de deschidere spre online, și ar putea amenaja săli cu rețele de calculatoare, de unde să se acceseze diferite volume, disponibile în format digital.

- Construcția de noi lăcașuri de cult în zonele rezidențiale mai noi și unde locuitorii nu beneficiază de o infrastructură religioasă adecvată este un aspect de care reprezentanții cultelor, în parteneriat cu autoritățile locale, trebuie să țină cont.

Pentru localitățile cu distribuții de gaze, existente, se propune:

- înlocuiri de conducte – rețele de distribuție și branșamente acolo unde este cazul, din fondurile de investiții și reparații capitale;
- executarea lucrărilor de revizii la 10 ani și cele de verificare la 2 ani a instalațiilor interioare de gaze, la toate punctele de ardere;
- extinderea rețelelor de gaze către noi consumatori casnici și social-edilitari în localitățile racordate la rețelele de gaze.
- se propun conducte de transport gaze de înaltă presiune și stațiile de reglare măsurare aferente localităților propuse a fi racordate la rețelele de gaze naturale.

Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și a apelor subterane în județul Bistrița Năsăud , prin acțiuni de:

- încadrare în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unități socio-economice în emisarii naturali și / sau în rețelele de canalizare a localităților;
- respectare a termenelor de realizare a rețelelor de canalizare și stații de epurare, conform programului de implementare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane;
- aplicare a măsurilor pentru atingerea standardelor europene în domeniu, Conform Directivei Cadru în domeniul apelor (2000/60/EC), toate apele din România trebuie să atingă "starea bună" (respectiv clasele de calitate I și II);
- implementare a măsurilor identificate în Planul Local de Acțiune pentru Mediu al Județului Bistrița Năsăud ;
- extinderi și modernizări în scopul obținerii unor randamente de funcționare superioare în cadrul serviciilor de gospodărie comunală, respectiv stațiile de epurare existente;
- retehnologizări la stațiile de epurare ale agenților economici
- realizarea și reabilitarea unor stații de epurare pentru localitățile urbane
- respectarea și aplicarea Planului Național de Reducere a Poluării cu Nitrați a Apelor Subterane.
- reabilitarea și modernizarea rețelelor de canalizare și a stațiilor de epurare din localitățile urbane în condițiile stipulate în Capitolul 22 din Tratatul de Aderare
- instaurarea și păstrarea zonelor de protecție sanitară cu regim sever la sursele de apă, micșorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;

- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafață pentru alimentarea localităților rurale;
- Asigurarea calității surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă
- Retehnologizarea stațiilor de tratare a apei pentru potabilizare, întreținerea și reabilitarea rețelei de distribuție a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Reabilitarea rețelelor de distribuție apă, rețele de canalizare, stații de pompare apă uzată, branșamente, racorduri existente;
- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației în procent de 100%, reabilitarea captării de apă, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Creșterea numărului de locuințe din mediul urban conectate la rețelele existente
- Program PV pe acoperișuri publice („Rooftop public”) cu baterii și stații de încărcare EV.
- Pompe de căldură și rețele termice mici („micro-SDG”) pentru campusuri publice.
- Proiecte hibride PV + baterii la stații de apă-canal, centre logistice, iluminat public.
- Platformă județeană pentru agregare și achiziții verzi (multi-UAT).
- Îmbunătățirea și dezvoltarea surselor de producere a energiei electrice regenerabila
- Modernizarea și extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice
- Stații de transformare vor fi supuse unor lucrări de retehnologizare și modernizare

- În dezvoltarea rețelelor de medie și joasă tensiune se preconizează următoarele:
- Înlocuirea rețelelor electrice aeriene de joasă tensiune de tip clasic, neizolate cu conductoare izolate torsadate.
- Modernizarea rețelei de iluminat public. Informatizarea gestiunii clienților și îmbunătățirea sistemului de măsurare a energiei electrice.
- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din domeniul economiei circulare;
- intensificarea acțiunilor de îndrumare și control privind:
    - respectarea de către administrația publică locală a legislației din domeniul gestionării deșeurilor (cu accent pe aplicarea principiului "plătești pentru cât arunci" și colectarea selectivă);
    - aplicarea responsabilității extinse a producătorului prin verificarea modului în care operatorii economici care introduc pe piață produse ambalate în ambalaje reutilizabile realizează programul de colectare a ambalajelor reutilizabile de pe piață și informarea consumatorilor cu privire la acesta;
    - prin verificarea modului în care operatorii economici generatori de deșeuri elaborează și implementează programe de prevenire a generării deșeurilor;
    - prin verificarea modului în care sunt respectate cerințele privind gestionarea deșeurilor din construcții și desființări;
- acordarea de facilități fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri

	de deșeuri mai puțin atractive din punct de vedere al rentabilității economice. ➢ încurajarea reutilizării și/sau a reparării produselor defecte sau a componentelor acestora prin acordarea de facilități fiscale operatorilor economici din domeniu sau prin sprijinirea ori înființarea unor centre și rețele acreditate de reparare și de reutilizare; ➢
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban	➢ Elaborarea de strategii și politici de redresare și revitalizare a comunelor afectate de scădere demografică accentuată, sau a altor măsuri care s-ar putea impune. Chiar și mai important ar fi ca guvernul să acorde într-adevăr prioritate acelor proiecte care vizează în primul rând aceste comune, cele mai afectate de declinul demografic și socio-economic din ultimele decenii. ➢ Diminuarea sau stoparea procesului de îmbătrânire demografică, precum și pe diminuarea sau stoparea migrației externe. ➢ Identificarea unor forme de atragere a populației din regiunile dinamice înspre cele cu deficit demografic (vestul și sudul județului). ➢ Creșterea constantă a calității locuirii ➢ Construcția de noi unități de învățământ în zonele periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerate. Această situație se înregistrează la Dumitra, Budacu de Jos, Cetate. ➢ Reabilitarea unităților de învățământ, mai ales a celor care au un grad mai ridicat de degradare, sau a celor mai vechi. O soluție pe termen lung, asociată cu cea menționată, este și creșterea gradului de dotare al unităților de învățământ, cu precădere în mediul rural.

- Identificarea de soluții pentru a atrage profesori, învățătoare sau educatoare la unitățile de învățământ din comunele respective, furnizând anumite facilități (transport și cazare gratuite, la modul ideal) pentru acele cadre didactice care ar fi dispuse să vină și să predea în aceste unități de învățământ.
- Organizarea transportului cu autobuzele școlare a copiilor din zonele rurale defavorizate, marginalizate sau greu accesibile.
- Reabilitarea unor clădiri care cabinete medicale.
- În privința serviciilor medicale de specialitate, o idee care s-a dovedit utilă și care poate fi aplicată cu succes și în viitor este aceea a caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele din județul Bistrița-Năsăud, și în cadrul cărora medicii specialiști să poată acorda consultații persoanelor din aceste localități care au dificultăți în a accesa serviciile de specialitate din orașe. O altă variantă o reprezintă programul de telemedicină, care a funcționat în bune condiții și în perioada de pandemie, dar care are unele limitări inerente.
- În mediul rural, este foarte important ca autoritățile locale să poată acorda facilități (transport, cazare) personalului medical, atât medicilor, cât și personalului sanitar mediu, în vederea unei mai bune acoperiri teritoriale cu servicii medicale primare. Este necesară înființarea cu prioritate a cabinetelor medicale de familie în comunele unde acestea lipsesc și găsirea de spații pentru cabinete medicale în satele aparținătoare, unde medicii să poată consulta periodic pacienții nedeplasabili sau greu deplasabili din aceste sate. În același spirit, este necesară înființarea de cabinete stomatologice și de

puncte farmaceutice în comunele unde acestea lipsesc, chiar și cu un program redus, prin furnizarea de spații în regim de comodat medicilor stomatologi, respectiv farmaciștilor, de către autoritățile locale.

- În continuare trebuie făcute eforturi de extindere a acoperirii cu servicii sociale, în special în mediul rural. O soluție binevenită ar fi angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale. Una dintre competențele care trebuie dezvoltate pentru SPAS-uri este cea de management al proiectelor, în vederea atragerii de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale.
- Este pregnantă nevoia de sprijinire a dezvoltării sportului în mediul rural, de exemplu, prin înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului sau prin crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport.
- Dezvoltarea infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. Trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, ar trebui create condiții pentru refacerea organismului după efort.

- Reinventare bibliotecilor publice, prin furnizarea de volume noi, de maxim interes pentru tineri, dar și a unor alte forme de cultură (proiecții de filme, sau de spectacole vizual-auditive, în parteneriat cu alte instituții culturale), care să-i determine pe cei tineri să devină parteneri stabili ai bibliotecilor publice sau școlare.
- Este necesar ca și oamenii mai în vârstă și locuitorii din mediul rural să poată beneficia de oportunități de agrement, chiar și în localitatea lor de domiciliu. Un prim pas în acest sens ar fi crearea de spații dedicate agrementului, eventual prin transformarea spațiilor verzi existente, sau prin investiții la nivel local în infrastructura de agrement.

Pentru localitățile cu distribuții de gaze, existente, se propune:

- înlocuiri de conducte – rețele de distribuție și branșamente acolo unde este cazul, din fondurile de investiții și reparații capitale;
- executarea lucrărilor de revizii la 10 ani și cele de verificare la 2 ani a instalațiilor interioare de gaze, la toate punctele de ardere;
- extinderea rețelelor de gaze către noi consumatori casnici și social-edilitari în localitățile racordate la rețelele de gaze.
- se propun conducte de transport gaze de înaltă presiune și stațiile de reglare măsurare aferente localităților propuse a fi racordate la rețelele de gaze naturale.

Extinderea rețelelor de transport în zonele rurale care nu sunt racordate la sistemul de distribuție de gaze al județului

- realizarea sistemelor de canalizare a apelor uzate în localitățile rurale care au sistem de alimentare cu apă;

- Realizarea sistemelor de canalizare în aglomerări sub 2.000 locuitori echivalenți. Deși nu au fost incluse în programul de investiții, există posibilitatea de creare a unor scheme regionale la scară mai redusă pentru colectarea și tratarea apelor uzate.
- realizarea și reabilitarea unor stații de epurare pentru localitățile rurale
- instaurarea și păstrarea zonelor de protecție sanitară cu regim sever la sursele de apă, micșorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;
- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafață pentru alimentarea localităților rurale;
- Asigurarea calității surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă
- Retehnologizarea stațiilor de tratare a apei pentru potabilizare, întreținerea și reabilitarea rețelei de distribuție a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Reabilitarea rețelelor de distribuție apă, rețele de canalizare, stații de pompare apă uzată, branșamente, racorduri existente;
- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației în procent de 100%, reabilitarea captării de apă, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Program PV pe acoperișuri publice („Rooftop public”) cu baterii și stații de încărcare EV.
- Parcuri PV comunale/zonale (1–5 MW) pe terenuri neproductive.
- Biogaz/biometan din ferme agricole și zootehnice, utilizat pentru cogenerare sau injecție în rețea.

- Microhidro cu standard ecologic ridicat, prioritizat pe cursuri cu impact redus.
- Pompe de căldură și rețele termice mici („micro-SDG”) pentru campusuri publice.
- Proiecte hibride PV + baterii la stații de apă-canal, centre logistice, iluminat public.
- Platformă județeană pentru agregare și achiziții verzi (multi-UAT).
- Electrificarea localităților rurale neelectrificate încă și extinderea rețelelor în localități parțial electrificate.
- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din domeniul economiei circulare;
- intensificarea acțiunilor de îndrumare și control privind:
    - respectarea de către administrația publică locală a legislației din domeniul gestionării deșeurilor (cu accent pe aplicarea principiului “plătești pentru cât arunci” și colectarea selectivă);
    - aplicarea responsabilității extinse a producătorului prin verificarea modului în care operatorii economici care introduc pe piață produse ambalate în ambalaje reutilizabile realizează programul de colectare a ambalajelor reutilizabile de pe piață și informarea consumatorilor cu privire la acesta;
    - prin verificarea modului în care operatorii economici generatori de deșeuri elaborează și implementează programe de prevenire a generării deșeurilor;
    - prin verificarea modului în care sunt respectate cerințele privind gestionarea deșeurilor din construcții și desființări;

	➢ acordarea de facilități fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri de deșeuri mai puțin atractive din punct de vedere al rentabilității economice. ➢ încurajarea reutilizării și/sau a reparării produselor defecte sau a componentelor acestora prin acordarea de facilități fiscale operatorilor economici din domeniu sau prin sprijinirea ori înființarea unor centre și rețele acreditate de reparare și de reutilizare; ➢ încurajarea valorificării deșeurilor și reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare prin promovarea compostării individuale în zona rurală ➢
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	➢ Prioritatea o constituie intervențiile asupra obiectivelor de valoare națională și internațională, în special cele incluse în LPM UNESCO („Frontiers of the Roman Empire – Dacia”), pentru care se impune implementarea unor standarde ridicate de protecție și management integrat. ➢ Îmbunătățirea accesului către obiective, prin reabilitarea drumurilor de acces cu materiale adaptate contextului natural și prin păstrarea traseelor vernaculare, constituie o măsură complementară pentru integrarea patrimoniului în procesele de dezvoltare durabilă. ➢ Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale presupune integrarea reglementărilor urbanistice care să prevină alterarea prin intervenții arhitecturale incompatibile, cu respectarea legislației în vigoare privind delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate.

- Delimitarea zonelor de protecție pentru monumente și ansambluri istorice, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, constituie o condiție esențială pentru conservarea integrată și valorificarea cadrului construit și natural. Acest demers trebuie dublat de realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice urbane și rurale, care să asigure protejarea fondului construit, amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- În paralel, este necesară crearea unei baze de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil, în vederea prioritizării intervențiilor, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare sau precolaps.
- De asemenea, revitalizarea peisajelor culturale presupune monitorizarea calității mediului construit și natural, prevenirea fragmentării terenurilor prin parcelări necontrolate, precum și reluarea traseelor istorice sau de peisaj.
- Amenajarea de puncte de belvedere și reabilitarea drumurilor de acces, cu materiale adaptate contextului local, sunt măsuri esențiale pentru valorificarea peisajelor culturale și pentru integrarea acestora în circuite turistice.
- Totodată, echiparea edilitară prioritară a localităților situate în zone cu peisaje valoroase asigură o dezvoltare coerentă, în care resursele culturale și naturale sunt protejate și puse în valoare.
- În paralel, este necesară intervenția sistematică asupra ansamblurilor istorice rurale aflate în stare de degradare, prin măsuri de sprijin financiar și prin elaborarea de ghiduri de bună practică adresate comunităților locale.

- Pentru o gestionare coerentă, delimitarea zonelor de protecție aferente monumentelor istorice și a zonelor construite protejate trebuie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scopul de a asigura atât conservarea monumentului, cât și a cadrului său construit și natural. Realizarea de PUZ-uri dedicate centrelor istorice urbane și rurale va permite atât protejarea fondului construit, cât și amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- O direcție complementară constă în dezvoltarea unei baze de date informatizate privind patrimoniul construit și mobil, care să sprijine planificarea intervențiilor și a finanțărilor, cu prioritate pentru obiectivele aflate în pericol de degradare, precolaps sau colaps. În același timp, proiectele de conservare trebuie corelate cu valorificarea patrimoniului imaterial și cu protejarea peisajelor culturale caracteristice zonelor etnografice.
- Pentru aceasta, este esențială formarea de competențe locale în meserii tradiționale, utilizarea materialelor locale și punerea în valoare a arhitecturii rurale tradiționale.
- De asemenea, sunt necesare programe de monitorizare a calității peisajelor culturale și naturale, marcarea traseelor cu valoare istorică și peisageră (drumuri romane, medievale), precum și echiparea edilitară prioritară a satelor situate în zone de patrimoniu.
- Prioritatea o constituie intervențiile asupra obiectivelor de valoare națională și internațională, pentru care se impune implementarea unor standarde ridicate de protecție și management integrat.

- În paralel, este necesară intervenția sistematică asupra ansamblurilor istorice rurale aflate în stare de degradare, prin măsuri de sprijin financiar și prin elaborarea de ghiduri de bună practică adresate comunităților locale.
- Pentru o gestionare coerentă, delimitarea zonelor de protecție aferente monumentelor istorice și a zonelor construite protejate trebuie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scopul de a asigura atât conservarea monumentului, cât și a cadrului său construit și natural. Realizarea de PUZ-uri dedicate centrelor istorice urbane și rurale va permite atât protejarea fondului construit, cât și amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- O direcție complementară constă în dezvoltarea unei baze de date informatizate privind patrimoniul construit și mobil, care să sprijine planificarea intervențiilor și a finanțărilor, cu prioritate pentru obiectivele aflate în pericol de degradare, precolaps sau colaps. În același timp, proiectele de conservare trebuie corelate cu valorificarea patrimoniului imaterial și cu protejarea peisajelor culturale caracteristice zonelor etnografice.
- Pentru aceasta, este esențială formarea de competențe locale în meserii tradiționale, utilizarea materialelor locale și punerea în valoare a arhitecturii rurale tradiționale.
- De asemenea, sunt necesare programe de monitorizare a calității peisajelor culturale și naturale, marcarea traseelor cu valoare istorică și peisageră (drumuri romane, medievale), precum și echiparea edilitară prioritară a satelor situate în zone de patrimoniu.

- Îmbunătățirea accesului către obiective, prin reabilitarea drumurilor de acces cu materiale adaptate contextului natural și prin păstrarea traseelor vernaculare, constituie o măsură complementară pentru integrarea patrimoniului în procesele de dezvoltare durabilă.
- Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale presupune integrarea reglementărilor urbanistice care să prevină alterarea prin intervenții arhitecturale incompatibile, cu respectarea legislației în vigoare privind delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate.
- Delimitarea zonelor de protecție pentru monumente și ansambluri istorice, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, constituie o condiție esențială pentru conservarea integrată și valorificarea cadrului construit și natural. Acest demers trebuie dublat de realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice urbane și rurale, care să asigure protejarea fondului construit, amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- În paralel, este necesară crearea unei baze de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil, în vederea prioritizării intervențiilor, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare sau precolaps.
- Programele de punere în valoare a patrimoniului construit vor fi corelate cu patrimoniul imaterial și cu identitatea culturală a fiecărei zone etnografice, prin încurajarea utilizării materialelor locale și prin revitalizarea meșteșugurilor tradiționale. Aceste măsuri contribuie la menținerea caracterului identitar al comunităților rurale

	și la dezvoltarea unor produse de agroturism și ecoturism sustenabile. ➢ De asemenea, revitalizarea peisajelor culturale presupune monitorizarea calității mediului construit și natural, prevenirea fragmentării terenurilor prin parcelări necontrolate, precum și reluarea traseelor istorice sau de peisaj. ➢ Amenajarea de puncte de belvedere și reabilitarea drumurilor de acces, cu materiale adaptate contextului local, sunt măsuri esențiale pentru valorificarea peisajelor culturale și pentru integrarea acestora în circuite turistice. ➢ Totodată, echiparea edilitară prioritară a localităților situate în zone cu peisaje valoroase asigură o dezvoltare coerentă, în care resursele culturale și naturale sunt protejate și puse în valoare.
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	Reactualizarea și corelarea documentațiilor de urbanism ➢ În condițiile în care numeroase unități administrativ-teritoriale nu dispun de PUG-uri actualizate, se impune accelerarea procesului de revizuire și corelare a acestora, cu respectarea legislației în vigoare pentru delimitarea Zonelor Construite Protejate (ZCP) și stabilirea reglementărilor aferente în cadrul Regulamentelor Locale de Urbanism. ➢ Delimitarea Zonelor de protecție ale monumentelor istorice și a ZCP-urilor trebuie realizată pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, asigurând astfel conservarea integrată a monumentelor și a contextului lor construit sau natural, în conformitate cu prevederile Legii nr. 422/2001. În acest sens, este necesară elaborarea de PUZ-uri pentru centrele istorice ale localităților, cu rol în protejarea și revitalizarea fondului construit, în

amenajarea spațiilor publice și în stabilirea priorităților de restaurare.

- Ca măsură complementară, este prioritară realizarea unei baze de date informatizate la nivel județean pentru patrimoniul construit și mobil, care să sprijine stabilirea priorităților de intervenție și alocarea finanțărilor, cu accent asupra obiectivelor aflate în stare de degradare avansată sau precolaps.
- Întărirea capacității administrative, operaționale și financiare a structurilor asociative ale UAT-urilor, în special a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și a grupurilor de acțiune locală, pentru a sprijini cooperarea și dezvoltarea teritorială integrată.
- Înființarea și operaționalizarea zonei metropolitane a municipiului Bistrița, cu accent pe domenii strategice precum mobilitatea, dezvoltarea economică și turistică sau planificarea spațială.
- Consolidarea capacității de polarizare a orașelor mici din județ și întărirea legăturii acestora cu zonele rurale adiacente pe care le deservesc.
- Accelerarea implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară la nivel județean, ca fundament esențial pentru o planificare echilibrată și predictibilă a dezvoltării.
- Trecerea de la expansiunea urbană necontrolată la o planificare coerentă bazată pe conceptul de oraș compact, în care extinderea intravilanului este corelată cu dinamica populației rezidente și cu nevoile reale de dezvoltare.
- Diversificarea surselor de venit la nivel local și consolidarea capacității de colectare

	➢ Eficeintizarea bugetelor locale prin prioritizarea investițiilor și optimizarea cheltuielilor curente ➢ Creșterea volumului de investiții publice ➢ Consolidarea capacității administrative, inclusiv prin simplificarea procedurilor și dezvoltarea serviciilor digitale ➢ Reducerea birocrației și creșterea transparenței decizionale a autorităților administrației publice ➢ Consolidarea colaborării la nivelul unităților administrativ-teritoriale ➢ Formularea și implementarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a județului Bistrița-Năsăud.

IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

Resursele umane necesare pentru implementarea PATJ

La nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud există o Direcție Arhitect-Șef cu 22 de posturi, care însă reunește o multitudine de funcțiuni (protecția mediului, coordonarea utilităților publice, eficiență energetică, autoritate județeană de transport, salvamont, fonduri europene și dezvoltare etc.). Activitățile propriu-zise de urbanism și amenajarea de teritoriului se desfășoară la nivelul Compartimentului Urbanism, Amenajarea Teritoriului, GIS din cadrul Direcției, care are prevăzute doar 4 posturi, dintre care unul este vacant.

În vederea implementării în condiții optime a PATJ, se recomandă reorganizarea Direcției Arhitect-Șef astfel încât să existe un compartiment GIS, un compartiment Ghișeu Unic și un compartiment Planificare, pe lângă cele de Urbanism și Autorizări. În contextul viitoarei adoptări a Codului Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor (CATUC) și a implementării tot mai profunde a tehnologiei GIS în activitatea de urbanism și amenajarea teritoriului, se impune formarea continuă a personalului de specialitate din cadrul Direcției.

La nivelul primăriilor din județ, se poate opta între două soluții: acolo unde volumul de activitate o justifică (cum este cazul orașelor mici și al comunelor mai mari, sau cu o dinamică imobiliară mai accentuată) se impune recrutarea de personal de specialitate pentru

compartimentele de urbanism. În cazul comunelor mai mici o soluție optimă este utilizarea consorțiilor administrative prevăzute în Legea nr. 387/2023.

Resursele financiare necesare pentru implementarea PATJ

Implementarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud presupune alocarea unor resurse financiare suplimentare atât din bugetul Consiliului Județean, cât și din bugetele unităților administrativ-teritoriale din județ. Aceste fonduri ar trebui orientate către trei direcții principale de acțiune:

- Digitalizarea activităților de amenajare a teritoriului și urbanismului, prin investiții în achiziția și utilizarea de programe GIS, dezvoltarea și întreținerea bazelor de date teritoriale și integrarea acestora într-un sistem informatic județean coerent;
- Elaborarea documentațiilor de amenajare a teritoriului subsecvente PATJ, precum planurile de amenajare a teritoriului zonal pentru zona urbană funcțională a municipiului Bistrița și pentru zona montană a județului – eventual realizată în parteneriat cu județele limitrofe;
- Formarea profesională continuă a personalului din cadrul Direcției Arhitect-Șef, prin programe anuale de perfecționare, schimburi de experiență și actualizare a competențelor;
- Organizarea de vizite de studiu și schimburi de bune practici, în vederea preluării modelelor de succes din alte județe sau regiuni europene.

O parte din resursele financiare necesare pentru aceste direcții de acțiune poate fi atrasă prin fonduri europene, în special prin proiecte dedicate digitalizării administrației publice locale și dezvoltării capacității administrative, finanțate în cadrul Programului Regional Nord-Vest sau prin alte instrumente de sprijin disponibile la nivel național și european.

Resursele logistice necesare pentru implementarea PATJ

Așa cum s-a subliniat și anterior, implementarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) implică un amplu proces de digitalizare a activităților de amenajare a teritoriului și urbanismului. Din punct de vedere logistic, acest proces necesită dotarea instituțiilor responsabile cu stații de lucru performante și programe informatice specializate, capabile să susțină analiza și gestionarea datelor teritoriale.

Un alt obiectiv important, inspirat din bunele practici implementate în alte județe, precum Cluj, îl reprezintă crearea unui ghișeu unic pentru activitățile de amenajare a teritoriului și urbanism ale Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, care să simplifice procedurile și să crească transparența administrativă.

De asemenea, urmând exemplul Consiliului Județean Sibiu, județul Bistrița-Năsăud ar putea dezvolta o platformă GIS integrată, destinată proiectanților, cetățenilor și mediului economic. Aceasta ar trebui să ofere acces la layere de informații teritoriale relevante, precum limitele de intravilan, rețelele de utilități, infrastructura rutieră, zonele protejate sau principalii indicatori socio-economici, contribuind astfel la o gestionare mai eficientă și transparentă a teritoriului județean.

Resursele informaționale necesare pentru implementarea PATJ

Una dintre principalele provocări în procesul de implementare a PATJ va fi actualizarea permanentă a informațiilor teritoriale care alimentează baza de date GIS asociată Planului. O parte dintre aceste informații sunt disponibile online, sub formă de resurse deschise (de exemplu, baza de date Tempo Online a Institutului Național de Statistică), în timp ce alte seturi de date necesită încheierea unor parteneriate interinstituționale – cu instituții precum ANCPI, Administrația Națională „Apele Române”, ANMAP sau cu unitățile administrativ-teritoriale (UAT) din județ.

Măsuri propuse pentru facilitarea implementării PATJ

Măsura	Termen de inițiere	Termen de finalizare	Responsabil
Înființarea unor compartimente specializate în cadrul Direcției Arhitect-Șef a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, dedicate activităților de GIS, Ghișeu Unic și Planificare Teritorială, în vederea modernizării proceselor de lucru și a îmbunătățirii coordonării interinstituționale	2026	2027	CJ Bistrița-Năsăud
Ocuparea posturilor vacante din domeniul urbanismului și amenajării teritoriului la nivelul Direcției Arhitect-Șef și al unităților administrativ-	2026	2035	CJ Bistrița-Năsăud Primării

teritoriale (UAT) din județ, pentru asigurarea resurselor umane necesare implementării coerente a documentațiilor de planificare			
Constituirea de consorții administrative între UAT-uri, în vederea desfășurării activităților de urbanism și planificare teritorială acolo unde nu se justifică sau nu este posibilă recrutarea de personal de specialitate	2026	2035	Primării
Asigurarea formării profesionale continue a personalului din cadrul Direcției Arhitect-Șef și a compartimentelor de urbanism ale primăriilor, prin programe de instruire, schimburi de bune practici și participarea la cursuri de perfecționare	2026	2035	CJ Bistrița-Năsăud Primării Furnizori de formare
Dotarea Direcției Arhitect-Șef și a compartimentelor de urbanism din UAT-uri cu tehnică de calcul modernă și programe informatice specializate (în special GIS), pentru îmbunătățirea procesului de analiză, planificare și monitorizare teritorială.	2026	2035	CJ Bistrița-Năsăud Primării
Dezvoltarea și actualizarea unei baze de date GIS județene, interoperabile și accesibile publicului larg, în regim open-source, care să sprijine transparența și fundamentarea deciziilor de planificare.	2026	2035	CJ Bistrița-Năsăud Consultant
Finalizarea lucrărilor de înregistrare sistematică a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și publicitate imobiliară, ca	2026	2028	ANCPI Primării

premisă pentru o evidență teritorială completă și actualizată.			
Actualizarea, în format GIS, a planurilor urbanistice generale (PUG) și a regulamentelor locale de urbanism (RLU) pentru toate UAT-urile din județ, prin integrarea propunerilor și reglementărilor formulate în cadrul PATJ	2026	2035	Primării
Elaborarea și actualizarea hărților de risc județene, în special pentru riscurile generate de cutremure și alunecări de teren, ca instrumente esențiale de prevenire și management al situațiilor de urgență	2026	2028	CJ Bistrița-Năsăud
Elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului zonal (PATZ) pentru zonele cu specific distinct, precum zona urbană funcțională/metropolitană a municipiului Bistrița sau zona montană a județului, inclusiv prin parteneriate interjudețene	2027	2030	CJ Bistrița-Năsăud Proiectant
Actualizarea Strategiei de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud pentru perioada post-2027, în corelare cu direcțiile și obiectivele stabilite prin PATJ	2027	2028	CJ Bistrița-Năsăud Consultant
Monitorizarea periodică a stadiului de implementare a PATJ Bistrița-Năsăud, prin rapoarte tehnice și evaluări anuale, care să permită adaptarea instrumentelor de planificare la evoluțiile teritoriale și socio-economice	2027	2035	CJ Bistrița-Năsăud Comitet de Monitorizare

În contextul accentuării relațiilor funcționale dintre municipiul Bistrița și localitățile periurbane, precum și al creșterii complexității proceselor de dezvoltare teritorială, organizarea serviciilor de planificare urbană la nivel metropolitan/intercomunitar reprezintă o oportunitate strategică pentru județul Bistrița-Năsăud. Actualul model administrativ, bazat pe exercitarea atribuțiilor de urbanism aproape exclusiv la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale, conduce frecvent la fragmentarea deciziilor privind dezvoltarea spațială, la dificultăți de coordonare a investițiilor și la apariția unor dezechilibre teritoriale între municipiul polarizator și comunele limitrofe. În acest context, constituirea unor structuri asociative intercomunitare dedicate planificării teritoriale și urbanismului poate contribui la creșterea coerenței dezvoltării județene și la eficientizarea capacității administrative locale.

Oportunitatea dezvoltării unor servicii comune de urbanism și amenajarea teritoriului este susținută inclusiv de cadrul legislativ recent privind consorțiile administrative, reglementate prin Legea nr. 375/2022, care permite autorităților administrației publice locale să coopereze pentru furnizarea în comun a unor servicii publice și pentru exercitarea unor competențe administrative. Aceste mecanisme oferă posibilitatea constituirii unor structuri tehnice comune pentru elaborarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism, gestionarea bazelor de date spațiale, emiterea avizelor și coordonarea investițiilor cu impact teritorial. Pentru județul Bistrița-Năsăud, un asemenea model ar putea fi aplicat în special în zona de influență a municipiului Bistrița, unde dinamica suburbanizării și presiunea investițională necesită o abordare integrată a dezvoltării.

Organizarea metropolitană sau intercomunitară a serviciilor de urbanism ar genera multiple avantaje administrative și teritoriale. În primul rând, aceasta ar permite utilizarea în comun a resurselor umane specializate, aspect esențial în condițiile în care numeroase comune se confruntă cu deficit de personal calificat în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului. În al doilea rând, o structură intercomunitară ar facilita armonizarea documentațiilor de urbanism și evitarea incompatibilităților între planurile urbanistice generale ale localităților învecinate. De asemenea, un serviciu metropolitan ar putea asigura o mai bună fundamentare a proiectelor de infrastructură, mobilitate, locuire și dezvoltare economică, prin raportare la relațiile funcționale reale dintre localități și nu exclusiv la limitele administrative existente.

Viitorul Cod al Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor (CATUC) va accentua necesitatea unor asemenea forme de cooperare administrativă. Proiectul legislativ

urmărește simplificarea procedurilor, digitalizarea proceselor administrative și consolidarea capacității instituționale în domeniul planificării teritoriale și urbanismului. În același timp, noul cod promovează o abordare integrată și strategică a dezvoltării teritoriale, cu accent pe coordonarea politicilor publice la nivel metropolitan și periurban. În acest sens, serviciile intercomunitare de urbanism pot deveni instrumente esențiale pentru implementarea prevederilor CATUC, mai ales în județele caracterizate prin polarizare urbană moderată și fragmentare administrativă, cum este cazul județului Bistrița-Năsăud.

Totodată, dezvoltarea unor structuri asociative de tip metropolitan/intercomunitar ar putea crește capacitatea județului de a accesa fonduri europene dedicate dezvoltării urbane integrate, tranziției verzi și digitalizării administrației publice. Experiența recentă a consorțiilor administrative și a structurilor asociative dezvoltate în alte domenii demonstrează faptul că asocierea între unități administrativ-teritoriale facilitează implementarea proiectelor complexe și utilizarea eficientă a resurselor publice.

Prin urmare, organizarea serviciilor de planificare urbană la nivel metropolitan/intercomunitar reprezintă pentru județul Bistrița-Năsăud o direcție de modernizare administrativă și de creștere a coerenței teritoriale. În perspectiva aplicării viitorului CATUC și a consolidării politicilor de dezvoltare teritorială integrate, constituirea unor structuri asociative specializate poate contribui semnificativ la profesionalizarea actului de urbanism, la reducerea disparităților teritoriale și la dezvoltarea sustenabilă a sistemului de așezări județean.

MANAGEMENTUL RISCURILOR

Riscul identificat	Probabilitatea de manifestare	Impactul potențial asupra dezvoltării teritoriale a județului	Măsuri de atenuare / eliminare
Lipsa resurselor financiare suficiente pentru implementare la nivelul CJ și a primăriilor din județ	Ridicată	Ridicat	Accesarea fondurilor europene și a programelor naționale. Stabilirea unui plan multianual de investiții prioritare

			Implementarea de parteneriate public-private pentru proiecte majore de infrastructură.
Capacitatea administrativă redusă la nivel local (lipsa personalului de specialitate și a unor competențe vitale pentru activitatea de urbanism și amenajarea teritoriului)	Ridicată	Mediu	Înființarea de consorții intercomunale pentru activități de urbanism Derularea de programe de formare profesională continuă Sprijin tehnic și metodologic din partea Direcției Arhitect-Șef a CJ pentru pregătirea și implementarea PUG-urilor, a instrumentelor GIS etc.
Insuficienta coordonare interinstituțională (de ex. între CJ și UAT-uri) care poate genera incoerențe în implementare	Medie	Ridicat	Crearea unui mecanism permanent de coordonare interinstituțională. Stabilirea de protocoale de colaborare și fluxuri clare de date. Utilizarea platformelor digitale comune (GIS județean)
Date teritoriale incomplete sau neactualizate	Ridicată	Ridicat	Dezvoltarea unei baze de date GIS open-source actualizate periodic. Finalizarea lucrărilor de înregistrare sistematică în cadastru. Parteneriate pentru schimb de date între

			instituțiile publice (de ex. ANCPI, INS).
Întârzieri în actualizarea documentațiilor de urbanism locale	Ridicată	Ridicat	Corelarea planurilor locale cu prevederile PATJ prin ghiduri metodologice. Finanțarea actualizării PUG-urilor prin programe naționale și regionale. Asistență tehnică oferită de CJ și instituțiile de specialitate.
Schimbări politice sau administrative frecvente	Ridicată	Ridicat	Adaptarea PATJ la prevederile CATUC, în ipoteza aprobării acestui Cod. Adoptarea unei strategii de comunicare și consens politic în jurul PATJ. Transparență și implicarea societății civile în monitorizarea implementării PATJ.
Rezistență la schimbare și lipsa culturii planificării la nivelul UAT-urilor	Ridicată	Ridicat	Campanii de informare și formare dedicate administrațiilor locale. Exemple de bune practici și proiecte pilot demonstrative (de ex. transpunerea în GIS a PUG-urilor). Promovarea beneficiilor economice și sociale ale planificării coerente.
Lipsa unui sistem eficient de monitorizare a implementării	Medie	Mediu	Crearea unui sistem de monitorizare

			bazat pe indicatori de performanță. Raportări periodice și actualizări ale bazei de date GIS. Publicarea anuală a unui Raport de implementare PATJ.
Implicare redusă a comunităților și a mediului privat în procesul participativ	Medie	Ridicat	Implementarea unui plan de comunicare și consultare publică permanent. Organizarea de ateliere teritoriale, consultări și parteneriate locale. Stimularea implicării mediului de afaceri în proiecte de dezvoltare teritorială.

IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE

Pe întreaga durată de elaborare a documentației de amenajare a teritoriului, CJ Bistrița-Năsăud și proiectantul selectat de către acesta au acordat o atenție deosebită implicării specialiștilor și a publicului larg în pregătirea PATJ. În acest sens au fost parcurși următorii pași concreți:

- realizarea unui sondaj de opinie în rândul cetățenilor din județ
- organizarea unei întâlniri cu primarii din județ
- organizarea a două întâlniri fizice cu reprezentanții actorilor relevanți de la nivel județean

Sondajul de opinie

Studiul a fost realizat în perioada august–septembrie 2025 printr-o anchetă pe bază de chestionar adresată populației adulte din județul Bistriţa-Năsăud. Eșantionul a cuprins 502 respondenți, selectați din toate unitățile administrativ-teritoriale ale județului, printr-o procedură de eșantionare multistadială și multistratificată, cu selecție aleatorie în ultima

etapă. Acesta este reprezentativ pentru populația județului, cu o marjă de eroare de ±4,5%, la un nivel de încredere de 95%. Chestionarul a fost aplicat exclusiv persoanelor de peste 18 ani, aspect care trebuie avut în vedere la interpretarea mediei de vârstă a eșantionului. Ca regulă metodologică, a fost administrat un singur chestionar per gospodărie.

Pentru a asigura dispersia maximă a eșantionului și comparabilitatea la nivel teritorial, județul a fost împărțit în cinci subregiuni, conform structurii stabilite de beneficiarul studiului. Metodologia aplicată în cazul Bistrița-Năsăud a urmărit obținerea unei reprezentativități atât la nivelul județului în ansamblu, cât și pentru fiecare dintre aceste cinci subregiuni. O astfel de împărțire permite evidențierea diferențelor zonale în ceea ce privește percepțiile populației, nivelul de satisfacție și principalele nevoi de dezvoltare.

Prelucrarea datelor s-a realizat în două etape: 1) la nivel de județ, pe baza datelor ponderate conform INS Tempo-POP107D pentru a asigura reprezentativitatea județeană și 2) la nivel de sub-regiune pe baza eșantioanelor echivalente ca volum.

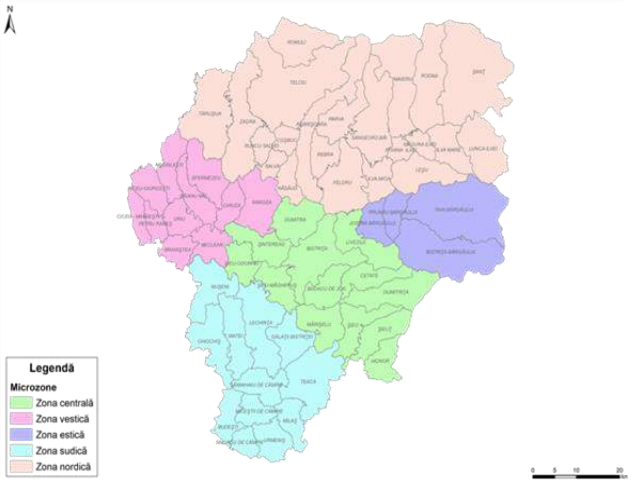

	UTP	Localități componente
1	Zona centrală	Bistrița, Cetate, Dumitra, Dumitrița, Livezile, Mărișelu, Monor, Șieu-Odorhei, Șieu, Șieuț, Șieu-Măgheruș, Șintereag, Budacu de Jos
2	Zona estică	Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului
3	Zona nordică	Coșbuc, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Maieru, Năsăud, Parva, Poiana Ilvei, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Sângeorz-Băi, Șanț, Târlișua, Telciu, Zagra
4	Zona sudică	Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Nușeni, Sânmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Teaca, Urmeniș
5	Zona vestică	Beclean, Braniștea, Căianu Mic, Chiuza, Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Negrilești, Nimigea, Petru Rareș, Spermezeu, Uriu

Eșantionul rezultat reflectă realitatea socio-demografică și economică a județului. Analiza structurii eșantionului relevă o distribuție echilibrată din punct de vedere al genului, cu 48% respondenți bărbați și 52% femei, ceea ce asigură o reprezentare echitabilă a opiniilor celor două categorii. Din perspectiva vârstei, se remarcă o pondere ridicată a populației active, categoria 30–49 de ani fiind cea mai consistentă (44%), urmată de segmentul 50–69

de ani (32%). Tinerii între 18 și 29 de ani dețin o proporție mai redusă (14%), în timp ce persoanele de peste 70 de ani reprezintă 10% din totalul participanților. Această structură oferă o imagine relevantă asupra percepțiilor populației adulte, cu accent pe generațiile active și mature.

Din punct de vedere ocupațional, majoritatea respondenților sunt salariați (54%), ceea ce confirmă importanța sectorului angajat formal în economia județului. Pensionarii constituie un segment semnificativ (22%), fapt ce reflectă atât îmbătrânirea populației, cât și greutatea socială și economică a acestei categorii. De asemenea, 9% dintre participanți se regăsesc în categoria lucrătorilor pe cont propriu sau a liber-profesioniștilor, iar 6% sunt patroni sau antreprenori, indicatori ai unei inițiative private prezente la nivel local. Categoriile cu pondere mai redusă, precum elevii/studenții și casnicele (câte 3%), completează structura socială a eșantionului, în timp ce doar 2% dintre respondenți se declară șomeri sau aflați în căutarea unui loc de muncă.

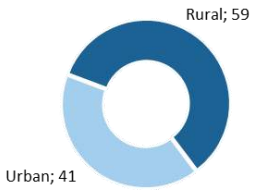

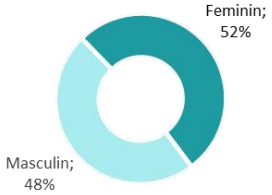

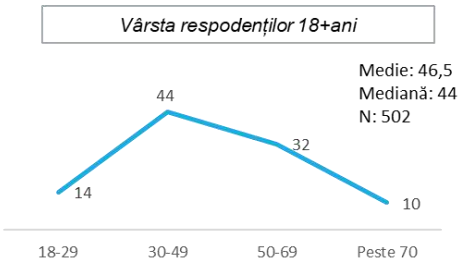

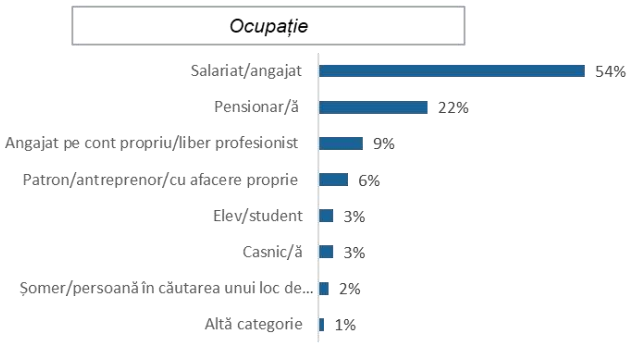

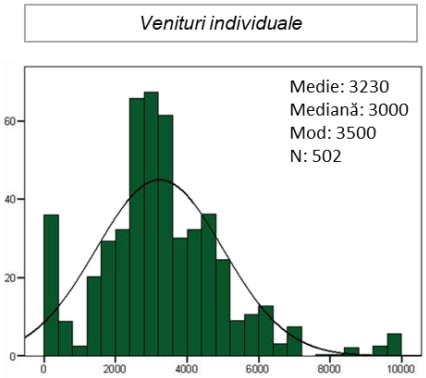

Modul în care populația din județul Bistrița-Năsăud percepe imaginea și identitatea județului este dominat de ospitalitate, care este trăsătura cel mai des asociată județului (3,81), ceea ce indică o identitate socială și culturală puternic legată de tradiția comunităților locale și de relațiile sociale bazate pe deschidere și solidaritate. Dimensiunea industrială (3,69) și percepția de județ „în dezvoltare” (3,60) ocupă următoarele poziții, subliniind faptul că

Bistrița-Năsăud este văzut nu doar ca un spațiu tradițional, ci și ca unul cu un potențial economic activ, susținut de industrii locale și de o economie în transformare.

Pentru fiecare pereche de adjective, alegeți o valoare care reflectă opinia Dvs, legată de județul Bistrița-Năsăud, *5 valori de scală, Comparație de medii*

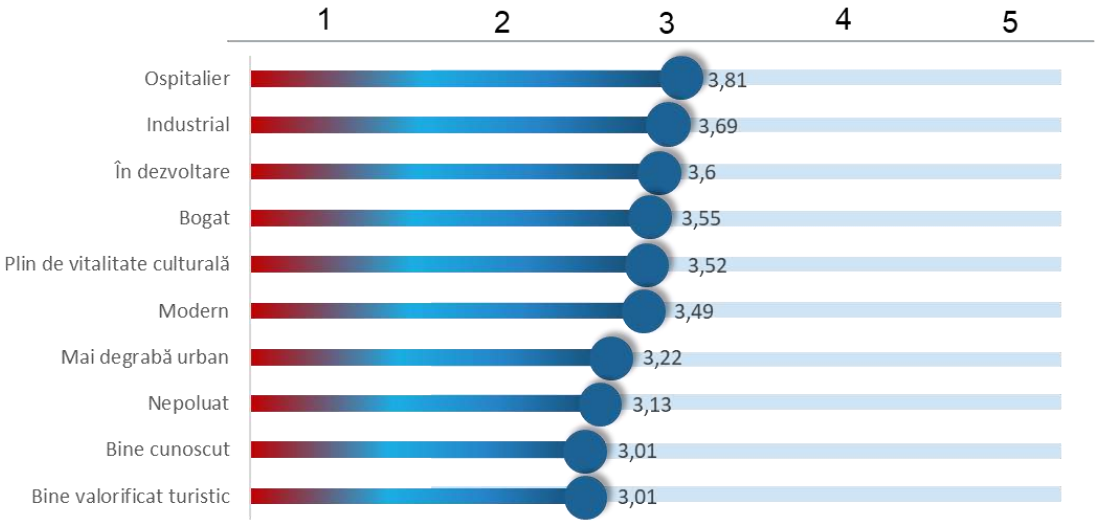

Județul este perceput ca bogat (3,55) și „plin de vitalitate culturală" (3,52), două calificative care, puse împreună, sugerează echilibrul între resurse materiale (industriale, agricole, naturale) și capitalul cultural (tradiții, manifestări artistice, patrimoniu). Imaginea de județ „modern" (3,49) și „mai degrabă urban" (3,22) se conturează însă moderat, ceea ce înseamnă că dezvoltarea urbană nu este percepută ca fiind dominantă, iar modernizarea infrastructurii și a serviciilor încă nu a devenit un element definitoriu în ochii populației.

Zonele de vulnerabilitate identitară, care au cumulat calificative medii mai slabe sunt cele care vizează faptul că județul nu este perceput ca fiind bine cunoscut (3,01) sau „bine valorificat turistic" (3,01). Acest lucru indică o problemă de vizibilitate externă și de promovare, dar și de utilizare insuficientă a resurselor turistice. Totodată, scorul relativ scăzut pentru dimensiunea „nepoluat" (3,13) sugerează o percepție critică legată de mediu, fie din cauza industrializării, fie din cauza presiunilor asupra resurselor naturale (ex. exploatarea pădurilor).

Imaginea județului Bistrița-Năsăud este una pozitivă și echilibrată, construită în jurul ospitalității, vitalității culturale și potențialului economic. Totuși, județul nu reușește încă să își creeze o identitate turistică solidă și vizibilă, iar percepția legată de mediu și poluare

reprezintă un punct de atenție. Pentru strategia de dezvoltare teritorială (PATJ), aceste rezultate indică două direcții prioritare: 1) consolidarea identității județului ca spațiu ospitalier, cultural și în dezvoltare, dar cu ancorare într-o modernizare durabilă și 2) creșterea vizibilității externe prin promovare turistică strategică și valorificarea resurselor naturale și culturale într-un mod sustenabil.

Percepțiile populației asupra județului Bistrița-Năsăud sunt eterogene și evidențiază diferențe clare între zone. Zona nordică și Zona estică conturează cele mai favorabile imagini, asociate modernizării, vitalității culturale și ospitalității, în timp ce Zona sudică se detașează printr-o percepție predominant negativă, centrată pe ruralitate și lipsa de vizibilitate. Zona centrală și Zona vestică au profiluri intermediare, oscilând între potențial industrial și limite în valorificarea turistică sau ecologică, ceea ce sugerează un parcurs diferit de integrare în dinamica generală a dezvoltării județene.

Analiza nivelului de satisfacție al populației din județul Bistrița-Năsăud privind principalele domenii de viață și infrastructură, evaluat pe o scală de la 1 la 10, conturează un profil al județului în care anumite domenii se evidențiază printr-o apreciere mai ridicată, în timp ce altele rămân zone sensibile, aflate sub așteptările populației. Pe primul loc în ierarhia percepțiilor se află infrastructura digitală (internet și telefonie), cu o medie de 7,13. Acest rezultat arată că județul este bine conectat și că populația beneficiază de servicii moderne de comunicare, un element esențial pentru viața de zi cu zi și pentru atragerea de investiții. Tot în zona punctelor tari se află spațiile verzi, infrastructura turistică și viața culturală, toate cu valori peste 6,5. Aceste rezultate confirmă faptul că județul dispune de resurse naturale și culturale apreciate, care contribuie la calitatea vieții și la atractivitatea generală a zonei.

Într-o zonă intermediară se regăsesc infrastructura edilitară și medicală, serviciile administrative și educația, toate situându-se în jurul valorii de 6. Percepția este una medie ceea ce sugerează existența unor servicii de bază funcționale, însă cu un potențial clar de îmbunătățire. Așa cum o să vedem pe parcurs, în capitolele tematice, lipsa mediu universitar la nivel județean, nemulțumirile legate de lipsa parcărilor, de deficitul iluminatului public, sau deficitul de infrastructură pentru transport ecologic reflectă aceste valori mediane.

Dificultățile majore se conturează însă în domeniul economic și al administrației publice. Investițiile realizate până acum, calitatea infrastructurii de transport și modul de gestionare a resurselor publice sunt privite cu rezervă, mediile situându-se sub pragul de 6. Populația resimte nivelul ridicat al birocrației și corupției, precum și presiunea fiscală la nivel local.

Cele mai critice aspecte se leagă însă de salariile existente, de diversitatea locurilor de muncă și de accesul la locuințe și terenuri. Toate aceste dimensiuni se situează la baza clasamentului, cu scoruri apropiate de 5, ceea ce arată că pentru mulți locuitori provocările economice și lipsa de oportunități rămân cele mai importante surse de nemulțumire.

Pe o scală de la 1 la 10, *(unde 1 înseamnă Foarte nemulțumit, 5 înseamnă Indiferent, iar 10 înseamnă Foarte mulțumit)*, **cât de satisfăcut sunteți de următoarele aspecte ale calității vieții în județul Bistrița-Năsăud,**
Comparație de medii

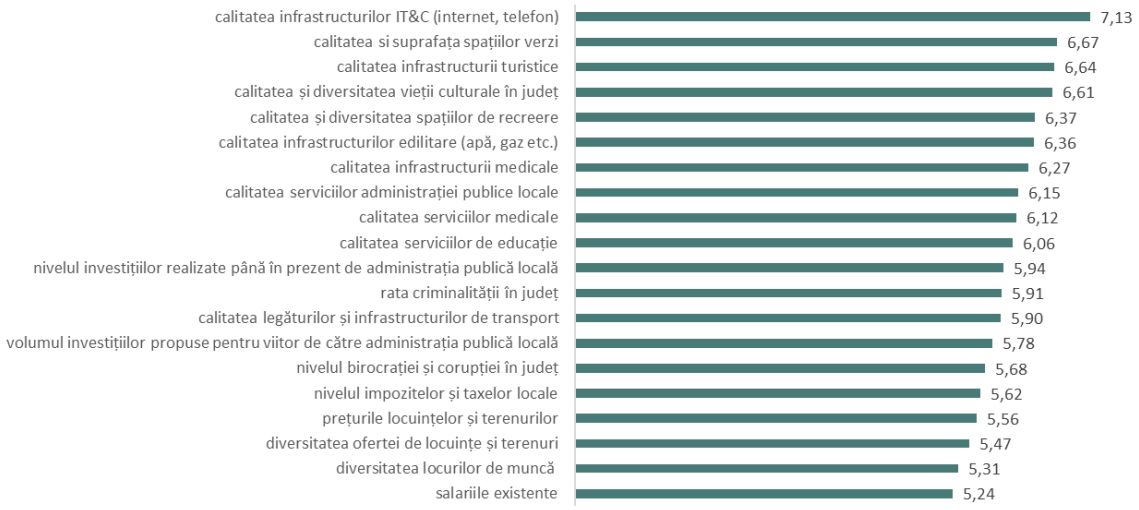

Așadar, deși Bistrița-Năsăud se prezintă ca un județ cu atuuri clare în ceea ce privește conectivitatea digitală, patrimoniul natural și resursele culturale, dar care se confruntă cu probleme structurale serioase în domeniul economic și administrativ. Dacă infrastructura digitală și turistică oferă motive de optimism, salariile reduse, lipsa locurilor de muncă și infrastructura rutieră insuficient dezvoltată reprezintă provocările majore pentru viitor.

Analiza principalelor atuuri percepute de populația județului Bistrița-Năsăud pentru dezvoltarea economică locală și pentru atragerea investițiilor arată că județul beneficiază de câteva avantaje competitive clare, dar și de limitări structurale care frânează potențialul de dezvoltare.

Pe primul loc, cu 47% dintre răspunsuri, se situează accesul la materii prime locale ieftine și de calitate. Această percepție reflectă resursele agricole, forestiere și naturale ale județului, considerate fundament pentru industriile tradiționale și pentru sectoarele emergente de procesare. În strânsă legătură, 43% dintre respondenți au menționat existența unei rețele de furnizori locali, ceea ce indică o economie relativ bine ancorată în teritoriu, bazată pe colaborări și circuite economice scurte.

Ce anume credeți că poate oferi județul Bistrița-Năsăud pentru investitorii care ar dori să-și deschidă o afacere aici?
Maxim 3 alegeri. Procente cumulate

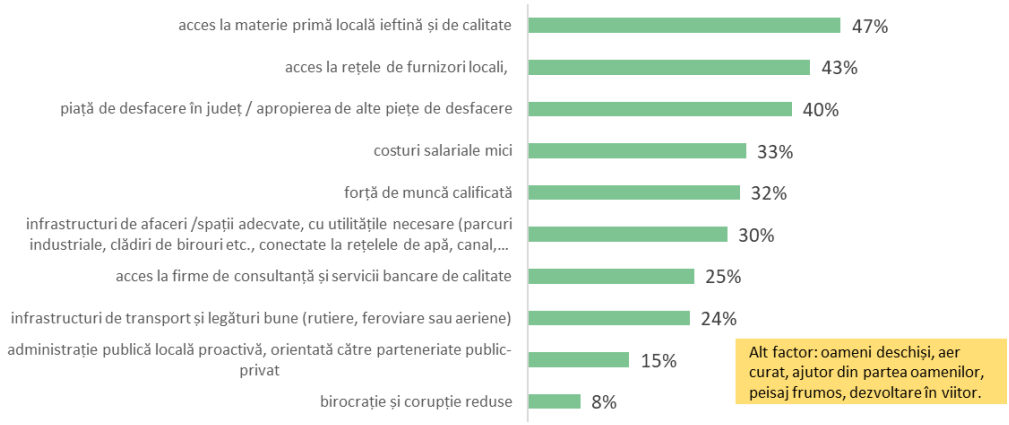

De asemenea, 40% dintre respondenți apreciază proximitatea piețelor de desfacere – atât cea locală, cât și accesibilitatea altor centre economice din regiune – ceea ce confirmă poziționarea județului ca un nod de legătură între Transilvania și Moldova.

Alți factori competitivi identificați sunt costurile salariale mai reduse (33%), dublate de existența unei forțe de muncă calificate (32%), aspecte care sugerează un echilibru între accesibilitatea resurselor umane și nivelul lor de pregătire. În același timp, aproximativ 30% dintre respondenți au menționat infrastructurile de afaceri și spațiile adecvate ca argument de dezvoltare – ceea ce indică o percepție pozitivă, dar nu dominantă, privind condițiile de susținere a mediului antreprenorial.

În schimb, factorii care arată o mai bună guvernanță și conectivitate – cum sunt infrastructura de transport și legăturile rutiere sau feroviare (24%), administrația publică proactivă (15%) ori nivelul redus al birocrației și corupției (8%) – sunt menționați semnificativ mai rar. Această discrepanță subliniază faptul că, în percepția populației, avantajele

economice ale județului se bazează mai mult pe resursele și structurile locale tradiționale decât pe modernizarea instituțională și infrastructurală.

Într-o notă pozitivă, la categoria „alți factori”, respondenții au invocat deschiderea oamenilor, aerul curat, peisajul frumos și potențialul de dezvoltare în viitor. Aceste elemente arată o încredere în resursele sociale și de mediu ale județului, care pot fi convertite în avantaje economice printr-o strategie adecvată de dezvoltare.

În ansamblu, analiza scoate în evidență faptul că fiecare zonă identifică avantaje diferite: Zona centrală concentrează resursele de piață și infrastructură, Zona vestică dispune de resurse umane calificate, Zona estică are acces la materie primă și resurse locale, iar Zona nordică și Zona sudică se conturează mai degrabă prin nevoi de infrastructură și prin potențial de dezvoltare viitoare.

Ierarhia percepției populației din județul Bistrița-Năsăud asupra principalelor obstacole în dezvoltarea economică arată că cele mai frecvent menționate bariere sunt lipsa infrastructurilor de sprijinire a afacerilor (39%) și lipsa unor drumuri județene alternative celor naționale (38%), ceea ce indică dificultăți structurale semnificative în ceea ce privește mediul antreprenorial și conectivitatea rutieră. Un alt aspect de interes este proporția respondenților care menționează lipsa piețelor de desfacere (28%) și traficul aglomerat (28%), ceea ce reflectă constrângeri atât pe partea de acces la consumatori, cât și pe partea de mobilitate internă. Infrastructura rutieră insuficient dezvoltată (26%) și lipsa forței de muncă (25%) completează tabloul problemelor structurale, semnalând vulnerabilități pe termen lung în atragerea investițiilor și menținerea competitivității economice.

Probleme precum lipsa unei identități economice și sociale a județului (24%) și lipsa locurilor de muncă (23%) subliniază o nevoie semnificativă de consolidare a imaginii și atractivității teritoriale. Fenomenele demografice și sociale – migrația (22%) și îmbătrânirea populației (16%) – sunt percepute ca riscuri emergente, care pot eroda și mai mult baza activă de forță de muncă. În plus, costurile ridicate (19%) și poluarea (13%) apar ca factori secundari, dar nu lipsiți de relevanță. Acest diagnostic sugerează că strategiile viitoare trebuie să

abordeze simultan atât investițiile în infrastructură și sprijinirea mediului de afaceri, cât și măsurile de retenție și atragere a forței de muncă.

În opinia dumneavoastră, când vine vorba de dezvoltare economică, care sunt cele mai importante 3 puncte slabe (factori de blocaj) cu care credeți că se confruntă în prezent județul Bistrița-Năsăud?
Maxim 3 alegeri. Procente cumulate.

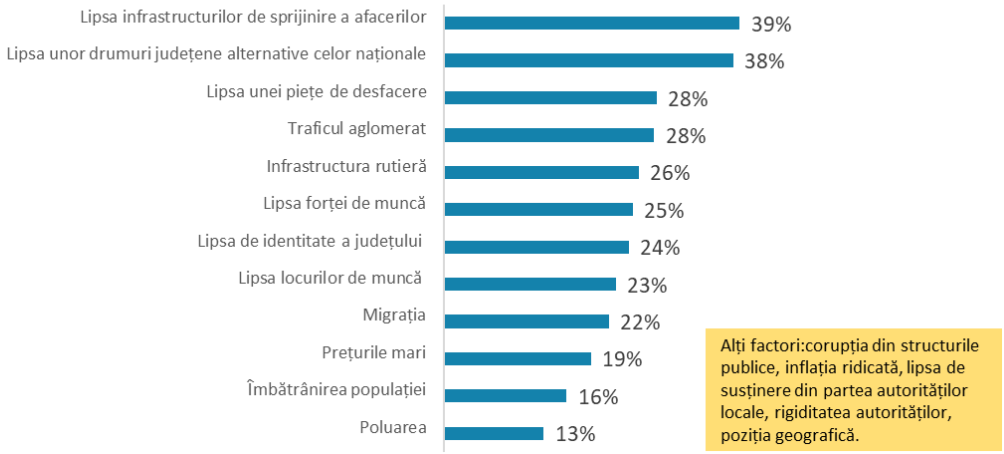

Datele colectate conturează un profil echilibrat, dar fragmentat, al mobilității populației din județul Bistrița-Năsăud. În ceea ce privește frecvența deplasărilor, se evidențiază două extreme aproape egale: 27% dintre respondenți declară că efectuează deplasări zilnice, în timp ce tot 27% afirmă că se deplasează mai rar de o dată pe săptămână. Această polarizare indică o diferențiere semnificativă între categoriile de populație: pe de o parte, persoanele active economic sau cu obligații zilnice (serviciu, școală), iar pe de altă parte, populația inactivă sau mai puțin mobilă (vârstnici, pensionari). Între aceste două extreme se situează cei care se deplasează ocazional, fie în week-end (22%), fie cu o frecvență regulată, dar mai redusă (de 3-4 ori pe săptămână – 15%, respectiv o dată pe săptămână – 16%).

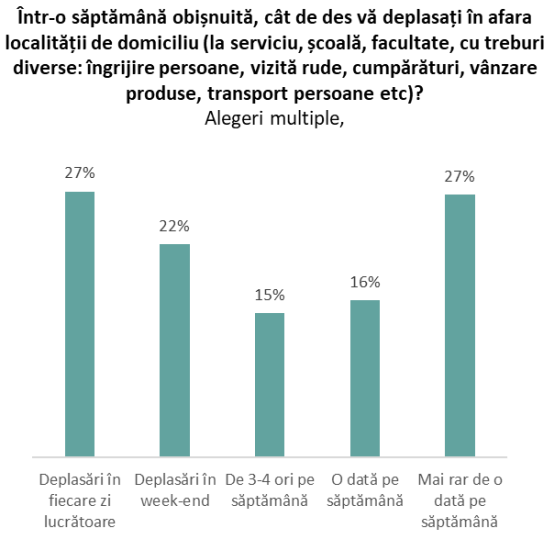

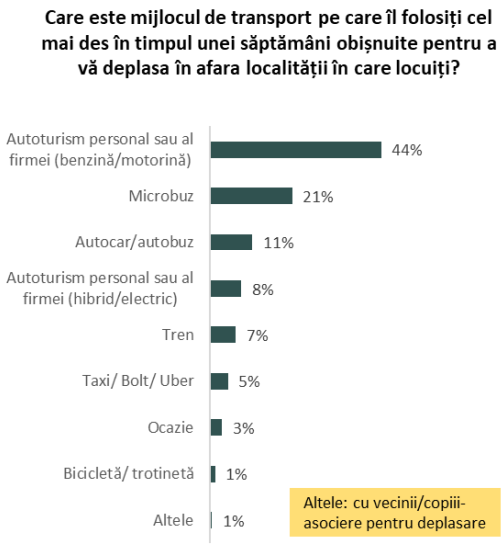

În ceea ce privește mijloacele de transport utilizate, predominanța autoturismului personal sau al firmei (44%) confirmă rolul decisiv al transportului auto individual în mobilitatea județului. Această dependență ridicată de automobil subliniază atât nivelul scăzut de atractivitate și funcționalitate al transportului public, cât și lipsa alternativelor sustenabile. Transportul de tip microbuz (21%) și cel cu autocar/autobuz (11%) continuă să aibă un rol important, dar rămân opțiuni secundare, în special pentru cei care nu dispun de mijloace proprii de deplasare.

Pe segmente marginale, se regăsesc utilizatorii de autoturisme hibride sau electrice (8%), respectiv tren (7%), ceea ce arată un potențial emergent pentru diversificarea modalităților de transport, dar insuficient dezvoltat în prezent. Transportul alternativ (bicicletă, trotinetă, ridesharing informal cu vecini sau prieteni) este foarte puțin utilizat, cu valori situate sub 2%.

Tabloul teritorial arată că dependența de autoturismul personal este ridicată, mai ales în zonele rurale și montane, în timp ce Zona centrală se evidențiază prin cea mai mare diversitate de opțiuni de transport. Microbuzele joacă un rol esențial în conectarea comunităților rurale la centrele urbane, iar infrastructura feroviară și cea pentru transport ecologic rămân insuficient valorificate

În continuare modul în care locuitorii județului Bistrița-Năsăud evaluează diverse aspecte legate de infrastructura și serviciile de transport, utilități și mobilitate urbană arată un contrast semnificativ între satisfacția relativ ridicată legată de serviciile edilitare de bază (apă, canalizare) și nivelul redus de satisfacție privind infrastructura și serviciile de transport. De asemenea, mobilitatea alternativă (piste pentru biciclete/trotinete) este bine apreciată din punct de vedere calitativ, dar percepută ca insuficient dezvoltată ca acoperire. Prioritățile de intervenție se conturează astfel în zona transportului interurban și feroviar, a siguranței rutiere și a calității drumurilor.

Dvs., personal, cât de mulțumit sunteți de...,? (dați o notă de la 1- complet nemulțumit, la 10- foarte mulțumit)
Comparație de medii

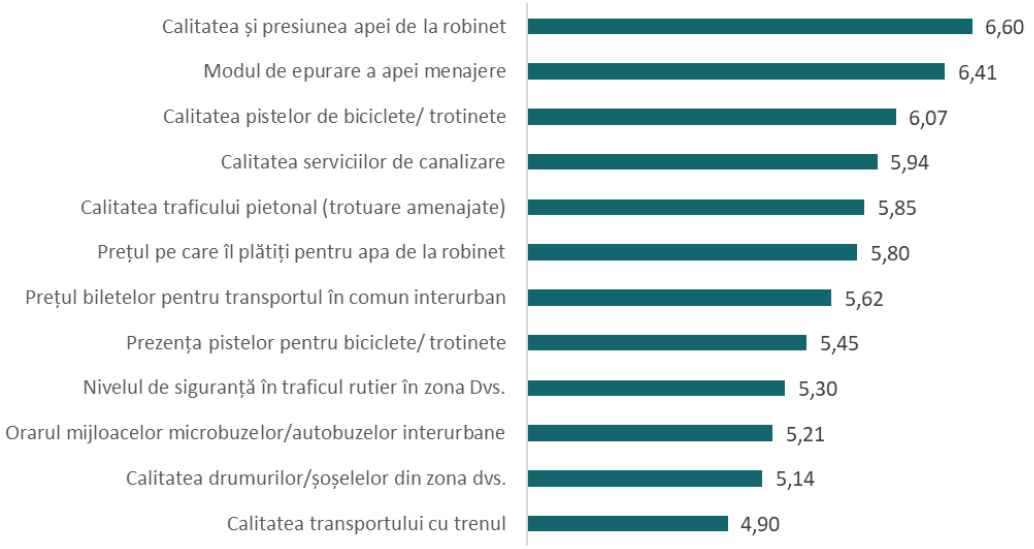

Cele mai ridicate niveluri de satisfacție se regăsesc în zona serviciilor de alimentare cu apă. Calitatea și presiunea apei de la robinet obțin cel mai mare scor (6,60), urmată de modul de epurare a apei menajere (6,41). Aceste valori sugerează un grad semnificativ de încredere al populației în infrastructura edilitară de bază, considerată relativ bine gestionată.

Infrastructura pentru mobilitate alternativă este evaluată pozitiv, dar cu nuanțe. Calitatea pistelor de biciclete/trotinete (6,07) se situează pe locul trei, însă prezența acestora este apreciată mai modest (5,45), ceea ce sugerează o discrepanță între calitatea infrastructurii existente și gradul ei de acoperire. Serviciile de canalizare (5,94) și calitatea traficului pietonal (trotuare amenajate) (5,85) au scoruri peste medie, indicând o satisfacție relativ stabilă, dar și potențial de îmbunătățire în ceea ce privește extinderea și modernizarea

infrastructurii urbane. În privința costurilor, percepția este neutră: prețul apei de la robinet este evaluat la 5,80, iar prețul biletelor pentru transportul în comun interurban la 5,62, ceea ce arată o acceptabilitate moderată a tarifelor, dar și o sensibilitate a populației față de costurile serviciilor de bază.

Aspectele mai problematice se concentrează în zona transportului. Orarul mijloacelor de transport interurban (microbuze, autobuze) primește un scor modest (5,21), iar calitatea drumurilor/șoselelor (5,14) și calitatea transportului cu trenul (4,90) se află la coada clasamentului. Aceste valori indică deficiențe semnificative resimțite de populație în ceea ce privește accesibilitatea și calitatea infrastructurii de transport rutier și feroviar, zone care necesită intervenții prioritare. Nivelul de siguranță rutieră este și el perceput ca deficitar (5,30), semnalând preocuparea populației pentru siguranța în trafic și nevoia de măsuri de reducere a riscurilor rutiere.

Percepția asupra infrastructurilor utilitare și de transport la nivel de microzone evidențiază două arii de interes: pe de o parte Zona centrală, Zona nordică și Zona estică, cu nivele relativ ridicate de satisfacție pentru aspecte punctuale, iar pe de altă parte Zona sudică și Zona vestică cu vulnerabilități structurale semnificative.

În privința nivelului de interes al populației din județul Bistrița-Năsăud pentru utilizarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice pentru consum propriu (panouri fotovoltaice, turbine eoliene de mică putere, biomasă etc.) observăm următoarele tendințe generale:

- 45% dintre respondenți se declară interesați sau foarte interesați de utilizarea energiilor alternative, ceea ce evidențiază un potențial ridicat de adopție, în special în contextul creșterii prețurilor la energie și al oportunităților de finanțare europeană.
- 21% dintre respondenți se situează în categoria mediu interesați, ceea ce arată o deschidere condiționată, probabil influențată de factori economici (costuri inițiale, acces la finanțare).

- 34% dintre respondenți sunt puțin sau deloc interesați, ceea ce sugerează bariere structurale: lipsa informării, percepția unor costuri prea mari sau lipsa de încredere în eficiența acestor soluții.

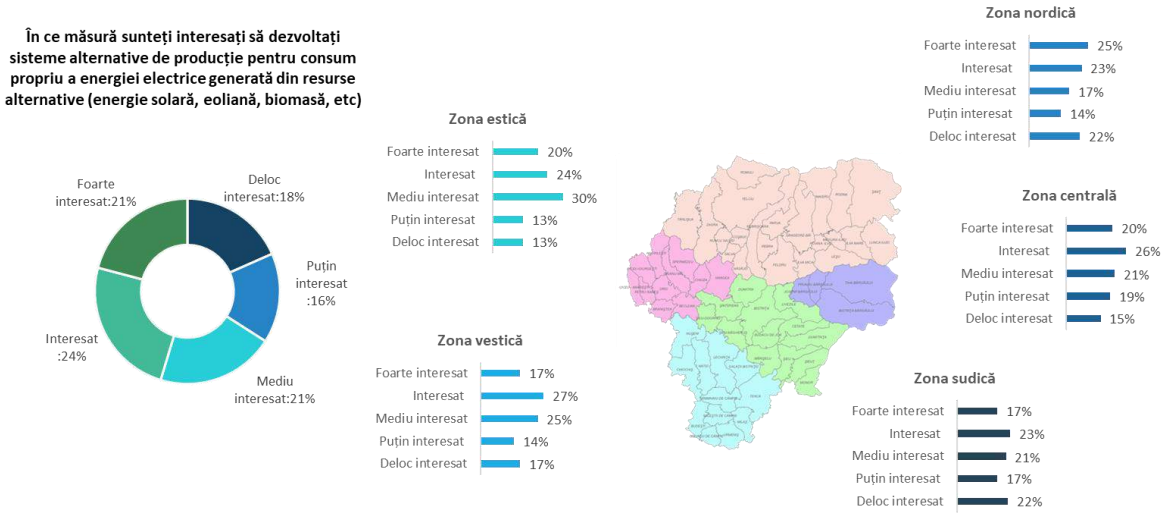

Percepția populației din Bistrița-Năsăud în legătură cu serviciile medicale este relativ pozitivă, dar scoate în evidență și câteva vulnerabilități:

- Diversitatea serviciilor medicale (6,80) este percepută cel mai favorabil, ceea ce indică faptul că locuitorii resimt existența unei game variate de specializări și servicii medicale la nivel județean. Această diversitate contribuie la sentimentul de securitate sanitară și la încrederea în sistemul medical local.
- Nivelul de pregătire al personalului medical (6,53) se situează, de asemenea, la un nivel ridicat, ceea ce sugerează o apreciere constantă pentru competențele profesionale ale cadrelor medicale. Acest aspect este esențial, deoarece încrederea populației în pregătirea medicilor are un impact direct asupra adresabilității către sistemul public de sănătate.
- Calitatea serviciilor din spitalele municipale (6,34) și rețeaua de cabinete medicale (6,12) sunt percepute ceva mai modest, dar încă la un nivel rezonabil, semnalând o infrastructură funcțională, însă cu loc pentru îmbunătățiri, mai ales în zonele rurale, unde accesul și diversitatea cabinetelor sunt mai limitate.

- La polul opus, sub categoria „Alt aspect”, scorul scade la 4,93, iar aici respondenții au menționat probleme precum seriozitatea și promptitudinea medicilor și timpul de așteptare pentru analize. Acestea sunt elemente sensibile, care reflectă experiențele directe ale pacienților și care pot influența negativ percepția generală, chiar dacă infrastructura și pregătirea profesională sunt bine apreciate.

Pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă Foarte nemulțumit, la 10 înseamnă Foarte mulțumit, cât de mulțumit/ă sunteți de următoarele aspecte ale serviciilor medicale din județul Bistrița-Năsăud:
Comparație de medii

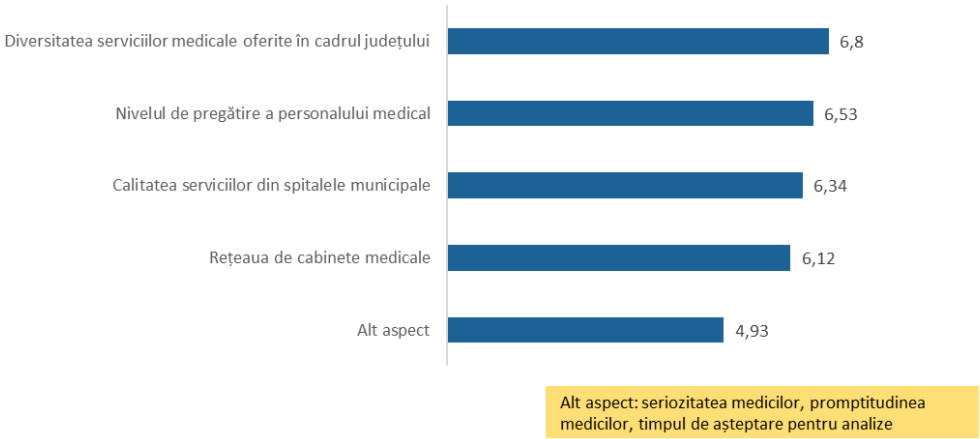

Diferențele teritoriale privind satisfacția populației față de serviciile medicale sugerează o concentrare a calității și diversității serviciilor medicale în zona urbană centrală (Bistrița), în timp ce regiunile periferice rămân în poziții secundare. Zona nordică constituie o excepție parțială, prin percepția pozitivă asupra diversității serviciilor, ceea ce deschide oportunitatea consolidării rolului său ca pol secundar de servicii medicale în județ.

Evaluarea structurii modului de locuire în județul Bistrița-Năsăud și relevă următoarele tendințe semnificative:

- Predominanța proprietății personale – 92% dintre respondenți locuiesc în locuințe proprii, ceea ce confirmă specificul local și național, unde proprietatea de tip individual este norma dominantă. Această situație reduce presiunea pe piața de închiriere, dar limitează mobilitatea rezidențială, în special pentru tineri sau pentru cei aflați în căutarea unui loc de muncă în alte zone.
- Pondere redusă a chiriașilor – doar 7% locuiesc în chirii de la persoane particulare și doar 1% în locuințe închiriate de la stat. În plus, locuirea „cu titlu gratuit” (0,4%)

confirmă existența unor aranjamente familiale sau de solidaritate, dar într-o proporție marginală.

- Diferențe teritoriale semnificative – ponderea chiriașilor este mai ridicată în Zona nordică (11%), ceea ce confirmă cererea urbană ridicată (tineri, navetiști, mobilitate de tranziție), oferta redusă de locuințe disponibile la închiriere, dar și prin presiunea concentrării serviciilor și oportunităților economice în jurul orașului Năsăud. În schimb, în zonele rurale precum Zona vestică sau Zona estică, chiriașii sunt mult mai puțini (în jur de 3–6%), ceea ce reflectă stabilitatea locuirii în proprietăți familiale și presiune redusă pe piața imobiliară locală.
- Nivelul chiriilor – media chiriilor este cea mai ridicată în Zona nordică (2460 lei/lună), semnificativ mai mare decât în celelalte microregiuni (de exemplu, 1543 lei în Zona centrală), ceea ce evidențiază rolul orașului Năsăud ca pol urban și economic, dar și faptul că în Zona nordică piața imobiliară este mai restrânsă decât în Bistrița, iar proprietarii practică chiriile ridicate pentru că oferta este mică și cererea constantă.

Analiza fenomenului migrației externe evidențiază amploarea fenomenului: 14% dintre respondenți (în medie unul din șapte) declară că au cel puțin un membru al familiei care lucrează în străinătate. Din totalul gospodăriilor cu persoane plecate, ponderea cea mai mare este reprezentată de familiile cu un singur membru migrant (6%) sau doi membri (6%). Cazurile cu trei sau mai mulți membri plecați sunt mult mai rare (sub 2%). Această structură arată că migrația afectează mai degrabă echilibrul familial punctual decât să conducă la „golirea” completă a gospodăriilor.

Spania (28%) și Italia (19%) rămân principalele țări de destinație, confirmând legătura istorică și comunitățile deja consolidate ale diasporei românești în aceste state. Germania (15%) și Anglia (13%) constituie următoarea categorie de atracție, semnalând migrații mai recente, dar în creștere, corelate cu oportunitățile de muncă mai diversificate. State precum SUA (7%), Belgia (4%), Franța, Israel, Austria și Canada (câte 3%) reflectă ramificații mai dispersate ale migrației, dar și capacitatea unei părți a populației de a accesa piețe de muncă mai competitive.

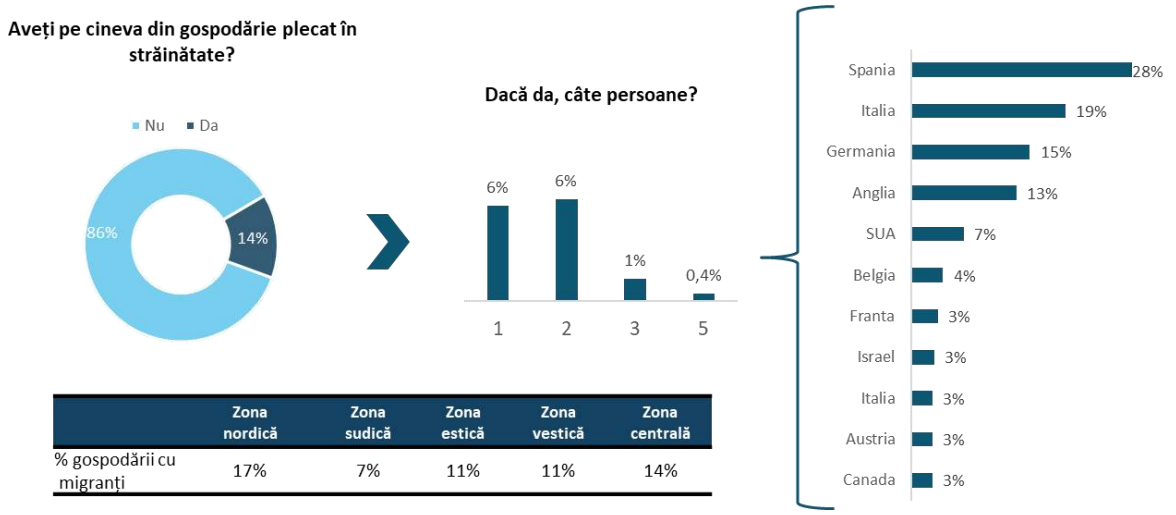

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
% gospodării cu migranți	17%	7%	11%	11%	14%

Zona nordică se remarcă printr-o pondere relativ mai ridicată a gospodăriilor cu membri plecați, ceea ce confirmă caracterul său de zonă urbanizată și conectată economic, unde migrația apare ca strategie de mobilitate și completare a veniturilor. Zona centrală – cu 14% gospodării având membri plecați, se aliniază la același nivel cu Zona nordică, ceea ce arată că migrația nu este doar un fenomen rural, ci afectează și polii urbani ai județului. Nivelul ridicat al migrației poate fi legat și de așteptările mai ridicate privind standardele de viață, care împing familiile să caute venituri mai mari în străinătate, chiar dacă există oportunități locale de angajare Zona estică și Zona vestică – înregistrează de asemenea procente vizibile, semnalând o expunere semnificativă la migrație, probabil legată de oportunitățile limitate de muncă locală și de tradiția plecărilor sezoniere. Zona sudică – ponderea este mai redusă, ceea ce sugerează o stabilitate mai mare a populației, fie prin integrare în agricultura locală, fie printr-o mai mică presiune demografică.

La nivel județean, 8% dintre respondenți declară intenția de a emigra în anul următor. Analiza structurii acestui procent relevă un aspect deosebit de important: 6% dintre cei care doresc să plece provin din gospodării fără experiență migratorie anterioară, iar doar 2% din gospodării cu migranți deja stabiliți în străinătate. Aceasta sugerează că fenomenul se va amplifica și se va extinde către noi categorii de populație, nu doar prin consolidarea rețelelor migraționale existente.

- Zona estică (11%) și Zona vestică (9%) înregistrează cele mai ridicate intenții de plecare, semnalând zone vulnerabile unde presiunile economice și lipsa oportunităților locale stimulează dorința de migrație.
- În Zona nordică (7%), nivelul intenției de migrare se menține apropiat de media județeană, în timp ce în Zona sudică (6%) și Zona centrală (6%) valorile sunt mai reduse. Pentru Zona centrală, procentul scăzut poate fi explicat prin rolul municipiului ca pol urban și centru economic, oferind mai multe alternative de integrare locală.

Țările vizate confirmă tendințele tradiționale ale migrației românești: Italia (33%) și Spania (30%) rămân principalele destinații, beneficiind de rețele comunitare consolidate. Germania (13%) și Anglia (10%) atrag prin perspective economice și educaționale mai bune, în timp ce Franța, Austria și Belgia au ponderi mai reduse (2–8%).

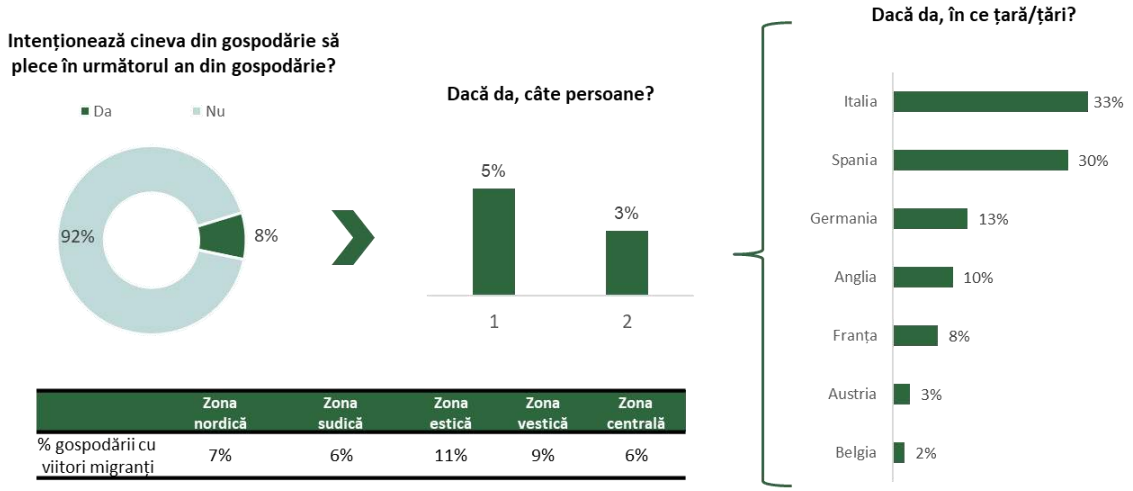

	Zona nordică	Zona sudică	Zona estică	Zona vestică	Zona centrală
% gospodării cu viitori migranți	7%	6%	11%	9%	6%

Județul Bistrița-Năsăud are o populație puternic ancorată în comunitățile de origine, iar migrația internă are o dimensiune marginală, doar 3% dintre respondenți declarând că iau în calcul mutarea dintr-o localitate în alta. Procentul foarte ridicat al celor care nu intenționează să se mute (97%) indică un grad mare de atașament față de comunitățile locale și, probabil, un nivel relativ ridicat de satisfacție în ceea ce privește condițiile de locuire, accesul la servicii de bază și legăturile familiale. Pentru cei puțini care se gândesc la mutare, atracția se concentrează spre Bistrița (5 mențiuni) și, în plan secundar, spre Năsăud (3 mențiuni). Acestea sunt poli urbani care concentrează locuri de muncă, infrastructuri educaționale și medicale mai bine dezvoltate, precum și o ofertă mai variată de locuințe.

Localitățile precum Dumitra, Livezile sau Teaca (câte 2 mențiuni fiecare) atrag probabil prin proximitatea față de centre urbane și un cost al vieții mai scăzut.

Ierarhia motivelor de satisfacție privind calitatea vieții în județul Bistrița-Năsăud, oferă o oglindă a factorilor pozitivi care definesc percepția locuitorilor asupra calității de locuitor al județului Bistrița-Năsăud. Graficul evidențiază faptul că percepția calității vieții în județul Bistrița-Năsăud este fundamentată în primul rând pe relațiile interumane și pe mediul social confortabil – aspecte menționate de aproape jumătate dintre respondenți (48%). Acest lucru sugerează că capitalul social și coeziunea comunitară joacă un rol central în satisfacția locuitorilor, compensând parțial lipsurile de infrastructură sau servicii. Pe locul al doilea, cu 36% din răspunsuri, se află stilul de viață mai calm și mai puțin stresant, caracteristic zonelor mai puțin aglomerate. Acest avantaj competitiv al județului în raport cu marile centre urbane este semnificativ pentru strategiile de dezvoltare axate pe atractivitatea rezidențială și turistică.

Un al doilea grup de factori, cu ponderi între 20–24%, reflectă oportunitățile oferite de județ: accesul la evenimente culturale și artistice, existența oportunităților de afaceri, dezvoltarea turismului, calitatea educației și diversitatea bunurilor și serviciilor disponibile. Toate acestea arată că există deja o infrastructură socio-culturală și economică în curs de consolidare, percepută pozitiv de către populație. Factorii cu ponderi mai mici semnalează direcțiile unde satisfacția este limitată: conectivitatea interjudețeană (17%), serviciile medicale (15%) și siguranța cetățeanului (11%). Acestea indică zone de vulnerabilitate ce necesită intervenții mai clare la nivel de politici publice.

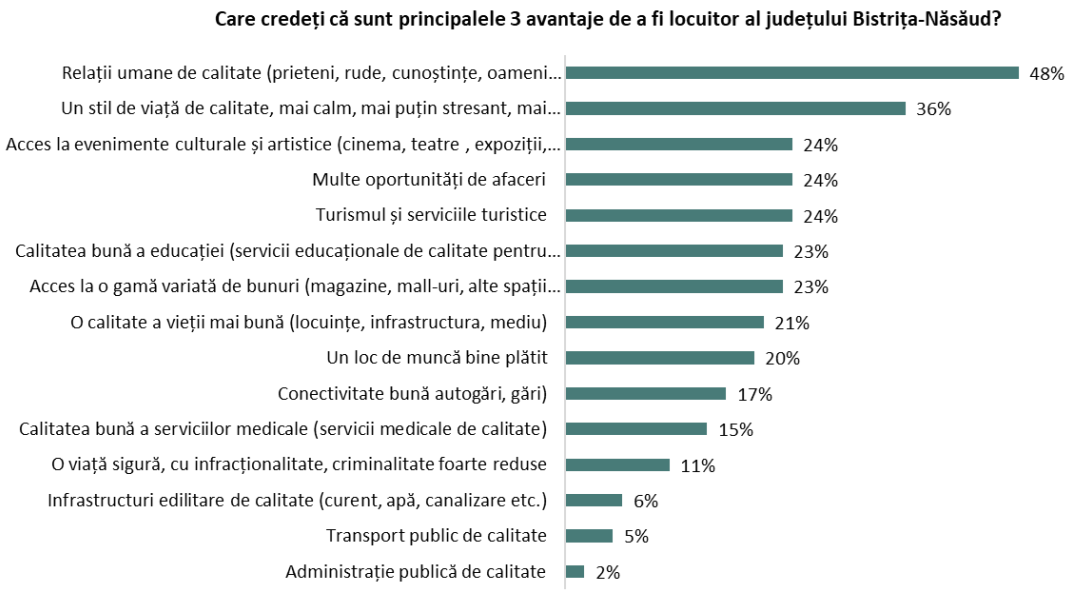

La finalul ierarhiei se află elemente considerate deficitare: infrastructurile edilitare (6%), transportul public (5%) și calitatea administrației publice (doar 2%). Aceste valori scăzute confirmă decalajele între capitalul social ridicat și infrastructura materială insuficient dezvoltată.

Orașul reședință concentrează cele mai importante repere culturale, care sunt și cel mai frecvent menționate: Biserica Evanghelică (108 mențiuni) și Turnul Dogarilor (86), simboluri arhitecturale ale orașului medieval. Șirul Șugălete (69) și Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud (67), alături de obiective precum Casa Argintarului, Sinagoga și Casa Memorială Andrei Mureșanu, conturează un nucleu urban puternic. Aceste rezultate confirmă rolul Bistriței ca principal centru cultural și turistic al județului, unde patrimoniul construit și muzeal are cea mai mare vizibilitate.

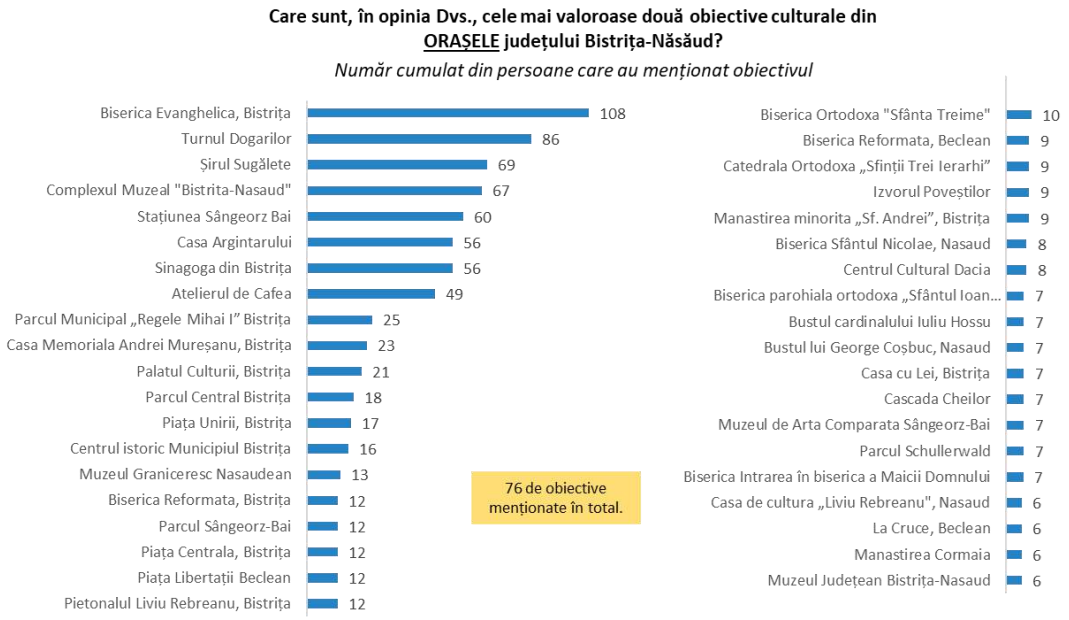

Pe lângă municipiu, alte orașe punctează prin câteva obiective cu relevanță: Stațiunea Sângeorz-Băi (60 mențiuni) și Muzeul de Artă Comparată (7), care reflectă profilul balnear și cultural al orașului. Năsăudul, cu Muzeul Grăniceresc (13), busturile lui George Coșbuc și cardinalului Iuliu Hossu (câte 7), marchează identitatea cultural-istorică grănicească și personalitățile de referință. Becleanul apare în clasament prin Piața Libertății (12) și Biserica Reformată, dar și prin obiective cu notorietate mai redusă, ceea ce sugerează un potențial turistic insuficient valorificat.

Obiectivele culturale din orașele mai mici, cum ar fi Beclean sau Năsăud, sunt mult mai puțin menționate comparativ cu cele din Bistrița. Deși patrimoniul există și are valoare (ex. biserici, busturi memoriale, muzee locale), nivelul de percepție publică și promovare este scăzut. Astfel, analiza relevă o asimetrie puternică între Bistrița și celelalte orașe. Percepția locuitorilor și vizitatorilor asupra patrimoniului cultural urban arată că Bistrița domină clar prin patrimoniul său medieval și muzeal, municipiul concertând peste jumătate dintre mențiuni, în timp ce Năsăudul, Becleanul și Sângeorz-Băi se conturează ca poli secundari, cu vizibilitate redusă, dar cu potențial de consolidat prin promovare și integrare în circuite culturale și turistice.

Percepția asupra obiectivelor culturale din satele județului Bistrița-Năsăud arată că unele obiective din mediul rural au o vizibilitate foarte ridicată, comparabilă cu reperele urbane: Lacul Colibița (110 mențiuni) domină topul și se confirmă ca principal simbol turistic și de recreere al județului, castelul Teleki din Posmuș (82 mențiuni) se detașează ca reper de patrimoniu aristocratic cu potențial turistic în creștere iar satele-muzeu (Ciocănești, 62 mențiuni) și Pasul Tihuța (51), cu deschidere spre turismul cultural și natural, completează imaginea unor destinații puternic ancorate în tradiție și peisaj.

O serie de repere cu valoare istorică și literară confirmă importanța patrimoniului cultural rural: Via Transilvanica (38 mențiuni) și Cetatea Rodna (36), în care se combină patrimoniul construit cu traseele culturale și de drumeție, casele memoriale dedicate lui George Coșbuc (35 mențiuni) și Liviu Rebreanu (29 mențiuni), care ancorează județul în circuitul valorilor literare naționale. Alte puncte precum Castelul Bethlen din Arcalia (30 mențiuni), Muzeul „Casa săsească” din Livezile (27) și Parcul cu peri seculari (25) întăresc diversitatea patrimoniului rural, de la aristocrație la tradiții săsești și valori naturale.

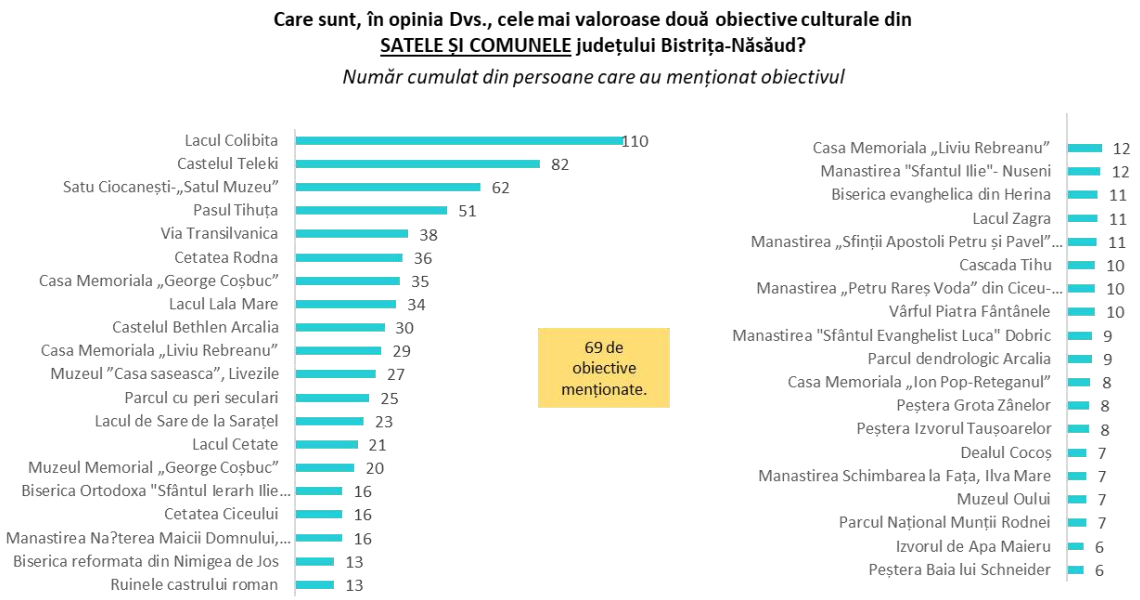

Ierarhia evenimentelor culturale și artistice din județul Bistrița-Năsăud, așa cum sunt ele percepute de locuitori, pe baza celor mai semnificative repere organizate în ultimele două decenii conturează o polarizare între evenimentele mari, cu caracter comunitar sau tradițional (Zilele Bistriței, concertele și festivalurile folclorice) și evenimentele de nișă

(literare, de artă sau film), care atrag audiențe mai reduse, dar contribuie la diversitatea culturală și la consolidarea imaginii județului ca spațiu cu deschidere spre modernitate:

Zilele Bistriței (70 de mențiuni) domină clasamentul și confirmă rolul lor de reper identitar și comunitar major. Este evenimentul cel mai vizibil și mai reprezentativ pentru viața culturală a județului, aducând împreună diversitate artistică, tradiții și spectacole de anvergură. Concertul „Bună seara lui Crăciun" (27 mențiuni) ocupă un loc secund, demonstrând importanța tradițiilor religioase și culturale legate de sărbătorile de iarnă.

Turismul în județ este perceput ca fiind în primul rând de tip natural și cultural-experiențial, bazat pe relief, peisaj, tradiții și evenimente, însă infrastructura turistică și de agrement nu susține suficient această ofertă.

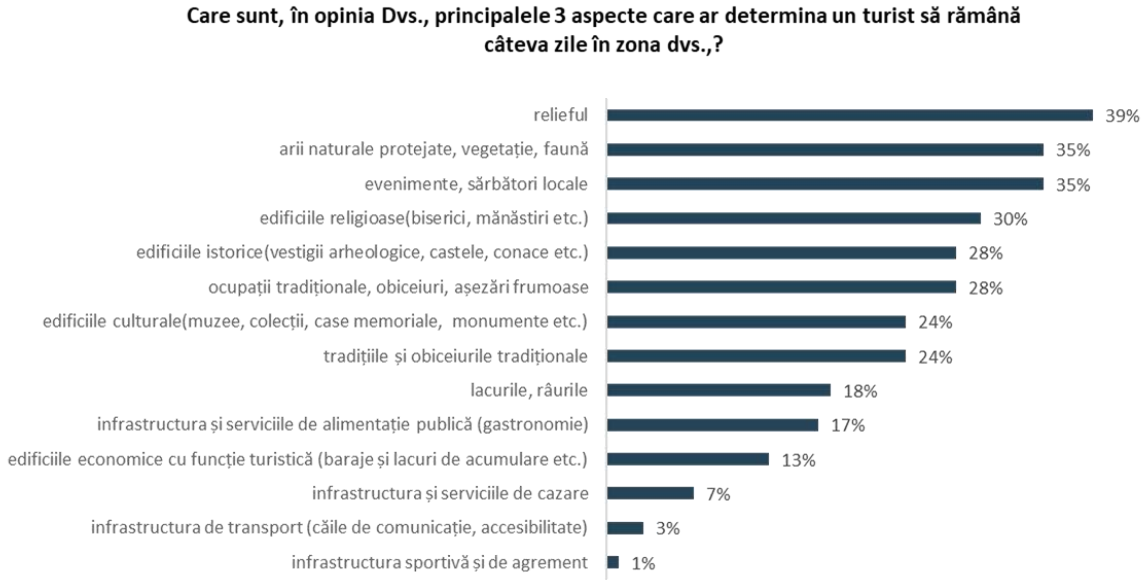

Percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra elementelor care pot convinge un turist să rămână câteva zile în județ evidențiază următoarele aspecte:

- Atracțiile naturale domină clasamentul: relieful (39%) și ariile naturale protejate, vegetația și fauna (35%) sunt considerate atuuri majore, ceea ce confirmă potențialul montan și peisagistic al județului. Aceste resurse naturale se asociază cu turismul de aventură, ecoturismul și drumețiile.
- Dimensiunea culturală și evenimențială este la fel de puternică: evenimentele și sărbătorile locale (35%), edificiile religioase (30%) și cele istorice (28%), precum și

ocupațiile tradiționale și așezările pitorești (28%) reflectă rolul patrimoniului cultural și spiritual în atractivitatea zonei.

- Elementele identitare – tradițiile și obiceiurile tradiționale (24%), muzeele și casele memoriale (24%) – completează tabloul, confirmând că experiențele autentice, legate de viața locală, sunt resimțite ca puncte forte.
- Gastronomia (17%) și lacurile și râurile (18%) apar într-o poziție secundară, dar au potențial de integrare în pachete turistice tematice.
- Infrastructura (cazare – 7%, transport – 3%, agrement sportiv – 1%) este percepută ca punct slab, ceea ce arată că oferta turistică se sprijină mai ales pe resursele naturale și culturale, nu pe infrastructuri dezvoltate.

Percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud asupra celor mai frumoase și importante obiective turistice locale reflectă un echilibru între resurse naturale de anvergură (Colibița, Munții Rodnei, Tihuța) și patrimoniul urban și istoric din Bistrița (biserici, muzee, centrul vechi). Totuși, există obiective culturale și naturale de mare valoare cu vizibilitate scăzută, ceea ce indică un deficit de promovare și integrare în circuitul turistic.

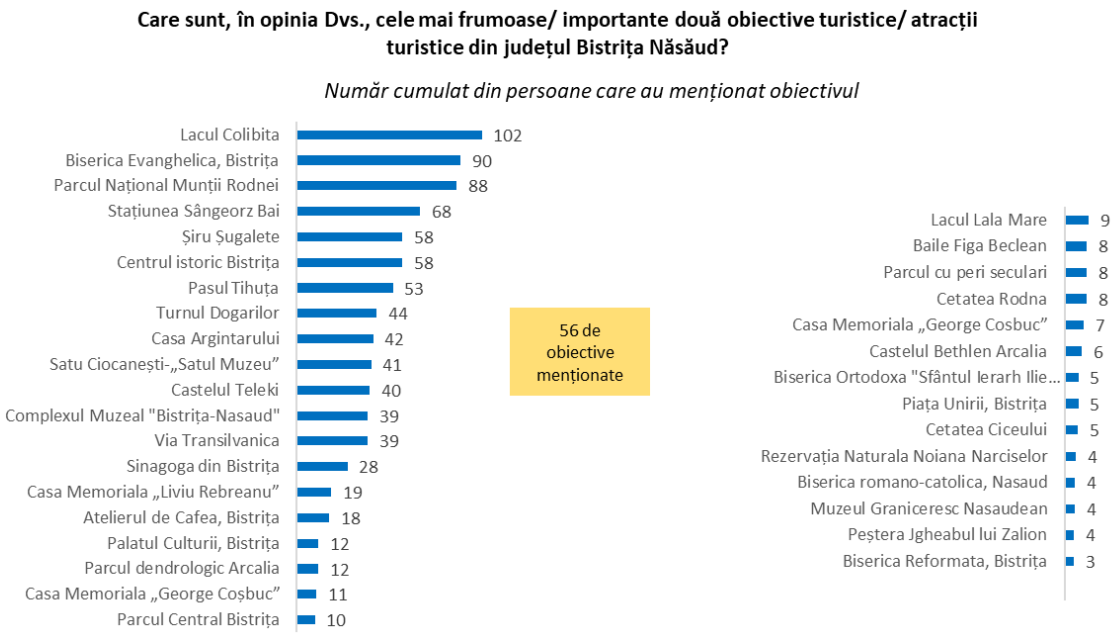

Ierarhia localităților considerate de locuitori cele mai atractive turistic din județul Bistrița-Năsăud arată o structură turistică în trei trepte format din polul urban și balnear Bistrița și Sângeorz-Băi, localitățile rurale și montane cu specific puternic Ciocănești, Telciu,

Rodna, Tiha Bârgăului și destinații cu potențial parțial valorificat – Colibița, Năsăud și satele tradiționale. Aceasta structură confirmă faptul că județul are un potențial turistic policentric care necesită însă interconectare și promovare integrată pentru a genera un brand unitar.

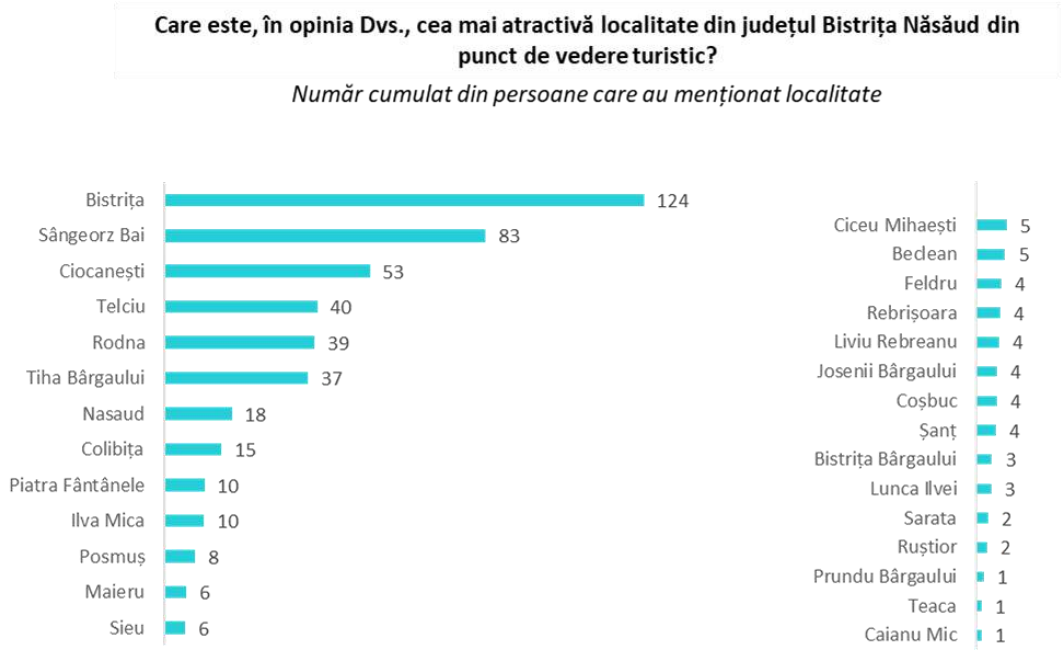

În percepția generală a locuitorilor săi imaginea turistică a județului Bistrița-Năsăud se conturează în jurul a trei axe principale: natură spectaculoasă și diversă (munți, rezervații, lacuri), patrimoniu cultural și gastronomic autentic (tradiții, obiceiuri, produse locale) și valori istorice și spirituale (cetăți, biserici, castele, muzee). Pe lângă acestea, sporturile și evenimentele contribuie la profilul unui județ care poate să se promoveze ca destinație turistică integrată, cu experiențe pentru toate gusturile.

Care sunt principalele elemente care caracterizează județul Bistrița-Năsăud din punct de vedere turistic?

Răspuns multiplu. Procente cumulate

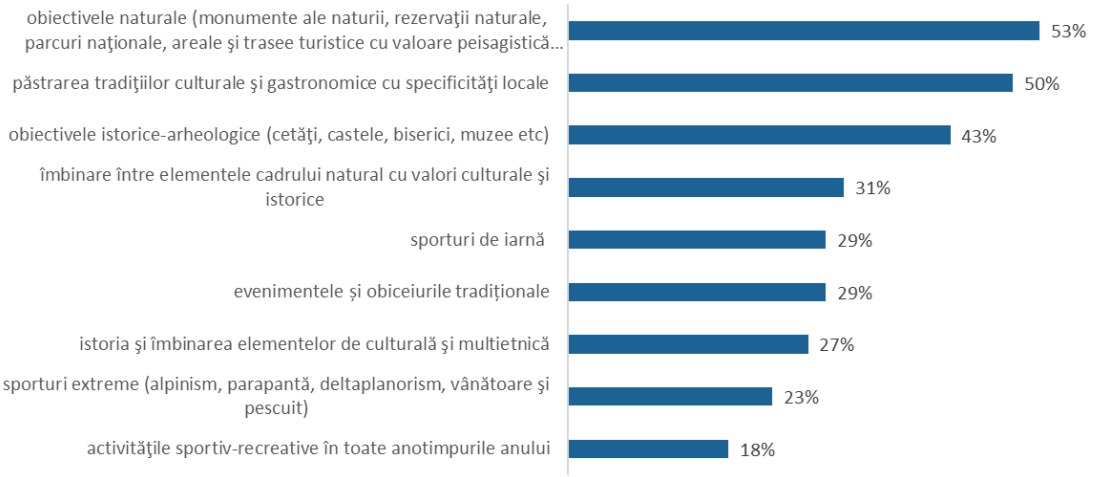

Elementul definitoriu al județului ca destinație turistică este patrimoniul natural cu monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naționale și trasee turistice cu valoare peisagistică (53%). Această percepție confirmă faptul că relieful montan și ariile protejate (Munții Rodnei, Colibița, pasurile montane etc.) constituie cartea de vizită a județului în turism. Tradițiile culturale și gastronomia locală (50%) ocupă locul al doilea în ierarhia percepțiilor, la mică distanță de obiectivele naturale. Aceasta arată forța identității culturale rurale și relevă oportunitatea pentru dezvoltarea turismului cultural-gastronomic (festivaluri, experiențe culinare, tururi tematice). Obiectivele istorice și arheologice (43%) – cetăți, biserici, castele, muzee – completează podiumul, indicând importanța patrimoniului construit. Prezența lor în top arată că locuitorii conștientizează resursele istorice, dar și faptul că acestea pot fi integrate într-un circuit turistic complex.

Pe locuri intermediare apar îmbinarea cadrului natural cu valorile culturale și istorice (31%), sporturile de iarnă (29%) și evenimentele și obiceiurile tradiționale (29%). Acest grup de mențiuni evidențiază un potențial turistic multifuncțional, care combină experiența culturală cu cea recreativă și sportivă. În plan secundar, dar semnificativ, se află istoria și diversitatea culturală/multietnică (27%), care arată rolul conviețuirii tradiționale în conturarea unei imagini distincte a județului și sporturile extreme (23%) – alpinism, parapantă, vânătoare, pescuit – ce indică o nișă în dezvoltare și activitățile sportiv-recreative

pe tot parcursul anului (18%), care reflectă un potențial mai redus, dar de completare pentru oferta turistică globală.

Percepția locuitorilor asupra barierelor majore care împiedică dezvoltarea turismului în județul Bistrița-Năsăud configurează câteva direcții critice:

- Problema centrală este percepută ca fiind lipsa de valorificare și integrare coerentă a patrimoniului turistic existent – atât natural, cât și cultural- valoarea resurselor turistice este insuficient exploatată (46%). Resursele există, dar nu sunt puse în valoare prin produse turistice atractive și competitive.
- Insuficiența materialelor de promovare turistică (43%) evidențiază faptul că promovarea deficitară reduce vizibilitatea județului pe harta turismului național și internațional. Există potențial, dar lipsește marketingul strategic (ghiduri, platforme online, campanii de branding).
- Oferta scăzută de agrement (37%), lipsa infrastructurii și a serviciilor complementare (parcuri de aventură, facilități de sport și relaxare, trasee tematice) face ca turiștii să nu fie motivați să rămână mai multe zile.
- Calitatea scăzută a serviciilor turistice (34%). Locuitorii percep că serviciile turistice nu corespund așteptărilor (ospitalitate, servicii hoteliere, ghidaj), ceea ce limitează experiența vizitatorilor.
- Deficitul de forță de muncă specializată (34%), lipsa personalului calificat în domenii precum ospitalitate, turism rural sau organizare de evenimente duce la servicii mai slabe.
- Concurența din partea județelor învecinate (33%). În percepția locuitorilor din Bistrița-Năsăud, zonele limitrofe (Maramureș, Cluj, Suceava) au reușit să dezvolte branduri turistice mai puternice și atrag o mare parte din fluxurile de vizitatori.

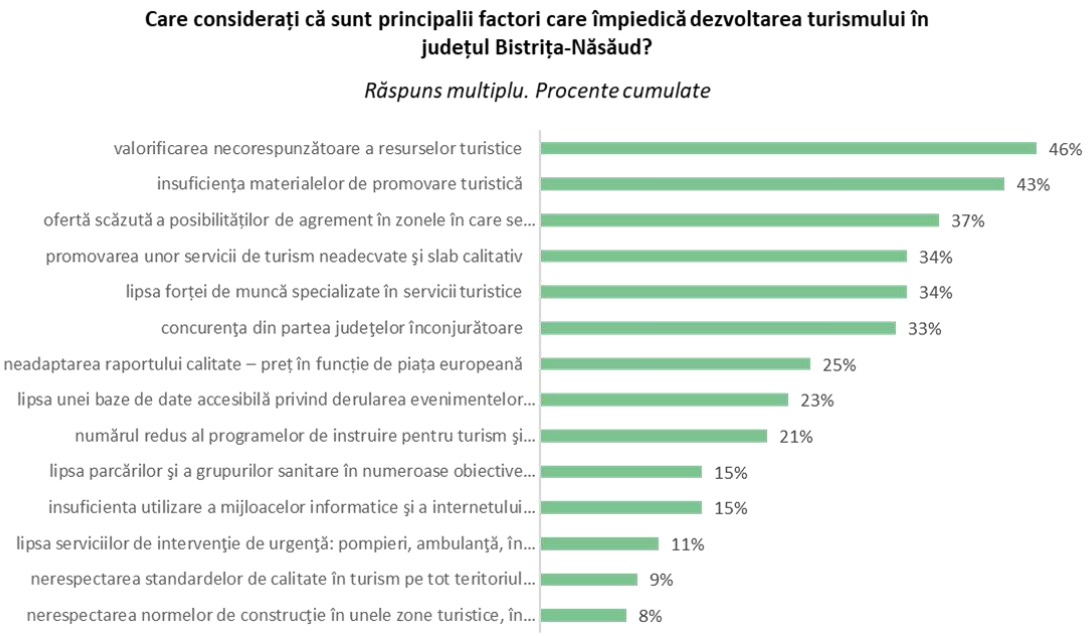

Un al doilea palier este reprezentat de factori de blocaj secundari, dar relevanți:

- Neadaptarea prețurilor la standardele europene (25%), raportul calitate-preț fiind perceput ca dezechilibrat.
- Lipsa unei baze de date accesibile privind evenimentele (23%), ceea ce face dificilă planificarea vizitelor.
- Număr redus de programe de instruire pentru turism (21%) și lipsa de educație profesională în domeniu.
- Probleme de infrastructură (parcări, grupuri sanitare 15%) și acces la internet (15%) sunt elemente esențiale pentru turismul modern.

Modul în care locuitorii utilizează resursele naturale din zonă evidențiază un echilibru între dimensiunea recreativă, cea de subzistență și cea economică. Recreerea și turismul local ocupă primul loc (60%), ceea ce arată că pentru majoritatea populației ariile naturale reprezintă mai ales spații pentru drumeții, relaxare în aer liber și activități de timp liber. Acest lucru confirmă valoarea socială și de sănătate a mediului natural, care depășește strict rolul economic. Culegerea resurselor vegetale (plante medicinale, ciuperci, fructe de pădure) se situează pe locul doi (52%), semnalând continuitatea unor practici tradiționale și valoarea economică și alimentară a acestor resurse. Creșterea animalelor (33%) și exploatarea lemnului (32%) rămân activități importante, care reflectă rolul resurselor naturale în

susținerea gospodăriilor și a economiei locale. O pondere mai redusă, dar semnificativă, o are exploatarea intensivă a altor resurse naturale (29%), precum piatra, pietrișul, apa curgătoare sau biodiversitatea, ceea ce sugerează presiuni asupra mediului care trebuie gestionate atent. Vânătoarea și pescuitul (26%) completează tabloul, fiind practici tradiționale, dar cu impact direct asupra faunei și cu un rol recreativ pentru o parte dintre locuitori. Doar 1% au menționat alte utilizări, printre care s-a evidențiat potențialul balnear și serviciile de sănătate, indicând nișe emergente pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale. Percepțiile locuitorilor arată că resursele naturale sunt văzute mai ales ca spațiu de viață și recreere, dar rămân și o bază pentru economia de subzistență și industriile tradiționale (agricultură, exploatarea lemnului, vânătoare).

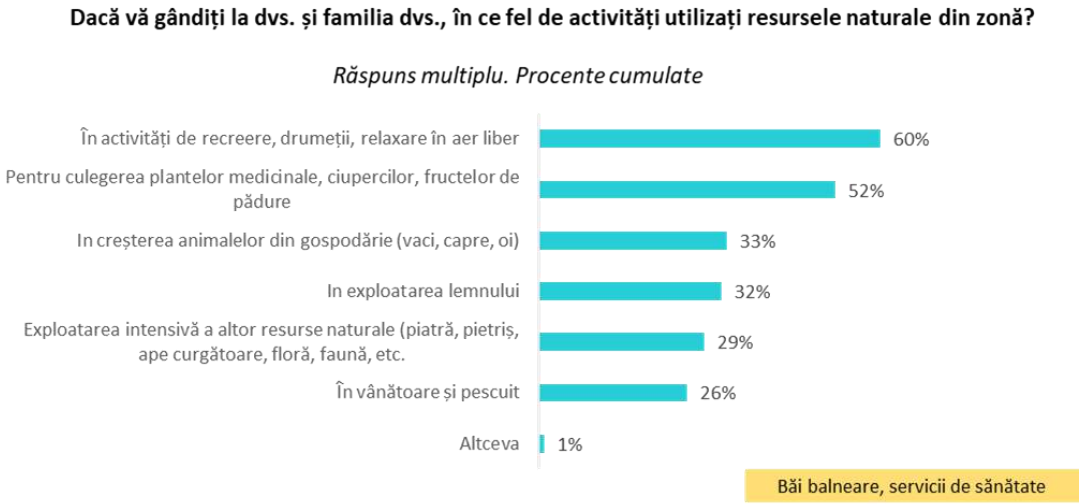

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, nivelul de informare al locuitorilor cu privire la ariile naturale protejate se conturează ca fiind unul relativ scăzut. Doar 35% dintre respondenți declară că au cunoștință despre ariile protejate, în timp ce 65% recunosc lipsa de informare. Acest dezechilibru evidențiază nu doar o problemă de comunicare instituțională, ci și o lipsă de educație ecologică și de integrare a valorilor de mediu în viața de zi cu zi.

Comparația la nivelul microzonelor identifică diferențe semnificative. Zona sudică se detașează surprinzător printr-un nivel de informare mai ridicat (50%), deși nu este zona cu cele mai spectaculoase resurse montane. Aceasta sugerează fie o mai bună circulație a informației, fie o percepție sporită a nevoii de protejare a mediului în raport cu resursele disponibile. În schimb, Zona vestică (47%) și Zona estică (43%) au o poziționare firească, fiind zone unde contactul cu ariile protejate este direct, datorită apropierii de masivele Rodnei și

Călimani sau de destinații turistice precum Colibița. Situația este mai problematică în Zona nordică (31%) și în Zona centrală (33%), unde nivelul scăzut de informare poate reflecta o deconectare între locuitori și mediul natural înconjurător. În mediul urban, această deconectare se explică prin prioritizarea altor tipuri de resurse și servicii, în timp ce în Zona nordică, unde tradițiile montane sunt încă vii, se resimte o lipsă de conștientizare formală asupra statutului juridic și protejat al ariilor.

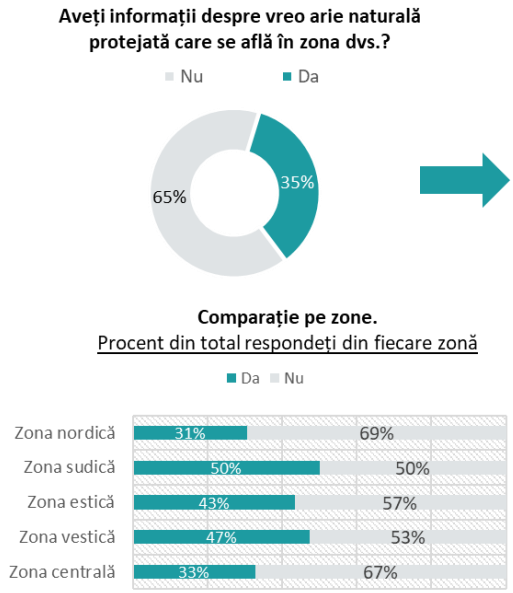

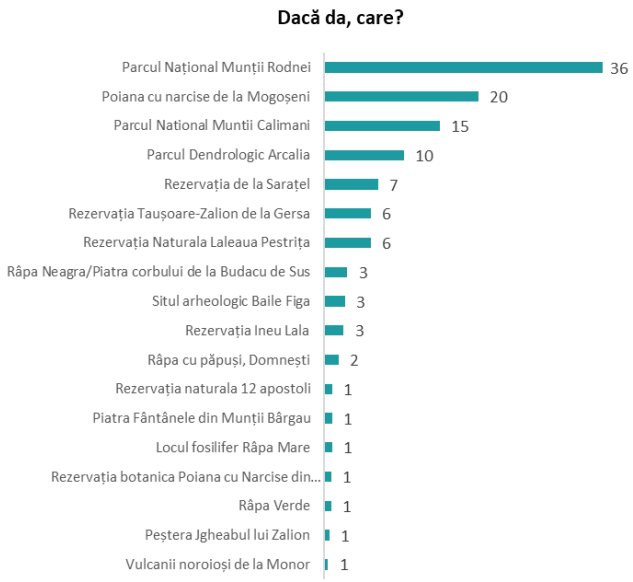

În ceea ce privește notorietatea ariilor protejate, datele sugerează o concentrare aproape exclusivă pe câteva obiective emblematice. Parcul Național Munții Rodnei este de departe cel mai cunoscut (36 mențiuni), urmat de Poiana cu narcise de la Mogoșeni (20) și Parcul Național Călimani (15). În schimb, alte arii naturale, deși de o valoare deosebită, sunt aproape necunoscute la nivel public – Rezervația „12 Apostoli”, Râpa Verde, Peștera Izvorul Tăușoarelor sau Piatra Fântânele. Această polarizare arată că imaginea județului ca destinație naturală este conturată doar de câteva repere majore, în timp ce restul obiectivelor rămân marginale, pierzându-și șansa de a fi integrate într-un circuit turistic coerent.

Majoritatea respondenților privesc schimbările climatice ca o problemă reală și potențial periculoasă. Aproximativ jumătate dintre ei (25% + 29%) se situează în zona de acord puternic cu afirmația că „schimbările climatice sunt periculoase și trebuie intervenit”. Totodată, un alt sfert (25%) adoptă o poziție intermediară, sugerând conștientizarea riscurilor, dar și un anumit grad de rezervă. Doar o minoritate (22% cumulat) consideră că

schimbările climatice sunt „naturale” și „nu este nimic rău”, ceea ce arată că negarea sau minimizarea fenomenului este limitată.

În ierarhia fenomenelor climatice extreme care, în percepția locuitorilor județului Bistrița-Năsăud, afectează cel mai mult zonele în care trăiesc furtunile și vijeliile (23%) ocupă primul loc, fiind percepute drept cel mai frecvent și mai periculos fenomen. Cel mai probabil această percepție este legată de pagubele directe asupra locuințelor, culturilor agricole și infrastructurii. Schimbările bruște de temperatură (21%) se poziționează pe loc secund, ceea ce reflectă o sensibilitate crescută față de variabilitatea climatică și impactul acesteia asupra agriculturii și sănătății. Grindina (17%) se află pe locul al treilea, un fenomen cu efecte imediate asupra recoltelor și bunurilor materiale. Ierarhia este completată de fenomene cu impact moderat: viscolul (14%) și ploi torențiale (13%) sunt recunoscute ca riscuri importante, dar mai degrabă specifice unor zone (montane sau periurbane), nu generalizate la nivelul întregului județ. Valurile de căldură (canicula) (5%), ceața (4%) și intensificarea vântului (3%) sunt mai puțin menționate, sugerând că fie sunt considerate mai rare, fie nu au efecte resimțite la fel de puternic ca fenomenele de pe primele locuri. Totuși, având în vedere tendințele climatice la nivel global, este posibil ca importanța lor să fie subestimată în prezent.

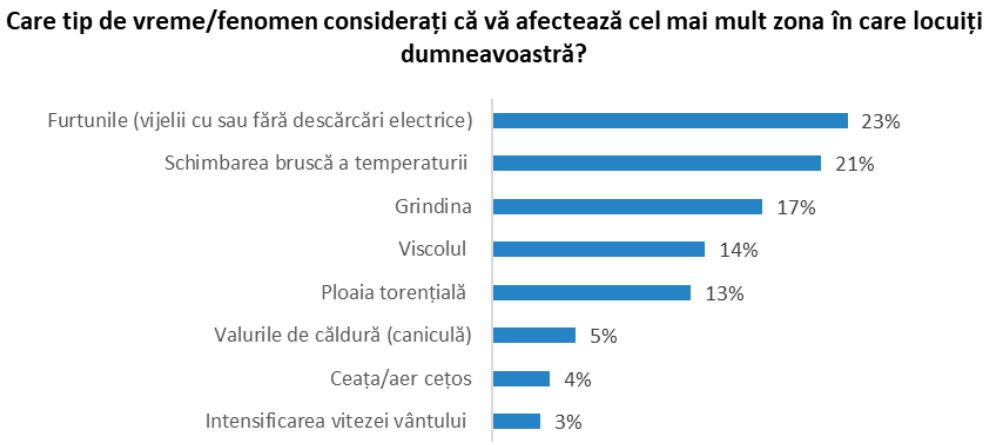

Analiza comparativă a declarațiilor respondenților privind gestionarea situațiilor de risc evidențiază faptul că deși o proporție semnificativă a populației a suferit pierderi directe de pe urma fenomenelor climatice extreme, nivelul de pregătire este semnificativ mai redus, în special pentru riscurile mai greu de anticipat sau localizate (inundații, alunecări de teren). Astfel, există o neconcordanță între experiența directă a populației și capacitatea declarată

de reacție, ceea ce evidențiază necesitatea unor campanii de instruire și măsuri de prevenție adaptate specific fiecărui tip de risc.

Riscurile cu cel mai mare impact prin pierderi directe, în experiența respondenților sunt: furtunile, vijeliile și vântul puternic (65%), care se detașează net ca principal factor de pierderi pentru locuitori. Acest lucru confirmă vulnerabilitatea crescută a județului la fenomene meteo extreme. Grindina (58%) și seceta (52%) completează topul, arătând că atât fenomenele meteorologice bruște, cât și cele de durată au produs pagube semnificative. Valurile de căldură (52%) și viscolul (48%) reprezintă de asemenea amenințări majore, cu un impact direct asupra gospodăriilor și agriculturii. Pierderile datorate inundațiilor (25%), căderilor masive de zăpadă (22%) și alunecărilor de teren (20%) sunt mai reduse comparativ cu elementele menționate anterior, dar nu neglijabile, reflectând un caracter localizat al acestor riscuri. Riscul perceput ca marginal este cel al accidentelor chimice/industriale (4%), ceea ce indică o preocupare scăzută pentru acest tip de amenințare.

Cele mai ridicate niveluri de pregătire declarată apar în cazul valurilor de frig (47%), furtunilor (44%) și valurilor de căldură (39%), fenomene cu care populația s-a confruntat frecvent și pentru care există o memorie colectivă de adaptare. În cazul grindinei și viscolului (35%), precum și al secetei (33%), există un nivel intermediar de pregătire, deși acestea sunt fenomene cu impact ridicat. Această discrepanță între pierderile ridicate și pregătirea relativ redusă indică un punct vulnerabil al comunităților. La polul opus, pentru inundații (23%), căderi de zăpadă (30%) și alunecări de teren (19%), pregătirea este scăzută, reflectând lipsa unor măsuri clare de prevenire și instruire la nivel local. Cele mai reduse valori apar pentru accidentele chimice/industriale (5%), ceea ce confirmă că aceste riscuri nu sunt prioritare în conștiința publică.

Graficul de mai jos surprinde imaginea ambivalentă pe care locuitorii județului Bistrița-Năsăud o au despre județul lor, balansată între atuurile care dau speranță pentru viitor și vulnerabilitățile care frânează dezvoltarea.

În final, vă rog să vă gândiți la zona dvs., în comparație cu celelalte zone din județul Bistrița-Năsăud și să identificați aspectele care credeți că o avantajează și aspecte care credeți că o dezavantajează
(principalele zece mențiuni)

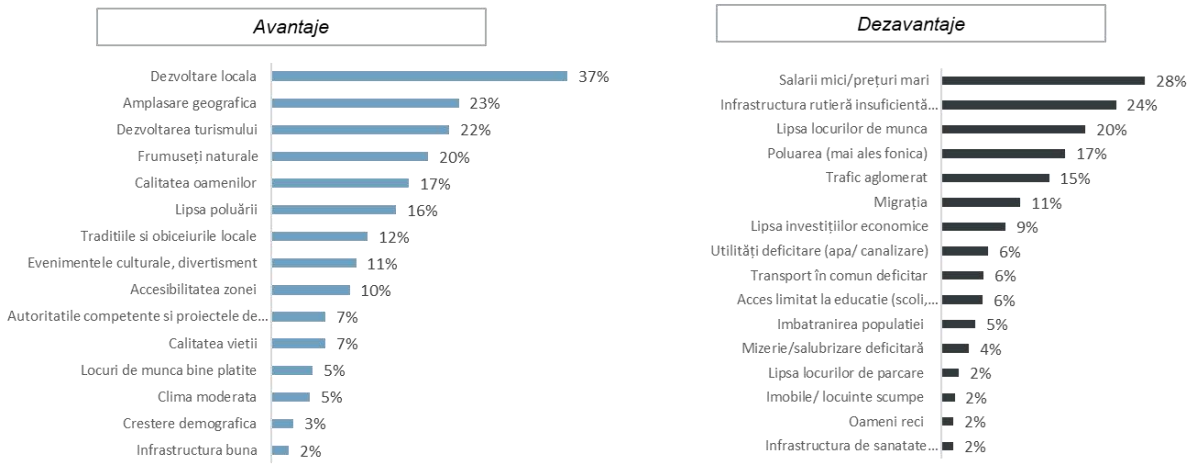

Sub aspect pozitiv, dezvoltarea locală este percepută drept cel mai important avantaj (37%), semn că populația resimte o dinamică a transformărilor în plan economic, social și infrastructural. Aceasta se completează cu amplasarea geografică favorabilă (23%) și cu potențialul de dezvoltare turistică (22%), indicând o conștientizare clară a resurselor naturale și culturale care pot constitui motorul de creștere pe termen lung. În același registru se înscriu și mențiunile privind frumusețile naturale (20%), calitatea oamenilor (17%) și lipsa poluării (16%), care proiectează o identitate locală legată de mediu, tradiții și capital social.

În schimb, în planul provocărilor, discursul comunităților este dominat de probleme socio-economice: salarii mici și prețuri mari (28%), lipsa locurilor de muncă (20%) și migrația (11%) semnalează insecuritatea economică și pierderea resurselor umane active. La acestea se adaugă infrastructura rutieră insuficient dezvoltată (24%) și poluarea (17%, mai ales fonică), care conturează imaginea unor neajunsuri legate de mobilitate și calitatea vieții urbane. Mențiunile mai reduse privind utilități deficitare, transport public slab sau acces limitat la educație indică probleme punctuale, dar relevante pentru coeziunea socială.

Planul de comunicare și diseminare

După aprobarea PATJ, strategia, programul de măsuri și întregul document vor trebui comunicate în mod clar tuturor actorilor implicați, precum și publicului larg. Acest demers de

informare și diseminare este esențial, în special în perspectiva etapei de monitorizare, care se dorește a fi cât mai transparentă și participativă.

Etapa	Mesajul-cheie de transmis	Instrumentul utilizat	Grupurile țintă vizate	Rezultate minimale
Finalizarea și aprobarea PATJ	Județul Bistrița-Năsăud are un plan de amenajare a teritoriului aprobat, care prevede pentru următorii 10 ani....	Comunicat de presă Conferință de presă Postări Social Media	Toți actorii relevanți Publicul larg	1 comunicat de presă 1 conferință de presă 1 postare Social Media 3 apariții în mass-media
Implementarea PATJ	Un nou proiect cuprins în PATJ Bistrița-Năsăud a fost demarat / finalizat....	Comunicat de presă Postări Social Media	Toți actorii relevanți Publicul larg	3 comunicate de presă/an 3 postări Social Media/an 5 apariții în mass-media/an
Monitorizarea PATJ	Care este stadiul implementării PATJ Bistrița-Năsăud la .... ani de la aprobare	Comunicat de presă Postări Social Media	Toți actorii relevanți Publicul larg	1 comunicat de presă/an de monitorizare 1 postare Social Media / an de monitorizare 5 apariții în mass-media / an de monitorizare

Implementarea Planului de Comunicare al PATJ se va face de către Direcția Arhitect-Șef cu sprijinul personalului din Aparatul de Specialitate al CJ Bistrița-Năsăud cu atribuții în domeniul comunicării.

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA II: STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. PLAN DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR P.AT.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

VOLUMUL II.2. PLANUL DE ACŢIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

VOLUMUL II.2. PLANUL DE ACŢIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (P.A.T.J.) Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 2 –** Strategia de Dezvoltare Teritorială a Județului Bistriţa-Năsăud. Plan de Acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistriţa-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, nr. 1, Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
ŞEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Şef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ŞTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Dr. econ.-urb. Marius CRISTEA Expert RUR, simbol F2, G4	
RESPONSABIL GIS	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Dr. geogr. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

I. METODOLOGIE DE ELABORARE 4
II. ETAPIZAREA/PRIORITIZAREA PROPUNERILOR 8
III. SURSE DE FINANȚARE 9
III.1. Principalele programe cu finanțare europeană 9
Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 9
Planul de Redresare și Reziliență al României 18
Programul Transport 2021-2027 21
Programul Sănătate 2021-2027 22
Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 23
Programul Incluziune si Demnitate Socială 2021-2027 24
Planul Național Strategic PAC 2023-2027 25
III.2. Principalele programe cu finanțare națională 26
Programul Național de Investiții Anghel Saligny 26
Programul național de construcții de interes public sau social derulat prin intermediul Companiei Naționale de Investiții ''C.N.I.''- S.A 27
Programele gestionate de Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) 27
Fondul pentru Modernizare 28
Programul privind construcția de locuințe pentru tineri, destinate închirierii, derulat prin Agenția Națională pentru Locuințe (ANL) 28
Timbrul Monumentelor Istorice (TMI) 29
Programul național de restaurare a monumentelor istorice (PNR) 29
Programul privind elaborarea și/sau actualizarea planurilor urbanistice generale și a regulamentelor locale de urbanism 29
Programul privind elaborarea hărților de risc natural pentru cutremure și alunecări de teren 30
Programul anual de acțiuni pentru proiectarea și execuția lucrărilor de intervenție pentru reducerea riscului seismic la construcțiile cu destinația de locuință multietajate, încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasa I de risc seismic 30
Programul Național de Cadastru și Carte Funciară 30
IV. PORTOFOLIUL DE PROIECTE 31
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități 31
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă 41
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice 50
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale 55
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban 76
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural 111
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale 127
V. TABEL CU PROGRAME ȘI PROIECTE PRIORITARE, FUNCȚIE DE FEZABILITATE ȘI IMPACT, INCLUSIV TERMENE, RESPONSABILITĂȚI, SURSE DE FINANȚARE, REZULTATE AȘTEPTATE 132
VI. MĂSURILE NECESARE PENTRU PREVENIREA, REDUCEREA ȘI COMPENSAREA EFECTELOR NEGATIVE ASUPRA MEDIULUI 139
VII. MĂSURILE DE MONITORIZARE A EFECTELOR IMPLEMENTĂRII PLANULUI 141

Indicatorii de rezultat.....141
Managementul monitorizării și evaluării PATJ 149

LISTĂ FIGURI

Fig. 1. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.1. (1).....38
Fig. 2. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.1. (2).....39
Fig. 3. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.2.....40
Fig. 4. OSGDT 2 – PROPUNERI PENTRU PDT 2.1.....48
Fig. 5. OSGDT 2 – PROPUNERI PENTRU PDT 2.2.....49
Fig. 6. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.1.....52
Fig. 7. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.2.....53
Fig. 8. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.3.....54
Fig. 9. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.1.....69
Fig. 10. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.2.-4.3. 70
Fig. 11. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.1. 71
Fig. 12. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.2. 72
Fig. 13. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.3.; PDT 4.5. 73
Fig. 14. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.6.....74
Fig. 15. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.7.-4.8. 75
Fig. 16. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.1.....99
Fig. 17 OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (1).....100
Fig. 18. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (2).....101
Fig. 19. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (3).....102
Fig. 20. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.3. (1).....103
Fig. 21. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (1).....104
Fig. 22. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (2).....105
Fig. 23. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (3).....106
Fig. 24. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.5.....107
Fig. 25. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.6. (1).....108
Fig. 26. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.6. (2).....109
Fig. 27. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.7.-5.8. 110
Fig. 28. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.1-6.2. 123
Fig. 29. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3. (1).....124
Fig. 30. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3. (2).....125
Fig. 31. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3 – 6.4.....126
Fig. 32. OSGDT 7 – PROPUNERI PENTRU PDT 7.1.-7.3. 130
Fig. 33. OSGDT 7 – PROPUNERI PENTRU PDT 7.4.....131

I. METODOLOGIE DE ELABORARE

Programul de măsuri constituie un ansamblu coerent și integrat de inițiative orientate spre dezvoltarea și organizarea teritoriului județean, reunind politici publice, programe și proiecte de investiții cu caracter strategic. Acest program completează Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud și este structurat pe domenii-țintă și componente specifice, în concordanță cu direcțiile de acțiune stabilite prin Planul de Amenajare a Teritoriului Județean.

Strategia definește intervențiile planificate pentru perioada 2025–2035, organizate pe mai multe niveluri de inițiativă, după cum urmează:

- Proiecte inițiate la nivel central, derulate de agenții guvernamentale, ministere sau companii naționale cu impact asupra teritoriului județean;
- Proiecte promovate și implementate de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, în calitate de autoritate coordonatoare a dezvoltării teritoriale;
- Proiecte ale autorităților publice locale din municipiul Bistrița, orașe și comune, precum și ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară constituite la nivel județean sau zonal;
- Proiecte realizate în parteneriat public–privat, vizând investiții strategice de interes comun;
- Proiecte din sectorul privat, care contribuie la dezvoltarea economică, socială și spațială a județului.

Prin această structurare, Programul de măsuri asigură o abordare integrată a dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud, bazată pe colaborare instituțională, planificare strategică și utilizarea eficientă a resurselor disponibile.

Obiective de dezvoltare teritorială	Politici	Responsabili pentru implementarea propunerilor
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la	PDT 1.1. Conectarea județului la rețeaua TEN-T și întărirea legăturilor urban-	*CNAIR* *CNCF CFR* *CJ Bistrița-Năsăud*

rețelele majore de transport și utilități	rural prin infrastructură de transport îmbunătățită	
	PDT 1.2. Conectarea județului la magistrale de transport a energiei electrice, gazelor naturale, apei potabile și la infrastructura de broadband	*Primării* *Operatori de utilități (Transgaz, Transelectrica, Aquabis, telecom etc.)*
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	PDT 2.1. Creșterea atractivității județului pentru investiții private cu valoare adăugată ridicată, generatoare de locuri de muncă bine plătite	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori privați*
	PDT 2.2. Consolidarea județului ca destinație turistică și creșterea ponderii sectorului HORECA în PIB județean	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori privați*
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	PDT 3.1. Conservarea resurselor și patrimoniului natural	*ANMAP* *ROMSILVA* *Ocoale silvice private*
	PDT 3.2. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu	*ANMAP* *Primării*
	PDT 3.3. Adaptarea la schimbările climatice și managementul adecvat al riscurilor	*Apele Române* *ANIF* *ISU*
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	PDT 4.1. Promovarea mobilității urbane durabile	*Primării*
	PDT 4.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare	*Primării* *ADI-uri* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori regionali de apă-canal*
	PDT 4.3. Promovarea producției și consumului de energie regenerabilă	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori privați*
	PDT 4.4. Îmbunătățirea infrastructurii sanitare, educaționale și sociale	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării*
	PDT 4.5. Creșterea calității locuirii	*Primării* *ANL*
	PDT 4.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *CNI*

	PDT 4.7. Creșterea calității spațiilor publice urbane	*Primării*
	PDT 4.8. Îmbunătățirea fondului construit public	*Primării*
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban	PDT 5.1. Promovarea mobilității urbane durabile	*Primării*
	PDT 5.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare	*Primării* *ADI-uri* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori regionali de apă-canal*
	PDT 5.3. Creșterea accesibilității și a calității infrastructurii sociale	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *Operatori privați*
	PDT 5.4. Creșterea accesibilității și a calității infrastructurii culturale, sportive și recreative	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării*
	PDT 5.5. Îmbunătățirea condițiilor de locuire	*Primării* *ANL*
	PDT 5.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos	*Primării* *CJ Bistrița-Năsăud* *CNI*
	PDT 5.7. Creșterea calității spațiilor publice rurale	*Primării*
	PDT 5.8. Îmbunătățirea fondului construit public	*Primării*
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	PDT 6.1. Protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic, urban și arhitectural	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării* *Proprietari privați*
	PDT 6.2. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale urbane	*Primării*
	PDT 6.3. Protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic, vernacular și arhitectural, cu precădere a bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO	*INP* *CJ Bistrița-Năsăud* *Primării* *Proprietari privați*
	PDT 6.4. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale rurale	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării* *Alte instituții (DAJ, APIA)* *ONG-uri* *Proprietari privați*

OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	PDT 7.1. Clarificarea regimului juridic și de proprietate asupra terenurilor și clădirilor	*ANCPI* *Primării*
	PDT 7.2. Elaborarea documentațiilor de planificare strategică	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării*
	PDT 7.3. Elaborarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării*
	PDT 7.4. Digitalizarea activității de amenajare a teritoriului și urbanism	*CJ Bistrița-Năsăud* *Primării* *ONG-uri*

Planul de acțiuni a fost structurat pe baza viziunii, obiectivelor, politicilor și programelor deja stabilite în Strategia de Dezvoltare Teritorială prevăzută în cadrul PATJ. Pentru elaborarea acestui document, principalele surse de informare au fost următoarele:

- *Strategia de dezvoltare a județului Bistrița-Năsăud pentru perioada 2021-2027*
- *Alte strategii și planuri județene sectoriale (de ex. Planul Județean de Gestiune a Deșeurilor, master planurile de apă și apă uzată etc.)*
- *Strategiile de dezvoltare transmise de UAT-urile din județ*
- *Răspunsurile la solicitările scrise de propuneri de proiecte transmise către CJ Bistrița-Năsăud, instituțiile din subordine, unitățile administrativ-teritoriale, instituțiile deconcentrate, administratorii publici și privați de infrastructură de afaceri, organizații private etc.*
- *Propunerile primite pe durata grupurilor de lucru / evenimentelor de informare și consultare a publicului organizate pe durata elaborării Planului*
- *Propunerile formulate de cetățeni pe durata sondajului de opinie realizat*
- *Prevederile documentelor de planificare de la nivel național (de ex. Master Planul General de Transport al României etc.)*

II. ETAPIZAREA/PRIORITIZAREA PROPUNERILOR

Etapizarea și prioritizarea proiectelor propuse se realizează în conformitate cu un set de principii clare, menite să asigure o implementare coerentă, eficientă și strategică a acestora până în anul 2035. Aceste principii au rolul de a orienta procesul decizional și de a garanta utilizarea optimă a resurselor disponibile, contribuind la atingerea obiectivelor de dezvoltare teritorială ale județului Bistrița-Năsăud.

1. Gradul de maturitate al proiectelor

Prioritate vor avea proiectele care au parcurs deja etape concrete de pregătire, cum ar fi elaborarea documentațiilor tehnico-economice, obținerea avizelor necesare sau inițierea procedurilor de achiziție publică. În acest fel, investițiile aflate într-un stadiu avansat de planificare vor putea fi implementate într-un interval mai scurt de timp, contribuind la obținerea de rezultate tangibile și la creșterea credibilității procesului de planificare teritorială.

2. Accesul la surse de finanțare externe și naționale

Se acordă prioritate proiectelor care dispun de surse de finanțare identificate, fie prin fonduri europene (de exemplu, Programul Regional Nord-Vest, PNRR, Interreg), fie prin programe naționale cu alocări multianuale (Anghel Saligny, Fondul de Mediu etc.). Această abordare contribuie la reducerea presiunii asupra bugetelor locale și sporește șansele de implementare efectivă a proiectelor de interes public.

3. Urgența intervenției

Vor fi prioritizate proiectele care răspund unor nevoi imediate sau care contribuie la eliminarea unor constrângeri teritoriale majore. În această categorie se înscriu investițiile care vizează: reducerea riscurilor naturale (inundații, alunecări de teren), creșterea rezilienței la schimbările climatice, asigurarea accesului la servicii publice esențiale (apă, canalizare, sănătate, educație) și îmbunătățirea conectivității între localitățile județului. Proiectele urgente vor fi implementate cu prioritate, pentru a evita impacturile negative asupra dezvoltării teritoriale.

4. Impactul teritorial al investițiilor

Prioritate se va acorda proiectelor care generează efecte pozitive la scară extinsă, contribuind la dezvoltarea echilibrată a teritoriului județean. Sunt vizate în special investițiile cu beneficii intercomunale sau regionale, derulate prin asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI), prin parteneriate între UAT-uri sau de către operatori regionali (de exemplu, Aquabis S.A., ADI Deșeuri). Astfel de proiecte favorizează coeziunea teritorială și consolidează rețelele funcționale urbane și rurale.

5. Complementaritatea cu alte strategii și programe

Vor fi prioritizate intervențiile care completează sau valorifică investițiile deja realizate în infrastructură și servicii publice – cum ar fi extinderea sistemelor de apă și canalizare, modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare, digitalizarea administrației sau dezvoltarea infrastructurii de gestionare a deșeurilor.
De asemenea, vor fi favorizate proiectele care se aliniază la strategiile și programele naționale, regionale și județene, precum Strategia de Dezvoltare a Județului Bistrița-Năsăud 2021–2027, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României – Orizont 2035, Agenda Teritorială a Uniunii Europene 2030, precum și documentele sectoriale ale CNAIR, CFR, Administrației Bazinale Someș-Tisa sau Ministerului Mediului.

III. SURSE DE FINANȚARE

III.1. Principalele programe cu finanțare europeană

Programul Regional Nord-Vest 2021-2027

Prioritățile și acțiunile finanțate din Program sunt:

Prioritatea	Acțiuni
P.1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și	**Dezvoltarea structurilor CDI în cadrul întreprinderilor și valorificarea rezultatelor în piață (proiecte CDI&transfer în piață)**: • Activități de CDI, inclusiv prin adoptarea tehnologiilor avansate de cercetare, derulate de către IMM-uri sau IMM-uri în parteneriat cu întreprinderi mari;

întreprinderi dinamice	• Activități de cercetare industrială și/ sau dezvoltare experimentală (la nivel minim de TRL3), inclusiv prin adoptarea tehnologiilor avansate, derulate de IMM-uri sau IMM-uri în parteneriat cu întreprinderi mari, având ca obiectiv principal punerea pe piață a unor produse și servicii inovatoare (inclusiv serie 0); • Achiziția de echipamente, tehnologii, utilaje, precum și investiții în construirea/modernizarea spațiilor de CDI, care să deservească valorificării rezultatelor din activitățile de CDI de către IMM-uri sau IMM-uri în parteneriat cu întreprinderi mari, pe activități de CDI. **Dezvoltarea structurilor CDI în întreprinderi nou înființate inovatoare:** • Activități de CDI în întreprinderi nou înființate inovatoare, realizate individual de acestea; • Activități de cercetare industrială și/ sau dezvoltare experimentală (la nivel minim de TRL3), având ca obiectiv principal punerea pe piață a unor produse și servicii inovatoare (inclusiv serie 0);; • Adoptarea tehnologiilor avansate și/sau construirea/modernizarea spațiilor proprii de CDI ale întreprinderilor nou înființate inovatoare, sprijinirea activităților de inovare (abordare pe lanțul valoric al inovării – activități CDI, valorizare produse/servicii); **Sprijinirea organizațiilor publice de cercetare pentru cercetare în colaborare.** Sunt avute în vedere intervenții cum ar fi: • Sprijinirea CDI prin acțiuni integrate de creare și dezvoltare a infrastructurilor de CDI ale organizațiilor publice de cercetare(dotarea cu echipamente și construirea/modernizarea spațiilor aferente) , în complementaritate cu derularea unor activități de cercetare în colaborare în scopul facilitării interacțiunii între mediul CDI și mediul de afaceri; • Activități de CDI din partea organizațiilor de cercetare, pentru cercetare în colaborare cu IMM-uri. **Dezvoltarea ecosistemului de transfer tehnologic.** Sunt avute în vedere intervenții pentru susținerea domeniilor economice prioritare la nivel regional, conform RIS3 2021-2027, cum ar fi: • Sprijinirea TT prin acțiuni integrate de creare și dezvoltare a infrastructurilor (inclusiv dezvoltarea unor noi infrastructuri care facilitează transferul tehnologic cum ar fi demo-lab, living

lab, fab lab, makers-space, DIH etc. și a serviciilor aferente) și favorizarea transferului tehologic și adoptarea tehnologiilor avansate, în complementaritate cu derularea unor activități în scopul facilitării interacțiunii între mediul CDI și mediul de afaceri, prin cercetare in colaborare sau transfer tehnologic, și cu posibilitatea transferului către acestea a rezultatelor CDI sau a drepturilor de exploatare;

- Acordare de sprijin pentru dezvoltarea serviciilor de transfer tehnologic, inclusiv prin dezvoltarea unor noi tipuri de servicii de transfer tehnologic corelate cu nevoile mediului de afaceri.

Transformarea digitală a IMM-urilor:

- Investiții pentru adoptarea tehnologiilor și a instrumentelor digitale care conduc la inovarea modelului de afaceri, sisteme de tip RFID (Radio-Frequency Identification) pentru gestiunea activității de producție sau livrare servicii, sistemele de localizare specializate pentru activitatea firmelor (information tracking systems), achiziția de servicii, echipamente și tehnologii necesare pentru transformarea digitala, inclusiv pentru: derularea proceselor interne, interacțiunea cu clienții/consumatorii, distribuția produselor, colectarea și analiza de date.
- Investiții pentru creșterea utilizării tehnologiilor digitale de către întreprinderi în scopul creșterii vizibilității, inclusiv crearea de website-uri adaptate activității de e-commerce și cu un grad ridicat de interactivitate.
- Dezvoltarea și implementarea de soluții pentru asigurarea securității cibernetice, în special a protecției datelor personale și a siguranței tranzacțiilor online.
- Investiții pentru creșterea utilizării tehnologiilor digitale în scopul creșterii productivității (exemple: linii de producție existente, automatizări, robotică, management, organizarea activităților etc.), inclusiv finanțarea introducerii conexiunilor în bandă largă de mare viteză în interiorul firmei (ex: routere Wi-Fi, fibră optică), aplicații cu rol în managementul birourilor, etc.

Creșterea competitivității IMM-urilor, prin:

- achiziția de echipamente, tehnologii, utilaje inovative și investiții în spațiile de producție/prestare servicii aferente, în vederea îmbunătățirii capacităților tehnice ale IMM-urilor;
- investiții în tehnici avansate de producție - investiții în active corporale și necorporale în legătură cu modernizarea industrială pentru sectoarele de specializare inteligentă, design industrial, inclusiv inovare bazată pe design,

customizare de masă (imprimare 3D, manufacturare digitală directă) activități de marketing;

- suport în achiziționarea de către IMM-uri a unor brevete, licențe sau soluții tehnice ne-brevetate, și valorificarea rezultatelor cercetării;
- valorificarea cercetării (continuarea inițiativei RVP din cadrul acțiunii cu BM "Supporting catching up regions in Romania"), prin trecerea în producție a rezultatelor cercetării;
- suport pentru activitatea de internaționalizare a produselor și serviciilor IMM-urilor, inclusiv prin îmbunătățirea componentei de comercializare (soluții de ambalare, soluții de marketing etc.);
- achiziția de echipamente, tehnologii, utilaje, precum și investiții în construirea/modernizarea spațiilor de producție/prestare servicii aferente, care să deservească valorificării în piață a rezultatelor din activitățile de cercetare-dezvoltare-inovare/transfer tehnologic pentru IMM-uri, complementar cu acțiuni din OS a(i).

Sprijinirea ecosistemului antreprenorial regional, încurajarea dezvoltării diferitelor forme specifice de antreprenoriat, precum structuri de sprijin pentru IMM-uri (incubatoare, acceleratoare, parcuri de specializare inteligentă), prin:

- înființarea și/sau extinderea structurilor de sprijin pentru IMM-uri (pregătirea utilităților și a altor facilități din cadrul parcurilor de specializare inteligentă necesare sprijinirii IMM-urilor);
- sprijin pentru dezvoltarea serviciilor structurilor de sprijin și derularea procesului de selecție a IMM-urilor;
- suport pentru trecerea în producție a unor rezultate CDI, consultanță pentru inovare sau adoptarea unor soluții inovatoare și pregătirea pentru punerea lor pe piață, de către IMM-uri;
- o sprijin acordat sub formă de granturi în favoarea dezvoltării activităților economice (ex: investiții pentru dezvoltarea și/sau diversificarea capacității de producție/prestarea de servicii, achiziționarea de noi tehnologii etc) propuse de IMM-uri, pentru a asigura sustenabilitate și reziliență, în cadrul parcurilor de specializare inteligentă.
- suport pentru structuri de sprijin (construirea spațiilor și dotarea incubatoarelor sau/și acceleratoare de afaceri) pentru start-up-uri și dezvoltarea serviciilor specifice, sprijin pentru dezvoltarea serviciilor incubatoarelor și derularea unor cicluri de incubare / programe de accelerare pentru maturizarea ideilor start-up-urilor;

	• sprijin acordat sub formă de granturi în favoarea dezvoltării activităților economice (ex: investiții pentru dezvoltarea și/sau diversificarea capacității de producție/prestarea de servicii, achiziționarea de noi tehnologii etc) propuse de start-up-uri, pentru a asigura sustenabilitate și reziliență, în urma proceselor derulate în cadrul incubatoarelor.
P.2. O regiune cu localități Smart	**Crearea unui centru regional de date:** • Investiții în crearea unui centru regional de date (infrastructură, Iaas, PasS, SaaS) în vederea îmbunătățirii interacțiunii cetățeanului și mediului de afaceri cu instituțiile publice regionale, județene și locale. • Investiții în dezvoltarea de aplicații digitale, platforme și alte soluții care conduc la servicii noi sau îmbunătățite semnificativ în beneficiul cetățenilor și companiilor, de tip smart city pentru UAT-urile din RNV **Îmbunătățirea calității serviciilor oferite de administrațiile publice locale prin soluții digitale inovatoare și aplicații de tip smart city** • preluarea, operaționalizarea și punerea în funcțiune la nivelul UAT-urilor (indiferent dacă sunt din mediul urban sau rural) a soluțiilor software oferite de centrul de date
P.3. O regiune prietenoasă cu mediul	**Creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor**, prin: • Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă; • Reabilitarea/modernizarea sistemului de încălzire/ a sistemului de furnizare a apei calde de consum, a sistemelor de ventilare mecanică, inclusiv prin înlocuirea echipamentelor existente și racordarea la un sistem de încălzire centralizată, unde este cazul • Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile pentru consum propriu; • Înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent/incandescent din spațiile comune cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată · Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri. **Sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv clădiri de patrimoniu**, prin măsuri precum: • Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă ale clădirii • Introducerea/reabilitarea/modernizarea sistemului de încălzire/răcire și de furnizare a apei calde de consum, a sistemelor de ventilare și climatizare, a sistemelor de ventilare mecanică cu recuperarea căldurii, inclusiv sisteme de răcire pasivă pentru asigurarea calității aerului interior, precum și achiziționarea, înlocuirea, instalarea echipamentelor aferente

	și racordarea la sistemele de încălzire centralizată, unde este cazul • Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile pentru consum propriu • Înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent/incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată • Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri.
	Promovarea energiei regenerabile în comunitățile rurale: prin aplicarea unor soluții centralizate, de înaltă eficiență în ceea ce privește alimentarea cu energie termică, care utilizează combustibili din resurse regenerabile (definite conform Directivei UE 2018/2001 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile) disponibile la nivel local (solară, eoliană, geotermală, hidroelectrică, biomasă etc.). Vor fi eligibile proiectele de realizare/modernizare a sistemelor publice de alimentare cu energie termică bazate pe centrale de co-generare de înaltă eficiență utilizând resurse regenerabile, cu o putere termică instalată sub 20 MW și cu o capacitate instalată de maximum 8 MWe.
	Dezvoltarea unor orașe verzi și îmbunătățirea infrastructurii verzi din zonele urbane, prin: modernizarea/ extinderea / construirea și dotarea spațiilor verzi: • igienizarea terenului (nu presupune defrișarea vegetației existente); modelarea terenului; • amenajarea spațiilor verzi prin acțiuni precum plantarea cu plante autohtone perene, menținerea arborilor importanți din punct de vedere • ecologic (și plantare arbori și arbuști autohtoni), parcuri / păduri urbane / păduri-parc; ș.a. • realizarea de coridoare ecologice urbane, inclusiv demolarea clădirilor aflate într-o stare avansată de degradare (care nu aparțin patrimoniului • cultural), situate pe terenurile supuse intervențiilor • lucrări verzi, acoperișuri verzi, pereți verzi, terase/balcoane cu grădini și spații verzi, etc. pe amplasamentul investițiilor propuse • amenajarea spațiilor verzi aferente cursurilor de apă: intervenții asupra malurilor apelor (lacuri, cursuri de apă) și a zonelor din proximitatea acestora • o alte intervenții complementare (necesare pentru asigurarea funcționalității, durabilității, accesibilității investiției, inclusiv utilitățile pe amplasamentul spațiilor verzi) în cuantum de max.15% din valoarea eligibilă a proiectului., intervenții care contribuie la creșterea calității vieții cetățenilor.
P.4. O regiune cu mobilitate urbană multimodală durabilă	**Utilizarea crescută a transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice**, în urma intervențiilor care includ:

	• Dezvoltarea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate: dezvoltarea, extinderea infrastructurii pentru mersul cu bicicleta; amenajarea de zone pietonale, zone semi-pietonale; introducerea de sisteme de bike-sharing; sisteme de monitorizare etc.; • Dezvoltarea și optimizarea sistemelor de transport public, inclusiv prin achiziționarea de mijloace de transport cu zero emisii și dezvoltarea infrastructurii necesare acestora (inclusiv depouri, stații de autobuz, stații intermodale pentru transportul public), soluții de tip park & ride situate în afara centrelor orașelor și care sunt integrate cu sistemul de transport public; • Dezvoltarea coridoarelor de mobilitate urbană durabilă • Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi; • Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management al traficului, aplicații „mobility as a service”, etc.
P.5. O regiune accesibilă	**Construirea/reabilitarea legăturilor rutiere secundare către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T** : • drumuri județene, descărcări autostradă, conectivitatea la rețeaua TEN-T, drumuri de legătură, • crearea sau extinderea variantelor ocolitoare cu statut de drum județean, pasaje / noduri rutiere, conectivitatea regională către punctele de frontieră deschise pentru mobilitatea transfrontalieră • achiziționarea și instalarea unor stații de încărcare pentru combustibili alternativi. **Soluții pentru creșterea siguranței traficului** (implementarea soluțiilor prevăzute în studiile de trafic, în linie cu Strategia națională pentru siguranța rutieră), cum ar fi: • pasaje, sensuri giratorii, măsuri de siguranță a traficului (inclusiv de prevenire a incidentelor/ accidentelor cauzate de fauna sălbatică - ex. pasaje, tunele, casete betonate, canale pentru amfibieni etc.), • investiții destinate siguranței rutiere pentru pietoni și biciclişti, pentru localitățile urbane și pentru infrastructură județeană, pe sectoare rutiere aflate în proprietate/ administrarea UAT, • alocări dedicate pentru echipamente destinate îmbunătățirii siguranței traficului (inclusiv utilaje multifuncționale echipate cu plug pentru zăpadă, freză zăpadă, mașină de împrăștiat sare/nisip sau perie, cositoare, echipament pentru tăiere crengi, echipamente spălare semne de circulație) care

	respectă prevederile Regulamentului (UE) 2021/1058 art.7 litera h). **Îmbunătățirea transportului județean de călători prin achiziționare de material rulant pentru conectare inter-urbană**, contribuind la creșterea calității aerului și reducerea zgomotului prin: • achiziționarea de mijloace de transport public nepoluante, pentru deplasarea populației pe rețeaua rutieră județeană • achiziționarea și instalarea unor stații de încărcare pentru combustibili alternativi.
P.6. O regiune educată	**Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul educației timpurii și învățământului primar și secundar**, prin: • construirea / reabilitarea / modernizarea / extinderea și dotarea infrastructurii educaționale, pentru asigurarea accesului la serviciile de educație în zonele insuficient deservite pentru grupurile dezavantajate, în unitățile de învățământ supraaglomerate. Activitățile vizează creșterea capacității în învățământul antepreșcolar (creșe) și preșcolar (grădinițe), îmbunătățirea condițiilor de cazare, creșterea calității și condițiilor de siguranță și funcționare, îmbunătățirea calității mediilor de învățare, înființarea de centre de educație remedială. Sunt avute în vedere: învățământ ante-preșcolar (creșe), preșcolar (grădinițe), primar și secundar (gimnazial și liceal). • construirea/modernizarea/reabilitarea/extinderea și dotarea unor centre de testare pentru orientarea educațională a elevilor • înființarea /dezvoltarea unor centre de educație pentru elevi în domenii cu impact RIS3 **Dezvoltarea infrastructurii educaționale în domeniul învățământului profesional și tehnic (licee tehnologice), inclusiv în sistem dual** • modernizare/extindere/construcție/reabilitare/dotare infrastructură educațională, inclusiv dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/ aparatură pentru practica elevilor, dotarea laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport, îmbunătățirea condițiilor de cazare pentru elevi; vor fi încurajate investițiile în IPT care promovează colaborarea cu mediul de afaceri, pentru desfășurarea activităților de practică, ucenicie, inclusiv la sediul agentului economic partener, astfel încât să se asigure o pregătire a elevilor corelată cu nevoile pieței muncii. **Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar,** prin : • reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale universitare de stat, în special prin

	investiții în dotarea laboratoarelor, finanțarea lor fiind centrată pe student.
P.7. O regiune atractivă	**Conservarea, protecția și valorificarea durabilă și competitivă a patrimoniului cultural și istoric, inclusiv asigurarea și/sau îmbunătățirea accesului către acestea** • restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea, monumentelor istorice și a patrimoniului cultural imobil, inclusiv prin investiții în dotări și utilități aferente obiectivului • modernizarea / reabilitarea clădirilor monument istoric cu funcții culturale inclusiv prin investiții în dotări și utilități aferente obiectivului • activități complementare necesare asigurării funcționalității intervențiilor realizate, activități cu valoare cumulată de maximum 15% din valoarea eligibilă a proiectului **Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice** • construirea, extinderea, modernizarea, dotarea infrastructurilor specifice, necesare valorificării resurselor turistice • sprijinirea unor proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților turistice cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice: telegondole, telescaun, via ferata etc • amenajarea traseelor turistice folosind soluții prietenoase cu mediul (trasee montane marcate, puncte de observare, foișoare, popasuri, puncte salvamont etc) · amenajări aferente zonelor de relaxare și agrement aflate în proximitatea resurselor turistice • utilitățile necesare funcționării obiectivului de investiție care se regăsesc/sunt propuse pe amplasamentul acestuia • activități complementare necesare asigurării funcționalității intervențiilor realizate – max. 15% din valoarea eligibilă a proiectului **Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear și balneoclimatic, inclusiv îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice** • crearea, extinderea, modernizarea, dotarea infrastructurii de agrement (parcuri tematice/ de distracții/ aventură, aquaparcuri etc.) • construcția, reabilitarea, modernizarea bazelor de tratament, a centrelor balneare și a bazelor de kinetoterapie ca resorturi cu servicii integrate (servicii de tip sănătate și întreținere, balneo, activități de recreere, activități sportive etc) • construcția, reabilitarea, modernizarea rețelelor de captare și / sau transport a izvoarelor minerale și saline cu potențial terapeutic

	• reabilitarea instalațiilor de alimentare cu apă minerală de la surse la bazele de tratament inclusiv a utilităților necesare funcționarii obiectivului de investiție care se regăsesc/sunt propuse pe amplasamentul acestuia • activități complementare necesare asigurării funcționalității intervențiilor realizate- max. 15% din valoarea eligibilă a proiectului **Regenerare urbană și securitatea spațiilor publice** • reabilitarea integrată a spațiilor publice, inclusiv infrastructura tehnico-edilitară aferentă din: zone centrale; zone istorice; spații publice din interiorul ansamblurilor de locuințe colective, cartiere de blocuri, zone cu locuințe de tip condominiu; zona autogărilor și gărilor, zone portuare situate în interiorul sau la limita localităților urbane, indiferent dacă sunt în uz/abandonate/au altă destinație; falezele, malurile și insulele râurilor și lacurilor din interiorul localităților urbane; zonele rezidențiale periferice destructurate, zonele de blocuri degradate și așezări informale din urban, piețele agroalimentare din urban (inclusiv echipamente mobile de desfacere a produselor producătorilor locali din RNV), regenerarea unor spații neutilizate, pentru scopuri de agreement, alte investiții care susțin atingerea obiectivului acțiunii. Sunt prevăzute intervenții de reabilitare a fațadelor și a acoperișurilor clădirilor din piețele centrale (istorice), fiind vizate fațadele exterioare perimetrale centrelor istorice, cu minime intervenții de consolidare a acestora, dacă este cazul. Parcările nu pot face obiectul unei investiții de sine stătătoare, finanțarea lor fiind parte a activităților conexe limitate la max 15% din valoarea eligibilă a proiectelor, fără a crește numărul locurilor de parcare • finanțarea unor centre multifuncționale (de tineret, de recreere, culturale, sociale) în orașe și municipii altele decât MRJ, printr-un apel distinct pentru a acoperi lipsa unor servicii altfel deja dezvoltate în MRJ • investiții pentru asigurarea securității spațiilor publice (ex: iluminatul corespunzător al spațiilor publice, sisteme de monitorizare video etc), ca parte a măsurilor integrate de regenerare urbană **Furnizarea de locuințe sociale** • măsuri pentru a răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale.

Planul de Redresare și Reziliență al României

Obiectivul general al PNRR al României este corelat în mod direct cu **Obiectivul general al Mecanismului de Redresare și Reziliență,** așa cum este inclus în Regulamentul

2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 februarie 2021, art.4. *Astfel,* ***obiectivul general al PNRR al României*** *este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.*

Obiectivul specific al PNRR *este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.*

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

Piloni	Componente
I. Tranziția verde	C.1. Managementul apei
	C.2. Păduri și protecția biodiversității
	C.3. Managementul deșeurilor
	C.4. Transport sustenabil
	C.5. Valul Renovării
	C.6. Energie
II. Transformare digitală	C.7. Transformare digitală
III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	C.8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii
	C.9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare
IV. Coeziune socială și teritorială	C.10. Fondul local
	C.11. Turism și cultură
V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	C.12. Sănătate
	C.13. Reforme sociale
	C.14. Bună guvernanță
VI. Politici pentru noua generație	C.15. Educație

Programul propune finanțarea următoarele tipuri de investiții relevante pentru dezvoltarea urbană și rurală:

- Proiecte de mobilitate urbană verde (autobuze electrice, piste pentru biciclete, benzi dedicate, stații de încărcare), de digitalizare
- Program de locuințe sociale și pentru tineri
- Construirea de rețele de apă și de canalizare în localități cu peste 2000 de locuitori
- Reabilitarea energetică a blocurilor și a clădirilor publice

- Implementarea de programe de studiu în sistem dual; construcția de școli neutre energetic; achiziționarea de microbuze verzi pentru transportul elevilor; dotarea cu mobilier a sălilor de clasă; achiziționarea de SMART Lab-uri pentru școli și licee; dotarea laboratoarelor de informatică din școli și asigurarea resurselor pentru învățarea în format virtual; construcția de creșe
- Extinderea și renovarea spitalelor; construirea/renovarea și dotarea centrelor medicale comunitare; dotarea cabinetelor de medicină de familie; dotarea secțiilor de terapie intensivă pentru nou-născuți
- Înființarea de centre de zi pentru prevenirea abandonului familial; implementarea venitului minim de incluziune; sistem de tichete pentru formalizarea muncii
- Dezvoltarea și marcarea de rute/trasee culturale; certificarea destinațiilor turistice verzi; construcția și reabilitarea de muzee
- Împăduriri, refacerea habitatelor naturale și actualizarea planurilor de management ale siturilor Natura 2000
- Dezvoltarea, completarea și modernizarea sistemelor de management integrat al deșeurilor municipale; dezvoltarea capacităților tehnice și a competențelor în materie de economie circulară și de climă la nivelul instituțiilor publice locale
- Finanțarea de biblioteci ca HUB-uri de învățare și dezvoltare de aptitudini digitale pe tot parcursul vieții; instruirea digitală a funcționarilor publici
- Finanțări pentru digitalizarea IMM-urilor, ajutarea acestora în procesul de listare la bursă

Componenta 10 a PNRR, denumită ”Fondul Local” are ca obiective:

- O1. Asigurarea cadrului necesar pentru dezvoltarea durabilă a localităților din România prin investiții în infrastructura locală care vor susține reziliența și tranziția verde a zonelor urbane și rurale, precum și reducerea disparităților teritoriale la nivel regional, intra-regional și intra-județean.
- O2. Asigurarea cadrului pentru reformarea și digitalizarea instrumentelor de planificare teritorială și urbană la nivelul autorităților publice locale.

Tipurile de investiții care vor fi finanțate în cadrul Componentei nr. 10 sunt:

- I1. Mobilitatea urbană durabilă (intervenție susținută de reforma R1. Crearea cadrului pentru mobilitate urbană durabilă):

I1.1. Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public (achiziția de vehicule nepoluante);

I1.2. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – ITS/alte infrastructuri TIC;

I1.3. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – puncte de reîncărcare vehicule electrice;

I1.4. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – infrastructurii pentru biciclete la nivel local/metropolitan.

- I2. Construirea de locuințe pentru tineri și pentru specialiști din sănătate și învățământ (intervenție susținută de reforma R4. Îmbunătățirea calității locuirii)
- I3. Reabilitare moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale, intervenție susținută de reformele R2. Crearea cadrului de politici pentru o transformare urbană durabilă și de R3. Crearea cadrului de politici pentru o transformare rurală durabilă: instituirea consorțiilor administrative în zone rurale funcționale
- I4. Elaborarea / actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de urbanism (intervenție susținută de reforma R5. Dezvoltarea sistemului de planificare - Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor)

Programul Transport 2021-2027

Obiectivul general al PT 2021-2027 constă în realizarea investițiilor ce răspund nevoilor de dezvoltare ale României, identificate în Acordul de Parteneriat 2021-2027, în concordanță cu Recomandările specifice de țară, dar și cu strategia dezvoltată de România pentru recuperarea în mod sustenabil a decalajelor de dezvoltare a infrastructurii de transport, respectiv Programul investițional pentru dezvoltarea infrastructurii de transport pe perioada 2021-2030, ce reprezintă strategia actualizată de implementare a Master Planului General de Transport al României.

Prioritățile și acțiunile finanțate de Program:

Priorități	Acțiuni
P.1. Îmbunătățirea conectivității primare rutiere	Construcția/modernizarea rețelei rutiere TEN-T (finalizarea proiectelor fazate din perioada 2014-2020 precum și a proiectelor prioritizate pentru finalizarea rețelei primare a României situate pe rețeaua TEN-T Centrală și TEN-T Globale;

	Lucrări de modernizare aa coridoarelor rețelei TEN-T Centrale
P.2. Îmbunătățirea conectivității secundare rutiere	Construcția/modernizarea secțiunilor de infrastructură rutieră secundară a României, respectiv: infrastructuri de mare viteză, drumuri naționale de înaltă calitate și variante ocolitoare la nivel de drum național, situate pe rețeaua TEN-T
P.3. Creșterea siguranței rutiere	Operațiuni care să contribuie la îmbunătăţirea siguranței circulației rutiere, reducerea numărului de accidente rutiere, precum și minimizarea efectelor economice cauzate de aceste accidente
P.4. Creșterea eficienței căilor ferate române	Studii privind implementarea unui traseu feroviar de mare viteză care are ca obiectiv general legarea Bucureștiului de restul rețelei feroviare de mare viteză din Europa
P.5. Creșterea atractivității transportului feroviar de călători	Înnoirea parcului de material rulant pentru călători Sisteme informatice aferente transportului public
P.6. Dezvoltarea mobilității sustenabile în nodurile urbane	Dezvoltarea/modernizarea infrastructurii destinate transportului feroviar metropolitan Achiziția de material rulant sustenabil pentru serviciile feroviare de transport metropolitan
P.7. Dezvoltarea transportului naval și multimodal	Dezvoltarea facilităților multimodale pentru transportul de pasageri cu metroul/trenul metropolitan Dezvoltarea terminalelor intermodale feroviar/rutier;dezvoltarea de centre logistice multimodale; Investiții în infrastructura de acces la centrele logistice multimodale

Programul Sănătate 2021-2027

Programul Sănătate (PS) este un program multifond (finanțare FSE+ și FEDR), cu o alocare totală de 5,88 mld. euro, care vine în continuarea eforturilor bugetului de stat și a bugetelor locale în sprijinirea implementării Strategiei Naționale de Sănătate 2023-2030, prin finanțarea de investiții atât în asistența prespitalicească și spitalicească, cât și în reziliența sistemului de sănătate, în prin/cipal în: diagnostic și tratament cancer, transplant, controlul

bolilor transmisibile (inclusiv infecții asociate asistenței medicale), sistemul național de transfuzii etc. Programul va sprijini, de asemenea, intervenții care vizează dezvoltarea de soluții de cercetare și inovare în domeniul medical și dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor digitale pentru facilitarea accesului la informație și educație.

Prioritățile finanțate de Program:

- Prioritatea 1: Creșterea calității serviciilor de asistență medicală primară, comunitară, a serviciilor oferite în regim ambulatoriu și îmbunătățirea și consolidarea serviciilor preventive – prioritate multifond;
- Prioritatea 2: Servicii de reabilitare, paliaţie şi spitalizări pentru boli cronice adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populaţiei, impactului dizabilității şi profilului de morbiditate – prioritate multifond;
- Prioritatea 3: Creșterea eficacității și rezilienței sistemului medical în domenii critice, de importanță strategică cu impact transversal asupra serviciilor medicale și asupra stării de sănătate – prioritate multifond;
- Prioritatea 4: Investiții în infrastructuri spitalicești – prioritate monofond;
- Prioritatea 5: Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical – prioritate monofond;
- Prioritatea 6: Digitalizarea sistemului medical – prioritate monofond;
- Prioritatea 6: Digitalizarea sistemului medical – prioritate monofond;

Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027

Programul va contribui la adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a sistemului energetic, dar și la îmbunătățirea infrastructurii de apă și apă uzată; economia circulară; conservarea biodiversității; calitatea aerului; decontaminarea siturilor poluate.

Prioritățile și activitățile finanțate de Program:

Priorități	Acțiuni
P.1. Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară	• Investiții în sectorul apei și apei uzate, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu (FEDR+FC); • Gestionarea eficientă a deșeurilor în vederea accelerării tranziției spre economia circulară, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu (FC)
P.2. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului şi remediere a siturilor contaminate	• Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu; • Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate din directive; • Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate.
P.3. Promovarea adaptării la schimbările climatice şi managementul riscurilor	• Managementul principalelor tipuri de risc identificate în PNMRD; • Îmbunătățirea sistemului de răspuns la risc.
P.4. Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	• Îmbunătățirea eficienței energetice; • Reducerea emisiilor de GES și creşterea eficienţei energetice în sistemele de producere a energiei termice; • Reducerea emisiilor de GES și creşterea eficienţei energetice în sistemele de distribuție și transporta energiei termice; • Promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă; • Sisteme și rețele inteligente de energie; • Conversia, modernizarea și extinderea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru adăugarea în sistem a gazelor din surse regenerabile și a gazelor cu emisii reduse de carbon.

Programul Incluziune si Demnitate Socială 2021-2027

Obiectivul general al Programului este sprijinirea incluziunii sociale a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă. Acest obiectiv se va atinge prin:

- Creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local;
- Creșterea calității si capacității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea de personal de specialitate bine pregătit la nivel local si infrastructura adecvată;
- Reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de sprijin și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate;
- Creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate

Tipuri de activități finanțate de Program:

- Dezvoltare/înființare servicii specializate pentru copii cu tulburări de comportament;
- Centre multifuncționale/sport/cultură;
- Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoanele vârstnice;
- Investiții în infrastructură și dotări care vor contribui la creșterea accesului la serviciile de asistență medicală comunitară integrate cu activitatea de asistență socială și educațională;
- Dezvoltarea serviciilor sociale primare pe modelul comunitar în comunitățile rurale;
- Locuințe sociale si reglementarea situației așezărilor informale
- Economia socială – rural
- Centre de zi și servicii sociale în funcție de nevoia identificată la nivelul comunității și furnizarea de servicii.

Planul Național Strategic PAC 2023-2027

Programul reprezintă un ansamblu de măsuri integrate care sprijină aplicarea strategiilor naționale și locale pentru a contribui în mod direct la susținerea procesului de reducere a fenomenului sărăciei și la susținerea grupurilor vulnerabile în vederea depășirii

situației de excludere socială, în linie cu principiile Pilonului european privind drepturile sociale.

PNS cuprinde 89 de intervenții, dintre care 51 din FEGA și 38 din FEADR. Printre acestea se numără:

- Înființarea sistemelor de irigații / modernizarea infrastructurii de irigații
- Investiții în condiționarea, depozitarea și procesarea produselor agricole și pomicole
- Crearea/modernizarea infrastructurii de acces agricolă
- Crearea/modernizarea infrastructurii rutiere de bază din spațiul rural
- LEADER – Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

III.2. Principalele programe cu finanțare națională

Programul Național de Investiții Anghel Saligny

În cadrul Programului se pot realiza obiective de investiții necesare pentru echiparea unităților administrativ-teritoriale cu dotări tehnico-edilitare și de acces la căile de comunicație, în conformitate cu reglementările cuprinse în Planul de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, aprobat prin Legea nr. 351/2001, cu modificările și completările ulterioare. Beneficiarii programului sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

În cadrul programului se pot realiza obiective de investiții noi precum și intervenții la construcțiile existente care se referă la lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare, pentru următoarele categorii de investiții:

- alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale

și/sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;

- poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale;
- sisteme de distribuție a gazelor naturale și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale, care au autorizație de construire valabilă.

Programul național de construcții de interes public sau social derulat prin intermediul Companiei Naționale de Investiții ''C.N.I.''- S.A

Programul are drept scop realizarea unor construcții de interes public sau social la nivel local în vederea echipării corespunzătoare a teritoriului.

În cadrul Programului sunt eligibile lucrări pentru următoarele subprograme: Săli de sport; Complexuri sportive; Bazine de înot; Așezăminte culturale; Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate; Unități sanitare din mediul urban; Patinoare artificiale; Săli de cinema; Instituții de învățământ superior de stat; din următoarele categorii de servicii și lucrări: expertizare tehnică/expertizare energetică/ proiectare/construcții noi/reabilitare/consolidare/extindere/ modernizare/finalizare structuri începute cu aceeași destinație/ dotare.

De asemenea, sunt eligibile lucrări în primă urgență pentru expertizare tehnică, proiectare, execuție construcții noi, reconstrucția imobilelor afectate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren; respectiv expertizare tehnică, proiectare și execuția lucrărilor care constau în: consolidarea/repararea elementelor structurale și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției și/sau introducerea unor elemente structurale suplimentare, demolări parțiale, lucrări de îmbunătățire a terenului de fundare, reabilitări la construcții și instalațiile aferente, reparații capitale.

Programele gestionate de Administrația Fondului pentru Mediu (AFM)

Administrația Fondului pentru Mediu este principala instituție care asigură suportul financiar pentru realizarea proiectelor și programelor pentru protecția mediului, constituită conform principiilor europene „poluatorul plătește” și „responsabilitatea producătorului”.

Printre programele gestionate în prezent de AFM se numără:

- Programul pentru creșterea eficienței energetice și gestionarea inteligentă a energiei în clădirile publice

- Programul microbuze pentru elevi
- Programul Casa Verde Fotovoltaice
- Programul Iluminat Public
- Programul Stații de reîncărcare cu putere normală
- Programul Realizarea pistelor pentru biciclete
- Programele de casare autovehicule uzate
- Programul Apă-canal
- Programul privind refacerea siturilor contaminate istoric

Fondul pentru Modernizare

Fondul pentru modernizare reprezintă un instrument cheie pentru dezvoltarea investițiilor în proiecte energetice, care prevăd îmbunătățiri în eficiența energetică, modernizarea sistemelor energetice și tranziția în regiunile dependente de cărbune in Statele Membre cu PIB pe cap de locuitor la prețul pieței mai mic de 60% din media UE.

Activitățile eligibile în cadrul Fondului sunt:

- Investiții în producerea și utilizarea energiei electrice din surse regenerabile;
- Investiții pentru îmbunătățirea eficienței, inclusiv în transporturi, construcţii, agricultură și deșeuri energetice;
- Investiții în stocarea energiei;
- Investiții în modernizare rețelelor energetice, conductelor centralelor de termoficare, reţelelor pentru transportul de electricitate și gaz, creșterea interconectărilor dintre statele membre;
- Investiții în regiunile dependențe de cărbune: recalificarea și îmbunătăţirea compe-tenţelor lucrătorilor, educaţia, iniţiativele legate de căutarea unui loc de muncă și start-upurile.

Programul privind construcția de locuințe pentru tineri, destinate închirierii, derulat prin Agenția Națională pentru Locuințe (ANL)

Prin acest program se are în vedere realizarea de locuinţe destinate tinerilor ale căror venituri nu le permit accesul la o locuinţă în condiţiile pieţei, în acelaşi timp constituindu-se

un fond de locuinţe la nivel local pentru a asigura mobilitatea tinerilor specialişti între localităţi la nivelul întregii ţări. Prin acest demers se poate stimula tânăra generaţie să profeseze pe teritoriul României, limitând astfel migraţia specialiştilor către alte ţări.

Timbrul Monumentelor Istorice (TMI)

TMI a fost instituit pentru a sprijini activităţile de protejare, restaurare şi punere în valoare a monumentelor istorice, prin finanţarea de lucrări (intervenţii de urgenţă, amenajări în vederea pregătirii monumentelor istorice pentru vizitare gratuită), investigaţii şi elaborarea de reglementări, norme şi metodologii, programe sau proiecte culturale legate de monumentele istorice. Programul de finanţare din fondul TMI include atât monumente istorice aflate în proprietatea statului, a UAT-urilor sau a cultelor religioase, cât şi monumente istorice aflate în proprietatea privată a unor persoane fizice sau juridice.

Programul național de restaurare a monumentelor istorice (PNR)

Programul național de restaurare a monumentelor istorice (PNR) este finanțat de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii, și gestionat de Institutul Național al Patrimoniului.

Institutul Național al Patrimoniului propune repartizarea fondurilor alocate PNR de la bugetul de stat, ținând cont de un set de reguli predefinite. Prin PNR se gestionează, în condițiile legii, fondurile destinate cercetării, consolidării, restaurării și punerii în valoare a monumentelor istorice.

Programul privind elaborarea și/sau actualizarea planurilor urbanistice generale și a regulamentelor locale de urbanism

Obiectivul programului este de a susține autoritățile publice locale în procesul de elaborare/actualizare a planurilor urbanistice generale, baza pentru dezvoltarea socio-economică a localităților. Acest tip documentație reprezintă baza legală pentru planificarea urbană și autorizarea lucrărilor de construire și a investițiilor.

Programul privind elaborarea hărților de risc natural pentru cutremure și alunecări de teren

Programul are ca scop sprijinirea autorităților publice locale în procesul de formulare a cadrului strategic și de reglementare care stă la baza investițiilor și a propunerilor de dezvoltare aferente localităților. Prin acest Program se urmărește sprijinirea administrației publice județene și locale în vederea prevenirii și atenuării efectelor riscurilor naturale, prin co-finanțarea elaborării hărților de risc pentru cutremure și alunecări de teren.

Programul anual de acțiuni pentru proiectarea și execuția lucrărilor de intervenție pentru reducerea riscului seismic la construcțiile cu destinația de locuință multietajate, încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasa I de risc seismic

Programul are ca obiectiv punerea în siguranță a clădirilor de locuit multietajate încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasa I de risc seismic, prin finanțarea proiectării și executării lucrărilor de intervenție, în condițiile OG nr. 20/1994, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Programul Național de Cadastru și Carte Funciară

Programul are ca scop înregistrarea gratuită a tuturor proprietăților din România în sistemul integrat de cadastru şi carte funciară, realizarea planului cadastral și deschiderea cărților funciare la nivelul tuturor unităților administrative teritoriale.

IV. PORTOFOLIUL DE PROIECTE

OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[1]	Nivel de maturitate[2]	Etapizare în timp[3]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități							
PDT 1.1. Conectarea județului la rețeaua TEN-T și întărirea legăturilor urban-rural prin infrastructură de transport îmbunătățită							
PGDT 1.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță națională	Construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava		PR	MM	TM	CNAIR	Fonduri europene Bugetul de stat
	Construirea drumului expres Moisei – Năsăud – Bistrița – Reghin – Târgu Mureș		PM	MS	TL	CNAIR	Fonduri europene Bugetul de stat
PGDT 1.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță județeană	Reabilitare DJ 151 km 48+810 – 126+736	Bistrița, Șintereag, Șieu-Odorhei, Lechința, Sânmihaiu de Câmpie, Budești	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ

[1] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[2] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[3] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)

	Modernizarea DJ 154D Domnești – Nețeni - Albeștii Bistriței	Mărișelu, Galații Bistriței	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Modernizare DJ 162 Sânmihaiu de Câmpie - Visuia	Sânmihaiu de Câmpie, Miceștii de Câmpie	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Modernizare DJ 172A Beclean-Chiochiș	Beclean, Nușeni, Chiochiș	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Modernizare DJ 154 km 17+000 – 51+720	Bistrița, Mărișelu, Șieu, Șieuț, Monor	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Pod DJ 154D km 0+155 Domnești	Mărișelu	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Pod DJ 172 km 39+487 Poienile Zagrei	Zagra	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Consolidare / stabilizare versanți și refacere platformă drum DJ 154B km 11+200 – 11+500 și km 13+100 – 13+300		PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Consolidare DJ 173 km 26+982 –	Șieu, Teaca	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ

	27+032 Șieu și km 37+020 – km 37+070 Teaca						
PGDT 1.1.3. Devierea traficului de tranzit și a traficului greu din interiorul localităților	Construire variante de ocolire	Năsăud, Salva, Rebrișoara	PR	MS	TM	CNAIR Primării	Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 1.1.4. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport feroviar	Modernizarea liniei CF Apahida-Ilva Mică-Suceava	Ciceu-Mihăiești, Petru Rareș, Uriu, Beclean, Chiuza, Nimigea, Salva, Năsăud, Rebrișoara, Feldru, Ilva Mică, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei	PR	MM	TM	CNCF CFR	Fonduri europene Bugetul de stat
	Modernizare / reabilitare stație CF Beclean de Someș	Beclean	PR	MR	TS	CNCF CFR	Fonduri europene Bugetul de stat
	Reparații viaduct Telcișor km 16+303 linia CF422 între	Telciu	PM	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat

	stațiile Telciu și Fiad						
	Modernizare TN km 10+101 linia CF Salva-Sighet între stațiile Coșbuc și Telciu	Telciu	PM	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
	Modernizare treceri la nivel TN 61+491		PM	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
	Înlocuire aparate de cale în stația Reteag R2 și R4, stația Coldău R1 și R3 cu aparate de cale pe traverse de beton	Petru Rareș, Beclean	PM	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
	Consolidare suprastructură CF stația Coldău linia 4 directă km 19+039 – 20+500	Beclean	PM	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
	Quick Wins linia CF 416 km 20+500 – km 22+169, fir I+II		PR	MR	TS	CNCF CFR	Fonduri europene Bugetul de stat
	Protecţie versant cu plasă ancorată linia Ilva Mică-Floreni km 3+060	Ilva Mică, Poiana Ilvei	PM	MR	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat

	– 3_120 şi km 10+000- 12+500 între staţiile Poiana Ilvei – Leşu Ilvei – Ilva Mică						
	Modernizarea trecerilor la nivel de pe raza de activitate a SRCF Iaşi, Lotul 1: TN km. 29+942 între staţiile Ilva Mare – Lunca Ilvei	Ilva Mare	PR	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
	Consolidare platformă staţia Larion km 44+300/500 linia Ilva Mică - Floreni	Lunca Ilvei	PR	MM	TS	CNCF CFR	Bugetul de stat
PDT 1.2. Conectarea județului la magistrale de transport a energiei electrice, gazelor naturale, apei potabile și la infrastructura de broadband							
PGDT 1.2.1. Investiții în rețele de transport a gazelor naturale	Racord și SRMP Stație asfalt	Nimigea	PM	MR	TS	Transgaz	Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Alimentare cu gaze naturale pe Valea Țibleșului pe direcția Cociu-Căianu Mic		PR	MM	TS	Transgaz	Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Alimentare cu gaze	Livezile, Josenii Bârgăului,	PR	MM	TM	Transgaz Primării	Bugetul de stat

		Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Lunca Ilvei, Ilva Mare, Măgura Ilvei, Poiana Ilvei, Ilva Mică, Leșu, Șanț, Rodna, Maieru, Sângeorz-Băi, Feldru, Rebra, Rebrișoara					Fonduri proprii ale operatorului Bugetul local
PGDT 1.2.2. Investiții în rețele de transport a energiei electrice	Modernizare rețea de distribuție a energiei electrice	Rebrișoara, Romuli, Bistrița Bârgăului, Bistrița, Urmeniș, Ilva Mică, Feldru, Sângeorz-Băi, Maieru, Rodna, Lechința, Petru Rareș, Dumitra, Josenii Bârgăului, Telciu, Teaca, Șieu-Odorhei, Zagra, Năsăud, Măgura Ilvei,	PR	MR	TS	Operator distribuție	Fonduri proprii ale operatorului

		Mărișelu, Prundu Bârgăului, Șieu, Șieu-Măgheruș, Beclean, Coșbuc					
	Construire LEA 400KV Gădălin - SV, inclusiv conectare la SEN	Chiochiș, Nușeni, Matei, Lechința, Șieu Odorhei, Șintereag, Dumitra, Bistrița, Feldru, Ilva Mică, Leșu, Poiana Ilvei, Măgura Ilvei, Ilva Mare, Lunca Ilvei	PR	MR	TM	Transelectrica	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
PGDT 1.2.3. Investiții în sisteme zonale de aprovizionare cu apă potabilă	Reabilitare conductă de aducțiune Bistrița-Lechința	Bistrița, Șieu-Măgheruș, Lechința	PR	MR	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul CJ
PGDT 1.2.4. Investiții în infrastructura de broadband	Realizare Cloud Regional Regiunea Nord-Vest	Bistrița	PR	MR	TS	STS	Fonduri europene

FIG. 1. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.1. (1)

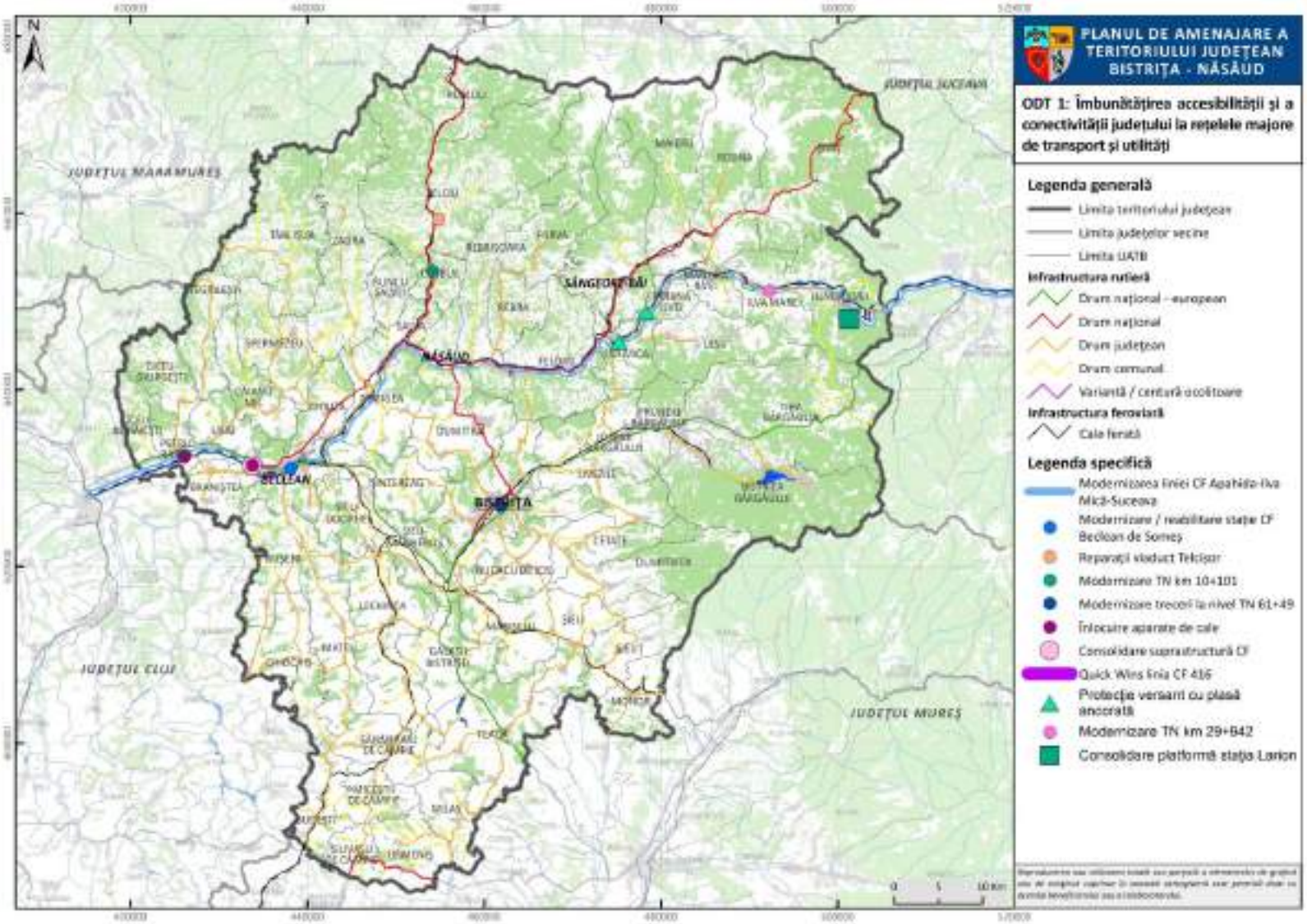

FIG. 2. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.1. (2)

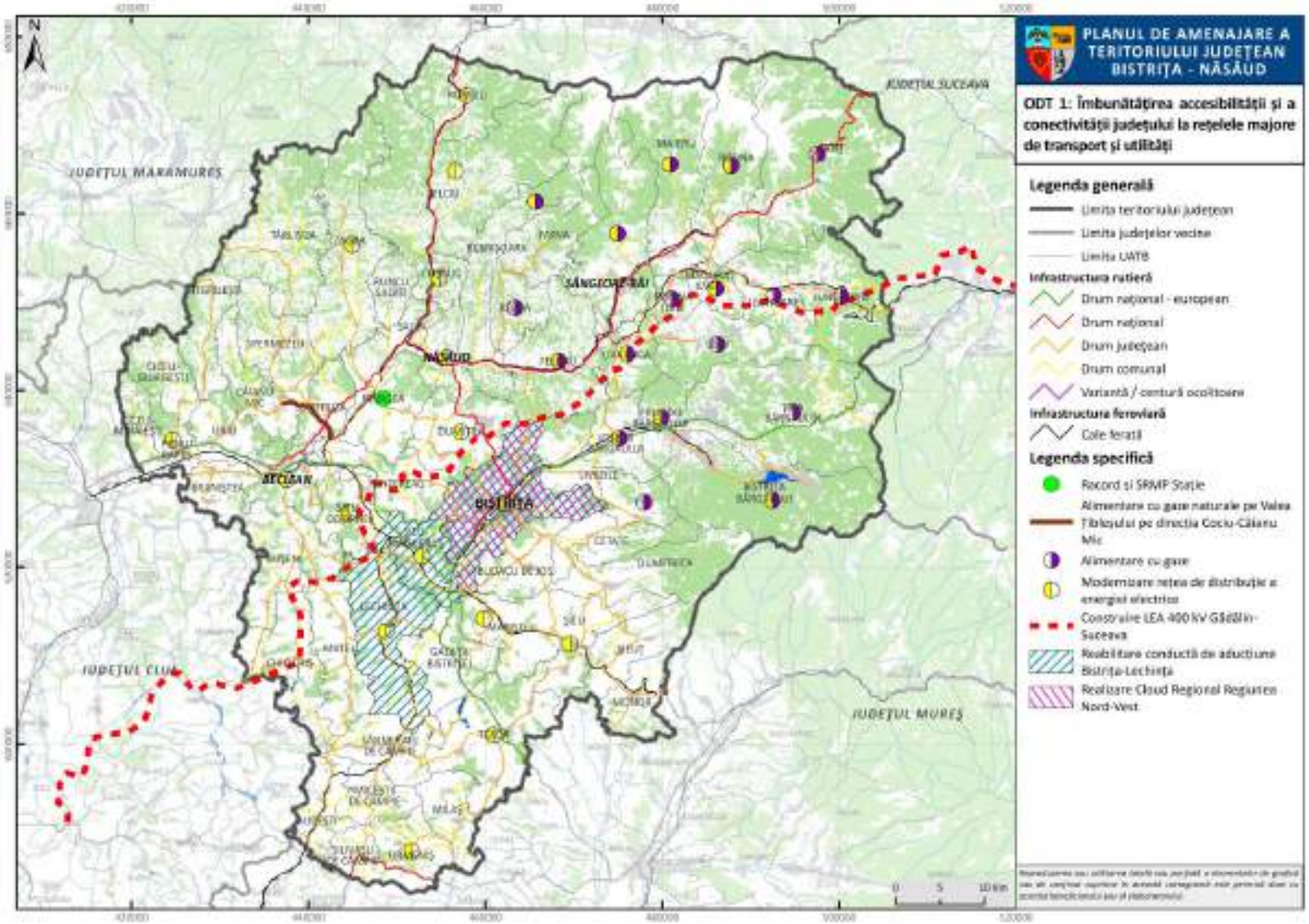

FIG. 3. OSGDT 1 – PROPUNERI PENTRU PDT 1.2.

OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[4]	Nivel de maturitate[5]	Etapizare în timp[6]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă							
***PDT 2.1.* Creșterea atractivității județului pentru investiții private cu valoare adăugată ridicată, generatoare de locuri de muncă bine plătite**							
PGDT 2.1.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru activități agricole, de producție și de servicii	Înființare parcuri industriale	Budacu de Jos, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Salva	PM	MS	TM	Primării CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ Bugete locale
	Înființare parc logistic	Silivașu de Câmpie	PS	MS	TM	Primărie CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ Bugete locale
	Înființare incubator de afaceri	Bistrița, Sângeorz-Băi	PM	MS	TM	Primării CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ Bugete locale
	Modernizarea drumurilor agricole și forestiere[7]	Sângeorz-Băi, Bistrița Bârgăului, Braniștea, Budacu de Jos, Budești, Căianu Mic, Cetate, Chiochiș, Chiuza,	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale

[4] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[5] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[6] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)
[7] La modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestieră care se suprapun peste situri arheologice se va avea în vedere corelarea intervențiilor de îmbunătățire a infrastructurii de transport cu cerințele de protejare a patrimoniului cultural imobil.

		Ciceu-Giurgești, Ciceu-Mihăiești, Dumitrița, Feldru, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Lechința, Leșu, Livezile, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Maieru, Miceștii de Câmpie, Monor, Parva, Prundu Bârgăului, Rebra, Rodna, Runcu Salvei, Șanț, Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieuț, Silivașu de Câmpie, Spermezeu, Târlișua, Teaca, Zagra					
PGDT 2.1.2. Investiții în activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare și	Înființare parc de specializare inteligentă	Bistrița, Beclean	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale

transfer tehnologic							
aqPGDT 2.1.3. Promovarea producției și consumului de produse locale	Construire / modernizare piețe și târguri agroalimentare	Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi, Budacu de Jos, Budești, Feldru, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Petru Rareș	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Amenajare spații de comercializare produse tradiționale	Telciu	PM	MS	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Înființare depozite de legume-fructe și alte produse agroalimentare	Budacu de Jos, Căianu Mic, Chiochiș, Josenii Bârgăului, Nimigea	PM	MS	TM	Primării Cooperative agricole Operatori economici	Fonduri europene Fonduri private
	Înființare unități de procesare produse agroalimentare	Parva	PM	MS	TM	Operatori economici	Fonduri europene Fonduri private
PDT 2.2. Consolidarea județului ca destinație turistică și creșterea ponderii sectorului HORECA în PIB județean							
PGDT 2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice	Implementarea a 3000 km de trasee	Bistrița, Bistrița-Bârgăului, Budacu de Jos, Cetate,	PR	MM	TS	CJ BN Primării	Fonduri europene Bugetul CJ

	cicloturistice la nivel național	Dumitrița, Ilva Mare, Leșu, Livezile, Lunca Ilvei, Mărișelu, Monor, Șieu, Șieuț, Tiha Bârgăului					
	Extindere turism Băile Figa	Beclean	PR	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Construire centru / bază de tratament	Sângeorz-Băi	PR	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat PPP
	Amenajare zonă de agrement Colibița	Bistrița Bârgăului	PR	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat
	Amenajare zonă de agrement Lac Chiliceu	Budești	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Dezvoltare turistică – exploatare apă mineralizată terapeutică Slatina	Dumitra	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare pârtie de schi	Ilva Mare, Lunca Ilvei, Tiha Bârgăului	PM	MS	TM	Primărie CJ BN Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP

	Amenajare zonă de camping	Josenii Bârgăului	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Sistematizări verticale și parcări Vulcanii Noroioși-Moară	Monor	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Amenajare băi saline Nimigea de Jos	Nimigea	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Punere în valoare peisaj montan din Parcul Național Munții Rodnei (punte turistică suspendată și modernizare drum de acces)	Parva	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajarea domeniu schi, parc de aventură, circuit de sanie, patinoar și trenuleț turistic	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare bazin de înot cu ape minerale	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP

	Amenajare platforme panoramice	Parva	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Amenajare pârtie pentru bicicletă pe cablu skibike	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare pârtie tubing	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Dezvoltare facilități de agrement pentru sporturi extreme (pârtie de zorbing, tiroliană, paintball, airsoft, parapet rafting, sporturi motorizate)	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare sat de vacanță și sat de aventură	Parva	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare domeniu schiabil	Rodna	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local PPP
	Îmbunătățirea infrastructurii de	Rodna	PR	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat

	turism la nivel stațiunii Rodna						Bugetul local PPP
	Construire centru wellness-SPA	Rodna	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local PPP
	Amenajare trasee turistice	Runcu Salvei	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Amenajare parc de aventură	Silivașu de Câmpie	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Înființare centru de dezvoltare turistică	Târlișua	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Înființare stațiune de tratament cu ape sărate	Teaca	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare punct gastronomic	Teaca	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajare parc de aventură	Tiha Bârgăului	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Amenajarea domeniul schiabil Nedea Țăranului	Sângeorz-Băi	PM	MS	TM	Primărie Operatori privați	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local PPP

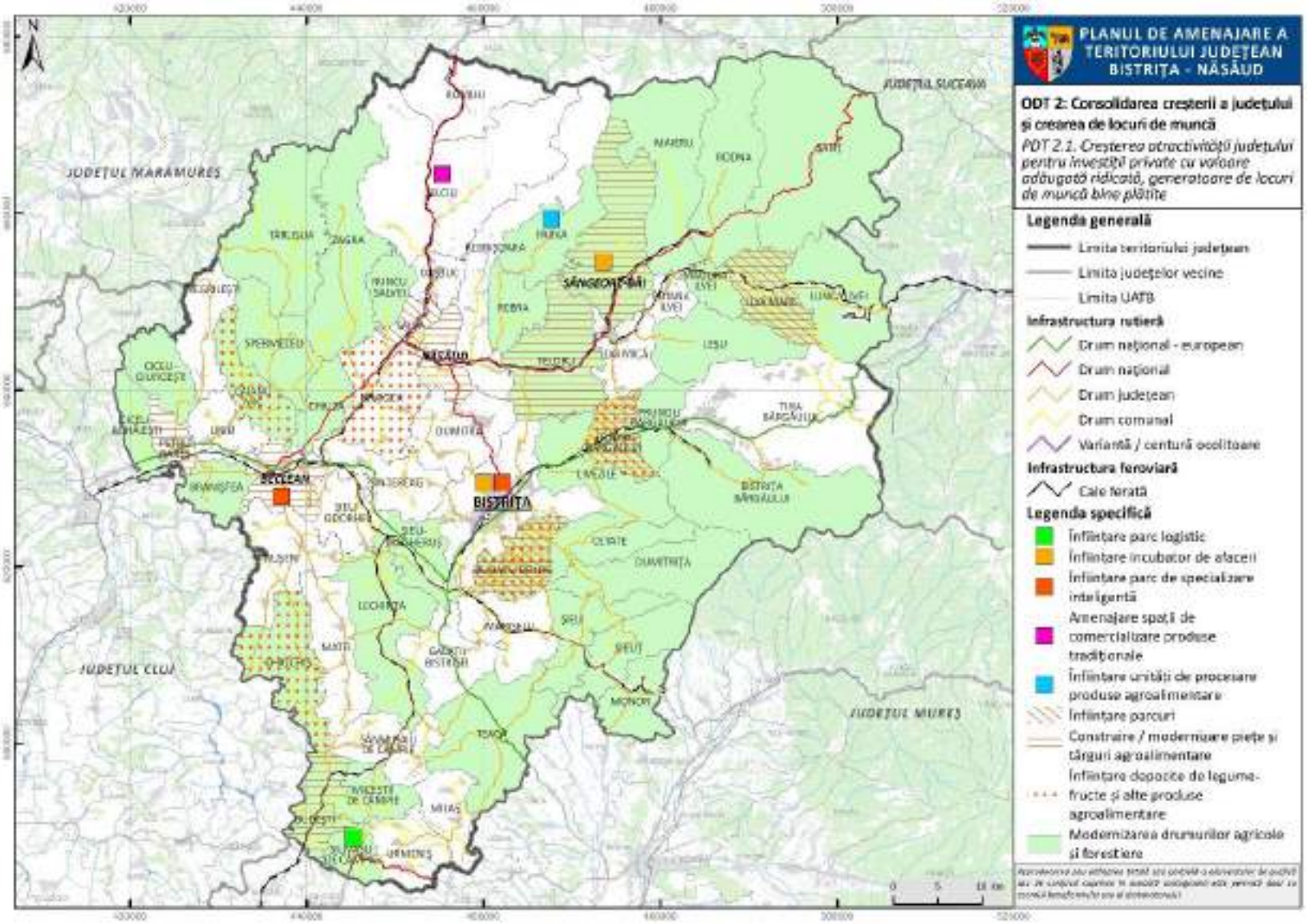

FIG. 4. OSGDT 2 – PROPUNERI PENTRU PDT 2.1.

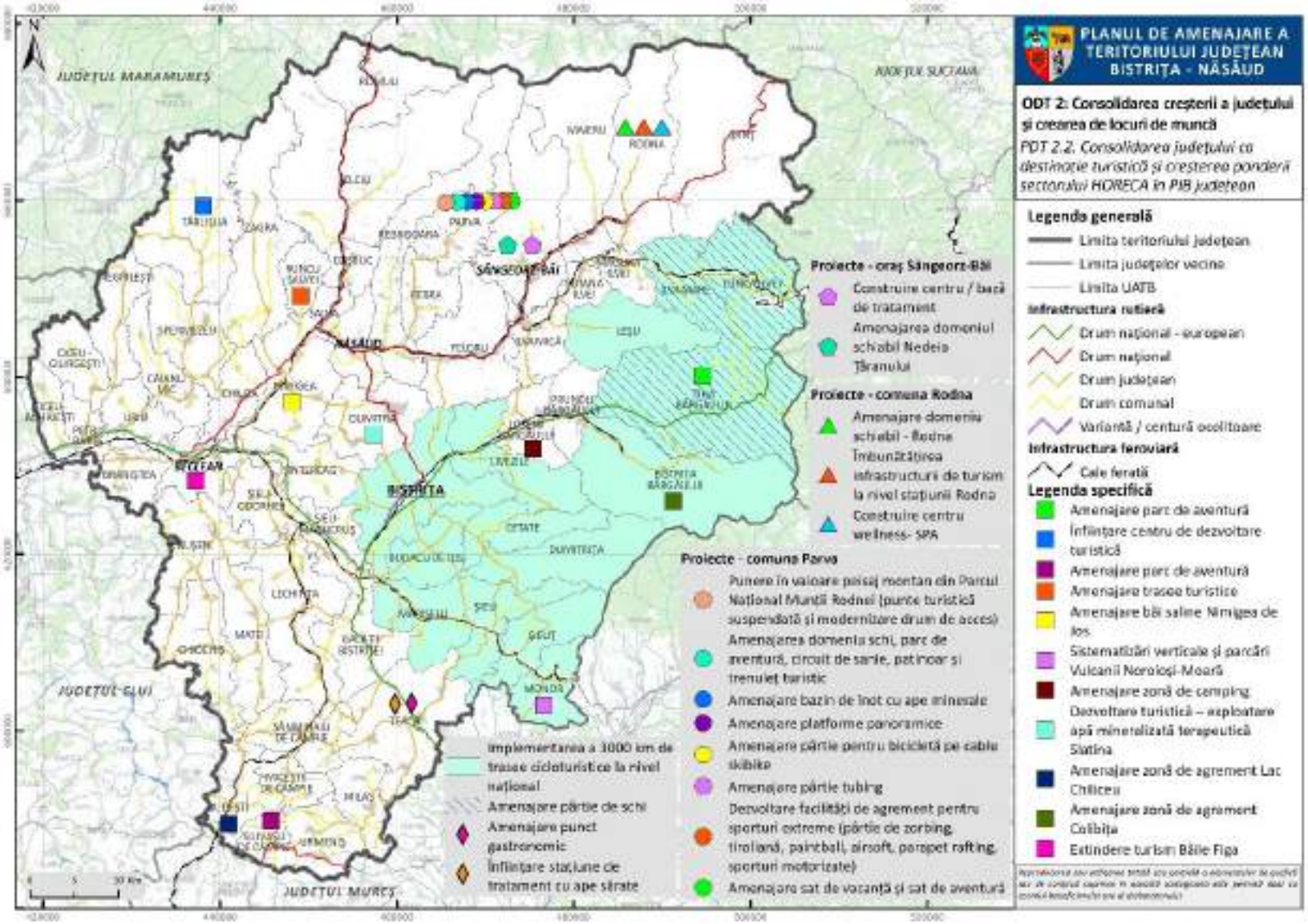

FIG. 5. OSGDT 2 – PROPUNERI PENTRU PDT 2.2.

OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[8]	Nivel de maturitate[9]	Etapizare în timp[10]	Responsabilități	Surse de finanțare
3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice							
PDT 3.1. Conservarea resurselor și patrimoniului natural							
PGDT 3.1.1. Protecția biodiversității și a peisajelor	Amenajare parcuri dendrologIce	Poiana Ilvei	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 3.1.2. Extinderea suprafețelor împădurite și conservarea fondului forestier	Realizare împăduriri și perdele forestiere	Josenii Bârgăului, Măgura Ilvei, Parva, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului	PR	MS	TS	Primării Ocoale silvice	Fonduri europene Fonduri proprii ale ocoalelor silvice
PDT 3.2. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu							
PGDT 3.2.1. Îmbunătățirea calității aerului	Instalarea stații de monitorizare a calității aerului	Bistrița	PM	MS	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 3.2.2. Asigurarea calității apelor	Ecologizare cursuri de apă	Budacu de Jos	PM	MS	TS	Primărie	Bugetul local

[8] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[9] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[10] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)

PGDT 3.2.3. Creșterea calității solurilor	Remedierea siturilor contaminate și potențial contaminate	Rodna	PR	MM	TM	Proprietari ale siturilor	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii
PDT 3.3. Adaptarea la schimbările climatice și managementul adecvat al riscurilor							
PGDT 3.3.1. Reducerea riscului de inundații	Regularizare cursuri de apă secundare	Chiochiș, Chiuza, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Leșu, Maieru, Nimigea, Parva, Rebrișoara, Șanț	PR	MM	TM	Primării ABA	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 3.3.2. Consolidarea zonelor afectate de alunecări de teren	Consolidare versanți	Rodna Bistriţa Bârgăului, Budeşti, Cetate, Chiochiș, Dumitra, Dumitrița, Galații Bistriței, Lechința, Lunca Ilvei, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Monor, Nușeni, Parva, Rebra, Rodna, Romuli, Sânmihaiu de Câmpie, Şanţ, Silivaşu de Câmpie, Spermezeu, Șieuț, Teaca, Telciu, Urmeniș, Zagra	PR	MS	TM	Primării	Bugetul de stat Bugetul local
PGDT 3.3.3. Dezvoltarea infrastructurii pentru situații de urgență	Construirea de remize PSI	Livezile, Prundu Bârgăului	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugetul local

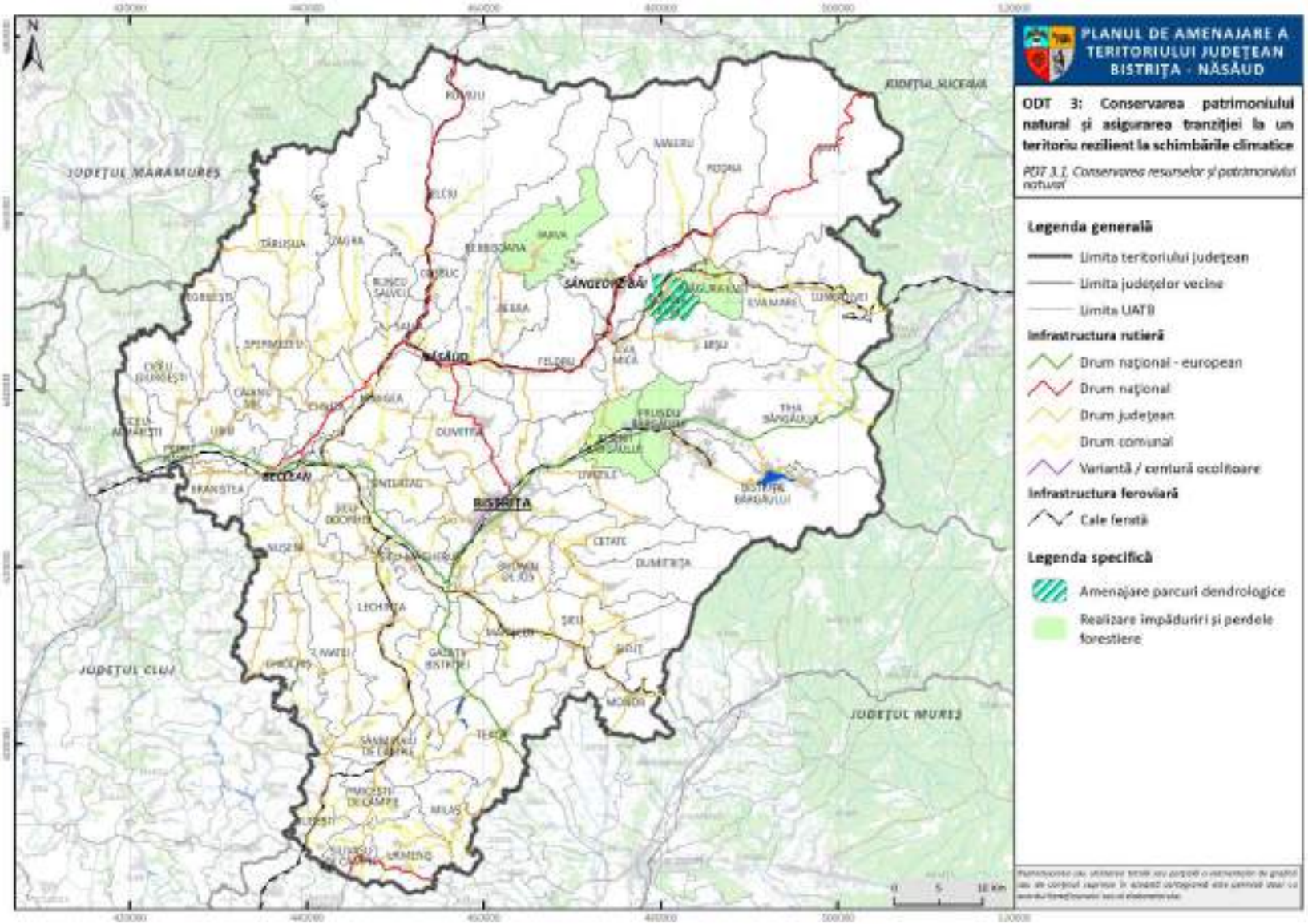

FIG. 6. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.1.

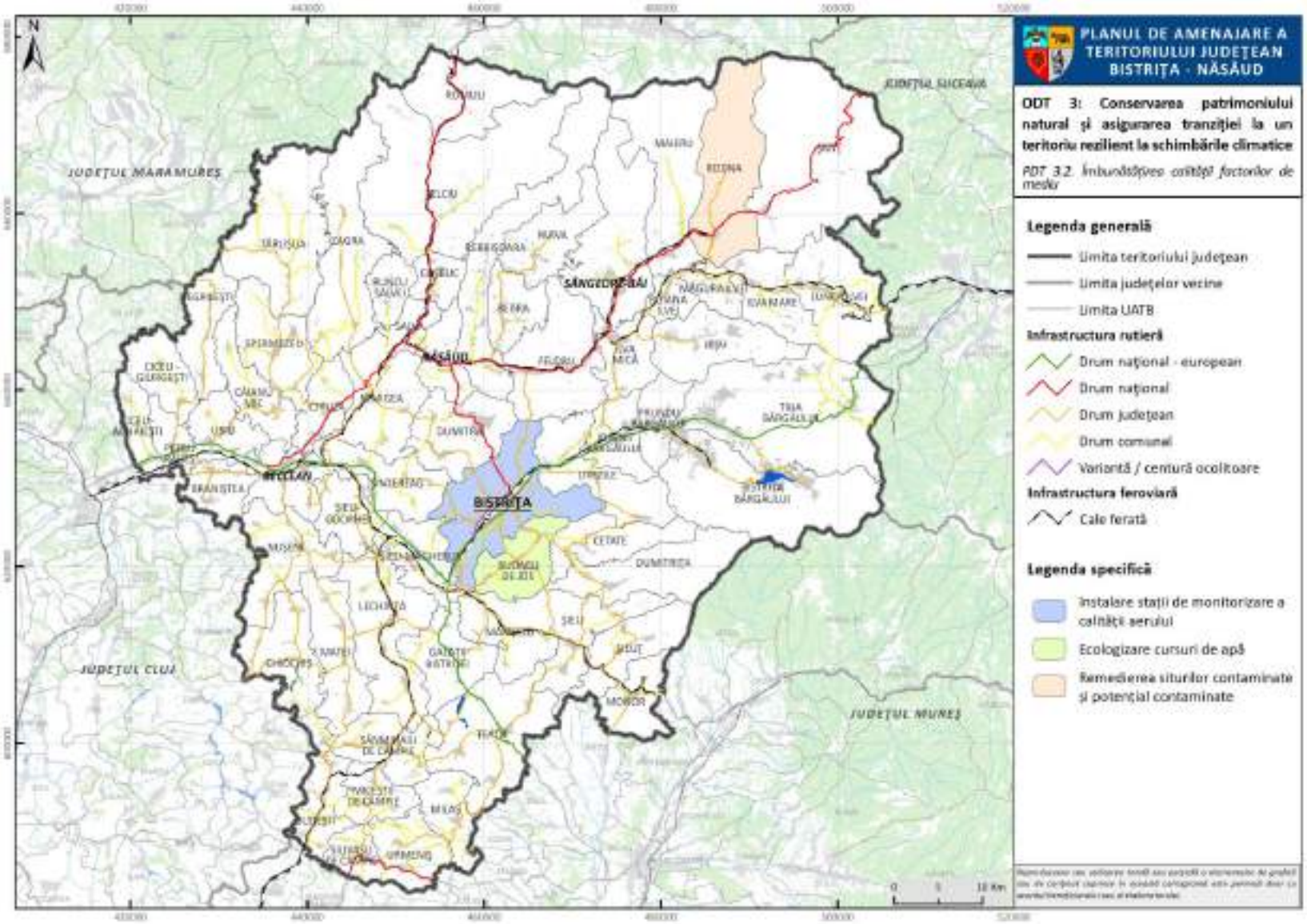

FIG. 7. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.2.

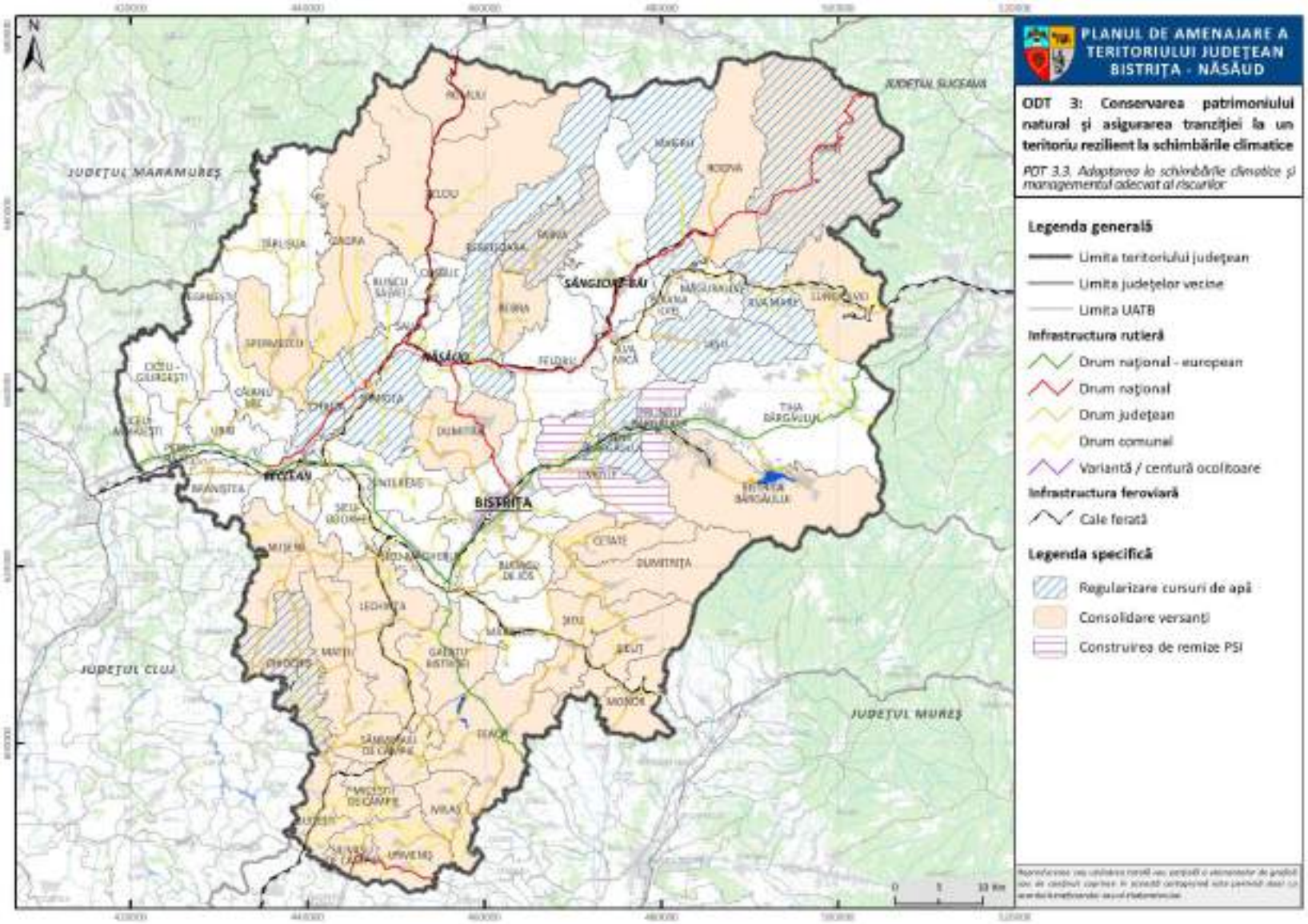

FIG. 8. OSGDT 3 – PROPUNERI PENTRU PDT 3.3.

OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[11]	Nivel de maturitate[12]	Etapizare în timp[13]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale							
PDT 4.1. Promovarea mobilității urbane durabile							
PGDT 4.1.1. Reabilitarea și modernizarea străzilor orășenești, inclusiv poduri, trotuare și piste pentru biciclete	Construire pasaje rutiere	Beclean	PM	MR	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare / modernizare străzi	Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS TM TL	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Amenajare piste pentru biciclete	Bistrița, Beclean, Năsăud	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare centre de închiriere a bicicletelor	Beclean, Năsăud	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale

[11] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[12] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[13] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)

	Înființare / extindere sistem de management al traficului	Bistrița, Năsăud	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Amenajare zone pietonale/trotuare	Bistrița, Beclean, Năsăud	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Amenajare parcări	Năsăud, Sângeorz-Băi	PM	MM	TS TM	Primării	Bugete locale
PGDT 4.1.2. Asigurarea transportului urban și metropolitan de calitate	Dezvoltarea și modernizarea sistemelor de transport public cu vehicule nepoluante (flotă, stații de transport în comun etc.)	Bistrița, Beclean,	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Amenajarea de benzi dedicate pentru transportul public	Bistrița, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PDT 4.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare							
PGDT 4.2.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată	Proiect regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bistrița-Năsăud: - Stație de tratare Bistrița - SEAU Bistrița - Extindere și reabilitare rețele de alimentare cu apă și canalizare Bistrița	Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Operator regional	Fonduri europene

	- Extindere alimentare cu apă și canalizare Năsăud - Reabilitare rețea de alimentare cu apă și canalizare Năsăud - Construire /modernizare /reabilitare surse de apă Beclean și Sângeorz-Băi - Extindere alimentare cu apă și canalizare Sângeorz-Băi - Extindere și reabilitare retele de alimentare cu apă în orașul Beclean, Extindere rețele de canalizare în orașul Beclean						
	Instalație îngrășare namol SEAU (operator regional)	Bistrița	PM	MR	TS	Operator regional	Fonduri proprii ale operatorului

	Sistem dezinfecție apă potabilă la Stația de Tratare (operator regional)	Bistrița	PM	MR	TS	Operator regional	Fonduri proprii ale operatorului
	Extindere rețea canalizare, reabilitare colector și deversoare (masterplan apă-canal)	Bistrița	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extindere rețea de alimentare cu apă, rezervor și stații de pompare (masterplan apă-canal)	Bistrița	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare și extindere rețea de alimentare cu apă (masterplan apă-canal)	Năsăud	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extindere rețea apă-canalizare	Sângeorz-Băi	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extinderea rețea de canalizare	Năsăud	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

PGDT 4.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de distribuție a gazelor naturale	Înființare rețea de distribuție a gazelor naturale	Sângeorz-Băi	PR	MM	TS	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
PGDT 4.2.3. Asigurarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și de iluminat public	Eficientizare energetică iluminat public	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Instalarea stații de încărcare a vehiculelor electrice	Năsăud	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 4.2.4. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul integrat al deșeurilor	Modernizarea stațiilor de transfer și a centrelor de colectare	Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MM	TM	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Amenajare centre de aport voluntar	Bistrița, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Amenajare platforme colectare (insule ecologice digitalizate) deșeuri	Bistrița, Năsăud	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PDT 4.3. Promovarea producției și consumului de energie regenerabilă							
PGDT 4.3.1. Dezvoltarea capacităților de producere a	Cogenerare biogaz stația de epurare (operator regional apă)	Bistrița	PM	MM	TM	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul CJ

energiei regenerabile							PPP
	Amenajare parc fotovoltaic	Sângeorz-Băi	PM	MR	TS	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
PDT 4.4. Îmbunătățirea infrastructurii sanitare, educaționale și sociale							
PGDT 4.4.1. Investiții în infrastructura sanitară	Reparare și reorganizare cop de legătură pentru autorizarea ISU în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ
	Amenajare și modernizare Secția Recuperare Medicală a Spitalului Clinic Județean de Urgență	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Bugetul CJ
	Amenajare laborator de recuperare, medicină fizică și balneologie al Spitalului Clinic Județean de Urgență	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Bugetul CJ
	Investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ

	tratează cancer – Spitalul Clinic Județean de Urgență						
	Investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice – Spitalul Clinic Județean de Urgență	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Extinderea pavilionului Spitalul Clinic Județean de Urgență prin construirea unei clădiri noi	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Extindere și modernizare Secție Psihiatrie a Spitalului Clinic Județean de Urgență	Bistrița	PR	MR	TS	CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ
	Creșterea eficienței energetice la Serviciul de Ambulanță Județeană	Bistrița	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Reabilitare, modernizare, dotarea și extindere Spital Orășenesc	Năsăud	PM	MM	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Reabilitare centru SMURD	Sângeorz-Băi	PM	MM	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Construire dispensar uman	Năsăud, Sângeorz-Băi	PM	MM	TS	Primărie	Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 4.4.2. Investiții în infrastructura educațională	Renovarea energetică a CSEI nr. 2	Bistrița	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Renovarea energetică a Școlii Profesionale Speciale „Sf. Maria”	Bistrița	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Renovarea energetică a CSEI nr. 1	Bistrița	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Renovarea energetică a imobilului din Str. Vasile Nașcu nr. 47 (CSEI)	Năsăud	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Renovarea energetică a CSEI	Beclean	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Reabilitare școli gimnaziale	Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

	Reabilitare grădinițe	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare licee și colegii	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare palate și cluburi ale copiilor	Bistrița, Năsăud	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare – extindere săli de sport școlare	Bistrița, Sângeorz-Băi	PR	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire creșe	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire grădinițe	Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local

	Construire piscină didactică	Năsăud	PM	MS	TM	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare centru afterschool	Sângeorz-Băi	PM	MS	TM	Primărie	Bugetul local
	Înființare centru de tineret pentru robotică	Sângeorz-Băi	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Înființare centru pentru tineret	Năsăud	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 4.4.3. Investiții în infrastructura de servicii sociale	Creșterea performanței energetice și reabilitarea imobilului din strada Petru Maior. Nr. 22 (Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Dizabilități nr. 2)	Beclean	PM	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Înființare centre comunitare integrate	Bistrița	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Consolidare cămin pentru persoane vârstnice	Bistrița	PM	MM	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Înființare cămine persoane vârstnice	Năsăud	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
PDT 4.5. Creșterea calității locuirii							
PGDT 4.5.1. Dezvoltarea fondului public de locuințe	Construire locuințe de serviciu Str. Prundului nr. 9	Bistrița	PM	MR	TS	ANL	Bugetul de stat Bugetul CJ
	Construire locuințe ANL	Sângeorz-Băi	PM	MM	TM	ANL	Bugetul de stat Bugetul local
	Construire locuințe nZEB pentru tineri	Bistrița, Sângeorz-Băi	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 4.5.2. Creșterea performanței energetice a fondului de locuințe	Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe	Bistrița, Beclean, Năsăud, Sângeorz-Băi	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PDT 4.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos							
PGDT 4.6.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale și pentru	Construire și reabilitare centre culturale multifuncționale	Bistrița, Beclean, Năsăud	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

industrii creative	Reabilitare cămine culturale	Bistrița, Năsăud	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare cinematograf	Năsăud	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugete locale
	Reabilitare muzee	Sângeorz-Băi	PM	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Bugete locale
	Transformare bibliotecă în hub de învățare digitală	Sângeorz-Băi	PM	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugete locale
	Reabilitare case de cultură	Năsăud, Sângeorz-Băi	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 4.6.2. Investiții în infrastructura sportivă și de recreere	Construire stadion nou (capacitate 12388 locuri)	Bistrița	PM	MM	TM	CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ
	Construire complex sportiv acvatic	Bistrița	PM	MM	TM	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare, modernizare și dotare baze sportive	Năsăud	PM	MM	TM	Primărie	Bugetul local
	Construire complex sportiv multifuncțional și	Năsăud	PM	MM	TM	Primărie	Bugetul de stat

	de agrement (bazin de înot, terenuri sportive etc.)						Bugetul local
	Construire bazin de înot acoperit	Sângeorz-Băi	PM	MM	TM	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare sanie de vară	Bistrița	PM	MM	TL	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare skate-park	Sângeorz-Băi	PM	MS	TS	Primărie	Bugetul local
	Amenajare locuri de joacă pentru copii	Năsăud	PM	MS	TS	Primărie	Bugetul local
PDT 4.7. Creșterea calității spațiilor publice urbane							
PGDT 4.7.1. Amenajarea și modernizarea spațiilor verzi și a spațiilor publice	Dezvoltare și regenerare spații publice	Beclean	PM	MM	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Reamenajare spații publice centrul istoric	Bistrița, Năsăud	PM	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugetul local
	Regenerarea urbană a spațiilor publice degradate	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul local
	Amenajare coridoare verzi-albastre de-a lungul cursurilor de apă	Bistrița	PM	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local

	Amenajare parc botanic	Beclean	PM	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PDT 4.8. Îmbunătățirea fondului construit public							
PGDT 4.8.1. Construcția și reabilitarea de clădiri administrative	Reabilitare termică sedii administrative	Bistrița, Năsăud, Sângeorz-Băi	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale

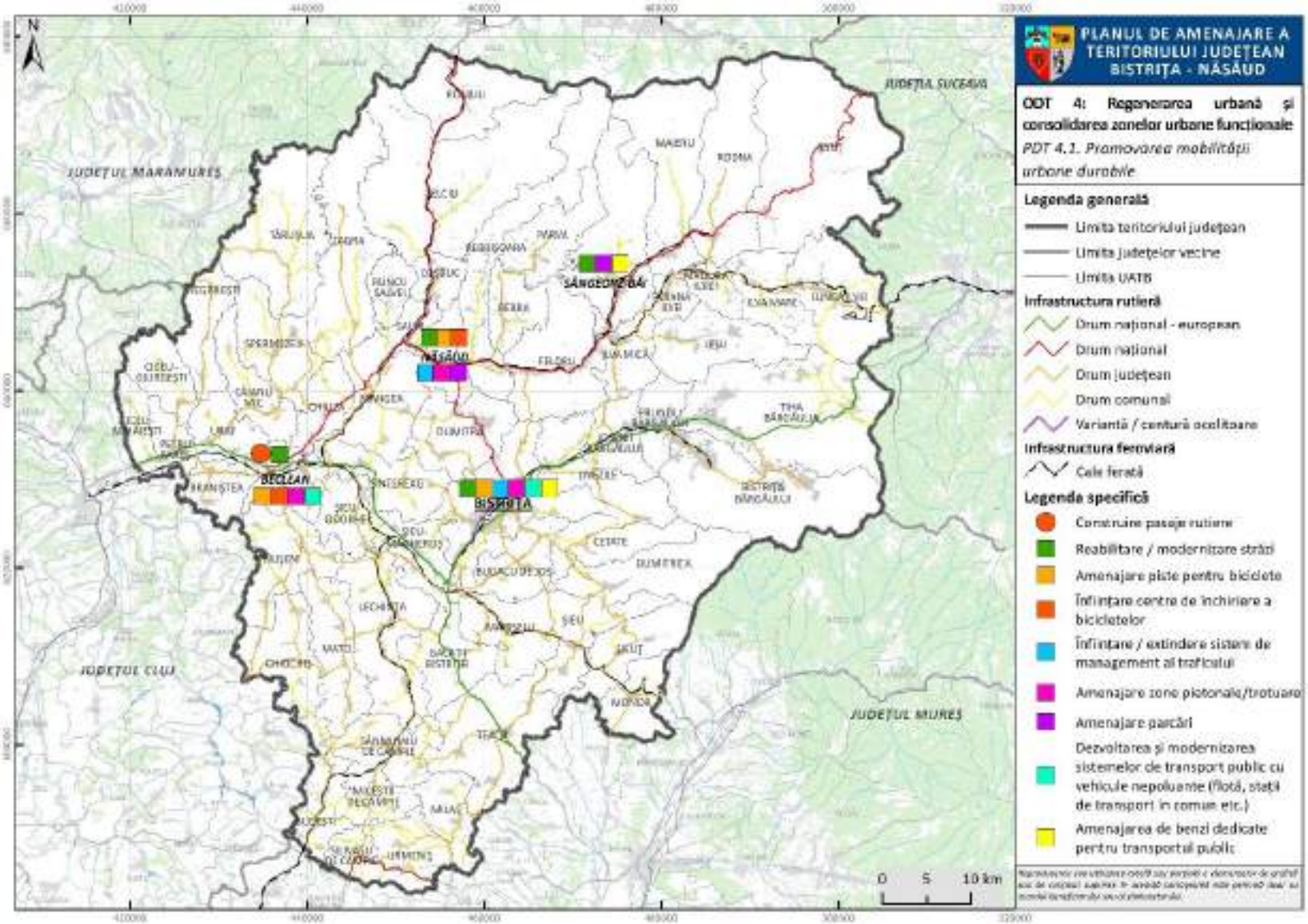

FIG. 9. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.1.

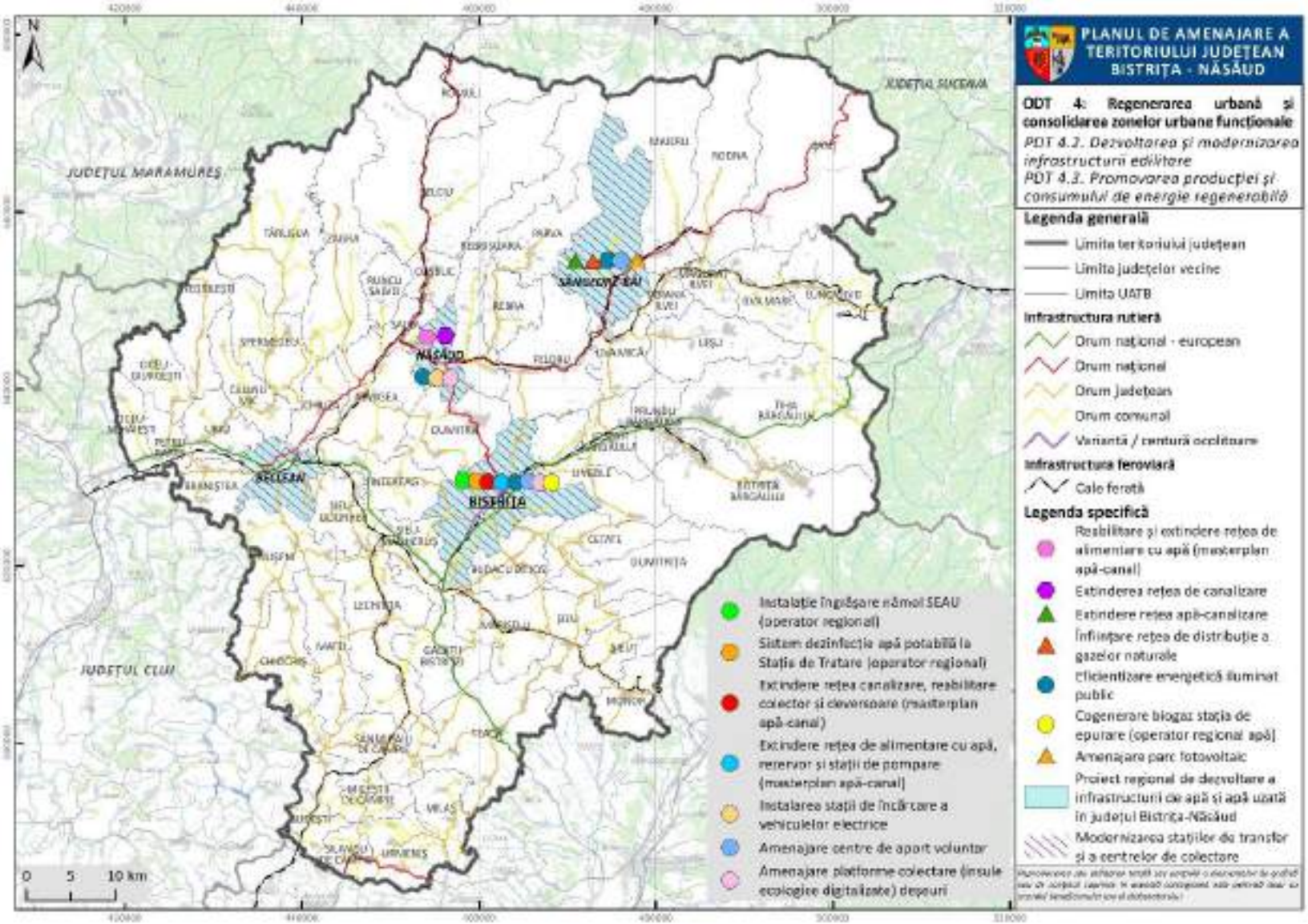

FIG. 10. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.2.-4.3.

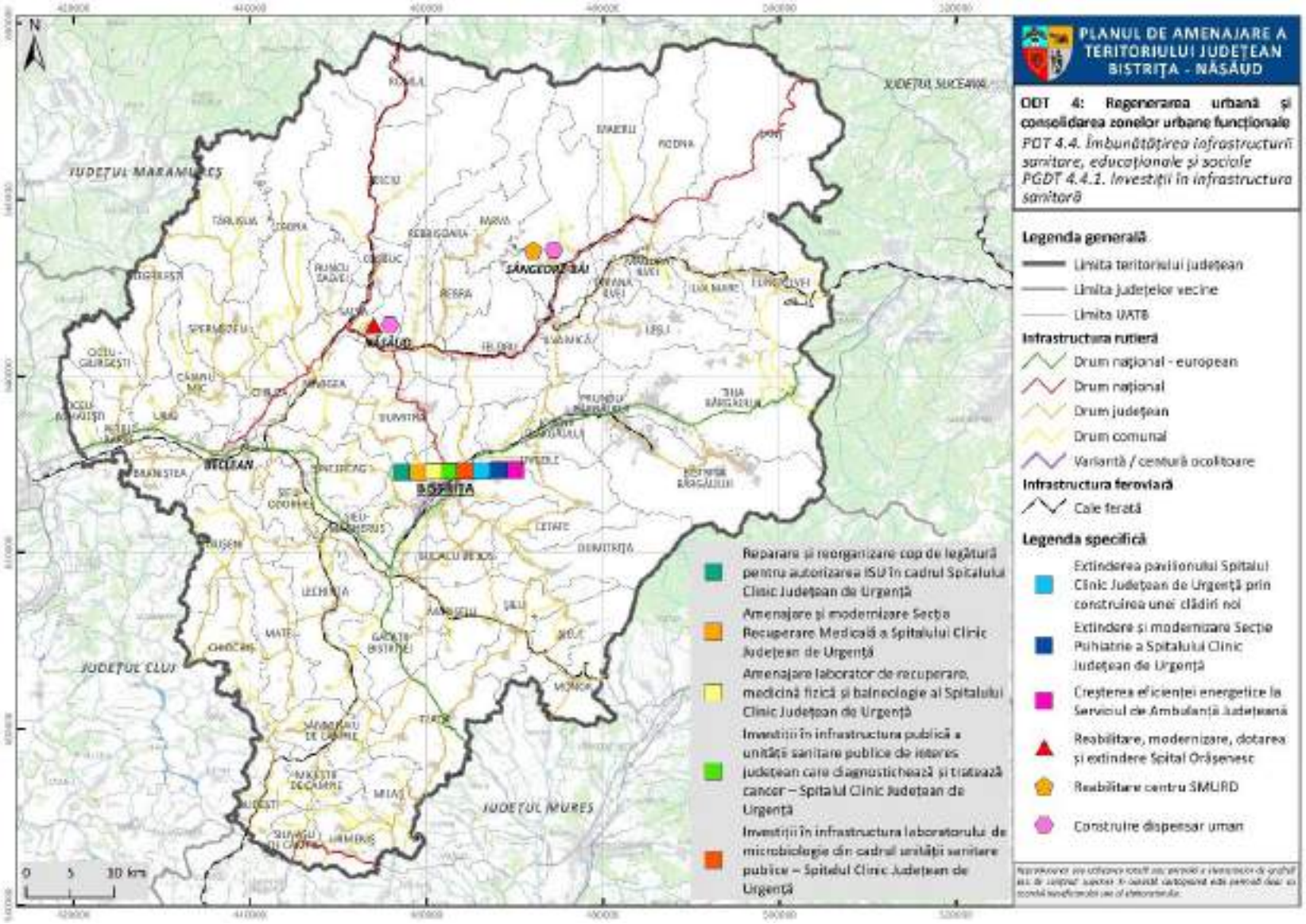

FIG. 11. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.1.

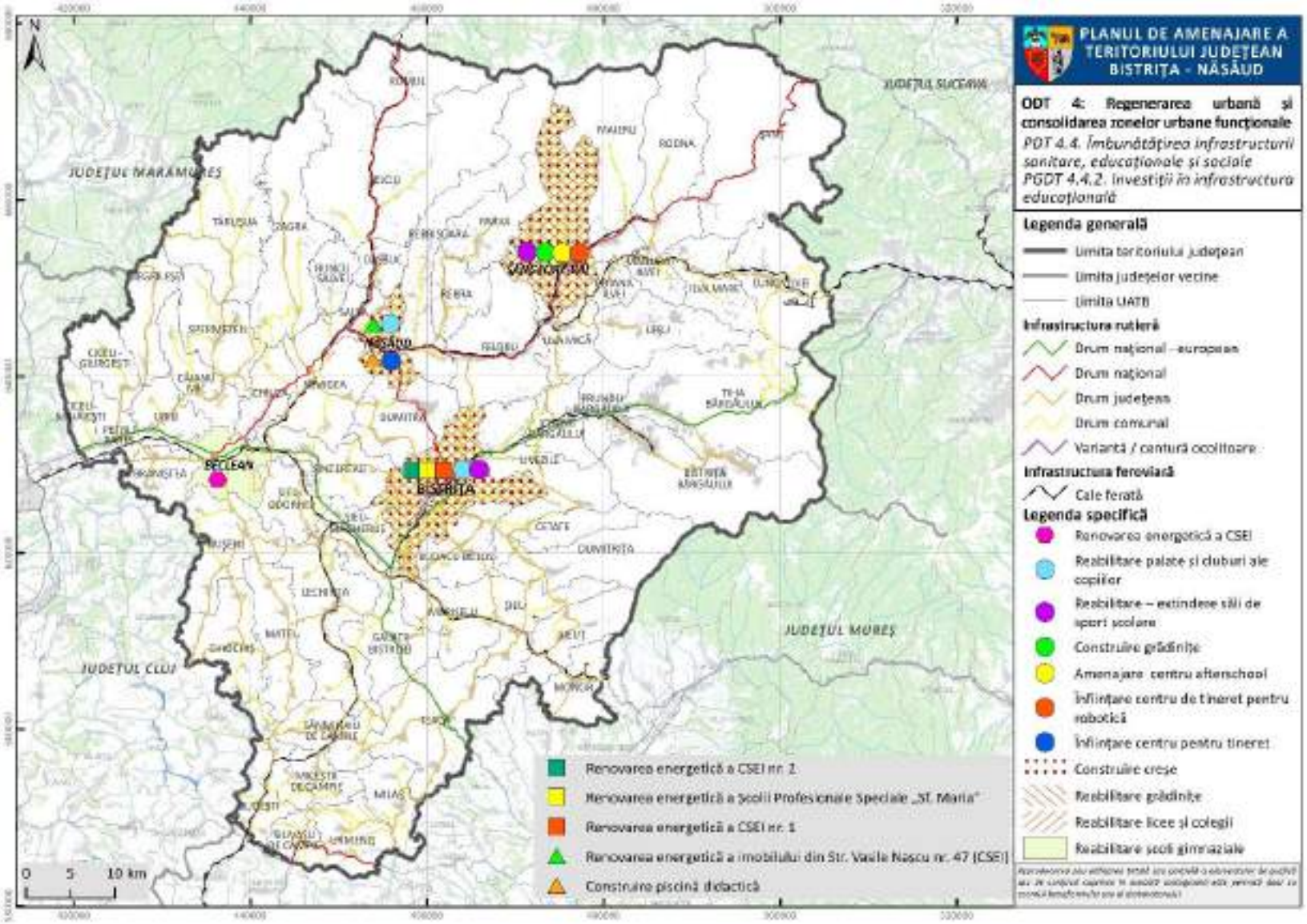

FIG. 12. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.2.

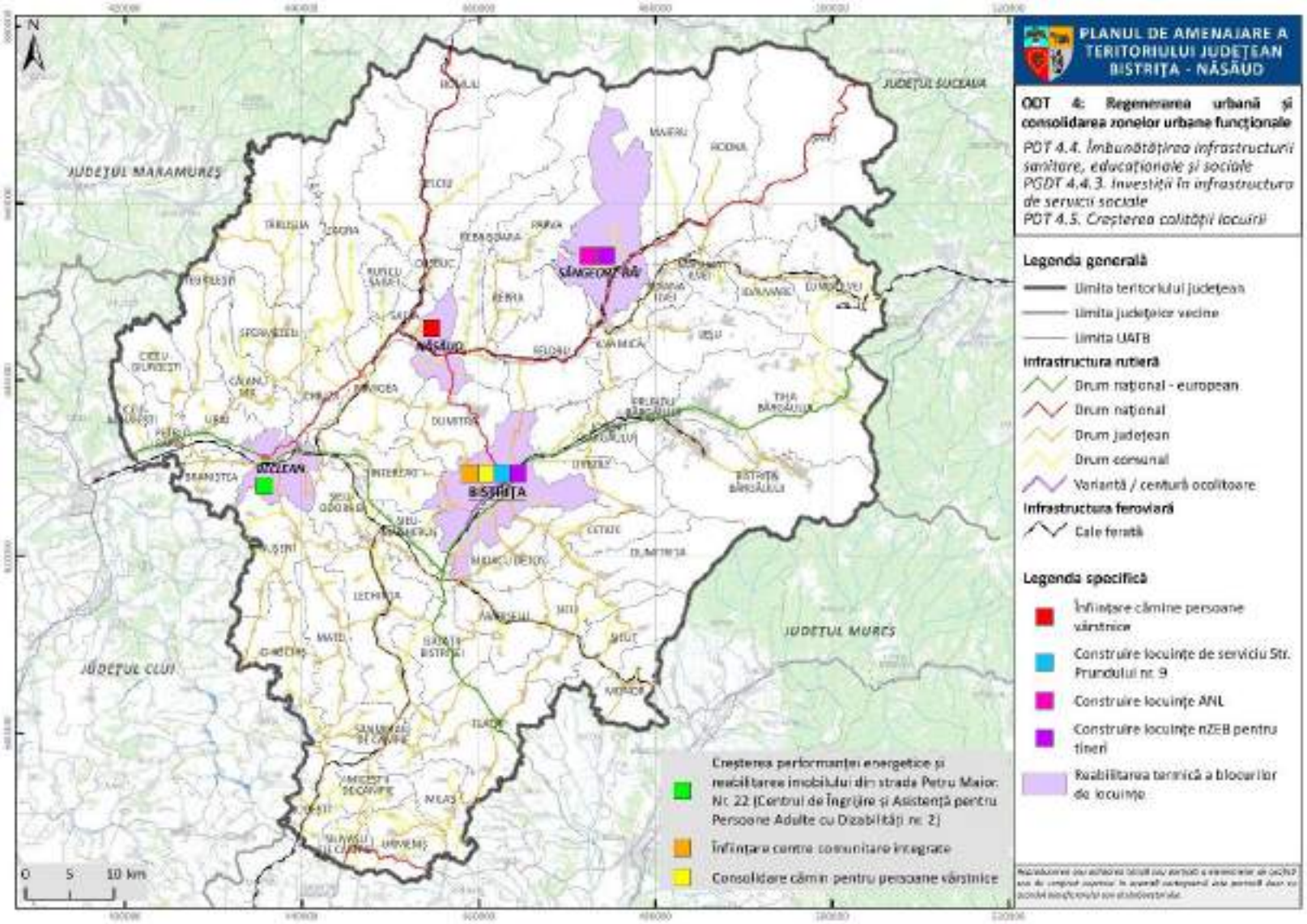

FIG. 13. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.4. – PGDT 4.4.3.; PDT 4.5.

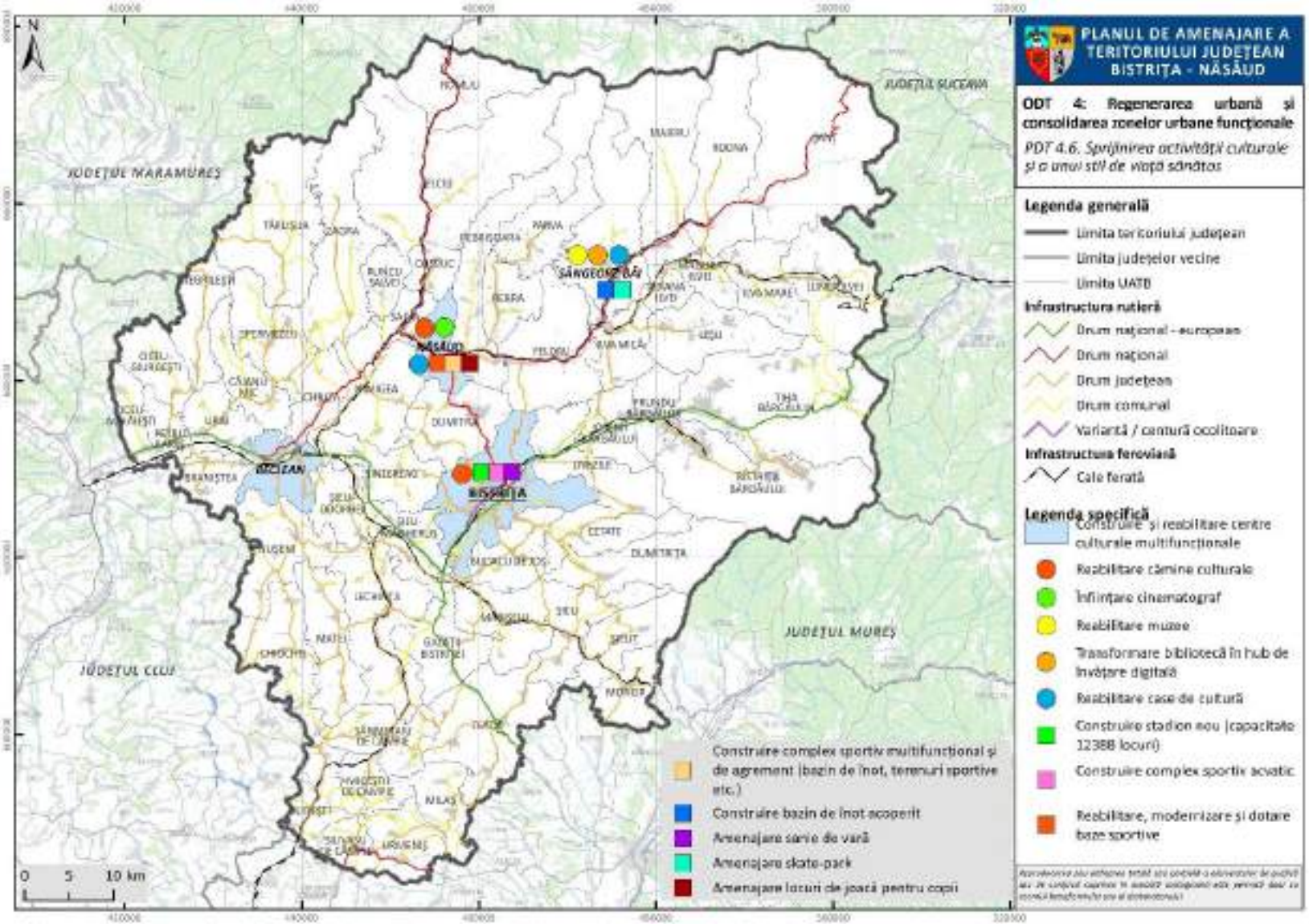

FIG. 14. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.6.

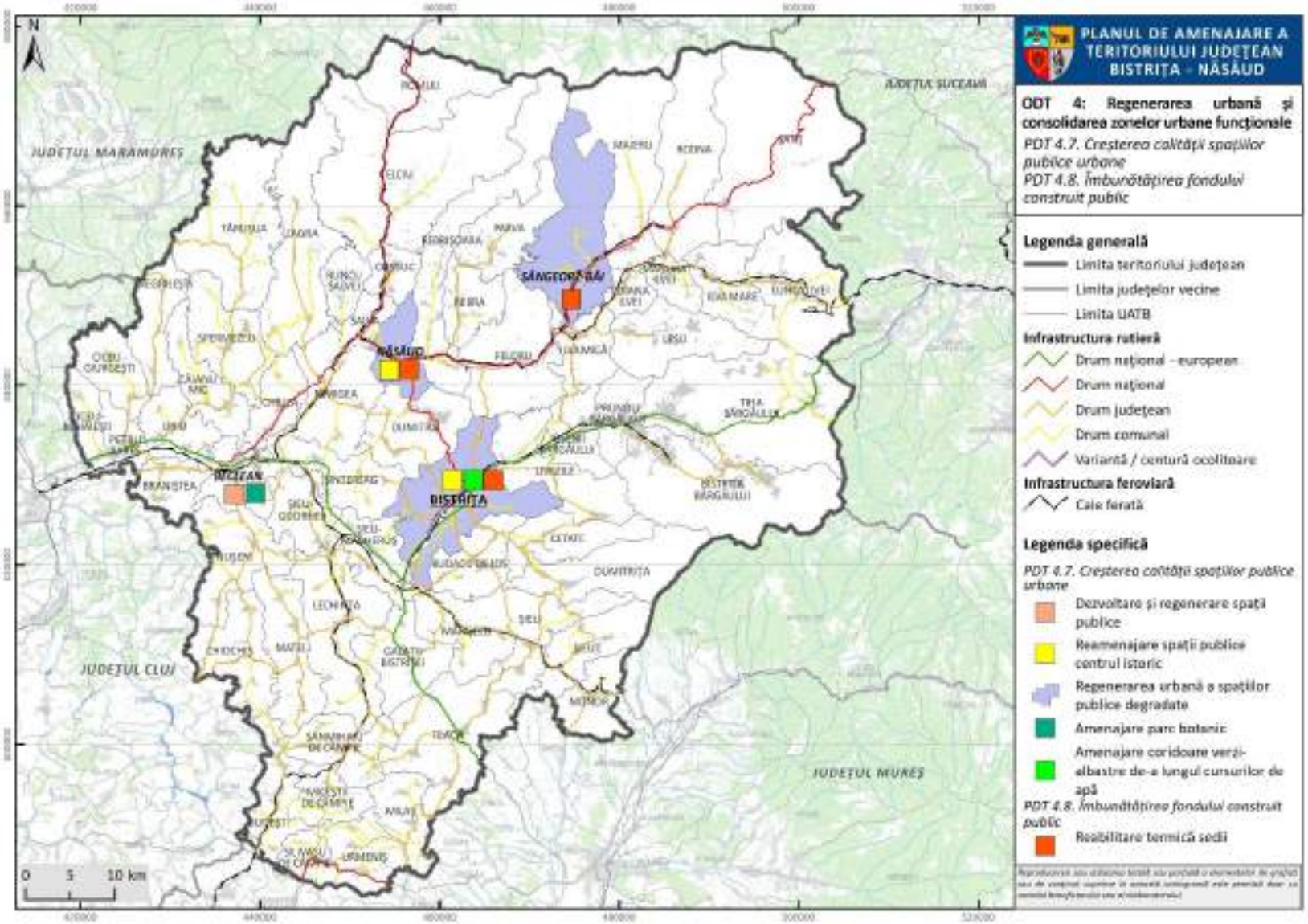

FIG. 15. OSGDT 4 – PROPUNERI PENTRU PDT 4.7.-4.8.

OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[14]	Nivel de maturitate[15]	Etapizare în timp[16]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban							
PDT 5.1. Promovarea mobilității rurale durabile							
PGDT 5.1.1. Reabilitarea și modernizarea străzilor rurale, inclusiv poduri, trotuare și piste pentru biciclete	Modernizare străzi[17]	Toate UAT-urile rurale	PR	MM	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire/ reabilitare poduri	Feldru, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Poiana Ilvei, Rebra, Rebrișoara, Romuli, Șanț, Târlișua	PR	MM	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Amenajare piste pentru biciclete	Braniștea, Budacu de Jos, Cetate, Chiochiș, Dumitrița, Feldru, Josenii Bârgăului, Livezile, Maieru, Parva, Petru Rareș, Șieu, Șieu-Măgheruș	PM	MS	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Amenajare / modernizare alei	Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Chiuza, Galații	PR	MM	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

[14] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[15] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[16] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)
[17] La modernizarea drumurilor comunale / a străzilor care se suprapun peste situri arheologice se va avea în vedere corelarea intervențiilor de îmbunătățire a infrastructurii de transport cu cerințele de protejare a patrimoniului cultural imobil

	pietonale și trotuare	Bistriței, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Livezile, Matei, Nimigea, Parva, Petru Rareș, Rodna, Șanț, Șieu, Târlișua, Telciu					
	Amenajare parcări	Josenii Bârgăului, Livezile, Parva, Prundu Bârgăului	PM	MS	TS TM	Primării	Bugete locale
PDT 5.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare							
PGDT 5.2.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată	Proiect regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bistrița-Năsăud: -Reabilitare / modernizare captare și stații de tratare Cușma și Bistrița Bârgăului - Construire/ modernizare SEAU Josenii Bârgăului și Lechința -Extindere alimentare cu apă și canalizare în comunele Lechința,	Bistrița Bârgăului, Braniștea, Budacu de Jos, Budești, Căianu Mic, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Coșbuc, Feldru, Ilva Mică, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Lechința, Leșu, Livezile, Lunca Ilvei, Maieru, Miceștii de Câmpie, Milaș, Negrilești, Nimigea, Petru Rareș, Poiana Ilvei, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Runcu Salvei, Salva, Sânmihaiu de	PR	MR	TS	Operator regional	Fonduri europene

	Miceștii de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie și Budești -Extindere rețele de distribuție și canalizare în Comuna Teaca și alimentare cu apă în comunele Matei, Milaș și Chiochiș -Extindere alimentare cu apă în comunele Șieu-Măgheruș, Budacu de Jos, Mărișelu, Șieu Odorhei și Șieu -Extindere rețea de alimentare cu apă și canalizare în comuna Tiha Bârgăului -Extindere alimentare cu apă și canalizare în comunele Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Livezile -Extindere alimentare cu apă și canalizare în	Câmpie, Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Târlișua, Teaca, Telciu, Tiha Bârgăului, Uriu, Zagra					

	comunele Coșbuc, Feldru, Rebra, Rebrișoara, Runcu Salvei, Salva, și Telciu -Construire/ Modernizare/ Reabilitare surse de apă (captare, tratare) Anieș, Rebra, Târlișua, Bichigiu, Șieu, Runcu Salvei și Zagra -Extindere alimentare cu apă și canalizare în comunele Maieru, Rodna, Leșu, Ilva Mică, Ilva Mare, Lunca Ilvei și Poiana Ilvei; -Reabilitare rețele alimentare cu apă Maieru -Extindere alimentare cu apă în comunele Braniștea, Ciceu Mihăiești,						

	Negrilești, Petru Rareș, Uriu și extindere canalizare în Petru Rareș și Uriu -Extindere rețele de alimentare cu apă în UAT Căianu Mic, UAT Nimigea, UAT Târlișua, UAT Zagra, Sistem nou alimentare cu apă în UAT Spermezeu, Sistem de canalizare în UAT Căianu Mic						
	Reabilitare rețea de alimentare cu apă (operator regional)	Șintereag, Căianu Mic, Prundu Bârgăului	PM	MM	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Extindere rețea de canalizare (operator regional)	Prundu Bârgăului, Josenii Bârgăului	PM	MM	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Extindere rețea de alimentare cu apă (operator regional)	Prundu Bârgăului	PM	MM	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului

	Suplimentare debit apă + captare (operator regional)	Lunca Ilvei	PM	MM	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Stație de tratare (operator regional)	Runcu Salvei	PM	MM	TS	Operator regional	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului
	Extindere rețea canalizare (masterplan apă-canal)	Bistrița Bârgăului, Josenii Bârgăului, Dumitra, Feldru, Ciceu-Mihăiești, Lechința, Rebrișoara, Teaca, Livezile, Braniștea, Galații Bistriței, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Nușeni, Parva, Romuli, Runcu Salvei, Salva, Sânmihaiu de Câmpie, Șanț,	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Extinderea rețea canalizare + SEAU (masterplan apă-canal)	Budacu de Jos, Budești, Ciceu-Giurgești, Chiochiș, Dumitrița, Spermezeu, Șieu, Șieu-Măgheruș,	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

		Șieu-Odorhei, Târlișua, Zagra					
	Colector canalizare (masterplan apă-canal)	Tiha Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extindere SEAU (masterplan apă-canal)	Rebra	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Stație pompare, rezervor, conductă transport și extindere rețea alimentare cu apă (masterplan apă-canal)	Livezile	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extindere rețea de alimentare cu apă și rezervor (masterplan apă-canal)	Budacu de Jos, Milaș, Josenii Bârgăului, Parva	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Extindere rețea de alimentare cu apă (masterplan apă-canal)	Dumitra, Petru Rareș, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Negrilești, Rebrișoara, Șanț, Romuli	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Stație de pompare (masterplan apă-canal)	Nușeni	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Rezervor (masterplan apă-canal)	Galații Bistriței, Feldru	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Stație de clorinare și reabilitare rezervor (masterplan apă-canal)	Lechința	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Captare nouă (masterplan apă-canal)	Bistrița Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Conductă nouă alimentare cu apă (masterplan apă-canal)	Maieru	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Conductă de transport apă potabilă și gospodărie de apă (masterplan apă-canal)	Șieu	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Captare, aducțiune, stație de clorinare, rezervor și extindere rețeade alimentare cu apă (masterplan apă-canal)	Tiha Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Captare, stație de clorinare, rezervor	Uriu	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat

	și extindere rețea alimentare cu apă (masterplan apă-canal)						Bugetul local
	Extindere rețele apă-canal (UAT-uri)	Bistrița Bârgăului, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Lunca Ilvei, Maieru, Petru Rareș, Prundu Bârgăului, Rodna, Telciu, Tiha Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare / extindere rețele de canalizare (UAT-uri)	Braniștea, Budacu de Jos, Budești, Ciceu-Giurgești, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Galații Bistriței, Ilva Mare, Lechința, Livezile, Matei, Milaș, Monor, Negrilești, Nimigea, Nușeni, Parva, Rebrișoara, Runcu Salvei, Salva, Șieu, Șieu-Măgheruș, Silivașu de Câmpie, Șintereag, Spermezeu, Teaca,	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

		Tiha Bârgăului, Zagra					
	Modernizare și extindere rețea alimentare cu apă (UAT-uri)	Budacu de Jos, Parva, Șieuț	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare rețea de canalizare și SEAU (UAT-uri)	Căianu Mic, Mărișelu	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare rețea de canalizare (UAT-uri)	Chiochiș	PM	MR	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Extindere rețea de alimentare cu apă (UAT-uri)	Chiuza, Ciceu-Mihăiești, Livezile, Matei, Milaș, Rebrișoara, Silivașu de Câmpie, Șintereag, Teaca, Tiha Bârgăului	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare / modernizare rețele de alimentare cu apă (UAT-uri)	Coșbuc	PM	MR	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare captare apă potabilă (UAT-uri)	Ilva Mare	PM	MR	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Stație de tratare apă (UAT-uri)	Monor	PM	MR	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Modernizare aducțiune apă (UAT-uri)	Rebra	PM	MR	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
PGDT 5.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de distribuție a gazelor naturale	Înființare / extindere rețea de distribuție a gazelor naturale	Bistrița Bârgăului, Braniștea, Budacu de Jos, Căianu Mic, Chiochiș, Chiuza, Coșbuc, Dumitra, Feldru, Livezile, Mărișelu, Milaș, Nimigea, Parva, Petru Rareș, Rebrișoara, Rodna, Salva, Șieu, Teaca, Telciu, Urmeniș	PR	MM	TM	Primării ADI-uri	Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 5.2.3. Asigurarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și de iluminat public	Amenajare stații de încărcare electrică	Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Căianu Mic, Feldru, Ilva Mică, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Matei, Milaș, Parva, Petru Rareș, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Runcu Salvei, Salva, Târlișua, Telciu, Tiha Bârgăului	PM	MR	TS	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Extindere rețele electrice	Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos,	PM	MS	TS TM	Primării	Bugete locale PPP

		Chiuza, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Parva, Petru Rareș, Rebrișoara, Șanț, Șieu-Măgheruș, Telciu				Operator distribuție energie	
	Extindere, modernizare și eficientizare energetică iluminat public	Căianu Mic, Chiochiș, Chiuza, Coșbuc, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Leșu, Livezile, Nimigea, Parva, Petru Rareș, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Rebra, Rodna, Runcu Salvei, Salva, Șanț, Șieu-Măgheruș, Șieuț, Silivașu de Câmpie, Teaca, Telciu, Tiha Bârgăului, Urmeniș, Zagra	PR	MR	TS	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 5.2.4. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementu	Modernizarea stației de transfer	Galații Bistriței	PR	MR	TM	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Modernizarea stației de sortare Tărpiu	Dumitra	PR	MR	TM	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ

l integrat al deșeurilor	Construirea unei instalații noi de digestie anaerobă – CMID Tărpiu	Dumitra	PR	MR	TM	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Construirea unei instalații noi mecanice cu recuperare materială și energetică – CMID Tărpiu	Dumitra	PR	MR	TM	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Construirea celulei nr. 3 a CMID Tărpiu	Dumitra	PR	MR	TL	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Construire platformă pentru deșeuri de grajd	Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PDT 5.3. Promovarea producției și consumului de energie regenerabilă							
PGDT 5.3.1. Dezvoltarea capacităților de producere a energiei regenerabile	Construcție microhidrocentrale	Maieru, Parva	PS	MS	TM TL	Primării Operatori privați	Bugetul de stat Bugete locale PPP
	Înființare de centrale pe bază de biomasă	Bistrița Bârgăului, Ilva Mare, Ilva Mică, Prundu Bârgăului, Rodna, Târlișua, Telciu	PS	MM	TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Dezvoltare sistem geotermal	Rodna	PS	MS	TM	Primărie	Fonduri europene Buget local
	Amenajare parc fotovoltaic /	Bistrița Bârgăului, Braniștea, Budacu	PM	MR	TS	Primării	Bugetul de stat Bugete locale

	instalare panouri fotovoltaice pe clădiri	de Jos, Budești, Căianu Mic, Cetate, Chiochiș, Chiuza, Ciceu-Giurgești, Feldru, Ilva Mare, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Leșu, Monor, Nușeni, Petru Rareș, Poiana Ilvei, Rebrișoara, Rodna, Salva, Șanț, Șieu, Șieu-Odorhei, Șieuț, Silivașu de Câmpie, Tiha Bârgăului, Urmeniș, Zagra					
PDT 5.4. Îmbunătățirea infrastructurii sanitare, educaționale și sociale							
PGDT 5.4.1. Investiții în infrastructura sanitară	Construire / reabilitare dispensare umane	Braniștea, Budești, Căianu Mic Chiuza, Dumitrița, Ilva Mare, Lechința, Livezile, Lunca Ilvei, Măgura Ilvei, Matei, Parva, Petru Rareș, Șanț, Șieu-Măgheruș, Telciu, Tiha Bârgăului	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire / reabilitare centre	Rodna	PM	MM	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	de permanență medicală						
	Înființare punct de lucru Serviciu de Ambulanță	Șieu, Telciu	PM	MM	TS	Primării	Bugete locale
PGDT 5.4.2. Investiții în infrastructura educațională	Reabilitare școli	Braniștea, Budești, Căianu Mic, Chiochiș, Galații Bistriței, Livezile, Măgura Ilvei, Milaș, Negrilești, Nușeni, Prundu Bârgăului, Rebra, Rebrișoara, Rodna, Runcu Salvei, Salva, Șanț, Șieu-Odorhei, Silivașu de Câmpie, Spermezeu, Teaca, Telciu, Zagra	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Extindere și modernizare școli profesionale	Rodna	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare licee	Prundu Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Construire campusuri / huburi educaționale	Prundu Bârgăului, Rodna	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire școli	Dumitra, Leșu, Rebrișoara, Șanț	PR	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare grădinițe	Budești, Căianu Mic, Dumitra, Lunca Ilvei, Mărișelu, Miceștii de Câmpie, Milaș, Rodna, Salva, Șieu-Măgheruș, Spermezeu, Tiha Bârgăului	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire grădinițe	Cetate, Chiuza, Josenii Bârgăului, Leșu, Maieru, Nușeni, Parva, Rebrișoara, Rodna, Șanț	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Construire creșe	Dumitrița, Ilva Mare, Măgura Ilvei, Petru Rareș, Rebrișoara, Salva	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Amenajare ludotecă și spațiu	Galații Bistriței, Parva, Romuli, Târlișua, Telciu	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale

	de joacă pentru antrepreșcolari						
	Înființare centre afterschool	Poiana Ilvei, Silivașu de Câmpie	PM	MS	TS TM	Primării	Bugete locale
	Amenajare centru recreativ pentru copii	Ilva Mare	PM	MS	TS TM	Primării	Bugete locale
	Înființare centru de tineret	Lunca Ilvei	PM	MS	TS TM	Primării	Bugete locale
PGDT 5.4.3. Investiții în infrastructura de servicii sociale	Înființare centre comunitare integrate	Căianu Mic, Chiochiș, Dumitrița, Telciu	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Înființare centre de tip Respiro pentru persoane cu dizabilități	Căianu Mic, Coșbuc, Teaca	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare centre de zi pentru copii în risc de separare	Chiochiș, Mărișelu, Târlișua	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare centre de zi pentru asistență și recuperare persoane vârstnice	Căianu Mic, Măgura Ilvei, Parva, Prundu Bârgăului	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

	Înființare centre de îngrijire persoane vârstnice	Ciceu-Giurgești, Ilva Mare, Lunca Ilvei, Nimigea, Salva, Telciu, Zagra	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare centre de zi pentru consiliere și sprijin părinți și copii	Silivașu de Câmpie, Telciu	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Înființare centre de îngrijire la domiciliu	Lechința	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
PDT 5.5. Îmbunătățirea condițiilor de locuire							
PGDT 5.5.1. Construcția de locuințe publice	Construirea de locuințe ANL pentru tineri	Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Josenii Bârgăului, Lechința, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Urmeniș	PM	MM	TS TM	ANL	Bugetul de stat Bugete locale
	Reabilitare locuințe publice	Budești, Șanț	PS	MS	TS	Primării	Bugete locale
	Construire locuințe sociale	Josenii Bârgăului, Măgura Ilvei, Mărișelu, Nușeni, Prundu Bârgăului, Silivașu de Câmpie, Tiha Bârgăului	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

	Construire locuințe de serviciu	Rodna	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
PGDT 5.5.2. Creșterea performanței energetice a fondului de locuințe	Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe	Rodna	PM	MM	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PDT 5.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos							
PGDT 5.6.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale și pentru industrii creative	Reabilitare biblioteci comunale	Branișteа	PM	MS	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală	Chiuza, Măgura Ilvei, Parva, Prundu Bârgăului, Teaca	PM	MR	TS	Primării	Fonduri europene Bugetele locale
	Construire și reabilitare cămine culturale	Budacu de Jos, Căianu Mic, Cetate, Chiochiș, Ciceu-Giurgești, Dumitrița, Galații Bistriței, Josenii Bârgăului, Livezile, Măgura Ilvei, Maieru, Matei, Parva, Rebra, Rebrișoara, Runcu Salvei, Salva, Șanț,	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

		Șieu-Odorhei, Șieuț, Silivașu de Câmpie, Șintereag, Spermezeu					
	Construire / reabilitare săli de festivități	Ilva Mare, Rodna	PM	MM	TS TM	Primării	Bugete locale
	Amenajarea / reabilitare case memoriale	Telciu	PM	MS	TS TM	Primărie	Bugetul local
	Construire / reabilitare muzee	Josenii Bârgăului, Lunca Ilvei, Parva, Rodna	PM	MS	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 5.6.2. Investiții în infrastructura sportivă și de recreere	Construire / reabilitare sală de sport	Braniștea, Dumitra, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Leșu, Parva, Prundu Bârgăului, Șanț, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Târlișua	PM	MM	TS TM	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Construire complex sportiv	Cetate, Ilva Mică, Rodna	PM	MM	TS TM	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Construire bazin de înot	Braniștea, Feldru, Livezile, Tiha Bârgăului	PS	MS	TS TM	Primării	Bugetul de stat Bugete locale

	Amenajare terenuri de sport	Budești, Căianu Mic, Dumitrița, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Livezile, Milaș, Târlișua	PM	MM	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
	Construire /reabilitare baze sportive	Căianu Mic, Chiochiș, Feldru, Lunca Ilvei, Șieu-Odorhei, Târlișua, Telciu	PM	MM	TS TM	Primării	Bugetul de stat Bugete locale
	Amenajare spații de recreere și socializare	Chiochiș	PM	MM	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Construire șrand	Ilva Mare	PS	MS	TS TM	Primărie	Bugetul local
	Amenajare spații de picnic	Livezile, Parva	PM	MS	TS TM	Primărie	Bugetul local
	Construire bază de agrement	Maieru	PM	MS	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Amenajare zonă de agrement	Maieru, Șieu, Șieu-Măgheruș	PM	MS	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Construire tabără școlară	Parva	PS	MS	TS TM	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PDT 5.7. Creșterea calității spațiilor publice rurale							

PGDT 5.7.1. Amenajarea și modernizarea spațiilor verzi și a spațiilor publice	Amenajare spații verzi	Budacu de Jos, Căianu Mic, Coșbuc, Dumitrița, Josenii Bârgăului, Livezile, Lunca Ilvei, Nimigea, Parva, Șieu, Șintereag	PM	MS	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetele locale
	Amenajare locuri de joacă	Căianu Mic, Cetate, Ilva Mare, Josenii Bârgăului, Livezile, Matei, Parva, Poiana Ilvei, Prundu Bârgăului, Rebrișoara, Rodna, Șieu, Târlișua	PM	MM	TS	Primării	Fonduri europene Bugetele locale
	Amenajare zone de promenadă	Salva, Șieu, Șieu-Măgheruș, Șieuț	PM	MS	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetele locale
	Amenajare / modernizare centre civice	Căianu Mic, Ciceu-Giurgești, Josenii Bârgăului, Rodna, Șanț, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei	PM	MS	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugetele locale
PDT 5.8. Îmbunătățirea fondului construit public							
PGDT 5.8.1. Construcția și reabilitarea de clădiri administrative	Reabilitare și modernizare sedii administrative și spații conexe	Budești, Căianu Mic, Cetate, Chiuza, Coșbuc, Dumitra, Dumitrița, Feldru, Galații	PM	MM	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetele locale

		Bistriței, Josenii Bârgăului, Leșu, Livezile, Măgura Ilvei, Miceștii de Câmpie, Parva, Prundu Bârgăului, Rodna, Runcu Salvei, Șanț, Șieu, Șieuț, Teaca, Telciu, Tiha Bârgăului					

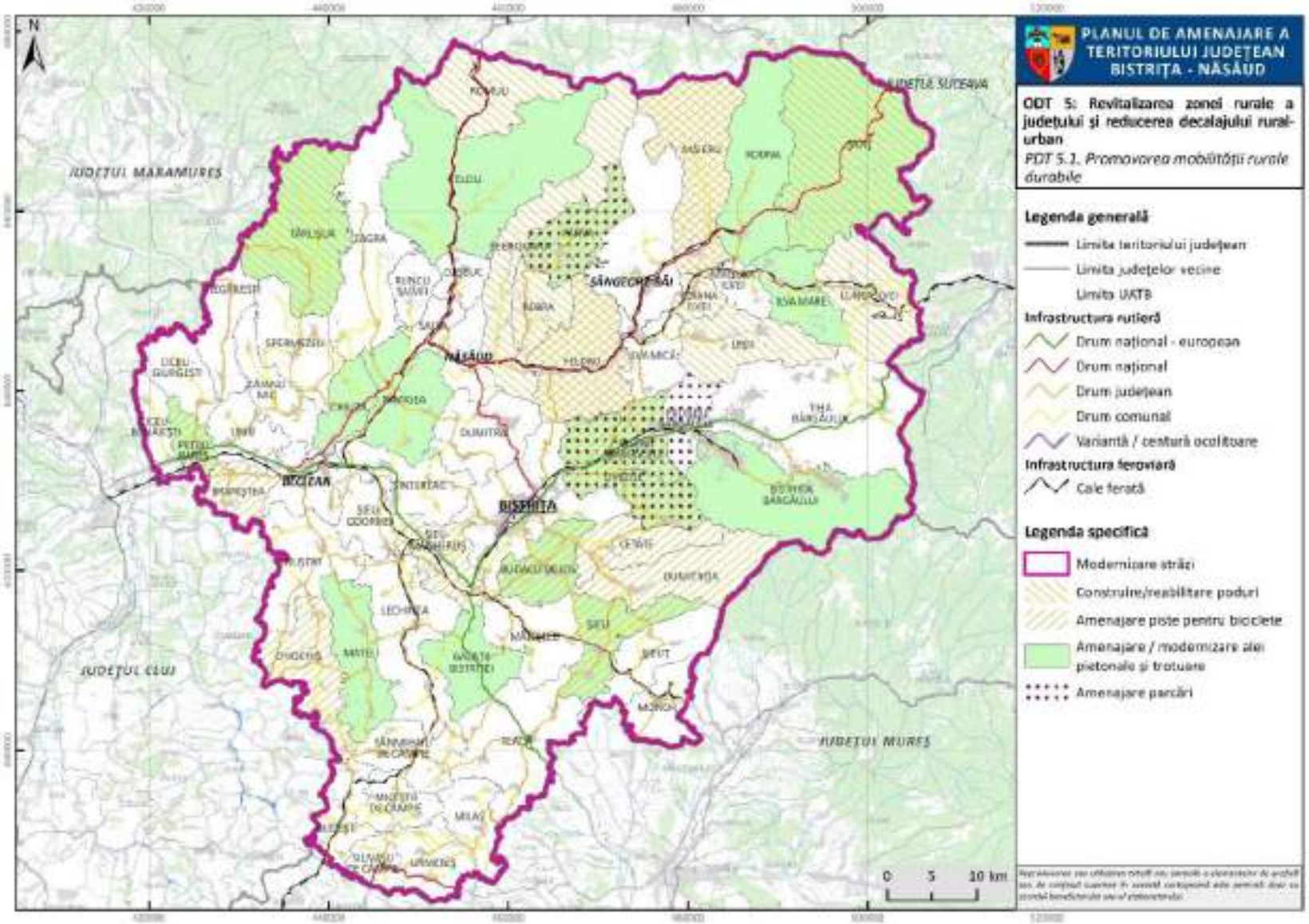

FIG. 16. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.1.

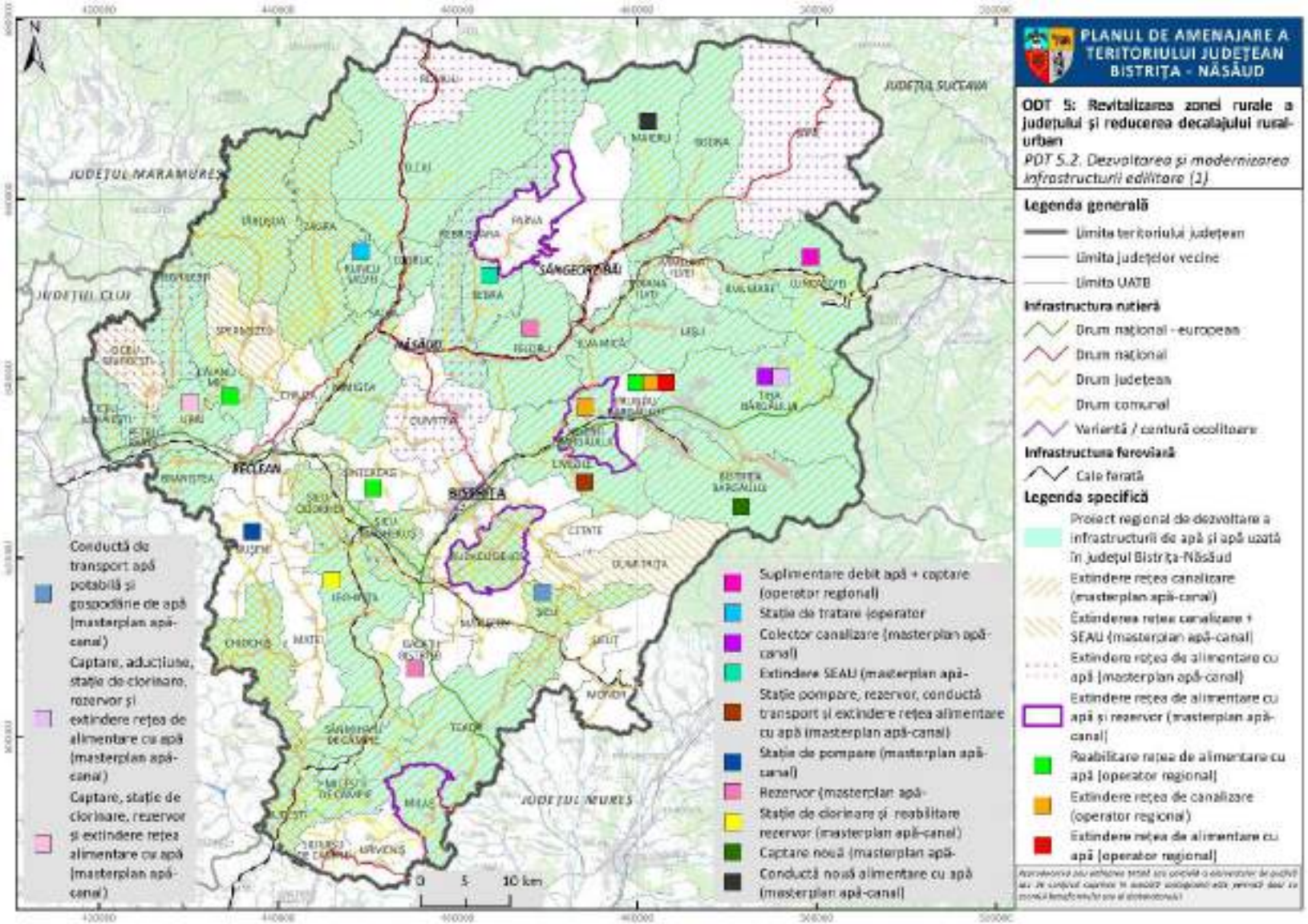

FIG. 17 OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (1)

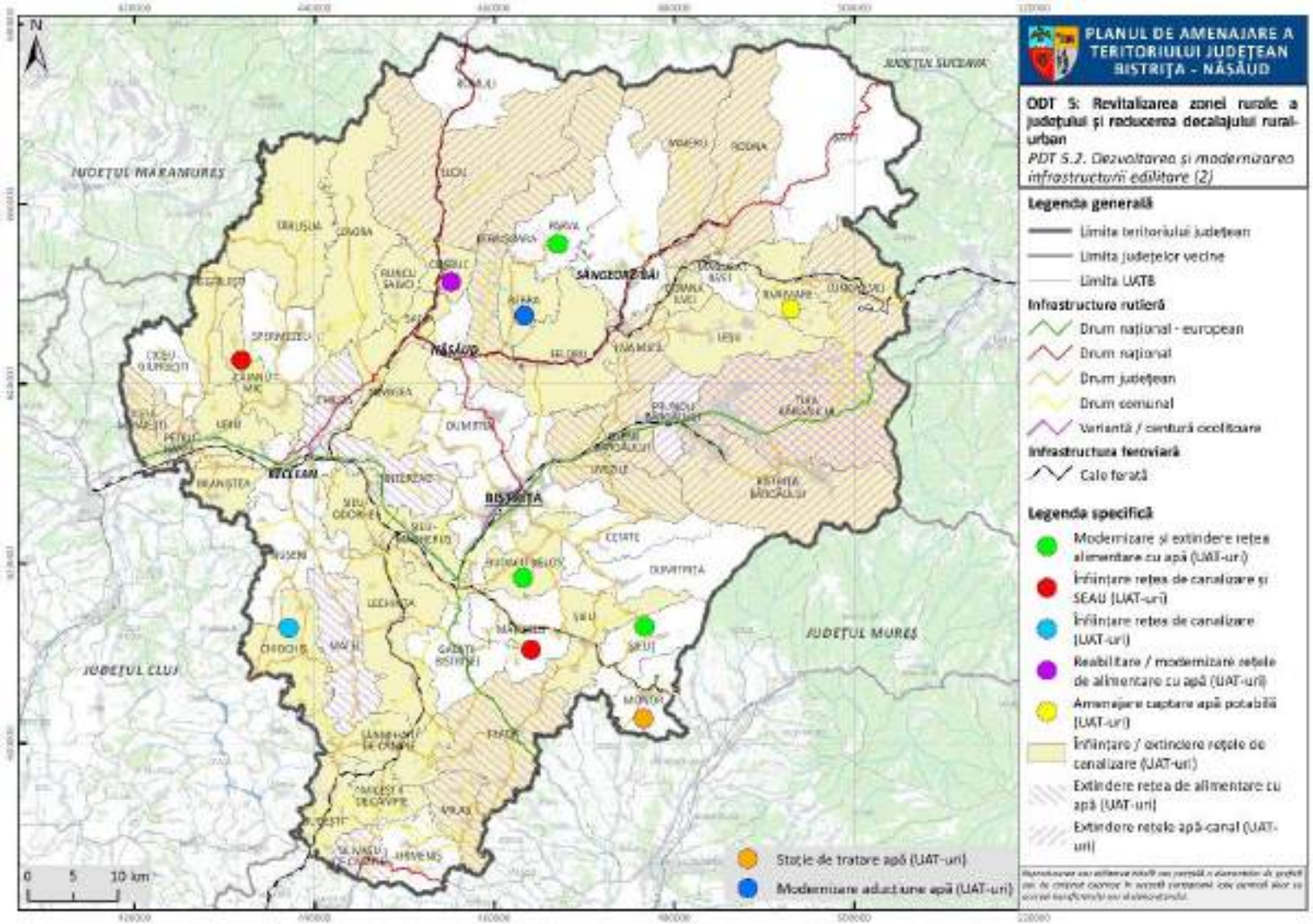

FIG. 18. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (2)

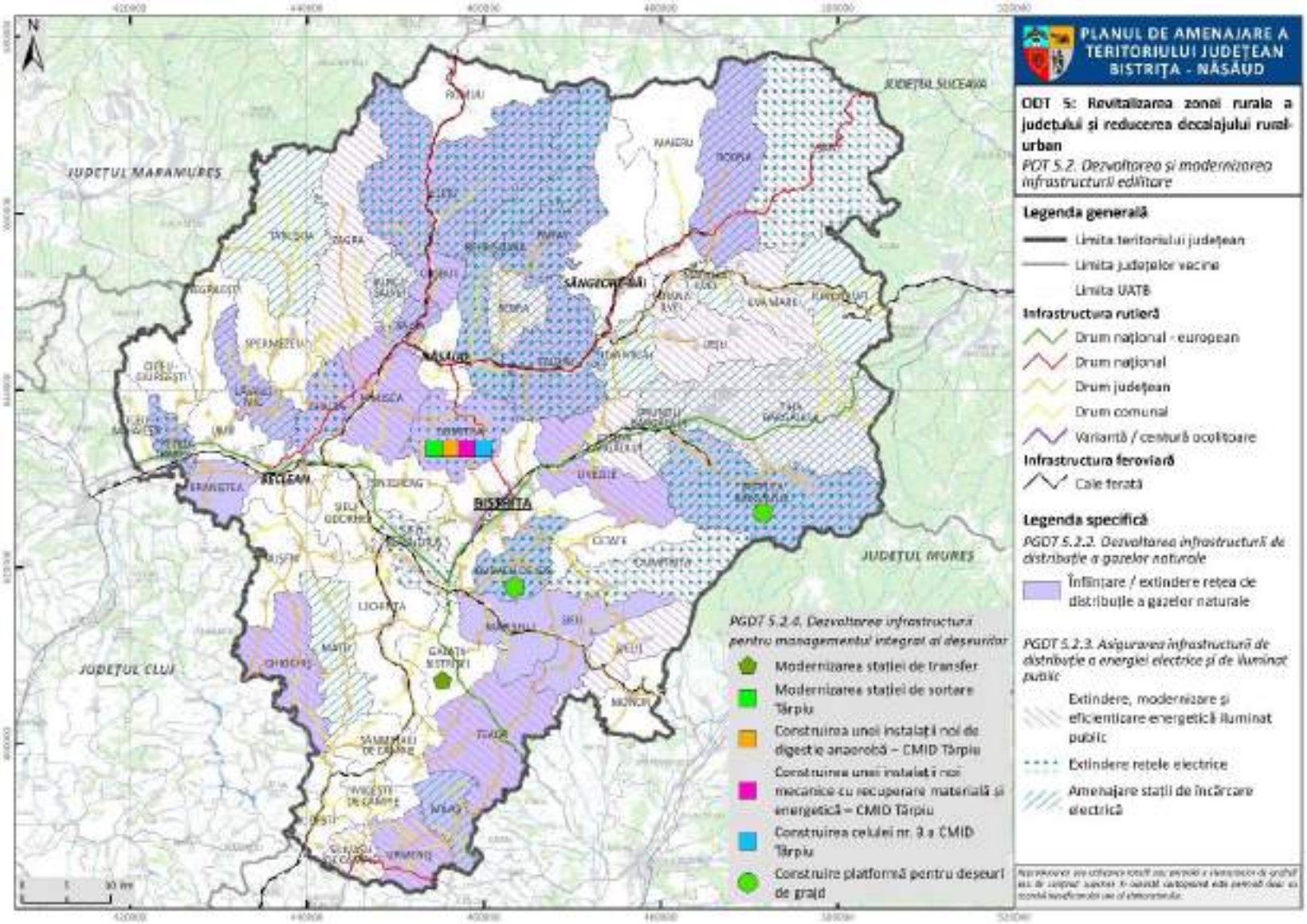

FIG. 19. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.2. (3)

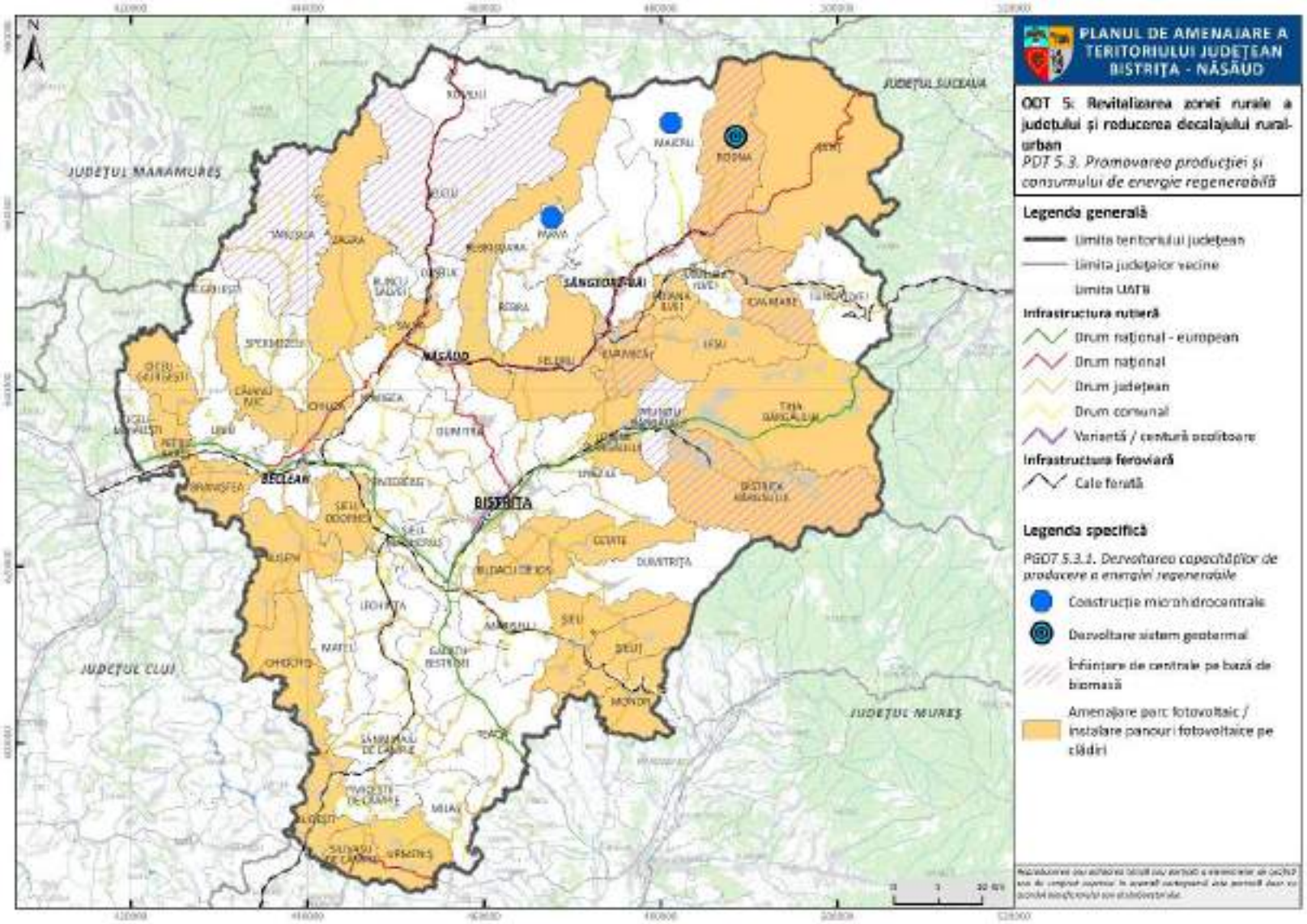

FIG. 20. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.3. (1)

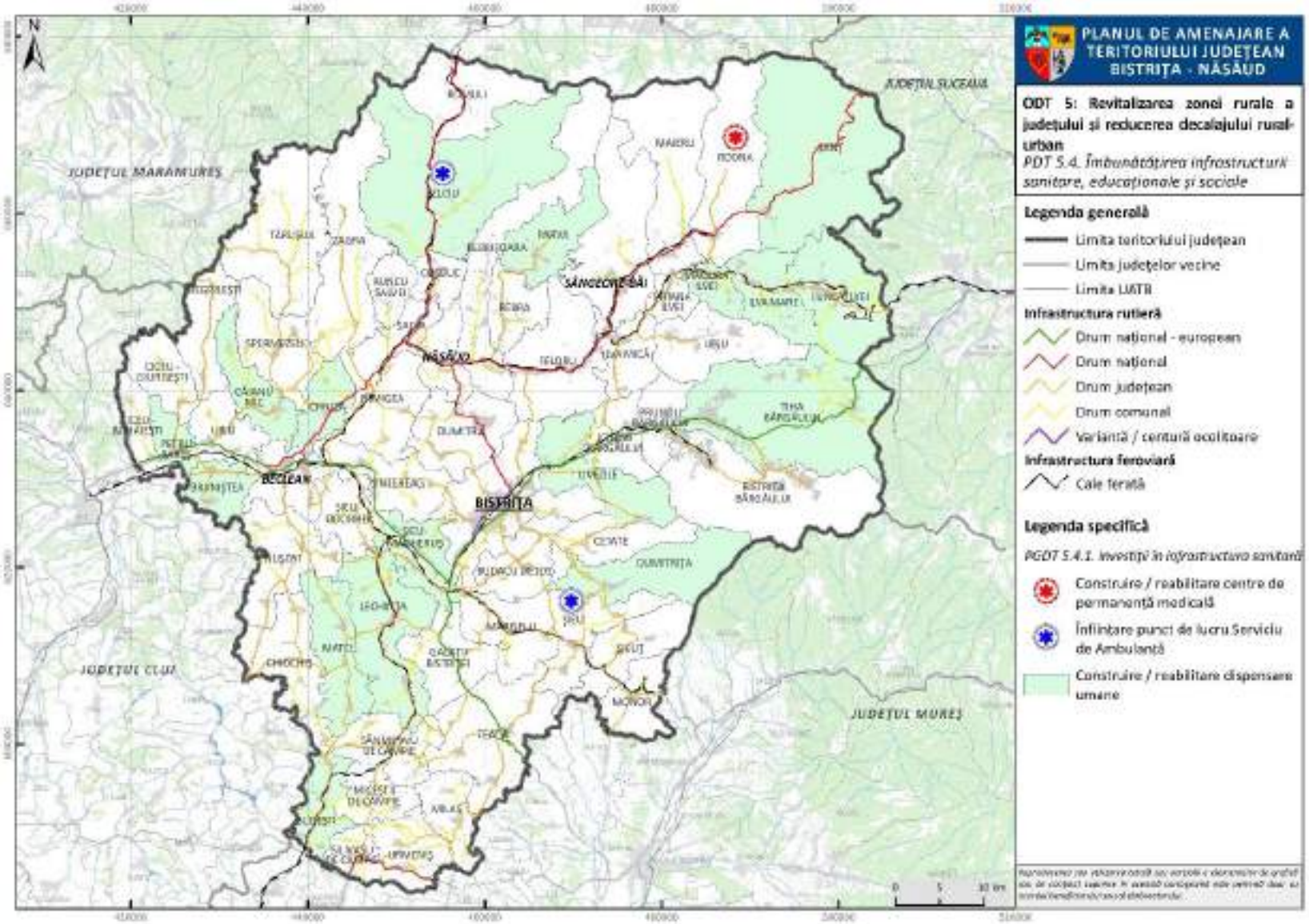

FIG. 21. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (1)

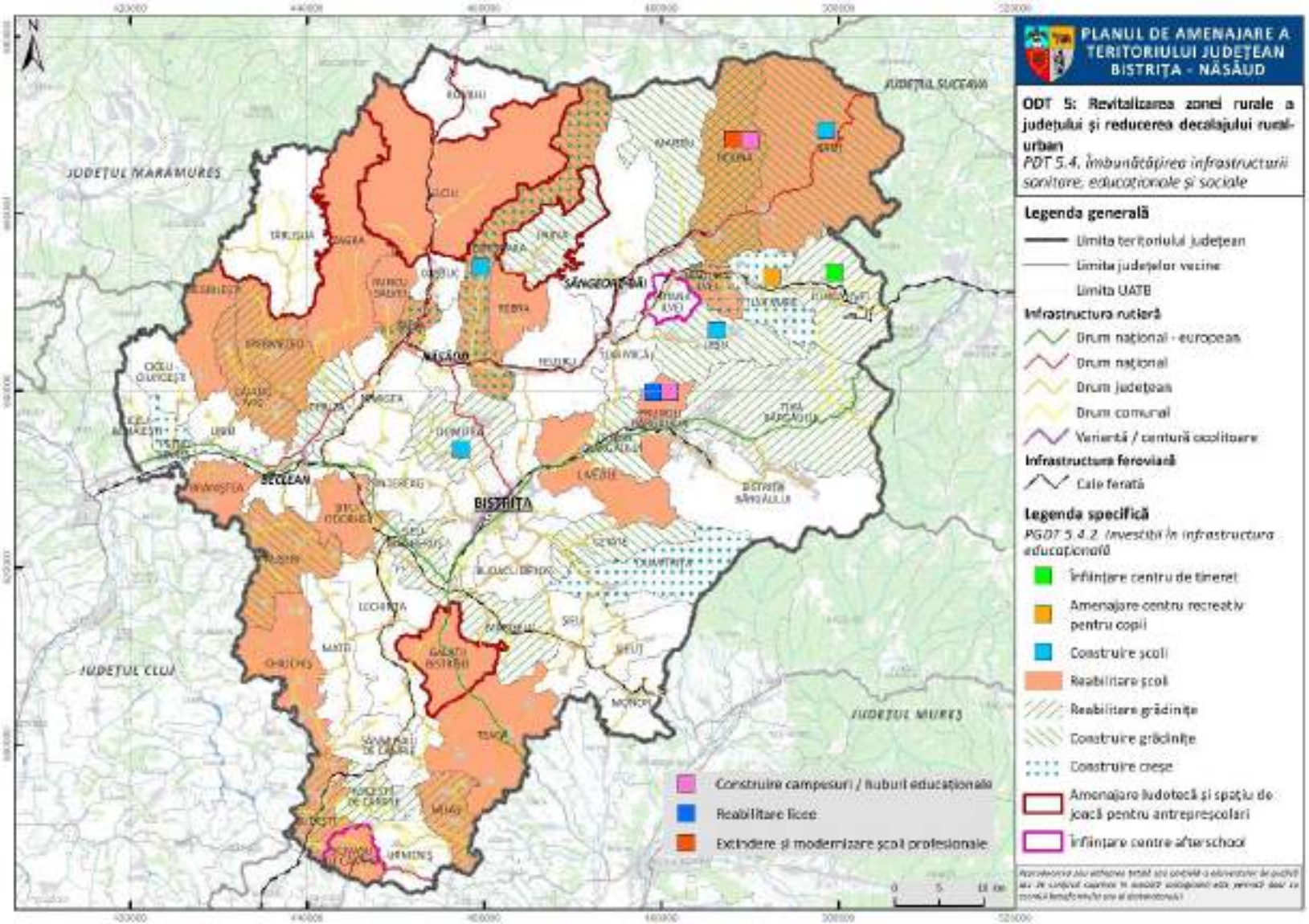

FIG. 22. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (2)

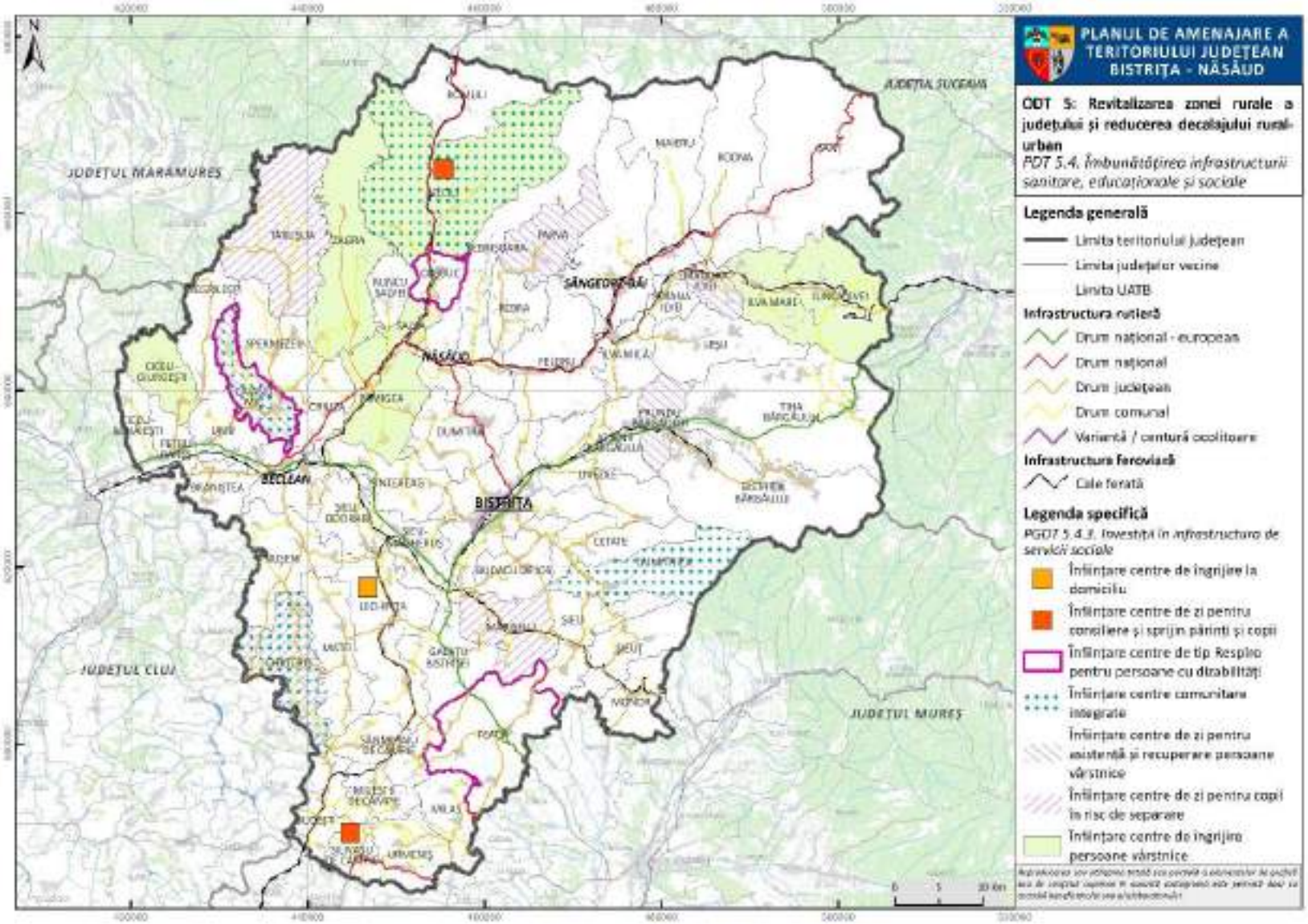

FIG. 23. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.4. (3)

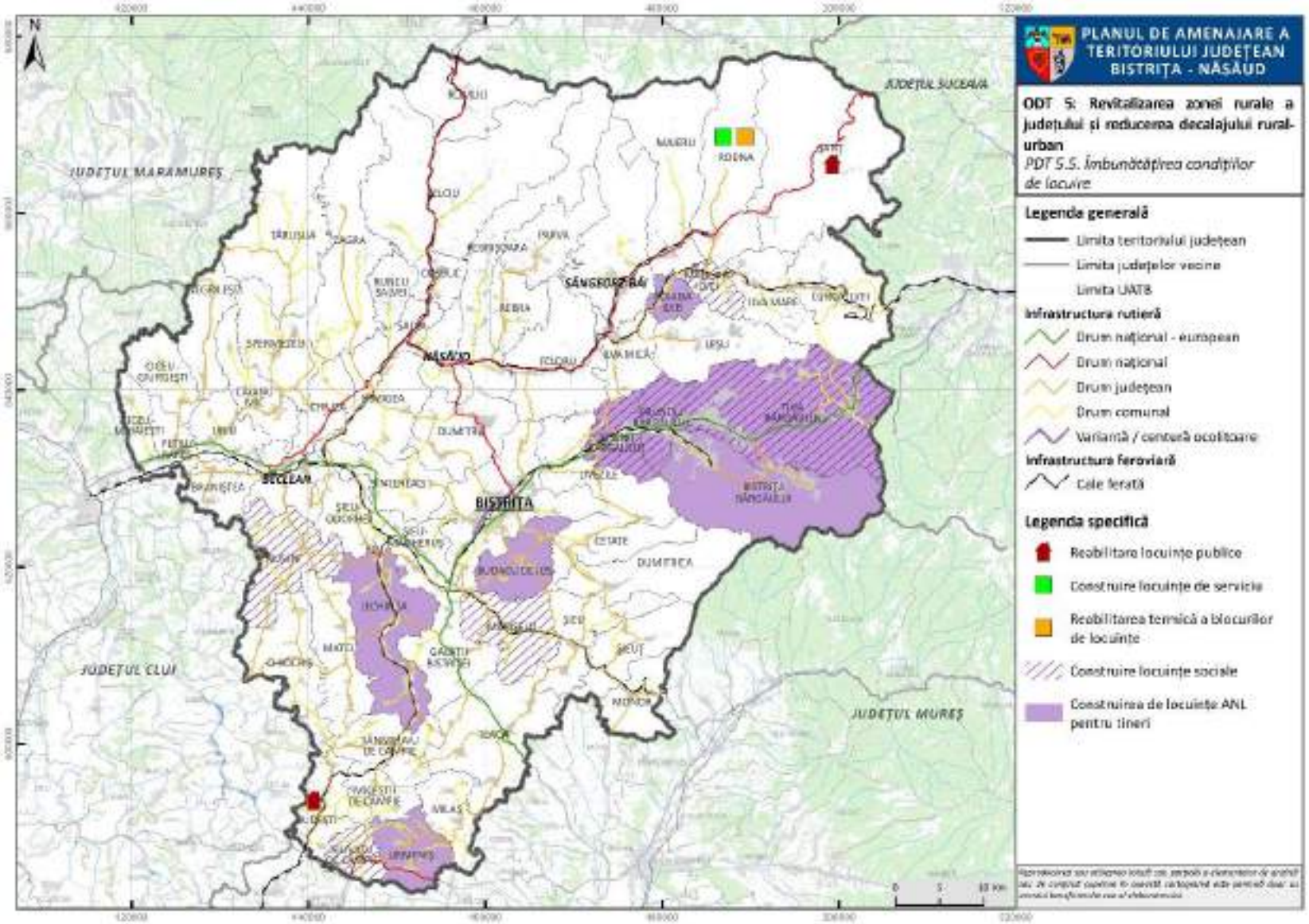

FIG. 24. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.5.

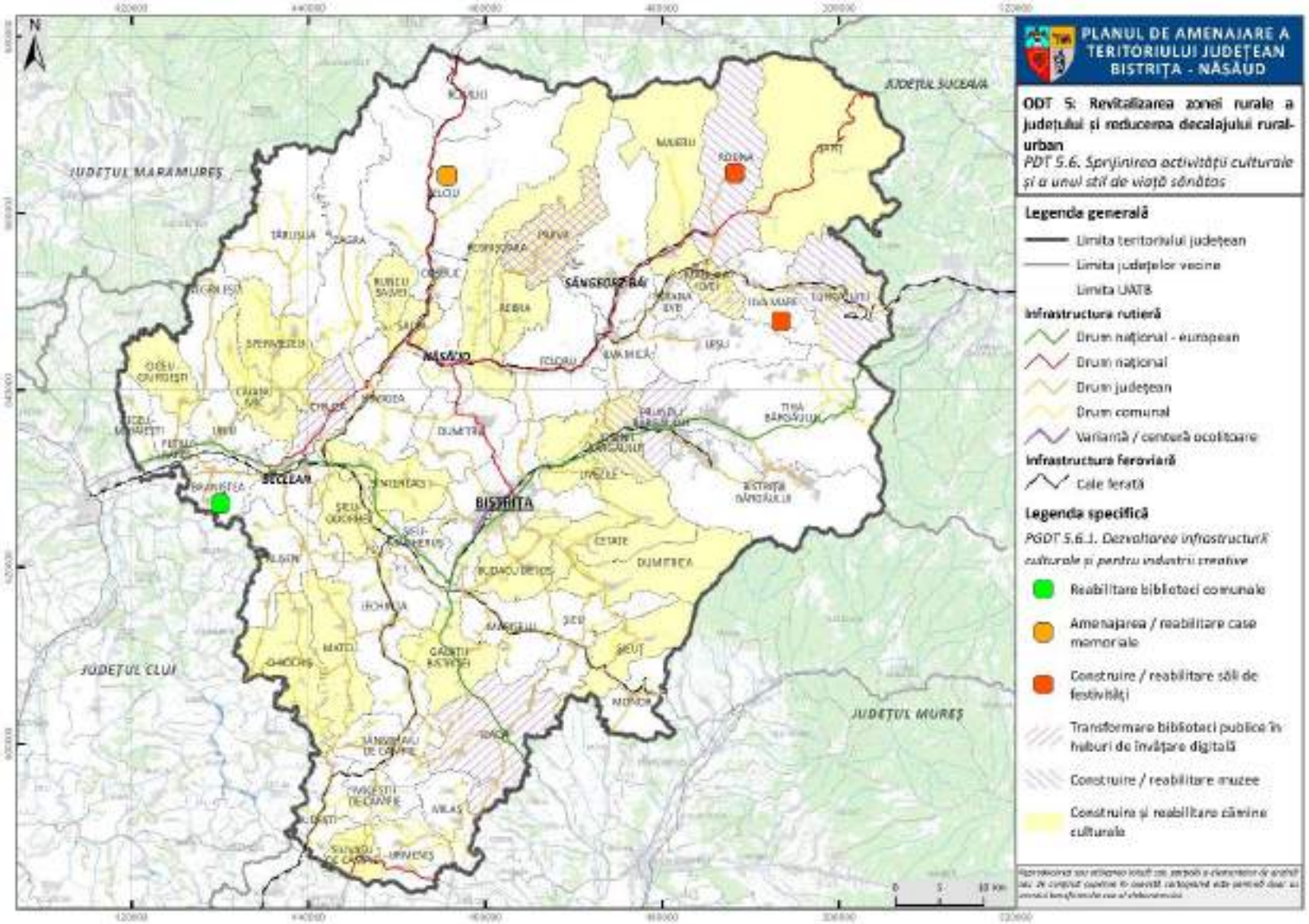
PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD
ODT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban
PDT 5.6. Sprijinirea activității culturale și a unui stil de viață sănătos
Legenda generală
Limita teritoriului județean
Limita județelor vecine
Limita UAT8
Infrastructura rutieră
Drum național - european
Drum național
Drum județean
Drum comunal
Variantă / centură ocolitoare
Infrastructura feroviară
Cale ferată
Legenda specifică
PGDT 5.6.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale și pentru industrii creative
Reabilitare biblioteci comunale
Amenajarea / reabilitare case memoriale
Construire / reabilitare săli de festivități
Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
Construire / reabilitare muzee
Construire și reabilitare cămine culturale
JUDEȚUL MARAMUREȘ
JUDEȚUL SUCEAVA
JUDEȚUL CLUJ
JUDEȚUL MUREȘ
NĂSĂUD
BISTRIȚA
SECEAN
SĂNGEORZ-BĂI
RODNA
ILOVA
MAGURA
BECLEAN
DUMITRA
CETATE
ȘIEU
MINIȘ
ȘIEUȚ
ARCHIUD
ȘANDREȘTI
ȘIEUȚ-ODORHEI
ȘIEUȚ-MĂGHERUȘ
ȘIEUȚ-SĂPUNARI
ȘIEUȚ-SFÂNTA ELENA
ȘIEUȚ-MOȘNEGI
ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE
ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-ȘIEUȚ-MUNTE-

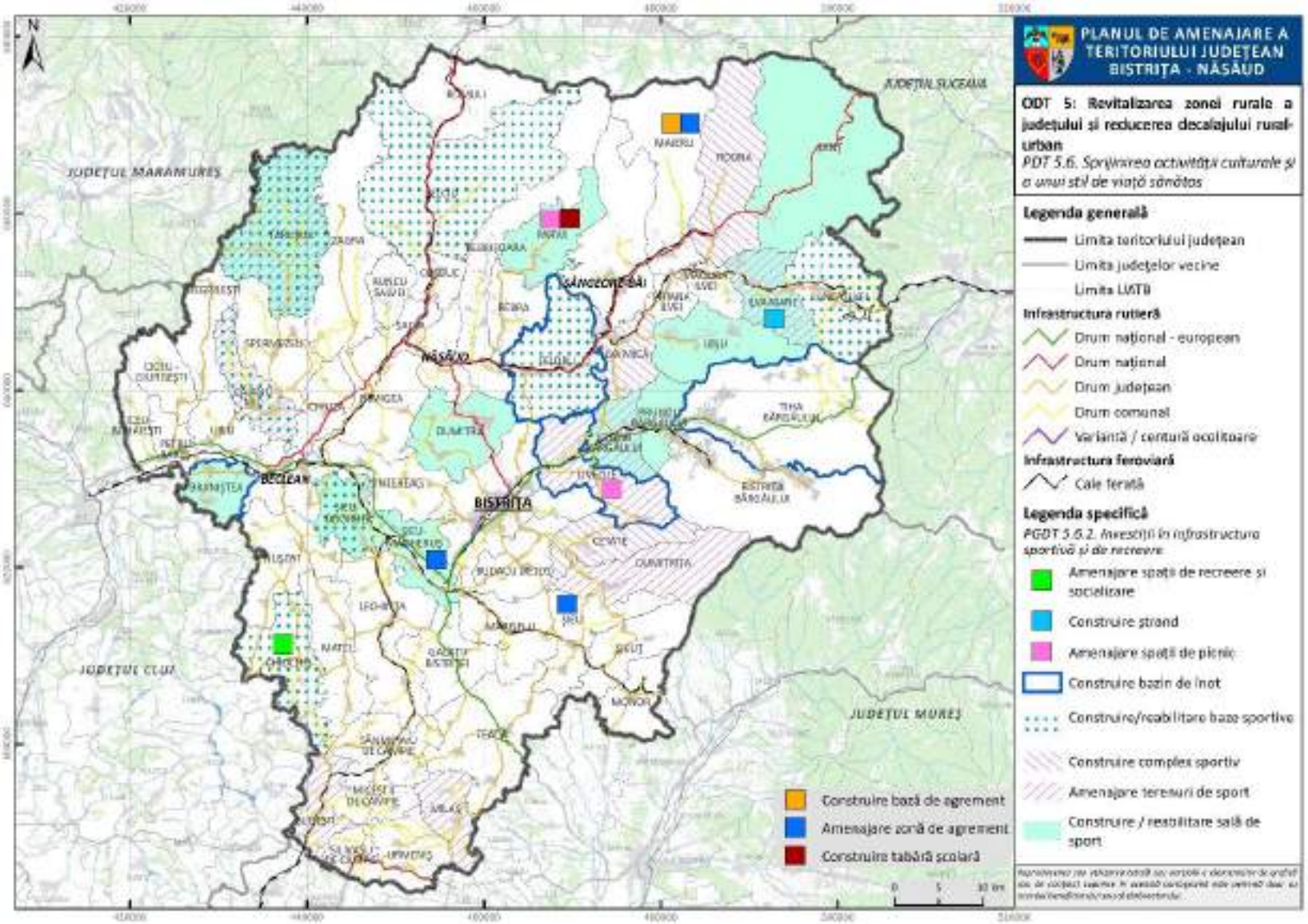

FIG. 26. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.6. (2)

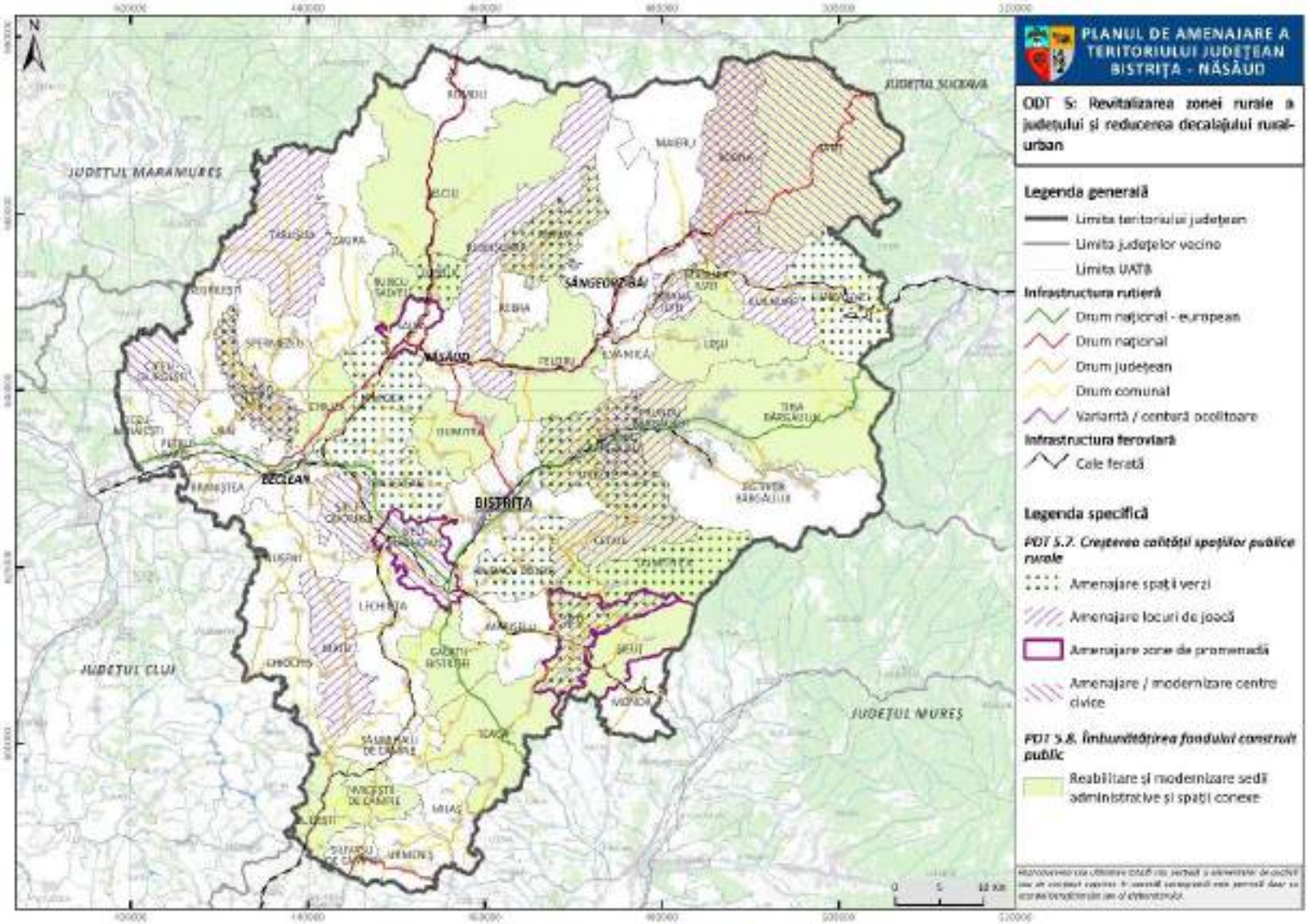

FIG. 27. OSGDT 5 – PROPUNERI PENTRU PDT 5.7.-5.8.

OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[18]	Nivel de maturitate[19]	Etapizare în timp[20]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural							
PDT 6.1. Protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic, urban și arhitectural							
PGDT 6.1.1. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps)	Reabilitare Vila 1	Sângeorz-Băi	PR	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 6.1.2. Intervenții integrate pentru monumentele clasate în LMI 2015, cu accent pe ansambluri urbane și biserici fortificate	Cetatea Medievală Bistrița - Restaurare fragmente ale zidului de incintă și Turnul Dogarilor	Bistrița	PR	MR	TS	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
	Reabilitare Casă Str. Gh. Șincai Nr. 8	Bistrița	PM	MS	TM	Proprietar	Fonduri europene Fonduri proprii
	Reabilitare Casă Str. N. Titulescu Nr. 18	Bistrița	PM	MS	TM	Proprietar	Fonduri europene Fonduri proprii

[18] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[19] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[20] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)

	Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”	Sângeorz-Băi, Bistrița, Năsăud	PM	MM	TS	CJ BN Primării ONG-uri	Bugetul CJ Bugete locale
PGDT 6.1.3. Reabilitarea și amenajarea spațiilor publice din centrele istorice, inclusiv drumuri de acces și rețele edilitare compatibile cu patrimoniul	Regenerarea urbană a centrelor istorice ale orașelor din județ	Bistrița, Năsăud	PR	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 6.1.4. Conservarea și valorificarea patrimoniului arheologic din mediul urban	Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri	Toate UAT-urile urbane	PM	MS	TM TL	Primării Instituții culturale (de ex. muzee) INP	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul CJ

	arheologice și atracții turistice						Bugete locale
PDT 6.2. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale urbane							
PGDT 6.2.1. Conservarea și revitalizarea grădinilor și a parcurilor istroce urbane, corelate cu trasee turistice și culturale	Reabilitarea și revitalizarea parcurilor istorice	Bistrița, Năsăud	PM	MR	TS TM	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PDT 6.3. Protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic, vernacular și arhitectural, cu precădere a bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO							
PGDT 6.3.1. Implementarea obiectivelor cuprinse în cadrul de gestiune și protecție a bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO	Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO	Uriu, Livezile, Cetate, Spermezeu, Negrilești, Mărișelu, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Zagra, Salva, Șintereag, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Monor	PR	MS	TM TL	Ministerul Culturii CJ BN Primării Alte instituții	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul CJ Bugetele locale

	Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud	Uriu, Livezile, Cetate, Spermezeu, Negrilești, Mărișelu, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Zagra, Salva, Șintereag, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Monor	PR	MS	TS TM	DJC INP	Bugetul de stat
	Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO	Uriu, Livezile, Cetate, Spermezeu, Negrilești, Mărișelu, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Zagra, Salva, Șintereag, Budacu de Jos, Șieu-	PR	MS	TS	INP CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ

		Măgheruș, Monor					
	Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc	Uriu, Livezile, Cetate, Spermezeu, Negrilești, Mărișelu, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești, Căianu Mic, Zagra, Salva, Șintereag, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Monor	PR	MM	TS	Primării CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
	Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului	Uriu, Livezile, Cetate, Spermezeu, Negrilești, Mărișelu, Șieuț, Ciceu-Mihăiești, Ciceu-Giurgești,	PR	MS	TS TM	CJ BN Primării	Bugetul CJ Bugete locale

	Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg	Căianu Mic, Zagra, Salva, Șintereag, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Monor					
PGDT 6.3.2. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps)	Reabilitarea Castelului Teleki Comlod	Milaș	PR	MR	TS	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Reabilitare Ruinele Cetății Ciceului	Ciceu-Mihăiești	PR	MM	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Casa Scriitorilor	Rodna	PR	MM	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Ansamblul Castelului Banffy	Urmeniș	PR	MM	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Ansamblul Bisericii Evanghelice CA	Lechința	PR	MM	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene

	(Ansamblul Bisericii Ortodoxe ”Sf. Mihail și Gavril”						Bugetul de stat Bugetul local
	Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare	Toate UAT-urile	PR	MS	TS TM	Beneficiarii proiectelor	Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
	Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta vinului din regiunile istorice ale României - Ruta ”Pe urmele Contelui Dracula” - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”	Lechinta, Teaca, Budacu de Jos, Dumitra, Tiha Bârgăului, Lechința, Chiochiș, Zagra, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Runcu Salvei, Șieu-Măgheruș, Teaca, Rebrișoara,	PR	MM	TS	CJ BN Primării ONG-uri	Bugetul CJ Bugete locale

		Spermezeu, Cetate, Șieu, Galații Bistriței, Șieu-Măgheruș, Coșbuc					
PGDT 6.3.3. Intervenții asupra monumentelor clasate în LMI 2015, cu prioritate pentru biserici de lemn și ansambluri memoriale	Reabilitare Biserica de lemn ”Sf. Ioan Botezătorul”	Milaș	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Ansamblul Bisericii Evanghelice (azi Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavril)	Matei	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Castelul Torma	Uriu	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Castel Bethlen	Șieu-Odorhei	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Reabilitare Ansamblul Bisericii de lemn ”Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”	Silivașu de Câmpie	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Biserica Evanghelică CA (azi Biserica Ortodoxă)	Șieu-Măgheruș	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Restaurare Biserica ”Sf. M. Mc. Gheorghe”	Rodna	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare catacombe	Rodna	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Ruinele Cetății de Apărare	Rodna	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local

	Reabilitare Ruinele Bisericii Medievale	Rodna	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare case tradiționale	Rodna	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Reabilitare Biserica Reformată	Galații Bistriței	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Conservarea și restaurarea Bisericii Ortodoxe Române cu hramul ”Sf. M. Muc. Dimitrie Izvorâtorul de Mir”	Cetate	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Amenajare drum de acces la situl arheologic Valea Slatinii Săsarm	Chiuza	PM	MS	TM TL	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local

	Consolidare și reabilitare Turnul Clopotniței	Dumitra	PM	MS	TM TL	Primărie Unitate de cult	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
	Restaurare Castel Haller	Matei	PM	MS	TM TL	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul local
PGDT 6.3.4. Protecția și revitalizarea arhitecturii tradiționale din centrele satelor, inclusiv infrastructura de acces și spațiile publice asociate	Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale	Toate UAT-urile rurale	PM	MS	TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 6.3.5. Conservarea și valorificarea patrimoniului arheologic din mediul rural (altul decât cel inclus în FRE-Dacia)	Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice	Toate UAT-urile rurale	PM	MS	TM TL	Primării Instituții culturale (de ex. muzee) INP	Fonduri europene Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
PDT 6.4. Identificarea, protejarea și punerea în valoare a peisajelor culturale rurale							

PGDT 6.4.1. Integrarea peisajelor cu valori naturale și antropice tradiționale (pajiști, fânețe, zone grănicerești) în produsele de agroturism și ecoturism	Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale	Toate UAT-urile rurale	PM	MS	TM TL	CJ BN Primării Alte instituții (APIA, Direcția pentru Agricultură Județeană) ONG-uri	Fonduri europene Bugetul CJ Bugete locale

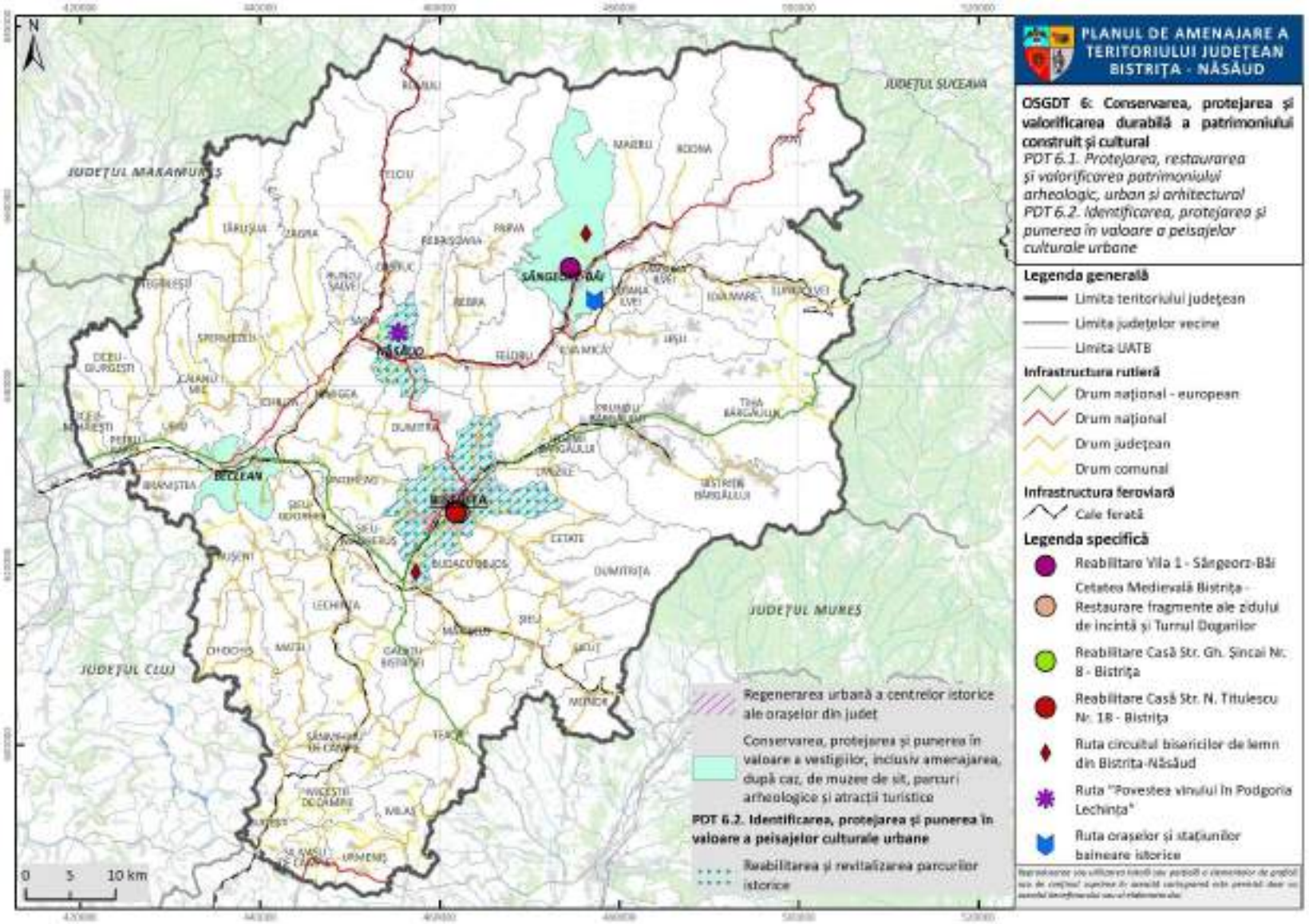

FIG. 28. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.1-6.2.

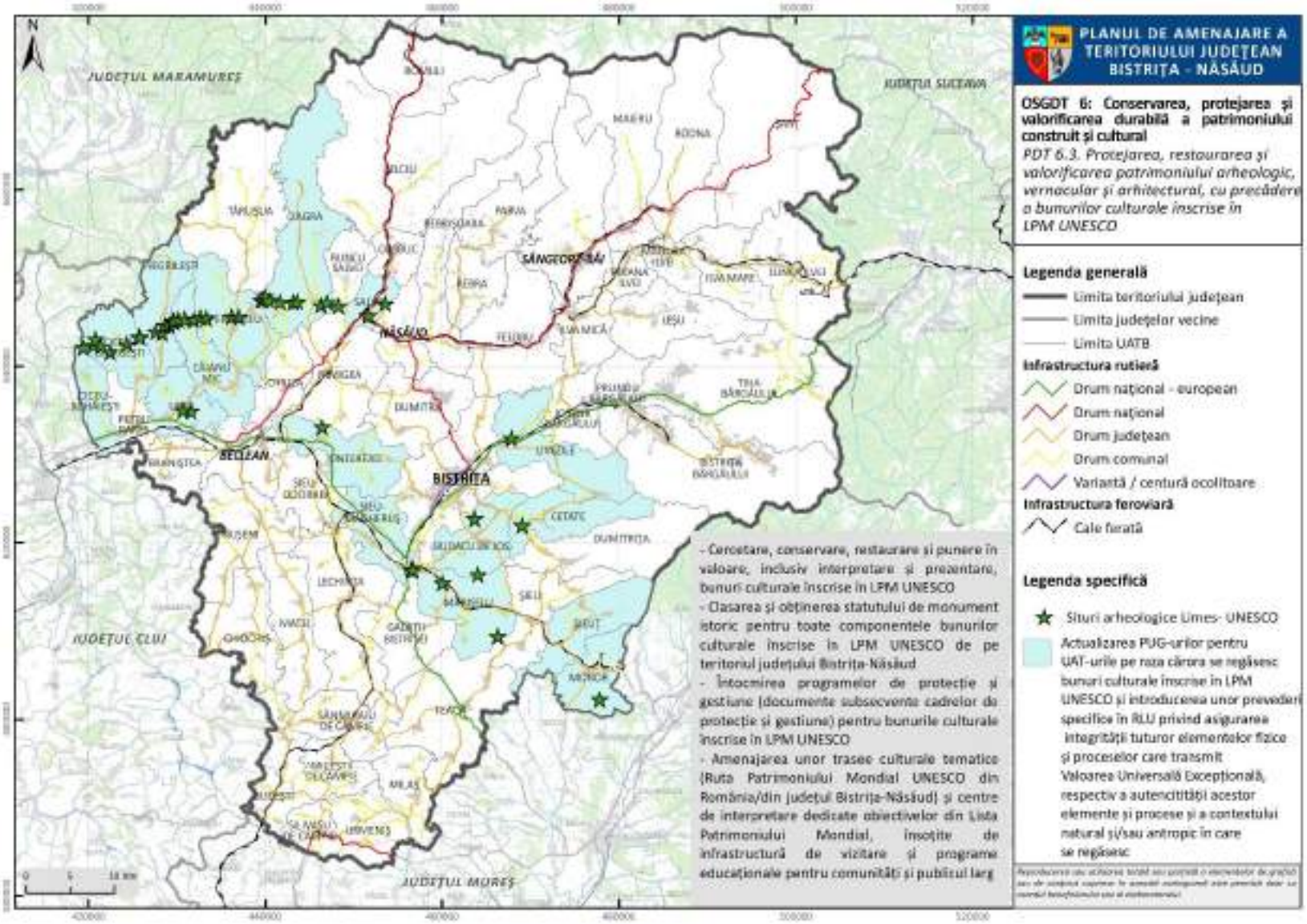

FIG. 29. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3. (1)

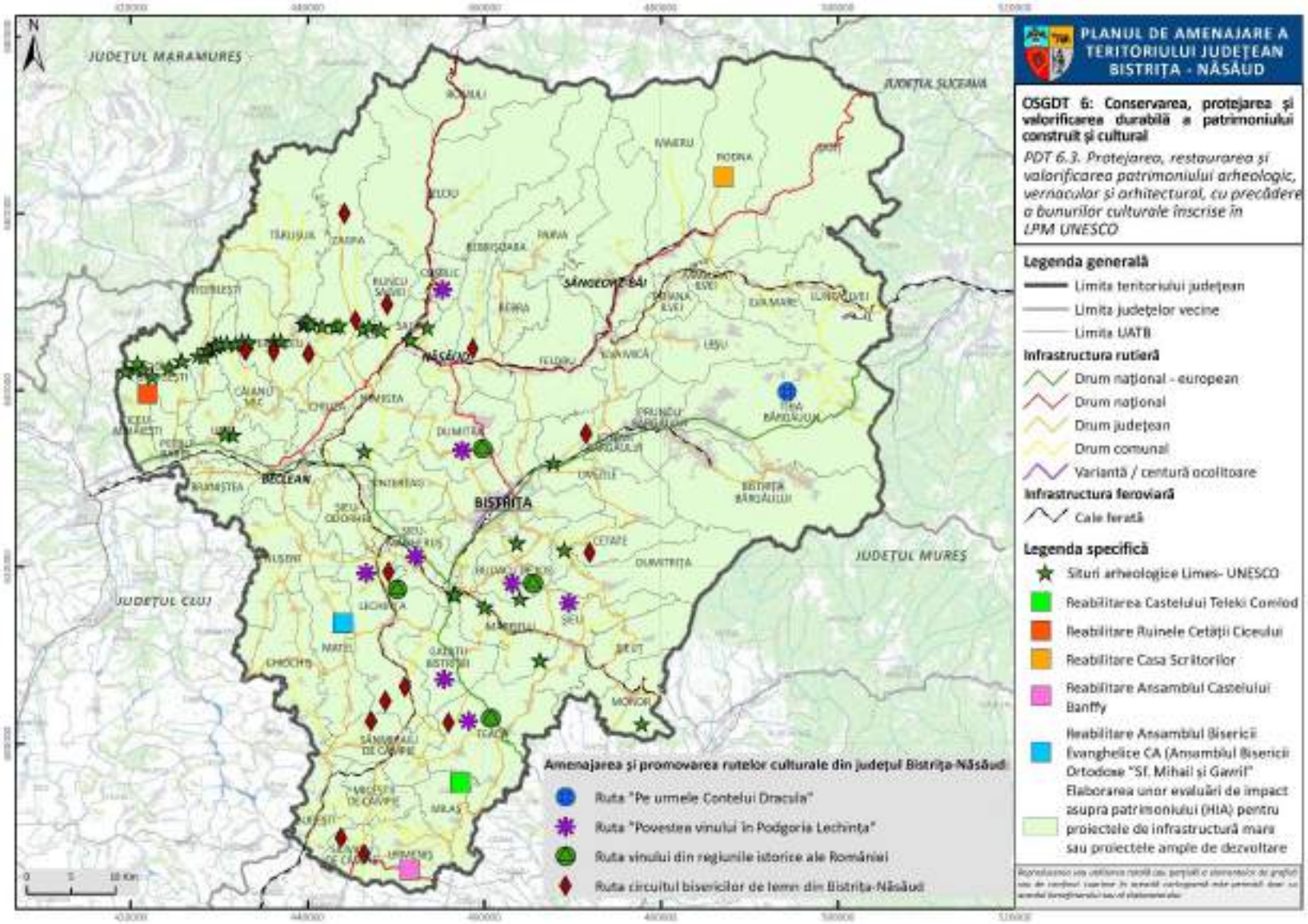

FIG. 30. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3. (2)

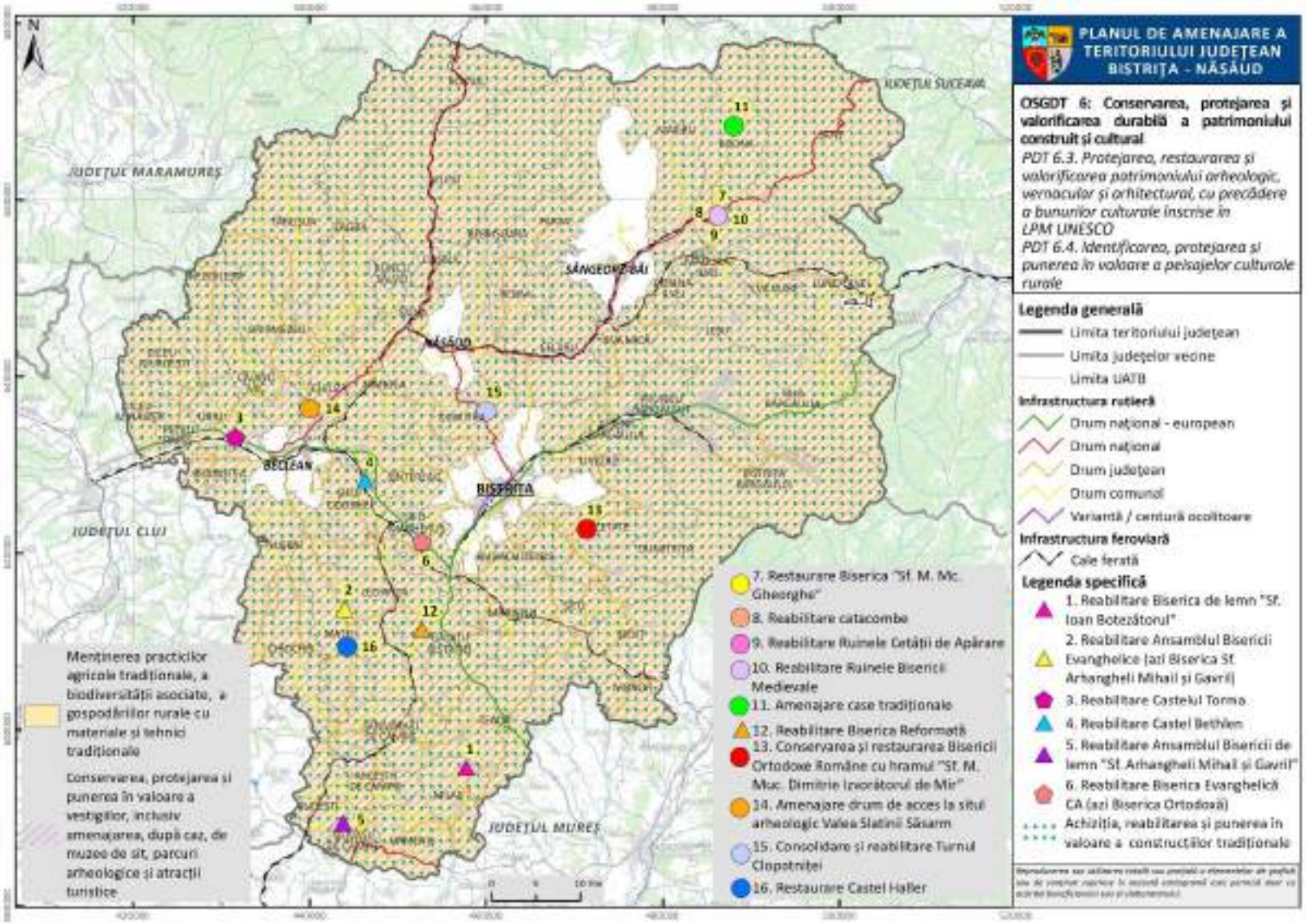

FIG. 31. OSGDT 6 – PROPUNERI PENTRU PDT 6.3 – 6.4.

OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale

Program de dezvoltare teritorială	Proiect	Localizare	Grad de prioritate[21]	Nivel de maturitate[22]	Etapizare în timp[23]	Responsabilități	Surse de finanțare
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale							
PDT 7.1. Clarificarea regimului juridic și de proprietate asupra terenurilor și clădirilor							
PGDT 7.1.1. Realizarea lucrărilor de înregistrare cadastrală a proprietăților	Înregistrarea imobilelor în sistemul integrat de cadastru și publicitate imobiliară	Toate UAT-urile	PR	MR	TS	ANCPI Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ANCPI
PDT 7.2. Elaborarea documentațiilor de planificare strategică							
PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii și planuri de dezvoltare	Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală	Toate UAT-urile	PR	MM	TS TM TL	Primării	Bugete locale
	Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial	Județul Bistrița-Năsăud	PR	MS	TS TM	INP CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ

[21] PR – prioritate ridicată, PM – prioritate medie, PS – prioritate scăzută
[22] MR – maturitate ridicată (în implementare), MM – maturitate medie (în pregătire), MS – maturitate scăzută (idee / propunere)
[23] TS – termen scurt (1-3 ani); TM – termen mediu (4-6 ani); TL – termen lung (7-10 ani)

	Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică	Județul Bistrița-Năsăud	PR	MS	TS	INP CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ
PDT 7.3. Elaborarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism							
PGDT 7.3.1. Actualizare planuri urbanistice generale și zonale	Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale[24]	Toate UAT-urile	PR	MM	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale
	Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ[25]	Toate UAT-urile	PR	MS	TS TM	Primării	Bugetul local
PGDT 7.3.2. Elaborarea documentații de amenajare a teritoriului	Elaborarea PATZ Zona Metropolitană Bistrița	Județul Bistrița-Năsăud	PM	MS	TM	CJ BN Primării / ADI	Bugetul de stat Bugete locale
	Elaborare PATZ Munții Rodnei	Județul Bistrița-Năsăud	PM	MS	TM TL	CJ BN Primării / ADI	Bugetul de stat Bugete locale
PDT 7.4. Digitalizarea activității de amenajare a teritoriului și urbanism							

[24] Având în vedere prevederile art. 7, alin. (1) din OG nr. 47/2000, cât și în implementarea deciziei Comitetului Patrimoniului Mondial nr. 46 COM 8B.25, se va prioritiza actualizarea PUG-urilor localităților cu bunuri culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial/Lista Indicativă.
[25] Se vor prioritiza cu sprijinul Arhitectului-Șef al județului, bazat pe o metodologie aprobată de CTATU

PGDT 7.4.1. Elaborarea bazelor / băncilor de date teritoriale	Dezvoltare baze de date	Toate UAT-urile	PR	MS	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 7.4.2. Implementarea sistemelor GIS	Dezvoltare portal GIS județean	Bistrița	PR	MS	TS TM TL	CJ BN	Fonduri europene Buget CJ
	Implementare soluții GIS la nivelul primăriilor	Toate UAT-urile	PR	MS	TS TM TL	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 7.4.3. Dezvoltarea soluțiilor de tip ”Ghișeu unic”	Implementare Ghișeu unic pentru activitate de urbanism și amenajarea teritoriului la nivelul CJ Bistrița-Năsăud	Bistrița	PM	MS	TS	CJ BN	Fonduri europene Buget CJ

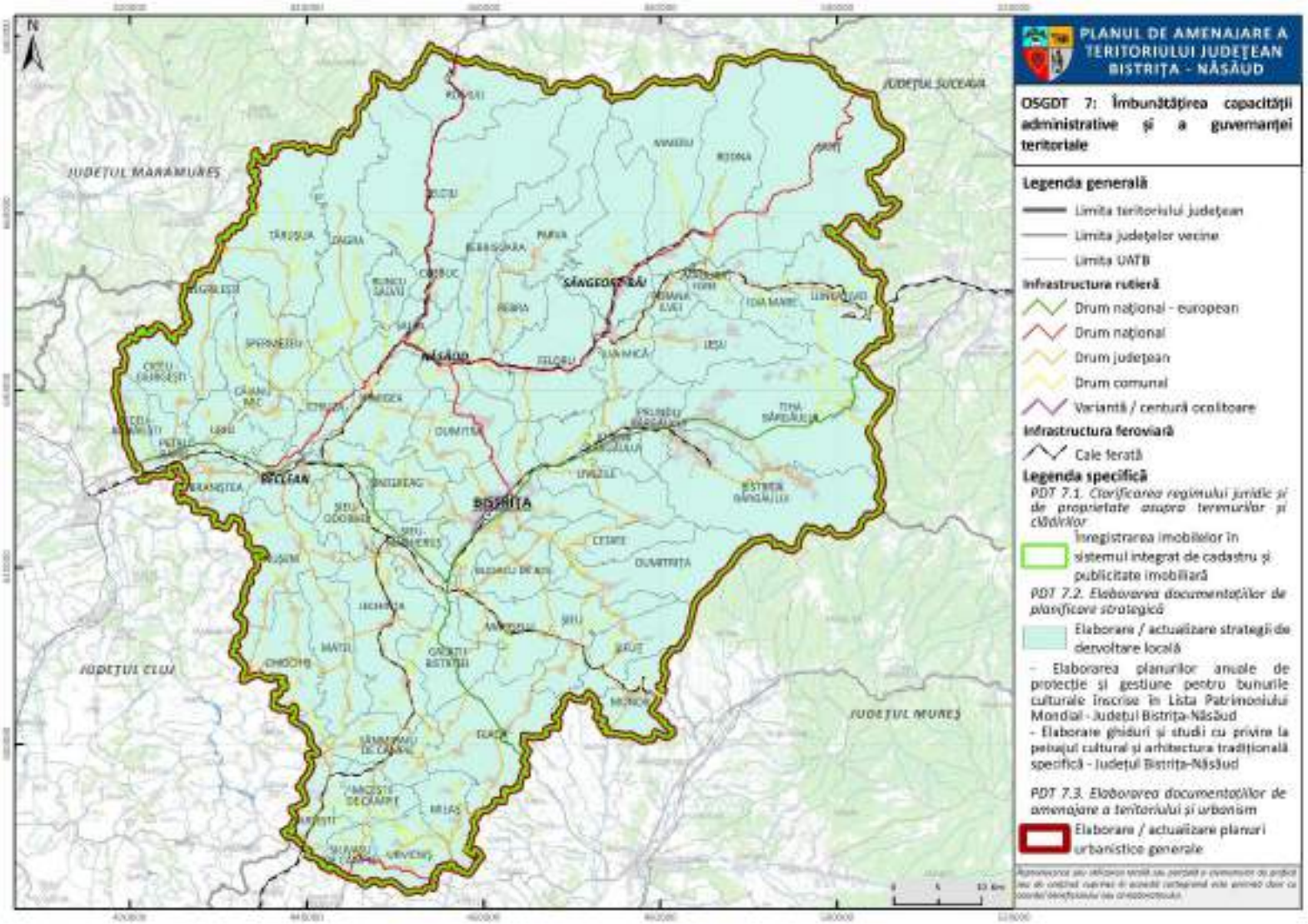

FIG. 32. OSGDT 7 – PROPUNERI PENTRU PDT 7.1.-7.3.

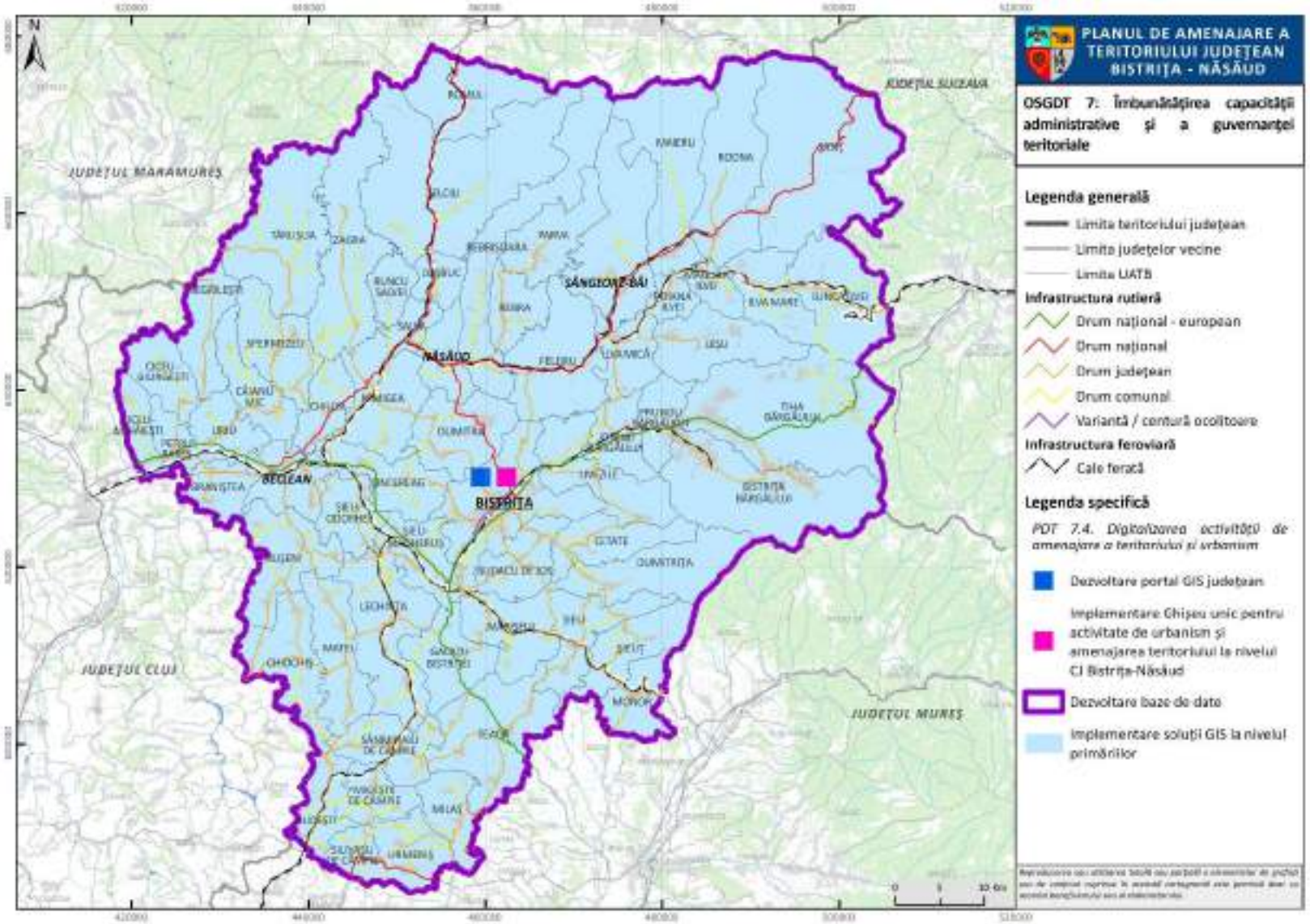

FIG. 33. OSGDT 7 – PROPUNERI PENTRU PDT 7.4.

V. TABEL CU PROGRAME ȘI PROIECTE PRIORITARE, FUNCȚIE DE FEZABILITATE ȘI IMPACT, INCLUSIV TERMENE, RESPONSABILITĂȚI, SURSE DE FINANȚARE, REZULTATE AȘTEPTATE

Program de dezvoltare teritorială prioritar	Proiect prioritar	Rezultate așteptate	Etapizarea în timp	Impact teritorial[26]	Fezabilitate [27]	Responsabilități	Surse de finanțare
PGDT 1.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță națională	Construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej – Bistrița – Suceava	120 km de drum rapid nou-construit	TM	5	4	CNAIR	Fonduri europene Bugetul de stat
PGDT 1.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță județeană	Reabilitare DJ 151 km 48+810 – 126+736	78 km de drum județean modernizat	TS	4	5	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
	Modernizare DJ 154 km 17+000 – 51+720	34 km de drum județean modernizat	TS	4	5	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
PGDT 1.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport rutier de importanță județeană	Construire variantă de ocolire Năsăud	1 variante de ocolire nou-construită	TM	3	4	CNAIR Primării	Bugetul de stat Bugete locale

[26] Note acordate în cadrul procesului participative pe o scară de la 1 (impact territorial redus) la 5 (impact foarte ridicat)
[27] Note acordate în cadrul procesului participativ pe o scară de la 1 (puțin fezabil) la 5 (foarte fezabil)

PGDT 1.1.4. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport feroviar	Modernizarea liniei CF Apahida-Ilva Mică-Suceava	110 km de cale ferată modernizată	TM	5	5	CNCF CFR	Fonduri europene Bugetul de stat
	Modernizare / reabilitare stație CF Beclean de Someș	1 stație de cale ferată modernizată	TS	3	5	CNCF CFR	Fonduri europene Bugetul de stat
PGDT 1.2.1. Investiții în rețele de transport a gazelor naturale	Alimentare cu gaze: Livezile, Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Lunca Ilvei, Ilva Mare, Măgura Ilvei, Poiana Ilvei, Ilva Mică, Leșu, Șanț, Rodna, Maieru, Sângeorz-Băi, Feldru, Rebra, Rebrișoara	18 UAT-uri cu rețea de distribuție a gazelor naturale nou-înființată	TM	4	5	Transgaz Primării	Bugetul de stat Fonduri proprii ale operatorului Bugetul local
PGDT 1.2.2. Investiții în rețele de transport a energiei electrice	Construire LEA 400 kV Gădălin-Suceava	100 km de linii aeriene de înaltă tensiune nou construite	TM	3	5	Transelectrica	Fonduri europene Bugetul de stat

							Fonduri proprii ale operatorului
PGDT 1.2.4. Investiții în infrastructura de broadband	Realizare Cloud Regional Regiunea Nord-Vest în municipiul Bistrița	1 centru regional de date nou-construit	TS	3	5	STS	Fonduri europene
PGDT 2.1.2. Investiții în activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic	Înființare parcuri de specializare inteligentă Bistrița și Beclean	2 parcuri de specializare inteligentă nou-construite	TS	3	5	Primării	Fonduri europene Bugete locale
PGDT 2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice	Implementare trasee cicloturistice	208 km de trasee cicloturistice amenajate	TS	3	3	CJ BN Primării	Fonduri europene Bugetul CJ
	Extindere turism Băile Figa Beclean	1 stațiune turistică extinsă	TM	3	4	Primărie	Fonduri europene Bugetul local PPP
	Construire centru / bază de tratament Sângeorz-Băi	1 centru de tratament nou-construit	TM	3	5	Primărie	Fonduri europene Bugetul de stat PPP

PGDT 4.2.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată	Proiect regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bistrița-Năsăud	576 km de rețele de apă extinse și 47 km reabilitate 3 stații de tratare noi și 4 modernizate 175 km de rețele de canalizare extinse și 13 km reabilitate 2 stații de epurare modernizate	TS	5	5	Operator regional	Fonduri europene
PGDT 4.4.1. Investiții în infrastructura sanitară	Extinderea pavilionului Spitalul Clinic Județean de Urgență prin construirea unei clădiri noi	1 corp de spital nou 1 pavilion de spital reabilitat	TS	5	5	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
PGDT 4.6.2. Investiții în infrastructura	Construire stadion nou (capacitate 12388 locuri) în	1 stadion nou	TM	3	4	CJ BN	Bugetul de stat Bugetul CJ

sportivă și de recreere	municipiul Bistrița						
	Construire complex sportiv acvatic în municipiul Bistrița	1 complex sportiv acvatic nou	TM	3	4	Primărie	Bugetul de stat Bugetul local
PGDT 5.2.4. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul integrat al deșeurilor	Construirea unei instalații noi de digestie anaerobă – CMID Tărpiu	1 instalație de tratare a deșeurilor nou-construită	TM	4	4	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Construirea unei instalații noi mecanice cu recuperare materială și energetică – CMID Tărpiu	1 instalație de tratare a deșeurilor nou-construită	TM	4	4	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ
	Construirea celulei nr. 3 a CMID Tărpiu	1 celulă de depozitare a deșeurilor nou-construită	TL	4	5	CJ BN ADI Deșeuri	Fonduri europene Bugetul CJ

PGDT 6.1.2. Intervenții integrate pentru monumentele clasate în LMI 2015, cu accent pe ansambluri urbane și biserici fortificate	Cetatea Medievală Bistrița - Restaurare fragmente ale zidului de incintă și Turnul Dogarilor	1 obiectiv de patrimoniu restaurat	TS	3	4	Primărie	Fonduri europene Bugetul local
PGDT 6.3.2. Conservarea și punerea în siguranță a monumentelor aflate în pericol (degradare, precolaps, colaps)	Reabilitarea Castelului Teleki Comlod	1 obiectiv de patrimoniu restaurat	TS	3	5	CJ BN	Fonduri europene Bugetul CJ
PGDT 7.1.1. Realizarea lucrărilor de înregistrare cadastrală a proprietăților	Înregistrarea imobilelor în sistemul integrat de cadastru și publicitate imobiliară	62 de UAT-uri cu cadastru finalizat	TS	5	4	ANCPI Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Fonduri proprii ANCPI

PGDT 7.3.1. Actualizare planuri urbanistice generale	Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale	62 de UAT-uri cu PUG-uri aprobate	TS TM TL	5	4	Primării	Fonduri europene Bugetul de stat Bugete locale

VI. MĂSURILE NECESARE PENTRU PREVENIREA, REDUCEREA ȘI COMPENSAREA EFECTELOR NEGATIVE ASUPRA MEDIULUI

Implementarea Planului de acțiune aferent Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud presupune o serie de intervenții asupra teritoriului care, deși urmăresc dezvoltarea echilibrată și creșterea competitivității județului, pot genera efecte negative asupra mediului natural și antropic. În acest context, se impune definirea și aplicarea unui set coerent de măsuri destinate prevenirii, reducerii și compensării impactului asupra factorilor de mediu, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile, legislația națională și europeană în domeniul protecției mediului, precum și cu obiectivele strategice ale PATJ.

1. Măsuri de prevenire a efectelor negative asupra mediului

Prevenirea impactului negativ asupra mediului reprezintă etapa prioritară în cadrul procesului de implementare a planului de acțiune. Aceasta presupune integrarea considerentelor de mediu încă din faza de planificare și programare a investițiilor și proiectelor.

O primă categorie de măsuri vizează corelarea strictă a proiectelor propuse cu reglementările de protecție a mediului, în special cu cele referitoare la ariile naturale protejate, siturile Natura 2000, coridoarele ecologice și zonele cu risc natural. Orice intervenție planificată în proximitatea sau interiorul acestor zone va fi supusă procedurilor de evaluare adecvată și evaluare a impactului asupra mediului, conform legislației în vigoare.

De asemenea, se impune promovarea unei utilizări raționale a terenurilor, prin evitarea extinderii necontrolate a intravilanului, limitarea consumului de terenuri agricole fertile și a fragmentării habitatelor naturale. În acest sens, dezvoltarea urbană și economică va fi orientată prioritar către zone deja antropizate, platforme industriale existente sau terenuri degradate, favorizând reconversia funcțională.

Prevenirea poluării aerului, apei și solului va fi realizată prin promovarea tehnologiilor curate, a eficienței energetice și a utilizării surselor regenerabile de energie în cadrul investițiilor publice și private. Totodată, se vor încuraja soluții de mobilitate durabilă, care să reducă dependența de transportul rutier individual și emisiile de gaze cu efect de seră.

2. Măsuri de reducere a efectelor negative asupra mediului

În situațiile în care impactul asupra mediului nu poate fi evitat complet, planul de acțiune prevede un set de măsuri de reducere a efectelor negative, aplicabile pe parcursul implementării proiectelor.

Pentru protecția resurselor de apă, se vor implementa măsuri de modernizare și extindere a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, precum și de epurare a apelor uzate, în special în localitățile rurale și în zonele cu presiune antropică ridicată. În paralel, se vor promova soluții de management integrat al apelor pluviale și de reducere a riscului de inundații, prin lucrări de renaturare a cursurilor de apă și menținerea zonelor umede.

În ceea ce privește protecția biodiversității, reducerea impactului se va realiza prin adaptarea proiectelor de infrastructură la condițiile locale, inclusiv prin realizarea de pasaje pentru fauna sălbatică, menținerea continuității ecologice și limitarea lucrărilor în perioadele sensibile pentru speciile protejate.

Pentru reducerea impactului asupra peisajului și patrimoniului natural, se vor stabili reguli clare de integrare peisageră a construcțiilor și infrastructurii, utilizând soluții arhitecturale și materiale adecvate specificului local. De asemenea, se va urmări refacerea zonelor afectate temporar de lucrări, prin măsuri de reabilitare ecologică și peisageră.

3. Măsuri de compensare a efectelor negative asupra mediului

În cazurile în care, în pofida măsurilor de prevenire și reducere, persistă efecte negative semnificative asupra mediului, se vor aplica măsuri de compensare, menite să asigure un bilanț ecologic cât mai echilibrat.

Măsurile compensatorii pot include refacerea sau crearea de habitate naturale echivalente, împăduriri sau reîmpăduriri pe terenuri degradate, precum și renaturarea unor suprafețe afectate de activități antropice anterioare. Aceste intervenții vor fi realizate cu prioritate în zonele identificate ca deficitare din punct de vedere ecologic.

De asemenea, compensarea impactului poate fi realizată prin investiții în infrastructura verde-albastră a județului, precum crearea de coridoare ecologice, parcuri naturale periurbane sau zone de recreere cu rol ecologic, contribuind astfel la îmbunătățirea calității mediului și a vieții populației.

Un rol important îl are și compensarea indirectă, prin măsuri de educație ecologică, monitorizare a mediului și sprijinirea inițiativelor locale de conservare a naturii. Aceste acțiuni

contribuie la creșterea gradului de conștientizare și responsabilizare a actorilor implicați în implementarea PATJ.

4. Monitorizare și responsabilități instituționale

Aplicarea eficientă a măsurilor de prevenire, reducere și compensare necesită un sistem de monitorizare continuă a impactului asupra mediului, corelat cu mecanisme clare de responsabilitate instituțională. Autoritățile publice județene și locale, în colaborare cu instituțiile de mediu, vor urmări respectarea condițiilor impuse prin avize și acorduri de mediu, precum și adaptarea măsurilor în funcție de rezultatele monitorizării.

În concluzie, implementarea Planului de acțiune al PATJ Bistrița-Năsăud trebuie să se realizeze într-o manieră integrată, care să valorifice potențialul de dezvoltare al județului, asigurând în același timp protecția mediului și utilizarea durabilă a resurselor naturale. Măsurile propuse constituie un cadru coerent pentru minimizarea impactului negativ și pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare teritorială durabilă.

VII. MĂSURILE DE MONITORIZARE A EFECTELOR IMPLEMENTĂRII PLANULUI

Dată fiind complexitatea Planului de Acțiune, este de așteptat ca procesul de implementare a PATJ să întâmpine anumite constrângeri. În acest context, devine esențială o monitorizare riguroasă a modului de aplicare a planului și adoptarea rapidă a măsurilor corective necesare pentru depășirea eventualelor dificultăți. Aceasta presupune stabilirea unui set clar de indicatori de performanță, constituirea unei structuri participative responsabile de coordonarea activităților de monitorizare și elaborarea periodică a rapoartelor de evaluare, care să reflecte progresul înregistrat în raport cu obiectivele și țintele asumate prin PATJ.

Indicatorii de rezultat

În scopul monitorizării implementării PATJ, a fost pregătită o listă de indicatori de rezultat la nivel de politică de obiectiv strategic general de dezvoltare a teritoriului, după cum urmează:

Obiectiv Strategice Generale de	Indicatorul de rezultat	Unitatea de măsura	Ținte estimative	Sursa de documentare

Dezvoltare Teritorială			pentru anul 2035	
OSGDT 1: Îmbunătățirea accesibilității și a conectivității județului la rețelele majore de transport și utilități	Drumuri express construite	Km	120	CNAIR
	Drumuri naționale reabilitate	Km	170	CNAIR SDN
	Variante de ocolire construite	Nr.	3	CNAIR
	Drumuri județene reabilitate / modernizate	Km	250	CJ Bistrița-Năsăud
	Căi ferate reabilitate / modernizate	Km	70	CFR
	Gări modernizate	Nr.	1	CFR
	Rețele noi / modernizate de transport gaze naturale	Km	50	Transgaz
	Rețele noi / modernizate de transport energie electrică	Km	70	Transelectrica
	Aducțiuni noi / reabilitate de apă potabilă	Km	50	Operator regional apă-canal Primării
	Grad de acoperire rețele 5G	%	70	Operatori privați
OSGDT 2: Consolidarea creșterii economice a județului și crearea de locuri de muncă	Infrastructuri nou-create pentru sprijinirea antreprenoriatului (centre/hub-uri de afaceri, incubatoare, acceleratoare, fab lab etc.)	Nr.	1	Primării Administratori publici și privați
	Infrastructuri nou-create pentru sprijinirea afacerilor (parcuri industriale, tehnologice și logistice)	Nr.	3	Primării Administratori publici și privați
	Infrastructuri nou-create pentru sprijinirea	Nr.	1	Universități

	cercetării-dezvoltării-inovării (centre de cercetare, laboratoare etc.)			Unități publice și private de cercetare
	Piețe agroalimentare amenajate / modernizate	Nr.	10	Primării
	Drumuri agricole și forestiere modernizate	Km	150	Primării Romsilva Ocoale silvice private
	Stațiuni turistice dezvoltate / modernizate	Nr.	4	Primării
	Trasee turistice amenajate	Nr.	10	CJ Bistrița-Năsăud
	Unități de cazare nou înființate	Nr.	100	INS
OSGDT 3: Conservarea patrimoniului natural și asigurarea tranziției la un teritoriu rezilient la schimbările climatice	Situri NATURA 2000 cu planuri de management actualizate	%	100	ANMAP
	Suprafețe reconstruite ecologic	Ha	250	ANMAP
	Suprafețe nou împădurite	Ha	3000	Romsilva Ocoale silvice private
	Depășiri ale pragurilor maxime de poluare a aerului (SO2, NO2, NOx, PM10, PM2,5, CO, O3, metale grele)	Nr.	0	APM
	Cursuri de apă aflate în stare ecologică și chimică proastă	%	0	APM SGA
	Situri contaminate remediate	Ha	50	APM
	Cursuri de apă amenajate împotriva inundațiilor	Nr.	15	SGA

	Amenajări de îmbunătățiri funciare reabilitate	Nr.	1	ANIF
	Unități ISU reabilitate / modernizate	Nr.	1	ISU
OSGDT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale	Drumuri de interes local (străzi, drumuri comunale) reabilitate / modernizate	Km	150	Primării
	Piste de biciclete amenajate	Km	50	Primării CJ Bistrița-Năsăud
	Trotuare realizate / modernizate	Km	100	Primării
	Sisteme de transport public dezvoltate / modernizate	Nr.	4	Primării
	Populație din aglomerări cu peste 2000 de locuitori echivalenți conectată la sisteme de epurare a apelor uzate	%	100	Operatori regionali de apă-canal Primării
	Populație din localități cu peste 50 de locuitori conectată la sisteme de aprovizionare cu apă potabilă	%	100	Operatori regionali de apă-canal Primării
	UAT-uri nou racordate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale	Nr.	1	Operator de distribuție gaze naturale
	Capacități noi de producere a energiei regenerabile în	MW	20	Primării

	vederea asigurării consumului public			
	Unități de învățământ preuniversitare (creșe, grădinițe, școli, licee) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	20	Primării
	Unități sanitare (spitale, ambulatorii, centre de permanență, dispensare) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	4	Primării
	Unități de servicii sociale (centre sociale pentru copii, adulți și vârstnici) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	20	Primării
	Unități culturale (centre culturale, muzee, biblioteci) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	5	Primării
	Facilități sportive (stadioane și terenuri de sport, săli de sport, bazine de înot) nou construite, reabilitate, modernizate	Nr.	5	Primării
	Facilități de agrement nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	5	Primării

	Locuințe publice nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	400	Primării
	Sedii administrative nou-construite / reabilitate / modernizate	Nr.	2	Primării
	Spații verzi amenajate / modernizate în zone urbane	Ha	10	Primării
	Spații publice amenajate / modernizate în zone urbane	Mp	80.000	Primării
	Clădiri rezidențiale eficientizate energetic	Nr.	75	Primării
OSGDT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban	Drumuri de interes local (străzi, drumuri comunale) reabilitate / modernizate	Km	600	Primării
	Piste de biciclete amenajate	Km	100	Primării CJ Bistrița-Năsăud
	Trotuare realizate / modernizate	Km	200	Primării
	Populație din aglomerări cu peste 2000 de locuitori echivalenți conectată la sisteme de epurare a apelor uzate	%	100	Operatori regionali de apă-canal Primării
	Populație din localități cu peste 50 de locuitori conectată la sisteme de aprovizionare cu apă potabilă	%	100	Operatori regionali de apă-canal Primării

	UAT-uri nou racordate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale	Nr.	30	Operator de distribuție gaze naturale
	Capacități noi de producere a energiei regenerabile în vederea asigurării consumului public	MW	80	Primării
	Unități de învățământ preuniversitare (creșe, grădinițe, școli, licee) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	70	Primării
	Unități sanitare (spitale, ambulatorii, centre de permanență, dispensare) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	20	Primării
	Unități de servicii sociale (centre sociale pentru copii, adulți și vârstnici) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	10	Primării
	Unități culturale (centre culturale, muzee, biblioteci) nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	30	Primării
	Facilități sportive (stadioane și terenuri de sport, săli de sport, bazine de înot)	Nr.	40	Primării

	nou construite, reabilitate, modernizate			
	Facilități de agrement nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	15	Primării
	Locuințe publice nou-construite, reabilitate, modernizate	Nr.	100	Primării
	Sedii administrative nou-construite / reabilitate / modernizate	Nr.	20	Primării
	Spații verzi amenajate / modernizate în zone urbane	Ha	50	Primării
	Spații publice amenajate / modernizate în zone urbane	Mp	20.000	Primării
	Clădiri rezidențiale eficientizate energetic	Nr.	15	Primării
OSGDT 6: Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit și cultural	Monumente istorice restaurate / reabilitate în mediul urban	Nr.	10	Primării Proprietari publici și privați
	Monumente istorice restaurate / reabilitate în mediul rural	Nr.	40	Primării Proprietari publici și privați
OSGDT 7: Îmbunătățirea capacității administrative și a guvernanței teritoriale	UAT cu lucrări de cadastru finalizate	Nr.	62	ANCPI
	UAT cu PUG actualizat și transpus în GIS	Nr.	62	Primării CJ Bistrița-Năsăud
	UAT cu strategii de dezvoltare locală actualizate	Nr.	62	Primării

	Baze de date GIS și Ghișeu Unic pentru activități de urbanism înființat la nivel județean	Nr.	1	CJ Bistrița-Năsăud

Managementul monitorizării și evaluării PATJ

Așa cum reiese din analiza indicatorilor de monitorizare, colectarea și actualizarea informațiilor necesare presupun gestionarea unui volum semnificativ de date provenind dintr-o gamă largă de instituții județene și locale. Pentru a facilita acest proces, se propune constituirea unui Comitet de Monitorizare al implementării PATJ Bistrița-Năsăud, alcătuit din reprezentanți ai principalelor instituții și organizații cu atribuții în domeniile relevante, după cum urmează: Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, primăriile din județ, CNAIR – SDN Bistrița, CNCF CFR – Regionala Cluj, Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud, operatorul regional de apă-canal (Aquabis S.A.), ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud, Administrația Parcului Național Munții Rodnei, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud, Inspectoratul pentru Situații de Urgență, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare – Filiala Bistrița-Năsăud, Direcția Județeană pentru Cultură, Direcția Județeană de Statistică, Inspectoratul Școlar Județean, DGASPC Bistrița-Năsăud și Oficiul Județean de Cadastru și Publicitate Imobiliară (OJCPI). Componența Comitetului poate fi extinsă, în funcție de necesități, prin includerea altor instituții publice, organizații profesionale sau actori economici relevanți pentru dezvoltarea teritorială a județului.

Secretariatul Comitetului de Monitorizare va fi asigurat de Direcția pentru Amenajarea Teritoriului și Urbanismdin cadrul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, care va avea atribuții privind colectarea, centralizarea și analiza datelor necesare elaborării Raportului de Monitorizare a implementării PATJ.

Se recomandă ca acest raport să fie întocmit de trei ori pe durata de valabilitate a PATJ, respectiv o dată la fiecare trei ani – orientativ în anii 2029, 2032 și 2035.

Structura minimă a Raportului de Monitorizare va include următoarele componente:

- Introducere – prezentarea scopului raportului, metodologia de lucru, sursele de date utilizate, perioada analizată și eventualele dificultăți întâmpinate în procesul de colectare a informațiilor;

- Documentarea indicatorilor de rezultat – pe baza matricei de monitorizare, cu menționarea surselor și a instituțiilor responsabile pentru fiecare indicator;
- Analiza evoluției indicatorilor – interpretarea valorilor obținute în raport cu țintele stabilite pentru orizontul de timp 2035, compararea cu valorile anterioare, evidențierea sectoarelor cu progres redus sau stagnare, precum și identificarea cauzelor (ex.: lipsa finanțării, dificultăți de implementare, modificări legislative);
- Recomandări – propuneri concrete pentru îmbunătățirea procesului de implementare, eliminarea blocajelor și accelerarea măsurilor prevăzute în PATJ.

Fiecare versiune de lucru a Raportului de Monitorizare va fi analizată și dezbătută în cadrul Comitetului de Monitorizare, urmând a fi completată cu observațiile și concluziile formulate de membrii acestuia. Forma finală a raportului va fi înaintată Conducerii Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și va fi publicată pe site-ul instituției, pentru a asigura transparența și informarea publicului cu privire la progresele înregistrate în implementarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean.

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080, Tel: (40) 263/213657, Fax: 0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA II– STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. PLAN DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR P.AT.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

ANEXĂ. FIŞE UAT - PATRIMONIU CONSTRUIT ȘI VALORI CULTURALE

TABEL DE RESPONSABILITĂȚI

ANEXĂ. FIŞE UAT - PATRIMONIU CONSTRUIT ȘI VALORI CULTURALE

DENUMIRE PROIECT	Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (P.A.T.J.) Bistrița-Năsăud	
ETAPA și FAZA PROIECT	**ETAPA 2 –** Strategia de Dezvoltare Teritorială a Județului Bistrița-Năsăud. Plan de Acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistrița-Năsăud	
ACHIZITOR	**CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD** Piața Petru Rareș, nr. 1, Bistrița, Jud. Bistrița-Năsăud	
RESPONSABIL PROIECT DIN PARTEA ACHIZITORULUI	**Arh. Cristina-Annamaria KEREKES** Arhitect Șef al Județului Bistrița-Năsăud	
ȘEF PROIECT COMPLEX	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Șef lucr. dr. geogr.-urb. Ciprian MOLDOVAN Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9	
CONSULTANT ȘTIINȚIFIC	**Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK Jozsef** Expert RUR, simbol B, C, F1, F2, F3, F5, G2, G9	
ELABORATOR LIVRABIL	**NUME**	**SEMNĂTURĂ**
	Arh. Urb. Cătălina Dana PREDA Specialist MC, simbol 176S Expert RUR, simbol F6, G5 **Conf. univ. dr. Habil. Florin-Gheorghe FODOREAN** Arheolog expert RAN, cod AM-E-168 **Drd. Adina-Maria PATIȚA**	

	NUME	SEMNĂTURĂ
RESPONSABIL GIS	**Conf. univ. dr. geogr.-urb Titus-Cristian MAN** Expert RUR, simbol B, C, C1, F1, F3, F5, G2, G9 **Dr. geogr. Cosmina-Daniela URSU**	
DATA	Mai 2026	

CUPRINS

UAT BECLEAN 6
UAT BISTRIȚA 11
UAT BISTRIȚA BÂRGĂULUI 19
UAT BRANIȘTEA 23
UAT BUDACU DE JOS 27
UAT BUDEȘTI 34
UAT CĂIANU MIC 39
UAT CETATE 45
UAT CHIOCHIȘ 51
UAT CHIUZA 56
UAT CICEU-GIURGEȘTI 60
UAT CICEU-MIHĂIEȘTI 66
UAT COȘBUC 72
UAT DUMITRA 76
UAT DUMITRIȚA 81
UAT FELDRU 86
UAT GALAȚII BISTRIȚEI 90
UAT ILVA MARE 95
UAT ILVA MICĂ 98
UAT JOSENII BÂRGĂULUI 101
UAT LECHINȚA 106
UAT LEȘU 113
UAT LIVEZILE 117
UAT LUNCA ILVEI 123
UAT MĂGURA ILVEI 127
UAT MAIERU 131
UAT MĂRIȘELU 136
UAT MATEI 141
UAT MICEȘTII DE CÂMPIE 147
UAT MILAȘ 152
UAT MONOR 156
UAT NĂSĂUD 162
UAT NEGRILEȘTI 167

UAT NIMIGEA 173
UAT NUȘENI 177
UAT PARVA 181
UAT PETRU RAREȘ 184
UAT POIANA ILVEI 189
UAT PRUNDU BÂRGĂULUI 192
UAT REBRA 196
UAT REBRIȘOARA 199
UAT RODNA 203
UAT ROMULI 208
UAT RUNCU SALVEI 212
UAT SALVA 216
UAT SÂNGEORZ-BĂI 222
UAT SÂNMIHAIU DE CÂMPIE 226
UAT SILIVAȘU DE CÂMPIE 231
UAT SPERMEZEU 236
UAT ȘANȚ 243
UAT ȘIEU 246
UAT ȘIEU-MĂGHERUȘ 251
UAT ȘIEU-ODORHEI 259
UAT ȘIEUȚ 265
UAT ȘINTEREAG 270
UAT TÂRLIȘUA 275
UAT TEACA 279
UAT TELCIU 285
UAT TIHA BÂRGĂULUI 289
UAT URIU 293
UAT URMENIȘ 299
UAT ZAGRA 304

LISTĂ ACRONIME

FRE – Dacia – Frontiers of the Roman Empire - Dacia

HIA - Heritage Impact Assessments (evaluări de impact asupra patrimoniului)

LPM – Lista Patrimoniului Mondial UNESCO

LMI – Lista Monumentelor Istorice

PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului Național - Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Naţional - Secţiunea a III-a - Zone protejate. Anexa III - I. Valori de patrimoniu cultural de interes naţional (monumente istorice de valoare naţională excepţională)

PDT – Program de Dezvoltare Teritorială

PGDT – Program General de Dezvoltare Teritorială

PUG – Plan Urbanistic General

RAN – Repertoriul Arheologic Naţional

RLU – Regulament Local de Urbanism

UAT – Unitate Administrativ-Teritorială

UAT BECLEAN

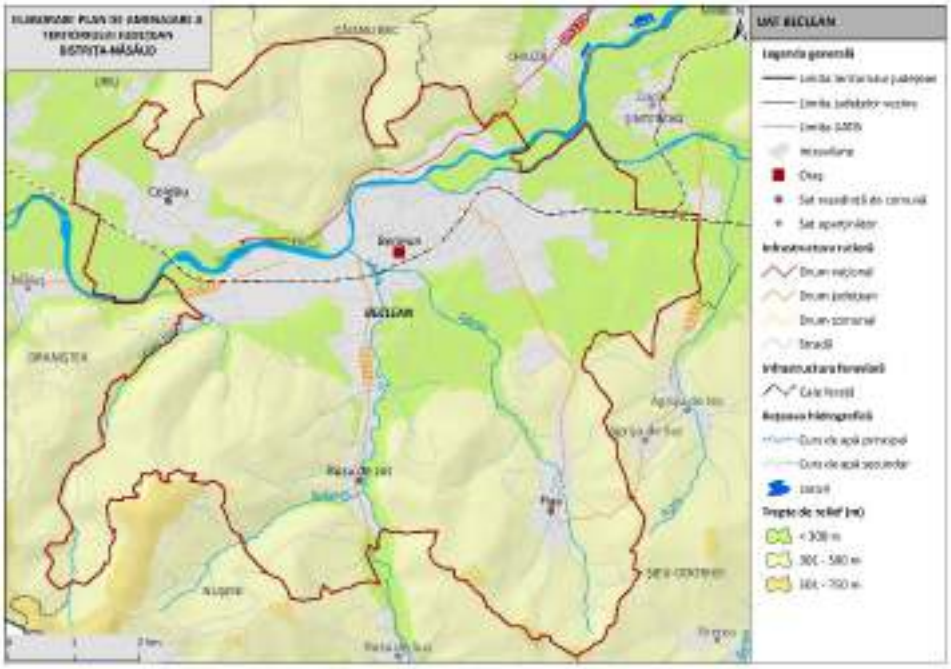

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	ORAŞ BECLEAN
1.2.	Sate componente	Beclean, Coldău, Figa și Rusu de Jos
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	6 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	10 situri incluse RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 3 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01288 Situl arheologic de la Beclean, punct "Șesul Becleanului" • Așezări • BN-I-s-B-01289 Fortificație, sec. XVI-XVII • BN-I-s-A-20930 Situl arheologic "Băile Figa"; Epoca bronzului, a doua epocă a fierului, epoca post-romană, epoca medievală și epoca modernă • BN-II-m-B-01615 Castelul Bethlen Pal, azi Primăria orașului Beclean; Aleea Ghiocelului 6; a doua jum. sec. XVIII, sf. sec. XIX • BN-II-m-B-01616 Castelul de vânătoare Bethlen; Aleea Ghiocelului 8; 1840 • BN-II-m-B-01617 Castelul Bethlen, azi Grupul școlar agricol Beclean (BN-II-m-B-01617.01 Castelul Bethlen- corp principal și extinderi, azi Grupul școlar agricol Beclean + BN-II-m-B-01617.02 pavilionul de intrare al castelului Bethlen, azi componentă a Grupului școlar agricol Beclean) ; Piața Libertății 2; 1768 – 1793, 1840	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B 01618 Biserica reformată; Piața Libertății 4; sec. XV, ref. sec. XIX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	Clădiri care fac parte din țesutul urban tradițional și sunt clasificate ca monumente istorice / edificii cu valoare istorică: Castelul Bethlen, Biserica reformată medievală din Beclean, Fortificaţia medievală, Situl arheologic "Băile Figa"	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Biserica romano-catolică	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Ciceului • Dealurile Lechinței • Râul Someșul Mare • Șieu-Budac • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol

		• Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01288 Situl arheologic de la Beclean, punct "Șesul Becleanului" • BN-I-s-A-20930 Situl arheologic "Băile Figa"; Epoca bronzului, a doua epocă a fierului, epoca post-romană, epoca medievală și epoca modernă
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Ansamblul folcloric „Someşul" • Sărbătoarea „Înstruţatul boului" de la Figa • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a oraşului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei

	arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Extindere turism Băile Figa

6.2.2.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Construire și reabilitare centre culturale multifuncționale
6.2.3.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Dezvoltare și regenerare spații publice
6.2.4.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Amenajare parc botanic
6.2.5.	PDT 6.1., PGDT 6.1.4. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT BISTRIȚA

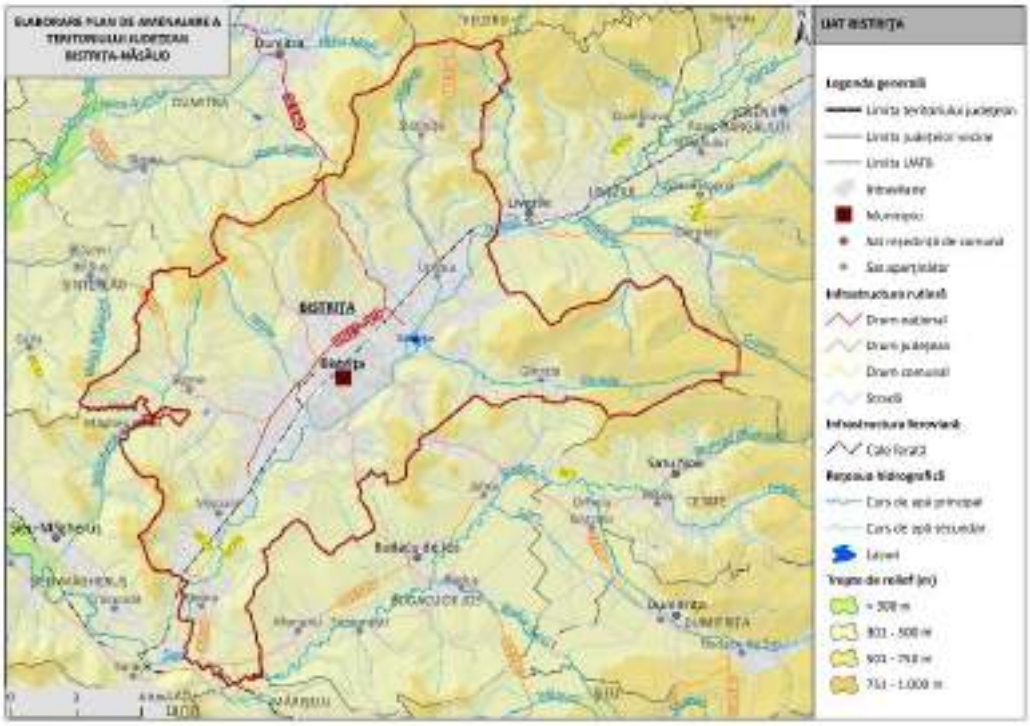

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	MUNICIPIUL BISTRIȚA
1.2.	Sate componente	Bistrița, Ghinda, Sărata, Sigmir, Slătinița, Unirea și Viișoara
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	• 3 monumente la categoria *Monumente și ansambluri de arhitectură:* f) Clădiri civile urbane - f) 5. Casa Ioan Zidarul – f) 6. Casa Argintarului – f) 7. Șirul Șugălete g) Ansambluri urbane – g) 6. Ansamblul urban fortificat	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	6 monumente grupa valorică A 6 monumente grupa valorică B	25 situri incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	45 de monumente grupa valorică A 151 de monumente grupa valorică B	

2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01270 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Cighir” • Așezări • BN-I-s-B-01272 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Vama Veche" • BN-I-s-A-01273 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Burg”; sec. XIII – XV • BN-I-s-A-20239 Situl arheologic "Oraşul medieval Bistriţa"; sec. XII – XVIII • BN-I-s-B-01396 Turn roman; localitatea Sigmir; sec. II - III p. Chr. • BN-II-a-A-01479 Elemente de fortificaţie ale cetăţii medievale Bistriţa (BN-II-m-A01479.01 Fragmente ale zidului de incintă a cetăţii medievale Bistriţa ("Bistritz") + BN-II-m-A01479.03 Şanţ de apărare al cetăţii medievale Bistriţa ("Bistritz") + BN-II-m-A01479.04 Val de apărare al cetăţii medievale Bistriţa ("Bistritz")) ; sec.XV – XVI • BN-II-a-A-01550 Ansamblul urban medieval Bistriţa ("Bistritz"); sec. XIII - XVIII • Case • BN-II-a-A-01459 Ansamblul urban "Şirul Sugălete" (Piaţa de cereale, "Kornmarkt") (BN-II-m-A-01459.01 Parohia evanghelică C.A. + BN-II-m-A-01459.02 Casa adunării preoţilor "Kapitelhaus" + BN-II-m-A-01459.03 casa Petermann + BN-II-m-A-01459.04 casă + BN-II-m-A-01459.05 Casă + BN-II-m-A-01459.06 Casă + BN-II-m-A-01459.07 Casă + BN-II-m-A-01459.08 Casă + BN-II-m-A-01459.09 Casă + BN-II-m-A-01459.10 Casă + BN-II-m-A-01459.11 Casă + BN-II-m-A-01459.12 Casă, azi Galeriile	-

		de artă şi atelierele UAP - Filiala Bistriţa); Piaţa Centrală 13-24; sec.XV – XIX • BN-II-m-A-01465 Casa Andreas Beuchel, cunoscută sub denumirea "Casa Ion Zidaru"; Piaţa Centrală 30; sec. XV, XVI • BN-II-m-A01479.02 Turnul Dogarilor ("Fassbinterturm"); Str Dogarilor 18; 1465 – 1575 • BN-II-m-A-01482 Casa Argintarului, (Goldschmiedehaus) azi "Centrul Judeţean pentru Cultură"; Str. Dornei 5; sec. XVI • BN-II-m-B-01480 Inchisoarea oraşului Bistriţa, azi Liceul de arte plastice "Corneliu Baba"; Str. Dornei 1; sec. XVIIII, XIX • BN-II-m-B-20860 Cazinoul Bistriţa, azi Casa de Cultură a Sindicatelor; Str. Odobescu Alexandru 3; 1893 • BN-II-m-B-01695 Castelul Lazar Imre; localitate componentă Sărata; 204; sec. XVIII, XIX • BN-III-m-B-01731 Statuia lui George Coşbuc, autor Gavril Covalschi; În Parcul Municipal; 1978 • BN-III-m-A-01732 Statuia lui Andrei Mureşanu; Statuia lui Andrei Mureşanu; 1936 • BN-III-m-A-01733 Bustul lui Liviu Rebreanu, autor Romulus Ladea; Piaţa Unirii; 1960	
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01446 Sinagogă; Str. Bălan Grigore, general 10; 1856 • BN-II-m-A-01450 Biserica evanghelică. C.A; Piața centrală; sec. XIV , 14781519,1550, 15601563, 1858-1861, 1926, înc. sec. XXI • BN-II-a-A-01568 Ansamblul mănăstirii călugărilor piarişti, azi ansamblul bisericii romano-catolice "Sf. Treime" (BN-II-m-A01568.01 Biserica mănăstirii Piariştilor, azi biserica romano-catolică ”Sf.Treime” + BN-II-m-A01568.02 Mănăstirea Piariştilor, azi casa parohială a bisericii romano-catolice "Sf.Treime"); Str. Şincai Gheorghe 26; a doua jum. a sec. XVIII • BN-II-a-A-01610 Mănăstirea minorită/franciscană ”Sf.Andrei”, azi ansamblul bisericii ortodoxe "Intrarea in	-

		Biserică a Maicii Domnului” (BN-II-m-A01610.01 Biserica mănăstirii minorite, azi biserica ortodoxă "Intrarea in biserică a Maicii Domnului” + BN-II-m-A01610.02 Clădirea mănăstirii minorite, azi casa parohială a bisericii ortodoxe Bistriţa); Piaţa Unirii 8- 9; sf. sec. XIII, XV, XVIII • BN-II-m-B-01693 Biserica reformată; localitate componentă Sărata; 104; 1776, 1830 • BN-II-m-A-01694 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil”; localitate componentă Sărata; 142; 1735 • BN-II-m-B-01703 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă “Sf. Mare Mucenic Gheorghe”; localitate componentă Slătinița; 83A; 1585 - 1590, 1923 • BN-II-m-B-01722 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil”; localitate componentă Unirea; 267A; 1441, 1570,1873, 1874,1923 • BN-II-m-A-01727 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă “Sf. Ierarh Nicolae”; localitate componentă Viișoara; 175; sec.XV, XVIII, XIX	
3.3.	Ţesut urban tradiţional	• BN-II-a-A-01550 (RAN: 32401.165) Ansamblul urban medieval Bistrița („Bistritz”) • BN-II-a-A-01459 Ansamblul urban „Șirul Sugălete” (Piața de cereale, „Kornmarkt”)	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Casa Demetrius Ciuta • Ansamblul vechii școli românești • Casa Corneliu Mureșanu; 1936 • Casa Tiți; 1926 • Casa Thomas Fruhm; 1909 • Casa Gustav Braedt; 1908 • Casa stil neoromânesc; cca. 1935 • Casa stil neoromânesc; cca. 1935-1940 • Casa Textoris; 1864 • Casa Matei Eminescu; cca. 1910 • Societatea Regna; cca. 1900-1902 • Casa Oskar Kelp; 1886 • Vechea Sală de sport; 1885 • Imobil - 1898 - Centrul Județean pentru Cultură • Imobil - 1884 - Biblioteca Județeană George Coșbuc	-

		• Biserica Reformată • Biserica Greco-catolică; 1925/29 • Moara; localitatea Sărata • Masa de altar a bisericii ortodoxe (1933-42); localitatea Sigmir • Casa M.K.;1869-1900; localitatea Viișoara	

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea Bistrița • Râul Bistrița • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare • Masivul de sare de la Sărățel • Șieu - Budac
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Parcul Municipal Bistrița • Pădurea Schullerwald • Pădurea Codrișor • BN-I-s-A-01270 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Cighir” • BN-I-s-B-01272 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Vama Veche" • BN-I-s-A-01273 Situl arheologic de la Bistriţa, punct "Burg”; sec. XIII – XV • BN-I-s-A-20239 Situl arheologic "Oraşul medieval Bistriţa"; sec. XII – XVIII • BN-II-a-A-01550 Ansamblul urban medieval Bistriţa ("Bistritz"); sec. XIII - XVIII • BN-II-a-A-01459 Ansamblul urban "Şirul Sugălete" (Piaţa de cereale, "Kornmarkt") (BN-II-m-A-01459.01 Parohia evanghelică C.A. + BN-II-m-A-01459.02 Casa adunării preoţilor "Kapitelhaus" + BN-II-m-A-01459.03 casa Petermann + BN-II-m-A-01459.04 casă + BN-II-m-A-01459.05 Casă + BN-II-m-A-01459.06 Casă + BN-II-m-A-01459.07 Casă + BN-II-m-A-01459.08 Casă + BN-II-m-A-01459.09 Casă + BN-II-m-A-01459.10 Casă + BN-II-m-A-01459.11 Casă + BN-II-m-A-01459.12 Casă, azi Galeriile de artă şi atelierele UAP - Filiala Bistriţa); Piaţa Centrală 13-24; sec.XV – XIX • BN-II-a-A-01568 Ansamblul mănăstirii călugărilor piarişti, azi ansamblul bisericii romano-catolice "Sf. Treime" (BN-II-m-A01568.01 Biserica mănăstirii Piariştilor, azi biserica romano-catolică ”Sf.Treime” + BN-II-m-A01568.02 Mănăstirea Piariştilor, azi casa

		parohială a bisericii romano-catolice "Sf.Treime"); Str. Şincai Gheorghe 26; a doua jum. a sec. XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Târgul de meșteșuguri ,,Produs în Bistrița-Năsăud” • Festivalul internaţional de folclor „Mărul de Aur” • Festivalul „Nunta Zamfirei” • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a oraşului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.
5.1.11.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.

5.1.12.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 4.4., PGDT 4.4.2. Reabilitare palate și cluburi ale copiilor

6.2.2.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Construire și reabilitare centre culturale multifuncționale
6.2.3.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Reabilitare cămine culturale
6.2.4.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Reamenajare spații publice centrul istoric
6.2.5.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Regenerarea urbană a spațiilor publice degradate
6.2.6.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Cetatea Medievală Bistrița - Restaurare fragmente ale zidului de incintă și Turnul Dogarilor
6.2.7.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Reabilitare Casă Str. Gh. Șincai Nr. 8
6.2.8.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Reabilitare Casă Str. N. Titulescu Nr. 18
6.2.9.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: -Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.10.	PDT 6.1., PGDT 6.1.3. Regenerarea urbană a centrelor istorice ale orașelor din județ
6.2.11.	PDT 6.1., PGDT 6.1.4. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.12.	PDT 6.2., PGDT 6.2.1. Reabilitarea și revitalizarea parcurilor istorice
6.2.13.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.15.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.16.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.17.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.18.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.19.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.20.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT BISTRIȚA BÂRGĂULUI

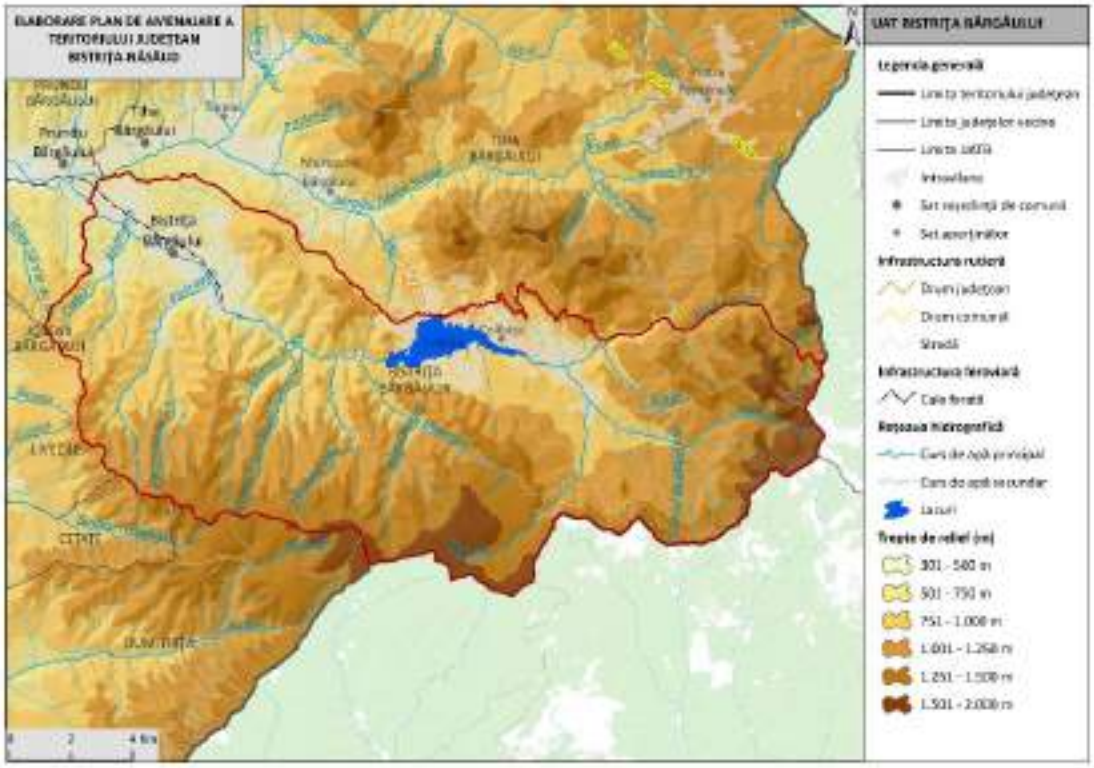

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA BISTRIȚA BÂRGĂULUI
1.2.	Sate componente	Bistrița Bârgăului și Colibița
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-20242 Casă; sat Bistrița Bârgăului; Str. Bridireasa 169, extravilan; sf. sec. XIX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.214. Valea Repedea – 2.215. Tăul Zânelor – 2.218. Cheile Bistriței Ardelene – 2.224. Stâncile Tătarului • Munții Bârgăului • Munții Călimani • Râul Bistrița Ardeleană • Călimani – Gurghiu • Cușma • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Lacul de acumulare Colibița
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Țesutul • Cusutul • Pielăria • Cojocăria • Tâmplăria • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;

6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Amenajare zonă de agrement Colibița
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT BRANIȘTEA

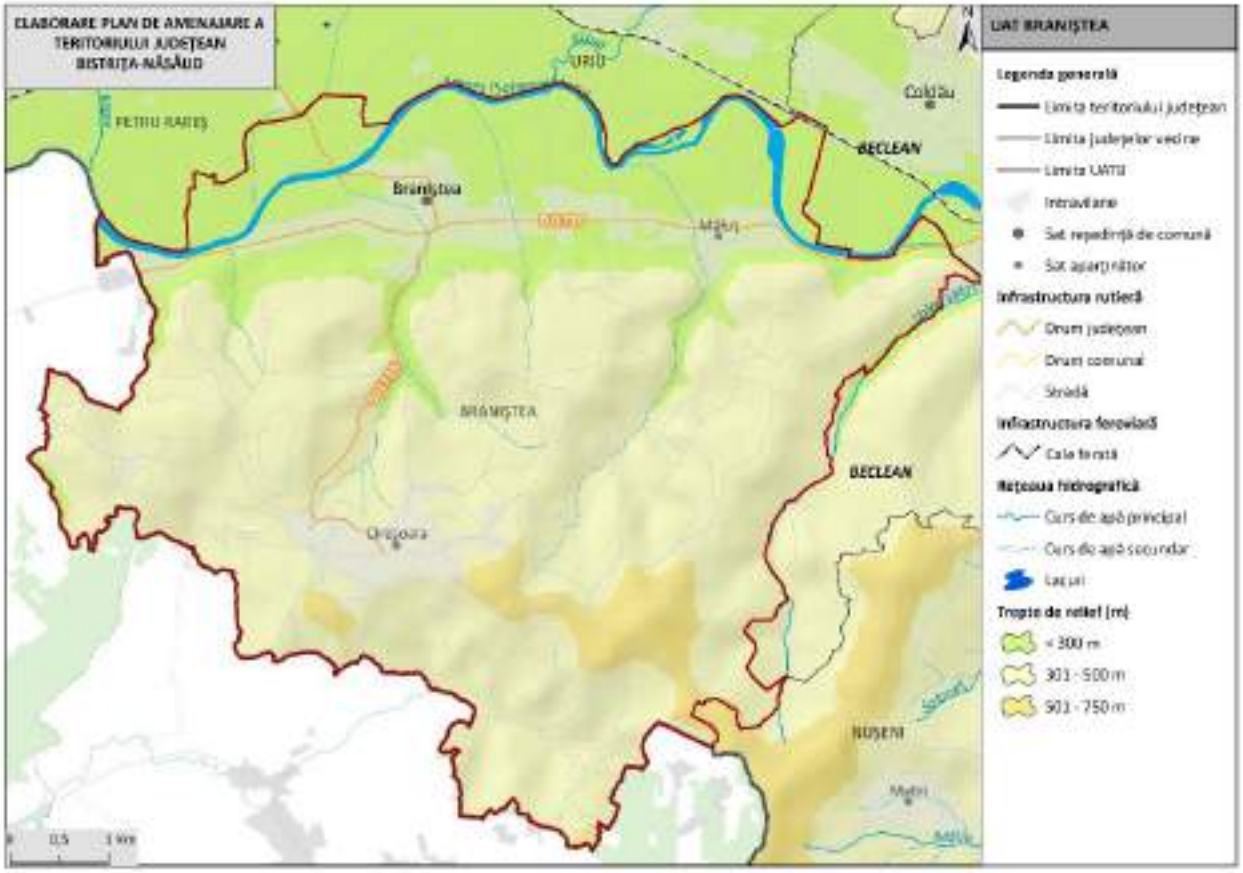

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA BRANIȘTEA
1.2.	Sate componente	Braniștea, Cireșoaia și Măluț
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	1 sit inclus în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Podișul Transilvaniei • Râul Someșul Mare • Peisaj colinar predominant agricol • Peisajul culoarelor de vale intracolinare • Someșul Mare între Mica și Beclean
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Întrunirea fiilor satului • Festivalul Cireșelor • Olăritul • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

5.1.2.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.3.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.4.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate

	(interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Reabilitare biblioteci comunale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT BUDACU DE JOS

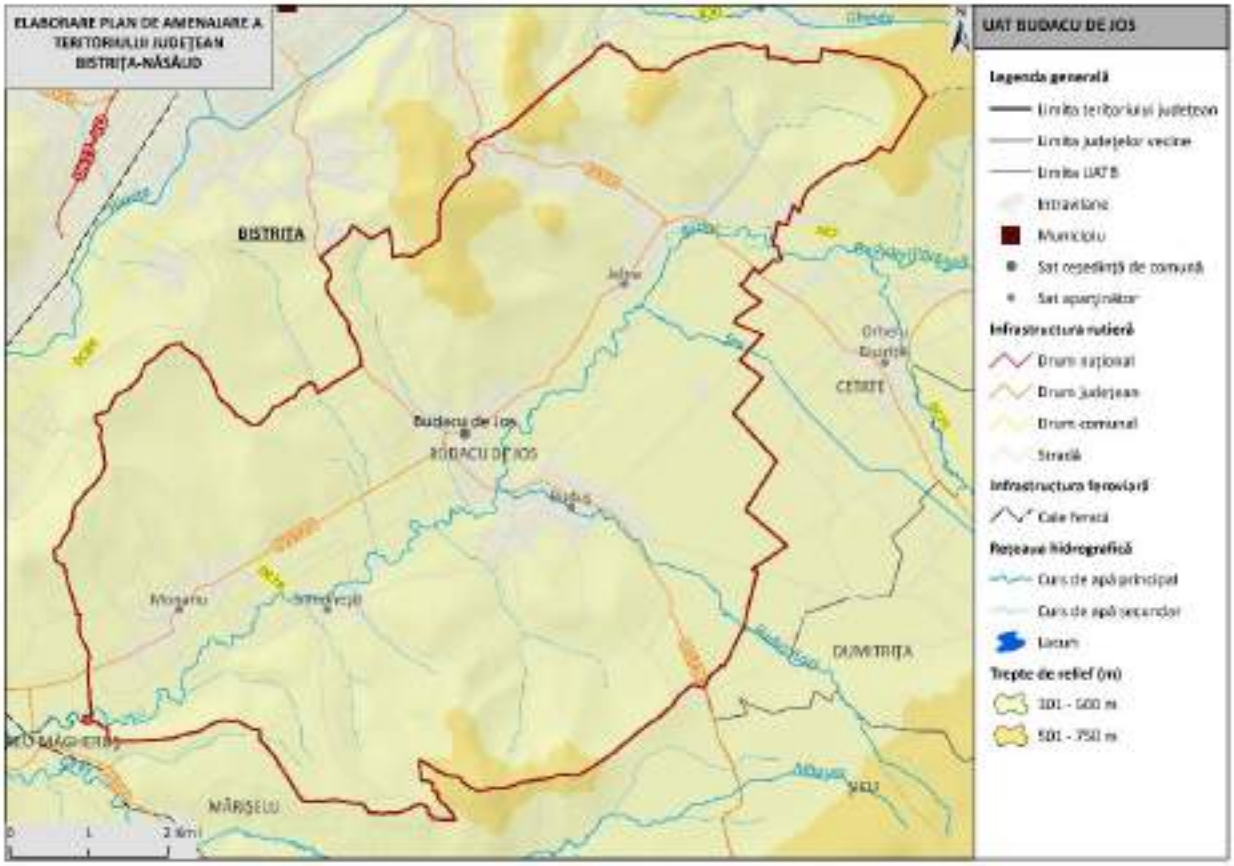

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA BUDACU DE JOS
1.2.	Sate componente	Budacu de Jos, Buduș, Jelna, Monariu și Simionești
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	3 situri arheologice din sectorul 5 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul roman de la Simionești – Măgura (watchtower; cod RAN: 32759.01; cod LMI: BN-I-s-B-01400) • Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetății 2 (watchtower; cod RAN: 32713.03; fără cod LMI)

		• Turnul roman de la Budacu de Jos - Dealul Cetăţii 1 (watchtower; cod RAN: 32713.01; cod LMI: BN-I-s-B-01298)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	12 monumente grupa valorică B	13 situri incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	5 monumente grupa valorică A 4 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01298 Turn roman; sat Budacu de Jos; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01299 Situl arheologic de la Budacu de Jos, punct "Faţa popii"; • BN-I-s-B-01304 Aşezare; sat Buduș; Epoca romană • BN-I-s-B-01305 Turn roman; sat Buduș; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01366 Situl arheologic de la Monariu, punct "Lângă pârâul Sărat" (BN-I-m-B-01366.01 Așezare + BN-I-m-B-01366.02 Așezare) • BN-I-s-B-01400 Turn roman; sat Simionești; sec. II - III p. Chr. • Case	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-I-s-B-01357 Situl arheologic de la Jelna, punct "Biserica evanghelică" (BN-I-m-B-01357.01 Așezare + BN-I-m-B-01357.02 Așezare); În jurul fostei biserici evanghelice • BN-II-m-B-01624 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului"; sat Budacu de Jos; 247A; 1453, 1567, 1775, 1859 – 1861 • BN-II-a-A-01663 Ansamblul bisericii evanghelice C.A. (BN-II-m-A-01663.01	-

		Biserica evanghelică C.A. (ruine) + BN-II-m-A-01663.02 Turn clopotniţă, azi proprietatea parohiei ortodoxe + BN-II-m-A-01663.03 Zid de incintă (ruină), cu poartă acces); sat Jelna; 50; sec. XV – XIX • BN-II-m-A-01678 Biserica evanghelică C.A., azi penticostală; sat Monariu; 46A; 1755 - 1782	
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Piemontul Călimanilor • Râul Budac • Șieu – Budac • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01299 Situl arheologic de la Budacu de Jos, punct "Faţa popii" • BN-I-s-B-01366 Situl arheologic de la Monariu, punct "Lângă pârâul Sărat" (BN-I-m-B-01366.01 Așezare + BN-I-m-B-01366.02 Așezare) • BN-II-a-A-01663 Ansamblul bisericii evanghelice C.A. (BN-II-m-A-01663.01 Biserica evanghelică C.A. (ruine) + BN-II-m-A-01663.02 Turn clopotniţă, azi proprietatea parohiei ortodoxe + BN-II-m-A-01663.03 Zid de incintă (ruină), cu poartă acces); sat Jelna; 50; sec. XV – XIX • BN-I-s-B-01357 Situl arheologic de la Jelna, punct "Biserica evanghelică" (BN-I-m-B-01357.01 Așezare + BN-I-m-B-01357.02 Așezare); În jurul fostei biserici evanghelice
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Steaua și Irozii • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.

6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune + propuneri)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta vinului din regiunile istorice ale României - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.11.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.12.	Reînființarea bibliotecii publice comunale
6.2.13.	Dotarea bibliotecii comunale cu mobilier și echipamente pentru asigurarea funcționării acesteia

6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.15.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.16.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.17.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.18.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.19.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.20.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.21.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT BUDEȘTI

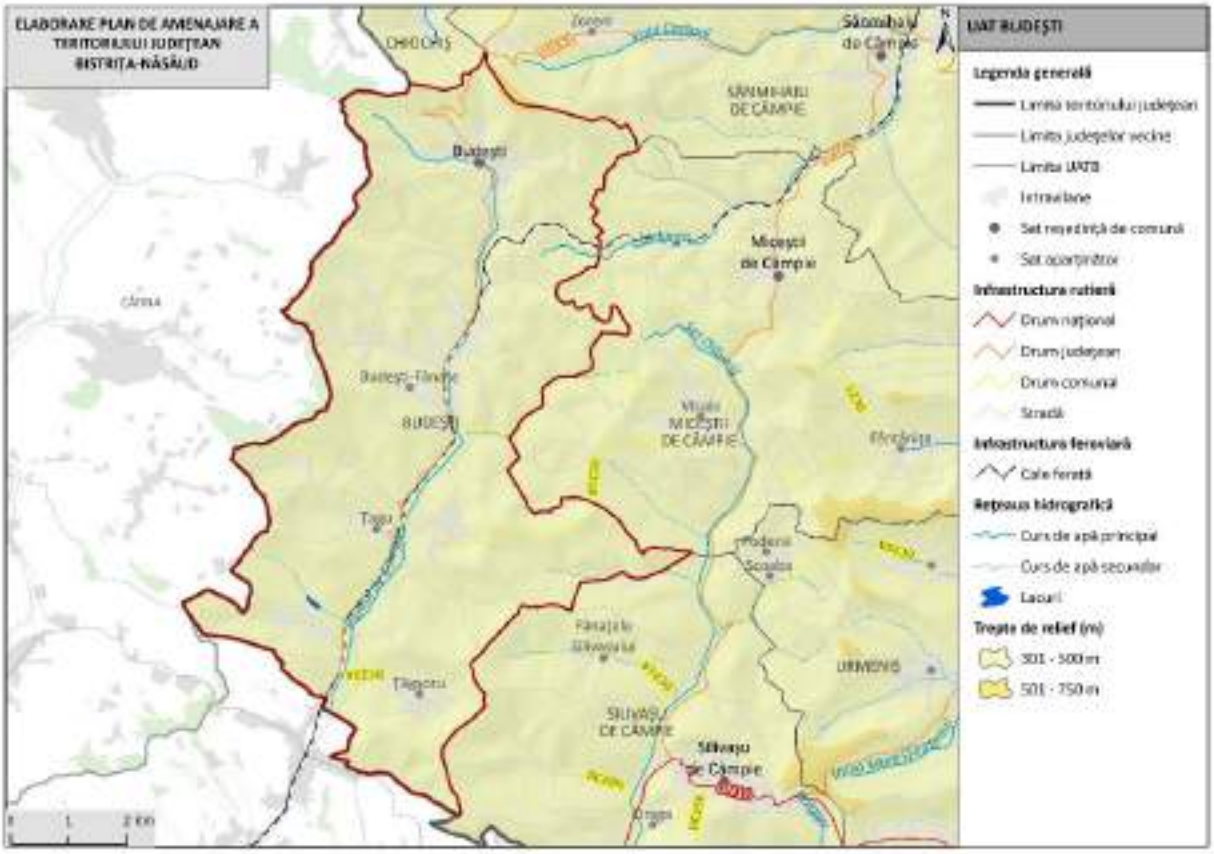

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA BUDEȘTI
1.2.	Sate componente	Budești, Budești-Fânațe, Țagu și Țăgșoru
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 10 monumente grupa valorică B	8 situri incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	

2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG.

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01424 Situl arheologic de la Ţagu, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01424.01 Așezare + BN-I-m-B-01424.02 Așezare + BN-I-m-B-01424.03 Așezare); sat Țagu • BN-I-s-B-01425 Situl arheologic de la Ţagu, punct "După Dos" (BN-I-m-B-01425.01 Așezare + BN-I-m-B-01425.02 Așezare); sat Țagu • Așezări • BN-III-m-B-01734 Monumentul "Apărătorii Păcii", autor Dorio Lazăr; 120; 1949 • BN-I-s-A-01301 Situl arheologic de la Budeşti, punct "Tăuţi" (BN-I-m-A-01301.01 Așezare + BN-I-m-A-01301.02 Așezare); sat Budești • BN-I-s-B-01302 Necropolă; sec. VI - V a. Chr., Hallstatt	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Pârâul de Câmpie • Pajiștile Sărmășel - Milaș – Urmeniș • Peisaj colinar predominant agricol • Peisaj colinar silvostepic predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01424 Situl arheologic de la Ţagu, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01424.01 Așezare + BN-I-m-B-01424.02 Așezare + BN-I-m-B-01424.03 Așezare); sat Țagu

		• BN-I-s-B-01425 Situl arheologic de la Ţagu, punct "După Dos" (BN-I-m-B-01425.01 Așezare + BN-I-m-B-01425.02 Așezare); sat Țagu • BN-I-s-A-01301 Situl arheologic de la Budeşti, punct "Tăuţi" (BN-I-m-A-01301.01 Așezare + BN-I-m-A-01301.02 Așezare); sat Budești • Lac Chiliceu
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Șezători • Țesutul • Depănatul • Cusutul • Croșetatul • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.3.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.4.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.5.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.6.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.7.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.8.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.9.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei

	arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.
5.1.10.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).

6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Amenajare zonă de agrement Lac Chiliceu
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CĂIANU MIC

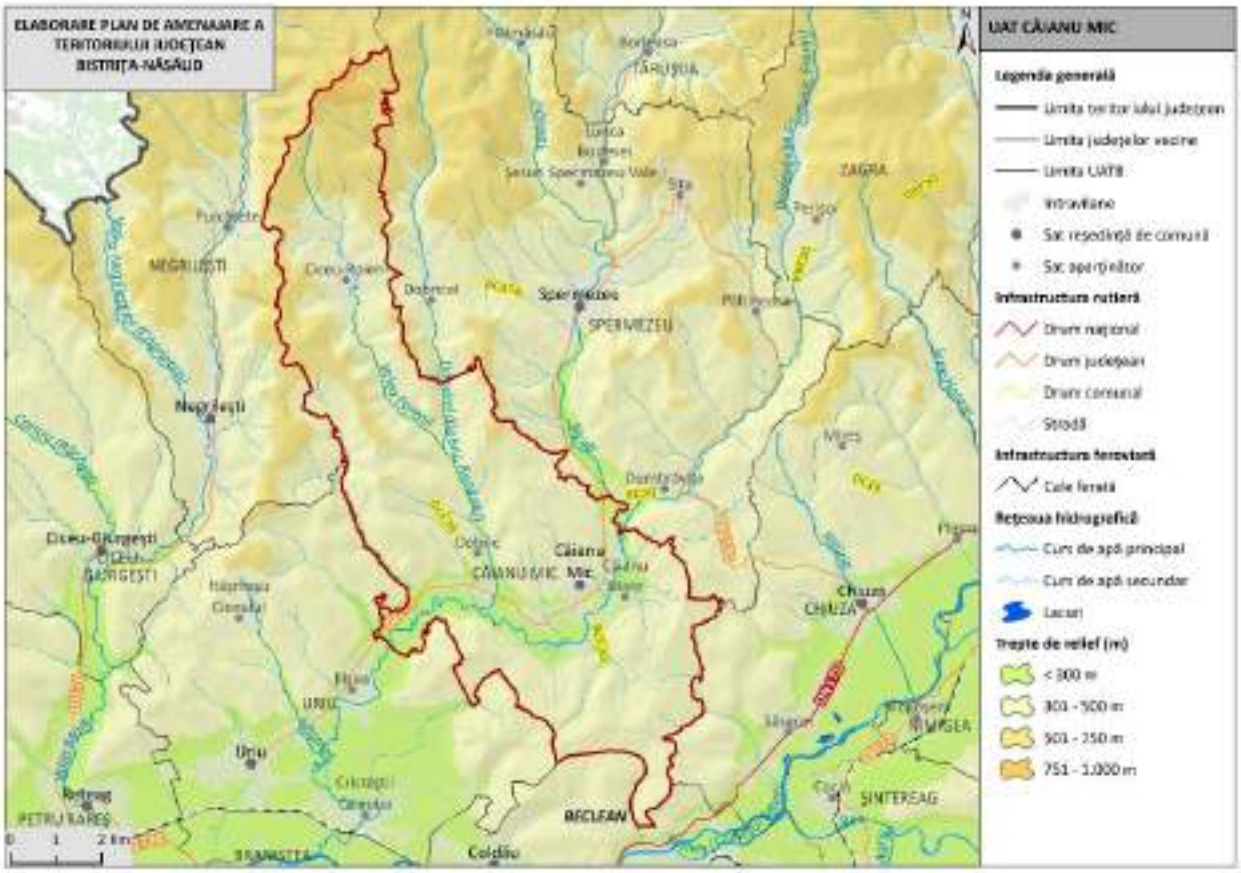

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CĂIANU MIC
1.2.	Sate componente	Căianu Mic, Căianu Mare, Ciceu-Poieni și Dobric
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	4 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO–FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Vârful Osoiului (watchtower; cod RAN: 32848.03; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Podul Milcoaiei (watchtower; cod RAN:

		32848.01; cod LMI: BN-I-s-B-01320) • Turnul de epocă romană la Ciceu-Poieni - Strunga Găvojdenilor (watchtower; cod RAN: 32848.02; cod LMI: BN-I-m-B-01321) • Turnul de epocă romană de la Ciceu-Poieni - Faţa Carpenului 3 (watchtower; cod RAN: 32848.04; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	8 monumente grupa valorică B	7 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01308 Situl arheologic de la Căianu Mic, punct "Pe poduri" (BN-I-m-B-01308.01 Așezare + BN-I-m-B-01308.02 Așezare + BN-I-m-B-01308.03 Așezare + BN-I-m-B-01308.04 Așezare); Epoca bronzului – sec. IX • BN-I-s-B-01320 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului în sectorul Ciceu-Poieni; sec. II - III p. Chr. • BN-I-m-B-01320 Turn roman; sec. II - III p. Chr. • BN-I-m-B-01321 Turn roman; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01646 Castelul Karoly, azi mănăstirea ortodoxă "Sf. Împ. Constantin şi Elena"; sat Dobric; 41; sec. XVIII	stare foarte bună

3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Podișul Someșan • Râul Valea Poienii • Peisaj colinar agro-forestier • Tăul Căianului
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01308 Situl arheologic de la Căianu Mic, punct "Pe poduri" (BN-I-m-B-01308.01 Așezare + BN-I-m-B-01308.02 Așezare + BN-I-m-B-01308.03 Așezare + BN-I-m-B-01308.04 Așezare); Epoca bronzului – sec. IX • BN-I-s-B-01320 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului în sectorul Ciceu-Poieni; sec. II - III p. Chr.
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Boștinăritul • Marochinăria • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.

5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.

6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune + propuneri)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO

6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	Reabilitare centru cultural multifuncțional în vederea creșterii eficienței energetice
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CETATE

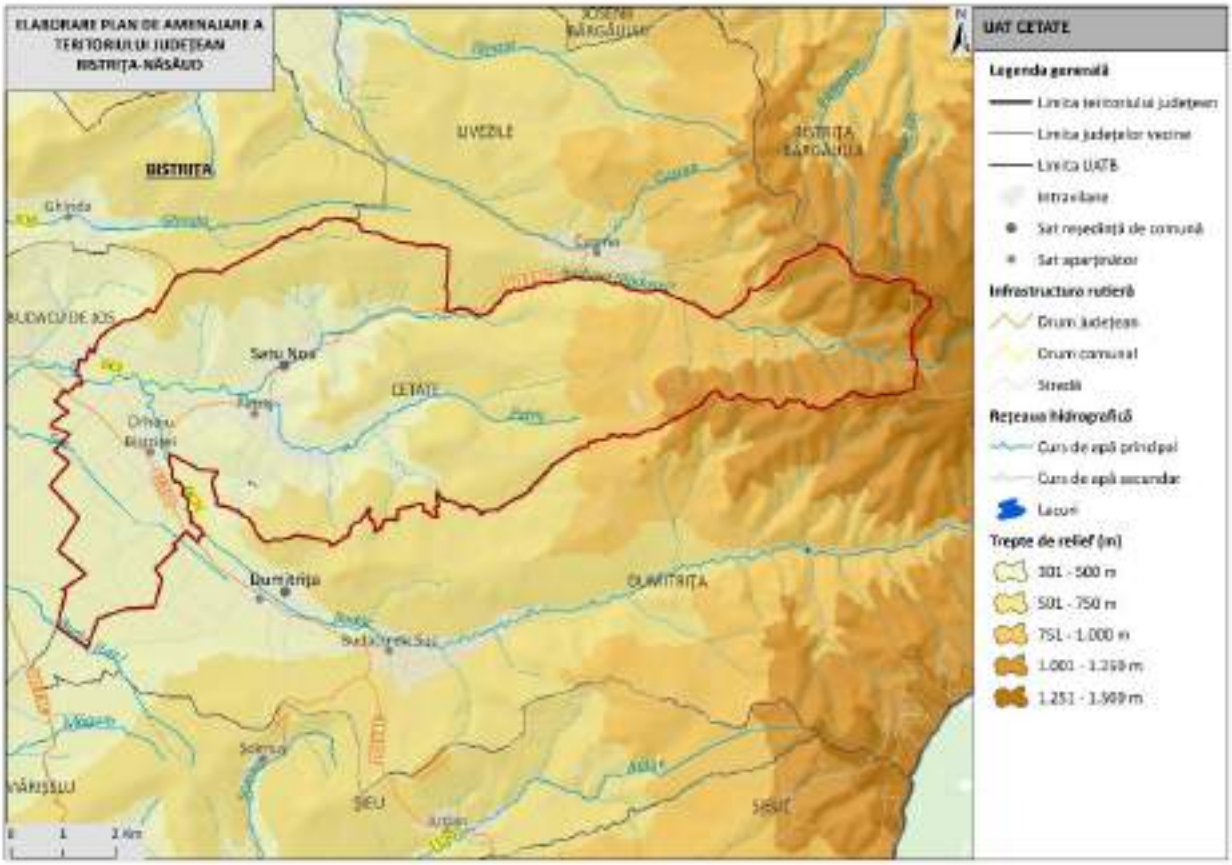

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CETATE
1.2.	Sate componente	Orheiu Bistriței, Petriș și Satu Nou
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 5 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Situl arheologic roman de la Orheiu Bistriţei - Vatra satului (auxiliary fort; cod RAN: 32928.01, cod LMI: BN-I-s-A-01377)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A	5 situri incluse în RAN

		2 monumente grupa valorică B	
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	4 monumente grupa valorică A	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01377 Situl arheologic de la Orheiu Bistriţei (BN-I-m-A-01377.01 Castru + BN-I-m-A-01377.02 Vicus); sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01386 Ruine fortificație; Epoca medieval • BN-I-s-B-01387 Așezare; Epoca bronzului	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01683 Biserica din lemn "Sf. Prooroc Ilie"; sat Petriș; 101; 1748, 1903 • BN-II-a-A-01684 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" (BN-II-m-A-01684.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. M. MC.Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" + BN-II-m-A-01684.02 Turn clopotniţă); sat Petriș; 293; sec. XIII, XV, XVIII, XIX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii – 2.201. Piatra Corbului – 2.210. Poiana cu narcise de pe Șesul Văii Budacului – 2.217. Locul fosilifer Râpa Mare - 2.220. Râpa Verde • Piemontul Călimanilor

		• Depresiunea Bistriței • Budușel • Peștera Comarnic • Cușma • Șieu – Budac • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01377 Situl arheologic de la Orheiu Bistriţei (BN-I-m-A-01377.01 Castru + BN-I-m-A-01377.02 Vicus); sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01386 Ruine fortificație; Epoca medieval • BN-II-a-A-01684 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" (BN-II-m-A-01684.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. M. MC.Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" + BN-II-m-A-01684.02 Turn clopotniţă); sat Petriș; 293; sec. XIII, XV, XVIII, XIX • Pădurea Orheiu Bistriței – Laleaua Pestriță
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Stupăritul • Țesutul la război • Prelucrarea / cioplirea artistică a lemnului • Plugușorul • Alduitul • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.

5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO

	1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO

6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.3. Conservarea și restaurarea Bisericii Ortodoxe Române cu hramul ”Sf. M. Muc. Dimitrie Izvorâtorul de Mir”
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.11.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.12.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.15.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.16.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.17.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.18.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.19.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.20.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CHIOCHIȘ

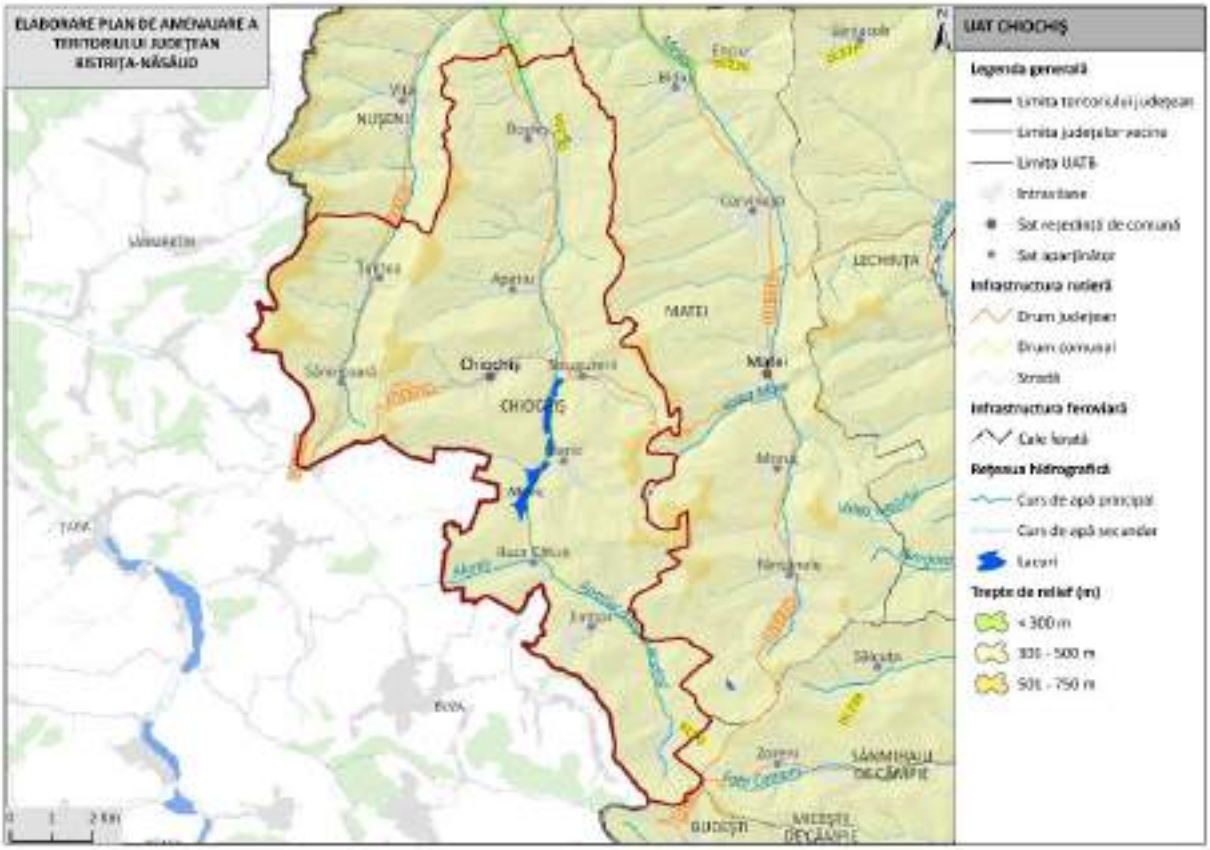

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CHIOCHIȘ
1.2.	Sate componente	Apatiu, Bozieș, Buza Cătun, Cheț, Chiochiș, Jimbor, Manic, Sânnicoară, Strugureni și Țentea
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	15 monumente grupa valorică B	14 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	5 monumente grupa valorică A 2 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecție a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01279 Situl arheologic de la Apatiu, punct "Crucile drumului" (BN-I-m-B-01279.01 Așezare + BN-I-m-B-01279.02 Așezare + BN-I-m-B-01279.03 Așezare); Epoca bronzului-sec. II – III p. Chr. • BN-I-s-B-01294 Situl arheologic de la Bozieş, punct "Valea Bozieşului" (BN-I-m-B-01294.01 Așezare + BN-I-m-B-01294.02 Așezare + BN-I-m-B-01294.03 Așezare) • BN-I-s-B-01405 Situl arheologic de la Strugureni, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01405.01 Așezare + BN-I-m-B-01405.02 Așezare) • BN-II-m-B-01628 Castelul de vânătoare Wesellenyi; 19; 1761	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01612 Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil"; sat Apatiu; 121; 1795 • BN-II-m-B-01620 Biserica reformată; sat Bozieș; 34; 1737 • BN-II-m-A-01705 Biserica din lemn "Sf. Arhg.Mihail şi Gavriil"; sat Strugureni; 105; sec. XVIII, 1930 • BN-II-a-A-01706 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01706.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01706.02 Turn clopotniţa din lemn); sat Strugureni; 106; sec. XV - XVIII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Bistriței • Câmpia Transilvaniei • Dealurile Mureșului • Râul Apatiu • Râul Beudiu • Peisaj colinar predominant agricol

4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01279 Situl arheologic de la Apatiu, punct "Crucile drumului" (BN-I-m-B-01279.01 Așezare + BN-I-m-B-01279.02 Așezare + BN-I-m-B-01279.03 Așezare); Epoca bronzului-sec. II – III p. Chr. • BN-I-s-B-01294 Situl arheologic de la Bozieş, punct "Valea Bozieşului" (BN-I-m-B-01294.01 Așezare + BN-I-m-B-01294.02 Așezare + BN-I-m-B-01294.03 Așezare) • BN-I-s-B-01405 Situl arheologic de la Strugureni, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01405.01 Așezare + BN-I-m-B-01405.02 Așezare) • BN-II-a-A-01706 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01706.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01706.02 Turn clopotniţa din lemn); sat Strugureni; 106; sec. XV - XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Târgul Mare al Chiochișului • Tradiții de mascați • Cântecul popular • Portul popular • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO

	1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CHIUZA

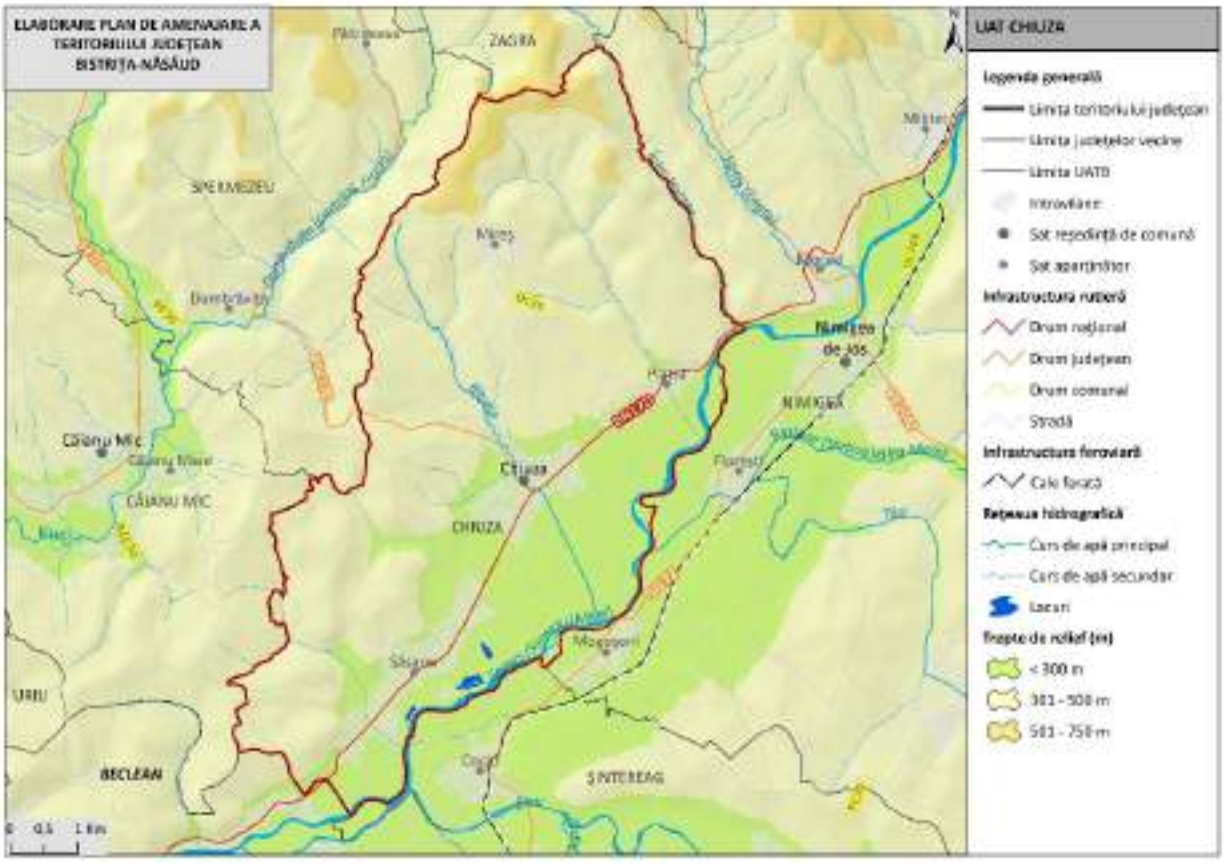

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CHIUZA
1.2.	Sate componente	Chiuza, Mireș, Piatra și Săsarm
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	4 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• Sit arheologic Săsarm – Valea Slatinei; Epoca bronzului (2200-1500 a. Chr.)	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01696 Biserica reformată; sat Săsarm; 196 B; 1900	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Situl arheologic de la Săsarm	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile piemontane ale Năsăudului • Râul Someșul Mare • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Lacuri amenajate în satul Săsarm – zona Baraj • Sit arheologic Săsarm – Valea Slatinei; Epoca bronzului (2200-1500 a. Chr.)
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Plugușorul • Confecționarea și cusutul manual al costumelor populare tradiționale • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.

5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură

	(sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.3. Amenajare drum de acces la situl arheologic Valea Slatinii Săsarm
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CICEU-GIURGEȘTI

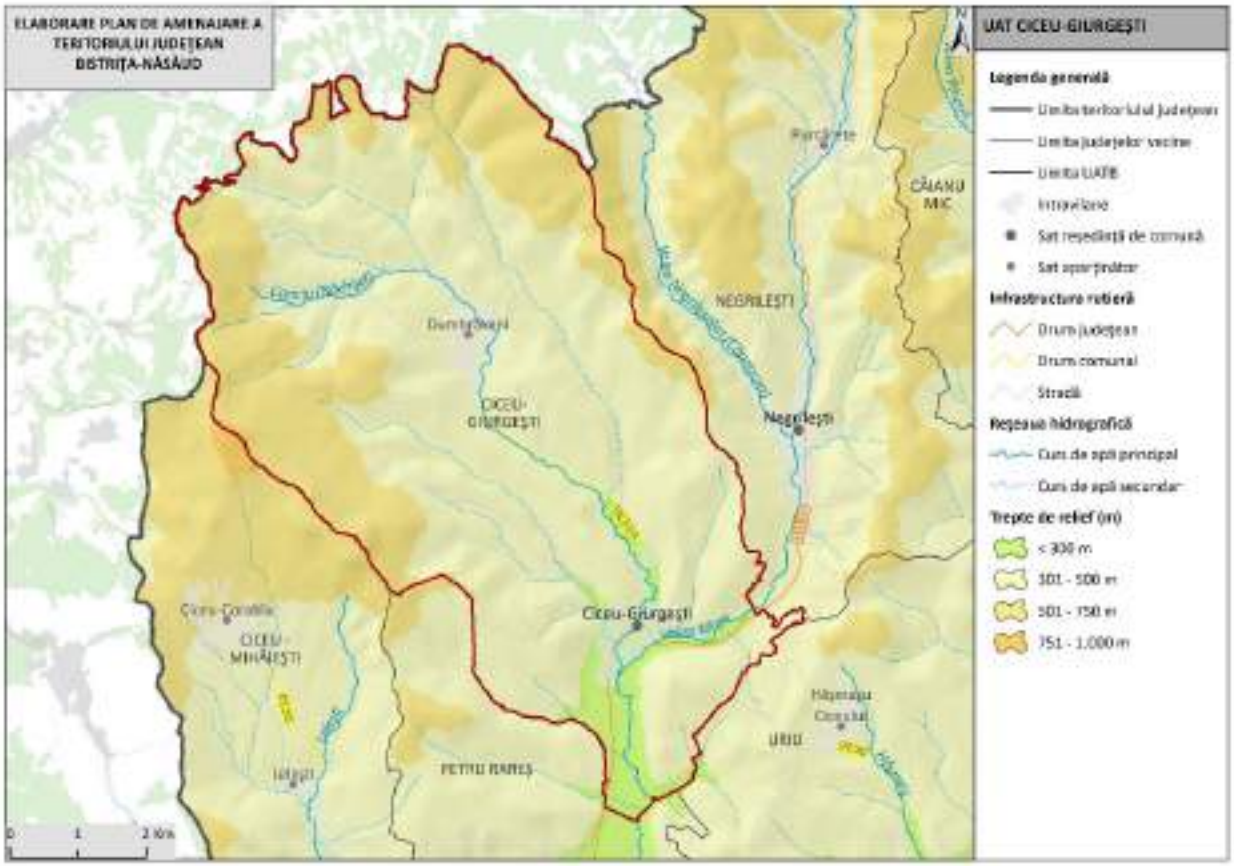

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CICEU-GIURGEȘTI
1.2.	Sate componente	Ciceu-Giurgești și Dumbrăveni
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	7 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Sflederului 2 (watchtower; cod RAN: 32982.04; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Sflederului 1 (watchtower; cod RAN: 32982.03; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Vârful Runcului (watchtower; cod RAN: 32982.01; cod LMI: BN-I-s-B-01340) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 1/ Valea Podului (watchtower; cod RAN: 32982.06; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Podului 2 (watchtower; cod RAN: 32982.02; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Dealul Râpelor 1 (watchtower; cod RAN: 32982.08; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dumbrăveni - Măgura/ Dealul Podului 2 (watchtower; cod RAN: 32982.07; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	10 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01319 Așezare; Vatra satului; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Podișul Someșan • Râul Valea Mare • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Cântecul popular • Portul popular • Croșetatul • Țesutul la război • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.3.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.

5.1.4.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.5.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.6.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.7.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.8.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.9.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;

6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud

6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT CICEU-MIHĂIEȘTI

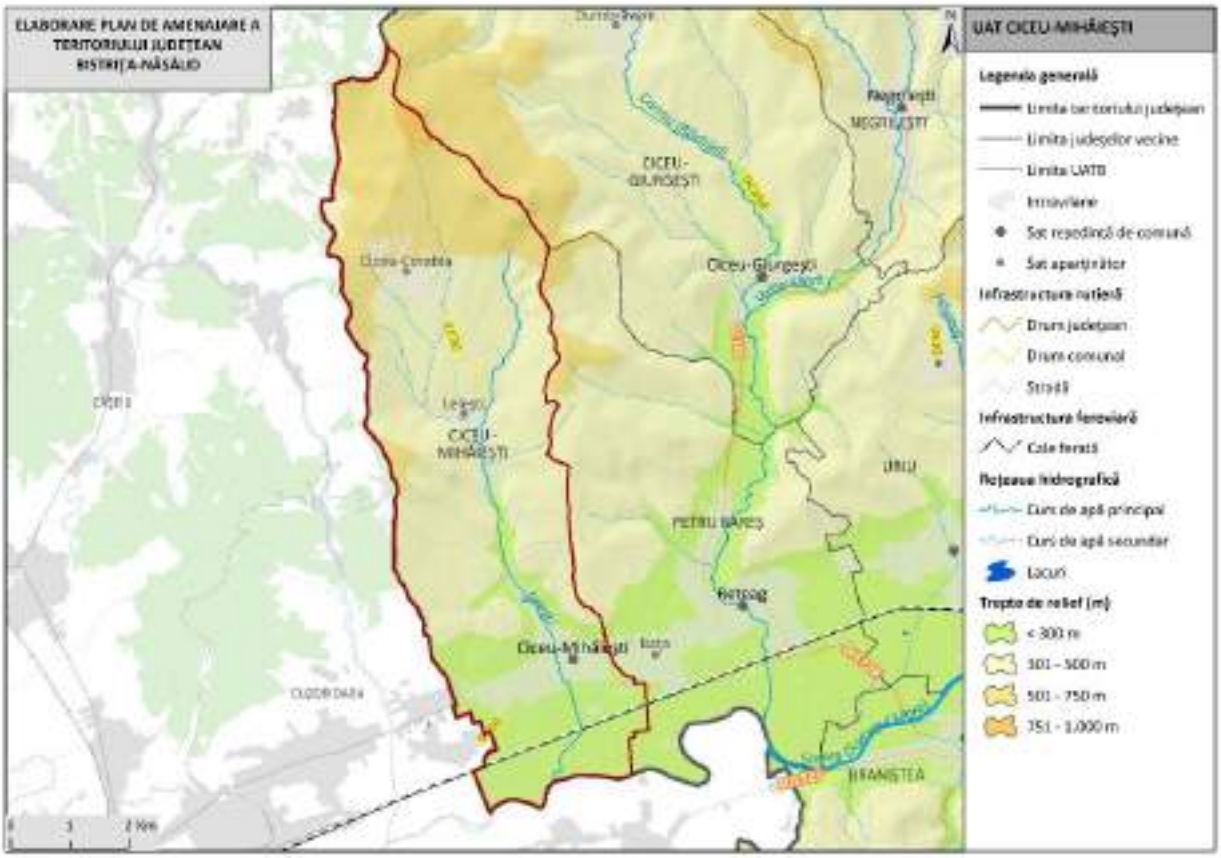

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA CICEU-MIHĂIEȘTI
1.2.	Sate componente	Ciceu-Corabia, Ciceu-Mihăiești și Lelești
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 4 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnului de epocă romană de la Ciceu-Corabia - Poniţa (Turn BN.7) (watchtower; cod RAN: 34208.03; cod LMI: BN-I-s-B-01317)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A	4 monumente incluse în RAN

		3 monumente grupa valorică B	
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01315 Aşezare fortificată; Hallstatt • BN-I-s-A-01316 Situl arheologic de la Ciceu-Corabia, punct "Sub Cetate"; Epoca medievală, medievală timpurie, epoca dacică, epoca bronzului târziu • BN-I-s-B-01317 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului în sectorul Ciceu-Corabia (BN-I-m-B-01317.01 Turn roman + BN-I-m-B-01317.02 Turn roman) ; sec. II - III p. Chr.	stare de degradare
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Podișul Transilvaniei • Râul Lelești • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01316 Situl arheologic de la Ciceu-Corabia, punct "Sub Cetate"; Epoca medievală, medievală timpurie, epoca dacică, epoca bronzului târziu

		• BN-I-s-B-01317 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului în sectorul Ciceu-Corabia (BN-I-m-B-01317.01 Turn roman + BN-I-m-B-01317.02 Turn roman) ; sec. II - III p. Chr.
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Cioplitul pietrei • Plugușorul • Cântecele populare • Portul popular • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei

	arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii.

	Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Reabilitare Ruinele Cetății Ciceului
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg

6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT COȘBUC

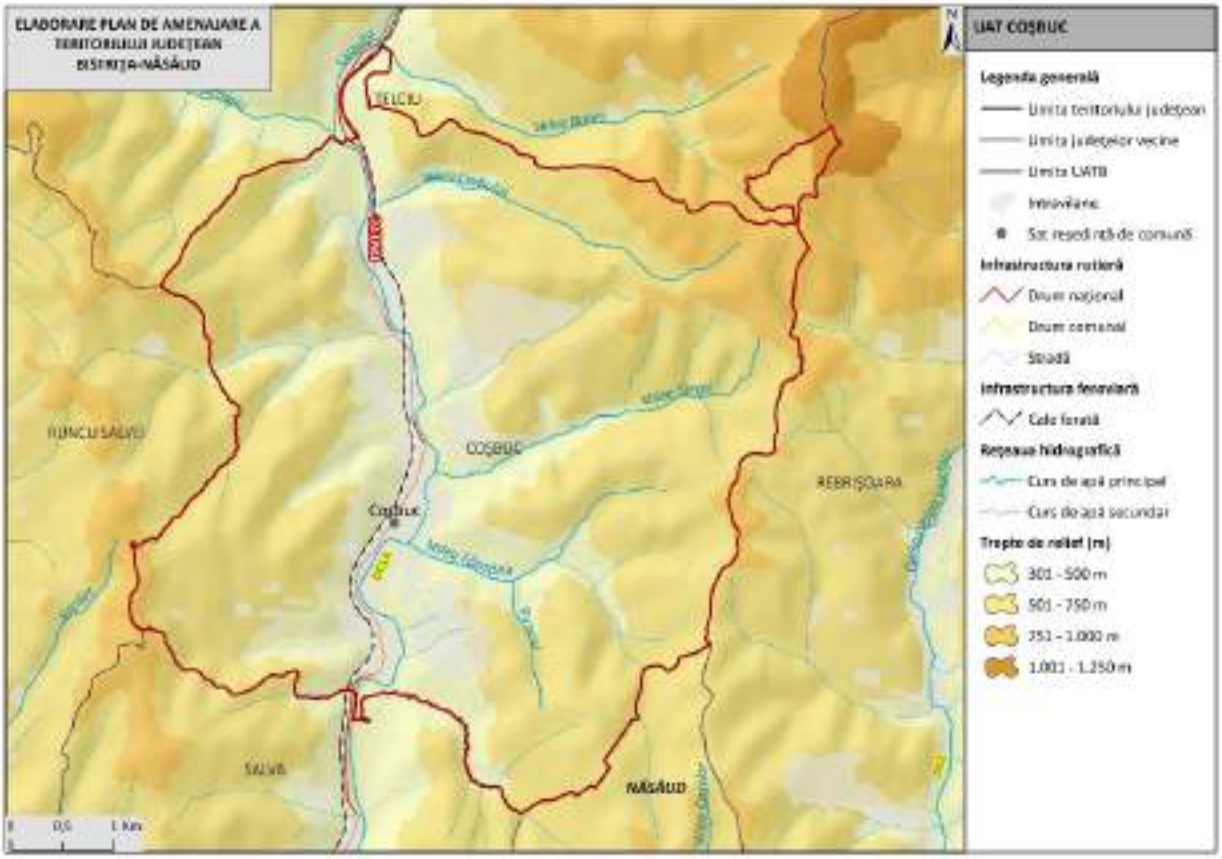

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA COȘBUC
1.2.	Sate componente	Coșbuc
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A
2.7.	Zone de protecție a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-IV-m-A-01743 Muzeul memorial "George Coşbuc"; 240; 1840 • BN-II-m-A-01639 Pod acoperit din lemn ("pod grăniceresc") peste râul Sălauţa; 149; înc. sec. XX, după modelul celui din sec. XVIII • Moara lui George Coșbuc	stare foarte bună stare foarte bună stare de degradare
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Năsăudului • Râul Sălăuța • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-II-m-A-01639 Pod acoperit din lemn ("pod grăniceresc") peste râul Sălauţa; 149; înc. sec. XX, după modelul celui din sec. XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Plugușorul • Cântecele populate • Cununa Grâului (Seceriș) • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);

6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT DUMITRA

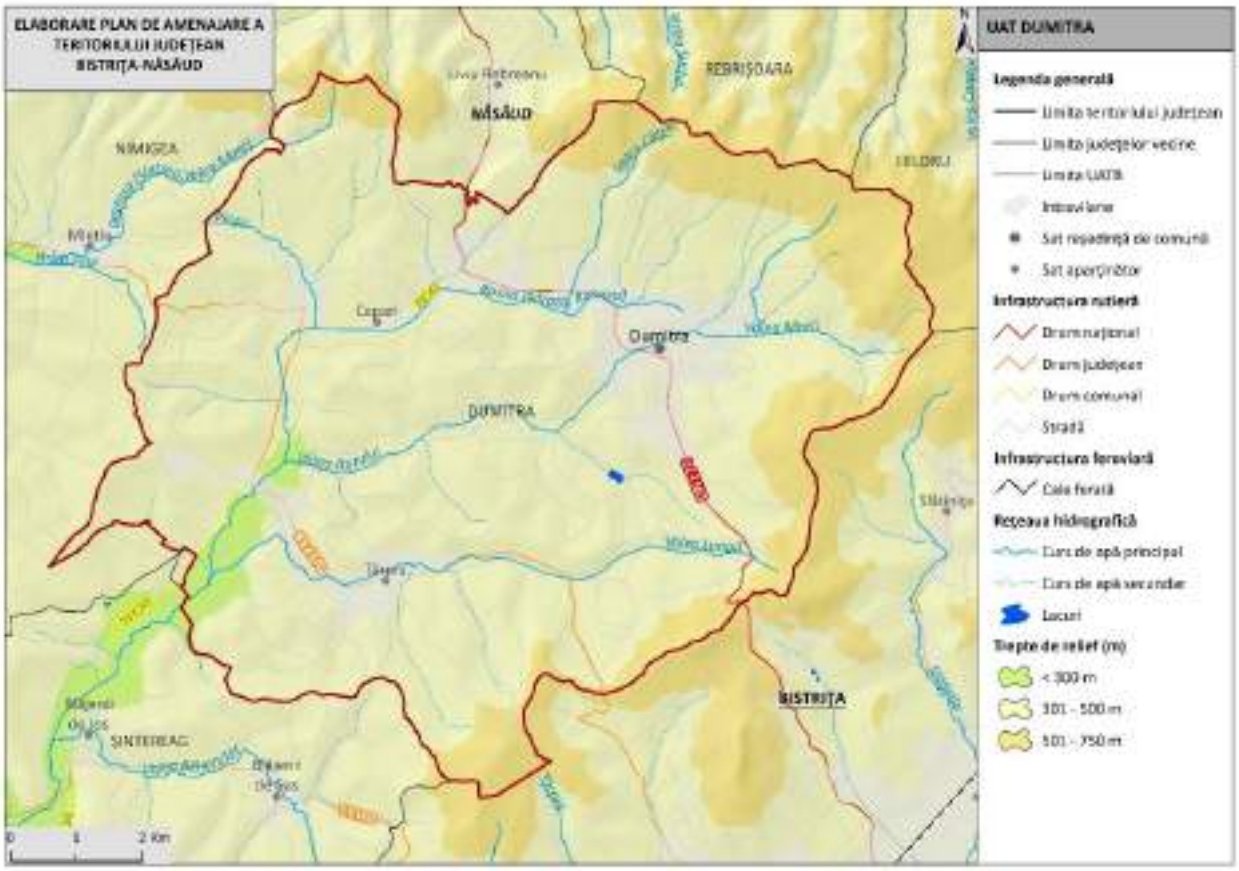

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA DUMITRA
1.2.	Sate componente	Cepari, Dumitra și Tărpiu
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	11 monumente grupa valorică B	7 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	9 monumente grupa valorică A 3 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecție a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01309 Situl arheologic de la Cepari, punct "Fântâna Albă" (BN-I-m-B-01309.01 Așezare + BN-I-m-B-01309.02 Așezare + BN-I-m-B-01309.03 Așezare + BN-I-m-B-01309.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01341 Ruină incintă fortificată; sec. XIV - XV • BN-I-s-B-01420 Situl arheologic de la Tărpiu, punct "Pe vale" (BN-I-m-B-01420.01 Așezare + BN-I-m-B-01420.02 Așezare + BN-I-m-B-01420.03 Așezare + BN-I-m-B-01420.04 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. Chr. • BN-II-m-B-21089 Fântâna de apă sărată cu casă; 1892 • BN-II-m-B-01653 Casă; 504; sec. XIX	stare bună stare bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01627 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Buna - Vestire"; sat Cepari; 36; sec. XV • BN-II-a-A-01652 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Ap.Petru şi Pavel" (BN-II-m-A-01652.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. Ap. Petru şi Pavel" + BN-II-m-A-01652.02 Casa parohială a bisericii ortodoxe + BN-II-m-A-01652.03 Turnul clopotniţă, ("Turnul Slăninilor"); sat Dumitra; sec. XV - XIX • BN-II-a-A-01716 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe " Sf. M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-A-01716.01 Biserica evanghelică, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Gheorghe" + BN-II-m-A-01716.02 Casă parohială + BN-II-m-A-01716.03 Turn clopotniță + BN-II-m-A-01716.04 Zid de incintă); sat Tărpiu; 234-244; sec. XIV, XV, XVI, XIX	stare bună stare bună stare bună
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Subcarpații Transilvaniei • Râul Rosua • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01309 Situl arheologic de la Cepari, punct "Fântâna Albă" (BN-I-m-B-01309.01 Așezare + BN-I-m-B-01309.02 Așezare + BN-I-m-B-01309.03 Așezare + BN-I-m-B-01309.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01341 Ruină incintă fortificată; sec. XIV - XV • BN-I-s-B-01420 Situl arheologic de la Tărpiu, punct "Pe vale" (BN-I-m-B-01420.01 Așezare + BN-I-m-B-01420.02 Așezare + BN-I-m-B-01420.03 Așezare + BN-I-m-B-01420.04 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. Chr. • BN-II-a-A-01652 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Ap.Petru şi Pavel" (BN-II-m-A-01652.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. Ap. Petru şi Pavel" + BN-II-m-A-01652.02 Casa parohială a bisericii ortodoxe + BN-II-m-A-01652.03 Turnul clopotniţă, ("Turnul Slăninilor"); sat Dumitra; sec. XV - XIX • BN-II-a-A-01716 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe " Sf. M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-A-01716.01 Biserica evanghelică, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Gheorghe" + BN-II-m-A-01716.02 Casă parohială + BN-II-m-A-01716.03 Turn clopotniță + BN-II-m-A-01716.04 Zid de incintă); sat Tărpiu; 234-244; sec. XIV, XV, XVI, XIX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Cununa Grâului • Moștenirea Săsească • Costumul popular • Cântece rituale • Stegarii (colăcarii) • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta vinului din regiunile istorice ale României; - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.3.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Consolidare și reabilitare Turnul Clopotniței
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală

6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT DUMITRIȚA

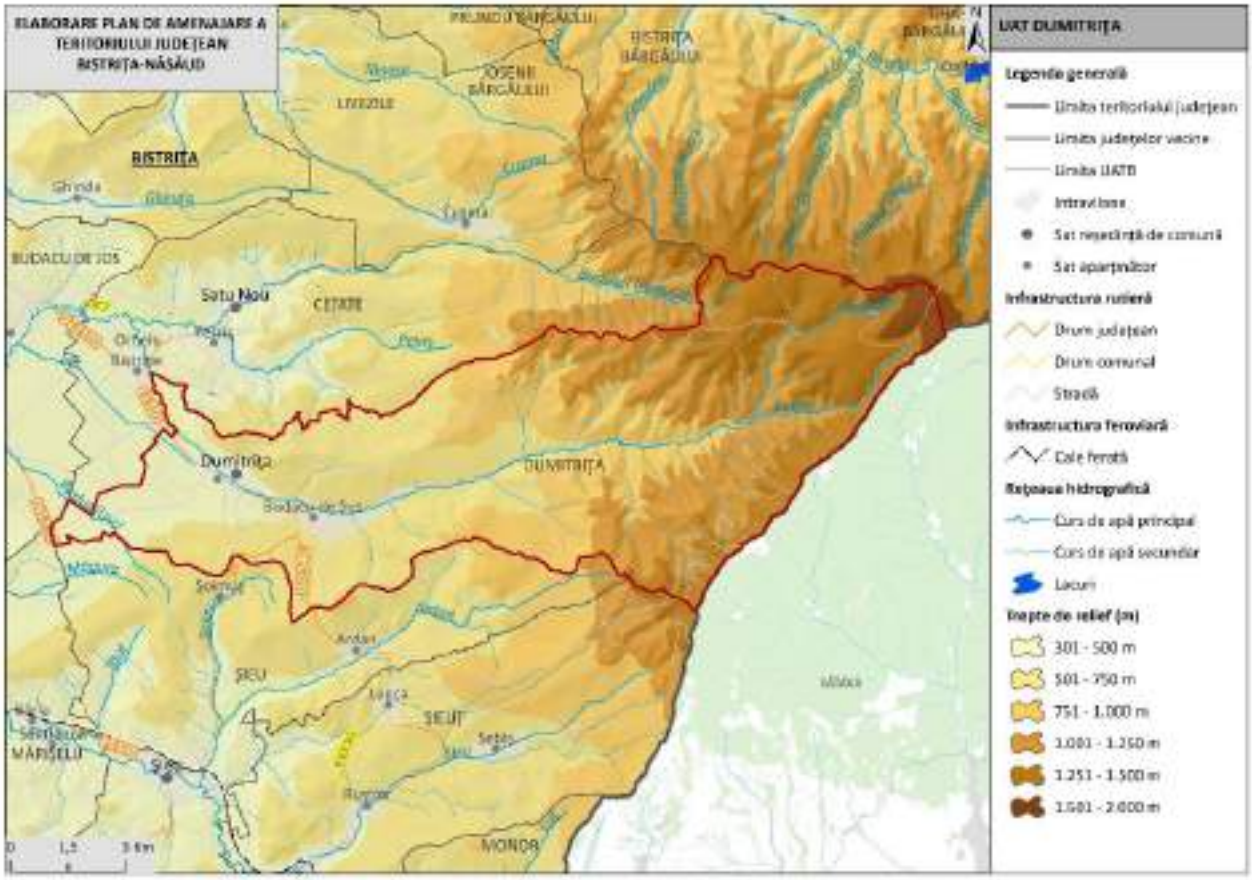

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA DUMITRIȚA
1.2.	Sate componente	Budacu de Sus, Dumitrița și Ragla

1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	5 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01300 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-A-01342 Situl arheologic de la Dumitriţa, punct "Dealul Cetăţii" (BN-I-m-A-01342.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01342.02 Așezare fortificată); Hallstatt - Latène	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01654 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. Ap. Petru şi Pavel"; sat Dumitrița; 151; sec.XV, 1791, 1870	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Munții Călimani • Depresiunea Bistriței • Râul Budac • Piatra Corbului

		• Locul fosilifer Râpa Mare • Râpa Verde • Cușma • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01342 Situl arheologic de la Dumitriţa, punct "Dealul Cetăţii" (BN-I-m-A-01342.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01342.02 Așezare fortificată); Hallstatt - Latène
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Plugușorul • Măsura oilor • Praznicul • Cântecul popular • Jocul popular • Portul popular • Tradiții de Bobotează • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.

5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate

	(interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6. PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT FELDRU

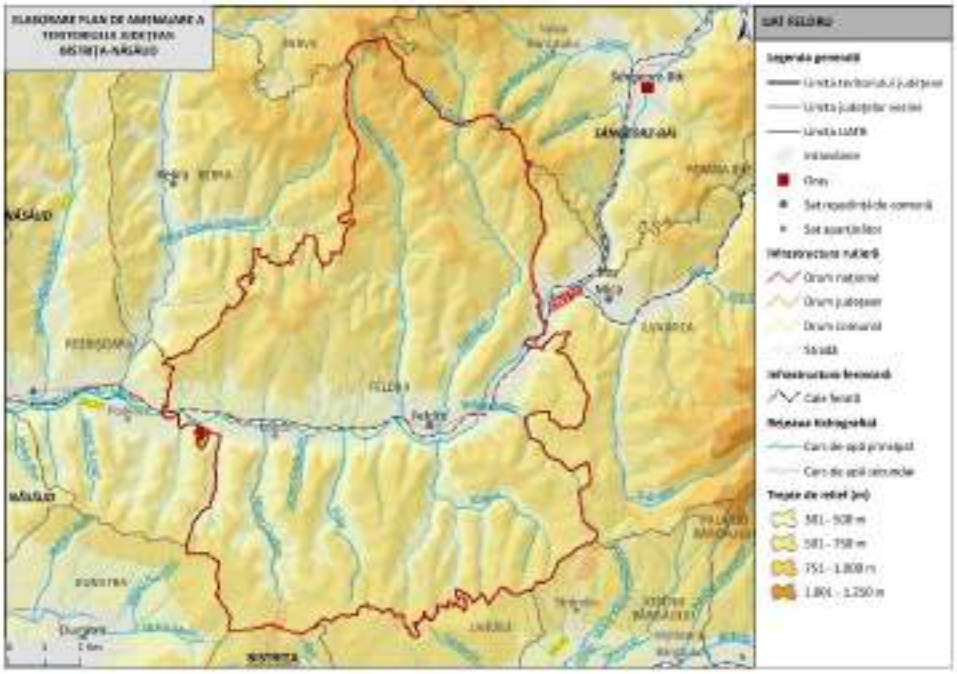

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA FELDRU
1.2.	Sate componente	Feldru și Nepos
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	3 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existen	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-III-m-B-01735 Bustul lui Vasile Naşcu, autor Corneliu Medrea; 783, în faţa Casei Tineretului; înc. sec.XX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01658 Biserica ortodoxă "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil"; sat Feldru; 940; 1783, 1849	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Năsăudului • Râul Someșul Mare • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de Rusalii • Tradiții de Adormirea Maicii Domnului • Stegarii (colăcarii) • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.

5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură

	(sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT GALAȚII BISTRIȚEI

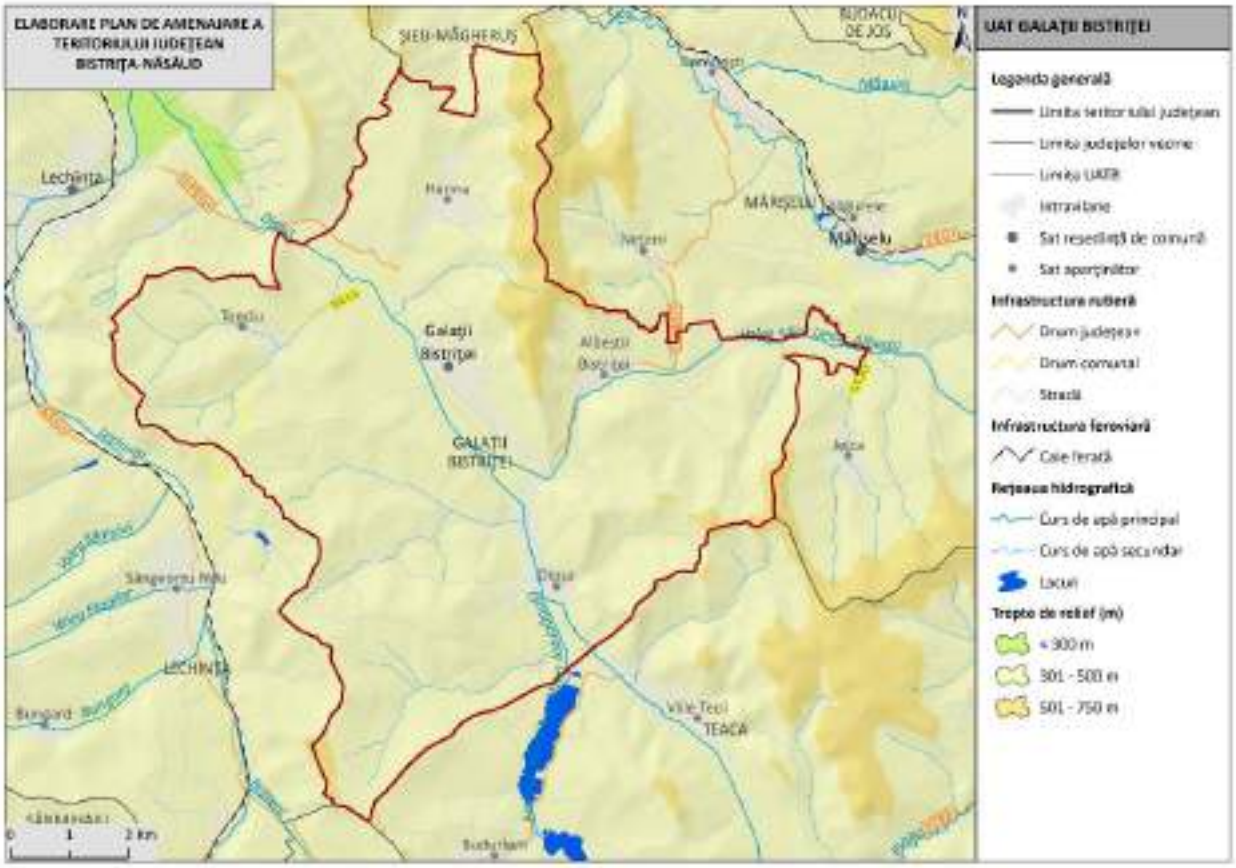

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA GALAȚII BISTRIȚEI
1.2.	Sate componente	Albeștii Bistriței, Dipșa, Galații Bistriței, Herina și Tonciu
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	1 monument la categoria *Monumente și ansambluri de arhitectură:* k) Biserici și ansambluri mănăstirești – k) 26. Biserica evanghelică	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	18 monumente grupa valorică B	23 de monumente incluse în RAN

2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 2 monumente grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• Așezări • BN-I-s-B-01331 Situl arheologic de la Dipşa, punct "Poderei" (BN-I-m-B-01331.01 Așezare + BN-I-m-B-01331.02 Așezare + BN-I-m-B-01331.03 Așezare); Neolitic - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01332 Situl arheologic de la Dipşa, punct "Fundoaia" (BN-I-m-B-01332.01 Așezare + BN-I-m-B-01332.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - Epoca migraţiilor, Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01350 Aşezarea de la Galaţii Bistriţei, punct "La Hrube" (BN-I-m-B-01350.01 Așezare + BN-I-m-B-01350.02 Necropolă) • BN-I-s-B-01352 Situl arheologic de la Herina, punct "Dealul Morii" (BN-I-m-B-01352.01 Așezare + BN-I-m-B-01352.02 Așezare) • BN-I-s-B-01423 Situl arheologic de la Tonciu, punct "Dealul Pietros" (BN-I-m-B-01423.01 Așezare + BN-I-m-B-01423.02 Așezare)	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01611 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului"; sat Albeștii Bistriței; 79; a doua jum. sec. XIX • BN-II-m-B-01645 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. M.Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir"; sat Dipșa; 25; sec. XV, XVIII, XIX • BN-II-m-A-01661 Biserica evanghelică C.A.; sat Herina; 171; 1200 - 1214, 1887 - 1898	restaurată restaurată

		• BN-II-m-A-01719 Biserica reformată; sat Tonciu; 10; sec. XV, sec. XVIII	
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Șieului • Râul Dipșa • Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01331 Situl arheologic de la Dipşa, punct "Poderei" (BN-I-m-B-01331.01 Așezare + BN-I-m-B-01331.02 Așezare + BN-I-m-B-01331.03 Așezare); Neolitic - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01332 Situl arheologic de la Dipşa, punct "Fundoaia" (BN-I-m-B-01332.01 Așezare + BN-I-m-B-01332.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - Epoca migraţiilor, Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01350 Aşezarea de la Galaţii Bistriţei, punct "La Hrube" (BN-I-m-B-01350.01 Așezare + BN-I-m-B-01350.02 Necropolă) • BN-I-s-B-01352 Situl arheologic de la Herina, punct "Dealul Morii" (BN-I-m-B-01352.01 Așezare + BN-I-m-B-01352.02 Așezare) • BN-I-s-B-01423 Situl arheologic de la Tonciu, punct "Dealul Pietros" (BN-I-m-B-01423.01 Așezare + BN-I-m-B-01423.02 Așezare) • Lacul Tonciu
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Împletitul papurei • Tradiții de Crăciun • Plugușorul • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.4.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Biserica Reformată
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică

6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ILVA MARE

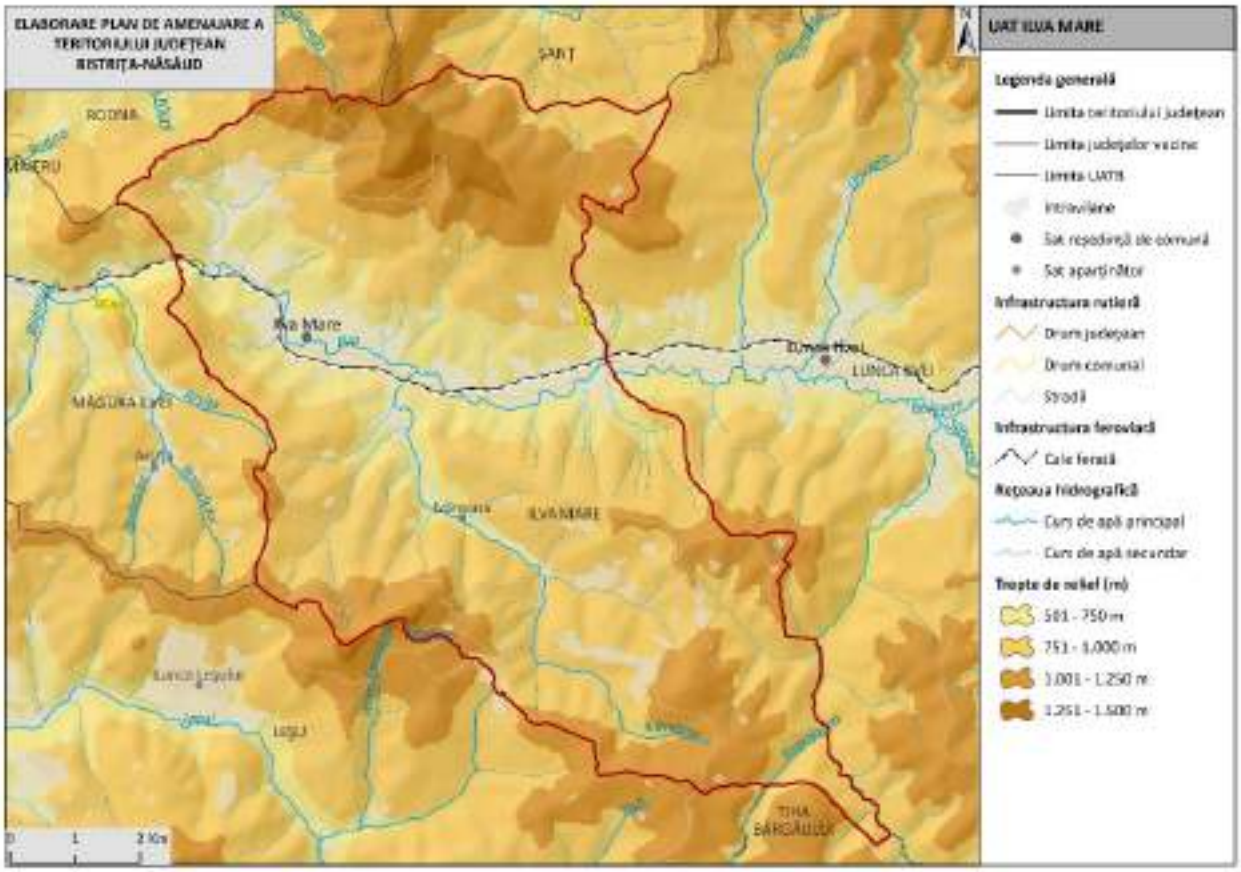

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ILVA MARE
1.2.	Sate componente	Ilva Mare și Ivăneasa
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea Ilvelor • Râul Ilva • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

		• Cusutul • Țesutul la război • Portul popular • Cântecul popular • Păstoritul • Stegarii (colăcarii)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare săli de festivități
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ILVA MICĂ

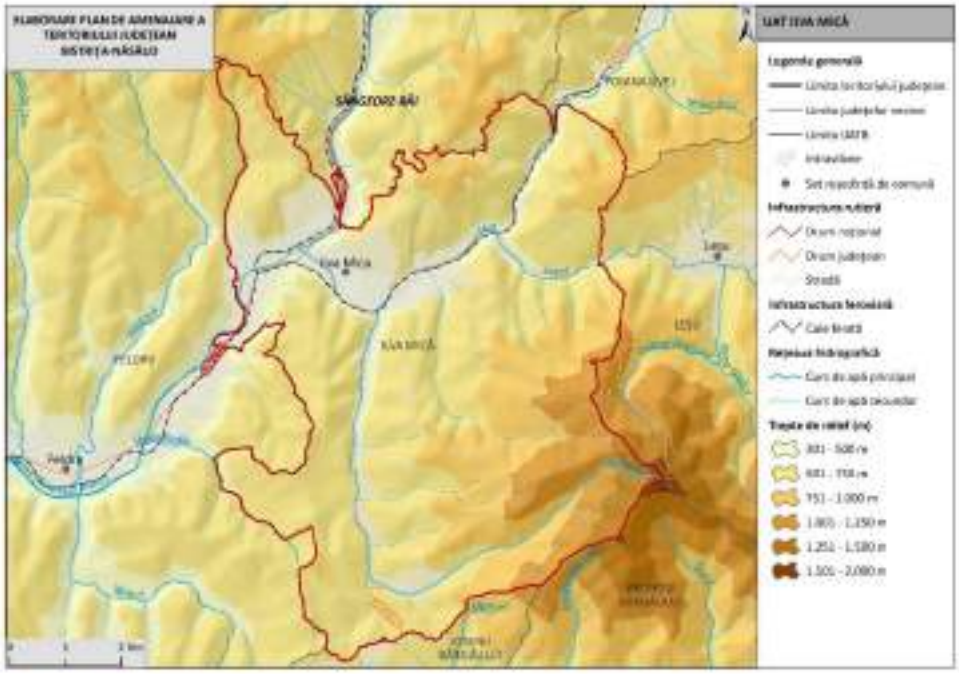

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ILVA MICĂ
1.2.	Sate componente	Ilva Mică
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-

2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Muntele Heniu • Râul Ilva • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Muntele Heniu Mare • Buncăre din Dealu Ponce
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Portul popular • Graiul • Tradiții de nuntă, botez și înmormântare • Meșteșugurile • Muzica tradițională • Păstoritul • Stegarii (colăcarii) • Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de Paște

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.3.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.4.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.6.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT JOSENII BÂRGĂULUI

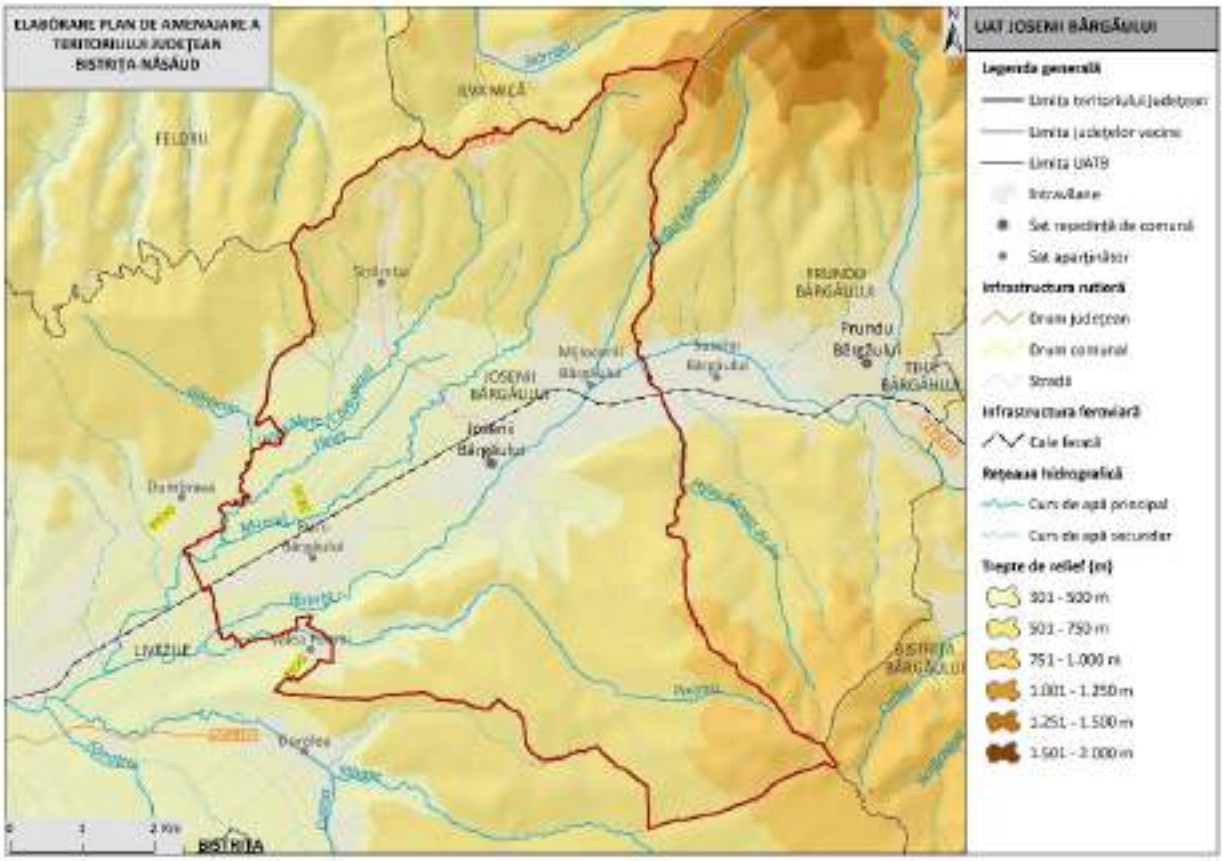

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA JOSENII BÂRGĂULUI
1.2.	Sate componente	Josenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului, Rusu Bârgăului și Strâmba
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECȚIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	3 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecție a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01381 Așezare; "Contenita", pe malul stâng al râului Bistriţa; Hallstatt • BN-I-s-B-01382 Turn roman; "Mendenţ"; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01677 Biserica ortodoxă ”Adormirea Maicii Domnului”; sat Mijlocenii Bârgăului; 198; 1650 - 1660, 1771, 1834,1930	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea Bistriței • Râul Bistrița Ardeleană • Cușma • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01381 Așezare; "Contenita", pe malul stâng al râului Bistriţa; Hallstatt
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Balul Ionilor • Spolocania berii • Sângiorzul • Hramul Bisericii Sfânta Maria • Tradiții de Rusalii • Alaiul nunților de pe Valea Bârgăului • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:

5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare muzee
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală

6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT LECHINȚA

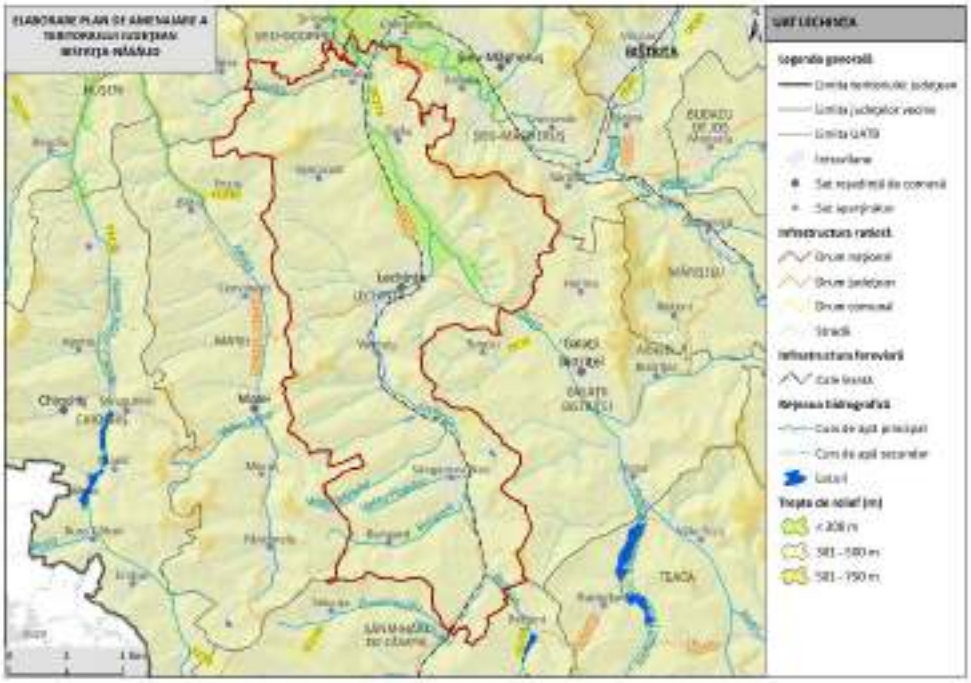

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA LECHINȚA
1.2.	Sate componente	Bungard, Chiraleș, Lechința, Sângeorzu Nou, Sâniacob, Țigău și Vermeș
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	35 monumente grupa valorică B	26 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	11 monumente grupa valorică A 6 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01306 Situl arheologic de la Bungard, punct "Între Vii" (BN-I-m-B-01306.01 Așezare + BN-I-m-B-01306.02 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01307 Situl arheologic de la Bungard, punct "Drum judeţean" (BN-I-m-B-01307.01 Așezare + BN-I-m-B-01307.02 Așezare); Epoca bronzului - Hallstatt • BN-I-s-B-01313 Situl arheologic de la Chiraleş, punct "Pe Deal" (BN-I-m-B-01313.01 Așezare + BN-I-m-B-01313.02 Așezare + BN-I-m-B-01313.03 Așezare + BN-I-m-B-01313.04 Așezare); Epoca bronzului târziu - Epoca medievală târzie • BN-I-s-B-01360 Situl arheologic de la Lechinţa, punct "La Savinca" (BN-I-m-B-01360.01 Așezare + BN-I-m-B-01360.02 Așezare); Epoca bronzului - Epoca medievală timpurie • BN-I-m-B-01391 Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct "Complexul zootehnic" (BN-I-m-B-01391.01 Așezare + BN-I-m-B-01391.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - sec. IX – XI • BN-I-s-B-01392 Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct "Saivane" (BN-I-m-B-01392.01 Așezare + BN-I-m-B-01392.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - sec. IV p. Chr • BN-I-s-B-01427 Situl arheologic Ţigău, punct "La Dâmburi" (BN-I-m-B-01427.01 Așezare + BN-I-m-B-01427.02 Așezare); Epoca bronzului – Hallstatt • BN-I-s-B-01431 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Căminul cultural" (BN-I-m-B-01431.01 Așezare + BN-I-m-B-01431.02 Așezare + BN-I-m-B-01431.03 Așezare); Hallstatt - sec. XI - XII • BN-I-s-B-01432 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Pe Toacă" (BN-I-m-B-01432.01 Așezare + BN-I-m-B-01432.02 Așezare); Neolitic – Epoca bronzului • BN-I-s-B-01433 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Glodeţ" (BN-I-m-B-01433.01 Așezare + BN-I-m-B-01433.02	-

		Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr.	
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01626 Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil"; sat Bungard; 34; 1711, 1760, 1912 • BN-II-m-B-01629 Biserica evanghelică C.A.; sat Chiraleș; 215; 1907 • BN-II-a-A-01664 Ansamblul Bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01664.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica reformată + BN-I-m-A-01664.02 Turn clopotniţă BN-II-m-A-01664.03 Zid de incintă); sat Lechința; 222; sec. XIV, XV, XVIII • BN-II-a-B-01697 Ansamblul bisericii evanghelice C.A, azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-B-01697.01 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Gheorghe" + BN-II-m-B-01697.02 Turn clopotniţă); sat Sângeorzu Nou; 150; sf. sec.XV, 1740-1750, 1780 • BN-II-m-B-01698 Casă parohială; 150 A; sec. XVI, XVII • BN-II-m-B-01699 Biserica din lemn " Sf. Cuv. Parascheva"; sat Sângeorzu Nou; Str. Ciurgaului 265; sec. XVIII, 1901 • BN-II-m-A-01720 Biserica reformată; sat Țigău; 20; sec. XV, XVII, XVIII, 1886 • BN-II-m-A-01721 Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva"; sat Țigău; 27 A; 1706, 1760 • BN-II-a-A-01725 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi Ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01725.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" + BN-II-m-A-01725.02 Turn clopotniţă + BN-II-m-A-01725.03 Zid de incintă); sat Vermeș; 18 A; 1497, prima jum. a sec. XVI, 1775,1852,1871	restaurată stare de degradare stare de degradare stare bună restaurată stare de degradare
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Biserica de lemn; sat Vermeș	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Bistriței • Dealurile Mureșului • Câmpia Transilvaniei • Râul Lechința • Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou • Șieu – Budac • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Podgoria Lechința-Teaca • BN-I-s-B-01306 Situl arheologic de la Bungard, punct "Între Vii" (BN-I-m-B-01306.01 Așezare + BN-I-m-B-01306.02 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01307 Situl arheologic de la Bungard, punct "Drum judeţean" (BN-I-m-B-01307.01 Așezare + BN-I-m-B-01307.02 Așezare); Epoca bronzului - Hallstatt • BN-I-s-B-01313 Situl arheologic de la Chiraleş, punct "Pe Deal" (BN-I-m-B-01313.01 Așezare + BN-I-m-B-01313.02 Așezare + BN-I-m-B-01313.03 Așezare + BN-I-m-B-01313.04 Așezare); Epoca bronzului târziu - Epoca medievală târzie • BN-I-s-B-01360 Situl arheologic de la Lechinţa, punct "La Savinca" (BN-I-m-B-01360.01 Așezare + BN-I-m-B-01360.02 Așezare); Epoca bronzului - Epoca medievală timpurie • BN-I-m-B-01391 Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct "Complexul zootehnic" (BN-I-m-B-01391.01 Așezare + BN-I-m-B-01391.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - sec. IX – XI • BN-I-s-B-01392 Situl arheologic de la Sângeorzu Nou, punct "Saivane" (BN-I-m-B-01392.01 Așezare + BN-I-m-B-01392.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. - sec. IV p. Chr • BN-I-s-B-01427 Situl arheologic Ţigău, punct "La Dâmburi" (BN-I-m-B-01427.01 Așezare + BN-I-m-B-01427.02 Așezare); Epoca bronzului – Hallstatt • BN-I-s-B-01431 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Căminul cultural" (BN-I-m-B-01431.01 Așezare + BN-I-m-B-01431.02 Așezare + BN-I-m-B-01431.03 Așezare); Hallstatt - sec. XI - XII • BN-I-s-B-01432 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Pe Toacă" (BN-I-m-B-01432.01 Așezare + BN-I-m-B-01432.02 Așezare); Neolitic – Epoca bronzului • BN-I-s-B-01433 Situl arheologic de la Vermeş, punct "Glodeţ" (BN-I-m-B-01433.01 Așezare + BN-I-m-B-01433.02 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr.

		• BN-II-a-A-01664 Ansamblul Bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01664.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica reformată + BN-I-m-A-01664.02 Turn clopotniţă BN-II-m-A-01664.03 Zid de incintă); sat Lechința; 222; sec. XIV, XV, XVIII • BN-II-a-B-01697 Ansamblul bisericii evanghelice C.A, azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-B-01697.01 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Gheorghe" + BN-II-m-B-01697.02 Turn clopotniţă); sat Sângeorzu Nou; 150; sf. sec.XV, 1740-1750, 1780 • BN-II-a-A-01725 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi Ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01725.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă “Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil” + BN-II-m-A-01725.02 Turn clopotniţă + BN-II-m-A-01725.03 Zid de incintă); sat Vermeș; 18 A; 1497, prima jum. a sec. XVI, 1775,1852,1871
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Festivalul Vinului • Cântecul popular • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.

5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.

6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Reabilitare Ansamblul Bisericii Evanghelice CA (Ansamblul Bisericii Ortodoxe ”Sf. Mihail și Gavril”)
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta vinului din regiunile istorice ale României - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT LEȘU

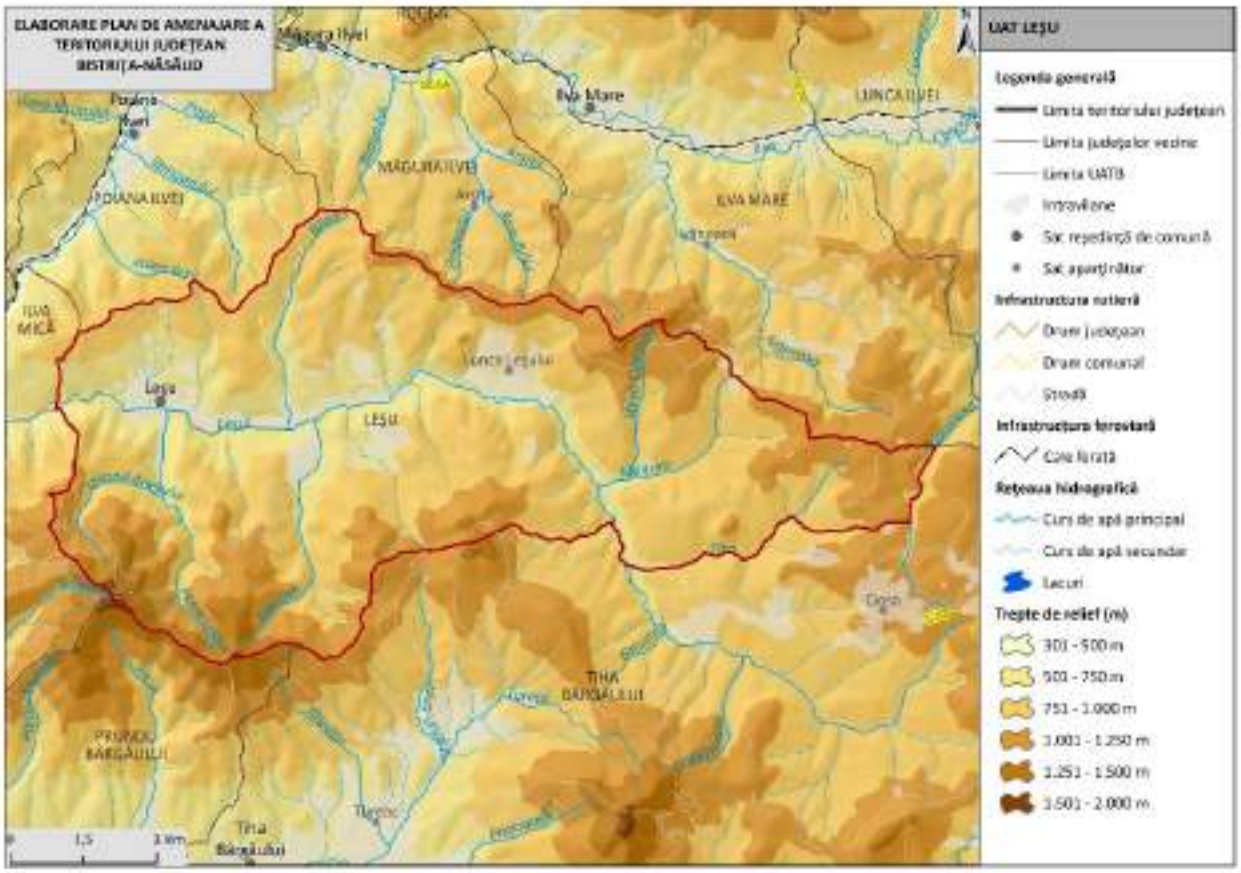

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA LEȘU
1.2.	Sate componente	Leșu și Lunca Leșului
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-01666 Casă; 201; sec. XIX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.225. Ineu Lala PN-G • Munții Bârgău • Râul Leșul • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de Paște • Prelucrarea tradițională a lemnului • Tâmplărie • Țesutul • Păstoritul • Prelucrarea laptelui • Șezătorile tradiționale • Portul popular • Cântecele populare • Stegarii (colăcarii)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);

6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.4.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.6.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.7.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.8.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.9.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.10.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT LIVEZILE

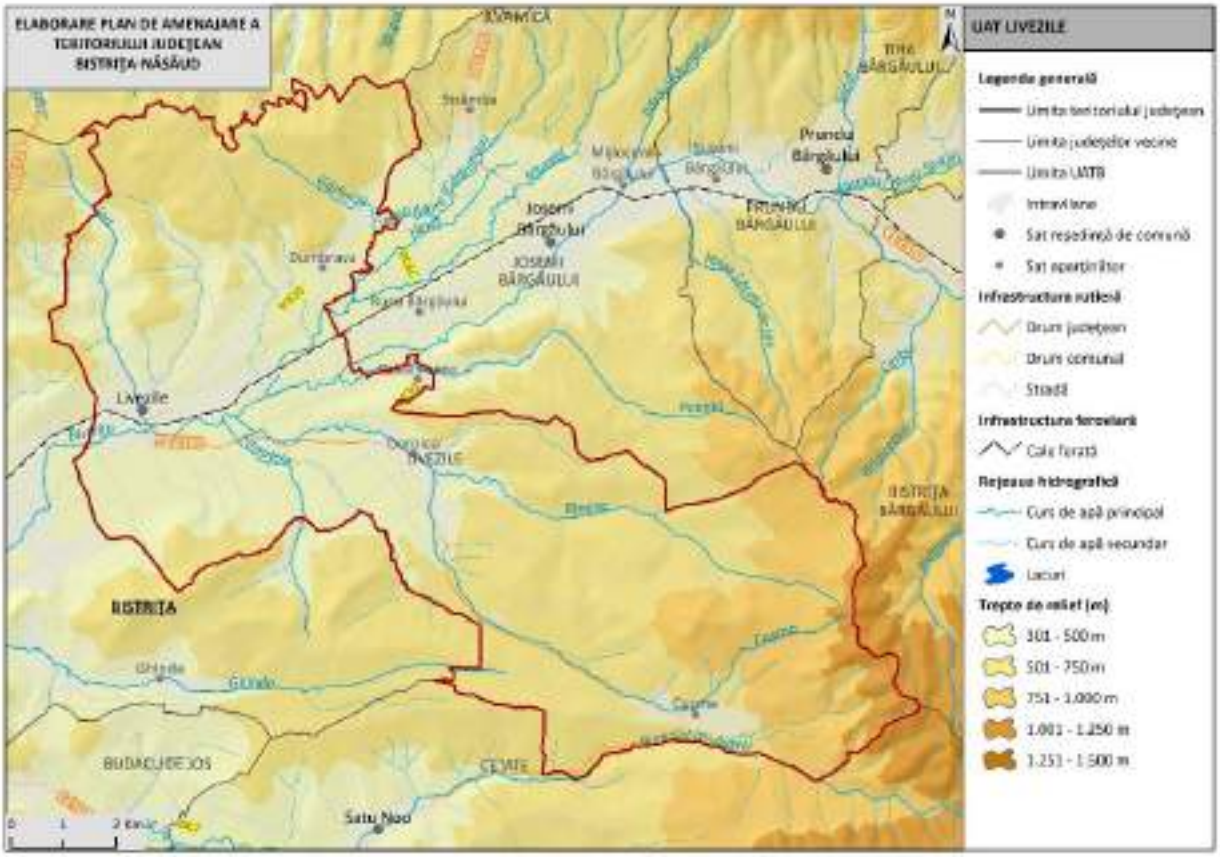

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA LIVEZILE
1.2.	Sate componente	Livezile, Cușma, Dorolea, Dumbrava și Valea Poienii
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 5 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Situl arheologic de la Livezile – Poderei (auxiliary fort; cod RAN: 33550.01; cod LMI: BN-I-s-A-01361)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 7 monumente grupa valorică B	9 monumente incluse în RAN

2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 8 monumente grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01338 Situl arheologic de la Dorolea, punct "Valea lui Tănase" (BN-I-m-A-01338.01 Așezare + BN-I-m-A-01338.02 Așezare); Hallstatt - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01339 Situl arheologic de la Dorolea, punct "Groapa Ghinzii" (BN-I-m-B-01339.01 Așezare + BN-I-m-B-01339.02 Așezare); Hallstatt - Latène • BN-I-s-A-01361 Castru cu val de pământ; sec. II - III p. Chr. • Așezări • BN-II-a-A-01649 Ansamblul rural "Dorolea" (fosta localitate săsească "Kleinbistritz"); 15-216; a doua jum. sec. XIX - înc. sec. XX • BN-II-a-A-01667 Ansamblu rural "Livezile"; 59 – 600; a doua jum. sec. XIX - prima jum. sec. XX • Case • BN-IV-m-A-01745 "Casa săsească" Livezile; 158; sec. XIX - XX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01648 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Pogorârea Sf.Duh"; sat Dorolea; 50; 1858 – 1861 • BN-II-m-B-01651 Biserica de lemn "Sf. Arhg.Mihail şi Gavriil”; sat Dumbrava; 20; 1645 - 1700, 1909, 1957 • BN-II-m-A-01668 Biserica evanghelică C.A.; sat Livezile; 209 A; sec. XVI - XVIII – XIX • BN-II-m-B-01669 Casa parohială a bisericii evanghelice C.A., azi casă; sat Livezile; 209; sec. XVIII, XX	-

3.3.	Ţesut urban tradiţional	BN-II-a-A-01649, Ansamblul rural „Dorolea” (fosta localitate săsească „Kleinbistritz”) sat Dorolea; comuna Livezile, nr. 15 – 216; a doua jum. sec. XIX - înc. sec. XX	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.212. Piatra Cușmei – 2.221. Comarnic • Dealurile Bistriței • Râul Bistrița • Cușma • Peisaj montan forestier • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01338 Situl arheologic de la Dorolea, punct "Valea lui Tănase" (BN-I-m-A-01338.01 Așezare + BN-I-m-A-01338.02 Așezare); Hallstatt - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01339 Situl arheologic de la Dorolea, punct "Groapa Ghinzii" (BN-I-m-B-01339.01 Așezare + BN-I-m-B-01339.02 Așezare); Hallstatt - Latène • BN-I-s-A-01361 Castru cu val de pământ; sec. II - III p. Chr. • BN-II-a-A-01649 Ansamblul rural "Dorolea" (fosta localitate săsească "Kleinbistritz"); 15-216; a doua jum. sec. XIX - înc. sec. XX • BN-II-a-A-01667 Ansamblu rural "Livezile"; 59 – 600; a doua jum. sec. XIX - prima jum. sec. XX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Dansurile populare • Ansamblul ,,Nunta Zamfirei” • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.

5.1.2.	Intervenţii realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);

6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).

6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.11.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial

6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT LUNCA ILVEI

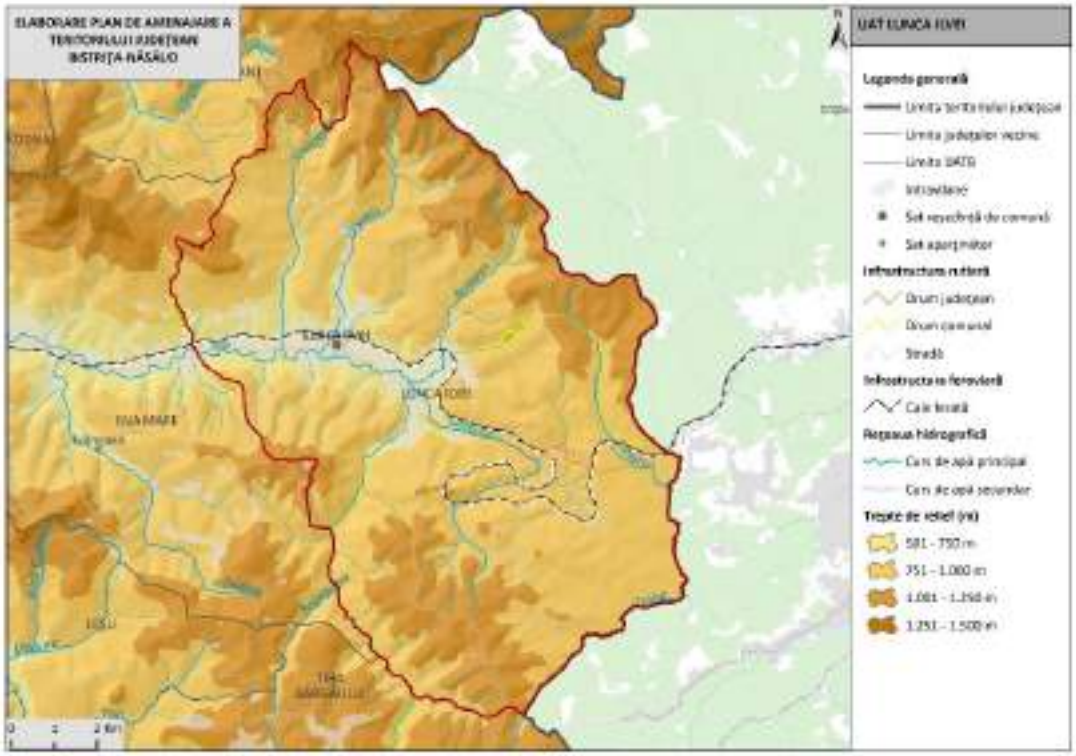

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA LUNCA ILVEI
1.2.	Sate componente	Lunca Ilvei
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

2. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.222. Crovul de la Larion • Larion • unitate montană: Muncei • Râul Ilva • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral

4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Ansamblul Cetina • Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Cusutul • Țesutul la război • Portul popular • Cântecul popular • Păstoritul • Prelucrarea lemnului • Prelucrarea laptelui • Stegarii (colăcarii)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.3.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.4., PGDT 5.4.3. Înființare centru de tineret
6.2.2.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare muzee
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare

6.2.4.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.6.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT MĂGURA ILVEI

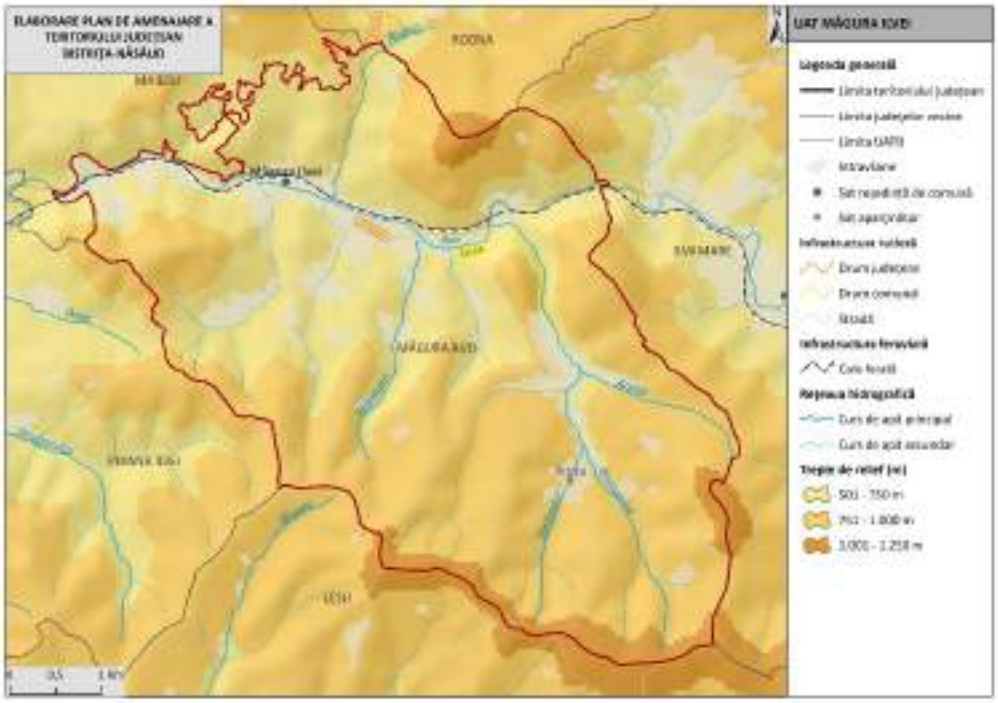

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MĂGURA ILVEI
1.2.	Sate componente	Arșița și Măgura Ilvei
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• Cimitirul Eroilor din Pasul Rotunda	stare foarte bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• Troiță	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Vârful Măgura Mare • Râul Ilva • Peisaj montan silvo-pastoral • Fântâna Tâlharului • Izvorul Zânelor • Munții Suhard • Stâncile Zmeului • Vf. Omu – Munții Suhard
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Fierărie • Pietrar • Împletitul din nuiele și răchită • Confecționarea opincilor • Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Cusutul • Țesutul la război • Portul popular • Cântecul popular • Păstoritul • Stegarii (colăcarii)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.2.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.3.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.4.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.5.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.6.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;

6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
6.2.2.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT MAIERU

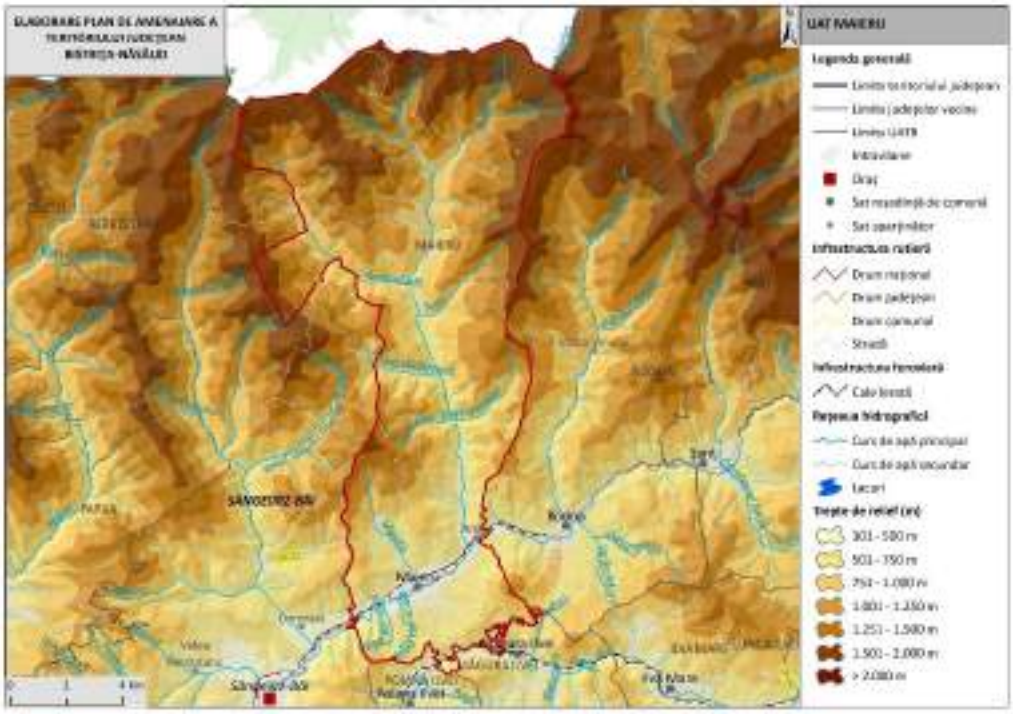

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MAIERU
1.2.	Sate componente	Anieș și Maieru
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A	2 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01278 Fortificaţie cu zid de incintă din piatră; sec. XIV - XV	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01673 Biserica ortodoxă "Sf. Cuv. Parascheva"; sat Maieru; 499; 1817-1818	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.223. Izvoarele Mihăiesei • Munții Rodnei • Munții Bârgăului • Râul Măieru • Pietrosul Rodnei • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01278 Fortificaţie cu zid de incintă din piatră; sec. XIV - XV
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiția păstoreasca • Tradiții de Crăciun • Datina Cununii • Obiceiul "Banda Jianu" • Prelucrarea lemnului • Țesutul • Olăritul • Portul popular • Obiceiurile tradiționale de nuntă cu druște și colăcari • Stegarii (colăcarii) • Obiceiul tradițional ,,Sânzâienele" • Tradiții de Paște

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau

	construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală

6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT MĂRIȘELU

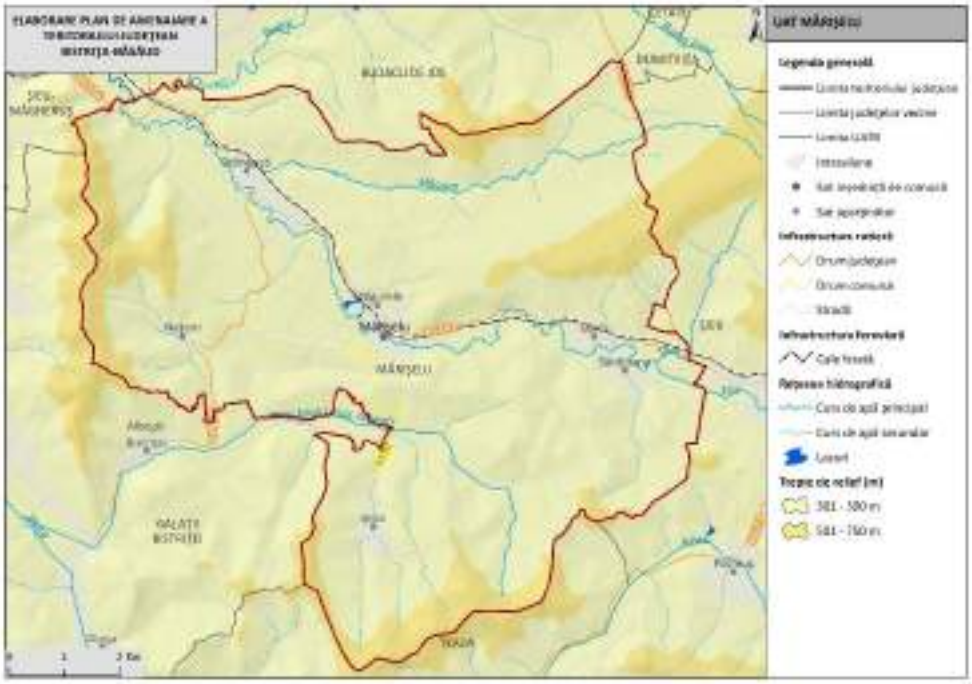

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MĂRIȘELU
1.2.	Sate componente	Bârla, Domnești, Jeica, Măgurele, Mărișelu, Nețeni și Sântioana
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 5 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Sântioana - Vârful Mortila (watchtower)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	12 monumente grupa valorică B	15 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01336 Burgus roman; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01337 Situl arheologic de la Domneşti, punct “La Slatină” (BN-I-m-B-01337.01 Exploatare mine de sare de epocă romană + BN-I-m-B-01337.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. • Așezări • BN-I-s-B-01355 Situl arheologic de la Jeica, punct "Hotarul Nou” (BN-I-m-B-01355.01 Așezare + BN-I-m-B-01355.02 Așezare); Epoca bronzului – Epoca romană • BN-I-s-B-01356 Turn roman; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2.204. Râpa cu păpuşi • Dealurile Șieului • Râul Șieu • Șieu – Budac • Masivul de sare de la Sărățel • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Via Transilvanica • BN-I-s-B-01336 Burgus roman; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01337 Situl arheologic de la Domneşti, punct “La Slatină” (BN-I-m-B-01337.01 Exploatare mine de sare de epocă romană + BN-I-m-B-01337.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01355 Situl arheologic de la Jeica, punct "Hotarul Nou” (BN-I-m-B-01355.01 Așezare + BN-I-m-B-01355.02 Așezare); Epoca bronzului – Epoca romană

4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Festivalul „La Poalele Măgurii” • Hâzii (mascații) • Alaiul nunții • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Cântecul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului

	asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice

6.2.9.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.10.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.13.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.14.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.15.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.16.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.17.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT MATEI

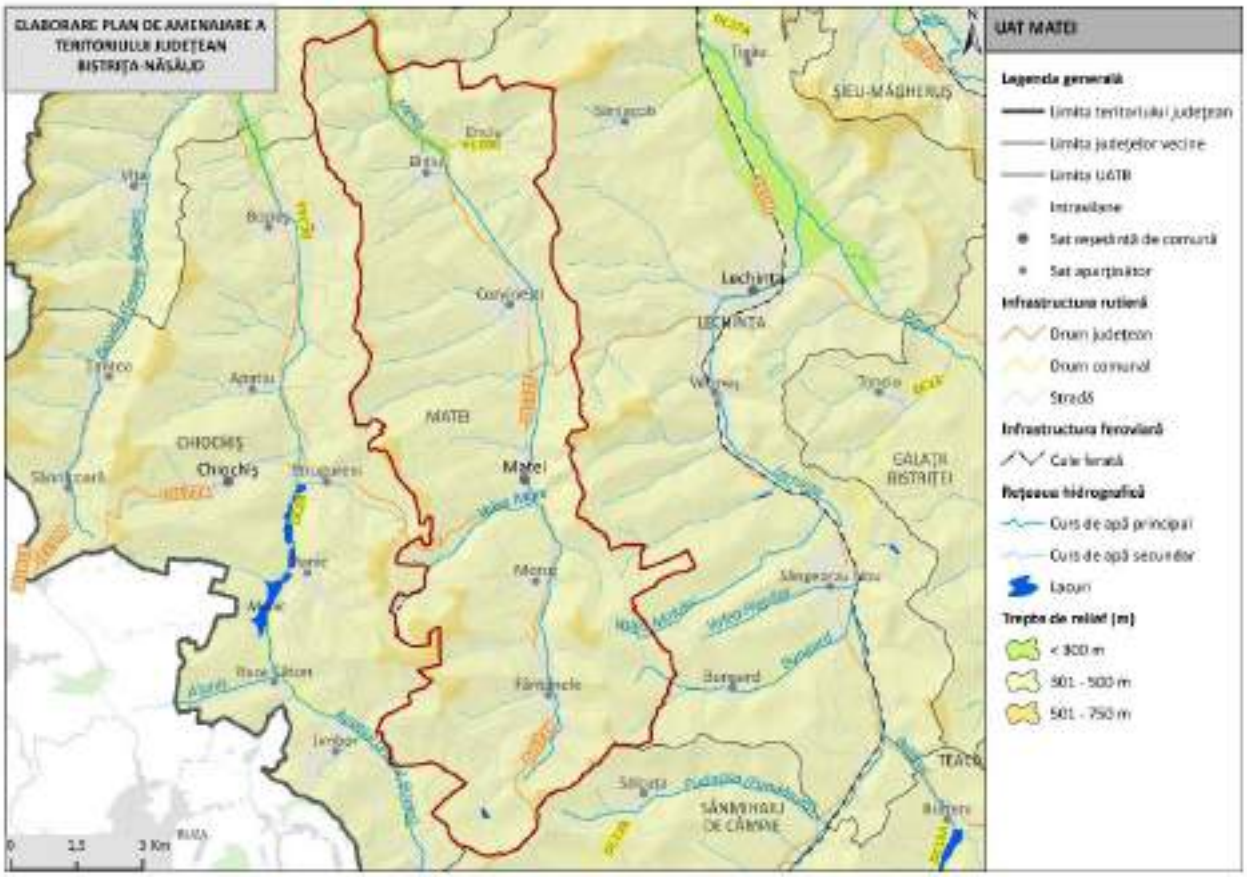

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MATEI
1.2.	Sate componente	Bidiu, Corvinești, Enciu, Fântânele, Matei și Moruț
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A 13 monumente grupa valorică B	20 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 8 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01344 Situl arheologic de la Fântânele, punct "Lab" (BN-I-m-A-01344.01 Așezare + BN-I-m-A-01344.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. • BN-II-m-B-01676 Castelul Haller, azi Primăria comunei Matei; 182; 1764 • BN-I-s-B-01292 Situl arheologic de la Bidiu, punct "Stănişte" (BN-I-m-B-01292.01 Așezare + BN-I-m-B-01292.02 Așezare); Hallstatt - sec. II - III p. Chr. • Așezări • BN-I-s-B-01325 Situl arheologic de la Corvineşti, punct "Pe Vale" (BN-I-m-B-01325.01 Așezare + BN-I-m-B-01325.02 Așezare + BN-I-m-B-01325.03 Așezare + BN-I-m-B-01325.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. IV p. Chr.	-

3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-B-01638 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe “Sf. Arhangheli Mihail si Gavriil” (BN-II-m-B-01638.01 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă “Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil” + BN-II-m-B-01638.02 Turn-clopotniţă din lemn); sat Corvinești; 68; sec. XV – XX • BN-II-a-B-01656 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-B-01656.01 Biserica reformată + BN-II-m-B-01656.02 Turn clopotniţă din lemn); sat Fântânele; 82; sec. XVIII • BN-II-a-A-01675 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01675.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01675.02 Turn clopotniţă a bisericii reformate); sat Matei; 90; sec. XV - XVIII • BN-II-m-B-01679 Biserica evanghelică (turnul clopotniţă şi ruina navei bisericii evanghelice C.A.); sat Moruț; 35; sec. XV	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Biserica de lemn din Bidiu; sat Bidiu • Situl arheologic Fântânele – necropolă celtică; sat Fântânele	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Lechinței • Râul Meleș • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01344 Situl arheologic de la Fântânele, punct "Lab" (BN-I-m-A-01344.01 Așezare + BN-I-m-A-01344.02 Așezare); sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01292 Situl arheologic de la Bidiu, punct "Stănişte” (BN-I-m-B-01292.01 Așezare + BN-I-m-B-01292.02 Așezare); Hallstatt - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01325 Situl arheologic de la Corvineşti, punct "Pe Vale" (BN-I-m-B-01325.01 Așezare + BN-I-m-B-01325.02 Așezare + BN-I-m-B-01325.03 Așezare + BN-I-m-B-01325.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. IV p. Chr. • BN-II-a-B-01638 Ansamblul bisericii evanghelice C.A., azi ansamblul bisericii ortodoxe “Sf. Arhangheli Mihail si Gavriil” (BN-II-m-B-01638.01 Biserica evanghelică

		C.A., azi biserica ortodoxă “Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil” + BN-II-m-B-01638.02 Turn-clopotniţă din lemn); sat Corvinești; 68; sec. XV – XX • BN-II-a-B-01656 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-B-01656.01 Biserica reformată + BN-II-m-B-01656.02 Turn clopotniţă din lemn); sat Fântânele; 82; sec. XVIII • BN-II-a-A-01675 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01675.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01675.02 Turn clopotniţă a bisericii reformate); sat Matei; 90; sec. XV - XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Hâzii (Mascații) • Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).

6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Ansamblul Bisericii Evanghelice (azi Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavril)
6.2.5.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Restaurare Castel Haller
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.8.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.9.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.10.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.11.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.12.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.13.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.14.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.15.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT MICEȘTII DE CÂMPIE

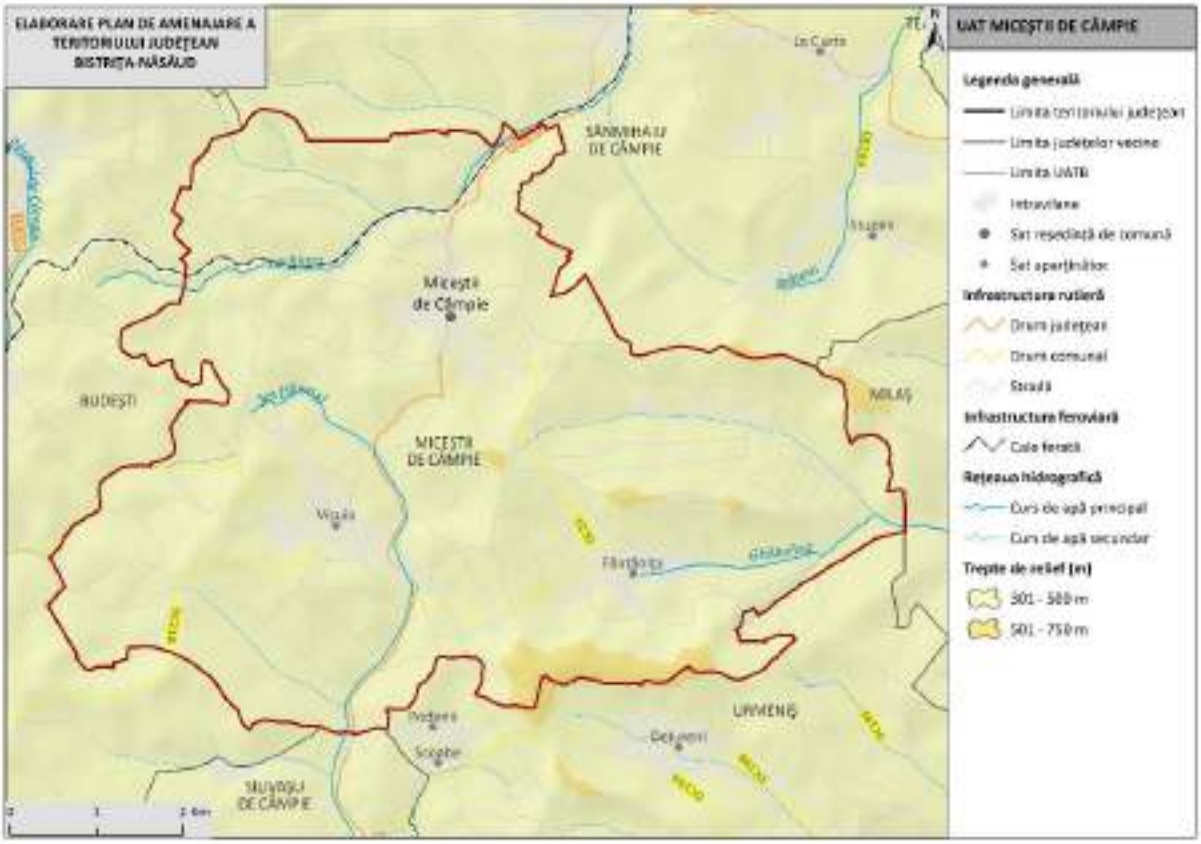

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MICEȘTII DE CÂMPIE
1.2.	Sate componente	Fântânița, Miceștii de Câmpie și Visuia
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	19 monumente grupa valorică B	11 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01346 Situl arheologic de la Fântâniţa, punct "La Cumpăna" (BN-I-m-B-01346.01 Așezare + BN-I-m-B-01346.02 Așezare + BN-I-m-B-01346.03 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. Chr. • Așezări • BN-I-s-B-01365 Situl arheologic de la Miceştii de Câmpie, punct "Grui" (BN-I-m-B-01365.01 Așezare + BN-I-m-B-01365.02 Așezare + BN-I-m-B-01365.03 Așezare + BN-I-m-B-01365.04 Așezare); Epoca bronzului - sf. sec. III - sec. IV • BN-I-s-B-01438 Situl arheologic de la Visuia, punct "Feţişoara" (BN-I-m-B-01438.01 Așezare + BN-I-m-B-01438.02 Așezare); Epoca bronzului, Cultura Wietenberg - sec. IX – X • BN-I-s-B-01439 Situl arheologic de la Visuia, punct "La Ţiglă" (BN-I-m-B-01439.01 Așezare + BN-I-m-B-01439.02 Așezare + BN-I-m-B-01439.03 Așezare); Epoca bronzului - Latène	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-B-01657 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-B-01657.01 Biserica reformată + BN-II-m-B-01657.02 Turn clopotniţă din lemn); sat Fântânița; 128; sec. XV - XVIII	necesită restaurare
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea Transilvaniei • Râul Șes • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Gropile tătărești • BN-I-s-B-01346 Situl arheologic de la Fântâniţa, punct "La Cumpăna" (BN-I-m-B-01346.01 Așezare + BN-I-m-B-01346.02 Așezare + BN-I-m-B-01346.03 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. Chr.

		• BN-I-s-B-01365 Situl arheologic de la Miceştii de Câmpie, punct "Grui" (BN-I-m-B-01365.01 Așezare + BN-I-m-B-01365.02 Așezare + BN-I-m-B-01365.03 Așezare + BN-I-m-B-01365.04 Așezare); Epoca bronzului - sf. sec. III - sec. IV • BN-I-s-B-01438 Situl arheologic de la Visuia, punct "Feţişoara" (BN-I-m-B-01438.01 Așezare + BN-I-m-B-01438.02 Așezare); Epoca bronzului, Cultura Wietenberg - sec. IX – X • BN-I-s-B-01439 Situl arheologic de la Visuia, punct "La Ţiglă" (BN-I-m-B-01439.01 Așezare + BN-I-m-B-01439.02 Așezare + BN-I-m-B-01439.03 Așezare); Epoca bronzului – Latène • BN-II-a-B-01657 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-B-01657.01 Biserica reformată + BN-II-m-B-01657.02 Turn clopotniţă din lemn); sat Fântânița; 128; sec. XV - XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Cântecul popular • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO

	1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.6.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.7.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.8.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.9.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.10.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT MILAȘ

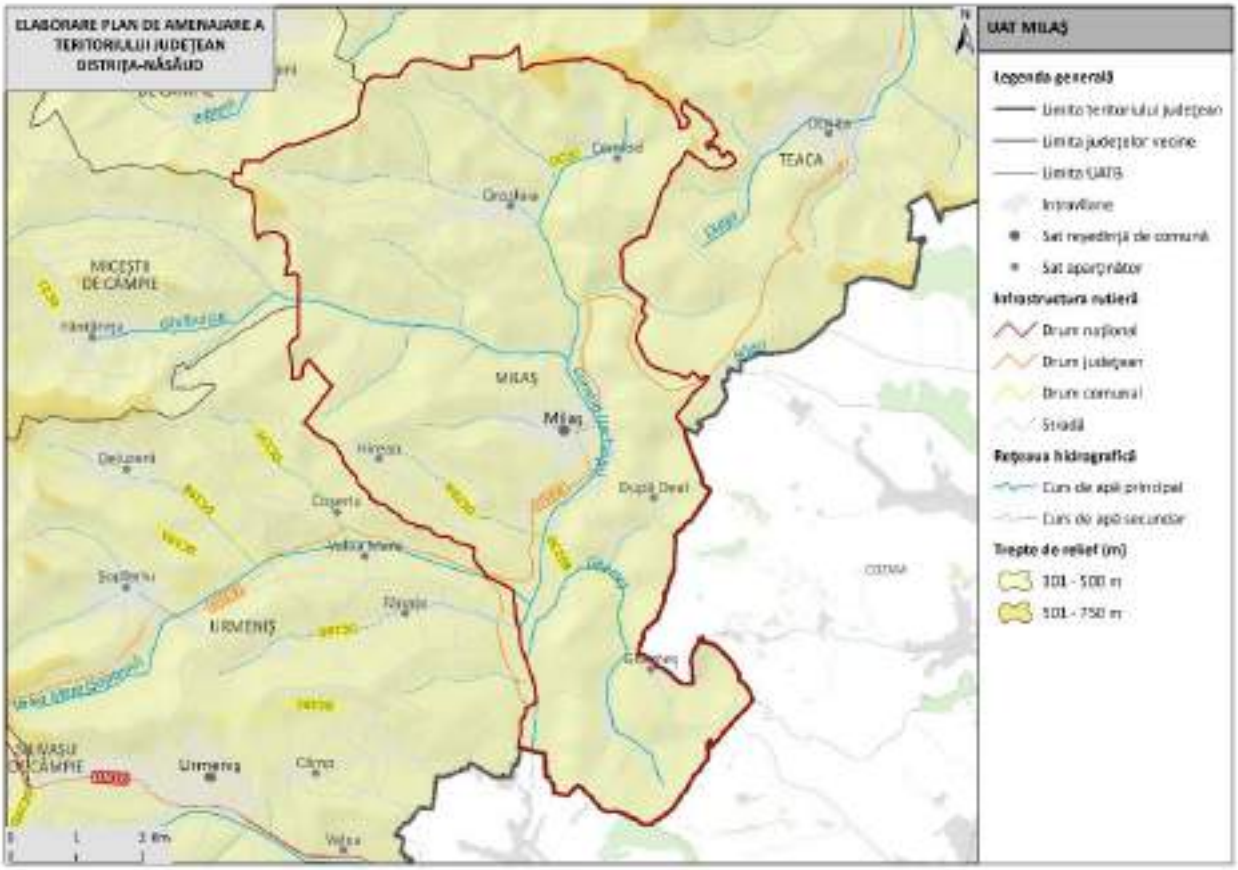
ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD
UAT MILAȘ
Legenda generală
Limita teritoriului județean
Limita județelor vecine
Limita UATB
Intravilane
Sat reședință de comună
Sat aparținător
Infrastructura rutieră
Drum național
Drum județean
Drum comunal
Stradă
Rețeaua hidrografică
Curs de apă principal
Curs de apă secundar
Trepte de relief (m)
301 - 500 m
501 - 750 m
MICEȘTI DE CÂMPIE
MILAȘ
Milaș
TEACA
URMENIȘ
Urmeniș
Orosfaia
Comlod
Hirean
Ghemeș
Coșteiu
Sărăteni
Ungheș
Climș
Valea
Dealu Mare
Dealul Mare
Valea Mare
După Deal
Dealul Mare
Valea Mare
Valea Mare
Valea

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-20240 Necropolă celtică; "Dealul Viilor"; Hallstatt târziu • BN-I-s-B-01353 Așezare; "Grueţe"; sec. II - III p. Chr. • BN-II-m-A-01631 Castelul Teleki; 35; 1756 • BN-II-m-B-01632 Casă; 62; înc.sec.XX • BN-II-m-B-01633 Şcoala maghiară, azi casă; 67; înc.sec.XX • BN-II-a-B-01636 Ansamblul rural "Comlod"; Str. Principală 20 – 80; mijl. sec. XX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01634 Biserica de lemn "Sf. Ioan Botezătorul"; sat Comlod; 89; înc. sec. XIX • BN-II-m-A-01635 Biserica reformată; 111; sec. XVI, XVII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	BN-II-a-B-01636 (RAN: 33907.04) - Ansamblul rural „Comlod", sat Comlod, comuna Milaș Str. Principală 20-80; mijl. sec. XX	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Lechinței • Râul Comlod • Pajiștile Sărmășel - Milaș – Urmeniș • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-20240 Necropolă celtică; "Dealul Viilor"; Hallstatt târziu • BN-I-s-B-01353 Așezare; "Grueţe"; sec. II - III p. Chr. • BN-II-a-B-01636 Ansamblul rural "Comlod"; Str. Principală 20 – 80; mijl. sec. XX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Cântecul popular • Portul popular • Festivalul ,,Moștenitorii"

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a oraşului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau

	construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Reabilitarea Castelului Teleki Comlod
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Biserica de lemn ”Sf. Ioan Botezătorul”
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice

6.2.7.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.9.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.10.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.11.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.12.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.13.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.14.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT MONOR

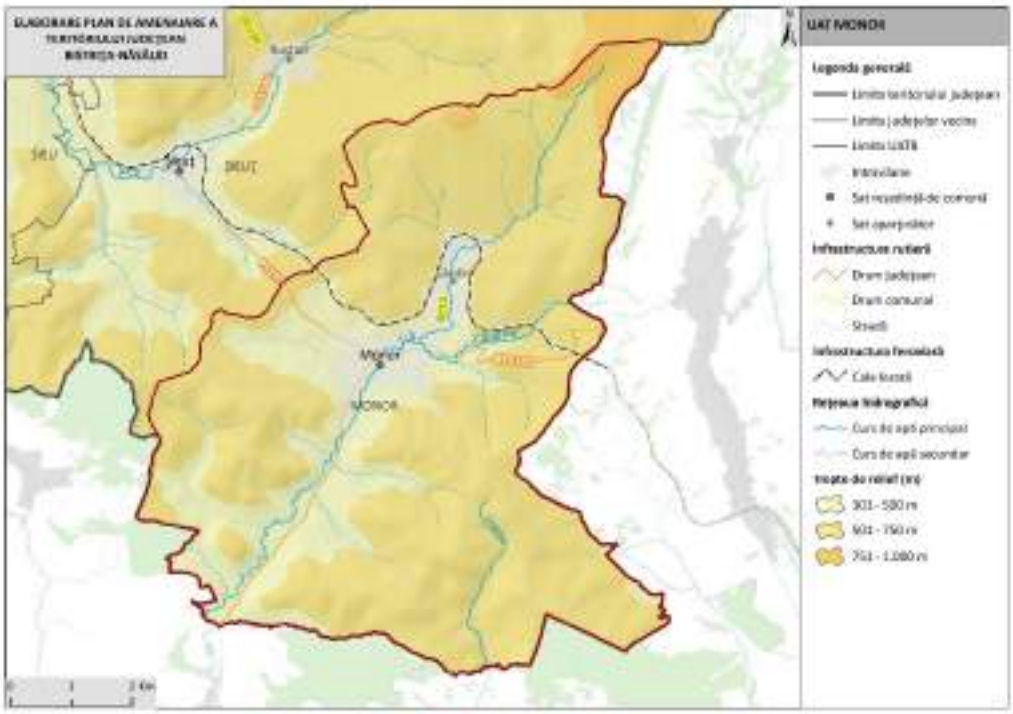

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA MONOR
1.2.	Sate componente	Monor și Gledin
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 5 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Monor - Dealul Branişte (watchtower; cod RAN: 33961.03; cod LMI: BN-I-s-B-01369)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	5 monumente grupa valorică B	3 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01367 Situl arheologic de la Monor, punct "Cetatea" (BN-I-m-B-01367.01 Fortificație de pământ + BN-I-m-B-01367.02 Așezare fortificată); Hallstatt - Latène • BN-I-s-B-01368 Așezare; Hallstatt • BN-I-s-B-01369 Turn roman; sec. II - III p. Chr. • Centrul cultural *Sf. Pahomie de la Gledin* • Muzeul Memorial *Teodor Tanco* • Muzeul dedicat prof. *Gelu Furdui* • Monumentul Eroilor; sat Monor • Monumentul Eroilor; sat Gledin	stare de degradare stare de degradare
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• Biserica Ortodoxă Română; sat Monor • Biserica Ortodoxă Română; sat Gledin	stare de degradare stare de degradare
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 203. Vulcanii Noroioşi La Gloduri • Piemontul Călimanilor • Râul Luț • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01367 Situl arheologic de la Monor, punct "Cetatea" (BN-I-m-B-01367.01 Fortificație de pământ + BN-I-m-B-01367.02 Așezare fortificată); Hallstatt - Latène • BN-I-s-B-01368 Așezare; Hallstatt
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Ansamblul folcloric ,,Baltagul" • Prelucrarea laptelui • Tors • Țesut • Brodat • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.

5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.

6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Sistematizări verticale și parcări Vulcanii Noroioși-Moară
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO

6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT NĂSĂUD

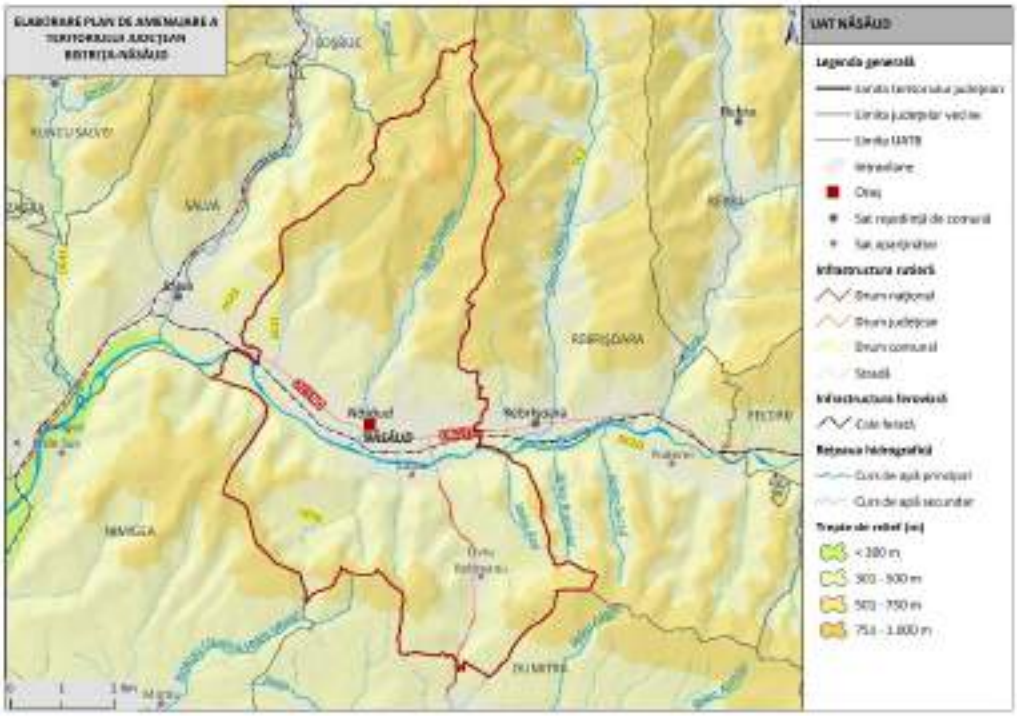

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	ORAŞ NĂSĂUD
1.2.	Sate componente	Liviu Rebreanu, Luşca și Năsăud
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	4 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 3 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	

2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-20942 Şcoala Normală, azi Grupul şcolar Silvic; Str. Gării 1; 1929 - 1933 • BN-II-m-A-20940 Gimnaziul Superior Greco-Catolic Românesc, azi Colegiul Naţional "George Coşbuc"; Bd. Grănicerilor 2; 1887 - 1888 • BN-II-m-B-20941 Internatul şcolii Normale, azi Şcoala Generală "Mihai Eminescu"; Bd. Grănicerilor 15; 1929 - 1933 • BN-II-m-A-01680 Cazarma Regimentului II Românesc de Graniţă, "Şvarda", azi Muzeul Grăniceresc Năsăudean; Bd. Grănicerilor 19; 1762, 1851 • BN-III-m-A-01746 Bustul lui Liviu Rebreanu; 126A, în curtea Muzeului memorial Liviu Rebreanu; mijl. sec.XX • BN-III-m-B-01736 Bustul lui George Coşbuc, autor Corneliu Medrea; Bd. Grănicerilor 2, în curtea Liceului "G.Coşbuc"; 1956 • BN-III-m-A-01737 Bustul lui Vasile Naşcu; Str. Grănicerilor 19, în curtea Muzeului Grăniceresc Năsăudean; înc. sec.XX • BN-IV-m-B-01747 Muzeul memorial "Liviu Rebreanu"; 126A; 1957	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01618 (RAN: 32492.06); Biserica reformată, oraș Beclean, Piața Libertății 4, sec. XV, ref. sec. XIX • BN-II-m-B-21123 Biserica Ortodoxă Română "Sf. Ierarh Nicolae", Piaţa Unirii nr. 1, oraşul Năsăud.	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	Clădiri care fac parte din țesutul urban tradițional și sunt clasificate ca monumente istorice / edificii cu valoare istorică: Colegiul Național „George Coșbuc”; Muzeul Grăniceresc Năsăudean; Biserica Ortodoxă „Sfântul Ierarh Nicolae”.	-

3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Casa Virgil Șotropa, actuala Poștă • Biserica romano-catolică; 1764 • Biserica reformată; 1899 • Biblioteca documentară; început sec. XX • Cripta din Cimitirul romano-catolic • Hotel Rahova • Bustul lui Grigore Moisil • Banca "Aurora" • Banca Mercur	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Năsăudului • Râul Someșul Mare • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Cununa Grâului • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Manifestarea cultural-folclorică „De Ispas la Năsăud” • Maialul elevilor năsăudeni

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.

5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a oraşului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.
5.1.11.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;

6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 4.4., PGDT 4.4.2. Reabilitare palate și cluburi ale copiilor
6.2.2.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Construire și reabilitare centre culturale multifuncționale
6.2.3.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Reabilitare cămine culturale
6.2.4.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Înființare cinematograf
6.2.5.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Reabilitare case de cultură
6.2.6.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Reamenajare spații publice centrul istoric
6.2.7.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Regenerarea urbană a spațiilor publice degradate
6.2.8.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.9.	PDT 6.1., PGDT 6.1.3. Regenerarea urbană a centrelor istorice ale orașelor din județ
6.2.10.	PDT 6.1., PGDT 6.1.4. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.11.	PDT 6.2., PGDT 6.2.1. Reabilitarea și revitalizarea parcurilor istorice
6.2.12.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ

6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT NEGRILEȘTI

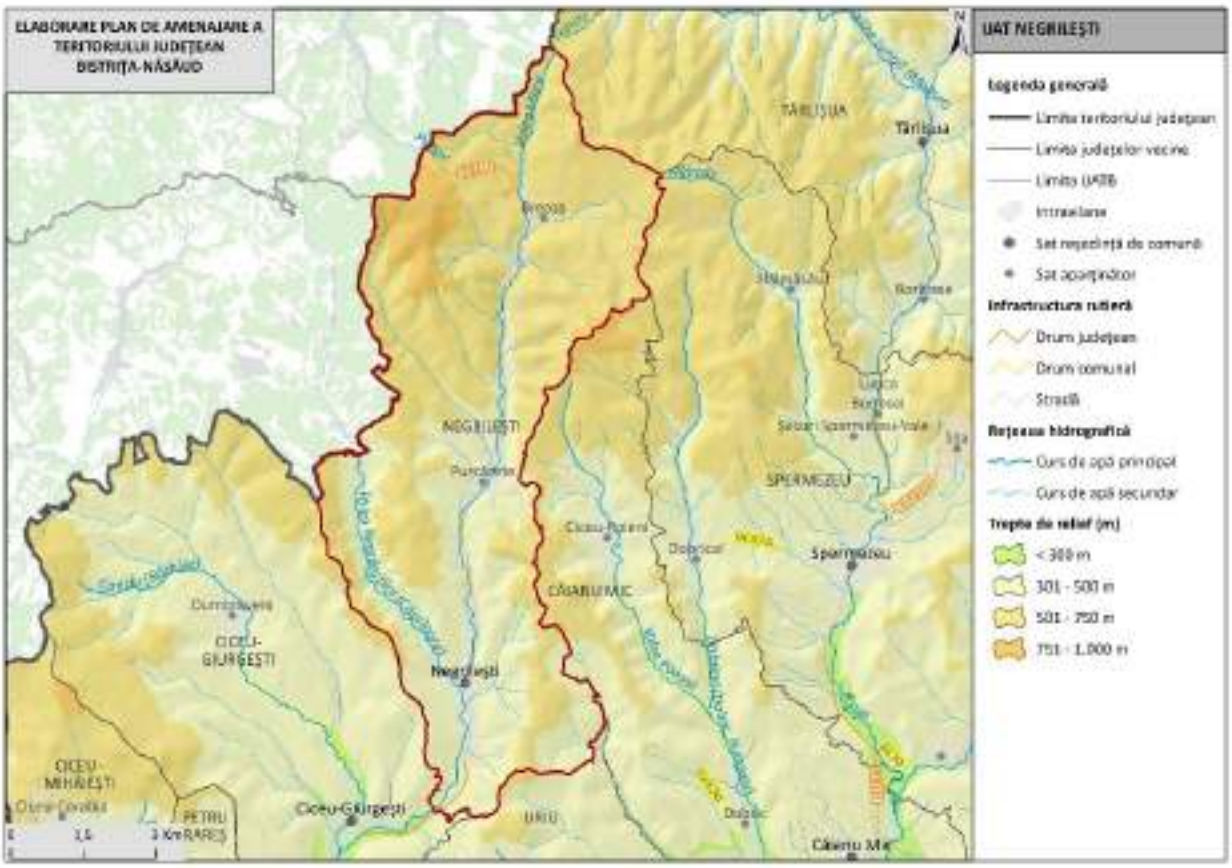

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA NEGRILEȘTI
1.2.	Sate componente	Breaza, Negrilești și Purcărete
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	5 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Purcărete - Faţa Carpenului 2 (watchtower; cod RAN: 33006.01; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 2 (watchtower; cod RAN: 32991.05; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Cornul Malului 1/ Malul Cornului (watchtower; cod RAN: 32991.04; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Negru Vodă (watchtower; cod RAN: 32991.03; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Negrileşti - Dealul Muncelului (watchtower; cod RAN: 32991.06; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	12 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01371 Burgus roman; "Cetatea lui Negru Vodă"; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01372 Turn roman; "Cetatea lui Motogna"; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-

3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Râul Valea Mare • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01371 Burgus roman; "Cetatea lui Negru Vodă"; sec. II - III p. Chr.
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă • Portul popular • Ajunul Bobotezei (Hâzii)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.

5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie

	şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor

	care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.9.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.10.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.13.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.14.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.15.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.16.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.17.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT NIMIGEA

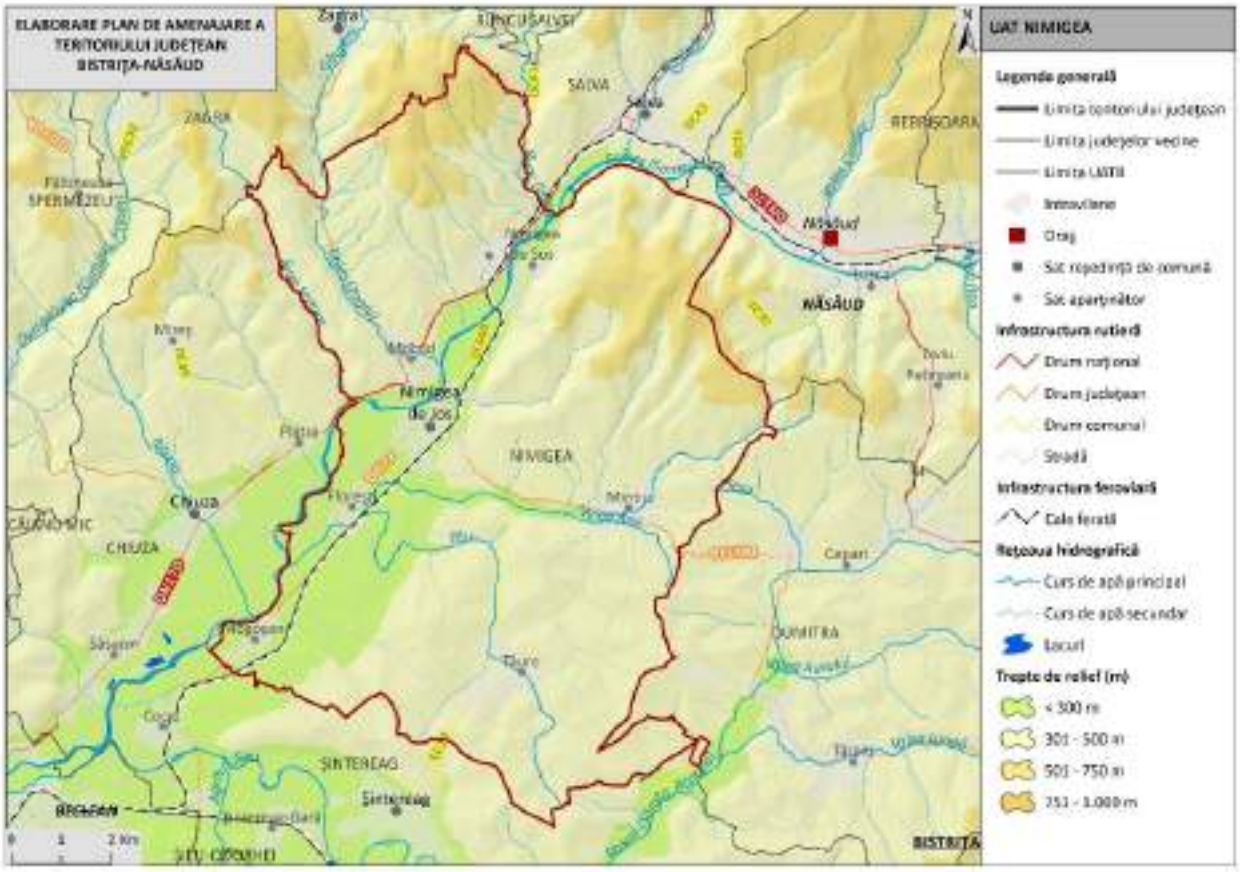

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA NIMIGEA
1.2.	Sate componente	Florești, Mintiu, Mititei, Mocod, Mogoșeni, Nimigea de Jos, Nimigea de Sus și Tăure
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică B	7 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01373 Aşezare; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01374 Aşezare fortificată; "Dealul Cetăţii"; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01421 Aşezare; Epoca bronzului • BN-II-m-B-21090; Fântâna de apă sărată cu casă; 1882	stare bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 207. Poiana cu narcise de pe Şesul Mogoşenilor • Podișul Transilvaniei • Râul Someșul Mare • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01374 Aşezare fortificată; "Dealul Cetăţii"; Epoca bronzului • Plopul Multi-Secular din Mocod
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Înstruțatul boului • Craii de la Mocod

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.

5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);

6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT NUȘENI

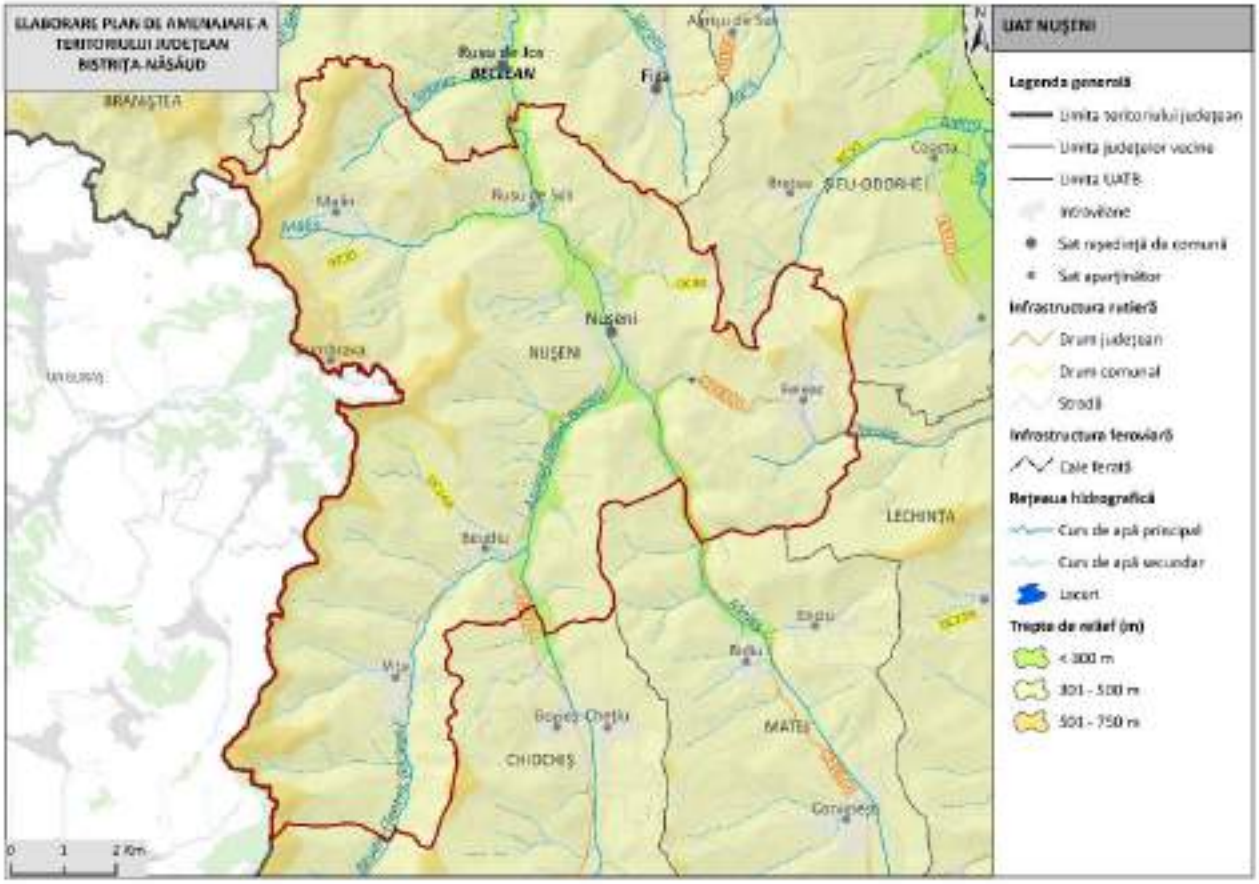

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA NUȘENI
1.2.	Sate componente	Beudiu, Dumbrava, Feleac, Malin, Nușeni, Rusu de Sus și Vița
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A	10 monumente incluse în RAN

		2 monumente grupa valorică B	
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	6 monumente grupa valorică A 1 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01349 Aşezare fortificată; "Cetate"; Latène • Așezări	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01674 Biserica reformată; sat Malin; 40; 1912 – 1913 • BN-II-a-A-01681 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01681.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01681.02 Clopotnița bisericii reformate); sat Nușeni; 38; XV – XIX • BN-II-a-A-01728 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01728.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01728.02 Turn clopotniță); sat Vița; 68; sec. XV - XIX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Lechinței • Râul Meleș • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01349 Aşezare fortificată; "Cetate"; Latène • BN-II-a-A-01681 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01681.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01681.02 Clopotnița bisericii reformate); sat Nușeni; 38; XV – XIX

		• BN-II-a-A-01728 Ansamblul bisericii reformate (BN-II-m-A-01728.01 Biserica reformată + BN-II-m-A-01728.02 Turn clopotniță); sat Vița; 68; sec. XV - XIX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice

6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT PARVA

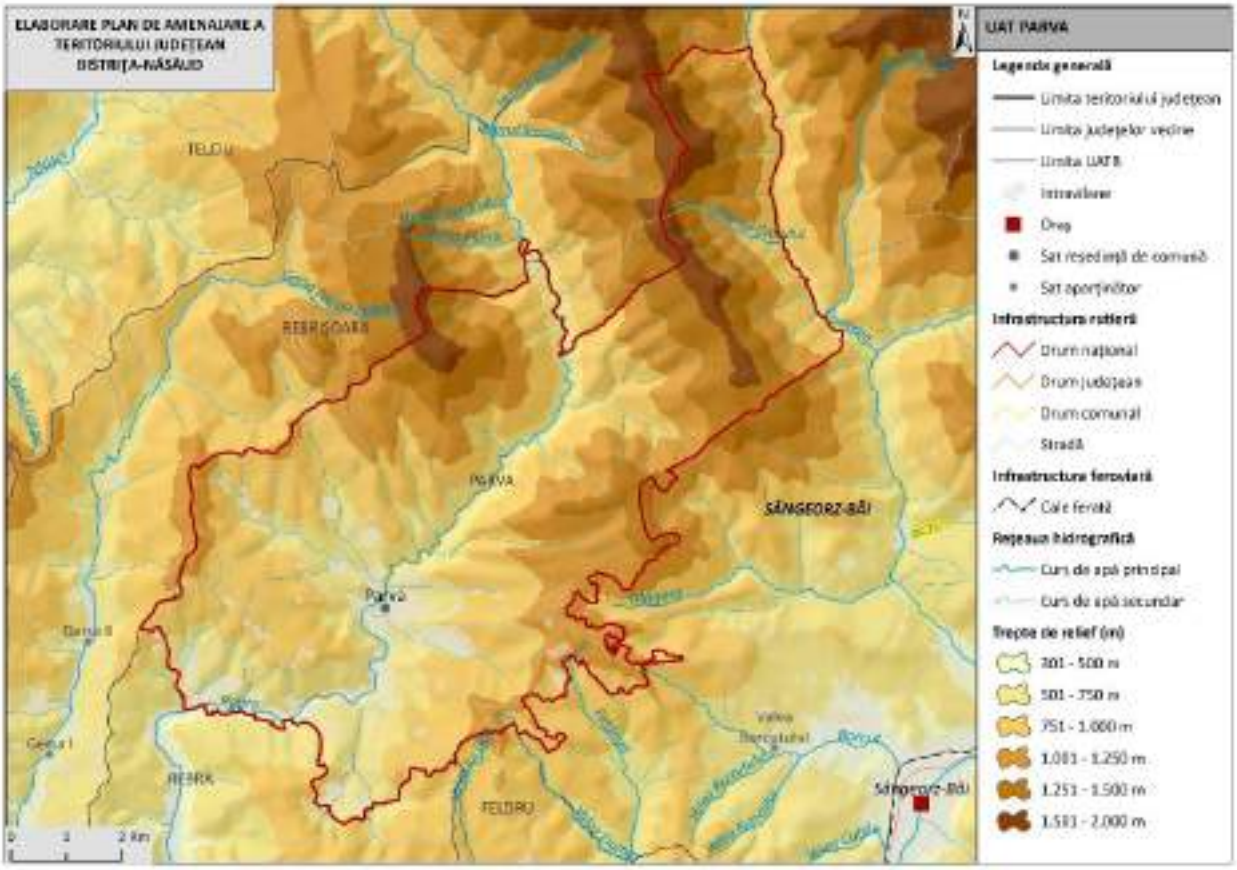

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA PARVA
1.2.	Sate componente	Parva
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Muntele Bârla • Râul Rebra • Munții Rodnei • Pietrosul Rodnei • Vârful Măgurii • Vârful Nedeia

		• Observarea Munților Rodnei din zona ,,La Cruce" Dealul Vinului • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Peștera Izvorul Tăușoarelor • Peștera de la Badea Ilie
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Păstoritul • Pădurăritul • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Prelucrarea lemnului

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.3.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Punere în valoare peisaj montan din Parcul Național Munții Rodnei (punte turistică suspendată și modernizare drum de acces)
6.2.2.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
6.2.3.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.4.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare muzee

6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.7.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.9.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.10.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT PETRU RAREȘ

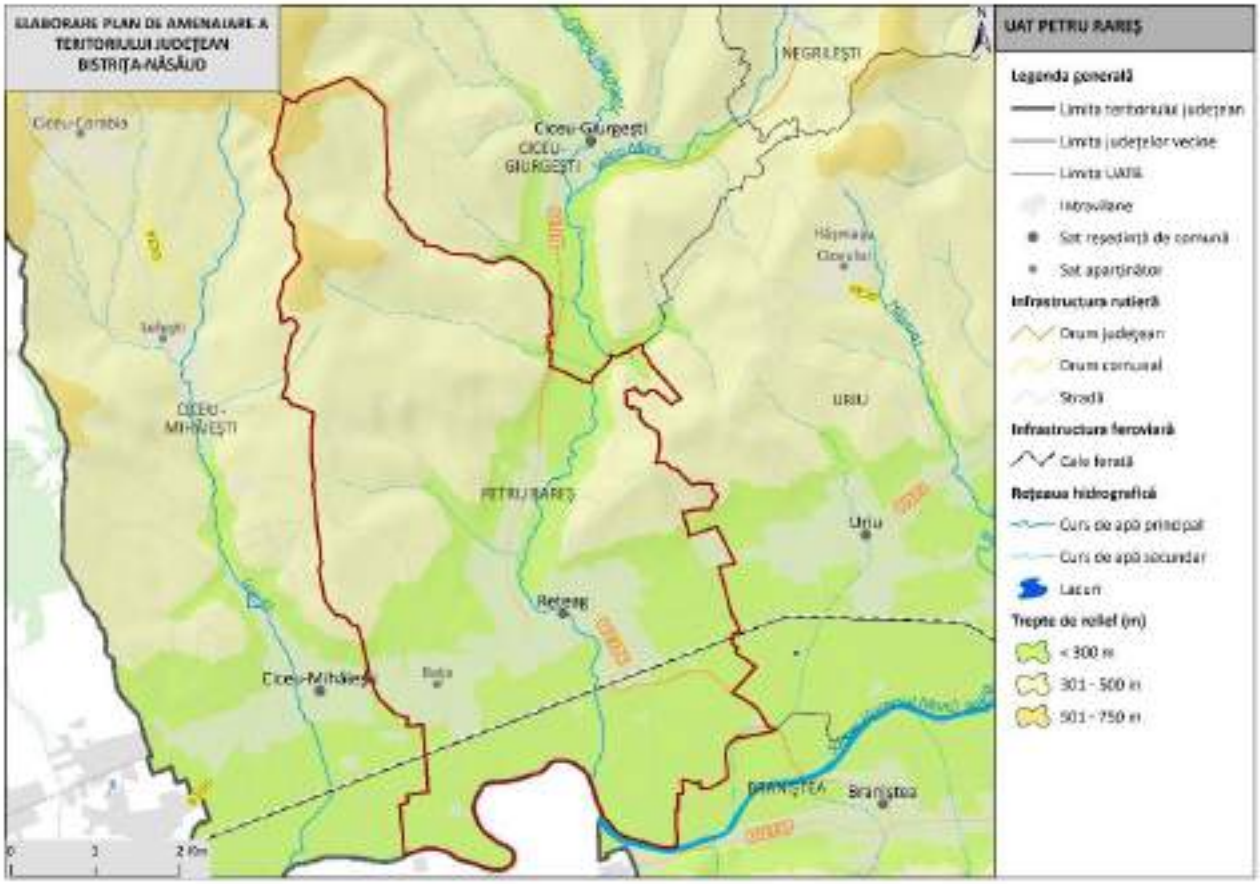

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA PETRU RAREȘ
1.2.	Sate componente	Reteag și Bața
1.3.	Județ	BISTRIȚA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	2 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-III-m-B-01739 Bustul lui Ion Pop Reteganu; În parcul din centrul comunei; 1958 • BN-IV-m-B-01750 Muzeul memorial "Ion Pop Reteganul"; 41; refăcută în 1970 după modelul celei din 1866 • BN-IV-m-B-01749 Mormântul lui Ion Pop Reteganul; 437C, în cimitir; înc. sec.XX	stare bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01687 Biserica reformată; sat Reteag; 412; sec. XV, 1807-1812, înc. sec. XX	stare bună
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea Reteagului • Râul Valea Mare • Someșul Mare între Mica și Beclean • Peisaj colinar agro-forestier

		• Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Cântecul popular • Dansurile populare

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

5.1.10.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.
5.1.11.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).

6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT POIANA ILVEI

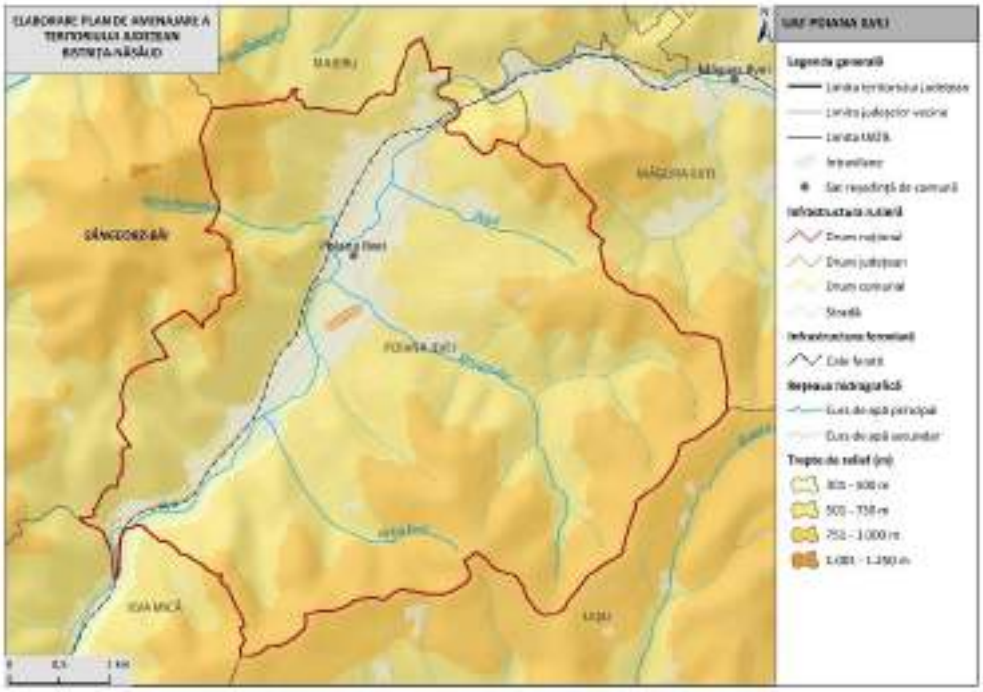

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA POIANA ILVEI
1.2.	Sate componente	Poiana Ilvei
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Munții Rodnei • Râul Ilva • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Ansamblul bisericii parohiale: ortodoxe și penticostale • Muzeul Etnografic (“Căsuța Morarului Ureche”)
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Țesutul la război • Meșteșugurile tradiționale • Portul și dansurile populare • Piese folclorice specifice – Baladele • Formații folclorice • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Belciugarii (jocul caprei) • Tradiții de An Nou • Tradiții de nuntă • Clăcile • Șezătorile

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.2.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.3.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.4.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 3.1., PGDT 3.1.1. Amenajare parcuri dendrologIce
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT PRUNDU BÂRGĂULUI

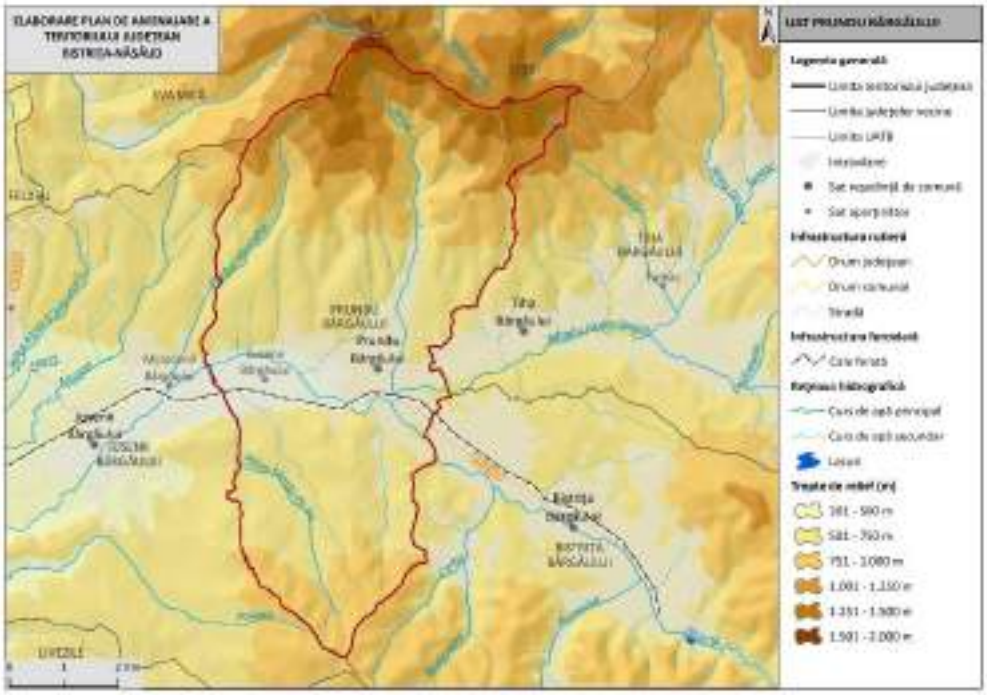

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA PRUNDU BÂRGĂULUI
1.2.	Sate componente	Prundu Bârgăului și Susenii Bârgăului
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	1 monument inclus în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-20959 Hotel grăniceresc, azi Şcoala Generală cl I-IV; Str. Principală 513; sf. sec. XVIII - înc. sec. XIX, ref. a doua jum. a sec. XIX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 211. Piatra Fântânele • Munții Bârgăului • Râul Bârgău • Cușma • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Parcul cu castani • Moara veche de 200 de ani • Case ţărăneşti cu aranjamente populare locale
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Ansamblul „Plaiurile Bârgăului” • Dansurile populare (Ciofâncu) • Simpozionului Cultural al Văii Bârgăului • Alaiul Nunţilor de pe Bârgău • Festivalul Internațional de Folclor Regele Brazilor • Portul popular • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de Bobotează

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);

6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale

6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT REBRA

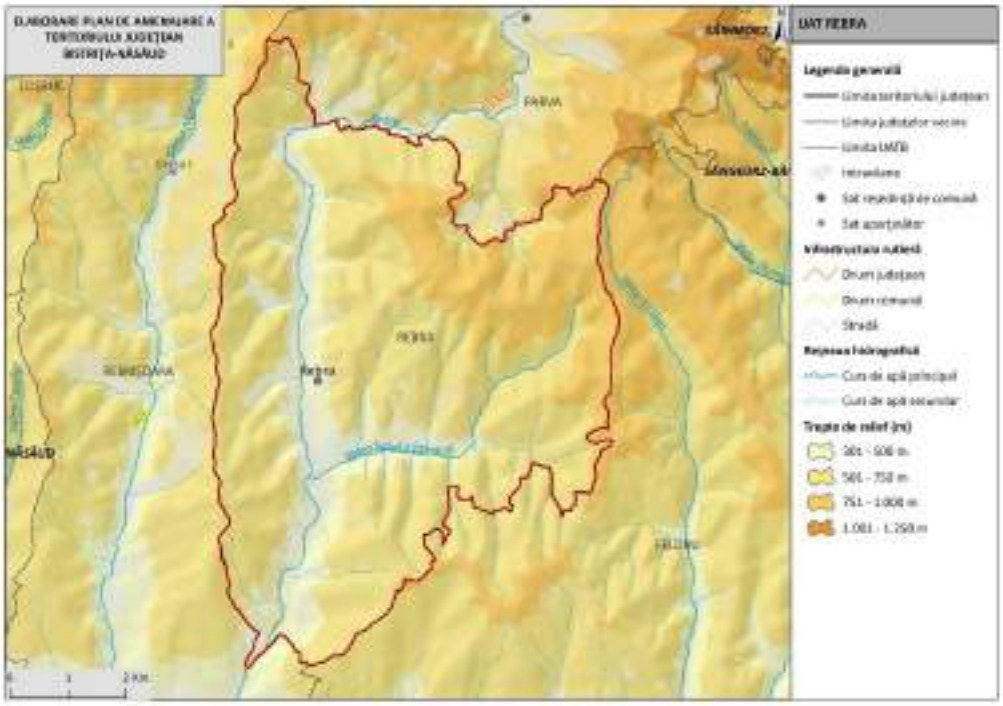

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA REBRA
1.2.	Sate componente	Rebra
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-

2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Muscelele Năsăudului • Râul Rebra • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Doina Rebrei • Tradiții de nuntă • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Portul popular (clopul cu pană de păun)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT REBRIȘOARA

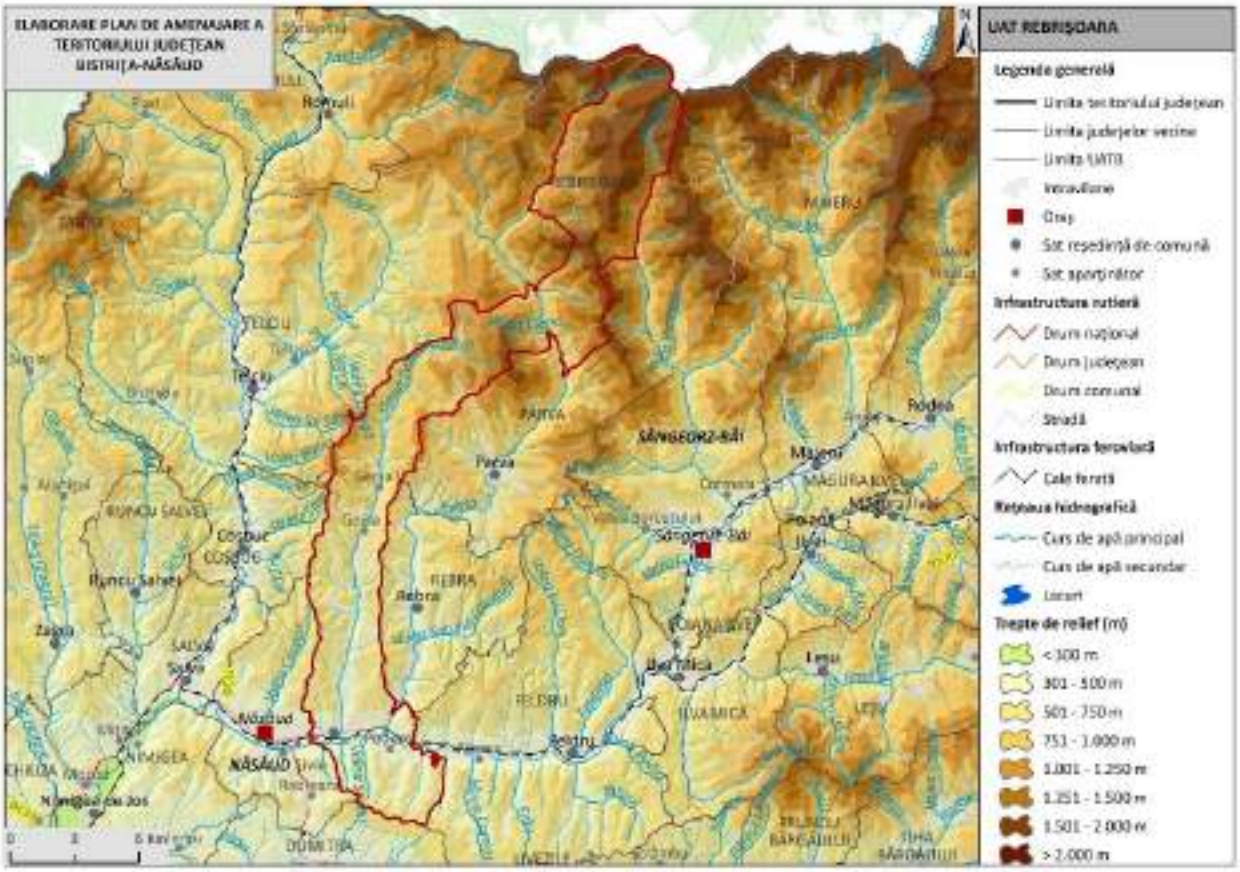

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA REBRIȘOARA
1.2.	Sate componente	Gersa I, Gersa II, Poderei și Rebrișoara
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-III-m-A-01738 Relief de bronz închinat lui Iacob şi Ioachim Mureşan; 828, în fața școlii; înc. sec.XX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-A-01659 Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01659.01 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" + BN-II-m-A-01659.02 Clopotniţa din lemn); sat Rebrișoara; 560 A; sec. XVIII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 206. Peştera Tăuşoare • Dealurile Năsăudului • Munții Rodnei • Râul Gersa • Someșul Mare Superior • Pietrosul Rodnei • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-III-m-A-01738 Relief de bronz închinat lui Iacob şi Ioachim Mureşan; 828, în fața școlii; înc. sec.XX • BN-II-a-A-01659 Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01659.01 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" + BN-II-m-A-01659.02 Clopotniţa din lemn); sat Rebrișoara; 560 A; sec. XVIII • Rezervația Tăușoare-Zalion
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Parada portului popular • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular (clopul cu pană de păun)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT RODNA

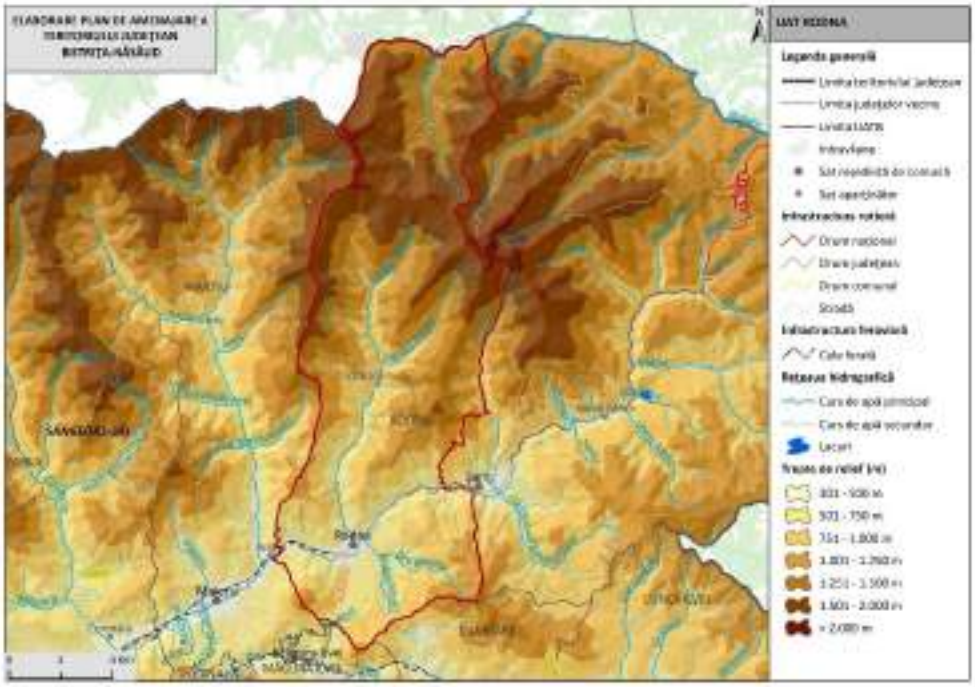

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA RODNA
1.2.	Sate componente	Rodna și Valea Vinului
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	2 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	4 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică A	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	

2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• Casa de creație artistică – Casa Scriitorilor Valea Vinului • Cetatea Rodna sau Biserica Cetate a Rodnei; sec. XIII • Muzeul Etnografic și al Mineritului • Cimitirul evreiesc de pe Toacă; sec. X	stare de degradare
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-A-01688 Ansamblul bisericii "Sf.M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-A-01688.01 Biserica greco - catolică "Sf. M. Mc. Gheorghe", înglobând o parte din corul bisericii medievale (sec.XIII) +BN-II-m-A-01688.02 Turn clopotniță + BN-II-m-A-01688.03 Ruinele bisericii medievale); sat Rodna; Str. Grănicerilor 761; sec. XIII - XIV - XIX • Ruinele Bazilicii Dominicane; sec. XIII • Biserica ortodoxă cu hramul Adormirii Maicii Domnului • Turn clopotniță din lemn; 1859	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 209. Poiana cu narcise pe de masivul Saca - 2.225. Ineu Lala PN-G

		• Munții Rodnei • Râul Dragovata • Pietrosul Rodnei • Rezervația Științifică ,,Pietrosu Mare” • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Catacombele Rodnei • Cetatea Rodna sau Biserica Cetate a Rodnei; sec. XIII • BN-II-a-A-01688 Ansamblul bisericii "Sf.M. Mc. Gheorghe" (BN-II-m-A-01688.01 Biserica greco - catolică "Sf. M. Mc. Gheorghe", înglobând o parte din corul bisericii medievale (sec.XIII) +BN-II-m-A-01688.02 Turn clopotniță + BN-II-m-A-01688.03 Ruinele bisericii medievale); sat Rodna; Str. Grănicerilor 761; sec. XIII - XIV - XIX • Ruinele Bazilicii Dominicane; sec. XIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Sărbătoarea Narciselor • Rodna Medievală • Festivalul Toleranței • Alduitul • Cununa Grâului • Clăcile • Jocul berii sau berea • Jocuri populare (,,Învârtita”, ,,Roata lui Ilie Talbure”, ,,Sârba cu strigături”) • Tradiții de nuntă, înmormântare • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Datini și vrăji de Anul Nou • Calendarul muncilor agricole

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.

5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;

6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare săli de festivități
6.2.2.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire / reabilitare muzee
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Reabilitare Casa Scriitorilor
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.5.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Restaurare Biserica ”Sf. M. Mc. Gheorghe”
6.2.6.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare catacombe
6.2.7.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Ruinele Cetății de Apărare
6.2.8.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Ruinele Bisericii Medievale
6.2.9.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Amenajare case tradiționale
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.11.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.12.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ROMULI

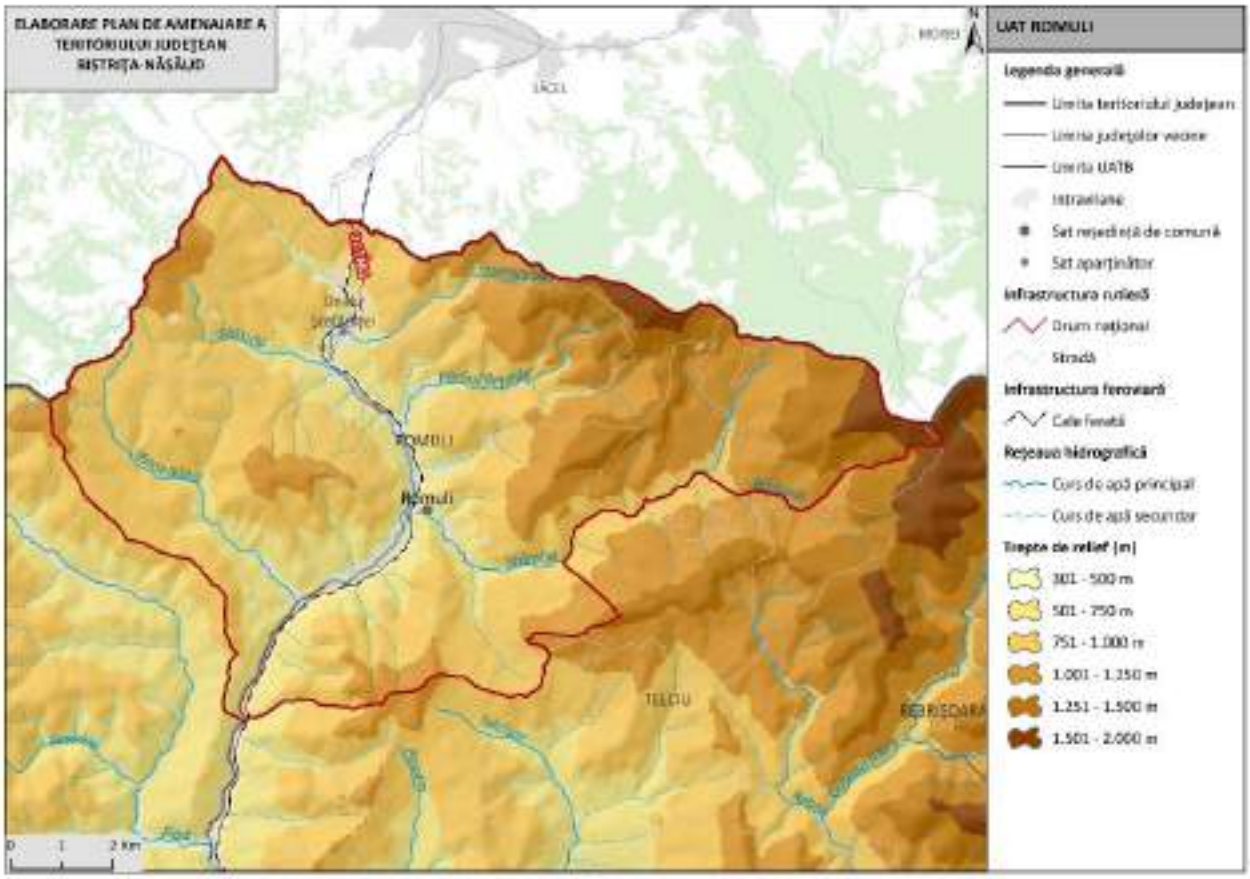

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ROMULI
1.2.	Sate componente	Dealul Ștefăniței și Romuli
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	1 monument inclus în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 205. Zăvoaiele Borcutului • Munții Rodnei • Munții Țibleș • Râul Sălăuța • Pietrosul Rodnei • Valea Izei și Dealul Solovan • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște

		• Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.2.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.3.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.4.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;

6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.8.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.9.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.10.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.11.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT RUNCU SALVEI

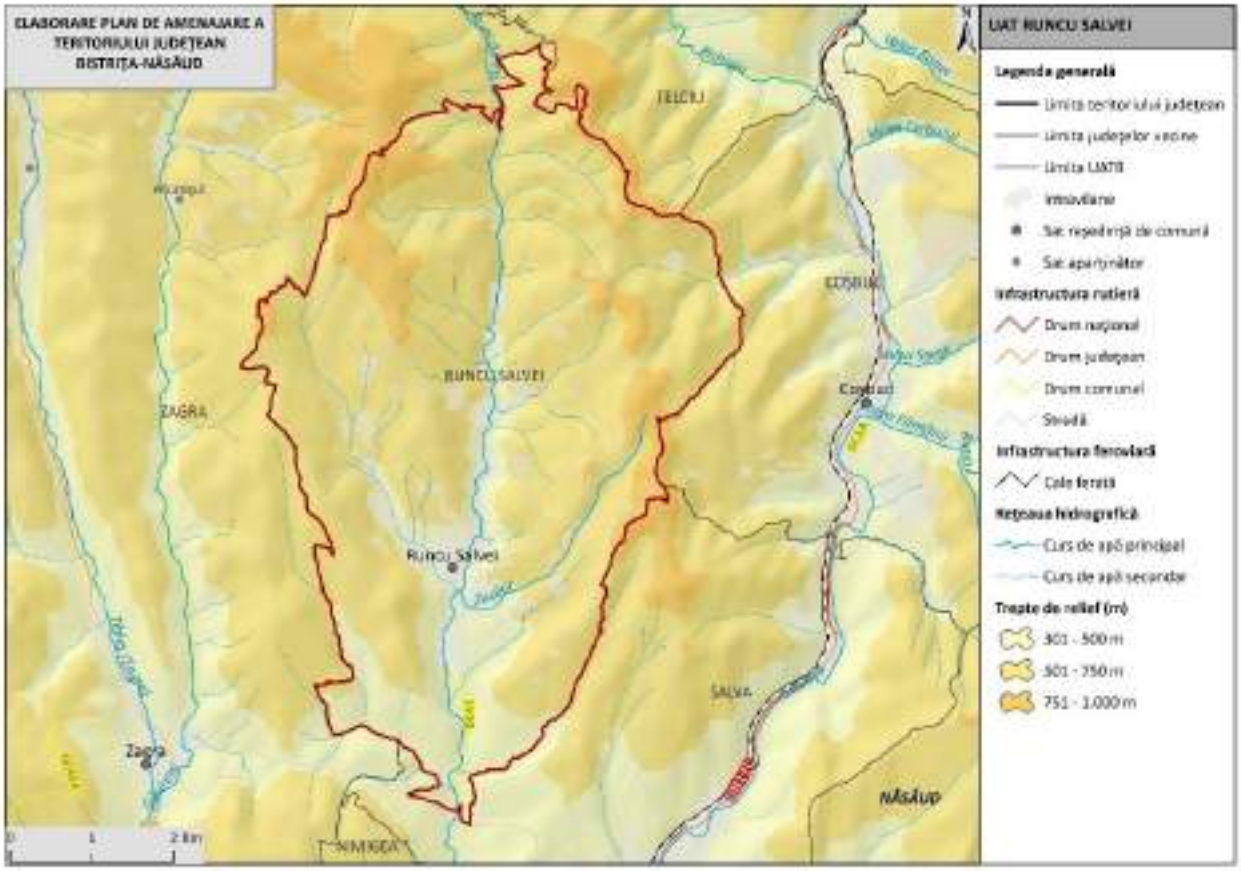

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA RUNCU SALVEI
1.2.	Sate componente	Runcu Salvei
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A 2 monumente grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-a-B-01690 Ansamblu rural "Runcu Salvei"; 229-301; sec. XVIII - XIX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01689 Biserica ortodoxă "Sf. Ap. Petru şi Pavel"; sat Runcu Salvei; 1957, 1968 • BN-II-m-A-01691 Ansamblul bisericii din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil"; sat Runcu Salvei; 437; 1757	monument restaurat
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Muscelele Năsăudului • Râul Runc • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-II-a-B-01690 Ansamblu rural "Runcu Salvei"; 229-301; sec. XVIII – XIX • BN-II-m-A-01691 Ansamblul bisericii din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil"; sat Runcu Salvei; 437; 1757
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Floarea Cosmi (meșter opincar, Tezaur Uman Viu) • Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular (clopul cu pană de păun)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.

5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;

6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT SALVA

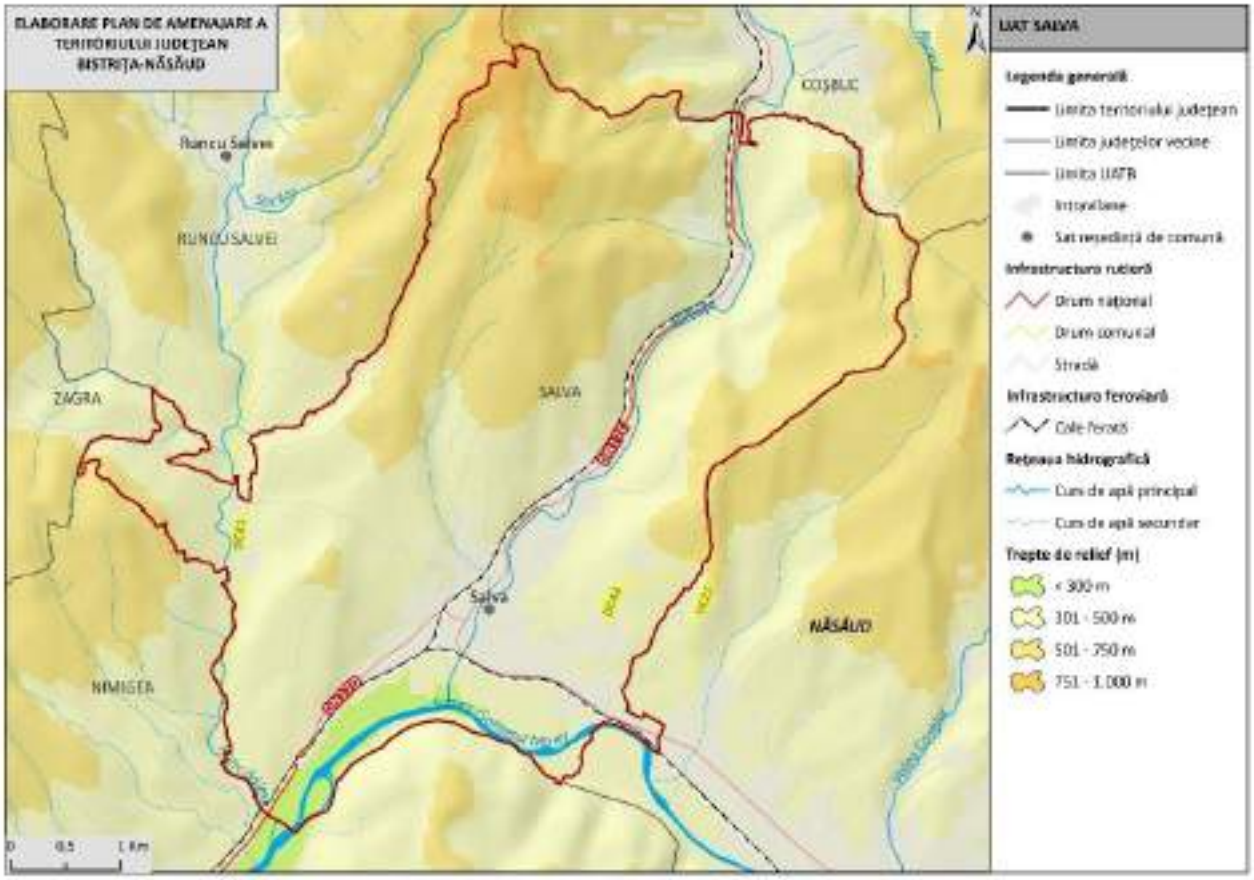

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA SALVA
1.2.	Sate componente	Salva
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	3 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Salva - Dealul Dumbrava (watchtower; cod RAN: 34404.02; cod LMI: BN-I-s-B-01370) • Turnul de epocă romană de la Salva - Roata lui Todoran (watchtower; cod RAN: 34404.04; fără cod LMI)

		• Turnul de epocă romană de la Salva – Modruț (watchtower; cod RAN: 34404.05; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	5 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01370 Turn roman; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01385 Așezare; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Platforma Năsăudului • Râul Someșul Mare • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular (clopul cu pană de păun)

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);

6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se

	vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală

6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT SÂNGEORZ-BĂI

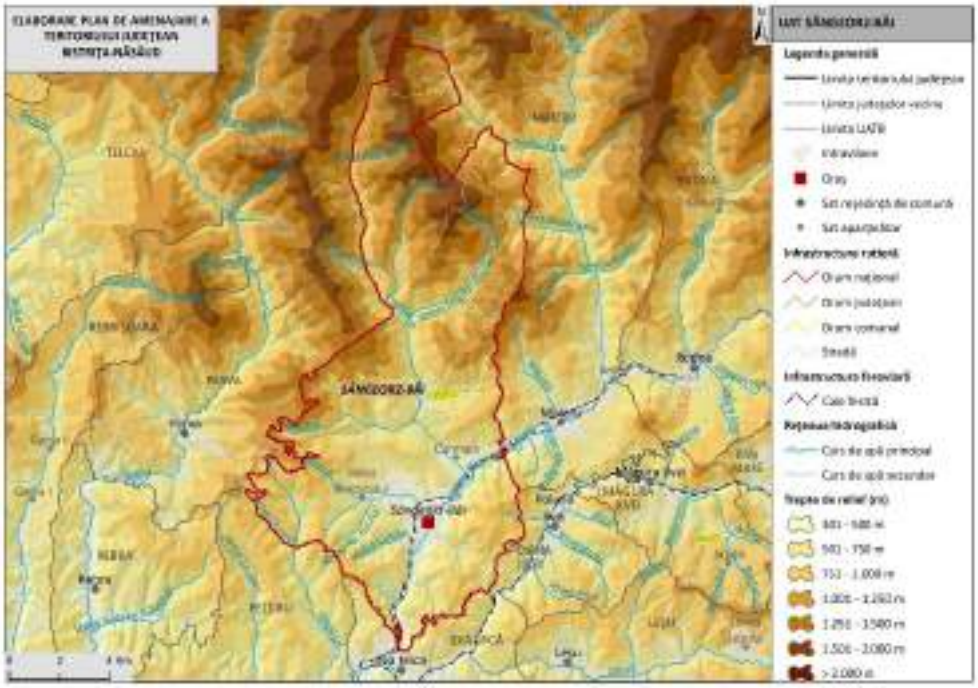

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	ORAŞ SÂNGEORZ-BĂI
1.2.	Sate componente	Cormaia, Sângeorz-Băi și Valea Borcutului
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	Element de patrimoniu cultural imaterial: Transhumanța carpatică, parte a vieţii pastorale tradiționale.
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A 1 monument grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-21093 Vila 1, oraş Sângeorz-Băi, str. Trandafirilor 13A, 1927.	foarte bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01637 Biserica de lemn "Buna Vestire", sat Cormaia, 109 A, Valea Pleşii, în incinta mănăstirii "Buna Vestire", 1749-1751, 1820	bună
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Poalele sudice ale Munților Rodnei și Dealului Pleșa din Muncelele Năsăudului • Râul Someşul Mare • Izvoare de apă mineral • Valea Cascadelor – Cormaia • Valea Borcutului • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Cariera de marmură Cormaia • Ansamblul Monumental Ferestre „HEREIN" • Satul artistic „Dosul Gârciului" • Stâna Popas Putredu Moară
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Colindul de bere • Tezaur uman viu - ceteraşul Ionică Moldovan • Pictura pe sticlă/lemn • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a oraşului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);

6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Amenajarea domeniul schiabil Nedea Țăranului
6.2.2.	PDT 2.2., PGDT 2.2.1. Construire centru / bază de tratament
6.2.3.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Reabilitare muzee
6.2.4.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Transformare bibliotecă în hub de învățare digitală
6.2.5.	PDT 4.6., PGDT 4.6.1. Reabilitare case de cultură
6.2.6.	PDT 4.7., PGDT 4.7.1. Regenerarea urbană a spațiilor publice degradate
6.2.7.	PDT 6.1., PGDT 6.1.1. Reabilitare Vila 1
6.2.8.	PDT 6.1., PGDT 6.1.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice; - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud.
6.2.9.	PDT 6.1., PGDT 6.1.4. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.13.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.14.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.15.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.16.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.17.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT SÂNMIHAIU DE CÂMPIE

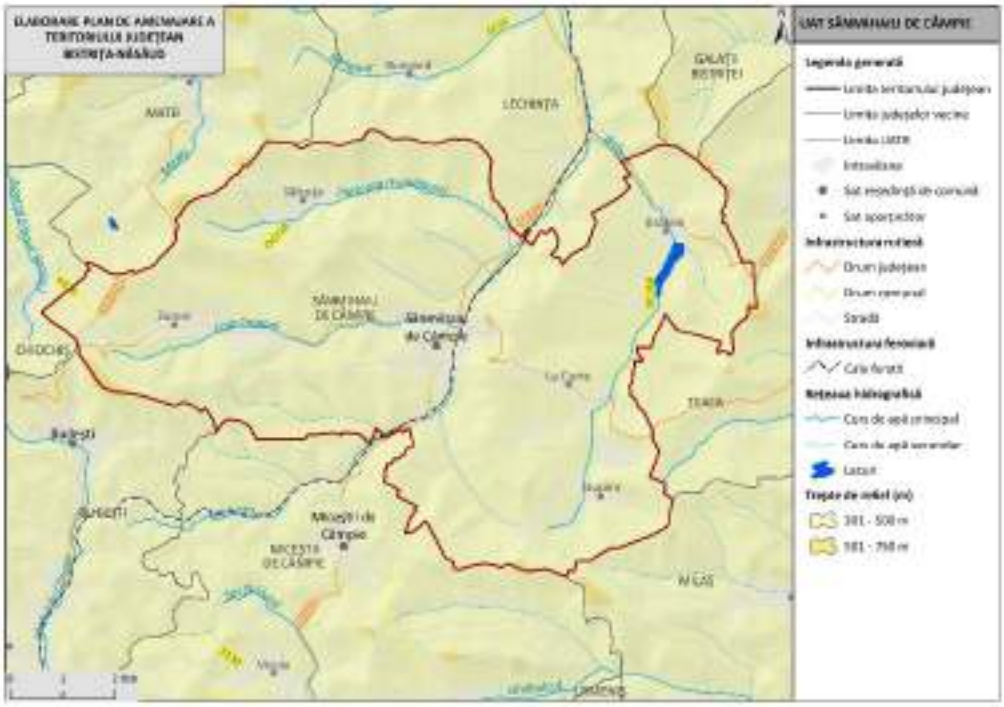

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA SÂNMIHAIU DE CÂMPIE
1.2.	Sate componente	Brăteni, La Curte, Sălcuța, Sânmihaiu de Câmpie, Stupini și Zoreni
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	9 monumente grupa valorică A 15 monumente grupa valorică B	9 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A	

2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01388 Situl arheologic de la Sălcuţa, punct "Cânepişte" (BN-I-m-B-01388.01 Așezare + BN-I-m-B-01388.02 Așezare + BN-I-m-B-01388.03 Așezare); Epoca romană • BN-I-s-B-01393 Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct "Podişele" (BN-I-m-B-01393.01 Așezare + BN-I-m-B-01393.02 Așezare); sec. II - IV p. Chr. • BN-I-s-B-01394 Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct "Ciorotei" (BN-I-m-B-01394.01 Așezare + BN-I-m-B-01394.02 Așezare + BN-I-m-B-01394.03 Așezare); Epoca bronzului – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-A-01408 Situl arheologic de la Stupini, punct "Vătaşniţă" (BN-I-m-A-01408.01 Așezare + BN-I-m-A-01408.02 Așezare); Hallstatt - sec.VI - VIII • BN-I-s-B-01443 Situl arheologic de la Zoreni, punct "La Curte" (BN-I-m-B-01443.01 Așezare + BN-I-m-B-01443.02 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-A-01692 Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01692.01 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" + BN-II-m-A-01692.02 Clopotniţă din lemn); sat Sălcuța; 21; sec.XVIII - XX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Râul Lechința • Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Lacul Brăteni • BN-I-s-B-01388 Situl arheologic de la Sălcuţa, punct "Cânepişte" (BN-I-m-B-01388.01 Așezare + BN-I-m-B-01388.02 Așezare + BN-I-m-B-01388.03 Așezare); Epoca romană • BN-I-s-B-01393 Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct "Podişele" (BN-I-m-B-01393.01 Așezare + BN-I-m-B-01393.02 Așezare); sec. II - IV p. Chr. • BN-I-s-B-01394 Situl arheologic de la Sânmihaiu de Câmpie, punct "Ciorotei" (BN-I-m-B-01394.01 Așezare + BN-I-m-B-01394.02 Așezare + BN-I-m-B-01394.03 Așezare); Epoca bronzului – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-A-01408 Situl arheologic de la Stupini, punct "Vătaşniţă" (BN-I-m-A-01408.01 Așezare + BN-I-m-A-01408.02 Așezare); Hallstatt - sec.VI - VIII • BN-I-s-B-01443 Situl arheologic de la Zoreni, punct "La Curte" (BN-I-m-B-01443.01 Așezare + BN-I-m-B-01443.02 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-II-a-A-01692 Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" (BN-II-m-A-01692.01 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil" + BN-II-m-A-01692.02 Clopotniţă din lemn); sat Sălcuța; 21; sec.XVIII - XX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.

5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);

6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT SILIVAȘU DE CÂMPIE

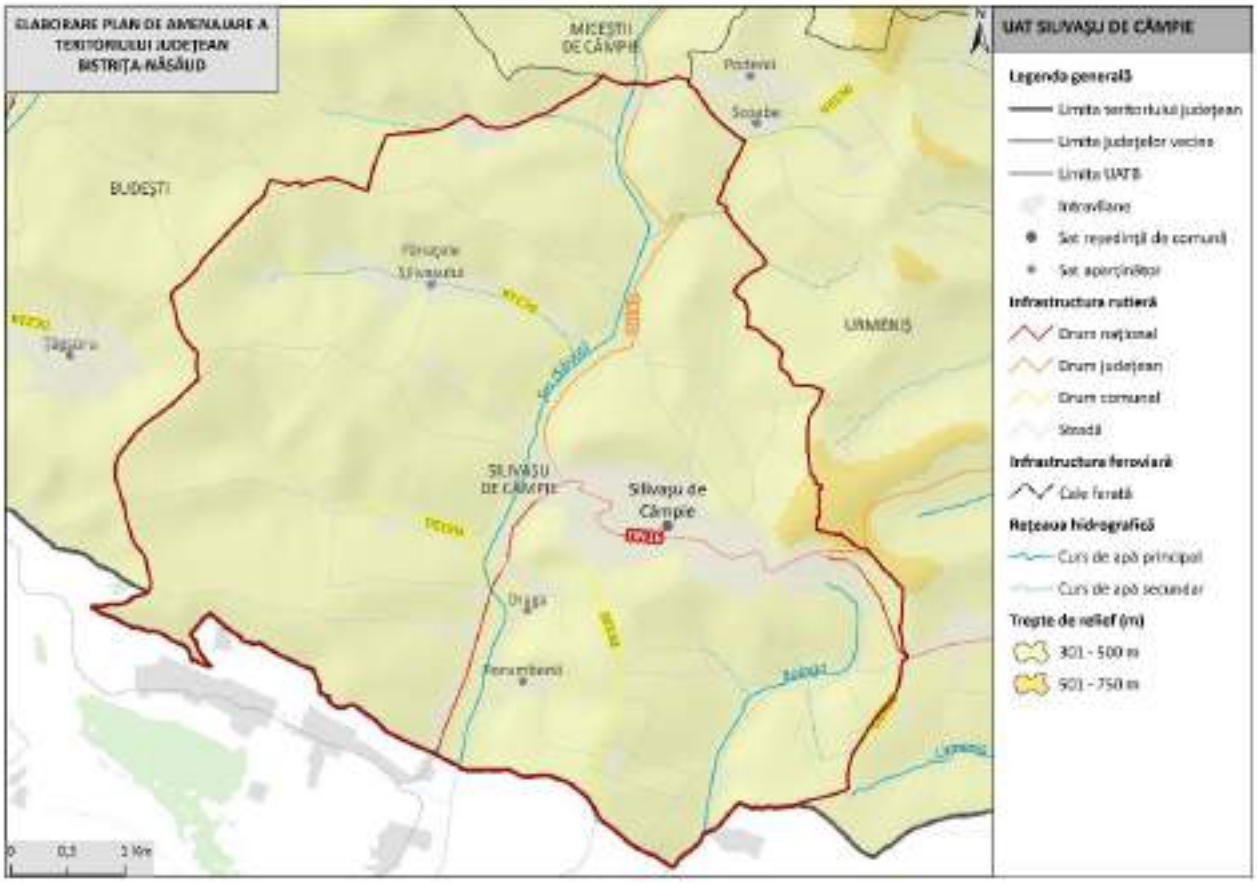

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA SILIVAȘU DE CÂMPIE
1.2.	Sate componente	Draga, Fânațele Silivașului, Porumbenii și Silivașu de Câmpie
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-

2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	6 monumente grupa valorică B	3 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 3 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01399 Situl arheologic de la Silivaşu de Câmpie, punct "Dosul Săicii" (BN-I-m-B-01399.01 Așezare + BN-I-m-B-01399.02 Așezare); sec. II - IV p. Chr. • Așezări	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-a-B-01655 Ansamblul bisericii de lemn ''Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil'' (BN-II-m-B-01655.01 Biserica de lemn ''Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil'' + BN-II-m-B-01655.02 Turn clopotniţă); sat Fânațele Silivașului; 51; sec. XVII – XX • BN-II-a-A-01702 Ansamblul bisericii din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" (BN-II-m-A-01702.01 Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" + BN-II-m-A-01702.02 Turn clopotniță); sat Silivașu de Câmpie; 307; sec. XVIII, XIX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Râul Șes • Pajiștile Sărmășel - Milaș – Urmeniș • Peisaj colinar predominant agricol

		• Peisaj colinar silvostepic predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01399 Situl arheologic de la Silivaşu de Câmpie, punct "Dosul Săicii" (BN-I-m-B-01399.01 Aşezare + BN-I-m-B-01399.02 Aşezare); sec. II - IV p. Chr. • BN-II-a-B-01655 Ansamblul bisericii de lemn ''Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil'' (BN-II-m-B-01655.01 Biserica de lemn ''Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil'' + BN-II-m-B-01655.02 Turn clopotniţă); sat Fânațele Silivașului; 51; sec. XVII – XX • BN-II-a-A-01702 Ansamblul bisericii din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" (BN-II-m-A-01702.01 Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva" + BN-II-m-A-01702.02 Turn clopotniță); sat Silivașu de Câmpie; 307; sec. XVIII, XIX
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular • Jocul popular (jocul caprei, în bută, călușul de-a lungul, hărțagul, chiparușu, sârba, târnăveana) • Ansamblul folcloric ,,Dor de Câmpie”

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO

	1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Ansamblul Bisericii de lemn ”Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.7.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.9.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.10.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.11.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.12.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.13.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.14.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT SPERMEZEU

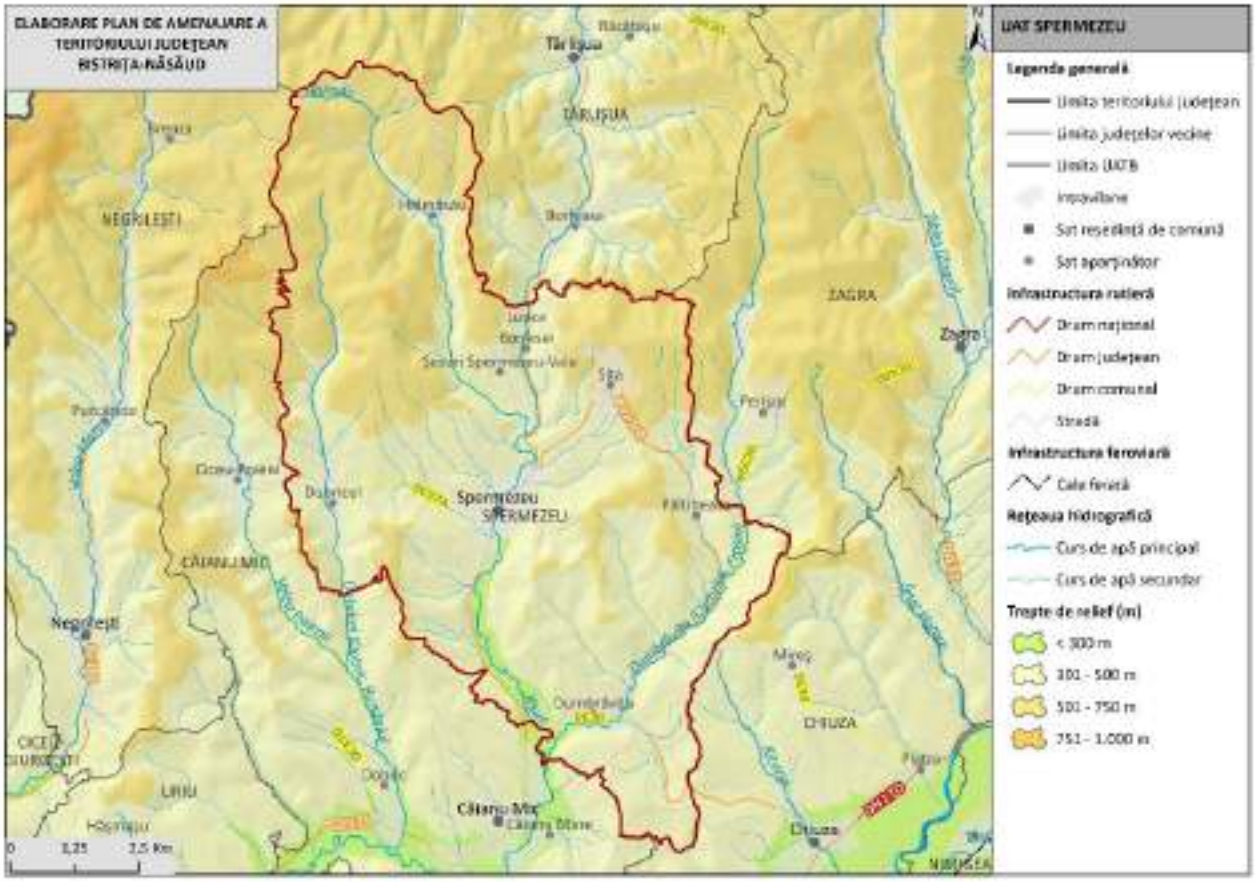

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA SPERMEZEU
1.2.	Sate componente	Spermezeu, Dumbrăviţa, Dobricel, Sita, Hălmăsău, Păltineasa, Şesuri-Spermezeu-Vale şi Lunca Borlesei
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	7 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Castellum-ul de epocă romană de la Sita - Vârful Sitii (fortlet; cod RAN: 34592.01; cod LMI: BN-I-s-B-01401) • Turnul de epocă romană de la Sita - Casa Urieşului (watchtower; cod RAN:

		34592.02; cod LMI: BN-I-s-B-01401) • Turnul de epocă romană de la Spermezeu – Sunătoare (watchtower; cod RAN: 34556.03; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Spermezeu – Lazuri (watchtower; cod RAN: 34556.02; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Dobricel - Vârful Lazului (watchtower; cod RAN: 32866.01; cod LMI: BN-I-s-B-01334) • Turnul de epocă romană de la Dobricel – Rângoiţa (watchtower; cod RAN: 32866.03; cod LMI: BN-I-s-B-01333) • Turnul de epocă romană de la Perişor - Ponoară în Vârf (watchtower; cod RAN: 35456.07; cod LMI: BN-I-s-B-01401)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	6 monumente grupa valorică B	8 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01401 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului Daciei în sectorul Sita - Spermezeu (BN-I-m-B-01401.01 Turn roman + BN-I-m-B-01401.02 Turn roman +	-

		BN-I-m-B-01401.03 Turn roman); sec. II - III p. Chr. • BN-IV-m-A-01744 Piatra de hotar ”Crucea Dobricului”; 235; 1750 • BN-I-s-B-01333 Turn roman; sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01334 Turn roman; sec. II - III p. Chr. • Puțul salin; sat Dumbrăvița • Casă tradițională	
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01647 Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil”; sat Dobricel; 40 A; 1744 • BN-II-m-A-01704 Biserica greco - catolică “Naşterea Fecioarei Maria”; sat Spermezeu; 219 A; 1712 • BN-II-m-B-01682 Biserica din lemn “Adormirea Maicii Domnului”; sat Păltineasa; 14 A; sec. XVIII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Suplaiului • Dealurile Năsăudului • Dealurile Ciceului • Dealurile Dejului • Râul Ilișua • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01401 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului Daciei în sectorul Sita - Spermezeu (BN-I-m-B-01401.01 Turn roman + BN-I-m-B-01401.02 Turn roman + BN-I-m-B-01401.03 Turn roman); sec. II - III p. Chr.
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Cununa Grâului • Tradiții de Crăciun • Tradiții de nuntă • Tradiții de Paște • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.
5.1.11.	Lipsa unor politici educaționale care să faciliteze transmiterea semnificațiilor istorice către generațiile tinere cu privire la monumentele memoriale și funerare existente.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);

6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se

	vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.11.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale

6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ȘANȚ

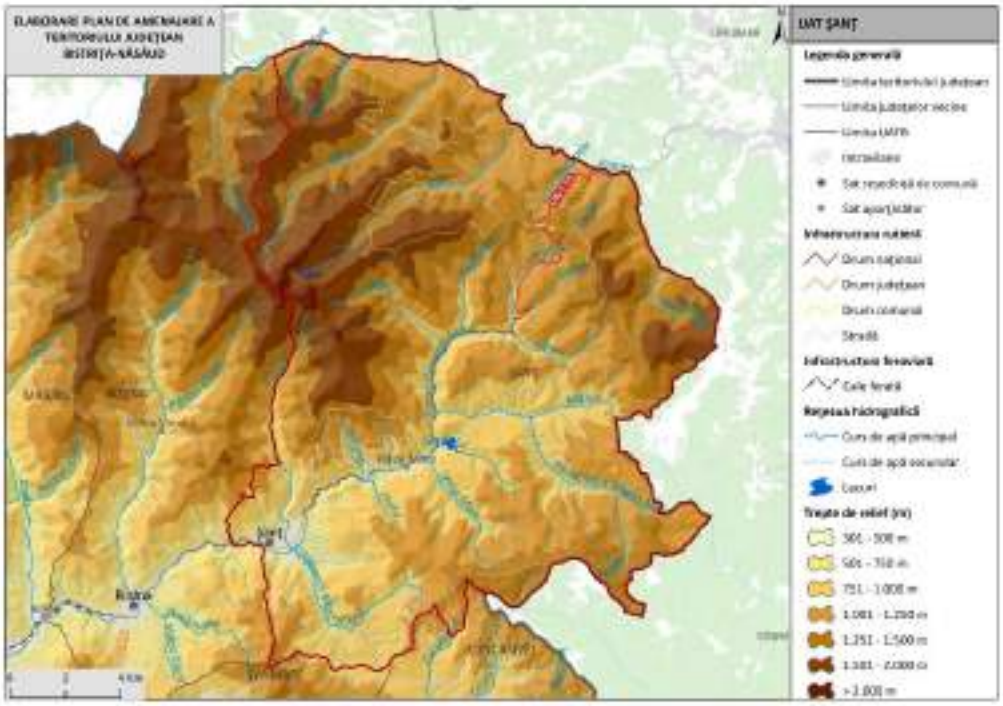

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘANȚ
1.2.	Sate componente	Șanț și Valea Mare
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 219. Peştera din Valea Cobăşelului – 2. 225. Ineu Lala PN-G • Munții Rodnei • Râul Someș • Pietrosul Rodnei • Parcul Național Munții Rodnei • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• Complex Valea Blaznei • Pasul Rotunda • Lacul Lala Mare • Lacul Lala Mic
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Țesutul la război • Cusutul

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.2.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.3.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.7.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale

UAT ȘIEU

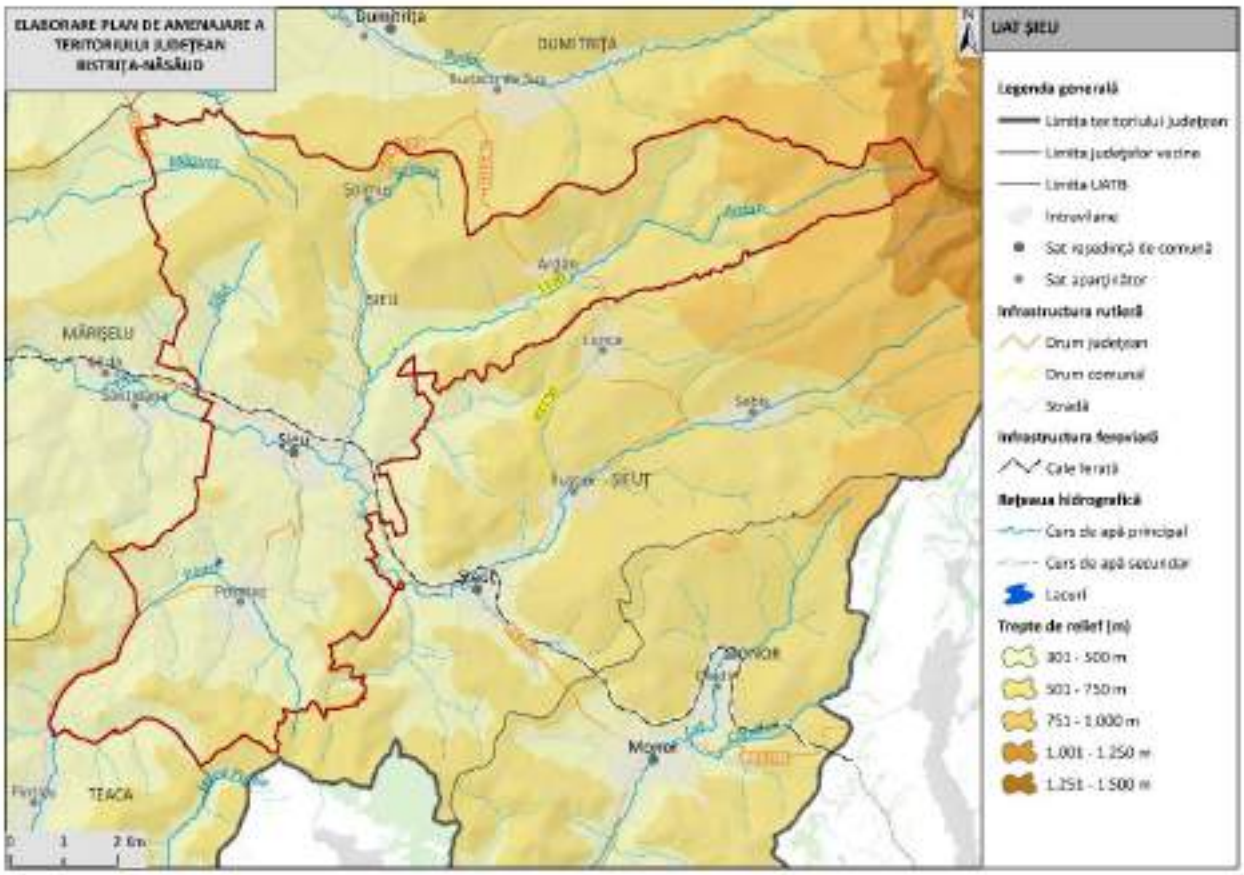

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘIEU
1.2.	Sate componente	Ardan, Posmuș, Șieu și Șoimuș
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	4 monumente grupa valorică A 2 monumente grupa valorică B	9 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	5 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	

2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01285 Situl arheologic de la Ardan, punct "Cetăţuie" (BN-I-m-A-01285.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01285.02 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01285.03 Așezare fortificată); Epoca bronzului timpuriu - sec. XIII - XIV • BN-I-s-B-01379 Ruine fortificaţie medieval; sec. XIII - XIV • BN-II-a-A-01685 Castelul Teleki (BN-II-m-A-01685.01 Pavilion de intrare, cu corpuri laterale (laturile de nord şi sud) + BN-II-m-A-01685.02 Corp principal, castelul Teleki)); 12; sec. XVIII – XIX • BN-II-m-A-01710 Castelul Rakoczy, azi Şcoala de arte şi meserii; 140 A; sec. XVI - XVIII	- stare foarte bună stare foarte bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01686 Biserica evanghelică C.A., azi utilizată de parohia greco-catolică; sat Posmuș; 130; sec. XV, 1876,1901,1924, 1962 • BN-II-m-A-01709 Biserica reformată; sat Șieu; 295; 1783	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Castelul Șieu (Primăria)	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Dealurile Șieului • Piemontul Călimanilor • Râul Șieu • Pădurea Posmuș • Peisaj montan forestier • Peisaj colinar agro-forestier

4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01285 Situl arheologic de la Ardan, punct "Cetăţuie" (BN-I-m-A-01285.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01285.02 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01285.03 Așezare fortificată); Epoca bronzului timpuriu - sec. XIII – XIV • BN-I-s-B-01379 Ruine fortificaţie medieval; sec. XIII - XIV • BN-II-a-A-01685 Castelul Teleki (BN-II-m-A-01685.01 Pavilion de intrare, cu corpuri laterale (laturile de nord şi sud) + BN-II-m-A-01685.02 Corp principal, castelul Teleki)); 12; sec. XVIII – XIX • BN-II-m-A-01710 Castelul Rakoczy, azi Şcoala de arte şi meserii; 140 A; sec. XVI – XVIII • Via Transilvanica
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• "Festivalul Cântecului, Portului și Jocului de pe Valea Șieului" • Tradiții de nuntă • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Hâzii / Mascații • Maialul

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO

	1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ȘIEU-MĂGHERUȘ

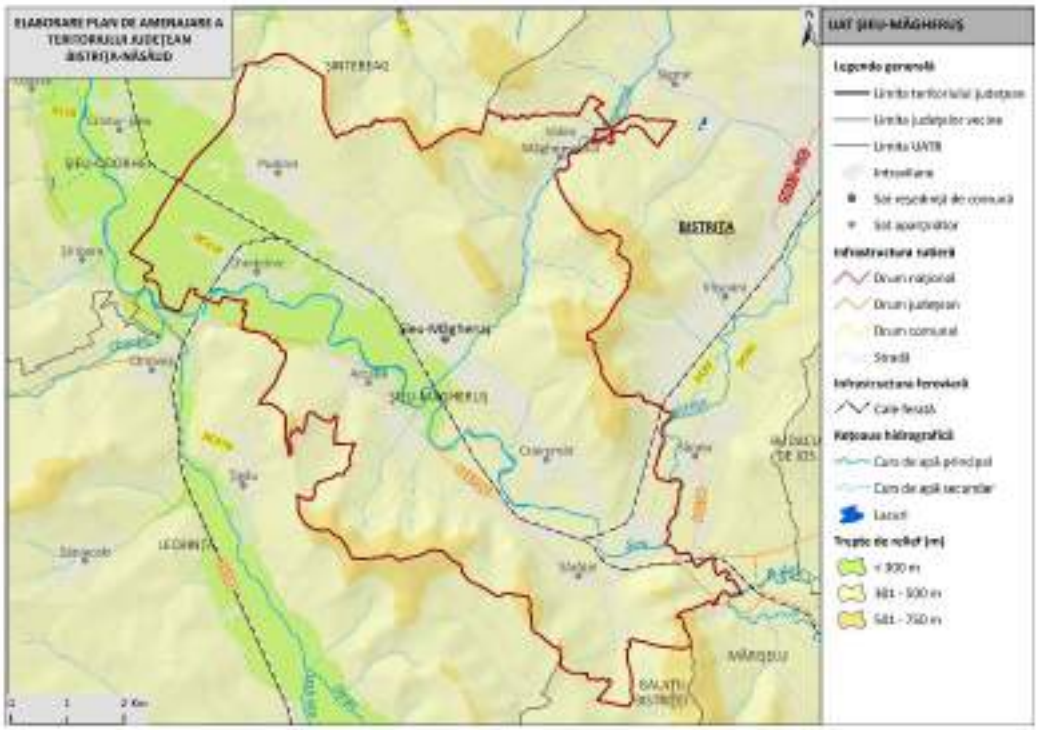

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘIEU-MĂGHERUȘ
1.2.	Sate componente	Șieu-Măgheruș, Chintelnic, Arcalia, Sărățel, Crainimăt, Podirei și Valea Măgherușului
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	2 situri arheologice din sectorul 5 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate II (watchtower; cod RAN: 34752.05; fără cod LMI) • Turnul roman de la Sărăţel - Sărăţel Cetate I (watchtower; cod RAN: 34752.04; cod LMI: BN-I-m-A-01389.01)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	11 monumente grupa valorică A	24 monumente incluse în RAN

		18 monumente grupa valorică B	
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	7 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01310 Situl arheologic de la Chintelnic, punct "Ştiubei" (BN-I-m-B-01310.01 Așezare + BN-I-m-B-01310.02 Așezare +BN-I-m-B-01310.03 Așezare); Epoca bronzului târziu - Latène • BN-I-s-B-01380 Sit arheologic-Tumul; Vatra satului • BN-I-s-A-01389 Situl arheologic de la Sărăţel, punct "Dealul Cetate" (BN-I-m-A-01389.01 Turn roman + BN-I-m-A-01389.02 Așezare fortificată); Latène – Epoca romană • BN-I-s-B-01390 Situl arheologic de la Sărăţel, punct "După Grădini" (BN-I-m-B-01390.01 Așezare + BN-I-m-B-01390.02 Așezare + BN-I-m-B-01390.03 Așezare + BN-I-m-B-01390.04 Așezare + BN-I-m-B-01390.05 Așezare); Neolitic – Epoca medievală • Așezări • BN-I-s-A-01410 Situl arheologic de la Şieu -Măgheruş, punct "Cetatea” (BN-I-m-A-01410.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01410.02 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01410.03 Așezare fortificată); Epoca bronzului – Epoca medievală • BN-II-a-A-01614 Ansamblul castelului Bethlen, azi Complex Arcalia/ Universitatea "Babeş–Bolyai” Cluj-Napoca (BN-II-m-A-01614.01 Castelul Bethlen + BN-II-m-A-01614.02 Parcul	-

		dendrologic al castelului Bethlen); 132; 1800 • BN-I-s-A-01281 Situl arheologic de la Arcalia, punct "La Cetate" (BN-I-m-A-01281.01 Așezare + BN-I-m-A-01281.02 Așezare + BN-I-m-A-01281.03 Așezare); Epoca bronzului timpuriu – Epoca medievală • BN-I-s-B-01282 Situl arheologic de la Arcalia, punct "La Movilă" (BN-I-s-B-01282.01 Așezare + BN-I-s-B-01282.02 Așezare + BN-I-s-B-01282.03 Așezare + BN-I-s-B-01282.04 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală timpurie	
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01613 Biserica evanghelică C.A., azi biserica ortodoxă "Sf. Ioan Botezătorul"; sat Arcalia; 84; 1800 • BN-II-a-A-01640 Ansamblul bisericii evanghelice CA, azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Dimitrie izvorâtorul de mir" (BN-II-m-A-01640.01 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir" + BN-II-m-A-01640.02 Zid de incintă); sat Crainimăt; 196; sec. XV - XVIII • BN-II-m-A-01711 Biserica evanghelică CA, azi biserica ortodoxă; sat Șieu-Măgheruș; 221; sec. XIII - XIV, transf. 1633, sec. XVIII, 1863	stare de degradare
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Biserica de lemn; sat Arcalia	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 202. Masivul de sare de la Sărăţel - 2.213. Pădurea Poşmus • Culmea Brăteni-Țigău • Râul Șieu • Șieu – Budac • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare

4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01310 Situl arheologic de la Chintelnic, punct "Ştiubei" (BN-I-m-B-01310.01 Așezare + BN-I-m-B-01310.02 Așezare +BN-I-m-B-01310.03 Așezare); Epoca bronzului târziu - Latène • BN-I-s-B-01380 Sit arheologic-Tumul; Vatra satului • BN-I-s-A-01389 Situl arheologic de la Sărăţel, punct "Dealul Cetate" (BN-I-m-A-01389.01 Turn roman + BN-I-m-A-01389.02 Așezare fortificată); Latène – Epoca romană • BN-I-s-B-01390 Situl arheologic de la Sărăţel, punct "După Grădini" (BN-I-m-B-01390.01 Așezare + BN-I-m-B-01390.02 Așezare + BN-I-m-B-01390.03 Așezare + BN-I-m-B-01390.04 Așezare + BN-I-m-B-01390.05 Așezare); Neolitic – Epoca medievală • BN-I-s-A-01410 Situl arheologic de la Şieu -Măgheruş, punct "Cetatea" (BN-I-m-A-01410.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01410.02 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01410.03 Așezare fortificată); Epoca bronzului – Epoca medievală • BN-II-a-A-01614 Ansamblul castelului Bethlen, azi Complex Arcalia/ Universitatea "Babeş–Bolyai" Cluj-Napoca (BN-II-m-A-01614.01 Castelul Bethlen + BN-II-m-A-01614.02 Parcul dendrologic al castelului Bethlen); 132; 1800 • BN-I-s-A-01281 Situl arheologic de la Arcalia, punct "La Cetate" (BN-I-m-A-01281.01 Așezare + BN-I-m-A-01281.02 Așezare + BN-I-m-A-01281.03 Așezare); Epoca bronzului timpuriu – Epoca medievală • BN-I-s-B-01282 Situl arheologic de la Arcalia, punct "La Movilă" (BN-I-s-B-01282.01 Așezare + BN-I-s-B-01282.02 Așezare + BN-I-s-B-01282.03 Așezare + BN-I-s-B-01282.04 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală timpurie • BN-II-a-A-01640 Ansamblul bisericii evanghelice CA, azi ansamblul bisericii ortodoxe "Sf. M. Mc. Dimitrie izvorâtorul de mir" (BN-II-m-A-01640.01 Biserica evanghelică C.A, azi biserica ortodoxă "Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir" + BN-II-m-A-01640.02 Zid de incintă); sat Crainimăt; 196; sec. XV - XVIII
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular • Hâzii/Mascații

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);

6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se

	vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.8.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Biserica Evanghelică CA (azi Biserica Ortodoxă)
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.10.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.11.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală

6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.14.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.15.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.16.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.17.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.18.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.19.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ȘIEU-ODORHEI

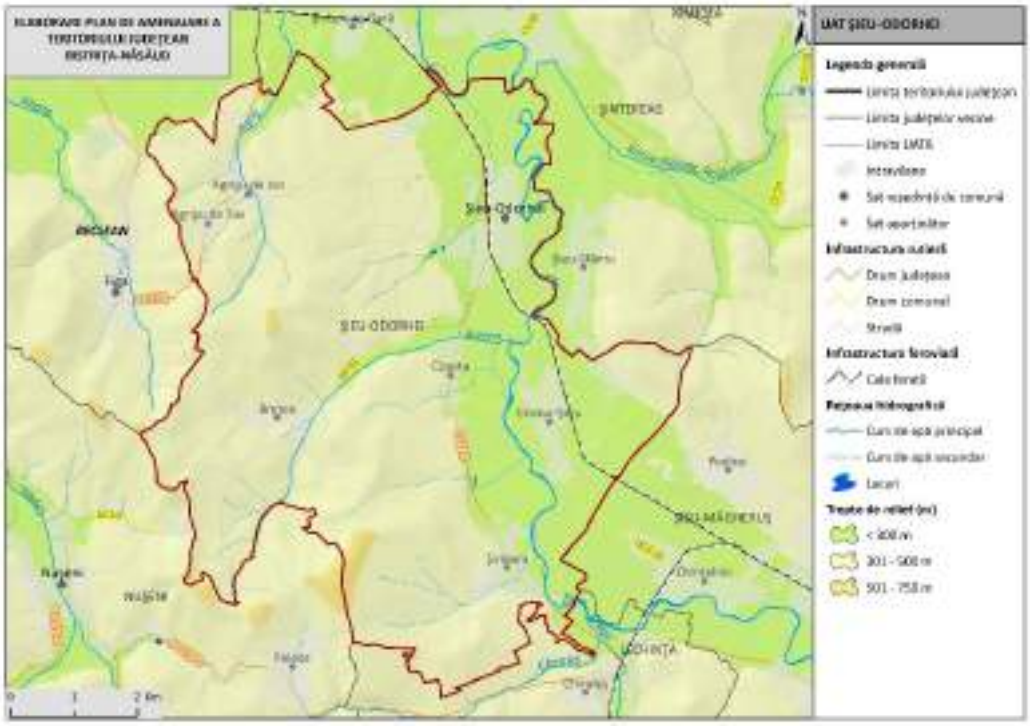

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘIEU-ODORHEI
1.2.	Sate componente	Agrișu de Jos, Agrișu de Sus, Bretea, Coasta, Cristur-Șieu, Șieu-Odorhei și Șirioara
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	10 monumente grupa valorică A 19 monumente grupa valorică B	22 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01274 Situl arheologic de la Agrişu de Jos, punct "Intravilan" (BN-I-m-B-01274.01 Așezare + BN-I-m-B-01274.02 Așezare + BN-I-m-B-01274.03 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală • BN-I-s-B-01295 Situl arheologic de la Bretea, punct "Coasta lui Balint"; sf. sec. III - IV, Cultura Sântana de Mureş-Cerneahov • BN-I-s-B-01296 Situl arheologic de la Bretea, punct "În Pruni" (BN-I-m-B-01296.01 Așezare + BN-I-m-B-01296.02 Așezare+ BN-I-m-B-01296.03 Așezare); Epoca bronzului - Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01297 Situl arheologic de la Bretea, punct "Fântâna Jugastrului" (BN-I-m-B-01297.01 Așezare + BN-I-m-B-01297.02 Așezare + BN-I-m-B-01297.03 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • Așezări • BN-I-s-B-01328 Situl arheologic de la Cristur - Şieu, punct "La baie” (BN-I-m-A-01328.01 Așezare + BN-I-m-A-01328.02 Așezare + BN-I-m-A-01328.03 Așezare + BN-I-m-A-01328.04 Așezare); Hallstatt – Epoca migrațiilor • BN-I-s-A-01412 Situl arheologic de la Şieu - Odorhei, punct "Şomoştauă" (BN-I-m-A-01412.01 Așezare + BN-I-m-A-01412.02 Așezare + BN-I-m-A-01412.03 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-A-01416 Așezare fortificată; sec. X - XII • BN-I-s-A-01417 Situl arheologic de la Şirioara, punct "Poderei” (BN-I-m-A-01417.01 Așezare + BN-I-m-A-01417.02 Necropolă); sec. X - XII • BN-II-m-B-01643 Castelul Bethlen, azi depozit; 31; sec. XVII - XVIII	-

3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01712 Biserica reformată; sat Șieu-Odorhei; 191; sec. XIII, XV, XVIII • BN-II-m-A-01715 Biserica reformată; sat Șirioara; 131 A; sf. sec. XV, XVIII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Castelul Fekete	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Depresiunea transilvano-someșană • Râul Șieu • Șieu – Budac • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01274 Situl arheologic de la Agrişu de Jos, punct "Intravilan" (BN-I-m-B-01274.01 Așezare + BN-I-m-B-01274.02 Așezare + BN-I-m-B-01274.03 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală • BN-I-s-B-01295 Situl arheologic de la Bretea, punct "Coasta lui Balint"; sf. sec. III - IV, Cultura Sântana de Mureş-Cerneahov • BN-I-s-B-01296 Situl arheologic de la Bretea, punct "În Pruni" (BN-I-m-B-01296.01 Așezare + BN-I-m-B-01296.02 Așezare+ BN-I-m-B-01296.03 Așezare); Epoca bronzului - Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01297 Situl arheologic de la Bretea, punct "Fântâna Jugastrului" (BN-I-m-B-01297.01 Așezare + BN-I-m-B-01297.02 Așezare + BN-I-m-B-01297.03 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01328 Situl arheologic de la Cristur - Şieu, punct "La baie" (BN-I-m-A-01328.01 Așezare + BN-I-m-A-01328.02 Așezare + BN-I-m-A-01328.03 Așezare + BN-I-m-A-01328.04 Așezare); Hallstatt – Epoca migrațiilor • BN-I-s-A-01412 Situl arheologic de la Şieu - Odorhei, punct "Şomoştauă" (BN-I-m-A-01412.01 Așezare + BN-I-m-A-01412.02 Așezare + BN-I-m-A-01412.03 Așezare); Epoca bronzului târziu – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-A-01416 Așezare fortificată; sec. X - XII • BN-I-s-A-01417 Situl arheologic de la Şirioara, punct "Poderei" (BN-I-m-A-01417.01 Așezare + BN-I-m-A-01417.02 Necropolă); sec. X - XII

4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Portul popular • Tradiții de nuntă • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Rusalii (Înstruțatul boului) • Maialul

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Castel Bethlen

6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ȘIEUȚ

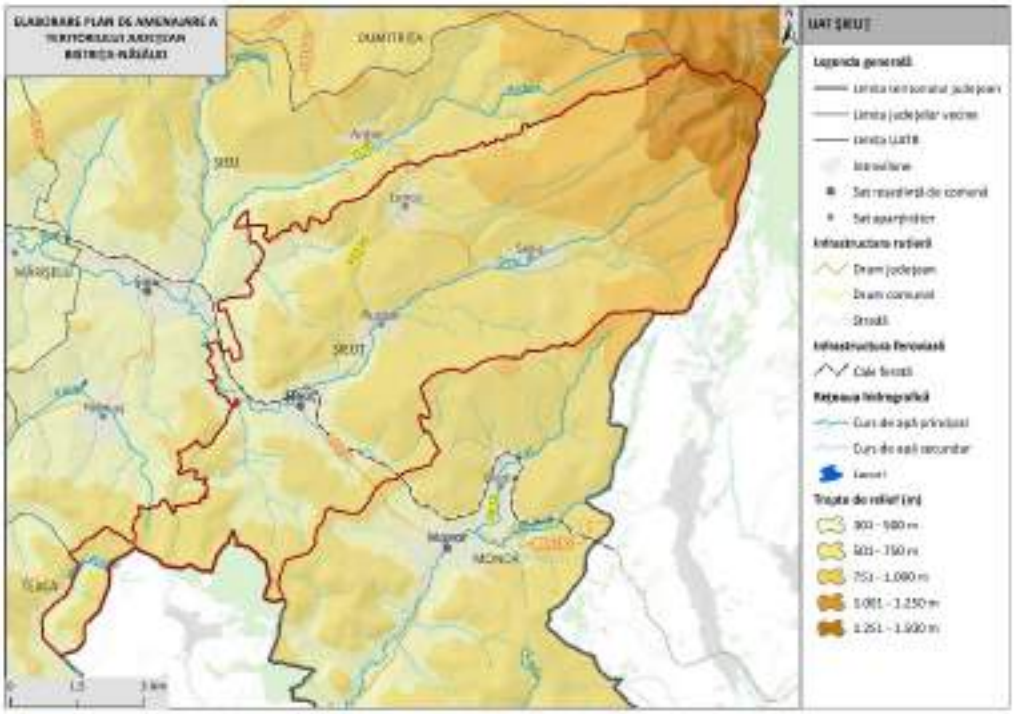

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘIEUȚ
1.2.	Sate componente	Lunca, Ruştior, Sebiș și Șieuț
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 5 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Burgusul roman de la Lunca - La Bolovani (fortlet; cod RAN: 34878.02; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	4 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01384 Aşezare fortificată; "La scoruş"; Latène • BN-II-m-B-01700 Casa ETHNOS; 74; sec. XIX • BN-II-m-B-01701 Casă; 134; 1920 • Monumentul eroilor; sat Șieuț • Monumentul eroilor; sat Sebiș	stare bună stare bună
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Poalele Dealurilor Șieului • Râul Șieu • Peisaj montan forestier • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01384 Aşezare fortificată; "La scoruş"; Latène
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • „Cununile de Rusalii la Şieuţ" • Portul popular • „Jocul însuraţilor" • „Plugarul"

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.

5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);

6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).

6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ

6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ȘINTEREAG

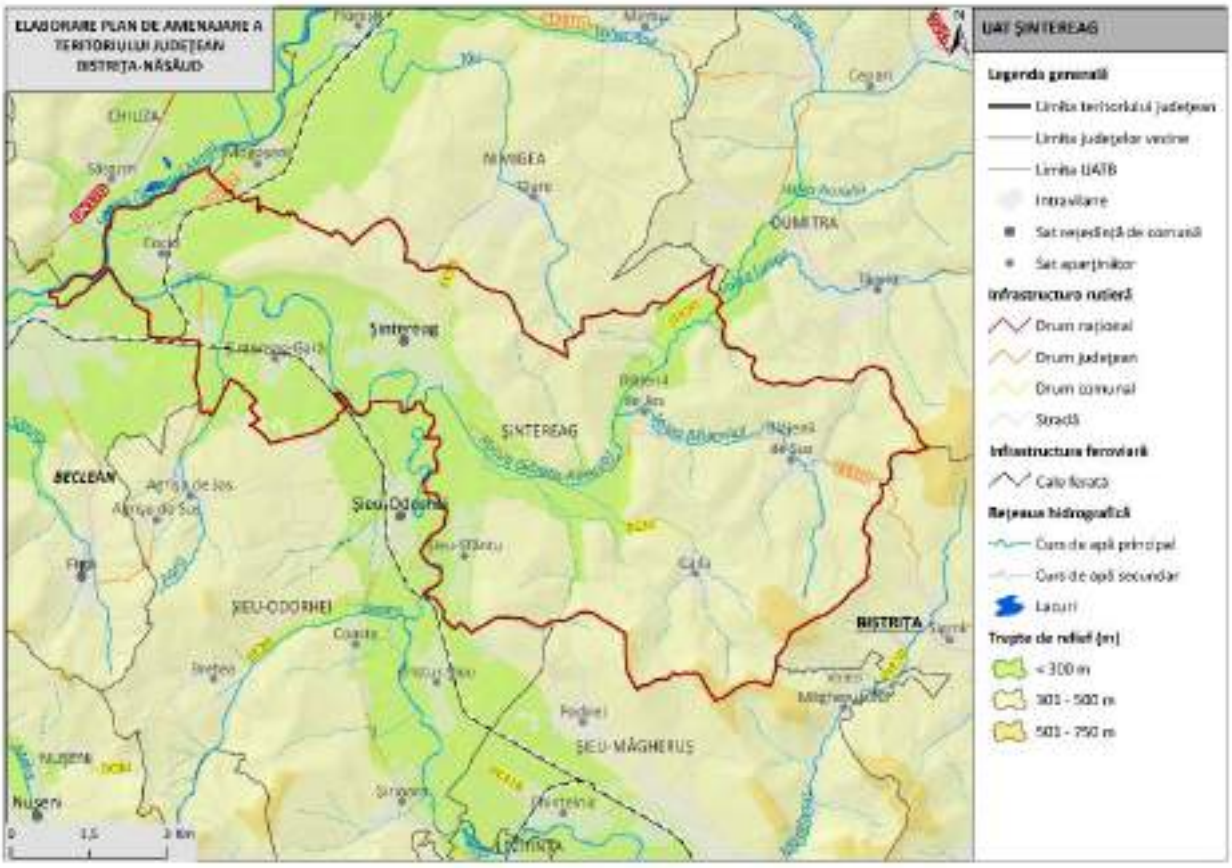

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ȘINTEREAG
1.2.	Sate componente	Blăjenii de Jos, Blăjenii de Sus, Caila, Cociu, Șieu-Sfântu, Șintereag și Șintereag-Gară
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	1 sit arheologic din sectorul 4 LIMES inclus în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Şintereag - Dealul Oului (watchtower; cod RAN: 34912.07; fără cod LMI)	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	4 monumente grupa valorică B	10 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01293 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01323 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01414 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01415 Așezare; Neolitic	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01713 Biserica din lemn "Sf. M.Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir"; sat Șieu-Sfântu; 17; 1735, 1800 • BN-II-m-A-01714 Biserica reformată; sat Șintereag; 42; sec. XIV, XV, XVII	stare bună
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	• Situl arheologic de la Caila – exploatare de sare	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 208. La Sărătura • Câmpia Transilvaniei • Râul Șieu

		• Poiana cu narcise de pe Șesul Mogoșenilor • Someșul Mare • Șieu – Budac • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01293 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01323 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01414 Așezare; Epoca bronzului • BN-I-s-B-01415 Așezare; Neolitic
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular • Muzica populară • Dansurile populare • Împletitul • Cusutul • Olăritul • Țesutul • Sculptatul în lemn

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.

5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a orașului.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în

	Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.10.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.11.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Construire și reabilitare cămine culturale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale

6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT TÂRLIȘUA

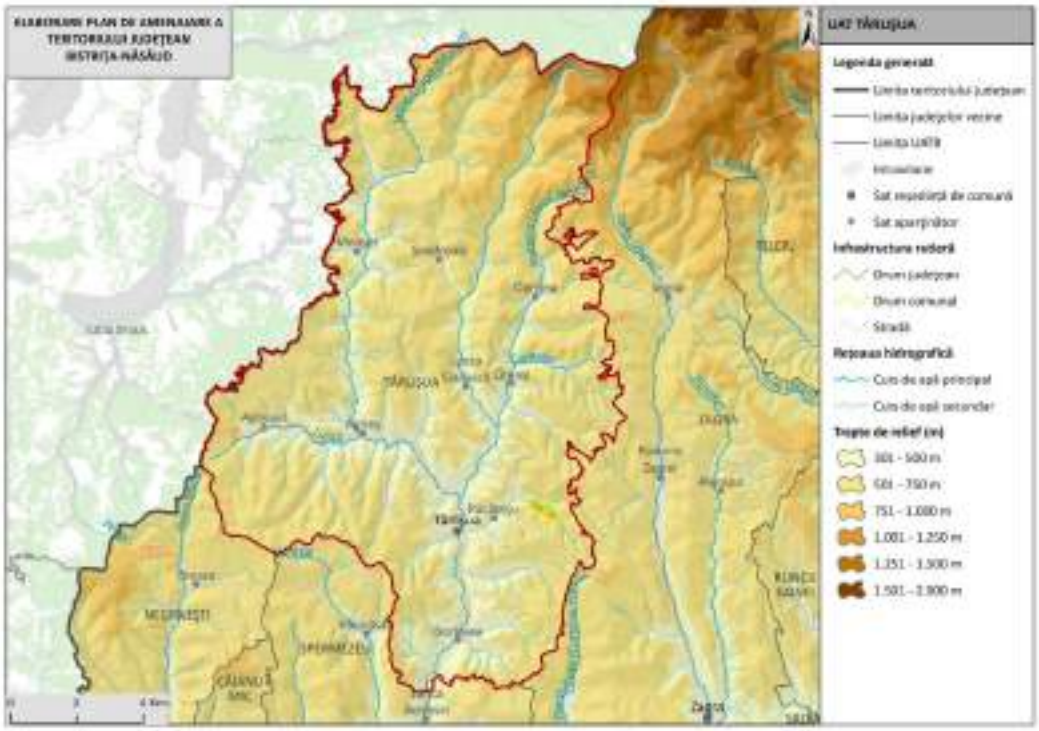

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA TÂRLIȘUA
1.2.	Sate componente	Agrieș, Agrieșel, Borleasa, Cireași, Lunca Sătească, Molișet, Oarzina, Răcătеșu, Șendroaia și Târlișua
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	1 monument grupa valorică A
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-01619 Casă; 114; sf. sec. XIX • BN-III-m-A-01741 Bustul lui Liviu Rebreanu; mijl. sec.XX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent

4.1.	Peisaj natural	• Poalele Munților Țibleș • Râul Strâmba • Borcut • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă • Tradiții de Paște • Tradiții de Crăciun • Portul popular • Muzica populară • Claca • Șezătoarea • Descântecele • Festivalul „Fii Satului”

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.

5.1.9.	Absența unei viziuni integrate asupra monumentelor de for public conduce la tratarea acestora ca simple obiecte decorative, desprinse de contextul lor istoric și urbanistic.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.3.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale

6.2.4.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.5.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.6.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.7.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.8.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.9.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.10.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT TEACA

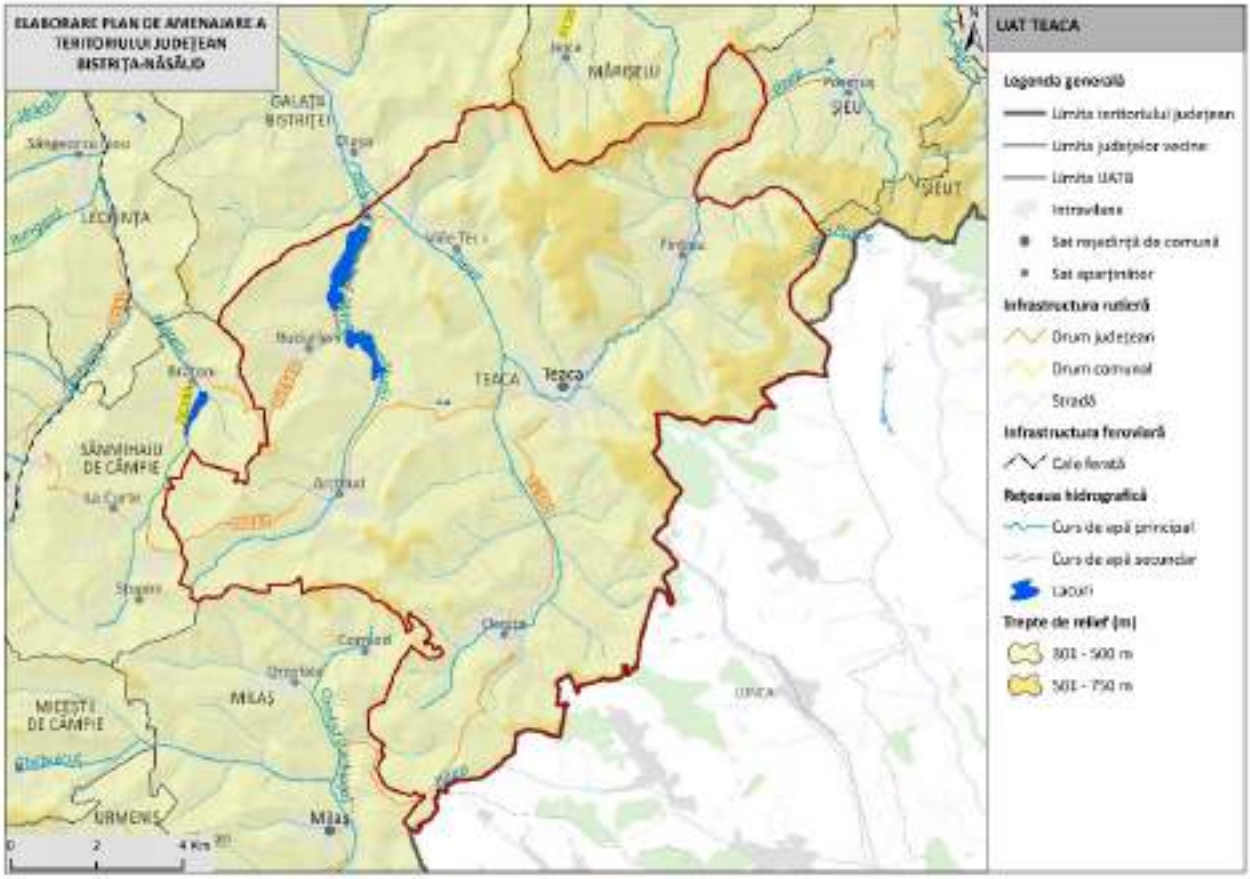

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA TEACA
1.2.	Sate componente	Archiud, Budurleni, Ocnița, Pinticu, Teaca și Viile Tecii
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	9 monumente grupa valorică A 19 monumente grupa valorică B	21 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01283 Situl arheologic de la Archiud, punct "Fundătura" (BN-I-m-A-01283.01 Așezare + BN-I-m-A-01283.02 Așezare + BN-I-m-A-01283.03 Așezare + BN-I-m-A-01283.04 Așezare); Neo-eneolitic – Epoca medievală • BN-I-s-B-01303 Situl arheologic de la Budurleni, punct "Între pâraie" (BN-I-m-B-01303.01 Așezare + BN-I-m-B-01303.02 Așezare); Epoca bronzului târziu - Latène • BN-I-s-B-01375 Situl arheologic de la Ocniţa, punct "Valea Lupului" (BN-I-m-B-01375.01 Așezare + BN-I-m-B-01375.02 Necropolă + BN-I-m-B-01375.03 Așezare + BN-I-m-B-01375.04 Așezare); Cultura Sântana de Mureş-Cerneahov • BN-I-s-B-01376 Situl arheologic de la Ocniţa, punct "La Dâlme" (BN-I-m-B-01376.01 Așezare + BN-I-m-B-01376.02 Așezare + BN-I-m-B-01376.03 Așezare); Epoca bronzului - sec. XI - XII • BN-I-s-B-01422 Situl arheologic de la Teaca, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01422.01 Așezare + BN-I-m-B-01422.02	-

		Așezare + BN-I-m-B-01422.03 Așezare); Neolitic – Epoca migrațiilor • Așezări • BN-I-s-A-01434 Situl arheologic de la Viile Tecii, punct "Dealul Cetăţii" (BN-I-m-A-01434.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01434.02 Așezare fortificată)	
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01717 Biserica evanghelică C.A. (BN-I-s-A-01717.01 Cimitirul bisericii); sat Teaca; 345; prima jum. a sec. XIV, 1753, 1799, 1828, 1909 • BN-II-m-A-01625 Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului"; sat Budurleni; 68; 1705 - 1768, 1925 • BN-II-m-B-01726 Casa parohială a bisericii evanghelice C.A.; sat Viile Tecii; 186; 1912-1913	stare de degradare
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Râul Dipșa • Viile Tecii • Peisaj colinar agro-forestier • Peisaj colinar predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01283 Situl arheologic de la Archiud, punct "Fundătura" (BN-I-m-A-01283.01 Așezare + BN-I-m-A-01283.02 Așezare + BN-I-m-A-01283.03 Așezare + BN-I-m-A-01283.04 Așezare); Neo-eneolitic – Epoca medievală • BN-I-s-B-01303 Situl arheologic de la Budurleni, punct "Între pâraie" (BN-I-m-B-01303.01 Așezare + BN-I-m-B-01303.02 Așezare); Epoca bronzului târziu - Latène • BN-I-s-B-01375 Situl arheologic de la Ocniţa, punct "Valea Lupului" (BN-I-m-B-01375.01 Așezare + BN-I-m-B-01375.02 Necropolă + BN-I-m-B-01375.03 Așezare + BN-I-m-B-01375.04 Așezare); Cultura Sântana de Mureş-Cerneahov • BN-I-s-B-01376 Situl arheologic de la Ocniţa, punct "La Dâlme" (BN-I-m-B-01376.01 Așezare + BN-I-m-B-

		01376.02 Așezare + BN-I-m-B-01376.03 Așezare); Epoca bronzului - sec. XI - XII • BN-I-s-B-01422 Situl arheologic de la Teaca, punct "Vatra satului" (BN-I-m-B-01422.01 Așezare + BN-I-m-B-01422.02 Așezare + BN-I-m-B-01422.03 Așezare); Neolitic – Epoca migrațiilor • BN-I-s-A-01434 Situl arheologic de la Viile Tecii, punct "Dealul Cetăţii" (BN-I-m-A-01434.01 Așezare fortificată + BN-I-m-A-01434.02 Așezare fortificată) • Lacul Paradisul Verde
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.

6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta vinului din regiunile istorice ale României - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud - Ruta ”Povestea vinului în Podgoria Lechința”
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.6.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.8.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.9.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.10.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.11.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.12.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.13.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT TELCIU

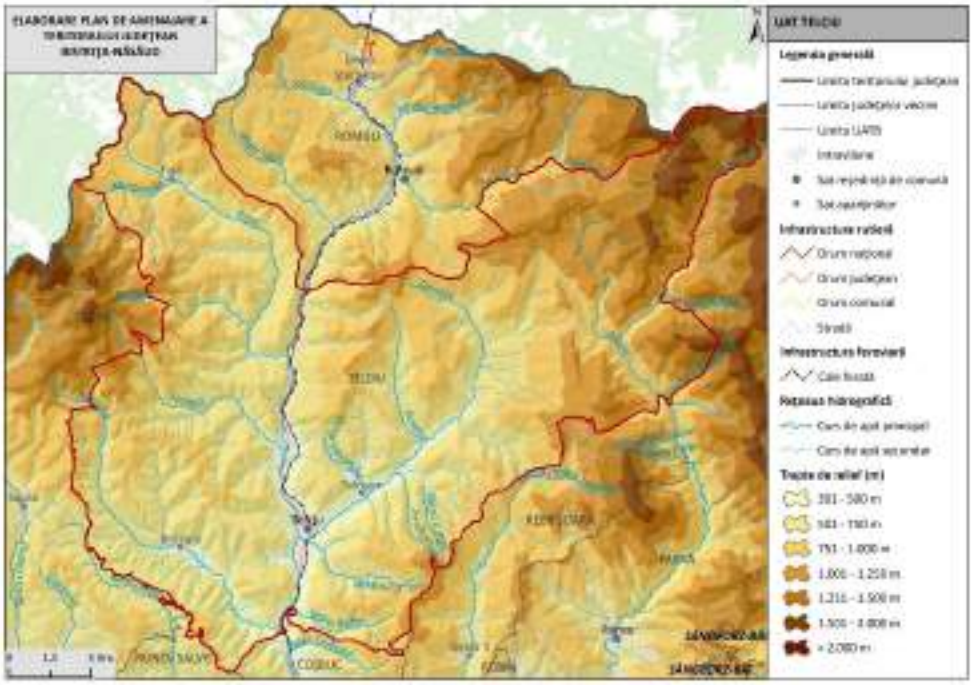

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA TELCIU
1.2.	Sate componente	Bichigiu, Fiad, Telcișior și Telciu
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	UAT inclus în Transhumanța - element înscris de România pe Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	1 monument inclus în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Nu sunt delimitate în PUG	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-II-m-B-01718 Casă evreiască, azi cabinet medical; 557; sf. sec. XIX	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Munții Țibleș • Munții Rodnei • Râul Telcișor • Râul Fiad • Pietrosul Rodnei • Valea Izei și Dealul Solovan • Peisaj montan forestier • Peisaj montan alpin și subalpin • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de nuntă, înmormântare • Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular (clopul cu pană de păun) • Cântecul popular • Tradiții de Bobotează • Tradiții de Rusalii • Aldămașul • Îmbrânzitul oilor • Sărbătoarea Sânzâienilor • Berea • ,,Focul Viu” • Zăpada mieilor • Îngroparea anului la Monument • Obiceiuri de sărbătorire ale unor Sfinți

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;

6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 5.6., PGDT 5.6.1. Amenajarea / reabilitare case memoriale
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică

6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT TIHA BÂRGĂULUI

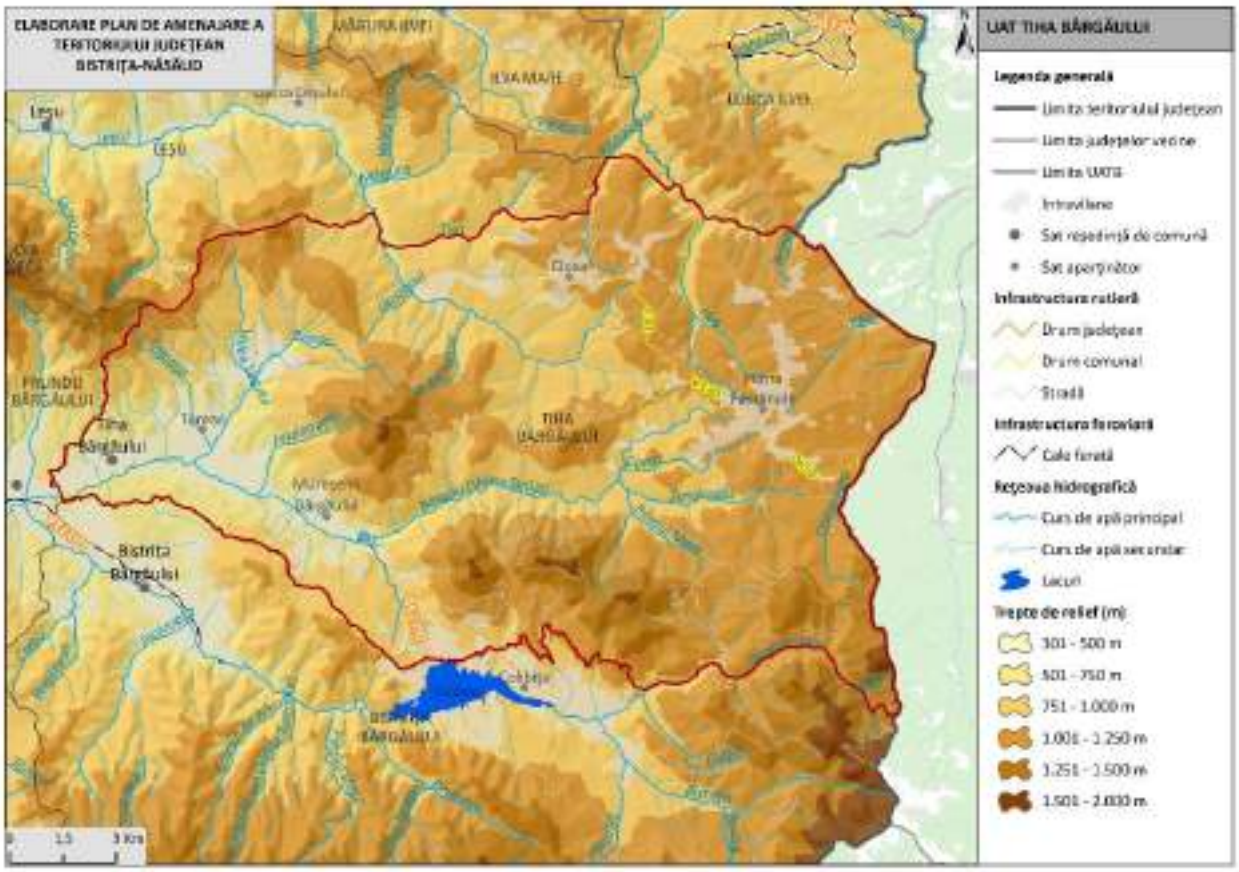

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA TIHA BÂRGĂULUI
1.2.	Sate componente	Tiha Bârgăului, Tureac, Mureșenii Bârgăului, Piatra Fântânele și Ciosa
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	-	2 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	-	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	-	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	-	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Munții Bârgău • Râul Bârgău • Piatra Fântânele • Cușma • Valea Străjii • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	-
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Portul popular • Tradiții de Bobotează • Dansul Popular

		• Clăcile • Bacea Nicolae, Burbulea Leon, Seretan Vasile, Cobuț Gheorghe – meșteșuguri populare țărănești • Dologa Ioan – atelier de prelucrare a lemnului • Alaiul Nunţilor de pe Bârgău • Festivalul Internațional de Folclor Regele Brazilor

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.2.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.3.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.4.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.5.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.4.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură

	(sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.5.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.6.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.7.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.8.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta ”Pe urmele Contelui Dracula”
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT URIU

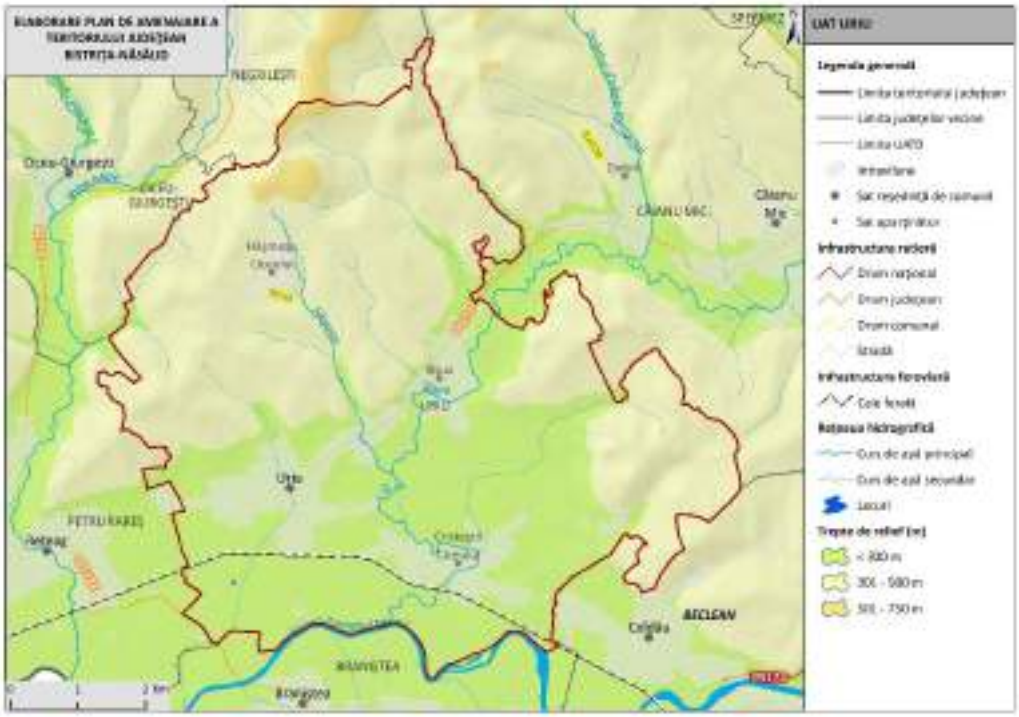

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA URIU
1.2.	Sate componente	Cristeștii Ciceului, Hășmașu Ciceului, Ilișua și Uriu
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	2 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Situl arheologic de la Ilişua - Vicinal (Arcobadara) (auxiliary fort, civilian settlement, baths, road; cod RAN: 35303.02; cod LMI: BN-I-s-A-01354) • Castellum-ul de epocă romană de la Ilişua (fortlet; cod RAN: 35303.01; cod LMI: BN-I-s-A-01430)
2.2.	Monumente PATN	-

2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 6 monumente grupa valorică B	7 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 2 monumente grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-A-01354 Situl arheologic de la Ilişua, punct "Vicinal" (BN-I-m-A-01354.01 Castru + BN-I-m-A-01354.02 Thermele castrului + BN-I-m-A-01354.03 Vicus-ul militar + BN-I-m-A-01354.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01429 Situl arheologic de la Uriu, punct "Terasa din dreptul Văii Ilişua " (BN-I-m-B-01429.01 Așezare + BN-I-m-B-01429.02 Așezare); Epoca bronzului – Hallstatt • BN-I-s-A-01430 Burgus; sec. II - III p. Chr., Epoca romană • BN-II-m-B-01641 Castelul Torma, azi imobil cu activităţi meşteşugăreşti; 288; sec. XIX • BN-II-m-A-01662 Castelul Hye, azi Preventoriu TBC; 268; sec. XVIII	- stare de degradare
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01642 Biserica romano-catolică; sat Cristeștii Ciceului; 325; sec. XIV, 1717, 1784, 1801-1806 • BN-II-m-B-01723 Biserica reformată; sat Uriu; 314; sec. XV, XVII	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Dealurile Ciceului • Culoarele Someșelor Mare și Mic • Râul Someșul Mare • Someșul Mare între Mica și Beclean • Peisaj colinar agro-forestier • Peisajul culoarelor de vale intracolinare
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-A-01354 Situl arheologic de la Ilişua, punct "Vicinal" (BN-I-m-A-01354.01 Castru + BN-I-m-A-01354.02 Thermele castrului + BN-I-m-A-01354.03 Vicus-ul militar + BN-I-m-A-01354.04 Așezare); Epoca bronzului - sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01429 Situl arheologic de la Uriu, punct "Terasa din dreptul Văii Ilişua " (BN-I-m-B-01429.01 Așezare + BN-I-m-B-01429.02 Așezare); Epoca bronzului – Hallstatt • BN-I-s-A-01430 Burgus; sec. II - III p. Chr., Epoca romană
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.

5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.

6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3. PGDT 6.3.3. Reabilitare Castelul Torma
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO

6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT URMENIȘ

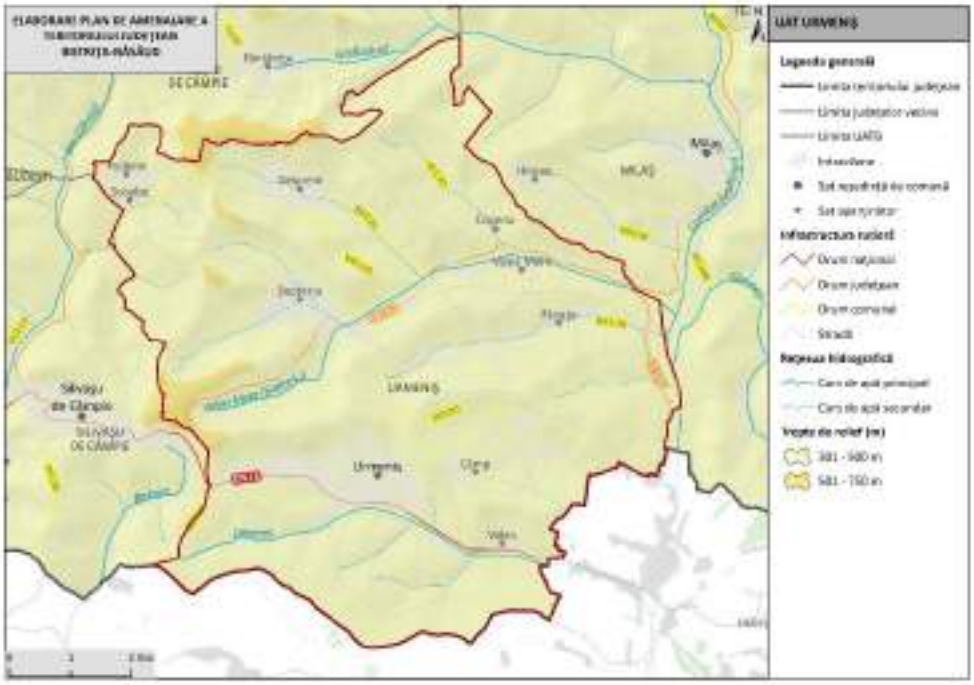

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA URMENIȘ
1.2.	Sate componente	Câmp, Coșeriu, Delureni, Fânațe, Podenii, Scoabe, Șopteriu, Urmeniș, Valea și Valea Mare
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	-	
2.2.	Monumente PATN	-	
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	11 monumente grupa valorică B	5 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	3 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B	
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-	
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-	
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	-	

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01330 Situl arheologic de la Delureni, punct “Dosul Uilacului” (BN-I-m-B-01330.01 Așezare + BN-I-m-B-01330.02 Așezare + BN-I-m-B-01330.03 Așezare + BN-I-m-B-01330.04 Așezare); Epoca bronzului – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01418 Situl arheologic de la Şopteriu, punct "La intrarea în sat" (BN-I-m-B-01418.01 Așezare + BN-I-m-B-01418.02 Așezare + BN-I-m-B-01418.03 Așezare + BN-I-m-B-01418.04 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. chr. • BN-II-a-A-01724 Ansamblul castelului Banffy (BN-II-m-A-01724.01 Castelul Banffy + BN-II-m-A-01724.02 Grânar); 205- 206; 1638	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-B-01644 Biserica reformată; sat Delureni; 132 A; 1500, înc. sec. XX	-
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• Câmpia Transilvaniei • Râul Urmeniș • Râul Valea Mare • Pajiștile Sărmășel - Milaș – Urmeniș • Peisaj colinar predominant agricol • Peisaj colinar silvostepic predominant agricol
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01330 Situl arheologic de la Delureni, punct “Dosul Uilacului” (BN-I-m-B-01330.01 Așezare + BN-I-m-B-01330.02 Așezare + BN-I-m-B-01330.03 Așezare + BN-I-m-B-01330.04 Așezare); Epoca bronzului – Epoca medievală timpurie • BN-I-s-B-01418 Situl arheologic de la Şopteriu, punct "La intrarea în sat" (BN-I-m-B-01418.01 Așezare + BN-I-m-B-01418.02 Așezare + BN-I-m-B-01418.03 Așezare + BN-I-m-B-01418.04 Așezare); Hallstatt - sec. IV p. chr.

		• BN-II-a-A-01724 Ansamblul castelului Banffy (BN-II-m-A-01724.01 Castelul Banffy + BN-II-m-A-01724.02 Grânar); 205- 206; 1638
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular • Sânzâienele • Șezătorile • Festivalul "Junii Satului"

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.
5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei

	arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură (sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcțiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**

6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Reabilitare Ansamblul Castelului Banffy
6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.5.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.6.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.7.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.8.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.9.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.10.	Sprijinirea muzeelor existente
6.2.11.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.12.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

UAT ZAGRA

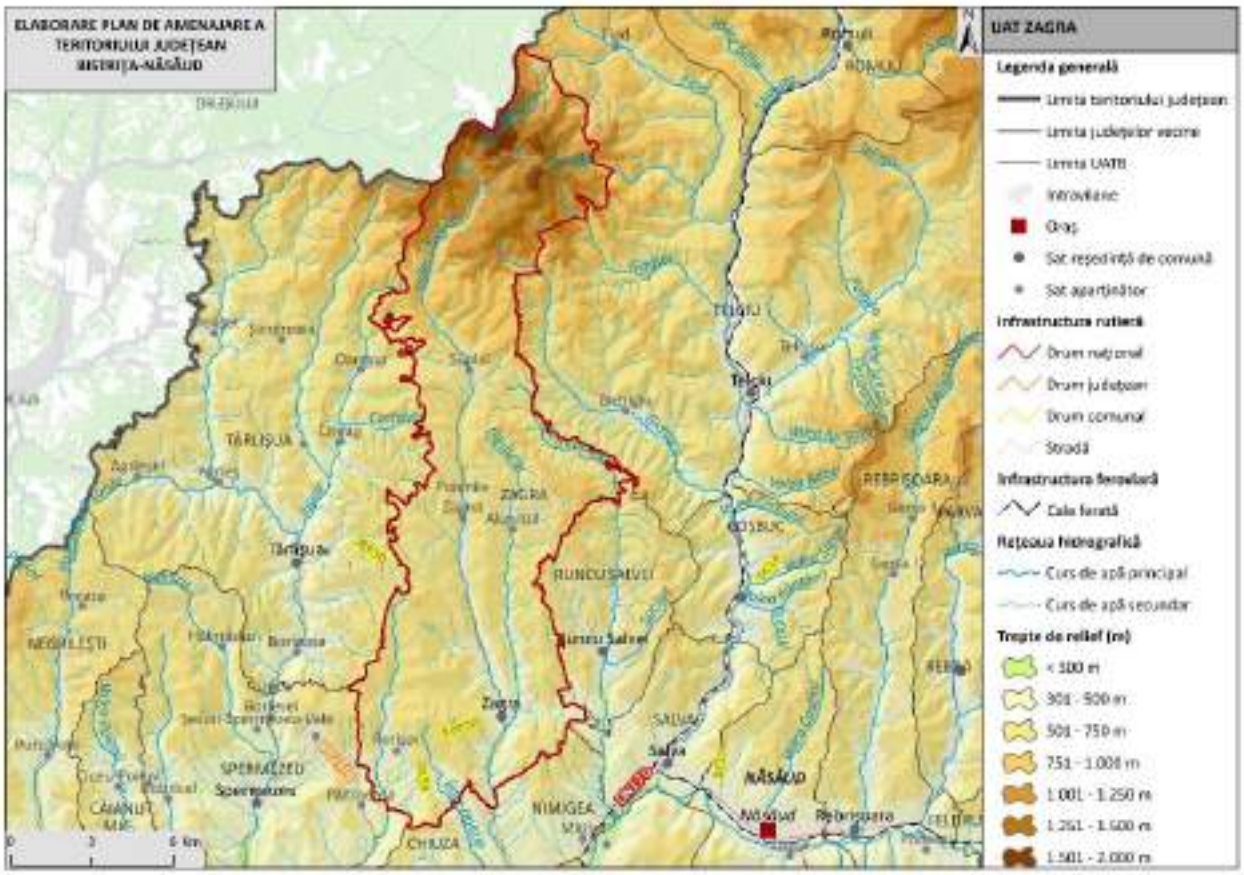

1. LOCALIZARE

1.1.	Unitate administrativ-teritorială	COMUNA ZAGRA
1.2.	Sate componente	Alunișul, Perișor, Poienile Zagrei, Suplai și Zagra
1.3.	Județ	BISTRIŢA-NĂSĂUD

2. REGIM JURIDIC DE PROTECŢIE

2.1.	Monumente UNESCO	6 situri arheologice din sectorul 4 LIMES incluse în LPM (Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – FRE - Dacia): • Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Ciorilor (watchtower; cod RAN: 35438.02; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Zagra - Dealul Lupului (watchtower; cod RAN: 35438.05; fără cod LMI)

		• Turnul de epocă romană de la Perişor - Vârful Colnicului (watchtower; cod RAN: 35456.03; cod LMI: BN-I-s-B-01440.02) • Turnul de epocă romană de la Zagra - Vârful Zgăului (watchtower; cod RAN: 35438.01; cod LMI: BN-I-m-B-01440.01) • Turnul de epocă romană de la Perişor - Turnu Popii/ Corobană (watchtower; cod RAN: 35456.02; fără cod LMI) • Turnul de epocă romană de la Perişor – Păltiniş (watchtower; cod RAN: 35456.06; fără cod LMI)
2.2.	Monumente PATN	-
2.3.	Monumente istorice cat. I – Arheologie (conf. LMI)	5 monumente grupa valorică B / 9 monumente incluse în RAN
2.4.	Monumente istorice cat. II – Arhitectură (conf. LMI)	2 monumente grupa valorică A 1 monument grupa valorică B
2.5.	Monumente istorice cat. III – For public (conf. LMI)	-
2.6.	Monumente istorice cat. IV – funerare și memoriale (conf. LMI)	-
2.7.	Zone de protecţie a monumentelor istorice / Zone construite protejate	Sunt delimitate în PUG.

3. ANALIZA FONDULUI CONSTRUIT

		Existent	Stare
3.1.	Clădiri/piețe publice/ cimitire cu arhitectură tradiţională/specifică conform LMI	• BN-I-s-B-01440 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului Daciei în sectorul Zagra (BN-I-m-B-01440.01 Turn roman + BN-I-m-B-01440.02 Turn roman + BN-I-m-B-01440.03 Turn roman); sec. II - III p. Chr. • BN-II-m-B-01730 Casă; 379; sec. XIX • BN-I-s-B-01378 Burgus roman; Vârful "Comoara"; sec. II - III p. Chr.	-
3.2.	Clădiri de cult cu valoare arhitectural-istorică	• BN-II-m-A-01707 Biserica din lemn "Sf. Arhg. Mihail şi Gavriil", cu turn clopotniţă din piatră; sat Suplai; 72; 1711, 1880	-

		• BN-II-m-A-01729 Biserica din lemn "Sf. Cuv. Parascheva"; sat Zagra; 131; 1640, 1938	
3.3.	Ţesut urban tradiţional	-	-
3.4.	Clădiri propuse spre clasare	-	-

4. ANALIZA PEISAJ. PATRIMONIU CULTURAL IMATERIAL

		Existent
4.1.	Peisaj natural	• 2.0. Rezervații și monumente ale naturii - 2. 216. Lacul Zagra • Poalele Munților Țibleș • Râul Țibleș • Peisaj montan forestier • Peisaj montan silvo-pastoral • Peisaj colinar agro-forestier
4.2.	Peisaj antropic și natural/peisaj cultural	• BN-I-s-B-01440 Sistem de supraveghere şi apărare a limesului Daciei în sectorul Zagra (BN-I-m-B-01440.01 Turn roman + BN-I-m-B-01440.02 Turn roman + BN-I-m-B-01440.03 Turn roman); sec. II - III p. Chr. • BN-I-s-B-01378 Burgus roman; Vârful "Comoara"; sec. II - III p. Chr.
4.3.	Patrimoniu cultural imaterial	• Tradiții de Crăciun • Tradiții de Paște • Tradiții de nuntă • Portul popular • „Hora Satului"

5. DISFUNCŢIONALITĂŢI SPECIFICE PROBLEMATICII PATRIMONIALE

	Disfuncţionalităţi identificate:
5.1.1.	Lipsa întreţinerii corespunzătoare a monumentelor istorice, care duce la degradarea lor fizică.
5.1.2.	Intervenții realizate fără o înțelegere adecvată a valorii istorice și arhitecturale a clădirilor, care conduc la pierderea detaliilor originale, a materialității autentice și a relației dintre obiect și contextul său urban sau rural.
5.1.3.	Lipsa unei concepții unitare de amenajare în zonele de protecție a monumentelor istorice.

5.1.4.	Lipsa unor delimitări clare ale zonelor construite protejate. Absența PUZCP-urilor funcționale conduce la o aplicare inconsistentă a regimurilor de protecție, transformând zonele construite protejate în entități administrative formale, fără impact real asupra modului de construire și intervenție.
5.1.5.	Existenţa riscului de fragmentare a peisajului cultural și pierderea caracterului său identitar.
5.1.6.	Lipsa unei corelări funcționale între evidențele patrimoniale, documentațiile de urbanism și strategiile de dezvoltare.
5.1.7.	Insuficienta promovare a patrimoniului natural şi construit, care reduce vizibilitatea turistică a comunei.
5.1.8.	Lipsa de integrare a patrimoniului imaterial în politicile culturale, precum şi slaba corelare dintre inițiativele culturale locale și politicile educaționale.
5.1.9.	Lipsa cercetărilor sistematice și integrarea deficitară a siturilor arheologice în documentațiile urbanistice conduc la o protecție insuficientă.
5.1.10.	Neconcordanțele dintre LMI și RAN generează incertitudine administrativă și juridică și, favorizează apariția unor intervenții cu impact negativ asupra stratigrafiei arheologice, în special în cazul proiectelor de infrastructură sau de dezvoltare imobiliară, unde evaluarea prealabilă a impactului este fie superficială, fie inexistentă.

6. VALOARE CULTURALĂ. PROTECŢIE PROPUSĂ, MĂSURI

6.1.	**PREVEDERI GENERALE**
6.1.1.	La nivelul documentațiilor de urbanism tip PUG, trebuie definite zonele de protecție ale monumentelor istorice, conform legislației în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice);
6.1.2.	Zonele de protecție trebuie preluate în RLU aferent, unde sunt precizate restricții clare privind utilizarea terenurilor; intervențiile asupra construcțiilor existente sau construcţiile noi trebuie să respecte reglementările specifice de protecție stabilite de Ministerul Culturii;
6.1.3.	Monumentele istorice și zonele protejate, pe cât este posibil, trebuie incluse în zone cu regim special, unde funcțiunile admise sunt limitate la cele care nu afectează patrimoniul (muzee, centre culturale, instituții de educație, spații de turism cultural);
6.1.4.	Se interzic funcțiunile care generează trafic intens, poluare fonică sau vibrații excesive în apropierea monumentelor (fabrici, depozite, infrastructuri grele);
6.1.5.	Orice intervenție asupra unui monument istoric (restaurare, reabilitare, consolidare) trebuie să fie avizată de către Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură

	(sau se emite acord, în funcţie de prevederile legale în vigoare la momentul emiterii respectivului act administrativ) și să respecte principiile de conservare autentică;
6.1.6.	Se interzic modificările care afectează valoarea arhitecturală și istorică a monumentului;
6.1.7.	Construcţiile noi din apropierea monumentelor trebuie să se integreze armonios în peisajul existent, respectând alinieri, regim de înălțime și materiale compatibile cu specificul local.
6.1.8.	Planul Urbanistic General va fi fundamentat de studii arheologice la nivelul întregului teritoriu administrativ, care: identifică şi georeferenţiază siturile arheologice în STEREO 1970, delimitează zonele de protecţie aferente, cu precizarea condiţiilor de intervenţie şi a restricţiilor; integrează informaţiile obţinute în urma studiului arheologic în Regulamentul local de urbanism prin reglementări aplicabile arealelor protejate (interdicţii, condiţionări, avizare, studii suplimentare, proceduri de certificare şi autorizare).
6.1.9.	Având în vedere existenţa bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO este necesară raportarea PUG-urilor la dosarele de nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial pentru prezervarea valorii universale excepţionale existente şi a autenticităţii. Se impune integrarea în cadrul PUG-urilor a direcţiilor/acţiunilor/măsurilor din cadrele şi programele de protecţie şi gestiune, acolo unde acestea sunt elaborate. Este necesară elaborarea pentru documentaţiile referitoare la proiecte de infrastructură mare sau proiecte de dezvoltare ample, a unor evaluări ale impactului asupra patrimoniului (Heritage Impact Assessment) potrivit ghidului UNESCO – https://whc.unesco.org/en/guidance-toolkit-impact-assesments/
6.1.10.	În bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (FRE – Dacia) vor fi evitate intervenţiile în sit, în vederea menţinerii integrităţii şi autenticităţii acestora. În condiţiile în care intervenţiile se justifică, ele se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta. În zona de protecţie a bunurilor culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, intervenţiile se vor face după informarea Comisiei Naţionale Limes şi fundamentate de punctul de vedere emis de aceasta.
6.1.11.	Introducerea cu prioritate a valorizării bunurilor culturale înscrise pe LPM UNESCO (FRE - Dacia), a semnalizării lor prin indicatoare specifice, a unor puncte de informare în format fizic şi virtual (cu cod QR).
6.1.12.	La elaborarea PUG se vor analiza ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural elaborate de Ordinul Arhitecţilor din România.
6.2.	**PROIECTE SPECIFICE (conform Planului de Acţiune)**
6.2.1.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare, inclusiv interpretare și prezentare, bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO

6.2.2.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Clasarea și obținerea statutului de monument istoric pentru toate componentele bunurilor culturale înscrise în LPM UNESCO de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud
6.2.3.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Întocmirea programelor de protecție și gestiune (documente subsecvente cadrelor de protecție și gestiune) pentru bunurile culturale înscrise în LPM UNESCO
6.2.4.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Actualizarea PUG-urilor pentru UAT-urile pe raza cărora se regăsesc bunuri culturale înscrise în LPM UNESCO și introducerea unor prevederi specifice în RLU privind asigurarea integrității tuturor elementelor fizice și proceselor care transmit Valoarea Universală Excepțională, respectiv a autencitității acestor elemente și procese și a contextului natural și/sau antropic în care se regăsesc
6.2.5.	PDT 6.3., PGDT 6.3.1. Amenajarea unor trasee culturale tematice (Ruta Patrimoniului Mondial UNESCO din România/din județul Bistrița-Năsăud) și centre de interpretare dedicate obiectivelor din Lista Patrimoniului Mondial, însoțite de infrastructură de vizitare și programe educaționale pentru comunități și publicul larg
6.2.6.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Amenajarea și promovarea rutelor culturale din județul Bistrița-Năsăud: - Ruta circuitul bisericilor de lemn din Bistrița-Năsăud
6.2.7.	PDT 6.3., PGDT 6.3.2. Elaborarea unor evaluări de impact asupra patrimoniului (HIA) pentru proiectele de infrastructură mare sau proiectele ample de dezvoltare
6.2.8.	PDT 6.3., PGDT 6.3.4. Achiziția, reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor tradiționale
6.2.9.	PDT 6.3., PGDT 6.3.5. Conservarea, protejarea și punerea în valoare a vestigiilor, inclusiv amenajarea, după caz, de muzee de sit, parcuri arheologice și atracții turistice
6.2.10.	PDT 6.4., PGDT 6.4.1. Menținerea practicilor agricole tradiționale, a biodiversității asociate, a gospodăriilor rurale cu materiale și tehnici tradiționale
6.2.11.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare / actualizare strategii de dezvoltare locală
6.2.12.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborarea planurilor anuale de protecție și gestiune pentru bunurile culturale înscrise în Lista Patrimoniului Mondial
6.2.13.	PDT 7.2., PGDT 7.2.1. Elaborare ghiduri și studii cu privire la peisajul cultural și arhitectura tradițională specifică
6.2.14.	PDT 7.3., PGDT 7.3.1. Elaborare / actualizare planuri urbanistice generale Elaborare documentații PUZCP pentru zonele protejate cele mai importante din județ
6.2.15.	Circulaţia terenurilor în vederea bunei gestiuni a bunurilor culturale
6.2.16.	Sprijinirea muzeelor existente

6.2.17.	Înfiinţarea unor muzee de sit, a unor depozite muzeale, utilizabile inclusiv în situaţii de urgenţă, alte măsuri de prevenire a situaţiilor de urgenţă
6.2.18.	Înfiinţarea de structuri dedicate protejării patrimoniului cultural şi finanţarea protejării patrimoniului cultural.

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 1.2. MEDIUL

PROPUNERI

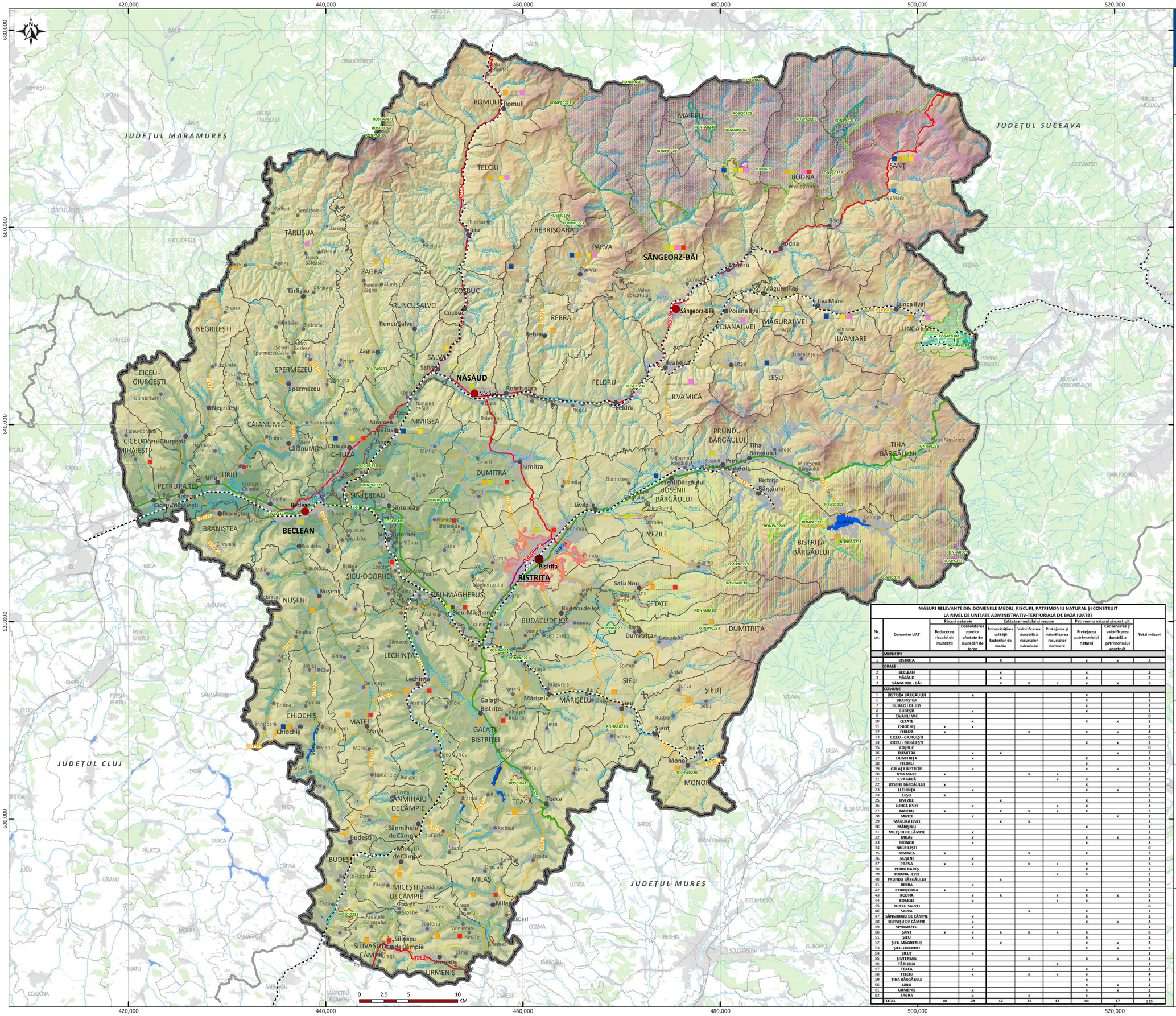

Legenda generală

- Municipiu de importanță națională (reședință de județ)
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Limite administrative

- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB
- Localități

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Curs de apă secundar
- Lacuri, iazuri, bălți

Infrastructura de comunicație rutieră

- Drum național-european
- Drum național
- Drum județean
- Drum comunal
- Varianta/centura ocolitoare

Infrastructura de comunicație feroviară

- Cale ferată

Legenda specifică

Trepte altitudinale (m)

- 233 - 300
- 301 - 400
- 401 - 600
- 601 - 800
- 801 - 1,000
- 1,001 - 1,200
- 1,201 - 1,400
- 1,401 - 1,700
- 1,701 - 2,000
- 2,001 - 2,279

Măsuri de conservare a patrimoniului natural

Zone/factori naturali care necesită respectarea regimului special de monitorizare și protecție

Arii naturale protejate de interes internațional

- Rezervație a biosferei

Situri NATURA 2000

- Arie de protecție specială (SAC)
- Arie de protecție specială avifaunistică (SPA)
- Sit de importanță comunitară (SCI)

Arii naturale protejate de interes național

- Parc național
- Rezervație naturală
- Rezervațe științifică, monument al naturii și rezervație naturală
- Monument al naturii

Prevenirea/atenuarea efectelor riscurilor naturale

- Areal inundabil în scenariul mediu (Q1%)

Prevenirea/atenuarea efectelor riscurilor tehnologice

- Unități care se supun legii 59/2016 - Directiva SEVESO

Măsuri relevante din domeniile mediu, riscuri, patrimoniu natural și construit la nivel de UATB

- Reducerea riscului de inundații
- Consolidarea zonelor afectate de alunecări de teren
- Îmbunătățirea calității factorilor de mediu prin reducerea poluării
- Valorificarea durabilă a resurselor subsolului
- Protejarea și valorificarea resurselor balneare
- Conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit
- Protejarea și valorificarea patrimoniului construit inclus în Rețeaua Orașelor Creative UNESCO (UCCN), în domeniul Arhitectură

MĂSURI RELEVANTE DIN DOMENIILE MEDIU, RISCURI, PATRIMONIU NATURAL ȘI CONSTRUIT LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ DE BAZĂ (UATB)

Nr. crt.	Denumire UAT	Riscuri naturale		Calitatea mediului și resurse			Patrimoniu natural și construit		Total măsuri
		Reducerea riscului de inundații	Consolidarea zonelor afectate de alunecări de teren	Îmbunătățirea calității factorilor de mediu	Valorificarea durabilă a resurselor subsolului	Protejarea și valorificarea resurselor balneare	Protejarea patrimoniului natural	Conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului construit	
	MUNICIPII								
1	BISTRIȚA			x			x	x	3
	ORAȘE								
2	BECLEAN			x			x		2
3	NĂSĂUD			x			x		2
4	SĂNGEORZ - BĂI			x	x	x	x	x	5
	COMUNE								
5	BISTRIȚA BĂRGĂULUI		x				x		2
6	BRANIȘTEA						x		1
7	BUDACU DE JOS						x		1
8	BUDEȘTI		x				x		2
9	CĂIANU MIC								0
10	CETATE		x				x	x	3
11	CHIOCHIȘ	x	x						2
12	CHIUZA	x			x		x	x	4
13	CICEU - GIURGEȘTI								0
14	CICEU - MIHĂIEȘTI						x	x	2
15	COȘBUC								0
16	DUMITRA		x	x				x	3
17	DUMITRIȚA		x				x		2
18	FELDRU						x		1
19	GALAȚII BISTRIȚEI		x				x	x	3
20	ILVA MARE	x			x	x			3
21	ILVA MICĂ					x	x		2
22	JOSENII BÂRGĂULUI	x					x		2
23	LECHINȚA		x				x	x	3
24	LEȘU	x							1
25	LIVEZILE			x			x		2
26	LUNCA ILVEI		x			x	x		3
27	MAIERU	x		x	x	x	x		5
28	MATEI		x					x	2
29	MAGURA ILVEI			x	x				2
30	MĂRIȘELU						x		1
31	MICEȘTII DE CĂMPIE		x						1
32	MILAȘ		x				x	x	3
33	MONOR		x				x		2
34	NEGRILEȘTI								0
35	NIMIGEA	x			x		x		3
36	NUȘENI		x						1
37	PARVA	x	x		x	x	x		5
38	PETRU RAREȘ						x		1
39	POIANA ILVEI					x	x		2
40	PRUNDU BÂRGĂULUI			x					1
41	REBRA		x						1
42	REBRIȘOARA	x					x		2
43	RODNA		x	x		x	x	x	5
44	ROMULI		x			x	x		3
45	RUNCU SALVEI								0
46	SALVA				x		x		2
47	SÂNMIHAIU DE CĂMPIE		x				x		2
48	SILIVAȘU DE CĂMPIE		x				x	x	3
49	SPERMEZEU		x						1
50	ȘANT	x	x	x	x	x	x		6
51	ȘIEU		x				x		2
52	ȘIEU-MĂGHERUȘ			x			x	x	3
53	ȘIEU-ODORHEI						x	x	2
54	ȘIEUT		x						1
55	ȘINTEREAG				x		x	x	3
56	TĂRLIȘUA					x			1
57	TELCIU		x				x		2
58	TELCIU		x		x	x	x		4
59	TIHA BĂRGĂULUI						x		1
60	URIU						x	x	2
61	URMENIȘ		x				x	x	3
62	ZAGRA		x		x		x		3
	TOTAL	10	28	12	12	12	44	17	135

Titlu proiect:

ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

Beneficiar:

CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

Titlu planșă:

Planșa nr. 1.2. Mediul - Propuneri

Data	*Contract*
05. 2026	18213 / 10.06.2025
Nr. planșă	*Scara*
nr. 1.2.	1:125000

Director de proiect:

Șef lucr. dr. geogr.-urb. Șandu-Ciprian MOLDOVAN

Consultant științific:

Acad. prof. univ. dr. geogr.-urb. BENEDEK József

Specialiști-consultanți:

Conf. univ. dr. geogr. urb. Iuliu VESCAN

Conf. univ. dr. geogr. urb. Sorin FILIP

Șef lucr. dr. ing. Sanda ROȘCA

Șef lucr. dr. Csaba HORVATH

Arh. urb. Câtălina Dana PREDA

Specialiști GIS-Întocmit planșă

Conf. univ. dr. Ioan FODOREAN

Conf. univ. dr. geogr. urb. Titus-Cristian MAN

Dr. Cosmina-Daniela URSU

Contractant general:

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
Facultatea de Geografie

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 3.2.1. INFRASTRUCTURILE TEHNICE ALE TERITORIULUI - REŢELE DE CĂI DE COMUNICAŢII

PROPUNERI

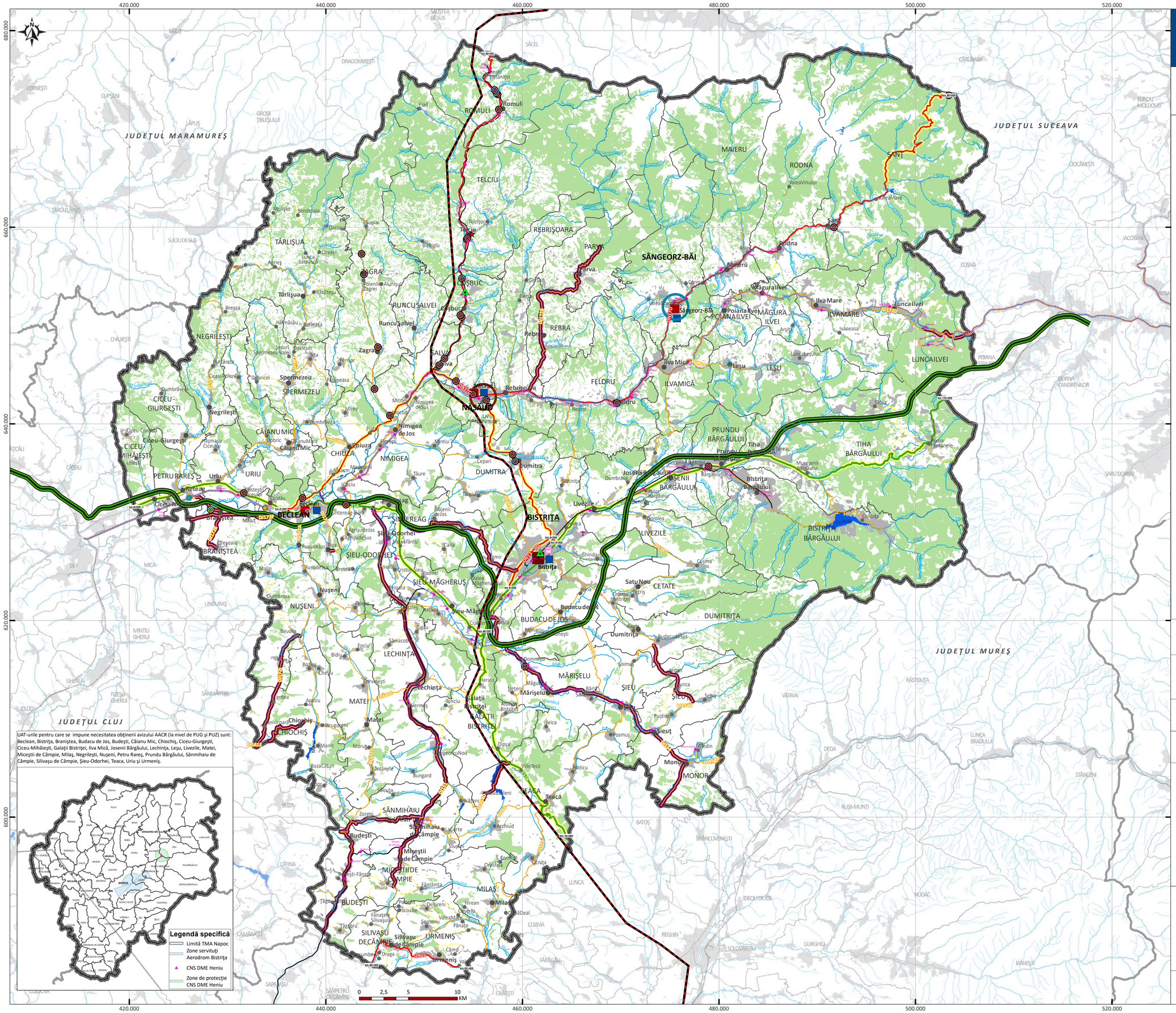

UAT-urile pentru care se impune necesitatea obţinerii avizului AACR (la nivel de PUG şi PUZ) sunt: Beclean, Bistriţa, Braniştea, Budacu de Jos, Budeşti, Căianu Mic, Chiochiş, Ciceu-Giurgeşti, Ciceu-Mihăieşti, Galaţii Bistriţei, Ilva Mică, Josenii Bărgăului, Lechinţa, Leşu, Livezile, Matei, Miceştii de Câmpie, Milaş, Negrileşti, Nuşeni, Petru Rareş, Prundu Bărgăului, Sânmihaiu de Câmpie, Silivaşu de Câmpie, Şieu-Odorhei, Teaca, Uriu şi Urmeniş.

Legenda generală

Limite administrative

- Limita teritoriului judeţean
- Limita judeţelor vecine
- Limita UATB
- Localităţi
- Municipiu de importanţă naţională (reşedinţă de judeţ)
- Oraş
- Sat reşedinţă de comună
- Sat aparţinător sau localitate componentă

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălţi
- CNS DME Heniu

Legenda specifică

Infrastructura de comunicaţie rutieră

- Drum naţional-european
- Drum judeţean
- Drum naţional
- Drum comunal
- Variantă / centură ocolitoare

Dezvoltarea şi modernizarea reţelei existente

- Realizare poduri rutiere de legătură
- Modernizare sau reabilitare poduri rutiere în stare calitativă nesatisfăcătoare sau rea
- Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată

Propuneri de conectare la reţeaua majoră naţională

- Construirea autostrăzii Satu Mare – Baia Mare – Dej– Bistriţa – Suceava
- Realizarea drumului expres sau cu 4 benzi: Moisei – Năsăud – Bistriţa – Reghin – Târgu Mureş
- Centura ocolitoare a oraşului Năsăud
- Variantă ocolitoare Sângeorz-Băi

Drumuri care necesită lucrări de modernizare sau reabilitare

- Modernizare sau reabilitare drumuri naţionale
- Modernizare sau reabilitare drumuri judeţene

Infrastructura de comunicaţie feroviară

- electrificată dublă
- neelectrificată simplă
- electrificată simplă
- linie neinteroperabilă
- Staţii feroviare

Dezvoltarea şi modernizarea reţelei existente

- Staţii feroviare care necesită măsuri de modernizare
- Consolidare suprastructură cale ferată
- Înlocuire aparate de cale
- Reparaţii viaduct Telcişor
- Modernizarea liniei de cale ferată

Infrastructura de comunicaţie aeriană

- Aerodrom Bistriţa

Infrastructura de comunicaţie - alte propuneri

- Amenajare terminal intermodal de pasageri
- Dezvoltarea şi modernizarea transportului public

Titlu proiect: ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD	*Beneficiar:* CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD
Titlu planşă: Planşa nr. 3.2.1. Infrastructurile tehnice ale teritoriului - Reţele de căi de comunicaţii Propuneri	*Data* 5.2026 / *Contract* 18213 / 10.06.2025
	Nr. planşă nr. 3.2.1. / *Scara* 1:125000
Director de proiect: Şef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN	
Consultant ştiinţific: Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József	
Specialişti-consultanţi: Ing.-urb. Niculina NEGOIŢĂ Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ Geogr. Alexandra Ecaterina VETU	
Specialişti GIS-Întocmit planşă Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN Dr. Iulia HĂRĂNGUŞ	
Contractant general: UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI Facultatea de Geografie	

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD
PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 2.2. REŢEAUA DE LOCALITĂŢI ŞI POPULAŢIA
PROPUNERI

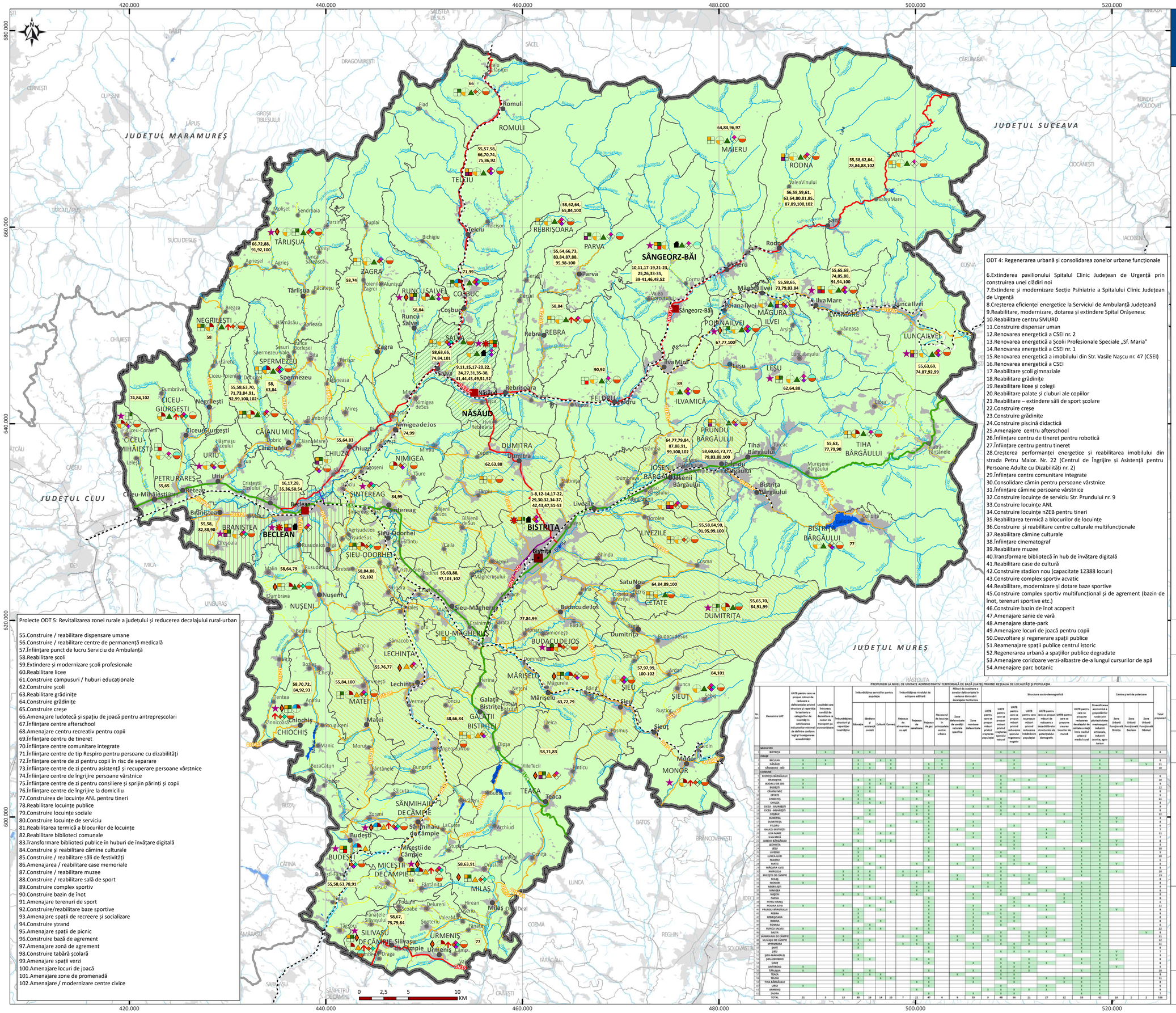

ODT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale

6.Extinderea pavilionului Spitalul Clinic Județean de Urgență prin construirea unei clădiri noi
7.Extinderea și modernizare Secție Psihiatrie a Spitalului Clinic Județean de Urgență
8.Creșterea eficienței energetice la Serviciul de Ambulanță Județeană
9.Reabilitare, modernizare, dotarea și extindere Spital Orășenesc
10.Reabilitare centru SMURD
11.Construire dispensar uman
12.Renovarea energetică a CSEI nr. 2
13.Renovarea energetică a Școlii Profesionale Speciale „Sf. Maria"
14.Renovarea energetică a CSEI nr. 1
15.Renovarea energetică a imobilului din Str. Vasile Naşcu nr. 47 (CSEI)
16.Renovarea energetică a CSEI
17.Reabilitare școli gimnaziale
18.Reabilitare grădinițe
19.Reabilitare licee și colegii
20.Reabilitare palate și cluburi ale copiilor
21.Reabilitare – extindere săli de sport școlare
22.Construire creșe
23.Construire grădinițe
24.Construire piscină didactică
25.Amenajare centru afterschool
26.Înființare centru de tineret pentru robotică
27.Înființare centru pentru tineret
28.Creșterea performanței energetice și reabilitarea imobilului din strada Petru Maior. Nr. 22 (Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Dizabilități nr. 2)
29.Înființare centre comunitare integrate
30.Consolidare cămin pentru persoane vârstnice
31.Înființare cămine persoane vârstnice
32.Construire locuințe de serviciu Str. Prundului nr. 9
33.Construire locuințe ANL
34.Construire locuințe nZEB pentru tineri
35.Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe
36.Construire și reabilitare centre culturale multifuncționale
37.Reabilitare cămine culturale
38.Înființare cinematograf
39.Reabilitare muzee
40.Transformare bibliotecă în hub de învățare digitală
41.Reabilitare case de cultură
42.Construire stadion nou (capacitate 12388 locuri)
43.Construire complex sportiv acvatic
44.Reabilitare, modernizare și dotare baze sportive
45.Construire complex sportiv multifuncțional și de agrement (bazin de înot, terenuri sportive etc.)
46.Construire bazin de înot acoperit
47.Amenajare sanie de vară
48.Amenajare skate-park
49.Amenajare locuri de joacă pentru copii
50.Dezvoltare și regenerare spații publice
51.Reamenajare spații publice centrul istoric
52.Regenerarea urbană a spațiilor publice degradate
53.Amenajare coridoare verzi-albastre de-a lungul cursurilor de apă
54.Amenajare parc botanic

Proiecte ODT 5: Revitalizarea zonei rurale a județului și reducerea decalajului rural-urban

55.Construire / reabilitare dispensare umane
56.Construire / reabilitare centre de permanență medicală
57.Înființare punct de lucru Serviciu de Ambulanță
58.Reabilitare școli
59.Extindere și modernizare școli profesionale
60.Reabilitare licee
61.Construire campusuri / huburi educaționale
62.Construire școli
63.Reabilitare grădinițe
64.Construire grădinițe
65.Construire creșe
66.Amenajare ludotecă și spațiu de joacă pentru antrepreșcolari
67.Înființare centre afterschool
68.Amenajare centru recreativ pentru copii
69.Înființare centru de tineret
70.Înființare centre comunitare integrate
71.Înființare centre de tip Respiro pentru persoane cu dizabilități
72.Înființare centre de zi pentru copii în risc de separare
73.Înființare centre de zi pentru asistență și recuperare persoane vârstnice
74.Înființare centre de îngrijire persoane vârstnice
75.Înființare centre de zi pentru consiliere și sprijin părinți și copii
76.Înființare centre de îngrijire la domiciliu
77.Construirea de locuințe ANL pentru tineri
78.Reabilitare locuințe publice
79.Construire locuințe sociale
80.Construire locuințe de serviciu
81.Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe
82.Reabilitare biblioteci comunale
83.Transformare biblioteci publice în huburi de învățare digitală
84.Construire și reabilitare cămine culturale
85.Construire / reabilitare săli de festivități
86.Amenajarea / reabilitare case memoriale
87.Construire / reabilitare muzee
88.Construire / reabilitare sală de sport
89.Construire complex sportiv
90.Construire bazin de înot
91.Amenajare terenuri de sport
92.Construire/reabilitare baze sportive
93.Amenajare spații de recreere și socializare
94.Construire țtrand
95.Amenajare spații de picnic
96.Construire bază de agrement
97.Amenajare zonă de agrement
98.Construire tabără școlară
99.Amenajare spații verzi
100.Amenajare locuri de joacă
101.Amenaje zone de promenadă
102.Amenajare / modernizare centre civice

PROPUNERI LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ DE BAZĂ (UAT) PRIVIND REȚEAUA DE LOCALITĂȚI ȘI POPULAȚIA

Nr. Crt.	Denumire UAT	UATB pentru care se propun măsuri de reducere a deficiențelor privind structura și repartiția în teritoriu a categoriilor de localități în satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform legii și în asigurarea accesibilității	Localități care beneficiază de dezvoltare ca noduri de transport pe eurocoridoare	Îmbunătățirea structurii și repartiției localităților	Îmbunătățirea serviciilor pentru populație: Educație	Sănătate și asistență socială	Cultură	Comerț	Îmbunătățirea nivelului de echipare edilitară: Rețeaua de alimentare cu apă	Rețeaua de gaz	Necesarul de locuințe în principalele centre urbane	Măsuri de susținere a zonelor defavorizate în vederea diminuării decalajelor teritoriale: Zone defavorizate de condiții naturale specifice	Zone montane defavorizate	Structura socio-demografică: UATB pentru care se propun măsuri privind creșterea populației	UATB pentru care se propun măsuri privind creșterea sporului natural	UATB pentru care se propun măsuri privind reducerea sporului migratoriu negativ	UATB pentru care se propun măsuri privind reducerea îmbătrânirii populației	UATB pentru care se propun măsuri de reducere a dezechilibrelor structurale ale potențialului demografic	UATB pentru care se propune crearea locurilor de muncă	UATB pentru care se propune reducerea decalajului de calitate a vieții între mediul urban și mediul rural	Diversificarea economică a gospodăriilor rurale prin pluriactivitate: meșteșuguri, industrii artizanale, industrii casnice, agro-turism	Centre și arii de polarizare: Zona Urbană Bistrița	Zona Urbană Beclean	Zona Funcțională Năsăud	Total propuneri
MUNICIPII																									
1	BISTRIȚA		X		3	X					X			X	X		X				X	V			8
ORAȘE																									
2	BECLEAN	X			3		X	X						X	X			X			X		V		9
3	NĂSĂUD	X	X		3	X	X	X		X	X										X			V	11
4	SÂNGEORZ - BĂI	X			3	X		X		X	X			X					X		X				10
COMUNE																									
5	BISTRIȚA BĂRGĂULUI									X				X							X				6
6	BRANIȘTEA	X			X	X	X			X					X		X		X		X		V		10
7	BUDACU DE JOS	X			X	X	X		X	X					X						X	V			9
8	BUDEȘTI	X			X			X	X	X		X			X		X		X		X				12
9	CĂIANU MIC				X	X			X	X					X	X	X				X				9
10	CETATE				X					X				X							X	V			5
11	CHIOCHIȘ	X		X	X	X		X	X	X					X		X				X				11
12	CHIUZA				X		X			X					X				X		X				6
13	CICEU - GIURGEȘTI					X			X	X				X	X	X	X	X			X				9
14	CICEU - MIHĂIEȘTI	X				X			X	X				X			X	X			X				9
15	COȘBUC					X			X	X				X			X	X	X		X				12
16	DUMITRA				X					X											X	V			4
17	DUMITRIȚA	X				X			X	X									X		X	V			9
18	FELDRU							X		X											X				6
19	GALAȚII BISTRIȚEI				X					X		X			X			X			X	V			7
20	ILVA MARE	X			X		X	X		X				X	X		X	X			X				11
21	ILVA MICĂ				X		X	X		X				X	X		X	X			X				7
22	JOSENII BÂRGĂULUI				X					X				X				X			X	V			4
23	LECHINȚA			X						X		X		X	X			X			X	V			5
24	LEȘU	X			X	X				X				X			X		X	X	X				10
25	LIVEZILE				X					X					X						X	V			5
26	ILVA MARE	X			X		X			X				X							X				10
27	MAIERU				X					X				X							X				6
28	MĂGURA ILVEI					X			X	X		X		X	X		X				X	V			9
29	MĂRIȘELU			X	X	X			X	X				X	X		X				X	V			10
30	MICEȘTII DE CÂMPIE	X		X	X	X			X	X		X		X	X		X				X				13
31	MILAȘ			X	X	X				X		X		X			X		X		X				8
32	MONOR	X								X				X	X		X				X				8
33	NEGRILEȘTI				X	X				X				X	X		X				X				8
34	NIMIGEA									X									X		X				6
35	NUȘENI			X	X					X				X			X				X				9
36	PARVA					X	X			X				X			X		X		X				8
37	PETRU RAREȘ							X		X									X		X				6
38	POIANA ILVEI	X		X	X	X				X				X	X		X	X			X				11
39	PRUNDU BÂRGĂULUI				X		X			X				X			X		X		X	V			8
40	RISNA				X					X				X	X		X				X				6
41	REBRIȘOARA				X					X				X			X		X		X				8
42	RODNA				X		X			X				X			X		X		X				8
43	RONAIU				X					X				X			X				X				6
44	RUNCU SALVEI	X		X	X	X	X		X	X				X			X		X		X				10
45	SALVA			X					X					X			X		X		X			V	8
46	SÂNMIHAIU DE CÂMPIE	X					X	X		X				X			X		X		X				11
47	SILIVAȘU DE CÂMPIE	X		X	X	X			X	X		X			X		X		X		X				12
48	SPERMEZEU				X	X			X	X				X			X		X		X				8
49	ȘANȚ				X					X				X			X				X				7
50	ȘIEU				X					X				X	X		X				X	V			7
51	ȘIEU-MĂGHERUȘ				X				X	X							X				X	V			8
52	ȘIEU-ODORHEI				X	X				X				X	X		X		X		X				9
53	ȘIEUȚ									X				X			X				X	V			4
54	ȘINTEREAG	X								X				X	X		X				X				5
55	TÂRLIȘUA	X			X	X				X				X	X		X				X				10
56	TEACA			X	X	X	X			X		X			X		X				X				8
57	TELCIU	X		X	X		X	X		X				X			X		X		X				11
58	TIHA BĂRGĂULUI				X				X	X				X	X		X		X		X				9
59	URIU	X								X				X			X				X				4
60	URMENIȘ			X						X				X	X		X		X		X				9
61	ZAGRA				X					X				X			X				X				7
	TOTAL	21	5	13	39	26	14	10	7	57	47	4	9	33	9	48	36	21	27	12	59	62	15	2	2	516

Legenda generală

Statutul și funcțiunile localităților conform rangului stabilit prin lege și mărimea prognozată
- Rangul II - Municipii
- Rangul III - Orașe
- Rangul IV - Sate reședință de comună
- Rangul V - Sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor sau orașelor

Limite administrative
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB
- Localități

Hidrografie
- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălți

Infrastructura de comunicație rutieră
- Drum național-european
- Drum național
- Drum județean
- Drum comunal
- Variantă /centură ocolitoare

Infrastructura de comunicație feroviară
- Cale ferată

Legenda specifică

Rețeaua de localități
- UATB pentru care se propun măsuri de reducere a deficiențelor privind structura și repartiția în teritoriu a categoriilor de localități în satisfacerea indicatorilor minimali de definire conform legii și în asigurarea accesibilității
- Localități pentru care se propune îmbunătățirea transportului public rutier
- Localități pentru care se propune îmbunătățirea transportului feroviar
- Localități care întrunesc condiții de dezvoltare ca noduri de transport pe eurocoridoare
- Îmbunătățirea structurii și repartiției localităților

Îmbunătățirea serviciilor pentru populație
- Educație
- Sănătate și asistență socială
- Cultură
- Comerț

Îmbunătățirea nivelului de echipare edilitară, inclusiv cu rețele de distribuție a apei echipate cu hidranți exteriori de incendiu
- Racordare la rețeaua de alimentare cu apă
- Racordare la rețeaua de canalizare
- Racordare la rețeaua de gaz

Necesarul de locuințe în principalele centre urbane

Măsuri de susținere a zonelor defavorizate în vederea diminuării decalajelor teritoriale
- Zone montane defavorizate
- Zone defavorizate de condiții naturale specifice

Structura socio-demografică
- UATB pentru care se propun măsuri privind creșterea populației
- UATB pentru care se propun măsuri privind creșterea sporului natural
- UATB pentru care se propun măsuri privind reducerea sporului migratoriu negativ
- UATB pentru care se propun măsuri privind reducerea îmbătrânirii populației
- UATB pentru care se propun măsuri de reducere a dezechilibrelor structurale ale potențialului demografic
- UATB pentru care se propune crearea locurilor de muncă
- UATB pentru care se propune reducerea decalajului de calitate a vieții între mediul urban și mediul rural
- Diversificarea economică a gospodăriilor rurale prin pluriactivitate: meșteșuguri, industrii artizanale, industrii casnice, agro-turism

Zone Urbane Funcționale
- Bistrița
- Năsăud
- Beclean

ODT 4: Regenerarea urbană și consolidarea zonelor urbane funcționale
1.Reparare și reorganizare cop de legătură pentru autorizarea ISU în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență
2.Amenajare și modernizare Secția Recuperare Medicală a Spitalului Clinic Județean de Urgență
3.Amenajare laborator de recuperare, medicină fizică și balneologie al Spitalului Clinic Județean de Urgență
4.Investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și tratează cancer – Spitalul Clinic Județean de Urgență
5.Investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice – Spitalul Clinic Județean de Urgență

Titlu proiect:
ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

Beneficiar:
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

Titlu planșă:
Planșa nr. 2.2. Rețeaua de localități și populația - Propuneri

Data	*Contract*
5.2026	**18213 / 10.06.2025**
Nr. planșă	*Scara*
nr. 2.2.	**1:125000**

Director de proiect:
Șef lucr. dr. geogr.-urb.
Sandu-Ciprian MOLDOVAN

Consultant științific:
Acad. prof. univ. dr. geogr-urb.
BENEDEK József

Specialiști-consultanți:
Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU

Ec. urb. dr. geogr. Marius CRISTEA

Ing. urb. Niculina NEGOIȚĂ

Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ

Specialiști GIS-Întocmit planșă
Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN

Dr. Cosmina - Daniela URSU

Geomat. dr. geogr. Bogdan-Eugen DOLEAN

Contractant general:
UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
Facultatea de Geografie

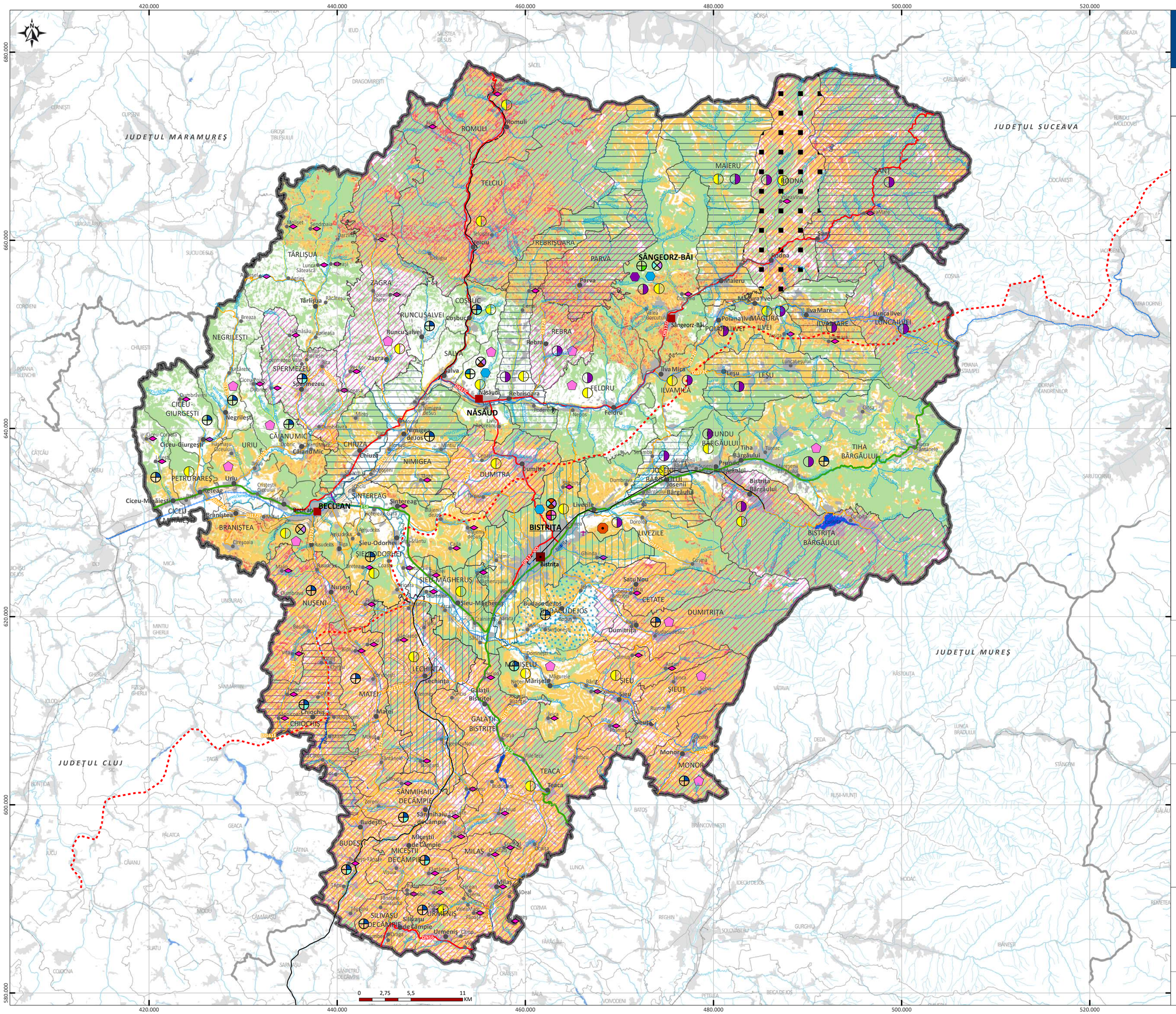

P.A.T.J. BISTRIȚA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD

PLANȘA NR. 3.2.2. INFRASTRUCTURILE TEHNICE ALE TERITORIULUI - REȚELE ENERGETICE, TELECOMUNICAȚII, GOSPODĂRIREA APELOR

PROPUNERI

Legenda generală

Limite administrative

- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB
- Localități
- Municipiu de importanță națională (reședință de județ)
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Lacuri, iazuri, bălți

Infrastructura de comunicație rutieră

- Drum național-european
- Drum național
- Drum județean
- Drum comunal
- Variantă / centură ocolitoare

Infrastructura de comunicație feroviară

- electrificată dublă
- electrificată simplă
- neelectrificată simplă
- linie neinteroperabilă

Infrastructura de comunicație aeriană

- Aerodrom Bistrița

Legenda specifică

Gospodărirea apelor și îmbunătățiri funciare

Lucrări pentru asigurarea necesarului de apă pentru toate categoriile de consumatori

- Regularizare cursuri de apă
- Ecologizare cursuri de apă
- Reabilitare conductă de aducțiune Bistrița-Lechința
- Remedierea siturilor contaminate și potențial contaminate

Lucrări de combatere și prevenire a alunecărilor de teren

- Consolidare versanți

Probabilitatea de apariție a alunecărilor de teren

- Medie-mare (0,3 - 0,5)
- Mare (0,5 - 0,718)
- Aplicarea măsurilor pedo-agro-ameliorative de combatere a eroziunii solului

Sisteme de alimentare cu apă și canalizare

- Înființare rețea de alimentare cu apă
- Sistem dezinfecție apă potabilă la Stația de Tratare
- Extindere rețea de alimentare cu apă, rezervor și stații de pompare
- Reabilitare și extindere rețea de alimentare cu apă
- Înființare rețea de canalizare
- Extindere rețea apă-canalizare
- Extinderea rețea de canalizare
- Extindere rețea canalizare, reabilitare colector și deversoare

Rețele energetice

- Modernizare rețea de distribuție a energiei electrice
- Eficientizare energetică iluminat public
- Amenajare parc fotovoltaic
- Alimentare cu gaze
- Cogenerare biogaz stația de epurare
- Construire LEA 400 kV Gădălin-Suceava

Rețeaua Transgaz

- Conducta transport
- Conductă terți
- Conductă proiectată
- Conductă tehnologică
- Racord alimentare gaz

Zone de protecție

- Zonă de protecție 20m
- Zonă de protecție 200m

Salubrizare și managementul deșeurilor

- Amenajare centre de aport voluntar
- Modernizarea stațiilor de transfer și a centrelor de colectare
- Amenajare platforme colectare (insule ecologice digitalizate) deșeuri
- Instalație îngrășare nămol SEAU

Rețele de telecomunicații și transmitere de date

- Dezvoltarea și modernizarea rețelei existente

Titlu proiect: **ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**	*Beneficiar:* **CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA - NĂSĂUD**
Titlu planșă: **Planșa nr. 3.2.2. Infrastructurile tehnice ale teritoriului - Rețele energetice, telecomunicații Propuneri**	*Data* **5.2026** / *Contract* **18213 / 10.06.2025**
	Nr. planșă **nr. 3.2.2.** / *Scara* **1:125000**
Director de proiect: **Șef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN**	
Consultant științific: **Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József**	
Specialiști-consultanți: **Ing.-urb. Niculina NEGOIȚĂ** **Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ** **Geogr. Alexandra Ecaterina VETU**	
Specialiști GIS-Întocmit planșă **Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN** **Dr. Iulia HĂRĂNGUȘ**	
Contractant general: **UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI Facultatea de Geografie**	

P.A.T.J. BISTRIŢA-NĂSĂUD

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

PLANŞA NR. 4.2. STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ŞI ZONIFICAREA TERITORIULUI

PROPUNERI

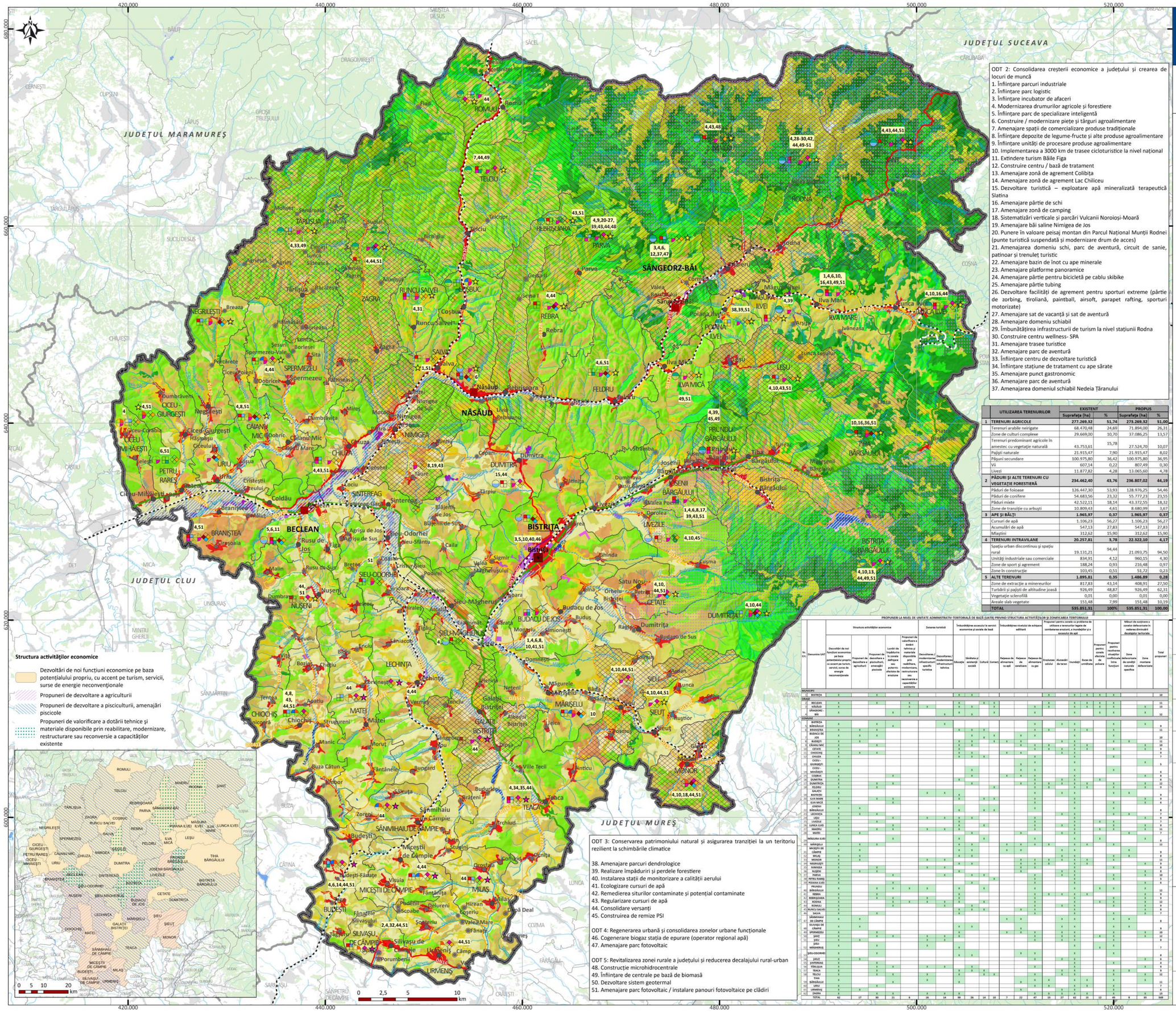

ODT 2: Consolidarea creşterii economice a judeţului şi crearea de locuri de muncă

1. Înfiinţare parcuri industriale
2. Înfiinţare parc logistic
3. Înfiinţare incubator de afaceri
4. Modernizarea drumurilor agricole şi forestiere
5. Înfiinţare parc de specializare inteligentă
6. Construire / modernizare pieţe şi târguri agroalimentare
7. Amenajare spaţii de comercializare produse tradiţionale
8. Înfiinţare depozite de legume-fructe şi alte produse agroalimentare
9. Înfiinţare unităţi de procesare produse agroalimentare
10. Implementarea a 3000 km de trasee cicloturistice la nivel naţional
11. Extindere turism Băile Figa
12. Construire centru / bază de tratament
13. Amenajare zonă de agrement Colibiţa
14. Amenajare zonă de agrement Lac Chiliceu
15. Dezvoltare turistică – exploatare apă mineralizată terapeutică Slatina
16. Amenajare pârtie de schi
17. Amenajare zonă de camping
18. Sistematizări verticale şi parcări Vulcanii Noroioşi-Moară
19. Amenajare băi saline Nimigea de Jos
20. Punere în valoare peisaj montan din Parcul Naţional Munţii Rodnei (punte turistică suspendată şi modernizare drum de acces)
21. Amenajarea domeniu schi, parc de aventură, circuit de sanie, patinoar şi tronuleţ turistic
22. Amenajare bazin de înot cu ape minerale
23. Amenajare platforme panoramice
24. Amenajare pârtie pentru biciclete pe cablu skibike
25. Amenajare pârtie tubing
26. Dezvoltare facilităţi de agrement pentru sporturi extreme (pârtie de zorbing, tiroliană, paintball, airsoft, parapet rafting, sporturi motorizate)
27. Amenajare sat de vacanţă şi sat de aventură
28. Amenajare domeniu schiabil
29. Îmbunătăţirea infrastructurii de turism la nivel staţiunii Rodna
30. Construire centru wellness- SPA
31. Amenajare trasee turistice
32. Amenajare parc de aventură
33. Înfiinţare centru de dezvoltare turistică
34. Înfiinţare staţiune de tratament cu ape sărate
35. Amenajare punct gastronomic
36. Amenajare parc de aventură
37. Amenajarea domeniul schiabil Nedeia Ţăranului

	UTILIZAREA TERENURILOR	EXISTENT		PROPUS	
		Suprafaţa (ha)	%	Suprafaţa (ha)	%
1	**TERENURI AGRICOLE**	**277.269,32**	**51,74**	**273.269,32**	**51,00**
	Terenuri arabile neirigate	68.470,48	24,69	71.894,00	26,31
	Zone de culturi complexe	29.669,00	10,70	37.086,25	13,57
	Terenuri predominant agricole în amestec cu vegetaţie naturală	43.753,61	15,78	27.524,70	10,07
	Pajişti naturale	21.915,47	7,90	21.915,47	8,02
	Păşuni secundare	100.975,80	36,42	100.975,80	36,95
	Vii	607,14	0,22	807,49	0,30
	Livezi	11.877,82	4,28	13.065,60	4,78
2	**PĂDURI ŞI ALTE TERENURI CU VEGETAŢIE FORESTIERĂ**	**234.462,40**	**43,76**	**236.807,02**	**44,19**
	Păduri de foioase	126.447,30	53,93	128.976,25	54,46
	Păduri de conifere	54.683,56	23,32	55.777,23	23,55
	Păduri mixte	42.522,11	18,14	43.372,55	18,32
	Zone de tranziţie cu arbuşti	10.809,43	4,61	8.680,99	3,67
3	**APE ŞI BĂLŢI**	**1.965,97**	**0,37**	**1.965,97**	**0,37**
	Cursuri de apă	1.106,23	56,27	1.106,23	56,27
	Acumulări de apă	547,13	27,83	547,13	27,83
	Mlaştini	312,62	15,90	312,62	15,90
4	**TERENURI INTRAVILANE**	**20.257,81**	**3,78**	**22.322,10**	**4,17**
	Spaţiu urban discontinuu şi spaţiu rural	19.131,21	94,44	21.093,75	94,50
	Unităţi industriale sau comerciale	834,91	4,12	960,15	4,30
	Zone de sport şi agrement	188,24	0,93	216,48	0,97
	Zone în construcţie	103,45	0,51	51,72	0,23
5	**ALTE TERENURI**	**1.895,81**	**0,35**	**1.486,89**	**0,28**
	Zone de extracţie a minereurilor	817,83	43,14	408,91	27,50
	Turbării şi pajişti de altitudine joasă	926,49	48,87	926,49	62,31
	Vegetaţie sclerofilă	0,01	0,00	0,01	0,00
	Areale slab vegetate	151,48	7,99	151,48	10,19
	TOTAL	**535.851,31**	**100%**	**535.851,31**	**100.00**

PROPUNERI LA NIVEL DE UNITATE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ DE BAZĂ (UAT)[1] PRIVIND STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ŞI ZONIFICAREA TERITORIULUI

No. Crt.	Denumire UAT	Structura activităţilor economice: Dezvoltări de noi funcţiuni economice pe baza potenţialului propriu cu accent pe turism, servicii, surse de energie neconvenţionale	Propuneri de dezvoltare a agriculturii	Propuneri de dezvoltare a pisciculturii, piscicultură, amenajări piscicole	Propuneri de valorificare a dotării tehnice şi materiale disponibile prin reabilitare, modernizare, restructurare sau reconversie a capacităţilor existente	Zonarea turistică: Dezvoltarea / modernizarea infrastructurii specific turistice	Dezvoltarea / modernizarea infrastructurii tehnice	Îmbunătăţirea accesului la servicii economice şi sociale de bază: Educaţie	Sănătate şi asistenţă socială	Cultură	Comerţ	Îmbunătăţirea nivelului de echipare edilitară: Reţeaua de alimentare cu apă	Reţeaua de canalizare	Reţeaua de alimentare cu gaz	Proprietate publică: Drumuri naţionale	Drumuri judeţene	Drumuri comunale	Proprietate privată: Inundaţii	Exces de umiditate	Propuneri pentru rezolvarea situaţiilor conflictuale între funcţiuni	Măsuri de susţinere a zonelor defavorizate în vederea diminuării decalajelor teritoriale: Zone montane defavorizate	Zone defavorizate de condiţii naturale specifice	Total propuneri
MUNICIPIU																							
1	BISTRIŢA	X		X		X		X	X						X		X	X	X	X			10
ORAŞE																							
2	BECLEAN	X		X		X	X	X		X					X		X	X	X	X		X	11
3	NĂSĂUD	X				X		X	X	X			X	X	X		X	X	X	X		X	13
4	SÂNGEORZ-BĂI	X			X	X		X					X				X		X	X			12
COMUNE																							
5	BISTRIŢA BARGĂULUI	X		X	X		X						X		X	X			X			X	9
6	BIRAIUL	X	X	X				X	X	X			X		X		X		X				11
7	BUDACU DE JOS	X	X						X	X	X												10
8	JOS	X	X					X	X		X	X	X				X		X				11
9	BUDEŞTI	X		X				X	X		X	X	X	X	X		X		X	X		X	10
10	CĂRBUNAŞ MIC	X						X	X				X		X	X	X		X			X	9
11	CETATE	X						X					X		X	X	X		X			X	9
12	CHIOCHIŞ	X	X	X				X	X		X	X			X				X				9
13	CHIUZA	X						X	X	X			X						X				7
14	CICEU - GIURGEŞTI	X											X									X	5
15	CICEU - MIHAIEŞTI	X							X				X				X						6
16	COŞBUC	X			X			X	X		X		X									X	8
17	DUMITRIŢA	X						X					X		X		X		X				8
18	FELDRU	X		X	X				X		X		X	X			X		X			X	12
19	GALAŢII BISTRIŢEI	X		X							X		X	X			X		X			X	9
20	ILVA MARE	X		X	X		X		X				X										9
21	ILVA MICĂ	X		X				X	X	X			X				X					X	9
22	JOŞENII BÂRGĂULUI	X	X					X					X				X						8
23	LEŞU	X	X	X				X					X				X						7
24	LIVEZILE	X			X	X	X	X	X				X				X					X	9
25	COŞBUC	X		X				X					X			X	X		X			X	9
26	LUNCA ILVEI	X						X			X		X				X						6
27	MAGURU	X		X	X		X	X	X				X				X		X			X	11
28	MAIERI	X	X					X					X		X		X					X	7
29	MĂGURA ILVEI	X			X			X			X		X				X					X	8
30	MĂRŞELU	X	X	X				X	X				X	X	X		X		X				12
31	MICEŞTII DE CÂMPE	X	X					X	X				X	X			X					X	9
32	MILAŞ	X	X					X					X				X		X	X			8
33	MONOR	X	X						X	X			X	X			X		X				11
34	NĂSĂUŞENI	X							X	X			X	X			X					X	9
35	NIMIGEA	X		X		X	X		X	X			X				X						8
36	NUŞENI	X	X	X				X					X				X					X	8
37	PARVA	X			X		X		X	X			X	X			X					X	10
38	PETRU RAREŞ	X									X	X					X					X	5
39	POIANA ILVEI	X		X					X				X				X					X	6
40	PRUNDU BÂRGĂULUI	X		X	X	X		X		X			X			X	X		X				12
41	REBRA	X		X				X					X	X	X	X	X					X	9
42	REBRIŞOARA	X		X	X	X		X					X				X		X			X	9
43	RODNA	X			X	X	X	X		X			X			X	X		X			X	12
44	RUNCU SALVEI	X			X			X	X	X			X		X		X					X	8
45	SALVA	X		X				X					X		X		X		X			X	7
46	SARAŞAU DE CÂMPE	X	X						X	X			X	X			X	X	X				8
47	SIUNIUL DE CÂMPE	X	X					X	X				X				X	X	X				8
48	SPERMEZEU	X		X				X			X	X	X	X			X					X	10
49	ŞANţ	X		X	X	X	X	X					X	X		X	X					X	12
50	ŞIEU	X	X			X	X	X					X	X			X						8
51	ŞIEUT			X		X							X				X						7
52	MĂGHERUŞ							X								X							
53	SIEU-ODORHEI	X		X				X	X				X				X						8
54	ŞIEUL	X	X										X				X					X	4
55	ŞINTEREAG	X		X							X						X					X	4
56	TÂRLIŞUA	X		X	X		X	X			X		X				X					X	9
57	TEACA	X		X	X				X	X	X						X		X	X		X	9
58	TELCIU	X		X	X		X		X		X	X					X					X	12
59	TIHA	X			X		X						X	X	X		X	X	X			X	11
60	BÂRGĂULUI	X			X			X					X				X						7
61	URSU	X											X				X						4
62	URMENIŞ	X	X					X					X				X						6
63	ZAGRA	X		X	X		X	X	X					X	X	X	X		X			X	13
	TOTAL	62	17	30	21	6	16	14	39	26	14	10	7	22	47	15	27	12	45	9	8	33	549

ODT 3: Conservarea patrimoniului natural şi asigurarea tranziţiei la un teritoriu rezilient la schimbările climatice

38. Amenajare parcuri dendrologice
39. Realizare împăduriri şi perdele forestiere
40. Instalarea staţii de monitorizare a calităţii aerului
41. Ecologizare cursuri de apă
42. Remediereea siturilor contaminate şi potenţial contaminate
43. Regularizare cursuri de apă
44. Consolidare versanţi
45. Construirea de remize PSI

ODT 4: Regenerarea urbană şi consolidarea zonelor urbane funcţionale

46. Cogenerare biogaz staţia de epurare (operator regional apă)
47. Amenajare parc fotovoltaic

ODT 5: Revitalizarea zonei rurale a judeţului şi reducerea decalajului rural-urban

48. Construcţie microhidrocentrale
49. Înfiinţare de centrale pe bază de biomasă
50. Dezvoltare sistem geotermal
51. Amenajare parc fotovoltaic / instalare panouri fotovoltaice pe clădiri

Legenda generală

- Municipiu de importanţă naţională (reşedinţă de judeţ)
- Oraş
- Sat reşedinţă de comună
- Sat aparţinător sau localitate componentă

Limite administrative

- Limita teritoriului judeţean
- Limita judeţelor vecine
- Limita UATB

Hidrografie

- Curs de apă principal
- Curs de apă secundar
- Lacuri, iazuri, bălţi

Infrastructura de comunicaţie rutieră

- Drum naţional-european
- Drum naţional
- Drum judeţean
- Drum comunal
- Variantă /centură ocolitoare

Infrastructura de comunicaţie feroviară

- Cale ferată

Legenda specifică

- Lucrări de împădurire în zonele defrişare sau puternic afectate de eroziune
- Reducerea poluării în zonele afectate

Zonarea turistică

- Dezvoltarea / modernizarea infrastructurii specific turistice
- Dezvoltarea / modernizarea infrastructurii tehnice

Îmbunătăţirea accesului la servicii economice şi sociale de bază

- Educaţie
- Sănătate şi asistenţă socială
- Cultură
- Comerţ

Îmbunătăţirea nivelului de echipare edilitară

- Reţeaua de alimentare cu apă
- Reţeaua de canalizare
- Reţeaua de alimentare cu gaz
- Localităţi pentru care se propune îmbunătăţirea transportului public rutier
- Localităţi pentru care se propune îmbunătăţirea transportului feroviar

Propuneri pentru zonele cu probleme de utilizare a terenurilor legate de combaterea eroziunii, a inundaţiilor şi a excesului de apă

- Eroziunea solului
- Alunecări de teren
- Inundaţii
- Exces de umiditate
- Areal inundabil în scenariul mediu (Q1%)
- Propuneri pentru rezolvarea situaţiilor conflictuale între funcţiuni

Măsuri de susţinere a zonelor defavorizate în vederea diminuării decalajelor teritoriale

- Zone montane defavorizate
- Zone defavorizate de condiţii naturale specifice

Zonificarea teritoriului - Utilizarea terenurilor

Terenuri agricole

- Terenuri arabile neirigate
- Zone de culturi complexe
- Terenuri predominant agricole în amestec cu vegetaţie naturală
- Pajişti naturale
- Păşuni secundare
- Vii
- Livezi

Păduri şi alte terenuri forestiere

- Păduri de conifere
- Păduri de foioase
- Păduri mixte
- Zone de tranziţie cu arbuşti

Terenuri intravilane

- Spaţiu urban discontinuu şi spaţiu rural
- Unităţi industriale sau comerciale
- Zone de sport şi agrement
- Zone în construcţie

Ape şi bălţi

- Acumulări de apă
- Cursuri de apă
- Mlaştini

Alte terenuri

- Zone de extracţie a minereurilor
- Vegetaţie sclerofilă
- Turbării şi pajişti de altitudine joasă
- Areale slab vegetate

Titlu proiect:

ELABORARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Titlu planşă:

Planşa nr. 4.2. Structura activităţilor şi zonificarea teritoriului Propuneri

Beneficiar:

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA - NĂSĂUD

Data	*Contract*
5.2026	**18213 / 10.06.2025**
Nr. planşă	*Scara*
nr. 4.2.	**1:125000**

Director de proiect:

Şef lucr. dr. geogr.-urb. Sandu-Ciprian MOLDOVAN

Consultant ştiinţific:

Acad. prof. univ. dr. geogr-urb. BENEDEK József

Specialişti-consultanţi:

Ec.-urb. dr. geogr. Marius CRISTEA

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Sorin FILIP

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Iuliu VESCAN

Prof. univ. dr. habil. geogr.-urb. Ştefan DEZSI

Conf. univ. dr. geogr.-urb. Raularian RUSU

Şef lucr. dr. ing. Sanda ROŞCA

Ing. urb. Niculina NEGOIŢĂ

Dr. Iulia HÂRÂNGUŞ

Şef lucr. dr. Csaba HORVATH

Specialişti GIS-Întocmit planşă

Conf. univ. dr. Titus-Cristian MAN

Dr. Cosmina-Daniela URSU

Conf. univ. dr. Ioan FODOREAN

Geomat. dr. geogr. Bogdan-Eugen DOLEAN

Contractant general:

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
Facultatea de Geografie

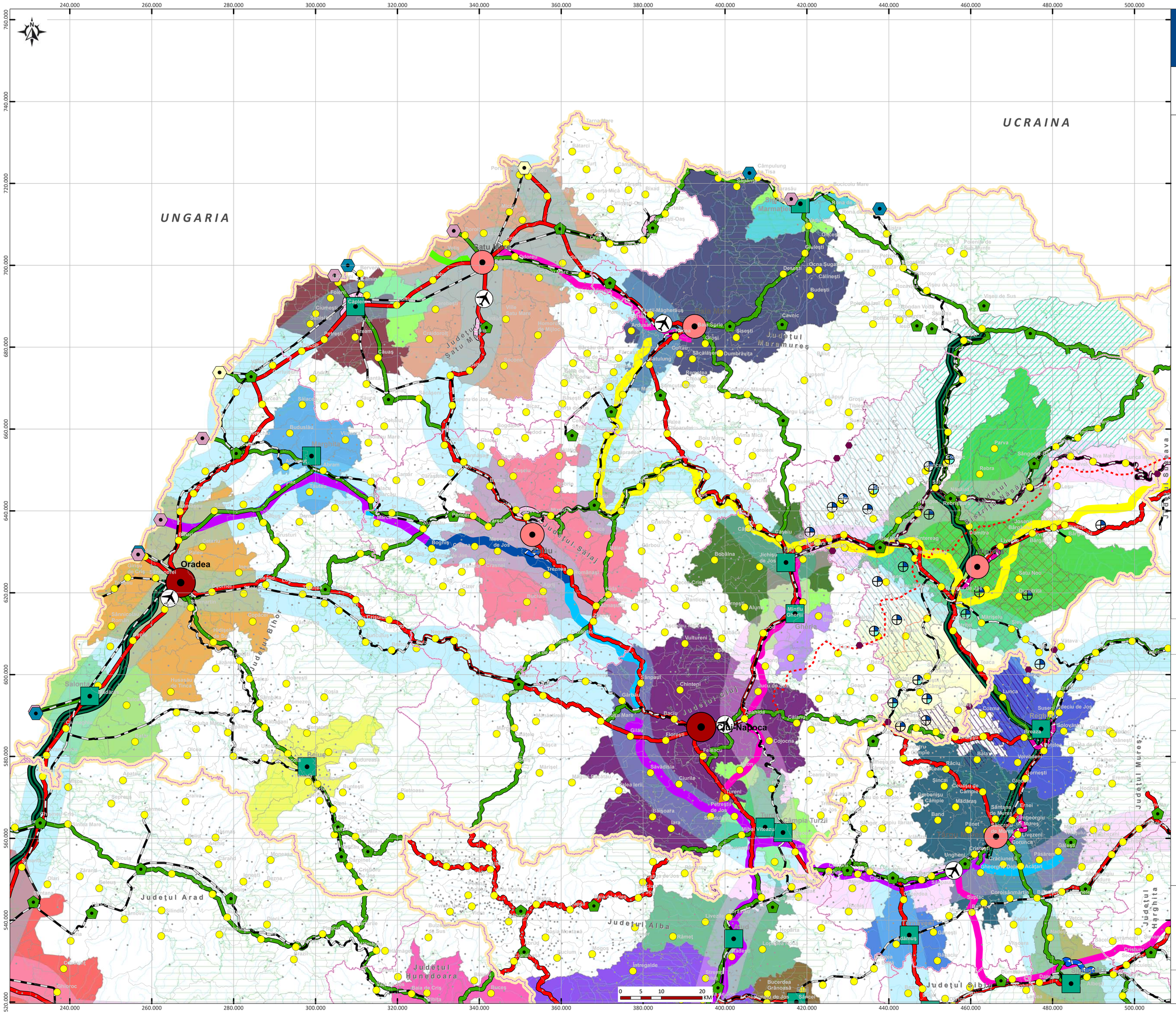
UNGARIA
UCRAINA
Oradea
Cluj-Napoca
Baia Mare
Satu Mare
Zalău
Sfântu Gheorghe
Târgu Mureș
Alba Iulia
Deva
Sibiu
Reșița
Arad
Bistrița
Baia Sprie
Cavnic
Sighetu Marmației
Sighișoara
Turda
Câmpia Turzii
Gherla
Dej
Huedin
Salonta
Beiuș
Aiud
Cugir
Hunedoara
Orăștie
Petroșani
Lupeni
Vulcan
Uricani
Livezeni
Parva
Sângeorgiu de Pădure
Rebra
Sângeorgiu de Mureș
Sărmașu
Ungheni
Cristești
Ocna Sugatag
Dej
Gherla
Bistrița
Năsăud
Beclean
Luna
Cojocna
Apahida
Florești
Gilău
Baciu
Jucu de Jos
Chinteni
Sânpaul
Vultureni
Mintiu Gherlei
Jichișu de Jos
Bobâlna
Cămpia Turzii
Câmpia Transilvaniei
Luna
Lunca
Cozma
Susenii
Ideciu de Jos
Breaza
Solovăstru
Voivodeni
Băla
Răciu
Șincai
Ceuașu de Câmpie
Gorneștii
Glodinii
Gornești
Mădăras
Band
Sântana de Mureș
Sângeorgiu de Mureș
Ernei
Livezeni
Corunca
Panet
Cristești
Ungheni
Târgu Mureș
Ibănești
Eremitu
Ideș
Ogra
Sărmașu
Ilișua
Ilișua Mare
Lunca Ilișului
Sângeorgiu de Pădure
Parva
Rebra
Sângeorgiu de Mureș
Livezeni
Corunca
Pădureni
Ungheni
Cristești

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD
CABINET PREŞEDINTE
Nr.VIII/10596 din 28.05.2026

REFERAT DE APROBARE
a Proiectului de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud

Conform prevederilor Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, preşedintele consiliului judeţean, prin structura din cadrul aparatului de specialitate a consiliului judeţean condusă de arhitectul-şef, are următoarele atribuţii în domeniul amenajării teritoriului şi urbanismului: asigură elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului judeţean și supune aprobării consiliului judeţean, în baza referatului tehnic al arhitectului-şef, documentaţiile de amenajare a teritoriului.

Planul de amenajare a teritoriului judeţean are caracter director şi reprezintă expresia spaţială a programului de dezvoltare socioeconomică a judeţului. Planul de amenajare a teritoriului judeţean se corelează cu Planul de amenajare a teritoriului naţional, cu Planul de amenajare a teritoriului zonal, cu programele guvernamentale sectoriale, precum şi cu alte programe de dezvoltare. Prevederile Planului de amenajare a teritoriului judeţean devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului şi de urbanism care le detaliază. Fiecare judeţ trebuie să deţină Planul de amenajare a teritoriului judeţean şi să îl reactualizeze periodic, la 5-10 ani, în funcţie de politicile şi de programele de dezvoltare ale judeţului.

La nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nu există un Plan de Amenajare a Teritoriului Judeţean (P.A.T.J) elaborat şi aprobat, motiv pentru care a fost necesar și oportun accesarea finanțării proiectului cu titlul „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”, prin Planul Național de Redresare și Reziliență, Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană.

Astfel, a fost semnat Contractul de finanțare nr.127253/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022, încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, în calitate de Coordonator de investiții pentru Planul Național de Redresare și Reziliență și Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de beneficiar.

Ca urmare, pentru implementarea proiectului a fost încheiat Contractul de servicii nr.18213/10.06.2025 între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator, având ca obiect prestarea serviciilor de elaborare a documentației „Elaborare Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”.

În baza contractului de servicii încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud și Universitatea Babeș-Bolyai procesul de

elaborare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud a fost structurat pe următoarele etape:

- Etapa I - Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud.
- Etapa II - Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud. Plan de acțiune pentru implementarea prevederilor Planului de amenajare a teritoriului județului Bistrița-Năsăud.
- Etapa III - Avizarea Planului de amenajare a teritoriului județului Bistrița-Năsăud. Finalizarea P.A.T.J. Bistrița-Năsăud.

Obiectivul specific al documentației de amenajare a teritoriului este de a îmbunătăți cadrul de planificare teritorială prin documente și proceduri simplificate și digitalizate de amenajare a teritoriului, un acces sporit și transparent la documentele de planificare spațială și teritorială.

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud reprezintă documentul de referință ce va sta la baza investițiilor viitoare în infrastructura și serviciile publice și private necesare ridicării nivelului de atractivitate a județului, creșterii calității vieții în zonele urbane și rurale, dezvoltării capitalului economic și uman, a accesibilității și conectivității la rețele de transport și energie, protejării valorilor cadrului natural și a patrimoniului cultural în judeţul Bistrița-Năsăud.

Perioada de valabilitate a documentaţiei de amenajare a teritoriului se stabileşte de către autoritatea administraţiei publice locale abilitată să aprobe documentaţia, în conformitate cu gradul de complexitate şi cu prevederile acesteia.

Prin Nota de fundamentare nr.IVB/1094/28.05.2026 a Compartimentului urbanism, amenajarea teritoriului, GIS, Structura Arhitect șef se propune inițierea Proiectului de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud.

Anterior supunerii spre adoptare de către Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud va fi supus procedurii de transparență decizională, conform prevederilor Legii nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Față de cele prezentate mai sus, aprob inițierea **Proiectului de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud,** în vederea supunerii acestuia la transparență decizională.

INIȚIATOR:
PREŞEDINTE,
EMIL RADU MOLDOVAN

Întocmit: Iordana Tănase, inspector superior/1 ex.

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD
ARHITECT-ȘEF
Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului, GIS
Nr.IVB/10594 din 28.05.2026

NOTĂ DE FUNDAMENTARE
privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului județean Bistriţa-Năsăud

Planul de amenajare a teritoriului județean reprezintă o documentație cu caracter director, având rolul de a transpune în plan spațial direcțiile de dezvoltare economică, socială, culturală și instituțională ale județului, stabilite de autoritățile administrației publice județene, pentru teritoriul pe care îl gestionează, în corelare cu Planul de amenajare a teritoriului național (P.A.T.N.), cu planurile de amenajare a teritoriului zonal (P.A.T.Z.), cu programele guvernamentale sectoriale, precum și cu alte programe și strategii de dezvoltare relevante.

Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean se înscrie în demersurile Consiliului Județean Bistrița-Năsăud de îndeplinire a atribuțiilor ce îi revin potrivit prevederilor art.21, art.22 și art.42 din Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, în ceea ce privește coordonarea activității de amenajare a teritoriului la nivel județean, precum și inițierea și aprobarea planului de amenajare a teritoriului județean.

În acest context, la nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud neexistând, un Plan de Amenajare a Teritoriului Județean elaborat și aprobat, a fost considerată necesară și oportună accesarea finanțării proiectului cu titlul „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”, prin Planul Național de Redresare și Reziliență, Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană.

În acest sens, a fost semnat Contractul de finanțare nr.127253/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022, încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, în calitate de Coordonator de investiții pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană, și Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de beneficiar.

Prin Dispoziția Președintelui Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.66/2023, cu modificările și completările ulterioare, a fost constituită unitatea de implementare a proiectului „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”, cod C10-I4-118, finanțat prin PNRR, la nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Pentru implementarea proiectului a fost încheiat Contractul de servicii nr.18213/10.06.2025 între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor, și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator, având ca obiect prestarea serviciilor de elaborare a documentației „Elaborare Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”.

În conformitate cu prevederile Ordinului ministrului dezvoltării regionale şi turismului nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare şi consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism, cu modificările și completările ulterioare, responsabilitatea privind

informarea şi consultarea publicului pentru planurile de amenajare a teritoriului revine autorităţilor administraţiei publice responsabile cu aprobarea planurilor.

În acest sens, a fost elaborat Regulamentul Local de implicare a publicului în elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului aflate în competența de aprobare a Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud, aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.150/2022.

Totodată, prin Dispoziția Președintelui Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.160/2025 a fost constituit grupul de lucru și au fost desemnate persoanele responsabile cu informarea şi consultarea publicului în cadrul procesului de Elaborare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud.

În aplicarea prevederilor art.9 alin.(3) lit.a) și art.10 din Metodologia aprobată prin ordinul anterior menționat, persoanele responsabile cu informarea şi consultarea publicului au elaborat Documentul de planificare a procesului de informare și consultare a publicului aferent documentației Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud cu nr. IV/26511/22.09.2025.

Scopul de bază al elaborării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud îl constituie armonizarea la nivelul întregului teritoriu județean a politicilor economice, sociale, ecologice şi culturale, stabilite la nivel naţional şi local pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea diferitelor zone ale județului, urmărindu-se creşterea coeziunii şi eficienţei relaţiilor economice şi sociale dintre acestea.

Conform prevederilor art.8 din Normele Metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul şi de elaborare şi actualizare a documentaţiilor de urbanism aprobate prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale și administrației publice nr.233/2016, cu modificările și completările ulterioare, planul de amenajare a teritoriului județean este structurat pe următoarele părți:

a) partea 1:
- analiza situaţiei existente;
- identificarea elementelor care condiţionează dezvoltarea, cu evidenţierea problemelor, disfuncţionalităţilor şi tendinţelor;
- identificarea zonelor cu potenţial natural sau cultural;

b) partea a 2-a: diagnostic prospectiv şi general;

c) partea a 3-a: strategia de dezvoltare teritorială a judeţului;

d) partea a 4-a: planul de acţiune pentru implementarea prevederilor planului - politici publice teritoriale, programe şi proiecte.

Cu respectarea prevederilor art.42-43^1 din Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 8–12 și art.20–26 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001, aprobate prin Ordinul M.D.R.A.P. nr.233/2016, serviciile de elaborare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud cuprind activități specifice grupate pe etape și componente ale documentației de amenajare a teritoriului.

Astfel, procesul de elaborare a P.A.T.J. Bistrița-Năsăud a fost structurat în trei etape principale, după cum urmează:

Etapa I: Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud

Livrabile, recepționate prin Procesul-verbal de receptie nr.IV/31391/19.11.2025:

- Volumul I.1.: Suportul topografic al teritoriului județului Bistrița-Năsăud, vizat de O.C.P.I. Bistrița-Năsăud;
- Volumul I.2.: Studii de fundamentare cu caracter analitic și prospectiv;

- Volumul I.3.: Studiu de fundamentare cu caracter consultativ;
- Volumul I.4.: Analiza situației existente. Elemente de dezvoltare. Zone cu potențial.
- Volumul I.5.: Diagnosticul prospectiv și general.

Cu ocazia finalizării etapei I s-a încheiat Procesul-verbal nr.IVB/31409 din 20.11.2025 privind implicarea publicului în etapa de documentare și elaborare PATJ Bistrița-Năsăud.

Etapa II: Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud. Plan de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistrița-Năsăud

Livrabile, recepționate prin Procesul-verbal de recepție nr.IV/34414/23.12.2025:

- Volumul II.1.: Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud;
- Volumul II.2.: Planul de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistrița-Năsăud;

Cu ocazia finalizării etapei II s-a încheiat Procesul-verbal nr.IVB/34415 din 23.12.2025 privind implicarea publicului în etapa elaborării propunerilor ce vor fi supuse procesului de avizare.

Etapa III: Avizarea P.A.T.J. Bistrița-Năsăud. Finalizarea P.A.T.J. Bistrița-Năsăud

Livrabile, transmise, în vederea supunerii transparenței decizionale concomitent cu procedura evaluării de mediu, *prin Procesul-verbal de predare-primire nr.124/25.05.2026, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/10253/25.05.2026* :

- Volumul III.1.: Documentații pentru obținerea avizelor și acordurilor;
- Volumul III.2.: Documentație pentru informarea și consultarea publicului asupra propunerilor preliminare ale P.A.T.J. Bistrița-Năsăud;
- Volumul III.3.: Documentația P.A.T.J. Bistrița-Năsăud - conținând volumele aferente etapelor I-II actualizate, în format electronic și în format GIS .

P.A.T.J. include o bază de date geospațială realizată în format GIS, pe straturi tematice, în sistem de proiecție stereografică 1970, în conformitate cu specificațiile tehnice prevăzute în Anexa nr.6 din Ordinul M.D.R.A.P. nr.233/2016;

Volumul III.4.: Manual de utilizare și administrare a P.A.T.J. Bistrița-Năsăud în format GIS, destinat instruirii personalului de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud cu atribuții în administrarea și actualizarea bazei de date geospațiale.

Au fost obținute un număr de 39 de avize/acorduri/notificări ale instituțiilor publice și operatorilor rețelelor infrastructurilor tehnice, inclusiv avizul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Decizia Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud.

Nr.crt.	**INSTITUȚIE AVIZATOARE**	**Tipul documentului**	**Nr./data aviz/acord**	**Nr./data înregistrare la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud**
1	Centrul Național de Cartografie	comunicare	3343/21.10.2025	IV/29038/22.10.2025
2	Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliara	comunicare	44064/18.11.2025	IV/31295/19.11.2025
3	Ministerul Afacerilor Interne, Departamentul pentru Situații de Urgență, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență,	aviz	1506792/ 29.12.2025	IV/34923/ 31.12.2025

	Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Bistrița” al județului Bistrița-Năsăud			
4	Ministerul Afacerilor Interne, Departamentul pentru Situații de Urgență, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență	comunicare	82031/30.12.2025	IV/34939/ 31.12.2025
5	Societatea Națională de Transport Gaze Naturale „TRANSGAZ” S.A.Mediaș	aviz condiționat	69/3392/ 05.01.2026	IV/130/08.01.2026
6	Compania Națională de Transport și Energiei Electrice, TRANSELECTRICA S.A. București – Sucursala Teritorială de Transport Cluj-Napoca	acord de pricipiu	113/09.01.2026	IV/238/09.01.2026
7	S.P.E.E.H HIDROELECTRICA S.A. Cluj	aviz	3/16.01.2026	IV/786/19.01.2026
8	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei - ANRE	comunicare	4350/16.01.2026	IV/793/19.01.2026
9	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare, Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Bistrița-Năsăud	aviz	1/15.01.2026	IV/776/19.01.2026
10	Serviciul Român de Informații	aviz	N54133/ 20.01.2026	IV/890/20.01.2026
11	Distribuție Energie Electrică Romania S.A.	punct de vedere	815/2025	IV/1012/21.01.2026
12	Direcția investiții, drumuri județene, Serviciul administrare drumuri județene, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud	acord	IIIBa/34609/ 22.01.2026	
13	DELGAZ GRID S.A.	aviz	215285208/ 22.01.2026	IV/1083/22.01.2026
14	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Minier, Petrolier și al Stocării Geologice a dioxidului de carbon (ANRMPSG)	aviz	AAI1/23.01.2026	IV/1804/29.01.2026
15	SNGN ROMGAZ S.A. Tg.Mureș	aviz	1339/21.01.2026	IV/1212/23.01.2026
16	Autoritatea Națională pentru Administrare și	comunicare		IV/1373/27.01.2026

	Reglementare în Comunicații (ANCOM)			
17	Serviciul de Telecomunicații Speciale, Unitatea Militară 0500 București	aviz	15326/28.01.2026	IV/1689/29.01.2026
18	CPL Concordia Filiala Cluj România SRL	comunicare	337/29.01.2026	IV/1771/29.01.2026
19	AQUABIS S.A.	aviz	311/03.02.2026	IV/2085/03.02.2026
20	DIGI Romania S.A.	adresa nr.123	3044337422/ 19.01.2026	IV/2319/05.02.2026
21	Direcția Regională de Drumuri și Poduri Cluj	punct de vedere	3680/09.02.2026	IV/2572/09.02.2026
22	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Direcția Îmbunătățiri Funciare și Fond Funciar	comunicare	248245/06.02.2026	IV/2634/09.02.2026
23	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud	comunicare	374/06.02.2026	IV/2795/11.02.2026
24	Ministerul Apărării Naționale, Statul Major al Apărării, Unitatea Militară 02515 „D" București	aviz condiționat	DT - 286/02.02.2026	IV/2689/10.02.2026
25	Autoritatea Aeronautică Civilă Română	aviz favorabil condiționat	115/16.02.2026	IV/3059/16.02.2026
26	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației	aviz favorabil condiționat nr.12/2026	2445/17.02.2026	IV/3366/20.02.2026
27	Regia Națională a Pădurilor - ROMSILVA, Direcția Silvică Bistrița-Năsăud	comunicare	5224/24.02.2026	IV/3906/27.02.2026
28	Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere S.A. București	aviz de principiu cu condiții	27772/03.03.2026	IV/4176/03.03.2026
29	Compania Națională de Căi Ferate „CFR" S.A., Sucursala Regională de Căi Ferate Brașov	Aviz de principiu cu condiții nr.83	PV nr.7/23.02.2026	IV/4246/04.03.2026
30	Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Generală Logistică	aviz favorabil condiționat	151762/24.02.2026	IV/4226/04.03.2026
31	Orange România S.A.	aviz	AFO153144/42118/ 39667/10.03.2026	IV/4777/11.03.2026

32	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Direcția Județeană de Mediu Bistrița-Năsăud	decizie	102/23.03.2026	IV/5558/23.03.2026
33	Compania Națională de Căi Ferate „CFR" S.A., Sucursala Regională de Căi Ferate Iași	aviz de principiu favorabil	109/30.03.2026	IV/6117/31.03.2026
34	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Administrația Națională Apele Române	aviz	11/31.03.2026	IV/6539/03.04.2026
35	Compania Națională de Căi Ferate „CFR" S.A., Sucursala Regională de Căi Ferate Cluj	aviz de principiu	16/I.1./09.04.2026	IV/7061/14.04.2026
36	Vodafone Romania S.A.	aviz	NPOTX-FO_V_0836/ 21.04.2026	IV/7629/22.04.2026
37	Compania Națională de Căi Ferate „CFR" S.A., București	aviz favorabil cu condiții	9/4/966/ 23.04.2026	IV/7901/23.04.2026
38	Ministerul Culturii	aviz favorabil cu condiții nr.113/U/ 2026	3229/11.05.2026	IV/9235/12.05.2026
39	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii	aviz favorabil	51/20.05.2026	IV/9911/21.05.2026

Procedura de informare și consultare a publicului aferentă documentației Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud, precum și procedura de transparență decizională privind proiectul de hotărâre de aprobare a acesteia, se desfășoară concomitent cu procedura de evaluare de mediu, cu respectarea prevederilor Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, ale Ordinului MDRT nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare și consultare a publicului, ale Legii nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, precum și ale Hotărârii Guvernului nr.1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe.

În cadrul procedurii de evaluare de mediu derulate conform prevederilor HG nr.1076/2004, au fost publicate, la data de 11.03.2026, anunțurile privind declanșarea etapei de încadrare, iar la data de 23.03.2026 anunțurile privind emiterea deciziei etapei de încadrare, în presa locală și pe site-ul Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud, publicul fiind informat că Planul de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud necesită evaluare de mediu, fără evaluare adecvată, urmând a fi supus procedurii de adoptare cu aviz de mediu.

Ulterior, la data de 15.04.2026, au fost publicate, pe site-urile Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud și Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, raportul de mediu aferent proiectului și Anunțul nr.IVB/7121/15.04.2026 privind finalizarea raportului de mediu și informarea publicului interesat asupra posibilității de a transmite comentarii și propuneri scrise până la data de 04.06.2026.

De asemenea, publicul a fost invitat să participe la dezbatere publică a proiectului de plan, a Raportului de Mediu organizată la sediul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud din municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș nr.1, județul Bistrița-Năsăud, în data de 04.06.2026.

După obținerea avizului de mediu și încheierea procedurii de informare și consultare a publicului privind elaborarea Planului de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud, documentația va fi finalizată de către elaborator, prin preluarea și integrarea, după caz, a eventualelor observații și recomandări formulate de autoritățile competente și de publicul interesat.

Totodată, va fi elaborat Raportul informării și consultării publicului, document ce va constitui parte integrantă a documentației supuse aprobării.

Documentația în forma finală va fi supusă analizei Comisiei tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism din cadrul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, iar recepția finală a documentației aferente Etapei III se va efectua ulterior obținerii avizului emis în urma analizării documentației în cadrul comisiei.

Ca urmare a elaborării Planului de Amenajare a Teritoriului Judeţean Bistrița-Năsăud, beneficiile anticipate de către Consiliul Judeţean Bistrița-Năsăud se referă la aspecte precum:

a) asigurarea coeziunii economice, sociale și teritoriale și a echilibrului în dezvoltarea economică și socială a localităților și zonelor din județul Bistrița-Năsăud, cu respectarea specificului acestora, și reducerea disparităților teritoriale;

b) îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane, în conformitate cu obiectivele dezvoltării durabile;

c) utilizarea rațională a teritoriului, prin limitarea extinderii necontrolate a intravilanului și conservarea terenurilor agricole;

d) conservarea și dezvoltarea diversității culturale și protecția patrimoniului cultural;

e) protecția mediului și a peisajelor, prezervarea calității aerului, apei, solului și subsolului, resurselor naturale, biodiversității, ecosistemelor, spațiilor verzi precum și crearea, prezervarea și reconstituirea sau regenerarea continuităților ecologice;

f) combaterea schimbărilor climatice și asigurarea rezilienței la acestea;

g) prevenirea riscurilor naturale, tehnologice, industriale și a degradării calității mediului;

h) gestiunea mobilității durabile;

i) monitorizarea și controlul privind transpunerea strategiilor, politicilor, programelor și operațiunilor de amenajare a teritoriului și de urbanism;

j) asigurarea dezvoltării infrastructurii în acord cu nevoile de dezvoltare a comunităților.

Conform art.42 alin.(3) și art.56 alin.(4) din Legea nr.350/2001 perioada de valabilitate a documentaţiei de amenajare a teritoriului se stabileşte de către autoritatea administraţiei publice locale abilitată să aprobe documentaţia, și trebuie actualizat periodic în funcție de politicile şi programele de dezvoltare ale judeţului, la un interval de 5-10 ani.

Având în vedere complexitatea documentației, caracterul strategic al acesteia și necesitatea asigurării unui cadru stabil pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare teritorială ale județului, se propune stabilirea unei perioade de valabilitate de 10 ani pentru Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud.

Prevederile Planului de amenajare a teritoriului județean devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului și de urbanism care le detaliază, conform art.42 alin.(2) Legea nr.350/2001.

Anterior supunerii adoptării de către Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud va fi supus transparenței decizionale, conform prevederilor art.7 din Legea nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Ținând cont de cele prezentate și în conformitate cu prevederile art.240 alin.(2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, care dispun că aprecierea necesității și oportunitatea adoptării actelor administrative aparțin exclusiv autorităților deliberative, propunem inițierea **Proiectului de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud,** în vederea supunerii la transparență decizională.

Arhitect-șef,
Cristina-Annamaria Kerekes

Consilier superior,
Daniela-Margareta Bilegan

Consilier asistent,
Andrei-Gabriel Melean

Întocmit: B.D.M./M.A.G./1 ex.

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD
ARHITECT ȘEF
Nr.IV/10599 din 28.05.2026

RAPORT
asupra Proiectului de hotărâre privind aprobarea
Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud

Având în vedere:

- Referatul de aprobare nr.VIII/10596 din 28.05.2026 al Preşedintelui Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud;
- procesul-verbal de recepție a serviciilor nr.IV/31391/19.11.2025, prestate în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei I - încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- procesul-verbal de recepție a serviciilor nr.IV/34414/23.12.2025, prestate în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei II - încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- procesul-verbal de predare-primire nr.124/25.05.2026, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/10253/25.05.2026, în cadrul Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 aferent Etapei III - încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator;
- raportul informării şi consultării publicului nr.___/2026 privind Elaborarea planului de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud;
- avizul favorabil nr._____/2026 al Comisiei tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud;
- raportul tehnic al arhitectului șef al județului Bistrița-Năsăud nr.IV/_____/2026;
- adresa nr.____/2026 a Universității Babeș-Bolyai prin care a fost transmisă documentația finală „*Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud*", înregistrată la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/____ din 2026;
- prevederile Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Legii nr.544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Legii nr.52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică, republicată, cu modificările şi completările ulterioare;
- prevederile Ordinului ministrului dezvoltării, lucrărilor publice şi administraţiei publice nr.233/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul şi de elaborare şi actualizare a documentațiilor de urbanism, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederile Ordinului ministrului dezvoltării regionale şi turismului nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare şi consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederile Hotărârii Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.73/2022 privind aprobarea Proiectului „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean

Bistrița-Năsăud” și a cheltuielilor aferente acestuia în vederea depunerii pentru finanțare prin Planul naţional de redresare şi reziliență;

- prevederile Hotărârii Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.150/2022 privind aprobarea Regulamentului Local de implicare a publicului în elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului aflate în competența de aprobare a Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud;

- prevederile Dispoziției Președintelui Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud nr.160/2025 privind constituirea grupului de lucru pentru Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud și desfășurarea activităților de informare și consultare a publicului;

- prevederile Ghidului specific-Condiții de accesare a fondurilor europene aferente Planului național de redresare și reziliență în cadrul apelurilor de proiecte PNRR/2022/C10, Componenta 10 – Fondul local, aprobat prin Ordinul ministrului dezvoltării, lucrărilor publice și administrației nr.999/2022, cu modificările ulterioare, Axa de investiții I.4. - Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană;

- prevederile Contractului de finanțare nr.127253/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022 încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în calitate de Coordonator de investiții pentru Programul Național de Redresare Reziliență, Componenta 10 și Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de beneficiar;

- prevederile Contractului de servicii nr.18213/10.06.2025 încheiat între Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud în calitate de achizitor și Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator, cu modificările ulterioare.

În temeiul prevederilor art.173 alin.(1) lit.b), alin.(3) lit.e), art.182 alin.(1), (4) coroborat cu art.139 alin.(3) lit.e) și art.196 alin.(1) lit.a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, a fost inițiat Proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud.

Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean se înscrie în demersurile Consiliului Județean Bistrița-Năsăud de îndeplinire a atribuțiilor ce îi revin potrivit prevederilor art.21, art.22 și art.42 din Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, în ceea ce privește coordonarea activității de amenajare a teritoriului la nivel județean, precum și inițierea și aprobarea planului de amenajare a teritoriului județean.

Ținând cont de faptul că la nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nu există un Plan de Amenajare a Teritoriului Judeţean (P.A.T.J) elaborat şi aprobat, în vederea realizării acestei documentații, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud a accesat finanțare prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – „Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentațiilor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană”.

În acest sens, a fost semnat Contractul de finanțare nr.127253/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022, încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, în calitate de Coordonator de investiții pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană, și Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de beneficiar.

Prin Dispoziția Președintelui Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.66/2023, cu modificările și completările ulterioare, a fost constituită unitatea de implementare a proiectului „Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”, cod C10-I4-118, finanțat prin PNRR, la nivelul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Pentru implementarea proiectului, Unitatea Administrativ-Teritorială Județul Bistrița-Năsăud, în calitate de achizitor, a încheiat contractul de servicii nr.18213/10.06.2025 cu Universitatea Babeș-Bolyai, în calitate de prestator având ca obiect „Elaborarea planului de amenajarea a teritoriului Județean Bistrița-Năsăud”.

În conformitate cu prevederile Ordinului ministrului dezvoltării regionale şi turismului nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare şi consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism, cu modificările și completările ulterioare, responsabilitatea privind informarea şi consultarea publicului pentru planurile de amenajare a teritoriului revine autorităților administrației publice responsabile cu aprobarea planurilor.

În acest sens, a fost elaborat Regulamentul Local de implicare a publicului în elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului aflate în competența de aprobare a Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud, aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.150/2022.

Totodată, prin Dispoziția Președintelui Consiliului Județean Bistrița-Năsăud nr.160/2025 a fost constituit grupul de lucru și au fost desemnate persoanele responsabile cu informarea şi consultarea publicului în cadrul procesului de Elaborare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Bistrița-Năsăud.

În aplicarea prevederilor art.9 alin.(3) lit.a) și art.10 din Metodologia aprobată prin ordinul anterior menționat, persoanele responsabile cu informarea şi consultarea publicului au elaborat Documentul de planificare a procesului de informare și consultare a publicului aferent documentației Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud cu nr. IV/26511/22.09.2025.

Scopul de bază al elaborării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud îl constituie armonizarea la nivelul întregului teritoriu județean a politicilor economice, sociale, ecologice şi culturale, stabilite la nivel naţional şi local pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea diferitelor zone ale județului, urmărindu-se creşterea coeziunii şi eficienţei relaţiilor economice şi sociale dintre acestea.

Conform prevederilor art.8 din Normele Metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul şi de elaborare şi actualizare a documentaţiilor de urbanism aprobate prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale și administrației publice nr.233/2016, cu modificările și completările ulterioare, planul de amenajare a teritoriului județean este structurat pe următoarele părți:

a) partea 1:
- analiza situaţiei existente;
- identificarea elementelor care condiţionează dezvoltarea, cu evidenţierea problemelor, disfuncţionalităţilor şi tendinţelor;
- identificarea zonelor cu potenţial natural sau cultural;

b) partea a 2-a: diagnostic prospectiv şi general;

c) partea a 3-a: strategia de dezvoltare teritorială a judeţului;

d) partea a 4-a: planul de acţiune pentru implementarea prevederilor planului - politici publice teritoriale, programe şi proiecte.

Cu respectarea prevederilor art.42-43^1 din Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, precum

și ale art.8-12 și art.20-26 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr.350/2001, aprobate prin Ordinul M.D.R.A.P. nr.233/2016, serviciile de elaborare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud cuprind activități specifice grupate pe etape și componente ale documentației de amenajare a teritoriului.

Astfel, procesul de elaborare a P.A.T.J. Bistrița-Năsăud a fost structurat în trei etape principale, după cum urmează:

Etapa I: Analiza și prognoza evoluției dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud. Diagnoza stadiului de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud

Livrabile, recepționate prin Procesul-verbal de receptie nr.IV/31391/19.11.2025:

- Volumul I.1.: Suportul topografic al teritoriului județului Bistrița-Năsăud, vizat de O.C.P.I. Bistrița-Năsăud;
- Volumul I.2.: Studii de fundamentare cu caracter analitic și prospectiv;
- Volumul I.3.: Studiu de fundamentare cu caracter consultativ;
- Volumul I.4.: Analiza situației existente. Elemente de dezvoltare. Zone cu potențial.
- Volumul I.5.: Diagnosticul prospectiv și general.

Cu ocazia finalizării etapei I s-a încheiat Procesul-verbal nr.IVB/31409 din 20.11.2025 privind implicarea publicului în etapa de documentare și elaborare PATJ Bistrița-Năsăud.

Etapa II: Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud. Plan de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistrița-Năsăud

Livrabile, recepționate prin Procesul-verbal de recepție nr.IV/34414/23.12.2025:

- Volumul II.1.: Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bistrița-Năsăud;
- Volumul II.2.: Planul de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistrița-Năsăud;

Cu ocazia finalizării etapei II s-a încheiat Procesul-verbal nr.IVB/34415 din 23.12.2025 privind implicarea publicului în etapa elaborării propunerilor ce vor fi supuse procesului de avizare.

Etapa III: Avizarea P.A.T.J. Bistrița-Năsăud. Finalizarea P.A.T.J. Bistrița-Năsăud

Livrabile, transmise, în vederea supunerii transparenței decizionale concomitent cu procedura evaluării de mediu, *prin Procesul-verbal de predare-primire nr.124/25.05.2026, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud cu nr.IV/10253/25.05.2026* :

- Volumul III.1.: Documentații pentru obținerea avizelor și acordurilor;
- Volumul III.2.: Documentație pentru informarea și consultarea publicului asupra propunerilor preliminare ale P.A.T.J. Bistrița-Năsăud;
- Volumul III.3.: Documentația P.A.T.J. Bistrița-Năsăud - conținând volumele aferente etapelor I-II actualizate, în format electronic și în format GIS .

P.A.T.J. include o bază de date geospațială realizată în format GIS, pe straturi tematice, în sistem de proiecție stereografică 1970, în conformitate cu specificațiile tehnice prevăzute în Anexa nr.6 din Ordinul M.D.R.A.P. nr.233/2016;

Volumul III.4.: Manual de utilizare și administrare a P.A.T.J. Bistrița-Năsăud în format GIS, destinat instruirii personalului de specialitate al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud cu atribuții în administrarea și actualizarea bazei de date geospațiale.

Au fost obținute un număr de 39 de avize/acorduri/comunicari/puncte de vedere ale instituțiilor publice și operatorilor rețelelor infrastructurilor tehnice, inclusiv avizul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Decizia Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud.

Procedura de informare și consultare a publicului aferentă documentației Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud, precum și procedura de

transparență decizională privind proiectul de hotărâre de aprobare a acesteia, se desfășoară concomitent cu procedura de evaluare de mediu, cu respectarea prevederilor Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, ale Ordinului MDRT nr.2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare și consultare a publicului, ale Legii nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, precum și ale Hotărârii Guvernului nr.1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe.

În cadrul procedurii de evaluare de mediu derulate conform prevederilor HG nr.1076/2004, au fost publicate, la data de 11.03.2026, anunțurile privind declanșarea etapei de încadrare, iar la data de 23.03.2026 anunțurile privind emiterea deciziei etapei de încadrare, în presa locală și pe site-ul Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud, publicul fiind informat că Planul de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud necesită evaluare de mediu, fără evaluare adecvată, urmând a fi supus procedurii de adoptare cu aviz de mediu.

Ulterior, la data de 15.04.2026, au fost publicate, pe site-urile Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud și Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, raportul de mediu aferent proiectului și Anunțul nr.IVB/7121/15.04.2026 privind finalizarea raportului de mediu și informarea publicului interesat asupra posibilității de a transmite comentarii și propuneri scrise până la data de 04.06.2026.

De asemenea, publicul a fost invitat să participe la dezbatere publică a proiectului de plan, a Raportului de Mediu organizată la sediul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud din municipiul Bistrița, Piața Petru Rareș nr.1, județul Bistrița-Năsăud, în data de 04.06.2026.

După obținerea avizului de mediu și încheierea procedurii de informare și consultare a publicului privind elaborarea Planului de amenajare a teritoriului județean Bistrița-Năsăud, documentația va fi finalizată de către elaborator, prin preluarea și integrarea, după caz, a eventualelor observații și recomandări formulate de autoritățile competente și de publicul interesat.

Totodată, va fi elaborat Raportul informării și consultării publicului, document ce va constitui parte integrantă a documentației supuse aprobării.

Documentația în forma finală va fi supusă analizei Comisiei tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism din cadrul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, iar recepția finală a documentației aferente Etapei III se va efectua ulterior obținerii avizului emis în urma analizării documentației în cadrul comisiei.

Ca urmare a elaborării Planului de Amenajare a Teritoriului Judeţean Bistrița-Năsăud, beneficiile anticipate de către Consiliul Judeţean Bistrița-Năsăud se referă la aspecte precum:

a) asigurarea coeziunii economice, sociale și teritoriale și a echilibrului în dezvoltarea economică și socială a localităților și zonelor din județul Bistrița-Năsăud, cu respectarea specificului acestora, și reducerea disparităților teritoriale;

b) îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane, în conformitate cu obiectivele dezvoltării durabile;

c) utilizarea rațională a teritoriului, prin limitarea extinderii necontrolate a intravilanului și conservarea terenurilor agricole;

d) conservarea și dezvoltarea diversității culturale și protecția patrimoniului cultural;

e) protecția mediului și a peisajelor, prezervarea calității aerului, apei, solului și subsolului, resurselor naturale, biodiversității, ecosistemelor, spațiilor verzi precum și crearea, prezervarea și reconstituirea sau regenerarea continuităților ecologice;

f) combaterea schimbărilor climatice și asigurarea rezilienței la acestea;

g) prevenirea riscurilor naturale, tehnologice, industriale și a degradării calității mediului;

h) gestiunea mobilității durabile;

i) monitorizarea și controlul privind transpunerea strategiilor, politicilor, programelor și operațiunilor de amenajare a teritoriului și de urbanism;

j) asigurarea dezvoltării infrastructurii în acord cu nevoile de dezvoltare a comunităților.

Conform art.42 alin.(3) și art.56 alin.(4) din Legea nr.350/2001 perioada de valabilitate a documentaţiei de amenajare a teritoriului se stabileşte de către autoritatea administraţiei publice locale abilitată să aprobe documentaţia, și trebuie actualizat periodic în funcție de politicile şi programele de dezvoltare ale judeţului, la un interval de 5-10 ani.

Având în vedere complexitatea documentației, caracterul strategic al acesteia și necesitatea asigurării unui cadru stabil pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare teritorială ale județului, se propune stabilirea unei perioade de valabilitate de 10 ani pentru Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud.

Prevederile Planului de amenajare a teritoriului județean devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului și de urbanism care le detaliază, conform art.42 alin.(2) Legea nr.350/2001.

Anterior supunerii adoptării de către Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud va fi supus transparenței decizionale, conform prevederilor art.7 din Legea nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Față de cele prezentate, constatăm că sunt îndeplinite condiţiile legale pentru ca **Proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud**, să fie supus transparenței decizională.

ARHITECT-ȘEF,
Cristina-Annamaria Kerekes

Întocmit: Melean Andrei-Gabriel, consilier asistent/1 ex._____

CONSILIUL JUDEŢEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD
ARHITECT ŞEF
Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului, GIS
Nr.IVB/10593 din 28.05.2026

Se aprobă,
PREȘEDINTE,
Emil Radu Moldovan

STUDIU DE IMPACT

Secţiunea 1 **Titlul actului normativ** **PROIECT DE HOTĂRÂRE** **privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud**	
Secţiunea a 2-a **Motivele emiterii proiectului de hotărâre**	
1. Descrierea situației actuale	Planul de amenajare a teritoriului județean este o documentație cu caracter director, ce are ca scop transpunerea spațială a programului de dezvoltare socioeconomică a județului pentru teritoriul pe care îl gestionează și a cărei inițiere şi aprobare este asigurată de către consiliul județean. Fiecare județ trebuie să dețină Planul de amenajare a teritoriului județean şi să îl reactualizeze periodic, la 5-10 ani, în funcție de politicile şi de programele de dezvoltare ale județului. Având în vedere că la nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există un Plan de Amenajare a Teritoriului Județean (P.A.T.J.) elaborat şi aprobat era necesară realizarea acestuia.
2. Schimbări preconizate	Obiectivul elaborării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud este de a îmbunătății cadrul de planificare teritorială prin documente și proceduri simplificate și digitalizate de amenajarea teritoriului, un acces sporit la documentele de planificare spa-

	țială si teritorială. Obiectivele principale ale amenajării teritoriului, conform Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul, sunt următoarele: a) dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor, cu respectarea specificului acestora; b) îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane; c) gestionarea în spiritul dezvoltării durabile a peisajului, componentă de bază a patrimoniului natural și cultural și a resurselor naturale; d) utilizarea rațională a teritoriului, prin limitarea extinderii necontrolate a localităților și conservarea terenurilor agricole fertile; e) conservarea și dezvoltarea diversității culturale. Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Bistrița-Năsăud va avea un impact pozitiv asupra dezvoltării socio-economice a județului Bistrița-Năsăud, deoarece reprezintă documentul de referință ce va sta la baza investițiilor viitoare în infrastructura și serviciile publice și private necesare ridicării nivelului de atractivitate a județului, creșterii calității vieții în zonele urbane și rurale, dezvoltării capitalului economic și uman, a accesibilității și conectivității la rețele de transport și energie, protejării valorilor cadrului natural și a patrimoniului cultural în județul Bistrița-Năsăud. Planul de amenajare a teritoriului județean oferă o viziune globală şi coerentă asupra structurii şi utilizării teritoriului studiat, definind principalele opțiuni pentru o mai bună organizare şi funcționare a acestuia, prin armonizarea activităților cu incidență asupra utilizării potențialului natural, economic şi social, în raport cu opțiunea dezvoltării spațiale urmărite. Scopul de bază al amenajării teritoriului îl constituie armonizarea la nivelul întregului teritoriu a politicilor economice, sociale, eco-

	logice și culturale, stabilite la nivel național și local pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea diferitelor zone ale țării, urmărindu-se creșterea coeziunii și eficienței relațiilor economice și sociale dintre acestea.
3. Alte informații	În conformitate cu prevederile art.22 din Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, *Consiliul judeţean stabileşte orientările generale privind amenajarea teritoriului şi organizarea şi dezvoltarea urbanistică a localităţilor,* ***prin iniţierea şi aprobarea planurilor de amenajare a teritoriului judeţean şi zonal.*** *Consiliul judeţean, prin instituţia arhitectului-şef al judeţului, asigură:* *a) preluarea prevederilor cuprinse în planurile de amenajare a teritoriului naţional, regional şi zonal, precum şi a investiţiilor prioritare de interes naţional, regional sau judeţean, în cadrul documentaţiilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism pentru teritoriile administrative ale localităţilor din judeţ;* *b)* ***elaborarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean*** *şi a planurilor zonale de* amenajare a teritoriului care sunt de interes judeţean.
Secţiunea a 3-a **Impactul socio-economic al proiectului de hotărâre**	
1. Impactul macro - economic	Adoptarea PATJ Bistrița-Năsăud va conduce la asigurarea cadrului legal la nivelul județului pentru dezvoltarea ulterioară a unor programe și proiecte care să contribuie la dezvoltarea socio-economică a județului.
2. Impactul asupra mediului de afaceri	Conform Planului de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistriţa-Năsăud: *Sprijinirea ecosistemului antreprenorial regional, încurajarea dezvoltării diferitelor forme specifice de antreprenoriat, precum structuri de sprijin pentru IMM-uri (incubatoare, accelerator, parcuri de specializare inteligentă), prin:*

	- înființarea și/sau extinderea structurilor de sprijin pentru IMM-uri (pregătirea utilităților și a altor facilități din cadrul parcurilor de specializare inteligentă necesare sprijinirii IMM-urilor); *- sprijin pentru dezvoltarea serviciilor structurilor de sprijin și derularea procesului de selecție a IMM-urilor;* *- suport pentru trecerea în producție a unor rezultate CDI, consultanță pentru inovare sau adoptarea unor soluții inovatoare și pregătirea pentru punerea lor pe piață, de către IMM-uri;* *- o sprijin acordat sub formă de granturi în favoarea dezvoltării activităților economice (ex: investiții pentru dezvoltarea și/sau diversificarea capacității de producție/prestarea de servicii, achiziționarea de noi tehnologii etc) propuse de IMM-uri, pentru a asigura sustenabilitate și reziliență, în cadrul parcurilor de specializare inteligentă.* *- suport pentru structuri de sprijin (construirea spațiilor și dotarea incubatoarelor sau/și acceleratoare de afaceri) pentru start-up-uri și dezvoltarea serviciilor specifice, sprijin pentru dezvoltarea serviciilor incubatoarelor și derularea unor cicluri de incubare / programe de accelerare pentru maturizarea ideilor start-up-urilor;* *- sprijin acordat sub formă de granturi în favoarea dezvoltării activităților economice (ex: investiții pentru dezvoltarea și/sau diversificarea capacității de producție/prestarea de servicii, achiziționarea de noi tehnologii etc) propuse de start-up-uri, pentru a asigura sustenabilitate și reziliență, în urma proceselor derulate în cadrul incubatoarelor.*
3. Impactul social	Conform viziunii prezentate în PATJ Bistrița-Năsăud: *Consiliul Județean va susține proiecte și programe care promovează accesul echitabil la educație, sănătate, locuire decentă, digitalizare și servicii publice de bază, contribuind astfel la reducerea disparităților dintre mediul urban și cel rural și la întărirea*

	capitalului social local.
4. Impactul asupra mediului	Privește impactul asupra speciilor protejate, habitatelor naturale, ariilor protejate şi peisajelor, precum și impactul asupra calității mediului, detaliat pe fiecare dintre factorii de mediu. PATJ Bistrița-Năsăud a fost supus procedurii de evaluare de mediu prevăzută de Hotărârea Guvernului nr.1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, cu modificările și completările ulterioare. Conform Raportului de mediu elaborat de specialist atestat, fapt care a determinat emiterea avizului de mediu. Conform Deciziei de încadrare nr.102 din 23.03.2026 PATJ Bistrița-Năsăud necesită evaluare de mediu și nu necesită evaluare adecvată urmând a fi supus procedurii de adoptare cu aviz de mediu.
5. Alte informații	-
Secţiunea a 4-a Impactul financiar al proiectului de hotărâre asupra bugetului entității publice	
1. Modificări ale veniturilor bugetare	Pentru implementarea PATJ Bistrița-Năsăud sunt necesare luarea unor măsuri și acțiuni care să asigure îndeplinirea obiectivelor și atingerea țintelor stabilite, în corelare cu obiectivele de politică ale U.E., respectiv cu obiectivele de dezvoltare sustenabilă. Aceste măsuri și acțiuni cât și termenul de îndeplinire, responsabilii și sursa de finanțare sunt cuprinse în Tabel cu programe și proiecte prioritare, pe etape, termene, responsabilități, surse de finanțare, rezultate așteptate în capitolul V din Planul de acțiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Bistriţa-Năsăud
2. Modificări ale cheltuielilor bugetare	În conformitate cu prevederile art.3 – Valoarea proiectului din Contractul de finanțare nr.1127553/10.11.2022, înregistrat la Consiliul Județean Bistrița-Năsăud sub nr.IV/26394 din 25.11.2022 încheiat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și

	Administrației, finanțarea nerambursabilă este asigurată prin Programul Național de Redresare Reziliență, Componenta 10 – Fondul Local, Investiția I.4 – Elaborarea/actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de planificare urbană
3. Alte informații	-
Secţiunea a 5-a **Efectele proiectului de hotărâre asupra altor acte normative**	
1. Măsuri normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de hotărâre: a) Acte normative în vigoare, ce vor fi modificate sau abrogate, ca urmare a intrării în vigoare a proiectului de hotărâre b) Acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții	Prevederile Planului de amenajare a teritoriului județean devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului şi de urbanism care le detaliază.
2. Alte informații	Nu este cazul.
Secţiunea a 6-a **Consultări efectuate în vederea elaborării proiectului de hotărâre** Publicul a fost implicat și consultat în toate etapele de elaborarea a planului de amenajarea a teritoriului, conform Raportului informării și consultării publicului anexat. Corespondență cu avizatorii în vederea obținerii avizelor și acordurilor. Informarea, consultarea și participarea publicului la elaborarea PATJ Bistrița-Năsăud a fost asigurată și în cadrul procedurii de evaluare de mediu prin publicarea în ziar a anunțurilor. Toate anunțurile și raportul de mediu aferente procesului de elaborare au fost postate/publicate pe site-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud www.portalbn.ro, ziare locale și pe pagina de internet a Direcției Județene de Mediu Bistrița-Năsăud.	
Secţiunea a 7-a **Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de hotărâre**	
Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de hotărâre	Pentru proiectul de hotărâre cu caracter normativ se îndeplinește procedura privind transparența decizională în administrația publică, prevăzută de Legea nr.52/2003, ur-

	mând a se întocmi anunțul de supunere la transparența decizională a proiectului de hotărâre și a se publica pe site-ul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud www.portalbn.ro la secțiunea Transparență decizională.
1. Alte informații	-
Secţiunea a 8-a Măsuri de implementare	
1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de hotărâre de către Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, înființarea de noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente	Nu este cazul.
2. Alte informații	-

Având în vedere aspectele menţionate anterior, am elaborat prezentul Studiu de impact privind **Proiectul de hotărâre privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului judeţean Bistriţa-Năsăud.**

Prezentul Studiu de impact s-a întocmit în conformitate cu prevederile Legii nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

ARHITECT ȘEF,
Cristina-Annamaria Kerekes

Consilier superior,
Daniela-Margareta Bilegan

Consilier asistent,
Andrei-Gabriel Melean

Întocmit: B.D.M./M.A.G./1 ex.